PRAECLARISSIMI PHILIPPI FRANCHI PERVSINI, IVRIS VTRIVSQ. PERITISSIMI,

In Sextum Decretalium Volumen Commentaria,

NICOLAI SVPERANTII, BERNAR. DE ROMA Et Celsi, aliàs impresis, ac etiam nouissimis nunc primùm additis Vincentij Godemini, Pisis ord. Iuris Can. legentis, Adnotationibus illustrata.

Cum Summarys, & Indice rerum ac verborum memorabilium, locupletissimis,
Hac in Editione summo studio ac diligentia ab innumeris & varijs mendis repurgata.

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXIX.

TITVLI HOC IN VOLVMINE

CONTENTI.

FINIS.

PHILIPPI FRANCHI PERVSINI IVRIS VTRIVSQVE CONSVLTI,

Super Sexto Decretalium Commentaria,

Nicolai Superantij, & Celsi, ac Vincentij Godemini, aliorumque doctissimorum hominum

Adnotationibus illustrata.

IN glos.j. in fi.Inducit hic Domi.hanc glo.q̃ si pars quę compellitur a iudice respõdere positionibus protestaẽ q̃ non intendit rñdere, nec sibi præiudiciũ fieri in impertinẽtib. q̃ postea rñdendo sibi nõ præiudicat,& talis ꝓtestatio est vtilis, & necessaria ſm Imo.& Dñi.in c.2.super gl.in ver.rõnabilis,j.de ꝯfes.quia aſs rñdẽs positionib.impertinentib.vel quib. non debebat rñderi sibi præiudicat,at.l.qui interrogatus.& l.si sine.ff. de interro.act.& ibi per Bal.Idẽ ẽt tenet Spe.i ti.de positione.§.6. ver.hoc aũt scias. de quo ẽt per Doc.in c.prout ꝫ.de do.& ꝯtu.Et sub eadem pro testatione debet iudex admittere positiones vel articulos, seu alias probationes dicendo,saluo iure impertinentiũ,vel nõ admittendorum,ſm gl.ordi.in ver.legitimẽ.in cle. ꝯstitutionẽ.de ele.& in c.cum ꝯtingat.circa fi.ꝫ.de off.dele.& talis protestatio quando postea apparet positiones non debere admitti,operaẽ actus retrogesti nullitatem ſm Bar. in l.ille a quo.§. si de testamento.ff.ad Trebel.quod no.de quo in d.c. cum contingat.

SVMMARIVM.

1. *Papa scribendo debet hodie præponere nomen suum, licèt in primitiua ecclesia quandoque se postponebat.*
2. *Doctores an veniant appellatione scholarium.*
3. *Papa qñ scribit aliquibus salutat eos, non tamen quando scribit hæreticis.*
4. *Argumentum ab etymologia, an & quando valet.*
5. *Mutatio nominis, quando fieri potest.*
6. *Annus pontificatus Papæ, an incipiat ab electione, an a consecratione.*
7. *Episcopalis dignitas, an sit ordo vel non.*
8. *Seruus si prouocaretur ad papatum, statim efficeretur liber.*
9. *Loquutio generalis in rescriptis, non inducit subreptionem.*
10. *Papa quando vocet episcopos fratres.*
11. *Scholares quo priuilegio gaudeant.*
12. *Scholarium nomine an comprehendantur studentes si sint in loco vniuersitatis non tamen studeant.*

In proœmium Bonifacij.

1 BOnifacius. † No.primò,quod hodie Papa scribendo alijs debet prẽmittere nomẽ suum, ſm Archi. licèt ſm vsum primitiuę ecclesiæ quandoq; se postponebat, vt 12.q.j.dilectissimis.& interdum Imperator se Romano Pontifici præmittebat.97.distin. victor,& vide q̃ no.in c.quàm graui.ꝫ. de crimi.falsi. 2 † Scdo no. Ibi, Doctoribus a & scholarib. q̃ appellatione [a] scholariũ nõ veniũt Doctores,nec e cõtra,cũ hic ponanẽ vt diuersa, vt l.si idẽ.C.de codicillis. & q̃a copulatiua,&,hic posita habet copulare diuersa ſm gl.in rubri.ff.de iur.& fac.igno.Et ꝑdicta procedũt in omnib.actibus tã in fauorabilibus quam odiosis, vt per Io.And.& d.Flo.in proę.decre. & in reg. cũ q̃d ꝓhibet. b ꝫ.eodẽ li. De rectore vero scholariũ [b] dicit Io.An.& d.Flo.in dicto proęmio q̃ bene cõprẽhendũẽ appellatione scholariũ etiã in odiosis:cum per rectoratũ nõ desinit esse scholaris sicut dicit de abbate q̃ venit appellatione monachorũ. & p abbatiã nõ desinit esse monachus vt ĩ c.fi.j.de simo.de quo ibi ꝑ Doct. Sed certe videreẽ quod istud nõ procederet in odiosis,arg.tex. no.in c.statutum,iũcto c.licet canõ.j.de elec.e.lib.vbi in odiosis appellatione eccłię parochialis venit eccłia parochialis collegiata,ex quo habet qualitatem collegij vltra parochiam. Ita ergo rector habet aliã qualitatẽ vltra scoholares. vnde si statutum imponeret pęnã scholaribus non comprẽhẽderet rectorẽ argu.d.c.statutũ.& tenet.d.Nico.in d.c.fi.de simo.sed in fauorabilibus procedat q̃d dicit Io.An.Sed quid in scholari licẽtiato? concludit hic Anch. q̃ licet participet de vtroq; .s. de scholari & Doctore, arg.l.falsa.§.j.ff.de cõdi.& demõ.tamẽ magis participat de natura scholariũ. facit glo.in c.j.ꝫ.de reli.domi.vbi ap c pellatione [c] episcopi nõ cõprẽhenditur electus & cõfirmatus donec consecretur,& tñ facit speciem mixtam quia perdit nomẽ primę dignitatis interim:nec acquirit nomẽ episcopi añ ꝯsecrationẽ sed vocatur electus vt in c. nostri.ꝫ. de elec. Quare cõcludit Imo.hic q̃ sit tertia species mixta. vnde in fauorabilibus appellatione Doctorũ vel scholariũ veniret licentiatus.Et idem Bal.in d.auth.habita.§.3. tenens q̃ gaudeat priuilegio d. auth.secus vero in odiosis seu onerosis ſm Imo.hic q̃a sub simplicib.tũc non continenẽ mixta vt no.in l.2.in prin.ff.de verb. oblig.Et idem Bal.in d.auth.habita,dicens q̃ scholaris licentiatus non tenetur amplius ad onera matriculæ.& hãc dist.tenet hic Domi. dicens q̃ quandoq; appellatione episcoporũ cõprẽhendunẽ etiam consecrati vt per glo.in ver.episcopo,in ele.2. de rescr.& in cle.j.in prin.de foro compe.& ꝓ his etiã facit q̃d tenet Bal.& Ange.in l.pe.ff.de testa.mili.dicentes q̃ si potestas habet ducere Doctorem in officio nõ posset ducere licentiatũ solũ q̃a istud esset aliud onus ciuitatis & q̃a proprie ante receptionẽ insigniorũ nõ assumit sibi doctoratũ vt ꝑ gl.in ver.insignia,in clemen.j. de magistr. & ibi per Docto. 3 † Vltimo no. q̃ Papa salutat illos q̃bus scribit: fallit qñ scriberet hæreticis vel excõicatis seu alteri,cui subrepta sit obedientia sedis apostolicę,vt 33.q.2.admonere, in prin.quib.quomodo scribere debeat 4 per Io.An.in d.proęmio,in fi.† In gl.j.in princ.no. posse argui ab etymologia vocabuli. q̃d primo intellige nisi sit contraria diffinitioni, quia diffinitio potius debet attendi vt per Barto. in l.j.ff.de titulis.& in l.j.ff.de testamentis.Item secũdo intellige id procedere in nominibus appellatiuis,secus in nominibus

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Quod appellatione scholarium.Adde Bal.in c.cum diuersis. de priui.lib.6.Card.Alex.in c. certum est.10. dist.
Vinc.God. Adde idem Bald.in tract.de præstan.Car.in j.q.nu 35.quod habetur in lib.10.tract.fol. 241.

b Nic.Sup. De rectore verò scholarium.Adde Io.de Ana.in c.fi.de simo.Fely.in c.non dubium,de senten. excom.

c Celsus Appellatione episcopi.Adde glo.in c.j.de relig.do.& glo. in cle.quamuis.de fo. compe.in cle.j.in ver.quamuis.de pœ.Nic Sup. Adde Panor.c.super his.§ cum verò.nu.6.& quod ibi notatur in apo.ad cum in ver.electus.de elec.Fely.in c.cam te.col.5.ver.3.restringitur.vbi quæ sit differentia inter episcopum & abbatem quo ad ista,de rescriptis.& Old.consi.104.
V.G. No q̃ licet epatus sit dignitas,tñ dispositio loquẽs de habẽtib.dignitatẽ,non cõprehendit epos.Dec.in c.nullus, de preb.nu.4.& episcopatus est magis oneris, quàm honoris.idem Dec.in c.vt debitus,de appellat.nu.2.

bus proprijs quia nō probatur quem esse de Perusio, licèt proprio nomine vocaretur Perusinus vt in l. fi. ff. ad munici. & tenet Bar. in rub. ff. soluto matrimo. & in l. 2. §. appellata. ff. si cer. peta. † In ead. glo. ibi prohibita sit. conclude secundum Domi. a quòd mutatio [a] nominis sit per superiorem inferiori & prout hic dicitur in mutatione nominis Petri facta per Christum fieri potest tam ob meritum personæ quam propter delictum vt per glos. in d. c. admonere. Aliquando mutatio nominis fit ex seipso & dic in noīb. appellatiuis non liceret: quia noīa appellatiua rerū sunt immutabilia, vt in l. si quis in fundi vocabulo. ff. de le. j. Sed in proprijs noīb. dicas quòd mutatio nō posset fieri seruis sine dñi volūtate vt l. j. hic all. sed volūtate dñi sic, dūmodo non interueniat fraus, quia tunc oī casu tā in seruis quā in alijs esset prohibita fraudulenta nominis mutatio vt d. l. j. & præsumitur fraus quando in vno tantum casu & nō generaliter mutat sibi nomen, vt in l. falsi nominis. ff. de falsis. alias autem si generaliter vult quis mutare sibi nomen sine aliqua fraude licitum esset, maxime subsistente causa puta si haberet turpe nomen cum intersit nostra habere bonum nomē vt in l. facta. §. si in danda. ff. ad Trebel. & ibi per glo. & Doc. dicentes quòd est præsumptio contra habentem turpe nomen, vt hic in glo. Et de his omnibus per Bar. in l. demōstratio. ff. de condi. & demon. & in proœmio C. per Bal. in prin. In ea. gl. in fi. vide. 34. di.

6 §. sed postea. † In glos. in ver. episcopus. ibi super data, vbi dicit Io. And. quod annus pontificatus incipit a consecratione non aūt ab electione, & vide ibi plene dicta. quid de Imperatore & Papa a quo tempore suscipiant potestatē & administrationē. In ea. glo. ibi non a dignitate, sed ab ordine. Item tenuit glo. nota. in c. quia periculosum, in fi. j. de senten. excom. In ea. itur glo. ibi psalmistatus. contrarium patet in c. cum contingat. ꝫ. 7 de æta. & qualita. vbi de his. † In ead. glo. in fi. vt ibi habetur in nouella: & de his per Thom. 4. sententiarum, distin. 24. art. j. & aduerte, quia ratio Theologorum non concludit. Nam ostiarij & exorcistæ non habent deputatum certum ministerium in consecratione Eucharistiæ, vt patet in c. cleros, hic alleg. & tamen ipsi fatentur eos ordines, vnde pro concordia ex dictis Doctorum hic & in clemen. in plerisque. de elect. sic conclude quòd si cōsideretur character ordinis solum per respectum ad consecrationem Eucharistiæ, tunc episcopatus non est ordo quia quo ad hoc non confertur nouus character. Sed si quęratur de potestate episcopali quo ad sacramenta sibi reseruata an dependeat a charactere ordinis. & certè sic, quia ordo dicitur sacrum signaculum quo confertur spiritualis potestas faciendi ea quæ pertinent ad illum ordinem secundum Inno. in c. j. ꝫ. de scisma. ideo est qđ circa spirituales actiones multa cōpetunt episcopo, quæ inferioribus denegantur sicut est conferre sacramentum confirmationis & ordinis, & alia de quibus 25. distin. perlectis. versi. ad episcopum. & 68. distin. quamuis. in primitiua enim ecclesia non erat differentia inter episcopū & presbyterum, vt 95. distin. olim. sed Petrus & successores restrinxerunt potestatem characteris sacerdotalis, & multa sunt reseruata episcopis, quæ non competunt sacerdoribus, vt 93. distin. legimus, & ibi per glo. nota. & in c. 2. j. de leuicen. Ideo ergo Papa vocat se episcopum, quia circa regimen corporis episcopi mystici quod est ecclesia: & circa spirituales & sacramentales actiones non est gradus supra episcopum, quicquid enim quo ad ista potest Papa potest & episcopus & quo ad ea sunt æquales, secundum Ioan. And. pro quo etiam glo. singu. 21. distin. in nouo. dicens, quòd episcopus est par Papæ in ordine, licèt in administratione ipse Papa sit maior omnium. Et de his etiam vide per Thom. super 4. sententiarum, distin. 24. arti. j. Ideo dixit glo. nota. 2. q. 7. in c. quamquam. quòd episcopus cēsetur maior etiam presbytero Cardinali. intellige in ordine vt ꝫ. non in alijs, vt in c. j. j. de offi. lega. & in c. si Abba-

8 tem, de elect. eo. lib. † In glo. in ver. seruus, in fi. & sic proprie Papa non est seruus, immo si seruus promoueretur ad Papatum statim efficeretur liber, vt 54. distinc. si seruus. & no. in c. per venerabilem, ꝫ. qui fi. sint leg. & vide aliàs per Bal. in l. quisquis. C. de episco. & cleri. In glo. in ver. filijs, in princi. aduerte quia de stylo curiæ in salutatione Papæ non dicitur in Christo filijs vt hic, nisi cum scribitur abbatissis sororibus regib. vel reginis fm Specu. in titu. de rescrip. præ. §. ratione formę. in prin.

9 † No. j. ex glo. quod generalis locutio in rescriptis non inducit subreptionem, licèt in aliqua specie sub gñe inclusa verificari non possit. facit glo. in simili in proœ. clemē. in ver. in iudicijs.

10 † Secundo nota glos. ad c. quam graui, hic alleg. & conclude se-b cundum Domi. quod Papa [b] scribendo vniuersitati vbi sunt permixti Cardinales episcopi & alij inferiores, si loquitur in materia in qua includantur episcopi vocat eos fratres vt 23. distin. in nomine domini. quod procedit etiam si episcopi sint ibi in minori numero: sicut quādo scribit collegio Cardinaliū quos fratres appellat etiam si numerus Cardinalium qui non sunt episcopi excedat numerum illorum qui sūt episcopi: pro quo glos. in ver. fratres, in c. fundamenta, de elec. eo. lib. & in c. j. in ver. fratribus. j. de offic. delega. Si vero loquitur de genere in quo de necessitate vel ex iuris dispositione non includuntur episcopi, licet contingat ibi esse episcopos, tunc appellat eos filios vt hic in glo. & in text. & ratio est quia episcopi antequam promoueantur debent habere peritiam scientię, vt in c. cum in cunctis. ꝫ. de elec. vnde non præsumitur quòd in studio sint episcopi, vt scholares vel Doctores ad legen. cum debeant stare in corū diœcesi, vt 7. q. j. per totum. In glo in ver. doctoribus, in fi. Idem in scholaribus vt in c. quia in causis. j. de

11 procu. † In glos. in versi. scholaribus, in fi. quo priuilegio gaudent scholares cuiuslibet facultatis. non aūt studentes in scientijs prohibitis, [c] secundum glos. in proœ. fforum. in fi. vel in vil-c lis, vel castris & non in studijs generalibus vt in c. tue. ꝫ. de cle. non resi. Et tali priuilegio gauderent etiam famuli scriptores d & bidelli scholarium, [d] vt d. auth. habita. & nota. in c. licet. j. de

12 priuile. † In glo. in ver. commorantibus, in fi. concludunt Docto. in proœ. cle. quòd comprehunduntur etiam non studentes dummodo sint ibi vt scholares & ratione studij: alias secus secundum Bar. in l. ex eo tempore. ff. de testa. mili. & dummodo continue intrent secundum Ange. ibi. Item requirit quòd sint descripti in matricula vniuersitatis, alias non gauderent priuilegio, vt d. l. ex eo. & in l. scriniarios. C. de testa. mili. Quid autem de scholarib. qui recedunt de studio & postea redeūt, per quantum tempus desinant dici scholares & perdant priuilegium tenet Bar. in d. l. ex eo, quòd si absunt per quinquēnium. Idem etiam tenet in l. aut facta. §. tempus. ff. de pœnis. & ibi per eum not. de his. Et vide etiam per Bar. in d. auth. habita quid de e priuatis a matricula, & an semel priuati possint restitui [e] & in ea rescrib. in 9 co. & in l. scriniarios. C. de testa. mili. & p Ang.

13 in d. l. ex eo. † In glos. fi. in prin. aduerte tamen quia si scriberetur hereticis vel excommunicatis, vel rebellibus. tunc tales Papa non salutat nec benedicit, vt 33. q. 2. admonere. quibus quomodo scribere debeat vide per Ioan. And. in proœ. decre. in fi. Et nota ex hac glo. quem effectum operetur salutatio & benedictio Papę. De maledictione vero Papę quem effectum operetur vide in c. j. circa fi. j. de censi. & per glo. in c. j. in princ. j. de vsuris. Et dicit hic Ioan. And. quod salutatio & benedictio operatur alium effectum, quia per eam fit remissio iniuriæ, vt 63. distin. cum Adrianus. quod intelligit hic Anch. in salutatione speciali: secus in generali pluribus facta, quia illa non extenditur ad odiosos, vt sentit glo. in proœ. decre. & facit l. Lucius Titius damam. de leg. 2. & c. fin. §. quia verò. & §. illis. j. de senten. excom. & in clemen. si summus. eo. tit. vbi dicitur quòd per salutationem factam a Papa nō intelligitur quis absolutus a sententia excom. secus tamen esset per benedictionem scienter factam, vt ibi no. In ea. glo. in fi. tene menti glo. ordi. ponentem quot modis venialia peccata dimittantur. & vide text. no. 25. distin. in §. criminis. & ibi per glo. vltra modos hic positos addentem quòd per confessionem factam etiam non sacerdoti, vt de pęni. distin. j. quem pœnitet & per glo. 2. in c. omnis. ꝫ. de pœniten. Item per baptismum, vt de pę. distin. j. tres. Item per cordis contritionem, vt de pę. distin. j. c. fi. Et ad materiam huius glo. vide per Tho. in 4. sen. 16. distin. & in 15. q. 2. arti. j. ver. vlterius. Et per eum in tertia parte, q. 83. arti. 3.

ADDITIONES.

a Celsus. Mutatio nominis. Adde Bar. in l. falsa demonstratio. ff. de conditio. & demon. & Bal. in rub. C. de fide instrumen. Nic. Superan. Tu cōclude cum isto quod etiam propria autoritate mutatio nominis non fraudulenta non est prohibita. maxime si nemini noceat. ita no. Bar. in l. j. q. 2. C. de hære. insti. & in rub. C. de fi. instru. col. 6. Alex. in j. consi. digesto. §. nos. & Fely plene in proœ. Grego. col. mihi 9 versi. tertia conclusio mutatio nominis proprij in proœ. decre.

b Nic. Supę. Papa scribendo vniuersitati. Adde Docto. in proœ. Gregoriano.

c Celsus. In scientijs prohibitis. Adde idem etiam si in primitiua scientia, vt si studerent a. b c. ita no. Bald. in auth. habita, colum. 6. ver. subsequenter quęritur C. ne fi. pro patre & Iaco. Rebuffi. in l cum vos assumetis. nu. 3. & quod ibi notatur in apo. ad eum in ver scholares. C quinta. se exc. lib. 10.

d Nic. Sup. Et bidelli scholarium. Adde Bal in l. scriniarios. C. de testa. mili.

e Celsus. An semel priuati possint restitui. Tu dic quòd sic ex gratia, vt no. Bal. in l. accepta. q. 19. C. de vsur. per c. ex litteris. de consti. & inquantum petit iste per quantum tempus scholaris absens à studio non amittat priuilegiū. dic quòd vsque ad quinquennium, vt no. Bald. in auth. habita, col. 5. versi. sed quid de scholari. C. ne filius pro patre.

SVMMARIVM.

2 *Principatus Romanæ ecclesiæ a Deo processit.*

a Continue quando & qualiter fieri dicatur.
3 Papa debet declarare noua iura sicut edere ea debet.

1 SAcrosanctæ. † No.j.q principatus Romaeccle. ab ipso Deo processit: vnde vr q eius priuilegiũ per Papam, vel cõcilium tolli non possit. de quo per Old. in suo ɔsi.61. & no.
2 in rla delictum.j.eo.li.† Scd̃ò no.ibi ɔtinuis, ſm Domi. q illud
a dr̃ fieri ɔtinuè a & assiduè quod fit horis ɔgruis & debitis. & sic verbum, ɔtinuè, accipit̃ ciuiliter: quia Papa non ſp meditat̃ in regimine ecclesiarum & t̃m hic dr̃ ɔtinuè, de quo per Io.An.in proœ.decre. vt est tex. & gl.in c.sicut.j.de ver.sig.qd̃ Bar. inducit ad testes in l.si q̃s ita.la j.ff.de ɔdi.& demon.& vide gl.in c.sint nbi.de ɔsecra.di.5.& per Bal.in proœ.C.in fi.prin.& per Bat.in
3 l.j.ff.sol.mat.† Tertiò no.ibi, declaratione.q sicut noua iura edere spectat ad Papã ita vetera declarare & interpretari: q̃s eius est interpretari cuius est condere, vt in l.omni. C. de sacrosan. eccle.& in c.inter alia.ɜ̃.de sen.excom. Vltimò no. diuersum iura ɔdere de nouo & vetera declarare, quia ille qui declarat nõ dr̃ nouũ ius facere qd̃ inducit hic Domi. vt post dilationẽ datã ad faciendũ articulos in eã possint antiqui articuli declarari cũ ex declaratione non dicatur fieri aliquid de nouo. de quo per Old. in suo consi.165. Et tu adde tex. no. in l. hæredes palam.§. sed si notã.ff.de test.per quẽ dixit ibi Bal.& Imo. quatuor dicta. Primo q libellus poterit declarari post litẽ ɔtest.licet non posset mutari.de quo in l.edita.C. de eden. Secundo q appellatio ab interlocutoria facta in scriptis poterit declarari sine scriptura licet nõ interponi vt in c.j.j.de app. Tertio q testes poterũt declarare dictum suum sine nouo iuramento & sine partis citatione de quo per Innoc. in c. cum clamor.ɜ̃. de testi. Quarto
b q iudex b poterit declarare suam sentẽtiam ex interuallo licet addere non possit vt l.Paulus .ff. de re iudica. quę omnia dicta probantur ex ratione tex.hic, & in d.§.sed si notam. vbi habetur q ille qui declarat nihil de nouo inducit, & q in actu declarando non requiritur eadem solẽnitas quę in actu faciẽdo vel mutando, quod nota.

ADDITIONES.

a Celsus. Continue. Adde Doc.in c.cum cau sam.de ele.Nic.Sup.adde gl. sing. ſm Saly.ibi in l.j.in fi.C.si mãci.ita fue.alie.& Gemi.in c.fi.§.fi. & q̃s ibi no. in apo ad eũ, in ver.si ad tempus recedunt dicuntur ɔtinuum, infra de ver.si. Vinc God. Continuè significat statim & in continenti, Cor. consi.41. videtur litera f.lib. 2.

b V.G. Iudex potest sententiam suam declarare non tamen quę sunt extra processum, Ruy.consi.38.nu.11.lib.5.

SVMMARIVM.

1 *Prædecessoris nomine comprehenditur etiam qui per multos annos ante præcessit.*
2 *Extrauagantes possunt sine reprehensione ignorari quando non sunt incorporatæ in volumine iuris. & nu.3.*
4 *Corrigere, mutare, addere, qualiter differunt: & quid illorum quodlibet significet.*
5 *Volumen idem quando dicatur.*
6 *Argumentum ex ordine titulorum an & quando valeat.*
7 *Rubricæ an sint authenticæ. & an possint allegari.*
8 *Aetates mundi & ætates hominis sunt sex.*

1 Vers. sane. † No.j.q appellatione prędecessorũ ɔprehẽdit ɔ̃decessor ẽt per multos mediatos annos quia inter Greg.X.& Bonifa. VIII. de quo hic multi fuerũt Ro-
2 mani Pontifices. facit clemen.dudum.in prin.de sepul.† Scd̃ò no. ibi dubitabatur q cadit probabilis ignorantia circa extrauagantes nõ incorporatas in voluminibus iuriũ, facit c.pasto-
3 ralis.ɜ̃.de fi.instru.de quo dicet̃ in c.j.ɜ̃.de cõsti.† Tertiò not.ibi resecatis. nihil enim debet esse superfluũ, vel ɔ̃rium in iure, & ita allegat̃ tex.hic, & in §.quib.in proœ.C.& in proœ.decr.in fi.
4 Quarto no.ibi correctionib.&c. aliud esse corrigere aliud mutare & aliud addere: quę verba quid importent, vide in cle.ne Romani, in prin.de ele.& q no.in l.edita. C.de edẽ. & sic facit iste tex. q habẽtes ptãtem ɔdendi leges vel statuta pñt antiqua iura vel statuta corrigere & mutare: qd̃ intellige qñ hoc haberent ex spãli ɔmissione sicut hic fuit: quia aĺs ex dicta gñali cõmissione licẽt possint vetera iura vel statuta declarare, ar.l. hæredes.§.sed si notã.ff.de testa.& est dictũ,ɜ̃.in prin.t̃n vetera iura corrigere vel mutare non possent nisi eis specialiter ɔmittatur, quia ea quę sunt a superiore spãlr̃ ɔfirmata gñales cõmissarij mutare non pñt, ar.l.si hominem.ff.man. & ita dixit Bar.&
5 Bal.in d.§.quib.† Vltimò no.ibi idem volumen, quod dr̃ idẽ volumen libri qñ est identitas respectu numeri librorum licẽt separatim ligentur, quod inducit hic Domi.ad statuta in quib.fit mẽtio de dispositionib.quæ ɔtinent̃ in eo. volumine statutorũ, quia includunt̃ oĩa statuta quorũcunq; voluminum separatè ligatorũ si sunt distincta per numerũ librorũ.qd̃ no. Idem voluit
6 gl.in rub.ff.solu.ma.de quo ibi per Doc. † In gl.in ver.titulis, in prin. No.j.iũcto tex.q ex quo iura debent situari sub debitis titulis licitũ est ar.ex ordine titulorũ.facit l.2.de sta.ho. & ita voluit gl.in rub.ff.de eo per quẽ factũ est, & Bar.in l.j.ff. de ɔfir.tu. hinc est q iura in dubio sunt ſp intelligẽda ſm mãm ti.sub quo sunt situata, vt in l.Imperatores.ff.de in diẽ adiec.& per gl.in c. tibi, qui.j.de rescr.& qñ tex. esset dubius, tũc rub.probat qualr̃ debeat intelligi ſm gl.in l.j.C.qñ prouocare. Et ita ẽt tenendũ est in rubricis statutorũ, vt dixit sing.Bar.in d.l.2.qd̃ tene mẽti.
7 † Scd̃ò tene mẽti sin.ex gl.& ita alle. q rubricæ sunt authẽticæ & pñt tanq̃ tex.allegari, quod t̃n limita primò procedere in ru-
a bricis legum & decre. a secus in rubricis decreti quia factæ sunt a non habente potestatem condendi pro quo glo. singu.3.q.9. caute.& in decre.vna sola rubri.est authentica.s. illa quæ est in prin.lib.decreti dum dicit. Incipit concordantia discordãtium canonũ.& de his per Spe.in titu.de dispu.& allega.§.fi.ad fi.& per Inno.in rub.ff.de verb.obli. Secũdò limita, vt tunc rubricę possint allegari pro tex. quando habẽt orationẽ perfectã sicut sunt rub. quę allegãtur hic in gl.& similes, vt per gl.in l.j.C.ne fideiussores do.dẽtur.& ita etiam tenuit Io.An.in addi. in d.§. fi.aĺs autẽ ipse rubricæ non possunt allegari pro iure sed bene põt ex eis sumi arg. vel ex ordine titulorũ, vel ad declarationẽ ipsorum iurium situatorum sub ipsis rubricis vt.ɜ̃. In eadem gl.in fi.idem etiam voluit glo.in §.hęc autẽ hic alleg.intellige nisi cõsuetudo esset in ɔtrarium quia illa seruãda esset, ar. c. cũ dilectus.ɜ̃.de cõsue.& de his plene per Imol.super d.rub. Sẽtit tamẽ glo. hic q possit scriptor præcisè cogi ad factum q verũ est: vnde nõ liberaret̃ scriptor etiã si vellet prestare interesse & posset poni in cõpedibus vt sic impleat q scribere promisit vt voluit glo.singu.in l.stipulatio.§.siue autẽ.ff.de no.ope.nũc.&
8 ibi vide de his.† In gl. in ver.profectus. in fi.tene menti totam hãc gl. ordi. ponentẽ de sex ętatibus mundi & de sex ętatibus hominis.& dicit Io.And. q potest dici septima ętas quiescentium. & ita intelligitur glo. in c.j. in fi.ɜ̃.de cele.mis. Et octaua ętas erit resurgentium secũdum Io.An.licet glo.in l. hęreditatum.ff.ad.l.falci.distinguat solum quatuor ętates hominis: sed certe glo. hic tenenda est secundũ Io.And. Et tu vide plenius quã in alio loco per Bal.in repe.c.si pater.j.de testamentis.in 8. & 9. colũ.& ibi de omnibus ętatibus hominis & per Cy.in l.si infanti.C.de iure delibe.& vide etiam per Io.An.in rubri.j. de delic.pue.& ibi per eum quot modis sumatur pueritia.

ADDITIO.

a Nic. Sup. In decretis vna sola rubri. adde §.diffuse. & melius quàm alibi per Bap.de sancto Blasio de Padua in repe.& rubr.decretorum.

SVMMARIVM.

1 *Scholares & Doctores faciunt simul vniuersitatem.*
2 *Gratia per Papam concessa antequam sit bulla si Papa moritur an gratia expiret.*

1 Vers. vniuersitati. † No. primo iũcta salutatione. ɜ̃.ar.q scholares & Doctores faciũt simul vnã vniuersitatẽ. Sed dic vt ibi est dictũ ibi statuta de quo etiã no.in c.cũ dilectus.ɜ̃.de consue.& per Bal. in auth.
a habita.C.ne fil.pro patre. Et an vniuersitas a scholariũ dicatur esse ecclastica vel secularis hic per Pet.de Ancha.quia iudicabitur de ea prout ibi erit maior pars clericorũ vel aliorũ. Quãdo tamẽ cõueniretur super spiritualibus vel ecclesiasticis: tũc iudicabit̃ ecclesiastica ſm Bar.in l.fi.C. de colleg. illici.& vide de his per Docto.in c.si diligenti.ɜ̃.de foro competen. Vltimo
b no.hic de b dictione prętor, de qua per gl.no.in l.j.ff.de pig.act.
2 & per Ioan.An.in c.si cui.j.de elec.† In glo.in ver.bulla. in fi. vide hic per Archi.ad q. si Papa fecit alicui collationem beneficij vel aliã gratiam & mandauit de hoc literas fieri, sed antequã hoc fieret vel bullaretur mortuus est Papa: an gratia per Papam facta nondum scripta in solita literarum forma seu nõ bullata expiret moriente Papa? & concludit hic Archid. quòd non.& ita sequitur hic Io.And. referens se ita cõsuluisse.& adducit 25.q.2.institutionis, & ibi per glo. Adde tex. & glo.in cle. dudum

ADDITIONES.

a Nic.Sup. An vniuersitas scholarium. Adde Abb.in c.si diligẽti de foro compe.Pet.de Ancha.in regula ea quæ.de reg.iur.lib.6.Io. de Imo.in c. ex literis. de consti.Bar.in l. cum senatus.ad fi.C.de re iu.
V. G. De ista habetur per Ioan. Lecir.in tract.de primoge. q.9.nu.21. quòd habetur in lib.12. Tract.fol. 113.

b Nic.Sup. De dictione præter. Adde Inno.in c.dudum.de elec.Ioan.And.in c. dilectis. de testi. Dyn. in regula peccatum. de re. iur. lib.6. Bald. in l.j.ff. de pigno.actio.

dudum.circa fi.in ver.nos enim.de ſepul.ſic ergo gratia Papæ non expirat per eius mortem licet ſcriptura non ſit facta vel bulla appoſita nec ſcriptura vel bulla eſt neceſſaria dummodo aliter probari poſſit.facit.j.de præben.ſi apoſtolica.in fin.& Inſti.de donatio.§.perficiuntur. & quia imperialis donatio nõ eget ſcriptura,vt l.ſancimus.§.exceptis.C.de dona.& idem videtur tenere Innocen.in c.conſtitutus.in prin.ſ.de reſcrip.vnde dicit hic Ioan. An. quod ſi Papa interim moriatur antequã literæ fierẽt non expirat ius quæſitũ:ſed debẽt poſtea fieri literæ tempore ſucceſſoris faciẽdo mentionẽ de diſpoſitione prædeceſſoris.Refert tamen hic Archidiaco.quoſdam magnos curiales tenuiſſe quod licet ad eſſe gratiæ nõ requiratur ſcriptura tamen requiratur ad probationem.& ita tenet Bald.in l.humanum.C.de ll.in fi.& in l.ſi qua per caluniam.C.de epi.& cleri. ſed certe videtur q etiam per teſtes poſſit fieri probatio prout eſt de mente Archi.& Io. An.hic.& ita etiam tenet hic Domi. in fi.per iura & rationes hic allega. per Archi. & vide per Inn. in c.cum olim.el j.in fi ſ. de priuileg.& q no.in c.cum in iure. ſ.de offi.deleg. per Bal.in l.j.C.de man.prin.De gratia vero inferioris a Principe abſq; dubio tenendum eſt q poſſit per teſtes probari,vt determinant Bal.in d.l.ſi qua. Si tamẽ in gratia principis eſſet clauſula proprij motus:tũc illa non poteſt niſi per ſcripturam probari vt in c.ſi motu proprio.j.de præben.Et quid de clauſula, ex certa ſcientia:dicetur in c.ſtatutũ.in prin. j.de reſcri.Et an ad eſſe l.vel ſtatuti ſit neceſſaria ſcriptura,plenè per Ioã.An.in regu.nemo poteſt.j.eo.lib. dicetur in c.j.j.de iure do. vbi eſt bonus text. de hoc.Et qui ſunt caſus in quibus de neceſſitate requiratur ſcriptura, vide per glo.ordina.in c.j. j.de cenſi.& in l.contrahitur.ff.de pigno.

De ſumma Trinitate & fide catholica Rub.

In glo.rub.in prin.& hac ratione motus Accu.non ptinuatur nu. Authẽricorum. & dicit hic Domi. q practica hodierna in allegãdo eſt quia ſi allegantur iura Sexti, dicatur in 6. ſi in clementinis, dicatur clementina vel in clementinis abſq; eo q dicatur.ſ.vel.j.& quando non dicitur in 6.vel in clementinis ſed allegatur titulus ſimpliciter,tunc intelligatur in decre.vt hic per Domi.& vide per glo. & Doc.in rub eo.titu.in clementinis.

S V M M A R I V M.

1 *Tanquam, hæc dictio quid ſignificet.*
2 *Eccleſia Romana dicitur eſſe omnium aliarum eccleſiarum magiſtra.*
3 *Iudex an & quando poſſit iudicare contra communem opinionem.*
4 *Superfluum non dicitur, quod magis diſtinctè exprimit modum eius quod primo erat diſpoſitum.*
5 *Conſuetudo Romanæ eccleſiæ eſt vbique ſeruanda in articulis fidei & ſacramentis eccleſiæ.*
6 *Conſtitutio eccleſiæ an liget hæreticum occultum.*

C A P. I.

1 a FIdeli ac deuota.† No. j. de hac dictione tãquam:quæ licet propriè ſit nota impropríetatis & ſimilitudinis,vt per glo.in ver.tanquam.in c.ſolitæ.ſ. de ma. & obe.tamen hic eſt no. veritatis.ex quo infertur quòd dictio tanquam poteſt ſumi ſimilitudinariè & pro veritate ſecundum ſubiectã materiam,de qua dictione per glo.in c.cum pro cauſa ſ.de ſen ten.excom.& per Io.An.in c.cum ſicut.ſ. de conſe.eccle.† 2 Secundo no.ibi magiſtra. q Romana eccle. dicitur eſſe magiſtra oium aliarum eccleſiarum:vnde quicquid vbiq; locorum eſſet dubium ab ea declarãdum exquiritur vt in c.per ven.ſ.qui fil. ſint legi.& 27.q.2.lex diuinæ. An autem dicatur domina aliarũ eccleſiarum, & ſic an Papa dicatur habere dominium eccleſiarum,hic per Archi.& Io.An.& per glo. & Archid.in 12.diſtin. c.j.& 9.q.3. per principalem. & per Pau. in clemen.j.eo.titu.& per glo.in c.expedit.12. q.j.& vide bonum tex.in c.2.j.de præb. 3 † Vltimo no.ibi vera ſententia.quod licet in iudicando & conſulendo a communi opi. b Doctorum nunquam ſit recedendum in quibuſcunq; negotijs etiam fidei ſm glo. de pę. diſti.j. c.fi.& Inno.in c.ne innitaris. ſ. de conſtitu. tamen illud eſt verum quando cõis ſnia eſſet vera & indubitata. aliàs autem ſi iudex pronunciaret contra communem opi. per veras rationes non eſſet puniendus. & ita probat text.hic iuncta glo. ſecundum Domi. & vide Barto. in l. 2. C. de pœna iudic. & Ioan. 4 And. & Imo. in c. j. de conſtitutio. † In glo. in verbo,ex filio, in fi. Nota, quòd non dicitur ſuperfluum illud quod magis diſtinctè exprimit modũ eius quod primo erat diſpoſitũ qđ no. ad §.ſanè.ſ.in proę.& facit pro poſitionibus, & articulis ſaluãdis vt non reijciantur tanq̃ ſuperflui ſm Do.† 5 In gl.in ver.docuit,in fi.tene mente gl.ordi.quæ ſemper allegatur q pſuetudo Roma.eccle.ſit vbiq; ſeruanda in articulis fidei & ſacramentis eccl.facit c.ad abolendam,in princ.ſ.de here.In alijs vero vide hoc plene p Domi.& p gl.in c.nolite,hic alle.Super quo pcludit hic Domi.quòd aut cõſuetudo Roma.eccle. diſponit in his quæ ſunt reſeruata ſibi in priuilegium , vt quod ordinet in ſacris quolibet die dominico.& talis conſuetudo ab alijs ſeruari non poteſt nec debet, vt in c. j. ſ. de temporibus ordi. Aut diſponit in articulis fidei vel in ſacramentis eccleſiæ , & ab omnibus eſt obſeruanda , vt hic in glo. Et idem ſi diſponit ſuper modo generali conferendi ordines eccleſiaſticos, ſecundum glo.in c.quod ſicut.ſ.de elec.Idem ſi diſponit ſuper modo conficiendi litteras ſuas & ſuæ cancellariæ : quia talis conſuetudo ſeruanda eſt etiam extra curiam , vt per glo. in c. 2. de ſenten. excom. & facit ca.quam graui.ſ. de crimine falſi. Si verò diſponit ſuper modo iudicandi & procedendi , & ſi diſponit interpretando ius dubium & talis interpretatio ab omnibus ſeruari debet ſecundum glo.no.in ver.valeat.in c.diſpendia.j.de reſcrip.& ita poteſt intelligi tex.in c.ex literis.ſ.de conſti.& facit l. fin. C. de ll. In alijs verò caſibus non eſt de neceſſitate ab alijs eccleſijs obſeruanda vt voluit glo.hic & in c.nolite, hic alleg.& in dicto c.j.Et idem quando Romana eccleſia conſuluit alijs vt aliquid obſeruent ſecundum glo.in c.conſultationi.ſupra de frigidis.Si verò ſeruat & præcipit alijs obſeruari: & tunc alij obſeruare tenentur ſecundum gloſ. hic, & in dicto c. nolite.De eccleſijs verò inferiorib.an teneantur ſequi conſuetudinem eccleſiæ Metropolitanæ.vide qđ no.in c.fi.ſ.de ſpon.duo 6 rum. & in c. 3.ſ. de cogna. ſpirituali. † In glo.ſi.in fi. an autem cõſtitutio canonica liget talem hæreticum occultum ad pęnã. vide per glo.no.in cle.j.in fi.de hæreti. & per Archid.in c.cum quis.j.de ſent.excom.Et quid de eo qui negat ore & non corde.vide per glo.11.q.3.non ſolum abnegat.& de pęni.diſt.j.po- c teſt.Et nota.ex glo. quod crimẽ hæreſis c ex ſola cogitatione & deliberatione animi committitur & ſufficit deliberatio mẽtis:nec aliquid requiritur ab extra.idem voluit glo. de pę.di j. cogitationis. imo etiam non ſolum cogitatio animi deliberata : ſed etiam dubia quia dubius in fide hæreticus eſt, vt in c.j. hic alleg ideo dicitur quòd dubius habetur pro errante vt in l. manifeſtiſſimi.§.ſi autem neſcius.C.furtis.Et intellige prout dixit Innocen.in c. firmiter.ſ. eo.ti. In alijs verò delictis licèt cogitatio ſit deliberata,tamen non punitur quia in foro iudiciali niſi ſit deuentum ad actum facti:quia cogitationis pœnã nemo meretur,vt in d.c.cogitationis. & l.cogitatiõis.ff. de pę. & per Bal.in l.ſi quis non dicam.C.de epi.& cleri.in prin.Quãtum vero ad eum ſufficit in omnibus volũtas deliberata, licet propter impotentiam facti vel aliter delictum non ſit ſecutum vt de pę.diſtin.j.ſicut.& ibi per gloſ.nota. & d.c. cogitationis. & vide de his ſingu.dicta in regu.in pęnia.j.eo.lib.non tamen debet imponi tanta pœna pro delicto cogitato & deliberato, aut non conſecuto quanta pro delicto conſecuto , vt eſt text. no.in c.ſicut dignum.§.eos.de hæreti.

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup. Dictione tanquam.Adde Barto.in l. omnes populi.ff.de iuſti.& iu. Alexan.de Imo.conſi.15.incip.viſo proceſſu inquiſitionis.in j.volu.

b Nic.Sup. A communi opi.Doct.Adde Ab.in c. prudentia de offi.dele.Abb. in c.nouimus.de verb.ſign.Abb in c.1.de cog.ſpi.Abb in c. cum nos de vſur.

c Celſus. Crimen hæreſis.Adde Par.in c.damnamus.col.1.nu.j.& quod ibi no. in apoſt.ad eum poſt alios.eo.tit.Fely. poſt eum d.c.j. in princip.de hære.& Car.in cle j.nu.2 in verſi hæreticus.

V.G. Vide Io.Nic.in trac.de hæret.in not.nu.2.qui affirmat quòd hæreſis ſola voluntate committitur,habetur in lib.4.Tract.fol.91.

De conſtitutionibus Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Poſterior, hæc dictio denotat actum mediatum.*
2 *Leges & canones generales licet ſint ab omnibus ſeruandæ: quid tamen in ſtatutis certorum locorum. & nu. 3.*
4 *Ignorare præſumitur ſtatuta locorum,qui non eſt de loco ſtatuti.*
5 *Princeps an cõdendo legem videatur tollere ſtatuta locorũ particulariũ.*
6 *Princeps cenſetur habere omnia iura in ſcrinio pectoris ſui.& nu. 7.*
8 *Mentio ſpecialis eſt fiẽda de verbis derogatorijs teſtamenti.& numero.9.*
10 *Scientia certa præſumitur alterius iuris contrarij.*
11 *Reſcriptum & priuilegium generaliter differunt.*
12 *Conſtitutiones & extrauagantes quando ſunt contrariæ quæ ſint ſeruãdæ.*
13 *Clauſula derogatoria appoſita in vno ſtatuto,an operetur circa aliud ſtatutum quod de nouo fieret per euſdem ſtatuentes.*
14 *Ius commune dicitur publicum,& debet ab omnibus ſciri.*
15 *Statutum diſponens idem quod ius commune cenſetur ius commune.*
16 *Priuilegium quando continet ius commune,an de eo ſit fienda mentio.*
17 *Lex ſi reuocetur an cenſeatur reuocata conſuetudo per quam in locis particulari-*

ticularibus introducta erat obseruantia legis communis.

18 *Consuetudo quando dicatur rationabilis vel non, relinquitur arbitrio, iudicis. & nu. 19. & 20.*

C A P. I.

LIcet Romanus. Summa vt in gl. & primo reprobat similitudo & ratio redditur. secundo ibi ipsis soluitur quæstio cum duabus modificationib.

1 † Nota, primò de hac dictione posteriorem, quæ potest denotare actum mediatum & factum non successiuè: ideo inducit hic Domi. ad testes deponentes q. Titius possederit post Sempronium, quia non includitur de necessitate quod immediatè & successiuè possederit post eum facit gl. in c. cum Vintoniens. circa fi. ꝭ. de elec. & tex. in c. fi. post medium. ꝭ. de exces. prælato. Sed certè in c. frequens. in ver. post diem. j. de restit. spolia. refertur ad actum successiuè & immediatè sequentem pro quo glo. & Innocen. in c. congregato. ꝭ. de elec. & tex. in l. 2. §. postea. & §. apud. ff. de origi. iuris. ex quibus idem Domi. in d. c. frequens tenuit contrarium eius quod dicit hic. scilicet si testes deponūt aliquem possedisse post talem vt intelligatur de possessione immediata. Quare potest dici quòd cum tale verbum, post, vel posterior, seu

2 postea sit ambiguum & possit denotare interuallum [a] & non quod tunc in dictis testium fiat interpretatio contra probare debentem vt in c. in præsentia. ꝭ. de probatio. & facit quod no.

2 Barto. in l. fructus. in fi. ff. solu. matri. † Secundò no. ibi locorum &c. quod licèt leges & canones vt generales in omni loco sint ab omnibus obseruandi vt in c. j. s. eod. titu. & in l. leges vt generales. C. de ll. tamen consuetudines & statuta localiter locum habent quia qualiber ciuitas vel castrum potest sibi facere in loco statutum, vel consuetudinem, vt 12. dist. illa. ꝭ. de sepul. certificari & l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. & valent consuetudines & statuta inter eos. non autem in præiudicium superioris, vt voluit gl. singu. in c. 2. in verbo, statutum. j. de verbo. significa. non ergo possunt castra facere statuta in præiudicium ciuitatis, quia castra ius ciuitatis sequi debent vt l. qui ex vico. & l. incola. ff. ad municip. Nec ipsa ciuitas præiudicium superioris facere potest. ꝭ. de iureiuran. venientes. Et talibus statutis vel consuetudinibus particularibus non ligantur alij qui non sunt de illo collegio vt hic in text. in verbo personarum. & facit l. fi. C. de iurisdic. om. iudic. & l. 2. C. de constitu. pecu. de quo per Docto. j. c. proxi. & in l. j. C. de

3 summa Trinita. † Tertiò not. ibi cum sint facti. & ita allegatur quòd statuta, & consuetudines dicuntur esse quid facti &

4 in facto consistere. de quo in glo. † Quartò nota ibi probabiliter ignorari, quod qui non est de loco præsumitur ignorare statuta & consuetudines illius loci de quo j. c. proxi. & per Innocen. in rubri. ꝭ. de consuetu. vnde probat iste text. quod in statutis & consuetudinibus potest cadere probabilis ignorantia. & sic facit quòd positiones & arti. possint fieri super iure consuetudinario, vel statuti, eo casu quo talia sunt probanda quia omne quod est probabile est possibile & articulari. vt in c. j. & ibi per glo. j. de confes. Et idem in extrauagantibus in quibus cadit probabilis ignorantia vt ꝭ. in proœ. in §. sane. secus in iure communi: quia positionibus & articulis iuris non est respondendum, cum iura sint certa & notoria, vt l. ornamentorum. ff. de auro & argen. leg. vnde probari non debent. & ita voluit glo. in c. 2. in ver. causa. j. de confes. Et ex prædictis infertur quod sententia lata contra extrauagantem etiam eius errore expresso non esset ipso iure nulla propter probabile dubiū licèt ab ea tanquam iniusta debeat appellari vt in l. cum prolatis. ff. de re iudica. & not. in c. pastoralis. ꝭ. de fide instr. Et idē dicit Barto. in d. l. cum prolatis, in reformationibus in volumine statutorum non incorporatos, intelligi nisi de eis foret facta fides in iudicio prout fieri debet: cum tunc sententia esset ipso iure nulla secundum Iaco. Butr. in l. fin. C. quæ sit lon. consue. ex quo tunc cēsentur notoria, vt no. in c. cum inter. ꝭ. de re iudi. & tenet Imo. & do. An. in d. §. sane. Et idem si extrauagās esset publice nota, ex quo tunc non cadat probabilis ignorātia sicut est extrauagans execrabilis, vt tenet d. Nic. in d. c. pastoralis. Et eadem ratione idem est dicēdum in reformationibus statutorum quādo essent publice notę in illo loco secundum no. per Bar. & Bal. in l. leges sacratissimę. C. de legi. Quid autē

5 sit dicendum in statuto & cōsuetudine patebit. j. † Vltimo not. & ita allegatur q. licet per nouam constitutionem iuris communis princeps intelligatur reuocare priorem illi contrariam etiam si de ea non fiat mentio tamen secus in cōsuetudine & statuto quia non intelligitur tollere statuta & consuetudines locorum particularium nisi hoc expressè dicit. Et idē est in priuilegio, quia nunquam intelligitur tolli priuilegium alterius nisi de eo fiat specialis mentio vt in c. veniens. ꝭ. de præscrip. secundum Ioan. An. hic. & sequitur Bald. in l. non plures. in fi. C. de sacrosan. eccle. imo tenuit gl. in c. j. j. de capel. mo. in ver. consuetudine. q. licet tollantur consuetudines & statuta, tamē non intelligitur derogari priuilegio q. no. Limita tamen prædicta procedere nisi priuilegium esset in corpore iuris clausū, quia tunc contraria constitutio illud reuocaret etiam si non fiat de illo specialis mentio cum presumatur scientia illius sicut & iuris communis secundum glo. in ver. corporali. in c. vt circa. j. de elec. vbi glo. voluit quod de priuilegio in corpore iuris clauso iudicetur quo ad effectum reuocationis prout de ipso iure communi. facit quod habetur. 38. distin. ignorantia. & glo. in proœ. cle. in ver. de cętero. quod tamen intelligit glo. in d. c. vt circa. esse verum in priuilegio generali, secus in priuilegio speciali etiam in corpore iuris clauso: quia tali non intelligeretur derogari per constitutionem iuris communis illi contrariā nisi de eo fiat specialis mentio, vt ibi per glo. & per Ioā. An. in c. j. ꝭ. de rescrip. in. glo. & per Bal. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. & in extrauagā. ad reprimendam, super ver. nō obstante. vbi videt̄ velle quòd illud procedat nisi talis lex noua generalis faciens mentionem generaliter de legibus cōtrarijs vel priuilegijs, habeat aliquam rationem specialitatis propter quā possit tolli illud priuilegium speciale in corpore iuris clausum. & ibi no. per eum, & per Imo. clarius quam alibi in d. c. j. de rescrip. in. 7. col. cum sequētibus. & vide not. j. super glo. in ver. noscatur. in fi. In gl. 3. in fi. vide ibi per Inno. & Doc. & ratio est, quia propter multitudinem rescriptorum pręsumitur ignorantia vt in c. cum olim. ꝭ. de re iudi. quę licet in facto proprio non sit tolerabilis: vt in c. ab excommunicato. ꝭ. de rescrip. & l. quamquam. C. ad Velleia. tamen fallit propter multiplicitatem negotiorum seu factorum quo casu non solum in Papa, sed in alio quocunque inducitur probabilis error in facto proprio secundum Pet. de Anch. hic, facit tex. in proœ. cle. & quod nota. in l. pe. ff. de confessis. Et idem quando factum esset de longinquo foret multum intricatum secundum Bart.

6 in l. si quis delegauerit. ff. de noua. † In glos. in ver. habere. in fi.

b dicit glo. ibi q. princeps [b] censetur habere omnia iura p interpretationē vel pręsumptione, licet de facto quandoque possit contingere contrarium cum memoria hominis sit labilis, vt l. peregre. ff. de acquir. possel. Hinc est q. Papa potest quandoq; falli etiam circa verum intellectum l. vt in c. quod autem. hic alleg.

7 de quo hic per Domi. † In glo. in ver. reuocare, ibi qui prior. & prout ib: no. quando lex vel statutum transisse in cōtractum. tunc non posset reuocari etiam per Principem nolentibus his quibus est ius quæsitum. facit. c. j. de probat. & quod no. per Bart. in d. l. omnes populi. ad fi. & in l. quod semel. ff. de decret. ab ordi. fa. sm Pet. de Ancha. hic & facit q. no. in regula quod se

8 mel. j. eo. lib. † In ea. glo. in fi. vide de hoc plenè per Domi. in d. regu. quod semel. tenentem q. sit fienda mentio in specie de verbis derogatorijs in primo testamēto per d. l. si quis in princ. hic alleg. ibi specialiter dixerit &c. Sed Iaco. de Bell. contra in Auth. de testa. imperfect. vt sic valeat secundum testamentum: quia sufficit quod sit generalis reuocatoria aliorum testamentorum, licèt aliter in specie non fiat mentio de verbis derogatorijs in primo testamento. & ita tenet hic Ioan. An. in d. regu. q. semel. Et idem videtur tenere Bart. in l. si quis. & Bald. in d. l. sancimus. & auth. hęc inter liberos. C. de testa. & in l. humanū. C. de ll. de qua materia plenius per Imo. in Rubri. ff. de testa. in 5. col. & in c. cum esses. ꝭ. de testa. in 15. colum. & in fi. illius c. & per Fede. de Sen. in suo consi. 46. Quid autem si testator iurasset non reuocare testamentum an tunc possit reuocari? & certè sic. & an reuocans sit periurus, plenè no. in d. regula quod semel. per Ioā. An. & per Bar. in d. l. si quis. & per Imo. in c. cum cōtingat. ꝭ. de iureiur. in 12. charta. & facit quod no. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. j. & 13. q. 2. vltima voluntas. vbi per glo.

ADDITIONES.

a Celsus. Possit denotare interuallum. ita not. in l. j. in princip. ff. si tabu. testa nullæ exta. Barto. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter, in j. colum. ad fi & ibi Docto ff. ex qui. cau. ma. & quod etiam denotet sine interuallo. no. in proœ. ffotum §. illud autem. Et quando denotatur interuallum illud est arbitrio iudicis. no. Alexan. post Barto. in l. j. §. diuus. ff. de quæstioni. Ioan. de Imo. in l. qui alie §. fi. ff. de acquir. hæred. & Docto. in c. cum. M. Ferrariensis, de constitu.

b Nic. Sup. Princeps censetur habere Adde glo. in c. præterea. 83. dist. Bald. in l. 2. C. si contra ius vel vti. pu. Bal. in l. omnium C. de testa.

V.G. Princeps præsumitur iustitiæ plenus & velle quòd iura sua volunt. Ay. Cra. consi. 168. nume. 9. lib. j.

9 glo.†In glo.in verbo,noscatur.ibi fiat mentio.Aduerte ad tria.
a Primo an & quando valeant rescripta contra ius [a]. Item an suffi-
ciat clausula,non obstante,in genere vel requirať specialis mē
tio.dic vt hic plenissimè per Arch.& per Ioan. An.in d.c.j.ĩ.de
excel.præla.& ibi dixi & per Bal.in l.fi.C.si ɔtra ius vel vti.pu.
& ibi per Bar.& in d.extrauagăti in vet.non obstante.& per d.
Ant.& Imo.in c.j.in 3.colum.š.de rescri.& plenius per Imo.in
c.nonnulli.eo.tit.in 3.& 4.col.vide etiam per Ang.in l.omnes.
C.de præscrip.30.an.& per Bal.in d.l. humanum. Quid autē
sit in statutis vide per Io. And.in d.c.j.ĩ. de excel. præla. & per
Bal.in l.humanum.C.de legibus.& in auth.omnes peregrini.
C.communia de succes.vide etiam per Rotam in deci.3.& 217.
& per Fed.in suo consil.227. quòd incipit. Casus talis est. &c.
Quid autem sit in priuilegijs vel rescriptis. per Imo.in c.cū or-
dinem,de rescrip.& in c.j.eo.titu.in.7.colum.& in.3. colum.in
8.& 9.& per Io.An.in c.j.ĩ. de excel.præla.& per Fed.in consi.
10 227.& per Cy.in l.j.C.quādo Imperator inter pupillos.† In ea.
glo.ibi de certa scientia. Et dicit hic Io.And.ꝙ in cōstitutione
noua semper præsumitur certa scientia alterius iuris ɔtrarij &
hinc propter rationem de qua hic in gl.secus in rescrip.vel pri
uilegijs vt hic in glo.quam glo.tene menti.Et ita semper alle-
gatur ꝙ vbi princeps rescribit ex certa scientia cōtra ius, tunc
in rescrip. vel priuilegijs nō est necesse ꝙ aliter fiat mentio de
illo iure vel ꝙ apponatur clausula,non obstante . Idem etiam
voluit glo.in ver.literarum.in c.statutum.in prin.ĩ.de rescript.
Et dicitur constare de certa scientia quando in rescripto con-
tinetur tale factum ex quo Papa potest esse certus ꝙ iuri com-
muni repugnet puta si actor & reus sunt eiusdem diœcesis &
impetratur rescriptū vltra vnā dietā hoc expresso in rescripto.
nā valeret rescriptū licet aliter non fiat mētio de dicto c.statut
tū,sm Io.And.in d.c.nonnulli. Idem etiam videtur tenere Ar-
chi.in c.si eo tempore. j. de rescript.quando Papa scienter mā
dat prouideri impuberi de beneficiō curato.Idem etiam videť
sequi Bal.in.l.fi.C.sententiam rescin.non posse. vbi de his ple
ne per eum.Idem etiam tenet in c.naturales.si de feudo fuerit
controuersia.vbi tenet ꝙ sufficiat certa scientia etiam sine ali-
qua clausula,non ob.licet ad petitionem alterius rescribat:per
not. in l.qui in prouincia.§.diuus.ff. de ritu nup.& in.l.3.§. si is
pro quo.ff.ꝙ quisque iuris. Sed in contrarium facit.c. ex parte,
š.de capel.mona. Quare Domi. refert hic dicta per domi. An.
in c.j.š.de rescrip.& tu vide per do. Ant.in d.c.nonnulli.& ibi
per Imo.in.2. col. concludentem ꝙ vbi alias requireretť specia-
lis clausula, non obstante,quando Papa rescriberet contra ius
ad tollendam præsumptam ignorantiam Principis:& tunc suf
ficit quòd Papa rescribat ex certa scientia contra ius quando
de ipsa certa scientia apparet ex tenore rescripti. & ita proce-
dant supradicta . In alijs verò casibus quando specialis clausu-
la,non obstante,requiritur ex alia de causa quam propter præ-
sumptam ignorantiam. puta quia ius contra quod rescribitur
habebat specialem clausulam derogatoriam ad rescripta con-
traria: & tunc non sufficeret ꝙ Papa rescriberet ex certa scien
tia nisi fiat specialis mentio de illo iure contra quod rescribit.
& ita procedat opin. Vincen.& domi. Anto.in d.c.nonnulli.se
cundum Imo.ibi,& ita etiam procedat text. in d.c.ex parte.cū
simi. De materia tamen vide plenius per Docto.in c.j.ĩ. de ex-
cel.præla.& per do.de Rota in decis.466.quæ incipit, Item ex-
11 tra Rotam.† In ea.glo.ibi priuilegium.no.ex glo. differentiam
b quæ est inter rescriptum [b]& priuilegium quia priuilegium cō
ceditur contra ius. vnde dicitur priuilegium quasi priuans le-
gem,vt in c.priuilegia.& in c.abba.hic alleg.sed rescriptum di
citur illud quod emanat ad obseruantiam eius quod est iuris
communis.& vide per glo. in c. cum ordinem.š. de rescrip.&
12 per Ioan. And.& ibi dicta,in c.olim.š.de verbo.signifi.† In ea.
glo.in fi. vide hic plenè per Ioan.Mo.& Ioan.And.quando ca-
nones constitutiones vel extrauagantes apparent contrariæ
quæ sint seruandæ,& vide quod no.in c.cum expediat.ĩ.de ele.
hic per Pet.de Anchara.& per Bald.in l.priuilegia.C.de sacro
san.eccle.& per Domi.in c.j.š.de noue.oper nuncia. & dicit hic
Ioan.Mona.quod licèt Princeps etiam constitutionibus con-
dendis possit sibi legem indicere per verba derogatoria,vt d.l.
si quis.tamen alteri successori indicere non potest:quia par in
parem &c.vt in c.fi.ĩ. de rescrip. & ita transit hic Ioan. And.ex
cuius dicto duo notanda inferuntur . Primò quòd clausula de-
rogatoria apposita in lege vel canone operatur effectū in qua
libet lege vel canone condito ab eodem : vnde a. lex condita
ab eo non reuocaret tunc priorem contrariam nisi de ea face
ret expressam mentionem nisi per clausulam derogatoriam,
quæ est notabilis limitatio ad istum tex. Sed aduerte : quia do.
Anto.in c.quæ in ecclesiarum.š.eod.titu. intelligit hoc verum
quando in lege esset clausula derogatoria volūtatis. puta quia
in ea dicatur quòd non valeat contraria constitutio : & tunc
non valeret secunda illi contraria, nisi facta mentione de pri-
ma , vt š. secus si clausula est derogatoria solennitatis : vt quia
dicitur in lege quòd si fiat contraria constitutio non valeat ni-
si certa solennitas interueniat: quia tunc valebit secunda con-
stitutio illi contraria etiam non facta mentione de prima vel
de ipsius clausula per no. in l. humanum. C. de legibus. Bart.
tamen in dicta l. omnes populi. in 3.quæst.principali,reprobat
dictam distinctionem tenens indistinctè vtroq; casu esse idem
dicendum per dictā l.si quis. & prout tenet hic Ioan. Mona.&
Ioan. And. & ita transit Imo. in dicto c. quæ in ecclesiarum,in
9. colum. quod est not. limitatio ad istum text. hic.vide omni-
no Bal.in l.humanum.C.de legibus.Secundò infertur ex dicto
Io. Mona.š. ꝙ clausula derogatoria apposita per conditorem
legis nihil operetur contra successorem qui poterit reuocare
priorem,licet de ipsa non fiat mētio. Sed istud dictum in hoc
cōmuniter reprobatur,vt dicit Io. de Imo. in d.c. nōnulli.in.3.
colum. quia est cōtra tex.ibi,& in d.c. ex parte.secundū Domi.
hic. & Ioan.And.in c.2.ĩ.de præben.& facit quod not.in proę.
clemen.in.§.nos.Nec ob.c.fi.j. de rescrip.quia successor poterit
reuocare:tamen erit necesse fieri mentionem de ipsa constitu
tione cum ipsa clausula derogatoria operetur suum effectum
etiam circa successorem.argu.d.§.nos. & l.proponebatur.ff.de
jud.ꝙ no.Dixit tamen hic Pet.de Ancha.secus esse in rescrip.
vel priuilegijs concessis cum clausula derogatoria:vt tunc nō
operetur effectum contra successorem & hoc propter proba-
bilem errorem facti . Sed certe hoc dictum non videtur pro-
cedere,vt tenet Ful.in suo consi.227.ꝙ inci.casus talis est in ona
sterijs,put refert hic ipse Pe.de Ancha.puta si Papa eximit mo
niales ab omnibus exactionibus nunciorum & legatorum
sedis apostolicæ derogando omnibus priuilegijs legatorum
contrarium continentibus:nisi de illo indulto facerent specia
lem mentionem de verbo ad verbum quod tali indulto non
erit derogatum.licet successor in papatu concesserit postea le-
gato vt possit ab omnibus exigere procurationē etiā ab exē-
ptis non obstantibus quibuscunq; priuilegijs de quibus opor
teret fieri specialem & expressam mentionem.& tenet ꝙ per
illud vltimum non derogetur primo ex quo oportebat fieri
mētionem de verbo ad verbum.& vide etiam per Fede.in suo
consi.46.in fi. ꝙ inci. habita:de quo etiam per eum in repe.c.si
propter.j.de rescrip.& per Domini.in d.c.2. & per Dy. in reg.
quod semel.ĩ.eo.lib.& per Doct.in d.c.j.de excel.præla.vbi de
13 his. † Sed dubitaē an clausula derogatoria apposita in vno sta-
tuto operetur circa aliud statutū quod de nouo fieret per eos-
dem statuentes vel successores: puta dicit statutum quod refor
mationes nō possint fieri nisi sub certa forma & modo,postea
populus congregatus fecit reformationes non seruata illa for
ma an valeant? Cy.in sua disputa. quę incipit quæstio talis est,
præcessit,&c.tenet quod non. Idem tenet Bar.in.d.l.omnes po
puli. Bal. tamen in d.l. humanum. concludit quòd aliquando
verba sunt derogatoria potestatis & nihil operantur. Aliquan
do sunt derogatoria formę seu solennitatis . puta ꝙ de cętero
nulla reformatio valeat nisi sub tali forma : & tunc non vale-
ret contrarius actus in futurum. secus si exprimatur certa for-
ma & clausula derogatoria nō est expressa,sed tacita, quia tūc
per factū cōtrariū posset illi simpliciter derogari per tex.no.in
l.fi.in fi. prin.ff.de lega.2.Aliquādo verba sunt derogatoria vo
luntatis.& tūc clausula derogatoria operatur nisi fieret mētio
de ea sm Bal. ibi cōcludentē quòd sufficeret fieri mentionē di
cendo,nō obstante tali statuto vel nō obstante aliquo statuto
vel lege in contrarium loquēte.& ibi notab. per eū referentē
Cy.idē tenuisse de quo plenius no. in d.c.j.ĩ.de excel.plarorū.
In

ADDITIONES.

a Celsus. Cōtra ius.Adde Panor.in rub.de rescri.nu.2.& quod ibi no.in apost.
ad eum in ver.contra ius.Feli.c.nonnulli.col.12.ver. secunda regula. eo.tit.
& Alex.consi.2.vol.5.& consi.7.& 8. & consi.67. vol. 2.
Vinc.G. Adde ꝙ rescriptū ptinens quascunq; clausulas generales & cum clau
sula non obstantibus,seu per quamcunque generalem constitutionem non
censetur derogatum priuilegio concesso vniuersitati vel collegio cum il-
lud sit concessum causa publicę vtilitatis Thom.Gram. Decis. 203. nu.2.
b Nic.Supe. Rescriptum.Adde gl.in c.j.de priuile.lib.6.Bald.in l.fi.in 3.colum.
C.de rei vendi.Abb.in rub.ĩ.e.rescrip.
V.G. Adde in materia Rescripti & priuilegij,ꝙ Priuilegium & consuetudo
ęquiparatur,tradit Franc.Bald.in tract.de præscrip.q.5.nu 14. quod habetur
in 3.lib.Tract. fol.41. Rescriptum autem deuians a consuetudo & antiquo
stilo præsumitur falsum Alc.in trac. de præsumpt.præs.30.nu.6.quod habe-
tur in lib.8.Tract.fol. 382.

14 † In glo. in ver. cum sint. in prin. conclude ex dictis Archi. hic & aliorū Docto. q ius cōe dr̄ publicum quo ad omnes & omnes scire & obseruare tenentur, vt in c.1.ē.eo.titu. & l. leges sacratissimę. & l. leges vt generales. C. de legib. ideo est quod per secundam constitutionē ꝯrariam primę intelligitur prima reuocata, quia superior præsumitur scire iura cōia & publica, vt hic in tex. secus est in statuto vel consuetudine quæ dicuntur ius priuatum ipsius loci. 9. distinctione. catholica. & sic sunt facti, & in facto consistunt, quatenus respiciunt certum locum, ex quo non sunt vniuersalia. ideo superior præsumitur ignorare. vnde nec reuocare intelligitur, vt hic in tex. Sed quo ad subditos statuta & consuetudines dicuntur esse iuris, ex quo eos ligant, vt 50. distin. ius ... le. & c. consuetudo. & ff. de iusti. & iure. l. omnes populi. & ... de quibus. ff. de legi. s̄m Pau. & Bal. hic. vnde locales consuetudines quo ad ipsum locum dicūtur ius cōe, vt est tex. in c. cum venissent. ē. de eo qui mit. in possess. cō. est, quia a iure cōi confirmantur, vt dicta l. omnes populi. Ex quibus omnibus dictis, & ex isto tex. infertur primo q subditi non possunt allegare [a] ignorantiam statuti vel consuetudinis ipsius loci, quæ quo ad eos dicuntur esse iura, vnde ignorātia non excusat, vt in regu. ignorantia. j. eo. lib. & quia eorum quæ sunt publica & nota in loco non potest allegari ignorantia, vt in c.1.ē. de postulatio. prælatorum. & per glo. in regu. pręsumitur. j. eodem lib. Secundo infertur q alienigenę, & nō subditi possunt allegare ignorantiam statuti, & consuetudinis ipsius loci, vt hic probatur, de quo tamen, & per gl. in l. item Mela. ff. ad l. Aqui. & per Doct. in l. j. C. de sum. tri. & fi. catho. Tertio infertur q iudex loci non possit allegare ignorantiā statuti ipsius loci, quia sicut iudex non debet ignorare iura cōia, vt l. 2. ff. quod quisque iu. ita nec statuta loci, quæ quo ad subditos dicuntur esse iura cōia, vt ē. vnde dicebat no. Bald. in l. j. C. vt q̄ desunt. in prin. q licet statutum non fuerit allegatum vel productum in causa coram iudice, tamen iudex tenetur iudicare, & seruare sicut iura, quia sicut iura cōia non est necesse q allegentur, quia quilibet præsumitur scire, vt ē. nec etiam q probētur quia iura sunt certa, vt l. 2. ff. de iuris & facti ignorantia. & not. in dicta l. ornamentorum. & ab omnibus debent obseruari absque eo q allegentur vel probentur, vt in dicto c. 1. ē. de consti. Ita & idem est in ipsis statutis quæ dicuntur esse iuria cōis quo ad subditos, & quo ad iudicē, vt ē. & ita tenet do. Nico. in c. pastoralis, circa fi. ē. de fide instrumen. & Bar. in dicta l. omnes populi, circa finem. quod tamen limitat esse verum, nisi essent statuta non publice nota, puta formationes nō incorporatas in volumine statutorū: quia deberent allegari, & probari coram iudice. argumen. tex. hic, & in dicto c. pastoralis. & l. cum prolatis. ff. de re iudi. & ibi per Bart. secus si talia essent publicè nota in loco: quia tunc iudicaretur de eis prout & de ipsis statutis s̄m do. Nico. in d. c. pastoralis. circa fi. & tunc snīa lata ꝯ statutum vel reformationes esset nulla, prout est dictum ē. in notabilibus. in 4. no. Idem limitat Bart. in d. l. oēs populi. procedere in statutis eiusdem ciuitatis vel loci: secus in statutis alterius ciuitatis vel loci: quia tunc illa dicuntur esse facti & in eis cadit probabilis ignorantia, vt hic in tex. & deberent ꝓduci & probari coram iudice, vt ibi per eū: & in rub. ff. de no. ope. nun. & per Doct. in d. c. pastoralis. Quarto infertur ex prędictis, q licet subditi non possint allegare ignorantiā consuetudinis loci, vt ē. tamen iudex potest quia dicitur esse quid facti, vt hic in tex. ideo debet consuetudo allegari & probari: vnde qui allegat consuetudinē eam probare debet, vt est tex. in c. cum dilectus. de consuetu. & in l. j. C. quæ sit longa consuetudo. Hoc tamen limita primo nisi consuetudo esset scripta: quia tunc iudicatur de ea tanq̄ de ipso statuto in loco secundū Bal. in d. l. j. C. vt quæ desunt. Secundo limita, nisi ipsa consuetudo esset publica & notoria in illo loco, quo casu dixit Bald. in l. si quis non dicam. C. de epis. & cleri. post principi. q iudex ita debet seruare cōsuetudinē sicut statutum. & ita debet puniri de transgressione consuetudinis, sicut de transgressione legis scriptę, dummodo consuetudo sit publica, & notoria tam in populo q̄ in iudicio, & tunc snīa lata contra consuetudinē esset ipso iure nulla s̄m Bal. in l. a. circa medium. C. qn̄ prouocare nō est necesse. dicentem secus esse si consuetudo non esset publica: quia valeret snīa contra cōsuetudinē propter probabile dubium facti, vt hic in tex. Posset tamen a tali snīa appellari, & in ipsa appellatione reformari, vt est tex. in d. c. cum venissent. qn̄ vero consuetudo esset probata in iudicio, tunc si iudex iudicaret contra consuetudinem faceret litem suam: sicut si iudicaret contra ius cōe, vt est tex. in auth. iubemus. C. de iudi. & ibi per Bal. quod no. vide per Bart. in l. a. §. quod obseruari. C. quæ sit longa consuetudo. & in l. 2. in fi. C. si contra ius vel vtilitatem publicam. & per Io. And. in c. fi. ē. de consuetu. versi. circa quartum.

15 † In eadem glo. ibi, ius cōe. tene menti glo. & ita allegatur singulariter q statutum disponens idem quod ius commune, censetur tunc ius cōe, & nō statutum quo ad effectum de quo loquitur glo. hic. scilicet vt reuocato iure cōi intelligatur reuocatum ipsum statutum. Sed quo ad alios effectus censetur mere statutū [b] s̄m Bart. in l. j. ff. ad legem falcidiā. in prin. Hinc est, q qn̄que addit ad ius cōe, quia ꝓducit actionem vel confirmationē s̄m no. in d. l. de quibus. & in l. a. C. quæ sit lon. consuetudo. qn̄que interpretatur ipsum ius cōe, quando super eo essent opiniones s̄m glo. in cle. j. in prin. de elec. de qua materia vide per Imo. plene in d. l. j. in prin. & in c. a. 1. ē. de rescrip. in 10. col. & in fi. illius c. vide dicta in c. 2. j. de præben. & p Bal. in suo tractatu de consti. in fi.

16 † In eadem glo. ibi, & facit quod notat Inno. & c. no. ex glo. q licet rescriptum impetratum s̄m ius cōe non tollat priuilegium, si de illo non facit mentionē, vt in c. cum ordine. ē. de rescrip. & licet s̄m priuilegium nō tollat primum ꝯtrium, nisi de eo fiat mentio, vt in c. veniens. ē. de præscrip. tamen vbi priuilegiū contineret idem quod ius cōe, tunc de tali priuilegio non esset necesse facere mentionē, quia iudicatur de eo sicut de iure cōi, vt est glo. nota. hic, & in c. 1. ē. de rescrip. & ibi ita tenet Imo. in 2. colū. vbi vide per eum pro quo est glos. notabi. in ver. corporali. in c. vt circa. j. de electio.

17 † In glo. ibi esset absurdium. no. ex glo. q reuocata lege censetur reuocata ipsa cōsuetudo, per quam in locis particularibus introducta erat obseruātia legis cōmunis, quod tamen limita, nisi in loco esset scandalum, si ipsa lex reuocata non obseruaretur, quo casu licet sit reuocata ipsa lex: tamen ipsa consuetudo obseruari deberet s̄m glo. & do. Ant. in c. super eo. ē. de cogna. spiri. Et an reuocata lege cēseatur reuocatus effectus iam causatus ex illa lege. vide glo. notabi. in ver. pro infectis, in clemen. j. de immuni. eccle. & ibi per Pau. cuius dicta refert hic Domi.

18 † In glo. in ver. rationabilia, in princ. tene menti glo. q quæ consuetudo dicatur rationabilis vel non, iudicis arbitrio relinquitur. & de materia vide tex. j. distin. consuetudo. & per Archi. 12. distin. illud. & 4. distin. §. leges. & plene Ioan. And. in c. fi. ē. de ꝯsue. in 7. mēbro. & ibi plenè per Doct. & ibi per Imo. super glo. penulti. in 3. colum. & in fi. c. in antepenul. colum. Et dixit hic Archid. & Ioā. An. q statutum episcopi ad hoc vt dicatur rationabile requiritur consilium capituli, vt in c. quanto. ē. de his quæ fiunt a prælato. si tamen sine causa illi de capitulo ꝯdicerent non nocerent & haberentur pro cōsentientibus, vt 65. distin. c. 1. in vlti. glo. s̄m Archi. hic. & 18. dist. super gl. summæ. & ita residet hic Io. An. & ex his infertur q in statutis condendis per prælatum requiritur consilium capituli non cōsensus. Et intellige dictum Archi. ē. q capitulum ꝯdicens sine causa habetur pro consentiente qn̄ requireretur consiliū, non aūt qn̄ requireretur ꝯsensus s̄m do. Anto. & Dom. hic. Et dixit hic no. Bal. q in dubio omne statutum, & omnis consuetudo præsumitur q sint rationabilia, nisi ꝯtrium probetur. facit quod nota. per Bal. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. & per Bal. in l. lege. C. de leg. hę.

19 † In glo. in ver. expresse. ibi ius resistit. tene mēti ex glo. q eo ipso q ius resistit consuetudini consuetudo dicitur esse irrationabilis, ex quo infertur q contra illud ius talis consuetudo de nouo induci non possit, quia sic intelligitur dānata etiam futura cōsuetudo. & ita tenet glo. in clemen. si vna. de rebus ecclesiæ. quod procedit qn̄ ius cōe resistit consuetudini declarando ipsam irrationabilem: vel ipsam improbando, vt irrationabilem. & ita tenet Pau. in d. clemen. si vna. & fuit dictum Inno. in c. ex parte. ē. de consuetudi. in glo. mag. in ver. sed distingue. & ita procedat quod dicit Pau. in clemen. statutum, de elec. Sed si ius resistit cōsuetudini ad finem tm̄, vt pręteritam consuetudinē tollat, quæ aliter non tolleretur, vt hic in tex. tunc contra tale ius bene posset induci consuetudo. & sic non videtur improbata futura consuetudo, & ita procedat glo. in d. clemen. statutum. in ver. consuetudinem. & ita tenet

Pet.

ADDITIONES.

a Nic. Supe. Allegare. Adde, an alleganti ignorantiam statuti sit standum eius iuramēto. vide glo. in ver. non probatur. in c. proposuisti. 82. dist. Abb. consi. 36. incip. videtur primo dictos pontifices. in 1. vol.

b Celsus. Censetur mere statutū. Adde, circa hanc quæstionē de iudice qui iurauit seruare statuta, & iudicat contra statutum disponens id quod ius commune, an incurrat periurium. Lud. Ro. sin. suo. 34. inci. iudex iurat seruare. & Gem. in c. ex parte nu. 3. & quod ibi notant in apo. ad ipsum in ver. de iure cōmuni. infra de verbo. signi.

-Adde q statutum non recipit interpretationem a iure communi, quando apparet, q voluit ab eo recedere. Goz. consi. 19. nu. 19. V. G.

Pet. de Perusio in tractatu canonicè parochialis. in 5. c. ad finē. Si verò dubitatur ad quem finem ius improbet consuetudinē. tunc si lex disponit in reseruatis Principi vr̄ ēt futuram cōsuetudinem improbare, vt no. in c. 1. j. de cleri. ęgrotan. & idem ēt in omnibus alijs casibus, vt videatur reprobata ēt futura ꝯsuetudo cum talis consuetudo sit irrationabilis, ex quo habet repugnantiam iuris cōis, vt hic in glo. & ita tenet Cyn. in l. 2. C. q̄ sit longa consuet. & Bar. in l. si mihi & tibi. ff. de lega. j. Fallit primo, nisi consuetudo in futurum inducatur ex noua ratione, & ex noua vtilitate, argumen. tex. hic, dum dicit dummodo tamen sint rationabilia. & facit tex. in c. non debet. in prin. ȝ. de consangui. & affi. & ita tenet domi. Anto. in c. fi. ȝ. de con-
10 suetudi. Domi. hic. † In glo. fi. ibi hoc intendit. Idem sequitur Bal. de Iustinia. C. compo. circa medium. & ita hodie est tenendum per tex. hic. vel potest dici, ꝙ ibi loquitur quędā lex, quæ consuetudine sequitur adiuncta est iuri quod vtilitati publicè prouidet, vt illa duo simul iuncta tollant consuetudinē ēt si de ea non fiat mentio s̄m Ioan. Mo. & Io. An. Et vide per Io. And. in ver. volumus. in c. 1. j. de cleri. coniuga. an semper videatur reprobata consuetudo ꝯria ēt si de ea non fiat mentio q̄ñ in ꝯstitutione noua apponatur verbū nolumus, de quo ēt ibi ꝑ Doc.

SVMMARIVM.

1. *Statuta in quibus apponitur pœna appellantur sententia, & dicitur sententia iuris.*
2. *Statuta facere est iurisdictionis.*
3. *Statuta & eorum pœna, an ligent ignorantes.*
4. *Iura dicentia ignorantiam excusare sunt intelligenda de ignorantia iusta. & nume. 5.*
6. *Statuta an possint probabiliter ignorari a subditis statuentis.*
7. *Statuti pœna quando ligat ignorantes, vel non. & nu. 8.*
9. *Ignorantia quæ dicatur probabilis.*

CAP. II.

VT animarum. Primo ponitur dictum. Secundo eius limitatio. ibi, dum tamen. † No. primo ibi statuta, ꝙ statuta in quibus apponuntur pęnæ appellantur sn̄iæ, & dicitur (1)
a sn̄ia iuris, [a] vt in c. pro humani. j. de homicidio. vel canon latę sn̄iæ, vt l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi. & 17. q. 4. si quis suadente. Differt tamen statutum a sn̄ia diffinitiua: quia sn̄ia non debet ferri sub cond̄one. 2. q. 6. biduum. secus in statuto vel decreto, vt j. §. proximo. & no. in c. præterea. ȝ. de appel. & ita dicit Io. And. in c. cum omnes. ȝ. eo. adducens aliam differentiā: quia non sufficeret ꝯdicere sn̄ię, nisi ab ea appelletur, vt l. ab eo. C. quomodo & q̄ñ iu. & 2. q. 6. §. diffinitiua tamē in statuto tendente ad præiudicium alterius, vel q̄ñ esset iniquū sufficit ꝯdicere, vt sic veniat reuocandū, vt ibi per eum. de hoc tamen, an statutū iniquum, vel tendens ad præiudicium alterius sit ipso iure nullum, vel veniat reuocandū vide plenè per Imo. in dicto c. cum omnes. in antepen. col. & per Bart. in l. ambitio-
2 sa. ff. de decre. ab ordi. fa. † Secūdo no. argumen. ꝙ potestas statuēdi sit iurisdictionis, ex quo statutum appellatur sn̄ia, de quo
3 tamen per Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. † Tertio no. ibi ignorantes. & ita allegatur: quod statutum & eius pęna non li-
4 gat probabiliter ignorantes, de quo j. in glo. † Vltimo no. ꝙ iura dicentia ignorantiā excusari: debet intelligi de ignorantia
b iusta [b] non autem de crassa & supina, quia talis ignorantia nō excusat. imò æquiparatur scientiæ etiam in pœnis, vt est tex. hic. facit c. penul. ȝ. de cleri. excom. & idem dicitur de affectata ignorantia. in c. fi. ȝ. de clande. despon. imò dixit glo. notabi. in ver. scienter, in cle. j. de ꝯsang. & affi. quod si ꝯstitutio pęnalis ligat scientes tn̄ tm̄ includit ēt ignorantes ignorantia non probabili: quod no. & quæ dicatur probabilis ignorātia patebit j.
5 † In glo 3. ibi idem in alijs. Idem tenent hic Doct. & sic intelligatur in statutis punientib. id quod aliàs non erat prohibitum de iure cōi siue pęna sit tp̄alis siue sit spiritualis & aīam respiciat de quo j. An aūt idem sit in sentētijs latis ab hoīe. vide per glo. in c. a nobis, el j. ȝ. de sen. excom. vbi ꝯcludit quod sic si sententia est gn̄alis: puta in casu c. constitutus. el j. ȝ. de testib, secus in sn̄ia particulari lata ꝯ aliquem: quia illa ligat ēt ignorantem per no. in d. c. pen. s̄m Io. And. de quo vide quod plenius no. in c. j. §. j. j. de cōces. pręb. & ibi an præcepta & mandata iudicis &
6 eius pęna ligent ignorantes. In glo. in ver. statuta in fi. patet ergo iuncto tex. quod ēt subditi statuentis possunt habere probabilem ignorātiam statutorum. puta vt dicit Inno. in c. dudum. ȝ. de conuersio coniug. q̄ñ quis de nouo venisset ad locum statuti & statutum non esset notum cōiter. de quo per Spec. in ti. de ꝯsuc. in prin. & per Doc. in d. c. a nobis, & in c. 2. ȝ. eo. & per Host. in summa eo. tit. §. q̄ñ ꝯstitutio, ver. quid de cōstitutionib. vbi no. quod de arbitrio iudicis requiritur a quo tempore ligēt statuta. & intra quantum tp̄s absentes pręsumant̄ habere notitiam. ideo si aliquis tanto tp̄e moratus fuit in loco quod verisimiliter potuisset se informare de statutis & ꝯdōnib. loci & non fecit tunc talis dr̄ supina ignorantia. idem si esset de loco proximo & assidue ibi conuersabatur: quia quis præsumitur scire mores eorum cum quib. est ꝯuersatus, vt ȝ. de elect. postquam. & ȝ. de præsum. quanto. & c. quosdam. Idem dicit Bart. in l. j. C. de summa Trini. quod pręsumitur sciētia, vel saltem diceretur esse in supina ignorantia q̄ñ factum est cōiter dānatum per loca propinqua & vicina. j. sicut est portare arma vel bladum per aliud territorium vel ire de nocte vel non soluere gabellas cōsuetas, facit quod no. Io. And. in addi. Spe. in tit. de ꝯsue. Et ideo
c glo. 8. dist. quæ ꝯ mores. simpliciter dicens quod peregrini [c] nō ligant̄ pęnis statuti ciuitatis, sed bene habitātes ibi ad tp̄s: dēt intelligi s̄m p̄cedētia dicta. Et ita tenet Imo. in c. 2. ȝ. eo. in 8. col. in fi. de quo etiam per Bal. in d. l. j. & in l. leges sacratissimæ. C.
7 de ll. & ibi no. per eum, & vide j. in fi. gl. in ver. supina. † In glo. in ver. ordinariorū in fi. & prout hic patet ex tex. in ver. quorūcunq; ēt in statutis in inferiorib. ab ep̄o habet locum iste text.
d quia appellatione [d] ordinarij veniunt etiā inferiores ab episcopis, vt per glo. in c. ordinarij. in prin. j. de offi. ordi. & ibi dicet.
8 † In glo. in ver. ignorantes. in fi. aduerte ad duos casus. Primo quando statutū imponat pœnam pro aliquo facto non damnato de iure cōi, & tunc s̄m omnes pœna statuti non ligat ꝓbabiliter ignorantes. Secundo q̄ñ statutū imponit pęnam pro delicto iam damnato de iure cōi. & super hoc conclude, quod aliq̄ñ statutum profert sententias censurę, quæ est excōicatio suspensio vel interdictū, vt in c. querenti. ȝ. de verb. sig. & clarū est s̄m oēs, ꝙ talis pęna non ligat probabiliter ignorantes etiā si suam censurę proferatur a statuto pro facto, aliàs prohibito lege diuina: ratio quia talis sn̄ia non profertur, nisi pro contēptu clauium, vt xj. q. 3. nemo, sed qui ignorat non contemnit, vt in c. cum voluntate. ȝ. de senten. excom. & in l. Fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. Aliquando statutū imponit, alias nouas pęnas pro facto iam damnato de iure cōmuni, & in hoc sunt opi. quia glo. in d. ca. a nobis. tenet quod etiam ignorans incidat, tunc in pęnam statuti. Idem sequitur Cy. & Bar. in d. l. j. quia in talibus, ex quo quis scit se delinquere meretur pęnam: non s̄m opin. suam, sed s̄m veritatem, vt l. cum qui. ff. de iniurijs. Ad idem. l. vulgaris. §. si quis. ff. de furtis. & cum hac opi. simpliciter transit domi. Anto. in d. c. a nobis. Sed glo. hic. & glo. 3. ȝ. tenent ꝯrium. vt indistinctè pœna statuti non liget ignorantes, & ita transit tex. hic generaliter, & indistinctè loquens. & sequitur hic Io. An. Ita etiam tenet Pe. de Anch. in d. c. a nobis. idem etiam sequitur do. Anto. in c. 2. ȝ. eo, vt tali casu ignorans sit puniendus non pęna statuti, sed solū pęna iuris cōis, & adducit no. per Pau. in proę. clementi. & hāc opinio: sequitur etiam hic Domini. & eam videtur sequi Ioā. de Imo. in dicto c. 2. licet referat ibi. Io An. de Ligna. tenentē, quod si pęna imponitur a statuto ipso iure, tunc procedat opi. glo. & Io. And. hic. Sed si imponatur per sn̄iam, tunc s̄m eū poterit illam iudex imponere si ei videtur, vt ibi per eum. Sed certè indistinctè tenenda videtur opi. glo. hic. & Ioā. And. per istū tex. per no. in regu. odia. & in reg. in pęnis. j. eo. lib. vt sic dicamus, ꝙ dispositio huius tex. emanauerit ad decidendum dubia prædicta, arg. l. quod labeo. ff. ad Trebel. vide tamen per Bar. in l. diuus. ff. de Sica. et in l. j. ff. de leg. Pro Bar. tamen facit tex. in fi. de crimine expil. hæredi. Ibi nihil mutat æstimatio suscipiētis. et vide quod no. in c. si verò. el 2. ȝ. de senten. excom. et per Ioan. And. in regula, quod quis in mercurialibus. in glo. in ver. supina

ADDITIONES.

a Celsus. Dicitur sententia iuris. Adde cui iuris. Bart. in l. stipulationum alie. col. fi. & ibi do. & do. Ale. in vlti. col. versi vltra glo. ff. de verb. obli. idem Ale. in l. more. col. 5. de iurisd. om. iud. & in l. fi. post Bar. ff. de pe. Bald. & Lud. Ro. in l. j. inuiti. cha. C. qui admit.

b Celsus, De ignorantia iusta. Adde Bal. in c. 1. §. vasallus in titu. si de feu. fuerit contro. inter do. & vasal. & in l. errore. col. 4. de iur. & facti igno. & quid si sit præcōnizatum. vide Spe. in tit. de scientia. §. j. ver. quid si præconizatum. V.G. Adde, ꝙ ignorantia præsumitur vbi scientia non probatur, nisi in eo ꝙ est publicum & notum & publice scitur Thom. Gram. Decis. 36. num. 16.

c Nico. Supe. Quod peregrini. Adde, ꝙ dicta glo. in d. c. quę contra morem. est reprobata & tam reprobat Do. ibi & Fel. in c. ꝙ clericis. in prin. de fo. competen.
V.G. Adde, ꝙ Peregrini sine pera, & baculo non gaudent peregrinorum priuilegio fac. a canib. in trac. de represalijs. in Rub. de iniur. & dam. dat. nume. 44. ꝙ habetur in lib. xj. trac. fol. 19.

d Nic. Su. Appellatione ordinarij. Adde glo. in verbo loci. in c. quamuis. de vsur. lib. 6. & glo. in verbo diœcesano. in cle. j. de iure pa.

supina.in princi. no. ex gl. iuncto tex. quod vbi statutum simpliciter loquitur pœnam imponẽdo sufficit lata culpa, vel dolus præsumptus, nec requiritur verus dolus. facit l.j.§.Sceuola. & §.nunc autem.ff.si quis testamento. & ibi plene per Bart.& per glo.& Docto.in l.in act.ff.de in lit.iurando. & ibi quando
9 sit quod in criminalibus lata culpa æquiparetur dolo.† In ead. glo.in fi.patet, ergo quod illa dicitur probabilis ignorantia, q̃ non includit in se latam culpam, quia crassa vel supina ignorãtia dicitur lata culpa: leuis ergo vel leuissima culpa non facit quin ignorantia dicatur probabilis, & talis ignorantia excusaret a pęna, vt probatur ex hac glo. iuncto tex. & ita tenuit Cy. in l.si quis non dicam.C.de episco.& cleri. & vide glo.no.in l. liberorum.§.notanter.ff. de infamibus. vbi dicitur quod ignorantia iuris cõis est lata culpa.nam debet quis consulere peritiores, vt in l.bonorum.ff.de bonorum possess. & si hoc non facit dicitur lata culpa. Sed an idem sit dicendum in statutis, vt dicatur lata culpa ea ignorare, tex.& glo.hic facit q sic, intellige quo ad homines eiusdem municipij seu loci. In alijs vero personis caderet probabilis ignorantia, vt s.c.proxi. & hoc nisi ex aliquibus coniecturis posset verisimiliter præsumi oppositum, prout est dictum s. super glo.in ver. statuta. & ita tenet do.Anto.& Imo. in d.c.2.in penul col.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ab excommunicatione, sicut appellatur sententia, ita ipsa excõmunicatio.*
2 *Laici in materia delicti subijciuntur statuto episcopi.*
3 *Episcopi dicuntur habere territorium, in quo habent iurisdictionem.*
4 *Iurisdictio alicuius, sicut non extenditur extra eius territorium, ita nec eius statutum.*
5 *Episcopi possunt facere statuta pęnalia, & possunt subditum bannire.*
6 *Delegati ad vniuersitatem causarum, an possint facere statuta.*
7 *Statutum episcopi an liget ipsum episcopum, & archiepiscopum delinquentem in sua diœcesi, & nu. 8.*
9 *Statuta debent intelligi, vt dent formam futuris negotijs.*
10 *Exemptus delinquens in loco statuti episcopi, an possit puniri per episcopum. & nu. 11. & 12.*
13 *Episcopus an possit excommunicare existentem extra suam diœcesim.*
14 *Sententia lata per statutum, an indistinctè liget delinquentem extra territorium. & nu. 15.*
16 *Quid si conueniatur in territorio ratione fori domicilij, an possit accusari de delicto alibi commisso.*

1 STatuto. † Nn.primo, q sicut absolutio ab excommunicatione appellatur sententia, vt xj.quæst.3.§.2.ita,& ipsa excõmu.sententia appellat. sic infra de senten. excõmuni.per totum, dicitũ hic Arch.& Io. And.quod impropriè excõicatio dr̃ snia, quia potius punit, vt xj.q.3.nemo episcoporum.& 24.q.3.corripiuntur, q imponat finem causæ, & sententia dr̃ illa quæ causę finem imponit, vt ff.de re iudi.l.2. & per glo.2.q.6. biduum. ex
a quo no. quod appellatione[a] sniæ propriè non venit excõicatio quod no.ad statuta, de quo plenius in rub.s. de senten. excõ. posset tamen dici quod snia excõicationis sit interlocuto-
b ria, cum omnis[b] vox iudicis faciens ad causam dicatur interlocutoria sm gl. in Auth.de litigiosis.§.omnem.& 2.q.6.§.diffinitiuam, & per glo.no.in ver. diffinitiua. in clemen j. de sequest.
c possess. Et an snia excõicationis possit ferri die[c] feriata, Lapus hic, quod sic. Idem tenet Spec.in ti.de ferijs.§.sequitur. versicu. porro. qd̃ intelligit hic Imo.& Domi.quando excõmunicatio habet proferri ex causa non requirente causæ cognitionẽ per no.in c. nouit. s. de offi. lega. de quo tamen vide quod no.per glo.xj.q.3.c.i.& in c.episcoporum.j.de præben. & in c.venera-
2 bilibus.§.porro.j.de sentẽ.excom. † Secundo no. ibi subditu. q in materia delicti, vt sic committitur peccatum, laici subijciuntur statuto episcopi.facit cap.nouit. & quod ibi no. supra de iudi.
3 † Tertio no.quod episcopi dicitur habere territorium, in quo iurisdictionem habent.facit 16.q.7.omnes basilicæ. & c.cũ episcopus.j.de offi.ordi.eo.libro. Quid autem in inferioribus prælatis. Ioan.hic remittit ad no.per eum in c.cum contingat.s.de foro competen.& ibi concludit quod de iure tale territorium non habent, vt est tex.ibi, & facit quod no.6.q.7.si quis. immo dixit Hostien.in dicto c.cum contingat.quod non posset consuetudine introduci quod inferior prælatus ab episcopo hẽat territorium in ea ciuitate, vel diœcesi cum episcopo, de quo ibi plene per Docto. Quid autem sit in exemptis? hic per Do-
4 mi. † Vltimo no.& ita allegatur quod sicut iurisdictio alicuius non se extendit extra territorium, vt habetur in l. fi.ff.de iurisdictio.omn.iudi. ita nec eius statutum, etiam si disponat super alias prohibitis de iure communi, quod procedit nõ solũ, quo ad personam, sed etiam quo ad res, & bona extra territoriũ, vt in l.cum vnus.§.si is qui.ff.de bo.aucto.iud.poss. Et idem si iudex vellet excedere terminos, vel quantitatem suæ iurisdictionis, de quo per Bald. in l. certa ratione.C. quando prouocare
5 non est neces. † In glos. in versic. statuto. in princi.not.glos. iuncto text. quòd episcopi possunt facere statuta pęnalia, immò possent subditum bannire, & rebellem facere sm Innocen.in c.1.s.de offi.ordi.& facit quod no.in l.nulli.C. de senten.& interlo.& possunt in eorum statutis augere pęnam iuris cõmunis, vt hic dicitur, & in c.ex frequentibus.s.de institutionibus. & per glo.in verbo tolli.in clemen.ne Romani.in prin.de electio. Dixit tamen hic Domi. q episcopi legati & alij ordinarij non possunt facere statuta contra ius cõe, & nõ valent, vt no. in c.vestra.s.de locato.& in dicta clemen.ne Romani. quod limitã, vt per glo.in verbo constitutus.in c.cum dilectus.s.de cõsuetu. Et idem si eorum statuta cõtinent id quod in sui genere esset iniquum: puta, q in omni causa valeant testes singulares vel sufficiat vnus testis, quia talia statuta non valerent.arg.l.fi. C.de fideicom.sed de hoc plenius vide per Bald. in l.dictantibus.C.de testa.& per Fede.in suo consi.17.& per Ioan. And.in c.fi.s.de offi.archipresby.& in c.fi.s.de appella. & per Imo.in c.ex tuæ.circa medium.s.de cleri. non residen. vide plene per Ioan.An.in c.fi.de appel in 6. an episcopus & legatus possint facere statuta. De legatis vero tenendum est, q non possint facere statuta quæ sint perpetua, vt no.in c.a nobis.el j.s. de senten.excom.& in dicto c.vltimo.per Ioan.And.in c. pro illorũ. s.de præben.dicentem, q si delegatus ferat generalem excommunicationẽ in cõdictores, talis snia non erit perpetua, sed expirabit eo mortuo, vel reuocato, sicut alias dicitur in trãslatione quæ fit coram delegato, quæ nisi confirmetur per superiorem non erit perpetua sm Doctores in c. de cætero. s. de transac.sm Lap.hic dicentẽ, quod inquisitores hæreticæ prauitatis non poterunt facere statuta ad instar delegatorum, vt j.de hære.c.ne aliqui.
6 † Ex quibus infertur, an delegati ad vniuersitatẽ causarum possint facere statuta. tex. in dicto c.a nobis.facit q non, nisi fuerit eis a superiore cõcessum sm Domi. hic. de quo ibi per glo.in fi. Et aduerte primo inquantum glo.hic dicit, q statuta episcopi, vel legati sunt perpetua, quia secus in eorum sententijs, sm glo. in dicto c.a nobis.intellige de sententijs interlocutorijs latis sine causæ cognitione, vt l.j.C. de postulando. & in l.fi.ff.de pęnis. aliàs sniæ diffinitiuę, vel interlocutorię cum causæ cognitione perpetuæ sunt, vt no. in c. pastoralis.§. j.s de offic.ordi. Quid autem de sententijs latis sub conditione. dic q si conditio existat post extinctã iurisdictionẽ, q non ligant.argu.c.præsenti.j.de offic.lega.& d.ca.pro illorum. Ideo dicit Ioã. And. in c.1.j.ne sede vacante, q si episcopus excõicat suum subditum, si aliquid alienauerit, & mortuo episcopo, & sede vacante subditus alienat, q non ligatur illa sententia, quia fuit lata sub conditione, & viuente episcopo conditio non euenit, licèt cõtrarium voluerit glos.23. dist. Salonitanæ. dicens q post mortem excõicatoris snia condõnalis non expirat. Et an snia lata sub condõne liget subditum, qui condõne pendente factus est alterius fori. Archi.hic tenet q non, sed vide per Ioã. And.in c.præterea.el 2.in fine.s.de appel. & in regu. cum sunt
7 partium.j.eo.lib. † Et vide hic per Archidiac.tenentem, q sta-
d tutum[d] episcopi liget ipsum episcopum, vel archiepiscopum delinquentem in eius diœcesi. Sed Ioan.And.cõtra, de quo plene per eum in regu. cui licet.j.eo.lib. & in c.1.s.de raptoribus. Item vide hic per Archi. an tale statutum episcopi liget priuilegiatum, q ab aliquo excõicari nõ possit si talis in diœcesi episcopi delinquit, & tenet q sic, de quo vide per Doctores in c. ne aliqui.j.de priuileg. An episcopi, & legati possint facere statuta in præiudicium, seu contra generalẽ consuetudinẽ ecclesiæ, vide per Ioan.An.in regula, q omnes.j. eodem lib. An episcopus cum capitulo possit facere statuta ad præiudiciũ tertij, & eccle

ADDITIONES.

a Nico.Su.Appellatione sententio. Adde tex.sing.secundum Cardi. Zaba. in c. Archi.in primo no.de off.archi.idem Car.c.cum ab ecclesiarum. in j.quæstio.de offic.ordi.

b Nico Su.Omnis vox iudicis.Zab.in repe c.perpendimus.in 27. col.de sentẽ, excom.Ang.in l. ex stipulatione.C.de senten.idem Ang.in rub.ff.de iu.

c Nico.Supe. Die feriato.Adde, an valet sententia facta die feriata, vide glo. infra l.j.ff de feri.l.si feriatis.e.t. Sal in l.si ut proponis.in primo no.C.quomodo, & quando iudex Spec.tit.de senten.in §.iuxta. ver. idem quod est nulla. V.G. Sententia lata die feriata etiam in vtilitatem hominum, adeo est nulla, ut partium consensus validari nõ possit. Lanfranc.de arb.in 7. par.q.31.

d Nico. Su.Statutum episcopi.Adde Archi.in c.licet canon.de ele.lib. 6. Io de Imo.in c.quæ in ecclesiarum.de constit.Abb.& Io de Imo. in c.cum accessissent.eo.tit.& Abb.in c.j.de rapto.Doc.in cle.ne Roma.de ele.

& ecclesiarum. vide per Doct. per Imo. in c. cum omnes. de cõsti. in ij. col. & in c. quæ in ecclesiarum. eod. titu. in vltima col. in fine. & in c. vestra. de locato. & in c. fi. de officio lega. An statutum episcopi liget subditos, & monachos, vel canonicos regulares. per Imo. in c. licet in corrigendis. š. de offi. ordin. & ibi dicta in recollect. An episcopus, & alij prælati possint dispensare contra eorum statutũ, vel contra cõsuetudinẽ loci. vide per Archi. in c. licet canon. j. de electio. & ibi per Io. And. super gl. in verbo carere. & ibi no. & per Ioan. And. in regu. cui licet. j. eodem libro. & per Imol. in c. quæ in ecclesiarũ. š. de constitu. in vltima col. in prin. & per dñm Nicolaum. in c. cum accessissent. in 4. col. de constitutio. & ibi plene per Imo. An episcopus [a] sine capitulo vel capitulum, [b] sine episcopo possit facere statutum. vide per glo. no. in c. 2. j. de verb. signi. & in c. cum consuetudinis. & ibi per Imol. in j. col. & ibi per dominũ Nicolaum de consuetudi. Et vide per Arch. & Io. And. š. c. proximo, tenentes ꝙ ad hoc, vt statutum episcopi dicatur rationabile requiritur consilium capituli, vt in c. quanto. š. de his quæ fiunt a prælato. si tamen sine causa illi de capitulo ɔ̃dicerent non noceret, & haberentur pro consentientibus, vt per glo. fina. 65. distin. c. j. & licet requiratur consilium non tñ requiritur consensus, vt per Io. An. š. c. proxi. De statuto legati de latere, vide plenè in c. fi. š. de offi. leg. & ibi per Doctores. vbi concludunt, qđ potest facere statutum absque [c] licentia vel consensu prælatorum prouinciæ vel populi, immo eis non vocatis, nõ tñ potest facere cõtra [d] ius cõe. De inferioribus verò prælatis ab episcopo, an possint facere statuta, tex. est quod sic in isto c. in verbo quorumcunque. De capitulo [e] vacante sede, quod possit facere statuta. glo. in verbo statutis. in c. cum aliquibus. j. titu. proximo. tenet quod sic. vide per Imo. in d. c. cum consuetudinis. in j. colum. in fi. Et an [f] tale statutum sit perpetuum, & liget successorem plenè per Fele. in suo consi. 16. tenentem, quod sic nisi reuocetur, sed erit in potestate sua reuocare. argu. c. fina. j. de rescrip. & quod no. in c. fi. š. ne prælati vices suas. vide per Imo. in c. 2. in fine. š. ne sede vacãte. Canonici in eorum ecclesia, an possint facere statuta sine consensu episcopi. vide per glo. in c. 2. j. de verb. signi. & per Doct. in c. cum omnes. š. de constitu. & ibi per Imo. in xj. colum. & per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. in j. q. prin. Quid de canonicis vel collegijs inferiorum ecclesiarum. vide per Imo. in d. cap. cum omnes. in 12. colum. & per glo. in ver. statutis. in c. cum aliquibus. j. de rescrip. Quid de vniuersitate, vide per Imo. in d. c. cum omnes. & per Docto. in l. fi. C. de iurisdi. om. iud. & per glo. in l. 2. C. de constituta pecunia. Quid de populo. vide per Imo. in d. c. cum omnes. & per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. & per Imol. in c. quæ in ecclesiarum. š. de constu. circa finem, an possit facere statuta contra ius cõe. An cętus dominorũ Cardinaliũ possit condere. l. non contrariam iuri cõi. Rũ. videtur tex. quod sic in l. non ambigitur. ff. de legib. sed vide notata. in clemen. ne Romani. de elec. in l. fi. C. de legib. & 16. q. j. ecclesia. † In glo. in ver. commiserint. in prin. vide plene per Ioan. And. in c. Roma na hic alleg. super glo. quia tractat. vbi ponit plures differentias inter statutum, & sñiam. † In eadem gl. in fi. cum ergo hęc glo. non sequatur vltimam solutionem, sed redit ad primã. est notãda, quod vbi verba statuti possunt intelligi de præterito, & futuro in dubio debent intelligi potius, vt dent formã futuris negocijs quam præteritis, quia natura constitutionis, & statuti est proprie dare formam futuris, & non præteritis, vt in c. 2. š. eo. in tu. facit glo. in verbo receperint. in c. j. j. de cleri. non residen. & quod no. in l. cum tale. §. penul. ff. de condi. & demon. qđ tñ limita, nisi fauore liberationis qñ statutũ loquit̃ super remissione pęnarũ. puta si statutũ dicat quicunq; habuit pacẽ ab offenso liberet. vel q̃ cũq; fuerit bannitus soluẽdo decẽ liberetur an intelligat̃ & de his qui habuerũt pacẽ vel soluerunt ante factũ statutum. & ɔcluditur ꝙ sic, vt per gl. in d. l. cum in secundo. ff. de iniusto testamento. & ita tenet Imo. ibi in fi. & Pet. de Ancha. hic licet Imol. hic teneat ꝙ tunc intelligatur de præterito tantum ne detur materia delinquẽdi: sed tene. vt. š. Quid autẽ quando constitutio est veteris iuris declaratoria an trahatur ad pręterita vide per gl. no. in verbo censemus, in clemen. j. de cõcel. pręben. & per Domi in c. j. j. de cleri. non resi. & per glo. in ver. de cętero in proœ. clemen. & per Doc. in c. 2 & in c. fi. š. de constitutio. † In glo. in verbo dięcesim, in fi. pro declaratione eorum quę tractat hic Ioan. And. videnda sunt tria. Primò si exemptus delinquens in dięcesi episcopi. & in loco non exempto possit puniri per episcopum, secundum statuta ipsius episcopi & dic ꝙ sic: vt in c. j. j. de priuileg. & ita tenet ibi Io. An. facit. c. petentibus. š. de priuileg. & ibi per do. Ant. Intellige nisi talis esset exemptus etiam ratione delicti in loco & nõ exempto commissi: vt est tex. in d. c. j. & ita tenet Do. in c. j. j. de statu regularium. Secũdò an si exemptus delinquat in loco exẽpto in dięcesi episcopi ligetur statuto episcopi. & dic ꝙ non: vt in c. cum episcopus hic alleg. facit glo. 2. in cle. j. de vita & hone. cleri. de quo j. Tertiò an subditus episcopi delinquens in dięcesi: tamen in loco exempto possit puniri secundum statutum ipsius episcopi. Io. An. hic concludit ꝙ non per hunc tex. quasi locus exemptus sit extra territoriũ & iurisdictionem episcopi vt in d. c. cum episcopus facit. 18. q. 2. luminoso, & tex. in d. c. j. in fi. & in cle. archiepiscopus de priuile. per quę iura patet ꝙ exceptis quibusdam casibus nullam iurisdictionẽ habent episcopi in locis exemptis. vnde eorum statuta in illis locis nõ ligant sicut nõ ligant extra territorium cum locus exemptus & locus extra dięcesim æquiparentur, secundum glo. in ver. aut earum parte in cle. j. in prin. de foro cõpe. Sed aduerte quia Fede. de Sc. in suo. consi. 2. plenissimè disputans istam qõ. concludit contrarium: quia subditus episcopi delinquẽdo in loco exempto ligatur ipsius statuto. Nam licèt locus exemptus nõ sit sub iurisdictione episcopi: tamen dicitur esse de dięcesi: & in dięcesi: vt in d. c. cum episcopus. & facit glo. in ver. anni. in cle. j. de excessi. pręla. vnde non sequitur locus exemptus non est subditus episcopo, ergo æquiparatur loco extra dięcesim, vt ibi plene per eum quod patet, quia episcopus non potest sedere extra suam dięcesim, sine licentia habentis iurisdictionem in loco, vt in d. cle. j. de fo. competen. & tamen in loco exempto intra dięcesim potest sedere, sine licentia habentis iurisdictionem in loco exempto, quia sufficit consensus solius abbatis, vt no. in d. c. cum episcopus. & in d. c. luminoso. ſm Fede. ibi. Et hoc idem placet Bal. hic, quia subditus non potest excipere de loco exempto contra intentionem ordinarij iure cõi fundatam, & sic de iure tertij, arg. l. loci corpus. §. competit. ff. si seruitus vend. & ita etiam sequitur Pet. de Ancha. hic, & in repe. c. postulasti. š. de foro competen. in 4. q. quando prælatus loci exempti non haberet iurisdictionem quasi episcopalem in loco exẽpto, quia quicquid p priuilegiũ exẽptionis non acq̃rit̃ p̃lato vel loco exẽpto, intelligitur epo reseruatum. arg. eius qđ no. in c. audius. š. de pręscrip. & in c. cum capella. š. de priuileg. & in l. nec vtile. ff. ex quib. cau. maio. & in c. veniens. š. de præscri. & quod no. Io. And. post Inno. in c. pastoralis š. de dona. si enim aliud diceremus remanerent crimina impunita si delinquentes ibi non haberent alium ordinarium, quam Papã ratione difficultatis conuentionis. Item quia interest ordinarij, vt malis hominibus sua dięcesis purgetur, propter delicta autem cõmissa in loco exempto turbatur quies dięcesis ex qua ratione in multis iura reseruauerũt iurisdictionem ordinarijs contra exemptos, vt patet in clemen. 1. de senten. excom. & in c. ad abolendã. š. de hæreticis. Ad idem adducit. l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cleri. vbi licet ecclesia non subsit iudici sęculari: potest tamen ipse punire delictum ibi commissum per laicum. Sed si per priuilegium prælatus loci exempti haberet ibi iurisdictionem, quasi episcopalem, tunc fit vera opi. Io. An. hic, tunc enim iurisdictio est in totum ab episcopo adempta, & ideo locus exemptus iudicatur territorium de per se. p no. in c. cum quidam. š. de iureiuran. per Inno. & Ioan. And. & per glo. in ver. dięcesim. in dicta clemen. ne Romani. Sed Domi. hic, simpliciter credit opi. Ioã. And. esse veriorem, quia duo requirũtur, ut quis ligetur per uiam statuti. Primo, ꝙ statuens habeat iurisdictionẽ in loco, ubi dirigitur virtus statuti, argu. tex. hic. Secundo, ꝙ persona sit ibi subiecta saltem rõne causæ pp quam vult illum litigare, vt patet. š. de consti. in c. ecclesia. & 97. distin. bene quidem. nec sufficit territorium, nisi detur iurisdi-

ADDITIONES.

a Nico. Su. An Epicopus sine capitulo. Adde gl. & Doct. in c. 2. de maio. & obe. Doct. in c. vestra de loc. Pan. de elea. in cle. ne Romani de ele. Car. Zab. in c. licet. in 3. no. de of. ord.

V. G. Episcopus sine consensu capituli potest ecclesiam inuestire de decimis noualium Ruy. cons. 153. nu. 10. li. 5.

b Nico. Su. Vel capitulum sine episcopo. Adde Ant. de Bu. & Ioã. de Imo. in c. cum omnes de consti.

V. G. Capitulum congregrare pertinet ad superiorem Cor. consi. 74. premitto litera. d. li. 4.

c Nic. Su. Absque licentia Adde Cardi. Alex. in c. regula in §. porro. 3. di.

d Nic. Su. Contra ius cõe. Adde gl. in c. fi. de hære. li. 6. & in cle. sępe de ver. sig.

e Nic. Su. De capitulo vacante sede. Adde Pe. de Ancha. in re. c. j. de consti. in antiquis. Ant. de. Bu. & Io. de Imo. in cle. ne Romani in 2. co. de ele. Fe. de Senis consi. 16. inci. capitulum ecclesiæ.

f Nic. Su. An tale statutum sit perpetuum Adde Doct. in c. fi. de of. le. Doct. in c. j. de loc. Arch. in §. j. 3. di. Car. Za. in c. cum omnes de consti.

risdictio in personam, & ut patet in d.c.ecclesia. & in c.fi. ꝫ.de
rebus ecclesiæ. cum ergo locus exemptus sit exclusus a iurisdi
ctione ordinarij, vt in c.a.j.de priuileg. licèt sit in eius diœcesi,
tamen delinquens ibi non subijcitur, cum ibi deficiat iurisdi-
ctio, non tamen remanebit delictum impunitum, quia pote-
rit conueniri coram ipso ordinario ad pœnam iuris cõis, vt in
c.a.1.ꝫ.de rapto.ſm Domi.prout.j.dicetur. In glo.in ver.territo-
rium.no.glo.de territorio, & vide. in d.clemen.ne Romani.§.
sanè.& per Innocen. in c. cum ad sedem.ꝫ. de restitu.spolia.&
in c.nimis. de iureiuran. & pro declaratione huius regulæ ex-
tra territorium &c.de qua hic in tex. Aduerte, quia potest di-
cta regu.referri primo ad nõ subditos. & hoc est clarum quod
tñ intellige prout subtiliter declarat Innocen.in c.2.de dila.&
ibi vide cautelam, vt possit forensis conueniri, vbi non habet
domicilium. Secundo dicta regu.potest referri ad subditũ exi-
stentem infra territorium contra quem suus iudex non potest
statuere de re alibi sita, vt d.l.cum vnus.§.si is qui.de quo plene
per Inno.in c.postulasti.ꝫ.de foro compe. & ibi & notat de nõ
subdito, an ratione rei possit ligari statuto, vbi est sita sua pos-
sessio. Tertio potest intelligi hæc reg.de subdito, qui non põt
cogi parere suo iudici existenti extra territorium, quod intelli
ge nisi in casu cle.j.de foro compe.& ibi per glo.no. in ver. tẽ-
poralem.& no.in c.nouit.ꝫ.de offi.lega. Quarto potest intelli-
gi d. regu.in subdito existente extra territoriũ, qui statutis sui
iudicis non ligatur.& ita sit tex.hic, de quo.j.dicetur. In glo.fi.
in fi.& licet duæ negationes faciant vnam affirmationẽ, vt l.
duobus.ff. de verbo. signifi. tñ illud verum cum referuntur ad
a idem coniunctim. [a] secus si diuisim, vt hic, & ff. de iureiuran.
l.si duo.§.Marcellus.in fi.& facit c.& si Christus.in prin.ꝫ.de iu
reiuran.de qua materia plene per Cyn. & Bat.in l.j. C. de ser-
uis fugiti. patet ergo ex glo. & ex tex. ꝙ non parens iudici ex-
tra territorium non incurrit pœnam. pro cuius declaratione
13 quæritur primo. †An existens extra diœcesim [b] possit excõica
b ri ab episcopo.tex.& glo. hic facit quod non. & tenuit Pau.in
clemen.pastoralis. de re iudi. quia sñia excõicationis trahit se-
cum exeutionẽ, vt in c.pastoralis. ꝫ. de appellatio. vnde sicut
non posset exequi extra territorium, vt in c. Romana.§. ꝯtrahen-
tes.j.de foro compe. ita nec talis sñia ligat., quod intelligit hic
Ioan. And. in princ. quando sñia generalis fertur per modum
statuti, sicut patet in c.constitutis.el primu. ꝫ.de testi.& in c.ad
nostram.el 2.ꝫ.de iureiuran.& ita procedat tex.hic. Sed sentẽ-
tia excõicationis particularis bene posset ferri contra subditũ
absentem & existentem extra territorium, vt in c.cum sit. ꝫ.de
appellatio.de quo ibi plene per Docto. & facit tex. in c.iuę.vt
lite non contesta.& in c.ex tuæ.ꝫ. de cleri. non residen. & per
Inno.in c.fi. ꝫ. de foro competen. & per Ioan.And.in regu.cũ
sunt partium.j.eodẽ lib.& per Docto.in d.c.a nobis.& per Io.
And.in d.§. ꝯtrahentes. Et an sicut absens potest excõicari extra
territorium, ita & eodem modo possit absolui. per Innocen-
tiũ, & Doctores, in c.nouit.ꝫ.de officio legati. & intellige præ-
dicta quando excõicatio profertur extra diœcesim pro causa
iam damnata, & ortũ habeat infra diœcesim, quia pro causa or-
ta extra diœcesim, excõicari non posset, & ita sit textus no.hic,
& voluit Domi.Anto.in d.c.a nobis.& Domi.hic, Panor. in c.
cum contingat.in 2.col.de foro compe. dicit quod hic imponi
tur pœna ipso iure.ideo non potest fieri exeutio extra territo-
rium. secus si imponatur pœna per statutum per sñiam, tũc po-
rit condemnari de delicto extra territoriũ, posset intelligi, qñ
tempore condemnationis est in territorio, alias non vr̃ dñia,
quia sicut sñia statuti non ligat extra territoriũ absentem. Ita,
nec sñia hominis, & sic sñia excõicationis trahit secum execu
tionẽ, & sicut posset quis excõicari extra territorium, ita vide-
tur quod per statutum, cum vtroque casu trahat executionẽ,
& est intransibilis executio, & fit ipso iure absque ministerio
hominis: vnde vtroque casu fit absque iniuria iudicis illius ter
14 ritorij. vide Docto.in c.fina. de foro competen.in 6.†Secundo
quæritur, an sit verum indistinctè quod sñia lata per statutum
non liget subditum delinquentẽ extra territoriũ, & vr̃ ꝙ liget,
nam ecclesia non est de territorio iudicis secularis, & tñ laici
delinquentes in ea puniuntur per iudicem secularem, vt d.l.si
quis in hoc genus. Ad idem facit l.fina.ff.de decre.ab ordine.
vbi morari extra territorium est delictum ibi per statutum in-
troductum, & tamen ciuis delinquens extra territorium puni
tur pœna statuti, vt ibi dr̃, & in l. mercatores. C. de commer.&
merca.puta si statutum dicit, ꝙ ciuis non vadat ad exercẽ.mer-
cantias extra ciuitatem, vel in tali ciuitate. Item ad idem facit,
quia sñia hominis ligat absentem, licèt extra territorium exi-
stat, vt l.absentem.ff.de pœnis.ergo fortius debet ligare senten

tia, lex, & sic statutũ. facit l.j. C. vbi de crimi.agi opor. & ita sit
tex.hic in fi.in ratione sui, vbi tex. fundat se in regula iuris ex-
tra territorium, non autem in ratione specialitatis excõicatio
nis.vnde Docto.cõiter intelligunt hunc tex. indistinctè, ꝙ pœ-
na statuti non liget subditum delinquẽtem extra territorium
ſm Io. And.hic.& domi.Ant.& do.Pet.in dicto c. a nobis. Nõ
ob.iura allega.in ꝯtrium, quia procedunt qñ causa haberet or-
tum in territorio.secus si extra, vel quando simpliciter statutũ
loquitur.& ita sit tex.hic, de quo tamen plenius per Docto. in
iuribus.ꝫ.allega.vnde de hoc arti. vide plenius per Docto. in l.
j.C.de summa trinita.vbi Bar.& Bald.dicunt, quòd aut statutũ
expresse disponit de subdito delinquente extra territoriũ, &
tenetur ad pœnam statuti, vt in supradictis iurib. Secus si sim-
pliciter loquatur, nisi dicit Bald. statutum disponat super deli-
cto, alias prohibito de iure communi, quia tunc etiam extra
territorium incideret pœnam statuti, vt d.l.mercatores. Nõ ob.
tex.hic, quia loquitur in sententia excommunicationis pro-
pter periculum animarum, vt ꝫ.in princi.c.& ita procedat tex.
hic vide etiam per domi. Anto. in d.c. a nobis. cuius dicta per
omnia, sequitur hic Domi.& vide etiam per Docto. in c. fina.
& c.postulasti.ꝫ.de foro competen. & in d.§.contrahentes. &
in c.1.ꝫ.de raptoribus.& per Bar.in l.relegatorum.§.interdice-
15 re.ff.de interdic.& relega.†Tertio quæritur posito quod statu-
tum, & eius pœna non liget subditum delinquentem extra ter
ritorium, vt hic dicitur, vel in loco exempto, vt ꝫ.an si cõuenia-
c tur in territorio ratione fori domicilij possit tunc puniri. [c] &
dic quod sic ne delicta remaneant impunita, vt in c.vt famæ.ꝫ.
de senten.excom.& ita tenet hic Ioan.And.& isto casu nõ de-
bet puniri pœna statuti, quia licet subditus ratione originis, vel
domicilij possit accusari ibi de delicto alibi commisso, vt in c.
fina.ꝫ.de foro competen.& in l.j. & auth. qua in prouincia. C.
vbi de crimine.tamen non poterit puniri ſm statuta loci domi
cilij vel originis, quia illa statuta non ligãt subditum extra ter-
ritorium delinquentem, vt hic in tex. sed punietur pœna iuris
cõmunis vel statuti loci, in quo deliquit, argu.l. si fundus venie
rit.ff.de euictio.de quo tamen plenius per Docto. in dicto c. fi.
& in d.l.j.C.de summa trinitate.& per Ioan. And.in c.1.ꝫ.de ra
ptori.& ibi etiam per Doct.& per Bart. in l. saccularij.§.j.ff.de
16 extraordina.crimi.†Vltimo quæritur, an de delicto commisso
extra territorium possit per iudicem domicilij contra subditũ
procedi per inquisitionem. Cyn. tenuit ꝙ sic. in d. l.j. et idem
Bar.ibi.in 8.q. vt ibi plene per eum. Intellige quando delictum
erat prohibitum de iure cõi.secus si statuto, vel ex consuetudi
ne loci domicilij, cum tale statutum non liget extra territo-
rium, vt est tex.hic. Si tamen subditus qui deliquit fuit puni-
tus in loco delicti, an possit iterato puniri in loco domicilij,
vel contra.per Bar.in l.si pluribus.ff.de lega.1. & in l. Senatus.
ff.de accu.& hic per Lapum, & Domi.& per Pau.in c.pastora-
lis.de re iudi.& per Ioan.And.in c.felicis.§.hic quoque.j.de pœ
nis.& ibi de hoc vide per Bar.in l.1.ff.vi bono.rapto.

ADDITIONES.

a Cel. Ad idẽ cõiunctim. Limitabis hoc dictũ, nisi tales negatiuæ proferantur a
iudice, vt quia dicit, nego me non debere decem Titio secundum Bal.in
l.qui se patris.col.4. C. vnde liberi.& in l.j. col.8. C. de seru.fugiti. Bart.in l.
fluminum.de dam.infec. Et ratio est, quia mens non verba proferentis de-
bent attendi, per glo.cle.j.infra de sepul.v10.& in l.sed & Celsus.§.si fundus.
ff.de contrahen.emp.& ven.
V.G. Negatiua, quomodo rectè probatur, ponit Ruy. consi.63.nu.6. lib.4.
b Extra diœcesim. Adde Bal.in l.j.col.19.C.de sum.tri.& glo.in c. vt animarum.
de senten excom.& aduerte ad distinctionem, quam iste facit, quia per hanc
poteris concordare glo.in c.nouit.de offi.lega. & dictum Alex. in l. fina.in
prin.ff.de iur.om.iud.
c Celsus. An possit, tunc puniri. Adde Fel.in c.fi.col.5.vers. demum nota per-
petuo.de foro compe.
V.G. Adde, ꝙ delinquens extra territoriũ suũ si iudex domicilij, siue originis
habeat in fortiam, tenetur illum remittere ad locum delicti si iudex loci
delicti ipsum repeteret, Tho.Gram. decis.26.nu.7.& 8.

De rescriptis. Rubrica.

Quid sit rescriptum, hic plene per Arch. & quæ sit differen-
tia inter beneficiũ, priuilegiũ, & rescriptũ hic plene ꝑ Pet. de
Anch.et per glo.no.in ver.noscatur.in c.1.ꝫ.ti.proxi. et per Io.
An.in c.olim.ꝫ.de ver.si, et per do. Ant.in c.qa circa.ꝫ. de priui.

SVMMARIVM.

1 *Processus & rescriptum, an differant.*
2 *Statutũ si contineat verbũ, non valeat, vel simile, an intelligatur ipso iure.*
3 *Impetratio facta per excommunicatum est ipso iure nulla.*
4 *Actus si ipso iure non valet, an tacitus consensus partium in nõ opponẽdo, vel tacita pronũciatio iudicis ad ulteriora procedẽdo faciat actũ valere.*

C A P. I.

Ipso iure. Rescriptum ab excōicato impetratum ipso iure non valet, nisi solū super excōicationis vel appellationis articulo. h. d. Et primo ponit regulā: secūdo ibi super duos casus excipit. †No. i. esse dñiam inter rescriptum, & processum cum hic ponatur alternatiua vel, & sic infertur q̄ rescriptum non sit de processu. Intellige ante præsentationē rescripti, sed post præsentationē rescriptū dicitur de processu & de actus causæ, & est cōe vtriq; sicut cætera acta iudicij, vt l. j. ff. de eden. & per Hostien. Inno. & alios. in c. ex cōquestione. ē. de resti. spolia. & facit quod no. Inn. in c. significauit, & c. Albe. de testib. & in c. qm̄ contra. de proba. & in c. cum in iure. ē. de offi. delega. ex quibus infert qđ sola interpretatio rescripti nō sit actus iudicialis, vt tenent domini de Rota in decisio. 175. dicentes, q̄ solus actus impetrationis potent fieri per excōicatum per filiumfami. & per non habentem mandatum, & per alium quēcunq; inhabilem facta tamen præsentatione habebit locum iste tex. Vnde stante p̄sentationē rescripti excōicatus absoluatur nō posset postea facta præsentatione opponi de nullitate rescripti ratione excōicationis tempore impetrationis, ex quo tēpore præsentationis non est excōmunicatus, quæ est singu. limitatio & declaratio ad istum tex. Sed dubium facit quia tex. hic annullatur ipso iure impetrationem rescripti. & glo. fi. hic. in prin. dicit, q̄ inspicitur tempus datæ rescripti. vnde si impetratio & rescriptum tempore datæ sunt nulla: non videtur, q̄ ex postfacto conualescant, vt in regula nō infirmatur. j. eodem lib. per quam regu. hic videtur tenere Imo. in c. dilectus filius Abbas. ē. eod. tit. in 2. col. q̄ rescriptum impetratum per excōicatum non reconualesceret postea eo absoluto. † Secūdo no. ibi non valeat, quod si in statutis apponatur hoc verbum non valeat, vel simile: nō intelligitur quod ipso iure non valeat, nisi hoc exprimatur in statuto. vnde in dubio importaret, quod tantū ope exceptionis non valeret, de quo per Bar. in l. cum lex. ff. de fideius. & p hunc tex. habetur limitatio ad glo. ordi. in c. ad audientiā. el 2. ē. eo. ti. tenentē, quod licet in beneficialibus: subreptitio ipso iure annullet rescriptum, vt in c. si motu proprio. j. de præben. & in cap. cum nostris. ē. de conces. præbend. tamen in rescrip. ad lites requiritur quod opponatur exceptio, vt in c. super literis. ē. de rescri. nisi subreptio surgat ab excōicatione, quia talis subreptio vitiat ēt rescripta ad lites ipso iure, vt hic, & facit gl. in c. pen. ē. de offi. vic. † Vltimo tene menti singu. regulā huius tex. q̄ regulariter oīs impetratio [a] facta per excōicatum est ipso iure nulla, & sic procedit regula huius tex. generaliter tam in rescriptis ad lites q̄ ad beneficia. & tam in priuilegijs q̄ in donationibus & beneficiis sm̄ Lapum. Item procedit hæc regul. tam in publice excōicato, q̄ in occulto, vt tenet hic Imol. & Io. An. per hunc tex. qui simpliciter, & indistinctè loquitur, & ita sequitur hic Pet. de Anch. licet Archi. hic aliud tenuerit in occultè excōicato, & non bn̄ sm̄ Bal. & Do. hic dicentes, q̄ eius opi. p̄cedere posset in impetrante p̄curatorio noīe alterius, de quo. j. Fallit tn̄ regul. huius tex. in duob. casib. vt hic in tex. dr̄. Primo, q̄a excōicatus [b] pōt impetrare rescriptū, & valet p̄cessus eius vigore agitati qn̄ impetrat super articulo excōicationis, siue impetrās dicat excōicationē nullam, siue iniustam cum vtroque casu valeat impetratio, ex quo impetratē sup excōicatione. facit ē. de senten. excōi. per tuas. & ita tenet Imo. & D. Flo. in c. ab excōicato. in princ. ē. de rescri. & procedunt prædicta ēt si excōicatus duabus excōicationibus impetret super vna, quia non poterit, propter aliam repelli per hūc tex. indistinctè loquentem sm̄ Ioan. And. Secundo pōt excōicatus impetrare si impetret super articulo appellationis: intellige de impetratione super excōicatione, vel appellatione propria non aūt super appellatione vel excōicatione alterius sm̄ Io. An. facit qđ no. Inn. de reo necessario & voluntario. in c. cū inter priorē. de exce. & in l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satis. cog. & ita sequunī hic Doc. & Pe. de Anch. & dicit hic Ioā. An. q̄ sup propria excōicatione vel appellatione poterit impetrare, & p̄cessum prosequi ēt ante absolutionē, & ēt si sit originarius actor, vt no. in c. significauerunt. in glo. pe. ē. de exce. q̄a talis impetratio dr̄ defensio nō impugnatio sm̄ Io. And. in d. c. significauerūt. vbi cōcludit, q̄ aut originarius actor appellat ab interlocutoria, tūc finito appellationis articulo poterit p̄textu excōicationis repelli. Si verò appellat a diffinitiua, tūc audiī indistinctè: & ita cōiter sequunī ibi Doc. & dicit hic Arch. q̄ siue defensio descēdat a iure nāli, puta occidi ad meā defensionē, vt l. vt vim. ff. de iusti. & iur. vel fecisti pactū de nō petendo vel solui, vt l. stichū. §. naturalis. ff. de sol. siue defensio descēdat a iure positiuo, vt exceptio rei iud. vel p̄scriptionis, vel exceptio excōicationis, & infamiæ ꝯ procuratorē aduersarij oēs eēm istas, et siles poterit excōicatus deducere ī iudicio, et se defendere per rōnē tex. et d. c. cū inter priore. de exce. et p Host. in summa. in titu. de excep. in §. & quādo. versiculo. tāta ergo. vbi idem tenet licet Hugutio. 4. q. j. quidam. dicat defensiones descentes a iure positiuo nō competere excommunicato sed male dicit sm̄ Pet. de Anchara. hic. Et ex his patet q̄ in omnibus casibus in quib. [c] excōmunicatus potest esse in iudicio in illis potest rescripta impetrare. & ita etiam tenet Inno. in d. c. ab excōmunicato. in prin. Et q̄ dr̄. ē. de appellatione. intellige in appellatione interposita ab actu facto p iudicē iudicialiter vel extraiudicialiter secus ī appellatione interposita ab actu partis extraiudicialiter facto: puta ab electione vt in c. q̄ sicut. ē. de electione vel in simili actu q̄a tūc excōmunicatus appellando vel appellationē prosequendo nō audiretur: & rescriptū impetratū & process. ipso iure non valeret cū habeatur tūc pro actore, vt in c. pia. j. de exce. & facit, quod no. in c. cū sit Romana. ē. de appellatio. sm̄. Domini. † In gl. j. in fi. tene menti q̄ si in lege vel statuto reperitur q̄ actus ipso iure non valeat tunc tacitus ꝯsensus partium in non opponendo vel tacita pronūciatio iudi. ad vlteriora procedēdo non habet validare processum. Isto modo limitat glo. not. in ver. competente in cle. 2. vt lite pendent. & procedunt prædicta qn̄ exceptio excommunicationis non fuit opposita. Sed ea apposita cōtra rescriptum si iudex ad vlteriora procedit tenet hic Lapus q̄ tunc tacitè videtur pronūciare. ideo non poterit postea dicta exceptio excōicationis proponi nisi appelleī per notata in c. inter monasterium. ē. de re iud. & in l. 2. § sed si dubitetur. ff. de iudi. Sed do. Ant. hic contra ex quo iudex expressè non pronunciauit. & funditus caret iurisdictione per no. per Innoc. in c. 2. ē. de dilatio. Non obstat quod habetur in d. ca. inter monasteriū, quia procederet in exceptione quæ non redit iudicium nullum ipso iure, sed qđ processus esset nullus tunc ex tacita pronūciatione non surgeret validatio processus sm̄ do. Ant. & Doc. hic ꝯcludentes q̄ aliqn̄ rescriptū nō est nullū ipso iure sed ope exceptionis tūc pronūciatio facta pro rescripto validat eū & sufficit isto casu p̄cessus ad vlteriora vt videaī facta tacita pronūciatio per no. per gl. in d. cle. 2. & in d. c. ex conquestione. & in c. cū super ē. de re iu. & in c. exhibita. ē. de iudi. Aliquando opponiī q̄ rescriptū est nullū ipso iure ratione excōicationis tunc si fuit pronūciatum exceptionē fuisse ineptè propositā poterit iterato opponi: vt in cle. cum a repulsione. de appell. sed si est pronunciatū expresse illum

ADDITIONES.

a Nico. Su. Facta per excommunicatum. Adde, & quid de illo qui probabiliter ignorabat se excommunicatum. vide glo. sing. in verbo approbabiliter. in c. apostolicæ. de cleri. ex mi. quam ad hoc alleg. Fel. in c. sicut tuis. in j. col. de sim.

b Nico. Su. Excommunicatus. Adde glo. c. dilectus. el primo. de rescrip. & quid si permittitur, ut excōicatus possit impetrare rescriptum, an sit opus q̄ faciat mentionem de excōicatione vide per Bal. in c. dilectę. de excep.
V. G. Nota q̄ excōicato Regi uel Imperatori seu deposito est interdicta omnis administratio Thom. Gram. Decis. 65. nu. 78.

c Nic. Su. In quibus excōicatus posse in iudicio. Vide per Doct. in c. intelleximus. de iudi. Fel. in c. inter priorem. l. in 7. col. de exce.

illum non esse excõicatum tẽpore impetrationis, vel ꝙ fuit ab
solutus vel ꝙ non fuerit exceptio probata, tunc non poterit vl
terius ex illa causa opponi de excõicatione vel de nullitate, ni
si a tali sñia appelletur, quia ista est expressa non tacita pronũ
ciatio, & ita sequuntur hic Docto. de quo etiam per Docto. in
d.c. super literis. & in d.c.2. & in c. ex parte decani. de rescri. &
per glo. in c.fi.j. de appel. & in c. ex parte. M.ṡ. de appe. per Bar.
5 in l. ex quacunque. ff. si quis in ius voc. non ierit. †Quid autem
si rescriptum est impetratum per excõicatum, an si feratur sen
tentia contra eum valeat impetratio processus & sententia? &
videtur quod sic per notata per Innocen. & Ioan. An. in c. pru
dentiam. ṡ. de offi. deleg. in gl. no. hic Inno. & per Inn. in c. ex
ceptionem. ṡ. de excep. in glo. fi. In ɔ̃rium facit tex. hic, quia est
nullum ipso iure, & facit quod notat Ioan. And. in regula, vti
le. j. eodem lib. in solutione quæstionis, & ita tenet domi. Ant.
in d.c. prudentiam. & hic. & idem Domi. ex quo tex. iste locũ
habet tam in publico quàm in occulto excommunicato, licèt
Ioan. de Imo. hic intelligat prædicta procedere quando aduer
sarius sciuit excommunicationẽ, & non opposuit, ex quo tũc
fuit in culpa, ita procedit opi. domi. Ant. per no. in c. ad probã.
6 de re iudi. alias si ignorauit tunc valebit sententia pro eo. † In
glo. 2. ibi repulit de illo qui excipit cõtra rescriptum, & succũ
bit, an possit reconuenire, vide per Spec. in titu. de reconuen
tione. §. j. in fi. vbi tenet quod sic si iusto errore fecit, alias se
cus. Sed certe ex quo exceptio est reprobata per sentẽtiam in
contrariũ omni casu potest redire ad id, ꝙ impugnauit, vt in c.
7 mulieri. ṡ. de iureiuran. & ibi per Innocen. notabi. † In ea. gl. in
fi. Ioan. An. videtur hic concludere quod si conuentio excludi
tur propter defectum nullitatis iurisdictionis, tunc eodem mo
do excluditur reconuentio, & ita sit glo. hic. Sed si excluditur
ex inhabilitate actoris, puta quia excipitur de excõicatione la
ta post impetrationem, tunc licet non procedat conuentio ꝓ
cederet reconuentio. argu. c. cum olim. & c. p. & g. ṡ. de offi. de
lega. & hoc procederet tenẽdo, ꝙ priuilegium quod habet re
conuentio cum conuentione, vt simul in eis procedatur, sit se
parabile: sed si esset inseparabile prout tenet glo. hic tunc se
cus esset, quia ex quo non potest procedi in conuentione eo
dem modo in recõuentione, de quo plene per do. Ant. & Do
cto. in c. i. ṡ. de muni. pe. Quid autẽ si actor eo quod reconueni
tur a reo vult renunciare conuentioni, an tunc procedat recõ
uentio. refert hic Ioan. And. Mar. Sil. disputasse ꝙ non. Sed Spe
cu. in titu. de reconuentione, in fi. & Cy. in auth. & consequen
ter. C. de sententijs. in 9. qõ. determinat ɔ̃rium etiam in conue
niente reum coram delegato, & ita residet hic Ioan. An. quia
post præsentationẽ rescripti non potest renunciari inuita par
te per notata in dicto c. ex conquestione, de quo hic plenius
8 per Io. And. & Domi. † In glo. in ver. processus ibi condemna
tio expensarum. no. glo. iuncto dictu c. exceptionem, ꝙ in ca
su istius c. & in omni casu vbi redditur iudicium nullũ si reus
malitiosè differt opponere exceptionem dilatoriam nullita
tis quæ posset opponi in qualibet parte litis cõdemnandus est
in expensis factis in lite illa, de quo hic per Domi. & per Doc.
in d.c. exceptionem. facit c. ex parte. ṡ. de rescrip. In ea. glo. ibi
impetro delegatũ. tenet ergo gl. hunc tex. habere locũ in quo
libet iudice delegato siue a Papa, siue ab inferiore, & idem te
nent hic Docto. In glo. in versi. excõicato, in fi. Idẽ sequuntur
9 hic Doct. per c. pe. ṡ. de sen. excõ. † In glo. in ver. aliud. ibi credo
ɔ̃trium. Idem hic Io. And. & Arch. in c. 2. j. de accusa. quod intel
ligit. Lapus qñ rescriptum personaliter loquitur expresso no
mine impetrantis. secus si impersonaliter, puta ad audiẽtiam
nostram peruenit, uel simili modo, quo casu excõicato nõ ob
stat. argu. c. cum speciali. ṡ. de appella. & ita sequitur hic Domi
ni. & procedet tunc iudex ex officio vel aliũ deputabit ad pro
sequendũ, vt vr̃ tenere Innocen. & alij Docto. in c. cum opor
teat. ṡ. de accusa. licet Imo. ibi sequatur opinio. glo. hic quam
Bal. hic saluat, secundo modo ut procedat quando impetran
tur literę super inquisitione ad commodum excõicati princi
paliter vel secundario. secus si principaliter ad commodũ pu
blicum, quia literæ valerent, & cõsideratur res publica, & nõ
eius minister. arg. l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de iniusto te
stamento. & l. j. C. de preci. impe. offe. de quo tñ, an literæ im
10 petratæ per excõicatum pro alio valeant patebit. j. † In eadem
glo. ibi non valent. idem tenet glo. in c. post rescrip. in fi. hic al
leg. & 80. distinctio. Maximianus. & Ioan. Mon. hic dicens hoc
procedere siue dominus sciuerit procuratorem excõicatum
siue ignorauerit, vt no. in dicto c. post cessio. & siue in publice
siue occulte excommunicato. & opinio. glo. hic indistinctè se
quuntur hic domi. Anto. & Pet. de Anchara. & respondent ad
glo. in c. fi. ṡ. de procura. ut loquatur eo casu quo potest impe
trare pro se, quia & pro alio impetrare poterit, aliàs secus. Sed
Archidia. tenet ɔ̃ glo. hic. & adducit glo. in d.c. fi. tenentẽ ꝙ va
lent lr̃ę si non fuit opposita exceptio, sed opposita exceptio
ne repellitur etiam in casibus hic expressis cum hic loquatur
de impetrante nomine proprio. & absurdum esset eum admit
ti nomine alieno, sed si fuit admissus valebunt literæ non solũ
in his casibus, sed etiam in alijs omnibus impetrationibus se
cundum Archi. & idem tenet hic Lapus, vt impetratio non sit
nulla ipso iure, sed ope exceptionis, quia casus hic excepti lo
quuntur in impetrantibus nomine proprio & pro se, ergo se
quitur quod regula huius tex. in princ. de his etiam loquatur
cum exceptio debeat esse de regula, ut per glo. in proœmio
clemen. & in c. j. in prin. in uer. vel extra. j. de appella. vnde in
impetrantibus nomine alieno non loquitur tex. hic. Sed Ioã.
Cal. in d.c. ad proban. distinguit, quod aut Dominus sciuit pro
curatorem excõicatum vel ipse procurator hoc sciebat, & sic
procedat glo. hic secus si probabiliter ignorauit dominus &
procurator, & ita procedat opi. Archi. & cum hac opi. residet
Imo. in d.c. fi. Ipse tamen domi. Ant. in d.c. post cess. dicit quod
in practica tenenda est opi. Ioan. Cald. de iure tamen verior vi
detur opi. Archi. cum per tex. hic literæ impetratę ab excõica
to pro alio non annullentur, & alius tex. non annullat, repel
letur tamen ipse excõicatus ab agendo vel impetrando nomi
ne alieno, ita demum si opponatur exceptio, & ita approbant
Domini de Rota in antiquis decisio. 213. Et hæc quando excõ
municatus pro non excommunicato impetraret. secus si pro
excommunicato, quia tunc actus esset ipso iure nullus ꝑ hũc
tex. secundũ Lapum hic, & tenẽt Doct. in d.c. fi. de quibus om
nibus uide latius ibi per Docto. & in d.c. post cess. Et dixit hic
a notabiliter Archi. & Io. An. ꝙ procurator [a] excõicati non ad
mittitur ad impetrandũ in casibus hic exp̃ssis ex generali mã
dato facto ad impetrandũ, sed requirit spãle ad hos duos actus
nisi in mandato esset clausula ꝙ omnia possit procurator face
re quæ ipse constituens per no. in c. qui ad agen. j. de procu. &
ibi dicetur. An tñ dicta clausula operetur speciale mandatum.
Ioan. And. tenuit quod non in c. fi. suprade dila. de quo ibi per
11 Doct. & dicetur in d.c. qui ad agendũ. † In ea. glo. in fi. idem se
quitur Fed. de Senis in suo consi. 3. Sed quæritur primo, an ex
cõicatus audiatur agendo vel impetrando super spoliatione
sibi facta. Ioannes And. hic super tex. tenet quod non, facit gl.
in c. ex insinuatione. de procurato. Et similiter non audiretur
super interdicto vti possidetis, vel super iniuria prohibenda,
vel quòd de carcere relaxetur, vel in alijs similibus casibus sm̃
Ioannem And. quia tex. hic gñaliter loquitur, & duos tm̃ casus
excipit: vnde exceptio habet firmare regulã in oibus alijs casi
12 bus non exceptis, vt in c. secundo, de coniugio leprosor. † Se
cundo quæritur, an excõicatus non appellans possit impetra
re ad sui defensionem, puta quia non auditur excipiens cõtra
actorem siue defensio contineat factum, puta pactum de non
petendo siue contineat ius, puta excõicationem actoris. cõclu
dit Io. An. quod non, qñ impetraret aliũ iudicẽ uel ad eundem
iudicẽ in alia forma, secus si impetraret coram eodẽ iudice q
grauat non alterata forma, quia poterit impetrare, vt non gra
uet, cum per tale rescriptũ ille iudex non recipiat iurisdõnem,
ex quo prius eã habebat, nec formã, cũ ad illa ad q̃ nunc moue
tur prius tenebat. & facit gl. cũ ibi notatis, in c. licet in corrigen
dis. ṡ. de offi. ord. sm̃ Io. An. Sed certe qđ his casibus possit im
petrare ẽt aliũ iudicẽ, facit qđ no. Io. An. in rla vtile. j. eo. lib. te
nens qđ valeat impetratio facta per excõicatũ super vno de ar
ticulis causæ pendentis corã ordinario, & hoc per c. ex parte
13 decani. ṡ. de rescri. de quo j. dicet. † Tertio q̃ritur, an admittatur
ꝓcurator sup̃ recuperãda possessione tediali, vel ex primo de
creto. Io. An. hic tenet ꝙ nõ & idẽ. Host. in c. dilecto. ṡ. de verb.
sig. Licet Spe. in ti. de recõuentione. §. j. versi. sed pone reus, te
nuerit ɔ̃riũ, cuius dictũ ꝓcedit qñ principalr̃ venit ad defenden
dũ, & in ɔ̃ñam petit reuocationẽ tenutę, ut uoluit Bart. in l. de
pupillo. §. si ꝓcurator. ff. de no. ope. nun. Itẽ secus si principalr̃
petat ipsam reuocationẽ sm̃ Imo. qđ intelligit d. Ant. & Doct.
hic, qñ fatetur illã validã, sed reuocandã esse. Sed qñ diceret eã
nullã, tũc vr̃ principaliter se defendere & valeret tũc impetra
tio rescripti, ut hic per eos & per Lapũ in sua alle. 55. in 3. col.

Dubium

ADDITIO.

a Nic. Sup. Procurator excõicati. Adde, an ualeat rescriptum impetratũ procu
ratore excõicato. uide per Rotam in titu. de procura. deci. 20. in antiquis.
Vinc. God. Adde, ꝙ procurator qui procurator esse nequit nihil gerere po
test qui saltem ratihabitione firmetur Ruy. consi. 129. nu. 1. lib. 3.

Dubiũ tñ videtur ꝙ excõicatus possit impetrare super nullitate [a] vt ĩ. dicetur, & ideo quo ad prædicta, vide plenissime per Imo. in d. §. si procurator. & in c. qm̃. in fi. ſ. vt li. non contesta. 14 †Quarto quæritur, an admittatur excõmunicatus impetrando ad conuenientiam iudicum quæ fit in curia partibus ibi existẽtibus. Archi. hic & Ioan. An. tenent quod non. Idem intelligit Ioan. An. in regu. vtile. ĩ. eo. lib. quando de excõmunicatione 15 excipitur, aliàs secus. †Quinto quæritur, an excommunicatus possit impetrare super cõsecutiuis iudicij, & sic super vno de articulis causæ pendentis, puta receptione testium uel simil. Io. An. remittit ad notata per eum in regula, vtile. ĩ. eo. lib. vbi concludit quod in casibus hic in tex. excep. si excõmunicatus est reus in ipso iudicio qui potest omnia facere pertinentia ad defensionem absque dubio valeat impetratio, & idem quando foret actor in prima causa, vt possit actor impetrare super istis cõsecutiuis iudicij quando non est opposita exceptio, ad hoc c. ex parte decani. de rescrip. & c. pia. de excep. sed opposita exceptione, licèt exceptio non obstet rescripto, impetrato tamen obstabit productioni testium quã facit postea, vt actor vt ibi per eum. Sed Pet. de Ancha. hic tenet contrariũ in actore per tex. hic ubi annullat rescriptum ipso iure. & facit quod no. Cy. in l. si cuiusdam. C. de accusa. quia sicut quando in criminalibus non admittitur procurator principaliter in causa, ita non poterit interuenire super consecutiuis, argumen. l. ora 16 tio. ff. de sponsa. † Sexto quæritur, an excõicatus possit impetrare super nullitate sententiæ. Ioan. An. hic in fi. tenet ꝙ non per hunc tex. Et idem Pet. de Anch. hic, & do. Flor. & Imo. in d. c. ab excõicato. licèt ɔ̃rium voluerit Hostien. in c. significauerũt de exceptio. & in c. quo ad consul. de re iudi. cuius dictum procederet quando nullitas est incidens appellationi, quia tunc poterit impetrare, & deserta appellatione non gaudebit commodo rescripti. arg. l. quædam mulier. ff. fami. ercisc. secundũ Bal. & sic principaliter super nullitate impetrare non posset, 17 vt ſ. † Septimo quæritur, an possit impetrare super restitu. in integ. aduersus sñiam vel super reductione laudi ad arbitrium boni viri. Bal. hic tenet, ꝙ non per hunc tex. de quo tñ per Docto. in d. c. significauerunt. Sed quæritur, an habeat locum iste tex. si rescriptum sit concessum proprio motu, siue a Papa, siue ab inferiore. & concludit hic Domi. quod non, cum hic loquatur de rescripto impetrato, non autem de cõcesso proprio motu, arg. c. si motu proprio. ĩ. de præbẽ. licet in inferiore a Papa sit dubium, an clausula proprij motus aliquid operetur, de quo in c. fi. ĩ. de offi. lega. per glo. vnde licet inferior a Papa nõ possit derogare dispositioni huius tex. vt dicetur, tñ satis est quod tex. hic loquitur in rescripto impetrato, non ergo in pro 18 prio motu concesso etiam ab inferiore. †Octauo quæritur, an valeat impetratio facta a Papa per excõicatum si fiat in rescripto mentio de excõicatione. & dic quod sic, cum videatur facta ex certa scientia, vt per glo. in ver. noscatur. in c. i. ſ. de constitu. eo. lib. secus esset in rescripto concesso ab inferiore a Papa qui non potest derogare dispositioni huius tex. arg. clemẽ. 19 ne Romani. de elec. fm̃ Lap. & Domi. † Nono quæritur, an in casibus in q̃bus excõicatus potest impetrare valeat rescriptũ, [b] si non est facta mentio de excõicatione. [b] Lapus & Domi. tenẽt quòd sic. qđ no. ex q̃bus oib. pꝫ an & qñ sit verũ ꝙ in casib. in q̃b. excõicatus posset agere possit in illis ĩpetrare rescripta. 20 † Decimo q̃ritur, an ad instãtiã excõicati possit dari auditor in Ro. cu. Dñi de Rot. in deci. 178. q̃ incipit, Itẽ qđ cõmissio. & in deci. 362. quæ incipit, Item si committatur. tenent quod sic, & valebit processus, quia auditores habent ordinariam iurisdictionem, & cõmissiones eis factæ non sunt, nisi distributiones causarum, quod intelligit hic Domi. in processit vsque ad sententiam cum auditores habeant ordinariam in cognoscendo & delegatam in sententiando, ut per glo. no. in clemen. auditor. de rescrip. ideo inquantũ rescriptũ cõmitteret auditori decisionem causæ esset potius concessio iurisdictionis q̃ distributio, & sic quo ad sententiã non valeret rescriptũ impetratũ per hunc tex. & poterit tale rescriptũ valere pro parte, & pro parte non, vt est tex. no. in c. si eo tempore. ĩ. de rescrip. si tamẽ per tale rescriptum daretur noua forma, quod sic ẽt in cognoscendo esset concessio iurisdictionis, & sic non valeret, prout tenet Ioan. An. ſ. quando fit commissio coram eodem ordina- 21 rio. †In glo. fina. in prin. tenet gl. quod non habeat locum tex. hic quando exciperetur de excommunicatione incursa post impet. rescri. & ita sentit Ioan. And. ſ. super glo. 2. & ita sequitur hic Pet. de Ancha. cum tex. hic loquatur de excommunicato tempore impetrationis, sed staremus tunc in dispositione dicti c. pia. & dicti c. exceptionem, secundũ Imolam hic, & ita sequitur hic do. Anto. & Domi. quando fatetur illam validam, sed reuocandam esse. Quando autem dicit eam nullam, tunc videtur principaliter se defendere, quo casu valeret impetratio, vt hic per eos. sed certe dubium videtur quod possit impetrare super nullitate, de quo ĩ. & ideo de prædictis uide plenius quam alibi per Imo. in d. §. si procurator. & in ca. quoniam. in fi. ſ. ut li. non contesta. Nec etiam admittetur excommunicatus impetrando ad conuenientiam iudicum, quæ fit in curia partibus ibi existentibus, secundum Arch. & Ioan. And. quod intelligit Ioan. An. in regu. vtile. ĩ. eod. lib. quando de excommunicatione excipitur, aliàs secus. sed hoc dependet ex sequẽti quæstione, videlicet an ipse excommunicatus possit impetrare super consecutiuis iudicij, puta receptionem testium uel similia, remittit hic Ioan. And. ad no. per eum in regu. vtile. infra eod. lib. in meren. & ibi notabi. per eum ad materiam huius c. & ibi vide dicta. Nec etiam potest excommunicatus impetrare super nullitate sententiæ, ut tenet Ioan. And. in fi. per hunc tex cum quo transit hic Pe. de Ancha. & do. Flo. & Imo. in d. c. ab excommunicato. in princ. licet contrarium tenuerit Hostien. in c. significauerunt. ſ. de exceptio. & in c. quo ad consultationem. ſ. de re iudi. cuius dictum procederet quando nullitas principaliter deducitur, secus si est incidens appellationi cum tunc poterit impetrare & deserta appellatione non gaudebit commodo rescripti. argumen. l. quędam mulier. ff. fami. erciscun. secundum Bal. dicentem quod non poterit impetrare super restitutione in integrum contra sententiam, de quo per Docto. in d. c. significauerunt. nec super reductione laudi ad arbitrium boni viri, de quo etiam per Docto. in d. cap. significauerunt. & in c. cum inter. eod. titu. Et aduerte, quia ex prędictis patet, an sit verum quod in casibus in quibus excommunicatus agere potest, possit super illis impetrare. Et ex his colligit hic Domi. quindecim casus in quibus excommunicatus potest impetrare, & valet rescriptum, ut hic per eum, in fi. Et concludit etiam quod si rescriptum esset cõcessum motu proprio concedentis siue sit Papa, siue inferior, non haberet locũ iste tex. loquens de rescripto impetrato, non autem de motu proprio concesso. argumen. cap. si motu proprio. ĩ. de pręben. [e] Dubitatur, an clausula [c] proprij motus aliquid operetur, de quo vide per glo. no. in capitu. fi. infra de offic. lega. Et eodem modo valeret rescriptum impetratum a Papa si in eo fiat mẽtio de excommunicatione cum uideatur ex certa scientia, ut per glo. in uer. noscatur. in cap. i. de constitu. eod. lib. Sed in inferiore a Papa secus, cum non possit apponere clausulam, nõ [d] obstante, [d] & derogare huic constitutioni. argumen. clemen. ne Romani. de ele secundum Lap. & Domi. & ex ista ratione idem est dicendum in casu pręcedenti, ut in inferiore a Papa clausula proprij motus nihil operetur, cum non possint inferiores a Papa derogare huic constitutioni. Et determinant hic Lapus & Domi. quod in casibus in quibus excõicatus potest impetrare, valet rescriptũ ẽt si non fiat mentio de excõicatione, quod no. Vltimo uide per Rotã in deci. 178. quę incipit, Itẽ quod commissio. et in decisio. 352. quę incipit, Item si cõmittatur, tenentem quod ad instantiã excõicati possit dari auditor in Romana curia, & valebit processus factus coram illo, cũ auditores curię dicantur habere iurisdictionẽ ordinariã et commissiones quę fiunt eis nõ sunt nisi distributiones causarum, vnde dispositio istius capituli nõ hẽt locum in auditore in curia dato et impetrato, quod tñ intelligit hic Do. in ꝓcessit vsq; [e] ad sñiam, quia auditores habent [e] ordinariã in cognoscendo, & de-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Super nullitate. Adde Abb. in c. quod ad consultationem, ad fi. de re iudi. Ioan. An. in regula, utile de re. iur. lib. 6. Io. de Imo. in c. prudentiam. de offi. deleg. an §. fi. de offic. deleg.

b Cel. De excommunicatione. Adde, ꝙ posui remissiue in apostil. ad illum supra eo. nu. 3. in apost. in uer. excommunicatus potest

c Nic. Sup. Clã proprij motus. Adde Io. An. & Cald. in c. cum dilectus. de iure patro. Abb. in cap. cum olim de re iudi. Celsus. Adde an clausula motu proprio & ad quid se extendat. Panor. in c. causam quæ. col. 2. uersi. glo. tacite respondet. pleniss. per Fel. ibidem. col. 3. ver. in glo. pen. de testi. & col. 4. uer. 3. aduerte. & in c. constitutus. col. 4. uer. limita quarto. de rescrip. & Gemi. c. quamuis. lo. j. n. 5. & ibi no. in apostil. ad eum in uer. motus proprius. infra de præben.

Vinc. God. Clausula motu proprio, facit cessare uitium subreptionis. Ruy. consi. 142 nume. 9 lib. 4 & huiusmodi clausula cum tollit uitium surreptionis non operatur in tertij pręiudicium Ruy. consi. 70. nu. 15. lib 5.

d Vinc. God. An clausula motu proprio, habeat uim clausulæ nõ obstan. c. Ruy. consi. 109. nu. 5. lib. 3. & consi. 11. nu. 10. lib. 5.

e Nic. Sup. Habent ordinariam in cognoscendo. Adde glo. in uerbo iudicio in c. 1. de re iud. lib. 6. & Arch. in c. experientiæ. 11. q. j. Bal. in l. præcipimus. in §. j. C. de appella.

& delatam in sententiando, vt per gl. not. in cle. auditor. de re-
scrip. ideo quatenus rescriptum committeret auditori decisio-
nē causę esset potius concessio iurisdictionis q̃ distributio: me
rito quo ad sniam non valebit rescriptum per hunc tex. & po-
test tale rescriptū pro parte valere & pro parte esse nullū: qa
in rescriptis subreptio vnius articuli nō vitiat totum rescriptū
sed solum illum articulum in quo est subreptio, vt est tex. no. in
c. si eo tpe. j. eo. & ibi notabiliter dicetur de hoc: imo et si per ta
le rescriptum datur noua forma quod etiam in cognoscendo
non valeret, vt tenet. ꝫ. Ioā. And. qñ cā cōmittitur coram eodem
ordinario. In glo. si. in princ. dicit hæc gl. ꝙ tex. hic non habeat
locum quando exciperetur de excōmunicatione incursa post
impetrationem rescripti, prout sentit hic Ioā. And. super. 2. glo.
cum text. hic loquatur de excommunicato tempore impetra-
tionis non autem post, & ita sequitur hic Pe. de Anch. & habe-
ret tunc locum quod habetur in d. c. pia, & in c. exceptionem.
ꝫ. de exceptio. de quo. ꝫ. in glo. tertia.

S V M M A R I V M.

1 *Indefinita an semper æquipolleat vniuersali.*
2 *Declaratio personarum incertarum in rescripto pertinet ad impetrantem.*
3 *Variatio omnis est prohibita.*
4 *Vniuersitas vel collegium an possit conueniri vigore clausulæ, quidam alij inserta in rescripto. & nu. 5. & 6.*
7 *Quid in causa inquisitionis an virtute illius clausulæ poterunt plures quā quatuor conueniri.*
8 *Impetrans literas generales ad beneficia si aliquid specificauit sine protestatione & succumbat non poterit transire ad aliud.*

C A P. II.

Cum in multis. Primo ponitur cōstitutio & eius rō. Secūdo ibi, quorū ponit̄ modificatio. Tertio ibi, ne locus, rō modificationis annectitur. †No. primo ꝙ non semper in-
definita [a] ęquipollet vniuersali: licet regulariter dicamus con-
trariū, vt in c. quia circa. de priuilegijs. & in c. vt circa. j. de elec.
& fit hic ista restrictio ratione absurditatis vitandę. ideo alibi
dr̄ ꝙ indefinita non comprehendit ea quæ iuris ratio non pati
tur vel humanitatis rō eximit: vel odium separat: vt in l. vxorē.
§. codicillis. in fi. de leg. 3. & in l. Lucius Titius. §. Lucius Titius
damnam. ff. de leg. 2. † Secundo nota ꝙ declaratio personarū in-
certarū ī rescripto spectat ad impetrātē sicut declaratio libelli
spectat ad libellātē, vt in l. si qs interpretatione. ff. de iudi. & ip-
se tm̄ impetrans poterit declarare non eius procurator nisi ha
beret speciale mandatum ad hoc argu. l. generaliter. ff. de ritu
nupt. vel nisi dominus ratificaret ſm Bar. in l. si stipulatus fue-
ro. ff. de verbo. obl. & facit. l. si is qui Stichum. ff. de procura. ſm
Bal. hic ſm quem non posset declarare hæres impetrantis: qa
declaratio animi non transit a defuncto in hęredem ſm gl. no.
in l. Pomponius. §. si plures. ff de rei vendi. de quo in l. inter sti-
pulantem. §. 1. ff. de ver. obl. Vltimo not. ꝙ omnis variatio pro-
hibita est, facit cle. 1. de renun. Ideo dixit glo. not. in l. quicquid
astringendæ. ff. de ver. obl. quod qui semel declarauit volunta-
tem suam dubiam variare non potest quia declaratio amplius
q̃ semel fieri non pōt. facit C. de reb. credi. l. si quis iusiurandū.
De electione vero an possit fieri plusquam semel. Baldus hic
quod sic per. l. cum qui. §. j. ff. de ver. obl. sed si electio competit
ex vltima voluntate variari non potest vel fieri plusquam se-
mel vt. l. fenii electione, de leg. 1. Quando tm̄ electio deberet fie
ri certo & determinato tempore nunquam admittit̄ variatio,
& ita fit tex. hic & facit. l. accusa. ff. de adulte. Quid autem si ta-
lis expressio non fuit facta cum debuit sed incontinenti post:
tenet hic Io. And. quod non sufficiat, sed Imo. & Do. hic ꝫ quia
tex. hic excludit fraudulosam varietatem quæ satis excluditur
si fiat incontinēti post citationem, & dicit Baldus ꝙ si expres-
sit nomina & errauit ꝙ re integra pōt corrigere errorem suum
in prima actione vel parū post arg. l. edita. C. de edēdo. † In gl.
in ver. per gñalem. ibi pter expressos siue vnus siue plures sine
expressi ſm Io. An. & poterunt præter expressos cōuenire tres
vel quatuor cum sit in optione impetrantis, vt patet hic in al-
ternatiuis. j. eo. lib. dūmodo tm̄ sint parca vel minores expressis
non maiores vt in c. sedes. ꝫ. eo. & ita sequitur Rota in decisio.
71. & in dicta clausula, & quidam alij, includuntur etiam fœmi-
nę secundum Ioan. And. vt in c. significauit. ꝫ. eod. & ita tenuit
Archidiaco. 17. q. 4. si quis suadente. & Lapus & Domini. hic di
cens hoc probari a contrario in d. c. significauit. & ita transeunt
ibi Docto. de quo hic plene per Domi. & per Specu. in titu. de
rescrip. præsenta. §. fin. versi. sed quæritur vtrum. †In glo. in ver
bo quidam alij. ibi, loco vnius expressa tamen persona singula
ri vniuersitas vel collegium per hanc clausulam conueniri nō
possēt vt d. c. sedes. ꝫ. eo. secundum. Hosti. & Archi. Quid autē
si est dictum cites vniuersos homines talis castri. vide hic per
Dñi. & no. in c. cum in illis. §. illis vero. j. de præbē. & in l. hære
des mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. †In ea. gl. in fi. idem si dicatur ci-
tes omnes quos talis nominauerit vel omnes qui contradixe-
rint vel molestant super re tali secundum Inno. quod intelligit
Ioā. And. qñ in rescripto dr̄ cites Petrum & alios. secus si dica-
tur cites omnes illos &c. tunc non haberet locum iste tex. qui
solum loquitur qñ clausula sequitur personam expressam vnā
vel plures, secus si nulli personę applicatur. vnde in dicto Inno.
& in alijs similibus formis poterunt plures q̃ quatuor conue-
niri de quo et p Io. An. in c. dilecti. ꝫ. de excep. in gl. 2. & p Spec.
in ti. de citatione. §. sequitur. in ultima col. & hanc partē sequi-
tur hic Io. de Lig. & Io. de Fan. & Do. concludentes qđ aut re-
scriptum concernit multitudinē ingñtiam & procedit tex. hic
aut principaliter & nō p modū clausulæ, tūc non loquitur tex.
hic: tunc enim poterunt plures conueniri cū non reperiat̄ tex.
in ꝯtrium. Imola vero hic & in d. c. sedes, in 10. col. in fi. tenet di-
ctum Inn. per rōnem huius tex. generalem in prin. quia aut de-
bet fieri restrictio vt. ꝫ. dicit In. Aut oportet dicere qđ talis gña
lis cōmissio non valeat p quam oīa negotia impetrantis com-
mittunt̄ vt in c. ad hęc. ꝫ. eo. in prima lectura. Et dicit hic Io. An.
qđ nō vitiat rescriptū p p gñalitatem rerū vel personarum sine
fraude, dummodo postea fiat specificatio in libello. facit ca. cū
dilectus. ꝫ. de ordi. cog. & ꝫ. de appe. c. significāte. Sed in reuoca
torijs in ipso rescripto esset necessaria specificatio vt in ca. 2. ꝫ.
de dolo & cōtu. ſm Io. An. Et idē quo ad personas impetrātes.
n. i debēt personę taliter nominari in rescripto vt sint certę vt
in c. fi. ꝫ. eo. t. & p Io. An. in c. cū accessissent. ꝫ. de cōsti. Et vide
p Ro. in deci. 343. quæ incipit. Item si committatur. In gl. in ver.
in literis in fi. Idem Io. Mod. Sed Archi. contra & Spec. in titu.
de citatione. §. 1. ver. quid si in literis legati. Et do. Ant. & Dom.
hic tenent quòd iste text. procedat indistincte quo ad omnes.
7 †In gl. in uer. quatuor. in fi. idem Inno. dicens et quod in causa
inquisitionis qñ de crimine inquirit̄ poterūt plures q̃ quatuor
conueniri, & idem Io. An. & Domi. vt hic per eum. Quid autē
si dicta clausula referatur ad res: concludit hic Io. And. in prin.
quod nō restringatur sed posset agere impetrans etiam super
centum actionibus: poterit tm̄ reus petere vt actor habens ge-
neralē clausulam in rebus declararet super quib. agere uelit ſm
Io. An. de quo per Host. in summa eod. ut. §. quod continet ius
cōe. uer. nō solum. dūmodo tm̄ non fiat extensio ad lites exor-
tas post datam rescripti, ut in c. fi. ꝫ. eo. ſm Imo. in d. ca. sedes. in
9. col. in fi. Et dūmodo nō fiat extēsio ad maiores summas uel
res in rescripto declaratas sed tm̄ ad similes expressis, ut d. c. se
des. ſm Imo. & Domi. hic. & idem Inn. & d. Flo. in d. c. sedes, in
fi. licet Io. An. & alij Doct. ꝫ. sentiāt ꝯtrium in hoc prout etiam
tenet hic Pet. de Anch. In gl. in uer. quorum ibi, satis credo. cō-
cludit hic Imo. & Dom. ꝙ ante factum tenenda esset alia opin.
sed post factū satis pōt de iure defendi opi. huius glo. & si pars
fecit qđ debuit quia expressit iudici sed iudex uel tabellio nō
expressit in citatione nō pĩudicat. In ea. gl. ibi, de expressis cō-
cludit hic Io. An. qđ expresse in rescripto citato nō cōpetit illi
exceptio ꝙ ꝯueniēdi p clām nō fuerūt expressi si talis dicat a-
lios nolle ꝯuenire & pdit tūe uires clæ, & idē si p clām unū cō
ueniat & aliorū noīa nō exprimat ex quo dicit plures cōueni-
re nolle citatus cōpatere & rñdere tenet̄. Caute tm̄ facit iudex
nō citādo nisi primo fiat expressio uel renunciet̄ ꝯuētioni alio
rū, & dicit Host. ꝙ talis expressio petēda est p iudicē q̃ si subde
legat faciat prius exprimi nomina & illa exprimat subdelega-
to ſm Io. An. & uide p Spe. in tit. de citatione. §. 1. uers. itē ꝙ per
clām. cū duob. seq. In gl. in uer. noīa. in fi. & in odiū rescriptorū
nō sufficere circūlocutiones et certas sine nominib. ſm Io. An.
sed Im. & Do. ꝯcludūt sufficere qñ essent indubitatę & necessa
8 rio ꝯcludētes illā psonā, & uide p gl. in c. q ꝯ certā. j. de elc. †In
gl. fi. ibi, nō pōt: tene menti gl ordi. & ita semp allegat̄ & pcedit
hęc gl. et si res esset integra: nā facta electione uel acceptatione
de uno nō poterit uariare ut p gl. ī c. grā ī fi. j. e. ubi de hoc dicet̄
& itellige ſm Arc. hāc gl. pcedere primo nisi qs errore pbabi-
li dece-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Indefinita æquipollet vniuersali. Adde Spec. in titu. de procu. in §. ratione. in 5. col. Pet. de Anch. in reb. de reg. iur. lib. 6. in 4. col. hart. in l. si is cui ducenta. in §. verum. ff. de reb. dub.

b Vinc. God. Nota ꝙ electio in diem collata ante diem non competit. Ruyn. cō sil. 166. nu. 3. lib. 3. & quando electio transmittatur ad hæredes Ruyn. consil. 59. nume. 11. lib. 2.

li deceptus fuisset, tunc.n.acceptans non variat si acceptatū cō
sequi potuit de iure.j.de ↄcel.pb. c.1.§.pe.alias secus:puta, quia
alius habens priores literas illud acceptauerat, vt quia iste acce
ptauit non vacans, quia si probabili errore [a] ductus acceptauit
ex quo acceptatio non tenuit poterit variare ēt non expectata
snia maxime si protestationē fecit, vt moris est, vnde si videns
errorē, & beneficiū qd acceptauit eē alij debitū illud omittat
& aliud acceptet valebit acceptatio fm Io.An.p no. p eū in c.
in literis.š.de offi.delega.nā in talibus cōmendat qui sniam nō
expectat.j.de pb.si beneficia, & š.de elec.c.pe. oportebit tñ fi-
dē facere, q beneficiū acceptatū non debeat sibi, secus si proba
ret ꝯriū, ēt si sup hoc fuisset lata snia. arg.l.si p imprudentiā. ff.
de euic.fm Io.An.cū quo tenet Oldr.in suo consi.264.Sed quę-
rit primo quid si habens literas acceptauit vnū, & postea tali
acceptatione pendente acceptat aliud.deinde videns fm non
vacare vult redire ad primū, an possit. Lapus hic ↄcludit, q nō.
qd intelligit hic d. Ant. qñ errauit errore iuris, secus si errore
facti probabili, de qōne remittit hic Do.ad no. p Io.An.in c.in
nra.š.de rescrip. Scd'o q̄rit quid si Titius impetrauit canonica-
tū quē intra mensem duxerit acceptandū, & sīr postea ego im
petraui in eadē ecclesia, deinde vacat pbenda quā Titius acce-
ptauit intra mēsem cū prestatione, & habuit pacificā possessio
nē, postea vacauit alia pbenda quā ego sīr acceptaui cū prote-
statione, & habui possessio. nunc vero apparet, q pbenda quā
Titius acceptauit erat alteri debita. Quæritur an Titius possit
postea acceptare meā. Lapus in sua all.1-o. ↄcludit q non, quia
gratia Titij fuit limitata ad mensem ex quo Titius nō accepta-
uit meā intra mensem, postea non pōt, vt in c.1. de ↄcel.pb.sed
bene poterit aliā acceptare q̄ postea vacauerit ex quo fuit ita
protestatus fm Dom. hic de quo hic plene per eum in fi.& vi-
de de hac materia in d.c.si beneficia, & in d.c.1.in fine.& in d.
c.ne captādæ.& ibi dicta, & per Rotam in decis.136. in antiqs.

ADDITIO.

a Vinc.God. Adde quod error iuris non inducit malam fidem intantum quod errans in iure facit fructus suos, & stabitur iuramento possessoris, quod quis errauerit, & hic si est persona fide digna. Thom.Gra. Decis.79.nu.5.& 6.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio si vigore primi rescripti coram primis iudicibus impetrati interrupta erat, vel erat constitutus aduersarius in mora vel in mala fide ex sequenti impetratione prohibita omnis effectus ex prima sequutus euanescit.*
2 *Iudices primo impetrati condemnabunt in expensis primæ litis, & secundo impetrati in expensis secundæ.*
3 *Actiones reales & personales quæ sint.*
4 *Et an istud c. habeat locum in actionibus realibus.*
5 *Lite pendente non potest impetrari ad alios iudices. Quid si lis sit finita.*
6 *Actor an possit impetrare literas contra reum, scilicet ad delegatum vnas, ad ordinarium alias.*
7 *Nullitas literarum an inducatur per solam impetrationem prohibitam, an vero sit opus vsu earum.*
8 *Literæ impetratæ si sint nullæ an possint validari expresso consensu partium.*
9 *Expensarum appellatione in iudicijs an veniant damna.*

CAP III.

Dispendia. Primo ponitur cā constitutionis. Secundo ibi decernimus, constitu-
tio. Et ibi duo facit, quia primo prouidet de actore
& ↄfaciens triplicem pęnam imponit. secūdo ibi
reus, prouidet de reo in quo vnū casum excipiens pdictā pęnā
1 repetit. † Nota primo ibi, omni cōmodo, q si vigore primi re-
scripti corā primis iudicibus impetrati erat interrupta pscri-
ptio vel erat ↄstitutus aduersarius in mora vel in mala fide qd
ex sequenti impetratione prohibita euanescit oīs effectus vel
alius sequutus ex prima.& facit tex. j. dum dr q processus non
2 valeat, facit gl.in l.pater. C. ne de statu. defunct. † Secundo in-
tellige tex. ibi condemnandus. quia iudices primo impetrati
condemnabunt in expensis primæ litis, & iudices secundo lo
co impetrati cōdēnabunt sup expensis secundæ litis, vt hic in
tex.fm Bal.ex quo tex.tene mēti, q licet iudex nō habeat iuris-
dictionē in cā principali, pōt tñ partē temere litigantē in expē
sis condēnare, facit ēt tex.no.in cle.1.de rescrip.& idē voluit gl.
in c.fi. š. eo. tit. Et isto casu reperitur iurisdictio in accessorijs
sine principali nec posset ꝓrogari, arg. l.ex pupillari.ff.de vul-
ga.& pupill.fm Baldū dicentē, secus esse in iudice qui nullam
haberet cōmissionē iuris vel facti, quia tunc non posset cōdē-
nare in expensis.arg.l.priuatorū.C.de iur.om.iud. Et vide in l.
properandū, in fi.C.de iudi.& ibi per Cy.dicentē q licet iudex
non possit sup principali procedere vt quia sit perpetua instā-
tia poterit tñ in expensis ↄdēnare, de quo ēt p Bal.in l.eos. §. fi.
C.de app.& qd in iudice appellationis qñ esset deserta appel-
3 latio an possit ↄdēnare in expensis.no.io c.ex parte.š.e.tit. † In
gl.in ver. psonales.in prin. q̄ sint actiones psonales [a] reales vel
mixtæ. vide Institu.de actio.p totū.& q̄ sint actiones seu ↄctus
bonæfidei [b] vel stricti iuris.vide gl.ordi.in c.cū ven.š.de excep.
& tex.Instit.de actio.§.actionū.Et aduerte quia Host.& Arch.
cū quo residet hic Io. An.vult qd in psonalibus vbi cessaret rō
istius c. & iusta cā & bonafides suaderet, non hēret tunc locū
iste tex.puta si Italicus qui vnū ↄctū fecit in Italia & aliū in An
glia vtrobique vult hēi iudicē de p se cū hoc expedit, quia diffi
cile esset ad remotā prouinciā ducere testes. Et ita trāseunt hic
Doct. pro quo facit rō hic expressa in tex. qua cessante cessare
dēt dispō huius tex.š.de app.cū cessante.& p gl.nota.in ver.eli
gat.in cle.1.de elec. Sed Bal.hic ↄ ēt si vtrisq; litigātiū expediret
cū rigor hic scriptus debeat pferri æquitati nō scriptæ.l.1. C.de
legi.& l.placuit. C.de iudi.& no.in c.fi.š.de transa.& maxime,
quia hic tex.venit nō solū ad declarationē d.c.quia nōnulli.sed
ēt ad ampliationē, vt hic in ver.amplianies, & q̄a hic non fuit
repetitū verbū cōmodius de quo in d.c.quia nonnulli, & hæc
opinio verior vr̄ hodie p hunc tex. & licet probationes essent
in alijs locis, p hoc tñ non impeditur cōmodius cām agi corā
vno iudice qui poterit scribere iudici alterius loci p receptio-
ne testiū, & pbationū, vt in cle.1.de offi.deleg.& in auth.apud.
C.de fi.instr.fm Imo.& in c.quia non nulli.in pe.col.Et pdicta
in pluribus actionibus personalibus. Quid aūt si vnū negociū
posset cōmodius tractari corā diuersis iudicibus puta qñ hēt
diuersos articulos. an tunc poterunt plures iudices impetrari.
do.Ant.& Imo.in d.c.quia nonnulli.tenent q sic arg.c.tuam.š.
de ord.cog. Sed certe qñ cā posset agi corā eodē iudice vr̄ tenē
dū ꝯriū quia eodē mō poterit iudex scribere iudici alterius lo-
4 ci p recipiendis pbationibus, vt est.š.dictū. † In ea.gl. in fi. de
quo ibi no.vult ergo gl.qd iste tex. locū nō habeat in realibus
sup quo Io.An.hic post multa ↄcludit qd vbi esset eadē rō qd
ēt in realibus ista ↄstitutio seruanda est si tñ non seruaretē non
esset locus pęnæ huius tex. p no.in regula in pęnis. j.eo.lib. &
idē tenet hic Domi. licet Imola velit ↄ ēt quo ad pęnā, & nō be-
ne. Si ergo res fuit in eodē territorio, & est eadē rō in persona
libus: si vero in diuersis, tūc Pet.de Anc.hic tenet qd possit co-
rā diuersis impetrari, & satis vr̄ de mente Io.An. in d.c.fi. Sed
certe tenendo gl. in §.cū vero.hic alle. quod etiam in realibus
indistincte ↄsideretē locus domicilij habitationis ipsius rei eēt
tunc eadem rō quæ in personalibus vt debeat fieri impetratio
ad diuersos iudices fm Imo. & domi. & Ant.in d.c.fi.dicentes
tñ quod in realibus esset necessaria exceptio alias processus
non esset nullus per hūc tex. cum loquatur in actionibus per-
sonalibus non in realibus vt est dictū. ex quo infertur quod li-
cet ex identitate rationis constitutio pœnalis possit extendi,
tñ pęna locū non habet ad casum extensum.de quo in c.1. j. de
tempo. ordin.eo.lib. Quid autem sit in actionibus mixtis. Bal.
hic ↄcludit quod non habeat locū iste tex.cū sit casus omissus.
Sed certe idē est dicendū in mixtis act. cum eadē sit rō & ita
tenet Imo.in c.fi.š.eo.n.circa finem. Non tñ intelligas quo ad
nullitatē processus nisi fuerit opposita exceptio vt.š. Quid aūt
sit in actionibus criminalibus an in eis habeat locū iste tex.
Host. tenet q sic in d.c. fi. & ita trāsit ibi Imo.in 9.col. in fine.
In gl.in ver. sup oībus.ibi suspectus.hoc verū si recusat, & co-
rā arbitris grauamen probet fm Io.An.In ea.gl. ibi impetrare.
no.ex glo.q si iudex delegatus semel grauauit pōt tunc recusa
c ri vt suspectus [c] ab illa parte in quibuscunque alijs causis ēt se-
5 parans de quo in c. ad hæc, hic alleg. † In gl. in ver. quæstioni-
bus in fi.ↄclude quod vna lite pendente non pōt impetrari ad
alios iudices, & ita fit tex.hic, sed lite finita an postea possit. Ar
chi.& Io.An. hic q sic nisi qñ tpe primæ impetrationis oēs q̄-
stiones erāt exortę, q̄a nunc esset vera opinio Bar. Sed Dom.&
Petr. de Anchara. hic sequuntur indistincte vltimam opinio-
nem

ADDITIONES.

a Celsus. Quæ sint actiones personales. Adde gl.in c.cum M. de consti. Inn.in c.quia diuersitatem de conces.præb.Nic.Sup.Adde Bar.in l.1.§.sublata.ver. no.etiam.ff.ad Treb.& aduerte q propria appellatione actionis venit personalis, & non realis. ita no.gl.& Doc.in l.in actionibus.ff.de in litem iuran.
Vinc.God. Actiones personales quando contineantur in donatione generali. Ruy.consi.136.nu.7. lib.5. & actio personalis si vnita sit cum rei vendicatione contra eum competit contra quem alias non competeret. Ruy.consil.201.num.8.lib.2.
b Nic.Sup. Seu contractus bonæfidei. Adde gl. in c.cum venerabilis, de excep.
c Celsus. Recusari vt suspectus. Adde Saly.in l.fi.C de sen.& in l.eos, in ver. recusare de ij d.Bar.& Doc.in c.accedens.vt lit.non contest.
Vinc God. Adde quando iudex, vt suspectus recusari possit. Alb.in consi.52. in priori articulo. vbi late.

nē gl. hic vt finita prima lite possit alius & diuersus iudex impetrari, & ita probat tex. j. §. proximo. ibi eodē durāte iudicio, tunc. n. cessat ratio istius tex. & facit etiam verbū voluerit, quasi a ɔtrario sensu secus sit si non voluerit mouere, vt tunc non astringatur impetrare ad eosdem iudices, & vide ꝙ dicetur. j. super gl. in verbo, impetrare. & in verbo fecit. Quid autem si simpliciter causa alicui est commissa, & fuit actū criminaliter, an ea finita poterit agi ciuiliter ex eadem causa coram eodem iudice. Io. An. remittit ad nota. per Spec. tit. 1. versic. quid si Princeps & per glo. in l. 1. C. quando ciuilis actio. & ibi per Cyn. in 3. q. & hic per Domini. concludentem, ꝙ si iudex simpliciter delegatur super certa causa poterit cognoscere de ciuili, & criminali, quia appellatione causæ cōprehenditur tam ciuilis q̃ criminalis, vt in c. literas. ꝫ. de præsumptio. & 3. q. 9. c. fi. Idem sequitur hic Bal. dicens idem esse si iudex datus sit super delicto, & sic super facto: quia poterit cognoscere ciuiliter & criminaliter, arg. l. 1. in fi. C. qui pro sua iurisdictione, & vide per Bart. in l. 1. ff. vi bono. rapto. 6 †In glo. super verbo impetrare in fi. & ibi glo. videtur in effectu tenere ꝙ sit eadem rō prohibitionis. sed Innoc. ibi contra. cum tex. ibi & hic loquitur quando corā pluribus delegatis. Quare conclude ꝙ aliquando tractus corā delegato trahitur super alia actione coram ordinario, tunc procedit opinio Innoc. quia alias actor interim impediretur agere super alia actione si ipse non posset agere coram ordinario ex quo coram delegato non posset cum illi non sit causa cōmissa fm Imo. in d. c. fi. Aliquando tractus coram vno ordinario super vna actione trahitur coram delegato postea impetrato super alia, & non potest cum possit impetrans super alia agere coram eodem ordinario, valeret tamen processus nisi excipiatur de hoc, quia tex. hic nō loquitur hoc casu fm Imo. in d. c. fi. Aliquando tractus coram vno ordinario super vna actione trahitur coram alio ordinario super alia. Ioan. And. hic refert opinio. tamen cōcludit quod idem debet seruari in ordinarijs qđ dicitur hic in delegatis quando esset eadem ratio: tamen si nō seruetur non habet locum pœna huius tex. & ita sequitur hic Dominic. Imola tamen in d. c. fi. concludit quod hoc casu poterit impediri processus si opponatur exceptio, alias si non excipitur valeret processus quia in hoc casu non loquitur textus. hic & ita ēr de mente Io. An. hic. & ita tenendum vr̄, licet Bald. hic & Pet. de Anch. indistinctè teneant quod possit quis cōueniri coram diuersis ordinarijs vel corā vno ordinario, & vno delegato, cū tex. hic de his non loquat̄, & aduerte quia iste textus procedit tā in iudicibus deleg. a Papa q̃ ab inferioribus ordinarijs fm Inno. & Io. An. & notat Specu. in tit. de rescripti pr̄sen. §. fi. versic. item quod ad diuersos. & versic. sequen. vbi ponit plures quęstio. ad hanc materiam. Limita tamen primo, vt non habeat locum iste tex. quando vna esset causa principalis, & alia esset causa appellationis, quia tunc eodem tempore posset fieri impetratio coram diuersis secundū Innoc. siue cā appellationis sit ante sententiam diffinitiuam siue a sententia diffinitiua, & ita transit hic Io. An. Nam dictum c. quia nōnulli. ꝫ. eodem. ad cuius interpretationem venit iste textus. loquit̄ in causis principalibus, facit quod no. j. de elect. cap. vt circa in glo. in ver. ad Papam. Secundo limita vt non habeat locū iste tex. quando ab vno impetrantur literæ in forma communi, & ab alio sunt impetratæ literæ ɔseruatoriæ: siue ɔseruatoriæ p̄cedant cōes siue econtra, de quo in c. 1. j. de offic. delega. secūdum Ioan. And. Tertio limita vt non habeat locum iste textus in literis executorijs de quo in d. c. 1. & per Innocen. in c. fi. ꝫ. de pręsump. Quid autē si impetrata sunt diuersa rescripta, tn̄ de omnibus est facta cōmissio vni, an habeat locū iste tex. vide p Spe. in tit. de rescrip. præsenta. §. fi. ver. quid si is qui. & ibi per Ioan. An. in additio. & hic per Dom. 7 †In glo. in ver. fecerit in fi. Idē Specu. in tit. de rescrip. præsenta. §. fin. versi. quid si. & istud procedebat olim, hodie tamen per istum tex. ponderatur sola impetratio, & sic inducitur nullitas literarum ex sola impetratione, dato ꝙ eodem tempore eis vsus non fuerit, dummodo de hoc constare possit, vt. ꝫ. eodem tit. c. ex tenore. dummodo eodem tempore vel pendente vna lite fuerint impetratæ, & ita sequitur hic Domin. & do. Ant. & Imo. in d. c. fi. in 2. colum. & in fi. pro quo facit fm Bal. hic. l. 3. in prin. ff. quod quisque iuris, vbi pęna locum habet siue fuerit vsus rescripto siue non, dummodo impetrauerit. licet Pet. de Anch. in hoc teneat hic contrarium quando rescriptum non fuit præsentatum per no. in c. ex conquestione, de restit. spol. vt hic plene per eum. non tamen deberet condemnari in expensis quando non fuit vsus rescripto secūdum Imo. in d. c. fi. in fi. & vide. j. §. proxi. in prin. 8 †In glo. in ver. non valeat, in fi. Ioan. An. in effectu hic videtur se tenere cū hac glo. cū qua tenet Host. & Archid. ɔcludentes, ꝙ cum tales literæ sint nullæ non pn̄t validari ēt expresso ɔsensu partiū. ad hoc c. P. & G. & c. significantibus. ꝫ. de offi. dele. & ita tenet hic Dom. & procedunt p̄dicta quo ad processum secundarum literarū, sed bene operat̄ ɔsensus quo ad processum primarū literarū, alias sequeret̄ iniquitas: q. a esset in ptāte actoris annullare processum, quia qn̄ snīa veniret pro reo actor impetraret aliud rescriptū, de quo hic plene p Bal. Satis tn̄ videretur, ꝙ in odium impetraotis deberet valere processus si hoc cōcernat fauorē rei, vt in simili no. in c. 1. ꝫ. eo. tit. & lib. ex quo in fauorē eius emanauit ista ɔstitutio, vnde non deberet redūdare in odiū, vt in reg. q̃ ob gratiā. j. eo. li. Et no. fm Doc. ex hac gl. Primo ꝙ tacita pronunciatio quā facit iudex in procedēdo ad vlteriora non operat̄ vt faciat se iudicē competentē qn̄ funditus caret iurisdictione, & vide gl. in simili. ꝫ. c. pxi. in ver. quorū. & in c. 1. eo. tit. & li. in prin. Scd̄o no. ex gl. ꝙ per hoc verbū non valeat, inducitur nullitas ipso iure, ɔ̄rium m̄ no. Doc. in d. c. 1. sed hic cōcurrunt verbum careat. ꝫ. in tex. & alia ex quibus inducit nullitas. 9 In gl. in ver. in expensis. in fi. sentit gl. †ꝙ ēt in a iudicijs appellatione expensarū, nō veniūt dāna [a] vel eꝯ, licet Archi. videatur voluisse ɔ̄rium. 3. q. 1. in primis. de quo per glo. & Doc. in c. in nostra. de iniu. & in l. j. ff. de ali. iud. & per Cy. in l. sancimus. C. de iudi. & per Doc. in c. finem litibus. ꝫ. de do. & ɔtu. & vide tex. in l. inter quos. §. fin. ff. de dam. infe. vbi qui tenetur de damno infecto tenetur etiam ad expensas aduersarij.

ADDITIO.

a Celsus. Veniunt damna. Adde Bar. in l. terminato. in vlt. colum. C. de fer. & lib. ex Bar. in l. 3. de alie. iudic. mu. cau. fac. Alexand. omnino. in l. 1. §. fin ff. si quis ius di. non obtemp. Do. in c. nostra. de iniu. & plene Lud. Rom. cōs. 344. incip. nihil appellatione damnorum, & quod ibi no. in a. o. ad eum.

Vinc. God. Adde quod damna sono occurrentia culpa alias sociorum damno eorum cedunt qui culpam habent. Thom. Gram. Decis. 71. nu. 10.

SVMMARIVM.

1 *Reus non prohibetur finito iudicio impetrare alium iudicem contra actorem.*

2 *Reus potest reconuenire actorem coram eisdem iudicibus super actionibus competentibus tempore impetrationis rescripti actoris.*

3 *Quid de iudice ordinario.*

4 *Reconuentio an fieri possit in causa de qua iudex conuentionis non potest iudicare.*

5 *Reconuentio an possit fieri quandocunque pendente iudicio.*

1 Vers. reus. No. 1. a ɔ̄trario sensu †ꝙ finito primo iudicio nō prohibet̄ reus ɔ̄ actorē aliū iudicē impetrare fm Host. & Io. An. hic, imò ēt tenuit Spe. in ti. de reconuen. §. 1. ver. quid si ipse, ꝙ possit reus trahere actorē finito primo iudicio ad aliū iudicē impetratū ēt pendente primo iudicio. Idē tenent Compost. & Io. And. & dn̄s Floria. in c. pastoralis. §. 1. ꝫ. eo. tit. Sed Innoc. ibi contra per tex. hic in ver. impetrare. vbi satis videtur expressum, ꝙ non valeat impetratio facta lite pendente ad alium iudicem, facit etiam reg. non licet. j. eo. lib. sed actor prohibetur impetrare, vt. ꝫ. in prin. huius c. ergo & reus. Ad idē etiam tex. hic in fi. ibi, simili pęna &c. facit etiam quod no. ꝫ. in prin. huius c. super glo. in ver. fecerit. & hanc partem sequitur Dom. Ant. & Imo. in d. §. 1. Nec ob. quod ꝫ. in prin. ponderatur impetratio, hic autem ponderatur vsus, vt hic in ver. experiri. quia prius ponderatur impetratio, & vsus in consequentiam, vnde si vult experiri debet apud eundē iudicē, & non expectare finē, & maxime cū inspiciat̄ tp̄s datę rescripti, vt. ꝫ. e. 1. in fi. eo. li. Nec ob. qđ tex. hic loquat̄ de reo qui durāte iudicio dicit sibi actorē obnoxiū, quia impetrando satis dicit actorē eē obnoxiū in rescripto, & sup tali narratione rescribit̄. Scd̄o no. ibi 2 obnoxiū, †ꝙ cū in rescriptis attēdat̄ [a] tp̄s datæ, vt. j. eo. si eo tpe, a & c. eā te. ꝫ. eo. dicendū vr̄, ꝙ licet eodē durante iudicio possit reus recōuenire actorē corā eodē iudice delegato absq; nouis literis, vt hic & in c. 1. ꝫ. de mu. peti. tn̄ illud sit verū sup actionibus cōpetentibus tpe rescripti impetrati ab actore, secus si in causis seu actionibus ortis post datā rescripti, qa tūc recōuenire nō posset absq; nouis literis ex quo in his actor tpe datę, nō erat obnoxius seu obligatus, & ita residet hic Io. An. dicēs hoc dictū hr̄e æquitatē, vt sic vniformis sit virtus rescripti in actore & reo, vt tāto minus p rescriptū p̄iudicet̄ ordinarię iurisdictioni, & qa rescripta nō dn̄t trahi ad futuras lites, vt in c. a. ꝫ. e. vbi licet loquat̄ in impetrante, tn̄ idem debet esse in recōueniēte, & ita

ADDITIO.

a Nic. Sup. Attendatur. Adde c. episcopum. eo. ti. in antiquis. Doct. in c. vt debitus. de ap. Doct. in c. quia frustra. de vsur. Io. An. super data 6. in mercur.

Vinc. God. Nota quod rescriptum debet attendi quando ampliat vel limitat petitionem, & iuxta eius tenorem est pronunciandum. Ruy cons. 104. num. 7. lib. 1.

& ita trãsit hic Pe.de Anch. & vide ꝑ Io.An.in addi.Spe.in tit. de rescri. ꝓsen.in fi. Si tñ fuisset in iudicio ꝓcessum ẽt non opposita exceptione nõ valeret sñia & processus ꝑ no. ĩ.in prin. huius c.ſm Pe.de Anch.In gl.in ver.durãte.in fi. vide.j.de hoc. In gl.in ver. vel ɔuentionis, ibi vtroq; casu. hoc non procedit, quia non esset tunc dña inter ɔuentionẽ, & reconuentionẽ,cuius ɔtriũ importat alternatiua,vel,hic posita, iõ gl. sequẽs ponit 3 verã sol.ſm Dñic. In ea. gl.in fi.idẽ Archid.†sed obstat auth.& ɔñr.C.de sent. q̃ indistinctè loquitur tam corã ordinario q̃ corã delegato, vt sic pendente iudicio corã ordinario non possit reus ɔuenire actorẽ corã alio ordinario vel delegato, si tñ ɔtriũ fieret non haberet locũ pęna huius tex.qui loquiẽ iudicio pendente corã delegato non in ordinario,vnde valeret iudiciũ, & processus si exceptio non opponaĩ ſm Io.An.quicquid ipse aliter scripserit in c.1.hic alle.ſuꝑ gl.secus. Cõclude ergo, ꝙ aliq̃n ɔuentus corã iudice delegato vult ɔuenire vel recõuenire actorẽ coram alio iudice delegato,& non põt, & non valeret iudiciũ,vt est tex.hic.Aliq̃n ɔuentus corã delegato vult recõuenire corã ordinario,& tunc non põt,vt d.auth. & ɔñr.valeret tñ tũc iudiciũ,& processus si non opponaĩ exceptio, vt.ĩ.ẽt si iudiciũ fieret suꝑ eadẽ cã vel eisdẽ rebus, quia exceptio litis pendẽtiæ dẽt opponi,alias non reddit iudiciũ nullũ, ſm Inn.in c.cũ M.ĩ. de consti. Aliq̃n ɔuentus corã ordinario vult recõuenire vel ɔuenire actorẽ corã delegato,& non põt,& ita põt intelligi tex. hic. Aliq̃n ɔuentus corã ordinario vult conuenire actorẽ corã alio ordinario, & non põt durante primo iudicio,vt in d.auth. & ɔñr.valet tñ hoc casu iudiciũ,& processus si non opponatur 4 exceptio,vt.ĩ.In gl.in ver.literas.in fi.vult hæc gl. primo ꝙ reconuentio fieri non possit in cã de qua iudex ɔuentionis iudicare non posset,& ita tenuit Inn.in d.c.1. & Spe.in tit.de recõ. §.1.post prin.& §.2.ver.& trado.licet gl.in d.auth.& ɔñr,teneat ɔtriũ,de quo plenè per Doc.in d. c.1.Sc̃do vult gl.hic ꝙ ɔuentus corã delegato non possit ɔuenire actorẽ corã alio ẽt si esset talis cã de qua non possit primus delegatus cognoscere, quia ipse idẽ iudex dẽt impetrari, & non alius, & ita dẽt intelligi qđ 5 dicit Bal.hic.† In gl. fi. in prin.intellige vt est dictũ. ĩ. suꝑ gl.in ver.reconuentionis.Et quid sit in actore,dicas vt est dictũ. ĩ.in prin.suꝑ gl.in ver.impetrare. Extra gl.pro intelligentia aduerte,quia vr̃ iste tex.probare ꝙ reconuentio possit q̃ñcunque fieri durante primo iudicio,ꝙ põt procedere quo ad hũc effectũ, vt non possit opponi de incõpetentia iudicis.Sed ad hoc vt talis reconuentio sit priuilegiata vt debeat simul tractari,& terminari,est necesse,ꝙ fiat in principio litis vel incontinẽti post litis ɔtest. & ita tenet gl.in ver.exordio. in cle.sępe.de verb.sig. & Io.An.in d.c.1. & Bar. & Bal.in d.auth.& ɔñr, & in hoc non est dubiũ,sed quo ad primũ effectũ dubitatur quia voluit Host. in d.c.1.ꝙ tunc reconuentio possit fieri post lit.ɔtest.q̃n sit corã ordinario qui alias sit ordinarius actoris reconuenti , secus in ordinario alio vel iudice delegato,q.a tunc fieri non posset reconuentio,& hoc nisi actor reconuentus nõ ɔdiceret, & sic ꝓrogando iurisdictionẽ ſm no.in c.P.& B. ĩ.de offi. dele.q̃ ꝓrogaĩ ɔdicente actore fieri non põt,vt ibi no. & hoc casu actore ɔdicente ipse reus ɔuentus corã deleg.debebit literas impetrare ad ipsum iudicẽ,& ita sit tex. hic ſm Io. Cal. Et illa verba hic eodẽ durante iudicio,debent referri ad verbũ ɔuentionis, quia cũ ipse reus sit exclusus a beneficio reconuentionis post lit.ɔtest. si eodẽ durãte iudicio voluerit literas impetrare arctaĩ ad eundẽ impetrare ſm Dom. ſm quẽ ꝓdicta verba põt ẽt intelligi , vt non referanĩ ad verbũ ɔuentionis vel reconuentionis, sed ad verbũ dixerit obnoxiũ,quia dicit tex. si reus dixerit obnoxiũ sibi actorẽ eodẽ durante iudicio,tũc poterit per viã reconuentionis agere absq; noua impetratione,ſm tñm tñ recõuentionis.s.immediatè post li.ɔtest. vel ꝑ viã conuentionis impetrãdo literas nouas ad eundẽ iudicẽ, & pro hoc ẽt facit tex. in d.cle.sæpe.in §.verũ.vbi Papa vr̃ approbare,ꝙ reconuentio sit fienda in ipso litis exordio ſm Dom. Sed aduerte quia tex. hic vr̃ aperte probare,ꝙ ẽt longe post li.ɔtest.possit fieri reconuentio ẽt ɔdicente actore , vt hic in tex.ibi eodẽ durante iudicio,cũ dicatur durare ante ɔclusum in cã, vt in c.cũ dilectus. de fi.instr. nec requiriĩ ɔsensus actoris cũ ista sit prorogatio legalis q̃ fit inuito actore,vt in l.cũ Papi. C.de sentẽ. q̃ non repeniẽ in hoc correcta,& ita tenet Bar. & Bal.in d.auth.& ɔñt. & Ioã. de Imo.in d.c.1.Non ob.d.cle. sæpe.quia licet ibi dicaĩ,ꝙ in ipso litis exordio,tñ non negat qđ fieri non possit durãte primo iudicio,cũ tex.hic dicat reconuentionis bñficio,nã ɔsistit bñficiũ habendi eundẽ iudicẽ , licet tunc nõ procedaĩ pariter in cã ɔuentionis,& reconuentionis, vt. ĩ.& ita intelligit Bald.hunc tex.in d.auth. & ɔñr. Et alij intellectus. ĩ. non põt hr̃e locũ ad istum tex.vt patet ibi si maluerit. non.n.videtur ipsi reo imponere necessitatem impetrãdi literas in causa reconuentionis: tiam sine nouis literis posset reconuenire per literas impetratas ab actore,vt in d.c.1.sed ita demum potest impetrare si maluerit , quasi & sine ipsis idem .s.possit reconuenire coram deleg.quandocunque eodem durante iudicio,vt hic in tex.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest in suo rescripto tollere obstantia statutorum , & consuetudines, & priuilegia &c.*

2 *Mandato Papæ de recipiendo aliquem in ecclesia licet intelligatur salua consuetudine ecclesiæ vel statuto , hoc verum est nisi Papa aliud exprimat in rescripto.*

3 *Actus quando dicatur esse gestus ab ipso gerente.*

4 *Verbum,autoritate nostra,quid confert aut importat.*

5 *Confirmatio statutorum an impediat reuocationem statutorum fiendam per ipsos statuentes.*

6 *Statuentes an possint se obligare ad certam pœnam pro obseruãtia statuti.*

7 *Actus quando dicatur gestus potestate ordinaria , vel eius qui eum geri mandauit.*

8 *Receptio quæ fit per literas Papæ,qualiter fieri debeat.*

9 *Mandatum Papæ debet recipi sine alterius præiudicio.*

10 *Impetrans literas debet facere mentionem de beneficio quod habet.*

CAP. IIII.

CVm aliquibus. Hẽt duas partes sicut duo dicta ponit. ſm ibi,si vero. 1 †No.j.& ita allegaĩ quod Papa in suo rescripto põt remouere seu tollere obstantia statutorũ,& ɔsuetudines & priuilegia quo ad certũ actũ.sic. ĩ.de ɔsti.c.1. in fi.eo.li. & in cle.dudũ.in fi.de sepul.imo ꝓbat iste tex.no.ꝙ de statutis ɔsuetudinibus,& priuilegiis ɔtrijs dẽt in rescriptis ad bñficia fieri mẽtio,alias grã illis ɔtria nõ valeret,sicut.n.condẽdo legẽ gñalẽ non vr̃ ꝓdicta reuocare , vt d.c.1. ita & faciendo grãm vni in vna ecclesia non vr̃ velle statutis, ɔsuetudinibus, & priuilegijs illius ecclesię derogare nisi de eis fiat specialis mẽtio,vt hic dr̃, & facit c.ɔstitutus.ĩ.eo.ti.& c.fi.j.de consue. & c.ex tuarũ. ĩ.de auto.& usu pal.Et sufficit ꝙ de statutis,ɔsuetudinibus, & priuilegijs in ɔtriũ fiat mentio ꝑ gñalẽ clãm non obstante,vt hic patet de quo tñ hic plene ꝑ Io.An. & Dom.& no.in c.si ꝑp.j.eo. & in d.c.ɔstitutus.& in c.ei cui,& in c.si ꝓ clericis. j. de pb. eo. lib.& ꝑ Ro.in deci.3.Q̃n tñ statuta essent iurata dẽt fieri specialis mentio de iurõ nec sufficeret gñalẽ mentionẽ fieri de statutis simpliciter,vt hic in tex.nam nunq̃ includerẽtur statuta iurata,& ita voluit gl.sing.in c.cũ nõ deceat. j. de elec. & ꝑ Doc. 2 in d.c.constitutus.Secundo no.ꝙ licet mandatũ apostolicũ directũ alicui ecclesię de recipiẽdo aliquẽ in ipsa, in dubio recipiat interpretationẽ,vt executioni mãdeĩ salua ɔsuetudine,priuilegijs,& statutis ecclesiæ , vt in c.fi. j.de ɔsue.& in c.cũ in ecclesijs.j.de præb.& tenent Doct. in c.ex parte. ĩ.de conces.pb. cum in dubio faciendo alteri gratiã non præsumatur uelle illis derogare, & facit d.c.1. tamen illud procedit nisi de mente Papæ aliud appareat, qui Papa põt remouere obstantias statu- a torũ consuetudinis & priuilegij, vt hic dr̃ . Q̃n tñ statuta [a] sunt iurata requiritur , ꝙ fiat specialis mentio de iurõ nec sufficeret generaliter mentionẽ fieri de statutis, ut hic in tex.de quo per glo.sing.in c.cũ non deceat,in fi.j.de elec.& per Doc.in d.c.cõstitutus,& uide no. per Rotã in decis.294. quæ incip.item licet quis iuret , an si quis tempore receptionis suæ iuret se tuare cõsuetudines,& statuta ecclesiæ sit periurus,ut ualeat impetratio facta in eadẽ ecclesia ɔ statuta uel consuetudines illius ecclesię 3 per eum iuratas . † Tertio no.ibi , non apostolica sed recipientiũ &c. ꝙ habens ptãtem faciendi aliquẽ actum licet impeditum ratione alicuius impedimenti,pota statuti consuetudinis uel priuilegii in ɔtrium : tunc si exerceat illum actum remoto tali impedimento a Papa uel ab alio,tñ ipse actus dicitur esse gestus ab ipso regente , & non a remouenté impedimentum ſm Io.An.qđ facit ad no.per glo.in uer.creatum.in clem. lite- 4 ras.j.eo. & ad no.in c.quamuis.j.eo.†Vlt.tene menti,ꝙ per hoc uerbum,autoritate nostra, cõfertur potestas delegata intantũ, ꝙ a delegãte dicitur fieri etiam si tale uerbum apponeretur in literis facultatis directis habenti alias potestatem ordinariam in illo facto,qđ facit ad cõmissiones quæ fiunt ordinarijs.nam omnia nostra facimus,quibus autoritatem nostram impartimur,

ADDITIO.

a Nic.Sup. Statuta. Adde Ange.in l 1. in §. quæ onerandę. ff.qua. rer. act. non da.Alex.de Imo.consi.27.incip.viso libello producto in 1.vol.

Vinc.God. Adde Afflic.Decis.Neap. 5. Dominus Rex. & Decis.3.fuit dubitatum.nu.12.& 13.

…tur, vt hic, & in c. si apostolicę. j. de pb. & i l. 2. C. de vet. iu. enu. pcedit in autoritate specificata, & declarata, secus si daret de exercitio, vt. s. dr. In gl. in ver. confirmatione. in fi. †an aut vin lũ confirmationis impediat reuocationẽ ipsorũ statutorũ p ip- 2 statuentes fiendã. no. in c. dilecto. s. de pbẽ. & in c. oium. C. testa. †In gl. in ver. firmitate. in fi. No. gl. iuncto tex. q statuẽ- pñt se obligare ad certã pęnã pro obseruantia statuti, & ẽt ios subditos transgressores statuti, de quo p Imo. in c. cum s. s. de consti. in fi. ex quo patet q collegiũ, & capitulũ eccle- siæ põt facere statuta ẽt pęnalia, facit gl. s. proxi. & in c. ex lite- 7 ris. s. de consti. & qd hr in c. a. §. statuito. s. ti. proxi. †In gl. in ver. pce dimus. in prin. tene menti ex gl. q licet p literas facultatis fa- ciẽdi directas inferiori p superiorẽ ad faciendũ certũ actũ quẽ ille facere poterat autoritate ordinaria, dicaĩ talis actus gestus autoritate ordinaria, & non autoritate pcedentis, vt est hic tex. no. tñ hoc limita primo nisi superior illud pcipiat fieri, tunc. n. oi casu actus dr factus autoritate delegata, & non ordinaria, vt dicit gl. no. hic. Sedo limita nisi in literis dicatur autoritate no stra &c. q a tunc semp ptãs delegata pferẽ, vt. s. in vlt. no. distin- guitur ergo in literis facultatis an in eis sit expssum autorita- te apostolica seu alia vel non. Sed in alijs literis in quibus daĩ facultas alicui faciendi actũ qũ ptãs sibi de iure in hoc non cõ- petebat, tunc non fit drña an in literis dicatur autoritate nña vel non, cũ oi casu tunc subintelligaĩ, vt autoritate pcedẽtis il- lud fiat, & ita factũ esse intelligiĩ, vt dixit Io. An. in c. fi. j. de ver. sig. eo. li. qd no. Tertio limita, & alijs pluribus modis de qbus p gl. & p Doc in c. licet in corrigendis. s. de offi. ord. & in c. hi qui autoritate. j. de pb. fin p gl. fi. & vide glo. in c. 1. §. 1. j. de cle. æ- gro. & in c. ad abolendã. in fi. s. de hær. & ibi p Doc. & in c. dile 8 ctus. s. de pb. †In gl. in ver. receptio. in fi. vide ibi p Doc. p Inn. in c. bonæ. el 2. s. de postu. pl. qualiter fieri debeat receptio quę fit p literas Papæ, an collegialiter vel singulariter, de quo ẽt p Inno. in c. eũ te. s. eo. In gl. in ver. ad eos. in fi. vide p Arch. 22. q. 1. §. vlt. & p Host. in c. 5. s. de insti. & in c. fi. s. de sta. mon. & per 9 Fed. in suo cõsi. 23. †In gl. in ver. ad eosdẽ in fi. dicit hic Arch. q tales literæ non valerent nisi constaret de certa scia Papæ, q a mã datũ Papæ sine alterius pindicio recipi debet, vt c. graue. s. de offi. ord. & in c. si p eo. s. de offi. deleg. vnde qõ glo. procedit qñ constaret de certa scia Papæ fm Io. An. de quo tñ atticulo hic ple ne per Dom. & p gl. in c. capitulũ. s. eo. nr. & vide in c. cũ in il- 10 lis. §. fi. j. de præb. † In glo. in ver. receptus. in fi. concludit hic Ar chi. & Io. An. q impetrans tales literas debet facere mentionẽ de beneficio qd habet, cũ per illas literas perueniatur ad bene ficiũ obtinendũ, facit glo. pe. in d. c. si apostolicę. Non ob. qd no. in cle. fi. s. de offi. ord. quia talis consequitur beneficiũ ẽt vir tute harũ literarũ, cũ per eas remoueatur impedimẽtũ pp qd alias ille conferre non poterat. Et similiter esset fienda mẽtio de beneficio qñ impetratur in forma, de qua in c. dilec. de pb. & in c. detestanda. j. de concess. præben. & dixit hic Io. Mo. q in omnibus his formis debet præferri impetrans apostolicus quantumcunque sit posterior fm Io. An. & ita residet Dom.

SVMMARIVM.

1 *Gratia si est limitata ad beneplacitum concedentis, dicitur reuocata per eius mortem.*
2 *Vsque, hæc dictio qualiter ponatur.*
3 *Dispensationes super pluralitate beneficiorum sunt restringendæ.*
4 *Papa concedens simpliciter alicui, quod possit sua beneficia retinere, intelligitur de beneficijs quæ iustè, & canonicè obtinet.*
5 *Beneficia electi an vacent post terminum iuris, si cum ipso electo dispensatur, vt non teneatur consecrari.*
6 *Papa potestas quanta sit in beneficijs.*
7 *Beneplacitum Romani Pontificis denotat personam potius quàm dignitatem, & num. 8.*
9 *Voluntas quando dependet a certa persona, tunc moritur cum persona. An idem sit in morte ciuili nu. 12.*
10 *Priuilegium reale an extinguatur cum concedente.*
11 *Reuocatio si sit facta per mortem concedentis, an id sit finito officio concedentis.*
13 *Et an idem sit in omni officio, & dignitate.*
14 *Quid si in impetratione exprimatur vtrunque, scilicet ad beneplacitum nostrum, & sedis apostolicę.*

CAP. V.

SI gratiosè. Gratia facta ad beneplacitũ perso næ concedentis eius morte expi- rat, sed facta ad beneplacitũ dignitatis durat donec reuocet grã q quis possit retinere beneficia q hẽt Intelligitur de canonicè obtentis non de facto. h. d. Et hẽt tres partes sicut tria sunt dicta. 2m ibi, secus. tertium ibi, prætextu. 1 † No. 1. & ita allegatur q licet gratia simpliciter alicui facta cen a seatur perpetua[a] & per mortem nõ extinguatur ẽt re integra, vt in c. si sup gratia. j. de offi. deleg. & no. p Io. An. in reg. decet. j. eo. lib. tñ fallit si gratia, & pcessio est limitata ad bñplacitum vel voluntatẽ pcedentis: quia voluntas, & beneplacitũ dr ces- sare p mortẽ. gratia ergo facta ad beneplacitũ pcedentis vel q̃- diu pcedens voluerit, expirat per mortẽ concedentis ẽt re non integra, vt hic est tex. no. & in l. 4. ff. loca. secus si gratia sit con- cessa ad beneplacitũ vel voluntatẽ apostolicæ sedis, & sic digni tatis, quia non expirat per mortẽ Papæ concedentis sed durat in tps successoris, quia dignitas nunq̃ morit. sic. 12. q. 2. liberti. b de his omnibus est tex. no. hic. Iõ est q per mortem Papæ[b] vel alterius plati ecclesia dr vacare non aũt non existere, vt in c. cũ nostris. s. de pcel. pb. fm Io. An. & ex his patet, q sedes seu di- gnitas quæ est res inanimata dr habere voluntatem, ideo dr q penes ecclesiã vniuersitatẽ vel collegiũ dr esse possessio licet possessio sine animo acquiri vel retineri non possit, vt in l. li- cet. C. de acquir. posses. & per Inn. in c. cũ sup. de cau. pos. & p- 2 prie. †Secundo no. hic de dictione, vsque,[c] quæ ponitur inclu- c siue, aliqñ tñ ponitur exclusiue, de qua dictione plene no. in l. a calligatis. C. de nup. & p Bar. in l. patronus. §. 1. ff. de leg. 3. & p Io. An. in c. 1. s. de epi. qui renun. & hic plene per Arch. ponen- tem ẽt de hac dictione, ad, de quo ẽt no. in c. exposuit. s. de dila. 3 †Tertio no. ibi, restringi, q sicut literæ ad beneficia psequenda tanq̃ ambitiosę debent restringi, vt in c. q̃uis in beneficijs. j. de pb. ita & dispensationes super pluralitate beneficiorũ, vt hic 4 & in c. 1. & 2. j. de fi. psby. & in c. non potest. j. de præb. †Vlti. no. & ita allegatur, q vbicunque Papa simplicitate concedit ali- cui, q possit sua beneficia retinere, intelligitur talis concessio de beneficijs quæ canonicè obtinet, & non de alijs: quia hoc verbũ obtines, intelligiĩ de iure & non de facto, & facit d. c. nõ põt. in fi. Non ob. c. si Papa. j. de prim. vbi pcessio, & eius verba dñr aliquid operari pro quo ẽt. l. si qũ. ff. de leg. 1. vbi legatũ fa- ctũ vxori de his q̃ erant sibi donata, intelligitur de donatione ẽt q̃ non valebat, ut sic verba aliquid operentur, quia dicit hic Io. An. q ibi concedebatur ius nouũ in re lega. hic vero fiebat solũ prorogatio veteris iuris ad tempus, qui ergo prorogat vel permittit non confirmat, facit gl. in ver. obtinebit, in c. cũ qui. j. de præben. & in l. legata inutiliter. de leg. 1. ideo dicebat Bar. in l. si qua loca. C. de fun. & salt. lib. 11. & in l. autoritate. C. vn- de vi. q si tyrannus iniuste inclusus in aliquo castro Romanæ ecclesiæ petat a Papa possessionem confirmari, q si illam ob- tinuit propter hoc ius aliquod non acquirit, quia permissio fa cta a Papa vt possit illud retinere non tribuit ius nouum, vt hic dicitur. In glo. 1. in fi. vide quod no. in c. licet. s. de offi. deleg. & per Spec. in titu. de loca. §. nunc aliqua. ver. 150. In glo. 2. in fi. an 5 post † terminum iuris vacent beneficia si cum electo in episco pum dispensatur vt non teneatur consecrari. Io. Mo. hic q sic, de quo per Innoc. & Hostien. in c. cum in cunctis. §. si vero. s. de elect. & ibi per Ioan. An. super ver. liberam. quod tamen intelli git hoc Bal. si beneficia vacarent ex solo cursu temporis absq; mora, secus si cum mora, quia cum per prorogationẽ cesset mo ra non vacarẽt. ar. l. cum stipulatus sim mihi a Proculo. de uer bo oblig. patet tamen ex hac glo. q beneficia eius qui est pro- motus in epm non uacant ante consecrationem, ex quo tunc dr promoueri ad epatũ, ut sing. probatur in c. ãte. iũcto prin. 6 cum sim. s. eo. de quo tñ in d. c. cum in cunctis. §. 1. † In glo. 3. in prin. tene menti ex glo. quanta sit potestas Papæ in beneficia libus, quo ad eum sufficiat pro ratione uoluntas, de quo in c. 2. j. de præben. & in c. fi. s. de postu. præla. In ea. glo. in fi. uide in c uenien. hic alleg. & in c. pe. de eler. ægro. Prælaturæ uero sę- culares, & officia sęcularium bene conceduntur ad tempus, & sunt temporalia, ut in l. meminisse. ff. de offi. procon. & per Ioan. And. in c. fi. s. de indi. In glo. in uer. promotionis, in fi. & si tempore promotionis habebat ius ad rem tantum non in- cluditur illud sub gratia, ut patet hic ex uerbo obtinere, ut in c. pe. in fi. j. de pręben. & in l. nomen. §. habere. ff. de uerb. sig. 7 fm Io. And. † In glo. in uer. suę. in fi. uult glo. no. quod si dica- tur

ADDITIONES.

a Celsus. Perpetua. Adde hoc esse verum in gratia ad beneficia vacantia, quia tunc etiam morte concedentis non expirat, & ita intelligas quod hic dicitur, secus autem in gratia de beneficio vacaturo, ita no. Car. in cle. fi. q. 5. c. ti. Vinc. God. Gratia an per mortem concessoris expiret. Affit in Decis. Neapo. Decis. 101. post num. primum. Et gratia sine scriptura non valet. Idem Decis. 203. num. 3.

b Nic. Sup. Mortem Papę. Adde Domi. in c. nemo deinceps. de elec. lib. 6. & per Fed de Sen in tra. permuta. q 15.

c Nic. Sup. De dictione vsque. Adde Arch. in c. de illa 33. dist Doc. in c. venien. de presby. non ba. Bar. in l. patronus. in §. 3empronio ff. de leg. 3.

tur ad beneplacitum vel voluntatem Romani Pontificis denotetur potius persona q̃ dignitas. Idem tenet hic Arch. & Io. de Fan. adducens c. literis, hic alleg. & quod no. per Io. An. in c. ſi abbatē. j. de elec. in glo. quid ſi. & ita tranſit hic Pet. de Anc. Sed Lap. & Domi. & Bal. hic ↄ per no. in c. quoniam abbas. ſ. de offic. deleg. quia nomen Romani Pontificis reſpicit dignitatem, & locum vbi eſt collata dignitas apoſtolica, vt patet in c. 1. ſ. de conſt. eo. lib. Non ob. tex. hic quia gratia non fuit hic facta ad beneplacitū Romani Pontificis, ſed ad beneplacitum ſuum, quæ pronomina, meum, tuum, & ſuū, denotāt perſonā, vt probatur hic & in d. c. literis. Sed certe prima pars videtur uerior pro qua videtur eſſe tex. hic in verſi. an Romano Ponti. & facit glo. 1. hic ponendo ſummariū, alias nimia reſtringeretur prima pars iſtius tex. dicendo fuiſſe ibi expreſſum nomē propriū Papæ, & eſſet diuinatio q̃ fugienda eſt ſm glo. in l. filiū quē habuit ē C. fami. erc. Et ex his habentur tres caſus. Primo quando dicatur ad beneplacitum ſedis apoſtolicę. Secundo quando dicitur ad beneplacitum noſtrum. Tertio quando dicitur ad beneplacitū Romani Pontificis. Adde quartū ſi dicatur ad beneplacitū Papæ. Io. An. in c. licet. ſ. de acc. & in c. ad abolendā, in fi. ſ. de hæret. videtur uelle, ꝙ denoteiur potius perſona, q̃ dignitas. Idem tenet gl. 1. hic & j. in ver. apoſtolicæ ſedis, & in d. c. literis. Sed Io. An. ibi ſentit contrariū dicens, ꝙ videtur dignitas contēplata, & ita tranſit ibi Imo. & do. Floria. Sed certè hoc non vr̄ verū per ea quæ dicta ſunt. ſ. de Romano Pontifice, & ita vr̄ hic tenere Bal. Quod tñ limitat niſi verba eſſent cōcepta in tertia pſona, vt donec Papæ placuerit, quia tunc verba dūr in rē ſcripta, ar. l. iuriſgentium. §. pactorum. C. de pac. & ꝑ his etiam facit, quia ſi in citatione Papæ dicatur, cōpareas corā nobis, non tenetur per talē citationē tunc comparere corā ſucceſſore niſi fuiſſet dictū ad apoſtolicam ſedē ſm Io. An. in d. c. licet, de quo in cle. ne Romani, in fi. j. de elec. & idē tenet hic Pet. de Anch. quando Papa diceret, nobis reſeruamus, vt intelligatur potius perſona quàm dignitas, vt in d. c. literis. Itē adde quintū caſum, ꝙ ſi exprimatur nomen poſitum in creatione Papæ, vt. ſ. in ſalutatione huius lib. nunc dicit hic Pet. de Anch. ꝙ accipitur potius pro nomine perſonali quàm dignitatis, qđ intelligit hic Domi. niſi ſecundum ſubiectam materiam aliud diceretur, puta ſi eſſet appellatū ad Bonifacium IX. nam poterit proſequi appellatio corā ſucceſſore, & ita refert Rotā tenere in deci. 264. & facit tex. & gl. in c. dilecti. ſ. de fo. comp. & de his omnibus vide per Doc. in d. c. quoniā abbas, & per Bar. in l. ſi Auguſtæ. ff. de leg. 2. & in l. ſi ſeruus. ff. de ſtipu. ſer. & in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vul. & pup. & per Io. An. in reg. priui-

8 legiū. j. eo. li. Itē adde ſextū, & vltimū caſum hic in fi. † In gl. in ver. expirat. ibi, ſalutis animæ. Idē ſi fauorē libertatis, vt in l. ſi pater, in prin. ff. de manu. vindi. In ea. glo. ibi, ampliandus. ſed certè in precario eſt fauor, & tamen in l. 4. hic alleg. dicitur, ꝙ beneplacitum finitur morte, ideo hæc ſolutio non bona. In

9 † ea. glo. in fi. & ratio eſt ſm Archid. quia cum voluntas a certa

a perſona dependeat moritur tunc cum corpore, [a] & facit d. c. qm̄ Abbas, ſecundū Ioan. And. Sed certè vt dicit Bal. hic cū furor, & animus ſint factu, vt in l. bonæ fidei. ff. de acq. rer. do. morte finitur, vt in l. fi. ff. de condi. & demon. & tñ ↄtrū dicitur in d. l. ambiguitatis. poteſt dici ꝙ tex. hic loquitur in gratijs beneficialibus, & in reſeruatis, ſed in d. l. ambiguitatis, loquitur in vltimis voluntatibus in quibus moriens non deſinit velle, vt l. fideicom. §. hæc autē, & l. vxorem. §. pe. ff. de lega. 3. vbi dicitur, ꝙ rogatus facere uel dare cum uellet, intelligitur poſt mortem: quia per mortē dicitur uelle. Et ex his dicit hic no. Bal. ꝙ ſi teſtator reliquit uxori uſumfructū ad beneplacitū hæredis, quod ēt hærede mortuo habebit uſumfru. qđ tene mente, & de his plenius no. in d. l. ambiguitatē, & per Bar. & alios in l. & quia. ff. de iuriſd. om. iu. & p Imo. in l. centeſimis. §. fi. ff. de uer. obli. ponentē quid ſit in ↄtractibus, & in ſententijs, de quo etiam per Doc. in l. & quia. ff. de iuriſd. omn. iud. & uide per gl. & Doc. in c. a nobis, el 1. de ſen. excō. & ibi per glo. & uide per Cy. in l. fi. C. de ↄh. emp. & ibi p Bal. in 6. col. & de furioſo uide per Doct. in d. §. fi. & tex. in c. maiores. ſ. de bapt. per Ang. in l. ſi pater. ff.

10 de manu. uin. † In glo. in uer. perpetuo, in fi. aduerte quia Ioan. An. hic in prin. concludit, ꝙ quando gratiæ reſeruationes ſeu cōmendæ eſſent limitatę ad expreſſam uoluntatē ſeu diſpoſitionē in ↄtrū nunquā expirant per obitum concedētis, puta ſi fiat ↄceſſio ad beneplacitū donec duxerit aliter prouidendum uel reuocandū, ut eſt tex. in c. ſi delegatus. j. de offi. deleg. & facit l. cū pater, in fi. ff. de leg. 2. & C. de inſti. l. ſi teſtā, & ita ēt tenet Bar. in d. l. & q2. Ad idē ēt facit c. uenerabilis. ſ. de offi. dele. ubi coadiutor datus per Papā donec dixerit aliter ordinandū uel prouidendū per mortem Papę non expirat, facit ēt c. fi. in fi. ſ. de uerb. ſign. & j. de ſup. negli. prælā. c. pe. in fi. ſm Io. An. dicentem idē eſſe ſi per Papam apponeretur clauſula, puta donec intrauerit Italiam uel aliud ſimile: quia per mortē gratia eſſet perpetua, ex quo certum eſt ipſum amplius intrare non poſſe. pro quo tex. in proœ. Clemen. in §. & licet, ſecundū Ioā. An. Quando uero gratiæ reſeruationes uel commendæ eſſent limitatę ad uoluntatem uel ad beneplacitum concedentis, tunc procedit diſtinctio tex. hic, quæ diſtinctio locum habet omni caſu tam in gratijs ambitioſis, & reſtringendis, quàm ēt fauorabilibus, ut in d. l. 4. & per glo. in uer. morte, in d. c. ſi delegatus, & ibi dicetur quid ſit in iuriſdictionalibus, & in iudi-

11 cijs, de quo etiam per Bal. in d. l. meminiſſe. † Sed quæritur primo an in caſibus quibus hic dicitur, quod per mortem concedentis cenſetur facta reuocatio. Idem ſit ſi ſit finitum officiū ipſius concedentis. Bar. hic quod ſic, argu. l. Lucius. la 1. ff. de fideicom. li. Gaſpar tamen de Cald. in ſuo conſi. 3. huius tit. intelligit hunc tex. in gratiis ſeu conceſſionibus ambitioſis, & reſtringēdis, & ita loquitur tex. hic: ſecus in alijs, puta ſi rector alicuius prouinciæ poſitus per Papam contulit officiū ad eius beneplacitū, nam finito illius rectoratu nō expirabit ↄceſſio. arg. regulæ decet. j. eo. li. & d. c. ſi ſuper gratia. Cū iſta gratia ſit fauorabilis ideo eſt ampliāda, vt dicit gl. hic in ver. expirat. operar ergo dictū beneplacitū, quia ſucceſſor poterit reuocare qđ alias non poſſet, vt in d. reg. decet, & ita tranſit hic Domi. Sed certè ſiue in ambitioſis, ſiue in fauorabilibus procedit diſt. huius tex. vt in d. l. 4. & p gl. in ver. morte, in d. c. ſi delegatus. & ſic concludit, ꝙ beneplacitū, & volūtas expirat finito officio, vt. ſ. dicit Bal. & ita ēt tenet Bar. & alij Doc. in d. l. centeſimis, in fi. vt ibi p eos, & ita ēt eſt de mente Fed. de Se. in ſuo cōſi. 251. qđ incip. reuerende. ſecus tñ videretur ſi cōceſſio fiat ſimpliciter, & non ad beneplacitū ex quo gratia eſt perpetua, vt d. c. ſi ſuper

12 gratia, & facit c. fi. ſ. de offi. lega. † Secundo quæritur an quod di-

b citur hic de morte, [b] intelligatur ēt de morte ciuili, puta ſi concedens eſſet excōicatus vel ſuſpenſus vel alio modo non poſſet eius officiū exercere, tñ adhuc durat eius officium. concludit Bar. in d. l. centeſimis, qđ non dicatur ex hoc deſinere ſeu ceſſare voluntas vel beneplacitū, ſicut dr̄ in deportato, in l. cū

c pater. §. hæreditatis. ff. de leg. 2. & quia mors ciuilis [c] non æquiparatur naturali niſi in caſibus expreſſis in iure, vt p gl. j. c. pro-

13 xi. & vide p gl. in c. 1. de offi. vic. † Tertio quæritur an id qđ hic dr̄ de conceſſione facta ſub nomine dignitatis, ꝙ non expirat p mortē, procedat indiſtinctè ſub nomine cuiuſcūq; officij vel dignitatis. & Doc. hic & in d. l. centeſimis, & in d. l. & quia. ſentiunt, ꝙ ſic, & idem Fed. in d. conſi. 251. Dubium tñ facit quia dignitas legatorū de latere dr̄ expirare per mortem eorum vt in c. præſenti. j. de offi. leg. Idem in dignitate vicariatus, vt no. in c. 1. de offi. vic. eo. lib. Et ex hac ratione ↄcludit Bar. in d. l. & q2, & do. Ant. & Imo. in d. c. quoniam abbas, ꝙ delegatio facta vicario vel legato de latere etiam ſub nomine dignitatis expirat per eorum mortē vel ſi ſit finitum officium, nec tranſit in ſucceſſorē ex quo expirat tūc talis dignitas. ſi ergo moritur dignitas, ceſſat ratio iſtius tex. cum ſit fundata, eo quia dignitas non morit. ſecus ergo vbi expirat dignitas, & ſic poſſet inferri, ꝙ ↄceſſio ad bn̄placitū legati de latere vel vicarij ēt ſub nomine dignitatis facta expirat per mortem vel finitionē officij: ſecus qn̄ eſſet facta ſimpliciter, vt in d. c. fi. & quia gratia eſt perpetua, vt. ſ. ſecus ſi fiat ad beneplacitum ēt ſub nomine dignitatis. videtur ergo fienda differentia an ↄceſſio fiat ſimpliciter, &

14 tunc duret, vt d. c. fi. ſecus ſi ad beneplacitū. † Vlti. quæritur, qđ ſi in ↄceſſione exprimatur vtrunque, puta ad beneplacitum noſtrum, & ſedis apoſtolicæ. Io. An. hic ſuper gl. tenet ꝙ reſpectu dignitatis cenſeatur facta conceſſio. Idem tenet Hoſt. in d. c. quoniā abbas. ar. c. ſuper quæſtionū. §. ſi vero. ſ. de offic. deleg. Sed Imo. hic dicit fore inſpiciendū, ꝙ præcedit, & ſic debet attendi

ADDITIONES.

a Celſus. Cum corpore. Adde Bar. in l. locatio. ff. de loca. & in l. centeſimis. §. fi. col. 1. verſi. vltimo formo hic vnam q. ff. de verb. obli. Cyn. in l. fi. & ibi Bal. in 6. q. C. de contrah. emp. & Alex. in alle. l. centeſimis. §. fi. alias l. ſeq. de ver. obli. & in l. poſt dotem. ff. ſolu. matr.

Vinc. God. Adde Cor. conſi. 92. col. 1. lib. 2. & conſi. 275. col. 9. lib. 2. Dec. conſil. 108. col. 2. & ſeq & conſi. 165. Ruy. conſi. 104. lib. 5.

b Nic. Sup. De morte. Adde ꝙ verbum mortis indefinitè prolatum videtur cōprehendere non ſolum mortem naturalem, ſed etiam ciuilem ſecundū Io. de Imo. & Mod. in l. Gallus. in §. & quid ſi tantum. ff. de libe. & poſthu.

Vinc. God. Adde ꝙ mors ciuilis quę fit per ingreſſum religionis non habeat eundem effectum quem habeat mors naturalis. Goz. conſi. 41. nu 11.

c Nic. Sup. Ciuilis. Adde glo. in c. placuit. 16. q. 1. Bart. in l. ex cauſa. §. in ſulam. ff. de verbo. obliga.

tendi ordo scripturæ. ar.l.si seruus cõis. ff. de stipul.ser. & in c. mandata.j.de præb. quod intelligit hic Dñic.nisi ꝯcessio sit facta proprio motu:quia tũc indistinctè transiret in succe. ar. c.si pluribus.j.de præb. & idem qñ verba proferuntur copulatiuè in materia q̃ ꝯsueuit transire in succes. alias attẽdatur ordo scripturę, vt s.qñ vero verba proferuntur alternatiuè, puta ad beneplacitũ nrm vel sedis Apostolicæ, tenet Dñic. ꝙ non trãseat in successorẽ, vt hic per eũ. Sed tu plenius vide de hoc articulo per Doc. in d.c.quoniam abbas, & per Bar. in d.l.& quia.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficium vacans per resignationem non potest alteri conferri nisi primo assignetur in manibus superioris.*
2 *Conferre & assignare qualiter differant.*
3 *Vacatio simpliciter prolata comprehendit omnem modum vacationis.*
4 *Gratia Papæ an possit probari per testes si dubitetur de aliquo.*
5 *Impetrans qui exprimit verum modum vacandi, præfertur cuicunque alteri non exprimenti verum modum vacandi.*
6 *Interpretatio an fiat strictè in gratiis Papę.*
7 *Impetrans si expressit Papę Titium decessisse tali tempore, & decessit alio tempore, an valeat impetratio.*
8 *Clausula quocunque modo vacet, quid prodest in literis Papę, & nu.9.*
10 *Impetrans an teneatur exprimere non solum vacationem beneficij, sed an etiam vacationis.*
11 *Et sufficit, ꝙ impetrans exprimat vacationem eius qui putabatur verus prælatus.*
12 *Et an dispositio huius c. habeat locum in acceptationibus.*
13 *Et an in expectatiuis.*
14 *Falsitas circa expressionem vacationis an vitiet si constet de corpore. Adde num.15.*
16 *Mors ciuilis nunquam æquiparatur morti naturali, nisi in casibus expressis a iure.*
17 *Vacatio simpliciter prolata qualiter sit, & de quibus vacandi modis intelligenda.*

C A P. VI.

SVsceptum. Mandatũ in vna specie vacationis non põt in alia impleri & ex duobus impetrantibus ille præfert qui verã speciẽ vacationis exprimit.h.d. Et habet duas partes sicut duo sunt dicta.secunda ibi, si vero. †No.1.ar.ꝙ non possit bñficiũ tanq̃ vacans renunciatione alteri ꝯferri nisi prima sit resignatio facta in manibus superioris, de quo in c.admonet, & c.qd̃ in dubijs.s.de renun. † Itẽ no. hic drãm inter ꝯferre & assignare cũ ibi ponantur, vt diuersa.qñq; tamen vnum ponitur pro altero, vt in c.inter dilectos, in fi.& c.graue, de excel.pla.& vide per Inn.in c.proposuit, in prin.de conces.præb.†secundo tene menti singulariter, & ita allegatur, ꝙ licet alias vbi simpliciter fit mentio de vacatione beneficij cõprębendatur omnis modus vacandi, ex quo verbũ vacatio simpliciter prolatũ comprębendit oẽm modum vacationis, & quocunque mõ vacet, & in quacunque materia proferatur siue fauorabili siue pęnali & restringibili, vt est gl.no.in c.cupiẽtes, in prin.j.de elec. Si fit simpliciter mẽtio de vacatione beneficij includit omnis modus vacandi. Idẽ voluit gl.in ver.vacabunt, in c.si p.p.j.eod. tit.est tex.in c.ex parte, el 1.de offic.dele. vbi impetrauit simpliciter, & tñ includitur vacatio per renunciationem, tñ expresso vno modo vacationis non includitur alter, esto ꝙ in altero sit fortior rõ vt est hic tex.no. Ideo est hic, ꝙ vacatio p renunciationẽ non includit vacationem per mortẽ licet in ea esset fortior rõ, & per hunc tex.determinat Rota in deci.26. quæ incip. itẽ si impetratur, ꝙ si impetratur beneficiũ vacans per contractũ matrimonij non sufficit impetranti probare sponsalia de futuro vel ꝙ p renunciationẽ vacauerit, vt tenet Rota in deci. 338.quæ incip.itẽ si mandatur.in literis ergo ad beneficia in quibus fit stricta interpretatio, vt s.c.prox.& j. de præb.q̃uis in beneficijs venit tñ qd̃ exprimitur nec fit extensio ad aliud non expressum in quo ẽt esset maior rõ, vt hic dr̃ & in c. cui de nõ. j.de præben.Et idẽ esset in statutis in eadem materia loquentibus, puta si statutũ esset factum, & iuratum per canonicos plebis, ꝙ mortuo plebano non eligat seu recipiat aliquis qui non sit in sacerdotio ꝯstitutus, ꝗꝓ si plebs non vacat per mortẽ, sed p renunciationẽ, & eligunt non presbyterũ, ꝙ non erunt periuri p tex.hic s̃m Io.An.& Dñi. †Tertio no.ibi, aliud appareat, ꝙ licet alias sit dubium an in gratia Papæ ad probationem requiratur scriptura, vt est dictũ s. in proœ. in fi.tamen si dubitatur de intentione Papę põt fieri probatio aliter q̃ in literis cõtineatur, & sic p testes.iõ dicit hic Io.An. ꝙ licet a verbis nõ sit recedendum.22.q.5.humanæ aures, & l.non aliter, de leg.3. tñ intentio præfertur verbis qñ de illa apparet seu probari posset, vt est tex.hic, & in c.præterea.j.de verb.signifi.& ibi p glo. Vlt. no. & ita allegat, ꝙ ex duobus impetrantibus ille præfert qui exprimit propriam, & veram speciem uacationis, licet talis impetrans sit posterior:qa hoc solũ attendit, ꝙ exprimatur ꝓprius modus vacationis ẽt si alter qui nõ exp̃sit verũ modũ exp̃sserit talẽ modũ vacationis, q cõiter putabat verus, de quo tñ dicet.j. & sic est hic casus, in quo sc̃s impetrans p̃fertur primo impetranti, & alios casus vide per gl.ordi.in c.qa sæpe. j.de p̃ben.in fi.regl̃r tñ semper primus impetrans p̃fertur secũdo, vt hic in gl.fi.†In glo.in ver.humanis.ibi, strictissime fit interp̃tatio.sentit gl.pe.j.i fi.& aduerte, qa dispositio istius tex. ꝓcedit ẽt vbi gr̃a deberet large interp̃tari, sicut est in casu c.is cui.& c.si eũ nulla.j. de p̃bẽ.puta si gr̃a facta super collatione beneficiorũ deriuat in aliũ ab illo cui cõceditur, quo casu non fit stricta interp̃tatio, vt d.c.is cui.& tñ exp̃sso vno vel duobus modis vacandi non cõprębendit alter.iõ si ꝯceditur alicui priuilegiũ ꝯferendi bñficia quinq; clericorũ cedentiũ vel decedẽtiũ, & sic de vacantibus per mortẽ, vel renunciatio.non extendit ad alterũ modũ vacationis non exp̃ssum, vt est tex.no.in c. sicut.j.de ver.sig.Idẽ ẽt tenuit gl. in ver.decedentiũ. in c. q̃uis. el 2.de p̃b.dicens no.ꝙ tunc nõ includunt bñficia vacantia per acceptionẽ secundi bñficij, vel ex ꝑmutatione, vel per ꝯctũ matrimonij vel aliter, cũ de his vacationibus nõ sit exp̃ssum, & ita tenet ibi Arch. cũ enim modi vacationis sint diuersi nõ vr̃ de mente ꝯcedentis sub vno casu reliquũ cõprębẽdere.vñ priuilegiũ nõ trahit ad diuersa, vt in c.porro.& in c.sanè.s.de priui.s̃m Imo.& Domi.in d.c.q̃uis.ex qbus no.infertur ꝙ dispositio illius tex.locũ hẽt ẽt in priuilegijs, in quibus fit larga interp̃ratio, & ita tenet Io.An.in c.si p.p.j.eo.super gl. in ver.vacabunt. licet eñ quoad cõprębensa in lr̃is fiat larga interp̃tatio.tñ secus quo ad nõ cõprębẽsa, & sic ad diuersa gñra vacationis qd̃ no.& vide j.in fi.†In gl.in ver.p mortẽ.in fi. & per rõnẽ huius gl.dixit hic Bal.ꝙ si in lr̃is dicat si tibi cõstiterit.A decessisse certo tpe, postea apparet, ꝙ nõ decessit illo tpe, sed alio, ꝙ literæ nõ poterũt exequi, cũ ẽt limitatio certi tpis arctet.argu. l.põt quis.ff.de hære.insti.& facit qd̃ no.Lap.hic, & Ro.in deci.28.& in deci.307.in fi.quæ inc.itẽ si expectans. † In gl.in ver. exp̃sse.ibi, quocunq; mõ.no.gl vñ dicit hic Ioã. An. & in c.ex parte.in ver.nos igitur. s.de ꝯces.p̃b.vtile esse dicta gñalia verba vel similia subiungere in interp̃tationibus exp̃sso vno mõ vacationis.[a] Et ex his dicit hic Lap. ꝙ apposita tali cl̃a, vel simili venit ois alius modus vacationis ẽt si nullus adhuc fuerit in illo bñficio institutus, vt qa bñficiũ sit de nouo creatũ ante tñ datã literarũ ne obstet cle. si.j.c.& ita ẽt tenet Lap. in sua alle. 6.circa fi.†Itẽ ex hoc determinat Rota in deci.28. q̃ incip.itẽ si mandet, ꝙ si impetraui mihi ꝓuideri de bñficio vacante p ꝯstitutionẽ execrabilis, & in impetratione ex cl̃a, vel quouis alio mõ vacauerit, ꝙ licet bñficiũ mõ p̃dicto non vacet, sed alio mõ puta per c. de multa. s. de p̃b. vel p non promotionẽ ad ordines p̃sbyteratus, vt in c.licet canon.j.de elec. vel per ꝯctũ mr̃imonij uel p ingressum religionis, ut j.de reg.c.beneficiũ, ꝙ de dicto bñficio alio mõ uacãte, ꝙ impetrauerim poterit mihi ꝓuideri, ex quo apparet de intentione mandantis per illã cl̃am, uel alio quocũq; mõ, ut hic in tex.& gl.Et aduerte, qa determinat sing.Lap. hic, ꝙ dicta cl̃a uerificet in omni specie uacationis ꝯtingentis in ea ꝑsona exp̃ssa:secus si uacatio ꝯtingeret in alia ꝑsona q̃ exp̃ssa, puta si est facta impetratio per mortẽ Petri ultimi rectoris decedentis tali loco, & tpe uel alio quouis mõ.nam nisi probetur de uacatione per mortẽ Petri non obtinebit impetrans, qa sicut modus uacationis exp̃ssus, & locus & tp̃s referunt ad personã Pe.arg.no.in c.abbate.s. de re iudi. in 6. illa cl̃a[b] & alio quouis mõ.argu.l. si quis ita stipulatus.§. Chrisogonus.ff.de uer.obli.s̃m Lap.& Dnc.hic, & ita sequitur Rota in d.deci.26.dicens p̃dicta ꝓcedere siue de bñficio iã uacante siue de bñficio uacaturo ꝓuideri mãdetur, qa de vtroq; est tex.hic qd̃ no. Limita tñ p̃dicta duobus modis s̃m Lap. Primo nisi Papa rescriberet proprio[c] motu: quia tunc indistinctè deberet beneficiũ q̃ocũq; uacaret, ar. c.si motu ꝓprio, & c. si pluribus.j.de præb. & qd̃ no.Io.An.j. e.c.& ita est de mẽte gl. pe.j.in fi.& facit c.q̃uis, ibi all.a ꝯrio sensu, & facit ẽt tex.hic ibi de intẽtione mandantis aliud appareat. Sc̃do limita nisi dicta clausula fuerit ita gñalis apta cõprębendere omnẽ speciem vacatio-

ADDITIONES.

a Celsus. Vacationis.Adde istum in c.ei qui, nu 3.& quod ibi addidi ad eum, in .versi.generalis clausula, infra de præbend.
Vinc.God No.Quæ dicatur vacua possessio.Goz.consi.24.nu.1.& 4.
b Nic.Sup. Clausula.Adde Vital. de Campania in tract.clausularum.
c Vinc.God. Clausula ista motu proprio, non tollit subreptiones in præiudiciũ tertij cui ius fuit in re vel ad rem quæsitum.Ruy.consi.63.nu.3 lib.1.

vacationis vel cuiuscunque personæ vel loci vel temporis, puta si diceretur vel alio quouis mō vel alterius cuiuscunq; psonæ seu loci vel tpis: quia tunc satis dr̄ ↄstare de intentione ↄcedētis, vt est tex. hic. 10 † Et aduerte primo, quia prout in prin. est dictū, licet qñ non exprimit aliquis modus vacationis, tunc veniat ois modus: tñ dubitat an ipse impetrans teneatur nō solū exprimere vacationē sed modū vacationis ipsius, vt hic dr̄ in tex. Lap. hic tenet ꝙ sic sicut alias dr̄ in decreto electionis ſm Io. An. & Host. in c. post translationē. in prin. ꝫ. de renū. Sed Io. de Fan. hic ↄ: quia decretū non est de substantia electionis, vt ꝑ Io. An. in c. innotuit. ꝫ. de ele. in glo. a. ergo nec expressio modi vacationis. vnde ↄcludit non esse necesse exprimi per impetrantē modū vacationis, & ita ēt tenuit no. Lap. in sua alleg. 6. ita ēt sequitur Dom. hic adducens gl. in ver. q̄uis. in cle. 1. de ꝓben. dicens non esse necesse exprimere modū per quem prouidetur de beneficio, qđ no. & eodē modo ↄcludit Lap. in d. alle. circa fi. non esse necesse ꝙ ꝑ Papam vel aliū alium conferentē nominetur ꝑsona ex cuius facto vel omisso beneficiū vacat: qa sine expressione certi modi vacationis potest dicere ↄferēs, beneficiū quoquo modo vacans tibi ↄfero vel conferri mando, qđ no. Si tñ prouisio vel collatio fieret expresso certo mō vacationis & beneficiū alio modo vacaret, tunc bene nō valeret collatio vel prouisio ꝑ hunc tex. & ita tenet Rota in deci. 219. q̄ incip. itē licet impetrans. Ideo dicit Io. An. in c. ex parte Astensis, & sequit ibi Imo. in fi. ꝫ. de ↄces. ꝓb. ꝙ qñ ordinarius ↄfert ꝓbendam vt tollatur oē dubiū debet dicere, confero ibi talē prębendam sic vacantē vel ēt allegatur quocūque modo, & ex cuiuscunque ꝑsona, ne alias si exprimeretur vnus modus vacationis, qui verè non adesset redderetur collatio nulla, vt hic dr̄ in tex. Collatio aūt facta ꝑ executorem ignorantē vacationē beneficij valet dumtamen in veritate vacet ſm Lap. in sua alle. 6. post ptin. referentē Rotam ita tenere in deci. 166. q̄ incipit, itē si duo. & vide ꝑ Lap. in sua alleg. 89. in 9. col. vide singulariter ꝑ Lap. in d. alle. 6. circa finē. 11 † Item aduerte tertio, quia sufficit ꝙ impetrās exprimat vacationē eius qui cōiter putabatur verus prælatus & nō tenetur probare de titulo sui prædecessoris, sed solū ꝙ ille fuerit habitus, & reputatus pro prælato vel rectore illius ecclesiæ, licet in veritate non esset canonicè institutus. & ita tenet Rota in decisi. 110. quæ incip. item agenti. Idem ēt tenet Lap. in sua alleg. 89. q̄ incip. in Dei nomine. vbi plene de his ad intellectū istius tex. & ita ēt residet hic Domi. qđ tñ limitat ibi Lap. & Domi. hic vt procedat, qñ vnus solus fuit impetrans quo casu cōis opi. præfert veritati, & nihil sibi obst. & facit qđ no. ꝑ Ioan. And. in c. licet. ĵ. de sepul. secus quando duo impetrantes adinuicē ↄcurrunt, & se opponunt: quia tunc veritas præfert opi. vt. 8. di. veritate. & ex duobus impetrātibus præfertur ille, qui expressit verum modū vacationis, & licet alter non expresserit verum modū, qui tñ cōi opi. putabat verus. qđ sing. no. ad intellectū istius tex. hic in fi. de quo ibi ꝑ eū, in 9. col. 12 † Itē quarto aduerte an dispositio huius tex. habeat locū in acceptationibus beneficiorū. Ro. in d. deci. 219. q̄ incip. item licet impetrans, tenet ꝙ nō, dicens ꝙ licet impetrans acceptet beneficiū vacans per obitum A. qđ vacabat per obitum B. tñ valeret acceptatio dummodo postea probetur de vera vacatione, cū in acceptationibus debet potius attendi ipsa vacatio q̄ modus vacationis, maxime si exprimant aliquæ circunstantiæ & demonstrationes ex quibus ↄstet de ipso beneficio & error non noceret, & ita sequit hic Domi. de quo. ĵ. 13 † Itē aduerte quinto an dispō huius tex. habeat locum in expectatiuis. Ro. in deci. 407. ↄcludit ꝙ non, sed solū in prouisiuis. puta qñ de certa ecclesia prouideri mandatur, quia tunc si vacet alio mō quam fuerit expressum non valet ꝓuisio vel impetratio, vt hic. secus in expectatiuis. immo ēt si expectans autoritate apostolica acceptet aliquā ecclesiā parochialē vacantē valebit acceptatio, vt tenet ibi Rota, licet non exprimat modus vacandi aut ꝑsona, quæ eam vltimo tenuit, dūmodo in prosecutione declaret modū vacandi, & ꝑ cuius ꝑsonā, ꝑ no. per Io. Mo. in c. si ubi absenti. ĵ. de ꝓb. dixit tñ hic no. Bal. ꝙ qui ageret & se fundaret ex vna specie vacationis & probaret ex alia succūberet, licet tpe quo acceptauit vel impetrauit non expresserit aliquē modū vacationis. arg. l. fi. C. de codi. qđ no. Et ad prædicta vide sin. ꝑ Rotā in deci. 125. q̄ inc. itē sufficit. vbi determinat ꝙ sufficit acceptanti ꝓbare beneficiū vacasse ante suam acceptationem licet testes non deponāt certum vel verum tps ipsius vacationis vel mortis, & ꝙ si probetur vacationē ꝓcessisse acceptationē ꝓsumit acceptans intra debitū tps acceptasse & diligens fuisse, qđ no. ad cle. 1. §. secus. ĵ. de ↄces. ꝓb. 14 † In gl. in ver. 1. ibi falsum. aduerte si q̄ratur an falsitas circa expressionē beneficij habeat vitiare qñ constat de corpore: quia aut falsitas expressa non fuit causa inductiua Papę, quia pariter veritate expressa literas dedisset nec fuit apposita causa restringendi gratiam, tunc non vitiat. at. c. super literis, ꝫ. eo. puta impetraui sacristiam Perusinam, & dixi eam esse dignitatem, & tamen reperitur, quod est officium, & non dignitas, certè non habet vitiare: quia fortius concessisset Papa si fuisset expressum, quod esset officium. & ex quo talis falsa expressio non restringit gratiam ad certum casum: secus vbi restringeret, quia tunc haberet vitiare licet constaret de corpore beneficij, vt est tex. no. hic, ex quo gratia restringitur ad modum vacationis expressum, ideo licet constet de corpore beneficij, & licet renunciatio, & mors æquiparetur quo ad vacationem, tamen ex quo falsitas est expressa nō causa demonstrationis sed causa taxationis gratiæ habet vitiare licet Papa alias concessisset eodem modo: tamen quia gratia fuit restricta ad illum casum expressum ideo non extenditur ad alium casum. & ita dicit dominus Nic. in c. significante. in fi. & in c. super literis. in 6. colum. ꝫ. eod. 15 † In glo. pe. ibi, nec est idem per omnia, quod in mortuo. quod intelligit hic Bal. nisi fraus committeret in renunciatione per no. in l. filiæ meæ emācipatæ. ff. solu. matrim. & in c. 2. ĵ. de renun. & idem hic Petr. de Anch. dicens quod si constitutus in articulo mortis renunciet tunc secuta morte diceretur beneficium vacare per mortem & non per renuntiationem. ex vicinitate enim actuum præsumitur fraus, vt in l. si ventri. §. in bonis. ff. de priui. credi. de quo in d. c. 2. & vide alias per glo. in ver. collato, in cle. 2. vt li. pend. & vide per Bal. in l. si mulier. ff. re. amo. & per Bar. in l. post contractum. ff. de dona. 16 † In ea. glo. ibi, nisi in casibus expressis. tene menti, quia semper allegatur ꝙ nunquam mors naturalis a æquiparatur ciuili vel ecōtra nisi in casibus expressis in iure [a], de quo argu. hic per Archid. & per Ioan. An. in c. cum sis. ꝫ. de conuer. coniu. & per glo. & Bart. in l. 3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. & per Cyn. & Bal. in l. fi. C. de episc. & cler. & per Bart. & alios Doct. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posth. & per dom. Anto. in c. licet vndique ꝫ. de offic. dele. & per Bal. in auth. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. 17 † In ea. glo. in fi. sentit glo. quod non deberet fieri stricta interpretatio: quia si materia esset fauorabilis, tunc si fieret mentio de vacatione per mortem includeretur vacatio per mortem ciuilem, & sic per renunciationem uel alium modum uacationis. super quo concludo, ꝙ si uerbum uacatio, profertur ab homine, nunc siue materia sit ambitiosa siue fauorabilis expresso uno modo uacationis non includitur alter, ut est dictum ꝫ. super gl. in uer. humanis. Si uero de uacatione fit mentio a iure, & tunc si simpliciter & includit ois modus uacandi ſm gl. in d. c. p. p. Sed si fit mentio de uacatione certo modo, puta per mortem, tunc aut fit in materia odiosa & pęnali qñ est omnino eadem ratio in modo uacationis non expresso q̄ est in expresso, & unus modus includeret aliū ſm gl. in uer. renunciet. in c. 2. ĵ. de sup. ne. ꝓla. aut non esset eadē rō in uno modo uacationis expresso quæ est in alio, & non includeret alium, vt hic paret. Si uero materia non est odiosa tunc expressio unius modi uacationis includeret aliū qñ est eadē rō, alias secus ſm glo. in uer. sed capitulū. in c. pe. ĵ. de sup. ne. ꝓla. Idem ēt uoluit gl. 2. in c. 1. ĵ. ne sede ua. & in cle. ne Romani. §. sane. in uer. moriente. de elec. & in clem. 2. in uer. mori. ĵ. ut li. pen. de quo hic per Dom. in fi.

ADDITIO.

a Celsus. In iure adde pro hoc dicto quod no in apos. ad istum in c. si gratiosè. num. 12. in apost. in ver. non æquiparatur. ꝫ. eo. tit.

SVMMARIVM.

1. *Gratia dicitur quando Papa concedit alicui beneficium.*
2. *Collatio beneficiorum ad quem spectet de iure.*
3. *Ignorantia probabilis excusat a vitio subreptionis.*
4. *Beneficiato obtinenti duo beneficia quādo detur optio retinēdi quod velit. Adde ad idem num. 5.*
6. *Beneficium vnum quando est annexum alteri an sufficiat facere mentionē de beneficio si cui aliud est annexum.*
7. *Beneficia plura quando quis possit tenere de iure.*
8. *Posse quis dicitur quod potest tantum dispensatiue obtineri.*
9. *Eligens vnum beneficium an possit variare ad aliud. Et an sufficiat tacite electio. & nu. 11.*
10. *Acceptatio beneficiorum intra quantum tempus debet fieri.*

CAP. VJI.

GRatia. Primo ponit dictum & sui causam. Secūdo ibi, vtrumque, soluit dubium emergens. No. 1. ꝙ † si Papa concedit beneficium impetranti dr̄ gratia. de quo per gl. & Doc. in c. relatū. ĵ. de præ-

a de præb.& dicit hic Arch. q̧ strictè appellatione beneficij [a] nō venit p̄benda. 12.q.2. alienationes, sed large sic vt in c. pen.ẽ. de verb.sign. & in c.pro illorũ. ẽ.de p̄b.de quo plene p Io.An.
2 in c.fi.ẽ.de p̄b.& ibi p Doc.†Secundo no.ibi,ab ep̄o tuo: quia idẽ in quolibet alio ordinario collatore ſm Archi. adducentẽ hunc tex. in arg. q̧ collatio bñficij de iure ſpectet ad ſolũ ep̄m ſine capitulo,de quo plene p gl.& Doc.in c. cũ eccleſia Vulte-
3 rana.ẽ.de elec.16.q.vlt.oẽs baſilicæ.†Tertio no.ibi,ignoranti. q̧ licet alias de reſcrip.ad lites ſubreptitio ẽt cõmiſſa p ignorantem habeat vitiare,vt in c.ſu p literis.ẽ.de reſcri. tñ ſecus in beneficialibus: quia probabilis ignorantia excuſat a vitio ſubreptionis,vt hic dr̃.In ↄ̃riũ tñ facit tex.in c.ↄſtitutus.ẽ.eo.vbi ſubreptio vitiat gratiã ipſo iure ẽt ſi ↄſiſtat in tacendo factũ alienũ qđ impetrãs probabiliter ignorauit,vt eſt tex.ibi, q̧ iõ eſt quia ibi ſtante validitate literarũ non poſſet reduci reſcriptũ ad terminos iuris,iõ ſubreptio ẽt ignoranter vitiat. hic aũt ſtante validitate reſcripti poteſt reduci ad terminos iuris,merito ſubreptio non vitiat, de hoc tñ articulo an ignorantia impetrantis excludat ſubreptionẽ in beneficialibus,& an aliud ſit in reſcriptis ad lites hic per Dom. & plenius p Doc. in d.c.ſu p literis, & in d.c.conſtitutus.ẽ.eo.tit.vbi eſt no.tex. quẽ ad hoc allc.Io. An.j̃.eo.in c.pe.& vide per Inn.in c.poſtulaſti. ẽ.eo.tit.& p Doctor.in c.ſi tibi abſenti.j̃.de p̄b.Iſta tñ ignorantia in beneficialibus non ampliat gratiã nec diſpenſationẽ inducit,vt eſt tex.hic ſm
4 Pe.de Anch.†Vlt.no.caſum in quo hodie retinenti duo beneficia datur optio retinendi alterũ ſicut olim dicebatur in c.referente. ẽ.de præben.quod c. in caſu iſto non eſt correctum, per c.de mulcta.ẽ.de præb.ſm Dom.& inducitur iſte tex.q̧ in iuribus incõpaſſibilibus in vna & eadem perſona electio ſit einſdem p̄ſonæ.qđ facit ad q.de electo in eadẽ ciuitate ad duo beneficia incõpaſſibilia,vt electio ſit eius quod hr̃e velit, de quo per Spec. in tit.de cenſi.§.2. verſi. quid ſi quis electus. In glo.2. ibi,ab alio.ſ.legato,ſecus ſi ab alio inferiore ordinario,quo caſu non eſt neceſſe q̧ in impetratione fiat mentio alterius beneficij qđ ipſe impetrans obtinet,vt in cle.2. j̃.de offi.ord.& vi
5 de qđ no.in c.2.j̃.de fi.p̄sby.ſuper gl.2.†In glo.in ver. ignoranti.in fi.hanc vltimã opi.tenet hic Io.An. adducens c.in nr̃a.ẽ.e. tit.idẽ ẽt tenuit Io.An. in reg.ignorantia.j̃. eo.ti.ẽt ſi habẽs ius ad rẽ paratus eſſet tali iuri renunciare, vt ibi p eũ.Et hãc partẽ vr̃ tenere Rota in deci.220.quæ incip.item ſi A. licet Archi.hic aliud voluerit, & non bene de quo vide ẽt per Doc.in c.ſi motu pprio.j̃.de p̄b.& ibi dicta ſuper gl. in ver.arceatur.Et inquãtum glo.hic loquitur de procuratore, q̃rit Io.An. an diſpoſitio iſtius tex.locũ habeat ſi procurator impetrauit tacito de beneficio dñi ſui quod habere ignorabat. & concludit poſt multa, q̧ non,cũ iſte tex. ſolũ locũ habeat in caſu hic expreſſo & extẽdi non debet,& hoc niſi eo caſu quo procurator ſcire non potuiſſet,puta ſi poſt mandatũ factum procuratori eſt collatũ beneficium dño, alias aũt imputari debet dño qui tp̄e conſtitutionis mandati non denunciauit procuratori beneficia q̃ obtinet ſm no.per Bar.in l.in illa ſtipu.ff.de verb.obli. Quid aũt eẽ ſi dñs impetrauit eo tp̄e quo ſuo procuratori dato ad impetrãdum fuerat facta collatio de alio beneficio an ignorantia domini impetrãtis eum excuſet?ↄcludit Lap. q̧ ſic qñ procurator non habebat ſpeciale mandatũ ad impetrandum & tunc poſſet habere locum iſte tex. quod intelligit Dñic. qñ procurator non potuit certificare propter breuitatẽ tp̄is, alias ſecus eſſet, vt eſt dictum ẽ. ſecus ſi procurator haberet ſpeciale mandatũ ad impetrandum,& acceptandũ.ar. eorum, quæ habentur in c. ſi tibi,& in c.quamuis,el 1.j̃.de p̄b.& in cle.cãm.de elec.& in d.
6 c.in noſtra,de quo hic plene per Dñic. idem tenentem. † In gl. in ver.de iure.ibi,non fuiſſet neceſſe, tene menti ſing.gl.q̧ qñ vnũ beneficium eſt annexũ vel vnitũ alteri ſufficit, q̧ fiat collatio de illo bñficio cui eſt facta annexio ſeu vnio, vt ſic de aliis vnitis vel annexis intelligatur facta collatio, licet de eis aliter non ſit facta mentio,facit c.ſuper eo.j̃.de præben.& ibi per Io.
7 An.& no.in c.cũ in illis,in prin.eo.ti.& ibi vide de his. †In ea. gl.in fi.tene menti gl.ord.ponentẽ an & qñ poſſit quis de iure
b ſimul tenere plura beneficia.[b] de quo arti.hic p Dñi.referentẽ dicta Doc.in cle.gratię.eo.ti.& ibi plene de hoc & in c.de mulcta.ẽ.de p̄b.& in c.dudũ.el 2.de elec.& in c.1.j̃.de ↄſuc.& plene p Lap.in ſua alle.36.vide per Inn. in c.fi.ẽ.de cle.nõ reſid. & an poſſit quis ſimul hr̃e plures p̄bendas, vide per Inno.in c.1. ẽ.de
8 cler.perc.& in c.cũ in diſtribuendis.ẽ.de tẽp.ord. † In gl.in ver. non potes.in prin. no.ex gl.q̧ non dr̃ quis poſſe illud qđ tñ poteſt diſpenſatiue obtineri,facit tex.& gl.1.q.1.ventũ.qa ea q̃ tñ ex iure diſpenſationis obtineri p̃nt iudicanẽ impoſſibilia,vt in l.apud Iul.in fi. ff.de leg.1.& vide in l.fi. in fi.ff.de cond.ind. an
9 dicat quis poſſe illud quod tñ p reſt.in integ.p̄ot. † In glo.fi.in fi.no.gl.tenentem q̧ poſtq̃ quis ſemel elegit beneficium non poſſit variare ẽt re integra, & idẽ tenet hic Arch.& Io. Mo.in d.c.ſi tibi abſenti, q̧ Archi.hic in addi.limitat niſi errauerit, vt quia beneficiũ debebaẽ alteri eo ignorante vel pro dignitate ſimplex beneficiũ acceptauit.arg.l.2.ff.de opt. leg. refert ẽt hic Io.An.Io.Mo.in d.c.ſi tibi abſenti, tenentẽ q̧ ſi electio eſt data in ↄ̃ctibus ei licet variare, vt in l.eũ qui certarũ. ff. de ver. obli. Aut in vltimis volũtatibus vel in beneficialibus mnç ſi prima electio tenuit, & variare p̄ot qñ optans facit iure proprio, vt d. l.2.in fin. niſi ſcienter vel minus iuſto errore hoc fecerit,vt per gl.in c.cũ in multis,in fi.ẽ.eo.ti.Si vero in re aliena, & tunc variare non p̄ot,vt in c.ſi cõpromiſſarius.§.1.j̃.de elec.ſm Io.And. & no.ex hac glo.& ex his q̃ dicit hic Io.An.q̧ electio in beneficialibus magis accedit electioni q̃ cõpetit ex vltima volũtate q̃ ei quæ competit in ↄ̃ctibus, de quo per Bar. in d.l.eum qui.
10 †Et intra quantũ tp̄s debeat fieri acceptatio in beneficialibus, ↄcludit hic Io. An. q̧ ex quo determinatũ non reperiẽ iudicis arbitrio relinquatur,vt no.in d.c.ſi tibi,& in l.j. ff. de iu. deli.q iudex ſi beneficiorũ qualitas eſt nota iuſtè arbitrabitur decem
11 dies,vt in c.ſi pluribus.j̃.de p̄b. † Sed an ſufficiat tacita electio reſultans ex facto, puta ſi habita prius poſſeſſione vnius poſtea hoc ſciens recepit poſ.alterius.Io.An.hic q̧ ſic,& tunc perdit prius habitũ beneficiũ,vt d.c.de mulcta, & idem ſi cũ neutrius poſ.haberet ſciens de vtroque recepit poſ. alterius, vt d. cle.gratiæ.& in cle.2. §.pe.de conceſ.præb. Si vero habita poſſeſſione primi per procuratorem dominus id ignorans recepit poſſeſ.ſecundi,tunc ex quo ſcit, caute facit ſi abſtineat ab vtroque vt ſic deliberet,& tunc debebit aſſignari terminus de quo.ẽ.alias autem illud videbitur elegiſſe cũ primo ſe immiſcuerit ex quo ſciuit, ar.ẽ.de ↄu.ſer. propoſuit,ſm Io.An.& ita tranſeunt hic Doc. de quo plenius in d.cle.1.de conceſſ. præb.

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Benefic.Adde glo.in clem.1.de cau.poſ.& pro.Doct.in c.cum illis. de præben.lib.6.
Vinc.God. Adde quod beneficium ſi vni concedatur non obſtante collatione alteri facta intelligitur de collatione inualida Goz. conſ.26.nu. 43.
b Celſus. Beneficia. Adde illum in c. ſuper eo. nu. 1. & quod ibi dixi in apo.ad eum,in ver. plura beneficia infra de præb.& Ia.Rebuf.in l.1.nu.5.& quod ibi etiam no.in apo.ad eum,in ver.duo beneficia C.de anno.ciu.lib 11.
Vinc God. Nota quod beneficia, duo quis habere poteſt tenuiſſima tamen vt meminit Alb.de Ferrar. in tract.de hor.can.nu.31.& 32. ex diſpenſatione tamen,quod habetur in lib.9.trac.fol.123.

SVMMARIVM.

1 *Papa poteſt ex ſola voluntate reuocare gratiam a ſe vel ſuo prædeceſſore factam.*
2 *Reſtitutus a Principe qualiter reſtitutus eſſe videatur.*
3 *Reſtitutio & gratia Principis intelligitur eſſe facta ſine præiudicio cuiuslibet alterius.*
Adde ad idem, nu.4.
Et quid ſi dicta reſtitutio fiat motu proprio.nu. 5.
Adde ad idem continuatiue.nu.6.
7 *Epiſcopus ſi depoſuit presbyterum, an poſſit ipſum reſtituere inuito patrono.*
8 *Reſtitutio facta per Principem an trahatur ad ſolam perſonam vel etiam ad bona.*

CAP. VIII.

QVamuis. Primo ponit dictũ, ſcd̃o exceptio. ibi, niſi.tertio ibi, cũ talis,reddit rõ.
1 † No.1. Papã ex ſola volũtate poſſe reuocare grãm a ſe vel a p̄deceſſore.intellige in beneficialibus in quibus hẽt plenitudinẽ p̄tãtis,vt in c.propoſuit.ẽ.de ↄceſ.p̄b.& in c.2. j̃.de p̄b.& in quibus ſufficit pro rõne volũtas ſm gl. in c. ſi gratioſè.ẽ.e.& facit rõ:quia qui ↄſequiẽ beneficiũ non p̄ot dici dñs,ſed procurator,& adminiſtrator, vt in c.2.ẽ.de dona.merito reuocari p̄ot ad libitũ ſicut miniſter ad negotia, vt in l.ſed ſi pupillus §. p̄ſenbete. ff.de inſti. In aliis vero gratiis factis a Papa qñ tranſeunt in ↄ̃ctũ non poſſent reuocari, ut in c.1. ẽ. de prob. & in l.qđ ſemel. ff.de decr.ab ordi.fa.& ibi p Bar.& per Inn.in c.nouit.ẽ.de iudi.& uide de his p Io.An.in reg. decet. j̃.
a eo.li.& p gl.in c.cũ ex eo.j̃.de elec.eo.li.†Scd̃o no.q̧ licet alias reſtitutus[a] a Principe intelligaẽ ad oia reſtitutus,vt l.1.C.de ſen. pa.tñ reſtõ ad gratiã extinctã ſeu reuocatã non trahiẽ retro ad tp̄s primę ↄceſſionis,ſed ↄſideratur ex tp̄e reſtõnis,& cenſetur noua,& non antiqua,qđ facit ad.q.de creditore cui poſt pactũ de non petendo, fit pactum de petendo, q̧ non recuperet ius prioritatis ſm Lap.& imo.p l.fi.ff.de pac.de quo p Spec.in tit.
3 de pac.uer.ſed pone,& uer.ſeq.& hic in gl.†Vlt.tene menti,& ita allegaẽ, q̧ reſtõ, & q̃libet alia gratia Principis debet in dubio intelligi ſine alterius p̄iudicio: qa Princeps nunq̃ p̄ſumiẽ

uelle

velle tollere ius alteri quęsitũ ẽt si rescribat in materia in qua p solam voluntatẽ possit ius alteri auferre sicut est hic in materia bñficiali, vt s. est dictũ. facit c. ex tnarũ. s. de vsu pal. & c. sup eo. s. de offi. dele. & l. 2. §. merito, & §. si quis a Principe. ff. ne q̃d in lo. pu. de quo. j. in fi. In gl. in ver. reuocata, in fi. Idẽ in quibuscunq; reuocationibus ẽt tacitis puta si p̃r expectantis dãnatus sit de hr̃si, & sic gr̃a filij est reuocata, vt in c. 2. j. de hære. postea alter impetrauit in eadẽ ecclesia si deinde p̃r restituatur locus erit huic decisio. vt non fiat alteri p̃iudiciũ nisi Papa aliud exp̃sserit, ut hic in tex. s̃m Io. An. † In gl. in ver. post reuocationẽ, in fi. Idẽ Io. An. & intellige q̃n in secunda gratia esset clausula non obstante, q̃ p alijs scripserimus, secus si fuisset a principio subreptiua, vt in d. c. mandatũ, quia tunc ipsa gr̃a non reconua-
5 lesceret p reuocationẽ primæ, vt. j. c. proximo. s̃m Dñic. † In gl. in ver. expresse, in fi. puta cũ cl̃a q̃d debeat alijs anteferri, p oo. in c. pe. hic all. Quid aũt si dicta restõ fiat pprio motu cũ cl̃a generali non obstante, vel cũ clausula non obstante, q̃ p alio scripserimus. Lap. hic tenet, q̃ sufficiat: quia motus proprius cũ dicta cl̃a gñali ampliat gratiã, vt s. in c. prox. & in c. si p. p. & no. j. de p̃b. ei cui. Sed Dom. hic ꝯ quia tex. hic req̃rit, q̃ expresse exprimat̃, q̃ debeat cæteris anferri ergo motus proprius cũ dicta gñali cl̃a non sufficit p no. in c. si postq̃. j. de p̃b. & j. eo. in c. pe. s̃m Domi. dicentẽ p̃dicta procedere ẽt si esset apposita cl̃a nõ obstantibus quibuscũq;, p q̃ effectus nostræ gratiæ posset quolibet impediri vel differri: q̃a talia verba dñt strictè intelligi sine alterius p̃iudicio, vt s. de offi. dele. sup eo. nec probat̃ iure, q̃ hm̃oi cl̃æ inducant p̃lationẽ iuris alterius, vnde nõ debẽt operari vltra effectũ suũ, vt dixit gl. in cle. si Romanus, de p̃bẽ. pro
a quo ẽt gl. fin. in cle. p literas, in prin. de p̃b. volens, q̃ motus [a] pprius licet tollat subreptionẽ tñ non ampliat gratiam vel vim verborũ, ꝯcludit tñ Lap. hic, & sequitur hic Dñic. q̃ pprius motus sine cl̃a non obstate, q̃ pro alijs scripserimus, sufficiat quo ad effectũ, c. mandatum. s. eo. tit. q̃n sit impetratio ad gratiam reuocatam, q̃d no. ad d. c. mandatũ. † In gl. mag. ibi noua ꝯcessio. idẽ Arch. imo si esset vera restõ, tñ ea q̃ essent legitime facta an̄ ipsam oõ reuocarent̃, vt in l. q̃d si minor. ff. de min. sup quo ꝯclude s̃m Imo. q̃ aut p restõnẽ oõ p̃iudicat̃ iuri q̃sito tertiæ psonæ, sed solũ ꝯcedenti vel nulli, & tunc ad oĩa intelligat̃ restitutus perinde ac si priuatus non fuisset, & ita ꝓcedant iura hic alleg. p ista parte, intelligẽdo de restõne q̃ fit ex gr̃a, sed in ea q̃ fit ex iustitia, vt est in tit. s. de resti. in inte. & in ti. ff. ex qui. cau. ma. tunc illa reponit oĩa in pristinũ statũ sicut a principio fuerãt: & operatur in præiudiciũ tertij, & trahit̃ ad bona amissa p quascũq; manus ambulauerint, vt l. 1. §. de qua. ff. de postu. facit d. l. q̃ si minor, & l. in causæ. §. fi. ff. de mino. Et an in dubio restõ q̃ fit per Principẽ intelligat̃ fieri ex gratia vel ex iustitia, vide p Bar. in l. j. §. si quis vltro. ff. de quæst. & vide sing. dictum Cy. in l. fi. C. de sen. pas. In ea. glo. ibi, secus a Principe, hoc est falsum cũ hic loquatur in Principe, & tñ non præiudicat alteri personæ, operabitur tñ in præiudicium habentis cõferre, esto q̃ de ipsa non fiat mentio s̃m Dñic. facit c. cũ in ecclesijs. j. de
7 p̃b. † In ea. gl. in fi. Io. An. & cõiter Doc. sequuntur opi. Bar. Brix. in d. Dõicali q. quæ est. 53. per c. decernimus. 16. q. 7. intelligẽdo, q̃ imploretur officiũ iudicis nobile ad reuocationẽ dictæ sententię s̃m oo. in c. si a iudice. j. de app. & facit c. ordinarij. §. si forte. j. de offi. ord. Papa vero uel legatus de latere poterit dictã restitutionẽ facere ẽt inuito p̃rono clerico & mentione de eo nõ facta p c. cũ dilectus s. de iure pat. Sed in patrono laico dicas idẽ de legato q̃d hic dr̃ de ep̃o, sed ipse Papa indistincte posset q̃n de hoc ꝯstaret, alias in dubio cũ Papa non intẽdat p̃iudicare alteri non intelligeretur patrono fieri præiudiciũ, q̃n ei prius ius quæsitũ esset, vt hic dr̃, & facit gl. in c. 2. j. de præb. Extra gl. inducit̃ iste tex. p Io. An. q̃ vasallus feudo priuatus, & postea restitutus post feudũ alteri ꝯcessum non recuperet feudũ, de qua q. vide in c. 1. hic finitur. l. Conradi. & plene per gl. & Doc. in d. l. Gallus. §. & quid si tñ. ff. de lib. & posth. Secundo inducitur iste tex. q̃ si mortuo p̃re filius spurius legitimat̃ p Principẽ an talis legitimatio trahat̃ ad præiudiciũ cõsanguineorũ qui iam hæreditatẽ illius patris adiuerant ab intestato. & cõis est opi. Doc. in d. §. & quid si tñ, q̃ non. & facit l. fi. ff. de nata. resti. Tertio quæritur an talis legitimatio tollat iura primogenituræ q̃sita alteri ante legitimationẽ de quo per Doc. in d. §. & quid si tñ, hic per Imo. & Dom. De legitimatione uero quę fit per cõtractũ matrimonij, uide per Doct. in c. tanta s. qui fi. sint leg. & plene p Io. An. in reg. sine culpa, in mercu. Quarto quęritur q̃d si ex forma statuti bona cõmittentis homicidiũ pro parte applicant̃ fisco, & pro parte hæredibus occisi, an homicida restituto recuperet bona iã applicata illis hæredibus. tex. hic facit, q̃ non, de quo plene p Doc. in d. §. & quid si tñ. Quinto q̃rit̃ si
b pater habet filiũ de ordine [b] minorũ incapacẽ ad succedendũ, ut in cle. exiui. de uerb. sig. & postea mortuo patre efficiat̃ ep̃s, & sic habilis ad succedendũ, an excludat uenientes ab intestato. plene p Bal. in l. fi. C. de epi. & cle. & per Fed. in suo ꝯsi. 26.
8 † Sexto q̃rit̃ an restõ facta per Principẽ trahatur non solũ ad statũ psonæ sed ẽt ad bona deperdita, puta si degradatus & beneficio suo priuatus p s̃niam restitutus est ad ordinem, & eius executionẽ, an intelligat̃ ad beneficiũ restitutus. Arch. cũ quo transit hic Io. An. & Dom. tenet, q̃ non, sicut dicitur in deportato, in l. 2. ff. de sent. pas. & hoc nisi esset plene restitutus, ut in l. 1. C. eo. ti. de quo p Spec. in tit. 2. §. postremo, uer. quid si delegatus, & est simile q̃d no. in c. 1. de fi. p̃sby. sup gl. hoc intelligo. Vltimo q̃rit̃ an restitutus ad bona intelligat̃ ẽt restitutus ad fructus ex illis bonis pceptos. tex. est sing. q̃ non, in auth. idem de Nestorianis. C. de hæret. vide per Ang. in d. §. & quid si totũ.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Motus. Adde Alex. de Imo. in auth. quas actiones. C. de sacrosa. ecc. Vinc. God. Adde quod motus proprius non tollit obstantiam nec ampliat gratiam, licet excludat subreptionem, Rui. consi. 21. nu. 4. li. 5.

b Nic. Sup. Ordine Adde Bar. in tract. minoricarum, in 4. lib. in pen. q. Vinc. God. De istis fratribus, quod sint incapaces, sed quod possint habere de bonis paternis, late per Cor. consi. 117. Multa. per totum, lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Tempus datę inspicitur in literis ad beneficia, quo ad qualitates requisitas in persona beneficiandi.*
Adde ad idem, num. 2.
3 *Actus non confirmatur vbi certo tempore requiritur ætas si deficiat, licet ex post facto superueniat ætas idonea.*
Et cui incumbit onus probandi de ætate, nu. 7.
4 *Rescriptum ad beneficia an pöt pro parte valere, et pro parte non valere.*
5 *Clausula proprio motu, quid operetur cum clausula, non obstante.*
6 *Papa si priuet aliqui de cura, an possit sibi prouideri de dignitate.*
8 *Impetrans literas si tempore impetrationis erat laicus, tempore autem præsentationis erat clericus, quid iuris.*
10 *Aetas qualis requiratur in beneficialibus.*

CAP. IX.

SI eo tempore. Primo ponit thema ex quo resultant dubia q̃ soluit, & utriusq; cãm reddit. s̃m ibi, bñficiũ. Teoe m̃ti, &
1 ita allegat̃, † q̃ in rescriptis ad bñficia attendit̃ tempus datę rescripti quo ad qualitates requisitas in persona beneficiandi, nõ autem tempus uacationis beneficij de quo in c. eã te. s. eo. & in cle. fi. j. eo. tit. in c. dilectus, el 2. s. de præb. rescripta ergo a principio nulla rõne alicuius defectus interuenientis t̃pe datę non reconualescunt ex postfacto, licet ille defectus
2 deficeret, de quo. j. in gl. & in reg. nõ firmat̃. j. e. lib. † Sed an iste tex. procedat quo ad merita, & virtutes impetrantis, ut inspiciatur t̃ps datę, & nõ t̃ps uacationis. Dñic. in c. si paup. j. de p̃b. tenet q̃ nõ p illũ tex. ex quo dicit pbari, q̃ si Papa mandat alicui puideri de bñficio iuxta merita, & probitates alicuius, dẽt inspici t̃ps uacationis, & ñ impetrationis quo ad merita, & uirtutes bñficiandi, unde sufficit, q̃ talis reperiat̃ idoneus dũ examinat̃, licet nõ fuisset t̃pe impetrationis cũ Papa ibi rescribat, q̃ s̃m merita sibi puideat̃, q̃d posset pcedere in rescriptis in forma pauperũ, de quibus in d. c. si pauper. secus in rescriptis gratiosis in quibus attendi debet t̃ps datę, ut notat Arch. in d. c. si pauper, in uer. causa, & facit tex. in c. dudũ, el 1. s. de elec. sem
3 per. n. subintelligitur tacitè clausula, si impetrans est idoneus, ut in c. cũ a Deo. s. eo. † Secundo no. ex tex. q̃ ubi certo t̃pe requiritur ætas determinata si tunc deficiat non cõfirmat̃ actus,
a licet ex postfacto superueniat idonea ętas [a], facit quod no. in l. j. §. si filius. ff. de leg. 3. In totum, q̃ dicit Archid. & Ioan. And. q̃ si executor in casu istius c. uellet prouidere, & conferre, q̃ tunc ep̃s id pati non debet, ut in c. eam te. s. de ęta. & quali. ex quo no. infertur, q̃ ordinatus potest resistere delegato Papæ q̃n uellet procedere casu non incluso in rescripto. facit c. si q̃n. s. de offi. deleg. & uide alium casum per Ion. in c. inquisitioni. s. de sen. exc. & in c. cũ teneamur. s. de præben. quæ no. ad c. stu-
4 dijsti. s. de offi. lega. † Vlt. tene mentẽ, & ita allegatur, q̃ ẽt rescriptũ ad beneficia põt pro parte ualere, & pro parte non, & subreptio in uno capitulo separato nõ uitiat in alio, ideo hic dr̃ q̃ gr̃a alternatiue ꝯcepta sup pluribus beneficijs si non põt impleri in uno, quia non ualet, debet in alio adimpleri in quo ualet, siue tale beneficiũ uacet primo siue postea s̃m Io. An. Sed tamẽ tu limita primo nisi contenta in rescripto deberent quo ad exe-

ADDITIO.

a Celsus. Aetas Adde istum in c. ei, qui. nu. 12. & quod ibi no. in apo. ad istum, in ver. proximus ætati, infra de præben.

ad executionem simul fieri, & iungi in eadem persona quo ca
su subreptio cõmissa in vno vitiat in totum, ſm glo.in c.consti-
tutus. ẽ.eo.tit. Secundo limita prædicta ꝓcedere qñ subreptio
in vno capitulo fuit commissa per ignorantiã vel simplicitatẽ,
secus si per dolum, quia tunc vitiaret rescriptum in totum, vt
probatur in c.super literis.ẽ.eo.etiam si rescriptum contineret
plura separata, & subreptio non fuerit cã obtinẽdi omnia sed
solum respectu vnius tñ, vt ibi probatur, & tenet ibi d.Nic.in
prin.& in 4.col.& hoc in pœnã dolosi, q̃a alias si subreptio nõ
fuit dolosa non habet vitiare in totũ sed solũ in illa parte vbi
fuit subreptio, vt hic in tex.& ibi per do.Nic. Tertio limita nisi
subreptio sit cõmissa in principali, quia tunc vitiaret in totum
in omnibus accessorijs, de quo per Io.An.in c. cũ nostris. ẽ. de
ꝯcess.pb. Pro quo ẽt c.sedes. ẽ.eo. vbi exprimens personam di-
gniorẽ malitiosè debet carere penitus cõmodo totius rescri-
pti in totũ, & rõ est quia a negotio circa qđ fuit cõmissa subre-
ptio dependent alia negotia sicut est ibi vbi clausula generalis
recipit limitationẽ a specie expressa. si ergo subreptio fuit cõ-
missa circa ꝑsonã expressam, & sic circa principale a quo alia
dependent, rescriptũ vitiatur in totũ, vt in d. c.sedes, & tenent
ibi do.Nic.in 2.col.secus si negotia sint prorsus separata, & ita
loquitur tex.hic. Quarto limita nisi subreptio cõmissa in vno
2 capitulo separato fuerit cã obtinẽdi rescriptũ super omnibus,
nã tũc vitiaret in totũ, vt est tex.in d.c.super literis, secus si fuit
cã obtinendi gratiam solũ in illo negotio, quia tunc non vitiat
in alijs, & ita procedat tex.ſm do. Nic.in d.c.sedes. Quinto li-
mita nisi in connexis, quia subreptio cõmissa in vno vitiat v-
trunque, vt sentit gl.in d.c.constitutus, & sequitur ibi Imo.in
4.col.in fi.erat enim ibi subrepetitiũ rescriptũ respectu canoni-
catus, & tñ censetur ẽt subreptitiũ respectu ꝑbendæ cũ præbẽ-
da habeat connexitatẽ cũ canonica, vt 1. q. 3. si quis obiecerit,
& no.in c.cũ M.ẽ.de ꝯsti. Sexto limita nisi impetratio rescripti
fiat super pluralitate beneficiorũ quorũ vnum teneatur violẽ-
ter vel alias scienter iniuste tacito de illius intrusione, quia tũc
dispensatio vitiaretur in totum ẽt super alijs beneficijs, ita vr̃
velle gl.in ver.obtineat.in c.eum qui.j.de præben. licet tex. in
c.si gratiosè. in fi.ẽ.eo.aliqualiter faciat ꝯ, sed ibi non est pro-
prie dispensatio sed potius prorogatio, & dic vt ibi est dictum.
5 † In gl.2.in fi.Quid aũt si Papa proprio motu scribit pro patien
te defectum ætatis ſm formam de qua hic in tex.concludit hic
Lap. ꝙ nihil operetur nisi cũ clausula proprij motus concur-
rat clausula nõ obstante, ẽt generalis, quo casu licet dicta clau-
sula de per se nihil operetur quando est defectus in persona ꝑ
qua scribitur vt dicetur.j.c.proximo, & no.per Doc.in c.ei cui.
hic alle. tñ iuncta cum proprio motu operatur dispensationẽ
in materia istius deci.vel similis, & ita sequitur hic Pet.de An-
cha. Sed Io.de Fan. hic ꝯ, quia clausula non obstante, sola de ꝑ
se non operatur habilitatem personæ, ita nec iuncta cum pro-
prio motu.arg.eius quod no.in l.spadonem. §.qui iura multa.
ff. de excu.tut.credit tñ hic Domi.ꝙ proprius motus ẽt sine cl̃a
non obstante, sufficiat vt sic tpe prouisionis possit prouideri
de curato, ex quo reperitur in ętate legitima, licet tpe impetra
tionis non fuerit, quia cessat subreptio, vt in c. si motu ꝓprio.
j.de pb.sed hic in tex. Papa nõ rescripsit proprio motu, iõ sub-
reptio habet vitiare, & ita videtur fuisse de mente gl. in d. c.ei
cui.ſm Dñic.dubiũ tñ facit q̃a licet proprius motus tollat sub-
reptionẽ, tñ non tollit aliam inhabilitatẽ personæ illius, ꝑ qua
scribitur vt voluit gl.sing. in ver.validã. in cle. si Romanus. de
pb.& facit quod no. in d.c.ei cui, & in c.cum in illis.j.de pb.&
ideo vr̃, ꝙ proprius motus non sufficiat nisi rescribat ex certa
scientia, vt per gl no.in c.1.ẽ.de ꝯsti.eo.lib. & ita vr̃ velle hic Io.
An.circa fi.& sic qñ pro tali Papa rescriberet in facto nõ errãs,
& facit qđ q̃rit hic Arch.an sit obediendũ mandato Papæ qui
rescribit prouideri de curato bñficio alicui impuberi de quo
Io.An.remittit ad no.in c.2.& in c.eã te.ẽ.de ętа.& qual.in 1.gl.
& cõis ꝯclusio est, ꝙ non sit parendũ nisi ꝯster de certa scientia
Papæ, facit qđ no.Bal.in l.impetrata.C.sniam re.non pos.& ꝑ
Doc.in d.c.cũ adeo. Et eodẽ modo non haberet locũ iste tex.
qñ cũ tali ex certa scientia esset dispensatũ vel adiecta esset cl̃a
6 non obstante, ꝙ in ætate tali &c.ſm Io.An.hic. † In gl.in ver.cũ
cura, in fi.& expressione facta de cura non posset prouideri de
dignitate ſm Arch.& Io.An. vt no.in d.c.cũ in illis, & ꝑ Inn.in
c.si.ẽ. de pb.& executor ſm formã huius deci. nõ posset ꝓuide-
re in ecclesia cathedrali, vt in c.q̃uis.el 1.j.de pb. vt ibi ꝑ Ioan.
An.& hic in fi. & vide qđ no.j.c.proxi.sup glo. in ver. vacabũt.
7 † In glo.in ver.idoneus, in prin. Cui autem incumbat onus ꝓ-
b bandi de ætate,[b] vide plene per Io. An.in reg.infamibus, & ꝑ
8 Bar.in l.de ætate.ff.de minori. † In ea.gl.in fi.quid autem si tpe
impetrationis quis erat laicus, an valeant literæ si tempore prę
sentationis factus est clericus. Spe.in ti.de act.& pet. §.de actio
nibus, ver.sed nunquid scholaris, tenet ꝙ sic, dummodo impe-
trans esset in proposito clericandi, sed Io. Cald. & Io. de Imo.
in c.2.de insti.tenent ꝯrium per tex. hic, vbi inspicitur tp̃s datę,
vnde requiritur ꝙ tẽpore impetrationis sit clericus, vt in c.cũ
adeo. ẽ.eo. & in c. ex parte decani. secus si in literis sit expres-
sum, ꝙ erat laicus ipse impetrans, quia tunc valerent literæ ex
quo ex certa scia rescribit, vt. ẽ.est dictũ, & tenet Imo.in d.c.2.
9 vbi de his, & in c.si pro clericis, hic all. † In gl. in ver.tunc.in fi.
de hac dictione tunc, hic plene per Arch.& no.in c.dudũ. de ꝑ-
ben.& per Inn.& Ioan.And.in c.præterea. el 2.ẽ.de appel.& ꝑ
10 Spec.in ti.de appel.§.j.ver.quid si iudex. † In glo.in ver.ætate,
c in prin.tene menti glo.ord. ponentem quæ ætas[c] requirat̃ in
beneficijs, de quo etiam per glo.& Doc.in c.super inordinata.
ẽ.de præb.& in c.indecorũ. ẽ. de ætate & qualit. In curatis ve-
ro beneficijs requiritur ætas.25.annorũ, vt in c.cũ in cunctis.ẽ.
de elec. In secularibus vero dignitatibus vel personatibus nõ
curatis requiritur eadem ætas 25.annorũ, vt in d.c.cum in cun-
ctis.§.inferiora. cum istis tamen posset episcopus dispensare si
peregerint 20. annum, vt in c.1. j.de æta. & quali. vbi de his di-
cetur. In dignitatibus vero regularibus conuentualibus eadẽ
ætas.25.annorum requiritur, vt in cle.ne in agro.§.cæterum. de
sta.reg. Sed in alijs prioratibus non conuentualibus habenti-
bus curam animarum annexam ẽt si ipsa cura haberet per sæ-
culares presbyteros exerceri, requiritur ætas 20. annorum, vt
d.§.cæterum. Si vero cura debet regi per seipsum requirit ætas
25.annorũ, vt per glo.in d.§.cæterum. Sed si cura non est anne-
xa, quia sit sine cura, vr̃ sufficere ætas.25.annorum, dummodo
tamen sint expresse professi, de quibus omnibus dic vt ibi per
gl.& Doc. Quid autem sit de beneficijs inferioribus, dixit hic
gl.no. ꝙ si talia habent ordinem sacrum annexum ex consue-
tudine priuilegio vel statuto, tunc requiritur talis ętas qualem
requirit ordo illi annexus, de quo ẽt no. ꝑ Io.An.in c.ei cui.hic
alle. De canonicatibus vero, & de pbẽdis in ecclesia cathedra-
li, & in alia q̃ ętas requirat̃, vide in c.ex eo qđ.j.de ele. vbi est tex.
ꝙ maior septẽnio licet sit minor.14.annorũ, potest esse canoni
cus ẽt in ecclesia cathedrali, & ita ẽt tenuit glo. in ver.canoni-
cis, in d.c.statutũ, & cõiter sequunt̃ Doc. in d.c.ex eo, de quo ẽt
hic plene ꝑ Arch. & Dñic.& ꝑ Doc.in d. c.sup inordinata. Et
quid sit in alijs beneficijs siue cura, & nõ sonantibus in digni-
tatẽ, vt qñq; sunt ecclesiæ rurales, vr̃ ꝙ requirat̃ ętas.14.annorũ
cũ talia beneficia habeant administrationẽ, ideo non pñt mi-
noribus cõmitti, vt in d.c.indecorũ. Maior vero septẽ annorũ
bene posset intitulari, dũmodo tñ non ad regimẽ, & admini-
strationẽ, pro quo facit glo.hic, & 28.dist.de his.ſm Io.hic & ita
ẽt residet hic Dñic. adducens c.2. ẽ.de æta.& quali. ꝙ generali-
ter loquitur de ecclesijs, & ita videtur debere intelligi, qđ no.
Fed.in suo consi.48.quod incip.dominc. Et quibus patet, ꝙ li-
cet quis sit habilis quo ad titulum non tamẽ in administratio-
ne, nisi super ipsa dispensetur, ideo est quia licet cum patiente
defectum ætatis esset in beneficio, et eius titulo dispensatum,
non tñ intelligitur dispensatũ in administratione, et regimine
ecclesię, et tpaliũ, vt no. Doc.in c.j.j.de ęta.et qual.et ibi dicet.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Rescriptum autem impetratum tacito processu nullitatis non dicitur subrepetitium, Ruy. consi 8.nu 2.lib.4.

b Celsus. De ætate. Tu dic quod per eum qui se fundat in ea ita, no.gl.Bart.& Bal.in l.si minorem. C.de in inte.restit. Bar. & Doc.in l.cum te.C.de proba. in l.1.in fi.ff.de excep.& in l.eadẽ oratione.ff.de fer.& Pau.de Cast.consi.42. incip.visis & consideratis omnibus.

Vinc God. Ætas dupliciter probatur verè & præsumptiuè, vt tradit Grat consi. 42. num.43.lib.1.

c Nic.Sup. Aetas.glo.in ver.in 12.in clem.si.de æta.& quali.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ inferiores an possint grauari propter debita ecclesiæ cathedralis. Et an paupertas eximat ecclesiam a debitis, nu.2.*

3 *Fructus ecclesiæ possunt ex consuetudine vel statuto episcopi applicari certę personæ.*

4 *Papa potest non solum tollere beneficium vnius, & dare alteri, sed etiam fructus beneficiorum.*

5 *Item a quo tempore computabitur tempus perceptionis fructuum, & num.6.*

7 *Item quando concedit Papa fructus beneficiorum vacantium, de qua vacatione intelligatur.*

8 *Et an veniant beneficia excepta in tali concessione fructuum, & nu.9.*

10 *Episcopus an potest authorizare in facto proprio.*

11 *Papa si concedit fructus beneficiorum episcopo per quinquennium, quid si beneficium vacet vltima die quinquennij.*

Quid

12 Quid si fructus primi anni perierunt, an episcopus debeat habere fructus anni sequentis.

13 Item an talis gratia concessa extendatur ad fructus beneficij de nouo creati post gratiam.

CAP. X.

SI propter. Gñalis gra habens etiam gñalem non obstante, nisi exprimat non pjudicat iuri spāliter alteri q̄sito ex ɔsuetudine priuilegio vel statuto, hoc dicit. Et primo ponit thema, & eius declaratio. Scd'o ibi, nisi exceptio. †Nota primo, q pro debito ecclesiæ cathedralis non pñt aliæ ecclesiæ inferiores grauari, qđ procedit ēt si ecclesiæ inferior subsit vel pleno iure sit subiecta maiori ecclesiæ ſm Inn. in c. pastoralis. š. de priui. facit rō ele. 1. j. eo. tit. est ergo necesse, q hoc concedat a Papa ex priuilegio ex iusta cā de qua hic vel simili ſm Io. An. & ita tenet Pe. de Anch. de quo. j. dixit tñ Io. An. in c. quanto. š. de offic. ord. p illū tex. q in regularibus ecclesijs, res vnius administrationis poterūt ɔuerti in vtilitatē alterius administrationis, & debita illius soluendo de voluntate tñ Abb. quod nota. †Secundo nota, q paupertas non eximit ecclesiā ab obligatione suorū debitorū, hēt tñ ſm Doctores ipsa ecclesia, & clerici priuilegiū ne ɔueniatur vltra quā facere possit, vt in c. Odoardus, & ibi no. š. de solutioni. & p glossam, in l. miles. ff. de re iudicata. & l. stipendia. C. de executione rei iudic. Non obst. tex. hic. scilicet, q frustra[a] precibus imploratur quod de iure cōi conceditur, vt l. 1. C. de thesau. lib. 10. vnde non videbatur hic fuisse necesse priuilegiū: nā r̄ndetur, q episcopus hic non impetrauit ex necessitate iuris sed de honestate ne ecclesia diffamaretur apud vulgares si debita non solueret ſm Dñicū. †Tertio nota ibi, speciali ɔsuetudine, qđ licet de iure fructus[b] beneficiorū vacantiū debeant futuro successori reseruari, vt in c. præsenti. j. de offi. ord. tñ pōt induci ex ɔsuetudine vel statuto facto per epm cū capitulo qđ applicentur alicui singulari psonæ vel ēt ecclesiæ cathedrali subsistente iusta cā, facit. j. de p̄bēdis. si tibi ɔcesso, & š. de verb. sign. c. pen. & plene per Io. And. in regula, nemo pōt plus. j. eod. lib. †Vltimo nota, q sicut Papa in beneficijs ecclesiasticis pōt tollere ius alterius, & dare alteri, vt in c. q̄uis. š. eo. ita & in fructibus ipsius beneficij. †In glo. in verbo primi. ibi, computatur, & ſm Archid. computatur dies vacationis cū ab hora fiat cōputatio ſm Io. An. In ea. gl. ibi, priuilegiati, intellige siue separet ipse, siue alius eius nomine cū transeat in eū dñium recta via ex quo hoc facit beneficio Principis, vt l. si qū. C. de bo. ua. ſm Bal. dicentē q ēt lucra pęnalia illo anno tali beneficio acquisita erunt illius vt hic per eū. In ea. glo. ibi, reconditos, cōis est opi. ſm Imo. qđ sufficiat fructus esse separatos a solo, licet non reconditos, vt l. si eius. §. 1. ff. de rei vend. ſm Io. An. quicūq; fuerit qui separauerit ſm Bal. de quo no. in l. fructus. ff. de rei ven. Et ex p̄dictis no. q eps priuilegiatus ſm formā huius c. ex quo æquiparatur vsufructuario, q poterit fructus pcipere sua autoritate, vt. l. si quis ita. ff. de vsufruc. vel mandare sub pęna excōicationis, q assignentur sibi fructus de quo hic p Bal. In ea. gl. ibi, annus intelligitur ergo de anno naturali qui incipit, & finitur prout gl. hic dicit, & quot modis sumat annus hic plene per Arch. & Io. An. & no. in c. quā sit. hic alleg. & ibi per gl. †In ea. gl. in fi. vide plene in d. l. 2. & in c. quæsitum. hic all. Et intellige q in cōputatione anni fiat distinctio de qua hic in glo. an simus in odiosis vel non: sed in cōputatione dierū illi duo dies nullo casu cōputantur pro vno, vt in d. l. 2. ſm Doc. Et no. ex hac glo. ſm Dom. q ad ɔsiderandū an constō sit fauorabilis vel odiosa, considerauit primus intentus sicut est hic fauor epi de quo in l. qui excep. ff. de condi. indebi. & p gl. & Doc. in l. venia. C. de in ius voc. †In glo. in ver. vacabunt. ibi, translatione. intellige qñ ecclesia vacabat per mortē, secus si fieret translatio p viā permutationis ſm Arch. Io. An. de quo ēt p eū in regula, qđ ob grām. j. eo. lib. In ea. glo. ibi ɔtriū puto. Idē sequitur Arch. & Io. An. ɔcludens q si priuilegiū diceret de uacatione p mortē, nō includeret uacationem p permutationē, ut in c. susceptū. š. eo. ex quo regulariter infertur, q ēt in priuilegijs fauorabilibus procedit dispositio d. c. susceptum. sicut est hic, & uoluit glo. š. de quo est dictū in d. c. susceptū. In ea. gl. in fi. idē Io. An. sed Io. de Ligna. & Dom. intelligunt hanc gl. in pmutatione q̄ fit gratia pmutantiū, secus si fauore ecclesiarū, & ita vr̄ fuisse de mente Io. An. dicentis ēt q in permutatione præbendarū quā faciunt ad inuicē canonici eiusdē ecclesiæ nō haberet locū hæc gl. cū tunc non uacent per no. in c. cū apostolica. š. de his quæ fiunt a plato, & in c. quæsitū. š. de rerū pmut. Et idē vbi non sunt distinctę præbendæ, cū ibi non detr̄ vacatio ſm Arch. p no. in c. ex parte. š. de ɔcess. p̄b. & in c. dilecto. j. de præb. Nec ēt haberet locū in alijs casibus in quibus p mortē clerici non uacāt beneficia, quos casus ponit hic Arch. & no. in c. cū accessissent. š. de ɔsti. & in c. pen. š. de ver. sig. Nec ēt haberet locū in epatibus per c. dilectus. š. de concei. præb. & no. in c. q̄uis. el 1. j. de præb. Nec ēt haberet locū in titulo patrimoniali, vt no. in c. tuis. š. de p̄b. Nec in beneficio de mensa qđ cōsolidatur mensę mortuo clerico, vt. š. de pignoribus, cū cōstet. & per glo. in ver. ad mensam. in clem. 1. de exces. præla. Nec in beneficijs commendatis, vt no. in c. nemo deinceps. j. de elec. Nec in præbendis laicorū, vt no. in c. 2. š. de instit. ſm Dom. Nec in hospitalibus, vt no. in cle. per literas. de præb. Licet sub nomine beneficij in casu istius c. venirent dignitates, vt tenetur In no. & Host. in d. c. pen. & Arch. & Ioan. An. hic, ex quo tale priuilegiū debet large interpretari, alias secus esset, & ex dicta ratione includeretur beneficiū curatū p no. in c. si tibi concesso. j. de præb. alias secus esset, vt in c. cū in illis. j. de præb. †An autē veniant beneficia excepta. Arch. hic q non per c. graue. š. de p̄ben. vbi notat Goff. q generale mandatū ɔ clericos non includit exemptos, facit quod no. Io. An. in c. ex parte. in prin. de priuile. Sed Ioan. An. hic contra, potest concludi ſm Domi. q si in priuilegio dicatur de fructibus suarum ecclesiarū vel sibi subiectarum, & procedat opin. Archid. cum ecclesiæ exemptæ non dicantur suæ, secus si dicatur de ecclesijs suę diœcesis, quia locus exemptus dr̄ de diœcesi, vt in cle. 2. de priui. & in c. cū eps. j. de offi. ord. & facit gl. no. in uer. anni. in cle. 1. de exces. præla. & vide no. in c. abbatē. š. eo. tit. & idē esset dicere de beneficijs diœcesanis vel de beneficijs quę vacabunt in diœcesi vt vult hic Io. An. †In glo. in ver. impediri. in fi. de hoc dicetur. j. in fi. & tenementi ex glo. ſm Domi. q clausula tollens obstantia impedientia effectum gratiæ non includit obstantia inducentia dilationem. †In glo. in uer. concedimus, in fi. Io. An. hic ɔ, quia eps nō potest autorizare in facto proprio, vt in cle. 2. de rebus eccle. & l. 1. in fi. ff. de auto. tut. Sed Domi. hic referendo dñm Ant. in c. vt nřm, hic alleg. concludit q glo. hæc sit vera qñ non vellet reseruare alicui vsui concernenti propriam vtilitatem, secus si concerneret propriam vtilitatem, & ita procedant no. in d. clemen. 2. & ita videtur fuisse de mente Io. An. hic in illa q. an eps cum capitulo possit statuere, q certa pars fructuum beneficiorum uacantium in diœcesi applicentur fabricæ ecclesię cathedralis. vbi concludit quod sic, per hunc tex. ibi, ecclesiæ tuę fabricæ. & ibi, statuto. dūmodo necessitas fabricæ hoc requirat, & pars deputata fabricę non sufficiat si episcopo, & capitulo ponderato eorum statu non superest quod sufficere possit ad fabricam ſm Io. An. de quo hic plene per eum, & ita sequitur hic Dom. & vide quod no. in c. cōstitutus. š. de religiosis domi. & in c. cū oēs. š. de consti. & in d. cle. 2. †In gl. in ver. quinquenniū, in fi. Quid autē si beneficiū vacaret vltima die quinquennij an eps habeat fructus primi anni. concludit hic Io. And. q sic, si tps quinquennij adijciatur vacationi, secus si perceptioni fructuum. Sed Io. de Imo. & Dom. hic concludunt q in dubio talis gratia sit large interpretanda. †In glo. fi. ibi nil habebit episcopus, de quo non curat Archid. quid enim si fructus primi anni casualiter perierunt. certè propter hoc nō debet habere episcopus fructus sequentis anni, vt hic per eum. & dicit hic Bal. q si eodem anno bis vacaret beneficium non deberentur, nisi fructus primæ vacationis. ar. l. fideicommissa. §. si quis decem. ff. de leg. 3. In eadem glo. in fine. ex hac glo. colliguntur duæ lecturæ, & primam sequitur hic Ioan. An. sed ſm Arch. hic, & Io. Mo. in c. cum aliquibus. š. eo. tit. & lib. & videtur tenuisse glos. š. in prin. huius c. & in verbo impediri. & satis probatur ex tex. hic ibi pręiudicium aliquod. Sed ipse Archid. videtur ponere alium, & tertium intellectum vt priuilegiatus hoc casu nil habere debeat, quia dicta clausula non obstante, non operatur in præiudicium tertiæ personæ quod uoluit Vincen. in dicto ca. penul. dicens, q hoc priuilegium uon extenditur ad beneficiū vacaturum debitum expectanti cum ex duabus indulgentijs valeat prima, nisi de ea fiat mentio in secunda, vt in c. mandatum. š. eo. ti. & quia indulgentia episcopi est generalior quàm indulgentia expectantis, argumen. c. studiosa. š. de officio delega. Nec ob. tex. hic, dum dicit vacabunt, quia intelligit de post ea vacantibus alteri non debitis tempore indulgētiæ. Nec ob. q clau-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Frustra. Adde gl. in cle. 1. de rescri. in antiquis & gl. in l. 1. ff. ad muni

b Nic. Sup. Fructus. Adde Arch. in c. statutum, in §. assessorem. de resc. lib. 6. Bar. in l. 1. C. de mo. mul. lib. 10. & Bar. in l. diuortio ff. sol. mat.

Vinc. God. Adde quod fructus beneficij debentur clerico studenti non obstante constitutione. Oldr. consi. 127.

ꝙ clausula non obstante, debet aliquid operari. nam tolliť obstantia in præiudicium ecclesiarum vacantium, non autem in ꝑiudiciū tertiæ personæ: nec a verbis priuilegij est recedendū, vt in c. sanè. & c. porro. ꝟ. de priuile. ex quo ergo priuilegiū dicit de primo anno, & hoc non pōt, sequiť ꝙ nec de secūdo hr̃e debeat, cū non sit ꝑsumendū, Papā velle grauare ecclesiā duplici onere. arg. d. c. mandatū & l. Titia. §. qui in vita. ff. de leg. a. Sed hæc lectura non placet hic Io. de Imo. dicēti, ꝙ tota difficultas stat in hac cl̃a, non obstare. de qua vide hic plenissimè ꝑ Dom. & no. in c. ei cui. ꝭ. de ꝑbendis. & in c. cū ex eo. ꝭ. de elect. eo. lib.

13 †Vltimo quærit hic Lap. an gratia [a] ꝯcessa, ſm formā huius tex. extendaꝛ ad fructus beneficij de nouo post gratiā creati? tex. facit, ꝙ non, in cle. fi. eo. tit. & ita sequiť ibi Pau. In ꝯ̃riū facit: quia talis gratia non est ambitiosa, iō est amplianda, vt ꝟ. dicit Arch. & facit d. c. pen. & qđ no. Io. An. in c. fi. ꝟ. de ver. sign. in gl. pen. sed prima pars vr̃ verior, quia talia priuilegia concernunť fauorē ꝑsonarū, & præiudiciū tertij, & sic ecclesiarū, vnde debēt restringi ꝑ no. in c. quid per nouale. ꝟ. de ver. sign. & ita vr̃ transire hic Dom. Quid aūt de beneficiis vacantibus tp̃e impetrationis priuilegij? gl. in ver. vacaturā, in c. si post ꝗ̃. ꝭ. de præb. eo. lib. & in cle. 1. de ꝯcess. ꝑb. in ver. notitia, volunt, ꝙ si fiat mentio de beneficijs vacaturis, includanť ēt beneficia vacantia tp̃e cōcessionis gratiæ, quia illud vacabit qđ vacans reperitur post cōcess. secus si dixisset de beneficijs vacantibus in ꝑñti, quia tunc illa vacantia post, non cōprehenduntur, ſm gl. ibi, & Dom. hic.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota, quod gratia dicitur subrepeitia quando exprimitur falsum, vel quando non exprimitur illud, quod si fuisset expressum, aut superior nō concessisset, aut difficilius. Ruy. consi. 157. nu. 5. lib. 1.

SVMMARIVM.

1 *Ius commune potest contineri appellatione statuti.*
2 *Personatus & canonicatus an sint dignitates.*
3 *Reformatio quid sit.*
4 *Guardianus fratrum minorum an potest esse delegatus Papæ.*
5 *Delegatio Papæ qualiter valeat facta canonico ecclesiæ cathedralis monachorum, vel canonicorum regularium.*
6 *Constitutio quando loquitur per verbum, sufficit, quid requiratur.*
7 *Canonicus ecclesiæ collegiatæ an possit esse delegatus Papæ.*
8 *Quid si tempore datæ quis est canonicus ecclesiæ cathedralis, tempore præsentationis non.*
9 *Quid si talis canonicus, post datam est mortuus, an eius successor succedat in delegatam.*
10 *Quid si causa delegatur vicario episcopi, qui desinit esse vicarius.*
11 *Quid si causa delegatur vicario episcopi, vel delegato de latere sub nomine dignitatis, an episcopi remoti cognoscant.*
12 *Et an audientia alicuius articuli causæ possit cuilibet clerico delegari.*
13 *Papa si in literis suis vocat aliquem simplicem clericum, an valeat delegatio sibi facta.*
14 *Vice cancellarius Papæ an possit causam committere contra dispositionem huius c. statutum.*
15 *Lex, vel statutum quando annullat processum, si partes ad vlteriora procedant non opponendo, an processus validetur.*
16 *Delegatus Papæ an potest causam sibi delegatam audire in suburbijs.*
17 *Locus commodus ad audiendas causas delegatas a Papa quis dicatur, & num. 18.*
19 *Exceptio contra notarium an faciat rem dubiam.*
20 *Iudex quando possit cognoscere an sua sit iurisdictio.*

CAP. XI.

STatutum. Diuide, vt hic in gl. 1. & vsque ad §. cū vero. potest sic summari. Cā ab apostolica sede vel eius legato dēt cōmitti hñtibus dignitatē, vel ꝑsonatū, vel canonicis ecclesiæ cathedralis: nec tractari dēt, nisi in ciuitatibus vel locis insignibus vbi sit copia peritorū. h. d. †No. primo, iuncta gl. appellatione statuti posse cōprehendi ius cōe. quod inducit Dom. ꝙ rescriptū tollēs statuta ꝯ̃ria, tollat ius cōe, licet aliter de eo expsse non dicat. facit c. cū in ecclesijs. ꝭ. de ꝑb. & per Inn. in c. eā te. ꝟ. eo. tit. ꝯ̃ aūt an appellatione [a] iuris veniat ius municipale, vel consuetudinariū, hr̃ per gl. no. in c. fi. in fi. vt li. pen. †Secundo no. ꝙ personatus non est dignitas. de quo in c. 1. ꝭ. de cōsue. & ꝙ canonici [b] ecclesiæ cathedralis non dñr esse in dignitate. & vide in cle. 2. de rescr. & ibi ꝑ gl. in ver. cōuentualē, an priotatus sit dignitas. Vltimo no. & ita allegatur, ꝙ in ciuitatibus, vel locis insignibus semꝑ præsumiť esse copia peritorū. †In glo. in ver. reformandū, in fi. tene menti, iuncto tex. ꝙ reformatio dr̃, qñ disposita non tolluntur in totū, sed in parte. quod facit ſm Dom. ꝙ habentes ꝑtātem reformandi statuta, non possint illa in totū tollere. facit cle. ne Romani. §. ꝭ. de elec. possent ergo ꝑcedere per viā diminutionis, vel additionis, vt hic, iūcta glo. in ver. quædā. & facit quod no. ꝟ. in proœmio huius lib. circa fin.

4 †In glo. in ver. obtinentibus, in fine. Quid de guardianis [c] fratrū minorū, & quid de prioribus aliorum mēdicantiū, an possit eis fieri delegatio a sede apostolica? Do. tenet ꝙ sic, in c. nullus. ꝭ. de elec. ꝑ gl. ibi in ver. ꝑlaturā. nam dñr hr̃e prælaturā, & dignitatē, vt ibi dr̃. †In glo. in ver. canonicis ibi, vel alia iusta cā. no. glo. pro eo quod hic dixit Archid. vt non valeat cōmissio, si ecclesia cathedralis sit monachorū, vel canonicorū regulariū, nisi exprimatur religio. per no. in c. cū olim. el 2. ꝟ. de priuile. & in c. de pñium. 16. q. 1. & ita sequitur hic Dom. quia iste tex. non remouet alia impedimēta inducta alias de iure, sed tñ ponit qualitates a iure requisitas. de quo per Doct. in d. cle. 2. forte posset dici ꝙ si fieret delegatio, non esset ꝑꝑ hoc rescriptū nullum. prout dicetur ꝭ. in fi. tex. sed esset necessaria exceptio, ſm no. in c. sciscitatus. ꝟ. eo. tit. †In ea. glo. ibi, sufficit. tene menti sing. hanc glo. de verbo, sufficiat. ꝙ vbi constitutio loqtur ꝑ verbū, sufficiat, tunc nihil aliud requiritur quàm sit expssum. facit 27. q. 2. sufficiat. quod secus est in verbo, requirere, ꝙ a licet constitutio requirat certas qualitates, tamen non sequiť, ꝙ actus sit perfectus, vel ꝙ aliud non requiratur. quod est notādum pro statutis, ſm Dom. In ea glo. ibi, est sublatū. quia sufficit, ꝙ sint canonici, ēt si non sint præbendati ad hoc, quod no. ꝭ. de præb. is cui, ſm Io. An. Ita etiam tenet Rota in decis. 243. quæ incipit, item si legatus. & ibi no. de his. In ea. gl. ibi, præsumitur pro aliquo, & ex hac præsumptione præcedit legislator, in tantū, ꝙ dato ꝙ canonicus ecclesiæ collegiatæ esset peritior canonico ecclesiæ cathedralis, tñ non posset delegari, ſm Io. An. tenentē ex his, ꝙ habens dignitatē, personatū, vel canonicatū in ecclesia cathedrali, non possit vt suspectus recusari rōne imperitiæ, quia præsumitur peritia, & non admittitur probatio in ꝯ̃riū. de quo per Cyn. in l. certi iuris. C. de indic. & idē tenet hic Imo. cū possit dicto casu fieri prouisio, vt ꝭ. in §. assessorē. Et idē sit si delegať cā matrimonialis, vt in c. 1. ꝟ. de consangu. & affi. licet Io. An. in c. cum ob omni. ꝟ. de vita & hone. cle. videatur velle in hoc ꝯ̃rium. †In ea. glo. in fi. idem tenēt hic Doc. de quo per Spec. in tit. 1. §. fi. ver. quid si causa. & seq. & per glo. 2. in d. clem. 2. & ibi Pau. concludit, quod si superuenit qualitas totaliter opposita primæ qualitati, requisitæ tēpore datæ, puta ꝙ a canonicus ꝯ̃xit matrimonium: & si cā erat temporalis, poterit cognoscere, ſm cū in c. 2. ꝟ. de iudi. secus si causa erat spiritualis. & ita sequitur hic Dom. quicquid dixerit Spec. in d. ver. quid si causa. Sed qñ qualitas superueniens non repugnat in totum, puta quia canonicus efficiatur regularis, remanebit delegatus, licet cognoscere non debeat sine licentia sui ꝑlati. facit quod no. in c. pastoralis. in fi. ꝟ. de rescrip. & in cle. 1. de testa. in 5. glo. ſm Io. An. dicentē idem in delegante, vt inspiciať tp̃s factę delegationis, an possit delegare. de quo ꝑ Spec. in d. §. fi. ver. quid si cōmittens. nec ob. c. sup eo, el 2. ꝟ. de ap. vbi considerať tp̃s ꝑsentationis: quia illud quo ad inducendā negligentiā iudicis, qui negligens dici non potest ante præsentationem. Et ex prædictis determinat etiam Bal. in l. generaliter. C. de epi. & cler. circa medium. ꝙ licet si post delegationem canonicus renunciat canonicatui, tamen in illa causa procedere possit, & durat delegatus, cum sufficiat ꝙ fuerit habilis tempore impetrationis, vt hic in tex. secus autem ſm Bal. ibi esset in prælato, vel canonico remoto propter delictum. argu. l. Cassius. ff. de senato. intellige de remoto a dignitate, secus in remoto ab administratione vel in suspenso: quia cum tunc retineat dignitatem, ratione cuius fit delegatio, retinebit etiam iurisdictionem delegatam, & eam exercere poterit, vt no. per Archid. 24. q. 1. audiuimus. vt tenent Doc. in c. 1. §. si vero. ꝭ. de cle. ægro. eo. lib. Et aduerte primo, si causa delegatur canonico, & remoueatur postea a canonicatu, an potest procedere in causa? glo. hic tenet quod sic. & idem Archid. intellige quando iam incepit cognoscere de causa: alias secus si re integra. & procedit hæc glo. in canonicis, siue delegatio sit facta nomine proprio, siue aliter, etiam quando nomen proprium non sit expressum. cū enim canonicus non dicatur habere successorem, vt ꝭ. non est vis an sit expressum nomen proprium, vel non, tamen semper habetur perinde ac si sit expressum. & ita ēt debent intelligi supradicta. & sequitur Imo. in d. cle. 2. in 3. col. in prin. & in d. c. qñ

9 Abbas. & idem ibi Panor. †Secundo aduerte, quid si talis canonicus

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Appellatione iuris. Adde Ab. in Ru. de consue. Abb. in proœmi. cle. & Abb. in c. cum venissent. de eo qui mit. in pos.

b Nic. Sup. Canonici ecclesiæ cathedralis. Adde Imo. in c. fraternitatem. de sepul. Host. in sum. tit. de filijs presby. in §. fi. ver. circa. Barba. in c. quæsitum, in 3. col. de rerum permu.

c Nic. Sup. Guardianus fratrum. Adde Fel. in c. cum olim, in prin. de ma. & obe

nonicus post datã est mortuus, an eius successor succedat in delegatione.do.Ant.q sic in c.qm̃ Abbas. s.de offi.deleg.qm̃ ec clesia esset numerata, per no.in c.dilecto.s.de præb.alias secus. Sed Imo.& Dominic.hic contra cum canonicatus non sit dignitas, cui detur successor, vt per gl.in ver.consenture. in c. q sicut. s. de elec. & idẽ tenet Imo. in d.c.qm̃ Abbas.siue ecclesia sit numerata, siue non, etiã si delegatio esset facta canonico, nõ expresso nomine proprio. nã nullo casu transit in successorẽ, ex quo non dr̃ hr̃e successorẽ, vt.s.& ita tenet Imo. in d. clem. 2. licet
10 glo.2.ibi aliter sentiat & non bene. †Tertio aduerte, si delegatio sit vicario episcopi qui desinit esse vicarius, [a] an poterit in cã procedere? & dic q sic, qm̃ delegatio fit sub nomine proprio, & ipse iã cępit cognoscere de cã, vt hic in gl.& ita tenet gl.2.in d.clem.2.& ita tenent Doc.ibi.& Imo. in d.c.qm̃ Abbas. dicẽs idẽ in legato de latere, qui licet sit remotus, tñ poterit cognoscere de cã, de qua primo cęperat cognoscere: intellige qm̃ delegatio fuit facta, expresso nomine proprio, vt p gl.in d. cle. 2. alias secus, vt j.patebit. Et idẽ esset si delegatio esset facta priori conuentuali, vt in d. cle.2. quia licet postea reuocetur ad claustrũ, & remaneat simplex monachus, tñ si prius cęperat cognoscere de cã, poterit in cã procedere de licentia abbatis, qm̃ eidẽ cã fuit cõmissa, expresso nomine proprio, vt s.& ita tenet Pau.
11 & alij Docto.in d.cle.2. †Quarto aduerte, si cã delegatur vicario episcopi vel legato de latere sub nomine dignitatis, an istis remotis ipsi cognoscant? & dic q non, ẽt si cœperat iam cognoscere de cã, vt per glo.in d.clemen.2.& s.est dictum: secus si delegatio esset facta vicario vel legato sub nomine proprio: & iã cęperant cognoscere de cã: tunc enim bene poterunt ipsi cognoscere, licet essent remoti, vt per Spec.in tit.de leg. §. superest.versi.sed pone, q ita debet intelligi. & quod dicit Imo.in d. c.qm̃ Abbas.col.8.& quod dicit Spec. in d.§.fi. versi.quid si cã, cũ seq. Quinto aduerte, si delegatio est facta vicario vel legato sub nomine dignitatis, an transeat in successorẽ? gl.2.in d.cle. 2.quod sic.& idem do.Floria. ibi.& in d.c.qm̃ Abbas. sed Bart. in l.more, circa finem ff.de iurisdi.om.iud.tenet contrarium p l. quod principi. de leg.2. quia quando dignitas est perpetua, tunc transit in successorem, vt d.c.quoniam Abbas. secus si dependeat a volũtate alterius, vt est in vicario, & legato, quia extinguitur cum persona, sm̃ Dom. hic. & ita cõiter loquuntur Docto. Sexto aduerte, ex quo quando causa delegatur vicario episcopi sub nomine dignitatis, ex quo si desinit esse in officio, non transit in successorẽ, quis tunc cognoscet de causa, ex quo nec ipse, nec successor cognoscere põt? Dom. hic tenet q de cã commissa vicario cognoscet eps, per no. per Inno. in c. eam te.s.eo.sed Pau.& do.Flo.in d.cle.2.in 9.q.tenet contrarium, q episcopus non potest se intromittere de causa delegata vicario.arg.c.studuisti.de offic.deleg.& facit cle.volentes.de hære. & sic erit tunc opus, q fiat noua delegatio. quæ oĩa tene mẽti.
12 †In glo.in ver.causæ, in prin.idem tenet Archi. & Spec.in ti.1. §.fi.ver. quid si contractus.& quia iste tex. indistinctè loquitur, locũ habet etiam si cã esset merè tẽporalis, vel etiã si delegatio fieret inter puros laicos, sm̃ Innoc.& tenet Spe.in ti.de decimis. §.1.ver.quid si locus.de quo plenè p Io.An.in c.sua nobis. s. de appel. tenentẽ q debeat in hoc seruari stilus curiæ. Sed aduerte, quia d.Ant.Imo.& d.Nic.ibi concludunt, q tex.in d.c.sua. non sit correctus p istũ tex. & sic q cã de re temporali inter laicos, possit laicis delegari per Papã, & legatũ.& idem Do.hic.qm̃ autem cã esset inter clericos, vel etiam inter laicos, de rebus tñ ecclesiasticis, habet locum tex.hic, sm̃ Docto. in d.c.sua. & idẽ vr̃ si causa, etiam de re temporali, esset inter laicum & clericũ, per no.in c.1.j.de iure patro.In ea.glo.in fi.no.glo. & idem voluit j.in §.in nullo quoq;.& in §.vices. & vide quod no. in c. cũ Bertoldus.s.de re iudi.& in clem 1.de offi.deleg.Et ad prædicta vide notabiliter per Rot.in deci.360.quæ inci. Item si in forma. tenentẽ hunc tex. non habere locum in meris executoribus gratiatũ & sententiarum, quibus cõmittitur certũ ministeriũ: puta prouisio, inductio in corporalẽ pos.& ideo simplici clerico cõmitti põt, sicut dr̃ de examinatione testium: secus tñ esset in executoribus gratiarum, dans cum clausula, vocatis vocandis, quia in his locũ haberet iste tex. tã quo ad psonas q̃ quo ad loca ciuitatis, & dięcesis. & rõ est, quia prædicti sunt veri iudices, & cũ causæ cognitione, & parte vocata pcedere debẽt, vt tenet ibi Rota in decis.sequẽti.de quo dicitur j.in d.§.in nul-
13 lo quoque. †In gl.in ver.literarũ, in prin. Idem Spec.in d.§.fin. ver.quid si Papa.& ibi dicit secus esse in legato. facit glo.mag. in c.fi.j.de hæret.immo ẽt de consensu partiũ non posset legatus, vt j.in §.in nullo, sm̃ Io.An.& per glo. in d. clem.2.in fi.licet Spec. in d.ver.quid si Papa.& glo. in d.c.præsenti. tenuerit

in hoc contrarium, & non bene. Et no.ex glo.q vbi ex tenore rescripti apparet, Papã habuisse notitiam facti & impedimẽti, dicitur tunc rescribere ex certa scientia. facit quod no. in d. cle.2. in fi. & in c.cum adeo.s. eo. sm̃ Dom. Ad idem etiam facit quod no.Arch.& Io.An.in c.si eo tempore. s.eo.ti.& li.qm̃ Papa scienter mandat prouideri impuberi de beneficio curato.& facit ẽt glo.hic.s.in verbo, canonicis, circa medium. & in c.1.s.de consti. eo.li.in ver.noscatur. & quod habetur per Imo. in c.nonnulli.s.eo.in 4.col.& plenè,& notabiliter per Rotam
14 in decis.466.quæ incipit, item extra Rot. †In ea. glo. in fi.vult glo.primo, q vicecancellarius ex certa scientia possit committere causam contra formam huius c.quod procedit de stilo curię, q de iure cõi secus esset: cum inferior a Papa nõ possit tollere ius cõe, vt in c.cum inferior. s. de ma. & obe.& in cle.ne Romani. de elec.sm̃ Imo.Secundo vult gl. q clausula, ex certa scientia, æquiparetur cũ motu proprio, vt non possit probari, nisi per scripturam. Idẽ etiam voluit glo.in d.cle.2.in fi.& in cle. per literas. in fine. de præb. Sed certe Rota in decis.332. quæ incipit,
b Item licet. tenet q possit probari [b] per testes, licet in literis nõ
c sit expressa de quo plenius no.in c.si motu proprio, [c] in vltimo no.j.de præb.& vide per do.Flo.in procemio cle.§.nunc igitur. & glo.in ver.noscatur in c.1. s.de consti. In gl.in ver.legatorũ. ibi legationis vigore. secus ergo si legatus esset alias ordinarius: quia illius virtute posset committere ẽt non constitutis in dignitate sm̃ Io.An.& vide per Inn.in c.cũ ex officij. s.de præ-
15 scrip.& per glo.2.in c.fi.j.de verbo.sign. †In glo.in ver.cõmittatur, in fi. Idem Archid.ex quo tene menti, q vbi lex vel statutum annullat processum ipso iure, licet partes procedant non opponendo p hoc tñ validatur processus qđ sine dubio procedit, vt dr̃ hic in gl. f. qm̃ lex vel statutũ respicit non solũ fauorẽ partiũ, sed ẽt statuentis, alias si solũ fauorẽ partiũ secus esset, de quo vide in c. 1.hic alle. & p glo. in ver. expressus. j. in d.§. in nullo. In gl.in ver.nec audiant.in prin.Lap.tñ in sua alle.121. vr̃ tenere contrariũ de quo dicet j.e.in §.in nullo. Et concludit hic Do. q si alibi cã tractet pcessus esset nullus, licet pars nõ opponat, immò ẽt tenet hic Lap. q de expresso consensu partiũ non posset in aliquo derogari huic constitutioni, vt in d.§.i nullo. de quo ibi.
16 †In gl.in verbo, ciuitatibus. ibi idẽ credo, idẽ Arc.sed Dom.hic contra, cũ ciuitas murorũ ambitu terminetur, vnde extra cognoscere non poterit, vt in fi.huius ca. Non ob.d.c.si ciuitas, quia ibi est speciale, ergo in contrarium est ius cõe.arg.l.1.ff.ad municip.Lap.tñ in d.alle.121.tenet secum gl.hic de quo dicet in d.§.in nullo. In gl.in ver.locis, in fi.vult gl. q in ciuitatibus præsumatur copia peritorũ, & poterit ibi cã tractari, licet ibi non sit copia sicut alias dr̃.s.in gl.in ver.canonicis, in prin.sed non sufficeret, q locus esset alias insignis nisi ibi esset copia peritorũ. cõ autẽ, licet locus non esset insignis, licet sit ibi copia peritorũ, tñ cã ibidẽ
17 tractari non poterit, vt hic in tex.sm̃ Do. †In gl.in ver.cõmode. in fi.vide.j.de offi.deleg. c.1.& dicit hic Io. And. q non dicetur locus idoneus, in quo cum difficultate haberẽtur periti, victualia uel hospitia seu alia necessaria, quod intelligit Lap. in d.all. qm̃ multũ distarent ab illo loco, secus si essent in locis vicinis, & modicũ distantibus per no.per Spec.in ti.de cita.§.1. ver.sed q̃ loca.& ibi per Io.An.in addi.& hoc idẽ voluit gl.ordi.s.proxima, ibi vel ibi ppe.Sed Do.hic contra cũ tex.hic expresse velit, q in loco sit copia peritorum, & hic in fi.apponitur decretũ irritans, & facit gl.j.in uer.remotis. & qđ dicit Io.An.s.in prin.huius c.In gl.in uer.copia.ibi non licet, & si cã est legistalis, sufficit, q sit copia legistarũ, secus si esset canonistal.& p leges dissiniri non posset, vt 12.q.2.si quis cum clerico, in fi.sm̃ Archi.& Io.An.facit quod no.in Spec.in tit.de requi.cõsilij. in uer.scias igitur. si autẽ in loco essent periti, sed non in iure, sed sunt boni causidici & practici, an sufficiat? tex.hic facit q sic, requiruntur ẽt q in loco sint periti notarij, & causarũ experti sm̃ Io.An. & ita est tenendũ q equid dicat hic Do. quia Io.An. loquitur hic de copia peritorum.i.de aduocatis, & procuratoribus, nõ autẽ de

indice

ADDITIONES.

a Celsus. Qui desinit esse vicarius. Adde Card.in cle.2.q.5 eo. tit. & ibi notant in apo.ad eum in ver. desijt esse.nu 2.Bal.Ang.& Imo in l.mandatum.ff.iul.ma. & Panor.in c.quoniam Abbas.& ibi Doct.de offi.deleg.
Vinc.God. Adde an Vicarius episcopi, mortuo episcopo, perficere possit causas iam inchoatas viuo episcopo.Io.Ber.in tract.de episc in parte.7. nu.6 tenet q non.& habetur in lib.4.tract.fol.69.

b Nic.Sup Probari per testes. Adde Io.de Imo. in l.quidam consulebant. ff.de re iud.Barb.in c pastoralis.in §.præterea, in fine.8.col.de offi.deleg.

c Celsus. No.in c.si motu proprio. Adde quod notatur ibi in apo.ad istũ, nu.4. in op in ver.clausula motu proprio, infra de prębe.
Vinc.God. Clausula motu proprio pręiudicat tertio vbi apparet de scientia principis. Ruy.consi.160.nu.16 lib.4.

iudice cui esset causa cōmissa: quia si talis nō est peritus poterit habere assessorē. †In ea. glo. ibi iudicē ecclesiasticū. tene mēti, qđ vbi in iure fit mētio de arbitrio boni viri, intelligit de iudice ordinario loci nō de delegato. & inter laicos erit iudex secularis. & inter clericos erit eps ſm Lapū, & Do. & facit, quod no. in Spe. de arbitro. §. j. ver. si quis. †In ea. gl. ibi esset notoriū. no. ex gl. q contra notoriū exceptio nō facit rem dubiā, & q si exceptio dilatoria ꝯtinet notoriā falsitatem non est per iudicē admittenda ſm Do. In ea. glo. in fi. tene menti sing. hanc gl. qñ sit q iudex possit cognoscere an sua sit iurisdictio. Et idem etiā voluit Inno. in c. ex parte in Christo. de verbo. signi. & vide per glo. & ibi no. in c. cū personæ. §. 1. j. de priuileg. & quantū ad hāc gl. ꝯclude q aut iudex delegatus non facit se partē super tali cōtentione. & ipse de hoc cognoscat, vt dicit gl. hic, & ita procedat dictum Innoc. & Arch. & Specu. in tit. de cita. §. j. versic. sed quæ loca. Sed si iudex facit se partem & notoriū est locū esse insignē & non admittitur exceptio, alias recurrendū est ad iudicē ordinariū loci vel ad arbitros qđ tutius est ſm Imo. cū iudex ordinarius nō se intromittat de facto delegati Papæ ſm no. in cle. q̄uis de foro cōpe. & in c. suspitionis. hic alleg. & ita sequitur hic Domi. & plene per Lap. in d. alleg. ex quibus inferē q iudex siue sit delegatus siue ordinarius eo ipso, q contendit cum parte de rescripto, vel eius iurisdictione pōt tanq̄ suspectus recusari, & arbitri eliguntur, quod nota. Quid aūt si declaretur, q locus sit insignis vel non, an possit appellari, vide plene per Inno. in d. c. præsenti. & ad prædicta vide per glo. in ver. stari. in c. si contra vnum. infra de offi. delega.

18, 19, 20, a (margin)

ADDITIO.

a Nic. Sup. Locus sit in signis. Vide per Bal. in c. nonnulli, in 9. col. de rescrip. & per Card. Zaba. in cle. 1. de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Notantur regula & exceptiones huius §.*
2 *Causæ apostolicæ possunt delegari etiam in ciuitatibus minimis.*
3 *Impetrans literas ad iudices: an debet exprimere causam timoris.*
4 *An autem sufficiat iuramentum procuratoris.*
5 *Abbas vel monachus non habet domicilium: nisi in suo monasterio.*
6 *Cōmissio Papæ qualiter pos fieri si alter est de ciuitate alter de diœcesi. etc.*
7 *Quid si de partium consensu committitur causa alibi quàm cap. statutum disponit.*
8 *Archiepiscopus si impetrat contra alios, vel alij contra, à quo termino computatur dieta.*
9 *Nisi, hæc dictio ponitur exceptiuè.*
10 *Locus non tutus alicui quis dicatur.*
11 *Citatus vltra vnam dietam & iam per delegatum apostolicum, an teneatur comparere.*
12 *A quo autem primo fiat dietæ computatio.*
13 *Quid si reus habet domicilium in duobus locis.*
14 *Saltem, hæc dictio cuius sit natura.*
15 *Iuramentum an dicatur legitima probatio.*

Vers. cum vero. Si actor & reus sunt eiusdē diœcesis nō debet extra illā cā committi nisi in sex casibus in quibus tū nō trahitur extra vnam dietā & in duobus vltimis casibus debet impetrās de illis facere mētionē, & de illis fidē facere per propriū iuramentū, alias a iudice repellitur & in expensis condemnatur h. d. vsq; ad §. cū aūt.

1 †No. pmo reg. huius tex. & sex casus exceptos a reg. Et aduerte ad tex. ibi eius. s. episcopi, & sic de cathedrali tantū c. loquitē nō in alijs, arg. c. requisisti. ad fi. ī. de testa. ſm Arch. & Ioā. And. & intellige nisi prout j. dicitur in vniuersitate, & ex isto tex. infert c. posse conuenire sine prælato. de quo in c. edoceri. ī. de rescrip. & hic per Arch. ponentem an possit cōuenire vel impetrare, & an canonicus possit impetrare p ecclesia. vel canonica sine mandato. de quo in c. nōnulli. ī. eo. & in c. fi. ī. de pcu. & per Rotā in decis. 492. †Secūdo no. ibi villę vel castri, quia pcedit iste tex. ēt si ciuitas vniuersitas castrū vel villa esset minima, cū tex. hic indistincte loquatur & intelligit de ipsa vniuersitate principali, quia in alijs vniuersitatibus particularibus dictorū locorū locū haberet prima prohibitio istius. §. nō aūt exceptio ex hoc capite, sed bene ex alio ratione timoris, puta si Bononiēsis vellet impetrare ꝯ collegiū Doctorū vel becchariorū Bononiæ vel cerdonū Perusij ipsorū potentiā timens posset impetrare extra Bononiā vel Perusiū ſm Ioan. An. †Tertio no. ibi exprimere teneatur, quia dicit hic Arch. & Io. An. quod nō est necesse qđ exprimatur causa timoris, cū satis sufficiat si apponat illa clausula, cū sicut asserit sui aduersarij merito potētiā perhorrescat: immo ēt sufficiūt quælibet alia verba ęquipollētia vel similia, licet nō exprimant verba formalia, de quibus hic in tex. vt determinat Fed. in suo ꝯsil. 153. debebit bene tū ad iustificationē rescripti postea pbari specialis cā timoris ſm qđ infra dī. †Quarto no. ibi ppriū iurm, quia ſm Arch. non sufficeret iuramentū pcuratoris habētis ēt speciale mandatum, ex quo tex. hic requirit ppriū iurm, de quo per glo. no. in c. vt circa, in fi. j. de elec. Vltimo no. ex tex. id qđ dictū fuit. ī. eo. titu. & lib. in c. dispendia. qđ iudex ēt incōpetens possit partē in expēsis cōdemnare. †In gl. in ver. eiusdē. in prin. idem voluit gl. j. in ver. dietā. In ea. gl. ibi plura domicilia. de hoc j. in glo. in ver. dietam. & procedit in laicis & secularibus, qui nō tenentā ad residētiā. & ita intelligatur, qđ dicit gl. vltima 71. dist. primanis. Abb. aūt vel monachus nō habet domiciliū nisi in suo monasterio. Et locus ēt in quo residere tenetur clericus, debet ipsius domiciliū reputari ſm Host. & Innoc. in c. ex ore. ī. de priuile. & ita transit hic Arch. & Ioā. An. Clericus ēt pōt habere plura domicilia diuersa, vt domiciliū rōne originis, vel beneficij, vel maioris partis bonorū, vt in c. postulasti. ī. de foro competē. & in c. cū nullus. j. de tēpo. ord. †In gl. in verbo, extra ipsas. in fi. ideo dicit hic Io. An. quod si alter est de ciuitate, & alter de diœcesi, vel vterque est de altera diœcesi sufficit, q in altera fiat ꝯmissio ad hoc j. §. proxi. & §. cū aūt. vbi qñ actor & reus sunt diuersarum diœcesum impetrari pōt in diœcesi, vel in ciuitate ipsius rei, ſm Io. An volentem, q si actor, & reus sunt de eadē ciuitate, tunc etsi cā extra ipsam ciuitatē cōmitti possit, tū nō extra diœcesim. Et idem si sunt eiusdē diœcesis, non tū eiusdē ciuitatis, vel territorij. tunc. n. extra ipsam diœcesim non debet causa cōmitti, sed in aliquo loco idoneo ipsius diœcesis, quia text. dicit hic extra ipsas, q sic referatur ad ciuitatē vel diœcesim, vnde sunt, ſm Ioā. And. loquentē per disiunctiuā, vel. & aduerte, quia text. hic dicit ciuitatis vel diœcesis, non aūt territorij vel districtus, per ea quæ no. glos. in cle. ne Romani. §. sane. de electio. Limita tū supradictā regu. in 6. casibus hic expressis in tex. Septimo limita qñ causa matrimonialis esset deuoluta ad curiam per appellationē a sententia episcopi, quo casu curia ꝯmittit illā alteri episcopo extra diœcesim litigantiū non facta aliter mentione de hac cōstitutione, & hoc de stylo curię ſm Arch. & Ioan. And. Octauo limita nisi causa cōmittatur in curia, quia valent literę quæ citant aliquē ad curiā, licet vltra vnā dietā q̄uis de ista constitutione mētionē non faciant, ſm Compo. in d. c. nōnulli. dicentē secus esse in specialiter priuilegiato, vt non possit trahi vltra vnā dietā, quia nō valerēt literę in curia nō facta mētione de priuilegio, quia si Papa sciuisset, tale priuilegiū verisimiliter reseruasset. quæ rō cessat in pximo casu cū Papa sciat ius cōe, vt in c. j. ī. de ꝯsti. eo. li. ſm Imo. in d. c. nonnulli. in 5. col. Nono limita nisi in inquisitore dato per literas apostolicas in certa prouincia, quia poterit trahere vltra vnā dietā, ſm Ioan. And. & Imo. in d. c. nōnulli. & idē tenet Io. And. in c. vt offi. §. denique. j. de hereti. ex cuius dictis inferi, q iste tex. nō habeat locum in iudicibus, qui deputantur per certā prouinciā, vel per certū locū, quia tales in dicto loco, vel prouincia, & qualibet eius parte cognoscere poterūt, ēt si cognoscāt extra ciuitatē, vel vltra dietā, ſm Domi. ibi inducentē prædicta, quod si Papa cōmittat epo Florētino, vel alteri potestatē inquirēdi per totū dominiū Florētinorū ꝯtinentes beneficia deuoluta, vel sine canonica institutione, qđ poterit quis tūc trahi vltra vnā dietā, vel extra ciuitatē Florentiæ, ex quo non sunt deputati ad certā ciuitatem, sed ad totū territoriū, quod no. Decimo limita, qñ cā cōmittiē de expresso cōsensu partium, vt vult glo. j. sequens de quo ibi. Vndecimo limita, qñ diœcesis esset diuisa post rescriptum, vt reus remaneret de vna & actor de altera quo casu pcedi pōt ac si integra permāsisset, ſm Ioā. An. hic, in prin. de quo ēt per eū in c. q̄uis. el j. j. de præben. Duodecimo limita, qñ Papa ex certa scientia hoc faceret, vt s. per gl. in ver. literarū. & sentit Io. An. hic. intellige, q ꝯstet de certa scientia Papæ, qđ velit eam agitari extra diœcesim, vel ciuitatē, alias licet cā comittatē extra ciuitatē, vel diœcesim, tū debet agitari infra diœcesim, & tunc non attenditur cōmissio, sed locus vbi agitatē, vt s. per glo. in ver. nec audiantur. †In gl. in ver. nō ꝯmittatur in fi. & Ioā. An. asserit hic eam se vidisse sub bulla, vult tū gl. hic qđ cessante stylo ꝯsensus partiū nil operatē ex quo in cōstitutione apponiē decretū super quo ꝯcludit hic Imo. qđ actus nō annullat ex mero fauore partiū, sed ēt alterius, tūc ēt expressus cōsensus partiū nil operatē, vt p glo. ī. in ver. cōmittantur, iūcta gl. in ver. sedes apostolica. Secus si actus annullat ex mero fauore partiū sicut est hic, qđ non trahantur extra certum locum, nunc enim de expresso cōsensu partium valerēt literę, & ita tenet hic Lap. & Pet. de Ancha & facit quod no. per Ioan. An. in c. fi. ī. de rerum permu. nō tū sufficeret consensus vnius partis tantum per no. j. eo. in §. in nullo, vel tacitus consensus partium per no. per glo. in c. dispendia,

2, 3 (left margin); 4, 5, 6, 7 (right margin)

dia.& c. cũ in multis.š.eo.tit. & li.de quo ẽt vide per Domi. in c.fi.j.de offi.dele.super glo.in ver.non præsumãt,& per Imo.in 8 d.c.nõnulli.in 7.col. †In gl.in ver.ab epo.in prin. idẽ in archiepiscopo,quo ad suã diœcesim,non quo ad suã prouinciã,& sic si archiepiscopus impetrat ꝯ alios,vel alij ꝯ eum cõputatur dieta a fine diœcesis non a fine prouinciæ.facit quod no.in c.quãuis.el 1.j.de præb.sm Io.An.volentem post Arch.ꝙ illud quod hic dr̃ in ẽpo non habeat locũ in officiali ẽpi quamuis multi ꝯdicant sup quo ꝯcludit Lap.ꝙ si officialis epi agit vel conuenitur rõne officij sit idẽ qđ in ẽpo,secus si ratione suæ ꝑsonæ 9 vel alia de cã.ar.c.2.j.de ꝯstit.†In gl.in ver. nisi in fine.vult glo. ꝙ de propria natura istius dictionis nisi est,ꝙ ponatur exceptiue qđ no. ad statuta in quibus verba debent intelligi proprie, 10 vt in cle.qđ circa,de elec.& in c.in nr̃a,de iniurijs.†In gl.in ver. non audens in fi.tene menti ex gl.qđ qui non habet bonũ statũ in loco licitè dr̃ ille locus [a] sibi non tutus qđ procedit ſm Archi.& Io.An.ẽt si sua culpa hoc ꝓcesserit.ar. l.Papi.ff.de mino.& in c.quia diuersitatis.š.de ꝯcel.pb. ex quo tene menti, ꝙ põt quis allegare locũ non tutũ,ẽt si hoc processit ex sua culpa qđ no.& vide in l.si merces.§.culpæ.ff.loca. & ꝑ gl.no. in reg. imputari,j.eo.lib. sicut alias dr̃ de inimicitia q̃ excusat ẽt si sua culpa processerit ſm gl.sing.& Bal. ibi.in l. athletas.§.dat remissionẽ.ff.de execu.tu. nullo tñ casu quo ad effectum iuris ꝑtienit sine culpa.l.cũ talis.§.1.& ibi Bar.ff.de his qui.vt indig.in gl.in ver.ꝯ prædictos in fi.Idem tenet Archid.in casu econtra.s. si capitulũ vel ciuitas vellet impetrare ꝯ aliũ existentẽ de diœcesi,quia est eadẽ rõ.& ita sequitur Io. de Lig. Sed Io.An.hic ꝯ & licet opi.Arch.sit æquior,tñ opi.Io.An. est verior de iure ſm Imo.quia tex.hic non loquitur in istis casibus. posset tunc ha-11 bere locum recusatio vt vult gl.ꝑcedens.†In gl.in ver. vnã dietam. in prin. an aũt si trahatr̃ vel citetr̃ quis vltra vnã dietam teneatr̃ cõparere.vide per Ioã.An. in d.c.nõnulli.& ibi concludit Imo.in 6.col. ꝙ nõ si hoc est certum,alias si dubitatr̃ an sit vltra vnã dietã vel.nõ tenetr̃ cõparere ꝑ ılo.ꝑ Io.An.in c.olim. de exceп. Et an talis exceptio ꝙ non debeat qs trahi vltra vnã dietã poterit opponi ẽt post lit.cõtest. licet qs cõparuisset & nõ opposuisset.vide ꝑ Imo.in c.dilectus filius.l.š.e.in fi. & idẽ d.An. ibi.immo vr̃ quod possit opponi ẽt post sniam quia cũ id sit decretũ vt hic in fi.tex.certe nisi expressus consensus partium interuenerit processus sit nullus & tacitus cõsensus nõ sufficiat vt est dictũ.š.in gl.in verbo,non cõmittit.& ita tenuit d.Nic.in 12 d.c.olim.& facit gl.in ver.citet.in d.§.in nullo.†In ea glo. in fi. idem Archi.& Io.An.hic.Sed Io.de Lig.hic ꝯ vt in reali fiat cõputatio a fine diœcesis vbi est res sita per d. c.dilectus.& per c. ex parte.B.š.de fo.cõpe.& idem tenet Gul.in clem.1.de rescrip. Pe.vero de Ancha,& Dom.hic sequitur opi.huius gl.& idẽ Io. de Imo.in d.c.dilectus.in 4. col. dicens ꝙ ita seruaretur in practica.licet ꝯria opi. videatur de iure verior de quo ibi per eũ & hic per Do.dicentẽ idẽ esse dicendũ qñ quis conueniretur rõne ꝯctus,vel delicti. vt fiat computatio [b] a diœcesi domicilij. i. habitationis non loci ꝯctus vel delicti vt tenet Io.An.j.eo.§. in nullo.& sic sequitur ꝙ licet in loco rei site vel ꝯctus vel delicti, sortiatur quis forum vt in c.fi.de fo.compe. tamẽ per literas apostolicas non poterit ibi trahi si nõ ibi , sed alibi habet domiciliũ habitationis.Nec obst.c.dilecti.š.de foro compe.scilicet ꝙ vbi põt quis corã ordinario cõueniri ibidem ẽt possit corã delegato Papę siue possit conueniri rõne rei vel delicti vel cõtractus, & ita tenent ibi Inn.Ho.& Io.And.quia dicit intelligi qñ posset ibidem cõueniri corã ordinario,& sic qñ esset ibi inuentus, vt in c.Romana.§.contrahentes.j. de fo.compe.secus aũt si nõ esset inuetus in loco ꝯctus delicti vel rei site : quia sicut nõ posset ibidẽ tunc cõueniri coram ordinario vt d.§.ꝯhentes, ita nec coram delegato Papæ ex quo non põt trahi extra domicilium habitationis vltra vnam dietam vt hic dr̃,& ita tenet Pe. de Ancha.hic & Io.de Imo.in d.c.delictus,in antepe.col.& tene mẽti ex hac glo.ꝙ illa proprie dicitur diœcesis alicuius in qua quis habet domicilium habitationis, licet ex origine alibi sit natus, & sic in dubio appellatione domicilij , intelligit̃ de domicilio habitationis non originis secundũ gl.no.hic,& in cle.1. de fo. compe.quod inducitur hic per Pe.de Anch.ad represalias concessas contra Florentinos : an intelligatur de Florentinis origine,licet non habitatione vel econtra:de quo plene per Bar. in tractatu represaliarum in 7. vel 9. q. & in l. prouinciales. ff. de 13 ver.sign.& not.in c.1.j.de iniu.†Quid autẽ si reus habet domicilium habitationis in duobus locis quod esse põt ut in l.assumptio.§.iurisprudentibus.ff.ad munici.& sicut contingit in dominis temporalibus habentibus plura castra & loca in diuersis diœcesibus,& quandoque in vno, & quandoque in alio habitantibus.Host.& Io.An.d.c.nonnulli,super verbo possit, concludit ꝙ in realibus conuenietur a finibus diocesis vbi est res. Sed in personali in domicilio principali vbi plus cõuersatr̃,uel vbi est caput dignitatis , & si hoc non apparet inspicitur locus ꝯctus:& ita residet hic Pe.de Anc.ꝙ procedit qñ intra eius domicilia ꝯxit,secus si extra per no.š.aliàs autem si domicilia habitationis essent ęque principalia poterit quis trahi per vnam dietam a fine cuiuslibet diœcesis prædictorum domiciliorum secundũ Imo.in d.c.nonnulli,& vide quod no.j. §. proximo in 14 vlti.no.& š.per gl.in ver.eiusdem.†In gl.in ver.saltem. in prin. tene menti ex gl.primo de ista dictione saltem,quia eius natura est subsidiaria , vt sic deficientibus alijs remedijs recurratur vltimo loco ad illud cui iungitur dictio saltem,secundũ *Dom.* Secundo no.ex gl.ꝙ probatio per iuramentũ dicitur esse subsidiaria & debet admitti qñ aliter probari nõ posset vt hic in gl. Sed an contra tale iuramentum admittatur probatio in ꝯriũ. Io.An.hic ꝙ sic de quo hic per eum & in addi. Spe.in ti.de offi.iudi.§.fi.vers.6.quæren.sed Do.hic refert Rotam in decis.92.& 441.tenere contrarium,refert etiam hic Io.Cal.distinguentem an iuramentum sit delatum reo sciente,& excipiente , & sibi non nocet, secus si eo tacente,vt hic per eum . Quid autem si actor & reus simul concurrant quia actor velit probare per iuramentum,reus vero ꝯrium per alias probationes ꝙ vterq; debebit admitti,& quod ille obtinebit qui melius probat vt.š.de tenuti. super hoc,secundũ *Do.* tu dicas ꝙ si reus velit alio mõ probare quia per iuramentũ ipse dẽt proferre vt est text. in c. ad nostram.supra de proba.immo probatur ibi quòd nõ debet tunc admitti probatio subsidiaria per iuramentum , & ex hoc videretur indistinctè tenere id quod dixit supra Ioan. And.scilicet quòd possit contra tale iuramentum probari contrarium sicut in simili per glo.no.hoc determinat Bal.in d.l.1.C.de reb. credi. In statuto quod de damnis datis credatur iuramento dãnum passi quod poterit probari contra tale iuramentum , de quo etiam per eum.in l.contra negantem.ff.ad l.Aquil.& vide per glo.in ver.affectatę.in c.2.j.de tempo.ordi.& per Innoc.& 15 Ioan.And.in c.quia propter.§.illud.supra de elec.†In gl.in ver. proprium iuramentum,in prin. vult gl.no.ꝙ iuramentum [c] dicatur legitima probatio,& idem voluit gl.in fi.c.pastoralis.hic alleg.licet glo.ordi.in c.fi.ff.quod metus causa,voluerit contrarium dicens quòd vbicunque requiritur legitima probatio nõ admittatur probatio per iuramentum.In gl.in vers.in causa,in fi. adue.te quia iudex in causa principali non debet procedere etiam citando vt dicit Ioan. Andr. hic antequam fiat pędicta probatio,& si fieret dicta probatio per testes esset hic casus in quo fit probatio iudici per testes absq; citatione partis, & hoc ideo quia fit ad prorogationem iurisdictionis secundum no.in c.fi.supra qui ma.accu.pos.& per Barto.in l.ait prætor.§. si debitorem.ff.quæ in fraud.credito.& per Bar.in l.sed si hac.§.prætor.ff.de in ius vocan.Et hanc glo.inducit hic Domi.ad statuta dicentia quòd in causa nõ procedatur , nam non dicitur iudex procedere licet absoluat partes ab obseruatione iudicij vel cõdemnet partem in expensis,& eas taxat vt hic in glo.

ADDITIONES.

a Celsus. Locus sibi non tutus. Adde quando dicatur locus nõ tutus. vide per Barba.consi.47 .incip.propè est,in 3.col. in 4. volu. Nicol.Supe. Adde melius per Panor c.cum R.de off dele. & c.accedens.el 2.vt li non contest. Card. in clem.1.q.27.de fo.compe.& in cle 2.§.notorium de re iud.

Vinc.G. Locus tutus, quis dicatur,ponit Caeal. de Bonocomp. in tracta. de pot. Pap.nu.49.quod habetur in lib.10.tract.fol.144.

b Celsus. Vt fiat computatio a diœcesi domicilij. Adde Bar.in l.1.ff.si quis cautio.Bar.C.e.in l.an itinere.q.8.ff.de verb.signifi. Panor. c.dilectus filius. nu.3. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in versi computatio dietarum.eo. tit. de rescrip.in auth.& Alex.consi 12.col 1.in fi.volu.4.

c Celsus. Iuramentum dicitur.Adde Fely.in rub.de proba. in 3. col. ver. in auth.Nico.Supe. Adde Lanfran.de Orta.in c. quoniam contra.§.testium depositiones.nu.24.ver. attendite tamen,de proba.

Vinc.G Adde ꝙ iuramentum regulatur secundum naturam contractus super quo interponitur.Ruyn.consi.16 nu 14.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Iudex qui eligitur à parte licet non possit recusari : fallit tamen ex noua causa &c. nu. 2.*

3 *An dispositio huius tex. locum habeat in causa appellationis.*

Versi. cum autem. Non debet actor contra reum diuersæ ciuitatis impetrare delegatum in propria diœcesi,sed ipsius rei vel in alia, non tamen distante per vnam dietam. hoc dicit vsque ad . §. in nullo. Nota primo iuncta glos. in versicu. recuset.quod sicut impetratio iudicis delegati spectat ad actorem secundum

no.in

no.in c.si quis ĩ.ĩ.de fo.cõpe.& j.in glo.in ver.recuset. ita & si reus hẽt plures iudices ordinarios,electio spectat ad ipsũ actorẽ,& põt eligere quẽ vult.facit l.cum clericis.C.de epi.& cler. est tñ dña inter ordinariũ & deleg. quia si actor vult agere tenetur necessario adire vnũ ordinariũ iudicẽ ipsius rei, vt in ca. cũ sit.ĩ.de fo. cõpe. sed si vult impetrare non cogitur impetrate iudicẽ ordinariũ ipsius rei,sed pt aliũ,prout hic dr̃ per Imo. in d.c.dilectus.el 2.ĩ.c. in pe.col. in prio. Scd̃o no.ꝙ si actor & reus sunt diuersæ ciuitatis, & dię̃cesis põt actor impetrare in alia ciuitate,vel dię̃cesi,dummõ non distet vltra dietam a fine dię̃cesis ipsius rei.ẽt si non sit eadẽ prouincia ſm Arch. Idẽ tenet Cõpostel.& Io.An.in c.nonnulli.extra eo.& in c.fi.ĩ. de iudi..Sed Host.in d.c.fi.cũ quo transit d.Ant. in d.c.nonnulli.tenet in hoc ɔ̃rium.& idẽ Imo.hic dicens, ꝙ non corriguntur iura antiqua dicentia,ꝙ non possit quis trahi extra prouinciã, & iõ de rigore iuris hæc opi. esset verior. ſm Imo.in d.c.nõnulli. in 7.col.dicit tñ esse menti tenen.dictũ Io. An.volentis ɔ̃rium. & idẽ voluit Arch.3.q.6.neminẽ.& Do.hic.pro quo facit verbũ 1 libere,de quo hic in tex. & ita ẽt transit hic Pe.de Anc.† In gl. in ver.recuset.in fi.no.quia licet nõ possit quis recusare iudicẽ quẽ elegit,vt in auth.offeratur.C.de li.ɔtest.m̃ fallit,nisi ex noua cã vel ex antiqua de nouo ꝑueniẽte ad notitiã, vt hic in gl. licet gl. dixent ɔ̃rium, & malè in auth.habita. in ver.optime. ne filius pro patre,& idẽ qd̃ glo. hic.dicit Bal. hic de ɔsultore, vel arbitro electo,vt l.non distinguemus.§.cũ quidã. ff.de arb. quod no.In glo.j. in ver.traxerit. in fi. vide qd̃ dicẽ.j.§.proxi.

2 † In gl.in ver.dietã,in fi.idẽ Arch.& Ioã. An.& dẽt in tali dieta ɔsiderari non solũ ɔsuetudo loci.sed ẽt qualitas, & ę̃tas personę,& ɔputatur hæc dieta a fine ciuitatis, uel dię̃cesis ipsius rei, vt ĩ.§.proxi.& d.c. nõnulli.& istud fuit ę̃quũ,quia per totã dię̃cesim reus non vr̃ grauati,cũ & ibi corã ordinario possit trahi vt in c.cũ eps.j.de off.ord.,fit ergo cõputatio a fi.dię̃cesis etiam in ea parte quæ magis distaret a ciuitate, vel habitatione rei, licèt fortè a fine habitationis suę̃ essent plures dietę̃,vt hic per Pe.de Anch.& per Io.An.in d.c.nonnulli.& in eius mensuratione dẽt ɔsiderari via cõior vsitatior & frequentior ſm Io.An. in c.olim.ĩ.de excep.vbi ponit qd qñ vię̃ per aquã,uel per terrã diuersimode distant,de quibus ẽt uide per gl. no. in d.c.nõnulli.& ibi per Doc.

3 † In glo.in uer.remotus.in fi.no.gl.& idẽ sequuntur hic Doct.Sed an dispõ huius tex. locũ hẽat in cã appellationis.Io.An.hic ɔcludit qd̃ si actor,& reus sunt eiusdem dię̃cesis,locus qui est cõpetens in cã principali erit in cã appellationis.vñ dẽt cã appellationis in eodẽ loco cõmitti, & ita est tenen.per no.ĩ.§.proxi.& ita Doct.sequuntur,quicquid hic alr̃ distinguat Lap. Si uerò sunt de diuersis dię̃cesibus, & apellet actor,erit idem,quia dẽt reus trahi in cã appellationis,sicut in cã principali cũ actor sequatur forũ rei, siue corã ordinario,siue iudicẽ delegatum impetrare velit, ut in tex. Sed si appellet reus,dicit Io.An.se audiuisse, ꝙ curia dat iudices in eodẽ loco, itaꝙ eiusdẽ rei originalis habeatur rõ in cã appellationis sicut in cã principali.facit qd̃ no.Ioã. An.in d.c. nonnulli. in ver.ne quis.& facit j.de offi.ordi.vt litigantes. ex quo infert hic Ioan. An. qd̃ si cã esset bñficialis vel talis quę̃ per appellationẽ esset in curia ibi tractabit̃ vel cõmittet̃ in loco,vñ delata est ꝑꝑ æquitatẽ illius c.ſm Io.An.& alios Doct.hic,cx quo infert Imo. hic qd̃ licèt ipse appellans qñq; dicat̃ actor, non tñ quo ad oĩa, vt hic patet,& no.in c.in p̃sentia.ĩ.de renũ.& in l.hi qui. C.de appel.& per gl.in l.per hanc.C.de tẽp.appel. Et refert hic Pet.de Anc.Io.An.alibi tenentẽ,idẽ esse dicendũ in cã recõuentionis, q̃a si Mediolanensis ɔuẽtus Mediolani ꝑ lr̃as apostolicas a Bononiensi poterit eũ ibidẽ recõuenire, nec obijcere poterit Bononiensis,qd̃ non possit extra suã dię̃cesim cõueniri, & sit rõ, q̃a illũ iudicẽ elegit, ergo eius iudiciũ in cã recõuẽtionis declinare non potest,vt l.cum Pap.C.de sententijs. Et eadem esset ratio in Veneto appellato Bononiæ in causa in qua fuit actor, ut ibidem debeat respondere postquàm ibi in principali causa reum traxit.& illum locum elegit secundum Pet. de Anch.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatus non potest cognoscere de causa delegata extra locum sibi designatum sine expresso partium consensu.*

2 *Qualitas requisita in delegato respectu personarum, uel loci, requiritur etiam in eius subdelegato.nu.3.*

4 *Delegatus Papa licet possit extra locum cognoscere de partium consensu, an tamen possit ibidem delegare alijs personis quàm expressis.*

5 *Partes non possunt conuenire inuito iudice ut in alium, locum citentur.*

6 *Capi. Statutum. §.in nullo quoque, an habeat locũ in meris executoribus.*

In nullo quoque. Non p̃t delegatus citare seu de cã cognoscere extra locũ commissionis sine exp̃sso ɔsensu partiũ,nec subdelegare in locis, 5 uel ꝑsonis alijs quã hic exp̃ssis.h.d. vsq; ad §.insup. † No.j.ibi p̃dictorum,iuncta glo.quia oẽs casus cõprehẽdunt, ex quo infert hic Io.An.ꝙ si ille qui ꝑꝑ timorẽ aduersarij impetrauit extra locũ sibi & reo cõem, si mõ dicit timorẽ cessasse per recõciliationẽ,uel aliter petat qd̃ iudex ꝓcedat in loco cõi, ꝙ iudex nõ poterit,nisi & aduersari⁹ exp̃sse ɔsentiat. agat ergo talis corã ordinario, si non vult agere in loco quẽ elegit,uel impetret aliud rescri.ſm Io.An.Et idẽ d̃t Io.An.ĩ.§. ꝓxi. esse in casu cõ, q̃a lz si post ĩpetratũ & p̃ntatũ rescriptũ sine ipsius fraude superueniret timor aduersarij non posset actor petere, ꝙ delegatus subdelegaret extra illũ locũ, nisi de exp̃sso ɔsensu ꝑtiũ, ut hic a in tex.ſm Io.An.† Scd̃o no. ꝙ qualitas req̃sita ĩ delegato respectu ꝑsonę̃ vel loci requirit̃ ẽt in eius subdelegato,ex quo tenementũ, ꝙ ille q̃ subrogat̃ dẽt esse eiusdẽ qualitatis & ɔdĩtiõis cui⁹ ẽ subrogãs, & sic allegat̃ iste tex.ꝙ q̃ nõ fuisset idone⁹ a principio tpe delegationis nõ p̃t subrogari, vt hic dr̃. facit l. pabolani.& ibi oo.ꝑ Bal.C.de epi.& cle.& sic facit ꝙ eps ad quẽ ẽ deuoluta electio dẽat de illis ꝑsonis eligere de q̃b. debebãt electores de quo ꝑ gl.in ver.monasteriorũ,ĩ cle.j.j.de sup. neg.p̃l. & ꝑ Io.An.ĩ reg.ɔ̃.eũ.j.e.li.in mercutia.Quę̃rit̃ an delegat⁹ existens extra dię̃cesim possit committere seu subdelegare intra dię̃cesim vices suas. & ɔsidera, ꝙ aut ipsi delegato nondũ erat facta præsentatio rescripti intra diœcesim, seu locum cõmissionis,& extra fieri non possit,quia præsentatio rescripti,& acceptatio vr̃ esse de actis,& esse quid iurisdõnis, ergo extra territorium fieri non põt.facit qd̃ no.in c. q̃uis. in glo.& in c.si a subdelegato.j.de off. dele. eo.li. sed si erat sibi facta p̃sentatio, tunc licet existat extra dię̃cesim, uel locũ cõmissionis non vr̃ qd̃ sit prohibitũ subdelegare in loco cõmissionis,q̃a hoc non ꝓhibetur hic,& ita vr̃ tenere Io.An.in c.si is cui.j.de offi.dele. & ibi Do.dum alle.c.nouit.ĩ.de offi.le.& uid̃e ibi dicta.& in l. fi.ff.de offi.p̃fe.vt.& in l.obseruare.in fi.ff.de offi.ꝓcon.in q̃b. ꝓbatur dicta distinctio.Itẽ subdelegare nõ vr̃, qd̃ fieri possit, nisi in uirtute iurisdõnis,ut per Arch.& Doc.in d.c.si a subde-3 legato.uide Bal.in l.aliqñ.ff.de offi.ꝓcon.†Vltimo no.ibi q̃uolibet, ꝙ delegatus Papæ possit extra locũ deputatũ de exp̃sso cõsensu partiũ cognoscere, non tñ posset ibi subdelegare uel alijs personis q̃ hic exp̃ssis ẽt de exp̃sso ɔsensu partiũ, cũ tñ ĩ. fecerit exceptionẽ, quo ad citationẽ & cognitionẽ, ſm Io.An. ex quo concludit hic Lap. ꝙ de cõsensu partiũ nõ possit de cã cognosci in loco nõ insigni ẽt si ibi esset copia ꝑitorũ cũ ista duo simul req̃rãt, vt ĩ.ĩ pri. & ɔsensus ꝑtiũ nõ p̃t opari nisi tñ ĩ casib.hic exp̃ssis. & ita tenuit Io.An.ĩ addi. Spe.ĩ ti.2.§.excipi 4 p̃t.ver.itẽ qd̃ nõ ẽ ɔstitut⁹,& ita seq̃t̃ hic Do.& Pe.de Anc.† In gl.in ver.deputat⁹,in prin.req̃runt̃ ergo duo ad hoc, vt delegatus possit citare.s.vt nõ exeat locũ in quo facta est cõmissio,de quo in scd̃o ꝙ ille loc⁹ nõ distet ultra unã dietã.& tertio req̃rit̃ ꝙ loc⁹ sit signis, vt ĩ.in §. nec audiant̃,ſm Io.An.dicẽtẽ qd̃ si locus,vbi hę̃c tria ɔcurrũt nõ posset hẽri,dẽt hoc nũciari Papæ q̃ ꝓuidebit hoc exp̃sso in rescripto.In c.gl.in fi.uide no.ĩ.ꝑ gl.in ver.ciuitatib.& ꝑ do.Nic.c.fi.ĩ.de rerũ ꝑmu.ĩ prin.& ĩ c.olim. ĩ.de exce.circa fi.& in c.nõnulli.ĩ.e.2.col.& tex.in c.fi.de iudi. iũcto suprascripto.& ibi Panor.an delegatus dẽat esse de eadẽ dię̃cesi.intellige qñ vellet se cõferre murata dię̃cesi in qua erat deputatus,alˢ secus esset puta si dię̃cesis esset magna,quia licèt locus ɔmissionis esset,ultra unã dietã,tñ posset se appropinquare in dię̃cesi,& ualebit iudiciũ dũmodo reũ nõ trahat,nec procedat extra dię̃cesim in qua deputatus est,& locus sit insignis quo casu talis locus ubi dẽt procedi attenderet̃ & non locus ɔmissionis,ut ĩ.in §.cũ uerò.& §.cũ aũt,& per gl.ĩ.in uer.nec audiant̃.quæ ita intelligi dẽt,& ita sequit̃ hic Io.An.& Pe.de Ancha.ex quo infert̃ qd̃ si in casib.exceptis in d.§.cũ uerò.Perusinus ɔ̃ Perusinũ,vel in §.cũ aũt.Perusinus ɔ̃ Florentinum impe 1 tret iudicem dię̃cesis Senensis distantis vltra vnam dietã dummodo iudex intra dię̃cesim illam & j.dietã se ɔferat,& ibi citet pariter ualebit iudicium.non ergo curat̃ latitudo dię̃cesis ipsius iudicis,sicut nec in reo ſm Io.An. & ita tenet hic Do. & d.Nico. in d.c. olim. Et per prædicta concludit etiam hic Domi. quod quando in lata dię̃cesi iudex est remotus ultra unam dietã a fine dię̃cesis ipsius rei ex quo actor talem impetrando fuit in culpa debebit ministrare expensas iudici factas in veniendo & conferendo se in diœcesi prædicta ad locum.j. dietã a fine dię̃cesis ipsius rei ſm Do. concludentẽ ẽt ꝙ si delegatus est

datus

A D D I T I O.

a V.G.Nota ꝙ Delegatus principis cũ meri & mixti imperij delegat.Ruy. cõsi. 66.n.6.li 3, & cõcurrit cũ ordinario in ꝑtate & iurisdõne cõs.60.n.24 li.5.

datus in ciuitate, vel diœceſi poterit ēt inuitis litigatoribus cognoſcere infra eādē in quocunque loco dummō talis locus ſit inſignis, vt ī. in ver. nec audiatur. Et idem ſm eum ſi ſit datus in loco inſigni, & velit ad ciuitatē venire vel ad aliū locū inſigne, certè poterit illud facere tñ in prædictis duobus caſibus non habebit expenſas, cum ex ſua voluntate pficiſcatur, vt j. in §.inſup. ſecus ſi ex neceſſitate, puta ſi eſſet datus iudex prælatus eccleſiæ ruralis, q velit venire ad ciuitatē, vł locū inſignē eiuſdē diœceſis, quia tunc habebit expenſas a partibus, intellige niſi malitioſè iudex faciat, puta omittendo locū viciniorē magis aptū partibus, quo caſu poſſet tunc cōpelli per ſuperiorē, vt eligat locū magis idoneū ſm Do. & Pe. de Anch. hic referentē Io. Cal. idem tenere. & facit ad pdicta, quod no. in c. cum eps. j. de offi. or. Sed aduerte, qa qñ ex neceſſitate, vel iuſta cauſa iudex vult procedere in alio loco, non tñ mutata diœceſi, licèt hoc poſſit inuitis partibus, vt ī. tñ ſecus vr̄ qñ ex ſola voluntate. vnde non vr̄ procedere qđ dicit ī. Do. qō eſt deputatus iudex in loco inſigni qđ poſſit cognoſcere ī ciuitate, vel in alio loco inſigni, quia imò nō pōt extra locū cōmiſſionis, vt hic in tex. ex quo nō ſubeſt iuſta cā, vnde reqreret expſſus cōſenſus partiū, vt dr̄. j. in glo. pxi. ſecus aūt qñ ſubeſſet iuſta cā, qa tunc poſſet inuitis partibus, vt patet in exēplis ſupra poſitis. Et ad pdicta vide no. per Lap. in ſua allega. 121. quæ incipit, Ciuitas. & per Do. Nic. & alios Doc. in d. c. olim. & in c. fi. ī. de re. permu. & ibi ſing. de his. In glo. in ver. citet. in fi. idē Archi. & Ioā. An. & no. glo. pro eo qđ eſt dictū ī. in §. cū verò. in gloſ. in ver. vnā dietā, in prio. & dic vt ibi. †In glo. in ver. expſſus. in fi. idem

5 Arch. & Io. An. qđ no. pro his q̄ dicta ſunt. ī. in §. cū vero. in gl. in ver. cōmittat. Et dicit hic Io. An. qđ inuito iudice nō poſſint partes puenire, vt ad aliū locū eitentur, & cā agiteī, ſi tñ iudex citaret videretur pſentire, argu. c. ex literis. ī. de trāſla. & in l. 2. §. ſi & iudex. ff. de iudi. qđ ſine dubio procedit, qñ apparet de expſſo pſenſu partiū, qa tacitus non ſufficeret, & ideo ſi iudex delegatus ſuit in certo loco deputatus, & procedit in alio partes citando, quæ litem pteſtant, & teſtes producant, nō valebit proceſſus factus extra locū deputatū, qa talis tacitus pſenſus partiū non ſufficeret, vt dicit hic glo. no. & ita tenet Rota in deciſ. 380. quæ incipit, Item ſi iudex, ſequendo gl. no. hic. ex qua gloſ. no. hic Domi. q proceſſus factus partibus non pdicentibus nō validat iudiciū qñ iudex careret iuriſdōne, licèt pcedendo ad vlteriora videatur tacite pnunciare ſe cōpetentē ſm gl. no. in l. a. §. ſed ſi dubitetur. ff. de iudi. de quo vide ī. in §. cū verò. in gl. no. in verbo, nō cōmittat. & ibi per Do. & per Rotā in d. deci.

6 in fine. †In glo. in verbo, vices ſuas. in fi. idem Arch. & Ioā. An. ex quibus no. q in meris executoribus, qui dantur ad vnū certū articulū ſine iuriſdōne nō hēt locū iſte tex. nec quo ad perſonas, nec quo ad loca pp quæ pcludit Io. An. hic, & Archi. idē eſſe in executoribus gratiarū, ſed ſolū procedat iſte tex. in iudicibus cauſarū quorū eſt citare & inuitos ptrahere. Circa perſonas tñ executorū gratiarū dicit Io. An. qđ curia ſeruat quod hic dr̄ in prin. c. et vide dicta ī. in prin. ſuper glo. in verſi. cauſę. Super quo tñ at. ex dictis Doctorū ſic conclude qđ executorū quidā dantur ad vnū merū & nudū articulū ſine iuriſdictione, & in talibus non hēt locū iſte tex. nec quo ad perſonas ipſorū, nec quo ad loca, vt tenet glo. hic. & ī. in ver. cauſæ, & tenet ēt Rota in antiquis in deci. 118. vbi alleg. iſtam glo. ſm Do. hic. hoc etiam tenet Rota in nouis in deciſ. 369. quæ incipit, Itē ſi informat. puta ſi cōmittatur ſimplici clerico prouiſio, vel inductio in poſſeſſ. alicuius beneficij. Aliqñ executores dantur ad certū articulū cū iuriſdōne, ut in bñficialib. ſic qdam danī ſuper gratia pauperū clericorū p obligatos ad prouidendū eis in beneficijs propter ordines illis conceſſos ſm formā c. relatū. & c. cum ſm. ī. de præben. & in talibus locū hēt diſpō iſtius c. tam quo ad perſonas, q̄ quo ad loca, cum iſto caſu literæ pauperū ſint literæ meræ iuſtitiæ ſm glo. in c. ſi pauper. j. de pben. & in cle. j. de conceſ. præb. & ita tenet Rota in antiquis in deciſ. cc. ſm Do. hic. Aliqñ dantur executores pro clericis pauperibus non p illos, qui promouerunt ad ordines, ſed p alios, & tunc cum iſtæ literæ non ſint de iuſtitia, ſed de gratia, iudicari dēt in eis, vt in alijs literis pten̄tioſis, ſuper quibus dic, q aliqñ ex forma literarū executores habent procedere, vt meri exe-

a cutores, quia mera executio [a] factū cōmittitur, & in iſtis nō habet locum iſte tex. quo ad loca, ſed quo ad perſonas ſic, vt ī. dicit Io. An. & tenet Rota in deciſ. 200. & in d. deciſ. 369. dicit Rota quod licet diſpō iſtius tex. in meris executoribus ſniarum, & gratiarū non ſeruetur, quo ad loca, vt hic no. Io. Mo. & Arc. licet quo ad perſonas de ſtylo curiæ bene ſeruetur, vt ī. p Ioā. An. tñ talis ſtylus locum non hēt in ſubdelegatis quibus non cōmittitur, niſi nudum miniſteriū, puta prouiſio, vel inductio in corporalē poſſeſſionē quæ ſine quacunque cauſæ cognitione fieri pñt, & iō ſimplicibus clericis cōmittuntur, ſicut dr̄ de examinatione teſtiū, vt no. in ca. cū Bertoldus. ī. de re iu. & in cle. j. de offi. dele. & ita tenet Guil. in extrauaganti ſedes, & facit qđ no. Io. An. in c. ſuper qōnum. in prin. ſuper ver. ſi ergo. ī. de offi. dele. & per Spec. eo. ti. §. j. ver. ſed nunqd. Aliqñ executores ex neceſſitate literarū habent pcedere cū cauſæ cognitione, qa non ſunt meri, tunc in iſtis locū hēt diſpō iſtius tex. tam quo ad pſonas q̄ quo ad loca, vt determinat Rota in deci. 360. quæ incipit, Ex hoc. dicens, qđ ſi executor eſt datus cū cā vocatis vocandis per oīa locū hēt iſte tex. tā quo ad perſonam executoris q̄ quo ad loca ciuitatis uel diœceſis. iō non poſſent extra locū deputatū, niſi de expſſo pſenſu partiū, vt hic in tex. & pdicta pcedunt nō ſolū in executorib. ſed ēt in ſubexecutorib. ſeu ſubdelegatis eorūdē, vt p Rot. i deci. 403. q̄ incipit, Itē fuit dubitatū vtrū ſubexecutor. dicēs q ſubexecutor ſniæ diffinitiuæ nō poterit taxare fructus, in qb. victor fuerit pdēnatus, niſi talis ſubexecutor, quo ad pſonas, & loca ſeruet qualitates hic expſſas. rō qa talis dr̄ mixtus executor, & cū cāæ cognitione pcedere dēt citata pte, & licèt quo ad loca de uoluntate partiū poſſit pcedi extra tñ quo ad qualitates pſonæ hic reqſitas pſenſus partiū nihil operat, vt hic in tex. ſm Rotā ibi adducentē ad pdicta Inno. in d. c. de cætero ī. de re iudi. Et aduerte, qa pdicta vñt abſq; dubio pcedere, qñ executores aſſumunt partes iudicis ex neceſſitate, vt qa arctanī ad ſic pcedendū ex forma cōmiſſionis, q qñ fit colligiī ex notatis per Inn. in c. fi. ī. de pſum. tunc enim dēt in iſtis per oīa ſeruari diſpō huius ca. vt ī. & tenet Do. Fl. in cle. j. de cōceſ. pb. tñ dubitaī q d ſi executor ad id nō tenebaī ex forma cōmiſſionis, ſed voluntariè ſibi aſſumit partes iudicis qđ facere pōt ſm no. in d. c. fi. an dicto caſu iſte tex. locū hēat quo ad pſonas, & quo ad loca. Gui. in extrauaganti ſedes, tenet q nō. & idē do. Flo. in d. cle. j. & idē Rot. in d. deciſ. 200. dicēs ita ex æqtate fuiſſe pnunciatū, vt ſit pceſſus validus, & idē tenet Domi. hic, qa impetrans nō fuit in culpa ex quo executor voluntariè aſſumpſit partes iudicis. credit tñ hic Do. qđ ſi executor velit aſſumere ptes iudicis ipſe debeat ſubdelegare in loco vicino per vnā dietā, vel ſe illuc pferre ne partes fatiget, vt hic in tex. phibente citationē ad locū remotū vltra dietā. Nec ob. qđ hic phibeī nō poſſe, quē cognoſcere vel ſubdelegare extra locū cōmiſſum, nā hoc pcedit in his, qui principalr̄ danī, vt iudices. ſecus ſi vt miniſtri ſeu meri executores, qa tales pñt cōmittere extra locū ſibi cōmiſſum, vt releuent ptes ab expēſis, ex quo habuerūt principiū validū, arg. c. ſtatuimus. j. de off. dele. ſm Domi. qđ dictū pōt pcedere ſubſiſtente cā de qua in d. c. ſtatuimus. aīs non vr̄, qđ poſſit pcedi uel cōmiſſio fieri extra locū, ut hic in tex. hñte locū in executoribus mixtis uel qñ aſſumunt partes iudicis quo caſu iudices dicūtur, ut no. i d. cle. j. de off. dele. Iō non pñt citare extra loca hic deputata, & dēnt eſſe pſtituti in dignitate ſm Imo. in d. cle. 1. & tenet Rot. in d. deci. 403. Et pars impetrās debuit cogitare hoc euenire poſſe, ut in d. cle. 1. Et refert hic Domi. Rotā in antiqs tenentē, qđ licèt de ſtylo curiæ ēt in meris executoribus dēat quo ad pſonas ipſorū ſeruari tex. huius c. tñ ſi cācellaria daret aliū executorē nō habentē qualitates requiſitas in pſona qđ teneret datio, qa ſtylus cācellariæ non hēt qđ ſi dentur alij qđ nō ualet datio, & qa pęna de qua hic non eſt extendenda ad alium caſum, ut de pę. diſtin. 1. pęnæ. ut hic per eum.

ADDITIO.

a V.G. Nota q executio fit non obſtante ptermiſſione ſolennitatū & ordinis iuris in cauſa ciuili, quando conſtat de ueritate rei, quia non curantur tūc ſolemnitates huiuſmodi, nec ordo iuris. Thom. Gram. Deciſ. 36.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet gratis iudicare. Nec tamen præſumitur corruptus ſi munera ſint parua. Nec tenetur exire domicilium ſuum proprijs expēſis. Et paupertas excuſat ab onere expenſarum. Et quid ſi ſententia ſit lata precibus uel amicitia, de his omnibus uide nu. 2. 3. 4. 5.*

6 *Sententia diffinitiua uenit appellatione iudicij. Et appellatione lucri non ueniunt parua munera. Quid ſi ratione infirmitatis partes maiores reſidentiam faciāt in loco, aut equus alicuius moriatur uide. nu. 7. 8. 9.*

10 *Delegatus ordinarij, an aliquid accipere poſſit a partibus. Et partes qualiter debent contribuere pro expenſis. & nu. 11.*

Paupertatis priuilegia qualia, & quæ ſint.

a **Inſuper.** Delegatus nihil a partibus recipere debet, niſi eſculentū [a] & poculentum ſponte oblatū qđ paucis poſſit diebus cōſumi uel moderatas expēſas ſi non ſunt paupe-

ADDITIO.

a Ni. Su. Eſculentū & poculentū. Adde Doct. in c. cum ab omni. de ui. & ho. cle.

pauperes, qñ pro necessitate vel utilitate causæ non malitiosè extra domicilium accederet. h.d. vsque ad §. assessorẽ. †No. primo iudicem debere gratis iudicare, de quo plene. in c. cum ab omni. ꝭ. de vita & hone. cle. & in c. j. ꝭ. de re iudi. In tñ quod si aliquid daretur iudici & vt iustam ferret sñiam dr iudex corruptus, & sñia esset ipso iure nulla, vt est tex. no. in l. 2. ff. de cond. ob tur. cãm. †Secundo no. qd in paruis muneribus, quæ consistũt in comestibilibus non p̃sumitur iudex corrumpi, qñ talia munera sponte, & liberaliter offeruntur cũ liberalitas offerentia tollat suspitionẽ, vt 18. dist. de eulogijs. & in c. & si qões. ꝭ. de simonia. & ibi plene per Ioã. An. †Tertio no. qd delegatus non tenetur suis expensis exire propriũ domiciliũ pro cã sibi cõmissa, de quo ȷ. †Vltimo no. qd paupertas excusat ab onere expensarũ quæ cã iudicij soluuntur, de quo ȷ. Abb. expensis verò, qñ est ꝯdemnata pars alteri parti, vide in c. finẽ litib. ꝭ. de dolo & cõtu. vbi dr qd si non põt soluere luit in corpus die vt ibi. †In glo. in uersi. gratis. in fi. vide in l. uenales. C. qñ prouoca. Et quid si sñia fuit latę precibus vel amicitia, vide in l. seruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Treb. Et quid si fuerunt testes corrupti vide in l. j. ff. de fal. & in c. licet cãm. ꝭ. de pba. Et quid si fuit corruptus aduocatus. uide in l. j. C. de aduo. diuer. iu. Et quid de notario. uide in l. fraude. ꝭ. de iure fisci. & de his oibus. in d. c. 1. †In glo. in uer. iudicium. in fi. no. ꝙ appellatione iudicij venit etiã sñia [a] diffinitiua, & cætera acta causæ, de quo per Inno. in c. de causis. de offi. dele. & plene per Io. An. in reg. in iudicijs. ȷ. eo. li. †In glo. in uer. nisi in fi. no. ꝙ prohibitus recipere nõ posset recipere ẽt in vno nummo, licèt alĩs dicatur qd de minimis non curat p̃tor. in l. scio. ff. de in inte. rest. & uide alias per glo. in c. cum cãm. in prin. ꝭ. de emptio. & uendi. In glo. in uer. paucis. in prin. idẽ Arch. In ea. glo. in fi. Hostiẽ. in d. c. & si qões dixit de tribus diebus. †In gl. in uer. cõsumi ibi lucra, no. qd appellatione lucri non ueniunt munera intellige in parua quantitate, vt hic dr, & uide per glo. in c. non licet. xj. q. 3. In ea. glo. in fi. uide ꝙ no. in d. l. scio. & in l. 1. dest. hic alleg. In glo. in uer. pp cãm. in fi. uide in Spe. in ti. de salarijs. §. j. uer. quid si alicui. In gl. in uer. moderatas ibi, nec credo hanc opi. sequuntur hic do. per tex. hic ibi occasionẽ &c. nam si deberet fieri deducto ad quid assumeret hanc occasionẽ, & rõ diuersitatis inter uictorẽ & iudicẽ est, quia uictor lingat pro iure suo, sed iudex delegatus p̃ iuribus partium. In ordinario aũt, ideo secus dr, quia ille habet salarium, vt in §. illud hic alleg. & tene menti hanc glo. in quibus casibus, & quæ personæ debeant deducere expensas quas domi fecissent. In ea. glo. ibi, vnde dico idẽ sequuntur Doct. & facit tex. hic, in princ. c. †In ea. glo. ibi vecturã æquorũ, uide in Spe. in ti. de salarijs. in princ. qd si ęquus moriatr. Et qd si rõne infirmitatis maiorẽ residẽtiã faciant in loco. & qd si p fructũ res eorum perdant. & quicquid ibi dicat damna nõ sarcientur, vt in c. in nr̃a. ꝭ. de iniurijs. secundum Io. An. & vide per Inno. in c. sicut. ꝭ. de iureiu & per Doct. in §. non omnia. hic alle. in prin. Et per Cy. in l. quoniam multa. C. ad l. iuliam de vi. Concludit tamen hic Bal. ꝙ aut ille qui fuit captus mittebatur per loca periculosa ita ꝙ mandantes potuerunt cogitare hoc euenire posse de facili, tunc veniũt dãna. ita intelligatur glos. in d. §. non omnia. secus si nõ per loca periculosa, & cõtingit casus qui p̃uideri nõ potuit. & ita loquatr Io. An. hic. & tex. in d. §. non oĩa arg. l. si pecuniam in fi. ff. de condi. ob causam. & in l. si. vt certo. §. interdum. ff. commo. †In ea. glo. ibi quid dicemus vide de his in c. cum ab omni. hic alleg. & per Spe. in ti. de salario. §. j. ver. sed pone. Et tene menti ex hac glo. quam sequũtur Doc. Primo ꝙ ordinarius non debeat habere expensas a partibus cum in aliquem locum proficiscitur. & si familia potestatis cum mittitur ad aliquem locum sine eum ordinario non debet habere expensas secundum Bal. Secundo no ex glo. ꝙ delegati ad vniuersitates causarum censent ordinarij de quo per glo. in c. cũ cãm. ꝭ. de appella. & p Do. l. in l. a iudice. C. de iud. & in cle. 2. ȷ. de rescrip. In ea. glo in fi. idem dicas in conseruatoribus in quibus locum habet qd est dictum. ꝭ. & in hoc. §. & sequentibus, vt in c. fi. ȷ. de offi. deleg. In glo. in ver. recipere. in fi. finito tamen officio posset iudex recipere liberaliter oblatum cessante fraude. vt per glo. in ver. remanere. ȷ. e. §. si quid autem In glo. in ver. qualitercunque facit qd no. Innoc. & Io. An. in c. j. ꝭ. de mutu. pe. in glo. istis. †In glo. in ver. quã ab alia. in prin. conclude ꝙ regulariter in expensis occurrẽtib. in iudicio pro cõi vtilitate partium debent partes cõiter contribuere. fa. l. 4. §. si agrimessor. ff. finium regun. & vide in l. generaliter C. de iure. Ideo si iudex principatr p̃ficiscitr p̃ cõi vtilititate partiũ tũc cõiter habet expẽsas etiã si ab vna tñ parte fuerit impetratus. vt hic in tex. sm Arc. & ita p̃cedat qd no. Spe. in tit. de salario. post prin. Quãdo tñ iudex impetratus distaret vltra vnam dietã. & venit intra dietã. tũc solꝰ impetrãs p̃curabit sm. Io. An. de quo. ꝭ. §. p̃xi. & in c. olim. ꝭ. de excep. in prima gl. In expẽsa vero q̃ fiũt ꝯtẽplatione vnius partia tãtũ illa sola pars ꝯtribuit, vt hic in gl. & in l. quoniam liberi. C. de testi. & ideo si deberet mitti nũcius absẽti ad iurandũ. tũc debet mitti expensis ipsius absentis sm glo. & Bat. in l. 2. ff. ex quibus cau. in pos. ca. In ea. glo. ibi idẽ dico. s. ꝙ isto casu pauper nihil soluet, non tñ altera pars soluet totũ, sed supplebit ipse iudex. vnde idẽ dixit Archi. ȷ. §. proxi. qd si altera pars est impotens soluere assessori, qd iudex dẽt supplere vel si non põt: remittat negotiũ ad superiorẽ, vt in c. si qñ. ꝭ. eo. sm Io. An. Qñ verò altera pars obtinuisset priuilegiũ super expensis non soluendis, an tale priuilegiũ iuuet vtranq; partem. uide in l. fi. C. de fruc. & litis expen. †In glo. in uer. pauperes. in fi. de priuilegijs & in cõmodia paupertatis uide per Arch. 11. q. 3. pauper. & uide in l. si procuratorẽ. §. si ignorantes. ff. manda. Et qualiter probetur [b] paupertas uide qd no. in c. si fortè. ȷ. de elect. & in auth. præterea. C. vnde uir & uxor. Et cui incumbat onus probandi uide tex. no. in l. si uerò. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisda. cog.

ADDITIONES.

a Cel. Appellatione iudicij uenit sententia diffinitiua. Adde de ueritate huius dicti Lanf. de Ora. in c. quando contra falsam. in prin. nu 9. uersi. no. hic uideri casum, & ꝙ ibi notaui in apostil. ad eum in uer. contineri. de proba. & Fel. ibi col. 3. uer. no. quto. qui alle. pro hoc tex. in auth. ut fratrũ filij. §. istud.

b Celsus. Probetur paupertas. Adde Bal. in l. si constante. ff. sol. ma. Bart. & Bal. in l. in illa stipulatione. ff. de uer. obl. Cy. in l. ubi adhuc. ff. de iure do. Nico. Super. Adde tex. in l. in fundo. & ibi Ang. in j. col. qui dicit illum tex esse meliorem de iure ad probandum paupertatem. ff. de rei uend. Bal. in auth. quod locum, col. fi. C. de colla. & in l. ubi adhuc. col. 10. C. de iur. do. & in l. si uerò. §. qui per rei, & ibi etiam Ang. ff. qui satis. cog. Doc. in c. Odoardus. de sol. & omnino per Alex. in l. si constante. char. 4. ff. sol. matri.

V.G Pauper quis dicatur & pauperem esse aliquem intelligitur uarijs modis Alb. consi. 69. in prin. & nu. 3. & inspicitur qualitas negotij ibi nu. 4. & num. 6. & de legato facto pauperibus. nu. 7.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus si indiget assessore potest eum assumere.*
2 *Iura quandoque relinquunt aliquid conscientiæ, & tunc uidetur electa industria personæ. & nu. 3. 4.*
5 *Et quoties relinquitur aliquid conscientiæ, an sit necessaria citatio partis, vel probatio. Et hoc casu, an possit reclamari uel appellari. ibi. nu. 6.*
7 *Delegatus si assumit assessorem sine causa, ita quòd sibi prouidere debeat de salario, de quibus bonis id facere potest.*

Assessorem. Potest delegatus si indiget assumere assessorem non suspectum partibus prouidentibus ei de salario, sed si delegatus non indigeat de suo ei prouidere debet. hoc dicit. vsque ad §. notarium. †No. quòd si iudex delegatus indiget assessore in causa potest eum assumere ex suo officio etiam inuitis partibus, ut hic secundum Archid. & Ioan. An. dummodo, talis assessor non sit suspectus alteri partium, de quo ꝭ. de offic. dele. super quæstionum. §. verũ. in ulti. gl. & dicit hic Io. An. ꝙ si ex duobus delegatis vnus tantum indigeret poterit assumere altero inuito & partib. inuitis secundum Ioan. And. vt patet hic in tex. in ver. indigeat in singulari, & facit quod no. in clem. 1. de ęta. & quali. Et ex his infertur iuncta glo. hic in ver. indigeat. quod licet delegatus non sit peritus tamẽ ex hoc recusari nõ possit, ex quo põt sibi assumere assessorem, vt est dictum. ꝭ. in prin. c. Et quod hic dicitur in delegato idem dicas in arbitro qui cõpellere potest partes ad eligendum consultorem eorum expensis, vt voluit glo. singu. in l. 2. C. de senten. ex periculo. de iudice vero ordinario, an possit sibi eligere assessorem, vide per Io. And. in c. cum ab omni. ꝭ. de vita & hone. cle. Et quis sit assessor, & de eius officio, vide per Spe. in tit. de assessore. in prin. & per Bar. in l. 1. & 2. ꝭ. ff. de offic. assesso. Et an clericus possit sibi eligere [a] laicum in assessorem in causis ecclesiasticis vel spiritualibus. Doc. tenent quod sic, in c. cõtingit. ꝭ. de arbit. & idem Hostien. in c. 2. ꝭ. de iud. & Archid. 17. q. 1. plures, immo dixit Innocen. in d. c. 2. quod laici possunt esse consultores in dictis causis, de quo ibi per Doct. & facit quod habetur in c. 1. ȷ. de procu. †Vltimo no. ꝙ iura quandoque relinquunt aliquid conscientiæ alicuius, simile. ꝭ. de iureiuran. mulieri, & in c. fi. ꝭ. de voto. & ibi per glo. & no. 4. distinc. denique. & ex hoc resultant tres notabiles effectus. †Primo quia dixit Ioan. And. in regula ratum. ȷ. eod. lib. quod qñ aliquid est cõmissum ꝯscientiæ seu industriæ alicuius debet

ADDITIO.

a Nic Sup. Eligere laicum in assessorem. Adde Hosti. in c. dilecti. & in c. tuas. de arbi. & per Ray. in sua summa in ti. de assessore.

dēt per eũ et negotiũ explicari, et dēt eſſe ꝑſens in facto, adeo qđ eius ratihabitio, et cõſenſus ex poſtfacto interueniẽs nihil
4 operatur. †Sc̄do, quia ubi aliq̃d remittit cõſcientię alicuius vr̄ electa induſtria perſonæ, et ita importãt prædicta uerba, ut eſt de mente Io. And. in d. reg. ratũ, & tenet Rota in deciſ. 441. quę incipit, Item fuit dubitatũ vtrũ executor. Bal. in l. & in epiſtola. in fi. C. de fideicom. Et effectus reſultat, an talis poſſit alteri cõmittere vices ſuas. Bal. in d. l. in epiſtola. ꝙ nõ dicẽs, ꝙ ſi executori eſt impoſitũ, vt ſm̃ ſuã ꝯſcientiã exequať, ꝙ alterius conſcientiæ cõmittere nõ ꝑt, per no. in l. ſicuti. ff. de arbi. idē tenet Io. An. in ver. adimplere. in c. a. j. de teſtam. adducit. l. nulli. C. de epiſ. & cle. vbi dr̄ qđ executor dēt exequi pro ſua ꝯſcientia. ergo per ſe & alteri cõmittere non pōt, de quo ēt per Bald. in d. l. nulli. & in l. id qđ pauperib. eo. ti. de quo in cle. j. de offi. deleg.
5 & in c. is cui. j. de off. deleg. & plene per Rotã in d. deci. †Tertio reſultat, an poſſit reclamari vel appellari ab eo qđ ꝯſcientię ali
6 cuius remittiť, de quo j. †In glo. in ver. relinquať, in prin. no. ex gl. ſing. primo, ꝙ vbicunq; aliquid cõmittiť ꝯſcientiæ alicuius nõ eſt neceſſaria alia probatio vel citatio partiũ, cũ ſufficiat ꝓbationē cõcludere ſoli iudici, ex quo cõmiſſio eſt ꝯſcientialis. vnde pōt delegatus negotiũ expedire, prout ſua ꝯſciẽtia dictať. & ita determinat Lapus in ſua alle. 61. cir. prin. Ita ēt tenet Bal. in l. certũ. in 2. col. C. vnde cognati. & ſentit Ioã. An. in c. 2. j. de iura. cal. ſuper ver. viderit expedire, licèt Bar. in extrauag. ad reprimē. ſuper ver. ſine figura, videatur ſentire ꝯtrium, de quo ibi per eũ, & per Bal. in l. 2. in prin. C. de fideicõ. dicentē, ꝙ lex commendať, & fouet illud qđ ſit ex ꝯſcia cui non cõuenit de apicibus iuris diſputare: vñ cõmiſſum ad cõſcientiã, vr̄ cõmiſſum ad veritatē, & ſatis eſt qđ ſit munita de iure gentiũ ſm̃ Bal. ibi. Secundo tene menti ex gl. ſing. & ita ſæpe allegaui, qđ vbi aliq̃d
a eſt remiſſum cõſcientiæ [a] alicuius, nõ pōt de eo qđ talis declarauerit reclamari, quia nullus alius, ſed ſolus Deus eſt iudex. Et idē ſentit gl. in c. ſignificaſti. el. j. ĩ. de homi. & Io. An. in d. c. 2. j. de iura. cal. ſuper ver. viderit expedire. Sed Pet. de Anch. hic refert glo. in ver. oneramus. in cle. j. de iurepa. volentē qđ licèt ꝯ declarationē factã ſm̃ conſcientiã nõ debeat admitti appellatio, tñ ſuperior poſſet emendare qđ male factũ eſſet ſm̃ gl. ibi, ex qua patet qđ ꝑt referri qñ ſi dicať, ꝙ ꝯſciẽtia nõ fuit rõnabilis ſm̃ Pe. de Anch. & ita eſt tenendũ. Sed dubitatio eſt, an talis audiatur per viã appellationis, & iuſtitiæ, an verò per viã ſupplicationis, & ſic gratiæ. gl. in d. cle. j. dicit qđ ſi appellet iudex non debeat deſerre: tñ ſuperior ad quē eſt appellatũ emendabit qđ malefactũ fuit. & ſic vr̄ velle gl. ꝙ licet non poſſit appellari quo ad hoc, vt iudex teneať deferre appellationi, tñ bene poſſit appellari ad finem, vt negotiũ deuoluatur ad ſuperiorē, vt ſic emẽdare poſſit qđ malefactũ eſt, cũ ꝯſcientia dēat eſſe regulata & non erronea, vt in c. per tuas, hic. alleg. & nõ dēr ꝑiudicare parti, & ita intelligit Imo. illã gl. in c. 1. ĩ. de ꝯſti. in 15. col. Idē ēt tenet, & intelligit Do. in d. c. 2. j. de iuro cal. in vlti. col. in prin. Sed Imo. & Domi. hic aliter loquunť dicunt enim, ꝙ glo. hic dēt intelligi per viã iuſtitiæ, puta appellationis, vel ſimilis, vt non poſſit referri qñ, ſed bene poſſit miſericorditer officiũ ſuperioris implorari, vt erronea cõſcientia nõ noceat parti, & ſuperior emendare poterit, & ita ꝓcedat gl. in d. cle. j. Et ita ēt dicit, & ſequiť Imo. in l. ab executore. in fi. princ. ff. de appel. & refert Bal. idē tenentē in l. 2. C. de ſententijs ex periculo. circa fi. et idē tenet do. Nico. in c. ſuꝑ his. ĩ. de accu. & ita vr̄ tenen. vt per viã iuſtitię non audiať, q̃a ex quo relinquiť ꝯſcientię illã ſequi tenetur, quicq̃d partes dicant, vel ſentiant in ꝯtrium. pro quo tex. 11. q. 3. ſenti. Sed vide q̃a idē Bal. in l. 2. C. de reb. cre. facit drīam inter ea q̃ ſunt magni ꝑiudicij & parui, & dicit ꝙ ſi ſtatutũ aliq̃d cõmittit cõſcientiæ alicuius, qđ non poterit conqueri de malitia uel imperitia illius in his, quæ ſunt parui ꝑiudicij, & ita intelligit gl. hic. ſecus ſi eſſent magni ꝑiudicij, & ita intelligit glo. in d. cle. j. & idē ēt vr̄ ſentire Bal. hic. Et per illam gl. in d. cle. j. cõcludit hic Domi. qđ ſi teſtator impoſuit executori, vt eius bona diſtribueret ſm̃ ſuã ꝯſcientiã, qđ ſuperior poterit cõpellere executorē, ut reddat rõnem, & uidere an fecerit uel nõ, & ēt an male exponendo ueriſimiliter fecerit uoluntatē teſtatoris, uel ſm̃ ꝯſcientiã boni viri rõne ſaltē nãli informatã, qđ no. & an credatur libro executoris uel ſtandũ ſit eius iuramẽto de expẽſis per Bal. in l. id qđ pauperib. in fi. C. de epiſ. & cle. & uide in cle. j. de teſta. Pōt ēt ultimo mõ limitari gl. hic
b qđ licet ſi aliq̃d cõmittatur ꝯſcientiæ [b] alicuius ſimpliciter nõ poſſit reclamari, tñ ſi adiungitur aliqua qualitas importans iuſtitiã, puta ſi diceretur ad iudiciũ tuæ ꝯſcientię, uel per ſimilia uerba, deberet tunc ſeruari iuſtitia, & iuſte procedi. & aľs poſſet indiſtinctè corrigi quod factũ eſſet, ut probat tex. no. in ca. qualiter. el. j. ĩ. de acc. q̃ oĩa tene mẽti ultra Doctores hic. In ea. glo. ibi ſit Doctor &c. no. ex gl. qđ licet iudex delegatus ſit do
7 ctor, tñ pōt ſibi aſſumere aſſeſſorē, qđ no. †In gl. in uerbo alioquin. in fi. & tunc poſſit ꝓuidere debet, ut dr̄ in tex. non ergo de bonis eccleſiæ, & an tunc poſſit prouidere de fructib. bñficij. Arch. hic qđ nõ, qđ depẽdet ab illo dubio, an clerici faciãt fructus beneficiorũ ſuos, de quo hic per Archi. & dicetur in c. p̃nti. j. de off. ordi. In glo. in uer. ſuſpectũ. in fi. vñ non dēnt dari ꝯfidati, ſed tñ ſuſpecti ſm̃ Bal. hic. pro quo tex. in Auth. de triẽte & ſemiſſe. in §. quod ſępe. ſi tñ darentur ſuſpecti, & cõfidati iudex non arctatur ad eligendũ cõfidatos, ſed ſufficit qđ nõ eligat ſuſpectos ſm̃ Io. An. Et alibi dixit Inn. in c. ſuper qõnum. ĩ. de offi. deleg. qđ iudex non teneť ſequi partes in eligendo cõſultorē. imò dixit Bald. quod iudex qui elegit malũ conſultorē tenetur parti ad intereſſe, & uide per eum in l. mancipia. C. de ſeruis fugi. Et an principalis iudex teneatur de imperitia aſſeſſoris, uide quod no. in l. 2. ff. quod quiſque iuris. In gloſ. in uer. cõpetenti, in fi. uide per Spec. in tit. de aſſeſſ. §. ſalariũ. in uer. ſi duob. qđ ſi duo aſſeſſores diſcordant debet aſſumi tertius, & illi duo debent facere ſalariũ illi tertio, quod eſt notandum ſm̃ Do. In gl. in uer. cõiter. in prin. quod procedit ēt ſi vna pars tñ petat aſſeſſorem, vt no. in Spec. in ti. de aſſeſſore. §. ſalarium. in
8 prin. ſm̃ Io. An. †In ea. glo. ibi concordant. tene menti ex gl. ſingu. ꝙ licet partes deueniant ad concordiã, tñ aſſeſſor vel cõſul-
c tor dēt habere ſalariũ, [c] de quo in Spe. de ſalario. §. j. in fi. Quid
d aũt ſit in aduocato, [d] uide tex. & glo. no. in l. fi. in prin. ff. mand. & in l. qui operas. hic alleg. & per Spe. in ti. de ſalario. §. ſequiť. uer. quid ergo ſi litigator, & ſeq. Et per Cy. in l. j. C. de ſuffra. & plene per Io. An. in reg. ꝯtus. j. eo. li. concludentē idem eſſe dicẽdum in aduocato, ut ei debeatur ſalarium promiſſum in caſu uictorię ſi partes componat uel trãſigant dato quod res nõ decidatur per ſniam. In ea. glo. in fi. uide ibi plene per Bart. & per Specula. in titu. de aſſeſſ. §. ſalarium. in principio.

ADDITIONES.

a Nico. Su. Conſcientiæ alicuius. Adde Pau. de Ca. in l. de pupillo. in §. qui opus. ff. de noui oper. nunc. & per Alex. de Imo. in l. in prouinciali. in §. qui opus. ff. de noui oper. nunc.

b Committatur conſcientiæ alicuius. Adde, quia circa hãc materiã eſt gl. huic cõtraria in cle. j. in uer. oneramus. de iurepa.; pro illa concord. uide Pan. in c. ſuper his. nu. 16. & qđ ibi notaui in apoſt. ad ipſum. in uer. cõſcientiæ ſuę, de accu. & Fely. ple. in c. 1. col. 20. uer. & ſi dicatur conſcientiæ tuæ de conſti.

c V. G. Nota ꝙ ſalarium, quod debetur Doctori ex forma ſtatuti debetur ei ēt ſi non tulerit ſniam, dummó per eũ non ſteterit. Dec. in conſi. 30. nu. 2. lib. 1. quid de ſalario aduocati. Pariſ. conſ. 105. nu. 40. lib. 4.

d Cel. Quid ſit in aduocato. Adde, ꝙ percipiet integrũ ſi per ipſum nõ ſtat. no. Bal. in l. ſi C. de cõdi. ob cau. Bar. in l. j. §. diuus. col. 3. uer. ſed quæro, & redeo ad gl. ff. de varijs & extraordi. co. & in l. ſi duo. §. item ſi quid. a. col. 4. uerſi. ut tamen appareant ſolutiones. & in l. qui operas. ff. loca.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus poteſt ſibi eligere notarium qui cauſam ſcribat.*
Nec iudex participare poteſt ſalarium cum miniſtris cauſæ. nu. 2.
Et recipiens aliquid contra iuris ꝓhibitionē teneť ad reſtitutionem, nu. 3.
4 *Delegatus poteſt taxare ſalaria aſſeſſoris & notarij cauſa. Et quid de ſalario procuratoris.*

Notarium. Salaria notariorum debent taxari per delegatum qui nõ debet participare cum ipſis uel aſſeſſoribus in ſalario, & ſi delegatus reciperet teneretē reſtituere non obſtante dantis remiſſione. h. d. uſque ad §. pro
1 ferendo. † No. primo, ꝙ ſicut ad iudicem ēt delegatum ſpectat ſibi eligere notarium in cauſa. & facit quod no. in c. qm̃ ꝯ. ĩ. de proba. & ibi per Inno. dummodo non ſit ſuſpectus alteri parti, ut ĩ. §. proxi. ita eodem modo ſpectat ad iudicem conſtituere & taxare ſalarium exercentibus aliquod miniſterium in ip
2 ſa cauſa, de quo hic in glo. †Secundo nota eſſe prohibitum iudici participare ſalarium cũ miniſtris cauſæ, quod inducit Domi. ꝯ auditores Rotę qui participant cũ notarijs. Et de ſalarijs omnium officialium curię dic, ut habetur in extrauag. Ioã. 22.
3 quæ incipit, Cum ad ſacroſanctę. † Vltimo no. ꝙ recipiens aliquid ꝯ iuris prohibitionem tenetur ad reſtõnē, de quo plene per Do. in c. quia plerique. ĩ. de immu. eccleſiarum. & non prodeſt tunc gratuita remiſſio, quod ideo eſt, quia ius hoc exprimit in caſu iſto, ut hic dr̄. & in c. cogit. j. de cenſi. ex quo infertur a ꝯtrio ſenſu, quòd ubi lex non prohiberet remiſſionem liberaretur quis a reſtitutione per remiſſionē gratuitam, quod facit ad no. in c. cum tu. ĩ. de uſur. & per glo. in regu. peccatum. eo. lib. & facit quod no. glo. hic. In glo. in uer. notarios. in fi. ui-
4 de tex. & glo. in cle. ne Romani. de iureiuran. †In gl. in uer. officium. in fi. no. gloſ. ordi. in materia taxationis ſalarij aſſeſſoris, & notarij. de ſalario verò procuratoris, et aduocati tenet hic Petr. de Anchara. quod delegatus taxare non poſſit per

no.

no.in c.1.§.nec subditos.j. de fo. cõpe.q dictũ non vr̃ pcedere, quia cũ tales sint ministri in cã spectat ad officiũ iudicis puidere de salario,vt hic in gl.pro quo ẽt tex.in c.1.ẽ.de of.iud.vbi ad officiũ iudicis ẽt delegati spectat prouidere de aduocato, ergo & salariũ cõstituere,arg.c.pterea.ẽ.de offi. dele.& aduocatus pt ad hoc cogi per iudicẽ delegatũ & salariũ ei cõstitui dẽt, vt per Doc.in d.c.1. In glo.in ver.remissionem.in prin.vide gl. in ver. quod si secus.in cle. volentes. de hereti. In ead.glo.ibi in fraudem,puta si sic solueret, vt statim rehaberet, quia tunc non videtur soluisse,vt l.si sic.ff.de solu.

S V M M A R I V M.

1 *Testes debent venire ad iudicem pro ferendo testimonio, & debent per iudicem ei deputari expensæ,& nu.2.*
3 *Pars altera si eundẽ testẽ pducit sup alijs articulis,cuius expẽsis fieri dẽt.*
4 *Testis an possit petere salarium, uel emendationem damni quod patitur ratione temporis,quo iuit ad testimonium ferendum.*
5 *Remedia quæ sunt contra petentem dilationes frustratorias pro testibus producendis.*

Pro ferendo. Nõ debet delegatus vacare testes, nisi quãdo status cãe requirit,& a pducẽte sunt illis ministrandę expẽsę in veniẽdo,stãdo, & recedẽdo,& gesta contra dispositionẽ huius decis. sunt ipso iure nulla.h.d. 1 vsque in fi.† Nota primo testes debere venire ad iudicem pro ferendo testimonio.fallit in casibus in quibus iudex debet ad eos mittere,vt in l.ad egregias.ff.de iureiu.& in c.2.j.de iud.& 2 in c.constitutus.de fideiuſ.† Secundo no. q ante omnia debẽt per iudicem deputari expensę pro testibus antequam vocentur ad testimonium,& debent expensę esse in veniendo,stando,& recedendo,& ita intelligatur.l. quoniam liberi.C.de testi. & 4.q.3. venturis.vt hic in tex. qui facit q salũs conductus datus alicui in ueniendo, intelligatur ẽt datus in stãdo & recedendo,facit gl.& ibi per Bar.in l.vtimur.ff.de sepul. vio. & per 3 Doc.in c.2.ẽ.de treu.& pace.† In glo.in ver.conditio.ibi intentione porrecta.i. articulis,an aũt testes possint iurare,nondũ productis articulis,vide per Spe.in tit.de teste.§.qualiter.ver.q̃d ergo.& cõtter tenet,q̃d valeat iurm, & testimoniũ si iurant in particulis,& tota cã fm Dom.per no.in c.de testib.ẽ.de testib. In gl.in ver.a pducente.ibi pducit,& si altera pars eundẽ testẽ sup diuersis capitulis pduceret suis expẽsis testificare dẽt, sed sup eidẽ pcedit,q̃d dicit gl.hic fm Bald.in l.nimis. C.de testi. vbi alle.gl.hic, & si idẽ testis vel testes pducunt ab vtraq; parte:vtraq; pars tenet cõferre in expẽsis fm Bal.in l.eos.§.si quidẽ. 4 in fi.C.de app.† In ea.gl.ibi pcurat de expẽsis testiũ,vide p Io. An.in addi.Spe.in tit. de testi.§.qualiter.super ver.testes aut.& deberent hr̃e vecturas equorũ, si qualitas psonæ hoc patit, vt no.in l.idẽq;.§.idẽ ab eo.ff. mã. fm Bal.in d.l. qm̃ liberi.i prin. Sed an testis possit petere salariũ,uel emendationẽ dãni q̃d patitur rõne tpis positi in eundo,stando,& recedendo.tex.hic facit q̃d non,qa solũ dr̃,q habeãt expẽsas, ergo alia vr̃ phibuisse,arg.c.nonne.ẽ.de psũm.& qa cũ hic dicat de expensis, ergo alia dãna non veniunt,vt in c.in nr̃a.ẽ.de iniurijs,vt est dictũ.ẽ. in §.insup.& ita ẽt determinat notabiliter Bal. i l.fi.in fi. C.de seru.& li.expẽ.q̃d dictũ sing.tene mẽti,qa multoties erratur in hoc & diceretur tũc testis corruptus,ex quo reciperet cõ phibitionẽ iuris,& cius dictũ non pbaret,vt in c.1.ẽ.de testi.& in l.j. 5 ff.de fal.† In gl.in ver.expẽsas.in prin.hæc gl.ponit tria remedia cõ malitiose petentẽ dilationẽ pro testib.pducendis, & Pe. de Anch.hic addit duo alia.Et primo, vt iudex possit talẽ dilationẽ denegare, & pcedere ad sniam quæ pp hoc nõ retractabit,nisi in cã appellonis pbetur p illos testes,quos volebat pducere potuisse fundare suã intentionẽ fm Inn.in c.post electionẽ.ẽ.de cõcess.pb.de quo ẽt per eũ in c.vltra tertiã.ẽ.de testi.& facit l.si postq̃.ff de peti.hære.de hoc tñ vide in c.interpositas.ẽ. a de app.Scd̃o,quia poterit iudex cõminari certã pęnã * parti petenti si in pbãdo defecerit,per no.p Cõpo.in c.nihil.ẽ. de ele. Posset ẽt dari aliud remediũ, quia iudex poterit nõ cõmittere. nã voluit Io.An.& Arch.in c. pręsentiũ.j.de testi.q̃d iudex nõ teneatur de necessitate talẽ cõmissionẽ facere,& ita ẽt vult gl. hic,de quo tñ ibi dicet.In ea.gl.ibi illos citare, sed qũo hoc cũ extra territoriũ &c.vt in c.fi.ẽ.de cõsti.eo.li.& in cle. pastoralis. de re iudi. Ideo de hoc dic,vt in l.3.in fi.ff.de testi.vbi dr̃ q in testibus vocandis de vna ciuitate ad aliam inspicitur consuetudo.In gl.fi.in fi.quid aũt si delegatus grauat partem cõ dispositionem huius c. an iudex ordinarius possit super hoc audiri, ut prouideat.Io.An. hic, q sic qñ esset informatus de notorietate facti contra hanc deci.ex quo processus est nullus ipso iure,arg.c.solicitudinem.§.si verò.ẽ.de appella.de quo plenè per eum,& Docto.in c.fi.ẽ eo.super glo.fi.quæ no. ad materiam c. studuisti.ẽ.de offic.leg.& c.suspitionis.ẽ.de offic.deleg.& uide quod est dictum in c.si eo tempore.ẽ.eo. titu.& lib.

ADDITIO.

a Cel Certã pœnã.Adde Pe.de Anch.in c.cõstitutus.de fideiuſ. quẽ ibi refert, & sequitur Imo.in ulti.col.uer.alia cautela esse põt, qo ẽt referunt sequunturque & magnifaciunt do Alex.& Iaſ.in l.j ff.si quis ius di non obtemp.idẽ Alex.in l.filiusfamilias.§.diui.ff.de lega.j.& Do.& Præceptor meus do. Lancel. Decius, in l.interdum.ff.de iudic.

S V M M A R I V M.

1 *Receptio in canonicum facta auctoritate Papæ, licèt afficiat prabendam, tamen talis ius quæsitum alteri.*
2 *Afficitur autem præbenda quatuor modis.*
3 *Executor deputatus a Papa ad prouidendum de beneficio, quid facere potest.& nu.4.5.& 6.*
7 *Ignorantia an excuset,ut res non afficiatur,& sit collatio alteri facta contra decretum non teneat.*
8 *Iudex potest arbitrari quãda quis dicatur fuisse in notabili negligentia.*

C A P. XII.

Ibi qui. Primus impetrans, licèt fuerit pũentus a scd̃o prius psentãte, & primo recepto, tñ eidẽ pfertur in pbenda vacante tpe receptionis ipsius primi,& ẽt post vel añ vacãte si p eo sit affecta, & hoc nisi do 1 lus vel negligentia possit eidẽ imputari.h.d.† No.j.q̃d licet receptio in canonicũ facta auctoritate Papę afficiat pbẽdã in tñ q̃d alteri cõferri nõ possit,vt j.de pb.c.si postq̃.tñ nõ tollit ius q̃sitũ primo impetrãti.facit j.de pbẽ.c.cũ cui. intellige, nisi ipsi primo recepto fuerit facta collatio anteq̃ reciperet primus impetrãs,vt hic in tex.a cõtrio sensu, ex quo infert primo q̃d pũentio,& iuris acq̃sitio in pte, vt in canonicatu non inducit iuris acq̃sitionẽ & pũetionẽ in reliquo ẽt cõnexo,vt in pbẽda:rõ est, qa licet canonicatus & pbẽda hẽant inter se cõnexitatẽ,vt in c. si q̃s obiecerit.1.q.3.& no.in c.cũ.M.ẽ.de cõsti. Tñ quo ad q̃d separatę sunt fm Do. ex quo ẽt scd̃o infert q Papa per secũdas lr̃as nõ vr̃ reuocare primas eiusdẽ formæ, & hoc in bñficialib. In literis vero ad lites vide in c.cęterũ.ẽ.eo. Ex quo etiam tertiò infert q secũdę literę in eadẽ ecc̃lia sunt a principio validę etiam si nõ faciant mentionẽ de primis.& etiã dato q in secũdis literis nõ fit illa clausula,nõ obstãte q p aliũ scripserimus, licèt veniãt tales literę secũdę elidẽdę p exceptionẽ si primus impetrãs in ipsa ecc̃lia recipiat.& ita sequit Inn.& Do. Flo. in c.capitulũ.ẽ.eo.p hũc tex.nã si secũdę literę essent hic a principio nullę, non possent ppter negligẽtiã primi impetrãtis reassumere vires per no.in regula,nõ firmat.j.eo.lib. cuius cõtrariũ dr̃ seruari hic in tex.de quo tñ plenius in d. c. capitulũ.& in c. 2 mandatũ.eo.tit.† Secundo no. ibi per pcessum &c.No.quatuor ex q̃bus afficit pbẽda,de quo plene not.in c. si soli.& c. si 3 capitulo.j.de cõces.pben.† Tertio no ibi,reseruauerat.q executor deputatus ad puidẽdũ literis apl̃icis, põt nõ solũ inhibere sed etiã reseruare iuę collationi, si tñ moreret ante collationẽ. nõ reuerteret potestas puidẽdi ad ordinariũ, sed spectaret ad Papã vt nn.ẽ.de iurepa.cũ dilect°.fm Archi. & Io.And.de quo in cle.si de beneficio.ẽ.de pbẽ.& in c.inter dilectos.ẽ.de exces. 4 plã.† Vltimo no.q executor apostolic° põt decretũ interponere de quo i c.dilecto. de pbẽ. & tale decretũ afficit pbẽdã & ligat manus ordinarij collatoris ẽt ignorãtis.de quo in d.c.si postq̃. & no.in cle.j.de cõces.præbẽ.In gl.2.in fi. vide q̃d no.in c.j.§.& idipsum.j.de pri.& tene mẽti ex hac glo.tria,q iura dẽnt semp intelligi fm materiã rubricæ sub qua sunt situata, de quo ẽt p glo.no.in uer.debitis titulis.ẽ.in proę huius lib. Secundo tene menti q executor ad beneficia dr̃ habere legatam iurisdictionẽ.facit glo.in uer.executores.in cle.j.de offic.deleg.Tertio tene menti q executor in literis beneficialibus debet esse nominatus & certus,nec sufficeret gñalis deputatio,de quo uide nota.per Lap.in sua alleg.125. quæ incipit, Anastasius.in 2.col.q̃d facit cõ practicã curialiũ qui facto processu per executorẽ datũ in literis bñficialibus cõmittunt gñaliter quibuscunq; plãtis, quibus psentantur sui pcessus, ut conferant pbendã uel beneficiũ.pro hac tñ practica facit c. non est.ẽ. de spõsa.fm Domi. Et idem ẽt dr̃ de executore testamẽti, ut debeat esse certus fm Bar.in l.quidam.ff.de reb.dub. & no. in c.2.j. de test. In glo.in 5 uer.extitit.in fi.no.ex gl. q † si pbenda erat affecta per modos, de quibus hic in tex.uel fuisset collatus canonicatus primo impetranti, nunc collatio alteri facta de ipsa pbenda non nocet primo.intellige nisi fuerit in dolo,uel notabili negligentia,vt 6 hic in tex.in fi.† In glo.in ver.ante receptionẽ.ibi psentationẽ. sentit glo. q ad hoc ut executor possit procedere requiritur,q prius eidem fiat præsentatio literarũ,aliàs processus non ualeret fm Archi.& Io.An.In gl.in uer.notificauerat.in fi. uide q̃d 7 ibi no.in glo.† In glo.in uer.decretũ.in fi. intellige quo ad hoc

ut res afficiaẽ, ut sic non teneat collatio alteri facta ɔ decretũ, in quo scientia non requiritur, ut in c. si beneficia. j. de p̃bend. sed quo ad culpã, & pœnam excusat ignorantia, ut in l. fi. ff. de decre. ab ordi. fa. & in c. 2. ẽ. de constit. eo. lib. ſm Io. And. Et p̃dicta in decreto Papæ, in decreto verò inferioris uide in c. si apostolicæ. j. de p̃ben. In glo. in uer. dolus. in fi. ibi fuit dolus alterius non impetrantis. Ideo exemplũ non bonũ: fatetur tñ Ioã. An. q̃ posset ibi exemplificari, puta quia credebatur tenuis p̃benda de proximo uacatura noluit recipi, sed postea cum uacauit pinguior uoluit recipi. uel ſm Lap. posset aliter poni exẽplũ referentẽ Hosti. in sum. eo. tit. §. cui. uer. sed qñ. uolentẽ, q̃ dolus non p̃betur ex solo lapsu t̃pis, sed ex perspicuis indicijs ut l. dolum. C. de dolo. & idem in negligentia. facit ẽ. eo. titu. c.

8 ex parte. ẽ. de quo. j. † In ea. glo. in fi. cõcludit hic Archi. q̃ hoc intelligi & glossari possit per id q̃d no. ẽ. eo. titu. c. capitulũ. in glo. & ita qui. uer. & alii dicunt. & de testi. ueniens. el 2. in glo. sed quare. & per Inno. ẽ. eo. tit. c. mandatũ. in j. glo. in prin. & in fi. & plene per Ioan. An. in c. si clericus. hic alleg. & ibi glo. in uer. negligentiã. dixit hoc relinquẽdũ iudicis arbitrio, qñ quis dicatur fuisse in notabili negligentia, de quo ẽt per glo. no. in uer. mensem. in cle. 1. de cõces. p̃ben. & per dños de Rota in deci. 328. quæ incipit, item habens. Potest tñ concludi ſm Domi. hic, q̃ aut primus impetrans expectat donec cõferatur p̃benda, nec pro ipso primo erat aliquo mõ affecta, & tunc dr̃ notabilis negligentia, ut vult tex. hic, & in d. c. si clericus. aut nõ expectat collationẽ fieri secundo, & tunc si primus impetrans, fuit noĩatus per executores secundi impetrantis, uel ẽt per ordinariũ, ut intra certũ t̃ps sibi faceret p̃uideri de p̃benda uacãte, & ipse fuit negligens, & tunc erit exclusus elapso illo t̃pe, ita ut non possit illã p̃bendã petere. arg. c. le. frequẽs. §. solet. de exces. p̃la. & ita tenet Rota in dicta deci. & in deci. 48. quorum dictum procedit, qñ non assignatur terminus. sed si ſm practicã hodiernã, uidelicet q̃d duxerit acceptandũ intra mensem, tunc si permitteret labi mensem postq̃ uacationẽ sciuerit non acceptando diceretur notabilis negligentia absq; alia assignatione termini, ut uoluit glo. in uer. mensem. in d. cle. 1. Si uerò non fuit monitus, sed aliter constat de notabili negligẽtia, nec primo fuerit collatus canonicatus a Papa, uel aliter præbenda affecta, & tunc illa notabilis negligentia excludit primũ, ẽt si res non esset integra, ut puta quia iam p̃sentauerat rescriptũ, et processum erat ad aliquẽ actum pro primo impetrante, & ita uno modo potest intelligi tex. hic in fi. Aut primo impetranti erat collatus canonicatus, uel pro ipso erat affecta p̃bẽda, & tunc Lapus hic refert Io. An. sibi respondisse, q̃ notabilis negligentia primi eum non excludit, ex quo nondum deuẽtum erat ad collationẽ secundi, quasi notabilis negligentia primi non dicatur, donec fuerit deuentũ ad collationẽ p̃bendæ ſm no. per Hosti. ẽ. eo. ti. c. capitulũ. & per Archi. & Io. An. in d. c. si clericus. & pro hac opi. facit d. c. si clericus. & eo. ti. si tibi. & ſm istã opi. oportet q̃ finis illius tex. referatur tñ ad primũ dictũ huius c. ut tunc dicatur notabilis negligentia qñ in collatione secundus p̃uenit primũ impetrantẽ, sed hoc nõ placet ipsi La

a po, quia põt dari notabilis negligentiã [a] primi, ẽt si nõ p̃ueniatur per ſm ad collationẽ p̃bendæ, ut exp̃sse uult tex. hic, in fi. q̃a illa clã, seu clã refertur ad oẽs casus hic positos. Nec ob. d. c. si clericus. q̃a ibi non dẽt sumi arg. a ɔ̃rio sensu, ex quo est hic tex. clarus. Nec ob. d. c. si tibi. cum loquatur in eo cui iam erat collatum beneficiũ, qui hẽt plus iuris, q̃ ipse impetrans ſm Lapũ. & ita sequit̃ Ioã. de Lig. cũ ista clã hic in fi. in tex. referat ad oẽs casus p̃cedentes, ex quo loquit̃ in plurali. Sed Imo. dicit dictũ Lapi, & sequaciũ p̃cedere qñ primus impetrans erat in notabili negligentia, & in eadẽ ecclesia erat sc̃d's impetrãs. Si verò non sit secundus impetrãs, & tunc licet fuerit in notabili negligentia, tñ ex quo nõ est deuentũ ad collationẽ, debebit ille obtinere, & ita p̃cedat dictũ Io. An. in d. c. si clericus. per illum tex. a ɔ̃rio sensu q̃d tenet Rota in dicta deci. & tunc iste tex. illi non ɔ̃dicit, cũ in alio casu loquat̃ ſm Imo. Et p̃dicta qñ scribit̃ sine assignatione t̃pis intra q̃d deberet impetrans acceptare, sed si adijcereẽ t̃ps ſm stilũ hodiernũ, & tunc si nõ adiungit̃ reseruationi, nec potestati acceptandi, ut si dicatur beneficiũ q̃d in tali loco uacat, q̃d duxerit acceptandũ tibi cõferendũ, collationi nostræ reseruamus: inhibentes ne intra mensem p̃sumat aliquis super illo aliq̃d attẽtare, & tunc licet fuerit negligẽtia notabilis, tñ ex quo non est alteri collatũ, nec est secundus impetrans, & poterit ɔferri ſm gl. in d. ver. mensem. Si verò t̃ps iũgat̃ reseruationi, potestati, executoris, & acceptationi, puta q̃a dr̃ ɔferimus beneficiũ q̃d intra mensem duxerit acceptandũ, & tunc data negligentia mensis non poterit ille ista obtinere ẽt si ibi non sit alius impetrans, & per suũ executorẽ conferri nõ poterit, nec per suũ ordinariũ, ex quo fuit negligens ſm gl. in d. ver. intra mẽsem. in fi. ſm Domi. hic, de quo ibi plene per Doc. in d. c. si clericus. & per Rotã in d. deci. in dicto c. si tibi.

ADDITIO.

a V.G. An & qñ officiales teneantur de negligentia, & q̃ inquisitio de negligẽtia sit scrupulosa, ponit Amad. de Castel. in trac. de sindic. nu. 69. & num. 75. quòd habetur in lib. 6. Trac. fol. 17.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura alicuius potest dici, licèt ipse manu sua non scripserit.*
2 *Impetrans secundus præfertur primo in certo casu.*
3 *Papa habet potestatem tollendi gratiam conditionalem in totum si velit.*
4 *Consilium licet quis sequi nõ teneatur, secus tamen qñ requiritur cõsensus.*
5 *Conditio potest actiua, an trahatur retro.*

CAP. XIII.

SI pro te. In l̃ris gratiosis ad b̃nficia primus impetrans non p̃fert̃ sc̃do, qñ ius primi fuit ɔdõnale, ante cuius ɔdõnis existentiã ius secũdi fuit purificatũ, & in esse deductum. h. d. No. j. ibi

1 scripta nr̃a, q̃ põt dici † scriptura alicuius, lz illa p̃pria manu nõ scribat, sed alius eius mandato, q̃d inducit Domi. ad statutũ, q̃ q̃s non possit venire ɔ suã scripturã, q̃a hẽt locũ ẽt in scriptura facta alterius manu, dummõ de eius mãdato sit scripta. ad idẽ tex. & ibi p̃ Domi. in c. si capitulo. j. de ɔce. p̃bẽ. Sed hoc dictũ non vr̃ verũ, q̃a qui se subscribit non scribit, licèt scripsisse uideat, & sic impropriè. tex. est in d. l. diuus. §. itẽ senatus. ff. de fal.

a Et in statutis verba [a] debẽt intelligi verè & propriè, ut in c. in nr̃a. ẽ. de iniur. Iõ dixit Ang. in c. cũ antiquitas. C. de testa. de statuto, q̃ scripta manu p̃pria debitoris habeat executionẽ paratã, q̃d licet sit scripta per aliũ de eius mãdato, & postea subscripta manu p̃pria, q̃ non hẽbit locũ statutũ, de quo ibi per eũ. &

2 uide per gl. in c. 2. ẽ. de fide instru. † Vltimo no. casum, in quo secundus impetrans p̃fertur primo. & hoc iõ, q̃a si gr̃a est ɔdõnalis non põt p̃cedi ad executionẽ ante euentũ ɔdõnis, ſm no. p̃ Inno. in c. fi. ẽ. de p̃sum. vñ hic priusq̃ existeret ɔdõ primi, fuit ius quæsitũ sc̃do, ut hic in tex. ex quo infert̃, q̃ ius vni quæsitũ non tollit per euentũ ɔdõnis appositę in p̃cedenti dispõne alterius, cũ ad prioritatẽ dispõnis attendat̃ hic t̃ps existentis ɔdõnis, & sic ɔdõ non trahit̃ retro ad t̃ps ɔcessionis, de quo. j. In gl. in uer. scripta. in fi. idẽ Io. An. & facit gl. in uer. ɔcedimus. in c. cũ aliquibus. ẽ. eo. secus esset si reperiret̃ in ɔsensum extranei,

3 q̃a tũc ecclesia diceret̃ grauata, ut hic per Domi. † In gl. in uer. si ad id. in fi. idẽ Arc. & Dy. in reg. qui prior. j. eo. lib. & dicas, q̃ in ɔ̃rio fuit factus ɔ̃ctus, licèt sub ɔdõne, iõ ius est quęsitũ, lz sub ɔdõne, iõ adueniente ea trahit̃ retro, & prius p̃fert̃, sed in l. potior. in prin. ibi ɔdõ non trahit̃ retro, sicut nec hic, q̃a non fuit aliqua obl̃o nata ɔ capi. & ep̃m. imò eorũ uolũtati relinquitur, an uelint ɔsentire uel nõ. vnde põt ɔcludi, q̃ qñq; impletio ɔdõnis dependet a uoluntate grauãdi uel obligãdi, & perinde est ac si dispõ ɔdõnalis nõ esset facta, ut in d. l. potior. in prin. q̃a foret absurdũ esse in p̃tãte illius excludere eũ, cui medio t̃pe esset ius quæsitũ: si uerò ɔdõ est ab̃s casualis, tunc est q̃ retrotrahitur, ut in ɔ̃rio ſm Do. de quo hic plene per eũ, & p̃p hoc fortè non p̃cedit sine dubio q̃d dicit hic Ioã. An. in princi. c. uolens idẽ esse si gr̃a dependeret hic ex aliorũ ɔsensu, quã ep̃i & capituli, & uide per gl. in uersi. executorẽ. in cle. j. de ɔces. p̃b. & in l. si fur. in fi. ff. de usuf. & per Spe. in tit. de sol. §. j. uer. illud ẽt q̃ritur. Et p̃ Bar. in l. si is qui p̃ emptore. ff. de usuc. Et uide p̃ Pan. in cle. fi. de ele. & dicta in c. 1. in fi. j. de ɔces. p̃bẽ. c. li. & p̃ Bal. in l. fi. §. sed nr̃a. C. cõia de leg. In gl. in uer. assensus. ibi ɔ̃rium credo, idẽ Arch. dicens, q̃ c. 1. j. ne sede uacã. loquit̃ in ordinario. In ea. gl. in fi. facit q̃ no. in c. ex parte. ẽ. de p̃sti. in fi. de his hic per Do. Et ex his no. p̃'ures limitationes ad d. c. 1. ut sic locũ nõ habeat si p̃tãs p̃uidendi cõpeteret alicui ex iure delegato, uel si p̃tãs cõpeteret alicui ex forma mandati, uel sub condõne, uel si requiratur consensus, uel si agatur de uacatura, ut hic in glo.

4 † In ead. glo. ibi assensum. no. ex glo. q̃ licet ubi requiritur [b] cõ

b siliũ possit nõ sequi, quia nõ tenetur quis sequi, ut in c. cũ olim, hic

ADDITIONES.

a Ni. Su. Verba debẽt intelligi. Adde Car. Zab. in c. cum dilectus in 13 q. de cõsue. nisi in statuto tractetur de fauore publico, quia tunc traherent ad casum proprium secundum Bar in l. quemadmodum. C. de agri. & censi. lib. 11. V.G. Adde, q̃ ideo verba in statutis sunt propriè intelligenda, quia sunt stricti iuris. Thom. Gram. Decis. 92. nu. 3.

b Nico Su. Vbi requiritur consiliũ. Adde, an ille qui tenetur requirere consiliũ alterius, tenetur illud sequi. uide per tex. & ibi Abb. in c. 1. de ca. mon. & tex. in c. cũ in uetert. de elect. & ibi Ant. de Bu. & Abb. in cũ olim. in 3 col. de arb. V.G. Nota q̃ si consiliũ, seu licentia alicuius est in cognitione; non cõsideratur, q̃ non possit uel nolit. secus si in dispositione. Ruy. consi. 146. nu. 8. li. 2.

hic alle. tñ secus si requirit ꝯsensus: q̃a debet de necessitate hr̃i & seq̃. vt est hic in gl. & ita alle. d. Nic. in c. pe. in fi. s̃. de ꝯsti. & idẽ voluit gl. in c. i. in fi. hic alle. Sed vide tex. in l. dotẽ. ff. so. ma. glo. fin. 63. di. sane. Bar. in l. si eandẽ. §. eo aũt tpe. sol. mat. an sit iusta cã ꝯdicendi vel non. Quid autẽ si in casu huius deci. eps, & capitulũ requisiti nolunt consentire, & postea ex interuallo ꝯsentiunt, an prosit talis ꝯsensus ipsi impetranti. Io. An. referendo Io. Mo. ꝯcludit q̃ si a prĩ. isti noluerũt ꝯsentire, tñ expresse non dissenserunt, & tunc prodest ꝯsensus postea subsecutus vt l. Titius. la 2. ff. de act. emp. Aut expsse dissenserunt, & tunc sequens ꝯsensus non proderit, vt. ff. de iure do. l. stipulatus, & l. se. facit tñ dñam an ꝯsensus requiratur ex actu in vltima voluntate vel in donatione Principis, & tunc consensus p̃stitus non possit variari qñ ꝯsensus fuisset ritè p̃stitus alias nõ haberet ꝓ ꝯsensu, sed in ꝯtctibus in quibus voluntates ꝯhentiũ pñt esse in pendenti, bene possit variari in ꝯsensu p̃stando de quo hic per cũ, & no. in c. licet. j. de ꝓcur. & in c. si tibi absenti. j. de p̃bẽ. In gl. in ver. faciẽda, in fi. idẽ sequit̃ Archi. & vide qd̃ no. in d. cle. i. in gl. in ver. executorẽ. In gl. fi. ibi prior in iure, & tale ius habuit anteq̃ aliquod ius fuerit creatũ ipsi primo impetrãti, & idõ est potior. facit c. q̃uis. s̃. eo. s̃m Arch. & Io. An. Et idẽ dicit Io. An. esse si iste secundus impetrans non habuisset canonicatũ anteq̃ ꝯdõ existeret, tñ ex vi gratiæ vel ex processu executoria erat affecta p̃benda vt s̃. c. proxi. qd̃ intellige vt plenius no. ꝑ glo. in d. ver. executorẽ, de quibus hic per Dom. & ꝑ Rotã in deci. 383. quæ incipit, Itẽ si Papa. Et per hunc tex. conclusit hic Io. An. q̃ vbi ex ꝯsuetudine primogenitur legitimus succedit, q̃ legitime natus p̃feratur primogenito postea legitimato, q̃a talis legitimatio non trahit retro in præiudiciũ alterius de quo plene per Io. An. in reg. non est sine culpa. j. eo. lib. & ꝑ Bar. in l. Gallus. §. & quid si tantũ. ff. de lib. & posth. In ead. gl. in fi. qd̃ hic dr̃ in glo. & quod s̃. est dictum, procedit qñ conditio apposita in gratiã primi, pendet ex arbitrio tertij, vt in casu huius c. alias si pendeat ex existentia rei, vt si dicatur, si sit idoneus vel ex voluntate eius cui est facta gratia, vt puta si acceptauerit, & tunc licet sit affecta pro secundo impetrante ante euentũ conditionis, tñ si conditio purificatur ante receptionem secundi, primus impetrans præfertur, cum faciat censeri gratiam conditionalẽ ex existẽtia rei vel ex volũtate eius cui est facta, potius q̃ ex voluntate tertij, vt voluit gl. in d. ver. executorẽ. in d. cle. i. s̃m Do. de quo ibi plenius no. Quid aũt si in terminis huius c. secundus non esset receptus in canonicũ tpe existentis cõditionis, sed recipitur primus impetrãs ante s̃m impetrantẽ ante euentũ ꝯdõnis primi, an in p̃benda postea vacante debeat præferri secundus impetrans. & vr̃ q̃ sic ꝑ no. hic in gl. & s̃. in gl. 2. per quas apparet, q̃ omne ius impetrantis sub conditione trahit ad diẽ ꝯdõnis existẽtis, sed secundus impetrans habebat ius ad rem per suã impetrationẽ anteq̃ existeret conditio. ergo cẽsetur primus, & p̃ferendus vt s̃. c. proximo, primo rñso. Sed ꝯ hoc vr̃ esse tex. hic a ꝯrio sensu qui ponderat receptionẽ secundi factam ante purificationẽ cõditionis, secus ergo si receptio non fuisset facta. Nec ob. q̃ conditio potestatiua non trahitur retro, sed habet effectum a die conditionis, quia illud procedit nisi mens disponentis aliud habeat, sed hic mens Papæ est, q̃ tunc trahat qñ non est facta receptio secundi, ꝓ id qd̃ vult tex. a ꝯrio sensu. Nec ob. c. p̃cedens, quia ibi loquitur qñ vtriusque gratia erat pura, hic vero qñ altera erat conditionalis, quo casu media via eligit̃ vt trahat̃ retro qñ esset facta receptio s̃m Imo. & Do. Sed forte primũ dictũ est verius, vt latir probatur ꝑ glo. hic, & s̃. in gl. 2. & 4. & per c. s̃. proximum. Nec ob. ar. a ꝯrio sensu prędicto, quia non procedit qñ aliud reperitur expressum in iure s̃m glo. in cle. i. de æta. & quali. & hoc patet expressum s̃. c. proxi. vbi licet loquatur in gratiis puris: tamen & in conditionalibus locum habet quando conditio euenit, cum eadem sit ratio, & cum tunc censeatur pura. & facit quod s̃. dicit Ioã. An. se consuluisse de primogenito legitimato. & ad prædicta vide per glo. in d. ver. executorem. & ibi per Imo. & do. Flo.

S V M M A R I V M.

1. *Prioritas temporis non præsumitur, nisi probetur.*
2. *Et vbi de prioritate tpis nõ apparet ille præfertur, qui habet gratiam pinguiorẽ & quid, quando est inæqualitas in gratiis[illegible]. i 1.*
3. *Collatio canonicatus inducit præuentionem in præbenda.*
4. *Prioritas temporis attenditur in literis ad beneficia, & non præsentationis. Et locus est gratificationi, quando cætera sunt p[illegible]. nu. 5.*
6. *Beneficium idem si reperiatur collatum a Papa vel ordinario, & non apparet de prioritate, quid iuris.*
7. *Notarius si apponat in instrumento horam, poterit probari de hora per ipsum instrumentum.*
8. *Gratia principis, an possit probari per testes.*
9. *Titulus beneficij, an probetur per confessionem aduersarij.*
10. *Præsentans primo literas præfertur in certo casu.*
12. *Quid si in casu huius c. nolunt canonici alterum impetrantium eligere.*
13. *Quid si in literis alterius in casu huius c. duobus, sit clausula proprij motus, an præferatur alteri.*
14. *Ecclesia non dẽt grauari in receptione plurium, nisi Papa expresse mandet.*

C A P. XIIII.

Duobus super. Duo vel plures in eadẽ ecclia impetrantes si de proprietate, vel posterioritate non apparet, ius potẽtius præponderat alteri & si de hoc non apparet, quia vtrũq; ius est ęquale, ille p̃ferĩ, qui primò pręsentat. & si in pręsentatione ꝯcurrũt, locus est gratificationi fiẽdę per ordinariũ & electione de vno facta in via gratificationis ius alterius cẽset̃ extinctũ, nisi de mente Papę scribentis aliud appareat. h. d. † No. primò ibi si non appareat. q̃ de prioritate temporis non pręsumit, nisi de ea expresse appareat, ex quo infert, q̃ qui fundat se in prioritate tp̃is, debet hoc probare, facit l. matrẽ. C. de prob. & l. de reb. C. de dona. ante nup. & c. si a sede. j. de prębẽ. † Scđò no. ibi, is eorum &c. q̃ vbi de prioritate impetrantium nõ apparet, debet pręferri, qui habet gratiam pinguiorem, ideo est q̃ ille cui Papa cõtulit canonicatum, pręfert̃ illi cui Papa mandauit conferri, vel illi cui esset idem canonicatus ab alio collatus autoritate apostolica. Et potest etiam dici gratia pinguior propter clausulas derogatorias, vel ꝓꝑ decretũ in gratia appositum de quo. j. & plenè per Rotam in dec. 383. quę incipit, Item si Papa, vbi plenè de his. † Item no. q̃ collatio canonicatus inducit præuentionem in præbenda. intellige quãdo inter duos de prębenda litigantes non apparet de prioritate, quia ille cui est collatus canonicatus præfertur illi cui mandatur canonicatus ꝯferri. secus vbi de prioritate data appareret, quia tunc primus impetrans cui mandatur canonicatum conferri, pręferretur secundo, cui per Papam idem canonicatus esset collatus, vt probatur hic a contrario sensu, & facit c. si apostolicę. j. de pręben. s̃m Archi. & Io. An. & quod no. j. de conces. pręben. c. si soli, in gl. mag. ver. si autem canonicatus & s̃. e. c. tibi qui. † Quartò no. ibi prius &c. q̃ in litteris ad beneficia, attenditur prioritas & tempus datę[a] & non præsentationis, facit c. tibi qui. s̃. e. & j. de præben. cum cui. quid autem sit in litteris ad lites, vide in c. cæterum. s̃. eod. & s̃. de appella. vt debitus. Sed vbi est paritas in data. tunc est quod debet pręferri qui est magis solicitus in pręsentando, vt hic dicitur, de quo per Rot. in decisi. 100. & 106. & quod not. in l. si pluribus. ff. de lega. j. † Vltimò no. & ita allegatur, quod in petitione duorum, quando cętera sunt paria locus est gratificationi ordinarij collatoris, non autem ipsius executoris in litteris deputati, vt hic, in tex. ex quo habetur quando sit locus gratificationi in b̃nficialibus. alibi tñ gl. no. 26. q. 2. in summa, tenuit q̃ cæteris paribus posset tunc q̃d dirimi ꝑ sortes, qd̃ no. Et limita p̃dicta, vt per gl. in ver. iam. in c. si eo tpe. j. de ele. vt inferior non possit gratificare, qñ agit̃ de iure Papę et esset dubiũ de iure inferioris & Papæ, vt ibi vide per gl. no. & Doc. Et p̃dicta procedũt in re indiuisibili, sicut sunt b̃nficia & p̃bendę, vt in c. cũ non ignores. s̃. de p̃ben. In re verò diuisibili, an sit locus gratificationi, vide ꝑ gl. & Doc. i c. in nr̃a. s̃. de test. & in c. cãm. s̃. de ꝓba. & per Bar. in l. si duo. ff. vti pos. & vide in l. quoties. ff. de vsuf. & in c. cum aũt. s̃. de iure pa. quę oĩa inducit hic Pe. de Anc. ad q. de plurib. currentibus ad brauiũ qñ pariter currunt, vel qñ plures intrarent castrũ, & præmiũ esset impositũ primo intranti, de quibus vide per Bar. & Bal. in ꝓœmio ffo rum. in §. nos verò. In gl. j. in fi. de hac q. hic, per Ioan. An. & Do. sed plenius vide ꝑ Bar. in l. j. ff. de bo. pos. s̃m ta. & ꝑ Bal. & Doc. in l. j. hic alle. In gl. 2. in fi. idẽ Arch. & no. q̃ si lex loquitur de certo numero locũ h̃ẽt in alijs numeris, qñ est eadẽ rõ, & vide gl. in sil. in c. si cõpromissarius. j. de ele. eo. lib. & ꝑ Bar. in simili, in l. p̃tor. ff. vi bo. rap. † In glo. in ver. a nobis. in fi. vide ibi plene no. de his. Quid aũt si ab eodẽ, puta a Papa legato vel ordinario reperit̃ idẽ b̃nficiũ collatũ duob. & nõ apparet de prioritate, dic q̃ tũc nõ h̃ẽt locũ tex. in d. c. si a sede. nec ẽt tex. hic, q̃a loquit̃ tex. hic de ꝓuisione faciẽda nõ aũt de facta, vt est in dicto casu s̃m Io. An. in d. c. si a sede, dicentẽ q̃ talis incertitudo q̃ declarari non põt h̃ẽt vitiare, argu. c. a. j. de elec. vel deberet tunc

A D D I T I O.

[a] Celsus. Tẽpus datæ. Adde quod no. in aposto. ad[illegible] in c. dispendia §. reuo. nu. 2. & quod ibi no. in apo. ad eum, post Nic. sup. in ver. tempus datæ, supra eo. V G. Adde quod licet præsumatur prioritas secundum ordinem literæ, tamẽ non procedit quando actus annullaretur, Alc. in trac. de præsump. q. 13. nu. 2: quod habetur in lib. 2. trac. fol. 196.

tunc recurri ad ſuperiorẽ qui ſubtiliter certificatus id declaret & ſic tunc ſtaretur dicto ſeu declarationi ſuperioris de ꝓprietate ſm Io. An. ibi, quod no. 7 † In glo. in verſi. ſi non apparet in prin. no. ꝙ licet notarius in inſtrõ non teneatur apponere horã cum non ſit hoc in vſu, tñ ſi appoſuit poterit de hora probari per ipſum inſtrm: & de prioritate tpis quæ ꝯſiderat non ſolũ reſpectu diei, ſed etiam reſpectu horę, vt vult hic gloſ. not. & in dicto c. ſi à ſede, et in l. ſi pluribus. ff. de ſolutio. vbi etiam voluit quòd hora interpellat pro homine, ſicut dies. & vide per Bald. in l. prima. C. ne liceat tertio prouocare. vel ne in vna eademque cauſa. 8 † In eadem gloſ. ibi per teſtes. not. a ꝙ licet aliás dubitetur, an gratia principis poſſit ꝓbari [a] per teſtes, de quo plene. ꝟ. in proœ. huius li. in fi. tñ prioritas vel poſterioritas tpis ipſarũ grãrum poterit ſine dubio ꝑ teſtes ꝓbari, & ita Doc. hic ſequunt. poterit & probari, quia ſtabitur in hoc declarationi eius, qui cõtulit qñ collatio eſt facta ab vno diuerſis perſonis, prout hic dr, vt tenet Io. An. in d. c. ſi a ſede, de quo 9 ibi plene per Doc. & facit qđ no. in l. eos. ff. finiũ regun. † In ea. gl. ibi per cõfeſ. teoe meno ſing. ſm Domi. ꝙ licet ſi agatur de ti. beneficij, cõfeſſio aduerſarij non ꝓſit, ſed debeat aliter ꝓbari de ipſo ti. bñficij, vt habetur in c. 1. ꝟ. de eo qui mit. in poſ. tñ ſi quis ex toto non fundat probationẽ tituli ex confeſſione aduerſarij, tunc prodeſt talis cõfeſſio, ideo ſtatur illi confeſſioni, quo ad poſterioritatẽ tituli, & ſic per confeſſionẽ põt ſuppleri & coadiuuari dubia probatio facta ſup ti. qđ no. Et poſſet hoc induci ad matrimoniũ carnale, vt valeat confeſſio ipſorũ coniugum ſuper prioritate vel poſterioritate matrimonij, de quo in c. ſuper eo. ꝟ. de eo qui cognouit ꝯſangui. In glo. in ver. rece- 10 ptus. in fi. Idem Archi. de quo. ꝟ. in glo. in ver. expreſſe. † In glo. in ver. præſentauerit. in prin. intellige cæteris paribus, ſi tamẽ vnus impetrantiũ primo præſentet executori, & alius poſtea ante illum primo præſentet ordinario collatori, tenet Rot. in dicta deciſ. ꝙ debeat præferri ꝑſentans executori cũ executor datus ad prouidendũ dicatur collator ſm Inno. in c. pro illorũ. ꝟ. de ꝓben. & Archi. in d. c. cum cui. ita ꝙ tex. hic, in ver. ſi verò locũ hẽt in executorib. nõ aũt tex. in ver. ꝙ ſi forſan. Sed Domi. hic contra, vt ſic totus iſte tex. indiſtinctè loquatur. & d. ver. ſi verò, locũ non habeat in executoribus, ſed de ipſo ordinario collatore. & refert hic Do. ſe & Pe. de Anch. & do. Fl. ita conſuluiſſe, & dicit ꝙ deciſ. Rotæ non ſunt ſequendæ, qñ in ꝯtrium apparent validiores rõnes & cuiuslibet minimi Doctoris, vt 11 hic per eum. & facit no. dictũ Io. An. in c. 1. ꝟ. de conſtitu. † In gl. in ver. concurrat. in prin. facit d. c. tibi qui. Et no. quia ſi eſt inęqualitas in gratia, recipitur habens pinguiorẽ gratiã, nec prodeſt, tunc prima præſentatio, nec eſt tunc locus gratificationi. & vide glo. in l. apud Iul. ff. depoſiti. in prin. In gl. in verbo col lato. in fine. & idem eſt in hac electione ſm Ioan. An. intellige ſm no. in c. cum in eccleſijs, hic alleg. Et an hoc caſu debeant eſſe præſentes duæ partes. Io. An. remittit hic ad no. in c. 1. ꝟ. de his, quæ fiunt a maio. parte. in glo. pe. & vide glo. in c. fina. ꝟ. de ma. & obe. & per Io. And. in c. licet. ꝟ. de electio. in glo. penul. In glo. in ver. eligere. ibi variare quod intelligit Bald. etiam ſi electus conſentiret, quia electio eſt conſumpta, vt in l. ſi is, qui Stichum. ff. de procura. In glo. in ver. teneantur. in princ. quando vero omnia non eſſent paria, quia vnus impetrãs eſſet idoneior altero, tunc debet eligi idoneior, ſi tamen non eligatur valebit electio, quia ſufficit quòd electus ſit idoneus per nota. per glo. & Doc. in c. 1. ꝟ. de offic. cuſto. ſecundum Archidiac. & ſecundum Ioan. And. de quo per glo. & Doc. in d. c. cum aurẽ. 12 † In ead. glo. ibi, ſed vt alterum eligat. intellige quando gratia vtriuſque eſſet valida. ſecus ſi vtraque inualida, puta quia eccleſia erat numerata, & non fiebat mentio de numero: nã neutrum tenetur recipere, immo excipere ſecundum Archid. de quo in c. conſtitutus. ꝟ. eod. titu. Si verò alterius gratia ſit valida, quia habet clauſulam non obſtante numero, & talis erit recipiendus, non autem, qui non haberet prædictam clauſulam, cum literę ſint nullæ, ex quo de numero non fit mentio ſecũdum Ioan. And. ponentem primo quid ſi in literis alterius tantum ſit clauſula, non obſtante quod pro alio ſcripſerimus, & concludit, ꝙ ſi idem Papa prius eccleſiam de alio grauauerat ante concurſum iſtorum omni caſu præfertur habens talem clauſulam. Si verò prius eccleſia non erat de alio grauata, tunc ſi non habens clauſulam præuenit in præſentando, vel ſimul concurrunt tam præuentio, quàm electio, ſibi proderit, & tūc capitulum tenebitur, poſtea recipere habentem talem clauſulam. Si verò habens clauſulam præſentauit primo, vt præfertur, tunc alter nõ habens clauſulam vacuus remanebit, vt hic 13 in fi. tex. ſecundum Ioan. An. & ita ſequuntur hic Docto. † Secundo quærit Io. An. quid ſi in literis alterius ſit clauſula proprij motus. & concludit quod omni caſu talis ſit pręferendus, quia iſte tex. loquitur de gratijs ſimilib. ſed iſtę gratiæ ſunt diſſimiles, quia una odioſa alia fauorabilis, & ſic grã eius eſt pinguior. facit c. ſi pluribus. ꝟ. de præben. & ita Docto. ſequunt. Et b dicit hic Pet. de Anchar. quod licet motus [b] proprius ſufficiat vt præferatur alteri dictã clauſulã non habenti, tñ motus proprius non idem operatur qđ clauſula, non obſtante quod pro alio &c. quia hñs clauſulã non obſtante. dẽt recipi, licèt eccleſia de alio ſit grauata, ſed non ſic in habente clauſulã ꝓprij motus, quia iſta tollit ſubreptionẽ, ſed non exceptionẽ prouenientem per viam iuris cõis, ſed grauaminis eccleſiæ de alio, ſecundũ no. per Io. An. in c. ſi motu proprio. ꝟ. de ꝓben. ſuper ver. me c ra liberalitate. & ſuper tertia glo. in fi. Tertio quærit Ioã. And. quid ſi vnus impetrans hẽt clauſulã anteferri, [c] an præferatur alteri eodem die impetranti dictam clauſulã non habenti. & tenet ꝙ talis indiſtinctè præferatur, & alter vacuus remaneat, non cogetur capitulũ illum in eadem eccleſia recipere, ꝙ procedit qñ clauſula anteferri, eſſet generalis, ſecus ſi ſpecialis exprimens illum alium impetrantẽ, puta te Titio anteferri volẽtes, tūc enim Titius in eadem eccleſia recipi debebit, dato ꝙ aliam clauſulã non habeat, quia talis mẽtio facta de eo importat præſeruationẽ ſuæ gratiæ, licèt cum ꝑlatione illius ſm Ioã. An. & ita Docto. ſequuntur, de quo in c. pe. ꝟ. de conceſ. ꝓben. Et ad prædicta ẽt vide per Rotã in d. deciſ. 383. quæ incipit, Itẽ ſi Papa. In ea. glo. in fi. facit d. c. ſi pluribus. & cle. j. circa me. de iure patro. & poterunt compelli vel officio executoris, vt dicit hic Arch. vel officio iudicis ordinarij ſm Io. Mona. de quo hic per Domi. In glo. in ver. expreſſe. ibi vel ſimilis, puta non obſtante ſi aliqui auctoritate noſtra in canonicos ſint recepti, vel vt recipiantur inſiſtant, quia tales clauſulę, vel ſimiles ſufficiũt ſm Io. And. licèt Oldra. in ſuo conſi. 191. tenuerit, ꝙ non ſufficiat gñalis clauſula, ſed requiratur ꝙ fiat expreſſa mentio, ꝙ ſcripſerit pro altero, & ſub eadẽ data qđ non placet hic Io. An. cũ tunc appareret ex ſerie literarũ de prioritate datę: vnde non haberet locũ iſte tex. vt hic in prin. c. Nec ob. verbum expreſſe hic poſitum, quia per tale verbum Papa intẽdit excludere omnino tacitum, ſufficiunt ergo generales clauſulæ ſm Io. An. dicentem ſe ita cõſuluiſſe, & ita ſequitur hic Pe. de Anch. & Do. addicens quod no. Bar. de verbo expreſſe, in l. j. ff. de vul. & pupil. & in l. ſi filius. ff. de dona. Licèt in ꝯtrium faciat glo. in ver. expreſſe. in cle. per literas. de præben. & vide in c. procurator. ꝟ. de elect. & ꝟ. eadem. in c. cum aliquibus. & in c. 1. ꝟ. de conſti. eo. lib. in ver. expreſſe. & in c. ſi propter tua debita. ꝟ. eo. titu. in ver. expreſſe. & in c. 2. de præben. in 6. in ver. expreſſe. & plene 14 per Lud. de Roma, in authen. ſimiliter. C. ad l. falci. in fi. † In ea. glo. ibi finis huius deciſ. idem Archi. ex quo no. ad c. mandatũ hic alleg. quod ad effectum grauandi eccleſiam in receptione plurium ſufficit quod expreſſe ſaltem generaliter appareat de intentione Papæ ex tenore literarum per clauſulam, non obſtãte quod pro alio ſcripſerimus, vel ſimili. & de hoc debet apparere in literis ſm gloſ. ex qua infertur, ꝙ non poſſit de hoc probari per teſtes. facit glo. in ver. literis. in clem. per literas. de præben. de quo in c. ſtatutum. in prin. in ver. literarum. ꝟ. eo. & no. in d. c. ſi motu proprio. In ea. glo. in fi. & opi. Hoſt. & tenuit Inno. in c. capitulum. ꝟ. eo. & Io. Cald. hic adducens c. præſenti. ꝟ. de offic. leg. ſed Io. An. hic in nouella ſequitur præce. opin. Ber. vt ſiue primus ſit ſub expectatione præbendæ, ſiue nõ, vt quia eam ſit conſecutus: non videatur ipſe Papa eccleſiam de alio grauare, niſi id exprimat, vt in d. c. mandatum. & facit tex. hic ibi, non vacabat præbenda cum iam fuerit collata ipſi electo, & ſic gratia non pendebat. nec ob. d. c. præſenti, quia imo facit pro, cum velit quod ex vna reſeruatione grauetur eccleſia, & ita ſequitur do. Anto. in d. c. mandatum. tenens idẽ quod Io. And. hic qđ etiam tenet Iu. de Ligna. hic, vt hic per Domi. An autem ſecundæ literę non facientes mẽtionem de primis per quas eccleſia eſt grauata ſint ſubreptitiæ. Io. An. hic cõcludit, ꝙ ſic, & quod receptio & proceſ. per eas ipſo iure nõ valet, vt hic plene per eum, quæ no. ad d. c. mandatum.

ADDITIONES.

a Poſſit probari per teſtes. Adde Io. de Imo. & Abb. in rub. de conſti. Archid. in c. in primis. 2. q. 1. Abb. in c. 1. in 4. col. de poſtul.
V. G. Adde, ꝙ gratia eſt contra iuris diſpoſitionem, Sozin. conſ. 270. in cauſa verſi. ſecundo quod. lib. 2.

b Nico. Superan. Motus proprius. Adde Doct. in c. ſi motu proprio. de pręben. infra eo. lib.

c Habet clauſulam anteferri. Adde Fel. in c. capitulũ. col. 4. verſi. fallit tertio & vltimo. eo. titu. in anti. & ibi pro. n. ſeq. de effectu huius clauſulæ, anteferri, & quid operetur in literis Papæ ad beneficia.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianæ veniunt appellatione fructuum.*
2 *Studens in vniuersitate, an debeat percipere fructus beneficiorum suorum.*
3 *Beneficia plura habens, an possit percipere fructus in absentia si in vno residеat.*
4 *Beneficium datur propter officium.*
5 *Priuilegia & indulgentia, an expirent per mortem concedentis.*
6 *Gratia cuius terminus est incertus, an dicatur perpetua.*
7 *Fructus absentium, an accrescant præsentibus.*
8 *Et an possit induci cõsuetudine vel statuto qđ absentes percipiant fructus.*
9 *Indulgentia an in dubio præsumatur realis, vel personalis.*

C A P. XV.

Via per. Primo ponit finalẽ causam, & impulsiuam ipsius constitutionis. secundò ibi nos, statuit. primò de præteritis, secundò de futuris. † No. primò q appellatione fructus beneficiorum veniunt quotidianæ distributiones, de quo per Io. An. in additio. Spe. in tit. de conces. præben. & vide in c. cum non deceat. j. de elec. † Scđò no. ibi in scholis, quod de iure cõi existẽs in studio nõ debet percipere fructus beneficij [a] nisi super hoc sit priuilegiatus. de quo in c. fi. ꝰ. de magistris. & in c. 2. j. de priuile. † Tertiò tene menti ibi residerent. q licèt aliqñ possit quis retinere plura beneficia, vt per glo. in c. gratia. ꝰ. e. tamen non debet percipere fructus in absentia, etiam si in altero ipsorum resideat. q no. Fallit nisi id ex priuilegio sit sibi concessum vel ibidem deseruiat per alium secundum oo. in c. extirpandæ. ꝰ. de conces. præben. & vide per Io. An. in c. non potest. j. de præben. in glo. quæro. nam est necessaria dispensatio, prout ibi no. † Quarto no. ibi datur. q beneficiũ & eius fructus dantur propter officiũ. ex quo infertur q quilibet beneficiatus teneatur dicere officium: aliàs non percipiuntur licitè fructus, sed tenetur quis ad eorum restitutionem secundũ Domi. hic de quo in c. j. ꝰ. de celebra. mis. qui enim nõ dicit officium mortaliter peccat, vt in c. dolentes. ꝰ. de cele. mis. secundũ Arch. hic. † Vltimò not. q indulgentię & priuilegia prędecessorum non expirant per mortem concedentis, nisi expresse reuocent per successorẽ qui successor potest ea reuocare vt hic dicitur. & vide quod no. in c. cum ex eo. j. de elec. eo. lib. & in c. pe. & fin. ꝰ. de cle. nõ residen. & ibi per glo. & Doc. q facit ad literas salui conductus vt non intelligantur reuocatę per mortem concedentis secundum Domi. An autẽ reuocatio priuilegij noceat ignoranti. concludit hic Ioã. An. q si reuocatio fit per hoiem non nocet ante notificationem, sed si fit per viam legis vt hic dicitur, tunc noceret post duos menses ſm no. in c. 2. ꝰ. de constit. & vide quod no. in proœmio cle. in ver. de cætero. † In glo. in ver. perpetuas. ibi, ꝯtrium credo. idem sequunt Doct. & ex hac glo. no. hic Bal. quod omnis gratia cuius terminus est incertus dr̃ perpetua sicut aliàs dr̃ de gratia concessa ad beneplacitum, vt in l. iurispe. ritos, in princ. ff. de excu. tu. & ibi per Bal. & vide quod no. in c. si gratiosè. ꝰ. eo. & per Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. ope. nun. & quod no. in cle. 2. j. e. Et an priuilegium de quo hic in text. dicat̃ fauorabile vel odiosum, vide quod no. in c. si propter. ꝰ. e. & in c. pen. ꝰ. de ver. sig. Et procedunt, quæ hic dicuntur in gl. qñ [b] priuilegium foret concessum clericis beneficiatis. Sed si alijs personis puta Principi pro suis clericis hoc non esset reuocatum ſm Io. Mona. & Ioã. An. Et dicit hic Domi. quod si epõ & suis successorib. est ꝯcessa ptãs dispẽsandi super hoc residentia. quod non intelligit reuocata per hunc tex. cum censeat̃ ꝯcessio potius facta dignitati q̃ personę, ſm no. in c. cũ venissent, de insti. & quia hmõi ꝯcessio dr̃ fauorabilis ſm no. in c. si cui. j. de præb. & ita in simili determinat Old. in suo consi. 151. † In gl. in ver. fructib. in prin. ꝯclude an de iure cõi fructus absentium accrescant præsentib. q quotidianæ distributiones absentium accrescunt interessentib. in diuinis, nisi aliter esset ordinatio in ecclesia, ſm gl. no. in ver. dimidia, in cle. 2. de eta. & quali. Sed in alijs fructib. præbẽdæ, vel beneficij, fructibꝰ absentium accrescunt ipsi ecclesiæ, & non alijs præsentib. ſm glo. no. in ver. suspensos. in cle. 2. de vita & ho. cler. & ita debet intelligi quod notat Inno. in c. 2. ꝰ. de vita & ho. cle. ſm Pet. de Anch. hic. † In ea. glo. ibi, de ꝯsuetudine, vide per Host. & Ioan. And. in c. cum omnes, hic alleg. vbi est glo. no. in fi. super qua ꝯcludunt hoc posse tolerari, qñ absens deseruiret per substitutum, vel tenebat vicarium aliàs tanq̃ onerosa ecclesijs non valeret, vt in c. j. ꝰ. de ꝯsuetudine. Super quo articulo ꝯclude q in quotidianis distributionib. percipiendis in absentia non valeret statutum, nec ꝯsuetudo, vt in c. j. j. de cleri. non resi. & tenet Imo. & do. Ant. in d. c. cum omnes. Sed in alijs fructib. dic, q in beneficijs curatib. & manualib. non valeret cõsuetudo q monachus non resideat & fructus in absentia percipiat, vt in cle. ne in agro. §. sane. el 2. j. de sta. reg. ſm Domi. hic. In beneficijs verò simplicib. sęcularib. do. Flo. in d. c. cum oẽs, dicit q de generali ꝯsuetudine vr̃ inductum q beneficia simplicia non requirãt residentiam, per no. in c. gratia. ꝰ. eo. & in cle. gratiæ, j. e. & sic sentit q valeret ꝯsuetudo & statutum ẽt si non seruiat per vicariũ, & idem tenet Imo. hic nisi ecclesia pateret̃ defectum in ministris, quo casu non valeret. Idẽ ẽt tenet Imo. in d. c. cum oẽs. cõcludens q si quis sit absens ex iusta cã, & beneficiũ sit simplex & ecclesia non patiat̃ defectum in ministris, valeat tunc cõsuetudo, ẽt si non seruiat per vicarium saltem qñ præbendę essent tenues per tex. in d. c. cum oẽs. & per no. in d. c. extirpandæ, §. quia verò, per Io. An. post Gos. secus si ecclesia patiat̃ defectum in ministris, vel ex voluntaria cã esset absens, quia tunc non valeret statutum, vel ꝯsuetudo, nisi seruiat per vicarium, & ita vr̃ tenendum, licèt Arch. 72. di. sacerdotib. indistinctè teneat nullo modo valere statutũ, vel ꝯsuetudinẽ si non seruiat per substitutũ, pro quo facit tex. hic, vbi dr̃ qđ beneficiũ dat̃ ꝓp officiũ, ergo nõ põt ꝯsuetudo tollere qđ est de substãtia beneficij, s. vt in officio nõ seruiat per substitutũ arg. c. 2. j. de ꝯsue. ſm Do. hic, q posset ꝓcedere i ecclesijs nõ collegiatis, quo casu i rectore ecclę ẽt nõ curatę nõ valeret statutũ, vel ꝯsuetudo nisi seruiat per substitutũ, & ita tenuit Imo. & Io. de Lig. in d. c. cũ oẽs, ex quo per alios ministros aliquo mõ officiũ nõ suppleẽ. Sed dubitat̃ q. d sit i ecclesijs curatis. dic q licèt Imo. hic teneat q valeat cõsuetudo, vel statutũ, qñ seruiret ꝑ vicariũ: tñ Arc. in d. c. sacerdotib. vbi plene hoc disputat, tenet q in curatis non valeat ꝯsuetudo vt per vicariũ deseruiat, q a electa est industria personę, vt in c. q a nõnulli. de cle. nõ resi. & in d. §. q a verò, & c. licet canõ. j. de elec. & ita tenent do Flo. Imo. & Io. de Lig. in d. c. cum omnes. licet certo casu possit dispensari in curatis, vt in absentia ꝑcipiat fructus deseruiendo per vicarium: puta quando esset ex causa studij, vt in c. cum ex eo. j. de elec. absque ergo dispensatione statutum vel consuetudo non valeret. In glo. in ver. in scholis, in fi. idem Ioan. And. in d. c. licet canon. in glo. pen. In gl. in ver. altera. ibi, ex dispensatione. vide per Io. An. in d. c. nõ potest. in glo. quæro. In glo. in ver. Romana curia, in fi. vide ibi in vlt. glo. In glo. in ver. datur, in fi. no. glo. & vide glo. ordi. in cle. cupientes. de pœnis. † In glo. in ver. dignitatibus. in fi. facit c. ne aliqui. j. de priui. & an in dubio indulgentia præsumatur realis vel personalis. per Doct. in d. c. cũ venissent. & in regula priuilegium. j. e. lib. & per glo. in l. forma. de censibus. & ꝑ Bar. in l. pater filio. ff. de dote pręleg. In glo. pe. ibi, non potuit. q intelligit Imo. quando per viam legis vellet facere contra. Sed si per viã priuilegij, vel rescripti tunc cũ sit apposita clausula derogatoria ad rescripta nõ valeret rescriptũ, vel priuilegiũ nisi de isto iure fieret mẽtio specialis, ſm oo. in c. j. ꝰ. de ꝯsti. eo. li. & in c. nõnulli. ꝰ. eo. ti. & ita videtur tenendum, licet Do. hic velit q ex quo hic non disponatur clausula derogatoria quo ad successores valeret hodie priuilegium licet de isto c. non fieret mentio, vt hic per eum. Philippus Franchus, Papiæ.

A D D I T I O N E S.

a Celsus. Fructus beneficij. Adde Bar. in l. si quis Titio. ff. ex quib. cau. mai. & Ange. in addi. ad Bar. in l. fi. C. de anno. & tribu. lib 10.
V. G. Adde quod fructus beneficiorum debentur studentibus Romæ, non obstantibus constitutione eccle. Diœcesanæ, Old. consi. 117.

b V. G. Nota quòd Priuilegium facilius perditur quam ius commune, Afflict. in Decis. Nep. 33. nu. 3.

De consuetudine *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo nõ potest facere licitum quod a iure prohibetur tãquã illicitũ.*
2 *Consuetudo quando est irrationabilis non firmatur vllo tempore.*
3 *Constitutio si prohibet acquisitionem non videtur prohibere retentionem nisi hoc expresse disponat. & constitutio antiqui iuris declaratoria trahitur ad præterita, licet consuetudo sit in contrarium. & nu. 4.*
5 *Consuetudo tanti temporis cuius non extat memoria, qualiter probetur.*
6 *Præpositura an sit dignitas.*
7 *Consuetudo & statutum an possit inducere vt vnus in eadem ecclesia habeat non solum duo simplicia, sed vnum simplex & aliud curatum.*
8 *Et episcopus an possit dispensare in duobus altaribus in vna ecclesia.*

C A P. I.

Onsuetudinem. † Tene menti singula in prin. q illud q prohibetur a iure tanquam illicitum, non potest prætextu alicuius ꝯsuetudinis fieri licitum & permissum

sum vt hic in tex. per quę determinat Angel. in sua disputatione quę incipit, duo nobiles, in solutione tertij dubij, in prin. q nulla consuetudine possunt duella & torneamenta fieri licita adeo q occidens teneatur pęna homicidij & consuetudo tanti temporis in cuius contrarium non sit memoria tanquam illicita nihil operatur. †Secundo tene menti & ita allegatur q si consuetudo est irrationabilis non firmatur, quantumcunque obseruata fuerit tanto tępore in cuius ɔtrium nõ sit memoria. & rõ est irrõnabilitas ipsius consuetudinis, licet alias consuetudo tãti temporis operetur, etiam in reseruatis soli principi, vt in c. super quibusdam. ꝫ. de ver. sig. & ibi plene de hoc. & licet alias dicatur q in tali consuetudine nõ sit necesse q allegetur cũ ipsius consuetudinis, vt hic in glo. 2. & licet alias per talem cõsuetudinem & possessionem tanti temporis probaretur etiã directum dominium tanquam ex iure quodam constituto, vt dixit Bal. in l. traditionibus. C. de pact. per l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. immo no. Host. in c. j. ꝫ. vt li. pẽ. q dicta consuetudo [a] tanti temporis habeat vim priuilegij, seu dispẽsationis papalis. q voluit etiam Cy. in l. j. C. noua vectigalia. & tamen omnia prædicta sunt vera, nisi quando consuetudo esset irrationabilis. tunc enim talis consuetudo non firmat quantumcunque obseruata fuerit tanto tempore in cuius contrarium non sit memoria, vt est tex. sing. hic qui facit cõtra glo. in c. frustra. 8. dis. in fi. glo. magnę. Et ad prędicta vide glos. no. in l. j. C. de prescrip. 30. an. quam sing. no. Bal. in l. omnes. eo. ti. & in l. j. C. ne rei dñicę, vel templorum, vide etiam glo. not. in l. fi. C. de præscri. lon. temporis, quę pro libertate. & in l. a. C. de ingenuis & ma. quæ volunt, q si contra aliqua iura non cadit præscriptio, tunc etiam per tempus c. annorum non posset præscribi, licèt glo. in §. furtiuę. Insti. de vsuc. facit in cõtrarium.

3 †Scdõ no. ibi, iam obtenta. q si cõstitutio prohibet acquisitionem non vr prohibere retentionem acquisitorum, nisi super hoc expresse disponat, de quo per glo. in clem. j. de ɔsan. & affi.

4 †Vltimò no. q noua cõstitutio antiqui iuris declaratoria trahit ad præterita, licèt habeat oppositum contrariam consuetudinem obseruatam in præteritum, quando declarat talem cõsuetudinem fore irrationabilem, quod facit pro eo, quod no. in clemen. j. de elect. secundum Domi. Et an reprobata consuetudine antiqua videatur etiam reprobata, vt in futurum induci nõ possit, vide per glo. in c. j. in ver. expresse, ꝫ. de constitu. eo. lib. & clem. statutum. de electio. & in clemen. si vna, de reb. eccle. non alie. & in c. j. in ver. non obstante, j. de cle. ęgro.

5 † In gl. a. in prin. & qualiter probetur consuetudo tanti temporis, vide qd no. in c. j. j. de prescri. in gl. fi. & hic per Arc. & per Inno. in c. vemẽs. j. de vet. si. & per Cy. in l. ɔpetit. C. de præscri. 30. an. & per Bal. in auth. quas act. in fi. C. de sacrosan. eccl.

6 †In gl. in ver. præposituras in prin. vult glo. q prepositura sit dignitas [b] de quo plene per Rotam in dec. 449. & vide in c. dudum el. j. ꝫ. de elec. vbi præpositura quãdoq; dicitur officium. quid autẽ sit de decanatu an sit dignitas, [c] vide per Rotã in dec. 340. als. 433. tenentẽ q sic. Et quid sit de Archidiacõatu [d] & archipresbyteratu [e] vide per Rotam in deci. 153. quę incipit, Quid de [f] thesauraria. tenentem q sic, & idem Do. hic. Et quid de plebanis, qui præficiuntur ecclesijs collegiatis, & sunt caput ecclesię, & habẽt iurisdictionem in canonicos ecclesiæ. dic quod dicuntur habere dignitatem, vt tenet Rota in dicta deci. Domi. hic. De quo tamen per Fede. in suo consi. 81. Et quid de priorib. [g] vide per gl. in ver. conuentualem, in cle. 2. de rescrip. vbi dicit q si est collegiatus est dignitas, alias nõ. Et quæ sit dña inter dignitatem & personatum, vel officium, hic plenè per Archi. sed plenius vide per Io. And. & Moder. in c. de multa. ꝫ. de præb. & per gl. 4. dist. deniq;. Et per Fed. in suo consi. 82. & ibi. Et in suo cõsi. 127. & per Pau. in cle. vt hi qui. de æta. & quali. Et voluit Io. An. in c. si fortè, j. de elec. super glo. 3. quod sublata significatione, appellatione dignitatis veniant etiam beneficia simplicia. In glo. in ver. sedis apostolicæ, an tunc dispẽset legatus de latere, ex quo hic fit mentio de sede apostolica, vide per glo. & Docto. in c. si abbatem. j. de elect. & in c. si gratiose. ꝫ. e. In glo. in ver. vnicum. in fi. no. ex gl. primò q inferior a Papa dispensat non solum in duobus beneficijs simplicib. eiusdẽ ecclesiæ, sed etiam in vno simplici & alio curato.

7 † Scdõ no. ex glo. q põt induci per statutum, vel consuetudinem vt vnus in eadem ecclesia habeat nõ solum duo beneficia simplicia, sed etiam vnũ simplex, & aliud curatum, de quib. oĩb. in d. c. de multa. & in cle. gratiæ. j. eo. Et conclude, sm Domi. q in eadem ecclesia non potest quis esse triplex, nec valeat ɔsuetudo, vel statutũ, & inferior a Papa non dispensat, vt hic, in text. qui procedit etiam si iure annexionis quia vellet esse triplex, vt per glo. in cle. fi. in fi. de præben. Nec etiam põt quis esse duplex in eadem ecclesia in beneficijs vniformib. vt hic in tex. Ibi duos personatus, & in fi. Ibi nisi vnicũ, & ita vult Io. An. & in c. literas, hic alle. de quo etiam per glo. in d. clem. fi. tenentem in fi. quod in eadem ecclesia non possit inferior a Papa dispensare super duob. canonicatib. de quo in d. c. litteras. Sed in beneficijs difformibus bene potest quis esse duplex in eadem ecclesia ex dispensatione inferioris, vel si est statutum, vel consuetudo secundum glo. hic, & in d. cle. fi. & in d. c. litteras, quod procedit etiam si quis haberet præbendam cui esset annexa ecclesia parochialis, vt in c. super eod. j. de præben. & prædicta intellige dummodo non habeat nisi alterum de expressis hic, in tex. vt patet ibi, vel eorum alterum, & ibi per glo. Quid autem sit in diuersis ecclesijs. dic, quod in personatibus dignitatibus, vel beneficijs curatis non põt quis esse duplex, vel triplex sine dispensatione Papæ, vt in d. c. dudũ. el 2. de cle. & d. c. de multa. In præbendis verò, in diuersis ecclesijs ppt est quis esse duplex, vel triplex, ex dispensatione episcopi, & idem si in vna ecclesia haberet dignitatem, & in duabus alijs ecclesijs diuersis haberet duas præbendas, sed de iure cõi eas retinere non posset, per receptionem nã scdæ non vacaret prima, licèt posset cogi ad renũciandũ alteri, sm no. in c. si eo tempore. & in c. gratia. ꝫ. e. & per Inno. in c. cum nostris. ꝫ. de cõces. pręb. de quo etiam in d. cle. gratiæ. Et ex prędictis patet q iura plus abhorrent pluralitatem in eadem ecclesia quam in diuersis sicut alias vt per glo. in d. cle. fi. in fi. ex quo infertur q si est dispensatum cum aliquo super pluribus dignitatibus obtinendis non intelliguntur de dignitatibus eiusdem ecclesię nisi hoc exprimatur, quia ista prohibitio habet specialem notã, de qua singu. est mentio fienda, argu. l. item apud. §. hoc edictum. ff. de iniuria, & ita tenet Io. An. in d. c. de multa. sm Pet. de Ancha. hic. Et vide etiam hic, per Do. an inferior a Papa possit dispẽsare in diuersis officijs quorũ vnũ est in ecclesia, & aliud est in eius cimiterio, vel claustro, vel in continentib. ædificijs. Et an si alicui scribitur pro aliquo beneficio existente in ecclesia possit prouideri de beneficio existẽte in cimiterio, de quo hic per eum, & per Doct. in c. cum in ecclesia. j. de preben. & in c. j. j. de consecra. eccle. vel alta.

8 † In glo. in ver. quocunq; nomine in fi. Idem de vestiario & eleemosynario sm Io. An. Et an possit episcopus dispensare in duob. altarib. in eadem ecclesia. concludit hic Pet. de Anch. quod sic, ex quo tex. hic, hoc non prohibet: sed Domi. hic cõtra, quia iste tex. locum habet in quibuscunque beneficijs ecclesiasticis, dum tamen dẽtur in titulum perpetuum, & facit gl. in cle. 2. de decimis, & in d. cle. fi. voluit tamen Lap. in alle. 15. quæ incipit, factum super quo consilium & in alle. seq. quod in ecclesia non collegiata, in qua est situm altare cui debet deputari perpetuus rector poterit quis esse rector principalis ecclesiæ & habere altare in eadem ecclesia, & idem tenuit Domi. in c. cum in ecclesia j. de præben. ratio est, quia sunt beneficia difformia pro quo facit ratio d. c. cum in ecclesia, vbi valet consuetudo quod quis habeat principalem ecclesiam & etiam canonicatum & præbendam in eadem & sic, quod quis sit episcopus, & præbendatus in eadem ecclesia. facit q habetur ꝫ. de re iudi. cum olim, vbi potest quis esse prępositus & canonicus in eadem ecclesia, & sĩr põt quis esse archidiaco. & canonicus in eadem ecclesia. ꝫ. de rescrip. eam te. In glo. pe. in fi. concludit Ioan. And. quod vltimum dictum huius glo. procedat in dignitatib. vel personatib. per d. c. de multa. Sed in plurib. officijs non curatis, vel in officio cum dignitate vel personatu procedit primũ dictũ huius gl. cũ in his antiqua iura q̃ dabant electionẽ non sint correcta. & vide in c. grã ꝫ. de rescri. & in cle. gratiæ, eo. ti. & per Fed. in suo ɔsi. ducẽtesimo.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Consuetudo tanti temporis. Adde c. seruitium. 18. q. vlt. c. super quibusdam. in §. præterea. de verb. signi. Bal. rub de consue. in 5. col.
V. G. Adde quòd ista consuetudo habet vim priuilegij, Bert. in tract. de Gabel. seu vect. in 3. par nu. 27. quod habetur in lib. 3. Tract. fol. 6.

b Nic. Sup. Dignitas. Adde Car. Ale. in c. a. in 3. nu. 60. dist.
V. G. Nota quòd est dignitas si habet locum in choro, Rota. Dec. 456. fuit dubitatum, an non. vbi dicit verum nisi consuetudo sit in contrarium. An prępositus pręferatur Priori, vide Dec. consi. 213.

c Nic. Sup. Dignitas Adde Bald. in c. ad aures. in j. no. de rescri. Car. Zabarel. in c. super litteris. eo tit.

d Nic. Sup. Archidiaconatu. Adde Doc. in c. de multa, de præben. Car. in cle. fi. in prin. eo. tit. Pau. de Elea. in cle j. de elect.

e Nic. Sup. Et archipresbyteratu. Adde Car. Zaba. in cle. j. in 2. q. de præb.

f Nic. Supe. Quid de thesauraria. Adde Abb. in c. super litteris. de rescrip. in 5. colum. ver. 4. quòd gratia.

g Nic. Sup. Quid de prioribus. Adde text. in c. a. in §. prioratus. iuncta glo. Docto. de sta. mo. & Doct. in c. nisi essent. de præben.
V. G. Adde Fely. in c. in nostra, col. 13. de rescri.

sum

SVMMARIVM.

1 *Non putamus verbum, importat ius.*
2 *Consuetudo irrationabilis nullo tempore firmatur.*
3 *Appellatio debet fieri ad superiorem, non de eodem ad seipsum.*
4 *Tribunal episcopi & eius officialis censentur idem. & nu.5.*
6 *Episcopus si det delegatum in aliqua causa an a delegato ipso appelletur ad episcopum.*
7 *Consuetudo disponens contra substantiam actus non valet.*
8 *Appellari potest a delegato officialis episcopi, ad ipsum officialẽ, vel etiam ad episcopum omisso medio ipsius officialis.*
9 *Episcopus si interfuit collationi beneficij tanquam canonicus, an ad ipsum possit appellari.*
10 *Auditorium episcopi & vicarij, an dicatur idem quo ad recusationem, & quo ad supplicationem.*

CAP. II.

1 NOn putamus. †No.j ꝙ per verbũ, non putamus, rñdetur de iure. facit l. non puto. ff. de iure fisci. † Scđo no. quod irrationabilitas ipsius consuetudinis non tollitur quantocunq; tempore fuerit pro rationabili obseruata etiam si non
3 sit memoria in contrarium vt hic in glo. & ĩ. c. proximo. † Tertio no. quòd appellatio debet fieri ad superiorem non autem de eodem ad seipsum & non valeret talis consuetudo. & sic facit iste tex. vt non valeat consuetudo, vt in propria cã quis pos-
4 sit iudicare. de quo in l. j. C. ne quis in sua cã. † Vltimo nota, ꝙ auditorium & tribunal episcopi & eius officialis generalis cẽsetur idem & in eadem persona. Ideo factum vnius dicitur factum alterius. de quo in l. quisquis. C. ad l. Iul. maie. & per Arc. 23. q. 5. administratores. Vnde est ar. ꝙ causam ceptam per vnũ alius possit finire. ideo dicit gl. hic ꝙ episcopus potest reuocare interlocutoriam sui vicarij, etiam citra remedium appellationis sicut poterat ipse vicarius, quia videtur factum ab episcopo ꝙ fit a vicario secundum gl. in c. j. ĩ. de capel. mo. & facit. l. fi. C. vbi & apud quem. ibi vt videatur ipse &c. Delegatio tamẽ & commissio facta episcopo non includeret eius vicariũ ex quo tunc consideratur dignitas ipsius episcopi. arg. c. quoniam Abbas ĩ. de offi. deleg. & facit ꝙ no. Io. An. in c. j. ĩ. de maio. & obe. Sicut e contra dicitur ꝙ delegatio facta vicario nõ transiret ad episcopum, qđ sin. intelligit Inno. eodẽ durante vicario, sed eo mortuo vel reuocato tũc transit in episcopum secũdum Inno. in c. eam te. ĩ. de rescri. dicentem secus esse si cã delegaretur cõtra aliquem tanquam vicarium epi, vt ibi per eum, de quo dic, vt est dictum in c. statutum, circa prin. ĩ. ti. proxi. Et sicut etiam alias dicitur quod si aliquid conceditur principali ratione suæ dignitatis illud non extenditur ad vicarium eius, vnde si a sententia principalis non posset appellari, poterit tamen appellari a sententia vicarij eius, vt est tex. no. in l. a proconsulibus. C.
5 de appel. † In glo. 2. in fi. & ratio est, quia talis consuetudo est irrationabilis, & contra ius publicum quod cõsistit in magistratib. vt j. dist. ius publicum, sm Ioan. An. ex quo dicto infertur ꝙ non valeat consuetudo ɔtra ius publicum. intellige si alias est irrationabilis, alias secus, vt in c. fi. ĩ. eo. Scđo infertur ꝙ non valeat consuetudo contra ius superioris, quod intellige, vt hic per Imo. & per Inno. in c. olim, el j. de resti. spolia. & per glo. in
6 c. j. ĩ. de cle. ægro. † In glo. in ver. officiali, in prin. idem tenet Rota deci. 371. quæ incipit, Item si episcopus. volens ꝙ a collatione beneficij facta a vicario ex commissione episcopi, vel ab alio articulo specialiter commisso ipsi generali vicario semper appelletur ad episcopum. Et idem dicit hic Io. An. esse si officialis esset foraneus deputatus, scilicet in certa parte diœcesis, vel ad certos actus, pro quo etiam glo. pen. in cle. 2. de rescrip. referẽs dicta Inno. in c. Romana, ĩ. de offi. ordi. & dicit quod iste tex. locum habet in officiali episcopi generali, & principali, secus in foraneis constitutis in certa parte diœcesis, vel ad certos actus, quia tales habent delegatam & ꝙ ab eis appellatur ad ɔstituentem eos. & licèt delegati ad vniuersitatẽ cãrum dicantur quodãmodo ordinarij, vt per gl. in c. cũ cãm, de appel. & in l. a iudice. C. de iudi. & ibi per Bal. tñ debet appellari ad ipsum delegantem sm gl. in c. dilecti, hic alleg. de quo tñ ibi per Doct. & in d. cle. a. & per Bar. ĩ l. j. in fi. ff. qui & a quo. & per Doc. in c. Romana. hic alle. Sed limita hanc glo. sm Doc. vt procedat nisi delegatio fiat in fraudem: quæ probatur ex coniecturis, puta vt nõ appelletur ad archiepiscopum, quia tunc non appellatẽ ad ipsum epm delegantem sm Spec. in tit. de appel. §. nunc tracte-
7 mus, ver. sm præmissa, de quo in c. super quorum. † In ca. gl. in fi. tene menti ex hac gl. plura. Primo ꝙ non valeat ɔsuetudo disponens contra substantiam alicuius actus, secus si contra accidentalia. facit quod no. in c. fin. ĩ. de condi. apposi. Secundò nota ex glo. quod de substantia appellationis est, vt ad maiorem iudicem fiat prouocatio, vt in l. j. ff. de appella. Et ibi gl. adducit l. præcipimus, C. de appella. & in Auth. de appella. in fine, & sic põt dici idem esse de iure ciuili, licèt quidam teneant contra per l. a proconsulibus. C. de appella. de quo ibi per Bal. & per Bart. in dicta l. j. Aduerte tamen, quia a sententia vicarij principis appellatur ad ipsum principem, licet sit idem auditorium. & hoc propter defectum superioritatis cũ princeps non habeat superiorem, & ita probatur in l. eos. C. de appel. quod est notabilis limitatio ad hunc tex. Tertiò no. ex glo. ꝙ non valet statutum, vel consuetudo tanquam irrationabilis, ꝙ ad parem, vel ad minorem appelletur, qđ tamen limitat Io. An. in c. Romana. hic allegata, nisi consuetudo disponat ꝙ ille minor, quo ad articulũ appellationis efficiatur maior, de quo ibi per eum, & facit c. a collatione. j. de appell. Quarto no. ex glo. ꝙ ad legatum de latere potest appellari omisso medio. Idem voluit gl. in ver. curia, in c. Romana. ĩ. de appel. & per Doct. in c. j. ĩ. de offi. leg. Quinto no. ex gl. ꝙ illud. qđ potest fieri per pactũ põt introduci per consuetudinem, qđ no est secundum Io. An. quia consuetudo est tacitum pactum, vt l. de quibus. ff. de ll. in fi. de quo per Archi. 11. dist. consuetudinis. & per d. Ant. in c. cũ omnes. ĩ. de ɔst. & hic plene per Dom. de quo in l. nõ impossibile. ff. de pac. & per glo. in rub. C. de pecu. lib. 10. & per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. Sexto no. ex glo. ꝙ per pactũ, vel expressum cõsensum partiũ potest appellari omisso medio, cũ etiam tacite possent partes renunciare tali iuri, videlicet in nõ opponendo exceptionem, secundum glo. in d. c. dilecti. Sicut etiam potest per consuetudinem introduci, vt appellet omisso medio, vt est tex. in d. c. Romana. §. j. imò etiã de iure ciuili posset introduci per præscriptionem, vt appellatio fiat omisso medio, licet præscribi non possit, ꝙ non appelletur ad principem secũdum Bal. in auth. quas actiones, circa finem, de sacrosan. ec. põt etiam partes inter se per pactum renunciare appellationi interponendę, vt in l. fi. C. de temp. app. de quo ibi per Bal. an
a autẽ per statutum possit tolli appellatio, [a] eo quia derogat iuri
8 superioris, vide in c. venientes. ĩ. de iureiu. † In glo. in ver. auditoriũ, in fi. & per hęc iura dicit hic Archi. ꝙ a delegato officialis episcopi appellari põt ad ipsum officialem, vel ẽt ad episcopum, omisso medio ipsius officialis, & idem tenet Rota in decis. 350. quæ incipit, Item licet, & idem dicit hic Io. And. quando appellatur a sententia subditi episcopo, quia poterit appellari ad episcopum, vel eius officialem eadem rõne, qđ no. ad ea quę dicta sunt ĩ. in vltimo not. Et eadẽ rõne potest dici, ꝙ si appellatur a delegato episcopi poterit appellari ad episcopũ delegãtem, vel ad eius vicarium cum sit idem auditorium, vt hic dicit, & tenet Rota in d. decis. de quo tamẽ vide plene per do. Nic. in d. c. dilectũ. in prin. Et ponit Rota in dicta decis. an a delegato episcopi recusati possit appellari ad vicarium ipsius, de quo etiam per do. Nic. in c. si quis contra. ĩ. de fo. compe. & per Io. An. in c. si contra vnum, & in c. iudex ab appellatio. j. de offi. dele. Quid autem si vicarius episcopi detulit appellationi friuolę quo casu abdicauit a se iurisdictionem, vt in c. cũ app. j. de appel. an prędicet episcopo. vide ĩ. in vlti. no. & per do. Nic. in c. dilectis filijs, & decano. in fi. ĩ. de ap. & plene dicta de hoc
9 in d. c. cũ appõnib. † In gl. fi. in prin. aduerte tñ quia si eps esset creatus legatus in sua prouincia, vel si esset legatus natus, vt est Choracẽsis & Cantuariensis, de quo in c. j. ĩ. de of. leg. tunc a sñia illorum lata ex propria iurisdictione non posset ad cosmet appellari tanquam ad legatos, licèt sit ibi diuersitas tribunalis. & ita tenet Rota decis. 313. quæ incipit, Item fuit dubitatũ vtrum, licèt glo. sing. in l. si filius. ff. de inoffi. testa. velit contrarium dicẽs ꝙ si iudex a quo succedit in locum iudicis ad quem procedit appellatio coram eo, ex quo est diuersum tribunal, licèt tunc debeat alteri committere, quia esset suspectus sm gl. in l. eos, in prin. C. de appel. sed præcedẽs dictum magis placet.
10 † In ca. glo. ibi suspitionis, no. glo. ꝙ quo ad recusationem non dicitur idem auditorium vicarij & episcopi, & idẽ quo ad supplicationem, vt ĩ. de re iudi. cum Bertoldus, & per Io. An. in c. Romana, in prin. ĩ. de ap. & sic appellatio & recusatio non parificantur, de quo in c. si ɔ vnũ, hic alle. & vide in c. postremo. ĩ. de app. vnde licèt sit suspectus episcopus non posset ex hoc recusari eius vicarius, vt est tex. no. in l. j. C. si quamcunq; prædi. potestate, & ibi per Bal. Sed si contrarium est tex. in c. insinuante ĩ. de offi. deleg. ita tenent ibi Doct. & ita teneas & glo, in

ADDITIO.

a V.G. Appellatio tolli potest per Principem solum Fely. in rub de appella. col. 4. & in c. fin. de rescri. & in c. Romana. eo. tit. Soc. cons. 193. circa j. in princ. libr. Pari. in trac. de Fnd. in c. de offi. sind. ver. subijcio.

In d.c.j.de capel.mo.& d.l.fi.vt est dictum,ꝫ.in prin.Et vide hic per Io.An.dicentem notabiliter ꝙ si appellat a sententia vicarij ad ipsum episcopum in eo casu quo non potest, in tantum appellatio est nulla, vt etiã si episcopus delegaret alteri ipsam causam appellationis non valeret processus,de quo per Spec. in tit.de appel.§.nũc tractemus,ver.quid si de facto, vbi tenuit hoc procedere etiã si hoc fieret partib.scietib. qđ qualiter procedat hic per Lap. & Domi. tenentes ꝙ licèt a sententia vicarij non possit appellari ad episcopum,& appellatio nõ valeat, & de tali appellatione nõ possit eps̃ cognoscere,nec alteri delegare,vt ꝫ.tñ secus si dicatur de nullitate sententię ipsius vicarij,quia bene poterit cognoscere eps̃ & alteri delegare,& valebit delegatio & processus per no.in d.c. Romana,in prin.& per Io.An.post Imo.& Host.ꝫ.de appel.dilecto. & j. de re in.c. fi.super tertia glo.ex quo paret quod dispositio text.hic procedit in appellatione, secus si dicatur etiam principaliter de nullitate sententię quod tene menti.Et voluit hic Domi.quod de tali nullitate possit dici coram epõ imò etiam coram ipsomet vicario, imò etiã videtur ꝙ a sñia epi possit dici de nullitate coram vicario per id quod est dictum ꝫ.in vltimo no.& in glo.in ver.adiutorium,de quo m̃ per Doct.in l.si expressim.ff.de app. & in d.c.dilecto,vbi ponitur quis dicatur iudex competens in causa nullitatis,vide per do. Nic. in c.ea noscitur.ꝫ. de his quæ fiunt a prælato,in vlti.no.& ibi plene per Inno.circa. fin.

S V M M A R I V M.

1. *Inquirere de delictis, & punire, sunt diuersa.*
2. *Consilium alicuius si quis requirere teneatur potest præscribi consuetudine, vt illud requirere non teneatur.*
3. *Consuetudo, vt possit canonice præscribi, quot requirantur.*
4. *Consuetudinem allegans tenetur eam probare.*
5. *Consiliũ si quis de iure requirere teneatur, si non requirat an valeat actus.*

C A P. III.

1 NOn est. † No.j.aliud esse iquirere de delictis & aliud punire,cũ hic ponãtur, vt diuersa,vt l. si dem.C. de codic.quod inducit Do. vt habens commissionem inquirendi non videatur habuisse puniendi,facit j. de nffi. vica.c.a. cum in diuersis de vno in alterum non fiat illatio,vt in c.auditis,de præscr.& in l.si ma-

2 ritus.C.de do.inter vi.& vxo. † Scđò tene menti & ita allegat qđ astrictus in aliquo actu ad requirẽdum ꝯsilium alterius,põt ꝯsuetudine,vel pręscriptione sibi quęrere ,vt illud requirere minime teneatur,& procedit ille tex.in casu econtra.s. qđ in casibus in quib. capitulum teneretur requirere consilium prælati talis requisitio consilij eodem modo possit prælcribi per capitulum contra prælatum, vel epm̃,vt tenet Host.in c. ea noscit. ꝫ.de his quæ fi.a præla.vt refert,& sequitur Ioã.An.hic,& facit c.irrefragabili. §.excessus.de offic.ordi. Et sicut potest eps̃ pręscribere & sibi per consuetudinem quærere, vt nõ teneatur requirere consilium capituli,vt hic dr̃,ita & consensum,vt tenet Host.in d.c.ea noscitur,per illum tex.& sequitur Ioan. An.hic qui tex.loquitur etiam in religiosis,& loquitur in collationib. præsentationib.& institutionib.beneficiorum,sed tex. hic loquitur in correctionib.inquisitionib.& causarum agitationib. Quid autem sit in alienationib.vel concessionib. rerum ecclesię.videmus ꝙ non valeret consuetudo,vel pręscriptio,ꝙ prælatus possit sine consilio,vel consensu capituli,quia talis consuetudo esset onerosa ecclesijs.ꝫ.e.tit.c.j. & videtur expressim in cle.si vna.de re.eccle.& ibi per glo. in ver. consentiente.& ita tenet Imo.in d.c.ea noscitur,de quo ibi per eum in fi.In gl.j.in fi.& procedit iste tex.etiam in arduis negocijs, vt tenet gl.no. in ver.præsentiam.in c.degradatio,circa prin.j.de pę. & sequitur Io.And.hic dicens,ꝙ eps̃ prætextu consuetudinis potest destituere abbatem sine consensu capituli, & idem tenet in c. gra-

3 ue.ꝫ.de præb.† In glo.in ver.canonicè,in fi.no.ex glo.duo quę requiruntur ad hoc,vt cõsuetudo dicatur canonicè pręscripta, scilicet bona fides,vt in regu. poss. flor.j.eo.li. Scđò requiritur titulus,de quo tamen Io.An.remittit se ad no.in c.fi.ꝫ. de ꝯsue. super vlti.glo.in suppletione quę inci. dixit Host.& per ibi no. tenet hic Io. An. quod in consuetudine non requiratur titulus & ita in effectu sequitur Domi. vt hic per eum, & plures alias

a differentias inter [a] cõsuetudinem & præscriptionem, vide per Io.An.& alios Doct.in d.c.fi.imò tenet Archid.in c.j.j. de præscrip. in consuetudine non esse necesse probare vel allegare titulum etiam si sit contra ius cõmune,sed sufficit vsus cum præscriptione.Tertiò requirit ꝙ ꝯsuetudo sit præscripta,vt est tex. hic.imò vbicunq; fit mentio de ꝯsuetudine in dubio debet sp intelligi ꝙ sit rationabilis & pręscripta,vt est tex. sin.in c.cum vna.ꝫ.de elec. & facit.c. cum de beneficio.j. de pręben.de quo dicetur in c.proxi.in 3.glo.& quę consuetudo dicatur rationabilis,vel non,relinquitur arbitrio iudicis,secundum glo.no.in ver.rationabilia,in c.j.ꝫ de consti.eo.li.Et in casu huius text.vt dicatur legitime pręscripta requiritur ꝙ sit seruata per 40. annos per c.de quarta.ꝫ.de præsen.secundum Archi.& Io.An.in alijs vero casibus an sufficiat ꝙ sit seruata per decem ann. glo. 3.j.c.proxi.tenet ꝙ sic,de quo ibi dicetur.Quarto requiritur sm̃ Archid. ꝙ episcopus eo animo faciat vt intendat sibi quærere hoc ius in futurum,pro quo glo.quę inci. hoc modo in c.abbate.ꝫ.de ver.signi.& no.j.d.li.in.consuetudo.& per Inno.in c.bonę.el secondo.ꝫ.de postula.pręlato.& in c.dilectus.ꝫ. de capel. mona. & si de tali animo dubitaretur standum esset iuramento episcopi,vt per gl.in c.pręsentiũ.ꝫ.de testi.& Insti.de actio. §. alię. secundum Bal. hic. Quinto requiritur protestatio sicut requiritur in seruitute,vel libertate pręscribenda, per not.per glo.quæ incip. ad hoc in d.c.abbate.secundum Arc. & Io. An. ꝙ intelligit hic Imo. quando est talis actus ex quo nõ apparet aliter de voluntate habentis ptãtem inducendi consuetudinẽ aũs sine protestatione sufficeret per no.in d.c.bonę.& in c. ecclesia.ꝫ.de cã pos.& proprietatis. Sexto requiritur patientia & scientia illius contra quem inducitur consuetudo , vt l. quotiens.ff. de serui. & sufficeret patientia singulorũ de caplo singulariter,non autem collegialiter secũdum Bal. hic de quo in d.c.bonę.cetera ad materiam consuetudinis vide per Io. And.

4 & Doct. in d.c.fi. In gl.in ver.allegat in fi.no. ex glo. ꝙ omnis ille qui all.consuetudinem debet eam probare,pro quo tex.in c.cum dilectus.ꝫ.eo.ti.Consuetudo enim est facti & non præsumitur nisi probetur,vt in c.j.ꝫ.de consti.eo.li.Et idẽ dicimus in præscriptione quia qui illam allegat eam probare debet,vt in c.j.j.de pręscrip.& c.veniens.& c. auditis.eo.tit. In gl.in ver. excessib.in fi.vide hic per Arch.ponentem hic primò,an ordinarius inquirat non pręcedente fama,de quo in c.2.j.de accus. in c.j.ꝫ.vt eccle.benefi.& in c.j.ꝫ.de offi.ord.& in c. qualiter.ꝫ. de accu. Scđò an processus inquisitionis sit ordinarius,de quo in c.dilecto.in prin.j.de senten.excom. & in d.c. qualiter. in §. debet. Tertio,an in correctione procedat præscriptio. & cõcludit,ꝙ nõ,vt a nullo corrigatur ab alio quàm a suo prælato, hoc

5 potest præscribi,vt in c.irrefragabili.ꝫ.de offi.ord.† In glo.fi.in fi.not.j.ex glo.ꝙ si in aliquo actu de iure requiritur consilium alicuius tũc si omittatur ipso iure nõ valebit talis actus,de quo in c.j.j.ne sede vacante.& in c.cum in veteri.ꝫ.de ele.& in c.cũ olim.ꝫ.de arbi. & per Bar.in l.j.§.si plures.ff.de exercito. Scđò no.ex glo. ꝙ regulariter de iure cõi quicquid gerit episcopus sine consilio capituli est nullum,de quo tamen per Doct. in c.j. hic alleg.& c.quanto.& c.ea noscitur.ꝫ.de his quæ fiunt a prælа.& per dominos de Rota in deci.464.quæ incipit,Item quod confessio.& per Inno.in c.edoceri.ꝫ. de rescrip.

A D D I T I O.

a Nic.Sup.Consuetudinem.Adde an consuetudo possit præscribi. vide Abb.in c.j.in j.col.de consue.in antiquis.Card.in c.fi.eo.tit.Doct. in c.cum de beneficio,de præben. lib.6.
V. G. Adde quanto tempore præscribatur consuetudo percipiendi decimas Ruy.consi.64.nu. 17.lib.5.

S V M M A R I V M.

1. *Consuetudo potest inducere nouam formam in prouisione beneficiorum, & prebendarum.*
2. *Canonici eiusdem ecclesiæ habent inter se prærogatiuam commodi seu vtilitatis.*
3. *Optio præbendarum potest fieri per alium cum mandato speciali, vel secuta ratihabitione.*
4. *Mandatum Papæ non tollit alteri ius quęsitum ratione consuetudinis.*
5. *Consuetudinis si fiat mentio in iure,de quo pręscriptione ipsius consuetudinis intelligi debeat.*
6. *Consuetudo optandi præbendas dicitur rationabilis & approbata a iure.*
7. *Quid si talis consuetudo det optionem præsentibus tantum an absentes existentes in seruitio ecclesiæ,vel Papę possint optare.*
8. *Canonicus antiquior an possit optare minorem pręhendam forte ex aliqua causa.*
9. *Impetratio facta contra consuetudinem ecclesiæ, an valeat si de ea non fiat mentio.*

C A P. IIII.

CVm in tua. Primo ponit diffinitio casus dubij. Secũdo exceptio ibi,in præbendis.Tertiò prouisio ibi,ne autem.† No.& ita al-

1 legatur , quod consuetudo potest in ecclesia inducere nouam formam in prouisione beneficiorum & præbendarum,& valet talis consuetudo.ideo determinat Rota in deci. 316.quę incipit,Item si in ecclesia,quod valet consuetudo ꝙ re-

ceptus

ceptus non possit optare maiores præbendas sed minores tan-
tum, vnde si in ecclesia nõ est certus numerus canonicorum,
sed præbendatum, valet consuetudo, vt receptus vltra nume-
rum possit optare solũ minorem præbendam secundũ Rotam
ibi, & in deci. seq. tenet Rota qđ valet ꝯsuetudo, qđ qui optat
minorem præbendam possit postea optare maiorem cum va-
2 cabit.† Secundo not. qđ inter canonicos eiusdem ecclesiæ est
dare prærogatiuam commodi sicut & prærogatiuã honoris &
3 reuerẽtiæ, de quo in c. statuimus. ś. de maio. & obe.† Tertiò no.
ꝙ optio potest fieri per alium, quod intelligit Archi. nisi cũ spe
ciali mandato, vel secuta ratihabitione, imò sufficeret manda-
tum cum libera, vel ſm formam c. qui ad agendum. j. de procu.
ſm Io. And. de quo plenius no. in c. accedens. ś. de præbẽ. Et an
4 optio possit fieri per excõicatum, dicetur. j.† Vltimò no. ꝙ per
mandatum Papæ non tollitur ius alteri quæsitum vigore con-
suetudinis, ideo si Papa mandat beneficia conferri, intelligitur
seruata consuetudine ecclesię, cum in dubio Papa nõ videatur
tollere ꝯsuetudinem ecclesiæ, vel alterius loci, vt hic, & in c. j. ś.
de consti. eo. lib. & idem in statutis, vt in c. ꝯstitutus. ś. de rescri.
& j. in glo. 3. nec velle præiudicare iuri alterius, vt hic, & in c. q̃-
uis. ś. de rescrip. eo. lib. Si tamen in rescripto, de quo hic, sit ap-
posita clausula, non obstantibus statutis, vel consuetudinib. ec
clesiæ contrarijs quibuscunq;, an per talem clausulam genera
lem tollatur consuetudo optandi, de qua hic, in tex. vide sing.
per Rotam in deci. 300. quæ incipit, Item si mandatur. quæ vide
tur determinare, ꝙ non, de quo tamen pro & ꝯtra, vide ibi ple
ne per Rot. & quod no. in c. cum aliquibus, & in c. si propter. ś.
de rescri. eo. lib. & per Do. j. §. prox. in 2. col. Rota ibi concludit,
ꝙ si mandatur prouideri de maiori præbenda, in certa ecclesia,
in qua maiores & minores prębendę existant, non ob. statutis,
& consuetudinibus &c. & prętertim illis quib. cauet quod nul
lus possit habere maiorem, nisi prius habeat minorem, & isto
casu tollitur consuetudo optãdi, ex quo expressè mandat pro-
uideri de maiori præbenda, & quia aliàs gratia esset nulla, cum
aliam quam maiorem habere non possit, vt in c. cũ de non. ś.
de præben. Secus si mandatur prouideri de præbenda simplici
ter, cum clausula non obstante &c. quia tunc non tollitur con-
suetudo optandi, quia gratia potest habere effectum in alia nõ
optata, & sic fit differentia, an in ecclesia sit gradus præbenda-
rum, & debet fieri ascensus nedum per optionem, sed etiã per
collationem nouam, vel assignationem nouam capituli, & tũc
procedat primum dictum, secus si non est gradus prębendarũ,
sed omnes præbendæ appellantur, licèt vna sit melior altera,
sed ad illam meliorem venitur tantum per optionem ratione
consuetudinis, tunc tali consuetudini per tales clausulas non
derogatur, quia gratia impetrantis in non optatis suum potest
5 sortiri effectum, de quo tamen vide ibi plenè per Rotam. † In
glo. 3. in prin. no. sing. ex glo. dno. Primò q̃ si in iure fiat simpli
citer mentio de ꝯsuetudine, non intelligitur necessariò de con
suetudine præscripta per 40. annos, sed potest intelligi, etiã de
non præscripta. In contrarium facit c. Cumana. ś. de elec. & c.
cum de beneficio, j. de prębend. vbi verbum, consuetudo, simpli
citer prolatum, semper intelligi debet de præscripta. Quare ex
dictis Io. An. & Domi. hic potest sic concludi, quod aut fit men
tio de consuetudine in materia ambitiosa, & stricta, & debet
in dubio intelligi præscripta per 40. annos, & ita procedat d. c.
Cumana, & d. c. cum de beneficio, ſm vnũ intellectum. Et idẽ
si consuetudo esset contra ius commune, vt in d. c. cum de be-
neficio, ſm alium intellectum, & facit quod no. Io. An. in reg.
nemo potest, in mercurialibus. ad fi. qõnis Si verò consuetudo
non est contra ius commune, sed præter, & materia nõ est am-
bitiosa, & stricta, & tunc non intelligitur de præscripta per 40.
annos, sed sufficiant 10. anni, & ita procedat tex. & glo. hic, qđ
tamen limita primò, nisi vltra verbum consuetudinis addatur
aliquod verbum, denotãs præscriptionem, sicut esset verbum
antiqua, quia tunc intelligitur de præscripta per 40. annos. ſm
gl. in ver. de nouo. & in ver. antiqua, in c. generali. j. de elect. eo.
lib. vide tamen glo. in l. de quib. ff. de legi. Scđò limita, nisi con
suetudo procedat in materia, quæ est contra ius priuatum ali-
cuius, quia tunc intelligitur de præscripta per 40. an. ſm no. in
c. cum eccłia, de cã pos. & ita procedat, ſm aliũ intellm, d. c. Cu
mana, & hæc ꝓcedũt de iure canonico: sed quid de iure ciuili
a patebit. j. Scđò no. ex gl. qđ ꝯsuetudo quę est rõnabilis [a] & non
est cõtra ius sufficit, ꝙ sit seruata per 10. annos etiam de iure ca
nonico, & idem voluit gl. in c. vt litigantes. j. de offi. ordi. & Ar-
chi. 11. dist. consuetudinis, & hoc procedit in consuetudine. Cõ
suetudo quæ non est contra iura sufficit quod sit seruata per 10.
annos, & ideo ꝯsuetudo optandi inducitr per 10. an. vide de hoc
plene per Rotam in deci. 458. sed si quis fundaret se in præscri-
ptione tunc requireretur spatium 40. an. vt in c. de quarta. ś. de
præscrip. ſm Docto. hic, & domi. Anto. in d. c. fi. ś. de consuetu.
Super quo articulo ex dictis Doct. ibi sic conclude, qđ aut lo-
quimur de iure cano. & tunc an & quando cõsuetudo debeat
esse seruata per 40. annos, vel sufficiãt 10. dic, vt ś. proxime est
dictum. & adde vnam limitationem do. Ant. in d. c. fi. dicentis
quia in consuetudine contra ius requiritur spatium 40. anno.
nisi procedat ex actibus illius, qui potest iura tollere, quia tunc
satis apparet de consensu per 10. annos. vnde infert ꝙ si agatur
de consuetudine inducenda in curia, cum ibi sit pręsens Papa
qui potest legẽ tollere, qđ inducetur consuetudo spatio 10. an.
qđ dictũ procedit qñ ageretur ex consuetudine inducenda ex
actibus gestis per Papam, secus si ex actibus aliorum quia tũc
non vr̃ ꝙ debeat præsumi adesse tacitus consensus Papæ nisi
sit legitimè præscripta spatio 40. an. per tex. & glo. in d. c. fi. ſm
Imol. ibi in 6. col. Aut loquimur de iure ciuili. & indistinctè suf
ficit ꝙ consuetudo sit seruata per 10. an. etiam si sit contra ius,
vt in l. diuturna. ff. de ll. & in tit. & in l. j. C. quæ sit lon. consue.
qđ tamen limita nisi consuetudo versetur circa reseruata prin
cipi, quia tunc requirit̃ præscriptio tanti temporis in cuius cõ-
trarium non sit memoria, vt in c. super quibusdam. j. de verb. si
gnifi. secundum Imo. in d. c. fi. in 5. col. dicentẽ post Io. And. &
d. Ant. ꝙ tempus prędictum in consuetudine incipit a primo
actu qui sit taliter ꝙ trãsit verisimiliter in notitiam populi vel
maioris partis, vt ibi per eum dicentem ꝙ tempora de quibus
ś. indistinctè procedunt non habita differentia an cõsuetudo
fiat inter pñtes vel absentes: nec etiam debet distingui, an id su
per quo versatur cõsuetudo habeat causam continuã, vel qua-
si, vt tunc sufficiat longum tempus, aliàs non per l. seruitutes.
ff. de seruitutib. quia id procedit in præscriptione, sed in con-
suetudine, dic indistinctè, vt ś. ſm Imo. ibi. Sed queritur quid si
canonici in casu huius c. per longum tempus non fuerunt vsi
hac consuetudine optandi, an dicatur talis cõsuetudo sublata
vel interrupta. Ioan. An. qđ non, cum vti sit in eorum volunta
te, vt hic in tex. vnde competit eis per viam facultatis, facit qđ
in simili no. Io. An. in c. vt priuilegia. ś. de priui. in fi. vltimę gl.
ſm Io. An. hic. ex quo dicto sin. infertur, vt in his quę sunt facul
tatis non solum competentis de iure cõmuni, sed etiam ex pri
uilegio, vel cõsuetudine non perdatur tale ius per non vsum,
& ꝙ tali facultati non præscribatur, de quo per Doct. in l. licèt.
C. de iure delibe. & in l. cum notissimi. C. de præscrip. 30. an. &
ibi per glo. & per Bar. in l. pignori. ff. de vsucap. & pro dicto Io.
And. facit glo. pen. in cle. j. de foro compet. Si tamen talis vsus
non fuisset inductus propter contradictionem alterius partis
impugnantis illam consuetudinem, tunc secus esset, cum tol-
leretur illa prima consuetudo per contrariam desuetudinem
obseruatam tanto tempore quantum erat necessè ad inducen
dum consuetudinem secundum Innoc. in c. accedentibus. ś. de
priui. & per glo. in ver. post. in d. c. cum de beneficio, ſm Dom.
ponentem hic, qñ priuilegium perdatur per non vsum de quo
b in l. 3. ff. de nundinis, & quando consuetudo [b] tollatur per ꝯtra-
riam desuetudinem, de quo per Ioã. An. in d. c. vt priuilegia. &
in c. Ioan. ś. de cler. coniu. & hic per Do. & facit glo. in l. nemo.
6 §. temporales. ff de regu. iur. † In ead. glo. ibi innititur rationi.
no. ex gl. iuncto tex. ꝙ consuetudo optandi prębendas dicitur
rationabilis & a iure approbata. Non ob. c. 3. ś. de insti. vbi be-
neficia debent haberi per institutionem canonicam, & sic nõ
per optionem, quia certè non dicitur fieri mutatio quando is
qui est de ecclesia manens in ea mutat prębendam, vel domũ,
q̃ totũ noie ecclesię tenet̃ ſm Arch. & Io. An. dicentẽ, ꝙ qñ fit
optio nõ dr̃ fieri noua collatio, sed optãs ĩhęret collationi sibi
factę de antiqua p̃benda, & cõsuetudine, & sic sine collatione,
vel titulo dimittit antiquam, & optatam recipit, secũdum Io.
And. Et ex hac ratione concludit Rota in deci. 195. quæ incipit,
c Item qđ acceptatio, ꝙ etiam valeat optio facta [b] per excõmu-
nicatum in casu istius c. cum optio non sit noua collatio, vt ś.
& idẽ tenet hic Domin. in fi. huius c. Item ex prædicta ratione
tenuit etiam hic Io. An. ꝙ optio locũ habeat in præbendis va-
cantibus per permutationem. Non ob. cle. j. de rerum permu.
quia

ADDITIONES.

a V. G. Rationabilis. Quoniam consuetudo irrationabilis nullo tempore præ-
scribitur. Ruy. consi. 115. nu. 12. lib. 4.
b V. G. Quando consuetudo variabilis & non vniformis firmata per 10. an. per
contrarium vsum populi interrumpatur, Cor. consi. 259. visa, litera h. lib. 2.
b Nic. Sup. Facta per excommunicatum. Adde Rot. deci. 5. in tit. de concess. præ-
ben. inci. quòd acceptatio, in nouis.

quia ibi irritatur collatio, non optio. de quo tamen Io. And. remurit se ad no. per eum in addi. Spec. super rub. de rerum permu. vbi videtur tenere contrarium, & vt non sit locus optioni & ita sequit̃ hic Io. de Lig. & Pau. in d. cle. j. & Fede. in tractatu permu. in q. 28. Et idẽ vr̃ tenere Fed. in suo cõsi. lix. Sed Do. hic sequit̃ primã opi. Io. An. vt locus sit optioni, quia d. cle. j. non tollit particulares consuetudines ecclesiæ. arg. c. j. ꝫ. de consti. eo. lib. & quia in optante non fit noua collatio, vt. ꝫ. de quo hic plene per Domi. & hanc partem sequitur hic Pet. de Anc. Sed plenius vide per Imo. in c. fi. de rerum permu. in 20. col. reducẽtem opi. ad concor. post Lap. ꝙ aut permutatio fit ob vtilitatẽ permutantium, & babeat locum optio, ex quo talia permutatio videtur ambitiosa, & restringenda. Si verò permutatio fiat propter vtilitatem ecclesiarum, tũc non habeat locum optio, ex quo tunc permutatio est fauorabilis, & amplianda. In ead. glo. in fi. nota ex glo. ꝙ statuum & consuetudo æquiparantur, de quo in c. j. hic allega. In glo. in ver. antiquiores, in princi. no. glo. & vide in d. c. statuimus.

7 † In ea. glo. ibi, vel aliam æquitatẽ, puta quia dat hanc optionem Doctorib. vel filijs Regum, & Principum ſm Io. And. & vide j. in gl. in ver. cum vacaut. Quid autem si consuetudo dat optionem præsentib. tm̃, an absentes existentes in seruitio ecclesiæ, vel Papæ possint tũc optare. Archi. hic, ꝙ non, quia consuetudo est stricti iuris, & nõ debet extendi. facit l. j. C. de eman. lib. & idem tenet Ioã. de Lig. hic. Sed Io. An. hic contra, quia tales absentes habẽtur de iure pro præsentibus, vt in c. ad audientiam, & c. cum dilectus. ꝫ. de cle. non resi. quia licèt consuetudo, & statutum non debeat extendi ad casum fictum, vt no. in l. 2. §. hæc verba. ff. de neg. gest. tamen ex quo ista consuetudo non est contra ius, vt ꝫ. in gl. debet extendi de casu vero ad fictum, sicut ex illia arguitur a contrario sensu per no. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure, quia talis ęquiparano repetitur facta de iure cõi, vt in d. c. cum dilectus, & ita ẽt tenuit Io. An. in reg. pro possessore. j. eo. li. secus si consuetudo esset contra ius, quia tũc non fieret extensio ad casum fictum, vt in c. susceptum, & ibi per glo. ꝫ. de rescrip. eo. lib. & no. in c. cum in tua. ꝫ. de decimis, ſm Imo. & Do. Et tene menti sing. ex dcõ Io. An. hic, ꝙ ficta pręsentia, de qua in d. c. ad audientiã. operatur non solum in turibus competentibus ipsis præsentib. de iure cõi, sed etiam ex consuetudine, vel statuto, & boc quando quia habeẽ pro præsente de iure cõi, secus si ex priuilegio, quia debet intelligi pro præsente, quo ad illa, quæ sunt de iure communi præsentibus concessa, non quo ad illa, quæ sunt contra ius, licèt concessa reperiantur quod est notandum ſm Pet. de Ancha. hic, in fi.

8 † In glo. in ver. meliores, in fi. idem Pet. de Ancha. per l. Sabinus. ff. de in diem adiect. & idem tenet Rota in deci. 227. quæ incipit, Item valet. quod intelligit hic Do. quãdo consuetudo simpliciter disponit ꝙ possit optari præbenda, secus si specificè disponit ꝙ possint optari maiores præbendæ, tunc non poterunt optari minores, quia consuetudo non debet extendi ad id, quod non seruatum, vel præscriptum & possessum, vt in c. auditis. ꝫ. de præscrip. & facit d. l. j. non ob. quod consuetudo, quando non est contra ius possit extendi per no. in c. fi. ꝫ. de offi. arch. quia illud non procederet quo ad diuersa, & ita tenet glo. j. proxi.

9 † In glo. in ver. de iure. no. singu. ex glo. quod etiam si in rescriptis fiat mentio de iure, potest etiam intelligi de consuetudine, quia consuetudo est ius, &c. facit c. j. ꝫ. vt lite pen. vnde si allegatur aliquid factum contra formam iuris, verificatur etiam de statuto, Bal. in l. j. C. de confes. in 18. col. hinc etiam est, quod si aliquis in suo libello, dicit rem ad se de iure pertinere intelligitur intentasse etiam ius statuti, vel consuetudinis ſm Bal. in l. j. in fi. prin. ff. de edendo. & all. pro hoc, d. Inno. in c. certificari, de sepul. pro quo etiam facit, quia si partes renunciant omnibus exceptionibus iuris, venit tunc consuetudo, vel statutum, ſm Bal. in l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quia cau. Sed Ang. contra in l. si pater. C. quando mul. tutelę offic. quia appellatione [a] iuris, debet in dubio intelligi de iure cõmuni. pro quo gl. sing. in c. j. ꝫ. de transac. & facit tex. & gl. Insti. de iure naturali. §. 2. ideo Io. An. in addi. Spe. in titu. de arb. §. excipitur, in ver. item ꝙ corruptus. tenuit quod per cõpromissum factum, vt pronuncietur de iure non poterit pronunciari, ſm statuta, uel consuetudines illius loci, licèt d. Ant. in hoc teneat ꝯrium in c. Quintauallis. ꝫ. de iureiur. & idem do. Nic. in rubr. ꝫ. de ꝯsue. per Doct. in c. Quintauallis. de quo articulo vide plenius dicta in rub. j. de reg. iur. in fi. Ange. in disputatione sua quę incipit, Romanus in rub. de arbi. qđ ad ius cõe. An si renũcio omnibus priuilegijs intelligatur de priuilegijs iuris cõmunis, an vero statutorum. Bal. in l. sed & si quis. §. quęsitũ. ff. si quis cau. co. 7. Sr testator retulit se ad ius, an intelligatur tã de iure communi quam statutario. Bar. in l. quicunque, circa medium. in versi. sed pone statutum.

10 † In glo. in ver. nõ fuerit. in fi. nec ob. d. c. constitutus. vbi impetratio facta contra consuetudinem ecclesiæ non valet si de ea non sit mentio. nam illud procedit in consuetudine respectu numeri ſcđm Pet. de Anchar. vel ibi infringeretur consuetudo si fieret prouisio, hic autem non infringitur, ideo valet impetratio non facta mentione de consuetudine ſcđm Imo. & Do. hic in fi. dicentem per hoc notabiliter limitari d. c. ꝯstitutus. vt tunc in rescripto debeat fieri mẽtio de ꝯsuetudine vel statuto ecclesiæ qñ nõ posset ꝓuideri impetrari quin infringat̃ statutũ, vel ꝯsuetudo ecclesiæ, alias secus, vt hic dr̃ quod no. & vide de boc per Fede. in suo cõsi. 59.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Appel. iuris. Adde glo. in c. Cumana. de elec. & in §. sed quotiens. Insti. de iu. natu. & per An. in sua disputatione, inci. duo litigantes.
V. G. Iuris appellatione venit ius scriptum & non scriptum. Soz. consi. prosequendo. ver. non obstat lib. j.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus nomine aliquando comprehenditur præbenda, & canonicatus simul.*
2 *Fructus grossi præbendæ defuncti in curia an optari possint.*
3 *Optio an habeat locum in præbendis specialiter reseruatis & collatis per Papam.*

1 In prębendis. † No. primo ſm Do. ꝙ appellatione præbendę, cõprehenditur aliquando canonicatus & præbenda simul facit c. j. ꝫ. eo. qđ inducit vt si impetratur præbenda vacatura, sufficiat etiã quo ad hoc vt obtineat etiam canonicatum secundum eum.

2 † Secundo nota de

a hac dictione apud, [a] quę ponitur pro in, vt patet in c. statutum in prin. j. de prębẽ. ſm Archi. & Io. An.

3 † No. primo, ꝙ licet iste tex. loquatur in pręb endis, tamen habebit locũ etiam in grossis fructibus illius canonici in curia defuncti, vt optari non possint etiam si dicti fructus redirent ad capitulum, vt tenet Rota in deci. 296. quæ incipit, Item sicut.

4 † Scđo no. de hoc verbo, ordinatur, quod importat totalem prouisionem, & sic beneficij collationem, facit c. 2. ꝫ. de conces. præben. & gl. 2. in c. post electionem, eo. titu. quod inducit hic Do. ad impetrantes beneficium spectans ad ordinationem alicuius, vt includat illud qđ spectat ad collationem, sicut etiam posset includere alios modos prouisionis beneficiorum, de quo in c. cum in illis. §. j. j. de præben.

5 † In glo. in ver. ordinatur ibi, intra mensem. nam post mẽsem haberet locum optio in præbendis, vel alijs beneficijs vacantibus in curia, vt dicit glo. hic, & tenet Lap. in sua alle. 82. de quo tamen bic per Do. in fi. istius. §.

6 † In ea. gl. in fi. Quid autem in prębendis specialiter reseruatis, & collatis per Papam, an babeat locum optio. Archi. hic, quod non, per no. in c. vt nostrum, ꝫ. de appel. Et idem tener hic Io. An. ſm quem ideo dixit Archi. de reseruatis, & collatis, quia aliàs hoc dictum esset contra tex. ꝫ. in prin. Nam quando Papa scribit super pręb enda vacatura, semper illam reseruat, & tamẽ babet locum optio, vt ꝫ. in prin. c. super quo Lap. hic sic cõcludit ꝙ aut reseruatio fit generaliter, vt quia nõ est facta ob fauorem singularem alicuius, tunc siue prouideat siue mandet prouideri tanq̃ sibi reseruata non est locus optioni, & rõ est ſm Io. de Lig. quia reseruãdo derogat oĩb. iurib. & statutis, & tollit omnem ptãtem cõferendi, & sic tollit iura, quæ dant potestatem optandi. Si verò reseruatio fit specialiter, tunc aut fit motu proprio, maximè cum cła gñali non obstante, & idem quia non habebit locũ optio. Aut reseruatio fit ad petitionem alterius, & tunc siue conferat siue mandet conferri, locus est optioni nisi de ipsa cõsuetudine faciat expressam mentionem, vt bic, & in c. quamuis. & c. si propter. ꝫ. de rescri. eo. lib. j. de pręben. cum in ecclesia. & ratio est secũdum Io. de Lig. quia tũc talis gratia procedit de radice ambitionis, vt in c. quamuis. j. de pręben. & ita transit bic Do. de quo etiã vide per Lap. in d. alle. in 3. col. Quid autem sit in prædictis deuolutis ad sedem apłicam per negligentiam inferiorũ tenet hic Archi. qđ sit locus optioni. Ex quo tales Papa cõfert iure ordinario, vt in cle. si de beneficio de pręben. qđ intelligit hæc Do. quando valens optare ignorauit vacationem quia 20. dies de quibus. j. §. proxi. currunt a die scientię secundum glo. ibi, alias si babuit notitiam tunc post 20. dies optare non posset, vt ibi. Ex his infertur, ꝙ dilatio 20. dierum habeat locũ etiã vbi non est expectans apostolicus vel executor.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Dictione apud. Adde quod ista dictio aliquando ponitur pro coram, vt in l. de iure. ff. ad muni. l. fi. ff. de offi. præfec. vig. & in l. penes te. ff. de ver. si.
V. G. Adde de huiusmodi dictione Bar. in l. si quis in tantam, col. j. ver. opp. vbi etiam Alexan. in apost. C. vnde vi.

Ne

a **Ne autem.** No. text. ibi duntaxat.[c] per quem infertur ſm Io. An. ꝙ ſi in eccleſia eſſet ſtatutũ vel conſuetudo vt daretur maius tempus optare volentibus, tunc non fieret derogatio illi tpi niſi eo caſu quo eſſet ibi expectãs apoſtolicus quo caſu in eo tantum procedit iſta dilatio 20. dierum, quod intelligit hic Do. niſi conſuetudo ſit inducta & præſcripta poſt iſtum text. tunc etiam expectans apoſtolicus non poſſet ante illud tempus conferre, quia hic non tollitur niſi cõſuetudo quæ tunc erat non futura conſuetudo. facit glo. in ver. coſuetudo, in cle. ſtatutum. de elec. & quod no. in c. j. ꝫ. de conſti. e. li. In ſtatuto vero indiſtinctè procedit dictũ Io. An. quia inferiores non poſſunt facere ſtatuta contra ius, vt in cle. ne Romani, de elec. In gl. in ver. 20. dies. in fi. & licèt iſtud tempus ſit vtile a prin. tamen in progreſſu erit continuum, & fiet computatio de momento ad momentum, ſm Archi. de quo in ele. j. in fi. de conce. præben. & ibi no. quando dicatur habuiſſe notitiã ſm Io. And. ſentientem quod etiam in iſto caſu ſufficiat illa ficta ſcientia, ſed Lap. hic tenet quod in caſu requirat vera ſcientia, & ita videtur velle glo. ibi, ſm Dom. In gl. in ver. duntaxat. in prin. no. ex glo. quod vbi plurib. ſimul datur vna dilatio certorum dierum, talis dilatio nõ intelligitur diſtributiua, ſed collectiua, vt ſimul omnibus data intelligatur, & vide per glo. in rub. C. de ſucceſ. edicto. & in d. ele. j. & quod no. in l. fi. C. qui admit. In ea. glo. in fi. no. ꝙ licèt in c. vt commiſſa. j. de elec. eo. lib. dicatur, ꝙ licèt conſtet actum intra terminũ legalem fieri non poſſe, tñ ante finẽ termini nõ poſſit fieri executio. illud procedit, niſi de hoc ꝯſtet per expreſſam voluntatẽ illius in cuius fauorem fuit data dilatio, vt vult gl. fin. hic, ſm Bal. de quo in l. cũ ſtipu. ſim mihi a Proculo. de ver. obli. & in d. c. vt cõmiſſa. nam finita cauſa dilationis finitur dilatio. l. a filia. ff. ad Trebel.

ADDITIO.

c Nic. Sup. Duntaxat. Adde de iſta dictione c. ex pœnitentibus. 50. d. iſt Archi. in c ſtatutum. in §. in nullo. de reſcrip. lib. 6. & in l. nemo. C. qui teſt. fa. poſ.
V.G. Adde de iſta dictione Bar. in l. j. in prin. ff. ſi q. Iud. nõ obtẽ. & ibi per Alex.

De postulatione prælatorum. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Electio & poſtulatio, licet non poſſit fieri hoc modo, eligo poſtulandum &c. patronus tamen poteſt dicere, eligo præſentandum.*
2 *Actus incertus admittitur in principio quãdo datur probabilis dubitatio.*
3 *Via vna quando eligitur in incompatibilibus, altera præcluditur ipſo iure.*
4 *Electionis verbum late ſumptum multa includit.*
5 *Conſtitutio antiqui iuris declaratoria quando trahatur ad præterita pendentia.*
6 *Clauſula vt melius de iure fieri poterit, quando releuet vel non.*
7 *Clauſula in fine poſita, an & quando referatur ad omnes præcedentes.*

CAP. I.

1 **PErpetuò.** † Nota j. ſm Io. An. ꝙ licèt electio, vel poſtulatio non poſſit fieri modo hic expreſſo, patronus tamen bene poſſet dicere eligo præſentãdum per no. in c. fi. ꝫ. de iure patro. cum talis ſit potius quædam præelectio quàm propriè electio. facit cle. 2. in fi. de iure patr. ſm Io. An. quod no. in c. 2. ꝫ. de iure patro. Scdõ no. ibi ſub ea forma &c. ꝙ clauſula quod actus valeat omni meliori modo & iure quo fieri poteſt, non validat actum geſtum non ſeruata forma, de quo j. in glo. & vide quod
2 no. Bar. in l. 3. ff. de teſta. mili. & in l. j. §. ſi quis ita. de ver. ob. † Tertiò no. ibi, niſi fortè. ꝙ quando in aliquo actu datur probabilis dubitatio admittitur a principio actus incertus, cum probabilis dubitatio excuſet. facit quod habetur in l. j. §. j. ff. quorũ leg. vbi ratione probabilis dubij admittitur libellus alternatiuus, ſicut hic admittitur petitio incerta in origine, debet tamẽ certificari antequam perficiatur quo ad eius executionem quod eſt generaliter verum, ſm Bal. in l. j. §. ſi quis argentum. ff. depo
3 ſi. & no. in c. 2. ꝫ. de ordi. cog. & j. tit. proxi. in c. vt quis duas. † Vltimo no. quod vbi eligitur vna via ex compatibilibus, præcluditur via ad alterã ipſo iure, & ſine ope exceptionis, quia iſta dictio, penitus, de qua in tex. importat ipſo iure, vel ſine ope exceptionis, ſm Io. An. quod tene menti de ſignificatione huius
a dictionis,[a] penitus, de quo no. in c. Romana. in fi. j. de ſen. excõ. & in c. querimoniam. de iure patro. & in c. grauẽ. in ſi. ꝫ. de pœnis. In glo. 3. in prin. nota differentiam inter electionem, & poſtulationem, & an in poſtulatione requirat forma c. quia propter. ꝫ. de elect. Io. An. in c. publicato. ꝫ. de elec. tenet ꝙ non, ſed ſufficit ſola concordia poſtulantium. & ita eſt tenendum poſt factum, licèt Inno. in c. in cauſis. ꝫ. de elec. tenuerit contrarium ſm Imo. Eſt tamen poſtulatio pronuncianda pro vno ſicut electio, & ſufficit ꝙ pronũcietur in populo, & ita ſeruatur ſm Archi. & Io. An. In ea. gl. ibi, non conſentit. differt etiam in alio, quia poſtulans vr̃ fateri defectum eſſe in poſtulatum, vt ſ. e. tit. per totum. ſed qui eligit videtur præſuppoſuiſſe in electo nullum eſſe defectum, ideo ex talibus formis reperitur eſſe contrarietas ſm Domi. In glo. in ver. vera poſtulatio. in fi. No. ex glo. diffinitionem poſtulationis, & electionis, de quo hic per Ioã.
4 An. dicentem, † ꝙ verbum, electionis, latè ſumptum multa in-
5 cludit, vt hic per eum. † In gl. in ver. de cætero. no. quod licet cõ-
b ſtitutio[b] antiqui iuris declaratoria trahat ad præterita pendẽtia ſm no. in c. j. & 2. de conſti. licèt non ad deciſa, vt probat tex. in l. ſi quis in conſcribendo. C. de epi. & cleri. tamen illud verum, niſi aliud appareat ex verbis, vel mẽte ipſius ꝯſtitutionis, vt hic in ver. de cætero. & facit gl. in ver. de cætero. in proœmio cle. & in cle. j. de elect. & in c. deteſtanda. j. de conceſ. præb. & in c. fi. ꝫ. de ſpon. duorum. vel niſi ipſa conſtitutio haberet cõem opi. & interpretationem, cum nun trahatur ad præterita etiam ſi talis interpretatio reprobetur, ſecũdum glo. hic, facit glo. in ver. recepetunt. c. j. j. de cle. non reſi. & in cle. fi. de rebus eccle. ſecundũ Domi. Et dixit hic notabiliter Io. An. ꝙ eo caſu quo conſtitutio antiqui iuris declaratoria nõ trahitur ad præterita tunc non trahitur etiam ad pendentia, de quo tamen per glo. ord. in ver. de cætero. & in c. licet canon. j. ti. proxi. & in d. cle. j. In glo. in ver. irritum. in fi. vide quod no. in c. q̃d ſicut. ꝫ. de ele. Et an iſti taliter eligentes ſint ipſo iure priuati poteſtate eligẽdi. Archi. & Ioã. And. hic ꝙ ſic, arg. c. 2. j. titu. proxi. q̃d intelligit Domi. quo ad votum præſtitum in illo ſcrutinio, non autẽ quo ad alia vota præſtanda in alio ſcrutinio. In glo. in ver. probabi-
6 liter. ibi, nullus. dic vt hodie habetur in d. cle. j. † In ea. gloſ. ibi prout melius. no. ex glo. quando ſit ꝙ in actibus contrarijs releuet proponere hanc clauſulã, prout melius de iure fieri põt &c. quia tunc ſcilicet quãdo eſt probabile dubium iuris vel facti ſecundum Io. And. Io. ea. glo. in fi. intellige niſi propter cõtrarias opi. eſſet probabile dubium ſuper intellectu iuris, nam tunc excuſaret & haberet locum finis tex. hic, arg. notatorum in c. vt debitus. ꝫ. de appel. & in c. maiores. ꝫ. de baptiſmo, ſecũdum Io. And. ex cuius dicto no. ꝙ probabile dubium ſuper intellectu iuris excuſat prout no. in c. j. j. de æta. & quali. ſm Do. & facit glo. Inſti. de obli. quę ex quaſi delicto naſcũtur. in prin.
7 & no. in l. fi. C. de pœna iudicis. † In gl. in ver. ſic, in fi. tene mẽti ꝙ licet alias clauſula in fine poſita referatur ad omnes præcedentes caſus, vt l. talis ſcriptura, de lega. j. quia præcedentia declarant ſequẽtia & econtra, vt in c. 2. requiris. ꝫ. de appel. etiam ſi præcedentia ſint diuiſa per §. ſeu ver. vt per gl. in cle. cũm §. verum. de elect. & in c. cum apoſtolus. ꝫ. de cenſibus. tamen limita illud eſſe verum. Primo quãdo eſt eadem ratio, alias ſi eſſet date diuerſam rationem quare magis ad vnum caſum quã ad reliquum referatur, quia tunc non refertur ad omnes caſus præcedentes ſm glo. no. hic, & facit glo. in verſi. locus, in c. ſtatutum. in prin. ꝫ. de reſcri. eo. li. Scdõ limita niſi caſus vbi exceptio eſſet poſita, ſit diuiſus a præcedentib. per §. quia tunc non refertur niſi ad proxima, ſm glo. hic, licet quo ad declarationẽ referatur ad omnia vt ꝫ. q̃d eſt notã. pro ſtatutis vel priuilegijs, ſecundum Do. & vide glo. in ver. coram, in c. vt circa. j. ti. proxi. & per Doc. in l. ſi idem, in fi. ff. de iuriſdi. om. iud. & per glo. & Inno. in c. cũ dilectus. ꝫ. de dona. & nota. in c. olim. ꝫ. de reſcrip. In glo. in ver. neceſſario. in fi. ſi ergo non eligat alterum non valebit tunc, vt electio, vel vt poſtulatio etiam ſi facta fuerit, vt valeat, vt melius fieri poteſt, etiam ſi taliter electus diceret conſenſio electioni vel poſtulationi prout melius fieri poteſt, vt vult glo. ex hoc tex. per quem Pe. de Ancha. refert hic ſe cõſuluiſſe ꝙ ſi hæres dicat, adeo hæreditatem ex primo teſtõ vel ex ſecundo prout melius de iure valere poteſt. & ſi non valet ex primo, adeo ex ſecundo, ꝙ tunc ex neutro valebit aditio cum videatur dubitaſſe de viribus vtriuſq; teſtamenti. facit. l. cũ qui duobus. ff. de acquiren. hære. & q̃d no. in d. c. vt quis duas. pater ergo ꝙ dicta clauſula, prout melius valere poteſt, vel ſimilis non operatur in aditione hæreditatis, ſicut hic non operatur in

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Dictionis penitus. Adde Arch. in c. ordinarij de off. ord. li. 6. idem Archi. in c. j. de cle. ægro. eo. lib. & in §. eſt & aliud Inſti. de dona.
V.G. De iſta dictione penitus. Adde Alex. in l. ſi urbana. ff. de condi. inde Imo. in l. qui vſumfructum, de verb. obl. & in l. Imperator, ff. de iu. fiſ.
b Nico. Supe. Conſtitutio antiqui iuris. Adde tex. & ibi Domi. in c. quoniam. 47. diſt. glo. in c. j. de cle. non reſi. lib. 6. Inno. in c. fi. de conſti. Abb. in c. ſignificaſti. de foro competen.

in iſto conſenſu præſtando. Operatur tamen in vltimis voluntatibus conficiendis, vt in l. ſi. C. de codicil. & in libello, vt not. in c. conſtitutus. ſ. de reſti. in inte. & in c. abbate. j. de re iudi. & in c. j. j. de reb. eccle. Et inducit hic Do. hanc gloſ. ad legem vel ſtatutum imponentem pęnam ſuper certo facto prohibito. & poſtea excipit vnum caſum ſub certa determinatione vel forma, ꝙ pęna appoſita ſuper tali facto prohibito extẽditur ad caſum non exceptum, ſi forma non ſeruetur, de quo etiam no. in l. in repetendis. ff. de leg. 3. In glo. fi. in fi. concludit Lap. ꝙ ſi electio, vel poſtulatio ſit facta ſub vltima forma hic poſita videtur alteram eligere eo ipſo, quod vt electus conſentit electioni, vel vt poſtulatus conſentit poſtulationi, licèt non teneatur poſtulationi conſentire. facit quod no. Ioan. And. in c. gratia. ſ. de reſcrip. eod. lib.

De electione. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Maſculinum concipit fœmininum, an etiam in pęnalibus idem ſit.*
2 *Forma capituli, quia propter, de electio. an ſit ſeruanda in electionibus minorum beneficiorum veluti canonicatuum.*
3 *Cauſa appellationis poteſt proſequi per procuratorem habentem ſpeciale mandatum licet crimina opponantur.*
4 *Prouiſio & electio quo caſu differunt.*
5 *Obiectus facti contra electionem, qui dicantur facti in formam electionis.*
6 *Capitulum primum de electionibus, an habeat locum ſi cauſa aliter quam per appellationem defertur ad curiam.*
7 *Iudex ſi ſtatuit alium terminum quam legalem an videatur eſſe receſſum a termino legali.*

C A P. I.

1 STatuimus. †No. j. ibi, ſi quis, iuncta glo. ꝙ ex quo fęminę hic compræhenduntur, maſculinum[a] concipit fęmininum etiam in pęnalibus, de quo per glo. j. eo. generali. imò iſte tex. & eius pęna locum habet in ipſis laicis qui quandoq; poſſunt opponere, & appellare ſm no. per Inno. & Ioã. And. in c. ſuper his. ſ. de accuſa. cum text. hic loquatur de his quorum intereſt, ſm Io. An. de quo. j. eo. in c. vt circa. †Sc͠dò no. ibi in formam. iũcto ver. canonis, quod eſt. j. quod forma c. quia propter. ſ. eo. ſit ſeruanda in electionib. minorum beneficiorum, vt ſunt canonicatus, ſm Hoſt. ſed Io An. hic contra, & in d. c. quia propter. quia ſequeretur ꝙ eſſet ſeruanda in prouiſionib. vel poſtulationib. ꝙ eſt falſum. Et text. hic, non debet intelligi de illa forma, ſed de alia, puta ꝙ electio nõ ſit facta capitulariter, vt in c. j. j. de reb. eccle. vel quod fuerit ſimoniaca, vt in c. ſignificatum. ſ. de præben. vel ꝙ non fuerint vocati vocandi, vt j. de præben. cum in eccleſijs, & vide per Inno. in c. ex parte. ſ. de concel. præben.

3 † Tertiò no. ibi per procuratorẽ, ꝙ licèt opponãtur crimina, & defectus, tamen poteſt quis cauſam appellationis proſequi per procuratorem & intellige habentem ſpeciale mãdatum, vt in cle. non poteſt, de procura. & vide per Spe. in titu. de procu. §. j. ver. ſed nunquid, cum ſeq. ponentem 10. q̃ões ad hunc artic. & debet procurator comparens in cauſa eſſe inſtructus, vt hic in tex. alś non diceretur ſufficiens, vt ſ. de iur. calum. in pertractãdis ſm Io. An. & perinde habetur, ac ſi citatus non cõparuiſſet ſm Domi. facit glo. in c. pen. j. eo. Quid autem ſi terminus ſtatuatur ab homine prout dicĩt in c. oblatæ, & c. perſonas. de appel. an procurator debeat comparere inſtructus ſicut hic in termino iuris. Inno. & Io. And. vidẽtur hic reſidere ꝙ non, ex quo non reperitur iure cautum. Sed Imo. hic contra. dicẽs hoc probari hic in tex. in beneficialib. ſed in alijs cauſis procedat alia opi. de qua in c. cordi. j. de app. Do. tamen reſidet in prima opi. Inno. quia licet ſi iudex velit bene poſſit in beneficialibus aſſignare talem terminum, vt inſtructus compareat ad totam cauſam: tamen ſimpliciter ſtatuẽdo hoc non includitur. Et qualiter dicatur comparere inſtructus, vide j. c. cupiẽtes. §. j. Et an ſit danda noua dilatio ad producendum acta. Io. An. hic ꝙ ſic ſubſiſtente iuſta cauſa, aliàs ſecus, cum ad hoc habuerit terminum iuris, vt hic. Et an procuratori nõ inſtructo debeat dari dilatio ad dñm conſulendum, vide no. in c. dilectus. ſ. de procu. Et an procurator non inſtructus poſſit remoueri & dñs cogi per iudicem, vt inſtructum conſtituat, & bonæ famæ. Hoſt. & Io. An. hic, ꝙ ſic, vt hic per eos. In glo. in ver. prouiſionem ibi, cum inter. no. vnam differentiam inter electionem & prouiſionem, quia prouiſio in vnico actu includit ſub ſe electionem & confirmationem, & importat idem ꝙ collatio ſm Do. nam appellatione prouiſionis venit etiã collatio, vt in c. ſi pro te. ſ. de reſcrip. e. li. & ideo dicit Domi. Nic. in c. tua. in prin. ſ. de his quæ fi. a præla. ꝙ prouiſio Papæ habet vim electionis & confirmationis, & in c. cum olim. ſ. de cauſa poſ. & ibi per Inno. Eſt ergo prouiſio quãdo ſuperior ex officio vult prouidere eccleſiæ vacanti, ſm Arch. dicentem ꝙ prouiſio aliquando ſumitur pro electione, vt ſ. eo. cãm. & qñq; electio pro prouiſione, vt ſ. de conceſ. præben. dilectus. glo. tamen no. in ver. prouiſionis, in b cle. ſi. j. eo. dicit ꝙ verbum[b] prouiſionis, eſt verbum latum aptũ compræhendere omnem modum per quem prouidetur, ſiue ſit electio, ſeu nominatio, ſiue poſtulatio, ſiue collatio, qđ no. Si ergo ius eligendi ſimul vnitur in perſona habentis confirmare etiã ex negligentia inferioris poteſt tunc vnico actu prouidere eccleſiæ, nec eſt neceſſe ꝙ primo eligat, & deinde cõfirmet, ſm glo. hic, de quo in c. cum inter. hic alleg. & per glo. a. in c. vt circa. j. eo. In ea. glo. in fi. Archi. & Io. And. concludit ꝙ idẽ ſi appelletur a confirmatione. j. eo. ſi poſtq̃. & c. oblatæ. ſ. de appel. & ibi per Io. An. & quod no. j. eo. auaritiæ. in glo. in ver. confirmetur. quod intelligit Io. de Lig. ſi appelletur a confirmatione iudiciali, ſecus ſi ab extraiudiciali, cum talis appellatio non ſuſpendat, licèt bene deuoluat negotium ad ſuperiorem, vt in c. conſtitutus. el 2. ſ. de appel. & ita procedat opi. Inno. & Hoſt.

4 hic ſm Do. † In glo. in ver. factam, in fi. Idem tenet glo. in c. qui ꝯtra certam. hic alle. qđ procedit & ſi prouiſio ſit fiẽda de beneficio non uacante, puta ſi appelletur ne aliquis recipiatur vltra numerum, ſecundum Io. An. dicentem idem eſſe ſi appelletur ab inueſtitura, vel a collatione canonis facta ab executore Papæ purè dato, vel ſub conditione, puta capl'o negligente. licèt ſit facta vltra numerum, vt patet in tex. j. in ver. canonis. quia licèt in illis non detur vacatio ſecundum Io. An. In glo. in ver. impugnat. in fi. no. ex glo. qđ c. ſi. j. eo. non habet locum in cõſecratore & ordinatore. & idem Io. Mo. hic, de quo ibi dicetur. In glo. in ver. formam. ibi quia, propter dic, vt ſ. in 2. nota.

5 † In glo. in ver. in perſonam, idem ſi dicatur electores, vel prouiſores eſſe excommunicatos, vel ſuſpenſos, vel literas ſubreptitias per quas facta eſt ꝓuiſio, vel electio, quia oẽs iſti obiectus dĩr in formam. Nec ob. d. c. vt circa. vbi ponũtur, vt diuerſa obijcere in formam, & contra ipſos eligentes, quia illud procedit quo ad modum ſpecificandi, non quo ad pęnam nõ probantis de quo hic per Do. In glo. in ver. propter hoc, in fi. & licèt quando appellatur in iudicio non habeat locũ d. c. vt circa. in tamẽ habebit locum iſte tex. in appellatione etiam iudiciali ſm Inno. & Io. An. & vide gl. in ver. appellari, in d. c. vt circa & qđ ibi dicẽt. & dicit hic Io. An. hunc tex. hẽre locum non ſolũ ſi appellet ab electione, vel prouiſione, ſiue appellet opponẽs vel ille cõtra quẽ opponitĩ, ſed ẽt ſi appellet ꝑꝑ cãm electionis, vel prouiſionis, vel poſtulationis, vt ſi appellet a grauamine corã executore, vel iudice, ad hoc gl. 4. in d. cle. cãm, volens hunc tex. hẽre locũ nõ ſolũ in prima cã appellationis ſed ẽt in ſc͠da. & ita dicit Inn. ſe ſeruaſſe. & Doc. hic ſequuntur. In glo. in ver. ad eos, in fi. idem Ioã. Mo. & Archi. intellige quo ad citationẽ & deuolutionẽ, ſed quo ad pęnam opponentiũ habet locũ in inferiorib. ſecundum Io. An. pro quo glo. antepe. in d. cle. non

6 põt. † In glo. in ver. appellari, in fi. Iſte tamen tex. locũ nõ habet ſi aliter quam per appellationẽ cã defertur ad curiam ſm Inn. & Archi. & Ioan. An. intellige quo ad deuolutionem & citationem, ſecus quo ad pęnam, vt no. in cle. non poteſt. ſm Do. In glo. in ver. opponit. ibi ratam. intellige eorũ nomine interpoſitam, intra ꝙ potuiſſent appellare, videlicet intra 10. dies a tempore ſcientię, vt in d. c. vt circa. & ibi per glo. in ver. adhærẽtes ſecundum Io. An. & idem tenet Rota in deci. 227. quę incipit

7 Item adhærentes. & facit qđ no. j. §. proxi. † In glo. in ver. intra mẽſem. in prin. Quid aũt ſi iudex ſtatuit aliũ terminũ minorẽ vel maiorẽ, an ꝓpter hoc ſit receſſum ab iſto termino legali. Old. in ꝯſilijs ſuis tenuit ꝙ nõ & ita reſidet Pet. de Anc. in c. j. in fi. ſ. de ꝯſti. e. li. ꝙ no. & vide qđ eſt dictũ. ſ. i vltimo notabili.

ADDITIONES.

a Nic Supe. Maſculinum concipit fęmininum Adde glo. in c. 2. de reſcrip. lib. 6. Archid. in c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. Bar. in l. j. ff. de ver. ſigni. & Bal. in l. ancillæ. C. de fur.
V G. Adde ꝙ maſculinum concipit fœmininum etiam in odioſo. Præceptor meus Goz. in conſi. 43 nu. 2. & 19. non tamen quando ſit mentio expreſſe de maſculo. Goz. conſi. 67 nu. 16. Quando autem non concipiat fęmininum. Ruy. conſi. 103 nu. 7. lib. 3. & conſi. 15. nu. 9. lib. 3. conſi. 22. nu. 4. lib 3. & conſi. 145. nu. 11. & 12. lib. 3.

b Nic. Supe. Verbum prouiſionis. Adde Ioã. And. in c. cum in illis, de præben. in nouella, Doct. in clemen. ſi. de ele.
V. G. Adde quòd prouiſio generalis tantum operatur quo ad omnia contenta in illo genere, quantum ſpecialis, quo ad illam ſpeciem, quo ad comprehenſiones, ad excluſionem Thom. Gram. Deci. 103. nu. 122.

SVMMARIVM.

1 *Pars comparens non poteſt petere vt procedatur in cã, niſi probet ſe expectaſſe*

[1] ... esse per tempora a iure statuta.
2 *Citatio facta a iure censetur esse peremptoria.*
3 *Actus quilibet inducit litis contestationẽ. vbi litis cõtestatio nõ requirit.*
4 *Exceptio procuratoria an possit opponi post litis conte. quo ad effectum vt transferatur onus probandi in opponentem.*
5 *Appellatio quando & quotiens habeat vim citationis.*

1 **Sed si pars.** † Nota primo q pars comparens nõ potest petere q procedatur contra absentem nisi doceat se expectasse per tẽpora de quibus in hoc c. de quo plene per Spe. in ti. de appel. §. nunc breuiter. ver. hoc autem certum. imò non valeret processus factus ante dictos an. dies tanquam agitatus contra non contumacem secundum Archidia. dicentem esse spãle in cã appellationis beneficialis, q licet terminus nõ sit assignatus ab homine nec sit delatum appellationi, tamen litteræ per appellationem impetratæ in alio loco. j. hunc terminum non valebunt. & sic non obstantibus talib. litteris & absentia appellantis procederet in curia sm Inn. & Hostiẽ. in alijs verò causis q̃tum tempus debeat expectari. vide in c. consuluit. s. de offic. deleg.
2 † In glo. in ver. absentia. ibi peremptoriæ. vnde alia citatio non requirit cum oĩs terminus, seu citatio facta à iure in dubio est perẽptoria, vt notabiliter probat ex hac glo. iuncto c. sepe. hic alleg. & sic no. sing. q licèt contumax in vno articulo sit citãdus in alijs, vt in c. eum qui. j. de dolo & contu. tñ in citatione iuris in qua quis tenetur comparere instructus alia citatio, vel monitio non est necessaria in reliquo processu etiam ad sñiam diffinitiuam sm Io. An. quod fortè videretur esse gñaliter verum & in citatione hoĩs facta ad totam cãm, vt vlterius non sit citandus, vt per Io. An. in d. c. cõsuluit. & per Inno. in c. audiuis. de procu. & per Bar. in l. statuliberi. §. Stichus. ff. de statuli. Sicut etiam alia citatio non requiritur quãdo quis citatur in certo termino cum cõminatione iudicis q alẽ procederet ad singulos actus ɔtumacia non obstãte, vt voluit glo. sing. in l. si apparitor. C. de coartalib. lib. 10. de quo per Bart. in l. si finita. §. Iul. ff. de dam. infec. & plene per Rotam in decis. 245. quæ incipit, Item licèt in causis. ibi vide, & dicetur in d. c. eum qui. Quid autem si citatus a iure sit contumax an possit appellare, vide per glo. in clemen. si ante. de dolo & contu. in fi. & in cle. causam. de electione in glo. pen. & per Rotam in decisi. 137. quæ incipit, Item quòd appellatus. & in deci. 283. quæ incipit, Item fuit dubitatum vtrum appellant, vbi notabiliter de his.
3 † In ead. glo. ibi, pro contestata. no. singu. ex glo. tria dicta. Primò q in casibus vbi lis non contestatur quilibet actus, qui alias solet sequi post litẽ contest. inducit effectum litis contestationis in tantum, quod præcluditur via opponendi exceptiones declinatorias & dilatorias, & idem no. in l. nihil. & in l. nulla. C. de procur. vbi Cy. & Bal. idem tenent. Et vide Spec. in tit. de appel. §. sed qualiter. ver. sed pone. & alias per glo. no. in cle. j. de cã pos. & proprie. Scd̃ò no. q cõtumax si comparet post cãm inchoatã d̅z cãm prosequi in eo statu in quo eã inuenit, ile. s. vt li. pen. c. 2. & ita debet intelligi qd̃ no. Bar. in l. si pupillus. ff. de priuilegijs credi. vr̃ tñ q bene possit opponi de ineptitudine libelli quicquid dicat hic Inno. & in c. 2. s. de dila. & do. Anto. in c. qm̃. §. porrò. s. vt li. non contesta. quia sñia lata super inepto libello esset ipso iure nulla, vt est text. sin. sm vnum intellectum, in c. cum dilecti. s. de emp. & ven. & vide per Bal. in Auth. qui semel. in 5. col. C. quõ & quando iudex. Tertiò no. ex glo. arg. q acta facta in contumacem postea comparentem non sunt ei edenda, seu copia danda nec sunt cõia, quod vr̃ intelligendum nisi refectis expensis vt l. sancimus. C. de iudi. & vide in l. j. §. edenda. ff. de edendo.
4 † In ea. glo. ibi non est cogendus &c. inducit Bal. singu. hanc gl. & ita sequitur hic Pe. de Ancha. & Do. q exceptio procuratoria possit opponi post litẽ cõtest. quo ad hunc effectum, vt trãsferatur onus probandi in opponentem, imò dixit sing. Bar. in l. licet. C. de procu. quod etiã si esset lata sñia quod aliquis sit procurator, tñ etiã post sñiam posset probari contrarium assumendo onus probandi in se. de quo per Doc. in c. j. s. de rescri. e. li. In ea. gl. in fi. tene menti qd̃ iudex ex officio potest opponere exceptionem procuratoriã & supplere etiam post lite contest. & sic in casib. vbi non posset per partem opponi. & ita sequunt hic Doc. & rõ est quia iudicium est nullum, pro quo est tex. in c. cãm quæ. s. de iud. & in l. 3. C. de proc. & de his hic plene per Imo. & Dom. & vide quãtum ad hanc glo. in c. nulli. s. de accu. & ibi per gl. & in l. filius. §. veterani. ff. de procu. & in c. cupientes. §. cæterum. in fi. j. eo. & tex. in c. j. s. de procura. & hic per Inno. & in c. quoniam contra, de proba. & in c. cum in iure. s. de offic. delega. & in c. super his. s. de accusa. & per Bar. in l. inter quos. §. si alieno. ff. de dam. infec. & in d. l. licet.
5 † In gl. in ver. sicut de iure. in fi. dicit Archi. & Io. An. q ex quo est appellatum in scriptis & ex causa rationabili & petiti sunt apostoli si est a quo peti debeãt, & appellatio est notificata, & a parte præsente seruata sint tempora huius c. appella. habet vim citationis etiam si omittantur tres citationes quæ fiunt in audientia, vt est de more. & ita tenet Rota in decisi. 78. quæ incipit, Item si post lapsum, & no. per Specu. in titu. de appella. §. nunc breuiter. ver. sed nunquid. Si verò appellatus sit præsens, tunc qualiter debeat procedi, vide in c. j. hic alleg. & hic per Inno. & per Rotam in decisi. 38. quæ incipit, Item fuit dubitatum & sæpe. vbi tenet qd̃ appellatus quandocunque veniens ad curiam possit prosequi appellationem per appellantem interpositam, etiam sibi appellatio non intimatam, & in contumaciam appellantis dummodo de appellatione constet & seruata sint tempora huius c. & vide glo. j. quę incipit, hanc pœnam. in fi. Quid autem si neutra pars veniat intra terminum huius §. sed post, an veniens impetrare possit. Innocen. hic quod sic dummodo res sit integra. argu. s. eod. in causis c. cum tex. hic prohibeat q ante ista tempora non procedatur, ergo a contrario post lapsum temporis poterit procedi in partis absentia, nec vult iste text. quòd post lapsum istius termini appellatio sit deserta, secundum Domi. hic adducentem glo. in ver. compareant. in c. cupientes. §. si vero. & in clemen. constitutionem. in ver. querelæ. eo. titu. & tenet Rota in s. proxima decisi. & plene & singu. per Rotam in decisi. 484. quæ incipit, Item q si appellatus. Potest enim procedi in absentia partis vsq; ad sententiam diffinitiuam inclusiue, secundum Ioan. And. Quid autem si pars ipsa non venit, tamen intra tempus impetrauit auditorem per alium, an sufficiat. Ioan. And. remittit ad Specul. in d. §. nunc breuiter, tenentem quòd sic de quo hic per Domi.
6 † In glo. in ver. dignitatibus [a] ibi beneficium cum cura quod venit sub verbo canonis, de quo hic in tex. sub quo nomine compræhenditur omne beneficium perpetuum ex canonica institutione tenendum & cum cura, vel sine. & hospitalia autoritate epi fundata, de quo hic per Lap.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Dignitatibus. Adde an nomine dignitatis comprẽhendatur præbenda. vide per Barba. in c. quæsitum. in j. colum. de rerum permu.
V. G. Adde quòd præbenda sacerdotalis potest dici & comprahendi nomine dignitatis. vnde Dec. in consi. 1295. 2. & 3. in fi. cum sequen. quærit, an præbenda sacerdotalis possit conferri ei qui non est actu presbyter, sed potentia tantum. vnde dicendum est quod sub nomine dignitatis tunc possit comprahendi præbenda quando est præbenda ecc. cathedralis.

S V M M A R I V M.

1 *Opponens contra formam electionis arctatur ad onus probandi non autẽ ipse electus.*
2 *Causa probabilis litigandi excusat eum qui succumbit non solum ab expẽsis sed etiam a pœna iuris.*
3 *Obijciens in formam electionis minus punitur quam obijciens in personam.*
4 *Expensarum condemnatio, an & quando sit pœna.*
5 *Testes si vnum dicunt in iudicio, aliud extra iudicium, statur de eo quod dicunt in iudicio.*

1 **Adijcientes.** † No. primo q opponens contra formã arctatur ad onus probandi, non autem ipse electus, de quo tamen vide per Inn. & d. Anto. in c. super his. s. de accu. Secundo no. qd̃ condemnatur in expensis qui nõ probat qd̃ obijcit in formam, quod procedit nedum in appellatione ad Papam, sed etiam in quocunque impugnãte electionem etiam coram inferiore, vt per glo. ansepe. in cle. non potest. de procura. & facit c. si forte. j. eo. secundum Ioan. And. pœna tamen suspensionis, de qua hic non habet locũ in appellatione ad inferiorem a Papa sm Do. de quo in d. cle. non põt. Tertio nota ibi eis ipso iure. argu. cõtra suspensos a beneficio, vt si administrant durante suspensione incurrant pœnam priuationis de quo per Arc. 11. q. 3. si quis episcopus.
2 † Vltimo tene menti & ita allegatur quod probabilis causa litigandi excusat succumbentem non solum ab expensis, sed etiam a pœna iuris secundum Io. And. facit c. sacro. s. de senten. excom. & l. qui solidum. §. etiam. de leg. 2. & qd̃ hic dicitur de expensis procedit in illis ad quas quis condemnatur a iure vt hic vel etiam in illis ad quas quis condemnabitur officio iudicis. Sed in expensis permissis ex conuentione partium iusta causa litigandi nõ excusaret secundum gl. nota. in Auth. de iudicibus. §. oportet. & in l. si mulier. §. si rem. de leg. 2. de qua materia in c. finem litibus. s. de dolo & contuma. & per Bald. in l. properandum. §. sin autem alterutra. in princi. C. de iudi. & in authen. generaliter. C. de epi. & cle. post prin. Ad id autem quod hic dicitur de pœna procedit in pœna legis vel canonis. Sed quid in pœna conuentionali promissa ab homine. Bald. in d. auth. generaliter idem tenet dicẽs qd̃ habens iustam cãm litigandi excusatã a pœ-

a pena compromissi, si petat laudum reduci ad arbitrium boni viri, licèt in reductione succumbat. & ita refert Io. And. tenere in addi. Spe. in tit. de arbitro, circa prin. de quo plene per Imo. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obliga. 3 † In glo. in ver. plene. in princi. conclude quod in minus punitur obijciens in formam, quia solum condemnatur in expensis, nec incidit in aliam pęnam, sed in alio in plus punitur, quia non excusatur a calumnia nisi plene probet, vt hic, in glo. ratio, quia error obiectus in formam plus attingit errorem iuris qui non excusat, quam si sit obiectus in personam, qui consistit in facto, cuius error si sit probabilis excusat. ideo sufficit semiplena probatio. In ead. glo. in fi. & licèt dicatur quod iusta causa litigandi excuset ab expensis, vt s. & semiplena probatio inducat iustam causam secundum no. in c. 2. de calum. tamen fallit hic, vbi requiritur plena probatio, quo casu non sufficeret iuramentum in defectum probationis, vt sentit Ioan. And. in hoc c. secundum Pe. de Ancha. & idem si requiritur legitima probatio prout tenet gl. hic pro quo glo. in l. cum de indebito. ff. de proba. & de excep. in clemen. j. secundum Domi. 4 † In glo. in ver. defecerit, in fi. no. ex glo. Primò quod condemnatio expensarum non est pœna, intellige respectu recipientis cum pro suo interesse recipiat, sed respectu soluentis est pęna secundum Io. And. de quo in c. fi. s. de rescri. in fi. & in c. j. s. vt li. non contesta. Secundò no. ex gl. quod causa sit talis in qua possit procedi in absentia alterius partis, & iudex in causa procedat in absentia partis, tamen pars absens succumbens condemnatur in expensis quod intelligit Ioan. And. de condemnatione quæ fit contra victum in fi. causæ, & sic de expensis ratione victoriæ, secus in expensis ratione contumaciæ. & ita procedat quod no. Cy. in l. sancimus. C. de iudi. in 4. q. & Spec. in tit. de expensis. §. iusta. ver. quid si talis. de quo per Ioan. And. in d. c. finem litibus. super gl. sed nunquid, post princip. & in c. cum dilecti. eod. titu. super glo. fi. & per Rotam in decisi. 319. quæ incipit, Item quæritur. In glo. quæ incipit, intelligo. ibi vnum solum, vide glo. in c. si fortè. j. eo. In glo. in ver. temeritate, in princi. vide quod not. in c. cupientes. §. cæterum. j. eod. an ordinarius possit in his pœnis dispensare. & dicit hic Host. & Ioan. quod daro quod iste suspensus nihil administret, sed ponit custodem qui omnino perciperet, incideret in pœnam, nisi de autoritate superioris id faciat. 5 † In glo. fi. in princi. no. singulariter glo. ad materiam Barto. in l. eos. ff. de falsis. & glos. ordina. in c. cum causam. s. de testibus, quando testes vnum dicunt in iudicio, & aliud extra, vt stetur ei, quod dicunt in iudicio, quia testes extra iudicium promittunt testificari, & postea deficiunt, vt dicit glos. notabilis hic quam ad hoc inducit Bald. in authen. qui semel. C. de proba. in penul. colum. Secundò no. ex glo. prout dicit hic Bald. referendo Goffre. quod testes, qui promiserunt testificari non præsumuntur subornari. facit c. dilectus. & ibi per do. Ant. s. de capel. mona. vbi licèt quia extraiudicialiter, & sine iuramento asserat coram partibus id quod intendit testificari tamen propter hoc, non repellitur a testimonio. Tertiò tene menti ex glo. & ita allegatur quod testes, qui promiserunt testificari extra iudicium, si postea deficiant tamen inducit iustam causam litigandi & excusant a calumnia & expensis, & a pœna iuris quod no.

S V M M A R I V M.

1. *Vota scrutinij sicut debent esse certa, ita etiam pronunciatio electionis & postulationis, aliter non valet.*
2. *Matrimonium carnale potest contrahi sub conditione si persona sit certa, secus in matrimonio spirituali.*
3. *Electionis verbum comprehendit etiam postulationem.*
4. *Inferior a Papa non potest conferre beneficium sub cõditione licèt ipse Papa hoc possit.*
5. *Beneficium non potest conferri sub conditione, si vacat.*
6. *Consensus electi, an possit præstari sub conditione.*
7. *Pęna eligentium sub conditione contra dispositionem iuris, an habeat locũ si non sit facta publicatio scrutinij.*

C A P. II.

1 In electionibus. † No. hunc tex. per quẽ tenet hic Ioã. An. quod sicut vota scrutinij esse debẽt certa & pura ita & pronunciatio electionis vel postulationis, alias nõ valeret. 2 † Secundò no. quod licet matrimonium carnale dũmodo persona sit certa possit contrahi sub conditione, vt in c. super eo. s. de condi. apposi. & in c. j. in prin. j. de sponsa. tamen secus in matrimonio spirituali, quia censetur actus legitimus, vt per glo. in ver. eligentium, in c. vt circa. j. eo. qui non recipit conditionem nec modum. vt in regu. actus legitimi. j. eodem. ibi. & de alijs differentijs inter matrimonium spirituale & carnale vide per Ioan. And. in d. c. super eo. & in c. tuæ. s. de sponsa. & in c. 2. s. de transla. præla. 3 † In glos. in ver. eligendi. in fi. nota ex glos. iuncto text. quod sub verbo electionis comprehenditur etiam postulatio. s. eo. in causis. vt sentit hic Ioan. And. concludens quod ex votis præstitis in scrutinio & postulatione nõ oritur ius imponens necessitatem superiori, vt in c. pe. s. de postu. pręla. sed bene oritur ius quo ad postulationem, vt nõ possint variare per c. publicato. s. eod. ibi de hoc quod procedit post pręsentationem postulationis factam superiori, quia ante possunt variare, vt in c. bonę. el. 2. s. de postu. pręla. in ver. nec nocebat, secundum Io. de Fan. & Do. dicentem quod ex postulatione, oritur ius quantum ad hoc, vt postulatus possit accedere ad superiorem & petere quod admittatur postulatio, vt in c. cupientes. §. denique. j. eod. de quo hic per eum. 4 † In glo. in ver. in certa. in fi. tene menti glo. ordi. ex qua no. Primo quod iste tex. locũ habet in prouisione & collatione beneficij, quia licet Papa possit conferre beneficium ad tempus & sub conditione, vt 7. q. j. pastoralis. s. de filijs presbyterorum. c. veniens. tamen inferior hoc non potest secundum gl. hic & in c. si gratiosè. s. de rescri. e. li. in gl. 2. Quod tñ limita nisi in ipsa collatione, vel prouisione apponatur conditio quæ tacitè insit de sui natura, quia tunc non vitiat secundum glo. hic, & idem voluit Ioan. And. in c. si tibi absenti. j. de præbendis, dicens quod potest fieri collatio beneficij sub conditione si vacat, ex quo conditio est de pñti, dũmodo beneficium tũc vacet, licèt executor, vel ipse conferens, vel prouidens hoc ignoret. facit tex. & glo. in l. cas. ff. de cond. & demon. Idem etiam tenuit Lapus in sua alleg. 6. dicens quod valet collatio si dicatur confero beneficium si vacat per mortem talis, vel alio quouis modo per no. in c. ex parte. s. de conces. præben. & in c. susceptum. s. de rescrip. eo. lib. Quid autem si executor dicat tale beneficium vacans tibi confero si de iure debetur, vide per Innoc. in c. in nostra. de rescrip. quia tunc valet collatio si de iure debetur alsecus, de quo per Do. in c. dudum. j. de præben. & vide glo. not. in ver. in personam. in d. c. si tibi absenti. 5 † Secundò nota ex hac glo. quod non valet electio facta etiam sub ipsa conditione, si vacat. & idem Archid. Hostien. & Innoc. hic cum in electione nihil debeat apponi quod sonet in conditionem etiam de præterito, vel de præsenti, quia licèt talis conditio non suspendat, vt in l. cũ ad pñs. ff. si cer. pe. tñ hẽt incertitudinẽ quod reprobatur hic. ideo non valeret electio si dicatur consentio in talem si est idoneus, vel legitime natus, vel si vltra legitimũ tẽpus se fecerit consecrari. Non ob. c. significasti. s. e. & c. significatũ. s. de pręben. quia ibi adijciebatur facto completo conditio, quę re vera inerat quod non est improbatum secundum Io. An. & licèt Paulus aliter distinguat tñ Io. de Fan. sequitur hic hanc gl. cum quęlibet dispositio conditionalis etiam si habeat verbũ pñtis vel pręteriti tẽporis ex sui cõceptione hẽt incertitudinẽ secundum Io. An. in c. pe. s. de rescri. eo. li. vnde si continet incertitudinem annullat votum, vt hic dicitur, nec ista conditio si vacat inest tacite de sui natura in electione, licet ipsa vacatio debeat præcedere electionem. & ita trãsit hic Do. de quo hic per Io. An. Vide tamen in c. vnico. s. ti. pro. vbi ratione probabilis dubij bñ admittitur talis forma, eligo vel postulo prout melius de iure fieri potest de quo plene per Lap. in d. allega. 6. tenentem, quod dispositio huius tex. hic habet locũ quõ incertitudo versatur circa personã electi vel circa modũ eligendi, secus si incertitudo versetur circa modũ vacationis. ideo valeret electio, eligo talem ad beneficiũ vacans morte talis vel alio quouis modo, de quo ibi singu. per Lap. circa finem. 6 † Quid autẽ sit de consensu electi præstito sub conditione, puta si dicit consentio si Papa mecum dispensauerit, vel si tali placuerit. concludit hic Ino. & Io. An. quod nõ valeat vnde electus debet esse cautus, vt intra terminum iuris qui datur ad cõsentiendum de quo in c. quam sit. j. eod. ita plene deliberet quod pure consentiat, alias termino elapso poterunt electores alium eligere si non reperiatur pure consensisse, secundum Ioan. And. ponentem hic post Inno. quid si electores consentiant electo in tali cõditionali consensu, an talis electio valeat. & tenẽt quod non, quod qualiter procedat hic per Domi. & dictum Inno. sequitur Io. Cal. in c. cũ non ignores. s. de præben. per illum tex. sed hoc dictũ reprobat hic Ioan. de Lig. quia ex quo electio fuit valida non possunt electores variare. s. eo. ti. publicato, licèt annullata prima, vel elapso termino ad consentiendũ possint nouam electionẽ facere, & ita intelligitur dictum c. cum non ignores. & ita residet hic Domi. ponens post Innoc. & Ioan. And. an electus possit recipi ad stallum in choro, vel ad obedientiam a subditis sub certis conditionibus, de quo hic per eos, non tamen improbatur quod in acceptationibus electionum & collationum admittatur ta-

lis

lis forma, accepto si mihi de iure debetur. & ita est in cõmuni vsu ad hoc quod no. in c. dilecto. de appel. per Inno. & Io. And. & ita tenet Lap. in d. alleg. 6. cuius dicta sequitur hic Domi. Et aduerte, quia supradicta procederent in electionibus, & postulationibus, vt est text. hic. Sed in nominationibus non procedit iste tex. cum possint fieri alternatiuè, vt in c. bonæ. el j. ī. de postula. præla. & in hoc differt nominatio a postulatione, quia a principio possunt nominari duo, vel tres supplicãdo superiori q de altero prouideat, sed postulatio non fit de vno tm̃ de quo hic per Dom. Nec ẽt haberet locũ iste tex. in p̃sentationib. patronorũ in quib. admittunt vota alternatiua, vel incerta, vt in cle. 2. in fi. de iu pat. & intellige put ibi no. in gl. antepe. vt pcedat nisi sit p̃sentatio rõne iuris patronatus ↄpetẽtis ecclię, q a tũc hẽt vim electionis, de quo ibi p gl. & hic p Dõi. Ex his q̃rit Lap. in sua alle. 8. an ipse p̃sentat' possit ↄsentire alternatiuè sicut ipsi p̃sentãtes p̃sentare põt. & ↄcludit q nõ, sed purè & certo mõ ↄsentire, vt est dictũ ī. & intra terminũ, de quo in d. c. quã sit. Itẽ p̃sentatus a duob. diuersis nõ põt petere se ↄfirmari ex vna cũ protestatione q nõ intẽdit recedere ab altera pręsentatione, de quo plene p Lap. in d. alle. 8. & dicet plene. j. e. in c. vt q s duas. In gl. fi. ibi maiori pte ipsorũ. intellige saluo en qđ no. j. e. vt circa. &

7 in c. indẽnitatib. in gl. mag. †In e. gl. in fi. fallit fm Io. An. si nõ sequat publicatio scrutinij quo casu pęna ista locũ nõ hẽt. & idẽ voluit gl. 3. ī. & idẽ si ante publicationẽ ille qui ↄsensit sub ↄdõne variet ↄsentiẽdo pure per no. in d. c. publicato. fm Io. An. & ita põt procedere qđ dixit hic Inn. volẽs q eligẽtes sub ↄdõne possint aliũ purè eligere anteq̃ priuent facultate eligẽdi. i. ante q̃ fiat publicatio scrutinij, fm Io. de Lig. Et pcedit pęna huí' c. qñ ex votis puris sequuta fuit nũc electio, alś verò si purè ↄsentiẽtes nũc nõ elegerũt, vel oĩa vota fuerũt reproba, tũc in nullũ reincideret vox illorũ postea fm Inn. & Arc. & ita resider Domi. lz Imo. hic intelligat hũc tex. ẽt si fiat electio ex votis puris ex interuallo cũ illi a principio semel sint priuati sua voce. Sed certè iste text. vr velle q vota incerta habeantur pro non datis pro illa vice & quod ex votis puris procedat electio, vnde nõ priuat illos, quin iterato possint eligere, si nouum fiat scrutinium, & ita intelligit Inno. de quo tamen hic plene per Dom.

C A P. III.

a
s
a

VBi periculum. [a] † No. istud principiũ, & ita sp alle. †Secđõ no. ibi, rõ. q rõ legis nõ est minus attẽdẽda q̃ lex, imò plus, q a cessante rõne legis cessat lex, vt in l. adigere. §. q̃uis. ff. de iure pa. & in c. cũ cessante. ī. de ap. & vbi hẽt locũ rõ legis hẽt locũ ipsa lex, & vide gl. no. in ver. eligat. in cle. j. de elec. & facit l. illud. ff. ad l.

3 Aql. †Tertiò no. ibi, nihil. n. & e. q ille q supplet nõ detrahit, sed potius dr reformare, qđ inducit Domi. ad hñtes ptãtem reformãdi statuta, vt possint supplere, sed nõ detrahere. qđ dictũ est gl. fin. in ver. reformandũ. in c. statutũ. in prin. de rescrip. e. li. &

4 ibi vide dicta. † Quartò no. ibi, approbãte. quod Papa statuit & ↄcilium approbat, de quo in c. significasti. ī. de ele. Potest ergo Papa facere cõstitutionem super modo & forma eligendi sibi successorem, vt hic, & in c. licet. ī. eo. non tñ ipse Papa posset sibi eligere successorem, fm glo. in c. si transitus. 79. dist. & 8. q. j. §. in his. immo cętus dñorum Cardinaliũ non posset facere sta-

b tutum, vt Papæ liceat sibi eligere [b] successorem fm Docto. in cle. ne Romani. de elec. & ibi per do. Flo. in 5. q. & vide glo. j. in

5 ver. intromittant. † Quintò no. ibi, curia. nam ibi dicitur esse cu-

c ria [c] vbi est Papa, fm Ioan. And. facit. c. 2. j. de priui. & per Inno.

6 in c. ego N. ī. de iureiur. † Sextò not. ibi, Cardinales, quod de iure communi ius eligendi competit solis Cardinalibus. sic. ī. eo. tit. in c. licet de euitanda, & ibi per Imo. Et an certus numerus Cardinalium sit a iure taxatus, dic, q non, sed est in arbitrio Papæ, debent tamen esse plures, vt probat tex. hic, & in clemẽ.

7 ne Romani. in ver. omnes. de elect. & ibi per do. Floria. † Septimò no. ibi in palatio, quia fm Archidi. & Ioan. And. talis locus non est de substantia, vnde si fieret alibi valeret electio. facit glo. hic, in ver. decem diebus, & quod no. in d. c. licet, & sufficit quod electio fiat a duabus partibus præsentium tãtum, quo casu nihil potest opponi contra electionem, vt in d. c. licet. & per Archi. 23. dist. in nomine Domini. & tenet Pau. in d. clemẽ. ne Romani & Domi. hic, & vide quod no. in c. cum terra. ī. eo.

8 titu. † Octauo no. ibi alio velamine, q excluditur paries, vel velamen, ne fraus committatur quod inducitur, vt non probet testis dicẽs aliquid audiuisse, sed nõ vidisse personam sonè, quia paries, vel cortina erat in medio, quod sine dubio procedit in testamentis, vt in l. si non speciali. C. de testament. sed in alijs, vide ibi per Bar. & in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arcen. & ibi per glo. & per Doc. in c. cum causam. ī. de testibus. & quod

9 singulariter voluit Host. & Ioan. And. ī. de consuetudine. †Nono nota ibi, nulli ad eos &c. q si cõstitutio prohibet accessum ad locum in quo quis est reclusus, non includit, vt cum illo loqui non possit nisi exprimatur, quod inducit Domi. Si constitutio epi excõicat ingredientes monasteria, vt non includat lo-

10 quentes cum monialibus monasteria non intrantes. †Decimò no. ibi, vel scriptam. quod prohibeantur loqui verbo, vel per nũcium, vel epistolã, & sic facit quod participans cum excõmunicato per nuncium, vel epistolam incurret sententiam excommunicationis & ita voluit glo. in clemen. si summus. de sentẽ.

11 excommu. †Vndecimò no. ibi de pastore prouisum. argu. quod non sit necesse, vt Papa eligatur de collegio Cardinalium ex quo hic non est expressum, sed sufficit quod prouideant de pastore, & ita dicitur in tota hac decretali. tex. tamen. 79. distinct. c. oportebat. facit in contrarium. Sed hodie non posset opponi hæc exceptio contra electionem Papæ, secundum Doct. maximè do. Nicol. in d. c. licet, concludentem quod etiam de alio,

12 quàm de Cardinalibus facta electio valeret. † Duodecimo no. ibi, vinum & aqua, q subtractio cibi & potus, vel mala mansio cum ieiunijs speciem tormentorũ inducunt, & ita dixit gl. no. quæ incip. tormentia. in cle. j. de hæreticis. non tamen propter hoc redditur ipsa electio meticulosa, quia eorum culpa hoc accidit. facit. l. si mulier. ff. quod metus causa, de quo. j. in §. præterea. a contrario sensu, ibi nihil de camera, quod de iure communi Cardinales debeãt percipere partem introitus camerę apostolicæ dummodo ecclesia Romana tunc non vacet, quia omnia obuenientia tali tempore debẽt reseruari futuro successori, etiam si pertinerent ad alium quàm ad Papam, vt ad Cardinales, prout hic dicitur, quod intelligit Ioan. And. nisi illud spectaret ad Cardinales iure singulari ipsis competẽti, sicut dicit de obuenientib. alijs ecclesijs, vt in c. generali. j. eo. vbi de hoc.

13 †Decimotertiò no. ibi nisi forsan, quod in qualibet dispositione sp intelligr excepta iusta cã superueniẽs, quę suaderet oppositũ. facit. 22. q. 3. excellentiã. & p Inn. in c. cũ inter p. ī. de renũ. & q p gl. in l. Seruius. ff. de ↄd. ob cãm. & p Inn. in c. inq̃sitioni. ī.

14 de senten. excom. † In glo. in ver. decẽ diebus. in princi. No. primo ex glo. iuncto tex. q cum Cardinales debent solum expectare alios Cardinales absentes q hodie non debeant expectare nuncios Imperatoris in electione Papæ cum ad ipsos solos Cardinales spectet electio, & ita no. in d. c. licet. & 23. distin. in nomine Domini. Secũdò no. ex gl. quòd absentes Cardinales sunt tm̃ expectandi non aũt citandi, & idẽ tenet Archi. dicens isti decẽ dies cõputant a tpe mortis Papę quæ non pręsumitur

15 posse occultari, vt hic p Io. An. †In ea. glo. ibi, sed pone Cardi-

d nales &c. No. singulariter ex gl. q dilatione [d] pẽdente nihil est innouandũ, ẽt si certũ sit q pars cui est data dilatio nihil facere possit intra illam dilationem, vnde si pars se absẽtaret post datam dilationem in tantum q nullo modo possit comparere in termino tamen non habetur pro contumace ante lapsum termini & hoc in dilatione legali. Quid autem fit in dilatione hominis. Bal. idem tenet in l. siue pars. C. de dilatio. licet con-

16 trarium sentiat in l. 2. C. quo & quando iu. † In ea. glo. in fi. non ergo potest agi de contemptu si non sit expectatũ per. 10. dies dummodo electio facta a duobus partibus secundum Archid. intelligentem a duobus partibus collegij Cardinalium. & sic. omnium non autem pręsentium tantũ, vide hic in fi. istius glo.

17 & glo. sequen. † In glo. in ver. omnes. in fi. idẽ Arc. Io. Mo. Nec ob. d. c. licet, requirens duas partes, quia debet intelligi de pręsentibus in loco vbi debet fieri electio cũ ista dec. suppleat ad illam non solum quo ad locum, sed etiam quo ad condendum ius eligendi pręsentibus tantũ vt alij absentes non possint cõtradicere fm Ioan. An. dicentẽ post Io. Mona. & Archi. q cum in tex. dicatur de Cardinalibus in plurali, datur intelligi quod sufficeret duos tantum esse præsentes, vt in regula, pluralis. j. eo.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Vbi periculum De materia istius tractatur in c. in nomine Domini. 23. distin. c. licet. de elec. & in cle. ne Romani. eo. tit.

b Nic. Sup. Eligere successorem. Adde Abb. in c. accepimus, in vlti. col. de pact. Alb. in rub. de test. in j. colum.

c Nic. Sup. Curia vbi est Papa. Adde Archi. in c. scire. 7. q. j. idem Archi. in c. præsenti. de præben. Zenze. in extrauagan. execrabilis.

Vinc. God. Nota quòd Curia Romana esse debet Romæ non extra. Oldrad. consi. 85. Sanctissime pater.

V. G. Adde an Papa iuri tertij possit derogare. Ruy. consi. 65. nu. 3. lib. 5.

d Nic. Sup. Dilatione pendente. Adde Bal. in c. licet. extra eo. titu. in antiquis.

Vinc. God. Nota quod dilatio quando in certis casibus potest statui absenti, non præiudicat talis assignatio dilationis, nisi cum notificatione absenti. Alexan. consi. 87. nume. 7. lib. 5.

a co.lib.imò tenet hic Pau.& Do. q̃ et ſi ᵃ vnus ſolus Cardinalis eſſet in loco,puta quia alij ſint mortui, vel ſint abſentes poſſet eligere poſt decẽ dies, quia ius collegij remanet in illo ſolo,vt hr̃ in c.gratum.ſ̃. de poſtu.præla.& idem voluit glo.in ver.oẽs, in d.clem.ne Romani.Et an tũc Cardinalis poſſit eligere ſeipſum. & an vox electi in Papam computet̃ in numero duarum partium,vide per Imo.in d.c.licet.Et dicit hic Io.An.q̃ licèt abſens & præſens ſumatur pluribus modis, vt in l. præſens.ff.de procu.tamen in materia ſtricta ſicut hic pręſens dicitur ille qui eſt intra muros, & ille abſens qui eſt extra , quod inducit Domi. ad ſtatuta, quia ſtricte & proprie loquendo abſens dicitur 18 qui eſt extra ciuitatem. † In glo.in ver.ſecretè. tenet hic Archi. & Io.An.q̃ verbum ſecretè,determinet oĩa tria præmiſſa.ſ.nũtij,& literæ miſſionem & locutionem.& licèt adinis ſit prohibitus, tñ pęna excõicationis locum non habet, niſi ſecretè loquatur,vel literas mittat.Quid aũt ſi loquitur,literas mittit, vel nuncium,tñ non ſecretè,ſed palam.Archi.hic videt̃ velle q̃ pę- 9 na locum non habeat de quo hic per eum,& Domi.† In glo.in ver.ſingulis.in fi.tene menti, & ita alleg. quod licèt illud dica- b tur ᵇ concorditer fieri quod fit de maiori parte,tñ illud verum niſi ex verbis aliud appareat,ſicut cum his dicitur ab oĩbus & ſingulis concorditer &c. tunc enim oĩum & ſingulorum conſenſus requirit̃,vt hic in glo.& ideo iſtud operatur dictio geminata dum dicitur ab omnib. & ſingulis. ita tenet Imo.in c.j.ſ̃. de maiori.& obe.facit glo.in ver.oĩa.in c.vt circa.j̃.eo.Et idem eſſet quãdu eſſet alia dictio ſimilis, puta q̃ aliquid debeat fieri in plena concordia,quia tũc debet fieri ab oĩb.nemine diſcrepante,& non ſufficeret eſſe factum a duabus partibus,vt tenet Imo.in d.c.licèt.in prin.ſ̃.eo.per illum tex.de quo j̃.Sed dubitatio eſt quid ſi aliquid requiratur concorditer fieri ſimpliciter, an ſufficiat eſſe factum a maiori parte.glo. hic q̃ ſic facit tex.in c.in cauſis.ſ̃. eod.ibi concorditer, vel tres ex illis &c. Ad idem c.inter canonicos.ſ̃.eo.ibi omnium cõmuni conſenſu, iuncto tex.ibi excepto &c. Ad idem etiam tex.in c. cum olim.ſ̃.de re iudi.vbi notabiliter probatur quod etiam ſi Papa per ſuum reſcriptum mãdat aliquid fieri de plena omnium canonicorum concordia ſufficit q̃ ſit factum a maiori parte.Sed in contrariũ voluit gl.in ver.concordari,in c.cupientis.j̃.eod.vbi ſi vnus ſolus contradiceret non diceretur concorditer factum.idem etiã voluit glo.in ver. concorditer. in d.clemen. ne Romani. & ita ſequitur do. Nic. in c.j.ſ̃.de maiori.& obed.quod intelligit ibi Imo.inſpecta veritate, ſed iuris fictione ſatis dicitur concorditer factum quod fit a maiori parte,vt in l.quod maior.ff.ad municip.de quo etiam vide per Imo.in d.c.cum olim. & in c.non c poteſt,de re iud.De verbo ᶜ vero vnanimiter,vide ſ̃.tex.in c.ad aures,quod metus cauſa.

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Si vnus ſolus Cardinalis.Adde Io.An.in c licet. extra eo.tit. Inno.in c.cum nobis olim,c.11.Abb.conſi.25.incip.quoniam ad infraſcriptas.in 2.vol.
b Nic.Sup.Dicatur concorditer fieri.Adde in c.non poteſt.de re iudi.Doc.in c. cum nobis olim.de ele. Doc.in c.in cauſis. de re iu.
V.G.Vide Alex.& ibi in apoſt.in conſi.124. in cauſa & lite,nu.2. lib.2.
c Nic.Sup Verbo vnanimiter Adde c j & c.fi.& vtrobique per Anto.de Butr.& & Io.de Imo.de poſtu.præla.Anto.de Bu.in c.dilectus,circa prin .de tempo. ord.Anto.de Bu.in c.cum eccleſia.in fi.de cauſa po.& proprie.

1 **Sane.** † Nota primo, ibi,minime requiſito,q̃ ſi collegiatus non vult intereſſe in actu fiendo in collegio, vel recedit de collegio ante finitum negotium abſq; cauſa quod amplius ad id non eſt requirendus, & poteſt actus expediri eo ir- a requiſito.facit c.cum nobis olim.ſ̃.eo.nt.† Secundo tene menti ibi ſuffragio. quod licèt in alijs electionibus impeditus iuſto impedimento poſſit alteri committere vocem ſuam prout habetur in c.ſi quis iuſto.j̃.eod.tamen in electione Papæ Cardinalis abſens ex iuſta cauſa, vel recedens non poteſt ſuam vocem alteri Cardinali committere quod eſt ſingulare ſm̃ Pet. de Ancha.& ſic facit iſte tex.qđ ſi Cardinalis in electione Papę renũciat pro illa vice voci ſuæ in præſentia aliorũ Cardinaliũ,an valeat renunciatio,nam ſi recedendo vel non intereſſendo renũciat voci ſuę,vt hic in tex.& ſic tacitè fortius expreſsè promit- 3 tendo de quo j̃.in gl.† Tertiò no.ibi in ciuitate,q̃ electio Papæ debet fieri in ciuitate non in caſtro vel alio loco,& hoc niſi talis locus ſit inſignis,arg.c.ſtatutum.in princi.ſ̃. de reſcrip.eod. 4 lib.ſecundum Pet.de Anch.† Quartò no.ibi,territorio.q̃ quęlibet ciuitas dicitur habere territorium de iure.facit 64.di.ego Ludouicus.& l.nulli.C.de epiſ. & cle. ſecus in caſtro vel villa licet de conſuetudine quandoque aliud dicatur,vt not. in c.cũ ad ſedem.ſ̃.de reſtit.ſpo.& per Bar.in l.j.ff.de dam. infec.& vide in l.ſi pupillus.§. territorium.ff.de verb.ſigni.& in d.cle.ne Romani.in §.ſane. & ibi de diſtrictu & diœceſi,in quo inter ſe 5 differant.† Vltimò no. ibi quo caſu & c. qđ ſi actus nõ põt fieri in loco ſtatuto debet tũc fieri in loco illi magis propinquo. ſecus de conſuetudine cum olim,vbi tamen fit ſubrogatio de vno loco ad alium tunc locus ſubrogatus regulatur ab omnibus qualitatibus & ſtatutis quibus ſubijciebatur primus locus vt eſt text. hic,quia ſubrogata aſſumunt naturam eius in cuius locum ſubrogantur, vt in c.eccleſia.ſ̃. vt lite penden.& not. in 6 d.cle.ne Romani.§.porro.† In glo.in ver.ſanitate. in fi.conclude quod ſi conſtat de renunciatione facta cauſa infirmitatis & procedit gloſ. quia qui exit ex cauſa infirmitatis debet admitti intrare volens,vt hic in text.pacta autem & renunciationes non valent etiam cum iuramento,vt j̃.in text.aut dubitatur & in dubio debet præſumi q̃ ex cauſa infirmitatis, vnde põt pœnitere.Si vero pure & ſimpliciter renũciat nõ ſubſiſtente cauſa infirmitatis, tunc valet renunciatio & pœnitere non poteſt arg.c.ad apoſtolicam.ſ̃.de regularibus,ſecundum Imo.& Domini. qđ videtur intelligẽdum,quãdo de conclaui exit,vel qñ non intrat,quia tũc ex hoc ſolo excluditur,& propter hoc non eſt amplius admittẽdus,vt hic,in tex. alias aũt ſi ſtaret in cõclaui, vel debito t̃pe intrat poſſet indiſtincte pęnitere,quia pacta 7 conuentiones & iuramenta non valent vt j̃.in tex.† In glo. in ver.territorio.in fi.idem Io.Mona.& Ioan.An.& facit d.c.ego Ludouicus.ex qua glo. no. qđ appellatione territorij alicuius ciuitatis comprehenditur etiam mare diſtinctũ per illam ciuitatem qđ intelligit Domi.procedere in materia fauorabili nõ odioſa.Sed certe indiſtincte procedit, vt tenet Bar.in l.j.C. de claſſicis.lib.17.dicens qđ delictum commiſſum in mari debet puniri per iudicem ciuitatis magis vicinę ad locũ delicti,vt ẽt probat gloſ. hic vnde videtur quod etiam in pœnalibus mare dicat̃ de territorio ciuitatis.facit.l.inſulæ.ff.de iud.& l.Cęſar.& ibi per Doct.ff.de publicanis.Et inducit Bal.hanc glo. pro Venetis dicentibus mare eſſe de eorum territorio , quod tamen ipſe reprobat niſi occupatio eorum fuiſſet rationabilis,vt quia conceſſa a Papa vel Imperatore,alias de iure communi mare eſt de iure gentium & publicum omnibus,vt Inſti. de rerum diuiſio.poſt princi.& non cenſetur de territorio alicuius ſm̃ Bald. de quo etiam notabiliter per eum in l.ſi plures.ff.de condi.in- 8 ſeruis.in 4.colum. † In glo. in ver.interdicta.in fi.no.glo.Quid autem ſit in electione alterius.concludit hic Dom.q̃ poſſit fie- a ri in loco ᵃ interdicto & idem tenuit Ioan.And. in c.j.ſ̃.de poſtula. præla. in ver.ſed deinde.licèt Archid.in c. in nomine.23. diſtin.tenuerit cõtrarium,& an locus ſit de ſubſtantia electionis,no.in c. cum terra.ſ̃. eodem.

ADDITIO.

a Nic.Sup.In loco interdicto.Adde tex.& ibi Doc.de ele.Car.Zaba.in c.non eſt in 2.q de ſpon.Pau.de Eleaza.in cle. ne Romani. de ele.

1 **§.Præterea.** †No.in prin.caſum ſingularem in quo officialis ſæcularis habet iuriſdictionem in clericos etiam contra Cardinales,quæ iuriſdictio habetur a Papa, vt patet ibi autoritate noſtra, de quo hic in glo. & alios caſus permiſſos propter bonum publicum,vide 23.q.5.Princeps. 2 † Secundò not. ibi clero & populo, quod appellatione cleri non venit populus,vel econtra,de quo in c.ſi ſentẽtia.j̃. de ſen 3 ten.excom.& per Imo.in c.j.in fi.ſ̃. de præben.† Tertiò no.ibi eoipſo & c. q̃ eccleſia poteſt priuare laicos officijs, & infamiã inducere,imò etiam imponere pęnã ſeruitutis, vt in c.ita quorundam.ſ̃.de Iudęis.& poteſt priuare non ſolum dominio,ſed etiam poſſeſſione bonorum quæ ipſo iure transfertur abſque alia apprehenſione,vt hic dr̃.& põt tunc dici ciuiliſſima poſſeſſio.facit.l.raptores.C.de epi.& cleri.ex quo infert̃, q̃ põt induci per legem vel ſtatutũ,vt trãſferat̃ poſſeſſio abſq; alia apprę- 4 henſione.facit c.ex parte.ſ̃.de ꝯſuetudine.†Quartò no.ibi ciuitatis. caſum in quo ꝑꝑ delictum adminiſtratorũ ciuitas priuat̃ dignitate ep̃ali.dicit hic Pe.de Anch. q̃ licèt priuent̃ dignitate ep̃ali tñ ꝑꝑ hoc non deſinit eſſe ciuitas,& remittit ad not. per eum in c.ſtatutum.in ver.nec audiant̃.ſ̃.de reſcrip.eo.lib.& vi- 5 de aliũ caſum in c.ita nos.27.q.2.†Quinto no.ibi non in ſe, vel in ſuos &c.iuncto tex.j̃.in ver.idoneo.quod Cardinales non arctantur eligere Papam de collegio Cardinalium. imò non debent de ſeipſis eligere,ſed aliunde ſi magis idoneus reperitur, vt hic in tex.ſm̃ Pet.de Ancha.pro quo etiam gl.hic in ver.idoneo.imò tenet hic Archidia.& Ioan And.quod non valeret pactum,vel promiſſio inter ipſos Cardinales,quod non eligatur, niſi de collegio quod no.& adde ad dicta ſ̃.in prin.in n.notabi- 6 li.† Sextò no.ibi puris & liberis mentibus, an electio Papæ facta per metum, ſit ipſo iure nulla.d. Flo.in c.licet de curanda. ſ̃.c.tenet q̃ non,ſed veniat reſcindẽda,quia ſicut renũciatio facta

cta de beneficio per metum tenet, vt in c. super hoc. ꝰ de renũ. Ita & eodem modo electio, sed Imo. tenet contrarium in d. c. licet. in fi. quia sicut matrimonium carnale ɔctum per metum est ipso iure nullum, vt in c. cum locũ. ꝰ de sponsalib. ita & spirituale, facit glo. j. in vet. electio. & satis hoc probat tex. no. hic, vbi electio Papæ debet procedere a libera voluntate, & sic necessario infert ꝙ metus annullet ipso iure. nã vbi requirit̃ liber cõsensus sicut hic dr̃, tunc metus reddit actum ipso iure nullũ. & ita voluit glo. sing. 23. q. 5. notificasti. licet enim coacta voluntas, voluntas sit. 15. q. j. merito. tamen non est libera volũtas quę hic requiritur, vt dicit glo. in d. c. notificasti. Et intãtum metus reddit electionem nullam, ꝙ si electio fuit meticulosa a princ. non possent postea Cardinales consentire, vel ratificare secũdum Bal. in c. quisquis. ꝰ de elect. de quo per eum plene in suo consilio scismatis, quod cõmuniter habetur in l. j. C. si quis aliquem testari prohibuerit. † Septimo no. ibi cassamus. ꝙ Papa potest tollere & cassare promissiones iuratas factas inter subditos. licita autem iuramenta an Papa possit tollere vide text. no. in c. quanto. ꝰ de iureiuran. & in c. venientes. eo. titu. vbi dicitur quòd in [a] omni iuramẽto intelligitur autoritas superioris excepta, hic autem loquitur de illicitis iuramentis in quibus dicitur Deo magis accepta transgressio quam ipsius obseruatio, vt hic dicitur. † Octauo no. ibi a clero & populo, quia ex hoc infertur secundum Domi. quòd etiam populus teneatur contribuere ad expensas occurrentes in dictis exequijs. † Nono nota ibi indubitatus rumor. quod licèt rumor de per se non probet, vt not. in c. super eo. ꝰ. de eo qui cognouit consangui. quia potest esse falsus & fallax, vt in l. fi. ff. de hæredi. institu. tamen, quando esset indubitatus, quia alia adminicula concurrant, inducit probationem veritatis, vt hic. Et quæ sit differentia inter [b] rumorem & famam, vide in d. c. super eo. † Vltimo not. in fi. quòd licèt constitutionis in corpore iuris clausæ non sit tolerabilis ignorãtia, & quilibet præsumatur scire post duos menses absque alia notificatione secundum no. in c. j. ꝰ. de cõstitu. tamen si dicta constitutio non est semper in vsu, sed raro practicatur per interualla temporis, tunc debet intimari cum casus euenerit. & aliàs esset probabilis ignorantia secundũ Pe. de Anchara. † In glo. in versi. priuatos. in fi. non tamen erunt priuati beneficijs ecclesiasticis, cum text. hic non exprimat licet dicat de bonis, quia appellatione bonorum non includuntur beneficia, argu. j. eo. sciant. & facit. c. statutum. j. e. & reg. in pęnis. j. eo. lib. secundum Domi. dicentem quòd pęna imposita hic officialibus, compræhendit solum habentes super hoc potestatem iuris, & facti aliàs impossibilitas eos excusaret pro quo glo. no. in ver. potestati. in clemen. j. de vsur. In glo. in ver. idoneo. in fi. & ibi est glo. nec etiam admittetur tunc exceptio hæresis, secundum Archid. hic, licèt bene possit postea contra eum Papam effectum agi de hæresi. & ita etiam tenet Ioã. An. in c. licet, hic alle. & vide quod habetur 40. distin. in c. si Papa. & per Doct. in d. c. licet. & ibi per Imo. ponentem quis cognoscat de electione Papæ. & an super hoc possit ɔuocari ɔcilium.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. In omni iuramento. Adde glo. in c. constitutus. de rescrip. gl. in c. de forma. 22. q. vlt. glo. in c. contra mores. 8. dist. Arch. in c. autoritatem. 15. q. 6. V. G. Adde quòd iuramentum non tollit nullitatem de nouo superuenientẽ post contractum Ruy. consi. 52. nu. 9. & 19. lib. j.

b Nic. Su. Inter rumorẽ & famã. Adde c. vlt. ꝰ de coh. cle. & mu. & c. veniẽs. de reg. V. G Nota quòd rumor est minus quam fama. Alex. in l. si cum dotem §. si maritus. ff solu. ma. rumor enim est particularis assertio ex incerto authore. fama autem est communis viciniç acclamatio. Alex. consi. 99. li. 4. Ant. de But. in tract. de noto. in j. art. nu. 9. quod habetur in lib. 12. tract. fol. 52.

SVMMARIVM.

1. *Obiectus contra personas eligentium non dicitur factus contra formam.*
2. *Appellari potest ab actu futuro in extraiudicialibus.*
3. *Prouisio stricte sumpta an compræhendat electionem, vel postulationem.*
4. *Dictio, quando potest stare nominaliter & aduerbialiter, debet intelligi, vt non resultet absonus intellectus.*
5. *Opponere contra formam electionis quis possit.*
6. *Item an vitia corporis possint opponi contra electum, vel non.*
7. *Litteræ quæ conficiuntur super electionibus quales esse debent.*
8. *Expressio quando requiritur alicuius rei per dictionem geminatam non sufficit expressio in genere.*
9. *Iurans quam scripturam tangere debet.*
10. *Fides debet fieri de qualitatibus iuramenti substantialibus & an coram iudice ad quem debeat iterum iurari.*
11. *Iurãs se credere vera esse ꝗ opponit, an se astringere videat̃ ad probãda oĩa.*

CAP. IIII.

VT circa. † No. j. ibi, aut personas. ar. ꝙ obiectus ɔ personas eligentiũ nõ dicat ɔ formã cũ hic ponant̃, vt diuersa. de quo hic per Do. & vide per gl. in ver. personã. in c. j. ꝰ. e. ti. & li. † Scd̃ò no. ibi, vel faciendam. ꝙ ab actu futuro potest in extraiudicialibus appellari. Quid autem sit in iudicialibus, vide quod no. in c. dilecto. ꝰ. de appella. & quando sit appellandum, & quando sufficiat simplex contradictio, vide per Ioan. And. & Innoc. in c. j. ꝰ. de his quæ fiunt a maiori parte capi. & in c. bonæ. ꝰ. de appella. Tertiò no. ibi instrumento publico. quòd in casibus hic positis scriptura per quam quis interponit appellationem debet esse publica. In alijs verò casibus, secus est, vt in c. appellatio. j. de appella. Vltimò nota de forma, & modo interponendi appellationem in causis beneficialibus. † In glos. in vet. electiones, in princip. vult glos. iuncto tex. quòd stricto sumpto vocabulo prouisio non compræhendat electionem, vel postulationem, quia propriè prouisio est quãdo fit vnico contextu includens sub se electionem, & confirmationem, vt etiam tenet Inno. in c. ɔstitutus. ꝰ. de appel. & in c. cũ olim. ꝰ. de appel. sed lato sumpto vocabulo prouisio includit postulationẽ & electionem imo oẽm modum per quem prouidet̃ ecclesiæ ſm glo. no. in vet. prouisioni. in cle. si. j. eo. de quo ẽt per gl. in vet. prouisionem. in c. j. ꝰ. e. ti. & li. In e. glo. in fi. vult glo. ꝙ qñ potestas eligendi & confirmandi iungitur in eadem persona rõne diuersæ qualitatis, vel iuris, tũc non potest expediri vnico actu per prouisionem sed quilibet actus debet fieri diuerso tempore. sed contrarium tenuit glos. in d. c. j. & j. e. in c. quamquã. in ver. eadem. ita etiam tenuit Io. An. in c. ne pro defectu. ꝰ. eo. de quo etiã per Doc. in c. nihil. & in c. cũ inter. hic alle. Et hoc est vtile propter duo. Primo, quia si ꝓcederet gl. hic tũc inter electionẽ & cõfirmationẽ deberet seruari forma c. si. j. eo. qđ secus esset si vnico actu prouideret. Scđò quia si aliquis impetrat bñficiũ spectãs ad collationẽ epi poterit ɔseq. ꝙ spectat ad eius ɔfirmationẽ si ad eũ ex negligẽtia inferioris sit deuoluta potestas eligẽdi, vt in cle. si de bñficio. j. de præben. Nã hoc ꝓcederet si dicat ꝙ superior possit tunc procedere per uiã prouisionis. alias secus. sed dic ꝙ põt per viã prouisionis & est in electione sua ſm Io. And. & Imol. in d. c. ne pro defectu. imo est tex. no in c. si postquã, in fi. j. e. ꝙ talis superior ad quem deuoluitur potestas eligendi ex negligentia inferioris poterit prouidere vnico actu non solum per uiam prouisionis, sed etiam per viam collationis ſm Io. An. ibi dicentem per illum tex. esse hodie decisum hoc dubium qđ no. † In glos. in vet. periculose. in prin. non autem ponitur nominaliter, quia tunc resultaret absonus intellectus, vt patet in c. presbyteri. ꝰ. de pęnis. & ex hac glos. not. hic Domi. iuncto tex. quod vbi aliqua dictio potest stare aduerbialiter & noialiter, debet intelligi per eũ modum, vt sic non resultet intellectus cõtrarius vel falsus qđ est no. ad statuta. & vide per glo. in l. eas causas. ff. de condi. & demõ. In gl. in ver. aliorum. ibi locum habet hęc, idẽ Io. Mo. & Archi. dicens ita seruari, quia causa beneficialis dicitur de grauibus, vt in c. querelam. ꝰ. de procu. secundum Ioannem Andre. In eadem glo. in fi. tene menti glos. ordi. quando sit ꝙ indefinita ęquipolleat [a] vniuersali, de quo Ioan. An. remittit ad no. in c. 2. de cõiu. leprosorum, & per Dy. in rub. de re iu. & per Bar. plene in l. si pluribus & in l. si cui. ff. de leg. j. & in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. & ibi quid in statutis, rescriptis vel priuilegijs. & per glo. 10. di. si Romanorum. & in c. quia circa. ꝰ. de priuilegijs. Vide bonum tex. in c. cum dilectus. & c. ad audientiam. ꝰ. de cleri. nõ residen. & in l. si seruitus. ff. de serui. rusti. prediorum. & vide no. in c. 2. ꝰ. de rescrip. eo. lib. in prin. & hic plenissimè per Domi. In glo. in ver. aliqui. ibi aĩaduertendum idem Io. Mo. dicens ꝙ ista constitutio conpręhendit etiam fęminas & hanc glo. no. Bal. ad procuratorem constitutum contra omnem personam, nam videtur cõstitutus etiam cõtra collegiũ vel vniuersitatẽ, de quo in c. sedem. ꝰ. de rescrip. In eadem glos. in fi. vide per Innocen. & alios Doct. in c. super his. ꝰ. de accusa. & per Innocen. in c. j. ꝰ. cod. tit. & lib. & plene per Archidia. 23. di. illud. & per Doct. in cle. constitutionem. §. sane. j. eod. & text. & gl. in c. exhibita. ꝰ. de iudi. & hic per Do. concludentem ꝙ aut opponitur contra formam aut cõtra personam. Primo casu, aut venit contra formam opponendi pro defensione ecclię. & tũc quilibet q põt opponere cõtra ꝓsonã poterit opponere ɔtra formã, q a qlibet de populo admittitur ꝓ defensione ecclię. & ita procedat opi. Inn. in d. c. j. & qđ no. Host.

ADDITIO.

a Nic. Supe. Indefinita æquipollet. Adde l. si pluribus ff. de leg. j. l. si seruitus de ser. vr. præ. Bart. in l. si is qui ducenta. in §. vtrum ff. de rebus du. Old. consi. c. incip. in executione. Alex de Imo. consi. 7. incip. super hac dubitatione, ad fi. in j. vol. idem Alex. consi. 120. incip. visis acutissimis, in eo. vol. idem Alex. cõs. 66. incip. viso testamẽto dicti Bonicasiæ quonda Iulianæ, in 2 col. in 2 vol.

Hosti.in c.cum Bertoldus.§.de re iudi. Si vero non venit ad iudicium pro defensione ecclesiæ. & tunc ex quo sua non interest pro iure priuato: repellitur ab obiectu contra formã, & ita procedat opi.glo. hic, quæ vult ꝙ non mittuntur nisi canonici suppie, vel alij habentes ius eligendi. Isti etiam admittuntur ratione proprij interesse, quando videlicet contempti essent, vt dicit Lapus in d.cle.constitutionem. Si vero objiciatur contra personam. & tunc aut quis eligitur ad beneficium simplex nõ curatum, & non admittitur, nisi ille cuius interest ex suo proprio interesse, vt patet in c.veniens.el 2.de testibus. & in d.clemẽ. constitutionẽ. Si autem electus sit ad beneficium cũ cura animarum & tunc aut iste opponens est etiam criminosus, & sibi opponitur crimen & tunc si sua non interest ratione proprij interesse vel publici, vt quia non est clericus illius ecclesię patronus vel parochianus, & tunc si venit ad iudicium ad instantiam electi & admittitur non obstante exceptione criminis: & ita voluit glo.in c.exhibita.§.de iud. Si vero veniat non vocatus ab electo, sed voluntarie vocando electũ ad iudiciũ, tunc repellitur exceptione criminis cum nõ veniat pro suo interesse priuato. & ita intelligi potest d.c. exhibita. Si autẽ veniat in iudicio pro suo interesse priuato. & tunc si veniat specifice in forma actoris principaliter vocando electum ad iudicium, & nõ repellitur exceptione criminis. 4. q. 6. omnibus. & hoc nisi opponatur exceptio excommunicationis, vt §. de iudi.intelleximus. & j.de exce. pia. & ita alio modo potest intelligi d.c.exhibita. Si vero in forma ipsius rei. & tunc non repellitur etiã exceptione criminis, vt §. de excep.cum inter.secundum d.Aot.vt refert hic Do.ponens dictum notabile Inn. in d.c.super his. de principe se opponente electo. & refert etiam notabile dictum Old. in consilio.c.vbi tenuit ꝙ etiam admittitur contra promouendũ vasallus ecclesiæ de quo hic per Domi. In glo.in ver.eligentium.in fi.facit c.2.§. co. titu. & lib. & hanc glo.sequitur hic Domi. licet Fede.in suo cõsi.5. teneat contrarium. & vide per glo.in regula actus legitimi.j.co.li. In glo.in ver. electi.in prin. idem si objiciatur ꝙ sit leprosus vt §. de cle ęgro.tua.vel ꝙ vexetur a demone, vt.7.q.2. c. fi. vel ꝙ sit paraliticus vt in c.cum inter canonicos.§.eo.vel ꝙ habeat manus tremulentas, vel ꝙ sit mutilatus oculo, vel nare, vt in c.a.j. de verbo.signi.sm Pau.vel Domi. & idem si patiatur morbum caducum, vt in d.c.cum inter. & per gl.7.q.1.in summa. omnes enim illi sunt inhabiles ad beneficia. In gl.in ver.appellari ibi, ut dic.idem Ioan.Mona. pro quo facit clemẽ. constitutionem. j.eo.lib. & ita videtur residere Ioan.And.hic, & in c. is qui.j.eo. ut. & sequuntur hic Doct.nisi consuetudo esset in contrarium secundum Lap. & ita est tenendum licèt Archid. hic sequatur

6 primam opin. huius glo. † In ead.glo.in fi.sed c.j.§. eod.titu. & li.locum habet tam in appellatione iudiciali quam extra. & ita voluit glo.ibi in ver.propter hoc, & sequitur ibi Hostien. Innocen. & Ioan.And.licèt glo.in ver.occasione.in clem.causam,in princi.j.eo.senserit contrarium. Item differt secundo, quia hic loquitur de forma appellationis interponendæ, sed in d.c.j. de prosecutione appellationis interpositæ, secundum Archidi. & Ioan. And. ibi. Differt etiam tertiò, vt glo.hic dicit, quia d.c.j. loquitur tãtum in appellationibus interpositis ad Papam, sed

7 hic etiam in inferioribus. † In glo. in ver. litteris.in fi. primus intellectus placet Io.Mo. & Io.And. & secundus etiam procedere potest sm Imo. & Do.arg.istius tex.simpliciter loquentis de literis. sequitur Do.dicẽs hoc satis posse defendi, cum talis expressio fiat coram personis authenticis quæ in hoc faciat fidem, ex quo de iure non requiritur scripturam appellationis esse authenticam, vt in d.c.appellatio. Et vide hic per Archi.an litteris priuatorum officialium sit eredendum, de quo Io.And. remittit ad no.in c.post cess.§.de proba. & no.in cle.j. de procura. & in c.2.§.de fide instr. Super quo tamen sic conclude, an litteris priuatorum officialium sit credẽdum, ꝙ aut istæ litteræ emanant a pluribus prælatis & probant et ad præiudiciũ alterius, vt patet de purgatione cano. in c.pen. & §.de ma. & obe. cum in ecclesijs. Si verò emanant ab vno tantum, & non probant etiam si sint literę epi eius sigillo munitę. Fallit primo in Cardioalibus quibus creditur, vt no in c.cum parati. & c. constitutus.ver.intellecto.§.de appella.vbi per Innoc. & Hostien. & de priuile.c.cum olim. Secundò fallit in fauorabilibus, vt in excommunicatione, quæ est medicinalis.2.q.j multi. Tertiò fallit, quando habent subscriptionem testium, quæ facit scripturam authenticam.§.de procura.c.j.secundum Arcb.hic. Quartò fallit, quando consuetudo ita haberet ꝙ litteris priuatorum crederetur, vt sentit glo.hic, Archidia. & Ioan. And.de quo 6. q.2.placuit. & facit etiam c. cum dilectus.§. de fide instrumen.

Quintò fallit, quando negocium esset paruum & modicũ pręiudicium afferret, vt not.§.de probatio. post.cess. & de fide instrum.c.2. & in clemen.j.de procura. & per Rotam in decis. 22. quæ incip. Item fuit dubitatum vtrum credatur. & in decis.348. quæ incip.item voluerunt, & in decis.412. alias.418.quæ incip.

8 item fuit dubitatum. † In glo.in ver. omnia ibi, sed dic, idem Ioan.Mona. & Ioan.And. & facit quod no.j.eo. is qui. in gl.pe. & ita hodie est approbatum in d. clemen. constitutionem.§.2. & ibi per glo. Et no. ex glo. quòd quando constitutio requirit expressionem alicuius rei per dictionem geminatam, puta oĩa & singula, tunc non sufficit expressio in genere sed cũ oib.suis qualitatib. & circunstantijs, & vide alias per glo. in ver. singulis. & ibi dicta.§.c.proxi. & quod not.in l.Balista. ad Trebel. & per Ang.in l.Stichum.§.stipulatio.ff.de verb.obli. In ea.glo.in fi. non tamen esset necessarium, cum tex. hic dicat ea quæ. & no.in d.c.is qui, sm Archid. & Domi.licèt Ioan.Mona. & Ioã. And.sequantur glo. ex qua no. ꝙ in exceptionibus criminosis sunt exprimendæ circunstantiæ criminis quod sine dubio procedit in casibus hic expressis. In alijs verò vide quòd not.in c. tuæ.§.de proc. & in d.cle.constitutionem, & in cle.non potest. de procura. & per Bar.in l.prętor edixit.ff.de iniurijs. & per Rotam in decisi.253. & 254. & 255. quæ incipit, item licet. In glo.in ver.coram.in prin.no.ex glo. ꝙ si in legibus, vel statutis est facta diuisio per ver.vel §.tunc statuta.in ver. inferiora non referuntur ad superiora, pro quo glo.in c.j.§.de postula.prelato.co.

9 lib.sm Domi. † In glo.in ver.corporali.in prin.idem Ioan.Mo. & Archi. & vide glo.sing.in clemen.j.§.porro.ver.tacta.de hæreticis, quod hodie de generali consuetudine sufficit tangere quemlibet librum vel aliam scripturam, vbi requiritur iuramẽtum corporale, secus si requiritur expresse a iure tactus euãgeliorum, sm glo.ibi. immo tenuit gl.in Auth. vt iusiurãdum qđ prestãt ab his, qđ sufficeret iurare super aliquo ligno, licèt non tãgant scripturæ, qđ intellige de iuramẽto obligatorio, secus si a iure requiratẽ tactus scripturarũ, vel euangelij, quia tunc procedit glo.in d.cle.j. & in illis casibus non sufficeret iuramentũ verbaliter præstitum non tactis scripturis, per ea quæ dicit hic Archi. & Io.And.sed vbi a iure non requireret tactus scripturarum, tunc bene valeret iuramentum verbaliter præstitum. ita debet intelligi quod no.Imo.in d.cum contingat.§.de iureiur. in 29.charta. & 31. In ea.gl.ibi verius idem Io.Mo. & Archi.nec ob.c.licet.hic alleg.quia loquitur quando prima & secunda cõstitutio est generalis, hic vero cum vna est generalis prout ista, alia specialis, vt priuilegium epõrum, quia tunc generalis non tollit specialem legem õriam.facit l.sanctio.ff.de penis. & hęc opi.procederet, vt dicit gl.j. qñ priuilegiũ epõrũ esset gñale in omnibus casibus, sed cum episcopus regulariter teneatur tangere sacra nisi in certis casibus exceptis, vt hic in fi.glo. sequĩ ꝙ in casu huius c.teneatur tangere sacra.cum iste casus non sit de exceptis. & ita vult finis istius glo. & Pau.in d.clemen. constitutionem. Et tene menti ex hac glo. & ex iam dictis. Primo ꝙ per generale ius non derogatur alicui priuilegio spãliter cõcesso etiam in corpore iuris clauso, secus si priuilegium sit generale, quia tunc derogaretur ei, licet non fieret de eo specialis mentio secundum gl. & facit qđ no.in Auth. de iudicibus. §.ne autem. & in c.veniens.§.de pręscrip. & in c.j.§.de cõsti.eo. lib. & per Ioan.And.in.c.j.§.de rescrip. super glo. & per Bart. in l.omnes populi.ff.de iusti. & iu. & in extrauagan. ad reprimendam.super uerbo non obstantibus. Secundo no. ex glos. iunctis prædictis, ꝙ priuilegia in corpore iuris clausa iudicantẽ quo ad effectum reuocationis, vt de ipso iure comuni quando priuilegium esset generale vt §.facit qđ no.38.di. ignorãtia. & per gl. in proęmio Cle.in ver.de cętero, & in clemen.j.de ele. & sic infert primo ꝙ priuilegia in corpore iuris clausa non sit necesse allegari vel probari sicut cętera iura cõia vt voluit Ioã. Cal.in c.cum ordinem.§.de rescrip. & facit ad hoc tex.in l.j.C. quando Imperator inter pupillos. Secundo infertur ꝙ sententia lata contra priuilegium in corpore iuris clausum sit nulla, sicut quando fertur contra casum legis.facit d.cum ad quorundam.§.de fi. instru. In glo.in ver. præstito.ibi incontinenti, idẽ

a Ioã.Mo. & Arch.ex qua gl.no.hic Domi. & Bal.ꝙ solẽnitas[a] q̃ requiritur pro forma alicuius actus videtur in dubio requiri vt fiat incontinenti eodem contextu & eodẽ tempore nõ ex interuallo, vnde dicit Bal. ꝙ non posset mulier vno die suscipere tutelam filiorum & alio die renũciare, vt hic per eũ.

10 † In ea.gl. in fin.

ADDITIO.

a V.G. Adde quòd solennitas quæ requiritur in expressa docis constitutione, habet locum etiam in tacita tam de iure cõi q̃ statuti. Rui.cõs.61.nu.2.lib.3.

fi.nec ob.Insti.de fideiuss.§.fi.& C.de cōtrahen.stip.l.j.quia loquunt in qualitate intrinseca secus in extrinseca qualis est ista, quia non præsumitur vt l.quæcunq;.in fi.ff.de publicia. Est ergo necesse de qualitatibus iuramenti substantialibus fidem facere sm Io.An.volentem hic super tex.post Archi. q coram iudice ad quem debeat iterum iurari. cum tunc iuretur ad alium finem de quo hic per eum ponentem an iuramentum istius c. debeat præstari ab eo, qui se opponit per modum exceptionis in causa principali.& tenet q non, sed præstabitur illud quod malitiosè non opponit, vt in c.cum dilecti.s̄.eo. vel iuramentum calumniæ, vt in d.c.dudum.el j.s̄.eo.† In glo.in ver.probare.in fi.Idem Ioan.Mona.& facit glo.quæ incip. intelligo in c. j.s̄. eo. tit. & lib. & ex hac glo. notat hic Domi. quòd iurans, vel allegans se credere vera esse ea quæ opponit, & quod credat se ita posse probare, non propter hoc videtur se astringere ad omnia probandum, quod no. ad c.licèt causam.s̄.de probatio.& dixit hic Ioan And.quòd istud iuramentum non impedit quin possint opponi ea quæ probare non potest, vt est in negatiua, nam debet intelligi quod credat se posse probare illa quorum probatio sibi incumbit, & ita sequuntur hic Doct. & vide per glo.in ver.euidentem.in c.si forte.j.eodem.

S V M M A R I V M.

1 *Appellationi per alium interpositæ alius potest addere. Et omissio formæ an reddat actum nullum ipso iure. & nu.2.*
3 *Iuramento alicuius stari debet super his quæ dependēt ab animo ipsius.*
Nec iuramentum præstandum est nisi ei qui scit.nu. 4.
5 *Dictio, alioquin, est resolutiua præcedentis dispositionis, si in actu non concurrant omnes qualitates præcedentes.*
6 *Appellationi adhærere quis non potest nisi cuius interest.*
7 *Ignorantia licet regulariter præsumatur, tamen quandoque debet probari per iuramentum.*

1 **Alioquin.** † No.primo, q quis potest adhærere appellationi per alium interpositæ, & debet adhæ-
2 rens vti iure ipsius appellantis, de quo j.† Secundò no. ibi interdictam, quia intelligit Archi.& Ioan. And.ipso iure.ex quo patet quod omissio formæ reddit actum nullum ipso iure: siue forma sit data a iure, vt hic, siue ab homine, vt in c.fi.s̄.de re
3 stitu. spoliato. & in c.cum dilecta.s̄. de rescrip. † Tertiò no. ibi ignorantia quod in his, quę dependent ab animo alicuius standum est ipsius iuramento.facit c.si vero,el 2.s̄.de senten. excō. & c. præsentium.s. de testibus. & c. pastoralis.s̄. de excep. vbi gl.dicit quod tunc iuramentum est legitima probatio.& idem voluit gl.in ver.saltem.in c. statuimus.§.j.s̄. de rescrip.eo. lib.&
4 vide per glo.in l.si cui.§.eisdem.ff.de accu † Quartò no. ibi per proprium, iuncto ver. præcedenti, iuramentum non esse præstandum nisi ei qui scit id super quo iurat, quod facit ad no. in c.fi.s̄.de iureiuran. ideo est quod iuramētum in defectum probationis non potest deferri nisi illi qui fuit principalis & informatus in facto, vnde hæredi super eo quod facit defunctus, deferri non potest sm no.in l.maritus.ff.de qōnib.In tex.ibi non plene, dicit Io.An.quod illud verbū non plene, positum in c.j. s̄. eo. circa eum qui nō plene probat obiecta p̄ formam censet hic repetitum circa non probātem obiecta in personas, vt hic
5 patet.† In glo.in ver.alioquin, in fi.no.ex gl.quod dictio,[a] alio-
a quin, dicitur esse resolutiua præcedētis dispositionis, si in actu non concurrunt omnes qualitates præcedentes, quod est notandum ad statuta secundum Domi. & vide per Barto.in l.j.ff. de condi.& demon. In glo. in ver. adhærentes, ibi potius credo, idem tenet Pan.in d.cle.constitutionem.§.cæterum, vbi est bonus tex.pro hac parte, & idem videtur hic sequi Dom. licèt primam opi.huius glo.teneat Io.Mo.& Arch.dicentes curiam
6 sic seruare. In ea. glo.in fi.no. glo.& vide glo.in ver.petere.in fi.in c.q̄ sit j.ea. & idem tenet hic Archi.dicens quod non pōt adhęrere nisi is cuius interest, nec sufficeret tacita adhęsio nec facta post terminum quo ad commodum, sed quo ad incōmodum adhærentis sic & vide glo. in ver. rata.in c.j.s̄.eo.ti.& lib. In.glo.in ver.expressa.in fi.vide in d.cle.cōstitutione. in §.j. & a. In.glo. in ver.interdictam. in fi. no. q in cā electionis iudex potest supp'ere de facto & prosequi, licet pars id nō posset. & vide glo.no.in ver.contumacia.in c.cupientes.j.eo. In glos. in ver.verisimiliter. in fine idem Io.Mo. dicens q ad ista tria hic expressa admittitur etiam appellans qui formā hic expressam non seruauit secundum Io.And.vt in d. cle.constitutionem.§.
7 insuper.ver.prętet.† In glo. in ver.per proprium, ibi malitiose, & hęc præsumptio transfert onus probandi in eum, ideo est q debet hic probari de ignorantia per iuramentum, licet regulariter ignorantia præsumatur vt in reg.præsumitur.j.eo.li.& in l.verius.ff. de proba.& ratio est quia non præsumitur ignorantia vbi a principio quis arctatur se informare, vt dicit hic glo. & in d.regu.præsumit.dicēs q talis præsumptio transfert onus probandi contrarium vt s̄.vnde non intelligas gl.q si præsumptiones essent in cōtrarium q tūc animus vel ignorantia pro
b betur per iuramentum. Nam licet ignorantia[b] probetur per iuramentum, vt dicit glo.hic etiam in delictis, vt in c. si vero.el 2.de iureiuran. & in l. non omnes.§.a barbaris.ff.de re mili.& per glo.in l.si cui.§. eisdem.ff.de accu.tamen hoc fallit nisi alię præsumptiones essent in contrarium, quia tunc nunquam staretur iuramento vt dixit notabiliter Bar.in l.inter omnes.§.rectè.ff.de furt.pro quo glo.sing.in ver.non negotiandi.in cle.fi. de censi. Ideo dicunt Docto. hic q ignorantia debet esse verisimilis, vt sic admittatur probatio per iuramentum, & ideo secus foret hic, si factum esset communiter notum, vt per glo.in d.reg.præsumitur, & in l.j.ff. de receptatoribus. & in l.j.C. qui & aduersus quos. licèt in contrarium faciat tex. & glo. in c. fi. s̄.qui ma.accu. poss. de quo ibi per Ioan.And.& vide quod no. in c.ad falsariorum.s̄.de crimi.falsi.Secundo fallit quòd ignorātia non probat̄ per iuramentum qn̄ aliter posset fieri probatio q̄ per iuramentum, vt in c.præsentium.j.de testi. & facit c.2.& c.ad nr̄am.s̄.de proba.& tenet glo.in d.cle.fi. In ea.glo. in fi.& idem tenet glo.in ver.proprio.in c.2.j.de iureiuran.& Archi.& Ioan.And.referunt ita seruari in curia, sed dicit Archi. de iure esse contrarium, & idem tenet j.eo.nulli.& in d.c.statutum.in §.cū verò, per tex.in d.c.cū in tua.& C.de rest.l.hac consultissima, ibi sua manu &c. & l.fi.§.simili.ibi manu hæredis.C.de iure delibe.& s̄.de offi.deleg.super quęstionum, ibi per seipsam, vnde non est recedēdum a significatione verborū.s̄. de celeb. mis.in quadam.§.cæterum.& l.non aliter.ff. de leg.3.Item verba suā virtutē operari debent.s̄.de transa.c.2.vnde si posset per alium iurari frustra poneretur hæc dictio, proprium, secūdum Archi.vnde dicit Ioan.And.q hoc habet satis rationis & ęquitatis, dicit tamen q volens tenere hanc glos. posset dicere q si iura loquuntur de propria persona, & procedat qđ dicit hic Archi.sed si loquuntur de proprio iuramento, & procedat gl.hic quia iuramētum domini, ideo est q si procurator iurat falsum censetur dominus periurus, vt in c.2.& fi.j. de iureiu. & in c.fi. j.de iura.calum. con iuncto cum auth.principales C.eod. titu. secundum Ioan.And. & ita videtur in effectu residere Domi. hic.Tu aduerte quia aliquando iura loquuntur de propria persona vel suis manibus.& tunc secundum omnes non admittitur procurator, etiam cum speciali mandato, vt s̄. pro quo etiam tex.no.in l.j.§.ne autem.C.de cad.tol.vbi si mandatur aliquid proprijs manibus fieri, non potest fieri per alium etiam cum speciali mandato & idem voluit glos.in ver.proprijs manibus, in c.cōtra.j.de hęreti.facit tex.in c.si vero, el 2.s de sent. excom. Et idem si diceretur personaliter, vt probat text. nota. in c.fi.s̄.de offi.deleg.& glos.singul. hoc voluit in cle.j. in ver. publice.de vi.& ho.cle.& facit qđ not.Io.An.in c. sicut dignū in glo.quæ incipit, no.quod.s̄.de homici.tenens quod vbi verba legis, vel statuti sunt scripta in personam, nunquam verificentur si illud fiat per alium etiam cum speciali mandato, ergo idem videtur vbi requiritur propriū iuramentum sicut hic. & ita videntur tenere Doc.in c.licet.ex quadam.s̄.de testi. per illum tex.vnde dicebat Pe.de Perusio in d.c.si vero.quod in casibus in quibus animus, vel ignorātia probatur per iuramentū sicut est hic, non poterit præstari tale iuramentum ēt cum speciali mādato per illū tex.sed aduerte, quia tex.ibi loquit de propria manu non aūt de proprio iuramento. Et ad prædicta vide Bar.in l.per hanc.C.de erogatione militaris annonę, lib. 12.

A D D I T I O N E S.

a Nic.Sup.Dictio, alioquin. Adde tex in §.alioquin.in cle.j.de sen.excom.c. extirpandæ.de præben.& in l.elegantem in §.seruus pactionis.ff. de dolo.
V.G.Adde Ias.Instit.de act.§.in personam, nu. 8. & 23.
b Nic.Sup Ignorantia. Adde glo in c.2.de tempo.ordi lib 6.
V.G Nota quòd ignorantia eius qui nesciebat homicidium committendum potest solo iuramento probari nec est aliter contra auxiliatorem de homicidio per alium perpetuo inquirēdum nisi expresse dicatur quòd sciebat homicidium esse committendum.Tho.Gra.Decis. 25.nu.4.

S V M M A R I V M.

1 *Temere quando dicatur aliquid fieri.*
2 *Episcopatus licet non veniat in materia ambitiosa & pœnali appellatione dignitatis, tamen in hoc c. includitur.*
3 *Comparatiuum quandoque potest exponi pro positiuo.*
4 *Confirmatus nō debet accipere possessionem autoritate propria, alias incurrit pœnas iuris.*
5 *Confirmatus si sit positus in possessione non obstante appellatione interposita a confirmatione, an poterit per iudicem ad quem inhiberi.*

6 *Et an valeant interim per eum gesta. & nume. 7.*
8 *Pena si imponitur pro exercitio alicuius actus, faciens actum & non exercens an incurrat penam.*

C A P. V.

1 AVaritiæ † No. primo ibi temeritate, quando di-
2 catur [a] aliquid temeranè fieri, quia ille qui scienter agit actum reprobatũ sub colore fraudulento, & vide qui filij sint leg. per ven. & Io. An. in cle. j. de sepul. & per glo. in ver. temerarius. in c. j. ĩ. de sen. ex com. & per Archidia. in c. eum qui. §. j. ĩ. de præben. Tene menti quod cum ante confirmationem sit hic prohibita administratio censetur facta prohibitio sub quocunque nomine vel colore quis vellet assumere administrationẽ siue in spiritualibus siue in tẽporalibus, & siue in totum vel in partem, & siue per se, siue per alium, quod est notandum ad statuta inhabilitantia aliquos ad officia ciuitatis secundum Domi. & vide not. in c. statuimus. §. in nullo quoque. ĩ. de rescrip. eo. lib & dicit hic Io. And. q si antequam quis eligeretur esset economus, vel procurator, tamẽ post electionem teneretur illud officium dimittere per text. hic ibi gerere vel recipere. & vide glo. in ver. in posterum. in clemen. vt hi qui. de ætate & quali. quod si ex priuilegio, vel consuetudine administratio episcopatus vacantis, competeret archidiacono, vel alteri, tunc si ipse eligatur, admi-
2 nistrare poterit sm Io. An. & Doct. hic. † In glo. in ver. ecclesiatum, in princ. idem Archi. & Ioã. And. dicentes idem in electo in episcopum, per hunc text. in ver. dignitatis. nam licèt in mã
b ambitiosa, & pẽnali appõne dignitatis, nõ veniat eṗatus, [b] vt per glo. in c. 2. j. de præb. tñ hic includit, quia ista ↄstitutio coadiuuat, ius vet', qđ ẽt electos ĩ eṗos includebat vt ĩ. c. nosti. & c. qualiter, sm Io. And. & facit, sm Lap. quod no. Spec. in tit. de rescrip. præsen. §. ratione autem formẽ. ver. quid si in rescripto, vbi ponit qñ sit quod appellatione clericorum comprẽhendãtur eṗi, de quo hic per Domi. no. ex dicto Io. An. quod no. constitutio etiam pẽnalis emanans ad coadiuuãdum ius vetus debet latè interpretari ad omnia in antiquo iure contenta, quod no. ad gl. in c. decet. j. de immu. eccle. & in regula, in pẽnis. j. eo. lib. Item habet locum iste tex. in postulato, sm Io. An. Itẽ & in præsentato a patrono administrãte ante institutionẽ, vt no. intabiliter determinat Lap. in sua alle. 8. per no. per gl. in c. si postquam. & c. fi. j. eo. Sed Do. hic refert Ioan. Cald. in suo consi. 9. tenuisse contrarium, finaliter tamen concludit, quod si eũ præsentat ad dignitatem & habet locum tex. hic. ad hoc quod no. in d. c. fi. & j. e. sciant secus si ad alia beneficia, quia non erit pẽna priuationis ipso iure, de qua hic in tex. sed solum per sentẽtiam, vt in c. qualiter. ĩ. e. sm Domi. volentem quod iste tex. solum locũ habeat in beneficijs sonantib. ad dignitatẽ & non in alijs. Sed certè contrarium videtur hic velle ista gl. & idẽ tenet hic Archi. dicens quod verbũ vniuersale nullus, de quo in tex. compræhendit quemcunq; electum ad regimen cuiuslibet ecclesiæ. satis probat hoc in tex. in princ. Item ista ↄstitutio debet late interpretari, vt ĩ. & sic verbum dignitas, debet sumi large sm no. in c. j. ĩ. de ↄsuetu. e. li. & quia ratio hic scripta est gñalis, & gñalr hic in tex. fit mentio de ecclesijs, & quia iste tex. venit ad coadiuuandum ius antiquũ quod in quolibet beneficio electiuo locum habet, vt ĩ. per Io. And. & patet in c. transmissam, & c. nosti. & c. qualiter. ĩ. eo. In ea. glo. ibi venerabilem, vide ibi per Doct. & quod no. in cle. Romani. §. porrò. j. de iureiu. & per Old. in suo consi. 210. & per Docto. in l. bene. C. de quadrien. præscrip. In ea. glo. in fi. vide similem glo. in ver. autoritate. in c. indemnitatibus, hic alle. & alium & quartum casum, scilicet in electo ordinis Cistercienfis, vt in c. j. ĩ. de supplen. neg. prælа. Et adde quintum, quia sm Io. An. eadem ratione idem esset in Italico electo si curia staret vltra montes, de quo in d. c. nihil. Et adde sextum, quia idem esset in omni electo cui ex consuetudine, vel priuilegio competeret administratio ecclesiẽ vacantis, cum talis ante confirmationem possit administrare, vt est dictum ĩ. in prin. sm Ioan. And. ex quo dicto posset inferri, quod valeret consuetudo, vt ante ↄfirmationem possit quis administrare, & cessaret tunc præsumptio fraudis, facit quod no. in c. præsenti. j. de offic. ordi. Sed Inno. & Host. ↄ in c. transmissam. ĩ. eo. pro quo tex. in. c. cum venerabilis. ĩ. de ↄsuetudine, & ita tenet ibi Io. An. in j. gl. Idẽ ẽt tenet Arc. & Doc. in c. eũ qui. §. j. j. de præb. Non ob. tex. & gl. in c. sicut tuis. in prin. j. de simo. q. a ibi solũ probat qđ valet ↄsuetudo, vt electus possit administrare ante ↄfirmationem, tñ de licẽtia superioris & sic est septimus casus qñ. l. electus nõ ↄfirmatus administrat de licentia superioris, facit c. cũ nobis olim. in fi. ĩ. eo. & per Imo. in d. c. qua-
3 liter, de quo j. † In gl. in ver. latius. in prin. no. ex gl. qđ ↄparatiuũ põt exponi pro positiuo, de quo per gl. 7. di. oẽs. & in c. ↄsiliũ. ĩ. de celc. missa. sed hic nõ stat proprie, vt dicit gl. no. hic, sed solũ qñ stat ↄparatiue & relinquit positiuum in termino, vt in l. vbi aũt nõ apparet. ff. de ver. obli. qđ no. pro statutis, in quib. uerba debẽt intelligi uerè & propriè, & in cle. qđ circa, e. tit. & in c. in
4 nostra. ĩ. de iniurijs. † In gl. in ver. ↄfirmetẽ, ibi quæ iurisditionis sunt. quod intelligit hic Archi. secuta installatione, seu inuestitura, vel missione in possessionẽ, alr si ↄfirmatus propria autoritate caperet possessionẽ haberet locum pẽna huius tex. & idẽ tenuit Arch. in d. c. eũ qui. §. j. j. de præb. & ita cõiter tenẽt, ut nõ possit propria autoritate, nisi consuetudo esset in ↄtrarium, sm Doc. ibi, sed pẽna huius tex. uel d. c. eũ qui, nõ haberet locũ, q a hic loquitur quãdo ante confirmationem, & ibi qñ violenter secus ergo si post confirmationem, vel sine violentia, secundum Io. An. hic, & in d. c. transmissam. de quo ibi per Doct. & in d. c. eũ qui. & qñq; nulla fit cõfirmatio, sed aliquis actus gerit, q habẽt loco ↄfirmationis, puta inuestitura, vt ĩ. de cõcess. ṗbẽ. ꝓposuit. & canonicis loco cõfirmationis assignaẽ locus in choro & capitulo, de quo in d. c. trãsmissam. In ea. gl. ibi, incurrat pẽnã. intellige qñ cõfirmatio fit in iudicio, quo casu habet vim diffi. secus si extra iudiciũ, & ita ꝓcedat c. cõstitutis. hic alle. de quo hic per Lap. & Do. & vide glo. in ver. inanes. In c. fi. j. eo. qđ si fuit confirmatio nulla, & tñ administrat, an incurrat
5 pœnam, ibi dicitur. † In ea. glo. in fi. intellige qñ appellatio esset manifestè friuola, per no. in cle. si ante. de do. & contu. alr secus esset, vt tenet Gaspar in suo consi. 9. huius titu. sm Domi. Quid autem si a ↄfirmatione sit appellatum, & ea non obstante ipse confirmatus fuit positus in possessionem, an poterit ṗ iudicem ad quem inhiberi, ne lite pen. administret. Ioan. An. refert hic fuisse disputando conclusum q sic, omnia attentata cassari: & hoc quando cõfirmatio fuerit facta in iudicio, & cũ contradictore, ex quo tunc habet vim diffinitiuæ. secus si sine contradictore, quia tunc appellatio ab ea interposita tanquã extraiudicialis nõ impedit ↄfirmationis effectum, qui est ipsa possessio, vt d. c. constitutus. qđ procedit quando possessio fuit data priusquã iudex appellationis incẽperit cognoscere, quia tunc licèt erit in possessione & inhibitio fieri nõ poterit: alias si postquam cẽperat cognoscere, nõ valuit datio, nec in ea defenditur, vt ã. de appel. vt nostrum. Sed Lap. hic dicit q ille tex. hic non probat, ideo concludit q non reuocetur datio possessionis, siue ante siue post fuerit data, sed erit in suspẽso, donec pronuncietur bñ appellatum. facit qđ no. in c. solet. in fi. j. de sen. excom. & intellige nisi sit facta inhibitio legitime, de quo
6 hic plenius per Lap. & Domi. † Sed an pendente lite appellationis gesta interim per ipsum positũ in possessione valeãt, & maximè excõmunicatio per eũ lata, si postea cassetur electio? Io. An. hic q non, si electio sit cã, quia electus erat excõmunicatus & in ea perseuerauit. 24. q. j. audiuimus. Si verò propter excommonicationem, qua ligatus erat ṫpe electionis, sed fuerat absolutus ante illa gesta, vel si propter aliam cãm cassatur electio, valebunt interim gesta per eũ, ratione possessionis, in qua a iure defenditur, ut in c. sæpe. ĩ. de appel. de quo hic plenè per Io. An. & in d. c. nihil. & in d. c. qualiter. Et ex his Io. An. infert ad qõnem, ne sola possessio sine prẽscriptione det ṗtãtem excommunicandi. de quo hic per eum, & in c. cum contingat. ĩ. de fo. compet. in glo. a. & hic per Domi. & per Docto. in c. ni-
7 hil. & c. qualiter. ĩ. eo. † In gl. in ver. ꝓcurationis. in fi. dic q ibi loquitur in Papa, nõ tñ excusaretur electus per talẽ cõmissionem factã per inferiorem confirmatorem a Papa, secundũ Io. An. nam inferior a Papa non potest concedere aliquid contra hanc ↄstitutionem, vt in c. pe. & fi. ĩ. de fi. præsby. sm Io. de Lig. & Domi. & hoc nisi ratione consuetudinis, vt est dictum ĩ. per
8 d. c. sicut tuis. de simo. † In glo. pen. in fi. idem Archid. & no. ex glo. sm Domi. q si pẽna imponaẽ pro exercitio alicuius actus, tunc faciens talem actum, sed non exequens, non incurrit pẽnã, qđ inducit ad statuta, quæ prohibent portari certas vestes, vt non includant facientes fieri eas si non portent. Et an pẽna huius c. habeat locũ in electo, qui ante ↄfirmationẽ intronizatus benedixit ṗpłoꝛ dic q nõ, vt per Io. An. in addi. Specu. in. tit. de elec. in 2. col. ver. ↄsequenter. Si tamen ipse electus ante ↄfirmatio-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quando dicatur aliquid temerarie fieri. c. ma nos & c. vniuersitatis. de sen. excom. & in c. calumniam. de pẽnis.

b Celsus. Non veniat episcopatus. No. in c. dilectus. j. de præben. & ibi per Gem. & Car. in cle. j. in 3. no. de seq. pos. & fru. & in cle. j. de preben.

V. G. Adde q episcopus qui intra debitum tempus non fuit confirmatus, an sit ipso iure nullus. Ruy. consi. 153. nu. j. & 5. lib. 4.

mationem expilat aliquid de bonis ecclesiæ, an habeat locum hæc pœna. Arch. hic vr velle q sic, ar. c. eum qui. j. de præben. & sequitur hic Imo. & Domi. Pro quo facit ratio posita s. in princip. huius c. & facit etiam tex. hic, ibi, recipere. & ibi, immiscere. Sed dubium facit, quia si furatur, facit illud extra nomen dignitatis & administrationis. Nam aliud est ministrare, & aliud furari. ff. de neg. ge. l. si pupillũ. §. sed & si quis. & ibi per Bar. & in l. non solum. §. si tutor. ff. de vsucap. pro emptore. nam hæc pœna ratione solius administrationis imponitur. In glo. fi. ibi, verius. idem Archi. In ea. glo. in fi. facit c. dilecto. s. de præben. & tenet hic Archi. q cum iste electus sit priuatus propter crimen, q et in alia ecclesia nõ possit iterũ eligi, vt s. eo. c. sup eo.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficij appellatione in ecclesia, an possit comprehendi principale beneficium. Et hoc c. habet locum in omni electione cuiuscunque beneficij. nume. 2.*

C A P. VI.

1 **Q** Vàm sit. † No. primo ibi, aliqua. arg. q appellatione beneficij, in ecclesia cõprehendi potest etiam principale beneficium ipsius ecclesiæ. facit c. vt quis duas. j. eo. de quo per glo. in ver. in eisdem. in cle. vt hi qui. de æta. & quali. & in cle. j. de præbẽ. & hic per Domi. † In glo. in ver. cõmodè. in fi. conclude sm Io. An. quicquid hic dicit Arch. & Io. Mo. q tex. hic habet locum non solum in cathedralibus & regularibus ecclesijs, sed et in qualibet electione confirmanda, et in minoribus beneficijs. & hoc propter identitatẽ rationis, & propter verba gñalia. hic in prin. ibi, vacationũ diuturnitatibus. & propter tex. in §. cæterum. hic alleg. ibi, qui vis electus, &c. pœna tñ d. c. cupientes, restringit ad cathedrales & regulares tñ, vt patet ibi post prin. & idem tenet Io. An. in d. §. cæterum. in glo. a. & idem Pet. de Anch. & Do. hic. & Lap. in sua alleg. 8. licet Ioan. de Lig. in d. §. cæterum. & Rota in deci. 288. quæ incip. Item q maior teneatur opi. Arch. vt sic iste tex. habeat tñ locum in regularibus & cathedralibus ecclesijs & non in alijs ecclesijs, per quorũ plãtorum obitum non dicuntur ecclesiæ viduatæ, de quo hic plenè per Do. concludentẽ et q iste tex. habeat locum in præsentatione spectante ad collegium vel personam ecclesiasticam, cum tunc habeat vim electionis, sm Inno. in c. cum aũt. in fi. s. de iurepatro. & idem determinat Lapus in d. alleg. Et posset dici, sm Domi. idem si præsentatio spectaret ad laicum, tenẽdo opi. Io. An. s. cum ratio istius tex. sit prouidere vacationibus ecclesiarum. Nec obst. tex. hic loquens de electione, quia electio comprehendit et præsentationẽ, sm no. per Pau. in cle. j. eo. nt. facit quod no. s. eod. querelam. & j. eo. si postq̃. & c. fi. & in d. c. vt quis duas. sm Do. & facit quod no. s. c. proxi. † Et an hæc procedant etiam quò ad pœnam, dependet ex notatis in c. sciant. j. eod. & per Rotam in d. decisio. Vult etiam hic Do. quòd iste tex. habeat locum in quacunque ecclesia simplici, habente curam animarum, de quo. j. in glo. fi.

S V M M A R I V M.

1 *Electo quæritur ius ex electione, licèt ipse non adhuc cõsenserit electioni.*
2 *Licentia requisita ab alio, debet expressè interuenire.*
3 *Dierum præsentationis electio computatur in mense, quem habet electus ad consentiendum. & nu. 4.*
5 *Impeditus non dicitur differre, nec ei currit tempus.*

1 Electus. † Tene menti primo ibi, in re. q electo quæritur ius ex electione, etiam ante consensum ipsius electi. facit c. religi. §. j. j. eo. quod inducit Do. si post electionem talis ecclesia impetraretur et ante cõsensum electi, quòd non valeat impetratio non facta mentione de electione, cum Papa non intendat tollere ius tertij, vt in c. q̃uis. s. de rescrip. eo. lib. Nam sola electio facit prælatum, & quærit ius electo. & per confirmationẽ nil noui iuris quæritũ, sed solum exercitium iuris per electionem quæsiti, vt per glos. 63. distin. quanto. & 7. q. 2. c. dilectissimi. in fi. & per Archi. 23. distin. c. 1. & j. eod. si eum. & per Imo. & Ioan. An. in c. ex parte. s. de arbi. super gl. in ver. inhibere. voluit tñ glo. sing. in ver. collatio. & in cle. j. in prin. vt li. penden. q ecclesia dicitur vacare & duret prima vacatio vsque ad confirmationẽ, vt hic in tex. in prin. quæ tñ per confirmationẽ desinit. s. de transla. præla. c. 1. & 2. vnde si electus in præpositum non confirmatus moritur in curia, nõ dicetur vacare præpositura in curia, dato q super ipsa electione vel cõfirmatione in curia litigetur, ut dicit glo. ibi per tex. in d. cle. j. de quo per Arc. j. e. si electio. Et quid sit in officijs temporalibus, an quæratur ius ex sola electione, vide no. per Bar. in l. absenti.
2 ff. de dona. & per Pet. de Anch. s. c. proxi. in princ. † Secundò tene menti ibi, nequaq̃ obtinere, q vbi in actu requiratur licentia alterius, debet talis licentia esse expressè obtenta. Ideo dicit hic Io. An. q si superior petita hac licentia taceat, & sic non expressè deneget: tñ hoc non sufficit, ex quo expressè non cõceditur: est enim dare medium inter denegationem & cõcessionẽ, vt in reg. is qui tacet. j. eo. lib. vnde dicebat idem Io. An. in c. si abbatem. j. eo. in prin. q vbicunque requiritur licẽtia superioris vel alterius, nunq̃ sufficeret illius tacitus consensus, quia regulariter licentia dẽt esse expressè obtẽta, vt hic dicitur nec sufficeret petere, nisi in casibus no. in c. licet. s. de regular.
3 & ibi per Io. An. † In glo. in ver. mensem. in prin. vnde dies illa præsentationis computatur. non ob. c. pia. j. de excep. quia ibi exprimitur q illa dies termini non computetur, sm Io. An. sentientem notabiliter q in dubio semper dies termini compu-
a retur in termino [a] & fiat computatio de momento ad momẽtum, nisi in casibus expressis in iure, quod no. ad d. capitu. pia, & ad d. l. j. ff. si quis cau. Et vide per Barto. in l. cum bissextus. ff. de uerbo. signifi. Licèt regulariter dictio, a, de qua hic in tex. ponatur exclusiuè, ut per Ioan. An. in c. statutum. j. de præ-
4 ben. † In ea. glo. in fi. idem Ioan. Mo. & Archi. & Bald. & Imo. in l. de diuisione. ff. sol. mat. & prædicta possunt procedere, qñ exprimitur a quo tpe incipiat mensis, sicut hic dicitur: aliàs verò vbi non exprimitur, accipietur mensis pro duodecima parte anni, vt in c. licet, hic alleg. sm Pau. hic, & ita transit hic Do. Sed Pet. in c. sacro. s. de sen. excõ. prout refert Io. An. hic, tenuit q tunc mensis debeat intelligi 30. dierum, per c. de illicita. 24. q. 3. & ita accipitur, sm cõem vsum loquendi. & ita vr hic sequi Bal. & in l. eos. §. fin. aũt. C. de appe. & in auth. qui semel. C. quõ & qñ iudex. & ibi per gl. in fi. per l. fi. §. si autem. C. de iure delibe. & ita vr intelligere glo. in l. vbi lex ff. de regu. iur. & sic sit conclusio, q nisi ex lege, vel statuto, vel alia demonstratione aliud appareat, mensis intelligatur 30. dierum. & ita tenet Bar. in l. cum bissextus. ff. de verb. sign. de quo etiam per eum & gl. in l. 2. ff. de diuer. & tempo. præscri. Et ita accipitur, sm cõem vsum loquendi, a quo non est recedendum in cõtibus, vt in c. ex literis, el 1. s. de spon. & in statutis, ut per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. circa finem. Et in rescrip. ut per glo. no. in c. nonnulli. s. de rescrip. Et in priuilegijs, vt per glo. in c. q a circa. s. de priui. Et in ultimis voluntatibus, ut per Bar. in l. libro-
b rum. §. quod tñ Cassius. ff. de leg. 3. & ibi per Bar. De [b] anno verò dicas, q est 365. dierum, vt in l. cum hæres. §. Stichus. ff. de statu libe. & per glo. in c. si propter. s. de rescrip. eod. lib. & ibi de anno bissextili. et in c. quæsiuit. s. de verbo. signi. & in d. l. cum bissextus. et uide per Bar. in l. libellorum ff. de accu. & p Bart. & Imo. in l. diuortio. §. item si messes. ff. sol. mat. an, ubi fit mentio de anno debeat intelligi de emergenti, an verò de naturali; qui de iure debet sumi ab incarnatione, sm glos. in Auth. vt præponatur nomen Imperator. Licèt Rota in deci. 48. quæ in-
c cip. Item q annus, teneat, q in curia Romana annus [c] computetur a natiuitate. De die verò dicas, q emergens & naturalis est 24. horarum. Artificialis verò crescit & decrescit, ut per glo. & Bar. in l. 2. ff. de uerbo. signifi. & in l. more Romano. ff. de ferijs. & no. in c. consuluit. s. de offi. dele. In glo. in ver. distulerit.
5 † in fi. idem Archi. & Io. An. & no. q impeditus nõ dicitur differre, nec ei currit tpˢ, etiam si imponatur pœna priuationis ipso iure per lapsum temporis: quod est notandum pro executoribus testamentorum, de quo hic per Do. & vide quod no. in c. statutum. j. de præben.

ADDITIONES.

a V.G. Quando dies termini computetur in termino, & quando non, uide latè per Fely. in c. placuit, col. 1. de præscri.

b Nic. Sup. De anno uerò. Adde Ioan. An & An. de But in c. licet. de supp. negli. præla. l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. & in l. cum heres. in §. Stichus. ff. de fideicom. & in l. fi. ff. de diuer & tempo. præscri.

V.G. Adde tradita per Pet. de Vozol. in trac. Prat. no. in 3. par nume. 32. q habetur in lib. xij. trac. fol. 253.

c Nic. Sup. Annus computetur a natiuitate. Adde glo. in cle. j. de sum. tri. glo. in rub. C. de iud. lib. 2. Bar. in l. libellorum. in §. si accusator. ff. de accu.

S V M M A R I V M.

1 *Confirmatio debet peti post consensum electi.*
2 *Tempus trium mensium datum electo ad petendum confirmationem, an possit prolongari uel breuiari per iudicem.*
3 *Et an si electus fuit impeditus, ut non possit petere confirmationem, quid iuris.*
4 *Eo ipso, hæc dictio, item statim, mox, omnino, funditus, ipso facto, quid hæ dictiones significent usque ad finem c.*

1 Cæterum. † No. primo, q anteq̃ petatur confirmatio, debet præcedere consensus electi. & per quæ verba debeat electus consentire, uide 8. q. j. in scripturis, & põt confirmatio peti per ipsum electum sine uitio ambitionis,

2 nis, vt hic pro quo glo. in c. cupientes. in princ. j. eo. † In glo. in ver. menses, in fi. an aūt tp̄s hic statutum possit elongari vel abbreuiari per iudicē? Ioan. An. in regula indultum. j. eod. lib. tenuit q non: quod intelligit Lapus, nisi subsistente iusta causa, & causæ cognitio interuenerit, & eo casu quo tale tp̄s abbreuiaret, tunc per lapsum tpis nō esset priuans ipso iure, sed bene
3 possit priuari, per no. j. eo. in c. licet canon. † In glo. in uer. peterc, ibi, vitatur hæc pęna. secus si electos uel ipse electus solū peteret electionem pronunciari ca nonicā, & non peteret cōfirmationē electionis, sm Io. An. & Imo. Dom. licet Lap. hic s. de quo hic per Dom. In ea. glo. ibi, per procuratorem. quid autem si electus fuit impeditus, & confirmationē non petijt, nec per se, nec per procuratorem, an sit priuatus? Lap. hic, q sic, si confirmatio erat petenda a Papa, vt in c. cupientes. §. cæterum. j. eo. secus in alijs, quia ex quo causa est ardua, non tenetur constituere procuratorē, vt io c. querelam. s. de procura. vnde iustū impedimentū excusat eum a pęna, etiam si non constituit procuratorē. facit gl. in ver. distulit. s. §. proxi. In ea. glo. in fi. no. primo ex glo. q ratihabitio habet locum in cōtractibus, in delictis, & in iudicijs, etiam in casibus vbi requiritur speciale mādatum, sicut est ad petendum confirmationē, vt in c. cum dilecta. s. de relen p. & facit glo. in c. nonnulli. eo. ti. Secundo no. ex gl. q in omni casu ratihabitio debet fieri intra illud tp̄s, intra qd̄ actus posset agi. & idem voluit glo. s. eo. in c. ut circa. in ver. adhærētes. vide per Rotam in deci. 434. aliàs. 420. quæ incip. item si impetrans. In glo. in ver. iusto. in fi. idem si sit longa distantia su-
4 perioris, sm Io. An. † In glo. fi. ibi, latę sniæ, idem Io. Mo. & Ar
a chi. & sic tene menti, q ista dictio, eo ipso, etiam [a] si apponat
b verbo futuri tēporis, importat canonē latæ sniæ. & idē de [b] ver
c bo, statim, vel mox. [c] pro quo glo. in ver. ionodetur in c. 2. j. de
d hęreticis. Et idem de verbo, [d] omnino, vt per glo. in l. j. §. si pe-
e cuniam. ff. de posi. Et idem de verbo, [e] protinus, ut no. in c. in q-
f busdam. j. de penis. & idem de verbo, [f] funditus, vt per glo. in
g l. decernimus. C. de sacrosan. eccle. Et idem de verbo, ipso [g] facto, vel ipso iure, vt per glo. io c. 1. s. de rescrip. eo. lib. & ibi no. De quibus vide per Docto. in c. si diligeno. s. de foro compe. & per Bar. in l. Imperator. ff. de iure fis. & in l. cum lex. ff. de fideiusso. In ea. glo. ibi, in postulatione. idem Archi. & uide in d. c. cupientes. §. denique, secus in prouisione uel collatione, quia illius non petitur confirmatio, vt in c. si tibi absenti. j. de præb. sm Io. And. In eadem glo. ibi, fuit nullum. tene menti, q confirmatio non conualescit electionem nullam, & idem voluit glo. in uer. irritum. in c. 1. s. de postula. præla. eo. lib. An confirmatio valider electionem nullam. uide per Imo. in c. quod sicut. in fi. s. eo. in c. ecclesia. 2. col. 5. Archid. in c. si cui. In ea. glo. ibi, peccat detinendo episcopatum. uide m̄ per Inno. & Ioan. And. in d. c. q sicut. s. eod. In ea. glo. in fi. uide plene per Domi. in c. si cui. j. eo. & ibi per Archi. & per Inno. & Doc. in d. c. q sicut. & per Bar. in l. j. ff. de his qui sunt sui uel alie. iu. & p Bal. in l. nominationes. C. de appel. & in l. ex placito. C. de rer. pmut.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Eo ipso. Adde Arch. in c cum qui, de pręben. lib. 6. idem Arch. in c. 1. de sepul. eo. li. Bar. in l. si C. de sac. sanc. eccle.

b Nic. Sup. De uerbo, statim. Adde Bar. in l. j. in §. qui præsens. ff. de uerbo. obliga. Adde de hac dictione, statim, Soz. in l. diuortio. nu. 14. ff solu matri.

c Nic. Sup. Mox. Adde l. tutores. C. de admi. tuto. glo. in c. propter. de elec. Bar. in l. j. ff. si cer. peta.
V. G. Isto uerbo nu. 2 uide Ias. in § rursus. nu. 17. Insti. de act. & Cor. cōsi. 161. in hac litera glo. lib. 3.

d Nic. Sup. De uerbo, omnino. Adde glo. in l j in §. si ff. de po. glo in cle. j. de vi. & ho. cle. & glo in c. & si Christus. de iureiu.
V. G. Omnino. Quid significet Ruy. consi. 133. nu. 22. lib. 5.

e Nic. Sup. De uerbo, protinus. Adde glo. in l. si stipulatus fuit. ff. de uerb. obl.
V. G. Protinus. i. sine interuallo Alex. in l. j. §. qui præsens in fine de uerb. obli. & in l. j. iud. sol.

f Nic. Sup. De uerbo, funditus. Adde Bar. in trac. de tyrannide. in 6. q.
V. G Funditus Bar. in trac. de tyrania q. 7. de ipso uerbo facit mentionem.

g Nic. Sup. Ipso facto. Adde glo. in c. cum contingit. de sentē. excom. c. cum super. de off. deleg. c. estimant. xj. q 3.
V. G. No. q ipso facto, & ipso iure, idē sunt. Bar. & Ale. in l. j. ff. de his q no. infa.

SVMMARIVM.

1 *Pęna imposita pro delicto, an incurratur, si quis aliquid attentauerit, non tamen perfecit delictum.*
2 *Veniens contra pracepta legis positiue, peccat mortaliter.*
3 *Electus & positus in sacculo secundum morem Italiæ, si postea commisit delictum, & postea fuit de sacculo extractus, an poterit tale officium consequi.*

CAP. VII.

1 Perpetuò † Nota primò hunc tex. per quem refert hic Ioan. An. se determinasse qd̄ vbi in pęna imponitur ipso iure pro delicto, nō incurrit quis pęnam, licèt cogitauerit, & aliquid attentauerit, sed non perfecit delictum: etiam si per ipsum nō stetit. de quo per Io. An. in reg. in pęnis. j. eo. lib. quā regulā refert Bal. in l. si quis nō dicam rapere. C. de epi. & cler. adducens tū
2 in cōtriū l. j. §. prohibet. ff. de post. de quo p cū in l. 3. C. de ser. fug. & per Bar. in l. qui ea mente. ff. de fur. † Vltimò not. ex tex. qd̄ veniens contra pręcepta legis positiuę, peccat mortaliter, etiā
3 si pęna temporalis imponatur. facit c. vt cōmisso. j. eo. † In glo. io ver. præstiterint, io prin. no. glo. ad c. publicato, hic alleg. & inducitur hæc glo. cum tex. hic per Pet. de Ancha. ad q. de illo, qui sm morē Italiæ fuit nominatus in scrutinio ad aliquod officium temporale, & positus in sacculo, q si antequā extrahaē, cōmisit aliquod delictum, propter qd̄ debet priuari omnibus officijs, tunc si postea fuit de sacculo extractus, non poterit tale officium cōsequi, ex quo superuenit inhabilitas ante publicationē electioois. de quo hic per Domi. & per Bal. in l. si ascriptum. C. de app. & per Bar. in l. rescripto. in prin. ff. de mune. & hono. In glo. in ver priuaotur. in fi. vide per Inno. & Hosti. s. eo. in c. dudum, el j. & hic plene per Domi. & quod not. in c. interdilectos. s. de excef. præla. & per gl. in c. si quādo in fi. j. e.

SVMMARIVM.

1 *Consentiens electioni uel eligens non potest eam impugnare, Et ex causa superueniens potest quis uenire contra factum suum. nu. 2. 3.*

CAP. VIII.

1 NVlli. † No. primò, qd̄ licèt approbans personam iudicis vel testis possit inpugnare sententiā vel eius dictum, vt in c. pręsentiam. s. de testi. tamē ipse eligens vel electioni consentiens illam impugnare nō potest obijciendo in personam vel formam. de quo
2 hic per Io. An. † No. q ex causa superuenienti potest quis venire contra factum proprium: quia de iure futuro non videē cogitatum: similiter nec de iure qd̄ quis ignorat se habere, vt l. qui contemptoribus. & l. cum Aquil. ff. de transac. & s. de iureiur.
3 quem ad. & ibi in glo. plures concordantiæ. † Vltimò no. q licet regulariter. non possit quis reprobare quod semel approbauir, vt in reg. quod semel. j. eo. li. fallit tamen nisi ex noua cā, vel ex antiqua ignorata, quo casu potest quis venire cōtra proprium factum, quod procedit etiam si interuenisset iuramentū, vt per Inno. in c. cum inter P. s. de renuo. Quod inducit hic Pet. de Ancha. vt ex noua causa possit quis offendere, nec dicatur rumpere pacem, de quo per Io. And. in reg. frustra. j. eo. lib. & per Bar. in l. si seruum. ff. de uer. oblig. & in l. licitaoo. §. quòd illicitè. ff. de publicanis, Et no. hunc tex. ad dicta in c. ut circa. in glo. per proprium. iurm. s. eod. Io glo. in uer. celebrato, in fi. quia consensus subsequens non auget numerum, sm Ioā. An. In glo. in uer. impugnare, in fi. uide no. in c. cum uen. s. de excep. & per Bart. io l. post legatum. ff. de his quib. ut indig. & in c. cum olim, s. de censibus. per Inno.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta duplo maioris capituli, præsumitur melior q̄ facta a minori.*
2 *Exceptio si prohibetur opponi a lege, non uidetur prohiberi de exceptione nullitatis.*
3 *Electio an teneat, si aliquis eligentium est excommunicatus.*

CAP. IX.

1 SI quando. † No. primo, q si electio fiat a duplo maioris partis capituli, præsumitur melior quam facta a minori parte, ideo non admittitur probatio in cōtrium, prout hic dicitur. & plene vide in c. ecclesia, el 2. & c. in Genesi, & ibi per Innocē. s. eod. & dicitur pars duplo maior, illa, quæ bis tantum excedit, sm Ioan. An. & facit glo. in uer. intelligo, in c. indemnitatibus. j. eod. sufficit ergo, q sint duæ partes: vnde non requiritur necessario, q sit duplo maior pars. & ita etiam tenet gl. in uer.
2 duplo. in c. scriptum. s. eod. † Vltimo no. ex tex. q licet per legē vel statutum prohibeatur, q non possit opponi aliqua exceptio, tū non intelligitur de exceptione nullitatis, sm Dom. de quo per Bar. in l. j. § j. ff. quod vi aut clam. & in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. & uide aliàs glo. singu. in cle. 1. de seque. pos. In gl. in uerb. opponendi, in fi. si ergo opponatur ante, tunc deberet fieri collatio, sicut fit etiam qñ scrutinium est cōcors, ut in c. quia propter. & in c. cum post. s. eo. sm Archi. & Ioan. An. dicentem hunc tex. non habere locum, si fierent plures electiones diuerso tpe, sed tm̄ qñ eodem tpe, & eodem contextu, de quo in c. auditis. s. eod. Nec etiam habet locum in vnica electione facta tm̄ a duplo, quia tertia pars, quæ non eligit, posset tunc opponere indistinctè, ex quo temerè nō fecit. de quo hic
3 per Dom. † In glo. fi. in fi. de quo ibi per Ioan. An. & hic per Archi. & Dom. concludentem, gl. procedere qñ excōicatio fuisset ita occulta, q nō esset nota toto capitulo uel maiori parti.

aliàs

aliàs secus esset, quia talis electus de gremio per cõionem est excõicatus minori,& sic nõ potuit eligi,vt in c.fi.ſ.de cle. excom. secus si electio sit facta de extraneo cum protestatione, ꝗ ipsi eligentes non intendunt eligere cum ipso excommunicato vel voces ipsius in numero computare,vt in c.cum super. ſ.de offi.deleg.& hic per Dom.& per Doc.in c.illa.ſ.eo.

SVMMARIVM.

1 *Causæ electionum episcoporum, & superiorum,censentur esse de maioribus causis.*
2 *Appellatio friuola,an debeat admitti,si caueatur, quamlibet appellationem admitti debere.*
3 *Dignitas nomen,quid comprehendat.nu.4.5.*
6 *Appellari non potest vna vice in certo casu &c.*
7 *Iudicium finitur per sententiam.*
8 *Appellationi,si est præsentata,an possit renunciari.*

CAP. X.

1 QVamuis. † No.primo, & ita allegatur ꝗ causæ electionum eporum,& superiorum, censentur esse de maioribus causis, & solus Papa de his cognoscit, vt hic, & in c.maiores. ſ. de baptismo.& ibi vide & plenè per Hostien.& Io.An.in c.fi.ſ.de cri
2 mi.falsi.†Secundo no.ibi,quaslibet, iuncta glo.ꝗ vbi cauetur, appellationẽ quamlibet admitti, intelligitur ẽt de friuola: & istud operatur dictio vniuersalis,quaslibet,ſm Do.licet in con
3 trarium facit glo.in l.j.C.de fi.instru.†Tertio no.ibi, dignitati-
a bus,ꝗ in gñali significatione, appellatione ᵃ dignitatũ, includunt epales & maiores,de quo ſ.eo.auaritiæ.& io c.2.j.de præ
4 bendis.†Vltimo no.ꝗ licèt iudex assignet terminum partibus ad comparendũ corã superiore, ex hoc nõ dr̃ iudex se de cã intromittere, quod facit, primo vt episcopus possit assignare terminũ exempto,vt se repræsentet corã superiore.Secũdo facit quod non dicatur propter hoc iudex se intromittere de cã, licèt in principio iudicij assignet terminũ ad comparendũ super causã, quod non vr̃ vetum, cum tunc perpetuetur iurisdictio,vt in c.gratum.& c.relatũ.ſ.de offic.deleg.& inducitur litis pendentia,vt in cle.2.vt lite pen.& tex.hic loquitur in man
5 dante cõparere coram superiore,non coram se.†In glo.in ver. quamlibet, in fi.ꝗ aũt indistinctè causæ electionũ eporum nõ sint de maioribus, patet,quia illas cõfirmant Archiepi,Patriarchę,& Legati de latere,vt in c.si abbatem.j.e.ſm Io.An.requiritur ergo,ꝗ sit appellarũ expressa legitima causa,prout hic di
6 citur.†In glo.in ver.in scriptis,in fi.& sic est hic casus specialis, in quo a diffinitiua non potest aliquo modo appellari viua vo
7 ce. † In glo.in ver.probabili,ibi,ꝯrium.idem Arch.& Ioã. Mo. per tex.hic.ibi,in iudicio, ꝗ iudicium finitur per sñiam, vt l.j. ff.de re iudi.ex quo dicto infertur,primo ſm Do.ꝗ si detur certa forma appellationis interponendæ in iudicio,non habet locum in appellatione a diffinitiua. Secundo infertur ſm Bal.ꝗ lata sñia diffinitiua non dicitur postea iudicium, & sic executio sñię non dicitur iudicium,sed certè etiã in exceptione sñię dr̃ iudicium,vt no.in c.suscitata.ſ.de in integ.resti. & per Bart. in l.litibus.C.de agri.& censi.lib.xj.In ea.glo.in fi.idem Dom. hic cũ iste tex. loquatur de omni appellatione, quæ potest interponi ab electione.In glo.in uer.legitima,ibi,differt &c.intellige etiam si illa causa non sit vera,ſm Arch. pro quo glo.4. in c.si post q.j.eo.ſm Ioan.An.Do.hic ꝯ & non bene:nam licet ad victoriam requiratur,ꝗ causa sit vera, tñ quo ad hoc vt causa deuoluatur ad Papam,sufficit, ꝗ causa sit legitima,vt hic,de quo in c.vt debitus.ſ.de appel.Io ea.glo.in fi.idem Ioan.Mon. & Archidi.ex quo nota,qñ dicatur appellatio frustratoria, de quo in cle.si ante.de do.& contu.si tñ appelletur, non seruata ista forma,& iudex deferret,talis appellatio deuoluetur ad curiam,ſm no.per Archid.in c.1.j.de appel.& tenet Rota in deci.
8 385.quæ incip.item si appelletur. † In glo.in ver.partibus, in fi. est ergo speciale in maioribus, vt vtraque parte consentiente, & non possit renunciari si appellatio est præsentata.In alijs vero ad euitationem penæ.c.1.ſ.eo.potest renunciari appellationi, per c.interposita.ſ. de appella.intellige vtraque parte consentiente, quia inuito appellato non posset appellans renunciare,etiam in causis mere temporalibus, quando res nõ esset integra,ſm Innocen.& Ioan.An.in c.ex parte.ſ.de rescrip. Et an renuncians appellationi uideatur in dubio renunciare tam instantiæ quàm causæ.In glo.in uer.prauitate, in fi.uide hic p Archi.& Dom.& per Docto.in c.dilectus, hic alleg. In glo.in ver.ad peremptorium,in fi.sed Archidia.hic contra.Quare Ioan.And.concludit, ut hæc glos. procedat quò ad penam c. cupientes.j.eod.sed quo ad processum in curia fiendum,non obstante absentia partis,procedat opi.Archi.In glo.fi.in fi.& tunc ad Papam spectabit cognitio,& cõfirmatio vt in d.c. cupiẽtes.

ADDITIO.

a Nic.Sup.Appellatione dignitatum. Adde Do.in c.quia pontificali dignitate, in primo no.de offi.deleg.lib.6.
V G.Adde, ꝗ appellatione dignitatis in materia odiosa non uenit episcopatus.Panor.in c.cum in nostris, col.2 de concess.preben. uide Fel. in Rub. de maio.& obe.col.5.

SVMMARIVM.

1 *Scientia probatur per examen.*
2 *Deficiens in probatione vnius excluditur a prosecutione omnium aliarũ exceptionum in casu certo.*
3 *Allegans qualitatem extrinsecam,quæ non prouenit a natura, tenetur illam probare.*

CAP. XI.

1 SI forte. † No.primo, ibi, alias promouendo,ꝗ cum iste tex. generaliter loquatur, locum habet in promouendo, etiam per viam collationis vel prouisionis,& in confirmato promouẽ
2 do per viam consecrationis.†Secundo no.ibi,examini,ꝗ scientia & alia qualitas intrinseca probatur per examen, de quo j.
3 † Vltimo no.casum,in quo deficiens a probatione vnius excluditur a prosecutione omniũ aliarũ exceptionũ, & est speciale hic.Quid autem sit in alijs casibus,uide per glo. in uer. probare. in c.vt circa.ſ.eo.& in l.3.§.eisdem.ff.de testibus. & j.in glo. & c.1.ſ.eo.tit.& lib.super verbo,defecerit, & procedit iste tex. siue sit appellatum siue non,ſm Ioan.An.In glo.in uer.dignitatem,in fi.idem Archi.& Io.An.quia penalis constitutio non debet extendi,ut j.eodem.c.statutum. licèt iudex bene faciat si in examinatione,ẽt in illis seruet hunc ordinem,ſm Io.An.ex quo dicto infertur ſm Domi. ꝗ penalis constitutio ex identitate rationis seruanda sit in alijs casibus q̃ expressis, non tñ quò ad penam,vt etiam voluit idem Ioan.And.in c.dispendia.§.j.ſ. de rescrip.in glo.mag.& uide per glo.in uer.Italiæ in c.1.j.de tẽpo.ord.& j.c.proximo.In glo.in uer.euidentem,ibi, repellitur. idem Arch.per c.1.3.q.9.& ibi per glo.in summa.& in §. fina.in fi.& in d.§.eisdem.In ea.glo.ibi,punietur. scilicet pena,de qua hic in fi.ſm Arch.& dicit hic Imo.quod in practica seruaretur opi.huius glo.& uide quod no.in c.1.ſ.eo.titu.super glo.in uer. defecerit.In eadem glo.in fi.idem Arch.& no.gl.per quam dicit hic Domi.ꝗ licet lex uel statutum repellat quem a probando, si tñ sua probatio recipiatur per iudicem ex illa probatione debet sequi sñia.facit cle.constitutionem,in fi.j.eo.tit.& tenuit Inno.in c.cum Bertoldus.ſ.de re iudi.& uide Bar.in l.9. C. de probatio.In glo.in uer.scientiæ,ibi,nisi probetur.no. ex gl. ꝗ allegans qualitatem personę extrinsecam, quæ prouenit ex accidenti,& non a natura, tenetur illam probare, de quo per Bar.in l.si verò.§.qui pro rei quali.ff.qui satisda.cogan. et in l.si prius.ff.de no.ope.nunci.et dicit hic Ioan. An.ꝗ si opponatur, ꝗ electus non sit legitimus,ꝗ opponens debet probare,debet tamen attẽdi,an sit in quasi possessione legitimationis uel nõ, quia illa quasi posses.transfert onus probandi, ut in c. lator.ſ. qui filij sint legi.de quo hic per Do.et plene per Ioan.An.in regu.infamibus.j.e.li.Et dicit hic Do.post Lap.ꝗ licèt electus,citatus peremptoriè, ut in certo termino subijciat se examini, sit contumax,non tñ propter hoc probatur defectus euidens, et si post terminũ uelit examinari audiendus est,ſm Domi.ponentem ẽt an defectus uel qualitas personę possit probari per testes,et per procuratorem in absentia examinãdi.et refert Rotam in deci.270.quæ incip.Item si mandatur,concludentem,ꝗ sic,sed examinatio non fit in ꝯdictorio iudicio, sed ex officio superioris,an sit dignus uel non, facit dictum Innocen.in c.licet.ſ.de transla.præla.in glo.fi.tex.in cle.Romani.de iureiurã. Sed si examinatio fit in ꝯdictorio iudicio, tunc, si persona est graduata in aliqua facultate, et poterit probari idoneitas etiã per testes uel instrumenta,argu.eorum,quę hic no. et ſ.eo. cũ olim.et in cle.j.de off.deleg.Si uerò persona non est graduata, tunc,licèt super alijs qualitatibus possit fieri examinatio,et ꝓ-
a batio in eius absentia, non tñ literatura, ᵃ cum probetur per examinationẽ ipsius personæ,ut hic in tex.vnde per alias probationes in eius absentia fieri non potest,ſm Rotã ibi, et Do. hic,et ſm prædicta deberet intelligi dictum Bal.in l.2.C.de his qui ueniam ætatis impe.dicentis ibi esse tex. singu.ꝗ qñ uenit examinanda qualitas personæ,non possit fieri in illius absentia,

ADDITIO.

a Nic.Sup.Literatura.Adde glo.in cle.Roma.de iureiuran. glo.in c.nullus, el j. 24 de car.in cle.2.de magi.Abb.in c.constitutis.in 1.no.de ap.

tia, etiam per procuratorem cum specialissimo mandaro, sed intellige vt s.per Rotam. dubium tñ facit, quia cum admittatur testis deponens de peritia, sm no.in l.j. ff. de ven.inspici.& s.de proba.proposuisti. vbi credendum est peritis in arte sua. facit c.significasti.s.de homici.videretur, q etiam de literatura & peritia literarũ possit fieri examinatio per testes in eius absentia, cum hoc cadat in sensum & iudicium testis periti in illa arte. Hinc est quòd Doctor est idoneus testis super peritia sui scholaris, vt l.nemini.C.de adun.diuer. iudi. & est glo. singu.12.q.j. omnis ętas.dicens, magistrum perhibere testimoniũ de vita & doctrina discipuli sui.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia appellatione, an ueniant loca pia & monasteria.*
2 *Metus consanguineorũ dicitur iustus metus, sicut metus qui infertur filio.*
3 *Persona ecclesiastica nõ ueniunt appellatione clericorũ in materia pęnali.*
4 *Regressus an detur contra illum, cuius contemplatione aliquis inquietat.*
5 *Faciens per alium, per se facere uidetur, etiam in materia pęnali.*
6 *Constitutio si sit pęnalis, debet largo modo interpretari in fauorem ecclesia, & clericorum.*

C A P. XII.

1 SCiant. † No.primo, ibi, vel alia pia loca, q ap-
2 pellatione ecclesiarũ non ueniunt monasteria.nec alia pia loca, nisi exprimantur, de quo per glo.in ver.monasteriorũ. in c.2.j. de sup. negli.
a prela. † Secundo tene menti, ibi, vel consanguineos. & ita allegatur, q nõ solum metus qui infertur filio, dicitur esse iustus metus patri vel eõ, vt l.isti quidem. ff. quod me. cau. sed ẽt metus consanguineorũ dr̃ iustus metus, vt hic.& ita tenet Io.Mo. & Rota in deci.461.vbi uide.ex quo infertur, q sicut per statuta laicorum non potest imponi pęna & grauamen clericis, vt s.de consti.c.ecclesia. ita nec eorum consanguineis, qñ fieret odio ipsorum clericorũ, cum metus consanguineorũ dicat iustus metus clericorũ, ut hic dr̃.facit, quod no.in c. quanto.s.de priuile.& per Bar.in l.j.§.quæ honorandæ.ff. quarum rerũ act. non datur.& in l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.ff. de no.ope. nun.& in l. Seius & Augerius. ff.ad l.falci.& quod no. in cle.1.
b de immuni.eccle.Et vsque[b] ad quem gradum dicantur cõsanguinei, no.per glo.in l.si fęmina. C. ad Turpilia.& in c.postremo.s.de appel.Et dixit singu.Bar.in l. cum quidam.§.quod dr̃, el j.ff.de acqui.heredi.q appellatione consanguineorũ ueniũt cõiuncti ex parte patris tñ, de propria significatione, nisi sm cõem vsum loquendi aliud appareret in loco, & idem tenet Imo.ibi, quod no.pro statutis. vnde ẽt dicebat notabiliter Ioã. An.hic, q de propria significatione, appellatione ↄsanguineorũ, non includuntur affines. vnde ista constitutio pęnalis illos nõ includit: quod ẽt est notandũ pro statutis, in quibus uerba debent intelligi verè, & propriè, vt in cle.quod circa.j. eo. & in c.in nostra.s de iniurijs.& in l.3.§.hæc uerba.de nego.gest. Vltimo no.ibi, spoliando, quia exponitur pro auferendo, vastando, inuadendo, surripiendo, vel fraudando, quæ omnia includuntur sub hoc verbo, spoliationis, sm Archi. & Io. An. quod est notandum ad statuta & libellos, in quibus fieret mentio de
3 isto uerbo, expoliatio, sm Do. † In glo. in uer. ecclesiasticis in fi.no.ex glo.iuncto tex. q appellatione clericorum, in materia pęnali, non ueniunt personæ ecclesiasticæ, nisi exprimat, nec ẽt uenirent monachi, ut j.c.proxi.& uide in c. si quis suadente. 17.q.4.& in rub.s.ne cle.uel mona.& in c.monachi.s. de sentẽ.
4 excõ.† In glo.in uer.consanguineis, in fi.no.glo. Et alibi quæritur, an ego habeam regressum ↄ illum, cuius contemplatione ego inquietor? tex.in l.nam & seruus.ff.de nego.gest. facit q sic.vbi dicit Bar.q si quis esset captus pro represalijs, quibus Titius dedit causam, potero agere ↄ Titium, sm Bar.ibi, sed hic clerici, cuius odio grauantur isti consanguinei, non dederunt causam hic inimicitię: vnde secus esset in eis. facit l.penul.in prin. ff.solu mat. & quod no.in l.exceptionem. ff.de fideius.& ad hanc glo.facit l.eum qui.in fi. ff.de iniurijs. & per Bart. in l.
5 qui seruo.ff de furtis, & hic per Pet.de Ancha.in prin.† In glo. in uer.alios, ibi, adulterum.tene menti ex glo.q etiam in pęnalibus, qui per alium facit ipse facere vr̃, & punitur mandans sicut faciens: tñ fallit in adulterio, & in alijs, quæ per alium fieri non possunt.& idem tenet glo.in l.j.§.deiecisse.ff.de vi & vi arma.sm Bar.ibi.intelligit, q interpretatiuè mandans fieri adulterium, dicatur ipse facere, de quo ibi per eum, & in l.non solum.§.si mandato. ff.de iniurijs.& in l.hæc uerba. ff. de adulte. & per Cy.in l.fi.C.ad Macedon.& quod no.in c.mulieres.s.de senten.excom.an mandans dicatur verè & propriè facere, &c. In ea.glo.ibi, mandatarius. intellige si sciuit qualitatem facti, de quo hic: secus si ignorauerit, cum tunc in contemptum huius constitutionis nõ fecerit, sm Ioan.An.sed dubium facit qđ no.in c.si uerò, el 2.s.de senten.excom.& per Inn.in c. sicut dignum.s.de homici.& per glo.in l.3.in prin.ff. quod quisque iu-
6 ris.& in l.si in tem.ff.de rei uen. † In ea.glo.in fi.idem Archid. & uide no.per Lap.in sua allega.8.et dicit hic Io.An.idem esse in conferente & postulante. Et ex hac glo.singu. tene menti, q licèt constitutio sit pęnalis, tñ si continet fauorem ecclesiarum uel clericorum, debet largo modo interpretari, & extendi ad casum non expressum ex identitate rõnis, & ita limitat c.statutum.j.e.& reg.in pęnis.j.eo.lib.& glo. in uer. dignitatẽ. s.c.proxi. Et idem esset si constitutio contineret fauorem animæ uel fidei, ut dixit singu.Io.An.in c.pen.s.qui fi.sint legi.& in c.2.s.de diuor.immo dixit nota.Bar.in auth.sacramenta puberũ. C.si aduer.uen. hóc procedere quantuncunque lex sit correctiua, ut fiat extensio ex identitate rationis in fauorem aĩæ: quod no.ad glo.in uer.Italiæ.in c.1.j.de tempo.ordi. & per Doctō.in c.2.de simonia. Item no.q qñ cõstitutio pro parte est fauorabilis & pro parte odiosa, tunc attẽditur id, super quo principaliter intendit prouidere, an dicatur fauorabilis uel non.& sic caput fauorabile extenditur, pro quo glo.in l. qui excep.ff. de condi.indebiti.& in l.ueniam.C.de in ius uocan.

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Appellatione ecclesiarum.Adde glo.in c.grandi.de supp.negli.prælato An.in c.certificari.de sepul.
V.G. Adde, q ecclesię parochiales non ueniunt ecclesiarum parochialium appellatione, si sunt collegiatæ. Ruy.consi.121.nume.6 lib.3.& consi. 100. nume.23.eo.lib.3.

b Nico.Supe.Vsque ad quem gradum.Adde Doc.in cap.non debet. de consanguini.& affini.
V.G.Nota, q consanguineorum appellatione masculi, non fœminæ ueniunt. Cor.consi.15.de duabus.litera a.lib.2.& consi.74. de duobus. litera t.lib.1.

S V M M A R I V M.

1 *Constitutio emanans contra uniuersos, an includat singulos de uniuersitate comprehensos.*
2 *Ecclesia si uacat, an illi de capitulo perdant portionem prouentuũ ecclesię.*
3 *Fructuum appellatione quid comprehendatur.*
4 *Costos rerum si illas perdi permiserat, an teneatur.*
5 *Masculinum quando concipiat fœmininum.*
6 *Nouum quando aliquid dicatur.*
7 *Pęna imponatur non seruantibus canones.*
8 *Consuetudinis longęua vel inueteratę, si fiat mentio, intelligitur de legitimè prascripta per 40.annos.*
9 *Custos rei, qui tenetur ad custodiam est obligatus non solum ex facto suo, sed etiam suorum administratorum.*
10 *Redditum appellatione quid ueniat.*

C A P. XIII.

1 GEnerali. In tex ibi, & singulos.no.ar. q constitutio emanans ↄ uniuersos nõ includit singulos de vniuersitate cõprehẽsos, de quo p Io.And.in c.nimis.s.de excel.pl.In tex.ibi, seu, ex-
a ponit p, id est, sm Arc.ex quo no.q dicto, seu, posita inter diuersa.idẽ tñ importãtia, exponit pro, id est, pro quo glo.fi.in c. bonę, el j.s.de postu.præla.In text.ibi, ecclesiarũ.no. q in materia pęnali, appellatione ecclesiarum nõ veniunt monasteria vel alia pia loca nisi exprimatur vel ecõtra. facit s.c. proximo.
b In tex.ibi, clericos.no. quod appellatione[b] clericorum in materia pęnali non includuntur monachi, vel aliæ personæ ecclesiasticæ, de quo in c. si quis suadente. 17. quæstio.4. & in c. monachi.s. de senten. excom. & in rub. s. ne cleri. vel mona.
2 † No.primò, ibi, percipere. quia intelligit Archi.& Io.An. etiã in victu & vestitu. ex quo infertur a contrario sensu, q tẽpore vacationis ecclesiæ, illi de capitulo vel collegio non perdant portionem prouentuum ecclesiæ, dummodo aliter se non reddant indignos: fallit tamen in casu c.vbi periculum.s.e. ti.& li. Et licet tex. hic loquatur in bonis ecclesiarum vacantium, & Archi. teneat idem etiam in non vacantibus, tamen Ioan.An. tenet in hoc contra dicens, q quò ad pęnam huius constitutionis duo sunt necessaria. Primò, q de nouo ius vsurpent, Scđò, quòd illius virtute bona ecclesiarum vacãtium occupẽt, & altero deficiente habent locum antiqua iura.s. de foro compet.
3 cum sit.& c.conquestus.† Secundo no.ibi, nõ pertinent ad fructus

ADDITIONES.

a Nic.Sup Dicto seu.Adde glo.& Doc in c.bonæ, el j.de postul.præla.c.ego Ludo.63 dist.Card.in cle.j.in §.porrò.de sum.tri.Bar.in l.si ita. ff.de au. & ar.le.
V.G.Adde Aret.Insti.de excep.in Rub.col.1.Soc.in consi.63.in causa.uersi. capiendo lib.1.& consi.150.considerata.in prin.lib.2.

b Nic.Sup.Appellatione clericorum.Adde Ioan.An.in addi. Spe titu. de rescri. præsenta.in §.ratione formę.Doc.in c.cum non ab homine.de iud.

ctos. quod appellatione fructuum vel prouentum non includunt omnia prouenientia ex bonis ecclesiæ: quod inducit hic Domi. ad statuta vel priuilegia, de quo in c. si propter. s. de rescrip. e. lib. & no. in cle. statutum. j. eo. † Vlnmò no. in fi. quod habens custodiam rerū tenetur de suo reficere, si ipsas res labi permittit facit c. j. s. de offi. custodis, & ibi no. an obligatus ad custodiam teneatur de leui vel leuissima culpa, de quo in c. grauis s. de deposito, & in c. j. s. de custodia eucharistiæ. Vnde infert Ioā. An. ex hoc tex. quod habens custodiam ecclesiæ vacantis tenetur facere inuentarium de omnibus inuētis post mortem prælati & illa custodire. facit 12. q. 2. charitatem. & per Host. in summa huius tit. §. quid iuris. & idem videtur de hospitalarijs, vt in cle. quia contingit. de religio. do. & tenet hic Io. de Fan. & alle. Io. Butri. in l. nulli. C. de epis. & cleri. & per Bal. in l. orphanotrophos. C. e. ti. De prælatis vero, & rectoribus ecclesiarum, vide glos. 12. q. 2. sint manifesta. tenentē, quod a prin. tenentur facere inuētariū. & idem tenuit Specu. in ti. de instru. edi. §. dicto. ver. prælatus quoque. de quo etiā per gl. in ver. ratinnē. in c. qualiter. el 2. s. de accusa. & vide in d. c. charitatem. 28. distin. de Siracusanæ. † In gl. a. in fi. tene menti glos. ordi. quę semper allegatur, quā sit quod masculinum [a] concipiat fęmininum, de qua materia vide per Spec. in ti. de disputa. & alleg. §. post hæc. & per Hostien. in c. Raynaldus. s. de test. & per Imo. in cle. j. j. eo. & per Archi. in d. c. si quis suadente. & per glo. in c. 1. in prin. s. eo. titu. & lib. & per Bar. in l. j. ff. de ver. signi. & per Cy. & Bal. in l. quicunque. C. de ser. fugi. Et adde vnum no. dictum Bal. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & posthu. dicentis, quod [b] in cōtractibus nunq̄ masculinum concipit fęmininū, & alleg. ad hoc Archid. in d. c. si quis suadente. vnde si pater stipulatur emphyteusim pro se & filijs suis, non includuntur fęminæ, vt vī tenet e Io. de Imo. in c. potuit. in fi. de locato. de quo etiam per Bal. in l. liberti libertęq́;. C. de ope. libertorum. † In glo. in ver. de nouo. no. ex glo. quādo aliquid dicatur nouū, & vide in c. quid per nouale. s. de verbo. signi. Sed hic in tex. sumitur nouum prout dicit glo. hic, in fi. intellige si non fiat fides de titulo, aliàs haberet locum quod dicit hic glo. in prin. sm Io. An. per c. 1. j. de præscrip. dependet tñ hoc ab illo, an in consuetudine requiratur titulus, de quo in c. 3. s. de consue. e. lib. In glo. in uer. occupantes, in fi. no. ex glo. drīam inter occupare, rapere, & inuadere, quod induxit hic Do. ad statuta, & de verbo, spoliare, vide s. c. proxi. In glo. in ver. procurans in fi. no. ex gl. quā quis dicatur procurare aliquod factū. In glo. in versi. opponunt in fi. & ibi per glo. & si vocant milites ad defensionē ēt mors inde proueniens non imputatur, sm Archi. & Ioan. An. per no. per Inno. in c. olim, el 3. s. de restitu. spolia. † In glo. in versi. inhibemus in fi. tene menti glo. ordi. ponentem quæ pęna imponatur nō seruantibus canones vel cōstitutiones, & an peccent mortaliter, de quo articulo per Pau. in cle. j. de ętate, & quali. cuius dicta refert hic Do. & uide per do. Anto. & alios Doc. in c. nam concupiscentia, & in ca. 1. s. de constit. & in c. 2. de maio. & obe. & vide tex. in c. perpetuę. s. eo. titu. & lib. & in e. vt commissa. j. e. & per do. Nic. in c. 2. s. de ap. in 2. colum. In glo. in uer. fundatione in fi. no. gl. quę procedit, sm Io. An. si tpe dotanonis vel fundationis imponit hoc onus, cum postea non posset etiam tpe traditionis. facit glo. in l. j. §. accedit. C. de rei vxo. ac. † In glo. in uer. antiqua in prin. & quantum tps requiratur, uide s. in glo. in uer. de nouo, & no. ex glo. Primo quod, si fit mentio de antiqua consuetudine, vel de longęua, vel inueterata, vel his similia, semper intelligitur, quod sit legitimè præscripta per 40 annos. & idem voluit glo. s. in versi. de nouo. de quo est dictum in c. fi. s. de consue. eo. lib. & uide glo. in l. de quibus. ff. de legibus. Secundo no. ex glo. iuncto tex. quod ius patronatus ecclesiæ potest acquiri [c] ex præscriptione, vel ex consuetudine, non solum in ecclesijs sed etiam in hospitalibus, uel alijs pijs locis, de quo in c. nobis. s. de iure patro. & per Ioan. An. in reg. quod alicui. j. eo. li. & per Rotam in deci. 228. & per Fede. in consi. 228. & per Doc. in c. quorundam. de electione. In glo. in ver. huiusmodi in fi. dic quod de iure cōi, ad illum spectat custodia ecclesiæ uacantis, ad quem spectat institutio, sm glo. no. in c. cum vos. s. de offi. ord. † In glo. in ver. ministros in fi. no. iuncto tex. & ita alle. quod qui tenetur ad custodiam est obligatus non solum ex facto suo, sed etiam suorum administratorū, sicut dicitur de officialibus, vt teneantur de facto suę familię. de quo per Bart. in l. j. §. penul. & fi. ff. de publicanis. ideo ex hia determinat Rota in deci. 278. quæ incipit, item si vicarius, quod episcopus vel alius prælatus tenetur ex delicto vicarij, vel officialis delinquentis in officio sibi commisso. † In glo. in uer. redditus, in prin. no. ex glo. quid veniat appellatione redditūum, & quid appellatione fructuū, quod est notandū pro statutis, sm Dom. & uide quod no. in l. diuortio. §. si uir. ff. solu. matr. In ea glo. in fi. idem Archid. loquens tamen de habentibus simplicē custodiam: secus si haberent ius percipiendi fructus ecclesiæ vacantis, quia tunc faceret suos, & non debent reseruari futuro successori, vt sentit hic Io. An. de quo hodie plenè in extrauag. Io. 22. quæ incipit, Suscepti. & in c. si ppter. s. de rescri. e. li.

ADDITIONES.

a Nic Sup. Masculinum concipit fœmininum. Adde Bar. in l. j. ff. de uer. sig. Bart. in l. si ita scriptum. ff. de le. 2. & Bal. in l. ancillę. C. de fur.
V. G. Masculinum quando concipiat fœmininum. Ruy. consi. 22. nu. 14. lib. 3.

b Nic. Sup. In contractibus nunquam. Adde Anto. de But. in c. in quibusdam. de pœ. Ang. in l. tres fratres. ff. de pac. Do. in l. quod dicitur. ff. de uer. obli.
V. G. Adde quod non concipit fœmininum ratione contrarietatis, Ruy. consi. 103. nu. 7. lib. 3. in statutis contrà iuris communis dispen. Ruy. consi. 15. num. 9. lib. 3. & uide consi. 3. nu. 2. lib. 3. Item in odiosis. consi. 130. nu. 14. lib. 2. & quando fœmininum non concipiat. Ruy. consi. 141. nu. 11. & 12. lib. 3.

c Nic. Sup. Acquiri ex pręscriptione. Abbas in c. querelam. de præscrip. Abb. in disputatione incip. Augerius.

SVMMARIVM.

1. *Idoneitas quæ requiratur in eo, qui vult promoueri ad regimen parochialis ecclesiæ.*
2. *Superfluum non dicitur, quod inuenitur prius statutum, si declaretur postea apertius.*
3. *Constitutio noua, an trahatur ad pendentia.*
4. *Episcopus an possit dispensare in promotione fienda ante annum.*
5. *Episcopus an possit dispensare contra statutum suum.*
6. *Constituti in ordinibus minoribus tantum, an possint assumi ad beneficia curata.*

CAP. XIIII.

1 LIcet canon. No. primo, quę idoneitas requiratur in promouendo ad regimen parochialis ecclesię, scilicet quod sit idoneus sciētia, moribus, & ætate. & aduerte, quod dicta idoneitas requiritur a principio, scilicet cum regimen ecclesiæ suscipit, aliàs esset nulla promotio vel impetratio, vt in c. si eo tempore. s. de rescrip. eo. lib. De defectu verò sacrorum ordinum a principio, verum vitiet promotionē, si postea debito tpe conferantur, dic vt j. in glo. & vide glo. no. in c. si pro clericis. j. e. li. in gl. a. Secundo no. ibi, attigerit, quod sufficit attigisse 25. annum, vt possit quis promoueri ad ecclesiam parochialē, & aliàs censetur quis ipso iure inhabilis, quod procedit ēt si haberet ordinem presbyteratus ante dictā ætatē, vt no. in c. ei cui. j. de pbē. Quę sit drīa inter beneficium curatum, & ecclesiā parochialē, vide per glo. in cle. 2. de offi. vica. & vide tex. in c. dudum, el 2. s. eo. & per Doct. in c. cū in illis. j. de præben. & ibi dicta in prin. & per Rotam in decis. 449. quæ incipit, item fuit dubitatū vtrū prępositura. Et per Spec. in titu. de leg. §. videndum est, ver. sed quæritur quòd. & per glo. in ver. non imminet, in ca. 1. j. de ęta. & quali. & per Arch. in c. 1. j. de fil. presby. † In glo. 2. ibi, clarius. no. quòd non dicitur superfluum illud, quod inuenitur prius statutum, si postea clarius exprimatur. quod no. ad tex. s. in pęmio huius lib. & ad positiones, & articulos, sm Dom. In gl. in ver. parochialis ibi, non habet locum. Archi. & Io. de Lig. hic tenent cōtrium. Sed Io. Mo. & Domi. hic sequuntur hanc glo. cū tex. hic loquatur per verba denotātia actum. s. regimen vel curam gregis: vnde non sufficit habitus. facit quod no. Pau. in cle. j. de offi. vica. vide tñ per do. Nic. in d. c. de multa, in fi. s. de præben. Quò ad difficultatem de ecclesia curata habitu, sed non actu, Ge. hic, quòd in dubio sufficit, quòd qualitas sit in habitu, licèt non actu, vt hic per eum col. 5. in prin. idem Imo. in d. c. de multa. col. 20. referens Ioan. Cald. d. Pe. & d. Flo. hic tenere idē Inno. ibi. Quid in ecclesia parochiali, quæ non habet parochianos. Pet. de Anch. hic refert opi. & nullam firmat, & dicit, cogita quæ sit verior. & uide hic plene per Do. qui facit magnam distinctionem, & tenet, quòd in dubio, alio nō apparente, sufficit, quòd in habitu, licèt nō actu. vide per do. Nic. in c. de multa. in fi. de præben. & gl. in uer. collegiatas. j. in c. statutum. Pau. in cle. j. de offi. vica. sequitur glo. hic. d. Flo. ibi in 21. q. tenet contrariū, uide Gemi. in c. deliberatione, in fi. de offi. leg. In glo. in uer. attigerit in fi. vide quod no. in cle. ne in agro. §. cæterum. de statu mona. † In glo. in uer. de cętero, in fi. tene menti hanc gl. an noua constitutio trahatur ad pendentia. & licet Iac. de Bel. in auth. hic alleg. tenuerit cōtrium, tñ Ioan. An. tenet sm glo. hic, & cōclude, sm Do. quòd si constitutio disponit super actu non habente nisi vnicam partē, & si disponit super ipso actu, & non extenditur nisi ad actum iam creatum, ut in c. fi. s. de cōsti. Sed si disponit super executione ipsius actus, tunc extenditur ad executionem, quæ est de futuro, licèt actus fuerit de pręterito, vt voluit glo. no. in uer. in posterum, in cle. vt hi qui. de ętate & quali. in cle. 2. de vita & hone. cle. Sed ipsa constitutio

disponit

dispomit super actu habente diuersas partes, tunc si partes illius actus sunt totale de præterito, nec habent cõnexitatẽ cũ illis, quæ sunt fiendæ de futuro, tunc constitutio noua non extẽditur ad illas de præterito, sed ad illas de futuro, vt tenet gl. hic & in cle. dispendiosam, in fi. de iudi. Sed si partes, quæ sunt de futuro habent connexitatẽ cum illis, quę sunt de præterito, & tunc si non possunt expedire sine illis actibus, qui sunt de præterito, & constitutio ad talia non extenditur: aliàs secus, vt voluit glo. no. in cle. j. in princ. de test. & uide de his per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. & no. ꝫ. in c. 1. de postu. præla. e. lib. & ibi dicta. Et uide plene per Domi. in c. penul. in fi. j. de offi. leg. in 6. & per Bar. & Bal. in l. sancimus. C. de sacrosan. eccle.
4 & per Lap. in alle. 87. in ulti. col. † In glo. in vet. carere ibi, solum super residentia. ergo in alijs hic expressis secus, vt in c. nõne. ꝫ. de præsump. Ex quo infertur primo, ꝙ super promotione fiẽda j. annum, non dispenset eps prorogando, cum sit speciale in
a casu c. cum ex eo. hic alleg. Secundo infertur, ꝙ eps [a] nõ dispẽset super ætate in promouendo ad ecclesiam curatam, qd̃ intelligit hic Arch. nisi rõne magnæ vtilitatis, uel necessitatis ecclesiæ, sed ꝯrium indistinctè seruatur, ſm Ioã. An. & Domi. hic. & vide glo. ordi. in ver. vel ętate, in c. cupientes. §. denique. j. e. quis dispenset super ętate quò ad promotionẽ aliorum beneficiorũ. Sed an possit eps dispensare super ętate quò ad promotionẽ & susceptionẽ sacrorũ ordinũ, vide per glos. in cle. fi. de ęta. & qual. in fi. vbi tenuit, ꝙ non. & idem Pau. ibi. Sed an possit eps dispensare contra suum statutum vel particularẽ cõsuetudinem ecclesiæ. Arch. hic ꝙ non, per no. per Innocen. in c. dilectus. ꝫ. de tempo. ordi. Sed Io. An. hic ꝯ: quod procedit qñ ex tali consuetudine vel statuto non esset alteri ius quæsitum, tũc enim posset eps dispensare, prout etiam tenet d. Anto. & Imo. in c. quæ in ecclesiarũ, in fi. ꝫ. de consti. aliàs si transiret in priuilegium subditi vel ꝯtum, procederet opi. Archid. & ita sequi-
5 tur hic Lapus & Do. † Tu aduerte, quia de statuto episcopi, an possit contra eum dispensare, no. per Archid. in c. 2. §. statuto. ꝫ. de consti. & ibi, an statutum epi liget ipsum epm, & plene per Io. An. in reg. cui licet. j. eo. lib. & per d. Anto. & alios Doc. in c. at si clerici. ꝫ. de iud. Quantum au[t] ad particularem consuetudinẽ ecclesiæ, no. per Ioan. An. in reg. ꝙ oẽs. 2. c. lib. & vide p eum in c. 1. j. de fil. presby. eo. lib. & per Inno. in c. fi. ꝫ. de cleri. non re-
6 siden. & in c. cum ad monasterium. ꝫ. de statu mona. † In ea. gl. in fi. idem tenet glo. in vet. subdiaconatus. in c. cum ex eo. j. e. & in ca. 2. j. de insti. in j. glos. & in c. si pro clericis. j. de præbendis. in ver. prouidere. Super quo articulo, si quæratur, an constituti in minoribus ordinibus tñ possint assumi ad bñficia curata sine dispensatione, aduerte ad quatuor casus. Et primo, vt p viam præsentationis fiendę per patronos, possit sine dispensatione assumi, vt in d. c. 2. idem & secundo, si per viam impetrationis, vel per literas Papæ, etiam si in ipsis literis nõ fieret mẽtio de defectu ordinum, vt est tex. & glo. in d. c. si pro clericis, qui procedit, vt tenuit Lapus ibi, etiam si per literas Papę mãdetur prouideri de dignitate curata & collegiata, vt valeãt literæ, non facta mentione de defectu ordinũ, de quo dic, vt ibi p Lapum, & Do. Tertius verò casus, qñ annomeretur quis p uiã collationis, & dic idem ut possit, ut d. c. cum ex eo, ſm Imol. in c. dudum, el j. ꝫ. eo. Quartus casus est, si assumitur quis per uiam electionis. & in hoc aduerte, quia aliquando quæritur in beneficijs curatis sine dignitate, & tunc Archi. in d. c. si pro clericis. & in d. c. cum ex eo. tenet ꝙ possit de iure communi, sine dispẽsatione. & idem Io. Mona. in c. cupientes. in §. pen. j. eo. & hanc opi. tenet Pau. in cle. j. de offi. vica. & Ioan. de Ligna. & Ioan. de Fanni. & Lapus in d. cap. si pro clericis. Et idem Ioan. Cald. & Do. Floria in c. dudum, el j. ꝫ. eo. & Pet. de Ancha. in d. cle. j. & idem Domi. Ant. & d. Floria. ibi. et idem Domi. hic. Sed glossę ꝫ. tenent indistinctè contrarium, & ꝙ nullo casu possit de iure communi per viam electionis. & idẽ tenet Io. An. & hanc opi. tenet do. Ant. & Imo. in d. c. dudum. & idem tenet hic, & in d. cle. j. cum in materia correctiua non debet fieri extensio etiã per identitatem vel maioritatem rationis, per no. glo. in auth. quas actio. C. de sacrosan. eccle. Sed certe opi. contraria videt̃ esse magis communis, vt patet ex pręcedentibus. Aliquando quæritur de beneficijs curatis cũ dignitate. & tunc tenuit Lapus in d. c. si. pro clericis, qd̃ possit eligi de iure communi constitutus in minoribus tantum, etiam si dignitas sit collegiata. Sed ista opinio communiter reprobatur, vt ad dignitatem curatam de iure communi non possit eligi, nisi constitutus in sacris, per tex. in d. c. dudũ. qui de dignitate loquitur. & ita tutius est tenere secundum Do. Floria. in d. cle. j. prout etiam tenet ibi Pau. & Ioan. de Imo. & ita etiam tenet Imo. & Domi. hic.

Quid autem sit quando beneficia curata etiam simplicia requirerent sacrum ordinẽ ex cõsuetudine vel statuto ecclesię, vide per Lap. & Domi. in c. si. pro clericis.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Episcopus non dispensat. Adde Spe. ti. de dispensatione in §. nunc. de episcoporum. Inno. no. & Ant. de But. in c. dilectus. de tempo. ordi. Do. in c. at si cler. in §. de adulterijs. de iu.

V.G. Adde, ꝙ eps non dispensat cum corrupta, ut eligatur in abbatissam. Car. in clem. 2. §. statuimus. q. 11. de sta. mo. An autem possit unam ecclesiam suæ diœcesis in totum eximere? Dec. consi. 114. per totum, ubi ample.

SVMMARIVM.

1 *Pœna quando apponitur facto negatiuo, non requiritur alia admonitio, & quando illud procedat, uide.*
2 *Gratia an expiret per mortem concedentis.*
3 *Dispensatio fieri non potest, nisi iusta causa subsistente.*
4 *Mora non potest purgari post executionem factam atare.*
5 *Dispensare quis possit super non residendo.*

Is etiam. Nota primo ibi, assumetur. quòd cum iste tex. generaliter loquatur, generaliter locũ habet, siue quis fuerit assumptus per collationẽ, siue per prouisionẽ, vel præsentationẽ, uel electionem ad ecclesiã parochialem, & ita sequitur hic Do. & ita etiam tex. in c. cum in cunctis. ꝫ. e.
1 generaliter loquitur. † Secundo no. ibi, nulla. quòd qñ facto negatiuo apponitur pęna, non requiritur alia admonitio: quod procedit qñ apponitur tempus, aliàs secus esset, per Inno. in c. extirpandæ §. quia uerò. ꝫ. de præben. ſm Ioã. An. & ita sequitur hic Do. & Pet. de Ancha. licèt Arch. aliud velit, de quo per Docto. in d. §. quia uerò, pro quo facit auth. hoc amplius. C. de fideicom. & c. nos quidem. ꝫ. de testa. vbi facto negatiuo apponitur terminus, & tñ requiritur admonitio, licèt d. Flo. in d. §. quia verò, teneat ꝯ Inno. ibi, et uide per Bart. in l. suus quoque. ff. de
2 hęre. insti. et per glo. et Bal. in l. 1. C. de his quib. ut indig. † Tertio no. ibi, gratia. quòd dispensatio appellatur gratia. Ex quo infertur primo, ꝙ non expiret per mortem concedentis, ſm Archi. et Io. An. et facit c. si super gratia. j. de offi. dele. et qd̃ no. j. c. proxi. et in c. cum ex eo. et ita tenuit Fede. de Sen. in suo consi. 79. uide per glo. et Doc. in c. pe. ꝫ. de ele. non resi. Scd̃o infert, ꝙ superior non possit cogi ad dispensandũ, de quo per gl. in c. exigunt. j. q. 7. si tñ dispensatio est debita, appellatur ius, eo quia executiua iustitiæ, sed si est permissa et non debita, tũc dr̃ grã, ſm Arch. et Io. An. et qñ dispensatio esset debita, quia subsisteret iusta causa, ut per glo. 50. dist. ut constitueretur. et c. dño sancto, tunc peccat eps uel alius superior eam denegando, ſm gl.
3 ibi, et Archi. hic. † Vltimo no. ꝙ dispensatio fieri non põt, nisi subsistente iusta causa, de quo hic plene per Arch. et per Inno. in c. cum ad monasteriũ. ꝫ. de statu mona. et in c. de multa. ꝫ. de præben. et si fiat dispensatio, non subsistente iusta causa, nõ valeret in foro iudiciali, ſm Arch. hic, nec ẽt in foro conscientię, ẽt si fieret per Papam, ut uoluit glo. sing. in c. non est. ꝫ. de voto. Et quæ sit iusta causa, et quę requirantur in dispensatione, hic per Archi. et Io. An. Et uide notabiliter per Fede. in suo consi. 200. et p Rot. in deci. 262. q̃ incipit, Itẽ in religioso. Et dicit hic Archi. quòd si eps uel alius prælatus dispensat in casu non permisso et licito, et sic sine iusta causa, est deponendus si super hoc fuerit accusatus, ut habetur j. distio. qui in aliquo. et in c. 1. in fi. et per glo. 45. dist. omnis qui. in glo. sed qualiter, uer. solutio. Quid si est dispensatũ cũ patiẽte defectũ ætatis, ut obtineat ecclesiã curatam, an tunc iste incurrat pęna priuationis si non est promotus ad ordines? uide Ioan. An. in c. cum ex eo, tenentem j. eo. quòd excusatur, quia est iuste impeditus ratione defectus ætatis. In glo. in uer. personaliter, in fi. idem Archid. vnde in casu d. c. extirpandę. poterit seruire per uicarium, sed in alia ecclesia parochiali non annexa secus, quia eius rector tenetur personaliter residere, et seruire, et non per uicarium, ut hic, et in c. cõquerente. ꝫ. de ele. non resi. ſm Io. An. de quo etiã no. in c. ex parte, el 2. eo. ti. & per Lap. in sua alle. 6. & per Doc. in cle. j. de offi. vica. Et qualiter intelligatur ꝙ debent personaliter residere, hic per Archi. & per Io. An. in d. c. ex parte. Quid autem in eo, qui dispẽsatiuè habet duas ecclesias parochiales an possit in altera deseruire per vicarium, & an intelligatur dispensatum super non residentia: vide per glo. & Io. An. in c. nõ potest. j. de pręben. In glo. in ver. annum, in princ. vide not. q. Io. An. in reg. imputari. j. eo. li. vbi quęrit quid si diaconus promotus ad ecclesiã parochialem, qui vltimo die Septembris habuit possessionẽ pacificam, & negligit vsque ad alia quatuor tempora sequẽtis Septembris promoueri ad sacerdotium, & in sabbato quatuor temporum illius mensis non potuit ordinari ex aliquo impedimento, an finito illo mense, & anno sit

ipso

ipso iure priuatus per hunc tex. & tenet quod non, nisi impedimentum procedat sua culpa. tamen tenebitur quam primum potens se facere promoueri, secundum Io. An. ibi. & vide in simili per Archi. in d.c. cum ea eo. In ea glo. in fi. no. glo. a quo tẽpore currat iste annus, & dicit hic Archi. & Io. An. quod dicitur cõmissum regimen ecclesiæ, quãdo esset facta cõfirmatio, & decreta administratio, & possessio beneficij adepta, vt in c. commissa. j. e. aliàs si prædicta non interuenirent nõ diceretur cõmissum regimen, sed cõmittendũ. & sic non curreret tempus, sm Ioã.

4 An. † In glo. in ver. priuatus ibi, mora. nota, quod post executionẽ
a factam a iure, non potest mora purgari,[a] de quo plene no. in l. insulam. ff. de ver. oblig. & in c. commissa. j. eo. In ead. glo. ibi, per istum. idem Ioan. Mo. & no. quòd per impositionem pœnæ a lege noua, non intelligitur recessum a pęna l. antiquę, de quo per Bar. in l. j. ff. vi. bo. rap. In ea. glo. in fi. no. ex glo. an & qualiter quis possit cogi ad ordines suscipiẽdos. & vide in cle.

5 ne in agro. §. antepenul. de statu mo. † In glo. in ver. ordinariua ibi Hostien. idem Ioã. Mo. & procedit in inferiore ab episcopo, habente potestatẽ destituendi a beneficio, cum talis possit ad residentiã citare, & non cõparentẽ, punire, sm Inno. & Ioã. An. in c. qualiter. s. de cleri. non residen. facit glo. a. in c. ordinarij. j. de offi. ordi. Sed si inferior non habet potestatẽ destituendi, tunc eius dispensatio valet, sed potest episcopus eam reuocare, sm Ioan. An. de quo per eum in c. cum omnes. de consti. in glo. a. & in c. a. s. de instit. & per Inno. in c. fi. s. de postu. præla. & per Specu. in titu. a. §. sunt quoque. in fi. Et hæc distinctio procedit in dispensatione super residentia tm: sed de dispensatione super non residentia simul cum ordine, & tunc inferior ab episcopo facere non potest, cum talis ordinem conferre non valeat, vt in c. cum nullus. j. de tẽpo. ordi. sm Domi. Sed an possit episcopus ex legitima cã dispensare super nõ residentia cũ illo, cui per Papam est collatum beneficium cũ consueta clausula de residentia, in eo facienda? Archi. & Ioan. An. hic, quod sic, per no. in c. cum ordinem. s. de rescrip. Et dicunt idem esse de clausula apposita, vt promoueatur ad ordinem, per quam clausulam non intelligitur sublata potestas dispensandi, vt in d. c. cum ex eo. vnde concluditur, quod per tales clausulas non intelligitur sublata potestas dispensandi ipsorum ordinariorum, sm Ioan. An. de quo per eum in reg. generi. j. eo. li. & in c. non potest. j. de præben. Ex quibus singulariter infertur, quòd omnes clausulæ, quæ sunt sm ius appositæ in rescriptis apostolicis, recipiunt oẽs interpretationes & limitationes, etiam quò ad potestatem dispensandi, quas recipit ius de illis disponens, sm Do. & vide quod no. in c. s. s. de rescrip. In ea. glo. in fi. vide glo. in ver. in scholis. in c. fi. s. de rescrip. eo. lib.

ADDITIO.

a Celsus. Non potest mora purgari. Adde Panor. c. licet num. 2. & ibi, quod notatur in spo. ad eum in ver. executio a iure. de sup. neg. præla. Alex. omnino in l. si insulam, cha. de. de uer. ob. & Pau. de Ca. consi. 31.
V.G. Adde, quod moræ purgatio admittitur de canonica æquitate, nisi ubi adest dies, & pęna in conuentionalibus. Ruy. consi. 133. nu. 5. lib. 1. & consi. 119. nume. 12. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Nemo, hoc verbum negatiuum quid comprehendat.*
2 *Commenda parochialis ecclesiæ requirit non tantum idoneitatem personæ, sed etiam utilitatem euidentem. Quid in commenda aliorum beneficiorum, nume. 3.*
4 *Commendatarij ecclesiarum non dicuntur prælati. Et an faciant fructus suos. nume. 5.*
6 *Commendatarius an possit conferre ecclesiam spectantem ad collationem suę ecclesiæ commendatæ.*
7 *Impetratio facta de beneficio commendato, non valet si non fiat mentio de commenda.*
8 *Commenda non potest fieri in aliqua ecclesia sine dispensatione, cum quaelibet ecclesia debeat habere suum prælatum.*
9 *Commenda non expirat per mortem commendantis.*
10 *Idoneitas an maior requiratur in commendatario quàm in eo cui confertur ecclesia in titulum.*
11 *Legatus an possit dare beneficia suæ prouinciæ in commendam. Et an expiret per mortem eius. nu. 12.*
13 *Episcopus si contulit beneficium, & legatus eodem die dedit in commendã quis istorum præferitur.*
14 *Commendatarius an possit exercere omnia iura spectantia in ecclesia ratione iurisdictionis, puta conferre beneficia, excommunicare &c.*

CAP. XV.

1 NEmo. † No. primo ibi, nemo. quia comprehenditur etiam legatus, & si sit Cardinalis. & hoc propter illud vniuersale negatiuũ, nemo, quod importat, ac si diceret, nullus. facit 19. distin. c. 1. uer. sed responsum, sm Arch. & Ioan. An. ex quo tene menti, quod vbi repentur prohibitio præcedente termino vniuersali, puta, nemo, vel nullus, tũc talis prohibitio oẽs astringit, & Legatos de latere, & potest esse ratio, quia ista constitutio est edita in concilio, contrà quod legatus de latere dispensare non potest, sm glo. in c. pe. s. de fil. presby. & facit quod no. in c. fi. j. de hæreticis. & in c. cum dilec. s. de electione. Nullus ergo inferior a Papa potest commendare ecclesiam parochialẽ cõtra dispositionem huius tex. & cõmenda esset ipso iure nulla, de quo infra. Secundo no. ibi, sacerdotio. quòd duo copulatiuè requiruntur tempore cõcessionis in hac commenda. Primo ętas legitima. & sic non per dispensationẽ, vt in l. fi. C. de his qui veniam ętatis impe. sm Arch. Secundo requiritur ordo sacerdotalis: vnde requiritur maior idoneitas in cõmendatario, quàm si concederet in titulum, vt hic in glo. Tertio no. ibi, nisi vnam. quod sicut nõ potest quis in titulum habere duas ecclesias curatas, vt s. de præben. c. de multa. ita nec in cõmendã, nec potest super hoc di-
a spensari per inferiorẽ a Papa, vt hic dr. † Quarto no. ibi, euidẽti, quod non solum requiritur idoneitas personæ in cõmenda parochialis, sed & euidens vtilitas uel necessitas ecclesiæ, vt in casu c. 1. s. de feudis. & in casu c. officij. s. eo. Quando aũt litigaretur de electione vel confirmatione, tunc non cõmendatur verè, tunc enim imponitur custos, vel economus, cuius officium durat vsque quo ecclesia fuerit ordinata, & si sex menses excedat, vt s. de offi. ordi. cum vos, sm Ioan. An. Et intantum debet cõmenda fieri intuitu ecclesiæ, & non intuitu personæ, qa aliter facta, ipso iure non valeret, ut hic in fi. tex. sm Archi. & Ioã. An. dicentes etiam per hunc tex. in fi. & per ea, quæ no. in c. auditis. s. eo. quod cum cõmenda facta cõ formam huius tex. sit nulla, poterunt immediate patroni præsentare, & electos eligere, ut
3 in reg. non pręstat. j. eo. sm Archi. & Ioan. An. † In glo. in uer. parochialem, in fi. alia ergo beneficia poterunt perpetuò ad tẽpus, uel ad beneplacitum commendari, nec exigitur ordo sacerdotalis, vt no. 21. q. j. qui plures, secundũ Domi. hic in fi. huius glo. & facit c. si constiterit. s. de accusatio. Est ergo speciale in ecclesijs parochialibus simplicibus. Quid autẽ in parochialibus collegiatis? cõcludit hic Arch. quod episcopus possit cõmendare. & in his iste tex. locum non habeat, ut in c. statutũ. j. eo. ut sic iura antiqua, scilicet dudum, el 2. s. eo. & d. c. si constiterit. & 21. q. j. qui plures, remaneant incorrecta, ar. l. pręcipim⁹. C. de appella. sed legatus de latere tales cõmendare nõ posset, vt in c. pen. j. de offi. leg. sic nec facere potest cõmendationem prębendarũ, habentiũ onus annexum, sm no. in c. significatũ. s. de pręben. Et ita finaliter vr̃ hic residere Ioan. An. cum hic requiratur, quod sit in sacerdotio: sed in collegiatis non arctatur quis ad sacerdotium, ut d. c. statutum. ergo tex. hic in illis locum nõ habet. & ita sequitur hic Domi. & Imo. licet Pet. de Anch. hic
4 teneat cõtrium. In gl. in uer. ętate, in fi. idem sequunt Doc. † In gl. in uer. cõmendare ibi, an sit pręlatus. tene menti ex glo. quod cõmendatarij ecclesiarũ non dicuntur p̃lati, nec ueniunt appellatione prælatorũ. qđ est notan. pro constitutionibus uel priuilegijs loquentibus de p̃latis, sm Do. & idem uoluit gl. in c. q. plures, hic alle. et Archi. hic, et Inno. in c. si cõstiterit. s. de accu. In ea. gl. ibi, cũ debito modo sit. & idẽ Arc. & Do. hic q. refert Rotam in decis 41. idẽ tenere. & dr̃ titulus commendę canonicus quò ad hoc, ut interim ecclesia non dicatur vacare, & interim non currat ordinarijs tps lateranensis cõcilij. in c. 2. de cõcess. p̃b. & si aliquis impetraret talem ecclesiã, non facta mentione de cõmenda, non teneret impetratio, ut in c. cum nostris. & c. literas. s. de cõcess. p̃b. sm Arch. hic, de quo j. in glo. & isto mõ cõmenda dr̃ tribuere ius, ut dicit glo. j. & hoc respectu quo ad hunc casum, cõmenda habet quandã attinentiã, uel affinitatẽ cũ prælatura, per quã ecclesia non dr̃ uacare, in qua habetur titulus cõmendę, & est mirabile cũ non habeat p̃latum, & tamẽ non uacat, sm Ioan. An. non tñ ex cõmenda dr̃ quæri ius in ipsa ecclesia, cũ isti non dicantur p̃lati, sed procuratores, & non habent ius in ecclesia, ut s. per glo. & tenet hic Arch. & Inn. in d. c. si constiterit. dicens tñ, quod dr̃ legitimus administrator, & liberiorẽ administrationẽ habet, q̃ procurator, ar. 7. q. 2. pastoralis. & 61. di. obitum. & c. sequenti. Et ex his notabiliter inferuntur aliqua notanda dicta. Et primo, quod si ecclesia vacans p mortẽ prælati, cõcedatur in cõmendã, finita cõmenda, dicetur ecclesia uacare per mortẽ, sm Do. quia cõmenda non facit com-
a mendatariũ prælatum,[a] ut s. in glo. ideo durat antiqua uacatio quandiu

ADDITIO.

a Nic. Sup. Commendatarium prælatum. Adde cap. relatio. 21. q. j. & per Ludo. Ro. consi. 350. incip. in casu propositę consultationis.

quandiu sit prouisum ecclesiæ de vero prælato, vt dicit glo. in verbo, collatio. in cle. j. vt li. pen. Secundo infertur, ꝙ si beneficiũ cõmendatũ vacabat in curia, ꝙ eodem modo finita cõmenda dicetur vacasse in curia, vt in d. cle. j. s̃m Do. Sed Lap. tenebat hic ↄ̃trium, quia cõmendatarius habet titulum canonicũ, vt s̃. facit cle. quia regulares. de sup. neg. præla. vbi per mortem ipsius ministri, positi in ipso beneficio, qui potest reuocari ad libitum, dr̃ vacare beneficiũ. Sed Do. tenet hic ↄ̃trium, quia iura loquentia de beneficijs vacantibus in curia, loquuntur qñ moritur ille, qui habet titulum prælaturæ, vt patet in c. præsenti. §. j. j̃. de p̃ben. Sed nullũ beneficiũ põt dici suum, nisi habeat titulũ prælationis, vt in c. si tibi absenti. j̃. de præben. & facit dicta cle. j. in prin. ibi, super bñficio sibi collato. vnde cũ cõmendatarius non sit prælatus, vt in glo. ergo per ipsius mortẽ non vacabit in curia. Nec ob. dicta cle. quia regulares. ibi loquitur de veris prælatis, licèt sint remouibiles ad nutũ. ideo beneficiũ dr̃ vacare per eorũ mortẽ, sed cõmendatarius non est verus p̃latus, vt s̃. s̃m Do. Et hanc partẽ sequitur Imo. in c. fi. s̃. de rer. permu. in 8. col. Ex quo sequitur, ꝙ per mortẽ cõmendatarij non dicatur vacare beneficiũ.

5 † In ea. glo. ibi, fructus suos. no. ex glo. ꝙ cõmendatarij ecclesiarũ non faciunt fructus suos.[a] & idem tenet Arch. & alij Doct. hic per no. in d. c. qui plures. cũ dicantur habere custodiam tñ, & ita refert hic Do. Rotam tenere in deci. 343. quia cõmenda non tribuit ius in beneficio, nec facit prælatum, sed procuratorẽ cum legitima administratione. & ẽt tenet Inno. in d. c. si constiterit. & ita est tenendũ, licèt Io. Mona. hic aliud velit, & non bene: immo ẽt quantumcunq; haberet quis ecclesiã cõmendatã in specie, vt perciperet temporalia ad sustentationẽ sui, tñ tenetur conseruare ecclesiam in suo statu, & facere deseruire per numerũ clericorũ consuetũ & hospitalitatẽ tenere. Et solũ tũc posset percipere superfluos redditus, deductis oĩbus alijs oneribus ipsius ecclesiæ, argu. c. de monachis. s̃. de p̃ben. quod inducit ibi d. Nic. contra domino Cardinales & alios habentes ecclesias cõmendatas. Nam si qñ concedatur alicui eligi pleno iure,[b] etiam quo ad tẽporalia, solum põt ille percipere superfluos redditus, deductis oneribus ipsi ecclesiæ incumbentibus, nec põt immutare solitũ statum ecclesiæ, vt in d. c. de monachis. & in c. pastoralis. s̃. de priuilegijs. & ibi per Inno. & Doct. Fortius hoc procedit in habentibus ecclesias cõmendatas simpliciter, vel ẽt si habeant in specie a Papa, vt tẽporalia inde percipiãt ad sustentationẽ sui. vnde ex his patet ꝙ cõmenda non facit quem prælatũ, sed procuratorẽ. vide per do. Pe. in sua canonica in 4. c. canonicę parochialis, in fi. vbi tenet ꝙ cõmendatarius ecclesiæ parochialis, si percipit quartam de relictis factis alteri ecclesię, ꝙ illam quartam facit suam propriã. vide ibi. Et ex his infertur ad q. si Papa reseruauit sibi beneficium vacaturũ, deinde vacat, & Papa illud commẽdat alteri ad tempus, an dicatur finita reseruatio, sicut si verè contulisset? Rota prout hic refert Do. in dec. 344. tenet quòd non, quia commenda non dat ius in beneficio, nec cõmendatarius facit fructus suos, nec est prælatus, nec habet ius perpetuũ, sed t̃pale, vt patet hic in glo. & ita fuit obtentum per maiorem partẽ ipsorũ, vt dicit Rota ibi & sequitur hic Dom. Sed quid si fiat cõmenda ad tempus incertum, puta si dicatur donec assecutus fuerit possessionẽ ep̃atus, cum iam erat facta prouisio? Rota in d. deci. tenet, ꝙ tunc expiret reseruatio, cũ videatur perpetua dispositio, propter dubium euentum conditionis, q̃ potest non existere, arg. c. fi. s̃. de rescrip. eo. li. & l. sufficit. ff. de condi. indebiti, s̃m Rotam ibi, quod intelligit hic Domi. quando Papa reseruasset beneficium suæ prouisioni, cum verbum prouisionis, includit omnem modum, per quem ecclesiæ prouidetur, s̃m glo. in cle. fi. eo. titu. secus si Papa reseruasset collationi suæ, quia cum collatio præsupponat concessionem beneficij, quæ tribuat ius in re, & faciat beneficiũ esse illius cui cõfertur, vt in d. c. si obi. tunc per talem cõmendam non expiraret reseruatio, s̃m Do. Sed quid si commenda fiat per Papam de beneficio spectante ad collationem inferioris, an finita cõmenda redeat potestas conferendi ad ordinarium? glo. in c. inter dilectos, in fi. s̃. de exces. prę la. facit quòd sic. de quo ibi per Innocen. & Ioan. An. In ead. glo. ibi, & gubernandum. ex hoc concludit hic Archid. quòd commendatarius habeat ius præsentandi clericum ordinandũ ad titulum ecclesiæ, quando ecclesia indiget. argu. c. postulasti. s̃. de iure patro. quod procedit secundũ Imo. & Domi quando hoc facit nomine ecclesiæ, cũ præsentare est colligere fructus iuris patronatus, ut in c. consultationibus. s̃. de iure patrona. & ibi per Innocen. sed iste potest fructus colligere, & in vtilitatem ecclesiæ conuertere, ergo & prę sentare potent. facit quod no. per Inno. & Host. in c. examinata. s̃. de iudi. vbi tenet ꝙ ẽt sequester poterit pręsentare.

6 † Sed dubitatur an cõmendatarius possit conferre beneficia spectantia ad collationẽ ecclesię cõmendatę? & vr̃ ꝙ sic, cũ sit legitimus administrator, & habeat liberiorem administrationem, q̃ procurator, s̃m Inno. in d. c. si constiterit. In contrarium facit, quia cõmendatarius dicitur solum habere gubernationem & custodiam fructuum, & non dicitur pręlatus, nec habere ius in ecclesia. ergo beneficia conferre nõ põt cum talis potestas requirat specialissimũ mandatũ, nec trãsit sub quacunque generali concessione vt in c. cum in generali. s̃. de off. vica. De coadiutore verò tenuit Archi. & Ioan. Mona. in c. vnico, j̃. de cle. ęgrot. quòd non possit conferre beneficia, ex quo ei prohibetur quęlibet alienatio, de quo tamen ibi plene no. per Doc. io fi. ergo idem dicendum videtur in cõmendatario, vt s̃. licet in contrarium faciat, quod habetur in c. cum olim. s̃. de maio. & obe. vbi dicitur, ꝙ collatio beneficiorum inter fructus cõputatur. ergo vr̃ ꝙ possit cõferre. sed certe cũ requiratur speciale mandatũ non vr̃, ꝙ habeat tale ius cõferendi, sicut dicitur in generali vicario, habente potestatẽ in tẽporalibus & spiritualibus ecclesię, & in fructib. & alijs, & tñ ↄferre bñficia non põt, vt in d. c. cũ in generali. cogita tñ, & uide in c. is cui. j̃. eo.

7 † In ea. glo. ibi, cum nostris. & in c. literas. vbi no. ꝙ impetratio facta de bñficio cõmẽdato, nõ valet, nõ factã mẽtione de cõmenda, s̃m Archidi. nec sufficeret si in literis diceretur, amoto quolibet illicito de tẽpore. sed Io. An. in hoc cõtra in d. c. cũ nostris. sed certe verba illius clausulę nõ ↄcludũt sufficientẽ mensionẽ, quia dicũt detẽtorẽ, sed iste nõ est detentor nec illicitus, sed habet titulũ canonicum, vt s̃. in glo. secundũ Domi. In ea. gl. ibi, si autẽ fuerint cõtumaces. Sed quid si nõ fuerunt citati, an poterũt eligere, vel patroni pręsentare, nõ cassata prius cõmenda? Io. An. hic ꝙ nõ. & idem tenuit in d. c. dudũ. dicens, ꝙ ẽt si ep̃s fraudulenter fecerit hanc cõmendam, & sine iusta cã, tñ debet prius cassari. arg. c. auditis. & c. bonę, el a. s̃. e. & idẽ tenet Inn. in d. c. si ↄstiterit. Sed certè si ↄmenda est facta fraudulẽter, & sine legitima cã, vr̃, ꝙ ẽt illa non cassata possint illi, ad quos spectat eligere, cõferre, vel præsentare. arg. tex. hic in fi. & per reg. non præstat. j̃. e. lib. & ita videtur hic residere Arch. & sequitur hic Lap. Pet. de Ancha. & Domi. dicentes secus esse in permutationibus beneficiorum factis, non vocato patrono, maximè & laico, quia sunt nullæ, etiam si permutatio sit facta bona fide. poterit tamen quilibet ipsorum permutãtium, ex quo nõ fuerunt in culpa, etiam inuitis patronis, ad suum beneficium reuerti, si patroni permutationi se opponunt. argu. c. si beneficia. j̃. de præben. secus si fuerunt in culpa, quia sciebãt ecclesias habere patronum, nam poterunt tunc patroni, ẽt tali permutatione nõ cassata, aliũ præsentare, s̃m Doct. hic, sed de hoc vide per gl. & Doc. in c. j. j̃. de rerum permu. & ibi dixi. & vide ẽt per Rotã in dec. 307. quæ incipit, Item qđ permutatio, & per Imo. in c. fi. s̃. de rerum permu. & in dictis locis videtur ↄ̃triari dictis hic. In ea. glo. ibi, dic ꝙ non. idem Io. An. & idem ẽt Pau. & Domi. qui vltra ẽt dicunt, ꝙ si ep̃s fecit ↄmendam de ecclesia non curata, etiam post sex menses reuocare non poterit, nisi cesset causa ob quam facta fuerit. Sed aduerte quia si cõmenda est facta ad tempus, ꝙ possit reuocari finito tempore, est text. in d. c. si constiterit. Sed si est facta simpliciter, tunc glo. in d. c. qui plures. tenet contra glo. hic, quòd possit reuocari. & idem Innoc. in d. c. dudum. post prin. & idem videtur tenere Io. An. in d. c. si constiterit. & gl. ibi, ideo cogita. quia, cùm sit speciale in beneficijs, quæ dant in verum titulum, vt non possint reuocari, vt in c. j. j̃. de capel. mona. quia sunt perpetua, ergo in ↄ̃triũ est in istis. cõmendis. In ea. gl. in fi. idem Arch. cum custodia ecclesiarum vacãtium spectet ad ordinarium, vt s̃. de insti. cum venissent. In plebi-

ADDITIONES.

a Celsus. Non faciunt fructus suos. Adde Alex. consi. 77. vol. 5. & ratio potest esse, quia non dicitur verus dominus beneficij, cum commenda non dicatur titulus, cum titulus sit perfectus, vt no. Ioan. An. c. dilectus. infra de dila. in nouel. & Bald. in l. ex verbo, C. de fideic. liber. Imo dicitur commendatarius nudus minister, uel custos. no. Ang. plene consi. 35. incip. quidam nobilis, & Alexan. in l. Lucius. ff. de po.

b Nic. Sup. Pleno iure. Adde quæ dicatur ecclesia pleno iure subiecta. Vide tex. iuncta glo. fi. in c. quoniam. de priui. glo in c. cum inter nos. de reg. iur. glo. j. in c. conquestus. de fo. compe. & ibi Doc. in uer. pleno iure. in c. abbates. de priui. lib. 6. & ibi Doc. glo. in uer pleno iure, in c. cum & plantare. de priuile. & ibi Abb. in c. querelam. in 2. col. de cle. Abb. in c. auditis. in 4. no. de præscr. Abb. in c. de monachis, in 3 col. de præben. Abb. in c. in Lateran. in 2 col. eo. ti. Anto. de But. consi. 19. incip. quia hic agitur, in 2. col. Raph. consi. 187. incip. dominus bõ Signorus de la Schala, tunc dominus Veronæ, & Vincentiæ &c. V. G. Adde de ista clausula, pleno iure, Ruy. consi. 164. in 3. lib. 2.

plebibus verò, & alijs maioribus ecclesijs, secus est, vt in c. in plebibus. 63. dist. & per gl. in c. cum vos. hic alle. & no. ex hac glo. fm Domi. q licet ad Papā sit deuoluta collatio, tñ poterit epūs in illa ecclesia ponere commendatariū. & refert Fedet. de Senis idem tenere in suo tractatu permutationum. Sed hoc procederet in commenda quę tribuit simplicē custodiā, & curam fructuum sine libera administratione, quā pōt facere epūs donec prouidant ecclesię, p no. s. in tex. & in d. c. cū vos. vbi dr, q talis commenda nō tollit vacationem vel ius ɔferendi: secus in commenda, ex qua confert ius, & quæ vacationem tollit, quã non vr, q si est deuoluta collatio ad superiorē, possit epūs illam

8 facere. & ita vr hic fuisse de mente Io. An. s. & gl. hic. †In gl. in versi. necessitate, in prin. vnde dicebat Hosti. in d. c. dudum. & Inno. in d. c. si constiterit. q cum de iure quælibet ecclesia debeat habere suum prælatum, vt in c. cum non ignotes. de præben. quòd in omni ecclesia non dicitur posse fieri commenda sine dispensatione, per quam ex causa ius relaxatur. 1. q. 7. dispensatio. & causę cognitione interueniente, fieri debet. & idē tenet hic Archidi. & ex prædictis infertur q de iure communi nullus prælatus inferior ab episcopo possit dare ecclesiam in commendam, quæ tribuat titulum: & ratio est, quia prælatus inferior ab episcopo dispensare nō potest, nisi solum in casib. expressis in iure, vt dixit singulariter Inn. in c. a. s. de eo qui furtiuè. sed in commenda fienda requiritur dispensatio, vt s. pro quo facit et rō, nam de iure communi prouisio ecclesiarum spectat ad epm. 16. q. 7. oēs basilicę. & s. eo. sciant. in gl. & j. eo. q̃q̃. in gl. pe. Alij vero inferiores si habent potestatem conferendi, est de iure speciali, ex consuetudine, vel priuilegio. & ista dēnt strictè intelligi. si ergo in priuilegio non continet, q possit cōmendare, vel hoc nō est præscriptū, certe eis nō cōpetit. arg. c. auditis. de præscri. & no. in simili s. c. proxi. in glo. pe. & j. eo. cū ex eo. in glo. licèt igitur, & in cle. 1. de rerū permu. & sic sequit quod de iure cōi, cessante priuilegio, vel cōsuetudine, inferior ab epo commendare non potest in titulum, fm Io. de S. Georgio hic, & ita et sequit hic Do. qui ex prædictis infert, q licèt capitulum ex negligentia episcopi conferre possit, vt in c. 2. s. de conces. præbē. vel etiā ex delicto, vt in c. cum in cunctis. s. eod. tamen non poterit commendare, per no. in d. cap. cum vos. & in cap. cum in tua. & in cap. ex parte. s. de decimis. Postea verò vr sentire ɔtrium, dum dicit, q durante commenda nō currit tempus Lateranensis concilij illis, ad quos spectat collatio, vel pōtatio: vnde vr sentire, q quilibet ordinarius, ad quem spectat collatio, possit commendare, & ei non currat tps. In gl. fi. ibi, vel distingue. tene indistinctè, quod dicit glo. s. quia standū est huic rigori, vt non possit vltra commendari, fm Ioan. And.

9 †In ea. gl. in fi. tene menti ex gl. q commenda [a] nō expirat per

a mortē cōmēdantis. & idē sequunt, hic Doc. qd vr intelligēdū, fm no. in c. si gratiose. s. de rescrip. eod. lib. Extra gl. quærit, primò an clericus alterius diœcesis possit recipere, & acceptare hanc cōmendam sine licentia proprij epi. Io. And. hic, q sic. & in d. c. dudum. dicens tñ, q ad mandatum sui prælati cogetur illam

10 dimittere. & idem tenet Inn. in d. c. si constiterit. †Secundò quæritur, an sit gñaliter verum, q eadem idoneitas, seu maior requiratur in commendatario, sicut si conferatur in titulum. & dic, q sic in commenda ecclesiæ parochialis, vt hic, & s. p glos. in ver. sacerdotio. & idem vr in alijs ecclesijs. vnde non vr, q regulari possit commendari beneficium seculare, quia, cum commenda sit titulus canonicus, vt s. in glo. non vr, q possit fieri in habili, vt in c. super eo. s. de regularib. Et idem si ecclesia esset consueta conferri regulari, non vr, q possit commendari seculari, per no. in c. cum de bñficio. j. de præb. Et gñaliter posset dubitari, an defectus ætatis impediat, q non possit fieri commenda, sicut impediret, q non posset fieri vera collatio vel institutio. Et idē posset et dubitari, an ptās commendandi reguletur a ptāte conferendi. & vr in prædictis vtroq; casu, q sic. arg. c. cū singula. §. prohibemus. j. de pb. vbi bñficia consueta regi p monachos vnius monasterij, non possunt commitri per inferiorē a Papa monachis alterius monasterij. & loqnit ibi quibuscunque ecclesijs vel administrationib. Et idem vr velle hic Archi. in prin. dicens. q sicut legatus de latere non potest conferre ecclesias collegiatas, vt j. de offi. leg. c. pen. ita nec poterit cōmendare. & idem tenet s. Io. And. ex quibus vr q potestas commen

11 dandi reguleť a potestate conferendi. †Tertio quęrit. an legatus possit dare bñficia suæ prouinciæ in commendam: & dic, q sic, scilicet illa, q̃ conferre pōt, vt in c. 1. j. de offi. lega. Cum legatus

b in prouincia ɔcurrat [b] cū quolibet ordinario collatore, vt in d. c. 1. & ibi p gl. in fi. & ita est de mēte Arch. & Io. And. s. dum solum excludunt legatum, vt non possit commendare collegiatas vel pbendas, & alias ecclesias. de quib. in d. c. pe. In alijs er-

12 go poterit. †Quartò quęritur, an commenda facta per legatum expiret per mortem eius, vel finito eius officio. glo. hic in fi. dicit q non, dum vult, q commenda non expiret per mortē commendantis. de quo tamen dic vt nota. in c. præsenti. j. de offi. le-

13 ga. †Quintò quęrit, quid si eodem die episcopus contulit bñficium & legatus eodem die commendauit illud alteri, quis ex istis sit præferendus. & dic, q ille, qui fuit prior in tpe, si de hoc apparet, vt per gl. in d. c. 1. in fi. & no. in c. duob. s. de rescri. eo. li. Sed si de prioritate non apparet, an sit tunc præferendus, qui prius habuit possessionem, sicut dr in c. si a sede. j. de præb. An verò præferatur ille, cui est facta collatio, tanq̃ habens verum titulum & potentius ius. Commenda enim vr esse remedium extraordinarium & subsidiarium, vt est dictum s. in glo. in ver. necessitate. ergo vr, q debeat præferri remedium ordinarium, fm oo. per glo. in l. etiam. C. si tutor, vel cura. inter. & in regula factum legitimè. j. eo. lib. & ibi per Dy. Sed quod debeat præferri commendatarius, facit, q commenda tollat vacationem, & ius conferendi, & tribuat canonicum titulum, vt s. in gl. & no. in d. c. cum vos. cogita, & videreť, q debeat præferri, habens verum titulum collationis, tanq̃ hñs gratiam pinguiorem & ple-

14 niorem, vt d. c. si duobus. †Sextò & vltimò quærit, an commendatarius possit exercere omnia iura competentia ecclesiæ, rōne iurisdōnis, puta conferre bñficia, de quo est dictum s. Et an possit excommunicare. pro quo facit, qd no. in c. cum contingat. s. de foro compe. & ibi per Io. And. super gl. a. an scilicet sola possessio tribuat potestatem excommunicandi, de quo per Domi. in c. vt circa. s. eo. Et an possit commendatarius fm formam iuris alienare res ecclesiæ, stante necessitate vel vtilitate ecclesiæ. de quo hic per Archi. in fi. qui adducit aliquas rōnes pro & contra, & nihil determinat: vnde super his omnib. esset bene cogitandum, quia, vt dicit hic Io. And. materia commendæ non est per textus bene clara, & per Doct. etiam non reperitur bene declarata, vt patet ex prædictis. & vide ad hoc in d. c. is cui. & in c. pen. & fi. j. de sup. neg. præla.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Commenda non expirat. Adde Rotam decis. 345. in antiquis, & per Fede. de Sen. in tractatu permutationum. q. 15.

b Nic. Supe. Concurrat cum quolibet ordinario. Adde tex. & gl. in c. 2. de offi. ord. lib 6 & per Doc. in c igitur. 23 q. 2.

V. G. Legatus, q possit facere constitutiones in prouincia, Cor. consi. 121 videtur, litera C. lib. 3. Nisi in reseruatis vel prohibitis. Alex. consi. 16. Vbi multa adducit, lib. 4.

SVMMARIVM.

1. *Comparere quando quis tenetur personaliter, & non per procuratorem.*
2. *Vacationis verbum simpliciter prolatum cōprehendit omnē modū vacādi*
3. *Fraudare non videtur qui fraudando fraudem excludit.*
4. *Iura loquentia de electione extenduntur ad collationem & prouisionem in his quæ possunt adaptari.*
5. *Notitia indubitata alicuius qualiter probetur.*
6. *Verba legis vel statuti debent intelligi secūdum vulgarem modū loquendi.*
7. *Præuenire quando quis possit terminum sibi statutum.*

CAP. XVI.

CVpientes. No. 1. ibi, regulares. casum, in quo regulares ęquiparant cathedralibus, & vide in c. pe. j. de of. le. Scdò no. ibi, immediata subiectio. duos casus, in quib. negotiū electionis dēt agitari in curia. & vide s. eo. in c. q̃uis. & in cle. cām. eo. titu.

1 Vltimò nota ibi, personaliter. casum in quo teneť quis personaliter cōparere & nō p pcuratorē: & sic pōt Papa cōpellere ad comparendū personalr. De inferiorib verò dic, vt in c. 1. j. de iu-

2 dicijs. & p Bal. in l. 1. ff. de procurato. †In glo. in ver. vacationib. idem Io. Mo. & Archid. ex quo nota, q verbum, vacatio simplr prolatum, comprehendit oēm modū vacationis, et in materia pœnali: qd no. ad c. susceptum. s. de rescri. eo. lib. In glo in ver. periculosis. in fi. no. ex gl. q tunc cessante cā cessat dispositio, qū cā est finalis: alias secus. qd no. ad c. cum cessante. s. de app. & vide in c. post translationem hic alle. & p gl. & Bar. in l. 2. ff.

3 donatio. †In glo. in ver. [a] malignantium. in fi. tene menti singu-

a lariter hanc gl. vt procedat etiam in foro conscientiæ, p quo facit, quia non vr fraudem facere, qui fraudādo fraudem excludit, vt l. cum pater. §. Titio. ff. de leg. 2. fm Io. And. facit etiam qd dixit notabiliter Inn. in c. cum olim. s. de resti. spo. dicens, q si tu habes rem meam, quam recuperare non possum, vel pper tuam potentiam, vel fraudem, vel quia deficiunt mihi pbationes, vel aliter, q tunc licèt in foro conscientię cū furari, vel alio quocun.

ADDITIO.

a Nico. Supe. Malignantium. Adde de materia istius in glo. Ioan. de Imo. in l. is qui. ff. de verbo. oblig.

quocūq; & secreto modo secuperare. Et per ratione͂ huius gl. infert Pe.de Ancha.ꝙ si tu mutuasti mihi 10.præsentibus testibus,quæ postea restitui sine testib.& deinde a me repetis & velis stare meo sacramento,ꝙ potero iurare non fuisse mutuatū, ex quo habeo ius in principali.de quo tamen dic, vt hic ꝑ eū, & Do.& vide per Archi.in c.nullus.hic alle.& per glo.in c. a.j. de confes.vide notabilites per d.Anto.in c.per tuas.in fi. ī. qui
4 fi ij sint legiti.†In glo.in ver.moderatione,in fi.no. pro habentibus potestatem moderandi statuta, vt possint pœnam apponere.In gl.in ver.electi.in prin.no.ex gl.ſm Domi.ꝙ iura ē͂t pęnalia loquentia in electione, extenduntur ad collationem & prouisione͂ in his,quę possunt adaptari. pro quo gl. in c.si post quam.j.eo.Et habet etiam locum iste tex.si appelletur ab interlocutoria iudicialiter lata in cā confirmationis,ſm Arch.& Io. And.In ea.glo in fi.idem Io.Mona.& Archi. & procedit quando ecclesia esset accessoria ipsi hospitali,vt per gl.in cle.per literas.de præben.& facit cle.quia contingit. de religiosis dom. Sed si pręsit quis ecclesiæ regulari principaliter,& hospitali accessoriè,& tunc habet locum iste tex.ſm Domi. notantem ex gl.quòd ē͂t sub verbo,ecclesiarum regularium,non comprehe͂duntur hospitalia,ē͂t religiosorum,in materia pęnali:licèt Lap. hic ɔ̄,per no.per Io.And.in c.admonet.super ver.personis.ī. de senū.& in c.a.in ver.ecclesia.ī.de restu.in integ. In glos. in ver. regularium,in fi.idem Io.Mo.& Archi.per quæ gl. in cle. vt hi qui.de ęta.& quali.& in cle.1.de præbe͂.nec ē͂t locum habet in his,qui non præsunt alicui ecclesiæ, sed ordini, vt in Generali ordinis minorum,vel similium , cum per illorum mortem ecclesia non vacet,ſm Dominicum. In glos.in ver. subiectio,ibi, ſm Garsi.idem Io.Mo.& Archi.& Imo.licet aliud velit hic Io. And.& Pau.de quo in c.si postquam,& c. si abbatem. j. eod.In ead.glos.ibi, non expresse. & hoc tutius est tenere,saluo quod hr̄ in d.c.quamuis.in fi.esto ꝙ Io.Mo.& Arch.aliud teneant,vt refert Do.notans ex hac glo.ꝙ iura pœnalia loquentia in appellatione,non habent locum in causa quæ transfertur per viā relationis,vel aduocationis,seu remissionis : quod no. pro sta-
5 tutis.†In glo.in ver.notitiam,in fi.idem Io.Mona.& Archi. & no.ex glos.qualiter probetur certa,& indubitata notitia alicuius.pro quo gl.in ver.notitiam.in cle.causam.eo.ti.& quod no. in c.cum contingat.ī.de rescrip.& glo.in l.Titio vsusfructus. ff. de condi.& demon.& tex.in l.pater decedens.ff. de administr. tuto.In glo.in ver.ex tunc. in fi.pꝛima solutio videtur bona, si verbum,absq; fraude,iungatur præcedentibus,ſm Ioā.de Fan. quasi velit,ꝙ si ante mensem elapsum nō arripiat iter , incipiat currere tempus arbitrarium finito me͂se: aliàs ex tunc incipiat
6 currere.& ita tenet hic Imo.†In glo.in versi.quomodo ibi, vulgares dietas. tene menti primò, ꝙ verba legis vel statuti , licèt sint composita a peritis , tamen debent intelligi ſm vulgarem
a & communem vsum loquendi, ª & secundum consuetudine͂ loci,& non secundum modum legalem,secundum Pet. de Ancha.facit gl.in c.nonnulli.ī.de rescri.& per Bas.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iu.facit glo.in l.2.in prin.ff.de ori. in. & in l.3. ff.de sesta. tute. & quod no. in c. ex literis,el t.de sponsa.& per Bal.in l.Titio centum.§.Titio genero.ff.de condi.& demon.Secundò no.ex glo.ꝙ constitutio loquens de dietis,debet intelligi de vulgaribus,si de hoc apparet:alias debet intelligi de lega-
7 libus,qn̄ ibi aliter se non habet consuetudo.†In ead.glo.ibi,in tempore,qd̄ iudex debet arbitrari.tene menti sing.ex glos. an ille, qui venit vel facit ante tempus debeat lucrari residuum te͂pus dilationis,quod præuenit, & an & quando possit quis præuenire terminum:hic per Do.& vide per Bart. in l.a filia.§.aliū no.ff.ad Trebel.quando sit,ꝙ finita causa dilationis , intelligatur etiam finita ipsa dilatio.& vide per gl. in ver. absumpserit. in clem.1.de vi.& hone.cle.& per Bar.in l.cum qui ante Kalendas.de ver ob.& vide in cle.2.de app.& per d.Anto.in c.significante.de appel.& per Bat.in d.§.alumno.& in l.2.ff.de re iud. & vide bonum tex.in c.oblatæ.ī.de appella.& per Innoc.in c. ex ratione.cod.titu.In ea.glos.in fi.no.ꝙ vbicunque iudex habet arbitrari dietas,vel secundum vulgares vel legales,semper debent dari aliqui dies ad quiescendum,inspecta qualitate personarum & temporis:quod est no. pro ambassiatorib. & alijs
8 similibus.†In gl.in ver.contingentibus.in fi. idem Ioan. Mon. & Archidia. Et noto primo ex glo. quòd obligatus ad comparendum instructus & ad producendum instrumenta,intelligitur de his quæ habere pōt. Alia verò poterunt produci in alio termino secundum Bald. Secundò no.ex glo.quòd qui tenetur comparere instructus , intelligitur super iam deductis in iudicio:non autem in his quæ possent de nouo deduci : quod facit ad no.in c.Nicolau.ī.de appella.

ADDITIO.

a Cellos. Loquendi. Adde quis dicatur communis , & vulgaris vsus loquendi Lanfran.de Ora.c.quoniam contra falsam.§.testium depositiones.nu. 103. versi quæritur vltra,& qd ibi no.in apo.in ver.cōis vsus loquendi. de proba. V.G. Adde,ꝙ communis vsus loquendi,debet probari. Goz.cons.31.Et cuiter. agendo,nu.11.& Dec.in c.1 de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum excusat a contumacia , & qui allegat impedimentum illud probare debet .*
Et impeditus debet mittere procuratorem, licèt excusetur a comparitione personali. nu.2.
3 *Mora an possit purgari quando pœna imponitur ipso iure.*
4 *Procedi vbi potest non obstante contumacia partium, an tunc circonducatur citatio.*
5 *Impeditus facere actum in certo termino, non excusatur , nisi protestetur quòd per eum non stat.*
6 *Probatio plena vbi a iure requiritur,debet fieri probatio legitima.*
7 *Impedimentum aliter probari debet quam per iuramentum.*
8 *Tempus a iure limitatum,an possit per iudice͂ prolongari, vel abbreuiari.*
9 *Impeditus ne possit constituere procuratorem,an excusetur .*
10 *Vt præmittitur,hæc verba quid significent.*

1 Quod si per viginti. †No. primò ibi, ꝑposita. ꝙ licet iusta cā & impedimentū excuset a contumacia, tn̄ non sufficit esse impeditum, nisi impedimentū allegeē & probetur.facit c.a. querelam. ī. de procurato.& c.si iustus metus.ī.de appellatio.& vide tex.notabi.in l.qui commeatus. ff.de re militari.vbi non sufficit allegasse impedime͂tum vel probare,nisi etiam probetur, ꝙ nisi fuisset impedime͂tum , quis comparuisset vel aliud simile fecisset,
a de quo ē͂s per Bar.in l.quæsitum.ff. de re iudica.† Secundò nota ibi,per procuratorem. ꝙ licet ꝑ ꝑ iustum impedimentū quis excusetur a personali comparitione, tenetur tn̄ mittere procuratorem instructum:nec sufficeret hoc casu mittere nuncium ad se excusandum,ſm Bal.& vide quod no.in d.c.querelam.& per Bar.plene in l.2.ff.de diuer.& tempo.præscri. Cessante vero postea impedime͂to tene͂ personaliter comparere, quia ę̄ntantum excusatus quis rōne impedimenti,q̄tum durat impedimentum & non vltra,vt hic dr̄.& vide in c.eo.j.de sent.excom. Vltimò no. ibi,pęna.ꝙ qn̄ constitutio ex certa cā repellit quem
3 a potestate probandi,dr̄ pęnalis,ſm Domi.†In glo.in ver.expectati,in fine. tene menti, & ita allegatur, ꝙ qn̄ pœna imponie͂ ipso iure,non potest mora purgari post terminum, siue terminus sit certus,siue incertus,sed ex arbitrio iudicis veniat declarandus.vide in l.qui ob rem.ff.de condi.indebi. & idem voluit gl.in ver.priuatus.in c.licèt can.ī.co. & vide in c. vt commissa. j.co.& per Bar.in l.in insulam.ff.de ver.obli. Secundò tene menti ex glo. ꝙ prohibitus ab appellando, vr̄ prohibitus a potestate
4 purgandi moram, vt hic per Do.†In glo.in ver.opponentes,in fi.no ex gl.iuncto tex.ꝙ vbi potest procedi non obstante contumacia partium, tunc non circunducitur citatio ob contumaciam vtriusque partis: imo punitur reus non comparens tanq̄ contumax,licèt actor fuerit etiam contumax.quod no.ad c.cōsuluit.ī.de offi.deleg.& ad l.post edictum.ff.de iudicijs.In glo. in ver.comparere.ibi,cognoscendum est.idem Ioan.Mona.& Archi.& no.ex glo. ꝙ si ex aliqua dispositione post terminum quis non debet audiri,ex eo quia non seruauit certas solennitates,tamen admittitur si velit probare, quòd causa sua nō erat talis,quæ includeretur sub illa dispositione, secundum Domi. & sic admittitur quis post terminum ad probādum illud, quo probato,minus non arctabat,secundum Bald. et vide alias per Bart.in l.1.§.1.ff.quod vi aut clam. Secundò no.ex gl.quòd si statutum arctat quem ad personaliter comparendum intra terminum ,non excluditur quin etiam post terminum possit mittere procuratorem ad se excusandum quod comparere non tenebatur. In ead.glo.in fi.idem Archidia.et Ioan.Mona.no. primò ex glo. quòd in causa electionum potest procedi non obstantibus ferijs,de quo etiam per glo.in ver.feriarum. in clem. sæpe.de verbo.significa. Secundò nota ex glo. quòd in dilationibus assignatis a iure computantur tam dies feriati q̄ non feriati,de quo per Innoc.in c.vltra tertiam.ī. de testibus. et idem est in dilationibus datis a iudice,vt in l.siue pars. C. de dilatio. Tertiò tene menti ex glos. quòd si a iure datur terminus ad faciendum id, quod fieri non potest die feriata , et vltra dies termini sit feriata,quòd non excusatur.posito ꝙ in aliam die͂ proximam non feriatam illud fiat,quia non debuit quis se arctare, de quo no.in clem.2.de appel.et per Bart.in l.2.ff. si quis cautio ni.et per Bart.in auth.ei qui.C.de tempo. appel. et per Bald. in l.2.C.eodem titu.In glo.in ver.petere,in fine.idem Ioan.Mon. et Archidi. et tene menti singulariter, et semper allegatur hęc

glo.vt

glo. vt sic euitetur iurium correctio. & idem voluit gl. j. in ver. priuatos. & facit quod no. Bar. in l. talis scriptura. de leg. 1. & in l. 2. ff. vi bono. rapto. 5 †In glo. in ver. proposita, in princ. no. ꝙ impeditus facere actum in certo termino non excusatur, nisi protestetur, ꝙ per eum non stat. de quo j. in fine glos. & per glos. in c. 1. & c. plerunque. ꝫ. de rescriptis. & ita posset limitari glos. no. in c. ex conquestione. ꝫ. de restit. spoli. & no. in l. 1. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. ope. nuncia. & in c. pastoralis. §. verum. de offic. ordina. & in c. si iustus metus. ꝫ. de appella. Pet. de Anch. intelligit istam glo. veram inquantum impeditus ᵃ ex defectu iudicis debet protestari. In eadem glo. in fi. no. ex glo. ꝙ licèt cautum sit pluries protestari, tamen vbi simpliciter requiritur protestatio, sufficit ꝙ semel fiat. facit l. Titia. §. vsuras. de lega. 2. & talis protestatio operatur durante impedimento: vnde si postea Papa sui copiam facit, & non potuit se præsentare, debet iterum protestari, cum prima protestatio nō impediat cursum sequentis temporis, secundum Archid. & Ioan. And. Secundò no. ex glo. quòd protestatio debet fieri congrua hora, secundū Ioan. And. facit l. si soluturus. ff. de solu. Item ꝙ in protestatione requiritur scriptura: sed hoc non est indistinctè verum, secūdum Doctores hic, & no. in reg. in generali. j. eodem libro, & per Barto. in l. non solum. §. morte. ff. de negotijs gestis. & vide in l. scire oportet. §. oportet. ff. de excusa. tuto. & in l. fina. C. de neg. gest. & Bal. in l. si quas. C. depositi. In glo. in ver. videbitur, in fine, tene menti, quòd vbi ab homine vel a iure datur terminus ad probandum, si postea discutiatur an exceptio sit admittenda vel non, & iudex stat in suspenso, tunc talis terminus nō currit, nisi postquam iudex declarauerit exceptionem admittendam vel non, secundum Domini. & idem tenet Bal. in l. 1. in princ. C. de iur. calum. & alleg. Specula. ita tenere sicut aliàs voluit glo. no. in l. post dationem. in clem. sæpe. de verb. signif. vide per Barto. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infe. post princip. & per Bal. in l. contra maiores. C. de inoff. testamen. & per Fede. in suo consilio. 226. quod incipit, Casus talis est, vacantibus, vide per Rotam in decisio. 208. quæ incip. item quod terminus. & per Specu. in titu. de dilationi. §. 1. versicu. sed nunquid 6 currunt. †In glo. in ver. fidem. in prin. no. ex glo. ꝙ vbi a iure requiritur ꝙ fiat plena fides, requiritur tunc legitima probatio: & sic non admittetur iuramentum in defectum probationis, vt est dictum in c. 1. ꝫ. eo. tit. & lib. & idem si requireret fieri fides, licèt non dicatur plena, vt per gl. in ver. in clem. constitutionē. 7 eod. tit. & in l. 2. C. quo. bo. †Item no. ex gl. iuncto tex. ꝙ impedimentum dēt aliter probari, q̃ per iurm: & hoc ideo, quia tractatur de magno præiudicio: alias sufficeret semiplena probatio & iuramentū, vt in c. cū Bertoldus. de re iudic. & in ca. querelā. ꝫ. de procu. & in c. ex literis. ꝫ. de resti. in integ. & in l. fi. ff. de fe. vnde concludit hic Imo. & Domi. ꝙ arbitrio iudicis relinquatur, vt sic arbitretur, an alia probatio faciliter possit haberi: & tunc non sufficiat iuramentum, nisi tanta esset honestas personæ, ꝙ videretē standum iuramento illius. Sed si aliæ probationes non possent de facili haberi, & tunc stetur iuramento. ar. c. veniens, el 2. de testi. & ad prædicta facit tex. ꝫ. in ver. videbitē, vt sic arbitrio iudicis relinquatur, ꝙ dicatē iustum impedimētū. & idem voluit Io. And. in c. 1. j. de do. & cōtu. vt arbitrio iudicis relinquatē: quę probatio sufficiat considerata qualitate personarum & facti. Bar. & Ang. in l. 2. §. quod diximus. ff. si quis cau. ꝙ fiat probatio per iuramētum vbi aliter non potest probari. & sic quando probatio est difficilis. Bald. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tu. dicit, ꝙ impedimentū dēt aliter probari quā per iurm. s. per cōiecturas, & indicia. alleg. l. 3. §. si ad diem. & l. q̃ cōmeatus. ff. de re mili. vide per Oldr. in suo cons. 83. & dicta in 8 c. 1. j. de do. & contu. †In gl. in ver. 15. in fi. idem Io. Mon. & Archi. & tene menti, ꝙ tempus a iure limitatum non potest p iudicem elongari vel abbreuiari: quando tamen assignatio termini datur à iure esset facienda per iudicem, vt in istis 15. dieb. tunce semper potest per iudicem abbreuiari vel elongari: licet tempus sit a iure limitatum, secundum Io. And. & in l. 2. & ibi per Bar. ff. de re iudic. & ita sequitur hic Imo. & Domi. de quo per Docto. in c. cum sit ꝫ. de appel. & in clem. 2. de ap. & no. in c. pia. j. de exce. & in reg. indultum. j. eo. lib. In glo. in ver. vel in b fi. no. ex gl. ꝙ alternatiua ᵇ resoluitur in copulatiuam, quando cadit inter extrema, quorum vtrunq; est necessariū in illa materia, de quo in l. si is qui ducenta. §. vtrū. ff. de re. du. & in cle. 2. 9 de vi. & hone. cle. †In gl. in ver. impedimento, in prin. no. ex gl. ꝙ sicut dominus excusatur ratione sui impedimenti, ita & ratione impedimenti contingentis in personam sui procuratoris, cùm impedimentum procuratoris non debet nocere domino. facit l. cum a matribus. C. qui pe. tuto. & no. in c. significante. ꝫ. de pig. & idem dicit hic Io. And. si electus fuit ita hic impeditus, ꝙ non potuerit constituere procuratorem. & vide hic p Domi. an impedito currat tempus vel sit necessaria in integ. restitu. de quo ēt not. in c. ex ratione. ꝫ. de ap. & per Barto. in l. genero. ff. de insa. & in l. 1. §. quod autem. ff. de iti. actuque pri. & in l. pen. ff. si quis testa. videtur tamen probare ista glo. ꝙ in pœnis, quæ imponuntur ipso iure propter impedimentum, ipso iure quis seruetur illęsus: secus in pœnis imponendis per sententiam, quia tunc sit necessaria in integ. resti. de quo no. in ca. ad probandum. ꝫ. de re iudi. sed si feratur sñia declaratoria erit 10 necessaria restitutio, vt in fi. huius gl. †In glo. in ver. præsentauerit, in fi. no. de significatione huius orationis, vt præmittitē, vt sic omnia expressa ꝫ. repetita intelligantur. quod est no. pro statutis. In glo. in ver. priuatos. ibi, contrarium, idem Io. An. & vide gl. in ver. ꝙ secus. in cle. 1. vt li. pendeo. In ea. glo. ibi, appellatio. idem Io. Mo. & Archi. & tene menti. & ita alleg. ꝙ licèt à pœ c na ᶜ legis non possit appellari, tū benè poterit appellari a sñia iudicis declaratoria, aliquem in pœnam incidisse. facit glo. in ver. vocata. in cle. fi. de censi. & vide per Bar. in l. eius qui delatorem. ff. de iu. fisci. & in l. fi. ff. de appel. recip.

ADDITIONES.

a V. G. Nota, ꝙ impeditus vt excusetur, quid requiratur. Cor. consi. 129. Primo as e sul tera Q. lib 2.

b Nic. Supe. Alternatiua. Adde c. extirpandę. de preb. c. decer. de immu. eccle. lib. 5. gl. in c. Cumana. de ele. Io. And. in c. vlt. de consue. Car. Zaba. in c. ex tua. in 2. opp. de fi. presby. idem Car. in c. mandato in opp. de procura.
V. G. Adde, ꝙ alternatiua resoluitur in coniunctam ex verisimili mente defuncti ad exclusionem substituti. Ruy. consi. 140 nu. 15. lib. 2. & consi. 6. nu. 1 lib. 3. & vide consi. 139 nu. 20. lib. 3o.

c Nic. Supe. Pœna. Adde gl. in l. obseruare. C. quo. appe. non reci. tex. in c. cum in cunctis de ele. Io. And. in c. præterea. de appe. Spe. Or. de recu. in §. vlti. ver. hoc non. Card. in cle. 1. in §. si quis. in vlti. q. de sequest. pos. & fru. & in l. si quā ff. de verbo. signi.

SVMMARIVM.

1 *Custodia rerum ecclesiæ ad quos spectet.*
2 *Expensæ quæ fiunt in electione & confirmatione electionis, de quibus bonis debent fieri.*
3 *Concorditer fieri quid dicatur.*
4 *Capitulum ecclesiæ potest accipere mutuum pro negotio electionis, etiam sine licentia superioris: quod mutuum prælatus soluere tenebitur.*

1 Ad hæc. †No. 1. ibi, capitulum. ꝙ in ecclesijs collegiatis, & inferiorib. a cathedrali, custodia rerum ecclesiæ spectat ad capitulum: & si talia bona essent de mensa prælati, vt hic patet. facit c. quia sæpe. j. eo. & no. per Inn. & Io. And. in c. 1. ꝫ. vt eccle. bene. secus tamen esset si capitulo posset imputari culpa in non denunciandu prælatum, repertū postea culpabilem per visitatores. & ita procedat quod not. Hosti. in c. ea quę. ꝫ. de sta. mo. & Archi. in c. præsenti. j. de offic. ordi. de quo articulo vide plene per Host. in c. cum venisset. ꝫ. de insti. & in c. verum. ꝫ. de fo. compe. & in c. cum olim. ꝫ. de maio. & obe. & 2 in d. c. præsenti. & per gl. in c. cum vos. ꝫ. de offi. ord. † Vlti. no. ꝙ a expensæ ᵃ fiendæ in electione vel confirmatione prælati, dēnt fieri de bonis pertinentibus ad prælatum tm̄, sm Io. An. intellige si bona prælati sunt distincta: alias debet prouideri, prout hic dr in tex. & gl. & vide quod no. in c. ex parte. & c. olim. ꝫ. de accu. & per Io. And. in c. vt præteriję. ꝫ. de ele. & per glo. in ver. 3 ad mensam. in clemen. 1. de exces. pręla. †In gl. in ver. concordē. in fi. tene menti, ꝙ de propria significatione vocabuli, illud dr concorditer fieri, quod fit nemine discrepante, de quo vide dicta in c. vbi periculum. ꝫ. eo. in gl. in ver. singulis. & per Io. Mo. in c. quorundam. j. eo. In gl. in ver. discreta. in fi. no. gl. ordi. quę alle. quomodo & qualiter debeant contribuere in expensis illi de vniuersitate, de quo per Bar. in l. 4. §. actor. ff. de re iudic. & per Bald. in l. 1. ff. quod cuiusque vni. no. & in l. etiam. C. de exec. rei iu. Et vnum membrum dimisit gl. hic quando scilicet expēsæ occurrunt tam circa bona distincta q̃ circa cōmunia: & tūc in illis conferunt illi de capitulo, & qui plus percipit plus sol- 4 uit sm ratam, vt dicit gl. hic in primo membro. †In glo. in vers. aliunde. in fi. tene menti ex gl. ꝙ pro negotio electionis prælati pōt capitulum ecclę vacātis recipere mutuum instāte excessitate, ēt sine superioris licentia: & ex tali mutuo obligatē futurus successor, sm Lap. facit glo. 12. q. 2. placuit. & ibi per Archid. & per Pau. in clem. 1. de re. eccle. & p Spec. in ti. de his quæ fi. a prela.

ADDITIO.

a Nic. Supe. Expensę. Adde quid de expensis fiendis in exequijs prælati vide per Card. Zaba. in c. vt præteritæ. in 1 q. de ele. idem Card. in c. bonæ, el 2. de ele. Abb. in disp. incip. Sempronius. Pet. de Perusi in trac. quæ sit canonicæ. ca. 13. Cald. consi. 1. & 2. in tit. de solu.
V. G. Adde, an expensæ in rebus hæreditarijs factæ ad vsufructuarium vel proprietarium pertineant, Ruy. consi. 206 nu. 31. lib. 2.

præl.in fi.& qđ no.per Io An.in c.j.ĩ.ne ſe.vac.& procedit hęc gl. qñ de facili nõ poſſet haberi ſuperioris autoritas, aľs ſecus, ſm Imo & vide in c.φ quibuſdã.ĩ.de fideiu.non tñ pñt pro negotio electionis alienari bona ad prælatum pertinentia,ſed ſolum fructus & redditus,vt 12.q.2.ſi qua de reb.ſm Archi. & Io. An.poſſet etiam tunc per capitulum,vacãte ſede,exigere charitatiuum ſubſidium a clericis diœceſanis, ſecundum glo. no. hic.quod no.ad c.conquerente.ĩ.de offi. ordi.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex poteſt committere examinationem teſtium in partibus vel examinare coram ſuo tribunali.*
2 *Offerens ſe paratum ſoluere an ſufficiat, vel an debeat actualiter offerre.*
3 *Actor ſi opponat de inhabilitate rei, & reus de inhabilitate actoris, prius diſcutiendum eſt de inhabilitate actoris,quàm de inhabilitate rei.*
4 *Obligatus ad comparendum cum omnibus iuribus & monumentis, an teneatur comparere cum teſtibus.*

Si veró. †No.j.ibi,electi.φ ſi electio eſt ſacta in diſcordia, tunc opponentes, vel ipſi electi ſolum tenentur 1 ad expenſas,non aũt ipſa eccleſia.† Scđo no.ibi,facienda commiſſione.ar.φ ſit in arbitrio iudicis, an velit examinationẽ teſtiũ ꝯmittere in partib.an corã ſuo tribunali: quod facit ad no. in c.præſentium.j.de teſt.& in c.2.j.de iudi.& per Bal.in l.iudices.& in auth. apud eloquentiſſimũ.C.de fi.inſtru.& vide no. in c.cõſtitutus.ĩ.de fideiuſ.& per Bal. in l.gratæ. C.de re.credi. 2 †In gl.in ver.ꝯempſerint,in fi.idẽ Arch.& no.ex gl.an ſit neceſſe,φ quis offerat ſe paratum ad ſoluendũ, vel debeat actualiter offerre.de quo ẽt per glo.in ver.ſingulis annis.in cle quia ꝯtingit.de reli.domi.& per Imo.in l.ſi mora.ff.ſolu.ma.& vide gl.in c.breui.hic alle.in l.j.C.ne li.ter.prouoc.per Bal. In gl.in ver.impotentiæ,in fi.idem Arch. & per hanc gl. tenuit Old.in q.25. φ ſi poſtulat exiſtens de ordine fratrum minorum, φ ipſi poſtulantes teneantur ad expenſas,ſm Domi.In gl.in ver.vnicus,in fi.conclude, ſecũdum Paulum, quòd ſi vnica electio eſt in concordia celebrata,nunc venire debent opponentes,ſi autem eſt vnica in diſcordia celebrata,& idem,ſed ſi duæ ſunt in diſcordia celebratæ, & tunc pro qualibet parte venire debent duo inſtructores, ſed opponentes venire non tenẽtur, vt vult 3 glo.hic & benè,ſecundum Dominicum.† In gl.in verbo,compareant,in principio. idem Ioan. Mona.& Archidia.& not.ex glo.ſecundum Dominicum, quòd ſi actor opponit de inhabilitate rei,& reus de inhabilitate actoris, prius diſcunẽdum eſt de inhabilitate actoris, quàm rei, & prius etiã cognoſcetur de inhabilitate procuratoris actoris,quàm rei.de quo per Ioannẽ Andream in c.nonnulli.ĩ.de reſcriptis.& no.in c.cum a nobis. ĩ.de exceptioni. In eadem glo.ibi, cùm nobis olim. no.glo.& idem voluit in c.vt circa.in verbo,interdictam.ĩ.eodem.In ea. glo.in fine.vide hic per Domini.dicentem,quod licèt canonicus non poſſit agere de contemptu prædeceſſoris, vt no. in c. quòd ſicut ĩ.eodem.poterit tamen opponere de his,quæ concernunt ius eccleſiæ,vel ipſius canonici ſubſtituti. & ſic in terminis iſtis admittitur ſucceſſor in canonicatu,vt hic per eum. 4 † In glo.in verbo,alibi, in fine.facit quod no.in c. cum olim ĩ. de priuilegijs. in.glo.2.& tene menti ſingulariter ex glo.quòd obligatus ad comparendum cum omnibus iurib.& monumentis cauſæ,nõ tenetur comparere cum teſtibus, quod procedit, niſi teſtes eſſent iam examinati,quia tunc bene debent produci eorum atteſtationes, vt eſt textus notabilis in c. coram. ĩ.de reſtitu. in integ. & ita limitatur glo. hic. & vide per Rotam in deciſione.218. quæ incipit, Item licèt pro inſtrumentis. vbi tenet per hanc glo.quod ſi opponatur, ſigilla non eſſe authentica,vel conficientem inſtrumentum non fuiſſe notarium,tunc pro his dabitur dilatio ad probandum extra curiam, ex quo debet fieri probatio per teſtes,ſecundum Dominicum.

S V M M A R I V M.

1 *Suſpenſus a beneficio ſi,tempore ſuſpenſionis adminiſtrat, an ſit ipſo iure priuatus.*
2 *Conſtitutio,ſi excludit aliquem a proſecutione cauſa, dicitur eſſe pœnalis.*
3 *Arctans ſe ita,vt non poßit comparere in termino, non excuſatur.*
4 *Suſpenſus a beneficijs, an ſit ſuſpenſus ab officijs.*
5 *Priuatus perpetuò aliquo beneficio, vel officio ſua culpa, an & quando poßit illud recuperare.*
6 *Negligentia electi præiudicat eligentibus, vt non poßint petere confirmationem.*

1 Ver.cæterum. † Nota primò ibi, ſint priuati. quòd ſuſpenſus a beneficio,ſi durante ſuſpẽſione adminiſtrat,eſt ipſo iure priuatus.facit c.j.ĩ.eo.tit. & lib. quod procedit in caſu iſto,regulariter verò non eſſet priuatus, vt voluit glo.no.in ver.ſuſpenſus.in clemen.2.de vi.& honeſt. cleri.dicens,φ ſolum tenetur ad reſtitutionem fructuũ. ex quo infertur, quod per ſuſpenſionem a beneficio nõ priuatur quis titulo beneficij,ſed adminiſtratione.& vide in c.ſicut.ĩ. de co-2 ha.cle.†Vlti.no.ibi,pęna.φ ꝯſtitutio dr̃ pęnalis, ſi excludit quẽ a proſecutione cauſæ.ſic ĩ.in §.quod ſi per viginti.In gl.in ver. electionis,in fi.idem Archi.pęna m̃ huius decre.habet locum in cathedralib.& regularibus eccleſijs.arg.c.ſtatutum.j.eo.ſm 3 Io. And.de quo in c.quam ſit.ĩ.eo.In glo.in ver.commodè.† In glo.in ver.octo dies.in fi.tene menti,φ aſtrictus ad comparendum in certo termino,nunquàm excuſatur ratione impedimẽti ſuperuenientis,quãdo tantum ſe arctauit,φ nullo modo cõmuniter comparere potuiſſet,de quo per Inn. in c. ex ratione. ĩ.de appel.& per Bal.in auth.ei qui.C. de temp.app. In glo.in ver.culpabiles.ibi,verbum, culpabiles. no. φ citatus ab homine vel a iure ſi conſtituit procuratorem ad comparendũ in termino,& ſit contumax,tunc non punitur dominus vt ꝯtumax, ex quo ſibi nulla culpa poteſt imputari, alias ſecus, puta ſi dominus potuit veriſimiliter cogitare, procuratorem negligentem,ſm Domi.quod no.ad l.cum filius.§ fi.ff.de verb.oblig.& ad l.ſi procuratorem.§.tutores.ff. manda.& ad no.in c.j.ĩ.vt li. non conteſt.In ea.glo.in fi.idem Archid. & vide per Ioan.An. in c.ſignificaſti,el 2.ĩ.de homici.in ver.quid ſi.& vide per Bar. in l.ſi in rixa.ff.de ſica.& hic per Dom.In gl.in ver.totaliter,in fi.idem Ioan.Mona.& Archidi.notantes de hoc verbo, totaliter,quod dicit excluſionem,non ſolum ab opponendo, ſed etiam ab allegando, ſecundum Bal.In glo. in ver. excludentes, in fi.idem Archidia.pro quo clemen. conſtitutionem. eo titu. 4 † In glo.in ver.beneficijs,in princi.no.ex glo.φ ſuſpenſus a beneficijs non intelligitur ſuſpenſus ab officijs, & ſic poteſt officiare eccleſiam & poteſt ad hoc cogi, licèt non percipiat fructus,debet tamen interim habere ſuſtentationem,vt in c.cum Vintimien.ĩ.eo.& no.in c.pen.ĩ.de cle.non reſi.& in c.ti.ĩ.de verb.ſigni.& reſiduum debet conuerti in vtilitatem eccleſiæ, ſm Io.An.In c.gl.in fi.nec poſſent ſuſpenſi,durante ſuſpenſione,permutare beneficia,ſm Io.An.in c.j.j.de re.permu. & per gl.in cle.j.de pę.in ver.obtinẽda.Et an interim poſſint acceptare beneficiũ vacans,qđ expectant,tenet hic Domi.φ ſic, cũ acceptatio ſit actus extraiudicialis,ſm gl.in ver.valebat,in cle.j.j. de ꝯcel.præbẽ.cũ ẽt valeat acceptatio beneficij facta per excõicatũ,vt tenet Rota in deci.397.quæ inci. itẽ φ acceptatio. Non tñ ipſis ſuſpẽſis poſſet per executorẽ interim ꝯferri beneficiũ, ſm Rotam ibi.imò ſi dicta gra eſſet impetrata,durante ſuſpenſione non facta de ea mẽtione,eſſet ſubreptitia,ſm Imo.& Domi.& vide plenius,quod no.in c.capitulum.ĩ.de reſcrip. In gl. in ver.ſuſpenſos,ibi,non euitat.idẽ m Arch.& no.φ epi incurrunt pęnas impoſitas a iure,dummodo non ſit pęna ſuſpenſionis.& idem voluit glo.in c.ſciant.ĩ.eo.In ea.glo.ibi,nuper.tene menti glo.ad limitationem d.c.nuper. vt nõ habeat locum in ſuſpenſione.Sed Innoc.contra in c.2.ĩ. de ſolu.& idem glo. in c.non ſolum.in fi.j.de reg.& 16.q.7. ſi quis deinceps. Quare dicas,φ aut ſuſpenſio inducta a canone eſt ad certum tempus, & tunc procedat glo.hic,vt inferior a Papa non abſoluat.ſi verò non ſit aliter determinatum tempus,tunc poterit epũs abſoluere,ex quo ſuperior non reſeruat ſibi abſolutionẽ. & ita procedat opi.Inno.& ita tenet per glo.ordi.& ſingu.in ver.excõicanonis ſnia,in cle.j.in fi.de hær.& dicit hic Pau.φ ſi a iure imponatur pęna perpetuæ ſuſpenſionis,tũc non poſſet epũs abſoluere,cùm habeat effectum priuationis.& idem voluit in cle.j. de re.eccle.facit.c.frater.16.q.j. Qn autem in ſuſpenſis ſit neceſſaria abſolutio,vide per glo.no.in ver.donec.in cle.j. de hære. In ea.glo.in fi.idem Io.Mo.& Archi.& intellige ſm Domi.qñ electus non potuit a prin.habere notitiam cauſæ. ob quam renunciat nunc aľs ſecus. Econtra verò ſi electores præſentauerunt debito tpe & ſeruauerunt diſpoſi.huius c.ſed ipſe electus non ſeruauit,tunc tenet electus ad expenſas per eos factas,ſm Io.An. In gl.in ver.perpetuò,in fi.idem Io.Mo.& Archi.& no. 5 ex glo. † φ priuatus perpetuò beneficio vel alio officio, ex ſui culpa,nõ põt illud ẽt ex noua collatione recuperare,niſi ex diſpẽſatione Papæ.& idẽ de notarijs vel Doctorib.ex delicto priuatis, vt p Bal.in l.ſi manumiſſ. C.de li.& eorũ li. & in l.2.C.de vẽ.li.In gl.in ver.ꝯdicẽtũ.ibi,deſeruiret eccłiæ.no.ar.ſm Bal.vt excuſet villa vel caſtrũ obligatũ ad mittendũ aliquos in exercitũ,ſi i eo ſint ita pauci hoĩes,φ nõ ſufficiãt ad cuſtodiã caſtri.In gl.in ver.priuent.ibi,cũ ſit pęnalis.no.ſing.ex gl.φ in mã pęnali nunquam eſt fiẽda repetitio verborum, vt pęna cõmittatur, & ſic præcedentia non trahuntur ad ſequentia, vel ecõtra.pro quo gl.in ver.petere.ĩ.in §.quòd ſi per viginti.quod no.ad materiam Bar. in l.prætor. ff.vi bo. rapto. & in l.in repetendis.de leg.

leg.3. In glo.in ver.contumacia.in fi.no.glo.ordi.in casib. in quibus iudex suppleat de facto, de quo etiam per gl.in c.bone.hic all.& per Bar.in l.4.§.hoc autem.ff.de dam.infe.†In glo.in ver. nullu.in prin.eo aut negligentia electi bene preiudicat eligentib. vt nõ possint petere confirmationẽ, sm Io.An.& Lap.dicentẽ, eligẽtes posse appellare a snia lata cõ electũ, & pderit electo si obtineat. Et qn sit q snia lata cũ eligentib. preiudicet electo, vel eõ, dic, vt hic in glo.& per Ioan. An.in c.dudũ, el 2.š.eo. & hic per Domini.& per Imo.in c.quod sicut, in fi.š.eo.titu.

ADDITIO.

a Vinc.G. Negligentia prælatiin qbus noceat ecclesiæ Ruy.cõsi.163 nu.7 li.5.

SVMMARIVM.

1 *Eligi non potest ad episcopatum patiens defectum in ordinibus vel ætate, sed debet postulari.*
Et quis dispenset super hoc.nu.2.
3 *Constitutio disponens super vno correlatiuo, extenditur ad aliud.*
4 *Statutum si dicat quòd pro vno delicto imponitur pœna, quæ imponitur pro alio &c.*

Deniq; †No.j.q patiẽs defectũ in ordinib. vel ĩ ætate nõ põt eligi ad epatũ, sed dẽt postulari, ad inferiora verò bñficia bñ cadit electio, vide no.in c.licet canon.š.e.Scdò no.ibi, a gra, ar.q ex postulatione nullũ ius q̃rat ipsi postulato, ex quo hoc depẽdet a gra. In gl.in ver.& aliqui in fi.tene mẽti. ex gl. q dictio, &, pprie sumpta, stat copulatiuè, lz sm subiectã mãm possit poni expositiuè.facit gl. ĩ.e.15 q. & in c.j.ĩ de pẽ.in fi.†In gl.in ver.vel ætate.in fi.no.gl.ord. qs dispẽset cũ patiẽte defectũ in ætate.& q d de patiẽte defectũ in natalib.& vide dicta ĩ d.c.licet canõ.& no.in c.j.& fi.š.de fi.psb. In gl.in ver.obligati.ĩ fi.de epis verò q renũciauerũt, an sint postulãdi. vide p Io. An.in c.post trãslationẽ, in gl.2.š.de renũ.†In gl.in ver.veteris, in fi.& dicit hic Io.An.tutius eẽ tenere, q postulantes teneantẽ mittere instructores.& no.ex gl. q cõstitutio disponẽs sup vno ex correlatiuis extẽdit ad aliud.& vide qd no.in c.cũ causa.š.de emp.& ven.& in l.fi.C.de indi.vid. In gl.in ver.instructis, in fi. no.ex gl.q cõstitutio penalis extẽdit ex idẽtitate rõnis in ipsa cõstitutione expssẽ, de quo ĩ.c.in c.cõstitutio.& in cle.j.e.ti.p gl.in c.j.ĩ.de tẽp.or.†In gl.in ver.silis in fi.no.gl.ad statutũ, dicẽs, q p vno delicto iponat silis pena, q̃ imponit pro alio delicto, q si nõ põt cadere illa pena, dẽt imponi illa q̃ magis põt adaptari, de quo per gl.in c.si cõpromissarius.ĩ.c. & p Bal. in auth.sed nouo. iure.C.de ser.fu.& plene no.in reg.nemo põt.in 6. In gl. in ver. gra.in fi.vide per Arch.in c.2.š.e.ti.& h.tenentẽ q si fiat postulatio a duplo maioris partis, innititur iuri & gratiæ.de quo hic per Io. An. In gl.fi.ibi, expensis.quod procedit etiam in mẽdicante, sm Io.An.in addi.Spec.in tit.de expen.§.j.ver.de expen. & tenet Oldr.in consi.25.& Imo.hic, vt h c per Domi.

ADDITIO.

a Vinc.God. Nota tu, quòd dictio, &, ponitur inter diuersa, Thom.Gram.in decis.4.n.mc.2.

SVMMARIVM.

1 *Sanctus si occidatur in ecclesia, an sit opus reconciliatione.*
2 *Donatio si fit alicuius ciuitatis, populus debet consentire, quia dominus non potest eos subijcere alteri sine eorum consensu.*
3 *Donatio facta a Constantino Papæ Siluestro, qualis fuit.*
4 *Sedes Romani Pontificis non potest transferri de alio loco quàm Roma.*
5 *Obliuio non præsumitur in facto notabili quantumcunque antiquo.*
6 *Nepotis appellatione, an veniat filius fratris.*

CAP. XVII.

Fundamenta. †No.primò ibi, cõsecrarũt, at. q si Sanctus in ecclesia occidat, non sit necessaria recõciliatio.imò dicit hic Archi.per hũc tex.q si Sanctus occidat in ecclia nondu cõsecrata, inducit cõsecratio ipsius ecclesiæ.de quo hic per Io. And.& per gl.in c.vnico.ĩ.de cõse.ecclesiæ. Scdò no.ibi effecta. q ecclesia Beati Petri dr ecclesia Romana, & caput aliarum ecclesiarũ. Sed certè ecclia S. Ioannis dr esse maior in toto orbe, & Apostolica Sedes nuncupat, sm Arch.& Io.An.ponentem an ecclesia S.Petri sit diœcesis Romana.& quẽ sint ecclesiæ parochiales in vrbe.†Tertiò no.ibi, populo.q si fit donatio alicuius ciuitatis vel loci, debet populus illius ciuitatis vel loci consentire, qa nõ põt dñs, inuitis subditis, eos subijcere alteri dño, de quo per gl.ordinatiã in l.inuitus.ff.de fideic. lib. & per Bal. in l.debitor.C.de pac.& per Inno.in c.2.š.de ser.non ordi.& dicit hic Io.An.q populus est collectio nobiliũ, plebs verò ignobilium.†Quartò no.ibi cõcedendo, cõ asserentes q donatio a facta per Constantinum Romanæ ecclesiæ, fuit reassignatio, & non cõcessio de nouo. Sed cum talis donatio fuit facta Dei miraculo, vt hic dr, certè reuocari nõ poterit, quia, quẽ spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, vt in c.licet.š.de regula.quod tenet hic Bal.& Io.An.de quo 13.dist.ego Ludo.in clem. Romani.de iureiu.& per Doct.in proẽ.ffotum.& C.†Quintò no.ibi, institutit, sm Archid.q Sedes apostolica non potest in alium locum quàm in Romam mutari, vel trãsferri.facit 33.q.j.rogamus. vnde non potest Papa sine iustissima causa in alio loco quàm in Roma se transferre, fuit enim diuinitus collata sedes apostolica in vrbe, vt hic dicitur & in c.per venerabilem.§.rationibus. š qui filij sint leg.vide Io.And.in mercu.sup er data 6.lib. & ibi no.in prin.†Sextò no ibi obliuio.q in facto notabili quantumcunq; antiquo, non præsumitur obliuio.facit c.cum illorum.š. de senten.excom. Septimò no.ibi, destructio mœnium.q ex destructione mœnium, & ædificiorum cognoscitur minor status ciuitatis.vnde aliàs dicitur q Romã, quãta fuerit ipsa ruina docet.†Vltimò no.ibi, nepos.quia procedit etiam si sit collateralis, sicut est filius fratris, sm Ioã.An.ex quo dicto tene menti, q appellatione nepotis, venit etiam filius fratris, etiam in materia odiosa, & pẽnali, sicut hic.in c.j.ĩ.de scisma.& c.tua.š. de cõsangu.& affin.& ita etiam accipitur secũdum cõmunem vsum loquendi, qui sequendus est, vt in c.ex litteris.el j š.de spon.secundum Io.And.dicentem, q ita cõmuniter accipitur in canonibus, & in vsibus feudorum, vt in titu. qui. imo. feu. amitt. §. item si frater. In legibus verò cõmuniter accipitur nepos pro descendente ex filio vel filia.vt l.j.§.2.& l.3.in fi.ff. de gradi.sm Ioan.And.& ita etiam esset dicendum, & idem quando materia est pẽnalis, vt consuluit Dyn.vt refert Bald. in l.j.C. de succes.edi.licẽt multum obstet dictum Ioan.And.hic. Et ex prædictis infert, si pater recipit emphytheusim pro se & filijs & nepotibus suis, an includatur filius fratris? & dicta Ioan. An.š.faciunt, q sic: contrarium tamen tenuit Ang.in l.si dotali.ff. solu. mat.quia filius fratris non est propriè nepos.l.liberorum.§.sed q Pamph.ff.de verb.signi.de quo tamen no. in c.j.ĩ. de scisma. per Doct.in c.2.š.de arbi. In glo.in ver.fratres.in fi. tene menti glo.& ita alle.& idem voluit in c.j.ĩ.de offi.lega.& dictum fuit š.in salutatione huius libri. In glo.in ver. Princeps, in prin.no. glo.& vide per glo.in ver.Regum, in clemen.j.de baptis.

ADDITIO.

a Nic.Sup. Donatio. Adde tex.iuncta gl.in ver.Constantinum, in cle.1.de iureiur.tex.in c Constantinus 96.dist.Bal.in proẽ.feu.Io.de Imo.& Alexan.de Imo.in rub.ff.de ver.oblig.

Vinc.G. De huiusmodi donatione scribit Vgo de offic.qua. prælat. de dona. Const.eccl quod habetur in lib.8. trac.fol.95. nu. 1.cum seq.

SVMMARIVM.

1 *Officiales temporales ex sola electione habent ius administrandi.*
2 *Delictum patris nocet filio in amissione feudi.*
3 *Ciuium appellatione qui veniant.*
4 *Aduenæ qui dicantur esse.*

Quod si secus. †Nota primò ibi, intromiserint. q officiales temporales ex sola electione sine alia confirmatione, habent ius administrandi in officio, secundum Domini.de quo in c.auaritiæ.š.eo.& per Docto. in c. fi.š.de iudi.& per Bar.in l absenti.ff.de dona.†Secundò no.ibi, eorum posteros. q in amissione a feudi delictum patris nocet filijs, de quo per Bar.in l.j.ff.de bo.dam.& per Bal. in l.liberti. C.de ope.lib.& per Dyn.in regu.non debet.eo.lib. Tertiò no. ibi, irrita.q gesta per inhabilem, etiam a subditis toleratum, ipso iure non valent & vide in l.Barbarius.ff.de offi.prẽto.& per Bar.in suo tract.de tyranno.& in l.decernimus.C. de sacrosan. eccle.& ibi per Bal.†Quartò no.ibi, qui ex ipsa.q appellatione ciuium, veniunt tantum illi qui sunt oriundi de ciuitate, quod est verum quando ita exprimit in constitutione, aliàs venirent etiam illi qui haberent ibi domicilium, sm glo. in c.statutum. in §.cum verò.š.de rescrip.eo.lib. Qui autem dicantur ciues originarij, vide per Bal.in l.si non speciali.C.de testamen.†Quintò no.ibi, aduenæ. q appellatione aduenarum, non veniunt incolæ, seu continuè habitantes, facit quod no.in l.incolæ.C. de inco.lib.11. Sextò no.ibi, aut etiam. quòd ciuis adeptus comitatum extra territoriũ suæ ciuitatis, non propter hoc desinit esse ciuis: qd pcedit, nisi appareat mutare domiciliũ, vt per Bar. in l.assumptu.ff.ad munici. Vlti.no. ibi, territorium. q licet castra sint

ADDITIO.

a Nic.Sup. Amissione. Adde Abb.in c.2.de feu.Bar.in l.cum.ff.de interdi.

sint ciuium alicuius ciuitatis, tamen, qñ sunt extra districtum ciuitatis, nõ pertinent pp hoc ad ciuitatẽ, nec sunt ei subiecta, vel de eius districtu, licèt dñium sit apud ciues eiusdẽ ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio concepta in casum negligentię non includit casum facti, licèt nulliter.*
2 *Tempus ad eligendum quale sit in ecclesijs cathedralibus, & inferioribus.*
3 *Eligere qui teneatur non dicuntur negligentes, dummodo eligant talem in quem possit cedere ius dignitatis.*
4 *Capitulum an succedat in collatione beneficiorum, quæ spectant ad episcopum ratione negligentię inferiorum.*

CAP. XVIII.

Qvamquam. No.1.ibi extendendũ. ꝙ iura pęnalia loquẽtia in certo casu, nõ debent extendi ad casum nõ expressum, licet sit similis: facit c.statutũ.j.eo. † Secundò no.ꝙ constitutio ꝯcepta in casum negligẽtiæ, nõ icludit casum facti, licet nulliter, ẽt si tale factum sit delictũ. & sic ẽt in pęnalib. nõ sunt paria aliqd nõ esse factum intra terminum, vel esse factũ, tñ nulliter, de quo in c.si electio.j.eod. & in l. si quis legatũ. ff.de fal. Et qualiter probeẽ negligentia, vide Pau.in cle.in plerisq;. de ele. & p Bal.in l.1.C.de his qui.vt indi. & vide glo.no.in ca. si clericus.j.de pręb.tenentẽ, ꝙ iudicis arbitrio relinquiẽ, qñ dicaẽ quis fuisse negligens vel nõ. Vlti.no.ꝙ statutũ & ꝯstitutio loquẽs de ecclesijs cathedralibus non includunt inferiores ecclesias, ſm Dñi. sic & eꝯ, iura loquẽtia de inferiorib. ecclesijs nõ includũt cathedrales, vt hic in gl. & in gl.fi. In gl.in ver.cathedrali, in fi. no.ꝙ licet aliqua æquiparentẽ quò ad certũ casum, tñ statutũ in vno nõ extendiẽ ad reliquũ in alijs casib. facit glo.in cle. ꝯstitutionẽ.j.de reg. † In gl.in ver.debitũ, in fi. dic vt ibi no. & hoc tp̃s triũ mensiũ bẽt tñ locũ in ecclesijs cathedralib. & regularib. In inferiorib. vero danẽ sex mẽses ad eligendũ, qđ tp̃s est vtile, quia non currit impedito vel ignorãti, ſm Archi. In glo. in ver. eadẽ in fi. no. hanc gl. pro his q̃ dicta fuerũt in c.vt circa.ȝ.eo. in gl.2. licet tex. hic ibi, eligẽdi p̃tãs, & ibi, eadẽ, faciat ꝙ solum deuoluat p̃tãs eligẽdi: sed dic vt ibi, & in c.si postq̃.j.eo. & ibi per Io. And. † In gl.in ver.deuoluẽ.ibi, cum nostris. Inn. ibi tenuit ꝙ non dicanẽ negligẽtes, dũmodo eligant talẽ, in quẽ cadere possit ius dignitatis, ẽt si sit homici. alias secus, puta si elegerũt oĩno illiteratũ infantẽ, vel mulierẽ, ſm Io.An. de quo p eũ in d. c.cũ nostris. In ea.gl. in fi. no. ex gl. ſm Bal. ꝙ qñ ꝯcurrũt duę causæ, tũc finalis est attẽdẽda. facit gl. in ver. periculosis. in c. cupiẽtes. in prin.ȝ.eo. & vide tex. no. Insti. de nup. in §. affinitatis. † In gl. in ver. secus, in prin. Quid si vacat eccl̃a cathedralis,ᵃ an vacãte sede succedat capitulũ in p̃tãte prouidendi bñficia deuoluta ad ep̃m p negligẽtiã vel delictũ inferiorũ. Ioã. Mon. hic ꝙ nõ, p no. in c.1.j. ne se. vacã. p quo facit dictũ Inn. in c. cũ in cunctis.ȝ. eo. dicẽtis, ꝙ si ep̃s negligit vel male cõfert bñficia ad eũ deuoluta, non succedit capitulũ in illa p̃tãte, licet succederet si iure ordinario spectaret ad ep̃m, sed Io. An. in his tenet hic ꝯiũ. io d. Ant. in d.c. cum in cunctis. io §. fi. sic cõcludit, ꝙ quædã sunt, q̃ deuoluunẽ ad ep̃m ex iure accidentali, in quib. tribuiẽ noua iurisdictio, sicut est in feudalib. & in istis nõ succedit capitulũ. & ita pcedãt no. in c. verũ.ȝ. de fo. cõpe. Quędã sunt quę deuoluunẽ ad ep̃m iure accidentali, in quib. nõ tribuiẽ noua iurisdõ, sed pp gñalẽ iurisdõnem quã habebat ep̃s in diœcesi illa, exercet, vt est in bñficijs q̃ subditi negligũt ꝯferre: & in istis succedit capitulum, si sedes vacet. & ita pcedat dictũ Io. An. hic. Sed si nõ vacet sedes, sed ep̃s negligit vel delinquit. & tunc ad capitulũ nõ deuoluẽ hæc p̃tãs. & ita procedat dictũ Io. Mon. hic & Inn. in d.c. cũ in cũctis. & ita residet hic Dñi. Sed certe tenere vr̃ indistinctè, qđ dicit hic Ioã. And. quia tex. in d.c. cum in cũctis. in fi. simpliciter, & indistinctè loquitur, ꝙ redijt hæc potestas ad capitulum. & ita tenet Imo. in d.ca. cum in cunctis. in fi.

ADDITIO.

a Nico. Supe. Cathedralis. Adde Paul. in tractatu de potestate.cap. sede vacan.

SVMMARIVM.

1 *Alternatinè loquens dicitur indeterminatè loqui.*
2 *Dispositio noua declarans ius antiquum, in quibus casibus habeat locum.*
3 *Clausula, non astringens se ad omnia probanda, quem vigorem habet.*

CAP. XIX.

IS qui. No. 1. ꝙ repellendus est a potestate probandi exceptionem, qui excipit, non seruata forma a iure data: sicut ergo ineptè agens repellitur, ita & ineptè excipiens. facit l.1.§. Laben. ff. de flu. & p Bar. in l.1. ff. de excep. & cui incumbat onus probãdi, an neganti, vel affirmanti formam esse seruatam, hic p Archi. tenentem, ꝙ ipsi excipienti. & facit qđ no. Inno. in c. super his.ȝ. de accu. & hic per Dñi. † Secundò no. ibi, nõ simpliciter. ꝙ qui alternatiuè loquitur non dicitur simpliciter loqui, sed indeterminatè, quod facit ad statutum disponens simpliciter respondere positionibus. de quo not. in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & postu. & per Bar. in l.1.§. si quis simpliciter. ff. de ver. obl. & in c. firmiter.ȝ. de sum. tri. † In gl.2. in fi. no. ex gl. ꝙ noua dispositio declarans ius antiquum, habet locum in omnib. casibus, in quibus habet locum ius antiquum, licet noua constitutio strictius loquatur. facit glos.j.c. proxi. In gl. in ver. ad sedem, in fi. facit c. procura. c. constitutio.j. eod. & cle. constitutionem. eo. tit. Nec ob. tex. hic, quia loquitur narratiuè, licet c.1.ȝ. eod. loquatur tantum in appella. ad Papam interposi. de quo hic per Ioan. And. In gl. in ver. audiendus. in fi. imo nec etiam super exprimẽdis, vt in d. cle. constitutionem. in fin. nisi in casibus exceptis in d.c. vt circa. §. super. ſm Lap. hic. In gl. pen. in prin. no. ex gl. ꝙ copulatiua potest resolui in disiunctiuam ſm subiectã materiam, de qua hic per Domi. & per Bar. in l. si is qui ducenta. §. vltimo. ff. de reb. dub. & quod no. in cap.2.ȝ. de rescrip. eod. lib. & vide glo. in ver. & aliqui, in ca. cupientes. circa finem.ȝ. eodem. † In ead. glo. in fi. nota de illa clausula, non astringens se ad omnia probanda &c. vt non sufficiat, imo vitiat si statutum disponit, quòd simpliciter respondeatur, secundum Bald. non tamen vitiarentur positiones, & articuli, nisi statutum eodem modo disponeret, quòd simpliciter articuletur, vel ponatur. de quo hic per Domini.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus an & quando potest prohibere eligere certam personam.*
2 *Appellari potest a futuro grauamine extra iudicium.*
3 *Statutum loquens in participio præteriti temporis, an possit trahi ad participium futuri temporis.*

CAP. XX.

Qvi contra. † No.1. ibi, eligaẽ. arg. ꝙ prælatus non possit prohibere certam personam eligi, ſm Archi. qđ procedit, ſm Pau. nisi prohiberet exprimendo certam & legitimam cãm, & eam probaret. de quo per Io. An. in c. innotuit.ȝ. eod. † Vlnmò nota, posse extra iudiciũ appellari a futuro grauamine, de quo in c. cum nobis olim.ȝ. eo. In glo. in ver. nominatam, in fi. facit cle. constitutionem. in fi. vbi idem tenet Io. And.j. de sen. excõ. & idem Dñi. hic dicens. ꝙ iste tex. non intendit dare nouã formam. facit ẽt gl. in c. duobus, in fi.ȝ. de rescri. eod. lib. In glo. in ver. eligatur, in fi. & hoc procedit in exemplis hic positis: secus tñ esset si opponeretur id, propter quod negaretur, illum esse de collegio, vel sibi ius non competere, quod dicit habere, vt in cle. ꝯstitutionem. in prin. eo. tit. ſm Pau. † In gl. in ver. facta. ibi, vtrobiq;. idem Io. Mon. & Archi. & no. ex glo. ꝙ statutũ loquens in participio præteriti temporis, trahitur ad participium futuri temporis, quando est eadem ratio. facit quod no. in l. si quis id quod. ff. de iurisd. omn. iud. & per Bal. & Cy. in l. leges. C. de legi. & in l. cum lex. ff. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Pronunciatio electionis debet fieri per vnum.*
2 *Tacens habetur pro consentiente in materia appetibili & meritoria.*
3 *Pronuncians electionem potest vti verbo, eligo.*

CAP XXI.

SIcut. † No.1. ibi, per vnum. ꝙ pronũciatio electionis debet fieri per vnum: fallit in c. quia propter. §. omnibus.ȝ. eo. & dictam pronunciationem facere poterit etiam non collegiatus. de quo j. in gl. vel etiam si sit occultus excommunicatus, vt per Spec. in tit. de elect. §.1. ver. quid si ille. & ver. porrò, ſm Ioã. Andr. In glo. in ver. formam. ibi, primò sequor. idem Io. And. hic, licet Archi. in c.1. & c. vt circa.ȝ. eo. tenuerit opi. Hosti. & male. vt hic per Ioã. And. In ea. gl. in fi. facit quod no. in c. cum omnes.ȝ. de consti. & in d.c. in genesi. & no. ex glo. secundum Dom. quod in actibus pertinentibus ad vniuersitatem sufficiant singulares consensus, dummodo præstentur in capitulo collegialiter. de quo per glo. in c.1.j. de reb. eccle. & Ioan. And. in c.3. de iure patron. & hic per Domi. † In glo. in ver. per vnum, in fi. idem Archi. & vide per Inno. & Io. And. in c.1.ȝ. de maio. & obed. & no. ex gl. quòd in in materia appetibili & meritoria tacẽsᵃ habetur pro consentiente. In glos. in versicu. communis, in fi. vel hic loquitur de electione, quę est collegij, licèt actus sit singulorum: vnde debet esse vnica, sicut vnicum est capitulum. & idem in pa-

ADDITIO.

a V. G. Adde, ꝙ taciturnitas illius approbatio non est, quando scit ius suum saluum fore. Ruy. consi. 161. nu. 36 lib. 1.

in patronis præsentantibus, vt collegium, vt per Ioan. And. 3 in d. cap. 3. licèt Paul. hic aliter dixerit. † In glos. in versi. compromissi, in fine. & talis compromissarius pronuncians poterit vti verbo, eligo, vt in c. cum dilecti. & in ca. cum in veteri. ✠. eod. vel verbo, prouideo. ✠. eod. c. quia propter. & c. causam. ſm Archi. dicentem, quòd si tales compromissarij per formam cōpromissi possent simul omnes eligere, & eligant omnes, & postea eligat vnus solus, non valet talis electio. arg. c. in literis. ✠. de offi. dele. cùm potestas sit consumpta per primam electionem. quod intelligit Io. And. quando ex interuallo: secus si cōmitterent incontinenti pronunciationem vni soli, & ita seruatur, vt hic per Ioan. And. & Domini.

SVMMARIVM.

1 *Iura pœnalia non sunt extendenda extra casum suum, sed potius strictè intelligenda.*

2 *Ecclesiæ parochiales an dicantur dignitates. & nu. 3.*

CAP. XXII.

1 Statutum. † No. 1. & ita allegatur, quòd iura pœnalia non sunt extendenda extra casum suum, sed potius strictè intelligenda. de quo per glo. ordi. in ver. Italiæ, in c. 1. ꝯ. de tēpo. ordi. & in reg. in pœnis. ꝯ. eo. lib. quod ꝉ limita, vt per gl. no. in c. iciant. ✠. eo. titu. & lib. & ibi vide dicta. Constitutio ergo pœnalis loquens de ecclesia parochiali simpliciter, non includit ecclesiam parochialem collegiatam, vt est tex. no. hic, sicut econtra in simili dr̄ in ca. præsenti. in fi. ꝯ. de offi. ordi. quòd constitutio loquens de ecclesijs collegiatis, non habet locum in inferioribus ecclesijs non collegiatis. & ita tenet ibi Domini. per illum tex. & vide de quod no. in c. sedes. ✠. de rescr. & in c. fi. ✠. de simo. ibi per Do. 2 Nic. & in c. fi. ✠. de præb. † In gl. 1. ibi, dignitates. vult ergo gl. & a Io. Mo. quòd ipsæ ecclesiæ parochiales ᵃ collegiatæ, dignitates vocentur: vnde ad eas non dēt extendi d. c. licèt canō. quod loquitur simpliciter de ecclesijs parochialibus, pro quo ēt facit, quia in c. cum in cunctis. §. inferiora. ✠. eod. beneficia cum dignitate ponuntur vt diuersa ab ecclesijs parochialibus: vnde ex quo d. c. licet canon. solum loquitur de parochialibus, sequitur quòd in collegiatis vel dignitatibus locum non habeat: sed firma remaneat dispositio d. §. inferiora. prout vult gl. fi. hic. Et per hanc rationem Feder. in suo consi. 82. vbi sing. vltra omnes examinat intellectum huius c. cōcludit, quòd si ecclesia parochialis est alias dignitas, licèt non sit collegiata, tamen non includitur sub d. c. licet canon. quod c. non habet locum in dignitatibus. de quo ibi plenè per eum. Nec etiam haberet locum si ipsis ecclesijs collegiatis annexa sit ecclesia parochialis, ſm formam cle. si vna. de re. eccle. facit c. super eo. ꝯ. de præbē. secus si ecclesia collegiata vniretur ecclesiæ parochiali, vel si sunt duæ ecclesiæ, vna parochialis, & altera collegiata, ita vnitæ, quòd non appareat quæ sit principalis, quia in his bene haberet locum d. ca. licèt canō. per not. in c. quod super his. ✠. de maio. & obe. & in ca. cum capella. ✠. de priuileg. secundùm Lap. & Dom. In ca. gl. in fi. vnde voluit hic Io. And. quòd 3 † si constitutio non esset pœnalis, appellatione ecclesiæ parochialis bene includeretur parochialis collegiata & cum dignitate, quia ideo hic non includiī vt sic excludatur pœna, & fortius includeretur vbi inclusio excluderet pœnam: vnde si Papa iubet exire clerum de ciuitate, facta expressione de episcopo abbatibus & prioribus, reseruat tamen præsbyteros parochiales pro sacramētis ministrandis, quòd tunc abbates vel priores habentes parochiam remanere poterunt, si certus præsbyter ad curam parochiæ deputatus non est. facit extrauagans, execrabilis. in fi. ſm Io. An. & idem tenet Lap. & Bal. hic considerans rationem reseruationis, quæ ampliat & ipsos facit includi. ar. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. & per gl. in cle. 1. ꝯ. eo. tit. facit etiam quod no. in c. si apostolicæ. ꝯ. de præb. & per Io. And. in rub. ꝯ. de re. int. Sed Pe. de Anch. hic ꝯ: quia tale mandatum includit etiā tales abbates vel priores, quia magis præponderatur qualitas dignitatis q̃ curæ, per no. in simili in l. legatis. §. si vnus. ff. de leg. 3. Sed & quia talis reseruatio est fauorabilis, vt ✠. licèt Pet. de Ancha. hic aliud velit, & non bene. In gl. in ver. collegiatas. ibi, postulasti. vide de hia plenè per Doct. in c. cum non ignores. ✠. de præbendis. & per Oldradum in suo consi. 162. & per Lapum in sua allegatione. 5. Ex qua glo. no. quòd plures in eadem ecclesia ministrare possunt, & exercere curam, non tanq̃ collegiati, sed vt singulares: & isti si promouentur ad regimen ecclesiæ, non vt prælati, non arctantur, ſm formam d. c. licèt can. cum cura non sit apud eos, sed apud collegium: licèt sit exercitium, ſm Petr. de Anchar. de quo plenius in d. c. cum non ignores. In ea. gl. ibi, delicta. vide per Ioan. Andr. in c. nobis. ✠. de iure patro. & hic per Domini. concludentem, quòd licèt habere caput sit dignitas collegij, tab men necessariò non requiritur ad esse collegij, ᵇ ſm Inno. in d. c. cum non ignores. & Bar. in l. fi. ff. de colle. illicitis. & per Bal. in authentica, habita. C. ne filius pro patre. In eadem glo. in fi. no. gl. & vide quod no. in c. deliberatione. ꝯ. de offi. lega. & in c. licèt canon. in verbo parochialis.

ADDITIONES.

a Nic. Supe. Parochiales. Adde Hostien. in c. dilecta de excess. prala. Ioan. And. in c. nobis. de iure patro.

b Nico. Supe. Collegij. Adde Inno. in c. 2. de no. ope. nuncia. Paul. de Eleazar. in clemen. 1. de reg.

V. G. Adde Fely. in c. accedentes, de præscri. & Alexan. post Barto. in allegata l. fin. de colleg. illic.

SVMMARIVM.

1 *Maioris partis appellatione qui veniant.*

2 *Facere præter, & facere contra, qualiter differant.*

CAP. XXIII.

1 Si cui. † Nota primò ibi, non maior pars, quòd in dubio appellatione maioris partis venit tantum maior pars totius, non maior pars comparatione minorum. de quo in l. quod maior. ff. ad munic. hinc est, quòd ille, qui haberet plures voces in electione, non dicitur propter hoc habere maiorem partem capituli, vt hic dicitur. quod est notandum, ſm Domi. pro formandis libellis, & articulis in causa electionis vel confirmationis. Vltimo no. quòd electio facta a pluribus de capitulo cōparatione minoris partis, ipso iure non valet, si non sit facta a maiori parte capituli. Et dicit hic notabiliter Archi. cum quo residet hic Ioan. Andr. quòd talis electio nulla non reconualescit, etiam si sequatur cōfirmatio. de quo hic plenè per Domi. & per glo. in ca. quàm sit in fine. ✠. eo & per Docto. in c. quod sicut. ✠. eod. titu. super quo Dom. referendo Imo. & Pet. de Anchara. In glo. in versic. non maior, in fi. idem Ioan. Andr. cum text. hic non annullet, nisi quando electio est facta a minori parte omnium, quando esset datum mandatum eligendi alternatiue, scilicet quòd eligat nominatum a maiori parte capituli, vel maioris partis comparatione minorum: alias si esset simpliciter data potestas, prout hic dicitur in tex. tunc non procederet ista glos. secundū Pau. & Pet. de Ancha. licet Imo. hic sequatur hanc glos. indistinctè, quia illa verba, eligas in quem maior pars comparatione minorum consenserit, includit illam, in quem consentient maior 2 pars totius capituli, ſm Domi. † In glo. in ver. præter. in prin. intellige quando certa forma est data a iure vel ab homine, cùm tunc paria sint facere contra, vel præter, vt in c. cum dilecta. ✠. de rescrip. aliàs secus esset, vt per Ioan. And. in c. causam quæ. ✠. de re iudi. & dicitur fieri præter, quando fieret illud, quod non esset statutum a iure vel ab homine, secundum Archid. & Ioā. And. quod etiam tenet Archi. 8. q. 1. §. ex his. In ea. glo. ibi, non tenet electio. intellige quando per se elegerunt, non seruata illa forma, vel quando alteri fuit commissa electio sub certa forma non permissa & ita procedat ista gl. & tex. hic. secus si concederetur alicui, vt eligere possit simpliciter non præfixa forma, quia nō haberet locum iste tex. & valeret eius electio, ſm Archi. & Lapum dicentem, quòd si canonici simul statuunt terminum intra quem oēs debent cōparere ad eligendū, & si vnus solus veniret, habeat vocem omnium aliorum, & censeat totū capitulum, valebit tunc electio ab eo facta. de quo hic per Do. Dixit etiam Pet. de Ancha. quòd si pluribus, puta septem ex 12. sit data potestas simpliciter eligendi, non præfixa forma, tunc si duo eligunt vnum, duo alium, & tres alium, præualebit electio facta a tribus, cùm tales compromissarij eligant, vt singuli, nō vt collegiati: vnde sufficit maior pars comparatione minorū, vt per Ioan. And. in c. quoniam. ✠. de iure patro. quod intellige, nisi esset dictum, quòd illi septem censeantur totum capitulum, quia tunc haberet locum tex. hic. In gl. in ver. consilij, in fi. idē Archi. ponens, an in casibus in quibus non debet seruari forma d. c. quia propter, possint aliqui ex canonicis committere vocem suam alijs, vt hic per eum. & per Ioan. Andr. in cap. scriptum. ✠. eod. & vide in c. cum expediat. & c. si quis iusto. ꝯ. eod. & hic per Domi. Et no. ex glos. quòd constitutio antiqui iuris declaratoria non habet locum, nisi in casibus in quibus locū habet ius antiquum. pro quo glo. ✠. eo. is qui. & c. sicut. In glo. in ver. non valere, in fi. idem tenet Inno. in d. c. quia propter. & Ioan. And. hic. licèt aliud voluerit Host.

SVMMARIVM.

1 *Regularis non dicitur habere proprium arbitrium, sed omnia dependent à voluntate sui prælati.*

2 *Mendicantes an possint eligi ad dignitates extra suum ordinem.*

3 *Oculus consideratur multipliciter.*

4 *Religiosi qui primo fuerunt approbati, debent præferri in sessionibus & processionibus.*
5 *Religiosus promotus ad ecclesiam parochialem, an comprehendatur in materia pœnali.*
6 *Religiosus de ordine mendicantium factus episcopus, non desinit esse religiosus.*

CAP. XXIIII.

QVorundam. †Not. ibi, arbitrium. & ita allegatur, ꝙ regularis non dicit habere proprium arbitrium, & nolle vel velle, & totũ dependet a voluntate sui prælati. sic j. eo. si religiosus. & 12. q. 1. non dicatis, de quo hic per Do. Secundò no. ibi, in discordia, iuncta gl. pro eo qđ dixit gl. in vers. ꝓcordem.
2 in c. vt circa. ẽ. eod. †Tertiò no. a ꝯrio sensu. ꝙ mendicantes possint eligi & postulari ad prelaturas extra suum ordinẽ, qñ fieret electio in concordia: hodie verò nullus eorum potest assumi ad aliquam dignitatem extra suũ ordinẽ, sine licẽtia Papæ, vt in extrauaganti Io. 22. quæ incip. calumnijs. sm Lap. Quartò not. ibi, Generalium. ꝙ Generalis ordinis, & non inferior põt dare hanc licentiam: intellige qñ ita esset cautum ex constitutionibus ipsorum ordinum: alias sufficeret licentia sui prælati, sm Archi. quod ꝓcedit si fecerint profes. in manibus talis prælati: secus si in manibus Generalis totius ordinis vel alterius, eius nomine, sm Domini. de quo in d. c. si religiosus. & in c. licèt. ẽ. de reg. Quintò no. ibi, hoc ipso. ꝙ electio vel prouisio facta de religioso non mendiante a minori parte capituli, nõ valet, nec ius tribuit: quod est verum si fiat ad ꝓlaturã, secus si ad canonicã vel officiũ, quia tunc standum est iuri antiquo, cui ẽt est standum si fiat a media parte, sm Io. And. Vlti. no. ibi, assen. ꝙ vbi requiritur licentia superioris sufficit si præstetur per viã consen. sm Dñi. & idem vr̃ velle Io. An. in reg. qui tacet. j. eo. li. de quo per Inn. c. cũ consuetudinis. ẽ. de consue. & dicet. j. eod.
3 in c. si abbate. †In gl. in ver. oculos, j. fi. no. ꝙ. oculus [a] põt multipliciter considerari. & eodem modo visus. quod no. pro saluandis dictis testium, sm Bal. & vide per Archi. 32. q. 6. c. non solco. & per Io. An. ẽ. in proœ. decreta. †In gl. in ver. prædicatorum. in
4 fi. no. gl. & ita alle. validum [b] esse arg. ex ordine literæ. illi ergo religiosi sunt præferendi in processionibus, in sessionibus & in alijs, qui primò fuerunt approbati, & confirmati, sm Domi. In gl. in ver. mendicantium, in fi. secus tñ esset si mẽdicans desijsset esse de ordine mendicantium, [c] vt quia transisset ad ordinem monachorum, quia tunc posset assumi ad regimẽ ecclesię parochialis, & valeret electio ẽt facta in discordia, sicut de alijs religiosis non mendicantibus, vt not. cle. vt professores. ẽ. de reg. Dubium tñ facit quod dicit gl. hic, & gl. pen. j. & vide ꝑ Fede. in suo consi. 156. In gl. in ver. in discordia, in fi. hoc est determinatum in cle. quod circa. j. eo. & sic inspicitur initium, an electio dicatur facta in concordia vel in discordia, sm Io. And. & patet ex tex. hic ibi, facta &c. In glo. in ver. quaslibet. ibi, primum teneo. & ita approbat curia. & ita est hodie tenẽdum indistinctè, vt in cle. 1. j. eo. sm Io. An. & sequitur hic Pe. de Anch. & Imo. non solum si electio sit facta de eo in alio monasterio etiam eiusdem ordinis, sed ẽt si in eodem & proprio monasterio, & hoc propter verbum, quaslibet, hic in tex. & ita sequitur hic Domi. licet Io. Mona. & Pau. aliud velit. & Oldr. in suo cõsil. 102. Et concludit etiam hic Domi. ꝙ si religiosus sit pręsentatus ad ecclesiam parochialem a minori parte patronorum nõ valebit pręsentatio, cùm in ea locum habeat iste tex. qui etiam locum habet in prouisione, quæ includit in se etiam præsentationem, sm glo. in cle. fi. j. eod. quod procedit in præsentatione spectante vt ad collegium: secus si vt ad singulos, quia tũc sufficeret maior pars comparatione minorum, sm Io. And. in c. 3. ẽ. de iure patrona. & non habet tunc locum iste tex. vt hic per
5 Domi. †In glo. in ver. prælatorum, in fi. ideo posset eligi in abbatem, vt no. 10. q. 1. c. probationes, sm Io. And. & not. ex glo. ꝙ etiam in materia pœnali appellatione religiosorum venit religiosus, etiã promotus ad ecclesiam parochialem: intellige qñ profertur per verba vniuersalia, vt quicunque religiosus, vel cuiuscunque conditionis, vt sentit glos. hic, & in cle. 1. de deci. aliàs non comprehenderetur quando causa dispositionis, in qua profertur respiceret loca religiosorũ, vt voluit Pau. in clemen. 2. de re. eccle. & ibi per glos. sed si constitutio respicit personas ipsorum religiosorum: & tunc si per transitum ad secularem ecclesiam cessat causa constitutionis & non includuntur. & ita procedit glo. in cleni. 2. j. de testa. & in cle. religiosis. de procu. secus si non cesset causa ipsius constitutionis, & ita procedat glos. hic, & ẽ. in ver. mendicantium. in fi. & ibi plenè
6 per Domi. & per Docto. ẽ. in rub. de reg. †Vlti. quarto, quia glo. hic in ver. mendicantium, dicit, ꝙ religiosus de ordine mendicantium effectus episcopus, non desinit esse de ordine mendicantium, & nihil alleg. dicas prout in simili dr̃ de monacho, ꝙ sicut monachus factus episcopus non penitus absoluitur a regula monachali, cùm nõ absoluatur ab habitu, quia debet portare habitum: nec a continentia nec a voto paupertatis. vnde nihil agere potest sibi ipsi. Sed bene absoluitur ab ipsa regula quò ad ieiunia inducta ab ipsa regula, sed non quò ad ieiunia inducta ab ecclesia, nec a vigilijs inductis ab ecclesia, vt dicit gl. 16. q. 1. de mona. Absoluitur ẽt vt possit comedere carnes, vt voluit gl. ibi, nisi posset abstinere a carnibus sine scandalo, sm gl. de consecra. dist. 5. carnem. Absoluitur etiam ab officio monachali si sit factus episcopus ecclesiæ sęcularis, cum tunc regere debet ecclesiam, sm officium sęcularium clericorum, sm gl. in cle. de celebra. missa. Absoluitur ẽt a primo monasterio in hoc, quia illud, quod sibi q̃rebat, quęrit nunc ecclesię, ad quam est translatus. 18. q. 1. statutum, sm Imolam in c. penulti. de vita & honesta. clericorum.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Oculus potest. Adde Barb. in c. super quæstionum. in §. intendopus, in 2. col. de offi. dele. idem Barb. in c. 1. in 25. col. de offi. ordi.
b Nico. Supe. Validum. Adde quid de ordine scripturæ, vide per Bal. in 1. constitutione C. in §. quibus. Bal. in l. conuenticulam. C. de epis. & cle. Bar. Capo. consi. 13. inci. stante quodam decreto. inter consilia criminalia.
c V. G. Nota, quod fratres mendicantes, siue de ordine mendicantium, dici non possunt, qui possident bona immobilia, Pe. de Anch. consi. 109.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio non iuuat in certo casu.*
2 *Eligere quis tenetur vnam de duabus electionibus in eadem ecclesia factis & postquam elegerit vnam non potest transire ad aliam.*
Adde numero 3.

CAP. XXV.

VT quis duas. Nota primò argum. ꝙ appellatione electionis in eccła, venit ẽt electio principalis prælaturæ ipsius ecclesiæ. sic ẽ. eo. in c. quam sit. in prin. & per gl. in ver. in
1 eisdem. in cle. vt hi qui. de æta. & quali. & in cle. 1. de præb. †Secundò nota casum, in quo protestatio non iuuat, & ratio est fauor ecclesiarum, ne in incerto quis vagetur cum detrimento tertij: secus tamen esset in casu c. constitutus. ẽ. de in integrum restitutione. & in c. abbate. j. de re iudica. & per Innocentium in c. dilecto. ẽ. de appella. & hic per Ioan. And. & per Doctores
2 in c. cum M. ẽ. de constitu. †Tertio no. quòd cogitur quis eligere vnam de duabus electionibus in eadem ecclesia factis, & facta electione de vna, ad aliam redire non potest: quod procedit agendo, puta si petatur confirmatio: secus si excipiendo. & ita procedat glos. nota. in c. inter dilectos. §. cęterum, in versi. ꝙ meum. ẽ. de fide instrum. secundùm Lap. & Domini. & no. in regu. nullus pluribus. j. eod. lib. & vide Lapum notabi. in sua alleg. 8. vbi concludit, quòd dispositio istius text. locum habet in præsentationibus patronorum: & in præsentatis ab eo. quod
3 no. †Vltimò no. ibi, profiteri. quòd eligens vnam viam de incõpassibilibus, non solùm videtur alteri renunciare, & præcluditur sibi via ad alteram ipso iure, vt in c. 1. ẽ. de postu. præla. eod. lib. sed etiam videtur confiteri sibi ius ex illa non competere, vt hic dicitur: facit quod not. per Bartolum in l. Clodius. ff. de acquir. hæred. & per Baldum in l. si te. C. de ingenu. & ma. Et dicit hic Archid. quòd si inter duos sit quæstio de electione, & superior vni adiudicet ecclesiam, ex hoc videtur illius electionem confirmare, & alteram impognare. de quo nota. in d. cap. quam sit. §. cęterum. & per Innocen. in c. cum Bertoldus. supra de re iudicata. In glos. in ver. ex vna in fi. quod procedit quando agitur de nouo iure quærendo: secus si de iam quæsito, vt in l. contra maiores. C. de inoffic. testamento. secundum Ioan. Andr. Et ex hoc concludit hic Pau. Lapus, & Domi. quem posse petere possessionem beneficij virtute duplicis collationis, etiam a diuersis factam, de quo hic per Dom. & vide plenè per Doctores in cap. post electionem. hic allega. & per Lapum in sua allega. 123. aliàs 90. incipiente, In christi nomine circa finem. In glos. in versic. eligere, in fine. uide per Dyn. in dicta reg. nullus pluribus. & per Ioan. Andr. in cap. non solum. infra de appella. in versic. ante omnia. & per Baldum, & Angel. in l. 1. C. de furtis.

SVMMARIVM.

1 *Electus potest non acceptare electionem de se factam, sed an peccet mortaliter eam recusando.*
2 *Pœna vt euitetur, sufficeret facere actum, licet de iure nõ sortiatur effectum.*
3 *Tempus ad eligendum a quo tempore currat.*
4 *Occultum dicitur, quando, facta diligenti inquisitione, non potuit haberi notitia.*

Si electio

CAP. XXVI.

1 SI electio. †No. 1. q electus potest non acceptare electionem de se factã: peccat tñ mortaliter recusando, si putat se idoneum ad illam prælaturam, sm glos. 8. q. 1. in scripturis. intellige qñ
2 alius deesset, sm Io. And. hic. †Secundò no. ibi, eligendo. q sufficit facere actum, licet de iure non sortiatur effectum ad euitandum pœnam, quæ imponitñ ratione negligentiæ: intellige tñ dummodo actus non fuerit nullus ex culpa, vt hic probatur a ɔtrio sensu. & vide no. ĩ. eo. in c. quamquam. facit quod no. Bar. in l. quidam cum filium. ff. de ver. obl. & in l. seruus. & in l. continuus. §. cum quis. eod. ti. Et haberet locum iste tex. in officijs temporalibus, qñ electionarij eligentes officialem, poterũt iterato eligere, si primò electus renunciat, pro quo etiã text. in l. hęc conditio. §. 1. ff. de condi. & dem. vbi si prima electio fuit inualida, põt fieri secũda. ad idem ẽt quod not. in l. filio. §. 1. eo. tit. & ibi bonus text. & ita tenuit Cy. in l. post aditam. C. de impu.
3 & alijs substi. †Vlti. no. ibi, morte. q tempus ad eligendum cur-
a rit a die mortis prælati. & sic facit, q electio [a] fieri possit ẽt antequã corpus plati defuncti tradatñ sepulturæ, sm Archi. de quo in c. bonæ, el 2. ĩ. eo. & ibi concludunt Doc q licèt honestũ sit, q prius sepeliatur, si tñ ante fiat electio, valet & tenet. vide ibi p Imo. in pc. no. & in gl. 2. In gl. in ver. renunciat, in fi. facit cle. constitutionem. §. insuper. in fi. & c. 2. ĩ. de renun. sm Io. And. tenentem se cum hac gl. & intellige q renunciatio fiat in manibus eligentium, quia tunc teneret ẽt si non interuenerit licentia superioris, & ẽt teneret in præiudicium renunciantis. Nec obst. c. admonet. ĩ. de renun. quia p solam electioonem non dr̃ bñficium suum, & dr̃ vacare ante confirmationem, sm gl. not. in cle. 1. vt li. penden. & istud voluit gl. hic Io. Mo. & Archi. pro quo ẽt tex. hic loquens de renunciatione post ɔsensum electi, & nulla fit mentio de licentia superioris. & ita sequitñ hic Dñi. licet Imo. aliter loquatñ. & ita ẽt tenet Rota in decis. 269. quæ incip. item si aliquis. vbi ẽt tenet, q præsentatus a patronis possit ante institutionem renunciare in manibus patronorum. & habet postea locum dispositio istius tex. in dictis patronis. qđ no.
4 †In gl. in ver. occultum. ibi, & ideo dicit de occulto &c. vide p Inn. in c. cum nostris. ĩ. de conces. pręb. & quod no. in d. c. quãquã. & in c. perpetuæ. ĩ. eo. Et dr̃ occultũ qñ facta debita inquisitione nõ potuit haberi notitia de tali defectu. facit quod not. in c. nulli. ĩ. eo. In ea. gl. in fi. intellige si fiat restitutio aduersus sententiam priuatiuam ptãtis, alias si fieret restitutio aduersus lapsum tpis, & tunc non intelliguntur restituti, nisi ad illud tẽpus, qđ amiserunt, vt hic in gl. fi. sm Io. And. In gl. in vers. integrũ. ibi, statutum. vñ iste tex. locum habet in terminis d. c. statutum in electione vel collatione ipsorũ beneficiorũ vacãtiũ in curia, sm Io. And. hic, & in addi. Spe. in ti. de actio. & peti. §. sup petitionibus. in fi. ɔcludens sine dubio, hanc gloã procedere in primo casu huius c. s. qñ electus vel ille cui Papa contulit, post ɔsensum renunciat vel moritur in curia: secus si extra curiã renunciaret vel moritur ẽt ante adeptam possessionem, quia tũc nõ procederet gl. hic, cũ inducatñ noua vacatio, per no. in c. tramissam. ĩ. eo. & in c. 2. ĩ. de transla. pla. & in cle. 1. vt lite pẽdẽ. in ver. neutro. & in ver. si verò aliter, sm Io. An. ibi dicentẽ, q quartus casus hic positus ad collationem Papę, adaptari nõ põt: licèt si collatio facta p Papã nõ valeret isto quarto casu, & Papa ipsam cassaret, bñ spectaret collatio ad Papã, siue vacet ex prima, siue ex secunda, sm Io. An. ibi. ex cuius dictis hr̃ qñ iste tex. loquens in electione locũ habeat in collatione Papæ. Et hẽt locũ iste tex. in collationib. inferiorum, maximè post ɔsensum, quia sequens renũciatio, mors, vel irritatio nouã vacationẽ inducit, sm Io. An. hic dicentẽ hr̃e locũ in pñtationibus patronorũ, quò ad quadrimestre, vel semestre tps. de quo in c. 1. ĩ. de iure pat. & ita tenet Rota in d. decis. 269. intellige in tribus casibus hic positis in tex. quia in quarto casu qñ pp occultum vitium cassatñ electio, procederet iste tex. in patrono clerico: sed in laico procederet ẽt pñtando indignũ scienter, & posset aliũ pñtare, vt p gl. & Io. An. in c. cũ vos. ĩ. de offic. ordi. intellige si pñtat aliũ intra ips quadrimestre, aliàs pñtare non posset, vt hic per Do. tenentem, hunc tex. hr̃e locum in postulatione, vt hic per eum. & Io. An. & in d. c. 2. In ea. gl. in fi. de executore verò dato a Papa si cõfert indigno, an habeat locum iste tex. vide p Dñi. in c. inter dilectos. ĩ. de exces. pla. Qñ verò esset negligens, dic vt no. in clem. si de beneficio. de præben. In glos. in vers. aliam, tene menti glos. ordi. ponentem tempora, quæ dantur pro expeditionibus ecclesiarum vacantium: & quod tempus petendæ consecrationis est trium mensium, de quo per glo. & Doc. in c. cum in cunctis. supra de elect. & per Lap. in sua alleg. 35.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Electio. Adde Card. Zaba. in c. 1 quia propter. in 7. no. de ele. in antiquis. Bal. in l. genero ff. de his qui notan. infa.

V. G. Nota, quòd electio tempore mortis fienda de persona incerta non valet ante facta. Ruy. consi. 24 nu. 2 lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus an potest eligi ad prælaturam extra suum monasterium.*
2 *Conuentuum appellatione venit congregatio regularium.*
3 *Licentia vbi requiritur debet esse obtenta.*
4 *Prælatus solus an potest dare licentiam vt transeat ad aliam religionem.*

CAP. XXVII.

SI religiosus. Nota. 1. & ita alleg. q regularis non dr̃ hr̃e proprium arbitriũ, seu nolle vel velle, sed totum est repositum in arbitrio eius prælati, qui vice Dei supra eius caput positus est: ideo monachus magis dẽt obedire & magis astringi abbati q̃ episcopo loci, sm gl. 11. q. 3. qui resistit. iõ est q nullam prælaturã, vel bñficium acceptari põt. sine licentia talis prælati, vt hic dr̃, ẽt si esset epãtus, vt. 16. q. 1. c. 1. & in c. cum olim, el 2. ĩ. de priuile. nec ad prædicta sufficeret licentia epi, vt 58. dist. c. 1. & 2. & per glo. 16. q. 1. in summa. & c. doctos. imo dixit gl. sing. 18. q. 2. quam sit. q etiam ad Papatum transire non posset sine li-
1 centia abbatis. †Secundò no. q religiosus potest eligi ad prelaturam, & dignitatem extra suum monasterium, de quo in cap. quorundam. ĩ. eo. & in cle. 1. eo. tit. non tñ posset promoueri ad beneficium simplex sęculare, vt in c. super eo. ĩ. de reg. nec potest episcopus dispensare cum regulari promoto ad ecclesiam parochialem, vt cum illa possit obtinere beneficium simplex, vt tenet Io. And. in regu. quæ a iure. ĩ. eod. lib. & inde, quod no. in cle. quia regulares. de suppe. negligen. prælat. Tertiò no. ibi, valeat. q non omnis superior potest dare hanc licentiam, sed ille tantum, cuius imperio se subiecit per profes. non ergo poterit eps, vt in d. c. 1. sed immediatus superior, vt abbas, vel prior, sm Archi. in c. 2. ĩ. de testa. & vide per Paul. in cle. fi. ĩ. de ele. & no. in c. licet. ĩ. de reg. Quartò no. ibi, suam, iuncta glo. a contrario sensu, q in proprio monasterio potest consentire sine alterius licentia. & ita tenuit Inno. in c. 1. ĩ. de postu. præla. sm Ar-
2 chi. & Io. And. hic. †Vlti. no. q appellatione [a] conuentuum ve-
a nit etiam congregatio regularium. de quo in c. causam quæ. ĩ. de rescriptis. In glo. in ver. suam, in fi. si tñ vacante sede in monasterio illius, monachus religatur ad aliud monasterium, poterit tunc eps dare licẽtiam cum consensu ɔuentus, sm Archi.
3 in d. c. quam sit. & sequitur hic Ioã. And. & Dñi. †In glo. in ver. obtenta in prin. regulariter verò vbicunque requiritur licẽtia, debet esse obtenta, nisi in casibus a iure contrarium reperitur, vt tenet Io. An. in c. licèt, hic alleg. & in reg. cum stat. ĩ. eo. li. Et adde, q sicut religiosus non potest consentire electioni, licentia non obtenta, & ita nec potest dissentire, quia velle vel nolle non habet, vt hic in tex. Et per hanc rationem Feder. in suo consi. 99. tenuit q religiosus deputatus ad eligendum vel præsentandum, hoc facere non possit sine licentia sui prælati, cũ non possit esse procurator, aduocatus, iudex, executor, arbiter, nec eligere sibi sepulturam, vt ibi per eum, & no. in c. fin. ĩ. de testamen. & in c. fin. ĩ. de sepultu. Quid autem si religiosus electus ad prælaturam alterius ecclesiæ, consensit de licentia prelati, & fuit confirmatus, an si postea eligatñ ad aliud beneficiũ, possit consentire, alia non obtenta licentia. Lap. hic, q sic, ex quo fuit absolutus a licentia abbatis: licet secus sit in casu d. c. quorundam. vbi durat causa & ratio prohibitionis sm Dñi. cogita tñ & vide ibi dicta. Et an etiam requiratur licentia epi hic per Archi. & Ioã. And. tenentem, q si eligatur ad ecclesiam extra diœcesim requiritur consensus epi in ipso transitu, sed vt possit consentire sufficit licentia abbatis: de quo ẽt per Inn. & Io. And. in c. post transla. ĩ. de renun. in princ. & in c. admonet. in gl. 2. & in c. si abbatem. ĩ. eo. & vide per Lap. in sua allega. 62. In ea. gl. ibi, dicunt quidam, prout est Host. in d. c. nullus. & Io. Mon. & Archi. in d. c. quam sit. & Io. And. hic, de quo tñ per Io. And. & alios Doct. in d. c. nullus. & hic per Imo. & Dñi. cõcludentem, q si constat, abbatem habere iustam causam denegandi, vt quia monachus est multum vtilis sibi, & parum vtilis ad ecclesiam, ad quam eligitur, tunc inferior a Papa non compellit abbatem, nec per se dabit hanc licentiam: aut constat, quòd non habet iustam causam delegandi, vt quia non est sibi multũ necessarius, qa est æquè idoneus in monasterio, & tũc si ecclesiæ,

ADDITIO.

a Nic. Supe. Appellatione. Adde an veniat ecclesia secularis collegiata, adde Docto. in c. causam de rescri. Doc in c cum contingat de transl. Docto. in c. nisi. de pręb. Doc. in c. cum ecclesia Sutrina, de cau. pos. & proprie. Io. And. in c. nob. s. de iure patro. idem Io. And. in c postulasti. eo. tit.

clesiæ, ad quam eligitur est vtilis, vt quia illa habet parochiam & ipse est bonus prędicator, & tūc inferior a Papa poterit cōpellere abbatē, & illo negligente ipē cum suo capitulo licentiā dare poterit. ar. corū quę no. gl. in c. cōstitutus. ꝫ. de reli. do. & i c. sicut vnire. ꝫ. de exce. pla. & ita vr̄ tenere Pe. de Anch. Si vero respectu dictæ ecclesiæ non subsit iusta causa, vt quia repetiat plures æquè idoneos, & tunc inferior a Papa poterit cōpellere, sed nō poterit licentiā dare, cū solus Papa possit. & ita procedat dictū Io. An. & Lap. Si verò sit dubiū, an subsit iusta causa vel nō ex parte dictæ ecclesię, & tunc inferior a Papa poterit adiri, vt compellatur abbas, quia non debet denegare nisi iustā causam habeat, vt hic in glo. Sed nō poterit dare hāc licentiā, cū solus Papa possit, vt hic per eos. Sed certe videtur ꝙ ista q. sit superflua & sine dubio, quia si superior nolit cōsentire, electus est ipso facto priuatus omni iure, quod sibi ex electione cōpetebat, & statim pōt ad aliā electionē ꝓcedi, vt ꝑ gl. in ver. obtinere & in ver. facultatē in d. c. quā sit. ita ꝙ cōpulsio esset superflua. Et ad prędicta vide ꝑ gl. no. 2. q. 7. cū pastoris. tenentē. epm posse sibi eligere monachū pro suo cubiculario & retinere etiā inuito abbate. & ita sequit hic Imo. & Domi.

4 † In gl. in ver. sint varia. in fi. facit qđ not. in c. ad apostolicā. & in c. licèt. ꝫ. de reg. Et ibi an solus ꝑlatus possit licētiare religiosū vt trāseat ad aliā religionē & recipere ad ꝓfessionē sine licētia capituli, de quo etiā in c. fi. ꝫ. de reg. & vide ꝑ Rotam in dec. 262. quæ inci. iuē in religioso. & ibi an valeat præsentatio facta per laicum patronum de monacho ad ecclesiam parochialē.

SVMMARIVM.

1 *Episcopalis dignitas venit appellatione dignitatis.*
2 *Guardiani fratrum minorum, & priores mendicantium dicuntur habere prælaturam, & dignitatem.*
3 *Scriptura an requiratur ad esse professionis.*

C A P. XXVIII.

1 a NVllus. † Nota. j. ibi, dignitatem quòd appellatione [a] dignitatis venit etiam episcopalis. de quo in cle. plerisque. eo. ti. & in c. 2. ꝫ. de præben. & potest ecclesia cathedralis esse regularis vel secularis, vt hic dicitur in fine.

2 b † In glo. in ver. prælaturam. in fi. no. ex glo. ꝙ guardiani [b] fratrum minorum, & priores mendicantium dicuntur habere prælaturam, & dignitatē. & sic vr̄ ꝙ possint esse delegati sedis apostolicę, ſm Domi. de quo in c. statutum in prin. ꝫ. de rescrip. e. lib. & in cle. 1. e. ti. Sed an constitutus in minoribus tantū possit eligi in abbatem: & an debet esse sacerdos, vel sufficiat ꝙ sit professus expresè, licèt in nullo ordine constitutus, vide per gl. in c. tuam. in fi. ꝫ. de ætate & qual. & dicta in c. licet canō, post princ. ꝫ. e. & no. in c. ex eo. & in c. cum ex eo. j. eo. In glo. in ver. eligatur. in fine, alias si nō esset expresse professus, esset postulandus, vt hic in tex. a contrario sensu ſm Arc. dicentem, ꝙ postulatio & dispensatio posset fieri ab episcopo, qñ esset euidens vtilitas vel necessitas ecclesiæ etiam cum non professo, etiam tacite per no. per Inno. in c. officij. ꝫ. eo. & per Ioan. An. in d. c. tuam. Sed Ioan. hic tenet, ꝙ non professus tacitè debet postulari a Papa, per not. in c. indemnitatibus ꝫ. eo. & in cle. j. eo. tit. in gl. in ver. eligatur, & idem tenet in addi. Specu. in titu. de lega. in tractatu dispensationum. in §. consequenter. in prin. per tex. in d. cle. j. in prin. Nā ibi prohibetur assumi, qui est diuersæ professionis vel habitus, sicut est nouitius: ergo inferior a Papa non dispensat secundum Innocen. & Domi. etiam si esset legatus de latere, vt tenet Imol. in d. cap. officij. sed cum tacite professo bene posset episcopus dispensare, vt talis possit assumi ad prælaturam sui ordinis, subsistente vtilitate ipsius monasterij, per nota. in d. c. officij. & in d. cle. j.

5 c † In glo. in ver. expresè in fi. nō tamen de necessitate requiritur [c] scriptura ad esse professionis, vt sentit ista glo. & in c. rursus. qui cl. vel. mo. & in c. vidua. licet glos. dixerit contrarium & male. 28. q. j. omnes feminæ. In gl. in ver. irritum, in fi. sed an ex noua cōsuetudine possit induci contrarium. & videtur quod non, propter decretum hic appositū in fi. tex. Sed Imol. & Domi. hic in fi. tenent contrarium. per no. in c. fi. ꝫ. de consuetu & in l. j. C. quæ sit longa consue. & vide in c. ex eo, quod. infra eo. & ibi dicta in fi. In glos. fi. in fi. no. ex gl. quod episcopus etiam secularis dicitur immediatè præesse monachis. Abbas tñ & prior debet imponere regulares disciplinas, & nō episcopus: sed episcopus punire debet illa q̄ maiorē exigunt animaduersionē, ſm Gof. & Io. An. de quo. in c. quāto. ꝫ. de offi. ordi. Quid autē si monachus fiat episcopus postea renunciat vel deponatur, an remaneat canonicus ecclesię cathedralis, dic, ꝙ non, vt no. 16. q. vlt. in noua. & in clemē. j. eo. tit. de quo hic per Pet. de Anc. & per Doc. in c. cum ad monasterium. de sta. mona. & in cle. in plerisque. de elec. & cle. j. de statu reg. & in cle. j. de regu. & per Fede. in suo consilio. 5.

ADDITIONES.

a Nico. Su. Appellatione. Adde Domi. i c. qa pōtificali dignitate. i j. no. offi. dele.
b Nico. Su. Guardiani. Adde Felin. in c. cum olim. in prin. de maio. & obed.
c Nico Su. Requiritur. Adde gl in c. omnes feminę. 27. quæſt. j. tamen ista gl. reprobatur a Doct. in c. j. de regula. li. 6.

C A P. XXIX.

CVm expediat. Tene mēti hoc principiū, & ita all. & cōcor. l. j. C. de inoffi. do. & vide gl. no. in c. cupientes. §. si ꝑ viginti. in ver. petere, ꝫ eo. fauore tñ aiæ vel ecclesiæ fit extensio legis, & in correctiuis, vt dictū fuit in gl. not. & in c. sciāt. ꝫ. eo. In gl. in ver. inquisitis. in fi. & debet seruari diligēter forma compromissi, intantum ꝙ si nulla pars perueniat ad maiorem partem capituli, non poterit eligi ille, cui postea accederent tot voces quod faciant maiorem partem, cum talis accessus non prosit. de quo hic plene per Ioan. An. & concludit etiā hic Do. ꝙ si compromissatij dati ſm formā huius c. inquisitis vocibus illorū de capitulo consentientiū in vnum, & non scrutata voce illius, illum eligunt, non valebit electio, quia nō seruata forma, ex quo eius vox non fuit scrutata: licet Rota in deci. 388. vt refert hic Do. sentiat ɔ̄triū In glo. in ver. capituli. ibi, si cui. cum quo c. text. debet iungi ista deci. ſm Ioā. An. dicentem non valere compromissum factum in vnū, ita ꝙ eligat alterum de tribus, quem tales tres de capitulo nominabūt, nec valebit electio secuta, vt hic per Domi. In gl. in ver. cōcilium, in fi. idē Io. An. & Domi. hic: licet Archi. & Lap. teneant ꝙ sit forma de per se per text. hic. Et no. ex gl. ꝙ forma istius tex. dicit̄ forma compromissi ꝙ facit, vt si maior pars capituli cōpromittat in A. vt eligat exquisitis vocibus singulorum, & minor pars compromittat in B. simpliciter ex tali forma non valet electio, ſm Io. An. quia per viā compromissi non potest procedi, nisi omnes cōsentiant, vt no. in d. c. quia propter. & ibi per gl. in ver. vice omnium. intellige si fiat compromissum simpliciter: secus si cum forma, vt voces singulorum perscrutentur, cū non præiudicet alijs, poterit per maiorem partem sic cōpromitti alijs contradicentibus; & valeret electio facta ex tali cōpromisso, dummodo dignus eligatur, ſm Lap. ex quo habetur notabilis limitatio ad gl. in d. c. quia propter, ſm Domini. vt hic per eū.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum in eundo, videtur concessum in redeundo.*
2 *Clausula, nō obstantibus quibuscunque statutis, consuetudinibus, vel priuilegijs, an deroget, si talia sint iurata, si non fiat specialis mentio.*
3 *Impetrare volens contra statuta iurata, an incidat in periurium.*

C A P. XXX.

CVm non deceat. Tene mēti istud principiū, & ita alle. & procedit, siue sit officium publicum, siue priuatū, ſm Io. An. de quo in c. inter dilectos. §. porro. ꝫ. de fi. instr. & in l. si quis ex signatorib. ff. quē ad. te. ape. Secundo no. ibi,

1 redeundo. ꝙ † priuilegium concessum in eundo [a] videtur con-
a cessum etiam in stando, & redeundo. de quo in c. statutum. ꝫ. de rescrip. eo. li. & per Bart. in l. vnimur. ff. de sepul. viola. & ibi de saluo conductu. Vlti. no. ꝙ statutum, priuilegium, vel consuetudo loquens de absentibus, non includit absentes, qui ex iuris fictione pro præsentibus habentur. facit c. ad audientiā. ꝫ. de cler. nō resid. licet regulr dicat̄ ꝙ statutū nō trahitur ad casum fictum, vt l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. ge. & est dictum in c. fi. ꝫ. de consue. eo. li. In gl. in ver. residendo, in fin. patet ergo ꝙ tex. hic locum habet, non solū si recipiunt fructus beneficiorū qñ residēt ex priuilegio ɔcesso ipsi ecclesiæ scilicet & ex priui-

2 legio ɔcesso ꝑsonæ, ſm gl. & Doc. sequūtur. † In gl. in fi. ibi, nō
b credo. [b] tene mēti sing. ex glo. ꝙ ꝑ generalē clausulā, nō obstātibus quibuscūq; statutis, ɔsuetudinibus, vel priuilegijs, nunq̄ iurat.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. In eundo. Adde ꝙ idem habet locum in saluo conducto, vt est tex. in c. ego N. de iure in ver. eundo, & redeundo. & ibi Abb. & Ioan. de Imo. & Abb in c. 2. de treu. & pa. & Ioan. de Imo. & Abb. in c. quia diuersitatem in j. vol. de concessione præbē. Bar. in l. j. ff. ad le. Iu. maie. Bar. in l. prætor. C. de his, qui ad ecc. confu.

b Nic. Sup. Non credo. Adde vt per Alex. de Imo. consi. 27. inci. viso libello producto. in vi. col. in j. vol. idem Alexan consi. 125 inci. visis & consideratis statutis de quibus supra. in eo. volu. idem Alexan. consi. 102. inci. cum statutum dirigat prohibitionem. in 4 vo.

Vin G. Adde Afflic. in Decis. Neap. 5. & Deci. 221. nu. 13. Doc. in c. constitutus col. 3. de resc. Bert. consi. 167. Visis instrumentis, li. 10. & consi. 23. de donatione li. 3. & Boer. in suo trac. de Vit. iur. nu. 36.

intelligitur derogatum, qñ talia essent iurata, nisi fiat specialis mentio de iuro, dato ꝙ apponeret̃ dictio, quibuslibet, vel quibuscunque, vel quomodolibet. de quibus hic in tex. facit c. cũ aliquibus hic alleg. & fortius procederet hęc glo. qñ fuisset iuratum expresse id, quod continet̃ in statuto, ſm Io. An. de quo per eum in c. 1. ſ. de his quæ fi. a maio. parte. ſuper ver. iuramento. & in c. 1. j. de fi. pſby. ſup gl. quia non. Et ꝓcedit ista glo. siue dicta clausula apponatur in iure, siue in rescriptis, siue in priuilegijs, ſm Docto. hic. Quid si statuta vel priuilegia sunt iurata simpliciter, & non est iuratum expresse id, quod in statuto, vel priuilegio continatur. tunc dic, ꝙ si dicta clausula, non obstante, apponitur in iure, vt est hic, & sufficit tolli statuta, etiam iurata, cum aliter de iuro non fiat mentio. & isto casu non procedit glo. hic ſm Lap. & Pau. per no. per Ioã. Andr. in c. sicut ait. ſ. de hęreti. & in c. super specula. de magi. & in c. 1. j. de cõcess. ꝑben. & ꝑ Pau. in cle. vt professores. de reg. & per no. in c. 1. ſ. de consti. eo. li. & ita sequitur hic Dñi. Sed si dicta clã, non obstante, apponatur in alijs dispositionibus, vt in priuilegijs, vel rescriptis, tunc procedat glos. hic ſm Lap. & Dñi. Sed certe vr̃ ꝙ omni casu, ẽt si non fuerit expresse, & separatim iuratum seruare contenta in statuto, & ẽt si dicta clausula opponatur in iure, vel ab homine, vr̃ semper ꝙ locum habeat hæc glo. per c. 1. ſ. de consue. eod. lib. & j. eo. c. quia sępe. & ita indistinctè Imo. hic sequit̃ hanc gl. quia non vr̃ de mente reuocantis, ꝙ reuocent̃ statuta iurata, nisi aliter de iuramento exprimat̃, vt no. in simili in cle. dudum. de sepul. in fi. & ita ẽt vr̃ tenere Rota in dec. 294. quæ inci. & item licet quis, ibi etiam concludit, ꝙ si rescriptum vel priuilegium concedatur proprio motu, non est necesse, ꝙ fiat mentio de statutis iuratis, nec habeat et locum ista gl. ꝑ no. in c. venientes. ſ. de iureiu. & ita vr̃ tenere do. Anto. in c. constitutus. de rescrip. de quo ibi plenè per Imo. & per alios Doct. in c. 1. ſ. de his quę fi. a ma. par. Nã Imo. tenet contrarium in d. c. constitutus. quia licet motus proprius tollat subreptionem, tñ non tollit defectum intentionis, quæ in dubium non vr̃ esse in derogando statutis iuratis, si hoc non exprimit. & vide ꝑ Lap.

3 in sua allega. 9. & 13. † Si quis vult impetrare ꝯ statuta iurata, an impetrando incidat in periurium, vel teneatur prius petere absolutionem a iuramento. vide per Rotã in dicta deci. 294. Quid si quis impetrauit cum clã, non obstantibus statutis, vel cõsuetudinibus ecclesiæ & tempore quo recipit̃, iurat seruare statuta, & consuetudines ecclesiæ, an videatur sibi præiudicare, & renunciare illi clæ. vide per Ioã. And. in reg. inspicimus. in 6. tenentem, ꝙ non, quia iurm̃ intelligit̃ in alijs q̃ in cõtẽtis in suo rescripto. Quid si est reuocatum, statutũ iuratũ, an intelligatur sub eo iurm̃ tanq̃ accessorium. Io. An. ꝙ sic, in c. 1. ſ. de his q̃ fi. a ma. par. & non intelligunt̃ statuẽtes, vel venientes ꝯ incurrere periuriũ. de quo plenè ꝑ Imo. in ca. constitutus. ſ. de rescri. in 6. & 7. col. in c. dilecto. ſ. de præb. circa me. & per do. Nic. in d. c. 1. in 2. col. & per do. Floria. in cle. 1. de reg. in 3. q. & ibi an cõtrauenjendo dicantur tollere statutum. An sit dña qñ est iuratũ expresse seruare oia & singula contenta in statutis, an tunc sublato statuto intelligatur sublatum iurm̃, per Io. An. & Doc. in d. c. 1. & per Imo. in d. c. constitutus. In ea. gl. in fi. tene menti hanc gl. ad q. de damnum passo, an teneatur contribuere cum alijs personis de vniuersitate, quę tenentur ad emendationem damni. & facit, ꝙ sic. & idem tenuit Spe. in tit. de censi. §. 2. ver. quid si damnum. & Io. And. hic vide. quod in simili no. per Docto. in l. ab omnibus. ff. de leg. 1. & in c. 2. ſ. de immu. eccle.

SVMMARIVM.

1 *Obiectus exceptionis pœnalis non potest tolli, vel emendari, si ius est parti quæsitum.*

2 *Dilatio data quando est communis vtrique parti, an vna pars possit renunciare dilationi.*

CAP. XXXI.

1 AB eo. †No. 1. ꝙ obiectus exceptionis pęnalis, vel eius qualitas non potest tolli, vel emendari, qñ parti est ius quæsitũ. & ita alleg. hũc tex. Bal. in l. 1. C. de plus peti. Non ergo põt quis reuocare factũ proprium, qñ aduersario est ius quæsitum. facit ele. cõstitutionẽ. §. pe. co. tit. & l. si post mortẽ. in fi. & ibi ꝑ Bar. ff. de adop. Ex quo infert̃ primò, ꝙ postq̃ quis produxit articulos, & positiones, non possit retrahere inuita parte. & vide ꝑ Bal. in rubr.

2 C. de iis vo. † Scd̃ò infert̃, ꝙ ex quo dilatio data reo cẽsetur cõis actori, vel ẽ, vt l. prætendæ. C. de tẽp. in integr. resti. ꝙ vnus non possit renunciare dilationi in ꝑiudicium alterius, cui est ius quæsitum. facit gl. 2. in c. 1. ſ. de rescri. eo. lib. & per Bald. in l. amicissimos. in fi. ff. de excus. tuto. Et qñ quis possit pœnitere ad euitationem pęnę legalis, vel conuentionalis, vide glo. ord. in c. si diligenti. ſ. de fo. compe. In gl. in ver. vel eius qualitas nõ ob. l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. quia ibi ideo põt detrahi illa qualitas, quia prodest ipsi reo cõuento: sed hic noceret, quia si non probatur defectus personæ, vel sciæ, repellitur opponens a prosecutione omnium, vt in c. si forte. ſ. eo. ſm Ioan. And. In gl. fi. in fi. idem Io. Mo. & Archi. ꝙ limitat hic Lap. nisi opponens in opponendo apposuerit clãm, saluo iure addẽdi, & minuendi, pñte illo ꝯ quem opponit̃, & non ꝯdicente, quia tunc poterit reuocari, ẽt inuita parte, vt hic per eũ. Sed in ꝯriũ facit gl. in c. inter dilectos. ſ. de fide instru. dicens, ꝙ talis protestatio nihil operatur: concludit hic Imo. illud procedere, qñ talis protestatio fit ex parte agentis: secus si ex parte excipientis vel opponentis, quia tunc prodest, vt in terminis huius c.

SVMMARIVM.

1 *Eligere vt quis possit in ecclesijs regularib. sufficit ꝙ sit tacitè professus.*

2 *Pupillus maior septennio dicitur habilis ad canonicatum.*

3 *Malitia non supplet ætatem in matrimonio spirituali, licèt secus in matrimonio carnali.*

4 *Nouitij an possint admitti ad electionem cum professis.*

5 *Laicus potest esse religiosus professus.*

CAP. XXXII.

1 EX eo quod. † Not. c. ibi tacitè. ꝙ ad hoc vt possit quis eligere in ecclesijs regularib. sufficit ꝙ sit tacitè professus: Sed vt possit eligi requirit̃ ꝙ sit expresse professus, vt ſ. cod. c. nullus. Secundò no. ibi, conuersi laici. ꝙ habendo respectũ ad clericos regulares, conuersi veniunt appellatione laicorũ: sed habendo respectũ ad clericos seculares ipsi conuersi nõ includunt appellatione laicorum de quo in c. duo sunt genera. 12. q. 1. & in c. 2. ſ. de fo. compe. In gl. 2. in fi. no. gl. de quo dicet in c. 1.

2 j. de tẽp. ordi. & no. ꝑ gl. in ver. eligat. in cle. 1. j. eo. † In gl. in ver. tua. in fi. patet ergo ex tex. & gl. ꝙ maior septennio, licet pupillus, dr̃ habilis ad canonicatum, ẽt ecclesię cathedralis. & ita tenuit gl. in ver. canonijs. in c. statuimus in princ. & in c. si eo tpe. ſ. de rescri. eo. li. & Io. And. & cõiter Doc. & ibi. & d. Flo. & Imo. in c. sup inordinata. ſ. de pb. licet Host. ibi cũ quo trãsit d. Ant. & d. Pe. tenuerit, ꝙ debeat esse maior. 14. an. & idẽ tenuit Arch. in d. c. si eo tpe. & non bñ, quia in ꝯrium est tex. hic: licet tñ maior septennio possit esse canonicus ẽt in ecclesia cathedrali, tñ talis pupillus non habet vocẽ in capitulo, vt hic imo hodie est necesse ꝙ excedat 18. annũ vt in cle. vt hi qui, circa fin. de ætate, & quali. & per gl. in ver. in 18. in cle. fi. eo. tit. quia est necesse ꝙ sit in sacris, vt ibi patet. & licet pueri possint recipi in monasterio, & ad canonicatũ ecclesiæ regularis, tñ non obligant̃, nisi

3 post 18 annũ vt in c. 1. j. de reg. † In glo. 3. in fi. no. ꝙ in matrimo-

a nio spirituali malitia [a] nõ supplet ętatẽ: secus in matrimonio carnali, vt in c. fi. ſ. de despõ. impu. Et idẽ in spõsalibus, vt ꝑ gl. in c. spõsam. ſ. de spõsa. Quid aũt sit in testamentis & in alijs ꝑ Io. An. in d. c. fi. In gl. in ver. suffragium, in fi. de hac q. hic ꝑ & ꝯ ꝑ Io. And. concludentẽ tñ, epm debere eligere idoneiorẽ. ar. cle. 2. de iure patro. & ꝙ honestius modus esset, vt pupillus pręsentet tutore autore, vt in c. fi. j. de iudi. De iure autem, nedum dignior, sed ęquè idoneus pñtatus a pupillo maiore septẽnio, deberet pferri præsentato ꝑ tutorem. facit ca. decernimus. hic alle. & d. c. fi. imo tenuit hic Pau. ꝙ omni casu pręualeat pñtatio facta a pupillo. cũ tutor non possit administrare spiritualia vel eis annexa, ſm Archi. in d. c. decernimus. & ita sequitur hic Domi. de quo articulo plenius q̃ alibi, vide ꝑ Fede. in suo ꝯsi. 97. q. i sit ꝙ pupillus præsentare possit: licet ergo pupillus non possit eligere, tñ poterit pñtare, cum aliud sit facere iure proprio q̃ iure collegij, vt ꝑ gl. mag in fi. in c. bñficium. j. de regu. Et ad prædicta vide per Rotam in deci. 421. q̃ incipit. Item fuit dubitatum vtrũ valeat, tenentẽ ꝙ si concurrat maritus & vxor in pñtando tõne iuris patronatus ꝙ dẽt pręferri pñtatus a marito. Quid aũt si pñtatio spectat ad collegiũ, & in eo admittunt̃ pupilli ad pñtandũ, an voces illorũ cõputent̃ in numero. & dic ꝙ sic, per no. per Archi. in d. c. decernimus. & c. si plures. & per Inn. in c. 2. ſ. de no. ope. nun. & in c. ꝯstitutus. ſ. de ele. & ibi per Io. An. quia sicut pupillus iure suo singulari pñtat, & valet pñtatio, vt ſ. ita valebit vox pupilli, qñ gratiosè admittitur a tota vniuersitate: secus si vna pars tñ admitteret, quia tũc nõ ꝑiudicaret vox pupilli alijs ꝯdicentib. ſm Lapũ & Do. dicentes hæc vera in pñtatione, sed in electione ꝑlati nõ valeret, & si admitteret̃ de ꝯsensu illorũ de collegio, quia sicut pupillus nõ põt ꝯhere mrĩmoniũ carnale, vt ſ. in gl. ita nec spũale. ꝑ qđ tex. in d. cle.

ADDITIO.

a Vinc. G. Adde, ꝙ Malitia supplet ętatem & operatur, ꝙ pupillus iuramẽto ligetur. Hero. q. 135. nu. 21. & nu. 6.

4 cle. vt hi qui. & ibi gl. in ver. ꝯcedať iuncta cle. fi. eo. tit. †In gl. in ver. tacitè, in fi. de gřa tñ poſſent nouitij admitti ad eligendum cũ profeſſis: & eorũ voces valerent, cũ & in extraneum poſſit electio committi. ſ. eo. cãm. ſm Arch. & Io. And. qđ intellige ſi nouitij ſint ꝯſtituti in ordine ſacro, vt in d. cle. vt hi qui. & ad ṕdicta facit qđ no. Hoſt. ſ. de ſtatu mona. in c. ea q̃. in fi. tenẽs ex cõſuetudine, vel priuilegio, ſeu pacto in fundatione appoſito, clericos ſeculares poſſe hr̃e vocẽ in capitulo regulari, & in electione abbatis, ſm Io. An. & vide ꝑ gl. in c. nobis. ſ. de iu. pa. de quo. j. in fi. In gl. in ver. cũ clericis. in fi. vide ꝑ gl. 3. in d. cle. vt hi qui, & cle. ꝑ lr̃as. de præb. & dicit hic Io. An. ꝙ hæc gl. procedit, qñ caput regularis eccleſię põt eſſe laicus, vt quia inſtitutio ibi non eſt principaliter ad diuinorũ celebrationẽ, ſed ad aliũ actũ piũ, puta in ſubſidiũ terrę ſanctæ, vel redẽptionẽ captiuorum, vel hoſpitalitatẽ: ſed ſi inſtitutio eſt ibi ad diuinorũ celebrationẽ, & ꝑlatus dẽt eſſe ſacerdos, vt c. 1. ſ. de ęta. & quali. tunc laici nõ participant ius capituli. & vide ꝑ Io. And. in c. 2. ſ. de æta. & 5 quali. in ver. ꝑ laicos. †In gl. fi. in prin. pro declaratione ꝯclude, primò ꝙ laicus põt eſſe religioſus, hoc eſt profeſſus alicuius religionis, vt in c. tuam. ſ. de æta. & quali. vñ ad eſſe monachatus nõ requirit aliquis ordo ſacer, vel alius, ſed purus laicus poteſt eſſe profeſſus: & ex quo monachus vel fratres ſiot profeſſi, admittunt ad eligendũ, licet nõ ſiot in aliquo ordine, vt ſ. in gl. in ver. hi q. & ver. ꝯuerſi. & 21. q. 1. gñaliter. Sed hodie dẽnt eẽ conſtituti in ordine ſacro, vt in d. cle. vt hi qui. in prin. Scđò ꝯclude
a ꝙ laicus, licet poſſit eſſe monachus, tñ nõ põt eſſe canonicus, quia ius canoniæ nõ cadit in laicũ, vt in c. 2. ſ. de inſti. & ꝑ gl. in c. cũ M. ſ. de cõſti. ſed eſt neceſſe ꝙ ſaltẽ ſit in minorib. licet nõ ſit in ſacris, vt in d. c. 2. vbi dicit Io. And. ꝑ illum tex. ꝙ canonici pñt eſſe in eccleſia licet nõ ſint in ſacris, ſed ſufficit & eſt neceſſe ꝙ ſint in minorib. adeò ꝙ ẽt conuerſus laicus nõ eſſet capax iuris canonicalis, ſm Ion. & Io. An. ibi: & tales canonici in eccleſijs ſecularib. ſtatim habẽt vocẽ in capitolo, ſed in regularib. dẽnt eſſe tacitè vel expreſsè profeſſi, vt hic. ſed hodie oẽs tã monachi q̃ canonici regulares, vel ſeculares dẽnt eẽ in ſacris, quò ad hoc vt habeãt vocẽ in caplo, vt d. cle. vt hi qui. in princi.
b Tertiò ꝯclude ꝙ cõuerſi non hñt ius eligẽdi,[b] nec vocẽ in capi
c tulo,[c] vt hic in tex. & gl. Et loquiť de cõuerſis q̃ ſunt in monaſterijs, qui quãuis ſunt tacitè vel expreſsè profeſſi, tñ nõ ſunt in clericos tonſurati. & iſti non debent in monaſterio cũ fratrib. eiuſdẽ conuentus, electionib. intereſſe. & ꝑ hoc corrigiť ſnĩa Inn. & Hoſt. in d. c. 2. ſm Archi dicentẽ. ſecus eſſe in hoſpitalarijs, vt j. de arbitris. cum olim. & facit qđ no. in c. Indemnitatibus. §. pe. j. eo. & in d. cle. ꝑ lr̃as. & ſ. in gl. Quartò conclude, ꝙ ẽt in eccleſijs ſecularib. tales conuerſi & oblati nõ hñt vocem in capitulo. quia nõ vñr ex hoc continentiã voluiſſe vel proprijs renũtiaſſe, vt no. 17. q. 2. vt lex. & iõ non debent cum clericis eccleſiarũ ſuarũ electionib. intereſſe: quicquid dicat Inn. in c. cũ M. ſ. de conſti. vñ curia Romana tenet, ꝙ ſoli canonici faciunt capitulum, & iſti cũ prælato faciunt vnũ corpus, ſm Archid. & Io. An. referentes Inn. tenere in c. 1. ſ. de cele. miſſarũ, ꝙ laici dicunť tẽplarij, hoſpitalarij, ciſtercienſes, & fratres mi. qui non ſunt clerici. Quintò conclude, ꝙ clerici ṕbendati in eccleſia q̃ nõ habẽt ibi canonicatũ nõ habẽt vocem in electionib. & actibus capitularib. ſm Inn. & Io. An. in d. c. 2. Sextò conclude, ꝙ tales oẽ ꝓfeſſi vel conuerſi & oblati vocem non habẽt, nõ ſolũ in electione prælati, ſed ẽt ſyndicũ faciendi in eccleſia ꝑ cõuẽtũ, cũ ẽt in his locũ habeat iſte tex. ſm Io. An. & ſic in alijs actibus capitularib. & iſta eſt ten. ꝑ hũc tex. licet Spe. in tit. de ſyndico. ver. q d de cõuerſis, tenuent ꝯtrarium, ſm Lapum hic. In ea. gl. in fi. tene menti gl. ꝙ tam in eccleſijs ſecularib. q̃ regularib. conuerſi laici pñt ex cõſuetudine vel præſcriptione acquirere ſibi ius eligẽdi & ius hñdi vocẽ in capitulo. & ita ſequũtur hic Doc. & in d. c. 2. ꝓ quo ẽt facit, qđ no. Hoſt. in d. c. ea q̃. ꝙ clerici ſeculares pñt ex conſuetudine ſibi quærere ius eligendi prælatum in eccleſijs regularib. vt ſ. eſt dictum. Ad idem ẽt facit c. cũ eccleſia. ſ. de cau. poſ. quia licẽt de iure ad clericos ſpectaret electio, tamen poſſunt religioſi ex conſuetudine cum illis eligere, vt in d. c. cum eccleſia. ita ergo econtra, vt hic dicitur, ſecundum Domi. & vide in ſimili quod no. in c. nullus. ſ. eo. quæ oĩa tene mẽti, & ad materiã cle. 1. e. tit. & in c. 2. in fi. j. de priuilegijs.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Non poteſt eſſe canonicus. Adde tex. in c. in eccleſijs. de inſti. & per Card. Alex. in c. placuit. circa fi. 3. col. 32. diſt.
b Nico. Supe. Non habent ius eligendi. Adde glo. vlti. & ibi Card. in ca. in eccleſia. de inſti.
c Nic. Supe. Nec vocem in cap. Adde Abb. in c. & ſi tempus. de iureiur.
Vinc. G. Adde Fely. in c. non dubium. de ſenten. excom. in fin. & in ca. cauſam colum. 4. de præſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Geſta per iudicem a quo, poſt appellationem etiam extraiudicialem, ſunt nulla.*
2 *Citatus a iudice, ſiue a iure, debet comparere & ſtare donec actus expediatur, aliàs erit contumax.*
3 *Conſtitutio pœnalis extenditur ad caſum ſub mente legis comprahenſum.*

CAP. XXXIII.

1 SI poſtquam. †No. ꝙ geſta per iudicem a quo poſt appellationẽ & extra iudicialẽ ex cã ꝓbabili interpoſita, ſunt nulla, licet non ſint geſta ꝯ appellationẽ. qđ facit ꝯ Inno. in c. cũ nobis. ſ. eo. tit. tenentẽ, ꝙ geſta poſt appellationẽ extraiudicialem non reuocanť, niſi ſint geſta poſt, & ꝯ appellationẽ. de quo hic in 4. & 5. gl. & vide per Inn. in c. dilecto. ſ. de app. & plenè per Rom. in deci. 344. quæ incipit, Itẽ licet in cã beneficiali. Secundò no. ibi, ſine licentia. a ꝯtrario ſenſu, ꝙ cum licentia recedere poſſet: imo, ſubſiſtente iuſta cã, poſſit ſine licentia re
2 cedere, vt hic per Io. Imo. & Archi. †Tertiò no. ꝙ ſicut citatus a iudice vt compareat intra certum terminum, debet comparere & ſtare donec actus expediať, & ſi illicentiatus recedit dr̃ ꝯtumax, vt in l. properandum. C. de iu. & in c. 1. ſ. de iudi. ita & citatus a iure, vt hic dr̃. Vltimò no. ibi, prouiſione. & tene menti iuncto tex. ibi, eligendi. ꝙ ſuperior, ad quem deuoluitur poteſtas eligendi ꝑꝑ negligentiã inferioris, poterit prouidere vnico actu per viam prouiſionis vel collationis, ſm Io. An. & ſic ꝑ hunc tex. eſt hodie hoc deciſum. de quo erant opiniones in c. ne pro defectu. ſ. eo. & in c. vt circa. ſ. eo. ti. & li. in gl. 2. In glo. 2. in fi. idem Arch. & Io. An. dicens, ꝙ id qđ hic dr̃ in tex. de regula, fallit in duobus caſibus, de quibus in ca. indemnitatibus. in §. ſanè. & §. cæterum. & habet locum iſte tex. quo ad regulares in appellatione, interpoſita ẽt a poſtulatione. In glo. in verſ. ſedem, in fi. idem Archi. & tene menti gl. de quo dr̃ j. eod. in c. ſi abbatem. In gl. in ver. potuit. in fi. & procedit, ſiue talis appellatio ſit extraiudicialis, vt hic in tex. ſiue iudicialis ante ſniam, vt no. in c. ſolet. j. de ſent. excõ. ſm Io. And. dicentem, ꝙ appellatio, vt reddat confirmationem nullam, debet eſſe interpoſita ex cauſa probabili, ẽt ab eo, cuius intereſt, & qui poſſit ſua voluntate illud intereſſe in iudicium deducere: alias confirmatio valeret, vt ſ. eo. cum inter R. ſm Archi. Item debet appellatio eſſe intimata parti, vt in cle. cãm. j. eo. ſm Io. And. dicentẽ, ꝙ ſi talis confirmatio fieret per illum, qui poſſet confirmare autoritate apoſtolica, tunc iſte text. loquens de ordinario locum
3 non haberet, ſed ſtandũ eſſet iuri antiquo, vt hic per eum. †In glo. in ver. mente. ibi, non extendiť. facit c. cupientes. & c. licet canon. ſ. eo. iuncta clem. fi. de offi. vi. & quod no. in c. 1. j. de tẽp. ordi. & per Archi. de pœ. diſtin. 1. pœnæ. & tene menti ex gloſ. iuncto tex. ꝙ cõſtitutio ẽt pœnalis extendiť ad caſum ſub mente legis vel ſtatuti comprehenſum, nec dr̃ tunc propriè extendi. de quo hic plenè ꝑ Imo. & Domi. et dicẽ in d. c. 1. vbi eſt gl. ordi. In ea. glo. in fi. idem Archi. et Domi. notant hanc gloſ. ad præcepta facta per iudices, ne quis recedat de palatio vel ciuitate. In gl. pe. ibi, vt hic patet. no. ex glo. ꝙ qñ duo reperiuntur a iure ęqualitate parificata ẽt in pœnalibus, ſtatutum in vno extenditur ad aliud, imo ẽt in correctiuis, vt per gl. vo. in l. ſi quis ſeruo. C. de furtis. intellige qñ rõ eſſet cõis in vtroque caſu, vt dicit gl. hic. et in cle. 1. in verſ. ſacerdotium. de officio vica. alias aliud eſſet, ſm glo. in c. præſenti. j. de ſent. excom. Quando verò illa duo non reperirentur communiter parificata ſed in certis caſibus, tunc ſtatutum in vno non extenderetur ad aliud, vt ꝑ gl. in regula odia. j. eod. lib. et in c. conſtitutionem. j. de regu. In ea. gl. in fi. quòd procedit non ſolum ſi prouiſio fiat ex iure deuoluto per negligentiam, ſed etiam ſi ꝑꝑ delictum. et idem ſi fiat prouiſio ex iure proprio, vt in c. 2. ſ. de reſti. in integ. vel ex delegata poteſtate, cum in his caſibus locum habeat iſta lex. ſm Io. And. et tene menti ex hac gl. limitationem ad gloſ. no. in clem. 1. in ver. collatio. vt lite penden. dicens, ꝙ collatio tollit vacationem, quia illud verum, niſi fuerit appellatum: nam pendente appellatione beneficium collatum dicitur vacare, ſecundum glo. hic. et ita ſequuntur Doctores.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia vniuerſalis indiget viris literatis, & non porcis.*
2 *Epiſcopus debet diſpenſare ad ſtudium cum perſona habili, & voluntaria ad ſtudium.*
3 *Inferiores prælati an poſſint diſpenſare in caſu c. cum ex eo. de electio.*
4 *Diſpenſatio in caſu c. cũ ex eo. de electio. an expiret per mortẽ diſpenſantis.*
5 *Epiſcopus ſi diſpenſauit cum rectore parochialis eccleſiæ vt poſſit ſtudere per ſeptennium, an elapſo ſeptennio talis diſpenſatus habeat annum integrum ad ſe promouendum ad ordines.*

Cum

CAP. XXXIIII.

1 CVm ex eo. †No. i. q vniuersalis ecclesia dr, quò ad sui regimē, indigere viris literatis, & non porcis & asinis terrans, sm Io. Mo. & Io. An. & alias dr sustinere dispendium & iacturam. facit c. nihil. s. eod. Ex quo singulariter inferē, sm Domi. q pecunia, quæ expenditur rōne studij literarum, dr conuerti in vtilitatem ecclesiæ. facit tex. j. ibi, fructu. & præter hoc dr in c. 1. s. de magistris. q ecclesia cathedralis dēt prouidere de beneficio, magistro, qui pauperes clericos & alios gratis doceat. & de monacho vel canonico regulari, qui est in studio de licentia superioris, an possit pro expensis studij obligare bona mo-

2 nasterij, per gl. & Docto. in c. ex parte. s. de accu. † Secundò no. ibi, possint. quia concludit hic Archi. & Ioā. And. q si persona est habilis & voluntaria ad studium, episcopus debet ex debito dispensare, cùm subsit cā hic expressa: & posset ad hoc cogi per superiorem, per no. 1. q. 7. exigunt. & de iure patr. nullus. Si tamen dispensaretur cum persona inhabili, non valeret dispēsatio, & haberet tunc locum pœna d. c. licet canon. de quo ibi vide plenè dicta, & hic per Io. And. & Domi. Et licèt dispensatio illius c. loquatur in principali rectore, tñ & locum haberet in perpetuo vicario ecclesiæ parochialis, sm Io. And. de quo in cle. 1. de offi. vica. in 6. gl. Tertiò nota ibi, intra prędictum annū, quia talis annus currit a tempore sibi commissi regiminis. & sic est necesse q intra dictum tempus, quo sine dispensatione fieri debebat sacerdos, fiat subdiaconus, sm Io. And. & Domi. Si aūt fuisset quis iustè impeditus, vt non potuerit intra annū promoueri ad subdiaconatum, excusatur, vt hic in fi. tex. sm Arch. Non ob. tex. hic in ver. omnino. quia exponitur, idest, nō obstante aliqua dispensatione, sm Io. And. & Domi. Ex quo tenemeri, q verbū, omnino, excludit dispensationē, licet nō excludat iustum impedimentū. Quartò no. ibi, ab eis. & tene mēti, q in ecclesijs, vicarij sunt deputandi per epōs & superiores: non aūt per inferiores. qd facit, vt inferiores prælati ecclesiarum, vel ipsi rectores nō possint ponere in eorum ecclesijs parochialibus vicarium ēt temporalem ad longum tempus: secus si ad modicum, puta ad tres septimanas ex iusta cā. de quo hic per Io. And. & no. in c. extirpandæ. §. qui verò. s. de præb. & in cle. 1. de offi. vica. & per glo. in d. c. licèt canon. in fi. & p Lapum in sua alleg. 5. Quinto not. ibi, ecclesiarum prouentib. q vicario temporali est assignanda de redditibus ecclesiæ congrua & sufficiens portio. qd facit, sm Domi. vt mortuo prælato, successor teneatur soluere vicario salarium, ex quo id est debitum de bonis ecclesiæ. & ita tenent Doct. in c. ad hæc. s. de offi. vica. & in d. §. qui verò. Vltimò no. q sicut finita cā priuilegij censetur priuilegium reuocatum, l. Titia. §. vsuras. de lega. 2. & 25. q. 2. ita nos, ita finita cā dispensationis reponitur quis in iure communi. Et prorogatio termini censetur facta cum suis qualitatibus, & pœna repetita censet. quod facit ad no. in c. pe.

3 & fi. de offi. dele. & in c. si cum Hermes. C. locati. † In gl. in ver. episcopi. ibi, minores epis. idem Archi. Io. And. & alij Doc. cū inferiores ab epis dispensare non possint, nisi in casibus eis a iure specialiter concessis. facit glo. 5. in cle. fi. de reb. eccle. & in cle. 1. in gl. pen. de rerum permu. Abbas tamen bñ dispensat cū monachis, quò ad licentiam eundi ad studium, non aūt quò ad non promouendum ad saecrdotium, vt in c. 2. & ibi per Doc. j. ne cleri. vel mona. & vide per glo. in ver. scholaris. in c. fin. s. de rescri. eo. lib. Administrator verò datus per Papam dispensare posset, sm Io. And. & per gl. 2. in c. is cui. j. eo. Et idem in electo & confirmato in epm, licet non cōsecrato, cum hoc sit iurisdictionis & non ordinis, vt no. in cle. 2. de rescri. in 4. gl. & in cle. 1. de su. cōpe. in 5. gl. Et idem in capitulo, vacante sede, vel quasi vacante, vt no. in c. pe. & fi. j. de sup. neg. sm Io. And. & idem cōsuluit Fede. de Senen. in suo cōsi. 29. vt ibi plenè per eum. & ex his no. sm Domi. q in iurisdictionib. appellatione epi venit confirmatus, licet non consecratus. & ita limitatur glos. in c. 1. s. de reli. domi. In ea. glo. ibi, q Dei. idem Archid. in c. 1. j. de filijs præsby. cum dispensatio sit de maioribus negotijs, vt 1. q. 7. didici. in fi. secundum Io. And. de consuetudine tamen procedit opinio glo. hic, sm Imo. & Domi. & idem tenet Archid. 50. distin. ex pœnitentibus. In glo. in vers. subiectas, in fi. vide hic per Ioan. And. & no. ex glos. quòd dispensatio circa personam respectu rei p personā possessæ, debet fieri per illum, cui dicta res est subiecta. Si ergo habens vnum beneficium vult obtinere secundum, debet habere dispensationem ab epo, cui secundum beneficium est subiectum: sed si esset necessaria dispensatio vtriusque beneficij, tunc vtriusq; epi dispensatio esset necessaria. & hoc vult glo. in ver. intitulatū in c. dudū. el 2. s. eo. & vide plenius de materia per Inno. in c. pastoralis. s. de priuilegijs. In glos. in ver. obtinent. in fi. haberet tñ locum dispensa-

a tio, [a] si aliquid restaret de anno, vt j. c. proxi. in prin. cum adhuc obtineant. intellige nisi talis dispensatio petatur in fraudem, vel quando talis non esset subdiaconus, & intra illud tps nō oc-

4 curreret dies ordinationis, sm Io. And. † In gl. in ver. septenniū. ibi, in vlteriori non. idem Archi. & Io. And. In eadem glo. ibi, puto q non, idem Archi. dicens ēt, q talis dispensatio non expirat per mortem concedentis, nec etiam successor epi poterit reuocare, sm Io. And. Et hanc partem sequitur Oldra. in suo consi. 238. & ita residet hic Domi. & vide per Io. And. in c. licèt canō. in ver. gratiam. s. eodem. & j. §. proximo. & in adi[illegible]o. Spe. in rubr. de sequestra. posses. ver. ad secundum. & per gl. & Doc. in c. pe. & fi. s. de cleri. non residen. vbi ita concludunt. vide ibi plenè. In eadem glos. ibi, euidens causa petat, quia cessat causa ob quam fuit dispensatum. s. de voto. magnæ, sm Archi & Ioā. And. & vide per Hostiē. in summa de cleri. non residen. §. vlti. ver. quid si licentia. In eadem glo. in fi. sentit glo. q incipiat a tempore dispensationis: si enim inciperet a tempore commissi regiminis, per modum, de quo j. c. proxi. §. 1. Si fieret dispensatio post sex menses non haberet tunc integrum septennium, quod esset contra istum tex. sm Io. And. & cum hac glo. tenuit Oldr. in dicto consilio, sm Dom. de quo hic per eum. In glo. in ver. literarum. ibi, vel ciuili. vult gl. q beneficiatus, ēt si sit subdiaconus, & sic in sacris, non prohibetur audire leges, etiam si sit beneficiatus ratione ordinis. intellige nisi sit præsbyteratus de quo in c. super spec. j. ne cleri. vel mona. In glo. ibi, caueant. idem Archi. alias teneretur ecclesię dispensans, & ille cū quo dispensatur, vt j. c. proxi. sm Ioā. And. In eadem glo. in fi. sentit glo. q dispensatio facta sm formam huius decre. extra locum studij, includat etiam dispensationem absentię: cautela tñ esset hoc in illa exprimi, sm Io. And. secus si fieret dispensatio cum habente beneficium in loco studij, quia tunc non videretur dispensatum super absentia. ideo non posset ire in alio loco, nisi super absentia iterū dispensetur, sm Domi. dicentem vtile esse, quòd dispensetur contra consuetudinem vel statutum ecclesiæ, si dispensat contra absentes, quia dispensatio, de qua hic in tex. non sufficeret, nisi contra ius commune: non autem contra statuta vel consuetudinem ecclesiæ, vt in c. 1. s. de consti. eo. lib. Quid autem si fructus clericorum sunt debiti alicui ex iure, speciali priuilegio, vel cōsuetudine ratione absentiæ, vel ex defectu ordinis, an dispensatio super defectu ordinum vel absentia operetur contra dictum statutum, consuetudinem, vel priuilegium. Io. And. hic q sic, quia dispensatio facit, q censeat esse residens & in ordinib. Si vero essent debiti simpliciter, vt in casu c. si propter. s. de rescrip. eod. lib. tunc talis dispensatio nihil operaretur. de quo hic p Domi. & j. dicetur. In glo. in ver. subdiaconatus. ibi, puto cōtrium. idē Io. And. de quo per eum in c. dudum. el 2. s. eo. & dic vt est dictum. s. in d. c. licet canō. In gl. in versi. nihilominus, in fi. an aūt talis vicarius temporalis, de quo hic in tex. possit p epm reuocari, durāte septennio. Lapus ꝯcludit hic q nō, sine rōnali cā, sicut nō posset reuocari perpetuus, vt no. in d. c. ad hoc. sed Do. hic ꝯ, ex quo vicarius est tēpo-

5 ralis, vt hic p eū. † Extra gl. quærit primò, an elapso septennio habeat tunc quis integrū annū ad faciendum se promoueri ad sacerdotiū. Io. And. hic qd sic, vt patet in tex. facit c. si electio. s. eod. Scdò quærit, si elapso septēnio, in primis quatuor tpibus omisit facere se ordinari, & in alijs quatuor tēporib. superuenit impedimentū, ita q ordinari, nō potuerit, an pęnā incurrat. Archi. hic q nō, de quo hic p Io. An. & in rła imputari. j. eo. lib. Tertio quærit, quid si ille, cum quo est dispensatum per septennium, incipit studere per annū, postea distrahit legitimo impedimento p trienniū, quo finito, reincępit studere, ad quātū extendat dispensatio. dic qd talis habebit integros dictos alios sex annos, p no. p Archi. 16. q. 1. fratet. super gl. mag. de quo hic per Domi. & vide s. per glo. in ver. septennium. Quartò quęrit, Papa dispensauit cū minore 12. annorū, vt habeat bñficiū curatū, cū hoc, q durāte defectu ætatis, ecclesia nō defraudet debitis obsequijs in diuinis, & animarū cura non negligat, vñ talis minor intra annū nō sit sacerdos, an erit priuatus. Archi. hic q nō. & hoc hodie satis pbaē in cle. ne in agro. §. cęterū. de statu regula. ex quo iste habuit iustum impedimentū, p p qd nō potuit

ADDITIO.

a V. G. Nota, q dispensatio est magis odiosa, quam sit legitimatio. Ruy. consi. 95 nu. 12. lib. 3. & quomodo interpretari debeat. Ruy. consil. 154. nu. 18. lib. 4. &, licet dispositio sit stricti iuris, extenditur tamen ad necessaria consecutiua. Ia[illegible] in l. fi. col. 7. ff. de consti. princi.

tuit ordinari, vt in cle. ſi. de ętate & qualita. Et licet tale impedimentũ ſit ſublatũ quòad bñficiũ, non tñ quò ad ordines, vt hic p Io. And. & Do. Et ex prędictis ſoluit dubiũ, quid ſi ex conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio fructus parochialis ecclę ſpectent ad Titiũ quãdiu rector ipſius recipiat ordinẽ ſacerdotalẽ, an facta tali diſpẽſatione, p quã ipſe fingit̃ ſacerdos, pcipiet rector fructus vel Titius. Et ↄcludit hic Io. And. ꝙ rector, quia cã huius diſpẽſationis principaliter fuit vt percipiat fructus: vñ ſi hic non operaret̃ eſſet ibi inutilis. Nõ ob. qđ no. p Io. And. in c. ex tuæ. ſ. de cleri. non reſidẽ. vbi dr̃, ꝙ diſpenſatus non recipit fructus in abſentia, quia ibi diſpẽſatio abſentię nõ reſpicit directè fructus, ſicut facit ſupradicta diſpẽſatio. & facit qđ no. hic in gl. in ver. literarũ, quia ibi diſpẽſatio operat̃, vt poſſit eſſe in ſtudio ſine pœna priuationis. & ſic operat̃ abſq; eo qđ ad fructus extẽdat, ſed hic non ſic, quia ſi non extenderet̃ ad fructus, nihil operaret̃. Sed Lapus dicit hic dictum Io. And. verum ſi dicat in diſpenſatione, ꝙ interim recipiat fructus, nõ obſtante ꝙ de conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio quouſq; fuerit ſacerdos alteri debeant: alias ſecus eſſet, argu. c. q̃uis. & c. ſi pp. ſ. de reſcrip. eo. li. & vide dicta. ſ. in ver. literarum. in fi.

S V M M A R I V M.

1 *Pœna ſi imponatur propter non promotionem intra certũ tp̃s, talis pœna non committitur, niſi toto tempore lapſo, ſtatuto ad promouendum.*

2 *Beneficium poteſt conferri de conſenſu beneficiati, licèt aliàs non renunciet beneficio.*

3 *Dies fruſtra expectatur, cuius euentus nihil operatur.*

C A P. XXXV.

1 Ommiſſa. †Tene menti primo, & ita allegatur, ꝙ ſi pp nõ promotionem intra certum tp̃s imponatur pœna, nunq̃ committitur pœna, niſi ex toto tale tempus labat̃, ẽt ſi certũ ſit illud tale fieri non poſſe intra reſiduum illius tp̃is. quod nota ad plura. Et primò ad ſtatuta imponentia pœnam non ſoluentibus, vel quid aliud nõ facientibus intra certum tempus, ſm̃ Domi. inducentem ſecundò, vt appellatus non poſſit petere executionem ſententiæ ante lapſum anni, etiam ſi lapſum ſit tantum de anno, ꝙ certum ſit, appellationem proſequi non poſſe. de quo per Doc. in c. ex ratione. ſ. de appe. Tertiò facit, ꝙ ſi cauſa eſt commiſſa conſulenda intra certum tp̃s, aliàs remittatur inſtructa, ꝙ ante vltimam diem termini remitti non poterit, & non valeret remiſſio, niſi fieret conſenſu partium, ſecundum Io. And. de quo plenè per eum, & Inno. in c. intimaſti. & in c. ſuper eo. el 2. ſ. de appella. Item quartò facit ad q. glo. in verſ. decem diebus. in c. vbi periculum. ſ. eod. 2 † Secundò no. ibi, te nolente. a contrario ſenſu, ꝙ poteſt beneficium alteri conferri de conſenſu beneficiati, licet alia renunciatio illius non interueniat. & hoc ſi conſentiat in præſentia epiſcopi collatoris. facit c. beneficium. & ibi glo. in ver. aſſenſus. ĩ. de regularibus. In inferioribus verò eſt neceſſe, ꝙ haberent poteſtatẽ inſtituendi & deſtituendi, vt per glo. in verſ. manibus. in clem. 1. de renuncia. & per Doct. in d. c. per beneficium. Et ex his habetur vna limitatio ad hunc textũ, vt de cõſenſu illius, cui eſt data dilatio poſſit fieri executio, etiam ante lapſum totius termini. & ita etiam voluit glo. in c. fi. in fi. ſ. de conſue. eo. lib. Tertiò no. ibi, incipit. arg. ꝙ beneficium electi & confirmati in curia non dicatur vacare in curia, ſed in loco beneficij, ex quo attenditur locus & tempus adeptæ poſſeſſionis, ſm̃ Arch. de quo tñ per gl. nota. in ver. collatio. in cle. 1. vt lite pendente. Vltimò a nota ibi, non currit. & ita allegatur, ꝙ tempus [a] non currit legitimè impedito: ideo pęna legalis non committitur. Quid autẽ ſit in pœna conuentionali, dic vt no. in l. continuus. §. illud. de ver. obl. & per gl. in ver. diſtulerit. in c. quam ſit. §. 1. & in ca. cupientes. §. ꝙ ſi per viginti. in ver. impedimento. ſ. eod. & ibi dicta. Et an excuſetur ratione impedimenti ille, qui nimium ſe arctauit, vide plene per Ioan. And. in regula, imputari. ſ. eo. lib. 3 †In glo. in ver. elapſus. in prin. Nec ob. quod dr̃ in l. aliquando. ff. ad Velleia. ꝙ fruſtra expectatur dies, cuius euentus nihil operat̃, quia hic poſſet ẽt vltra diem obtinere diſpenſationem, vt dr̃ ſ. c. proxi. ſm̃ Io. An. & per Lapum in ſua alleg. 9. In ea. glo. in fi. & licèt ante diem pœna peti non poſſit, tñ ipſa committit̃, vt per Spe. in tit. de oblig. §. 1. ver. quid ſi promiſiſti. & per gl. & Docto. in l. ſtipulationes non diuiduntur. in fi. & in l. hæc uerba, & in l. cum ſtip. ſim mihi a Proculo. de ver. obl. In gl. in ver. pacificam. in prin. nota glo. & aduerte, quia procedit gloſ. quò ad hoc, vt teneat̃ quis promoueri ad ordines, quos requirit tale beneficium: alias incurrat pœnã priuationis: & tunc ſufficit poſſeſſio exercitij ipſius curę, licet habeat minorem partẽ bonorum ipſius eccleſię, & idẽ tenet Arch. in d. c. licet cao. & 23. diſt. in numine. & idem eſſet in habente certum officium in eccleſia, quod haberet ordinem annexum, quia ſufficit vt habeat liberum exercitium illius officij. & ita tenuit Pau. in cle. vt hi q. de ætate & qualita. Sed ſi quæratur de pacifica poſſeſſione ad finem vt poſſidens beneficium ſecundum incurrat priuationem primi, tunc requiritur, ꝙ habeat non ſolum pacificã poſſeſſionem exercitij curæ, ſed ẽt poſſeſſionem fructuum vel maioris partis, ſm̃ Archi. pro quo tex. & gl. in c. ſi tibi conceſſo. ĩ. de præb. & ita dẽt intelligi tex. in c. cum in cunctis. §. cũ verò. ſ. eo. ſm̃ Io. An. de quo ẽt hic per Domi. Adde prædictis, pone ꝙ erat quæſtio cuiuſdam ſacriſtiæ, & vnus erat in poſſeſſione ipſius ſacriſtiæ, alter verò erat in poſſeſſione reliquiarum & paramentorum, quis ex iſtis dicetur poſſidere ſacriſtiam. Guil. de Cu. in l. 1. ff. de offi. præfe. Auguſtalis. concludit per illum tex. ꝙ ille, qui poſſidet partem principaliorem, ideſt ipſum locum, & ita ſequitur Bal. ibi dicens idẽ eſſe dicendũ in poſſeſſione bñficij, vt ille dicatur habere poſſeſſionem, q. poſſidet eccleſiam, non aũt ille qui poſſideret iura & poſſeſſiones eccleſiæ. quod no. Et hęc procedunt, qñ quæritur, de poſſeſſione ſimplr̃: ſed ſi quæratur qñ dicat̃ haberi poſſeſſio pacifica, dic vt ſ. eſt dictũ. In eadem gl. in fi. tene menti hanc glo. & vide gl. in auth. ſacr. puberum. circa fi. C. ſi aduerſus ven. & in l. ex prędijs. C. de euictio. & gl. in l. rati o. in prin. ff. de acti. emp. & in ca. quærenti. de offi. deleg. In glo. in ver. iuſto. ibi, toto. vide per Io. And. ſ. c. proximo. In ead. glo. in fi. & caute facit ordinarius ſic conferendo ante vacationem, per Ioan. And. in c. a. ſ. de reſtit. in integrum. in glo. magna, & per Innocen. in c. venerabili. in gl. magna. circa medium. ſ. de cenſibus.

A D D I T I O.

a V. G. Adde quando tempus currat etiam hęreditate iacente, Ruy. conſi. 27. nu. 10. lib. 4. Quando enim eſt fundamẽtum alicuius, id probare debet, Ruy. conſi. 92. nu. 5. lib. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Condemnatus ad diſcarcandum caſtrum non poteſt illud reficere.*

2 *Beneficium obtinens, & non intendens promoueri ad ſacros ordines, tenetur ad reſtitutionem fructuum.*

1 Porrò. †No. in prin. tex. & ita allegat̃, & vide qđ no. in l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe. ff. de lega. 1. & per Cy. in l. ſeruus. C. de pœnis. dicens, ꝙ ſi eſſet quis condemnatus ad diſcarcãdũ caſtrũ nõ poſſet poſtea illud reficere. Et idẽ ſi arbiter ↄdẽnauit vt imponat̃ termini, quia nõ ſufficit appoſuiſſe, niſi ſtent, vt no. in l. inter caſtellanũ. ff. de arbitris. Nec ẽt ſufficeret feciſſe pacẽ ſi nõ perſeuerauerit. Sic ẽt condẽnatus diſgombrare domũ, licet fecerit illud, ſi poſtea reintromiſerit res, nõ euitat pęnã, vt dixit Bar. in l. ſuperuacuũ. ff. qui. mod. pig. vt ſic lex nõ ſit ludibrio, & vt nõ videat̃ impoſita verbis, ſed reb. & effectualr̃, vt hic dr̃ in tex. Vltimo no. ꝙ ↄferens ſciẽter eccleſiã indigno, vel inhabili, vel illi, quẽ nõ credit ſacerdotiũ aſſumpturũ, tenet̃ ſatisfacere ecclę de oĩbus dãnis ex hoc occurſis ecclę, & nihilominus mortaliter peccat, ſm̃ Pe. de Ancha. & Domi. a Ex quo infertur, ꝙ faciens [a] contra præceptum legis poſitiuæ peccat mortaliter, dato ẽt ꝙ lex ipſa imponat aliam pęnã temporalem. ſic ſ. eod. c. perpetuæ. In glo. in ver. iterato, in fi. an autem prælatus poſſit reinfeudare rem eccleſiæ illi, ex cuius negligentia in non ſoluendo canonem res ipſa eſt reuerſa ad eccleſiam. tex. hic & gl. facit ꝙ non, & in c. ſuper. ſ. ſm̃ Pet. de Ancha. ſed Imo. hic & Domi. ↄ, dummodo iſte tñ ſoluat quantũ alius, quia tunc ceſſat fraus. Et vide per Bar. & Imo. in l. ſi mihi & Titio. ff. de ver. obl. an prælatus poſſit cogi facere refirmam 2 de ipſis rebus feudalibus, vel emphyteuticis. †In gl. in ver. intẽdens, in fi. tene menti ex glo. & tex. ꝙ ſi aliquis conſequitur beneficium non intendens promoueri ad ſacros ordines, non facit fructus ſuos, & non poteſt ſalua cõſcientia tenere bñficiũ, & tenet̃ tam in foro cõſciẽtię q̃ in foro iudiciali, ſi de hoc conſtare põt, ad reſtitutionem fructuum, vt hic patet, & dr̃ ẽt in gl. fi. In gloſ. fi. in fi. no. ex glo. ꝙ qñ lex iniungit delinquenti, vt ſatisfaciat læſo propter delictum, debet ſeruari etiam in foro pęnitentiali. Et ita limitatur glo. ſing. 12. q. 2. fraternitas. dicens, ꝙ licèt quis veniat contra legem imponentem pœnam, tñ non eſt ſibi in foro pęnitentiali iniungendum, vt pęnam ſoluat. Nã procedit in pœna, ſm̃ glo. hic in reſtitutione damni, quæ non eſt pęna reſpectu recipientis, licèt ſit pęna reſpectu ſoluentis, ſicut in ſimili dicitur de condemnatione expenſarum per glo. & per Io. And. in c. 1. ſ. eo. tit. & lib.

A D D I T I O.

a Nico. Sup. e. Faciens contra præceptum. Adde Docto. in c. erit autem lex, in §. leges. 4. diſt. & Doc. in c. cum olim. de ele. conu.

V. G. Adde tu, ꝙ Præcepto iniuſto & prohibito reſiſtere poſſumus. Soc. conſ. 151. pro iuramento, prope fin. lib. 2.

Exemptus

SVMMARIVM.

1 *Exemptus subiectus immediatè Papæ, non potest renunciare in manibus ordinarij.*
2 *Legatus de latere dicitur esse maior omnium in prouincia post Romanum pontificem, & habere iurisdictionem etiam super exemptos.*
3 *Licentiam dare prælato, vt dimittat ecclesiam, dicitur iurisdictionis contentiosæ.*
4 *Legatus de latere venit appellatione sedis apostolicæ.*
5 *Legatus de latere qualiter potest dispensare contra priuilegium Papæ.*

CAP. XXXVI.

Si abbatem. †No.1.ibi, ab alio &c. quod exemptus subiectus immediatè ipsi Papę, nō pōt resignare seu renunciare in manib. ordinarij. Scdō no. ibi, licentia. q licèt immediatè subiectus Papæ possit ꝯsentire electioni de se factæ, vt dicit hic Archi. & Io. And. non tñ pōt trāsire ad aliam ecclesiā sine licentia Papæ, vel legati de latere. Et dixit hic sing. Archi. & Io. And. q ex quo hic requirit licentia non sufficeret tacitus consensus. quod tene menti, quia semper alleg. Qn in aliquo actu requiritur licentia alicuius, sufficeret tñ quod licentia prestetur p verū consensus, vt in c. quorundam. circa finem. ē. eod. & ita tenuit Io. An. in reg. qui tacet. j. eo. li. sed dēt esse expressus, quia tacitus consensus non sufficeret, vt ē. & rō est quia licentia debet esse expresè obtenta, vt in c. quam sit. §. 1. & ibi per Io. And. ē. eo. & in c. licet. ē. de regularibus. & per glo. in ver. obtenta. in cle. 1. de testa. Vide plenè per Io. An. in d. reg. qui tacet. & in regula, cum stat. & per Inn. in c. cum consuetudinis. ē. de consue. & in c. illud. ē. de cleri. exc. †Vltimò nota, q legatus de latere dr̄ esse maior oīum in prouincia post Romanū Pontificem, & hr̄e iurisdōnem super oēs prelatos de prouincia, ēt exemptos, & immediatè subiectos Papæ: & sic infert, q sit iudex cōpetens omniū de prouincia, siue illi habeant prælatum mediatum, siue nō. de quo in c. 1. ē. de offi. leg. ideo dr̄ esse iudex ordinarius exēptorū, & immediatè subiectorum Papæ, sicut ipse Papa, ex quo pōt confirmare electiones epōrum & archiepōrū ēt exemptorū, vt hic dr̄. & ita ēt voluit gl. in c. autoritate. §. 1. j. de priuile. & per Io. And. & Doct. in c. 1. j. de verb. sig. vbi Io. And. dicit, q in iure non probat ita clarè, sicut in d. c. 1. in prin. Confirmant ēt legati de latere patriarchas. de quo hic per Io. And. & p Roiam in de ci. 58. quę incipit, Item q legatus. In gl. 3. in fi. idē Io. Mo. & Ioā. And. ꝯcludentes, q capitulū, vacāte sede epāli, hanc licentiā dare poterit, per no. in c. cum olim. ē. de maio. & obe. facit qd̄ nn. in c. si religiosus. 2. responso. ē. eo. & j. eo. tit. is cui. & in cle. multorum, de hæreticis & in c. ad abolendā. de hæreti. de quo hic plenè per Io. And. licet Archi. in d. c. si cui. aliud velit. Dixit etiā Io. Mon. & Io. And. hic, q si abbas non exemptus eligit ad proprium epātum, nullius licentia requirit, cū non alienet, sed fiat de filio pater, sed si esset exemptus tunc alienat: vñ requirit licētia Papę vel legati, vt hic dr̄. & vide per Ioā. And. in prœmio decre. in prin. & qd̄ no. in c. quorundam. & c. si religiosus. ē. eo. & j. in glo. fi. †In gl. in ver. in prouincia. in fi. idem Archi. & no. ex glo. q dare licentiā plato, vt dimittat ecclesiam, dr̄ contentiosæ iurisdōnis: vñ extra prouinciā per epm vel legatū fieri nō poterit, sicut nec posset recipi renunciatio bñficij, cū ista sint pana, admittere renunciationē, & dare licentiā deserendi ecclesiam, sm Do. Sed dubium facit, quia collatio bñficij dr̄ esse voluntariæ iurisdictionis, sm no. in c. nouit. hic alleg. & in c. post electionem. ē. de concess. præbē. Ita ergo vr̄ qd̄ sit admittere renūciationē vel dare licentiā deserendi ecclesiam. †In gl. in ver. transeundi. ibi, sedis apostolicæ. vult gl. & sequit Io. And q appellatione [b] sedis apostolicę, veniat ēt legatus de latere: qd̄ tñ limita, nisi pferat in materia soli Papę reseruata. pro quo gl. in ver. apostolicæ sedis. in cle. quia contingit. de religio. domi. & nn. p Io. And. in c. post translationē. in prima gl n. hic alle. & ita ēt posset procedere gl. in ver. sedem, in c. si postq. ē. eo. Scdō limita nisi apponat dictio restrictiua. puta apostolicæ sedis tñ, vel dūtaxat, sm Pau. in cle. grauis. de sen. excō. & Dñi. hic. & vide gl. in c. cupientes. in prin. in ver. immediata subiectio. ē. eo. p Io. And. in c. autoritate. j. de priuile. & in cle. literas. de præb. & in c. 1. de filijs presby. per Inn. & Host. & qd̄ no. in c. si a sede. in prin. j. de preb. Sub nomine tñ Romani Pontificis non veniret legatus de latere, vt nn. in c. 2. ē. de feudis. & ē. de rescrip. si gratiosè. & tenet Io. And. hic. Nec ēt sub nomine Papæ, vt si dicatur, sine licētia Papę, vel coram nobis, vt no. in d. c. cupiētes. in prin. sm Pau. & Dñi. hic dicētes, q si Papa dicat, reseruamus absolutionē nobis, q penitētiarij absoluere nō poterūt: licet tex. hic ē. in verbo a nobis, faciat ꝯ. †In ea. gl. & no. ex hac glo. q licèt legatus de latere non possit dispensare ꝯ priuilegium Papæ, directè & per se illud tollendo in partem, vel in totū, sm gl. no. in c. pro illorū. ē. de præbē. tñ potest dispensare super his, q̄ a priuilegio permittunt, licet expresè nō prohibeant. In gl. in versi. huiusmodi, in fi. no. q ista dictio, huiusmodi, est relatiua eiusdem qualitatis, quæ præcesserat. In glo. fi. in fi. & licet legatus de latere possit confirmare episcoporum & archiepiscoporum electiones, tñ ipsos deponere non poterit, nec eos mutare de loco ad locum, nec in eius manibus posset episcopus resignare per not. 23. distin. c. 2. sm Archi. hic.

ADDITIONES.

a Celsus. Possit consentire electioni de se factæ. Adde q his non obstan. non debet tamen de honestare statum consentire. precibus enim & instantia victus & ipse pulsatus debet electus consentire nec statim consentiens ao. biti... notetur. c. sicut 15. 1. quæstione 1. & no. in l. si quemquā. C. de epis. & cler. Inn. in c. cum in iure. de elec. in anti. &c. Ard. Mandagotus in suo trac. de ele. parte 1. c. 38. & ibi bo glo. in ver. statim.

b Nic. Sepe. Appellatione sedis apostolicæ. Adde Bar b. in c. actum, in 5. col. de solutionem sol... Bar. consi. 1 a incip. difficile est, in 3. vol

V. G. Legatus Papæ ius alterius auferre non potest Roy. consi. 229. nu. 5. lib. 1. Nec potest cognoscere de appellatione interposita ad Papā: nec pōt statu... tollere maxime confirmata a sede Roy consi. 166. nu. 3. lib. 4.

SVMMARIVM.

1 *Compromissum, etiam in vnum tantum, potest fieri de eligendo prælatum.*
2 *Odio alterius nullus debet prægrauari.*
3 *Compromittere non potest in laicos de eligendo aliquem.*
4 *Potestas eligendi siue prouidendi ad idem tendunt.*

CAP. XXXVII.

Si compromissarius. †No. 1. ibi, In quē. q ēt in vnum tantum potest fieri compromissum de eligendo prælatum, dummodo fiat post mortem prælati, quia ante non valeret, sm Ioā. And. Secundò nota ibi, cum suo &c. & ita allega. q compromissarius, vel alius deputatus ad faciendū certum actum, non potest reiterare talem actū, cùm semel siue bene siue male sit functus officio suo. de quo j. in glos. & in l. quid tamen. ff. de arbi. & per Bar. in l. 3. ff. de optio. leg. & p Cy. & Bald. in l. post aditam. C. de impube. & alijs substi. & vide in c. si electio. ē. eodem. & in l. hæc conditio. §. 1. ff. de condi. & demon. †Tertiò no. in §. porrò. & ita allega. quòd nullus debet alterius odio prægrauari, & pœna debet tenere suos autores. sic ē. de his quæ fiunt a maiori par. ca. quæsiuit. Quartò no. ibi, restringitur. q in materia pœnali verba restringuntur ꝯ latum significatum vocabuli, vt sic specificè intelligantur in vno casu, & non indefinitè: licèt ius pœnale indefinitè loquatur, vt hic probatur, iuncto c. 1. ē. eo. tit. & lib. & ita inducitur per Io. And. in regu. odia. j. eod. lib. †In glo. 2. in fi. intellige, q non sint laici, quia in tales non posset compromitti, secundum Inn. in c. contingit. in fi. ē. de arbitr. & Archid. 8. q. 1. si ergo. valeret tñ in monachum & laicum simul, secundum Domi. inducentem hanc glo. ad statuta loquentia in singulari: nam habent locum ēt in plurali, qñ materia & rō est eadem, puta si statutum imponit pœnam producenti falsum testem, quia id erit in producente duos vel plures. pro quo facit, quia numerus singularis cōpræhendit pluralem, vt in l. ex duobus. ff. de here. insti. In gl. in ver. eps, in fi. nota ex glo. q licèt iura pęnalia ex identitate rationis non extendantur ad casum non expressum. vt no. in c. quā sit. ē. eo. tamen si noua constitutio declarat iura pęnalia, extendit ad comprehensa in eis, qō est eadem ratio: licet ipsa strictius loquatur, sm Dñi. hic. In glo. in ver. transtulerunt, in prin. vnde debent sibi imputare si totum tempus qd̄ habebant dederūt, vt in l. 2. §. sed quod prædiximus. ff. si quis cauti. sm Ioā. And. & vide in c. in causis. ē. eo. & in c. quia diuersitatem. ē. de concess. pben. Cum mala electio sit in culpa, vt dicitur hic in tex. Et dicit hic Io. And. hoc procedere etiam si compromissarij sint donatarij, quibus tempus currit etiam si compromittentes in eligendo sint impediti: alias si fuissent impediti donatarij & non compromittentes, & tunc tempus eis non curreret, nec ad superiorem fieret deuolutio, vt no. in c. 2. quia diuersitatem. ē. de concess. præb. sed sunt compromissarij, non donatarij, & tūc si res sit integra, ita q ipsa potestas possit reuocari, tunc impedimentum compromissariorum non prodesset compromittentibus, ex quo sunt in culpa. ar. c. fi. ē. eo. sm Io. de S. Georgio, vt hic refert Domi. In glo. in ver. imputari, in fi. & si plures sunt compromissarij, & maior pars eligat indignum scienter, redit tunc potestas ad compromittentes, licet minor pars eligat dignum, vt per Io. And. in c. cum in iure in fi. ē. eo. In glo. in ver. consentire in fi. vide qd̄ no. p glo. in c. 2. & in c. gratia. ē. de resc. eo. lib. Cōcludit tñ hic Lap non esse drīam siue detr ptās eligendi siue prouidēdi, p no. in c. sicut. ē. eo. li. & in c. in genesi. ē. e. vñ vtroq; casu finiet dicta ptās ad hoc, qd̄ no. in c. cām. ē. eod. & in c. consti-

c.cõstitutus.ſ.de cõceſ.pbẽ.in 1.gl.vt hic p Lapũ.& Domi.concludentes, q ſi poteſtas prouidendi detur ab illo, qui habet ꝓuidere & conferre, & tunc vnica prouiſione fiolet: nec poteris iterum prouidere & conferre ille, cui eſt data poteſtas: intellige qñ eſſet data ipſius fauore, vel illius, cui mandat prouideri: ſecus ſi fauore eccleſiæ ſit prouideri mandatur, vt no. in c. is cui. ĵ. de offi.deleg. nam tunc poſſet iterum prouidere quouſq; eccleſię ſit prouiſum. & ita procedere poterit hęc gl. vt hic per Domi. in fi. & ita reſider. & idem Pet.de Anch.hic in fi. In gl.in ver. ipſo iure.in fi.concludit Archid.& Io. And. q iſtis ſuſpenſis ipſo iure de quibus hic in tex. reſeruatur ſuſtentatio, ſi indigeant, p nota.ſ.eodem titu.c.cum Vintoñ. in glo.nota, q.in fi.q proceditur in ſuſpenſis ratione criminis iam commiſſi. Si verò ſint ſuſpenſi ratione contumaciæ, & tunc, cum ſit in eorum poteſtate contumaciam purgare, non debet alimentari, vt ſ.eod.generali.§.illas. & vide quod no. in c.cupientes.§.cęterum.ſ.eod. & in cle.vt hi qui.de ęta.& qualit. In gl.fi.in fi.idem Io.Mo. Ioan. And.& alij Doct.licet Archi.c.& malè, dicendo q tunc ſuſpenditur a beneficijs, quæ in alia eccleſia obtinent: ſed, cùm dicta pęna impoſita non repenat habenti bñficium in alia eccleſia, ideo pęna eſt arbitraria, vt dicit glo.hic & ſatis ęquè arbitrabitũ ſi ſuſpendat a bñficio æquiualẽti, ſm Io.An. Et no.ex gl.ſm Domi.q ſi delinquenti non põt imponi pęna a iure ſtatuta, habet locũ tũc pęna arbitraria, vt in l.hos accuſare.§.o.b.ff.de accu.et in c.finẽ ſub.ſ.de dolo & cõtu.& ibi per gl.& in c.reprehẽſibilis.ſ.de appe.& in c.cupientes.ſ.eo.in ver.ſeculi.& per Io. An. in reg.nemo poteſt ad impoſſibile.ĵ.eo.

S V M M A R I V M.

1 *Procurator datus ad appellandũ ſecundũ formã c. vt circa, non dicitur idoneus, niſi oĩa obiecta in forma iuramenti in mandato exprimantur.*

2 *Conſtitutio noua aliam declarans, habet tantum locum in caſibus, in quibus locum habet conſtitutio declarata.*

C A P. XXXVIII.

1 PRocurator. † Ad appellandum ſm formã c.vt circa.ſ.eo.non dr̃ idoneus procurator, niſi omnia obiecta & forma iuramenti in mandato exprimant.h.d. Et no. q licet procurator conſtitutus ad agendum & deſendendum, & crimina defectus in formam vel in perſonam opponẽdum, dicatur ex hoc hr̃e ſufficiens mandatum, licèt crimina & defectus in procuratorio aliter non exprimantur, tñ illud procedit in procuratore dato ad agendum & defendendum, vt in cle.non põt.de ꝓcur. & ibi per Doc.& p Spe.in ti.de procu.§.1.ver.ſed nunquid. Sed in procuratore dato ad appellandum ab alicuius electione, poſtulatione, vel prouiſione, requirit expſſio criminum, vt hic.& ita tenet Rota in deci.264.q incip.Itẽ procurator. Si tñ dñs ipſe appellaſſet, & ſeruaſſet formã d.c.vt circa.licet poſtea ꝓcuratorem conſtituat, tñ admittit ꝓcurator ſine alia expreſſione criminũ: cũ ad proſequẽdũ appellationẽ iam factã hoc nõ requirat, vt no.Spe.in d.§.1. ver. ſed nunq.d in procuratorio. Et licet in materia iſta obiectiua requirat clara expreſſio criminũ loci & tpis ipſius criminis, & aliorũ circunſtantiarum, de quib. in c.vt circa.& in cle.conſtitutionem.ĵ.eo.tñ de neceſſitate nõ requiritur expreſſio diei vel horę, dummodo mẽſis & annus bñ exprimantur: niſi ſm ſubiectam materiam dies vel hora eſſet de ſubſtantia, vt tenet Rota in deci.255.quæ incipit, Itẽ licet in

2 materia. † In gl.1.in fi. nota, q noua conſtitutio aliam declarans habet tñ locum in caſibus, in quibus locũ habet cõſtitutio declarata. facit glo.in c.is qui.ſ.eo. In glo.in ver.ſingulariter. in fi. dic vt no. in d. cle. conſtitutionem. intimatio tñ appellationis põt fieri per quẽcunq; non hñtem ſpãle mandatum, dũmodo ꝯſtet de appellatione & intimatione, vt p Rotã in deci.127. quæ incipit, Item q valet. In glo.in ver.mandatum.in fi.no.gl.& idẽ dr̃ in aditione hæreditatis, vt l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acqui.hære.& vide per Bar.in l.ſi filius.ff.de do. In gl.fi. ibi, nõ in aĩam propriã.qđ tenet hic Archi.& ita teneri poſſet poſt fa-

a ctũ: ſed ante factũ, tenẽdũ eſt, q procurator in aĩam ꝓpriã [a] iurare debeat, vt in d.c.vt circa, & in c.2.ĵ.de iura.calum. ſecundum Io.And.licet Paulus, & Domi.dicant q procurator debeat iurare in animam vtriuſque, vt hic per eum.

A D D I T I O.

a Celſus. In aĩam propriam. Adde Io.And.in c.præſentiũ.el 2.col.4 de teſta.Bal. in l.2.§.ſinautem.in 2.oppoſiti.& ibi Iaſ.in 2.q.C.de iur.cal.& Inno.in c.de cauſis. nu.1.col.1.ver.procurator etiam ſine ſpeciali. de offi. deleg.

S V M M A R I V M.

1 *Omiſſio ordinis iudiciarij, vel alius defectus ſuper vno actũ, non vitiat actũ legitimè factum.*

2 *Confirmatio electionis dicitur acceſſoria ad electionem. Rationem ſubdit.*

C A P. XXXIX.

SI confirmationem. In textu ibi, caſſari. no. differentiã inter hæc duo.ſ.caſſari & caſſum nunciari. quod facit ad no.per Bal.in l.ciues.C.de appella.& in l.qui

1 ſe.ff.de iudi. † No.& ita allega. q omiſſio ordinis iudiciarij, vel alius defectus ſuper vno actu, non vitiat alium actum præcedẽtẽ legitimè factum, quia vtile per inutile non vitiat. de quo in reg.vtile.ĵ.eo.li. intellige qñ actus ſunt ſeparati, & non habentes neceſſariam dependẽtiam vnus ab altero: alias aliud eſſet, vt per gl.in c.de cauſis.ſ.de offi.dele.& in l.prolatum.C.de ſententijs.& ſic facit, q licet ſnia caſſetur ex defectu commiſſo in ſnia vel in certis actis, tñ alia acta firma remanent. de quo per gl.in l.ſi expreſſim. ff. de appel.& p Doc in c.in pñtia.ſ.de renũ.& in l.cũ qrebat.ff.de re iu. Et voluit hic Io.An. q illud, qđ hic dr̃ in confirmatione electionis, ſit idẽ dicendum in confirmatione ſnię, vel priuilegij, ſeu ſtatuti, vel alterius ꝯtus, cum eadẽ ſit rõ.qđ no.In gl.in ver. poteſtatẽ. in fi.& vide hic Ioan. Mo.tenentẽ, q metropolitanus, vacãte eccleſia cathedrali, nõ poſſit prius committere confirmationẽ vel infirmationem electionis, prout iuris fuerit, q̃ facta fuerit ipſa electio. Sed Io.An. hic tenet ꝯtrium cum ẽt futura negotia poſſint delegari, vt hic

2 plenè per eum.& ita tranſit hic Do.& Pet.de Anch. † In gl.fi.in

a prin.vult gl.q confirmatio [a] dicat acceſſoria ad electionẽ: facit rõ, quia ex electione confert titulus ꝑlaturæ, & habitus adminiſtrãdi: ſed per confirmationem ſolũ exercitiũ, vt per gl.in c. quãto.63.diſt.& no.in c.auaritiæ.ſ. eod. Et an ius quæſitum ex electione perdat ſi poſt publicationẽ ſcrutinij electores non eligunt, vide per Io.And.in c.publicato.ſ.eo.in 10.q. In ea.gl.in fi.tene menti, primò ex glo.q in dubio ſnia præſumitur lata ex cã, quæ ex actis apparet.pro quo ẽt glo.in l. ſi quis ad exhibendum.ff.de excep.rei iud.& ita tenet Io.And.in reg. in pęnis.in prin.ĵ.eo.lib. Secundò tene menti ex glo.q licèt iudex non debeat cauſam exprimere in ſnia, vt no.in c.ſicut.ſ. de re iudi. & in l.properandum.§.illo.C.de iudicijs.& per Bar.in l.ſi quis lib. ff. de peti. heredi.tamen debet cauſa exprimi, quando ipſa ſnia poſſet referri ad plures cauſas, diuerſos effectus producentes, vel qñ poſſet ex alijs cauſis ipſis partibus præiudicare, ſm gl.hic. Tertiò no. ex gl. q ſi in ſnia non exprimatur abqua cauſa: & poſſet intelligi eſſe latam ex pluribus cauſis, debet tunc interpretari, vt lata intelligatur ex illa cauſa, quæ minus præiudicat parti: & ſic ex minori, quia mitior cauſa intelligitur in cõdemnatione, vt hic in glo.ſm Pet.de Anch.& Domi.hic, & vide quod no.in l.Iul.ff.de condi.indebi.

A D D I T I O.

a V. G. Nota, quòd confirmatio non extendit, ſed roborat, vt ſcribit Ruy.in cõſ. 97.nu.2.lib.1. Et quando confirmans dicatur de nouo dare. Ruyn. conſ. 161. viſo themate.nu.16.lib.2.

S V M M A R I V M.

1 *Bona eccleſiæ vacantis debent reſeruari futuro ſucceſſori.*

2 *Suſpenſio a beneficijs cadit etiam in regulares.*

C A P. XL.

QVia ſępe. Nota primò differentiam inter capitulum, quod reſpicit ſeculares eccleſias, vt in c.cõgregato.in prin. ſ. eo. & conuentum, qui reſpicit regulares ſ.de ſtatu mona.c.2.& vide in

1 c.capitulum.ſ.de reſc ip. † Nota primò ex tex. q fructus & bona remanentia poſt mortem prælati, vel obuenientia tempore eccleſiæ vacantis, debent reſeruari futuro ſucceſſori, vel in vtilitatem eccleſiæ conuerti.& vide hodie in cle. ſtatutum.eo. tit.& in c.præſenti.ĵ.eod. Quis autẽ eſt erit cuſtos prædictorum, innuit iſte tex.q capitulum.de quo hic in glo.in ver. reſeruari. Secundò no.q qui debet cuſtodire, non debet conſumere ſeu diſſipare: facit l.is cui.ff.vt in poſſeſ. leg. poſſet tamen vendere res perituras, & pretia cuſtodire, vt d.l.is cui.tenentur etiã plenam rationem reddere ſucceſſori, vt ĵ. de cle. ęgro. c. 1. Vltimò nota, quod contra diſpoſitionem iſtius tex.non poſſet conſuetudine induci contrarium: nec valerent ſtatuta vel priuilegia, vt hic in tex. qui loquitur in cathedralibus, & regularibus, vel ſecularibus eccleſijs collegiatis. In alijs verò eccleſijs ſecularibus vel regularibus non collegiatis haberet locum d.c.pręſenti. vt hic in glo. a. & in ver. earum.& in illis bene valeret conſuetudo vel priuilegium in contrarium, vt eſt textus in d.c.pręſenti.& vide per Imolam in c.relatum.el 2.ſ.de teſta.in 4.cu:ũ. In glo.in ver. eorundem. in fi. contra illos locum habent alia remedia, de quibus in c.cum ſuper.ſ.de cauſa poſ. & per Inno. in c.cum in officijs.de teſt. In glo.in ver.reſeruari, in fi. intellige hunc tex.habere locũ quando bona prælati, & capituli ſunt

diſtincta:

distincta, non aūt quā sunt cōia, sm Arch. dicentem, ꝙ licèt mortaliter peccent capitula, quæ vacationis tpe male administrāt bona cōia, tñ non incurrunt hanc pœnam, quæ locum nō hēt, quā bona sunt cōia, quo casu administratio spectat tunc ad collegium, vt in c.2.ꝫ. de resti. in integ. & in c.1.ꝫ. ne sede va. & ibi per Inn. & vide per glo.3. in d. cle. statutum. Et nota ex gl. quod relatiuum, quis vel qui, ponitur hic restrictiuè, de quo per gl. in cle. j. Ꝯctus. j. eo. lib. & per Io. An. in c. pro illorum. ꝫ. de præben. In glo. in ver. beneficijs, in fi. vide per glo. in versi. suspensi. in cle. cupientes. de pœnis. & no. ex glo. iuncto tex. ꝙ suspensio a beneficijs cadit ēt in regularibus, quæ quo ad eos quid operet, hic per Arch. & per Io. And. in c. dilectus. el 2. ꝫ. de simo. In gl. in ver. donec, in fi. vide per Innocen. in c. cum bonæ. ꝫ. de ætate & qualita. & per gl. in ver. donec, in cle. j. de decimis. Et an isti suspensi, si celebrant fiant irregulares. dic vt per Arch. & Ioan. An. & in c. fi. ꝫ. de cle. excōi. & no. in c. 1. j. de re iudi. In gl. in ver. plenè, in fi. no. ex gl. ꝙ ēt de minimis est curandum. de quo hic per Archi. & Ioan. And. & in c. frequens. de resti. spo. & no. in l. scio. ff. de in integ. restitu. In glo. in ver. restituerint, in fi. idem Arch. sm quem non prodesset remissio prælati, vt hic per eum & facit quod no. in c. statutum. §. si quid. ꝫ. de rescrip. eo. lib. & p glo. in reg. peccatum. j. eo. lib. & sm Arch. in monacho talis pœna cōmutabitur in corporalē, ex quo non habet proprium, & quid restituat: nam monachus delinquens conueniendus est, nō ecclesia, sicut dr̄ in seruo, vt C. de noxali. l. pe. & fi. & sic æquiparatur monachus, & seruus, secundum Archi. & Ioā. And. & per Inno. in c. cum olim. el 2. ꝫ. de priuilegijs.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio iudicialis, et extraiudicialis qualiter differūt, uide remißiuè.*
2 *Constitutio exorbitans quando extendatur ex identitate rationis in ipsa constitutione expressa.*

C A P. XLI.

1 Constitutio. †Nota vnam drīam inter appellationem iudicialem, & extraiudicialem. de quo plenè in c. cum nobis olim. ꝫ. eo. & in c. bonæ. ꝫ. de app. Et an appellatio interposita ab executore dicatur iudicialis, concludit hic Pau. ꝙ sic, quā executor assumpserat partes iudicis, aliàs secus. de quo per Inno. in c. fi. ꝫ. de præsump. & in cle. j. de offi. deleg. & an sit licitum appellare a quolibet grauamine illato extra iudicium [a] p Bar. in l. scires. ff. de appella. recip. & no. in d. c. bonæ. & in c. concertationi. j. de appel. †In glo. j. in fi. conclude, quando sit quòd constitutio exorbitans extendatur ex identitate rationis in ipsa constitutione expresse, ꝙ aut lex loquitur indefinitè, & ponit generalem rationem, nec habet aliam rationem, quæ suadeat oppositum, & tunc extenditur ad omnia cōprehensa sub ratione, & ita procedat glo. in ver. eligatur. in clemen. j. eo. tit. Aut alia ratio q̃ expressa suadet, ꝙ non extēdatur ad omnia cōprehensa sub illa ratione, & tunc non extenditur. & ita procedit glo. hic, & facit glo. in ver. prælatum in d. cle. j. Aut lex specificè disponit in certo casu cum ratione, tunc non debet attendi ratio, sed dispositum tantū, ex quo lex est exorbitans, ut no. in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. & ita potest procedere glo. in ver. Romana curia. in cle. auditor. de rescrip. q̃ vult, quòd illa clementina, tanquàm exorbitans non extendatur ad auditorem datum extra curiam, cum tamen ratio ibi expressa fortius concludat in dato extra curiam, quàm in curia, secundū Imo. & Domi. de quo dicetur in c. 1. j. de tempo. ordi. & per Legistas in l. si verò. §. de viro. ff. solu. matri.

A D D I T I O.

a V.G. Adde, an appellatio extraiudicialis coram excommunicato interponi possit, & interposita ualeat? Soz. consi. 45. uisa. uersi. circa hanc primā lib. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Administrationem plenam habens cathedralis ecclesia, potest exercere in spiritualibus & temporalibus iurisdictionalia: sacramentalia uerò non, nisi sit episcopus.*
2 *Episcopi appellatione uenit tantum consecratus.*
3 *Prohibitus alienare immobilia, poterit alienare mobilia pretiosa in casu licito.*

C A P. XLII.

1 Is cui. †Habens plenam administrationē cathedralis ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus iurisdictionalia exercere potest: sacramentalia non, nisi fuerit episcopus. hoc dicit. & secunda pars illa quippe. No. j. ꝙ non refert an ecclesiæ cathedrali vacāti detur administrator, pcurator, uel uisitator, ut in c. fi. de sup. neg. & facit quod no. in c. petitio. ꝫ. de procu. Quid autem si electo in episcopum cōcedatur administratio, prout hic dicitur, an videatur per id confirmatus: hic per Archi. referentem opi. de quibus in c. cum nobis olim. ꝫ. eo. in glo. pen. & ibi concluditur, ꝙ sic, si appareat per aliqua uerba, quòd uoluerit confirmare: aliàs secus. Secūdo no. ibi, soli. casum reseruatum soli Papæ, scilicet dare administrationem ecclesiæ cathedrali vacanti. Tertio no. ibi, quæ potest. ꝙ alienare bona ecclesiæ cathedralis dicitur esse iurisdictionis: ideo electus & confirmatus hoc potest, seruata tamen solennitate iuris. & vide per glo. in cap. transmissam. ꝫ. eo. sm Ioan. And. †Vltimo no. ꝙ appellatione [a] episcopi uenit tantum consecratus, quando profertur in materia conuenienti soli episcopo consecrato. de quo uide dicta in c. cum ex eo. ꝫ. e. In glo. j. ibi, pro prima parte. idem tenuit Hostien. in summa de iureiuran. §. quis possit. ver. in rebus. & facit c. grandi. j. de sup. negli. & per glo. 7. q. j. c. 1. in fi & conclude sm Imol. & Domi. ꝙ aut Papa committit liberam & generalem, & procedit tex. hic: aut simpliciter, & tunc si sunt actus, quos prælatus potest agere sine consensu capituli uel consilio, & habet liberam & generalem administrationem, ut in c. pastoralis. ꝫ. de his, quæ fiunt a præl. sed si non potest sine cōsensu, vel consilio capituli, & capitulum cōsentit, & habet liberam & generalem: aliàs secus, sm Vincen. in c. nouit. ꝫ. de his quæ fiunt a præl. In glo. 2. in fi. idem Archi. & an talis administrator possit licentiare clericum, vt transeat ad aliam ecclesiam? Ioan. And. hic sentit ꝙ sic. de quo dicetur in c. fi. in fi. j. de sup. neg. prælat. Et concludit etiam hic Do. ꝙ si Abbas detur administrator ecclesiæ cathedrali vacanti, poterit cōferre minores ordines omnibus clericis diœcesanis, ex quo de propria iurisdictione Abbas illos conferre potest, ut in c. cum cōtingat. ꝫ. de æta. & quali. In gl. in ver. soli, in fi. & ibi patet ꝙ talis administrator potest conferre beneficia spectantia ad collationem epī, & sic dare talem visitatorem, est casus reseruatus soli Papæ, cum alius tā plenam & liberā administrationē conferre non possit, sm Io. An. Et posset uni epō cōmitti, ꝙ sit administrator duarū ecclesiarū cathedraliū, sm Do. hic. In glo. in ver. immobiliū in fi. nō tñ posset donare ēt fructus uel bona mobilia, nec facit fructus suos, sed oīa debent reseruari futuro successori, & tenetur reddere rōnem de administratione, sm Arch. & Io. An. tenentes, ꝙ talis habebit ab ecclesia quotidianas expensas, & debet ad-
3 ministrare sm formam d. c. grandi. †Et no. ex hac glo. sm Do. ꝙ prohibitus alienare immobilia, poterit tñ alienare mobilia p̃tiosa, in casu tñ licito: secus si sit prohibitus alienare oēs res, ut sentit glo. hic & in c. 1. j. de cleri. ægro. sed dubium facit l. lex q̃ tutores. C. de admini. tu. vbi immobilia & mobilia p̃tiosa æquiparantur quo ad hoc. In glo. in uer. confirmatus, in prin. no. ex glo. ꝙ administrator datus per Papam ecclesiæ uacanti nō expirat per mortem Papæ, cum dicatur habere ordinariā iurisdictionem. & uide per Archi. 7. q. j. c. 1. In ea. glo. in fi. sentit ergo glo. Ꝯtium. & ita tenet hic Pet. de Anch. et Do. per c. Cathinensis. et c. obitum. 61 distin. Et ad materiam huius decre. uide plenius no. in c. pen. et fi. j. de supplen. neg. præla.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Appellatione episcopi. Adde, quid de electo, uide glo. in c. 1. de reli. do. & in cle. j. de pæ.

S V M M A R I V M.

1 *Eligere uel eligi nullus potest in monasterijs monialium, nisi sit expressè vel tacitè professus.*
2 *Abbatissa vt eligatur debet habere ætatem, sicut episcopus.*
3 *Appellatio an possit impedire confirmationem.*
4 *Statuta exorbitantia a iure communi, disponentia de re simplici, an extendantur ad mixta.*

C A P. XLIII.

1 Indemnitatibus. †No. j. ꝙ sicut in monasterijs virorum nullus potest eligere, qui nō sit tacitè uel expressè pfessus, ut ꝫ. eo. ex eo ꝙ. et nullus pōt eligi, qui nō sit expssè pfessus, vt ꝫ. eo. c. nullus. ita et in monasterijs monialiū.
2 †Scd̄o no. ꝙ eadem ætas [a] requiritur in abbatissa et priorissa, q̃
a in epō. de quo in c. cū in cūctis. in prin. ꝫ. e. licèt in abbate secus sit, ut ibi in §. inferiora. et j. in gl. Tertio no. ibi, per formā. argu. ꝙ in electione abbatissæ seruari dēt forma. c. quia pp. ꝫ. eo. et fa-
3 cit glo. in ver. collauo. j. in §. ut autem. †Quarto no. ibi, appellatio.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Aetas requiritur in Abbatissa. Adde ca. iuuenculas. 20. q. j.
V. G. Nota, ꝙ Abbatissa debet esse annorum 30. c. de indemnitatibus. de ele. li. 6 & alibi, & benedicitur, sicut Abbas. Panor. consi. 8. col. fi.

tio.speciale, quia appellatio non impedit cõfirmationẽ, licèt regulariter aliud sit, vt in c.si postq̃.s.e.& dic, q iste tex.loquitur, qñ tertia pars, vel minor appellat, sed j.in §.cæterum.loquitur, qñ appellat minor pars capituli: in appellatione verò interposita ab alio, cuius interest seruaret d.c.si postq̃.sm Io. An. Quinto no. ibi, abbatissa. q appellat abbatissa ẽt ante benedictionẽ, licèt aliud sit in epo ante consecrationẽ, vt per gl.in c.i.s.de rel.do. dẽt tñ cõfirmatio pcedere benedictionẽ, vt hic dr. Vltimo no. q in electione abbatissę licitũ est variare, ẽt publicato scrutinio, dummò hoc fiat anteq̃ diuertat ad extraneos actus, licèt regulariter secus sit, vt no.in c.publicato.s.eo.In gl.in ver.priorissam, in fi.no.iuncto tex.q iura loquentia in abbatissa locum hñt in priorissa, seu alia prælata, quocunq; noie vocetur. In gl. in ver.gubernatur, in fi. & licet in ętate differant, tñ in pfessione hodie conueniunt. Nam & in illis requiritur expressa professio, vt eligi vel cõmitti eis possit, vt in cle.ne in agro.§. lanè, el a.de sta.re.sm Io.And.In glo.in ver.eligatur, in fi.idem Ioan. And.& Do.licet Arch.& Lapus s.& vide qđ no.in cle.j.in ver. eligatur.eo.ti.& in c.dilecta.s.de ma.& obe.In glo.in ver. integrũ.de regularibus.& in c.consulti.& c. vidua. s. de regularib. In gl.in ver.nõ obstante.ibi, seruat curia. vide qđ plene no.in
4 cle.qđ circa.j.eo.& hic per Do.†In ea.glo.in fi.no.ex gl. an statuta exorbitantia a iure cõi, disponentia de re simplici, extendatur admixta.de quo hic per Do. In glo.in ver.canonica.ibi, illegitimè nata.idem Io.Ao.vt hic plene per eum.In ea. gl.ibi, iuuenculas.vide glo.in ver.rationabili.in cle.a.§. statuimus. de sta.reg.In glo.in uer.abbatissa, in fi. intellige si sunt solitæ benedici, vt per glo.no.in uer.benedici.in d.§.statuimus.& ibi, an talis benedictio possit reiterari, & an qualibet die dari possit. In glo.in ver. diuertant ibi possunt. intellige si pendeat scrutinium, vt no.in d.c.licet.secundum Ioan.And.

S V M M A R I V M.

1 *Abbatissa potest benedici antequàm habeat possessionem. Et dicitur habere dignitatem. 2. Et potest administrare post confirmationem, etiam si sit appellatum. 3.*

1 Verum. †No.j.arg. ex ordine literæ, sm Do. q abbatissa benedici potest anteq̃ hẽat possessionem mo-
a nasterij.& idem in abbate.†Secundo no.ibi, ad dignitatem.q
a abbatissa dr [a] habere dignitatẽ.quod facit ad no.in c.i.s.de consue.eo.li.Tertio no.ibi, duas partes. q si fit mentio de duabus partibus, intelligitur in dubio de duabus partibus respectu tertiæ partis, sm Do.licèt Bar.in l.interdum.ff. de hæredi. insti.dixerit q intelligitur respectu duodecimæ partis, q procedit in locutione legali ipsius hæreditatis, quę diuiditur in 12.vncias a iure.Vltimo no.ibi, recipiat.q monachus non dr eligi, sed recipi ad monachatum, si tñ eligatur, nõ uitiatur ingressus, sm Archi.& Io.And.de quo per glo.in ver.beneficijs.in cle. dispẽdiosam.de iudicijs.In glo.in ver.facultas.ibi, est speciale.quia non auditur excipiens ante confirmatiõnẽ, sed bene post possessionẽ, licèt agens postea audiatur, vt in c.qui ad agẽdum, hic alle. sm Ioan.And.& concludit hic Do. q in casu huius c. per viam denunciationis, vel accusationis ꝯ istam electam & confirmatam proponi possunt illa quę respiciunt eius personam, non illa quæ respiciunt defectũ, cum defectus formę sit purgatus per ꝯfirmationẽ, ut no.Inn.& Host.in c.q sicut.s.eo.ti.in alijs verò
3 casibus secus esset, vt no.in c.si cui.s.eo.†In glo.in ver.auctoritate, in prin.post cõfirmationẽ aũt sine dubio administrare pt, ẽt si ꝯ eam sit lata snia, dummò sit appellatũ, vt no.in ca.sæpe.s. de appel.& in c.auaritiæ.glo.in uer.reges in cle.Romani.de iureiu.& no.in c.venerabilẽ.s.de ele.In glo.in ver.liberè.& poterit ista sic electa ante confirmationẽ, nõ solũ colligere fructus, sed ẽt iurm fidelitatis a subditis recipere, sm Arch.& Do. quia recipere talia iura est administrare, vt s.e.c.qualiter. licèt Ioan. And.hic velit ꝯtrium. In gl.in ver. minori.in fi.ad hoc qđ no.s. de emp.& ven.cum dilecti.& c.pe.sm Io.And.& isto casu non cõputabuntur illi, qui ex iuris fictione vocẽ nõ hñt, sm Do.notantem ex glo.q appellatione maioris partis non uenit dimidia, sed potius uenit appellatione minoris partis. de quo per gl. in ver.aliqua. in cle.j. de fo.compe.& no.in c.si cui.s.eo.

A D D I T I O.

a Nic. Sup.Dicitur habere dignitatem.Adde Archi.in c.Omnes.et.distin. Cardi. Zab.in c.ne pro defectu.de elec.

S V M M A R I V M.

1 *Partis appellatione, licèt in dubio intelligatur de dimidia, vbi tamen adiungitur verbum, aliqua, potest verificari etiam in tertia parte.*
2 *Mulieres viuentes sine obligatione professionis in regula non approbata, sunt sub iurisdictione iudicis ecclesiastici.*
3 *Statuta loquentia de mulieribus non extenduntur ad viros.*
4 *Electiones abbatissarum & priorissarum habent multa specialia, quæ numerantur hic.*

1 Cæterum. †No.primo ibi, pars aliqua. q licet appella-
a tione [a] partis, in dubio intelligatur de dimidia, vt in l.nomen.§.portionis.ff.de verb.sig.tñ vbi adiungitur verbũ, aliqua, verificatur ẽt in tertia parte vel minori, vt in tex. & ita voluit glo.in ver.aliqua.in cle.j.de foro compe.Secundo no.ibi, opponat.q cõpromittẽtes impugnare possunt electionem a cõpromissario celebratã.facit c.nulli.& c. si cõpromissa-
2 rius.§.j.s.eo.& c.dilecto.in 2.glo.s.de pben.†Tertio no.ibi, volumus. quod mulieres viuentes sine obligatione professionis in regula non approbata, sunt sub iurisdictione iuris ecclesiastici.de quo per glo.in cle.cum ex eo.de snia excom.& no.in c. a.s.de foro comp.& in c.cum monasteriũ.s.eo. Quarto no.ibi, eo q. quod constitutio ꝓrogata de vno genere personarum ad aliud, intelligitur tñ prorogata quò ad illa, quę sunt proportionabilia.facit c.ea quę.s.de statu mona. Quinto no.ibi, per hoc tñ.ar.q Papa etiam per uiam constitutionis, scribendo de aliquo collegio, nõ vr illud approbare, quod procedit qñ hoc exprimit: alias secus esset, ut in cle. attendentes.de statu monac.
3 †Vlõ.no.ibi, intentionis nostrę, at.q statuta loquentia de mulieribus non extenduntur ad viros.& uide glo.in c.generali.s. eo.In glo.in ver.compromissi, in fi. & licet interuenerit cõsensus maioris partis sm illam formam, tñ ipsa maior pars poterit opponere, negando se nominasse vel opponendo, quæ de nouo peruenerunt ad notitiam.arg.c.nulli.s.eo.sm Io.An.In glo. in ver.si minor in fi.& ista vltima solutio vr melior, per no.in c.constitutio.s.eo.sm Do.In gl.in ver.confirmetur, in fi. idẽ sequuntur hic Doc.In gl.in uer.verecundiam, in fi.uide in l.mu-
4 lieres.ff.de statu bo. & in Specu. in ti.de procur.§.j. †In glo.in ver.in multis.concludit hic Ioan. And. ultra gl.decem esse ista specialia.Primo, de ętate eligendi in prelatum. Secundo, q appellatio in duobus casibus non impedit officium executoris, nec deuoluit ad superiorem. Tertio, q succedunt eligẽtes post electionem ad electum ab alijs. Quarto, q in duobus casibus exceptio uel ꝯdictio nõ recipitur, & post possessionem admittitur actio, de quo s.in §.verum.in glo.fi.Quinto, quia in duobus casibus proceditur sine figura iudicij, licèt hodie sit ius cõmune in oĩbus electionibus, vt in cle.dispẽdiosam.de iud. Sexto, quia electa ante confirmatiõnẽ administrat in duobus casibus.Septimo, quia electio in minori parte numero facta, ex fictione aliqua valere non potest, sed hic est ius cõe in religiosis non mendicantibus, vt s.eo.quorundã.§.circa.Sed in hoc posset esse hic strictior specialitas, quia cum in religiosis maribus mendicantibus non habeat locum d.§.circa.tñ in monialibus haberet locum tex.hic, in §.si qua.Octauo, quia nõ fit collatio zeli & meriti.Nono, quia quo ad personalem comparitionẽ d. c.cupientes, non arctat electas, eligentes, uel opponentes. Decimo, de pęna uocatorum ad informandũ qui discordiam seminant vel nutriunt.Et xj.addit hic La.quia consensus ex post præstitus, auget numerum, quod in alijs electionibus non procedit, ut no.in cap.ecclesia.el 2.s.eo.sed certe hoc speciale satis comprehenditur s.in 7.speciali.

A D D I T I O.

a Nic.Sup.Appellatione partis.Adde Do.in c.2.de decimis. lib.6.Abb.in c.cum sint homines.de deci.Abb.in c.super eo.de eo qui cogno. cõsan. uxoris suę. V.G Pars dicitur dimidia.Soc.consi.215.uisa prædicta. uersi.nec ob. lib.2.& quòd ptis appellatione, in dubio ueniat medietas, ponit Afflic.Dec.44.n.52.

S V M M A R I V M.

1 *Pœna, quam incurrit episcopus consecrans contra statuta canonum, an cõprehendat episcopos sibi assistentes. Et quid in benedictione abbatissæ. nume.2.*

C A P. XLIIII.

Prouida. Si in causis electionũ eporum & superiorũ post recessum appellationis ad curiã interpositæ, nõ inquisito an in recessu prauitas interuenerit, procedit, ꝯfirmat, & ꝯsecrat: pdicta non valent, & ipse p annũ ab epotũ ꝯsecratione & ꝯfirmatione suspendit.h.d.In regularib.uerò ecclesijs non esset locus huic pęnæ, qa licèt in c.si postq̃.s. c. regulares ęquiparẽtur cathedralibus, quo ad deuolutionẽ, nihil tñ dr de inquisitione facienda post recessum, sm Io. Ao. Et no.ibi, consecrantes, quia
1 concludit hic Io.An.†q ista pęna nõ ligat illos duos episcopos, qui assistunt consecrationi: tũ quia unus solus principaliter cõsecrat, ut in c.1.s.de sacra vnc.& in c.q sedem.s.de offic. ord.tũ quia ista constitutio punit ordinarium, qui habet inquirere.& si archiepiscopus committit consecrationẽ, ipse suspensus est & non consecrans.argumẽto.ca. si episcopus.j.de præben.si tñ iste, uel illi duo scirẽt appellatum, & recessum, & inquisitionẽ omissam

omissam, ille non dēt ɔsecrare, nec illi assistere, quia tōne participationis incurrerent pœnā, vt in c.nuper.š.de sen.exc. ſm Io. An.sententiē ea hoc, quód d.c.nuper, locū hēat in alijs sententijs censuræ, de quo per gl.in c.cupiētes.§. cæterū, in verſ.suspēsis.š.eo. Ex primo tñ actu in participatione pœna non incurrit, vt no.in c.cōtingit.el j.š.de sen.exc. & per glo.in verſi. moniales.in cle.eos.de cōsan.& affini.vñ intellige, qñ ille eū quo participauit, iā incurrisset istā pœnā ɔfirmando, consecrando uel denegādo, ſm Do.In gl.in ver.exp̄ssius, in fi.idē Io.Mo.& Ioā.

a And.& vide p glo.in ver.inhibentes, in cle.i.de iure patro.†In gl.in verſi.firmitatis, in fi. & j.c.proxi.vbi Io.Mo. & Archi.idē tenet & no.in c.meminimus.š.eo. vbi idē dr̄ de bñdictione abbatis, vel abbatissę, ſm Do.notantē ex hac glo.j.ꝙ in consecratione ep̄i imprimitur character, de quo per gl.a.š. in proœ. huius lib. & idem voluit gl.& Inn. in c.post trāsla. hic alle.Scd̄o, ꝙ ordo collatus ɔ̄ dispositionem iuris, annullātis ēt ipsam collationem, imprimit characterem, sine executione tñ. In glo.in versicu.in quo, in fi.sed si neutrum fecerit, licèt processe. it, tñ a neutro est suspensus, ſm Io.An.In gl.in ver.continuū, in fi.immo incipit ab hora, ſm Arch.& Io. An. & sic facit hæc gl.ꝙ in

a pœnalibus fiat cōputatio de momēto.[a] ad momentū.& sic facit ad no.in cle.si.de æta.& qua.& in cle.causā.circa prin.de elec.

ADDITIO.

a Nic Sup Computatio de momento ad momentum Adde Arch.16.quæſt.3.in gloſ.summæ

SVMMARIVM.

1 *Prouisio includit electionē, & cōfirmationē, & totalē prouisionē ecclesiæ.*

2 *Decretum, inhibitio, & reseruatio non extenditur per præcedentem perfectum. Et quod ista tria operentur. ibidem nu.3.*

CAP. XLV.

1 SI eo tempore. †No.j. ꝙ prouisio includit electionē, & cōfirmationē,

2 & sic totalē prouisionē ecclesiæ.pro quo gl.in ver. ꝓuisioni.in cle.si.eo.tit.† Secundo tene mētē, & ita alleg.ꝙ decretū, inhibitio, & reseruatio non extendit ad actū præcedentē perfectum.facit c.si.j.de conces.p̄b.qd̄ facit ad qō. positā hic per Lapum. Si Papa reseruat beneficiū collatum absenti per ep̄m anteq̄ ille absens consentiat, ꝙ reseruatio nō habet uitiare collationē præcedentē: tñ bene impedit vt ille postea consentire non possit.arg.tex. hic: adeo ꝙ electus, uel ille, cui est facta collatio, non poterit cōsentire sine licentia Papæ, nec electores poterunt alium eligere.de quo hic per Do. intellige in ecclesijs cathedralibus. In alijs, dic, vt j.in glo.in c.si tibi absenti.j.de p̄b.In gl.2.io fi.idem Io.Mo.soluens ɔ̄rium de c.audita.š.de rest.spo.& in hac opi.vr̄ hic residere Io.An.Sed Archi.š, ut idem sit in inferioribus ecclesijs. Quare cōcludit Do. ꝙ in cathedralibus habeat locū tex.hic, siue Papa reseruet electionē, seu prouisionē. & idem in inferioribus ecclesijs, si Papa reseruat prouisionē, ex quo talis reseruatio afficit oīa, quæ sub illo verbo includunt, vt est electio, & cōfirmatio, vt š.& per Inno.in c.cōsti.de app.Sed si seruat sibi electionē, & ꝓcedit glo. hic. Sed certe opi.gl.vr̄ verior, qa hic in tex. Papa reseruat sibi ꝓuisionem, & tñ tex. hic vr̄ ponere spāle in cathedralibus, ut oia, quæ sequuntur nō valerent. ergo in inferioribus ecclesijs, licèt Papa reseruat sibi prouisionē, tñ ex quo iurisdictio sua ꝓuenta, talis reseruatio nihil operatur, als non esset dr̄a inter cathedrales, vel inferiores, qñ Papa reseruat sibi prouisionē. qd̄ non est de mente tex.hic.In glo.3.io fi.uide glo. in c. si gratiose.š. de rescrip.eo.lib. & per Inn.in c. cum ad monasteriū. š.de sta.mo.& no.in c.literas.de cōcel.p̄b.& in c. cum venissent.de

3 iud.†In glo.in uer.prouisionē, in prin.tene mentē gl.quid ope-

a retur reseruatio, inhibitio, & decretū.In ea.gl.ibi, credo ꝙ nō. & ita residet hic Io.An.adducens c.si capitulo.j.de ɔcess.p̄ben. ut saltem ante tp̄s scientiæ reseruatio non afficiat. sola ergo re

b seruatio nō afficit ignorātes, quia ēt inhibitio [b] sine decreto [c]

c non afficeret, ut hic in glo.de quo hic plene per Do.& p Doc. in d.c.si capitulo.& in c.si bñficia.in prin.j.de p̄ben.ubi Do.& Pe.de Anch.tenent glo.hic, ꝙ sola reseruatio sine decreto non afficiat.& uide tex.in c.1.in §.ex parte.š.de deci.vbi facta notificatione, sola reseruatio bene afficit manus ordinarij. Et per rationē in glo.tertiæ.in d.c. si capitulo. uidetur reprobari glo. hic, quia Papa reseruando suæ collationi, statim uidetur adimere ab ordinario, ut ibi in glo. Ergo sequitur, ꝙ statim, ꝙ est ɔ̄itata reseruatio ordinario, afficiat eius manus. & ita vr̄ esse de mente Doc.in c.si a sede.j.de p̄ben.dum quærunt, qñ dubitatur an collatio ordinarij præcesserat reseruationem, uel nō, perunt vr̄, ꝙ reseruatio Papæ non afficiat ignorantes, sed bene facta præsentatione.pro quo vr̄ tex.hic.Nā si Papa dat executorem ad prouidendū, quo casu vr̄ adimere ptātem ab ordinario, sufficit sola p̄sentatio ab ordinario, ut ēt tenet glo.ma.in fi.in c.si soli.j.de cōcess.p̄ben. Ergo & idem si reseruat suæ collationi, & reseruatio est notificata: secus aūt si Papa simpliciter scribat ordinario, ut conferat, vt in d.c.si soli.in princ.& rōnem ponit gl.3.in d.c.si capitulo.In glo.in ver. iam, in fi.no.ex gl.limitat.primo ad c.pe.š.de rescri.vt inferior non possit gratificare, qñ agitur de iure Papæ, & est dubium de iure inferioris, & Papę.Scd̄o no.limitationē ad c.si a sede, hic alle. ut non hēat locū in alijs dispositionibus beneficiorū, ſm Do. In gl.si. in fi.uide per Io.And.in c.cum nullus.j.de temp.or.intellige nisi consuetudo esset in ɔ̄rium, ut in c.nihil.in fi.š.e. ſm Io. And. omni tamen casu character imprimitur, ut per glo.š.c. proxi.

ADDITIONES.

a Nota, ꝙ reseruatio nullum ius tribuit, sed tantum competens conseruat. Ruy. consi.40.nu.7.& consi.99.nu 10.lib 1.

b Inhibitio intelligitur sub conditione, si de iure potest. Pau.de Caſt. cōſ.22.

c V.G.Decretum quibus modis summatur, dicit Soz. consi.15. uisis prędictis, ver.si.sed hic.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Absens an possit constituere procuratorem ad eligendum, nu.3.*

2 *Ordo scripturæ est attendendus, ut ille censeatur prior & potior, qui fuit primo nominatus.*

4 *Infirmitas est iustum impedimentum, ut possit quis constituere procuratorem ad eligendum.*

CAP. XLVI.

1 SI quis iusto. †No.i.a ɔ̄rio sensu, ꝙ absens vel præsens nō pōt constituere ꝓcuratorem, uel alteri cōmittere in negotio electionis vocē suā, nisi sit quis iuste impeditus, quo casu tunc pōt, non solum in electionibus, in quibus locū hēt c.quia ꝓp.eo.ti.vt vr̄ hic sentire Io.An.sed ēt in alijs inferioribus bñficijs, cū in eis locū hēant rōnes huius tex. ſm Imo.& Do. dicētem ꝙ rōne iusti impedimēti posset vnus Doctor alteri de col-

a legio cōmittere vocem suam, de quo no.in l.si stip.fuero.ff.de vet.ob. & ibi, an omni casu hñs potestatē eligēdi possit p aliū eligere. de quo ēt no.in l.si sic.§.j.ff.de lega.j.Et limita tex. hic, quia tunc demum non pōt quis interesse electioni per procuratorem, nisi sit iusto impedimento detentus, s. inuitis illis de collegio, sed eis uolentibus pōt quis indistinctè interesse per procuratorē, ut est tex.in c.scriptum.š.eod.vbi Imol.hoc tenet in 2.col.licèt etiam, volente capitulo non posset quis præstare ɔsensum per literas, ut j.in §.potrò.& ibi dicetur. Secundo no.

2 ibi, in literis.ꝙ pōt constitui procurator ēt ad eligendum per li-

a teras cōstituentis.facit cle.j.de procu.†Tertio no. ibi, noīatus.

b ꝙ attenditur [b] ordo scripturæ, vt iste censeatur potior & prior constitutus, qui apparet primo noīatus.sic j̄.de præben.mandato. V.timo no.ꝙ constitutio procuratoris minus legitimè imputatur constituenti, in tñ ꝙ comparēs cum procuratorio minus legitimè non debet admitti, & dñs censetur contumax, ut p glo.j.in ver. detentus. & in uer.admitti. & plene per Lap.in alleg.22.& no.in c. Nicolao.š.de appel.& uide qd̄ no.in c. cupientes.§.quod si per 20.š. eo. qñ procurator nō est instructus.

3 †In gl.in uer.iusto, in fi.secus si esset tale impedimentū, quod reddat eum inhabilem ad eligēdū, ut si esset excōicatus uel ab officio suspensus, quia tunc non admitteretur ꝓcurator eius, ut no.š eo.cum in iure. & de consuetu.cū dilectus. & eodē mō ꝓcurator, qui ɔstituit, dēt esse habilis, ɔstitutus in sacris, & non laicus, ut in cle.ut hi qui.de æta. & quali.ſm Lap. & Do.idē tenet gl.in c.ap̄licæ.š.de exce.& uide plene p Io. And.in reg.qd̄ alieni.j.eo.li. verū is qui ex defectu ordinis uel ex alia cā nō hēt vocē in cap̄lo noīe suo, eam hr̄e possit noīe alieno si ɔstituatur ꝓcurator habētis.In glo.in ver.detentus. in prin. uide in c.co-

4 rā š.eo.†In ea.gl.in fi.no.ꝙ infirmitas [c] causat iustū impedimē-

c tū, ut infirmus possit cōstituere procuratorē ad eligendū, etiā si esset quis præsens, ſm Archi.de quo per Io.An.in d.c.quia ꝓpter.& no.ex glo.ꝙ sicut testis deponens non debet uti uerbis iuris, sed facti tantum, ſm Inn. in c.cum causam.š.de testib.ita & no.

ADDITIONES.

a Nic Sup.Committere vocem suam. Adde Barba. in c.quamuis.in 2.no.ff de officio deleg.

b Nic.Sup.Attenditur ordo scripturę. Adde Arch.in c.statuimus. de offi dele li. 6.Arch.in c.Metropolitano.13.di.Bar.in l.2.in §.si prius.ff.de vulga. & pup. hal & Albe.de Ro.in proœ.

V.G.Nota, ꝙ ordo scripturæ non attenditur, si apparet de ordine intellectus. Ruy.consi.118 nu 16.li.3 & quando sit attendendus ordo naturæ, & intellectus idem consi 120.nu.3.7.& 11.lib.3.

c V.G.Adde, ꝙ infirmitas excusat a contumacia. Rot.in Decis.226. Senes.

& notarius qui attestatur in instrumento de actu facto in eius præsentia, nõ dẽt vti verbis iuris, sed facti tñ, de quo tñ plenè per Old. in suo cõsi. 99. & per Docto. in l. sciendũ. ff. de ver. obl. & in l. j. C. de vsuris. & hic per Domi. In gl. in ver. occupãtis in fi. & isto casu ille dr̃ primo præoccupare, qui primo coram capitulo comparet cum procuratorio, & petit se admitti.

SVMMARIVM.

1 *Actus quando debet exerceri secundum conscientiam alicuius, exercens non debet actum illum diuersimodè facere, licèt fungatur vice duarum personarum.*
2 *Eligentes non possunt cogi eligere certam personam, uel de certo genere.*
3 *Consensus an potest præstari per literas in electione.*
4 *Facere actum, & mandare actum faciendum, qualiter differant.*

1 Porrò. † No. j. q̃ qñ actus dẽt exerceri sm̃ conscientiã alicuius, tunc non debet exercens illum actũ diuersimodè facere, licèt fungatur vice duarũ personarum, & idem si haberet diuersas voces iure proprio: qđ esse põt. ĩ. de re iudi. cum olim. sm̃ Io. And. vel si haberet plures voces noĩe diuersorum, quorũ est procurator, vt l. accipientis. ff. de aut. tuto. v. hic
2 per Do. idem tenet d. Ni. in d. c. cum olim. in 5. col. † Secundo no. ibi, nisi de certa, q̃ licet eligentes astringi nõ possint ad eligendũ certã personã, vel de certo genere, vt ĩ. eo. tit. venerabilem. in fi. tñ põt quis bene constituere procuratorẽ ad eligendũ certam personã, vt hic dr̃. Et sic patet, q̃ põt dari mandatum de certa persona eligenda, & de incerta, & in hoc differt matrimoniũ spirituale a carnali, quia in carnali non valeret mandatũ, nisi persona esset certa, & non sufficeret gñale mandatum ad ꝯhendũ matrimoniũ, de quo per glo. in c. post transla. ĩ. de renun. & ibi per Imo. & in c. fi. j. de procura. sed in matrimonio spirituali põt dari mandatũ de certo eligẽdo, & de incerto, vt hic patet, de quo j. Tertio no. ibi, nolẽte capitulo, q̃ extraneus non p̃t constitui procurator ad eligendũ, si capitulũ ꝯdicat, vel maior pars, ẽt si maior pars non alleget aliquã utilitatem ꝓuenientẽ ecclesiæ, vt no. in c. 1. ĩ. de his quæ fiũt a ma. par. sm̃ Imo. & Do. & idem esset in quibuslibet alijs actibus capitularibus, & collegiatis, sm̃ Io. And. in reg. quod alicui suo. j. eo. li. in pen.
3 col. † Vltimo no. q̃ qñ certo & determinato tp̃e requiritur cõsensus pro forma, & secreto, non p̃t talis ꝯsensus per literas p̃stari, ẽt per illum qui esset absens, vel iusto impedimento detẽtus: secus si consensus nõ requireret pro forma, uel occultè, ut per glo. no. in c. 1. 64. dist. & qđ no. per Bart. in l. Theopõpus. ff. de dote præle. & in l. iurisiuran. C. de testib. per Bal. Et aduerte ad tex. ibi, non poterit aliquatenus, quia ẽt volẽte capitulo nõ posset talis consensus p̃stari per literas: bene tñ posset quis volente capitulo interesse electioni per alium seu per procuratorem, ẽt si non esset iustè impeditus, ut est dictũ ĩ. in princ. c. In glo. in uer. de certa, ibi, congregato. & in d. c. quia p.p. & ibi ꝑ Io. And. & hic, dicentem, q̃ licèt cõpromissum fieri non possit de certa persona eligenda, põt tñ fieri mandatũ, ut hic dr̃, licèt cõpromissum bene fieri possit vt de duobus eligatur vnus, ut no. in c. constitutis. el 2. ĩ. de appe. sm̃ Imo. & Do. & vide quod no. in c. si cui. ĩ. eo. In ea. glo. ibi, nun in procuratoribus, ut hic patet. Nec ob. c. fi. j. de procuratoribus, per quod et per alia iura hic pro ꝯrijs alleg. Archi. tenebat ꝯ hanc glo. q̃a d. c. fi. loquitur in matrimonio carnali, non in spirituali, in quo non est tñ periculũ, sm̃ Io. An. tenentem cũ glo. hic, quæ sm̃ Pau. ꝓcedit qñ ꝓcurator ad eligendũ haberet mãdatũ de certa persona eligẽda, q̃a tunc p̃t substituere, ex quo industria ꝑsonę nõ est electa: secus si mandatũ esset de certa persona eligenda, q̃a tunc substituere non posset, nisi in substitutione diceretur, q̃ eligatur certa & noĩata persona, sm̃ Lapũ, & Domi. In eã. glo. in fi. idẽ Inno. & Host. in d. c. quia p.p. & Arch. hic. posset tñ isto vltimo casu cõpromittere sm̃ formã c. cum expediat. ĩ. eo. sm̃ Lap. & Do. dicentẽ post Archi. q̃ si mortuus est canonicus qui procuratorẽ dedit ad eligẽdum, tunc ipse ꝓcurator cessare debet: valerent tñ oĩa facta per eum ante certificationẽ de morte, ut in l. qui procuratorẽ. ff. de procu. Et eodem modo expirat mandatum ꝓcuratoris abbatis, uel prælati, qui debet interesse electioni per mortẽ ipsius abbatis, uel prælati, sm̃ Arc. & facit cle. ꝓcuratorẽ. de ꝓcura. & ita sequitur hic Domi. In glo. in ver. votum in fi. ideo concludit Io. An. q̃ nõ posset mitti in litera schedula inclusa, aperienda in scrutinio, continens nomẽ illius in
4 quẽ iste consentit. † In glo. fi. in fi. no. ex gl. aliud eẽ facere actũ, & aliud dare mandatum de faciendo, quia primo casu inducitur perfectio actus: In secundo actus est in fieri, sm̃ Domi. dicẽtem, q̃ si canonicus scienter dat mandatum de eligenda certa persona indigna, si procurator illam eligit, tunc tam ipsa constituens, q̃ procurator incurrat pęnam c. cum in cũctis ĩ. eo. vt no. in c. si cõpromissarius. ĩ. eo. quia etiam procurator incurrit pęnam iuris in illicitis, vt per glo. in c. mulieres. ĩ. de sentẽ. excom. in fi. & in c. fi. j. de homici. secundum Imol. & Do. licèt aliqui cuiuis, per c. si episcopus. §. 2. j. de præben.

SVMMARIVM.

1 *Duo quando copulatiuè requiruntur, si alterum interueniat, an, & quando actus ualeat.*
2 *Iudicium ubicunque debet fieri contra unam personam, vel plures, an & quando requiritur specialis citatio illarum personarum.*
3 *Vocatio generalis quando debet fieri ad electionem. Et an in citatione tali debeat exprimi peremptorium.*
5 *Citatio an sit necessaria quando fieri debet postulatio.*
6 *Annullatio actus, an dicatur pœna ordinaria uel extraordinaria.*
7 *Sententia habens vim diffinitiuæ nõ potest reuocari per iudicem, sicut nec sententia diffinitiua.*
8 *Timor facti probabilis facit euitare pœnam.*
9 *Confirmatio electionis, an possit fieri per superiorem existẽtem extra suũ territorium.*
10 *Citandus ad aliquem actum, si casualiter comparet absque citatione, habetur ac si citatus fuisset.*

CAP. XLVII.

1 Quoniam. † Nota primo ibi, non discusso negotio, q̃ duo cupulatiuè requiruntur, ut valeat confirmatio, s. vocatio, & discussio: & si alterum deficeret, cõfirmatio esset ipso iure nulla, cũ hic apponatur decretũ, sm̃ Io. An. Nã ubi aliqua copulatiuè requiruntur, nõ sufficit alterũ interuenire: sed requirit copulatorũ ꝯcursus, ut in l. si hęredi plures. ff. de cõd. insti. & in c. cũ in illis. §. fi. j. de p̃b. Licèt ergo cõfirmatio sit facta uocatis uocandis, si tñ non interuenit causę cognitio, & nõ fuerit discussum negotium, est ipso iure nullũ per hunc tex. qui sine dubio ꝓcedit in ꝯfirmatione ꝯtentiosa. Sed quid in non contentiosa in qua nullus apparet ꝯdictor? Lap. hic, & Io. An. in c. quod sicut. ĩ. eo. circa mediũ tenet, q̃ tunc vocatis vocandis valeret ꝯfirmatio sine alia causæ cognitione, de quo dicet j. in gl. in uerbo, inanes. dubium tñ facit tex. hic, vbi illa duo requirunt copulatiuè, ergo deficiente altero, s. causę cognitione, ꝯfirmatio est nulla, ut ĩ. Et licèt nullus appareat ꝯdictor, tñ superior ex officio dẽt inquirere, & cã cognita ꝓcedere, ut in c. cũ nobis olim. ĩ. eo. & facit gl. in uer. impugnat. in c. 1. ĩ. eod. Scđo no. ibi, oppositor. quia idẽ si essent plures oppositores uel coelecti, cum eadem sit rõ, sm̃ Io. An. Et tene menti singulariter hunc tex. & ita sem p allega.
2 † vbicunq; iudiciũ dẽt fieri ꝯ vnã personã, uel plures, tunc si illæ sunt certę uel de facili põt hr̃i certitudo, requirit certa & specialis citatio illarũ personarũ, sed si tales personæ sunt incertę, vel q̃a non apparẽt, uel quia ignorant, & uerisimiliter nõ põt sciri, dẽt tunc fieri citatio per edictũ gñale, aľs aũt iudiciũ agitatum, non seruata dicta forma citãdi, est nullũ ipso iure, ut hic est tex. no. eo ergo casu, quo requireret gñalis citatio non sufficeret specialis. Et ꝯ non sufficeret gñalis, ubi requiritur specialis, ẽt si sit dictum ut comparerat qui sua putauerit interesse, & ita sequuntur hic Doc. & Bal. in auth. si oẽs. C. si ut se ab hære.
3 absti. † Tertio no. ibi, in qua. quia exponit hic Archi. & Ioã. An. i. ad quã: ex quo infertur, q̃ si vna ecclesia habet ius eligendi in alia ecclesia, & eligit in sua ecclesia p̃latum ad aliam ecclesiã, tunc fiet gñalis uocatio in ecclesia, ad quã fit electio, & non in ecclesia in qua fit ipsa electio, sm̃ Pau. licèt Imo. dicat hoc non ꝓcedere sine dubio, per hunc tex. cui tñ põt respõderi, q̃ ideo sic dixit in qua &c. quia cõiter electio fit in ecclesia, de cuius electione agitur, sm̃ Imol. uel posset dici sm̃ Domi. q̃ iste tex. dum dicit, electio facta est, s. actiuè, non passiuè, ut in c. qui sit. ĩ. eo. Nam illi de tali ecclesia sunt qui possunt se opponere, sm̃ no. in c. vt circa ĩ. eo. & illi sunt citandi, ut no. in c. fi. ĩ. de dolo
4 & ꝯtu. † Vltimo no. ibi, peremptorio. q̃ in ista citatione, ex quo
a est unica, debet exprimi peremptoriẽ. de quo tñ in c. 1. ĩ. de dil. Si uerò ipsa monitio fiat ꝑ iudicẽ, tunc nõ esset hic necesse, ex quo habet uim peremptorij, ut uoluit glo. no. in c. ꝯsuluit. ĩ. de offi. deleg. et est tex. in d. l. 2. Nec ẽt est necesse qñ citatio esset trina, sm̃ Io. An. pro quo tex. in l. tres denunciationes. C. qñu. et quando iudex. et de materia plene per Inn. in c. ad peti. ĩ. de accu.

ADDITIO.

a Peremptorie. Adde Lanfra. de Oria. in c. quoniam contra falsam. § citationes. nu. 7. uer. ulterius quarto. & se. & q̃ ibi no. 10 ap. in uer. modis, ubi habes, q̃ tribus modis dicatur citatio esse peremptoria, quorum hic est vnus, de proba. & Fel. c. consuluit. col. 2. de offi. deleg.
V. G. Adde eundẽ Fel. in c. pastoralis, de exce. qui dicit, q̃ peremptoria in dubio intelligitur qualibet dilatio.

5 accusa. †In glo.2.in prin.dubium tñ facit,ꝙ nõ sit necessaria citatio,qa postulatio dependet a gratia,'& sic ppsupponit dispẽsationẽ,quæ fieri põt parte nõ citata, ſm Doc.in c. at si clerici. de iud.sed tene gl.intelligẽdo de postulatione spãli, quæ fit de certa & noiata persona, qñ fit ab inferiore a Papa:secus si a Papa,ſm formã c.cupientes.ꝫ. eo. quia in illa,ista gl.nõ procederet,cũ ibi sit citatio iuris:vnde hoĩs citatio non requirit.de quo hic per Do.In ea.glo.ibi,idem puto.idem Io.An.dicens, ꝙ nõ obstat tex.hic loquens in electione,& nõ in psentatione,quia psentatio,electio est,vt no.in c.2.ꝫ.de iure patro.& per gl. in c.sciant.ꝫ.eo.Nec ob. ꝙ ista ꝯstitutio sit pęnalis, & sic nõ extendenda:qa mĩdetur per no.in c.si postq̃.in fi.ꝫ.eo.& quia põt negari,ꝙ sit pęnalis,sicut est d.c.cupientes.vbi priuatur quis iure q̃sito ex electione:sed ista nõ priuat iure q̃sito, sed cassat cõfirmationẽ:vnde nõ põt dici pęnalis:aliàs sequeretur, ꝙ iura quæ cassant testamẽta vel ꝯctus, deficientibus certis solẽnitatibus, essent pęnalia,qđ nõ est veũ, cũ non diminuant patrimoniũ vel ius pristinũ,aĩs sequeretur,ꝙ iste tex.haberet locum in electione canonici, & non in psentatione rectoris ad curatã ecclesiã,quod esset absurdũ,ſm Io. An. & ita sequitur Lap. in sua alleg.8.& Do.hic notans ex dcõ. Io.And.ꝙ ꝯstitutio annullans actũ ex defectu solennitatis,non dr̃ pęnalis.& ita sequit Bal.in l.nemo martyres.in fi.C.de sacrosã.ec. Sed in ꝯtriũ facit l. Senatus.ff.de minori.vbi ꝙ annullatio actus dr̃ esse pęna, ẽt in ꝯctibus,ẽt matrimonij,ſm gl.in c.porrò.ꝫ.de diuortijs.facit ẽt glo. in c.2.ꝫ.de ꝯsti.vbi hoc uoluit Ad idẽ ẽt facit tex. in c. dispẽdia. in fi.ꝫ.de rescrip.e.lib.vbi lex,q̃ a onullat literas,dr̃ esse pęnalis. Quare Pe.de Anc.intelligit pdicta pcedere impropriè,qa propriè ex hoc non pt dici ꝯstitutio pęnalis,vt in c.si religiosi. ꝫ. e. Sed vbi priuat iure iam q̃sito,pt tunc ppriè dici, ꝙ ꝯstitutio sit pęnalis,ſm Do.dicentẽ,ꝙ illa ꝯstitutio est ppriè pęnalis,q̃ pro vindicta aliquã læsionẽ infert,ẽt si patrimoniũ non diminuat, vt de pęn.dist.3.c.pña est quędã, aĩs incipit, pęnitere enim est. ver.pęna enim ppriè.vbi tex.dicit, ꝙ propriè pęna dr̃ læsio,q̃ punit & vindicat:vnde irritatio actus erit pęna, & ita sequitur Imo.in l.si verò.§.de viro.ff. sol.ma. in quarta charta,vbi plenè per eũ de hoc articulo.& facit tex.in l.nõ dubiũ.C.de legi.Sed Bal.ibi,in j.charta cõcludit, ꝙ aut lex annullat actũ rõne phibitionis,& tunc dr̃ esse pęnalis,& ita pcedat tex.in d.l. Senatus. & ita ẽt pcedat glo.in ver.pcess.in c.decet.j.de immu. ec.aut rõne omissionis formæ,uel solennitatis, & tunc talis nullitas nõ facit,ꝯstitutionẽ dici pęnalẽ,& ita pcedat d.Io.An.hic.& ita ẽt vr̃ velle do.Fl.& d.Ant.in d.c.a.dicentes, ꝙ si annullatio actus sit,non in odiũ partis, sed pp formã non seruatã,tunc pcedat dictũ. Io.And.hic.Sed si sit annullatio i odiũ nõ seruãtis,tũc sit pęna,puta si statutũ imponit pęnã nullitatis ꝯctus in odiũ contrahentis nõ soluentis gabellã, vel aliud agentis contra statutũ,ſm Imo.ibi in 2.col.in fi. 6 †Et ad prædicta vide Innoc. in c.si verè.ꝫ.de sen.excõ.volens,ꝙ annullatio [a] actus non dicat pęna ordinaria, sed extraordinaria, & impropriè.Et quid sit in ultimis volũtatibus,an annullatio actus sit pęna? vide qđ notat in l.turpia.ff.de leg.1.Scđo no.ex dcõ. Io. An.ꝫ. ꝙ dispositio istius deci.locum hẽt non solum in prælaturis & beneficijs curatis, sed ẽt in beneficijs simplicibus, vt in canonijs, cũ generaliter loquatur,& confirmatio,& examinatio requiratur, ſm Io.An. in c.pposuisti.ꝫ.de conces.pben.& Do.hic dicentẽ habere locũ,non solum in simplicibus, sed ẽt in particularibus beneficijs ecclesię, dummõ requiratur ꝯfirmatio.pro quo tex.hic ibi, in ecclesia.& facit glo.in ver.in eisdẽ.in cle.vt hi qui. de ęta.& qua.Haberet ẽt locũ iste tex.in hospitalibus, quæ dant in bñficiũ,& puidetur per viã electionis, uel pñtationis:aĩs secus, ut no.in ele.qa cõtingit.de reli.do.& in cle. per lĩas. de pben.ſm Do.nõ tñ hẽt locũ iste tex.in ꝯsecratore vel ordinatore,vt per glo.in ver.impugnat,in c.1.ꝫ.eo.ti.& lib.& ibi per Io.Mo.Nec ẽt hẽt locũ in puisione,quã facit is,qui eodẽ iure eligit & cõfirmat,qa teneret puisio ẽt cã non cognita,ſm Inn.& Io. An. 7 in c.ꝙ sicut.ꝫ.e.& ita ẽt voluit gl.j.in fi.†In glo.in uer.inanes,in prin.no.j.ex gl. ꝙ sñia habens vim diffinitiuę non põt mutari, uel reuocari per iudicẽ,qui eã tulit,sicut nec sñia diffinitiua, de qua per Io.An.& Do.in c.cũ cessante.ꝫ.de ap.& p Do.in l. qđ iussit.& in l.iudex postq̃.ff.de re iudi.Scđo no. ex gl. ꝙ sñia habens vim diffinitiuę, quò ad applõnẽ iudicaĩ pui de diffinitiua.qđ no. ad cle.appellãti.de appe.de quo ibi p Doc.in c.1.j.de app.& p Bal.in l.minoribus.C.de his q.b.vt indig.In ea.gl.ibi, sed hodie, ut patet hic in tex. ubi dẽt uocari coelectus,uel oppositor noiatim si appareat,aĩs per pclama,qđ pcedit ẽt si ipse coelectus adhuc nõ ꝯsenserit electioni,ut tenet hic Lap.per hunc tex.& p no.ꝫ.eo.dudũ.el 2. intellige nisi ꝯstaret,coelectũ uel oppositorẽ non hẽre ius,cũ tunc ꝯfirmatio facta,eis nõ uocatis, valeret, p no.in c.qm̃.ꝫ.de filiis psby.& j.de offi.ord.c.ordinarij.§.j.ſm Lap.qđ fortè pcederet, qñ de hoc ꝯstaret per eorũ ꝯfessionẽ factã corã superiore:aĩs ẽt in notorio requiritur citatio,ut per gl.in c.ad nr̃am.el 3.ꝫ. de iureiu. Et no.ex hac gl.an & qñ cõfirmatio hẽat vim interlocutorię uel diffinitiuę,& cõcludit Io.And.ꝙ licet fiat uocatio de qua hic,si tñ nullus cõpareat,tunc ꝯfirmatio hẽt uim interlocutoriæ, ex quo causæ cognitio nõ iteruenit inter partes,aĩs secus.Et ubi nõ appareret ꝯdictor,si ꝯfirmator solenniter inquirit de forma electionis,de moribus electi,ꝯfirmatio dr̃ diffinitiua, ſm Io.An. de quo p eũ in c.cũ olim.ꝫ.de dolo & ꝯtu.& in c.ꝯstitutis.el 2.ꝫ.de ap. patet ergo ꝙ si cõfirmatio fiat sine uocatione,& nõ valet, ut hic:aut cũ uocatione & in ꝯdictorio iudicio inter ptes, & hẽt uim diffinitiuæ:aut nõ fit in ꝯdictorio iudicio, & si iudex non inquirit solẽniter,cõfirmatio hẽt vim interlocutoriæ, & ita saluari põt hæc gl.ſm Io.And.sed si inquirit solẽniter,hẽt vim diffinitiuę, vt ꝫ. qđ intelligit Lapus quò ad ꝯfirmationẽ & ꝯfirmatum, sed quò ad tertiũ appellantẽ,hẽt vim interlocutorię,p no.in d.c.cõstitutis.& in c.auaritię.ꝫ.eo.Sed Imo.& Domi.tenent hic opi. Io.And.ut ꝫ.Aduerte,tñ qa uideretur ꝙ omni casu sit diffinitiua.Nã si cõfirmatio nõ valet nõ discusso negotio,ut ꝫ.in princ. huius tex.ergo ẽt non apparente ꝯdictore non dẽt cessare inquisitio,ex quo sine ea cõfirmatio nõ ualeret,& superior pt & dẽt ex officio inquirere,ut est dictũ ꝫ.in prin. Et uide p Io.An. & alios Doc. in d.c.cũ olim.an post cõfirmationẽ,hñtem uim diffinitiuę,possit opponi ꝯ electionẽ, & qđ electus sit ĩhabilis vel criminosus,& an possit accusari, & q̃ exceptiones admittã8 tur? de quo ẽt in c.sup bis.& c.accedens.ꝫ. de accu.†In ea.gl.in fi.Arch.hic omni casu tenet ꝯtrium,ꝙ pcedit quò ad ualidandã ꝯfirmationẽ,quia error facti eã non ualidat, sed bene euitat pęna,pp errorẽ probabilẽ facti,ſm Io.An.& Doc. hic. In glo.in ver.gnaliter,in fi.facit glo.4.in cle.cũm.§.uerũ.eo.tit. Sed quęrit primo,an cõmissio istorũ edictorũ possit fieri per existentẽ extra suũ territoriũ, de quo hic pro et ꝯ per Do.qui vr̃ tenere, ꝙ possit,dummõ effectus citationis trahatur ad locũ extra territoriũ suum,de quo ẽt plenè per Io.Cal.in suo cõsi.12.huius ti. dubiũ facit quia cõmissio citationis est sñia interlocutoria, ut habetur in l.cũ clericis.C.de episc.et cle. ergo non vr̃,ꝙ possit cõmitti extra territoriũ, ubi iurisdõnem exercere non põt.fa9 ciunt no.in c.fi.ꝫ. de ferijs.†Scđo quæritur, an ꝯfirmatio possit fieri per superiorẽ existentẽ extra suum territoriũ? Io.An. ꝙ nõ in c.fi.j.de offi.uica.ex quo requiritur causæ cognitio, ut hic in tex.et ita tenuit Arch.in c.qui in aliquo.51.di.per c. quorundã. ꝫ.eo.qđ intelligit Do.in d.c.fi.nisi ꝯfirmatio fiat non in ꝯdictorio iudicio, ut quia nullus ꝯdictor apparet:quo casu posset fieri extra territoriũ,ut tenuit Vin.in c.ꝙ sedem.ꝫ.de offi.ord.Sed certè,cum requiratur omni casu causę cognitio et citatio,ut dicitur ꝫ.in glo.in uer.inanes.nullo modo vr̃, ꝙ fieri possit extra territoriũ,per no.in c.2.ꝫ.de consti.eo.lib.et in cle.j.de fo.compe.et facit qđ no.Inno.in c.cum dilecti.de electio.in prin.Sed intra territoriũ ipsa ꝯfirmatio prępalatorũ bene fieri posset quolibet loco,ſm Arch.in d.c.qui in aliquo.et Bal. in l.si ut pponis.la 2.C.quo et qñ iudex.Tertio quæritur, quid si fuit omissa gñalis citatio eo casu,quo fieri debebat, tñ cõparuit unus oppositor,et cum eo est processum, an ualeat iudicium? Ioã. An. hic, ꝙ non. qa forte alij comparuissent si sciuissent gñale edictũ,qđ requirit iste tex.Quarto quæritur,eo casu,quo requireretur spãlis citatio de pluribus,si fuerunt aliqui citati, et aliqui non,an uitietur iudiciũ in totum uel solum,quo ad non uocatos? Io.An.hic,quòd in totũ,cum deficiat solennitas hic requisita,qa oẽs debẽt noiatim citari si sunt certi. Sed Bal.post Cy. et Iac.But.in d.auth.si oẽs.tenet ꝯtrium,ut sic tunc ualeat cõfirmatio uel sñia respectu citatorũ, et respectu aliorũ erit nulla, et facit tex.in l. ẽt.§.fi.ff.de mino.unde concludit ibi, quòd ualebit inuentariũ factum per hæredem respectu creditorũ citatorũ,et respectu aliorũ non uocatorũ non ualebit, qa quoad citatos vr̃ esse seruata forma,de quo ibi plenè per Bal.in l.si eo tempore.C.de remiss.pig.et in l.si curatoris.C. de iure deliber. Quinto quæritur, quid si fuit omissa specialis citatio,tñ comparuit coelectus uel oppositor,et spontè se obtulit, qui tñ dẽbat noiatim citari,an ualeat ꝯfirmatio? Io.An.cõcludit hic ꝙ sic,qa in pcessu et i sñia satis est,ꝙ aliq̃s sit psens,licèt nõ fuerit citatus in c.qualiter.§.dẽt.ꝫ.de accu.et in l. de unoquoq;.ff. de re iudi.et

ADDITIO.

a Nic. Sup Annullatio.Adde c.dispendia.de rescri.supra eo. lib. Anto. de But.in c.fi.de rescri.Doc.in c 3 de consti.Bal.& Doc.in l.non dubium. C. de legi.

di.& in l.si vt proponis,la 2.a 3rio sensu. C. qũo & qñ iudex.& ita sequitur hic Lapus & Do.& Bal.in d.auth.si omnes.& facit qđ no.Spe.in ti.de libelli cõceptione.§.sequitur.ver. dicunt q. dam,vbi tenet,ꝙ licet reus casualiter venerit corã iudice, nulla citatione præcedente,põt tñ ei offerri libellus, & tenet etiã Bal.in authẽ. offeratur. C.de li.conte. Non tñ casualiter in iudicio inuentus cogetur rñdere,nisi ad hoc fuerit citatus,ſm gl. & Archi.5.q.2.in c.vocatio.& ideo dicunt Doct.in c.1.ꝫ.de iud. ꝙ debent dari induciæ deliberatoriæ si petantur, & ita in effectu vr̃ velle Bal.in l 2.circa prin.C.qũo & qñ iudex.& in l.cum fratrem.in fine.C.de his,quibus vt indi. & ibi notabiliter ꝑ eũ
10 & ita intelligo supradicta. † Et aduerte, quòd allegatur d.Ioan. And.hic.Primò,ꝙ in casibus in quibus requiritur citatio alicu ius ad aliquem actum,si ille casualiter comparet,seu est pñsens, vel comparet ex se absque citatione, habetur ac si citatus fuisset,quia finis citationis est cõparitio, ideo præsens non est aliter citandus.& ita sequitur Bal.in l.cõsentaneũ.C.qũo & qñ iudex.in pen.col. Secũdò inducit hic per Do. ꝙ si in aliquo actu requiritur citatio, & citandus veniat ad iudicium sine citatione & rñdet actui,valebit iudiciũ,& ita sequitur hic Pe. de Ancha.& facit d.c.vocatio.Dicebat tñ notabiliter Bal.in d.auth.si oẽs,ꝙ licèt ad actũ, qui fit in pñsentia alicuius, nõ sit necessaria citatio,nec monitio,sed sufficit eius pñsentia,vt ꝫ. tñ ad actũ qui deberet fieri in futurũ bñ esset necessaria monitio,vel citatio,vel ut d.l.de vnoquoq;.qđ no.Et dicit Arch.in d.c. ꝓposuisti.82.di.& Bal.refert in l.2.ff.de cõd. & demon. ꝙ eo ipso ꝙ qs cõparuit in iudicio præsumitur cõparuisse,quia citatus uel monitus.ideo dicebat Bar.ibi,ꝙ semper præsumitur quis comparuisse ad illum actum,pro quo erat citatus. Et de materia vide plenius per d.Nic.in c.tenor.circa fi.ꝫ.de re iudi. In glo.in ver. peremptorie,in prin.vide & per Io.An.in reg.mora.j e.li.& in addi.Spec.in ti.de citatione.§.viso.in prin.In glo.fi.in fi.no.gl. & idem sequitur Arch.& Io.An.& vide per Inno. & Hos.in c. vlt.ꝫ.de transla.pꝫla.& qđ est dictum.ꝫ.in glo.2.in fi.Et aduerte, quia licèt iste tex.annullet cõfirmationes alio mõ factas q̃ hic dicatur, tñ non annullat alia, puta cassationem, vt si iudex videns electionem non canonicam, illam cassat nõ ꝓposito edicto,quia sicut olim poterat,vt in c.nihil.ꝫ.eo.ita & hodie, cum hic nihil de cassationibus dicatur, & si electus dicat se grauatũ appellet,vt in d.c.si postq̃.in fi. Nec & annullat processum habitum in causa electionis ante confirmationem,nec etiam annullat electionem præcedentem, vt in c.si confirmationẽ.ꝫ.c. ſm Ioan.And.qui post Archi.hic tractat,an solus prælatus sine consensu capituli possit confirmare electiones, & videtur hic sentire quod non,de quo plenè no.in c. nouit. & c.ea noscit.ꝫ. de his quę fiunt a prælato. valeret tñ consuetudo in ꝯ̃rium, vt in c.4.ꝫ.de consue.eo.lib.ſm Io.An.ponentem hic, an dispositio huius decis. trahantur ad electiones vel confirmationes, factas ante hanc decis. & sic an statutum trahatur ad pendentia de quo vide per glo.ordi.in c.licèt canon.ꝫ.eo.

De renunciatione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Curiositas,& sapere velle plusquàm oporteat,est reprehensibile.*
2 *Papa debet declarare causas dubias,etiam si spectant ad Papatum.*
3 *Liberè,hoc verbum quid significet.*
4 *Scriptura an sit necessaria ad esse legis.*
Quid de dictione, maxime nu.5.
6 *Papa quare non possit renunciare Papatui,ponit Io. And.decem rationes remissiuè.*
7 *Papa creditur de his,quæ vidit & audiuit, etiam dum esset Cardinalis.*

CAP. I.

1 QVoniam. † Nota primo,& ita alleg. ꝙ cu
2 riositas,ᵃ & velle sapere plusq̃ oporteat iudicatur reprehẽsibile, & ꝯ̃ dictum apostoli: & maxime hoc procedit in concernentibus fidem, in quibus simplicitas cõmendatur,ut in c.1.ꝫ.de summa trinitate,& 24.dist. c.epũs.Et quis dicatur velle sapere plusq̃ oporteat,no.de pę. di. 3.c.adhuc.Et ex his no.ꝙ dicta apostolorũ possunt pro iure al-
2 legari.sic ꝫ.in t. proxi.c.fi.& in c.licèt.ꝫ.de regularib. † Secundo nota ibi, volens ꝙ in dubijs causis declaratio spectat ad Papã, & si esset dubietas circa papatũ, uel eum tangat.ad hoc ca.per ven.ꝫ.qui filij sint legi. Sed tñ Papa post electionẽ successoris vel prius, dum Cardinales uellent alium eligere neget se renunciasse,quis tunc de hac causa cognoscat?Io.An.terminat ad no. per eum in c.licèt de euitanda.in ver.Cardinales.ꝫ.de elec. vbi vr̃ sentire,ꝙ sicut determinationi concilij.arg.72.di.c.2.& 3.& conuocetur per clerũ & populũ Romanũ.65.dist.& si fortè.qđ verũ est,ſm Imo. & Domi. qñ renunciatio non esset notoria, quia tunc negatio nõ ꝓdesset,nec facit rẽ dubiã,ſm no. ꝑ Inn. in c.ex parte.el j.ꝫ.de verb.signi.& uide qđ no.per Io. An.ꝫ.ti. proxi.in c.vbi periculũ.in ver.decem diebus. Tertio no.ibi,de quorum numero tunc eramus,ꝙ per papatũ desinat Papa esse Cardinalis, & non dr̃ amplius esse de numero Cardinaliũ, & propter hoc fortè non transit sine dubio,qđ uoluit Arch. 22.di stin.sacrosancta.dicens,ꝙ sicut Imperator est de numero senatorum suorũ,ut l.ius senatorũ.C.de dignitatib.lib.12. ita & Papa est de numero dñorum Cardinaliũ suorũ, qđ tñ vr̃ contra tex.hic,vbi desinit eẽ de numero,de quo infra. Quarto no. ibi,
b & assensu.& rene menti,ꝙ in arduis Papa non solum nõ debet determinare sine ꝯsilio Cardinaliũ, sed imò requiritur eorũ cõsensus,de quo per Io.And.in c.super eo.j.de hæreti.& idẽ
3 facit ad no.in c.3.ꝫ.de cõsue.eo.li. † Quinto no.ibi,liberè. cũ hic
c verbũ ᶜ liberè,importet vt possit actus fieri sine alterius licentia,ſm gl.in uer.liberè in cle.dudũ. de sepul. ꝙ non est necesse vt Papa renunciet in manibus Cardinaliũ uel alterius,& ita vi detur hic velle Io.An.dicẽs, ꝙ eius sola expressio & declaratio sufficit,& ita sequuntur hic Doct.& est de mente gl.hic in uer si.uidebatur.Quid aũt sit in Imperatore,an possit liberè renũciare imperio & dignitati, sicut hic dr̃ de Papa? vide notabiliter per Bal.in l.Barbarius.ff.de offi.ꝑto. Et per rõnẽ huius tex. videretur dicendũ,ꝙ eodem modo Cardinalis possit renunciare Cardinalatui,requirit tñ ꝙ fiat in manibus ipsius Papæ suscipientis ipsam renunciationẽ,per no.in c.2.ꝫ. de transla.pꝫla. et hic in glo in uer.videbatur.Et aduerte, q̃a hic tñ permittiẽ, quòd ipse Papa possit renũciare, et sic dum ipse est in papatu. Quid aũt si anteq̃ eligeretur iurauit renunciare in manib Cardinaliũ ad placitũ eorũ,an ex hoc obligetur?dic qđ nõ,ſm Bal. in c.venerabilẽ.ꝫ.de elec.q̃a tale iurũ esset ꝯ̃ libertatẽ Papę, tñ ad sedandũ schisma valeret tale iurũ,ſm Bal.ibi.Sexto no.ibi, obliuioni ꝙ obliuio causatur ex cursu tp̃is.sic ff.de acqui. pos. l.peregrè.Ex quo infertur,ꝙ in factis antiquis cadit probabilis ignorantia,& in proprio facto,ſm Bart.in l.si quis delegauerit.
4 ff.de noua. † Vltimo no. ꝙ licèt aliquid de pñti sit certum,tñ si in posterũ posset de eo dubitari debet redigi ĩ scriptis. Ex quo
d infertur,primo,ꝙ ad ᵈ esse legis nõ sit necessaria scriptura, sed ideo redigitur in scriptis,ut nõ tradatur obliuioni, de quo plenè per Io.An.in reg.nemo põt.j.eo.li.et no.in c.1.j. de iureiurã. Secundo infertur,ꝙ creditor possit petere a debitore obligato sine scriptis ut fiat instrũm debiti in scriptis, uel ꝙ renouet instrũm si corrumpatur,de quo in c.cũ olim essemus.ꝫ. de priui.et in c.cũ dilecta.ꝫ.de ꝯfir.vti.vel inu. et per Bar.in l.si finita.§.elegantet.ff.de dam.infec.et per Io.And.in c.cũ pridẽ.ff. de pact.
5 † In glo.in uer.maxime.in fi.no.ꝙ dictio,maximè,ponitur cõparatiuè, et de natura comparatiui est includere positiuũ, ſm gl.hic.pro quo tex.in l.vbi aũt non apparet. ff. de uerb. obli.et dixit gl.no.in c.ad abolendã.ꝫ.de filijs pr̃sby.ꝙ dictio,maximè, qñ sumitur cõparatiuè,stat ꝓpriè: aliàs si exponat pro tñ,stat improprè.qđ no. In gl.in ver.videbantur,in prin. Io. An.enumerat hic decẽ alias rõnes,ex quibus videbatur, Papã nõ posse renunciare:hodie tñ hoc est expeditũ per hũc tex.et fuit talis decisio rõnabilis ꝑ plures rõnes,ut hic per Io.An.dicẽtẽ,ꝙ Papatus non est nomẽ ordinis, sed dignitatis et officij.vñ ante cõsecrationẽ vel sacerdotium esset quis verus Papa. vnde etiá sentit glo.hic, ꝙ per papatũ nõ imprimatur nouus character in aia.
6 † Et ita sequitur Ioan.And.et satis ꝓbatur per hũc tex. q̃a alias euelli nõ posset, qđ ideo est,q̃a nõ est nomẽ ordinis,ut ꝫ.et tñ contra.

ADDITIONES.

a V.G.Nota, ꝙ curiositas accipitur in bonam & in malam partem: in bonam, habetur ecclesiastes.c.8.d omnia hæc tractaui in corde meo, ut curiosè intelligerem,& Act.c.19.d.Multi ex eis qui fuerunt curiosa sectati, ut curiosè intelligi in malam.ecclesiastic.3.c.quæ præceperit Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ne fueris curiosus. Ad Thes. in c.2 c 3.c. Audiuimus autem inter vos quosdam ambulates inquietè nihil operantes, sed curiosè agentes.Ad Timot.1.c.5.c ibi.non solum ociosę, sed uerbosè & curiosè loquentes,quæ non oportet.sic etiam in his duobus sumitur modis a Doctoribus linguę latinę,nempe a Cic.& Val.

b In arduis Papa.Adde glo.& ibi Io.de Imo.in c.ex gestis. de cle. non resi. Ab. in c.quæsiuit.in 3.col de his.quæ fiunt a ma par.c Abb.in c.1.de offi leg. Ab. in c.literas.de resti.spoli. Abb.in c.per uenerabilem.qui filij sint leg. & Abb. in disputatione,episcopus & quidam rector Parmensis.

c Nic. Sup. Verbum libere.Adde glo.in cle.si.de eta.& quali. Do.in c. de multa. de pręben.Do.in c.licet episcopus.eo.titu.lib.6.Do.in c.quæ in ecclesiarũ. de constitu.

d Nic.Sup.Ad esse legis.Adde Io.And.in addi.Spe.in rub. de consti. idem Ioan. And.in c.fi.de consue.Do.in c.1 de iureiu.lib.6.

contrarium videbatur, quia per ordinē ep̄atus imprimitur no-
a uus character, sm gl. in c. prouida. §. ti. proximo. imō ēt p[a] mo-
nachatum imprimitur characterē, qui ab ossibus euelli nō pōt,
sm glo. no. & Do. Ant. in c. ad nostrā. §. de regularibus. Fortius
ergo idem videbatur per papatum. Sentit etiam hæc glo. & est
de mente Doctorū hic, ꝙ licèt Papa renūciet papatui, tñ rema-
neat Cardinalis, sicut aliàs dr̄ de abbate renunciante dignita-
ti, vel priuato, ꝙ monachus remanet, vt in c. cū ad monasteriū.
7 hic alleg. vbi uide de his. †In glo. in ver. statuit in fi. tene menti
b glo. & ita alleg. ꝙ creditur[b] dicto Papæ non solum in his quæ
asserit se fecisse vel vidisse, dum est Papa, sed etiam de his quæ
vidit vel fecit, dum erat Cardinalis, vt probatur hic in tex. &
ita voluit alia glo. notabi. in ver. permisissent. in c. ad apostoli-
cæ. j. de re iudi. & plene no. in cle. j. de proba.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Per characterem imprimitur. Adde Car. Zab. in c. presby. in 6. q. de sacra vnctio. Io. An. & Abb. in c. placet. de conuer. coniug.

b Nic. Sup. Creditur dicto Papę. Adde tex. in c. querelam. de elec. & tex. in clem. j. de reli. & ve. san.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio fraudulenta non nocet expectanti.*
2 *Fraus vel dolus qualiter probari debeant.*
3 *Præsumptio fraudis inducitur ex vicinitate temporis.*
4 *Permutatio quando possit fieri in fraudem expectantis.*
5 *Mentio quando fit in iure de vno modo uacationis, an ueniat alius modus.*
6 *Renuncians quando possit repetere beneficium.*

CAP. II.

1 SI te præbendam. †Renunciatio fraudulenta expectanti non nocet. hoc dicit. Et primo, prouidet impetrantibus ꝯ fraudes, de quarum coniecturis ponit exempla ibi, vt quia. Secundo ibi, cæterū. punit tales fraudulentos. No. j. argu. ꝙ p̄bendæ distinctæ in ecclesia possunt esse inequales & una pinguior altera. ad hoc qd̄ no. in c. statuimus. §. de maio. &
2 obe. & in c. fi. §. de cōsuetu. eo. lib. †Secundo no. ibi, per ꝯiecturas. iuncta glo. ꝙ dolus seu fraus non esset necesse ꝙ directò ꝓbetur, sed sufficit probari per probabiles ꝯiecturas, vel indicia. facit l. dolū. C. de dolo. Et aliqñ dolus seu fraus probatur iuris præsumptione, vt hic in tex. vbi ponuntur tres coniecturæ, ex quibus præsumitur renunciatio fraudulenta, sicut aliàs dicitur in c. i. de præsump. Tertio no. ibi, infirmitate graui &c. ꝙ deten-
a tus graui infirmitate,[a] præsumitur cito mori, & eius beneficiū de proximo vacaturum. facit in simili c. qm̄ frequēter. in prin. §. ut li. non contest. Ad hoc ergo ut articulus concludat, debet exprimi, ꝙ de graui infirmitate, & non sufficeret allegare infirmitatem simpliciter, sm Imo. dicentem se ita obtinuisse. facit quod no. in d. c. quoniā. in prin. & in c. pro humani. j. de homi.
3 †Quarto no. ibi, in proximo. aliam coniecturam ad probandū fraudem: ex proximitate ergo, vel vicinitate temporis inducitur præsumptio fraudis. facit l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuile. credi. & no. in l. post ꝯtractum. ff. de dona. ideo dicebat Bal. in l. multum. ff. si quis alteri uel sibi. & in l. j. C. de seruis fugi. quod præsumitur contra illum, qui locutus fuit secreto cum illo, qui immediatè commisit homicidiū, ut sic cōsilium dedisse pręsumatur, de quo per Doct. in l. j. C. si quis Imperatori maledixerit. Vltimo no. pęnam malitiosè renunciantis beneficiū. In glo. j. in fi. dubium tñ facit, quia tex. hic non dat optionem acceptandi renunciatam uel pinguiorem, sed dat optionem, si uelit vti beneficio literarum, & sic vr̄ ꝙ debeat acceptare secundo vacāte. & ratio est, quia literæ non includunt, nisi primum beneficium, vt j. de præben. si clericus. sed fictione iuris secundo uacans dicitur hic primo uacasse, ut dicit gl. antepen. ergo illa sola debetur, & non primo uacans per fraudem, quæ iuris fictione dicitur secūdo uacare. & ita tenebat Pau. sed Do. hic sequitur hanc glo. quia etiam si ex postfacto vellet consequi renunciatum, posset, cum nunc secunda cēseatur prima & debita, qñ ipse vult primā renunciatā dimittere, ut ꝓbatur hic in tex. ibi, renunciata omissa: vnde si eā non vult omittere, sed consequi, poterit, ut hic ex tex. a ꝯtrio sensu. & sic probat iste tex. ꝙ renūciatio dolosa ualet, si pars decepta uelit ꝙ ualeat. Et idem uoluit glo. in l. eleganter. ff. de dolo. hodie tñ cum cōiter in literis apponatur illa clausula, quam duxerit acceptandā, ut in cle. i. de concess. præben. ut dicit gl. j. proxima. cessat illa difficultas,
4 quia posset acceptare primam, licèt fraudulēter uacauerit. †In glo. 2. in fi. no. ex glo. quæ sm Imo. probat, ꝙ si fiat permutatio in fraudem expectantis, ualet qñ in literis est clausula, quā dixerit acceptandā, quia talis fraus non præcludit sibi viam, cum possit postea aliud beneficium acceptare, ut no. in c. i. j. de rerū permu. & ita dicit se de facto ad hoc allegasse hanc glos. quod tamen dictum procederet qñ expectans vellet omittere permutatum per fraudē & aliud acceptare, aliàs intelligere ꝙ valeat renunciatio & permutatio per fraudem, hic non procederet, cū sua fraus nō debeat sibi ꝓdesse, ut in c. ex tenore. §. de rescri. & ita ꝓbatur in d. c. j. de quo hic plenè per Do. uide ꝑ glo. in uer. fraude. in d. c. i. & ibi dicta. In glo. in uer. apostolica. in fi. Quid aūt sit in legato de latere. uide in c. 3. & 4. j. de offi. lega. & hic per Lap. dicentē, hunc tex. habere locū in reseruationibus ipsorum, cum afficiant, ut no. in d. ca. 4. sm Do. non tamen haberet locum iste tex. in expectantibus ex receptione capituli,
5 ut no. j. de conce. præben. c. si soli. sm Io. An. † In glo. in uer. renunciet. in fi. no. ex glo. ꝙ si in iure fiat mentio de uno mō uacationis, uenit alius quando est eadem ratio, etiam si materia sit pęnalis. de quo plene uide in c. susceptum. §. de rescri. eo. li. In glo. in uer. coniecturas. in fi. uide per glo. fi. in reg. scienti. j. eod. lib. In glo. in uer. omissa. in fi. Si autem ignorauit fraudem & acceptauit tenuem, tunc eam dimittere non poterit comperta fraude: cum tex. hic permittat aliam acceptare, si primā nō acceptauit, ut patet ibi, omissa, qd̄ nō fecit iste. Pręterea gratia sua iam fuit extincta, ex quo uigore gratiæ illam recipit, q̄ in gratia includebatur. sed dic, vt §. in gl. j. nam hoc sibi nō ob-
6 st ibi dictum est. †In glo. j. in uer. habita, in fi. cōclude ex dictis Doctorū, an renuncians beneficiū repetere posset? nam qñq; renūciat per seipsum, & tunc regulariter repetere nō p̄t. 6. q. j. q̄ sit periculosum. quod limita, primo nisi quis renūciet calore iracundię, quia posset statim reuocare: secus si aliquantulū perseuerasset, ut in l. quicquid calore. ff. de reg. iur. & 2. q. 2. §. notandum. & l. diuortiū. ff. de diuor. & ita uidet hic residere Io. And. qd̄ intelligit Lapus, nisi renunciatio sit recepta a superiore, cū tunc pęnitere nō posset, ex quo res nō est integra, ut no. in reg. qd̄ semel. & in regula, mutare. j. eo. lib. & hoc nisi superior ipse ꝯsentiret, ut no. per Io. An. in c. licèt. j. de procu. & qd̄ no. in c. quidam. §. de renun. Sed dicit hic Pe. de Ancha. ꝙ etiam de cōsensu superioris non reuiuisceret antiquus titulus iam extinctus per renūciationem, licet aliud sit si ipsa renunciatio non sit recepta a superiore, per no. in c. transmissa. & c. qd̄ in dubijs §. e. vt hic per eum. Imo. tamen hic ꝯcludit, ꝙ ēt si interueniret admissio superioris, ex quo in ꝯtinenti eū pęnitet, reuocare poterit, ne lubricū linguę incōsultè noceat. ad hoc l. famosi. C. ad l. Iul. maie. & gl. in c. fi. j. de iureiu. & intellige vt §. ꝑ Io. An. Qñq; & scd̄ò qs renunciat ꝑ nūciū vel ꝑ ꝓcuratorē: & tūc an possit reuocare mādatū vel reuocare renūciationē, plenè not. in cle. vnica. de renū. Qñq; & tertiò qs renūciat ꝑ suas litteras missas Papæ, & si fuerūt p̄sentatæ & admissæ v3 renūciatio, & pnīa locū nō hēt. ff. de ac. & obli. l. nō figura. nec posset qs post dictā renūciationē retinere beneficiū vel fructus percipere. de quo tñ hic plene per Io. An. qui vr̄ velle, ꝙ attendat tp̄s renūciationis, vt vsq; ad illud tempus possit retinere beneficiū, & fructus percipere, & non vltra. licèt Pe. de Anc. hic teneat ꝙ attendatur tempus, quo admissa fuit renunciatio. argu. l. si socius. §. si absenti. ff. pro socio. Et idē si ali' noīe superioris renūciationē reciperet, quia tunc ratihabitio superioris retrotraheretur. ar. l. si ego. ff. de neg. gest. Sed gl. ibi vult, ꝙ quò ad proprietatē vel fructus nō trahat retrò, nisi renūciās voluerit perdere possessionē. Si verò lr̄ę nō sunt adhuc p̄sentatę, tūc poterit renuncians eas reuocare anteq̄ pręsentent. ar. c. veniens. §. e. ti. & j. de procu. c. fi. & bn̄ficiū retinere absq; noua institutione, q̄a renūciās nō ꝑdit proprietatem anteq̄ lr̄æ præsentent, esto ꝙ dicat renunciasse corā honestis viris, vt per Inno. in c. qd̄ in dubijs. §. eo. vnde sufficit patientia prælati, qui illam reuocare poterat. ar. l. voluntate. ff. quibus mo. pignus. Et hoc nisi renuncians abiecisset a se possessionē, cū tunc ipsam perderet, nec posset eā reuocare, vt no. in d. c. q̄ periculosum. nec posset agere pro illa possessione si alius eā occupasset, vt in l. j. ff. pro derelicto. sm Archi. & Io. An. de quo per eū in d. c. qd̄ in dubijs. & de materia ple-
b nius vide in d. cle. j. & dic per Domi. In glo. fi. ibi, si quis ep̄s.[b] facit l. filiæ meæ. ff. solu. mat. & ibi per Bal. & l. si a filia. ff. de diuor. sm Io. An. ponentem post Archi. de impetrante a Papa vt recipiatur in canonicum Bononiensem, cūm sit paratus alijs suis beneficijs renunciare, an tunc debeat præcedere renunciatio, quam fiat collatio præbendæ? de quo hic per eos.

ADDITIONES.

a Graui infirmitate. Adde quæ dicatur grauior infirmitas, nota. in c. querelam. de procura. c. placuit. 18. distin. Bal. in l. quęsitum. de re iudi. & Rot. in deci. 556. incip. senes. Inno.

b V, G Renunciatio episcopatus admitti non debet etiam spontanea, nisi ex iustis causis. Ruy. consi. 121 nu 13. lib. 4.

De supplenda negli. prela. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Archiepiscopus potest mittere edictum per totam suam prouinciam in casibus pertinentibus ad suam iurisdictionem.*
2. *Edictum quod est nullum potest reuocari, quando de facto processit.*
3. *Archiepiscopus non supplet negligentiam suffraganeorum, uel defectum, etiam si sint impediti ratione delicti, nisi in certis casibus.*
4. *Episcopi in quibus casibus possint dispensare contra canones.*

C A P. I.

1 ROmana. † No. primo, archiepiscopũ posse mittere edictum per totã suã prouinciam in casibus ad suam iurisdictionẽ pertinentibus, de quo in c.1.j.de pęnis. Secundo no. ibi, audiendas & terminãdas, ꝙ si alicui cõmittitur audientia alicuius causæ, non videatur cõmissa diffinitio & terminatio, nisi hoc sit expressum. de quo arg. in c. super qõnium. ʒ. de offi. deleg. & in l. a diuo Pio. ff. de re iudi. & per Inno. notabiliter in c. de hoc. ʒ. de offic. Archi.

2 †Tertio no. ibi, reuocamus. ꝙ illud, quod est nullũ, vt erat hoc edictum, potest reuocari, quando de facto processit: sicut enim de facto processit, ita potest de facto reuocari, ſm glos. no. in l. minor. ff. de euic. & per Bal. in l. hi qui ad ciuitatẽ. C. de appel. Si ergo præceptum factum a iudice continet notoriam iniustitiam, vt hic erat, reuocatur per superiorẽ absque alia citatione ipsius iudicis præcipientis. pro quo ẽt facit, qđ dicit notabiliter Inn. in c. querelã. ʒ. de elec. & Bald. in l. si pacto quo pęnam. C. de pac. in prio. licèt aliàs ẽt in notorijs requiratͬ citatio, vt ꝑ glo. & Doc. in c. ad nostram. el 3. ʒ. de iureiuran. Et an snĩa interlocutoria ipsius iudicis possit reuocari nõ citata parte? tex. hic facit ꝙ sic, qñ continet notoriã iniustitiam. de quo per Doct. in c. cum cessante. ʒ. de appel. & per Inno. in c. sacro. ʒ. de sen. exc.

3 † Vltimo tene menti vnam regulam, & ita alleg. ꝙ archiepiscopus non supplet defectum suffraganeorũ ẽt impeditorũ rõne delicti, nisi tñ in casibus expssis in iure. qđ facit ad no. in cle. in plerisq;. de ele. In glo. in ver. culpis. ibi, propter negligentiã. no. ex glo. ꝙ propter negligentiã epĩ deuoluitur iurisdõ ad archiepm. & idem tenet Hosti. hic. & facit qđ no. in c. pastoralis in glo. a. & in c. irrefragabili. in 4. glo. ʒ. de offi. ordi. & rõ quare aliud sit in neglgẽtia q̃ in excõicatione est, qa negligens peccat in iurisdõnem: ideo ad proximũ superiorẽ deuoluit. & hęc opi. probatur in immediato superiore ſm Do. facit d. c. irrefragabili. §. exces. licèt Arch. teneat hic ꝯ hanc glo. eo quia non reperitur iure cautũ. sed certe satis probatur in c. cum simus. 9. q. 3. & in c. ex frequentib. ʒ. de institut. & in c. Romana. §. ꝙ si de aliquibus. j. de censibus. de quo ibi plene no. in d. cle. in plerisque. & in d. c. pastoralis. Et dicit Hosti. & Ioã. An. ꝙ si eps tertio requisitus, vt dr̃ in c. 1. ʒ. eod. non procedit, vel prima vice denegat expresse, poterit cognoscere metropolitanus, vt in d. c. duo simul. ʒ. de offi. ord. consuluit tñ ꝙ archieps remittat subditũ ad suffraganeũ, statuens sibi terminũ cõpetentem, in quo subdito iustitiam faciat: quo elapso si non fecerit, poterit ipse facere, vt in c. quanto. & c. ad reprimendũ. & d. §. excessus. ʒ. de offi. ordi. & vt eps monitioẽ negare non possit, fiat de præsentatione literarum, coram testibus, publicum instrm, ſm Io. An. In ead. glo. ibi, quanq̃. vide ibi per Ioã. An. in glo. quidergo in fi. Sed quid tunc fiet de causis spectantibus ad suffraganeos, ipsis existentibus excõicatis, ex quo tunc metropolitanus non cognoscit. concludit Host. ꝙ adeundus sit Papa vel legatus si est in ꝓuincia. facit qđ no. j. de offi. vica. c. 1. in 4. gl. In ea. gl. ibi, non sic dependet. no. ex gl. iuncto tex. ꝙ si a snĩa prælati subditi epĩ debet appellari ad epm, licèt eps sit excõicatus, non poterit ad archiepm appellari, ex quo nõ datur iurisdõnis dependentia: secus si appelletur a snĩa delegati epĩ ꝑ recusationẽ, cũ tunc appellari possit ad archiepm, omisso medio, vt no. in c. si quis cõtra. ʒ. de fo. compe. & hic per Domi.

4 † In glo. in ver. ꝓcessum in fi. vide hic per Io. An. in quibus casibus epĩ dispensare possint contra canones, de quo plenius per Inno. in c. dilectus. ʒ. de tẽpo. ordi. & per Doct. in c. at si clerici. ʒ. de iud. In gl'n. fi. in fi. & c. de causis. & sic pęna erit arbitraria, & poterit infligi per archiepiscopum, vt hic per Ioan. And. ponentem, an pęna arbitraria dicatur pęna canonica, vel econtra.

SVMMARIVM.

1. *Barones & Comites qualiter differunt.*
2. *Regna transferuntur per successionem, non per electionem.*
3. *Primogenitus filius Regis obtinet locum patris.*
4. *Coadiutor episcopi debet habere generalem & liberam administrationẽ.*
5. *Vicem Regi gerenti debet adhiberi idem honor, sicut Regi.*
6. *Mandatum factum uniuersitati, an comprehendat singulos.*
7. *Femina an succedat in regnum.*
8. *Ecclesiarum appellatione, an ueniant monasteria, uel econtra.*
9. *Subditi tenentur pugnare pro domino.*

C A P. II.

1 GRandi. † Nota primò iuncto suprascripto, esse drĩam inter Comites & barones, & appellatione vnius, alterum non cõuinci. de quo per glo. in ver. marchio. in c. fundamenta. de elec. & in cle. vnica. in ver. regũ. de baptismo.

a † Secũdo no. ibi, iure Regni succederet. & tene menti primo, ꝙ Regna [a] transferuntur per successionẽ, & non per electionẽ. qđ procedit ſm Archi. hic & Domi. de ꝯsuetudine, sed de iure deberent trãsferri per electionẽ, sicut dr̃ in c. Imperatore. & in c. venerabilẽ. ʒ. de elect. & ita tenuit gl. 8. q. j. Moyses. sed de ꝯsuetudine nõ seruatur: imò filij Regũ debent succedere in Regno, vt est tex. hic, & j. in fi. & ita tenuit gl. 6. q. j. deniq;. in fi. idẽ Arch. ibi. intñ ꝙ determinat hic

b notabiliter Inno. & Io. An. ꝙ nõ posset Rex [b] in vita sua priuare filiũ primogenitũ iure Regni, dando illud secundogenito, vel posteriori, vel alteri donando, nisi subsistente legitima cã: nec ẽt hoc posset facere Papa sine legitima cã, vt est tex. in d. c. licet. dato ꝙ ex legitima cã Papa vel alius superior Regni hoc facere possit, ſm Io. And. ibi & hic. & est speciale in Regnis & dignitatibus secularibus, vt succedatͬ per filios ordine geniture, vt d. c. licèt. & c. imperialẽ. §. pręterea. de ꝓhi. feu. alie. vbi dr̃, ꝙ Regna Ducatus Marchionatus & Comitatus nõ diuidunͬ. qđ ius est inductũ in fauorẽ imperij, vt principatus, qui sub ipso sunt, integri permaneãt. arg. c. maiorib. ʒ. de ꝑben. ſm Ioan.

c ibi. Quæ aũt sint iura [c] primogeniture, & in quo ꝯsistat, vide ꝑ gl. 7. q. j. quã sit. Et quis dicatur primogenitus, vide in c. 3. & ca. Ioseph. ʒ. de uerb. sig. Tertio no. ex tex. ꝙ deficientibus filijs Regis legitimis, eius frater succedit in Regno iure Regio.

3 †Quarto no. a ꝯrio sensu, ꝙ filius Regis primogenitus obtinet locum patris, & excludit fratrẽ ipsius Regis secundogenitũ in successione Regni. ad idẽ d. c. licet. pro quo ẽt facit, quia filius primogeniti repręsentat personã patris sui in successione ascendentiũ. Insti. de hære. q̃ ab intesta. §. cũ filius. de quo per Old. in suo ꝯsi l. 222. sed Imo. hic refert fuisse cõsultum ꝯrium per l. 4. C. de bo. maternis. vbi Cy. & Bal. hoc tenent. & idẽ tenuit Bar. in authẽ. post fratres. C. de legi. hæredi. & refert Imo. hic idẽ tenens per plures rõnes ut hic per eũ. Sed posset dici, ꝙ ista opinio ꝓcedat, qñ ex ꝯsuetudine, priuilegio, uel concessione ipsius Regni, ita esset statutũ, ut sentit Bal. in l. cũ antiquiorib. C. de iure deli. vbi plenè examinat hanc q. vel posset ꝓcedere dicta opi. qñ filius primogenitus mortuus non acquisiuerat iam Regnũ: quia tunc si moritur ipse Rex, superstite nepote ex filio primogenito ꝑmortuo, & superstite filio secundogenito, tunc ꝑferatͬ filius secundogenitus nepoti. & ita vr̃ sentire Bal. in l. liberti libertęq;. C. de ope. li. aũs si filius primogenitus fuit adeptus Regnũ, & postea decedat, tunc eius filius & sic nepos sine dubio ꝑferatͬ patruo, vt est tex. hic, & in d. c. licet. ʒ. de voto. vbi plenè de hoc art. & per Old. in d. cõsi.

4 †Quarto no. ibi, gñalem & liberã. ꝙ coadiutor [d] dr̃ habere gñalem & liberam administrationem, ſm Io. An. & facit qđ no. in c. is cui. ʒ. de elec. eo. lib. vnde poterit administrare nõ solum ea, quæ sunt patrimonij, sed ea quæ sunt iurisdõnis, ut hic dr̃, sicut dr̃ in tutore dato ipsi Regi. De curatore aũt dixit Bar. in l. quidã cõsulebat. ff. de iudi. ꝙ nõ poterit exercere ea, quæ sunt iurisdõnis, cum illa administrare possit ipse Rex factus adultus. Sed Imo. hic cõcludit, ꝙ ipse minor, ex quo succedit in regno iure ꝓprio, poterit administrare oĩa, quæ alius posset adultus, ſm no. in l. si curatorem habẽs C. de in integ. restitu. de quo etiam per Oldra. in suo consilio 48.

5 †Quinto no. ibi, honorẽ. ꝙ gerenti uices Regis, uel alterius, dẽt adhiberi idẽ honor, sicut Regi, uel illi cuius uices gerit. qđ no. ꝓ uicerectore, de quo per Bar. in l. filius. ff. de leg. & per Bal. in auth. habita. C. ne filius pro patre. & uide in l. 2. C. de of. eius q vicem alterius gerit. Et propter hoc dicitur hic, ꝙ iuramẽtum

de non

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Regna transferuntur. Adde Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure.
V. G. Regnum Apuliæ est feudum ecclesiæ Romanæ, & non transfertur iure successionis, sed ex successione dominica. scribit Tho. Gram. in sua Decis. prima. nume. 31.

b Nic. Sup. Rex in uita sua priuare. Adde diffusè per Ant. Corsetum in sua repe. ibius.
V. G Adde ꝙ Primogenitus Regis dicitur qui natus est post dignitatem regalem, patri quæsitam. Felin c. prudentiam. col. 2. de offi. deleg.

c Nic. Sup. Sint iura primogenituræ. Adde glo. in §. his itaque. 19. q. j. Io. An. in addi. Spec. super rub. de feu.

d Coadiutor. Adde c. 1. & fin. & utrobique per Doc. de cle. ęgro lib. 6.

de non obediendo alteri, quàm Regi, interpretatur, nisi etiam
6 sit alius qui gerat vices Regis. facit l. Augustæ. ff. de leg. 2. † Sextò no. ibi, vniuersaliter &c. ꝙ mandatū factum vniuersitati non comprehendit singulos, vel econtra, nisi aliud exprimatur, de quo per Io. An. in c. nimis. el j. in fi. de excel. prela. Vltimo no. ꝙ coadiutor debet habere expensas pro se & suis. de quo in c. j. j. de cleri. ægro. De tutore autem & curatore, an debeant habere expensas vel salarium? vide qđ no. in l. idem quę. §. nō oīa. ff. mandati. & in l. a tutoribus. §. principalibus. ff. de admi. tuto. In glo. io ver. Regis. ibi, dic ꝙ &c. idē in duce comite & similibus iurisdictionem habentibus, ſm Innoc. & Io. And. & sic no. ꝙ sęculares personę propter negligentiam priuari vel deponi non debent a dignitatib. sęcularib. ex successione prouenientibus, sed debet dari tūc coadiutor, & ex alijs causis de quib. hic in tex. puta si nesciūt suū Regnū defendere vel in eo iustitiam & pacem seruare, maximè religiosis & pijs personis, vel ēt si nescirent deperdita recuperare, ſm Inno. dicentē, ꝙ alijs priuatis personis non daī coadiutor, vel curator, nisi sint furiosi, vel prodigi, vt C. de curatore furio. per totum. Item no. ex glo. ꝙ clerici, & alij p̄lati ecclīatū bene remouenē a suis bn̄ficijs propter negligentiā. facit c. ea quæ. ī. de offi. archi. de quo articulo hic plene per Domi. & per gl. & Doc. in c. cum ad monasteriū. & in c. ea quę. s. de statu mona. & per glo. no. 12. q. 2. sæpe sit. In ea. glo. ibi, per ecclesiam, cum superiorem non habet: not. glo. fortius ergo potuit ecclesia, deficiente alio superiore, dare coadiutorem ad petitionem aliorum, quorū interest. argu. c. per ven. ī. qui filij sint legiti. ſm Inno. & Io. An. sicut fuit luc. Nam cū Regnū Hispaniæ & Portugalliæ subsint Imperatori, vt no. 11. q. j. quicunq;. & §. hoc si quis, & Imperium tunc vacaret, Papa dedit coadiutorem. Nam vacāte imperio Papa succedit in administratione, vt in c. licet ex suscepto. ī. de fo. compe. & ibi plene de hoc per Doct. aliàs Papa hoc facere non potuisset, vt hic plene per Imo. In gl. in ver. fratrē in fi. & sic in dubio illa ꝑsona, quæ sperat successionem, dicit̄ suspecta, nisi ex circunstantijs illa suspitio tollatur, secundum glo. In glo. in ver. legitimo in prin. intellige etiā si per Papam esset legitimatus. & in dubio intelligitur legitimare sine pręiudicio tertij. ar. c. quamuis. ī. de rescrip. eo. lib. de quo plene in d. c. per vene. & per Doct. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posthu. & hic per
7 Imo. † In gl. in ver. iure regni. in prin. dic de hoc, vt est s. dictū. & an fœmina succedat in regno? cōcludit Imo. ꝙ non. etiam si regnum esset datum in feudum, nisi aliud esset de consuetudine, vel in ipsa cōcessione expressum, sicut patet in regno Apu-
a lię,ᵃ qđ est feudū ecclię, vt j. de re iud. c. ap̄licę. i quo fęminę succedūt: aīs secus esset, vt in c. j. §. hoc aūt notandū, ꝙ feudū dare pn̄t. & no. in c. dilectū. ī. de arb. & 27. q. 2. c. scripsit. & in c. ex parte. B. ī. de fo. ꝯp. In gl. ī ver. liberā ibi, valet donatio. & hoc ꝓcipuè in curatorib. Regum, cū Regum proprium sit donare. de quo vide in l. eum in plures. §. pen. ff. de administ. tuto. secus si ex donatione sequeretur enorme præiudicium, vt in c. intelle
8 cto, hic alleg. secundū Ioā. An. † In glo. in ver. monasteriorum
b in fi. conclude secundum Do. an appellatione ᵇ ecclesiarū veniant monasteria, vel econtra? Nam si materia in qua proferūtur, est proportionabilis alteri ipsorum tantū: & tunc id tantū comprehenditur, cui proportionatur: & tunc posset comprehēdi etiam ecclesia sęcularis appellatione monasteriorum, vt 16. q. vlt. nemini. & ibi per glo. in clem. Sic ecōtra appellatione ecclesię comprehendūtur monasteria tantū, secundū subiectā materiam, vt in c. quamo. ī. de censibus. Si verò subiecta materia potest æqualiter esse proportionabilis vtrique, tunc si profertur in materia larga, appellatione ecclesiarum venirēt monasteria. & ita procedant iura hic in glo. alleg. secus si materia esset odiosa, vt tenet Ioan. An. in c. Ioan. ī. de regularibus. nec venirent tunc appellatione monasteriorum, ecclesiæ seculares, secundum glo. in d. cle. j. quia propriè sumendo monasterium non includit ecclesiam sæcularem, secundum Archi. 10. q. 2. c. j. Et econtra appellatione ecclesiarum non venirent monasteria & ita posset intelligi iste text. & in c. sciant. & c. generalis. ī. de cle. eo. lib. de quo hic per Io. An. & vide etiam no-
9 tabiliter per eum in c. 2. ī. de resti. in inte. † In glo. in ver. violētos, in fi. no. ex glo. quando sit ꝙ subditi teneātur pugnare pro domino. & vide no. in l. hostes. ff. de captiuis. & in c. olim. il primo, ī. de restitut. spolia. In glo. fi. in princip. & ita tenuit Ioan. An. per hunc tex. in c. consuluit. ī. de cle. ægro. & etiam in d. c. j. j. de cle. ægro. & per Bar. in l. quęsitū, cū sequenti. ff. de tutelis.

ADDITIONES.

a Nic. Sup Apolia, quod est feudum ecclesiæ. Adde c. monasterijs. 19. q. 3. Card. Zaba. in c. cum vniuersis in fi. 4. oppo. de ele.

V.G. Dixi supra in c. grandi.

b Nic. Sup. Appellatione ecclesiarum. Adde Io. An. in c. certificari. de sepul.
V.G. Adde qualiter cognoscatur ab oratorio ecclesiæ. Dec. consi. 148. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum quam potestatem habet ecclesia vacante.*
2 *Episcopum capientes qua pœna puniantur.*
3 *Vicarij officium expirat, si episcopus capiatur ab infidelibus, ac si vacaret per mortem episcopi.*

CAP. II.

1 SI episcopus. † No. primò, ꝙ capitulum pōt bona ecclīæ vacātis, vel quasi, quo ad tēporalia & spiritualia administrare: vnde poterit visitare, & procurationes recipere secūdū Archi. hic. & idem tenet Io. Mona. j. c. proxi. de quo per glo. ordi. in ver. capituli. in cle. j. de hæreti. & plenè de his dicetur in c. j. j. de maio. & obe. Vltimò no. arg. ꝙ non incurrat prælatus priuationem ecclesiæ, si ab ea se absentat ex cā necessaria. prælatus ergo expulsus vel bannitus a laicis non perdit dignitatē. facit qđ no. in cle. j. de foro compe. & in c. 2. ī. de arb. & ī. de iniurijs. c. olim. & per Inno. notabiliter in c. 2. de no. ope. nun. dicētes ꝙ clerici expulsi ratione partialitatis vel alterius metus tyranni, vel aliter, non perdunt titulum beneficij, nec eorum iura. & dicit ibi do. Ant. ꝙ patroni sic expulsi non perdunt iu-
2 ra patronatus. † In glo. 2. in fi. idem si sit captus ab hostibus fidelibus vel a piratis seu latronibus, secundum Doc. & qua pęna puniantur capientes episcopum, no. in cle. capientes. de pęnis. In glo. in ver. sed capitulum. in prin. non tamen extenderetur hoc ad alios casus non expressos: puta si archidiacono vel alij de capitulo cōpeteret iurisdictio episcopalis, sede vacante quia tunc non haberet locū, si sedes quasi vacaret. arg. c. porrò.
3 ī. de priuile. de quo hic per Domi. † In ea. glo. in fi. vide per gl. in c. susceptum. ī. de rescrip. eo. lib. Et no. ex gl. arg. ꝙ officium vicarij expiret per captiuitatem episcopi ab infidelibus sicut per mortem naturalem episcopi. facit glo. in cle. fi. de procu. In gl. in ver. in spiritualib. in fi. vide quod no. j. c. proxi. In glo. in ver. debebit. in fi. idem Archi. & Io. An. In gl. fi. in fi. ipse autem episcopus captus non posset vicarium ꝯstituere, qn̄ esset captus a paganis, vel etiam a fidelib. cum idem sit si bellum est iustum, alias secus esset, vt hic per Do. & no. in l. hostes. ff. de captiuis.

SVMMARIVM.

1 *Papa ordinat visitatorem ecclesiæ cathedralis vacātis, nisi archiepiscopus propter negligentiam, vel dolosam capituli administrationem deputet cum causę cognitione. & nu. 2.*
3 *Legatus potest tantum in sua prouincia, quantum archiepiscopus, cum prouincia habeat maius imperium.*

CAP. IIII.

1 ECclesiæ. † Solus Papa deputat visitatorem ecclesiæ cathedrali vacāti, nisi archiepiscopus propter negligentiam, vel dolosam capituli administrationem cum causæ cognitione deputet, & visitator ecclesię vacantis ab inferiore a Papa deputatus spiritualia & temporalia administrat, excepta beneficiorū collatione ad episcopum pertinente. h. d. Et secunda pars ibi, hu-
2 iusmodi. † No. j. duo copulatiuè requiri ad hoc, vt visitator possit dari per archiepiscopum. s. negligentia, vel mala administratio capituli in spiritualib. & temporalib. vnde non sufficeret si in altero tantum adesset, ſm Io. An. cuius dictum de iure procedit. arg. c. j. ī. eod. cum archiepiscopus non se intromittat, nisi in casibus expressis in iure. De æquitate tamen sufficeret alterum, puta si male administrat in spiritualibus tantum, vel in temporalibus tantum, secundum Imo. & Domi. Secundò nota a contrario sensu, quòd in ecclesijs inferioribus a cathedrali vacātibus potest dari visitator ab alio quàm a Papa, ſm Io. An. quod intelligit Lap. in nō collegiatis, quia in collegiatis secus, ex quo administratio competit capitulo in spiritualib. & temporalibus, arg. tex. hic, & ī. c. proximo. intellige nisi capitulum male vel negligenter administret, cum tunc episcopus vocato capitulo & cognito de hoc, dare poterit. arg. tex. hic. & facit ꝙ no. in c. cupientes. §. ad hęc. & in c. quia sæpe. ī. de electio. eod. lib. & in c. cum vos. ī. de offi. ordi. ſm Lap. & vide per Io. An. in c. vnico. ī. vt ecclesia. beneficia. in glo. hic vult. ver. & hæc vera. & in c. ea quæ. ī. de statu mona. Tertiò nota, ꝙ ad archiepiscopū
a transfertur potestas dandi visitatorem,ᵃ eo ipso ꝙ capitulū negligen-

ADDITIO.

a V.G. Visitator datus a Papa & datus ab inferiore, in quibus differant. Fely in c. dilectus. col. 2. de rescri.

gligenter, vel malè administrat. & dicit Ioan. An. ꝙ licèt honestium sit facere monitionem, tamen non est necesse, cum sufficiat vocatio, de qua hic in tex. nec prodesset capitulo si pœniteret, per no. in c. licet canon. ꝭ. de elec. eodem lib. de quo hic per Domi. Vltimò no. ꝙ administrator datus ab archiepiscopo ecclesiæ vacanti censetur habere legitimam administrationem, eo ipso, ꝙ est datus, licèt hic aliter nō exprimatur. facit ꝭ. c. proximo, licèt aliud sit in procuratore, vt j. de procu. qui generaliter. sm Ioan. An. non tamen quilibet habens legitimam administrationem in temporalibus & spiritualibus potest conferre beneficia, sed ille demum qui est deputatus a Papa & talis administrator dicitur habere ampliorem administrationē quàm deputatus ab alio inferiore. In glo. 2. in fi. si tamen prælatus sit inutilis propter infirmitatem, vel senectutem, tunc non est remouendus, sed dādus coadiutor, vt in c. 2. & c. ex parte. ꝭ. de cle. ęgro. Et idem in abbate inutili, vel alijs prælatis propter infirmitatem vel senectutem. Et sm Archi. & Io. And. hic & in c. fi. de cleri. ægrotan. In gl. in ver. visitator. in fi. ideo visitator viuere debet de bonis ecclesiæ, sm Io. And. per c. 2. ꝭ. eo. & no. 61. di. obitum. In glos. in ver. præmissa, in fi. vide no. in c. prouida. ꝭ. de elec. eo. lib. & per glo. in ver. inhibentes in cle. j. de iure pat. In glo. in ver. episcopi, in fi. no. ꝙ visitator datus ab inferiore a Papa potest vnà cum capitulo conferre beneficia spectātia ad collationem episcopi & capituli simul. & sic in illis gerit vicē

3 episcopi. †In glo. in ver. ab alio in prin. idem in legato de latere, qui in sua prouincia potest idem, quod archiepiscopus, cū in prouincia maius habeat imperium, vt ꝭ. de ele. c. si abbatem, vnde legatus de latere talem administrationem dare potest, secundum Ioan. And. intellige sm Lap. ꝙ per talem administrationem non detur titulus impediens electionem, vt hic in tex. ibi, ecclesiæ vacanti. & sic non tollitur vacatio. & ita expressè tenet hic Ioan. And. dicens, ꝙ talis administrator poterit eligi, licèt in eligendo vocē non habeat, quia talis administrator nō habet plus iuris quàm inuenitur in iure expressum. arg. 18. q. 2. hoc tātum, sm Do. Sed si diceretur ꝙ per dationem talis administratoris tolleretur vacatio prout tenuit Compost. in c. cum nobis olim. ꝭ. de elect. tunc legatus de latere talē dare non posset, sm Lap. & Domi. & vide quod no. in d. c. si abbatem. In ea. gl. in fi. & ratio est quare capitulum dare potest, quia habet iurisditionem ordinariam a iure communi, vt per glo. in c. 2. ꝭ. ne præla. vices suas. sm Ioan. And. In glo. fi. in fi. vnde potest visitator datus a Papa dare licentiam clerico transeundi ad aliam ecclesiam, per no. in c. is cui. ꝭ. de elec. eo. lib. sed non posset datus ab alio, quàm a Papa, per no. 21. dis. fraternit. item. vbi idem ēt dr̄ in capitulo vacāte sede, cum sit quædam alienatio, nec ad hoc sufficeret ꝯsensus metropolitani cum clericis, sm Io. And. de capitulo verò vel visitatore ab eo dato, vide quod no. de maio. & obe. cum olim. in glo. 2. & in d. c. si abbatem.

De temporibus ordinandorum. *Rub.*

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatio, apostasia, & irregularitas, horum trium quodlibet inhabilitat ad susceptionem ordinum.*
2 *Literis episcopi quando credatur, vel in quibus casibus.*
3 *Suspensionis appellatione in dubio intelligitur de suspensione ordinum.*
4 *Pœnitentiarij Papæ non possunt dispensare in casibus ipsi Papæ reseruatis, sine ipsius speciali licentia.*
5 *Constitutio pœnalis extenditur ad alium casum quando esset eadem ratio vel similitudo, ac hoc pone limitationes hic valde singulares, quas vide. nu. 6. 7. 8. 9 10.*
11 *Ordines minores an veniant appellatione sacrorum ordinum.*

C A P. I.

1 SAepe contingit. †No. in princ. tria quorum quodlibet inhabilitat ad susceptionem ordinum. s. excōmunicatio, apostasia, & irregularitas. ex quo infertur esse differentiam inter apostasiam, excommunicationem, & irregularitatem. & ex vno non infertur in alterum. vnde quilibet apostata, vel excōmunicatus non est irregularis, nec quilibet apostata est excommunicatus, vt hic, in glo. & per Ioan. And. in c. Ioannes. ꝭ. de regularib. per Innoc. in c. intelleximus. ꝭ. de æta. & quali. Secundo no. ibi notitia. ꝙ in propria patria præsumitur notitia, & scientia qualitatis personę eius, qui est de eadem patria. facit clemen. j. ad fi. de conces. præben. & quod not. in c. si postquàm. ꝭ. de electio. eo. lib. & vide in c. quanto. & c. quosdam. ꝭ. de præsumpt. Tertiò no. ibi Italiæ, quia secundum hoc comprænenditur Sardinia, & Sicilia, vt in l. Insulæ. ff. de iudi.

2 secundum Ioan. And. † Quartò no. ibi, literas. quòd in hoc creditur literis [a] episcopi. facit c. vt circa. ꝭ. de elec. eo. lib. & c. post cessionem. ꝭ. de proba. qđ procedit etiam si deferatur per illū, in cuius fauorem scribuntur. facit l. eum qui. §. si epistolam. ff. de furtis. vbi de mandato iudicis potest quis esse nuncius, etiā in causa sua. Si tamē aliquis veniens de longinquo cum literis negetur esse illum de quo in literis sit mentio, tunc assertioni eius creditur, & sic præsumitur esse ille, de quo instrumentum cantat, vt dixit singulariter Cy. & Bal. in l. si qua per calumniā C. de episco. & cle. qđ singulariter tene menti. & vide qđ not. in c. j. j. de verb. significatio. & in clemen. j. de procura. Quinto nota, ibi rationabilem. ꝙ in literis commēdatitijs ad ordines debet esse expressa rationabilis cā, ex qua proprius episcopus non ordinat, & tales litteræ sine rationabili causa, non excusant a pœna, nec episcopum ordinantem, nec suscipientem or-

3 dines, sm Pau. & Domi. † Sextò nota ibi, suspensos. iuncto tex. j. c. proxi. ꝙ in dubio appellatione suspensionis intelligitur de suspensione ordinum. de quo per gl. ord. in ver. suspensi. in cle. cupientes. de pœnis. & inquantum hic dicitur de pœnitentia cō digna, intellige de ea, de qua habetur j. c. proxi. secūdum Arch.

4 & Io. And. vt hic per Domi. † Vltimò nota ibi, licentia speciali. ꝙ pœnitentiarij Papæ non possunt absoluere, vel dispensare in casibus ipsi Papæ reseruatis sine speciali licentia ipsius Papæ, de quo per Io. And. & Doct. in c. ex multa. ꝭ. de voto. & in c. clerici. ꝭ. de cleri. excom. minist. Creditur tamen literis pœnitentiarij in pertinentibus ad eius officium, vt hic dicitur, secūdum Domi. In glo. in ver. excommunicationis, in princ. idem de excommunicato minori, vt sic ordinari non possit, cum illa separet a perceptione sacramentorum, vt in c. illud. & c. fi. s. de cle. excom. sm Pau. & Domi. In glo. in ver. episcoporum in fi. intellige, si illi præsbyteri haberent iurisdictionem quasi episcopalem, vt d. c. abbates. in fi. de quo in d. c. cum contingat, secundum Ioan. And. sed Pau. contra, quia cōferre ordines non procedit a iurisdictione, sed ab ordine. vnde licèt nō haberent presbyteri talem iurisdictionem, possent conferre psalmistatum habentib. tales literas. Si verò haberent talem iurisdictionem, tunc ēt sine litteris possent ordinare. intellige personas subiectas, alias secus. In glo. in ver. Italiæ, in fi. idem Archi. Io. Mo. & Ioan. And. dicens, quod ratio assignata hic per glo. in fi. procedit curia existente citra montes, alias si vltra montes, quod esse posset quandoque sm diuinam inspirationem, licèt non secundum diuinam institutionē, quia Roma dicitur esse propria sedes, vt 24. q. j. rogamus. & in c. fundamenta. ꝭ. de elect. eo. lib. & in c. per venera. ꝭ. qui filij sint legi. tunc cessaret ratio gl. sed haberet locum alia ratio, quia ideo fuit ita dispositum contra Italicos, quia plus in Italia hoc frequētabaī, vnde simpliciter procedit, quod hic dicit glo. sm Ioan. Mo. dicentem, ꝙ licèt ista cōstitutio locum habeat ēt in Vltramontanis non fugitiuo, cum causa hic expressa in tex. sit impulsiua, & nō finalis, tamen nō haberet locum in eo, qui esset medius. s. in montibus, qui nec Vltramontanus, nec Citramontanus propriè dici potest, quia ista constitutio est localis & pœnalis, sm Io. And. pro quo facit sm Lap. qđ idem no. in d. c. quorundam. §. j. & in c. indēnitatib. §. si qua. ꝭ. de elec. sm Domi. notantē ex his, ꝙ pœnalis ꝯstitutio loquens de certo genere personarum habitantium in certis locis nō includit habitantes circa ꝯfinia dictorū locorum, vt hic per eum. & vide per Bald. in l. iurisperitos. §. cum oriundus. ff.

5 de excu. tuto. † Et aduerte, quia allegat hæc gl. ꝙ pœnalis ꝯstitutio extendit ad aliū casum, qñ esset eadē ratio, & oīmoda similitudo: nec dicitur propria illa extensio, vt dicit gl. not. hic. Sed Ioan. An. in reg. odia. j. c. lib. videtur tenere contrariū, vt etiam quando esset eadem ratio, & omnimoda similitudo, non fiat extensio: & idem tenuit d. Ant. in c. fi. ꝭ. de cōsue. vbi dicit hanc glo. non procedere per no. in regu. quæ a iure. j. c. li. & in c. cōstitutionem. j. de reg. vt hic plene per Do. ꝯcludentem, ꝙ constitutio pœnalia non extenditur ad alium casum, etiam si esset eadem ratio & omnimoda similitudo. & facit c. statutum. ꝭ. de elec. e. lib. Qđ tamen limita, primo, nisi in correlatiuis, puta si casus ad quem sit extensio habet se correlatiuè ad casum exp̄ssum, vt i c. 2. & ibi gl. ꝭ. de locato, & in l. fi. C. de indi. viduita. & ibi per Bar. & Bal. & per glo. in ver. de veteri. in c. cupientes. §. pe. ꝭ. de ele. & in c. 2. ver. reus. j. de confes. & per Bar. in l. liberorum. ff. de infa. Intellige quando esset eadem ratio alias nō fieret extensio, vt no. in l. curatorem. C. de interdic. ma. Itē intellige,

A D D I T I O.

a V. G. Literis episcopi attestantibus contulisse ordines alicui, credendum est. Thom. Gram. Decis. 61. nu. 1.

intellige, nisi lex separatim imponeret suã poenã, vt j.c. proxi. §.j. Item intellige, prout not. Barto. in l. omnia priuilegia. C. do 6 de episco. & cleri. † Secũdò limita nisi essent casus æquiparati in iure antiquo: quia tunc noua cõstitutio etiam pęnalis loquẽs in vno, extenditur ad reliquum in materia in qua est æquiparatio, secundũ glo. & Bat. in l. qđ verò. ff. de ll. & in l. si quis seruo. C. de furtis. & vide glo. in l. licendum. ff. qui satisda. cog. & in Auth. de trië. & semis. in §. omnibus, & in auth. sed nouo iure. C. de adul. secundum Do qđ procedit etiam si in dispositione antiqua esset dictio taxatiua, vt in l. ob æs & ibi per gl. C. de prædi. minorũ. & in l. ita pudor. C. de adulterijs. in materia autẽ vbi esset diuersa ratio non fieret extensio, sm glo. in ver. declaramus. in c.j. ne cle. vel mo. & vide per glo. & quod ibi no. in c. constitutionem. j. de regula. Tertiò limita, nisi verba cõstitutionis ex lata significatione vocabuli trahi possint ad casum, in quo concurrit paritas rationis, cùm tunc fiat extensio, puta si statutum permittit occidere bannitum, cum trahatur etiam ad vulnerantem, vt in l. illud. ff. ad l. Aquil. sm Domi. Ant. in c. fi. š. de consue. & facit l. in fin. & ibi per Bal. in l. fi. ff. de lib. & post. Et idem si statutum excluderet filiam a successione, quia extẽditur & ad neptem, vt sic includatur, in qua est maior ratio, & quodammodo filia dici potest, vt in l. liberorum. ff. de ver. sign. & per Bal. in l. maximum vitium. C. de libe. præte. & vide per Io. And. in c.j. in ver. canonijs. & in c. fi. super glo. š. de ele. eo. li. facit glo. in ver. gregibus. in cle. j. de decimis. & in c. quia periculosum. ver. de episcopis š. de sen. excom. & per glo. j. c. proxi. 7 & in cle. fi. in ver. prouisioni. de ele. & ibi per Pau. † Quartò limita, nisi in fauorem animæ, quo casu etiam in correctiuis, & in pęnalib. a paritate rationis fieret extensio ad alium casum, sm Bar. in auth. sacramenta pub. C. si aduersus ven. facit gl. in ver. apostolicæ. in l. omnes. C. de ferijs. Et prædicta vera, nisi cõstõ esset pęnalis, & correctiua simul, quia tunc etiam fauore animæ non fieret extensio, vt vr̃ velle glo. in ver. eisdẽ. in cle. vt hi qui. de æta. & qua. de quo tñ hic per Do. dicentem ad illam glo. posse rñderi, ꝗ licèt fiat extensio ex lata significatione, vt ibi, tamen non fit ex laussima. Quintò limita, nisi constitutio pęnalis cõtineat fauorem ecclesiarum, vel quia tunc deberet largo modo interpretari & extendi ad alium casum, etiam ex idẽtitate rationis, sm glo. no. in c. sciant. š. de ele. eo. lib. & ibi est dictum. & facit quod no. Io. An. in c. pen. qui filij sint legit. Sextò limita, nisi in ipsa cõstitutione exprimatur ratio expressa, cum tunc fieret extensio ad omnia sub ipsa ratione comprehensa, sm glo. no. in ver. eligatur. in cle. j. de elec. & per Bal. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. & intellige, vt est dictum in c. constitutio. š. de elec. eo. lib. & ibi per glo. Septimò limita, nisi duo habeant se gradatim, puta si est determinatum certũ tps ordini subdiaconatus, & certum tẽpus ordini diaconatus, nã facta mutatione in vno ex gradibus, videtur facta in alio, secundum glo. in cle. generalem. de æta. & qua. & facit quod no. per Doc. in l. illud. C. de sacrosan. eccle. & in l. a. de leg. j. Octauò limita, nisi in habentib. se, vt præambula ad certum actum, vt electio, postulatio, præsentatio, & collatio, quæ tendunt ad finem prouidendi ecclesiæ vacanti, cum tunc ex identitate rationis dispositũ in vno extendatur ad alterum, sm glo. fi. in c. j. de postu. præla. & in d. c. quam sit. & in d. c. sciant. & per Pau. in cle. j. 8 de elec. † Nonò limita, nisi duo sic se habeant, ꝙ vnum cõmensuratur ad instar alterius, vt est publica honestas, vel affinitas, quæ cõmensuratur ad instar graduum in consanguinitate, vnde correctis gradibus in consanguinitate, corrigũtur etiam in affinitate, licèt de ea non fiat mentio, sm glo. in c. non debet. š. de consangui. & affini. & facit glo. in c. quamuis. j. de offi. ordi. & in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. Decimò limita, nisi alicui casus reperiantur a iure parificati, vt est electio, postulatio, prouisio, & præsentatio, quia tunc statutum in vno, extenditur ad reliquum, sm glo. in ver. postquam. in c. si postquam. š. de elec. eo. lib. & in cle. j. in ver. sacerdotium. de offi. vica. & in Auth. de non eligen. secũdo nub. §. j. ver. quia verò. Et intellige qñ esset eadem ratio, alis secus esset, vt voluit gl. in c. præsenti. j. de sen. excõ. Sed si casus reperiũtur parificati, sed non communiter, tunc non fieret extẽsio in casu non parificato de vno ad reliquum, vt per glo. in ver. non obstante. in c. dudum. el a. š. de elec. & in c. licet canon. in ver. parochialis. š. de ele. li. & in d. c. constitutionem & ita procedat glo. in ver. vacuamus. in c.j. qđ me. cau. Vndecimò limita, nisi cõstitutio disponat sup certo actu, qui si postea talis actus reiteratur plures & subsit eadẽ ratio, fit extensio, secundum gl. in ver. aliam. in c. si electio. š. de ele. eo. li. Duodecimò limita, nisi fieret extẽsio ad casum, sine quo cõstitutio nullum sortiretur iuris effectum, vt in l. a. ff. de iurisd. om. iudi. & in c. præterea. š. de offi. deleg. & per Bat. in l. non dubium. C. de leg. & facit c. qm. j. de sentẽ. ea. com. Decimotertiò limita, quando constitutio loquitur in certo casu in singulari, vt si quis produxerit falsum testem, cũ tunc extendatur ad producentes plures, & econtra, vt ff. de iurisdi. om. iudi. l. si quis id qđ. §. fi. & in c. si compromissarius. š. de ele. eo. li. in gl. ŝ. ibi no. Decimoquartò limita, nisi casus qui extenditur comprehendatur sub expresso secundum cõem vsum loquendi, licet non ex propria significatione vocabuli, vt in l. librorum. §. q tamen 9 Cassius. ff. de leg. j. & ibi per Bat. & in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. & no. in d. c. si postquam. † Decimoquintò limita, nisi noua constitutio sit interpretans, cum extendatur etiam ad extremum sub lege interpretata comprehensum, secundũ gl. in c. qui contra certam. š. de elec. eo. lib. & in cle. statutum. in ver. consuetudinem. de elec. & per Ioan. An. in c. dispendia. de rescrip. eo. lib. Decimosextò limita, nisi fiat extẽsio ad subrogatum loco illius, de quo loquitur ipsa constitutio. Ideo est ꝙ constitutio loquens de vicario episcopi locum habet in vicario capituli vacante sede quando subesset eadem ratio secundum glo. in ver. episcopi. in cle. a. de rescrip. Decimoseptimò limita, nisi casus esset expressus gratia exempli, cum tunc non restringatur dispositio, vt no. in c. si Papa. j. de priuile. secus si dispositio loquatur dispositiuè. & ita procedit glo. sequens hic secundũ Domi. & voluit Imo. in d. cle. j. & Bal. in l. vbi adhuc. C. de iure dotium. Decimooctauò limita nisi, si non fieret extensio, absurdum de facili esse posset elusoria, vt est tex. iuncta glo. in c. a. š. de vsuris. & facit c. si ciuitas. j. de sen. excom. Decimonono limita, nisi si non fieret extensio, resultaret absurdum, vt in l. scire. §. oportet. ff. de excusa. tuto. & no. in d. c. si postquam. & in cle. si. de rescri. & per Bal. in l. quicunq;. C. de ser. fugi. Vigesimò limita, nisi in constitutione sit apposita clausula, vt proce-10 datur de similib. ad similia, vt voluit Bal. in l. 3. C. de legib. † Vigesimoprimò limita, quando constitutio non esset merè pęnalis, sed solum respectu expensarum, vel nullitatis processus, cũ tunc fiat extensio ex identitate rationis, vt per glo. in ver. pręsidentes. in cle. j. de rescrip. & hoc nisi constitutio esset non solum pęnalis, sed exorbitans, vt no. Io. And. in d. c. dispendia. de quib. oib. & plenius per Imo. in l. si verò. §. de viro. ff. solu. matr. In glo. in ver. clericum. in fi. vt Archi. & Io. Mo. per c. fi. j. eo. vbi circa minores ordines est inducta certa pęna. & facit j. c. proxi. Sed non obstat d. c. fi. quia loquitur tantum de prima tonsura, sm Io. An. tenentem secum hac glo. vt etiam in laico ordinan do locum habeat iste tex. & fortius in promoto in vno ex minoribus, sm Pau. & Domi. dicentem, hũc tex. habere locum in 11 Vltramontano ordinante si sit eps Italiæ. † Et no. ex hac glo. ꝙ a appellatione[a] sacrorum ordinum, veniunt etiam minores, de quo per glo. in c. fi. de æta. & quali. & per Io. An. in c. j. š. de filijs presby. Ex quo infertur, ꝙ constitutio pęnalis extendit de stricta significatione ad latam, quando est eadem ratio, vt š. est dictum. In glo. in ver. existit ibi, credo. & ita sequitur hic Imo. an te factum. sed postfactum dicit tenendam esse opi. contrariam quam tenuit Ioan. Mona. & Archi. licèt secundum Domi. omni casu de iure sit verior eorum opi. vt hic per eum.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Appellatione sacrorũ ordinũ. Adde c. infames. 6 q. j. c. nullus. 27 q. j.

SVMMARIVM.

1 *Licentia data ab episcopo clerico, vt ordinari possit ab alio episcopo, debet constare per literas episcopi concedentis.*
2 *Actus debet fieri canonicè, licèt alicui detur licentia illum actum libere exercere.*
3 *Ignorantia, an & quando probetur per iuramentum.*
4 *Scholaris an possit ordinari ab episcopo vbi studet, si non sit de eius diœcesi.*
5 *Pęna si imponitur per annum, ille annus debet esse continuus.*
6 *Taliter, hac dictio restringit dispensationem, in qua proferitur ad expressa tantum, & non ad alia.*
7 *Episcopi appellatione potest comprehendi archiepiscopus.*

CAP. II.

1 Os qui. † Nota primo ibi, licentia: quia de hac licentia constare debet per literas cõcludentes, vel per instrumẽtum publicum, vel per testes, vt in c. vt circa. š. de elec. eo. lib. de quatum literarum forma, vide Spe. in titu. de cle. peregri. in termini tñ c. š. proximi requiruntur literæ patentes. vnde non sufficit probare per testes, vt per glo. š. c. ptmai. secundum Io. An. Secundo no. ibi, clericis. quia secus esset in laicis, secundum Ioã. An. vnde nõ possent laici recipere ordines a vicinis episcopis, etiã si eorũ episcopi sint suspensi, esto ꝙ aliud sit in clericis. & hoc pro-

propter maius periculũ. Tertiò no. ibi, vicinis episcopis, quia istis ex vi connexionis videtur data licentia ordinandi, eoipso ꝙ clericis datur licentia recipiendi, secundum Ioan. An d. Sed pro & contra facit qđ no. in reg. cum quid. j. eo. lib. & in c. fi. j. de sen. excom. in glo. fi. 2 † Vltimò no. ꝙ licet alicui detur libera potestas exercendi actum, quo casu potest actus tunc fieri sine alterius licentia, vt est tex. hic, & voluit gl. no. in ver. libere. in cle. dudum. de sepultu. tamen ipse actus fieri debet canonicè, & secundũ formam attributam a iure illi actui. facit c. causam quę. ꝫ. de rescrip. & clarè probatur hic in tex. In glo. in ver. sciẽter. in prin. no. ex. glos. ꝙ vbi quis astringitur ad notitiam facti alieni, ibi in dubio sp præsumit scientia. idẽ voluit glo. in c. innotuit. hic alle. cũ pana sint scire, & scire debere, vt in l. qđ te. ff. si cer. peta. In ea. glo. ibi iuramentum. qđ procedit quãdo de nullius præiudicio agitur: alias ignorantia nõ probaretur per iuramentum, vt patet ex notatis in c. ex insinuatione. ꝫ. de pro cu. & no. in c. vidua. ꝫ. de reg. & in cle. constitutionem. in gl. magna de elec. & in regula præsumitur. j. eo. lib. & plene per Rotam in deci. 442. quę incip. item extra Rotã. 3 † Et aduerte, quia vult glo. hic, ꝙ ignorantia [a] probetur per iuramentum, nõ solum quando est verisimilis, sed etiam si contra ipsam præsumatur: quod procederet quando ius vltra nõ determinat, licèt pręsumatur contra ignorantem: secus si super ea aliquid determinat, quia non sufficeret iuramentum, vt nota. in d. c. vidua. & vide dicta in c. vt circa. in fi. hic allegato. Io ea. gl. in fi. & dicit Archi. ꝙ si episcopus ordinans probabiliter ignorat esse clericum alienum non incurrit pęnam: & idem si fuit deceptus, secundum Io. An. de quo etiam per eum in c. ad hoc. ꝫ. de offic. archi In glo. in ver. affectata. in fi. facit l. admonendi. ff. de iureiur. fm Io. And. dicentem hoc maximè procedere quando vult probare ignorãtiam affectatam, cum illa sint cõpatibilia, ignorasse, & ignorantiam affectasse, quod dictum procedit quo ad probationem scientiæ, nisi in casu d. l. admonendi, de quo hic per Domi. notantem ex dicto huius glo. & Io. And. ampliationem ad l. admonendi, vt habeat locũ in quolibet iuramento a iudice delato, non a parte, etiam si non deferatur in supplemẽtum semiplenę probationis. 4 † In glo. in ver. figmento. in princi. quod est falsum, quia licèt aliàs si sit suus iudex ratione delicti, vel contractus, tamen scholaris in eius dięcesi non dicitur habere domicilium, vnde nõ potest ibi ordinari, quod est verum, nisi suam ciuitatem & episcopum perdidisset. 71. dist. clericos, fm Io. An. Quid autem si [b] per 10. annos stetisset in illo loco, no. in c. ꝙ clericis. ꝫ. de fo. compe. in l. 2. C. de incolis. lib. 10. & in cle. j. de priuile. In ea. gl. ibi, beneficium contulit. i. in fraudem, de qua præmisit, aliàs iste tex. esset contrarius j. c. proxi. & tenementi glo. quando confertur beneficium, & recipitur in familiarem ad hunc finem, vt ordines possint ꝯferri, quia est in fraudem, & habet locum pęna huius tex. In glo. in ver. ordinare. in fi. vbi prohibetur quis ordinare laicum alterius dięcesis. & ita sequuntur Doct. non tamen per hoc ordinans, hanc pęnam incurrit, quæ habet locum in ordinante clericum, vt hic in tex. & sic nun in prima tonsura. & ita procedat quod dicit hic Imo. tenens contra hanc glo. In gl. in ver. ordinum in fi. idem videtur tenere Io. An. per finem huius c. & quia iste tex. generaliter loquitur. Sed Io. Mo. & Arch. contra vt tantum suspendatur a collatione ordinum collatorum. & ita sequitur hic Do. & videtur tenere hic Pe. de Anch. & facit gl. 4. 37. dist. qui in ecclesiasticis, 5 † vt sic puniatur in eo, in quo hic per Domi. † In gl. in ver. per annum in prin. no. ex gl. ꝙ vbi pęna imponitur per annum, intelligitur de continuo. quod facit ad no. in cle. j. de rest. in integ. & in c. prouida. hic alleg. quia in dubio omne tempus debet intelligi ꝙ sit continuum, vt dixit glo. singu. in rub. ff. de diuersis & temp. præscri. Si tamen durante prima suspensione iterato ordinaret, tunc incipit statim currere secũdus annus, vt no. in c. cum in cunctis. ꝫ. de elec. in fi. & in cle. cum sit, de magistris. In ea. glo. in fi. & ita sequitur Domi. & quando sit ꝙ per legem nouam intelligatur recessum ab antiqua, hic per Imo. & in c. felicis. j. de pœnis. In glo. in ver. statuit. in fi. idem Io. Mo. & Io. An. in d. c. quod translationem. Nec ob. c. j. j. de re iudi. quia suspensus, de quo hic, est suspensus a iure quo ad se, non quo ad alios, & sic non incurrit irregularitatem si celebrat, vt in c. fi. ꝫ. de cleri. excom. Ex quo infertur, primò, ꝙ ordinatus ante legitimam ætatem, licèt celebrare non debeat, si tamẽ celebrat, non incurrit irregularitatem, cum hoc nõ inueniatur expressum, vt j. de sentẽ. excom. is qui. Scđò infertur, ꝙ suspensus suspensione, de qua hic, non incurrat irregularitatem ꝯferendo ordines, vt per Spec. in ti. 2. §. iuxta. ver. ꝙ si quis. non tantũ tribuit talis suspẽsus ordinãdo executionem ordinum, vt no. 9. q. 1. in summa. & c. ordinationes, licèt imprimatur character ordinis. Vnde ordinatus a tali suspenso bene ꝯficeret corpus Christi, si celebrat, vt per glo. in c. 2. ꝫ. de cle. excom. Nec talis celebrando irregularitatem incurrit, quod & locum habet in consecrato cõtra formam c. prouida. ꝫ. de elec. eo. lib. vt ibi no. de quo hic per Do. & vide ꝫ. c. proxi. In ea. glo. in fi. sentit glo. ꝙ solus Papa dispenset cum ordinato ab alieno episcopo, quod intelligit Arch. quãdo ordinatus non recepisset executionem, etiam si litteras habuisset ab episcopo, aliàs bene potest proprius episcopus dispensare, vt in c. Lugdunensi. 10. q. 2. & idem in casu c. fi. ꝫ. de ordin. ab episcopo. de quo plene per Ioan. And. in d. c. quod translationem. & vide per glo. in ver. spe. ꝫ. c. proxi. 6 † In glo. in ver. taliter. in prin. nota de hac dictione, taliter. quæ dispositionem, in qua profertur, restringit ad expressa tantum, & non ad alia. & sic vult glo. ꝙ non liceat clericis assumere ordines ab alieno episcopo, si proprius epŝ sit suspensus ex alia cã, quã hic expressa. In glo. in ver. manifeste. in fi. nec debent vicini episcopi ordinare, si de licentia non constat aliter, quam per assertionem clericorum ordinandorum, secundum Io. An. In glo. in ver. vicinis. in fi. & licèt in casu hic expresso possit recurri ad vicinos episcopos, non tamen poterit ad archiepiscopum vicinũ, cùm 7 hoc nõ inueniatur expressum, secundum Io. An. † Sed Do. hic contra, quia appellatione [c] episcopi potest conpræhendi archiepiscopus, vt not. per glo. in c. quia periculosum. j. de senten. excom. quod dictum procedere posset in archiepiscopo respectu suæ dięcesis: alias secus. de quo j. c. proximo.

ADDITIONES.

a Nic. Sup Ignorantia probetur per iuramentum. Adde glo. in c. in lectum 34. q. j. glo. in l secus. ff. de accusa. & ibi Bar. Arch. in c. in primis. 2. q. j. Doc. in c. accedens. de crimi fal.

V G Probatur etiam ignorantia per coniecturas, vt in c. præsumitur. de regu. iur. in 6. Alex. in l. si cui § iisdem de accusa.

b Nic. Sup. Si per 10. annos. Adde glo. & Bar. in l. quintum ff. de leg. 3. Bar. in l. hæres absens. in § j. ff. de iudi. Bal. in l. j. C vbi de cri. agi op.

c Nic. Sup. Appellatione episcopi, Adde c. j. 6. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium quis non censetur semper habere in loco beneficij.*

2 *Priores, & ipsi religiosi, alijque fratres non exempti subsunt dięcesano vbi moram trahunt.*

3 *Subditus quis propriè dicatur.*

4 *Domicilium qualiter quis possit habere in pluribus locis.*

5 *Valde, hæc dictio est ampliatiua.*

CAP. III.

CVm nullus. Not. primò, ꝙ quò ad potestatẽ ordinandi dicitur quis habere tres superiores, vt hic in tex. Ex quo infertur, illum posse dici esse de aliquo loco, qui est natus in illo, vel habet ibi domicilium, vel beneficium: vnde appellatione ciuium veniũt illi qui sunt de ciuitate, altero de tribus modis prædictis. de quo per glo. in ver. eiusdem, & in ver. vnam dietam. in c. statuimus. §. cum vero. ꝫ. de rescrip. eo. lib. & per Bar. in l. j. ff. ad munici. Et qui dicanẽ ciues originarij, vide no. per Bal. in l. si non speciali. C. de testa. & quod no. in c. fundamenta. §. ꝙ si secus. ꝫ. de elec. eo. lib. 1 † Scđò no. ibi, seu habet. ar. ꝙ quis non 2 censeatur semper habere domicilium [a] in loco beneficij, cum hic ponantur, vt diuersa habere beneficium, & habere domicilium. de quo in d. c. statutum. & per Inno. in c. ex ore. de priuil. & in c. ex parte. B. & c. postulasti ꝫ. de fo. compe. Tertiò no. ibi, inferiores prælati. ꝙ nullus inferior prælatus ab episcopo. ex iure prælationis dare potest licentiam suscipiendi ordines a quocunq; episcopo. & sic abbas non potest dare licẽtiam monacho, vt a quocunq; episcopo recipiat ordines. Nam collatio ordinum & talis licentia est de iure epõrum, vt no. in c. aqua. ꝫ. de ꝯsecratio. eccle. Alij ergo prælati inferiores hoc non possunt. Quartò no. ibi, cum ad hoc, ꝙ in generali commissione facta vicario episcopi non venit potestas dandi licentiã ordinandi clericos. & sic in hoc requiritur speciale mandatum. vel ꝙ episcopus sit in remotis partibus, requirĩt tamen ꝙ vicarius sit etiam in spũalibus. Quintò no. ibi, capitulum. ꝙ sede vacante capitulum dat literas ad ordines. & sic succedit in potestate exercẽdi spũalia, etiam in his, quæ requirũt speciale mandatũ episcopo viuente.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Domicilium in loco beneficij. Adde Car. Zab. in c. dilectus. el 2. in j. q. de rescrip.

V. G. Adde, quid domicilium in vno loco, habitationem verò nõ in alio, quis habere potest Ruy. cons. 18. nu. j. lib. 5. non tamen quæritur domicilium per simplicem habitationem, nisi sit diuturna, vel habeat causam, aut actum significatiuum assumpti domicilij.

a viuente.† Vlti.nota, ꝙ priores & ipsi religiosi & alij fratres nõ
exempti dicuntur subesse diœcesano vbi moram trahunt etiã
si inde non sint oriundi quò ad potestatem recipiẽdi ordines,
etiam sacros. Priores ergo etiam temporales & eorũ socij dũ
morantur in ipsis prioratib. debent recipere ordines ab epõ il
lius loci, licèt enim prioratus subsit monasterio alterius diœce
sis, nõ tamen eximitur ab ordinario loci vbi situs est ipse prio-
ratus, vt in c.j.& a.š.de reli.domi. Et ex his infertur ꝙ religiosi
dicãtur sortiri forum, & domicilium habere in loco vbi morã
trahunt, & dicantur ciues ciuitatis vbi est monasterium, vt te-
nuit Bar.in d.l.j.de quo hic per Domi.& per Doc.in c.dilectus
filius l.š.de rescriptis. & in c. significauit. š. de paroch. In glo.
in ver.ordinarie, in fi.& eodem mõ nõ debet episcopus admit
tere clericum alterius diœcesis ad celebrationem diuinorum
sine literis dimissorijs. de quo in c.j.& fi.de cleri.peregr. & ibi
per Inno.an abbas possit clericum extraneum in suis capellis
3 instituere si habet litteras dimissorias sui episcopi. † In glo. in
ver.hoc casu, in fine sentit glo. ꝙ ratione contractus, vel delicti
quis efficiatur subditus, propriè tamen subditus solum dicitur
ratione domicilij, vt voluit glo.sing.in ver.subditos, in cle.j.de
fo.compe. In gl.in ver.episcopus.in fi.imò nec archiepiscopus
iure metropolitano dare posset hanc licentiam ordinandi, ar.
tex.hic loquentis de diœcesi, sm Io.An.de quo per eum in c.ad
extirpandas.š.de filijs presby. In glo.in ver.oriundus.in fi.tex.
hic ponderat locum originis ipsius ordinandi. Quid autem de
origine paterna si fuerit aliunde? & videtur, ꝙ etiam origo pa-
tris sibi sufficiat, vt in l.assumptio.§.j.ff. ad municip. & post fa-
ctum dicit Io.An. ꝙ haberet excusatum ordinãtem & ordina-
tum, sed ante factum, tenet ꝙ intelligat de propria origine. De
origine verò, aut euitandum non est, vt no. in simili per Io.An.
in c.2.j.de sepulturis.in glo.a.& vide per eum in c.fi.š.de paro-
chijs.in j.glo.& per Spec.in tit.de compe.iudic. aditio.§.j. ver.
43.& per Hosti.in summa de foro compe.§.2.ver.item ratione
originis, & hic per Io.An.& Dom. In gl.in ver.ecclesiasticũ.in
prin.& idem esset de beneficio temporali, puta dato magistro
ratione lecturæ, vt in c. quia nulli.š.de magistris. & facit quod
no.in c.Ioannes.š.de cle.coniug. Oportet ergo, ꝙ habeat be-
neficium in titulum siue perpetuò siue ad tempus, vt in priori
bus claustralibus, & alijs regularib. vt š.in §.h.& in cle. quia re
gulares.de supplen.negli.prælа.imò etiam & in sæcularib. pro-
cedere posset, qñ eis beneficium ad tempus concedi posset, vt
no.in c.si constitesit.š.de accu. sm Domi. Non tamen videtur,
ꝙ sufficiat habere beneficium in commendam, quia est neces
se ꝙ habeatur in titulum, vt š. Et commenda non est proprius
titulus, sm no.in c.nemo.š.de ele.eo.lib. Et quid quando ratio-
ne plurium beneficiorum quis est subiectus plurib. epis, vide
per Inno.in d.c.j.& in c.cum iam dudum.š.de præben. Et scias
ꝙ ratione beneficij poterit quis ordinari ab epõ, cuius diœcesis
est beneficium, etiam si sit tale beneficium, propter quod non
eximatur a iurisdictione primi epi, vt quia non requirat residẽ
tiam, cũ tex.hic simpliciter loquatur de beneficio, sm Io.And.
& Domi. de quo per Inno.in d.c.j. In ea.glo.in fi.videtur ergo,
ꝙ si beneficium haberet certos ordines annexos, puta subdia
conatum, ꝙ prętextu talis beneficij possit ordinare, vel literas
dare, etiam ad alios ordines. & ita videtur tenere hic glo. & se
quitur hic Domi.& facit etiam glo.in ver.ordines. Et dicit hic
Ioã.And.per tex.hic ibi, in cuius diœcesi. ꝙ eps in cuius diœcesi
est beneficiũ, poterit ordinare, vel literas dare, etiam si tale be-
neficium sit subiectum alteri epõ, quod intelligit Imo. nisi sit
subiectum alteri epõ quò ad iura episcopalia, quia tunc ille epi
scopus esset, qui haberet dare hanc licẽtiam, per no.per Io.An.
in c.cum ex eo.š.de ele.eo.lib.& ita transit hic Domi. Et limi-
ta omnia supradicta procedere, nisi beneficium conferatur in
fraudem, vt per glo.š.c.proxi.in ver.figmentum.in fi.& ibi dicta.
Et adde ꝙ non posset eps recipiens aliquem in suum familiarẽ
illum ordinare vel dare litteras ad ordines, & intellige nisi cõ-
ferat sibi beneficium, cuius prætextu tunc bene posset, sm Do
mi.intellige nisi hoc fiat in fraudem, vt per gl.š.c.proxi.in ver.
4 figmento.† In glo.in ver.domicilium.in fi.intellige, nisi hoc fa
ciat animo acquirendi ibi domicilium, hoc exprimendo, quod
potest quis tunc hora vel momento acquirere, vt in l.ciues.C.
de incolis.lib.10.Item intellige, nisi quis habitauerit ibi per de
cẽnium, vt in l.j.C.de incolis.de qua materia per Io.An.in d.c.
significauit.& per Bar.in l.assumptio.§.j.ff.ad municip. & in l.
prædia. ff.de fun.instru. In glo. in ver.in eadem. in fi.si tamen
Papa prouideat in curia alicui de epatu, vel abbatia, vel alio be
neficio inferiores a Papa, & ordinarij poterũt eidem ordines
conferre, licèt consecrare vel benedicere non possint, per no.
in c.vt nostrum.š.de appel.& in c.inter cætera.š.de præben. sm
Io.An. Sed Arch.cõtra etiam quò ad ordines.& facit quod no.
per Spe.in tit. de lega.§.nunc ostendendum.ver.54.vbi dicit, ꝙ
solus Papa ordinat promotos a se vel a prædecessore, & ita de
consuetudine seruatur, & ideo communiter impetrantur lite
ræ per ipsos prouisos a Papa, vt ab alijs ordinentur, sm Io. An.
& ita transit hic Pe.de Anch.& opi.Arch. posset procedere qñ
ordinaretur quis respectu beneficij in curia obtenti, sed respe-
ctu alterius beneficij, vel causæ, posset procedere opi.Io.An.&
hoc.nisi Papa conferret beneficium patienti defectum in ordi
nibus, cum tunc illorum collationem videtur ad se aduocare,
per no.per Inno.in d.c.vt nostrũ.& d.c.inter cætera. & ita tran
5 sit hic Domi.† In glo.in ver.temporis, in fi.no.glo.quam hic se-
quitur Io.An.& Doct.& no.de dictione, valde, quæ est amplia
tiua. In gl.in ver.indultum, in fi.no.glo.& ita sequuntur Doct.
In glo.in ver.religiosi.in prin.sentit gl. ꝙ religiosi, etiam exem
pti, possint ordinari a diœcesanis locorũ, in quib.obtinẽt prio-
ratus, & residentiam faciunt, dummodo prioratus ipsi nõ sint
exempti, quia tunc & eorum personæ viderentur exemptæ, vt
in c.per exemptionem.j.de priuile.& nihil posset tunc per or-
dinarios attentari in eos: aliàs puniretur, vt in c. frater.16.q.j.&
idem tenet hic Archi.& sic non possunt tunc religiosi exẽpti,
moram habentes in ecclesijs exemptis, per diœcesanos ordina
ri, vt hic in fi.tex.a contrario sensu, nisi de licentia Papę. Abba
tes verò & prælati exempti bene poterunt dare litteras cõmen
datitias ad ordines suis clericis, si ita sint exempti, ꝙ in eorum
clericos diœcesanus iurisdictionem non habeat, sm Inn. in c.j.
vel in rub.š.de cleri.pere.licèt Ioã.And.hic dicat hoc rarissimè
concedi.& facit quod no.Inno.in c.cum in distribuendis.š.eo.
Et sic ex prædictis videtur Io.And.hic velle, ꝙ solus Papa dare
possit licentiam exemptis.& facit tex.š.in fi. Sed contrariũ no.
Io.An.18.q.2.abbatibus.dicens, ꝙ licet abbas sit exemptus, ta-
men debet petere episcopalia ab episcopo loci, nisi malitiosè
episcopus deneget.& ita sequitur Host.vt no.Io.An.in c.cano
nica.š.de sen.excom.& in reg.quod ob gratiam j.eo.li. & in c.
religioso.j.de sen.excom.& facit 17.q.j.interdicimus.& de præ
scri.veniens. Quare concludit Lap. ꝙ in iurisdictionalib.cõten
tiosis, & pęnalibus, non possit diœcesanus sine licẽtia Papæ de
exemptis, etiam consentientibus, iudicare, nisi in casibus ex-
pressis in iure, & ita procedat quod no.Ioan. And.in reg.scien
ti.j.eo.lib. Sed in voluntaria iurisdictione, vt est ordinatio, con-
secratio, absolutio in casibus reseruatis episcopo, & dispensa-
tio, & his similia poterũt exempti adire diœcesanos, imò etiam
non diœcesanos, in ipsos iurisdictionem prorogando. arg.c.fi.
š.de pęniten.secundum Lap.& ita transit hic Pet.de Anchara.
quod intelligit Domi.in his, quæ respiciũt factum subiectum
iurisdictioni diœcesani, vt si velit exemptus absolui a delicto
commisso in loco nõ exempto, secus si in loco exempto, quia
tunc non posset.& ita procedat glo. in clemen. penul. in fi.de
sen.excom. Ex quo delictũ, seu illud factum non erat subiectũ
eius iurisdictioni.& de his vide dicta in c.2.in j.glo.j.de pęnitẽ.
In ea.gl.in fi.& per hanc rationẽ tenet hic Lap.& Pe.de Anc.
ꝙ nouitius infra annum probationis poterit ordinari ab epi-
scopo in cuius diœcesi est in probatione positus, quia nõ refert
an persona cui ordines conferuntur debeat perpetuò morari
vel non in loco. Sufficit enim, ꝙ possit ibi perpetuò morã tra-
hẽre, vt sic tanquam de perpetuo iudicetur, vt not.in c.fi.š. de
rescrip.eod.lib. prout hic in tex.& glo.est expressum.

SVMMARIVM.

1 *Infanti, illiterato, coniugato, vel extraneo, non est conferenda tonsura clericalis.*

Limitat hoc ibidem nu. 2.

3 *Hominis appellatione intelligitur in dubio de laico.*

C A P. IIII.

1 NVllus. † Illiterato, infanti, seu coniugato, vel ex
traneo clericalis tonsura regulariter con
ferenda non est. h.d. Et primò ponitur prohibitio.
Secundò pęna. ibi, qui verò. No.j. optimum arg. se-
cundum Do. ꝙ per solam receptionem ordinum factam in re-
ligione quis non dicatur profiteri. Sed certe hoc dictum non
bene probatur hic cùm imperfectio ætatis, de qua hic, habeat
2 impedire professionẽ, vt in c.j.de reg. † Secũdò no. ꝙ illiteratis
prima tonsura vel alius ordo conferri non debet: quod intellige
primò, nisi intrent religionem, vt hic, & per glo.16.q.j.legi. Se-
cundo intellige, illiterato penitus.34.dist.præcipimus. & 35.di.
c.j. Si tamen talibus conferatur ordo, bene imprimitur chara-
cter, vt no.36.di.c.j.& per Io.An.& Inno.in c.cum in cunctis.š.
de electio. Episcopi tamen dispensare non possunt cum peni-
tus

tus illiterato, vt fiat clericus, vt dixit Innoc. in c. dilectus. ȝ. eod. tit. Nec etiam teneret collatio beneficij facta talibus personis vt per Inno. & Io. An. in c. cum nostris. ȝ. de conces. præben. In glo. 1. in fine vide no. ȝ. in c. j. in glo. in ver. episcoporum. In gl. 3 3. in principio. vide nota. in c. 2. ȝ. de regularibus. † In gl. in ver. hominis, in prin. no. ex gl. secundum Domi. ꝙ appellatione hominis, debet in dubio intelligi de laico, & nō de clerico: intellige tamen secundum subiectam materiam. & vide not. in fili ȝ. in proxi. c. grandi. In ea. glo. in fi. intellige, nisi laicus transtulerit possessionem ibi, vt no. ȝ. c. prox. secundum Io. An. Posset etiam laicus ordinari ad titulum beneficij ad quod postulatur, secundum Ioan. And. in c. fi. ȝ. de postula. præla. & hoc nisi fieret in fraudem. vt ȝ. eo. tit. c. cos. secundum Domini. In glos. in a ver. tōsurā. in fi. & ibi per Io. An. an psalmistatus [a] sit ordo, & an a sacerdote conferri possit. & p glo. in ver. episcoporū. ȝ. eo. c. j. In glo. fi. in fi. poterit tamen talis suspensus dare literas cōmendatioas ad ordines, ad instar episcopi confirmati nōdum consecrati, secundum Ioannem Andręam.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Psalmistatus. Adde glo. in c. Abbates. de priui. Doct. in c. cum contingat. de æta. & quali. Car. Zab. in c. cum non ab homine. de iudi.

De ætate, & qualit. & ordine præficiēdorū. Rub.

SVMMARIVM.

1. *Dispensatio dicitur esse voluntatis quò ad superiorem, non necessitatis.*
2. *Dignitas non habet de necessitate annexam curam animarum.*
3. *Argumentum a contrario sensu, licèt sit fortissimum in iure, tamen locum obtinet vbi in iure inuenitur contrarium.*
4. *Ratio reddi non potest de his, quæ sunt iustitiæ positiuæ.*
5. *Dispensatio facta cum minore quò ad beneficium, an intelligatur dispensatū quò ad administrationem temporalium bonorum dicti beneficij?*
6. *Ordinis defectus an vitiet electionem ad dignitatē vel personatum sine cura: & an sit necessaria dispensatio?*

CAP. I.

1 PErmittimus. † No. j. ibi, permittimus. ꝙ quò ad superiorē dispēsatio dr̄ eē volūtatis, & nō necessitatis. de quo dictū fuit in c. cū ex ore. & c. licet canō. ȝ. de ele. eo. lib. & per glos. in c. miror. 50. dist. Secundò no. ibi, compleuerint. quòd annus debet esse 2 completus, [a] vnde nō sufficeret in dispensationibus annus cœptus, de quo per glos. in clem. fi. j. eo. tit. & no. in c. cum in cunctis. ȝ. elec. & in c. ad nostrā. ȝ. de reg. & ibi per glo. quid sit quò ad ingressum religionis & professionem. de qua etiam hic in 2 glo. † Tertiò no. ibi, quibus animarum cura nō imminet. ꝙ ad esse dignitatis non est de necessitate ꝙ insit cura, quia potest esse sine cura animarum. & ita est tenendum, quicquid aliter dicatur in c. j. ȝ. de consue. eo. lib. de quo etiam no. in c. de multa. ȝ. de præben. & in c. cum in illis. j. de præben. Vlti. no. ꝙ habens liberam potestatem dispensandi super certa ætate, & sic super vno defectu, non potest concurrente alio defectu, dispensare. In dispensationibus ergo fit stricta interpretatio, vt super vno defectu concessa non extendatur ad alium, dato ꝙ libera facul 3 tas dispensandi fuerit concessa. sic j. tit. proxi. c. j. & 2. † In glo. 2. ibi, in iure contrarium. tene menti glo. ordi. & semper alle. ꝙ licèt ar. a contrario sensu sit fortissimum in iure, vt in c. cum apostolica, hic alle. tamen nunquam locum habet quando in iure contrarium reperitur expressum, sicut etiam locum nō habet quando resultaret absonus intellectus, vt in l. 2. C. de condi. insert. & vide per glo. in c. publicato. ȝ. de ele. & in l. conuenticulam. C. de epi. & cle. & ibi per Bal. ponentem an & quando ar. b a contrario sensu habeat locum [b] in statutis. & adde glo. j. in c. quanto. de vsur. & in cle. j. in ver. facere. eo. tit. ꝙ ar. a contrario sensu nunquam locum habet in materia pęnali, quādo si sumeretur inciderent statuentes in pęnam, ideo si statutum dicit ꝙ nullus possit recipere pro vsura vltra duos solidos in mēse, nō potest sumi arg. a contrario sensu, ꝙ a duob. solidis infra recipi & promitti possit. & ita etiam sequitur do. An. in d. c. quāto. & Bal. in auth. ad hæc. circa prin. C. de vsu. & in l. Gallus. §. ille casus. ff. de libe. & posthu. & ibi per Imo. idem dicentem. In e. gl. in fi. idem Arch. & Io. An. cum de iure cōi minor 25. an. nō possit promoueri ad personatus, vel dignitates, etiam nō curatas, vt in d. c. cum in cunctis. §. inferiora. licèt aliud tenuerit Innoc. in c. præterea. hic alle. & non bene, vt hic per Arch. & Io. And. vnde intelligit hic Domi. & Pe. de Ancha. ꝙ ista sit noua prouisio quòad dispensationē permissam episcopo contra illud iur cōe, vt hic per eum. In gl. in ver. epi in fi. vide no. in d. c. licet canon. In glo. pen. & quod dixit sing. Inno. in c. fi. ȝ. de eo qui fur. or. su. dicens ꝙ inferiores prælati ab epis nunquàm possunt dispensare, etiam in casib. in quib. a iure reperiē permissa dispensatio, nisi de eis fiat specialis mentio, licèt ipsis epis semper intelligatur permissa dictis casib. nisi Papa sibi specialiter reser- 4 uauerit, vt dixit idem Inno. in c. dilectus. ȝ. de temp. ord. † In gl. in ver. compleuerint. in fi. no. gl. ꝙ in his quæ sunt de positiua iustitia non potest reddi ratio. & idem voluit glo. in l. j. hic all. in §. pueritiam. In glo. in ver. non imminet. in prin. aduerte primò, ꝙ in prioratibus cōuentualib. eps dispensare non posset ad minorem 25. an. super defectu ætatis, quia ratione collegij intelligunē curati, cùm prior habeat forum pęnitētialem in personas collegij. de offi. ordi. c. quanto. ita dicit d. Flo. in cle. ne in agro. §. cæterum. de sta. re. Scd̄ò aduerte ꝙ epi non possunt dispensare cum habente 20. an. vt possint obtinere dignitatē, vel personatum etiam sine cura si habeat sacrum ordinem annexum, vt no. in c. si cui. j. de præben. in gl. pen. licèt bene possint dispensare, vt obtineant dignitatem, vel personatum, non curatum, licèt tali dignitati, vel personatui esset annexa ecclesia curata, vt consuluit Lap. vt ipse refert in c. super eod. j. de præben. per istum tex. iuncto tex. ibi. & facit extrauagans execrabilis Io. 22. in §. quantum autem. sm Domi. Item aduerte, quia Archi. hic intelligit hunc tex. quando eps dispensat propter prærogatiuam meritorum, secus si propter necessitatem, vel vtilitatem ecclesiæ, quia tūc poterit episcopus dispensare cū maiore 14. an. etiam in curatis. ar. a contrario sensu in c. indecorum. ȝ. eo. titu. & idem tenet Arch. in d. c. licet canon. vbi refert idem tenere Hostien. in c. cum dilecti. hic alleg. in glo. licèt fateatur Hostien. ꝙ curia Romana teneat cōtrarium prout etiam tenet Io. Mo. in c. cupiētes. in §. deniqȝ. ȝ. e. & ita residet hic Io. An. vt sic quæcunqȝ cā subsit, episcopus dispensare non possit super ętate ad beneficium curatum, vel dignitatem, vel personatum quibus imminet cura, quia absurdum esset ꝙ eps ↄ̄ tam solemne ↄcilium d. c. cū in cunctis, valeat dispensare, vt ȝ. e. c. dilectus. & ita residet hic Pe. de Anch. & Domini. Sed pro opi. Archid. facit, quia subsistente vtilitate vel necessitate ecclesiæ permittitē epo dispensatio ↄ̄ ↄciliū gnāle, vt 1. q. 7. tali. & c. exigūt. & no. in c. exposuisti. ȝ. de præbē. & per Rotam in deci. 264. quæ inci. itē in religioso. Non ob. text. hic quia licet in nō curatis permittat episcopum dispensare libera voluntate, vt patet ibi, liberè, non tamen prohibet dispensationem, quę fieret in curatis ex causa necessaria, quia illa non diceretur liberè fieri. argu. l. rem lega. ff. de adimen. leg. Sed dicas, ꝙ ex quo iste tex. dicit, permittimus, datur intelligi ꝙ per prius hoc erat prohibitū. arg. c. 5 fi. ȝ. de pęn. & c. permittimus. de sen. excom. † Et adde, ꝙ licet cum minore sit in beneficio dispēsatum non tamen intelligitur dispensatum in administratione temporalium bonorum dicti beneficij, nisi expresse appareat de alia voluntate dispensantis. de quo tamen per Io. An. in c. ex ratione. ȝ. eo. & in c. de multa. ȝ. de pręben. & vide per Io. An. in c. dudum. el j. ȝ. de ele. & per Spe. in ti. de leg. §. fi. In glo. fi. in prin. vide conclusionē quā posuit Io. An. in c. fraternitatis, hic. all. s. ꝙ promouēs sciat defectum promoti. & hoc facit cum causæ cognitione. an sit dispensatio facienda, vel non, tunc dispensare videtur, posito ꝙ non exprimat verbum, dispenso, ad hoc ȝ. de appella. ad audientiā. Si verò non præmissa dicta causæ cognitione promoueat, dispensare non intelligitur, imo punitur vt 51. dist. qui in alio. secundum Domi. quod forte procederet, nisi permittatur libera dispēsatio, prout hic erat. facit quod no. in c. licèt episco 6 pus. j. de pręben. † In ea. glo. in fi. videtur residere glo. cum opi. Hostien. ꝙ defectus ordinis vitiet electionem ad dignitatem vel personatum sine cura, & ꝙ sit necessaria episcopi dispensatio. Sed Archi. tenet se cum alia opi. de qua hic in gl. ꝙ non sit necessaria dispensatio, & ꝙ de iure cōi tales eligi possint. quare dicit Io. An. hoc ęquum esse, distinguere inter personatus requirentes sacros ordines, de quibus ȝ. eo. tit. c. j. & procedat vltima opi. glo. hic. & eos qui non requirunt, vt est cācellaria, custodia primiceriatus, & cantoria, per no. 60. di. c. j. & per ipsum Ioan.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Completus. Adde glo. in cle. fi. de æta. & quali. Doct. in c. cum vicesimum de offi. dele.

V. G. Annus inceptus quāndo habeatur pro completo. Pet. de Vbal. in tract. par. no. diuis. 6. nu. 6. quod habetur in lib. 12. trac. fol. 207.

b Nic. Sup. Habeat locum. Adde Bar. in l. omnes populi. in 6. q. princ. ff. de iusti. & iu. Bal. in auth. ad hoc. C. de vsur.

V. G. Adde de isto arg. a contrario sensu, tradita per Laur. de Pino in tract. de mal. exclus. sēm. in 2. par. nu. 56. quod habetur in lib. 12. trac. fol. 85. nu. 56.

Io. An. in c. auditis. ꝭ. de elec. vt sic de iure cõmuni ad illa eligi possit. & ita procedat prima opi. gl. fi. hic. & ita transit hic Pet. de Anchara. & Domi. de quo in d. c. cum ex eo. & in d. c. licèt canon. & per gl. in d. c. cupientes. §. denique. in versi. vel ętate. & quod not. in d. c. si clericis. j. de præben.

De filijs presbyterorum *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1. *Illegitimitas non imprimit notam delicti, sed alieno delicto laborat.*
2. *Papa solus dispensat cum illigitimè natis, vt possint promoueri ad sacros ordines.*
3. *Dispensatio super illegitimitate dicitur esse exorbitans a iure communi.*
4. *Dispensationes debent strictè interpretari tanquam odiosa.*
5. *Dispensatio si fiat cum bannito, quod non obstante banno possit venire ad ciuitatem, intelligitur pro vna vice.*
6. *Episcopus super quo beneficio potest dispensare cum illegitimo. & numero. 7.*
8. *Episcopus an possit dispensare cum illigitimo ad beneficium, quod requirit sacrum ordinem?*
9. *Papa si dispensat cum aliquo aliquam ecclesiam, an obstet sibi statutum illius ecclesiæ si sit contrarium dispensationi obtentæ? Adde ad idem nu. 10.*
11. *Illegitimus effectus religiosus, an dicatur dispensatus ad ordines, curam, vel prælationem?*
12. *Episcopus non potest facere statutum per quod legitimentur illegitimi, licèt possit cum eis dispensare in minoribus ordinibus.*
13. *Dispensatus si non fuit consecutus primum beneficium, quid iuris?*
14. *Dispensatus super illegitimitate, an possit duo beneficia retinere?*

CAP. I.

1 IS qui. † Nota primò, quod ex illegitimitate nõ imprimitur nota delicti, sed defectus tantum, & alieno vitio, & delicto laborant. C. de natu. libe. l. legem. Secũdò no. quod dispẽsatio super vno impedimẽto nõ operat circa aliud. subsistentibus ergo pluribus impedimentis, per remotionem vnius nõ sequitur remotio alterius. ꝭ. de vsu pal. c. ex tuatũ. & ꝭ. tit. proximo. c. j. † Tertiò no. ibi, sedis aplicæ. & ita all. quod solus Papa dispensat[a] cũ illegitimo, vt possit promoueri ad sacros ordines, vel ad beneficia curata: subsistẽte tamẽ causa necessaria episcopus dispẽsare poterit. arg. j. 47. exigũt. & c. tali. & no. ꝭ. de elec. c. licet canon. secundum Archi. referẽtem alios tenere contrarium. quod esset durum tenere, secundũ eum, & Io. An. sed Ioã. de Fan. & Domi. dicunt, quod licèt hoc sit durum, tamen est verum per hunc tex. qui indistinctè prohibet, episcopos dispensare in curatis vel ad maiores ordines. &
3 facit quod no. ꝭ. eo. ti. c. fi. & ꝭ. tit. proxi. c. j. & ibi est dictũ. † Quartò no. ibi, exorbitantem. quod rescriptum continens dispensationẽ super illegitimitate dicitur esse exorbitãs a iure communi & strictè intelligendum. dispensatio ergo super inhabilitate personæ tanquam odiosa est strictè intelligenda. facit c. quamuis in beneficijs. j. de pręben. quod induxit hic Archi. vt si sit dispensatum cũ ineligibili, tamen erit postulandus non eligendus, de quo hic per eum. & Ioan. An. & per Inno. Ioan. An. & alios Doct. in c. licèt. ꝭ. de transla. pręla. & hic per Domi. Quid autẽ si Papa dispensauit cum illegitimo, vt possit habere quamcunque dignitatem vsque ad cardinalatum, an intelligatur dispẽsatum, vt possit obtinere cardinalatum? & per prædictas rationes dicendũ est quod non: quia in materia ista restringibili dictio,
b vsque,[b] debet accipi exclusiuè, & quia ad cardinalatum cõtra Papa nunquam dispensat cũ illegitimis, licèt possit, secundum dominum Nico. in c. dilectus. de concess. pręben. & simile etiã dicebat Bal. in l. eam quam. C. de fideicõ. quod legitimatus seu dispẽsatus a Papa vel ab Imperatore vt promoueri possit ad quãlibet dignitatem, non intelligitur quò ad dignitatem Regiam.
4 † Vlt. tene meno, & ita all. quod dispensationes, vt odiosæ, debent strictè intelligi. de quo atti. vide plene not. in c. fi. ꝭ. de simo. Ideo dicitur hic quod dispensatio vt odiosa & exorbitans non includit, nisi primum actum sequentem post dispensationem. & facit c. non potest. j. de pręben. & quod no. in c. quod dilectio. ꝭ. de consan. & affi. & ideo si Papa dispẽsat cum subdiacono vt possit matrimonium contrahere, & hoc cõtemplatione certæ mulieris, quod tunc non poterit contrahere, nisi cum illa, non cũ
5 alia. pro quo facit tex. no. in l. matrimonij. ff. de rit. nupt. † Item facit iste tex. vt si dispensetur cum bannito, vel fiat sibi saluus conductus veniendi ad ciuitatem non obstante banno, vt debeat intelligi pro vna vice tm̃. de quo j. in glo. fi. & vide in l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. & in d. c. non potest. Quid autem si sunt cõcessæ proprio motu, vide per Io. An. in c. cum in cunctis. §. j. in ver. libera. ꝭ. de ele. & vide de hoc dicta. j. In gl. 2. in fi. idem Io. Mo. & Archi. licèt in contrarium faciat ꝭ. eo. tit. c. fi. vbi Papa non de facili dispensat cũ natis ex religioso adultero vel incestu, nisi religionem ingrediantur, secundum Io. An. & licèt Papa & alij inferiores debeãt in istis se reddere difficiles ad dispensandum, si tamen dispensant, locũ habet quod dicit glo. hic, nec ex hoc prohibetur in istis, prout tenet glo. hic, secundum Pet. de Ancha. Imo. & Dom. dicentem quod potestas dispensandi concessa vni, cuius effectus, non in ipsum, sed in tertium deriuatur, debet latè interpretari, vt no. Io. An. in c. fi. j. de ver. signi. super gl. facit tamen glo. hic, quod non valeant litteræ dispensationis, nisi sit facta mentio de qualitatib. & circũstantijs illegitimitatis, ex quo Papa facilius dispẽsat cum naturalibus, quàm cum spurijs, vel incestuosis, cum quibus magis difficilem se reddit, vt hic in gl. & facit ꝭ. de rescrip. postulastũ. de quo per Doct. in c. per venerabilem. qui fil. sint legi. & in d. c. fi. In glo. in ver. episcopi. in fi. requiritur tamen consensus capituli, secundum Arch. de quo per glo. in c. cum ex eo. ꝭ. de elec. eo. lib. Et an capitulũ, vacante sede, possit dispensare? dicit Ioan. An. quod egeret declaratione, de quo j. de maio. & obe. c. j. & per glo. in ver. capituli. in fi. in cle. j. de hęre.
6 † In glo. in ver. beneficium, in fi. no. ex glo. primò, quod eps dispensare non potest cum illegitimo quò ad dignitatem, vel personatum sine cura. Si verò esset aliqua prælatio vel rectoria, quæ non cadit in nomen dignitatis vel personatus, poterit tũc eps dispensare, secundum Archi. & ita videtur hic residere Io. An. & Pe. de Ancha. adducens no. per Fede. in suo consi. 125. & ita etiam sequitus hic Imo. & Domi. quia concessio facta episcopo hic de dispensando sit latè interpretanda, vt patet. ꝭ. in glo. 2. licèt aliud sit in dispensatione alicui concessa ad interpretationem, vt in d. c. quis. Secũdò no. ex glo. quod potest episcopus dispensare cum illegitimo in beneficio simplici. Sed an dispensare possit in canonicatu ecclesiæ cathedralis? Archi. hic, quod sic, ex quo expresè prohibitum non reperitur. facit quod no. Inno. in c. venientes. ꝭ. eo. tit. & per Hostien. in summa huius titu. ad fi. & ita videtur hic residere Io. An. Lap. Pe. de Anch. & Old. in suo consi. 213. & Do. hic dicens, hoc satis probari hic in tex. permittente dispensationem epo in beneficijs quib. cura nõ imminet ex sua propria institutione, vt est in dicto canonicatu, licet eidẽ esset annexa ecclesia parochialis, quia natura præbendæ, vel beneficij propter talem annexionem non mutatur, vt in c. super eo. j. de præbend. licèt secus esset quando sic ad inuicem vnirentur, quod vna ab alia non penderet, secundum no. in c. j. ne se. vacan. secundum Pet. de Anch. & pro hac parte facit quod est dictum ꝭ. in gl. 2. Sed Io. Mo. hic tenet contra Arch. & ita videtur tenere Rota in deci. 136. quę inci. item voluerunt, vt sic in canonicatum ecclesiæ cathedralis episcopus dispensare non possit. Sed certè non videtur, quòd Rota teneat præcisè opi. Ioan. Mona. sed dicit quod dispensatio facta per episcopum iuxta formam huius c. non extenditur ad canonicatum ecclesiæ cathedralis, sed non reprobat quod episcopus expresè dispensare non possit. & vide per Ioan. An. in addi. Spe.
7 super hoc titu. in fi. & hic plene per Domi. † In glo. in ver. tale. in prin. hanc opi. tenet Io. And. ꝭ. eo. titu. & c. pen. & Spec. in titu. 2. §. nunc de eporũ. in fi. & Io. Mona. hic, & ita sequitur hic Domini. per no. in c. ad extirpandas. ꝭ. eod. licèt Archi. 56. dist. in glo. summę sequatur contrarium tenẽdo opi. Host. sed ipse Host. fatetur, curiã non approbare: immo tenere, quod episcopus nõ possit dispensare, nõ solum cum illegitimo, sed etiam cum legitimo in beneficio paterno. In ea. gl. ibi, c. super eo. sed per illum tex. Archi. hic tenet contrarium. & idẽ sequitur hic Lapus cum tale beneficium non dr̃. Non ob. tex. hic, cum loquatur in habente beneficium, cui imminet cura, ad quod quis intitulatur: sed quando cura est annexa, quis non intitulatur in annexo, sed in principali, vt no. per glos. in c. si eo tempore. ꝭ. de rescrip. eod. lib. & intellige quando cura est annexa principaliter: secus si foret annexa æquè principaliter, quia tunc in isto dispensare non posset episcopus, secundum Lap. vt est dictũ ꝭ. in gl. præceden. & ꝭ. ti. proxi. c. j. super gl. in ver. nõ imminet.

In

ADDITIONES.

a Celsus. Dispensat. Adde quòd Archi. c. quam fit. 1 2. q. 2. sensus est tenere cõtrarium & male, per ea quæ no. Car. in cle attendentes. §. statuimus. q. j. de sta. mo. & Fely. in c. meminimus. col. 2. ver. quæstionum quid. de accu.

b Nic. Sup. Dictio, vsque. Adde Io. An. in c. j. de ord. ab epi. Arch in c. de illa. 33. dist. Arch. in c. si gratiose. de rescrip. lib. 6 Bart. in l. patronus. §. Sempronio. ff. de lega. 3.

Vic. God. De ista dictione, vsque. Vide pleno per Soz. in consi. 25. Franc. syndicus. ver. quare assumo, cum vers. seq. lib. j.

8 † In c.gl.in fi.idē Arc.& Io.Mo. qđ intellige primò qñ bñficiū principalr & directe requirit sacrū ordinē: als si nō pricipalr sed ↄsequutiuè, vt pp necessitatē vel vtilitatē eccliē, vt i c. q̃ris. ḡ. de æta. & quali. tūc secus esset, fm Io.Mo. & Io.An. Scđò intellige, quando beneficiū requirit sacrū ordinē tempore receptionis vel collationis: secus si post, quia in tali beneficio eps dispensabit & ordinem ille recipiet in proximis temporibus ab eo, qui dispēsare possit, vel ab ipso beneficio remouebitur. per no.in c.commissa. ḡ. de ele.eo.li.& in regu. imputari. j. eo.li. in q.& in c.ei cui. j. de preben. super j. glo. secundum, Lap. & ita transit hic Pe.de.Ancha. Sed hoc dictum non procedit fm Imol. quia qui promouetur ad beneficia, debet esse habilis tēpore impetrationis, vel promotionis, saltem habito respectu personæ ad ea quæ sibi incumbūt ratione beneficij, vt in c.dudum. el j. ḡ. de ele.& in c.si pro clericis. j. de præben. & ita sequitur hic Domi. dicens post Ioan.Mona.& Ioan.And. q̄ si in ecclesia est statutum iuratum, q̄ illegitimus non admittatr & confirmatum per Papam, q̄ eps tūc cum illegitimo dispensare nō poterit in tali ecclesia, quia licèt episcopus possit dispensare cū illegitimo ↄ̄ ius cōe. prout hic dr̄ in tex. tamen non conceditur dispensatio ↄ̄ statutum vel consuetudinem ecclesia, vt no.in c. cum consuetudinis. ḡ. de consue. quando statuta sunt iurata, vel confirmata, quia propter iuramentum vel confirmationē mutant naturam suam, vt in c.j.& 2. ḡ. de confirma. vti. vel inuti. & in c.debitores.& c.cum contingat ḡ. de iureiuran.& facit gl.in c.cum non deceat.in fi. ḡ. de ele.eo.lib. & procedunt prædicta, etiam si statuta ↄtinerent idem, q̄ ius cōe. Nam licèt aliàs sicut episcopus dispensat contra ius cōmune, ita & dispensare possit ↄ̄ statutum, idem quod ius cōe continens, fm no. in c.j. ḡ. de consti. eo.lib.& ibi per glo.in ver.cum sint. tamen fallit si statutum est iuratum vel cōfirmatum, quo casu mutat naturā suam, vt ḡ. & ita sequitur hic Io.Mo.& Io.An.Pe.de Ancha.& Domi. Sed quando statutum non esset confirmatum vel iuratum, tūc posset episcopus dispensare, cum dispensare possit contra proprium statutum. per no.in c.licet canon. ḡ. de ele. e.lib. fm Inno. & Domi.& hoc sine dubio procedit quādo tale statutum esset conforme iuri cōi. Sed quando esset contra, vel præter, cogita, quia Pe.de Anch.hic sentit q̄ non possit etiam tunc statuta vel consuetudines ecclesiæ immutare. per no.in d.c. cum consue-

9 tudinis. vide de hoc plene no.in d.c.licet canon. † Sed quæritur in ecclesia cathedrali est tale statutum vel consuetudo, impetrauit quis a Papa in tali ecclesia cum dispensatione, q̄ licèt sit filius sacerdotis, possit consequi beneficium in ecclesia cathedrali, an tali impetranti obstet tale statutum vel cōsuetudo? & videtur q̄ non: quia de statuto vel priuilegio, continente idem qđ ius comune, non expedit fieri mētionem in impetratione, vt no.glo.& Inno.in c.j. ḡ. de rescr.& non præsumit tunc ignorantia in Papa, vt no.in d.c.j. concludit tamen hic Io.An. q̄ aut in literis apponunt clausulæ speciales, quæ tollunt obstantia & tunc statutum non obstat. Sed si apponuntur clausulæ generales, secus: quia licet Papa tollat statutum, tamen nō tollit iuramentum vel confirmationem statuti, quæ precesserunt confirmationem, vt. ḡ. de rescr.c.cōstitutus. Nam clausulæ non obstantium comunes & generales positæ in literis Papæ non iustificant personam impetrantem sed formam literarum impetratarum tantum, fm Ioan.An.& facit quod no.in c.ei cui j. de præben. super prima glo.& ita sequuntur hic Doct. imò etiam tenet do Anto.& sequitur Imo.in c.j. ḡ. de rescrip.in vlt.charta. in princ. hoc procedere etiam si statutum vel consuetudo non esset aliter confirmata, vel iurata & contineret idem quod ius cōe, vt in literis ad beneficia debeat fieri specifica mentio de tali statuto vel cōsuetudine. vnde si in ecclesia est statutum vel consuetudo q̄ illegitimus ad beneficia non admittatur, si post ea cum aliquo Papa dispenset, & mandet ipsum recipi in tali ecclesia, q̄ non debebit recipi, nisi fiat mentio de ipso statuto

10 vel consuetudine, fm eos ibi. † Et prædicta limitat hic Lap. procedere quādo Papa rescriberet ad impetrationem alterius, secus si proprio motu, maximè cum generali clausula, non obstante, quia tunc talis clausula generalis iustificat formam literarum & personam impetrantis, secus si non esset dicta clausula generalis, non obstante, licèt proprio motu rescribatur, vt no.in c.si motu proprio. j. de præbē.& in c.quamuis. ḡ. de rescr. & c.si propter. eo.li.& ita transit hic Pe. de An. Sed nō videtur secundum Imo.hic q̄ generales clausula, non obstante, apposita in gratia concessa proprio motu, tollat obstaculū, sicut tollere clausula spālis apposita in alijs literis, quia motus proprius non ampliat gratiam, sed tollit subreptionem tantum, vt not. in d.c.si motu proprio.& in cle.si Romanis.de p̄bē. ideo cōcludit Imola & Domi. vt dictum Lap. procedat in impedimento & in habilitate proueniente a statuto ecclesiæ vel ↄsuetudine, & tunc sufficiat clā proprij motus cū gñali clā non obstāte, secus si proueniret inhabilitas vel impedimentū a iure cōi, quia talis inhabilitas tunc non tolleretur per no.per Io.And.in d.c. ei cui. super prima glo. quia proprius motus non tollit inhabi-

11 litatem impetrantis, vt per glo. no.in d.clemē. si Romanis. † In glo.in ver.maiores, in fi. idem Archidia.& Ioan.And. quia religio dispensat in ordine, non in cura, vel in prælatione, vt in c. j. ḡ. eo. & idem etiam tenet Specu. in titu. 2. §. fi. ver. quid si dispensatum. vbi plenius de similibus quæstionibus.& ex his infertur fm Archi.& Io.An. q̄ licèt sit dispensatum cum illegitimo ad sacerdotium, non tamen propter hoc erit dispensatum in cura, quia licèt sit sublata vna de duab. prohibitionib. tñ remanet altera, vt in c.pastoralis. ḡ. de priuil.& facit quod no. Io. An.in d.c.q̄uis. ḡ. de rescri.in glo.pen. & ita sequitur hic Pe.de Anch.& Domi.notans ex prædictis, q̄ licèt dispensatio operet̄ in actu super quo dispensatur, non tñ extenditur ad eius consequutiuū. de quo in c.nos consuetudine. hic alleg.& in d.c.non potest.& ḡ. de præben. quia intantum.& ibi per glo. Et quod dr̄ ḡ. q̄ religio dispensat in ordine debet intelligi de religione in effectu, scilicet sequuta professione.& ita videt̄ proban in d.c. j.& facit quod habetur in c.ex publico. ḡ. de conuer.cōiu. Nam verba sunt cum effectu intelligenda, vt in c.relatum. ḡ. de cleri. non residen. aliàs posset fieri fraus, s. intrādo religionem, & suscipiendo ordines sacros, & ante professionem exeundo, & sic lex esset imposita verbis, contra c.commissa. ḡ. de elect. eo.lib.

12 In glo.in ver.sede.in princi. vide per Feder in suo consi.81. † In ea.glo.in fi.& dicit hic Domi. q̄ licèt episcopus possit dispensa-

a re cum illegitimo [a], tamen non posset facere statutum, per qđ legitimet illegitimos ad minores ordines, vel ad beneficia simplicia, cùm sic induceret homines ad peccandum.& ita refert tenuisse Feder. in suis consi.& not.in clemen. Romani. de elect. In glo. fi. in fi. & per rationem huius text. concludit hic Archi. q̄ si dimisso primo beneficio recipit secundum non poterit illud retinere, cum gratia habuerit effectū in primo. Sed Io.An.in d.c. non potest. tenuit contrarium. Quare concludit hic Domi. q̄ si dispensatur cum illegitimo super certo beneficio, & tunc ex quo super alio non est dispensatus, non poterit aliud obtinere. ar.c.susceptū. ḡ. de rescr. e.li.& de offi. dele. c.cū olim.& ita procedat opi. Archi. fm Pau.& Lap. Si verò dispensatur super primo beneficio vacaturo: tunc si primo vacās sit alteri debitum, & habebit aliud quod primò vacabit nulli alij debitum, vt j. de præben. cum in ecclesijs, secundū Lap. Si verò dispensetur generaliter, & sic super beneficio incerto: tunc si fuisset consecutus cum effectu primum beneficium, & eo omisso non poterit aliud consequi, cum gratia per adeptionē beneficij habuerit suum effectum, fm Archi. facit qđ habet̄ j. q. j. si quis a feudo.& ibi d.c.non consuetudinem.& ita intelligatur dictum Archi. hic: pro quo facit d. c. non potest. & tex hic ibi, nisi vnicum &c. Intelligēdo successiue prout intelligi debet: alias si intelligeretur vt velit prohibere pluralitatem, tūc talis intellectus nō esset cōformis literę, & superfluus, cū hoc esset ꝓuisum per c.de multa. ḡ. de p̄ben. etiā illegitimo in curatis de quibus hic loquitur. vt ergo iste tex. decidat aliquod dubiū, debet intelligi, vt nō possit, nisi vnicū retinere, etiā successiuè, virtute dispensationis. pro quo facit ratio hic expressa in tex. nam cum dispensatio ista sit exorbitans, debet restringi fm Domi. volentem ex prædictis, q̄ dicta opi. Archi. procedat de iure, & ita sequitur Rota in deci.339. quæ inci. item si illegitimus, vbi dicunt, q̄ licèt opi. Io.Mona.& Io. An. sit æquior, tamen opi. Archi. est verior & approbata in curia, & tenenda & seruanda est pro iure, vt in c. ex literis. ḡ. de consti. de quo vide

13 in d.c. non potest. † Quid autem, si ille cum quo est dispensatum non fuerit ↄsecutus primum beneficium cum effectu? dic q̄ si fuit in culpa, vt quia recipit primū bñficiū iniustè scienter, vel iustè, tñ sponte noluit ipsum cōsequi, sed omittere, & tunc fm obtinere non poterit. facit c.cum qui. j. de præben.& regu. damnum. j. eo.lib. fm Lap. & Domi. secus si non fuisset in culpa, quia tunc aliud obtinere posset. & ratio est quia dispēsatio debet intelligi cum effectu, vt in d.c.relatum.& facit quod no. Io.An.in c.in litteris. ḡ. de offi. dele. & in c.2. ḡ. de rescri. eo.li. & ita

ADDITIO.

a Nic.Sup. Illegitimo. Adde Spe.in tit.de dispen. in §. nunc de episcoporum. & per Inno.& Anto.de But.in c dilectus.de temp. ordi.

Vinc.God. Nota, quòd illegitimus ingrediens monasterium, omnem maculam illegitimitatis abstergit, secundum Socin fallen.310.nu.29.

ita pt intelligi dictũ Io. An. hic. Sed qrit primò, si est illegitimo nõ dispẽsat sed legitimat. dic q tũc post primũ poterit aliud obtinere, cũ talis legitimatio vt fauorabilis sit ampliãda, vt no. p Io. An. in c. per venerabilẽ. s. qui fi. sint legi. in gl. a. sm La. Et ex pdictis oib. patet qñ sit, q illegitimus cũ quo est dispẽlatũ, vel est legitimatus, possit post primũ aliud beneficiũ hẽre. † Scdò qrit, an ille cũ quo est dispensatũ sm formã huius c. possit duo beneficia retinere. hic p Io. An. & Lap. ɔcludẽtẽ, q aut ista duo bñficia fuerũt ista simul collata & ab eo acceptata, & tunc siue sint curata siue nõ, perdit vtrũq;, cũ ɔferẽs non possit sic ɔferre, & acceptãs sic acceptare nõ possit, sm no. per Hos. & Io. An. in c. qa nõnulli. s. de cle. nõ resi. in q. fi. & in c. gaudemus. in gl. patet. de diuor. Aut nõ fuerũt simul collata, & tũc si ambo sunt curata, & pdit vtrũq;. primũ p d. c. multa. & per c. cũ qui. a. m. j. de ph. & sm pdit p tex. hic sm Lap. licèt Io. An. aliud velit post Io. Mo. dicentẽ, q dẽt vnũ eligere, als vtroq; priuat, & nõ bene, vt patet per pdicta iura. Si verò sint sine cura. & tũc pcisè cogit dimittere sm qd iniustè adeptus est. & si ipsum retinere velit priuabit et primò, licèt isto vltimò casu possit probabiliter dici, q recipiẽdo scdm renũciet primò, per no. per Hos. in c. j. s. de cle. non resi. & per Archi. in c. gratia. s. de rescri. nec propterea habebit secundũ, sed carebit vtroq;, de quo hic plenè per Domi.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus ad minores ordines non videtur habilitatus ad beneficia, nisi sit in dispensatione expressum.*
2 *Dictio, plura, an contineat vltra duo.*
3 *Dispensatus vt possit recipere aliqua, quæ sunt iuri cõtraria, non intelligit habilitatus vt possit ea simul retinere, nisi sit in dispẽsatione expressũ.*
4 *Episcopus an possit dispensare cum illegitimo super pluralitate beneficiorum simplicium.*
5 *Dispensatio secunda, an & quando debeat facere mentionem de prima.*
6 *Literæ subreptitiæ, an ipso iure sint nullæ.*

CAP. II.

1 SI is cum quo. †No. j. q hñs dispensationẽ vt promoueat ad minores ordines, non vr habilitatus ad beneficia, nisi id in dispensatione sit expressum. sic s. c. proxi. & ibi dicta in glo. in ver. maiores. & dicit Io. An. q eodẽ modo hñs dispẽsationẽ vt possit promoueri ad beneficiũ curatũ, non vr habilitatus ad dignitates vel personatũ, ex quo ista ponunt vt diuersa. facit s. eo. c. fi. Concesso ergo vno, nõ veniũt reliqua, vt ix. di. nos ɔsuetudinẽ. & facit tex. hic, & in dispẽsationib. nõ debemus arguere de maiori ad minus, vt no. Ho. de rescri. p. postulasti. multo ergo minus ad sile, diuersorũ tñ generũ, sm Pe. de Ancha. & facit qd no. s. tit. proxi. c. j.
2 † Scdò no. q dictio, plura, de qua hic in tex. refertur, & continet vltra duo, & sic ad minus ad tria. Sed si diceretur, plurima, tunc maiorem numerum cõtinent, sm Archi. & Io. An. de quo in c. quamuis, in ver. in beneficijs. j. de præben. & in reg. pluralis. j. eo. lib. & per gl. in Auth. de trien. & semis. in §. & quod in gl. plurimorum. & per Bar. in l. si gemina. ff. arb. fur. cæsa. & si l. post tres. ff. si quis cau. Tertiò no. ibi, tacito de pdicto defectu. q sufficit in secunda dispensatione addita primæ, vt fiat mentio de defectu, licet non fiat mentio de prima dispensatione, secundum Domi. dicentem post Lap. q licet impetrans faciat mentionem de defectu in secunda dispensatione, tamen non valebit si is cum quo est dispensatum promoueatur ad beneficiũ, ad qd pmoueri nõ posset, nec per ius cõe, nec per statutum, maximè iuratũ: nisi de tali statuto fiat mentio in promotione & in dispensatione, & promouens sit talis q statuta tollere possit, vt no. s. c. proxi.
3 † Quartò no. ibi, simul. q habilitatus [a] vt possit recipere aliqua, quæ sunt iuri ɔtraria, nõ intelligit habilitatus vt possit ea simul retinere, nisi in ɔcessione de hoc fiat specialis mentio. facit quod no. in c. ordinarij. §. fi. j. de offi. ordi. Quintò. no. ibi, per subreptionem, q secunda dispensatio dicitur subreptitia si adijciatur primę dispensationi, aliter mẽtione non facta de eius defectu. facit q no. Io. An. in addi. Spe. in rub. de cle. non resi. taciturnitas ergo alicuius qualitatis, qua expressa Papa verisimiliter non concessisset gratiam, inducit subreptionem in dispensatione Papæ, vt est tex. hic. facit quod no. in c. dudum. el 2. s. de electio. in glo. 2. & sic est tex. hic quòd subreptio in dispensationibus reddit eas nullas ipso iure. facit quod no. in c. quod dilectio. s. de consang. & affini. & vide per glos. in c. ad audientiam. el 2. s. de rescrip. & j. in glo. fin. In glo. 2. in fi. sed in contrarium facit clemen. fi. de offi. ordi. Ideo dicit Domi. q glo. hic procedit quando secunda dispensatio fuit impetrata a Papa, secus si ab episcopo, vt in d. cle. fi. vel dic, q d. cle. fi. loquitur de iure cõmuni, hic verò quãdo ex iure spãli, & sic quando ex dispẽsatione fit collatio beneficij.
4 † Sed quæritur primò, an episcopus possit dispẽsare cum illegitimo super pluralitate beneficiorũ simpliciũ? glo. hic sentit q nõ. pro quo etiam tex. s. c. proxi. in princ. & in fi. qui loquitur in singulari. vnde in materia phibitiua singularis locutio non extendit ad pluralitatẽ, vt in c. is cui. j. m. j. de præbẽ. & in c. gaudemus. s. de diuor. de quo hic per Domini. Et quid sit de plurali locutione an extẽdatur ad singularitatẽ? vide per Io. An. in c. cum in illis. §. fi. j. de præben. Scdò quæritur per hanc formam dispensationis, de qua hic in tex. poterit obtinere canonicatum in ecclesia cathedrali, vel metropolitana. vr q sic, p no. s. c. pxi. Et quia hic subdit in dispensatione q possit beneficiũ obtinere et si curã &c. Si igit põt habere curatũ in quo requirit maior idoneitas, fortius simplicẽ canonicatũ cuiuscũq; ecclæ, vbi talis idoneitas nõ sic requirit, vt in c. ex eo quod. s. de elec. e. li. & ita vr tenere Spe. in tit. de le. in trac. dispẽsationis. §. postremo. & Ho. in sum. de fi. psby. §. q. possit. ver. quid si cũ tali. & sequit Pet. de Anch. hic. In gl. in ver. oẽs. in fi. aduerte, quia dispensatio procedit sine dubio qñ dr, quò ad oẽs ordines. Quid ergo si indefinitè diceretur, ad ordines, sine nomine vniuersali, oẽs? glo. in c. literas. hic alle. dicit q tutius est, q intelligatur de minorib. tñ. & idem Inno. ibi, & Hosti. in sum. in d. §. qu possit. ver. quid si dispensetur cum aliquo, & seq. & Spec. in tit. 2. §. vlt. in princ. & ita residet hic Pe. de Anc.
5 † In glo. in ver. defectu. ibi, de naturali defectu. aduerte, quia tex. hic locum habet non solum in naturali defectu, sed etiam in accidentali. & si dispensat cum homicida vel als irregulari, vt nõ obstante delicto, vel irregularitate possit promoueri ad sacros & bñficiũ obtinere, si postea impetrat dispensationẽ super pluralitate, non facta mẽtione primæ gratiæ, non valebit impetratio, ex quo secunda dispensatio addit primæ, cũ nõ sit verisimile &c. vt hic in tex. ad hoc qd no. j. de deci. c. 2. & j. de præscri. c. 2. sm Io. An. & quia talis defectus non est in totum sublatus sicut erat in l. q ita. hic all. In ea. glo. ibi, purgatur. s. ab ipso Deo cui nihil latet, sed hic secunda dispensatio latebat Papæ, secundum Io. An. In e. gl. in fi. hic verò non interuenit plena restitutio natalium seu legitimatio, sed quædam dispensatio, quæ est strictè intelligenda, vt s. c. proxi. alias si interuenisset legitimatio, maxime eo casu quo tota cõstitutio canonica faciebat illegitimum, quia tunc cum vitium esset ex toto remotum, valeret secunda dispensatio non facta mentione de prima, vel de defectu, vt videtur hic velle Io. An. adducens no. in d. c. per venerabilem. in glos. 2. & in l. quæris. hic all. Et hæc quando dispẽsatio additur dispensationi: secus si non adderetur dispensationi: vt si cum illegitimo vel homicida sit dispẽsatum, vt non obstante dicto defectu possit beneficium ecclesiasticum consequi, si ipse postea tacito de tali defectu vel dispensatione impetret beneficium. Nam valebit talis impetratio, cùm non sit noua dispensatio addens primæ dispensationi: sed est quædã executio dispensationis iam factæ, sm Io. An. dicentẽ curiã ita tenere. In gl. fi. in ver. sede. in fi. & ita trãseũt hic Doc. & vide q no. s. tit. pxi. c. j. & p Rotã in deci. 261. q inc. ne in religioso. In gl. fi. in fi. vide ibi plenè de hac mã
6 & in c. super literis. e. ti. & hic per Io. An. ɔcludẽtem. † q literæ ad bñficia subreptitię ipso iure nõ valeãt, nec pcessus habitus per easdẽ, vt s. de re iudi. c. cũ olim. secus in lrĩs ad lites, quę valẽt, nisi ope exceptionis elidant, vt hic per eũ ponentẽ rõnẽ diuersitatis inter hęc. cuius dicta sequit hic Domi. & Pe. de Anc. de quo etiam per glo. ordi. in c. ad audientiam, el 2. de rescrip.

ADDITIO.

a Vin. Go. No. q habilitatio a iuramento, per quam quis absoluit cum clausula, præmissis & quibuscunq, alijs in ɔtrium non obstantib. nedum rescripti præsumptionem tollit, sed et transactionẽ iuratam. Tho. Gram. decis. 66. nu. 51.

De bigamis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Papa solus potest declarare dubia in iure.*
2 *Bigamus caret omni priuilegio clericali limita nisi fiat monachus &c.*
3 *Consuetudo non potest dare iurisdictionem in certo casu. vide in quo.*
4 *Episcopus non dispensat cum bigamo etiam in minoribus ordinibus.*
5 *Constitutus in sacris contrahens cum vidua, an perdat priuilegiũ clericale.*
6 *Bigamus non potest esse vicarius episcopi.*

CAP. I.

1 ALtercationis. †No. j. ad solum Papam spectare declarationem dubij iuris. facit c. per venerabilẽ. s. qui fi. sint leg. & in l. oi nouatione. C. de sacrosan. eccl. ponentẽ ad quẽ spectet interpretatio & declaratio statutorũ.
2 † Scdò no. & ita alleg. q bigamus

nõ gaudet in aliquo priuilegio clericali. q tñ limita, nisi fieret monachus, quia tunc gauderet priuilegio c. si quis suadente. 17. q. 4. non vt clericus, sed vt monachus: imò & tunc alijs priuilegijs gaudebit ipse monachus bigamus, cum iste tex. habeat locum tantum in clericis sęcularibus, non in regularibus, sm Io. An. & Domi. adducentem no. in regu. delictum. j. eo. lib. & ibi plenè per Io. An. in mercurja. & in c. recolentes. ž. de statu mona. Non tamen intelligas, q possit promoueri ad ordines sine dispensatione, quia etiam cum intrantibus religionem si sunt bigami verè vel interpretatiuè, solus Papa dispensat quo ad ordines. de quo vide per Rotam in decisi. 445. quæ incipit, Item quoddam. de quo. j. in glo. † Tertiò no. casum in quo consuetudo non potest dare iurisdictionem: licèt aliàs dicatur q consuetudo possit tribuere iurisdictionem, etiam priuatæ personæ in ciuilibus & in criminalibus, vt est tex. singu. in c. cum contingat. ž. de foro competen. Et ratio est hic, quia consuetudo esset irrationabilis, vt sic bigamus, qui nullo gaudet priuilegio, ecclesiastico, gauderet priuilegio fori, secundum Imo. intelligentem ex his non valere consuetudinem subijcientem purum laicum iudici ecclesiastico, per no. in c. quòd clericis. ž. de foro compe. quod dictum non videtur verum, quia sequeretur quòd ecclesia Romana non posset quærere ex consuetudine, vel ex præscriptione iurisdictionem temporalem inter laicos in certo loco, q est falsum, vt in c. ad audientiam. ž. de præscrip. sm Domi. & vide quod no. in c. clerici. ž. de foro compe. Vltimò no. iudicem ecclesiasticum posse prohibere laicis, vel nudatis priuilegio clericali, vt non portent habitum vel tonsuram clericalem. q facit contra exeuntes de aliquo collegio, vt possint prohiberi, vt non portent arma, vel signa illius vniuersitatis, secundum Domi. & facit quod no. in c. 3. ž. de regu. Quid autem sit tonsura vel corona clericalis, hic per Archidiac. & per glo. ordi. in ver. & tonsuram, in clemen. 2. de vita & honesta. cleri. † In glo. 2. in fi. & voluit hic Ioan. And. episcopum dispensare non posse contra hoc concilium cum bigamis, etiam in minoribus ordinibus. & idem tenuit in c. 2. ž. eo. tit. Papa autem bene posset dispensare etiam in sacris ordinibus, vt per glo. in c. super eo. Quia irregularitas ista procedit de iure positiuo, qđ patet quia verum ordinem recipit, vt no. in c. super eo. & Papa potest circa quæ sunt de iure positiuo, vt in c. proposuit. ž. de concess. pręben. & per Io. An. in c. per venerabilem. ž. qui fi. sint leg. in glo. 2. & ita transit hic Pet. de Ancha. de quo etiam per Archi. in c. lator hic alle. & ibi an si bigamus [a] de facto ordinetur, imprimatur character. de quo etiam per Spe. in tit. 2. §. iusta. ver. defectus. & ver. vt satis. & per Rotã in dicta deci. 445. In gl. 3. ibi, quia duas. & procedit hoc, etiam si secunda non fuit vxor propter impedimentum, quod ꝯhens ignorabat, sm Io. An. licèt Archi. ꝯ, de quo per Io. An. ž. eo. titu. nuper. & per Rotam in d. deci. † In ea. glo. in fi. idem voluit glo. 84. distin. quisquis, & Archid. hic, licèt Ioan. And. referat alios tenere contrarium in c. de bigamis. ž. eo. titu. Sed idem Io. An. in c. a nobis. ž. eo. tit. tenet idem quod gl. hic. Ex quibus infertur q existens in sacris, ꝯhens matrimonium cum vidua vel secunda vxore, licèt dicatur bigamus quò ad inhabilitatem ordinum, non tamen quò ad perdendum priuilegium clericale, ex quo non potest redire ad sęculum, licèt aliud sit in constituto in minoribus, sm Domi. Sed Ioan. And. in c. Ioannes. ž. de cler. coniu. in tertio membro suæ distinctionis, voluit hunc text. habere locum in vere bigamo non in ficto. q est contra princi. huius glo. Ideo dic, q quidam sunt bigami interpretatiuè, qui in veritate nõ sunt, licèt quò ad quid iudicentur bigami, vt quando sacerdos contrahit cum corrupta vel cum secunda vxore: & in istis non habet locum tex. hic. & ita procedat finis huius glo. & quod no. Ioan. And. in d. c. Ioannes. Quidã sunt bigami interpretatiuè simpliciter, vt si laicus contrahit cum corrupta, & de istis loquitur hæc glo. & locum habet iste tex. † In glo. in ver. priuilegio. in princi. no. glo. & de priuile. cleri. vide etiam per Ioan. And. in c. j. ĵ. de cleri. coniu. in fi. & omnibus priuilegijs est spoliatus & exutus ipse bigamus, in tantum quòd bigamus non posset esse vicarius episcopi, vt no. in d. c. Ioannes. & ĵ. titu. proxi.

ADDITIO.

a Nico. Sup. Bigamus. Adde glo. in c. 1. eod. tit. in antiquis. Docto. in c. si quis viduam 50. dist. Car. Alex. in c. fi. 26. dist.

Vinc. God. Bigamus quadruplices contrahit pęnas. Io. Montag. in tract. de bigam. q. 1. nu. 32. quod habetur in 8. parte fol. 68. & ibidem q. 6. sub nu. j. vsque ad 7. eod. fol.

De officio vicarij. Rub.

SVMMARIVM

1 *Sententia excommunicationis lata in aliquem propter propriam culpam, non est ad eius vicarium extendenda.*

Qualiter illud procedat. vide nu. 2.

3 *Excommunicato dño gesta in iudicio per eius vicem gerentem non valent.*

4 *Officialis alium officialem generalem dare nõ potest, qualiter intelligatur.*

5 *Episcopus an possit destituere vicarium, & dare alium vicarium sine consensu capituli.*

6 *Iurisdictio vicarij an sit perpetua vel non.*

7 *Excommunicatus non potest iurisdictionem exercere neque committere.*

CAP. I.

ROmana. † Sentẽtia excõmunicationis lata in aliquem ex propria culpa non est ad eius vicariũ extẽdenda. h. d. No. j. q archiepiscopus habet iurisditionẽ in officialẽ sui suffraganei, de quo in c. Romana. ĵ. de fo. cõpet. & ĵ. in glo. † Scdò no. q excõicatio lata in officialẽ, etiã ꝑprio nomine non expresso, nõ ligat eius vices gerentẽ vel eius successorẽ: qđ ꝓcedit si est lata pp delictũ ꝓpriũ ipsius officialis, & sic pp onus ipsius ꝑsonę, secꝰ si onus erat reale vel inerat officio, vt in c. aduersus. ž. de immu. eccle. & in c. pe. & fi. ž. de sepul. sm Io. An. ex quibus infert Domi. ad limitationẽ c. quoniã abbas. ž. de offi. dele. vt sic dispositio quę emanat sub nomine dignitatis, non trãseat in successorẽ quãdo sit ex causa concernente personam tantũ licèt persona habeat dignitatem. facit gl. pe. in c. fi. ĵ. de testa., & vide quod no. in c. eam te. ž. de rescri. per Inno. † Vlti. no. quod domino excommunicato, gesta in iudicio per gerentem eius vices non valent: qđ intellige quando geruntur respectu iurisdictionis ipsius domini, secus si pretextu iurisdictionis alterius: vt quia recipiat iurisdictionem ab alio superiore vel a canone. 89. dist. quoniam. vel quando ad tempus recipit administrationem, vt est visitator vel coadiutor, vt nota. in c. consulti. ž. de procu. In istis enim casibus excommunicatio superueniens in personã domini non impedit vicem gerentem in iurisdictione: secus si tempore constitutionis ipse cõstituens fuisset excommunicatus, vt in d. c. consulti. & per glo. in c. j. ĵ. de iure pa. & in cle. fi. de procu. vbi glo. sing. dixit per hunc tex. q, sicut iurisdictio vicarij expirat per mortem naturalem episcopi, sic impeditur potestas vicarij per excommunicationem ipsius episcopi, secundum Io. And. de quo etiam per eum in c. pe. ž. eo. & ĵ. in gl. In glo. in ver. rationabili. in fi. posset & alio modo exemplificari, vt hic per Io. An. † In glo. in in ver. ipsius. in prin. intellige nisi vicarius episcopi in totum ad tempus ex iusta causa de cõsensu episcopi committeret vices suas, cum tunc posset. Nec propter hoc illas abdicat a se, vt in c. clericos. hic all. & ita de consuetudinè approbata seruatur, secũdum Io. An. hic, de quo per eum in d. c. clericos. & no. in cle. j. ĵ. eod. titu. & per Lap. in sua all. 5. & plene per Ro. in deci. 378. quæ inci. item fuit dubitatum vtrũ vicarius. vbi videtur velle, q vicarius indistinctè tũc hoc facere possit, quando habuit in mandatis ab episcopo potestatem faciẽdi alium vicarium generalem in temporalibus & spũalibus. facit etiam qđ no. Rota in deci. 368. quæ inci. itẽ si episcopus Et quid sit in aliis inferioribus ab episcopis, & in in alijs iudicibus ordinarijs, an & quando possint vicarios cõstituere? vide per Doc. in l. si longius. ff. de iudi. & in l. obseruare. ff. de offi. proconsu. & per Lap. plene in dicta alleg. 5. † Sed quęrit an eps [a] possit reuocare vicariũ vel aliũ ꝯstituere pro sua volũtate, & sine ꝯsensu capituli. Lap. hic q sic. de quo ꝑ Io. An. in c. tua. c. il. & per Host. in summa huius ti. §. in quib. & ita approbat ꝯsuetudo, quę in talib. seruãda est, vt in c. ea noscit. ž. de his q̃ fi. a pręla. sm Lap. & Domi. Et hoc gñaliter procedit in oĩb. Iõ dicebat Bal. in l. solet. §. sicut. ff. de offi. ꝯsu. per illũ tex. q põt qlibet suũ vicariũ reuocare. facit l. iudiciũ soluit. ff. de iud. Acta tñ & alia gesta ante reuocationẽ per talẽ vicariũ valẽt & tenẽt, sm Inn. in c. intimasti. ž. de app. & tenet Bal. in d. §. sicut. In e. gl. ibi, hic nõ dr. imò tex. ꝓsupponit ꝯtũ, q iste a vicario iurisdõnẽ receperit, vt hic ĩ fi. tex. In e. gl. ibi, si is cui. ad tex. ibi posset rñderi, q ibi res nõ erat ĩtegra. vñ dicit Host. q si iurisdõ an excõicaõnẽ delegãtis erat ꝑpetuata, sicut tũc delegantis nõ impediret ꝑ mortẽ nãlẽ delegãtis, vt in c. gratũ. & c. relatũ. ž. de of. del. ita nec ꝑ mortẽ ciuilẽ. s. ꝑ excõicationẽ: secus si delegãs fuisset excõicatus re integra. & ita sequũt hic Arc. & Io. An. de quo articulo plenius ꝑ Doc. i c. lz. hic all. & hic ꝑ Dom. † In e. gl. in fi. hec tũc distinguit an iurisdõ vicarij sit ꝑpetua vel nõ, & sic an cãę sint cepte vel nõ: q a sp ĩpedĩt ꝑ excõicationẽ dñi sui. & ita sequunt hic Do. & vide ꝑ Bar. & Doc. i l. qđ principi. & i l. si Augustæ. ff. de le. 2. Et no. ex gl. & ex ꝓdictis qđ est ꝯnexitas aliqua in

ADDITIO.

a Vin. G. Adde, eps cogi pt tenere & cõstituere vicariũ. Ruy. consi. 143. nu. 4. li. 4.

in psonis viriũ vna ĩpedita agere pp excõicationẽ, vel alter alius potuit agere. & vide quod no. de procuratore in c.consulu. s. de procu. & per glo. in dicta clem. fi. In glo. in ver. recipiunt, in fi. cũ non possint ipsam exercere vt in dictis iurib. de quo tñ in d. c. licèt. vnde patet ex prædictis, quod excommunicatus non potest esse vicarius episcopi. Secundo non potest esse clericus, coniugatus, ẽt non bigamus, vt per Io. And. in c. Ioannes. s. de cle. coniu. sicut non posset esse delegatus in causa spirituali: & sententia ab eo lata esset ipso iure nulla. arg. c. 1. j. de cle. coniu. secundum Lapum dicentem ita fuisse disputatum Bononiæ. Ex quo infert non valere compromissum factum in clericum coniugatum per conuentum monialium ad postulandum abbatissam. de quo in d. c. 1. & in reg. quod alicui. j. eo. lib. Tertiò non potest esse vicarius epi bigamus, vt est dictum s. tit. proxi. c. 1. in fi. Quartò nõ põt esse laicus, vt no. in d. c. clericos. vide p Io. An. in c. 1. de syndico. & quod no. 16. q. 7. in noua. & 89. distinc. iudicatum.

7 †Quintò dubitatur, an monachus vel canonicus regularis possit esse vicarius epi: de quo per Imo. in c. fi. s. de insti. In gl. fi. in fi. sic ergo regulariter excommunicatus non potest iurisdictionem, quæ penès se mortua est, exercere, vel committere. argu. c. 1. & 2. de ordi. ab epis. Nec posset excommunicare 24. q. 1. audiuimus. nec potest procurator constitui. s. de procur. c. consulti. & c. post cessio. s. de probat. nec iudicare, vt s. de re iudi. ad probandum nec alium legitimum actum exercere, vt s. de cle. eũ inter R. & de æta. & qualit. cum bonæ. & plenius per Inn. & Do ctor. in c. veritatis. s. de dolo & contuma. & ibi. an possit contrahere. & vide in c. 1. s. de rescri. eo. lib. An possit impetrare, & an possit appellare, & reconuenire. vide in c cum inter. s. de exceptio, & not. in c. intelleximus. de iudi.

S V M M A R I V M.

2 *Officialis constitutus ab episcopo generaliter, licèt habeat causarum cognitionem, non tamen potest inquirere, corrigere, deponere, punire defectus subditorum.*

Adde ad idem numero 2.

3 *Sen. ista dictio stat propriè disiunctiuè.*

4 *Causæ meri & misti imperij delegantur de iure canonico.*

5 *Vicarius episcopi, an ex generali commissione possit cognoscere de hominibus, sicut episcopus.*

6 *Officialis episcopi si se intromittat de his quæ ad ipsum non spectant, an episcopus possit ad eorum validitatem rata habere gesta eius.*

7 *Episcopus si in commissione sit usus his verbis, creãdo officialem, committo tibi curam, vel regimen episcopatus, an possit cognoscere de criminibus. Quid si episcopus concessit omnia, quæ ipse faceret potest. nu. 8.*

C A P. II.

1 LIcet. †No. ibi, cognitio. quia supplet. Ioan. An. & decisio. sic ergo per commissionem officij generaliter factam ab episcopo, datur potestas cognoscendi & decidendi causas. † Secũdò no. ibi, 2 potestatem tamen. quod generali commissione officij facta p episcopum suo vicario, datur potestas cognoscendi in ciuilibus, non autem in criminalibus. facit cle. non potest. de procur. Ex quo infertur secundum Domi. quod appellatione causarum non veniant criminales causæ. Nam requiritur speciale mandatũ, vt hic dicitur. Appellatione ergo causarũ generaliter facta non includantur causæ criminales. quod inducit Domini. pro cõmissionibus causarum, quæ quandoque fiunt, licet in contrarium faciat quod habetur in c. docer. j. de immu. ec. vicarius ergo epi ex suæ generali commissione non potest inquirere vel punire crimina, vt hic dr. quod tamen limita, primo, nisi vel inquirere, nõ vt puniat, sed vt remittat ad episcopum talem criminosum, vt s. de offi. arch. ad hęc. & ita procedat opi. Io. Mo. hic: q̃ in hoc approbatur per Rotam in decis. 66. quæ inci. item quod fecuet. Item limita, nisi velit inquirere vt delinquẽtes se corrigant & emendent, quod malè fecerint, vt per Ino. & Ioan. And. in c. ad nostram. el 2. s. de iurein. & in c. constitutus. s. de app. Item limita, nisi velit inquirere in crimine hæresis, vt in ca. præsidentes. 3 & c. vt cõmissi. j. de hæreti. †Tertiò no. de hac dictione, seu, [a] q̃ a propriè stat disiunctiuè, secundum Io. And. quod procedit omni casu quando apponitur in materia pœnali, vel odiosa, vt in ca. fi. 75. dist. & in d. cle. non potest. sed in materia fauorabili sũc stat ampliatiuè. arg. c. cum dilecti. s. de dona. & ita procedat glo. 63. dist. ego Ludouicus. & no. in l. si quis ita. ff. de au. & arg. lega. & per Io. And. in c. ex parte M. s. de restu. spo. Aliquando stat expositiuè, quando ponitur inter diuersa voce: idem tamen importantia de iure vt per gl. in c. bonæ. el 1. s. de post. prælat. in fi. & in cle. 2. in ver. insulam. s. de vi. & hone. cle. & per Io. And. in c. ge-4 nerali. s. de elect. eo. lib. †Vlti. no. quod de iure canonico causæ me-b ri & misti imperij [b] delegant. de quo in c. fi. j. ne cle. vel mona. & in c. quod sedẽ. s. de off. ordi. & per Rotam in deci. 416. quę incip. item fuit dubitatum & in regularibus positum. In glo. 1. ibi, officialis archiepiscopi. no. gl. per quam Io. An. solet ponere exẽplum in cap. causam. de iudi. vbi dr quod similitudo causę reddit iudicem suspectum. In ea. gl. in fi. idem tenet Spec. in tit. de inqui. post princ. & licet epi de consuetudine audiant causas criminales suorum clericorum per se & suos vicarios, vt per Spe. in tit. de accus. circa fi. & per Inn. in c. transmissam. s. de ele. De iure tamen vicarius, etiam ex speciali cõmissione, non posset cognoscere criminaliter de accusatione clerici, & causam diffinire, cum etiam eps confirmatus hoc non possit, sm Hosti. in c. ex frequentibus. hic alleg. & per Archi. gl. dist. peruenit. Quãdo tamen ageret, non de depositione ab ordine, sed a bñficio, tunc vicarius ex speciali commissione cognoscere poterit, vt hic dr. & vide in c. 2. j. de pœnis. In glo. in ver. officialis. in prin. idem Io. And. hic & gl. in l. 2. hic alle. & in cle. 2. de rescrip. & in c. Romana. in prin. j. de appe. & per Arch. & Io. And. in c. ne aliqui. j. de hęre. licet gl. in c. 2. s. ne pręla. vices suas. dixerit contrarium & malè: dixit tamen Io. And. in rub. huius ti. in addi. Spe. quod prædicta procedunt in his quæ transeunt sub generali commissione, sed in his, quæ requirunt spẽlem commissionem, cẽsetur vicarius habere delegatam, quando in istis separatim fieret commissio: sed si simul, tunc censetur in omnibus habere ordinariam. Sed Lap. hic tenet, quod siue simul, siue separatim fiat commissio specialis, vel aliquorum requirentium speciale mãdatum, & addatur clausula generalis, & tunc tota iurisdictio erit ordinaria, cum ille sit ordinarius cui committitur vniuersitas causarum, vt l. eum prætor. ff. de iudi. & in d. c. Romana. in princ. secus si nõ apponatur dicta clausula generalis, quia tunc in expressis requirentibus specialem commissionem erit delegata. & ita transit hic Pe. de Ancha. & Domi. Rota tamen in decis. 371. quæ inci. item si eps, vr̃ velle quod omni casu in requirentibus specialem commissionem vicarius dicatur habere delegatam: & ideo tunc in illis casib. a vicario appellabitur ad epm, vt in c. dilecti. s. de appel. cum non dicatur tunc idem tribunal, vt in c. 2. & ibi per glo. s. de consue. eo. lib. Item sequeretur quod si haberet delegatam, tunc non posset fieri prorogatio quò ad similia vel alia, sm no. in c. P. & G. s. de offi. dele. & tñ secus si haberet ordinariam, vt hic per Domi. de quo ẽt per eum & Pet. 5 de Anch. & in c. hi qui. j. de pben. †In ead. glo. ibi, non in omnibus recurritur ad eos senrit glo. quod vicarius episcopi, ex quo habet iurisdictionem ordinariam, possit ex generali commissione regulariter de omnibus cognoscere de quibus potest episcopus, nisi in casibus expressis in iure, quod tamen limita, nisi in causis criminalibus vel in destitutionibus beneficiorum, vt hic in tex. vel in collationibus beneficiorum, vt j. c. proxi. vel in literis commendatitijs ad ordines in quibus requiritur specialis commissio, vt in glo. Secundò limita, nisi in causa cępta per vicarium, in qua cępisset cognoscere episcopus, quia de illa se non intromittit vicarius cum quo ad illam reuocatus censeatur. facit c. si quem. j. de procu. Tertiò limita secundum Lap. in visitatione quam vicarius facere non potest, sicut facere nõ potest capitulum, vacante sede sm glo. in ver. capituli. in clem. 1. de hæredita. Quartò limita in causa appellationis interpositæ a delegato episcopi, quia ad vicarium tunc appellari non posset, secundum Lap. hic per no. in d. c. 2. Quintò limita in pœnitentiarijs quas non possunt imponere in casibus episcopo reseruatis, vt no. Archi. in c. a. j. de peni. & Host. in sum. eo. ti. §. cui confitendum. ver. quid de officiali. & seq. secundum Lap. Vlti. limita, nisi post eum fuisset alius generalis vicarius deputatus, eùm tunc videatur primus reuocatus: sicut dicitur in procuratore s. de procur. non iniuste. & j. de procur. si quem. ita tenuit Ioan. Calde. in c. clericos. s. eodem & Feder. de Sen. vt refert Lap. hic. & ita residet hic Domi. Secus tamen esset in legato quia per dationem secundi legati non reuocatur potestas alterius, etiam eiusdem generis vel potestatis, vt no. in ca. volentes. s. de offi. lega. & tenet Specu. in titu. 2. §. finitur. ver. in summam. circa fi. & facit quod nota. 27. quęstio. 2. cap. 3. & rationem diuersitatis hic vide per Domini. Quid autem si episcopus fecit vnum vicarium generalem, & alium specialem, an generalis possit se intromittere de illa causa speciali. Lap. hic quòd non per no. in capitu. a. s. de offici. lega. Sed quid si sunt constituti

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Dictione, seu. Adde gl. & Doc. in c. bonæ el 1. de postu. præla. Arch. in c statutum. in §. cum verò. de rescri. li. 6. & Bar. in l. si ita. ff. de au & arg. leg. V. G. Adde Fely. in c. inter ceteras. de rescrip & Soc. in consi. 63. In causa. lib. 1. & consi. 180. considerata. lib. 2.

b Nico. Supe. Imperij. Adde glo. in c. in archiepiscopatu. de rap. glo. in cle. 1. de offi. dele. & ibi Card. in 3. & in 4. opp. Bar. in l. 1. C. qui pro sua iu.

stituti duo vicarij ambo generales, an vnus poterit sine alio procedere. & dic quod non, si sunt constituti simpliciter & non in solidum. arg. c. si duo. j. de procur. Sed si sunt constituti in solidum, tunc si vnus incępit procedere vel excōicare sine alio, & alius procedere non poterit vel absoluere, nisi qui incępit sit impeditus, per no. 7. q. j. non autem. & quod ibi no. & per Ioan. And. in c. prudentiam. s. de offi. deleg. super glo. 2. & facit. j. tit. proxi. 6 cum plures. sm Lap. Domi. & Pet. de Ancha. † In ea. glo. ibi speciali mandato. & aliàs si sine illo se intromitteret in his, tunc non valeret quod fieret, etiam si episcopus postea ratum haberet: intellige in his in quibus consideratur initium, vt in electionibus vel in sententia, vt per Io. An. in reg. ratum. j. eo. lib. Sed in alijs, in quib. non considerat initium, ratihabitio operat, vt valeant, vt ex nunc, vt per Io. An. in reg. non firmatur. j. eo. lib. sm Lap. Domi. & Pet. de Ancha. hic. In ea. glo. in fi. regulariter verò ipse vicarius generalis epi ita potest in pręsentia epi exercere, sicuti eius absentia, nisi in casib. expressis in iure, vt in c. cū nullus. hic alle. & in c. j. j. de offi. ordi. sm Docto. hic. & vide per Bal. in l. humanum. C. de legi. Potest tamen vicarius esse in iudicio & extra, agendo, & defendēdo ac si esset procurator, sm Io. An. & Host. in c. petitio. s. de procu. Et aduerte quia licèt vicarius non possit remouere quem a beneficio suo propter crimē, vt hic, poterit tñ declarare, beneficiatum ius nō habere, & eū a detentatione remouere, sicut est qñ patronus peteret a vicario remoueri institutum sine præsentatione ipsius patroni, per no. per Inno. & Io. An. in c. querelam. s. de elect. & in c. qm frequenter. §. porrò. s. vt li. non contest. quod maximè procedit si eps sit absens. arg. d. c. fi. sm Io. An. hic. quod intelligit Lap. si institutio sit facta per inferiorem prælatum ab epo, sed si per epm, quia tunc non posset vicarius se intromittere, vt 12. di. inferior. & in d. c. dudum. §. nos igitur. de præben. nisi hoc faceret ex speciali commissione, & non sufficeret tunc, si exprimeret aliquid de requirentib. speciale mandatum, secuta clausula gnali arg. c. 2. j. de præben. & in cle. non potest. de procu. & in c. qui ad agendum. j. eo. ti. sm Lap. & Domi. Et an institutus sine pręsentatione patroni sit remouendus. & dic quod sic. quia institutio est nulla, nisi episcopus instituisset ex iure deuoluto, propter neglige̅tiam patroni, vt in c. 3. s. de iure patro. vel nisi fuisset facta institutio ad præsentationē illius, qui diceret se patronum, secundū Io. An. de quo in c. 2. de his quæ fi. a præla. & per Rotam in deci. 307. quæ incipit, item quod permutatio. & vide in c. consuluit. s. de iu. pat. In glo. fi. in fi. intellige sm Pau. si sunt paria vel minora expressis, secus si sunt maiora vel imparia, vt d. clem. non po 7 test. & idem Bal. in l. aliquando. in fi. ff. de offi. procō. † Sed quæritur quid si in commissione eps sit vsus his verbis, committo tibi curam vel regimen epatus, an possit cognoscere de criminibus. videtur quod sic. argu. l. j. §. cum vrbem. ff. de offi. consu. sed Bart. ibi contra, per l. quam Tuberonis. §. alia. ff. de pecu. & a ita sequitur hic Pet. de Anchara. quia tunc indefin ita [a] ęquipollet vniuersali, quando est eadem ratio omnium particularium, aliàs secus, vt per glo. in c. vt circa s. de electio. eod. lib. & sic videtur quod non veniant tunc in ista generali concessione, requirē 8 tia speciale mandatum, vt j. c. proxi. † Vlti. quæritur, si eps concessit vicario, vt possit omnia facere quæ ipse eps posset, excepta beneficiorum collatione, an poterit nunc vicarius oīa, quæ aliàs in generali commissione vicariatus non venirent. & vide b tur quod non, licèt exceptio [b] firmat regulam in casibus non exceptuatis, 37. q. 2. dñs. in tex. & glo. in c. 2. s. de coniu. lepro. nō tamen ampliat, seu extendit ad casus in regula non inclusos, quia exceptio venit ad diminutionem regulæ, ergo non debet operari aug. vt l. legata inutiliter. ff. de lega. j. & de bap. c. maiores. quod tenet Lap. in c. qui ad agendum. j. de procu. & facit quod no. Bar. in l. generali. §. vxori. ff. de vsufru. leg. vbi dicit, quod licèt exceptio firmet regulam in non exceptuatis, non tamen eam dilatat & ampliat, vt facit ea comprehendi quæ de sui natura nō comprehenderent. & ita sequitur hic Domi. & Pet. de Anc. & vide j. c. proxi. pro & contra. facit quod scripsit Spec. in titu. de iurisdi. om. iudi. ver. quid ergo dices. & de sponsa. in j. col. & ar. s. eo. lib. de consti. c. j. & Dyn. in reg. peccatum. j. eo. lib.

ADDITIONES.

a Nic. Su. Indefinita. Adde l. si pluribus ff. de le. j. l. si seruitus. de ser. vrba prędio. glo. in c. quia circa. de priui. Old. consi. 190. inci. in executione.
Vin. God. Indefinita ęquipollet. vniuersali ex interpretatione, vbi est identitas rationis. Ruy. consi. 6. nu. 2. lib. 3. non aūt ęquipollet vniuersali in materia odiosa. Ruy. consi. 98. nu. 4. lib. j. nec in materia probationis. ibi. nu. 5.

b Nic. Su. Exceptio. Adde tex. in c. cum apud. de spon. l. nam quod liquidè. in §. fi. ff. de pe. leg. l. quintum. in §. idem respondit ff. de fun. instru.
Vin. God. Exceptio firmat regulam in contrarium. Ruy. consi. 41. nu. 9. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Donatio non venit in mandato quantumcunq; generali, etiam cum libera.*
2 *Officialis & vicarius episcopi qualiter differant.*
3 *Potestas conferendi beneficia non venit in commissione facta vicario episcopi.*
4 *Archiepiscopus constitutus in remotis, si constituat episcopum generalem vicarium, an possit talis episcopus confirmare electionem suffraganei, & confirmatum consecrare.*
5 *Statutum canonicorum de certo numero canonicorū, an possit vicarius episcopi confirmare & ei autoritatem impartiri.*

CAP. III.

1 CVm in generali. † Nota. j. quod in mandato quātumcūque generali etiam cum libera, non venit potestas donādi. facit l. creditor. §. Lucius. ff. manda. & sic ad donandum requiri speciale mādatū, vt hic & in l. filiusfamilias. & ibi per Bar. ff. de dona. & in l. cōtra iuris. ff. de pac. † Scdō no. esse diffe 2 rentiā inter officialē & vicarium episcopi, cum hic ponant vt diuersa, vt s. de tēp. ord. cum nullus. 2. & 3. rñ. sm Io. An. quod intellige quō ad naturam, non quō ad effectum. facit c. petitio. s. de procu. eo. lib. & per Ioan. And. in addi. Spe. in rubr. huius titu. & vide in cle. 2. de rescrip. & in cle. j. j. de offic. vica. & hic per 3 Domini. † Vlti. no. & ita alle. quod in generali concessione facta vicario episcopi non transit potestas conferendi beneficia, etiam spectantia ad collationem ipsius episcopi, nisi beneficiorum collatio sit specialiter commissa, vt est textus hic qui procedit etiam in vicario constituto a Papa: puta si Papa constituit aliquos Cardinales vicarios in aliqua patria, quia non poterunt conferre beneficia: secus autem si Papa cōstituit eos legatos, vt in c. j. j. de offi. le. ita dicit Bal. in l. aliquando. circa fi. ff. de offi. procon. quando autem vicarius haberet mandatum ad conferendum beneficia, poterit tunc conferre etiam dignitates, secundū Domi. hic in fine, referentem Rotam ita tenere in decisi. 337. quæ incipit, vtrum vicarius. quia isto casu nomen beneficij sumitur largè, cum non sit materia ambitiosa. argu. s. de verbo. signifi. c. tua. iuncto c. dudum. j. de præben. cum ibi no. per Ioan. And. facit quod no. Pau. in clem. j. de conces. præben. tenens quod in procuratore dato ad acceptandum beneficia includatur potestas acceptandi etiam dignitates, secundum Domini. Sed dubitatur an sub mandato facto vicario conferendi beneficia, venit etiam potestas conferendi beneficia extra dięcesim sicut posset episcopus? Domini. hic quod sic, sm not. in c. nouit. s. de offi. leg. & per Inno. in c. quia diuersitatem. s. de cōces. pben. Nā vicarius ordinarius est, vt per glo. s. c. proxi. Et quia conferre est voluntariæ iurisdictionis. ergo extra territorium fieri pōt, vt ff. de offi. procō. l. 2. Non ob. c. 3. j. de præben. Ex quo vicarius hoc potest ex iure speciali, vt hic dicitur. ergo videbatur quod nō posset extra dięcesim, vt ibi dicitur in c. 3. Nam ibi est spāle in beneficijs vacantibus in curia, sm Domi. referentē Rotam ita tenere in deci. 30. quæ inci. nunquid vicarius. Sed certe Bal. in d. l. 2. per illum tex. tenuit cōtrarium: quia licet ordinarius possit iurisdictionē voluntariam exercere extra dięcesim & territoriū, tamen locum tenens & vicarius ordinarij hoc nō pōt. vnde licet vicarius epi haberet speciale mādatum in beneficijs, tñ nō posset illa cōferre extra dięcesim, sm Bal. ibi referentē Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. & fi. catho. tenentem quod commissio facta ab inferiori a principe nūquam pōt exerceri extra territorium cōmittentis. In gl. in ver. nec regulariter. in fi. vide per glos. in ver. liberam. in c. grandi. s. de sup. negli. præla. & per Bar. in l. si filius. hic all. In glos. in ver. non possunt. in prin. no. glo. quod licèt vicarius episcopi non possit conferre beneficia, instituere, & confirmare, vt in c. ex frequentib. hic all. & ita sequunt ibi Doct. quod no. Et an vicarius episcopi possit autoritatē interponere in permutatio 4 nibus beneficiorum? vide no. in c. j. j. de re. permu. † Sed quærit primò, quid si episcopus sic constitutus generalis vicarius archiepiscopi existentis etiam in remotis & habeat plenū mandatum, expressis his quæ habentur s. c. proxi. s. cum potestate instituendi, & destituendi, exercēdi ea quæ sunt autoritatis vel ordinis pontificalis, & quæ constituens facere posset etiam si requirant speciale mandatum, & sint maiora q̄ expressa, dubitatur an possit talis vicarius confirmare electionem suffraganei & confirmatum cōsecrare. Io. An. hic quod sic. sicut posset tunc vicarius epi confirmare abbates & vicarius archiepi suffraganeos. & ita est verisimile qd archieps cōcesserat, quia cōfirmatio nō pōt fieri extra prouinciā, ex quo requirit cāæ cognitio, vt in c. fi. s. de ele. e. li. ergo verisimile est cōmisisse quod foris ipse non poterat, quę ratio cessat in collatione beneficij quę pōt

fieri

fieri extra diœcesim, vt no. in d.c. nouit. secundum Io. An. & ita transit hic Pe. de Ancha. & Domi. no. ex dicto Io. An. q confirmatio electionis fieri non possit per superiorem extra suũ territorium existentem. & ita sequitur Arch. in c. qui in aliquo. 92. dist. per c. quorundam. ꝰ. de elec. In ea. gl. in fi. & vt dicit Archi. in casu isto fallit qđ ibi dicebat Gof. & Vin. in d.c. petitio. volentes, vicarium oĩa posse quæ potest is cuius vices gerit. 94. dist. in. c. j. & in c. si episcopus. in fi. 2. q. 6. fallit tamen in casu istius c. quia beneficia conferre non potest. quod procedit etiam si esset vicarius Papæ, cum in hoc non habeat maiorem potestatem q̃ vicarius epi. ſm Arch. & Io. An. † Secũdò quæritur, an ad validandum statutũ canonicorũ, de certo canonicorũ numero sufficiat autoritas vicarij epi. Fed. de Se. in ɔſi. 257 ɔſuluit per rõnem huius tex. q non: cum ipse non possit legem inducere vel autoritatem interponere in his quę ad suã iurisdõnem nõ pertinent, sicut est collatio prębendarum. & ita ẽt tenet hic Ioan. An. dicens, vicarium epi non posse creare nouum beneficium in ecclesia, ex quo non potest ɔferre, vt hic, nec destituere, vt ꝰ. c. proxi. ſm Io. An. ɔcludentem etiam, q generalis vicarius plebani cõstitutus cum plena potestate spiritualium & tpalium, non possit etiam de consensu epi & maioris partis capituli dictæ plebis, ipso plebano irrequisito. q satis est æquũ, q tale statum ecclesiæ mutare non possit, etiam si sit casus augendi, vt quia facultates excreuerunt. Nam beneficium de nouo creare non põt. ar. tex. hic, ſm Io. An. & ita transeunt hic Doct. & vide etiam per eum in c. 2. ꝰ. de insti. & ibi tenet, q plebanus cum capitulo bene possit augere numerũ, sed reformatio reseruatur epõ. Et ex præcedentibus concludit etiam hic Io. An. q si vicarius tuus in ecclesia soluit cẽsum, me inscio, etiam per 40. annos alteri prælato bona fide recipienti pro sua ecclesia. q mihi & meæ ecclesiæ non præiudicat, nec prælatus ille præscribit, quod procedit in vicario temporali, secus in perpetuo. per no. in cle. j. de offi. vica. ſm Io. An. super quo Domi. hic distinguendo concludit, q si vicarius est temporalis non pręiudicat, si perpetuus, tunc si soluit vtriq; s. mihi & alteri prælato, & idẽ, quia ego continuaui possessionem, ideo ɔtra me non præscribitur. arg. c. cum venissent. ꝰ. de relig. spol. & ꝰ. de præscri. si diligenti. Si verò soluit alteri prælato cui non debebat, & tunc si ex parte illius contra quem soluit interueniunt illa, quæ requiruntur ad hoc vt contra illum præscribatur. de quibus per Inno. de off. ordi. conquerente. & de causa pos. cum ecclesia. & tibi præiudicatur: alias secus, ſm Dom. vnde etiam dicebat hic Pe. de Ancha. q licèt colonus, vel alius nomine meo possidens, alij possessionem verè tradendo, me possit possessione [a] priuare, vt l. 3. §. quod si seruus. ff. de acqui. pos. tñ tradendo fictè, puta soluẽdo pensionem, vel censum, me taliter non priuat, vt l. q̃uis. §. si ɔductor. ff. de acqu. pos. vbi ficta traditio coloni nõ priuat dñm possessione. de quo in l. fi. C. de acqui. poss. licèt vbi de alterius possessione nõ appareret ex ipsa solutione mercedis bene ꝓbaretur possessio, vt in l. qui vniuersas. §. quod per colonum. ff. de acqui. pos. & ibi per Bar. & vide in c. inter dilectos, ad fi. ꝰ. de fi. instru. vbi ex instrumentis locationum non probatur possessio. Ille tñ qui ɔduxit etiam in mille annis non põt referre rõnem dñij locatori, vt l. malè agitur. C. de præscrip. 30. an. & l. si quis conductionis. C. loca. sicut dr̃ in d.c. si diligenti. de vicario qui sibi nullo tpe præscribit. In glo. fi. in fi. vide per Ioã. An. in c. per venerabilem. ꝰ. de censi. super fi. 2. glo. Et no. ex glo. q potestas conferendi beneficia antequam vacent concedi potest non solum dignitati, sed etiam singulari personæ, intellige qñ hoc conceditur suo generali vicario, alias secus esset, vt hic in glo. de quo in c. pen. j. de offi. lega. & j. de præben. statutum. in glo. fi. & per Rotam in deci. 397. quæ incipit, item si episcopus. & ibi plene de materia huius glo. de qua etiam per Imo. & domi. Nico. in c. constitutus. & c. fi. de conces. præben.

ADDITIO.

a Vin. God. No. q colonus ad longum tempus non priuat dominum sua possessione per suam traditionem. Ruy. consi. 39. nu. 4. lib. 4.

De officio delegati. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1. *Legatus de latere an possit dare conseruatorem, cum sit ordinarius.*
2. *Iniuria & violentia quomodo differunt.*
3. *Commissio data ad defendendum alterum, non intelligitur data qua debet fieri ordine iudiciario.*
4. *Conseruatoribus priuilegiorum non potest facile constare de iniuria notoria, sicut conseruatoribus rerum.*
5. *Notorium per quot testes probatur.*
6. *Delegatus quando possit inuocare brachium seculare.*

CAP. I.

1 STatuimus. † No. j. ibi, cõcedimus. quia propter hoc non prohibet quin legatus de latere possit dare ɔseruatores, cum sit ordinarius, vt j. de offi. leg. c. 2. & per se põt a talibus iniurijs defendere: ergo & cõmittere, vt in reg. põt. j. eo. li. ſm Archi. de quo per

2 Io. An. j. eo. c. fi. super ver. dieram. † Secundò no. differentiã inter iniuriã & violentiam, quia iniuria dr̃ q non iure fit, vt Insti. de iniur. in princ. secundum Ioã. An. & sic violentia est iniuria, sed non ecõtra, vt patet in c. contingit. el j. ꝰ. de senten. excom.

3 † Tertiò no. ibi, nec ad illa. q cõmissio facta de defendendo alterum, non intelligitur de defensione quæ fit cum ordine iudiciali. & ratio patet hic. Sed regulariter promissio de defendẽdo intelligitur iudicialiter: imo qui promisisset aliquẽ defendere de iure & de facto, intelligeret iudicialiter & nõ alio modo, vt in l. fi. & ibi per Bal. C. de act. emp. Vlt. no. q conseruatores in notorijs & manifestis iniurijs habent iudicialem indaginẽ, scilicet quæ fiat ad eorum instructionem, secundum Host. & Archidia. q intelligit Io. An. quò ad hoc vt se tantum instruant an iustè possint excommunicare, non vt super eis iudicent, secundum Io. An. hic in fi. Sed Imo. & Domi. hic concludunt, q ex quo possunt cognoscere de manifestis iniurijs, debent seruare ordinem qui requiritur in notorijs. de de quo in c. ad nostram. el 3. ꝰ. de iureiuran. imò si in causa notoria seruaretur ordo iudiciarius partibus non contradicentibus, non vitiabitur processus, vt not. in cle. sæpe. in fi. de verb. sign. & in cle. dispendiosam. de iudi. In glo. 2. ibi, delegatos. no. glo. & idem voluit in c. tibi qui. ꝰ. de rescri. eod. lib. & vide no. ꝰ. in proœ. huius lib. In glo. in ver. debitis titulis. & q iurisdictio conseruatorum sit delegata, quia expirat morte concedentis quò ad non cœpta, vt in c. fi. §. officium. j. eodẽ. quod non esset si esset ordinaria, vt j. de offi. leg. c. 2. secundum Ioan. An. In ea. glo. ibi, orphanos. idem in alijs miserabilibus [a] personis, de quibus per Inn. in c. significatoribus. ꝰ. de offi. dele. In ea. glo. ibi, administratores. vide per Inn. & Io. An. in c. in singulis. §. fi. ꝰ. de statu mona. & in c. querelam. ꝰ. de simo. licèt. tales non sint propriè conseruatores, de quibus loquitur iste tex. cùm isti non cognoscant de his quæ requirunt iudicialem indaginem: & illi cognoscãt,

4 ſm Dom. † In e. gl. ibi, priuilegia. vnde dicit hic Host. & Io. An. q licèt ɔseruatorib. rerum facilè constare possit de iniuria notoria, non sic in conseruatoribus priuilegiorum, quia priuilegiati, & maximè questores, frequenter delinquunt, & priuilegijs abutuntur, vt in c. cum ex eo. in prin. ꝰ. de pœn. ideo si conseruator priuilegiorum citat aliquem tanquam turbatorem priuilegij, sufficit ipsi citato mittere nuncium cum sua litera continẽte veram excusationem, & debet de præsentatione literæ fieri instrumentum, & in tali dubio non potest se intromittere conseruator, & excõicatio lata non valeret, vt hic per Io. An. In ea. glo. ibi, intelligo. vide per Doct. in c. vestra. ꝰ. de coha. cle. & in c. euidentia. ꝰ. de accu. In ea. gl. ibi, quid si negent. si autem confitetur delictum, sed negat esse notorium, poterit tunc conseruator procedere absq; alia informatione notorij, cùm talis cõfessio facit notoriũ, ſm Inno. & Io. An. facit c. fi. ꝰ. de coha. cler. secundũ Lap. Sed si citatus diceret, nõ potestis procedere quia delictum non est notoriũ, & iurisdictio vestra nõ est nisi super notorio, tunc procedat gl. hic, quia cõseruator procedet inquirendo an crimen sit notorium vel nõ, vt sic cognoscat an sua sit iurisdictio, ſm gl. hic. ex qua no. q qñ iudex nõ põt ꝓcedere nisi super notorio vel incerto casu qualificato, tunc si negetur factum esse notorium vel illũ casum, poterit iudex ꝓbationes recipere sup hoc, & pronunciare an sua sit iurisdictio. qđ intelligit Imo. quando esset dubium facti: secus si dubium iuris cũ super hoc non sit data potestas. & ita procedat glo. in c. accusatus. §. sanè. j. de hęre. vel procedat dicta gl. quãdo vellet se informare vt iudex cognoscẽdo & ꝓnũciãdo, cùm tũc nõ possit ex quo nõ hẽt iurisdõnẽ sup nõ manifesto. secus si velit se informare

ADDITIO.

a Nic. Sup. Miserabilibus. Adde quæ dicantur personæ miserabiles. vide Doct. in c. j. de post. prælat. Doct. in c. super quibusdam. de ver. sig. Bar. in l. cũ alia. ff. de le. Vinc. God. Adde, q miserabiles personæ dicuntur pupilli, viduæ, mulieres virum non hñtes, & infirmi. l. j. & ibi Bar. C. qñ Impe. inter pup. & vid. quod intelligi debet qñ sunt pauperes. Alexan. consi. 2. 1. solo processu nu. 14. lib. j.

formare, non vt iudex, sed an casus sit talis qui includatur sub sua iurisditione, & tunc poterit, secundum gl. hic. facit quod no. in c. cum contingat. & c. edoceri. extra de rescri. melius videtur quod vt iudex possit se informare & probationes recipere, vt in c. præterea. extra eo. Nec ob. glo. in d. §. sanè. quia vt paret ex ea iuncto tex. loquitur in tali dubio, quod ex processu fieri non poterat manifestum. Et de materia horum conseruatorum, vide hic plene per Ioan. And. ponentem, an tales conseruatores habeant primò inquirere de fama, & recipere testes iuratos, & an possint ipsos compellere ad iuramentum: & qualiter testes debeant deponere vt concludant notorium, de quo etiam hic per Inno & per Ioan. And. in addi. Spe. in 5 titu. de notorio. in glo. mag. & per Docto. in d. c. vestra. † Et per a quot testes [a] probetur notorium, hic per Ioan. An. & no. 2. q. j. quando autem. & extra de accu. inquisitionis. in fi. & per Rotam in deci. 327. quæ incipit, item si contra petentem. de quibus omnibus hic per Domini. In ea. glo. ibi, suo iure fecisse. concludo secundum Innoc. & Io. And. quod si confitens dicat suo iure fecisse, & non alle. probabilem rationem, vt si confitetur prædam vel insultum publicè factum, & dicat solum se fecisse iustè, tunc poterit puniri vt notorium, vt etiam sentit glo. hic, ex quo enim quod fecit, erat omni iure reprobatum, non potest dicere se iustè fecisse, vt 3. q. j. §. j. & in c. j. extra de præsum. sed si alle. probabilem causam, vt puta de mandato iudicis vel ad sui defensionem, & tunc poterunt super hoc recipi probationes, & si non probat, poterit excommunicari, & intra annum poterit conseruator absoluere, secundum Innoc. in c. quætenus. extra de offi. deleg. de quo hic per Ioan. An. & Domi. In ea. glo. ibi, recusatio vel appellatio. idem sequitur Host. Inno. & Archid. si tamen ex vi literarum conseruator posset cognoscere etiam de alijs quam de notorijs, posset tunc recusari, cum cesset ratio huius gl. secundum Io. An. & tenementi ex hac glo. quod in notorijs non admittitur recusatio vel appellatio. quod limita, nisi pœna esset arbitraria, quo casu bene admitteretur appellatio, vt per glo. sing. in c. super his. extra de accu. Item admitteretur tunc recusatio ex quo arbitrando posset modum excedere. & ita tenuit glo. & Archi. 3. q. 5. quia suspecti. & Domi. hic de quo per Doc. in c. cum sit Ro 6 mana. extra de appella. † In ea. glo. in fi. vide plene per Ioan. An. & alios Doct. in c. significasti. extra eo. tit. & ibi, quando sit quod delega b tus [b] possit inuocare brachium seculare. & per Archid. in c. vt officium. infra de hæreti. In glo. pen. ibi punire. scilicet excommunicando. patet per iura in glo. alle. & ita videtur hic velle Host. dicens quod conseruator in violentia vel iniuria committenda potest contra paratos ad delictum ferre generalem sententiam excommunicationis si aliquid attentent, & in tali excommunicatione non requiritur admonitio, quia ex mora, seu dilatione subesset periculum, secundum Host. dicentem tamen quod hodie talis generalis excommunicatio ferri non debet, vt in c. Romana. §. caueant. infra de sent. excom. In facto tamen notorio etiam absentes possunt excommunicari, vt in d. c. cum sit. secundum Io. An. ex quib. omnib. nota duas limitationes ad c. sacro. extra de sen. excom. Primò quod in præsentem potest ferri excommunicatio sine admonitione, subsistente rationabili causa, puta quia periculum est in mora, vel aliter facit quod alias dixit Inno. in c. significauit. extra de censib. Secundò quod in facto notorio potest ferri excommunicatio etiam in absentem absque admonitione: intellige de trina, quia vna est necessaria, vt no. in d. c. cum sit. & in c. dilecto. infra de sen. excom. de quo etiam no. in d. §. caueant. licèt Lap. hic dicat, quod licèt hodie non feratur generalis sententia excommunicationis, tamen illud est verum nisi subsit rationabilis causa & generali monitione præmissa & dicitur causa rationabilis multitudo delinquentium, vt no. in d. c. sacro. & in d. §. caueant. 7 & per Lap. plene in sua alle. 73. † In ea. glo. ibi, satisfaciant. in fi. facit d. c. in singulis. in fi. & procedit siue hæc potestas sit data conseruatoribus ex forma rescripti, siue in conseruatorib. simpliciter datis ad defendendum, quia licèt cogere ad defendendum non sit propriè defendere, quod defendere respicit propriè iniuriam inferendam non illatam, tamen quia verba debent cum effectu intelligi, vt in c. relatum. extra de cle. non resi. interpretantur quod habeant hanc potestatem, ne alias eorum officium esset inane, secundum Host. & facit extra is ita. eum c. seq. 23. q. 4. secundum Archid. In glo. fi. in princi. Ideo autem de istis se intromittere non possunt, quia sunt meri executores, vt no. Gof. in sum. huius ti. in fi. in ver. item quid. Nec sunt iudices generales illorum impetrantium, quia hoc esset contra c. ad hæc. extra de rescrip. secundum Io. An. inferentem ex his quod non impediuntur literæ in forma communi concessæ, per literas conseruatorias præcedentes vel sequentes. facit quod no. in c. dispendia. in ver. literas. extra de rescr. e. lib. Et hoc siue literæ conseruatoriæ non sint priuilegiatæ, puta si deberet procedi secundum formam huius c. siue essent priuilegiatæ, quia omni casu sunt inspiciendæ, an tollant priuilegium vel non, ar. c. porrò. extra de priui. secundum Dom. & vide gl. j. c. proximo in ver. iudicib. In e. gl. in fi. intellige, nisi per ipsos conseruatores esset pronunciatum iniuriam esse manifestam, & a sententia non esset appellatum, quia tunc valeret processus, secundum Host. & Io. An. & facit quod no. Inn. in c. j. infra de ap. & vide quod no. in c. 2. extra de dila. & vide plenius in c. fi. infra eo. tit.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quot testes. Adde gl. in c. Deus. oipotens. 2. q. j. gl. j. l. 2. C. de bo. pos. Car. Zaba. in c. vestra. in 23. q. de coh. cle. & muli. & ibi Anto. de But. in repe. Vin God. Notorium inducitur ex confessione in iudicio facta Tho. Gram. decis. 31. nu. 8. & deci. 65. nu. 55. & notoria multa finguntur, quæ tamen notoria non sunt. nobilis cautela vt iudex pronunciet factum, de quo agitur esse notorium. Idem deci. 65. nu. 12. & vide in deci. 32. nu. 44. & 45.

b Nic. Su. Delegatus. Adde Spe. tit. de leg. in §. sequitur ver. sed nunquid secularem. Ant. de But. in c. quoniam in plerisque de offi. ordi.

SVMMARIVM.

1 *Episcopalis dignitas comprahenditur appellatione dignitatis.*
2 *Episcopatus an sit ordo.*
3 *Suspensus ab officio an dicatur suspensus a beneficio.*
4 *Episcopalis ordinis quæ esse dicantur.*

CAP. II.

1 a QVia. † No. j. quod episcopalis [a] dignitas comprahenditur appellatione dignitatis, vel pontificalis dignitatis, de qua in c. 2. infra de præben. & vide in auth. 2 b sed dignitas. C. de epi. & cle. † Secundò no. ar. quod episcopatus [b] non sit ordo, quia quod exercet episcopus ratione episcopalis dignitatis dicitur sibi competere ex officio, & non ex ordine. de quo tamen per glo. in proœ. huius lib. Et habet locum iste tex. etiam in electis & confirmatis, licet non consecratis, cum hic concedatur priuilegium, non ratione ordinis, sed ratione dignitatis episcopalis: facit quod no. j. de offi. ord. c. j. in fi. secundum Io. An. Tertiò no. quod licet in iudicijs quo ad iustitiam seruandam non debeat esse acceptio personarum, vt in c. nouit. extra de iudi. nec per nobilitatem vel altitudinem graduum debeat vindicta dimitti, vt in c. ea quæ. de sta. mo. tamen in pœnis imponendis mitius agitur cum existentib. in dignitate quam cum alijs. de quo per glo. in c. cum quidam. extra de iureiu. & 40. di. homo Christianus. & vide in l. in seruorum. ff. de pœ. & quod no. in c. fi. extra de transact. quando tamen pœna esset taxata per statutum, tunc non haberetur differentia personarum, vt dixit Bal. in l. nemo. C. de sum. tri. licet alias statuta debeant interpretari secundum ius commune, vt in c. cum dilectus. extra de consue. Quartò no. quod licet dicatur, quod debeat semper imponi pœna quæ magis timetur, vt in c. fin. extra in fi. extra vt li. non conte. tamen debet inchoari a minori pœna & secundum quod crescit contumacia crescere debet pœna, vt 3 hic, & in c. cum non ab homine. extra de iud. † Vlti. not. quod maior dicitur esse pœna suspensio ab officio, quàm interdicere sacerdotale c ministerium. Et an suspensus [c] ab officio intelligatur a beneficio vel econtra per glo. in c. latores. extra de cle. exco. mi. & cle. cupientes. in ver. suspensi. de pœ. Et vide quod no. 24. q. j. audiuimus. & ibi per Arch. quod suspensus ab officio intelligatur suspensus a iurisditione ordinaria, non a delegata. de quo etiam no. in d. c. cum dilectus. & per Inn. in c. cum bonæ. extra de æta. & quali. & vide quod not. in c. fi. extra de cle. excom. & in d. c. cum dilectus. In glo. in ver. sacerdotale in prin. & sic suspensus a ministerio sacerdotali, erit etiam suspensus 4 a pontificali, ex quo ad omnia competentia ratione ordinis. † Et quæ sint ordinis episcopalis, & quæ episcopalis dignitatis, vide per Io. An. in c. accedentibus. extra de exce. præla. Non tamen iste sic suspensus a pontificali si celebrat, fieret irregularis, vt tenet Spe. in tit. de leg. §. iusta. ver. si quis episcopus. secundum Io. An. de quo per eum in c. j. infra de sent. excô. In e. gl. in fi. vide no. in d. c. cum quidam. Et an tales delegati vel conseruatores possint ponere interdictum in terris istorum, vide quod nota. in c. sanè. el a. extra eo. & in c. si sententia. §. cæterum. infra de sen. excom. In glo. fi. in fi. hanc glo. sequitur hic Domin. quia licèt quando datur ordo ab homine processus non valeat non seruata forma, vt in c. cum dilecta. extra de rescrip. secus tamen est in ordine dato a iure, vt no. in c. fi. extra de restitutio. spoliato. & vide quod no. in c. illud. extra de cleri. excommu. & per Ioan. And. in d. c. sane. & per Archidia. 11. q. 3. c. j.

ADDITIONES.

a Nic. Su. Episcopalis. Adde tex. in c. Osius. 21. di. si per ordinationem. 63. di. gl. in cle. j. de renun. & ibi Car. in 5. no. Inno. in c. sedes. de rescri.

b Ni. Su. Episcopatus. Adde gl. in c. quia periculosum. de sen. exc. li. 6. gl. in c. de his. de cons. di. j. Abb. in c. si quis pro certo. in j. no. de simo. Doct. in c. cleros. 21. dist.

c Nic. Su. Suspensus. Adde glo. & Doct. in c. tanta. de exces. præla. glo. in c. cum dilectus. de consue. tex. in c. j. de sup. negli. præla. lib. 6.

CAP. III.

SI duo. A delegato procedente cum duobus subdelegatis non in totum debet appellari ad Papam, non ad condelegatos. h. d. No. j. quod vnus ex pluribus delegatis a Papa potest delegare causam sibi commissam in totum, vel in partem alteri etiam non colle-

collegæ. & vide in c. super quæstionum. §. porrò. & §. si verò. ꝰ. eo. In glo. 1. in fine declaratur etiam quod no. Spec. in tit. de appella. §. nunc tractemus, ver. quid si tres. In gl. 2. in fi. facit 2. q. 6. ad Romanam. vbi datur regula ad Papam esse appellandum. Nec ob. d. §. porrò. quia ille casus excipit a dicta regula, sm Ioã. And. dicentem, ꝙ si sunt duo delegati, quorum vnus subdeleget in totum, alter in parte, quò ad primum delegantem appellabitur. & ita tenet Inno. in d. §. si verò. In glo. in ver. duobus. in fi. idem si vni alij non collegæ illi duo subdelegent, sm Io. An. In gl. in ver. cum delegato. ibi, se excusaret. intellige qñ simpliciter se excusaret, secus si ad tempus, quia tunc debet appellari ad primũ delegantem, qui nõ est superior subdelegatorum: nec ẽt ad illos subdelegãtes debet appellari, ne ille tertius priuetur sua iurisdictione quã habet re vel spe, vt hic per Io. And.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua postposita signo vniuersali non æquipollet vniuersali negatiuæ.*
2 *Exceptio recusationis debet probari, & non sufficit eam simpliciter proponere. & nu. 3.*
4 *Collega delegati si se absentat ad partes remotas, satis constat de eius impotentia, ita vt non sit opus alia requisitione.*
5 *Exceptio suspicionis coram quibus proponi debet.*
6 *Appellatio & recusatio an procedant a pari.*

CAP. IIII.

1 SI contra vnum. † No. primò ibi, ambo non possunt, quòd negatiua[a] postposita signo vniuersali nõ æquipollet vniuersali negatiuæ, quia si æquipolleret nõ posset alter tantum procedere, & tamen potest, vt hic in tex. facit c. prudentiã. §. adijcimus. ꝰ. eo. de quo hic ꝑ Io. An. & Domi. † Scd̃o no. ibi, proponatur. ꝙ causa recusationis debet ꝓponi & exprimi corã ipso iudice recusato, & corã eius collegis, vt ĩ. in gl. 1. ver. proponi. eius tamen probatio & diffinitio non debet fieri coram eo, sed corã alio, vt ĩ. in tex. & in c. cum speciali. ꝰ. de ap. & idẽ dr̃ in exceptione excõicationis, si ↄ alterũ ex iudicib. ꝓponat, sm Io. An. de quo ꝑ eũ in c. pia. in ver. iudex. ĩ. de exce. De exceptione ergo declinatoria cõcernente ꝑsonã iudicis: puta infamię, excõicationis, & similis, non cognoscit ipse iudex sm Bar. in l. quidã cõsulebat. ff. de re iudi. cum quo transit hic Pe. de Ancha. licèt Inn. alias voluerit in c. cum. ꝰ. de offi. dele. † Tertiò no. ibi, probari, ꝙ non sufficit simpliciter proponere exceptionem recusationis, seu suspicionis nisi eius veritas probetur. ideo est ꝙ ipse iudex recusatus potest statuere terminum arbitris ad finiendam ipsam causam suspicionis, quo elapso, poterit liberè in causa procedere. de quo in c. legitima. ĩ. de appella. Quartò no. ibi, cum autem &c. ꝙ cã recusationis delegati epi est probãda coram ipso epo. Quid aũt si eps esset tunc absens. Arch. hic idẽ tenet. sed Inn. & Hosti. in d. c. cum spali. volunt, ꝙ tunc recusatio proponat corã delegato & petat ab eo, vt supersedeat donec adeat eps: aliàs posset appellari. & facit ꝙ no. ĩ. e. in c. si delegatus. in glo. quod procedit sm Ioã. And. si eps esset intra dięcesim vel in loco vicino, alr̃ si multum distaret, iniquũ vr̃, ꝙ reus prouocans, recusans officialem epi vel delegatum, necesse habeat tunc adire epm: Et eꝫ absurdum vr̃, ꝙ actor in prosecutione sui iuris tam diu impediatur. ideo dicit Io. And. hoc casu æquum videri, vt de recusatione officialis recurratur ad arbitros, & de recusatione delegati cognoscat ipse officialis epi. facit ꝙ no. ĩ. in gl. & ĩ. eo. c. si is cui. & ibi, quid sit dicendum in appellatione. & cum opi. Io. An. residet hic Pe. de Ancha. & Do. quia tribunal epi & vicarij idem censet, vt in c. 2. ꝰ. de ↄsue. & illud quod fit per vicarium vr̃ factum per epm, sm gl. in c. j. ĩ. de capel. mo. & vicarius epo absente potest illud, ꝙ nõ posset ipso pñte, vt in c. nullus. ꝰ. de temp. ordi. sm Do. & sic ↄcluditur ꝙ epo existente in remotis officialis possit cognoscere de recusatione delegati. & idem in recusatione officialis epi, vt arbitri cognoscant sicut cognoscerẽt de recusatione ipsius episcopi, pro eo, quia in dięcesi nõ est alius iudex qui cognoscat, vt d. c. cũ spali. & facit ꝙ no. in c. pe. ĩ. de offic. lega. Et ex dictis hic per Io. An. ↄcludit hic Lap. ꝙ si eps haberet plures officiales in solidum, & ipse est in remotis, possit vnus officialis cognoscere de recusatione alterius, vt hic per eum. & vide etiam per d. Nico. in c. si quis contra. ꝰ. de fo. cõpet. an à delegato epi recusati vel non possit appellari ad eius vicarium? & cõcludit ꝙ non, si episcopus sit præsens in dięcesi, vel in loco vicino, secus si sit absens, vt patet ex no. hic per Io. An. & ĩ. c. proxi. de quo arti. vide plenè no. in d. c. 2. & per Lap. in c. pe. ꝰ. tit. proxi. in 4. limitatione.
4 † In glo. 3. in princi. concludit hic Io. And. ꝙ satis dicatur de impotentia constare si collega absentat se ad partes valde remotas, nec tunc alia requisitio est necessaria. de quo hic per eũ & in reg. eum qui certus. ĩ. eo. lib. imo concludit Inno. & Host. in c. prudentiã. §. adijcimus. hic alle. ꝙ licèt non ↄstet de impotentia, dũmodo ↄstet de voluntate, ꝙ nolit interesse, satis sufficit ad verificãdam hanc clam, si non pñt &c. & vide no. in c. cũ plures. ĩ. e. & hic per Arc. dicentẽ sufficere vnicã reqsitionẽ factã a ↄdelegato. facit gl. in ver. requisiuerint. & in cle. j. de hęre. & ibi Pau. idẽ tenet per no. per Inno. in c. cũ inter R. ꝰ. de ele. & sequit do. Ant. in c. cũ cãm, & in c. ex lrĩs. ꝰ. e. & ita vr̃ hic sequi Io. An. & Do. licèt Ho. in d. c. cũ cãm. tenuerit requiri trinã admonitionẽ. & vide gl. sin. in cle. j. de imu. ec. & dicta in c. nõ minus. ꝰ. de imu. ec. Si tñ collega reqsitus impedit reqrentẽ ne ꝓcedat, tũc requirẽs poterit eũ excõicare, ex quo hẽt iurisdõnẽ ↄ ipediẽtes, sm Io. An. facit c. j. ꝰ. e. ti. ꝙ intelligo si ↄstet collegã impeditũ ex facto collegę illius. Si tñ nõ appareat de illius impedimẽto, vel de ei' volũtate, & tũc solus collega nõ esset iudex, ꝑ no. in d. c. cũ cãm. & plenius in d. c. prudẽtiã. Quid aũt si collega postea ꝓbaret se nõ potuisse venire, impeditus iusta de cã, cassabit ꝙ est factũ, vide per Do. in c. cũ Bertoldus. ꝰ. de re iudi. In gl. in ver. a sede. in fi. idem si sint plures sine illa clausula, secus si essent plures delegati cum illa cl'a, ab alio inferiore a Papa vel ab ordinario vel a delegato Principis. nã & ordinarius & delegatus Principis apponere possunt hanc clausulã, si ambo vel nõ omnes &c. cum etiam in compromisso apponatur, vt in c. vno delegatorum. ꝰ. eo. titu. sm Archi. & Io. An. vide per Io. An. & Do. in c. fi. ĩ. de arbi. eo. lib. in glo. in ver. liberè. In glo. in ver. legitima, in fi. de quibus etiam per Specu. titu. j. §. superest. & hic per Archi. dicentem iustam esse cãm si iudex procurauit cãm sibi ↄmitti, vel si prius per actorem ↄsultus rñdisset, eum habere ius, per l. præt. tot. ff. de iuris. oium iudi. de quo plenè in d. c. legitima. & per Inno. in c. irrefragabili. ꝰ. de offi. ordi.
5 † In glo. in ver. probari ibi, sine clausula, & idem si cũ illa clausula, ꝙ si nõ oẽs tu cũ altero &c. vel si is ad quem sermo dirigitur, recusetur, vel ↄsimili clausula, vt no. ꝰ. c. in c. corã. sm Arc. & Io. An. Secus si sunt dati cum clausula, ꝙ si ambo non pñt &c. De qua hic in tex. quia tunc nõ sufficeret proponere corã recusando, sed corã omnibus, vt sentit gl. hic & sequit Domi. licet Arc. hic tenuerit opi. Inno. de qua hic in gl. cum eadẽ in omnibus sit ratio. facit qd̃ no. in c. cũ super. ꝰ. eo. In ea. glo. ibi, dic cõtra. idẽ Inn. & Host. & in d. c. cũ super. & idẽ Io. An. hic referẽs ita fuisse dispũtatũ, vt hic per eum, & in d. c. cum super. In glo. mag. ver. sed nunquid pendente, & ibi per Inno. & Hostien. & in d. c. legitima. In ea. glo. in fi. alias si non appellaretur, illa interlocutoria transiret in rem iudicatam, secundum Innoc. & Ioan. An. in d. c. super quęstionum. ad fi. vbi tenent, ꝙ etiã si in totum delegauit, tamen ante quã subdelegatus citet, ꝓponet, & probabit corã delegato. facit ĩ. eo. c. quamuis. sm Ioã. An. de quo per eũ in d. c. cũ speciali & per Spec. in tit. de recusatio. §. si aũt. in fi. & ibi ꝑ Io. An. in addi. dicentẽ hoc procedere qñ pars certificata de ↄmissione vadit añ citationẽ corã subdelegãte & recusat subdelegatum, vel vadit corã subdelegato, & ꝓponit legitimã causam suspicionis. & ita ꝓcedat practica Inno. cum post citationem factam per subdelegatum in totum nõ possit subdelegans cognoscere, vt d. c. quamuis. Sed Pau. hic tenet, ꝙ si delegatus subdelegat etiam non in totũ, nõ poterit de cã recusationis cognoscere, cum nõ reperiatur iure cautũ. Sed hoc non vr̃ verũ, cum delegatus Papæ possit cognoscere de recusatione sui subdelegati, vt est tex. in d. c. super quæstionũ. §. fin. sm Do. hic.
6 † In glo. fi. in prin. no. glo. an appellatio, & recusatio procedãt a pari. In ea. glo. in fi. Pet. de Ancha. assignat hic aliam rationem: quia appellatio respicit iurisdictionẽ quæ dr̃ esse eadẽ in persona episcopi & vicarij, vt in c. 2. hic alleg. sed recusatio ↄcernit ꝑsonã nõ iurisdictionẽ recusati, vt no. ĩ. c. ꝓx. ideo est ꝙ episcopus potest cognoscere de recusatione vicarij vel sui delegati: secus tamen esset si vicarius vel delegatus recusetur ex causa cõcernente ipsum episcopũ, vt quia sit oriũdus de terra aduersarij sicut esset eps, quia tunc corã arbitris talis cã tractabit. sm Old. in suo cõsi. 268. maximè ꝑ no. ĩ. e. tit. c. si a subdelegato, & c. si is cui. ex quo habetur vna limitatio ad text. huius c. in fi. vt sic tunc eadem causa suspicionis repellat episcopũ, quę repellit vicariũ, vel delegatũ ab eo, sm Do. Ex qbus no. ꝙ licèt sit suspectus vicarius epi, vel delegatus ab epo, tamẽ propter hoc non censet̃ suspectus ipse eps. ideo est qd̃ eps cognoscit de suspicione vicarij & delegati ab epo, vt hic in tex. quod

ADDITIO.

a Nic Su. Negatiua postposita signo vniuersali. Adde l. si seruus. in § si pluribꝰ ff. si quis cau. Bar. in l. non omnis. ff. si cer. pet. Bar. in extrauaganti cum sint rebe. Vin God. Negatiua qualiter probetur. Tho. Gram. dec. 36. nu. 4. & modus probandi negatiuam ponitur per eundem, dec. 39. nu. 16. & ibidem, nu. 18.

qđ intellige nisi cā suspicionis concernat pariter epm, & vicarium, vel deleganum, vt s. aliàs secus esset. Simile dicebat Ioan. An. in c. proxi. ꝙ suspicio ꝯcernit dignitatem. & ita censetur suspectus successor in dignitate, sicut prędecessor. Et adde etiam ꝙ licèt foret suspectus principalis, non tamen censetur suspectus vicarius eius, vt est tex. no. & ibi Bald. hoc dicit in l. j. C. si quacunq; præditus potesta. intellige, nisi causa suspicionis concernat pariter vtrumq;, vt s. & ita debet intelligi tex. qui videtur probare, ꝙ si est suspectus episcopus, censeatur etiam suspectus vicarius eius, vt in c. insinuante. s. de offi. delega.

SVMMARIVM.

1. *Delegatus a Papa an & qualiter potest vt suspectus recusari.*
2. *Princeps an possit tollere causam recusationis.*
3. *Pronunciatio fieri debet super recusatione, & talis pronunciatio est interlocutoria.*
4. *Delegatus subdelegans dicitur vti iurisdictione, & quem effectum hoc habet, vide ibi.*
5. *Delegatus recusatus quando debeat supersedere in causa.*
6. *Propositio sola suspicionis sufficit de iure ciuili, sine allegatione certæ causæ. nu. 7.*
8. *Causa suspicionis in qua forma debet proponi.*
9. *Delegatio si fiat alicui sub nomine dignitatis, qui recusatus postea moritur, an successor eius possit cognoscere.*

CAP. V.

1 IVdex. † No. j. ꝙ delegatus, etiam datus a Papa, potest vt suspectus recusari, ꝙ procedit etiam ante præsentationem literarũ factam ipsi delegato. quo casu cā suspicionis deberet nunc probari corā delegante, fm Lap. per no. in c. legitima. j. de app. & ita transit hic Domi. referens Fede. de Sen. idem tenere in ꝯsilijs suis. de quo tu vide plene per eum in suo ꝯsi. 4 Quid autem si sit iudex delegatus cum clausula, ꝙ recusari non possit, an tũc poterit recusari. Specu. in titu. de recusatione. §. j. ver. quid si sit causa, tenuit ꝙ sic, & per talem clausulam remoueatur iniusta recusatio non autem iusta, sicut dr̃ in clausula, appellatione remota, vt no. in c. vt debitus. s. de app. sicut etiam als dr̃ de clausula, oi exceptione remota, vt no. in c. ex parte. el a. s. de offi. delega. Si tñ expresse prohiberetur recusari ꝑ ꝑ certā & noiatam cām, tunc recusari non poterit, vt voluit Specu. in d. ver. quid si sit cā. fm Lap. hic ꝙ intelligit Domi. qñ causa illa esset dubia in iure an esset legitima, quo casu ad Papam spectat hoc declarare. s. qui filij sint leg. per venerabilem. sed si causa esset determinata in iure ꝙ sit legitima, tunc Princeps non posset illam tollere, fm glo. 2. q. 6. si quis in quacunq;. respicit enim defensionem, vt 3. q. 5. quia suspecti. quæ tolli non potest, vt in clemen. pastoralis. s. de re iudi. fm Domi. dicentem prædicta procedere in Principe, cũ per inferiores recusatio nullo modo possit tolli, sicut non posset tolli remedium appellandi, vt no. in c. super quæstionum. s. ea. Tu aduerte, primò, quia videtur ꝙ etiam inferior possit cõmittere & delegare causam recusatione remota, vt videt̃ tex. in l. fi. C. de sententijs & inter. de quo ibi per Doc.

2 † Et aduerte, quia Princeps sine dubio potest tollere exceptionem recusationis, etiā si causa esset determinata in iure. Ideo licèt Papa committat causam ex certa scientia alicui probabiliter suspecto, non videatur ex hoc tollere exceptionem recusationis. & ita procedat glo. singu. in c. ad hæc. s. de rescrip. tamen si apponatur clausula, non obstante exceptione recusationis, tunc ꝑ talem clausulā bene tolleretur potestas recusandi, vt dixit sin. Inn. in c. ex trāsmissa. s. de foro cõpe. & ita etiā voluit glo. in l. apertissimi. C. de iu. de quo etiā per glos. in l. j. in fi. ff. a quib. appellare non licet. & in d. l. fi. Nũquam tñ per clausulā appellatione remota, vr̃ remota exceptio recusationis, vt est tex. in c. postremo. s. de app. & vide in c. super eo. eo. tit. Secũdò no. ex tex. ꝙ per solam propositionem recusationis impeditur exercitium iurisdictionis iudicis, ita ꝙ vlterius non potest, nisi de cõsensu partis recusantis. & sic videtur hic casus, quod acta per iudicem post recusationem non valeant. de quo j. in glos. nõ tamen priuatur ipse iudex fundamentaliter iurisdictione, quia etiam post recusationem & probationem ipsius causæ suspicionis ipse iudex de consensu partis recusantis posset in cā

3 procedere, vel alteri delegare, vt hic dicit̃. † Tertiò no. ꝙ super

a recusatione[a] debet pronunciari, & talis pronunciatio est interlocutoria, fm Archid. de quo s. eo. in c. significantibus. & in c. sua nobis. s. de appel. fm Ioan. And. & Domi. & per talem pronunciationem, iudicem esse suspectum, extinguitur in totum iurisdictio iudicis, quæ etiā de consensu partium prorogari nõ põt, vt hic dr̃. & sic facit ad no. in d. c. significantibus, & ibi per gl. Et hæc procedunt in iudice delegato, qui postq̃ est pronunciatũ super recusatione desinit eius iurisdictio, q̃ ēt de ꝯsensu partiũ exerceri non posset, vt hic in fi. tex. secus in iudice ordinario qui remanet iudex, ēt post pronũciationē factā super suspicione, & posset cām alteri delegare, vt in d. c. cũ ipali. & per gl. in c. si quis ꝯtrā. s. de fo. ꝯpe. & dicet̃ in d. c. si is cui. io fi. j. eo. In gl. in ver. legitime. in fi. dicit hic Arc. & Io. An. ꝙ legitima cā suspicionis est, si ꝑlatus in cā suę ecclię impetrat iudicē suũ cõsanguineũ, vt in c. insinuāte. s. e. ti. Qđ procedat ēt si ꝑlatus ipse litiget per procuratorē, a se tñ, vel a se & caplo ꝯstitutum, licèt in hoc vltimo aliud tenuerit Pau. per no. in c. cũ nũcius. s. de rescrip. & nõ bene, cũ facilior cā repellat iudicē q̃ testē, fm Do. vt no. in d. c. insinuante. Et dicit hic Lap. ꝙ iudex non põt recusari suspectus post ꝯclusum in cā, cum tũc nulla probatio admittatur, vt s. de procu. c. auditis. fm Lap. & facit de causa poss. c. pastoralis. & ita etiam tenuit Ioan. And. & Imo. in c. a. s. de ordi. cog. Quod tamen limita, primò, fm Lap. nisi exceptio recusationis esset notoria, quæ probationem non requirit, cum tunc admittatur. per no. in c. quoniam. s. de fi. presby. & in c. peruenit. & c. proposuit. s. de appel. & facit ꝙ no. per Arch. 3. q. 5. quia suspecti. Scđo limita, fm Imo. hic, nisi exceptio recusationis habuisset ortum post conclusum in causa, quo casu bene posset opponi. argu. s. eo. c. insinuante. quod intelligit Domin. procedere, quando cā esset talis in qua iudex ex suo arbitrio posset moderare sñiam, quia tũc lædere posset: alias post ꝯclusum in cā proponi non possit, ex quo habet pronunciare fm acta & acitata & si grauet nõ deficit remediũ appellandi, fm Domi. Sed imo etiā in arbitrarijs non deficit remediũ appellandi, fm glos. in c. super his. s. de accus. & in l. quid ergo. §. pęna grauior. ff. de infamibus. & ideo videretur indistinctè dicendum, vt si cā suspicionis habeat ortum post conclusum in cā, vt proponi & probari possit, per no. in d. c. insinuante. & ibi per do. Pe. de Perusio, & alios Doct. & per Ioan. An. in regula in generali. j. eo. li. & plenè per Imol. in l. quidā cõsulebat. in 20. colũ. ff. de re iudi. vsque ad quantũ tempus exceptio recusationis proponi

4 possit. † In glo. in ver. proponat, in prin. no. ex. glo. ꝙ delegatus subdelegās dr̃ vti iurisdictione. ꝙ facit, vt si post subdelegationē moriat̃ primus delegans, nõ expiret iurisdictio delegati. de quo j. e. tit. in c. si a subdelegato. In ea. glo. in fi. sentit gl. & tenementi, ꝙ si iudex recusatus procedat post recusationem, non valeat processus. & idem tenuit glos. 2. q. 6. quotiens. & in d. c. quia suspecti. & idem Hosti. in d. c. cum speciali. & in d. c. legitima. & Barto. in l. quia poterat. ff. ad Trebel. per text. in l. j. C. si quacunq; præditus potestate. & Lap. in sua prima alleg. & Pet. de Anchara. per text. huius c. hic. Alij verò fuerunt in 2. opin. vt fuit Innocen. in d. c. cum speciali. dicens, ꝙ non meminit se legisse, ꝙ processus sit nullus, nisi fuerit appellatum, vt in c. super quæstionum, in fi. s. eo. tit. Idem videtur velle glo. in c. recte sanones, & in c. qm̃ contra. s. de proba. & ita videtur sequi ibi Io. de Imo. & do. Anto. & idem do. Flor. in d. c. cum speciali. & An. in d. l. quia poterat. & Bal. in d. l. j. respondens ad illum tex. prout respondet Inno. in d. c. insinuante. & hanc partem sequitur Spe. in tit. de recusatione. §. qualiter. ver. quid si subdelegatus. facit ēt tex. in l. nõ distinguemus. §. cũ quidam. ff. de arb. vbi

5 tũc videtur valere processus licèt obstet exceptio. † Sed potest dici ꝙ ibi loquitur in arbitro, ex cuius sñia non agebatur, sed ex stipulatione pęnę. pro hac etiam parte facit tex. in c. secũdò requiris. in fi. in ver. ꝙ si coram. s. de appel. vbi tunc demum iudex recusatus tenetur supersedere. & nõ procedere in cā principali, quando causa suspicionis est probata, ergo post allegationē suspicionis & ante ꝑbationē supersedere nõ tenet̃. Facit pro hac parte tex. hic, vbi etiā post probatā suspicionē põt iudex cõmittere cām de recusatoris assensu. & sic nõ desinit esse iudex antequā ferat̃ sñia sup recusatione. Ad idē ēt facit, quia licet hic, & in d. c. cũ speciali. det̃ ordo a iure, vt prius ꝑnunciet̃ sup recusatione, quā per iudicē procedatur, tamen nunquam ꝑuersio ordinis vtrius causę ad altā, ꝑut est hic ꝑcessus causæ principalis, & ꝑcessus recusationis, reddit processum ipso iure nullum, sed debet appellari, vt in l. j. C. de appella. Si ergo iudex recusatus peruertit ordinem iuris procedendo in cā prius quàm fuerit expedita causa recusationis, debet tunc appellari, & aliàs non videtur, quòd propter hoc reddatur processus nullus, vt in d. l. j. C. de appella. & no. in c. exhibita. s. de iudi. Tertia fuit opin. Lap. hic vt validitas processus pendeat ex futuro euētu, quia si pronunciabitur iudicem esse suspectũ, processus erit nullus, aliàs secus, sicut dr̃ in simili in attentatis per iudicem

a quo

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde, quòd recusatio post citationem ad audiendam sententiam non admittitur. Ruy. consi. 4. nu. 12 lib. 4.

a quo post appellationẽ ab interlocutoria, vt in c. non solum. ȷ. de appel.

6 † Quarta fuit opinio, vt distinguatur inter ius canonicum & ciuile, vt de iure canonico procedat opi. Innoc. in d. ca. cum speciali. iunctacum opi. Lap. de qua ꝭ. & de iure ciuili ꝓcedat alia opi. & ratio differentiæ est, quia de iure ciuili sufficit sola propositio recusationis sine allegatione certæ causæ, ut d. l. apertissimi. & in l. cum speciali. C. de iudi. Ideo iurisdictio recusata suspenditur, intantũ q si procedat processus est nullus, sed de iure canonico non sufficit sola propositio, sed requirit, q proponatur iusta causa, & in scriptis, & postea probetur, ut in d. c. cum speciali. & per glo. in d. ca. quũ contra. & in d. l. quia poterat. merito anteq̃ probetur, debet processus iudicis recusati pendere ex futuro euentu, vt ꝭ. dixi. Lap. hic, & ita vr̃ tenere Io. de Imo. in d. l. quia poterat. in l. quidam consulebat. ff. de re iudi. Fuit tñ ibi in quinta opi. dicens, q sibi vr̃, q etiam de iure canonico, etiam si sit facta appellatio, non sit nullus processus ex hoc solo q sit appellatũ, quia talis appellatio sit ab interlocutoria, & dicta appellatio non reddit processum nullum ex hoc solo q sit appellatũ, nisi facta inhibitione, vt d. c. non solũ. vel ſm quod habetur in c. interposita. ꝭ. de appel. ergo idem dicendũ sit in recusatione, vt licèt sit appellatum, tñ ex sola appellatione non retractetur processus, nisi ex post facto apparet recusationem fuisse iustam, & sñiam latam pro recusante, ut ꝭ. dixit Lap. quod no.

7 † Et aduerte, quia prima opin. ꝭ. vr̃ de iure verior per iura ibi alleg. Nam ex sola propositione recusationis inficitur iurisdictio iudicis, in tm̃ q alteri cõmittere nõ potest sine consensu partis recusationis: multo ergo minus poterit ipse per se procedere, vt hic dicitur. pro quo etiam facit glo. in d. c. cum speciali. volens q recusatio suspendat iurisdictionẽ iudicis, ut procedere non possit. Ad idem dictum Host. & Io. An. in d. c. legitima, in ver. assignata. dicentis, q appellatio, relatio, & recusatio parificantur quò ad hoc, vt pendentia causę cuiuslibet istorum suspendat iurisdictionẽ: vnde sicut non tenet excõicato post appellationẽ, ita nec post recusationẽ. & pro hac opi. facit optimus tex. in d. c. legitima. in fi. vbi ita demum permittitur a iure ipsi iudici post recusationem procedere in principali causa, qñ esset elapsus terminus datus ad diffiniendum causam suspicionis: si ergo terminus non sit elapsus, vel quia non sit assignatus, vel aliter, vr̃ ibi apertè probari. q iudex recusatus in negotio principali procedere non possit. & hanc partem sequitur hic Dom. Quam tñ limita duobus modis. Primo, nisi iudex recusatus procederet de consensu partis recusantis, vt hic in tex. Et q sufficeret non solum cõsensus expressus, sed & tacitus: puta si pars spontè coram iudice recusato litigauit. quo casu vr̃ renũciare tacitè illi exceptioni recusationis, vt no. in simili in c. ex parte M. ꝭ. de appel. & in c. gratum. ꝭ. de offi. de leg. & ita etiam uoluit D. Nicola. in d. c. cum speciali. nisi fortè litigasset, protestatione præmissa, ſm quod aliàs uoluit Inn. in c. Cumana. ꝭ. de ele. Secundo limita, nisi exceptio recusationis esset notoriè iniusta, quia potest iudex hanc exceptionẽ spernere, & in causa procedere. arg. eius quod dixit Inno. in c. 1. ꝭ. de offi. vica. & ita etiam tenuit Lap. in d. alleg. vbi plenè per eum. de hoc facit quod no. in d. c. proposuit. Sicut ecõtra qñ cã suspicionis esset euidenter iusta in iure & in facto, non esset tũc necesse eligere arbitros. arg. c. accedens. ꝭ. vt li. non contest. & ita sequitur d. Nico. in d. c. cum speciali. in fi. Vltimo adde, quis cognoscat de causa principali, lata sñia super causa recusationis, hic per Archi. referentem Hostien. in d. c. suspicionis. ꝭ. eo. titu. & cõiter tenent Doc. q arbitri nõ possint cognoscere de principali causa, sed per nouum rescriptũ erit iudex impetrãdus in illa causa. & ita sequitur hic Archi. & Do. de quo etiam ꝑ Spe. in titu. de recusatione. §. effectos autem. & in §. fina. circa prin. & no. plene in d. c. suspicionis. & in d. c. secundo requiris. & tñ de in c. ab arbitris. ȷ. eod. In glo. in ver. nequibit, in fi. & tunc nõ poterit delegatus recusari, nec eius commissio impugnari ex causa suspicionis, sed alia de causa posset: puta iurisdictionis, si dicatur q delegans eam non habuerit, ſm Io. An. & ratio huius tex. & glo. est: Nam ideo non potest delegatus, tunc recusari, quia exercitium iurisdictionis trãsit in subdelegatum: secus tñ est in episcopo, vt ꝭ. c. proxi. quia iurisdictio remanet tunc penès demandantem, quam ad libitum reuocare potest, vt ff. de iudi. l. iudicium, ſm Ioan. And. Ex quo tene menti declarationẽ ad d. l. iudicium, ut habeat locum in ordinario delegãte: nõ aũt in delegato in totum subdelegante, ut hic in tex. & intelli

a ge vt dicitur ȷ. in glo. & ȷ. c. proxi. & sic patet, q iudex [a] ordinarius suspectus poterit recusari, licèt causam delegauerit anteq̃ fuerit recusatus, ex quo apud eum remanet iurisdictio, cũ possit eam reuocare qñ vult. quod facit ad no. ꝭ. c. proxi. in fi. Item intellige hunc tex. & glo. habere locum, si subdelegatio fuit acceptata per subdelegatum, quia anteq̃ consentiat, non est iudex, vt 24. q. vltima. c. sæpe. ſm Archi. & Io. An. Ea uero acceptata, tunc si delegans re integra reuocat subdelegationẽ, qđ põt, vt ȷ. c. proxi. poterit ipse delegatus ut suspectus recusari, ſm Archi. & Ioã. And. secus si subdelegatus inceperit uti iurisdictione, ut hic in glo. quia tunc non potest reuocari, & sic nec ipse delegãs uel subdelegatus suspectus recusari. Et licèt recusatio præueniat citationem subdelegati, & dati in totum, tñ probata suspicione nõ annullabitur delegatio, licèt in hoc aliud tenuerit Hostien. in d. c. cum speciali, per no. in d. c. gratum. & facit tex. ȷ. c. proxi. qui tamen loquitur in reuocatione, quæ differt a propositione recusationis, ſm Arch. & Ioan. An. de quo plene

8 per eum in addi. Specu. in titu. de recusatione. §. 2. in fi. † In glo. in uer. aliquid, in fi. s. ex causa suspicionis, quæ hoc modo proponetur, quia notificatur recusatio coram subdelegato, & proponens protestabitur, q ipse est paratus eam coram delegato proponere, & petet sibi ad hoc terminum assignari, qui si denegatur, appellet, si cõcedatur, proponatur recusatio intra terminum coram ipso delegato, ſm Io. An. In glo. in uer. recusatoris, in fi. immo & si esset lata sñia super recusatione a qua esset appellatum, posset tunc de uoluntate recusatoris alteri cõmittere si appellatio sit legitima, aliàs secus, ſm Lap. per no. in cle

9 men. si ante. de dolo & contu. † In glo. fi. in fi. & hic in tex. qui inducitur ad q. si delegetur alicui causa sub nomine dignitatis, qui recusatur, & statim post recusationem moritur, an successor cognoscere possit? & concludit hic Io. An. q non, qñ super exceptione recusationis fuisset pronunciatum, aliàs poterit, cum iurisdictio non sit finita, ut hic dicitur in tex. quod intellige, nisi sit appellatum, quia cum per appellationem talis pronunciatio sit suspensa, pendet hæc ex futuro euentu, an ualeat processus per successorem, ſm Lap. ut ꝭ. dictum fuit. Et intellige prædicta, qñ sit recusatio ratione personæ: aliàs si ratione dignitatis, & tunc secus esset, quia ita esset suspectus successor, sicut prædecessor: puta quia esset suffraganeus uel subditus impetrantis, ut in c. 2. ꝭ. ut li. nõ conte. ſm Io. An. & Doc. sequunt.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Iudex ordinarius suspectus poterit recusari. Adde §. fi. 3. q. 5. & in ca. speciali, de appel. & in l. apertissimi. C. de iudicijs.

V. G. Adde multa tradita per Alb. in consi. 92 in priori articulo, ubi etiam sub nu. 7. notat, quando iudex recusatus non possit appellare.

SVMMARIVM.

1 *Exercitium iurisdictionis transit in delegatum, remanente fonte iurisdictionis in delegante.*

2 *Delegatus Papæ, qui in totum commisit alteri uices suas, potest re integra commissionem suam reuocare expresè & tacitè.*

3 *Delegatio sola non transfert effectualiter iurisdictionem in subdelegatum, nisi fuerit perpetua.*

4 *Iurisdictio ut perpetuetur in delegato, quod opus est ut fiat.*

5 *Iurisdictio subdelegati, an expiret re integra mortuo delegante.*

CAP. VI.

1 QVamuis. † No. primo ad illud quod dixit Ioã. An. ꝭ. ca. proxi. q exercitium iurisdictionis transit in delegatũ, fonte iurisdictionis remanente in delegante. Secundo nota, q delegatus Papæ potest in totum causam alteri subdelegare. non posset tñ dari potestas dandi alium iudicem, & sic nõ posset causa delegari cum potestate subdelegandi alteri, ſm Arch. de quo per

2 glo. in c. is cui. ȷ. eo. † Tertio no. & ita alleg. q delegatus Papæ, qui alteri in totum vices suas commisit, potest re integra commissionem reuocare, non solum expresè, sed & tacitè: puta si ad partis petitionem citet uel alio modo procedat, ſm Arch. et Ioan. An. & facit quod notat Inno. & Hostien. in c. intimasti. ꝭ. de appe. Sed si non in totum commisisset alteri uices suas, tũc & re non integra posset reuocare, ut in l. iudicium soluitur. ff. de iudi. & est dictum ꝭ. c. proxi. Sed an sit necesse, q reuocatio intimetur, & transeat in notitiam iudicis reuocati quo ad hoc vt non ualeat processus postea agitatus per iudicem reuocatũ? Bal. notabiliter in l. mandatum. C. mãdati. in 8. col. tenet quòd sic: quia sicut de intentione Papę concedentis literas est, q auctoritate literarum nihil fiat, nisi ipsis literis præsentatis, ut ꝑ Inno. in c. audita. ꝭ. de restit. spol. ita est cum Papa reuocat literas, quia iudex reuocatus non debet abstinere anteq̃ fiat sibi præsentatio literarum reuocatoriarũ, et ante præsentationẽ teneret processus factus per talem iudicem reuocatum, ut ibi ui

3 de notabiliter per Bal. quod no. † Vltimo no. q per solam subdelegationem non transfertur effectualiter iurisdictio in subdelegatum donec perpetuetur. In glo. in uer. usus, in prin. facit

glo.

glo.in ver.finitur in c.3.j.tit.1.Et Specu.in tit.de compe. iu.adit. §. pen. in fi.& in tit.de rescripti.præsentatione.§. j. circa fi.vbi tenuit,q præsentatio rescripti dicitur esse de processu.& hanc partem tenuit Hostien.in c.licet vndiq;.š.eo. volens per illum tex.q qualicunque iudex sit vsus iurisdictione, ẽt per actũ añ citationẽ,perpetuetur iurisdictio. Et idem etiam tenuit glo.in c.ne aliqui.j.de hæreticis.†Sed Arch.hic ɔ̃,vt requiratur citatio 4 per c.gratum.š.eo.& c.fi.š.de offi.leg.quia citatio est principiũ iudicij,vt š.de proba.qm̃ contra.& Institu.de pęna teme. litig. §.fi.& hanc partem tenet do.Flo.in d.c.licèt.concludit,q licet opi.glo.hic & Hostien.sit ęquior,tñ opi.Archi. est verior de iure,per d.c.gratũ.vt sic requiratur citatio. & ita sequitur hic do. Nico.& Do.hic adducens tex.in c.pastoralis.in fi. š. de rescriptis.vbi per actum præcedentem citationem , vt est præsentatio rescripti,& acceptatio,& declaratio personarum,nñ inducitur vsus iurisdictionis.facit c.is qui.j.de procu.Ex quo infert, q per electionem notarij non dicatur iudex vti iurisdictione, vt d.c.qm̃ contra.facit etiam glo.in c.super qõnum.§.si verò.in glo.mag.š. eo. tenens q dicatur res integra si non est deuentũ ad citationem,& q non impeditur reuocatio expressa , nec ẽt tacita,per mortẽ delegantis,vt tenuit glo. in d.c.licèt. facit c.si a subdelegato. j. eo. vbi vr̃ loqui qñ superuenit mors in primo delegante post subdelegationẽ, & tñ requiritur quod vltra sit processum,& sic non sufficit delegationẽ esse factã . Gl. tñ hic vult ɔ̃riũ, q dicatur iurisdictio perpetuata per quemcũq; actũ, quem facit,vt iudex,etiam ante citationẽ,cũ subdelegando dr̃ vti iurisdictione,vt per gl.š.c.prox. & in c.pastoralis,primo responso.š.eo.& in d.c.si a subdelegato.& facit ẽt tex. hic, & j.e, in c.cum plures.vbi sufficit inchoasse.ad idem j.de preben.c.si cui.vbi sufficit q res non sit integra.& facit ẽt tex.in d. c. licèt. vbi sufficit, q iudex cępent vti iurisdictione ad eam perpetuandam, & tñ per præparamẽta dr̃ quis incipere vti , vt est tex.no. in l.j.§.cępisse.ff.de pollici.& ita sequitur Ioan. An.in d.c.fi.& hic dicens,q cum per citationẽ inducatur litis pendentia,vt in cle.2.vt li. penden. graue vr̃ esse eo lẽ modo requirere citationem ad perpetuandã iurisdictionẽ.Et ita transit hic Pe.de Ancha.& vide per Ioan.An.in addi. Spec. in titu.de recusa. super fi.secundi §.†In glo.fi.in princ. limita hanc glo. q tunc iurisdi- 5 ctio subdelegan expirat,si re integra moriatur subdelegãs , qñ in subdelegatione fuit expressum propriũ nomen ipsius delegati subdeleganris,aliàs secus,per no.in c.qm̃ abbas.š.de offic. deleg.& per Io.An.in c.gratiosæ. š.de rescri.c. lib. & ita sequit̃ hic Lap.& Domi.Et prædicta procedunt, qñ decedit ipse delegatus subdelegans,sed si decedat ipse subdelegatus:& tunc,an subdelegans possit iurisdictionẽ reassumere , dic vt hic in tex. s.an res sit integra vel non,& si res non esset integra,ex quo cã non potest reassumere , an successor ipsius subdelegan possit tunc cognoscere. vide plene per Ioan. Mo. in c. statutum.š.de rescrip.eo.lib.& hic per Ioan. An.& Dom.& per Bar.in l.si seruus cõis.ff.de stip.seruo.Et prædicta qñ ille cui est facta cõmissio decessit : si verò non decessisset, sed translatus fuisset ad maiorem dignitatem:puta est facta commissio Archidiacono qui factus est episcopus,an tũc successor in archidiaconatu cognoscat ? & concludit hic Ioan. And. quod sic, & non ille translatus,etiam si incępisset cognoscere,vt in d.c.quoniam abbas.licèt Ioan.Mon.in d.c.statutum,aliud tenuerit . Sed eius dictum posset procedere quando sub nomine proprio,& non sub nomine dignitatis facta esset commissio, quia tunc ipse sic trãslatus poterit cognoscere,siue per prius cępisset vti,siue non,secũdum Imo.& Domi.de quo no.in cle.a.de rescrip.& in d.c.quoniam abbas.& in dicto c.statutum.& ibi per glo. in ver. canonicis.& per Spe.in titu.j.§.fi.ver.quid si causa.& seq.

S V M M A R I V M.

1 *Abesse dicitur qui mortuus est.*

2 *Committens alicui vices suas quas habet , videtur committere prolationem sententiæ.*

3 *Offi. ialis episcopi si committat alicui,quò ad certam causam , ad quem poterit appellari a sententia talis delegati.*

4 *Clausula,donec duxerit reuocandum, posita in commissione alicuius causa, quid importet.*

5 *Subdelegatio si est facta ad beneplacitum , an mortuo subdelegante expiret subdelegatio.*

6 *Delegatus subdelegando potest sibi executionem sententiæ reseruare , & tunc est ad ipsum appellandum, & non ad delegantem primum.*

7 *Commissio si fiat vsque ad sententiam inclusiuè , an tunc videatur totum commissum.*

8 *Appellari licèt possit ad Papam omisso medio : fallit quando appellatur a subdelegato delegati Papæ dato non in totum , nam debet appellari ad proximum subdelegantem.*

C A P. VII.

1 SIdelegatus. †No.primò hunc tex.ad statuta, vel ad alias dispositiones, in quibus heret mentio de absentia , nam & ille qui mortuus est,dicitur abesse,vt hic.vnde verbum,abesse,verificatur nõ solum in absentia tẽporali , sed ẽt perpetua per mortem naturalẽ. Quid autem sit si per mortẽ ciuilẽ : puta in eo qui est excõicatus, vel suspensus,vel factus furiosus?hic p Archi.& Ioan.An.& per Bar.& Doc.in l.centesimis.in fi.ff.de a ver.obl.& quis dicatur esse absens,[a] vel præsens:hic per Arch. & Io.An.& per Bar.in l.præsens.ff.de procur.& in l.4.§.prætor a ait.ff.de dam.infec.†Secundo no.ibi,sniæ prolatio,q licèt alias dubitetur si cõmittatur alicui audientia , vel cognitio alicuius causæ, an videatur cõmissa diffinitio , vt per glo. in l. qui procuratorem dat.ff.de procu.& per Bar.in l. a Diuo Pio. in prin. 2 ff.de re iudi.& per Inno.in c.de hoc.š.de offi.Arch.†tñ si committit aliquis vices suas, quas habet in causa , sine dubio uidetur tunc committere prolationem sniæ,vt est tex.hic, & idem si simpliciter alicui committeretur causa : puta cõmittimus tibi talem causam cognoscẽdã , vt tunc videatur commissa eius diffinitio per sniam,sm̃ Spe.eo.ti.š.sequitur.ver.quid si.& ver. & no.Tertio no.ibi,res integra , iuncto tex.š. q paria sunt quẽ cępisse vti actu sibi cõmisso,& rem non esse integram.de quo š.c.proxi.& no.in c.vbi periculum.§.si verò.š. de elec.eod.lib. Vltimo no.q delegatus , qui in subdelegando reseruat sibi aliquid de iurisdictione , facit gradum inter se & subdelegatum quo ad appellationẽ , ideo dr̃ hic q a subdelegato delegati Papæ dato non in totum , debet appellari ad ipsum subdelegantem,& non ad primum delegantẽ, ẽt si appelletur post sniam, vt hic est tex.notabilis,& sic est dare casum in quo non potest appellari ad Papã,omisso medio.de quo j. Si tñ delegatus subdelegaret in totum vices suas , non reseruando sibi aliquid de iurisdictione , tunc si appelletur a subdelegato, non ad ipsum subdelegantem,sed ad primum delegantẽ erit appellandũ , vt hic probatur a ɔ̃rio sensu.& facit c.super qõnum.§.porrò.š.eo. 3 tit.†Ex per hunc tex.Rota in deci.350.quæ incipit,Item licèt officialis.determinat q si generalis officialis epĩ cõmittat alteri in totum vices suas quo ad certam causam, q a snia dicti delegati officialis poterit ad ipsum epm̃ appellari . de quo in c. 2.š. de consuetudine.eo.lib.& in c.dilecti.š.de appel.In glo.in ver. abesse.in fi.no.ergo iuncto tex. de forma huius subdelegationis in casu absentiæ . In reditu ergo intelligitur reuocata.& si iterum delegatus abent reassumet subdelegatus iurisdictionẽ in casu huius c.& procedet vigore veteris subdelegationis, & extenditur ad multas vices quibus affuerit delegatus , ut l. Titius.ff.de excusa.tuto.& facit d.c.si quem.j. de procur.& ibi de procuratore dato propter absentiam dñi,qui reuerso dño non procedet in causa.de quo ibi no.& in l.qui mutuam.ff. manda 4 n.†In glo.in ver.committi. in fi.no.ex glo.de hac clausula,do- b nec[b] duxerit reuocandũ.& dicit hic Archid. q si addatur huic clausulę,q non intendit reuocare iurisdictionẽ per processum quem in causa faceret,q tunc procedendo in causa non intelligitur reuocasse , ex quo delegatus & subdelegat[illegible] protestationi cõsenserunt,nec hoc casu videtur a protestatione recessum,& ita sequitur Io.An.et Domi.de quo per Io. An.in regu. in generali.j.eo.lib.et facit quod dixit Inno.in c. Cumana.š.de elec.In glo.in ver.morte. in fi.Archi.hic arguit pro,et ɔ̃.et non decidit et Ioan.An.remittit se ad no.in c. si gratiosè , hic alleg. inducit prædicta ad no.per Cy.in l.fi.§.j.C.com.de leg. et concludit sm̃ Domi.q aliqñ clausula apposita importat expressam reuocationẽ primæ voluntatis:puta donec duxerimus reuocãdum vel aliter ordinandum vel prouidendum,et habet locum tex.hic , vt siue in odiosis siue in fauorabilibus nunq̃ expiret commissio per mortem re non integra . et ita videtur velle Io. An.in d.c.si gratiosè. Sed si apponatur clausula sonans in actũ perseuerantiæ antiquæ voluntatis,vt ad beneplacitum,vel q̃diu volã,et tunc quia uoluntas non dicitur durare post mortẽ, ut d.c.si gratiosè. et l.4.hic alleg. expirat commissio per mortẽ concedentis,et ita sequitur hic Pau.et no. in clemen.j. de sup. negli.præla.Hoc tñ fallit in vltimis uoluntatibus,in quib.moriens non desinit velle , ut l.fideicommissa.§.hoc aũt.et l.uxorem.§.pe.ff.de le.et plenius no.in l.ambiguitatem.C.de usufr. 5 † Et ex prædictis infertur , q si subdelegatio est facta ad beneplacitum

A D D I T I O N E S.

a V.G Absens non requiritur citari,ubi notorium est , nullam defensionem sibi competere. Thom.Gram.decis.65.nu.9.

b V G.Donec.Quando faciat conditionem Ruy.consi.37.nu 1.& consi 42.nu. 4.lib.2.& quando faciat conditionem extensiua consi.194.nu.2.lib.2.

placitum, ꝙ mortuo subdelegante expiret commissio re integra, sed re non integra tenuit Bal. in d. c. si gratiose, ꝙ non expiret, quia licet in odiosis & restringendis beneplacitum expiret per mortem, vt d. c. si gratiose. tñ in fauorabilibus, vt est prędicta cõmissio, vt dicit glo. hic, secus est, quia talis clausula tũc resoluitur in clausulam, donec reuocauero, vt sic conformet se cum iure cõi, & ut aliquid indicat. facit glo. ŝ. proxima, cum iurisdictio iam inchoata non expiret per mortem, sed per reuocationẽ. vt l. iudicium soluitur. ff. de iudi. & ita procedat gl. hic ſm Bal. in c. si gratiose, dicentem, Bar. in d. l. centesimis. in fi. reprehendentẽ hanc glo. eam non intellexisse. & facit quod no. Federi. in suo consi. 251. & Bal. in l. meminisse. ff. de offi. proconsulis. vbi dixit, ꝙ si per principem concedatur iurisdictio ordinaria ad beneplacitum & moriatur, non expirat ante euentũ successoris. Nõ obst. d. l. 4. quia loquitur in ꝯtractibus, hic in rescriptis iustitiæ, in quibus, vt in fauorabilibus, fit benignior interpretatio, ut sic dicer sicut in ultimis uoluntatibus, ut no. Bart. in d. l. centesimis. in fi. & facit l. si ita, in si. ff. de manu. testa. Dubium tamen facit, quia ſm hoc non esset differentia inter clau-
2 sulã, ad beneplacitum, & donec [a] reuocauero, quod esse uideretur cõtra tex. hic. & d. c. si gratiose. sicut ergo in ꝯtractibus, bñplacitum non durat post mortẽ etiam re non integra, vt d. l. 4. ita debet esse in iudicijs, in quibus quasi ꝯtrahitur, ut l. 3. §. idẽ scribit. ff. de pecu. & ita finaliter residet glo. hic, cum vltima opinio glo. sit sequenda, vt l. cum qui. §. Sabinus. ff. ad Trebel. Nec ob. ꝙ iurisdictio iam inchoata non expiret per mortẽ, sed per reuocationẽ, vt d. l. iudicium soluitur. quia illud verũ, qñ a principio sic confertur: secus si ad tps satis potest dici reuocatio, ex quo voluntas non durat post mortem, ut d. l. 4. In glos. fi. ibi. §. porrò. & in Spec. in ti. de appella. §. nunc tractemus. ver. quid si
6 delegatus. & ver. sequẽ. †In ea. glo. in fi. patet ergo, ꝙ delegatus subdelegans potest sibi executionem sñiæ reseruare, & tũc appellãdum est ad ipsum, & non ad primum delegantẽ, et si post sñiam appelletur, vt hic in tex. & ratio est, quia tunc potest exequi, & sicut potest exequi, ita potest retractare sñiam per appellationis remedium, sicut dr̃ in iudice delegato in appellatione ad infirmandam sñiam, qui ipsam confirmare potest, ut in c. oblatæ. in fi. ŝ. de appel. & per Inno. in c. cum contingat. ŝ. de offi. delega. ſm Ioan. An. Sed quæritur, primo, an idem sit in delegato subdelegante cum clausula, donec duxerit reuocandum, licèt talis delegatus non reseruauerit sibi executionẽ: dic ꝙ sic, vt sic ad ipsum subdelegantẽ sit appellãdũ, et post sñiam, vt hic in tex. & ratio est, quia post sñiam põt reuocare executionẽ & exequi: vnde sicut posset exequi, ita & retractare ꝑ appellationis remediũ, ut ŝ. ſm Io. And. ꝙ procedit, nisi post sententiã latam ipse delegatus subdelegans functus esset officio suo, ut quia commisisset executionẽ sñiæ. Nam si a tali executione appelletur, ad primum delegantẽ appellabitur, ut vr̃ uelle Spec. in titu. de appellatio. §. nunc tractemus. ver. quid si lata sñia. ubi dicit, ꝙ si lata sñia per delegatum Papæ, a qua non sit appellatum, ipse delegans subdelegauit alteri executionẽ, & a tali executione appelletur, quia modum excedit, uel quia est suspectus, ad primũ vr̃ appellãdũ, cum subdelegans sit functus officio suo. ŝ. eo. in literis. super quo Lap. hic arguit pro, & contra, & nõ decidit. Do. hic tenet ꝙ tunc appelletur ad primum, qñ simpliciter cõmisit executionẽ: secus si cõmitteret donec duxerit reuocandũ, quia tunc ad subdelegantẽ erit appellãdũ, ut hic in tex. Sed Pe. de Anch. vult hic, ꝙ intra annũ indistinctè ad eum sit appellandũ, non ut de sñia sua cognoscat, sed de viribus exequendis. & uide in c. veniens. ŝ. de testi. & in c. cum super. de re iudi. Aduerte si subdelegatio fit simpliciter, vẽ in totum facta, & nihil sibi reseruatũ, ut in c. uenerabili. in fi. in uer. uices. & in c. super quæstionũ. §. si uerò. in uer. uices suas. ŝ. eod.
7 †Sed dubitatur, quid si cõmittantur alicuius uices usque ad sententiam inclusiuè, an uideatur tũc totum cõmissum, & sic executio: an uerò uideaẽ reseruata executio, licèt aliter non sit expressum? tex. hic uidetur uelle, ꝙ debeat reseruari executio, aliter vr̃ cõmissa. Sed potest dici, ex quo dixit, usque ad diffinitiuã inclusiuè, vr̃ exclusisse executionẽ. arg. c. nonne. de præsump. l. cum prætor. ff. de iudicijs. Et quia subdelegatio est stricti iuris, qñ aliquid est expressum: secus si nihil, quia tunc uideretur facta in totum, ut ŝ. Quid si ab executione appellantis, cuius interest, an ad subdelegantem qui illám executionẽ cõmisit, an uerò ad Papam debeat appellari? & uide notabiliter per Bar. in l. a diuo Pio. §. sñiam. ff. de re iu. Secundo quæritur, quid si subdelegatus cõmisit totum, reseruata litis contestatione, uel testium examinatione, an appellabitur tunc ad subdelegantem? Io. An. hic, ꝙ sic, si ante alios actus reseruatos appelletur: secus si post. tunc enim ad Papam, ex quo, tempore appellationis nihil iurisdictionis habebat ipse subdelegans, nec inconuenit ꝙ in eadem litis instantia qñque appellatur ad subdelegantẽ, & qñque ad primum delegãtem, ut patet ĵ. eo. si is cui. & quod ibi no. in glo. pen. in prin. ſm Ioan. And. Sed Io. de Fantu. & Pe. de Anch. dicunt hoc dictum habere dubitationẽ per tex. hic ibi, quid aliud &c. Et sic sufficit aliq̃d reseruasse. Quare Domi. hic residet cum determinatione Ioan. An. quia tex. hic ponderans reseruationẽ iurisdictionis, procedit quousque durat reseruatio. secus si actus, in quo reseruatur iurisdictio sit finitus, quia tunc expirat reseruatio, & iurisdictio. ar. d. c. in literis. & in c. significantibus. eo. titu. Nec ob. tex. hic in fi. quia debet intelligi qñ fuit facta subdelegatio, donec reuocet, & si dubitabatur, an
8 includeret et executionẽ sñiæ, ut ŝ. est dictum. †Tertio aduerte,
b ꝙ licet regulꝰ ad [b] Papam possit appellari, omisso medio, ut 2. q. 6. ad Romanam. tñ fallit in casu huius tex. scilicet qñ appellatur a subdelegato delegati Papæ dato non in totum, quia debet appellari ad proximum subdelegantem. & dicit Ioan. An. ꝙ hoc casu cancellaria non daret iudices appellãti ad Papam. Quod tñ limita primo, nisi in casibus c. si is cui. & c. si a subdelegato. ĵ. eo. Secũdo limita, nisi sit appellatum ad Papam, & nõ sit opposita exceptio, quia tunc teneret appellatio, omisso medio, & ualeret processus, ſm Arch. per no. per Inno. in c. cũ Bertoldus. ŝ. de re iudi. & per Ioan. An. in uer. ad nos. & istud generaliter procedit in omni appellatione interposita, et ad inferiorem a Papa, omisso medio, ut ualeat processus, nisi sit opposita exceptio, ſm Io. An. hic, uoluit glo. in c. dilecti. ŝ. de appel. licet Inno. & Hostien. in c. referente. ŝ. de præben. aliud velint & nõ bene. de quo tamen uide plene per Rotam in decisio. 387. quæ incipit, Item si tres. Tertio limita, nisi fuisset appellatum ad Papam, & subdelegatus datus non in totum, detulisset, quia tunc licèt deferre non debuerit, ut ĵ. de appel. cum appel. & ex hoc sit puniendus, ut no. in c. 1. ĵ. de appe. tñ ex quo detulit, causa est deuoluta ad ipsum Papam, nec poterit talis subdelegans, et cũ clausula, donec duxerit reuocandum, reuocare delegationẽ, & exequi, quia cõmissione durante poterat subdelegatus idem, quod delegatus, & idem, quod subdelegatus facit, reputatur factum ab ipso delegato. facit ĵ. de præben. dudum, & in reg. qui per alium. ĵ. eo. li. Si ergo subdelegatus, detulit, vr̃ delatum ab ipso delegato, & sic causa erit deuoluta ad Papam, & ita vr̃ hic sequi Lap. & Do. referens Rotã, ita tenere in suis decis. de quo plene uide in deci. 385. quæ incipit, Item si appelletur. & ibi plenè de hoc. & per Doc. in d. c. super quæstionum. §. porrò.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Ad Papam posuit appellari omisso medio. Adde c. dilecti. de app. & ibi Docto. & per Pau. de Cast. in l. addictos. C. de appel.

b V. G. Donec. quando non habeat eum conditionis, sed tempus. Ruy. d. cõs. 42. nume. 6. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus, an possit procedere in causa, non facta sibi præsentatione literarum.*

2 *Locus est præuentioni in pluribus habentibus iurisdictionem insolidum, ita quòd inchoatio facta per vnum in processu, impedit alium ut procedere non possit.*

3 *Delegatus habens condelegatum, licèt non debeat solus procedere, nisi constet de impedimento, si tamen procedit, ualet processus si postea de impedimento constet.*

4 *Perpetuatio iurisdictionis facta per vnum delegatum, an, & quando operetur quo ad alium.*

5 *Liberè, verbum operatur, ꝙ non requiratur consensus alterius.*

6 *Procuratores plures si constituti sunt insolidum, non occupante postea impedito, an alij possint in causa procedere.*

7 *Iurisdictio an perpetuetur per actum, quem iudex datus sub cõditione uel in diem facit ante diem uel conditionem.*

8 *Iurisdictio an perpetuetur per actum de iure inualidum.*

C A P. VIII.

CVm plures. Pluribus delegatis insolidum quilibet cognoscit, et vno inchoãte alij se nõ intromittũt, et ꝑpetuatio unius, quò ad omnes perpetuat. hoc dicit. Et habet tres partes, sicut tria sunt dicta. Secunda ibi, porrò. Tertia ibi, iurisdictione. No. primo, ꝙ delegatio potest fieri alternatiuè, sicut compromissum, ut in l. item si unus. §. idem Papinianus. ff. de
1 arbi. †Secundo no. ibi, quilibet &c. Intellige qui fuerit primo requisitus, facta sibi copia literarum suæ iurisdictionis, ſm Ioã. And. uolentem ꝙ delegatus procedere nõ possit in causa, nec dicatur primo habere iurisdictionem, nisi facta sibi præsentatione literarum, et idem uoluit Inno. in c. audita. ŝ. de resti. spo. dicens,

dicens, q ante præsentationē literarum, iudici non confertur, nec aufertur iurisdictio, & aliàs processus esset nullus, ſm Bal. in l. falsus. C. de furtis. in 6. col. ibi, circa ſin, ver. sed pone &c. de quo et per Hostien in c. eam te. ē. de rescrip. & plene per Rotā in deci. 242. quæ incipit, Item si vnus. vbi alleg. ad hoc tex. in c. super eo. el 2. ē. de appel. Et quid sit in procuratoribus, dicetur in

2 c. is qui. j. de procu. † Tertio no. ibi, nequibunt. q in pluribus habentibus iurisdictionē insolidum, locus est præuentioni, intantū quòd inchoatio processus, facta per vnum in illa causa, impedit alium, vt procedere non possit. quod facit ad no. per Lap. in c. penul. ē. de offi. vica. & si vnus ex duobus vicarijs episcopi incępit cognoscere de causa, alter se intromittere nō possit. Et propter istud verbum, nequibunt vlterius, de quo hic in tex. quod excludit omnem potestatē seu potentiā, vt ē. eod. iudex. & j. de procura. qui generaliter. in fi. tenet hic Archi. q nō tenebit processus aliorū iurisdictione iam inchoata per aliū, nisi in casibus infra exceptis, etiam si primus iudex vellet hoc habere ratum, & etiam si aliter non opponatur exceptio, cum processus aliorum sit ipso iure nullus, per hunc tex. ſm Archi. & Ioan. And. & ita tenet glo. hic in ver. de eodem. in fi. & facit quod no. 9. q. j. c. 1. & per glo. & Inno. in c. prudentiam. ē. eo. titu. & in d. c. pastoralis. in fi. & ita transit hic Dom. & Pe. de Anch. & no. in l. j. ff. de officio consulis. de quo tamen vide plene per Rotam in deci 166. quæ incipit, Item si duo. & procedūt prædicta, ſm Lap. hic etiam si ille vnus iudex, qui incępit cognoscere, associaret sibi postea alium in causa, ut hic in tex. ver. nequibunt vlterius, quia non valet processus, vt ē. facit quod no. in c. cum super. ē. eo. & per Rotam in deci. 110. quę incipit, Item si citatus. vbi tenet, q si vnus ex delegatis cum clausula, de qua hic in tex. citat partem, q compareat coram eo, uel coram alio collega, qui non citauit, q non tenetur comparere, nec valet processus eorum factus cum collega, per hunc tex. quod tene menti: bene tñ valebit ipsa citatio quo ad ipsum iudicem citantē, vt sic præuenisse dicatur, & vt citatus coram eo comparere teneatur, cum in citatione alternatiua sufficit q altera pars sit vera, vt in reg. in alternatiuis. j. eo. lib. & quod no. in c. 2. de testib. cog. ſm Do. Sed limita omnia supradicta procedere primo, nisi in casibus hic in tex. exceptis in quibus iurisdictio inefficax, efficitur efficax apud collegam, sicut in simili no. ē. de appella. cum cessante, ſm Archi. & Io. And. Secundo limita, nisi partes ipsę prorogarent expresse iurisdictionē aliorum suspensam, cū iurisdictio suspensa possit prorogari, nō autem extincta, vt no. per Bart. in l. nec ille. ff. de tuto. & curato. da. Nec ob. litis pendentia coram primis, cum litis pendentia non reddat iudiciū nullum, vt per Inn. in c. cum M. ē. de cōst. & Bar. in l. a. ff. de sep. viol. ſm Pet. de Ancha. Dubium tñ facit tex. hic. ē. in ver. nequibunt, q verbum excludit omnem potestatē, vt ē. per Io. And. & sic prorogatio videtur prohibita. facit l. a. §. & si iudex. ff. de iudi.

3 † Quarto no. ibi, impediri: nam concludit hic Archi. q licèt alius non debeat solus procedere, nisi constet de impedimento alterius, & idem qñ vnus qui non inchoauit vellet procedere, quia non debet, nisi constet de impedimēto alterius qui inchoauit: si tñ processit valebit processus, etiam aliter de impedimento non constito, dummodo ex post facto appareat verè de impedimento. facit 8. dist. veritate. & per Inno. in c. dilectus. in fi. ē. de appel. & ita tenuit Ioan. An. in reg. eum qui certus. j. eo. lib. & ibi vide plene dicta. & ita sequitur hic Pau. & Do. & Bal. in d. l. falsus. & no. de his in c. prudentiam. ē. eo. & per Rotā in d. decisio. 166. licet Pe. de Ancha. hic se non firmet, dicendo, quòd videretur processum non valere, ex quo iudex ignorauit fundamentum exercitij suæ iurisdictionis, & debet cōstare & liquere iudici, vt l. hæc autem. §. a. ff. ex quibus cau. in pos. & in l. multum. & ibi per Bar. ff. de condi. & demon. Sed hoc nō obstat, vt patet in l. a. §. j. ff. de iudi. & per Bald. in d. l. falsus. Quantū tñ ad facultatem procedendi a principio per alterum ex pluribus iudicibus cum illa clausula, de qua hic in teg. potest vnus solus procedere absque alio. & eius requisitione, etiam nullo stante impedimento, ut hic in tex. in verbo liberè. & ibi glos. Sed vbi requiritur impedimentū subsistere, tunc si postea non constaret de impedimento, bene nō valeret processus, nec de impedimento collegę crederetur dicto iudicis procedentis, licèt bene credatur literis vel nuncio ipsius iudicis dicētis se impeditum, ut in d. c. prudentiam. & tenet Rota in deci. 243. quæ incipit, Item retento. crederetur tñ in hoc literis epi uel aliorū plaorum, ſm Arch. & uide per Io. An. & Doc. in d. c. prudentiam. & intellige, ut dr̄ j. in glo. 2. & in c. si contra unum. ē. eo. in uer. non possunt. Dicitur autem constare de impedimēto collegæ primo in casibus positis hic in tex. Et idem si malitiosè, vel negligenter procedat in causa, ſm Arch. & Io. And. dicentes præsumi malitiam qñ non apparet iusta causa, & procedere recusat, ut hic per eos. Et idem si is qui inchoauit, lōgè abest a loco, in quo processus uel executio fieri debet. Istis enim casibus poterit collega solus procedere & expedire. ar. l. si cū dotem. §. si pr̄. ff. solu. ma. ſm Pe. de Anch. hic, & tenet Io. An. in c. si ꝯ unum. ē. e. & ibi vide dicta in glo. 3. & j. in glo. in ver. recusaret.

4 † Vltimo no. & ita alleg. q perpetuatio iurisdictionis [a] facta per vnum, operatur quo ad alium in casibus hic exceptis, aliàs perpetuatio vnius excluderet alios, vt ē. ſm. Io. And. dicentem q inducitur perpetuatio per inhibitionem, vel alium legitimum actum. & idem hic Arch. quod no. ad no. in c. ꝗuis. ē. e. Et conclude q aliqñ cōmittuntur plures causæ separatim vni, & tunc citatio facta specificè in vna causa, non habet perpetuare in alijs causis, & ita procedat glo. in c. licet vndique. ē. eo. qđ procedit, nisi citatio esset facta gñaliter ad rñdendum de iure super his quæ intendit petere ille, qui facit citare. Nam tūc erit inducta perpetuatio in oibus causis, ut in l. fi. C. de annali exce. Aliquando cōmittuntur plures causę contra plures, quæ sunt connexæ, & tunc perpetuatio facta in vna prodest in alia propter connexitatē, & ita procedat tex. in l. fi. C. de duo. reis. vbi citatio facta ꝯ vnum ex correis perpetuat ꝯ alios, & facta per vnum prodest alteri, & hoc ratione connexitatis. Aliqñ cōmittitur vni vniuersitas causarum certi loci, & tunc per citationē factam in vna causa pperuatur iurisdictio in omnibus causis, quæ sub vniuersitate comprehenduntur. ſm D. Ant. & Imo. in d. c. licèt. & tenet Bar. in l. more. ff. de iurisdi. om. iudi. et uide in c. fi. §. officium. j. eo. & quod no. in c. pastoralis. de rescrip. Et ad prædicta uide tex. & glo. in c. ne aliqui. j. de hæret. vbi fauore fidei perpetuatio iurisdictionis extenditur ad causas & negotia, quę tempore cōmissionis orta non erant, quod secus esset in alijs causis. & uide ibi per Domi ponentem quid in conseruatoribus & in priuilegijs. Et quid sit in procuratoribus dicetur in c. is qui. j. de procu. in fi. In glo a. in fi. nota bene hanc glo. & tene menti inquantum gl. hic in fi. dicit q regulariter alternatiuę non sunt ordinis, sed præstationis, de quo vide per Domi. in c. si gratiose. in fi. ē. de rescriptis. eo. lib. In glo. in uer. cōsimili, in fine. idem si dicatur q alter alterum non expectet, uel non

5 requirat, ſm Ioan. An. † In glo. in uer. liberè, in fine. nota gl. de [b] hoc uerbo, liberè. quia importat, ut non requiratur consensus, nec requisitio alterius. Idem uoluit glo. in uerbo liberè. in cle. dudum. de sepul. In glo. in uer. uno, in fi. idem Lap. et Domi. notans ex glo. limitationē ad c. si duo. j. de procu. ut si duo procuratores dati insolidum fuerint simul litem contestati, tunc nō possit unus sine alio procedere. et uide per Spec. in tit. de execu. shiæ. §. sequitur. uer. quid si sunt duo iudices. et quod no. in d. c. cum appellationibus. in glo. dubitauit, in fi. ſm Lap. Et uide hic per Ioan. An quid si delegato qui processit in causa, adiuncti sunt duo, requirentes eum, ut ad certum locum cum eis cōueniat processurus, et ipse resistit uolens procedere in loco in quo inchoauit: et dicit q non, qñ non est clausula, q si nō omnes. Sed si est clausula, et requirunt ut conueniat in certo loco cum eis processurus, et ille ire non uult, tunc alij procedere poterunt, ut in d. c. prudētiam. §. adijcimus secus esset si statuisset locum et terminum partibus, ad quem requirunt illum tertiū; quia tunc non ualet quod agitur, ex quo nō constitit prius, an ille nolit interesse, ut ē c. c. causam matrimonij. et in c. cum cā. in j. glo. et uide ibi per Ioan. An. super uerbo, inconsulto, qñ est discordia loci. Et intellige prædictam qōnem, dūmodo locus non sit extra ciuitatem uel diœce. in qua primus iudex erat deputatus, aliàs esset ꝯ c. statutum. §. in nullo quoque. ē. de rescrip. eo. lib. ſm Domi. † In glo. in uer. recusaret. ibi, procedere. Idem si is qui inchoauit, longe abest a loco in quo processus uel citatio fieri deberet, cum tunc collega possit ea, quę imminent, expedire, ſm Archi. et Ioan. And. et facit glo. penul. in c. pastoralis. ē. eo. titu. et plenè, et notabiliter per Fede. in suo cōsi. 224. et ē. est dictū. Et uide hic per Domi. ad materiam c. statutum. ē. de rescrip. eo. lib. In eadem glo. ibi, subdelegatum dare etc. qa

talis

ADDITIONES.

a V. G. Adde, q iurisdictio concessa cum uerbis taxatiuis, ut puta, ipse dum taxat, uel solus ipse cognoscere possit, intelligitur excludere alios iudices pares illi, cui conceditur iurisdictio, non autem qui est maior & generalis ordinarius. Tho. Gram. consi. 2 fori iud. nu. 8. 9. & 10.

b Nic. Sup. De hoc uerbo liberè Adde c. licet episcopus. de preben. lib. 6. glo. in cle. si. de ęta. & quali. Doc. in §. quia in ecclesiarum. de consti. in c. per uenerabilem, qui fi. sint leg.

V. G. Adde, q liberè dicitur aliquid ad alium pertinere quando actum potest exercere sine consensu uel consilio alterius. Curt. Iuni. consi. 3 nu. 5.

talis subdelegatus præfertur.& intellige ſm Ioã.And.ſi reincipit vti iuriſdictione: ſecus ſi collega, cui competebat iuriſdictio propter impedimentũ inchoantis, præueniret, ſm Io.An. Sed ſi pariter concurrat,& ſubdelegatus,& alter collega,tunc vr̃ præferendus ipſe ſubdelegatus ex prærogatiua ipſius præoccupantis.ar.d.c.ſi duo.ſm Pet.de Anc.hic & per Fede.d. conſi. Sentiens etiam, q collega poſſit reaſſumere executorẽ ſententiæ latæ per alium collegam, & nunc impeditũ cognoſcere.de exceptionib.quæ poſt ſententiam opponuntur,ita tranſit hic Pe.de Ancha.Quid autem ſi collega, qui præuenit excõicauit, deinde ratione impedimenti vel mortis deuoluitur iuriſdictio ad collegam,an poterit abſoluere? Lap.hic q ſic.arg.c. paſtoralis.ſ.de offi.ordi.& regula is qui in ius.j.eo.lib. ſm Pe. de Anc. & Dom.tenentes idem eſſe in ſubdelegato Papæ eo caſu,quo delegatus excõicauit, & poſtea ſubdelegauit ut talis poſſit abſolui a ſubdelegato. & hoc niſi ſubdelegans in ſubdelegatione ꝓhibuiſſet vel abſolutionẽ ſibi reſeruaſſet, quo caſu ab eo eſſet abſoluendus & non a ſubdelegato.Non ſic in caſu præcedenti quando collega procederet. Nam poterit collega talem abſoluere, etiam ſi alius collega qui excõicauit reſeruauit ſibi abſolutionem,vel aliàs inhibuit.& ratio eſt, quia collega procedens habet iuriſdictionem a iure, & par in parem nõ habet imperium,vt ſ.de elec.innotuit. & ita ſequuntur hic Doct.In fi.in prin.vide in d.c.prudentiam . Quid autem ſi delegato qui proceſſit in cauſa delegans adiunxit ſm,qui delegans moritur antequã ſecundus proceſſerit cum primo delegato, an tunc iuriſdictio ſecundi ſit extincta? Ioan. And. videtur hic reſidere q ſic,quia non poteſt dici perpetuata per proceſſum primi, quia tex.hic procedit quando iudices fuerũt a principio omnes in ſolidum dati, & poterant ſimul & diuiſim procedere: meritò perpetuatio vnius prodeſt alijs: ſecus eſt in adiuncto ex poſt, de quo hic per Ioan.And.ponentem etiam de adiuncto dato iudi-
7 ci ordinario,de quo etiam vide hic plene per Domi.†In glo.ſi. in fi.no.ex tota hac glo.tria. Primo q per actum quem facit iudex datus ſub conditione vel in diem,non perpetuatur iuriſdictio ante diem vel conditionem, cum talis actus non valeat.facit quod notat Spec. in tit. de citatione.§.j.ver.ſed pone Papa. ſm Ioan.And.Secundo no.ex glo. q iudex datus ſub conditione,vel in diem,non poteſt vti iuriſdictione ante diem vel conditionem,etiam de conſenſu partiũ,nec poteſt iuriſdictio prorogati ante tempus , ſed vt duret poſt tempus , ſic.vt in c.P.&
8 G.ſ.de offi.delega.†Tertio tene menti ex glo.& ita alleg. quòd
a per actum de iure inualidum [a] non perpetuatur iuriſdictio. & ita tenet Arch.ſ.eo.in c.q̃uis.& Hoſtien.in c.olim.ſ.de excep. datu q ꝯtrium tenuerit in c.licet,hic alleg.Et idem dicitur de citatione, ut debeat eſſe valida & legitima,aliàs nihil operatur, vt in c.bonæ.el a.ſ.de elec.in fi.& per glo.in l.ſi pater.C.ne de ſtatu defun.& in c.penul.ſ.de foro compe.& ibi per Docto.dicentes q non induceret perpetuationem.& idem tenet Arch. 2.q.5.non ita.Non tamen requiritur q citatio ſit peremptoria, ſm Archid.& Io.And.hic de quo plene in d.c.penul.& in c.venerabili.ſ.eod.titu.Et vide alias per glo.in c.ex tenore.ſ.de reſcrip.quando primæ literæ ſunt inualidæ, quia valent ſecundę, licèt non fiat mentio de primis,ex quo ſunt inualidæ, & actus inualidus nihil operatur , vt dicit glo.hic . vide de his per Do. Nico.in c.bonæ.in prin.ſ.de confir.vti. & in c.cum noſtris.de conceſ.præben.& ibi per glo.in ver.non vacare. & vide notabiliter per Do.Nic.in c.oblatę.in 2.colum.in fi.ſ.de appella.Et vide notabiliter per Bal.in l.j.C.ſi contra ius vel vtili. publi.& per glo.in regula,non præſtat,j.eo.lib.

ADDITIO.

a V.G.Nota, q actus inualidus,ſi fuit geminatus, valet , quia præſumitur factus cum maiori deliberatione.Fel.in c.quoniam.de offi.deleg.& in c.ſi quando. de reſcrip.in uer.geminatio.

SVMMARIVM.

1 *Gratia Papæ non expirat per eius mortem,etiam re integra, licèt nõ executioni mandata.*

2 *Acceſſorium recipit perpetuationem a principali.*

3 *Arguendum an ſit a rubricis.*

4 *Executor datus in gratijs dicitur habere delegatam. Quid ſi pronunciet ſe non executorem, qualiter hoc intelligatur, uide in ſequẽtib. vſq; ad finẽ.*

CAP. IX.

1 SI ſuper gratia. †Tene menti primo, & ita alleg. q gratia Papæ nõ expirat per eius mortem,etiam re integra,licèt nõ ſit mandata executioni.Et idem in gratia legati,cum ſit eadem ratio,ſm Archidia.& Io.An.facit c.ſi.ſ. de offic.lega. & quod no.per Inno.& Hoſtien.in c.penul. ſ. de filijs presby. & ita etiam tenuit Lap.in ſua alleg.17.intelligens prædicta,quã legatus vel Papa fecit gratiam ſuper bñficio vacãte: ſecus ſi in vacaturo,quia tunc poteſtas executorum, & dicta gratia legati expiraret,vt in c.penul.j.de offic.lega. & in c.ſi cui nulla.j. de præben.de quo.j.Secundo no.executionem nõ eſſe de ſubſtantia gratię, cum gratia poſſit eſſe ſine executore, licèt tunc cenſeatur inefficax, vt dicitur hic in fi. ideo eſt q poteſtas executoris quo ad ipſas gratias dicitur acceſſoria & non principa-
a lis,vt hic dicitur.†Vltimo no. q acceſſorium recipit perpetuationem a principali,& ita limitantur iura dicentia, morte mãdantis expirare mandatum,vt ſ.eod.titu.gratum, & c. licèt, & in l.mandatum.C.mandati.Nã dicta iura procedunt, niſi mandatum ſit annexum & acceſſoriũ actui irreuocabili per mortẽ: quia tunc ſicut non expirat principale,ita nec acceſſorium, & per hunc tex.dixit Bar.in l.ſundi.ff.de acquirẽ.poſ. q nuncius, vel executor poterit facere executionem mittendo in poſſeſſ. vel aliter, licèt ſit finitum officium iudicis mandantis.In gl.2. in fi.aduerte, quia habet etiam locũ iſte tex.vt non expiret poteſtas executorũ datorum ſuper gratia iam facta,etiam ſi dicta non ſit acceptata per illum, cui eſt facta, ſecundũ Lapum & Doc.hic per c.ſi tibi abſenti.j.de præben. Item habet locũ iſte tex.ſi Papa contuliſſet alicui canonicatum, & mandaſſet executori ſibi prouideri de prębenda,quia mortuo Papa , re integra non expirat gratia vel poteſtas executoris in præbenda poſtea vacante, licèt quo ad prębendam uideretur gratia facienda,vt eſt tex.no.in c.penul.j.de conceſ.præben. & ratio eſt,q gratia in canonicatum erat facta, & eo ipſo quod quis auctoritate Papę eſt effectus canonicus, habet ius acquiſitum ad obtinendam præbendam proximo vacaturam , vt in c.ſi poſt q̃.j. de præben.& ita etiam tenet glo. in d.c. ſi cui nulla. in fi. Item locum habet iſte tex.ſi executor fuerit per Papam datus ſuper gratia facienda : puta qui mandabat mihi cõferri beneficium, & executor ante mortem Papæ contulit, licèt ante executionem moriatur Papa,tñ executor poterit exequi excõicare impedientes.Nam paria videntur, executorem datum eſſe ſuper gratia iam facta vel facienda, & eum contuliſſe ante mortem Papæ,vel legati, ut ibi per eum , ex quo tunc res non eſt inte-
3 gra,de quo in d.c.ſi cui.& in d.c.præſenti.†In glo. 4.in fi. nota j.ex glo.modum arguendi ex rubricis.idem etiam uoluit gl.in c.1.ſ.eo.& in c.tibi qui.hic alleg. Secundo nota ex glo. q ordinarius loci poteſt adiri pro executione gratiæ , quam fecit Pa-
4 pa.†Tertio no.ex gl.quòd executor datus in gratijs dicitur habere delegatam , ſi tñ pronunciaret ſe non executorem illius gratiæ , non expirat eius poteſtas , quia talis pronunciatio ius tale auferre non poſſit. facit glo. mag. in fi.in c.ſi ſoli.j.de conceſ.præben.ſm Pau.hic,ex quo no.limitaĩ eiuſdem c.ſignificantibus.ſ. eo. vbi expirat iuriſdictio delegati ſi pronunciat ſe incompetentẽ,quia illud procedit qñ iuriſdictio datur principaliter,ſecus ſi acceſſoriè.ar.tex.hic , & ita ſequitur hic Do.Et ex his oĩbus vult glo.hic in effectu, q licèt executores gratiarum ſint delegati , tñ eorum poteſtas non expiret morte mandantis,&re integra,cum ſequatur naturã principalis, & quia aliàs ipſa gratia efficeretur inutilis vel prolongaretur,ut ſ.in tex.Et intellige primo hoc procedere qñ executores ſunt dati ſuper gratia iam facta, vt ſ.in tex.ſecus ſi ſuper gratia fienda, vt in c. ſi cui nulla.j.de præben. Secundo intellige in meris executoribus,qui ſine cauſæ cognitione procedunt,non in alijs: vnde tenet Rota in deci.349.quæ incipit,Item ſi Papa , q ſi Papa mandat executori,vt ſi eſt ita, vel ita eſſe inuenitur , prouideat Titio de certo bñficio,quod idẽ Titius expoſuit Papæ certo modo vacare,ſi Papa moriatur re integra,q expirat poteſtas executoris, quia iſto caſu non eſt merus executor,ſed iudex delegatus habens neceſſe citare partẽ, & cum cauſæ cognitione procedere ad prouiſionẽ faciendã,vt in c.exhibita.ſ. de iudi.& in c.ex parte.& c.olim.ſ.de reſcr. merito re integra expirat poteſtas talis executoris,ſm Rotam ibi,quę vr̃ velle q iſte tex.loquatur in meris executoribus,& non in alijs. & ita tranſit hic Do.Sed certe licèt hoc ſit verum in dicto caſu, quia ex quo Papa mandabat prouideri,gratia non erat facta , ſed erat faciẽda, ſm no.in d.c.ſi cui nulla.meritò expirat poteſtas executoris re integra,tñ ſecus ſi gratia eſſet facta,puta ſi Papa contuliſſet beneficium,quod Titius expoſuit certo modo vacare,& mandat executori,vt ſi eſt ita,inducat in poſſeſſionẽ &c. Nam ex quo gratia erat facta non expiraret nunc poteſtas executoris,vt hic in textu.licèt talis executor eſſet miſſus, habens procedere cũ cauſæ cognitione, & ita tenuit Pau. hic & ita videtur tenere Ioan.An.in d.c.ſi cui.volens, quòd gratia facta,& poteſtas exe-

cutoris

cutoris non expiret re integra per mortem concedentis, etiam si in dicta gratia esset apposita illa clausula, contradictores per censuram ecclesiasticam compescendo, quasi videretur tunc rescriptum iurisdictionale, secundum Ioan. And. ibi, sed non obstat ex quo gratia erat facta. & tex. hic generaliter & indistincte loquitur in omnibus executoribus gratiarum iam factarũ, tam mixtis quam meris. Tertiò intellige tex. & glo. hic in executoribus accessorijs ad gratiam, vt hic in text. secus si principaliter & de per se: vt si est orta discordia super gratia facta, darentur iudices delegati per Papam, quia si re integra moriatur Papa delegans, expirat illorum potestas, ex quo eorum iurisdictio est principalis ratione causæ commissæ, secundum Paul.

5 hic, cum isti sint iudices vt s. & ita transit hic Dom. †Quartò intellige in executoribus datis super gratijs, quando ipsę gratiæ efficerentur inutiles, vel ad tempus differrentur: alias verò si hæc ratio cessaret, tunc finiretur eorum officium, vt videt̃ hic velle Io. And. & in c. si. §. officium. j. eo. vbi dixit, q̃ potestas conseruatorum priuilegiorum expirat re integra morte concedentis, ex quo priuilegium durat, nec impeditur, cum possit ex eo statim agi & excipi, & conseruator non venit accessoriè ad priuilegium. & ita transit hic Domi. licèt Archi. in d. c. fi. teneat contrarium. Quintò & vltimò intellige in executoribus gratiarum, non in executoribus rescriptorum iustitiæ seu in ipsis rescriptis, cum ista bene expirant re integra morte concedentis, secundum glo. hic. & ratio differentiæ est, quia licèt talia rescripta pereant, tamen ius impetrantis saluum remanet: ideo cessat ratio text. hic, quod procedit in rescriptis in quibus committitur iurisdictio: secus si mera executio, quia tunc illa non expirat, vt hic per Dom. & per Bar. in d. l. fundi venditor. & vide ad prædicta quod habetur in c. tibi qui. s. de rescrip. eo. lib. & in d. c. si cui nulla.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio iudicis delegantis non impedit iurisdictionem vel processum sui delegati.*

2 *Mors ciuilis & naturalis æquiparantur hic.*

3 *Excommunicatio superueniens in delegatum non extingit eius iurisdictionem: eius autem exercitium impedit durante impedimento.*

4 *Appellatio alternatiua an valeat.*

CAP. X.

1 SI is cui. †No. primò, q̃ excommunicatio iudicis delegãtis non impedit iurisdictionem vel processum sui delegati, ẽt dati non in totum: cũ solum disponatur hic in causa appellationis. ergo primus processus tenet de iure: nam excommunicatio est vitium personale. & ita voluit glo. & Innoc. in c. licet vndique. s. eo & ibi per Imo. in fi. & vide etiam quod no. in c. 1. s. de offi. vica. eod. lib. in fi.

2 †Secundò no. casum in quo mors[a] ciuilis, & naturalis æquiparantur: cum paria sint hic subdelegatũ esse mortuum, vel excõicatum, cum excõicatus ciuiliter mortuus fingatur, vt 11. q. 3. §. euidenter. de quo per glo. ordi. in c. susceptum. s. de rescrip. eo. lib. Tertiò no. ibi, de medio. quia idem si delegatus subdelegans sit absens, quia eodem modo ad primum delegantem appellabitur quando esset notabilis distantia. facit qđ no. s. eo. tit. c. si contra vnum, in 3. glo. secundum Ioan. Andr. & facit ca. 2. j. de procu. secus si distantia non esset notabilis, quia tunc ad ipsum subdelegantem poterit appellari, & poterit tũc subdelegare, ita tamen q̃ ipse idem adibitur a principio, secundum Ioan. And. licèt Arch. in c. statutum. §. in nullo. s. eo. dixerit, q̃ partes non habent tunc necesse adire ipsum delegatũ. & idem videtur tenere hic Pau. cum ad absentẽ in loco in quo cognoscere non potest, appellari non debeat. per no. in d. §. in nullo. Sed Domi. hic sequitur opi. Ioan. And. quia licet in tali loco non possit cognoscere, tamen potest committere intra locum, cum tex. hoc non prohibeat. facit c. nouit. s. de offi. leg.

3 secundum Dom. †Vltimò no. ibi, impedimento durante. quòd excommunicatio superueniens in delegatum non extinguit eius iurisdictionem: sed eius exercitium impedit quousque durat tale impedimentum. de quo in c. 1. s. de rescrip. eo. lib. & in d. c. 1. s. de offi. vica. In glo. 1. in fi. & licèt non sit dubitatio si scribitur proprio nomine, quando delegatus est mortuus, tamen poterat esse quando est excommunicatus, vt per Ioan. And. in d. c. quoniam abbas. dicentem, quòd quando scribitur dignitati, successor cognoscit, etiam si prædecessori qui erat tempore datæ, rescriptũ non fuerat præsentatum. & idem tenet hic Archid. In glo. in ver. excommunicari, in fi. vide hic in c. ad probãdum. s. de re iudi. & hic per Lap. & Domi. In glo. penul. ibi, propter ꝓbabile dubium. idem si dubitetur an subdelegauerit in totum vel in partem, & stat per iudicem vel aduersarium, quòd

4 certificari non potest, secundum Ioan. And. † In eadem gl. ibi, alternatiua appellatio. tene menti glo. ordi. an valeat appellatio alternatiua. de quo Io. And. remittit ad plenè no. per eũ in reg. in alternatiuis. j. eo. lib. vbi concludit, quòd de iure ciuili talis appellatio teneat, cum non relinquat appellatum incertũ, ex quo non potest appellari ad Imperatorem, omisso medio, vt dicit glo. hic: vnde in effectu semper censetur appellasse ad proximum superiorem. Sed de iure canonico concludit, q̃ aliquando appellatur a sententia inferioris prælati ab episcopo: puta ab archidiacono appellatur alternatiuè ad episcopũ vel archiepiscopum: & dic, vt s. ex quo non potest ad inferiorem a Papa appellari, omisso medio: vnde censet̃ appellasse ad proximum superiorem, & valet appellatio: & inutilis adiectio non vitiat, ut in reg. vtile. j. eod. lib. quod tamen limitat Ioan. An. in d. reg. in alternatiuis; nisi esset consuetudo, quòd possit appellari, omisso medio: quia cum talis consuetudo valeat, vt in c. Romana. in secundo respons. j. de appel. nam tunc talis appellatio alternatiua non valeret, cum esset incerta, per ea quæ dicit glo. hic. & quia iudex debet esse certus, vt in c. ad hęc. s. de resc. & maximè iudex ad quem, vt 2. q. 6. propter. & c. ab eo. & §. forma. Aliquando appellatur alternatiuè ad archiepiscopum vel Papam, ad quem potest appellari, omisso medio, vt 2. q. 6. ad Romanam. Et idem si appelletur alternatiuè ad archiepiscopum, vel ad legatum, ad quem eodem modo potest appellare, omisso medio, secundum glo. hic & no. in c. 1. s. de offi. lega. & eodẽ modo ad patriarcham, secundum glo. 22. dist. renouantes. & In no. in c. antiqua. de priuileg. & istis casibus appellatio alternatiua non valeret, cum sit incerta, secundum glo. hic, & Ioã. An. in d. reg. in alternatiuis. Sed Rota in decis. 209. quæ incipit, Itẽ quòd appellatio, sequitur opi. Specu. vt refert glo. hic tenentes indistinctè valere appellationem alternatiuam, ex quo in casu magis dubio admittitur alternatiua proposito, sicut est in libello, vt in c. constitutus. s. de restitu. in integrum. nec est necesse quòd intra decem dies fiat electio, quia appellans cùm prosequitur appellationem, eo ipso eligit, & per citationem postea subsecutã certificat aduersarium. argum. in clemẽ. causam. de electio. & clemen. 1. vt lit. penden. Sed certe tenendum est qđ tenet glo. hic. & Ioan. And. in d. reg. in alternatiuis. Nam forte appellans non curaret prosequi appellationem, vel posset differre prosecutionem ad longum tempus: vnde non conuenit quod appellatus remaneat incertus. & hanc partem sequitur Imo. in l. 1. §. si quis. ff. de appel. in 4. col. in fin. & domi. Nico. in c. 2. s. de appella. & idem etiam tenet Ioan. And. in addi. Spe. in §. nunc tractemus. hic in glo. alleg. super ver. si dicat appello. dicens prædicta procedere, etiam si quando appellat alternatiuè reseruet sibi electionem eligendi iudicem. Nam etiam de iure canonico non valebit appellatio, nisi intra tempus datum ad appellandum, declaret, secundum Ioan. And. ibi & Imo. in d. §. si quis. Sed limita omnia prædicta procedere primò, nisi ratione probabilis dubitationis fiat appellatio alternatiua, vt dicit glo. hic: quo casu etiam de iure canonico valeret appellatio, secundum Ioan. And. in dicta reg. in alternatiuis. & sequitur io. Nico. in d. c. 2. Secundò limita, nisi sit facta declaratio iudicis intra tempus decem dierum datorum ad appellandum: quia tũc etiam de iure canonico valeret talis appellatio alternatiua, secundum glo. hic, & Ioan. And. in d. reg. in alternatiuis, & Imo. in d. §. si quis. cùm tunc non censeatur esse incerta. de quib. omnibus vide plenius no. ꝑ in d. reg. in alternatiuis, vbi dixi. facit quod no. Bald. in l. 2. in fi. C. de episco. audien. de declaratione fienda intra tempus 10. dierum. Dubium tamen facit, vt nõ valeat appellatio alternatiua: quia declaratio iudicis requiritur tẽpore dãdorum apostolorum, cùm intersit iudicis qualiter apostolos dare debeat, secundum Bal. hic. & no. 2. q. 6. §. fortiа. & vide notabiliter per Bal. in l. cum proponas. C. de bo. auto. iudic. possi. Et prædicta in appellatione. In recurso verò, vel reclamatione non teneret, si alternatiua cõcipiatur, vt determinat Bal. in c. vt quis duas. s. de ele. eo. lib. & hoc nisi intra 10. dies eligat, vt ibi per eum. In ea. glo. in fi. Spec. in tit. de appel. in fi. 1. col. tenuit quod tenet glo. hic videlicet, quòd ad episcopum nõ possit appellari. & ita tenuit Hostien. & Ioan. And. in c. si quis contra. hic

ADDITIO.

a Nico. Supe. Mors ciuilis & naturalis æquiparantur. Adde glo. in c placuit. 16. q. 1. Doct. in c cum sis. de conuersi. coniu. Bar. in l. ex ea in §. insulam. ff. de ver. ob. Bal. in auth si qua mulier. C. de epis. & cle. Bart. & Bald. in l. Gallus. in §. & quid si tantum. ff. de libe. & posthu.

V. G. Adde, an mors ciuilis habeat eundem effectum, quem mors naturalis, Ruy. consi. 133. nu. 1. lib. 3.

tra.hic alle.quod intelligit d.Anto.ibi, qñ fuisset pronunciatũ super ipsa recusatione:secus si non sit lata sñia, quia tunc cum remaneat iudex,saltem quo ad hoc, vt possit causam cõmittere,etiam poterit tunc ad episcopũ appellari,& ita procedat gl. in d.c.si quis.Sed Ioan.Cald.& Lap.ibi dicunt hoc procedere quando episcopus fuit facilis in delegando post recusationẽ, ex quo per solam propositionẽ recusationis non est omnino priuatus iurisdictione,vt in c.iudex apostolica.ĩ.e.secus si passus sit q causa suspicionis probetur : nam tunc non debet appellari ad eum, sed ad proximũ superiorẽ, per rationes huius glo.& ita sequitur hic Domi. Sed certe quicquid dicat ibi do. An.& Domi.hic conclude,q non solum recusatio fuerit tantũ proposita,vel ẽt probata,sed etiam si fuisset super ea pronunciatum,posset appellari ad ipsum episcopũ,cum per ipsam recusationem non sit factus omnino inutilis, quia cum sit ordinarius habet potestatem delegandi,etiam post pronunciationem factam super suspicione,vt in c.cum speciali. ĩ. de appel. licet in iudice delegato secus esset, vt in d.c.iudex.Et cum ipse episcopus habeat potestatem delegandi,tunc ipsum mediũ non est omnino inutile : vnde ad ipsum est appellandum, per id quod no.in c.dilecti.ĩ.de appel. & ita procedat glo.in d.c.si quis.& sequitur ibi Innocen.& do.Nico.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri electi in causa suspicionis,cognoscunt tantum de causa suspicionis,& nihil de causa principali.Qui arbitri eliguntur a partibus,& nõ a iudicibus.nu.2.*

3 *Appellarì an possit a sentẽtia arbitri cõpromissarij,etiam de iure canonico.*

CAP. XI.

1 a AB arbitris.† No.primo ibi,suspicionis causa, q arbitri[a] electi in causa suspicionis nõ possunt cognoscere de causa principali,sed tãtum de causa suspicionis,vt hic dicitur,& ita probatur in c.2.requiris.ĩ.de appella.& ibi per Ioan.And. & ita tenet Imo.in d.c.suspicionis.in 3.col.in prin.ĩ.eodem. Super ipsa verò causa suspicionis bene possunt pronunciare,& condẽnare partem in expensis, & assignare partibus terminum, & cõpellere testes,& falsos punire, ſm Archi.hic, & per glo.& Innocen.Io.And.in c.suspicionis.ĩ.eo.& ibi per Imo. in prin.

2 b † Vltimo no.quòd isti arbitri[b] eliguntur a partibus,& non a iudicibus.& ratio est,quia præiudicium dicitur esse ipsarum partium,non iudicum,ſm Ioan.And.Ex quo infert Lap.quod si iudices assignent terminum arbitris nimis breuem, non debet appellari per arbitros,sed per partes,nisi aliàs grauarentur ipsi iudices,vt no.in c.legitima.ĩ. de appel.Et licèt arbitri sint eligendi a partibus, tñ non habent isti arbitri potestatem a partibus,sed a iure,vt d.c.suspicionis.& ita vr̃ tenere Bart.in l.item si vnus.§.item si plures.ff. de arbit. & sequitur Imo. in c.fi.ĩ.de arbit.vnde non possent partes tunc in compromisso dare nouam formam aliter quàm a iure caueatur.& ita tenet Do.in d. c.fi.Et vide hic per Arch. tenentem, q isti arbitri non possent esse laici.de quo Ioan.An.remittit ad no. in d.c.legitima. & in c.1.ĩ.de excep.in ver.iudex.in fi.vbi notabiliter dixit,q isti arbitri qui iuris necessitate adeuntur,nõ debent assumi, nisi in casibus expressis in iure . de quibus hic in tex. & glo.In glo.2.in fi.Archi.assignat hic aliã rationem, quia isti arbitri iuris dispositione funguntur vice delegatorũ,& habent delegatam iurisdictionẽ,licèt eam subdelegare nõ possint, & idem tenet Bal. in l.fi.C.de iudi.& quod no.in d.c.legitima . & per Lap.in sua alleg.102.qui alle.Ioan.An.in c.cum ab ecclesiarum.ĩ. de offic. ordi.in glo.mag.in fi.& q isti habeant delegatam, tenuit d.Fl. & Imo.in d.c.suspicionis.Et no. ex glo.qñ ex dispositione iuris,vel statuti potest appellari ab arbitris, ad quem sit tunc appellandum,de quo hic per Do.

3 c † In glo.fi.in prin.vult glo. q ẽt de æquitate canonica a sñia[c] arbitri cõpromissarij non appelletur.de quo etiam per glo.& Doc.in c.non sine.ĩ. de arbit.& plene per Doc.in c.Quintauallis.ĩ. de iureiu.& ibi per Imo.in 23.fal.Supplicari tñ posset,vt no.in d.c. non fine. & in d.§.q de arbitris.in fi.pe.glo.ſm Archi.& Ioan.An. & intellige de supplicatione,non solum de ea quæ fieret coram principe, sed ẽt de ea quæ fieret implorando officium iudicis inferioris,vt per glo.in c.a iudicibus.hic alle.ſm Do.dicentem, q si iudex compelleret partem ad obseruandum arbitrium iniustum, posset

4 a tali compulsione appellari,vt in c.innotuit.ĩ.de arbi.In e.gl. in fi.vult ergo glo. quòd ab arbitris necessarijs ex iuris dispositione electis possit appellari, & idem si sint arbitri necessarij ex forma statuti,ſm Pau.& idem tenet Bal. in prima constitutione C.in §.quibus.& in l.fi.C.de iudi.& Bar.ibi,& istud videtur tenendum, cum isti sint arbitri iuris, prout hic dicitur. & hoc nisi ex forma statuti aliud caueatur,licèt Barto. in l.j.C.de nouo Co.compo.& domi.Anto.in dicto c.Quintauallis.in 10. differentia.cum quo residet hic Dom.aliud velit,de quo p Do ctoĩ d.c. nõ fine. & ĩ d.c. Quintauallis.& ibi p Imo.in 23.dr̃ia.

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Arbitri electi.Adde Cardi.Alex.in c.postremo.de appella.ubi melius quàm alibi.
V.G.Nota,q arbiter quis in dubio dicitur electus,a non arbitrator. Goz.consi. 100.nu.3.& arbiter quando quis dicatur.Goz.consi.104 nu 3.& 13.

b Nic.Sup.Arbitri eliguntur a partibus.Adde Lud.Ro.in repe Ru.de arb.& per Lanfran.in tracta.de arbit.

c Nic.Sup.A sententia arbitri.Adde c.a iudicibus.2.q.6.Do. in c.a. & in c. per tuas.de arbi.Alber.de Ro.in l.j.C.de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Industria personæ,quando videatur electa.*

2 *Et an is,cuius industria est electa,possit committere vices suas.*

3 *Delegatus inferioris a principe, an possit subdelegare, si ad hoc habeat mãdatum.*

CAP. XII.

1 IS cui.† No.ex isto tex.doctrinam qñ sit,q videatur electa industria personæ alicuius. Nã si committitur prouisio certæ persone nõ videtur electa industria, ideo potest alteri subdelegari, &

a adde quod dicit glo.3. hic. & si talis subdelegaret donec reuocet,tunc a tali subexecutore,si modũ excedat , potent ad subdelegantem appellari,ſm Archi.de quo in Specu.in titu.de appe.in §.nunc tractemus.ver.nunc sed ad quem,el 2. Si verò cõmittatur prouisio personæ incertæ,videtur electa industria psone eius,cui committitur in illa eligenda, quod facit ad no.p Old.in suo consi.40.& per Ioan.An.in c.fi.ĩ.c.tit. & per Bal.in l.j.§.ne autem.C.de cadu.tol. & uide dicta notabiliter in c. statutum.§.assessorem.ĩ.de rescrip.eo.lib.

2 † Vltimo no.& ita alle. q ille,cuius industria est electa, non potest alteri committere vices suas,nisi hoc expresse habeat in mandatis, quod inducitur ad executorem habentem potestatem eligendi pauperes, an possit alteri cõmittere vices suas:nam, aut pauperes fuerũt nominati in specie,& potest:secus si sunt incerti, vt hic in tex. de quo tamen vide no.in d.§. assessorem . et plene per Rotam in decis.411.quæ incipit, Item fuit dubitatum vtrum executor, & ibi ad materiam huius c.& c.1.eo.tit.& in c.fi.ĩ.eo.tit. & ibi plenè qñ videatur electa industria personæ, vel non . In glo.2. in fi.requiritur tamẽ,q ille,cui fit subdelegatio,sit habilis , ſm formam c.statutum.ĩ.de rescrip.e.lib.in prin. ſm Ioan. An.volentem,q ille tex.locum habeat in executoribus gratiarũ beneficialium.de quo ibi plenè.no.In glo.in ver.nõ potest, in fi.

2 & si hoc fererit in casu prohibito, omnis pcessus per subdelegatum habitus ipso iure est nullus,etiam si ad institutionẽ vel collationẽ præbendę sit processum,vt in c.venerabili.ĩ.eo.ſm Archi. & Io.An.referentem hic Ioan.de Deo tenuisse,q si Papa expressa causa remotionis committat delegato, q si est ita, remoueat Titium a beneficio , & postea tali beneficio prouideat de persona idonea,tunc delegatus primam partem commissionis,quæ est iudicialis, & non vr̃ in ea electa industria psonæ,poterit subdelegare,non autem secundam.i.super prouisione de persona idonea, cum sit tũc electa industria personę, vt hic in tex.ſm Ioan.And.referentem etiam tenuisse, q si Papa mandat executori, quod quibusdam spoliatis faciat puideri,sicut sibi melius videbitur expedire,talis executor non poterit subdelegare,nisi prius taxet puisionem , & omne id quod cadit in arbitrio, in quo industria est electa ex forma mandati in arbitrando, postea verò executionem committere poterit, ſm Ioan.And. & ita sequitur Domi. Et generaliter quando videatur electa industria personę,uide plene Inno. & Doc. in d. c. fi.& per glo.& Bar.in l.inter artifices.ff.de solu.& in l.continuus.§.si ab eo.ff.de ver. oblig. Et adde q vbicunque in cõcessione fit mentio de hæredibus, nunq̃ videtur electa industria personę,quia industrialia non transeunt ad hæredem, ut l. cuius bonis.ff. de cura.fu.& per Bal.in l.quisquis C.de epis.& clericis.

3 † In glo.fi.in fi.alleg.hæc glo.q etiam delegatus inferioris a principe poterit subdelegare, qñ ad hoc habet speciale mandatum,sed Archi.5 in c.quis.ĩ.eo.titu. dicens , q subdelegatus etiam delegati principis , habens ad hoc speciale mandatum, non subdelegat,arg.c.cum causam.ĩ.de appella. & idem Host. & glo.

ADDITIO.

a V.G.Nota,q industria personæ dicitur electa , ubi in commissione sue in dispositione aliqua dicitur,per te uideas,seu per te cognoscas,& similia.Tho. Grat.in consi.3.in prin.in ciuil.

& glo.in c.super q̃onum.§.porro.ẽ.eo.facit etiam quod no.Spec.in.tit.j.§.2.ver.sed nunquid subdelegatus,ante medium. & Io.And.adducit hic plures rationes pro hac parte, de quibus hic per eum. Sed dicit Ioan.An.ꝙ ista glo.non loquitur de subdelegato,an possit subdelegare,prout loquitur Arch.sed solum de delegato:vnde non erit ire in infinitũ. & pro gl. hic facit quod no.Spec. in d.§.2.in ver.præcedenti.Nec obstant iura alleg.per Arch.quia loquuntur de potestate iuris cõis, non autem de potestate data per hominem,de qua loquitur glo. hic ſm Io. An. tenentem se cum hac glo.& dicentem ꝙ pro ea facit cõis consuetudo,per quam ordinarij semper scribunt cum clausula, ꝑ te vel per alium.Et hęc sua opi.approbatur per Rotam in dec. 318.quę incipit,Item si episcopus: tenentem ꝙ licèt delegatus ẽt principis non possit subdelegare cum potestate alteri subdelegandi,ne procedatur in infinitum,vt ã.tenet Archi.& sequitur Io.An.& probatur in c.cum causam.ẽ.de appel. tamen ordinarius bene poterit delegare cum potestate subdelegãdi.facit glo.in l.more.& in l.seq.ff.de iur.om.iud. & ibi per Bar.idẽ tenentem.& idem Cynus in l.a iudice. C.de iudi. De mandato ergo expresse dato ab ordinario delegatus subdelegare poterit,& ita etiam sequitur Bal.in l.non distinguemus.§. quæsitum.ff.de arbi.per illum tex.Quare Pau.& Do.hic vidẽtur velle,prædicta procedere qñ ordinarius delegans cum clausula,ꝑ te vel per alium,addit hæc verba,ꝙ ex nunc illum delegat cui delegatus ille committit. nam tunc delegatus medius non facit gradũ,sed censetur minister primi delegantis.per no.in clemen.religio.de procu.Nec ob.ꝙ tunc daretur delegatus incertus ɔ̃c.ad hæc.& ibi oo.in glo.a.ẽ.de rescrip. Nam tp̃e quo dat̃ iurisdictio,reperitur certus,cum in subdelegando repræsentet persona delegantis, & sic non datur iurisdõ incerta:aliàs verò si faceret gradum in subdelegando,tunc,non posset,cũ delegatus inferioris a principe non subdeleget, vt ẽ.Gl. tñ in c.super q̃onum.§.porrò.ã.eo. simpliciter tenuit ꝙ nõ possit ordinarius delegare causam cum potestate subdelegandi. pro quo facit, quia ipsis ordinarijs cõmittitur a lege potestas delegandi spãliter & in priuilegiũ:ergo vr̃ ꝙ non possint in alium transferre. facit l.j.ff.de offi.eius cui est mandata iurisdictio.Et ista opinio vr̃ verior de iure ſm Imo. in d.§. porrò. licèt alia opinio de cõsuetudine obseruetur.& vide quod no.in d.l.a iudice. & in d.c. cum causam.& in c.cum in iure.ẽ.de electione.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio si mãdatur expediri in vno loco,est ipso iure nulla,si fiat in alio loco non seruata forma mandati.*

2 *Quid de processu delegati agitato extra locum sibi constitutum.*

CAP. XIII.

STatuimus. No.j. ibi, quicquid aliud.quia vr̃ hunc tex. habere gñaliter locũ, non solum vbi mandatur fieri inquisitio, sed ẽt in quocunque alio mandato. & ita vr̃ esse de mente Arch.& Io.An.hic,dum volunt,ꝙ dispositio huius tex. locum habeat non solum in inquisitoribus,sed ẽt in alijs iudicibus delegatis.& ita sequitur hic Do.Lapus tñ in sua alleg.141.circa finem ponendo intellectũ huius c.dixit hunc tex.solum hr̃e locum,qñ inquisitio mandatur fieri per Papã,& tex.hic.ibi, quicquid aliud,dẽt vniformiter intelligi.s. qñ Papa aliquid mandat ex suo officio,& secus fit in iudice impetrato per ipsas partes, quo casu si non põt in loco statuto ꝓcedere, non hr̃et locum tex.hic.vnde non posset ꝓcedere in alio, ẽt in casibus hic expͣssis & maximè qñ pars,quæ impetrauit, fuit in culpa, in tali loco impetrando,ut ibi per eum. Sed cogita quia Arch. & Ioã. An.vt ã.tenuerunt ɔ̃rium. De consensu tñ expresso ipsarũ partiũ bene posset iudex in alio loco ꝓcedere,vt in c.statutũ.§.in nullo quoque.ẽ.de rescrip.& per Rotã in deci.180. quæ incipit,Iiẽ si iudex.immo videretur tunc sufficere tacitus cõsensus, cum de loco ad locum possit fieri prorogatio,ſm no.in c.P. & G.& in c.de causis.ẽ.eo.& in l.si vt proponis.C.q̃io. & qñ iudex.& in c.vbi periculum.§.porrò.ẽ.eo. Licèt dubium faciat,quia non vr̃,ꝙ consensus partium possit alterare formã delegationis,seu conferre iurisdictionẽ aliter q̃ fecerit delegans. arg. eius quod notatur in c.ab excõicato.ẽ. de rescrip. de quo tñ dic, vt plene no.in d.§.in nullo quoque. Et idem esset in iurisdõne ordinaria, vt in alio loco idoneo & viciniori possit subsistente rationabili cã exerceri.vt in cle.j.de foro compe. † Vltimo no. & ita allegatur, quòd si inquisitio in certo loco expediri mandatur, ipso iure est nulla si in alio fiat, tanq̃ non seruata forma mandati.& vide de his plene per Fede. in suo consi.54. † In glo.j.in fine,& propter hoc patet falsam esse opi. Vin.in c.cum I.& A. ẽ.de re iud. dicentis valere processum agitatum per delegatũ extra locum sibi decretũ si non apponatur exceptio, quia imò est ipso iure nullus,ſm Archi.& Io.And. videbatur tñ ꝙ virtute prorogationis valeret ꝓcessus agitatus in alio loco, ex quo partes scienter litigauerunt in alio loco, & ad prorogandũ iurisdictionẽ sufficiat tacitus consensus partium,ſm Innoc. in c. prudentiã.circa medium ẽ.eo.In casu tñ d. §. in nullo quoque. bene requiritur expressus ɔ̃sensus partiũ,de quo dic,ut ibi.Dicebat ẽt hic Arch.& sequitur hic Io.An. in c. dilectus.el 2.ẽ.de rescri. ꝙ si citatus ad locũ non idoneũ seu non deputatũ cõpareat,& non excipit, poterit iterato citatus de hoc excipere, q̃a licet dicta exceptio sit declinatoria, tñ ex quo de nouo oritur, poterit opponi.per no.in c.insinuante.ẽ.e. cum oriatur totiẽs, quotiens trahitur ad locũ vetitum.& facit quod no. in Spec.in ti.de citatione.§.j.ver.quid.ſm Do.notantem ex hac glo.ꝙ per verbum,[a] statuimus,nõ inducitur antiqui iuris declaratio, sed noui iuris promulgatio.& uide per gl.in ver.statuimus. in cle. fin.de rescrip.In glo.in ver. securius.in prin.& pro aduocatis, & testibus,vt d.c.ex parte.& c.accedens.el 2.ẽ.ut li. non contc. & in cle.pastoralis.de re iudi. & uide in l.cum post.C. de app.

ADDITIO.

a Nic.Verbum statuimus.Adde c.super quæstionum,in §.verum de offi deleg.& in c.quanto.& ibi Doc.de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quæ annullat iurisdictionem ex defectu iurisdictionis subdelegantis,debet opponi coram ipso subdelegato.*

2 *Subdelegare est iurisdictionis,sicut reuocare commissionem, & per tales, an perpetuetur iurisdictio.*

3 *Iurisdictio delegata non expirat ipso iure per mortem delegantis, sed est opus exceptione.*

4 *Hæreticus an sit capax iurisdictionis.*

CAP. XIIII.

SI a subdelegato. † No.j. ibi, coram se. ꝙ exceptio annullans iurisdictionem ex defectu iurisdictionis subdelegantis, debet opponi coram ipso subdelegato. qđ facit ad no.in c.ab arbitris.& c.iudex.ẽ.eo.Secundo no.ibi, ꝑ eũ vel ipsum delegatũ,ꝙ perpetuatio iurisdictionis facta per subdelegantẽ prodest subdelegato,vel eõ.& ita transit hic Pet. de Anc.in fi.quod facit no.in c.cum plures.in fi.ẽ. eo. Vltimo no. ꝙ appellatio interponi debet ad iudicẽ qui habeat iurisdictionem super eo,super quo appellatur,quia appellatio præsupponit iurisdictionẽ: vnde allegans, iudicem nõ hr̃e iurisdictionẽ, ad eũ appellare nõ põt, & tanq̃ ɔ̃trarius repellitur. sic ẽ. de appel. solicitudinem. † In glo.in ver.processum . in princ. vult glo.ꝙ subdelegare sit iurisdictionis , sicut & reuocare cõmissionẽ,& ꝙ per tales actus perpetuetur iurisdictio,& ita ẽt tenuit Hosti. in d.c.licet. Sed Arch.hic ɔ̃.& in c.quamuis. ẽ.eo. vt requiratur citatio.& idem sequitur hic Pau.& Do.dicens,ꝙ glo.hæc est ɔ̃ hunc tex. quia si sola super delegatio induceret vsque iurisdictionis,frustra diceretur hic in tex.per eum, quia non esset necessarius alius actus,ex quo p̃supponit subdelegationẽ esse factã si ipsa sola sufficeret,& sic vr̃ hic tex.apertus,ꝙ delegare vel subdelegare nõ inducat perpetuationẽ iurisdictionis, qđ apparet ex hoc tex.loquente alternatiuè . vnde oportet ꝙ verificet in qualibet parte alternatiue,vt no.in reg. in alternatiuis.j. eo. lib. ſm Do. concludentem , ꝙ si moriatur subdelegans anteq̃ subdelegatus in aliquo processerit , & ipse subdelegatus eodẽ modo in causa non processit,expirat iurisdictio. facit quod notatur in ca.pastoralis.ẽ.de rescrip.in glo.fi. Sed Ioan. An.tenet hic secum glos. dicens ad istum tex.dicentem, per eum &c.ꝙ fuit exceptio partis sic loquentis. Item & alio modo posset rñderi ad hunc tex. Nam licet præsupponat delegationem, tñ non dicit quo tp̃e facta fuerit, quid enim si post mortem delegantis facta fuit,tunc non transisset iurisdictio , nec fuisset perpetuata ex hoc, nisi per alium actum præcedentẽ, & ita posset intelligi tex.hic. Et ad glo. in d. c. pastoralis posset rñderi,ut loquat̃ in eo qui usum iurisdõnis non hẽbat imerentò subdelegare non potuit,ꝙ posset si habuisset.& pro hac parte facit glo. in ca. iudex.ẽ.c.& quod no.in d.c.si delegatis.Sed aduerte, quia supradictæ duæ rñsiones ad hunc tex.videntur diuinare.Nam nõ apparet ꝙ fuerit exceptio partis,imò Papa rñdet hic de iure.& facit quod no.in c.proxi.§.officiũ.nec ẽt apparet,ꝙ post mortem delegantis fuerit facta subdelegatio.Nec ẽt obstant iura dicentia,ꝙ subdelegare sit iurisdõnis.nã dicit gl.in d.c. pastoralis.in fi.ꝙ est iurisdõnis ordinariæ,uel licet sit iurisdõnis,tñ nõ est de actibus iudicij,ſm Arch.hic,q̃a fiunt sine causæ cognitione,et partibus absentibus,& probantẽ per sola sigilla delegantiũ, de

quo

quo in c.qm 3.ž.de proba.& per Rotã in deci.266.quæ incipit, Item dixerunt.vnde non põt dici,ꝙ per solam subdelegationẽ sit in aliquo processum,prout requirit tex.hic,ex quo non est de actibus iudicij:vnde non inducit perpetuationẽ.Et hoc,nisi ipsa subdelegatio fieret partibus præsentibus . per no.in ca. 3 quãuis.ž.eo.& ita tenet hic Do.† In ea.gl.in fi. Arch.hic tenet, ꝙ iurisdictio delegata re integra per mortẽ delegantis , nõ expiret ipso iure,sed sit necessaria exceptio.per tex.hic ibi,exceptionẽ corã se &c.Sed Pau.& Do.hic 3,per c.fi.§. officiũ.j. e.& per c.si cui.in fi.j.de pbẽ.vbi dr̃,ꝙ oĩno expirat. vnde exceptio non est necessaria,vt per gl.j.c.proxi. in fi. & hanc partẽ tenet gl.in c.cum venissent.hic alleg.& Spec.in ti. de le.§.restat.ver. Item mortuo.Et idẽ Host.& Io.An.& alij Doc.in d.c.cũ venissent.Et qd sit in delegato ad vniuersitatẽ causarũ , dicet̃ in d.§. officiũ.Imo plus tenuit gl.in d.c.cũ venissent , ꝙ mortuo delegãte re integra , in tñ expirat iurisdõ ipso iure,ꝙ delegatus nõ poterit ꝓcedere in cã,ẽt de cõsensu partium , nec valebit processus ex iurisdõne prorogata.idẽ tenet Io.An.ibi, qa cũ iurisdictio sit extincta per mortẽ, non p̃t de ꝯsensu partiũ ꝓrogari. arg.l.j.ff.de iudi.& idẽ vr̃ tenere glo.in l.eius qui.ff. si cer.pe.& 4 facit l.priuatorũ.C.de iurisdi.om.iud. † In glo.in ver. alijs casibus.ibi,excõicatum uel hereticũ.de quo hr̃tico,an sit capax iurisdõnis,hic plene per Arch. ponentẽ ẽt an hr̃ticus possit facere instr̃a.de quo per Spe.in ti.de instru.edi. §. restat uidere.ver. qd si ꝯfectũ.& no.in c.fraternitatis.ž.de hr̃t. Et uide de pę.di.j. c.nemo.& in l.fi.C.de hære.& in c.cũ sit.ž.de fo.cõpe. In e.gl. In fi.quis aũt cognoscat in casibus hic positis,uide per Io. An. in c.pia.j.de excep.in uer.iudex.& per Spe.in ti.j.§.ulti. ver.itẽ ꝙ cã cõmissa.In gl.fi.in fi.No.ex gl.j.ꝙ qui fuit reus in cã principali,si appellat,dr̃ tunc actor in cã appellationis . qđ intelligit Io.An.habito respectu ad iudicẽ ad quẽ appellat.de quo in glo.mag.in cle.si appellationẽ.de ap. & per Bal. in l. hi qui ad ciuilia.C.de app.& per Imo.in l.si expressim.ff.e.ti. & per Inn. in c.corã.ž.de off.del.Scđo no.ex gl.ꝙ iudex cognoscit, an sua sit iurisdictio , ẽt si opponat̃ exceptio per quã negẽt funditus eũ habere iurisdictionẽ.de quo no. in cle.j.de rescrip. & in c. ex parte.de verb.signi.vide glo.in l.ampliorem. C. de tem.ap.

S V M M A R I V M.

1. *Cõseruatores qui eẽ possint, & ubi possint cognoscere,et qb.possint delegare.*
2. *Regis appellatione non venit Regina,nisi exprimatur.*
3. *Dominium,iurisdictio,districtus qualiter differunt .*
4. *Clerici an comprehendantur appellatione ciuium.*

C A P. XV.

1 **HAc constitutione.** † Ponitur qui possint esse conseruatores,[a] & ubi cognoscere possint,et an, et qñ, et qbus possint delegare, et quantũ eorũ ptãs duret,& de ipsorũ expensis. No. j. ibi , personis.quia Io.And.intelligit idem de locis,ut sic cõseruatores possint dari tam locis q̃ ꝑsonis, non solum ecclesiasticis,sed ẽt laicis,ut patet j.dum loqnt̃ de Regibus. Scđo no.cuius conditionis debeant esse conseruatores dati a Papa. nam tex. hic non hẽt locum in ꝯseruatorib. datis ab alio,ſm Io.And.de quo hic per eum . et no.in c.1.ž.eo. et dum hic loquitur de episcopis,intelligit Io.An.de electis et ꝯfirmatis,licẽt non cõsecratis.de quo per glo.in uer.eps.in cle. j.de foro cõpe.per glo.in c.cum ex eo.ž.de elec.eo.lib. Et an uicarij epõrum possint esse ꝯseruatores,uide per glo.in uer.dele 2 gatus,in cle.2.de rescrip.† Tertio no.ibi, et Reginis, ꝙ appellatione Regis non uenit Regina,nisi exprimatur.qđ facit,ut nomen certę qualitatis masculini generis non comprehendat fęminas eiusdẽ qualitatis,de quo per glo.in c.generali.ž.de elec. 3 eod.lib.† Vltimo no.ibi,districtum,differentiã inter dñium,iurisdictionẽ,et districtum,de quo in c.cum ad sedem.ž. de resti. spo.et in cle.ne Romani.§.sanè.de elec.Pręlati enim , et clerici dicuntur esse de districtu dñorum tpalium, quorum est territorium,ut hic probatur.et facit c.accedens.el a.ž.ut li. nõ cõtesta.vnde concludit hic Io. An. ꝙ priuilegium concessum districtualibus includit ẽt clericos locorũ,cum censeantur districtuales seu ꝓuinciales,ut ž.e.facit quod no.in c. dilecti. in ver. Anglicis.ž.de fo. comp. ubi priuilegium concessum Anglicis, et sic certo generi personarum sub noie patriæ uel prouinciæ, comprehendit non solum laicos,sed ẽt clericos:non tñ cẽsentur esse de populo,ut in c.si snia.j.de senten.excom. et ibi uide 4 no.de hoc. † Voluit tñ hic Lapus , ꝙ clerici[a] comprehendant̃ appellatione ciuium, enim ẽt religiosus censeatur esse ciuis illius ciuitatis in qua est suum monasterium,ut no. de cõse.dist. 3.rogationes.et per Bar.in l.1.ff.ad munici.Nam clerici monachi retinent ciuitatem in eorum fauorem,et dicuntur ciues,et de uniuersitate ciuium,ut tenuit Lapus in sua alle. centesima. de quo hic per Do.et per Bal.in l.j.C.de suis et legi. et ꝑ Doc. in c.ecclesia.ž.de consti.& in c.ꝙ clericis.ž.de foro cõpe.& no. in c.fi.ž.de statu mo.vbi est glo.no.ꝙ per ingressum[b] monasterij perditur nobilitas,& titulus domus,qa monachus iam desinit esse nobilis.idem voluit glo.in ca.1.ž. de purga.canonica. imò dicebat glo.notanda 27.q.2.scripsit. ꝙ si[c] Rex vel Imperator,[d] imò etiã si eps vel Papa fieret monachus,ꝑdit dignitatẽ, & desinit eẽ Rex,Imperator, eps, vel Papa.rõ est, qa monach9 habetur pro mortuo.16.q.j.placuit.In glo.in ver. conseruator. ibi,recusationis.quæ fieri potest dicto casu,ut per Spe. titu.j.§. superest.ver.quid si vnus.tenẽtem,ꝙ sit legitima causa recusationis in isto casu , secundũ Ioan. And.In glo.in ver.temporali,in fi.licẽt conseruatores dentur in causis notorijs,vt d.cap.1. imò dicit hic Archi. quòd metropolitanus non potest habere cõseruatorem subditum sui suffraganei.& ita sequitur hic Ioã. An.& Do.& sic patet ꝙ etiam in notorijs quando subest legitima causa suspicionis potest iudex,ut suspectus recusari.

A D D I T I O N E S.

a V.G.Conseruatores dicuntur habere iurisdictionem delegatam a Papa, non ordinariam.Ruy consi.4.nu.1 lib.3.

b Nico.Supe.Clerici cprehendantur.Adde in c.dilecti. de fo compe. Capra,in cle.vnica.in 3.col.de reli & vene.san.

V.G.Clerici veniunt appellatione populi in fauorabilibus. Fel. in c. cum te, col.14.versi.scriptum fuerat de resc.

c Nic Sup.Per ingressum monasterij.Adde gl. in ver personarum, in c.ea quę. de statu monac.

d Nic.Sup Quod si Rex uel Imperator.Adde Docto. in c.in præsentia. de prob.

S V M M A R I V M.

1. *Citatio & sententia requiruntur in notorijs.*
2. *Subdelegatio fieri nõ p̃t,nisi in eo loco,& personis quib. p̃t fieri delegatio.*

1 2 **Conseruatores.** † No.primo ibi,citandi.ꝙ in notorijs[a] requiritur citatio , & snĩa, de quo in c.porrò.ž.de diuortijs.& per glo.in c.ad nostram. el 3.ž. de iureiuran.Secundo no.ibi, nisi. ꝙ licẽt quis sit prohibitus a iure alteri cõmittere suas vices,tñ hoc põt,si detur ab homine sibi potestas cõmittendi,quod facit ad no.per glo.in c. is cui.ž. eo.an delegatus ab inferiore a principe possit subdelegare qñ esset sibi data potestas subdelegandi?& dicit hic Io. An.ꝙ conseruatores generales solus Papa concedit , cum ius ciuile hoc ꝓhibeat inferioribus, ut in Auth. vt iudices sine quoquo suff. 2 §.nulli quoque.† Tertio no.ibi,nec &c. ꝙ subdelegatio non p̃t fieri,nisi in eo loco , & personis quibus fieri potest delegatio, sic ž.de rescri.statutum.§.in nullo quoque , & quod est dictum in d.c.is cui . in princ. qui ergo non fuisset a principio habilis, non potest ex post subrogari seu subdelegari,ut est tex. hic.& in l.parabolani.& ibi Bal.C.de epis.& cleri.Vltimo no.a ꝯtrio sensu,ꝙ si non ipsa pars,sed tertius hoc procuret,non incurrit hanc pęna,nisi pars esset particeps, ex quo infertur, ꝙ si iudex participaret, esset ligatus.de quo Ioan.An.remittit ad no.in c. contingit,el j.ž.de senten.excõ.licẽt ſm Do.hic melius sit dicere,ꝙ secus sit in alijs,ex quo tex.hic,hoc prohibet parti.In glo. in uer.pręsumant,in fine.no.glo. ꝙ conseruator non posset cognoscere extra locum suæ cõmissionis,ẽt de expresso consensu partium:secus in iudice delegato.& vide in d. §. nullo quoque.& in c.dispendia.ž.de rescrip.eo.lib.In gl.in uer.superius. in fi.Quid aũt si literis sit apposita clausula,non obstãte?refert hic Do.Io.Cal.tenuisse,ꝙ si Papa dat conseruatores,ut per se, vel alium,etiam si esset extra locũ in quo est deputatus, de quibuscunque iniurijs faciat iustitiam , non obstantibus iuribus loquentibus de conseruatoribus,& talis committat vices suas canonico ecclesiæ cathedralis,talis cõmissio non ualebit , per hunc textum,cum talis sit conseruator, & non potest cõmittere,nisi personis hic expressis,& dicta clausula, nõ obstantibus non ampliat,uel immutat ptãtem eius , cui scribit̃,licẽt remoueatur impedimentũ exercitij.ad hoc cle.1.de præben.vt hic ꝑ Do. In glo.in uer. scienter, in fi. tene menti, ꝙ ẽt in pęnis patia sunt aliquid fieri scienter, vel ignoranter,quando ignorantia esset iuris,vel esset ignorãtia facti crassa et supina, qa ignorantia iuris,uel crassa,& supina æquiparatur scientiæ,ut hic in glo.& idem voluit glo.in ver.scienter,in clemen.1. de consangui.& affi. In glo. in ver. suspensi.in fi. habebit tamen locum pęna c. 1. j. de re iudi. quæ locum habet in ipũs conseruatoribus , secundum Pet. de Anchara. In glo.in ver. expensis,in fi.

& tales

A D D I T I O.

a Nico.Sup.In notorijs requiritur citatio.Adde glo.in c.quę Lotarius.2.qõ.j. glo.in c.dilectus.de pur.cano.Inno.in c.sacro.de senten.excom. Io An.in c. cum sit Romana.de appel.

& tales expresse debent restitui per excõicatum antequàm absoluatur, ex quo offensa est manifesta: aliàs sufficeret cautio, vt in c.ex parte.§.de verb.signi.secundum Archi.& Ioan. An. dicentes, quòd in istis penis, & sententijs, ordinarius facta satisfactione poterit absoluere, quia Papa hic sibi non reseruauerit absolutionem, vt in c.nuper.§.de senten.excom.

S V M M A R I V M.

1 *Perpetuatio iurisdictionis in vna causa, an perpetuet in alijs causis, quando facta est delegatio ad vniuersitatem causarum. & nu. 2.*

3 *Omnino, hac dictio quid significet.*

1 a **Officium.** †No. primo ibi, ipso [a] iure. atq; q iurisdictio delegan, etiam ad vniuersitatem causarum expiret ipso iure per mortem concedentis, etiam sine ope exceptionis, de quo est dictum §.c.proxi.& j.in glo. Secundo no. ibi, quo ad non cępta. a ɔtrio sensu, q iurisdictio non solum delegatorum, sed ẽt conseruatorum durat post mortem cõcedentis quo ad cępta: intellige, nisi sint dati ad certum & determinatũ tps, quia tunc & quo ad cępta non duraret & post tempus, ſm Io.An.& facit quod no. per Spe.in ti.de procu.§.3.ver. quid si mandatũ. Ideo aũt post tps expirat, quia in processu succedit delegans: secus qñ post tps non reperiretur alius successor, nisi qui daretur ab homine, quia tunc duraret iurisdõ vsq; in euentum successoris, vt l.meminisse.ff.de offic. procon. ſm Pe.de Anch. dicentẽ idem esse fauore pupillorũ in cõnexis, vt duret administratio post tps, ut l.tutor.ff.de admi.tuto. & vide ad prædicta quod no.in c.de causis.de offi.deleg. In glo.in ver. quorumcunq; ibi, priuilegiorum. Archi. ɔ per tex. hic in prin. vbi loquitur in conseruatoribus a manifestis iniurijs: non aũt in conseruatoribus priuilegiorũ. facit qđ habetur in c. si super gratia.§.eo. Sed Io.An. tenet hanc glo.& idem tenet gl.j.in ver. expirare. & ita sequuntur Doct. vt sic ẽt ɔseruatoris priuilegiorũ expiret potestas, quo ad non cępta. Non ob.d.c.si sup gra, quia loqtur in executoribus gratiarũ, quorũ officiũ durat execũta: quod non est sic in conseruatoribus priuilegiorũ, in quibus cõseruatoribus ẽt cessant rõnes d.c.si super gratia. Nec ẽt ob. principiũ huius c. quia ampliatur hic in tex. ſm Ioã. An. de quo ẽt vide in d.c.si super gratia. †In gl.in ver. expirare, in prin.

2 aduerte, quia in alijs delegatis ad vniuersitatẽ causarũ, perpetuatio iurisdictionis in vna causa ꝑpetuat quo ad oẽs alias nõ cęptas, & ẽt inter alias personas, vt est dictum §.eo.in c. cũ plures. in §. fi. secus in conseruatoribus, quia expirat in totũ eorũ iurisdictio, nisi quo ad iam cępta, vt hic. de quo ẽt plene ꝑ Do. in c.ne aliqui.j.de priuileg. Quod ergo dicit glo.hic, q quo ad negotium cęptum pro vno sit perpetuata iurisdictio quo ad oẽs, debet intelligi quantũ ad illud negotium cęptum, q a quo ad non cępta expirat in totum, vt est tex.hic. In glo. in ver. edita, in fi. Ioã.An. addit aliam drĩam, q a iudices delegati nõ põt dari ad futura negotia, sed conseruatores sic, vt hic patet. & in c.j.§.eo.tit.& lib.et per Inno.et Ioan.An.in c.audita.post prin. §.de restitu.spolia. quod intelligit hic Lapus, si illę futurę controuersiæ oriantur super rebus possessis tpe datę conseruatoriæ: super rebus verò ex post acquisitis, conseruatores non haberent potestatem, etiam si essent dati ut defendant a manifestis iniurijs illatis vel inferendis, quia ista tanq̃ odiosa debent restringi, vt in c.cum capella.& c.quia circa.§.de priui.et in clemen.fi.de rescrip. et ita etiam sequuntur hic Doc. de quo etiã per Domi.in d.c.ne aliqui. Sicut etiam aliàs dubitatur de procuratore, an intelligatur constitutus ad lites futuras, qñ tales lites habuerunt ortum de nouo post constitutionem ipsius procuratoris? de quo per glo.in l.omnium.ff.de procu. et per Ioã. An.in c.qui ad agendum.in princip.ff. de procu. et ibi dicetur.

3 b †In glo.in uer.omnino, in fi. tene menti hanc glo. de hac dictione,[b] omnino, quia importat et reducit dispositionem, ut ipso iure, et absque ope exceptionis. Vltimo vide hic per Ioã. An. ponentem vnam summam circa materiam conseruatorũ. Et primo quis sit conseruator, et vnde dicatur. Secundo quis possit dari cõseruator. Tertio a quo dari possint. Quarto quot sint species cõseruatorum. Quinto an iura antiqua de his prouiderint. Sexto qualis sit eorũ iurisdictio. Septimo in quo conueniant cum delegatis, et in quo differant. Octauo, an recusentur. Nono an ab eis appelletur. Decimo quantum duret eorum potestas, et de quibus possint cognoscere, et in quo loco, et an subdelegent. Vndecimo an inuocent brachium sęculare. Duodecimo an cogãt satisfacere de offensa. de quibus omnibus hic per Ioan.An.et no.in c.j.ã.eod.

A D D I T I O N E S.

a Nic.Sup.Ipso iure. Adde quid important ista verba, ipso iure, & ipso facto. vide gl.in c.gan pęnis.de re.iur.lib.6.glo.in cle.j de ui.& hon.cler.gl.in c.quia fit de ele.lib.6.& per Bal in auth.habita.C.ne si.pro patre.

b Nic.Sup.Dictione, omnino. Adde glo.in c.& si Christus. de iureiur. Archi.in c.hoc ius.10.q.2. Bal.in l.si pecuniam.ff.de condi.inde.

V.G. Omnino, dictio, quid significet. Ruy.consi.133.nu.22.lib.5.& q significat indistincte. Ruy.consi.138.nu.12.lib 5.

De officio legati. *Rub.*

S V M M A R I V M.

1 *Scandala semper sunt tollenda.*
2 *Maior in dignitate est magis honorandus in priuilegiorum concessione.*
3 *Legati nati qui dicantur, vide hic quot enumerat.*
4 *Legatus quid potest facere existens extra suam prouinciam.*
5 *Denominatio quando fiat a digniori.*
6 *Papa qualiter scribat Cardinalibus, an debeat eos appellare fratres, vel filios.*
7 *Legatus de latere, an possit conferre beneficia reseruata.*
8 *Legatus de latere concurrit cum quolibet ordinario in sua prouincia, ita ut sit locus præuentioni.*

C A P. I.

1 a **Officij nostri.** †No.j. scãdala[a] semꝑ esse remouẽda: nõ rõne scãdali euitandi possit qs impunè nõ parere mãdato Papæ, vt in c.cum teneamur. §. de ꝑben.& ibi per Doc. & per Inno. in c. nisi.§. pergraui. §.de renũ. Et dicit hic Hos.& Io. An. q semper scandalũ est euitandũ, dũmodo Deus per id nõ offendat, ut in c.qui scandalizauerit.§.de reg.iur.& vide in c.2. & ibi per gl.§. de no.ope.nun. Secũdo no. q quies, & bonũ subditorũ dr esse pax superiorũ, & onus subditorũ dr onus superiorũ. Idem est q a grauamine illato subditis põt superior appellare. de quo in c.auctoritate.j.de priuile.& per Inn.in c.dile.§.de appella.

2 †Vltimo no. q maior in dignitate dẽt magis honorari in priuilegiorũ ꝯcessione. facit c.fi.in prin.§ tit.proxi.& c.de multa.§.de ꝑb. iõ dicit hic Host.& Io.And. q Cardinales ẽt non legati sunt ꝑ cæteris honorandi: licẽt enim alij possint esse maiores dignitate vel ordine, tñ isti sunt maiores honore, sicut eñ pars corporis Papæ, vt 6.q.j.si quis.& j.de pęnis.c.fęlicis. & dicuni patricij scripti in diademate Imperatoris. Insti.qui.mo.iu.pa. pote.solu.§.filiusfa.& põt dici senatores.96.di. Constantinus.& 16.q.j. ecclesia hẽt ſm Arch. Et inter Papã, & Cardinales dĩ esse idẽtitatis vnio, ſm Io.An.in c.requisiti.in fi. §. de testa. Nec possunt Cardinales, vt suspecti, recusari, vt in c. nouit.§.de ap. ſm Host. & Io.An.& uide dicta in c.super eo.j.de hęreticis.

3 b †In gl.in versi.legati.in prin. Aduerte, quia quidã[b] sunt legati nati, qui nascuntur cũ priuilegio legationis per adeptionẽ dignitatis archiepalis, vt est archieps Cantuariẽ. Eboracensis, Remensis, & in Italia, solũ est archieps Pisanus, vt no.in c.i.§.c.& in c.j.§.de appel. Et per Imo.in c.uolentes.§.eo. Quidã verò sunt legati de latere, & isti ſm consuetudinẽ Romanæ curiæ sunt soli dñi Cardinales, quia alij nõ vocanẽ de latere, ut no.in d.c. uolentes. & per glo.in c.pe.eo.tit.& tenet Spe.in ti.de legato.§.sequitur uidere.circa prin.& ita ẽt est de mente gl.istius, hic in fi. Quidã verò sunt legati missi, & nõ de latere, ut sunt alij ꝑlati qui mittuntur per Papã ad regendã prouinciã, ut patet hic in tex.& in d.c.pe.

4 †In ea.glo.ibi, absoluendo, q põt facere extra legationẽ vel prouinciã, ẽt finita legatione, vt iu d.c. pe. & ibi per glo. & tenet Io.And.& sic spãle in excõicatione, ꝑp violentã manuũ iniectionẽ in clericis, & sic nõ ob.c.nouit.§.eo. Sed in alijs excõicationibus Io.An. ibi distinguit, an requiratur causę cognitio, & nõ possit, ar.c.a.§.de ɔsti.eo.lib.aĩs possit. & ita sequit hic Do. Et eo casu quo posset absoluere extra ꝓuinciã, si cõparet læsus corã legato, & petit satisfactionẽ, dẽt tunc cõmittere ordinario loci, vt de hoc cognoscat, & vice sua absoluat, ſm Ho. hic, & per Spe.in eo.ti.§.nũc dicamus.ver.quid si lęsus. Et adde q legatus põt absoluere excõicatos, ẽt pro enormi læsione facta clerico, ſm Arch.hic, licẽt Host.ɔ in d.c.pe. Sed idẽ Host.& Ioan.An.in c. ad eminentiam. §. de senten. excommunica. tenent id quod Archid.hic.& sequitur Imo.in d.c.penul. Et vide glo.94.distin.c.2. legatum posse absoluere, etiam illũ, qui iniecit manus in eum: intellige, nisi in casu c. fęlicis. infra de pœnis. In ead.glo. ibi, de causis exemptorũ. idem tenet glo.in c. transla.

A D D I T I O N E S.

a Nic.Sup.Scandala semper. Adde tex.in c.nihil cum scandalo.de præscri.
V.G.Ecclesiast.12. Ne ponas animæ tuæ scandalum. Apoc.2.d docebat Balac mittere scandalum coram filijs Israel. & Luc.7.d. beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.

b Nic. Sup. Quidam sunt legati nati. Adde Doc.in rub.eo.ti.in antiquis.

translationem. & c.1.ȝ.eo. & Specu.eo.tit.§.supereſt.ver.ſed nisi
quid.dicens,ꝙ tm̃ legati de latere hoc poſſunt.& non alij, niſi
in literis hoc expreſſe ɔtineat̃, & ita procedat glo.16.q.j. frater.
de quo plene no.in d.c.j.& in c.auctoritate.j̃.de priuileg. & in
c.veniens.j̃.de verb.ſigni. vbi eſt tex.no.In ea.glo.ibi, in colla-
tionibus.& hoc dupliciter,q̃a ɔferunt vacantia: vacatura cõfe-
renda reſeruant, vt in c.2.& 3.j̃. eo. quorũ neutrum faciunt alij
legati,vt j̃.eo.c.præſenti.& c.pe. ſm̃ Io.An. de quo ẽt per eum
in c.pro illorũ.ȝ.de præb. Et dicit hic Io. An.ꝙ ẽt in alijs diffe-
runt.Et primo in c.volentes.ȝ. eod. Secundo in c.antiqua.ȝ.de
priuilegijs. Tertio in procuratione quam recipiũt legati de la-
tere extra prouinciam. Alij verò non,ſm̃ Hoſt. ita intelligentẽ
c.cũ inſtantia. & c.procurationes.ȝ. de cenſib. de quo per Spe.
in d.§.ſupereſt.ver.ẽt ſciendũ,in fine.Quarto quia ſolis legatis
Cardinalibus creditur ſuper legatione, vt 17. diſtin. nobiliſſi-
mus.quod tñ limita,ut per glo.ſing.in c.ſicut nobis.ȝ.de ſentẽ.
excom.& per Bal.in l.exemplo,in fi.C.de proba. & plenè per
Doc.in c.ꝙ ſup his.ȝ.de fide inſtr.Dicit tñ hic Io.An.ꝙ ſi lega-
tus de latere velit vti reſeruatis Papæ,& ſic trãſcendere officiũ
legationis,debet nunc hoc probare per literas, nec ſibi creditẽ.
de quo ẽt per Spec.in d.§.ſupereſt.ver.quid ſi delegati.In ea.gl.
in fi.vide per glo.& Io.An.in c.pe.hic alle. in gl. In glo.in ver.
poteſtatẽ,in fi.Nec ob.ſm̃ Io.And. c.is cui.ȝ. de elec.eo. lib.&
in c.fi.ȝ.de ſup.neg.quia loquũtẽ in caſibus diuerſis,in quibus
5 datur adminiſtratio ſpecialius, q̃ hic.† In glo. in ver.fratribus
in fi.no.ex glo.ſm̃ Dom.ꝙ vbi vniuerſitas eſt permixta ex plu
ribus, quorum aliqui ſunt magis digni, & aliqui minus, tunc
ſemper fit denominatio a digniori,licèt ſint in minori nume-
6 ro.de quo vide no.ȝ.in proę.huius lib.† In ea.glo.in fi. tene mẽ
ti glo. quomodo debeat ſcribi per Papam Cardinalibus:& an
debeat appellare eos filios vel fratres.& uide gl.in ver.fratres.
in c.fundamenta.ȝ.de ele.eo.lib.& per Hoſtien.in c. ad liberã-
dam.ȝ.de iudęis. In gloſ.fi.ibi,quod hic no.glo. & idem tenuit
glo.in cle.ſi de beneficio.de præben.& Archi.hic. nam & exe
cutor datus a Papa ſuper beneficijs cõferendis poſſit illa be-
neficia cõferre,vt in d.cle. ſi de bñficio. & ibi in glo. antepen.
Alij verò legati hoc non põt, cũ tex. hic indiſtinctè prohibeat
eis ponendo vſem negatiuã, ſm̃ Io.An. dicẽtẽ,ꝙ curia hẽt hoc
pro dubio,ẽt in legatis Cardinalibus.Ideo eſt,ꝙ Papa aliq̃n cõ
mittit legans Cardinalibus hoc ſpecialiter in eorum literis le
gationis.de quo in c.pe.j̃.e.& ita tranſit hic Do.in fi. & Pet.de
7 Anch. † Et aduerte vlterius an legatus [a] de latere poſſit cõfer-
a re bñficia reſeruata?de quo vide notabiliter per Rotã in deci.
119.quæ incipit, Item ꝙ legatus. & qđ no.in c.cum dilectus.ȝ.
de iure pa.Item aduerte,an legatus de latere cõferre poſſit be-
neficia patronata ſpectantia ad laicos vel clericos,inuitis prõ-
nis,de quo plenè no.in d.cum dilectus. & in c.dilectus.ȝ.eo.ti.
Et an poſſit cõferre hoſpitalia?dic ſi ſunt ſolita ɔferri in titulũ,
vt tenet Io.An.in c.fi.j̃.e.& vide per gl.in cle.per literas de prę
ben.De eccleſijs verò collegiatis, & canonicatibus, dicetur j̃.
e.c.pen.Et ſcias ꝙ legatus põt cõferre bñficia ſuę prouincię,ẽt
ſi ipſe ſit extra prouinciam ſuę legationis,vt in c.poſt electio-
8 nẽ,in parte deciſa.ȝ.de cõceſ.pben.ſm̃ Arch.in d. c.fi.† In ea.gl.
b in fi.tene menti ex glo.ꝙ legatus [b] de latere concurrit cũ quo-
libet ordinario in ſua prouincia, & eſt locus pręuẽtioni inter
eos in beneficialibus. Et idem in alijs iuriſdictionalibus. Ideo
dicit Dom.in c.3.in fi.j̃.e. ꝙ legatus non põt inhibere ſubditis,
ne accedant ad epm̃ in his quæ ſunt ſuæ iuriſdictionis,vt eſt ca
ſus xj.q.j.peruenit,nec ẽt poſſet cãm pendeotẽ corã ordinario
ad ſe aduocare, & de ea cognoſcere vel alteri delegare, ut no-
luit notabiliter Spe.tit.de legato.§.nunc oſtendendũ.ver.lega-
tus.& do.Nic.in c.1.ȝ.eo.ti.& Do.in c.Romana.j̃.de ſo.cõp.eo.
lib.licèt enim ipſe legatus cõcurrat cũ quolibet ordinario ſuæ
prouinciæ, non tñ eorũ iuriſdictioni in aliquo detrahere aut
p̃iudicium inferre põt,& iſta ẽt plene tradit do.Nic. & Imo.in
c.fi.ȝ.de confir. vtili vel inutili.ubi multa notanda dicta ad hãc
materiã adducunt tam in beneficialibus q̃ in alijs iuriſdictio-
nalibus,ut ibi uide per eos.In alijs uerò caſibus,ubi Papa poſ-
ſet iudicare laicos,non tñ poſſet legatus de latere, quia nõ cõ-
currit cũ iuriſdõne Papæ,imò in c.nouit,in fi.ȝ.c. & vide nota-
biliter per do. Nic. in c.1.eo.Et ad prædicta etiam vide in c. ſi a
ſede.j̃.de pręben.& per Spe. in ti.de legato. §. nunc oſtenden-
dum.ver.legatus.Et uide per do.Nic.& Imo. in c.fi. ȝ. de cõfir.
vtili.& per Do.in c.Romana.j̃.de foro compe.eo.lib.

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Legatus de latere.Adde glo.& Doc.in c.per literas.de præben. Archi.in c.hortamur.25.q.2.
V.G.Nota,ꝙ legatus de latere cõtra ius reſcribere non poteſt. Cor. conſi.48. Aliquando dn̄.litera o.lib.2. Nec poteſt delegare cum clauſula, appellatione remota.Alex.conſ.107.lib.2.Nec vti clauſula,non obſtante. Ruy. conſ. 130.nu.21.lib.5.

b Nic.Sup.Legatus de latere concurrit cum quolibet ordinario. Adde, ꝙ talis eſt maior quolibet ordinario,ut in c.ſanè.el 2.de off.deleg & per Card.Zab. in c.ſtuduiſti in 4.no.de off.le.
V.G.Adde, ꝙ legatus de latere non poteſt tollere legem Principes, cuius eſt officialis.Cor.conſi.281.viſa litera.c.lib.3.

SVMMARIVM.

1 *Legati Papæ habent iuriſdictionem ordinariam,cuiuſcunque generis ſint.*
2 *Iuriſdictio ordinaria non expirat per mortem committentis.*
3 *Legati æquiparantur proconſulibus.*

CAP. II.

1 LEgatos. † No.j. ꝙ legati Papæ cuiuſcunq; ge-
neris,ex quo hic indiſtinctè loquitur,
habent ordinariã iuriſdictionẽ. & ita tenet gl.j.&
Io.An.ibi. deputatus ergo certo territorio cũ gñã-
li cõmiſſione dr̃ habere ordinariã,ex quo no. ꝙ iuriſdictio or-
dinarij cohæret territorio,ut probat tex.hic,& in l.fi.C.ubi &
apud quẽ.de quo ẽt no.per glo.in cle.2.de reſcrip. & in c.cũ ab
eccleſiarũ.ȝ.de offi.ordi.& in l.a iudice.C.de iudi. & ibi p Bal.
2 † Vltimo no.& ita alleg.ꝙ iuriſdictio ordinaria non expirat p.
mortem cõmittentis.In glo.j.in fi.no.glo. ꝙ conſtitutio decla
ratiua loquens in certo caſu,trahitur ad oẽs alios caſus,in qui-
bus ipſa rõ declaratiua adaptatur. In glo. in uer. proconſulib.
ibi,de offi.proconſulis.l. 2. Et ex quo legati æquiparantur pro
3 conſulibus, † arguit hic Archid.iudicem delegatũ ipſius legati
poſſe ſubdelegare, cum delegatus a proconſule hoc poſſit, ut
no.in d.l.a iudice.quod intelligit Arc.quo ad vnũ articulũ cau-
ſæ,non quo ad totam cauſam ſibi cõmiſſam, quia eã ſubdele-
gare non poterit,cum ſolus delegatus principis hoc põt, ut in
c.ſuper quæſtionũ.§.ſi verò.ȝ.de offi. dele. & in c. cũ cauſam.ȝ.
de appella.& ita reſidet hic Io.An.& limita, niſi eſſet delega-
tus ad vniuerſitatẽ cauſarum,quia tũc poſſent vnã ex illis ſub-
delegare,vt per glo.in d.l.legatus.ff.de offic. procon. & in d.c.
cum cãm.& in d.c.ſuper q̃onum.§.ſi verò.vt hic per Do. In gl.
in ver.declaramus.ibi, ſedis apoſtolicę.no.banc glo. ad no.in
c.ſi abbate.ȝ.de elec.eo.lib. & in c.ſi gratioſe. hic alle. In eadẽ
glo.ibi,nec in iſto.refert hic Io.An.Spec.eo.tit.§.finitur. verſi.
quid ſi Papa,tenere ɔtrium:ipſe tñ Io.An. vr̃ hic reſidere cũ gl.
ſua hic,& ita etiam Domi.In ea.glo.in fine. & idem Arch.hic
de quo no.in c.ubi periculum.§. idem quoque.in prima glo.ȝ.
de elec.eod.lib.& in clemen. ne Romani.de electio.

SVMMARIVM.

1 *Legatus poteſt interponere decretum.*
2 *Reſeruatio beneficiorum,ſi ſit extincta, extinguuntur etiam decreta, & inhibitiones,& alij proceſſus.*
3 *Legatio ſi ſit extincta,expirat reſeruatio beneficij, ſiue beneficium vacet, ſiue non,tempore quo finitur legatio,etiam ſi res non ſit integra.*
4 *Legatio quot, & quibus modis finitur, uide hic glo. ſuper verbo, finitur, quæ ponit multos modos quibus finitur legatio.*

CAP. III.

1 PRæſenti. † No.j. ſm̃ Io.An. legatum de latere
poſſe interponere decreta.de quo in
c.ſi apoſtolicæ.j.de pręb.& ibi no. an ligent igno-
rantes . Secundo no. ꝙ licet legatus de latere non
poſſit dare ius ad vacatura beneficia,vt no.in ca.2. & c.propo-
ſuit.ȝ.de conceſ.præben.& per glo.j̃.verſ. finitur. tñ poteſt illa
non ſolum vacantia,ſed etiam vacatura ſuæ collationi reſerua
re,& ſuper illis dare executorẽ,& inhibere,& ita ẽt facere po-
terit executor ab eo deputatus, ut tenuit Lapus in ſua allega.
14.& facit quod nota.in c.cum dilectus.ȝ.de iure pa.& rationẽ
differentiæ quare legatus non poteſt dare ius ad beneficia va
catura,& tamen poteſt illa reſeruare,uide per do.Nic.in d.c.di
lectus filius l.ȝ.de præben.in prin. Tertio no.ſm̃ Domi. ꝙ ex-
tincta reſeruatione beneficiorum,extinguũtur decreta, & in-
hibitiones, & alij proceſſus ſuper illa facti, & eius occaſione,
qđ inducit Dñi. ad reſeruationes factas per Papã cũ decreto,
& inhibitionẽ ſuper beneficijs familiariũ Cardinaliũ,ut hic p
eum. Et habet iſte tex. gñaliter locum, ſiue alius legatus poſt
reuocationẽ primi ſuccedat in prouincia, ſiue non, cum iſte
tex.indiſtinctè loquatur,ſm̃ Arch.& Io.An.de quo in c. volen
tes.& c.officij.ȝ.eo.& per Spe.eo.titu.§.nunc tractemus.verſi.
ſed ecce. Nec alius legatus ſucceſſor vigore reſeruationis alte
rius legati poſſet cõferre tale beneficiũ, cũ talis reſeruatio fue
rit perſonalis,& expiret,ſm̃ Dom.Et collatio talis beneficij re
ſeruati redijt ad ordinarium,ſecundum Archi.hic,& not. in c.
cum dilectus.ȝ. de iure pa. ſecus tamen eſſet in executore Pa-
pæ,qui fecit reſeruationem pro aliquo in eccleſia: quia ſi pro-
uiſor ſeu executor moriatur, non redit poteſtas ad ordinariũ

sed ad Papam, vt nota. in d.c. cum dilectus. de quo hic per Arc. & facit quod no. per Ioan. And. in c. inter dilectos. s. de exces. prała. Vltimò no. q potestas executoris dati super gratia fienda, expirat expirante gratia. facit c. si cui. j. de præben. & quod no. s. tit. proxi. c. si super gratia. † In glo. 3. in fi. vult ibi, q exoncta legatione expirat reseruatio, siue beneficiũ vacet, siue nõ, tpe quo finit legatio. & ẽt si res nõ sit itegra, vt hic in gl. iũcto tex. Lap. tñ refert Io. An. sibi scripsisse hũc tex. hẽre locũ in bñficio vacaturo, nõ in vacãte, nisi tpe quo finit legatio res eẽt itegra, cũ tũc idẽ sit in reseruatione vacãtis, vel vacaturi, sec⁹ si res nõ sit integra, puta q a pcessus erat factus, nã tũc nõ finit, vt in d.c. si cui. §. sec⁹. Sed Pe. de Anc. & Io. de Fan. hic s. vt expiret reseruatio ẽt de vacãtib. ẽt si res nõ sit integra, vt hic in tex. & gl. vbi reqrit collatio, vt sic reseruatio nõ expiret, ẽt si res nõ sit integra. & facit gl. pxi. in fi. & tex. hic i prin. c. vbi quorũcũq; bñficiorũ, nõ adiecto, vacãtiũ, vel vacaturorũ, fm Do. Quid aũt si legat⁹ i eccña nõ hñte certũ numerũ canonicorũ, vl hñte, sed nõ firmatũ iurõ, hñte tñ certũ numerũ pbẽdarũ, taxatũ, nõ autoritate Papę, sed inferioris, ɔferat vni canonicatũ, & reseruat pbẽdã pxio vacaturã suę collationi cũ decreto, certis executorib. deputatis. tz hic La. q finito officio legati anq̃ vacet pbẽda, valebit collatio canonicat⁹, & reseruatio nõ expirat, nec ptãs executoris, q poterit postea illã vacãtẽ ɔferre finita legatione, vl lz expiret ptãs executoris, & pcessus, tñ p collationẽ canonicat⁹ fuit pbẽda affecta. adeo q collatio alteri fcã nõ valebit, nisi fiat autoritate Papę, nõ tñ dictis casib. debebit pbẽda ɔferri p executorẽ, sz p aliũ ad quẽ spectat, vt hic & j. c. px. & no. i c. si postq̃. & i c. si clericus. j. de pb. & p Arc. i c. sup gfa. s. ti. px. i v. deputao. & p Io. An. ibi, i v. aplicę sedis. & ita sequit hic Pe. de Anc. tenẽs q duret ptãs executoris, ex quo durat reseruatio in pbẽda. arg. d.c. si sup gfa. ex quo ipse legatus põt facere collationẽ canonicatus, cũ reseruatione pbẽdę, vt tz Io. An. in c. si eũ. j. de pbẽ. Sz Io. de Fan. hic s, vt sic nõ duret reseruatio, nec ptãs executoris ex quo collatio canonicat⁹ fcã p legatũ nõ afficit pbẽdã, lz bñ pcessus ipsi⁹ legati illã afficiat, vt no. i gl. ma. circa me. i c. si loli. j. de ɔces. pb. i v. si vterq;. & facit gl. j. pxi. & hãc ptẽ seqt hic Do. p hũc tex. volẽtẽ expsè, q lz legatus faciat actus afficientes pbẽdã, sicut est inhibitio reseruatio & decretũ, tñ reseruatio, & tales actus expirãt finitio offõ, vt hic in tex. ibi, dũmõ ad collationẽ eorũdẽ. & facit c. si. j. de ɔce. pbe o vbi reuocatio supueniẽs annullat gfã Papę qñ nõ erat collata pbẽda, lz esset collatus canõicatus. forti⁹ ergo reuocatio legati dz operari, vt tollat collationẽ canonicat⁹ factã p legatũ, vt no. j. in gl. 4. vide ibi in fi. & notabilr dicta in d.c. si eũ, vbi plenè dixit. & vide gl. si. in c. p illorũ. s. de pb. & ibi p Do. † In gl. in ver. finit. ibi, egressus. supple & reuocatus, vt l. fi. ff. de of. pfe. vrb. q a cũ sit ordinarius nõ posset renũciare, nec explsè, nec tacitè, fm Arc. & Io. An. Et no. ex gl. quot modis finiat officiũ legati. Et an p dationẽ scdi legati videat prior reuocat⁹ gl. tenuit q nõ. 25. q. 2. in Galliarũ. & vide qd no. in c. volẽtes. s. e. In e. gl. ibi, cũ eps. no. gl. vt d.c. cũ eps. locũ hẽat i oib. ordinariis hñtib. territoriũ. In e. gl. ibi, est admirabile p solone ɔtij e. vl. hic all. vide hic p Arch. & Io. An. & vide in e. si cui nulla. in fi. j. de pbẽ. & in c. si. j. de ɔces. pb. In e. gl. in fi. secus tñ eẽt si ipse legatus nõ reseruasset, sed ɔtulisset, & dedit executorẽ q gfam exequat, nã tũc finito legatione durabit collatio, & ptãs executoris. & hoc ex æquitate d.c. si super gratia. & ita tenet Lap. in sua alleg. 17. & vide dicta in d.c. si super gratia. in princi. & facit tex. hic s. in ver ad collationem. intellige in vacantibus, non in vacaturis, ut s.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius censetur grauari, qñ sibi aufertur ptãs conferendi beneficia.*
2 *Legatus an potest reuocare reseruationem quam fecit.*
3 *Legatus si fecit vnam reseruationem in vna ecclesia, si fuerit finita an possit facere aliam in eadem ecclesia.*

1 **Cęterum.** †No. j. q qñ ordinario aufert sua ptãs ɔferendi bñficia, dr grauari. facit c. mãdatũ. s. de re-
a scri. Scdò no. a ɔrio sensu, q in eccña nõ collegita, uel nõ cathedrali possit legatus plures reseruationes facere, & hoc nisi impediat ex his q hõr hic in uer. nec ẽt fm Io. An. puta q a spectẽt ad collationẽ vnius, & una reseruatio pẽdeat. Vlt. no. ibi, reseruatio pẽdet. nã dr pẽdere ẽt si uacauit, & facta sit collatio, dũ tñ lis pẽdeat sup eo, cũ finale iudiciũ &c. vt in c. fraternitatis. in fi. s. de frigidis. fm Arc. & Io. An. & qd no. in d.c. si capitulũ, in gl.
2 fi. & in c. ut ɔmissa. s. de ele. e. li. † In gl. in uer. pẽdẽte. ibi, reuocauit. no. ex gl. legatũ posse reuocare reseruationẽ factã p eũ. & ita resider Io. An. remittẽs ad no. p eũ in c. cũ dilectus, in gl. pe. s. de iure pa. lz fm eũ in ɔriũ faciat, q fuit disputãdo ɔclusum, uidelicet q si metropolitanus dedit executorẽ, qui ɔferret Titio beneficiũ ad se deuolutũ, si est idoneus, & cũ executor ichoasset, ipse metropolitan⁹ sciẽter ɔtulit illud beneficiũ, Seio q potior erit Titius primus. dicit tñ hic Io. An. q pdicta pprie nõ faciũt ɔ. gl. loquẽtẽ de bñficio uacaturo ɔferẽdo, nõ aũt de uacãte. Pro pdicta tñ determinatione, q Titius pferat, refert hic Lap. Io. An. sibi mãdisse q si legat⁹ reseruauit suæ collationi bñficiũ spectãs ad collationẽ alteri⁹, & executores dedit, q fecerũt processũ, & uacãte postea bñficio si legat⁹ illud alteri ɔfert, & executor ɔtulit illi p quo fuit reseruatũ, q tũc iste erit potior. nã si pẽdẽte una reseruatione legat⁹ nõ põt aliã facere, multò minus poterit collationẽ facere, ut hic p eũ, ɔcludentẽ tñ ad q. glo. q legat⁹ ex cã possit reuocare reseruationẽ anteq̃ vacet bñficiũ reseruatũ, sed postea nõ poterit, & maximè re nõ itegra & qñ alteri ɔferret sine cã. Io. de Fã. tenet glo. hic, vt sic legatus possit reuocare reseruationẽ ẽt re nõ integra, dũmodo ad collationẽ nõ sit pcessũ. & ita ẽt vr tenere Io. An. in addi. Spec. eo. ti. in §. nũc tractemus, circa prin. sup ver. itẽ legat⁹ sup v. reseruare & ita tenet Io. de Lig. Qd tñ limita primò, nisi sit pcessũ ad collationẽ p executorẽ, vt s. Scdò limita, nisi ille p quo est facta reseruatio, ɔsenserit pcessui executoris, cũ p talẽ ɔsensũ sit acquisitũ ius, intantũ q nõ posset reuocari, vt no. in c. in causis. s. de ele. fm Pe. de An. hic. Tertiò limita, nisi talis potestas fuerit ɔcessa executori animo donandi, cũ tũc nõ possit reuocari, vt no. in d.c. in causis. & in c. ɔstitutus. s. de ɔcel. pbẽ. fm Imo. hic. Et an in dubio legatus, vel alius ɔferẽdo, videat ptãtẽ, q̃ alteri dedit reuocare? ɔcludit hic Do. q sic, ẽt si res nõ sit integra, dũmodo ɔferat sciẽter cũ cã, nõ obstãte reseruatione: sec⁹ si ignorãter, vel nõ fcã mẽtione de reseruatione. & ita pcedat opi. La. s. cũ non sit verisimile, q voluerit illã reuocare. ar. c. cũ olim. s. de re iudi. de quo hic p Do. † In ea. gl. ibi, q a cũ illa non pẽdet.
3 no. gl. q finita vna reseruatione facta in vna eccña, põt legatus alia facere in eadẽ: intellige si faciat mẽtionẽ de prima, dicẽdo ẽt si p alio reseruationẽ fecerimus q̃ nõ pẽdet. ar. c. si. j. eo. & d. c. mãdatũ. Et hęc in vacaturo: sed si ɔfert vacãtẽ, nõ est necesse q fiat mẽtio de prima reseruatione, fm Io. An. volẽtẽ q in scda reseruatione quę sit de beneficio vacaturo, debet fieri mẽtio de prima reseruatione finita: q pcedit si prima reseruatio habuisset effectũ, vt q a ex ea collatũ fuisset bñficiũ: als secus, q a tũc cũ ex ea nõ fuerit eccña grauata, nõ eẽt necesse mẽtionem fieri, cũ eẽt tũ d.c. mãdatũ. Itẽ pcedit qñ scda reseruatio fieret ad petitionẽ impetrãtis, als si pprio motu, & tũc valeat, cũ eẽt subreptio. p quo facit tex. hic pmittens aliã reseruationẽ pria finita, vt hic p Do. In gl. in ver. in eadẽ, in fi. vide qd no. in c. q̃uis. el j. in gl. añpe. j. de pb. Nã nõ poterit facere reseruationẽ diuersorũ bñficiorũ, cũ tex. hic nõ distinguat q̃ sint bñficia. In gl. pe. ibi credo q nõ. Idẽ Arc. & Io. An. dicẽs, q si legatus vult reseruare duo bñficia q̃ simul spectãt ad pñtationẽ uel institutionẽ eiusdẽ, uel si reseruauit unũ qd spectat ad collationẽ unius, & nũc reseruat unũ qd spectat ad illius pñtationẽ, nam poterit hoc facere. ar. tex. hic, q solũ loqt in ptinẽtib. ad collationẽ. ergo secus ur in alijs casib. ar. c. cũ in illis. & ibi no. in si. j. de pb. & hoc lz ɔueniat ꝟbis, tñ nõ est de mẽte hui⁹ tex. fm Io. An. sentiẽtẽ q nõ possit. & uide p gl. pe. in cle. j. de rerũ pmu. & idẽ seqt hic Do. in spectãtib. ad collationem, uel alterius pñtationẽ. & idem si ad alterius institutionem, cum Papa intendat hic gñalr tollere grauamen, quod fiebat ordinarijs, ut hic per Domi.

ADDITIO.

a V.G. Adde, q ordinarius põt resistere delegato qñ nullitet pcẽdit in casu nõ incluso in rescripto. Soz. cõs. 83. In cã vertẽte. col. añpe. in fi. ver. prętereà. li. 4.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatũ existẽtiũ in ecclesia cathedrali puisio, seu electio ad quẽ spectet.*
2 *Legatus qua beneficia conferre non potest, vide hic.*
3 *Neq; etiam illa commendare potest.*
4 *Maioritas qualiter consideratur in ecclesia. Quid de prapositura prioratu archipresbyteratu, & archidiaconatu.*

CAP. IIII.

1 **DE liberatione.** †No. j. ibi, p viã electiõis. ar. q i dignitatib. particularib. existẽtibus i eccña cathedrali de iure cõi spectet puisio ad epm, sed electio ad capłm, & ɔfirmatio ad epm. de quo in c. cum eccña Vulterana. s. de ele. & talis electio dz fieri intra sex mẽses, p. c. a. s. de ɔces. pb. & ita vr hic seq. Io. An. & in c. ne p defectu. s. de ele. & ibi p Inn. cũ p monẽ taliũ eccña nõ dr uiduata, nec uacare, ut hic p Do. Scdo no. ibi, ordinãdis. q ꝟbũ, puidere, uel ordinare, nõ includit collationẽ, cũm ponant hic ut
2 diuersa. de quo i cle. si. de ele. p gl. † Tertiò no. ibi, aliquatenus se intromittãt. q legatus de latere nõ põt se intromittere, ordinãdo, ɔferendo, vel aliter disponendo de beneficijs hic expressis,

ex quo infertur quod ea vnire non possit, & ita ꝯsuluit Fed. in suo ꝯsi.191.vbi dixit, legatũ non posse vnire dignitates, & ita se quit hic Lap. & Dñi. dicẽtes p dicta ꝑcedere, ẽt si non sit facta reseruatio, cum tex. hic prohibeat, ꝙ de talibus ordinandis vel disponendis nullatenus se intromittat, & qui taliter est prohibitus, non potest vnire. Pro quo glo. in c. si tibi absenti. ĵ. de præben. licèt ipse legatus bene possit vnire aliud beneficiũ dignitati ẽt ep̃ali, vt per Rotam in deci. 58. quæ incipit, Item ꝙ legatus, sed præbendã collegiatã mensæ ecclesiæ, cathedralis unire non posset, vt per Fed. in d. consi. vbi ẽt tenuit, legatum de latere non posse alterare collegium, fortè locum religiosum incollegiatũ constituendo. arg. c. pen. ꝟ. de eccle. ędi. & ita transit hic 3 Pet. de Anch. †Sicut etiam non posset legatus [a] cõmendare beneficia hic expressa, vt tenuit Arch. in c. nemo deinceps. ꝟ. de elec. eo. lib. in princ. ex quo nullatenus se de eis intromittere põt, vt hic in tex. de quo etiam no. in c. cum singu. ĵ. de præben. & per hunc tex. ẽt tenuit Fede. in d. consi. ꝙ de beneficijs hic expressis legatus non possit se intromittere per viam permutationis: puta si plebani volunt permutare eorũ plebes collegiatas: nam ex quo legatus non põt ꝯferre, non põt auctoritatẽ in permutatione interponere, vt no. in glo. pe. in c. 1. ĵ. de rer. permu. quod procedit ẽt si interueniret cõsensus illorũ collegiorũ, vel eorũ, ad quos spectat electio vel collatio beneficiorũ collegiatorũ, de quo hic per Lapum, & Domi. & no. in d. c. s. & in c. sicut vnire. ꝟ. de excel. præla. & in c. cum dilectus. ꝟ. de iurepa. In glo. a. in prin. vide glo. in ver. in eiusdem. in cle. vt hi, qui. de ætate & quali. & in cle. j. de præben. in ver. in certa. In e. glo. in fi. no. glo. In glo. in ver. electionis, in prin. tenet gl. ꝙ de ecclesijs cathedralibus regularibus, vel collegiatis legatus se non intromittat, ẽt si aliter prouideatur ipsis quã per viam electionis, & non refert quocunque noĩe vocentur, vt no. in c. sta 4 tutum. ꝟ. de rescri. e. li. †In ea. glo. ibi, sed si vtrunque, vel alterũ. idem Arch. & facit cle. j. §. j. de p̃ben. & sic patet ꝙ legatus põt reseruare, vel se intromittere de dignitatibus particularibus existentibus in ecclesijs cathedralibus, ẽt si hi qui præficiũtur in eis, sunt maiores post ep̃os, si eis prouideatur per aliã viam q̃ electionis, vel ẽt si prouideat̃ per viã electionis, dũmodo p̃ficiendus non sit maior post ep̃m, vt in glo. Quid aũt si beneficia hic prohibita legatis, sunt deuoluta ad inferiores prælatos a Papa, an habeat tunc locum ꝓhibitio istius tex. & dic ꝙ sic, ex quo durat tunc rõ prohibitionis istius tex. facit cle. si de beneficio. de p̃bẽ. secus in deuolutis ad sedem apostolicã, ex quo tex. hic respicit illos, ad quos spectat collatio vel electio: secus ergo si ad eos non spectet. & ita sequitur hic Pet. de Anch. facit qđ no. in glo. fi. in c. j. ꝟ. e. & in c. si abbatẽ. ꝟ. de ele. co. li. Sed Lapus ꝯ, cum deuoluta nõ sint posita in eius legatione, & quia bñficia hæc prohibita sunt extra eius potestatẽ, vt hic in tex. cuius prohibitio durat ẽt in deuolutis. & ita sequitur hic Do. per hunc tex. gñaliter loquentẽ, & prohibentẽ, vt nullo mõ legatus se intromittat de bñficijs hic ꝓhibitis, & sic ẽt in deuolutis locũ habet. Nec ob. d. c. si abbatẽ, quia loquitur in ꝯfirma 5 tione quę est necessaria, vt hic per eum. †In ead. glo. in fi. idem Arch. per no. per Inno. in c. j. ꝟ. de maio. & obed. & in c. 2. ꝟ. de no. ope. nunc. in glo. fi. de quo hic plene per Io. An. ponentem [b] qualiter cõsideretur maioritas in ecclesia, & q d de p̃positura pr oratu, archip̃sbyteratu, & archidiaconatu. de quo ẽt per ipsum Io. An. in addi. Spe. super tit. de cõcess. p̃ben. ante fi. & qđ no. in cle. si plures. de p̃ben. & in c. de multa. e. ti. Quid aũt si in ecclesia cathedrali sunt duæ dignitates, & non apparet quę sit maior altera, tñ ambæ habẽt maioritatẽ in capitulo post ep̃m concludit hic Io. An. ꝙ legatus neutrã cõferre poterit, & ꝙ in vtraque locũ habeat prohibitio istius tex. ex quo quælibet est principalis. arg. c. cupientes. §. si uerò. ꝟ. de ele. eo. li. & l. si duo. ff. de solu. sicut nec posset conferre alteram de duabus ecclesijs cathedralibus vnitis vel collegiatis, ut hic per Ioan. An. Et quod hic dr̃ de ecclesijs collegiatis, debet intelligi de collegiatis habitu tñ, licèt non actu. de quo in c. licet canon. & in c. statutum. ꝟ. de elec. li. e. & in d. c. de multa. &c. In glo. in uer. interponat in fi. & si id faciat, esset ut sacrilegus puniendus, ut j. q. j. sunt quidam in fi. secundum Arch. & Ioan. And.

ADDITIONES.

a Nico. Sup Legatus commendare beneficia. Adde Doct. in cap. si constiterit. de accusa.

b Celsus. Et quid de prępositura. Adde Fel. in rub. de ma. & obe. col. j. & 2. & quasi per totum processum. Ro. deci 416. in ea. fuit dubitatum in no. dixi aliquid. supra sed nunc non memini loci.

V.G. Adde, an præpositus præferatur priori. Deci. consi. 242. ubi multa de dignitate præpositurę.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere, an possit dare ius ad uacatura beneficia, nec potest dispensare contra concilia.*

2 *Commissio si fiat per legatum contra formam iuris, & in manibus commissarij fiat renunciatio, talis renunciatio non ualet.*

Prohibemus. No. j. ibi, personis. nam procedit hoc, siue non expressis, siue expressis, immo potentior & clarior esset via ad vacaturas expressis personis, s̃m Ioan. An. quod tamen limitat hic Pe. de Ancha. & Lapus, nisi mandet potestatem recipiendi renunciationẽ, & collationem faciendam de beneficijs ex causa permutationis, cũ hoc fieri possit, & prohibitio istius tex. locum nõ habet, & ita sequitur hic Do. referens Feder. de Se. ita tenere in suo consi 1 lio 79. †Secundo no. ibi, ad beneficia vacatura, ꝙ legatus de latere non potest dare ius ad vacatura beneficia, nec potest dispensare contra concilia, de quo per gl. in c. penul. ꝟ. de fil. presby. & multo minus poterit prædicta facere episcopus, vel ali[us] ordinator, s̃m Io. An. Vltimo no. ꝙ irritato facto principali, annullantur oĩa ꝓuenientia ex illo. facit ꝟ. c. ꝓxi. & cle. fi. de censi. & l. fi. ff. de consti. pec. vbi irritato principali ꝯctu, oẽs clausulę quæ ipsi ꝯctui adhęrent, irritantur. vnde dicit hic Archid. per 2 hunc tex. †ꝙ si per legatum fiat cõmissio ꝯ formã istius tex. & & in manibus cõmissarij fiat renunciatio, non valebit talis renunciatio, quia facta in manibus illius qui recipere non poterat, ex quo enim hic irritatur cõmissio, ita & per ꝯsequens ipsa renunciatio ex eius cã procedens, s̃m Ioã. An. de quo per eum in c. ꝙ in dubijs. ꝟ. de renun. & ibi, an ex tali renũciatione, quæ non tenet, perdat̃ possessio, & an possit priuari, q a male renunciauit, & an requirat̃ ꝯsensus capituli, & ecclesiæ, cui renunciatur? de quo ẽt hic plene per Arch. In glo. in uer. cuicunq;, in fi. qđ procedit ẽt si cõcederet sibi gñalem ptãtem cõferendi, pro quo facit prin. huius §. ibi, in gñe. & qđ no. in c. statutũ. ĵ. de p̃b. in glo. 2. s̃m Io. An. tenentẽ se cum hac gl. & idẽ tenet Oldr. in suo cõsi. 76. Sed Rota, prout hic refert Do. in deci. 229. tenet cõtrariũ. Nec ob. tex. hic, quia loquit̃ in legato. Nec ob. rõ hic posita, quia fuit corrupta. et malè posita, ut ibi per Rotã. Sed certe dicta m̃sio est ꝯ tex. in ꝓœmio huius li. s̃m Domi. dicentẽ, ꝙ tutius est tenere qđ tenet do. Ant. in c. ꝯstitutus. ꝟ. de cõcess. p̃b. vbi tenuit, ꝙ talis cõmissio fieri non possit, vt ibi per eũ. Et aduerte, quia Rota in decis. 397. quæ inci. Item si ep̃s. tenet se cum hac glo. ut ep̃s alteri, quam suo uicario gñali cõmittere non possit, & non solũ in specie, sed ẽt in gñe: concludit tñ ꝙ ẽt in specie possit ep̃s cõmittere suo vicario gñali ptãtem recipiendi reassignationẽ, qua admissa, possit per ep̃m eidem vicario dari ptãs ꝯferendi illud beneficiũ sic reassignatũ, cũ tunc cessaret cã prohibitionis, & ꝙ hmõi cõmissio poterit fieri ẽt per legatũ cuicunq; ꝑsonæ, s̃m Rotã ibi referentẽ glo. ita tenere hic. Nec ob. tex. hic. quia loquit̃ qñ permixtim simul & semel darentur ambæ ptãtes prædictæ, & pro rõne diuersitatis facit ca. ad qõnes. ꝟ. de rerũ permu. s̃m Rota ibi. de qua tamen materia uide 3 plenè per Doc. in d. c. constitutus. †In glo. fi. in fi. an, [c] & quan [a] do constitutio possit trahi ad præterita, hic plenè per Archid. et no. in d. c. licèt canon. et hic per Domi.

ADDITIO.

c Nic. Sup. An, & quando constitutio possit trahi. Adde ca. cum tu. de usu. Abb. & Do. in c. fi. de consti. & Abb. in c. cum Christus. de hæreti.

V.G. Constitutio trahitur ad præterita, quando exprimitur, aliàs non. Vide Raph. Cu. in consi. 119 post prin.

SVMMARIVM.

1 *Hospitale si sit unitum ecclesiæ, cuius collatio non spectat ad legatum, an legatus possit illud conferre.*

2 *Legatus si contulit mihi beneficium proprio motu, cum haberem aliud beneficium, de quo non feci mentionem, an valeat collatio.*

CAP. V.

COllatio. No. j. ibi, beneficiũ. nam procedit dispositio huius tex. hic in oĩbus beneficijs, ẽt si sint hospitalia quæ ꝯferant̃ in titulũ, quæ legatus cõferre poterit, vt sentit hic Lap. et Io. An. et no. in c. j. ꝟ. eo. in cle. per lr̃as. de p̃ben. et in cle. quia ꝯtingit, in uer. cõmittatur. de relig. do. et in cle. dispendiosam in uersi. bñficijs. de iudi. Intellige, nisi pertineant ad præsentationẽ patroni laici, ut per gl. in d. cle. per literas. vel nisi hospitale esset collegiatũ, ut ꝟ. c. proxi. quod esse potest, ut in c. cum olim. ꝟ. de arbi. s̃m Do. Quid aũt si hospitale esset vnitum æque principaliter tali ecclesiæ, quæ nõ cadit sub collatione legati, tenet hic 1 Do. ꝙ †tunc legatus conferre non possit, per no. ꝟ. c. ꝓxi. et in d. cle. per lr̃as: idem qñ esset accessoriũ tali ecclesiæ, ut ibi ꝑ gl.

in ver.ecclesias.& ibi no. Et dixit hic Archi. legatum posse cõ-
a ferre [a] beneficia suæ prouinciæ, etiam si ipse sit extra prouinciam suæ legationis, vt in c.post electionem in parte decisa.ẽ. de concess.præben.& no.in c.nouit.ẽ.de offi.lega. Secundo no ta ibi, nullius momenti. ꝙ sicut in literis beneficialibus Papæ subreptio vitiat ipso iure, & ita in literis legati. quod no.ad gl. in c.ad audientiam.el 2.ẽ.de rescrip. Vltimo no.ibi, mentio.& intellige de spẽle, vt in cle.2.& ibi ꝑ gl.de offi.ord. & ita tenet hic Arch.Io.An. & Lapus, dicẽs ꝙ dr̃ fieri specialis mentio ꝑ, ut habetur per glo.in ver.speciali. in c.2.j.de rebus ecclesię. lõ non sufficeret mentio, de qua habetur in c.non potest. j. de ꝑben. ſm Archi. Et ex his colligitur ꝙ in literis beneficialibus a legato impetratis, ad hoc vt ualeant, debet fieri mẽtio omniũ qualitatũ & circunstantiarũ, sicut in literis Papæ, etiam si ipse legatus cõmitteret administrationẽ hospitalis, ſm Io.An. quod intelligit Ioan. de Fan. eo casu quo posset concedi in titulum, vt in d.cle. quia contingit. Et aduerte, quia habet locum dispositio istius tex. siue beneficia conferantur a legato, siue a delegato ipsius legati, ſm Lap. hic & Pe.de Anch. & siue conferantur vigore legationis, siue ex spẽli cõmissione Papæ, ſm Lap. sed in ꝯtrium facit, quia legatus conferendo auctoritate Papæ, non dr̃ conferre iure legationis, vt in c.cum aliquibus.ẽ. de rescrip.eo.lib. & in c.dudum.j.de præben. Ideo non debet habere locum tex.hic, loquens solum qñ legatus confert iure legationis. facit tex.in d.cle.2.vbi dicitur secus esse in alijs quibuslibet habentibus potestatẽ conferendi, sicut est qñ legatus non ꝯfert iure legationis, quia talis non est collatio legati, ergo nõ debet habere locum tex.hic. Sed Pe. de Anch.in c. is cui tenet idem, quod Lap. hic. & facit ratio glo.no.in versi.volumus.in
2 d.cle.2.de quo articulo vide plenè dicta in d.c.is cui.† In glo.si. ibi, quòd nõ.idem Io.Mo. hic.& Arch. in d.c. si motu proprio. & Lap.hic.pro quibus facit hæc dec.& d.cle.2.quæ indistinctè loquitur.& facit d.c.si motu proprio. vbi solum fit mentio de Papa, non aũt de legato, & licèt, qñ confertur motu ꝓprio cessat subreptio, tñ hic non est defectus impetrantis, sed annullatur hic collatio ex defectu potestatis ipsius conferentis, vñ nullo mõ valere pôt talis collatio rõne defectus ptãtis legati hoc casu. Sed glo.j.ut satis vr̃ probari.& facit rõ gl.in d.cle.2.in ver. volum'. Est enim in ipso legato defectus ptãtis, qñ fit collatio habenti aliud beneficiũ, non facta mentione de hoc, vt hic in tex.qui annullat impetrationẽ, sed collationẽ, quę respicit ipm conferentẽ, licèt ergo qñ fit motu proprio cesset subreptio, tñ hic est defectus ptãtis: vnde non valet talis collatio, vt hic probari vr̃. In ea.glo. ibi, ꝯtrium credo tenet ꝯtrium, & idem voluit glo.in d.cle.2.& Io.An.hic.& Doc.sequuntur, ut hic plenè per Do.& per Doc.in d.cle.2.vbi d.Flo.idem tenet in 4.q.& no.in c.gratia.ẽ.de rescri.eo.lib. Et intellige ꝑdicta in legato, conferẽte ꝓprio motu illi, qui iustè detinebat beneficiũ, & sine dispensatione: secus si contulit conferenti iniustè, vel iustè, sed cũ dispensatione, quia tunc non valeret collatio, nisi seruetur quod habetur in c.ordinarij.§.in conferendis.j.de offi.ord.ſm Dom. & uide quod ibi no.de qua mã vide gñaliter in d.c. si motu ꝓprio.& in d.cle.2.& in cle.si Romanus.& cle.si plures. de ꝑbẽ.

ADDITIO.

a Nic.Sup. Conferre beneficia. Adde an possit conferre beneficia extra prouinciam vide per Arch.in c quod in aliquo.11.distin.Card Zab.in c.nouit.in 6 q de offi leg.Inno.in c quòd sedem.de offi.or. Car.Zab.in consi.65.incip. pro discussione puncti supra scripti.

De officio ordinarij. *Rub.*

1 *Archiepiscopus potest in sua diœcesi constituere officiales foraneos.*
2 *Archiepiscopus nõ potest intrare diœcesim sui suffraganei, vt ibi exerceat aliquem actum iurisdictionalem, si id vult facere iure proprio.*
3 *Iudex habens iurisdictionem limitatam in certis causis, non dicitur illam habere ante ortum illarum causarũ, nec potest talis iudex delegare causam antequàm habeat iurisdictionem illius quod hic inducit.*
4 *Commissio, & prouisio an possunt esse in pendenti in iudicijs.*

CAP. I.

1 ROmana. †No.j. ibi, suffraganeorũ.a ꝯrio
2 sensu ſm Inn.& Io. An. ꝙ in sua diœcesi posset archieps cõstituere officiales foraneos, sicut & eps in sua, vt in cle.2.de rescr. vt ẽ.de offi.archi.& ibi per Host. nec dicuntur ꝑpter hoc epi, vel archiepi habere diuersa cõsistoria, licèt nec sit id prohibitum, vt hic per Io. An.dicentem post Inno.ꝙ isti officiales foranei dicuntur habere delegatam iurisdictionẽ, & ꝙ ab eis appelleẽ ad cõstituẽtes ipsos, & ꝙ nõ possent esse iudices delegati apostolicę sedis, de quo per gl.in cle.2.circa si.de rescrip.& no.in c.2.ẽ.de consue.eo.lib.† Secundo no.vnam regulam, ꝙ archiepiscopus non pôt intrare diœcesim suffraganeorũ, exercendo aliquẽ actum concernentẽ iudicialem potestatẽ, si id vult facere iure proprio: secus si id sibi competeret aliquo iure speciali, quod tñ debet probare, & secus si id faceret auctoritate Papæ, vel de licentia episcopi diœcesani, quia tunc posset, ut hic probatur a ꝯrio sensu ibi, auctoritate propria, & facit j.eo. cum episcopus, ſm Hostiẽ. & Ioan. An. Tertio no.ibi, similiter & c. ꝙ archieps non pôt in diœcesi suffraganei constituere officiales, qui de causis ad eum deuol-
3 uendis cognoscant.† Vltimo no. ꝙ iudex habens iurisdictionẽ limitatam in certis causis, non dicitur ille habere ante ortum illarũ causarum, nec potest talis iudex delegare causam anteq̃ habeat iurisdictionẽ illius, quod inducit hic Host. & Io.An.cõtra præsides prouinciarũ, ut hic per eos. Sed aduerte, quia prædicta procedunt in delegatis, vel in ordinarijs habentibus iurisdictionẽ limitatam in certis casibus, sicut est archieps in diœcesi suffraganei: secus in alijs ordinarijs, qui bene possunt causas certi loci delegare, etiam antequã sint ortæ, ut patet ex notatis in cle.1 de rescrip.& in c.si confirmationẽ.ẽ.de elec.eo.li. ſm Pet.de Ancha.& ita ẽt tenet Rota in deci.247.quæ inci. Itẽ si nous.uide ẽt de hoc per Rotam in deci.455.quæ inc.licẽ factũ. In glo.in ver.disponant, in prin.vide in cle.archiepo. de priuil.
4 † In glo.in ver.futuris. Sed Io.Mo.adducit in ꝯtrariũ l. si a colono.in fi.ff.de vet.obl.vbi prouisio potest esse in pendenti, ergo & cõmissio. sed dic illud in ꝯctibus: secus in iudicijs, vt in l. non quidem.ff.de iud. Nec ob.quòd subdelegare non sit actus iudicialis, ut est dictũ in c.si a subdelegato.ẽ. de offi dele.eo.li. nam ab illo, ut ab origine, descendit iudiciarius processus, vt ẽ. de offi.deleg.cum in iure, ideo ex tractu temporis nõ cõualescunt cõmissiones, cum apud cõmittentes tẽpore cõmissionis non fuerit ipsa iurisdictio, ut ẽ.de offi. deleg. venerabilibus, in fi.de quo per Ioan.And.hic.& in d.c.si confirmationem.

ADDITIO.

a V.G.Verum archiepiscopo, sede uacante, liceat occupare bona quæsita ex bonis ecclesiæ. Ruy. consi.15.nu.2.lib.4.

SVMMARIVM.

1 *Esse in prouincia, vel in loco vicino prouinciæ, æquiparantur.*
2 *Episcopi non consecrati, an comprehendantur sub nomine pontificis.*

1 Officiales. †No.j. parificari quem esse intra prouinciã, vel in loco vicino. quod inducit Host. ut sit citandus ille qui est extra prouinciam, si est in loco vicino, sicut si esset intra prouinciam. de quo in c. cum olim.ẽ.de dolo & contu.& in c.ex tuæ.ẽ.de cleri.non resid. & in c.coram.ẽ.de elec.& dicit hic Ho.& Ioan. An. ꝙ archiepiscopus existens in diœcesi episcopi in loco uicino ad diœcesim ipsius archiepiscopi, licèt non posset ferre sñiam ibi, tñ bene posset cũ illi, & requiri ut scribat uoluntatẽ suã uel cõmittat.l.4.§.pe. ff. de offic. procon.& no.in c.nouit.ẽ.de offi.leg.ſm Host.volentem, ꝙ delegatio possit fieri per existẽtẽ extra territoriũ. de qua uide dicta in c.si a subdelegato.ẽ.de off.dele.eo.lib. Secundo no.præsentiã principalis diminuere iurisdictionẽ, & potestatẽ officialis, cuius absentia auget. facit c.cum nullus.ẽ.de tẽpo.ordi.eod.
2 lib.& in l.humanũ.C.de l.† Vltimo no.ibi, pontificalis officij, quia ſm Host.cum quo residet Ioan.An.comprehenduntur ẽt epi non consecrati, ut hic per eos, sed Arch.cõtra, quem sequitur hic.Dñi. quia ex quo non sunt epi, non est in eis dignitas epãlis, qua deficiente, deficit in eis priuilegiũ istius tex.qui respicit pontificale officiũ, vnde non includuntur cõfirmati tñ, ut per glo.no.in uer.pontificũ.in cle.2.de celebra.missa.nec ueniunt episcopi non consecrati appellatione pontificalis officij, ut glo.in clemen.2.de priuileg.& in c.at si clerici.ẽ. de iudi. de quo hic plene per Domi. facit etiam tex. no. in c. ex literis. ẽ.de exces.præla.in glo.pen.iuncto tex. in ca.cum episcopus.j. eo. In glo.in ver. circa illam in fi. & cum hoc ultimo dicto tenet se Ioan.Mona.& Ioan. And. hic licèt Archidiac. & Go.teneant primum dictum glo. In glo.in uer.attentent, in fi. idem Hostien.per c.1.§.si quis.j.de senten.excom. dicit tamen quòd talis excommunicatio sine difficultate relaxabitur. Sed Arch. & Ioan.Mona.contra, per tex.in.distin.uides.& in reg.quæ cõtra j.eo.lib. Pro quibus facit, quia istud est priuilegium ipsorũ, vnde non tenet sententia lata contra priuilegiatum. j. de concess.præben.cap.1.§.ex parte. Sed Ioan. An. post multa tenet se cum hac glo.ut talis sententia ualeat. & facit quod no.in cap. 2.supra eodem titu. & lib. & ita sequitur hic Lap per ca.j.hoc allen.& idem Imo.& Domi. hic, quia iurisdictio officialis nõ tribuitur hic de nouo, nec est appositum hic decretum: vnde tenet sententia lata contra iuris prohibitionem. de quo per glo.

glo.ot.in ver.inhibentes.in cle.j.de iure pat. vt hic pleniſſimè per Lap.& Domi.concludentem, ꝙ ſi iudex profert ſñiam cõtra prohibitionẽ hominis, & tunc ſiue ſic excõicatio, vel alia ſñia non tenet, vt ĩ.de reſti.ſpolia.c.fi.& in c.cum delicta.de reſcri.Et idem ſi proferatur ꝯ iuris prohibitionẽ, qñ ꝓhibitio habet perpetuã cãm prohibitionis, ſiue perpetuũ impedimentũ, ſiue etiam recipiat ius publicũ,& hoc ſiue fiat ab ordinario ſiue a delegato,per no.in d.cle.j.& in cle.j.de reſcrip.& in cle.j. de ſeque.poſ.Si uerò prohibitio reſpiciat ius priuatum, & valet ſñia ſi proferatur ab ordinario, maximè ſñia excõicationis, vt in d.c.1.& maxime ẽt qñ excõicatus nõ ꝯdicit, uel nõ appellat,ut in cle.cõſtitutionẽ,ad fi.de elec.& in c.1.& 2.ĩ.de accu.Et idem in ſñia lata a delegato, dummodo non ſit ſententia excõmunicationis,quę lata a delegato contra formam iuris, nõ tenet,vt in c.fi.ĩ.de præben.ſm Lap. & Do.de quo io d. cle.j.de iure patro.& in c.Romana.§.ſed nec.ĩ.de ſenten.excom. Io gl. fi. in fi.pro dicto huius glo.eſt tex. hic loquens de officialibus archiepiſcopi in plurali,quorum officialium, licèt principalis habeat ordinariam, tamen alij habent delegatam,ut per gl.in d.cle.2.de reſcri. & ſic tex. hic loquit̃ ẽt io delegato Archiepi.

SVMMARIVM.

1 *Probatio per inſtrumentum, & probatio per ſigillum authenticum æquiparantur.*

2 *Canonicorum appellatione, an ueniant, tam regulares quàm ſeculares in materia vtriſque proportionabili.*

CAP. II.

1 SI canonici. †No.j. caſum in quo parificatur probatio per inſtrm̃ pub. & per literas ſigillo publico ſigillatas, de quo in c.vt circa.ĩ.de ele.eo.lib.& in c.poſt ceſſ.ĩ. de proba.& in c.1.& 2.ĩ.de fi.inſtru.& in caſu iſto eſt neceſſaria probatio per ſcripturã,& alios caſus vide per glo.or.in ver.io ſcriptis. in c.1. j.de cenſi.Secundo no.ex tex.qui reſeruari debet in ceſſatione ſienda a diuinis, quæ locum habet tam in certa eccleſia, & ſic in ſpecie,vt patet j.ex tex.& in c.quamuis.j. eo. quã ẽt in gñali ceſſatione a diuinis,quæ fieret in tota ciuitate, vt in clem.j.de ſen.excõ.& tenet Ioan. An. & Do.ĩ.io ver. proxi.pro quo etiã facit tex.hic & in d.c.quamuis.qui gñaliter loqtur. Tertio ibi, a ſigillorum, ª ſ.ipſorum canonicorũ, ſm Archi. notantem ꝙ in actu iudiciali, qui fit a pluribus poſſunt ſingularia apponi ſigilla,vt in c.quanto.ĩ.de his quæ fi.à præla.vel poſſet intelligi iſte tex. vt pluralitas ſigillorũ reſpiciat ẽt pluralitatem eccleſiarũ uel capitulorũ,& ſic loquitur de ſigillis capitularibus,non particularibus.& hoc tutius eſt ſm Archi.& Io.An ex quo no.tutius eſſe ꝙ in actu collegiali interueniat ſigillũ collegij, q̃ ſingulorum de collegio.In glo.in ver.canonici,io fi.no.primo ex glo.iuncto tex. ꝙ nomen canonici eſt aptum comprehendere omnes vel maiorem partem,& ſic capitulum, vt hic per Do.

2 †Secundo nota ex glo.ꝙ appellatione ᵇ canonicorũ ſimpliciter facta,veniont tam canonici ſeculares q̃ regulares,qñ materia eſt proportionabilis vtrique,aliàs tñ ueniunt canonici ſeculares,de quo ẽt oo.in c.ſtatutum. in ꝑrin.ĩ.de reſcrip.eo.lib.

c Et an appellatione ᶜ clericorum veniant canonici, vel ecõtra, vide io c.cum tibi.ĩ de ver.ſigni.& in c.per exemptionem. de priui.In glo.in ver.ceſſare.ibi,ſine pęna irregularitatis, idẽ Inno.in §.cęterũ.& Hoſt.in c.dilectis.hic alle.qḋ eſt verũ qñ ceſſatio fieret ſpẽaliter in certa eccleſia,& tunc celebrans irregularitatẽ no incurrit. Sed ſi in loco fieret gñalis ceſſatio a diuinis tunc celebrans irregularitatẽ incurrit,ſm Inno. in c.non eſt.de ſpõ. intelligendo ꝙ fuerit facta ceſſatio ad hñte auctoritatem, quo caſu hẽt tunc vim interdicti,vt in d.c.non eſt.& in c.cũ in partib.ĩ.de ver.ſi.& facit d.cle.j.ęquiparans gñales ceſſationes factas ab hñtib' auctoritatẽ,ipſis interdictis,ſed nõ ſpẽalis ceſſatio certarũ eccleſiarũ,ſm Io. An.licèt Arch.in c.is qui.j.de ſen.exc.aliud velit.In gl.in ver.alijs,in fi.l.Papali. ſm Archid. facit c.ex parte.ĩ.de verb.ſig.vel conſtõne ſynodali,vt in d.cle.j.vel ex ꝯceſſione epi,vt hic per Io.An.pro quo facit, ꝙ a eps hoc pt deſuper ſe,vt per gl.2.in ver ſi.ceſſare.ergo põt alijs hoc cõmittere.ſm Do.licèt aliud ſentiat hic Arc.In gl.in ver.alteri, in prin. qḋ intelligit hic Io.Mo.ꝯ ſe,vt ſic ꝓbet ꝯ capitulũ,vt ff. de procu.l.ſi procuratore.ſed pro ſe,nõ,vt ff.de li.cã.cũ precũ.& ita reſidet Io.An.In ea.glo.in fi.uide ibi de hoc in 4. glo. & dicit hic Archi.ꝙ ad hoc ut ſit cautum,fiat in literis mentio quo alieno ſigillo ſignaui eſt.arg.l.j.ff.de his quæ in teſtamento delentur.

ADDITIONES.

a V.G.Adde,an fractione ſigillorum fides inſtrumenti diminuatur. Dec.conſi. 146.col.6.in fine.

b Nic.Sup.Appellatione canonicorum.Adde Car.in cle.2.de iud. Pe.de Anch. in reg.j de reg iur.lib.6.

c Nic.Sup.Appellatione clericorum veniant canonici Adde Abb.in rub.de vita & ho.cle Abb.in c.bonæ,el j.de poſtu.pralã.Do ca.1 in §. ne autem de hære.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio debet fieri eccleſiæ,cui debitum ſubſidium eſt ſubtractum.*

2 *Clericus ſi priuatur fructibus beneficij ſui propter ſuam culpam, tunc debent applicari eccleſiæ.*

3 *Damni appellatione quid propriè continetur.*

4 *Aeſtimatio iniuriæ qualiter fieri debet de iure canonico.*

1 Scituri. †No.primo ibi,reſtituentis.ꝙ reſtitutio debet fieri eccleſię,cui debitum obſequiũ eſt ſubtractũ.& facit tex.j.& in l.iubemus.auth. qui rem. C.de ſacroſan.eccle. ſm Io.An.& tene menti ex his tex.optimum ar. ꝙ clericus nõ officians eccleſiam ex ſua culpa,non facit fructus ſuos,& tenetur reſtituere eccleſiæ fructus interim perceptos,& conſeruare eccleſiam indemnẽ de damnis dicta de cauſa obuenientib. & idem tenuit Io.Cal.in c.1.ĩ.de celebra. miſſa. pro quo glo.j. in ver.tenebantur.& facit tex.in c.fi.ĩ.de reſcri. eo.lib. ubi idẽ tenet Do.licèt d Flo.in d.c.1.hoc non firmet,tñ quod hic dr̃,eſt tutius in foro conſcientiæ,ſm do. Nic.in d.c.1. vt ibi per eum.

2 †Secũdo no.ꝙ qñ clericus ex ſua culpa priuatur fructibus, tũc applicantur ipſi eccleſiæ,vt no.in c pe.ĩ. de cle.non reſid.& in c.de multa.§.is quoque.ĩ.de pręben.& in c.ubi periculũ. §.prouiſionis.ĩ.de elec.e.li.Vltimo no.ibi,ſatisfacere.quia ſm Arch. debet intelligi qñ haberet proprium,ut 12.q̃.2.ſtatutũ.in fi.& c.ſeq.non aũt ſatisfacient de redditibus eccleſiæ,de quo p Archi.in c.ſtatutum.§.aſſeſſorem.de reſcrip.eo.lib. & ſi non põt ſoluere,luant in corpus,ut in c.finem litibus.ĩ. de dolo & contu.In glo.in uer.cã in prin. concludit Arch. & ſequitur Io.An. ꝙ omni caſu ſufficiat,ꝙ cã ſit manifeſta,ex quo debet examinari,ut hic dr̃ in tex. ergo nõ loqtur de notoria, qḋ ꝓcedit qñ fit ceſſatio ex cã de iure cõi,ſecus ſi ex ꝯſuetudine uel priuilegijs, q a dẽt attẽdi,an ꝓcedat tñ in notorio,vel de alio,& illud ſeruari dẽt,ut hic p Imo.& Do.In ea.gl. in fi. ꝯcludit Arc.& Io. An. hoc diſcernẽdũ ſit arbitrio boni uiri.ſ.iudicis,ut l.uir bonus. ff. iud.ſol.& in c.de cauſis.ĩ.de off. del.

3 †In gl.i uer.damnis.i prin. no.ex gl.quid propriè ꝯtineat appellatione damni, & appellatione iniurię,de quo plene in c.in noſtra.hic alleg. & quæ dr̃ia ſit inter damnum,& iacturam,per Ioã. An.in c.quia ſæpe.ĩ.de elec.eo.lib.& vide per Inno.in c.grauis.ĩ.de reſti.ſpoli. & Bal. in l.certum.C.de rei uen.

4 †In ea.glo.in fi.no.meliorem gl. quæ ſit in iure canonico, de practica in actione iniuriarũ. & ſentit glo.ꝙ in æſtimatione habeatur conſideratio non ſolũ ad damnũ emergens,ſed ẽt ad lucrum ceſſans.facit l.iniuriarũ.& ibi p Bar.ff.de iniur.& per Cy.in l.ſi non conuitij.eo.ti. in io.q̃.ubi ẽt ponit qualiter formatur libellus ſuper iniuria.dicit tñ Hoſt. in d.c.grauis.ꝙ licèt ibi,& in c.olim.ĩ.de iniu. permittatur pro iniuria agi,tñ curia ſuper hoc vix dat literas. Sed certe Rota in deci.153.quæ incip.Item ad æſtimationẽ.tenet, ꝙ curia dat literas ſuper iniuria.& facit d.c.olim.& tex.& gl.in c.1. de maled. & Rota ponit practicam in d.deci.ſ.ꝙ agens declaret quantitatẽ,ſm quam æſtimat iniuriã,& iudex, conſideratis oĩbus qualitatibus & circunſtantijs, quæ põt augere & diminuere hmõi æſtimationẽ,taxabit certã quãtitatẽ,& poſtea faciet iurare partẽ,ut declaret pro illa q̃titate noluiſſe ſubſtinere dictã iniuriã: & poſtea iudex in illa q̃titate ꝯdẽnabit, & ita dicit debere intelligi hãc gl.& alia iura,q̃ de ſatisfactione iniuriæ loquuntur, ſm Do.& ita ẽt vr̃ uelle Rota in deci.483.q̃ incip.Itẽ ad æſtimationẽ.ubi plene de his.Et ſcias, ꝙ actio iniuriarũ ad vindictam non trãſit ad hẽdes li.non cõteſt.ut d.l.iniuriarũ.ſm Io.And.& uide no.in c.fi.ĩ.de ſepul.nec durat poſt annũ,ut d.l.ſi non cõuitij.de quo plene per Rota in deci.420.quæ incipit, Itẽ ꝙ pro iniurijs.Hoſt tñ cũ quo cõiter reſident Doc.in ca. ea noſcit.de ſen.exc.ꝙ cũ excõicatus nõ dẽat abſolui,niſi primo ſatisfaciat, ut ibi,& in c.parochianos.eo.titu. & lo c.1. de iudi. poterit per uiam exceptionis opponi excõicatio,etiam poſt annum,ꝙ nõ abſoluatur,niſi facta ſatisfactione,& ſic indirecta actio iniuriarum poterit durare poſt annum.de quo ibi per Doct.

SVMMARIVM.

1 *Pronunciandum eſt ſuper incidenti de neceſſitate.*

2 *Repreſaliæ ſi ſint indultæ contra aliquam ciuitatem occaſione alicuius, tenetur damnum reſarcire his qui læduntur.*

3 *Reuerentia eſt exhibenda picturis,& imaginibus ſanctorum.*

1 Si autem. †Nota primo arg.ſuper incidenti eſſe pronũciandum de neceſſitate. quod videtur contra glo.in c.1.ĩ. de ordi. cog. Quare quidam intelligũt, ꝙ hic fiant

duæ inſtantiæ, vna ſuper pęna, & alia ſuper cauſa ceſſationis. ar
gu. l. qui de inoſſicioſo. ff. de inoffi. teſta. ſed Arch. & Io. An. in-
telligunt, ꝙ ēt in eadem inſtantia de cauſa ceſſationis, & de pę
na agatur, ideo ſuper incidenti non pronunciatur. & facit qđ
no. Inno. in c. cum eccleſia. ṡ. de cau. poſſ. & in c. cum ex literis.
ṡ. de reſti. ſpo. & per Bar. in l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. Et
ꝗ de pluribus iniurijs vni illatis, vel cōtra plures, poſſit in eo
dem libello agi, hic per Pe. de Anch. id & vide quod no. in c. li
cèt. de accuſa. & quod no. in l. prætor edixit. §. ſi mihi plures. ff.
de iniur. Secūdo no. ꝙ dicitur iniuria illata eccleſiæ, ſi in ea nō
celebratur diuinū officiū, de quo ṡ. in prin. & facit c. fi. §. quia ve
rò. j. de ſen. excom. Vltimo no. ꝙ reuerentia debetur nō ſolum
imaginibus & ſtatuis ſanctorū, ſed ēt imagini crucis. de quo
hic in glo. Eſt enim feſtum crucis celebrandū, vt de conſe. diſt.
a 3. crucis. ſm Archi. & Ioan. An. † In glo. in ver. occaſione, in fi.
no. hanc glo. & facit ēt, ꝙ ille, cuius occaſione inductæ ſunt re
a preſaliæ ꝯ ciuitatē, teneatur reſarcire damnū illis qui ex his
lęduntur, ſm Pet. de Anc. de quo per Bar. in l. nam & Seruius.
ff. de nego. geſt. in ſuo tractatu repreſa. & vide per glo. in l. mā
3 cipia. C. de ſeruis fugi. † In glo. in ver. deuotionis, in fi. no. ex gl.
ſm quē modum licitum eſt reuerentiā facere picturis & ima-
ginibus ſanctorū, & ſm quem modum ſit licitum adorare eas.
de quo in c. perlatum. & in c. venerabiles. hic alleg. & dicit hic
Io. An. ꝙ dulia dicitur ſeruitus quæ debetur homini, ſed latria
eſt cultus vel ſeruitus quæ debetur Deo. vnde verſus. Latria fit
Deo, debetur dulia ſeruo. & de hic etiam hic per Lap. & Do-
b mi. Et uide per glo. in l. ſtatuę. ff. de vſufru. cui [b] acquirant obla
ta ſtatuis & imaginibus ſanctorum. & plene per Ang. in ſua di
ſputa. quæ incip. in fulgenti delitiarum Palatio. & Pe. de Peru.
in ſuo tractatu canonicæ portionis, circa prin.

ADDITIONES.

a V.G. Nota ꝙ repreſalias paſſus poteſt ab eo, cuius occaſione fuerunt poſitæ repreſaliæ, repetere, ſi tamen erant iuſtæ. Ruy. conſi. 107. nu. 2. lib. 5.

b Nic. ſup Cui acquirantur oblata ſtatuis. Adde Abb. in rub. de paro. Abb. in c. quoniam. de de. et. Angel. in auth. ſimiliter. C. ad legem falcidiam.
V.G. Adde, ꝙ debentur loco, ubi eſt imago. Fely. in c. dilec. de offi. iud. ord. Late Dec. conſi. 148. col. 2 in 2. dubio.

SVMMARIVM.

1 *Defenſionem ſuam qui non facit in termino ſibi aſſignato, præſumitur illā non habere.*

2 *Pœna ſi ſit apposit a iure, an requiratur ſententia diffinitiua.*

3 *Diſpenſatus ſuper pluralitate beneficiorum, an teneatur in ipſis reſidere & deſeruire, & an poſsit percipere fructus in abſentia ſi in altero deſeruiret.*

4 *Diſpenſatus ad plura beneficia debet facere fidem de diſpenſatione in forma ualida.*

5 *Ordinarius poteſt ex ſuo officio inquirere, & compellere ſubditum ad oſtēdendum titulum ſuorum beneficiorum.*
Et uide hic diſtinctionem quando beneficiatus cogatur oſtendere titulum ſuorum beneficiorum, & limitationes quas ponit pulchras.

6 *Diſpenſatio ſemper intelligitur conceſſa ſecundum duas conditiones hic expreſſas.*

CAP. III.

1 ORdinarij. † Nota primo, ſm Io. An. ibi, conſta
bit, ꝙ qui non facit defenſionē ſuā
in termino congruo ſibi ad id aſſignato, præſumi-
tur illam non habere, vt no. in c. paſtoralis. ṡ. de ex-
cep. & in c. licet cauſam. ṡ. de proba. & in caſu iſto poſt termi-
num dicitur conſtare præſumptione iuris, & de iure, ꝯ quā nō
admittitur probatio in ꝯtrarium, de quo Archi. remittit 4. diſt. fra
2 ternitatē. & in c. is qui. ṡ. de ſpon. † Secūdò no. ibi, liberè, ꝙ vbi
a iure ex aliquo facto impoſita eſt pœna, nō requiritur tūc ſen
tentia declaratoria, qñ iudex ſtatuit terminū ad ſe defendēdū
ſuper illo facto, & ille ſe nō defendit. qđ no. ad c. cum ſm. j. de
hære. & in c. extirpandæ. §. quia verò. ṡ. de præbē. de quo j. Ter-
tiò no. ibi, canonicè. ꝙ dicitur quis tenere canonicè beneficia
incompatibilia, qñ habet ſufficientē diſpenſationē ſuper plu-
ralitate: ex quo no. ꝙ diſpenſatio facit, vt ſit licitum, qđ aliàs
erat illicitū. Et ex his ēt no. ꝙ licèt teneat quis beneficia ex di-
ſpēſatione Papæ, tñ ordinarius pōt inquirere ꝯ illos, & ſic ſe-
quitur ꝙ ordinarius de iure cōi habet iuriſdictionē in tales. de
3 quo in c. ꝑ tuas. ṡ. de maio. & obe. † Quartò no. ibi, negligatur.
ꝙ licèt ſuper pluralitate beneficiorū, ſit diſpēſatum, tñ talis di
ſpēſatio ſe nō extēdit, vt nō teneaī in beneficijs reſidere & de
ſeruire, nec poſſet ꝑcipere fructus in abſentia, ēt ſi ī altero tñ
reſideret, vt in c. fi. de reſcri. lib. 6. vnde eſt neceſſaria diſpēſatio
ſuꝑ nō reſidētia, qa diſpēſatio ſola ſuper pluralitate ad hoc ſe
nō extēdit, vt hic. de quo ēt no. in c. nō pōt. j. de ꝓbē. qa diſpēſa-
tiones ſunt ſtrictè intelligendæ, vt ibi dicitur, & in c. j. ṡ. de fil.
presby. eo. li. Vltimò no. quod vbi dubitatur de viribus priuile
gij, ſeu diſpenſationis Papæ, debet interpretatio fieri per Pa-
pam, & non per inferiorem. de quo plenè in c. cùm veniſſent.
ṡ. de iudi. In glo. a. in fi. idem Archi. nec ob. c. cum nullus. ṡ. de
temp. ord. quia loquitur in ordinationibus, hic in iuriſdictio-
nalibus, quæ poſſunt competere inferiori, vt in c. cum ab eccle
a ſiarū. hic alleg. Et no. ex glo. quod appellatione [a] ordinarij, ve-
niunt ēt inferiores ab epiſcopo, ſecundū tamen ſubiectā ma-
teriā, ſm quā verba ſunt intelligenda, vt in c. intelligentia. ṡ. de
verb. ſig. appellatione ordinarij intelligeretur de epiſcopo lo-
ci, vt voluit glo. in ver. loci, in c. 2. j. de vſuris. Appellatione verò
diœceſani bene verum eſt, quod venit epiſcopus tantū, & nō
inferior prælatus, ſm glo. no. in clē. j. in princi. de vita & hone.
cleri. & in clē. j. in ver. diœceſanis. de iure patro. In glo. in ver.
animarum. ibi, idem in alijs. intellige quò ad id, quod hic ſequi
tur in glo. ſcilicet, vt cōpellere poſſit retinentē plura beneficia
ſimplicia oſtendere titulum, non aūt habet locū in his quò ad
alia dicta huius tex. ſm Io. And. In gl. in ver. ordinariorum, in
fi. idem Arch. & Io. An. & ratio eſt, quia primus ordinarius nō
cognoſcit directè de beneficio alteri ſubiecto, ſed quia aliter
ſcire non pōt an ſuū beneficiū iuſtè teneaī, quod oſtenſa diſpē
ſatione videri poterit, ideo vtriuſq; diſpenſationē requiret, ſm
Ioan. And. Sed aduerte, quia Paul. & Dom. intelligunt prædi-
cta, qñ epſ, qui primò incępit, inquirit & pronunciat ſuper re-
tentione eccleſiæ ſuę diœceſis, licet per modū cauſæ pronun-
ciet ſuper beneficio alienæ diœceſis, & eius retentione, quia il
lud quod venit per modum cauſæ non obſtat in alio iudicio,
vt no. in c. cum eccleſia ṡ. de cau. poſ. ideo alius epſ poterit de
toto cognoſcere, & ferre ſententiam, an iuſtè vel iniuſtè deti-
neat. Sed ſi epiſcopus qui cognoſcere incępit, pronūciet prin-
cipaliter ſuper facto, vt quia dicat viſa diſpenſatione canoni-
ca, pronunciat iuſtè poſſidere, vel iniuſtè, quia illam non oſtē-
diſſt, & tunc ſit locus præuentioni, vt in iuribus hic alle. in gl.
quia retinere duo beneficia incompatibilia in diuerſis diœce-
ſibus iudicatur eſſe delictum mixtum, de quo vterque epiſco-
pus cognoſcere pōt, vt no. in c. 1. j. de priuileg. & qui præuenit,
poterit pronunciare, prout dicit gl. hic, poterit tamen alius epi-
ſcopus videre, an iuſtè, vel iniuſtè ſit pronunciatū, ſm no. in c.
1. ṡ. eo. tit. ſm Domi. Sed poſſet dici, ꝙ ſi epſ qui cognoſcere in-
cępit ſuper tali pluralitate, pronunciat eū iniuſtè poſſidere, &
tunc alius epſ poterit talem ſniam exequi, ſm no. in d. c. 1. ṡ. eo.
ti. & facit l. euidenter. ff. de excep. rei iu. Sed ſi pronunciauit, eū
iuſtè poſſidere, tunc non vr̄ ꝙ alius poſſit de nouo inchoare, ni
ſi doceret de præuaricatione alterius, ſm no. in l. ſi cui. §. eiſdē.
ff. de accu. & in l. ſepulchri violati. ff. de ſepul. viola. & maxime
cum tenere duo beneficia incōpatibilia iudicetur delictū, vt ṡ.
vnde ſi fuit ſemel abſolutus, non pōt de illo amplius inquieta
ri, vt in c. de his. ṡ. de accu. & vide quod no. in c. pe. ṡ. de foro cō-
4 pe. † In glo. in ver. nullam, in prin. teoe menn ſing. ꝙ non ſuffi-
cit facere fidē de titulo vel diſpenſatione, niſi in forma valida.
facit c. cum perſonæ. j. de priuile. in prin. vbi qui tenetur produ
cere priuilegiū, non vr̄ produxiſſe producendo tranſumptū. &
facit c. 1. & c. contingit. ṡ. de fi. inſtru. Et pro hac glo. facit, qa ap
pellatione tituli cōprehenditur illud, per qđ ſit & ꝓbatur con
ceſſio bñficij, ſm gl. in c. dudū. el 2. ṡ. de ele. ergo ꝓducendo co
piā non dr̄ ꝓducere titulū. facit c. 1. ṡ. de fi. inſtru. Lap. tñ in ſua
alle. 78. circa mediū, concludit ꝙ ſi epſ imponit pęnā priuatio-
nis non producentibus ti. bñficij intra terminū, ſm no. ꝑ Ioā.
An. in reg. mora. j. eod. lib. ſufficit ꝓductio veri tituli, ꝗuis non
in forma publica, ut ſic pęnā non incurrat, vt ibi per eū. & facit
c. cupientes. §. ſi uerò. ṡ. de elec. eo. li. & d. c. cum perſonę. in ver.
& ſi priuilegiū. vbi aſtrictus in termino producere priuilegiū
dr̄ ſatiſfacere termino, licèt illud ad plenū non ꝓbat, ſed dat &
alius terminus ad ꝓbandū. Sed Domi. ſequitur opi. glo. hic. Nec
ob. d. ver. & ſi priuilegiū, qa ibi ꝓducebat priuilegiū in forma
publica, licèt plenè nō ꝓbaret, ideo datur ibi alius termin'. Et
facit tex. hic in uer. ſi uerò. qñ ꝓducitur diſpēſatio ꝗ eſt dubia,
qa ſaltē eſt illa authētica in ſui forma, licèt ꝗ ꝯtinent in ea ſint
5 dubia, ſm Do. † In gl. in uer. exhibere, in fi. no. ex gl. iuncto tex.
ꝙ ordinarius pōt inquirere ex officio, & cōpellere ſubditū ad
oſtendendū de ti. ſuorū bñficiorū. & idem Hoſt. & Arc. hic, di-
cēs in prin. ꝙ pōt fieri iſta cōpulſio, uel per ſubtractionē fructuū
bñficij, uel ꝑ excōmu. & ita ſequitur Io. An. als adſcribitur cul
pæ ipſius ordinarij qui patiē aliquē tenere duas eccleſias, vt in
c. j.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Appellatione ordinarij. Adde glo. in ver. loci, in c. ꝗuis. de vſu. lib. 6. & glo. in verbo, diœceſano. in cle. j. de iurepatro.

c.j.ʒ.de excef.præla.ideo eſt ꝙ debet cogi ad alteram dimittendam, vt ʒ.de æta. & quali.eam re. vel ſufficientem diſpenſationem oſtendere, vt hic in tex.de qua materia per Hoſt. & alios Doct.in c.licet Heli.ʒ.de ſimo.& in c.ex inſinuatione. hic alle. & per glo.& Io.An.in reg.j.j.eo.lib.& hic per Imo.& Do.concludentem, ſi quæratur an, & qñ poſſit beneficiatus ᵃ cogi ad faciendam fidem de tit. ſui beneficij, ꝙ aliquando poſſeſſor beneficij agit, & petit ſe declarari habere canonicum titu.& hoc probare debet, vt l.actor.C.de proba. & per Inno. in c.ex inſinuatione,ʒ.de procu. Aliqñ & ſecundò agit ſuper rebus pertinentibus ad eccleſiam. & iſto caſu licèt ſibi opponatur ꝙ non habet canonicum tit.tamen non cogitur hoc probare, quãdo ſaltem conſtaret de colorata poſſeſſione, vt no. in c.nihil.ʒ.de elec.per Inno.& e.tit.in c.trãſmiſſam. Aliquando & tertiò agit ſuper poſſeſſione beneficij,dicendo ſe expoliatum,& an tunc debeat probare tit.per glo.no.in cle.j.in fi.de cauſa poſ.& per Io.An.in addi.Spe.in rub.de reſti.ſpo.& per Doct.in d.c.ex inſinuatione.& in c.ex litteris.ʒ.de reſti.ſpo. Aliquando & quartò poſſeſſor beneficij conuenitur ab alio, dicẽte ſe habere ius in beneficio vel præbenda:& tunc non cogitur probare ti.ſuæ poſſeſſionis, etiam ſi haberet plura beneficia incompatibilia, ſm Pau.& Do.hic per no.in d.c.ex inſinuatione.& ita etiam tenet glo.in d.reg.j.in fi.& Io.And.referendo Compo. in c.capitulum.ʒ.de reſcrip.eo.lib. Aliquando & quintò conuenitur ab ordinario ab electorib.confirmatore vel præſentatore,& tunc ſi ius cõe reſiſtit poſſeſſioni,vt quia poſſidet plura beneficia incompatibilia,& habet locum tex.hic,vt cogatur oſtendere de ti.& de diſpenſatione. Si verò ius cõe reſiſtit,& dic idem regulariter,vt tenet glo.in d.reg.j.& Docto.hic,& in d.c.licet Heli. Quod limita primò, niſi ordinarius conſtituat ſe aduerſarium eius, quia tunc nec compellere nec cognoſcere poterit de canonico ti.vt voluit glo.pen.in c.conquerente.ʒ.de reſti.ſpolia. ſm Doct.hic,quod procederet quando fuit ab eo ſpoliatus iuriſdictione non ſeruata.de quo tamen dic vt ibi per Doc. aliàs verò non repellitur ordinarius , licèt procedat ex officio cõtra beneficiatum,vt oſtendat titulum beneficij,vt tenet glo. in d. reg.j.imò ex hoc non poſſet appellari,ſicut non admittitur appellatio a correptione,vt in c.ad noſtram.& c.reprehenſibilis.ʒ.de appell. & hoc caſu exercetur correptio, quia ſi non habet iuſtũ ot. ille tenet bñficiũ cũ peccato,& decipit aïas parochianorũ,vt in c.dudũ.el 2.ʒ.de ele.& ita tenet Hoſt.& Doc.in d.c. li. Heli. Secũdò limita,niſi ordinarius ꝯſenſerit i bñficiatũ expreſſè,puta quia eũ inſtituit in beneficio, q̃a tũc nõ põt eũ cogere ad oſtendendũ ti.bñficij, ſed bene poſſet ipſe ordinarius cogere via directa contra illum , & oſtendere & probare ꝙ habeat canonicum ti.vt no.in c.diuerſis fallacijs. ʒ.de cle.coniu. & in c.dilecto.ʒ.de præben.ſecundũ Archi.hic,& refert Io.An.in d. reg.j.ſecus ſi cõſenſerit in eius poſſeſſionem,vel in eum tacitè, puta quia in eius aduentu recepit eũ ad oſculum , vnà eũ alijs clericis,vt no. in d.c.dilecto,ſecundum Domini.hic.& vide in c.ex ore.ʒ.de his quæ fi.a ma. parte.& per Inn.in d.c.ex inſinuatione. Tertiò limita,niſi factum eſſet antiquum , quia tunc imputandum eſt ordinario,qui diu tacuit.argu.c.j.ʒ.de frigidis.ex quo ſciente & patiente ipſo ordinario,poſſedit,ſm Inno. in d. c.ex inſinuatione.& idem Hoſt.in d.c.licet.Heli. dicens ꝙ tũc admitteretur probatio ti.per iuramẽtum ex quo factum eſt antiquum,& diu ſtetit in pacifica poſſeſſione beneficij,ſicut aliter dicitur in probãdo dominio in factis antiquis, vt per Doct. in c.veniens.ʒ.de ver.ſig.& ita tranſit hic Do.& Inno.& Ioan. de Imo.in d.c.ex inſinuatione.non tamen videretur,ꝙ ſufficeret talis probatio iuramentalis , qñ ius etiam cõe eſſet ꝯ poſſidentem,puta ſi poſſidet duo beneficia incompatibilia, vel alĩs eſt incapax,quia tunc iſte tex. requirit ꝙ probetur & oſtendatur diſpenſatio.& facit quod habetur c.diſt.contra morẽ. & in c.3. ʒ.de inſti. in tamen caſu poteſt ipſe ordinarius, recta via agendo,aſſumere in ſe onus probandi,& probare perfectum ti. ſm Arch.hic.Quid autẽ ſit in patronis vel parochianis an poſſint agere contra clericum vt oſtendat titulum ſui beneficij , vide per Fede.in ſuo conſi.98.vbi videtur tenere ꝙ ſic,& ibi per eũ. Et vide etiam per Spe.in ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.60.& ſe. vbi dixit,ꝙ emphyteuta ſemper poteſt cogi ad faciendum fidẽ de ti.ipſi dño.quod tamen limitat Ange.in l.cum notiſſimi.in fi.& in l.male agitur.C.de præſcrip.30.an.niſi aliquis per 30.annos vel vltra poſſederit rem emphyteuticam, quia tũc ex quo præſcripſit ius emphyteuticum , nõ poterit compelli aliter ad faciendum fidem de titu.vt ibi per eum. Quid ſit de vaſallo,an poſſit cogi a dño ad faciendum fidem de ti. ſui feudi. patet ex prædictis. In glo.in ver.liberè,in prin.poterit etiam dicta beneficia conferre,ipſo poſſeſſore non vocato: & etiam virtute dictæ collationis poſſeſſionem tradere, illo poſſeſſore amplius non vocato,ſm Arch.dicentem tamen prædicta procedere,qñ nõ eſt dubium de iure ipſius poſſeſſoris, vt hic erat, vt patet in tex.ibi,eo ipſo &c.ſecus ſi eſſet dubium,quia in tradenda poſſeſſione eſt neceſſaria citatio poſſidentis, vt in c.licet eps. j. de præben.& ibi in glo.pen.ex quo infert Archi.ꝙ quotiens ipſo iure,vel per ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatã quis perdit ius quod habebat in beneficio,poteſt & debet beneficiũ alteri conferri , & poſſeſſio accipi ſine alia cauſæ cognitione, vt ʒ.de reſtit.ſpol.accepta.& ibi hoc no.Hoſt.& Innoc. Quotum dicta procedunt in priuatis per ſententiam hominis , ſecus in priuatis ipſo iure,quo caſu licèt tunc poſſit alteri fieri collatio, tamen poſſeſſio auferri non poſſet ſine citatione,vt no.in d.c. licet. niſi talis priuatio ipſo iure fuiſſet etiam declarata per ſententiam hominis,ſm Ioan. And.& facit quod no. Innoc.in c.j. j.de conceſ.præben.ſm Doct.de quo etiam in c.cum noſtris.de cõceſ.præben.& in c.cũ ſm.j.de hæreti. In ea.glo.in fi.ſed Pau. hic ꝯ,quia d.c.ſi tibi abſenti.loquitur in termino extraiudiciali hic in iudiciali,in quo non poteſt mora purgari,vt in c.fi.ʒ.qui matrim.accu.poſ.Sed certe pro dicto huius gl.facit d.c. cũ perſonæ.& quia etiam in dilatione iudiciali purgatur mora vt per glo.in ver.non ob.in cle.ſæpe. de ver.ſigo.& tex.in d.c.fi. facit potius pro quam contra, vt patet ex no. ibi per Inno. ſecundũ Imo.tenentem ſe cum hac glo.& notantem ex prædictis,ꝙ valet productio inſtrumenti facta poſt terminum datum ad producendum inſtrumenta , etiam ſi præſumptio iuris & de iure ſit in contrarium elapſo termino, vt eſt in caſu glo. & tex.hic: & hoc quando res eſſet integra,ſecus ſi ſit lata ſententia vel cõcluſum in cauſa vt no.in c.is qui.ʒ.de ſpõ.& in c.cum dilectus. ʒ.de fi.inſtru.& per gl.in d. ver. nõ obſtante. de quo hic latius per Imo.& Do. Quid autem ſi fiat fides de diſpenſatione poſt collationẽ, alteri factam, an retractabitur collatio, maximè ſi ille fuit impeditus? Lap. hic ꝙ ſic,quando a collatione fuit appellatum:alias ſententia in beneficialibus tranſit in rem iu. vt per glo. in c.j.ʒ. de conceſ.præben.& non retractaretur niſi in beneficio reſtitutionis in integ.ex clauſula generali.facit c. cõ-6 certationi.j.de app.& qđ no.in c.cum dilecti.ʒ.de elec.† In gl. in ver.cura,in fi.facit c.peruenit.el 2.ʒ.de appel. ſecundum Io. Mona.dicentem ꝙ diſpenſatio ſemper intelligitur conceſſa ſecundum prædictas duas modificationes, ſcilicet, vt tacitè ſubintelligatur,vt cura non negligatur, & vt eccleſiæ non defraudentur debitis obſequijs.& ita ſequitur Io. An. quod no.

A D D I T I O.

a Vin. God. No.in hac materia, ꝙ beneficiatus non poteſt agere ſine mandato pro eccleſia in qua hẽt beneficiũ.Alex.in l non ſolum.§. qui alieno.de proc.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpenſatio non præſumitur iuſta nec valida in dubio,niſi iuſta oſtẽdatur.*

2 *Beneficia plura incompatibilia habens,ſi non renunciat illis,ſed acceptat tertium,& poſſeſſionem intrat, an prima vacent.*

In conferendis. No.j.ibi,ordinarij,ꝙ diſpoſitio huius tex. locum habet in oib. ordinarijs : imò locum habet etiam in legato de latere, vt eſt dictũ in c.fi.in fi.ʒ.ot.proxi.de quo tamen vide per do.Flo.in clem.ſi plures.de præben.in 5.opp. Secundò no.ibi,plura ſimilia,quòd habens plura beneficia incompatibilia, etiam virtute diſpenſationis , cenſetur inhabilis ad aliud beneficium ſimile conſe-1 quendum.facit c.is cui.j.de præben.† Tertiò no.ibi,oſtendatur, & tene menti ſingu.quòd in dubio præſumitur contra diſpenſationem,niſi euidenter iuſta & ſufficiens oſtendatur,vt hic dicitur.& rõ eſt,quia ipſæ diſpẽſationes ſunt odioſæ,vt in c.j.ʒ.de filijs præſby.eo.li. In glo.j.in ver. oſtendatur, in fi. de quo etiã in c.dudum,el 2.ʒ.de elec.& per Spe. in ti.de leg.§.nunc oſtendendum.ver.ſed nunquid habens.& in ver.ſeq.no. an epiſcopus cum tali diſpenſet. In gl. in ver.ea quæ.ibi,permutare.no. ex glo. ꝙ habens diſpenſationem vt poſſit duo beneficia incõpatibilia ſimul retinere , non poterit poſtea vnum ex illis permutare cum alio:quia talis diſpenſatio non extenditur, niſi ad duo prima,ad hoc qđ no.in d.cle.ſi plures. & in c. non poteſt. 2 hic alle.† In glo. fi. ibi tranſgreſſor canonum. meritò nõ tenet vltima collatio, vt hic dicitur. Quid autem ſi habens plura beneficia incompatibilia non renonciat illis , ſed acceptat tertiũ ſibi collatum,& intrat poſſeſſionem,an vacent prima, & videtur ꝙ nõ per hũc tex. vbi collatio huius tertij beneficij ſit nulla,ergo non debet præſtare impedimentum,vt in reg.non præſtat.dic contra per c.eum qui.j.de præben.vbi per adeptionem beneficij incompatibilis,etiam de facto obtenti vacat primũ, ſicut per adeptionem iuſtam.ſm Io.And.de quo plenè per glo.

in d. cle. si plures. in fi. Et concludit q aliquando habenti vnum beneficium confert aliud incompatibile cum primo: & tunc per acceptationem secundi vacat primum, secundum quod habetur in c. de multa. ext. de præben. & in d. c. licèt eps. hodie tamen per extrauag. execrabilis. in §. qui verò. est prouisum, q etiam habens vnum solum tale beneficium si recipit secundum incompatibile, est necessè q primum, quo priuatus est sine more dispendio, verbo, & facto in manibus ordinarij sub testimonio publico dimittat, alias priuatus est etiam secundo, & fit inhabilis ad sacros ordines, & alia beneficia, secundum Ioan. An. hic. & ita sequuntur hic Doct. & ita etiam tenet glo. in d. cle. si plures. in fi. Aliquando habenti plura beneficia confertur aliud, & tunc si habet dispensationem retinendi plura beneficia, & alia similiter acceptandi, poterit alia acceptare & retinere, vt hic dicitur. Si verò habet dispensationem solum in retinendis prioribus, tunc si ante collationem vltimi renunciat prioribus, dicuntur vacare priora etiam de facto, vt in c. cum nostris. ext. de conces. præben. secundum Archid. & tenet collatio vltimi, vt hic. Sed si non renunciauit primis ante collationem vltimi, tunc non valet collatio vltimi. & ita sit tex. hic. & ita sequitur hic Do. licèt Pau. aliter sentiat. Sed an tunc vacent prima beneficia per collationem istius vltimi, & videtur quod non, cum hoc non dicatur hic, nec in d. cle. si plures. vbi non disponitur, q per collationem vacent prima, sed per possessionem pacificam. Si verò non renunciauit ante adeptam possessionem, tunc bene videtur q vacent prima, & similiter vacet tertium, secundum Pau. colligentem ex hoc vnum casum, in quo beneficium, cuius collatio non tenet, facit alia vacare. pro cuius dicto facit d. c. cum qui. & ita sequitur hic Do. gl. in d. cle. si plures. in fi. de quo tamen vide per do. Flo. in 5. oppositione.

SVMMARIVM.

1 *Prælati inferiores tam regulares quam seculares possunt ferre sententias excommunicationis in suos subditos.*

2 *Promissio de non reuelando iudici veritatem, vel iuramentum, vel pactum, non valet, licèt pactum de non accusando valeat.*

CAP. IIII.

Qvia plerique. † No. j. q prælati tam seculares quàm regulares inferiores [a] ab episcopis possunt ferre sententias censuræ in sibi subiectos. facit c. cum ab ecclesiarum. eo. tit. & in c. cum in ecclesijs. ext. de maio. & obe. & possunt ferre sententiam interdicti etiam in homines, vt hic dicitur. † Vlt. no. q licet valeat pactum, vel iuramentum de non accusando, vel denunciando, vt in c. veniens. ext. de accu. & in c. quoniam. ext. de iureiu. tamen promissio, pactum, vel iuramentum de non reuelando veritatem iudici interrogāti, nō valet, nec obligat. Idem etiam voluit Inno in c. qualiter, el j. ext. de accu. dicens q quantumcunq, quis iurasset non reuelare secretum, tamen si adducitur vt testis, debet veritatem dicere. nam interpretatur tale iuramentum, nisi fuerit adductus in testem, vt ext. & vide in c. pe. ext. de iur. imò etiam si voluisset quis nunquam iurare, tamen tenetur dicere veritatem cum iuramento, & non frangitur ex hoc votū. arg. c. venientes. ext. de iureiu. secundum Io. An. In glo. in ver. inquisitoribus, in fi. nec possunt tales inquisitores se intromittere de delictis futuris, sed tempore inquisitionis tantum, vt no. in c. cum I. & A. ext. de re iu. & in c. per inquisitionem. ext. de elec. secundum Archi. ponentem hic modum & formam quando fit generalis inquisitio super statu ecclesiæ, de quo hic per Io. An. & Domi. & vide in c. qualiter. §. debet. & in c. cum oporteat. & c. cum dilecti. ext. de accu. In gl. fi. in fi. & obligat præceptum canonis, sicut iudicis, secundum Arch. & Io. An. & vide per Inno. in c. fi. in fi. de accu.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota, quando prælatus inferior possit consuetudine acquirere ius prælationis contra capitulum ecclesiæ maioris. Ruy. cōs. 135. nu. 19. lib. 4.

SVMMARIVM

1 *Suum alicuius dicitur, quod non tantum ratione dominij, sed etiam ratione iurisdictionis quam habet in loco.*

2 *Consuetudo potest tribuere iurisdictionem etiam respectu loci extra dięcesim, vel alibi, vbi debet causa exerceri.*

3 *Archiepiscopus si ad eum deuoluta sit causa, an possit de cōsensu partium audire causam in dięcesi sui suffraganei sine licentia illius suffraganei.*

4 *Quid si agatur actione reali.*

CAP. V.

Vt litigantes. Potest archiepiscopus cognoscere causas appellationis, vel alias ad eum metropolitico deuolutas in sua dięcesi, vel in alio loco vnde fuerūt deuolutę, vel eas cōmittere, & nō alibi, nisi hoc ex consuetudine habeat. h. d. Et primò ponit cā constitutionis. scdò constitutio ibi, statuimus. tertiò ibi, nisi. exceptio. † No. j. secundum Do. q propriè illud dr esse suum proprium qd est suum, & non ratione dominij, sed etiam respectu iurisdictionis tātum, quam habet in loco. facit gl. in c. j. ext. de pollu. præla. regulariter tamē dicitur, q id qd cōe est, meum est. vide tamen per glo. & qd ibi no. in c. pęnitentij. in fi. ext. de os. leg. eo. lib. & in l. seruo electione. §. j. ff. de leg. j. & ibi per Bar. † Vltimò no. q consuetudo [a] potest tribuere iurisdictionem, etiam respectu loci extra dięcesim, vel alibi vbi debeat causa exerceri. qd inducit Do. vt consuetudo possit tribuere iurisdictionem abbatibus in membris sui monasterij, etiam alterius dięcesis quā vbi situm est monasteriū principale vt in illis possit de causis cognoscere. facit l. 3. in fi. ff. de testi. per quem text. dixit Bal. ibi, q ratione consuetudinis iudex poterit in alieno territorio iurisdictionē exercere, citare, & malefactorem capere, vt ibi per eum. In gl. 2. ibi, de cōsensu. Spe. tit. de conpe. iudi. §. i. ver. quid si duo Pisani. & in titu. de leg. §. nunc dicendum. ver. sed pone. videtur tenere, q delegatus ordinarij nō possit iudicare extra territorium ipsius ordinarij, etiam de expresso consensu partium. tex. in l. vltima. hic alleg. & in c. 2. ext. de consti. eo. lib. & facit qd idem Spe. no. in ti. de app. §. nunc tractemus. ver. quid si de facto. sed certe glo. hic, quam sequuntur Doct. tenet contrarium. & non solum sufficit expressus consensus partium: imo etiam tacitus, puta si partes scienter agitant iudicium in alieno territorio. & ita determinat Rota in deci. 371. quæ inci. Item si episcopus. facit quia si speciale in deleg. Papæ. c. statutum. §. in nullo quoq; . de rescri. ext. ergo secus in deleg. ab ordinario † In ea. glo. ibi, licentia episcopi illius dięcesis. Arch. contra, vt etiā sine licentia, dummodo interueniat cōsensus partium, etiam tacitus vt in c. pulsatus. 3. q. 6. & dicebat Cy. in l. si quis ex consensu. C. de epis. aud. satis sufficere, q iudex illius loci non prohibeat, per l. quæro. ff. de so. Sed Io. An. tenet se cum hac glo. vt requiratur licentia, vel consensus illius iudicis expressus. facit cle. j. in prin. & in §. volumus. de fo. cōp. & idem in ordinario tenet Bal. in l. si qui ex consensu. in fi. vt sic non sufficiat tacitus consensus, vt ibi per eum Sed certe satis sufficit tacitus cōsensus, puta si hoc sciat, & non contradicat, prout tenet Rota in d. deci. in fi. quia intelligitur renunciare suo fauori, q potest tacitè & expressè, vt no. in d. c. ad apostolicam In glo. in ver. statuimus. in j. no. de hoc verbo, statuimus. & vide glo. in ver. receperit. in c. j. ext. de cleri. non resi. In ea. glo. in fi. no. ex glo. duo, Primò q sicut quando consuetudo est contra ius, requirit spatium 40. annorum, vt dicatur præscripta, ita & quando consuetudo est contra rationem iuris positiui. quod no. ad c. fi. ext. de cōsue. Secundò no. ex gl. q quando cōsuetudo est pręter ius, sufficit spatium 10. an. ad eius præscriptionem. de quo per glo. in c. fi. ext. de consue. eo. lib. † In glo. in ver. dignoscuntur, in fi. vt est si agatur reali, quo casu melius cognoscitur vbi res est sita, vt in l. si prædium. C. de præd. mino. ideo potest metropolitanus cognoscere, vel committere in loco vbi res est sita. facit l. fi. C. vbi in rem ac. vel etiam in propria dięcesi, cum sit in eius optione, vt patet ex alternatiua hic posita, vt in reg. in alternatiuis. j. eo. lib. secundum Pe. de Ancha. In glo. in ver. consuetudine ibi, ad metropolitanum debet quæstio referri. vide hic per Io. And. concludentem, q licèt non possit archiepiscopus cognoscere de grauib. criminib. episcopi requirentib. depositionem, vt in 4. q. 6. si quis. & c. accusatus. tamen poterit de alijs, de quibus pęna depositionis imponenda non venit. & ita refert fuisse disputando determinatum per tex. 10. q. 3. quia cognouimus. vt hic per eum. & facit quod no. in c. graue. de pręben. & in c. j. in fi. ext. eo. tit. & lib. In ea. glo. in fi. Pau. hic voluit, q etiam sine consensu episcopi illius dięcesis possit cognoscere & committere, cum metropolitanus sit iudex suffraganeorū ordinarius, & quò ad eum tota prouincia est sibi territoriū, vt 3. q. 6. vltra prouinciarum. licèt secus sit quò ad subditos suffraganeorū. & ita loquantur alia iura, & tex. hic. Sed Do. tenet se cum glo. hic, per hunc tex. vbi dicitur de causis de quibus cognoscit iure metropolitano, prout est in casu istius glo. vt 3. q. 6. quippe. debet cognoscere in propria dięcesi, vel in illa a qua deuoluuntur causæ, ergo alibi non poterit, nisi intercedat consensus illius epi, vt hic in gl. & ext. in gl. 2. & videtur sufficere tacitus consensus, vt ext. est dictū.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Consuetudo potest tribuere iurisdictionem. Adde glo. in c. conquestus 9. q. 4. glo. in c. dilecti de arb. Arch. in c. placuit. el j. 16. q. j.

Vinc. God. Adde, quod consuetudo vsu solo induci potest, etiam citra titulū & bonam fidem. Ruy. consi. 147. nu. 1. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Expensarum victualium nomine comprehendantur illa quæ in victu tantum consistunt, non in alijs expensis necessarijs.*

Episco-

2 *Episcopus an possit committere alteri visitationem, quæ quotidie fit multis de causis. Et quid de visitatione annua.*

CAP. VI.

SI episcopus. Nota j. q licèt dispositio huius text. hic loquatur in episcopo, tamen idem in archiepiscopo visitante prouinciã, ſm Archi. & no. j. de cẽsibus. c. Romana. Et idem in alijs prælatis inferioribus, ad quos de iure cõmuni vel consue-
1 tudine spectat visitatio, vt hic per Archid. & Io. An. † Secundò no. ibi, expensarum victualium, ſm Do. q appellatione expensarum victualium, comprehenduntur illa, quæ consistunt in victu tantum, non in alijs necessarijs expensis concernentibus personam, quod inducit ad testamenta in quib. fieret mẽtio de expensis victualium. Sed certè hoc non est verum indistinctè, vt patet in l. verbo victus. ff. de ver. si. hic autem ideo ita dicitur, quia ſm subiectam materiam fuit hic ita prouisum, vnde secus foret, vbi ratio esset diuersa, vt in d. l. verbo victus. Vltimò no. q expensæ victualiũ sunt administrandæ visitanti pro alio. qđ inducit Archi. pro opi. Hug. no. 9. q. 2. nullus primas. volentis, q eps inuitatus ad aliam diœcesim pro clericis ordinandis altaribus consecrandis habebit expensas, per iura hic alle. in vl. gl. secundum Io. An. facit qđ no. in c. statutum. in fi. ş. de rescri. e.
2 lib. & in c. cum ex officij. ş. de præscrip. † In gl. a. in fi. quondiã nam tamen visitationẽ, quę fit quotidie multis de causis emergentibus non potest episcopus alteri quam archidiacono demandare: Annuam tamen visitationem potest episcopus committere cui vult. 10. q. j. si episcopum. & ita intelligatur tex. hic: & si talis in aliquo excesserit, tenet episcopus. ar. ff. de exerci. l. j. in prin. & de of. procon. l. obseruare. §. proficisci. secundum Archi. & Io. An. de quo per Inno. in c. q quibusdam. ş. de fideius. intellige si talis deliquit in hoc officio visitationis: secus si ex alia causa, vt in l. j. §. familiæ, & ibi per Bar. ff. de pub. & no. ş. de elec. generali, & c. felicis. j. de censibus. In glo. in ver. victualibus. in fi. vide in c. felicis. & hodie est taxatũ in extraua. Benedicti, quæ inci. vas ele. In gl. fi. in fi. & dicit hic Io. Mo. & Ioan. An. q episcopus nõ potest petere illum excessum, si quid plus ipsi expẽdisset si psonaliter visitasset. ar. ff. mãda. l. si q s alicui. §. impendia. & satis probat hic in fi. tex. ſm Dom. vt hic per eũ.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest cognoscere de causis in quolibet loco suæ diœcesis.*
2 *Locus exemptus dicitur esse de diœcesi.*
3 *Episcopi de iure communi habent carceres publicos.*
4 *Episcopus quæ exercent ratione consecrationis & ordinis dicuntur potius officij episcopalis iurisdictionis.*

CAP. VII.

5 CVm episcopus. † No. primo. q episcopus põt de causis cognoscere in qualibet parte ipsius diœcesis: vñ poterit in eius camera, secundũ Do. nec est necesse, q pronunciet
a illum [a] locum pro iuridico, cum sufficiat q illum eligat, vt hic in tex. tamẽ citatus debet fieri certus de loco in citatione: alias in dubio censetur quis citatus & teneretur comparere in loco vbi est solitum iudicari, vt in l. pen. ff. de iusti. & iure & sententia in alio loco lata esset ipso iure nulla, vt in l. si vt proponis. C. quo & quando iudex. potest tamen dici locus maiorum in qualibet parte diœcesis si episcopus illum locum eligat, vt hic in tex. & ita tenuit Host. in sum. de feudis. §. apud quem. ver. an his. & licèt iste tex. loquatur in episcopo, tamen idem in archiepiscopo vel legato de latere, vt hic in glo. a. & idem in omnibus alijs ordinarijs habentibus territorium, vt per glo. in ver. fi-
2 nitur. in c. præsenti. ş. de offi. lega. eod. lib. † Secundò no. locum exemptum dici de diœcesi, de quo no. in cle. a. de priuile. & per glo. no. in ver. anni. in cle. j. de excef. præla. q plene est dictum in c. a. §. statuto. de consti. eo. lib. Tertiò no. episcopum posse capere & incarcerare personas ecclesiasticas pro excessib. & delictis. & idem in alijs prælatis, vt hic per Ioan. Mona. & Io. An. pro debitis ergo ciuilibus non videtur, q clericus possit incarcerari, ex quo hic tantum disponitur pro delictis. & ita tenuit Ioan. An. in c. si clericos. j. de sen. excõ. & ibi vide. & in c. Odoardus. de sol. & in c. j. de deposi. pro quo etiam tex. in c. fi. j. de fo. compe. vbi per censuram ecclesiasticam compellit, ergo per capturam personæ. Quartò no. a cõtrario sensu, q ex quo dicitur de personis ecclesiasticis, q secus sit in laicis, vt non possint incarcerari ab episcopis, etiam pro criminibus ecclesiasticis. & ita videtur hic sequi Ioan. An. & clarius in addi. Spe. super hac rub. vbi dicit cõmuniter teneri prælatos inferiores a Papa non habere hoc ius in laicis, præterquam in crimine hæresis, vt j. de hære. c. vt cõmissi. & ita etiam sequitur Old. in suo consi. 88. & Imo. hic adducens glo. in ver. censuram. in cle. j. de vsuris. & Inno. in c. significasti. ş. de offi. dele. sed Domi. hic contra, cum in multis iurib. probetur, episcopos posse incarcerare laicos pro criminibus ecclesiasticis, etiam si non sit crimen hæresis, vt in c. felicis. j. de pę. in fi. & ş. de adul. c. 2. & 17. q. 4. attendendum. cũ ratione delicti fiant de eius foro, & foro ecclesiæ, vt in c. cum sit. & c. fi. ş. de fo. compe. Nec obstant iura alleg. in contrarium quia in illis non debet sumi arg. a contrario sensu, ex quo in iure contrarium inuenitur expressè, vt per gl. ord. in c. j. ş. de ęta. & quali. eo. lib. de quo tamen vide in c. j. ş. eo. & per Do. in d. c.
3 si clericos. & per glo. in c. postulasti. ş. de homi. † Vlti. no. episco-
b pos [b] de iure cõmuni habere publicos carceres. facit clem. j. de hæreti. & c. pen. ş. de apostatis. & auth. causa quæ. C. de episc. & cleri. vbi dicebat Bar. q ex quo episcopi de iure cõmuni habẽt publicos carceres, dicũtur habere merum imperium, quia carcer significat merum & mixtum imperium, sicut erectio furcarum, ſm Bal. ibi, quod no. & vide per Inno. in c. dilectus. ş. de capel. mona. In glo. in ver. habere, in prin. quis dicatur habere iurisdictionem ordinariam, hic per Ioan. And. & Domi. & no. in c. cum ab ecclesiarum. ş. eo. & per gl. in ver. subditos. in cle. j. de fo. comp. In glo. in ver. loco, in fi. debet etiam esse talis in quo siue incõmodo litigantium possit ius reddi, vt d. l. pen. Item requiritur q in illo loco nõ sit specialiter prouisum de aliquo iudice. ideo si in certa parte diœcesis Archi. a tempore cuius non extat memoria, exercuit ordinariam iurisdictionem, non poterit episcopus in illo loco ponere officialẽ, quasi gñalis ꝓuisio huius c. nõ se extẽdat ad loca quib. de iudice est spãliter prouisum. ar. l. fi. C. de pac. conuen. secundum Archidia. quod intelligit Io. An. quando episcopus ex consuetudine vel priuilegio nõ posset per illos de illa parochia immediate adiri, inuito illo archidiacono, vt no. in c. pastoralis. ş. eo. tit. in prima gl. allega. secus esset, vt. ş. de of. leg. valentes, secundum Ioan. And. Pau. tamen ꝯcludit, q si ꝯsuetudo, vel priuilegiũ dat iurisdictionẽ per modum præuentionis vel prioritatis, vt sic archieps debeat primò adiri. secundo episcopus si ipse archid. sit negligens, tunc ꝓcedit qđ ş. dicit Archi. facit c. j. ş. eo. ti. & li. Si verò iurisdictio superiorum competat inferiori tantum ita qđ non alteri, procedat opi. Archi. vt d. c. j. secus si consuetudo dat iurisdictionẽ superiorum ipsis inferioribus per modũ accumulationis, quia tunc esset locus prçuentioni, vt in d. c. vt debitus. ş. de app. & ille qui primo aditur posset cognoscere, & opi. Archi. tunc non procederet, vt hic per Do. In glo. in ver. excepto, in fi. cõclude secundum Ioã. An. q in casibus in quibus episcopus habet iurisdictionem in personas exemptas, & nõ in loco exempto, vt in c. j. j. de priuile. & in cle. j. de testamentis, & isto casu in loco exempto procedere nõ poterit, vt hic, sed in casibus vbi in locis exemptis habet iurisdictionem de quibus in clemen. attendentes. de sta. regula. & in cle. quia contingit. de rel. do. & tunc poterit in loco exempto procedere, & vide in c. ad abolendã, in fi. ş. de hęret. De celebratione verò diuinorum & populi benedictione, an in loco exempto fieri possint, no. in d. cle. 2. † In
4 glo. in ver. officium, in fi. no. ex hac glos. iuncto tex. hic, in fi. q quę exercet episcopus ratione consecrationis & ordinis, dñr potius episcopalis officij quam iurisdictionis: qđ facit ad not. in c. j. in fi. ş. eo. ti. & lib. Et vide per Spe. eo. tit. & ß. §. officium. ponentem multa spectantia ad officium ordinarij. In glo. fi. in fi. vel, secundum Archi. debet exponi absque alicuius contradictione. & intellige quando episcopus vellet trãsferre cathedram de sua ecclesia principali ad tempus: quia tunc potest in quocunque loco diœcesis collocare locũ tribunalis, & de causis cognoscere. & ita procedat tex. hic: secus, si perpetuò, vel ad longum tempus vellet transferre cathedram a sua principali ecclesia ad aliam ecclesiam eiusdem diœcesis, quia tũc non posset, vt 7. q. j. placuit. & idem si vellet, q cathedralis ecclesia intitularetur in alio loco quàm in ecclesia, in qua fuit instituta, vt in d. c. placuit. & ita sequitur hic Do. quod tenè menti, quia nõ valeret compositio cum canonicis, vt episcopus non possit iurisdictionem exercere in ecclesia cathedrali, vel ibi ius dicere, seu se intromittere de ipsa, quando hoc fieret ad longum tempus. & ita fuit consultum in ecclesia Morin. & alias vide in c. fundamenta. de elect. eo. lib.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Adde, quòd locus iudicij debet esse tutus, non solum partibus, sed procuratoribus, & aduocatis, & omnibus qui in iudicio habent necesse comparere. Fely. in c. accedens. el 2. vt lite non contesta. & in c. cum olim. in princi. de testamen.

b Nic. Su. Episcopos de iure communi. Adde glo. in c. pen de pę. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Absentes in quibus casibus sunt citandi.*

Con-

2 *Conditionis aut ſtatus, hæc verba comprehendunt etiam ſeruos monachos, & Iudæos.*

C A P. VIII.

1 Qvamuis. †No.j.duos caſus in quibus abſentes ſunt citandi, de alijs verò caſibus, vide glo.ordi.in ver.ipſorum.in c.præſentium.j.de teſti.& facit etiã gl.hic in ver. prout ſunt,& ibi, quid ſi ſunt abſentes extra prouinciam.& no.in c.coram.ſ.de elect. & in c.cum in eccleſijs.j.de præben. Secũdò no.capitulum poſſe inducere ceſſationem contra epiſcopum proprium, intellige ex iure ſpeciali,ſ.cõſuetudine, vel priuilegio.& ita debet intelligi iſte tex.& ſ.eo.tit.irrefragabili.& de appe.dilectus.& ſic non ob.ſ.de maior.& obe. cum inferior.ſm Ioan.And.& facit quod ipſe no.ſ.de cẽ.venerabilibus.in gl.mag. circa medium.
2 & per glo.in c.ſi canonici.ſ.eo.† Tertiò no.ibi,conditionis,aut ſtatus. q per talia verba,& per hanc clauſulam includũtur etiã ſerui,monachi,vel Iudæi.facit l.fi.C.de Iudæis.ſm Ioan.An.ex quo no. ceſſationem a diuinis poſſe induci propter iniuriam, vel offenſam illatam a quacunq; particulari perſona etiam priuata.abſurdum tamen videtur,ſm Archi.q pro delicto ſingularis perſonæ ceſſetur in eccleſia, vt ſic puniatur qui non peccauit,niſi fortè talis delinquens eſſet rector vel dominus loci.arg. c.non eſt.ſ. de ſponſalibus. Pro primo tamen dicto facit c. fi.j. de ſen.excom.in ver. illis etiam. & hoc tutius eſt tenere quando talis offenſio rationabilem & iuſtam cauſam arbitrio iudicis contineret,ſm no.in d.c.ſi canonici.ſm Domi. Vltimò no. ibi,ſuperueniente concordia.arg.ſm Pet.de Ancha. q licèt iudex, vel arbiter teneatur iudicare intra certum terminum ſub certa pœna, tamen ſi partes intra illum terminum ſe componunt,nõ tenetur iudicare, nec in pęnam incidit.facit quod no. in l.j.§.& poſt.ff.de no.ope.nun. & idẽ tenuit Bal.in l.Mænius. §.arbiter.ff. fami.ercis. per illum tex. In glo. in ver. prout ſunt, in prin. Lap.intelligit hanc glo. quando conſuetudo erat ante hanc conſtitutionem, ſed ſi poſtea incępiſſet, & tũc licèt eſſet præſcripta, non valeret contra iſtam vocationem per no.per Hoſt.in c.cum ex officij.de præſcri.& per Io.An.in reg.odia. j.eo.lib.& ita ſequitur hic Do. Et tene menti ex glo.q quando duo ſunt a iure æquiparata in certo caſu,tunc ſi conſuetudo in vno ex eis diſponat,extenditur ad reliquum,ſicut dicitur in iure cõmuni,vt no.in c.ſi poſtquam.ſ.de elec.dubium tamen facit c.auditis.ſ.de præſcrip.& l.j.C.de emancip.liberorum,quia præſcriptiones & cõſuetudines ſunt ſtrictè intelligendæ, & tantum intelligitur eſſe præſcriptum quãtum reperit eſſe proceſſum.In glo.in ver.continuatis,in fi.facit quod no. de conſe.diſtin.5.ſint tibi.& per Io.And.in c.fi.ſ.de frigi.& per Bar. in l.j. ff.ſolu.matri.In glo.fi.in fi.& cum ipſa ceſſatio tunc non ſeruetur, poterunt ipſi ceſſantes celebrare in ipſa eccleſia, & poterunt per ſuperiorem ad hoc compelli. & idem de alijs clericis in d.eccleſia inſtitutis,ſm Ioan.And. Sed an forma huius deci. ſit ſeruanda tam in ceſſationib. inductis per canonicos ſuo iure,ſiue ſit ſpecialis,vt dicitur hic in tex.& in d.c.ſi canonici. ſiue ſit generalis,vt in cle.j.de ſen.excom. quam etiam in ceſſationibus,quas inducunt ex mandato ſuperioris? & dic q ſi tale mandatum proueniat ex diſpoſitione ſtatuti concilij prouincialis,non erit ſeruanda,vt in d.cle.j.ſm Io.An. Sed ſi tale mandatũ nõ fiat per viam ſtatuti prouincialis,ſed hominis, vt quia ſuperior mandat a diuinis ceſſare, tunc hæc forma erit ſeruanda,ſm Archi. & Ioan.An. Si verò ſuperior non mandat induci ceſſationem,ſed q ſeruetur ceſſatio quam ipſe induxit,& tunc cum mandatum tendat ad executionem ceſſationis iam poſitæ,non habebit tunc locum iſte tex.loquens quando capitulũ ſuo iure ceſſat,quia cùm ſit pęnale,non debet extendi, vt in c. ſtatutum.ſ.de ele.eo. lib.de quo plenius in d.c.ſi canonici.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus eccleſiæ vacantis debent reſeruari futuro ſucceſſori, vel conuerti in vtilitatem eccleſiæ.*
2 *Et an conſuetudo poſſit aliud inducere.*
3 *Abbas ſi contulit monacho prioratum, cum pacto q non auferet ſibi illum donec vixerit, an pactum valeat.*
4 *Archidiaconus eccleſiæ cathedralis ſi moritur, ad quem ſpectant eius bona? Et an de illis bonis clerici poſſint teſtari.*
5 *Beneficium cum adminiſtratione quis dicatur habere.*
6 *Clerici beneficiati habentes adminiſtrationem ſi decedunt ſine teſtamento, ad quem ſpectant eorum bona.*
7 *Quid de clericis ſimpliciter beneficiatis.*
8 *Et an conſuetudo aliquid in his operetur. & nu.9.*
10 *Quid in regularibus an poſſint teſtari de bonis ſuis.*
11 *Clericus beneficiatus ſi moriatur, fructus beneficij ſui vltimi anni an debeant diuidi inter eccleſiam & ſucceſſores eius.*

C A P. IX.

PRæſenti. Nota primò ibi, ſubiectis. quia procedit iſte tex. etiam in ſubiectis quò ad ius epiſcopale tantum, & haberet locum pœnę hic inſertæ, licet inſtitutio, & deſtitutio ad alium
1 pertineat,ſecundum Io.An.† Secundò not. & ita all. q fructus eccleſiarum vacantium debent cõuerti in vtilitatem eccleſię, vel reſeruari futuro ſucceſſori . & hodie procedit etiam in ſucceſſore qui poſſet reuocari ad clauſtrum . & in beneficijs manualibus.quia in his locum habet tex.hic,vt in cle. quia regulares.§.præmiſſa.de ſup.negli.præla.vt dicetur j.in gl. in ver.vacantibus.quicquid aliter hic notet Archi. Prælati ergo habentes eccleſias ſibi ſubiectas, ſiue ſint dignitates, ſiue prioratus, vel aliæ quæcunq; eccleſię,non debent habere fructus quos reperiunt vel obueniunt tempore vacationis dictarum eccleſiarum,quia ſi hoc non licèt epiſcopo, ſcilicet bona eccleſiarum ſibi ſubiectarum in ſuos vſus conuertere, vt 10.q.3.quia, vbi de hoc.& c.ſeq.fortius nõ licebit abbati.25.q.2.amputato.& multò minus licebit patrono, vel alteri habenti ius in eccleſia , vt
2 hic dicitur,ſm Pet.de Anch. † Vltimò no.q conſuetudo poteſt diſponere,vt fructus eccleſiarum vacantium, vel obuenientes tempore vacationis beneficij applicentur alteri vſui quam eccleſiæ,vel futuro ſucceſſori.q procedit in alijs eccleſijs,quia in cathedralibus regularibus vel collegiatis eccleſijs non valeret conſuetudo,ſtatutum, vel priuilegium in cõtrarium, videlicet q fructus applicentur alteri vſui quam eccleſiæ,vel futuro ſucceſſori,vt eſt tex.in c.quia ſæpe.ſ.de ele.eo.lib.Sed in eccleſijs in quibus valeret conſuetudo,vel priuilegium in contrarium, vt hic dicitur, & in illis etiam poſſet conſuetudo diſponere,q fructus talium beneficiorum ad certum tempus debeantur rectori defuncto, vel hæredibus ſuis, & talis cõſuetudo non erit ſublata per hunc tex.ſm Ioan.Mona. & idem tenuit Ioan.An. in reg. nemo poteſt plus.j.eo.lib.q valeat conſuetudo quę permittit canonicis teſtari de fructibus præbẽdarum ſuarum percipiendis poſt mortem vſq; ad annum,vt ibi plene per eum.& facit c.ſi propter.ſ.de reſcrip.eo.lib. & ita hodie eſt determinatum in extrauaganti,ſuſcepti Io.22.licèt Archi.hic voluerit cõtrarium.& vide per Imo.in c.relatum.el 2.ſ.de teſta.in 5.col.In quotidianis tamen diſtributionibus conſuetudo nihil operatur.
3 j.de cle.non reſi.c.j.& ibi de hoc,de quo j.† In glo.in ver.vacantibus,in prin.Quid autem ſi abbas cõtulit prioratum, vel aliud beneficium monacho, cum pacto de non auferendo quouſq; vixerit monachus? Archi. hic videtur velle q non valeat.vnde dicebat Hoſti.abbatẽ non poſſe ſe obligare monacho,vt ſemper aliquem certum locum teneat extra clauſtrum,vt in c.a.& c.cum ad monaſterium.§.tales. ſ.de ſta.mo. Inno. tamen in c. inſinuãte.ſ.qui cle.vel vo.cõcludit q ſi abbas vellet ex malitia illum remouere a loco quem ſibi deputauit,poſſet ſupplicare ſuperiori,& ſuperior audiet eum.de quo per Ioan.And.in c.cũ ſingula.j.de præben.Dicit etiam hic Archi.q vbi religioſus habet prioratum a Papa , non tenetur renunciare ad mandatum abbatis . Et idem vbi religioſus fuiſſet in beneficio per Papam confirmatus,ſm Innoc.in c.niſi.ſ.de præben. & ita tranſit hic Archi.& Ioan.And.q intelligit Pau. quando Papa contulit ex gratia ſpeciali, quia tunc eſt obedientiarius Papæ , & non poteſt per prælatum remoueri,& ita procedat glo.& Arch.16.q.j. §.ſi monachus. ſed ſi conferatur ex iure deuoluto ad ipſum Papam, & tunc ſecus , cùm Papa eodem iure vtatur quo ipſe abbas. facit c.cum in cunctis.ſ.de elec.& d.cle.quia regulares.prędicta in beneficijs ſui natura manualibus. Si verò beneficium eſſet de ſui natura perpetuum,tunc per abbatem remoueri nõ poſſet,quia talis collatio intelligitur facta cum ſua qualitate,vt in d.cle.quia regulares.& j.de capel.mo.c.vnico.vnde ſicut habet tale beneficium per confirmationem ſuperiorum, ita & per infirmationem eorum debet ei auferri, per no.per Innoc. & Hoſt.in c.inter dilectos.ſ.de exceſ.præla.ſm Pau. & ita tranſit hic Do.de quo plenius in d.cle.quia regulares.& in c.porrecta. ſ.de cõfir.vti.vel inut.& per gl.in cle.ne in agro.§.adhæc.in ver. ad clauſtrum. de ſtatu regula. Et prædicta procederent in quibuſcunque religioſis,niſi in illis de quibus eſt hodie prouiſum in extrauaganti,turſus.Benedicti.12.vbi eſt determinatũ q habentes prioratus,& beneficia in ordine monachorum nigrorũ ſcti Benedicti ex collatione,puiſione,vel ordinatione ſedis apłicæ,vel legatorum,ſeu executorum,vel prouiſorum eiuſdẽ ſedis, vel per literas prædictorum ſubſunt in omnibus, & per omnia ſuis prælatis, & reuocari põt ab eis,prout alij qui ea ha

berent

berent a suis abbatibus vel prælatis,& sicut alij subsunt.& ita transit hic Lap. & Do. qđ no.In ea.glo. in fi.& sic habet locũ a iste tex.in ecclesijs vel beneficijs [a] vacantibus, etiam si sint beneficia manualia,cum talia beneficia per mortem rectoris dicantur vacare:secus esset in beneficijs quę sunt de mensa,quę non cẽsentur vacare per mortem rectoris, vt in d.cle. quia regulares. iõ in talibus non habet locum prouisio istius deci.Sicut etiam non haberet locum in priuatis oratorijs,per ea quæ no.in c.ad hoc.š.de relig. do. Si tamen ecclesia esset ædificata, & donata autoritate episcopi,sicut debet, vt de consecra.dis.j. nemo.& tunc ex quo talis ecclesia subest diœcesano,10.q.j.decretum. nullus poterit dictam ecclesiam intrare, aut administrare irrequisito episcopo,vt in c.admonet.š.de renũ. cùm ad ipsũ spectet ordinatio nec poterit abbas, & dicta ecclesia, vel alius patronus aliquid recipere nisi solum censum vt in c.prohibemus.š.de cẽsibus.de quo hic per Io.An.& Arc.per Inno. 4 in c.de monachis.š.de præbẽ. † In glo.in ver.quibuscunque,in fi.Nõ tñ haberet locum hęc deci.in præbẽ.sed in eis debet seruari,qđ habetur in c.relatum.el 2.š.de testa. per glo. & Do. & ibi concluditur.Primò q si archidiaconus ecclesiæ cathedralis habet bona distincta,tunc in illis succedit successor,nisi statutũ vel consuetudo ecclesiæ aliud disponat. secus si non habet bona distincta, licet rõne dignitatis plus percipiat quam alij canonici. nunc enim succedit capłm & nõ archidiaconus successor. & idem est dicendum in alijs dignitatibus positis in ecclesijs tam sęcularibus,quàm regularibus, si quæratur an in illis bonis seu fructibus succedant successores vel capitulum,secundum Inno. & Do.ibi. Secundò concluditur,q in canonicis etiam habentibus præbendas distinctas,dicit ibi Inno.q in bonis & fructibus non succedit successor in præbenda vel canonicatu,sed capitulum,cum canonicatus non dicaĩ habere successorem,vt no.per glo.in c.q sicut.š.de elec.& in c. statutum. in prin.de rescri.eo.lib. & fortius succedit, quando præbendæ non sunt distinctę,vt ibi per Do.& hoc quando canonicus beneficiatur a solo capitulo,secus si a solo episcopo, quia tũc succederet episcopus. Sed si ab episcopo & capitulo simul, tunc fiet diuisio inter eos,per no.in c.cùm in officijs.š.de test. & ita concludit Inno.in d.c.relatum.in 5.col.in fi. & hoc quando decedit intestatus. an autem possit de his fieri testamentum, dicetur j.in glo.In glo.in ver.reseruari.ibi,quia sępe.vide hic per Archi.dicentem,q episcopus etiam monasterio vacãti posset dare œconomum,per no.in c.cum vos.š.eo.tit.& per Inno. & Host.in c.ea quæ.š.de sta.mo.quod intelligit hic Pau. quando in monasterio non esset capitulũ,alràs ad illos de capitulo deuoluitur talis potestas reseruandi fructus futuro successori,vel constituere ibi œconomum,sm Inno.in c. vt nostrum.š. vt ecclesi.benefi.de quo plene no.in d.c.quia sępe. & in c.cupientes. §.ad hæc.š.de ele.eo.li.Quid autem sit de plebano ad quem in certa ecclia spectat institutio & destitutio,an ipse possit in tali ecclesia vacante ponere œconomum.vide per Lap.in sua al- 5 le.78.† In ea.glo.ibi,non possint testari.[b] no.hanc glo. ordi.& b vide de hoc arg.per Spe.in tit.de fructibus & interesse.§.j.ver. sed pone.& ver.seq.& in tit.de sta.mo.ver.58. & Inno. in c.indecorum.š.de æta.& qua.& per Doct.in c.fi.š.de peculio cleri. & per d.Nic.in c.nouum genus.š.de decimis, & plenè per Ar 6 chid.in c.statutum.§.assessorem.de rescrip.eo.lib.de quo j.† In ea.glo.ibi,habentem administrationem, & non habentem.aduerte, quia glo. non declarat qui dicantur habere beneficium cum administratione.Ideo glo.in c.ex tuæ.š.de cleri.non resi. videtur velle q omnes prælati dicantur habere administrationem. Inno.in c.requisisti.§.fi.hic alleg.videtur idem sentire de quolibet habente curam animarum,& administrationem.s.in iniungendi pęnitentias.Sed Do.hic concludit, q omnis habens beneficium etiam simplex in titulũ,cui sit assignata certa dos, talis dicitur habere beneficiũ cum administratione,vt hic per eum.Tu aduerte,quia glo.hic intelligit de canonico,vt ipse dicatur simpliciter & personaliter beneficiatus sine administratione.facit glo.no.12.q.3.pontifices.& ita est de mente Io. An. in d.c.nouum genus.& in d.c.relatum.in ver. morientis. & in d.regu.nemo potest.in mercu.& in c.fi.š.ne prælati vices suas. vbi videtur hoc aperte tenere.& idem Innoc.ibi dum dixit,q si rector locat fundũ ecclesiæ, tenetur successor stare colono, secus si canonicus locauit,quia non potest locare præbendam vltra tempus vitæ suæ.Et licèt intellectus huius gl.fuerit de iure canonico,tamen dubium facit quod dixit Inno.in c.ex literis.š.de proba.in prin.de canonico habente præbẽdam distinctam,vt talis dicatur etiam habere administrationem. & idem tenet Inno.in c.transmissam.de elec.in glo.mag. Pro cuius dicto videtur tex.12.q.j.c.fi. iuncto.§. præcedenti, qui loquitur in canonicis prout intelligit Gratianus ibi. Docto.tamen cõmuniter transeunt cum hac glo. vt canonicus dicatur simpliciter & personaliter beneficiatus,& dicitur simpliciter, quia habet beneficium simpliciter, & non dignitatem, vel personatum, vel curam. Sed personaliter ideo dicatur,quia præbenda datur personæ, & quia non habet aliquam administrationem bonorum ecclesię,sed certa portio assignatur eius personę de bonis ecclesiæ.& hoc siue assignetur ei præbendà distincta,siue assignetur ei certa portio de bonis ecclesiæ. ideo est q canonicus non habet propriè successorem in honore,& onere,sicut habet alius rector ecclesiæ,vt per glo.singu. in ver.consentire,in fi.in d.c.q sicut.In alijs verò habentibus alia beneficia cum dignitate,personatu,vel cura,vel etiam beneficia simplicia,dicũtur habere administrationem,vt hic in glo.& ita depræhendiẽ ex notatis per Imo. in c.j.de peculio elc.in 2.col.& in c. fi.eo. titu.in antepen.col.& in c.relatum.in 8.col. Vnde pro declaratione huius glo.quatuor sunt principaliter vidẽda.Primò quid in clericis beneficiatis habentibus administrationem & decedentibus sine testamento. Secundò quid in simpliciter & personaliter beneficiatis, vt š. Tertiò an consuetudo in prædictis aliquid operetur. Quartò quid quando prædicti decedũt facto 6 testamento.† Circa primum,glo.hic concludit,q tales ęquipa c rentur [c] vsuarijs,cùm incęperint infirmari,& nihil habeant,nisi vsum tantum,& q non faciunt fructus suos,& ecclesia succedit. Idem etiam tenet gl. in d.c.fi.& Inno.in c.indecorum.š.de æta. & quali. dicens q clericus põt fructus beneficij conuertere in eius victum & vestitum,& in utilitatem, & necessitatem ecclesię. & illud quod superest debet pauperibus erogari.& facit quod habetur 12.q.j.res ecclesiæ. Idem etiam tenuit Archi. in c.statutum.§.assessorem.š.de rescrip.eo.lib.dicens, hæreticũ esse dicere,q clerici faciãt liberè fructus suos, qui supersunt deductis expẽsis necessarijs,vt 12.q.3.c.j.& patet 12.q.j.§.vlt.& sic infertur,q res acquisitę de bonis ecclesiarum non sunt propriè clericorum.ad hoc 12.q.j.res ecclesiæ.& ibi gl. & no.in c.inquirendum.š.de pecu. clerico. & patet 12.q.j. episcopus de reb.& d.§.vlt.Et solus vsus competit clericis,vt ibi,& sic acquisita vẽdicantur ab ecclesia,vt 12.q.4.sacerdotes.& q.2. apostolicos.fatetur tamen Archi. in §.assessorem.clericos fructuũ perceptorum esse dños, & habere ipsorũ proprietatem q̃tum ad fidelẽ & debitã dispensationem sibi & suis faciendam.31.di.omnino. & 50.dis.studeat.in fi.& 85.distin.non satis. Et etiam pauperibus.12.q.j.quia tua.in fi.14.q.j.§.quia ergo.vbi dicitur, q clerici vtuntur ad dispensandum.& sic loquitur c.j.j.de cler.non resi. sm Archi.in d.§.assessorem.& ita refert Io.An. hic qui dictam opi.tenere videtur.& sequitur eã hic Pe.de Anc.& Dom.dicentes prædicta esse vera,& optime probari per iura allega.per Archi. quia iura dicunt q non sunt domini, sed procuratores. sic š.de dona. c.2. & 12. q.j. clericus. in fi. & c. episcopus.ibi dum dicit,hñs victum & vestitum,his cõtentus ero. Ad idem etiam facit tex.44.dist.in prin.in ver. ubi o sacerdos. vbi dicit Hiero. tibi o sacerdos de altari viuere permissum est,nõ luxuriari.Vñ concludit ibi Arc.& sequitur Io. de Ligna. in cle.gratia. de rescri.q si beneficiatus expendit de redditibus beneficij sui voluptuosè,tenetur ad restitutionem:quia clerici non habent liberam administrationem fructuum beneficij, nisi in bene dispẽsando.facit 16.q.j.quoniã quicquid.vbi dicitur, q quicquid hñt clerici,pauperum est.Et cum hac opi.glo.hic quò ad istam par 7 tem transeunt omnes Doc. † Circa secundam partem glo.hic tenet,q in vita,& in morte comparẽtur vsufructuario,& q facit fructus suos in vita,tamen si decedit sine testõ succedit ec d clesia.Sed aduerte quia quando canonicus [d] decedit sine testõ quis tunc succedat?dic vt š.est dictũ in glo.præcedẽti.Sed quo ad hoc an talis faciat fructus suos in vita? glos.hic tenuit q sic. Sed alij Doc. omnes, de quibus š. tenent contrarium in locis š.alleg.Ita etiam tenet do.Nico.in c. nouũ genus.š. de decim. quod

ADDITIONES.

a Vinc. God. Adde, an beneficij appellatione veniant præceptorię, & prioratus &c. vide Cor.in consi.66.per totum,lib.3. & quando plura beneficia curata possit per vnum clericum teneri. Signo.de Homodeis consi. 112.

b Nic.Supe. Possint testari.Adde Rotam decisi.87.in nouis.Barb.in tractatu de Cardinalibus.

c Nic.Sup. Aequiparentur vsuarijs.Adde glo.in c.cum olim.de rerum permu.& ibi Abb.glo.in c.2.& ibi Ab.de pecu.Abb.in c.ex literis.de proba.Inno.in c.indecorum. de æta & quali. Ho.in c.requisisti.de test.

d Vin.God. Adde,quòd si canonicus est etiam capellanus in ecclesia cathedrali,quando celebrat vt capellanus, non debet habere quotidianas distributiones quas caperet vt canonicus.Fed.de Sen.consi.138 quæ allegat An. Sic.in c.olim.col.3. de re iu.

quod eodē modo canonici sęculares non faciant fructus suos. & idem tenet Inno.ibi.& faciunt iura alle.s. Non ob. qđ dicit gl.hic,quia nō probat iure.Et c. requisisti hic all.super quo gl. se fundat si bene ponderetur,facit contra hanc glo.nam ibi solum dicitur, q̃ si aliquid relinquitur non habenti administrationem,sed simpliciter beneficiato,præsumitur relictū intuitu personæ, & non ecclesiæ:ideo acquiritur personæ. vnde nihil ibi dr̄ de verè acquisitis intuitu ecclesię,& sic de fructibus:imo cùm tex.ibi fundet se super præsumptione,ergo si constaret q̃ intuitu beneficij sit relictum, illud accederet ecclesiæ, & non personæ,& sic nō posset de his disponere ad libitum.Idē ergo dicendum in redditibus prouenientibus ex beneficio, & alijs intuitu ecclesiæ acquisitis. & ita est de iure tenendum contra hanc glo.in hac parte.& ita tenet d.Nico. in d. c. fi. s. de pecu. clerico.Et ita etiam tenet Rota in deci.181.quæ incipit,Item q̃ probabilis.& facit glo.fi.in c.quia nos.s. de testa. Et hanc partem sequitur etiam do.Pe.de Peru.in d.c.relatum. quia minorem potestatem debet habere clericus non habēs administrationem,quàm alius habens administrationē.vnde dicit do.Pe. quòd ipse non videt rationem quare in quæsitis per ecclesiam sit magis fauendum simplici clerico, & administrationem nō habenti,vt dicit glo.hic, quàm dignitatem & administrationē habenti.& respondet ad d.c.requisisti,prout s.Et sic concluditur quòd de iure sit verior opi. Innoc.& Archi.prout etiam tenet do.Anto. in d.c. requisisti,in pen.char. dicunt tamen quòd de consuetudine seruatur determinatio huius glo. licèt d. Flo. in c.peruenit.de fideius.teneat quòd omnis beneficiatus æquiparetur vsufructuario in vita, hinc est q̃ possunt fructus beneficij capi in causam iudicati pro debito proprio ipsius clerici. de quo tamen ibi plenius per Docto. & per do.Flo. in d.clem.

8 grauis.† Super tertio articulo an consuetudo in prædictis aliquid operetur,videtur quòd sic per hunc tex. prout est dictum s.in vltimo no.ideo dicebat Imo.in d.c.fi.q̃ ex quo determinatio huius gl.s̄m Doc.procedit de consuetudine,sequitur q̃ salua consciētia clericus non habens administrationem, sed simpliciter & personaliter beneficiatus poterit de fructibus beneficij liberè disponere, vel de quæsitis ex ipsis:secus in clerico habente administrationem,quia non posset donare aliter in magna quantitate,s̄m Imo.ibi.facit etiam ad hoc tex.in c.cum tibi.s.de verb. signi. vbi secundum vnum intellectum videtur probari quòd valeat consuetudo in partibus Francię,quòd clerico decedenti ab intestato, consanguinei succedant in fructibus & alijs redditibus ecclesiæ, & quòd in his possit clericus

9 liberè disponere.†Sed aduerte, quia dubium facit quòd in prædictis non valeat consuetudo concedens ampliorem potestatem quam in iure inueniatur expressum. quòd licèt in c. cæterum.s.de dona.dicatur,quòd valeat consuetudo,vt prælati etiā regulares possint in vita donare de redditibus ecclesiæ, tamen illud verum quando moderatè & in parua quantitate, vt ibi dicitur.& hic in glo.Et ita est de mente Hug.12.q.5. si episcopus. dicens valere consuetudinem tribuens prælatis facultatem testandi de aliquibus mobilibus ecclesiæ, & sic in parua quantitate.Ideo Ioan.An.in c.ad hæc.s.de testa. dicebat quòd licèt valeat consuetudo,q̃ possunt clerici disponere de mobilibus ecclesiæ in modica quantitate, tamē non valeret q̃ possint disponere de omnib.mobilib.ecclesiæ,vt ibi per eum.qđ tene menti,imò videtur probari in d.c. relatum. q̃ solum valeat consuetudo,vt de mobilib.possint conferri pauperib. & religiosis locis,& alijs qui contulerunt seruitia. ita quòd iuxta seruitij merita talis donatio est permissa.facit d.c.ad hæc.Ergo in alijs casib.consuetudo videtur reprobata quæ concederet indistinctè liberam facultatem.& ita etiam videtur esse de mente Io. An. hic referendo Host.dicentem,quòd valeret consuetudo,vel statutum ecclesiæ:ex quo tamen non nimis grauetur ecclesia q̃ clerici sæculares possint de redditib.ecclesię testari & disponere.vnde si ecclesia nimis grauetur,vult Ioan.An.quòd consuetudo non valeret, sicut esset quando permitteret liberè, quia talis consuetudo tanquam onerosa ipsis ecclesijs non videtur valere,vt in c.i.s.de consuetudine.& videtur probari in d. c.relatum.per locum a speciali,& c̄rio sensu.& ita tenet d.Ni.in c. cum in officiis.de test.Non ob.tex.hic,& alia adducta s. in vltimo no. quia debent intelligi s̄m moderationem.§.porrò.j.eo. ita quòd talis consuetudo non permittit liberè. & sil'r non obstat quod dicit Io.An.in d.reg.nemo potest.quia loquitur in canonicis, cū talis ꝯsuetudo potius p̄iudicet canonico successori q̃ ecclesiæ. In cathedralib.m̄ regularib.& collegiatis ecclesijs est clare expeditum, quòd ꝯsuetudo vel statutū nihil inducere

10 pōt,& nō valeret,vt d.c.quia sæpe.†Circa quartū & vltimū concludo,q̃ regulares nullo modo pōt testari de fructibus vel alijs ex,quo carēt ꝓprio,vt in auth.ingressi.C.de sacrosan.ecclesijs. & in c.2.de testa.Nec valeret consuetudo in contrarium, vt in d.c.2.& tenet Bal.in d.auth.ingressi.Io.An.in d.reg.nemo pōt, & per Imo.in d.c.cæterum vbi vide per eum.Sed in clericis secularibus conclude,q̃ de bonis quęsitis ante clericatū vel post non occasione clericatus, possunt testari,vt in d. c. quia nos. s.de test.Sed in quesitus postea si clericus non est beneficiatus tamen aliqua quæsiuit pro missis & orationibus dicendis, vel vt cappellanus, & de his poterit testari, vt in l. sacrosanctæ.C. de sacrosan.ec.secundum Pe.de Anch.hic. Sed si est beneficiatus,& administrationem habet,nō poterit testari de fructibus & obuentionibus ecclesiæ,vt hic in glo.& in d.c.ad hæc.Si verò est beneficiatus simpliciter & personaliter, tunc tenet hæc glo.q̃ possit de redditibus & obuētionibus ecclesiæ testari.cōtra quam glo.facit d.c. relatum,qđ loquitur in canonico.12.q.j. §.fi.cum c.sequen. Ideo intelligit Do.hanc glo. procedere tribus concurrentib. Primò quòd beneficiatus non habeat administrationem ecclesiæ.Sc'dò quòd beneficium sit simplex.Tertiò quòd fructus sint sibi concessi ratione stipendij personalis, alias testari non poterit. vnde si canonicus haberet præbendā distinctam,non poterit testari de fructibus talis præbendæ, vt in d.c.relatum.& per Inno. in c.nouū genus.& ita procedat dictū Spec.in d.ver.58.Sed bene poterit testari de quotidianis distributionibus, ex quo dātur pro stipendio personali, vt no.in d.c.j.vbi ita tenet Do.in §.qui verò.& per Guil.in d. extrauag. suscepti.& no.in cle.fi.de præben.& ita posset procedere hæc glo.& quod no.in d.c.j.& per Old.in suo consi.97.s̄m Do.inferentem etiam ex his, quòd habētes capellanias in certis ecclesijs reuocabiles & non in titulum,& pro labore annuatim suscipiunt certum stipendium, poterūt de eo testari, & similiter clerici,qui in certis ecclesijs conuenissent ad celebrandum,& locassent operas suas spirituales,quod est licitum vt per Inno. in c.quoniam.s.ne prę̄l.vices suas.poterunt de tali reditu & lucro testari,ex quo datur pro labore & ratione seruitij personalis.& ita posset procedere hæc glo.s̄m Dom.& ita tenuit Pau. in quadam sua q. vt hic per Domi. ita etiam tenet Imo. & alij Doct.in d.c.quia nos.& do.Nico.in d.c.cum in officijs.tenens idem esse in his quæ conferuntur sacerdotibus ratione dignitatis vel officij, puta pro missis & orationibus dicendis, secus tñ esset in quęsitis per sacerdotem a parochianis ratione parochię,iniūgendo pęnitētias per parochiā,vel al'r, quia dicuntur acquisita intuitu ecclesiæ,secundum Inno.in c.cum inter.s.de ver.signi.& in d.c.requisisti.in fi.vbi do.Ant. concludit prædicta procedere in eo qui erat principalis rector ecclesiæ: secus si erat cappellanus,quia tūc videntur quęsita intuitu personę. & de talibus redditibus poterit testari vt s. Et ex prædictis etiā infert hic Do.q̃ si in ecclesia non sunt pręb endæ distinctę,sed distribuuntur redditus pro rata, non poterit canonicus de his testari,quia tales portiones quæ dantur in ecclesijs non numeratis,succedūt loco præbendæ,s̄m Inno.in c.dilectus.s.de præben.& in c. ex parte.s.de conces.præben.& tales portiones appellantur præbendæ,vt in c. olim.s.de ver. signi. & per glo.in d.c.j.ideo de tali præbenda non debet posse testari.Et quia fructus qui recipiuntur in ecclesia non numerata, dicuntur beneficium & intuitu tituli beneficialis recepti, vt in c. de cætero. s.de cleri.non resid. ergo de his testari non poterit, vt d.c.quia nos.Et ita videtur sentire Inno.& glo.in d.c.relatum. vt idem sit quando præbendæ non sunt distinctæ,s̄m Domin. & tenet do.Nico.in d.c.relatum.Et ita est tenēdum de iure, licèt d.Ant. in d.c.relatum.dicat quòd de consuetudine seruetur opi.huius glo. & ita etiam videtur sequi ibi Imo.in 8. & 9.col. super quo tamen an consuetudo in his aliquid operet̄,dic vt s.Et per do.

11 Nico. in d.c.cum in officijs.& in d.c.relatum.† In ea.glo.in fi. dicebat Host.quòd inter ecclesiam & successores clerici debēt diuidi fructus vltimi anni pro rata temporis, sicut dicitur in vero & vxore soluto matrimonio,vt in l.diuortio.ff. solu.mat.de quo per Io.And. in c.5.s.de fideiu.& ibi Host.finaliter tenet q̃ dicit glo.hic.& per l.si fur.ff.de vsufru. & l. si vsufructuarius.ff. quib.mo.vsusfru.amit.& ita residet hic Ioan.An.remittens ad no.per eum,in d.c.si propter. & ad Spec.in tit.de fruct'b.& interesse.§.j.in prin.& ibi per Ioan.An.in addi.Sed aduerte,quia in d.l.si vsufructuarius. s̄m verum intellectum, nō probatur q̃ sit necesse,quòd fructus sint in horreo recōditi, prout dicit gl. hic,sed est dicendum quòd sicut bonæ fidei possessor facit fructus suos statim quòd sunt a solo separati,quamuis non sint recōditi,ita & vsufructuarius, licèt inter bonæ fidei possessorem & vsufructuarium in hoc sit differentia, quia fructus efficiunt

bonæ

bonæ fidei possessoris per quemcunq; sint a solo separati: sed vsufructuarius tūc demum facit suos, cum per ipsum vel alium eius nomine sunt separati. & iste est verus intellectus in d. l. si vsufructuarius. put voluit ibi Bar. & Cy. in l. certū. C. de rei vē. ex quo sequit q̄ hoc male dixerit glo. hic. & ita sequit Imo. & d. Flo in d. c. fi. ē. de peculio clerici. de quo in l. ex diuerso. & in l. fructus. ff. solu. matri. & idem sequitur Ang. in d. l. si fur.

S V M M A R I V M.

1 *Bona dicuntur deducto ære alieno, expensis, & oneribus.*
2 *Expensæ factæ pro seruitoribus & ministris ecclesiæ, dicuntur factæ intuitu & pro vtilitate ecclesiæ.*
3 *Consuetudo quæ permittit canonicis testari de fructibus præbendarum suarum percipiendis post mortem vsq; ad annum, an valeat.*
4 *Clericus nouus possessor beneficij an sit conueniendus pro pensionibus præteritis, an verò antiquus possessor qui possidebat tempore, quo pensio debebat solui.*

1 Porrò. † No. j. bona intelliguntur deductis expēsis, & oneribus siue debitis. & ratio est, quia verbū, bona, profertur hic in statutis, consuetudinibus, vel priuilegijs, cōtra ius cōmune disponentib. ideo fit stricta interpretatio, sicut etiam fit in contractib. quia intelligitur deducto ære alieno, vt l. mulier. C. de iure do. Sed in alijs priuilegijs, & vltimis voluntatibus fit larga interpretatio vt veniant debita & credita, vt in l. Princeps bona. & ibi per glo. & Bar. & in l. bonorū. & in l. subsignatum. §. bona. ff. de ver. sig. & pro ratione differentiæ facit, quia in contractib. plena, in testamentis plenior, in beneficijs quoque plenissima interpretatio est facienda, vt in c. cum dilectus. in fi. ē. de dona.
2 † Secundò no. & ita alleg. q̄ necessariæ expensæ pro seruitorib. & ministris ecclesiæ, dicuntur esse factæ intuitu ecclesiæ. & sic facit q̄ expensæ pro victu & vestimentis monachorum vel clericorum ecclesiæ, dicuntur in vtilitatem ecclesiæ factæ. facit quod no. Bal. in auth. hoc ius porrectum, de sacrosan. eccl. in pen. col. ideo successor in beneficio soluere arctatur huiusmodi expensas. de quo hic in glo. Vltimò no. q̄ fructus & redditus ecclesię censentur deputati pro necessarijs expensis, & oneribus incumbentibus ecclesię toto anno vsq; ad nouos redditus seu fructus, non tamen haberet locum iste tex. in præbendis.
3 † Ideo determinat Io. An. in reg. nemo pōt plus. ē. eo. lib. valere consuetudinem, qua permittitur canonicis testari de fructibus præbendarum suarum, percipiēdis post mortem vsq; ad annum, quia per talem consuetudinem non prēiudicat ecclesiæ, sed successori. viuat ergo successor de quotidianis distributionibus, vt in c. j. j. de cle. non resi. vel etiam de proprio, & ecclesiæ seruiat, quia reseruatio quæ hic fit pro necessarijs expensis & ministris ecclesiæ, non habet locum in præbendis, sm Io. And. ibi. habet ergo locum iste tex. in alijs ecclesijs. vnde refert hic Domi. se plures consuluisse, q̄ si vno anno esset imposita collecta ecclesiæ, & rector qui percepit fructus illius anni non soluit, tunc si alio anno promoueat ad aliud beneficiū, tenetur obligatus p collectis illius anni, pro quo fructus recepit. ex quo fructus per eū recepti illo anno erāt deputati pro oneribus ecclesiæ vsque ad nouos fructus. qd' tene mēti. & facit ad not. in l. fructus. ff. sol. mat. & p Bal. in l. j. C. de fru. & lit. expen.
a Et aduerte in practica, quia talis collecta[a] vel decima papalis est debitum reale: & sic obligat possessorem, vt 16. q. j. si quis laicus. vnde nouus possessor beneficij erit conueniēdus vt debitis soluat. ē. de solu. c. j. & facit l. Imperator. ff. de publica. Ipse tamē nouus possessor, & sic successor in beneficio poterit conuenire ipsum prędecessorē, ex quo debebat de fructibus soluere onera incumbentia illo anno, vt hic in tex. sed tamen per ipsum creditorem possessor beneficij esset conueniendus, vt in d. c. si quis laicus. & de pignoribus. ex literis. & ff. de dona. ad eum. §. j. cum simi. & ita determinat Ioan. An. in hac q. in reg. non est in mora. j. eo. li.
4 † Et ex prædictis etiam patet decisio, an pro censu præterito vel pro pensionibus præteritis sit conueniendus nouus possessor beneficij, an verò antiquus possessor qui possedit illo tempore quo census vel pensio debebat solui, & vide quod no. in c. prohibemus. ē. de censibus. in glo. j. in fi. vide etiam per Host. & Io. And. in c. dilecti. in prin. ē. de arbitris. & in c. cum inter. ē. de verb. signi. super 3. glo. In glo. in ver. debitis. in fi. & prædicta faciunt ad quæstionem quam refert hic Io. An. si Papa datis executoribus mandat per hospitalarios exemptos prouideri cuidam militi de centum, q̄ talet hospitalarij non teneantur vltra q̄ facere possint, si ponderatis expensis familiæ, & pauperum infirmorum, & expositos, quos solēt alere, non possent dicta centum soluere, nec teneantur vendere possessiones propter hoc, cum tale mandatum, vt fiat prouisio, intelligatur iuxta facultates hospitalis, vt ē. de rescrip. c. si quando. secundum Ioan. And. In glo. fin. in fi. vide rationem in dicto c. quia sæpe. in glo. j. & ibi est dictum.

A D D I T I O.

a Vinc. God. Adde, quòd collecta est onus mixtum. Cor. consi. 164. videtur. litera g. & consi. 168. in hac litera a. lib. 4.

De maioritate & obedientia. Rub.

S V M M A R I V M.

1 *Capitulū, sede vacante episcopali, succedit in ipsa iurisdictione episcopali.*
2 *Capitulum, sede vacante, potest absoluere ab excommunicatione a qua episcopus poterat absoluere.*
3 *Capitulum in quibus casibus succedit in potestate episcopi, & in quib. non, vide hic late. & in quibus dubitatur. & nu. 4. & 5.*
9 *Capitulum an succedat in iurisdictione episcopi delegata a iure.*
Et an in cognitione feudi ibidem.
7 *Capitulum, sede episcopali vacante, an possit facere statuta.*
8 *Et an possit reuocare constitutiones episcopales, & statuta.*
9 *Et an succedat in potestate præsentandi, vel eligendi in qua spectant ad prælatum.*
10 *Et an capitulum succedat in administratione, quando bona capituli & episcopi sunt diuisa.*

C A P. I.

1 Episcopali. † No. j. vnam regulam q̄ c. vacante sedę succedit in ipsa iurisditione episcopali: quia capīm est capax iurisdictiōnis. facit c. irrefragabili. ē. de os. ord. Scdō no. ibi iurisdictio. q̄ absolutio ab excommunicatione dicit pendere ex potestate iurisdictionis, & non ordinis. & idem videtur de potestate excōmunicandi, cum ptās absoluendi & ligandi regulariter a pari, vt de pœ. dist. j. verbum. & per glo. in c. transmissam. ē. de ele. Absolutio tamen in foro pœnali dicitur dependere ab ordine. de quo per glo. & ibi dixi, & in c. canonici. de sen. excom. Et per prædicta est dicendum, q̄ sicut capitulum vacante sede succedit in potestate[a] absoluendi ab excommunicatione, ita & in potestate excommunicandi. & ita tenet Imo. in c. his quę. ē. eo. in vlt. col. vbi post gl. & Host. concludit q̄ capitulum uacante sede succedit in potestate iurisdictionali, etiam quò ad potestatem excōmunicandi, absoluendi, interdicendi, & corrigendi, etiam iudicialiter sententiando, licèt Inno. ibi referat alios tenere cōtrarium, & non bene.
2 † Vltimò no. q̄ sede vacante potest capitulū absoluere ab omni excōmunicatione, a qua ipse episcopus poterat. & quid sit in alijs dependentibus ab ordine, j. patebit. & loquitur tex. hic de capitulo ecclesiæ cathedralis. quid autem in capitulo ecclesiæ inferioris vacante sede per mortem prælati. Pau. & Domi. hic tenent idem esse, dummodo eius pręlatus habeat potestatem excōmunicandi & absoluendi. de quo in c. cùm in ecclesijs. ē. eo. tit. & in c. cùm ecclesiarum. ē. de offi. or. Sed Archi. cōtra in c. a. j. de testa. dicens q̄ monastęrio vacanti nō succedit capīm, sed debet dari administrator per episcopū. & alle. Inno. in c. cū dilectus. ē. de consue. Pro quo videtur tex. in c. fi. ē. de statu mo. Ideo Ioā. An. ibi, sm vnam solutionem dicit solum capitulum ecclesiæ cathedralis succedere in administrationem sede vacante, secus in c. ecclesiarum regularium, vt in d. c. fi. vel secundò soluit illud procedere, quando abbas deponitur propter culpā. quo casu est præsumptio c̄ capitulū, sm Io. An. in c. cum dilecti. ē. de accu. vnde cōcludit, q̄ qū aliter vacaret monasterium q̄ propter depositionem abbatis, succedit capīm in administratione. pro quo facit qd' hr̄ in cle. ne in agro. de sta. mo. & in c. fi. j. de reguls. & per Inno. in c. j. ē. vt ecclesiast. benefi. vnde cōclude, q̄ etiam in prælatis inferiorib. habeat locum iste tex. vt capīm succedat vacante sede, vt est tex. & gl. fi. in d. c. his quæ. & ita sequitur ibi d. Nico. in a. colum. In glo. j. ibi, his quæ. ibi non loquitur in episcopo, sed in Cardinali. facit tamen ad hoc, quia Cardinales in suis ecclesijs hñt ius episcopale, secundū Io. An. & no. in c. dilectus. ē. de cappellis monāa. si ergo ecclesia Cardinalis vacat, poterit tunc capīm, vel is ad quem eius iurisdictio tunc tēporis pertinet absoluere, cum & in his locum habeat tex. hic. In glo. in ver. hominis, in fi. de quo ibi per Io. An. in vlt. glo. volentem q̄ episcopus possit absoluere excōmunicatos ab inferiorib. prælatis in defectum eorum. Sed excōicatum ab archidiacono potest episcopus indistinctè absoluere, cū archidiaconus sit vicarius episcopi, vt no. 9. q. 3.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. In potestate absoluendi. Adde Do. in c. statuimus eo. ti. in antiquis. Car. Zab. in c. ex parte decani in j. no. de rescrip.
Vinc. God. Adde an capitulum sede vacante dicatur ordinarius collator beneficiorum, Fely. in c. cam te. col. 16. ver. si Papa scribit. de rescrip.

9.q.3.nulluſ primas.& j.de ſen.excom.venerabili.§.vbi autem. Ergo idem poterit facere capitulum ſede epiſcopali vacante, ſm Io.An.hic referentem fuiſſe terminatum de archipresbytero excõmunicante canonicum ſuum,quia non reſidebat in eccleſia, poſſe illum abſoluere etiam ſi canonicatui renũciauit, per d.c.cum ab eccleſiarum.& hoc ex iure præuentionis, vt in c.pen.ǯ.de fo.compe.& in l.ſi quis poſtea.ff.de iudi. Teneret & abſolutio ſi epiſcopus illũ abſolueret,vt no. in d.c. cum ab eccleſiarum.Et idem eſſet in c.vacante ſede,ſm Ioã.An.vt hic.In glo.in ver.impartiri.ibi,ad abolendam.dixit hic Io.Mu.ꝙ in caſu illius c. & in quolibet alio caſu, in quo epiſcopus habet iuriſdictionem a iure delegatam generalem in illa ſuccedit capitulum.facit c.j.in fi.j.de præb.de quo per Io. An.in d.c. ad abolendam,ſuper vlti.glo.de hoc j.dicetur. In glo. fi.j.ibi, non credo.idem Archi.

3 † Extra glo.Io.And. hic enumerat primò caſus in quibus certum eſt,capitulum ſuccedere vacante ſede. Secũdo caſus in quibus eſt certum non ſuccedere.Et tertiò caſus de quibus dubitatur.Circa primum dicit eſſe caſum hic in tex.ſcilicet de poteſtate abſoluendi.Secundò in c.pen. & fi.ǯ. de ſup. neg.quia capitulum adminiſtrat temporalia & ſpiritualia,ſiue ſedes vacet,vel quaſi.Tertiò in c.cum olim.ǯ.e. quia confirmat electiones,ſeu electus.Quartò in cle.j.& 2.de hære.quia dat inquiſitores hæreſis.Quintò in d.c.ad abolendam.in prin. vbi iudicat contra hæreticos.Sextò in c.cum nullus.ǯ.de tempo.ord. eo.lib.vbi dat literas cõmendatitias ad ordines.Septimò in c.j. j.de inſti.quia inſtituit præſentatos.Octauò in c.j.§. ſi verò.j.de clerico ægro.vbi dat coadiutorem. & dixit Bal.in l. quæſitum. ff.de tute.ꝙ licèt epiſcopo propter ſenium,vel dementiam,vel alia ſimili cauſa ſit datus coadiutor,etiam de conſenſu capituli, tamẽ mortuo epiſcopo expirat officium coadiutoris,& ſuccedit capitulum in adminiſtratione,ſicut ſuccedit ipſo epiſcopo mortuo ſine coadiutore. Nonò quia confert beneficia ſpectãtia ad collationẽ epiſcopi & capituli,vt no.in c.j.circa prin. j. ne ſede vacante. Decimò quia compellit executores teſtamentorum qui illud officium ſuſceperunt, vt per Ioan. And. in c.Ioannes.ǯ.de cleri.non reſidẽ.ſeu in titu.de teſta. Vndecimò quia ſuccedit capitulũ in poteſtate diſpenſandi cum rectore parochialis eccl'ię intra ſeptenniũ,vt rõne ſtudij non teneaẽ promoueri ad ſacerdotium,ſm Io.An.in c.cum ex eo.ǯ.de ele. eo.lib.& Fede.in ſuo ɔſilio 20. Quid autem ſit in alijs diſpenſationibus,j.dicetur.Circa ſecundum verò, ſcilicet de caſibus in quibus eſt certum, capitulum non ſuccedere, refert hic.primo Io.An.ꝙ non confert beneficia ſpectantia ad ſolum epiſcopũ, vt in c.2.ne ſe.va.& j e.ti.c.j.& idem ſi epiſcopus haberet collationẽ cum alio,vt ibi no.& tenet d.Nico.in d. c. cum olim. in pe.col. Secundo quia non ſuccedit in dando cõſilio,qđ ab epõ requiri debet,vt in d.c.j.§.fi.j.ne ſedé vacan. Tertiò quia nõ alienat immobilia cum nec idem faciat adminiſtrator datus a Papa,vt in c.is cui.ǯ. de ele.eod.lib. Quod tamen limitat d. Nico. in d.c.cum olim.quia hoc procedit quando vellet alienare bona epiſcopatus:ſed ſi iſerior eccleſia alienaret,bene poſſet capitulũ conſentire,ſicut poterat epiſcopus, cũ ſit iuriſdictionis epiſcopalis.& ita etiam fuit de mente Fede.de Senis in ſuo cõſi.20.de quo tamen articulo,an capitulũ ſuccedat in ptãte alienandi,plene per Doc.in c.j.ǯ.ne ſede vacan. & ibi per Imo. in 3. & 4. charta. Quarto quia non ſuccedit in immunitatibus, vel priuilegijs cõceſſis epiſcopali dignitati,de quibus in c.fi.j. de priuileg.ſecundum Io An.Ex quo infert hic Pe. de Aneba. male fuiſſe diſputatũ. & determinatum,ꝙ vacante ſede epiſcopali ſuc cedat capitulũ in poteſtate examinãdi vel doctorandi ſcholares,ex quo hoc competit ipſi epiſcopo ex priuilegio.gl. in c.ſcriptu.n.ǯ.de ele.circa prin. ſecus ſi talis poteſtas cõpeteret epiſcopo de iure cõmuni, ſecundũ opi. quam ſentit Hoſt. vt no. glo.in c. 2. de magiſtris. tunc enim ſuccederet capitulũ, ſecundum do.Nico.in d.c.cum olim. in fi.

4 † Et idem dicẽdum videtur in poteſtate legitimandi conceſſa epõ ex priuilegio, vt nõ ſuccedat capitulũ.hinc eſt ꝙ nõ ſuccedit in ptãte cognoſcendi de feudo,vt in c,verum.ǯ.de ſo.compet.vbi Doct.idem tenent de dicta ptãte legitimandi,intelligentes prædicta vera niſi tale priuilegium eſſet conceſſum epiſcopo & capitulo ſimul,quia tunc ſuccederet capitulũ, per no.in c.j.j.ne ſede vac. Sit ergo ɔcluſio, ꝙ capitulum nõ ſuccedit in iuriſdictione epi quam habet iure ſpãli.ita eſt de mente Inno.in d.c.ad abolendam, vbi dicit ꝙ capitulum ſuccedit in his quę exercet epiſcopus iure ſuo.& idem voluit Federi. in d.conſi.30.vbi dicit ꝙ capitulum[a] non ſuccedit in iuriſdictione delegata epiſcopo,vel ex alio iure ſpãli.facit c.paſtoralis.§.præterea.de offic.ordi.vbi mortuo epiſcopo delegato expectatur ſucceſſor, & non recurritur ad capitulum.& ex his limita tex. huius deci. vt capitulũ ſuccedat in iuriſdictione epiſcopi.ſ. competente ſibi iure ordinario,non in delegato vel de iure ſpeciali.& ita tenet do. Nic. in d.c.cum olim.in 6.col.de quo j.Si tamen epiſcopus quęſiuit ſibi iuriſdictionem ex conſuetudine,vel aliud ius,puta intereſſendi in electione,vel aliter, ex quo talis iuriſdictio cõpetit epiſcopo,vt epiſcopo, bene tranſiret in capitulum, per hunc tex. & facit l.etiam.& ibi Bal.C.de iure do.& ſequitur do. Nico.in d.c.cum olim.in vlti.col.in prin. vbi etiam tenet, ꝙ regula huius tex. ꝙ capitulum ſuccedat in iuriſdictione epãli, procedat generaliter,ſiue contentioſa,ſiue voluntaria,quia hic loquitur generaliter de iuriſdictione, ergo de vtraq; debet intelligi, cũ genus[b] verificetur in qualibet ſpecie.ff.de dona.l.filiusfa.& in c.auditis.iuncta glo.de præſcri.Quintò vltra Io.An.non ſuccedit in iuriſdictione deponẽdi abbates vel clericos,vt no.89.diſ. nullus epiſcopus.& per Doct.in c.j.de pęnitẽ.

5 † Circa tertium quæ ſint illa in quib. dubitatur an capitulum ſuccedat ſede vacante.refert hic primò Io.An.dubium eſſe an viſitare,[c] & procurationem recipere poſſit,vt per gl. or.in ver. capituli.in cle. j.de hære. vbi dixit hoc egere declaratione, videtur tunc tenere ꝙ generalem viſitationem dięceſis facere nõ poſſit,ſed ſpecialem cõtra certas perſonas vel eccleſias ſic.& ita videtur hic ſequi Pan.& Pet.de Anch.Imo.tamen & Domi.hic concludũt indiſtinctè tenendum eſſe, vt capitulum ſuccedat in hac poteſtate,cum ſit iuriſdictionis. & idem tenet Archi. in c.pen.ǯ.de ſup.neg.eo.lib.& Io.Mo.in c.fi.eo.ti.& lib.& ita ſequitur do. Nic.in d.c.cum olim.col.5.quod tamen limitat hic Lap.niſi eſſent monaſteria monialium exempta,quia nõ poterit,licet ipſe epſ illa viſitare poſſit,vt in cle. attendentes.de ſta. reg.& ita tranſit hic Domi.poteſt eſſe ratio, quia id dr̃ cõpetere epõ potius de iure ſpãli, & ex priuilegio, & in priuilegijs nõ ſuccedit capitulum,vt ǯ.& ſequiẽ do.Nico.in c.cum olim.in 5.col.Scđò dubitaẽ an[d] permutationes beneficiorũ facere poſſit.gl.in cle. j.de rerum permu.tenuit ꝙ ſic.& idẽ tenet Pau.in cle.j.de hæreti.ſequitur Fede.in d.ɔſi.30.de quo plenius per Doct.in dicta cle.j.Tertiò an dare poſſit literas[e] indulgentiarum,de quo per Io.An.in c.accedentibus.ǯ. de exceſ.præla.vbi videtur tenere, ꝙ non.& idem Lap.hic, & in c.j.j. de pęnit.& idem ibi Archi. & Pau.in cle.j.de hære.& ibi per glo.in ver.capituli. & ſequiẽ Domi.in d.c.j.Et hæc opi.fundaẽ tenendo, ꝙ ſit ordinis epiſcopalis: ſed tenendo quòd dare literas indulgentiarum ſit iuriſdictionis epiſcopalis prout tenuit Iu.Cal. in d.c.accedentibus referendo Beatum Tho.idem tenere,tunc capitulum ſuccederet in tali iuriſdictione voluntaria,dum iſte tex. generaliter loquatur de iuriſdictione,vt ǯ.& ita reſidet do.Nico. in d.c. cum olim.in vlt.col.Quartò dubitatur an poſſit ſubdito dare licentiam tranſeundi ad aliam eccleſiam? de quo eſt dictum in c. ſi abbatem.ǯ.de elec.eo.li.Archi.tenet ꝙ non in c.ſi is cui.de ele. eo.lib.& idem glo.in d.c.cum olim.& idem glo.71.diſt. fraternitatem.ſed Io.Mona.& Io.An.in c.ſi abbatem. tenent ꝙ poſſit.& ita tenet Rota in deci.6.quæ inci.Item fuit dubitatum,ſecundum qđ refert Domi.hic.idem etiam ſequitur Imo. in d.c. cum olim,in 2.col.& do.Nico.ibi 4.col.Nec. obſt.ꝙ non poſſit fieri alienatio rerum, vt ǯ. quia talear. nõ procedit.Nam in alienatione perſonæ non requiritur illa ſolẽnitas,vt patet in c. ſi religioſi.de ele.eod.lib.

6 †Quintò an ſuccedat in iuriſdictione epiſcopali delegata a iure?de quo per Io.An.in d.c.ad abolendam.ſuper vlt.gl.vbi tenet ꝙ nõ:licet Io.Mo. hic cõtra. de quo plene per Panl.in d.cle.j. de hæret. Domi. hic tñ ſequitur opi. Ioan.An.quia capitulum vacante ſede ſuppleat viam epiſcopi in caſibus expreſſis in iure,vt c.j.ǯ.de ſup.negligen.& in c.2.ǯ. ne ſede va.vnde iſto caſu non ſuppleret viam epi,ſed Papę,cũ vice Papæ epiſcopus cognoſcat ſm glo.in d. c.ad abolendam. vbi Do.ita cõiter ſequuntur opi.Io.An.ibi & ita eſt tenendum prout ǯ.eſt dictum.& vide per Fede.in ſuo coſi.16.quod incip. Capitulum eccleſiæ. Sextò an poſſit diſpenſare in caſu c. cum ex eo.ǯ.de ele.eo.lib.vbi Io.And. tenet quòd poſſit. & dic vt ǯ.

Septimò

ADDITIONES.

a Nic.Su. Capitulũ nõ ſuccedit.Adde Fran. Priui. in trac de ptãte ca.ſe. vacan.

b Nic.Sup. Genus verificatur.Adde l.ſi quis ſic ſtipulatur.ff.ſol ma.
Vinc.God. Genus non minus operatur quo ad omnia, quam ſpecies quo ad ſpeciem.Ruy conſ 51.nu.4.lib.2.

c Nic.Sup. An viſitare & procurationem recipere.Adde Car.in cle. attendentes.in 4 q. de ſtatu regu.

d Nic.Sup. Permutationes beneficiorum.Adde Fede.de Senis in trac permutationum.q.36.

e Nic.Sup. Literas indulgentiarum.Adde Do. in c.j.de pę.& remiſſio.lib.6.Io. de Imo in cle.j. de priui.

Septimò an possit facere alias dispensationes pmissas episcopis? & videtur q sic, vt in c. ex insinuatione. ṡ. de simo. ibi tñ nō dicitur, q vacaret sedes. sm Ioã. An. hic. Dixit tñ in c. j. ṡ. de fil. presby. eo. lib. q hoc egeret declaratione. & ideo Imo. hic tenet q caplm succedat. & idem tenet Fede. in d. consil. 29. & facit glo. 16. q. j. ecclesiæ. vbi tenet, q capitulū succedit in potestate dispensandi, sicut ipse episcopus poterat. & idem tenet do. Nic. in d. c. cum olim. col. 7. in prin. & do. Flo. & Imo. in c. illa. in fi. ṡ. ne sede va. idem do. Ni. in c. at si clerici. ṡ. de adult. col. 13. vbi plenè vide. de quo per Spe. in titu. de instru. edit. §. nunc aliqua. in vln. colum. Octauò an [a] succedat in cognitione feudi. de quo per Io. An. in d. c. verum. in j. glos. vbi videtur tenere q non. ita sequunť ibi Doct. Nono an succedat in cōferendis beneficijs deuolutis ad episcopum? per Ioã. An. in c. quãquam. ṡ. de ele. eo. lib. super glo. penul. ibi tenet q succedat. & ita tenet Imo. in c. cum in cunctis. in fi. de elec. & Imo. ibi in d. c. cum olim, in fi. licet ibi dominus Nic. in 3. colum. teneat contrariū per regu. c. a. ṡ. ne sede vacan. sed in dicto c. a. tenet se cum Ioã. 7 And. & adducit rationē notabilem. † Decimò an [b] possit facere statuta? super quo Ioã. An. refert hoc fuisse Perusij disputatū p magnæ scientiæ virum do. Fede. de Senis, tenentem q sic cùm capitulū succedat in iurisdictione, a qua causatur ius statuendi, vt in c. a. de consti. eo. lib. ideo cōcludit valere tale statutum, & durare in tempus episcopi postea creati nisi id postea reuocet q facere posset, vt d. c. si qua de rebus. & facit qđ no. in c. licet canon. ṡ. de elec. eo. lib. super glo. pe. secundum Ioan. And. De ista tamen q. vide per Fede. in suo consi. 16. vbi tenet, qđ dicit Ioan. And. hic. & ita sequitur d. Nic. in d. c. cum olim, in pe. col. & Imo. in d. c. illa. in fi. licet in ɔtrium faciat qđ not. idē Io. An. post Inno. & Host. in c. cū oēs. ṡ. de ɔsti. de quo j. in proxi. q. in gl. ante caplm in fi. q vacãte sede nō possit caplm reuocare statuta epi: & tñ dependet a iurisdōne, de quo j. q. 14. Vndecimò an [c] succedat in officio executoris testamētorū: intellige quò ad potestatem exequendi, non autē in potestate cogendi, de qua est dictum supra. de quo vide per Spec. in titu. de instru. edi. in §. nunc verò aliqua. ver. item circa. & ibi dicit melius esse tenere, q capitulum succedat quò ad potestatem exequendi. Sicut etiam succederet capitulum in potestate cogendi executores ad rationes reddēdas: & sicut poterat episcopus, vt in cle. j. de test. & ita tenet ibi Imo. in 5. col. Duodecimò an succedat in electione quæ competit episcopo iure priuato: de quo in c. scriptum. ṡ. de ele. super gl. hoc ideo. & ibi dicitur q non, secūdum Lapum hic. Decimotertiò an succedat in potestate vniēdi beneficia. Lap. hic q sic, sicut succedit in potestate permutandi, dūmodo iuri ipsius episcopi aliquid non depereat. de 8 quo in cle. a. de rebus ecclesiæ. † Decimoquartò, an possit reuocare constitutiones episcopales & statuta. Ioã. An. in d. c. cum oēs. videtur tenere q non, vt ṡ. contrarium tamen Lap. hic refert fuisse Bononiæ disputando cōclusum: quia statuere est iurisdictionis, & sic facere statutum contrarium, vt d. c. a. & no. in d. c. cū oēs. & capitulū succedit in his quæ sunt iurisdictionis, vt hic, & d. c. cum olim. & c. his quæ. sm Lap. Decimoquintò, an possit imponere charitatiuum [d] subsidium clerico pro euidenti necessitate ecclesiæ? glo. in ver. aliunde, in c. cupientes. §. ad hæc. ṡ. de ele. eo. li. tenet q sic. & ibi vide. Decimosextò an succedat in potestate commendandi beneficia spectantia ad collationē solius episcopi? Io. And. q sic in c. illa. ṡ. ne sede vac. & in c. j. j. ne sede vacante. quando habet onus annexum, per c. significatum. ṡ. de præben. licet qñ collatio spectaret ad solum prælatum, tunc conferre non posset, vt in c. j. ne sede vacan. sm Lap. de quo per Arch. in c. j. j. de insti. & 24. dist. c. presby. & ita tenet d. Nic. in d. c. cum olim. in vlt. col. & in d. c. illa. 9 † Decimoseptimò an succedat in potestate præsentādi, [e] vel eligendi in his quę spectant ad prælatum? Doc. in d. c. illa. q non. & idem Archi. in c. j. j. de insti. & Spec. in ti. ne se. vac. circa medium: quod intelligit hic Lap. nisi ad vtrunque simul spectaret præsentatio, vel electio. de quo per Archi. in d. c. presby. & facit d. c. j. j. ne se. vacā. Decimooctauò an succedat in potestate committendi sacramentalia alteri episcopo sede vacante? de quo per Archi. 7. q. j. pontifices. & videretur q non, quia licet capitulū succedat in his quæ sunt iurisdictionis, non tamen in his quæ sunt ordinis, etiam quò ad potestatem committendi alteri episcopo, & ita sentit Io. An. in c. aqua. ṡ. de consecr. eccle. volens, q capitulum non succedat in potestate consecrandi ecclesias vel reconciliandi. Sed in contrarium facit d. c. is cui. vt sic capitulum possit committere alteri ea, quæ sunt ordinis, ex quo habet liberam administrationem in spiritualibus, vt in d. cap. 3. supra de sup. neg. præla. Et aduerte quia gl. in c. dilectus. ṡ. de offi. ordi. & Imo. in c. j. de sta. mo. volunt q collatio ordinum, consecratio virginū, & ecclesiarū sunt de lege iurisdictionis. & licet tex. in d. c. aqua. dicat q ista sit ordinis, tamē illud debet intelligi quò ad effectus istorū sacramentorū, quia nō pñt cōferri, nisi per epm, sed quatenus potestas ɔferendi applicatur personæ, est iurisdictionis, quia non possunt cōferri nisi personis & locis de iurisdictione episcopi: & subditi tenentur ab eo recipere, & non ab alio, vt in c. veniens. de presbi. & propter hoc videretur, q cum capitulum succedat in iurisdictione episcopi, q possit committere ista sacramēta'ia, & ea quæ sunt ordinis, sicut episcopus poterat, vt d. c. aqua. cū capitulum habeat liberam administrationē spūalium, vt d. c. 3. & possit cōmittere alteri episcopo, vt ibi. & pro hac parte facit glo. fi. in d. c. his quæ. dicens quòd capitulum succedit in his quę sunt iurisdictionis, & ordinis, & ea quę sunt iurisdictionis possit exercere per se, & per aliū non episcopū. sed ea quę sunt ordinis debet exercere per aliū epm, pro quo ēt d. c. cū nullus. de temp. or. eo. lib. vbi capitulū succedit in danda licentia ad ordines recipiēdos. facit ēt c. suffraganei. de ele. vbi electus in archiepiscopū, & confirmatus pōt per aliū suos suffraganeos facere cōsecrari, licet per se nō possit, q a habet in hoc iurisdōnem, vt subditi sui ab alio ordinētur, & ita cōmittere. ita ergo capitulū succedat in tali iurisdictione, & ptāte alteri cōmittendi. & ita residet d. Nic. in d. c. his q. in vlt. col. vbi ēt cōcludit, q capitulū possit dare cōfessorē seu pniatiū, vt absoluat ēt in casibus reseruatis epo, de qbus per glo. or. in c. 2. j. de pęnitē. & ita est tex. in hoc c. quia excōicatio est casus reseruatus epo, & tñ capitulū succedit in hac ptāte, vt hic dr̃. Decimonono an det licentiā ɔsecrandi suffraganeos, ecclesia metropolitana vacante? gl. tenet q sic. 64. dist. cū prouinciales. & vide qđ no. ṡ. de ele. in c. suffraganeis, & facit qđ est nunc ṡ. proxi. dictū. Vigesimò an capitulū metropolitanæ ecclesiæ succedat in hoc vt suffraganeus debeat corā se præsentare intra duos mēses post cōsecrationē? super quo Arch. 65. dist. si quis. tenet q sic. Vigesimo primò an succedat in potestate dādi licentiā ædificandi ecclesias ad finē, vt ipse ædificās acquirat ius patronatus, super quo Gaspar de Cal. in consi. 3. de iure patro. tenet q sic, ex quo hoc est iurisdictionis, & non ordinis, vt ibi plenius per eum. & hic per Do. Vigesimosecundò an possit transigere super rebus ecclesiæ vacantis? & dicendū est q non, vt in c. contingit. ṡ. de trāsa. Vigesimotertiò an possit recipere simplicem renunciationē beneficij spectantis ad collationē episcopi. Rota in deci. 311. quæ inci. Item fuit dubitatum vtrum capitulū. videtur tenere q sic, cū sit iurisdictionis, & debeat fieri in manibus illius, qui potest inuitū destituere, vt est capitulū, licet nō habeat potestatē conferendi, vt no. in c. admonet. & c. qđ in dubijs. ṡ. de renū. de quo in extrauag. Io. 22. execrabilis. in §. qui verò. Et ita residet do. Nic. in d. c. cum olim. in 6. col. ex quibus not. q ex causa capitulum vacante sede potest priuare & destituere a beneficijs. Vigesimoquartò an capitulum vacante sede possit præscribere iura & priuilegia ad ipsum episcopum tantum pertinētia? Et videretur q sic, per nota. in d. c. irrefragabili. §. excessus. Sed Rota in decil. 312. quæ incip. Ex hoc insurrexit. determinat q non, quia vacāte ecclesia nō potest currere præscriptio, nec incipere, nec mediare, ex quo caret legitimo defensore. arg. eorum quæ no. in cap. j. & c. de quarta. supra de præscri. & per glo. in c. sicut nobis. supra de simo. & ita sequitur do. Nic. in dicto cap. cum olim. in 7. colum. Vigesimoquintò an succedat in potestate soluendi aduocatis ecclesiæ? Paul. in clemen. statutum. de elect. tenet quòd sic. & idem Domi. hic. † Vltimò dubitatur quando bona prælati & capituli sunt diuisa, an capitulum succedat tunc in administratione? Hostien. Ioan. And. do. Anto. in c. j. infra ne sede vacan. tenent q non, licet secus si non sint diuisa, quia administratio spectaret ad capitulum, vt voluit do. An. in d. c. j. & idem videtur hic velle Io. An. in d. c. j. infra

ADDITIONES.

a Nic. Sup. An succedat in cognitione feudi. Adde Fran. Pau. in tract. de po. ca. se. vac. in d. q. j. partis.

b Nic. Sup. An possit facere statuta. Adde Doc. in c. cum omnes. de consti. Vinc. G. Not q capitulum potest facere statuta in concernentibus facta capituli tantum, non in concernentibus statum ecclesiæ. Abbas post glo. 7. in c. 1. de his quæ fiunt a maio. par. cap. & Inno. in c. consuetudinis. de consu.

c Nic. Sup. An succedat in officio executoris testamentorum. Adde Frā. Paul. in tract. de po. ca. se. vac. in 7. q. 1. partis.

d Nic. Su. Charitatiuum subsidium. Adde Dom. in c. cum apostolus. de censi. Vinc. G. Nota, q charitatiuum subsidium debetur Papæ ex causis notatis per Oldra. in consi. 104 citra propositam quæstionem &c. Domino a vasallis in casu necessitatis. Ias. in l. admonendi. col. 64. ff. de iureiur.

e Nic. Sup. Præsentandi, vel eligendi. Adde Fran. Paul. in tract. de po. ca. se. vac.

j.ne sede vacan.sed Imo.in d.c.j.in 5.charta.videtur tenere contrarium,q etiam in pertinentibus ad prælatum tantum,capitulum succedat in administratione,quia succedit in iurisditione spectante ad prælatum tantum,vt in c.ad abolendam.de here. & in c.cum olim.s.de maior. & obe. ergo idem in administra. & quia capitulum succedit in administratione temporalium & spiritualium vacante sede,vt in d.c.3.s. de sup. neg. præla.e. li.nec sit ibi distinctio qñ bona sũt diuisa.vnde debet indistincte intelligi.19.distin.si Romanorũ.Non obst.q non cõfert beneficia spectantia ad prælatum tñ,vt d.c.illa.& collatio beneficij computatur inter fructus,& bona prelaturæ,vt per gl.no. in d.c.cum olim. Nam dici potest q stant hæc simul, q habeat quis administrationem temporaliũ & spũalium, & tñ beneficia spectantia ad collationẽ solius prælati conferre nõ põt, vt in c.fi.s.de sup. neg. præla.eo. lib. & speciale est in collatione beneficij, quia ibi gratia exercetur:secus ergo in administratione aliorum iurium, in quibus non datur ponus necessitas

De pactis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *pactum factum ab una ecclesia parochiali ne recipiat ad sepulturam parochianos alterius ecclesia debet seruari.& nume.2.*
3 *Recipere ad sepulturam consistit in libera voluntate.*
4 *Priuilegium subsequens vel superueniens non præiudicat pacto præcedenti.*

CAP. I.

1 Pactum. †No. primo valere pactũ factũ ab ecclesia parochiali cum alia ecclesia,vt ipsa non possit recipere parochianos ad sepulturã, & licet hic loquatur qñ vna ecclesia est parochialis,& altera non,tñ idem in duabus ecclesijs parochialibus adinuicem paciscentibus,sm Inno.in c.j.s.de sepul. & licet etiam hic loquatur de pacto facto cum ecclesiis regularibus,tamẽ idem sit cum secularibus ecclesijs,sm Archi.& Io.An. An autẽ per pactum factum inter ipsas ecclesias præiudicetur volentibus eligere sepulturam,patebit j. Secundò no.q religiosi possunt renunciare eorum apostolico priuilegio si continet fauorẽ tñ ipsorũ priuilegiatorũ. facit c. si de terra. & c. accedentibus. de priuile.secus si concerneret fauorem Papæ , vt no.in c. cũ i pe.
2 s.de arbi.sm Io.An.†In glo.in vet.liberam,in prin. per priuilegiũ ergo liberæ sepulturę non possunt sepelire illos de quibus in pacto est conuentum, sicutẽ non possent sepelire illos q debent carere ecclesiastica sepultura.de quibus per gl. in c. ex parte.s.de sepul.sm Archi.per no.in c.vt priuilegia.s. de priui. Sicut etiam per priuilegium liberæ sepulturę alicui cõcessum non præiudicatur priori priuilegio,quo concessum fuerat monachis,q eis inconsultis vel contradicẽtibus nullus posset eorum Parochianos sepelire,pro quo facit iste tex. & glo.24.q.5. in summa.in fi.secundũ Ioan.An. de quo etiam per eum in c.j. j.de priui.in vet.apostolico priuilegio. Operatur tamen priuilegium liberę sepulturæ, vt ecclesijs habentibus tale priuilegium competat ius sepeliendi vbi aliàs non haberent. facit quod no.in c.certificari.s.de sepul.secundũ Archi. & Io. And. Nulla enim ecclesia habet ius funerandi, nisi per episcopũ sit concessum,sm Host.in sum.de sepul.§.2.& 3.& facit de consecra.dist.1.nemo.& s.de sepul.fraternitatẽ, sm Archi. Quælibet tñ ecclesia parochialis de iure cõi habet cęmiteriũ & ius funerãdi eos qui sunt de parochia, sm Arch.13.q.j.ecclesijs.vbi hoc est expressum. facit glo. 2. in cle.dudũ.§.huiusmodi.de sepul.& ibi plene de hoc.& in d.c.j.sm Lap.& Do. de quo hic plene p
3 Io.An.† In glo.in vet.elegerunt,in prin.idẽ Archi.& licèt alias pactũ inter ecclesias non nocet alijs non paciscentibus, & sic ad præiudicium tertij,vt habetur s. de transa.c. veniens. & l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pac.tamen hoc ideo nocet,quia recipere ad sepulturam cõsistit in libera voluntate recipientis, cũ nõ cpellatur ecclesia recipere ad sepulturã:meritò põt pacisci,vt ipsa ecclesia nõ recipiat.qđ pcedit in istis ecclesijs nõ hñtibus de iure cõi ius funerãdi,sed ex priuilegio. Ideo in istis fieri põt pactum vt non recipiant, & nocet tale pactũ alijs.& licet vbicunque sit liberum eligere sepulturam quò velit , vt in c. cum liberum.& c.de vxore.s.de sep. tamen si eligitur apud ecclesiã non parochialem,non cogitur recipere. & ita sit text. hic.Sed ipsa ecclesia parochiales non videtur, q posset pacisci de non recipiendo ad sepulturã eos qui sunt de sua parochia,& nõ valeret pactũ in præiudiciũ parochianorũ:ex quo enim ecclia parochialis de iure cõi tenetur ad ius funerandi parochianos, & solum in certis casibus põt denegari sepultura , vt d. c. ex parte. non posset ipsa ecclesia parochialis præiudicare parochianis ex suo pacto.facit qđ no.in c.abolendæ.s.de sepul. imo si moriatur parochianus, nõ electa sepultura, in dubio debet in sua parochiali ecclesia sepeliri,vt j.de sepul. c. si quis.vnde per suũ pactum ecclesia parochialis non posset præiudicare parochianis : quę rõ cessat in alijs ecclesijs nõ parochialibus.Ex cludit hic Do.post Lap.q pactũ de quo hic in tex.est perpetuũ ex parte istorũ religiosorũ, etiã si nõ interuenerit autoritas superioris. facit c.fi.j.e.& quia renunciatur priuilegio , cui facilius renũciatur quam iuri competenti de iure cõi,per no.per Host.s.de priui. in c.si de terra.& c.accedentibus.& in d.c.cũ tpe.& in sum.in ti.de his quæ fiunt a præla.vers.ex hoc no. & per tale pactũ ius redijt ad suã naturã,vt 35.distin.ab exordio. imo ẽt ex parte ipsorum,non competeret restitutio in integ. ex læsione talis pacti,quasi istud pactum iuris auctoritate firmetur. arg.l.j.C. de his qui veniã æta. secundum Ioan. And. Ex parte autem rectoris ecclesiæ tale pactum eodem modo erit perpetuum,& durabit etiam in euentum successoris , & si non interuenit autoritas superioris, ex quo agitur de fauore ipsius ecclesiæ , prout est hic: quo casu nulla autoritas superioris requiritur , & erit reale, & perpetuum, vt sentit hic Ioã.And. in prin. & tenet Imo. & Do. hic in fi. & facit quod no. in ca. 2. supra. de restitu. in integ.& in l.non eò minus.C.de in integ. restitu. & per Inno. in c.j. supra de his quæ fi. a præla. licet Lap. hic aliud velit , & non bene.nam eius dictum procederet vbi de præiudicio ecclesiæ parochialis ageretur : quo casu requireretur autoritas
4 superioris,vt obligaret successorem, vt in d.c. veniens. †In gl. fi.in fi.no.ex glo.q priuilegium subsequens, seu superueniens non præiudicat pacto & conuentioni præcedenti, nisi fiat mẽtio in priuilegio. & vide in clem. dudum. circa fi. de sepul. & dicit hic Ioan.An.q cum idem sit, siue pactum sit posterius,siue prius,quòd idem erit dicẽdum si dubitetur, an sit prius vel posterius.facit quod no. in c. veniens.in fi. & c. si diligenti. supra de præscri. & quod idem Ioan. And. dixit in c. omnis. in princi. supra de pœniten. ex quo dicto no. q probatio dubia, quæ tamen est conclusiua in quolibet intellectu quò ad intentionem probantis, prodest probanti,vt pro eo sit ferenda sententia,quod tene menti ad c.in præsentia. de proba.

SVMMARIVM.

1 *Filia a patre potest se dicere contentam dote,& sic si filia non esset cõgruè dotata posset agere ad supplementum.*
2 *Filia contrahens cum patre non præsumitur in dubio per metum patris cõtrahere vel renunciare nisi de hoc constet.*
3 *Iuramentum firmat pactum, vel contractum.*
4 *Filia renuncians bonis paternis mediante dote quã recipit,si est minor 25. annis potest petere absolutionem a iuramento , & petere restitutionem in integrum,si est enormiter læsa.*
5 *Et an sit necesse q filia sit certiorata aliter.*
6 *Pactũ de succedendo,vel non succedẽdo,quãdo,& in quibus casibus valet.*
7 *Pactum de non succedẽdo regulariter non valet.fallit multis modis.nisi s. in tali pacto sit appositum iuramentum.Et alijs modis,vt hic.*
8 *Filia quando recipit dotem,renunciatio habet æquitatem, quia dos succedit loco legitimæ.*
9 *Filia si promittat cum iuramento non plus petere , si non est congrue dotata, an possit agere ad supplementum.*
10 *Pactum filiæ factum patri de non succedendo cum iuramento, intelligitur contra voluntatem patris,secus si ei aliquid sponte relinqueret.*
11 *Pactum de diuidenda hæreditate certo modo,qualiter valeat,vel non.*
12 *Iuramentum quod vergit in detrimentum animæ , non modo non est seruandum,sed etiam illud quod vergit in modicum animæ damnum.*
13 *Iuramentum interpositum super pacto,facit pactũ valere non tantum quò ad ipsum iurantem,sed etiam quò ad eius hæredes.*
14 *Renunciatio facta per filiã de successione patris,an noceat nepotibus, idest filijs ipsius filiæ renunciantis.*
15 *Renunciatio seu donatio quam facit filia in casu huius ca. scilicet quando dotatur an reuocetur per superuenientiam filiorum.*

CAP. II.

Quamuis. No. primò ibi,nuptui tradebatur. quia sm Io.Mo.& Archi. in hoc recitatur factum.vñ esset idem si postquã esset tradita nuptui. ex quo sequitur q dispositio istius no. deci.habet locum,siue filia paciscatur dũ traditur nuptui, siue postquam est tradita nuptui,& eadem ratione videtur idẽ dicẽdũ si antequã tradatur nuptui hoc faciat , cũ iste tex. fundet se super iuramẽto, & ita sequitur hic Io.An. ex quo ẽt videretur dicendũ, q licet iste tex.loquatur de pacto facto pri,idem vr si esset factum fratri

tri vel alijs cõsanguineis, ex quo hic recitatꝫ factũ, & ratio stat fundata in iuramento. facit c. licet mulieres. ȷ̃. de iureiu. & c. cũ contingit ȷ̃. de iureiur. de quo j. † Scd̃ò no. ibi, dote ꝯtenta. ꝙ filia [a] dotata a patre vel ab alijs personis põt vocare se cõtentam dote. ex quo infertꝫ ꝙ licet alias filia dotata, qñ esset incongruè dotata, posset agere ad supplementũ, etiã si statutum disponeret ꝙ filia dotata nõ succedat, vt dixit Bal. in l. fi. C. de dotis ꝓmis. per tex. in l. si filię. ff. de le. 3. q̃a nomẽ dotis intelligitꝫ de cõgrua dote. & facit l. cum post. §. gener. ff. de iure do. tamen si vocat se contentam dote, talis confessio vel pactum sibi præiudicat si fuit appositum iuramentum, vt hic dicitur. de quo j. an tamẽ a tali iuramento possit peti absolutio ratione læsionis, patebit j.

2 † Tertiò no. ibi, non vt nec dolo. & tene menti sing. ꝙ filia contrahens cum patre nõ præsumitꝫ in dubio per dolum vel metũ pris cõtrahere vel renunciare, nisi hoc aliter ꝓbet. Licet ergo ipsa filia renunciet patri, & sic faciat actum ad vtilitatẽ ipsius patris, & in damnum ipsius filię, & quantumcunque in renunciatione præsumi possit de facili dolus vel metus, vt in c. super hoc. ȷ̃. de renun. & 7. q. j. quam sit. tamen ex sola reuerentia patris non præsumitur metus in ipsa filia renũciante vt hic sing. probatur. facit qd̃ dicit Bal. in l. pactum qd̃ dotali. C. de colla. circa fi. vbi voluit, ꝙ si statutum dicat, ꝙ mulier non possit cõtrahere sine consensu duorum consanguineorum, etiam cũ iuramento, tamen non habeat hoc locum quando filia cõtrahit cũ patre vel renunciat ipsi patri: & hoc propter naturalẽ affectum, cũ nullus amor vincat paternũ, vt in l. si pater. C. de spõsa. & in l. isti quidẽ. ff. quod me. cã. & præsumitur cessare omnis dolus vel metus vbi est p̃sẽtia patris. arg. l. transactione. C. de transa. Et ex his patet primò, ꝙ nõ bñ locutus fuerit idẽ Bal. in l. interpositas. C. de trãsac. dicens, ꝙ si filia renunciat patri, talis renunciatio non valet tanquam facta per metum præsumptũ reuerentię ipsius patris. Scd̃ò ẽt patet, ꝙ male vr̃ dixisse glo. in sit, & ibi Bal. in l. j. §. quæ honorandæ. ff. quarũ re. act. nõ dat. de vxore renũciante marito, & de clerico renũciãte ep̃o, vt in dubio p̃sumatꝫ in renunciante metus reuerentialis, qui est iniustus metus, per quam glo. Bal. in l. j. C. de bo. ma. dixit ꝙ si filij sunt in p̃sẽtia patris, & tacent, silentium ipsorum filiorum propter reuerẽtiam patris interueniens potius reputat contradictio q̃ ꝯsensus. idẽ ẽt voluit gl. fi. in c. porrectũ. ȷ̃. de reg. tenẽs ꝙ solũ imperiũ parẽtũ inducat iustũ metũ, & vitiat ꝓfessionẽ factã p filiũ. & dr̃ filius coactus qui aliquid facit imperio parẽtũ. Hec eñ oĩa dicta videntꝫ ꝯtra hunc tex. vt s. vñ dicebat Inn. in c. cũ in matrimonij. ȷ̃. de of. dele. ꝙ sola reuerentia maritalis non inducit iustum metũ ipsi vxori renuncianti vel ꝯtrahenti cũ ꝓpo marito, nisi primò præcesserint minæ, vel verbera. idem ẽt voluit gl. no. in c. accedens. ȷ̃. de cõuer. cõiug. pro quo tex. in c. ex lr̃is. s. de despõ. impu. vbi licet puella cogatꝫ imperio parẽtũ cõtrahere sponsalia, nõ tñ vitiantꝫ sponsalia, nec dr̃ iustus metus solũ imperiũ parẽtũ, nisi interuenissent minę vł verbera. & sic vr̃ tex. ibi no. pro d. Inn. ȷ̃. & facit c. j. de spõsalibus. & d. c. cum cõtingat. Et ad prædicta sin. tene menti tex. hic.

3 † Quartò not. ibi, firmatũ. arg. ꝙ iuramentũ [b] firmet pactũ vel cõtractũ. & ita dr̃ hic velle Ioan. An. tex. in j. vr̃ probare, ꝙ agatꝫ ex iuramento, ꝙ filia cogatꝫ ad obseruantiã iuramenti: et sic ꝙ nõ agatur ex pacto vel cõtractu, sed solũ ad obseruantiã iuramenti. & vide in d. c. licet mulieres. & per gl. & Doc. in auth. sacra pu. C. si aduer. vẽ. & per Inn. in d. c. cũ cõtingat. Quintò no. ꝙ rõne iuramenti põt Papa se intromittere, & statuere circa laicos, quia iuramẽtum facit laicos de foro ecclesiæ & põt cõpelli per ecclesiasticum ad obseruantiã iuramenti, vt in d. c. fi. j. de fo. cõpe. & ideo dicit hic Pe. de Ancha. se practicasse, ꝙ in omnibus contractibus in quibus est iuramentũ, possit laicus cõueniri corã iudice ecclesiastico de quo nõ ĩ d. c. fi. Sextò & vltimò no. ibi, oĩno seruari debebit. quia procedit iste tex. etiã si aliunde nõ possit cõsuli ipsi mulieri renuncianti, ſm Archi. & Io. An. cogitur ergo seruare iuramentum, in tñ ꝙ dixit hic Ioã. de Imo. & sequitur Do. ꝙ nõ poterit petere absolutionẽ a iuramento rõne læsionis, etiã ꝙ quãtũcunq; peti possit, ſm no. in c. 1. & c. debitores. ȷ̃. de iureiu. & hoc ꝓbat dictio, oĩno, posita hic in tex. nã intelligitur ipso iure, & sine aliqua ope exceptionis, vt p gl. in c. fi. in fi. ȷ̃. de offic. dele. co. li. Item importat, [c] vt nullo mõ possit dispensari in ꝯtrium, vt p gl. in simili in ver. nullo modo, in cle. vt hi q. de æta. & quali. & tenet Ioan. An. in c. cũ ex eo. ȷ̃. de ele. eo. lib.

4 † Aduerte tñ, q̃a si ista filia fuisset minor 25. anno. & esset enormiter læsa, tenent Doct. in auth. sacramenta pub. C. si aduer. vẽditio. & in d. c. cum contingat. ꝙ potest peti absolutio a iuramẽto, & postea petere restitutionem rõne minoris ætatis. Sed si filia esset maior, Archi. & Imo. & Do. vt ȷ̃. tenẽt ꝙ nõ posset, etiã si ipsi filiæ aliũde nõ possit ꝯsuli, & sic eẽt enormiter lęsa. Sed Pe. de An. ꝯĩ c. licet. j. de iureiu. q̃a iurm̃ nõ debet esse iniquitatis vinculũ, vt in c. quãto. ȷ̃. de iureiu. & quia tunc iuramentũ nõ haberet illos tres comites, de quibus in c. & si Christus. ȷ̃. de iureiu. Itẽ q̃a tũc vr̃ interuenire dolus ex re ipsa, & sic læsio quia ita habet rescindere contractũ sicut verus dolus, vt in l. 3. & 2. ff. de doli excep. & no. in l. si quis cũ alr̃. ff. de ver. ob. & per Bar. in l. si societatẽ. §. arbitrorũ. ff. pro socio. facit qd̃ dixit Ioã. An. in d. c. cũ cõtingat. super prima gl. in fi. Dolo ergo interueniente nõ haberet locum tex. hic, vt ibi per eũ.

5 † Sed in contrariũ facit quia in casu huius deci. nõ est necesse, ꝙ filia quę iurat sit alr̃ certiorata, cũ tex. hic indistinctè loquatur, ſm Ioã. An. de quo etiã per eũ in c. pe. de emp. & ven. in vl. gl. si ergo præsumitur certioratio, ergo nõ vr̃ ꝙ possit allegari dolus, qui volenti & scienti nõ infertur, vt in reg. scienti. j. e. li. & ꝙ nõ possit peti absolutio a iuramẽto in casu huius c. tñ Imo. in d. c. cũ ꝯtingat. in 8. col. vñ posset ex supradictis ꝯcludi, ꝙ de mente huius tex. sit, ꝙ siue filia sit maior, siue minor 25. an. debeat oĩno seruari iuramentũ, cum tex. hic magis verisimił loquatꝫ de muliere minore 25. an. & tñ indistinctè loquitꝫ, & non facit differentiã an dos sit magna vel parua, & an filia sit grauiter læsa, vel nõ, vt ȷ̃. per Archi. & Io. An. & sic nõ debet posse peti absolutio a iuramento. qd̃ tñ vr̃ posse limitari & intelligi, qñ filia esset cõgruè dotata, quia cũ tex. hic facit mẽtionẽ de dote debet intelligi de cõgrua dote ſm qualitatẽ patrimonij & personarũ, vt d. l. si filiæ. & §. gener. licet in cõtrariũ faciat quia ex quo dixit se cõtentã dote, & iurauit, sibi imputet, cũ iuramẽtũ dẽat oĩno seruari, vt hic in tex. ideo cogita in hoc. Quãdo tñ ꝓcessissent minę vel verbera pr̃is antequã filia renũciet, tũc sine dubio iuramentũ nõ obligaret, vt tenet Imo. in d. c. cũ ꝯtingat, in 8. col. & dicet j. in gl. in ver. non vi. Et aduerte q̃a Imo. in d. c. cũ contingat. in 28. & 29. cltat. & do. Ni. ibi in pen. cłat. plene examinãt hũc xtũ. an possit peti absolutio a iuramẽto: super quo Fede. in suo ꝯsi. 282. vr̃ velle ꝙ possit. & idem tenet d. An. in d. c. cum contingat, qñ esset enormis [d] læsio, quia in enormi læsione præsumitur dolus. l. oẽs. §. Lucius. ff. quæ in frau. cred. quãtumcũq; verba sint latissimè ꝯcepta, forte quia iurasset nõ venire ꝯ̃ rõne enormis vel enormissimæ lęsionis, q̃a ex re ipsa vr̃ dolus præsumi, vt no. in d. l. si quis cũ aliter. & ita vr̃ residere do. Nic. in d. c. cũ ꝯtingat. Imo. tñ ibi ꝯcludit cõsiderãda esse verba iuramenti, q̃a si iurat nõ venire ꝯ̃ rõne enormis læsionis, poterit petere absolutionẽ qñ esset enormior læsio, sed si verba sunt late cõcepta, scilicet rõne enormis vel enormissimę lęsionis, concludit ꝙ dicto casu nõ debet dari absolutio, vt ibi plene p eũ.

6 † In glo. in ver. improbet, ad fi. aduerte ad quatuor principales casus. Quia aliqñ fit pactũ de succedẽdo. & hoc nullo mõ valet, q̃a est ꝯ̃ bonos mores, & inducit votũ captãdæ mortis, vt in l. fi. C. de pac. & no. in l. stipulatio hoc mõ ꝯcepta. ff. de ver. obli. vñ nõ firmatꝫ iurõ, vt in reg. nõ est obligatoriũ. j. e. li. Et intellige ꝙ ẽt in milite nõ valet et in vim pacti, sed bene fauore militis tale pactum digreditꝫ ad speciẽ vltimæ volũtatis, sed in alio nullu mõ valeret, vt est tex. in l. licet C. de pac. ex quo infertur, ꝙ si tale pactũ fieret ad pias cãs, tunc etiam in quocunq;, & sic nõ milite, fauore pię causę tale pactum interpretatur, & accipitur protestatio, & valet ad pias causas, arg. d. l. licet. secundum Bart. in l. fi. C. de pac. & sequitur Bald. ibi in 3. q. prin. quod not. Aliqñ & secundò fit pactum de non succedendo. & hoc regulariter non valet, vt hic in text. & in l. pactum. hic alleg. quod tamẽ limita. Primò, vt dicit gl. j. ꝓxi. puta si in præmiũ emãcipationis pr̃ aliquid recepit, & facit pactũ de nõ succedẽdo filio emãcipato:

ADDITIONES.

a Vinc. G. Filia dotata minus q̃ sit legitima an supplemẽtũ petere possit, stãte statuto ꝙ dos non sit minus legitima, & quanto tẽpore præscribatur huic petitioni supplementi, stante statuto disponente generaliter circa præscriptionem, & an fructus veniant in petitione supplementi? Ruyn. consi. 25. num. 3. & per totum. lib. 3.

b Nic. Sup. Iuramentum firmet pactum. Adde c. per tuas, & ibi Doc. de arbi.

c Importat, vt nullo modo. Adde Io. de Imo. in repe. c. cum contingat. de iureiur. & Abb. in sua distinct. stante statuto.

Vinc. G. Adde quando iuramentum minoris efficaciam contractui inualido conferat, Ruy. consi. 139. nu. 15. lib. 4.

d Nic. Su. Enormis læsio. Adde quæ dicatur enormis læsio. vide tex. in §. atrox. Insti. de iniu. gl. in verbo, sanguinis, & ibi Abb. & Doct. in c. cum illorum. de sen. excõ. tex. in c. reuertimini ad me. 16. q. 1. & glo. in ver. effundendis. in cle. ne Romani, de ele.

Vinc. G. Enormis læsio dicitur supra sextã partẽ. Fely. in c. cum illorũ, col. 3. ver. in ea gl. de sen. excom. Et stante enormi læsione, ex qua rescinditur contractum pro doli, præscriptio non currit, quia titulus rescindibilis non præstat iustam causam præscriptionis. Ruy. consi. 170. nu. 34. lib. 2.

cipato: nã valet tale pactum ẽt sine iuraměto. Secundò limita
qñ esset datũ tm̃ q̃tum quis succederet. quo casu valeret pactũ
de non succedendo, ẽt sine iuro. & ita vr̃ velle Bar. in d. l. fi. per
tex. sm̃ vnum intellm̃ in l. j. §. siue parens. ff. si quis a paren. fue.
manu. Tertiò limitat Ang. in d. l. stipulatio. nisi esset datum tm̃
in vita, quantum sufficeret pro legitima. quo casu valeret pa-
ctum de non succedendo etiam sine iuramento. nec poterit a-
gere ad supplementum legitimæ, licèt postea fuerit augmen-
tatũ patrimoniũ paternum cum etiam diminui potuisset, ar. l.
de fideicõmisso. C. de trans. secundũ Ang. in d. l. stipulatio. Bal.
tñ in d. l. pactũ qđ dotali. tenet ɔ̃trium, quia est ɔ̃ l. si qñ. §. illud.
& l. cũ quærit. C. de inoffi. test. & ɔ̃. d. l. pactũ. & ɔ̃ hunc tex. vbi
dos succedit loco legitimę. C. de inoffi. test. l. qm̃ nouella. & tñ
est necessariũ iuramentum. & idem tenet Imo. in d. l. stip. licèt
7 hic sequatur An. & non bene. † Quartò limita, nisi in tali pacto
sit appositum iuramentum, vt hic in tex. licèt de iure ciuili se-
cus esset, quia ẽt cum iuramento non valeret, vt dicit glo. in l.
qui superstitis. ff. de acqui. hære. & hoc casu prævalet ius cano-
nicum iuri ciuili, etiam in foro ciuili, & vbiq; etiã in terris im-
perij rõne pacti, vt per gl. in reg. possessor. j. e. lib. & tenet Imo.
in d. l. qui superstitis. in prin. & gl. j. Quid aũt si filia simpl'r renũ
ciauit cũ iuro non habita dote, an valeat pactũ? Pe. de Anc. hic
ꝗ non, quia d. l. pactum, debet intelligi correcta in casu, de quo
hic, scilicet quando dote recepta facit pactum: ergo ea non re
cepta nõ habet locum tex. hic, quia d. l. pactũ remanet incorre
8 cta. ar. c. cũ expediat. ĩ. de ele. & facit d. l. si quando. §. j. † Item qñ
a filia recipit dotẽ, iuramentũ habet æquitatem, quia dos [a] succe
dit loco legitimę, & dr̃ propriè patrimoniũ vxoris, vt l. 3. §. sed
vtrũ. ff. de minori. alias sine dote nõ reperiret cui nuberet: qđ
esset ɔ̃tra publicam vtilitatẽ, vt l. j. ff. sol. ma. Item non haberet
vnde se aleret, & alimentis nõ põt renũciari, etiã cũ iuraměto,
vt in c. cũ quidã. ĩ. de iureiur. & hic per Io. An. & ipsa dos succe
dit loco alimentorũ, vt l. quisquis. §. ad filios. C. ad l. Iul. maie. er
go nõ recepta dote iuraměntũ nõ firmat pactũ. Itẽ quia tale pa-
ctũ satis ĩcluderet dolũ re ipsa, ex quo nulla dote recepta renũ-
ciat successioni, & ad rescissionẽ actus ita sufficit dolus velatus
re ipsa, sicut verus dolus, vt ĩ l. j. in fi. ff. de doli exce. & ĩ d. l. si qs
cũ aliter. Ideo nõ sine ministerio fuit hic ĩ tex. positũ illud ver-
bum, vt dote contenta &c. Et hanc partem sequitur Salic. in l.
pactũ. C. de pac. q a si filia nullã dotẽ reciperet, tũc pactũ esset ɔ̃
bonos mores, & sic iuraměntũ nihil operaretũ, vt in d. reg. nõ est
obli. Sed Imo. hic tenet ɔ̃triũ, vt tex. hic ꝓcedat ẽt si filia nihil re
ceperit, quia per tale iuramentũ de nõ succedendo nõ vr̃ renũ
ciari iuri petẽdi dotẽ, vt l. fi. C. de dot. ꝓmissio. sicut ẽt nõ vr̃ re-
nunciari iuri petendi alimenta. vnde cũ remaneat saluũ ius ali
měntorũ & dotis nõ est tale pactũ cõtra bonos mores. Itẽ quia
renũciando successioni non videtur renunciatum legitimæ,
vt d. l. si quando. §. illud & §. generaliter. & quia filia exclusa a
successione non intelligitur exclusa a dote, sm̃ Bald. in d. l. fi.
& potest petere supplementum congruæ dotis, & idem Cy.
in l. si non mortis. C. de inoffi. testa. Item quia tex. hic non est
correctiuus, cũ loquatur in diuerso casu: nã ius ciuile loquitur
sine iuraměto, hic cũ iuraměto. sunt ergo casus diuersi nõ ad-
uersi, vt dicit text. in c. cum apostolica. ĩ. de his quæ fi. a præla.
Item posito ꝗ esset correctiuus, tamẽ fauore animæ fieret ex-
tensio, vt per Bar. in auth. sacraměta pub. Item quia hic est ex-
pressa ratio in tex. ergo etiam in correctiuis debet fieri exten-
sio, vt per glo. in cle. 1. de elec. de quo hic per Inno. & Domi. se
quitur etiam Imo. in d. l. qui superstitis. & in d. l. stipu. Fatetur
tñ ibi, ꝗ non valeret pactum etiam cum iuramento si renũcia
ret iuri dotis, quia dos succedit loco alimentorum, vt ĩ. & idẽ
si renũciauit alimentis, vt no. in d. c. cũ quidam. & tenet Spec.
in tit. qui fi. sint legi. in versi. sed pone quidam. de quo plene ꝑ
Bald. in d. l. pactum quod dotali. in fi. vbi notabiliter per eum
de his, & per Imo. in d. c. cũ contingat, circa fi. an per iuramẽtũ
tollatur prouisio l. cum hi. ff. de trans. & forte non procedit, qđ
notabiliter dixit Bal. in d. §. illud. vbi licèt in vita patris, vel ma
tris filius ẽt expresse non possit renunciare legitimæ, vt ibi, ta-
men si renunciaret cũ iuramento legitimæ suæ non potest ve
nire contra, sm̃ Bal. ibi alle. tex. hic. Sed certè cum renunciatio
legitimę includat quodãmodo alimẽta, quia legitima succedit
in locum alimentorum, talis renũciatio etiam cum iuramen-
to non valeret quò ad alimenta, vt supra. hoc tamen est notan
dum, ꝗ cum dos succedat loco legitimæ, secundum no. in d. l.
quoniam nouella. & in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de
condi. & demon. ꝗ licet filia dotẽ sibi datam a patre vel fratre
9 simpliciter acceptaret, & vocaret se contentã dote, † & promit
teret cũ iuramento plus nõ petere, tamẽ poterit agere ad sup-

plementum legitimę, vel ad supplementum dotis, qñ nõ esset
cõgruè dotata, per tex. no. in d. §. generaliter. & Bal. ibi in prin.
dicentẽ per illũ text. ꝗ si frater assignat sorori de bonis patris
aliquã partem, de qua soror vocat se contentam, & promittit
plus non petere, ꝗ tñ petere poterit supplementum suæ legi-
timę, quia talis ꝓmissio cum iuramento, vel sine non includit
ꝗ intelligatur renunciatum legitimæ, vel eius supplemento,
& hoc nisi expresse renuncietur legitimę, vt d. §. illud. vel ex-
presse agatur ꝗ tale supplementum peti non possit, vt d. §. ge-
neraliter. & Bal. ibi, non tñ tale iuramentũ & promissio exclu
deret iura petendi alimẽta, vel dotẽ, qñ illud soror vocat se cõ-
tentam, non sufficeret ad prędicta, vt supra patet, quæ tene mẽ
ti ad declarationẽ & limitationem tex. hic. & vide j. in glos. in
10 ver. nõ vi. † Quintò limita, & intellige istũ tex. vt valeat pactũ
cũ iuramento de non succedendo. s. contra voluntatẽ pr̃is, &
eius testm̃: secus si pater ipsi filiæ sponte aliquid reliquisset in
testõ, vel dedisset in vita, quia non obstante pacto & iuramẽ-
to & renũciatione filia poterit illud petere et habere: nã pr̃ vi-
detur tũc tale iuramentũ remittere, cũ ad suã petitionẽ ꝓmissũ
fuerit, vt in c. j. ĩ. de iureiur. & in c. 2. ĩ. de spõsa. imo nõ valeret
pactũ cũ iuramento de nõ succedẽdo ex testõ, quia tolleretur
libera testamẽti factio, & esset cõtra bonos mores, vt in d. l. sti-
pulatio. & ita tenuit Bal. in d. l. pactũ. in 3. q. & in l. fi. C. de pac.
& sequit̃ Imo. in l. qui superstitis. & ita notabil'r intellige text.
hic. Sed si pr̃ decessisset ab intestato, posito ꝗ aliter non dispo
suerit de eius bonis, tunc habet locum renũciatio, & tex. hic,
vt hic per Domi. in fi. & per Bal. in d. l. pactum. in 3. q. Sextò li-
mita istum tex. procedere, nisi post pactum vel renunciationẽ
decedat illa persona, cuius contemplatione pater fecit filiam
renunciare: puta si mortui sint filij masculi, vel alij proximio-
res consanguinei, ad quos verisimiliter tempore renunciatio-
nis ipse pater volebat bona sua deuenire: quia tũc si pr̃ decedit
intestatus, poterit filia succedere nõ obstante pacto & iuramẽ
to, tanquã cessauerit causa renunciationis: ideo nõ debet no-
cere. ar. l. Iulianus. C. ad Velleia. & ita tenet Bal. in d. l. pactũ. in
4. q. C. de colla. & Salic. in d. l. pactũ. C. de pac. & sequit̃ Imo. in
d. l. qui superstitis, post prin. Pro quo etiam facit l. fi. & qđ ibĩ
no. ff. de hęre. insti. Ang. tamen in quodam suo consil. 53. videt̃
aliud sentire, & dicit sufficere vt supersint alij descendentes
masculi, licet illi qui erant proximiores tẽpore renunciationis
non supersint. Sed certe prius dictum magis placet per tex. in
l. si actionẽ. C. de pac. vbi renũciatio, & pactũ cõtẽplatione cer-
tę ꝑsonę nõ ꝓdest alijs ꝑsonis, nec nocet quò ad alias ꝑsonas,
vt ibi per Bal. facit etiã quod tradit Bal. in ti. de succes. feu. §. fi-
lia. dicẽs, ꝗ si pr̃ stipulat̃ pro se & hæredibus, intelligit̃ de filijs,
sm̃ subiectã materiã. ar. l. ex facto. §. si. ad Trebel. & in l. plenũ.
de vsu et habi. ꝑ Bal. in ti. de eo qui sibi et hęre. suis. c. j. de quo
ẽt dicẽt j. in gl. n. et vide per Rotã in antiquis in decis. 334. aliàs
11 378. de quo etiam hic per Do. in fi. † Tertio casu princi. aduerte,
quia fit aliqñ pactũ de hæreditate viuentis certo modo diuidẽ-
da et disponenda. de quo plenè vide in d. l. in fi. vbi dr̃ ꝗ ẽt sine
iuro, dummodo ille de cuius hæreditate agit̃, consenserit: pos-
set tñ reuocare ɔ̃sensum, vt ibi, et sic sequit̃ ꝗ qñ inter fratres
vel sorores fieret pactũ de hęreditate pr̃is vel alterius viuentis
certo modo inter eos diuidẽda, ɔ̃sentiente illo de cuius hære-
ditate agit̃, valeret pactũ ẽt absq; vllo iuramento, vt in d. l. fi. et
sequunt̃ ibi Do. et in d. l. stipulatio, vnde dicebat Spe. ti. de pac. §
j. col. ꝗ valeret pactũ absq; iuraměto, qñ filia dotata consentiẽ
te patre promittit fratribus restituere quicquid ad eam ꝑuene
rit de bonis pr̃is: q a tale nõ est pactũ de nõ succedendo [b] sed de
restituendo quicquid vigore successionis, vel aliter ad filiã ꝑ-
uenerit. Aliqñ fit pactũ de hæreditate viuẽtis certo modo diui
dẽda absq; ɔ̃sensu illius de cuius hæreditate agitur, et nõ vale-
ret, vt in d. l. fi. nec firmaret̃ iuro, q a est ɔ̃ bonos mores, vt ibi.
Aliqñ fit pactũ, nõ cũ illo de cuius successione agit̃, sed cũ ter-
tio puta inter fr̃es vl̃ inter sororẽ et fratres absq; ɔ̃sensu pr̃is vl
uẽtis vel alterius de cuius successione agit̃, et tũc d. Ang. in d. l.
stipulatio, tenet ꝗ valeret pactum absq; iuro. Sed Imo. in d. l.
stipu-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Dos succedit. Adde Io. An. in c. ex tenore de fo compe. & in l. Põ-
ponius Philadelphus. ff. famil. ercis.
Vinc. G. Dos non succedit loco legitimæ stante statuto dotatas a successio-
ne excludente. Ruyn. consi. 17. nu. 13. lib. 3. & secundum consuetudinem re-
gionis & conditionem personarum, & vires patrimonij regulatur, vt ibi
consideratur.
b Vinc. G. Pactum de succedẽdo quando valeat, vel non. Goz. praeceptor meus
consi. 87. in prin.

ſtipulatio, non ſequitur hoc dictum. Sed dubitatio eſt an tunc
tantem firmetur iur̃o. lı̃ et quo Imo. hic, & Do. videntur velle,
q non, ex quo agitur de hæreditate viuentes abſque conſenſu
illius. prout loquitur tex. hic. dubium tamen facit, quia hic in
tex. no. accidentia facti, vt ſupra in j. no. & ratio ſtat fundata in
obſeruantia iuramenti. ideo cogita in hoc. Aliquando tale pa-
ctum fieret a filia fratribus, vel alijs conſanguineis mortuo pa
tre, vel illo de cuius ſucceſſione agitur, tũc valeret pactum ſine
iuramẽto, quia ſuper hæreditate iam mortui valet pactũ abſq;
iuramento, vt in l. j. C. de pac. & in l. illud. ff. de acqui. hære. & in
tellige dummodo dolus non interueniat, & dummodo ratio-
ne minoris ætatis non poſſit peti reſtitutio in integ. de quo in
d. c. cum contingat. & in auth. ſacr̃a pub. & per Bal. in d. l. ſi quã
do. §. & generaliter. & vide ad prędicta no. per Fede. in ſuo cõ-
ſi. 194. qđ incip. quęrit̃ an dñ̃a &c. Quarto caſu prin. fit aliquã-
do pactum de ſucceſſione ſibi certo mõ conſeruanda. de quo
plene vide per Doct. in d. l. fi. & in d. l. ſtipu. & hic aliqualr per
Imo. & Do. in glo. in ver. non vi. in fi. Io. Mo. hic tenet, q obli-
get, ſed poſſit peti abſolutio. qđ tutius eſt tenere ſm̃ Archidia.
idem etiam tenet Bald. in d. l. pactum. dicẽs, q ſi filia renunciat
pr̃i cum iuramento per metum vel nimiam reuerentiam, q eſt
neceſſaria abſolutio a iuramento. Sed Io. An. remittit ad no.
in c. verũ. ſ. de iureiu. vbi Io. An. vr̃ tenere cũ hac gl. vt nõ ſit ne
ceſſaria tũc abſolutio. Ideo aduerte quia tex. hic, & in d. c. licet
mulieres. vr̃ ſing. pbare, q oĩ caſu in quo ɔ̃ctus eſt phibitus de
iure ciuili, & m̃ ſuſtẽtat̃ rõne iuramẽti, ſicut eſt hic. & in d. c. lz,
tũc ſi iuramẽtũ eſt dolo vel metu pſtitũ, eſt ipſo iure nullũ ſine
alia abſolutione. & ita ſit tex. hic. & facit d. auth. ſacr̃a. vbi dicit̃
q eſt nullius momenti: ſed vbi iuramentum interponitur ſup
actu a iure alias non prohibito, tunc verũ ſit, q indigeat abſo-
lutione ſi eſt præſtitum per metum. & ita etiã tenet d. Nico. in
d. c. cum contingat, in 2. col. & plenè per eum in c. ſi verò. de iu
reiu. Et idem eſt dicẽdũ qñ interuenit dolus in terminis iſtius
tex. & in d. c. licet mulieres. & in d. c. cum contingat. vt iuramẽ
tum ſit nullum, & nõ indigeat abſolutione, ex quo interponi-
tur ſuper actu aliàs de iure nullo: in alijs verò caſibus ſi dolus
dedit cauſam, tunc ſine abſolutione iuramentum ſit nullum.
Dolus enim aufert conſenſum ab actu. l. j. & l. eleganter. ff. de
dolo. & videtur q poſſit venire ɔ̃ iuramentum, etiam non peti
ta abſolutione, cum iuramentum non obliget, ex quo dolus
aufert conſenſum, vt voluit Ioan. And. in c. j. de commo. & Fe-
de. in ſuo conſi. 96. ex quo enim ceſſat voluntas non ligat iura-
mentum, vt in c. veniens. de iureiu. & c. Quintauallis. & ita te
net d. Nic. in c. cum cõtingat. quãdo dolus dediſſet cauſam cõ-
tractui. vide per eum in prin. ibi. & ita intellige prædicta. Imo.
in c. verum. videt̃ velle, q ſit neceſſaria abſolutio. idem in d. c.
cum contingat. in 2. col. & idem in 42. col. & idem in 23. char.
vbi refert d. Anto. & idem in c. venerabilem. in fi. idem Inno.
in c. ad aures. ſ. quod me. cauſa. & idem Inno. ibi. Sed Fede. in
conſi. 194. incip. quæritur in fi. tenet q iuramentum ſit nullum
quando in ipſa interueniſſet dolus, puta ſi puella pro modico
renunciauit hæreditati magni valoris. tenuit Pet. de Anch. in
d. c. licèt. q ſaltem daretur abſolutio a iuramento, & ita refert
ſe conſuluiſſe. Imo. tamen hic refert q aliqui noluerunt ſe ſub
ſcribere dicto cõſilio: dicit tñ q hoc procedere poſſet, qñ talis
hæreditas communiter putabatur multò minus valere, & ſic
fuit in hoc decepta ipſa filia; aliàs ſi ſciebat, vel fuit certiora-
ta de valore hæred. & tunc dicta opin. non eſſet tuta per no. in
d. auth. ſacramenta. cũ potius de præiudicio animæ quàm cor
poris ſit curandũ. 12. q. j. præcipimus. de quo tñ dic, put eſt dictũ
ſ. In gl. in ver. ſeruati. ibi, puberis. ſentit glo. ſecus eſſe ſi eſſet
impuberis. idem voluit gl. in l. fi. ff. de liber. cauſa. qđ intelligit
hic Arch. niſi impubes ſit doli capax. & idem Hoſt. in d. c. cum
cõtingat. & Bar. in d. auth. ſacr̃a. de quo arti. hic p Do. & plene
p Doc. in d. authẽ. ſacr̃a. & in d. c. cum ɔtingat. & ibi plenè per
12 Imo. in 37. char. † In glo. in ver. diſpendiũ, in fi. dicit hic Arch. q
non ſolũ iuramentum, qđ tendit in interitum ſalutis æternæ,
& ſic in mortẽ animæ, nõ eſt ſeruãdum, ſed ẽt illud qđ tendit
in diſpendiũ. i. in dãnũ aiæ, licet paruũ, cũ vergeret in diſpẽdiũ,
idem ſit q vergere in peiorem exitum, vt 22. q. 4. ſi aliquid, ſm̃
Arch. inferentem ex his, q iurans facere aliquid, qđ ſit veniale
a peccatũ, illud iuramentũ non debet ſeruari. [a] pro quo optime
facit tex. hic. & ita ſequitur hic Io. And. & vide quod no. ſ. in ſa
lutatione huius lib. In glo. fi. in prin. no. iuncto tex. q non dici
tur actus vergere in detrimentũ alterius, quãdo principaliter
non infert detrimentum, ſed ſecundariò, quod inducit Do. ad
ſtatuta, q in certo actu debẽt citari in quorũ detrimentũ fieret
talis actus, quia debẽt intelligi de illis de quibus principaliter,

& directè ſit præiudicium, non ſecundariò, qđ no. ad l. de vno-
13 quoque. ff. de re iudi. † In ea. glo. in fine. tene menti ſing. ex gl.
ista. Primò, q iuramentum facit iſtud pactum, ſeu ɔ̃ctũ de quo
in tex. valere non ſolũ quo ad ipſum iurãtem, ſed ẽt quò ad hæ-
redes iurantis. qđ eſt ẽt notandum ad d. c. cum cõtingat. & ad
d. auth. ſacramẽta. vnde dicit hic Io. An. in prin. q iurans nõ ſo-
lũ eſt aſtrictus ex vinculo iuramenti, ſed etiã dictum iuramen-
tũ roborat pactum, & validum facit, intantũ q hæredes & ſuc-
ceſſores obligãtur ex tali pacto. Pan. tamẽ hic tenet ɔ̃trium. &
idem Bar. in d. l. qui ſuperſtitis. quia iuramentũ eſt perſonale,
& nõ tranſit ad hæredẽ, vt in c. veritatis. & ibi per Innoc. ſ. de
iureiu. Sed Do. hic ſequitur hãc gl. quia licet quò ad pęnã per-
iurij iuramentũ ſit perſonale, & nõ afficiat hæredẽ, ſicut ẽt nõ
afficit, vt ſortiatur forũ defuncti rõne iuramenti, vt per Io. An.
in c. fi. j. de fo. cõpe. tamen quantum ad robur ɔ̃ctus tranſit ad
hæredem, & ipſum obligat ſicut defunctũ & ita tenet glo. no.
hic, & Io. An. ſ. in prin. poſt Io. Mo. & Arch. & Bal. in d. auth. ſa
cramenta. in fi. & facit qđ no. Io. And. in c. fi. ſ. de ſepul. Ad idẽ
etiam l. nã poſtea. §. fi. & l. ſi duo patroni. §. idem Iul. ff. de iure-
iuran. & ita tenet Bar. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiu. & Ang. &
Imo. in d. l. qui ſuperſtitis, in fi. & ſequunt̃ cõiter Doc. in d. c. cũ
14 ɔtingat. † Secũdò tene mẽti ſing. ex gl. q renũciatio [b] facta p fi-
b liam in ſucceſſione patris, nocet ẽt filijs ipſius filię, & ſic nepo
tibus, & alijs venientibus ab inteſtato ex perſona ipſius filiæ.
Bar. mẽ d. l. q ſuperſtitis, tenet ɔ̃triũ. Siue filij, & ſic nepotes, ve-
niãt ad ſucceſſionẽ aui ex pſona mr̃is, & in eius locũ, ſiue ve-
niãt ſuo iure, prout hr̃ Inſti. de hære. quæ ab inteſta. §. cũ filius.
& in auth. ceſſante. C. de leg. hære. Super quo cõclude, q aliqñ
filia q̃ renunciauit, morit̃ viuẽte patre, & tũc nõ nocet ſuis fi-
lijs, ex quo veniũt ex eorũ propria pſona, & legis bñ̃ficio in-
trant in locũ matris l. Gallus. in prin. ff. de lib. & poſthu. & C.
de ſuc. edic. l. j. & tale bñ̃ficiũ legis nõ potuit eis auferri p ma-
trẽ. ff. de adop. l. arrogator. & ita ſequit̃ in hoc Bald. in d. l. pactũ
qđ dotali, in 2. q. & in d. l. fi. in 2. q. prin. in fi. & Imo. in d. l. q ſu-
perſtitis. qđ intelligit Lud. in d. l. qui ſuperſtitis. niſi filia renũ-
ciaſſet habita dote vel alia portione, & cũ iuramento. vocãdo
ſe cõtentam ſua portione, quia iſto caſu filij, & ſic nepotes ex-
cludunt̃ nõ tñ repudiationis iure, ſed quia mater habuit partẽ
ſuam quam vlterius nepotes habere nõ poſſunt. tñ Imo. in d.
l. qui ſuperſtitis. in hoc tenet ɔtrariũ, & q hoc caſu indiſtinctè
nõ fiat p̃iudiciũ nepotibus. de quo tñ no. in l. illã. C. de coll. &
ibi an dos data filiæ imputet̃ in legitimam nepotis. Si vero filia
quæ renũciauit, moriatur poſt mortem patris, tunc aut iſti filij
& ſic nepotes volũt venire ad ſucceſſionẽ aui ex perſona ma-
tris, puta quia volunt ſuccedere vna cum eorum auunculis vel
patruis, vt in d. auth. ceſſante. cum ſeq. & talis renũciatio nocet
eis. & ita procedat gl. hic & ita indiſtinctè ſequit̃ Imo. & Lud.
in d. l. qui ſuperſtitis. licet Bal. in d. l. fi. & d. l. pactũ. velit hoc p-
cedere qñ filia fuit excluſa per pactũ de nõ ſuccedẽdo: ſecus ſi
per viã renũciationis ſimplicis, vt ibi p eũ. Si verò filij, & ſic ne
potes veniunt ad ſucceſſionẽ aui ex eorũ perſona, & nõ ex p-
ſona matris, puta quia tractant de ſucceſſione aui cũ alijs fra-
tribus, & ſic cũ exiſtentibus inter eos in pari gradu, tunc repu-
diatio matris nõ præiudicat eis, quia factum vnius perſonę nõ
põt tollere ius alterius. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pac. cum ſi.
& ita in hoc tenet Bar. in d. l. qui ſuperſtitis. & Lu. & Imo. ibi
indiſtinctè non ſeruata differentia Bald. inter pactum de non
ſuccedendo & renũciationẽ. Sed tene rõnes Imo. in caſu præ-
cedenti, qñ nepos venit ex perſona matris cõcludunt etiam
in iſto caſu qñ venit ſuo iure. cogita & intellige omnia p̃dicta
pcedere, niſi filius velit venire vt hęres matris, & mater ipſa
pmiſiſſet nõ venire ɔtra p ſe & ſuos hæredes Bal. in l. qui ſe pa
tris. C. vñ lib. in antep. col. quia tũc oĩ caſu excluderet̃, ex quo
15 robur ɔ̃ctus trãſit ad heredẽ, vt eſt dictũ ſ. † Tertiò & vltiò tene
mẽti ex gl. q licet aſs donatio facta p abque reuocet̃ p ſu pue-
nientiã filiorũ, l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. 17. q. 7. c. fi. & licet
renunciatio & remiſſio ſeu pactũ de nõ petendo quatenus eſt
gratuitũ ſit donatio, l. ſi quis obligatione. ff. de reg. iur. & tenet
Bal. in d. l. fi. in 2. q. prin. in fi. tñ in caſu iſtius deciſi. iſta donatio
quę fieret fratrib. per ſororem vel patri per filiam, non reuoca
tur, licèt poſtea ſoror vel filia filios habuerint, vt in glo. habet
enim

ADDITIONES.

a Non debet ſeruari. Adde qđ ſimili no. Lud. Ro. ſing. ſuo 401. inci. quid ſi vnus iurat. de quo per Car. late in c. Archid. alias eſt c. Florentin. 85. diſt.

b Vinc. G. Nota, q renunciatio facta per puella de bonis paternis & maternis pro certa modica quantitate, eam non obligat, & iuramentum eſt relaxandum. Ruyn conſi 40. nu. 24. lib. 3.

enim locum hic tex. etiam si soror renunciet fratribus vt est dictum s. in prin. & tamen si renunciatio fiat, quia dote cõtenta &c. vt hic in tex. tunc præsumitur de liberis cogitatum, & non reuocatur talis donatio, seu pactum per superuenientiam liberorum, secundum no. per Bal. in l. Titia. §. Imperator. ff. de leg. a. & ita patet hic glo.

S V M M A R I V M.

1 *Bona quando sunt diuisa inter prælatum & capitulum, quilibet potest paciscí per se & agere sine consensu alterius.*

2 *Guardiani fratrum mendicantium, & priores cum consensu fratrum suorum possunt facere licita, quæ eos perpetuò obligant, licet non interueniret maiorum seu aliorum superiorum autoritas.*

3 *Mendicantes licèt non possint habere proprium, tamẽ aliqua iura sunt eis reseruata, de quibus dicitur hic. vide.*

C A P III.

1 Via ex co. † No. primò ibi, prælatis capitulis secundum Archi. & Io. An. ar. q in bonis diuisis inter prælatum, & capłm. quilibet p sua parte pôt pacisci & agere sine alterius cõsensu, ex quo hic prælatus ponitur de per se, & capłm de per se, sine aliqua copula, sed iste text. non facit multum, quia licet non ponat copła, tñ ponit pũctus qui habet loco copulę, vt not. in l. cũ duob. §. si coeunda. ff. p so. fm Imo. Sed certe satis colligit hic arg. Arch. & Io. An. quia multorũ nominũ inculcatio sine copula operat pinde ac si singuli ponerent in diuersis orõnibus, vt p Bar. in simili in l. j. ff. de his q no. infa. fm Pe. de Anc. & vide q no. in c. edoceri. s. de rescrip. Scdò no. ibi, de suorũ cõuentuũ assensu. ar. q qñ fit instrũ de gestis per collegium, vel cõuentum, nõ est necesse discribi noia singulorum in instro, sed satis ẽ facere mentionẽ de cõuẽtu, fm Pe. de Anch. de quo tñ p Spe. in ti. de syndico. §. j. in prin. & p Do. in c. fi. s. de pcu. & in c. quãto. s. de his quę fiunt a pręla. & ibi p Imo. & in c. j. s. de syndico. & per Bar. in l. j. ff de albo scri.

2 † Vltimò no. q priores vel guardiani fratrũ mendicantiũ vnà cum cõsilio & assensu suorum cõuentuum, possunt facere pacta & compositiones licitas quæ perpetuò obligant cõuentũ, esto q alia autoritas suorum superiorum vel Papæ non interuenerit. Hodie tñ quò ad prædicatores & minores non valerent pacta & cõuentiones, quæ essent cõria in hoc, his quæ habẽtur in cle. dudum. circa fi. in ver. nos enim. de sepul. fm Io. An. Et procedit sine dubio iste tex. in pactis & cõuentionibus factis cum personis ecclesiasticis, vt hic in tex. aliàs si fierent cum laicis super alijs iuribus, videtur arg. huius tex. a contrario sensu, q non habeat locum text. hic, sed requiratur licentia superiorum: tamen dicit Imo. quod ratio huius tex. concludit idem in laicis, super quo dicit cogitandum, posset dici q si pacta inducerẽt alienationem iurium vel rerũ, non valeant sine licentia superioris. 12. q. 2. sine exceptione. secus si non inducerent alienationẽ, sed modificarent cõtus alios inter se gestos, fm Domi. de quo j. in glo. sicut etiam dicit hic Pe. de Anch. q compositio seu transactio abbatis cum capitulo non sufficeret super re, quam noie ecclesiæ petebant, vt eam aduersatio dimittant pro pecunia, vel aliter: & ita econtra, qñ aliquo recepto traderet dictã rem, quia sicut in alienatione, ita in tali compositione esset necessaria autoritas epi, facit quod no. in c. 2. j. de reb. eccle. & in c. veniens. s. de trans. facit c. si ad resoluendam. C. de prædi. mi. In gl. 2. in fi. no. glo. & idem voluit in c. quorundam. hic alle. In glo. in ver. habitationes. in fi. & contrafacientes sunt excõicati, vt in cle. cupientes. de pęnis.

3 † In glo. in ver. honesta, in fi. & licet mendicantes non possint habere vel possidere proprium, vt j. de religio. do. c. j. tñ aliqua iura sunt eis reseruata per cle. dudum. de sepul. puta ius funerandi, audiendi confessiones, ecclesias possidendi, & recipiendi oblationes, & super istis sic reseruatis valent pacta facta inter eos. vnde infertur, q etiam fratres minores possent super istis in iudicio experiri, & saltem possent implorare officium iudi. per d. cle. dudum. & cle. exiui. de ver. sig. & facit qđ no. in l. seruos. ff. de al. le. & ita sequit hic Do. Quæ aũt sit ratio quare in pactis & compositionibus istorum non requiritur consensus superioris, dicit hic Pet. de Anchar. quòd ideo est, quia non possunt immobilia possidere, sed solum modica & parua iura reseruata eisdem, de quibus in d. cle. dudum. & d. cle. exiui. vnde cum non de magnis rebus transigãt, ideo non requiritur alia solennitas, sed sufficit illa de qua hic. facit 12. q. 2. terrulas. Sed melior est ratio fm Imo. & Do. hic, quia isti debent vti puritate, vt hic in tex. qui locum habet etiam si pacta fierent super rebus grauibus cum personis ecclesiasticis, pro quo glo. hic in ver. alijs. volens q iste tex. locum habeat ẽt in alijs rebus quam super iuribus parochialibus. & ideo pet ratione hic in tex. expressam videret, q si fieret transactio. cõpositio, vel pactũ super reb. immobilib. quas mẽdicãtes, licèt non possint tenere, vt possideãt, tñ hẽre põt, vt alijs vẽdãt, & in suas necessitates cõuertãt, vt dicit Bal. in aut. si qua mulier. & in aut. hoc ius porrectũ. C. de sacrosan. ecc. & no. in in c. j. j. de reli. do. In istis ẽt alia solẽnitas nõ requirat, nisi put hic dr. & ita tenet Bal. in d. aut hoc ius. & aut. si qua mulier. & ita ẽt sentit glo. hic i ver. alijs. qđ si ne dubio vr pcedere, qñ cũ psonis ecclesiasticis. Quid aũt qñ cũ laicis? dic vt s. & p Do. i d. c. j. & i c. j. j. de reb. ec. vbi vr cõcludi idẽ eẽ in alienatione rerũ imobiliũ fiẽda ẽt laicis, put ẽt tz Bal. in d. aut. In gl. fi. in fi. vel q a bona q̃ tenent minores sunt ecclię Ro. vt j. de ver. si. exiji. & in cle. exiui. §. pinde. etc. sed Papa renũciauit tali dñio, vt patet in extraua. ad cõditorẽ, fm Io. An. & fuit Io. 22. intellige q renũciauerit dñio in pticulari, nõ aũt dñio gñali, qđ hẽt super oẽs ecclias, vt in c. 2. de pręb.

A D D I T I O.

a Vinc. God. Punctus vt habeatur pro copula, declarat, & ponit Ruy. in cons. 136. nu. 5. lib. 4.

De procuratoribus. *Rubrica.*

S V M M A R I V M.

1 *Negationes duæ faciunt affirmationem.*

2 *Procurator quilibet censetur esse idoneus, nisi inueniatur prohibitus.*

3 *Laici appellatione intelligitur de laico ordine, & professione.*

4 *Laicus an possit esse iudex delegatus iudicis ecclesiastici in causis spiritualibus*

C A P. I.

1 Non indiscretè. † No. primò duas [a] negationes facere affirmationem, vt hic, & l. duob. ff. de verb. signi. & per gl. in c. & si Chrs. s. de iureiu. & in cle. j. in ver. nec non. de offi. deleg. Scdò no. a cõtrario sensu, q iudex indiscretè dicit facere si admittit procuratorem inhabilem. ideo est q ex suo officio, & nemine petente, vel opponente, debet inhabilẽ procuratorẽ repellere vt est tex. no. in c. cũm quę. s. de iudi. & per glo. in ver. absentia. in c. 1. s. de elec. eo. lib. & in c. nulli. s. de accusa.

2 † Vltimò no. & ita alle. q edictum de procuratorib. est prohibitorium. vnde de iure cõmuni quilibet censetur esse idoneus procurator, nisi expresse reperiatur prohibitus. de quo hic in glo. ideo est quod laicus, licet suo nomine non sit capax rerũ spũalium, nec possit illa possidere vt in c. sacrosancta. & c. Massana. s. de elec. tamen potest pro illis vt procurator in iudicio constitui & experiri, ex quo expresse in hoc non reperit prohibitus de quo j.

3 † In glo. in ver. laicum in fi. not. ex glo. quod appellatione [b] laici intelligitur de laico ordine & professione. de quo no. in c. ex eo qđ. s. de elec. eo. lib. In gl. in ver. spũalibus. in fi. conclude. primò secundum Pau. q laicus potest assumi in assessorem vel consiliorem per iudicem cognoscentem de vna etiã de duabus electionibus in discordia celebratus. quod no. ad c. statutum. §. assessorem. s. de rescri. eo. li. intellige nisi consiliũ ipsius laici esset de necessitate sequendũ, vt no. in c. ad nostram. s. de cõstue. Scdò cõclude, q laicus non põt cõstitui procurator ad eligendũ prælatum, ẽt noie illius qui haberet vocẽ & esset habilis. Nã nullo modo põt admitti, fm gl. in c. apostolicæ. s. de exce. & ita etiam tenet Io. An. in reg. quod alicui. j. eo. lib. vbi plenè de his per eum. Tertiò cõclude, q laicus potest cõstitui procurator ad acceptandum beneficium, & potest pro alio acceptare collationem beneficij, non solum qñ constituitur procurator ad acceptandum certum beneficium, sed ẽt si incertũ, puta primò beneficium vacaturũ, de quo sibi videbit. & ita tenet Io. An. in c. accedens. de pb. & ita sequunt ibi Doc. Quartò conclude, q laicus potest recipere inuestituram beneficij pro clerico absente, fm Ioã. And. & Doct. in d. c. accedens. Quintò conclude, q laicus potest constitui procurator a clerico ad renunciandum beneficio, vt voluit gl. no. in ver. procuratorem. in clement. j. de renuncia.

4 † An autem laicus possit esse iudex delegatus iudicis ecclesiastici, & in causis spiritualibus vel ecclesiasticis, vide plenè in c. 2. s. de iudi.

A D D I T I O N E S.

a Nic. Su. Duas negationes. Adde c. j de iureiu. infra eo. li. Car. Zab in c. non insulte in primo no. de procu. in antiquis.

b Nic. Sup. Appellatione laici. Adde, an veniant fęminæ. vide Abb. in c. 1. de vi. & hone. cleri.

S V M M A R I V M.

1 *Procurator cùm efficiatur dominus litis per litis contestationẽ, an dominus sit vltra mandata ad actus post litem contestatam?*

Pro-

2 *Procurator non potest regulariter substituere. fallit in quatuor casibus, de quibus hic.*
3 *Oeconomus an possit facere procuratorem ante litem contestatam?*
4 *Procurator datus post litem contestatam, an possit substituere?*
5 *Litis appellatione an propriè veniat instantia?*
6 *Procurator datus ad litem contestandam, an possit vlterius procedere?*
7 *Procurator datus cum potestate substituendi, non potest alium dare tam potestate substituendi, ne sit abire in infinitum.*
8 *Testator an potest committere alteri electionem fideicommissariorum vel executorum.*

1 Licet. † No. primò ar. ꝙ ex quo procurator efficitur dñs litis, & instantiæ per litis ↄtestationẽ, vt hic dr̃, ꝙ post ↄtestationem ipse procurator, & non dñs sit citandus ad actua iudiciarios. de quo dic vt no. in c. 2. ĩ. de testib. In casibus tamen in quibus non cõtestaretur lis efficeretur dñs per illum actum qui aliàs solet immediatè sequi post litis contesta. vt per glo. in 2 c. j. ĩ. de litis contest. & in l. nulla. & in l. nihil. C. de procur. † Sea cundò nota, ꝙ regulariter procurator ᵃ non potest substituere alium procuratorem. quod tamen fallit in quatuor casibus hic expressis. Primò post litem ↄtest. Secũdò qñ in rem suam est datus. Tertiò quãdo habuit mandatũ ad substituendum. & hic est tex. clarissimus, ꝙ procurator qui habet a dño potestatem substituendi, potest substituere ante li. ↄte. & sic sublata vr̃ dubitatio Spe. in ti. de procuratore. §. j. ver. quid si procurator. vbi dubitat de hoc. & vide per Cy. in d. l. ꝙ quis. C. eo. tit. & per Pe. de Ancha. ĩ. eo. is qui. in prin. Quartò quando est datus ad negotia, vt ĩ. §. proxi. Quid autem sit in tutore, & curatore, dic ꝙ eodem modo non possunt ante litem contest. constituere procuratorẽ, sed actorẽ sic, vt in l. neq;. C. e. Prælati verò, seu rectores ecclesiarum bene possunt constituere procuratorem ante litem contestatam, vt in c. cũ causam. ĩ. de iura. cal. & ibi per Inno. Et an in cõstitutione ꝓcuratoris requirat̃ cõsensus capituli, vide ꝑ Lap. in sua alle. 49. & per Doc. in c. edoceri, de rescrip. De patre autẽ qui est legitimus administrator filij, dic ꝙ põt ↄstituere procuratorem ante li. ↄtest. vt in l. j. & ibi per Doc. C. de bonis ma. & in c. accedens. ĩ. de procur. tñ requirit̃ cõsensus ipsius filij si est maior. l. fi. §. vbi aũt. C. de bonis quę lib. † Quid etiã sit 3 in œconomo. an ante li. cõtest. faciat procuratorẽ? dic ꝙ non, vt tenet Lap. in sua alle. 81. vbi idem tenet de executore dato in testamentis, vt ibi per eum, in fi. Et ad prædicta vide per Rotã in deci. 420. quæ inci. Item si committatur, in fi. de defensore nomine alterius, qui cauit in iudicio, vt etiam ante lit. contest. possit substituere procuratorẽ, per no. in l. Titius. ff. eo. q. a post cautionẽ fit factus dñs litis. & ita etiã tenet Spe. e. ti. §. j. & ver. sed nunquid defensor. & Bal. in l. quod quis. in fi. C. e. tit. qđ tñ limitat Ro. ꝓcedere in ciuilib. & causis prophanis, secus in criminalib. vel spiritualib. & beneficialib. causis, quia cũ non habeat locũ prædicta cautio, non põt fieri dñs litis. Et adde, ꝙ qñ est qõ super mandato procuratoris, & non super ipso negotio principali, põt procurator ante li. ↄte. substituere, quia qõ mandati reputat̃ propria qõ procuratoris, vt tenet Spe. in ti. de pro4 curatore. §. rõne aũt formæ. ver. porrò. & Bal. in d. l. qđ quis. † In glo. in ver. ab eo, in fi. tenuit glo. in ver. impediri. in c. si duo. ĩ. eo. & idem hic Archi. & Ioã. And. & Bar. in d. l. nihil. quia cum ipse dñs per lit. ↄtest. sit iam factus dñs litis, non poterit postea alius fieri, cum duo insolidũ dñi esse non possint, vt in c. inter dilectos. ĩ. de fide instru. & ita vr̃ hic residere Do. alś posset ꝓcedi in infinitum, quę infinitas est euitanda. ĩ. de rescri. eo. lib. c. cum in multis. Sed Cy. & Bald. in d. l. nihil. tenent contrariũ, vt sic procurator datus post lit. contest. eodem mõ fiat dominus litis per reliquum processum in causa, vt in l. nullã. C. eo. ti. ex quo sententia est ferẽda in eum, vt per gl. in d. c. nihil. qđ fieri non posset si non esset dominus litis vt in l. j. C. de sen. & inter. Et isto casu duo possunt esse dñi insolidũ, sicut qñ a prin. causæ dñs ipse & ꝓcurator vsq; in finẽ simul ex vna parte litigassent: quo casu vterq; esset dñs litis insolidum. & ita sequitur hic Pe. de Ancha. & Bar. in l. ab executore. §. fin. ff. de appel. li5 cet Imo. ibi sequitur primam opi. de qua ĩ. † In glo. in ver. litis ibi, propriè. idem Arch. & Io. An. & no. ex glo. ꝙ appellatione litis propriè non venit instãtia. qđ facit ad statuta facientia mẽtionem de instantia, vel de lite, in quibus statutis verba sunt propriè intelligenda, vt in c. in nostra. ĩ. de iniurijs. Aduerte tñ, b quia licèt de iure canonico non pereat instãtia ᵇ ex lapsu temporis, tñ & aliter perire potest, vt patet ex notatis in c. causam, el j. ĩ. de testi. mentiò expositio istius gl. stare non potest, etiam sm̃ ius canonicum, vt propriè accipiatur lis pro ipsa lite, quia propriè dñium litis. i. actionis sit penes ipsum dñm. facit c. q. ii: s. j. c. 2. & duo nõ possunt eiusdem rei esse insolidum domini, vt in d. c. inter dilectos ᶜ. nam proprium nomen litis significat actionem, vt in l. litis nomen. ff. de ver. sig. Sed expositio Legistarum etiam sm̃ ius canonicum posset saluari, cum dẽtur etiã de iure cano. super eadẽ actione diuersæ instantię, s. causæ principalis, & causæ applonis, quæ differt a principali, vt in c. Romana. ĩ. de testa. ideo dicebat Oldr. in suo ↄsi. 296. ꝙ procurator factus dñs litis in causa principali non posset substituere in cã appellationis, cum sint diuersæ instãtiæ, sm̃ Do. Pro quo etiam facit quod tenet Rota in deci. 21. quę inci. Item si dñs. & in dec. 281. quæ inci. Item si ĩ. procurator tñ factus dñs litis in cã principali põt alium substituere ad appellandum, vt d. l. ab executore. §. fi. rõ est quia poterat appellare, vt ibi, & in l. innitus. C. e. sed non posset substituere ad prosequendam cãm appella6 tionis, vt ĩ. † In glo. in ver. procurator. ibi, petitio. vide ibi per Io. And. & dicebat ibi Inno. idem esse si procurator daret tñ ad lit. ↄtestandã, quia vltra ꝓcedere non poterit: secus si simpl'r fuisset datus ad litẽ cõtestandã quia lite cõtest. per eũ poterit in cã ꝓcedere. & ita etiã tenet Spec. eo. ti. §. 3. ver. quid si dedi. & Arch. hic. & vide per Docto. in l. si procurator. C. eo. titu. In ea. glo. in fi. vide ibi in glo. a. & no. ex glo. quod non procedit ar. de procuratore ad iudicẽ delegatum. de quo plene per Rotam in deci. 413. inci. Item fuit dubitatum vtrũ ꝓcurator. & no. in l. iudicium soluitur. ff. de iudi. In glo. in ver. in rẽ suã. in fi. de isto procuratore hic per Archi. & per Spe. eo. tit. §. fi. & per Io. An. in c. 2. ĩ. de alie. iud. & qđ no. in l. si quid. C. de actio. & obli. & ibi an tale mandatũ finiat̃ morte cõstituentis vel constituti. Et an sufficiat ꝙ cedens faciat talẽ procuratorẽ suũ, licet nõ exprimatur in rẽ suã, vide per Spe. in ti. de ces. act. §. pñr. ver sed quid si is. In glo. in ver. substituendi, in prin. no. glo. & idẽ tenet hic Archidia. & Rota in deci. 146. quę inci. Item substitutus. Super quo aduerte, primò quia per rationem huius glos. tenet Rota ibi, ꝙ substituens non possit reuocare substitutum a se, nisi eo casu quo ipse dominus reuocare posset substitutum a se. de quo ibi plene per Bald. in d. l. quod quis. & dicetur ĩ. c. is qui. Secundò aduerte, an quãdo procurator substituit debeat substituere nomine suo vel nomine domini? & vr̃ qđ noĩe dñi, per rõnem glo. hic. de quo no. in l. procuratoribus. C. eo. ti. & per Io. An. in addi. Spe. eo. ti. Tertiò aduerte, quia quando procurator substituit, talis substitutus intelligitur esse substitutus periculo ipsius domini, quando habet ꝓcurator ad hoc mãdatum vt hic in gl. secus si ꝓcurator substituit iure suo, & sic post lit. cõtesta. tunc enim esset periculo ipsius procuratoris substituentis, & non ipsius dñi, vt dixit Inno. in c. j. ĩ. vt li. non cõtest. vbi etiã dixit, ꝙ tenetur procurator ipsi dño ad interesse si nõ substituit qñ erat necesse, & expensis procuratoris tenet̃ hoc facere. de quo ibi plene ꝑ Docto. & vide in l. ad similitudinẽ. C. de epis. & cle. Quartò aduerte, an morte procuratoris substituẽtis expiret ipsa substitutio? de quo plene ꝑ Rotã in deci. 414. quæ inci. Item si aliquis. vbi concludit, ꝙ habẽs mãdatũ ab homine ad substituendum, si substituat, & re integra moriatur antequã substitutus acceptet, poterit substitutus prosequi causas per ipsum substituentem inchoatas, per rõnem gl. hic, quia talis substitutus vr̃ ab ipso dño substitutus, secus tñ esset si talis procurator nõ habuisset a dño mandatũ ad substituendũ, sed a lege, puta quia post li. ↄte. substituit. tũc. n. mortuo ipso substituente re integ. extinguit mandatũ talis substituti, sm̃ Rotam ibi. & vide ẽt per Fed. in suo ↄsi. 251. † In c. gl. in fi. vide no. in c. is cui. hic 7 alle. & dicit hic Pau. ꝙ hñs mandatum cum ptãte substituendi non poterit alium substituere cum ptãte substituẽdi, ne sit ire in infinitum, & hoc intellige in eo qui non esset factus dñs litis, vel qui non esset datus in rem suam, cum factus dominus litis, vel datus in rem suam bene possit sic substituere, vt tenet Rota in decisi. 122. quæ incip. Item ꝙ procurator. & in deci. 146. quæ incipit, Item substitutus. Et refert hic Domi. Rotam in antiquis in deci. 309. tenentem in tñ ad substituendum requiritur speciale mandatũ vt hic, ꝙ si dñs non dedit ptãtem substituendi, sed postea qñ in mãdato releuauit eum ab onere cautionis promisit habere ratum &c. ꝙ per hoc non vr̃ dedisse mandatũ ad substituendum. Aduerte, quia Ludo. in suis no. 305. allegat Rotam

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Procurator non potest substituere. Adde c. intelleximus. de iud. c. ex parte de resti. spo. glo. in cle. religiosus. eo. tit.
Vinc. God. Adde, ꝙ procurator substitutus post litem contestatam potest alium substituere. Ro. in deci. 169 an. no. & in deci. 134. procurator an no.
b Vinc. God. Instantia dum perit facto actoris, causam non ꝓsequentis, intantum ꝙ lis per eam postea est conuentus qui instaurationem obtinuit ad expensas minime tenetur, imò debet actor ipse in expensis condemnari. Thom. Gram. deci. 91. nu. 5.
c

Rotam in d.decisi.309.q si dñs releuat procuratorem suum ab onere satisdandi, & substituendum ab eo, quia per illa verba, substituendum ab eo, licèt sint enunciatiua, videtur ɔcessa ptās substituendi. Et ad prædicta vide gl.no. in l.pe.§.q si is.ff.de diuer.& tpalib.præscri.q si procurator esset prohibitus a domino alium substituere, tûc nunquam poterit substituere q̃tumcunq; esset factus dñs litis. qđ no. Item vide aliã gl.no. in cle. religiosis.in fi.de procu. an qui est inhabilis ad exercendũ procuratoris officiũ possit aliũ substituere? de quo ibi per Doct.& per Bal.in d.l.qđ quis.in 5.q. & per Io.An.in reg.qđ alicui.j.eo. lib. Potest ergo dari ptās substituẽdi incertum, vt hic in tex.& facit c.si quis iusto.ŝ.de elec. eo.lib. tenet Bal in d.l.si quis. sed ipsa constitutio procuratoris a prin.debet esse certa, & de certa & expressa persona, vt in l.2.hic alleg. vnde si constitueretur procurator Titius, & ille quem ipse fecerit, non valeret quòad illum quem ipse fecerit, cum tunc procurator videatur incertus, de quo tamen vide plenè per Ioan.An.in additio. Spe.eo. tit.& per Ang.in d.l.2.ponentem ẽt, an procurator possit constitui alternatiuè, puta constituo Titium vel Semproniũ? & tenet q sic, vt sic disiuncta resoluatur in coniunctam, vt ibi per
8 eum. † In ea.glo.ibi, tutor incertus.& per hanc l.refert hic Ioã. And. fuisse terminatum, q testator non possit cõmittere alteri electionem fideicõmissariorum seu executorum.& facit l.nul li.C.de episc.& cleri.cum videantur esse incerti.Ad idem glo. in c.ubi qui.ŝ. de rescrip.eo.lib. & tenet Bart.in l.alio.ff.de al. leg. & Docto.in c.2.in prin.j. de testa.& ita est tenendum, licèt Io.An.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.in §. nunc aliqua & Bal. in l.id quod pauperibus.C.de episco.& cler.aliud velit.de quo etiam per eum in l.captatorias.C.de testa. militis.

1 **Procurator.** † No.j. iuncta glo. q procurator, siue ad vnum negotium, siue ad negotia simpliciter, vel generaliter potest regulariter alium substituere. qđ videtur ɔ̃ id quod dixit Bal.in l.pe.§.accessio.ff.de diuer.& tempo.præscri.de quo j. Et dicit hic Archi.& Ioã.An.q non solum ipse procurator ad negotia potest q̃ñcunq; voluerit alium substituere, sed etiam procurator ab eo datus seu substitutus poterit alium substituere, & sic in infinitum, & vnus alteri tenebitur, lis tamen æstimabitur tantum, quantum interest dñi principalis ɔstituentis, vt l.si quis mãdato.ff.de neg.gest.ſm Io.An. & sequunť Doc.hic. licèt ergo substituens videať suo periculo substituere, vt est dictũ ŝ.in prin.ipse tñ substituẽs habet regres
a sum ɔ̃ substitutum, vt patet ex prædictis. † In glo.fi. in fi.quare autem procurator ad iudicia regulariter non substituit alium, & procurator ad negotia sic, plene per glo.& Bar.in d.l.pen.dicentem, q in iudicijs vř electa industria personæ, non sic in negotijs.& ideo si in negotijs esset electa fides, vel industria, non posset alium substituere, vt d.l.pen.facit c.fi.j.e. & c.is cui. ŝ.de offi.dele.eo.lib.de quo etiam per Bal. in d.l.q quis. assignãtem pro hac differentia tres alias rationes, dicẽtem inter alia, quòd procurator ad negotia nunq̃ potest substituere, quando esset expressè prohibitus, vt in l.j.§.magistrum.ff.de exercito. Et idẽ si tacitè, puta si mandať alicui certum negotium expediendum per seipsum, nã nõ poterit fieri per alium, vt in l.j.§.ne aũt.C. de cad.tol. Et idem quando mitteret alicui aliquid personaliter faciendum, vt voluit glo.no.in ver.publicè, in clemẽ j.de vi.& hone.cle.de quo vide dicta in d.c.is cui.de offi. dele.eo.lib.

S V M M A R I V M.

1 *Procurator potest per dominum liberè reuocari ante litem contestatam.*
2 *Procurator licèt per litis contestationẽ efficiatur dominus litis, non tamen efficitur dominus causæ, sed ipse dominus remanet causæ dominus.*
3 *Procurator si reuocet, ad quem dẽt peruenire notitia huiꝰ reuocationis, an ad iudicem, vel procuratorem, vel ad aduersarium, vel ad vtrosque.*
4 *Sigillum si ostenditur alicui an & quando faciat fidem.*
5 *Actus qui solet sequi post litis contestationem in causis in quibus non requiritur litis contestatio, an faciat litis contestationem.*
6 *Procurator ingrediens religionem, etiam si non sit professus, an possit reuocari a domino.*
7 *Dominus an possit facere actus in iudicio inuito procuratore.*

C A P. II.

1
2 **QVamuis.** † No.j. ex tex. vnam regulam, q procuratorª pôt per dominum liberè & sine causa reuocari ante li.contest.qđ tamẽ limita, nisi in tribus casibus de quibus in l.quę omnia. cũ seq.ff.eo. titu. Primò.s.quando procurator vult resistere ad exonerationem suæ famæ, puta quia dominus vellet eum remouere tanquam suspectũ. Scđò quando in rem suam esset procurator. Tertiò qñ de suo aliquid expẽdisset, qđ vult retinere. hoc tamẽ casu poterit reuocari si dominus velit illud sibi soluere.

Quartò quando dominus vellet reuocare in parte, & nõ in totum, vt ff.e.ti.l.in causæ.in prin. Ex qđ hic dicitur in tex. liberè, exponitur sine causæ cognitione. de qua j. sequitur in tex. sed bene requiritur causæ cognitio super his quę excludunt ptãtẽ reuocãdi ex parte ipsius reuocantis, puta an procurator sit datus in rem suam, vt l.procuratore.ff.eod. vel si reuocans sit talis persona quæ reuocare non possit, vt pupillus vel si procurator in aliquo se obligauit in iudicio, secundũ Ioã. An.de quo per glo.in l.is cuius.ff.eo.ti. Scđò no.ibi, peregrinari. quia procedit etiam in voluntaria peregrinatione, vt in l.aut.ff.eo. titu. æquiparatur ergo inhabilis, qui est præsens, & habilis se absẽtãs in longinquis partib. qđ facit ad no.in c.si is cui.ŝ. de of.de
a le.e.li. † Tertiò no.ibi, suæ cãæ. q licèt procurator per litis ɔtest. efficiať dñs litis seu istãnę, vt ŝ.c.prox. tñ nõ efficit dñs cãę. imo ipse dñs dř esse dñs suę cãę, ẽt post litis ɔtest. vt hic per Bar.in l. ab executore.§.fi.ff.de appel. Vltimò no.q prohibitus reuocare procuratorem non intelligitur prohibitus adesse processui procuratoris. quod indicit Domi. ad statuta prohibentia procuratorem reuocari. facit cle.constitutionem.§.sanè.de ele. per solam ergo assistentiam quam facit dominus vnà cum procuratore, agitando iudicium, non videtur ipse procurator reuocatus. facit c.si quem.§.secus.j.eo.tit.& dicetur j.in gl.fi.& vide in
3 l.Paulus.ff.eo.tit. † In glo.in ver.reuocari, in fi. tene menti glo. ord.de reuocatione procuratoris ad iudicia, qñ sit necesse q reuocatio transeat in notitiam iudicis vel aduersarij, de quo plenè per Doc.in c.mandato. hic alle.& in l.j.C.de satisdãdo. De reuocatione verò ꝑcuratoria ad alia negotia, dic vt in c. ex parte decani.de rescrip. Et de reuocatione procuratoria dati ad renunciandum in beneficijs, dic vt in clemen.j. de renuncia. vbi etiam no. quid in mandato ad conferẽdum vel ad eligendum. de quo etiam in c.fi.j. eod. Et dixit hic Archidia. quòd reuocatio potest transire in notitiam per litteras ipsius constituentis, vt in l.si procuratorem absentem.ff.eo.titu.& in clem.j.eo.tit. & facit c.1.ŝ.de solu. vbi æquiparatur traditio sigilli & literarũ. ex quo infert hic Arch.arg.procuratorem admitti, siue habeat literas, siue sigillum, quia tradens sigillum confidit de illo cui ipsum tradit. Sed Hostiẽ.contra, nisi ostendatur litera sigillata, vel caueat de rato.argu.d.l.procuratorem. vel aliàs fiat fides, vt in d.l.j.& ita dicit hic Archid.esse tenendum.& ita residet Ioã. And. Et ex his inferuntur tria dicta. Primò q valeat procuratorium si literæ sunt sigillo sigillatæ, etiam si sigillum sit priuatũ ipsius ɔstituẽtis procuratorem, & sic non sit publicũ, vt per gl. in cle.j.eo.tit.in prin. nec requiritur subscriptio testium vel notarij. debet tñ sigillũ esse cognitũ vel probatũ si fuerit negatũ, vt no. Host.in c.j.ŝ.eo.& vide ibi per Doc.& per Rotam in decisi. 162. incip. Item q valet. vbi tenet valere procuratorem ad causas solo sigillo episcopi, vel alterius prælati sigillatum, etiã sine subscriptione notarij vel testium, dummodo sigillũ sit co
4 gnitum vel probatũ si fuerit negatum. † Scđò infertur q sola ostensio sigilli alicuius non probat mandatum. & ita sequitur Domi. nisi qñ sigillũ est affixum scripturę, non qñ est de per se separatũ, vt in c.2.ŝ.de fide instru.& in c.significauit.de app. ex quibus probať q sigillũ quantũcunq; publicum non facit fidẽ, nisi sit affixum literæ. & facit etiam quod not. Innoc.in c.cum
b P.ŝ.de fi.instru.& ita sequit Bal.in l.j.C.e.tit.& Imo.in d.cle.j. Nec ob.d.c.2.quia ibi dictio, ᵇ seu, poniť copulatiuè, cũ alterũ non sufficiat, vt no.in c. ex parte S.ŝ. de resti.spol. & quia licet tex.ibi dicat, lřas, seu sigilla, tñ non approbat q sola sigilla sufficiant, ſm Domi. limitantẽ prædicta, nisi ɔsuetudo esset in cõ
c trarium, per no.in c.cùm dilecti.ŝ.de fi.instru. vt hic plene per eum. Tertiò infertur q solum sigillum ᶜ licet non probet mandatũ, vt ŝ.tñ operať vt quis admittať cũ cautione de rato: intellige si probetur q illud fuerit traditũ a dño, per no.per Ioã.An. in c.coram.ŝ.de offi. deleg. & per glos.& Doct.in l.3.ff.de pac. quia als potuit subtraxisse, vt in c.3. loco. ŝ. de proba.& ita procedat q dicit Io.de Imo.hic tenẽs q ex solo sigillo nõ admittatur cũ cautione de rato, ex quo dẽt admitti procurator qñ est dubiũ de mãdato, vt in l.j.C.eo.& sic aliter quam ꝑ sigillum, vt

quia

ADDITIONES.

a Vin God. Procurator an, & quando, & quomodo, & qualiter reuocatur. Fel. copiose in c.ex parte decani, col.10.ver.reuocatio, cum seq.de rescri.& procurator constitutus propter iustum metum, reuocatio etiam non intimata tenet. Ruy.consi.121.nu.21.lib.4.

b Nic.Sup.Dictio, seu. Adde glo.& Doct.in c.bonæ.el j de postu.præla. Archi.in c.j.de ita.reg lib.6 Bar.in l. si ita.ff.de au.& arg.le.Cy.in l.conuenticulam.C. de episco & cleri.

c Vin God Adde, an sigilli fractio, vel deuastatio operetur, vt instrumentum non dicatur signatum, Deci.consi.146.col. 6.in fine.

quia habet instra causæ penes se, vt no. in d.c.coram. & in l.3.§.
causę.ff.ad Carbo.& in d.l.1.de quo hic plene per Domi. Quã-
do tamen causa non est magni præiudicij, vel non requirit spe
ciale mãdatũ, & persona quæ haberet sigillũ esset bonæ famę,
& nota dño, admitteretur cum cautione de rato, esto q aliter
non probaretur de traditione, ex quo non præsumitur subtra-
5 xisse, ſm Bal. hic. † In glo. in ver. postea. in fi. in casibus etiam in
quibus lis non contestatur, de quibus in cle. sæpe. de verb. sig.
& in cle. dispendiosam. de iud. actus qui alias solet sequi post
lit. contesta. habetur pro litis contesta. & tunc procurator sine
causa reuocari non poterit. Pro quo glo. no. in versi. absentia.
in c.j.§.de elec.eo.lib.& ita tenet Io.An. in addi. Spec. ti. de p-
cu.§.ratione quoque. ver. item q mandatũ. In gl. in ver. nolẽte.
ibi, mandato aduerte, quia tex. ibi videtur velle, q & post lit. cõ
testa. possit fieri reuocatio: intellige ex iusta causa, vt hic dici-
tur, vel procuratore consentiente, vt hic in tex. a contrario sen
su. sine enim causa reuocari non posset, & procuratore volen-
te, nisi aduersarius consentiret, vt no. in d.l. quæ omnia. & ibi
per Doc. Quid aũt sit in causa appellationis, an procurator qui
per litis contestationem factus est dñs litis, in causa principali
possit reuocari sine causa, & in cã appellationis. vide per Rotã
in decis.21. quæ inci. Item si dñs. & dicetur in c. si quem. j.eo. &
vide in decis.281. In gl. in ver. inimicum. ibi, suspectũ. no. ex gl.
q licet alias in inimicitijs fiat differentia an sint capitales vel
non, tamen ad inducendũ suspicionem non fit ista differẽtia,
quia & inimicus non capitalis dicitur esse suspectus. qđ no. p
statutis ſm Domi. In ea. gl. ibi, promisit. intellige sciẽte & pa-
tiente procuratore, vt in l. si defunctus. ff. eo. ti. & vide qđ no.
in l. si filius.§.fi.ff.eo.ti.& in c.j.§.eo.ſm Io.An. In glo. in ver. su-
spectum. ibi, q remoueatur. vnde iste tex. & l. itẽ si suspectus.
ff.eo.ti. loquuntur de alia suspicione, quæ resultat ex alia causa
q̃ ex cõtradictione, sed l. quæ omnia, loquitur de illa quæ resul
tat ex contradictione, & illa non sufficit ad perpetuam cõtra-
dictionem. † In gl. in ver. ingredi, in fi. idem Paul. & Domin. li-
cet Arch. hic, & glo. in d.l. aut. intelligat in professo, & non be-
ne, cũ exẽpla hic in tex. habeãt locũ & in tpali impedimento.
ergo idẽ in isto casu. Et an nouitius possit esse procurator, vi-
a de per gl. in c. beneficium. j. de reg. & de professo [a] vide in cle.
religiosa. de procur. & hic per Pau. & Domi. ɔcludentẽ, q reli-
gio. procurator & lite cõtestata poterit sine causa reuocari a su
periore, vt per gl. in ver. obtẽta. in cle. j. de testi. & ibi per Paul.
& hoc nisi aduersarius cõtradiceret, ſm Lap. per no. in d.l. quę
omnia. vel nisi sit constitutus in illis casibus, in quibus sine li-
centia superioris pôt esse, in iudicio, de quibus in cle. teli. eo. ti.
& in c. cum I. & A.§. de re iudi. & in c. ex parte.§. de accusa. In
illis enim ſm Do. nõ poterit reuocari post lit. ɔtesta. nisi subsi-
stente iusta cã, vt hic in tex. In gl. in versi. alia rationabilis. ibi,
decrepita, vel nimis iuuenis. qđ procedit & si ex certa scientia
fuisset cõstitutus talis procurator, & est speciale vt lites cirius
habeant expeditionem, ſm Imo. & Domi. In ea. gl. ibi, in simi
libus. intelligeris quibus sit par vel maior æquitas, sicut & in
casibus hic expressis, ſm Io. An. puta si procurator esset excõ-
catus. quia & post lit. cõtest. posset reuocari, vt §. de excep. c. ex-
ceptis. & facit gl. in c. decernimus. j. de sen. excom. In glo. fi. in
fi. no. ex gl. q inuito procuratore nõ pôt dñs facere principali-
ter actũ in iudicio, sed ipse procurator volẽte dño faciet actus
iudiciales necessarios. Et vide per Bal. in l. procuratoribus. C.
eo. quid si dominus fecit actum in iudicio absente vel inuito
procuratore, an valeat? de quo etiam hic per Pet. de Anch. po-
nentem, primò qualiter possit ferri sñia cõtra procuratorẽ il-
lius, qui decessit post lit. contest. de quo per Bald. in l. nulla. C.
eo. ti. Secundò quid si post lit. contest. cum procuratore citetur
dñs, & non procurator, an valeant acta. de quo vide plenè per
Doc. in c. 2.§. de test. & per Bald. in d.l. procuratoribus. & in l. j.
C. de senten. & inter. & per Bar. in l. furiosæ. ff. de re iudi.

ADDITIO.

a Nic. Sup. De professo. Adde Archid. in c. nullus. el 2. 2.q.7. & per Innoc. in c.
cum P. & G. de re iudi.

SVMMARIVM.

1 *Procurator suscipiendo mandatum, an dicatur eodem vti?*
2 *Procuratoris officium non incipit ante susceptionem officij & receptio-
nem procuratorij, nec habet procurator potestatem excommunicandi.*
3 *Procurator re integra potest renunciare mandato, secus re non integra.*
4 *Procuratoris substitutio si non habet effectum, perinde est ac si non fuis-
set facta.*
5 *Procurator qui substituit, non habet potestatem reuocandi substitutum,
nisi hoc sibi permissum sit a domino.*

CAP. III.

1 IS qui. † No. j. ibi, vsus non fuerit, ſm Do. q per susceptionem & acceptationem manda
ti nõ dicitur quis vti mãdato, & sic per susceptio-
nem nõ desinit res esse integra qđ inducit ad no.
in c. quãuis. & c. si a subdelegato.§. de offi. dele. eo. lib. Sed cer-
tè loquendo in procuratore, videtur tex. clarus hic, q per acce
ptationẽ mandati res desinat esse integra, esto q pcurator nõ
sit aliter vsus mandato. ideo est q post susceptionẽ mandati, li
cet eo vsus non fuerit, non pôt reuocari ab ipso substituente.
vnde desinit res esse integra per acceptationem. & ita tenuit
Rota in decis.514. quæ incip. Item si aliquis, vt dicetur j. in glo.
in ver. reuocandi. & ibi plene ad intelligentiam huius tex. Se-
cundò no. ibi, in delegato. casum pro eo quod dixit glo. in ver.
procurator. in c.1.§.eo.ti.& lib. q non procedit arg. seu æquipa
ratio procuratoris ad iudicẽ delegatũ, vel econtra. Vltimò no.
q habens potestatẽ pluriũ causarũ, licet si in vna expiret eius
2 potestas, tamen remanet in alijs. † In glo. in ver. susceptum, in
prin. no. iuncto tex. & ita alle. q ante susceptionem officij, &
receptionem procuratoris non incipit procuratoris officiũ,
nec habet procurator potestatẽ exercendi. Arch. alle. & ad hoc
Spec. eo. ti.§.j. versi. quid si pcuratoriũ. arg. c. super eo. el 2.§. de
app. & ita voluit gl. or. in ver. receptis. in cle. j. eo. tit. & tenuit
Bar. in suo consi. quod inci. an procurator. & refert Bald. in l.
fal. C. de fur. vbi idem tenere vr, qđ & tenuit idem Bar. in l. sed
pupilli.§. itẽ si procuratori. ff. de neg. gest. facit l. quę10. ff. q fal.
tu. vbi Bal. idẽ tenet. & Rota in deci.145. quæ inci. Item si pro-
curator. dicens q si procurator habens mandatum ad substi-
tuendum substituat, nõ admitteř talis substitutus, nisi probet
procuratorẽ substituẽtẽ prius acceptasse onus procurationis
ante dictã substitutionẽ. Bar. tñ in d.§. item si procuratori. limi
tat, primò prædicta pcedere, qñ pcurator ignorasset se procu-
ratorẽ ɔstitutũ, dũ actũ gessit, secus si sciuisset, quia tũc valerẽt
gesta p eũ, licet adhuc mandatũ nõ susceperit, & ita tenet hic
Pe. de Anch. idem & videtur tenere Bal. in d.l. falsus. vbi plenè
p eũ de his. & vide qđ no. in l. filius.§. inuitũ. ff. eo. & p Io. An.
in addi. Spec. eo. ti.§.j. Secundò limitat hic Do. nisi in mãdato
esset clausula, de rato: quo casu tũc valerẽt gesta p pcuratorẽ,
licet adhuc pcuratoriũ nõ viderit, vel ignorauerit se procura
torẽ, vt p Lud. in suo nota.170. & ita refert Rotã tenere in anti-
quis in decis.380. Quid aũt si pcuratoriũ erat p pcuratorẽ rece
ptum, tñ non fuit exhibitum in iudicio. Spec. in d. ver. quid si
procuratorium, cũ sequentibus, tenet saos sufficere, & valent
acta, licet non fuerit mandatum exhibitũ in iudicio. qđ no. Et
ibi ponit quid si esset elapsus terminus ad pducendum man-
datum, an possit postea produci? de quo etiam hic per Do. &
vide alias per glo. in ver. non obstante, in cle. sæpe. de verb. sig.
Et an procurator possit cogi pręcisè ad dñm defendendũ? hic
per Arch. & per Inno. in c. constitutus. & per Ioan. And. in c.
3 accedens.§. eo. & per glo. in ver. cogi. in clem. j. eo. titu. † In ea.
glo. in fi. tenet hic Ioan. An. q procurator re integra possit ex-
presse renunciare mandato, vt in clem. j. eo. tit. sed re non inte
gra non poterit, nisi subsistẽte iusta causa, vt sic idẽ dicaĩ in re-
nũciatione fienda p ipsum procuratorẽ, qđ dr in reuocatione
fienda per ipsum dnm. in c. j.§. eo. ti. & li. ſm Io. And. qđ no. &
qñ dicaẽ res integra dicetur j. eo. in c. licẽt. & ibi vide de his. In
versi. vsus non fuerit, in fi. per rõnem huius gl. tenet hic Ioan.
An. in prin. q si pcurator substituit ex ptãte sibi data ab hoĩe,
& sit dubiũ de mandato ipsius procuratoris substituti, ita q sit
necessaria satisdatio, debebit ipse substitutus satisdare dñm ra
tum habiturum, non aũt q habebit ratum ipse substituens: se-
cus si pcurator substituit ex potestate sibi data a lege, vt quia
effectus est dñs litis, vel procurator in rem suam: nam tũc sub-
stitutus ab eo debet satisdare ipsum pcuratorẽ substituentẽ ra
tũ habiturũ, & non dñm, vt hic sentit Io. An. & tenet hic Pau.
& Pe. de Anch. & ita pcedat qđ no. Spe. eo. ti.§.j. ver. & nũqd
substitutus. & tenuit Bar. in l.2. in fi. & in l. de curatore. ff. de cu
rat. bonis dan. Et ita & est de mẽte Rotæ in deci.414. quæ inci.
Item si aliquis. vbi & per rationem huius glo. determinatur, q
procurator hñs mandatum ad substituendũ, si substituat & re
integra moriatur anteq̃ substitutus accepter, q talis substitu-
tus poterit prosequi, quia dicta substitutio cẽsetur facta ab ip-
so domino, ministerio tñ substituentis, vt dicit gl. hic, secus ta
men esset in d. casu si procurator haberet potestatẽ substituẽ-
di a lege, quia tunc ipso procuratore substituente mortuo re
integ. mandatũ ipsius substituti fuisset extinctum. q no. Et ad
prædicta vide etiam per Rotam in deci.442. quę inci. Item fuit
dubitatũ verũ procurator ad cãm, vbi etiã per rõnẽ huius glo.
decidit,

decidit, ꝙ procurator qui habet a domino potestatẽ substituẽdi, potest ratificare gesta per falsum substitutũ, & sic per eum qui se asserebat substitutum, & non erat, & hoc qñ expresse ratificat, secus si tacitè, puta si sciat illũ causam agitare, talis enĩ expressa ratificatio censetur facta ab ipso dño, vt dicitur hic in glo. sed procurator hñs potestatẽ substituẽdi a iure, ut quia sit factus dñs litis vel in rem suam, potest ratificare tacitè & expressè. ideo si talis procurator sciat Titium ab eo non substitutum agitare causam, si postea eum substituit ad eandem causam vlterius prosequẽdam, vr̃ oia acta prius gesta per eum ratificasse, ſm Rotam ibi. quod no. † In glo. in ver. aliud. ibi, si compromissarius. no. rõnem differentię. si ergo constitutio, vel substitutio procuratoris non habuit effectum, perinde est ac si facta non fuisset. & ita tenet Bal. in l. quod quis. C. eo. ti. in vlu. qõ. in fi. de quo tamẽ per Rotam in deci. 280. quæ inc. Item si contra. & dicetur in c. si duo. in prin. & in c. si quem. j. e. & vide per Inno. in c. in literis. s. de offi. deleg. & per Bar. in l. si procurator. §. fi. ff. man. & in l. 2. ff. de opt. leg. In ead. glo. in fi. vult glo. ꝙ procurator habens mandatum a lege ad substituendum possit reuocare substitutum a se, sicut & ipse dominus principalis, cum vt dñs litis & suo iure substituat. facit l. si verò non remu. §. pe. ff. man. intellige prout habetur s. c. proxi. & j. in glo. seq. & per Rotam in deci. 146. quæ incip. Item substitutus. in fi. & in hoc est deterioris condõnis habens mandatum ab homine q̃ a lege, licèt quantum ad effectum tacitę reuocationis per mortẽ fortius sit ius procuratoris substituti ad habentes mandatũ ab homine q̃ a lege, ut per Rotam in d. deci. 414. & est dictum s. In glo. in ver. illo, in fi. & eadem distinctio seruabitur in procuratore habente potestatẽ reuocandi, ſm Archi. non enim plus potest procurator in reuocatione q̃ ipse dñs principalis. vnde substitutum a procuratore reuocabit ipse procurator, nisi eo casu quo reuocaret dñs constitutum a se, ſm Io. An. & sequuntur hic Do. & Rota in d. deci. 146. & Old. in consi. suo 122. prout refert Do. hic. † In glo. in ver. reuocandi, in fi. reuocat ergo, sed ex potestate per dñm tradita, ex quo dñs poterat, vt s. c. proxi. ſm Io. An. & reuocare [a] poterit eo casu quo ipse dñs posset, vt s. in glo. proxi. conclude ergo, ꝙ nisi procurator habeat mandatum reuocandi substitutum, reuocare non poterit, vt hic in tex. quod tamen limita tribus modis, de quibus s. in glo. in ver. aliud. Primo si habet mandatum a lege, puta si fuit datus procurator in rem suam, vel fuisset litem contestatus. Secundo qñ procurator substitutus non acceptauit. Tertio qñ talis substitutio non valuisset, vel substitutus sit inhabilis. & io his dic, vt s. Quarto limita, quia licèt procurator datus ab hoie cũ potestate substituendi postq̃ substituit, & procurator ipse acceptauit, non possit reuocare talem substitutum, vt hic in tex. tamen procedit qñ ꝓcurator substituit simpliciter: secus si cum clausula, donec duxerit reuocandum, quo casu licèt procurator substitutus acceptauerit, & susceperit mandatum, si m̃ aliquem actum iudicialẽ non facit, poterit ab ipso substituente tacitè & expresse reuocari virtute supradictæ clausulæ, & ita tenet Rota in deci. 281. quę inci. Item si procurator. ita limitans tex. hic. Sed si substitutus in causa processit ad aliquem actũ, tunc reuocari nõ poterit, licèt ipse procurator substituens apposuerit dictam clausulam, donec duxerit reuocandum &c. ex quo enim non habuit mandatum a dño reuocandi, ipse ex se reuocare non poterit re non integra, & dicta clausula tunc nõ operatur. Sed cogita, quia fortè limitatio prædicta habet dubium, ex quo tex. hic non curat, an procurator sit usus mandato, vel non, dummodo susceperit mandatum, ergo si procurator substituens non habuit potestatem reuocandi a dño, non possit ipse ex se apponere dictam clausulam. vnde si substituit expirat eius officium si procurator substitutus acceptauit, dato ꝙ usus non sit mandato, ut hic in tex. nisi dicatur ꝙ substitutio fuit facta conditionaliter in tali forma. sic s. de offi. deleg. e. lib. c. si delegatus. & ita est de mente glo. hic, dum alleg. tex. in d. c. si dele. Quinto limita, nisi sit procurator habens generale mandatum ad lites cum potestate substituẽdi, quia si sup vno negotio substituit, poterit uigore dicti generalis mãdati reuocare, sicut dr̃ in iudice dato ad vniuersitatem causarum, ſm Pe. de Anch. & vr̃ sentire Spe. eo. ti. §. 3. ver. sed pone. & tenet Bald. in l. ꝙ quis. in 16. q. Sed Imo. hic tenet ɔ̃rium, quia quo ad illam causam est functus officio suo, vnde est eadem ratio quæ est in procuratore habente speciale mandatum: immo ista limitatio vr̃ ɔ̃ tex. hic in fi. vbi tex. dicit, ꝙ in alijs nõ prohibetur exercere officium procurationis. ergo in illa in qua substituit non pt̃ exercere officium procuratoris, & habet locum regula huius tex. in prin. Et adde, ꝙ qñ procurator haberet duo procuratoria eiusdem datæ, alterum speciale, & alterum gñale, & substituat ex vi specialis, tunc enim virtute generalis reuocare non posset, vt tenet Spec. in d. ver. item pone. ſm Io. An. quia sic ꝓcedendo vr̃ renunciasse generali, cui per speciale detrahitur, vt in c. 1. s. de rescrip. Sexto limita, nisi procurator sit datus ad substituendum cum clausula, ꝙ mandatum ipsius procura. remaneat firmum, quia tunc talis procura. virtute dictæ clausulę poterit reuocare substitutũ a se, qñ simpliciter substituit: secus si substituendo cõmiserit totaliter vices suas, nihil sibi retinendo, quo casu substitutus incępisset procedere in causa, nõ posset reuocari, vt tenet Rota in deci. 385. in antiquis, prout refert & sequitur hic Do. Qñ verò procurator habuisset potestatem substituendi, & reuocandi, & reassumendi totiens quotiens sibi videbitur expedire, tunc licèt qñ substituit transferat totaliter suas vices in alium, & protestetur ꝙ deinceps de hmõi causa nolit se intromittere, tñ re integra poterit quandocunque uoluerit onus procurationis in se reassumere, & in causa procedere propter formam dicti mandati, vt no. in c. licèt. j. e. & ita tenet Rota in deci. 184. quæ incip. Item si procurator. imò vr̃ ꝙ tunc, etiam re non integra possit reuocare, sicut tamen ipse dñs posset, ex quo habet mandatum ad id, ut hic in tex. prout est dictũ s. in glo. in ver. illo. & in ver. reuocandi. In glo. in ver. omnes, in fi. & talis procurator generalis poterit agere iniuriarum, ut in l. sed vnios. §. procurator autem. ff. de iniur. & talis procurator constitutus ad omnes causas, si in vna ipsarũ producat procuratorium, & propter alias petat sibi restitui, audiendus erit, secundum Ioan. An. remittens se ad Spec. in titu. de instru. edi. §. nunc dicamus, in fi. & ad no. per eum s. de testi. in c. Albericus. & de his. j. eo. in c. qui generaliter.

ADDITIO.

a V. G. Adde, ꝙ reuocatio actus valet, licèt quis iurauerit non reuocare, tam & si reuocans incurrerit periurium. Ruy. consi. 59. nu. 14. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generaliter constitutus non exercet requirentia speciale mandatum, sine aliqua expressione, vel libera administratione bonorum.*

2 *Procuratoris mandatum valet, licèt in eo non contineatur, nisi ad agendũ, & non contineatur ad defendendum.*

3 *Procurator actoris tenetur etiam dominum defendere: intellige in actionibus competentibus tempore constitutionis procuratoris.*

4 *Procurator licèt per generale mandatum non possit agere causas requirentes speciale mandatum, si tamen eas exerceat domino tacente, & ratum habente, valet quod facit.*

CAP. IIII.

1 QVi ad agendum. † Generalis procurator non agit requirentia speciale mandatum, absque aliqua illorum expressione, vel libera administratione bonorum. h. d. Et habet tres partes. In prima ponitur de gñali procuratorio cum clausula inserta. In secunda ibi, sed si qñ, illi formæ adijcitur speciale. in tertia ibi, procurator. ponit tria requirentia speciale mandatum, & casum excipit. Tene menti in prin. & ita al leg. quia vbi requiritur specialis mentio alicuius qualitatis, nõ sufficit expressio generalis, ꝙ possit exercere etiam requirentia specialẽ cõmissionẽ, & sic verba generalia prolata sub quacunque forma verborum non includunt requirentia specialẽ mentionẽ. facit c. 2. j. de præben. & c. 2. j. de pęniten. & s. de offi. lega. c. j. & c. præsenti. §. j. eo. li. Vltimo no. ꝙ habens generale mandatum cum clausula, ꝙ possit omnia requirentia speciale mandatum, tñ propter hoc non potest agitare causas requirentes speciale mandatum. Quid aũt si tales causæ requirẽtes spãle mandatum veniant incidenter, uide j. in glo. pe. & quod no. in c. sciscitata. s. de resti. in integ. & in l. qui proprio. §. item quęritur. ff. de procu. † In glo. j. in prin. no. ex glo. ꝙ valet mandatũ procuratoris, licèt in eo non contineatur, nisi ad agendum, & non exprimatur ad defendendum. & ita etiam tenet hic Ioan. An. & Specu. eo. titu. §. j. ver. sed pone mandatum. vbi dicit ꝙ tacitè vr̃ sibi datum mãdatum ad defendendũ, & ita tenet Imo. in cle. 2. in 2. col. eo. titu. licèt glo. & Bal. in l. si defunctus. ff. eo. aliud velint: sufficit tñ ꝙ dicatur in ꝓcuratorio ad lites & causas, & ita etiam no. in l. licèt. §. is qui. ff. eo. per Bar. aliàs autem si non defenderet procurator, denegaretur ei facultas agendi. & per gl. a. in c. accedens. s. e. tenetur procurator defendere nõ solum in causa reconuentionis, sed etiam in causis conuentionis si coram diuersis iudicibus cõuentus esset, ſm Bart. in l. sed & hęc. §. non solum. ff. eo. & uide per eum in l. seruum. §. prætor ait. & per Bal. in l. omniũ. ff. eo. ti. Quid autem si procurator est constitutus ad agendum duntaxat tenet Bar. in d. §. prætor, ait.

est, quod tunc non habeat mandatum in causa reconuentionis, & eo volente reconuenire repelleretur propter insufficiens mandatum, vt no. s. eo. constitutus. ita vult Bal. in d. l. defunctus. & hoc nisi vellet defendere & satisdare de iudicato soluendo, ut per Bart. in l. mutus. §. pœna. ff. eod. titu. nisi causa esset talis, in qua non foret plene consultum cum cautione de iudicato soluendo, puta in reali, ut in l. non solum. §. j. ff. e. quia tunc nõ admitteretur, licèt aliud esset qñ foret dubium de mãdato, vt no. in c. coram. s. de offi. deleg. & in l. j. C. de procu. sm Imo. & Domi. 3 † In ea. glo. ibi, defendere cogitur. intellige in actionibus competentibus tpe constitutionis procuratoris, nõ aût in habentibus ortum ex post, sm glo. in d. c. oium. & Spe. eo. tit. §. j. ver. item excipitur, sm Io. An. volentem, quod licèt procurator possit constitui ẽt ad futuras lites, vt l. item. ff. eod. & s. eo. non iniustè. tñ in dubio vr constitutus ad lites præsentes nñ. & ita voluit glo. in d. l. oium. & clarius in l. damni. §. si is qui. ff. de dam. infec. & tenet Bar. ibi & in l. hoc iure. ff. de sol. & vr tex. in l. si procurator. in prin. ff. de procu. Spe. tñ eo. tit. §. rõne aût formæ. ver. quid si procuratorium. tenuit õrium, vt sic trahantur ad futuras, per l. fi. C. quæ res pigno. & ita etiam sequitur Rota in deci. 148. quæ inci. Item quod cõmissio. & in deci. 414. quæ inci. Itẽ fuit dubitatum vtrum procurator. vbi plene de hoc arti. & Io. And. in d. c. non iniustè: simpliciter transit cum opi. Spe. & idẽ do. Anto. & do. Nic. ibi. Sed aduerte, quia opi. glo. & Bar. videtur verior de iure, quam tenet Io. An. in dictis addi. et Bar. in d. §. si is qui. rñdentem rõnibus adductis per Specu. de iure ergo opi. gl. est verior, sm Imo. in d. c. non iniuste. & Ang. in d. l. omnium. Sed limita duobus modis. Et primo, nisi futuræ causæ venirent ex præteritis, vel essent eis connexæ, nam tunc mandatum traheretur ad futuras causas, vt in l. qui habet, in fi. & l. se. ff. de tutelis, sm Bald. hic. & Bar. in d. §. si is qui. Secundo limita prædicta procedere, qñ constituens procuratorẽ habebat aliquas lites tpe cõstitutionis procuratoris, quia si tunc nullas lites habebat, est necesse intelligere de futuris litibus, vt actus non pereat, vt in c. abbate. s. de ver. signi. & vt sic verba aliquid operentur. j. de priui. si Papa. & ita tenuit Ange. in d. l. oium. Et adde prædic. quod syndicus etiam possit constitui tam ad præsentes quàm etiam ad futuras lites. Sed actor vniuersitatis non potest constitui ad futuras lites, vt in l. illud. §. sed si ita. ff. quod cuiusque vni. nomine. & ibi per glo. & Bal. de actore verò tutoris vel curatoris bene posset constitui ad futuras lites, sm no. in l. neque tutores. C. eo. titu. In ead. glo. in fi. & talis satisdatio præstanda est arbitrio boni viri, vt no. in d. §. prætor ait. & ibi per Bar. & per Bal. in l. actionem. C. eo. titu. & plenè no. in cle. j. eo. tit. 4 † In gl. in ver. non debet, in fi. uide etiam per glo. in l. Pompo. ff. eo. ti. in prin. & licèt procurator habens generale mandatũ nõ possit tractare causas requirentes speciale mandatũ, si tñ tales causas agitat, dño expressè vel tacitè ratum habente, valeret quod fieret cum tali procuratore, sm Arch. per no. in c. per tuas. s. de arbi. in glo. pe. & in c. veniens. el 2. s. de testib. in glo. sed quare. ex quibus infertur sm Archi. quod si quis videt causam suo nomine agitari per falsum procuratorẽ, & non õdicit, quod fit sibi præiudicium. nam ex voluntate sua creditur agere, ex quo eũ posset prohibere, & non prohibet, vt l. sæpe. ff. de re iudi. & sententia mandabitur õ eum executioni, cum ex eius mandato actũ esse credatur, vt in l. 4. ff. de re iudi. Debuit enim õrium protestari cum primum sciuit, vt l. 2. C. de filiofa. minore. sm Inn. in c. ex parte decani. de rescr. & ita residet hic Io. An. quod no. & de materia plenè, per Docto. in d. c. ex parte. & in l. qui petitur. ff. man. & in clemen. j. & per Bar. & Bal. in l. licèt. C. de procu. & in l. falsus. C. de furtis, & per Inno. in c. quis. s. de re iudi. vbi vr tenere õrium eius, quod hic dicitur per Cy. in l. mandatum. & in l. initus. C. eo. tit. & per Rotam in deci. 453. quæ inci. Item per prædictam, & per Bar. in l. sæpe. ff. de re iudi.

S V M M A R I V M.

1 *Expresso vno casu, in quo requiritur speciale mandatum, adiecta clausula generali, fit extensio ad casus similes.*
Fallit in casu sequentis numeri. 2. vide.

1 a Sed si aliquis. † Tene menti primo, & ita alleg. quod expresso [a] vno casu in quo reqritur spãle mandatum, adiecta clausula generali, fit tunc extensio ad similes casus nõ expressos, etiam si in talibus casibus non expressis requiratur specialis expressio, vel speciale mandatum. Regulariter verò speciale mandatum intelligitur dari vbi aliqd nominatim mandatur, vt ff. eo. ti. l. non solum. §. fi. & in l. illud. §. si talis. ff. de mino. sm Io. An. Quid aût si ea quæ requirũt speciale mandatum ponantur exceptiuè, an tunc habeat locum tex. hic? puta si dicatur quod possit procurator oia quæ potest dñs, excepto quod non possit donare vel compromittere &c. Lap. hic quod sic, dicens etiam idem esse in cõmissione quam episcopus faceret vicario, puta si cõcedit ei quod possit facere oia, quæ ipse episcopus posset, excepta collatione beneficiorũ, nam tunc poterit vicarius exercere omnia, quæ alràs non includerentur sub generali concessione, nam exceptio debet esse de regula, vt nota. in rub. j. de reg. iur. & ipsa exceptio habet firmare regulam in oibus alijs casibus non exceptuatis, ut 32. q. 7. dñus. & in c. 3. s. de coniu. lepro. Dubium tñ facit, quia licèt exceptio firmet regulam, tñ non facit in ea includi casus, qui non includerentur de natura ipsius regulæ, vt in l. generali. §. vxori. ff. de vsufr. le. & ibi per Bar. no. in c. ad audientiam. s. de cleri. non residen. & ibi per Imo. in prin. & vide dicta in rub. j. de reg. iur. & in ca. a 2. j. de pœniten. † In glo. in ver. non expressos, in fi. no. glo. per quam tenet do. Nic. in d. c. sedes. de rescrip. in 3. col. in fi. quod vbicunque casus requirens speciale mandatum est ita arduus, ut verisimiliter non fuerit cogitatus sub generalitate, tunc non sufficit quod in procuratorio sit expressus casus requirens speciale mandatum, adiecta clausula gñali, ut hic in glo. per quam ẽt tenet dom. Ant. & Imo. in c. nonnulli. §. j. in 2. col. de rescr. quod nõ sufficeret procuratorium, enumeratis aliquibus casibus requirentibus speciale mandatum, adiecta postea clausula generali, quò ad hoc vt sit habilis ad impetrandum, quia vbi requiritur notabilis specificatio propter excludendã fraudem uel magnitudinem rei, non uidetur sufficere talis clausula, & facit gl. in c. procurator. s. de elec. eo. lib. in ver. mandatum. de quo j. §. proxi. Et ad materiã vide plene, & notabiliter per Lap. in sua alle. 60. & 70. & qđ no. in d. c. sedes. & in cle. non põt. de procur.

A D D I T I O.

a V. G. Nota, quod expresso dicitur, quod necessariò sequitur ex uerbi natura. Ruy. consi. 132. nu. 4. lib. 2. & consi. 64. nu. 9. lib. 1. & consi. 108. nu. 16. lib. 2. & consi. 159. nume. 10. lib. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum speciale requirens tria, scilicet deferre iuramentum, pacisci, & transigere, qualiter hoc intelligatur.*
Adde ad idem. nu. 2.
3 *Casus requirentes speciale mandatum sunt multi, quos numerat glo. in c. qui ad agendum. §. fina. & hic.*
4 *Absolutio an possit peti per procuratorem.*
5 *Mandatum speciale, an requiratur in beneficialibus.*
6 *Liberam administrationem quis habere dicatur, & an prælati, & rectores ecclesiarum dicantur habere mandatum cum libera.*

1 Procurator. † No. j. tria requirentia speciale mandatum. quod intelligit Io. An. quò ad hoc, vt noceat dño, sed quò ad hoc vt psit, sufficeret generale, ut in l. nam & nocere. ff. de pac. et facit quod dixit Ioan. An. in c. j. in princ. s. de pac. eod. lib. Secundo no. quod mandatum cum libera a 2 æquiparatur speciali mãdato. de quo j. † Vltimo no. tex. ibi, cæterę etc. per quem Bar. in l. qui Romæ. §. Callimachus. de ver. ob. dixit esse drīam, si dicatur, facio te procuratorem ad agendum, et defendendum, libellum dandũ etc. cum plena, & libera potestate, quo casu non conceditur libera administratio causæ, sed instantię, ideo de causa nõ posset transigere, sed solum de instantia: secus si diceretur, facio te procuratorem in cã quã habeo, vel habere intendo cum tali, concedens in prædictis liberam &c. quia tunc poterit etiam de ipsa causa trãsigere, ut hic 3 in tex. & facit c. 2. s. eo. titu. & lib. † In glo. mag. in prin. tene menti glo. ordi. & semper allega. ponentẽ 20. casus requirentes speciale mandatum, cõputatis casibus, de quibus hic in tex. quos etiã ponit Spe. in eo. tit. §. j. ver. item opponitur, quod licèt habeat. & no. de his in c. coram. hic alle. In ea. glo. ibi, nec in integrum restitutionem petere, an in tali mandato requiratur specificatio causæ, & personarum, nel sufficiat generaliter dicere, ad petendum restitutionem? Bal. in l. illud. §. si talis. ff. de minori. dicit, quod cõiter tenetur, quod in procuratorio non requiratur expressio personarũ, sed bene hoc requiritur in libello, vt no. in cle. 2. de procu. de quo tñ per Bar. Ang. & Do. in l. si quis mihi bona. §. sed vtrum. ff. de acqui. hære. & in l. filius. §. pen. ff. de dona. In ead. glos. ibi, secus si incidenter. no. glos. idem voluit glo. & Imo. in d. c. nonnulli. §. j. post prin. & vide in l. qui propno. §. itẽ quæritur. ff. eo. tit. In ea. glo. ibi, duo procuratores. vide de hoc per Fede. in suo consi. 175. In ea. glo. ibi, de causa matrimoniali. de hoc per Rotam in deci. 375. quę incip. Item fuit dubitatum, vtrum ad agendum. tenentis õrium in fi. & dicit, quod c. accedens. hic alle. habet locum in iudicialibus. vnde licet ad õhendũ matrimonium requiratur speciale mandatum, tñ ad agendum in iudicio in causa matrimonij non requiritur speciale mandatum. de

4 tum.de quo tamen per Docto.in d.c.accedens. † In ea.glo.ibi, a ab excõicatione. vult gl.primo quòd abſolutio [a] ab excõicatione poſſit peti per procuratorem. & idem voluit 2. q͞o.5. quanto.licèt Hoſt.in c.cum deſideres.ĩ.de ſen.excom.voluerit c͞triũ, & non bene,ſm Doct.ibi,& eſt bonus tex. in c. venerabilem. ĩ.de elec. Secundo vult glo. ꝙ licèt poſſit peti abſolutio per ꝓcuratorẽ,tamẽ requiritur ſpeciale mandatum, & ita vr̃ velle Spec.eo tit.§.j.ver.item ꝙ licèt habeat. & ver. 17. & idem Lap. in ſua alle.70.quæ inci.Spe.in 3.col. in prin. Rota tamen in deci.425.quę inci.Item ſi decanus.tenens ꝙ canonicus nõ excõicatus poſſit pro concanonico ſuo petere abſolutionẽ a ſentẽtia excõicationis,ẽt ſine mandato,prout tenuit Inno. in c.Romana.j.de ſenten.excõ. quod procedit in vera abſolutione, nõ aũt in abſolutione ad cautelam, quia in illa nullus admittetur ſine ſpeciali mandato, ſm Rotam ibi. Et ad prædicta vide per Lap.in d.alle.vbi tenuit, ꝙ non ſufficeret ſpeciale mandatũ ad præſtandũ iuramentũ,per no.in d.c.cum deſideres.in ver.abſolutionem. videretur tñ ſufficere generalis clauſula, facta expſſione,ꝙ poſſit petere abſolutionẽ,licèt non fieret aliter mẽtio de iurã,vt ſ.§.proxi.immo dicas ꝙ ſufficeret ſimplex mandatũ ad petendã abſolutionẽ, vt ſic poſſit iurare de parendo mandatis eccleſiæ,licèt ad iurandum non habeat aliter mandatũ,quia mandatum trahatur ad oĩa, ſine quibus abſolutio obtineri nõ poteſt,vt ĩ.de offi.deleg.pręterea. & in l.ad rem mobilem. & in l.ad legatum.ff.de procura. & ita tenet Spec.in d.§.j. ver.itẽ opponitur,ꝙ licèt habeat.& ver.17. & facit quod dicit Ang.in l.bene a Zenone. C.de quadrien.præſcri. In ead. glo.in fi.vltra glo.adde alios caſus requirentes ſpeciale mandatũ, & Xxi.caſus eſt ad opponendum exceptionem famoſam vel criminoſam, & per Specu.in d.§.j.in ver.ſed nunquid. de quo in d.cle. non poteſt.& in c.j.ĩ.de elec.eo.lib.Sed cogita quia damnatus actione iniuriarum infamatur.l.j.ff. de infam. & tñ ad agẽdum actione iniuriarum admittitur procurator ſine ſpeciali mãdato.l.ſed ſi vnus.§.procurator.ff. de iniur. & eſt dictum ĩ.in c.is qui.in fi.ideo vide latius per Doc.in d.cle.non poteſt. Xxij.eſt q͞n vellet quis impetrare pro alio diſpenſationem ſuper natalibus. quo caſu de ſtilo curię requiritur ſpeciale mandatum,ſm Spe.in d.§.item opponitur.imo tenet Lap. in d.alle. ꝙ iſtud ꝓcedat in omni diſpẽſatione,vt ſemper requiratur ſpeciale mãdatum.pro quo alle.Spe.in ti.de ele.in ver.no.Xxiij.ad faciendum pacem,ſm Io.An.hic, de quo tñ remittit ad Spe.in tit.de treu.& pace.§.hoc quoque & vide per Bald.in l.pactum. C.de pac.& no.j.de re iudi.c.ad apoſtolicæ. procurator tñ conſtitutus ad faciendum pacem poteſt facere inſeri in inſtr̃o pacta ẽt pęnalia,conſueta tñ apponi in ſimilibus inſtr̃is,ſm Ang.in d.l. bene a Zenone.Xxiiij.q͞n iudex conuenitur in ſyndicatu finito officio,vt in l.j. C. tam ciui. q̃ crimin. & hos quatuor caſus enumerat Spec.in d.ver.item opponitur. Xxv. q͞n procurator vellet proponere tale quid, ex quo dñs incideret in pęnam ſi non probaret:nam tunc requiritur ſpeciale mandatum, vt no. in d.c.j.& per Bar. in l.3.§. ſi procurator.ff. quod quiſque iuris. & in l.ſi procurator.ff.,de condi. indebi. & in l.in illa ſtip.in fi. ff.de verb.oblig.& in l.gerit.ff.de acqui. hære. vbi hoc tenuit. & idem Inno.in c.ſuper his.de accu.de quo m̃ per gl.& Doct. in d.cle.non poteſt.Xxvj.ad donãdum,vt in l.c͞triris.ff. de pac. & in c.fi.ĩ.de offi.vica.e.lib.vbi procurator, ẽt ſi ſit datus cum libera adminiſtratione, donare non pôt.facit l.procurator cui libera.cum l.ſeq.ff.eo. & ibi per glo.& Bar. & Bald. in l.ſi procurator.C.eo.tit.imò procurator qui eſſet datus ad tranſigendum & paciſcendũ, non poſſet debitum remittere, ſeu cedere,& ſic donare,vt tenet Fede.in ſuo conſi. 179. & per Bal.in l. præſes.C.de tranſac.An tñ ad donandum ſufficiat ſpeciale mãdatum vel requiratur ſpecialiſſimũ,vide per Bar. & alios Doc. in d.l.filiusfam.Xxvij.an ad fideiubendum requiratur ſpeciale mandatũ?alle.ad hoc tex.no. in l.in perſonam. §. qui pecuniã. ff.de pac.nam etiam habens mandatum cum libera nõ poteſt fideiubere pro alio in cauſa ſuum dominũ non tangẽte, vt ibi eſt tex.no.& vide ibi per Doct.Xxviij.dicebat Bar.in l.quotiẽs ferro.in prin.ff.de publicanis.ꝙ procurator ſeu ſyndicus generalis non poſſet rem ab vno emphyteuta accipere,& alteri dare ſine ſpeciali mãdato.quod no.Xxix.tenet Rota in deci.290. quæ incip.Item ꝙ ad recipiendũ iuriſdõnem canonicalem vel poſſeſſionẽ præbendæ, requiritur ſpeciale mandatũ. pro quo facit glo.in c.accedens.ĩ.de p̃ben. nec ob.glo.in ver. collatio, in cle.j.vt li.pen.quia loquitur de poſſeſſione corporali beneficij, quæ eſt facti, quæ poteſt recipi per quẽcunque amicũ ſine ſpeciali mandato.Et poteſt dari & recipi ẽt per excõicatum,vt in c.pro illorum, in fi.ĩ.de præben. ſecus in poſſeſſione p̃ben. quæ habet multum iuris per quam dominiũ canonicatus uel beneficij confertur,quia in talibus requiritur ſpeciale mandatum.& facit quod no.per Io.An.in c.ſi tibi abſenti.j.de præbẽ. ſuper 3.glo.& ibi vide plene dicta de hoc,& per Doc.in d.c.accedens.Rota tñ in deci.143.quæ incip. Item ſi habens.tenet ꝙ ſi procurator generalis vel coniuncta perſona aſſequatur pacificam poſſeſſionẽ ſecundi beneficij,ex hoc tñ non vacabit primum beneficiũ.& rõ eſt, quia procurator generalis non facit dñm incidere in pęnam, vt eſt dictum ĩ. & ſic in pęnam ca.de multa.ĩ.de præben.quod no. Xxx. an in beneficialibus cauſis

5 requiratur ſpeciale mandatum?Rota in d.deci.375.quæ inci.†Itẽ fuit dubitatum vtrum ad agendum: determinat ꝙ nõ,ſed ſufficit generale mandatum ad lites & cauſas. Sed Lap. in d.alle. 70.tenet c͞triũ.pro quo adducit c.ſi annum.j.de iu.dicit tñ ꝙ licet non requiratur ſpeciale mandatũ ſingulariter,tñ in genere ſaltem eſt neceſſe, ꝙ conſtituatur ad ſpirituales uel beneficiales cauſas:vnde non ſufficeret mãdatum ad cauſas ciuiles uel criminales,cum clauſula generali,& ad oẽs alias cauſas quę requirerent ſpeciale mãdatum,de quo ibi plene per eum, & ita tenet d.Nico.in c.accedens,circa fi.de præben.ideo eſt,ꝙ in dictis cauſis ꝯiuncta ꝑſona nõ admitteretur pro ꝯiuncta, etiã cũ cautione de rato,vt tenet Spec.in ti.de coniuncta perſona. §.j. & d.Nic.in c.cum pridem.ĩ.de pactis.& Rota in deci.42. quæ inci.Item ꝙ in cauſa. intellige ad agendum:ſed ad defendendũ bene admitteretur.l.ſed & hę.ff.eo.tit.& tenet Rota in deciſi. 420.quę inci.Item ſi cõmitiatur.ad prędicta vide ꝑ gl. & Doc. in c.coram.ĩ.de offi.deleg.Xxxj. an in cauſis vſurarijs requiratur ſpeciale mandatum?Lap.in d.alleg.vr̃ velle ꝙ ſic, dicens ꝙ non ſufficeret generale mandatum ad cauſas ciuiles & criminales, ſed bene ſufficeret mandatum ad cauſas eccleſiaſticas. facit in c.ex literis.ĩ. de iureiur. quæ voluit,ꝙ cauſa vſuraria ſit quaſi ſpiritualis,cum ſit eccleſiaſtica. vnde cõcludit Lap. ꝙ mãdatũ ad cauſas eccleſiaſticas ſufficiat in oĩbus cauſis quaſi ſpiritualibus vel annexis ſpiritualibus,ſed non ſufficeret tale mãdatum ad cauſas merè ſpirituales,ut eſſet cauſa fidei ſacramẽtorum & huiuſmodi,de quo ibi plene ꝑer Lap. & per Spec.in d.§.j.ver.item ꝙ circa. Xxxij. ad renunciandũ in beneficijs eccleſiaſticis,uel in alijs iuribus.at. l.ſi cõſenſerit. ff.qui.mo.pig. & ratio quia ceſſio habet inſtar donationis, & ad donandum requiritur ſpeciale mandatum,ut ſ. & facit l.ſi quis obligatione.ff.de reg.iur. vnde debet exprimi in ſpecie in mandato,ut no.in c.ueniens.de renun.ita tenet d. Flo.in cle.j. de renun.in 3.col.in prin.Xxxiij. ad prorogandũ terminũ cõpromiſſi.unde procurator datus ad compromittendũ non poterit prorogare terminũ compromiſſi ſine ſpeciali mandato,ut tenet Bal.in l. ſi in lege.ff.loca.per illum tex.& ibi no. Xxxiiij.ad denunciandum.ſeu proteſtandum requiritur ſpeciale mandatum, ſm gl. in l.j.§.permittit.ff.de libe.agno.quod m̃ qualiter procedat, uide ibi per Barto.in l.non ſolum.§. morte.ff.de no. ope. nuncia. Xxxv. ad hoc ut procurator poſſit promittere ſubiectionem, & obedientiã,uel iur̃m fidelitatis pręſtare, requiritur ſpeciale mandatum,ut in cle.j.de iureiur.& ibi per Imo.in 2.col.Xxxvj. ad conferendum beneficia requiritur ſpeciale mandatum, ut in d.c.fi.de offi.uica.eod.lib. unde dicebat Imo.in c.dilecto.in prin.ĩ.de præben.ꝙ procurator generalis,ſicut non habet poteſtatem conferendi beneficia de nouo,ita eo.modo collationem beneficij iam factam non poteſt ratificare, ex quo infert ꝙ ad ratificandum requiritur illud mãdatum quod requiritur ad ipſum actum faciẽdum qui ratificatur,quod no. Xxxvij.an ad optandas præbendas requirat ſpeciale mandatum?& uidetetur quòd ſic,ex quo caſus eſt beneficialis. m̃ c͞triũ determinant Docto.in c.fi.in prin.ĩ.de conſuetu.eo.li. & ibi eſt dictũ. Xxxviij.an ad pręſentandum ratione iuris patronatus requirat ſpeciale mandatum?d.Flo.in c.fi.ĩ.de conceſ.pręben.tenet ꝙ non. immo conſtituitur procurator oĩum negociorũ conſtituentis,ex hoc uidetur data poteſtas præſentandi. pro quo facit quia ius patronatus tranſit cum uniuerſitate.ĩ.de iurepa.ex literis.ergo ſub generali mãdato ad negotia debet includi poteſtas præſentandi.Sed Ioan.Cal.prout refert Imo.in d.c.fi.cũ eo reſidens, tenet c͞triũ per d.c.fina. ĩ. de off. iud. quia in generali mandato etiam cum libera non uenit poteſtas conferẽdi uel præſentandi, ſaluo niſi eſſent expreſſa aliqua requirencia

ADDITIO.

a Nic.Sup Abſolutio ab excommunicatione.Adde glo. in c. de manifeſta. 2.q͞o. j.Spe.tit.de procur.in §.ratione igitur. Arch.in c.ut offi.de hære.lib.6.
V.G Adde,ꝙ abſolutio ab excommunicatione non datur niſi petenti. Fel.in c. apoſtolicæ,col.1.de excep.

tia speciale mandatum, secuta postea clausula generali, tunc enim in generali procuratore oium negotiorũ veniret potestas conferendi & præsentandi, nec est necesse q̃ ꝓcurator cõstituatur gñaliter ad negotia & ad pręsentandũ & cõferendũ, ſm eos ibi, & ita vr̃ tenendum. Sed tñ aduerte ad duo. Primo, quia volunt Doc. ibi, q̃ in procuratore ad negotia dicta clausula generalis, expressis aliquibus casibus requirentibus speciale mandatum, includat potestatem conferendi beneficia & ꝓsentãdi. Nam hoc videtur dubitabile per ea quæ dicta sunt ŝ. in §. precedenti in gl. Quia tales casus, videlicet ptãs conferendi & præsentandi sunt ita ardui vt verisimiliter non sint cogitati sub generalitate, vt d. c. fi. de offi. vic. & maxime cum conferre sit donare vt ibi. vnde clausula illa generalis non includeret donationẽ, nisi dicatur q̃ forte sint expressi tales casus requirentes speciale mandatum, q̃ merito talis clausula generalis debeat continere potestatẽ conferendi, & sic referatur ad minora vel paria expressis, non aũt ad maiora, vt no. in d. c. sedes. & io d. cle. non potest. Secundo aduerte, quia satis dubitãt Doctores in d. c. fi. de conces. præben. q̃ño possit constitui generalis, vel spãlis procurator ad præsentandũ vel conferendũ beneficia anteq̃ vacẽt. Quid in eo qui haberet plura beneficia ad cõferendũ, vel ad præsentandũ, vel solum vnicũ tñ? vnde pro intelligẽtia quò ad hoc vide ibi plene ꝑ Doc. & in c. ꝯstitutus. eo. titu. † In gl. ii. in fi. q̃s dicaẽ hr̃e liberã, no. in c. petitio. ŝ. eo. & in l. ꝓcurator, cui libera. ff. eo. & ꝑ Doc. in c. is cui. ŝ. de elec. eo. li. Quid aũt sit in prælatis & rectoribus ecclesiarum, an intelligãtur habere mandatum cum libera.[a] no. in d. c. petitio. Et de tutore curatore & patre, vide per Bal. in d. l. præses. C. de transac. Et circa procuratorẽ conclude, q̃ nunq̃ vr̃ concessa libera administratio, nisi q̃ñ hoc in mandato exprimeretur, vt est tex. no. in l. quam Tuberonis. §. alia. ff. de pec. fallit tñ si cõmittatur plena administratio, quia vr̃ cõcessa, ſm Bart. in d. l. procurator cui libera, per l. si procurator. C. eo. titu. & idem Bal. ibi. Secundo fallit si concedatur totalis potestas, vt l. creditor. §. Lucius. ff. mand. ſm Bal. in d. l. si procurator. Tertio fallit si apponitur illa verba, q̃ possit facere quicquid ipse dñs posset si præsens esset, ſm Bar. in d. l. procurator. & idem Bald. ibi, & in l. j. C. de bon. ma. & dñs Anto. & Imo. in c. fi. ŝ. de dila. licèt Ioan. An. ibi videatur sentire ꝯtrium, & non bene. pater in §. Lucius. & ita vr̃ tenere Archi. & Ioan. An. in c. j. in fi. ŝ. de rescrip. eo. lib. Quarto fallit, q̃ constituens procuratorem promittat se ratum habiturum quicquid per procuratorem factum fuerit, ut tenuit Barto. in d. l. procurator. §. Lucius. sed idem Bar. ꝯ in l. j. ff. de offi. ꝓcu. Cæsa. pro quo facit gl. in c. contingit. ŝ. de transac. & in c. ꝑ tuas. ŝ. de arbi. & idem tenet Bal. & Cyn. in d. l. si procurator. & Spe. in d. §. j. ver. in præmissis. & sequitur Imo. d. Ant. & d. Nic. in d. c. contingit. & Dñs. hic referens Rotam in antiquis idem tenere in deci. 80. pro quo etiam facit gl. 21. q. j. relatio. Sed certe, quod tenuit Bart. in d. l. procurator. videtur verius de iure. ꝑ tex. in d. §. Lucius. ibi, oia firma, &c. illa ergo verba, ꝓmitto habere ratum & firmum, &c. inducunt mandatum cum libera, prout ibi expressum vr̃. Quinto fallit, q̃ñ dr̃ in mandato quòd possit facere quicquid velit, vt est tex. & glo. no. in l. j. in princ. ff. quod iussu. & tenuit Bal. in l. fi. in princ. C. quod cum eo. pro quo etiã tex. in d. §. Lucius. ibi, vt vis &c. & sic illa verba, quod possit facere in prædictis, & circa prædicta quicquid velit, inducunt mandatum cum libera.

ADDITIO.

a V G. Procurator cum libera, quando possit donare. Alex. in cõs. 22. col. 4. lib. & idem Alex. in l. solutum. § ff. de pig. act.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum generale ad negotia dat potestatem agendi in iudicijs.*

2 *Procurator datus ad unum actum, puta ad mutuum recipiendum, an tunc poterit aliam speciem exercere.*

3 *Procurator simpliciter datus videtur constitutus tam ad agendum quàm ad defendendum.*

CAP. V.

Qui generaliter. Generale mandatum ad negotia tribuit potestatẽ in iudicijs. hoc dicit. † No. ergo ex hoc tex. q̃ procurator datus generaliter ad negotia potest tractare iudicia in agendo & defendendo, ex quo infertur q̃ verbum, negotia, includit etiam iudicia, de quo in c. forus. ver. negotiũ. ŝ. de uer. signi. quod intelligit Domini. post Ioan. An. j. §. proxi. q̃ñ tale uerbũ sumitur large, ut sumitur hic, aliàs si sumeretur strictè pro specie distincta a iudicio, tunc venirent tñ negotia extraiudicialia, ut j. §. proxi. de quo in d. c. forus. & limita & intellige istum tex. ut generalis procurator ad negotia possit tractare iudicia. s. in ciuilibus, non autem in criminalibus in quibus non admittitur procurator, ut in c. ueniens. ŝ. de accusa. & hoc propter duas rationes, de quibus hic per Archi. & Ioã. An. quas tñ reprobat d. Anto. in d. c. ueniens. de quo ibi uide. & in l. seruum quoque. §. publicè. ff. eo. & in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud. Quñ tñ ageretur ciuiliter de crimine, & non criminaliter admitteretur procurator, ut in ca. ueritatis. de do. & contu. & per gl. in d. c. ueniens. & in c. tuæ. ŝ. eo. ti. et j̃. de iud. c. j. & ibi. per glo. an si admittatur procurator in criminalibus ualeat iudicium agitatum cum eo. super quo Archid. hic tenebat quòd sic. de quo ibi dicetur. Vlti. no. q̃ licèt procurator datus ad negotia generaliter possit etiam iudicia tractare, ut hic dr̃, tamen non sic esset econtra, quia procurator datus ad lites & causas non posset negotia tractare, ut uide j. c. proxi. super glo. in uer. causis. † In glo. 2. in fi. sic etiam potest dare specialiter ad unũ actum, puta ad mutuum uel solutionem recipiendã, & tunc non poterit aliam speciem exercere, ut in l. si procurator. C. e. titu. nam fines mandati diligenter obseruandi sunt, ut ff. manda. diligenter. & j̃. de præben. cum de non. & propter hoc non posset procurator, tunc confiteri debitum solutum uel mutuũ receptum, ut per Bart. in l. si debitorem. ff. de noua. & in l. 2. in fi. ff. u cer. pet. & per Ang. in l. a Diuo Pio. §. sed si emptor. ff. de re iudi. & no. in l. non solum. ff. solu. ma. † In glo. in uer. experiri, in fi. no. ex hac glo. iuncto tex. quòd procurator simpliciter constitutus, uidetur datus tam ad agendum q̃ ad defendendũ, sicut etiam procurator datus ad agendum simpliciter, uidetur etiam datus ad defendendum, ut ŝ. c. proxi. & in c. constitutus. ŝ. eo. Et no. hanc glo. de isto uerbo, experiri. quod ponitur pro agere, & defendere.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias potest esse vel stare in iudicio pro alio sine patris consensu, licèt secus sit pro seipso.*

2 *Absque, hæc dictio stat inclusiuè.*

Nedum. † No. j. q̃ filiusfami.[a] licèt per se non possit esse in iudicio sine consensu patris, & iudicium sit ipso iure nullum, ut j̃. de iu. c. fi. & in l. fi. §. necessitatẽ. C. de bo. quę lib. tamen pro alio censetur habere legitimam personam essendi procurator, & in iudicio sine patris consensu: immo etiam patre prohibente, ſm Bal. in §. necessitatem. in 2. col. † Secundo no. de hac dictione, absque,[b] quæ stat exclusiue, de quo hic plenè per Arch. & per Io. An. in c. 1. ŝ. de ordi. ab epi. et per Bal. in l. minime. C. de appel. & in l. sciant. C. de proba. In glo. in uer. filiusfami. ibi, non admittitur etiam ꝯ extraneas personas, ut ŝ. nisi in casibus quos ponit Spec. in tit. de act. §. j. uer. sed & filius. & no. in d. c. si annum. Et an admittatur ꝯ patrẽ, uide in l. lis nulla. ff. de iu. & per Spe. in d. §. j. ver. sed et filius. & ꝑ Ioan. An. in d. c. si annum. de quo ibi dicetur. Et an tunc requiratur consensus patris, uide per Spe. in d. §. j. uersi. quid si filius. nullo tamen casu etiam de ęquitate canonica potest filius agere contra patrem, nisi prius petita uenia, ſm formam l. uenia. C. de in ius uocan. & ita uoluit glo. sing. 2. q. 7. quæritur. de quo per Doct. in c. ex parte M. ŝ. de restitu. spolia. In ea. glo. in fi. inde per Spe. in d. § 1. uer. item quod est filius. & in titulo. de act. §. 1. uer. sed an eget. & ꝑ Doc. in d. l. fi. & dicetur in d. c. si annũ.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Filiusfamilias. Adde Bal. in l. nec quicquam. in §. de plano. ff. de offic. procon. Alex. de Imo consi. 58 incip. uiso processu causæ in j. col. in 2. volu. V. G. Ista dictio, absque, negatiua est. Lanfr. de Or. in suis responsionibus. nume 14. fol. 24.

b Nic. Sup. Dictione, absque. Adde glo. in c. non est nostrum. 23. q. 5. Arch. in c. si. concupiscentia. 13. q. j. Bal. in l. patronus. in §. Sempronio. ff. de leg. 3.

SVMMARIVM.

1 *Aetas & maturitas maior requiritur in eo qui tractat iudicia, quàm in eo qui negotia tractat.*

2 *Procurator datus ad negotia, an possit experiri in iudicio si sit maior 17. annorum, & minor 25.*

Licet. † No. q̃ maior maturitas & ętas requiritur in tractãte iudicia q̃ negotia, quod facit ad no. in c. 1. in fi. ŝ. eo. titu. & lib. & aduerte, quia istis casibus requiritur q̃ annus fuerit perfectus. In alijs uerò casibus, an sufficiat attigisse de ultimo anno[a], uide per glo. no. in cle. fi. de ęta. & quali. Ideo autẽ minor ætas sufficit in aduocato & in teste q̃ in procuratore ad iudicia, quia procurator obligatur actione mandati & condẽnatur: quod non est in illis, ut dicit Spe. in ti. de aduo. §. j. uer. itẽ

quòd

ADDITIO.

a Nic. Sup. Vltimo anno. Adde Doct. in c. cum vigesimum. de offi. deleg.

q est minor.& no.in §.initium.hic alle.& per glo.in l.exigendi.C.eo.In glo.1.ibi,§.iusse.aduerte,quia ad negotia etiam minor 16.annis admittitur procurator,vt in l.sed & si quis.§.fi.cũ l.seq.ff.de insti.cum non refert, cuius ętatis sit etiã si sit pupillus,vt ibi dicitur,& imputatur illi qui eum constituit, vt in l.j.§.curios aũt.ff de exer.scđm Ioan.An. qđ tamen intelligit Bald.in d.l.exigendi nisi ei aduersarius ɔ̃dixerit.ar.l.idem quæsijt.ff.pro so.Dubium tñ.facit tex.hic volens q post 17.ann. deputetur.ergo ante non pôt, nisi dicas q principalis decisio est hic de procuratore ad iudicia : vnde non debet sumi arg.a ɔ̃rio sensu, ex quo ɔ̃rium in iure reperitur expressum,scđm glo.no. in ca.1.ĩ.de æta.& quali.eo.lib.& facit c.cum expediat.ĩ. de electio.eo.lib.

a †In glo.in versi.ad negotia.in fi.aduerte, quia opi.Host.& gl. hic nullo mô procedit, quia licèt procurator datus ad negotia possit negotia agitare,vt hic in prin.c.tñ hoc procedit qñ esset idoneę ętatis ad iudicia,vt quia sit maior 25.an.vt hic in fi.tex.& sic requiritur habilitas personæ ad iudiciũ,scđm Lapũ, & Dñi.hic.& facit quod nota.in c.statutum.§.j.ĩ.de rescrip.eod.lib. In glo.fi.in fi.Hostien.ĩ.eo.in c.non iniustè. tenet q maior 17.& minor 25.possit esse procurator ad iudicia alieno nomine, de quo hic plene per Ioan.An.ponentem plures rationes pro & ɔ̃,& finaliter concludit intelligendo tex. hic, q si opponatur exceptio repellatur minor 25.an.secus si non excipiatur, & tunc procedat opi.Hostien.& facit quod no.in c.in nostra.ĩ.eo.in glo.qũ.facit etiam glo.cum qua transit ibi Bal.in l.ita demum.C.eod.vbi voluit,q exceptio ɔ̃ procuratorem, tu es minor,sit declinatoria,& q post li.conte.opponi non possit.& facit quod no.Innocen.in c.sciscitatus.ĩ.de rescrip.licèt ergo minor 25. an.non debeat admitti ad iudicium, tñ si admittit alieno nomine non valebit iudicium,scđm Ioan.An.& sequitur hic Pet. de Anch.& Bal.in l.minor.ff.eo.titu.Sed aduerte,quia glo.in d.l. minor.tenuit q iudicium sit nullum ipso iure. & idem sentit in d.l. exigendi.& Bar.in d.l.minor.tenet hanc partem, dicens q nô est necessaria exceptio,& q poterit de nullitate qñcunque opponi etiam post sñiam,& ita sentit Bald.in l.licet.C.eo.tit.& clarius in d.l. exigendi, dicens ita de consuetudine obseruari. & sequitur Imo. hic dicens, q aũ istum tex.erat de hoc opi.vnde approbatur hic illa opi. q non possit qñ non habeat legitimã personam standi in iudicio, & si iudicium est nullum. & facit quod no.in d.§.necessitatem.dicit tñ super hoc esse cogitandũ. & hanc partem sequitur hic Do. cum tex.hic dicat, nequibit, quod verbum tollit omnem potestatẽ,siue in facto,siue in iure consistat,scđm Ioan.And.in c.cum plures.ĩ. de offi. deleg. eo.li. & facit ĩ.c.proxi.§.j.& ĩ.de offi.deleg.in c.iudex ab apostolica.eo.li.ex quibus iuribus patet,q remouetur potestas constituẽdi tales minores,etiam quò ad potentiam facti & exercitij.vnde non valeret iudicium . pro quo etiam facit,quia vbi ius determinat ætatem ad certum actum,vt hic facit,& in c.1.ĩ.de tegu.tunc si actus fiat ante illam ętatem non valet,vt in d.§.j.vnde concludendũ videtur,q minor 20 annis non possit esse procurator ad iudicia quantuncunque ipse constituens obliget et satisdet pro eo, quia minor non potest iudicia tractare, vt est hic in tex.& ista opi.est côis,ut dicit Cyn.in d.l.exigendi.& eã sequitur do.Anto.& Imo.& do.Nico.in d.c.non iniustè.In aliquibus tñ casibus admitteretur ipse minor. & primo in casu d.l.exigendi.Secundo in iudicijs voluntariæ iurisdictionis, de quo in l.bononim.C. qui admit. quo etiam casu admitteretur mulier alieno nomine,vt in l.j.in fi.C.côia de manu.& ibi per Bal.Tertio si iurauit non venire contra ratione minoris ætatis,& ita in hoc cômuniter ɔcludunt Doc.in d.c. nô iniustè.de quo tamen in auth.sacramenta. C.si aduer.ven. & per Bart.in d.l.minor.& cogita an aduersarius cogatur eum admittere,velit,nolit. Quarto in iudicio momentaneę possess.vt in l.j.C.qui legiti.perso.Quinto In spiritualibus,vt in d.c.si annum.in quibus, ex quo habet legitimam personam nomine proprio,fortius alieno nomine, vt sentit hic Ioan. An. & vide quod no.in reg.quod alicui.ĩ.eod.lib.

S V M M A R I V M.

1 *Procuratores duo si sint simul , & simpliciter constituti , vnus non debet sine altero admitti , & possunt duo procuratores simul in eadem causa constitui.*
2 *Clausula inserta in mandato procuratoris, quòd nõ fiat melior conditio occupantis,quid operatur.*
3 *Quid si aliquis dicat,constituo procuratorem Titium & Seium, & vtrunque ipsorum.*
4 *Procuratores plures, an possint simpliciter ad idem simul constitui.*
5 *Procuratores duo si sint constituti ad iudicia & vnus consitetur alter negat,an fiat litis contestatio.*
6 *Praeoccupatio fienda in iudicio per quem actum inducatur.*

C A P. VI.

SI duo procuratores. Ex duobus procuratoribus simul & simpliciter constitutis, alter solus admitti non potest, nisi in spiritualibus causis in quibus iudex idoneiorem eligit,qui solus prosequi poterit, nec alter admittetur,nisi primo legitimè excluso . Ex duobus verò insolidum constitutis,qui primo litem contestatur,admittitur altero totaliter excluso, nisi adiectum sit q non sit melior conditio occupantis:quo casu altero non prosequente seu alium non substituente,alius admittetur.Et nisi reliquo impedito primus occupans negotiũ reassumere non poterit.hoc dicit.Et prima pars loquitur in procuratoribus datis in causis prophanis. Secũda ibi, sanè in datis in causis electionũ.†No.j. duos procuratores posse simpliciter constitui in eadem causa,de quo ĩ.& si eodem tẽpore constituuntur simpliciter,in dubio non intelliguntur insolidum constituti,nisi hoc sit actum expressè,vt hic in tex.de quo ĩ.in c.non iniustè.ĩ.eo.Secundò no.q licèt inter plures procuratores simpliciter eodem tpe constitutos non sit locus præoccupationi.quia habent & debent simul procedere, & vnus non potest sine alio, vt hic, & d.c.non iniustè.& l.pluribus.ff.eo.& ideo sicut insolidum quilibet non pôt agere,ita quilibet insolidum non pôt conueniri,vt in l.si plures.ff. de cur.bo.dã.& ibi per Bar.attamen qñ sunt dati insolidum secus, quia quilibet insolidum pôt agere & conueniri, vt d.l.si plures, ut hic, vbi tunc inducitur præoccupatio inter eos per litis contest. vt hic in tex.& in hoc differunt a iudicibus, in quibus per alium actum inducitur præoccupatio,vt per glo.in ver.inchoante.in cle.cum plures.ĩ.de offi.deleg. eo. lib. In procuratoribus verò ad negotia insolidum datis eodem modo inducitur præoccupatio,ẽt per quemlibet actum.& facit quod no.Io.An.in c.pe.ĩ.de elec.eo.lib. ẽt si talis actus de iure non haberet effectum. & in hoc ẽt differunt a iudicibus, in quibus per actum inualidum non inducitur præoccupatio iurisdictionis,vt in c.pen.ĩ.de fo.comp.& per glo.in d.c.cum plures.& no.in c.is qui.ĩ.eo.in glo.in ver.aliud . vnde dicebat Lap.in sua alleg.22. q si sunt duo procuratores insolidum dati ad præsentandũ, & vnus pręsentauit & pręsentatus renunciet,q non poterit alter procurator alium præsentare, ex quo primus pręoccupauit : quod no.

a †Tertio no.ibi,tũc enim &c.quid importet illa clausula, q nõ fiat melior conditio occupantis, tribuit enim potestatẽ habitu,sed non actu.vnde non tribuit exercitium , nisi in casib.hic expressis.Quarto no.ibi,nolit.q quò ad hoc vt in alterum transferatur exercitium illius actus, paria sunt procuratorem esse impeditum,vel nolle prosequi,& idem in pluribus iudicibus, de quo in d.c.cum plures.vbi no.an valeat processus non constito prius de impedimento alterius.& ex his patet,q instantia iudicij est transitoria de vno in alium,de quo per Bar.in l.mutari.ff.eo.& in l. cum apud.in.sol. Vlt.no.ibi,præferri debebit. substitutum a procuratore facto a dño litis præferendũ procuratori ab ipso dño causę principio insolidum constituto.In gl. a.in fi.idem Arch.in c.proxi.de quo vide ĩ.eod.in c.si quem.In glo.in ver.insolidum,in fi.côclude primo, q sufficit q quis simpliciter constituat duos procuratores insolidum , licèt non sit dictum,& quemlibet insolidum. & ita Dñi.hic refert Rotã tenere in deci.264.in antiquis,per tex.hic,vbi est de hoc casus,cũ non ponatur hic alia dictio distributiua,sed sola dictio, insolidum,hoc operatur . Secundo conclude non esse de necessitate,q apponatur verbum, insolidũ,sed sufficiant alia verba ęquipollentia,quæ idem important,vt patet in tex.in d.c.cum plures,in prin.scđm Ioã.An.hic in prin. vnde dicebat Bal. in rub.de exer.circa fi.q si plures procuratores sunt simul constituti cũ libero vel pleno mandato, q tunc videntur insolidũ constituti,per l.j.§.si plures.ff.de exer.quod no.Tertio conclude,q si dicatur,côstituo Titium & Seium procuratorem , & quemlibet eorum,videntur dati insolidum, licèt aliter dictum non fuerit insolidum,quia dictio,quilibet, attribuit vnicuique actum insolidum,vt l.creditor.§.duobus.ff.manda.& tenet Spe.in tit.de

3 procu.§.ratione formæ.ver.quid si duo.†Quid autem si quis dixerit, constituo procuratorem Titium & Seium, & vtrunque ipsorum , an videantur tunc insolidum dati?Bal. quod non. in l.fina.§.ipsum autem, in fi. C.de bon. quæ libe.quia de natura dictio-

A D D I T I O.

a V.G. Procuratores simpliciter constituti vnus sine altero agere non potest. Soz.consi.12.circa præsentem.versi.hæc conclusio videtur , litera m.lib.1.

ctionis, vterque, est[a] coniungere, non diuidere, vt in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Treb. sed Bal. idem ͻ in l. si ita. ff. de inu. testa. & ita transit ibi Io. de Imo. quod verius vr̃, quia sufficiunt verba æquipollentia, vt ĩ. per Io. An. † In glo. in ver. admitti, in prin. conclude, si quæratur, an plures procuratores simpliciter possint ad idem simul constitui, & sint admittendi? & dic regulariter ꝙ sic ad negotia. quod tñ fallit in casu c. pen. §. si autem. hic alle. Ad iudicia verò ex parte actoris possunt, & sunt admittendi, & vnus sine altero audire nõ debet, vt hic in tex. & ĩ. est dictum, quia pro vno reputantur, vt dicit glo. hic. ex quibus infertur ꝙ si sunt constituti duo procuratores gñaliter, & ad exigendum, tunc non possit vnus ab altero exigere, ex quo alius sine altero agere non potest, sed si sunt dati insolidum, & non sit dictum, ad exigendum, tenet Bar. in l. qui proprio. §. fi. ff. eo. ꝙ etiam tunc vnus non possit ab altero exigere, ex quo talis pt̃ & debet a se exigere. vnde potest hoc opponere alteri volenti exigere, dicendo ꝙ ipse vult a semet exigere. Si verò haberẽt mandatum insolidum, tunc ex quo habent speciale mandatũ, poterit vnus ab altero exigere, vt in d. §. fi. & per gl. in c. qui ad agendum. ĩ. eo. & sequitur hic Pe. de Anch. & de hoc per dominũ Nic. in d. c. non iniustè. & per Fed. in suo consi. 119. qđ inci. quidam. vbi idem tenere vr̃, & ibi etiam tractat, an procuratori dato ad exigendum possit sponte solui, & soluens liberationem consequatur? & videbatur ꝙ non, quia exigere est ab inuito extorquere, vt in l. fideicom. §. si rem. ff. de lega. 3. tñ ͻtriũ concludit Fede. vt ibi per eum, & sequitur Bald. in d. §. si rem. in fi. Quid autẽ sit in pluribus tutoribus? dic in eis indistinctè vnũ posse exigere ab altero, vt in l. si plures. ff. de admi. tutn. Et limita supradicta, quia licèt plures procuratores possint simul constitui, & sint admittendi, vt ĩ. tñ fallit in spiritualibus causis, vt j. in §. sanè. vbi eligitur idoneior, & vnus sine altero admittit. Secũdo limita qñ natura negotij aliud importaret, vt in l. si familiæ. ff. fami. ercisun. & l. ꝙ si nolit §. si plures. ff. de ędil. edic. Tertio limita, quia ex parte rei non possunt plures procuratores in eadem causa interuenire, ne defensio diuidatur in plures, vt in l. iam tñ. in fi. ff. iu. solu. Sed certe videretur omni casu debere admitti, quia si simpliciter constituuntur, ex quo habẽtur loco vnius, vt hic in glo. cessat ratio prędicta. & idem si insolidum, etiam si sit dictum, ꝙ non sit melior conditio occupãtis, vt hic in tex. & per Bar. in d. l. iam tñ. in fi. & uide in l. si qs cum procuratorio. §. vnus. ff. eo. tit. † In ea. glo. ibi, mihi placet & c. tenet glo. ꝙ non valeat confessio, nec negatio, nec litis cõtestatio iudicatur: sed sit procedendũ ͻ dñm tanq̃ ͻ contumacem, & ita videntur hic sequi Doc. & Bart. in d. l. pluribus. in l. consilio. §. fi. ff. de cur. fur. & hæc in procuratoribus non insolidum constitutis, sed si essent constituti insolidum, & si ambo sint simpliciter litem contestati, & tunc cum per cõcursum faciant sibi partem iudicij & officij, neutrius rñsio valebit, cum debeant esse concordes, vt d. l. pluribus. sm̃ Bald. in l. j. circa fi. C. de confes. Sed si alter præoccupauit, prius litem contestando, tunc illius rñsio valebit, vt hic in tex. Si verò simul contestati sunt litem insolidum, tunc erit melior conditio prohibentis vt d. l. consilio. in fi. uel confitentis in minori summa, sm̃ Bald. in d. l. j. Et prædicta procedunt qñ iudex simul admisit eos insolidum ad contestandũ litem, licèt admittere non debeat, ut j. dicetur, & ipsi simul rñdent: secus si de proprietate responsionis apparet, quia illi statetur. Nam qñ duo procuratores sunt simul litem cõtestati, possunt simul & diuisim in cã ꝓcedere, & vnus sine altero, vt determinat Ioan. An. in ver. abbas. in c. præsennũ. j. de testi. & ita sequitur hic Dñi. quod dictum procedit in procuratoribus datis insolidum, ex quo admittitur vnus sine altero, & attenditur præoccupatio, vt hic in tex. Ergo vbi non datur præoccupatio, quia simul sunt litem contestati, videtur ꝙ vnus sine altero admittatur, ex quo non est præoccupatio quæ alterum precedat. Sed in procuratoribus simpliciter datis dictum Ioan. An. non procederet, quia esset ͻ tex. hic in prin. vbi inter istos non cadit præoccupatio, & alter sine altero non potest procedere, quia loco vnius habentur. vnde litis contestatio simul facta non potest attribuere vni pluš q̃ alteri, vt sic solus procedere possit, ex quo in eis non cadit præoccupatio, & ita apparet tex. hic in prin. vbi in procuratorib. datis insolidum ponderatur per litis cõtestationẽ, non aũt in procuratoribus simpliciter datis. facit glo. in ver. vno eorum. in d. c. cum plures. ad idem ετiã tex. in §. sanè. vbi est speciale in causis spiritualibus, ꝙ eligatur idoneior. & dixit tex. ibi, ne ꝓpter eorum concursum negotium intricetur. vnde ibi probatur, ꝙ etiam post litis contę. nõ posset regulariter vnus sine alio ꝓcedere, sed concurrerent simul. † In glo. in ver. per litis conte. In fi. no. hanc glo. generaliter de præoccupatione per quã actũ inducatur. de quo hic per Ioã. An. & Dñi. de præoccupatione. & vide j. in c. si quem. in prin. in glo. & per Doc. in l. si plumb. ff. de lega. j. & per Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fu. & vide quod no. in c. q̃uis. & c. si a subdelegato. ĩ. de offi. dele. eo. li. † In glo. in ver. præferri, in fi. no. rationem glo. & propter hoc determinat Rota in deci. 161. quæ incip. Item si duo, ꝙ si constituantur duo procuratores insolidum cum clausula, ꝙ non fiat melior conditio occupantis, & cum potestate substituendi & reuocãdi, ꝙ si vnus eorum primo substituit & substitutus procedat, ꝙ talis substitutus non posset reuocari per alterum procuratorem. & vide per Rotam in deci. 386. quæ inci. Itẽ si procurator. In glo. in ver. impediti. in fi. no. glo. & idem voluit glo. in d. c. j. in ver. ab eo. & dic ut ibi no.

ADDITIO.

a V. G. Dictio, vterque, est dictio collectiua. Alex. plenius in l. rescriptum § si pacto. ff. de pac.

SVMMARIVM.

1. *Causæ electionum, postulationum, & prouisionum dicuntur esse causæ spirituales.*
2. *Eligi semper debet idoneior.*
3. *Actus extraiudiciales non ueniunt appellatione causarum, sed iudiciales tantum.*

Sanč. † No. ꝙ causæ electionum, prouisionum, seu postulationum dicuntur spirituales. quod facit vt non possint tales causæ committi laicis, vt in ca. 2. ĩ. de iudi. licèt in his procuratores laici esse possent, vt in c. j. ĩ. e. titu. & lib. Secundo no. ꝙ in negotijs spiritualibus dẽt maior celeritas adhiberi, q̃ in alijs. & vide per no. in c. fi. ĩ. de ele. eo. lib. Iõ est, ꝙ in istis iudex debet ex officio supplere, vt in c. cum nobis olim. ĩ. de ele. & per Io. An. in c. ad petitio. de accu. † Vltimo no. ꝙ semper debet eligi idoneior. facit c. pastoralis. ĩ. de iu. patro. & vide ꝑ Rotam in deci. 107. quę incip. Item si in causa. ꝙ si in causa beneficiali sunt plures procuratores constituti simpliciter, & nõ insolidum, & cum vno fuerit processum, alijs se non opponentibus, ꝙ valebit ꝓcessus, quasi iudex videatur illum elegisse cũ quo processit: quod est no. declaratio ad hunc tex. † In glo. in ver. in causis. in fi. no. ex glo. ꝙ appellatione causarum non veniunt actus extraiudiciales, sed iudiciales tñ. qđ inducit Dñi. vt procurator datus ad causas non possit negotia tractare, licet secus esset si constitueretur ad negotia, ut in c. qui generaliter. in prinč. ĩ. eo. facit glo. in ver. admitti. in c. pen. ĩ. de elec. eo. li. & vide quod no. in l. causas. C. de transact. In gl. in versi. speciali, ibi, nisi in spiritualibus: intellige qñ plures procuratores simpliciter sunt constituti ab vno: secus si a diuersis, quia tunc omnes admittentur, vt in c. exhibita. de iudi. & voluit hic Ioã. An. & sequitur Dñi. ꝙ si plures procuratores constituantur ab vno in beneficialibus causis simpliciter, tñ cum clausula, ut alter sine altero non admittatur, seruetur forma mandati, & nõ habeat locum tex. hic, arg. c. fi. in fi. j. de te. Sed certe alia ratio est ibi, quia succedit epš, sed hic nõ succedit iudex. vnde forte nõ ualeret talis forma mandati ͻ prohibitionem huius tex. ut ĩ. ꝑ glo. in uer. occupantis. & in uer. admitti. & facit tex. in d. c. pen. In glo. in uer. non insolidum. in fi. & sic qñ procuratores sunt insolidum constituti, iudex non potest eligere idoneiorem tã in spiritualibus q̃ in temporalibus causis: quod procedit ẽt si sint dati cum clausula, ꝙ non sit melior cõditio occupantis, sm̃ Bart. in d. l. iam tñ. & facit tex. ĩ. ibi, aut si prosequi forte nolit.

SVMMARIVM.

1. *Procurator non compellitur inuitus suscipere mandatum procurationis.*
2. *Contractus quando perficitur consensu duorum, licèt vnus primò dissenserit, poterit postea consentire durante alterius voluntate.*
3. *Procurator absens si constituatur sufficit quandocunque consentiat, dummodo dominus remaneat in eadem voluntate.*

CAP. VII.

Licèt. † No. ꝙ procurator non compellitur inuitus suscipere procurationem. sic ĩ. eo. is q. & ff. e. l. filius. §. inuitus. sed si semel consensit, bene cogitur inuitus ad defendendum, ut in cle. j. eo. titu. & ibi vide per gl. in ver. cogi. an præcisè cogatur, uel q̃uo? & idẽ dr̃ in omnibus alijs ͻtractibus, q̃a a principio est uoluntarium ͻtrahere, sed post ͻtractum fit necessariũ, & cogitur quis implere quod promisit, ut l. sicut. C. de act. & obli. † Vlt. no. ꝙ vbi ͻtractus perficitur ex consensu duorum, licèt unus semel dissensetit

ADDITIO.

a Nic. Sup. Compellitur. Adde glo. in l. sed & hę. in §. defendere ff. de procu. gl. in l. non cogendum. in §. stabimus. eo. tit. Cy. in l. animum. in 5. q. C. eo.

ferit,poterit postea consentire, durante tñ voluntate alterius: quod procedit in oibus alijs ɔ̃ctibus qui consensu perficiũtur, cum sit eadem ratio.& ita tenet hic Pe.de Ancha. & vide in c. si tibi absenti.j.de praben.& in cle. vnica. de renunc.secus tamen esset in stipulatione,de quo dic,vt in l.j.ff. de ver. obliga. Sed an sicut potest procurator re integra acceptare qđ renunciauit,vt hic,ita econtra possit re integra renunciare quod semel acceptauit?Io.An.in d.c.is qui. tenet q̃ sic,dicens q̃ procurator re integra potest renunciare mandato, sed re nõ integra non,nisi ex causa,& sic sentit expresse, q̃ etiam post acceptationẽ possit procurator pęnitere re integra, quia ante acceptationem non esset dubium.facit ẽt quod no. per Rotã in decisi. 373.quæ incip.Item fuit dubitatum verum,Sed ɔ̃trium vr̃ dicendum,quia per acceptionẽ res desinit esse integra, vt in d.cle.j. eo.tit.& d.l.sicut.& hic in glo.in ver.suscipere.& vide dicta in c.is qui.š. eo. & quia in ɔ̃ctibus noiatis non est locus pęniteo.ri.e,vt d.l.sicut.an tñ per acceptionẽ res desinat esse integra?vide per Rotã in deci.414.quæ incip. Item si aliquis. & in decisi. 385.quę inci.Item si procurator.& per rõnem huius tex.determinat Rota in deci.386.quæ inci.Item si procurator.q̃ procurator habens mandatũ ad substituendũ,& substituat alium procuratorem,q̃ re integra poterit reuocare substitutũ , & ipse in causa procedere,ex quo re integra potest quis mutare voluntatem,vt hic dr̃.de quo vide no. in d.c. is qui.& licèt hic dicatur, q̃ procurator qui semel dissensit,& non acceptauit , possit postea consentire,tñ regulariter dicemus, q̃ postq̃ quis semel reprobauit amplius approbare non põt.l.dispensatione.ff.de solut.& dic vt ibi per Bart. in fi.& no.in re.quod semel.j.eod.lib.

3 † In glo.in ver.absens,in fi. sentit hic Ioã. An. q̃ si constituitur absens[a] procurator,sufficit q̃ñcunque consentiat dño in eadẽ voluntate manente,sed si ɔ̃stituitur p̃sens requiritur q̃ ꝓcurator exp̃sse ɔ̃sentiat tunc,vt d.§.inuitus. Sed certe idẽ est in præsente,qđ hic dr̃ in absente, q̃a ꝓcurator semꝑ poterit ex post consentire,licèt a principio tacuerit,dummõ dñs in eadẽ volũtate ꝑseueret,sm Bal.in l.inuitus. C.e. & idẽ si a principio dissenserit,cum sit eadẽ rõ de qua hic in tex.sm Io.de Fan. hic,dicentẽ tñ q̃ si procurator ɔ̃stituitur absens, semper præsumitur durare voluntas dñi:secus q̃ñ fuit præsens,& dissentiẽs,vel tacens,quia p̃sumitur mutata voluntas dñi q̃ñ diuertit ad alios actus,vt in l.non erit.in fi.ff.de iureiur. Sed Dñi.hic ɔ̃,vt semꝑ p̃sumatur durare eadẽ voluntas q̃diu de alio non ꝓuideat dñs vt in d.c.si tibi absenti.& ita est de mente Io.An.dicentis q̃ uoluntas in dubio[b] non p̃sumitur mutata,nisi probetur . vnde q̃ allegat voluntatẽ mutatã debet hoc probare , vt in l. cum qui. ff.de ꝓb.& š.de bapt.maiores.de quo tñ dic, vt no.in d.l.j.ff.de ver.obli.Et de materia q̃ñ cõstituitur procurator præsens,& tacet,q̃ñ sit q̃ cõsentire uideatur,vide plene per Cy.& Bal.in d.l. inuitus.& vide etiã hic per Archi. q̃ si dñs absens misit procuratoriũ procuratori,& ꝓcurator non acceptauit, an dñs excusetur a mora vel contumacia.de quo per glo.š.eo.non iniustè. & per Io.An.in c.Nic.š.de appel.In glo.fi.ibi,consentire.intellige q̃ electus cõsentiat intra tp̃s iuris,de quo in c. quã sit.š.de elec.eo.lib.& vide qđ no.in d.c.si tibi.in glo.pe. vbi idem dicitur in prouiso quod hic dr̃ in electo.In ea.glo.in fi. idem in delegato,& fortius cum ipse possit ad hoc cogi,vt š.de rescrip.sciscitatus.& ff.de offi.præsi.legatus.sm Archi.& Ioan.An. & idẽ in arbitris,cum non possit in eis reddi ratio differentiæ, secundum Domi.quod no.ad l.3.§.tametsi.ff.de arbi.

ADDITIONES.

a V.G.Ratio quare absens debeat consentire est , quia absens non præsumitur consentire si ad hoc non potest cogi.Ruy.consi.92.nu.9.lib.1.

b Nic.Sup.Dubio Adde c Lotharius.31.q.2.glo. in c.1.quod me. cau.l. si quis in prin.ff.de lega.2.

V.G. Adde,q̃ uolentatis mutatio non præsumitur.Ruy.consi.43.nu.4.& 14.lib. 2.& consi.2 nume 2.eo.lib.nisi expresse appareat mutatio . Ruy.consi. 81. nume.11.lib.1.

SVMMARIVM.

1 *Procurator in iudiciis potest constitui ad actus incertos.*

2 *Procurator dicitur habere officium.quod facit ad statutum,ut quilibet de suo officio debeat soluere gabellam.*

3 *Mandatum expirat morte mandantis, tam in procuratore, quàm in delegato re integra.*

CAP. VIII.

1 SI quem. † No. procuratorẽ posse constitui ad actus iudiciales icertos.s. quousq; dominũ abesse ɔ̃tigerit . & sic p̃t officiũ procuratoris suspendi, vt ad certũ tp̃s sit sine exercitio:& adueniente tempore reassumat exerciciũ,& vide qđ no.in l. Titius. ff.de excu.tu.& per Spe.in ti.de proc.§.ratione. ver.quid si mandatum,an possit procurator constitui ad certũ tp̃s,vt vltra non duret.& dixit hic Pe.de Anc. q̃ si procurator cõstitutus in forma,de quo hic in tex.fuit litem ɔ̃testatus dño absente, quo reuerso & tractante cãm,& postea se absentante, ꝓcurator causam reassumit,nõ potest ɔ̃ eum opponi exceptio quæ potuisset opponi si tanq̃ nouus procurator interuenisset,vt in l.a.C.

2 de colon.etul.li.† Vlt.no.q̃ procurator dr̃ hr̃e officium, & sic dr̃ officiũ procuratoris.qđ facit ad statutũ,q̃ quilibet de lucro sui officij debeat soluere gabellã.de quo no.in rub.š.de offi. dele. & per glo.in c.transmissam.š.de dect.In glo.j. in fi.& dixit hic Io.An.q̃ idem erit dicendũ in procuratore ad negotia, si sit cõstitutus cum cła,de quo hic in tex.& no.de hoc in §. non ideo. hic alle.Quid aũt si sit constitutus simplr̃,puta dña volens peregrinari,vel aliud iter facere,fecit procuratorẽ ad negotia , postea rediens nihil dixit,& iuit in aliam peregrinationẽ, an durет tunc primũ mandatũ?refert hic Ioã. An.fuisse disputatum, & terminatũ,q̃ finita prima peregrinatione, tacite intelligitur reuocatũ primũ mandatũ, ut tenet glo. in d.§.non tñ. & sequitur Io.An.hic. dicens talẽ procuratorẽ non posse alienare,sed debitores ei soluentes ignoranter bene fuisse liberati , ut in l.eius qui.ff.si cer.pet.& tenet glo.in d.§.nõ ideo. de quo ibi uide plene per Doc.& ibi per Ioã. An. Et p̃dicta procedunt q̃ñ absentia fuit finalis causa mandati, cum tũc dño reuerso finiatur mandatũ:secus si causa fuit impulsiua,ut tenet Ioã.de Fan.hic & gl. in d.§.nõ ideo.ponens an reintegretur mandatũ si post reuersionẽ iuit in aliam peregrinationẽ? & cõcludit q̃ si dñs reuersus reassumpsit administrationẽ, & tunc extinguit mãdatum, nec reuiuiscit:sed si non reassumpsit, & uidit illũ administrantẽ,& non reuocauit,vr̃ tacite renouasse, & cõfirmasse.Si verò statim discessit,& nõ reintegrat.ar.l.3.C.de inoffi.test.& refert hic Io.An.idem tenens.Et p̃dicta procedunt,q̃ñ dñs fuit reuersus iterũ in peregrinationẽ ex noua voluntate,sed si fuisset reuersus aio iterũ peregrinandi,& talis nõ p̃sumitur reuersus,et per ɔ̃ñ non finitur mandatũ,vt vr̃ hic sentire Bal.in quibusdã suis apostil.ar.Insti.de re.diui.§.pauonũ.& facit qđ no.in l.ex facto,l.a grande.ff.de hære.insti.de quo hic per Pe.de Ancha.

3 † In glo.in uer.abesse,in fi.& tam in ꝓcuratore q̃ in delegato expirat mandatũ morte cõmittentis re integra,ut C. man.l.mãdatum.& ibi gl.dicit , q̃ alio mõ esset res integra in procuratore, & aliud in delegato,& aliud in ꝓcuratore ad negotia,& aliud ad iudicia:dicens q̃ in ꝓcuratore ad iudicia attendit̃ lis ɔ̃te.vt in c.2.& c.si duo.š. eo. sed ad negotia res desinit esse integra,si procurator aliquid facere incęperit.l. j.§. cępisse.ff.de pol.& per Lap.in sua alleg.22.& per Rotã in deci.161. quæ inci. Itẽ si duo. & uide qđ no.in c.is qui.š.eo.et per glo.in cle.fi.in prin.eo.ti. Et an sicut ponderatur , an res sit integra uel non, q̃ñ moritur dñs,ita & ẽõ q̃ñ moritur ipse procurator,de quo per Bal.in d.l. mandatum,in fi.et uide per glo.in l.furti.§.pe.ff.de infa.

SVMMARIVM.

1 *Dominus si agat causam, siue ante litem contestatam siue post , an uideatur procuratorem reuocare.*

2 *Quid si constituat alium procuratorem ad causam , an constituendo alium videatur primum reuocare.*

3 *Consistentia in animo probantur per coniecturam,nec est in talibus necessaria plena probatio.*

4 *Protestationis materia ubi tractetur. uide hic remissiue .*

SECUS. No.j.q̃ siue ante li.cont.per procuratorẽ,siue post dñs ipse põt assistere iudicio vna cũ procuratore , nec censetur per talem assistentiã reuocari mandatũ procuratoris,ut hic dr̃.et facit c.2.š.eo.in fi.et unde ibi dicta . et per Bal.

1 in l.procuratoribus.in prin.C.eo. † Secundo tene menti,et ita alle.q̃ siue ante li.cõt.per procuratorẽ,siue post, si dña ipse agitat cãm cępiam per procuratorẽ, vr̃ eum tacite reuocare , nisi aliud appareat. Et ꝓcedit iste tex. primo tam in prima cã q̃ in cã appellationis . vnde si procurator agitauit cãm in prima instantia,et dñs ipse prosequatur in cã appellationis, vr̃ tacite reuocare talẽ procuratorẽ.et ita determinat Rot. in deci.271.quę incip.Item si ɔ̃.et in deci.21.quę inc.Item si dñs.Scđo procedit iste tex.non solum in ipso dño,sed ẽt in ꝓcuratore quo ad substitutũ ab eo.ideo procurator habens potestatẽ substituendi et reuocandi,si substituat et cõmittat vices suas alteri præsenti et acceptanti,si postea procurator substituens tractat cãm,vr̃ talẽ substitutũ reuocare,ut determinat Rota in deci. 386. quæ inci. Item si procurator.et in deci.184.quæ inci. Item si procurator. et uide in deci.38.in quo casu posset reuocari,de quo in c.is q.

2 š.eo.† Tertio procedit iste tex.ut censeatur facta reuocatio ꝓcuratoris,non solum si dñs per se agitet causam,sed etiã si constituat alium procuratorem ad causam:nam constituendo sm

videtur

Limita tñ prædicta, & hũc tex. duob. modis, quia si quis ↄstituit procuratorẽ spālr ad certā cām prosequendā, licèt ex post ↄstituat alios gñalr ad oẽs & singulas cās motas & mouendas, nõ censet pp hoc primus procurator reuocatus, vt tenet Host. in c. nõ. ſ.e. & Io. An. in d. c. non iniustè, & hoc per no. in reg. generali. j.e.li. & facit rõ tex. in c. is qui. in fi. ſ.e. & ita tenet Rota in deci. 298. quæ inc. Item si quis. quare prouisio gñalis non trahit ad prouisa in specie, vt in c. doli clā. de vet. obli. cũ alijs si. Scdò limita, quia si quis in vno procuratorio ↄstituat plures procuratores insolidũ ad iudicia & negotia, licèt postea cõstituat alios procuratores ad iudicia cum reuocatione oium procuratorũ suorũ, sub quacũq; verborũ forma ↄstitutorũ per ipsum, tñ procuratores ad iudicia vr̃ dumtaxat reuocasse, & non inquãtum sunt constituti ad negotia, vt tenet Rota in deci. 256. quæ inci. Item si quis constituit. quod no. Secundò no. ibi, nisi ꝙ protestatio contraria facto iuuat protestantem, quãdo factum non est contrarium verè, sed præsumptiuè depeodet a potestate prote-

3 stantis tollere ipsum factum prout est reuocare. de quo j. † Tertiò nota ibi, coniecturis. ꝙ ea quæ consistunt in animo alicuius probanẽ per ↄiecturas, & in talib. non est necessaria plena probatio. facit quod no. in c. 2. ſ. de renũ. eo. li. & per gl. Insti. de act. §. aliẹ. & vide quod no. in c. vt circa. in fi. ſ. de elec. eo. li. Vlt. no. ꝙ licèt quando procurator qui fuit litem contestatus debeat citari ad causam, vt no. in c. 2. ſ. de testi. & per Bal. in l. procuratoribus. C. eo. tamen si sit absens, vel aliter impeditus, debet tũc citari dominus, non procurator, ex quo præsentia domini est tunc necessaria, vt hic in tex. ex quo no. probatur, ꝙ per actum necessarium, factum cum ipso domino in iudicio, non inducitur reuocatio procuratoris. & propter hoc determinat Rota in deci. 318. quæ inci. Item procurator habens. ꝙ procurator habens mandatum ad substituendum, si substituat, & talis substitutus litem contestando in causa procedat, licèt postea in processu causæ procurator substituens compulsus per iudicem vt respõdeat articulis, vel alias alium actum faciat, propter hoc non censetur suum substitutum reuocasse dũmodo postea non ipse, sed eius substitutus in dicta cã procedat, secus verò si in dicto casu voluntariè, & substituto ↄsentiente rñdisset, vel alium actum fecisset, quia tunc intelligeretẽ reuocatus. & ita debet intelligi iste tex. s. an compulsus, vel voluntariè, seu alia necessitate procedatur in cã, vt tenet Rota in d. deci. & sequunt hic Do. Io glo. in ver. line post. in fi. idem Arch. & Io. An. & ↄclude sm Domi. ꝙ aliqñ dñs venit ad cãm, non vt ipsam agitet, sed vt assistat suæ causæ. & hoc potest etiam inuito procuratore, nec dicitur procuratorẽ reuocare, vt hic, & ſ. e. in c. q̃uis. & vide per Bal. in d. l. procuratorib. Aliqñ dñs venit ad cãm vt eam agitet, tũc si dñs ipse fuit litẽ ↄtestatus, hoc põt inuito procuratore, & vr̃ ipsum reuocare, vt hic dr̃, & in d. c. q̃uis. & ibi per gl. in ver. postea. & per glo. in ver. ab eo. in c. j. ſ. eo. Sed si procurator fuit litem contestatus, & dñs postea agitet cãm ↄsentiente procuratore, ꝙ potest, vt d. c. 2. vel ipsum reuocare. & ita procedat iste tex. sm glo. hic. intellige nisi aduersarius ↄtradiceret, quia post li. contest. non posset eum reuocare, nisi ex iusta causa, vt no. in l. quæ omnia. hic alleg. Si verò procurator contradiceret, tunc post li. contest. non posset dñs eum inuitum reuocare, vt d. c. 2. imò ad hoc vt dominus ipse agitando causam videatur procuratorem reuocare, requiritur ꝙ interueniat consensus procuratoris expressus vel præsumptus, puta quia præsens, vel sciẽs nõ contradicit, vt dicit glo. hic: aliàs secus, puta si procurator esset absens vel ignorans, vt hic in tex. & per Bald. in d. l. procuratoribus.

4 † In glo. in ver. manere, in fi. vide quod no. in reg. in generali. j. eo. lib. & ibi de materia protestationis [a], & per Barto. in l. non solum. §. mone. ff. de no. ope. nunc. & vide no. per Rotam in decisi. 121. quæ incipit, Item si procurator semel. quòd si procurator datus cum potestate substituendi & reuocãdi &c. substituit vnum, protestando ꝙ per aliquam comparitionem quam postea faceret, non intendit reuocare, tunc si postea aliũ substituat simpliciter, censetur primum substitutum reuocasse tali protestatione non obstante, quia aliud est reuocare per cõparitionem, & aliud reuocare per substitutionem alterius. vnde sunt species diuersæ, quia protestatio facta quò ad vnã qualitatem non extendit se ad aliam, quod tene menti.

ADDITIO.

a Ni. §. Protestationis. Adde Inn. in c. cũ M. de cõsti. Io An. in reg. gñali. de re. iu. li. 6. in mer. Cy. in l. voluntariẹ. C. de execu. val. in l. pacta nouissima. C de pac. V. G. Adde, ꝙ protestatio facit abesse cõsensum protest. tis. Ruy. cõs. 60 nu. 11, lib. 5. & teias. ꝙ protestatio non requirit, qñ agit de excusando a negligentia, & constat de notorio impedimento. Ruy. consi. 42. nu. 6. lib 4.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non potest contrahere matrimonium pro domino, nisi ad hoc habeat speciale mandatum.*
2 *Comparere quis non cogitur per procuratorem in causis matrimonialib. sicut nec in causis arduis, etiam si per se comparere non possit.*
3 *Reuocatio procuratoris licèt regulariter debeat deuenire in notitiam procuratoris reuocati, fallit in procuratore constituto ad cõtrahendum matrimonium.*
4 *Mandatum speciale requiritur ad contrahendum matrimonium nedum in procuratore constituto, sed etiam opus est specificare personam cum qua contrahi debet matrimonium.*
5 *Matrimonium an possit contrahi per literas vel per nuncium, & qualiter.*
6 *Iurans non reuocare procuratorem constitutum ad contrahendum matrimonium, nihilominus potest eum reuocare, licèt efficiatur periurus.*
7 *Reuocatio procuratoris ad negotia debet deuenire ad notitiam procuratoris, vel eius cum quo negotium debebat geri.*
8 *Reuocationis certioratio non requiritur in casibus, in quibus debet interuenire verus consensus.*

CAP. IX.

1 PRocurator. † No. j. & ita alle. ꝙ ad ↄhẽdum matrimoniũ requirit spāle mãdatũ. & idẽ in sponsalib. vt in c. veniẽs. ſ. qui cle. vel vo. & p gl. in c. q ad agendũ. ſ. de proc. e. h. & ibi vide alios casus requirentes spāle mandatũ. Scdò no. ibi, hoc tñ casu. ꝙ procurator ad ↄhendũ matrimoniũ dr̃ ad negotia ↄstitutus, & dr̃ esse arduum negotium. ex quo infert primò ꝙ in causa matrimonij non possit deferri iuramentum in defectũ probationis, de quo in c. mulieri. ſ. de iureiu. & per glo. & Doct. in

2 l. 3. ff. de iureiu. † Scdò infert ꝙ in causis matrimonialib. prout in alijs arduis causis, non possit quis cogi ad comparẽdum per procuratorem, ẽt si per se ↄparere non posset, de quo in c. querelam. ſ. de proc. vnde fuit ẽt hic terminatũ, ꝙ licèt procurator ad negotia possit rlr alium substituere, vt in c. j. ſ. eo. tñ isto casu non põt, vt hic dr̃. & hoc propter periculum quod ↄtingere posset, vt quia fortè aliquas instructiones dedit dñs procuratori, quibus deficientibus nolebat contrahi, vel quia confidebat de procuratore, vel quia in talibus interuenit familiaritas, sm Io. An. cuius rationes videntur concludere, ꝙ hoc ideo sit quia est electa fides & industria procuratoris. ex quo infert ꝙ quando est electa industria & fides non posset procurator ad negotia substituere. de quo in c. j. in fi. ſ. eo. & in l. quod quis. C. e. tit.

3 & in c. is cui. ſ. de offi. dele. e. lib. & in c. fi. eo. tit. † Vlt. no. ꝙ licèt rlr vt reuocatio operetur effectum, debeat trãsire in notitiam ipsius procuratoris reuocati, vt in c. mandato. ſ. e. tamen fallit in isto casu speciali. & ratio ponitur hic in tex. ex qua generaliter infertur, ꝙ vbicũq; tempore actus gesti per procuratorem debet adesse verus consensus domini pro substantia actus, nũquàm est necesse quòd reuocatio mãdati transeat in notitiam procuratoris: secus vbi sufficeret fictus cõsensus, sicut est in iudicijs, quia oportet ꝙ transeat in notitiam procuratoris, vel iudicis, sm Imo. & Domi. de quo per Cy. in l. mandatum. C. manda. & per Doc. in cle. j. de renun. In glo. in ver. ad ↄtrahendum. in princi. idem voluit glo. in d. c. qui ad agendum. idem Archi. hic. sed in causis beneficialibus sufficit generalis procurator. ita casus in terminis in c. dilectus. ſ. eo. tit. Sed Rota in decisi. 475. quæ incipit, Item fuit dubitatum vtrum ad agendum, tenuit contrarium dicens, quòd c. accedens. hic alle. habet locũ in iudicialibus, vt sic ad agendum in iudicio in causis matrimonialib. non requirat spāle mandatum. quod no. ad intellectũ d. c. accedens. de quo vide ibi per Doc. In gl. in ver. spāle. in prin. vide in cle. non potest. eo. ti. & plene no. in d. c. qui ad agẽ-

4 dum. & ibi per glo. † In ea. glo. in fi. idem Barto. in l. filius. ff. de dona. tenens quòd in matrimonio carnali requiritur quòd persona sit expressa. Spec. per l. generali. hic alleg. & idem Io. An. Lap. & Domi. hic, quia amor vel odium non potest cadere inter ignotos, ergo nec consensus. & propter hoc dixit glo. no. 30. q. 5. in c. nec illud. ꝙ matrimonium nunq̃ potest ↄhi inter absentes, nisi ↄhentes se nouerint fama vel alio modo, cùm qñ ex toto ignorant se ad inuicem non possint cõsentire: secus si aliqua notitia esset inter eos. facit 64. distin. c. j. & 70. distin. c. 2. & 3. Sed aduerte, quia si requireretur expressio personẹ, videretur ꝙ procurator posset alteri committere, cum non dicatur nunc electa industria personæ, vt in d. c. is cui. de offi. deleg. eo. lib. & tamen contrarium hic dicitur in textu. propter hoc videretur, ꝙ expressio personæ non sit necessaria. Sed dicit hic Io. An. ꝙ ex alijs respectib. videtur electa industria personæ. de quib. ſ. est dictum, imò etiam si omnes istæ qualitates essent expressæ in procuratorio, & persona esset expressa, tamen non videt ꝙ

procurator possit alteri committere, si non est sibi hoc cõmissum in specie, ut hic in textu. Non ob. d.c. is cui. quia loquitur in matrimonio spirituali, in quo non requiritur q́ sit expressa certa persona vel beneficium, ut no. Ioan. An. in c. accedens. s. de præben. & in c. fi. s. de consue. eo. lib. & Archi. j. de præben. in c. si tibi absenti. & sic matrimoniũ spirituale [a] differt a carnali, ut pater ex no. in c. si quis iusto. s. de elec. eo. lib. & per glos. j. in uer. cõtraxerit. & in d.c. is cui. ubi patet q́ matrimonium spirituale potest per mandatum contrahi cum persona incerta, sed carnale non, ut s. dicitur. ex quibus patent duæ differentiæ inter carnale & spirituale matrimonium cõtrahendum: similiter & in cõtracto dirimendo, ut in c. 2. s. de transla. præla. et ita sequitur hic Pet. de Anch. et Dñi. et ad materiam per glo. et Arch. in d.c. nec illud. Et ad prædicta uide per Hostien. in sum. de sponsa. §. qualiter contrahatur. post prin. per quæ uerba debeat procurator contrahere matrimoniũ uel sponsalia de futuro, dicẽs q́ in sponsalibus dicet procurator, promitto tibi de mandato talis domini mei et nomine eiusdem, q́ ipse ducet te in uxorẽ et in animam suam iuro, et uersa uice puella debet rñdere, promitto tibi nomine dñi tui recipienti, et sibi per te, q́ ego accipiam eum in uirum. Sed in matrimonio per uerba de præsenti debet dici, talis dñs mandat tibi quòd ipse per me, siue me mediante, et tibi renunciante accipit te in suam uxorem, et consentit in te ut in suam uxorem, et puella debet respondere, et ego te mediante talem dñm tuum accipio in meum maritum, et in ipsum consentio tanq̃ in maritum meum, sm Dñi. hic.

5 † In glo. in uer. contraxerint, in prin. et quia requiritur mutuus consensus, determinat hic Archi. et Ioan. q́ si per literas [b] uel nuncium cõtrahatur matrimonium inter absentes, [c] si nuncius factum ignorans est nudus minister ad literas portandas, dato q́ receptis literis mulier consentiat, sed consensum nulli non significat, non erit matrimonium, sed tunc qñ notificauit cõsensum uel mittenti literas uel alteri, cum alteri sufficiat notificari, q́a solus consensus non notificatus non facit matrimoniũ, ut s. de sponsa. in c. tuæ. et ibi per Ioan. An. et Doct. et uide tex. in l. qui absenti. ff. de dona. et plene per dñm Pe. de Peru. in d.c. tuæ. In glo. in uer. reuocatus, in fi. no. ex glo. primo, q́ dñs qui dedit mandatum ad contrahendũ matrimoniũ potest pœnitere ante quam procurator cõtrahat, dato q́ per prius iurasset non pœnitere. firmitas ergo talis cõtractus, nec per iurm̃, nec per appositionem pœnæ potest haberi, sm Io. An. dicentem sæpius consuluisse, q́ post cõtractum procuratoris fiat ratificatio ipsius dñi cõstituẽtis, dũmõ mulier contrahens cum procuratore reuocato non mutauerit uoluntatem ante ratificationem: vnde non prodesset tũc ratificatio, sm Inno. quia esset necesse, q́ ambo in eadem uoluntate persisterẽt, ut in c. licèt. s. eo. vnde sm Imo. melior et tutior practica erit, q́ ipsæ partes principales præsentes ratificẽt, 6 uel de nouo cõtrahant. † Secundo tene menti ex hac glo. quòd iurans non reuocare procuratorem, datum etiã ad matrimonium cõtrahendũ potest eum reuocare, et tenet reuocatio, licèt reuocans sit periurus. et refert hic Hostien. Fed. de Se. tenere in suo consi. 107. q́ si quis constituit procuratorem ad renunciandum, et iuret nõ reuocare valebit reuocatio, licèt reuocãs sit periurus, sicut aliàs uoluit glo. 13. q. 2. ultima uoluntas, q́ iurans non reuocare testamentũ poterit reuocare, licèt reuocãs sit periurus. Sed hæc uidentur contra doctrinam Inno. in c. dilecto. s. de præben. ubi dicit q́ actus factus contra iurm̃ non ualet in spiritualibus. ideo receptio facta de aliquo in canonicũ contra iuramentũ non ualeret. et idem tenet Archi. in c. duobus. s. de rescrip. eo. lib. secus autem dicit in temporalibus. vnde, si quis iurasset non uendere librum uel fundum, tñ ualebit venditio facta contra iuramentũ, potest dici q́ reuocatio et cõstitutio procuratoris non est quid spirituale, licèt constituatur super spiritualibus, ut in c. 1. s. eod. Et hanc glo. sequuntur hic Doc. & Fede. in suo consi. 95. quod incip. Factum tale est, in fi. vbi limitat hanc glo. inquantum uult, q́ reuocans sit periurus, vt procedat nisi ex iusta causa quis reuocauerit. arg. l. fin. ff. qui satisda. co. & per Inno. in c. cum inter P. s. de renun. cum iuramentum non debeat esse iniquitatis vinculum, vt in ca. quanto. s. de iureiu. Aduerte tñ, quia cõ hanc glo. facit c. cum contingat. s. de iureiu. vbi iuramentum impedit reuocationem, & facit de inualido validum. Ad idem c. 2. s. de pac. eod. lib. ergo iurans non reuocare videtur q́ non possit reuocare, cum valere non debeat q́ fit contra licitum iuramentum, vt in c. si diligenti. s. de præscrip. & propter hoc dixit glo. no. in c. licèt. j. de iureiuran. in fi. q́ si mulier iurat non alienare fundum dotalem, si postea alienet, licèt iuret non venire contra, q́ nõ valebit alienatio contra primum iuramentũ, & ideo de hoc arti. ibi plene dicetur. & uide per Ioan. An. in re. quod semel. j. eo. lib. & uide plene per Imo. in d.c. cum contingat. in 13. & 41. & 42. charta. In glo. in ver. existit. dicas q́ ibi loquitur in diuortio in quo sufficit cõsensus vnius, vt in l. consensu. C. de repu. & hoc de iure ciuili, sed de iure canonico secus, quia quos Deus coniunxit hõ 7 non separet, vt in c. de infidelibus. s. de consang. & affini. † In ea. glo. in fi. regulariter verò reuocatio mandati ad negotia debet transire in notitiam procuratoris, vel eius, cum quo actus debeat geri, vt d.c. mandato. & c. ex parte decani. de rescr. & in d. l. mandatũ. & in d. cle. j. Et hoc in procuratore qui verè & propriè esset procurator: secus in nuncio vel epistola, quo casu cõtrahens per nuncium vel epistolã in oibus cõtctibus, sufficit q́ fiat reuocatio ante cõtractum, licèt aliter non perueniat ad notitiã nũcij uel partis, & valet reuocatio, nec ualet qđ agitur, vt in l. si pater. ff. de manumis. vin. & per gl. in c. tibi dño. 63. di. & ratio est sm Io. An. quia nuncius vel epistola pbet nudũ ministeriũ, prout pica uel organũ, & cõcipit verba in psonã dñi, vt l. & licèt. & l. qui autẽ. ff. de cõsti. pecu. & l. mutuũ. C. si quis alte. vel sibi. Deficiente igitur consensu tpe cõtctus nihil agitur, ẽt si nũcius nõ fuerit certificatus, sm Io. An. licèt sm cum gl. in l. j. ff. de cõh. emp. aliud. dixerit, & male. de quo arti. plene per Doc. in d. cle. j. & in d. l. mutuũ, & in l. mandatũ. C. manda. per Cy. & per Bal. in l. falsus. C. de fur. vbi saluat gl. in d. l. j. Qñ verò per syndicum vel procuratorẽ vult quis obligari, quia tunc, non suo, sed alterius facto & ministerio obligat, ut d. l. mutuũ. si reuocat mandatũ, necesse est illũ in quẽ transtulit, cõsensum suũ certiorari, vt l. j. ff. qđ iussu. quod tñ fallit in casu istius c. sm Ioã. An. licèt sm glo. in versi. teneat, in d. cle. j. posset intelligi tex. hic de procuratore qui esset propriè nuncius, ex quo procurator. datus ad cõhẽdum matrimoniũ censeatur potius nuncius q̃ procurator, cum cõcipiat verba in personã dñi, vt s. prout facit nuncius. & vide 8 plene per do. Flo. in d. cle. j. in 5. opp. † Et aduerte, q́a iste tex. haberet locũ in oibus casibus in quibus locũ hẽt rõ huius tex. s. qñ procurator esset datus ad actũ pro cuius substantia dẽt adesse verus cõsensus dñi, vt tali casu nunq̃ sit necessaria certioratio reuocationis mandati, sm Imo. & Dñi. hic & Cy. in d. l. mãdatũ. facit l. si mandasset. ff. manda. & tenet Pau. in d. cle. j. dicens sing. ex eadẽ rõne idem esse in procuratore dato ad cõhendum matrimoniũ spũale, puta ad eligendũ, uel ad consentiendũ electioni, vel ad cõfirmandũ electũ, ut reuocatio nõ intimata procuratori impediat spũale matrimoniũ cõhendũ, sicut hic dr̃ in carnali. & ita sequitur hic Lap. Pe. de Anch. & Domi. dicentes secus esse in matrimonio spũali dissoluẽdo, puta si cõstituitur procurator ad renunciandũ bñficio, quia tunc reuocatio procuratoris dẽt esse intimata, ut in d. cle. j. quæ locũ hẽt, sm eos, nõ solum in procuratore dato ad renunciandũ simpliciter, sed ẽt in procuratore dato ad renunciandũ ex causa permutationis. & facit d. cle. j. & cle. j. de re. permu. si tñ reuocatio fuisset intimata illi tñ, cum quo debeat fieri permutatio, tunc quo ad eum permutatio non ualeret, quia tacendo reuocationẽ vr̃ fuisse in dolo. & in beneficijs omnis dolus abesse debet, vt s. de elec. c. cum dilecti. & facit quod no. per Io. An. in c. dudum. §. nos igitur. j. de præben. & in c. si capitulo. j. de conces. præbẽ. super gl. no. q. in fi. & in c. j. de permu. super glo. quid si in suppletione. quæ inci. cũ. s. ambæ, ver. per quã dec. de quo hic plene p La. et Dñi. Quid aũt sit in procuratore dato ad cõferendũ bñficia, & sic in alijs beneficijs simplicibus in quibus non cõhitur matrimoniũ spũale, ut qñ ecclesia per mortẽ plati non remanet viduata, vt per glo. in c. q́a p.p. s. de elec. in prin. & in c. cupiẽtes. in prin. in ver. regulariter. s. de elec. eo. lib. an in talibus hẽat locũ tex. hic, vt teneat reuocatio procuratoris ẽt non intimata? d. Flo. in d. cle. j. de renun. in 5. opp. sensit qđ sic, dum alle. c. si tibi absenti. j. de pben. Pro quo ẽt facit tex. in d.c. dudũ. in §. nos igitur. vt sic in simplicibus beneficijs hoc procedat. & idẽ videtur tenere Ioan. An. in d.c. si tibi absenti. in uer. non acquitas. circa fi. illius glo. quod no. & uide ibi Io. An. qui uidetur velle, q́ etiam in simplici beneficio dicatur contrahi matrimoniũ spirituale. & uide singulariter dicta in c. quam sit. in prin. s. de elec. eo. lib. & per dñm Nico. in c. pe. in 4. col. s. de vi. & hone. cle. & per Inno. in c. accedens. s. de præben. in 2. col.

ADDITIONES.

[a] V. G. Nota, q́ matrimonium spirituale per electionem initiatum, per confirmationem ratum, per consecrationem confirmatum, dicitur. Fely. in c. quoniam frequenter col. 3. uersi. porrò ut li. non contesta. matrimonium autem carnale quid sit, vnde dicatur, & quando fuerit institutũ, ponit Alex. consi. 56. li. 4. & an in paradiso terrestri fuerit ordinatũ Soc. in cõsi. 63. nu. 39. li. 3.

[b] Nic. Sup. Per literas. Adde Archi. in c. nec illud. 34. q. 5.

[c] Nico. Supe. Absentes. Adde c. hortantur. 32. q. 2. glo. in c. ex parte tua. de conuer. coniu. glo. in c. nec illud 30. q. 5.

De his

De his quæ vi metusue causa fiunt. Rub.

SVMMARIVM.

1. Absolutio ab excommunicatione dicitur beneficium.
2. Sententiæ appellatione intelligitur excommunicatio, suspẽsio, & interdictũ.
3. Renunciatio beneficij facta per captionem, uel detentionem potestatum secularium est ipso iure nulla.
4. Excommunicatio quando possit reuocari sine absolutione.
5. Suspensionum variæ sunt species, unde hic, ad quæ loca remittit.
6. Sententia excommunicationis lata per metum non est ipso iure nulla, licèt ueniat rescindenda.
7. Excommunicatio dicitur maior pœna quæ sit in ecclesia.
8. Metus iustus, non solum est propter timorem amissionis omnium bonorũ, sed etiam maioris partis.
9. Metus iustus quis dicatur.

CAP. I.

1 ABsolutionis. † No. j. absolutionẽ a sñia censuræ appellari beneficium, dẽt tñ gratis, & sine præmio concedi, & alias simonia cõmittit, vt in ca. ad aures. š. de sima. 2 † Sed ego no. q appellatione sñiæ continetur excõicatio, suspensio, vel interdictũ. facit qđ hĩ in rub. j. de sen. excõ. & xj. q. j. ca. j. & ibi per glo. no. in summa, propriè tñ non sunt sñiæ, quia puniunt, & nõ diffiniunt, sm Arc. et Io. An. qđ no. pro statutis in quibus verba debent intelligi verè & propriè, vt in c. in nostra. š. de iniu. & cle. quod circa. de elec. & quia appellatione excõicationis in dubio intelligitur de maiori, vt in c. si quẽ. š. de sen. excõ. q a verba debẽt intelligi in potiori significatu, vt in c. j. de testa. & in l. j. §. qui in perpetuũ. ff. si ager vec. & sic vr̃ q tex. hic loquens in excõicatione habeat locum in absolutione maioris excõicationis tantum, & maxime cum sit pęnalis, ergo restringendus, vt de pę. ni. di. j. pęnæ. Sed cõtrarium tenet hic Do. in fi. quia qñ fit mentio de excõicatione, si materia in qua profertur, est proportionabilis minori excõicationi, intelligitur ẽt de ea, vt est gl. sing. in c. præsidentes. j. de hæret. in glo. pe. ẽt si constitutio esset pęnalis, sm glo. no. in ver. a sententijs. in cle. j. de priui. & facit glo. š. ver. suspẽsionis. cum ergo absolutio requiratur a sñia minoris b excõicationis,[b] sicut a maiori, vt in c. nuper. š. de senten. excõ. ergo iste tex. simplr̃ loquens de absolutione excõicationis, debet pariter de vtraque intelligi. Vlõ. no. ibi, oĩno virtus & c. iũ cũ gl. q constitutio loquens per verba præsentis temporis cũ adiunctione huius verbi, omnino, inducit canonem latæ sñiæ & sic ipso iure, & facit glo. in c. quam sit. š. de ele. eo. lib. & ibi vide. & dicit hic Io. An. q ista constitutio non trahitur ad præterita, cum proprium cõstitutionis sit respicere futura, vt š. de consti. c. fi. vt hic per eum. ex cuius dictis no. q licèt ratio nouæ constitutionis trahi possit ad præterita, tñ si nouam pęnam imponit, quò ad illam nunq̃ trahitur ad præterita. facit gl. in ver. de cætero. in cle. j. de vsu. & in proœ. cle. & an trahatur ad pendentia, per glo. no. in c. licèt canon. š. de elec. eod. lib. 3 † In glo. j. ibi, adde a d istum. & adde alium casum, quia renunciatio beneficij facta per captionem, vel detentionem secularium potestatum est ipso iure nulla, vt in cle. multorum. §. sanè. de pę. licèt regulariter renunciatio beneficij facta per metum non sit nulla ipso iure, sed possit rescindi. & ita tenet Rota in deci. 374. quæ incip. Item fuit dubitatum de illo. de quibus plenius vide per glo. ordi. in c. abbas. hic alle. In ea. gl. in fi. verũ est, quod iniusta absolutio valet & tenet, vt per glo. in c. cum desideres. in fi. š. de sen. excõ. & est tex. in c. venerabilibus. §. vbi autem. j. de sent. excõ. sed hic absolutio est nulla ipso iure, non autem iniusta. & uide in deci. 394. quæ inci. Item si pronunciatur. In glo. in ver. reuocationem. ibi, iuxta formam, de qua in c. a nobis. el 2. š. de senten. excom. in fi. & per Host. in sum. in ti. de sen. exc. 4 in §. qualiter hæc absolutio. † In ea. glo. in fi. no. ex glo. qñ sit qđ excõicatio possit reuocari sine absolutione. posset addi quartus intellectus, vt distinguatur inter sñiam latam purè, & latã in diem, vel sub conditione, vt ante diem vel cõditionẽ fiat reuocatio, & non absolutio. & sm hunc intellectũ iste tex. hẽt locum in sñia excõicationis, ẽt anteq̃ liget. & facit quod no. in c. præterea. el 2. š. de dila. & in c. Romana. §. caueant. j. de sen. excõ. & hanc glo. inducit Dñi. ad practicam quæ seruatur per auditores curiæ, quia qñ absoluũt ab excõicatione iniusta, & aduersarius appellat a tali absolutione, & ipsi volẽtes tollere grauamen reuocant absolutionẽ, reducendo illum absolutũ in statum pristinũ: nam pro eis facit glo. hic loquens de reuocatione excõicationis iniustę, cùm eadem ratio sit in absolutione, vt de pę. distin. j. verbum. secus si absolutio fuisset iusta, quia taliter reuocantes incurrerẽt pęnas c. sacro. š. de sen. excom. ex quo talis vr̃ de nouo positus in excõicatione, quæ iam erat sublata per absolutionẽ. & hoc nisi seruetur forma d. ca. sacro. vt tenet Io. An. in c. eos. j. de sen. excom. sm Do. Sed certe absolutio iniusta valet & tenet, ut š. vnde nõ posset tũc reuocari sine forma d. c. sacro. sed glo. hic loquitur qñ reuocatur sñia excõicationis nulla, non autem iniusta, quia iniusta excõicatio valeret, vt xj. qq. 3. c. 1. & sic non posset reuocari, sed deberet absolui, vt hic in glo. Procedit ergo quod dicit Dñi. tñ, qñ excõicatio fuisset nulla. & ita tenet Rota in deci. 399. quæ incip. Item si 5 pronunciatur. † In gl. in ver. suspensionis, in fi. & de varijs speciebus suspensionum, vide per gl. ordi. in cle. cupientes. de pę. in uer. suspen. & no. ex glo. q appellatione suspensionis in materia congruenti, comprehenditur quælibet suspensio, quantumcunque constitutio sit pęnalis, sicut dr̃ š. de excõicatione. 6 † In glo. in uer. vacuamus. in fi. tene menti ex glo. q sñia censuræ lata per metum non est nulla ipso iure, licèt possit rescindi. Super quo articulo primo videndum est de sententijs censuræ. Secundo in alijs sententijs. circa primum glo. hic tenet, q non sint nullæ ipso iure. & idem tenuit glo. in c. quatuor. j. & c. iniustum. hic alle. Sed Bal. cõ in l. decernimus. C. de sacrosan. ec cle. & in l. j. C. de sen. ex peri. reci. quia sñia clauium non debet vim vel metum pati, merito esset nulla ipso iure. & ita ẽt sequitur Imo. hic. Non ob. glo. in d. c. iniustum & c. quatuor. quia procedebant ante hanc deci. sed hodie secus, vt hic, ex quo enim potestas soluendi & ligandi ęquiparatur, vt d. c. verbum. statutum in vno extenditur ad reliquum, sm glo. in c. si postq̃. š. de elec. eo. lib. immo Bald. in d. l. j. voluit gñaliter, q sñia in quibuscunque spiritualibus lata per metum nõ valeat per hunc tex. quod & clarius tenuit hic idem Bal. in suis addi. dicẽs p hunc tex. q actus legitimi & publici iuris, sicut sunt testamenta, auctoritates, decreta, electiones prælatorum, sñiæ, censuræ, & absolutiones ab ipsis, ipso iure sunt nullę si metus dedit cãm. Sed Dñi. hic tenet se cũ hac gl. ut nõ sit nulla ipso iure. Nõ ob. tex. hic, q a loquit̃ in absolutione, nõ in excõicatione. Nec ob. quæ dicuntur š. per Imo. per d. c. verbum. quia procedũt quò ad potestatẽ exercendi, vt sic qui põt ligare, possit absoluere, & cõ. & in hoc statutum in vno extenditur ad reliquum, nõ quo ad alia, ut quo ad modum, & formam absolutionis, quia alia forma datur in absoluendo, ut d. c. a nobis. & alia in excõicando, vt in c. j. j. de sen. excom. eo. li. quo ad ista enim non fit extẽsio de vno ad reliquum, & ita procedat glo. hic. & facit glo. in c. cõstitutionem. j. de reg. sm Dom. pro quo ẽt facit, quia iste tex. est pęnalis, vnde non debet extendi, vt in c. statutum. š. de elec. eo. li. & ẽt quia exorbitat a iure cõi, de quo iure actus gestus per metum regulariter non est nullus, vnde debet fieri extensio: vt in reg. quæ a iure. j. eo. li. si enim de sententijs censuræ quæ ligant, Papa voluisset intelligi, hoc expressisset. š. de deci. ad audientiã. & ita vr̃ hic sentire Io. An. in quantũ dicit hunc tex. cũ sit pęnalis, non debere extendi ad relaxationẽ cessationis a diuinis, cũ de ea nõ loquat̃. ar. d. c. statutũ. & sic infert, q tex. hic non habeat locũ cõ dños tpales cogentes aliquos violare interdictũ, nam cõ illos prouidet cle. 2. de sen. excõ. Nec ob. q cessatio a diuinis saltem gñalis ęquiparetur interdicto, ut in cle. j. de sen. excõ. quia talis equiparatio procedit quo ad obseruantiã, non quo ad alia, vt ibi. vnde in alijs ius pęnale loquens de vno non extenditur ad reliquũ, sm gl. in d. c. constitutionem. Sed tu aduerte, quia dicere q hic esset spãle qñ metus infertur potestati clauium in absoluendo, non vr̃ bene dictũ. nam iura & eorum rationes debent intelligi in dubio generaliter, vt nõ inducant specialitatẽ, vt in l. leges generales. C. de legi. si ergo metus illatus potestati clauium in absoluẽdo vitiat ipso iure, fortius id esset qñ metus infertur potestati clauiũ in cõdemnando & ligando. ar. in l. Arrianus. ff. de act. & obli. ex quo absolutio est actus fauorabilis. l. tale pactum. in prin. ff. de pac. & tñ metus annullat ipso iure: lõge magis id debet esse in excõi-7 cando, & ligando, † ex quo excõicatio dicitur maior pęna[c] q̃ c sit in ecclesia Dei, vt in c. per venerabilem. š. qui fi. sint legi. & 24. q. 3. corripiantur. Nec ob. responsio ad d. ca. verbum. nam

licèt

ADDITIONES.

a Nico. Supe Sententiæ. Adde Card. Zab. in c. archiep. j. no. Abb. in c. ecclesiarum. in j. c. de offic. ord.

b V. Excommunicatio maior, uel minor quando dicatur. Fely in c. j. col. 2. de excep. ubi ponitur qualiter differant.

c Nico. supe. Maior pœna. Adde Abb. in c. mulier. col. 4. col. de sent. excom. V G. Nota, q ideo excommunicatio dicitur maior pœna, si quidem nunquam ferri debet, nisi altera ex his tribus præcedat, culpa, mora, uel contumacia. I. clu. c. 2. col. 1 direct. princip. de rei cogend.

licèt alia forma sit data in absoluendo q̃ in condemnando, tñ satis est q sit æquiparatio quo ad potestatẽ & validitatẽ. vnde metus qui annullat absolutionẽ debet annullare excõicationẽ pro quo ẽt tex. in l. qui pôt. ff. de re iu. Nec ob. q ista cõstitutio sit pœnalis, & sic restringẽda: nam ex quo ꝯtinet fauorẽ clauiũ, & sic ecclesiæ vniuersalis, vt claues nõ ꝯtemnant̃, dr̃ esse fauorabilis, & largo modo interpretanda, & extendenda ad casum non expressum ex identitate rationis, vt voluit glo. no. in cap. sciant. ꝫ. de elec. eo. lib. Nec ob. qd̃ dicit Io. An. q tex. hic nõ habet locũ in relaxatione cessationis a diuinis, quia forte tale dictũ nõ procedit, ex quo gl. ꝫ. in ver. suspensionis. intelligit istũ tex. gñaliter in omni specie suspensionis, & sic largo mõ intelligit hunc tex. nec restringit, licèt sit pœnalis. si ergo hẽt locum in omni specie suspensionis, dẽt habere locũ in omni specie interdicti, & sic in gñali cessatione a diuinis quæ æquiparatur interdicto, vt in d. cle. j. cum ẽt in interdicto loquatur tex. Circa fm verò, quid sit in alijs sententijs, dicit Bald. in d. l. decernimus. & in d. l. j. q in his procedit glo. hic, vt metus non annullet ipso iure. ita ẽt tenet glo. in d. c. iniustum. & in d. c. quatuor. & ita ẽt tenet Domi. hic, sequitur Imo. hic, & in d. c. abbas. & idem d. Nic. ibi, sed Host. & Io. An. ibi ꝫ, vt sint nullę ipso iure. pro quibus facit quod no. 25. q. j. omne. & ibi per Archid. & ita ẽt tenet do. Ant. in d. c. abbas. quia actus iudicandi debet depẽdere a libero arbitrio sñiantis, vt in Auth. iusiuran. quod præstatur ab his, circa prin. & sic requiritur liberum arbitriũ. ergo si interuenit metus redditur actus nullus ipso iure, vt per glo. or di. 33. q. 5. notificasti. & ita tenendũ vr̃. ar. l. a. circa princ. ff. de iu. ideo & gl. in d. c. abbas. gñaliter intelligit, vt qñocunque iurisdictio sit extorta per metum, sit ipso iure nulla. vnde in quocunque actu iurisdictionali interueniat metus, vitiat ipso iure. & si ita esset in alijs sententijs, fortius in sententijs cẽsuræ. de quibus ꝫ. & vide per Bar. in l. maritus. ff. de qõni. In glo. in ver. extorserint, in fi. haberet tñ locum pęna c. si quis suadente. 17. q. 4. si vim intulisset, licèt non haberet locũ in pęna huius c. in terminis huius glo. fm Io. An. & no. ex glo. q vbi a lege imponitur pœna pro actu perfecto, nunq̃ habet locũ pœna si talis actus non habuit effectũ, licèt quis fecerit præambulũ, & quãtum potuerit, de quo in c. perpetuæ. ꝫ. de elec. eo. lib. in l. si q̃s
8 non dicam. C. de epis & cle. & ibi per Bal. † In gl. in ver. & excõicationis, in fi. no. glo. q non solũ ad timorẽ amissionis omnium bonorũ est iustus metus, sed ẽt maioris partis, vt no. in l. ꝓpter litẽ. ff. de excu. tuto. & j. de restitu. spoli. frequens. & tenẽt Docto. in d. c. abbas. immo ẽt timor amissionis magni lucri est iustus metus, vel si timetur graue damnũ in suis rebus, fm Cy. in l. interpositas. C. de transac. & vide de his no. per Rotam in deci. 461. quæ incip. Item dubitatur, an valeat. vbi concludit, q
a dicatur iustus metus [a] si renunciat beneficio propter liberationẽ fratris sui de carceribus. Item metus consanguineorũ est iustus metus, vt d. c. sciant. & ibi per Io. Mo. & per Arch. in c. quicunque. j. de sen. excõmu. volentem, q ẽt domesticę personæ cõprehendantur, vt earũ metus sit iustus, & ita tenet Rota in d. deci. & per Doc. in d. c. abbas. & per Inno. in c. cũ locũ. de sponsa. An aũt metus excõicationis cõminatę sit censendus iustus? glo. no. in c. cum dilectus. ꝫ. qd̃ me. cau. tenet, q non. dic vt ibi
9 per Io. An. & Doc. † In glo. fi. in fi. tenet Archi. hoc relinquendũ arbitrio iudicis. & ita transit hic Io. An. & quicq̃d dicat La. & Domi. s. q non possit dicere ille qui metum intulit, q metus fuerit vanus, per no. in c. cupientes. §. q si per viginti. in glo. in ver. verisimilia. ꝫ. de elec. eo. li. & in cle. 2. & quod ibi no. in ver. quomodolibet, & in vers. ne igitur. de sen. excom. nã forte hoc non procedit, vt patet in l. metum autem præsentẽ. & in l. extat. ff eo. & omni casu requiritur, q sit iustus metus, vt tenet gl. ꝫ. proxi. & omni casu iudicis arbitrio relinquitur quis dicatur iustus metus. & tenet Inno. in d. c. cum dilectus.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Metus, Adde c. cum dilectus. & ibi Doc. eo. tit. in antiquis. Adde, q metus iustus est, vbi iusta suspicio inest. Thom. Gram. in decis. 5. nu. 2. estq; metus iustus timor amissionis bonorum ac amissionis honoris. ibidem nu. 10 & decis. 18. nu. 12. & de isto metu deci. 105. nu. 16.

De restit. in integ. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatus & clerici de ecclesia veniunt nomine ecclesiæ, nam restitutio nomine ecclesię petitur per ipsum prælatum.*
2 *Contractus non venit appellatione sententiæ, vel econtra. quod facit ad statuta &c.*
3 *Ecclesia potest petere restitutionem, etiam post quadriennium ex iusta, & rationabili causa.*
4 *Monasteria qualiter veniant appellatione ecclesiæ.*
5 *Ecclesia an restituatur contra præscriptionem.*
6 *Restitutio in integrum non habet locum, vbi potest interuenire remedium ordinarium.*
7 *Ecclesia, vel minor an per viam exceptionis possit petere restitutionem post quadriennium.*
8 *Quadriennium quod datur ad restitutionem petendam, an sit utile vel continuum.*
Adde numero 9.

CAP. I.

1 a ECclesia. † No. j. q appellatione ecclesiæ [a] venit prælatus, & clerici de ecclesia, quia per ipsum ꝑlatum noie ecclesię petitur restitutio, de quo per glo. 2. in cle. j. eo. tit. & quot modis sumatur ecclesia, uide per glo. ord. in c. fi. ꝫ. ne ꝑla. vi. suas. Si tñ ꝑlatus ex aliqua cã repelleretur, tunc admitteret ecclesia. ꝫ. de insti. cum venissent. & qd̃ ibi no. in fi. & hoc casu datẽ curator ipsi ecclesiæ, uel capitulo, ut no. 5. q. 3. c. fi. ꝫ. de rescrip. edoceri. fm Archi. & Io. An. remittẽtẽ ad no. in d. c. edoceri. & ibi qñ esset qõ inter prælatũ, & capitulum. Sed quando esset qõ cum tertio, tũc vnus de ecclesia, excluso prælato propter aliquã inhabilitatẽ, posset prosequi ius ecclesiæ, ut no. in d. ca. cum venissent. & in c. cũ olim. ꝫ. de test. qd̃ maximè ꝓcederet qñ ageretur de reuocatione malè alienatorũ, ut no. in c. si quis ꝑsbyterorũ. ꝫ. de re. eccle. fm Inno. & Dñi. & uide per Pau. in clemen. j. de rescrip.
2 † Scd̃o no. ibi, sñiam vel ꝯctum, q appellatione sñię non venit ꝯctus, vel eꝯ. quod inducit Dñi. ad statuta, vt de quolibet contractu soluatur gabella: secus tñ videretur si diceret statutum, de quolibet ꝯctu uel quasi, quia in iudicijs quasi ꝯhit̃, vt in l. 3. §. idem scribit. ff. de pec. de quo tñ in l. oẽm. ff. de iudi. Tertio no. ibi, postea. q quadriennium currit immediatè post ꝯctum, uel sñiam, uel a tempore cuiuslibet alterius læsionis, vt in cle. j. eo. titu. & a quo tempore currat quadriennium si petatur restitutio ad appellãdũ, dicit Io. An. q elapsis. 100 diebus, de quo in c. fi. ꝫ. eo. & ibi per Ioan. An. in 7. q. ponentẽ ẽt quis effectus resultet, si petatur restitutio aduersus sñiam, uel ad totã causam, vel solum ad appellandum, de quo ẽt in l. fi. C. si aduer. rem iu.
3 † Vlti. no. & tene menti, q ex iusta & rationabili causa pôt ecclesia petere restitutionem in integrum, etiam post quadriennium. & uide in l. etiam si. §. idem. in fi. ff. de mino. & in l. meminerint. C. vnde vi. Et quæ dicatur rationabilis causa arbitrio superioris relinquitur, ut hic in tex. ex quo infertur, q restitutio in integrum debet peti coram superiore, de quo in c. pen. ꝫ. eo. & ibi plene no. quis dicatur iudex competens. Et no. per d. Nico. in c. 1. ꝫ. eo. in glo. pe. tenentem, quod clericus uel ecclesia possit petere restitutionem in integrum coram suo iudice ecclesiastico. de quo etiam in l. fi. C. ubi & apud quem. In glo. 2. in fi. vide per Ioan. An. super quarta glo. & in c. inter. ꝫ. de re iudi. super vlti. glo. & ibi an detur restitutio ecclesiæ ex instrumentis de nouo repertis, sicut & reipublicæ, quod tenet Arch. de quo tñ per Ioan. An. in d. ca. inter. & c. inborta. ꝫ. de re iudi.
4 † Et dixit Io. An. in c. proxi. q appellatione ecclesiæ [b] veniunt
b monasteria, et alia pia loca, cum æquiparentur, vt ꝫ. de testa. requisiti. uer. secus. et ꝫ. de elec. c. gñali. et c. sciant. eo. lib. et ita tenuit Bal. in auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccle. intelligens prædicta, dũmodo pia loca sint fundata auctoritate episcopi, ut no. in cle. quia contingit. de reli. do. et in c. ad hæc. ꝫ. eo. titu. fraternitates autem laicorum, dato q sint licitę, xj. qõ. 3. si qui, tñ non habent hoc priuilegiũ restitutionis, fm Bald. ibi. et Pe. de Anch. hic. vnde tenebat Rota in deci. 342. in antiquis. q si testator reliquit bona sua monasterio ędificando, dato executore q si monasterium fuit inceptum auctoritate epi, habebit restitutionẽ in integrũ, licèt monasteriũ nõdũ sit perfectũ: secus si nondũ cęptũ esset, vt hic per Dñi. & per Ho. et Io. An. in c. 2. ꝫ. de immu. ec. et no. in cle. fi. de rescrip. et in c. abbate. ꝫ. de re iud. In glo. in ver. sñia, in fi. quid in sñia interlocutoria? uide p Io. An. ꝫ. eo. in c. corã. in mag. gl. et p Lap. in sua alle. 53. Et qd in sñia lata in possessorio recuperãdæ, et sic in iudicio momentaneæ possessionis? resider hic Io. An. q cõpetat restõ, et si ecclesia impetrat literas sup ipsa restõne in integrũ, nõ expsso iudicio possessorio, talis subreptio nõ vitiat, fm Ioan. An. quia in pos-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Ecclesiæ. Adde glo. in l. 2. C. de sac. san. eccl. & in auth. hoc ius porrectum. C. eodem.
b Nic. Sup. Ecclesiæ. Adde glo. in c. grandi. de sup. neg. præla. lib. 7. Ioan. An. in c. certificari. de sepul.

in possessorijs & corũ processibus põt peti restitutio per eccle 5 siam, & minorẽ.l.j.& ibi per glo.C.si de momen. pos. † In glo. in ver.ꝯclum.ibi,ꝯ præscriptionẽ. glo. ibi tenet ꝙ non.& idem in auth.quas actiones.C.de sacrosan.eccl.de quo ibi per Doc. & in cle.j.eo.n.& per dñm Nic.in c.j.in fi.ꝫ.de rescri.vbi tenet ꝯtrium.& vide gl. in c.plerunque.ꝫ.de rescrip.vbi tn. ꝙ non restituitur ecclesia,quæ nõ fuit vsa rescripto intra annũ, si aduersarius impetrauit postea aliud rescriptũ,ſm Arch.hic.In ea.gl. tu fi.tene menti sing.hanc glo.& semper alle.& ratio differentiæ inter ecclesiam,& minorẽ est, ſm Imo. quia prælatus non est dñs,sed ꝓcurator & administrator,vt in c.a.ꝫ.de dona. ideo iurãdo nõ ꝓiudicat eclesiæ,sed minor est dñs rei suæ. vnde cum per iurãm censeatur factus maior,vt voluit glo. fin.in l.a. C. de rescin. vendi. sibi præiudicare potest. Sed vr̃ ꝙ hæc glo. faciat ꝯ d.Inn.& Io.An.in c.a.ꝫ.de iureiu.volentium, ꝙ nulli detur restitutio ꝯ propriũ iurãm: & tñ ꝓlatus qui iurauit, auditur per in integrũ restitutionẽ ꝯ proprium iurãm.sed dicas ꝙ ipsa eccl.vel ꝓlatus noie ecclesiæ est,ꝙ auditur. & optimè facit hæc glo. ad no.in d.c.a.& in d.c.cum venissent. An alienatio facta per prælatum de bonis eccle.firmetur iurão, & an ꝓlatus non obstante iurão,& non petita absolutione possit venire ꝯ? & sentit glo. 6 hic ꝙ non:nisi remedio restitutionis, de quo per Doc.† In glo. in ver.beneficiũ,in prin.& rõ est, quia restitutio in integrum est remediũ subsidiariũ. vnde non cõpetit vbi est remediũ ordinarium de iure cõi,vt in l.in causæ. ff. de minori.& in c.cum ex literis.ꝫ.eo. Et an possit remedium nullitatis cumulari cum restitutione in inte.dicendo,dico sñiam nullam, & si qua esset peto restitutionẽ in integrũ?vide per Inno.& Doc.in c.constitutus.ꝫ.eo.In ea.gl.in fi.vide in d.c.cum ex literis. & in d.cle.j. 7 † In gl.in ver.quadriennij.in fi.vide hodie in d.cle.vnica. & in l.fi.hic alle.& ibi per Cyn.in ult.q. vtrum per viam exceptionis possit ecclesia,vel minor post quadrienniũ, petere restitutionẽ aduersus sñiam,vel ꝯtum,si ex eis conueniatur: & dicit ꝙ non. Nam qñ ad idem cõpetit actio, exceptio eiusdẽ vitę est exceptio cuius est actio,vt no. Ioã. An.post Inn.in c.a.& fi.de ordi.cog.& no.in l.nam & postea.§.si minor.ff.de mino. & ita limitatur regu.pure.in fi.ff.de excep.do.& l.licèt. C.de excep. ꝙ annalia ad agendũ sunt perpetua ad excipiendũ.Et ꝙ restitutio in integrũ possit peti per viam exceptionis habetur in d.§. si minor.Et aduerte primò,an aduersus lapsum istius quadriennij detur restitutio? de quo per glo. in l.interdũ. ff. de mino.& in c.auditis.ꝫ.eo.& ibi per d.Ant.plenè per Doc.in c. cum ex literis.in j.glo.ꝫ. eo. & cõiter tenetur quod non,ne processus sit 8 in infinitu.& satis hic vr̃ probari in tex.& ĵ.c. proxi.† Secundo aduerte,an istud quadrienniũ sit vtile vel continuũ? d. Nico.in d.c.a.in fi.tenet,ꝙ sit vtile a principio,& non currat ignoranti. quod probatur hic in tex. dum dr̃, si quis negligenter omiserit &c.ignorans enim non negligit,ut in c.a.iuncto c. quia diuersitatem.ꝫ.de conces. præben. & per glo.in ver. distulerit.in c.quam sit.ꝫ.de elec.eo.li.Ad idem ẽt tenet tex.hic ibi,nisi alia rationabilis causa subsit &c.sed ignorantia est rationabilis cã, licèt glo.in ver.continuum.in d.cle.a.aliud velit. de quo etiam ibi per Doc.In glo.in ver. negligenter.in fi. vide in l.j.ff.de diuer.& temp.præscr. qualiter in agendo quis dicatur negligẽs. In glo.fi.ibi, tum ex literis. & sic qñ stetit per iudicem quominus causa restitutionis terminetur,vt in d.c.tum ex literis. in j. glo.vnde põt gñaliter dici,ꝙ omnia impedimenta,quæ impediunt desertionẽ causæ appellationis ipso iure, vel ope restitutionis,de quib.no.in c.ex rõne.ꝫ.de ap.illa eadem faciãt,vt ecclesia audiatur ad restitutionẽ in integrũ post quadrienniũ, ex quo hoc relinquitur arbitrio iudicis, subsistẽte rationabili cã, vt hic in tex.† In ea.glo.ibi,vixit ipse prælatus.idem Io.Mo.sed Archid.ꝯ,quia licet ips vitæ ipsius prælati malè alienantis subducatur de præscriptione,per quam dñium quæritur,vt in c.sacerdotes.hic alle.& per Bar.in l.põt.ff.de vsuca.non tñ subducitur de quadriennio,cum ipsa ecclesia dicatur tunc negligẽs, ex quo & canonici,& alij de ecclesia possunt petere restitutionem,vt no.in d.c.cum venissent.& hic per Ioã. An.pro quo ẽt facit tex.hic indistinctè loquens de prælato negligente. & facit quod no.in c.contingit.ꝫ.de transac.& glo.16.q.3. placuit.et a.ſm Io.An.Sed Imo.& Dñi.sequuntur glo.hic, quia opi. Arc. quam vr̃ hic sequi Io. An. repugnat vtilitati & fauori ecclesiarum,ꝯ c.j.ꝫ.de consue.& ff.de reli.sunt personæ. Nec ob.mĩsio Arch.ad d.c.sacerdotes. quia in effectu per lapsum quadriennij, & talis præscriptionis dñium quæritur. arg.l.in bello.§.si quis seruum.ff.de cap.& l.3.cum ibi no.C. quod me.cau.Item tex.hic excludit fraudẽ,vel præuaricationẽ, quæ satis præsumitur tempore quo vixit prælatus malè alienans, ut sic nec ipse, nec alij de ecclesia velint venire ꝯ factum prælati.Sed aduerte, quia opi.Arch.& Io.An.videtur verior per tex.hic & ĵ.c.prox. vbi quadriennium currit a tpe lęsionis, vt in d. cle.j. vnde necessariò infertur,ꝙ currat tempore vitæ pręlati ꝯhentis uel lædentis ecclesiam.& hoc nisi appareat de fraude vel ꝓuaricatione.de qua non apparet ex sola negligentia, vt ꝫ.in tex.sed dẽt apparere manifestè, vt hic in tex.ergo non sufficit ꝙ appareat de fraude præsumptiuè, prout ꝫ. dicit Domi. vel posset dici ꝙ præsumptiones legum quæ colliguntur, ꝙ a parte prælati malè alienantis &c.satis dicantur manifestę, ut per glo.in l.si tutor.C.de peri.tu.In ea. glo.ibi,mutationes.idem Archi.In ead. glo.in fi.& ita posset intelligi c.ad nostram.ꝫ.de re.eccle.ut ibi per Ioan.An.in j.glo. & facit l.pen. & l.si ex causa.ff.de mino. in princ.ſm Ioan. An. & no. hoc ultimum exemplum glo. Et procedunt ſm Pe.de Anch.exempla huius glo.& tex.ꝫ. in ver. nisi,usque in fi.non solum in ecclesia,sed in minoribus & alijs quibus restitutionis beneficio subuenitur, ut si sunt impediti audiantur,etiam ultra quadriennium.de quo in l.fi. C.de tem. in integr.resti.& in l.intra vtile.ff.de minori.

SVMMARIVM.

1. *Confessio solius prælati facta in iudicio nocet ecclesiæ,etiam facta sine consensu capituli.*
2. *Quadriennium quod datur ad restitutionem petendam computatur ex die læsionis.*
3. *Confessio facta per errorem facti potest reuocari ante finitum negotium de iure communi absque beneficio restitutionis.*
4. *Ecclesia in quinque casibus non auditur contra confessionem suam factam in iudicio de iure communi, sed solum ex priuilegio restitutionis in integrum.*
5. *Confessio extraiudicialis in quibus casibus nocet.*
6. *Maior post sententiam intra quadriennium potest restitui ex clausula generali,si qua mihi existente iusta causa.*
7. *Confessio licèt non possit reuocari tanquàm facta timore tormentorum, quando quis in ea perseuerat, potest tamen reuocari ratione alterius erroris.*
8. *Negotium non dicitur finitum, licèt sit lata sententia, nisi transiuerit in rem iudicatam.*
9. *Reuocatio confessionis,an admittatur post preceptum iudicis factũ in confessum,cùm ex tali præcepto oriatur actio. & nu.10.*

CAP. II.

1 SI aduersus. † No.j.ex tex.iuncta glo. in uer.a se.ꝙ cõfessio solius prælati in iudicio,ẽt sine consensu capituli prędicat ecclesię, licèt si est læsa,detur restitutio glo.tñ in uer. conuentum.in c.præsentium.ĵ.de testi.tenet ꝯtrium.de quo ibi dicetur. & uide plenè per Rotam. ita inducentẽ hunc tex. in deci. 463. 2 quæ incip.Item quòd confessio. † Secundo no.ibi,computandum.quòd quadrienniũ computatur a die læsionis.sic ꝫ.c. proxi.& cle.j.eo.tit.& sic facit,ꝙ si ecclesia in termino peremptorio nõ probauit quadrienniũ, incipiat currere a fine elapsi termini,non aũt a die sñiæ,ſm Arch.& Io.An. de quo per Innoc. in c.coram.ꝫ. e. & per glo.in uer.a tpe lęsionis. in d.cle.vnica. 3 † Tertio no.ibi,ubi uerò per uiam cõem &c. ꝙ confessio facta per errorem facti ante finitum negotiũ,potest reuocari,de iure cõi,& absque beneficio restitutionis in integrũ. & ita tenet hic Io.An.& in c.fi.ꝫ.de confess.& Cyn.& Bal.in l.error.C.de iur.& fac.igno.licèt gl.hic in uer.computandũ, sentiat ꝯtrium, et malè. Vlti.no.ꝙ facilius tollitur ius cõcessum ex priuilegio, q̃ concessum de iure cõi.facit quod habetur in l.eius militis.§. militia missus.ff.de testa.mili.et in c.pro illorum.ꝫ. de pręben. In glo.j. in fi. et de his etiam per Speculato.in a.parte.eod.tit. 4 §.2.ad fi.uer.sed nunquid. † In glo.2.in fine. No.j.ex glo. quinque casus in quibus ecclesia ꝯ confessionem factam in iudicio non auditur de iure communi,sed solum ex priuilegio restitutionis in integrum.Primo quando non posset probari falsitas confessionis. Secundo quando nõ posset probari error, sed læsio.Tertio quando confessio emanauit nõ per errorem.Quarto quando confessio fuit facta tempore non debito, ut in casu l.si ex causa.§.nunc uidendum.ff.de mino.Quinto qñ post cõfessionem fuisset lata sñia sm confessionẽ:secus si contra confessionẽ:quo casu non noceret confessio,ẽt in iudicio facta,et posset quis de iure cõi uenire tunc ꝯ suam cõfessionẽ, ut dixit no.Inno.

ADDITIO.

a V G Adde, ꝙ confessioni proprię quis contrauenire potest quando facta est contra leges.Ruy.consi.78.nu.5.lib.4. Confessio n.authoris erronea per singularem successorem reuocari non potęst.Ruy consi.76.nu 15. lib.5. immo talis confessio nocet successori futuro.ibidem nu. 14. Quando autem confessus delictum possit suam confessioné reuocare Thom. Gram.q 13.nu.8.

no.Inno.in c.mulieri.ī.de iureiuran. Secundò no.ex gl.ꝙ licèt ad reuocādum confessionē de iure cōi sit necesse, ꝙ probetur, nō solum falsitas, sed ēt error facti, vt dixit glo.hic, tamē vt reuocetur confessio per restitutionē in integrū, non est necesse, ꝙ probetur falsitas vel error, sed sufficit ꝙ aliter ꝓbetur læsio. & vide quod no. in d.l. error. & in l. non fatetur. ff.de confess.

5 † In gl.in ver.in iudicio, in fi. & ibi nota. in quibus casibus noceat confessio extraiudicialis. In glo.in ver.a se, in fi. idem Ioā. Mo. & Archi.de confessione aduocati an noceat? vide in c.cū causam.hic alle. De cōfessione verò prælati dicetur in d. c.præsennū. Et de confessione tutoris vel curatoris, vide quod no.ꝑ Rotā in d.deci.& in c.præsentiū.j.de testib.& per Cy. & Bal.in l.j.C.de cōfes.& per Bar.in l.certū.§.sed an ipsos. ff. de confess. Et de confessione procuratoris, vide Doct.in c.1.ī.vt li. non cōtesta.& per Rotam in deci.260. quæ incip. Item ꝙ procurator,

6 & ibi an sit reuocabilis ꝯfessione procuratoris. † In glo.in ver. cōputandū, in fi.ex clausula tñ gñali, si qua mihi &c.posset maior restitui post sñiam intra quadrienniū, subsistente iusta causa, vt per Io.An.in c.fi.de cōfes.& Bar.in d.l.non fatetur.& in l. cum fideicōmissum.eo.titu.& in l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter.ff.ex qui.cau.maio.& per Cy.& Bal.in d.l.error.& tenet hic Inno.& Dom. In glo.in ver.iuuare.ibi, ratione erroris. & hoc tam in causa ciuili, q̄ ēt in criminali, licèt La. hic aliter velit & non benè, vt patet in c.Romana.§.sinaūt. & ibi per gl. in ver.vel.de quo j.de appel. ſm Dñi.& no. in d.l. non fatetur. & conclude, ꝙ aliqñ vult quis declarare, seu interpretari suam cōfessionē.& dic vt in c.cum dilecti.ī. de accu. Aliqñ quis vult reuocare suam cōfessionē rōne erroris: tunc tam in ciuilibus, q̄ in criminalibus pōt, vt ī. quod limita.primo nisi in criminalibus quis in cōfessione perseuerasset, quia tunc non posset, vt no.Spe.in ti.de cōfes.§.postremò.ver.sed nunquid in criminalibus.

7 † Aduerte tñ, quia licèt qñ quis perseuerasset in cōfessione sit verū, ꝙ non possit reuocari tanq̄ facta timore tormentorū, vt in l.j.§. si quis vltrò. ff.de qō. tñ bene pōt reuocari rōne alterius erroris, quia in hoc nō nocet perseuerantia, & cōfessio sæpius facta reuocari pōt rōne erroris, vt in l.j.& ibi Bal.C.de erro.calcu.cum vsque ad sñiam semper rōne erroris pōt fieri reuocatio, vt hic, & d.l. error. imò ēt post sñiam in cā appellationis, vt in l.creditor.§.iustus.ff.de appella.& tenet Spe. in d.ver. sed nunquid & Io.And.in d.c.fi.Scd̄o limita in casu l.si is cum quo.ff. de cōfes. quo casu in criminalibus ꝯfessio reuocari non pōt. Aliqñ quis vult reuocare confessionē in beneficialib.causis, & tenet hic Domi.ꝙ non possit, ēt rōne erroris, quia inquātum dicit se errasse cōfitetur se periurū, ex quo cū iurō ꝯfessus est rñdendo positionibus: sed periurus repellendus est a ꝓmotione, vt in c.fi.j.de iureiuran. Sed hoc dictū non procedit, q̄a reuocans confessionē rōne erroris non incidit in periuriū, vt est tex.iuncta glo.in ver.iusta causa.in d.c.fi.vbi cōfessio, ēt iurata ꝑt rōne erroris reuocari, quia error excludit cōsensum, vt hic in glo.& facit quod no.Imo.in d.c.cū dilecti. & Rota in d. deci.260. Conclude ergo ꝙ regulariter in oibus causis rōne erroris pōt cōfessio reuocari. Qd̄ tñ limita, nisi alicui sit assignatus terminus ad deliberate rñdendum, quia tunc in quibuscūque causis non poterit reuocari cōfessio rōne erroris, vt voluit glo.sing.in c.ex literis. ī. de diuor. quasi tunc non possit de errore probari, ex quo deliberatione ꝑmissa emanauit cōfessio, & per hanc rōnem dixit Inno.in c. cum olim. ī. de censi.circa fi.ꝙ ex quo ille qui produxit instrm̄ vr̄ confiteri oia contenta in instr̄o esse vera, non poterit instrm̄ in totū uel in partem reprobare, ēt prætextu alicuius erroris, cū a principio poterit ꝓuidere. vnde deliberate vr̄ emanate talis cōfessio, vt ibi per cū. Sed in ꝯtrium facit quod dicit Bal.in l.j. C. de erro.calc.vbi no. voluit per illum tex. ꝙ cōfessio ēt sæpius repetita & facta possit reuocari rōne erroris. nisi dicas ꝙ non præsumitur esse tacita deliberatio & cogitatio, dato ꝙ pluries quis idem sit cōfessus, sicut qñ ad mandatū iudicis & ꝑcedente termino ad deli-

8 beratè rñdendum, ſm no.in c.2.j.de cōfes. † In glo.fi. in fi.aduerte, quia non dr̄ negotiū finitū, licèt sit lata sñia, nisi transiuerit in rem iudicatā, vt in d.§.iussus.dr̄ ēt negotium finitum, qñ esset in causa cōclusum, licèt nondū fuerit lata sñia, ar.ī. de proc. auditis.& de cau.poss.c.pastoralis. quia post conclusum in causa non pōt aliquid de iure uel de facto allegari, ſm Inn.in d.c. pastoralis. Et tenet hic Arch.& Io. An. & uide per Do.Ant.in d.c.fi.concludentē, ꝙ si vult quis declarare & interpretari suā confessionē, ſm no.in d. c. cum dilecti. tunc ad instantiā partis non posset fieri talis declaratio post ꝯclusum in causa, sed bene ad instantiam iudicis, ut per gl.in c.cum Io.ī.de fi.instru.& hoc in ordinarijs iudicijs, sed in summarijs poterit hoc fieri, ēt ad instantiā partis.at.gl.no.in uer.interrogabit.in cle. sæpe.de verb.signi.ais aiit post conclusum in cā non poterit cōfessio reuocari, ēt prætextu erroris, ſm Dñi. In cā tñ vbi agitur de defensione personæ, vel status, ex quo cum non possit concludi in cā, quia non pōt renūciari ꝓbationibus vel defensionibus, vt voluit glo.no.in l. pactū inter hæredē. ff. de pac.poterit etiā post cōclusionē fieri reuocatio cōfessionis, vt sentit Bal.hic.&

9 facit quod est dictū ī. in causis criminalibus. † Vlt. esset videndū, an post ꝑceptum, factū in cōfessum admittatr̄ reuocatio cōfessionis rōne erroris? & Bar.ꝙ sic in d.l.non fatetur, ex quo tale ꝑceptum non est sñia diffinitiua, sed tēdit ad executionem confessionis, nisi tale ꝑceptum fuerit factum post citationē, & terminū assignatum cōfitenti ad dicendū cām quare non dēat fieri præceptū & dicta confessio ex eo, quia tunc est idē qd̄ in sñia diffinitiua, ſm Bar.ibi. Sed Bal.in d.l.error.tenet, ꝙ in omni casu reuocari non possit, quia tale ꝑceptum est quædā conclusio in cā, & transit in rem iudicatā, vt l.si debitori.ff.de iudi. & l.debitori.ff.de re iud. Item quia ex tali ꝑcepto oritur actio, vt per glo.in l.fi.§.necessitatē.C. de bonis quæ lib.vnde habet vim diffinitiuæ.& hoc in ꝑcepto facto a iudice in iudicio, sed nō fieret a tabellione in instr̄o guarentigiato, tūc ꝓcedat opi. Bar.ī.ſm Bald.in d.l.error.pro quo ēt facit, quia tale præceptū factū in iudicio habet vim diffinitiuæ, ex quo ab eo pōt, & dēt appellari, sicut a diffinitiua, ut in l.2.ff.de appella. reci. & tenet Spe.in titu.de appel.§.in quibus. ver.sed nunquid. Sed pro opi. Bar.facit glo.no.in c.ex parte in Christo.de ver.sig.vbi uoluit confessionē posse reuocari rōne erroris, ēt post præceptū iudicis factū in confessione.facit ēt quod no.Io.An.& Doc.in c. ꝑuenit.el 2.ī.de ap.& Imo.in c.2.ī. de rest.in inte. & qd̄ idē Bal. no.in l.j.C.si plures vna sñia.ubi uoluit, ꝙ præceptū sit quædā sñia interlocutoria, & idem tenuit in d.§.necessitatē. Nec obst. ꝙ ex præcepto oritur actio, & transit in rem iudicatā.nā ēt ex confessione oritur actio, ut per glo.in l.sed si possessori.§. itē si iurauero.ff.de iuretur. & hēt executionē paratā, ut in l. post rē. ff.de re iudi.& tamen post talem confessionem admittitur reuocatio ratione erroris, ut in d.l.non fatetur.& tex.hic.

De arbitris. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Compromissum si fiat simpliciter in plures, intelligitur factum ut stetur in dicto maioris partis, habito respectu ad omnes arbitros &c.*

2 *Maior pars in arbitris, & in alijs officialibus qualiter sumatur & accipi debeat.*

3 *Statutum si dicat quòd arbitri debeant ita diffinire, quòd de cætero non sit lis, addita pœna in statuto. Quid si arbitri non sunt in concordia, quia vnus &c. an incidant in pœnam statuti.*

4 *Dispositio c.1.de arbitris, an habeat locum in testibus? uide qualiter.*

5 *Testes duo si dicunt quod res valet quinque, & non plus, & alij duo 10. quid iuris.*

6 *Quid si testes inducantur ad probandū de tēpore & diuersimodè deponūt.*

CAP. I.

SI ex tribus. No.j.ibi, si ex tribus, q̄a idē est in quolibet alio numero, in quo subesset eadē ratio, ut si ex quatuor uel quinque cōcordent tres, & ex sex, vel septem quatuor, tūc semper statur sñiæ maioris partis, ſm Io. An.& ex his, & ex isto tex.no. †

1 ꝙ si fiat cōpromissum [a] simpl'r in plures, intelligit̄ factum ut stet̄ iudicio maioris partis, habito respectu ad oēs arbitros, nō ad oēs cōparatione minoris partis, & ita sequit̄ hic Lap.dicēs, ꝙ si inter tres ꝑsonas sup vna re sunt absumpti xj.arbitri, uel iudices, & q̄nq; ꝓnunciant pro vno, quatuor ꝓ alio, & duo ꝓ alio, nō valebit sñia: ēt illorū q̄nque, cū nō sit maior pars, habito respectu ad oēs, licèt Spe.in ti.de sñiæ ꝓlatio.§.iusta.uer.q̄d si sint. teneat, ꝙ valeat sñia in q̄nque, ex quo plures, & maior pars in eā ꝯsenserūt, sed hoc nō est tenendū ſm Lap. & Io.An.hic, q̄a oēs dēnt hri loco vnius, & sic oportet ꝙ maior pars oium ꝯcordet, sicut dr̄ in electione, in c.in Gene.& c.cū in iure. ī.de elc.facit ēt l.sicuti.ff.de arbi. vbi vr̄ casus de hoc. et facit ēt c. pastoralis. ī.de testi.ſm Do.et Pe.de Anch. Et dicit hic Lap.secus esse in patronis laicis, q̄a ꝑualebit ꝑñratio facta a maiori parte partiū cōparatione minorū. et rō est, q̄a nō hñtur loco vni⁹, nec dicūtur

ADDITIO.

a V.G.Adde, ꝙ compromissum simplex intelligitur cum potestate lædendi modicè, sed factum cum potestate lædendi, intelligitur in magna, non in maxima quantitate. Cor.consi.9.præmittendum.litera d.lib.1.

tur facere vnum corpus:immo quilibet de per se hēt ius separatum. & ita tenuit Archi.31.dist. Nicena. & Io. An.in c.3.de iure patr. dicens, secus si haberet præsentare, vt collegium, & nō vt singuli, quia tunc requireretur maior pars totius collegij. Et sic habito respectu ad oēs de collegio:non autē cōparatione mi-
2 noris partis. †Et gnāliter in plurib. officialibus, & in alijs qualiter sumatur maior pars, an de præsentibus tm̄, an verò ēt respectu absentiū, & sic habito respectu ad oēs. vide no. per Fede. in suo consi.62. & 142. in fi. & plene per Lap. in sua alle.78. Vlt. no. q̄ si oēs arbitri discordāt in summa, tenet snīa in minori summa, quia in maiori summa includitur minor, & in illa minori oēs sunt concordes. & vide in l. rogatus. ff. mandati. Et inducit hic Do. hunc tex. vt habēs ptātem super maiori numero, possit diffinire super minori, nisi forma mandati aliud haberet, vt in c. cui de non. j. de præben. Quid aūt sit in pluribus iudicibus ordinarijs discordantibus. vide in l. inter pares. ff. de re iudi. & in c. fi. s. eo. ti. Et quid sit in pluribus iudicibus delegatis? vide in d. l. duo iudices. & in l. duo ex tribus. ff. de re iud. & ibi no. Et quid sit in pluribus procuratoribus discordantibus? dic, vt est dictum in c. si duo. s. de procura. eod. lib. in glo. 2. in fi. cum hac glo. videntur hic transire Doc. Sed Bal. in l. j. in prin. C. de sent. quæ sine certa quantitate. tenet ɔ̄trium, vt talis snīa sit nulla ipso iure, ex quo maior terminus continet plus præstationis, q̄ minor, vt in l. si ita stipula. fuero decem, aut 15. ff. de verb. oblig. & quia resultat ēt incōpassibilitas propter diuersas interpellationes. arg. l. Valerianus. ff. de prætor. stip. Sed certè tenenda vī gl. hic, per hunc tex. vt sicut in minori summa respectu quantitatis oēs arbitri videntur esse concordes, ita & respectu temporis, & sic cessat incōpassibilita, ex quo attēditur minor dilatio tp̄is, sicut hic dr̄ respectu quantitatis, & quia de quantitate ad tp̄s procedat argm̄, vt l. miles. ff. de testamen. mili. In glo. 3. in fi. glos. dicit idem esse in duobus arbitris discordantibus in quantitate, vt valeat snīa in minori summa. at. l. inter partes. ff. de re iudi. & ita sequitur hic Ioā. An. dicens per illam legem, id habere locum ēt in iudicibus, vt sic valeat snīa in minori summa, quia in illa oēs sunt concordes: secus tn̄ esset qn̄ duo arbitri essent sibi ɔ̄rij, vt quia vnus absolueret, alter condemnaret, quia tunc eligeretur tertius, vt in l. item si vnus. §. & principaliter. ff. eo. & in c. cum speciali. s. de appe. sm Ioan. An. Qn̄ tn̄ maior pars cōcordaret in vna snīa, illa valeret, licēt secus sit qn̄ in pari numero discordant, vt habetur in §. si plures. hic alleg. & ibi plenè de hoc per glo. & Doc. & uide in c. fi. s. de re iudi. &
3 j. in glo. fi. †Et prędicta faciunt ad statutum nostrum, in quo cauetur, q̄ arbitri debeant sub certa pęna causam ita diffinire, q̄ de cætero lis uel controuersia esse nō possit. Quid si arbitri nō sunt in ɔcordia, quia vnus iudicat vnum, & alius iudicat aliud an incidant in pęnam statuti? Ang. in Auth. vt iudices nō expectent. in prin. determinat, q̄ non, per illum tex. vbi qn̄ iudices sunt discordes, quilibet debet ferre snīam prout iustum sibi videtur. vnde dat cautelam, q̄ qn̄ arbitri habeat qōnem multum cauillosam, vel scandalosam, si nolunt super ipsa ferre snīam decisiuam, & nolunt incidere in pęnā statuti, q̄ quilibet ipsorū ferat snīam diuersam ab altero, qa snīa ipsorū erit nulla, & nullus ipsorū incidet in pęnā statuti, sm Ange. ibi. In gl. fi. in ñ. idē Io. An. dicens, q̄ non ob. l. ex facto. §. j. ff. de vul. & pup. quia ibi voluntas testatoris sic disposita facit, q̄ numerus minor nō includitur sub maiori, sed condemnatum in 15. est impossibile, q̄ non sit cōdemnatus in 5. meritò tenet snīa in 5. nō obstante protestatione, sm Ioā. An. & ita transit hic Do. Pet. de Ancha. Sed Bal. & Imo. in l. j. §. si stipulanti. ff. de ver. obli. tenent ɔ̄ glo. hic, quia potest esse possibile, q̄ iudex qui condemnauit in 10. noluit condemnare in 5. tm̄, ita q̄ solū valeat in 5. & sicut voluntas testatoris distincta, facit ut minor numerus nō includatur in maiori, ita & debet posse facere voluntas ipsius arbitri, vel iudicis ita protestantis. facit glo. in d. §. si stipulanti. Non ob. qđ dicit gl. hic, q̄ protestatio est ɔ̄ria facto. nam q̄ maior summa nō contineat sub se minorē, in hoc protestatio esset bene ɔ̄ria. secus si vult continueri, sed expresse declarat, q̄ in minori summa non vult contentare, de quo ibi per eum. & per Specu. in ti. de arbi. §. fi. circa prin. & ver. quid si arbiter. & ista est prima limitatio ad hunc tex. Secundo modo limitat Bal. in l. decem. ff. locati. per illū tex. ut hēat locū tex. hic in arbitris litis decisiuis: secus in arbitratoribus, vel in arbitris electis super declaratione pretij, uel mercedis, uel super æstimatione alicuius rei, quia in talibus non haberet locū tex. hic: & eorum diuersitas uitiaret in totum quod agitur, ita ēt tenet Bal. in d. l. j. C. de sen. quæ sine certa quanti. in prin. & uide ēt quod no. in l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup. Tertio modo limitat Bal. hunc tex. in l. 2. C. de re iud. vt tunc valeat snīa in minori summa, qn̄ qui ɔdemnauit in minori, absoluit a residuo: aliàs si simpłr condēnasset in minori summa quam fuerit petita, & in residuo non absoluisset, seu nihil dixisset, snīa esset tunc ipso iure nulla, cū non possit valere pro parte, qn̄ capitula nō sunt separata, ut in l. quid tn̄. ff. eo. & per Spe. in ti. de snīæ prola. §. qualiter. ver. q̄d si pero. de quo tn̄ per glo. & Doc. in l. j. C. si aduer. rem iu. & per Io. An. in c. cum inter. s. de re iudi. in vlt. glo. & per Fed. in suo
4 consi.262. & Bal. in d. l. 2. in prin. †Extra glo. quæritur primò, an dispositio istius deci. habeat locum in testibus? Bal. in l. conuenticulam, circa fi. C. de epi. & cle. vr̄ velle q̄ sic, dicens q̄ in testibus procedit arg. a toto integrali. vnde si formaui articulū de possessione partis, & testis dicit de toto, includit partem. Item si formaui articulum de 5. & testis dicit de 10. probat, & si formaui articulum q̄ Titius promisit mihi vestem suam, & testis dicit, q̄ promisit oia bona, probat. l. pe. & ibi per glo. C. quib. ce. possunt. & si facio articulum, q̄ Titius reliquit mihi sua mobilia, & testis dicit, q̄ reliquit mihi hæreditatem, probat. & rō prædictorum est, quia quotiens vno concesso, alterum sequit̄ de necessitate, tunc probato illo, censetur probatum id quod de necessitate sequitur ex eo, vt in reg. in toto. & in reg. plus. j. eo. lib. & in l. si quis cum totum. ff. de excep. rei iud. & hæc procederent qn̄ testes essent contestes. quid autem si sunt discordes, puta deponunt super mutuo, & vnus testis deponit de 10. & alter de 5. an habeat locum tex. hic, vt intelligantur contestes in minori summa? glo. tenet quod non, in d. §. si plures. & idem Ioan. An. & alij Doc. hic. & Arch. 3. q. 9. nihilominus. & Bal. in l. testium. in 5. col. C. de testib. quia dicuntur tunc singulares, cum diuersitas summarum inferat ad pluralitatē contractuum & dispositionū, ut in l. quinquaginta. ff. de proba. & in l. cum centum. ff. de adi. le. & in c. abbate. j. de re iudica. & facit quod no. Bar. in l. triticum. ff. de uerb. obliga. & idem Imo. in l. j. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. & in d. l. inter pares. Secundo quæritur si testes deponunt super æstimatione rei, & vnus dicit rem valere 10. & alter 5. an sint contestes in 5. Pet. de Anch. tenet hic, q̄ sic. ratio quia sunt contestes in re, de qua agitur, et in minori summa omnes videntur postea esse cōcordes, ut hic in tex. secus est in casu præcedenti vbi diuersitas summarum inducit diuersitatem contractus. & ita etiam sequitur Imo. in
5 d. l. inter pares. †Tertio quæritur, quid si duo testes[a] dicūt quòd res valet 5. & non plus, et alij duo dicunt 10. glo. in d. §. si plures, tenet, quòd præualet dictum testis, dicentis quòd valet 10. quia plus creditur duobus affirmantibus, quàm mille negantibus, secundū glo. ibi. Sed certe illa glo. non procederet, qn̄ negatiua potest cadere in sensum testis, put est in dicto casu. et ideo vr̄ q̄ in dictis terminis debeat stari maiori numero testium, q̄ no. in l. j. ff. de ven. inspicien. et si essent pares, inspiceretur dignitas testium, et qui verisimiliora dicerent. l. ob carmen. §. si testes. ff. de testi. vbi autem essent omnino pares in numero, et alijs, tenet Imo. in d. l. inter pares. quòd forte plus credetur affirmantibus, ut uidetur sentire Bar. in d. §. si plures. Sed certe uideretur, quòd præualeret testimonium opponentium de numero minori, per hunc tex. cum in illo omnes vidētur esse cōcordes, sm Pe. de Anch. †Quarto quæritur, quid si inducantur
6 testes ad probandum tempus, ut si volo probare q̄ possedi per x. annos, et induco tres testes, quorum vnus probat de xv. alter de x. alter de v. annis, tenet Arch. in d. c. nihilominus. q̄ nihil probent. et idem Ioan. An. hic, quod intellige primò, quando non declarant tempus ita, et taliter q̄ excludant de eodem tēpore: aliàs secus, puta si vnus testis dicat, q̄ possedit a xv. annis et citra, alius a x. annis et citra, alius a v. annis et citra, quia tunc probant in ultimis v. annis, ex quo in illis sunt concordes, sm Do. hic. Secundo modo intellige dictum Arch. qn̄ testes essent singulares in initio possessionis, ut si vnus dicit q̄ incępit possidere iam sunt xv. anni, alius dicit quòd iā sunt x. et alter de v. et ita intelligit glo. j. l. possideri. in princ. ff. de acquir. poss. secus si non deponerent testes de initio possessionis, sed vnus diceret, vidi possidere xv. annis, alius x. et alius v. Nā omnes sunt contestes in minori tempore, secundum Bald. in l. j. cir. fi. C. de test. et facit glo. 16. q. 4. volumus. Quando autem inducerentur testes ad probandum possessionem simpliciter sine tempore, puta q̄ ego possedi talē fundum, & testes dicunt vera

ADDITIO.

a V.G. Testes deponentes, vnus plus alio, probant in eo in quo sunt concordes. Nec si in modico sunt contrarij, reprobantur in eo in quo cocurrunt. Ruy. consi. 19. nu. 13. lib. 4.

vera esse, tunc probarent, licèt discordarēt in numero fructuū, puta si vnus dicit, q recollegit decem corbes grani, alius 5. vel si vnus deponit de grano, alter de hordeo, quia sunt contestes super substantia ipsius rei, sm glo. in d.§. si testes. vbi idem dicitur qn̄ agitur de probando quid vniuersale, puta ius decimandi, vel exercitium iurisdōnis. in his enim singularitas testium non nocet, vt hic per Io. An. in c. qualiter. & ibi per Innoc. ī. de accu. & per Spe. in ti. de teste. §. antepe. & in ti. de inquisitione. §. j. ver. quid si vnus. & per Imo. in d. l. j. §. si stipulanti. & in d. l. inter pares. vbi plenius per eum. Sed limita prędicta procedere, nisi vnus testis allegaret alium contestem, tūc enim essent singulares: si enim vnus testis dicit vidisse Titium possidere, & recolligentem x. mensuras grani præsente Petro, & Petrus dicit de hordeo, vel de 5. mensuris, certe sunt singulares & varij, & sic non probarent. ar. l. j. §. adijcit. & l. qui vsumfru. ff. de ver. obl. sm Pe. de Anc. hic. facit etiam tex. in l. j. ff. de q̄ōni. ibi, in verbis epistolæ, dum dicit interrogatus de consocija, quos dixit secum habere, mētitus est. & facit quod no. per Bald. in l. testium. C. de test. & in l. hæredes palā in prin. ff. de testa. quod tene menti. & uide de his hic per Do.

SVMMARIVM.

1. *Causa sicut per sententiam iudicis deciditur & determinatur, ita etiam per sententiam arbitri finitur.*
2. *Arbiter qui non vult adesse causæ, si non fuerit requisitus ad examinationem causæ, an sufficiat quòd fuerit requisitus ad diffinitionem ipsius.*
3. *Absens in dubio habetur pro contradicente.*
4. *Clausula, vos vel alter vestrum, vel quòd si non omnes, posita in compromisso, quid operatur.*
5. *Lex ciuilis quando contradicit canoni, quid sit seruandum.*
6. *Canones sunt seruandi in foro ecclesiastico in terris non subiectis ecclesiæ.*
7. *Iudices plures ordinarij, an quilibet intelligatur habere iurisdictionem insolidum.*
8. *Iudicium a quo actu incipiat.*

CAP. II.

1 VT quæstionibus. † No. j. sm Do. quia sicut ex snia iudicis dicitur causa decidi, & finis imponi, vt l. j. ff. de re iudi. ita & ex snia arbitrorum, cum arbitria sint redacta ad instar iudiciorum, vt in l. j. ff. eo. vnde ex eorum snia orietur exceptio litis finitæ, de quo in c. j. ī. de li. contesta. Secundo no. q sicut delegatus debet alium condelegatum citare, vt secum procedat, vt in c. prudentiam. ī. de offi. deleg. ita & arbiter hoc potest & debet, de quo hic in glo. & quia tex. hic dicit, q debet esse requisitus, vr̄ q sufficiat vnica requisitio, vt per glo. in ver. requisiuerint. in cle. j. de hæretic. de quo ĵ. in glo. in ver. liberè. vr̄ probare iste tex. iuncto principio, q licèt vnus ex arbitris sit absens, vel malitiosè absit, tamē sit necessaria requisitio. & quid sit in iudicibus, vide dicta in c. cum plures. ff. de offi. dele. eo. lib. † Tertio no. ibi, vel ad diffiniendum, q cum in alternatiuis [a] sufficiat vnam partem esse verā, vt in reg. in alternatiuis. ĵ. eo. lib. videretur, q licèt arbiter qui abest non fuerit requisitus ad examinationē causæ, tn̄ sufficiat esse requisitus ad diffinitionem & sniam, cum ista ponātur hic alternatiuè, de quo ĵ. in gl. in ver. liberè. Quarto no. ibi, sicut possent illi præsentes. & tene mēti, q sufficit tertium arbitrum esse præsentē, qn̄ alij duo renunciant, & valebit snia, licèt ipse taceat & non pronunciet. & ita tenuit Azo, & Gof. in summa huius tit. ver. quid si duo, vbi dicunt, præsentē & tacentē haberi pro 2dicente. & ita ēt tenet Host. in sum. eo. tit. §. prohibetur, in fi. vt refert Io. An. in add. Spe. eo. titu. §. si super. ver. & no. dicens, q tunc valeret snia ēt de iure ciuili, licèt aliud tenuerit Host. in sum. huius ti. §. qualiter. ante fi. & non bene, vt patet ex hoc tex. & maximè hic in fi. dum dicit, absentē haberi pro præsente. ideo siue ipse tacens habeatur pro præsente, siue pro 2dicente, ipsa sola præsentia sufficiat, vt hic in tex. in fi. & ita sequuntur hic Doc. & facit gl. j. in l. si in tres. vbi idem tenet, & in l. item si vnus. §. item si plures. ff. eo. quia non est necesse, q alter loquatur, dummodo sit præsens. & ita vr̄ ibi tenere Bar. & Bal. de quo tn̄ hic plenius p Do. An. autē dispositio istius tex. habeat locū in arbitratorib. Bal. in d. §. item si plures. vr̄ tenere q sic. Et q̄d sit in arbitris iuris, de quibus in c. ab arbitris. ī. de offi. dele. eo. lib. Io. An. tenet hoc dictum. sed in hoc alij Doc. tenent 2trium, cū tales potius accedant ad naturā iudicū delegatorū, q̄ arbitrorū, vt no. in d. c. ab arbitris. & ita ēt tenet Bar. in d. §. item si plures. ideo in eis erit dicendū prout in iudicibus deleg. de quibus in d. c. prudentiā. & in d. c. cū plures. & ĵ. in gl. fi. † Vltimo tene menti ibi, nec
3 volente. q absens in dubio hr̄ pro 2dicente. facit quod no. in c. innotuit. ī. de eo, qui fur. sm Do. & ita glo. in ver. consilio, in c. j. circa fi. ĵ. ne sede va. inducit hunc tex. ad hoc. In glo. j. in fi. tenet hic Io. An. & Arch. q per hunc tex. determinentur no. Specu. eo. ti. §. fi. in prin. & in uer. & no. & in ver. quid igitur si se. & seq. per Inno. & Hostiē. in c. Raynaldus. de test. vbi dicebant, q qn̄ arbitri sunt præsentes, & vnus non vult cum alijs cōcordare, ēt si dicat se non instructū de causa, alij qui sunt 2cordes pronunciare possunt, vt in l. duo ex tribus, & in l. Pompo. ff. de re iud. Item si talis declarasset suam opi. & recessisset, audita opi. aliorum, quia tunc cessat ratio d. l. si in tres. secus si aliorū opi. non audisset, dato q malitiosè recederet, licèt quidam dicant, q ex quo conuenerint ad sniam ferendā, qualitercūque vnus postea recedat, alij præsentes pronunciare pn̄t, quia verum est oēs fuisse præsentes ad sniam ferēdam. i. ad diem ferendæ sniæ assignatū. vnde bona fuit prouisio tex. hic, qui has perplexitates tollit, sm Archi. & Io. An. volentes ex prædictis, q snia lata per arbitros, vno absente, nō valeat, quantumcunq; omnes per prius conuenissent ad sniam ferendā, & ille declarasset suā voluntatē, & audita opi. aliorum, recessisset. & ita vr̄ velle Bar. in d. l. duo. & Bal. in d. l. si tres. quia opi. Inn. in d. c. Raynaldus. nō procedit nisi quatenus hic approbata reperiatur. de quo etiam per Imo. in d. l. duo, in fi. Et propter hoc dixit gl. in d. l. si in tres. q ille qui se absentat, non potest alteri cōmittere motum sui animi, quia vr̄ electa industria personæ: quod no. nam sic prouidetur hic in tex. de remedio. & vide quod no. in c. si quis iusto. ī. de elec. eo. lib. facit rō, quia arbiter nō pōt subdelegare, sicut dr̄ de iudice delegato ab inferiore a principe, ut per glo. in c. is cui. de offi. dele. eo. lib. Qn̄ tn̄ esset vltima dies termini, & vnus ex arbitris esset absens, vel se absentaret, nō requiritur alia admonitio, quia illa vltima dies interpellat. facit l. item illa. ff. de consti. pecu. sm Bal. in suis addi. & facit quod idem Bald. no. in auth. item ei. C. de tempo. appel. & ista esset notabilis limitatio ad hunc tex. licèt dubium facit tex. hic in prin. In gl. in ver. electis. in fi. Conclude, quòd aliqn̄ fit compromissum simpliciter in plures, & nihil est actum qualiter debeāt iudicare, tūc in dubio præsumitur actum, vt oēs simul sniam dicant, & non valeat snia vnius alijs absentibus. & ita dixit glo. no. in l. nō distinguemus. §. cum in plures. ff. eo. & est tex. hic in uer. simpli-
4 citer. vnde tunc est necessaria prouisio huius tex. † Aliqū fit cōpromissum cum clausula, de qua hic in glo. & dic ut in ea, & ĵ. in glo. fi. Aliqn̄ fit cōpromissum in plures, & in quemlibet eorum, vel in quemlibet insolidū, tunc ualeret snia unius, nec esset necessaria alia requisitio aliorū, ex quo quilibet est arbiter insolidū, ut in d. §. cum in plures. & tex. hic locū nō hēt, nec in arbitris simpliciter datis, vt hic in glo. & ĵ. in gl. in uer. præsente. Aliqn̄ fit cōpromissum in plures, ut sint oēs concordes, tūc requiritur cōcordia oīum, ut in d. §. cū in plures. nec staret sniæ maioris partis, ut ibi: nec haberet locū tex. hic, vt dicit glo. no. ĵ. in uer. p̄sente. & sic tene menti ex p̄dictis, q qn̄ ex forma cōpromissi facti in plures, pōt vnus p̄cedere sine altero, uel hēat p̄tātem insolidū, nō est necessaria requisitio alterius, nec hēt locū tex. hic, nam p̄tās arbitri ex cōpromisso dependet, ut in d. l. nō distinguemus. §. de officio. & in l. si cū dies. §. si quis litigatorum. ff. eo. ti. & sic infertur, q in cōpromisso possit apponi, q requisitio alterius non sit necessaria, & q alter sine altero solus p̄cedere & iudicare possit, vt in d. §. si quis litigatorū. Nec ob. gl. ibi, & qd̄ tenet Spe. eo. tit. §. excipit. uer. pe. & ver. sed pone. uolens, q licèt in cōpromisso sit actū, q arbiter possit iudicare ēt partibus absentibus, tn̄ semper est necessaria citatio ad sententiā, nisi ēt citationi in cōpromisso sit renūciatū. vnde sic videretur qn̄ vnus ex arbitris pōt iudicare sine altero, uel absente altero, ut saltē esset necessaria requisitio illius. Sed dic, q ex quo quilibet est arbiter insolidū, non est necessaria alia requisitio, ut ī. sicut dr̄ in pluribus iudicibus delegatis insolidū, ut p glo. in uer. liberè. in c. cum plures. ī. de offi. deleg. eo. lib. In glo. in uer. legitimè. in fi. possunt ēt arbitri citare partes, ut in l. sed & interpellatur. ff. eo. non tn̄, sm Bal. ibi, possunt citare testes, sed debent citari per iudicem, ut corā arbitris cōpareant, ut tenet Spe. eo. tit. & per Bar. in l. si quis arbitratu. ff. de uer. obl. In glo. in uer. impedimēto. et dicitur iustum impedimentū, et soluitur cōpromissum, qn̄ unus ex arbitris est mortuus, ut per gl. in d. §. si plures. et uide in c. uno delegatorum. ī. de offic. deleg. ubi ex forma compromissi posset induci, q per mortem unius
5 ex arbitris non soluatur cōpromissum. † In glo. in uer. lex ciuilis

ADDITIO.

[a] Nic. Sup. In alternatiuis sufficit vnam partem esse veram. Adde glo. in cle. j. de concess. preben. & in cle. j. de reb. eccle. non alie. c. inter cætera. de rescri. Io. An. in c. venerabilibus. de elec.

a uilis, in fi. tene menti glo. & semper alleg. quãdo lex ciuilis ꝯdicit canoni, quid sit seruandum? de qua materia per glo. in cle. dispendiosam. in ver. vsuris. de iudi. & in reg. possessor, in prin. ꝟ. eo. li. & per Io. An. & Doct. in c. j. ꝭ. de no. oper. nun. & per Bar. & Bal. in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. Et aduerte primò, an lex possit de directò ꝯtrariari canoni vel non? vide de hoc per Io. And. in reg. peccatum. & in reg. ea quæ. ꝟ. eo. lib. in merc. & no. 10. dist. leges. & c. si in adiutorium. Secundò conclude casus certos, in quibus, etiam in terris imperij, & in vtroq; foro, debẽt seruari canones. Primò in matrimonijs, vt in c. fi. ꝟ. de secun. nup. & per gl. sing. Insti. de gradi. §. sexto gradu. Secundò in spiritualibus & beneficialibus, vt in c. fi. ꝟ. de iudi. & per gl. in c. cũ vos. ꝭ. de offi. ord. Tertiò vbicunque canon disponit in materia, in qua vertit̃ periculũ animę, & sic in materia peccati, & in materia iuramẽti, vt p glo. in d. reg. possessor. ꝟ. de pac. Quartò vbi agitur de interpretatione fidei, vel legis diuinæ. ꝭ. qui fil. sint legi. per ven. & in c. maiores de baptismo. & C. de sum. Trin. l. fi. Quintò vbi deficit ius ciuile, vt in d. l. j. C. de no. Cod. compo. nam si quando deficit lex, recurritur ad consuetudinẽ, ſm no. in l. non possunt. & l. si de interpretatione. & in l. de quibus. ff. de legibus. fortior debet recurri ad canones, cũ sint maioris authoritatis q̃ cõsuetudo n. dist. quis nesciat. Sextò in omnibus rebus ecclesiasticis & iuribus, vt in c. ecclesia. ꝭ. de consti. Extra aũt casus prædictos in rebus temporalibus, in terris de tẽporali iurisdictione ecclesiæ, & in vtroq; foro tã seculari q̃ ecclesiastico, seruari debent canones, vt est tex. no. in

6 c. si duobus. ꝭ. de appel. † Sed in terris quæ nõ sunt de tpali iurisdictione ecclesiæ, debẽt seruari canones in foro ecclesiastico, vt in c. q clericis. de fo. cope. & in foro seculari debent seruari leges, vt hic in gl. no. imo ẽt si Papa vellet, non posset in terris quæ nõ sunt de sua tpali iurisdictione tollere leges ciuiles

b extra casus supradictos, cum Deus[b] distinxerit potestatẽ imperij & Papæ 96. dist. cum ad verũ. & 10. dist. qm̃. vbi de hoc. & p glo. in d. reg. possessor. vnde dicebat gl. no. in versi. vsuris. & in d. cle. dispẽdiosam. q ius canonicũ tollẽs solẽnitatẽ ordinis iudiciarij in aliquibus causis ecclesiasticis vel alijs, non haberet locũ qn aliquis de illis casibus deduceret̃ in iudicio in foro seculari, quia tunc deberet seruari ordo iudiciarius, ſm leges, non aũt ſm canones. Et prædicta pcedunt, qñ inter leges & canones esset differẽtia, vbi aũt nulla esset ꝯrietas, tũc ẽt in foro ecclesiastico seruandæ sunt leges, vt 10. dist. si in adiutorium, ſm Bal. in d. l. priuilegia. quia in dubio omnis lex intelligitur approbata a canone si non reperitur reprobata, vt voluit Host. & Io. An. in c. fi. ꝭ. de solu. & vide per Bal. in l. omni. C. de sacrosan. eccl. In gl. in ver. liberè. in fi. no. glo. & cõcludit Domi. q si arbiter requisitus dicit q nõ vult de illa causa se intromittere, & nõ est necessaria alia requisitio. facit cle. j. de do. & ꝯtu. secus si citatus ad vnũ actũ nõ dicat q nolit de illa causa se intromittere, sed simplr asserat nolle venire, & pcedat glo. hic. & tene mẽti prædicta, quia videbatur, q sufficeret vnica requisitio, vt per gl. in d. cle. j. de hære. Item quia Io. An. & Arch. in c. si cõtra vnũ. ꝭ. de offi. dele. eo. li. tenet de cõdelegato vt sufficiat semel requirere collegã. Itẽ quia tex. hic dr̃ liberè, & sic nõ videbatur q vlterior requisitio esset necessaria, vt p gl. in ver. liberè, in d. c. cũ plures. In gl. in ver. pro præsente, in tribus. idem si essent plures, dũmodo maior pars volẽs pcedere requirat minorẽ, quæ malitiosè, vel voluntariè venire recusat, ſm Ioã. An. In ea. glo. ibi, eadẽ rõne. & eadẽ rõne nõ haberet locũ c. 2. ꝟ. de testa. ſm Io. An. Nec ob. glo. fi. in h. ꝭ. c. proxi. q loquit̃ in arbitris iã electis, qui nõ pñt pnunciare ꝯtra ar. c. requisisti. ꝭ. de testa. sed hic loquitor in ipsis partibus eligentibus arbitros, quæ partes pnt ĩ ꝯpromisso modũ apponere & formã vt eis placet, vt d. §. si q a litigatorũ. & facit qđ no. in c. si duo. in gl. in ver. occupantis. ꝭ. de pcur. eo. li. Nõ tñ haberẽt locũ prædicta in arbitris iuris, qui licet eligãtur a partibus, vt c. ab arbitris, tñ nõ habẽt potestatẽ a partibus, sed a iure, vt in c. suspicionis. ꝭ. de offi. dele. & vr̃ tenere Bar. in d. §. item si plures, ſm Imo. vnde non possent partes tunc in compromisso dare nouam formam aliter quã a

7 lege caueatur. & ita sequitur Do. † In gl. fi. in prin. de pluribus iudicibus ordinarijs, an intelligantur, habere iurisdictionẽ insolidũ, & an vnus possit pcedere sine altero? Io. An. hic remittit ad no. per Spe. in ti. de sen. prola. §. sequitur. ver. quid si sunt. & §. iusta. post prin. & ad no. in d. l. Põpo. & in l. magistratus. ff. ad municipa. Et de his etiã per glo. no. in ver. separatim, in c. vt officiũ. ff. de hæreti. & de his etiã hic per Domi. Sed plenius vide per Doc. in d. c. prudentiã. & per Bal. in l. j. ff. de offi. cõsu. In ea. glo. ibi, dati simpliciter. intellige quãdo sunt dati simpliciter ad vnã, vel plures causas: secus si ad vniuersitates causarũ vt per glo. & Bar. in d. l. Põpo. & per Doc. in d. c. prudentiã. Pro declaratione huius rub. aduerte primò, quid sit iudiciũ. de quo vide in c. forus. ꝭ. de ver. sig. & per Doc. in rub. ꝭ. de iudi. & vide per glo. & Io. An. in re. in iudicijs. ꝟ. eo. lib. & hi per Io. Mo. ponẽtes 15. significationes huius verbi, iudicij. Secũdò aduerte quia ideo dicit̃ hic in rub. de iudi. in plurali, & non in singulari quia plures sunt spẽs iudiciorum & causarum, de qu ibus per gl. or. 11. q. j. in summa. & in cle. j. in ver. ciuili. de offi. dele. & per Lap.

8 in alleg. sua, 70. circa prin. † Itẽ aduerte a quo actu incipiat iudi

c cium[c]. & dic q a citatione, vt Insti. de pœna temere litig. in fi. & per gl. in rub. C. de in ius voc. & in l. vbi captum. ff. de iudi. & vide in cle. 2. vt li. pẽ. per oblationẽ enim libelli facta in iudicio non dicitur iudicium cœptũ, quia que ad partes libellus non est de processu, ideo est q potest offerri die feriata, vt. l. mi les. §. sexaginta. ff. de adul. & ante citationem potest quia libere retrahere libellũ suum & emendare & corrigere, ſm Doc. in l. edita. C. de edẽ. sed post citationẽ tũc esset de pcessu, nõ solũ quò ad iudicẽ, sed ẽt quò ad partes. & non posset retrahi ſm Bal. i rub. C. de i ius voc. ex quo a citatione incipit iudiciũ vt ꝭ.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quando lex ciuilis. Adde Doct. in c. clerici. de iudi. & in c. vlt. de secun. nup. glo. summæ. x. dist.

Vinc. G. Lex ciuilis disponens expresse de ecclesijs, vel ecclesiasticis personis, non valet, etiam si non afferat damnum ecclesiæ, dummodo nõ sit merè priuilegiata. Ruy. cons. 117. nu. 15 lib. 1. lex ciuilis & Imperator possunt tollere ecclesię lucrum quod in ea contulerunt. Ruyn. consi. 97. nu. 2. & 10. lib. 1.

b Nic. Sup. Deus distinxit potestatem imperij. Adde c. duo sunt 96. dist. Doct. in c. solitæ. de ma. & obe. Doc. in c. licet ex suscepto. de foro compe.

c Nic. Sup. A quo actu incipit iudicium. Adde Paul. de Cast. in l. j. C. de iur. & fac. igno. & ibi Bal.

Vinc. G. Adde Dec. consi. 182. col. 3. Et an a citatione syndicorum procuratorum re inchoari valeat. Ruyn. consi. 117. nu. 1 & 4. lib. 3.

De iudicij. *Rubrica.*

SUMMARIUM.

1 *Delegatus a Papa simpliciter datus, censetur habere potestatẽ citandi per literas, vel nuntium, vel per edicta.*

2 *Compelli quando & in quibus casibus quis possit ad comparendum personaliter coram iudice.*

3 *Syndicus de necessitate interuenit in causis ecclesiæ vniuersitatis & collegij, etiam si ipsa causa esset criminalis.*

4 *Iudex ordinarius an possit cogere subditos ex causa venire corã se se personaliter causa auxilij vel consilij præstandi.*

5 *Causa criminalis sumitur quandoque large vt includat causam popularẽ.*

6 *Exceptio procuratoria an sit dilatoria.*

7 *Confessio per verbum, credit, ita præiudicat, sicut facta de veritate.*

CAP. I.

1 VRis esse. † Tene menti primò, & ita allegãt, q licet si alicui simpliciter deleganir causa per Papam, censeatur talis iudex habere potestatem citandi per se per literas seu per nũtiũ, & etiã per edicta, vt in auth. qui semel. C. qũo & quãdo iudex. & tenet Io. Mo. hic: nunquam tñ intelligitur cõcessa potestas posse citare partes vt personaliter cõpareant, nisi in casibus hic expressis. de quo ꝟ. in glo. Et aduerte quia licet delegatus Papæ possit citare per edicta, alij tñ delegati non possent: & sic non poterũt citare affixa schedula in foribus palatij, vel ecclesiæ, sicut nec arbiter posset: sed debeat citare per nuntium, vel per literas, vt in l. sed si interpellat̃. ff. de arb. & ibi per glo. dẽt fieri citatio in personam, vel ad domũ. fallit nisi delegatus habuerit hoc in mandatis, vel nisi hoc dictet ꝯsuetudo, vel nisi nõ sit alius locus vbi citatio possit explicari, ſm Bald. in l. 2. C. qũo & qñ iudex. ponentem, an consules mercatorũ possint citare per edicta? de quo ibi per eũ, & in l. j. C. de arbi. vbi ẽt ponit quid in arbitratore, per quẽ modũ possit ipse arbitrator citare partes,

2 & de his ẽt per Bar. in l. sancimus. C. de iudi. † Secũdò tene mẽti casus in quibus quis põt ꝯpelli ẽt per iudicẽ delegatũ ad personalẽ ꝯparitionẽ in iudicio? & primò in causis criminalibus. Secundò pro veritate dicenda, & sic in respondẽdo positionibus, vel articulis. de quo in c. pastoralis. ꝭ. eo. & in c. j. ꝟ. de ꝯfes. Tertiò pro iuramẽto calumniæ. Quartò in omni casu vbicunque subsisteret iuris necessitas, & licet Host. & Ioã. An. hic dicant, q iste ver. sit superfluus, cũ non reperiat̃ alius casus vltra hic expressos, tñ Doc. hic assignant alios plures, puta si principalis esset melius informatus de veritate q̃ procurator, vel qñ pars aduersa melius confidit de præsentia principalis q̃ procuratoris, vel quia principalis sit legalior psona, & pcurator est rixosus.

tixosus.& de his omnibus est tex.& glo.in l.fi. C. de procu.in c.a.j.de iura.cal.& ita pōt exēplificari tex. hic in fi. & vide per gl.& Bar.in l.si actor malit.ff. de procur.quid in procuratore in rem suam,& cui incumbat onus probandi differentias qualitatis? Posset ēt exēplificari text. hic,qñ esset talis casus in quo persona remittitur ius dicenti, vt in l.1.C. vbi causa status, ſm Bald.Itē vbi propter expressam pertinaciā quis posset mulctari,cū tunc possit personaliter capi,vt in d.l.consentaneū. nā talis modica coertio pcedit,nō solū ordinarijs,vt l. magistratib. ff.de iurisd.om.iud.sed ēt delegatis Papæ,vt hic,nō aūt subdelegatis,vel delegatis inferiorū,ſm Bald.hic.,de quo j.per glos. & Doc.in d.l.2.& in d.l.cōsentaneū.Itē est alius casus in c.cupientes.in prin.ẽ.de elec.eo.li.Item alius in l.2.C.de his qui ve. ætatis.vbi est tex.sing.ꝙ vbicunq; venit examinanda qualitas personæ alicuius,puta an sit literatus,vel aliter,semper tenet personaliter cōparere, & procurator nō admittitur. Excusant tñ primò a personali cōparitione senes, & valetudinarij, & adeo debiles,ꝙ non valent equitare:alias non excusarētur, sicut nō excusarentur tunc in veniendo personaliter ad iudiciū cā ferēdi testimoniū,vt hr̄ in c.si qui.ẽ.de test. & ita determinat Rota in deci.222.quæ inci.Item ꝙ senes. Secūdò excusant mulieres, vt j.c.proxi.de quo ibi. Tertiò excusant a personali cōparitione guerræ spāles,& inimicitię capitales,vt in c. accedens. el 2. ẽ.vt li.non contest.secus in guerris generalibus patriæ,vt in c. veniens.& ibi per Innoc.ẽ.de accu. & maximè si probaretur, ꝙ personaliter citati possent obtinere,& esse securi cum literis salui [a] pductus.& ita determinat Rota in deci.315.quæ incip.

3 Item licet.de quo in d.c.accedens.† In glo. in ver. delegatū, in fi.tene mēti glo.quæ procedit ēt si ipsa causa vniuersitatis esset criminalis,ſm Ioan.An hic remittentem se ad no.in c.dilectus.el a.ẽ.de simo.de quo vide plenius per Imo. in l.pen.§. ad crimen.ff.de publi.iudi.in 27.col. Et cōclude, ꝙ solus Papa indistinctè pōt in omnibus casibus citare personaliter,vt in c.cū dilecti.hic alleg.& no,in c.fi.ẽ.de maio,& obe. Alij autē ordinarij inferiores regulariter nō possunt, nisi in casibus expressis ẽ.& in d.l.fi.ſm gl.hic. Si verò queratur de delegans, dic ꝙ delegatus Papæ hoc potent indistinctè, quādo haberet ex speciali cōmissione,vt hic in tex.alias regulariter secus,nisi in casibus ibi expressis. Nec ēt posset talis delegatus personā capere,siue ante lit.contest.siue post,ſm gl.& Bal.in l.cōsentaneum. C.quo,& qñ iudex.de quo ēt no.per glo.& Bar. in l.2. ff.de iuris.om.iud.delegatus verò ab inferiore a Papa non posset,etiā cū speciali cōmissione,citare personaliter,ſm Ioan. An. quod pcedit ēt post lit.contest.ſm Bart.in d.l.a.licet gl. ibi aliud velit,quæ tñ posset pcedere intelligendo eam vt possit delegatus citare personaliter.s.in casibus,de quibus hic,& in d.l.fi.sicut enim ordinarius tunc posset,vt ẽ.lia & delegatus ab eo, vt sentit hic Io. An.in prin.& maximè, quia tunc nō vr̄ ꝙ cā possit aliter commodè expediri,vt no.in d.l.2. & hic per Ioan.An. Et idem videretur dicendum in arbitro.ar.l.j.ff.de arbi. ēt eadē ratio subsistit in casibus hic expressis. Quid aūt si delegatus vel ordinarius citat personaliter, nō expressa causa in citatione,an valeat citatio? hic per Ioan. An. concludentem ꝙ non, nisi status causæ,vel forma rescripti requirat personalem cōparitionem.facit quod in simili no.in l.j.ff. de ferijs.ex quo infertur ꝙ citatio,vt quis personaliter compareat, nunq̄ arctat citatum,nisi forma iuris vel iurisdictionis hoc patiatur, alias non tenetur comparere,nec procuratorem mittere, cum hoc non contineatur in forma ipsius citationis,vt no,in d.c.fi. ſm Bald. hic & idem tenuit Ang.in l.si quis.in vlt.§.ff.de hære.insti. per tex.in l.2.§.si quis.ff.si quis cau.imo concludit hic Do. ꝙ licet status causæ,vel forma rescripti haberet se ad id, tñ ipsa personalis citatio non arctat, nisi in citatione causa ipsa personalis cōparitionis exprimatur, vel tenor ipsius rescripti inferatur. facit quod no.per Innoc.in c.2.ẽ.de dila.& in c. prudentiā.ẽ.de offi.dele.circa prin.& in c.cum sit generale.ẽ.de fo.compe. Et aduerte quia in casibus in quibus tenetur personaliter comparere,si iudex citat simpliciter non arctatur quis ad personaliter comparendum,nisi in citatione hoc contineatur expresse. arg.l.Iul.ff.qui & a quib.ſm Do.hic & tenuit Cyn.in d.l.fi. Eo tamen casu quo quis est citatus,vt personaliter cōpareat,sufficit cōparere ad illū actū ad quem citatur, nec tenetur semper personaliter stare,vel cōparere postea in iudicio quousq; ipsa cā terminet,sed pōt dimittere pcuratorē ad reliquū pcessum, vt tenuit Host.in c.cū esset.ẽ.de simo. & sequitur Do. hic. Qñ verò causa requireret psonalē comparitionem tunc non sufficeret mittere procuratorē,ſm gl.in d.c.fi.si tñ esset impeditus tenetur mittere nuncium ad allegandum causas quare venire nō pōt.de quo etiā per Rotā in decis.271.quę incip. Itē de spāli. & no.plene in c.a.ẽ.de procu.& in l.j.ff.de diuer.& tempo.præscri. & ibi an teneatur quis dimittere procuratorē qñ quis est

4 absentaturus?† In glos. in ver.in iudicio, in prin.an ordinarius possit ex cā cogere subditos coram se personaliter venire pro auxilio,vel consilio præstando? hic per Io.An.& Do.concludētem, ꝙ sicut in iudicio subsistente iusta cā hoc pōt,ita & extra iudicium, nisi quia plures sunt causæ extra iudiciū quā in iudi

5 cio,vt hic per eos.† In glo.in ver. criminalis,in prin.& sumitur criminalis largè, vt includatur ēt cā popularis, vt in l.licet in popularibus.ff. de procu.ſm Inno.qđ intelligit Host.ex parte actoris,vbi nō agitur de priuato cōmodo,vt ibi no.& in l.non cogen.§.qui ita.ff.de procu.ſm Ioā. An. & Do.notantē ex hoc dicto,ꝙ appellatione causæ criminalis,propriè & strictè nō venit cā popularis.In ea.glo.ibi,cōpelli non poterit.aduerte quia Rota in deci.282.quę inci.Itē contra.vr̄ cōcludere cōtrariū, qđ forte debet intelligi sicut dicit hic Inn. volens secundum Bal. hic,ꝙ in omni causa criminali teneatur citatur personaliter cōparere.si iudici videatur,qñ ille est præsens in ciuitate vel in vico,secundum Bal.qđ dictum non vr̄ verum, nisi subsit aliqua cā personalis cōparitionis: imo Inn. vr̄ hic velle, ꝙ non possit quis indistinctè in omni causa criminali compelli ad personaliter comparendum,sed in illis tantum casibus in quibus non admittitur procurator,vt in l.j.ff.an per alium In ead.glos.ibi, veniens.,vide per Rotam in decisio.420. quæ incipit, Item si

6 cōmittatur.† In ea glo.in fi.tene menti glo.& semper alleg.& idem tenet Io.Mo.hic,& Arch.ẽ.de procura.qui generaliter.& 5.q.3.reos.& Host.hic licet loquatur in procuratore accusatoris.& idē tenet gl.in l.q̄uis indubitati.C.de adul.ꝙ dicta exceptio sit dilatoria. sed videtur ꝙ semper possit opponi dicta exceptio,quia verba sñiæ debent referri ad personam domini,vt in l.fi.C.de inii.& absens non pōt dānari,vt l.absenti.ff.de pœnis.in procuratorē aūt sententia ferri non pōt,quia nō est nocēs,C.de pœnis.l.sancimus.& tñ regulariter in procuratorem esset ferenda sñia,vt l.j.C.de senten.& inter. Quare concludit Io.An.ꝙ quo ad acta fienda,poterit repelli procurator, sed valebūt acta prius cum eo gesta per iura hic in glo.alleg.qđ maximè procedit in causis criminalibus ecclesiasticis.& ex his infertur quod procurator per litis cōtesta. non efficiatur dñs litis in causis criminalibus, nisi quo ad actus exercitos, secundum Bal.hic. Bar.tñ in d.§.ad crimē.tenet indistinctè cōtra glos.hic, per tex.ibi dicētē,ꝙ frustra interuenit procurator:quæ dictio importat nullitatē ipso iure, vt in l. frustra.C.de nō nu.pec.& l.si causa cognita. C.de transac. & hoc nisi procurator interueniat post cōclusum in causa,vt in l.quāuis.Sed Do.hic tenet secum hac glo.& idem Old. in suo consi.129. & Rota in deci.151. quæ incip. Item si citatus.& Bal. in l.ita demū.C. de procur.& in l.seruum quoque.§.publice.ff.eo.ti.Nec ob.verbum, frustra in d.§.ad crimen.quia nō inducit nullitatem ipso iure, sed ope exceptionis,vt in c.quia frustra.iuncta gl.supra de vsur.de quo tamen arti.vide plenius per Imo.in d.§.ad crimen,circa fi.& p d.Ant. in d. c. veniens. Quando aūt cōstituens procuratorē in criminibus esset in carceribus, bene posset tūc procurator interuenire,vt tenet Rota in deci.210.quæ incip.Item licèt.& se-

7 quitur Bar.in d.§.ad crimen.& idem Imo.ibi in 27.col.† In glo. in ver.dicenda, in fi. ita tamen præiudicat confessio facta per verbum,credit,sicut & illa quæ fit deveritate,vt voluit glo.singu.in c.ex literis.ẽ.de iureiur. In gl.fi.in fi.tene menti,ꝙ iudex potest compellere principalem, vt personaliter cōpareat ad iurandū de calumnia vel veritate,quando esset persona legalior vel melius informata, licèt procurator cōparens haberet speciale mandatum ad iurandum.Sed Ioan.And. in c.fi.j. de iura. calum.intelligit hanc glo. quando procurator esset cōstitutus generaliter ad causas cum speciali mandato ad iurandum: secus si in causa speciali haberet mandatū speciale ad iurandum de calumnia,quia tunc non compelleretur principalis ad iurandum, secundum Ioā. An.volentem,ꝙ si dominus det spāle mandatum procuratori ad sic iurandum, vel respondendum, ꝙ tunc non possit iudex compellere principalem ad personaliter iurādum, vel rñdendum posito ꝙ esset legalior persona, vel melius informata, quā procurator.& ita tenuit Ia. Bu.in d. l.fi. inducens dictam practicā, vt nullo casu possit iudex compellere partes ad personaliter comparendū. & ita sequit̃ Bar. in l.qui bona.§.si alieno.ff.de dā. infec. in causis ciuilib. sed in crimi-

ADDITIO.

a Vinc.G.Nota,ꝙ habens saluum conductum nullo modo directè vel indirectè vexari potest. Gom.consi.27.nu.22.23.& 24.

criminalibus secus, quia in illis iudex debet videre quo pallore & quo tremore partes loquantur, vt in l. de minore. §. tormenta. ff. de quõnibus. vbi idem tenuit Bart. in l. 2. in fi. ff. ex qui. cau. in pos. Super quo aduerte, quia Salic. in l. reos. C. de accu. sequitur practicã But. & Io. An. tam in ciuilibus, q in criminalibus, dummõ cã sit talis in qua possit interuenire procurator, quia beneficium indultum a iure, vt possit quis per se, vel procuratorẽ cõparere, vt in l. j. §. vsus. ff. de procu. nõ subsistente cã in cõtrariũ, sicut est in dicto casu, nemini est auferẽdũ, vt ĩ reg. indultũ. j. eodẽ lib. Non ob. d. §. tormenta. quia loquit̃ in crimine graui, vbi nõ admittitur procurator, & hãc partẽ sequit̃ Imo. in d. §. ad crimen. in fi. Sed idẽ Bart. in d. l. fin. vr̃ tenere q tenet glo. hic, nõ solũ in criminalibus, sed etiã in ciuilibus. & ita etiã sequitur hic Do. & Io. de Imo. in d. §. si alieno, in fi. & hoc si iudici videtur, ex quo sibi permittitur vbi sibi vr̃ partes interrogare, vt in c. cum Ioãnes, in fi. s̃. de fi. instr. & l. vbicũq;. ff. de inter. ac. & experientia docet, q facilius dabit quis mãdatũ ad sic iurandũ, quã ipse constitutus corã iudice sic iuret: tñ tenẽda vr̃ opi. gl. hic indistincte, pro qua facit 30. q. 5. iudicantẽ. & quia veritas partium assertione demonstrat̃, vt in l. fi. C. si per vim vel alio modo. & in c. cũ ex literis. s̃. de resti. in integ. & ipse iudex magis scire potest quanta fides sit adhibenda testibus, & partium responsionibus, vt in l. 3. ff. de testi. Quid autem si procurator fuit admissus ad iurandum, an possit dominus cogi, vt iterato respondeat? vide quod not. in c. 2. in fin. j. de iura. calum. & in c. præsentium. in fi. prin. j. de testa.

S V M M A R I V M.

1. *Mulieres non possunt regulariter trahi in iudicium, vt personaliter compareant: & de quibus mulieribus intelligatur.*
2. *Examinatio testium de iure canonico potest committi priuatæ personæ, scilicet tabellioni si copia eius haberi potest.*
3. *Mulier si est nutrix pupillorum, potest comparere personaliter in iudicio, licet alias de iure non possit esse procuratrix.*
4. *Causæ criminales de iure canonico possunt indistinctè delegari.*

C A P. II.

1 2 MVlieres. † Tene menti, & ita alle. q regulariter mulieres [a] nõ possunt trahi inuitæ in iudicio, vt personaliter cõpareant: intellige in honestis mulieribus, secus in meretricibus inhonestè viuentibus. licèt enim mulieres pro debito ciuili personaliter capi non possunt, vt in authenti. sed nouo iure. C. de custo. reor. nec possint tali priuilegio renunciare, nisi pro reddenda administratione tutelę, vt dixit singula. Bart. in authen. matri & auiæ. C. quã. mulier tut. offi. tamen mulier meretrix, vel inhonestè viuens poterit indistinctè personaliter capi pro debitis ciuilibus, vt est gl. sing. in l. consentaneũ. C. quõ & qñ iud. & ita sequitur Bal. ibi. licet ergo mulieres volentes possint trahi in iudicio personaliter, vt hic in text. tñ etiã volentes nõ possint b personaliter capi pro debitis [b] ciuilibus, vt s̃. † Vltimò no. q licet 2 de iure ciuili examinatio testium nõ possit cõmitti, nisi habẽti iurisditionẽ, vt per Bar. in d. l. iudices. C. de fi. instru. tñ de iure canonico põt cõmitti etiã tabellioni, & priuatæ personæ, vt hic notabiliter probat̃: primò tñ debet cõmittere tabellioni si eius copia haberi põt, vt in c. qm̃ contra. de proba. vbi etiam est text. q electio tabellionis, vel alterius personæ idoneæ spectat ad iudicem, & nõ ad partes. de quo ibi plenè per Inn. Sed an possit iudex cõmittere tam examinationẽ, q̃ iuramenta testium? glo. in l. hac consul. §. pe. C. de testa. dixit q non, & q de iuramento non reperitur iure cautũ. & idem Inn. &c. Sed Bal. in d. §. pe. tenet ɔ̃rium, & in d. l. iudices. vbi ẽt bonus text. & ita ẽt probat̃ hic. facit cle. j. de offi. dele. & tenet gl. j. in ver. idoneã. licet Inn. in c. cũ Bertoldus. s̃. de re iudi. voluerit ɔ̃rium, & non bene. In gl. in ver. literarum, in fi. intellige de literis Papæ. legatus enim de latere vel alij inferiores non possent causam cõ- 3 mittere ɔ̃ iuris formã, vt per gl. ord. in c. fi. j. de hære. sm̃ Do. † In glo. in ver. inuitas, in fi. & dicit hic Ioã. An. q mulier, licet alie- c no nomine nõ possit esse procuratrix, l. alienam. C. de procu. nisi in casibus no. in c. cũ dilecta. s̃. de confir. vti. tamen si est nutrix pupillorũ põt personaliter esse in iudicio, vt in c. ex parte. M. s̃. de app. & vide per Rotam in deci. 221. quæ inci. Itẽ q moniales. q moniales habentes aliqua officia, vel administrationes possunt agere, & defendere, & esse in iudicio, & procuratorem cõstituere, sicut quilibet religiosus pro suo officio. vel beneficio, vt in c. cũ deputan. s̃. de iudi. Si tñ ipsi religiosi delinquerent, tunc nõ debet conueniri monasteriũ, sed ipsi religiosi delinquẽtes, sm̃ Archi. de quo 9. q. j. de persona. & per Inno. Io. An. in c. cum olim. el 2. s̃. de priui. In glo. in ver exprimitur, in fi. sentit glo. iuncto tex. q mulieres in casibus requirẽtibus personalem comparitionẽ, de quibus s̃. c. proxi. possint personaliter trahi inuitæ in iudicio, sicut masculi: q nõ est verũ, quia tunc nulla esset spẽalitas inter mulieres & masculos, quam spẽalitatem iste tex. ponere intendit, vt patet ex se. & tenet glo. j. proxima: alias text. hic esset superfluus. & hanc partem tenet Bal. in l. fi. C. de pœn. in fi. vt sic pro illis casibus nõ possit cogi personaliter in iudicio r̃ndere. ita etiam tenet hic Pet. de Anc. dicens, q tunc deberet mitti ad mulierem, vt r̃nderet, vel iuraret, vt hoc per eũ. debet ergo intelligi tex. hic de alijs causis in iure expressis, puta in causis criminalibus, in quibus possunt personaliter citari & capi, vt d. authẽ. sed nouo iure, vbi tamen dicit̃, q non sunt cũ viris carcerandæ, nec per viros custodiendæ, sed per mulieres. Item est alius casus in l. j. §. ex hoc. ff. de ven. inspi. vbi si dubitatur an mulier sit pręgnãs, vt sic habeatur certitudo de successione, potest cogi vt personaliter compareat. de quo ibi per Ang. In gl. in ver. prohibemus, in fi. vide per gl. & Doct. in l. multis. ff. de sta. ho. In gl. in ver. idoneam. ibi, honestum. & talis debet iurare, q suum officiũ fideliter exequatur, vt in c. illud. de præsum. & de præscrip. in c. ad audiẽtiam. sm̃ Archi. & Ioã. An. & probat tex. hic, q sufficit vna persona, dummodo sit idonea, licet in d. c. quoniam. cõtra dicatur, q debeant ad minus esse duæ idoneæ personæ. In ea. gl. ibi, erit tabellio. dic q potest cõmitti etiam non tabellioni. vt est tex. hic & s̃. est dictũ. An tamen notarius possit esse rogatus, & sibi credatur de cõmissione sibi facta? vide per Bald. in d. l. iudices. In ea. glo. in fi. no. glo. ad id, de quo d. Nic. dubitauit in c. si qui. s̃. de testi. quia videbatur, q qñ mittitur ad domũ mulieris, posset deponere nõ citata parte, quasi sit inhonestũ partem citari, & accedere ad domũ ipsius mulieris. pro quo facit tex. in auct. 4 vt litigantes. §. si vero mulier. licet gl. in ɔ̃rium teneat. † In glo. in ver. prohibente, in fi. Io. An. in c. Romana. §. ɔ̃hentes. j. de so. compe. & Bal. in auct. apud. hic alle. tenent, q ex iusta cã etiam in criminali possit fieri commissio, & maximè de iure canonico, de quo iure causæ criminales possent indistinctè delegari, vt s̃. de rapto. in archiepatu. & per glo. 2. in d. cle. j. Et an in causa criminali mulier possit esse testis? vide in c. quoniã. s̃. de testi. & in c. forus. s̃. de verb. sig. & in Spec. de test. §. j. ver. item q est mulier. & ibi per Ioan. An. in addi. In glo. in versi. finganir, so fi. dic, q ex sola noiatione, vel fraude non esset locus pęnę, quia verba debẽt intelligi cum effectu, vt in c. relato. s̃. de cler. nõ resi. vt sic postea causa visitet, sm̃ Io. An. per no. in regu. in pęnis. j. e. li. Non ob. glo. in ver. ipso facto, in cle. ne in agro. de sta. mona. & qđ no. per Host. & Io. An. in c. 2. s̃. de solu. quia ibi constat. q ius. punit etiam principium: secus si ius requirit actũ consummatũ, vt in c. perpetuæ. s̃. de elec. eo. li. Quando verò in iure apponitur verbum, ipso facto, tunc semper requirit̃ delictum consummatũ, vt hic. & ita dicit Io. An. in d. reg. in pęnis. & inducit Do. prædicta ad intellectũ statutorũ. & vide per Bal. in d. l. si quis non dicã. C. de epis. & cle. Et conclude, sm̃ Io. An. & Do. q tam iudex ecclesiasticus quã eius delegatus ẽt inter laicos in cã merè ciuili, eo casu quo delegare posset, sm̃ not. per Io. An. in c. sua s̃. de appel. & in c. 2. s̃. de iud. incurrit pęnã huius tex. & ipsę partes, & procuratores, licet sint laici, ex quo participãt de hoc crimine, vt in c. si cõcubinę. s̃. de sen. excõ. imo ẽt iudex laicus si est de temporali iurisditione ecclĩæ, ex quo iũe debent seruari canones in vtroque foro, vt in c. si duobus. s̃. de ap. & haberet tunc locum annullatio actorũ, de quo hic in fi. tex. secus si iudex laicus esset in terris imperij, vt per gl. no. in ver. in cle. dispendiosam. e. tit. sm̃ Do. inferentem ex prædictis, q iura canonica pęnalia, loquẽtia simpliciter de iudicibus, cõpræhendunt ẽt iudices sęculares terrarum de temporali iurisdictione ecclĩę. als secus. & vide per gl. & ibi not. in c. 2. s̃. ti. prox.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Mulieres non possunt trahi. Adde l. fęminæ, de procu. l. seruus. C. de iudi. & in l. fęminæ. de reg. iur.
Vinc. G. Adde, q mulieres vigore renunciationis omni iuri, ll auxilio, & fauori, possunt personaliter capi. Bart. Soz. consi. 180. diligenter. versi. confirmatur hoc. lib. 2.

b Nic. Sup. Pro debitis ciuilibus. Adde l. j. & ibi Doc. C. de cust. reo.
Vinc. G. Adde, an mulieres possint habere dignitates Fely. in c. dilecta. de maiorit. & obed. Mar. Soz. consi. 39. Vis. ver. secundo, lib. 1.

c Nic. Sup. Non possit esse procuratrix. Adde c. non solũ 5. q. 6. Paul. de Cast. in l. qui absente. in prin. C. de procur.

S V M M A R I V M.

1. *Agere causas spirituales qui & in qua ætate possunt: & requiritur quod annus 14. sit completus.*
2. *Ius, quod seruatur in causis principalibus, debet seruari in dependentibus ab eisdem. & nu. 3.*

Causa

4 *Causæ decimarum, & iurispatronatus, per quos possint tractari in iudicio, & in qua ætate.*
5 *Iudex ecclesiasticus an principaliter possit iudicare de causa dotis.*
6 *Minores habent legitimam personam standi in iudicio pro rebus ecclesiasticis. ratione ponit.*

C A P. III.

1 SI annum. † No. j. casum in quo requiritur annus perfectus. de quo hic per Arch. & per glo. & Doct. in c. ad nostram. ṡ. de regu. & in cle. ne in agro. in ver. peregent. de sta. reg. & in c. cum in cunctis. ṡ. de elec. & per Archi. in c. placuit. & c. subdiaconus. 77. dist. & quod nor. per glo. & Do. in c. ad nostram. ṡ. de regu. & in c. j. de æta. & quali. & in cle. si. eo. titu. & per Rotam in decisi. 324. quæ incip. Item ꝙ supposita. & per Imo. in l. qui si lium. §. Sabinus. ff. ad Treb. & vide omnia iura alle. per glo. in
2 l. qua ætate. ff. de testa. † Secūdò no. ibi, dependentibus. ꝙ idē ius qđ seruatur in cā principali, debet seruari in depēdentibus ab eadem, cùm eius naturam assumant. glo. tñ in ver. matrimonius, circa fin. in cle. dispendiosam. eo. tit. vr̄ velle, ꝙ constitutio loquens de certa cā, non habeat locum in dependentibus ab eadem nisi expresse caussatur in ipsa. de quo tamen vide ibi plenè per Imo. & per Bald. in promio ffforum. & in l. si ex causa. §. nunc videndum. ff. de mino. & in l. cum proponas. C. de iureiur. & per Bartol. in l. solēt. ff. de ali. leg. & vide apostillam in l. fina. §. j. C. de admi. tuto. & in l. fina. C. vbi & apud quem.
3 † Tertiò tene menti ibi, ac si maior. iuncta glo. & ita alleg. quòd maior 14. annis in masculis & in fœminis maior 12. quamtumcunque sint minores 25. tamen in causis [a] spiritualibus, & bñficialibus possunt agere, & cōueniri per se, sicut si essent maiores, & hñt legitimam personā standi in iudicio, licet alias iudiciū agitatū cū minoribus 25. annis, sine autoritate tutoris vel curatoris, sit ipso iure nullū, vt i. l. in vniuersis. C. qui da. tu. pos. & procedit dispositio istius text. etiā quò ad laicos, dūmō hāt tales causæ spūales, vel spiritualibus annexæ, pro quibus ipsi possint in iudicio interesse, sicut esset pro iure decimandi cōcesso ex priuilegio apostolico. vel ꝑ iure patronatus. & tenet Rota in decis. 47. quę incip. Item ꝙ capitulū. An tñ minor 25. annis possit pro alio esse procurator in beneficialibus causis. vide not. in c. qui generaliter, in fi. ṡ. de procur. Vltimò no. ibi ꝓcuratore. ꝙ in casibus in q̄bus minor 20. annis habet ex se legitimā personam in iudicio, ibi potest procuratorē cōstituere absque autoritate alicuius, & per talem ꝓcuratorem agitare cām. & ita voluit glo. in l. Diuus. & l. 3. §. curatores. ff. qui pe. tuto. & ibi per Doct. & in l. neq;. C. de procur. & per Innoc. in c. ex parte. ṡ. de resti. spo. in prin. & ꝑ gl. in ver. ꝯstituere, in cle. religiosis. de ꝓcu. q̄ loquiī in religioso. & idē dicas in excōicato, siue a ctore, siue reo. tex. & Inno. in c. intelleximus. de iudicijs. In gl. prima in fi. & per glo. in l. ait prætor. in prin. ff. de mino. & 15. q. 3. certis. & corrigit hoc principium, quod no. Spe. in tit.
4 de sta. mo. ver. 31. † In glo. in ver. spūalibus, in fi., idē in causis decimarū, & fructibus earū, & iurispatronatus, vt per gl. in c. literas. ṡ. de resti. spo. & tenet Archi. & Io. An. hic. de quo m̄ plene per Fed. in suo consi. 139. Et idem in causa vsuraria, cū dicatur quasi spūalis, fm gl. in c. ex literis. ṡ. de iureiu. & vult Innoc. in d. c. ex parte. idem esse dicendū in omnibus causis ecclesiasticis: qđ maximè procedit qñ essent beneficiales, vel dependentes ab eis, vt hic in tex. & vide qđ no. in c. j. ṡ. de offi. ord. Et possent dici dependentia illa quæ clericus acquirit beneficij causa, fm Ioan. An. vnde illa vendicat sine patris consensu, vt voluit Spe. in ti. de actore. §. j. versi. sed cum clericorum. & ibi idē dicit in acquisitis post clericatum, licet nō causa beneficij, & ita tenet Lap. & Do. hic. facit l. sacrosancta. & auth. presbyteros. C. de sacrosan. eccle. In glo. in ver. dependentibus, in fi. & videtur tex. no. ꝙ licet iurisdictio delegati non extendatur, nisi ad expressa in rescripto, vt in c. P. & G. ṡ. de offi. dele. m̄ delegatus ad cām matrimonij, vr̄ etiam delegatus ad causam dotis, ēt si in rescripto nō exprimatur, & sic delegatus in principali cognoscit in accessorijs, & dependentibus. An aūt ꝓcurator datus in causa matrimonij possit tractare cām dotis. & per Ioan. An. in c. cum olim. el j. ṡ. de offi. deleg. Et aduerte quia intelligunt quidam istū tex. habere locū, quando tales causæ dependentes veniunt accessoriè ad ipsam cām spūalem, vel beneficialem, vt d. c. 3. & facit d. cle. dispendiosam. & quod ibi. no. ꝑ Pau. secus si non venirent accessoriè, vt si minor principaliter ageret pro dote, quia non est tantus fauor dotis vt minor possit esse in iudicio principaliter, vt est tex. in auth. quod locum. C. de colla. & tenet Bal. ibi. & Pet. de Anch. hic in prin. dicens etiam, ꝙ filiusfa. vel filia non possit pro dote esse in iudicio si-
5 ne consensu patris. † Et pro isto intellectu facit, quia tex. hic loquitur de spūalibus, & beneficialibus, & dependētibus ab eisdē, de quibus iudex ecclesiasticus posset principaliter cognoscere, sed iudex ecclesiasticus principaliter non possit adiri super dote, sed solū qñ venit accessoriè ad cām, vt tenet gl. Hosti. & Io. An. & d. Anto. in d. c. 3. & Bal. in l. in cōtractibus, in fi. C. de nō nu. pecu. ergo sequitur, ꝙ super dote nō possit principaliter minor esse in iudicio: licet Archi. & Io. An. hic, ꝙ pro dependētibus a beneficialibus, vt sunt illa quę clericus acquirit beneficij cā, possit esse in iudicio principali: & sic volūt ꝙ iste tex. locum habeat, etiam si ipsa dependentia principaliter petantur, tamen hoc ideo quia pro illis potest principaliter adiri iudex ecclesiasticus: secus in his in quibus principaliter adiri non pōt, vt ṡ. dubium tamen facit tex. & glo. hic, vbi verbū, dependentibus, ponitur copulatiuè, & copulatiua facit copulatū venire æquè principaliter, & non accessorie, secūdū gl. sing. quam sequitur do. Nic. ibi, in c. querelam. ṡ. de simo. & sic videtur ꝙ minor possit pro dependentibus, & sic pro dote esse in iudicio principaliter. facit etiam qđ dicit Io. An. hic, ꝙ possunt dici dependentia illa quæ clericus acquirit beneficij cā: vnde illa vendicat sine pr̄is consensu., & sic sentit ꝙ text. hic locum habeat, etiam si dicta dependētja de per se, & principaliter petantur. & ita vr̄ velle Spe. in d. ver. sed cū clericorum. Nec ob. ꝙ iudex ecclesiasticus non possit adiri principaliter super dote. nam Inno. in d. c. 3. tenet ꝯrium, & sequitur ibi do. Nic. Spec. in d. ver. sed cū clericorū. & sequitur Lap. hic. Et ipse Do. tenet ꝙ iste tex. habeat locū in oībus acquisitis post clericatū, licet nō
6 beneficij causa, & sic qñ principaliter petuntur, cogita. † In gl. in ver. 25. in fi. dicit Io. An. ꝙ ideo minores hic habent legitimā personam in rebus ecclesiæ, & non in rebus proprijs, quia Papa, cuius authoritate minor habet beneficiū, statuit minorem oīa posse facere, quæ in hoc tex. continentur, vel potuit esse ratio fm Do. ꝙ ex quo ius approbat personas talium minorum, vt sint capaces spūalium & beneficialium, & ea possint tractare extraiudicialiter, cēsentur eodem modo habilitati iudicialiter per se, vel alios. Scias tñ quod licet isti minores possint prędicta tractare, & sint habiles ac si essent minores, & habeāt legitimam personam, ratione tamen lęsionis poterūt restitutionē petere, prout alij minores, secundum glo. no. in l. j. C. si de momenta. pos. & in d. c. ex parte. fm Pe. de Anch. hic. vide tamē ꝑ glo. in l. exigendi, in fi. C. de procu. & ibi per Bar. & Bal.

ADDITIO.

a Nic. Sup. In causis spūalibus. Adde Abb. in c. non est. de spon. in j. not. Paul. de Cast. in l. infanti. in vlt. col. C. de iure delibe.
Vinc. G. Adde, quòd minor 25. ann. & maior 20. pōt contrahere sine curatore, & sine solemnitate statuti. Pau. Ca. consi. 106. lib. 2. & Bar. Soz. consi. 235. Visa. ver. 45. confirmatur. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Infra, hæc dictio potest denotare actum immediatè sequentem post terminum cui adiungitur, & actum distantem multo tempore.*
2 *Minores quatuordecim annis possunt habere titulum in beneficijs.*
3 *Pupillus cum quocunque litiget, debet sibi dari curator in spiritualibus, licèt alter sit de iure canili.*
4 *Et circa hæc debet iudex ecclesiasticus interponere autoritatem, & non sec daris. & nu. 5.*
6 *Minor an possit cum authoritate curatoris constituere procuratorem in spiritualibus.*

1 SI verò. No. j. de dictione, [a] infra ꝙ dictio, infra, potest
2 denotare actum immediatè sequentem post terminum cui adiungitur, & actum distantem multo tēpore. qđ inducit Dom. ad testes, si vnus testis dicit aliquid actum infra decem annos, & alter j. 7. cum ista dictio, infra, possit referri ad quamlibet partem termini cui adiungitur, vt hic in tex. ꝑ quo
2 glo. no. in ver. infra dictum, in cle. 2. de app. † Secundò tene mē-
b ti, quòd licet minores [b] 14 an. possint habere titulum in beneficijs, vt per glo. ordi. in c. si eo. tempore, supra de rescri. eo. lib. tamen pro ipsis beneficialibus, vel spiritualibus non possunt esse in iudicio de per se, sine curatore: & iudicium esset nullū ipso iure, & non possunt nec agere, nec conueniri. & ita determinat Lap. per hunc tex. in sua alleg. 12. dicens, ꝙ non valeret excōicatio lata ꝯ minorem 14. an. propter contumaciā. de quo ēt per glo. in c. ex rōne. ṡ. de æta. & quali. vbi habetur,

quòd

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Dictione, infra. Adde c. inter dilectos. de fide instr. Io. Mo. in c. pia. de exce. lib. 6. Bar. in l. Gallus. in §. idem credendum. ff. de lib. & posthu.
Vinc. G. Dictio infra, quid significet plene per Old. in consi. 49
b Nic. Sup. Minores quatuordecim annis. Adde c. super inordinata. de præben. & in cle. si. iuncta gl. de æta. & qualita.

ꝙ licet Papa dispenset cũ eo qui est minoris ætatis quò ad beneficium, nõ tñ intelligitur dispẽsasse in libera ipsius administratione. & idẽ no. in c. indecorũ. eo. ti. vnde indiget curatore, vt hic dicitur. † Vltimò no. sing. ꝙ licet de iure ciuili, si pupillus vult litigare cum tutore, debeat sibi dari curator, & si cum alio, debeat sibi dari tutor, vt l. 3. §. si pupillus. & deniq;. ff. de tutelis. tñ de iure canonico in beneficialibus, & spiritualibus cũ quocunque litiget, debet dari curator: & licet etiam curator ad lites non possit dari minori infanti, vt d. §. si pupillus. tñ de iure canonico põt etiam infanti & minori dari curator in spiritualibus & beneficialibus, licet vt pupillus possit cõstituere curatorẽ, requiritur ꝙ sit maior infante. & de his omnibus est est tex. hic & tenuit Ang. in l. j. C. qui pe. tuto. & vide per Ioan. An. in ti. de primo decreto. §. restat. ver. quid si non reperiatur. in addi. Spe. In glo. in ver. eiusdem, in fi. no. ex glo. primò, ꝙ in causis spũalibus, & beneficialibus, & dependẽtibus ab eis, & pertinentibus ad filium fa. nõ requiritur autoritas patris: operatũ cũ eius autoritas non sufficiat, & ad eũ nihil ptinet. de quo ꝑ Spe. in ti. de actore. §. j. ver. sed cũ clericorũ. † Secũdò tene mẽti ex glo. innẽto tex. ꝙ quando in prædictis causis requiritur autoritas: & alias non valeret. & sic facit ꝙ tutor, vel curator datus a iudice seculari, non possit spiritualia vel beneficialia administrare, nec super his agere, vel conueniri. & ita sequit̃ hic Pe. de Anch. dicẽs, ꝙ licet tutor vel curator simplr datus possit administrare, etiã bona diuersi territorij, & vbique, vt in l. propter lit. in fi. ff. de excu. tut. & per Doct. in d. l. j. & in l. illud. §. quæri potest. ff. de reb. eorum. tñ quilibet tutor vel curator, siue testamentarius. siue legitimus, vel datiuus, etiã si esset clericus de causis beneficialibus & spũalibus & dependentibus ab eisdẽ, se intromittere nõ poterit, sicut etiã posset pater hñs filiũ in potestate, etiã si ipse pater esset clericus, vt tenet Ioan. An. j. super ver. non hẽat. † In glo. in ver. huiusmodi, in fi. tene menti ex glo. ꝙ vbi agitur de dãdo curatore clericis, debet adiri iudex ecclesiasticus. facit l. j. ff. de tuto. & cura. da. quod sine dubio procedit in spũalibus vel beneficialibus. Quid aũt sit super rebus tpalibus? gl. ista idẽ tenet. Sed aduerte quia posset procedere gl. de tutore vel curatore gñali de quo tamẽ ꝑ Bal. in l. generaliter, in fi. C. de epis. & cler. Sed si detur curator ad litem, refert hic Do. Rotã in deci. 204. quæ incip. Clericus. tenentẽ, ꝙ iudex secularis possit dare curatorem clerico minori 25. annis ad litem, quam clericus mouet contra laicũ coram ipso iudice seculari. & facit tex. j. §. proxi. & quod not. Bal. in l. solemus. §. latrũculator. ff. de iu. de quo plenè dicetur j. §. proxi. In tutore autẽ legitimo, vel testamentario ipsius clerici pupilli non esset dubitatio, ꝙ posset confirmari, & cogi per iudicẽ secularem, vt per Bal. in d. l. generaliter. intellige super rebus tpalibus, non autẽ in spũalibus vel beneficialibus, vt ã. in glo. præcedenti. Et ad prædicta vide etiã per Rotã in deci. 178. quæ incip. Item ꝙ emancipatio. vbi determinatur ꝙ si pater velit emancipare filium clericũ, ꝙ poterit eum emancipare tã coram iudice ecclesiastico q̃ seculari. de quo vide ibi per Rotã, & hic plene per Domi. per Cy. in l. si prædiũ. C. de prædijs mi. & per Iu no. in c. ꝙ in dubijs. ã. de renun. & in c. pastoralis. ã. de priuile. & quod not. in c. j. de rebus eccle. In glo. in ver. infante. ibi vsure. not. ex gl. ꝙ causa [a] vsurarum est spũalis. idem voluit glo. in d. c. ex literis. quod intelligit Ioã. An. largo modo, quia est ecclesiastici fori, vt no. per gl. in ver. vsuris, in cle. dispẽdiosam. e. ti. de quo ibi no. & per Doct. in d. c. ex literis. & per Ioã. An. in c. j. j. de vsuris. & per Lap. in all. 80. In ea. glo. in fi. posset etiam exemplificari in maiore septẽnio, qũ intraret religionẽ, & ordinaretur ad clericalem tonsurã, & litigaretur de eius ingressu, vel super iurepatronatus, vt est dictum ã. §. proxi. † In gl. in ver. alterius. in fi. intellige de officiali generali nõ de foraneo, per no. in c. Romana. in prin. j. de app. sm Io. An. posset etiã minor cum auctoritate curatoris dati ad litem cõstituere procuratorem, etiam ant lit. contest. vt d. l. neque, sm Ioã. An. facit quod no. in c. accedens. ã. de procu. & in Spe. in ti. de actore vniuersitatis. §. porro actor. & ita videt̃ tenere Cy. & Bal. in d. l. neque. vbi dicit, ꝙ minor cum auctoritate curatoris dati ad litem, poterit in illa lite procuratorem constituere. quod procedit tam in causis ecclesiasticis q̃ in alijs, in quibus quando minor, etiam pupillus non habens tutorem vel curatorem, poterit tunc cum auctoritate iudicis constituere procuratorem, secundum Bald. in d. l. neque. ar. textus hic, quod teoe menti, quia tex. hic optimè probat.

ADDITIO.

[a] Hic sup Causa vsurarum est spũalis Adde Doct. in c. cum sit generale. de fo. compet. & per Doc. in c. 1. de vsuris. infra eo. & Doc in cle. 1 eo tit.

Vinc. G. Adde, quòd vsura hodie est vtroque iure prohibita. Mar. Soz. consi. 2. sequendo ordinem. ver. circa tertiam quæstionem, iuxta principium, lib. 1.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papæ, & eius subdelegatus possunt dare curatorem ad litem, & interponere auctoritatem.*
2 *Subdelegatus habet eandem potestatem, sicut delegatus in causa sibi subdelegata.*
3 *Et an delegatus ab ordinario hoc possit.*
4 *Curator potest dari in testamento de iure canonico, licèt secus sit de iure ciuili.*

1 Delegatus. † Not. j. ꝙ delegatus Papæ, & eius subdelegatus potest dare curatorem ad litem, & auctoritatem interponere. quod ergo dicit Inno. in c. petitio. ã. de procu. volens, ꝙ curator solum possit dari per ordinarium, debet intelligi de generali curatore, quẽ dare nõ potest delegatus, etiam Papæ, sed bene dat curatorem solum ad illas lites tantum, quæ coram eo mouentur. & eodem modo non posset auctoritatem interponere super alijs, vt hic in tex. vnde non posset ad alias lites. & sic terminata est quæstio Specu. in ti. de curatore. §. vlti. ver. quid si volens, ꝙ delegatus solum dare possit curatorẽ ad litem corã eo motã, sm Io. An. imo cõcludit hic Domi. ꝙ datio curatoria facta per delegatum, vel auctoritas præstita expirabit, illis litibus finitis. † Secundo no. ꝙ subdelegatus in causa sibi commissa habet eandẽ potestatem quam habet delegatus. facit quod not. in c. ex literis. ã. de offi. deleg. Vltimò not. ꝙ si agatur de curatore dando ad lites, vel auctoritate super ea interponenda, & de constituendo procuratorem auctoritate iudicis, ille est iudex competens coram quo est causa tractanda. quod intellige, & limita, vt est dictum ã. §. proxi. † In glo. in ver. ab eo, in princ. tenet glo. ꝙ delegatus ab ordinario hoc nõ possit, & idẽ in delegato legati de latere, ex quo legatus est ordinarius, sm Arch. & ita Lapus hic sequitur glo. & Archi. vt etiã delegatus legati de latere nõ possit. argumento tex. hic a contrario sensu. Aduerte tñ, quia Ioan. An. hic tenet contrarium in delegato legati de latere. pro quo tex. in l. fi. §. j. C. de admi. tu. qui simpliciter & indistinctè videtur probare, ꝙ quilibet iudex coram quo vertitur causa, possit dare curatorem ad litem corã eo agitandam. & ita est de mente Doct. ibi, & dominorũ de Rota in decisi. 204. quę incip. clericus. & dicebat Bald. in l. solemus. §. latrũculator. ff. de iudi. per tex. in d. §. j. ꝙ iudex maleficiorũ potest dare spẽalem curatorẽ ad litem criminalem corã eo, non aũt generalem. Sed Pe. de Anc. hic dicit, ꝙ tex. in d. §. j. non probat de iudice delegato, q2 ibi dicitur, in competenti iudicio: & sic corã iudice competenti, vt dr̃ hic in §. si verò. Fallit coram delegato Papæ, & eius delegato, vt hic in tex. quod ergo dicitur in d. §. j. cura & prouisione &c. notatur diligentia ipsius iudicis, quia ad eius officium pertinet, ꝙ persona sit legitima, ne aliàs iudicium sit elusoriũ, vt dr̃ in c. causam. ã. de iudi. Quare Io. de Fan. tenet, ꝙ de iure ciuili procedat quod dicit glos. hic: quia de illo iure causę meri, & mixti imperij non delegantur, vt hic in gl. quæ ita intelligi debet, sm Imo. & Do. Sed de iure canonico si fuit expresse cõmissum delegato ab inferiore à Papa, ꝙ curatorẽ dare possit, & poterit, vt no. in c. ꝙ sedem. ã de offi. ordi. secus si non fuit expresse cõmissum. & ita procedat contrarius sensus huius c. sm Domi. Sed certe dubiũ facit, quia per tex. in d. §. j. qui simpliciter, & indistinctè loquitur, & non debet restringi ad iudicẽ ordinariũ, cum ratio illius tex. sit generalis in omni iudice etiã delegato, sm Doct. ibi. Nec ob. ꝙ hoc non possit delegari. primo, quia hoc non est indistinctè verũ, vt patet ex not. in l. nec mãdante. ff. de tuto. & cura. da. & in l. cognitio. ff. de offi. eius cui mãdata. & tenuit Spe. in ti. de iurisd. om. iu. §. j. uers. quę aũt. & ver. hic aũt. & ver. qd. Secundo, quia talis non est delegatio hoĩs, sed legis, q2 lex ipsa confert iudici, & ꝯmittit hãc potestatem. & facit ratio c. præterea. ã. de offi. dele. & l. 2. ff. de iurisd. om. iu. & qđ no. in l. fi. C. vbi. & apud quẽ. & in c. pe. ã. de restit. in integ. quæ datio istius curatoris venit incidenter ad ipsam litem. Ergo delegatus hoc possit, vt in litibus ã. alle. & facit qđ no. Io. An. j. in glo. super verbo, ventilãdæ. quia dr̃ pertinere ad cãm delegatã, ꝙ persona legitima sit in cã. Ergo põt delegatus id, per qđ peruenit ad illud, vt in l. ad legatũ. ff. de ꝓcu. sm Io. An. ibi. † In glo. in ver. curatorẽ, in fi. vide hic per Arch. & Ioã. An. tenentes, ꝙ licet de iure ciuili curator nõ possit dari in testõ, licet si detur, debeat confirmari, vt In sti. de cura. §. j. tñ secũdum canones, qui tales subtilitates non curant, curator poterit dari indistinctè in testõ, & erit testamentarius. 21. q. 3. c. 3. Sed Bal. hic contra, cũ hoc sit contra d. §. j. & tex. in d. c. 3. nõ probat hoc, & quia curator non põt dari, nisi petẽti, vt in l. hęc autẽ. ff.

qiubus

quibus ex cau. in pos. eatur. & ibi per Bar. ergo nō pōt dari in testō. & ita sequitur hic Pet. de Ancha. & ita ēt videtur esse de mente Io. An. & Archi. j. dū dicunt, q curator debeat dari tm̄ petenti quem velit, licèt possit cogi ad aliquem petendum. de quo per Doc. in l. 3. §. si pupillus. & §. denique. ff. de tutelis. & in l. j. C. qui pe. tuto. & per Bar. in d. l. hæc autē. & hic per Io. And. dicentē etiā, post Archi. q si indistinctè, & simpliciter detur curator per ordinarium, videtur dari ad omnes lites, vt d. §. si pupillus. & §. denique. & not. in l. curatorem. ff. de cura. bonis dā. Intellige tñ ad præsentes lites tantum, non autē ad futuras, vt p Inno. in d. c. petitio, in prin. & p Doc. in l. qd̄ dī. ff. de iniuriis. & in l. oīum. ff. de pecu. & per Rotā in deci. 413. quæ inci. Itē fuit dubitatū vtrū procurator. Et dicit hic Io. de Fan. q curator nō pōt dari nisi sit præsens, vt d. §. si pupillus. & ibi per Bar. & not. in l. illud. ff. de tut. & cura. dā. & in d. l. 3. & ibi no. an possit dari curator inuitus. de quo per Spe. in tit. de cura. §. vlti. ver. sed nūquid inuitus. & per Cy. in l. j. C. qui pe. tu.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias, licèt promoueatur ad beneficia, tamen non propter hoc liberat a patria potestate, sicut nec quādo promouetur ad sacros ordines.*

2 *Filiusfamilias non potest esse in iudicio sine consensu patris, neque agendo, neque conueniendo: aliàs iudicium est ipso iure nullum. Et hoc intelligitur in aduentitiis, secus in spiritualibus. & nu. 3. & 4.*

5 *Filiusfamilias potest stare in iudicio sine cōsensu patris, si pater est absens.*

1 In huiusmodi. † Nn. j. q licèt filiusfa. promoueatur ad beneficia, & sit capax spiritualiū, tamen non liberatur a ptāte patris, sicut nō liberatur si promoueatur ad sacros ordines, quia nullus sacer ordo liberat filium a patria ptāte quò ad bona profectitia. Sed bene liberat quò ad aduentitia, vel alia bona quęsita post clericatum, vel. sacrosancta. & auth. præsbyteros, C. de epis. & cle. & de his per Inn. & Host. in c. indecorum. ē de ætate & quali. & per Spec. in ti. de actore. §. j. ver. sed cum clericorum. Fallit tñ nisi filius promo-
a ueatur [a] ad episcopatū, vt in auth. sed dignitas. C. de epis. & cle. & per Inno. in c. indecorum. vel nisi promoueatur ad cardinalatum, vt no. in extra. ia ag. execrabilis. ver. sublimatum. Item li-
b beratur filius a ptāte pris per monachatum, [b] & sic si transit ad religionem, secundū glo. in l. si ex cā. §. Papi. ff. de minori. & tenet Spec. in ti. de statu mo. ver. 12. Et idem in canonicis regularibus, secundū Bal. in d. l. sacrosancta. retinet tamē filius monachus, vel canonicus regularis iura filiatis, & succedit, vt in l. fi. C. de epis. & cler. Limita tñ, quia tunc p ingressum religionis filius liberatur a potestate pris, quando filius qui ingrediē est maior 14. annorum. secus si minor, quia remanet sub eius ptāte, & posset extrahi per patrem de religione, vt not. in c. 2.
2 ē. de regula. & per glo. in c. j. 20. q. 2. † Secundò tene mētē ex hoc
c tex. & ita alleg. q sine ɔsensu patris regulariter filiusfa. nō [c] pōt esse in iudicio, tam in agendo, quam in conueniendo, & iudicium est ipso iure nullū, vt hic, & l. fi. §. necessitatem. C. de bo-
d nis quę libe. & tenet Spe. in ti. de actore. §. j. ver. sed & filiusfa. [d] & quia requirit consensus pris, dicit hic Io. An. q nō sufficeret sola scientia, quę differt a cōsensu, vt in reg. qui tacet. j. eo. lib. imo dicit Bal. in d. §. necessitatē q nō sufficeret præsentia pris in iudicio, quia nō intelligitur cōsentire, nisi appareāt indicia cōsensus, vt quia pr̄ duceret aduocatos, vel instrueret cām, sm̄ eum ibi. Et posset consensus præstari per nuncium, vel eplam vt in l. honores. circa fin. ff. de mu. & ho. & tenent Doc. in d. §. necessitatem. Potest etiam talis consensus præstari filio per patrem generaliter ad omnes causas ipsius filij, vt per glo. in l. si
3 longius. §. si filius. ff. de iudi. † Vltimò not. q in beneficialibus, spūalibus, & depēdentibus ab eisdē spectātibus ad filiū, pater nullo mō se intromittit, & nihil iuris habet, & administratio residet penes filiū, & pōt esse in iudicio, vt hic dī. & per Spe. in d. §. sed cū clericorum. qd̄ procedit nō solum si pr̄ sit laicus, sed etiā si sit clericus, sm̄ Io. An. & sic in prędictis filius liberatē a patris potestate. Dicit tamen Bal. in d. §. necessitatem, in prin. q licet pr̄ meus sit abbas vel episcopus, tamen in bonis meis aduētitijs habebit vsumfru. & retinet patriam potestatē, quia licet pater sit eps vel abbas, tñ filius propter hoc nō liberatur a
4 patria potestate, qd̄ no. † In glo. pe. ibi. l. cū nō solum, q sine dubio procedit in aduentitijs, in quibus patri quęritē vsusfru. vel in his in quibus nō quæritur, eo quia pr̄ nō vult, vt in d. §. necessitatē. sed in his in quibus patri nō quęritur vsusfru. eo quia nō pōt quęri, vt in casibus no. in auth. excipitur, cum seq. C. de bonis quę libe. & in his, an filius possit esse in iudicio sine cōsensu patris, fuerunt opi. Nam glo. in d. auth. excipitur, & in l. 3. §. si filio. ff. cōmodati. tenuit, q possit cū in his in qbus patri nō q̄rit vsusfru. non sit legitimus administrator filij. & hāc opi. sequitur Cy. & Bar. per plures rationes in d. l. cum non solum. §. necessitatem. Et primo, qa in talibus per iura antiqua filius poterat esse in iudicio sine cōsensu patris, vt in l. si noxali. ff. de noxa. & Insti. eo. ti. §. fi. & sic cum per iura C. conditio filiorū sit meliorata, ergo non requiritur consensus patris in casu quo per iura antiqua non requirebatur, cum legū correctio sit euitanda, vt in c. cum expediat. de elect. eo. lib. Secundo videtur casus in l. cum non solum. §. finaū. vbi quādo filius est minor, & patri nō quæritur vsusfructus, datur filio curator q suppleat defectū ætatis: sed si esset verū q filiusfa. non esset integer homo, requireretur consensus curatoris, qui suppleret defectum ætatis, & consensus patris, vt reintegraretur persona filij diminuta per patriam potestatē: & tamen hoc est falsum cum sufficiat consensus solius curatoris. Tertiò pro hoc videtur casus in Auct. vt liceat matri & auiæ, in prin. Item pro quo videē de his tex. hic, ibi, se intromittere non hēat. quia in istis est certum, q patri nō quæritur vsusfructus. ideo potest filius esse in iudicio sine eius ɔsensu. & facit tex. in auct. qd̄ locū. C. de colla. vbi Bal. in prin. dicit hæc satis procedere ex proprio intellectu iuris, sed q generalis consuetudo talem interpretationē non sequitur. & ideo gl. magna in d. §. necessitatem. in fi. sequitur ɔtriam opi. vt etiam in aduentitijs, in quibus patri non potest quęri vsusfru. sit iudicium nullum sine patris consensu. & hoc per tex. in d. §. necessitatem. vbi simpliciter dicitur, q iudicium cum filiofami. non subsistit in aduentitijs, & talis consensus requiritur ad integrandā personam filij, qui in iudicijs nō est integer homo, sm̄ gl. ibi. & sequit ibi Bald. dicens, q ista opi. est hodie approbata per tex. hic. vbi dicit, q regulariter requiritur consensus patris. Et a dicta regula excipiuntur causæ spūales, & beneficiales, cū in his censeatur filius sui iuris: vnde cū excipiat cās beneficiales, ex quibus patri non quæritur vsusfru. nec quęri potest, datē intelligi, q regula iuris, de qua hic fit mentio, loquatur etiam de his de quibus patri non quæritur vsusfru. quia non potest quæri. alias exceptio non esset sub regula, prout esse debet, sm̄ glo. in rubri. j. de reg. iur. & est tex. nota. in l. nam quod liquide. ff. de penu le. vbi etiam dicitur, q exceptio declarat, regulam non habere locum in casibus exceptis, & in alijs casibus non exceptis ipsa exceptio habet firmare regulam, vt in c. 2. ē. de coniug. lepro. ergo sequitur, q in alijs casibus non exceptis, in quibus patri non potest q̄ri vsusfru. filius non possit esse in iudicio sine consensu patris. arg. tex. hic, vbi ponitur spūalitas, ergo in alijs ius cōe sit in contrarium, vt in l. j. ff. ad municip. & hunc intellectum sentit gl. hic, quæ tantū excipit castrensia, vel quasi. & videtur etiā sequi Bar. in d. §. si filius. & ideo idem Bar. in d. §. necessitatem. in fi. cōsulit, q semper debeat quis habere cōsensum patris, quādo haberi potest, cū satis sit tutius, vt patet ex prædictis. In ca. gl. ibi, lex Iulia. idē in omnibus publicis iudicijs, vt in l. inter liberas. §. si filius. ff. de adul. an in criminalibus filius possit esse indistinctè sine consensu patris? de quo per gl. & Bal. in d. §. necessitatem. & per Spe. in d. §. j. ver. alij dicunt, in ca. gl. ibi, sm̄ canones. aduerte quia Domi. intelligit hoc verum in casibus permissis a iure, non aūt in omnibus casibus, & maximè cum hoc sit hic prohibitum, & legum correctio sit euitanda, vt d. c. cum expediat. & ita tenet do. Anto. in c. nū est. hic allega. & plene no. in
5 c. ex parte. ē. de restit. spo. † In ca. gl. ibi, l. si longius. ibi dicitur,
e q filius potest esse in iudicio quando pater [e] est absens. quod tamen fallit, nisi pater dimisserit procuratorem, vt ibi, vel nisi eius pſentia possit de facili haberi, qa tūc deberet expectari, sm̄ Bal. in d. §. necessitatem. In ca. glo. in fi. vide per Spe. in d. §. j. ver. item q est filiusfa. & in d. c. ex parte. & ibi per gl. Et vltra gl. adde alios casus. Primo, quia quādo est suspicio de fuga debitoris, potest filius esse in iudicio sine consensu patris, vt d. l. si longius.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Promoueatur ad episcopatum. Adde §. illud. in Auct. constitu. quę de digni. & Pau. de Cast. in l. si vxorem. in fi. C. de condi. insert.

b Nic. Sup. Per monachatum. Adde l. Deo nobis. C. de epis. & cler.

c Nic. Sup. Filiusfa. non potest esse in iudicio. Adde an talis possit esse in causis summarijs & executiuis? vide per Bal. in l. nec quicquam, §. de plano. ff. de off. procons. & Bal. in l. 3. in §. sed vtrū ff. de mino. & per Alexā. de Imo. cons. lix. incip. viso processu causæ in j. colum. in 2. vol.

d Vinc. G. Filiusfamilias quis dicatur, & quando possit se obligare, vide late p Petr. de Vbal. in trac. Præsi notat. de quo supra sub nu. 2. & plurib. numeris, quod habetur in lib. 12. tract. fol. 212. & 212.

e Nico Sup. Quando pater est absens. Adde Car. Zaba. in c. cum dilecta. in 13. oppositione. de rescr.

Vinc. G. Nota, quando filius liberatur a patria potestate propter patris monachationem, si tamen pater ipse restituatur ad sęculum authoritate summi Pontificis, reiterat in patriam potestatem. Thom. Gram. decis. 54. nu. 10.

si longius.& ibi per gl.Secundò pôt filia esse in iudicio in causa dotis aduentitiæ,vt in d.auth.quod locum. Tertiò pôt filius esse in iudicio in præparatorijs iudicij vsque ad lit. contest.exclusiuè,vt in l.si cum dotē.§.eo aūt 1.pe.ff.sol.mat. Ideo valeret productio libelli,& oīs interlocutoria, & omnis actus vsq; ad lit.côtest.& posset filius interrumpere præscriptionē eo casu, quo interrūpitur p citationē,& pôt filius pducere testīn, vel dnnatioōē aīo insinuādi,& petere sibi dari curatorē liti qn̄ est minor.& ita tenet Bald. in d.§.necessitatem. & Rota in decis. 175.quæ incip.Item q̄ commissio.vbi ēt determinatur, q̄ filius sine côsensu patris possit impetrare rescripta ad lites.Item habet filius legitimam personam in iudicio in his, quæ extraordinario iudicis officio explicantur,vt in l.cum filius.ff. si cert. peta.& per glo. in l.j.C. qui admitti. Vltimò scias glo. not. in l.hæredes.ff.de acqui.hære. volentē q̄ quilibet præsumatur in dubio filiusfa.per quam glo.dicit Ang.ibi esse cautelam, q̄ in fine iudicij dicatur iudicium nullum,eo quia qui gessit,erat filiusfa. Est enim præsumptio iuris pro isto ita allegante, & illa sufficit ad victoriam reportandam,vt in l. omnes.§. Lucius.ff. quæ in frau.credi.vnde si aduersario non suppeteret tēpus probandi contrarium succumberet in causa,secundum Ang.ibi.

De foro competenti. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui non potest adiri nisi per uiam appellationis, non potest cognoscere de causa principali, etiam partibus consentientibus, nisi primò cognoscat de articulo appellationis an sit admittendus uel non.*
2 *Delegatus Papæ an possit iudicare de causa principali, omisso articulo appellationis?*
3 *Clerici possunt compromittere sine consensu episcopi in patrimonialibus: secus in rebus ecclesiasticis.*

C A P. I.

ROmana. De causis subditorum suffraganei, etiam eis consenoenobus nō pôt archiepiscopus cognoscere p viā querelę,vel omisso appellationis art. h.d. vsq; ad §.neque.†No.j.q̄ ēt partibus consentientibus non posset iudex,qui nō pôt adiri nisi per viā appellationis, cognoscere de causa principali: nisi primò cognoscat de articulo appellatioois,an sit admittenda vel nō. ex quo enim habet iurisdictionē limitatā,debet primò cognoscere,an sit in causa io qua iurisdictionē habeat.facit c.prouida.ℨ. de elec.eo.li.& per Iono.in c. cū sit generale.ℨ. de fo. côpe.vbi dixit in cā priocipali sufficere,q̄ allegeī cā vel qualitas tribuēs iurisdictionem,vt iudex cognoscere possit in principali,sed in cā appellationis secus,vt hic, quia ante omnia debet pbari de articulo appellationis.de quo in c.si clericus. ℨ.eo. & in c.cordi.j.de ap.Vltimò oo.a ɔ̄rio sensu,q̄ pôt per subditos suffraganeorū adiri archiepiscopus super cā principali, omisso appellationis arti.vel per viā querelæ côsentiente tn̄ suffraganeo. & ratio ponitur hic in glo.super ver.de facto.ex quo infertur q̄ si suffraganeus denilisset appellationi,bene poterit cognosci de principali,omisso appellationis art.quasi suffraganeus hoc velit,vt j.de app.cū appellationibus,ſm Ioā.An. dicentem, q̄ ex quo tex.hic requirit consensum suffraganeorū, non sufficeret ɔsensus officialiū ipsorū,cū eorū officiū nō extēdat se ad hoc, nisi specialiter cōmittatur,vt ℨ.de offic.vic.c.fi.& de tēpo. ord. cum nullus.§.j.eo.li.& ita voluit glo.in simili,in ver. diœcesa-
2 nis.in cle.j.eo.ti.†In glo.j. in fi.idem Host.& Arch. & Ioā. An. sed Domi.ɔ̄ per no.in c. proposuisti.ℨ.eo.ti. & in c. vt debitus. hic alle.& per Io.An.in c.pastoralis.in j.gl.ℨ.de offi.ordi. & facit c.peruenit.11.q.1.de quo dicēt in d.c.cordi. Sed an d.c. habeat locū io delegato Papæ,vt possit coram eo procedi in cā principali,omisso app.articulo de voluntate partiū?Io.de Fan. hic q̄ non, quia eius iurisdictio sine côsensu diœcesani prorogari nō pôt.ℨ.eo.significasti.& facit d.c.peruenit.Sed Inno.& Io.And. hic ɔ̄,quorū opi.procedit, si Papa delegat cām appellationis, & principalē,ex quo tūc delegatus in illa cā habet illā iurisdictionē,quā habet Papa.ℨ.de offi. deleg.sanè.el a. vnde pôt eius iurisdictio prorogari,& ipsę partes possunt renunciare appellationis arti.vt d.c. cordi. secus si Papa solū delegauit articulū appellationis,q̄a tunc ēt de consensu partiū nō posset cognoscere de causa prin.quia finito illo art.non posset delegatus se intromittere in causa prin.vt oo.Io.An.in c.fi.ℨ.de iud.& in d. c.vt debitus.In gl.in ver.clericorū,in prin. qđ pcedit, ſm Hostiē.in temporalibus,secus in spūalibus,vt in c.oīs. de pœnitē, de quo per Io.An.in c.P.& G.ℨ.de off.del.in fi.Et aduerte,quia posset pcedere iste tex.ēt in laicis qn̄ sumus in causa appellationis,ex quo in causa prin.iurisdictio fuit præuenta per suffraganeū.vnde nō pôt archiepiscopus de ipsa cognoscere, omisso app.art.per no.in d. c.pposuisti. & d. c. significasti. secus si ipsi laici vellent principaliter adire archiepiscopū, qui nō esset pueuntus iurisdictione,quia tūc possent sine côsensu suffraganei,vt hic in gl. & rō diuersitatis inter laicos & clericos est, quia clerici ratione ordinis & beneficij sunt magis astricti eorum prælatis. vnde sine eorum conseosu in alium iurisdictionē prorogare nō possunt,vt d.c.significasti. secus in laicis. de quo in c.significasti.& c.cæterum.ℨ.de iu.& per Bar. in l.j.§. &
3 post.ff.de no.ope.nun.& in l.2.ff.de iudi.†In gl. in ver. iudices, in fi.vide quod no.in c.si diligenti.ℨ.eo.ōt.in fi. primæ glo. Et
a no.ex glo.prima,q̄ clerici[a] possunt compromittere absq; consensu episcopi:intellige in patrimonialibus, secus in ecclesiasticis,vt per Io.An.in c.peruenit.ℨ.de arbi.in gl.fi.& per Bal. in l.præses.C.de transa.Secundò no.ex gl.q̄ licet arbitria sint redacta ad iostar iudiciorum,vt in l.j.C.de arbi. tamen appellatione iudicum non veniunt arbitri. glos. tamen in ver.iudicis. in c.j.infra de confes.eo.li.tenuit contrarium, de quo ibi. & in c.ab arbitris.ℨ.de offi.dele.eo.lib.

A D D I T I O.

a Vinc.G. Clerici pro bonis patrimonialibus acquisitis nouiter, tenentur soluere gabellas,& collectas perpetuas.Rayn. consi.117.nume.1.3.& 9.lib.4. & consi.112.nu.6.lib.3.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus non potest cogi suscipere delegationem, nisi sit de iurisdictione delegantis. Similiter de testibus dicendum est,nu. 2.*

1 Neque.†No.j.quòd licèt quis possit cogi suscipere delegationem,vt per glo. in l.eum qui. ff. de iurisd. om.iudi.tamen illud verum in eo qui est sub iurisdictione delegantis: aliàs secus,vt hic,& idem in Doctore qui potest cogi ad consulendum vel aduocandum , vt in l .sancimus. C. de
2 aduo.diuersis.iudi.†Secundò no.iudicem non posse compellere testes ad testificandū, nisi sint suę iurisdictiooi subiecti: valeret tn̄ ɔsuetudo in ɔ̄riū,vt hic dr̄.pro quo ēt in l.3.in fi.ff. de testi.vbi rōne ɔsuetudinis pôt iudex cōpellere & citare testes nō subditos,& etiam in alieoo territorio.de quo ibi per Bal. Sed an sicut ɔsuetudo tribuit iurisdōnē in tribus casib. hic expressis,ita ēt tribuat in duobus casibus,ℨ.in prin.huius c. tex. hic a côtrario sensu,dum dicit,in his tribus,facit q̄ non,cū tn̄ in his tribus casibus expressis de côsuetudine.& quia alias iurisdictio suffraganeorū posset totaliter euacuari ſm Archi.& Ioan.An. Sed Domi.hic côtra, cū ɔsuetudo possit tribuere iurisdictionē ordinariā,etiam priuatæ personæ,vt est tex.sing.io c.cū côtingat.ℨ.de fo.côpe.Nec ob.q̄ iurisdictio suffraganeorū posset totaliter impediri : quia talis consuetudo restringitur ad casum qn̄ partes spôte litigāt,vt ℨ.in tex. de quo hic plene per Do.In glo.in ver.suscipere.ibi,mādabit suffraganeo.qui si id non fecerit intra terminum ad hoc assignatū ipse archiep̄s faciet,per no.in c.Romana.ℨ.de sup.neg.præla.eo.lib.ſm Host. Sed Arc. côtra,quia licet tūc posset cōpellere suffraganeū,nō tn̄ poterit cōpellere eius subditū,& ita residet Io.An.licet Imo.hic dicit, q̄ forte opi.Host.est melior,per no.in d.c. Romana. vt hic per eum.de quo ibi,& in cle.in plerisque.de elec.In ea.gl.in fi.Nō ob.ℨ.de offi.delega.prudentiam.§.pe.& fi.quia loquitur in delegato Papæ,secundum Io.An.volentem,q̄ ideo delegatus Papæ possit procedere,quia in causa sibi commissa habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum,vt d.c.Romana.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus licèt non possit pacisci de quota litis,potest tamen vendere patrocinium suum.*
2 *Contrahens,si in loco contractus habet aliquam mansionem, potest ibi côueniri:secus tamen est in contrahente ibidem vt aduena. hæc limitatur multis modis,nisi scilicet aduena postea ibi côuersaretur assiduè. Alias septē habes ibidē: quæ limitationes sunt valde vtiles. & nu. 3. 4. & 5.*
6 *Contractus non dicitur celebratus,vbi est factus per verba,vel vbi est factum instrumentum,sed vbi est destinata solutio.*

Nec etiam. Archiepiscopus nō est iudex competens côtra officiales vel prelatos suffraganeorum,nisi consuetudo aliud disponat, nec côtra subditos suffraganeorum super salarijs aduocatorū & procuratorū causarum sui fori.h.d.In tex.ibi,querelantibus.s.ipsis aduocatis, vel procuratoribus.& eadem rōne idem de fideiussoribus si quos dedissent,ſm Ioā.An.ex quo no. q̄ licet ad officiū iudicis spectet dare aduocatos,vt in c.j.ℨ. de offi.iud.tamen non potest archi-

episcopus

epiſcopus cogere ſubditos ſuffraganeorũ ſuper ſalarijs ipſorũ aduocatorũ, vel procuratorũ cauſarũ ſui fori. de quo. j. in gl. qđ tñ limitat hoc Pe. de Ancha. niſi ipſe cognoſceret de cã in dioceſi ſuffraganei, quia tunc forte poſſet, ſm no. in c. vt litigãtes. ĩ. de offi. or. eo. lib. In gl. in ver. ſalarijs, in fi. vide per Cy. & Bal. in l. j. hic alleg. & per Io. An. in regula cõtractus. j. eo. lib. & per 1 Spe. in ti. de ſalarijs. §. 2. & 3. † In gl. in ver. procuratorũ, in prin. 2 aduocatus tamẽ nõ põt ᵃ paciſci, ſed licitè vendit patrocinium ſuum, vt 11. q. 3. nõ licet. ſm Archi. & Io. An. dicentẽ poſt Hoſti. b ꝙ aduocati ᵇ tenẽtur iurare de calũnia, ſm formam l. rẽ nõ nouam. C. de iudi. nec valeret conſuetudo in cõtrariũ, quia induceret periculũ aïæ. In ea. glo. in fi. intellige ſi de tut ſalariũ procuratori, nõ præcedẽte pacto: alias eſſet locatio, nõ mãdatũ, vt l. j. in fi. ff. mã. ſm Io. An. & vide in l. ſumptus. ff. de arbi. & 3. q. 7. §. tria. verſi. accẽtur. In glo. in ver. in cauſis. in fi. dic, ꝙ illa lex cõcordat, quia nõ intromittit ſe archiẽps de cauſis ſalariorum & ſic propter illas lis nõ protelabitur, ſed mãdabit ordinario vt 2 illas expediat, ſm Archi. & Io. An. † In glo. in ver. rñdere. ibi, vt viator. tene menti, ꝙ licet cõtrahẽs, vel quaſi, non vt viator vel aduena, ſed vt ibi permãſurus, ꝙ in dubio præſumitur, ſi ibi habet aliquam manſionẽ, poſſit in eo loco conueniri, vt l. hĩs. §. j. hoc all. & j. §. proxi. ſm ſecus eſt in cõtrahẽte vt aduena vel viatore, quia ibi cõueniri non poterit, & ſi inde diſcedit & poſtea reuertitur, vt tenuit gl. no. hic. Quã limita primò, niſi talis aduena vel viator eſſet vagabundus, quia poterit non ſolũ ibi, ſed vbi quæ cõueniri, vt tenuit glo. in d. §. j. & ibi per Bart. in l. 4. §. prætor. ait. ff. de dã. infec. & per glo. & Bal. in l. j. C. vbi de crimine. & vide per glo. in d. §. prætor. dicentẽ, ꝙ dr̃ vagabũdus ille qui nõ habet certã mãſionẽ. Scđò limita, niſi in tali loco. eſſet deſtinata ſolutio, quia tunc ibi diceretur factus contractus, & ibi 3 poſſet cõueniri, vt j. in glo. † Tertiò limita, niſi talis cõtrahẽs vt c viator, ᶜ vel aduena cõuerſaretur poſtea ibi aſſiduè, rõne cuius aſſiduæ cõuerſationis ſortit forũ, & ibi conueniri poterit, ſm Inno. in c. ex parte. ĩ. eo. per tex. in l. 2. C. vbi ſenato. ꝙ intelligit Pe. de Anch. j. §. proxi. qñ cõuerſatio eſſet aſſidua p x. annos, vt in l. 2. C. de incolis. lib. 10. Sed certè illo modo ſortitur forũ ratione incolatus, vt per gl. in d. §. j. ſed ratione aſſiduæ conuerſationis eſt diuerſus modus, & nõ requirit decenniũ. vnde dicebat gl. in l. fi. C. vbi de crimine. & Bart. ibi, ꝙ ſcholaris poterit cõueniri in loco ſtudij, & pro debitis alibi cõtractis. de quo per eũ in d. l. 2. & per Spe. in ti. de cõpe. iudi. adi. §. j. ver. quid ſi aliquis. & Io. And. ibi, in addi. dicẽtẽ, ꝙ ratione aſſiduę cõuerſationis poterit quis ibi cõueniri de cõtractibus alibi geſtis. & ſequitur do. Ant. in c. fi. & in c. qđ clericis. ĩ. eo. & do. Nic. ibi. licet Ioã. An. ibi cõtrarium teneat. & in d. c. ex parte. vt ſola aſſidua cõuerſatio non ſufficiat, prout & tenuit Bal. in d. l. 2. cum tex. ibi loquatur copulatiuè, ſcilicet de aſſidua conuerſatione, & ꝙ habeat quis ibi maiorem partẽ bonorũ. & ita & ſequitur Bald. in d. l. fi. & inclinat in hanc partem Imo. in d. c. ex parte. pro quo facit quod idem Bart. dixit in tractatu repreſaliarum. in 5. q. prin. ꝓ pè fi. ꝙ ſcholaris non poſſit ante decennium in loco ſtudij cõueniri ex contractibus alibi geſtis: Imo in l. lex Cornelia. §. demum. ff. de iniurijs. dixit, ꝙ etiam ſi per mille annos ſtaret ſcholaris in ſtudio, animo tamen recedẽdi de quo apparet, nõ contraheret domicilium, vt per gl. in d. l. 2. C. de incolis. de qua tamen materia vide plenius per Doc. in d. c. fi. & c. ex parte. & 4 c. qđ clericis. † Quartò limita, niſi conueniatur ad id quod venit ex natura contractus immediatè expediendi in illo loco, vt ſi viator emit librũ, vel equũ, poterit ibi conueniri ad pretium, quia de natura contractus eſt vt pretium ſoluatur? & ita in dubio præſumitur de mente contrahẽtium, niſi aliud appareat, vt in l. 3. ff. de pigno. act. nec præſumitur habita fides de pretio in rebus, in quibus conſueuit ſtatim pretium ſolui, vt in rebus quæ venduntur in nundinis. & ita determinat Bald. in l. ſi non donationis. C. de contrahen. empt. Secus tamen eſſet ſi ageretur ad illa, quæ licèt veniant ex natura contractus, tñ non veniunt ad executionem contractus immediatè, vt ſi agatur de euictione, vel petuntur fideiuſſores, vt determinat Bar. in d. §. j. & Imo. hic, quod tu intellige, niſi euictio veniret in limine contractus, & ſic incontinenti. arg. l. ſi poſt perfectum. 5 C. de euic. † Quintò limita, niſi contrahens cum illo ignorauerit eũ aduenã, vel viatorem, quia tunc poterit ibi conueniri, vt d. §. j. & ibi per Bart. & do. Anto. in d. c. fin. intellige ratione illius contractus, non autem alia de cauſa. Sextò limita, niſi contrahens vt aduena vel viator haberet ibi originem, ratione cuius originis poſſit quis conueniri in loco, vt in l. incola. & l. aſſumptio. ff. ad municipa. quod intellige niſi locus originis ſit alteratus per contrariam cõſuetudinẽ, vt no. in l. j. §. bellias. ff. de poſtu. vbi dicebat Bart. ꝙ repræſaliæ ſunt cõceſſæ hic contra Florentinos: tamen non intelligitur de Florẽtinis qui diu habitaſſent in iſta ciuitate, licèt originaliter eſſent Florentini. Itẽ ſecundò intellige, niſi ipſa origo ſit repentina, vt no. in l. huiuſmodi. §. legatum. ff. de leg. j. ſecũdum Bal. hic, puta ſi eſſet quis natus in vna ciuitate, dum mater eſſet in fuga vel peregrinatione, quia non dicitur ciuis illius ciuitatis, licet Imo. in d. §. legatum. velit contrarium. de quo ibi. Septimò limita. niſi talis viator intenderet relinquere, vel decipere cõtrahentem, vt ſi vellet recedere cum re ſibi vendita, vel cum re aliena, vt ff. de iudi. l. non aliter. & l. ait prætor. §. ſi debitorem. ff. quæ in frau. credi. ſecundum Bald. in d. §. j. Octauò limita niſi eſſet talis cauſa ex qua eſſet alicui leue reſpõdere: puta ſi vendidiſſet equũ morboſum, vt in d. l. hæres abſens. in ver. duriſſimum. a contrario 6 ſenſu, ſecundum Bal. in d. c. qđ clericis. † In ea. glo. ibi, contraxiſſe videtur. no. ꝙ contractus non dicitur celebratus in loco verborũ contractus, ſed vbi negotiũ eſt geſtum, ſeu inſtrumentum celebratũ: ſed dicitur celebratus in loco vbi eſt deſtinata ſolutio, ſecundum glo. hic, & in d. l. hæres abſens. §. fi. & ita tenet Bal. & Ang. ibi. & Inno. in c. j. ĩ. de plus peti. intelligendo, ꝙ non poſſit quis conueniri in loco verborum contractus, etiã vt fiat ſolutio in loco deſtinatæ ſolutionis: licet glo. contrariũ velit in l. eum qui. §. j. ff. de conſti. pecu. Ex ſic not. ꝙ licet in his quæ reſpiciunt ſolẽnitatem contractus, debeat attendi conſuetudo loci vbi contractus agitatur, vt in l. ſi fundus venierit. ff. de euictio. tamen ſecus quò ad ſortiendum forum: quia inſpicitur locus deſtinatæ ſolutionis, ſecundum gloſ. hic. quam limita eſſe veram quando locus deſtinatæ ſolutionis fuit appoſitus a prin. tempore cõtractus: ſecus ſi ex interuallo, quia tũc poterit conueniri in vtroque loco ſcilicet in loco celebrati cõtractus, & in loco deſtinatæ ſolutionis, ſecundum do. Anto. in d. c. fi. de quo dicetur. j. §. proxi. & vide per glo. & Doct. in l. exigere dotem. ff. de iudi.

ADDITIONES.

a Nico Supe. Non poteſt paciſci. Adde gl. in l. j. in §. ait prætor. ff de poſt. l. ſi qs aduocatorũ & ibi Cy. C. de poſtul Spe. in ti. de ſalarijs. & in §. ſequitur. ver. perſonæ. & ibi Ioan. An. in Addi.

b Nico. Supe Aduocati tenentur iurare. Adde Hoſti. in c. cæterum de iura calum. & Specu. in tit. de aduocato. in § j. ver. item quod eſt procura. & ibi Ioan. And. in addi.

Vinc. G. Adde dictum vulgatum In cauſa propria aduocatum quære. Quoniam Cicero, & Demoſtenes cum creærentur ad ſe ipſos defendendum, vterque vili animo coram iudicibus timuit, alter aufugit, vt meminit Appianus Alexandrinus in lib 2. Bellorum ciuilium.

c Vinc G. Nota, ꝙ viatores ſemper ſunt ſuſpecti de receſſu. Franc Cur. in tract. de ſeq. q. 6. nu. 31. quod habetur in lib. 4. tract. fol. 149.

SVMMARIVM.

1 *Contrahentes reperti in loco contractus poſſunt citari, non ſolum verbaliter, ſed etiam realiter.*

2 *Actor poteſt eligere coram quo iudice conueniat reum, ſi ipſe reus habet plures iudices.*

3 *Occultans ſe, vel impediens ne ad eum citatio perueniat, debet pati miſsionem in poſſeſsionem.*

4 *Iudex nõ põt exequi ſententiã alterius iudicis, niſi per ipſũ ſit requiſitus.*

5 *Contrahens in loco, ſi habet ibi per regulam, poteſt ibi tanquam permanſurus conueniri.*

6 *Statutum ſi dicat quòd ſuper iniuria ſtetur ſacramento alicuius, ſi forenſis accuſatur, & dicit ſe nullam iniuriam commiſiſſe, pro quo debeat ibidem conueniri, an hoc veniat probandum ante litẽ conteſtatã vel poſt.*

7 *Contrahens inuentus in loco contractus qualiter poſsit inuitus trahi ad iudicium.*

8 *Captio perſonæ in ſimilibus non habet locum de iure ciuili, niſi facta excuſsione bonorum.*

9 *Remiſsio poteſt fieri dupliciter.*

10 *Exiſtens extra territorium iudicis qualiter poteſt ad eius tribunal citari.*

11 *Et an poſsit fieri citatio realis, vt quis capiatur extra territorium iudicis, & ad eum ducatur.*

12 *Citatio facta per nuntium vel epiſtolam, an diſtringat exiſtẽtem extra territorium.*

13 *Citari an poſsit exiſtens extra territorium ad audiendam ſententiam per quam imponatur pœna corporis afflictiua. vide hic diſtinctionẽ ſum quibuſdam limitationibus. & num. 14.*

Contrahentes. Nõ cõpellit archiẽps perſonas aliarum diœceſum cõtrahentes in ſua propria diœceſi coram ſe inuitas reſpondere, niſi ibi inueniantur. Si tamen citati noluerit cõparere, vel malitioſè ſe occultant ne citentur, põt miſſionẽ facere in bonis ſuę diœceſis, vel alibi ſitis decernere, faciendã per ordinarios locorũ. h. d. ſm Domi. Et primò ponit regulam, ſcđò ibi. licèt, annectit prouiſionẽ. tertiò

tũ ibi.vel ipſum,ampliat.quartò ibi.ſed tunc, prouidet execu- 1 tori.† Nota primò.ꝙ ɔhentes reperti in loco ɔ̃ctus põt citari & trahi inuiti ad iudicium,non ſolùm verbaliter, ſed etiam reali ter: ſed ſi ɔhentes non reperiuntur in loco ɔ̃ctus non poſſunt inuiti trahi ad illum locum. ex quo infertur ꝙ in ɔ̃ctib. non fit remiſſio de loco ad locum ipſius ɔ̃ctus. vt probat tex. no. hic, 2 de quo j.† Sc̃dò no.ibi,licèt alibi &c.ꝙ electio iudicis eſt ipſius actoris, non rei, eo caſu quo ipſe reus poteſt in pluribus locis conueniri.facit l.cum clericis.C.de epi.& cleri.& Bal.ibi.& in l.3.§.qui Stichum.ff.de eo quod cer.lo.fallit tamen in ſcholaribus qui poſſunt iudicem declinare, ex quo habẽt tres iudices, vt in auth. habita.C. ne filius pro patre. Tertiò no.ibi,citati.ꝙ iudex vnius territorij, & loci ipſius ɔ̃ctus, ratiòne ɔ̃ctus in dicto loco celebrati poteſt citare ipſos ɔhentes exiſtẽtes in alio territorio,& ipſos citatos in contumacia cõſtituere quò ad effectum miſſionis in poſſeſſionem rerum exiſtentium in loco ɔ̃ctus. licèt ergo citatio extra territorium nõ poſſit aſtringere perſonam ad comparendum tñ poteſt aſtringere quò ad effectum diſiungendi res ipſius citati exiſtentes in territorio citan 3 tis.de quo j.in glo.† Quartò no.ibi,vel maliti osè.ꝙ ɔ̃ malitio- a sè occultantẽ,[a] vel impedientem ne citatio ad eum perueniat, poteſt fieri miſſio in poſſeſſionem.iacit c.qñ.§.porrò.ſ. vt lite non conteſta.& licèt Hoſt.hic dicat,ꝙ vtroq; caſu debeat proponi edictũ in eccleſia cathedrali loci vbi ſunt bona.vt in cle. cauſam.& cle.quamuis.de elec.tamen illud verum,qñ manifeſtè non appareret de impedimento vel malitia: aliàs ſi de hoc appareret non eſſet neceſſaria citatio,ſm Ioan.And. quia impediens ne citatio ad eum perueniat,ſi hoc conſtat,habetẽ pro legitimè citato.de quo in d.§.porrò.Quintò no.ibi,in alia.ꝙ poteſt iudex decernere miſſionem faciendam in bonis extra ſuũ territorium,non ſolum pronũciando diffinitiuè,ſed etiam interlocutoriè,vt hic in tex.ſm Io.An.& ita tenuit Bar.in l.cum vnus.§ pe ff.de bo.auto.iu.poſ.vbi dixit de hoc eſſe caſum hic: requiritẽ tñ ꝙ iudex faciat expreſſam mentionem de bonis extra ſuum territorium, quia ſi generaliter decerneret, aduerſarium eſſe mittendum in poſſeſſionem bonorum, intelligeretur de bonis ſui territorij,vt eſt tex. in d.§.pen. & tenet hic Io. 4 And.† Vltimò no.ꝙ iudex non poteſt exequi ſententiam alterius iudicis diffinitiuam,vel interlocutoriam,niſi ad requiſitionem iudicis ſententiantis.de quo plenè no. in l.a Diuo.§.ſententiam.ff.de re iu.nec poteſt iudex,qui habet poteſtatem pronunciandi ɔ̃ perſonam reſpectu bonorum exiſtentium in ſuo territorio,facere executionem in bonis alterius territorij: ſed ad eius requiſitionem iudex,in cuius territorio ſunt bona, debet facere executionem:& debet iudex requiſitus executionẽ facere, & poterit cogi per iudicem requirentem ſi eſt ſuus ſuperior,vt no.in c.j.ſ.de offi.ordi.aliàs par in parem non poſſet præcipere,vt ſ.§.prox.& ſ.de reſcrip.c.ſi.eo.lib.& ſic ſecularis non poſſet cogere eccleſiaſticum,vt j.de excep.c.ſi. ſm Io.An. Debet tamen tunc aditi ſuperior illius iudicis , vt eum cogat, vt in Authẽ. vt differentes iudices.§.j. & tenetur talis iudex ſic requiſitus ad intereſſe parti,vt no.in l.ſi iudex.ff. de varijs cog. 5 ſm Ioan.Mona.& no.in d.§.ſententiam.† In glo.j.in ſi. vult gl. ꝙ ɔhens in loco vt ibi permanſurus, ꝙ in dubio præſumitur,ſi habet ibi pergulam vel armarium, poteſt cogi in ipſo loco inuitus rñdere:intellige coram iudice competẽti, & qñ ibi inuenitẽ,& conſtet eum ibi ɔ̃xiſſe.Quid aũt ſi citatus hoc negetẽcõcludit hic Lap.& Domi. ꝙ ſi ſimpliciter excipit de ɔ̃ctu nõ inito,& poterit cogi ibi rñdere,intantum ꝙ ſi poſtea appareat de ɔ̃ctu.etiam in alio loco celebrato, condemnabitẽ per iudicem quia ſic excipiendo videtẽ prorogaſſe iuriſdictionem ſi eſt laicus:ſecus ſi clericus vt in c.ſignificaſti.ſ.e. intellige niſi iudex pronunciaret ſe competentem , quia tunc fieret præiudicium etiam clerico,niſi a tali ſententia appellet,ſm no.in c.ſi.j.de appella. Sed ſi reus non excipit ſimpliciter de ɔ̃ctu , ſed declinat forum,negando ſe in dicto loco ɔ̃xiſſe,& tunc ſi hoc non obſtante iudex in cã procedat,valeret proceſſus.quia per proceſſum ad vlteriora vr̃ tacitè pronunciare ſe ɔpetentem. ſm gl.in l.a.§.ſi dubitetẽ.ff.de iudi.& no.in c.2.ſ. de dilatio.& in c. ſuper literis.ſ.de reſcri.ideo eſt neceſſaria appellatio,vt d.c.ſi.niſi notoriè appareret ex ɔ̃ctu,vel aliter, ꝙ in alio loco ſit celebratus, per no.in d.c.2.& c.ſuper literis & in c.ex parte.el j.ſ.de ver.ſigni.& in c.venerabili.ſ.de cenſi. Et dicebat hic Inno. & Ioan. And.ꝙ non cogetẽ citatus reſpondere libello ſuper principali, niſi prius ſummariè conſtet ɔ̃ctum in dicto loco eſſe celebratum, quo conſtito iudex pronunciabit ſe competẽtem in principali: aliàs ſecus, & condemnabitẽ tunc agens in expenſis,ſm Do. facit d.c.ſuper literis.in ſi.& ibi per Ioan. An.& per Spec. in ti.de ɔpe.iudi.adi.§.j.ver.ſed pone.& ibi de accuſato,qui negat ſe in territorio deliquiſſe.& facit quod no.ſ.eo.ti.in c.ſi clericus.Et ex his no.hic Domi. ꝙ quando agitur de fundanda iuriſdictione iudicis reſpectu alicuius principaliter deducti , reſpectu cuius allegatur iuriſdictio , ſufficit ſummaria cognitio: quod ideo eſt , quia iterato debet de illo cognoſci , vt in c. venicus.el 2.ſ. de teſtib. aĩs deberet plenariè cognoſci,vt hic per 6 eum. † Et ex prædictis refert hic Ioan. And.fuiſſe diſputatum, an ſi ſtatutum dicat quòd ſuper iniuria ſtet ſacramẽto alicuius, ſi forenſis accuſetur,qui forum declinando dicat ſe nullam iniuriam intuliſſe,de qua poſſit ibi accuſari, an ante vel poſt lit. conteſta.veniat hoc probandum,& an in hoc ſtetur ſacramento accuſantis? & fuit determinatum, quòd accuſans debet probare accuſatum ibi deliquiſſe, per l.ſi. C.de exhib. reis.& debet plenè probari,& non per iuramentũ: quia tale ſtatutũ dẽt intelligi ſuper negotio principali,qñ agitẽ coram eo,quem conſtat eſſe iudicem: non autem ſufficit talis probatio per iuramẽtum ad iuriſdictionem firmandam, de qua primò debet ɔſtare q̃ ſuper principali probatio recipiatẽ. & per hunc modum ſtatutũ prædictũ non extendetẽ,cum ſit ɔ̃ ius cõe,ſm Io.An.ſentiẽtẽ,ꝙ tale ſtatutũ ſolũ locũ habeat inter ſubditos proprios,non aũt accidentaliter rõne delicti, ſm Do.ſed certe Io. An. vult ꝙ dũmodo ɔſtet illũ deliquiſſe in dicto loco, ſtatutũ habebit locũ in forenſib. ibi delinquentib. poſtq̃ de delicto ɔſtiterit. de b quo tñ an[b] ſtatutũ liget forenſes.per Doct.in l.j.C.de ſum.tri. & per Spec.in tit.de conſti.ante finem.Et aduerte,quia licèt ipſe diſputans,& Io.An. poſt eum velit, ꝙ requiratur plena probatio ad fundandam iuriſdictionem,tamen videtẽ, ꝙ licèt in dicto caſu non ſufficiat iuramentum,ſufficiat tamen ſumma cognitio, & ſemiplena probatio,vt ſ.tenuit Innoc. & Io.An.nec eſt verum,ꝙ ad fundãdam iuriſdictionem ſufficiat allegare tale quid, quod ſi ſit verum tribuat iuriſdictionẽ abſq; alia cauſæ cognitio.per no.in l.cum quidam.ff.de iur.om.iud. & per Bar. in l.2.ff.ſi quis in ius voc.& per Inno.in c.cum ſit.ſ. de fo.competẽ nam imo requiritur ſumma cauſæ cognitio,vt ſ.tenuit Ioã. An.hic poſt Inno.& in d.c.ſuper literis.& in d.c.2. ſm Do.hic. Et ita etiam tenuit Cyn.& Bal.in l. præſcriptione.C. ſi contra ius. & Lap. in ſua alleg. 10.ver.3. diſputat. & in alleg.59.& do. Anto.& Imo.in d.c.ſi clericus.vbi plenè de hoc.& facit tex.in d.l.a.& in d.§.ſi dubitetur.& in l.non ignorat.C.qui accuſ.non poſ.Si ergo agitur de paruo præiudicio,puta ad fundandam iuriſdictionem in probãdo id, quod iterum in dicta cauſa debet plenè probari:& tunc ſufficiat ſemiplena probatio, & ſumma cauſæ cognitio.Sed ſi ageretur de magno præiudicio,vt in caſu quo non eſſet iterum plenè probandum,vt in materia quãdo ſtaretur iuramento ſuper cauſa principali ex forma ſtatuti: tunc ipſe agens debet plenè probare.cum hoc iterum non veniat plenè probandum.ad hoc quod no.in d.c. quoniã.§. quid ſi ſuper.& ita procedant dicta Io.An.hic ſm Do.ex quib. limitatur quod dixit Bar.in l.ſolent.ff.de alim.le.dictis,ꝙ ſi ex forma ſtatuti in cauſis damnorum datorum ſtatur iuramẽto damnum paſſi , tunc ſtabitur iuramento, non ſolum ſuper æſtimatione damni,ſed etiam ſuper omnibus incidentib. in illa cauſa, & ſuper poſſeſſione & dñio rerum , in qua dr̃ damnum datũ.& idem ſequitẽ Bal.in l.j.C.de reb.credi. quia illud procedit, niſi forẽſis ad damnum ɔuentus neget ſe dediſſe damnũ, cùm tunc ad fundandam iuriſdõnem non ſufficiant iuramenta,vt ſ. 7 & vide aliam limitationem per Bal.in d.l.j.† In glo.in ver.inuitos,in prin. qualiter autem inuentus in loco ɔ̃ctus poſſit trahi inuitus,hic per Io.An.dicentem.poſt Hoſt.ꝙ aut talis conuentus eſt in domo ſua.nec præbet aditum ad ſe,& non poteſt ca c pi,[c] nec verbo citari,vt l. pleriq;.ff. de in ius vocan.poterit tamen citari publicè ante domum,vt ſ.de dolo & contu.c.ſi. ſm Ioan.And.Si verò ad ſe præbet aditum, tunc verbo poterit citari, non etiam capi, vt in l.nemo. & in l.ſed ſi his.ff. de in ius vocã. Aut eſt extra domum ſuam,vt dicitẽ domus ſua non ſolũ pro-

ADDITIONES.

a Vin.God.Adde,ꝙ occultans aliquid ne veritas appareat incidit in falſum.Ale. in l.Paulus.ff de fal.de occultatẽ vero [illegible] de Ale.in l.3.accuſare.C.de edẽ.& occultans debitorẽ alicuius quo teneat Alex. in l.[illegible] ad l.Iul.ma.

b Ni.Su.An ſtatutũ liget forẽſes.Adde [illegible] de ɔ'ue.gl.Inn.& Ho.in c.a nobis.de ſenten.excom. Pet.de Ancha.in repe. c.canonum ſtatuta. de conſtitu. Vin.G.Statuta forenſib.non proſunt,ſicut nec nocent.Ruy.conſ 119.nu.11.li.3. & ſtatutu circa perſonas nõ extendit,nec porrigit ad forẽſes,ẽt ꝙ bona ſint ſita in loco ſtatuti.ſecus ſi diſponat in rem.Idem Ruy.conſ.48.nu 4.lib.3.

c Ni.Su. Non põt capi Adde optima cautela,ꝙ debitor poſſit inuitus de domo extrahi per Fel.in c.ſi.col.pe.ver.limita ẽt.de iudi.& illam ponit in terminis Tho. Ferratius,in ſuo trac.caute.a [illegible] ſolennis Doct. Bar. Cæpo.

propria, sed ẽt cõducta, vt l. lex Cornelia. §. damnũ. ff. de iniur. & tunc licet sit in vinea, vel aliàs in re sita, poterit trahi ad iudicium re & verbo, vt l. satis. cum seq. ff. de in ius voc. Fallit primò, qñ aliquis esset paratus illum defendere. Secũdò, si cũ aduersario de re illa composuisset. Tertiò, si paratus sit soluere. Quartò, si satisdet, ſm Ioan. And. & idẽ quãdo quis esset impubes, vt l. neq;. ff. de in ius voc. Et idem in mulieribus, quæ personaliter in iudicio trahi non possunt, vt in c. 2. ĩ. de iudi. eo. lib. Et idem in clericis, vt no. in c. si clericus. ĩ. de sen. excom. Ratione tamen suspitionis fugæ posset incipi a captura personę, & in ciuilibus, tã in laicis, vt in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in frau. credi. q̃ in clericis, vt per Inno. in c. vt famæ. de senten.

8 excommu. † De iure tñ cõi nõ potest deueniri ad capturã personæ in ciuilibus, nisi primò facta excussione bonorum, vt per gl. in l. 3. §. tutores. ff. de suspe. tu. In criminalibus verò põt quis realiter citari, & sic capi, vt in c. j. ĩ. de iud. eo. lib. etiã in domo propria, vt in Auth. vt nulli iudicum. §. si quis verò. & per gl. in l. sed si his. ff. de in ius voc. & per Bald. in l. cum ex eo. §. Labeo. ff. ad l. Iul. pecula. Qđ procedit etiam in mulieribus, vt in auth. sed nouo iure. C. de custo. reorum. Et idem in clericis intellige, vt no. in d. c. si clericos. & per Bart. in l. j. de custo. reorũ. Imo dixit Bal. in d. l. sed si his. ꝙ mulier in pœna pecuniaria, & sine fideiussore prętando tamen iuramentũ de stãdo iuri erit

9 relaxanda, vt no. in d. auth. sed nouo iure. † In ea. glo. in fi. aduerte, quia remissio potest fieri verbo, & re ipsa, vt no. in c. j. §. neque. ĩ. de priuile. Verbo fit per iudicem, in cuius territorio inuentus vocatur ad iudicium, mandando illi vt cõpareat coram iudice contractus vel delicti: & imo practica bona est ꝙ iudex ipsius citati requirat iudicẽ, in cuius territorio ipse citatus moratur, vt eum citet, & verbo remittat, vt patet ex no. in c. pastoralis. de re iudi. & põt fieri nõ solum in delictis, sed ẽt in ciuilibus, vt d. §. neque. & per Bal. in l. omnes. §. si verò apparitor. C. de epis. & cle. Sed si agitur de remissione quæ fit re ipsa, vt personam capiendo, & remittendo, & in delictis regulariter locũ habet, vt hic in glo. intellige si agatur criminaliter: secus si ciuiliter: ar. c. me. ĩ. de procu. secundũ Ioã. An. Secũdò intellige, nisi delicta sint leuia, quia tunc remissio locum nõ habet, vt in §. si quis. hic alle. in glo. ſm Ioã. An. & tenet Rota in deci. 462. quæ incipit. Itẽ si quæritur. & gl. in c. j. ĩ. de raptoribus. & ibi per Doc. secus si sunt grauia, quia est locus remissioni, ſm Io. An. de cõsuetudine tamẽ non seruatur, nisi in locis quæ sunt sub eodẽ dño, ſm Bal. in l. executorẽ. C. de execu. rei iudi. & in l. j. C. vbi de crimine. & per gl. in ver. de more. in d. c. pastoralis. & ibi plenè per Doc. & in c. fi. ĩ. eo. & in l. hæres absens. §. j. ff. de iudi. & per Bal. in d. §. si verò. & per Bar. in d. l. si cui. Si verò loquimur in ꝯtibus, & in ciuilibus, & regulariter remissio locum non habet, vt hic in text. ꝙ procedit ẽt si agatur ciuiliter de crimine, secundum Ioan. Fallit primò in causa status, vt in l. j. C. vbi causa status. Secundò in debitis fiscalibus, vt in l. 2. C. vbi de curiali. Tertiò in casu dictę l. 2. Quartò pro reddẽda rõne administrationis publicę seu priuatæ, vt in l. 1. & 2. C. vbi de ratiocin. vbi dicitur, ꝙ persona debet præsentialiter adesse, & intantum requiritur præsentia personæ pro reddenda administratione etiam priuata, quòd debet differri executio mortis ipsius, quousque ratio reddatur per eum, secundũ Bal. & Doct. in l. si seruus. ff. de leg. 2. j. Quintò in casu §. necessitatis. Authen. vt iudi. sine quoq. suffra. vbi est vnus casus specialis, secundum Ioan. And. Sextò quando quis iurasset sistere in iudicio, & demum fugisset, secũdum Angel. in d. l. hęres. & hoc per tex. in §. si verò. in Auth. de exhiben. reis. Septimò quando ꝯhens in certo loco renunciauit priuilegio fori, vt voluit glo. no. in l. 4. ff. si quis in ius voc. sed Angel. in d. l. hæres. non sequitur illam glo. & ideo vide per Doct. in d. l. j. Octauò quãdo quis dolosè se absentasset, quia promisit stare in iudicio, & inde nõ discedere. arg. gl. in d. l. j. vt sentit Bal. hic. & d. l. hæres. & facit quod no. Innoc. in c. dilecti. 3. eod. & Rota in d. deci. Sed certè hoc videtur contra istum tex. quia non habet locum remissio quò ad personam, licet Bart. in d. l. hæres. videatur sentire contrarium, & non bene, per hunc tex. & Bald. etiam dicebat in l. consentaneũ. C. quomodo & quãdo iudex, quòd ex nimia contumacia est locus remissioni in ꝯtibus, qđ forte posset procedere qñ fuit latitans in loco ꝯctus, & hac ratione est locus remissioni, de hac latitatione non loquitur tex. hic, sed qñ quis latitat in alijs locis q̃ in loco cõtractus, cogita tamen. Nonò in hypothecaria est locus remissioni, ſm Bal. in d. §. si verò apparitor, qđ videtur debere intelligi, non vt persona astringatur & remittatur, sed ꝙ fiat missio in illa re, licèt ibi non inueniatur.

10 & vide per Bald. in l. 2. in fi. C. man. † In glo. in ver. noscatur, in fi. vide hic plene per Io. And. ponentem, an & quando existẽs extra territorium iudicis citantis possit ad iudicium citari ad eius tribunal? & dic, ſm eum, ꝙ citatio habet duo extrema, scilicet cõmissionem iudicis, & notificationem. quo ad primum commissio citationis, cùm sit sententia interlocutoria, & est iurisdictionis, vt in l. cum clericis. C. de epis. & cleri. non potest fieri extra territoriũ. ĩ. de consti. c. 2. eod. lib. & tenet Paul. in d. clem. pastoralis. & Bald. in d. §. si verò apparitor, fallit tamen in casu c. j. eo. ti. Scđò fallit ſm Domi. in prima citatione in qua non requiritur causæ cognitio, ſm Inn. in c. licet. ĩ. de accu. Sed certe hoc nõ procedit, cũ nulla citatio possit ꝯmitti, nisi iudice sedẽte ꝑ tribunali, vt no. in c. fi. ĩ. de ferijs. & est de actis causæ,

11 vt in c. quoniã cõtra. ĩ. de proba. & no. in d. c. si clericis. † Circa notificationem citationis, seu executionem, aduerte, quia citatio realis vt quis capiatur ex mandato iudicis extra territoriũ, & ad eum ducatur, hoc fieri non potest, vt est tex. hic, quia inuitus trahi non potest, & tenuit Bal. in d. §. si vero. & in l. a. C. de ser. fugi. vbi dixit, ꝙ captus per familiam in alterius territorio debet relaxari & reponi in pristinum statũ. Si verò quæritẽ de notificatione, seu executione verbali, & tũc si fieret ꝑ ipsũ iudicem, & nõ potest extra territoriũ quia hoc designaret eũ habere ibi iurisditionem. & ita tenet Bal. in d. §. si verò. & Pau. in d. cle. pastoralis. cum talis citatio, quæ fit per iudicẽ habeat vim perẽptorij. ſm glo. no. in c. ꝯsuluit. ĩ. de offi. deleg. & idẽ si citatio fieret per edicta. vel per præconẽ cum tuba, qñ talia fierent extra territoriũ quia esset signum iurisditionis ibi, vt tenet Pau. in d. cle. pastoralis. Si verò citatio fiat intra territoriũ, & tunc an cõstituat in cõtumacia existentem extra, dic ꝙ sic, si sit per edicta, vt in auth. si verò criminis. C. de adult. ibi, legitimis edictis. & iõ Bal. in l. executorem. in fi. C. de exce. rei iud. vbi ponit multa de iniustitia d. clemẽ. pastoralis. dicit, ꝙ illa citatio emanauit per edicta Pisis proposita. & illo modo potuit Rex Robertus ab Imperatore, cũ nihil fieret extra territoriũ imperij. hinc est ꝙ Ang. in d. auth. si verò exclamat contra Papam, quia citatio fuit facta per edicta, quæ arctat existentem extra territorium, vt ibi. Nec procedit responsio, ꝙ in d. cle. pastoralis. citatio incitetur propter locum non tutum, nam Papa ibi sciuit, ꝙ citatio emanauit per edicta & tamen expresse ibi dicit, ꝙ non valuit quia extra territorium, vt patet ibi. citatum extra imperium constitutum arctauit, videtur indistinctè ergo tenendum ꝙ citatio per edictum cõstituat in cõtumacia existẽtem extra territorium. pro quo tex. in c. ex tuæ. ĩ. de cleri. nõ residen. quicquid aliter scripserit Bar. in l. j. ff. de requi. reis. & in ex

12 trauagan. ad reprimen. in versi. per edictum. † De citatione verò per nuncium vel epistolam, an arctat citatum existẽtem extra territorium. dic ꝙ, aut fit citatio a iudice ratione originis, vel domicilij, & tũc sine dubio possit citare existentem extra territorium. & ita procedant rationes Ioan. An. hic, non solũ si citatio fiat ad distringendum bona, sed etiam vt feratur sententia abdicatiua rei a persona, vt si citatur clericus ad sententiam ex qua priuatur beneficio, vt in dicto c. ex tuæ. Sed quid de sentẽtia in qua venit imponenda pęna corporis afflictiua, vt si citatur ad sententiam ferendam super delicto, ex quo oritur infamia ipso facto, vt 3. q. 7. §. porrò. & videretur, ꝙ possit, ex quo talis pœna venit in ꝯsequentiã. Sed an possit imponi principaliter pęna ꝑsonalis. videretẽ qđ nõ, si snia trahit secũ executionẽ, & sic vt nõ possit citari nec snia ferri, sicut non posset actualiter exequi, vt ſ. eo. postulasti. & tenet Pau. in d. cle. pastoralis. dicẽs, ꝙ nõ posset existens extra territoriũ excõicari per sniam, sicut nõ posset eũ excõicare ꝑ ꝯstitutionẽ, vt in c. 2. ĩ. de ꝯsti. eo. li. qđ limitat Rota in d. deci. nisi talis latitaret extra domicilium, quia tunc valet citatio, & snia quò ad afficiendũ personã. Sed aduerte quia siue latitet siue nõ, in omni casu iudex domicilij pro delicto cõmisso in domicilio potest ferre sentẽtiã, etiam quò ad afficiendum personam, & teneret excommunicatio, licèt ille sit extra territoriũ. pro quo d. c. ex tuæ. & tenuit Io. An. in d. c. 2. licet Inn. in fi. referat opiniones, tamen d. Ant. ibi. & glo. 9. q. 2. episcopum. & d. Flo. & Imo. in dicta cle. pastoralis. ita sequuntur. & facit tex. in c. cum sit Romana. ĩ. de appel. qđ intelligit do. Ant. in d. c. fi. quãdo excommunicatio fertur ex causa commissa in loco domicilij: secus si extra, quia tũc non posset, vt est tex. in d. c. 2. Et per prædicta potest responderi, ad dictam clem. pastoralis. quòd ideo ibi non tenuit citatio, quia Imperator non erat iudex domicilij illius regis: alias secus esset. & tunc non haberet locum d. clemen. quæ vt exorbitans non est extendenda extra casum sententię, vt in regu. quę a iure j. eo. lib. Si verò loquimur in iudice, contrarius est tex. hic, ꝙ potest citare extra territorium, etiam nõ requirẽdo iu-

do iudicem illius, vt citet, vt patet ibi, si eorum autoritate citati &c. & talis citatus constituent in cōtumacia quò ad effectū distringendi bona, non personam: ideo hic dicitur, φ inuitus non posset trahi, fm Io. An. hic dicentem, φ iudex ratione cōtractus non posset excommunicare, quia aliàs posset compelli ad comparēdum, cùm aliter absolutionem obtinere nō posset, secundū Ioā. Mo. & de hoc per Inno. in d. c. fi. quod limita, nisi iudex prius præuenisset illum per citationem antequā exiret eius territorium, quia tunc teneret excōicatio cōtra existētem extra territorium, & ratione contumaciæ commissæ in territorio, tenet Inno. & Ioan. An. in c. præterea. ꝫ. de dilatio.

13 †Si verò quæritur de iudice loci delicti, & tunc si est tale delictum in quo non posset procedi ad sententiam contra absentem, & tunc non teneret citatio extra territorium, nec sententia lata, vt no. in c. veritatis. de dolo & contuma. Sed si posset procedi contra absentem, voluit hic Io. An. φ iudex loci delicti non possit citare delinquentem extra territorium, & ita intelligit d. cle. pastoralis. quia citatio ratione delicti sit principaliter ad afficiendum personam, & effectus respicit personam. & ideo iudex delicti debet requirere iudicem illius delinquētis, vt eum citet, secundum Io. An. Sed Bar. in d. l. j. aliter intelligit d. cle. pastoralis. dicendo, φ aut territoria sunt diuersa, tamen sub vna vniuersali iurisdictione: & tunc poterit fieri citatio, etiam quò ad afficiendum personam. & ita procedat d. §. si verò appāritor. & d. auth. si verò. quia licèt sint diuersæ prouinciæ, omnes sunt sub iurisdictione Imperatoris. Et idem quādo essent sub iurisdictione Papæ, vel quando vnus episcopus vellet citare in diœcesi alterius episcopi: secus quando territoria non sunt sub vna vniuersali iurisdictione. & ideo Imperator non posset citare in terris ecclesiæ. & ita procedit d. clemen. pastoralis. sed debet requiri iudex illius loci. & ita procedit qđ dixit Bald. in l. in tempus. ff. de hæredi. insti. quod tamen fallit in Papa, qui cùm sit vicarius[a] Christi, cuius est vniuersus orbis, vt in c. tua. de decimis. poterit citare in terris Imperij, secūdum Bar. in d. l. j. & in d. ver. per edictum. & facit qđ no. in cle. j. de iudi. Et prædicta limitat Bal. in d. §. si verò. primò φ si iudex prohiberet citationem fieri in suo territorio, tunc per iudicē alterius territorij fieri non posset. & ita posset intelligi d. cle. pastoralis. secūdum vnum intellectum, quia Papa inhibuerat

14 Imperatori, vt non citaret.† Secundò limita vt tunc valeat citatio extra territorium, quādo fieret personaliter: secus si ad domum, quia tunc arctaret, secūdum Bal. in l. instar. C. de iure fisci. lib. 10. Sed Rota in d. decisi. tenet contrariū, cū possit fieri ad domum vel ecclesiam, vt d. c. ex tuæ. Quantum verò ad effectum bonorum ibi existentium, tenuit d. Ant. & Imo. in c. fi. ꝫ. eod. φ iudex delicti poterit indistinctè citare existentem extra territorium. & facit tex. hic, de quo ibi plene per eos.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Vicarius Christi. Adde c. quanto. de transla. præla. c. ego Ludouicus. 63. dist. c. non quales. j. q. j. & in cle. j. de iureiuran.

Vinc. G. Papa est Christi vicarius ad quem Regum status & omnium fideliū disponere pertinet, qui super gentes & regna a domino constitutus est, vt euellat, ædificet, & plantet. Io. Lup. in tract. de conf. prin. in primo memb. nume. 13. quod habetur in lib. 6. trac. fol. 208.

SVMMARIVM.

1 *Notarius an possit conficere instrumenta extra territorium illius a quo fuit constitutus.*

2 *Et an talia instrumenta fidem faciant extra territorium.*

3 *Excommunicatio est ipso iure nulla, quando quis citatur à non suo iudice.*

1 Nec clericos. †No primo ibi, coram ipsis. argumentum, φ notarius non possit conficere instrumenta extra territorium illius a quo sunt cōstitutus, fm Ioan. An. de quo per glo. in ver. censeretur. in c. abbate. in fi. j. de re iudi. & per Spe. in titu. de instru. edit. §. restat. ver. & not. tabellio. & ver. ego credo. vbi concludit, φ tabellio ꝯstitutus a Papa, vel Imperatore, vel habente priuilegiū ab altero ipsorū, pōt vbicunq; instrumenta conficere. ar. c. cūcta. 9. q. 3. nisi in priuilegio aliud contineatur, quia semper tenor priuilegij debet attendi, vt in c. porro. ꝫ. de priuilegijs. Sed si tabellio sit cōstitutus ab inferiore a Papa vel Imperatore, & tunc non posset extra territoriū cōstituentis sicut esset in constituto a Rege Angliæ vel Aragoniæ, fm Bal. hic & in l. omnes. §. legatum. ff. de offi. proconsul. vbi ex hoc dicit, φ tabellio cōstitutus ex forma statuti non potest instrumenta cōficere extra territorium sta-

2 tuentiū.† Instrumenta tamē ibi cōfecta ab eis ꝓbāt, & fidē faciunt ēt extra, & in curia Romana, & vbiq;, vt determinat Rota in deci. 291. quę incip. item φ instrumenta. pro quo est text. notabilis. ꝫ. de fide instru. cū dilectus. vbi instrumēta confecta secundum consuetudinē loci, vel ab eo qui in loco reputatē habere autoritatem cōficiendi instrumenta, probant extra territoriū, & in vtroque foro tā ecclesiastico quā seculari: licet Io. An. in c. sicut. ꝫ. ne cle. vel mo. velit, φ de iure cōi tabellio cōstitutus a laico nō possit cōficere instrumēta in ecclesiasticis vel spiritualibus, licet de cōsuetudine nō seruetur. & idem Ioan. An. vr̄ apertè voluisse contrarium j. c. proxi. de quo per Doct. in d. c. sicut. ponentes, φ notarius cōstitutus ab Imperatore vel habēte priuilegiū ab eo possit conficere instrumenta in terris ecclesiæ, vel ecōtra. & ita ēt tenet d. Anto. in c. per venerabilē.

3 ꝫ. qui filij sint legi. & Bar. & Bald. in l. j. C. de sum. tri. † Vltimò no. vnū casum, in quo excōicatio est ipso iure nulla, qn̄. s. quis citatur a nō suo iudice, quia tūc nō tenet cōparere, nec pōt excōicari si nō cōparet, esto φ aliquo casu posset esse suus iudex. qđ intelligit Io. An. nisi in citatione exprimatur causa, ex qua sit iudex, quia tūc teneretur cōparere, & posset excōicari si nō ꝯpareret, vt no. in c. pastoralis. ꝫ. de offi. ordi. & vide no. in c. j. ꝫ. de iudi. eo. lib. & per gl. in c. veniens. ꝫ. de accu. in fi. & alios casus in q̄bus excōicatio est nulla, p glo. ordi. in c. præsenti. j. de sen. excō. In gl. in ver. hmōi, in fi. & ratio est fm Inn. & Io. An. quia si fierēt ꝯtractus extra diœcesim, ēt corā ipsis archiepiscopis nō sortirent ꝯtrahētes eorū forū, licet sortiant forū coram quocūq; fiāt in diœcesi in qua fiunt. & facit qđ no. Pau. in cle. dudū. de sepul. in ver. extra ciuitatē. In gl. fi. in fi. intelligit Ioā. An. qn̄ peccant extra officialatū: alias archiepiscopus haberet tunc iurisdictionē, & eos punire pōt. de quo in c. j. ꝫ. de off. vica. e. lib. in 3. gl. & an episcopus vel alius officialis possit cognoscere de delictis suorū officialiū, vel contra officiales commissa, vide per Bar. in l. si forte. ff. de pęnis. §. si quos. & per Bal. in l. j. C. ne quis in sua causa. & per Doc. in c. j. ꝫ. de maledi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex secularis iurisdictionem nullam habet in clericos etiam super executione debiti liquidi.*

2 *Probationes factæ inter clericum & laicum coram quocunque iudice ecclesiastico, vel seculari in omni foro, probant, dummodo sint factæ coram iudice ecclesiastico.*

3 *Consuetudo licet non porrigatur extra territorium, porrigitur tamen ad alium forum in eodem territorio. nu. 4.*

5 *Sequestrum factum per iudicem laicum in bonis clericorum non ualet.*

CAP. II.

1 SEculares. †No. j. & ita allegaē, φ secularis iudex nullam habet iurisdictionē cōtra personā ecclesiasticā, etiā super executione debiti liquidi, & ēt si de debito ꝯstaret per literas manu ꝓpria factas. & ratio est quia probatio facta corā iudice incōpetenti nihil operatur, etiā si sit confessio, vt hic, & ꝫ. de iudi. at si clerici. Si tñ literæ ꝓpria manu factę ꝓducerent coram iudice cōpetenti, facerēt fidem ꝯ scribentē, ēt si sit persona ecclesiastica, & ēt ꝯ ecclesiam, vt in c. 2. & ibi no. ꝫ. de solutio. sicut aliàs dr̄ de scriptura tutoris, quæ facit fidem ꝯ pupillū, vt in l. Lucius. §. tutelæ. ff. de admi. tuto. Dixit ēt hic no. Ioan. And. φ in locis in quibus non est vsus tabellionum, sed fiunt ꝯctus, quorū probatio ex consuetudine fit per sigilla iudicum secularium, tales literæ sigillatæ ita probant ꝯctum corā iudice cōpetenti, & ꝯ clericos, sicut instrumenta laicorum tabellionū, vt ꝫ. de fide instru. cum dilectus. non tamē per tales literas, vel sigillū competit iurisdictio sigillantibus super clericū aliter q̄ de iure cōi caueatur, fm Io. An. Ex cuius dicto tene menti primò, φ literæ sigillatæ fm cōsuetudinē populi, ꝓbant ꝯ clericū in curia ecclesiastica, & ēt corā iudice seculari, eo casu quo foret ꝯpetēs, puta si clericus cōuenisset laicū, vt in c. cū sit genera

2 le. ꝫ. eo. †Secūdò no. ex dicto Io. An. φ probationes factæ inter clericū, & laicū corā quocūq; iudice ecclesiastico, vel seculari, ꝓbāt in omni foro, dūmodo factæ fuerint corā iudice cōpetenti. & ideo testes examinati corā iudice laico inter clericum & laicū eo casu quo esset iudex ꝯpetens, probāt ēt corā ecclesiastico, fm no. in c. causam quæ. ꝫ. de testibus. & in c. fi. j. de exce.

3 & vide qđ no. j. de sen. excō. si iudex laicus. †Tertiò no. ex dicto ipsius Io. An. φ licet consuetudo nō porrigatur extra territorium, cū sit localis, vt in c. j. ꝫ. de consti. & l. de quibus. ff. de legi. tamen porrigitur ad alium forum, in eodē tamē territorio. & ita voluit Bal. in l. ex ea. ff. de postu. & ibi per gl. qđ sine dubio ꝓcedit in his quæ cōsisterēt circa fidē & autoritatē instru-

a mētorū cū instrumēta[a] cōfecta fm ꝯsuetudinē laicorū ꝓbēt ꝯ clericos

ADDITIO.

a Vinc. G Nota, quòd instrumentum dicitur veritas apparens, & probatio probata, non probanda. Thom. Gram. decis. 45. nu. 9. & decis. 103. nu. 1.

clericos in omni foro, dūmodo detur cōpetentia iudicis, vt s. per Ioã. An. imo instrumēta cōfecta, sm cōsuetudinē loci, probant vbiq;, & inter quascunq; personas, et vbi esset diuersa cōsuetudo, vt in d. c. cū dilectus. in alijs verò, an statutū & cōsuetudo laicorum astringat clericos, vide per Doc. in c. eccle. s. de consti. & in c. ꝙ clericis. s. de foro compe. & ibi per gl. Vltimo no. ibi, per locorum ordinarios. ꝙ iudex ecclesiasticus potest ex officio per censurā ecclesiasticam compellere iudicem secularem, ne contra clericum procedat in causa ciuili: qđ ideo est quia sic procedēdo eū molestat, & offendit, cū in fauorē totius ordinis clericalis sit inductum tale priuilegiū fori. s. eo. in c. si diligenti, sm Pe. de Anch. hic. facit qđ no. Bar. in l. ne quid. ff. de incen. ruina & nau. & Io. An. in c. 2. s. de consti. eod. lib. licet dominus bene possit subditū suū defendere, & cōtra molestantē agere, sm no. in c. ancto. de priuilegijs. & in c. dilectus. de appel. & in l. de iure. ff. ad municip. † In gl. in ver. ecclesiasticus, in fi. no. iuncto tex. ꝙ iudex laicus non potest compellere clericos ad soluendum debita, etiam liquida, etiam si sint clerici primæ tonsuræ, secundum Pe. de Ancha. imo nec alias personas ecclesiasticas nullum ordinem habentes, vt hic in gl. & intellige prædicta, nisi in clericis coniugatis, sm no. in c. j. j. de cle. coniug. sm Io. An. intellige si incedūt in habitu & tōsura, vt ibi no. dummodo non sint bigami, vt in c. j. supra de bigamis. eo. lib. haberes tamen locum tex. hic, etiam si clerici essent degradati verbaliter, non actualiter, vt in c. degradatio. infra de pęnis, secundum Pe. de Anch. In glos. in ver. compellunt. ibi, de facto. puta captis pignoribus vel bonis sequestratis, secundum Ioan. And. ex quo no. ꝙ non valet sequestrum factū de bonis clericorū per iudicē laicū, cū autoritate iudicis secularis nulla executio possit fieri in bonis clericorū, vt hic patet. & voluit no. Bal. in l. quotiens. circa fi. C. de iudi. vide tñ Butr. in c. postulasti. de foro cōpe. & Imo. in c. fi. in fi. de mutuis peti. quia videtur tenere contrarium in bonis ipsorū clericorum. Sed certè bona clericorum gaudent eodem priuilegio in bonis ecclesiæ quò ad forum. 16. q. j. c. si clericus. eo. tit. Doc. in c. cum sit generale. s. eo. ti. si tamen distringeretur persona clerici, esset tūc iudex laicus excōmunicatus ipso facto, vt 17. q. 4. si quis suadente. In ea. glo. in fi. vide per Ioan. An. in c. cum causa. s. de re iudi. in glo. 2. tale tñ statutum fuit reuocatum, & non valebat, vt d. c. ecclesia. Si tñ statutū nō disponeret expressè de personis ecclesiasticis, sed tacitè, & indirectè, vt puta si generaliter dicat, ꝙ declinans iurisdictionem potestatis incidit in certā pęnā, tunc si clericus citatus corā eo cōpareat, & alleget ꝙ coram ipso litigare non pōt, quia clericus non incidit in pęnā, cū ipse non declinet, sm canones, & aliud est nolle, & aliud non posse, vt in l. hæc conditio. de cōdi. & demon. & tenet hic Pet. de Anch. & Bald. in auth. statuimus. C. de epis. & cler. vbi idem dicit, quando episcopus ex officio eū repelleret vt declinaret. & ita etiam dicit Bart. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. s. quòd cautela est, ꝙ ipse clericus non declinet, sed eius prælatus vel superior. pro quo facit tex. hic in fi. imo etiam si ipse clericus declinaret non incideret in pœnam, quia aut statutū facit mentionem de clericis, & non valet, vt supra: aut generaliter loquitur, & non includit clericos, cum esset contra libertatem ecclesiasticam, quia efficerentur tunc clerici timidiores. ar. l. j. §. quæ honorando. ff. quarum rerum act. non datur, sm Pet. de Anch. & quod tenuit Lap. in alleg. 30. & Io. An. & do. Anto. in c. si diligenti. supra eo.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum non vitiatur, licèt in ipso non ponatur nomen proprium extensè scriptum, sed tantum prima litera nominis proprij.*
2 *Fideiussor debet seruari indemnis, licet illud non exprimatur.*
3 *Hæres iurantis an possit conueniri coram iudice ecclesiastico ratione iuramenti, sicut suus prædecessor qui iurauit?*
4 *Statutum si dicat, quòd quis possit capi pro debito ciuili, an hæres debitoris possit capi vigore illius statuti.*
5 *Exceptio, tu iurasti, repellit ab agendo.*
6 *Fideiussor qui repetit quod soluit pro debitore principali, an habeat executionem paratam.*
7 *Iudex ecclesiasticus, licet possit audire conquerentem de iuramento cōtra laicū, non tamē potest inquirere ex officio ad vtilitatem priuatam.*
8 *Iudex secularis an possit cognoscere de sacrilegio, hæresi, adulterio, & vsuris.*
9 *Forus an mutetur ratione iuramenti.*
10 *Iudex secularis an illo casu possit cognoscere de iuramento.*
11 *Iudex ecclesiasticus an possit ex officio inquirere contra laicum non seruantem iuramentum.*

CAP. III.

1 CVm c. laicus. † No. argu. ꝙ non vitietur rescriptum, licet in eo nō exprimatur extensè proprium nomen, sed ponatur prima lrã ipsius nois. Sed Spe. contra in ti. de rescrip. pūtatione. §. j. ver. qñ. & ver. circa. & idē Io. An. in c. cū accessissent. s. de consti. quia debet extensè exprimi propriū nomen. dixit tñ Inno. in c. significante. s. de rescrip. & sequitur Rota in deci. 333. quæ incipit, Item ꝙ error. ꝙ error nominis vel cognominis eius, contra quē impetratur rescriptū, nō vitiaret rescriptum vel processum, dūmodo alias ꝑ circūstātias probari possit, ꝙ illa sit talis ꝑsona de qua in cōmissione narratur. facit l. o- sti. de leg. §. si quis in nomine. & plene not. in c. significante. &
2 ibi, q d de errore dioecesis, vel ciuitatis. † Secūdò nota ibi, indēnē. ꝙ de natura fideiussionis est, ꝙ fideiussor ꝯseruetur indemnis a fideiussione quantūcūq; hoc non fuerit expressè promissum fideiussori, cum tacite intelligatur, etiam si fideiussor sit clericus, vt hic, vt s. de fideiu. peruenit. & per Bal. in l. constitutioni-
a bus, i prin. C. de vsuris. an tñ ipse fideiussor [a] possit expressè petere cōseruationē indemnitatis a reo prin. per Bald. in l. j. in fi. C. de verb. sig. Et quid importet conseruatio indēnitatis, dixit Bar. in l. j. C. de sen. quę pro eo. ꝙ debet resarciri nō solū dānū emergēs, sed etiam lucrū cessans, vt l. apud Iul. cū l. quia pote-
3 rat. ff. ad Treb. qđ tene menti. † Tertiò no. ibi, a se præstitū. ꝙ solum rōne iuramēti a se pręstiti pōt quis cōueniri corā ecclesiastico: secus ergo in hærede ipsius iurātis, qui nō posset conueniri corā ecclesiastico pro obseruātia iuramenti præstiti per defunctum, sm Io. An. hic, & s. de sepul. c. fi. & ratio est quia iuramentū ex parte iurātis est personale, vt in c. veritatis, per Inn. & Io. An. s. de iureiu. ideo est ꝙ hæres nō incidit in periurium, licet veniat cōtra iuramentū defuncti, vt ibi dr. & facit tex. hic a contrario sensu, ex quo loquitur solū de iuramēto præstito a se, licet enim quo ad validitatē cōtractus iuramentū defuncti obliget hæredem, vt dixit glo. no. in c. 2. in fi. s. de pa. co. lib. & Ioã. An. ibi, in prio. & sequitur Bal. in auth. sacramenta. in fi. C. si aduer. vendi. & in l. id est generale. in prin. & in l. j. in fi. C. de iureiu. iō est, ꝙ heres tenetur stare confessioni iuratę ipsius defuncti, vt in auth. qđ obtinet, & ibi per glo. C. de probatio. tñ secus quò ad periurium vel forū quasi filius, vel hæres ex iuramento defuncti nō sit periurus, & non sequeretur rōne iuramenti factum defuncti, vt s. Et ex his no. infertur, ꝙ si iurās est mortuus posset hæres venire cōtra ɔtractū iuratū ꝑ defunctū, aliter nō petit absolutionē a iuramēto, sm Bal. singulariter in auth. ad hęc. C. de vsuris. in 3. colum. in prin. & in l. 3. C. plus valere quod agitur. ex quo ex iuramento defuncti nō ligatur ad periuriū, cū spirituale vinculū iuramēti morte separat. & ita et dicit, & tenet idē Bal. in l. 3. C. plus valere qđ agit. & in auth. sacramenta, in fi. C. si aduer. vendi. in l. generaliter. circa prin. C.
4 de iureiur. † Et prædicta sunt notāda ad l. hęres. ff. de iud. vbi hęres sequitur forum defuncti, etiam quò ad districtionem personalem. Et ideo si statutum diceret, ꝙ pro debito ciuili possit quis capi, ita astringatur persona hæredis. l. & poterit capi pro debito defuncti, sicut poterat ipse defectus, secundum Bart. in l. postulante. ff. ad Tre. & tamen ex iuramento defuncti nō obligatur hæres ad forum ipsius defuncti, vt s. licet ipse hæres repræsentet personam defuncti, vt in l. cum a matre. C. de rei ven. & l. mortuo. ff. de fideius. & licet persona hæredis & ipsius defuncti eadē censeatur, vt in Auth. de iureiu. a mo. præsti. post prin. tamen prædicta procedunt in temporalibus: secus in iuramento, & quò ad periurium. vnde licet quis iuraret per se & suos hæredes, tamen spiritualiter non potest obligare hęredem, licet honestū sit vt in spiritualibus obligationibus filius sequatus voluntatē patris, tamen non est necessarium, vt no. in c. j. s. de despō. impu. & in c. j. s. eo. ti. & in c. ex literis. el a. & c. veniens. de sponsalibus. Licet ratione iuramēti obligatio quò ad tpalia trāseat ad hæredē, vt ꝑ gl. no. in d. c. 2. tñ secus in spūalibus, in quibus cū ligetur aīa: vnde sine ꝓprio cōsensu & speciali mandato ligari nō pōt, facit c. vt circa. de elec. eo. li. & ita sequitur Bal. in d. l. 3. & Imo. & do. Nico. in d. c. veritatis. Et aduerte ad id qđ est dictum s. ꝙ ratione iuramenti hæres non sequitur forū defuncti, cum sit ꝑsonale. nam licet ita cōiter sequātur Doc. tñ do. Nic. in c. cū sit. s. e. col. 14. & in d. c. fi. s. de sepul. in 2. col. intelligit ꝑdicta vera, vt actione ex eo cōtractu nō possit

ADDITIO.

a Vinc. G. Fideiussor quomodo repetat quod soluit, & quid si non debuit soluere. Alex. consi. 57 per totum, & consi. 417. lib. 1.

possit cogi heres corã ecclesiastico: sed officio iudicis poterit cõueniri corã ecclesiastico, vt sic hẽs cõpellat satisfacere aiæ defuncti, vt d.c.fi.& in c.a nobis.el 2.in fi.de sent.excom. Sed certe hoc dictum nihil facit quo ad iuramentum, quia nec actione ex eo contractu ratione iuramenti nunquam poterit conueniri heres coram ecclesiastico, nec ẽt officio iudicis ratione iuramenti: qñ aũt esset talis cã, ex qua hæres compelleret satisfacere aiæ defuncti, tunc non astringit rõne iuramẽti defuncti, sed rõne causę, quę pertineret ad ecclesiasticum forum: ita q̃ remanet ꝯclo firma, q̃ forus ratione iuramenti sit personalis, & non
5 transeat ad heredem, vt s.† Quartò no.ibi, temere veniẽdo.iuncta l.cum quem temere.ff.de iu.q̃ ista exceptio, iniurasti, repellat ab agendo, cum non possit quis venire ꝯ iuramentum. facit c.veniens.ã.de accu.de quo j.tit.proxi. c.j.in 2.glo. Et dixit hic Io.And.q̃ licẽt necessitas excuset a periurio, ã.de iureiur.querelam.m̃ non excusat a foro, quia ratione illius iuramẽti poterit ꝯueniri coram iudice ecclesiastico, cum ex hoc nõ euitet eius forum.nam ratione iuramẽti potest adiri iudex ecclesiasticus, ẽt inter puros laicos. & ratione iuramenti quilibet efficiatẽ de foro ecclesiæ, vt hic est tex.no. Vltimò no.ſm Pet.de Ancha: q̃ eo casu quo laicus est de foro ecclesiæ potest cõpelli per censuram ecclesiasticam, & sic non per capturam personæ, vel rerum, cum hoc non contineat in censura ecclesiastica.ã. de ver. sig.c.quærenti.& tex.hic solum dicit per censuram ecclesiasticam.ergo non per aliũ modũ.de quo per Old.in suo ꝯs.82.& est dictum in c.cum eps.ã.de of.ord.eo.li.In glo.2. in prin.vide
6 per Io.And.in reg.damnum.j.eo.lib.† In ea.glo. in fi.vide in l.Lucius.ff.manda.& in l.si pro ea.C.eo.titu.Et an fideiussor qui repetit habeat executionem paratam, vide in c. j.j. de iniurijs. & per glo.& in l.fi.C.de executione rei iudica.& in l.2.§.in fideiussorem.ff.qui satisda.cog.& tex.no.in l.cum vendente.C.vbi causę fiscales.qui tex.allegat, q̃ qñ quis compellit ad soluẽdum pro aliquo officio eiusdem iudicis, potest compellere illum pro quo soluit, vt restituat.per quem tex.dixit Bal. in l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.q̃ actio mandati ꝯpetẽs illi qui pro carcerato fideiussit, & extrahit de carcerib. hẽt paratam executionem ꝯ illum.de quo hic per Pe.de Anch.Et vide hic per Io. An.ao liberans carceratum pro debito ciuili aio repetẽdi possit repetere, si carceratus ꝯdixit: refert fuisse disputatum de rigore esse tenendum, q̃ non, per l.fi.C. de neg.gest. sed de æquitate fuit determinatũ ꝯrium.Non ob.d.l.fi. quia loquit in gerente negotiũ voluntarium, sed hic erat necessarium. facit quod tenuit Bal.in d.l.fi.dicens, q̃ sicut expensa funeris reperit ẽt a prohibente, vt ff.de religi. l.at si quis.§. idem Labeo. Ita ẽt qñ soluit pro redimendo quem a persona.licẽt eo vetante, quia non minus interest reipublicæ hoies viuẽtes ꝯseruari, q̃ mortuos tumulari, vt d.§.idem Labeo.Sicut aũ dr̃ in medico qui curauit infirmum, etiã prohibentem, vt hoc non obstante, mercedem petere possit, ſm gl.no.83.dis.in prin.Et quod dictũ est ã.de soluente pro carcerato: quod intelligit Io.An.qñ debitum erat ita necessarium, q̃ deficiebat ois spes liberationis, nisi per solutionem, vt per Ioan.An.Alio & secundo modo limitat hic Bal. vt prædicta procedant, nisi ille qui soluit sit durior aduersarius, quàm primus.Item & tertio limitat, nisi expediret carcerato potius stare in carcere, quàm soluere, vt quia fortè habet filios non habentes panem ad comedendum.de quo in l.cum cognatus.C.de captiuis.Sed certè vr̃ magis vtile ipsi carcerato exire de carcere, cum possit postea lucrari, vt in l. si defunctus. C.arbit.tut. nec finaliter posset postea durius astringi quàm ad carcerem, vt l.j.C.qui bo.cedere possunt.Et ad prædicta vide in l.si pro te.C.mandati.& Doct.in d.l.fi.& per Bart. in l.si Stichum.§.si ab alio.ff.de noua.In glo. 3.in fi.vide in au-
7 then.pręsente.de fideiusso.& Instit.eo.titu.§.fi.† In glo.in ver. iuramenti.in princi.dixit hic Ioan.And.q̃ licẽt hoc casu iudex ecclesiasticus audiat conquerentem, non tamen ex officio potest inquirere ad priuatam vtilitatem, ſm no.per Inno. in c.ad nostram.el 2.ã. de iureiur. fallit in aliquibus casibus de quibus ibi per Innoc.& Doct.in c.quemadmodum.eo.titu. & vide ibi per Io.And. an fideiussor alicuius, qui postea iurauit pro nullo fideiubere, sit periurus, si redimat res debitoris, soluendo post ea pro ipso? & concludit q̃ non, quia sic non fideiubet, sed a fideiussione præstita se liberat. Et an iuramẽtum de non fideiubendo sit licitũ? Arc.22.q j.non est.& 11.q.j.sicut.per tex. ibi tenuit, q̃ sic.quod intelligit Io.An.in add.Spe.in tit.de iureiu.in clericis.ar.c.j.ã.de fidem. intellige nisi haberẽt bona patrimonialia, quo casu idem esset in eis quod in laicis, ſm Do.in quib.laicis Io.An.ibi ꝯcludit, q̃ si laicus põt necessitatib. ꝓximi ast subuenire, non dẽt fideiubere, vt sic seruet iuramentum, sed si aliis non põt subueniri, & ex obseruantia talis iuramenti periret salus proximi tpalis vel spũalis, & tunc non obstãte tali iuramẽto, dẽt fideiubere, vt 22.q.4.§.fi.ad fi.& si hoc sensit iurãs fuit illicitũ iurm: aũ non.at.c.j.j.de iureiur.& ã. eo.titu.c.q̃io.ſm Io. An.in dictis addi.referentẽ Old.ita tenere in suo ꝯsi.70. de quo tñ ar.vide plenè per d.Nic.in c.si verò.ã.de iureiur. vbi iodistio ꝯe concludit, q̃ tale iuramentum non obliget vbicunq; proximus vt reus indiget fideiussore, q̃a ex pręcepto tenemur diligere proximum. de pę.dist.2.proximos.ergo per iuramentum non possumus nos subtrahere ab hac pietate ex necessitate fiẽda, vt in c.diligenti.ã.e. Et eodem modo dicit do. Nico.in d.c. si verò.de iuramento de non mutuando pecuniã, quia non obligat quominus possit, & debeat fieri mutuũ indigẽtib.per no.
8 per Io.An.in c.2.ã.de sol.† In ea.glo.in fi. vide plene per glo.& Io.An.in c.nos inter.ã.de purga.cano.& hic in glo.fi.Quid de
a crimine [a] sacrilegij, & hęresis, & adulterij.& vsurarum, & quid de excõicatione, & de decimis, an iudex sęcularis cognoscere possit? de quo hic per Do.& per glo.& Doc.in c.cum sit.ã.e.&
9 in c.j.ã.de offi.ordi.† In glo.fi.in fi.tenet hic Io.Mo.& Arch.q̃ ratione iuramenti mutet forus, sed alijs videt q̃ non mutet, sed q̃ iuramentum accumulet forum: licẽt enim periurium sit crimen ecclesiasticum, vt per gl.3.in d.c.cum sit. m̃ non est merè, intãm q̃ iudex sęcularis cognoscere non possit, & illud punire: quia imò per hoc potest, vt j.de iureiur. licẽt.& l. si quis maior. C.de transac.vt hic per Io.An.ꝯcludentem, q̃ in foro pęnitentiali, laicus de iuramento cognoscere non possit, vt 2 1.q.j.prædicandum.& per Io.An.in d.c.nos inter.in j.gl.cum laicus nullo casu habeat prãtem clauium in absoluẽdo, vel ligando, ſm glo.in c.pastoralis.ã.de offi.ordi.In foro verò iudiciali dicit Io. And.q̃ aliqñ de ipso iuramento principaliter agit, q̃ seruet, & ꝯ laicum vterq; iudex tam sęcularis q̃ ecclesiasticus est competens ad obseruantiam iuramenti, vt hic, & d.c.licẽt.Aliqñ de ipso iuramento excipit, tunc tam coram ecclesiastico poterit cognosci, vt hic, q̃ etiam coram iudice sęculari: debet m̃ tunc iudex sęcularis seruare ius canonicum & poterit cõpelli ad hoc per iudicem ecclesiasticũ, vt d.c.licẽt.& sic practicaret d.aut.sacramenta.& d.c.2.ã.de pact.ſm Io.An.dicentẽ, q̃ qñ reuocaret in dubiũ probabile, an iuramentum esset licitum vel nõ, & sic seruandum vel non, tunc debet hęc cã remitti ad ecclesiasticũ, vt in c.ven.ã.de cle.& ita põt intelligi dictum Host. in d.c.tuã. ſm Io.An.& idem tenent Doc. in d.c.cũ sit. & d.Nic. ibi in 12. col. & vide quod idẽ singulariter voluit ad hoc propositũ in c. cum contingat.ã.de iureiu.in 18.col.Et ex dictis Io. An.no.primò, q̃ ex iuramento põt agi ẽt corã iudice sęculari.& ita sentit gl.hic.quod an procedat de iure ciuili, vide per Bar. in l.si quis pro eo.ff.de fideius.& per Bal.in l.j.C.de reb.credi.& per Imo. & Io.i.And.in c.cum venissent.de insti.& in c.nouit.ã.de iudi.
10 † Secundò no.ex dictis Io.And.q̃ ex iuramento [b] possit agi corã iudice sęculari, etiam eo casu quo de iure ciuili ex tali iuramento agi non posset.& ita sequitur do.Anto.& do.Nico.in d.c.cùm sit.licẽt Imo.ibi aliud velit, & non bene. nam cum ratione peccati debeat in omni foro seruari ius canonicum, vt per glo.in regu.possessor.j.eod. lib. & no.in d.c.nouit.poterit tunc cogi iudex laicus ad obseruantiam iuramenti per censurã ecclesiasticã, vt hic dr̃, & in d.c.2.& in d.c. licet. Nullo tñ casu posset iudex laicus concedere absolutionẽ a iuramẽto, sed debet adiri iudex ecclesiasticus, vt no.in c.j.& c.debitores.ã.de
11 iureiu.& per glo 15.q.6.autoritatem.† An autem iudex ecclesiasticus possit ex officio inquirere contra laicum non seruãtem iuramentum? Io.And.hic q̃ non.quod procedit, nisi esset talis persona quæ agere non possit, vt in c.quemadmodum. ã.de iureiuran.& l.3 §.præterea.ff.de suspec tut.Et refert hic Ioan.An. fuisse disputatum, q̃ si laicus, cum quærit de clerico coram suo epõ, dicendo q̃ sibi cum multitudine hoium damna & spolia intulit, & allegat illud esse notorium, q̃ non poterit episcopus ex officio contra tales inquirere ad testimonium: imo debebit dari libellus, & seruari ordo iuris.facit c.olim.ã. de iniur. & c.2.ã.de ordi.cogni.& ã. de offic.deleg.consul. & 2.q.7.lator.& quod no. 3.q.6.offeratur.& in c.j.ã. vt ecclesiasti. benefi. & in c.dile.

ADDITIONES.

a Nico Supe.De crimine sacrilegij Adde Doct.in c.in primis.2 q.j. Doct.in c. cum sit generale. de foro compe.
Vin.God. Sacrilegium est vsurpare iura eccle.Roy.consi.4.nu.5.li.4.& de sacrilegio, & eius pęna, Lud.Mont de reprob.sent. Iula.in 2.dubio.nu.5.
b Nic.Sup. Quod ex iuramento.Adde glo.& Doc in c quanto.de iureiur.
Vinc.God. Adde, q̃ iurans non reclamare a sententia arbitri, intelligitur iurare si fuerit rectè iudicatum. Roy.consi.149.nu.10.lib.4.

c.dilectus.ẽ.de temporib.ordinan.esto q ad correctionem criminis per viã inquisitionis procedere possit, vt in c.qualiter.ẽ. de accusa.vt hic per Ioã.And.ex cuius dictis infert Lap. hic, q per illam clausulam, ea quæ de bonis ecclesiæ &c.iudex delegatus procedere non potest per viam inquisitionis, sed in forma iudicij.& ita tenet Spe.in tit.de rescrip.præsenta.§.ratione formæ.ad finem.j.col.ver.item q in rescripto. & Pau.in clem. quia contingit.de religi.domi.Si tamen iudex datus esset super molestijs,& iniurijs illatis monasterio, qualiter procedere possit? dic vt nor.per Fed. in suo consil.210.Et aliquos casus in quibus iudex potest ex officio inquirere ad priuatam vtilitatem,vide plene per Io.An.& Doc.in d.c.ad nostram. el 2.super glo.pe.& de institutio.c.cum venissent.

De litis contestatione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio & defensio qualiter differunt?*
2 *Exceptio peremptoria proposita ante litis contestationem non impedit litem contesta. sed venit probanda post litis contestationem.*
3 *Exceptionis peremptoriæ taciturnitas, si non est litis finitæ non inducit subreptionem rescripti ad lites quominus saltem procedi possit secundum iuris formam.*
4 *Exceptio pacti de non petendo est peremptoria: & an impedit litis contestationem.*
5 *Adde conclusionem quam ponit infra.& nu.6.*
7 *Emologatio sententiæ arbitri quando inducatur ex longo silentio.*
Et exceptio præscriptionis potest opponi ante litem contestatam, ita vt eam impediat.
8 *Exceptiones litis finitæ possunt opponi dupliciter, scilicet in vim declinatoriæ,& in vim perẽptoriæ, et qualiter hæc fiãt, vide. Et nu.13.ad idẽ.*
9 *Lex vel statutum licet disponat admittendas esse certas exceptiones, tamen illæ possunt tolli per replicationem.*
10 *Exceptiones litis finitæ qualiter debent opponi?*
11 *Sententia diffinitiua sicut debet esse conformis libello, ita sententia ferenda super exceptione debet esse conformis, secundum modũ exceptionis.*
12 *Sẽtẽtia lata super exceptione an sit diffinitiua vel ĩterlocutoria,& nu.13.*
14 *Exceptiones declinatoriæ fori debent proponi ante omnia.*
15 *Exceptio quando potest opponi in vim declinatoriæ ante litem cõtestatã, & in vim peremptoriæ post litem contestatam?*
16 *Literæ in beneficialibus an habeantur loco tituli?*
17 *Exceptio si proponatur contra rescriptum, quòd sit subreptitium, cui incumbat onus probandĩ.*
18 *Exceptio peremptoria quæcunque sit, seu defensio tãgens ipsum negotium principale de quo agitur, non potest opponi ante litem contestatã. hæc regula limitatur multis modis, vt infra sequitur.*
19 *Exceptio discussionis non factæ impedit litis ingressum.*
20 *Exceptio collationis non factæ impedit litis ingressum.*
21 *Idem in exceptione solutionis.*
22 *Item exceptio, quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*
23 *Item exceptio proueniens ex statuto quòd quis non audiatur.*
24 *Idem in exceptione opposita contra agentem familiæ erciscũdæ per quam negatur quem esse hæredem.*
25 *Idem in exceptione pacti, quando est factum cum alia persona, vel super alia re quàm in libello deducta.*

CAP. I.

1 EXceptionis. †No. primò differẽtiã inter exceptionẽ, & defensionẽ.de quo j.in gl.†Secũdò no. q regulariter
2 exceptio perẽptoria proposita ante lit. contest. nõ impedit litis conte. sed venit probanda post lit.cõtesta. sic j.c.pxi.& sufficit q probetur postq̃ actor fundauit suã intentionẽ,vt no.in c. de testib. ẽ. de testib. & in l.si q.dẽ.C.de excep.imo reus nõ cogit recipere terminũ ad probãdũ exceptiones, & defensiones suas, nisi postq̃ actor probauerit suã intẽtionẽ, & sic nõ possint vtriq; termini cumulari simul,sm Pe.de Anc. qđ fallit in summarijs causis, vt p gl.
3 no. in ver.partes.in cle.sæpe.§.& q.2.de verb.sig.† Vltimò tene mẽti,& ita allegaĩ,q taciturnitas exceptionis perẽptoriæ cõpetẽtis aduersario,si nõ est litis finitæ,nõ inducit subreptionẽ rescripti ad lites,quominus saltẽ procedatur sm formã iuris. & ita tenet Inno.in c.ex parte B.super ver,assignatã. ẽ.eo.& in c.super literis.ẽ.de rescri.& Rota in decis.284.quæ inci.liẽ si p impetrantẽ.de quo j.in gl.fi. Secus tñ est in exceptionibus decli-
a natorijs vel dilatorijs,quia taciturnitas [a] induceret subreptionẽ rescripti,& impediret litis cõtest. vt hr̃ in c.cũ ordinẽ.de rescri.& in d.c.super literis.& tenet Inno.ibi.& hic idẽ Arch. & Io.An.quia ex quo respiciũt processum, & nõ cõtingunt negotiũ principale,ideo examinanĩ ante lit.cõtest.ẽ. de re iudi. inter mo.de coha.cleri.super eo.de rescri.dilectus.el j. nã exceptiones quæ opponũtur in vim dilatoriæ, seu declinatoriæ debent probari,& opponi ante lit.contest.& impediunt lit. cõtest.vt j. in gl.pe.& ibi Io.An.& tenet Spec.in ti.de excep.§. nunc videndum.in prin.& in fi.& in ver.quia ergo.& Bar.in l.fi. ff. p suo. in fi.Et vide in d.c.cùm ordinem. vbi est tex.no. q valet rescriptũ,nec reddiĩ subreptitium,licèt non faciat mentionẽ de priuilegio aduersarij: quia ex priuilegio causatur exceptio perẽptoria, dũmodo tamen tale priuilegiũ non habeat clausulam derogatoriam ad rescripta,seu illis det formam, quia tunc secus esset,vt ibi per Imo. Et limita hunc tex. vt procedat in rescriptis ad lites:secus in rescriptis ad beneficia,in quibus taciturnitas exceptionis perẽptoriæ induceret subreptionem, & vitiaret rescriptum ipso iure,vt hic in glo.& patet in c. cõstitutus.ẽ.de resc.secundum Lap.hic,& tenet Inno.in d.c.constitutus.& in d.c.super literis.& intellige in rescriptis ad beneficia gratiosis:secus autẽ in rescriptis iustitiæ ad beneficia, quia tũc taciturnitas iuris peremptorij nõ vitiaret literas ad beneficia, nec talis subreptio seu exceptio poterit nunc opponi contra literas vel processum : sed solum ad merita causæ , sicut dicitur hic in rescriptis ad lites.& ita tenet notabiliter Io.An.& sequi
4 tur ibi Imo.& do.Anto. in c. postulasti.ẽ.de rescri. qđ not.† In glo.2. ibi, de non petendo. tenet glo. q exceptio pacti de non petendo,sit peremptoria, & nõ impediat litis contest.& ita et tenet Barto.in l.si tibi.§.pactus ne peteret.ff. de pac. Sed exceptio pacti de non agendo impediat lit.contest.sm Inno.& ita transit Archi.& Io.An. hic. ponentes super hoc rationẽ diuersitatis, & cõcludentes etiam q exceptio pacti de nõ agẽdo debet opponi ante lit. contest. & postea opponi nõ possit, cũ sit declinatoria.de quo hic per Domi.& per Bal.in d.l.peremptorias.C.sentẽtiã rescin.non pos. in 8.colum. & in l.postquã liti. C.de pac.Et aduerte,quia Bal.hic voluit,q in hoc vltimo inter hæc non sit differentia,cum agere respiciat, non solũ exordiũ litis,sed etiam quẽlibet actum:& maxime post lit.cõtest.vt l.si procurator.ff.de excep.doli.& l.q procuratorẽ dat.ff.de procu.facit l.j.C.de lit.cõtest. vnde quò ad iudiciũ nõ est differẽtia:licèt pactũ de nõ petẽdo sit magis gñale, cũ petere dicaĩ ẽt extra iudiciũ,sed nõ dr̃ tũc agere,vt in l.amplius nõ peti.ff.rẽ ratã habẽ. vnde vĩ tenendũ,q exceptio pacti de nõ agẽdo possit opponi, nõ solũ ante lit.cõtest.& eã impediat,vt tenet ẽ.Inn.& Io.An.& Bal.in d.l.perẽptorias.& in d.l.postq̃ liti. sed ẽt post lit. cõtest. cũ ẽt sit perẽptoria.& tenet Bal.in d.l.postq̃ liti.in q̃nta oppo. & sequiĩ do.Ant.in c.cõstitutis.ẽ.de rescr. licet Imo.ibi ĩ vltima carta,in princ.videaĩ velle , q exceptio pacti de nõ agendo vel de nõ cõueniẽdo possit solũ opponi ad processum : & sic nõ post lit.cõtest.de quo ibi p eũ.Qñ tñ pactũ de nõ petẽdo esset iuratũ,
5 tunc bene impediret litis contesta. sm Inno. de quo j.† In ead. gl.in fi.cõclude,q siue sit pactũ iuratũ de nõ petẽdo,siue de nõ agẽdo,siue simplex iuramẽtũ de nõ petendo,omni casu exceptio ex iuramẽto descẽdẽs impedit lit.cõtest. & potest opponi ante lit.contest.& ad rescriptũ,& processum,vt sic periurium euitetur,sm Inn.Arch.& Io.An.facit tex.in c. veniẽs. hic alle. & est dictũ l c.fi.ẽ.tit.proxi.vbi enim ex admissione ad iudiciũ quis incurreret periurium,quia venit contra iuramentum,talis exceptio impedit litis ingressum , & repellit ille talis, quia temerariè agit, vt in c.fi.ẽ.ti.proxi. & facit l. eũ quẽ temerè.ff. de iudi.licet qñ ex alia de causa quis esset periurus , ex hoc nõ repellatur a prosecutione iuris sui.& ita procedat glo. in c. dilecti.ẽ.de excep.& qđ not.Archi.4.q.6.omnibus.& Ioan. An.in reg.quod semel.j.eo.lib.& glo.in c.fi.ẽ.de procur. eod. li. & in c.2.j.de iureiuran. & Inno. in c. dilecto.ẽ. de præben. Aduerte tamen, quia Ioan.And.j.super glo. in ver.finita.intelligit prædicta vera, quando iuramentum de nõ agendo vel accusando intercessit post litem motam,quia tunc dicitur lis finita,& opponi posset ante lit.contest. & eam impediret, sicut aliæ exceptiones litis finitæ. & ita intelligit d. c. veniens.secus quando ante litem motam intercessit iuramentum de nõ agendo, vel accusando,quia tunc exceptio ex eo descẽdens est perẽptoria & litis cõtest.nõ impediret.Sz certe oĩ casu exceptio proueniens ex iuramẽto opponi põt ante lit. cõtest.& eam impedit,& dicitur exceptio rei finitæ.Et ita tenet Bar.in l.cũ quærebat.in fi. ff.iudi. solui.per text. in l.nã postea. in prin.ff.de iureiuran.ita etiam

---

ADDITIO.

a Vinc.G. Taciturnitas quando habeatur pro cõsensu,quando non? Alex consil.84.nume.5.lib.7.& consi.180.eo.lib. Soc.in consi.46.& consi.142.nu.37. lib.2.& vide in decis. Neapo.58.

etiam tenet Rota in deci.401.quę incipit, Item si agenti.dicens q agēti interdicto vnde vi in causa beneficiali obstat exceptio iuramenti, sponte præstiti, etiam post spoliationē de nō molestando spoliatorem in iudicio, vel extra: licet enim renūciatio beneficij etiam cum iuramento facta post spoliationem, non impediat restitutionē, vt in c. solicitè.ṡ.de testi.spo. tamen iuramentum de non agendo, vel restitutionē de nō petendo obstat agenti possessorio recuperandæ. facit glo. in c. ex insinuatione.ṡ.de procu. & per Inno.in c.super hoc.de renūcia. & per Spe.in titu.de petito. & possesso.§.fi.ſm Rotam ibi.& facit qd̄

6 no.Inno.in c.cum venissent.ṡ.de insti.† In glo.in ver.defensio

a nis,in fi.no.ex glo.differentiam [a] inter exceptionem,& defensionē, qd̄ est notandū pro statutis.& vide singulariter per Bar. in l.j.§.j.ff.quod vi aut clam. quando statutum tollit exceptionem,& quando tollit defensionem.& vide in l. planè. & in l. fi.ff.de peti.hæredi.ēt licet differentia huius glo.in se sit vera, tamen non congruit textui huius c.in quātum loquit̄ de defensione,quia si intelligeretur de ea quæ ipso iure tollit actionem vt est solutio,& acceptilatio,& tales dicuntur rei finitę, vt d.l. cùm quærebatur.& ibi per Bar.& possent opponi ante lit.contestatā,& eam impedirent.ideo dicit hic Ioan. An. q alio modo potest dari differentia inter exceptionem, vt hic per eum. & per Spe.in ti.de exce.§.j.In glo.in versi. finita.ibi,iudicandi ius fuit.quia si iudex non habuisset iurisdictionem, non teneret sententia.ṡ.de iu. at si clerici. cum de defectu iurisdictionis semper possit opponi, secundum glos.not. in cle.j.de sequest. possess.Et idē si iudex fuit publicè excōmunicatus.ṡ.de re iudi. ad probandum. vel schismaticus, vel hæreticus.ṡ.de hæret.excommunicamus.§.credentes.ex quo enim sententia est nulla, non obstat exceptio rei iudicatæ, secundum glo. hic.Et idem si sententia sit nulla, quia sit lata iuris ordine non seruato.2.q. 6.§.diffinitiua.& l.prolatam.C.de sententijs.ſm Io.An.& facit l.4.§.condemnatū. ff.de re iudi. Et habent locū prædicta non solū in ciuilibus, sed etiam in criminalibus, in quibus obstat exceptio rei iudicatæ.ṡ.de accu.de his. requiritur tamen,quòd snīa transisset in rem iudicatā:aliàs nō obstaret,nec impediret litis cōtestationē,puta si esset intra tēpus appellādi, vel pēderet appellatio secūdum no.per Doct.in l.j.ff.de re iudi.vel si causa esset matrimonialis,quæ non transit in rem iudicatam.ṡ.de re iudi.lator.Causæ verò beneficiales, & spirituales transeunt in rem iudi.ṡ.de rescrip.ex parte.de elec.cum dilecti. de appel.cō sti.ſm Ioan.An.& idē tenuit in c.j.& 2.j̄.vt lit.pen.Sed Lap.hic ptra per no.ṡ.de dolo & cōtu.cū olim,in glo.pe.& in c. cū Bertoldus.ṡ.de re iudi.& ṡ.de rescrip.cōstitutus. Super quo d.An. in c.ad audiētiam. el 2.ṡ.de rescri.concludit,q quò ad iudicem sententia in beneficialibus non transit in rem iudicatam, & potest eam retractare:secus quò ad præiudicium partis,vt not. in d.c.cum dilecti. & est glo. in c.j.ṡ. de conces. præben. & ita potest procedere dictum Inno.& Ioā.An.hic,dicentis tex. hic habere locum in spiritualibus,vt obstet exceptio rei iudicatę: secus tamen esset quando ageretur per viam denunciationis euangelicæ. & ita secundum Domi. procedit dictum Innoc.ṡ. de accu.ad peti.& Ioā. An.in d.c.ad audientiam.In ea.glo. ibi, vt trāsactio teneat.secus si nō teneret, quia tunc exceptio transactionis nō impediret litis ingressum,ſm Io.An.puta quia nō sit facta bona fide, vel sit facta in casibus in quibus non pōt trā

7 sigi,de quibus in l.post rem.C.de trāsac.† In eadē gl.ibi,longo silentio.potest intelligi ſm Io.An.quando ex longo silētio inducitur emologatio sententiæ arbitri, vt in l. cum antea.C.de arbit.vel quando ex tali silentio inducitur pręscrip.Ex quo no

b ta,q exceptio [b] præscriptionis potest opponi ante lit. contest. vt eam impediat tanq̄ exceptio litis finitæ,ſm Host.sed Ioan. And.& Archi.hic cōtra,per l.emptor.C.de præscri.longi tpis. & idem Spe.in tit.de exce.§.dicto.in vlt.char.ver.sed certe.vbi dicit,q Curia Romana nō admitteret,q exceptio pręscriptionis possit ad impediendum lit.contest. opponi, & idem sequit̄ Fede in suo cōsi.178.Sed aduerte,quia Cy.in d.l. emptor. dicit hoc procedere,qn̄ exceptio præscriptionis opponitur ad iustitiam causæ, puta si dicatur,talem ius non habere,vel me absolui debere,quia præscripsi,vel actio est peremptα, tunc ex quo opponitur in vim peremptorię,non impedit litis ↄtestationē. & ita pōt intelligi d.l. emptor. sed si dicta exceptio proponat̄ ad processum,puta si dicatur,talem non esse audiendū,vel agere non posse,vel litē contestandam nō esse, quia actio est perēpta præscriptione,tunc impedit̄ litis cōtestatio,& fit exceptio litis finitæ,per tex.in l.fin.ff.pro suo.& ita sequitur Bart.ibi. & Bal.in l.edicto.C.de edicto diui.in 6.col. vbi posuit tres casus in quibus certum est,q semper exceptio præscriptionis impe-

8 dit litis contest.vt ibi per eum.†Et aduerte ex prędictis,q exceptiones litis finitæ possunt opponi in vim declinatoriæ, & in vim peremptoriæ. nam opponuntur in vim declinatorię,s.qn̄ opponuntur ante li.contest.ad impediendum processum, modis quibus ṡ.& tunc impediunt li.ↄtest,& debent ante lit. cōtest.examinari. Sed si opponuntur in vim peremptoriæ.s.quādo opponuntur ad iustitiā causæ, vt ṡ. & tunc debent opponi post lit.ↄtest.& si ante opponuntur,nō impediunt li. ↄtest. sed reseruantur,& veniunt probandæ post li.cōtest. ſm Bar. in d.l. fi.& Bal.in d.l.edicto. Quid aūt sit in dubio, quādo si nō apparet an sint oppositæ in vim peremptoriæ,vel declinatoriæ? dicebat Bal.in d.l.peremptorias.& in l.j.C. qui accu. nō possunt. q videntur oppositæ in vim peremptoriæ,per d.l.emptor.Sed aduerte, quia exceptiones litis finitæ quomodocunque opponūtur ante li.contest.semper videantur oppositæ, vt impediatur li.contest.& ita videtur esse tex.hic,& j̄.c. proxi. volens, q exceptiones litis finitæ,licet sint peremptoriæ,& opponantur vt peremptoriæ, tamen impediant litis cōtestationē, & sic nō curatur an exceptiones litis finitæ opponantur in vim declinatoriæ,vel peremptorię ad finē vt impediatur litis cōtestatio prout dicit Bar.& Bal.vt ṡ.& idem Bar. in l.eleganter.§. si quis post ff.de cōdi.inde.& in d.l.cū quęrebatur.& Inn.in d.c.super literis.quia talis subtilitas de iure canonico non vr̄ necessaria, cū sit tex.hic,& j̄.c.proxi.q quando exceptiones litis finitæ opponuntur in vim peremptoriæ,etiam hoc expresso, vel etiam tacite qn̄ opponuntur ad iustitiam causæ, & sic ad negotium principale, quo casu videntur oppositę in vim perēptoriæ, vt ṡ.tamen omni casu impediunt litis cōtestationem. licet enim quo ad multos effectus sit differentia an exceptiones opponātur in vim declinatoriæ vel peremptoriæ, vt j̄. patebit in glos. tamen quò ad hoc,vt impediatur litis contestatio,non videtur differentia, quia etiam si opponantur expresse in vim peremptoriæ,tamen impediunt litis contest.per tex.hic, & in c.proxi.& ita sequitur Io.An.in addi.Spe.in tit. de dilatio.§. dilationes.ver.itē quærit.in addi.quæ incipit. Idest opponi possunt, in fi.& refert hic Domi.ita residens. Et ad prædicta vide per Bar.in d.l.fi.limitātē hūc tex.& dicit, q opponēs exceptiones litis finitę ad impediendā litis ↄtestationē,debet esse cautus vt offerat se paratū incōtinēti ꝓbare:aliàs si aduersarius diceret illas exceptiones nō esse veras, tūc nō impediret̄ litis ↄtestatio, sed deberēt reseruari post lit.ↄtest.& ita probatur in tex. & gl. not. in l. nam postea.§.j.ff.de iureiur.& ita sequitur Bald.in d. l.edicto.Et quādo dicatur posse incontinēti probare, vide per Bar.in d.l.fi.in fi.& in l.ille a quo.§.si de testamēto.ff. ad Treb. & ibi singulariter operetur reseruatio talium exceptionū, qn̄ iudex pronunciat procedendū ad vltenota reseruans reseruādis. Quid autē si esset assignatus terminus per iudicem ad opponendum omnes exceptiones litis finitæ,vtrum post terminum poterit opponi exceptio transactionis, vel iurisiurandi. per Bal.in d.l.peremptorias.in 7.col.In ead.glos. ibi, per iuramentum,siue sit iuramentum litis decisiuum, siue voluntariū

9 vt in d.c.veniens.& dic vt ṡ.† In glo.ibi,dic q sic.nota ex glos. iuncto tex. q licèt de iure cōmuni, vel ex statuto caueatur admittendas certas exceptiones,poterunt tamen tales exceptiones tolli per replicationem:quia non est de mente iuris vel statuti,q contra tales exceptiones nō admittatur replicatio nullitatis,vel alia, vt hic.facit glo.in ver.non obstāte, in c.indēnitatibus.ṡ.de elec.co.lib.& cle.j.de sequest.pos.& no. in c.exhi

10 bita.ṡ.de iudi.† In ead.glo.ibi,sed pone.ex glo.vsque in finem not.primò practicam opponendi exceptiones litis finitę,quia quando opponuntur in vim declinatoriæ,vel peremptoriæ,& dic vt ṡ. debent opponi ad processum, vt ṡ.est dictum,referendo Bart.in d.l.fi.& ita etiam dicit hic Ioan. And. post Ioā. Mo. Sed quando opponūtur ad negotium principale, de quo agit̄, puta si dicat reus se absoluēdū, qa fuit res iudicata, vel q actor nō habeat ius,tunc opponuntur in vim perēptoriæ.& dic vt ṡ. Secūdo no.ex gl.modū ꝓcedendi super exceptionibus in vim declinatorię oppositis:nam in eis debet lis ↄtestari,vt hic in gl. de quo

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Differentiam inter exceptionem. Adde an sit differentia inter exceptionem, actionem, & protestationem, vide per Ioan. And. in cap.a.in fi. de ord. cog.

b Nic.Sup. Exceptio præscriptionis.Adde Spe.tit.de excep in § 1.ver.sed pone. Vinc.G. Adde,quòd exceptio præscriptionis non pōt opponi per tertiū Alexan.consi.183.col.fi.lib.2.Nam dicitur huiusmodi exceptio litis finitæ,& impedit litis contestationem. Corn.consi.117.lit. 1 itera 1.lib.1.Dec. primus præceptor meus,consi.272.col 5 & consi 302.in fine.

de quo tñ per gl. & Doc.in c.prudentia.§.sexta.ī.de offi.deleg.

11 †Tertiò no.ex gl. practicam pronunciandi super exceptionib. quia sicut stia diffinitiua debet esse conformis libello. ī. de fi. mo.licèt Hely.& l.vt fundus.C.commu.diui.ita snia super exceptionibus ferenda,debet esse conformis, sm modum exceptionis propositę,& eius conclusioni,licèt talis snia sit interlocutoria,vt in c.j.& 2.ī.de ordi.cogni.ideo si proponunt in vim declinatoriæ,debet snia ferri in forma,de qua hic in gl. scilicet pronunciando illum non audiendum,& silentium imponendum.pro quo bonus tex.in d.c.veniens.vel poterit iudex quod melius videtur,sm Io.An.sic dicere,te ad agẽdum non admitto,& non admittendum fore pronuncio, sm Specu. in titu.de excep.in §.dicto,in fi.& ibi per Io.An.in addi. & si pronunciat non esse procedendum ad vlteriora obstantib.obiectis. Si verò proponatur exceptio in vim peremptoriæ,tunc pronunciabitur diffinitiuè super ipsa causa , sm modum, de quo hic in fi.

12 †Quartò & vltimò no.ex glo. an snia lata super exceptionibus sit diffinitiua,vel interlocutoria.super quo glo. hic variat. Ioã. And.in addi.Specu.in titu.de dilationibus.§.j.ver. item quæritur.tenuit,ꝙ si opponuntur in vim declinatoriæ ante li.contesta.snia sit interlocutoria,sed si opponuntur in vim peremptoriæ ante li.contesta.quod fieri potest, vt est tex.hic, tunc poterit pronunciari diffinitiuè.& isto casu potest ferri diffinitiua lite non ꝯtest.Sed cautius est, ꝙ proponantur peremptorię post li.ꝯtest.vt dicit glo.hic,sm Io.An.ibi,& ita residet hic Domi.licèt gl.hic sentiat,ꝙ ante li.ꝯte. non possint proponi in vim peremptoriæ,quod vr̃ ꝯ tex.hic,vt est dictum ī.Quando verò exceptiones opponuntur post li.ꝯtesta.tunc snia lata super eis esset diffinitiua,vt dicit glo.hic intellige si fertur snia, non super ipsis exceptionib.sed principaliter,& directè super negotio principali,quia sic pronunciando videtur tacite pronunciatum super exceptionib.sm gl.hic:nec est necesse,ꝙ expre sè pronunciet super exceptionibus,vt no.in c.j.ī.de ord.cog. Quando autem pronunciatur principaliter super exceptionibus,tunc esset sententia interlocutoria,habens tamen vim diffinitiuæ,secundum glo. ordi. in clemen.fi. de appella.& ibi plenè de his.

13 †Et aduerte,quia apparet ex prædictis esse differentiam,an opponantur exceptiones in vim peremptoriæ, vel declinatoriæ. Et vltra prædicta adde tres alias differentias.Primò,quia qñ opponunẽ in vim declinatoriæ,non fit remissio ad partes pro testibus,vel alijs probationib. sicut non fit super alijs dilatorijs: secus tamẽ esset si opponuntur in vim peremptoriæ, & ita est de stilo curiæ,sm Io.And.& vide quod no.in c.j.j.de appella.& in c.cupientes,circa prin.ī.de ele.eo.lib.Scđò,quia quando opponunt in vim declinatoriæ , & probantur, tunc solum fertur snia absolutoria,vt per tale rescriptum non audiatur super eodem debito.vt dixit Innocẽ.in d.c.super literis.& sequitur hic Ioan.And.& dic,vt ī. Tertiò,quia si opponuntur in vim declinatoriæ,poterūt non obstante snia repulsoria ipsarum,iterum fieri oppositio de eisdem exceptionibus in vim peremptorię, in eodem vel alio iudicio,sm Arch.hic per no.per Inno.in d.c. super literis.in glo.antepe.in ver.sed certe.& idem videtur hic tenere Io.And.& Lap.cum ad diuersum finem opponantur, secundum no. in c.veniens.el 2.ī. de testibus. & in c.2.ī. de ordi. cog.in gl.n.hoc patet,ad fi.& ita etiam tenet Fede.in suo consi. 216.quod incipit, Dñe Cõrade. quod procedit si opponitur in vim declinatoriæ ante li.contesta.aliàs si in vim peremptoriæ, quod fieri potest, vt hic in tex. & tunc procederet opin. Ioan. Mona. hic tenentis contrarium, s. vt fiat perpetuum præiudicium,sm Do.

14 † In gl.in ver.obtentum,in prin.tenet gl.ꝙ in proponendis exceptionib.debeat esse ordo: ideo dic ꝙ exceptiones declinatoriæ fori debent ante oia proponi , & sic declinare iudicem debet esse primus actus, qui fit in iudicio , vt dixit Innocen.in d.c.inter monasterium.aliàs proponendo alias exceptiones, illis declinatorijs vel dilatorijs omissis , videretẽ eis renũciatum,vt in l.sed si susceperit.ff.de iudi. Et aduerte, quia licèt per obiectum exceptionis peremptoriæ videatur renunciatum exceptionibus declinatorijs,vt d.l.sed si susceperit. tamen per obiectum vnius exceptionis peremptoriæ non videtur renunciatum alteri exceptioni peremptoriæ , sm glo. in l. propter li.ff.de execu.tuto. vnde non est opus oẽs exceptiones simul proponi,sicut est opus in declinatorijs.Et prædicta procedunt, quando opponunt dictæ exceptiones peremptoriæ sine declinatorijs : aliàs si proponerentur simul , & permixtim, declinatoriæ & peremptoriæ,tunc nõ attendiũ ordo scripturę: nec per oppositionem vnius videretẽ alteri renunciare,sed illa exceptio intelligitur prius proposita quæ de sui natura añs procedere debet,sm Bart.in l.quidam cõsulebat.ff.de re iu. & Bal. in proę.C.in §.quib.& in l.exceptionem.C. de proba.& in l.si quæramus.ff.de testa.& vide per Inn.& Io.An.in c.fi.j.de iure-iu.& per Doc.in d.c.inter monasteriũ.

15 †In e.gl.in fi. dicit Inn. hic,ꝙ tũc põt opponi in vim declinatorię ante li.ꝯte.& in vim peremptoriæ post li.ꝯtest.qñ quis impetrat simul grãm,& lr̃as subreptitias,puta si bñficiatus impetrat aliud bñficium tacito, de primo,nũc poterit opponi ꝯ rescriptũ in vim declinatorię & ꝯ grãm ꝯtẽtã in rescripto in vim peremptoriæ,vt d.c.ꝯstitutus. & ad c.ad aures.e.ti.secus si grã subreptitia fuisset prius ꝯcessa, & postea impetrantur lr̃æ executorię,vt ponat in possessione, qa nõ poterit ꝯ tales lr̃as obijci de subreptione,vt in c.cũ olim. ī.de re iud.& c.accedẽs.de accu.sm Inno.cuius dictũ procedit, qñ nõ offerẽ prõpta probatio,quia tũc non audit,nisi facta executione,vt d.c.cũ olim.aš bene admitteret exceptio,cùm literaª executiua ita sit subreptitia,sicut & principalis,sm Io.Mo. & Io.An.

16 † vt hic per eũ,ponentẽ post Arc.an lr̃ę in bñficialib. habeant loco tituli,& ꝯcludũt ꝙ lr̃æ dicunẽ titulus remotus nõ immediatus,cũ grã fiat sine lr̃is, & sp lr̃as præcedat,sm Inn.in d.c.ꝯstitutus.& facit quod dictum fuit ī.in proę. huius libri.Refert tñ hic Do.Io. Cal.in repe.c. in nostra.tenere,ꝙ lr̃a beneficialis non habeat loco tituli,& nõ sit titulus remotus, vel propinquus,siue agatur de beneficio ꝯferendo,siue de iam collato: ideo si ꝯferẽ beneficium vacãs,illa verbalis collatio quæ fit per conferentem, habetur loco tituli, & per illam ius acquiritur,vt j.de præben.si tibi absenti.litera ergo nõ erit titulus, sed erit probatio.& vide per Imo. in cle.fi.de rescrip. quod tamen limitat hic Bal.nisi litera sit de substantia gratiæ, quia tunc per literam daretur titulus.arg.l.contractus.C.de fide instru. In gl. fi.in fi.Arch.& Io.An.assignant hic aliam rationem,quia sicut non teneẽ actor in suo libello facere mentionem de exceptione competente reo,sm Innoc.in c.fi.de lib.obla.multò minus in rescripto,quod præcedit libellum,& habetur loco libelli,vt dixit sing.Inno.in c.dudum.el 2.de elect.si tamen actor vellet, bene posset in suo libello facere mẽtionem de exceptione, & replicatione competente ipsi reo,sm Bar.& Bal.in l.fi.C.si aduersus rem iudicatam. Et ad id quod dicit glo. hic, vide singu. per Bal.in l.j.C. si contra ius vel vtili.pub. concludentem, ꝙ si mutuans decem Titio impetrauit contra eum rescriptum tacito de pacto de nõ petendo ei facto,eo quia postea fuit factũ pactũ de petendo,vel impetrauit rescriptũ super negotio in quo erat facta transactio,tñ non obseruabaẽ sibi transactio, vt C.de transac.l.siue apud acta.vel impetrauit executionem stiæ,non facta mentione de appellatione,vt in c.ex parte.ī.de rescri.qa erat deserta,vel ei expressè renunciatum,vel erat casus in quo non poterat appellari: oia ista rescripta valerent, quia licèt tacuerit defensiones competentes Titio, tñ si de replicatione dixisset,nihilominus lr̃as habuisset, sm Bal.ibi, & dicit glo.hic, quod tene menti.

17 † Vlt.vide hic per Io. An.cui incumbat onus probandi,quando opponiẽ ꝯ rescriptum,ꝙ sit subreptitium,& concludit,ꝙ in beneficialibus,si in rescripto fuerunt expressæ qualitates ꝯ quas reus excepit , vt quia expressit impetrans se maiorem,vel legitimũ, tunc impetrãs habet probare,vt no.in fiñ,in l.3.C.de non nu.pecu.Sed si ꝯ impetrantẽ opponaẽ, ꝙ tacuit verum,quia dr̃ ꝙ tacuit se esse minorem,vel illegitimum, tunc probabit ipse reus, ex quo in excipiendo allegat dolũ ipsius impetrãtis, vt l.quotiens.§.qui dolo.ff. de proba. vtroq; tñ casu recipiẽ probatio vtriusq; volentis probare , vt in c. super hoc.ī.de renuncia.Et vide per d. Nic.in c.constitutus.in 2.col. ī. de rescript. Si opponitur in rescriptis ad beneficia defectus natalium,vel ætatis,cui incumbat onus probandi? vide notabiliter per Ioan. And. in regu.infamibus.j.eod.lib.& ibi dicta. Quid autem sit in rescrip. ad lites? dic ꝙ probat ipse excipiens, si opponatur aliqua exceptio litis finitæ,siue in uim declinatoriæ, ut hic in tex. siue in uim peremptoriæ, ut in c.j.ī. de ordi. cog. Et idem si opponatur aliqua exceptio dilatoria non tangens principale negotium, ut excõmunicatio impetrantis, ut in c.j.ī.de rescrip.eo.lib.taciturnitas primi rescripti,ut in c.cæterum.ī.de rescript. uel alia similis exceptio, & tunc probabit ipse excipiens.facit c.pia.j.de excep. de quo hic plenè per Domi.& uide per Ioan.And.in reg.infamibus.j.eod.lib.& in c.ex parte.el j.ī.de priuile.& ibi per Innocen.& plenè no.in d.c.super literis.

18 † Extra glo. circa materiam utilem huius decretalis quæ sint exceptiones peremptoriæ,quæ oppositæ ante li.contesta.impediant li.ingressum,& li.contest.conclude primò regulam

ADDITIO.

a Vin G. Considera,ꝙ literæ subreptitiæ impetratæ per taciturnitatem,ita demum sunt nullæ,si de subreptione opponatur.Ruy.consi.144.nu.13.lib.4.

gulã huius nu.tex.hic, q̃ rẽ oĩs exceptio peremptoria, seu defensio tangens ipsum negotiũ principale, de quo agit̃, non potest, nec debet opponi ante li.ↄtest. & si opponat̃ non impedit li.ↄtest. nec retardat, vt est tex.no.hic. Quod tñ limita primò in exceptione rei iudicatæ, vt hic in tex. Secũdò limita in exceptione transactionis, vt ȝ.in tex. & in l.fratris.C.de transac. & l.eleganter.§.si quis post.ff.de ↄdi.indeb. Tertiò limita in exceptione præscriptionis, cum dicat̃ exceptio litis finitæ, & potest opponi in vim declinatoriæ, & impedit li.ↄtest. de quo dic, vt plenè est dictum in glo.ȝ.in ver.finita. Quartò limita in exceptione prouenientе ex iuramento litis decisiuo, quia impedit li.cõtesta. vt est dictum ȝ. in glo. a. Quintò limita in exceptione ex iuramento de non agendo, vel petendo, vt est dictum ȝ.in gl.a. & no.in l.amplius non peti. ff.rem ratam haberi. Sextò limita in exceptione proueniente ex pacto de non agendo, vt est dictum ȝ.in glo.a. Septimò limita in exceptione proueniente ex præcepto facto in confessum ante li.ↄtest.a quo non fuit appellatum, vt tenet Rota in deci.281.ex eo maximè quia tale præceptum habet vim diffi.& ex eo oritur actio, vt no. Spec.in tit.de sniæ prolatione.§.breuiter, circa fi.& p Doct.C.de bo.quæ lib. l.cum nõ solum.§.necessitatẽ. & hic per Do. Octauò limita in exceptione proueniente ex executione, seu renunciatione litis post litem motã, vt in l.postq̃ liti.C.de pac.& ibi per Bal.& no.per glo.in ver.consensu.in l.j.§.fi.ff. ad Tertu. Nonò limita in exceptione proueniente ex pacto, vel cõcordia facta in criminalib.eo casu quo transigi potest, ſm Bal.in l.trãsigere.C.de transac.quod ideo est, quia ipso iure tolluntur actiones criminales, & iniuria remittit̃, vt ff.de pac.l.si tibi decem.§.quædã.ff.de pac.& Inst.de iniu.circa fi. Decimò limita, qñ debitũ est ad diẽ: nam interim agi non põt, & exceptio impediter iudiciũ, vt no. in l.certi ↄdõ.in prin.ff.si cer.pe. intellige q̃ opponat̃ exceptio ad processum, vt non agat ante diem, vt l.j.ff.qñ dies vsusfr.vel leg.cedat. Vndecimò limita, qñ est talis exceptio per quam apparet, q̃ partes sunt concordes in facto, sed solum cõtrouersia remanet in iure, tunc non debet ad vlteriora procedi, ſm Bal. in l.ancill e.C.de furtis.& in l.cum virum.C.de fideic.& no.in l.ornamentorum.ff.de auro & arg. lega.& ita et tenuit Io. An. in c.vt circa, ver.alioquin.ȝ.de elect. eo.lib. & Bal.in d.l. postq̃ liti. Duodecimò limita in exceptione proueniente, eo quia sit statutus terminus ad agendum, ſm oo. in l.diffamari. C.de inge.& ma.& in l.Titia.ff.de accusa.& in l.j. C.vt nemo inui.per Bal. Nam post terminum potest opponi exceptio quę impedit

19 processum. † Decimotertiò limita, qñ agit̃ hypothecaria, non facta discussione, quia exceptio discussionis non factę impedit litis ingressum, cum ante discussionem non sit aperta via agẽdi ↄ̃ tertios possessores, vt in Auth.de fideiuſ.§.sed neque.& in auth.hoc si debitor.C.de pig. & ita tenuit notabiliter Bal.in l. a.C.cõi diuidũ. Decimoquartò limita in exceptione, tua nõ interest, qñ in libello apparet, q̃ actoris non intersit, vt in l.sin autẽ.§.possidere.ff.de rei ven.& ita tenet Ang.in l. qui bona.§.dãni.ff.de dam.infec.& vide per Inno.in c.super his.ȝ. de accusa. Decimoquintò limita in exceptione, quæ opponit̃ ↄ̃ agentem petitione hæreditatis, quia non dat̃ ↄ̃ titulo possidentem: nam si opponit̃ talis exceptio impedit̃ li.ingressus, ſm Bal.in l.cogi. C.de peti.hære. Decimosextò limita in exceptione, quæ oppo

a nit̃ de ineptitudine libelli,[a] quia talis exceptio impedit litis ingressum, ſm oo.per Bal.& Doct.in l.si patronus libertam.ff.de iureiur.& facit glo.in l.j.ff.de offi.assef. volens, q̃ iudex ex officio debet lacerare libellum ineptum.& idem Inno.in c.examinata. ȝ. de iudi. Decimoseptimo limitatur, quando intentatur actio famosa contra parentes, vel patronum, vel alium, contra quem non potest: nam talis exceptio impedit litis ingressum, vt l.non debet.ff.de dolo. Decimooctauò limita, quando hæreticus, vel iudæus peteret Christianum mãcipium, quia non potest, & exceptio impedit li.contesta. Et idem quando peterentur libri improbatæ religionis.& ita tenet glo. in l. vir bonus. ff.iudi.sol. Decimononò limita in exceptione inuentarij, quæ opponitur per hæredem, q̃ est intra tempora conficiendi inuẽtarium, & q̃ interim non potest conueniri a creditoribus hæreditatis, vt in l.fi.§.donec. C.de iure delib. nam talis exceptio impedit litis ingressum, ſm Bar.in d.§. donec. Vigesimò limita in exceptione quæ opponitur per reum conuentum actione reali, si ipse excipit quòd nõ possideat: nam talis exceptio, ego non possideo, impedit litis ingressum, vt in l.fi. ff.de rei vend. Intellige nisi conuincatur de mendacio, prout in d.l.fi. habet̃.

20 † Vigesimoprimò limita in exceptione collationis non factæ: nam si filius vel filia opponit contra alterum, vt debeat conferre bona, quæ habuit a patre, talis exceptio repellit agentem, si ne ab intestato, siue ex testamẽto, quia talis exceptio impedit litis ingressum, vt in l. posthumum. C.de colla. & tenet Bald. ibi. Vigesimosecundò limita in exceptione quæ competit spoliato. nam exceptio spoliationis opposita contra actorem impedit litis ingressum, vt in c.frequens.ȷ.de restitu.spolia.& vide per Ang.in l.si maritus.C.de do.inter vi.& vxo. Vigesimotertiò limita in omni exceptione per quam cõcluditur actori ius vel actionem non competere, vt tenet no.Bar.in l.cum quærebatur.ff.iudi.so.nam talis exceptio impedit litis ingressum: intellige si de ea potest constare incontinenti: secus si requireret altiorem indaginem, per no.per Barto.in l.nam & postea.ff de iureiur.& in l.ille a quo.§.si de testam.ff.ad Trebel. & in l.fi.ff. pro suo.& in l.Papinianus.§.si quis impuberi.ff.de inoffi. testa. Vigesimoquartò limita in exceptione quę opponit̃ contra substitutum, vt sic repellatur quamdiu potest venire institutus. talis ergo exceptio impedit lit.ingressum, vt in l.quamdiu.la 3.ff. de acquiren.hęred.& in l.quamdiu.C.qui admi. Et eodem modo videretur dicendum in exceptione, quæ opponitur contra venientem seu succedere volentem ab intestato, quamdiu alter potest venire ex testamento, vt in l.quamdiu. la 2.intellige nisi agat̃ petitione hæreditatis, vt per Bart.in l. filio præterito.

21 de iniu.test. & Bal. in l.3.C.de rep. hære. † Vigesimoquintò limita in exceptione solutionis, vel satisfactionis, quia ex quo solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio, vt Inst. qui.mo.tol.obli.in princi.talis exceptio impedit li.ingressum, ſm Bal.in l.eleganter. §.si quis post. ff.de condi. indebi.de quo dic, vt ȝ. Et idem dicas de exceptione acceptilationis, seu refutationis, & liberationis, ſm Bald.in d.§.si quis post. & habetur in d.l.vir bonus.& in d.l.cum quærebatur. Vigesimosextò limita in exceptione li.penden. nam talis exceptio est præiudicialis, & impedit lit. ingressum, vt in l.fundum. & l.fundi. & l.sed si ante.ff.de excep.rei iudi.quia li.penden. nihil debet innouari, vt vidistis in clement. 2. vt li. penden. Vigesimoseptimò limita in exceptione adulterij, quæ potest opponi contra agentem ad separationem matrimonij quò ad torum, nam talis exceptio impedit lit. contesta. & processum, vt 32. q. 5. c. j. & fi. potest etiam opponi talis exceptio in vim peremptoriæ post li.contesta. ſm Ioan.And.hic, & in c.pen. & fi.ȝ.de adul. & ibi per Innocen. Vigesimooctauò limita in exceptione per quam dicit, tu venis contra factum tuum, vt no.in l. post mortem.ff. de adop.& ibi per Bal.& no.in c.diuersis fallacijs.in fi.ȝ. de cle.

22 coniu. † Vigesimononò limita in exceptione, quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio, prout dicitur in l.vendicantem.ff.de euict.nam talis exceptio potest opponi in vim declinatoriæ, & impedit li. ingressum, vt in l.3.C. de fi.instru. lib.10.& ita tenet Bart. ibi dicens, q̃ talis exceptio potest opponi, & in vim declinatoriæ, & in vim peremptoriæ, de quo etiam no.per glo.in l.3.§.ibidem.ff.ad exhi.& idem tenet Bal.& Aug.in d.l.3.in fi.C.de fi.instru.licèt Bal.in l. venditrici.C.de re.alie.non alie.sentiat, q̃ talis exceptio sit merè peremptoria. Sed dic, vt ȝ. & vide etiam per eum in d.l. vendican-

23 tem. † Trigesimò limita in exceptione proueniente ex statuto vel constitutione, disponente q̃ quis non audiatur, vt in l.a.C. ne quis uel a regia. ſm Bal.in d.l.postquàm liti.quod uidetur tenere Bar.in d.l.nam postea.& An.in l.si quis a libe.§.si quis a libertis.ff.de li.agno.ubi uoluit per illum tex.q̃ exceptio, tu nõ debes audiri, obstante tali lege, uel statuto, impedit li. ingressum.& facit l.a.C.de legi.& ad prædicta uide per Bar.in l. com lex ff.de fideiu.& in l.non solum.§.quamquã.ff.de iniu.& per Ange.in l.fi.C.de male. & ma.& idem dicit Bal.in l. edicto.C. de edi.diui.in ij.oppo.ubicunq; lex, uel statutum prohibet, & annullando procedit, quia processus superuacuus fieri non debet, nec potest.ar.l.j.§.quod autem.ff.de alea. Trigesimoprimò limita, quotiescunq; ad fundandum iurisdictionem iudicis allegatur contractus, sine quo aliàs non est iurisdictio.nam tunc exceptio q̃ de contractu constet saltem summariè impedit ingressum litis, ſm Bal.in l.præscriptione.C.si contra ius uel uti. pub. dicentem debere de hoc cognosci duobus temporibus, & modis, uno in prin.& summarium, altero in meritis causæ, & plenè ad finem sniæ.de quo articulo uide plenè dicta in c. Romana.§.cohentes.ȝ.de fo.compe.eo.lib. Trigesimosecundò limita in exceptione proueniente ex pacto de non adeundo iudicem, ut l.dedi.in prin. ff.de cõdi.ob cau.& tenet Bal.in d.l.post quàm liti. Trigesimotertiò limita in exceptione, quæ opponit̃

hic

ADDITIO.

a V G Qñ aũt dicat̃ libellus ineptus, remi Cor cons. 121 quam̃ litera i. lib. j. Qñ aũt non vitiet productio libelli inepti, idem Cor. cõs. e. 3. lit e & d. lib. j.

hic, non possum in ius vocari, vt in d.l. vir bonus. & tenet Bal. in l. exceptionem. C. de proba. quia quoties declinatur persona iudicis, talis exceptio cum respiciat processum, impedit li. conte. sm Bal. ibi. & idem tenet in l. edicto. C. de edicto diui. in 14. opp. per l. si. C. de exce. & idem dicit Bal. in d.l. edicto. si exceptio nascatur ex statuto prohibitorio, quo casu non pōt tali statuto renunciari, & ideo potest tūc opponi in quacunq; parte iudicij. argu. l. 2. §. si iudex. ff. de iudi. in ver. inhibita. Trigesimoquarto limita, quandocunque declinatur persona actoris, sm Bal. in d.l. exce. puta si dicatur, q̃ agens sit seruus, vel filiusfami. C. de ordi. iud. l. j. & 2. vel q̃ sit excōicatus. j. de exce. c. pia. & in c. 1. s. de rescri. eo. lib. & idem in omnibus exceptionibus præiudicialibus, de quibus Insti. de act. §. p̄iudiciales. quia exceptiones præiudiciales sunt probandæ, & proponendæ ante li. conte. vt C. de adul. l. q̄m. & l. 3. in prin. ff. de præuari. sm Archi. & Io. An. hic. & facit quod idem Io. An. no. in c. vt circa. in ver. alioquin. s. de elec. eod. lib. & quod tenet Pau. in cle. in plerisque. de elec. super ver. honore. †Trigesimoquinto limita in exceptione opposita cōtra agentem fam. ercisc un. per quam negatur q̃ sit hæres, quia talis exceptio potest opponi ad processum ante li. contest. & eam impedit. & hoc est speciale ne fiat p̄iudicium petitioni hæreditatis, quæ de sui natura debet præcedere, vt in l. si quis libertus. ff. de pe. hære. & de hoc etiam est tex. in l. j. ff. fa. erciscun. Regulariter aūt si aliquis agit petitione hæreditatis suo nomine, vel ex iure cesso, non habet ostendere ante li. conte. se hæredem, vel ius sibi cessum, sicut agens rei ven. ante li. conte. non habet probare se dominū. & talis exceptio, q̃ non si hæres, vel dñs non impedit li. conte. sed est merè peremptoria. & ita determinat Pau. in cle. in plerisque. de ele. super glo. in ver. honore. quod no. vide B. l. & Bar. in l. nec intē tio. C. de transac. ita etiam dicit, & tenet hic formaliter Io. An. in prin. Trigesimosexto limita in exceptione per quam cōcluditur omissionem formæ requisitæ in actu a iure, vel statuto, vt est si opponatur exceptio per quam dr̄, q̃ agens non seruauit formam in appellatione traditam, cum talis exceptio sit de re finita, & ante li. conte. veniat opponenda, & examinanda, vt hic & voluit Io. An. in d.c. vt circa. in d. ver. alioquin. pro quo facit quod no. glo. in c. 1. de elec. eo. lib. Trigesimoseptimo limita in exceptione nullitatis [a] appellationis, cum veniat opponenda ante li. conte. & litis conte. impedit. j. de ap. Romana. §. si verò, sm Io. Mon. & Io. And. in d.c. vt circa. ver. alioquin. ut ibi plenè p eos, & Dñi. Trigesimooctauo limita in exceptione p quā apparet notoriè de iniustitia actoris, vt per Inno. in c. j. s. de offic. vica. & facit quod no. in c. ad decimas. j. de resti. spolia. eod. lib. & ita sentit hic Ioan. An. & tenet hic Lap. & Dñi. ex dictis Io. An. hic. & facit quod tenuit Spe. in titu. de excep. in §. dicto. ver. item si non dicatur. Idem etiam vr̄ sentire Io. An. in c. si. s. de libel. obla. & in d.c. vt circa. in uer. alioquin. post Io. Mo. Idē et voluit Anto. de Bu. in d.c. fi. & in c. 1. de ordi. cog. & ibi Imo. idem tenet. idem vr̄ tenere Bal. in d.l. postq̃ liti. & facit glo. in c. super litens. de rescri. & quod no. in l. qui cum maior. §. si patris. ff. de bo. libe. quod tene menti. Trigesimonono limita, quādo exceptio merè peremptoria fuit opposita ante li. conte. & parte non ɔ̄dicente fuit probata, cum tunc impediat li. conte. & actori agenti silentium sit imponendum. s. de accu. veniens. sm Archi. & Io. An. quod ideo est, quia cum sit admissa probatio, ex ea redditur factum notorium: vnde iudex non debet admittere, vt vlterius in causa procedatur. s. de fil. presby. q̄m ad hoc. quod no. de elec. si forte. in glo. si ergo. in fi. & de elec. in cle. constitutionem. in fi. sm Io. An. quod sine dubio procedit in probatione facta per instrumēta, sed in probatione facta p testes facit dubium, quia non videntur ritè recepti, ex quo parte non citata, vel monita sunt recepti, sm no. in c. 2. s. de testi. & in l. si quando. C. de test. Quadragesimo limita in exceptione peremptoria quæ apparet ex narratis per actorem, cum tunc ipse se excludat quasi per suam confessionem, ut l. cum precū. C. de libe. cau. sm Pet. de Anch. hic. & videtur tenere Bal. in d.l. postq̃ liti. & facit quod no. in d.c. ad decimas. & per Bar. in l. cū qui ita. §. q ita. ff. de verb. obl. q̄n exceptio est decreta seu annexa petitioni ipsius actoris. †Quadragesimoprimo limita, q̄n opponitur exceptio, quòd sit factū pactum cum alia persona, vel super alia re q̃ in libello deducta, quia pactū in vna re, vel cum vna persona non habet locum in altera, vt in l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. dummodo incontinenti probetur, vt in l. lecta. in ver. pactum. ff. si cer. peta. & ibi no. & in d.l. nam postea. Quadragesimosecundo limita, vbi debitor conuentus a creditore opponit sibi exceptionem, eo quia non obtulit sibi pignus quod habuerat ipse creditor, nam talis exceptio impedit litis ingressum. ita dicit Bal. in tit. de contro. inter do. & va. & alle. l. apud Celsum. §. item quæritur. ff. de excep. do. & facit quod no. in l. Iul. §. offerri. ff. de act. emp. Debet enim agens primo implere ɔ̄ctum ex parte sua, & talis exceptio q̃ non impleuerit, impedit litis ingressum in ɔ̄ctibus nominatis, ut d. §. offerri. nec sufficeret velle præstare cautionē de implendo, regulariter sm Bar. in l. quibus diebus. §. Termilius. ff. de cond. & demon. in 5. col. ibi, item id quod s. dixi. & idem tenet Bald. in l. si traditio. C. de act. emp. in 2. col. de quo per glo. fi. in l. 2. C. loca. & ibi per Cy. & alios Doct. et per Bal. in l. ex placito. in fi. C. de re. permu. Et hoc procedit in ɔ̄ctibus nominatis. Sed in innominatis dic idem, & fortius, quia omnia pacta in ɔ̄ctibus innominatis, & exceptio, q̃ quis non seruauit pacta, uel non impleuit ex parte sua, est peremptoria impediens litis ingressum, & obuiat natiuitati actionis, quia ante implementum non est nata actio, sm no. in l. ex placito. C. de re. permu. & ita tenet Bal. in l. peremptorias. C. sen. rescin. non pos. in 3. colū. in princip. Quadragesimotertio limita in exceptione prouenīēte ex laudo emologato, ut est dictum s. in glo. 2. & tenet hic Ioan. Mo. & sequitur Bal. in d.l. peremptorias. in 4. col. Et idem in exceptione proueniente ex amicabili compositione facta in spiritualibus post litem motam, cum per eam possit dici lis finita, sm Ioan. An. hic. & sequitur Bald. in d.l. peremptorias. Et idem in exceptione proueniente ex laudo arbitratoris, cum habeat vim transactionis, vt in Auth. vt dif. iudi. post princ. secundum Pet. de Ancha. hic. & facit quod no. in c. j. s. de arbi. & uide no. per Bal. in l. si causam iudicati. C. de execu. rei iudi.

A D D I T I O.

a V.G. Exceptio nullitatis quando impediat executionem sententiæ? Alex. consi. 95. lib. 2 Bar. Soz. consi. 1 58. visis. lib. 2. & exceptio nullitatis, licèt non admittatur contra tres sententias conformes, tamen admittitur quando est incompetentia iudicis. Thom Gram. consi. 1. nu 45.

S V M M A R I V M.

1 *Libellus est offerendus ab actore reo.*
2 *Litis contestatio an fiat, si reus respondeat negando narrata prout narrantur vera esse, & petita fieri non debere.*
3 *Litis contestatio omissa, etiam de partium consensu, annullat processum.*
4 *Oportet, verbum inducit necessitatem.*

C A P. II.

1 SI oblato. †No. libellum esse offerendum per actorem reo, & posset recta via offerri sibi per ipsum actorem, vt in auth. offeratur. C. de li. contesta. & ita tenet Bar. ibi. & Inno. & Io. An. in c. j. s. de lib. obla. intellige q̄n offertur in præsentia iudicis de mandato iudicis sedētis pro tribunali: secus si transmitteretur copia in citatione, quia non sufficeret, sm Io. An. in addi. Spec. in titu. de li. conce. §. nunc uideamus. in fi. operatur tā talis transmissio, quia reus per hoc intelligitur instructus, sm no. per Inno. in c. 2. s. de dila. & per glo. in cle. 2. vt li. pe. per Bar. in d. auth. offeratur. & per Doc. in d.c. j. & uide per glo. in uer. oblatos. in cle. 2. de appel. & in cle. causam. in uer. porrecto. de elec. uolentem, q̃ expensis actoris debeat libellus offerri ipsi reo, de quo ibi no. & per Bal. in d. aut. offeratur. qui pro hoc alle. tex. in l. j. §. edere. ff. de eden. In glo. j. in fi. & per Spe. in ti. de excep. §. viso. versi. sed nunquid. & reprobatur glo. fi. in l. j. C. e. 2 sm Ioan. An. †In glo. in uer. facta. ibi, petita fieri nō debere. no. glo. & idem tenet Rota in deci. 12. quæ inci. Item si pars. dicēs, q̃ si reus respondendo libello actoris negat narrata prout narrantur vera esse, & petita fieri non debere, q̃ ex hoc inducitur li. contesta. licèt expresse non dicatur q̃ animo contestandi ita respondeat. In ea. glo. ibi, & sic intelligantur ɔ̄na. & ita procedat glo. in Auth. de exhi. reis. §. sancimus. uer. suscepto. & ratio huius glo. est, quia talis sic excipiens, & libello respondens nō stat in finibus exceptionis, sed vltra procedit dicendo se nō tenen vel debere, & sufficit siue negetur ius siue factum, sm Inno. in d.c. 1. Bal. tñ in d.l. j. voluit prædicta procedere q̄n reus respondet præsente actore: secus si eo absente, & ita sentit glo. in d.c. j. & Hostien. ibi. & tenuit Spe. eo. titu. §. q̄n. ver. sed verū absente. Rota tñ in deci. 254. quæ incip. Item si dato. tenet q̃ et per responsionem factam absente parte inducatur li. conte. & ita sequitur d. Flo. & d. Antonius. in d.c. j. propter quorum auctoritatem dicta opinio seruaretur in practica, sm Imo. ibi. facit l. cum precum. C. de li. cau. quia in confessione quę fit per scripturam coram iudice, non requiritur præsentia partis, cum scriptura semper loquatur, ut l. Arriani. C. de hære. & per Bart. in l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. & voluntas non præsumitur mutata, nisi probetur. s. de bap. maiores. Quid autē si

reus

reus respondet cum protestatione q non intendit litem contestari, per glo. & Doc. in d.ca.1. & per Rot. in d.deci.12. & plene no. in reg. exceptionē.j. eo. lib. & per Bald. in l.j.§.illo. C.de lati. li. In ead. glo. ibi, non intelligatur facta Bal. tñ in d.l.j. hoc limitat, nisi talis exceptio proponatur actore pñte, quia tūc litis contestatio inducitur. quod non vř verum, quia litis contestatio inducitur per narrationem & responsionē ad eam, sed excipiendo non vř respondere libello, ex quo non vř negare vel confiteri, vt no. in d.reg. exceptio. ergo litis contestatio nō inducitur. & ita sequitur Bal. in l.exceptionem. C.de prob. per 3 l.eleganter. §.si quis post. ff. de condi.indebi. † In glo.fi. in prin. etiam de consensu partium, ſm Arch. & Io. An. cum partes nō possint renunciare in tribus substantialibus ordinis iudiciarij, vt est libelli oblatio. litis cōtestatio, & q ſnia feratur in scriptis, ſm glo. ordi. in c.de causis.§.de offic. deleg. & ita ēt voluit Rota in decisi.88. tenens, q litis contestatio non potest omitti ēt de cōsensu partium. An autem ipse iudex possit cogere reū præsentem ad litem cōtestandā? t ex. hic facit. q sic, in ver. oportebit, ex quo tale verbum inducit necessitatē, vt per glo. in ca. j.§.de excep. & in c.cum ab vno.§.de re iudi. glo. tñ fin. in auth. qui semel. tenuit ɔriū. & idem Bar. ibi. & Bal. in d.l.j. & d. Anto. & Imo. in d.c.j. de quo etiam per eos in c.fi.§.de iur. calum. & vide tex. no. in l.si cum.§.qui iniuriarum. ff. qui satisda.cogā.

4 † Iste tex. in ver. oportebit, iuncta gl. facit, q verbum, oportet,[a] inducat necessitatem, vt hic, & per glo. in c.j.§.de excep. q reus præsens possit cogi litem contestari. Glo. tamen fin. in auth. q. semel. C. q̃ſio. & qū iu. vult ɔriū, quia si vna pars est præsens & nolit, non possit iudex præcisè cogere, nec habere litem p contestata, licèt possit contra partē recusantē procedere mulctando, & procedere tanq̃ contra contumacē, & sequitur Bar. ibi, & idem Bald. in d.l.j. circa medium. & d. Anto. & Imo. in d. c.j. dicens, q licèt non possit iudex facere, q lis habeatur p cōtestata, tñ poterit ad hoc cogere partes per detentionē pñonę, & ideo d. Ant. in c.pe.§.de iur. calum. dicebat, q licèt iudex nō possit facere q lis habeatur pro contestata, tamen poterit in citatione mittere copiam libelli, & citare reum vt veniat ad respondendum, cum cōminatione quòd aliàs habebit eum pro cōfesso: & tūc si erit cōtumax poterit eū hřе pro cōfesso: & ita sequit Imo. ibi. super quo articulo vide Bar. in l. scire.§.sufficit.

ADDITIO.

a Nic. Sup Verbum, oportet. Adde c.1. de rescrip. supra eo. lib. c. cum singula. iſta glo. de conces. præben. infra eo. lib. & in l. si quādo. C. vnde vi. & in Auth. de iu. in §. oportet.

V.G. Et verbum, oportet, quando importat honestatem. s. 1. q. j. cons. de. in clemen. j. §. 2 & ibi Card. de sup. neg. prælat. & Io. An. in c. vt qua. de elec. in 6.

De iuramento calumniæ. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ debet præstari in exordio litis, idest statim post litem contestatam.*

2 *Iuramentum calumniæ debet præstari tam ab actore quàm a reo.*

3 *Argumentum licèt sit validum ab ordine rubricarum, fallit tamen si aliter in iure fuerit dispositum.*

4 *Iuramentum calumniæ differt a iuramento testis, quia iuramentum testis potest expresse remitti, non autem iuramentum calumniæ.*

5 *Iuramentum credulitatis adiungere cum iuramento de veritate dicenda, est vtile.*

CAP. I.

1 SI de calumnia. † No. j. q iuramētum calumniæ debet præstari in exordio litis. quod Io. An. intelligit statim post li. conte.[a] ar. c. ex parte. cl a. ī. de verb. signifi. & quot modis sumatur exordium litis per glo. & Doc. in l.j.§.j. ff. si quis ius dic. & in c. super qōnum.§. quòd si. in j. glo. de offi. deleg. Si tñ non fuisset præstitum in exordio litis pōt peti q ipsum iuřm veritatis, vel calumniæ præstetur in qualibet parte litis, vt hic dř. & dicit hic Ioan. An. q poterit exigi ēt post conclusum in causa ex officio iudicis, non aũt ad instantiam partis, ſm no. in c. cū Ioā. ī. de fi. instru. & in c. pastoralis. ī. de causa pos. & facit glo. ī. do. iuretur. ex literis. & tenuit Bal. in l.2.§. sed quia veremur. C. de iu. calum. In causis verò summarijs videtur, q posset exigi, etiā ad petitionem partis, per id quod dicit glo. sing. in ver. interrogabit. in cle. sæpe. de ver. sig. Secundo no. ibi, de substantia. a cōtrario sensu, q solennitas substantialis omissa, licèt postea sup- 2 pleatur, non facit actum conualescere. † Vlti. no. rōnem quare in iudicijs exigatur iuřm calumniæ & veritatis, & quia dicta ratio conuenit pariter actori & reo, sequitur q ab vtroq; sit præstandum, & non refert a quo prius præstetur, nec est in hoc ordo attendendus, ſm Arch. & Io. An. licèt Spe. eo. ti. §. 2. ver. pone q. & in ver. nunc dicamus. in princip. teneat q actor debeat prius. pro quo facit tex. in c. præsentium. §. j. §. de testi. & unde q 3 glo. in l. 2. C. eo. in glo. sicut ergo. & Insti. de pę. te. liti. §. j. † In gl. in versi. existat. ibi, quia alijs iuribus sustinetur, vt dixi tenementi ex glo. licèt aliàs ex ordine rubricarum, & ex ipsis rubricis licitè possit sumi argu. in iure, vt per glo. in uer. debitis titulis. ī. in proę. huius li. Et idē etiam est ex ordine literę, seu scripturę, vt in c. mandato. §. de præben. tñ prædicta procedunt, nisi cōtrarium in iure dispositum appareret, quia tunc nec ex ipsis rubricis, nec ex ordine scripturæ esset licitum arg. vt dicit hic gl. 4 no. † In glo. in ver. tacite, in fi. & in hoc differt a iuramento testis, q expresse potest remitti, vt in c. tuis. ī. de testi. & non tacite, vt ī. de testi. licèt. sed in iuramento calumniæ est totū ɔriū, quia pōt tacitè omitti, & non expresse remitti, vt hic in gl. quędam ergo pñt tacitè fieri, & non expresse, de quo per glo. in c. fi. ī de vi. & hone. cle. et xj. q. 3. j. Inclita. Et aduerte, quia licèt sit b verum, q iuřm calumniæ possit tacitè omitti, tñ si petatur et dimittatur iudicium est nullum, quia tunc est de substantialibus iudicij, ſm Bar. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de no. ope. nū. et tenent Doc. in §. fi. qui hic allegan glos. ideo malitiosi procuratores petunt a principio q iuretur de calumnia, et postea vlterius non curant insistere, vt sic postea in fine si nō appareat iuratum sit iudicium nullū. et de his uide per Imo. in l. qui bona. §. si alieno ff. de dam. infec. In glo. in uer. utile. no. ex glo. q de propria significatione huius verbi, est q non importet necessitatem, vt per glo. 83. dist. in. in summa. et j. de re. eccle. cap. j. 5 † In glo. in ver. deseruient, in fi. vide per Inno. in c. præsentium. §. de testi. circa fi. dicentem vtile esse cum iuřo de veritate adiungere iuramentum credulitatis: quod multum commendat ibi Hostien. de quo ibi per Ioan. An. in quo differat iuramentum calumniæ a iuramento veritatis, vide per Spe. eo. ti. §. 1. in fi. et per Bal. in l. 2. §. quod obseruari. C. eo. titu.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Contestatam. Adde l. 2. & ibi Bar. C. eo. tit. de in. ca. Spec. ti. de de off. om. iu. in §. 6. ver post litem conte.

b Nic. Sup. Omitti. Adde Bar. & Bal. in l. iusiurandum. ff. de iureiu. Bar. in l. prolatam C. de senten.

V.G. Tu adde, quando iuramentum calumniæ de cōsuetudine tolli possit, Lu do. Pont. in suis singul. versi. iuramentum. & versi. dicit rem non nouam. Et iuramentum ipsum calumniæ præstatur a procuratore uel curatore, in animam ipsius iurantis, non autem principalis. Ruy. consi. 73. nu. 3. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Causa appellationis est diuersa causa a principali.*

2 *Procurator tenetur iurare de calumnia in animam suam, licèt habeat specialissimum mandatum ad sic iurandum nomine domini, vel ad respondendum.*

3 *Iuramentum malitiæ potest exigi a iudice in quacunque parte litis.*

4 *Lis contestari debet in causa appellationis.*

5 *Procurator tenetur iurare de calumnia in animam suam, & domini sui, licèt in alijs iuramentis sufficiat quòd iuret in animam domini.*

6 *Administratores qualiter iurant de calumnia, sicuti tutores, curatores, prælati &c.*

CAP. II.

1 IN appellationis. No. j. q † causa appellationis dicitř esse diuersa a principali: de quo hic in j. glo. hinc est q procurator causę principalis non cogitur prosequi causam appellationis. ī. de procu. non iniustè. ideo est, q in causa appellationis aduocato debetur aliud salarium, de quo tñ per glo. in l. ita demum. C. de procu. et per Bal. in l. j. C. de suffrag. et in cā appellationis fiunt nouæ probationes, vt in clemen. testibus. de testib. et dicitur instantia esse diuersa a causa principali, ut ī. de appel. ex ratione. iuncto c. cum vestrum. de iudic. est ēt diuersitas iudicis, ut in l. eos. C. de appel. et diuersitas tribunalis, vt in c. 2. ī. de consue. eod. lib. et uide in d. l. ita demum. et in c. fi. j. de testi. et per Bald. in d. l. inuitus. et in rub. C. ne li. in vna ea. 2 cau. et in iuribus hic in j. gl. alleg. † Secundo no. ibi, sint instructi. et tene menti quod procurator tenetur in animā suam iurare de calumnia, licèt habeat specialissimum mandatum ad sic iurandum nomine dñi, vel respondendū, vel agendū, et rō est, quia procurator non debet causam suscipere si est iniusta. C. de iudi. l. rem non nouam. meritò ipse de calūnia iurare debet: de veritate verò procurator iurare non tenetur, qū responsio non imminet facienda, vel si immineret esset paratus dñs 3 respondere qui prius iurauerat, ſm Io. An. † Vlti. no. q in omnibus causis, et in quacunque parte li. et quoties iudici vř, potest

exigi

exigi iurām malitię, et si prius sit iuratum de calumnia vel veritate. & procedunt prædicta et in iudice delegato, et si delegatus recusatur vt suspectus posset exigere tale iurām malitię ab accusante, fm Io. An. de quo per Spec. in ti. de accu. §. qualiter. ver. qui l si sit præsumptio. & dixit hic Io. An. q clausula, quoties viderit expedire, de qua hic in tex. operatur, quia si per eā vel similem clausulā remittitur aliquid prout iudici vr̄ vel arbitrio iudicis, q nulla probationis necessitas imponere nō posset, et de hoc referri nō, sicut dr in simili per glo. no. in c. statutū. §. assessorem. de rescrip. e. li. qđ locū hēt non solū si ad iudicem referatur dicta clausula, sed et si ad partē, vt in c. j. circa fi. ī. eo. ti. fm Io. An. pro quo facit in c. vt commissi. in ver. si expedierit. j. de hæret. Et aduerte quia aliqū remittit aliquid cōscientiæ, & an tunc possit appellari, vide per glo. in d. §. assessorem. & in cle. j. de iu. pat. Aliqū remittit libero arbitrio alicuius, tūc non pōt appellari, vt in l. fideicōmissa. §. quanq̄. & ibi per Bar. ff. de leg. 3. & ita procedit quod no. Host. in c. qualiter. ī. de iudi. Aliqū remittitur arbitrio simplr, & tunc pōt appellari, fm glo. no. in c. super his. ī. de accu. quia vbi fit mentio de arbitrio intelligitur de iusto, vt d. l. fideicōmissa. §. si sic. & per glo. in ver. descositiones. in cle. sæpe. de ver. sig. Aliqū fit cōmissio prout ei dici vr̄, tūc Io. An. hic, tenet q non possit referri nō. facit quod dixit Inno. in c. fi. ī. de ser. & tenuit Bald. in l. 2. C. qño & qn iu. Sed in ɔ̄trium facit glo. in c. a. ī. de cor. vitia. & gl. fi. in c. j. j. de cōse, quod tenet Bald. in l. j. C. ne li. ter. prouo. & in l. j. C. de pęna iudi. & per Barto. in l. in venditione. §. j. ff. de ho. auth. iu. Quare Bal. hic facit dr̄iam inter ea quæ sunt magni præiudicij, q possit appellari: secus si parui. & vide per Inn. in c. pastoralis. & in c. præsenti. de rescri. & per Bar. in l. j. ff. de le. 2. & per Do. in c. j. ī. de consti. & vide tex. in c. 1. j. de censi. Aliqū fit cōmissio cum clausula, quoties viderit expedire, & tunc non pōt appellari, et nulla probatio requiritur, fm Io. An. licèt glo. fi. iuncto tex. in c. t. in fi. j. de cōfes. faciat in ɔ̄trium. † In glo. in ver. iuro, in fi. tene mentem glo. tenentē, q in cā appellationis dēat lis contestari, de quo per Bal. in auth. hoc sacrm. C. eo. & per Io. An. & Do. in c. Raynaldus. hic alle. & per Rotā in deci. 8. quæ incip. item fuit dubitatum vtrum appellationes. & in deci. 465. quæ incip. item q auditor. In glo. in ver. procuratores, in fi. vide per glo. in auth. principales. C. eo. ti. † In glo. in ver. ab ipsis, in prin. tene mentem ex glo. j. q licèt in alijs iuramentis procurator iurare debeat in animā dñi, vt in iuribus hic alle. in glo. & plene iro. in c. p̄sentium. §. j. j. de testib. & ibi videtur in iuro calumniæ, & in animā dñi, & suam iurare tenetur. & ita et tenet Rota in deci. 37. quæ incip. Item quidam procurator. & in deci. 40. quæ inci. Item q procurator. vbi et tenet, q si procurator nolit iurare in animam suam, sed dñi, possit dñs puniri pęna c. fi. ī. eo. qđ intelligit hic Dom. qñ esset talis procurator, cuius cōtumacia vel ɔfessio nocceret dño. facit c. 2. j. de cōfes. qđ qñ sit, no. in c. a. vt li. non cōte. als verò secus esset si non p̄iudicaret, fm Do. Administratores verò legales, sicut sunt p̄lati, rectores ecclesiæ, tutores, & curatores, debent iurare in aiam eorum, & non dñi. ī. c. in pertractādis. & ibi per glo. Quid aūt si procurator simplr iurat se nō calū. cā petere vel defendere? tenuit Bar. in l. q bona. §. si alieno. ff. de dam. infec. q videant iurasse in aiam vtriusque, & sic in animā dñi. qđ intelligitur Imo. ibi, qñ esset simplr petitum iurari de calumnia: secus si specificè q iuraretur in animā dñi vel procuratoris, tunc non sufficeret simplr iurare, sed specificè, vt est petitum, & als iudiciū esset nullū, per ea quæ dicta sunt ī. c. prox. super glo. in ver. tantæ. & tenet Doc. in l. a. §. sed quia veremur. C. eo. Secundo no. ex glo. limit. ad fi. c. j. eo. vbi dr̄, q ad iurandū requiritur spāle mandatū, quia procedit in iuro p̄stando noie dñi, & in eius personā, non aūt in iuro p̄stando per procuratorē suo noie, fm Dñi. † In ea. gl. in fi. & ibi vide per Do. de alijs administratoribus, & de tutoribus, & curatoribus, p̄latis, & hospitalarijs, & de patre, & de defensore, & de ɔiuncta persona, & de procuratore in rem suā, de quibus et per Bal. in l. a. §. q obseruari. C. eo. Et qualiter procurator iurans in animā suam, vel dñi debeat concipere verba. per gl. in c. nbi dño. hic alle. in gl. & per Do. in d. §. si alieno. & per Inno. & Do. in d. c. p̄sentium. & in d. c. in pertractandis. vbi ponūt no. limita. ad hanc decie. quia licèt possit exigi iurām calūniæ a procuratore in aiam eius, quantumcunq; habeat specialissimū mandatū ad sic iurandum, et quanticunq; dñs per prius iurasset, si tñ procurator hēt a dño spāle mandatū ad iurandū in certa cā, & iuret in aiam suam & dñi, nō poterit cogi dñs postea ad iurandū, quantūcunq; esset iustior vel legalior p̄sona, licèt in iuro & rñsione fienda positionibus uel articulis fortè aliud esset, & p̄dicta intelligit Ioā. An. in c. proxi. nisi procurator haberet gñale mandatū iurandi de calumnia ad causas, & sic non spāliter in certa cā, quia tunc bene potest iudex velle expressè, q iuret ipse dñs principalis, de quo ibi dicetur. In glo. in ver. iuramentū, in fi. ista ratio non procedit, quia in vero diuersas aīas hēat, vt ī. de concel. præbē. quia diuersitatem, ideo vinculum quod ligat animā vnius non ligaret animam alterius, cum iuramentū sit personale. ī. de iureiur. veritatis. per Ion. & sic hæres dēt iterū iurare de calūnia, licèt defunctus per prius iurasset, fm Dñi. & de his per Spec. eo. ti. §. a. ver. sed nunquid habēs. & ver. seq. vbi quærit quid si mutetur iudex, de quo et per glo. in l. 2. in prio. C. eo. titu. In gl. in ver. in omnibus, in fi. & quod no. per Spe. eo. ti. §. j. ver. a.

ADDITIO.

a V. G. Nota, q iuramentum calumniæ præstatur a procuratore, uel curatore in animam ipsius iurantis, non autem ipsius principalis. Ruyn. consi. 78. nume. 5. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum speciale requiritur in omni iuramento præstando per procuratorem.*

2 *Procurator habens mandatum ad iurandum de calumnia dicitur habere mandatum sufficiens, etiam si non adyciatur causa in qua debet iurari.* *Adde ad idem nu. 3. & 4.*

CAP. III.

1 NVlla. † No. j. casum in quo requiritur speciale mādatum, scilicet ad iurādū de calumnia. imò in omni iuro requiritur spāle mandatū, vt in c. qui ad agendum ī. de procu. eo. lib. & per Bar. & Imo. in l. qui bona. §. si aliena. ff. de dam. infec. debet tñ exprimi in specie qualitas iuramenti: vnde non sufficeret mandatū simpliciter ad iurandū; nisi exprimatur de iuramento calumniæ, vt hic in tex. & in cle. non pōt. de proc. vbi idem probatur, fm Imo. ibi dicentē, q si procurator haberet speciale mandatū ad iurandū de calumnia, non posset iurare de veritate dicēda, quia requiritur q in specie in mandato sit expressa qualitas iuramēti, & vna specie expressa non extenditur ad aliam speciem, vt d. cle. non potest. & per hunc tex. reprobatur opi. Cy. in l. 2. §. si autem. C. e. ti. volentis, iurām calumniæ non posse præstari p procuratorem habentē speciale mandatū. Et scias, q sicut iuramentū pōt præstari per procuratorem habentem speciale mādatum, & potest recipi ipsius iurām per procuratorē, vt in cle. j. de iureiurān. Vlt. no. q † si procurator habet mandatum ad iurandum de calumnia, eo ipso dr̄ habere sufficiens mādatum, et si non adijciatur in causa in qua debet præstari, vt in cle. nō potest. de procu. & ita tenet Imo. ibi, in prin. & ita debet intelligi tex. hic. & quod no. Doc. in d. §. si alieno, de quo j. & eo ipso q procurator hēt mandatū ad iurandū de calū. vr̄ habere mādatū ad iurandū in aiam dñi, et si aliter non sit exp̄ssum, ut in d. cle. non potest. & ibi per Imo. imò fm Io. An. hic iudex, tunc tenetur admittere procuratorē ad iurandū in aiam cōstituentis, intm q si non admitteret, diceretur iniuriam facere, vt hic in tex. et si principalis persona esset iustior uel legalior, quod procedit, fm Io. An. qñ procurator habet speciale mandatum in tali causa, ut est tex. hic, quia tunc dicit Io. An. non est ratio, q requiratur vnus dñs, licèt iustior vel legalior, nisi in rñsionibus, postea fiendis ad petitionē partis uel iudicis, fm no. in ca. r. ī. de iudi. eo. lib. & ita limitatur tex. in d. §. si autem. Sed si procurator esset generaliter datus ad causas cum potestate iurandi de calum. in animā dñi. & nunc dicit Ioan. An. q si uera esset opinio, q talis procurator possit iurare de calumnia, de quo j. dicetur, nunc iudex non diceretur facere iniuriā si non admitteret talem procuratorē ad iurandū, sed velit per principales iurari, quia in tali causa de qua spāliter agitur dr̄ dñs magis instructus, fm Io. An. & facit glo. fi. j. in prin. In glo. in uer. aduersarij. in fi. uide per Spe. eo. titu. §. restat. ver. sed qd dices in syndico. vbi syndicus gñaliter ɔstitutus iurat sine alio spāli mādato: secus si ad unam cām tm, fm Spec. ibi. † In glo. fi. in fi. no. ex glo. q ad hoc ut procurator, et effectus dñs litis per li. cōte. iurare possit de calūnia, requirit q hēat ad hoc spāle mādatū in certa & noīata cā, & ita est tex. hic. si ergo hēret gñale mandatum ad causas tam p̄ntes quā futuras cū p̄tāte iurādi de calūnia, nūc vr̄ q tale mandatū non sufficiat, nec sit procurator admittēdus, ex quo tunc procurator non pōt dici instructus, & posset tūc negare, qđ fortè ɔfiteret si esset instructus. & ita fm Io. An. est casus hic, & ita tenet. & licèt dicat q sæpius viderit admitti talem procuratorem cum generali mādato ad iurandum, de iure tñ requi-

ADDITIO.

a V. G. Procurator hodie debet iurare de calumnia Cor. consi. 26 Cōtra. a & bin a. lib. & procurator habens mandatum ad iurandum, satis dicitur habere mandatum ne contractus dicatur, f. muiatus. Ruy. consi. 66. num. 3. lib. 4.

cequiritẽ specialissimum mandatum, & q̃ sit expressa certa causa, vt patet in tex. ibi, ad causam & ibi, in ea. & ita tenet Bal. in l. si procurator. C. de proc. quia aliàs dñs nõ incurreret periurium ex iuramento procuratoris cum non videatur mandasse procuratori delictum, vt ff. de pdi. inde. l. si procurator. & ita etiam sequitur Bal. in d. §. si autem. & Bar. in d. §. si alieno. dicit tamen q̃ communis obseruantia, a qua non est recedendum, se habet sufficere q̃ habeat quis mandatum generale ad iurandũ de calumnia, licèt nõ exprimat in qua causa. & idem sequitur Imo. ibi. pro quo videtur tex. in clem. non potest. de procu. sm Imo. ibi in prin. sed quæritur, quid si dominus est absens de longinquo, & procurator habet generale mandatũ ad lites & causas sine potestate iurandi de calumnia. tenuit Spec. in d. §. testat. q̃ tunc sit dandus curator bonis. Bar. in d. §. si alieno. tenet procuratorem posse tunc iurare in causam dñi: & hoc in subsidium. ar. l. damni. §. fi. ff. de dam. inse. & idem dixit in iuramento veritatis, vel affectionis. & ita limitatur tex. hic. & sequitur do. Anto. ĩ. eo. in

4 c. ceterum. † Sed gl. & Io. de Imo. ibi tenet opi. Spe. & idẽ Cy. & Bald. in d. §. si autem. & hoc quando dominus est valde in remotis. aliàs daretur dilatio procuratori vt annũciet domino, vel mittat sufficiens mandatum. & ita tenet Ioan. An. in d. c. cæterum. Sed de his plenius vide per Imo. in d. §. si alieno. tenẽtem tunc posse dari curatorem bonis, quando dominus est absens ex causa probabili: secus si ex voluntaria: quo casu nũquam datur curator, vt l. ab hostibus. ff. ex quib. cau. maio. & hoc in actore absente: sed ex parte rei absentis posset indistinctè dari curator, vt sic nõ remaneat indefensus. & sic videtur velle Imo. ibi. q̃ eo casu quo non posset dari curator, q̃ imputãdum sit domino qui legitimum procuratorem non cõstituit: cum paria sint non esse vel minus legitimè esse. ĩ. de procu. Nic. & tunc tenẽdum videtur q̃ ĩ. dicit Ioan. An. distinguendo an sit absens ex causa voluntaria, vel non. Quid autem in procuratore ad negotia, ex quo potest pro eis agere & cõueniri in iudicio, ĩ. de procu. qui generaliter. an iurabit de calumnia? tenet hic Ioan. An. q̃ pro negotijs gestis a se, ex quo in illis satis est instructus, iurare poterit de calumnia, non in alijs. argu. l. seruos. C. de testi. quod intelligit Domi. vt possit iurare in animam suam, non in animam domini, cum tunc requiratur speciale mãdatum, vt sic possit ligare dominum ad periurium, vt not. j. de iureiuran. c. fin. Sed certè vt iuretur in animam procuratoris nullum mandatum requiritur, vt per glo. ver. ab ipsis. ĩ. c. proxi. Sed in animam domini tenendum videtur quod dicit Domi. licèt in contrarium faciat quod dicit Bart. in d. §. si alieno. quando coniuncta persona agit pro coniuncta.

De restitutione spoliatorum *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Frequens, & assiduum, hæ dictiones qualiter differant.*
2 *Exceptio dilatoria debet proponi & discuti antequam procedatur in principali.*
3 *Post, dictio refertur ad actum immediatè sequentem.*
4 *Exceptio spoliationis an sit dilatoria.*
5 *Dies dati termini, an computetur in termino.*

CAP. I.

1 FRequens. † No. j. differentiam inter has dictiones, frequẽs, & assidua. de quo hic per Ioan. And. quod inducit Dom.
a ad testes dicentes aliquid assiduè [a] fuisse factũ: quia satis est q̃ debitis temporib. fuerit factũ, licèt non continuè, & omnibus horis, vel omni die, & idem dicitur de verbo, continuè. per gl. in c. sicut. j. de verb. signi. & de consec. dist. 5. nunquam. de his per Io. An. ĩ. in proœ. decret. & per Archid. 22. distin. sacrosancta. & per Bart. in
2 l. j. ff. solu. mat. † Secundò no. ibi, insistit. q̃ exceptio dilatoria est prius discutienda & terminanda q̃ in negotio principali procedatur, vt hic, & ĩ. de iud. exhibita. si tamen iudex procederet ad vlteriora videretur tacitè pronunciare super exceptione nõ admittenda, vt probatur j. in tex. ibi, procedere nõ postponat. & facit tex. ĩ. de rescrip. dilectus. el 2. & in c. ex parte M. ĩ. de appella. & ibi per Doc. & glo. 2. in c. fi. de appel. & in c. consuluit. in ver. appellat. de offi. deleg. & in l. a. §. sed si debitor. ff. de iudi.
3 † Tertiò no. ibi, post diem. de hac dictione, post [b], quæ refertur
b ad actum immediatè sequentem. facit gl. & Inno. in c. congregatio. ĩ. de elec. quod inducit Dom. ad testes dicentes aliquem possedisse post talem: quia intelligitur de possessione immediata. facit l. 2. §. postea. & §. apud. ff. de re iud. Aliquando tamen denotat actum mediatum, vt no. in c. Victoniensis. de ele. & j. de appella. non solum. & vide per Domi. in c. j. in princ. ĩ. de consti. eo. lib. Vlti. no. q̃ deficiens in probatione exceptionis dilatoriæ debet statim condemnari in expensis, non expectato fine litis principalis. facit c. pia. j. de excep. posset tamen vsq; ad finem causę fieri condemnatio, sm Inno. in c. sæpe. ĩ. de appel.
4 & no. in c. finem litibus. ĩ. de do. & contu. † In glo. in ver. perimitur, in fi. no. glo. volentem, q̃ exceptio spoliationis sit dilatoria. & facit tex. hic in ver. impedit. & sic sequitur q̃ non possit opponi post litis contest. quod quidam intelligunt etiam si nouiter peruenisset ad notitiam. & facit c. pastoralis. hic alleg. de quo per Archi. 2. q. a. c. j. super glo. fi. & per Ioan. And. in c. 2. ĩ. de ordi. cogni. concludentem, q̃ audiatur per viam exceptionis post. li. cõtest. ex quo habuit ortum post. de quo ibi per Doc. In glo. in ver. ab actore. in fi. l. de expoliatione facta a tertiò, & sic in ciuilibus, vel quando agitur ciuiliter potest excipi de expoliatione facta ab ipso actore. quod intelligit Io. And. j. §. proxi. quando talis spoliatio est facta ab actore ipsi reo: secus si sit facta alteri personæ, etiã a qua reus ius haberet: quia exceptio spoliationis non competit contra illum, contra quem non cõpeteret interdictum vnde vi, vel bonorum raptorum. ĩ. eo. titu. cum ad sedem. & sic quando agitur de vi ablatiua, vel compulsiua. de quo tamen vide per Doct. in c. 2. ĩ. de iudi. cogni. super glo. quæ incip. sed quare. De expoliatione verò facta ab alio q̃ actore, excipi nõ potest, vt hic in tex. qui procedit etiam si res spoliata peruenerit ad ipsum agentem, licèt tunc contra eum agi possit alio remedio. ĩ. eo. c. sæpe. sm Io. And. Item procedit cum spoliatio sit facta a procuratore ipsius agẽtis suo proprio nomine spoliante, vt l. procurator. ff. de exce. do. Et idem si spoliatio sit facta a syndico collegij agẽte nomine collegij, etiam si ipse syndicus sit de collegio, cum tunc de tali expoliatione excipi non potest, sm Io. And. & tenuit Spe. in tit. de posse. §. j. ver. sed nunquid. & ver. seq. & de his plenius per Doc. in d. c. 2. & in c. fi. de ordi. cog. & ibi per glo. & vide in l. colonus. & in l. cum fundum. & in l. qui possessionem. ff. de vi & vi arg. & per Rotam in decis. 436. quæ incip. Item fuit dubitatum, pone q̃. & per Bal. & Ang. in l. inuasor. C. de interdi. & vide in c. olim. el 2. ĩ. eo. vbi potest opponi de expoliatione facta a tertio ad impediendam executionem sententię, sed propriè non est executio expoliationis, sed allegatio in opus, sm Io. And. In glo. in ver. 15. in fi. & in d. c. pia. & tenet hic Io. And. hunc terminum non posse prorogari, licèt Ioan. Mona. & Archi. contra. de quo dicetur
5 in d. c. pia. † In glo. in ver. proponitur, in fi. tene menti glo. volentem, q̃ dies dati termini non computetur in termino. & idem voluit in d. c. pia. & j. de pręben. in c. statutum. & in clem. 2. de appella. Et conclude, sm Imo. & Domi. q̃ qñq; constat de mẽte iuris vel iudicis q̃ computetur vel non, & statur certo. & ita fit text. hic, dum dicit post diem & c. aliàs consideranda sunt verba: nam aliquando datur simpliciter terminus 15. dierum, & non computatur, quia intelligitur de proximis, vt ff. de verb. obli. eum qui Kalendis. & j. de præben. non potest. & ita procedit glo. in d. clem. 2. & in d. c. pia. Aliquando dicitur, hinc ad tres dies, & tunc fit computatio de momento ad momentum, vt 2. q. 6. biduum. & istud operatur actio hic. facit l. 3. §. minorem. ff. de mino. & in l. j. §. dies. ff. quando appell. sit. Et idem quando assignatur terminus computandus ab actu, non a die actus, vt d. §. biduum. & no. in clem. causam. de elec. Si verò assignatur terminus a die quo debet celebrari actus, & tunc dies termini non computatur in termino, vt in d. c. statutum. cum di-
c ctio, [c] a, denotet exclusionem, vt ibi per Ioan. And. & vide per gl. no. in ver. a die. in cle. sicut. de appel. & per Spe. in ti. de cita. §. viso. in fi. & plenius per Doct. in l. j. ff. si qs cau. & in cle. fi. de ęta. & quali. & per Io. An. in c. quã sit §. j. ĩ. de ele. eo. li. super gl.
d in ver. mensem. vbi singulariter sensit, q̃ in dubio sp dies [d] termini computetur, & fiat computatio de momẽto ad momentum,

ADDITIONES.

a Nic. Su. Assiduè. Adde de significatione istius verbi, vide gl. in c. de quibusdã, 37. di. gl. in c. quamuis. de offi. or. ĩ. e. li. & in l. Maeuia, ff. de manu. test.
Vin. God. Nota, q̃ assiduitas facit bona ingenia. Ros. Bust. in 2 par. ser. 29 litera d. de documentis datis scholaribus vt assiduè studeant. quod habetur in tract. Io. Neui. Sil. Nupt. in lib. 7. tract. fol. 34. nu. 45.
b Nic. Sup. Dictione, post. Adde l. fructus. ff. sol. ma. Doc. in l. quoties. in §. fi. ff. de hære. insti. Doct. in l. illud. ff. de acqui. hære.
Vinc. God. De ista dictione, Bar. & DD. in l. a. §. credendum. ff. si cer. pet. Mart. in 2. parte fide. q. 12. nu. 24 fol. 29.
c Nic. Sup. Dictio, a. Adde Io. An. in c. a. de rescrip. ĩ. eo. lib. Barto. in l. patronus. in §. j. ff. de leg. 2.
d Nic. Sup. Dies. Adde gl. in c. interiorum. 2. q. 6. Io. An. in c. fęlicis. de pę. li 6. in nouel. Pau. de Leaza. in cle causam. de elec. Bar. in l. 3. si quis cau.
Vin. God. Adde de his quando dies termini computetur in termino, per Alex. in l. cum bis sextus. de verb. signi. & quod no. in l. anniculus. eo. tit. & per Fely. in c. placuit. col. j. de præscri. per eundem Alex. in l. j. ff. si quis cau.

tum, nisi in casibus expressis in iure. Qñ verò vltima dies termini esset feriata, an tunc cadat in sequentem diem?no.in l.2. §.fi.C.de tempo.appel.& ibi per Bald. & in c.cum dilecti.ﾠ.de dolo & contuma.per Docto.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatio omnium bonorum & maioris partis aequiparantur.*
2 *Pœna huius c.non habet locum si crimen denunciatur ad pœnitentiam.*
3 *Quid si spoliatus sit restitutus, sed non integraliter.*
4 *Lex abrogata licet allegari non possit, tamen eius ratio potest allegari.*

1 **Illum.** † No. j. ꝙ spoliatio omnium bonorum & maioris partis æquiparãtur, ideo aliàs dicitur, ꝙ sicut alienatio oĩum bonorũ præsumeretur fieri in fraudẽ, vt in l.omnes. §.Lucius. ff. quæ in frau.cre. ita & alienatio maioris partis, vel rerum magis preciosarum, vt ff.de pecu.l. summa cum ratione. & nõ solum si simul & semel, sed etiam si diuisim, vt l. nomẽ. §.filiæ.ff. de leg.3. & sicut metus perditionis omniũ bonorum dr̃ esse iustus metus, ﾠ.quod me.cau.alias. ita & maioris partis, vt dicit Io.An.per istum tex.in d.c.alias.& tenuit Inno.in cap. pen.ﾠ.quod me.cau.vbi dixit, ꝙ non solum maioris partis, sed et magnę partis esset iustus metus. facit l. propter litem. ff. de excu.tu.& l.si vnq̃. C.de reuo. dona. & quod no.in c.potuit.ﾠ. 2 de loca.& C.de iu.emphy.l.j. † Secundo no.ibi, criminaliter accusatur: nam infertur, ꝙ tex.hic non haberet locum, qñ denunciaretur crimen ad pęnitentiam, ſm Ioan.An. nec etiam haberet locum, qñ ageretur ciuiliter ex crimine ad interesse agentis. Et idem si de crimine agatur per viã inquisitionis, siue imponatur eadem pęna, vel diuersa si ageretur per viam accusationis, ſm no.ﾠ.de accu.inquisitionis. ex quo tex.hic solum habet locum, qñ criminaliter quis accusatur, & cum exorbitet a iure cõi debet strictè intelligi in casu quo loquitur, ſm Io. An. & facit glo.ﾠ.de reg.consti. & prædicta procedunt qñ expoliatio esset facta a tertio: secus si ab ipso promouente inquisitionem, quia tunc extaret exceptio spoliationis, & ita põt intelligi ﾠ.de off.deleg. venerabili.ſm Io.An. ex quo no. ꝙ iura exorbitantia loquentia de accusatione nõ habeant locum si de crimine agatur per inquisitionem, vel denũciationẽ. Sed quo ad tex.hic Arch.3.q.2.si episcopus.tenet ꝯtrarium, per no.per Innoc. & Hostien.in d.c.venerabili.& idem sequitur hic Dñi.quia canones antiqui hic declarati, etiam de inquisitione loquuntur, vt 3.q. 2. c. 2. ista ergo constitutio declarans debet habere locũ in omnibus casibus in quibus locum habet ipsa cõstitutio declarata, vt in Auth.de fi.ante instru. do.na.§.j. & quia ratio hic expressa in tex.habet locum si per inquisitionem agatur, cum inquisitus ita habeat facere expensas sicut accusatus. Sed certe tenendum videtur, ꝙ dicit Io.And.nam Papa ita interpretatur hic antiquos canones, quæ interpretatio facit ius, vt l.fi. C. de leg.an tñ in pęnalibus, vel odiosis fiat exceptio ab identitate rationis, vide glo.ibi no.in c.1.ﾠ.de temp. ord. Tertio no.ibi, per violentiam. ꝙ vt locum habeat tex.hic, requiritur ꝙ spoliatio sit facta per violentiam expulsiuam, vel ablatiuam bono- 3 rum: secus si expoliatio sit facta per dolum, ſm Io.And. † Vlti. no.ibi, destitutum affirmat ꝙ requiritur vt tpe quo agitatur iudicium ille sit spoliatus oĩbus bonis vel maiori parte: secus ergo si recepisset bona vel maiorem partem, quia tunc cessaret illa exceptio, sicut si a principio cessaret si haberet quis maiorem partem bonorum. & hoc si opponatur de expoliatione facta à tertio: sed si de expoliatione facta ab accusatore, tunc requiritur ꝙ spoliatus sit integraliter restitutus, sicut esset quando ageretur ciuiliter. & ita loquuntur antiqui canones, de quibus hic fit mentio, ſm Ioan.An.& vide per Archi. 3.q. 2.c.cum ecclesiæ. & prædicta procedunt qñ esset facultas rerum restituendarum: aliàs si res essent in longinquo, & de hoc cõstaret tunc si actor satisdaret de re, vel ęstimatione danda, tunc poterit procedi in causa, vt in l.si fundus.ff.de pign.& per Spe.in ti. de posse.§.2.ver.sed nunquid.ſm Io.An. facit quod no. Bart.in sua dispu.quæ incip. Lapus. & Barto. in l.2. ff. de in ius vocan. 4 † In glo. in ver.substantia. in fi.vnde est sumpta auth. minoris debitor.C.qui da.tu.pos.& no.ex glo. ꝙ licèt lex abrogata, seu correcta allegari non possit, vt l.fi. C.de vete.iu. tñ eius ratio a põt allegari, cum correcta lege[a] in dicto, non uideatur correcta eius ratio.facit ﾠ.de iudi.c.nouit.in ver.nec illud.secundum Host.& Io.An.& ita voluit glo. in l.j.ff.de coniun. cũ emã.lib.

ADDITIO.

a V.G.Legum correctio, ꝙ inducatur si in lege noua sint uerba taxatiua. Cor. consi.112.in hac litera c & f.lib.4.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio præiudicialis si incidit in iudicio, iudex potest præfigere terminũ suam proponenti, intra quem agat.*
2 *Exclusus ab agendo videtur exclusus ab excipiendo.*
Adde ad idem nu.3.

1 **Solet.** No. ꝙ † si qõ præiudicialis incidit in iudicio põt iudex assignare terminum proponẽti illam, intra quẽ agat. facit c.lator.ﾠ.qui fi.sint legi. & præfixio termini ad agendum includit ꝙ iudicium sit finitum. & hoc quia præsumptio erat hic ꝯ opponentem: aliàs secus esset, vt ﾠ.de appel. ex insi- 2 nuatione. † Vlt. no. ꝙ exclusus ab agendo per lapsum termini, vr̃ exclusus ab excipiendo, quod ideo est, quia terminus tẽdebat ad exclusionem exceptionis: regulariter verò dicitur, ꝙ annalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum, vt in l.2. in fi.de excep.do. de quo hic per Pet. de Anchi.& per Doc.in l.j.& in l.inuasor.C.vnde vi.& quod no.in clemen.j.de restitu. 3 in integ. † In glo.in ver.æstimamus.in fi.& etiam vt post terminum præfixum ad agendum non audiatur, vt d. l. diffamari.& d.l.cum Titia.ff.de accu.& vide hic per Ioan.An.ponentem 18. casus, in quibus quis potest compelli ad agendum, de quibus etiam per glo.& Doc.in l.j.C.vt ne. inui. & per glo.& Bald.in d.l.diffamari.& per Bar.in l.2.ff.de rei u. vbi determinat, ꝙ subsistente iusta causa potest iudex arctare etiam actiones largissimas. & dicit hic Io.An. ꝙ nõ potest quis cogi præcisè se defendere, cum prouideatur actori per punitionem contumaciæ, vt ﾠ.vt li.non contest. tuæ. & c.quando.& hoc nisi sit procurator rei, pro quo sciente dominus cauit, de quo per glo.in ver.cogi. in cle.j.de procu.uel nisi sit procurator actoris qui cauit de defendendo, vt in l.sed hoc.ff.de procu.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio spoliationis non habet locum in casu huius §. nec ẽt in notorijs.*
2 *Abbas si petit decimam a laico, & laicus excipiat se esse spoliatum ab eodem rebus temporalibus, non obstat exceptio.*
3 *Causa possessoria super restitutione rei spiritualis, an dicatur verè spiritualis.*

1 **Ad hoc.** † No. vnum casum in quo exceptio spoliationis non habet locum, nec etiam haberet locũ in notorijs, ſm Io.An.hic.& ﾠ.de appel.propofuit.& tenet Specu.in tit.de posse.§.2.in prin.Sed Lap.hic contra, quia in no- 2 torijs requiritur citatio, vt per glo.in c.ad nostram.el 3.ﾠ.de iureiuran.& sic datur defensio: sed spoliatus non potest se defendere cum nihil habeat, vt hic in tex. ergo debet prius restitui. quod dictum posset procedere qñ est spoliatio omnium bonorum, vel maioris partis, vt ﾠ.§.proxi. aliàs secus. uel posset procedere qñ talis exceptio opponeretur cõtra executionem sententiæ, vt habetur in c. olim. el 2.ﾠ.eo.titu. aliàs procederet dictum Ioan.An.l.ſm Domi.Et an habeat locum dicta exceptio spoliationis, qñ agitur interdicto vti possidetis, ut quis nõ turbetur in sua possessione, uide per Inn.& Io.An.in c.fi.ﾠ.de ordi.cog.Et quid si repetatur depositum, an possit opponi dicta exceptio spoliationis? glo.& Doc.in c.2.ﾠ.de ordi. cog. tenent ꝙ sic: non tamen haberet locum dicta exceptio contra agentẽ ad obseruantiam iuramenti, ut in c.& si Christus.ﾠ.de iureiur. ſm Io.And in d.c.2. quod intelligit Imo.ibi, nisi spoliatio fuerit facta post præstitum iurãm.ar.c.quidam.ﾠ.de iureiur. Nec ẽt haberet locum dicta exceptio contra conquerentem de alio, qui impedit ne filium suum baptizet, ne defunctum sepeliat, ne parietem ruentem reficiat, ſm Io.in c.2.& ibi per Inn.an dicta exceptio possit opponi petenti confirmationẽ electionis. In glo.j.in prin.hæc solutio non procedit, cum inter quascunque personas vertatur qõ: habet locum tex.hic indistinctè lo- 2 quens. † In ea.glo.ibi, uel dic.ex hac solutione infertur, ꝙ si abbas petit decimas a laico, & laicus excipiat se spoliatum ab eo rebus temporalibus, nõ obstabit exceptio, cum decima sit qđ spirituale.Sed certe licèt ipsum ius decimandi sit quid spirituale, tñ ipsę res decimarum non sunt quid spirituale, ut no.in clemen.dispendiosam. de iu. procedit ergo solutio glo. ut uerbis, in ecclesiasticas, de quo in tex.sumatur pro iure spirituali, qđ b non cadit in laicum,[b] vt ﾠ.et hunc intellectũ sequitur hic Hostien.& Ioan.Mo.tamen multum restringit tex. hic etiam improprietat, quia res priuatæ ipsius ecclesiæ sunt ecclesiasticæ, ut patet in ti.de re.eccl.per totum.& no.in c.fi.ﾠ.de iu.eo.li.Quare Archi.hic ponit in 3. intelle. ut sumatur hic res ecclesiastica pro priuatis rebus, & sic pro fundo uel domo ecclesiæ. vnde

agebatur

ADDITIONE.

a Nic.Sup In notorijs Adde Bal.in c.bonæ memoriæ.el j.in 6.col.de ele. V.G.Adde, ꝙ in notorijs ordo est non seruare ordinem, sed executiuè procedere. Thom.Gram.decis 37.nu.57.

b Nic.Sup.In laicum Adde c.sacrosancta.& c.Messana.de elec.c j. 16.q.7.c.laicis.eadem causa, & q.& in c.bene quidem.96.dist.

a gebatur hic de eccleſiaſtica, reus excipiebat de expoliatione rei ſuæ quã vt propriam poſſidebat, & tunc non ob. exceptio, vt hic: ſed in d.c. cum dilectus, non excipiebatur de re propria, ſed de re quam tenebat ab eccleſia in feudum, ideo obſtat exceptio, ex quo in effectu vtraque erat res eccleſiæ, & iſte vr vs & melior intellectus, & nulla ſeq tur correctio, vel improbatio ad tex. ſed intelligit vt loquit.i.q de re priuata quæ propria eſt, & quæ poſſidetur a laico, vel clerico vt priuato ad rem eccleſiæ, quæ dr publica, cum illius dñium ad nullum priuatũ ſpectat.16.q.j.c.fi.& 12.q.2.aurum. non excipiatur, vel econuerſo. facit c.2.ſ. de deuſi.& l.fi.C. de ſacro ſanc.ec. & ita Papa interpretatur hic antiqua iura, vt ſ. in tex. & ita ſequitur hic Boatinus qui exemplificauit iſtum tex. ſic, laicus ſpoliauit epm caſtro ſuæ eccleſiæ, poſtea agit ꝯ epm conueniendo illum vt priuatum ad feudum, & tunc non poterit eps, ſed vt priuatus, & poſtea agit ꝯ laicum vt eps, tunc non habebit locum exceptio ſpoliationis: & ita ſequitur Inn. in d.c. cũ dilectus. & Io. An. ibi in gl. hanc exceptionẽ facit glo. in l. meminerint. in fi. C. vnde vi. & ſm pdicta poſſet intelligi tex. in d.c. cũ dilectus. & vide p Hoſt. in ſumma eo. titu. qñ facienda. verſi. quid ſi vir. Spe. in tit. de poſſeſ. & peti. §. j. ver. quid ſi ego. vbi dicunt q ſi agitur poſſeſſorio vel petitorio de mandato, non obſtabit exceptio ſpoliationis rerũ. Et vide & no. per Lap. in ſua alle. 68. in pc. co. vbi tenet, q ſi rector eccleſiæ petit decimas a parochianis, pt ei opponi exceptio ſpoliationis, ſi denegauit eis ſacramenta, vel celebrationẽ diuinorũ, ſeu cũ difficultate, ſeu incõmoditate maxima hoc faciat, cum decimæ propter hoc debeantur. 16.q.5. de deci. ideo qui non ſeruit diuinis non debet habere decimas. ſ. de paro. c. fi. & de deci. tua nobis. Et idem dicit Lap. ibi ſi excõmunicatus cõueniatur ſuper eo, ſuper quo fuit excõicatus iniuſtè, quia poterit excipere q non prius teneatur reſpondere, niſi abſoluatur, & ſic reſtituatur ſibi cõio omniũ qua fuit iniuſtè priuatus. & ita tenuit prima glo. in fi. in cap. cum inter. ſ. de exceptio. quod intelligit ibi Io. An. eſſe verum, qñ agit excõicator, vel ille qui fecit eum excõicare: ſecus ſi tertius, quia de expoliatione facta tertio non poſſet excipi, vt ſ. in tex. in verſi. ſi

3 in ciuilibus. † Extra glo. vide hic per Archi. & Io. An. an cauſa poſſeſſorij ſup reſtitutione rei ſpũalis dicatur verè ſpiritualis: & dicit q non. & ita tenuit Inno. ſ. de elec. cum dilectus. in glo. hic habeas, & glo. ibi in ver. iuramento. & Inno. in c. literas. ſ. de iu. calumn. ex quo infertur, quòd de tali cauſa poſſit agi coram iudice ſeculari. facit c. relatum. el 2. ſ. de iure patro. ſed ꝯrium tenet hic Domi. & Ioan. An. in d.c. fina. cum poſſeſſio rei ſpiritualis cenſeatur ſpiritualis, vt in c. cauſam quæ. ſ. de præſcrip. & ita voluit glo. hic. Nec obſt. d. ca. relatum. quia loquitur de poſſeſſione rerum temporalium, de quo tamen arg. vide plenè in d.c. literas. per dominum Anto. & Imo. & alios.

S V M M A R I V M.

1 *Actor qui agit iudicio reſtitutorio contra eum qui inuatur iure communi, debet docere de titulo.*
2 *Spoliatus ut obtineat reſtitutionem, requiritur quòd duo probet, primo ſe eſſe ſpoliatum, ſecundo ſe poſſediſſe tempore ſpoliationis.*
3 *Spoliatus licèt ſit ante omnia reſtituendus, ſi tamen ſit veriſimilis præſumtio contra agentem poſſeſſorio recuperandæ, nunquàm reſtituitur.*
4 *Res quando eſt intra fines alicuius parochiæ præſumitur ad dictam parochiam pertinere.*
5 *Decimæ prædiales præſumuntur pertinere ad eccleſiam parochialem in qua ſunt ſita prædia decimabilia.*
6 *Spoliatus quando ſit ante omnia reſtituẽdus, uel non, nota hic quatuor caſus cum eorum limitationibus. & nu. 7. 8. & 9. uſque ibi, in ca. glo. ibi, & ita poſſet reſponderi.*
10 *Poſſeſſorium recuperandæ, an detur ex ſola poſſeſſione naturali, uel corporali.*
11 *Exceptio dominij licèt non obſtet agenti poſſeſſorio recuperandæ, niſi de dominio ipſius rei, & ſic de tali exceptione notoriè conſtet.*

C A P. II.

1 AD decimas. † Agens reſtitutorio iudicio ꝯ eum qui iure cõi inuatur, debet de titulo docere. hoc dicit, ſm Ioan. Mo. Vel ſic ſm Domini. Spoliatus petens ſe reſtitui cõtra illũ qui iure cõi probato inuatur, ſuccumbit ſi aliud non oſtendat. h.d. No. j. quia dicebat Oldra. in ſuo conſi. 99. & Spe. in titu. de ſyndico. §. j. ver. porrò. & ſe. q ſi ſyndicus conſtituatur a collegio p nomina importantia vniuerſitatem, vt puta capitulum, vel cõuentus, valeat tunc inſtrumentũ, licèt nomina ſingulorũ non ſint expreſſa: ſecus ſi conſtituatur per nomina importantia ſingulos, vt canonici talis eccleſiæ &c. nam hoc vltimum vr contra tex. hic, vbi nominatio collegij facta per nomina congruẽtia ſingulis de collegio includit totum collegium vel maiorẽ partem. & ſic verbum, canonici, includit capitulum, etiam in actu, in quo requiritur totum capitulum vel maior pars, vt hic in tex. & tenet Lapus, & Dñi. hic, per c. cũ eccleſia Vultera. ſ. de elec. & de cau. poſſ. c. cum eccleſia. & ſequitur Dom. hic. & facit c. ex parte. ſ. de deci. An tñ debeant deſcribi nomina ſingulorũ de vniuerſitate vel collegio? per glo. ſ. de procu. c. fi. & per Doc. in c. j. ſ. de ſyndi. Et cui incumbit onus probandi ſi obijciatur contra inſtrũ, q maior pars collegij non interuenit, ui-

2 de per Fede. in ſuo conſi. 144. † Secundo no. ibi, poſſediſſe ali-

a quandiu, q ſpoliatus, [a] licèt longo tpe non poſſederit, ſed aliquandiu. i. per aliquantũ tpſ, q iudicis arbitrio relinquitur, ſm Archi. & Ioan. An. requiritur tñ vt ſpoliatus obtineat reſtitutionem, q probet duo, primo ſe eſſe ſpoliatum, ſecundo poſſediſſe tempore ſpoliationis, ut hic, & ſ. eo. olim. el j. & de off. de leg. conſultatio. Tertio no. ibi, ſpoliatus. q in decimis cadit ſpoliatio, & per conſequens qualiter poſſeſſio, quę qualiter acqui-

3 ratur & perditur, per Do. in c. in literis. ſ. eo. † Quarto no. ibi, docuerint. & ita allegatur q licèt ſpoliatus ſit ante omnia reſti-

b tuendus, & non poſſit opponi exceptio dominij, cum etiã prędo [b] ſit reſtituendus, vt d.c. in literis. tñ vbi eſt ueriſimilis præſumptio contra agentem poſſeſſorio recuperandæ, q poſſeſſionẽ ad quem petit ſe reſtitui iniuſtè occupauerit, & de iniuſtitia pſtet ex eius aſſertione uel iuris præſcriptione, tunc nunquàm fit reſtitutio niſi probet iuſtam poſſeſſionem ex titulo, de quo j. & uide per Rotam in deci. 259. quæ inci. Item ſi rector. tenentem q rectori parochiali agenti poſſeſſorio recuperandæ ad decimas ſuæ parochię, quibus dicit ſe ſpoliatum a quibuſdam religioſis, obſtet exceptio pſcriptionis centum annorum ſi religioſi aſſerãt ſe poſſediſſe per tantũ tpſ, quia tex. hic loquitur in actore qñ ius cõe facit contra eum, non autem loquitur in reo ſe defendente, quia licèt ius cõe faciat cõtra reũ, tñ poteſt ſe defendere ex legitima pſcriptione, & ex alijs defenſionibus, de quo j. in fi. Quinto no. ibi, iniuſte. ueriſimiliter q poſſidens aliquid ꝯ iuris diſpoſitionem pſumitur eſſe in mala fide, ideo debet oſtendere titulum. facit c. contra morẽ. Sexto no. ibi, ſit manifeſtũ. & ita alleg. q exceptio notoria defectus proprietatis obſtat agenti poſſeſſorio recuperandæ, licèt regulariter exceptio dñij non obſtet, cum & prædo ſit ſic reſtituen-

4 dus ad ſuam poſſeſſionẽ, ut d. ca. in literis. de quo j. † Item no. q eo ipſo q conſtat rem eſſe intra confines alicuius parochiæ, iura parochialia illius rei pſumuntur ad dictam eccleſiam pertinere. ſicut alias dr, q de iuriſdictione epiſcopi pſumuntur eſſe omnia quæ ſunt ſita intra eius dięceſim. ſ. de præſumpt. cum olim. & de excep. cum uenerabilis. §. quia verò. & in c. dudum. de deci. & 17.q.7. oẽs baſilicę. Et an idem ſit pręſumendũ in caſtris & uillis, ut pſumatur eſſe quo ad iuriſdictionem de illa ciuitate, in cuius territorio ſunt ſita, uide per Ioan. An. ſ. de iure-

5 iuran. nimis. & no. in l. qui exiui eo. ff. ad muni. † Vlt. no. q de iure cõi decimæ prædiales ſpectant ad eccleſiam parochialẽ, intra cuius limites prædia ſunt ſita, licèt dicta parochialis eccleſia ſit ſimplex, & nõ baptiſmalis, qa eccła matrix erat hic eccleſia ſancti Nicolai, de quo plenè uide in c. cũ in tua. c. cum ꝯtingat. ſ. de deci. & ibi per gl. & Doc. & per Fede. in ſuo conſi. 130. tenentem, q ex hoc ſolo q eccleſia ſit baptiſmalis, tamẽ propter hoc non poſſet dici q ſit parochialis vel curata. & ita & tenent Doct. in cle. j. de bap. de quo & uide per Imo. in c. ex tranſmiſſa. in fi. de præſcrip. ut in quodam conſi. meo. In gloſ. 2. in fi. uide. ſ. de teſtib. cum olim. & ſ. de iu. cauſam quæ. & per Lap. in ſua alle. li. & quid in monachis uel canonicis regularibus, per Ioan. An. in c. ſi religio. & c. generali. ſ. de elec. eo. lib. In glo. in uer. aſſerunt, in fi. ſi ergo ex facie libelli conſtet ius cõe facere contra agentem, non auditur agens, niſi doceat de titulo, ut hic: ſecus ſi ex forma libelli hoc non conſtaret, puta ſi ſimpliciter petat ſe reſtitui ad decimas talis loci, quia ſi opponatur exceptio, de qua hic in tex. ex quo reſpicit proprietatem, nõ admittitur, ut in d.c. in literis. & ita debet intelligi tex. hic ſm Pau. & Dñi. & ita etiam eſt de mente huius gl. de quo j.

6 In glo. in uer. eundem clericum. pro declaratione huius gloſ. & tex. aduerte ad quatuor caſus principales, quia aliqñ ius cõmune

ADDITIONES.

a V.G. Nota, q ſpoliatus non reſtituitur, & obſtat exceptio dominij quãdo poſtea difficilis eſſet recuperatio. Ruy conſi. 42. nu. 10. lib. 4. & ſpoliatur quis duobus modis, vi, & re ipſa. Ruy. conſi. 5. nu. 7. lib. 4.

b V.G. Spoliatus non eſt ante reſtituendus quando apparet ſpoliatum nullum ius habere. Hippol. de Marſ. ſin. 11. ſpoliatus tamen debet omnino reſtitui, etiã ſi eius poſſeſſio fuiſſet iniuſta, & contra titulo poſſidentem. Gor. p[illegible] meus in conſi. 99. nu. 3.

mune non facit contra actorem nec pro reo. Aliquã facit pro reo, & non cõtra actorem. Aliqñ facit contra actorem & pro reo. Aliquando facit contra actorem & non pro reo. Primo casu spoliatus agens est ante omnia restituendus, non potest opponi exceptio dominij, & sufficit quòd probet spoliationem & possessionem, vt d.c.consultano. & ĩ.eo.§.cum ad sedem. & si possessio aliter non iustificetur, ſm Innocen.ĩ.de ac.& qualiter.el a.& Ioan.An.hic ĩ.in glo.seq. quod tamen limita, primo in beneficialibus in quibus petens restitutionem debet probare possessionem coloratam ex aliquo titulo, ſm glo.in cle.j.in fi.de cau.pos.& Arch.in c.cum qui.ĩ.de eo qui mit. in pos.& Inno.in c.ex parte.ĩ.de resti.spolia.dicentem sufficere pro colore q probet agens se appræhendisse possessionem beneficij auctoritate superioris, licèt forte electio vel collatio sit vitiosa. & ita etiam tenet Rota in deci.393.quæ incip.Item & A.conferatur.Item sufficeret colorare possessionem ex tit. per confessionem spoliantis, vt tenet Rota in deci.421. quæ incip. Itẽ fuit dubitatum vtrum confessio, de quo plene per Doc.in d.c.in literis. & per Rotam in deci.408.quæ incip.Item fuit dubitatum & quæsitum.& in deci.257. quæ incip. Item si quis.& per Lap. in sua.alle.52.in fi.& per Ioan.An.in addi.Spe. in titu.de restit. spolia.& in alle.52.circa fi. Secundo limita in causis matrimonialibus in quibus eodem modo debet possessio colorari ex titulo, vt in d.c.ex parte.& in c.ex transmissa.ĩ.eod. titu. Secundo casu principali quando ius cõe facit pro reo, sed non facit ꝯ actorem, tunc non est necesse, q spoliatus probet titulum, & ita procedit c.cum ecclesia.ĩ.de cau.po. ſm vnum intellectum quia licèt ibi ius cõe faciat pro canonicis contra quos agebatur, tamen non facit contra actores, nec ius cõe resistit possessioni eorum, cum possint clerici ex sola confessione canonicorum illius ecclesiæ habere ius eligendi in causa.ĩ.de elect. scriptum. hic autem resi debat ius cõe. & ita est de mente Ioã. An.hic.tenet do.Ant.in d.c.cum ecclesia.quia q clerici præsci bant vt eligant simul cum capitulo, hoc non est contra ius, sed

7 præter. † Tertio casu principali quando ius cõe facit cõtra actorem & pro reo, vt in casu huius dicti.& idem ſm Ioan. And.si si episcopus peteret restitutionem ecclesiarum alterius diœcesis ab episcopo in cuius diœcesi sunt sitæ, tunc non sufficit probare spoliatum, & solam possessionem, vt dicit glo.ĩ.sed requiritur, q probetur titulus, ut hic dr̃ in tex.& tenet hic Ioan. Mo. & Io. An.et idem Lap. & Dñi. hic per hunc tex. dicens ex his, q si patronus petit restitutionem iuris patronatus cõtra epm in cuius diœcesi est ecclesia, vel contra plebem in cuius plebeniatu est sita, q patronus non sit audiendus, licèt probet spoliationem & possessionem, cum ius cõe sit contra eũ, & pro epo vel plebano, ut d.c.omnes Basilicæ.& in c.ad audientiam.el a. de eccle.ędi. Sed hoc dictum non videtur verum, quia possessio iuris patronatus non est contra ius, immo est præter, uel secundũ ius.ĩ.de iu.pa.c.3.& in c.consultationibus, sicut dicitur

8 ĩ.in secundo casu principali. † Regulariter ergo quãdo ius cõe facit contra actorem & pro reo, debet iustificari possessio, vt hic in tex.quem limita primo, nisi possessio sit talis iuris, q testificetur ex sola patientia aduersarij, & ita fit tex.ſm vnũ intellectum in d.c.cum ecclesia.ſm Ioan.An.hic.& do.Anto. ibi dicentem, q ibi sola patientia canonicorum dat causam possidẽdi & illam inficiat. quod non est in casu huius c.quia ex quo ius resistit possessioni, non potest haberi possessio sine tit. Secundo limita, nisi in iure eligendi quod competit ex solo commodo possessionis bonæ fidei, vt d.c. consulta. & ita procedit d.c.cum ecclesia.ſm alium intellectum, ſm Io.An. hic verò loquitur in iure decimarum, quod non consistit in sola possessione bonæ fidei. Sed certe ſm Doc. ex quo sola possessio bonę fidei dat causam percipiendi fructus, idem esset in decimis, vt no.in c.grauis.ĩ.eo. Tertio limita, vbi non agitur de graui præiudicio, quo casu nõ requiritur probatio tituli, & ita procedit d.c.cum ecclesia.ſm alium intellectum, ſm Pet. de Anch. Sed Do.contra, quia quãdo fiat restitutio, non dicitur esse grauis p̃iudicij aduersario, vt per glo.in c.ex insinuatione.ĩ. de procur. Quartò limita, nisi petens restitutionem longo tempore possedisset, quo casu probata longa possessione absq; tit. daretur restitutio.& ita procedit d.c.cum ecclesia, ſm alium intellectum: secus si possessio non esset longæua, ut hic in tex. ſm Ioan.An. Quintò & vlt.limita, nisi petatur restitutio ad id quod fuit spoliatus, lite uel appellatione pendente, quia tunc fit reuocatio attentatorum, nec alia probatio tituli requiritur, per no.16.q.3. volumus.& ĩ.de appel.non solum.& tenet Inn.& Io.An.in c. 2.ĩ.de testi.in integ. cum reuocatio attentatorum sit magis priuilegiata q̃ possessorium recuperandę, ut p gl.in cle.2.in prin. vt li.pen.& ita tenet Rota in deci.24.quæ incip. Item fuit dubitatum vtrum petenti.& hoc procedit etiam in beneficialibus ſm Rotam ibi.pro quo est tex.sing. in c.si constitent.ĩ. de acc. quo casu sufficit probare spoliationem simplicem detentionẽ beneficij, & nõ obstat tunc notorius defectus tituli, vt ibi no. probatur.& sequitur ibi Pet.de Peru. & Imo.de quo per Rotã in d.deci.& per Doc.in c.bonæ.ĩ.de appe.& uide hic per Domini.referentem Rotam in deci.415.quæ incip. Item fuit dubitatum.sentire ꝯtrum.& uide per Ro.in deci.160. quæ incip. Itẽ

9 quod reus & per Imo.in cle.j.in fi.de cau.possess. † Quartò casu principali, quando ius cõe facit contra actorem, sed non facit pro reo, tunc non haberet locũ tex.hic.sed spoliatus esset ante omnia restituendus, ut dicit glo.fi. contra hoc.& tenet glo. & Arch.8.dist.quo iure.& facit quod no.Io.An.in c.pastoralis. & in c.cum dilectus.ĩ.de cau.pos.vnde si patronus spoliatus iure patronatus a laico, vel a rectore ipsius ecclesiæ, pro quo ius cõe non facit, petat se restitui: vel si vna ecclesia petat restitutionem quartæ partis decimarum, qua dicit se spoliatam a rectore parochiæ in qua sunt sitæ: hoc casu ius cõe non facit p reo excipiente, licèt faciat contra agentem, ex quo quarta decimarum est potius debita episcopo quam rectori ecclesiæ.ĩ.de offi.ordi.conquerentem.sufficit probare spoliationem, & possessionem absque titulo, ſm Lap. & tenet Gas. de Calde.in c. j.de restit.spo. Sed aduerte, quia Io.An.in addi.Spe.super hac rub. vr̃ reprobare glo.hic, per no.per Inno. in c. constitutus.ĩ. de fi.presby. volẽtem, q exceptio notoria defectus tituli agẽtis, licèt non fundet intentionẽ excipiẽtis, tñ obst. agenti possessorio recuperandæ, quod potest procedere in beneficialib. in quibus debet possessio colorari ex titulo, vt est dictum ĩ. vnde non potest opponi de notorio defectu tituli agentis, licèt non fundet ius excipientis, & sequitur Rota in deci.393. Item posset procedere qñ petens restitutionem nõ esset capax possessionis vel rei ad quam petit se restitui, vt si laicus petet se restitui ad decimas uel beneficium, uel si monachus ad vxorem, quia tunc põt opponi de defectu tituli ipsius agentis, licèt non fundet ius excipientis, per no.in d.c.constitutus. & per glo.in d.c.ex parte.& ĩ.in ver.p̃sumitur.& in c.capitulum.ĩ. de rescr. & in l.cum seruũ quispiam.C.de ser. fug. ſm Do. sed in alijs in quibus põt haberi possessio sine titulo, bene loquitur glo. hic. & ita vr̃ velle do.Ant.& Imo.in c.ex insinuatione.circa fi.ĩ.de procu.& in d.c.in literis.& ibi plenius per eos.de quo ĩ. & plene per Imo.in cle.j.de cau.pos.in 15.col.& per d. Nic.in c.si diligenti.in pe.col.ĩ.de præscr. In gl.in ver.p̃sumitur.ibi, satis puto. Idem sequuntur hic Doct.licèt Paul. contra, & non bene.

10 † In ea.glo.ibi, no.& ita posset responderi ad d.c.cum cãm.ſm

a Io.An.ex quo no.q ex sola possessione naturali,[a] vel corporali non datur possessorium recuperandæ: intellige qñ ius commune facit contra ipsum agentem, als esset ꝯ d.c. in literis. qa prędo nõ possidet, nec ciuiliter nec naturaliter, & tñ sua possessio corporalis sufficit ad restitutionẽ obtinendã. & uide gl. in d.c.ex parte.& in d.c.cãm.& no.ex glo.aliud esse possidere, & aliud esse in possessione.facit c.qñ.§.in alijs.ĩ.vt li.nõ ꝯtest. quod Do.hic inducit ad testes dicentes se vidisse aliquẽ esse in possessione, quia non probant.ar.c.in p̃ntia.ĩ.de prob. de quo plenius uide per glo. et Doct. in l. stipulatio ista. §. hoc quoq;.

11 ff.de ver.obl. † In ea.glo.in fi.tene menti, q licèt regulariter exceptio dominij non obstet agenti possessorio recuperandæ, vt d.c.in literis.etiam si reus offerat se incontinenti probare, ut per glo.in c.j.ĩ.eo.& in l.si quis a se fundum.C.ad le.Iul. de vi. & in l.dolo.ff.de exce.do.tñ illud est verũ, nisi de dominio ipsius rei conuenti, & sic de tali exceptione constet notoriè per euidentiam facti, uel per notorium iuris, puta per confessionẽ ex qua resultet notorium, ut in c.fi.ĩ.de vi. & hone. cler.cũ talis exceptio obstet, ut in c.significasti.hic alle. et per Innocen. et Host.in c.cũ inter R.ĩ.de elec.dicentem, q qñ de exceptione uel defensione constat per allegationes iuris tantum, et sine probationibus facti, tunc debet statim iudex pronunciare, ex quo ei licèt supplere in iure, ut ĩ.de ap.c. sæpe.et in l.j. C.ut quæ desunt.secus ubi essent necessariæ probationes facti, ſm Io.An.ut hic per eum.et in c.dudũ.in uer.nos igitur.ĩ.de elec. Et sic tenet hic gl.no. q exceptio notoria de iure seu dominio ipsius

ADDITIO.

a V.G. Adde, q possessio naturalis uel ciuilis transfertur per constitutum, ideo si quis primo donauit, & se constituit illius nomine possidere, licèt alteri postea donet, & actualiter tradat, primus tamen præfertur: immo dominium transfertur etiam quando constituens solum ciuiliter possidebat. Ruy. consi.177.nume 3.lib.1.

ipsius rei conuenti obstet agenti possessorio recuperandæ, & idem esse si opponatur exceptio notoria defectus proprietatis ipsius agentis, licèt non fundet ius excipientis, per no. per Inn. & Io. An. in d. c. constitutus. de quo dic, vt s. in glo. est dictum. Ad c. cum ecclesia. de cau. pos. ibi, conscribat de non iure agentis. patet, quia fertur snia in petitorio contra eum, & tamen in possessorio fit restitutio. nec obstat q ibi fertur absolutoria in petitorio, quia non fuit probatū, quia certe pro parte canonicorum satis erat probatū præsumptiuè, cùm de iure cōi ad eos spectaret electio, & sufficit probatio præsumptiua. glo. & Docto. in c. illud. de cle. excō. & illa erat pscriptio iuris q sufficit ad condemnatoriā. l. si quis adulterij. C. de adul. & sic ibi constabat, & fuit tn̄ lata snia in possessorio. nec obstat q ibi debebat dari snia, quia de qua re iudex agnouerit rei, quia certe poterat ferri snia, tn̄ absolutoria non condemnatoria in possessorio. Et conclude breuiter ex prædictis, an agenti possessorio recuperādæ obstet exceptio dñij seu proprietatis notorię, q aliqñ est notorium dispositionis, quia ius sic disponitur & admittiř. & ita est tex. no. hic, adeo q si circa factum requiritur aliqua pbatio, debet admitti, vt hic patet. & sequitur Imo. in d. cle. j. ad fi. vide tn̄ dicta s. in gl. in ver. asserunt. Aliqñ opponitur exceptio notoria facti permanentis per euidentiā facti, & debet admitti, vt in d. c. significasti. vbi probatur esse idem si allegetur notorium facti trāseuntis, quia exceptio adulterij notoria admittitur, & tn̄ est facti trāseūtis. & dato q aliqua probatio summaria vel extraiudicialis requireretur ad pbationē notorij, tn̄ admitteretur, vt dicit no. Inn. in d. c. significasti. Aliqñ opponitur exceptio notoria probationis, & tunc si fit confessio ex qua resultat notorium, vt d. c. fi. & debet admitti. & ita potest procedere tex. hic, vt s. in glo. in ver. asserunt. & idem cōstaret per sniam, quia ex snia resultat notorium, vt d. c. fi. & l. emptorem. in prin. ff. de act. emp. Et idem si ex alijs probationibus factis coram eodem iudice vel diuerso, dummodo faciant fidem in isto iudicio, fm no. in c. causam. el j. s. de testi. nam ex probationibus factis in iudicio resultat notoriū iuris, vt s. de ver. sig. cū olim. el t. & talis exceptio sic probanda debet admitti, vt dicit Inno. in d. c. in literis. & in d. constitutus. & s. de renunc. super hoc. & tenet La. in alle. 24. & Rota in deci. 437. & est tex. no. in d. c. si constiterit. de proba. facit corā alio iudice. non ob. c. porrò. s. de diuor. quia potest dici, quòd ibi in veritate non erat notorium. qđ innuitur ex dictione, ēt, ibi posita: vel loquitur in quæstiōne quæ fit ex officio iudicis ad peccatū euitandū quæ nō impeditur ex obiectu defectus ppri etatis notorię. Aliqñ opponitur exceptio pprietatis seu dñij, quæ non est notoria, sed indiget probatione, & tunc non debet admitti ēt si posset incontinenti probari, vt per glo. in c. 1. s. eo. Sed spoliatus est ante oia restituendus, vt d. c. in literis. si tn̄ fuit admissa probatio per iudicē, uel quia pars non ꝯdixit, vel aliter ex tali pbatione cōstet de non iure agentis, tunc bene obstabit exceptio dñij, fm Inn. in d. c. cōstitutus. & sic petit glo. hic in fi. & facit qđ habetur in c. fi. s. eo. vnde si iudex admitteret pbationes sup dominio vel super alio qu'i possessorio, dēt tunc appellari: aliàs valeret snia & probatio facta, ut est tex. no. in l. j. C. de app. pro quo ēt tex. in c. 1. s. eo. vbi agenti possessorio recuperandæ pōt opponi exceptio dñij, & de eo probari si ipse agens cōsentiat. facit ēt ad pdicta, q a licèt aľs ꝯ pscriptionē iuris, & de iure non admittaĩ pbatio in ꝯrium, s. de spon. is qui. tn̄ si fuit admissa, valet & tenet probatio, fm Inn. in c. cum Bertoldus. s. de re iudi. & de his plenius vide per Imo. in d. cle. j. de cau. pos. in ultima charta. & per Do. in d. c. in literis. quòd agenti possessorio obstet exceptio iuramenti, per Rot. in deci. 401. quæ incip. Item si agens. item obstat exceptio pacti de non petendo. item renūciatio in deci. 293. quæ incipit, Item si A. circa finem. Item obstat exceptio violentiæ notoriæ, puta si per vim possessionē fuisset ingressus, secundum Rotam ibi in fine. Item obstat exceptio reseruationis papalis, vt in decisi. 16. quæ incip. Item si cōtra. & per Lap. in alle. 23.

De dolo & contu. Rub.

SVMMARIVM.

1. *Actor qui fecit citari, debet comparere in termino, sicut citatus: postea debet recedere de licentia iudicis.*
2. *Expensæ quales solui debeant propter contumaciam in non comparendo.*
3. *Impedimentum excusat a contumacia, & pena ipsius.*
4. *Expensarum condemnatio, an possit fieri sine citatione.*
5. *Cautionis verbo licèt alias connotatur simplex promissio, si tamen apponatur verbum, idoneè, debet caueri cum fideiussore.*

C A P. I.

1 Actor qui ad. † No. j. q non solum citatus debet comparere in termino, sed ēt ille qui fecit citari: & debet postea de licentia iudicis recedere, vt in c. 1. s. de iudi. fm Ioan. An. contumaciam non comparentis legitimè accusare, ut l. properandum. in prin. C. de iudi. aľs vno ex istis deficiente, est circunducta citatio tam in citatione actoris quàm rei, ut per Barto. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. & no. in ca. consuluit. s. de offic. delega. & ibi per Innocen. et in cap. calumniam. ff. de pę. per Doct. in d. c. 1. Secundo no. q ita dicitur cōtumax actor qui facit citare si non comparuit, sicut & ipse citatus: immo maior dicitur contumacia actoris quàm rei, ut hic dicitur in glo. secunda. & patet hic in textu. † Vltimo no. & tene menti, q licèt aľs 2 expensæ aduocatorum & procuratorum veniant reficiendæ, vt per glo. Innocen. in c. in nostra. de iureiūran. & in l. nō ignorat. C. de fru. & li. expen. tamen propter contumaciam in non comparendo & in termino veniunt solum expensæ quas fecit comparens ex sua comparitione & ratione illius cōtumacię. facit quod no. per glo. 2. qō. 1. in primis. & 4. quæstio. 5. in summa. & in l. sancimus. C. de iudi. & ibi per Cyn. & Bald. quid de lucro perdito per comparentem, de quo etiam no. in c. finem litibus. s. de dolo & contu. In glo. 2. in princ. & procedit etiam iste tex. siue in principio causæ, siue in processu assignetur terminus, uel fiat citatio, & sic in quolibet termino habebit locū tex. hic, secundum Ioan. An. In ead. glos. ibi, excommunicari. vel missionem in possessionem bonorum pati, vt in c. quoniā. 3 §. in alijs. s. vt lite non contesta. secundum Ioan. An. † In glo. in uer. curauit, in princip. ideo est, quòd impedimētum [a] excusat a contumacia, & eius pęna, prout etiam tenet glo. hic in fi. & idem in qualibet alia iusta causa, quæ qualiter probetur, an per testes uel iuramentum, uel an sufficiat semiplena probatio, hic per Archidia. & Ioan. An. concludentes arbitrio iudicis relinquendum, quia considerata qualitate personarum vel impedimenti, & aliæ iustæ causæ, quandoque exiget iuramentum & quandoque plenam probationem, de quo per glo. 86. distin. tanta. et per glo. in uer fidem. & in uer. impedimento. et in c. cupientes. §. quòd si per viginti. s. de elec. eod. lib. et plene per Imol. in l. quæsitum. ff. de re iudi. et per Spec. in titu. de appel. §. nunc breuiter. uer. quid ergo. et in titu. de dila. §. fina. uer. in summa. In glo. in uersi. uenienti, in prin. et tunc est circumducta citatio, ut no. in d. c. consuluit. et in l. et post edictū. ff. de iu li. et hoc in citatione speciali ad certum actum: secus in citatione generali ad totam causam, quia licèt quò ad terminum in quo neuter comparuit sit circumducta citatio, non tamen quò ad totam causam et alios actus, ut tenet Rota in deci. 345. quæ incip. Item licèt impetratos, de quo plenius per Docto. in d. ca. 1. In ead. glo. in fi. et ibi in glo. fi. vbi Ioan. An. tenet, quòd hoc casu actor uel reus non dicetur contumax, de quo 4 ibi per Imo. † In glo. in uer. legitimè, in fi. an condemnatio expensarum [b] possit fieri sine alia citatione, per Innocen. in d. c. calumniam. et per Bart. in l. 3. §. si ad diem. ff. de re mili. et per Bald. in l. j. ff. si quis ius dicen. In glo. in uer. admittendus. et punietur etiam in alio, quia reus comparens poterit petere se absolui ab instantia iudicij, sed requiretur tunc citatio. de quo per Inno. et Io. An. in d. c. consuluit. et per Spec. in ti. de cōtu. §. j. ver. fi. et per Rot. in d. deci. et in deci. 69. quæ incip. Item q actore. et an possit tūc reus diffinitiuè absolui a petitione actoris, uide plene per Rotam in deci. 402. quæ incip. Item si actor. 5 † In glo. in uer. sufficienter, in fi. et debet cauere cum pœna, secundum Innocen. et sic tene menti, quòd licèt aliàs appellatione citationis intelligatur de simplici pmissione. ut l. sancimus. C. de uer. si. tn̄ si apponeret verbum, idoneè, uel sufficienter, intelligat ut debeat caueri cū fideiussore, uel pignore, ut in l. si mandato. hic alle. & tūc si propter paupertatē, uel aliam iustā cām nō possit dari fideiussor vel pignus, sufficit iuratoria cautio,

ADDITIONES.

a V. G Impedimentum excusat. Adde quæ sunt iusta impedimenta, in c. peruenit. 18. distin. & Doc in c. quia propter. §. illud. de elec. & in l. 4. ff. si quis caut. Nic. Sup. Tu adde, q impedimentum iustum excusat debitorem a mora, sed non liberat ad obligatione in genere. Ruy consi. 15. nu. 2. lib. 4.

b Nic. Sup. Expensarum. Adde Io. An. in c. finem litibus. de do. & contu. Cyn. in l. sancimus in 13. q. C. de iudi.

V G. Adde quando fieri possit contra visum in vno capitulo tantum, Fely. in c. significauerunt col. 4. de excep. & in c. ad audientiam. el 2. 12 col. cogitabam etiam. de rescrip.

cautio, & dēt tunc ꝓmittere pęnā, vt dicit Inn. & idē voluit gl. & Bart. in l. nisi. §. q vis. ff. si cui plusq per le. falci. imò debebit tunc obligare & se & omnia bona sua, & sic facere cautionē sibi possibilē, sm Bal. in l. oēs. §. in hac. ff. de epi. & cle. In glo. fi. in fi. no. ex glo. iuncto tex. ꝙ qui semel fuit in iudicio si postea non cōpareat, præsumitur tunc malitiosè abesse, ideo dixit In no. in c. fi. ī. de eo, qui mit. in pos. ꝙ contra eum poterit procedi ex citatione ad domum, tanquam contra malitiosè contumacem. & Idem voluit glo. in l. Fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in poss. ea. & ibi per Bar.

SVMMARIVM.

1 *Iudex si sibi constet, quòd alter ex litigatoribus nolit comparere, non tenetur eum amplius citare.*
2 *Appellatio ut valeat debet esse spontanea.*
3 *Pars an semper sit citanda in executione sententiæ.*
4 *Appellationi renunciari potest expresse & tacitè.*
5 *Actus sequens si habet connexitatem cum præcedenti, an sit necessaria citatio.*
6 *Executio venit accessoriè ad sententiam, & discordans in sententia videtur discordare in executione.*

C A P. II.

1 CVm qui. † No. j. ꝙ recedens a iudice appellando eo ipso recusasse vr̄ coram illo iudice cōparere, ex quo infertur, ꝙ si constat iudici ꝓsumptiuè, ꝙ alter ex litigatoribus nolit cōparere, non est necesse ꝙ amplius istum citet, & valet processus sine citatione, vt hic dr̄ & in cle. j. eo. tit. Secūdo no. ibi, ad sniam audiendā. iuncta glo. ꝙ in citatione debet cōtineri expresse ad sniam audiendā, nec sufficerēt verba æquipollētia, puta ad audiendū voluntatē iudicis, & hoc tam in ordinarijs iudicijs q̄ ēt in summarijs, sm glo. no. in versi. ad idem. in cle. sæpe. de verb. signi. & ita ēt tenet Rota in deci. 342. quæ incip. Item teneto.
2 quod tene menti. † Vlti. no. ibi, sponte, à ꝯtrio sensu secus foret, qñ coactè & per metum, quia appellatio vt valeat in præiudicium appellantis, dēt esse spontanea: aliàs appellans esset citandus, etiam metus non nocet alium q̄ metum passum, sm Io. An. de quo hic per Lap. & Dñ. In glo. 2. in fi. intellige in casib. in quibus appellatio non impedit executionē, de quibus j. de
3 appel. Romana. §. sin autem. sm Io. An. † Et tene menti ex glo. limita. ꝙ licèt in executione sniæ requiratur citatio partis, vt dicit gl. hic, & no. in c. qa ve. ī. de iud. & Inn. in c. ex rōe. ī. de appel. per Imo. & per Bar. in l. a Diuo. §. in venditione. ff. de re iudi. tñ illud est verum, nisi pars appellauerit a snia, cum tunc nō sit vlterius citanda in executione: quod no. In glo. in ver. appellans, in prin. quod intelligit Archi. in c. fi. j. de appel. qñ appellatur ab interlocutoria, vel grauamen quod parit præiudiciū negotio prin. vel reddit iudicium nullum: aliàs secus esset. & ita sequitur hic Lapus, & Dñ. licèt Io. An. in c. super eo. el j. ī. de appel. aliud velit. de quo ibi per Doct. & vide in c. ad hæc. ī. de appel. Qñ tamen iudex detulisset appellationi, tunc appellans non esset contumax, quantūcunque frustratoriè appellasset, vt no. in cle. j. de ap. & j. de ap. in c. cū appellās. Et idē si iudex a quo denegasset apostolos, vel fuisset ei inhibitum, vt c. ab eo.
4 & c. non solum. & c. vt super. ī. de appel. † In glo. in ver. renunciet, in fi. no. ꝙ pōt renunciari appellationi expressè & tacitè, & valet talis renunciatio non solum in præiudicium renunciātis, sed ēt in eius cōmodum, cum de cętero erit audiendus, vt hic in tex. & hoc in tacita renunciatione per modum, de quo hic in glo. sed si induceretur talis tacita renunciatio per negligentiam, puta non petendo apostolos intra tps, vt j. de appel. in d. c. ab eo. vel appellationē non prosequendo intra tps iuris, vel assignatum a iudice, vt in c. cum sit. & c. personas. ī. de appella. tunc talis tacitè renuncians non erit de necessitate citandus ad id quod restat de processu, licèt quodammodo inuitus renunciare dr̄, de quo hic per Io. An. & per glo. in d. c. cum causam. vbi idem tenet d. Nic. in pe. col. In gl. in ver. item teneris, in prin. uide per Ioan. An. in c. consuluit. ī. de offi. dele. & in c.
5 accedens. hic alleg. † In ea. glo. in fi. idem voluit Inn. in c. ecclesia. el 2. ī. de ele. in prin. & unde per Arch. in c. 2. j. de confes. Et tene menti hanc glo. & semper alle. quam limitat hic Dñ. primo nisi actus subsequens haberet dependentiā vel connexitatem cum præcedenti, nā tunc nō erit necessaria citatio, vt est tex. sm vnum intellectū. j. de cōces. p̄b. en. si capitulo, in fi. Sed certe glo. fi. hic facit in ꝯtrium. ideo vide in d. c. si capitulo. & p Roam deci. 320. quæ inci. Item licet in beneficialibus. Secūdo limitat Domi. nisi citatus ad vnum actum dixerit se nunq̄ venturum, tunc non sit amplius citandus, ut sentit glo. hic. & tenet Bar. in l. ex cōsensu. §. fi. ff. de appel. si aūt simplr̄ dixit nolle venire, tunc debebit iteratò citari ad alios articulos causæ, ut hic in glo. & in c. venerabilibus. §. secus. & ibi per Ioā. An. j. de sen. excom. & tenet Imo. in d. cle. j. in 15. col. vide per Bald. in l. tres denunciationes. C. qūo & qñ iu. & in l. fi. & ibi per Bar. ff. de in inte. rest. & ibi per glo. & per Innoc. in c. ad peti. de accu. Tertio limitat Dñ. glo. hic procedere in citatione facta ad vnū actum vel articulum, secus in citatione generali ad totam causam, quia tunc poterit procedi absque alia citatione etiam ad sniam, sm Inno. in c. auditis. de procur. in d. c. consuluit. vbi Hostien. hoc intelligit qñ iudex in citatione comminatur se procedere in causa vsque ad finem inclusiuè. Sed Ioā. An. in addi. Specu. in ti. de cita. §. j. ver. item licèt in die. dicit hoc verum qñ citatus non comparuit: aliàs si comparuisset per se vel per procuratorem ad alios actus causæ, tūc bene postea requireretur noua citatio. & idem tenet Fede. in suo consi. 166. & d. Anto. & Imo. in c. licèt causam. ī. de proba. in j. glo. & facit auth. et qui. C. de bo. aut. iud. pos. Qñ verò citatio esset facta largissimè, puta ut veniant responsuri super tali negotio, & ad procedendū in tali causa, prout iuris fuerit vsque ad finem, tunc comparendo ad vnum actum & recedendo non satisfacit citationi, nisi stet vsque in finem, non tñ tenetur semper stare coram iudice, sed sufficit ꝙ stet in ciuitate, & sufficit tūc citatio per præconē transitum per ciuitatem, ut possit contra eum procedi si non cōpareat, ut l. si eo tpe. & ibi per Bar. C. de remis. pig. Pro cuius dicto facit c. si postq. iuncto c. si postq̄. ī. de ele. eo. lib. sm Dñ. & uide quod no. in c. 2. ī. de testib. eo. & per Rotā in d. deci. & per Bar. in extrauā. ad reprimen. super ver. per edictū, & per Imo. in l. qui ante Kalendas. circa fi. de ver. ob. Et ibi per Doc. qñ sit ꝙ valeat dicta generalis citatio ad totam causam, de quo etiam per Do. in d. c. consuluit. & in d. c. auditis. & per Io. An. in dictis addi. dicentem valere qñ citatus esset in loco valde remoto a loco iudicij, ut patet in Romana curia, & in legato quò ad prouincias sibi cōmissas, & in archiepiscopo quò ad causas sibi delatas de prouincia. et ita loquuntur iura hanc citationē permittentia. s. d. c. auditis. et in c. cū ex literis. ī. de resti. in inte. Si verò locus esset propinquus, tunc esset graue et nimis iniquum, ꝙ ex vna citatione inferri posset tñ præiudicium, sm Domi. de quo hic per eum. et per Bal. in l. consentaneum. C. qūo et quādo iu. et uide tex. in c. fi. et c. cum dilecti. et c. cū olim. ī. de do. et
6 contu. et in c. cum parti. ī. de app. † In glo. fi. in fi. idem Ioā. Mo. et Io. An. Sed Pe. de Anc. contra, quia executio venit accessoriè ad sniam. et idem vr̄ sequi Imo. quia discordās in snia vr̄ in consequentiam discordare in executione quæ ab illa dependet: secus in alijs actibus particularibus et separatis. dicit tñ ꝙ in practica seruaretur vltima opi huius gl. quæ sine dubio procederet quando in executione sententiæ requiritur causæ cognitio: aliàs secus, ex quo tunc consistit in facto, sicut in simili dr̄ per Inn. ī. de rescri. cum te. sm Domi. vbi dicit Inn. et Io. An. ꝙ qñ receptio canonici consistit in iure, tunc requiritur ꝯsensus capituli: sed qñ receptio est facti, tunc quilibet facere pōt.

De eo qui mit. in poss.   *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Contumax contra quem est facta missio in possessionem, an possit compelli a iudice ut recuperet possessionem suam intra annum.*
2 *Lis si sit super tribus, & propter contumaciam fit missio in possessionem, qua pendente partes transigunt super duobus, postea reus volens recuperare possessionem offert soluere expensas pro rata illius tertiæ, quæritur quid iuris de eo.*

1 † Quærit Archi. super rub. an ille contra quem facta est immissio in possessionem propter contumaciam possit a iudice cōpelli intra annum vt possessionē recuperet? et tenet quòd sic. ar. l. a. ff. de re iudi. et l. qui legati. ff. ut in poss. leg. et idem tenuit 2. quæstio. 6. sunt quorum. super glo. quia licèt iura concedant annum, tamen non negant quin prius ad id cogi possit. facit glo. antepenul. in c. licèt canon. ī. de electio. eod. lib. non tamē posset iudex imponere sibi talem pęnam, quòd immissus efficiatur vetus possessor ante lapsum anni, quia quò ad hoc debet de necessitate expectari annus. per l. si quis emptionis. §. j. C. de pręscrip. 30. ann. secundum Ioan. An. hic, et in additio. Specu. in titu. j. de j. et 2. decre. §. 2. uer. porrò. Pau. uerò hic concludit, quòd si iudex non obstante immissione vellet compellere reum ut releuet, et non potest intra annum, cum dilatio sit inducta in fauorem rei. et idem Bald. hic, cum sit licitum reo suam possessionem spernere, et se non defendere, ut l. prætor. §. hoc edictum. ff. de dam. infec. Sed bene poterit

tit compellere reum, vt in causa procedat excõicando eum & mulctando, fm Bal. hic. & in l.j. C. de li. contc. & in l.j. §.j. si qs ius dicen. & ita sequitur hic Do. & sic interim non debẽt cessare remedia ꝯ contumacẽ prodita quæ sunt multa, vt per Inno. in c. dilecto. de vet. signi. & vide in c. qm̃. §. in alijs. ŝ. vt lite non
2 contesta. † Secundo quæritur si litigant super pluribus, puta tribus, & ꝓpter rei cõtumaciã fit missio in possessionẽ, qua pẽdente partes trãsigunt super duobus: deinde reus vult recuperare possessionẽ, & soluere expensas cõtumaciæ pro rata illius tertiæ, super qua non est transactũ, an possit? Io. An. refert hic Io. de Deo disputando tenuisse, ꝙ oẽs expensæ debeantur, nisi & super ipsis expensis sit transactũ, cum aliud sit transigere super principali, & aliud super expensis. ŝ. de inru. in nostra. facit c. cum olim. el 2. ŝ. de priuileg. de quo hic per Io. An. & Do. idẽ tenentẽ. Sed in ꝯtrium facit l. terminato. C. de fructi. & li. expẽ. vbi post negotiũ transactũ & finitũ non est quęrendũ de expẽsis. ad idem l. 2. post prin. ff. si quis cau. vbi per transactin. pœna iam cõmissa tollitur. Nam transacto negotio intelligitur etiã & de pęna transactum, nisi spãliter ꝯtrium partibus placuerit, vt ibi. Quare ꝯcludit Pe. de Anch. ꝙ expensæ quæ veniunt iudicis officio non possint peti finito negotio per sñiam, vt l. 4. C. de positi. vel per transactionẽ, vt l. terminato. & d. l. 2. secus in expensis quæ petuntur rõne cõtumaciæ, vt in q. prædicta, quia cum petantur actione in factum ex illo edicto. ff. si quis ius dicenti. in l.j. §. fi. possunt peti ẽt finito negotio, vt in l. si mulier. §. si rem. ff. de leg. 3. Sed Bal. hic ꝯ, cum actio ex illo edicto locũ non hẽat, nisi sit vera ꝯtumacia, fm gl. sing. in d. §. fi. & illa actio proponi non põt lite finita. facit l. 2. post prin. ff. eo. titu. Quare procedere põt qđ dicit Io. An. per viã exceptionis, vt volẽs recuperare possessionẽ non audiatur, nisi satisfactis expensis, vt ŝ. vt li. nõ ꝯtc. qm̃. §. in alijs. cum facilius ꝯcedat alicui exceptio q̃ actio, fm no. in reg. qui ad agendũ. j. e. lib. Et ex ꝓdictis sequitur ꝙ iure actionis tales expensæ peti non pñt finito negotio principali: intellige prout habetur in d. l. terminato. & cogita qũo procedat glo. in d. §. si rem. & in l. non solum. ff. de rei ven.

S V M M A R I V M.

1. *Missio in possessionem non fit in beneficialibus propter contumaciam.*
2. *Agens possessorio recuperanda ad beneficia non est restituendus, nisi probata possessione saltem colorata.*
3. *Iudex potest procedere ad receptionem testium & sententiam diffinitiuã lite non contestata, quando de remedio possessionis non est prouisum contra contumacem.*
4. *Missio quando possit fieri in possessionem in beneficialibus propter contumaciam, uel non.*
5. *Clementina, dispendiosam. de iudi. locum habet siue agatur de beneficio obtinendo, siue iam obtento recuperando.*
6. *Missio in possessionem dicitur remedium extraordinarium.*
7. *Causa dicitur spiritualis quando agitur de proprietate ecclesiæ.*
8. *Iudex quando possit adiudicare per sententiam beneficium, de quo coram eo litigatur, uide hic distinctionem bonam.*

Adde ad idem. nu. 9.

C A P. I.

1 CVm qui. †Tenementi. & ita alle. ꝙ si agit. de beneficio ecclesiastico, tunc propter cõtumaciã rei cõuenti non fit missio [a] in pos. ipsius beneficij. & idẽ in fructibus ipsorum beneficiorũ, cum sint accessorij ad beneficium, vt in reg. accessoriũ. j. eo. li. nec fiet eorũ sequestratio eadẽ rõne. & hoc nisi in casu cle. j. de seqstra. poss. fm Arch. & Io. An. & nota. plene de his in reg. locupletari. j. e. lib. vbi vide: quod intelligit hic Bal. in fructibus pendentibus: secus in separatis a solo qui non cẽsentur tunc esse vt fructus, sed vt proprietas de per se distincta a beneficio. arg. l. pe. §. fi. ff. de his quæ in fraudem credi. & no. in c. pñti. ŝ. de off. or. de quo tñ in c. olim. ŝ. de rescrip. in glo. 2. & in c. ex literis. ŝ. de dolo &
2 cõtuma. & ibi per D. Nic. †Secundo no. ibi, ne per hoc &c. rõnem quare sit ꝙ in beneficialibus non fit missio in poss. ꝓpter cõtumaciã rei cõuenti. Et ꝓp hanc eandem rõnem tenet hic Arch. ꝙ agens possessorio recuperandę ad bñficia non sit restituendus, nisi primo ꝓbata colorata possessione ea tit. de quo hic per eum, & plenius per Lap. & Do. & est dictũ in c. ad deci
3 mas. ŝ. de resti. spo. & no. plene in c. in literis. eo. tit. †Tertio no. ex tex. ar. ꝙ vbi de remedio missionis in pos. non est prouisum cõtra contumacẽ absentẽ, põt tunc procedi ad receptionẽ testium & diffinitiuã sñiam lite non ꝯtestata. & ita indistinctè in oibus casibus tenet Bar. in auth. qui semel. C. qũo & qñ iudex. & in auth. si oẽs. C. si vt se ab hæredi. ab. de quo tñ vide plene per Imo. in c. tua. & ca. 2. ŝ. vt lite non contesta. Vltimo no. vnam regulam, ꝙ ubi põt deueniri ad diffinitiuã lite non contestata, põt tunc iudex supplere de facto pro absente adducendo ꝓbationes, ut hic in ver. diligẽter examinato. ita ẽt probat tex. in d. auth. qui semel. facit glo. in l. ampliorem. C. de ap. ubi Bar. idem tenet. Regulariter verò ad priuatã vtilitatẽ iudex nõ supplet in his quæ sunt facti, vt no. in l. j. C. vt quæ desunt. & ꝑ Inno. in c. ad nostram. el j. de iureiuran. & per glo. in c. bonæ. el j. ŝ. de postu. præla. In beneficialibus tñ. & vbi vertitur periculum animæ iudex semper ex officio supplere debet, ut hic. & c. cum nobis olim. ŝ. de electio. In gl. 2. in prin. & sic in magno & minimo beneficio, fm Io. An. & idem in hospitalibus si cõferũtur in titulum, ut tenuit Lapus in tractatu de xenodochijs, in q. 78. alš secus esset. facit glo. in cle. per literas. de præben. & in cle. quia contingit. de religiosis domibus. & no. in cle. dispẽdiosam. de iudi. & uide per Do. in c. j. §. hæc autem. de elec. eo. lib. In glo. in ver. ecclesiastico, in fi. intellige fm Io. And. si alicui benemento ecclesia dedisset possessiones ad vitam. 16. q. j. possessiones. vel in feudum, ut in c. 2. ŝ. de feu. In ead. glo. in fi. Io. An. in c. contingit. ŝ. eo. in vltima glo. concludit, ꝙ tex. hic locum non habeat si agatur per epm̃ de iure epali vel de iure incorporali, puta de cura vel administratione sacramẽtorum, cum tunc fiat immissio. Et idem si agatur de proprietate ecclesiarum, ut ŝ. de dolo & contuma. ex literis. & j. in glo. Secus si agatur de dignitate seculari laicorum: quo casu proceditur ad diffinitiuam lite non contesta. cum non expediat reipublicæ esse sine rectore, fm Spe. in titu. de primo & secundo decreto. §. nunc videndum. & ver. quid si electus. de his per Bal. in auth. ei qui. C. de bo. auto. iudi. & per Bar. in l. si prius. ff. de no. ope. nuncia. & ibi qualiter procedatur qñ petuntur incorporalia,
4 & qualiter fiat immissio. † In gl. in ver. obtinendis. vbi Doctores sic tenent, ut est Inno. Io. Mo. & Host. & Spe. in tit. de contumacia. §. sequitur. ver. illud autem. vbi refert Clementẽ quartum, & omnes auditores concordasse in hoc. & idem Comp. ŝ. de rescri. in c. capitulum, in fi. fatetur tñ probabile esse quod sequitur hic in glo. fm Io. An. tenentem tamen se cum cõi opinione, ut patet ex dictis suis hic. & ita seruaretur in practica secundũ Domi. Dicit tñ ꝙ pro eo quod dicit glo. in fi. posset adduci, quia istud ius est exorbitans a iure cõi, vt patet ŝ. in glo. j. Iõ debet intelligi, ut sic minus q̃ potest lædat ius cõe, ut in regu. quæ a iure. j. eo. lib. & sic strictè in obtinendis prout loquitur, & non in obtentis, & maximè, quia ratio expressa hic in tex. non ita concludit in obtentis, sicut qñ agitur de obtinendis, ex quo semel fuit approbatus per superiorem, & possessio tradita non est tanta præsumptio ꝙ ingressus sit vitiosus, cum pro facto iudicis præsumatur etiam in beneficialibus, ut in c. nisi essent. ŝ. de præben. & ŝ. de renunc. in pręsentia. item quia fortius dicitur ius in re quod habet agens pro beneficio obtẽto q̃ ius ad rem qđ intentat agens de obtinendo, ut in c. fi. j. de conces. ꝓben. & sic nõ est eadẽ rõ, de quo hic per Domi. & Pe. de Ancha. concludit tñ hic Pe. de Ancha. ꝙ spoliatione ꝓbata habeat locũ missio in possessionẽ propter contumaciã. & ita procedat glo. hic in fi. Sed certe tunc esset potius restitutio rõne victoriæ q̃ missio in possessionẽ propter contumaciam, de qua loquitur glo. hic, cũ spoliatus probata spoliatione & possessione sit restituendus, ut ŝ. de offi. deleg. consul. Et ideo conclude ꝙ si quęrat ur de immissione quę fit pro executione sententiæ latę facta probatione, & talis missio fieri põt, siue agatur de bñficio iam obtento recuperando, siue adipiscendo, ut no. j. de prębẽ. licèt eps. & l. qui restituere. ff. de rei uen. Sed immissio quæ fit rõne ꝯtumacię aduersarij, tunc si fuit facta, semi plena probatio, patebit j. Sed si immissio fit mere ꝓpter cõtumaciã eã rei seruandę, ut dicitur hic in tex. & talis fieri nõ põt, siue agat de bñficijs obtinendis, siue de obtentis recuperãdis, vel adipiscendis, ut tenent cõiter Docto. cũ & in eis hẽat locũ rõ istius tex. cũ darei vitiosus ingressus, ex quo fieret immissio nõ constito de iure agẽtis. Pro hoc ẽt facit tex. hic loquens qñ agitur de bñficio ꝯ possessorẽ, & sic de bñficio in quo agẽti cõpetebat ius in ipso beneficio, cũ aliàs non contra possessorẽ, sed contra habentem conferre esset agendum, ut conferat secundũ no. in c. dilectus. el 3. ŝ. de pręben. & in c. si soli. ŝ. de concess. pręben. Nec ob. si dicatur, ꝙ tunc non agitur de beneficijs obtinendis, quia imò de beneficijs obtinendis quò ad possessionẽ & detentationem, ut dicit glo. hic, cùm agens non sit in possessione, & ita capitur hic, vt patere põt ex alijs verbis huius c.

A D D I T I O.

a V. G. Adde, ꝙ missus in possessione inordinatè per iudicem non facit fructus suos. Thom. Gram. decis. 79 nu. 11.

5 ius cap. † Et no. primo ex hac glo. iunctis dictis Io. An. q dispositio cle. dispendiosam. de iudi. locum habet, siue agatur de beneficio obtinendo siue de iam obtento recuperando, & sic qn̄

6 ageretur possessorio recuperandæ. † Secundo no. glo. q missio in possessionē dr̄ esse remediū extraordinariū, ex quo infertur q in casibus in quibus pōt procedi ad sniam lite non ɔtestata, de quibus in cle. dispendiosam, cesset tunc missio in possessionem tanq̄ remediū extraordinariū. quod procedit in beneficialibus & matrimonialibus propter rōnem huius tex. & d. c. qm̄ frequenter. §. porrò. in alijs verò casibus, secus esset, vt patet in l. consentaneū. C. quo. & quan. iud. vbi hēt locū missio, ēt qn̄ ad sniam posset peruenire, sm Pe. de Anch. Nec vr̄ verum q missio in possessionē sit remediū extraordinariū, quia Ioan. An. in reg. locupletari. j. eo. li. tenet, q sit ordinariū. vide ibi dicta circa fi. Tertio no. ex glo. q non vr̄ agi de beneficijs obtinēdis, qn̄ iam præcessit collatio, vel confirmatio, sed nisi qn̄ ipsa collatio vel confirmatio non præcessit, sm Domi. & Compo. in d. c. capitulum. quod procedit quo ad ius, sed quo ad possessionē dr̄ agi de beneficio obtinēdo, ēt si præcessit collatio vel confirmatio, si agens non est in possessione, vt hic in glo. & vide in c. super hoc. ā. de accusatio. In glo. in ver. possessorem, in fi. idem Ioan. Mona. & idem esset si ageretur de obediētia subditorum quam nullus possidet, sm Hostien. sed Innoc. contra. Quare Ioan. And. concludit, quòd si est quæstio solum de obedientia, vt quia is quem constat esse Archidiaconū vel plebanum dicit certos clericos debere sibi obedire, & eos vocari facit ad iudicium, & si sunt contumaces fiet immissio, nec haberet locū, tunc tex. hic, sm Host. dicentē, q executor isto casu debet sequi formam rescripti conferendo siue installando, vel p censuram ecclesiasticam compellendo, prout in eo continetur & vide qd̄ no. in c. pro illorum. ā. de præben. & in ca. cum no-

7 stris. ā. de conces. præben. † In glo. in ver. vitiosus, in fi. & idem si agatur de iure patronatus, sm Do. Nec ob. c. quāto. ā. de iudi. nam causa dicitur spiritualis, cum agitur de proprietate ecclesiæ, vt ā. de decimis. dudum. & de iuramento calum. in c. 2. & tamen missio in possessionē locum hēt, vt hic in glo. nec tex. hic excipit causas spirituales, sed beneficiales sm Io. And. ex quo no. q in causis spiritualibus non habet locum tex. hic, quia est locus missioni, dummodo non sint beneficiales. facit qd̄ no.

8 in c. 2. ā de dolo & contu. † In glo. fi. in fi. aduerte, quia aut actor & reus ambo sunt præsentes, & tunc actore non probāte, aut semiplene probante reus debet absolui, vt in c. fi. de iureiurā. & in c. inter dilectos. de fide instru. quod procedit etiam in beneficialibus, quantumcunq; constaret possidentē non habere ius, & sic de iustitia ipsius rei, tn̄ debet absolui, sm glo. hic. & tenet Rota in deci. 120. quæ incipit, Item actor. & in deci. 160. quæ incipit, Item q reus. & tradit Bal. in l. Iapilli. ff. de rerum diuisi. Si verò reus est contumax & actor semiplene probauit, vr̄ idē dicendum vt reus absoluatur, quia actore non probāte &c. vt ā. & ita vult glo. hic. Sed Hostien. cum quo vr̄ residere Io. An. tenet, q talis sit locus missioni in possessionem, non causa rei seruandæ prout loquitur tex. hic, sed de ea quæ facit verum possessorē, vt in d. c. qm̄. §. pen. & talis potest omnia facere sicut verus possessor, vt ā. de iure patro. consul. & absoluere & ligare, vt hic per Io. An. & cum iste tex. exorbitet a iure cōi debet stricte intelligi in casu suo, vt in reg. quæ a iure. j. eo. li. Sed Do. hic tenet, q dicto casu non possit procedi ad missionē, q. a. si nō potest fieri missio ex primo decreto, vt hic, multo minus poterit ex illa, quæ facit verum possessorem, & vtrobique habet locum ratio huius tex. debet ergo tunc reus absolui, vt d. c. fi. cum debeat iudex pronunciare, sicut si reus esset præsens & supplere eius absentiam, vt hic in tex. & ita est de eius mente tex. hic volentis, q lis sine debito terminetur ac si reus esset præsens eius contumacia nō obstante, & sic diffinitiue, nō autem per missionem quæ locum non hēt si reus non est præsens. Nec ob. q eius contumacia non debet prodesse reo, quia non prodest, cum sibi propter hoc nō adiudicetur aliquid, sed tn̄ absoluetur sm Domi. dicentem, q bene posset reum excōicare, vt d. c. tuæ. & hoc modo punire eius contumaciā, eo casu quo nollet ferre sniam diffinitiuā pro reo. & vide p Rot. in di-

9 ctis decisionibus. † Quid aūt si inter duos [a] litigatur de benefi-
a cio, quorū neuter sit actor vel reus, ut q a simul impetrauerūt, & de cōi cōsensu fuit cā cōmissa, ā. de rescr. cæterum. & neuter probat plenè, sed semiplene, cui erit beneficium adiudicandū, & qualiter pronunciandū? per Host. & Io. An. cōcludentes, tūc non esse locum diuisioni. ā. de præben. vt maioribus, nec sortibus. ā. de sortile. c. fi. nec gratificationi, nisi fieret per Papā, & alius non posset, de quo tamen in c. duobus. ā. de rescrip. eo. li. & finaliter concludunt, q si negotium est commissum per Papam debet remitti ad eum, vt ipse determinat ā. de senten. excom. inter alia. aliàs recurri debet ad ordinarium, qui neutro plene probante de iure suo ordinabit ecclesiam de alio. & de his vide plene per Rotam in deci. 15. quæ inci. Item si in causa. refert tn̄ Host. & Arch. hic quosdā dicere q in causis beneficialibus possit deferri iurām in defectum probationis, facit quod no. per Azo. in summa, in titu. de rebus credi. §. idem in cā monachatus. & quod no. in c. vidua. ā. de regula. & vr̄ satis expressum in c. ex insinuatione. ā. de procur. & ita vr̄ hic residere Io. An. & facit quod no. in c. mulieri. in princ. ā. de iureiuran. Sed Spec. in ti. de iura. delatio. §. j. ver. si verò tn̄, tenet ɔtrium. & idē Bal. hic. de quo tamen vide per Doc. in d. c. fi. & in l. admonendi. ff. de iureiuran. & quod non possit deferri iuramentū facit, quia confessio in causa beneficiali per reum prodest actori aliter non probanti de iure suo q̄ per confessionem, quia titulus debet probari per institutionem canonicā, vt ā. de instit. ex frequentibus. & non per confessionē, sicut dr̄ in matrimonio carnali in c. super eo. ā. de eo qui cognouit. sm Ioan. An. & idem tenet post Archi. in c. 2. in ver. ɔfessio. j. de confes. & idem tenet Rota in decisi. 421. quæ incipit, Item fuit dubitatum vtrum confessio. minus ergo debet posse probari titulus per iuramentū partis. Et aduerte, quia id quod dr̄, q titulus in beneficialibus non possit probari per cōfessionem partis, licèt regulariter sit uerum: tamen Ro. in decisi. 421. & 404. limitat primo prædicta procedere quò ad effectum adiudicationis & probationis ipsius tituli: secus quò ad colorandam possessionem ex titulo qā agitur possessorio recuperandæ, cùm tunc sufficiat cōfessio ipsius rei, & ita sequitur hic Domi. de quo plene per do. Anto. in c. in literis. ā. de restitu. spolia. & ibi per Imo. Secundo limita prædicta procedere qn̄ actor uellet ex toto probare titulum per confessionem, quia tunc non potest, sed bene potest supleri & coadiuuari dubia probatio facta super titulo per confessionem ipsius aduersarij, & sic pōt quis ius suum coadiuuare per confessionē aduersarij in titulo beneficij, ut uoluit glo. no. in uer. si uerò. in c. pe. ā. de rescrip. eo. li. Tertio limita, ut nō stetur confessioni super titulo bñficij quò ad ipsum fundandū & probandū: secus quò ad præiudiciū ipsius cōfitentis, quo casu statur tali cōfessioni, sm Specu. in ti. de positione. §. nono. ver. uerum. ibi, secus puto. ut refert Domi. idem tenens. & Bal. hic dicens, q licèt non stetur ɔfessioni quò ad hoc ut possit beneficiū adiudicari actori, nisi aliter pbetur de titulo, tn̄ statur quò ad hoc ut possit reus cōpelli desistere à ɔdictione uel obstaculo. ar. l. postq̄ liti. C. de pac. & in c. cū pridē. ā. de pac. & ita posset intelligi gl. j. circa fi. & in c. j. j. de ɔfes. uolens, q in beneficialibus possint fieri positiones & q ɔfessio piudicet, de quo dicet in ca. a. j. de ɔfes. in tertio notabili. Quarto limita, quia in præiudicium matrimonij carnalis statur confessioni pro matrimonio spirituali, ut in c. cum causam. ā. de rapto.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Si inter duos litigatur. Adde reg. cancellariæ quæ est elegans in ista materia.

V. G. Duo si iurant cōtraria, videlicet vnus vno modo & alius alio modo, & cōtrario licet alter ipsorum sit periurus omnino; tamen ex quo quis sit periurus ignoratur, neuter ipsorum poterit de periurio puniri. Thom. Gram decis. 60. nume 2.

Vt lite pendente. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Electus potest renunciare iuri suo expresse, & tacite etiam si consenserit suæ electioni.*

2 *Et an istud c. habeat locum in postulationibus, & in præsentationibus patronorum.*

3 *Laicus patronus accumulare non potest, siue sit elapsum quadrimestre, siue non, lite pendente inter ipsos præsentatos.*

4 *Capitulum, ex parte, supra de ei. bi. an sit correctum per hoc c. dispendijs.*

5 *Lites pendentia sola impedit aliquid fieri vel impetrari in præiudicium litigantium absque alia probatione iuris ipsius litigatoris, in cuius præiudicium est aliquid attentatum.*

C A P. I.

1 Dispendijs. † No. primo, quòd potest electus renunciare suo iuri expsse, ut hic in tex. & tacitè, ut hic in gl. & procedunt prædicta etiam postquàm electus consenserit suæ electióni, quia poterit renunciare sine consensu superioris, secundum glo. or. di. in uer. renunciat. in c. si electio. ā. de elec. eo. lib. & ratio est, quia p solā electionē non vr̄ bñficiū esse suū: imò dr̄ quodam

modo

modo vacare ante ɔfirmationē, ſm gl. no. in ver. caſſato. in cle. j. c. ii. vbi ꝑ hanc rōnē notabilr voluit, ꝙ ſi electus nō ɔfirmatus moriaī in curia, nō dicaī beneficiū vacare in curia & ſi ibidem ſuper electione vel ɔfirmatione litiget: nam durat vacatio vſq; ad ɔfirmationem, ſm gl. ibi, & bene facit tex. hic, vbi prohibet alia electio durante lite. ea ergo finita vt hic permittitur, ꝙ poſſit fieri noua electio: & ſic nō dicaī vacatio in curia, licèt electus ibi ſuper electione litiget & moriatur. Et procedunt prædicta
a etiam in electo in epiſcopum, vt ante ɔfirmationem poſſit [a] liberè renunciare: ſecus ſi poſt, vt in c. 2. ī. de tranſla. prælato. ſm Io. An. & plenè no. in d. c. ſi electio. Vltimò no. ꝙ licèt per mortem. renunciationem, vel aliter, modo inſtantia iudicij finiaī, quò ad ipſum, tñ durat quò ad alium cuius ius non extinguit. de quo in l. poſtꝗ̄ liti. C. de pac. & j. in glo. limita tñ tex. hic. & j. c. proxi. procedere, niſi lis ſit mota in fraudem inter duos. puta ſi neutri eorum competebat ius, maximè ſi hoc ſit notoriū, cùm notorium in iudicio deduci non poſſit, vt in c. ꝗm. ī. de filijs presby. & de purg. cano. c. pen. non poteſt tunc dici lis pendere ſuper hoc. facit j. de ver. ſigni. c. ſicut. de quo hic per Lap. & Domi. & j. in glo. fi. in glo. j. in fi. & per Specu. in titu. de ap-
2 pel. §. pen. ver. verum. ſm Io. An. † In glo. in ver. ſtatuimus, in fi. habebit tamen locum iſte tex. in poſtulationibus, & in præſentationibus patronorum, ſaltem clericorum quibus clericis accumulare non licebit lite pendente. & idem in laicis poſt tempus quadrimeſtre, ſm Ioan. And. per no. in d. c. ſi electio. in glo. antepen. & in c. ſi. eo. tit. & lib. in glo. 2. Et ꝙ iſte tex. habeat locum in præſentationibus. probatur j. c. proxi. in ver. præſentetur. & idem tenuit Lap. in ſua alleg. 32. quę incipit, An ſufficiat. vt ſic facta præſentatione de vno, & lite pendente ille renunciet, vel moriatus, nō poſſit fieri præſentatio de alio etiam per patronos laicos, vt ibi per eum. Et ex his hic dictis per Io. An. no. ꝙ patronus laicus nō poteſt accumulare alium elapſo quadrimeſtri, etiam ſi lis pendeat per dictum tempus ſolum inter ipſos præſentatos. & ſic inferri videtur, ꝙ lite pendente ſuper pręſentatione currit tempus quadrimeſtre pręfixum patronis laicis ad præſentandū, vt tenuit hic Io. An. Sed ɔtrium voluit in
3 c. cùm vos. ī. de offi. ordi. † In glo. no. ꝙ. & in c. 3. ī. de iure patro. ſm Lapum hic, concludentem ꝙ lite pendente etiam inter ipſos præſentatos, ſiue ſit elapſum quadrimeſtre, ſiue non, laicus accumulare non pōt. argu. huius tex. quod eſt notandum ad c. cum autem. ī. de iurepa. quia licèt ibi permittaī patrono laico præſentare plures, tñ illud procedit, niſi lis pendeat ſuper præſentationib. iam factis, ſm Lap. & Domi. aſſignantes ad hoc rōnem per iſtū tex. vt hic per eos. & bene facit tex. j. c. proxi. licèt Doc. in d. c. 3. faciant dr̄iam inter ius eligendi, vel præſentandi. In glo. in ver. litigantib. in prin. no. primò ꝙ vitium litigioſi ha-
4 bet locum etiam in beneficialib. † Secundo no. ex glo. quando
b dicatur res litigioſa [b]. de quo per glo. ii. q. j. c. ſi. & in c. eccleſia. el j. ī. eo. titu. & in c. j. ī. de confirma. vtili. In glo. in ver. mors, in fi. nec per hunc tex. & j. c. proxi. eſt correctum c. ex parte. hic alleg. cum ibi non eſſet quęſtio inter electos, ſed inter electores, ſm Io. An. vel ibi loquitur in petitore, & contradictore, & tali qui nititur ɔ̄ius cōmune, ſed hic in duob. competitorib. quib. maior fauor debetur, ſm Archi. & Io. And. Item poſſet intelligi tex. hic, etiam qñ eſſet quæſtio inter ipſos electores, puta ſi quælibet pars eligentium petit electionē per ſe factam ɔfirmari. quod fieri pōt vt per Inno. in c. dudum. el 2. ī. de ele. ſm Lap. dicentem idem eſſe a paritate rōnis in collatorib. & promionbus. vt refert hic Domi. de quo j. c. proxi. & vide per Hoſtiē. & Inno. in d. c. ex parte. volentem ꝙ tex. hic j. c. proxi. locū habeat non ſolum quādo lis penderet coram ordinario vel iudice delegato, ſed etiam quando coram arbi. quod no. ad l. ſi quis rem. ff. de arbi. In glo. in ver. ſuperſtites electi. in fi. Imo etiā propter eligentes ferenda eſt ſentētia. vt ſciatur penes quos remaneat electio, vel an ſit deuoluta ad ſuperiorem, vt ī. de electione. eo. lib. c. quamquam. & per hanc glo. tenet Rota in deciſi. 254. quæ incipit, Item ꝙ in cauſa beneficiali mortuo. ꝙ mortuo reo debet procedi ad vlteriora ad inſtantiam actoris ɔtra omnes quorum intereſt ad effectum adiudicationis fiendæ actori, & propter fructus ſequeſtratos obtinendos, ex quo illos obtinere debet qui finalem victoriam cōſequitur, vt in cle. j. de ſequeſtra. poſſeſ. Et dicit hic Archi. ꝙ electus petens cōfirmationem implorat officium iudicis. cōtrarium voluit Inno. in c. ſuper his. ī. de accuſa. dicens ꝙ petens confirmationem dicitur agere, & debet offerre libellum: ſed hodie ſecus per cle. diſpendioſam. de iudicijs. ſm Ioan. And. de quo tamen hic per Imo. & Domi.
5 intelligentem prædicta ſm notata in c. 2. ī. de offi. iudi. † In glo. fi. ibi, non firmatur. quod procedit vt vult gl. non ſolum quando tpe electionis ſeu prouiſionis factę lite pendente ſuperſtes habebat ius, ſed & qñ non habebat, quod tñ nō apparebat. ſed poſtea apparuit. vnde ɔcludit hic Lap. ex hoc text. & j. c. proxi. & ī. eo. tit. c. fi. & j. de appel. c. non ſolum. ꝙ ſola litis pendentia impedit aliquid fieri vel impetrari, in pręiudiciū litigātiū abſq; alia probatione iuris ipſius litigatoris, in cuius præiudiciū eſt aliquid attentatū vel impetratū: ita ꝙ nō obſtante attētato vel impetrato fiet & ſortieī effectum id de quo litigabaī, & attentata reuocabunī, & impetratio non valebit. Et hoc qñ non apparet de iniuſtitia litigantis, vel litigantium: ſed ſi appareret de iniuſtitia illius ɔ̄ quem attentaī vel impetratur, tunc non impedieī fieri vel attentari, nec reuocabit factum vel impetratū. facit quod no. in c. cùm in illis. in prin. & in c. pen. j. de pręben. & ita ſequitur Do. cogita tamen, quia text. hic inducit nullitatem ipſo iure. & vult ꝙ donec lis ſit finita, non debet aliquid innouari. & ſic videtur ꝙ litis pendentia inducat nullitatem: nec curetur an conſtet vel non de iure agentis, cùm non tollatur litis pendentia propter hoc. debet ergo lis finiri per ſentētiam, & maximè quia etiam in notorijs requiritur ſententia, vt in c. porrò. ī. de diuortijs. Et vide hic per Lap. & Do. quid ſi fuit facta reuocatio attentatorum lite pendente antequàm cōſtaret de iniuſtitia, an duret talis reuocatio ſi poſtea appareat de iniuſtitia? & concludunt ꝙ ſi fuit facta reuocatio per viam iuſtitiæ & iuris communis, tunc duret, vt d. c. non ſolum. & ita vult glo. hic. Sed ſi fuit facta per viam gratiæ, diſtinguitur an fuit facta motu proprio, vel ad inſtantiam alterius. vt per Lap. & Domini. In eadem glo. in fine. intellige niſi electio reddatur nulla vitio perſonæ etiam introducto per hoc ius, vt puta ſi electus lite pendente ſcienter acceptauit, vel ſe immiſcuit, quia licèt hoc non ſit cauſa caſſationis primæ electionis, quæ a principio fuerat nulla, hæc tamen culpa incidens in facto iuſtè faciet caſſari ſecundam, vt j. de præben. ſi beneficia. ſecundum Ioan. And. Sed Dom. contra, vt non debeat iſte puniri duplici pęna, ſcilicet quòd electio ſua non valeat, & quòd ipſe ſit intelligibilis. debet ergo glo. iſta ſimpliciter intelligi, & talis poterit de nouo eligi, quod poſſet procedere lite poſtea finita: ſed ea pendente etiam vno ex litigatoribus mortuo vel renunciante, ſuperſtes de nouo non poſſet eligi, & electio non valeret, vt hic in text. cum dicatur alia electio fieri, etiam ſi fiat de eadem perſona, vt ī. de elec. vt quis duas. ſecundum Ioan. And. cuius limitatio ad hanc gl. tenenda videtur, quicquid dicat hic Dom. & vide quod dicetur j. c. proxi. in glo. penul.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Poſſit liberè renunciare. Adde gl. in c. 2. de reſti. in inte. quam no. ibi omnes Do. glo. in c. cum inter de elect. Anto. de Butr. & Ioan. de Imo. in c. in noſtra de reſcrip.

Vinc. God. Adde ꝙ liberè dicitur aliquid ad alium pertinere, qñ actum poteſt exercere ſine conſenſu vel conſilio alterius. Cur. Iun. conſi. 2. nu. 7. & inſuper liberè dī ſine diſpoſitione. Iaſ. in l. j. circa med. col. pe. C. de ſacroſan. eccle.

b Nic. Sup. Quando dicatur res litigioſa. Adde glo. in c. relatum. de offi. delega. Inno. in c. ex parte. in glo. fin. de arbi.

Vin. God. Adde in quibus caſibus litigioſa res alienari poſſit Alex. in l. quamquam. §. Iulia. de aqua plu. arce. & Fely. in c. venerabilis. in fine. de offi. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsio vera cadit in beneficialibus reſpectu tituli, ſicut reſpectu proprietatis.*
2 *Lite pendente in beneficialibus non poteſt alius ſubrogari in locum, vel in ius morientis vel renunciantis.*
3 *Ordinarius non poteſt conferre beneficium litigioſum, licèt poſſit conferre beneficium per alium poſſeſſum.*
4 *Qui admittitur pro ſuo intereſſe ad litem per alium captam, debet admitti in ſtatu in quo eſt cauſa de præſenti.*
5 *Lis finita non dicitur niſi ſententia tranſiuerit in rem iudicatam.*
6 *Lite pendente quando poſſit fieri noua electio vel non, vide bonam diſtinctionem hic.*

CAP. II.

1 SI hi contra quos. † Nota primò ibi, poſſident, quòd in beneficialibus cadit vera poſſeſſio reſpectu tituli, ſicut & reſpectu proprietatis. ideo eſt quòd ſunt introducta iudicia poſſeſſoria, ſicut & in alijs reb. prophanis. vt patet in clement. j. de cauſa poſ. & in c. in litteris. ī. de reſtitu. ſpoliato. Et dixit Innocen. in c. cùm olim. el 2. ſuper glo. in verbo, dederat, in fi. ī. de priuile. quòd ea quæ quis detinet ſemper præſumitur poſſidere, niſi contrarium probetur. 18. q. j. c. j. ſecundum Ioan. And. & ita tenet Rota in deciſ. 161. quæ inci. Item ꝙ reus.
2 † Secūdò no. ibi, ſubrogari. & ita allegat, ꝙ lite pendente non ſolum

57 *Arbiter venit etiam appellatione iudicis.*
58 *Clauſula, ſi uiderit expedire, relata ad iudicem importat, ut iudice male arbitrante poſſit appellari.*

C A P. I.

1 STatuimus. † No. & ita allega. ꝙ quantumcũque poſitio ſit formata per verba negatiua, & quantumcunque nõ ſit probabilis, niſi per confeſſionẽ aduerſarij, tñ põt admitti per iudicem, & cogitur quis reſpondere. ex quo infertur, ꝙ non refert an poſitio formetur per verba negatiua, vel affirmatiua, vt tenet Io. An. in c. bonæ. el j. ſ. de elec. de quo per glo. & Doc. in l. fi. in fi. ff. de excep. doli. Põt ergo mera negatiua probari per confeſſionẽ, vt hic: & ẽt per iurm, vt in c. atteſtationes. in fi. ſ. de deſpon. impub. Per teſtes verò mera negatiua probari non põt, nec crederetur ipſis teſtibus, vt in c. cum eccleſia. ſ. de cau. poſ. ſecus ſi eſſet coarctata loco vel tempore, vt d. ca. bonæ. & in l. optimam. C. de contrah. ſtipul. & tunc ita crederetur teſtibus negantibus, ſicut affirmantibus, vt eſt tex. no. in c. cum in tua. ſ. de teſtibus. & tenet Bal. in l. cũ hi. §. in cauſa. ff. de tranſa. aliàs ſecus eſſet, ſm glo. notabilem in l. diem proferre. §. ſi plures. ff. de arb. dicentem ꝙ plus creditur duobus affirmantibus q̃ mille negantibus. de quo in d. c. bonæ. & per Innocen. & Ioã. An. in c. ſuper hoc. ſ. de renuncia. & per glo. no. in c. fi. j. de præſcri.
2 † Secundo no. ꝙ confeſſio [a] eſt ſpecies probationis. Et ideo dixit glo. ſing. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. ſed cum de credulitate. ff. de iureiur. ꝙ ex nullo genere probationis oritur actio, niſi ex iurõ & confeſſione iudiciali: proprie tñ confeſſio non eſt probatio, ſed releuatio ab onere probandi, vt in l. eum qui. ff. de iureiuran. de quo per Bal. in rub. C. de proba. Tertio no. ibi, ęquitate. pro eo quod voluit Ioan. An. in c. 2. eo. titu. dicens, ꝙ deficiente ęquitate non ſunt admittendæ poſitiones, ſicut ẽt non ſunt tunc admittẽdæ interrogationes, vt l. vbicunque. ff. de interro. act. vbi dr̃, ꝙ vbicunque ęquitas mouet iudicem, poſſunt fieri interrogationes. & idẽ in poſitionibus, vt hic in tex.
3 † Vltimo no. ꝙ non ſemper negatiua quæ per negãtem probari nõ poteſt, transfert onus probandi in ipſum negantem: aliàs inutile eſſet remedium huius tex. ſm Ioã. An. de quo articulo cui incumbit onus probandi negatiuam, vide per Ioã. An. in reg. ſine poſſeſſione. j. eo. lib. in mercurialibus. in fi. & per Inno. in c. ſuper his. de accu. & per Bart. in l. hoc iure. ff. de verb. obli. In glo. j. in prin. tene menti totam hanc glo. ordinariã, circa materiam poſitionum & articulorum.
4 † In ea. glo. ibi, etiam ſi ſit cõcluſum. tene menti ex glo. ꝙ d. l. vbicunque, locum habet etiã poſt cõcluſum in cauſa. intellige qñ interrogationes fiunt ex officio iudicis, vt in c. cum Ioan. hic alleg. & ibi per glo. ſed ad inſtantiam partis poſt concluſum in cã fieri nõ poſſet, ſm gl. ibi. & Ioan. An. in addi. Spe. in ti. de poſitione. §. 3. ver. regulariter. intellige in ordinarijs iudicijs: ſed in ſummarijs iudicijs poterit hoc fieri etiam ad petitionem partis, vt uoluit glo. ſingu. in ver. interrogabit. in cle. ſæpe. de ver. ſig. & vide per Do. Ant. in c. penul. ſ. de iura. cal. In ea. glo. ibi, poteſt deſcribi. vide hic per Io. And. & per Bal. in l. 2. §. ꝙ obſeruari. C. de iutamen. cal.
5 † In ea. glo. ibi, differunt. no. gl. de differentia inter poſitiones, & interrogationes: & quæ ſit dñia inter poſitiones, & articulationes, & an terminus datus ad articulandũ, videatur datus ad opponendum, vel econtra, vide per Bal. in l. generaliter. §. j. C. de iureiuran. & ſic vult glo. poſitiones fiendas eſſe a partibus per verba aſſertiua, ſed interrogationes fiunt a iudice per verba interrogatiua, & ſic ſequitur ꝙ interrogans nihil cõfitetur vel affirmat, ſed ponens diſpoſitiuè omnia quæ ponit intelligitur confiteri, vt in hac glo. in fi. & ex hoc determinat Rot. in deci. 31. quæ incipit, Item voluerunt. quòd prædicta procedũt in interrogatorijs, & in præparatorijs iudicij, ſed in alijs deciſonis de ſtylo curiæ non poſſit pars cogi ad reſpondendũ, niſi dentur tales interrogationes diſpoſitiuè in ſcriptis per modũ poſitionum. & ita voluit glo. ordina. 30. q. vltima, iudicantem. & ſequitur Bal. in l. proxime. ff. de his quæ in teſtam. delentur. circa fi. & ratio eſt, quia ſicut vult actor releuari per confeſſionem & reſponſionẽ rei, ita econtra cõueniens eſt, ꝙ actor interrogans diſpoſitiue loquatur, ut ſic reus releuetur per cõfeſſionem actoris. arg. c. non licet. j. eo. lib. & ſic poteſt pars peteret, ꝙ interrogationes dentur diſpoſitiue per modum poſitionum, & aliter non cogitur reſpondere. Si tñ ſponte reſponderet, præiudicaret ſibi ſua confeſſio, ſm glo. in c. cum cauſam. ſ. de iuram. calum. & uide ibi per Doct. facit l. ſi ſine. ff. de inter. act. & per Rotam in d. deciſio. & per glo. in c. fi. j. de iureiurã.
6 † In eadem glo. ibi, aduocatos expellere. tene menti glo. & idẽ intelligas de procuratoribus. Si tamen dubitaretur an poſitiones eſſent admittendæ vel non, ſuper hoc bene audirentur aduocati, ſm Ioan. An. in c. paſtoralis. ſ. de iudicijs. & uide qđ no. in l. clarum. C. de auto. præſtã. & in l. maritus. §. qõni. ff. de adulterijs. In eadem glo. ibi, animam perdes. tene menti glo. quam tamen limita, vt per glo. notabi. in uer. malignantium. in c. cupientes. in principio. ſ. de electio. eo. lib. & per Specu. in tit. de actore, in fi. de exceptio. §. penul. circa fi.
7 † In ea. gl. ibi, ad cuius releuationem fiunt poſitiones. no. gl. ꝙ poſitiones fiunt, ut releuetur quis ab onere probandi, & poſſunt fieri ante litis conteſtatio. & poſt, & omni caſu quo eſſent neceſſariæ probationes, ſm glo. imò fieri poſſunt poſitiones, etiam ſi probatio fieri non poſſet, niſi per confeſſionem partis, ut hic in tex. & ſic infertur ex glo. quòd poſt concluſum in cauſa non fiant poſitiones, ex quo non admittuntur probationes etiam per inſtrumenta, vt ſ. de fide inſtrumen. cum dilectus. Et idem ſi ſit lapſus terminus ad probandum, quo caſu iudex ad inſtantiã partis tunc interrogare non poſſet, ſm Specu. in tit. de dila. §. uidendum ver. itẽ quid ſi datus. & in titulo de poſitione. §. 3. ver. ſed ſi. & in § 4. ver. regulariter. Quod intelligit Rota in deci. 30. quæ incipit, Item fuit dubitatum & per me locum habere in cauſis prophanis ordinarijs: ſecus in ſummarijs, quo caſu etiã poſt terminũ admitterentur. Sed Rota in deciſio. 101. quæ inci. Item ſi omnes. tenet ꝙ de æquitate & ſtylo curiæ in cauſis ciuilibus etiam ordinarijs admittantur articuli [b] poſt terminũ, dummodo ante concluſionem in cauſa. Sed aduerte, quia prædicta poſſent procedere qñ fierent poſitiones ad finem habẽdi reſponſionẽ partis tantum, vt ſic releuetur per confeſſionẽ, vt hic in tex. Sed ſi fierent ad finem inducendi probationes ſuper eis, tunc dicendum uidetur, ꝙ omni caſu quo admittuntur probationes poſt terminum, de quo in c. licèt cauſam. ſ. de proba. admittantur etiam poſitiones, cum admittantur omni caſu quo ſunt neceſſariæ probationes, ut hic in glo. & uide glo. no. in uer. productos. in c. præſentium. j. de teſtibus. volentem, ꝙ poſitiones fieri poſſint & debeãt admitti etiam poſt factas probationes, etiam ſuper eodem ſuper quo teſtes eſſent examinati, licèt Specu. in titu. de poſitione. §. 2. in fi. dixerit, ꝙ prius ſit fienda poſitio quàm deueniatr ad aliquod genus probationis. In ead. glo. ibi, excõicatus eſt, an debeat reſponderi poſitioni de excommunicatione. Innocen. et Ioan. And. in ca. a. ſ. eod. videntur velle quod ſic, ſi eſt excommunicatio iuris: ſecus ſi hominis, de quo per Specu. in titu. de poſitione. §. ſeptimo. ver. 19. aliàs 29. Et quid de alijs poſitionibus criminoſis? hic per Ioan. An. de quo j. c. proxi. In eadem glo. ibi, ſcire debes. no. ex glo. ſuper quo formari debeant poſitiones. de quo in Spec. in titu. de poſitione. §. 5. uer. & nota. & per Doc. in d. §. quòd obſeruari. in d. clemen. ſæpe. In eadem glo. ibi, ad factum alterius. intellige quando tale factum non faceret ad cauſam: aliàs deberet reſponderi dato ſibi termino ad deliberandum, cum in facto alieno ſit probabilis ignorãtia, ut in l. fi. hic alle. et in ca. ab excommunicato, de reſcrip. et ita videtur eſſe de mente Ioan. And. in additio. Spe. in d. §. 7. verſ. quarto. facit glo. in d. c. pen. et in dicto c. præſentium. uer. quid ſciat. et tenet do. Ant. in c. in pertractandis. ſ. de iuramen. calum. et Domi. hic. et Barto. in d. §. quod obſeruari. quod intelligit Bald. ibi, quando eſſet tale factum ſuper quo poſſet quis ſe informare et deliberare, aliàs nõ cogeretur reſpõdere.
8 † In ea. gl. ibi, in actis. no. gl. ad practicã. et uide per Specu. in d. §. 5. uer. item no. et dicit glo. notab. in c. cum contingat. ſ. de offi. delega. et in clemen. conſtitutionẽ in fi. de elec. quòd iudex debet admittere poſitiones cum illa clauſula, ſaluo iure impertinentium, uel non admittendorũ. Et donec diſputatur, an poſitiones ſint admittẽdæ, uel nõ, uel donec pendet terminus ad reſpondendũ, nõ currit terminus datus ad probandum, ſm glo. no. in uer. poſt dationem. in d. cle. ſæpe. et tenuit Bar. in l. quandiu. ff. de acquiren. hęre. Bald. in l. qui interrogatus. ff. de interroga. act. et in l. j. C. de iuramen. calum.

ADDITIONES.

a V. G. Adde, ꝙ confeſſio ſola eſt ſufficiens probatio abſque eo ꝙ ſecus conuincatur alijs probationibus ſeu argumentis. Thom. Gram. deciſ. 142. nume. 7. & dum dicitur confeſſioni ſoli non eſſe ſtandum, intelligi debet de confeſſione in tormentis facta, quæ non ſufficit, niſi data perſeuerantia in ea, ſaltẽ quando legitime tortus fuiſſet. ibidem nu. 10. ſi quidem talis poſſet ſuam cõfeſſionem reuocare, ut idem Thom. Gram. quæſt. 3. nu. 8.

b Vinc. G. Articuli an debeant admitti uel nondum prætenduntur impertinentes, ita ꝙ ubi eſt dubium ne proceſſus retardetur poſſet tunc iudex admittere illos cum proteſtatione impertinentium huiuſmodi cautela non ſeruatur Romę. Thom. Gram. deciſ. 41. nu. 5.

lium.& vide notabiliter per Bal.in l.si cum ipse.ff.de excusa.tu-
to.& glo.in ver.videbitur.in c.cupientes.§.q si per viginti.§.de
elect.eo.lib. In ea.glo.ibi, de veritate vel credulitate.no.gl.qua
liter debeat responderi.de quo est tex.notabilis in d.c. præsen
tium.& per Bal.in l.j.C.de confes.circa fi.licèt ergo nemo co-
gatur edere instrumenta vel probationes contra se, vt l.qui ac-
cusare. ff.de eden. & no.in c.j.§.de proba.tamen bene cogitur
reus respondere positionibus, per quam responsionem proba
tur interdum intentio ipsius actoris. facit d.l.vbicunque.& ibi
glo.& ratio est, sm Io.And.quia responsio rei non est in pote-
state actoris, sicut habere instrumenta & alias probationes. &
fuit hoc inductum ex æquitate, vt hic in tex. & per Ioan.And.
9 §.eo.c.2.† In eadem glo.ibi, credit vel non credit. no.glo.paria
esse confiteri, vel respondere per verbum, credit. quod intelli-
git Bald. in d.§. quod obseruari. & Domini. hic quò ad hoc, vt
quis releuetur ab onere probandi: non autem vt habeatur per
inde ac si vera confessio esset facta in iudicio: & sic ex tali con
fessione nō orietur actio, nec habebit executionem paratam,
sicut vera confessio in iudicio facta, sm glo. in d.§. sed cùm de
hæredi.cogita tamen, quia Bald.ibi hoc non firmat. & glo.no.
in d.c. ex literis.§. de iureiur. voluit quòd respondens per ver-
10 bum, credit, habeatur perinde ac si verè esset confessus.† In ea.
glo. ibi, dubito.glo. in d.c. penul.tenet quòd respondens non
possit dicere, dubito: intellige si interrogetur super facto pro-
prio in quo ignorantia est tolerabilis, vt in d.c. ab excommu-
nicato. nec deberet tunc dari terminus ad deliberaré respon-
dendum: intellige nisi sit factum multum antiquum vel intri-
catum, secundum Barto. in l.si quis delegauerit. ff. de noua. &
in l.a.& penul.ff. de confes. Sed in facto alieno poterit dicere,
dubito,& habebit terminum ad deliberare respondendum, vt
§.& vide per Specu. in d.§.6.ver. sed nunquid. & per Docto.in
d.c.penul.& in d.c.præsentium.& in d.§.quod obseruari.& ibi
per glo.& in l.qui interrogatus.ff.de interroga.act. & per Ioā.
And. in c.ex tenore.§. de testibus. & vide plene per Docto. in
c.penul.de iuramen.calum. & ibi Imo.& Do.Anto. & Panor
11 mi. plenè. † In ea. glo. in fi. no. & tene menti singulariter ex
glo. quòd ponens videtur omnia quæ ponit confiteri: & eo-
dem modo respōdens. Nam qui simpliciter confitetur, negat,
vel iurat, totum videtur confiteri, negare, vel iurare, secundum
Bal. in l.j.cir.fi.C.de ædil.edic.de quo dicetur j.c.proxi. Sed quę
ri primò, q.d si actor ponit q reus debet sibi cētum,& reus re
spondet se conditionaliter promisisse: concludit Archid. q ex
tali responsione actor suam intentionem fundare non possit,
quia talis responsio est vnica,& non potest pro parte accepta-
ri, & pro parte non, vt 19. distin.c.j. secus si sunt plura capitula
separata, vt est tex.notab. in l.Publia. ff.depositi.& no. in l.qui
dam.§.nūmularios.ff.de edendo. Dicit tamen Arch. q cogetur
simpliciter respondere, sicut simpliciter fit positio. de quo ta-
men per Cy.in d.l.j.& in l.si quidem.C.de excep. & per Spec.
in titulo de positione.§.fi.ver.pen.& antepe.secūdum Io.And.
dicentem tamen, quòd iustè poterit reus cogere actorē decla-
rare, an ponat promisisse purè vel sub conditione. Et sic cesset
omne dubium, sm Ioan.And.& sic sequitur, quòd non cogitur
reus respondere positioni generali, sed debet esse certa & qua
lificata, & ex qua causa, de quo j. c. proximo. & tunc ipse reus
cogetur simpliciter respondere, vt §. per Archid. & no.in d.l.j.
& per Spe.in d.§.fi.imo reus conditionaliter respondens, vide
ret negare positionem pure conceptam, sm Bal. hic, per no.in
12 l.a.C.de donatio.ante nup.& tenet Arch.in d.l.si quidē.† Quid
autem si statutum dicit, q positionibus debeat simpliciter re-
sponderi? vide per Docto.in l.j.§.si quis simpliciter.ff.de verb.
obli.& per Bal.in l.j.C.de ædi. edic. Secundo quæritur, an pos-
sit quis se fundare ex responsione conditionali? dicit hic Do-
mi.quòd non, quando sit vno cōstructu verborum: secus si con-
fessio fiat de per se pure,& postea adijciat conditio, tunc enim
confessio poterit acceptari pro parte, & respondens tenetur
probare conditionem, vt est tex.& glo. in c.dudum.el 2.§.tan-
dem.§.de elect. Et idem quando esset præsumptio contra con-
fitentem, puta si dicat quis se fecisse homicidium, tamē ad sui
defensionem, sm Bar.in l.Aurelius.§.idem quęsijt.ff.de libe.le-
ga.vbi plenè de hoc,& per Bal.in d.l.j.circa fi.& per Lap.in sua
allega.94. Et quando dicantur esse vnum vel plura capitula vel
separata? hic per Pet. de Anchar.& Imo. referentem Barto.in
13 d.§.idem quæsijt. † Tertiò quæritur, an admittatur talis respon
sio, credo prout in tali instrumento continetur? Specu. in titu.
de teste.§. qualiter.ver. quid ergo. & ver. cæterum. dicit quòd
sic, si in positione fiat mentio de instrumento: alias secus. &
sequitur Bald.in d.§.quod obseruari. in fi. Et censetur tunc fa-
cta negatio, vel positio prout in instrumento continetur, secū
dum Bal. in l.2.C. de erro.aduocat. Quartò quæritur, quid si in
responsione facta per partem positionibus resultet contrarie-
tas. qualiter debeant tunc interpretari ipsæ contrariæ respon-
siones? dicetur in c.fi.j.de iureiuran.& vide per Bald. in l.cum
14 falsa.in fi.C.de iur.& fac.ignoran. † Quintò quæritur, an possit
quis pluries de eodem interrogari? Domini. hic refert glo. te-
nentem, quòd non, in dicto §. quod obseruari. & hoc nisi ex
noua causa interrogetur. quod esse potest, secundum Domin.
a quando responsio fuit facta per verbum, [a] credit, vel non cre-
dit: quo casu posset sępius interrogari, ex quo posset hodie cre
dere, quod olim non credebat. argu.l.2.ff. quis ordo in bono.
pos.serue.& ita videtur velle Specu.in d.titu. de positione.§.6.
ver.j.de quo etiam per glo. & ibi no. in l.de tutela. C.de in in-
teg.resti.mino.& vide etiam per glo.no.in c.fraternitatis.§. de
frigidis. an respondens per verbum, credit, vel non credit, sit
periurus, si veritas in contrarium appareat? de quo dicetur in
d.c.fi.& per Bald.in d.§.quod obseruari.in princi.& in l.j. in fi.
C.de confessis. Sextò quæritur, an possit quis iuuare se contra
ponentem ex positione quam ipse negauit. Ioan.And. referen
do Archidia. concludit, quòd non: nec ipse ponens potest se
fundare, seu iuuare ex illa negatione: & hoc nisi probetur er-
ror, vt in c.per tuas.§.de proba. quod est menti tenendum. pro
quo facit quod no. Bald. in l.cum precum. C.de libe. causa. &
in reg.ex eo quod.j.eo.lib.de quo per Specu.in titu. de positio
ne.§.8.post princi.& per Innocen.& Ioan.And.in c.cum vene
rabilis.§.de excep.& per Barto.in l.post legatum.ff.de his qui
vt indi.& per Bald.in d.l.j. & hic dicentem, quòd bene poterit
quis se iuuare ex probationibus factis super tali positione ne-
gata, vt not. in c.mulieri.§. de iureiurati. & idem tenuit in l. si
quis intentione. ff.de iudic.& in dicta regu.ex eo quod.& per
Imol. in l. qui Romæ. §. Seia.ff.de verb. obliga. vide notabili-
ter per Barto.in l.a.§.creditum.ff.si cert.peta. & facit in argu.l.
si duo.§. Marcellus.ff.de iureiuran. De positione negatiua, vi-
de dicta in c.fi.j.de iureiuran.& per Bald.in l.edita.C.de eden.
circa fi. & in l.cum precum. C. de li. causa. & in l.si magnum.
C.qui accusa.non possunt.& in l.alia causa.C.de his qui. vt in-
dig.& per Bart.in d.l.post legatum.& per Bal.& Imo.l.si dubi-
15 tetur. ff. de fideius. † Septimo quæritur, an post quam quis se-
mel negauit positionem, possit postea eam confiteri? vide per
Bar.in d.l.post legatum.& in l.j.ff.de eo.per quem factum erit.
Et per Bal.in l.error.circa finem C.de iur.& fac. ignorā. dicen-
tem, quòd qui semel negauit, nunquam potest postea confiten-
do habere beneficium statuti. de quo per eum in l.j.C. de con-
fes.in 6. colum. Barto.in l.j.ff. de eo per quem factum erit. An
autem sit necesse, quòd confessio, seu responsio sit expresse ac
ceptata, vel sufficiat quod non sit negata? per Bald. in l.penul.
in princi. C.de repu.hære.& in l.cum precum. C. de libe.cau-
sa.& vide dicta in c.fi.j. de iureiuran. Reliqua ad materiam, vi-
16 de in dicto c.fi. † In glo. in ver. negatiuas.in fi. nota ex glo. de
b dictione, [b] tantum, quę apposita in oratione affirmatiua inclu
dit simpliciter negatiuam. & idem si apponatur dictio, absq;,
vt si dicatur fuit, & est, absq; eo &c. vt per Ioan.And.in d.c.bo-
næ. & per Bald. in d.§. quod obseruari. In glo. in ver.non pos-
sunt, in fi. habet ergo locum tex. hic, siue negatiua possit aliter
probari quàm per confes. siue aliter probari non possit, sm Io.
17 And. † In glo. in ver. iudices, in fi.& C. de arbi.l.pen.in fi.sm
Host.& Ioan.And. Et no. ex glo. q appellatione iudicis, venit
etiam arbiter, quod est notandum pro statutis, sm Do. Sed gl.
in c.j.in prin.in ver.iudices.de fo.compe.eo.lib.tenuit contra-
rium. & dic vt ibi est dictum. & per glo. in c.j. §.j.j. de re iudi.
18 † In glo.fi.in fi. tene menti ex glo. iuncto tex. q clausula, si vi-
derit expedire, relata ad iudicem, importat vt iudice male arbi
trante possit appellari: sed contrarium voluit Ioan. And.in c.a.
§.de iuram.calum.eo.lib.ideo dic vt ibi dictum fuit, & per glo.
hic.facit quod dixit Inn.in c.cum speciali.§.de appel. q d.l.vbi-
cunq; volens, q vbicunq; æquitas mouet iudicē, debeat mōde-
ri, sicut

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Verbum, credit. Adde q verbum dubitatiuum, regulariter non probat, sm glo & Doct. in l. testium C. de test. gl. & Doct. in c. quotiens de testi. Card. Zaba. in c. sacris, in 6. no. quod me. cau.
Vin. G. De isto verbo vide Fely. in c. quotiens. de testi. & scias q nemini de facili est credendum, qm qui cito credit leuis est corde Troyl Malue. in trac. de canonizat. Sanctorum. q. 4. nu. 3. quod habetur in lib. 9. trac. fol. 131.
b Nic. Sup. De dictione, tantum. Adde gl. in c. cum [illegible] 96. dist. Car. Alexan. in c. non est. in notabilibus. j. dist. 10. de Imo. in l. si quem. C. de præscrip.
Vin. God. De ista dictione vide D. Anto. Archi. Flo. in trac. de vsu. in 3. §. nu. 9. quod habetur in lib. 9. trac. fol. 148. nu. 9.

zi, ſicut hic in tex. dicitur, ꝙ æquitate ſuadente tenetur iudex admittere poſitionem negatiuam. nam ſi iudex dixit ſe moueri æquitate vbi in vero non eſt, vel econtra, dicit, ꝙ æquitas non eſt vbi in vero eſſet æquitas, his caſibus poterit appellari, ſm Inno. ibi. pro quo eſt gl. hic, iuncto tex. & vide per Io. And. in d. c. 2. & quod ibi dictũ fuit. & per gl. in c. ſuper his. de accuſa.

SVMMARIVM.

1. *Reſponſio fienda ad poſitiones, debet fieri præcedente iuramento calumniæ.*
2. *Interrogatio ſuper poſitionibus debet fieri per iudicem, & non per partẽ.*
3. *Reſpondere denegans poſitionibus habetur pro confeſſo, quod regulariter ſecus eſſet. Et ſic non poſſet ferri ſententia contra contumacem, niſi iudicialiter conſtet de veritate cauſæ.*
4. *Iuramentum ſi ſit præſtitum ante litem conteſtatam, an debeat iurari ſuper poſitionibus.*
5. *Contumax reſpondendo quando habeatur pro confeſſo, vel non, vide hic diſtinctionem breuem & bonam.*
6. *Contumacia procuratoris poſt litem conteſtatam nocet domino.*
7. *Citatus per nuncium vt veniat reſponſurus poſitionibus, ſi non veniat, an habeatur pro confeſſo.*
8. *Quid ſi in citatione fuerit inſertus tenor poſitionũ, an hoc modo ſufficiat ſimplex citatio.*
9. *Quid ſi in citatione tali fiat comminatio iudicis, quòd niſi comparuerit habeatur pro confeſſo.*
10. *Reſpondere regulariter quis tenetur poſitionibus, niſi in certis caſibus hic in glo. expreſſis.*
11. *Poſitionibus impertinentibus quando quis reſpondere teneatur, vel non. & nume. 12.*
13. *Poſitio incerta de ratione ponentis, non habet locum etiam ſi non apponatur, licèt ſecus ſit de libello.*
14. *Poſitio ſi ſit indebita, vel impertinens in parte, an poſſit tota negari.*
15. *Poſitioni quæ plura continet, an pars reſpondere teneatur.*
16. *Poſitioni iuris an quis reſpondere teneatur. Et de quo iure intelligatur. & nume. 17.*
18. *Poſitionibus reſpondere quis primò teneatur, actor, an reus?*
19. *Poſitioni nolens reſpondere habetur pro confeſſo.*
20. *Contumax in reſpondendo habetur pro confeſſo, vel pro negante prout ſibi erit deterius.*
21. *Contumax in non reſpondendo, an poſſit diffinitiuè condemnari, vel non.*

CAP. II.

1 SI poſt. †No. j. ꝙ ſicut poſitiones debẽt fieri præcedente iuramento calumniæ, vel veritatis, vt per gl. ſ. c. prox. ita & eodem modo reſponſio debet ſequi præcedente iuramento. † Secundò no. 2 ibi, a iudice. ꝙ interrogatio ſuper poſitionibus debet fieri per iudicem, & non per partem. ad hoc gl. ſ. c. proxi. valeret tamẽ ſpontanea reſponſio ſi fieret ad inſtantiam aduerſarij, iudice non præcipiẽte, vt in l. ſi ſine. ff. de inter. act. & per glo. & Doc. ſ. de dolo & contu. in c. prout. & tenent hic Arch. & Io. An. & Rota in deci. 31. quæ inci. Item voluerunt. & vide glo. no. 30. q. vlt. interrogandum. Tertiò no. ibi, contumaciter. ꝙ ſufficit nolle reſpõdere ad mandatum iudicis, vel poſt eius iuſſum contumaciter ſe abſentare, & ex his duobus vel altero eorum habetur pro confeſſo. talis tamen confeſſio in beneficialibus non iuuaret ponentem, qui aliter nõ probaret de titulo, ne per cõcluſionem daretur vitioſus ingreſſus, vt in c. j. ſupra ti. 2. eo. li. ſm Archi. & Ioan. And. Sed in contrarium facit glo. ſ. c. proxi. circa fi. vbi voluit, ꝙ etiam in beneficialibus fiant poſitiones, & confeſſio præiudicat. poteſt dici, ꝙ gloſ. ibi procedat vt valeat confeſſio in præiudicium ꝯfitentis, vt ſic poſſit quis amoueri a beneficio, ſed non quò ad hoc, vt per talem confeſſionẽ fundetur & probetur titulus, vt per talem confeſſionem fiat adiudicatio ponenti, & ita procedat quod dicit Ioan. And. & idem voluit in addi. Spec. in ti. de poſitione §. 9. ver. verum. ibi, 3 ſecus puto. & ita tenet hic Lap. de quo eſt dictũ in d. c. j. †Quarto no. ibi, pro confeſſo. quòd cum ſit ſpeciale, vt cõtumax iſto caſu habeatur pro cõfeſſo, quod regulariter ſecus eſſet. & ſic ſequitur, ꝙ niſi iudicialiter liqueret de cauſa non poſſet contra contumacem ferri ſententia diffinitiua: qđ procedit tam in ciuilibus q̃ in criminalibus, vt l. properandũ. §. & ſi quidem. C. de iudi. & l. abſentem. ff. de pœnis. & no. in c. veritatis. ſ. de dolo & contu. & ita ſequitur hic Pet. de Anch. & Bald. in l. j. ff. ſi quis ius dicenti. vbi notabiliter dixit, ꝙ non poterit iudex citãdo cõminari, vel interloqui, ꝙ eũ habebit pro cõfeſſo: licèt ratione contumaciæ aliam pœnã imponere poſſit. de quo j. In glo. 2. in fi. no. quia vbi aduerſatiua ponitur inter diuerſa, quorum vtrũq; eſt neceſſarium ad vſum, de quo quæritur, tũc accipitur pro coniuncta. facit gl. in ver. figura. in clemen. ſæpe. de

4 verb. ſigni. †In glo. in ver. iuramentum, in fi. vult gl. ꝙ etiam ſi ante lit. conteſta. fuerit iuratum, & fiant poſitiones, tamen habebit locũ diſpoſitio huius text. & ita videtur eſſe de mente Ioan. And. hic, & ſequitur Domi. ſed non haberet locum tex. hic, niſi poſt præſtitum iuramẽtum calumniæ, vel veritatis, vt hic in prin. tex. vbi ita tenet Io. An. Bal. tamẽ in l. 2. §. ꝙ ſi actor. circa fi. C. de iuramen. calum. refert contrarium fuiſſe conſultum in ciuitate Florentiæ, vt ſic tex. hic procedat etiam anteq̃ ſit præſtitum iuramentum, quia non minor eſt cõtumacia nolentis iurare & reſpõdere q̃ eius qui poſt iuramentũ non reſpondet. & ita ſequitur Bal. ibi per illum tex. ibi enim nõ erat iuratum, & tamen nolens iurare habetur pro cõfeſſo. Pro quo ẽt facit gl. hic, & ſequens. & ita etiam tranſit hic Per. de Anch. Sed Domi. contra. nec ob. d. §. ꝙ ſi actor. quia loquitur in nolẽte iurare, & tunc habetur pro confeſſo, ſed hic loquitur in nolẽte reſpõdere poſitionibus, quo caſu ſolũ poſt iuramentũ præſtitum habetur pro confeſſo, vt hic in tex. qui cum ſit pœnalis nõ debet extẽdi, vt in reg. in pœnis. j. eo. li. & no. in c. ſi poſtq̃. ſ. de elec. eo. lib. Sed certè ex iſta ratione eſſet falſum qđ dicit glo. hic, & ſequens, & tamen illam ſequitur Io. An. & alij Doc. vnde eadem ratio videtur in dictis caſibus. Nam contumax in non reſpondendo poſitionibus, videtur etiam cõtumax in nolendo iurare, cùm poſitionibus debeat reſpõderi præmiſſo iuramento, vt hic, & per gloſ. ſupra c. proxi. & ſic debet haberi pro confeſſo, vt d. §. ꝙ ſi actor. vide tamen per Bal. in l. ſi filius. 5 la j. ff. de interroga. actio. † Et concludit ſic, quòd aliquãdo quis eſt cõtumax in reſpondendo interrogationibus, quæ fiunt ad præparationem iudicij: & tunc habetur pro confeſſo, vel negante, prout ſibi magis nocet, etiam ſi non fuiſſet iuratum, vt l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interro. act. Aliquando quis eſt cõtumax in reſpondendo libello, vel in litis conteſtatione, & nõ habetur pro cõfeſſo, ſm Bal. in d. §. ꝙ ſi actor. & no. ꝑ do. Ant. in c. penul. ſ. de iuramen. calũ. & facit gl. in auct. qui ſemel. C. quomodo & quando iudex. Aliquando quis eſt contumax in iurando de calumnia: & tunc habetur pro confeſſo in illo articulo ĩ quo iurare recuſat, vt d. §. ꝙ ſi actor. Limita tamẽ niſi prius fuiſſet præſtitum iuramentum ſuper tota cauſa, quo caſu ſi iterato recuſet iurare non habetur pro confeſſo, ſm Bal. in auct. hoc ſacramentũ. C. de iuram. calũ. Aliquando quis eſt contumax in reſpondendo poſitionibus: & tũc indiſtinctè videtur tenendum, ꝙ habeatur pro confeſſo, ſiue ante li. cõteſt. ſiue poſt, & ſiue ſit iuratum, ſiue non, vt ſ. dũmodo alia requiſita hic in tex. concurrant. de quo j. & vide notabiliter per Bal. in d. l. ſi filius. In glo. in ver. reus. ibi, ſed idẽ eſt, ſcilicet ꝙ habeẽ pro confeſſo, ſecundum Ioã. An. tam in actore quam reo, cum ſit eadem ratio, & quia reus in ponendo cenſetur actor, vt in l. j. ff. de excep. & ſic no. ex glo. ꝙ cõſtitutio pœnalis loquens in reo, locum habet in actore, vel e contra quando eſſet eadẽ ratio. Pro quo facit, quia iſta ſunt correlatiua. de quo in l. fi. C. de indic. vidui. & vide per glo. in l. j. C. de pœna iudi. in cle. j. de reſcri. in ver. præſidentes. & glo. ordi. in ver. Italiæ. in c. j. ſ. de tẽpo. ordi. In glo. in ver. procurator, in fi. no. iuncto tex, ꝙ poſitionibus poteſt reſponderi per procuratorem. & vide in c. præſen6 tium. j. de teſtib. de quo in c. j. ſ. de iudi. eo. li. † Secũdò no. ꝙ cõ2 tumacia [a] procuratoris poſt lit. cõteſta. nocet domino. Idem Io. Mo. & Archi. hic, argu. l. ſi procurator. ff. de excep. doli. & tenet Inno in c. j. hic alleg. nunquã tamen noceret domino quò ad excõmunicationem, cum excõicatio requirat propriã cõtumaciã. 11. q. 3. nemo. & no. Inno. & Doct. in d. c. j. Ante litẽ verò conteſtatã ſi procurator eſſet contumax in reſpondendo poſitionibus, non nocet dño. & ita tex. hic loquens in procuratore intelligi debet. pro quo facit hæc glo. & ſequitur Lap. & Do. per no. in d. c. j. imo dicit hic Io. An. probari, ꝙ etiam taciturnitas procuratoris poſt litem cõte. noceret dño. facit l. nõ ſolum. in prin. ff. de procu. & qđ no. Spe. in ti. de petitorio, poſt prin. Licèt Bar. in l. j. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius dicẽ. tenuerit, ꝙ nullo mõ cõtumacia procuratoris noceret dño. & non bene, quia eſt contra tex. hic. An tñ dẽat fieri differentia ante lit. conteſt. vel poſt? Doct. in d. c. j. hic alleg. non faciunt, ſed ſimpliciter tenent

ADDITIO.

a Nico. Supe. Contumacia procuratoris. Adde an contumacia procuratoris tollit beneficium appellandi, vide in l. 2. in § fi. cum ibi no. ff. quando appellãdum ſit. & per Pau. de Ca. in l. properandu. in § eũ autẽ contradicit. C. de iu. Vinc. God. Contumacia procuratoris non nocet domino, vt pœna priuationis incurrat. Ruy. conſ. 50 nu. 12 lib 2. & ibi nu. 25. quando dicatur procuratoris contumacia. Nec facit ꝙ dominus teneatur pati adueniat, niſi in expenſis & damnis. idem Ruy. conſ. 21. nu. 4. lib. 4.

nent, q contumacia procuratoris in nõ rñdendo positionibus noceat dño: & non vr̃ fienda talis differentia, quia ex quo tex. hic habet locum etiam ante lit. côte. eo casu quo essent necessariæ probationes, & positiones, vt est dictum s. in glo. 3. ergo eodem modo indistinctè debet habere locum in procuratore ante lit. conte. Ex quo text. hic etiam de procuratore loquitur & maxime quia in respicientibus processum contumacia procuratoris nocet domino, vt d. l. non solum. & vide ibi per glos. an fiat differentia ante lit. contesta. vel post. & per Bal. in l. 3. C. de procu. vbi ex suis dictis posset argui, q non. & per Doct. in d. c. j. Tene tñ menti, q licet confessio dñi noceat sibi in quocũque alio iudicio, etiã vbi acta in isto alio iudicio non nocerent tñ confessio procuratoris in vno iudicio nõ nocet dño in alio vt no. per Ioã. An. in c. per inquisitionem. s. de elec. In casu tñ huius c. quia confessio inducta per istud c. est ficta, & non vera etiã si esset ipsius dñi, non noceret sibi in alia causa, vt no. Bar. in l. eius qui delatorẽ. ff. de iure fisci. quod dicit perpetuo menti tenendum. & de ista cõfessione habetur hic, & s. de iura. calũ. c. fi. & in auth. sed nouo iure. C. de pœna iudicis qui male iudi. secundũ Pet. de Ancha. hic, cuius sunt ista verba. 7 † In gl. in ver. iussus. in fi. tene menti glo. volentem istum tex. non habere locum in citato per nuncium vel epistolã & idem Archi. hic. & Dy. in reg. contra eum. j. eod. lib. & Spec. in d. §. 9. ver. licet. vbi hoc limitat, nisi citatus dixerit nolle respondere vel venire, quia ex quo est tunc vere contumax, s̃m no. per glo. in c. venerabilibus. §. secus. j. de sen. excom. eod. lib. poterit tunc iudex absque alia citatione declarare eum haberi pro confesso. facit gl. mag. in fi. in l. j. §. fi. ff. si quis ius dicenti. Sed ò limitat, nisi iudex in citatione cõminatus fuerit, q nisi cõpareat habebit positiones pro confessatis, quia tunc illo non cõparente poterit iudex pronunciare eum haberi pro confesso. de quo j. & sic intelligit Spe. ibi in cõtumace, iterum citato cum cõminatione. Sed in prima citatione nõ posset iudex etiam cõminando imponere talem pœnam, vt sentit d. glo. vt s. de quo tñ an dictæ limitationes procedant, j. patebit. 8 † Sed quæritur primò, quid qñ in citatione esset insertus tenor positionum vel interrogationũ, an tũc sufficeret simplex citatio, vt eo nolẽte rñdere habeatur pro cõfesso: tenet Iaco. Butri. q sic, in d. §. q si actor. & facit in ar. c. mulieres. in fi. s. de sen. excom. qđ dictum procedit de rigore, sed in practica seruaretur opi. huius glos. secundũ Imo. imo etiam de iure procederet ista glo. s̃m Pet. de Anch. & Do. quia licèt mittatur copia positionum, tñ tunc iudex non interrogat, nec iubet prout requirit tex. hic volẽs, q iudice pñte fiat interrogatio, & est etiam in dicto casu ratio diuersa cũ sit maior cõtumacia non respondentis ad verbum iudicis, q̃ quando per nuncium vel epistolam, vt in l. a. C. quomodo & qñ iudex. & hic in gl. & ita videtur sentire Bal. in d. §. q si actor. & in d. l. si filius. Pro quo facit quod dicitur infra in proxi. qõne. Secundò quæritur, an habeatur quis pro cõfesso si esset iussus vel interrogatus a notario ex commissione iudicis? refert hic Do. aliquos tenere, q non, cum text. hic requirat q a iudice & in eius præsentia. vnde cum sit pœnalis, non debet extendi extra casum suum, vt in c. statutũ. s. de elect. eo. lib. & ita sequitur Domi. quod tu intellige nisi notarius hoc faceret in pñtia iudicis, & ex eius cõmissione, quo casu bene haberet locũ tex. hic, ex quo iudex est præsens, & cõminans, ar. l. omniũ. C. de testa. & per Bald. in l. nemo. C. de senten. 9 † Tertiò quæritur quid si in citatione facta per nuncium, vel epistolam, vel sit insertus tenor positionum, vel interrogationum cum cõminatione iudicis, q nisi comparuerit habeatur pro confesso, an tunc his simul iunctis contumax habebitur pro confesso? do. Anto. & Imo. in c. pe. s. de iuram. calum. tenent q sic, dicentes idem esse in citatione facta ad respondendum libello si esset insertus eius tenor cũ cõminatione, q nisi compareat iudex habebit eũ pro confesso: quo casu contumax tunc habebitur pro cõfesso. qđ tene mẽti. Sed d. Nic. in d. c. pe. in vlt. charta, in prin. tenet contrariũ, cũ iste tex. requirat, q sit iussus & interrogatus per iudicem, & sic interrogatio debet fieri in iudicio coram iudice. l. j. & ibi glo. & l. voluit. & l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de inter. actio. meritò ergo non debet sufficere interrogatio quę fit extra iudicium, missa copia positionum. & hanc etiam partem videntur sequi Bart. & Bal. in d. §. si acta. nam dicit Bal. q tria debent concurrere, vt habeat locum iste tex. primò, q sit iussus per iudicem in præsentia, & non per nuncium. de quo est dictũ supra. Secundo, q contumax non possit suam contumaciam excusare. de quo infra. Tertiò, q positiones sint lectæ & datæ intelligi. pro quo facit tex. hic, interrogatus &c. Aduerte tamẽ, quia si antequàm legantur, recusaret quis ad iussum iudicis respondere, vel nollet audire, & recederet, videtur q habeat locum text. hic argu. reg. cum stat. j. eod. lib. & satis est de mente huius tex. & facit c. a. supra de dolo & contu. eo. lib. 10 † In glo. in ver. rationabilis. no. glo. ordi. ponẽtem casus [a] in quibus nõ teneatur quis respondere positionibus. de quo etiam per glo. in d. §. quod obseruari. & sic no. quòd regulariter cuilibet positioni est respondendum, nisi in casibus vbi in iure contrariũ reperiretur expressum. In ea. gl. ibi, superflua. no. q ad cauillationes aduocatorum quando easdem positiones sæpius repetunt, non cogitur quis nisi semel respondere. facit quod dicit glo. j. quando positio est captiosa. 11 † In ea. glo. ibi, impertinens. no. glo. quam limita, nisi positio esset pertinens iuris præsumptione, vt cum pono me olim dominũ fuisse. nã qui olim dominus, hodie præsumitur dominus, vt habetur in l. siue possidetis. s. de proba. secundum Bal. in d. §. quod obseruari. de iure enim præsumptio potest fieri positio, & debet ei responderi, secundũ Bal. in l. clarum. in prin. C. de fideicom. Secundò limita in omnino impertinentibus: secus si facerent ad causam cõsequenter vel contingẽter: hinc est q in possessorio articulus de proprietate non est impertinens, quia cæteris paribus pręfertur in possessorio qui est dominus, secundũ Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de acquir. posses. & no. in c. licèt cãm. s. de proba. & vide de hoc per Spec. in tit. de teste. §. nunc videndum, in princ. in ver. sed pone. ideo dixit no. Bal. in d. §. quod obseruari. q omnis positio dicitur pertinens, quæ fundat cãm, vel cum alia positione per indirectum facit ad causam: imo si positio parum facit ad factum, tñ pertinens iudicatur, dummodo faciat ad rationem per se, siue cum adiuncto, s̃m Bal. in vlt. col. in l. clarũ. in prin. quod tene mẽti. 12 † Tertiò limita, quãdo esset certum q sit impertinens, de dubio debet tunc admitti cũ illa clausula, saluo iure impertinentium: de quo per glo. & Inno. in d. c. cùm contingat. & ita seruaretur in practica, s̃m Ioã. And. hic, & in c. bonæ. el j. s. de ele. & ideo cauti iudices protestantur, q in positionibus impertinentibus habeatur pro non responsio. & ita etiam partes debent protestari, & talis protestatio est vtilis & necessaria. arg. glo. j. in fi. s. in prin. huius libri, secundũ Imo. & Do. quia alias respondens positionibus impertinentibus, vel quibus non deberet respondere, sibi pręiudicat. ar. l. qui interrogatus. & l. si sine. ff. de interro. act. & ibi per Bal. Et idem etiam tenet Spe. in tit. de positione. §. 6. versi. hoc autem scias. & per Do. in c. prout. s. de dolo & contu. Et quid operetur talis reseruatio facta per iudicẽ, vide per Bart. in l. ille a quo. §. si de testamẽto. ff. ad Treb. Et quid si actor instat, q iudex primò declaret, an positiones sint impertinentes vel non, & non vult quòd admittantur cum illa clausula, saluo iure impertinentium, an iudex possit ad hoc cogi. Specu. in tit. de positione. §. 6. ante medium. in versic. & no. quòd cum interrogatorium rei: videtur velle q non. & vide not. per Imol. in d. §. si de testamẽto. Quartò limita, q si aliquis esset recessurus de curia, vel aliter cogitur rñdere positionibus impertinẽtibus, dummodo tamen possint esse pertinẽtes in futurum, vt in d. tit. & hoc ne probationis copia pereat. s. vt lite non conte. quoniam frequẽter. & ita tenet Rota in deci. 394. quæ incip. Item suspenso. 13 † In ea. glo. ibi, generalis. intellige nisi declaretur, & licèt libellus generalis procedat si non opponatur, vt l. fi. C. de annali exce. & per glo. in l. j. §. si quis argentum. ff. depositi. tamen positio de se incerta ratione ponentis nõ procedit, etiam si non opponatur, secundum Bal. in d. §. quod obseruari. & in l. j. C. si plures vna sentẽtia. vbi no. dixit, q vbi in positione ponitur factum sine tempore, dicitur tunc positio incerta, & contumax non haberetur pro confesso. Quid autem sit de positione alternatiua, vel disiunctiua? vide per Inn. in c. ex parte. s. de rescriptis. tenentem, q debet admitti quando est de alieno facto in quo est tolerabilis ignorantia, vt in c. ab excommunicato. de rescriptis. alias secus. & hoc nisi quando quęlibet pars alternatiua concludit ad intentum articulantis, vel ponentis, tunc bene admitteretur articulus vel positio alternatiua, vt in d. c. ex parte, secundum Imo. ibi in 2. colum. vide per Bat. in l. j. §. j. ff. quorum legatorum. 14 † In eadem glo. ibi, positionem negare, vult glos. q ratione partis indebite possit totum negari. idem Specu. in tit. de positione. §. 7. vbi plene de his. & sequitur Bal. in d. §. qđ obseruari. de quo his per Do. & dicetur in c.

A D D I T I O.

[a] Nic. Sup. Casus in quibus. Adde Spec. ti. de positionibus.
Vinc G. Adde, quando responsio rei secundum intentionem actoris sit intelligenda. Ruyn. consi. 141 nu. 19. lib. 5. & nota, quod responsio habet relationem ad interrogationem. idem Ruy. consi. 169. nu. 9. lib. 2.

15 in c.præſentium.j.de teſtibus. ſuper glo. in ver. ſigillatim. † In ea.glo.ibi, non enim punit vt debet. vide glo. q poſitioni plura continenti non teneatur pars reſpondere, etiam ſi dicatur, q ponit coniunctim vel diuiſim. & ita ſequitur Bal. in l.precibus. in prin. C. de impube.& alijs ſubſti.& in d.§.qd obſeruari.per hanc glo.& ſi eſſet contumax, non haberetur tunc pro confeſſo. Sed certe tex.in d.c. præſentium. loquitur de poſitione implicita & plura continente,& tamẽ cogitur quis ſigillatim reſpondere.de quo per Doc.in l.j.§.ſi quis ſimpliciter.ff.de verb. obliga.& per Imo.& do.Anto.in c. dilecta.ĩ. de maio. & obe. & dicetur in d.c.præſentium. Aduerte tamen, quia ſi quis ſimpliciter reſponderet poſitioni multiplici, videtur ad totum reſpondiſſe: & ſic totum videtur negare vel confiteri, vt dixit Bal.in l.non alienum.ff.de interro. act. per illum text. & idem etiam voluit in l.j.in fi.C.de ædil.edic.dubium tamen facit qd no. Spe. in d. ver. 11. volens q reſponſio reficiatur ſolum ad id ſuper quo principaliter ſit quæſtio ſeu poſitio, puta ſi volo probare q mutuaui centum Petro defuncto, & pono q mutuaui centum Petro, cuius tu es hæres, ſi illud ſimpliciter confitearis, videris ſolum de mutuo confiteri, non autem q ſis hæres. Sed conẽ quia confeſſio debet interpretari contra confitentẽ. vt in c.cũ dilecti.ĩ.de accuſa.& tenet do.Ant. & Imo. in c. per ĩ.de iura.calum.in glo.fi.in fi.forte cõtrarium eſſet tenendum per prædicta.cogita tamẽ quia quotidianum.& vide per Spec. in tit.de poſitione.§.9.in fi. & in §.10.verſi.item ſi actor.vbi de his. Si verò quis reſponderet affirmatiuè ſuper parte poſitionis, videtur reliquum negare. & idem econtra ſi negatiuè reſpondet ſuper parte, videtur reliquum confiteri, in c.nonne.ĩ. de præſumpt.& in l.j. C. de diuer. reſcri. vbi ita tenet Bald. & no.in l.& ſi ſine.§.ſed q.ff.de minoribus, q tene menti.vide tamen.

16 † In ea.glo.ibi, non cogitur reſpondere. & ſi reſponderet aliter quam ius diſponat, confeſſio non præiudicat, vt eſt text. in l.ornamẽtorum. ff.de auro & argen.lega. & ibi per Bart. & diceretur etiam poſitio iuris vbicunque apponitur verbum, canonicè, legitimè, vel ſolenniter, vel ſimilia verba, vt tenet Spec.in d.§.7. ver.13. & Bald.in d.§.quod obſeruari. & in l.j. C. de confeſ.limita tamen prædicta.niſi fieret poſitio de extrauagantibus, quia tunc admittitur & cogetur quis reſpondere, vt no.in c.paſtoralis.ſupra de fide inſtru. & per Ioan. And.in addi. Spec.in d.ver. 13. Et idem ſi fieret poſitio de conſuetudine, ex quo eſt facti, vt in c.j.ĩ. de conſtitu.eo. lib. & qui eam allegat, debet eam probare, vt in c.cum dilectus.ĩ.de conſue.& ita tenet Ioan. And.in c. fin. ſupra de conſue.& Bald. in d.§.quod obſeruari. Et idem ſi fieret poſitio ad probandum ſtatutum, vt tenet hic Lap.& Do.& Oldra.in conſi.243.quod intelligit Pe. de Ancha.ſupra c.proxi. quando fieret poſitio de ſtatuto alterius loci, quia tunc eſt neceſſe q probetur, vt no.in d. c.j. & in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iure. ſecus ſi eſſet ſtatutum eiuſdem loci, quia tunc habetur pro iure communi in dicto loco. & ita ſequitur Bal.in d.§.quod obſeruari.& in l.j. C. vt quę deſunt. Et eodem modo admitteretur poſitio, & eſſet idẽ reſpondendum, quando eſſet mixta continens in parte quod eſt iuris, & in parte q eſt facti, vt ſi aduocatus petat ſalarium, & ponat q de tali aduocatione meruit decem, vt tenet Spec. in d.§. 7.ver.ſed pone procurator.

17 † Et licet poſitioni iuris non teneatur quis reſpondere, vt hic in glo.tamen illud verum in iure diſponente: ſecus de iure diſpoſito, vt ſi pono q habeam ius ſeruitus, vel ius eligendi.arg.l.quidam in iure.ff.de dona. In ea. glo.ibi, ſuper cauſam.idem Bald.in l.j. poſt medium.C.quomodo & quando iudex.& in l.j.C.de pœna iudi. & de hia hic plene per Domi.& per Innoc. in c.dudum.el 2. de elec.& per Specu.in dicto §.7.verſi.9.& per Doct.in l.Marcellus,ff. terſi amota.& pleniſſimè per Bald.in §.quod obſeruari.& per Archi.50. diſtinct.ex pœnitentibus. & ca.fratrum. & per Imo. in c. licet cauſam. ſupra de proba. & per Bart. & Angel. in d.l.Marcellus.& per Bald.in l.2.C.de eden.in 3.colum.& in l.2. circa finẽ. C.de exhib.reis.vbi dixit, q licet in criminalibus non fiant poſitiones, tamẽ iudex ex officio poteſt quandocũque interrogare, vt eſt text.in l.Diuus. ff.de cuſto. reorum. In eadem glo. ibi, & ſimiles.de quibus per Spe.in d.§.7. in 3.col.ver.10. conſiderandum eſt, vt eſt quando vna poſitio pendet ab altera, & ſi negatur prima videtur negari ſecunda, puta ſi pono primò, q appellaui, ſecũdò, q appellaui in ſcriptis.tertiò, q intra 10.dies. nã ſi negetur prima, nõ cogitur reſpondere ſecundæ & tertiæ. ſed ſi primam eſt confeſſus, cogitur reſpondere & tertiæ, ſm Ioã.An. & dicit Lap.ĩ.c. proxi. q ſi actor facit duas poſitiones quarum ſecunda a prima dependet, & prima ſit negata, tunc reo non præiudicat confeſſio poſterior.arg. eius qd no.in d.l. Diuus.& in l.maritus.§.pe.eo.tit.vt refert Pe.de Anch.ĩ.c.proximo.cogita tñ per ea, quę habentur j.de iureiur.c.fi. Et ex his ſequitur, q ratione contrarietatis quis nõ cogatur reſpondere poſitionibus, puta ſi vna dependet ab alia, vt ĩ.vel quando ponens eſſet ſibi contrarius, vel quando poſitiones actoris & rei adinuicem eſſent ſibi contrariæ, tunc enim inuicem reſpondendũ non eſt, vt dixit Io.Mo.ĩ.c. proxi.& Bal.in d.§.qd obſeruari.& in l.j.C.de confeſ.vbi voluit hoc procedere quando poſitiones actoris & rei adinuicem ſunt ita contrariæ, q oino ſe perimant: aliàs ſi poſſent aliqua diſtinctione iuuari, & tunc eſſet reſpondendum, vt nota.in c.cum Ioannes. ĩ. de fide inſtr. de quo per Bal.in d.l.j.dicentem idem eſſe quando omnino ſe perimerẽt ſi reus poneret prius quam actor ſuper actione, vel reus prius quam actor ſuper exceptione, quia tunc peruerſio ordinis non releuat ab onere reſpondendi, ſecundum Bal.ibi.

18 † Et vide hic per Ioan. And. quis teneatur primò reſpondere poſitionibus; an actor vel reus? & concludit q poſitionibus actoris, debet prius reſponderi.c.vt circa.ĩ.de proba.& d.c.præſentium §.2.qd fallit, niſi poſitio rei eſſet præiudicialis ad poſitionem actoris, vel niſi actor in utiliter occuparet tempus, ſecundum Ioan.An. de quo per Spec. in tit. de poſitione.§.4. in fi. In ea.glo.in fi.intellige in procuratore ſpeciali, non in generali cui daretur dilatio ſuper principali ad dominum conſulendum, vt ĩ.de procu.dilectus, ſed ibi eſt deliberatoria petitionis, non poſitionis, ſecundum Ioã. An.ſentientem, q procuratori generali non datur dilatio ad conſulendum, ſuper poſitione. de quo per Bart.in l.3.ff.quib.ex cau.in poſ.eatur. & per Doct. in d.c.dilectus.& per Spe.in d.§.6.circa fi. In glo.in ver.eiſdem. in fi.vide hic per Archidia.& per Spec.in d.§.8. ver. item quęritur.& §.10.verſi.item pone, quid de illo qui iam reſponderat certis poſitionibus, & receſſit contra præceptum ſibi factum a iudice, vt non recedat donec perficiatur reſpondere? & concludit q tunc habetur pro confeſſo in alijs, quando omnes poſitiones erant productæ in iudicio: aliàs ſi non erant omnes productæ, tunc ſolum habetur pro confeſſo poſitionibus, quibus interrogatus reſpondere noluit, vel recuſat expreſsè vel tacitè, puta friuolè appellando, ſm Io. An. & idem quando recedit poſt iuſſum iudicis anteq̃ ſibi legantur, vel interrogetur, & per eum ſtat, vt ĩ. Et ſcias q in illis caſibus in quibus nõ tenetur reſpondere poſitionibus, de quibus ſupra in glo.in illis nunq̃ contumax habetur pro confeſſo, ſm Bal.in §.qd obſeruari.pro quo tex. hic in ver.abſque rationabili cauſa. & idẽ tenet Bald.in l.j.C.ſi plures vna ſententia. & in l. ampliorem. §.in refutatorijs.C.de app. Et idem ſi eſſet quis abſens ex iuſta cauſa, ſm Ioan.An. Et in caſibus in quibus contumax habetur pro confeſſo, intelligitur cum qualitatibus ipſarum poſitionũ & facit in libello intentari, vt d.§. ſi actor. & ibi per Bald. in fi.

19 † In glo.in ver.pro confeſſo.ibi, ſed hodie &c. intellige ipſo iure, ſecundum Arch.& Ioan. And.Sed Ioan. Mon. contra dicit, q requiritur ſententia declaratoria. facit text. et gloſ. in c. fin. ſupra de iuramen.calum.& in d.§.ſi actor.& ibi per Bartol.dicentem eſſe neceſſe, vt iudex pronunciet, illum ſine legitima cauſa non reſpondiſſe, vel contumacem eſſe, per no.in l.eius qui debitorem. ff. de iure fiſci. & ibi Bartol. hoc idem tenet. & idem Bald. in l.2.C. de pœna iudicis. & in l. iubemus.§. ſanè.de epiſco.& cleri. et in l. quæ ſub conditione, in fi.ff.de cõdi.inſti. et facit text.in c.j. infra de homicidio. et in c. fœlicis. infra de pœnis.et infra de hæret. cum ſecundum. vbi ſingulariter probatur, quòd quantumcunque pœna imponatur ipſo iure, tamen ſemper requiritur ſententia declaratoria, ſecundũ Domi.et idem videtur velle Specu.in d.§ 9. verſi. licèt autem, quod procedere videtur quò ad hoc, vt talis pœna tranſeat cõtra hæredem, quia nunquàm facta confeſſio defuncti obligat hęredem, niſi præceſſerit ſentẽtia declaratoria, vt d.l.eius qui. vel quò ad hoc, vt poſt talem ſententiã non poſſit contumacia excuſari, vel purgari, vt dicetur.j. in gloſ. fi. Sed quò ad hoc, vt iudex poſſit ferre diffinitiuam ſententiam contra eum vt confeſſum, non videtur q alia ſententia declaratoria requiratur, ex quo iudici & apud acta de hoc conſtat. pro quo glo.no. in l. Iulianus.§. cum autem.C. ad Trebel. vbi ſufficit, quòd ex actis appareat quem eſſe contumacem licèt aliter non pronũcietur eſſe contumacem: vnde alia ſententia declaratoria non requiratur, vt tenuit Bald.in l.j.C.de confeſ.in 8.charta. niſi aliqua iuſta cauſa allegetur, vt ibi per eum. & idem videtur tenere Hoſt.& do.Nico.in d.c.fi. de quo ibi per Doct. gloſ. tamen ibi facit contra, & in reg.in prin. eod.lib. volens, quòd in dubio debet ſemper fieri interpretatio vt requiratur ſententia, & non q ipſo iure pœna imponatur.

20 † In eadem gloſ. in fi. tene menti

a ne menti glo. q contumax ª habetur pro confesso, vel negante, prout deterius est contumaci & sic contumacia interpretatur semper contra contumacem. idem voluit glo. in l. quamdiu. ff. de acqui. hære. & Spec. in d. §. 9. ver. item illud. & Host. & Arch. hic, & Cyn. & Bal. in d. §. q si actor. quod procedit in contumace in non respondendo positionibus: secus si interrogationibus, vt sentit hic Io. An. ponens rationem diuersitatis inter interrogationes & positiones, vt hic per eum. & per Bal. in d. l. j. Et limita hunc tex. & gl. procedere quando contumax potuit plenè respondere, & sic habuerit aliquẽ terminum ad deliberandum, ſm Inno. in c. cum in cunctis. in gl. quę incipit, Trium mensium. s. de elect. Secundo limita, nisi cõtumax possit suam contumaciam excusare, vt no. in d. l. si filius. vel nisi esset talis positio cui non deberet responderi, vt in casibus no. s. per glo. in ver. rationabili causa, ſm Bal. in d. §. quod si actor. Tertiò limita in beneficialibus, vt s. est dictum. Quartò limita, nisi iudiciũ sit fundatum cum minus legitima persona, vt in l. si filius. la 2. & ibi p Bal. ff. de interro. ac. Quintò limita gl. procedere si qualitas causæ patiatur: secus si libellus esset ineptus, vel contineret manifestam defensionem rei, ſm Bal. in d. §. q si actor. in fi.

b c † In gl. fi. in fi. dic vt ibi plenè no. ex quib. & per tex. hic, reprobat hic Ioan. An. dictum Specu. in d. §. 8. in fi. volentis, q contumax in non respondendo positionib. possit sine alia citatione diffinitiuè dãnari in facto principali. nam hoc est falsum quia non debet quo ad alia cõtumax reputari. facit glo. in c. cum cui. s. de dolo & contu. eo. lib. & s. de testib. cum olim. & ſm Ioan. And. vt hic per eum. Bal. tamen hoc limitat duobus modis. Et primò, nisi partes essent præsentes, quo casu nulla alia citatio requiritur, vt no. in l. de vnoquoq;. ff. de re iu. & in auth. si omnes. C. si vt se ab hære. absti. Secundò limitat tunc posse deueniri ad sententiam, quando esset talis positio cuius cõfessio decideret totam causam: aliàs non posset ad sententiam perueniri non probatis probandis, vt in l. intra vtile. ff. de mino. secundum Bal. hic notantem ex dictis Ioan. An. hic, q licèt in confessum nullæ sint partes iudicis nisi in condemnando, vt in l. perinde. ff. ad l. Aqui. tamẽ tam fictè quàm verè confessus est citandus ad sententiam, & ad reliqua acta causæ, q mirum non est, cum etiam verè confessus possit exceptiones, et peremptorias opponere, vt d. l. si filius. §. fi. de quo tamen per Io. An. & Doc. in c. fi. s. de iura. calum. Sed dubitatur an fictè cõfessus, eo quia non rñdet, poterit postea respondere & euitare pœnam huius c. sicut poterit recusans iurare de calumnia? tenet Iaco. But. in d. §. si actor. quod sic, & hoc antequàm sit lata sentẽtia q habeatur pro confesso: quia postea non posset, ſm Pet. de Ancha. intelligo nisi post sñiam appellet & suam cõtumaciam excuset, ſm Cy. in d. §. q si actor. nam etiam verè confes. & condemnatus appellat, vt j. de appel. Romana. §. debet. & in l. creditor. §. si iussus. ff. de app. & facit gl. in l. j. C. quorũ appe. vbi Bal. hoc tenet. & in d. l. si filius, & de his per Spe. in tit. de iura. calum. §. fi. ver. sed nunquid. & ibi per Io. An. in addi. an possit mora purgari. & in d. c. fi. & facit quod no. in c. 2. s. de restit. in integrum.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Contumax habetur pro confesso. Adde c. nullus. & ibi Doct. de præsump. Inno. in c. 2. de confes. in antiquis.

Vin. God. Adde, q contumax non habetur pro confesso in criminalibus. Ruy. consi. 32. nu. 1. lib. 5. qui dicit hoc procedere de iure communi.

De testib. & attestationib. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Munus reddit mediatorem suspectum in testificando.*
2 *Mediator criminis dicitur etiam ipsum crimen committere.*
3 *Quid si ipse mediator recepit promissionem tantum, & non solutionem, an repellatur a testimonio.*
4 *Per, hæc dictio quid importet.*
5 *Testes admittuntur qui aliter admitti non debent, quando factum aliter probari non potest.*
6 *Proxenetæ an possint esse testes in causis ciuilibus. & nu. 7.*

CAP. I.

1 MEdiatores per. † No. j. q receptio emolumenti, seu muneris reddit mediatorem magis suspectum ad testificandum. de quo j. & quid veniat appellatione emolumenti, hic per Ioan. And. & vide quod no. in clem. statuimus. de elec. † Vlt. no. in

a

2 verbo, committitur. arg. q etiam mediator ª criminis dicitur ipsum delictum committere. quod inducit hic Do. ad statuta de committentib. delictum, vt includantur mediatores. facit c. j. s. de offi. deleg. & c. sicut dignum. s. de homi. & si talis mediator in spiritualib. salarium recepit dicitur simoniacus, vt hic in gl. Et ex prædictis glo. no. in l. sciente. ff. de paricidijs. dixit q proxeneta in contractib. vsurarijs potest dici vsurarius, intantum q ad restitutionem tenetur. & idem Barto. in l. j. §. incidit. ff. ad Turpil. pro quo faciunt rationes adductæ in simili, per Inno. & Doct. in c. super eo. de vsur. & facit text. in c. cum liceat Papæ. 12. q. 2. Bal. tamen in c. j. §. similiter. de controuer. inuesti. tenuit contrariam partem, volens q proxeneta non teneatur ad restitutionem etiam si principalis non esset soluendo: quia rogatu debitoris operam præstitit. arg. l. si quam. C. de ope. lib. Ad idẽ posset adduci text. 1. q. j. si quis episcopus per pecuniam. in fi. vbi mediator qui est causa q dentur turpia lucra, licèt peccet & sibi pęna imponatur, tamẽ non dicitur ibi q ad restitutionem teneatur. In contrarium faciunt iura hic in glo. alle. & tex. no. 47. dist. sicut non suæ. & d. c. sicut dignum. quia dans auxilium, consilium, vel fauorem tenetur ad resti. sed qui vsuram cõmittit, furtum & rapinam cõmittit. 14. q. 4. si quis vsuram. ergo &c. Quando tamẽ ad ipsum proxenetam peruenisset vtilitas sine dubio teneretur ad restitutionem, ſm gl. in c. Michael. s. de vsuris. & an tũc teneatur insolidum, vel pro illa parte qua ad eum vtilitas peruenit, vide per Lap. in sua alleg. 93. & ibi notabiliter

3 de his etiam est dictum in d. c. Michael. † In gl. 2. in fi. idẽ Host. & Arch. Si autem tantum recepit promissionem, sed nondum est facta solutio, an tunc repellatur a testimonio. Io. Mo. hic q non, si cum iter agatur, quia non fuit consecutus emolumentũ quod requirit text. hic, & quia non tenetur tunc ad restitutionem, ſm no. in c. fi. s. de simo. Ad idem glo. in l. fi. ff. de testib. de aduocato qui cõuenit de salario, quia poterit esse testis in causa, si nondum salarium recepit, ſm Io. An. Sed Bal. hic refert cõtrarium fuisse seruatum in ciuitate Florentiæ, quia sola pactio est turpis, vt l. j. in fi. cum seq. ff. de calumniatorib. & quia fuit contentus sola promissione, vnde videtur recepisse. arg. Insti. de rerum diui. §. venditæ. & l. 1. §. creditum. si cer. pet. pro quo etiam tex. d. c. veniens. vbi repellitur testis tanquam particeps muneris & criminis, dato q sola pmissio interuenerit, licèt dici possit q vbi interuenit non solũ promissio, sed etiam liberatio & remissio, ſm Domi. tutius tamen est tenere q repellatur. facit c. 2. s. de confes. & paria sunt promittere, & soluere, vt l. fi. C. ad l. fal. ex qua promissione satis dicitur vtilitatem cõsequi, vt ibi.

4 & tenet glo. hic, vel aliquam promissionem, & in fi. † In glo. 3. in fi. no. de dictione, per, quod inducit hic Domi. pro saluandis dictis testium, dicentem aliquid esse factum per talem, vt saluẽtur si ille nõ fuit principalis, sed mediator. facit l. cum per eos. C. si quis alteri vel sibi. In glo. in ver. ad testimonium. in princ. no. ex glo. q testes inhabiles, licèt non plenè probent, tamen faciunt præsumptionem. facit quod no. Inno. in c. cum dilecti. s. de accusa. & de re iudi. cum I. & A. in fi. Et quando sit q testis qui examinari nõ debuit examinatus faciat indicium, per Bar. in l. maritus. ff. de quæstioni. & in l. si seruus pro dño. ff. de testi. per Bal. Et de materia huius gl. plenè per d. c. veniens. & in c. j. hic alle. & in dicto c. nemini. vbi etiam ponuntur alij casus, in quibus participes criminis admittuntur ad testimonium, non vt plene probent, sed vt pręsumptionem faciant. de quo etiam per glo. in l. 3. C. de accu. In alijs verò criminibus non exceptis non admitterentur etiam ad præsumptionem faciendam: quia tunc si admitterentur esset locus torturæ, & sic pęnæ, quod esset contra tex. d. c. j. & d. l. fi. ſm Pet. de Ancha. & hoc nisi concurreret infamia, secundũ Imo. in d. c. j. per no. ibi. & in l. de minore. §. tormẽta. ff. de quæstioni. facerent tamen indicium quò ad hoc vt possit inquiri, vt sentit hic Bal. per l. qui vltimo. ff. de

5 pęnis. † In glo. in ver. autores, in fi. licèt deponant in facto proprio. & sic nota q admittuntur testes qui aliàs non admitterentur, quando actus aliter probari non potest, videlicet communiter, quia fit occultè. pro quo glo. no. in c. cum dilecti. de elec. & s. de proba. tertio loco. & ibi per Imol. quod inducit Domi. vt mediator possit esse testis in crimine vsurarum, ex quo talia fiunt occultè, vt in clemen. j. de vsuris. intellige tamen secundum not. per Barto. in l. deferre. §. idem decreuerunt. ff. de iure fisci. videlicet nisi deponat ad sui commodum, videlicet quòd ipse soluerit, aut ipse recipiat commodum. de quo j. In glo. in ver. criminis, in fi. hanc vltimam solutionem tenet hic

6 Domi. argu. reg. quæ a iure. j. eo. lib. † In glo. in ver. ciuiliter, in prin.

ADDITIO.

a Nico. Superan. Mediator criminis. Adde ca. super. & c. quantæ præsumptionis. de senten. excom.

a prin.no.glo. an proxenetæ poſſint eſſe teſtes in ciuilibus? & concludeꝙ ſic, vtraque parte volente, & coguntur tunc teſtificari.in §.quõ.hic alle.& tenet glo.in c.dilectorum.hic alleg.ſecus ſi ambæ partes diſcutiunt, quia non poſſunt eſſe teſtes, ſm gl.hic,& Pe.de Anch. & Io.An.in d.c.dilectorũ. Sed aliquãdo vna pars contradicit expreſsè, tunc ſi proxeneta recuſat, non cogitur teſtificari, vt d §.quoniam.ſiue precium receperit, ſiue non, quia præſumitur ꝙ affectet complere, qđ cæpit.ar.C.de ceſ.l.j.ſm Io.An.in c.dilectorum. qđ tñ videtur limitandũ duobus modis. Et primò niſi res aliter probari non poſſit, quia tũc videtur ꝙ poſſit compelli, vt not.in c.j.& c.peruenit.ꝰ.de teſti.cog.& facit glo.ꝰ. in ver. auctores. intellige tamen vt not.Imo. 7 in d.c.tertio loco.† Sc'dò limitat hic Pet. de Ancha. niſi in caſu huius c.quo caſu etiam altera parte cõtradicente cogi poterit, ſecundum glo.hic. Aliquando ipſe mediator conſentit teſtificari, ſed altera pars contradicit. Et aduerte quia glo. in Auth. de fide inſtru. §. in his. tenuit ꝙ admittantur. pro quo faciunt rationes poſitæ in gl.magna.in d.§.quoniam.ſperat enim mediator lucrum ſi contractus habebit effectum. item præſumitur affectare complere qđ cępit, vt ꝰ. Item quia alias ſi nõ valeret contractus poſſit ſibi imputari, & ſic perderet lucrum qđ habuit vel habere ſperat: & aſcribi poſtea ſibi laus vel vitupe-rium. ita tenet hic Pe.de Anch.& Io. An.in d.c. dilectorum.& pro hac parte facit tex.hic, iuncta hac glo.quia cum hoc ſit ſpeciale in caſu huius c.ergo in contrarium eſt ius commune.arg. l.ius ſingulare.ff.de legib.& ita ſequitur Imol.in d.c.dilectorũ. & Bart.in d.§.idem decreuerunt.per rationes iam dictas.idem etiam ſequitur Ange.in l.omnibus.C.de teſti.& glo. in c.fi.in fi.j.eo. Sed alia glo.in d.§.quoniam.tenuit contrariam partem quia licet non poſſit cogi niſi ab vtraque parte producatur, tñ ſi ab altera tantum producatur poterit volens teſtificari, licet altera pars recuſet.& ita ſequitur Bal. in l.omnibus.a. de teſtibus.pro quo facit, quia edictũ de teſtibus eſt prohibitoriũ, vt l. j.ff.de teſti.& ſic ſunt idonei teſtes qui nõ reperiuntur expreſſè prohibiti, ſicut eſt hoc caſu.& iſtã partem ſequitur do.Nic. in d.c.dilectorum.& ſatis probari videtur in d. §. quoniam.dicit tamen ꝙ quãta ſit fides adhibenda dicto teſtis, iudicis arbitrio relinquitur, qualitate perſonæ,& alijs circunſtantijs cõſideratis, vt in l.3.ff. de teſtibus. Nec obſt. arg. appel. iſtius text. quia loquitur de amiſſione effectuali, vt ſic probet, ſed in alijs caſibus mediator nõ probabit plene, ſed arbitrio iudicis relinquitur, vt ꝰ.& facit glo.ꝰ.in verſi.ad teſtimonium. Et ſcias ꝙ ad hoc vt proxeneta vel alius dicatur teſtificari, volens & non inuitus, eſt neceſſe ꝙ appareat in actis ꝙ volentes teſtificentur, alias in dubio præſumeretur deponere inuitus, vt eſt text. & Bar.in auth.præsbiteros. C.de epi.& cle.Bal.tamen ibi.& in l. alia cauſa.in fi.C.de his quib.vt indi. tenet cõtrarium, quia nõ præſumitur coactio iudicis vbi quis cogendus nõ eſt: imò præſumitur ſpõte fieri, cùm præſumatur pro iudice, vt in c. in pręſentia.de reſcri.† In glo.e.in fi. vide per Hoſtien. in ſumma.in 8 tit. de ſumma.§.ad accuſationẽ, in fi. & per Spec. in tit. de accu.§.j.ver.caue tamen. vbi ponunt caſus in quibus locius eius poteſt accuſare conſocium. Et no.ex hac glo. tenente ſecundã ſolutionẽ, ꝙ ꝯ teſtem vt repellatur a teſtimonio poteſt opponi ꝙ fuit ſocius,[b] & particeps in eodem crimine: licèt talia b opponens alleget turpitudinem ſuam: nec ex tali cõfeſſione poteſt ipſe opponens damnari. Sentit tñ hic Ioã. An. hoc eſſe ſpeciale in crimine ſimoniæ: & iſto caſo parcitur ſibi ſicut parcitur ſocio in crimine læſæ maieſtatis accuſanti conſociũ, vt voluit glo.mag.79.diſt.ſi quis Papa.vbi etiã dixit, ꝙ ſi talis excipiens probare non poſſet, ꝙ punietur ex ſua confeſſione, qđ eſt ꝯ glo.hic. Quare Domi. intelligit hanc gl. vt nõ damnetur de crimine, ſed bene damnetur de calumnia: ex quo non probauit quod obiecit, vt in c.j.& c.ſi forte.ꝰ.de elec.co.li. Et videretur dicendũ ꝙ non ſit ſpeciale hic, ſed in omni crimine poſſit excipi ꝙ aliquis fuerit particeps criminis, de quo agitur, ſiue excipiatur contra teſtem, vt hic in gl. ſiue contra accuſantem, vt dicit gl.in d.l.ſi filium.C.de libe.cau. nec ex tali exceptione eſt damnandus, cum excipiens nõ videat ꝯfiteri, ſm gl. in d.l.filiũ. & hic in ſecunda ſolutione, ex qua Domi.hic no. duas limitationes: & primam ad c.a.ꝰ.de confeſ. & ad c.j.ꝰ. de excep.vbi dicitur crimen, de quo conſtat per confeſſionẽ puniri pœna ordinaria, ſi ſit connexum negotio principali: alias pœna extraordinaria: nã hic ꝓcedit, ſi cõfeſſio ſit ſimplex, ſecus ſi implicita, & conditionaliter, ſeu excipienda, cum tũc nõ habeat vim confeſſionis, vt hic in glo.& ita per hunc modum limitatur d.Inno.in c.qualiter.el 2.ꝰ. de accuſationibus volẽtis quod poſſit quis damnari ex cõfeſſione criminis non attenta forma iudicij inchoati. nam ꝓcedit vt eſt dictum ꝰ. de quo in d.c.1.& a.& in d.l.qui filium.& vide per Bartol.in l. ſi cõfeſſus. ff.de cuſto.reor.& quod no.in l.qui accuſare.ff. de accuſa. & l. ſi magnus. C. qui accuſare non poſ.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. An proxenetæ poſſint eſſe teſtes. Adde Spec.in titu.de teſte.in § j. ver.quid de proxeneta.Bal in l.deferre.in §.idem.ff.de iu.fiſ. Sali. in l. omnibus C.de teſti.

Vinc. God. Adde Steph.Aufre.in tract.de reprob.teſt.nu.67. quod habetur in lib.4.tract.fol.181.

b Vinc G. Nota, ꝙ ſocij criminis inter ſe non ſunt idonei teſtes.Grat. conſ.59. nu.16.lib 2.ubi ſub nu.18.ꝙ depoſitio ſocij criminis ſolum locum habet & operatur, vt inquiſitio formari poſſit. Et ſocius criminis in quibuſdam caſibus ſpecialiter enumeratis de ſocio interrogari poteſt.Grat. in d.conſ. 59. nume.19.lib 2.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ad iudicia debet continere quatuor, de quibus hic habetur.*
2 *Abbas an agere poſſit pro iuribus eccleſiæ ſine conſenſu conuentus.*
3 *Ponens & reſpondens debent iurare de veritate non de credulitate, quando præſtatur iuramentũ veritatis, ſecus ſi præſtat iuramentũ calũniæ.*
4 *Poſitio non debet reijci, licèt in ea plura ſint incerta, ſed iudex ſigillatim de ſingulis interrogare debet.*
5 *Iudex ſi mandat reſponderi poſitionibus qualiter dicere debet.*
6 *Abbas, uel monachi an poſſint teſtificari in cauſa monaſterij.*
7 *Spoliatio an cadat in incorporalibus, & an in eis habeat locum poſſeſſorium interdictum.*
8 *Collegium, uel uniuerſitas an poſſit iurare per alium, & reſpondere poſitionibus.*
9 *Prælatus an teneatur iurare in animam ſuam, vel conuentus in iura. calũniæ quid in ueritatis iuramento.*
10 *Confeſſio prælati an noceat eccleſiæ uel non.*
11 *Abſentes non ſunt citandi in actibus eccleſiæ niſi in tribus caſibus.*
12 *Remiſſio examinationis teſtium, quæ ſit de una ciuitate ad aliam, an ſiat de neceſſitate.*
13 *Iudex debet mittere ad perſonas egregias.*
14 *Prælatus, qui iurauit in animam ſuam veritatem dicere, qualiter dicere debet.*
15 *Prælatus, ſi reſpondeat vno modo & conuentus alio modo, cui confeſſioni ſtabitur.*
16 *Poſitio an poſſit tota negari ratione partis indebitæ.*
17 *Titubare quando quis dicatur.*
18 *Syndicus ſi confiteatur contrarium eius, quod prælatus fuit confeſſus, cui confeſſioni ſtabitur.*

C A P. II.

PRæſentium authoritate. Diuiditur in tres partes principales. Prima loquitur de poſitionibus iuramento, & reſponſionibus ad ea. Secunda ibi teſtes, de teſtibus reprobatorijs teſtium probantiũ. Tertia ibi ſi 1 verò de teſtibus reprobatorijs teſtiũ reprobantium. †No. pria mò, ꝙ in reſcripto[a] ad lites quatuor ſubſtantialia iudicij ſunt exprimenda.ſ.iudex, actor, & reus, & ipſa cauſa ſuper qua litigat, & vno deficiente nõ eſt iudiciũ, vt ꝰ.de ver.ſig.forus. & in talibus error redderet reſcriptum ſubreptitium, vt ꝰ.de reſcri. ſuper literis, ſm Hoſt.& Io.An.& debet fieri expreſſio actoris rei, & cauſæ ſigillatim: prout dicitur hic in tex. & vide Inn. in c. ex monaſteriũ.ꝰ.de re iudi.vbi no. ꝙ in reſcripto impetrato lite pendente debet fieri mentio de toto proceſſu, de quo ibi ꝑ doct. Cautela tñ eſt, ꝙ in reſcripto apponatur clauſula, ꝙ Papa dignetur ſtatũ illius cauſæ habere pro expreſſo, quia tunc cenſetur facta ꝯmiſſio ex certa ſcientia, & ſtatus cauſæ haberi pro expreſſo, licèt aliter in reſcripto non ſit facta declaratio ꝑ ipſum impetrantem, vt notabiliter determinat Rota in deci.214. quæ 2 inci.item ſi in cauſa. †Secũdò no.arg. ꝙ Abbas agere non poſſit ſuper iuribus eccleſiæ ſine conſenſu conuentus, de quo in c.j.ꝰ.de procurato. & c.j.ꝰ. de reſcrip. Tertiò no. ibi ponendo, quia debet exponi, & intelligi.i.expoſitiones faciendo, vel iã factas repetendo. modò ait ꝙ poſitiones poſſint fieri poſt remiſſionẽ factã ad partes, cũ debeant a principio tranſmitti ſub bulla, ſm Ioan.An.ex quo no.modum, & formam trãſmiſſionis poſitionum, & articulorũ de vna curia ad aliã, quia debet fieri ſub bulla, & ſimili modo debet fieri remiſſio ſigillata, vt ꝰ.de teſtib.conſtitutis. & de reſcriptis.cum olim. & ibi no. de pœna violantis ſigillum, ſi tamen non fieret ſub bulla vel ſigillo non vitiarent propter hoc acta.tenuit Guil.de Cuneo in l.j. 3 ff.de offi.aſſeſſorũ.& Bal.ibi in certis lecturis. †Quartò.no. ibi veritate: quod tam ponẽs quàm reſpõdẽs debet iurare de veritate

ADDITIO.

a Vinc.G. Reſcriptum quãdo formã iudicij & quãdo non. Ruy.conſ. 133 [illegible]

a ne menti glo. q contumax [a] habetur pro confesso, vel negante, prout deterius est contumaci: & sic contumacia interpretatur semper contra contumacem. idem voluit glo. in l. quamdiu. ff. de acqui. hære. & Spec. in d. §. 9. ver. item illud. & Host. & Arch. hic, & Cyn. & Bal. in d. §. q si actor. quod procedit in contumace in non respondendo positionibus: secus si interrogationibus, vt sentit hic Io. An. ponens rationem diuersitatis inter interrogationes & positiones, vt hic per eum. & per Bal. in d. l. j. Et limita hunc tex. & gl. procedere quando contumax potuit plenè respondere, & sic habuerit aliquẽ terminum ad deliberandum, sm Inno. in c. cum in cunctis. in gl. quę incipit, Trium mensium. ṡ. de elect. Secundò limita, nisi cõtumax possit suam contumaciam excusare, vt no. in d. l. si filius. vel nisi esset talis positio cui non deberet respondere, vt in casibus no. ṡ. per glo. in ver. rationabili causa, sm Bal. in d. §. quod si actor. Tertiò limita in beneficialibus, vt ṡ. est dictum. Quartò limita, nisi iudiciũ sit fundatum cum minus legitima persona, vt in l. si filius. la 2. & ibi p Bal. ff. de in integ. resti. Quintò limita gl. procedere si qualitas causæ patiatur: secus si libellus esset ineptus, vel contineret manifestam defensionem rei, sm Bal. in d. §. q si actor. in fi.

2 c † In gl. fi. in fi. dic vt ibi plenè no. ex quib. & per tex. hic, reprobat hic Ioan. An. dictum Spec. in d. §. 8. in fi. volentis, q contumax in non respondendo positionib. possit sine alia citatione diffinitiuè dãnari in facto principali. nam hoc est falsum quia non debet quò ad alia cõtumax reputari. facit glo. in c. cum cui. ṡ. de dolo & contu. eo. lib. & ṡ. de testib. cum olim. & sm Ioan. And. vt hic per eum. Bal. tamen hoc limitat duobus modis. Et primò, nisi partes essent præsentes, quo casu nulla alia citatio requireretur, vt no. in l. de vnoquoq;. ff. de re iu. & in auth. si omnes. C. si vt se ab hære. absti. Secundò limitat tunc posse deueniri ad sententiam, quando esset talis positio cuius cõfessio decideret totam causam: aliàs non posset ad sententiam perueniri non probatis probandis, vt in l. intra vtile. ff. de mino. secundum Bal. hic notantem ex dictis Ioan. An. hic, q licèt in confessum nullæ sint partes iudicis nisi in condemnando, vt in l. perinde. ff. ad l. Aqui. tamẽ tam fictè quàm verè confessus est citandus ad sententiam, & ad reliqua acta causæ, q mirum non est, cum etiam verè confessus possit exceptiones, et peremptorias opponere, vt d. l. si filius. §. fi. de quo tamen per Io. An. & Doc. in c. fi. ṡ. de iura. calum. Sed dubitatur an fictè cõfessus, eo quia non rñdet, poterit postea respondere & euitare pœnam huius c. sicut poterit recusans iurare de calumnia? tenet Iaco. But. in d. §. si actor. quod sic, & hoc antequàm sit lata sentẽtia q habeatur pro confesso: quia postea non posset, sm Pet. de Ancha. intellige nisi post sñiam appellet & suam cõtumaciam excuset, sm Cy. in d. §. q si actor. nam etiam verè confes. & condemnatus appellat, vt j. de appel. Romana. §. debet. & in l. creditor. §. si iussus. ff. de app. & facit gl. in l. j. C. quñ si appe. vbi Bal. hoc tenet. & in d. l. si filius. & de his per Spe. in tit. de iura. calum. §. fi. ver. sed nunquid. & ibi per Io. An. in addi. an possit mora purgari. & in d. c. fi. & facit quod no. in c. 2. ṡ. de restit. in integrum.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Contumax habetur pro confesso. Adde c. nullus. & ibi Doct. de præsump. Inno. in c. 2. de confes. in antiquis.
Vin. God. Adde, q contumax non habetur pro confesso in criminalibus. Ruy. consi. 31. nu. 1. lib. 5. qui dicit hoc procedere de iure communi.

De testib. & attestationib. *Rub.*

S V M M A R I V M.

1 *Munus reddit mediatorem suspectum in testificando.*
2 *Mediator criminis dicitur etiam ipsum crimen committere.*
3 *Quid si ipse mediator recepit promissionem tantùm, & non solutionem, an repellatur a testimonio.*
4 *Per, hæc dictio quid importet.*
5 *Testes admittuntur qui alias admitti non debent, quando factum aliter probari non potest.*
6 *Proxenetæ an possint esse testes in causis ciuilibus. & nu. 7.*

C A P. I.

1 MEdiatores per. † No. j. q receptio emolumenti, seu muneris reddit mediatorem magis suspectum ad testificandum. de quo j. & quid veniat appellatione emolumenti, hic per Ioan. And. & vide
2 quod no. in clem. statutum. de elec. † Vlt. no. in
a verbo, committitur. arg. q etiam mediator [a] criminis dicitur ipsum delictum committere. quod inducit hic Do. ad statuta de committentib. delictum, vt includantur mediatores. facit c. j. ṡ. de offi. deleg. & c. sicut dignum. ṡ. de homi. & si talis mediator in spiritualib. salarium recepit dicitur simoniacus, vt hic in gl. Et ex prædicta glo. no. in l. sciente. ff. de parricidijs. dixit q proxeneta in contractib. vsurarijs potest dici vsurarius, intantum q ad restitutionem tenetur. & idem Barto. in l. j. Sanccimus. ff. ad Turpil. pro quo faciunt rationes adductæ in simili, per Inno. & Doct. in c. super eo. de vsur. & facit text. in c. cum liceat Papæ. 12. q. 2. Bal. tamen in c. j. §. similiter. de controuer. inuesti. tenuit contrariam partem, volens q proxeneta non teneatur ad restitutionem etiam si principalis non esset soluendo: quia rogatu debitoris operam præbuit. arg. l. si quam. C. de ope. lib. Ad idẽ posset adduci text. j. q. j. si quis episcopus per pecuniam. in fi. vbi mediator qui est causa q dentur turpia lucra, licèt peccet & sibi pęna imponatur, tamẽ non dicitur ibi q ad restitutionem teneatur. In contrarium faciunt iura hic in glo. alle. & tex. no. 47. dist. sicut non suæ. & d. c. sicut dignum. quia dans auxilium, consilium, vel fauorem tenetur ad resti. sed qui vsuram cõmittit, furtum & rapinam cõmittit. 14. q. 4. si quis vsuram. ergo &c. Quando tamẽ ad ipsum proxenetam peruenisset vtilitas sine dubio teneretur ad restitutionem, sm gl. in c. Michael. ṡ. de vsuris. & an tũc teneatur insolidum, vel pro illa parte qua ad eum vtilitas peruenit, vide per Lap. in sua alleg. 93. & ibi notabiliter
3 de his etiam est dictum in d. c. Michael. † In gl. 2. in fi. idẽ Host. & Arch. Si autem tantum recepit promissionem, sed nondum est facta solutio, an tunc repellatur a testimonio. Io. Mo. hic q non, si ciui liter agatur, quia non fuit consecutus emolumentũ quod requirit text. hic, & quia non tenetur tunc ad restitutionem, sm no. in c. fi. ṡ. de simo. Ad idem glo. in l. fi. ff. de testib. de aduocato qui cõuenit de salario, quia poterit esse testis in causa, si nondum salarium recepit, sm Io. An. Sed Bal. hic refert cõtrarium fuisse seruatum in ciuitate Florentiæ, quia sola pactio est turpis, vt l. j. in fi. cum seq. ff. de calumniatorib. & quia fuit contentus sola promissione, vnde videtur recepisse. arg. Insti. de rerum diui. §. venditæ. & l. 3. §. creditum. si cer. pet. pro quo etiam tex. d. c. veniens. vbi repellitur testis tanquam particeps muneris & criminis, dato q sola pmissio interuenerit, licèt dici possit q vbi interuenit non solũ promissio, sed etiam liberatio & remissio, sm Domi. tutius tamen est tenere q repellatur. facit c. 2. ṡ. de confes. & paria sunt promittere, & soluere, vt l. fi. C. ad l. fal. ex qua promissione satis dicitur vtilitatem cõsequi, vt ibi.
4 & tenet glo. hic, vel aliquam promissionem, & in fi. † In glo. 3. in fi. no. de dictione, per, quod inducit hic Domi. pro saluandis dictis testium, dicentem aliquid esse factum per talem, vt saluẽtur si ille nõ fuit principalis, sed mediator. facit l. eum per eos. C. si quis alteri vel sibi. In glo. in ver. ad testimonium. in princ. no. ex glo. q testes inhabiles, licèt non plenè probent, tamen faciunt præsumptionem. facit quod no. Inno. in c. cum dilecti. ṡ. de accusa. & de re iudi. cum I. & A. in fi. Et quando sit q testis qui examinari nõ debuit examinatus faciat indicium, per Bar. in l. maritus. ff. de quæstioni. & in l. si seruus pro dño. ff. de testi. per Bal. Et de materia huius gl. plenè per d. c. veniens. & in c. j. hic alle. & in dicto c. nemini. vbi etiam ponuntur alij casus, in quibus participes criminis admittuntur ad testimonium, non vt plene probent, sed vt præsumptionem faciant. de quo etiam per glo. in l. 3. C. de accu. In alijs verò criminibus non excepts non admitterentur etiam ad præsumptionem faciendam: quia tunc si admitterentur esset locus torturæ, & sic pęnæ, quod esset contra tex. d. c. j. & d. l. fi. sm Pet. de Ancha. & hoc nisi concurreret infamia, secundũ Imo. in d. c. j. per no. ibi. & in l. de minore. §. tormẽta. ff. de quæstioni. facerent tamen indicium quò ad hoc vt possit inquiri, vt sentit hic Bal. per l. qui vltimo. ff. de
5 pęnis. † In glo. in ver. autores, in fi. licèt deponant in facto proprio. & sic nota q admittuntur testes qui aliàs non admitterentur, quando actus aliter probari non potest, videlicet committitur, quia fit occultè. pro quo glo. no. in c. cum dilecti. de elec. & ṡ. de proba. tertio loco. & ibi per Imol. quod inducit Domi. vt mediator possit esse testis in crimine vsurarum, ex quo talia fiunt occultè, vt in clemen. j. de vsuris. intellige tamen secundum not. per Barto. in l. deferre. §. idem decreuerunt. ff. de iure fisci. videlicet nisi deponat ad sui commodum, videlicet quòd ipse soluerit, aut ipse recipiat commodum. de quo j. In glo. in ver. criminis, in fi. hanc vltimam solutionem tenet hic
6 Domi. argu. reg. quæ a iure. j. eo. lib. † In glo. in ver. ciuiliter, in

prin.

A D D I T I O.

a Nico. Superan. Mediator criminis. Adde ea. super. & c. quanta præsumptionis. de senten. excom.

a prin.no.glo. an proxenetæ possint esse testes in ciuilibus & conclude q sic, vtraque parte volente, & coguntur tunc testificari.in §.qm.hic alle.& tenet glo.in c.dilectorum.hic alleg.ie. cus si ambæ partes discutiunt,quia non possunt esse testes,ſm gl.hic,& Pe.de Anch. & Io.An.in d.c.dilectorū.Sed aliquādo vna pars contradicit expressè, tunc si proxeneta recusat, non cogitur testificari,vt d §.quoniam.siue precium receperit, siue non, quia præsumitur q affectet complere, qđ cæpit.ar.C. de cess.l.j.ſm Io.An.in c.dilectorum. qđ tñ videtur limitandū duobus modis.Et primò nisi res aliter probari non possit,quia tūc videtur q possit compelli, vt not.in c.j.& c.peruenit.Ꝫ.de testi. cog.& facit glo.Ꝫ. in ver. autores. intellige tamen vt not.Imo. 7 in d.c.tertio loco.† Scđò limitat hic Pet. de Ancha. nisi in casu huius c.quo casu etiam altera parte cōtradicente cogi poterit, secundum glo.hic.Aliquando ipse mediator consentit testificari, sed altera pars contradicit. Et aduerte quia glo. in Auth. de fide instru. §. in his. tenuit q admittantur. pro quo faciunt rationes positæ in gl.magna.in d.§.quoniam.sperat enim mediator lucrum si contractus habebit effectum. item præsumitur affectare complere qđ cępit,vt Ꝫ. Item quia alias si nō valeret contractus possit sibi imputari , & sic perderet lucrum qđ habuit vel habere sperat:& ascribi postea sibi laus vel vituperium.ita tenet hic Pe.de Anch.& Io. An.in d.c. dilectorum.& pro hac parte facit tex.hic,iuncta hac glo.quia cum hoc sit speciale in casu huius c.ergo in contrarium est ius commune.arg. l.ius singulare.ff.de legib.& ita sequitur Imol.in d.c.dilectorū. & Bart.in d.§.idem decreuerunt.per rationes iam dictas.idem etiam sequitur Ange.in l.omnibus.C.de testi.& glo. in c.fi.in fi.j.eo.Sed alia glo.in d.§.quoniam.tenuit contrariam partem quia licet non possit cogi nisi ab vtraque parte producatur,tñ si ab altera tantum producatur poterit volens testificari , licet altera pars recuset.& ita sequitur Bal. in l.omnibus.2. de testibus.pro quo facit,quia edictū de testibus est prohibitoriū,vt l. j.ff.de testi.& sic sunt idonei testes qui nō reperiuntur expressè prohibiti,sicut est hoc casu.& istā partem sequitur do.Nic. in d.c.dilectorum.& satis probari videtur in d. §. quoniam.dicit tamen q quāta sit fides adhibenda dicto testis,iudicis arbitrio relinquitur,qualitate personæ,& alijs circunstantijs cōsideratis,vt in l.3.ff. de testibus. Nec obst.arg. appel. istius text. quia loquitur de amissione effectuali,vt sic probet, sed in alijs casibus mediator nō probabit plene,sed arbitrio iudicis relinquitur,vt Ꝫ.& facit glo.Ꝫ.in versi.ad testimonium.Et scias q ad hoc vt proxeneta vel alius dicatur testificari, volens & non inuitus , est necesse q appareat in actis q volentes testificentur; alias in dubio præsumeretur deponere inuitus , vt est text. & Bar.in auth.præsbiteros. C.de epi.& cle.Bal.tamen ibi.& in l. alia causa.in fi.C.de his quib.vt indi. tenet cōtrarium, quia nō præsumitur coactio iudicis vbi quis cogendus nō est:imò præsumitur spōte fieri,cùm præsumatur pro iudice,vt in c. in præ- 8 sentia.de rescri.† In glo.e.in fi. vide per Hostien. in summa.in tit. de summa.§.ad accusationē,in fi. & per Spec. in tit. de accu.§.j.ver.caue tamen. vbi ponunt casus in quibus socius eius potest accusare consocium. Et no.ex hac glo. tenente secundā solutionē, q Ꝫ testem vt repellatur a testimonio potest op- b poni q fuit socius,[b] & particeps in eodem crimine: licèt talis opponens alleget turpitudinem suam : nec ex tali cōfessione potest ipse opponens damnari. Sentit tñ hic Ioā. An. hoc esse speciale in crimine simoniæ:& isto casu parcitur sibi sicut parcitur socio in crimine læsæ maiestatis accusanti consociū , vt voluit glo.mag.79.dist.si quis Papa.vbi etiā dixit,q si talis excipiens probare non posset, q punietur ex sua confessione, qđ est Ꝫ glo.hic.Quare Domi. intelligit hanc gl. vt nō damnetur de crimine, sed bene damnetur de calumnia: ex quo non probauit quod obiecit,vt in c.j.& c.si forte.Ꝫ.de elec.eo.li. Et videretur dicendū q non sit speciale hic, sed in omni crimine possit excipi q aliquis fuerit particeps criminis, de quo agitur, siue excipiatur contra testem, vt hic in gl. siue contra accusatorem,vt dixit gl.in d.l.si filium.C.de libe.cau. nec ex tali exceptione est damnandus,cum excipiens nō videat̄ pfiteri,ſm gl. in d.l.filiū. & hic in secunda solutione, ex qua Domi.hic no. duas limitationes: & primam ad c.2.Ꝫ.de confes. & ad c.j.Ꝫ. de excep.vbi dicitur crimen,de quo constat per confessionē puniri pœna ordinaria,si sit connexum negotio principali: alias pœna extraordinaria:nā hic pcedit,si cōfessio sit simplex, secus si implicita,& conditionaliter,seu excipienda,cum tūc nō habeat vim confessionis,vt hic in glo.& ita per hunc modum limitatur d.Inno.in c.qualiter.el 2.Ꝫ. de accusationibus volētis quod possit quis damnari ex cōfessione criminis non attenta forma iudicij inchoati. nam pcedit vt est dictum Ꝫ. de quo in d.c.1.& 2.& in d.l.qui filium.& vide per Bartol.in l. si cōfessus. ff.de custo.reor.& quod no.in l.qui accusare.ff. de accusa. & l. si magnus. C. qui accusare non pos.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. An proxenetæ possint esse testes.Adde Spec.in titu.de teste in § j. ver.quid de proxeneta.Bal. in l.deferre.in §.idem.ff.de iu.fis. Sali. in l. omnibus C.de testi.
Vinc. God. Adde Steph.Aufre.in tract.de reprob.test.nu.67. quod habetur in lib.4.tract.fol.185.

b Vinc G. Nota,q socij criminis inter se non sunt idonei testes.Grat. consi.59. nu.16.lib 2.vbi sub nu.18.q depositio socij criminis solum locum habet & operatur,vt inquisitio formari possit.Et socius criminis in quibusdam casibus specialiter enumeratis de socio interrogari potest.Grat. in d. consi. 59. nume.17.lib 2.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum ad iudicia debet continere quatuor,de quibus hic habetur.*
2 *Abbas an agere possit pro iuribus ecclesiæ sine consensu conuentus.*
3 *Ponens & respondens debent iurare de veritate non de credulitate,quando præstatur iuramentū veritatis, secus si præstat̄ iuramentū calūniæ.*
4 *Positio non debet reijci , licèt in ea plura sint incerta, sed iudex sigillatim de singulis interrogare debet.*
5 *Iudex si mandat responderi positionibus qualiter dicere debet.*
6 *Abbas,uel monachi an possint testificari in causa monasterij.*
7 *Spoliatio an cadat in incorporalibus, & an in eis habeat locum possessorium interdictum.*
8 *Collegium, uel uniuersitas an possit iurare per alium , & respondere positionibus.*
9 *Prælatus an teneatur iurare in animam suam, vel conuentus in iura. calum quid in ueritatis iuramento.*
10 *Confessio prælati an noceat ecclesiæ uel non.*
11 *Absentes non sunt citandi in actibus ecclesiæ nisi in tribus casibus.*
12 *Remissio examinationis testium, quæ fit de una ciuitate ad aliam, an fiat de necessitate.*
13 *Iudex debet mittere ad personas egregias.*
14 *Prælatus,qui iurauit in animam suam veritatem dicere , qualiter dicere debet .*
15 *Prælatus, si respondeat uno modo & conuentus alio modo, cui confessioni stabitur.*
16 *Positio an possit tota negari ratione partis indebitæ.*
17 *Titubare quando quis dicatur.*
18 *Syndicus si confiteatur contrarium eius, quod prælatus fuit confessus, cui confessioni stabitur.*

CAP. II.

PRæsentium authoritate. Diuidatur in tres partes principales. Prima loquitur de positionibus iuramento, & responsionibus ad ea. Secunda ibi testes,de testibus reprobatorijs testium probantiū. Tertia ibi si 1 verò de testibus reprobatorijs testiū reprobantium. †No. pri- a mò , q in rescripto [a] ad lites quatuor substantialia iudicij sunt exprimenda.s.iudex,actor,& reus,& ipsa causa super qua litigat̄, & vno deficiente nō est iudiciū,vt Ꝫ.de ver.sig.forus. & in talibus error redderet rescriptum subreptitium, vt Ꝫ.de rescri. super literis,ſm Host.& Io.An.& debet fieri expressio actoris rei,& causæ sigillatim:prout dicitur hic in tex. & vide in c. inter monasteriū.Ꝫ.de re iudi.vbi no. q in rescripto impetrato lite pendente debet fieri mentio de toto processu,de quo ibi p doct.Cautela tñ est,q in rescripto apponat̄ clausula,q Papa dignetur statū illius causæ habere pro expresso, quia tunc censetur facta remissio ex certa scientia,& status causæ haberi pro expresso,licèt aliter in rescripto non sit facta declaratio p ipsum impetrantem,vt notabiliter determinat Rota in deci.214. quæ 2 inci.item si in causa. †Secūdò no.arg. q Abbas agere non possit super iuribus ecclesiæ sine consensu conuentus , de quo in c.j.Ꝫ.de procurato. & c.j.Ꝫ. de rescrip. Tertiò no. ibi ponendo, quia debet exponi,& intelligi.i.expositiones faciendo , vel iā factas repetendo. modò asit q positiones possint fieri post remissionē factā ad partes, cū debeant a principio transmitti sub bulla,ſm Ioan.An.ex quo no.modum , & formam trāsmissionis positionum, & articulorū de vna curia ad aliā , quia debet fieri sub bulla, & simili modo debet fieri remissio sigillata , vt Ꝫ.de testib.constitutus. & de rescriptis.cum olim. & ibi no. de pœna violantis sigillum, si tamen non fieret sub bulla vel sigillo non vitiarent̄ propter hoc acta.tenuit Guil.de Cuneo in l.j. 3 ff.de offi.assessorū. & Bal.ibi in certis lecturis. † Quartò.no. ibi veritate: quod tam ponēs quàm respōdēs debēt iurare de veritate

ADDITIO.

a Vinc. G. Rescriptum quādo formā iudicij inducat & qñ non. Roy. cons. 133 [illegible]

tate non de credulitate, quando præstatur iuramentum veritatis, secus in iuramento calum. quia debet responderi per verbum credit, vt l.2.C.de iura.calum. & per glo.s.titu.proxi.c.j.& s.de iureiuran.c.ex literis.dicit tamen Host. q iurans de veritate debet etiam dicere & de credulitate, vt s.de re iudi.cũ olim. & q in causis ecclesiasticis iudex debet cõtrariam subtilitatem respuere, vt hic per Io.An.& per Bal.in l.j.in fi.C.de confes.& vide sex alias differentias inter ista duo iuramenta per Spe. in tit.de iuramẽto calumniæ.§.j.in fi. 4 †Quintò no. ibi in qualibet positione contento. q positio nõ debet reijci, licet in ea plures articuli contineantur. Sed debet iudex sigillatim, & separatẽ interrogare super quolibet articulo in positione contento, ſm Do. qđ procedit, qñ talis positio fuit admissa, & recepta per iudicem, cũ tunc partis cõtradictio nõ attentur, vt patet j. in text. ibi nulla, &c. posset tñ pars contradicere, antequã admittatur, & talis positio non esset admittenda, cũ sit implicita ſm gl. in c. 2. s.tit.proxi. probat tñ tex.hic, q si iudex vult admittere, pars nõ potest reclamare. loquitur enim tex.de positione cõtinente plura, vt patet ibi super quolibet articulo in qualibet positione &c. & ideo text. dicit sigillatim super quolibet articulo. Et ideo in qualibet positione erant plures articuli. & ideo etiã dicit tex. sigillatim. & ita etiam probat ista dictio super quolibet, quia denotat pluralitatem articulorum, alias superfluum fuisset dicere super quolibet articulo, sed sufficiebat dicere super qualibet positione, si in ipsa positione nõ fuisset nisi vnus articulus. Et prædicta procedunt, quando iudex simpliciter admitteret talem positionem, secus si sub illa clausula, saluo iure impertinẽtiũ, & nõ admittendorũ: quia tũc posset postea dici de nullitate. & ita potest limitari tex. hic, dum dicit nulla &c. de quo per glo.in c.cum contingat.s.de offi.deleg.& est dictũ in d.c.2.& dicitur.j.in glo.in ver. sigillatim. Sextò not. ibi sine iuramento, q si principalis respondet positionibus cum iuramento, si postea super his interrogetur procurator, vel syndicus, non est necesse, q iuret scilicet de veritate, sed de calumnia sic, vt in c.2.s.de iuramento calum. 5 † Vltimò no. practicam quia si iudex mãdat responderi positionibus, debet dicere mãdo tibi, vt respondeas veritatem, si scis. & si nescis, respondeas q credis, vt hoc singulariter probatur secundum Bal.in d.l.j.& sic aliud est scire, & aliud est credere. tamen si testis primò dixit se scire, postea dicit se credere. circa idem, tamẽ probat per tex.in d.c.cum olim. secũdum Do.& idem tenet do. Ant. in c. quotiens.s. de testibus. per illum tex. & vide per Ioan. And.s. de accu.inquisitionis.& j.in glo.in ver. perficiuntur. In glo. in ver.ex altera. vide hic per Inn.& Io.An. de Abbate, & cõuẽtu dicentes. primò q sufficeret cõtra alterũ tñ ferri sententiã, vel cõtra Abbatem nomine conuentus, vel cõtra cõuentũ nomine proprio vt hic, per eos dicentes etiam, q Abbas, qui rõne officij habet exercitiũ actionis poterit reuocare procuratorẽ, cõstitutũ a cõuentu, qñcunque velit ante lit.cõtest. sed postea nõ liceret, sicut etiã nõ liceret alteri dño s.de procu.eo.li.c.2.& intellige, q capĩn de per se nõ possit agere sine cõsensu prælati vt in c.cãm.s.de iudi.nec procuratorem cõstituere.s. de referi. edoceri. debet ergo intelligi d.Inn.& Io. An.s.de procuratore cõstituto a cõuentu cũ cõsensu prælati, ſm Pe.de Anch. Et dicit Inn.& Io.An. q si ambo scilicet Abbas, & procurator cõuẽtus sunt simul litem cõtestati, poterũt simul, & diuisim procedere in causa, sicut & si ambo essent procuratores insolidum dati vt s.de procu. in nostra. & prædicta procedũt etiã si libellus esset datus nomine cõuẽtus, & Abbatis, vt quia dicatur, Abbas agit, & procurator constitutus a conuentu nomine cõuentus agit: quia licèt quo ad verba videantur diuersis nominibus agere: tamen quia constat, quòd eiusdem nomine agitur, scilicet monasterij, poterit quilibet, & de per se dictam causam agere, secundum eos ex quorum dictis no. declarationem ad c.si duo. supra de procu.eo.lib. quia si duo procuratores sunt simul ambo litem contestati, non datur præoccupatio: & possunt postea insolidum agere de quo in d. c. si duo. & ad prædicta vide notabiliter per Rotam in deci.206. quæ incip. item licèt. & per Lap.in sua alleg.51.& 52.& quod no.in c.cum olim.s. de testib. Et prædicta, quando causa est communis spectans ad monasterium, seu conuentum in quo ipse Abbas includitur, vt no. supra de concel.præben. post electionem. & ipse Abbas cum conuentu vnum corpus censetur, vt supra de his quæ fiunt a prælato. nouit. & c.quanto. licet Abbas censeatur maior, vt s. aliàs si causa tangeret specialiter Abbatem: puta si agatur de prælatura, & non de iure monasterij, tunc procurator conuentus talem causam agitare non posset, ſm Inno.& Io.An.& idẽ econtra si causa spectaret ad capitulum, prout est separatũ ab Abbate, vt quia administratio bonorum esset diuisa. tũc enim Abbas talem causam vel in ea procuratorem constituere, vel constitutum a conuentu reuocare non posset, sed ipse conuẽtus vel maior pars capitulariter hoc facere possunt, vt no.in c. edoceri.& in c.bonæ, el 2.s.de postu.præla.& ibi per Innoc.& Ioan.And. 6 †Quartò ponit hic Innocen.an [a] Abbas, vel monachi in causa monasterij, vel conuentus possint testificari. & cõcludit q sic, quando simul constituerũt procuratorem ad causam, per quam ipsa causa agitatur. Et idem si non constituant procuratorem simul, sed monachi de per se, & Abbas de per se, vt supra: nam dicitur esse causa collegij non singulorum 12.q.§.manumittitur. secus si solus Abbas constitueret procuratorem, quia tunc licèt monachi possint esse testes, tamẽ Abbas non poterit, ex quo est legitimus defensor monasterij, vt in d.c.edoceri.& duplici officio fungi non potest 4. q. 4. nullus. Sed in hoc vltimo Host.hic contra, quia licet si Abbas ageret, tunc non possit esse testis, tamen secus si procuratorẽ constituit, cum dicatur tunc in causa interuenire, vt priuata persona.s.de testi. insuper. Ioan.hic solum refert opi.& videtur residere in opinione Hostien.& idem Ioan. And.& Innoc.in d.c. insuper.non faciunt hanc differentiam, & opinionem Host. sequitur hic Dom.pro quo facit ratio d.c.insuper.& c.& si eps in fi.s.de iureiur. Sed aduerte quia Spec. in tit.de teste.§.j. ver. sed nunquid rector. sequitur opi.Inno.& idem do.Nic. & do. Anto. in d.c. insuper. vt si solus Abbas vel prælatus constituit procuratorem in causa ecclesiæ etiã non suæ mensæ, possit esse testis in ea per rationes Innocen.hic.& ita limitatur d.c. insuper.& c.& si Christus. Cogita tamen & vide q no. in c.edoceri.& in c.j.s.vt lit.non contesta. Alias etiam plures notabiles limitationes, vide per Doc.in d.c.insuper. et in c. cum nuncius. eo.ti. Et dixit hic notabiliter Host.& Io.An. q si ex iusta causa procurator in causa monasterij constitutus reuocetur post litis contesta. et tunc licèt prælatus si velit, possit in propria persona causam prosequi: tamen non poterit tunc esse testis, vt infra ca. proxi. si in dicta causa iam fuisset testificatus, tunc non posset in propria persona causam prosequi, imò habebit necesse constituere alium procuratorem. argumen.l. in 7 causæ.ff.de procura. †In glo. in versi. possessione. in prin. quia etiam in corporalibus cadit spoliator, & in eis competit possessorium, vt in c.cum ecclesia.& ibi per Ioan. Andre.supra de cau. posses. & supra de restitu. spolia. olim. cl.3. & not. ex hac glos.iuncto text. quòd non vitiatur libellus in incorporalibus concludens ad restitutionem possessionis, licèt debeat concludere ad quasi possessionem, & sic impropriantur verba libelli, vt sic saluetur secundum glos. & Barto. in l. sed si possess.§.item si iurauero.ff.de iureiuran. & Innocen.in c. exami-8 nata.ff.de iud.† In glo. in ver.Abbate.in fin. an debeant iurare omnes de conuentu, an verò sufficiat prælatus, hic plene per Innocẽ.& Ioan.An. finaliter concludentes. q autoritate huius dicit licitum est omnibus collegij iurare per alium, & respondere positionibus, quia cum collegium in causa vniuersitatis fingatur vna persona, dignum est quod per vnum iuretur, licèt per se iurare possit si velint, vt C. de iuramen.calum.l.2. §. hoc etiam. & debet tunc iurare quilibet in animam suam, vt d.c.in pertractandis. videretur tamen dicendum, quòd si aliqui de collegio particulariter essent melius informati, quòd tunc ipsi cogi possint, ne possit hoc iuramentum alteri committere. & idem in Abbate, vel prælato, vt d.l. fin. & est dictum in c. j.supra de iudi.eod.lib.& facit glos.hic. In glos.in ver.conuentum.in prin.pro quo tex.hic, qui nõ dicit animã, sed animas in plurali, secundum Ioan. ex quo not. quòd dispositio relata ad vniuersitatem in materia non conuenienti vniuersitati collectiuè, sed singulariter prout hic erat, tunc refertur ad singulos de vniuersitate distributiuè & non collectiuè, facit glos.in ver. non competunt. in c. si sententia. j. de senten. excom. & vide in c. in generali. de elec. eod. lib. Et quod not. Landulphus in proœmio clemen. in fin. circa indulgentiam vniuersitati con-9 cessam. † In ead. glos. ibi in animam suam, & fratrum. vide plenè hic per Innocent. an prælatus teneatur iurare in animam suam, vel conuentus & iuramen. calumni. dic vt in c.2. & fi. supra de iuramen. calum. eod. lib. Sed in iuramento veritatis,

A D D I T I O.

[a] Nico.Supe. An Abbas, vel monachus Adde Bart.in l.1 §.1 ff.de iur.fisci. Vincen.God. Adde de Abbate vt possit esse testis constituto procuratore ad causam monasterij Bart in l.qui testamento versi.quaro.ff de testam. De monacho autem quòd non possit esse testis Bart.in Auth.si qua mulier.C.de sacrosan.eccl.& Angel.[illegible] de in perso.post glo.ibi, colum.fin.in prin.tit.

citatis, de quo hic, tunc per procuratorē, vel syndicū, qui fuit litem contestatus, debet iurari in aīam suam, & non alterius ad instar tutoris, vt patet hic in ver. suo iuramento sm Innocē. imò & in aīam constituentis, vt no. in d. c. s. sm Lap. Sed in causa cōuentus conclude, q si causa principaliter spectat ad prælatum, & non ad conuentum: tūc ipse prælatus iurare debebit etiam hodie & non conuentus: & ita procedit c. dudum. hic alleg. in glo. Sed si causa principaliter spectat ad cōuentum: & tunc ad ipsum conuentum, vt ad principalem recurri debet: in quo cōputabitur etiam prælatus sm Innoc. & talis prælatus poterit per se iurare, si velit, poterit etiam ipse conuentus per se iurare, & per alium respōdere. & ita procedit tex. hic sm Inno. quod procedit, non solum si conuentus, vel eius sindicus ageret de consensu prælati, prout agere debet, vt in d. c. causam: sed si prælatus & conuentus simul agant, vt hic: imò si prælatus ipse solus velit per se iurare, & respondere poterit, vt ā. sed si velit iurare, & respondere per alium & poterit autoritate huius decre. vt ī. dictum est: & si talis iurans nomine cōuentus est prælatus, poterit iurare in animam suam, vt vnus de conuentu, & in animā aliorū fratrum, vel maioris partis. & ita procedere pōt text. hic & glo. Si verò causa spectaret cōiter ad prælatum, vt prælatum, & ad conuentum: vt quia bona sunt diuisa remanentib. pro indiuiso aliquib. bonis, super quib. agiē, tunc debebit iurare prælatus vt principalis, & conuentus vt principalis, sm Domi. hic, & ita posset intelligi iste tex. & facit quod no. in d. c. edoceri. & ī. in gl. in ver. per illos. & de forma istorum iuramentorum qñ iurat in animam propriam, vel in animā alterius. vide hic per

10 Inno. & Io. An. † In ea. glo. in fi. tene menti gl. quam limita, primò nisi ꝯfessio fiat de ꝯsensu, vel mandato totius ꝯuentus: quia tunc iurando in animam suam vt prælatus, & in animam conuentus, vt procurator, præiudicaret talis cōfessio sm gl. 22. dist. de Constantinopolitana. & ī. de confessis. c. fi. & prædicta quādo causa est de bonis ipsius conuentus vel cōib. cum in talib. prælatus non habeat liberam administrationem sine conuentu: secus si bona essent distincta: quia cōfessio solius prælati nocebit ꝯ se: & ꝯfessio solius ꝯuentus ꝯ se. & in his alter non pōt præiudicare ꝯ alterum sm no. in d. c. edoceri. & ibi per Inno. sm Domi. hic, de qua materia vide per Bal. in l. j. C. de confessis. & in l. præses. C. de transac. & quod no. in l. certum. §. sed an ipsis. ff. de confes. & plenissimè per Rotam in deci. 464. quæ incipit, Item q confessio. & per do. Nic. in c. 2. ī. de capel. mona. & per

11 do. Nic. in c. si diligenti. in 2. col. in prin. ī. de præscri. † In glo. in ver. ipsorum in fi. idem Archi. & tene menti glo. q in actib. col legij regulariter absentes non sunt citādi nisi in trib. casib. hic in glo. expressis. facit glo. in c. quantus. & in c. cum in ecclesijs. hic alleg. Sed do. Anto. in c. licèt de euitanda. & in c. fi. ī. de maior. & obe. dixit, q non solùm in his, sed in omnib. alijs causis magnis, & arduis absentes sunt citandi, vt voluit Innoc. in c. 2. ī. de noui ope. nuncia. & ibi do. Nic. & do. Anto. facit glo. in c. j. ī. de his, quæ fi. a maio. par. & in c. cum oēs. ī. de constit. de quo per Ioan. And. in reg. quod omnes. ī. eo. lib. & per Feder. in suo ꝯsi. 133. quod incipit, Casus talis est. Imo. tamen in d. c. fi. dicit, tutius esse tenere, quod tenet glo. hic. & ita cōiter tenet ibi in c. cum ibi, & in c. cum omnes. de cōsti. circa medium. & idem do. Flo. ibi. Licèt Bar. in l. omnes populi. ff. de iustitia & iure. in 2. q. faciat differētiam inter absentes voluntariè, & absentes ex iusta cau

12 sa. † In gl. in ver. transmissis in fi. & in eis est bulla expressa, quę excludit oēm suspectionem, vt dicit Inno. in c. ex parte. ī. de fi. de instru. sm Archi. & Io. And. ꝯcludentes hic, q remissio examinationis testium, quæ fit de vna ciuitate ad aliam, non fiat de necessitate, sed fit arbitrio iudicis, per no. in Authē. de teste. §. & quando. & in l. iudicis. C. de fide instru. vbi tex. loquiē per verbum, potest, quod non inducit necessitatem, vt per glo. in cle. auditor. de rescriptis. & facit c. cupiētes. §. si verò. de electione. c. lib. Quod limita primò, nisi consuetudo regionis esset in contrarium, vt per glo. 3. q. 9. testes. & facit l. 3. in fi. ff. de testib.

13 † Secūdò limita, quia ad personas [a] egregias iudex mittere debet, vt in Auth. de testib. §. & qm. intellige in ciuilib. non in criminalib. vt in d. §. testes, sm Io. An. Lap. tamen in sua alleg. 46. quę incī. An in causa videtur velle, q iudex indistinctè teneat obsistēte iusta causa, & maximè in cā matrimoniali, de quo ibi per eum ponentem an idem sit in iudice delegato, quod in ordinario, de quo est tex. hic. & no. in c. constitutus. ī. de fideiuss. & vide de causa in c. statutū. in fi. de rescriptis. eo. li. Quando tamen testes essent senes, infirmi, vel pauperes, debet tūc sine dubio fieri cōmissio, vt ī. de testib. si qui testium. Et vide quod no. per Imo. & per Flo. in cle. sæpe. de ver. signi. super gl. remissionem. Et cuius expensis fiat ista remissio, no. in d. c. statutum. in fi. & in c. 2. ī. de iud. Et cuius expensis trāsmittanē interrogatoria. & refert hic Do. Rotam in antiquis in deci. 62. tenere, q pars propter illa interrogatoria, non erat vltra impensura, quam impēdisset pro remissione testium: & tūc nihil debet solui, aliàs debet tantum solui per producentem interrogatoria, quantum pro illis verisimiliter expenderetur sm Domi. dicentem, q si iudex ad petitionem rei decreuit remissionem fiendam pro responsionib. ad domum actoris, tanquam melius informati, q tunc ipse reus debebit soluere expensas, ex quo ipse fuit causa & dicit se sic obtinuisse, quod procedit, nisi actori possit imputari culpa, vt no. per glo. & Barto. in l. 2. ff. ex quib. casib. in pos-

14 sess. eatur. & in c. j. in fi. ī. de iudi. c. li. † In glo. in ver. illos. in prin. vide hic per Inno. & Io. An. in fi. sed licèt prælatus, qui iurauit in animam suam, & conuentus, possit dicere id, in quo conuenit conuentus vel maior pars, & id quod ipse credit & scit: tamen nō tenetur dicere de eo, quod ipse solus scit nisi de facto suo, de quo quilibet interrogari possit, vt in l. interrogari. C. de quæstionib. & compelleret iurare: alias eius dictum non præiudicaret imò si iurauerit suo nomine, tamē ex hoc non astringit, nisi vt dicat veritatē eius, quod deliberauit vna cum alijs: nec dicere tenet, vel ridere, de quo cognouit maior pars, sed in quo maior pars ꝯuenit, vt hic in tex. sm Inn. & Io. An. Et hoc qñ prælatus iurauit in aiam suam & ꝯuentus: secus si conuentus tantum quo casu solùm in eo, in quo conuentus conuenit, debet iurare: & hoc nisi ipse prælatus sciret veritatem: & conuentus imponeret, quod diceret aliud q̃ veritatem: quia tunc prælatus non respondebit, nec respondere tenetur sm dictum illorum: quia pro nullo homine debet quis falsum respondere, imò debet illos monere vocatis his, qui prodesse possunt, vt abstineant a falso dicto vel testimonio. 22. q. fi. hic videtur. Si tamen ipsi velint respondere per se, & non per procuratorem erunt admittendi sm Inno. & Io. An. etiam si velint respondere per procuratorem non iuratum dūmodo ipsi iurauerint, & expressum mandatum de sic respondēdo dederint: & talis procurator admittendus erit subsistente causa, aliàs commēdatur

15 iudex, qui non admitteret sm Io. And. † In ea. gl. in fi. quod procedit, quando causa simul spectat ad prælatum, & cōuentum: & sic bona erant communia, & idem si erant diuisa, & causa spectaret ad solum conuentum. sed si causa sit super bonis diuisis ad solum prælatum spectantib. & tunc staretur respōsioni ipsius prælati sm Inno. & Io. And. & plenè per Rotam in d. deci. 464. Sed si quæstio sit in bonis, quæ remanserunt cōia, & causa pariter spectet ad prælatum & conuentum: & tunc staretur dicto prælati in eius præiudicium & confessioni cōuentus in præiudicium conuentus, & non alterius, vt hic per Innocē.

16 † In glo. in ver. sigillatim. in fi. vult glo. q ratione partis indebitę possit negari tota positio. Sed Inno. contra dicit non sufficere negare totam positionem, nisi ad singula in positione contenta respōdeatur, vt patet hic in tex. ibi super quolibet. & idē Host. hic dicens hoc esse æquum contra cauillosam aduocatorum subtilitatem. & ita sequitur hic Ioan. And. & ita tenendum videtur, licèt glo. in c. 2. ī. de ꝯfes. eo. lib. velit contrarium. & idem Spec. in tit. de positione. §. 7. ver. 21. & Bal. in l. a. §. quod obseruari. C. de iura. calum. & Do. in d. c. 2. de quo etiam est dictum ī. in tex. & vide per Bart. & Imo. in l. j. §. si stipulanti. ff. de ver. obli. In glo. in ver. responderi. in fi. No. ex glo. q quantumcumq; positio sit multiplex, tamen si sit admissa, debet responderi sigillatim, & distinctè vt tenet glo. ī. proxi. & in ver. sigillatim & contumax habetur pro confesso, vt tenet glo. hic, quam

17 no. ad dicta in d. c. 2. † In glo. in ver. quid sciat. in fi. No. j. ex glo. q quis [b] dicitur titubare qñ nescit applicare alterum de duob. extremis: de quo per glo. in ver. titubasset in c. in nřa. ī. de procuratorib. & per Io. An. ī. de cleri. excom. ad apostolicæ. & per Archi. 38. dist. quamuis. Secundò no. ex glo. q quando negatio præcedit verbum, credo: tunc non includit certam credulitatē in eius opposito. de quo hic per Domi. & per Bald. in l. 2. §. j. C. de

ADDITIONES.

a Nico. Sup. Ad personas egregias. Adde c. qui testium. de testib. & ibi Doc. & gl. in c. j. de testib. cogen. & in l. ad personas. ff. de interrogan.

Vinc. God. Adde Alex. in d. l. ad egregias, & Fely. in c. qui testium. de test. Quæ autem dicantur personæ egregię late [illegible]

b Ni. So. Quis dr̃ titubare. Adde glo. in c. cum in ecclesia. de cau. poss. & proprie. Doc. in c. in nostra. de procura. Do. in c. apostolicæ. de cleri. excom. mi.

Vin. God. Titubare dicitur qui propter pedibus insistere nequit. vnde Ouid. lib. 3. Metam. or. Ille mero somnoq; grauis titubare videtur. Titubare etiam linguas & dentes dicuntur Ouid. [illegible] lingua titubante locutus. Et titubanter aduerbium in constanter [illegible] Cicero pro Cælio. [illegible] titubanter [illegible] coniuratus hunc propter amicitiam Catilinæ participem fuisse.

de iuramento calumniæ, vbi dixit, q talis responsio nõ releuat nec est congrua. Sed si post verbum credo, sequatur negatiua, puta credo talem non esse mortuum, tunc dicitur congrua responsio, quia credit eum viuere, sm Spe. in tit. de positione. §. 3. ver. sed nunquid. † In glo. in ver. inquiras. conclude, q aliquãdo prælatus, & capitulum confessi fuerunt certum, quod stabitur tali confessioni, nec fiet vlterior interrogatio a syndico, cũ talis confessio quæ est probatio, reuocari nõ possit. facit c. per tuas. ĩ. de dona. secun lũ Ioan. An. & nunquã staretur dicto syndici, quando præcessisset cõtraria assertio prælati argumen. l. si hominem. ff. mandati. Aliquando syndicus habens ad hoc sufficiens mandatum est confessus. tunc nõ debet postea fieri interrogatio a prælato vel capitulo, cum eius confessio etiam sine iuramento præiudicet ecclesiæ sicut confessio principalis, licet confessio tutoris effectualiter pupillo non præiudicet. vt in l. certum. §. sed an ipsos. ff. de confessis, sm Inno. & Io. An. ratione tñ læsionis daretur ecclesiæ in integrum restitutio, vt in c. 2. ĩ. de restitutio. in integrum. eodem lib. secundũ Domi. Aliquando prælatus, & capitulum non responderunt certum, sed de credulitate, & tunc syndicus interrogari poterit de certa scientia, & si de ea respondeat, ei stabitur, cum ipse possit præiudicare confitendo. ĩ. de cõfessis. ex parte. sicut econtra si syndicus de credulitate respõderet, & plãtus cõuẽtus de certa scientia præualet confessio prælati & conuẽtus, cum maior sit sciẽtia quam credulitas, secundum Host. Aliquando vterque tam syndicus, quam prelatus & capitulum respõdent de certa sciẽtia, & sunt sibi cõtrarij: & tunc viderentur quòd sibi derogent, tanquam si vnus esset sibi contrarius. ĩ. de appellat. solicitudinem. & sic videtur, q feratur sententia contra dominum, sicut quando confiteretur pro se, & contra se, argumento l. de ætate. §. j. ff. de interrog. act. & hoc nisi iudex animum suum informare possit per aliquas coniecturas, quia tunc erit eis standũ. ĩ. eodem tit. c. præterea. Si tamen sint omnino obscura. & tũc procedere debet prout notatur ĩ. de probationibus, ex literis. & de re iudica. c. fi. secundum Host. Io. An. & Domi. Aduerte tamen, quia ratione erroris confessio syndici, vel prælati poterit semper reuocari, vt d. c. ex parte. vel per viam restitutionis in integrum ratione læsionis, vt d. c. 2. Dixit etiam hic Io. An. post Host. q si quis per nuncium iurauit, & respondit, qui nuncius negauit, non poterit cogi dominus iterum iurare, vel respondere, argumentum. c. præterea. ĩ. de testibus cogendis. ex causa tamen, & quando confessiones factę per nuncium essent contra conscientiam domini, posset cogi iterum respondere, & debet dominus illas reuocare, alias periurium incurreret, vt j. titu. proxi. c. fi. & ĩ. de officio delegati, cum olim Abbas. in fi. & vide notata in c. 2. in fi. ĩ. de iuramen. calum. eodem lib. & in c. j. in fine. ĩ. de iudicijs. eodem lib.

SVMMARIVM.

1. Actor si produxit testes suos in curia, an reus debeat & in curia producere.
2. Exceptiones debeant produci in scriptis non alio modo.
3. Positiones an possint fieri post factas probationes, & an pars eisdem respondere cogi debeat.
4. Pars an sit citanda in admissione, vel repulsione articulorum porrectorũ in iudicio.
5. Papa si mandat examinatoribus, vt recipiant testes, & instrumenta, an possint recipere confessiones partium.
6. Testes, vt eorum depositio valeat, an debeant cognoscere partes.
7. Testes si reprobentur propter crimen debet exprimi locus, & tempus commissi criminis, sicut quando quis accusatur.
8. Et si pars specificat exceptiones, quando opponit, an poterit specificare in probando.

1 Testes. † Not. j. iuncta gl. in ver. productos. q licèt actor produxerit testes suos in curia tñ reus compelli nõ debet ad producendum ibidem solus, sed debet fieri remissio, de quo ĩ. de priuilegijs. cũ olim. el. j. Secũdò nota, q nõ pòt simul statui nouus terminus ad probandum, & reprobandum testes sed debet statui nouus terminus ad reprobandũ, de quo per Specula. in tit. de probationibus. in princi. & in §. videndũ. ver. & no. & ibi per Io. An. in addi. & per gl. in ver. pro testibus in clemen. sæpe. de verbo. signifi. † Tertio nota argumentum ibi contentorum, q exceptiones [a] debent porrigi in scriptis, & non verbo, de quo per glo. in c. prudentiam. in ver. ex confessione. ĩ. de offi. dele. & j. de appellationibus. appellatio. In glo. in verbo articulos in fine, quæ sit differentia inter positiones, & articulos dicet. j. tit. proxi. c. fi. Et quot modis sumatur articulus hic p Io. An. referẽtẽ Spe. in tit. de teste. §. nunc videndũ. tenens q articuli sint de necessitate tradẽdi in cã, qđ intelligit hic Io. An. post Arc. si petant, alias sufficeret quocunq; sint testes producti, dũmodo sup libello dponãt, & si nõ fiãt positiones, & articuli. Facit qđ habetur ĩ. de restitu. spolia. cũ ad sedẽ. in fine. possent tñ fieri positiones &, postquã testes sunt recepti, vt j. in gl. proxi. † In glo. in ver. pductos in fi. Tene menti singulariter, q lz Spec. in tit. de positione. §. 2. in fi. dixerit prius faciẽdã esse positionẽ, q̃ deueniat ad aliquod genus pbatiuum: tamen vult hic glo. notabilis, q positiones fieri possint, & cogatur pars respondere & post factas probationes & super eodem, super quo sunt testes examinati, vel aliter facta probatio sm Io. An. Et an hoc procedat, si esset elapsus terminus ad probandũ. vide dicta in c. j. ĩ. tit proxi. † Et quæritũ primò, an in admissione articulorum, vel repulsione sit pars citanda, Rota in decis. 10. videtur velle, q sic. & idem in productione articulorũ, vt tenuit domi. Anto. & Imo. in c. 2. ĩ. de testibus. de quo etiã per Rotam in deci. 903. quæ inci. Item si iudex. & per Spec. in tit. de positione. §. 10. & per do. Nic. in d. c. 2. Secundò quæritur, an ab admissione articulorũ, vel repulsione possit appellari. Rota in decis. 94. quæ incipit, Itẽ si iudex admittendo. videtur velle, quòd sic & idem in decis. 311. quæ incipit, Item si auditor. vbi etiam notabiliter determinat, quòd iudex recipiendo testes, vel instrumenta, vel alias probationes super articulis eo ipso videtur tacitè articulos admittere, nec est necesse, q iudex expresiè pnunciet articulos admittẽdos. & idem tenet Rota decis. 105. quæ incipit, Itẽ quod valet. Tertiò quæritur, an de ipsis articulis, vel positionibus sit de necessitate fienda copia parti, contra quam producuntur. Bald. in l. 2. circa finem. C. vt lite pendente. videtur velle, quòd sic post responsionem, sed ante non, de quo ibi per eum, & per Specu. in titu. de teste. §. qualiter. versi. deinde. & §. nunc dicendum. versicu. sciendum. quod maximè procedit, vt possit facere interrogatoria, vt per glo. infra. † In glo. in versi. nomina in fi. idem Archi. qđ inducit Domi. cõtra id, quod tenuit maior pars dominorum de Rota decis. 389. volentium, quòd si Papa committit examinatoribus, vt recipiant testes, & instrumenta, quæ vtraq; pars duxerit producenda, quòd possunt recipere confessiones partium, & confessio coram eis facta, vt iudicialis, valebit, cum nomine instrumentorum veniant omnia, ex quibus ipsa causa potest instrui, vt l. j. ff. de fide instrumen. Facit etiam quod tenuit Rota in decis. 248. quæ incipit, Item quando. q si detur remissio pro testibus, poterunt etiam instrumenta produci, cũ appellatione testium veniant instrumenta, vt supra de testib. cogen. peruenit. & supra de fide instrumentorũ. in exercẽdis. licet aliàs pro solis instrumentis nõ fiat remissio, secundũ Rotam. Glo. hic, in fi. facit contra formam mandatorũ, & quia de stricta significatione vocabuli appellatione instrumentorum non veniunt testes, vel econtra, vt per glo. in d. l. j. & per Arch. 12. q. 2. si quis de clericis. Prout est in casibus prædictis. cum forma mandati sit diligenter seruanda, vt hic in gl. Et facit glo. 7. q. j. peruenit. & 32. q. j. si homo. & text. hic in princi. c. vbi Papa mandat expresiè, q recipiat confessiones. ergo in generali mãdato non veniret. Pro quo facit etiam d. cap. super quæstionum. §. j. supra de offic. deleg. & glo. 3. & quod ibi no. per Ioã. And. in c. solet. infra de senten. excõ. sm Do. Sed certè tex. hic posset adduci in contrarium, cum enim Papa hic rescribat de iure cõi. Ergo sequit, q iudex cui esset facta dicta cõmissio, poterit cõfessiones recipere, & alia facere, quę hic ptinent, dato q nõ sint aliter expressa, quia ista veniũt de iure cõi. Ad idẽ & faciat c. fi. ĩ. de resti. spol. vbi licet forma mãdati debeat obseruari, tñ valet cõfessio, licet in reliquis pcessus nõ valeret pter formã nõ seruatã. vnde tenendũ vr, q tenet Rota ĩ. In glo. in ver. Kalendas. in fi. No. glo. & idem sequitur Host. Arch. & Io. An. 6 In glo. in ver. interrogatoria ibi, si cognoscit. no. argumẽtũ testes debere cognoscere partes, aliàs eorũ dictum non valeat, de quo per glo. in c. cum causam. ĩ. de testib. & per Bald. in rub. C. de fide instru. & in l. fin. §. sinautem duobus. C. de iure delibe. In eadem glo. ibi non daretur parti aduersę. tenẽ menti singulariter glo. & idem voluit Innoc. in c. per tuas. ĩ. eo. In eadẽ glo. in fi. tene menti totam hanc glo. ponentem practicam interrogatoriorum, & in dubio iudex debet semper interpretari, quod interrogatoria [b] non sint superflua, secundũ Doct. in d. c. per tuas. & est de mente Ioan. And. hic dicentis, quòd si iudex

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quod exceptiones. Adde Spec. in tit. de excep. in §. viso. ver. sed nunquid iudex & per Bart. in l. j. ff. de exce.

b Vincen. G. Nota, quod interrogatoria a partibus fieri possunt in 11. casibus quos ponit glo. in l. 1. ff. de interrog. act.

dex dolose, vel negligenter omittit aliquid de interrogatorijs, poterit nõ obstante publicatione testium iterum fieri examinatio, vt d.c. per tilas. ꝙ secus foret si non fuisset factum interrogatorium, secundum Ioan. And. dicentem, quòd licet interrogatoria non dentur iudici, tamē ipse iudex ex officio debet interrogare. Pro quo gl. no. & Bald. ibi in l. j. §. si curatores. ff. de magistra. cõue. De quo per Doct. in c. cum causam. supra eod. † In glos. in verbo specificatione in fi. ideo non sufficeret excipere contra testem, quòd est periurus, vel adulter, secundũ Innocen. Sed debet exprimi locus, tempus commissi criminis sicut & in accusationibus. vt l. libellorum. ff. de accu. canonizata. a. q. 8. vt tenet Archidi. & Hosti. hic per hunc tex. Sed Ioan. And. hic contra dicens, quòd hic specificatio mandatur fieri post exceptiones ꝓpositas, & in articulis super eis formatis. ergo probatur hic, quòd exceptio sine doli mali expressione admittitur. sed bene probat iste tex. quòd specificatio in exceptione non facta debet fieri ante receptionem testium siue facta non fuerit, siue non plenè, vt. ĩ. in glos. in ver. nomine. Nec obst. tex. ĩ. in ver. simili, quia debet intelli. vt supra. nam erit similis, si fiat ante receptionem testium, licèt nõ fiat in forma exceptionis, secundum Ioã. And. hic, & in c. fi. supra de purg. canoni. & idē tenet Paul. in cle. constitutionem. de electione. in ver. circunstantiarum, dicens per text. hic, quòd ille, cui est datus terminus ad opponendum crimina, vel defectus sufficit quòd inde terminatè opponat. & si petatur declaratio, poterit fieri post terminum, arg. l. hæredes palam. §. j. ff. de testamētis & supra de appella. vt nostrum. & idem Lap. hic dicens, quòd talis exceptio pendet ex futuro euentu, quia ante exceptionē requiritur declaratio quæ si non fieret, non releuaret. & ita tenet hic Pe. de Ancha. & Domi. & ita etiam est de mente Rotæ in deci. quinquagesimaprima. quæ incipit, item sufficit. idem etiam tenet Ang. in l. j. §. prætor edixit. ff. de iniurijs. & videtur tenere Bald. in repetitione l. edita. C. de edendo. in princ. † Sed aduerte, quia Bart. in d. §. prætor. tenet idem, quod Hostien. & Archidi. ĩ. idem Bal. in auth. si dicatur. in fi. C. de testibus. dicens, ꝙ ille, qui nõ specificauit exceptiones, quando opponit, non poterit specificare in probando sicut in simili not. in c. vt circa. de elec. eod. lib. & etiam videtur tenere Rota in decisio. 252. quæ incipit, item licèt sit. & in decisi. 255. quæ incipit, item licèt in materia. vbi enĩ dicit, ꝙ licet materia obiectiua requirat exactam specificationē videlicet loci, & temporis, & aliarum circunstantiarum, tamen non requirit expressionem diei & mensis, & hoc nisi dies, vel hora essent de substantia materiæ in dicta causa, vt ibi per Rotam, & vide per Doc. in clementina, cõstitutionē. de electione. Quid aũt sit in actione iniuriarum, quando agitur ciuiliter, quæ specificatio requiratur. per Rotam in decisio. 39. quæ incipit, item in actione. & in decis. 36. Et scias, ꝙ in exceptione excõicationis requiritur specificatio, vt patet in c. pia. ĩ. de exceptio. Et scias, ꝙ in aliquibus casibus certum est, ꝙ requiratur specificatio circũstãtiarum. Et primò de exceptione excõicationis, vt patet in c. pia. ĩ. de excep. Scd̃ò in exceptione recusationis iudicis, vt in c. cũ specialis. ĩ. de appella. Tertiò quando exceptio criminis opponitur in beneficialibus, vt d. c. vt circa. & d. cle. constitutionem. Quartò in exceptione subreptionis, vt videtur velle Inno. in c. super eo. el. j. ĩ. de appella. secundum Bald. in l. præscriptione. C. si contra ius. Quintò quando esset talis exceptio super qua sententia lata infamaret vt no. in d. l. prætor. Sextò, & vltimo in exceptione, ex qua actor veniret ita puniendus, sicut si procederetur per viam accusationis, prout no. in ca. j. ĩ. de exceptio. & per Bald. Et aduerte, quia licèt eo casu, quo admittitur exceptio generalis, & indeterminata debeat sine dubio ad petitionem iudicis, vel partis declarari. argu. l. fin. C. de annali excep. tamen si hoc non peteretur, debet declarari, antequam recipiantur testes, vt supra per Ioan. And. licet Bal. in d. l. edita. teneat, quòd ex quo admittitũ exceptio generalis, sufficiat, quòd per testes ipsa exceptio generalis probetur sine loco, vel tempore. Sed certè text. hic prout supra inducitur per Ioan. And. licèt non requirat specificationem in exceptione, tamen requirit, quòd fiat antequam ipsi testes recipiantur, vnde videtur, quòd in articulis debeat fieri declaratio, si tamen talis specificatio non sit facta dummodo testes probent cum expressione loci, & temporis, videtur, ꝙ sufficiat, vt voluit glo. not. in simili in l. j. §. si quis argentum. ff. deposi. Sequitur. §. si verò.

S V M M A R I V M.

1 *Testes sunt producendi corã iudice: cùm enim ꝓbatio debet fieri corã iudice.*
2 *Receptio, & examinatio testium qualiter, & in quibus differant.*
3 *Iudex potest assignare diuersos terminos successiuè super diuersis.*
4 *Iudex potest præfigere terminum ad probandum personas testium ante publicationem.*

1 Si verò. † Nota primò ibi coram te, testes esse producendos coram iudice, cum omnis probatio coram iudice fieri debeat secundum gl. in l. iubemus. C. de lib. causa. Nec sufficeret examinationem fieri coram notario. intellige nisi de commissione iudicis, vt no. in c. 2. supra de iudic. eodem lib. & vide per Barto. & Bald. in authen. quæ supplicatio. C. de precibus imperat. offeren. † Secundò nota ibi recipere, & examinare, & tene menti singulariter iuncto text. supra differentiam inter receptionem, & examinationem testium, & terminus super vno non includeret reliquum, nisi hoc sit expressum, vt hic in text. & ideo in termino assignato ad probandum sufficiat, quòd testes recipiantur ad iuramentum, & post terminum poterũt examinari, secus si terminus esset assignatus ad probandum, & probatum habendum, quia tunc examinatio post terminum fieri non posset, licèt in termino testes essent recepti ad iuramentum. facit glos. supra in ver. kalendas. & ita tenet Bald. per hunc text. & in l. testium. C. de testib. de exceptio. pia. † Tertiò not. arg. iudicē posse eodem instanti assignare partibus diuersos terminos successiuè super diuersis, de quo supra de priuileg. cum olim. el. 2. & per glos. supra de testi. eod. c. 2. & cle. sæpe. in ver. post dationem. de verb. signi. & ibi per Doct. C. qui admitti. † Vltimò no. secundum Innocen. quòd potest præfigere terminum ad reprobandum personas testium etiam ante publicationem. & an posset post publicationem opponi contra personas, habetur supra eod. præsentium. In glos. in versi. obseruata. in fine quòd sine dubio procedit quo ad personas, quo casu secundos testes reprobatorios reprobare non licet, secus quo ad dicta, quia liceret reprobare post publicationem, & maxime ratione corruptelæ, vt in c. licet causam. supra de proba. aliàs daretur materia committendi falsum cõtra. c. qualiter. §. debet. supra de accusa. & quia etiã post sententiam potest opponi de falso, vt d. c. licèt causam. fortius ante sententiam, secundum Io. An. tenentem, ꝙ licèt hoc habeat multum ęquitatis, tamen ratio c. licet. hic alleg. in glo. vt sit litium finis, multum obstat. Sed D. Anto. in d. c. licet dilectus. tenet. ꝙ admittatur reprobatio contra dicta, ex quo secũdum regulam iuris cõmunis id indistinctè promittatur, cui regulæ debet stari, ex quo non reperitur vitiata, & d. c. licet. loquitur in reprobatione personarũ non dictorum, & cum exorbitet a iure communi non debet extendi ex ratione idẽtitatis, vt no. ĩ. de regu. constitutionem, quia etiam non est eadem ratio, cum magis ratio suadeat reprobationem contra dicta, quã contra personas, & ita sequitur Imo. in d. c. licèt dilectus. Sed D. Nic. ibi contra. & ꝙ eadem est ratio in reprobatione personarum, & dictorum, vt sic sit litiũ finis, quæ ratio cũ sit expressa in d. c. licèt. fit extensio etiam in exorbitantibus secundum glo. no. in cle. j. de elec. & hanc partem sequitur hic Domi. nisi falsitati adderetur correctio, quo casu etiam per testes poterit fieri reprobatio [a] vt no. in d. c. licet causam. vel nisi velit reprobare per instrumenta, vel per dicta ipsorummet testium, quia tunc poterit, vt no. 4. q. 3. si quis testibus & ibi per gl. & Archid.

A D D I T I O.

a Vinc. G. adde, ꝙ nõ põt qs de cetero reprobare testē, cũ semel ꝓduxit & in quacũq; alia causa, ex quo ipsũ semel approbauit. Tho. Grã decis. 34 nu. 13.

S V M M A R I V M.

1 *Testis suspectus in causa principali, est etiam suspectus in causa appellationis, licèt censeantur esse causæ scilicet principalis, & appellationis.*
2 *Et hoc locum habet in procuratore, & aduocato ad totum iudicium.*
3 *Iuramentum licèt possit deferri parti, pro qua est præsumptio siue actori siue reo, iudex tamen hoc facere non tenetur.*
4 *Salarium nouũ debetur aduocato, vel procuratori in causa appellationis.*
5 *Iudex an possit esse aduocatus in causa finita per eum, vel cognita per eum non testis esse non posset.*
6 *Quid autem in alia causa, an possit esse testis.*
7 *Procurator, qui accepit mandatum in vna causa, an possit esse testis in eadem si mandato renunciauerit.*
8 *Aduocatus in principali causa non admittatur in testem pro appellante in causa appellationis etiam si agatur exceptione probanda propter quã erat appellatum.*
9 *Procurator non potest esse testis in causa, in qua fuit procurator.*

C A P. III.

ROmana. Procurator vel aduocatus in causa principali non potest esse testis in causa appellationis, nec præsumptione faciente pro appellato debet ei iuramentum deferri, nisi iudici videatur. h. d. † No. j. ꝙ licèt causa appellationis sit diuersa

inſtantia a cauſa principali, vt dictum fuit in c.a.ꝫ. de iuramē.
calum.eod. lib. tamen teſtis, qui eſt ſuſpectus in cauſa princi-
pali propter affectionem, quam habent in cauſa, cenſetur etiā
ſuſpectus in cauſa appellationis, & eadem ratione habebit lo-
cum iſte text. in ꝓcuratore vel aduocato appellan, vt pro ipſo
a appellato teſtis eſſe non poſſit, ſecundum Ioan. And. † Secun
dò no. ibi priori iudicio. ꝙ tex. hic locum habet in procuratore
vel aduocato ad totum iudicium. ſecus ergo in fine ad vnum
actum tantum. puta ad impetrandum vel ad vnum actū ipſius
cauſæ, quia talis poterit in alijs articulis diſiunctis teſtificari
non autem in coniunctis, ſecundum Ioan. And. Et vide not.
per Rotam in deciſi.156. quæ incip. Item quòd ſi procurator. ꝙ
licèt procurator, qui eſt litem conteſtatus, reuocetur non ta-
men poterit eſſe teſtis quia præſumitur reuocatio in fraudem
& etiam quia ratio huius decre. locum habet, quod nota. & fa-
cit etiam, quod dixit Bart. in l.1.§. cum quis. ff. de quæſtion. quan
do quis non habet niſi vnum teſtem, & reus dedit ſibi alapam
ne poſtea contra eum inducatur in teſtem, & opponatur ſibi
de inimicitia, vt talis fraus non proſit, de quo tamen ibi per
Bart. & aliàs in ſimili per Bald. in authen. ſi dicatur. in fine. C.
de teſti. in contrarium tamen facit, quod tenet Imo. in c. cum
a nobis. ſupra eod. dicens quòd iudex, qui eſt reuocatus, poſſit
3 poſtea in eadem cauſa teſtificari, ideo cogita. † Vltimò nota
a quòd licèt vt poſſit deferri [a] iuramentum in defectum proba-
tionis, requiratur, quòd ſit præſumptio pro altera parte, vt in
c. fin. de iureiuran. iudex tamen non cogitur illi, ſiue actori, ſi-
ue reo, pro quo eſſet præſumptio tale iuramentum deferre,
etiam ſi agatur de facto illius, pro quo eſſet præſumptio, ſecun
dum Ioan. And. ſed eſt arbitrarium iudici, cui deferri debeat,
quod facit pro eo quod no. Ioan. And. in d. c. fin. ſecundum Do
mi. Debet ergo in tali delatione iuramenti interuenire cāę co
gnitio inſpecta qualitate perſonarū, & cauſæ, et requiritur cita
tio partis, vt determinat Ro. in deci.299. quæ incip. item licèt
4 quo ad taxationem. † In glo.2. ibi defendere. ideo eſt, quòd ad-
uocato vel procuratori debetur notum ſalarium in cauſa ap-
pellationis. de quo tamen per glo. in l. ita demum. C. de procu.
& per Bald. in l.j. C. de ſuffragio & in l. fin. ff. de poſtu. Et dicit
hic Ioā. And. quòd aduocatus meus in cauſa principali poteſt
eſſe aduocatus contra me in cauſa appellationis. licet non ſit
honeſtum. & ita tenet Spe. in tit. de aduocato. §. nunc tracte-
mus. in fi. & idem not. in l. fin. ff. de teſtibus. imò videretur, ꝙ
ēt in cauſa principali poſſit quis eſſe aduocatus amborū par-
tiū, vt per glo.45. diſt. diſciplina, ſm Do. qđ videtur procedere
in diuerſis litibus, vt eſt tex. in l.a. C. de aduoca. fiſci. vbi poteſt
quis eſſe aduocatus fiſci in vna cauſa, & in diuerſa cauſa cōtra
fiſcum, ſecus ergo in eadem cauſa. In ea. glo. ibi ſi non eſt alia
Io. An. adducit hic iura pro & cōtra, de quo hic per eum & per
Bal. in rub. C. ne liceat in vna, eadēque cauſa. & vide Io. An. in
c. diſpendia, ſuper verbo qōnes. ꝫ. de reſcrip. eo. lib. & in regu-
la cōtractus. ꝫ. eo. lib. in mercuria. in 3. q. tenentem, ꝙ cā ſit eadē,
tñ non eſt idē iudicium. Pro quo text. hic ibi in priori iudicio.
& 3. q. 6. accuſatus. ibi iterato iudicio. & idē tenet glo. in §. poſt
ſecūdā. hic alle. de quo in c.a. ꝫ. de iur. calum. eo. li. & ibi per gl.
& per Do. in c. non iniuſtè ꝫ. de procurator. in l. inuitus. C. de
procura. & per Ange. in l.j. ff. an ꝑ aliū cauſa appellationis. &
per gl. in d. c.2. in prin. & hic. In ea. gl. ibi memores ſui officij.
& ſic rōne affectionis, cuius vterque victoriam cauſę ſibi repu
tet ad honorē, & perditionē ad dedecus, & etiā quia vterque
tenetur dño de dolo, & negligētia, vt in l.a procuratore. C. mā-
dati. & in l.j. §. in honorarijs. ff. de varijs cognitio. Ideo repellū
tur a teſtimonio, vt hic. & d. l. fi. ſm Ioan. And. Et ex his not. ꝙ
honor & cauſa affectionis nō minus repellit teſtem a teſtimo
5 nio, quā lucrū pecuniç, ſm Bal. † In ea. gl. ibi aduocatus nequit
eſſe iudex. Quid autem econtra, an iudex finito officio poſſit
eſſe aduocatus in illa cauſa cognita, teſtis autem eſſe non poſ
ſet, vt dicit glo. hic. de quo tamen per glo. & Doct. in c. cum a
nobis. hic alleg. & in l. ne in arbitris. C. de arbi. & per Rotam
in deciſi.89. quę incip. Iudex. volentem, ꝙ iudex poſſit eſſe te-
ſtis ſuper aliquo actu per eum facto, licèt non ſcripto. & maxi-
mè in cauſa appellationis, de quo plenius in iuribus. ꝫ. allega.
An admittatur ad probandum id, in quo fuit inſtitor vel pro-
curator, & videtur quòd non, quando poteſt prætendere laudē
vel vituperium, vt videtur velle Ioan. And. in addi. Spec. tit. de
teſte. §.1. verſi. ſed pone. & hic, aliàs ſecus, & Bald. C. de teſti. l.
omnibus. Cum admittatur quis ad teſtificandum ſuper facto
ſuo, quando ex eo non recipit damnum vel commodum. glo.
not. in c. cum dilecti. de elec. per quam gloſ. Do. Anto. & Do.
Nicol. in c. inſuper. de teſtib. tenent, quòd adminiſtrator ad-
mittitur ad teſtificandum in ſubſidium, quando non poteſt ſi-
bi aſcribi laus, damnum, vel vituperium. imò videtur velle ibi
Do. Nico. quòd ſi inducitur in teſtem ille, qui tranſmiſſus fuit
ad negociandum, ſi nullam affectionem præſumatur habere,
debeat admitti ad teſtificandum etiam altera parte inuita, fa-
cit quod not. Domi. ſupra in c.j. quòd admittitur proxeneta in
his quæ occultè fiunt, & ſic in ſubſidium per dictam gloſſ. in
6 d. c. cum dilecti. † In ead. gloſ. ibi, in cauſa in qua. In alia ergo
cauſa poterit iudex eſſe teſtis, vt l. ob carmen. §. j. ff. eod. titu.
ſecundum Ioan. And. de quo infra. Compromiſſarij autem ad
eligendum, vel laudandum tenet hic Innoc. ꝙ poſſint eſſe te-
ſtes, ſi de illo actu agatur, ſuper quo fuerunt aſſumpti. ꝫ. de ele.
cum dilecti. & de arbitris. non ſine. quod verum eſt in defectū
probationis, vt patet in dictis iuribus, ſm Ioan. An. hic, de quo
per Bal. in l. ne in arbitria. & plenè ꝑ Do. in c.2. ꝫ. de arbi. Quid
b autem de notario, [b] qui ſcripſit acta, an poſſit eſſe teſtis in cau-
ſa. Ioan. And. hic quòd ſic, cum non reperiatur prohibitus. l.j.
ff. de teſti. & facit ſupra de fide inſtru. cum Ioannes. & tenuit
in regula cum quid. ꝫ. eod. lib. vbi plenè de his. Ex quibus infer
tur, quòd notarius poſſit eſſe teſtis ſuper eo, qđ ſcripſit, intelli-
ge quo ad ꝓbationē facti, et ſic ꝙ ipſe ſcripſerit, arg. l. ſi quis de
curio. C. de falſis. nō autem vt talis ſcriptura eius teſtimonio iu
uetur, vt voluit glo. ſing. in l. hac conſultiſſima. §. fi. C. qui te-
ſtamenta, ſecundum Bal. hic de quo in l. Domitius. ff. de teſta-
mentis & in l. ex ſententia. ff. de teſta. tutela. & per Bal. in l. iu-
7 riſiur. C. de teſtibus. † In ea. glo. in fi. vide Specu. eo. tit. §. illud
ver. item ꝙ fuit in eadem cauſa. In glo. in verſi. fuerat. in fi. idē
ſi acceptauerit, dummodo re integra renunciauerit, ſecundū
Innoc. in d. c. inſuper. ꝫ. eodem. imò tenet ibi Hoſtien. idē eſſe,
ſi agere incępiſſet, & proceſſiſſet, dummodo ante litem con-
teſtatam deſtitiſſet, etiam ſi talis procurator poſſet dictam cau
ſam reaſſumere, ſecundum formam c. ſi duo. ꝫ. de procura. eo.
lib. cum ſatis ſit, ꝙ ipſam non reaſſumat. nam etiam prælatus
poteſt cauſam eccleſiæ reaſſumere, & tamen non repellitur a
teſtificando, ſi ipſam non reaſſumit, ſecundum Ioan. And. in
d. cap. inſuper. & ſequitur ibi do. Nic. Et ſic patet, quòd dum-
modo procurator non ſit factus dñs litis per lit. conteſt. ſi re-
nunciat, poterit eſſe teſtis, vt tenet Hoſt. & Do. Nic. in d. c. in-
ſuper. & ita eſt de mente Rotæ in dicta deciſ.126. & Bald. in l.
omnibus. C. de teſtibus. Cogita tamen quia Inno. in d. c. inſu-
per. tenet ꝙ ſufficiat procuratorē cauſam inchoaſſe. & idē Bar.
in l. deferre. §. idem decreuerunt. ff. de iu. fiſci. imò gl. hic tenet
ſatis eſſe, ſi procurator acceptauit, pro quo ratio huius tex. &
etiam affectio, quā præſumitur habere ad cauſam, maximè ſi
eam inchoauit poſito, quod nondum ſit lis cōteſt. Si tamē pro
curator, vel aduocatus, qui re integra renunciauit, teſtificatus
eſt in cauſa, non poterit de cętero in dicta cauſa eſſe procura-
tor, vel aduocatus: ne ſic in eadem cauſa fungatur duplici offi-
cio, vt dicit gl. ꝫ. proxima & ita tenet Do. Nico. in d. c. inſuper.
et idem tenet Imo. in c. cum a nobis, de eo qui ſemel teſtifica-
tus eſt in cauſa, vt de cętero non poſſit in alia eſſe iudex. In gl.
8 in verbo in teſtem. ibi pro appellante, etiam ſi agatur de pro-
banda exceptione, propter quā erat appellatio interpoſita, ſe-
cundū Ioā. An. limitantē hanc glo. et tex. niſi aduerſarius con-
ſentiret, arg. c. tuis. ꝫ. eo. ti. et vide per Inno. & Hoſt. in c. cū vent.
ꝫ. de excep. ſuper ver. inſtrumēta. et idem eſt ecōtra, vt ꝓcura-
tor vel aduocatus appellati non poſſit eſſe teſtis ꝓ ipſo appel-
lato, niſi aduerſarius conſentiat eadē ratione, ſed pro appellā-
te ſic, et ſi pro eo recipietur, teſtificabitur poſtea pro vtraque
parte, vt in authē. ſed iudex. C. de epiſ. et cler. In contractibus
verò indiſtinctè aduocati, et procuratores poſſunt eſſe teſtes,
vt eſt tex. no. in c. ex literis. de tranſact. et ſic poterunt deſcribi
in teſtem in inſtrumento tranſactionis ſuper lite, ſuper qua
fuerunt aduocati, vel procuratores, et idē in proxeneta, vel me
diatore contractus, vt ibi habetur et ibi per Inno. et Doct. In
ea. glo. ibi de conſenſu partium. idem Ioan. Mona. et Arch. et
Bart. in d. §. idem decreuerunt. Sed Bald. in d. l. omnibus, tenet
9 idē, qđ in proxeneta, de quo eſt dictū. ꝫ. eo. c.j. † In ea. glo. in
fi. Et

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Deferri iuramentum. Adde an poſſit deferri, cum arguitur de dolo alicuius. vide glo. ſing. in l.3. in §.1 ff. de mino. & per Bal. in l.1. C. qui & adue. quos.

b Nic. Sup. De notario, qui ſcripſit acta. Adde de notario, qui ſcripſit acta cauſæ principalis, an poſſit eſſe teſtis in cauſa appellationis, vide per Doc. in c. inſuper, de teſt.

Vinc. G. Adde, quòd notarius connumeratur in numero teſtium, quando examinatur teſtis. Rayn. conſi.52. nu.13 lib.1.

ſi. Et idem in procuratore ad iudicia, vt in illis cauſis, in quibus
procurat, teſtis eſſe non poſſit, ſecus in alijs cauſis, ſecundum
Inno. in d.c. inſuper. & eſt tex. in d.l. ſi. & idem in aduocato, ſe-
cundum Inno. in c. poſtremo. ꝰ. de appel. videntur tñ prædicta
eſſe intelligenda, niſi cauſæ eſſent cõnexæ vel dependẽtes, vt
ꝰ. per Ioã. An. Quid autem in procuratore, vel adminiſtratore
bonorũ eccleſiæ. tenet Archi. hic, ꝙ poſſit teſtificari etiam de
cõtractu per ipſum celebrato. arg. d. §. idem decreuerunt. vbi fa-
uore fiſci admittitur. idem ergo & fauore eccleſiæ. & ita trãſit
hic Io. An. Sed certè d. §. idem decreuerunt, loquitur, quando
teſtificatur in alio in quo non adminiſtrauit. In eodẽ ergo nõ
poterit, & hoc niſi de partium voluntate, & non aliter, prout
ꝰ. dicitur in alio procuratore. Pro quo etiã facit, quia ſyndicus,
& actor a teſtimonio repellitẽ ſicut hic in procuratore dicitur,
vnde de nominibus non eſt curãdum. ꝰ. de procura. penulto de
quo tamen hic per Io. An. & in dicta regula, cum quid vna via
in mercuria. Et dicit hic Ioan. And. idem eſſe in conſorte litis,
qui admittitur ſine mandato, vt ſic repellatur a teſtimonio. Et
idem de ſolicitatore cauſæ ſalariato per principalem, ſecus ſi
per procuratorem ipſius cauſę, & maximè in leuibus, vt tenet
Rota in deci. 152. quæ inci. item ꝙ ſolicitator. ſed Domini. hic
concludit idem omni caſu, vt ſic ratione affectionis repellatur
in grauibus. & idem tenet Imo. in d.c. cum a nobis. & Do. Ni.
in d.c. inſuper. ſimpliciter tenẽtes, ꝙ repellatur. Pro quo facit
tex. 3. q. 5. ſuſpectos. Et idem de adhærentibus in cauſa, vt ratio-
ne affectionis a teſtimonio repellantur, vt tenet Rota in deci-
ſio. 281. quæ incip. item fuit dubitatum verum adhærentes. Reli-
qua ad materiam vide per Doct. in d.c. inſuper. & c. cum nun-
cius. & c. cum a nobis. ꝰ. eod. Quid de vno correo, an poſſit eſſe
teſtis pro alio. vide per Cy. & Bald. in l. dictantibus. C. de teſta.
a Quid [a] de fideiuſſore pro principali non. in l. ſi cui. ff. de leg. 2.
Quid de cedente pro ceſſionario. & per Dy. & Ang. in l. ſi a te.
b C. de fal. & per Bald. in d.l. omnibus. Quid [b] de venditore pro
emptore. no. in l. eos. ff. de euic. & per glo. in l. nullus. ff. de teſti
bus. & per Innoc. in c. 3. ꝰ. eod. & per Do. in d. c. inſuper. per
Spe. in tit. de teſta. §. j. ver. quid de venditore. & Ioan. And. ibi
c in addit. Quid de mercenarijs, & familiaribus, [c] an poſſint eſſe
teſtes not. in l. maritus. ff. de quæſtioni. & in c. cum literis. ꝰ. de
d teſtibus. Quid de illis, qui ſunt de vniuerſitate, [d] vel collegio.
per Ioan. And. & do. Nico. in c. cum nuncius. ꝰ. eod. titu. Quid
e de ſocio [e] in cauſa ſocij. per Ioan. And. & Doc. in d.c. cum nun
cius. Quid de legatario in cauſa teſtamenti ibi per Ioan. And.
& Doct. & per Bald. in l. dictantibus. C. de teſtamẽ. Quid de
donatore in cauſa donatarij. & per Io. And. et Doct. in dicto
f c. cum nuncius. Quid [f] de vaſallo in cauſa domini, vel econtra
ibi Ioan. And. & Doct.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quid de fideiuſſore. Adde Bar. in l. ſi ita ſcripſerit. ff. de reb. dub.
b Nic. Sup. Quid de venditore pro emptore. Adde gloſ. & Archi. in §. ſi teſtes. in verſi nullus idoneus. 4. q. 3. & Bar. in l. ab executore in §. alio. ff. de appel.
c Nic. Sup. Et familiaribus. Adde Flo. de Bononia in l. pen. ff. de teſti. & per Inno. in c. inſinuante. de off. dele.
V. G. De familiaribus, qui poſſint eſſe teſtes, Fely. in c. in literis. de teſt. col. 2.
d Nic. Sup. Qui ſunt de vniuerſitate, vel collegio. Adde gloſ. in verbo teſtes. in §. cogitandum. in Auth. de mona.
e Nic. Sup. Quid de ſocio Adde gl. & Bal. in l. quoniam liberi. C. de teſti. Spec. & ibi Io. And. in addi. Spe. in tit. de teſte. in §. j. in 2. col. ver. ſed nunquid ſocius.
f Nic. Sup. Quid de vaſallo. Adde glo. in c. de forma 22. q. 5. Spec. in tit. de teſte. in §. j. ver. ſed nunquid vaſallus.
Vinc. G. Quando vaſallus contra dominum poſſit eſſe teſtis. Felyn. in c. inſuper in fi. de teſtib.

De iureiurando Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, & canonici poſſunt licitè iurare, ſeruare ſtatuta, & conſuetudines eccleſiæ poſt electionem, non ante.*
2 *Scriptura an ſit neceſſaria ad eſſe ſtatuti.*
3 *Statuta præſumuntur eſſe irrationabilia, licèt ut plurimùm ſint rationabilia.*
4 *Iurans aliquid prohibitum, uel illicitum, an & quando obligetur ad eius obſeruantiam.*
5 *Et iuramentum etiam generaliter præſtitum refertur tantum ad licita.*
6 *Iurans ſeruare ſtatuta, præſentia, futura, uel ſimpliciter ſeruare ſtatuta, quid iuris.*
7 *Iuramenta interpretantur, ſecundum diſpoſitionem iuris communis.*
8 *Prohibitio generalis non includit niſi illicita.*
9 *Statuti confirmatio quid operetur, & quid ſi unum ſtatutum ſit generale, aliud ſpeciale, quod debet ſeruari.*
10 *Statuta reuocato an intelligatur reuocatum iuramentum, quod de eadem ſeruando fuit præſtitum.*

CAP. I.

Contingit. Primò ponitur thema circa
clericos, & laicos. Secundò
ibi, quia verò. ponitur cauſa conſtitutionis.
Tertiò ibi, hoc generali. circa vtroſque conſti
1 tutionem prorogat. †No. primò, ꝙ prælati, &
canonici poſſunt licitè iurare ſeruare ſtatuta,
& conſuetudines eccleſiæ: intellige poſt electionem, ante ve-
ro eſſet ſimoniacum, niſi tale iuramentum exigeretur a ſupe-
riore, vt per glo. 8. q. 3. in ſomma. & hic per Arch. & Ioan. And.
& ꝰ. de præben. ſignificatum. & ſic infertur ex text. ꝙ valeat
ſtatutum, & conſuetudo eccleſiæ diſponens, ꝙ prælatus, & ca-
nonici teneantur iurare ſeruare ſtatuta, & conſuetudines ec-
2 cleſiæ. †Secundò no. ibi, & non ſcripta, ꝙ ad eſſe ſtatuti non re
quiritur ſcriptura. facit. c. j. ſupra de renun. eo. lib. de quo plenè
per Rotam in deciſ. 246. quæ incipit, item ꝙ conſtitutio. & per
Bal. in l. humanum. C. de legib. & no. ſupra in proę. huius lib.
& plenius in regula, nemo poteſt. ꝰ. eo. lib. & per Imo. in rub.
ſupra de conſti. Tertiò no. ibi rectores, quòd appellatione re-
ctoris comprehenditur etiam ille, qui præeſt officijs ſeculari-
bus. facit infra de hæreticis, vt inquiſitionis, & tales rectores
reſpiciunt adminiſtrationem eoipſo, quòd ad officium admit-
tuntur abſque alia confirmatione, vt hic probatur & ſupra de
3 iudi. c. ſi. & ibi per Doc. †Quartò no. ibi, interdum &c. ꝙ licèt
conſuetudines, & ſtatuta interdum poſſint eſſe irrationabi-
lia: tamen regulariter præſumuntur eſſe rationabilia. Et ideo
notabiliter determinat Lap. in ſua alleg. 101. in 5. colum. quòd
poſtquam ſtatutum, vel conſuetudo reperitur in loco ab eo,
qui habet poteſtatem ſtatuendi, præſumitur rationabilis præ-
ſumptione iuris & de iure, vt 4. diſt. erit. nec dicitur ſtatutum,
vel conſuetudo illicita, licèt iuri poſitiuo repugnet, vel natu-
rali, niſi expreſſe in iure inueniatur reprobata, vt ff. de iuſti. &
iure. l. omnes populi. & l. de quibus. ff. de legibus. ſecus vbi ſta
tutum, vel conſuetudo repugnaret iuri diuino, vel naturali im
mutabili, vel alias eſſet a iure improbata. & ita procedat, quod
no. per glo. ſupra de conſuetu. in c. ſi. & dixit no. Bal. in l. lege.
C. de legit. hæredi. ꝙ ſufficit, vt ſtatuẽtes fuerint moti aliquo
motiuo, vt ſic ſtatutum rationabile dicatur: de quo etiam no-
4 tabiliter per eum in l. reſcripta. in fi. C. de diuer. reſcrip. †Quin-
tò nota ibi non ſeruanda. quòd licèt quis ſcienter iuret ſerua-
re aliquod illicitum, ſeu prohibitum animo etiam illud ſeruã-
di. tamen ad obſeruantiam talis iuramenti non obligatur, &
ſic videtur, quod etiam propria autoritate & ſine alia abſolu-
tione a iuramento poſſit quis venire contra l. & videtur hic
probari, & facit regula, non eſt obligatorium, infra eod. lib. &
no. in c. ſicut. ſupra eodem. Sextò no. ibi ignorãtes, quòd quis
poteſt ſe obligare ad obſeruantiam ſtatutorum, licèt talia ſta-
tuta quis non viderit, nec fuerint lecta, ſed cauſa exhibita. vn-
de poteſt quis ſe obligare ad id, de quo non haberet notitiam,
facit l. qui iure militari. ff. de mili. teſtamento. & ſibi imputet
ex quo non fecit legi, vel aperiri, ſecundum Pet. de Anchara.
alias non poſſet quis ad id aſtringi, nec valeret conſuetudo
vt infra in gloſ. & vide per Ioan. And. in cap. ſi. ſupra de maio.
& obe. & quod ibi no. & ſupra eo. in c. Quintauallis, & per Bald.
in l. pen. C. de arbitris, & ſic facit iſte tex. quòd in iuramento
non requiritur certioratio, de quo per Doc. ſupra de pactis. c.
5 2. eod. lib. & in l. ſciendum. ff. de verb. oblig. †Vltimò tene men
ti, & ita alleg. quòd iuramentum quãtumcũque generale nũ-
quam trahitur ad illicita, & iurans ſimpliciter, & generaliter
ſeruare ſtatuta, & conſuetudines, tale iuramentum refertur
tantum ad licita, & rationabiles conſuetudines, & ita præſu-
mitur fuiſſe de intentione iurantis, quod facit ad iurantem pa
cere laudo, vt poſſit venire contra, quando eſſet illicitum. de
6 quo plenè no. in d.c. Quintauallis. †In glo. in ver. clauſula. in fi.
aduerte, quia ſi iurat quis ſeruare ſtatuta præſentia, & futura.
illud eſt clarum, ꝙ obligatur ad futura, vt per Innocen. in ca.
pen. hic alleg. Si verò iurat ſeruare ſtatuta edita, eſt clarũ, ꝙ nõ
veniunt futura, vt hic in gloſ. Sed ſi iurat ſimpliciter ſeruare
ſtatuta, & tunc glo. in d.c. penul. & Imo. & Hoſtiẽ. ibi volunt,
ꝙ non trahatur ad futura ſtatuta. Sed Ioan. And. & d. Flo. ibi
contra. Bartol. in l. ſi ſtipulatus. §. cum ſtipulamur. ff. de verbo.
oblig. dicit ꝙ ſi obſeruãtia ſtatutorum editorum poſt iuramẽ-
tum eſt parui præiudicij, tunc obligat iurantem: alias ſecus ar-
gumen. l. fina. C. quæ res pign. & ita ſequitur do. Nicol. in d.c.
penult. videretur tamen indiſtinctè tenendum, quòd iuramen
tum non trahatur ad futura, cum ſit ſtricti iuris, & non debeat
extendi, vt tenet ibi Do. Ant. & facit d. cap. veniens & c. Quin
tauallis. & ſupra de verb. ſigni. c. cum clerici. & per Arcbid. 22.

7 q.1. ne quis arbitretur. † In gl. fi. ibi ſm iuris interpretatio. &c. No. glo. quod iuramentum interpretatur ſm dispositionem iuris cõis. Sed tex. hic facit, quod interpretetur ſm intentionem iurantis, prout voluit glo. s. eo. in c. breui. quod ideo est, ne iuramentum trahatur ad illicita. Sed in alijs casibus dixit notabiliter Inno. in d. c. veniens. quod in foro conscientiæ iuramentum debet interpretari ſm intentionem iurantis, sed in foro iudiciali debet interpretari ſm ius cõe, & non ſm intentionem iurantis. & ita procedat glo. hic. & vide per glo. 22. q. 5. humanæ aures. In ea. a glo. ibi largo modo. nota, & tene menti, quod licèt [a] iuramentum temerarium non sit seruandum, tamen largo modo sumendo inducit periurium, quod indicitur ad statuta de periurio, vt non includant temerariè iurantem ſm Lap. & Domi. dicentes etiam quod tale periurium non repellit quem a testimonio, vel promotione, si pœnitentiam egerit. Pro quo facit glo. 22. q. 4. diffinitio in fine & in c. Florentii. 85. distin. & s. eo. sicut nostris. Videretur tamen, quòd ex quo iuramentum temerarium non debet seruari, vt hic in tex. quòd possit quis propria autoritate, & sine alia absolutione venire contra, & nullo modo incurrat periurium, quod potest intelligi, quando est certum, quod est temerarium, aliàs secus, vt per Inno. in c. venerabilem. s. de elec. & per Doc. in c. sicut nostris. s. eodem & per Lap. in sua alle. 21. & per Inn. 8 in c. j. s. de his quæ fi. a maio. par. in 2. col. & ibi per glo. † In eadem glo. in fi. idem dicit hic Io. And. econtra, vt generalis prohibitio non includat nisi illicita, vt in c. super quibusdam, hic b allega. Quid autem si in eodem [b] volumine statutorum sunt duo statuta contraria, concludit hic Io. An. quod aut vnum est licitum, & alterum illicitum, & tunc licèt iurãs seruare statuta in vno volumine existentia videatur iurare se seruaturũ quodlibet statutũ de per se, vt vr probari hic in tex. & per Archid. 22. q. 4. inter cætera, tñ illud verum, quãdo essent licita, sed dicto casu iurans tenetur seruare tñ, quod est licitum, vt hic in tex. & gl. sicut aliàs dr, quod generalis confirmatio statutorum non trahitur nisi tantum ad iusta, & licita, vt determinat notabiliter Bal. in l. cũ oportet. in 2. col. C. de bonis quæ libe. Si verò vtrunque est licitum, quod esse potest ſm no. per Io. And. s. de consue. c. fi. & sic potest contrarietas aliqua distinctione saluari, & vtrunque saluabit in suo casu, arg. s. de elec. c. cum expediat. eo. lib. Sed si non potest, tunc si non sunt paris autoritatis, vt quia vnum est editum a superiore, alterum ab inferiore, & tunc seruabitur editum a superiore, etiam si esset prius editum vt in clem. ne Romani. de elec. aliàs si sunt paris autoritatis, vltimum statutum est seruandũ, quia proprium legis, & statuti est, vt vltimum corrigat præcedentia contraria, vt in c. j. s. de consti. eo. li. & si dubitaret, quod esset prius in tempore, attenditur tunc ordo scripturæ, vt s. de præb. mandato. & s. de elec. c. pen. eo. lib. ſm Io. And. quod Dom. hic intelligit, quando in eodem volumine statutorum sunt contraria statuta diuerso tempore approbata, secus si eodem tempore, quia tunc non esset dare prioritatem, vel posterioritatem, vt voluit Io. An. Arch. & Io. Mo. in c. vt officium. super glo. j. de hæreticis, pro quo glo. no. in l. 2. C. de testam. tutelæ. volens, quod quæ eodem tempore confirmãtur, simul fieri videantur. pro quo etiam adducit hic Domi. proœmium huius libri, & sic concludit, quod tunc neutrum valebit. arg. l. vbi repugnãtia. ff. de reg. iur. & iurans non obligatur ad obseruantiam alicuius. arg. s. de fide instru. imputari & de appel. sollicitudinem. in fi. & j. eo. in c. fi. vbi attenditur tempus approbationis positionum, & non tempus, quo fiunt, ſm Domi. Sed aduerte, quia d. c. fi. non ob. quia licèt ibi attendatur tempus approbationis, tamen siue approbatio fiat eodem tempore, siue diuerso omni casu ille, vt periurus est repellendus, vt ibi no. Nec ob. d. c. sollicitudinem. quia ibi apparebat per protestationem, quòd eodem tempore volebat contrarium prosequi, quod non est in casu prædicto. nec Ioan. And. in d. c. vt officium. firmat, quod non sit dare prioritatem, & posterioritatem, quando eodem tempore confirmantur, cum assignet aliam rationem, vt ibi per eum, imò hic tenet expressè contrarium, referendo se ad id, quod tenet Cyn. in d. l. 2. & idem tenuit Dyn. in l. tutores. de testa. tutela. & Barto. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. & in l. si certarum. §. fi. ff. de testamento milit. & Pet. de Anchara. in c. j. s. de consti. eo. lib. & facit d. l. si certarum. §. fi. & l. conficiuntur. §. fi. ff. de iure codicillorum. vbi licèt aliqua simul concurrant in actu cõfirmationis, tamen iudicantur ſm diuersa tempora, vt per prius, & posterius. & vide per Bald. in l. j. ff. de offi. præfec. vrbis. & in l. leges & constitutiones. C. de legibus. circa fi. & in l. huma-9 num. C. eo. titu. † Quid autem operetur confirmatio statutorum per superiorem, vide not. in 2. col. in l. aduersus. C. si aduersus rem iudi. Quid autem de duobus statutis, quorũ vnum est gñale, & alterũ spãle; quod sit seruandũ per Bal. in l. j. §. ne aũt. C. de cad. tol. & in l. Titiæ textores. de leg. j. vr velle cõtrũ. & vide per Bar. in l. 2. §. erit igitur dña. ff. vi bono. rap. Et vide per Bal. in l. executore. C. de execu. rei iudi. in 9. col. & in l. Gallus. §. ille casus. ff. de lib. & posthu. & in l. cũ non solum. §. necessitate. C. de bonis, quæ lib. Quid aũt sit in legib. an lex spãlis deroget gñali, vel eã. vide in alle. 88. in 2. alleg. in 2. col. † Quid aũt sit in statutis iuratis. vide plenè per Imo. in c. dilecto. de præb. & in c. j. de his, quæ fiũt à maio. par. & ibi plenissimè an reuocato statuto intelligatur reuocatum iuramentum. & quid quando statuta sunt cõfirmata, & an possint se ad inuicem absoluere a tali iuramento. Et vide per glo. & Docto. in c. cum non deceat. s. de elec. eo. lib. & per Rotam in deci. 294. quæ incipit, item licèt quis iuret. Extra glo. aduerte, primò quid si canonicus in sua receptione iurat seruare statuta, & consuetudines ecclesiæ, & in suis literis sunt clausulæ tollentes statuta, & cõsuetudines ecclesiæ, an per tale iuramentum videatur renũciare gratijs suarum literarum tollentium dicta statuta, vel consuetudines. Io. And. remittit se ad no. per eum in regula inspicimus. j. eo. li. & ibi concludit, quod renunciare non videatur, de quo ibi plenè dictum est. Secundò aduerte, quid si canonicus, qui tempore suæ receptionis iurauit, vt s. & postea impetrauit gratiam contra dicta statuta, & consuetudines, & in tali gratia ponuntur clausulæ derogatoriæ hodie poni consuetæ non obstantibus statutis, & consuetudinibus ecclesiæ contrarijs etiam iuramento, vel cõfirmatione sedis apostolicæ roboratis, an sit periurus, & valeat dicta impetratio. & dicendum est, quod valet impetratio, per no. in c. cum aliquibus. s. de rescrip. eo. lib. & j. de præbenda, cui. & sic non ob. glo. no. s. de elec. eodem lib. cum non deceat. & idem si dictæ clausulæ non ponerentur, dummodo gratia fiat proprio motu, argu. c. venientes. s. eo. titu. & ibi per Io. And. Sed si gratia fiat ad instantiam iurantis, tunc aut iurauit seruare statuta, & contentaan eis, tunc si sine causa impetraret, contra ea non valeret impetratio, nisi prius obtinuisset absolutionem ab huiusmodi iuramento. Secus si ex causa rationabili superueniente impetrasset, quia in quolibet iuramento intelligitur, si res in eodem statu permanserit, vt in c. quemadmodum. s. eod. & no. in c. cum inter p. s. de renuncia. Sed si iurasset in genere seruare statuta, & tunc ex causa, vel sine causa posset impetrare contra ea, quia non est verisimile, quòd voluerit se intantum arctare, quod nunquam cõtra illa statuta impetraret, cum iuramenta sint interpretanda ſm verisimilem intentionem iurantis, vt d. c. humanæ aures. Et ita determinat Rota in deci. 294. quæ incipit, item licèt quis iuret. videtur tamen quod dicta impetratio esset subreptitia nisi impetrãs exprimat, quod ipsemet iurauerit per no. in d. c. cum non deceat. & in c. super literis. de rescrip. quia etiam taciturnitas eius, quod redderet impetratorem difficiliorem ad impetrandum, reddit rescriptum subreptitium, vt in c. postulasti. de rescrip.

ADDITIONES.

a Nic. Su. Iuramentum temerarium. Adde quid de turpi iuramẽto vide per Inn. in c. venerabilem. de ele. idem Inno. in c. cum inter. de renuncia.
Vinc. God. De iuramento temerario. adde Fely. in c. contumauit. in prin. 4. ver. modo quæritur. de test.

b Nic. Sup. Si in eodem volumine statutorum sunt duo statuta contraria. Adde Bal. in l. hac consultissima. C. qui test. fa. pos.

c Vin. God. Nota, quod confirmatio statutorum refertur ad valida, non ad inualida. Ruy. consi. 103. nu. 10. lib. 4.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum firmat contractum, & agi debet ex contractu non ex iuramento.*
2 *Mulieres alienantes dotes suas non solum tenentur seruare iuramentum præstitum, sed etiam si consentiant alienantibus.*
3 *Canones sunt seruandi in foro sæculari quo ad materiam peccati.*
4 *Iudex sæcularis an possit cognoscere de iuramento, & qualiter.*
5 *Donatio inter virum, & vxorem an firmetur iuramento.*
6 *Iuramentum extorsum vi, vel metu, est ipso iure nullum.*
7 *Iurans non alienare librũ si alienat, an teneat alienatio, licèt sit periurus.*

CAP. II.

1 Licèt mulieres. † Nota primò ibi, firmantes. argum. quòd iuramentum firmet contractum, ex quo sequitur primò, quòd debeat agi ex ipso contractu, & non ex iuramento. facit c. 2. s. de pactis. eodem lib. ibi firmatum fuerit. Secundò infertur, quòd tunc obligatio contractus transeat ad hæredes iurantis. Item non poterit peti absolutio a iuramento, & quod iuramentum firmet contractum tenet hic Pet. de Anch. & Domi. per hunc tex. & in c. 2. §. cõtum. j. de reb. eccl. & tenet Bar. & Ange. in l. si quis pro eo. ff. de fideius. de quo vide

quod

quod plenius no. per Doct. in d.c.2. & per Do. Nico. in c. cum contingat ī. eo. in 10. colum. & ibi plenè per Imo. in repeti. & per glo. & Docto. in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vendi. a †Secundò no. & tene menti ꝙ non solum mulieres, qñ ipsę alienant earum dotes, non possunt venire ꝯ, si est appositum iuramentum, sed ēt qñ consenserent alienationib. dotiū factis per maritos earum, vel ēt per alias personas. quo casu locum habet iste tex. vt hic dicit. Tertiò no. ibi audiunt, quia volebant iudices sęculares seruare ius ciuile, vt hic in glo. sed ma- 3 lè quia leges in talibus subsunt canoni secundum Io. An. † ex quo nota, ꝙ in foro ciuili etiam inter puros laicos seruādi sunt canones quo ad decisionem causarum in materia peccati. & idem quo ad ordinem iudicij ipsarum causarum arg. c. decernimus. j. de senten. excom. Aliàs verò si non induceret peccatum, tunc in ordinatorijs seruaretur ius ciuile, sed in decisorijs ius canonicum, & ita procedat glo. in clemen. dispendiosam. de iudicijs. & in c. j. in ver. ecclesiasticis. j. de excep. ſm Domi. aliàs verò etiam in decisorijs deberet seruari ius ciuile in foro ciuili, quando eius obseruantia non induceret peccatum, cum quælibet lex sit seruanda in suo foro, vt per glo. in c. 2. ī. de arbitris. eo. lib. & in regula 2. j. eo. lib. & per Doct. in c. si duobus. ī. de appella. & in c. j. de no. ope. nun. & in c. quod clericis. ī. de foro competen. & per Imo. in d. c. cum contingat. in 2. colum.

4 † Quartò no. ibi, constet legitimè, tex. optimè probantem iudicem sęcularem posse cognoscere de iuramento, quando dubitatur, an quis iurauerit, vel nō ad finem, vt eum compellat seruare iuramentum. de quo per Ioan. And. in c. tuam. ī. de ordi. cogni. in glos. fi. & in c. fi. ī. de foro competen. eo. lib. & ibi 5 vide nota. † Vltimò no. ibi per locorum ordinarios, quòd. An autem donatio inter virum, & vxorem firmetur iuramento. Federicus in suo consilio 135. tenet quòd sic. & idem Do. Nico. in c. fi. ī. de dona. inter virum & vxo. & Barto. in l. si quis pro eo. ff de fideiusso. licèt idem Barto. in l. Seius. ff. ad l. Falci. tenuerit contrarium & Bald. in l. si quis inquilinos. §. fi. ff. de leg. 2. de quo articu. vide plenius, quàm alibi per Imol. in d. c. cum contingat. circa fi. vbi concludit, quòd talis donatio firmetur iuramento, vt ibi per eum. Quid autem de donatione inter pa- a trem & filium, an [a] firmetur iuramento per Bald. in l. non dubium. C. de legibus. & in l. 3. C. pro donato. In glo. in ver. proprio. in fi. no. glo. quòd licet lex quantumcunque exorbitans requirat in aliquo casu proprium iuramentum, tamen poterit præstari per procuratorem cum speciali mandato. & dicitur tunc proprium iuramentum. idem voluit glo. in c. vt circa. in fi. ī. de elect. eo. lib. Sed Doct. in c. licet ex quadam. ī. de testi. vi- 6 dentur velle contrarium, de quo vide dicta in d. c. vt circa. † In glo. in ver non vi. in fi. aduerte quia tex. hic, & in d. c. 2. singulariter probat, ꝙ omni casu quo cōtractus est prohibitus, & nullus de iure ciuili, tunc ex quo de iure canonico seruari debet iuramentum, vt hic dicitur, si tale iuramētum est dolo vel metu extortum, est ipso iure nullum sine alia absolutione, vt hic probatur, & in d. c. 2. de quo per Do. Nico. in d. c. cum contingat. in princi. & per Archidia. in d. c. 2. & ibi per Pet. de Anch. & Imo. An in casu istius decretalis possit, & debeat concedi absolutio a iuramento ratione magnæ læsionis, de quo hic per Archidiac. & per Do. Nico. in d. c. cum contingat. in 25. colum. & per Imo. ibi in 2. charta. circa fi. In glo. fi. ibi coercet, quod intelligit Archidia. vbi agitur de periculo animę, vel vbi est de sua temporali iurisdictione, & vbi mandat suas sententias obseruari, de quo per Innocen. & Docto. in c. j. ī. de offi. ord. In eadem glo. ibi primum seruabitur, idem Ioan. Mona. & Archidia. Specu. in titu. de emptio. & vendi. §. tertio loco. ver. & nota generaliter. Pro quo videtur tex. & ibi glo. in c. in- 7 tellecto. ī. eo. & sequitur Barto. in d. l. si quis pro eo. † Sed aduerte, quia in contrarium facit, quod voluit Ioan. And. in regula quod semel. j. eo. lib. & Innocen. in c. dilecto. ī. de præben. dicens, ꝙ si iuraui non alienare librum, tamen si postea alienaui, tenet alienatio, licèt sim periurus cum in temporalibus teneat actus gestus contra iuramentum. Ad idem facit glo. no. in c. si. ī. de procuratoribus. eo. lib. vbi voluit, ꝙ si iurauit non reuocare procuratorem, tamen tenet reuocatio contra iuramentum, licèt reuocans sit periurus, pro quo etiam facit glo. 13. q. 2. c. fi. & Barto. in l. si quis in principio testamenti. de lega. 3. & Ioan. And. in d. regula, quod semel. vbi concluditur, quòd licèt quis iurauerit non reuocare testamentum, si tamen reuocat, valet reuocatio, licèt testator sit periurus. Quare posset dici, vt prædicta procedant, quando actus dependet a mera facultate, seu voluntate ipsius iurantis, vt tunc valeat actus factus contra iuramentum primo præstitum. licèt faciens sit periurus. Sed si actus non dependet a mera facultate iurantis, vt quia est prohibitus a lege fauore ipsius iurātis, exemplū hic in muliere & in minorib. vt patet in d. aut. sacrā. & tunc talis actus ēt iurantis ꝯ primum iuramentum non valebit, & ita procedat gl. notabilis hic. & est ratio, quia talis actus, & sic alienatio rei dotalis sine iuramento ipso iure non tenet, vt in toto tit. de fundo dotali. vnde ratione secundi iuramenti non potest firmari, ex quo iam obligauerat se Deo, & parti in ꝯtrium per primum iuramētum, ideo secundum iuramentum fuit illicitum. & ita procedat hæc glo. de quo tñ plenissimè per Imo. in d. c. cum contingat. in 41. charta. & 42. & vide ibi in 4. col. & in 13. charta. & per Do. Nico. in c. si diligenti. de præscrip. in 2. col. Et ex prædictis infertur, quid si prælatus iurauit non alienare de bonis ecclesiæ inconsulto Papa, demum alienat ꝯ iuramentum, an teneat alienatio. & videtur, quod sic, quia ratione solius iuramenti si alienatio erat aliàs de se licita non sit reuocanda, cum regulariter teneat actus factus ꝯ iuramētum, ex quo lex aliter non resistit. & ita tenet Arch. j. de præbē. si a sede. & Spe. in d. §. tertio loco. ver. quid ergo, in fi. Quid autem sit in spiritualib. an valeat actus contra iuramētum. Inno. in c. dilecto. dixit, quòd non. & Archi. in c. duobus. ī. de rescrip. eo. lib. vbi tenent, quod non valeret receptio facta de aliquo in canonicum contra iuramentum. & vide ī. de sponsalibus. c. sicut. & no. in d. c. fi.

ADDITIO.

a Nic. Sup. An firmetur iuramento. Adde Bal. in l. 3. in vlt. q. de vsuca. pro dona. Bal. in repe. l. 2. ff. de iureiu. Abb. in c. cum contingat in vlt. col. de iure. Vin. God. Adde Cor. in consi. 228. quamquam, litera f & seq. lib. j. & consi. 9. In hac, litera b. lib 2.

SVMMARIVM.

1 *Electus post sacramentum ponens, vel respondens contraria directè est periurus, nisi rationabiliter excusetur, & velut periurus a confirmatione repellitur, siue sit iuramentum de calumnia, siue de veritate.*
2 *Et idem in articulis.*
3 *Delictum procuratoris nocet domino in tribus casibus.*
4 *Respondens contraria post iuramentum non potest tanquam periurus priuari beneficio ex eodem processu, cum super hoc non sit actum, sed alia pena imponetur.*
5 *Respondens contrario non videtur causa corrigendi hoc facere, imò est puniendus.*
6 *Reuocare an quis possit positiones, vel responsiones in iudicio factas absque alia probatione erroris incontinenti, vel ex interuallo. & nu. 7.*
8 *Confessio resultans ex instrumenta an possit reuocari.*
9 *Confessio facta ex rescripto subreptitio an valeat.*
10 *Contumacia procuratoris post litem contestatam licèt noceat domino, delictum tamen ipsius non nocet domino, exceptis tribus casibus.*

CAP. III.

1 CVm in positionibus. †No. j. ibi post iuramētum, ꝙ dispositio istius text. locum habet, qñ positiones, vel respōsiones ꝯrię fiunt post prestitum iuramentum, siue sit de calumnia, siue de veritate. ī. de iura. calum. c. j. in fi. secus hic ante iurm̄, quia tūc non haberet locū, qđ hic dr̄ de periurio, vt hic a ꝯrio sensu ſm Arch. & Io. An. imò Rota in antiquis in decisi. 172. tenet ꝙ tex. hic non habeat locum in veniente ꝯ fidem præstitam. & ita tenet hic Dom. cum magis delinquat veniens ꝯ iuramētum, quàm ꝯ fidem præstitam. ſm gl. in c. pen. ī. eo. tit. & per Spe. in tit. de arbitro. §. fi. ver. sed pone, de quo per Archi. 22. q. 5. iuramenti. non obstat. c. peruenit. ī. de fideius. vbi æquiparatur iuramentum, & prestatio fidei, quo ad imponendam pęnitentiā, quia ibi interuenit iuramentum, vel ibi loquit ad pęnam suspēsionis, non depositionis, de qua hic, a quæ est grauior ſm Dom. †Scđò no. ibi positionib. [a] quia idem est in articulis ſm Archi. cum positiones, & articuli ęquiparentur, vt no. in c. vt circa. ī. de elec. eo. lib. qđ intelligit Io. And. qñ producens articulos eos iurat, sicut fit in positionibus. aliàs sine iuramento, licèt articuli sint ꝯtrarij, tamen ex hoc non erit periurus, quia ille, qui ponit, asserit, sicut & qui respōdet ad positionē, articulans vero non asserit, sed dicit, quod vult, vel intēdat illos probare. vnde non pōt ex illis contrarijs resultare periurium, est tamen bene repellendus faciens articulos ꝯtrarios. arg. ī. de appel. solicitudinem. ſm Io. An. ex quibus no. differentiam inter positiones, & articulos. positiones enim sunt assertiuè, sed non articuli. de quo etiā per Bald. in l. generaliter. §. j. C. de iureiur. & ibi an si est datus terminus ad articulandū videatur

ADDITIO.

a Vin. God. Hinc est, quòd articulus vel positio declarari potest post lapsum termini ad declarandum. Ruy. consi. 133. nu. 6. lib. 5.

tur datus ad ponendum. vel econtra. & quid ſit articulus.vide glo.in ver. articulus in c.præſentium.§.teſtes.ſ.tit. proxi. & ibi dicta.Tertiò no.ibi,a te datis.quia dicit Ioan.An. & per conſequens a te cõfeſſatis. ex quo patet ꝙ ponens videtur confiteri omnia, quæ in poſitione continentur & ita tenet glo. in c.j.ſ. de confeſ.eo.li. intellige, dummodo pars non negauerit quia ex poſitione negata non poteſt quis ſe tueri,vt per Ioan.And. in d.c.j.Quartò no.ibi,rationabilis quia exponit Archi.& Ioã. And.de approbata iure,ex quo infertur ſecundum Pe.de Anc. ꝙ contra manifeſtam contrarietatẽ repertã in poſitionibus admittitur excuſatio, vt euitetur periurium,& eius pęna.qđ facit ad not.in c. cũ dilecti.ſ.de accuſa.& in c.cum olim.de cenſibus.†Quintò no.ibi quod fiet &c. quod in tribus caſibus hic

3 expreſſis delictum procuratoris nocet domino.Primò,quãdo dominus expreſsè mandat. Secundò quando ratificat, & ſic ratihabitio æquiparatur ſpeciali mãdato, & locum habet, vbi requiritur ſpeciale mandatum,vt hic probatur.Tertiò quando dominus ſcit, & non reuocat, & ſic ſequitur, ꝙ paria ſint ratificare geſta per procuratorem nõ habentem ſpeciale mandatũ vel ſcire id, & nõ reuocare, ex quo ſcit, videtur ratificare per conſenſum.facit.c.j.in fi.ſ.vt lit. non conte. quod no. ad limita.eius quod not. Bar. in l. quo enim.ff. rem ra. habe. vbi dixit ꝙ ſi geritur vnus actus in abſentia in mei præiudiciũ, ſi poſtea ſciam,& nõ cõtradicã,videor improbare, ſi alius actus non interuenerit. nam illud procedit, niſi talis actus fiat nomine domini per procuratorem habentem minus ſufficiens mandatũ ad illud,vt hic in tex.facit quod no. in c. qui ad agendum.ſ.de procura.eo.lib.& ſ.de reſcri.c.ex parte Decani.Vltimò no.ibi, ſuo nomine.arg.procuratorem in cauſa electionis debere formare libellum, & alios iudiciales actus nomine electi, nõ aũt nomine eccleſiæ, ſecus ſi ageretur pro iuribus eccleſiæ, & nõ nomine conſtituentis,vt in c.conſtitutus.ſ.de elec.& in c.licèt cauſam.ſ.de probatio.ſm Domi.In glo.1.in fi. vide ibi per Io.

4 An.†Et aduerte,quia in alio negotio ponens, vel reſpondens contraria poſt iuramentum non poſſet tanquã periurus priuari beneficio ex eodem proceſſu. cum de hoc non ſit actũ, ſed alia pœna imponetur,vt in c.peruenit. hic alleg. & vide quod no.in c.j.ſ.de exce.& in c.2.ſ.de cõfeſ.nec repelletur talis periurus ab agendo in iudicio in rebus temporalibus. ſ. eod. ad noſtram.el j.& per Do.Anto. ſupra de iudicijs. intelleximus. In glo.in ver.dans in ſi.vide per Ioã.And.in regula ſemel malus.j.eo.lib.& per Bart.in l.ſenatus.ff. ad Turpi. & per Bal.in l. ſciant.C.de proba.In glo.in ver. periurio. in fi. tene menti gl. & vide glo.& Bald.in l.Lucius.ff.de infamibus, & poſſet epiſcopus ratione periurij priuari epiſcopatu, vt eſt text.in c. in noſtra.ſupra de procu.& no.in c.querelam.hic alle. In glo. in ver.iuſta cauſa.in princ. & ſic põt quis interpretari ſuam poſitionem vel reſponſionem per legitimas excuſationes, alias in dubio fieret interpretatio contra confitentem, vt eſt text. ſing.in c.cum dilecti.hic alle. In ea.glo.ibi erraſſe. hoc nõ facilè probatur in confeſſione deliberata, ſecundum Ioan. And. nam qui habuit terminum ad deliberatè reſpondendum, non poteſt poſtea cõfeſſionem reuocare ratione erroris, vt voluit gloſ. ſing. in c. ex literis. de diuor. de quo tamen ibi per Ioan. And.& Doc.in c.j. in ver.cum primę.ſ.vt eccle. benefi. In ea. glo.in c.vlti. & idem ſi alio modo ignorãtia eſſet excuſabilis,

5 vt l.de ætate.§.fin.ff.de interro. actio. ſecundum Archi.†In ea. glo.in fi.idem Ioan.Mona.& Archid.& procedit glo. quando apparet,ꝙ quis fecit animo corrigendi, alias in dubio, ſi reperitur quis contrarius,non videtur ſe corrigere, imò puniretur, vt periurus, vt hic in text.& hoc ſiue poſitiones, vel reſpõſio-

a nes[a] fiant ſimul, ſiue diuerſis temporibus, & idem ſi reperiatur quis contrarius per poſitionem,& reſpõſionem ſuam, ſecundum Archi.& Ioan.And. Et prędicta quando ex poſitionibus, vel reſponſionibus reſultet contrarietas: ſecus ſi diuerſitas.puta ſi ille, qui negauit vnam poſitionem plura continentem,faciat poſtea poſitionem continentem partẽ illius in poſitione multiplici contentam, vt tenuit Gaſpar de Cal. in ſuo conſi.10.de confeſſis.hoc tamen videtur cõtra text. hic iuncto eodem quod habetur ſupra tit. proxi.in c.præſentium. in ver. ſigillatim. Quid autem ſi quis reſpondendo poſitionibus vna die dicit vnum,alia die dicit contrarium, concludit Archid. ꝙ talis non ſit periurus, cum vna die potuerit credere vnum, & alia die contrarium,vt ff.de interro.act.l. de ætate.§.fi. Item potuit hodie habere bonam fidem, & cras malam, vel econtra. facit ſupra de ſimonia. ex inſinuatione. & in d.§. vt circa. §. alioquin.ſupra de elec.eo.li.& hoc intelligit Io. An. quando quis reſpõderet de credulitate,ſecus ſi de veritate, quia tũc reſultaret contrarietas. facit.c.per tuas.ſ.de probatio.facit etiam glo.no.in l.de tutela.C.de in integ.reſti.vbi Bal. hoc intelligit verum,quando quis allegat aliquam iuſtã cauſam,quare aliter nunc credat quam prius, alias ſecus eſſet. de quo ibi not. per eum.& in l.2.§.quod obſeruari.C.de iura.calum.vbi dixit ꝙ reſpõdẽs per verbũ, credit nõ eſt periurus,licèt veritas ſit in contrarium.tu intellige quando bona fide reſpondet alias ſecus vt per glo.in c.laudabile.ſ.de frigidis.in fi.Et ad prædicta facit,qđ tenet Rota in deci.60.quæ incip.item qđ poſitiones,vbi videt velle, ꝙ ſi procurator reſpondet de credulitate, dominus ipſe non ſit periurus, ſi poſtea ipſe contrarium reſpondet de veri-

6 tate.& facit quod not. in d.c.præſentium.† Et aduerte pro declaratione huius glo. not. volentis quem poſſe reuocare poſitiones,& reſponſiones factas in iudicio etiam abſq; probatione alicuius erroris,dummodo fiat incontinenti.nam Ioã.Mo. & Archid. intelligunt incontinenti, quando nondum fuiſſent in actis ſcriptę,& tenuit Hoſtien.in d.c. ex literis. vbi Ioã.An. idem no.ſecundum Domi.hic. Tu dic ꝙ licèt ſint in actis ſcriptæ tamen dicitur incontinenti, quãdo res eſſet integra. & ita vult glo.hic, ſecus ſi re non integra ſecundum Bal. in l.j.C.de confeſ.in 2.colum. & videtur velle nõ.Bar.in l. poſt leg.ff. de his quibus, vt indig. qđ etiam incontinenti talis confeſſio nõ poſſit reuocari,quando eſſet facta aduerſario præſente, & acceptante. ſi aliter non probaretur error, quaſi res deſierit eſſe integra per acceptionem. quod tene menti. Si autem res non eſt integra, tunc non eſt neceſſe, quòd poſitioni, vel libello quis expreſsè conſentiat cum confeſſio facta in libello, vel in poſitionibus præiudicat, dummodo pars non contradixerit expreſsè, & ſic ſufficit, quòd expreſsè non contradixerit, licèt expreſsè non acceptauerit,vt tenet no.Bald.in l.cum precum. C.de li.cauſa.pro quo eſt tex.no.in c.fi.de ſucceſ.ab inteſtato. vbi ſufficit ꝙ confeſſio fiat in pręſentia partis dato ꝙ nõ fuerit expreſsè acceptata.& ita tenet ibi d.Nico.in j.colũ.in fi. & facit qđ tenet Rota in deci.354. quæ inci. item ſi dato. Et limita primò hanc glo.volentem, ꝙ confeſſio nõ poſſit ex interuallo reuocari,vt d.c.per tuas.nam procedit niſi ratione erroris,vt ſ. in glo.in prin.& an hoc procedat,ſi confeſſio fuit facta deliberatè.dic,vt ſ.& dicetur in c.j.j.de accuſa. Secundò limita, quia dixit Bart.in l.j.ff.de eo per quem factum erit. per illum tex.in l.error.C.de iuris & fac. igno. & in l.non fatetur.ff. de confeſſis,ꝙ reſpondens poſitioni aduerſarij per verbum credit, etiã poſt ſententiam, & quantũcunque poterit reuocare, quia inductus videtur perſuaſione aduerſarij,ſecus ſi aliter eſſet facta confeſſio aduerſario non ponente.Sed Bald.in d.l.error.intelligit hoc,quando interueniſſet dolus aduerſarij inducendo eũ ad ſic credendum, alias ſecus eſſet, operatur tamen confeſſio per verbum credit, vt quandocũque etiam poſt ſentẽtiam poſſit probari de errore, ſecũdum Bar. in dictis iuribus & per Bal. in d.l.de tutela.& facit,quod eſt dictum ſ. ꝙ poſſit quis diuerſis temporibus credere cõtraria,qđ vide per Bal. in d.l. er-

7 ror.† Tertiò limita hanc glo.quando aduerſarius non acceptauerit,ſed contradixit confeſſioni, quo caſu poterit talis cõfeſſio reuocari ex interuallo etiam aliter de errore nõ probato, vt tenuit Bar.in d.l.poſt leg.Bal.in d.l. cum precum.cum ex poſitione negata non poſſit quis ſe iuuare,vt in regula ex eo qđ. j.eo.lib.& per Ioan. An. in c.j. de confeſſ.& hoc niſi aduerſarius incontinenti recuſet ſuã negationẽ,cũ confeſſio,vel negatio tam partis,q̃ teſtis poſſit incontinenti reuocari abſq; ꝓbatione alicuius erroris,vt dicit glo.no.hic,& tenet Bal.in l. edita.C.de edendo.circa fi.vbi de his.Quartò limita glo. ꝙ in beneficialibus cauſis & in matrimonialibus admittitur reuocatio & aliter de errore non probato,ex quo vertitur periculum animę,vt tenet Rota in deci.260.quæ inci. item ꝙ procurator. Sed certè tex.hic,& gl.faciunt in contrariũ, quia loquuntur in beneficialibus cauſis. Vltimò limita,qñ poſitiones,vel articuli ſunt dati per procuratorẽ cum iuramento, quia ſubdit Rota in dicta deciſio.ꝙ procurator reuocare non poſſit etiam ratione erroris,qđ non vr̃ verum cum tex.& glo. hic loquantur etiam de procuratore,in quo eſt ea.ratio & fortior q̃ in dño,q eſt melius informatus q̃ ꝓcurator,& ideo ipſe dñs rõne erroris admitteretur ad reuocandum poſitionẽ ſuam iuratã, vt hic in gl.et facit l.non fatetur.ff.de cõfeſſis. licèt Rota in deciſ. 60. quæ incip.itẽ poſitiones.ſentiat cõtrariũ. Sed an dñs poſſit reuocare poſitiones factas per procuratorem. Rota in dicta deciſ.60.

A D D I T I O.

a Vinc.G. Reſponſio ſi eſt facta poſitioni,illa poteſt declarari etiam poſt acceptationem,licèt non reuocari.Roya.conſi.58.nu.4.lib.1.

cis.60. tenet q sic, dicēs q etiā positiones datę in prima instantia per iuramētum procuratoris possunt in secunda instantia reuocari per domin. sine alia probatione erroris, qđ videt procedere, quando fuit iuramentum de credulitate, vt tenet Rota ibi, pro quo facit. qđ est dictum ś. Sed si fuit iuramētum de veritate, etiā tenet Rota ibi, q possit, pro quo etiam videtur text. no. hic in fi. vbi permittitur dño reuocare positiones procuratoris. Sed certè tex. hic loquitur, quando positiones sunt contrariæ, quo casu vt euitetur periurium, potest dñs reuocare positiones pcuratoris iuratas. Sed si esset simplex positio, tunc si procurator habuit mādatū ad ponendū vel respondendū, videtur q dñs reuocare nō possit, nisi prout & sicut possit reuocare positiones factas a se in casibus de quibus ś. & ita est de mēte tex. hic, quicquid aliter sentiat Rota in dicta deci. 60. & 260. de quo j. in glo. in ver. expressè. 8 † Quid aūt sit in confessione, quæ resultat ex productione alicuius instrumenti, quia producens instrumentū [a] videtur cōfiteri omnia cōtēta in instrumētis esse vera, & nō potest tale instrumētū impugnare ex aliqua causa vt dixit Inno. in c. cū olim. ś. de cēsibus. & ś. de exce. cū vestrū. dic qđ poterit ratione erroris reuocare, & se corrigere, tenet no. Bal. in d. l. cū precū. Et idē esset in confessione, quæ resultat ex productione libelli cū videatur quis confiteri omnia, quæ in libello continentur, vt d. l. cū precū. & tamē poterit probari error secundum Bal. ibi. Et idem in libello supplicatorio vel rescripto, vt d. l. cum precū. ita videtur hic residere Io. An. dicens q confessio eorum, quæ in rescripto continentur, præiudicat etiam in alio iudicio, & coram alio iudice, qđ not. & intellige nisi errore probato reuocetur talis confessio, vt per Bal. in d. l. cum precum. & in d. l. error. Et aduerte, quia voluit hic Io. An. q stetur confessioni factæ in rescripto etiam in alio iudicio, & etiam si reus reprobauerit illud rescriptum tanquam subreptitium, & etiam si fuerit lata sententia contra tale rescriptum. arg. auth. ex causa. C. de libe. præte. quia licèt rescriptum fuerit elisum per exceptionem, tamen remanet illa confessio quo ad contenta in rescripto. præsentatio ergo rescripti, & citatio & editio facta parti sunt de actis, quæ faciunt fidem etiam iurisdictione finita, arg. ś. de restit. spolia. auditis. nec obstat dicta regula ex eo qđ. quia aliud est dicere rescriptum falsum in bulla, & aliud qđ sit subreptitium secundum Ioan. An. & facit qđ ipse no. post Inno. in d. c. cum vestrum. & sequitur hic Lap. & 9 domi. † Sed aduerte, quia si rescriptum est subreptitium, ergo datur incompetētia iudicis, vt in c. super literis, de rescri. ergo confessio facta in rescripto subreptitio tanquam facta corā iudice incōpetenti nō debet valere. ś de iudi. at si clerici. Scdò in contrariū facit dictum no. Inn. ś. de institutan. mulien. & sequitur Bal. in l. si quis in hoc genus. de Epis. & cler. q nunquam tenet quis stare suæ cōfessioni, & sibi nō præiudicat, quādo est lata sententia contra id, qđ in sua cōfessione cōtinetur. si ergo per sentētiam pronunciatur rescriptū subreptitium, ergo cōfessio in ea contenta non præiudicat. nisi diceretur, q tunc nō fertur directè sniā cōtra confessionem & cōtenta in rescripto, sed cōtra ipsum rescriptum. Tertiò in contrariū facit, qđ est dictum ś. in 3. limitatione. & qđ dicit Bal. in d. l. cū precū. vbi tex. loquitur in rescripto. & tamē tenet ibi Bal. q confessio facta in libello supplicatoris non præiudicet, quando aduersarius contradixit, quia in confessione dicitur quasi contrahi, ex quo in ipsis iudicijs quasi contrahitur. vt l. 3. §. idem scribit. ff. de pecu. lio. & talis quasi contractus non celebrat inter dissentientes. facit quod voluit Ioan. And. in d. c. j. quando quis negauit positionem, & non possit postea se fundare ex ea, ideo cogita, & vide singula per Bar. in d. l. post legatum. ponentem an postquā quis semel negauit positionem, possit postea illam confiteri, vt sic possit ex ea se fundare. & vide per Bald. in d. l. edita. in fi. In glo. in ver. debebit. in fi. no. glo. & idem sequūtur Doc. Sed per quem hoc casu imponetur perpetuum silentium cōcludit hic Lap. quod per iudicē coram quo causa agitur, vt tenet Spec. in ut. de teste. §. j. ver. sed nunquid. & ver. præcedenti. & per gl. 2. q. 3. §. nondum. el 2. qđ intelligit Pau. & Domini. quando Papa esset iudex. & ita procedat c. peruenit. de fideiuss. secus si sit inferior, quia tunc in illo iudicio punire non posset, sed bene poterit cōtra eum formare inquisitione, & punire, ex quo confessio facta in vno iudicio nocet in alio, vt in c. per inquisitionem. ś. de elec. Sed Pet. de Anchara. in hoc tenet, q ipse iudex causæ facere possit absque noua inquisitione, arg. l. interdum. § qui furem. ff. de furtis. & per Inno. ś. de accusa. cum oporteat. & maximè isto casu, vbi nō punitur criminaliter, sed ciuiliter, ex quo repellitur de confirmatione, & sibi silentium imponitur, ideo iudex principalis causæ ex noua causa superueniente hoc facere poterit per no. in c. Abbate. j. de re iudi. & qđ no. in c. veritatis. ś. de do. & contu. & hic not. per Pet. de Anchara.

10 † In ver. expressè. in fi. no. ex glo. q licèt contumacia [b] procuratoris noceat regulariter domino post lit. contest. vt est dictum ś. de confes. c. 2. eo. lib. tamen delictum procuratoris nunquam nocet domino nisi in tribus casibus hic expressis in tex. secundum Domi. Et aduerte ad hanc glo. quia aliud est quærere an confessio procuratoris noceat domino. quo ad periurium, tunc procedit, qđ dicitur hic in glo. & ś. in tex. in fi. Et aliud est quęrere, an ↄfessio procuratoris noceat domino, & videtur quod sic, vt hic in tex. de quo est dictum in d. c. 2. & nota. in c. j. ś. vt lite non conte. Aliud est quærere an procurator possit reuocare positiones vel responsiones per eum, de quo dic vt ś.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. An producens instrumentū. Bal. in l. alia. circa prin. C. de his quibus vt indig. & per Ant de But. in c. cum venerabilis. de excep.
Vinc. G. Producens instrumentum, vel testes, videtur fateri contenta in eis vera esse, non tamen adeo, vt non possit corrigere errorem suum. Alex. post. glo. in l. 1. §. editiones. ff. de eden. & Fely. in c. venerabilis. vbi plene, de excep.

b Contumacia procuratoris. Adde & quid de contumacia procuratoris impediti an nocet domino, vide per Bal. in c. cum a matribus. C. qui pe. tu. Bart. in l. si procurator. ff. de condi. inde.

De exceptionibus. Rub.

SVMMARIVM.

1. *Excommunicatus repellitur ab agendo propter quatuor rationes.*
2. *Exceptio excommunicationis potest opponi in vim dilatoriæ.*
3. *Exceptio excommunicationis an habeat locum, quando opponitur contra iudicem, vel procuratorem.*
4. *Excōicatus & participans cum eo, an incurrat peccatum mortale.*
5. *Actus communes sunt interdicti excōmunicatis, quales illi sint. & nu. 6.*
7. *Excōicatus si conferat sacramento uel ordines, an ualeat collatio.*
8. *Excommunicatus an possit aliquid exercere, ut publica persona scilicet ut tutor, uel curator iudex.*

CAP. I.

1 Pia consideratione. † Nota primò quatuor rationes, ex [a] quibus excōicatus ab agendo repellitur. 2 † Secundò no. exceptionem excōmunicationis posse opponi in vim dilatoriæ in qualibet parte litis principalis etiam post terminum datum ad opponendum exceptiones dilatorias, secundū Host. in c. exceptionem. eo. ti. & vult glo. hic, & est tex. in cle. j. eo. tit. imò etiam post terminum datum ad proponendum exceptionem excommunicationis, vt voluit glo. sing. in ver. nō obstante. in d. clem. j. & hoc si opponatur in causa principalis. Sed in causa appellationis dic, q aliquando opponitur contra appellatum prosequentem appellationem, quā appellans prosequi negligit, & obstabit exceptio, ſm Archid. hic, quia ius suum non fuit læsum per iudicem, sed magis formatum. arg. l. grege. ff. de pignoribus, & quia habet aliud remedium cū appellante non prosequente appellationem, sententia remanet firma, vt in clem. sicut. de appel. Et eodem modo obstaret exceptio excommunicationis, si excōmunicatus victor peteret sententiam cōfirmari vel exequi, vt j. in §. pen. secundū Arch. & Io. And. sed Pet. de Anch. adducit in cōtrariū. l. libertus a patrono. ff. de in ius vocan. vbi prohibitus litem inchoare potest prosequi litem inchoatam. facit auth. qui semel. C. quō & quādo iudex. potest dici, q illa iura non obstant, quia cessant ibi quatuor rationes, de quibus hic in tex. & quia loquūtur in causa principali, in qua reus non censetur agere, quod non est in causa appellationis, in qua appellans censetur petere cōfirmationem sententiæ, & agere quod est prohibitum. Aliquando opponitur exceptio contra appellantem in iudicio, & non obstat, siue talis appellans fuerit in causa principali originarius actor siue reus, vt in c. significauerunt. & c. fi. ś. eod. titu. & ibi per Doc. Aliquādo opponitur contra appellationem extra iudicium, & appellatio est merè extraiudicialis, vt si appellatur ab electione vt in c. concertationi. infra de appel. & tunc obstat, cum talis appellatio sit quædam prouocatio ad causam, vt in c. cum sit Romana, & ibi per glos. supra de appel. ſm Ioan. Mona. Sed si appellatio non est merè extraiudicialis, vt in appellatione ab executore volente alteri prouidere de beneficio, & tunc quia talis potest grauari ab executore, poterit appellare

ADDITIO.

a Nic. Sup. Ex quibus excommunicatus. Adde Doc. in c. intelleximus de iudi. & ibi diffuse per Pet. de Monte, episcopum Brixien. in sua repetitione.
Vinc. G. Adde, q excommunicatus non tollatur ab ecclesia Bart. 302. in consi. 45. visa verbi. quis autem, lib. 1.

pellare & appellationem prosequi, cum non veniat voluntarius ad iudicium, sed stimulatus se defendendo, quo casu admittitur vt s.eo.cum inter.secundum Archi.& ita reducuntur ad concordiam duo dicta Inno.in c.cum dilecta.s.de maio. & obe.& in d.c.cum inter.secundum Io.An.ex cuius dictis no. quod appellatio interposita a collatione executoris dicitur esse extraiudicialis [a] licèt non merè, sed est mixta, nam participat de iudiciali: quia vice iudicis confert, cum habeat iurisdictionem. Item participat de extraiudiciali, cum nullus actus iudicialis interueniat secundum Pau. intellige, si executor assumit partes executoris: alias si partes iudicis quod potest, vt no.in c.fi.s.de præscrip.tunc censetur appellatio iudicialis secundum Inno. s.de despó. impu. ad dissoluendũ. quod facit ad no.in c.vt circa.s.de elec. eo.lib.& in c.j.s.de rescrip.eo.lib.

3 † In gl.in ver.differat.in fi. ideo non habet locum tex.hic, si opponitur in vim peremptoriæ: nec etiam haberet locum, quando opponeretur contra iudicem vt procuratorem, secundum gl. in d.cle.j. Sed tamen quando opponatur contra partem in vim dilatoriæ, & differt tunc litem in causa principali: dummodo de ea constet, quia non sufficeret exceptionem opponi, nisi probetur, vt in c.suborta.& in c.cum super.s.de re iudi. secundum Archi.& Io.An.imò etiam antequam de ea cõstet, differt processum negotij principalis, si sit admissa, cum pendẽte dilatione data ad probandum exceptionẽ differtur processus super principali: sicut & in alijs exceptionib.dilatorijs secundum no. per Spec.in tit.de excep.§.nunc videndum. ver.cæterum.secundum Lap. & ita sequuntur Docto.de quo hic per Domi.Et ex his no. quod exceptio excõicationis opposita contra partem differt litem super principali, quamdiu de illa cognoscitur: quia de dilatoria & principali simul cognosci non debet: vt in c.exhibita.s.de iudicijs. secundum Io.An.hic. in ver.lites.Idem voluit glo.in c.prudentia.§.sexta.in prin.s.de offi.dele.& vide Inno.in c.solet.j.de sent.excom.in glo.in ver. in iudicijs.In gl.in ver.agentes.in fi.quod procedit sine dubio in defendentib.qui sunt rei necessarij. Sed in voluntarijs vide hic per Arch.& per Io.And.in c.dilecti.s.eo.& quod s. dictum fuit.

4 † In glo.in ver.periculum.in fi.cum incurrat peccatum: & an sit mortale: vide per Io.An.in c.sacris.s.quod me.cau.& ista ratio periculi cõionis iustificat determinationem eius, quod fuit disputatum: vt non obstante iuramẽto præstito per eum de nõ opponendo aliquam dilatoriam poterit hanc opponere, nec erit periurus, si illam probat. & idem si nõ probat, dummodo habuerit verisimilem causam proponendi.s.de sen.excom.sacro.& de elec.c.j.eo.lib.pro quo etiam facit, quia tacita renunciatio impedit hanc exceptionem, vt hic in tex.nec impeditur per renunciationem, quæ fit per lapsum termini, vt in d. cle.j. Item necessitas excusat a periurio, vt s.de iureiu.querelam.sed propter periculum cõionis iste videtur astrictus ad opponendum necessariò, vt hic in tex.ergo non est periurus.& per prædicta, & per hanc vltimam rationem concludit hic Io.An.prædicta procedere etiam si quis in specie iurasset non opponere exceptionem excõicationis.pro quo etiam facit tex.in c.j.s.tit. proxi.secundum Domi.notantem ex prædictis non valere renunciationem etiam cum iuramento, quando renuncians peccatum incurreret, si illam exceptionem non opponeret: de quo per Do.Anto.in c.ex parte.el 2.s.de offi.dele. & vide quod dicitur. j.in fi.

5 † In glo.in ver.a cõib.ibi a cõib.& hęc est melior.secundum Io.An.In ea.glo.in fi. sunt ergo actus publici interdicti excõicatis: vt est tutela & cura.Insti.de tute.circa prin.Item actus communes: vt esse procurator, & testis.j.de sent.excõ.decernimus. & s.de proba.post cessionem.Item actus ciuiles, vt iudicare, & arbitrari: vt ff.de iud.l.cum pretor.& s.de arbi.dilecti.Item omnes alij actus, qui sine cõione aliorum non procedunt: vt patet in c.illud.s.de cleri. excom. vbi dicitur, quod non possunt cõicare alteri sine peccato: & hoc nisi sint actus, ex quibus procurent suam absolutionem.s.de senten.excom.cum voluntate.secundum Io. And.vel sint alias a iure permissi: vt si est reus necessarius in iudicio vel in causa appellationis: vt d.c.significauerũt. & d.c.cum inter.Sed quærit Ioã.And.an actus prædicti gesti ab excõicato sint ipso iure nulli, an verò sit necessaria exceptio.Et primò quid in beneficialib.Secundò quid in sacramẽtalib. Tertiò quid in alijs actib.temporalib.

6 † Circa primum dicit, quod collatio beneficij, seu electio facta ipsis & de his non valet: vt in c. cum dilectus. s.de consuc.& de ele.cum inter.R.& idem si electio vel collatio fieret per excõicatos vel ibi dicitur secundum Io. And. quod procedit quando eligentes vel conferentes essent publicè excõicati: secus si tolerati & occulti. & per no.s.de re iud.ad probandum. & per Inno.s.de dolo & cõtu.veritatis. quod Domi.intelligit, si error procedit a causa probabili: secus si improbabili, vt quia excõicatio fuit publica quo casu licèt non habeant postea pro excõicatis, gesta tamen per eos non valerent, vt no.11.q.3.cum. & de postula.præla.c.j.Item intelligit prædicta vera quando excõicatus conferret, vel eligeret ratione publici officij: secus si tanquam persona priuata, vt si excõicatus simul eligit vnà cũ capitulo, quo casu talis electio, vel præsentatio non valeret, posito quod sint occultè excõicati: vt per Innoc. in d.c.cũ dilectus.& d.c. cum inter.& not.in d.c.ad probandum. Possunt tamen in beneficialib. ipsi excõicati exercere ea, quæ sunt meri facti, & sic esse meri executores, vt in c.pro illorum.s.de præben.& tenet Inno.in d.c.veritatis.

7 † Circa secundum: quid sit in sacramentalib.vt si conferant sacramenta vel ordines, dic quod valet collatio, & character imprimitur, sed nõ datur executio, vt no.s.de ordinatis ab episcopo.c.fi.Et idem est si talia conferantur ipsis excõicatis, vt in c.j.s.de eo qui furtiuè.& s.de sen.excom. cum illorum.& per gl.9. q.j.in summa.vt no.in c.j.s.de scismaticis. & in d.c.veritatis.Et vide glo.no.in c.2.s.de cle.excom.an si excõicatus, vel degradatus [b] celebret cõficiat verum corpus Christi.Et limita prædicta in sacramẽto matrimonij, quia põt [c] matrimonium contrahi ab excõicato, & valet, & datur executio, vt est tex.sin.s. de eo qui duxit in matrimonium.c. significasti.

8 † Circa tertium, quid sit in actib. temporalib. conclude, quod nõ valent gesta ab excõicato vt publica persona, putà vt sit tutor, vel curator.vel iudex vt habetur in d. c.ad probãdum. & idem si vt tabellio, vt in c.cõsuluit s.de procuratorib.& idem si vt prælatus alienaret bona, cum sit ei administratio interdicta. & idẽ si aliquid faceret, vt arbiter, secundum Io.An.pro quo glo.in l.Pedius. ff.de arbitris. secus si vt arbitrator, vel amicabilis compositor, vt tenet Bart.in l.ex facto.§.si quis rogatus.ff. ad Treb.& idem Pet.de Anch.hic de quo plenè per Imo.in c.Quintauallis.s.de iureiur.in 22.differentia & per Io.And.in reg.dolo.j.eo.lib. Et prædicta procedunt in publicè excõicatis: & non valent gesta per eos, vt per publicam personam: secus si excõicatio est occulta, quia tũc valerent actus generales ab his gesti vt a publica persona, vt d.c.consulti.& c.ad probandum.quod tamen limita primo in sententia excõicationis: quia omni casu est nulla, vt 24.q.j.audiuimus. Secundò limita, nisi ille ad cuius vtilitatem gerit actus, sciret illum excõicatum: quia tũc licèt valeat actus ratione cõis opinionis, tamen sunt irritandi in præiudicium illius, qui sciuit vt s.de cle.excom.postulasti.& tenet Do. Anto, in d.c.ad probandũ.Tertiò limita, quando error surgeret a causa minus probabili: quia tũc non valet quod agitur: vt s.est dictum. In actib.verò qui geruntur ab excõicatis non vt a publica persona sed ratione priuati officij, vt esse procurator, aduocatus, vel testis, & tales actus non valent, vt est dictum s.etiam si excõicatio est occulta, cum tolerantia non operetur in his, quæ fiunt ratione iuris priuati: vt videtur velle Do.Ant. in d.c.post cessio.per no.per Inno.in d.c. cum dilectus.& in c.sciscitatus, de præscript.Valeret tamen instrumentum in quo excõicatus esset descriptus in testem, dũmodo aliter non sit suspectus secundum Inno.d.c.decernimus. Si verò actus qui geritur ab excõmunicato, vt priuata persona non ratione alicuius officij, tendit ad eius absolutionem, valet, vt d.c.cum volũtate.In actib.verò iudicialib.dic, vt no.in d.c.intelleximus.& in c.j.de rescrip.eo.li. In extraiudicialib.verò vt in testib.dic vt per gl. & Doc.in d.c. decernimus.In contractib. verò dic, quod valent tam pro quàm contra excõmunicatum: & erit contractus vltrò citròq; obligatorius: licèt malè faciant, & peccent se ingerendo cõmunioni hominum, vt d.c.illud. Poterit tamen excõmunicatus agere, quando erit absolutus, vt hic per Ioan.And.& in d.reg.dolo.& in c. si verò.de sen.excom. Et aduerte quia licèt durante excõmunicatione excõmunicatus non possit agere, tamen eidem poterit solui. & si quis iurasset, vel promisisset aliquid dare vel soluere alicui ad certum terminum, debet seruare iuramentum: licèt

ADDITIONES.

a Vin.God. Appellatio extraiudicialis propriè fit a futuro grauamine vel instanti. Iudicialis verò ab illato vel comminato. Fely.in c.cum fit, col.4.de appel.

b Nic.Sup. Degradatus celebret. Adde c.degradatio.& ibi gl. de pę.lib 6.glo. in c.2 de cle.excom.Arch.in c quid sit.super glo.de consec.dist. 2.
Vin.God. Vide Bertach.in trac. de Episc.in 4.par nu.3.quod habetur in lib. 4. trac.fol.72.& ibidem nu j ad quem finem degradatio fiat.

c Nic.Sup. Potest matrimonium contrahi ab excõmunicato.Adde gl.in c nulla de conse.dist.4.Car.in cle j.in 9.q de priuile.
Vin.God Adde, quod si ab excõmunicato potest contrahi matrimonium iurib. adductis, non videtur quod ab eo possit consumari: siquidem requiratur, vt ante audiat missam.& excommunicatus non potest ingredi ecclesiam, vt oret vel missam audiat.c.prælatus.in princi. 21.dist.c. clericus. 24.q.3 facit, quia excommunicatus quo ad spiritualia habetur pro mortuo secundum Bart in l. Barbarius. colum.10.ff.de offic.præto. Vide Fely.in c.responsio.in princi.de senten, excommu.

licèt illo tempore ille talis sit excommunicatus secundũ Inn. & Io. An. in d.c. veritatis. nec ob. qđ dicit Ioan. An. ĩ. in alia q. quãdo quis iurauit nõ opponere aliquam exceptionem quia poterit opponere exceptionem excommunicationis, quia illud procedit, quando excõmunicatus agit in iudicio, quo casu licèt ego iurassem soluere in termino, tamen illo excõicato petente in iudicio videtur ꝙ non obstante iuramento possim opponere exceptionem excõmunicationis. & ita procedit qđ dicit Io. An. ĩ. in prin. sed qñ excõicatus peteret extra iudiciũ, tunc procedit qđ dicit Inno. & Ioã. An. in d.c. veritatis. teneretur etiam seruiens seruire excõmunicato prout sibi promisit 11. q. 3. quoniam multos. vasallus verò licèt ipso iure non sit absolutus, possit tamẽ petere se absolui a iuramento fidelitatis. 15. q. 6. nos sanctorũ. & c. iuratos, sm Inn. & Io. An. in d.c. veritatis. de quo ibi plene per Doct. & in c. inter alia. ĩ. de sent. excõ.

SUMMARIUM.

1. *Condemnatio expensarum facta ratione alicuius articuli non debet trahi extra illum articulum.*
2. *Excipiens si non probat exceptionem suam, debet in expensis condemnari.*
3. *Excommunicatio per modũ accusationis licèt non possit deduci coram iudice seculari, potest tamen deduci per modum exceptionis.*
4. *An autem sit exprimenda causa excommunicationis.*
5. *Dilatio an & quando possit prolongari per iudicem, vel non.*
6. *Ratio reddi non potest in his, quæ sunt de iustitia positiua.*
7. *Dies termini assignati quando computetur in termino.*
8. *Publicatio testium an possit fieri post terminum.*
9. *Exceptio excommunicationis si opponatur in iudicio debent fieri apertissimæ probationes super eadem, nec sufficeret unus testis, nec posset deferri iuramentum in defectum probationis.*
10. *An autem sufficiat excipientem probare, quòd actor, de cuius excommunicatione excipitur, petierit absolutionem.*
11. *Iuramentum in defectum probationis non potest deferri, ubicunque requiritur probatio legitima.*

1 **Si quis igitur.** †No. primò ibi ad hoc ꝙ condemnatio expensarum, quæ fit ratione alicuius articuli, non debet extendi nisi solũ ad expensas factas circa illum articulum, non autem ad expensas factas alia de causa. facit tex. in c. j. ĩ. de dolo & contu. eo. lib. †Secundò no. ꝙ deficiẽs 2 in probatione exceptionis dilatoriæ statim debet condemnari in expensis, nec debet expectari finis ipsius causæ. si tamen iudex pronunciaret non probatum, vel procedendum esse ad vlteriora: licèt non condemnet in expensis, poterit tamen cõdemnare vsque ad sententiam diffinitiuam, & in ipsa sententia diffinitiua de quo per Spec. eo. ti. §. 2. versi. sed quid si iudex. & in tit. de expensis. §. postremo. ver. sed illud. & per Innoc. in c. læpe. ĩ. de appella. & ratio est, quia adhuc durat officium, & iurisdictio iudicis vsque ad sententiam diffinitiuam, sed post posset condemnare in expensis nisi eadem die, vt in l. Paulus. ff. de re iudica. & no. j. de appel. cum ap. secundum Archid. & Ioan. And. & vide Domi. in c. j. in prin. ĩ. de resti. spol. eod. lib. In gl. in ver. opponat, in prin. idem Ioan. Mon. & Inno. hic & Spec. in tit. de dilationibus. §. j. ver. illud quoq; & ver. sed si super alias. ver. sed dices. nec posset in vim peremptoriæ opponi in quacunq; parte iudicij, vt residet hic Ioã. And. dicẽs post Arch. ꝙ quando opponitur in vim dilatoriæ, esset locus absolutioni ad cautelam vt j. de senten. excom. solet. secus si in vim peremptoriæ. Et quando opponitur in vim dilatoriæ, non datur dilatio ad probandum extra curiam, sicut non daretur dilatio ad probandum aliam dilatoriam, secundum Host. & Arch. & Ioan. And. de quo in c. j. ĩ. de appel. & per Spec. in d. ver. sed si. Item maior probatio requiritur, quando opponitur in vim peremptoriæ, de quo per Rotam in decis. 252. quæ incip. item 3 licèt sit. †In eadem glo. ibi seculari. idem Arch. & Ioan. And. ex quo no. ꝙ licèt excõicatio per modum accusationis non possit deduci coram iudice seculari, cum sit quid spirituale, vt dixit hic Hostien. & facit quod habetur j. de senten. excom. c. j. secus tamen si per viam exceptionis, non potest opponi corã iudice seculari, vt tenet glo. notabilis hic, & iudex secularis tenetur eam admittere, & potest ad hoc cogi per censuram ecclesiasticam, vt tenuit Spe. in tit. de exceptio. §. 2. versi. porrò. in fi. iam & leges ipsam excõmunicationem ponderant, vt in c. domino. hic finitur lex consuetudinis, in vsibus feudorum, secundum Ioan. And. pro quo glos. notabilis in l. j. C. de iur. & facti ignoran. Sed an iudex secularis possit cognoscerere de excommunicatione. Ioan. And. hic, ꝙ non, dicens quòd cognitio, & diffinitio istius exceptionis erit iudicis ecclesiastici per c. tuam. ĩ. de ordi. cogni. ex quo nota, ꝙ si talis exceptio proponatur coram iudice laico debet remitti ad ecclesiasticum, sm no. in d.c. tuam. sicut & si contra testem clericum opponatur crimen coram iudice seculari, vt no. per Hosti. in c. verum. ĩ. de foro compe. secundũ Lap. sequitur Pe. de Anc. & Domi. & Ioan. Cal. in suo consil. 10. de foro competen. pro quo bonus tex. in c. si iudex laicus. j. de senten. excõ. & ita etiam sequitur Io. Mo. & Ioan. An. in c. decernimus. j. de senten. excõ. & ideo dicebat Bal. in l. 3. in fi. C. de iudicijs. ꝙ etiam per instrumentũ non posset fieri probatio excõmunicationis corã iudice laico per not. in d.c. si iudex laicus. Credit tamẽ hic Domi. prædicta procedere quando reuocaretur in dubium de validitate excõmunicationis, sed si non esset dubium de validitate sed solum in facto, an quis sit excõmunicatus vel non, secularis iudex de hoc cognoscere poterit, sicut in simili dicit de iuramento per Doc. in c. fi. ĩ. de foro cõpetenti, eodem lib. & facit gl. ĩ. in ver. in ecclesiasticis. & qđ tenet Bar. in l. Titia. ff. solu. matri mo. & idem tenuit Dom. in d.c. fi. & in d.c. decernimus. licèt alij Doc. de quibus ĩ. velint contrarium. & vide plenius dicta in d.c. decernimus. & per doc. in d.c. tuam. In eadem glo. in fi. idem Archi. & Io. An. tenent, ꝙ etiam non haberet locũ, quãdo exciperetur de excõmunicatione iudicis, vel testis, quia istis casibus debet assignari congrua dilatio ponderatis circunstantijs per no. in c. dilectus. ĩ. de senten. excõmuni. & ita sequitur hic Dominic. licèt Paulus aliud velit. Quid autem si excipiatur de excõmunicatione iudicis, an ipse iudex de ea cognoscat vel quo modo. concludit Ioan. An. hic ꝙ si exceptio est notoria, sufficit sola propositio absque probatione, vt per Inn. in c. cum super. ĩ. de offi. deleg. Sed si non est notoria, & proponens exceptionem consentit, ꝙ ipse iudex cognoscat, & poterit de ea cognoscere & iudicare. & ita procedit opinio Innocentij in d.c. cum super. dicẽtis, ꝙ si iudex malè arbitratur in dicta exceptione poterit appellari. & ita videtur hic residere Io. An. & do. Anto. in d.c. cum super. dicens, ꝙ ipse iudex poterit cognoscere de ea, cum cognoscat, an sua sit iurisdictio, vt in c. super literis. de rescrip. nec ab eo poterit discedi nisi per viam appellationis, & si ab ea appelletur, tũc superior cognoscit, & ita procedit opinio Hostien. hic tenentis indistinctè, quod superior de ea cognoscat, vt tenuit Archi. 3. q. 5. quia suspecti, vbi dicit curiã ita seruare. Si verò proponens non consentit, ꝙ ipse iudex de ea cognoscat, sed recusat eum vt suspectum super hoc, & poterit cũ sit iusta causa, & hoc nisi iudex velit hãc cãm delegare alteri non suspecto, vt no. in c. si quis ꝑ. ĩ. de foro cõpetenti. Sed ipsa cã suspitionis corã iudice ꝓposita quis de ea cognoscat hic per Domi. & per Spe. in tit. de accusatione. §. fi. ver. sed nũquid. & in ti. de excep. §. 2. ver. sed si hæc exceptio cõtra iudicem. & per Doc. in c. si contra vnum. ĩ. de offi. deleg. & in c. cum speciali. de appel. & j. de appel. legitima. & in ca. suspitionis. ĩ. de 4 offi. dele. †In gl. in ver. speciem. in fi. vide per Spec. eo. tit. §. viso. ver. sed quando. ponentem formam huius exceptionis. Et an sit exprimenda causa ipsius excõicationis, & dicit ꝙ nõ in sententia iuris, sed in sñia hominis sic. Et no. ex hac glo. primo a appellatione [a] excõicationis comprehendi minorẽ & maiorẽ, qđ ꝓcedit, qñ verbũ excõicatio ꝓfert in exceptione excõicationis, quia in odiũ opponẽtiũ & ꝓpter abusum est odiosa interpretatio de minori. arg. regulæ odia. j. eo. lib. secus in sententia iuris, vel hominis cum sit fauorabilis, vt in c. j. infra de senten. excom. quia intelligitur in dubio de maiori, vt in c. si quem. hic alleg. secundum Ioan. And. & Domi. Secundò nota, quòd sufficit aliquid in genere proponi, quando quęlibet eius species importat eundem effectum in fi. qđ no. ad c. in præsentia. de proba. & ad no. in c. præsentium. §. testes. in fi. ĩ. de testibus. eo. li. In gl. in ver. nomen. in prin. intellige hoc, quãdo opponit̃ de excõicatione hominis, sed in excõicatione canonis Archi. & Host. tenet idem, vt exprimatur nomen canonis, & nõ sufficeret nomen autoris ipsius canonis. & ita sequitur Io. An. dicens tamẽ ꝙ sufficeret, ꝙ exprimatur canõ nomine proprio, vel cõpetentibus indicijs æquipollentibus nomini proprio. si tamen sufficienter exprimatur causa ita ꝙ tollatur incertitudo. hoc sufficeret in sñia canonis secundum Ioã. An. & Domi. & vide per Specul. in d. §. viso. vers. sed quoniam. & facit c. j. secundo responso. j. de cleri. coniugatis, vbi exprimitur canon cõsilij super priuilegio clericali absque expressione nominis canonis. In eadem gl. in c. licèt. hic alle. refert opi. & nõ

firmat

ADDITIO.

[a] Nico. Sup. Appellatio. excõicationis. Adde gl. in c. prudentiam in §. 6. & ibi Car. in repe. c. perpendimus. in j. col. de sen. excom.

Vinc. G. Adde, ꝙ excõicationis appellatione venit maior. c. si quem. de sent. excom. Card. in clem. 1. de sepul. q. 12.

firmat se. Archi. tenet opi. Hostien. ꝙ hoc sufficiat. & text. hic non obstat, quia de eius mente apparet ꝙ loquitur de occultè excõmunicato, nõ de illo cuius excõicatio est solenniter publicata, secundum Io. An. ita residentẽ. & ita tenuit Archi. 11. q. 3. nemo contemnat. quod procedit, quando opponitur excõicatio in vim dilatoriæ, non in vim peremptoriæ, vbi maior probatio requiritur. & ita est de mente Ro. in d. deci. 252. & hæc distinctio est satis æqua, ſm Imo. Rota tñ non determinat quod sufficiat, quando opponitur in vim dilatoriæ, imò in deci. 400. quæ incip. Item si quis petat, tenet, ꝙ nõ sufficeret probare denunciationem, etiam quãdo opponeretur in vim dilatoriæ, & hoc per tex. hic ibi apertissimis documentis &c. & ita dicũt in in curia seruari. Quare concludi potest, ſm Domi. quod si per denunciationem constat de specie excõicationis & de nomine, & tunc procedit opi. Host. pro quo facit tex. hic, qui loquitur de excõicatione, per quam quis repellitur ab agẽdo, sed sola denunciatio absq; alia probatione excõicationis habet hũc effectum repellendi, vt est tex. in d. c. licet. facit etiam tex. in c. cum desideres. a. respon. de sen. excom. vbi constat de excõicatione per solam famam, debet quis vitari, donec fuerit absolutus. ergo fortius si constat per denunciationem iudicis autoritate factam, quæ facit maiorem fidem, quàm fama, quæ potest habere ortum a falsis probationibus, arg. eorum quæ no. 4. q. 3. item sæpe. facit etiam tex. hic vbi non dicit expressè, ꝙ habeat probare excõicationem, sed eam rem, & sic loquit̃ per nomen gñale, & de eadẽ re potest dici excõicatio, & denunciatio quo ad hũc effectum, vt s. patet. & facit quod no. 7. q. 2. deniq;. Nec ob. tex. ibi apertissimis documentis, quia r̃nderi potest, vt s. & per no. in l. si tutor. C. de periculo tut. Sed si per talem denunciationẽ non ɔstaret de spẽ & noĩe excõicationis, tũc probare denunciationẽ non sufficeret, cũ nõ essent probatæ qualitates hic requisitæ. & ita procedit opi. ɔ̃ria ſm Domi. & vide j. in gl. in ver. apertissimis.

5 † In gl. in ver. octo dierum. ibi primum verius. no. ex glo. casum in quo dilatio [a] non põt elongari per iudicem, & de alijs casib. vide per Doc. in c. cum sit. s. de appella. & in l. a. ff. de re iud. & ibi per Imo. & pro gl. hic facit, quia ista exceptio põt iterato opponi. vnde non debet terminus elõgari. Et quia reus non probans intra terminum debet condemnari actori in expensis. & hoc non potest per iudicem tolli actori, vt per glo. in reg. indultum. j. eo. lib. & per Inno. in c. consuluit. de offi. dele. & facit quod no. in c. Roma. circa fi. j. de sen. excom. & in c. Romana. s. de of. ord. ſm Io. An. & vide per glo. in ver. 15. in c. cupientes. §. quod si per 20. de ele. eo. lib. Et licèt ista dilatio a prin. elongari non possit. si tamen per iudicem, vel testes, vel excipientes infirmitatem, vel per fraudem aduersarij, vel aliã iustã cãm nõ possit fieri probatio intra terminũ iudex poterit hũc terminũ ꝓrogare, vt tenet Ar. & Io. An. hic & Spe. in ti. de dila. §. j. ver. & no. In c. gl. ibi, dic qđ no. qđ in his, q̃ sunt de positiua iustitia ratio reddi non potest. idem voluit gl. in l. j.

6 §. pœnitentiam. ff. de postulando. † An autem ista dilatio locum habeat, quando opponitur cõtra vsurarium per c. quia frustra. de vsuris. Host. & Io. An. ibi, quod sic per hunc tex. & sequit̃ Lap. in sua alleg. 55. in fi. de quo vide no. in d. c. quia frustra. Est ergo prædicta dilatio legalis, & currit ipso iure etiã sine assignatione iudicis post ipsam exceptionem admissam ſm Host. & Io. And. hic. & Spec. in d. §. j. ver. sed nunquid currunt: & idem Io. And. in addi. dicens etiam ꝙ in hac dilatione computant̃ dies feriati, vt in l. siue pars. C. de dilationib. secus tamen esset in casu d. c. cupientes. §. j. ver. nisi. vt ibi est dictum: & vide per Bal. in l. si quando. C. de testib. in 3. colũ. in fi. dicentem, ꝙ qui opponit exceptionem excõmunicationis debet esse cautus, vt non opponat tali die vel tẽpore, ꝙ postea sint tot feriæ, ꝙ non possit probare intra octauam diem: quia imputandum est ei qui nimium se arctauit, vt in l. 2. §. quod diximus. ff. si quis cau. Si tamen contra istam exceptionem oppositam replicet̃: & replicatione insistatur tantum, ꝙ trãseant isti octo dies, non nocebit: cum tunc non possit dici ista exceptio admissa ſm Pau. & Domi. & ita vult Host. & Io. And. s. quod est notãdum ad statuta, quæ assignant terminum ad aliquam exceptionem probandã: pro quo etiam gl. in ver. videbitur. in d. §. quod si per 20. & per Rotam deci. 2. & quę inci. item quod terminus. vbi idem tenet.

7 † In glo. in ver. computato. in fi. vide ibi no. qñ sitꝙ dies [b] termini computet̃ in termino. & per Bal. in l. eos. §. fi. circa princi. C. de appella. & an computetur de momento ad momentum per Rotam in d. deci. 208. Et dicit hic Io. And. quod vltima die istius termini poterit fieri probatio excõicationis. & idem tenet Spec. in d. §. j. ver. sed quid si. j. vbi etiam voluit. & Arch. hic sufficere si intra terminum octo dierũ testes [c] sint iurati & examinati: licèt eorum de causa non sit publicata: sed non sufficeret, ꝙ iurassent, nisi etiam deposuissent: & hoc nisi steterit per iudicem, vel partem aduersam, vel per infirmitatem, vel aliam iustam causam ipsius excipientis: quia tunc non currit terminus, vel prorogaretur ſm Spe. in d. §. j. ver. illud. & ver. & no. & Io. And. & Inno. hic, de quo j. Super quo articulo posset cõcludi, ꝙ aliquando datur terminus ad producendum testes, vel ad faciendum eos iurare: tunc sufficit ꝙ sint iurati, vt tenet Spec. in tit. de teste. §. qualiter. ver. is quoq;. Aliquãdo datur terminus ad producendum testes, & iurandum & examinandum vel deponendum: & tũc non sufficeret iurare, nisi sint examinati in termino, vt s. de ꝓba. c. licèt causam. & ita tenet Spe. in d. ver. is quoq;. Aliquando assignatur terminus per verbum præteriti temporis, vt debeat probare intra talem terminum: & tunc debent testes intra terminum esse examinati ſm Bal. in l. Antistius. ff. de acqui. hære. Aliquando assignatur terminus ad probandum, & probatum habendum, & idem vt tenet Io. And. in addi. Spe. in d. ver. is quoq;. & Domi. hic & Bal. in d. l. si quãdo. per tex. in c. præsentium. s. de testib. eo. lib. & Ang. in d. l. Antistius. Aliquando assignatur terminus ad probandum, & probatum habendum per omne genus probationis: tunc post terminum excluditur oĩs species probationis etiam per instrumenta, vt in c. licèt causam. s. de proba. ſm Dom. Aliquando assignatur terminus simpliciter ad probandum, & tunc Archi. & Io. An. hic. & Spe. in d. ver. is quoq;. tenent non sufficere testes iurare in termino, nisi etiam sint examinati. & idem tenet Rota in decis. 463. quæ incip. Item extra Rotam. vbi plenè de hoc idẽ etiam sequitur Bar. & Imo. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. inse. in fi. & Domi. hic, de quo plenè per eum. Sed aduerte, quia Rota in decisi. 73. quæ incip. item quod licet. vult sufficere, si testes in termino sint iurati, dummodo fiat aliqualis diligentia circa examinationem. & ita videt̃ tenere Bal. in d. l. si quando. in d. l. Antistius. quia examinatio testis trahitur ad quæuis iuramenta, ſm glo. no. in cle. j. de offi. dele. & videtur tenere Ang. in d. l. Antistius. & ideo Imo. in d. cle. j. tenet, ꝙ ne pereat copia probationum, tenendum est sufficere testes esse iuratos in termino, vt sic possint examinari post terminum, & ita de consuetudine seruatur ſm eum. & facit quod in simili no. in c. nihil. s. de elect.

8 † De publicatione uerò testium sine dubio tenendũ est, quod possit fieri post terminum, quantumcunq; terminus esset datus ad probandum, & probatum habendum. & ita tenet Spec. in d. ver. quid si. & Arch. & Io. And. hic. & Pau. in cle. j. de concess. præben. super uer. exter. & facit tex. de pę. dist. 4. nouit. & ita tenet Bar. & Imo. in d. §. Sabini. in fi. Aduerte tamẽ, quia Domi. hic refert Io. An. in addi. prædictis tenere, ꝙ publicatio non possit fieri post terminum, quãdo terminus esset assignatus ad probandum & probatum habendum. Sed Do. Bene. dicit hic, hoc non esse uerum, quod Io. An. ibi hoc dicat. ideo uide ibi. Et ad materiam uide per Bal. in l. si cum ipse. ff. de executo. & in l. fi. C. de adul. & quod no. in cle. j. de rest. in integ. & plenè per Imo. & alios Doct. in cle. j. de offi. deleg. & in c. licet causam. de proba. & ibi plenè de his. Quid autem si occurrit iustum impedimentum, ita ꝙ intra terminum non potuerũt testes iurare, uel examinari. dicit hic Inno. ꝙ si stetit per iudicem uel partem aduersam, uel per infirmitatem, uel aliam iustam causam ipsius excipientis, tunc non currit terminus, uel prorogaretur, arg. ff. de re iud. l. a. & in Auth. de his qui ingred. ad appel. §. j. 2. & 3. & ita residet Arch. referendo Spe. idem tenere in titu. de dila. §. j. uer. sed & si. & uer. & no. & uer. illud. & ita tansit hic Io. An. Sed Rota in d. deci. 463. in fi. concludit, ꝙ si stetit per iudicem, uel partem aduersam, quominus testes iurarent, uel examinarent, nunc terminus ipso iure non currit, sed si propter aliam iustam causam daretur restitutio ſm Rotam ibi, uel deberet tũc terminus prorogari, ut s. & ita procedit quod no. Archi. 2. q. 7. testes, licèt Spe. in tit. de teste. §. qualiter. aliud uelit & non bene.

9 † In glo. in uer. apertissimis in fi. & sic non sufficeret unus testis, nec posset deferri iuramentum in defectum proba-

ADDITIONES.

a Vin. God. Qñ autem possit prorogari. Alex. consi. 102. col. pen. in fi. lib. j. & quæ cognitio debeat præcedere. vide per eum in consi. 41. col. 3. lib. 2.

b Nic. Sup. Dies termini. Adde gl. in c. interiorum. 2. q. 6. glo. in c. super eo. de appel. Bar. in l. j. ff. si quis cau. in l. j. in §. si maritus. ff. de libe. agno.

Vinc. God. Dies termini quando computetur in termino. Alex. 10. l. j. ff. si quis cau. & in l. cum bissextus. de ver. signi. Fely. in c. placuit. col. j. de præscri.

c Nic. Sup. Testes sint iurati. Adde an credatur testi non iurato. vide per Bal. in c. de testi. in 2. col. de test. & Abb. in c. tuis quęstionibus. eo. tit.

Vin. God. Quando autem credatur testi contra iuramentum proprium. Ruy. consi. 134. nu. 20. lib. 5.

probationis, vt tenet hic Abbas per hunc tex. sm Io. And. facit glo. notabilis in l. cum de indebito. ff. de proba. nec ēt sufficeret vnus testis cum fama, vt notat Archid. 4. q. 3. sępe. super glo. per dictum Specu. in otu. de notorio crimine. §. fama. ver. qd si agenti. & idem tenet hic Lapus & Domi. dubium tamen facit quia fama cum vno teste in ciuilibus facit plenam probationem sm gl. in ca. t. ā. de appe. & licèt hic agatur quoq̄ de crimine tñ agitur ciuiliter, & sic non obstat glo. in c. veniens. el j. de testib. volens, q in criminalibus fama cum vno teste nō
10 probet. † Sed an sufficiat excipienti probare q actor, de cuius excōicatione opponitur petierit absolutionē. Archi. hic, q nō. & idem videtur tenere d. Flori. in repetitione c. perpendimus. circa fi. de senten. excom. pro quo adducit tex. ā. de homicidio. exhibita. vbi probatur, q petens veniam super delicto nō propter hoc fatetur illud cōmisisse, de quo per Io. An. in uer. fuit. in c. venerabilis. ā. de elec. Et quid si quis opponit exceptionē excōicationis, & ille rñdet. q fuit absolutus, an per hoc sit pro
11 bata excōicatio per Bar. in l. decem. de ver. obli. † Et no. ex gl. iuncto dicto Ioan. An. q vbicunque requiritur legitima probatio, non pōt differri iurm in defectum probationis. & idem voluit glo. notabilis in d. l. cum de indebito. & in l. fi. ff. quod me. causa. & tenet Bal. in l. fi. C. de secun. nup. per illum tex. & vide glo ibi no. in c. statutum. in ver. per pium. ā. de rescrip. eod. lib. In glo. in ver. documentis. in fi. vide in c. quoniam contra. ā. de probatio. & in d. c. cupientes. §. si verò. In glo. in ver. præmisso. in fi. vide per glo. in c. j. ā. de electio. eo. lib. In glo. in ver. condēnamus. in fi. ideo est, q qui probauit excōicationem, non condemnatur in expensis, licèt probetur absolutio, ex quo ductus fuit errore probabili. & ita tenet hic Archi. per no. in glo. in d. c. j. in fi. & per Specu. in titu. de excep. §. a. ver. quid si probetur. intellige, nisi absolutio fuerit ita publica, q non licuisset excipienti illam ignorare sm Ioan. An. licèt Spec. vbi. ā. velit quòd iurm calumniæ in causa, vel iuramētum malitiæ super hac exceptione excuset ab expensis, vt luc refert Ioan. An. quod non est verum sm Pet. de Ancha. cum condemnatio expensarum non fiat hic ratione malitiæ uel calumniæ, sed potius ratione temeritatis, a qua dicta iuramenta non excusant, vt in l. eū quē temere. ff. de iudi. & per Bart. in l. j. §. quæri pōt. ff. ad Turpil. Et dixit hic notabiliter Abbas & Ioan. And. quòd licèt secūda vice quis opponat, & probet excōicationem, nō tamen propter hoc recuperat expensas, in quibus fuit condemnatus, eo quia prima vice non probauit, vt no. in l. properandum. §. & si quidem. ff. de iud. & ita tenet hic Lapus. & facit quod no. per Spe. in titu. de arbitro. §. sequitur. in pen. chat. in ver. sed pone actū est. Sequitur. §. si verò.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio excommunicationis potest pluries obiici in eadem instantia licèt idem opponens fuerit repulsus, quia non probauit eādem sententiā.*
2 *Processus factus cum excommunicato tenet, donec proponatur exceptio excommunicationis.*
3 *Exceptio dilatoria superueniens lite pendente potest opponi post litem contestatam.*
4 *Excommunicatus, licèt sit publicè excommunicatus, si tamen non repellitur a iudice, valet processus.*

1 Si uerò postmodum. † No. j. quòd in eadem causa, & in eadem instātia potest opponi iterato de eadem excommunicatione contra actorem, licèt idem opponens fuerit repulsus ab exceptione excōicationis, quia nō probauit, vel lapsus est terminus vel aliter, & est speciale in exceptione excommunicationis. dixit tñ Hosti. & Io. An. q non potuerunt produci testes primo producti argu. c. fraternitatis. ā. de testibus. & hoc ideo, quia nō variatur modus, & finis agendi. aliàs secus esset, ut patet ex not. in c. veniens. el a. ā. de testi. Io. And. ex quo no. limita. ad d. c. veniens, quod videtur intelligendum, nisi quis vellet producere dicta & attestationes illorum inter testium, quia fortè primo fuerunt examinari post terminum: ideo non probauerunt: nā
2 hoc fieri posset sm no. in c. causam quæ. de testibus. † Secundo
a tene meno. q iudicium, a & processus agitatus cum actore excōmunicato valet. & tenet vsque ad propositionem exceptio. excōicationis sm Hostien. dicentem ex hoc probari suam opinio. in summa de procura. §. si quis dari. ver. his verò. vnde ipso excommunicato absoluto reassumetur ipsa causa in eo statu, in quo erat tempore oppositæ exceptionis secundū Ioan. An. Tertio nota ibi noua, q ille qui bis succubuit in exceptione excommunicationis, non potest in eadem causa amplius opponere de eadem excommunicatione vel simili vel diuersa tamen antiqua secundū Ioan. And. & Dom. sed bene poterit opponi de excommunicatione noniter orta, & causata post secūdam oppositionem dictæ exceptionis, non obstante quòd bis fuerit de excōicatione oppositum & pronunciatum contra & dabitur super ea noua dilatio, & quod plus est sm Hostien. & Arch. adhuc admittetur bis ad illam proponendam, & probādam, sed nō tertio vt patet ā. in tex. cum eadem sit ratio, quod tamē intelligit, nisi iudici videretur hoc malitiosè proponi, vt
3 ā. de dolo & contu. finem. sm Ioan. An. † Vltimo no. quòd exceptio dilatoria orta, uel superueniens lite pendente opponi potest etiam post litem contestatam, quod procedit non solum in hac exceptione excōicationis, sed in qualibet alia exceptione vt in c. insinuante. ā. de offi. delega. & per glo. in l. a. C. de cōsortibus eiusdem litis. & plene per Inno. & Docto. in c. cum dilectus. ā. de ordine cognitio. In glo. in ver. iudicij in fi. no. iuncto tex. q licèt instantia sit perpetua de iure canonico. in c. pe nulti. ā. de iudi. tamen finitur per sniam, vt dicit hic glo. & sequitur Domi. ideo est, q in causa appellationis est diuersa instantia, vt est dictum in c. a. in prin. ā. de iuramento calumniæ. eo.
4 lib. † In glo. in uer. duraturus, in prin. idem Archidia. & ita videtur residere Ioan. An. & sequitur Domi. quia licet actor sit publicè excommunicatus, & pro publico excōmunicato coram ipso iudice reputetur, si tamen non opponatur a parte exceptio, nec repellitur a iudice, valet iudicium, vt probatur hic in fi. huius tex. iuncto prin. & ibi glo. hoc senōt. & hic de qui-
b bus hic plenius per Domi. ex cuius dictis infertur, q valeant b acta gesta cum excōicato etiam post probationem excōicationis, quousque per iudicem repellatur: pro quo tex. hic ibi in sequentibus excludatur. & tex. hic in fi. ibi repellere non postponat. facit glo. ā. de foro compe. si diligenti. Sed hoc dictum non videtur verum, quia licèt iudex ex officio possit repellere. si tamen non repellit, bene est, q valet iudicium. Sed obiecta exceptione & probata redditur iudicium ex post nullum, ēt si iudex non repellat, ut patet hic in tex. ibi, his quæ pcesserunt, ergo ea quę sequuntur sunt nulla. ad idem tex. j. ibi, sed snia quæ pcessit & sic tex. hic validat acta pendentia, sed sequentia post exceptionē probatam sunt nulla, vt hic a ōrio sensu: pro quo facit, quia excōicatus non debet audiri agendo, vt hic in tex. cum similibus. ergo sequitur, q opposita exceptione non valeat postea quod agitur, quia exceptio, q quis non debeat audiri, opposita & probata reddit omnia acta sequentia nulla, vt in c. quia frustra. & ibi per Inno. & Docto. ā. de vsuris.

A D D I T I O N E S.

a V. G. Adde, q iudicium conualidatur ex causa quæ trahitur retro. Ruy cons. 158. nu. 21. lib. 3.
b Nic. Sup. Valeant gesta cum excommunicato. Adde Pe. de Monte in repeti. c. intelleximus. de iudi. ubi diffuse.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio dilatoria potest opponi post rem iudicatam in certo casu.*
2 *Iudex debet repellere excommunicatum ab agendo ex officio, licèt pars nō opponat.*

1 Sed si post rem. † No. casum in quo exceptio dila
a toria a potest opponi post sniam, & eius executionem impedit, licèt ab ea non sit appellatum, & licèt iudiciū post sniam non duret, vt hic in gl. fi. & ā. in glo. in ver. iudicij. & hoc iō, quia ex snia est orta noua actio, quam excōicatus intentare non pōt sm Inn. & Io. An. ex cuius dictis posset inferri, q iudiciū non duret post sniam diffinitiuā: quod inducit Dom. vt pcurator habēs mandatū ad iudicia nō possit impedire executionē. de quo in l. hoc iure. ff. de sol. & in l. 3. §. sed vtrū. ff. de mino. per Bart. Et hunc tex. inducit Lap. q p reū cōdemnatū in expensis, qa non probauit exceptionē excōicationis possit opponi iterato de eadē excōicatione, uel alia cōtra actorē petentē expensas, ad quas reus fuerit cōdēnatus. & idem si penderet dilatio ad probandū excōicationē secūdo loco oppositam. & adducit Spec. in tit. de arbitro. §. sequitur. in 9. col. ad finē. ver. quid si post. & in ti. de cōtumacia. §. vlt. ver. sed pone reus. pro quo est tex. hic vbi exceptio excommunicationis impedit executionem sententiæ, sicut est in dicto casu. vide per Ioan. An. post Innocen. in d. c. exceptionem. & in cap. qua fronte. in glo. quæ superest. ā. de appella. & quod no. in c. j. ā. de
2 rescrip. eod. lib. † Vltimo no. quòd iudex ex officio debet repellere excōicatum etiam parte non opponente. quod intelligit Inno. & Ioan. An. nisi reus, cuius interest, vellet procedi.

Sed

A D D I T I O.

a Quando talis exceptio omissa possit opponi latè per Fel. in c. ad audientiam. el a. omittens dilatoriam. de rescrip. & in c. pastoralis. de excep.

Sed certè & inuita parte iudex dēr repellere, quia tex. hic præcipit iudici. & facit l. quos prohibet. ff. de poſtulando. & maximè p̄p periculum cōionis, & aliarum cauſarum, de quib. hic in tex. & facit gl. notabilis in c. nulli. ꝫ. de accu. de quo hic per Domi. In gl. in ver. executionem. in fi. licèt merus executor has exceptiones admittat, & ſummariè examinet, tamen non pronūciat. ꝫ. de offi. dele. paſtoralis. §. quia verò. ſed remittit partes ad delegantem. ꝫ. de re iudi. de cætero. ſm Io. And. dicentem quod mixtus executor omnes exceptiones rationabiles debet admittere, & diffinire. de quo in d. c. de cætero.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſecularis ſi non admittit exceptionem rei iudicatæ per eccleſiaſticū, videtur derogare eius iuriſdictioni.*
2 *Sententia lata iudice eccleſiaſtico qualiter probet coram iudice ſeculari.*
3 *Cognitio continet in ſe deciſionem, ſi profertur in materia includente neceſſario deciſionem.*
4 *Exceptio rei iudicatæ vt locū habeat, debent tria concurrere, ſcilicet quod eadem ſint perſonæ, eadem res, & eadem cauſa.*
5 *Mala fides impedit præſcriptionem longiſſimi temporis non tantum inductam à iure communi, ſed etiam à ſtatutis.*
6 *Archiepiſcopus licèt non poſſit ſuum ſuffraganeum remouere ab epiſcopatu, poteſt tamen eum ſuſpendere, & excommunicare.*

CAP. II.

1 CVm quidam ſæculares. †No. ꝙ ſi iudex laicus non admittit exceptionem rei iudicatæ per eccleſiaſticū, dr̄ derogare eius iuriſdictioni, & iudex eccleſiaſticus in caſib. in quib. ſecularis derogat eius iuriſdictioni, poteſt illum compellere per cenſuram eccleſiaſticam monitione tamen præmiſſa, vt 24. q. 5. adminiſtratores. & j. de ſta. 2 mo. c. j. †Sec̄dò tene menti. & ita allegat, ꝙ ſnia lata coram ꝯpetenti iudice eccleſiaſtico probat coram iudice ſæculari vel ecōtra. & idem eſt in alijs actis iudicialibus, quia acta, & probationes factæ inter clericum & laicum coram iudice ſæculari competenti probant coram eccleſiaſtico vel econtra, vt in c. ſæculares. ꝫ. de fo. ꝯpe. eo. lib. & facit c. cauſam quæ. ꝫ. de teſti. & quod no. in c. fi. ꝫ. de iudi. eo. lib. Et ſic exceptio rei iudicatæ poteſt opponi coram quocunq; alio iudice etiam maiori, & diuerſi fori vt hic dicitur. vel etiam diuerſi territorij, vt in l. a diuo. §. ſi magna. ff. de re iudi. requirit̄ tamen, vt obſtet exceptio rei iudicatæ, ꝙ fuerit lata ſnia a iudice competenti, & idem in alijs actis, & probationib. ad hoc, vt faciant fidem coram alio iudice, vt d. c. ſæculares. Sicut etiā dicitur in exceptione litis pendentię, quia eſt neceſſe quod pendeat coram iudice competenti, vt in cle. 2. vt li. pen. Vlt. no. ꝙ nunquam eccleſiaſticus debet admittere exceptionem rei iudicatæ per iudicem ſæcularem, quādo 3 ex ea inſurgeret periculum animæ de quo ꝫ. de offi. ord. c. j. †In glo. 2. in prin. no. ꝙ appellatione cognitionis, venit etiam deci. qñ profert̄ in materia neceſſario includente deciſionem, ſicut hic erat, regulariter verò quid ſit, vide in c. ſuper quæſtionum. in prin. ꝫ. de of. dele. & in l. a diuo Pio. & ibi per Bar. ff. de re iudi. in prin. & per glo. in l. qui procuratorem dat. ff. de procu. In glo. in fi. no. glo. ad intellectum. l. de qua re. hic alle. & vide plures alios caſus, in quib. hæc regula fallit per glo. & Io. An. in c. eum ſuper. hic alleg. In glo. in ver. de iure. in princ. vide plures alios caſus per Io. An. in glo. 2. in c. ſuſcepto. hic alle. & hic per Domi. In ea. glo. in fi. no. ꝙ iſta tria. ſ. lex, conſuetudo, & priuilegium æquiparantur. de quo etiam per gl. & Inno. in c. nouit. 4 de iudi. † In glo. in ver. admitti. in fi. tene menti ex glo. ꝙ tria debent ſimul concurrere, vt obſtet exceptio rei iudicatæ, ſcilicet identitas perſonarum, rei, & cauſæ, & idem eſt in exceptione li. pen. vt debeant iſta tria concurrere, vt dixit Bar. in l. fundum. ff. de excep. & ideo dicitur, ꝙ cui non nocet ſententia, non nocent acta nec probationes, & ſic nec exceptio li. pen. vt in l. idē que. ff. de iureiu. & tenuit Inno. in c. cauſam quæ. ꝫ. de teſtib. & vide ad prędicta per Inno. & Doct. in c. fi. ꝫ. de ordi. cog. In glo. in ver. inducunt. in fi. per ea quæ dicit glo. & per hunc tex. no. refert hic Io. An. fuiſſe terminatum, quod ſicut laicus debitor laici poſt completam præſcriptionem quinquennij introductam per ſtatutum fecit ſe clericum, & poſtea conuenitur coram iudice eccleſiaſtico, non poterit ſe tueri illa præſcriptione ſtatutaria contra ſuum creditorem propter periculum aīæ, ſicut etiam nō poſſet in foro eccleſiaſtico ſe tueri præſcriptione 30. annorum, quam cum mala fide, dum erat laicus, perfeciſſet, vt in c. fi. ꝫ. de præſcrip. Et cauſæ clericorum, qui etiam laici fuiſſent, decidi debēt ſm ius canonicum, vt in c. quod clericis. ꝫ. de fo. compe. imò dicit hic Io. An. ꝙ etiam de iure ciuili. & In eius foro non valeret tale ſtatutum, per no. per eum ꝫ. de conſti. quæ in eccleſiarum. io j. glo. & per Hoſt. in ſum. in tit. de cōſue. §. & de veritate. ver. ſed pone. & ſeq. & in tit. de teſte. §. ſed 5 qualiter. ver. conficiatur. ver. cum quæritur. & ſeq. ſm Lap. † Ex a quib. tene menti primò, ꝙ mala fides impedit [a] non ſolùm præſcriptiones longiſſimi temporis inductas a iure communi ſuper actionib. perſonalib. ſed etiam inductas a ſtatutis, cum tale ſtatutū non valeat etiam in foro ſæculari, ex quo nutrit peccatum, de quo eſt tex. in c. fi. vbi dicit, ꝙ nulla præſcriptio procedit cum mala fide, de quo per Bart. in l. ſequitur. §. ſi viā. ff. de vſuca. & in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iu. & per Doc. in d. c. fi. & per Bal. in l. j. & 2. C. de ſer. & aqua. & no. in regu. malæ fidei poſſeſſor. j. eod. libr. & plenè per Pet. de Anchara. in ca. ſuper eodem libro in ſua repetitio. Secundò tene menti limitationem ad c. conſtitutus. ꝫ. de in integ. reſtit. quia licèt quando leges, vel ſtatuta iniecerunt vires in laicum ante clericatum, debeant ſeruari etiam poſt clericatum, vt ibi dicit & no. Io. And. in regula ſine culpa. j. eo. titu. tamen illud procedit, niſi ſtatuta, vel leges inducant peccatum, vt in prędictis vel alijs ſimilibus caſibus, quia tunc omni caſu debent ſeruari canones & nō leges vt ꝫ. Et refert hic Lap. & Domi. & Hoſt. in d. ver. cum quæritur. & ſequenti, tenere ꝙ ſi laici litigant coram eccleſiaſtico de re temporali, quia prorogauerunt iuriſdictionem in eum, ꝙ niſi ſit actum, vt debeat iudicari ſm leges, iudicabit ſm canones. Idem videtur tenere Archid. 8. diſt. quæ eſt contra ſuper. j. glo. & Spec. in tit. de ſententia. §. qualiter. ver. Item pone. quod intelligit hic Domi. quo ad ordinatoria litis, & ita procedit gl. in d. c. ꝙ clericis. & no. Ioan. And. in additio. Spec. in tit. de conſtit. Sed quantum ad deciſoria debent ſeruari leges, quibus ligantur ipſi litigantes ſm no. per Inno. in rubrica. ꝫ. de conſuetu. facit. l. 2. C. quemadmo. teſtam. aperi. vbi quātum ad ordinatoria litis ſemper debet attendi conſuetudo loci curiæ vbi iudicium agitatur. In glo. in ver. ſuperiores. in fi. facit clem. paſtoralis. in fi. de re iudi. ex quo ad epiſcopum ſuperior eſt Metropolitanus. 34. diſtin. c. j. in fi. ſm Arch. dicentem ꝙ licèt Metropolitanus non poſſit remouere eum ab adminiſtratione, vel epiſcopatu, tamen excommunicare, & ſuſpendere poteſt, vt not. in c. j. ꝫ. de offic. ordi. & per hunc tex. & in c. ex litteris. ꝫ. de iure patro. concludit hic Ioan. And. ꝙ ſi inferior recuſat facta, ꝙ debeat ad ſuperiorem eius recurri, vt illum cogat, & puniat. de quo hic per Pet. de Ancha.

ADDITIO.

a Nico. Superan. Mala fides impedit. Adde Docto. in regula poſſeſſor. de re. iu. lib. 6.
Vinc. God. Mala fides ne dum impedit, ſed ante interrumpit præſcriptionem actionis Ruy. conſi. 170. nu. 32. lib. j.

De præſcriptionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptionem allegans debet illam probare, & omnes eius qualitates, quæ ſunt ad illam neceſſaria.*
2 *Bona fides præſumitur etiam in non habente titulum.*
3 *Poſſeſſionem ex titulo non eſt neceſſarium iuſtificare in præſcriptione tanti temporis, de cuius memoria non exiſtit contrarium.*
4 *Decimarū appellatione oēs decimæ cōtinentur, & nō ipſa quarta decimarū.*
5 *Præſcriptionem probare volens debet probare tātum ſe legitimè præſcripſiſſe, licèt non dicat per 40. vel 30 annos.*
6 *Præſcriptio qualis currat in rebus patrimonialibus clericorum.*
7 *Titulus requiritur in præſcriptione, quando ius commune eſt contra præſcribentem, & fundat intentionem agentis.*
8 *Titulus an requiratur in præſcriptione, vel an ſufficiat bona fides. vide diſtinctionem nu. 9. 10. & 11.*
12 *Conſuetudo an ſit neceſſariò allegenda, & probanda.*
13 *Titulus in præſcriptione ſufficit, ſi ſit verus, & iuſtus. Quid ſi ſit cauſatus ab errore facti probabili.*
14 *Exceptio in fine poſita debet adaptari, cui adaptari poteſt.*
15 *Præſcriptio tanti temporis, cuius memoria non exiſtit, qualiter probari poteſt per teſtes.*
16 *Teſtes autem cuius ætatis eſſe debent.*
17 *Probatio facta per teſtes memoriam extare, præfertur probationi memoriam non extare.*

CAP. I.

EPiſcopum qui. Nota primò ibi ab eo repetis. arg. quòd vbi agitur de re poſſeſſa per prælatum, poteſt dirigi libellus contra ipſum prælatum licet nomine eccleſiæ non expreſſo. Qualiter autem debeat agi, vide no. in c. ex litteris. ꝫ. de proba. 1 & in c. litteræ. de dilatio. † Nota primò ibi, & probare. & ita alle-

allegatur, quòd excipiens a præſcriptione videtur non ſolum illam probare, ſed etiam omnes alias qualitates ad illam neceſſarias, vt eſt bona fides, & titulus, eo caſu quo requirit. qui ergo præſcriptionem allegat, eam probare debet ut hic, & c. veniens. & c. auditis. ē. eo. titu. Et idem in conſuetudine, vt qui eam allegat probare teneatur, vt in c. cum dilectus. ē. de conſuetu. & an publicatis atteſtationibus ſuper poſſeſſione poſſit poſtea probari titulus per teſtes, Ioan. Andr. remittit ſe ad nota. per eum in cap. fraternitatis, ſuprà de teſtibus. in 4. quæſt. de quo ibi plenè notatur & Ioan. Andr. concludit ibi, quòd non, quando articulus fuit formatus ſuper præſcriptione, ſecus ſi ſuper poſſeſſione tantum, vt hic refert Domi. † Secundò no. quia videtur probare iſte tex. quòd etiam in non habente titulum præſumitur bona fides. facit glo. in l. ſi quis emptionis. C. de præſcrip. 30. annorum, de quo per Barto. & Imo. in l. Celſus. ff. de vſucap. & per gloſ. & Docto. in c. ſi diligenti. ē. eod. & per Innocen. in c. 2. ē. de reſtitu. in integ. Secundò tene menti, quòd regulariter de iure canonico in [a] præſcriptione non requiritur titulus, ſed ſufficit poſſeſſio cum bona fide niſi in duobus caſibus hic expreſſis, ſcilicet quando ius commune, vel præſcriptio facit contra poſſidentem, de quo j. in gl.

3 † Vltimò tene menti, quòd in præſcriptione tanti temporis, in cuius contrarium non extat memoria, non requiritur, quòd iuſtificetur poſ. ex titulo, licèt ius commune, vel præſcriptio ſit contra præſcribentem, & ſic non requiritur, quòd allegetur, vel probetur titulus, quia præſumitur titulus ex tanto tempore, argumentum. l. cum de in rem verſo. ff. de vſuris. & erit titulus pro ſuo, vt in l. j. & 4. ff. pro ſuo, ſecundum Archidiac. & Ioan. And. & vide per eum in c. cum apoſtolica. ē. de his quæ fiunt a prælato, de quo etiam notabiliter per Rotam in deciſi. 259. quæ incipit, Item ſi rector. & vide aliàs notabiliter text. in c. ſuper quibuſdam. ē. de verbo. ſignifi. vbi etiam iura reſeruata Principi poſſunt præſcribi per priuatum per præſcriptionem tanti temporis, in cuius contrarium non extat memoria, quòd tamen limita in procuratione, quæ eſt debita ratione viſitationis, quia contra illam non curreret præſcriptio, etiam ſi eſſet tanti temporis, in cuius contrarium non eſſet memoria, vt in c. cum ex officij. ē. de præſcrip. & ibi per do. Nic. in prin.

4 vbi ita notabiliter limitat text. hic. † In glo. 3. in fi. no. ex glo. ſecundum Domi. quòd appellatione decimarum propriè omnes decimæ compræhenduntur, non autem ipſa quarta decimarum, quod nota pro ſtatutis & priuilegijs, in quibus verba debent intelligi propriè vt in c. in noſtra. de iniurijs. & in c.

5 porrò de priuileg. † In glo. in verbo legitimè. in principio, nota iuncto tex. quod volenti probare præſcriptionem ſufficit allegare, quòd legitimè præſcripſit, licèt non dicat per 40. annos. Nam hoc ſubintelligitur, vt hic in glo. tenuit Innocē. & Ioan. And. in d. c. fraternitatis. In eadem glo. in fi. Quid autem ſi eccleſia præſcribit contra laicum. Ioan. Mona. hic dicit, quòd ſufficit ſpatium 30. annorum. Idem voluit gloſ. in c. illud. ē. eod. titu. Sed Ioan. Andr. ibi tenet, quòd ſufficiat ſpatium decem annorum. & idem tenuit in regula qui ad agendum. j. eod. lib. dicens, quod eccleſia præſcribit rem priuati vt priuatus, ſcilicet per tempus decem vel 20. annorum. Et idem Hoſtien. in ſumma in titu. de præſcript. §. requiritur. ver. nunquid requiritur. & gloſ. in Authen. de eccleſiaſticis titulis. §. pro temporalibus, & in authen. quas actiones. C. de ſacroſanc. eccle. & ibi Barto. & Bald. & Ioan. de Fant. hic dicens prædicta procedere in præſcriptione decem, vel 30. annorum, quia ius canonicum nihil de ea immutat, & de ipſa non loquitur hic. Sed in præſcriptione, in qua non requiritur titulus, ſed ſufficeret bona fides, tunc procedat opin. Ioan. Monac. hic, vt requiratur ſpatium 30. annorum, vt in d. l. ſi quis emptionis, quia illud idem tempus etiam requiritur inter laicos, & ita videtur velle Imo. in dicto c. illud. Et per eandem rationem in præſcriptionibus iurium incorporalium & ſeruitutis, & vſusfructus & ſimilium dicendum eſt, quòd eccleſia præſcribat contra priuatos ſicut priuatus contra priuatum, de quo per Barto. in l. j. ff. de itinere actuque priuato, & in l. ſeruitutes, & ibi per glo. ff. de ſeruitutibus. & Bald. in l. 2. C. de ſeruitutibus. & vide notabiliter per Innocen. in c. cum dilectus. ad fi. ē. de conſuetudi. per Dyn. in regula poſſeſſor. j. eod. libro.

6 † Sed quæritur, quanto tempore præſcribatur in rebus [b] patrimonialib. clericorum. dic quòd ſicut præſcribitur contra priuatum, ita & contra bona patrimonialia clerici. & ita voluit glo. notabilis & ſingularis, 16. q. 4. poſſeſſores. facit glo. in c. quamquam. j. de cenſibus, quia bona clericorum in hoc non gaudent eodem priuilegio cum bonis eccleſiæ, & ita tenet Do. Anto. & Do. Nico. in d. c. ſi diligenti. & ibi plenè per eum in fi. Quid autem ſi laicus habet rem communem cum eccleſia. per Do. Nico. in d. c. de quarta. in 8. colum. & facit l. ſi communem. ff. quemadmodum ſeruitus. & per Innocen. in c. cum dilectus. ad finem. de conſuetu. & per glo. in c. j. de iurepatrona. in 6. & plenè per Do. Nico. in c. eccleſia. de conſtitutio. in 4. colum. In

7 glo. magna in princip. tene menti totam hanc glo. ordin. † In eadem gloſ. ibi conclude ergo &c. no. ſingu. limitationem ad hunc tex. vt tunc requiratur titulus, quando ius commune eſt contra præſcribentem, & fundat intentionem agentis, ſecus ſi eſſet contra præſcribentem, tamen non fundat intentionem agentis, ſicut aliàs voluit glo. in ſimili, in c. ad decimas. ē. de reſtitu. ſpoliato. & idem tenet hic Archidia. & Ioan. And. adducens no. per eum in c. conquerente. ē. de offi. ordin. in glo. per hoc, ver. & ſunt hæc vera. & ita tranſeunt hic Docto. Pro quo facit text. hic in princip. loquens de eo, cuius intentio eſt fundata de iure communi. Sed tex. hic in medio, & in fine facit contra, & contra hanc gloſ. vbi generaliter diſponit, quòd vbi ius commune eſt contra præſcribentem, vel præſumptio eſt contra ipſum, non ſufficit bona fides, ſed requiritur titulus. Pro quo etiam facit ratio, quia ſi ſola præſumptio ſufficit, vt requiratur titulus, vt hic, fortius debet requiri, quando ius commune eſt contra præſcribentem, licèt non fundet intentionem agentis. Ideo autem requiritur titulus, quando ius commune eſt contra poſſidentem, quia eſt præſumptio malæfidei, vt in regula qui contra. j. eo. lib. cum quilibet præſumatur ſcire iura, vt l. leges ſacratiſſimæ. C. de legibus. quæ ratio pariter locum habet, licèt ius commune non fundet intentionem agentis, & per has rationes tenuit Do. Nico. contra hanc glo. in d. c. ſi diligenti. circa fi. & facit, quod not. in d. c. ad decimas.

8 † In ea. glo. in fi. conclude tres caſus principales, ſi quæratur, an in præſcriptionibus requiratur titulus, vel ſufficiat bona fides. Et primò quòd aliquando ius commune facit contra præſcribentem, & tunc requiritur titulus, & bona fides: vt hic, quæ bona fides non præſumeretur, niſi fiat fides de titulo. & hoc in eo, qui incępit pręſcribere. Sed in eius ſucceſſore præſumitur bona fides etiam non facta fide de titulo, maximè ſi non agat, ſed excipiat, & credebat prædeceſſorem iuſtum titulum habuiſſe, ſecundum Lap. dicentem, quòd bona, vel mala fides prædeceſſoris non nocet, nec prodeſt ſucceſſori, ſed bene noceret, & prodeſſet malus vel bonus titulus, vt notatur in regula, cum quis. & in regula is qui. j. eo. lib. Sed prædicta limita primo in præſcriptione tanti temporis, in cuius contrarium non eſt memoria [c] quo caſu non requiritur titulus etiam in pręſcribente contra ius commune, vt hic in tex. Secundò limita, quando tractatur de præſcribendo in actu, qui ſimul cum præſcriptione creatur, vt no. in c. generali. in gloſ. in ver. antiqua. ē. de electio. eo. lib. Tertiò limita, quando ius commune non improbat, ſeu non iuſtificat poſſeſſionem pręſcribentis, licèt ius commune facit contra pręſcribentem, vt in c. cum eccleſia. ē. de cauſa poſſeſſionis, ſecundum Do. Anto.

9 in d. c. ſi diligenti, cum iſtis caſibus non requiratur titulus. † Secundò caſu, quando agitur de pręſcriptione contra ius priuati, eo caſu quo ius commune non reſiſtit pręſcribenti, ſed ſuper re, vel iure qua pariter eſt capax pręſcribens, ſicut & impugnans pręſcriptionem, & tunc aut contra pręſcribentem non eſt pręſumptio, & ſufficit bona fides, & eo ipſo quòd quis poſſidet, pręſumitur in dubio poſſeſſio iuſta, vt 9. q. 3. conqueſtus. & pręſcribens non habet probare titulum. facit l. venditor. §. ſi conſtat. ff. communia prediorum. & voluit Innocen. in d. c. ſi diligenti. Sed ſi contra pręſcribentem eſt pręſumptio, tunc requiritur non ſolum bona fides, quę non pręſumitur, ex quo eſt pręſumptio in contrarium, ſed etiam titulus, vt hic, & dicitur pręſumptio eſſe contra pręſcribentem, putà in caſu dicti c. ſi diligenti. vel quando quis ſuper eadem re obtinuit ſententiam contra alterum, quia licèt talis ſententia non facit pręiudicium tertio quo ad petitorium, tamen facit quo ad poſſeſſorium,

ADDITIONES.

a Nico. Supe. In præſcriptione non requiritur titulus. Adde glo. & Doct. in c. Apoſtolicæ. de do. Docto. in c. ſi diligenti. & in c. fi. de præſcrip. in antiquis. Doct. in c. dudum. de deci.

Vin. Go. Quòd pręſcriptio 30. annorum habeat vim priuilegij nec requiratur titulus, ſcribit Rui. conſi. 3. nu. 17. lib. j.

b Nico. Supe. In rebus patrimonialibus clericorum. Adde Doct. in c. de quarta. de præſcrip. Abb. in c. j. de conſue.

c Vin. God. Quando præſcriptio illa, cuius initij memoria non ſit in contrarium ſufficiat, Rui. conſi. 26. nu. 14. lib. j.

sessorium. & sic contra possidentem, vt in c. cum super. ꝫ. de re iudi. secundum Ioan. And. Et idem in prælatis, qui exigunt seruitia a subditis, quia præsumitur, ꝙ subditi præstent potius ex timore quàm ex debito. & ideo præscriptio non procedit. j. q. j. nullus. 10. q. 3. quia cognouimus. Et idem quando datum vel seruitium præsumitur ex charitate, vel vrbanitate præstitum, vt puta si Episcopus multis vicibus recipit alium episcopum, vel miles militem ad aliqua seruitia secundum Ioan. An. hic & in dicto c. cum ecclesia. super glos. caute. & ita potest 10 intelligi tex. hic. † Aliquando est præsumptio contra præscribentem, & contra impugnantem præscriptionem, & tunc debet attendi fortior præsumptio, quæ tollit aliam præsumptionem magis debilem, vt l. Diuus. ff. de in integ. restit. & si fortior præsumptio est contra præscribentem requiritur titulus, aliàs secus, putà in Episcopo præscribente iura episcopalia suę diœcesis contra priuilegiatum, vt no. in c. cum dilecta. ꝫ. de confirma. vti. in fi. secundum Ioan. And. Si verò contra præscribentem ius priuati non est præsumptio tunc in præscriptione iurium incorporalium, vt seruitutis, vel libertatis non est necessarius titulus, sed sufficit bona fides cum patientia aduersarij vt in l. si quis diuturno. ff. si seruitus ven. Et in istis incorporalibus non præsumitur bona fides, nisi probetur probabilis error secundum Bald. in d. l. 2. & Barto. in d. l. j. & per Do. Anto. & Imo. in dicto c. si diligenti. Quod tamen limita primò in vsufructu præscribendo, quia licèt sit ius incorporale, & sic quædam seruitus in rebus alienis, vt in l. j. & 2. ff. de vsufru. tamen ad præscribendum requiritur titulus in præscriptione 10. vel 20. annorum, vt l. fi. C. de præscrip. longi temporis. Et ratio est, quia vsusfruc. est pars dominij, vt in l. 4. ff. de vsufru. Ideo titulus requiritur sicut in præscribendo dominio 11 vt per Dy. in d. regula possessor. † Secundò limita, quia quando contra ecclesiam præscribitur in iuribus incorporalibus licèt non requiratur titulus, tamen requiritur spatium 40. annorum, vt in c. illud. & c. de quarta. & ita sequitur ibi Do. Nico. in 10. & 11. colum. Et vide glo. in l. luminibus. ff. de seruitu. vrbanorum prædiorum. Si verò agitur de præscriptione rerum corporalium immobilium, tunc in præscriptione 30. vel 40. annorum non requiritur titulus, sed sufficit bona fides, vt dicto c. de quarta. & c. ad aures. ꝫ. eo. titu. & præsumitur bona fides in possidente, siue agat, siue excipiat de præscriptione secundum Lap. & facit quod no. Barto. in l. fin. C. vnde vi. non tamen procederet dicta præscriptio cum mala fide, vt in d. c. fi. quod tamen limitat Lapus, quando præscribens habet ius commune pro se, vt si præscribat contra subditum priuilegiatum quo casu præscribens habet ius commune pro titulo, & procedit præscriptio etiam cum mala fide, vt notat Ioan. And. in dicto c. cum dilecta. super verbo præscrip. & super verbo in sua diœce. quo casu præscribitur spatio 30. annorum etiam contra ecclesiam secundum Hosti. in c. cum accessissent. ꝫ. de constitu. in glo. vlti. in fi. dicens ita intelligendum c. Sanctorum. ꝫ. eo. secundum Lap. Sed in hoc Pet. de Anchara. contra, quia nulla præscriptio procedit cum mala fide, vt in dicto c. fi. de quo tamen per Docto. ibi, & in dicto c. Sanctorum. Si verò agitur de præscriptione longi temporis decem, vel 20. anno- a rum, & requiritur bona fides,[a] quæ an in dubio præsumatur in ipso possidente no. in dicto c. si diligenti. Item etiam requiritur titulus verus, vel putatiuus, de quo j. in glo. & hoc procedit tam de iure ciuili quàm canonico, cum ius canonicum nihil de tali præscriptione immutet secundum Ioan. de Fan. hic. licèt Dyn. in regula possessor. j. eo. lib. aliud velit, & malè, & ita tenet domi. Nico. in dicto c. de quarta. in fi. & 107. colum.

12 † Qui autem sit in consuetudine, tenet hic Archid. quòd non sit necesse probare, vel allegare titulum, etiam si possessio sit contra ius commune, sed sufficit vsus cum præscriptione, de quo etiam per eum in dicto c. quia cognouimus. & 18. q. 3. seruitium. & per Ioan. And. in c. cum olim. ꝫ. eo. & in c. fi. ꝫ. de consuetudi. & ibi de differentia, quæ est inter consuetudinem, & præscriptionem, & per Bald. in d. authen. quas actiones. Et vide etiam hic per Archidia. quid si possessio contra ius commune allegatur per aliquem non ad præscriptionem, vel consuetudinem causandam, sed ad hoc, vt sua electio confirmetur, vt si dicat se esse in possessione iuris eligendi contra illum, pro quo facit ius commune, & ideo petit suam electionem confirmari, an sit necesse quod de bona fide probetur. & concludit quod non, vt etiam tenuit Innocen. in dicto c. 2. de quo ibi per 13 Doctores. † In glo. in verbo causam. in fi. conclude, ꝙ sufficiat ad præscriptionem titulus verus, & iustus. Et idem si sit putatiuus causatus ab errore facti probabili, vt in c. auditis. ꝫ. eo. secus si sit causatus ab errore iuris, in c. dudum. ꝫ. de decimis. & in l. nunquam. ff. de vsucapio. Et an error iuris habeat causare iustum titulum, quãdo est admixtus cum errore facti. vide per Barto. in l. si vir vxori. ff. de vsucap. pro donato. & de his omnibus per glos. & Docto. in d. c. de quarta. & c. si diligenti. & per Rotam in sua decisi. 471. quę incipit, Item ꝙ si appareat. & per domi. Pet. in suo tractatu canonicę episcopalis, in 3. char- 14 ta, in princi. † In glo. in verbo, nisi in fi. Nota primo, ꝙ vbi exceptio in fine posita non potest de iure adaptari, nisi ad alterum tantum, debet solum intelligi de illo casu, cui adaptari potest. Secundò nota ex glo. iuncto tex. ꝙ etiam in præscriptio- b ne[b] tanti temporis, in cuius contrarium non extat memoria, requiritur bona fides, facit quod no. Ioan. And. in c. vigilanti. 15 ꝫ. eo. titu. licèt Pet. de Anchara. hic aliud velit. † In glo. fi. ibi dicunt testes, tene menti glossam ordinariam ponentem practicam qualiter præscriptio tanti temporis in cuius contrarium non extat memoria, possit probari per testes, & vide notabiliter per Bald. in authen. quas actiones. circa finem. C. de sacrosan. eccle. Per instrumenta autem non videtur posse probari hæc cõis opinio vel negatiua, cũ non sit res, de qua possit confici instrumentum, licèt quandoque secus sit in negatiua coarctata vt no. per Ioan. And. in c. bonæ el j. ꝫ. de postula. præla. Sed ipsius contrarium cum sit actus affirmatiuus, bene recipit probationem per instrumentum, per quod poterit patere memoria contrarij actus, secundum Ioan. And. de quo per glo. & Do. Nico. in c. cum nobis olim. ꝫ. eodem titu. in 3. co- 16 lum. † Sed quęrit hic Lapus, cuius ętatis debeant esse testes. dicit ꝙ quinquaginta quatuor annorum, vel saltem tanti temporis vltra 40. annos, ꝙ fuerint doli capaces tunc, cum cęperunt videre possidere, secundum glossam notabi. 37. distin. relatum & in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testibus, vt sic saltem probent possessionem 40. annorum, & præscriptionem de visu non sufficeret de auditu nisi a 40. annis supra, vt hic & facit c. licet ex quadam in ti. ꝫ. de testib. secundum Lap. & vide per Pau. in clemen. vt professores. de regularib. & per Specu. in tito. de probatio. versi. illud autem & sequenti, & per Innocen. & Docto. in dicto c. cum nobis. ꝫ. eo. & in dicto c. veniens. & per Bald. in 17 dicta authen. quas actiones. † In eadem glo. in fi. tene menti ex glo. quòd probatio per testes memoriam extare pręfertur probationi memoriam non extare, quia magis creditur affirmantibus quàm negantibus, quod videtur esse contra doctrinam Bal. in l. cum hi. §. in causa. ff. de transactioni. vbi voluit, quòd quando negatiua est coarctata, ita credatur testibus negantibus, sicut affirmantibus. Pro quo glos. notabi. 81. distin. clerici. posset fortè dici, quòd ita credatur, sed quòd cęteris paribus pręferantur affirmantes, & ita sit glos. notabi. hic de cuius materia vide per Specu. in dicto §. versi. vltimò quęritur vsque ad finem, & hic per Lap. concludentem, quòd si Episcopus, a quo petuntur decimę, quas possidet in aliena diœcesi allegat pręscriptionem 40. annorum, tunc debet de iure suo probare, aliàs obtinebit petens etiam si nihil probet, qui. & si ipse allegans pręscriptionem probet de iure suo, tunc transfertur onus probandi in actorem, quem oportebit probare, quòd c saltem semel fuit in possessione decimarum[c] seu decimę fuerunt solutę intra 40. annos, & si episcopus talis allegat pręscriptionem tanti temporis, in cuius contrarium non extat memoria. & tunc sufficit eidem probare communem opinionem & famam iuxta no. hic in glos. & in Specu. in dicto §. j. In fi. aliàs obtinebit petens etiam si nihil probet, vt ꝫ. sed probata cõmuni opinione vel fama transfertur onus probandi in actorem, & sufficit probare saltem semel fuisse in possessione decimarum, seu decimas fuisse solutas intra tempus, de quo non extat memoria in contrarium secundum ipsum Lap. & vide plenè per Ioan. And. in regula sine culpa. j. eo. lib.

ADDITIONES.

a Vinc. Gode. Nota, quòd præscriptio sine bona fide currere non potest. Ruy. consi. 150. nu. 13 lib. 4.

b Nic. Supe. In præscriptione tanti temporis. Adde quòd idem operatur quod priuilegium secundum Ioan. Mona. in c. 2. de praben. lib. 6. & alleg. ad hoc c. super quibusdam, de verb. signi.

c Vin. God. Adde ꝙ præscriptio decimarum cùm stricti iuris sit, nequaquam extendi debet. Ruy. consi. 242. nu. 30. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum appellatione an contineantur tam mobilia, quàm immobilia.*
2 *Ipso iure hoc verbum comprehendit priuationem rei absque sententia.*
3 *Legum humanarum appellatione veniunt leges ciuiles, sed appellatione legum diuinarum veniunt leges ecclesiasticæ.*
4 *Feudum vasalli propter delictum indistinctè reuertitur ad dominum.*

Præscri-

5 *Pręſcriptio qualis currat contra eccleſiam, in bonis, quæ ſunt eccleſiæ, quo ad directum, vel vtile dominium. nu. 6.*
7 *Eccleſia Romana gaudet priuilegio centum annorum in præſcriptione, excepto vno caſu, vt hic.*
8 *Memoria hominis qualiter poßit damnari poſt mortem propter delictum.*

C A P. II.

1 SI qui exigentibus. † Nota primò ibi bonis, quia intelligitur etiam de mobilibus vt in l. bonorum. ff. de verbo. ſigni. & in c. relatum. el 2. ē. de teſta. & ita tenet hic Ioan. And. Sed quidam contra, vt ſolum intelligatur de immobilibus, prout intelligit glo. 2. hic quia loquitur de ſeudo. Item iſta mobilia ſunt res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & nõ præſumuntur durare vltra triennium, ſecundum glo. in l. j. C. ſi aduerſus vſucap. Ergo iſte tex. loquens de præſcriptione 40. vel centum anorum in eis locum non habet, ſed debet adaptari ad immobilia. & ſic ad ea, quæ plurimum accidunt, vt in l. nam ad ea. ff. de legi. Sed Domi. hic ſequitur primam partem quia glo. hic non negat, quin iſte tex. locum babeat in alijs bonis. Et quia etiam ſunt quædam mobilia, quæ durare poſſunt per illud tempus, ergo & in illis locum habeat iſte text. Et ex his nota caſum, in quo etiam in bonis mobilibus contra eccleſiam non currit minor præſcriptio 40. annorum, de quo in c. j. ē. de teſtit. in integ. & in authen. quas actiones. C. de ſacroſan. 2 eccle. & per do. Nico. in d. c. de quarta. † Secundo no. ibi per a ſententiam, vel ipſo iure, quod verbum [a], ipſo iure, includit priuationem rei abſque alia ſententia. facit c. j. & ibi glo. ē. de reſcrip. eo. lib. & idem ſi diceretur ipſo facto vt in c. ſciant. ē. de elect. eo. lib. omni tamen caſu requiritur ſententia declaratoria, vt in c. cum ſecundum. j. de hæreticis. & in c. pro humani j. de homicidio. eo. lib. & l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſci. & tenet hic Ioan. And. dicens, quòd realis executio, de qua hic, fieri poteſt in bonis, in quibus quis eſt priuatus ipſo iure, abſque eo quòd procedat ſententia priuatiua, ſed declaratiua eſt neceſſaria, vt ē. & vide in l. raptores. C. de epiſco. & cleri. Tertio no. quòd iuri executiuo quæſito per ſententiam hominis, vel ipſo iure, præſcribitur per tantum tempus, quantum præſcribitur ipſi principali actioni, de quo hic per Pet. de Ancha. & per Docto. in l. ſicut. C. de præſcrip. 30. annorum. & vide per 3 glo. in l. j. C. ſi aduerſus tranſact. † Vltimò no. quòd appellatione legum humanarum veniũt leges ciuiles, & Imperatorum, ſed appellatione diuinarum veniunt eccleſiaſticæ, ſecundum Archidia. de quo 3. q. 5. quia ſuſpecti. & 8. diſtin. quo iure. imò leges dicuntur ſacratiſſimæ, vt l. leges ſacratiſſimæ. C. de legibus. & fuerũt diuinitus per ora principum promulgatæ. 16. q. 3. nemo. Et ad prædicta vide tex. & glo. notabi. in c. 2. j. de pri-4 uile. † In glo. 2. in fi. no. iuncto tex. quòd feudum vaſalli propter delictum indiſtinctè reuertitur ad dominum, de quo per b Ioan. And. in c. 2. in fi. ē. de feudis. Delictum ergo patris [b] nocet filijs in feudalibus. Quid autem in rebus emphiteuticis vide per Barto. in l. 3. ff. de interdict. & relega. & in l. ſi mihi & Titio. ff. de verbo. obliga. & quod no. in c. vrgentis. ē. de hæreti. & in d. c. cum ſecundum. In glo. in ver. ipſo iure. in princ. idem Ioan. Mona. & Archidia. & ita videtur hic reſidere Ioan. And. In gloſ. in verbo videantur in fi. omnes ergo leges diſponentes contrarium ſunt correctę, de quibus hic plenè per Io. And. & per glo. & Barto. in l. in omnibus. hic alleg. vbi ponit quantum tempus requiratur in præſcribendo contra fiſcum in bo-5 nis incorporatis vel incorporandis. † Si verò quæritur de præſcribendo contra eccleſiam in bonis, quæ ſunt eccleſię quo ad vtile, vel directum dominum, & non currit minor præſcriptio 40. annorum, vt in d. c. de quarta. & hoc niſi in caſu, de quo per Lap. ē. c. proxi. & per Hoſtiē. ē. de conſtitutio. cum acceſſiſſent. Sed de bonis, de quibus quis eſt priuatus ipſo iure, vel per ſententiam apprehẽdendis, vel occupandis, & ſi talia bona tenebantur ab eccleſia, requiritur tunc ad præſcribendum contra eccleſiam tempus, de quo hic in tex. & iura ciuilia in contrarium loquentia ſunt correcta. Si verò dicta bona non tenebantur ab ipſa eccleſia tunc habent locum iura ciuilia, ex quo iſto caſu non reperiuntur correcta. & ideo ſi ſtatutum, vel conſuetudo loci diſponeret, quòd bona committentis homicidium, vel delictum deuoluantur ad eccleſiam ipſo iure. & tunc cum iſta bona non teneantur ab eccleſia, non habebn locum iſte tex. nec alij canones cum iſtis caſibus non loquantur, ſed habent locum iura ciuilia. ex quo iſto caſu non reperiuntur correcta. argu. ē. de elect. cum expediat. eo. lib. Nec ob. dictũ c. de quarta. vbi generaliter dicitur, quòd non currit minor præſcriptio 40. annorum contra eccleſiam, quia ibi loquitur, quando quis vult præſcribere rem eccleſiæ ſemel incorporatam ipſi eccleſiæ. ſecus in rebus laicorum, quæ propter delictum transferuntur in ipſam eccleſiam, quia cum iura canonica de his expreſsè non diſponant, & lex ciuilis de hoc ſpecificè diſponat. Ergo ipſa ſeruari debet ſecundum no. in c. licet ex ſuſcepto. ē. de foro competen. & ſic non ob. c. eccleſia. ē. de conſtitu. & ideo eſt quòd iſte text. non dixit indefinitè & generaliter de omnibus bonis, ſed tantum de bonis, quæ tenentur ab eccleſia. Imò poſſet dici, quòd prædicta procedant, quando lex ciuilis priuaret laicum propter delictum etiam bonis, quę tenet ab eccleſia ratione vtilis dominij, quia poteſt lex ciuilis apponere conditionem, quam vult in pęna a ſe impoſita ipſis laicis, vt no. in c. cum dilectus. ē. de dona. Contraria verò loquuntur in bonis, vel iuribus pręſcriptione quęrendis contra eccleſiam ſecundum Domi. & facit quod notabiliter voluit Bal. in 6 l. ſi quis curialis. C. de epiſco. & cleri. † Sed in contrarium facit quod tenet glo. hic volens quòd omnes pręſcriptiones ciuiles reſpicientes eccleſiam ſint correctę inquantum diſponant de minori tempore 40. annorum, ſicut eſt etiam in caſibus notatis per gl. in dicta l. in omnibus. in quibus fuerat boc ſtatutum per ipſas leges. & ſic poterant conditionem apponere, vt eis placuit, & illa non erant bona, quę tenerentur ab eccleſia & tamen glo. hic voluit, quòd etiam in his habeat locum iſte tex. Ad idem etiam facit textus bic in fine vbi hęretici priuantur bonis, vt non habeat locum minor pręſcriptio 40. annorum. & tamen illa bona non tenebantur ab eccleſia. & hanc partem videtur tenere do. Nic. in dicto c. cum nobis. in 4. colum. quatenus bona venirent publicanda eccleſię, vt ſemper requiratur pręſcriptio 40. annorum. ſed quatenus venirẽt publicanda fiſco iudicis ſęcularis habeantq́ locum pręſcriptiones legales, & ita debet intelligi dictum Bar. in l. 2. C. de apoſtatis. & facit gloſ. in l. Manichęos. C. de hęreticis. Sed certè ſatis remanent contraria ſupradicta, quòd inducatur legum correctio vltra quam hic expreſsè reperiatur ſtatutum, loquitur enim hic in bonis, quę tenentur ab eccleſia, & non in alijs. ideo poſſet fortè dici, quòd in illis caſibus, in quibus eſt diſpoſitum per canones, vt ex aliquo delicto bona laicorum transferantur in eccleſiam, procedat tex. hic. Sed in caſibus vbi boc tantum eſt diſpoſitum per leges, vel ſtatuta laicorum. & tunc in his habeãt locum pręſcriptiones legales per ea, quę habentur in dicto c. cum dilectus. & per Bald. in l. omni nouatione. C. de ſacroſan. eccle. In gloſ. in ver. completa. ibi vacationum ſiue verè, ſiue interpretatiuè vacent vt in c. j. ē. eo. ſecundum Archi. & Ioan. 7 And. † In gloſ. in verbo hoc caſu. eſt ergo ſpeciale iſto caſu, in alijs verò ſola eccleſia Romana gaudet priuilegio centum annorum, de quo in dicto c. cum nobis. & ibi per do. Nico. & vide per glo. & Ioan. And. in c. dilectus. ē. de capel. mona. & hic per Archidiac. ponentem, quę dicatur eccleſia Romana. & an patrimonium beati Petri gaudeat pręſcriptione centum annorum, vt hic per Ioan. And. & per Bald. in dicta authen. quas actiones. & ibi notabiliter per eum. Sed quęritur quid de monaſterijs exemptis, quę immediatè ſubſunt Papę. tenuit Arch. c 16. q. 4. volumus. quòd ad hoc priuilegium [c] pręſcriptionis centum annorum non dicuntur res eccleſię Romanę, & ita ſequitur Bald. in dicta authen. quas actiones. de quo vide in dicto c. dilectus. in fi. & in c. fundamenta. ē. de elect. eo. lib. circa princ. In gloſ. in verbo tunc, in fi. conclude, quòd tex. hic locum habeat, quando poſt pręſcriptionem completam eſt detectum de hęreſi. ſi autem ante detectam pręſcriptionem fuiſſent detecti hęretici, & probatum illos fuiſſe hęreticos, licèt tũc non fuiſſet pronunciatum, non haberet locum tex. hic, ſi cum poſſeſſo-

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup Verbum, ipſo iure. Adde tex. cum glo. in c. quicunque. de hære. lib. 6. glo. in regula in pęnis. dē re. iur lib. 6. glo. in cle. j. de vi. & hone. cleri. Doc. in c. ſi diligenti. de foro comp Bal. in auth. habita. C ne filius pro patre
Vin. God. Ipſo iure, id eſt ſtatim. Iaſ in §. rurſus. nu 17. Inſt. de act. & ipſo iure & ipſo facto idem important. Barto. & Alex. in l. j. ff. de his qui not. infam.

b Nico. Supe. Delictum ergo patris. Adde caſus in quibus pater punitur ob delictum filij, & filius punitur ob delictum patris, vide Inno. in c. quod autem. de ſenten. excom. Archid. & Ioan. de Fan. in glo. ſummæ. Ioan. de Ana. in c. 2. de delic. pu. Bal. in l. 3 C. ne fi. pro patre. Cy. & Saly. in auth. Gazaros. C. de hę.
Vinc. God. Delictum patris præiudicat filijs in feudis. Ruy. conſi. 37. nu. 6. lib. j. & in emphiteuſi delictum patris & aui præiudicat filijs & nepotib. ad quę non admittuntur niſi ſint hæredes. Ruy. conſi. 149. nu 3. & 14. lib. j.

c Nico. Supe. Hoc priuilegium pręſcriptionis. Adde Doct. in c. ad audientiam. de præſcrip & Abb. conſi. 15. inci. in cauſa. & quæſtione, quæ vertitur ſeu verti ſperatur ad fi. in 2. colum.

sessoribus fuisset actum, vel eis scientibus probatum crimen, quia tunc mala fide est interrupta pręscriptio, vt in c. veniens. 8 s. eo. secundum Ioan. And. † In glos. fi. in princip. Et qualiter possit damnari memoria hominis per sententiam post mortem, vide glo. singu. Instit. de hæredi. quæ ab intesta. §. per contrarium. In eadem glo. in fi. idem Ioan. Mona. & Archidia. vt refert Ioan. And. dicens, quòd ratio istius glos. parum iuuaret nisi emanasset dispositio huius tex. quia antequam pronuncietur nulla est negligentia, cum non valēti agere non currat pręscriptio, vt in dicto c. auditis. & c. j. s. eo. sicut est antequam super crimine pronuncietur, quia ante pronunciationem bona non sunt vacantia, nec apprehendi possunt, vt dicto c. cum secundum. & ideo nisi esset iste tex. contrarium foret tenendum secundum Ioan. And. Sed Pet. de Anchara. hic, contra dicens, quòd etiam si non esset tex. hic, tamen curreret præscriptio ecclesiæ ante pronunciationem, ex quo ecclesia potest ad hoc agere. & ideo qui actionem habet nō impeditur agere, vt l. qui actionem habet. ff. de reg. iur. vnde negligentia in agendo pręiudicat etiam in sequentibus, vt in l. cum notissimi. C. de præscrip. 30. annorum. coniuncta l. si rem. §. fi. ff. de pigno. act. & per Bar. in l. si pignori. ff. de vsucap. & ita etiam tenet Do. Nico. in dicto c. cum nobis. in 5. colum. in princi. quia etiam in rebus latentibus currit præscriptio, vt dicto c. vigilanti. & l. fi. C. de præscrip. lon. temporis. & quòd isto casu currat præscriptio, probatur in l. 2. C. de vectigalibus. & in dicta l. 2. & per Barto. in l. commissa. C. de publicanis. Et licet aliàs iusta ignorantia interueniente possit peti restitutio in integrum aduersus præscriptionem, vt no. in dicto c. vigilanti, & per Barto. in l. j. §. si quis autem. ff. de itinere actuque priuato. tamen in casu istius text. secus esset cum hic prohibeatur post 40. annos aliqua violentia inferri possessoribus secundum do. Nic. in c. cum nobis.

De re iudicata. *Rub.*

S V M M A R I V M.

1. *Condemnatus iniustè per iudicem non censetur condemnatus quo ad Deū.*
2. *Aequitas licèt seruari debeat in toto iudicio, maximè tamen in sentētia, cum sententia sit conclusio causæ.*
3. *Argumentum ab exemplis sumptum, est licitum.*

C A P. I.

CVm æterni. Primò ponit procemiū. Secundò ibi caueāt, ponit formam sententiandi & procedendi. Tertiò ibi, si quis, contra facientem suspendit. Quartò ibi scituris non seruantem suspensionem multipliciter punit. 1 † Tene menti primò est tex. in princip. quod condemnatus per iudicem iniustè non censetur quo ad Deum condemnatus, ex quo infertur quòd iniusta sententia non ligat quo ad Deum, & potest quis salua conscientia eidem non parere. facit quod no. per Innocen. s. de immu. eccle. quia plerique. & s. de restitu. spoliat. literas. & in c. a nobis. el s. s. de senten. excom. Quod tamen limita in sententia censuræ quia siue iustè, siue iniustè, timenda est. 11. q. 3. c. j. & vide s. de 2 senten. excom. inquisitioni. † Secundò no. ibi præsertim, quòd licèt in toto iudicio sit seruanda æqualitas inter partes prout a iure statuitur pręcipuè tamen in sententia seruari debet, cum sententia concludat finem totius iudicij secundum glo. in ver. iudicij. in c. pia. s. de excep. eo. lib. & facit l. j. ff. de re iudi. dixit tamen glo. no. in c. cum ad sedem. s. de restitu. spoliato. quod licèt in principio iudicij faueatur actori, vt in l. si quis intentione. ff. de iud. & in medio pariter actori & reo, tamen in fine fauere debet ipsi reo, cum promptiores debeamus esse ad absoluendum quàm ad condemnandum, vt ff. de actio. & obliga. l. Arrianus. iudex tamen non potest, nec debet fauorem extendere vltra quàm a iure statutum reperiatur, vt hic. & in regula in iudicijs. j. eo. lib. & alibi text. in l. vbi. C. de fal. facit quod iudex debet esse medius inter litigātes, nec debet habere vnum a dextris alium a sinistris secundum glo. ibi. ideo est, quòd non debet licere actori, quod reo non licet vel econtra, vt in regula non licet. j. eo. lib. & vide aliàs per gl. in ver. iuri. in clemen. j. 3 de testibus. † Vltimò no. ibi exemplum licitum esse arguere a ab exemplis [a], de quo in c. venerabilis. s. de elect. & s. de re iudic. in causis. tex. tamen in l. nemo. C. de sententijs. dicit, quòd non exemplis, sed legibus est iudicandum. In glo. in ver. tribunal. in fi. vide hic per Ioan. An. dicentem, quòd forus potest aliter & alio modo appellari vt hic per eum ponentē etiam qualiter accipiatur prouincia. & vide glo. notabi. in l. fi. C. de præscrip. longi temporis. dicentem, quòd hodie quælibet ciuitas dicitur facere suam prouinciam, de quo per do. Anto. in c. non est. s. de sponsalibus. & per Ioan. And. in c. coram. s. de elect. In glos. in ver. ecclesiarum. in fi. idem sequuntur Docto. & ratio est, quia hic exprimitur de ecclesiasticis, aliàs si iura pęnalia ecclesiastica simpliciter loquuntur de iudicibus comprehendūt etiam iudices sæculares de temporali iurisdictione ecclesię, vt in c. 2. s. de iudi. eo. lib. & ibi per Domini. quod tamen limita, quando pœna potest esse conueniens iudicibus laicis, vt dicit glo. hic. In glo. in ver. odium. hic per Ioan. And. quando odium vitiorum, vel culpæ sit licitum. In glo. in ver. euertant. in fi. scilicet ista quatuor de quibus hic videlicet fauor, & timor, odiū, & pręmium, seu eius expectatio tacita, vel expressa. Pro quo text. notabilis. 11. q. 3. qui rectè. vbi dicitur, quòd qui rectè iudicat, & pręmium remunerationis expectat, fraudem in Deum perpetrat. facit c. nemo. & ibi per Docto. s. de simonia. & vide tex. notabi. 11. q. 4. in §. si ergo. & adde quintum scilicet ignorantiam. s. de temporibus ordinandorum. vel non est. & adde sextum, scilicet negligentiā. j. de homicidio. c. j. §. j. secundum Ioā. And. In glo. in ver. stateram. in fi. vide dicta in c. 2. hic alleg.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Licitum est arguere ab exemplis. Adde Card. Alex. in c. si in adiutorium. in j. colum. 10. dist.
Vinc. God. Adde quod exemplis non est iudicandum sed legibus. Fely. in c. 2. de præsump. & remissiuè in c. in causis. in fi. de re iudi. & in c. a nobis. ad fin. de senten. excommu.

S V M M A R I V M.

1. *Suspensio ab officio intelligitur de diuino officio non de officio iudicandi, vel de temporalibus.*
2. *Iudex malè iudicans siue ordinarius siue delegatus facit litem suam.*
3. *Iudex debet iudicare secundum sensum suum, a iure tamen informatum.*
4. *Iura pœnalia loquentia de iudicibus ordinarijs, vel delegatis an habeant locum in compromissarijs.*
5. *Iudex malè iudicans, vt faciat litem suam, sex requiruntur, quæ hic enumerantur.*
6. *Episcopus suspensus per annum, an possit interim absoluere subditum suū ab excommunicatione.*
7. *Rex Persarum fecit excoriari quendam iudicem corruptum.*

1 §. Si quis autem. † Nota primò, ibi officij quòd appellatione suspensionis ab officio intelligitur in dubio de officio in diuinis, non autem de officio iudicandi vel in temporalibus, vt patet j. ex tex. secūdum Ioan. And. quod inducit Domi. ad statuta inducentia pœnam suspensionis ab officio, de quo s. de offi. deleg. c. fi. §. vt autem. Sed tu limita prædicta secundum qualitatem personarum. Nam in dignitatibus, & officijs sæcularibus potest habere locum suspensio, & intelligetur tūc de officio in temporalibus, vt est textus in c. si aduersus. s. de hæreti. & ibi vide per Doct. a quid operetur talis suspensio in officijs temporalibus. † Vltia mò no. & ita allegatur, quòd iudex malè iudicando [a] siue sit delegatus, siue ordinarius facit litem suam, & tenetur ad interesse parti, de quo in l. 2. C. de pœ. iudi. In glos. in ver. ordinab rius. in fi. grauius tamen peccant episcopi [b] in hoc quàm alij inferiores, vt per glo. in c. cum quidam. s. de iureiur. secundum Ioan. And. In glos. in ver. & contra. in princip. dicit Ioan. And. quòd in foro iudiciali difficile esset probare, quòd locum haberet ista pęna, quia quod iudex fecerit contra conscientiam consistit in animo, qui soli Deo est notus vt in c. j. s. vt ecclesiastica beneficia. sed satis est quòd quo ad ipsum Deum, qui est scrutator cordium, vt in c. sicut. s. de simonia. sciat se ligatum, & facit quod not. in c. illud. in ver. deliquisse. s. de cleri. excom. secundum Ioan. And. vide tamen quod no. in c. præsentium. s. de testibus. eo. lib. & in c. significasti. s. de homici. & per glo. in §. alię. Institu. de act. vbi habetur qualiter conscientia, & animus possit probari in foro iudiciali & per glo. in clemen. fi. de foro compet. & in clem. præsenti. de censibus. & in l. Fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in pos. eat. & in l. apud Celsum. in princip. ff. de exceptio. doli. & per Barto. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de no. ope. nuncia. & per Bald. in l. cum proponas. C. de bo. auto. iudi. & in d. l. fi. & ibi per eum. in quo differat iustitia a conscientia. & vide per Rotam in decisi. 434. aliàs 418.

quæ

A D D I T I O N E S.

a Nic. Su. Iudex malè iudicando. Adde tex. & ibi Bal. in l. fi. ff. de va. & extraordi. cog. Bar. in l. idem si rei. ff. de alie. iu. mut. cau. fa.
Vinc God. Nota quòd iudex malè iudicans metu domini, tunc peccat si potuit non acceptasse, sed potius se obtulit prauid. in trac. de pest. cap. 1. de cec. ad sal. c. ciuit. pert.

b Nic. Sup. Grauius tamen peccant 40. dist. c. homo Christianus. 40. dist. c. præcipue. 11. q. 3. c. quia tua. l. dist. & in c. nulli fas. 19. dis.

3 quæ incipit, Item fuit. † In eadem glo. in fi. & ita debet intelligi l. qualem. ff. de arbitris. vbi dicitur iudicem debere iudicare, secundum quod sibi iustum videtur. ideo dicebat glos. in c. cum olim. ẽ. de ver. sign. q iudex debet iudicare secundum sensum suum a iure tamen informatum. facit. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsidis. & ita debet intelligi glo. in c. iudicet. hic alleg. & iō si conscientia esset erronea debet deponi in c. per tuas. ẽ. de simo. et idẽ quando conscientia esset humana, & nō iudicialis, vt in c. si sacerdos. ẽ. de offi. ordi. de quo hic plenè per Domi. & vide glo. 15. q. 5. presbyteri. & de consecra. dist. 2. cum prohibeat. & per Io. An. in addi. Specu. in titu. de disputa. & alleg. & in tit. de citatione. §. sequitur. ver. sed nūquid, circa fi. magnæ addi. & per Innocē. & Host. in c. pastoralis. ẽ. de rescrip. per do.

4 Ant. & alios Doct. in c. j. ẽ. de consti. † In glo. in ver. in iudicio. in principio idem sequitur hic Arch. & alij Docto. & tene menti, q iura pęnalia loquētia de iudicibus ordinarijs vel delegatis nō habent locum in arbitro compromissario. idem voluit glo. in c. j. in prin. ẽ. de foro compe. cod. lib. sed glo. in ver. iudicis. in c. j. ẽ. de confessis. eo. lib. tenuit contrarium de quo ibi dictū fuit. & potest dici, q glo. ista procedat, prout loquitur: scilicet in pęnalibus & in odiosis. secus in alijs. In eadem glo. in fi. no. glo. quā sequuntur Doct. quod iura loquentia de iudicibus ordinarijs, vel delegatis nō habet locum in auditoribus & meris executoribus, secus tamen in mistis, licèt assumant partes meri

5 executoris vt no. in clemen. j. de offic. dele. in glo. mag. † In gl. in ver. per sordes. in prin. concludit hic Ioan. And. sex esse necessaria, vt habeat locum pęna huius decreta. Primò q iudicetur contra conscientiam. Secundò q contra iustitiā. Tertiò q in grauamen partis, q & in arbitrarijs locum habet secundū Hostien. & Ioan. And. hic dicentem, q in arbitrarijs iudex debet cauere, ne sit nimis gratiosus de quo in c. consuluit. ẽ. de offic. delega. Si autem iudex sine grauamine partis procederet. puta si grauat scribam, vel nuncium iuratum, vel similem personam in iudicio interuenientem, vel si procederet feriatis diebus sine grauamine partis, non haberet locum ista pœna secundum Io. An. Quartò q in iudicio. Quintò q faciat, & idem si omitteret, vel negligeret, secundum Ioan. And. & in c. legitima. j. de appel. in glos. caueant. & ita sequitur hic Petrus de Ancharan. quia omittens, dicitur facere, vt nota. in l. si mora. ff. solu. matri. & in l. in fraudem. ff. quæ in fraudem credi. & in l. qui non facit. ff. de ver. signi. licet Ioan. And. post Hosti. in d. c. dilecti. in prima glos. aliud notauerit. Sextò quòd per gratiam, vel sordes & vno deficiente cessaret ista pœna, argu. ff. de ver. obliga. l. si quis ita stipulatus. secundum Ioan. And. & facit l. hæredi plures. ff. de conditio. insti. & vide no. per Bal. in d. l. fina. In glos. in ver. officij. vide de hoc per glos. ordi. in ver. suspensi. in cle. cupientes. de pœnis. & vide per do. Anto.

6 in c. inter solicitudines, in prin. ẽ. de purg. cano. In glos. in ver. intra annum. in fi. an autem hac pœna suspensionis durante. & sic intra annum possit Episcopus subditum suum absoluere ab hac pœna tenet hic Ioan. And. quòd non per no. per glos. in c. cupientes. §. cęterum. ẽ. de elec. eo. lib. & per Ioan. An. in c. j. de cle. venā. in fi. & ex his notat hic Domi. limitationem ad c. nuper. supra de sen. excom. vt sic quando a iure tempus adijcitur suspensioni, vt illo tempore durante Episcopus absoluere non possit suum subditum, etiam si Papa non reseruauerit sibi absolutionem, & ita debet intelligi glos. in dicto §. cęterum. & conclude, quòd aliquando suspensio fit ad certum tempus, & Episcopus ante tempus absoluere non potest secundum Ioan. And. hic, idem voluit glos. notab. in ver. excommunicationis. in clemen. j. de hæreticis. Aliquando suspensio est simpliciter, & indeterminata, & si Papa reseruat sibi absolutionem Episcopus absoluere non poterit, vt supra de testibus. tam literis. alias posset secundum Innocen. in c. 2. supra de sulu. & glo. in c. non solùm. in fine. j. de regularibus. & dixit Pau. in dicto §. cęterum. & in clementina. j. de rebus ecclesiæ, quod si a iure imponitur pœna perpetuæ suspensionis, tanquam tunc sit tempus certum, non poterit Episcopus

7 absoluere quod no. † In gl. in ver. condemnandus. in prin. no. glo. quæ imponit pœnas iudicis male iudicantis. & refert hic Ioan. And. quod Rex Persarum fecit quendam iudicem corruptum excoriari, & ad aliorum terrorem affigi fecit tabernaculo sedis. In eadem glo. in fi. vide per Bart. in d. l. a. & ibi si officialis iudicat de consilio assessoris, an excusetur. Quid autem sit in arbitro, an incurrat has pœnas, si malè iudicat, dic vt ẽ. per gl. & per Spec. in titu. de arbitro. §. j. ver. sed & si. & ver. seq. & vide in l. pe. C. de pac. & quod no. 2. q. 6. hoc ēt. Et quid sit in arbitratore vide in l. fi. & ibi per Bal. C. de cōtrahen. emp.

SVMMARIVM.

1 *Mortaliter peccat qui scienter facit contra præceptum canonis.*
2 *Papa solus potest absoluere ab irregularitate.*
3 *Irregularitas quid sit vide hic.*
4 *Suspensus si se ingerit in diuinis, quando & qualiter incurrat irregularitatem.*
5 *Suspensus ad tempus incertum, putà donec satisfaciat, si celebrat qualiter fiet irregularis.*
6 *Suspensus a beneficio si celebrat, an fiat irregularis.*

1 §. Scituris. † Nota primò ibi damnabiliter, quòd mortaliter peccat, qui scienter facit contra prohibitionem, seu præceptum canonis. & ita tenet hic Ioan. Andre. & j. de concessio. præben. in c. detestanda. in princip. de quo in c. 2. ẽ. de maiori. & obedien. Secundò nota & ita allegatur quod suspensus ab officio si durante suspensione ingerit se in diuinis, efficitur irregularis, vt hic & j. de senten.

2 excommuni. c. j. † Tertiò nota casum reseruatum Papæ, quia solus potest absoluere ab irregularitate, de quo vide plenè in dicto c. j. & ẽ. de cleri. excommuni. in c. clerici. Vltimò nota quòd si a lege noua imponatur diuersa pœna a lege antiqua, non videtur pœnam antiquam tollere, sed potius accumulare, facit glos. in c. licet canon. ẽ. de electio. eodem lib. de quo plenè per Barto. in l. j. ff. vi bono. rapt. & per Barto. in l. in eum. C. de furtis. In glossa in ver. diuinis. in princi. nota iuncto tex. quòd suspēsus non solùm incurreret irregularitatem, si missam celebrat, sed etiam si alia diuina officia dicat vt prius. putà vesperas, vel matutinum secundum Ioan. Andre. hic, & in dicto c. si clerici. & facit tex. in c. 2. de cleri. excommu. & qualiter dicatur quis se ingerere in diuinis, hic per Archidiaco. & Ioan. Andre. & in c. fi. ẽ. de excess. prælato. & per Docto. in dicto c. 2. & c. illud. eodem titu. & ibi an incurrat quis irregularitatem audiendo diuina. de quo per glos. singu. in ver. celebrari. in clemen. 2. de priuilegijs. tenentem quòd non priuatè tamen & non officiando suspensus, & excommunicatus, & quilibet tenetur dicere officium & horas suas secundum glos. nota. 28. distin. presbyterorum & hic per Archi-

3 diaco. † In glos. in ver. irregularitatis. in fi. Quid autem sit irregularitas [a] hic per Archidiaco. & Innocen. in c. nisi. §. personæ. ẽ. de renuncia. & clarius per Specula. in titu. a. de legato. §. iuxta propositionis. in princip. Et an & quando suspensus [b] si ingerit se in diuinis irregularitatem incurrat. conclude

4 † quòd aliquando quis est suspensus a Deo, quia quilibet constitutus in peccato mortali est suspensus, quo ad se quantum ad Deum, vt in c. fi. ẽ. de cleri. excommuni. & talis si celebrat non est irregularis, vt dicto c. fi. quòd tamen limita nisi tale sit crimen, quòd etiam peracta pęnitentia impedit executionem ordinis, vt patet in c. inquisitionis. ẽ. de accusa. & in c. fi. ẽ. de tempo. ordi. quo casu celebrando incurreret irregularitatem, vt j. q. j. sacramenta. Aliquando quis est suspensus a Deo, & a canone propter crimen. & si est suspensus tantum quo ad alios, vt quia alijs interdicitur, ne audiant diuina ab eo. & talis celebrans non fit irregularis ſm Inno. in c. j. ẽ. de cle. pere. Si verò est suspensus ēt quo ad se, & si est suspēsio minor, & non incurrit irregularitatem si celebrat vt d. c. fi. Si verò inducitur suspensio propter infamiam delicti, & scandalū, vt sunt illi quorum crimina sunt notoria, vt in c. fi. de cohabi. cleri. & in c. ex literis. ẽ. de homici. & tales celebrandu non fiunt irregulares, cum nō reperiatur in iure expressum, vt in c. is qui. j. de sen. excom. ſm Inno. & in d. c. fi. inferentem ex hoc, q notorius cōcubinarius vel notorius fornicator si celebrat, non fit irregularis & idem tenuit in c. tanta. ẽ. de exce. præla. Sed gl. tenuit ɔ̄rium. 50. dist. peruenit. & idem Host. Ioan. An. & Do. Pe. in d. c. fi. de quo ibi plenè per do. Ant. & per Inn. in c. venerabili. ẽ. de sen. excom. & in c. vestra. ẽ. de cohab. cleri. Aliquando suspensio inducitur propter ipsum crimen quo casu Archi. hic tenet, quòd tunc incurrit irregularitatem, quando canon hoc exprimit sicut est hic, per tex. in d. c. is qui. Sed Ioan. And. concludit q omni casu suspensus ab officio si ingerit se in diuinis, incurrat irregularitatē. & hoc p tex. hic, & in d. c. j. ibi iuxta canonicas sanctiones, & sic loquit tex. declaratiuè. ergo ēt in alijs casib. vbi ius

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quid autem sit irregularitas. Adde Inno. in c. a. & in c. si celebrat. de cle. excom & per Car. Zaba in cle. j. in 15. q. de homic.
Vinc Gode. Quod dicatur irregularitas Ludo Mantal. in trac. de reproba. sen. Pila. q. 1. nu. 35. quòd habetur in lib. 12 trac. fol. 71.

b Nico. Superan. Suspensus si ingerit se in diuinis. Adde glossam in c. is cui de senten excommuni. lib. 6. & per Rotam in titu. de senten excommu. decisio. 3. in antiquis.

sus in specie hoc non exprimeret. & sic non obstat dictũ c. is qui. cum satis reperiatur hoc espressum hic & in dicto c. j. & ita declaratur hic alios canones hoc velle. & facit c. 2. ꝫ. de cleri. excommuni. & ita sequuntur Docto. Et prædicta procedunt etiam in constituto in minoribus ordinibus secundum Innocen. & Ioannem Andr. in dicto c. tanta. cum & talis possit degradari, vt nota. in dicto c. degradatio. j. de pœnis. Item procedunt in suspenso a canone secundum Ioan. Andr. & fortius in suspenso ab homine, vt in c. penulti. ꝫ. de cleri. excommuni. quod tamen fallit, nisi quis esset suspensus a confessore in pœnitentia, quia celebrans tali suspensione durante non est irregularis secundum Innocen. in dicto c. fi. Sed quæritur primò quid de his, qui receperunt ordines a non suo Episcopo, quia sunt suspensi ab executione ordinum. An si durante tali suspensione celebrant in diuinis, incurrant irregularitatem. glos. in versi. statuunt. in cap. eos. ꝫ. de tempo. ordin. eodem libro, tenet quòd non. & idem Ioan. Andre. in cap. quod translationem. eodem titulo. & ratio est quia talis est suspensus a iure quo ad se, non quo ad alios. vnde si celebrat, non incurrit irregularitatem, vt dicto c. fin. Secundò quæritur, quid de ordinato ante legitimam ætatem, quo casu est suspensus ab executione ordinis vsque ad legitimam ætatem, vt ꝫ. de tempo. ordinan. vel non est. an si interim celebret incurrat irregularitatem. & videtur quòd non, ex quo est suspensus a canone quo ad se non quo ad alios. & non inuenitur iure expressum de irregularitate vt dicto c. his qui. Tertiò quæritur, quid de Episcopo ordinante clericos alterius diœcesis sine literis proprij Episcopi quo casu incurrit suspensionem a collatione ordinum vt dicto c. eos. Et eodem modo incurrit suspensionem Episcopus, qui ordinat aliquem ante legitimam ætatem, vt dicto c. vel non est. an Episcopus suspensione durante si celebrat, incurrat irregularitatem dictis casibus. Specula. in titulo 2. §. iusta. versi. quod si quis. videtur velle quòd non. & idem videtur tenere Domini. in dicto c. eos. Sed aduerte, quia circa tres casus ꝫ. expressos facit dubium, quod dicit Ioannes Andre. hic volens per hunc text. quòd omni casu quando suspensio inducitur a canone propter crimen, sicut videtur esse in casibus prædictis, incurratur irregularitas, si ingerat se in diuinis, quod autem sit propter crimen, patet. quia delinquunt contra prohibitionem canonis, vt est dictum ꝫ. in ver. damnabiliter. ideo cogita. & facit glos. in c. 2. j. de censibus. in ver. suspensos. Quando autem suspensio non inducitur a iure propter delictum personæ, sed propter defectum, vt sunt illegitimi, & corpore vitiati, & tales non incurrerent irregularitatem secundum Innocen. in dicto cap. fin.

5 † Quartò quæritur, quid de suspenso ad tempus incertum, putà donec satisfaciat, vel donec pœniteat dic quòd si talis est suspensus ab homine iudicialiter, fiet irregularis interim celebrando in diuinis secundum domi. Anto. in dicto c. fi. & ita procedat vna opinio Innocen. ibi. secus si extra iudicium, secundum domi. Anto. ibi dicentem quòd ita procedat alia opinio Innocen. ibi dummodo non sit suspensus pro tali causa, quæ a iure communi ab ipsa causa induceretur suspensio. Si verò suspensio inducatur a iure modo prædicto, an si celebrat interim sit irregularis, sunt opiniones de quibus per Innocen. & Docto. in dicto c. fin. & hic per Domini. glos. tamen notabilis & singula. in ver. suspensos. in c. 2. j. de censibus. tenuit quòd fiat irregularis dictis casibus, de quo ibi per

6 Docto. † Quintò quæritur, quid in suspenso a beneficio[a] an si celebrat, incurrat irregularitatem. glos. notabi. in c. latores. ꝫ. de cleri. excommuni. tenet quòd non. & idem Innocen. in c. nisi cum pridem. de renuncia. & vide quod no. in dicto §. cæterum. In glossa in ver. per summum. in fi. idem dicit hic Innocẽ. de corpore vitiatis, & illegitimè natis, & bigamis etiam pœnitentibus, & ita seruat curia Roma. secundum Ioan. And. vt solus Papa absoluat.

ADDITIO.

a Nic. Sup. In suspenso a beneficio. Adde Inno. in c. si celebrat. in gl. sua. de cler. exco. mi. Zenze in cle. 2. de vi. & hone. cleri.
Vin. God. Suspensus a beneficio an debeat sibi concedi modica sustentatio Fely. in c. apostolicæ. col. 5. ver. modica sustentatio. de excep.

SVMMARIVM.

1 *Imperator potest excommunicari per Papam, imò per suum Episcopum.*
2 *Pax potest tractari per nuncios, tamen requiritur mandatum speciale.*
3 *Conciliũ conuocatio spectat ad Papam.*
4 *Princeps mouens bellum iniustum tenetur damna resarcire læsis ex tali bello.*
5 *Pax facta cum principali an extendatur ad adhærentes.*
6 *Papa creditur non solùm de gestis in papatu, sed etiam de gestis ante papatum.*

CAP. II.

AD apostolicæ. Papa ex legitimis causis Imperatorem deponere potest. hoc dicit. † Nota primò Imperatorem posse excommunicari [a] per Papam imò etiam per suũ Episcopum. 96. distin. duo. & ꝫ. de offic. ordina. c. j. Secundò nota ibi magnæ autoritatis præsumendum esse pro ambasiatoribus, vt sint magnæ autoritatis & idonei ad illud negotium tractandum, de quo etiam vide tex. notabi. in epistola inter claras. in fi. in proœmio C. & ibi per Bald. † Tertiò nota ibi tractare pacem, quòd pax potest tractari per nuncios & procuratores, requiritur tamen speciale mandatum, vt hic probatur. & per Specula. in titu. de treu. & pace. versi. hoc quoque. & de procurato. §. j. ver. vt opponitur. & tenet hic Pet. de Anchara. & Ang. in l. bene a Zenone. C. de quadrien. præscriptio.

3 † Quartò nota ibi vocari quòd conuocatio concilij spectat ad Papam, de quo plenè. 18. distin. per totum. & ad concilium vocari debent non solum prælati, sed etiam Reges & Principes sæculares, vt hic in tex. Quintò nota ibi de concilio concilij quòd concilium generale non habet autoritatem contra Papam sed potius eidem assistit tanquam consilium præstans, & de honestate Papa tenetur requirere hoc cõcilium, vt dicit hic Io. An. & patet ꝫ. in j. gl. quod sine dubio procedit, quando tractaretur de facto alterius, aliàs si de facto ipsius Papæ, vt quia diceretur hæreticus, tunc concilium est maius Papa vt 40. dist. si Papa. per Arc. j. de hæreticis. in fidei. Sextò no. ibi suisq; superiorem agere posse pro iniurijs illatis suis subditis ſm Arch. de quo in c. autoritate. j. de priuilegijs. & in c. dilectus. ꝫ. de appel.

4 † Septimò tene mẽti ibi satisfactionem &c. quòd superior mouens guerram iniustam obligatus est ad satisfactionem omnibus læsis ex tali guerra, secus si esset guerra iusta vt in c. sicut ꝫ. de iureiurando. & ibi per Innoc. & Docto. nec potest superior in confœderatione pacis remittere damna, & iniurias suorum subditorum secundum glo. & Bal. in l. vetita. C. de in ius vo. &

5 vide in c. in nostra. j. de iniurijs. † Vltimò nota quòd pace facta cum eo, qui est principalis guerræ, non extenditur ad adhærentes, nisi de eis fiat specialis mentio secundum Pe. de Anch. & Domi. de quo per Barto. in l. si stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbo. obligatio. & no. in l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pactis. Quando autem in pace esset facta promissio pro se & suis adhærentibus, qualiter intelligatur per Bal. in l. fi. circa fi. C. de ædil. ædic. In glo j. ibi præsente, non dicit approbante. sic ꝫ. de senten. excommu. sacro. & hoc ne forsan aliquis crederet sine approbatione concilij Papam non posse deponere Imperatorem, ideo in §. nos itaque. j. dicit deliberatione præhabita. dixit tamen Archidia. in c. quàmuis. ꝫ. de offi. ordi. eo. lib. ꝙ debet Papa requirere concilium præcipuè in arduis, & maximè Cardinalium, de quo per Ioan. And. in c. super eo. j. de hæreticis. & vide ibi dicta, & quod no. in c. ex gest. ꝫ. de cleri. non residen. Et refert hic Io. And. ꝙ in isto concilio quidam Episcopus fuit consultus de quatuor. Et primò de potentia deponendi. Secundò an sit iusta causa deponendi solus cõtemptus clauium. Tertiò an sit iusta causa sola deprædatio prælatorum. Quartò an sit iusta causa fractio pacis firmatæ per iuramentum. Et respondit ad primum, quòd Imperator potest deponi quando delinquit in grauibus, si est incorrigibilis, maximè si ecclesia scandalizatur, vt not. in dicto c. si Papa. & quia si potest deponere

b Regem Francorum,[b] quem non coronat, nec examinat, vt 96. distin. duo sunt. & c. Imperator. fortius Imperatorem, quem coronat. De secundo & tertio dicit sufficere per plura iura de quibus hic per Ioan. Andr. Sufficit etiam quartum per c. qui contra pacem. 24. q. j. & si diceretur, quòd tantus Princeps deponi non debuit non citatus, respondetur per c. de manifesta. 2. q. j. & ꝫ. de appellatio. cum sit. in fine. quia notoria erant eius crimina, vt hic per Ioan. Andre. Dubium tamen facit glos. in c. ad nostram. el 2. ꝫ. de iureiuran. quia etiam in notorijs requiritur citatio, de quo ibi per Doct. & in d. c. cum sit. In glo. in ver. anathematis. in fi. & in c. debent. & vide in c. cum non ab homine. & ibi per Io. An. ꝫ. de iud. & in cle. si quis sua.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Imperatorem posse excommunicari. Adde quod talis potest deponi per Papam, vt est glo. in c. si Papa. 40. dist.
b Nic. Sup. Deponere Regem Francorum. Adde tex. in c. alius. 15. q. 6.
Vinc. God. Nota quòd Papa non præsumatur vt contra iustitiam velit procedere. Ruy. cons. 16 nu. 11 lib 5.

suadente. ver. & quia. de pœnis. In glos. in ver. proponatur. in fi. vide nota. in clementi. prima, de probatio. & per Specul. in titu. 2. §. sequitur. ver. quid si delegati. & glo. singu. in c. 6 sicut. ꝫ. de senten. excommu. † In glossa in ver. promisissent. a in fi. tene menti, quòd creditur dicto Papæ [a] non solùm de gestis, dum est Papa, sed etiam de gestis per eum ante papatum, si de his attestatur dum est Papa. & ita ampliatur text. in clementi. j. de probatio. & idem voluit glos. in c. j. hic allega. & ita consuluit Imo. & Domini. vt hic per eum. In glos. in ver. ecclesiæ. in fi. no. ex glo. non sufficere offerre se verbaliter paratum aliquid facere, quando quis est obligatus ad aliquid faciendum, nisi actualiter faciat, de quo per glo. notabi. in ver. contempserint in c. cupientes. §. si verò. de electio. eo. lib. & per Imo. in l. si mora. ff. solu. matrimo.

A D D I T I O.

a Nico. Superan. Quod creditur dicto Papæ. Adde tex. in clemen. j. de reliq. & ve. san.

Vinc. God. Adde Papa attestante de his quæ gessit, vel notitiam habuit ante papatum, q̄ ei sit credendum. Ruy. consi. 213. nu 24. lib. j.

S V M M A R I V M.

1. *Cætera, hac dictio extensè scripta quid importat.*
2. *Crimina sunt quatuor, propter quæ Imperator deponi potest.*
3. *Periurium totiens quis committit, quotiens venit contra iuramentum.*
4. *Verba plura si dicantur vna vice, an sint plures iniuriæ vel vna tantum.*
5. *Feudatarius licèt habeat vtile dominium, non tamen potest subditos malè tractare neque feudum dissipare.*
6. *Vasallus potest astringi ad soluendum pensionem annuam domino pro feudo.*
7. *Imperator an habeat ordinem diaconalem, & an possit legere euangelium in vestibus diaconalibus.*

1 **Sed licèt.** Nota primò ibi de cæteris de hac dictione cætera, extensè scripta, de quo plenè per Barto. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posthu. & per Domi. Anto. ꝫ. de offic. delega. suspicionis. & per Specula. in ti- 2 tu. de instru. edit. §. ostensum. versi. sed nunquid. † Secundò nota ibi quatuor crimina grauissima, ex quibus Imperator potest deponi quod inducit Domini. ad statuta facientia mentionem de grauissimis delictis, & sic periurium est crimen grauissimum, vt 22. q. j. c. fi. Ex quo videtur, quòd ratione periurij possit Imperator deponi, sicut deponi posset Episcopus ab 3 episcopatu in c. in nostra. de procura. † Quartò nota ibi multotiens quòd totiens dicitur quis committere periurium, quotiens venit contra iuramētum diuersis tamen vicibus & temporibus. Si verò esset continuatio temporis, quia eodem tempore pluries iurauit, tunc ratione cōtinuationis dicitur vnum delictum, & si pluries committatur, & ita procedit text. in c. cum haberet. de eo, qui duxit in ma. vbi text. dicit periurio, & non periurijs. & hoc ideo quia erat delictum continuatum pro quo glossa notabilis in l. penulti. ff. de actio. & obligatio. 4 † Quid autem sit in verbis iniuriosis, si eodem tempore dicantur plura verba iniuriosa, an sit vna iniuria vel tot, quot sunt diuersa verba iniuriosa, per Barto. in l. item apud. §. j. ff. de iniurijs. tenentem quòd sit vna iniuria, vt ibi per eum. Quid autem si eodem continuato tempore quis pluries adulterauit, an dicatur vnum, vel plura adulteria, vide in glossa notabi. 6. q. j. imitare. Et vide etiam text. notabilem in c. cum pro causa. ꝫ. de senten. excommunica. quòd si pluries quis verberat clericum cōtinuato tamen tempore quod nō incidit nisi vnam sententiam excommunicationis licèt verbera fuerint plura. & ad materiam vide in c. j. & ibi per glossam in c. j. de pœnis. & singul. per Barto. in l. inficiendo. §. infans. ff. de furtis. & per Bald. in l. quicunque. C. de seruis fugiti. & per Specula. in titulo de sententia. §. species autem. versicu. sed pone in statuto. Quartò nota ibi patrimonium Beati Petri quòd regnum a Siciliæ est de patrimonio Beati Petri [a] & homines regni Sici- 5 liæ sunt vasalli Romanæ ecclesiæ, vt j. dicetur in tex. † Quintò nota ibi seruitutem, quòd licèt feudatarius habet vtile dominium, & sit licitum sibi vti re feudali non potest tamen subditos duriori seruitio afficere nec rem feudalem dissipare, vel deteriorare, sicut dicitur in vsufructuatio, vt l. æquissimum. §. j. & 2. ff. de vsufruc. & in c. j. §. si quid ergo. vsque in fi. de inuestitura de re aliena facta. secundum Innocen. & Ioan. 6 Andre. † Vltimo nota quòd vasallus potest astringi ad soluendum domino annuam pensionem ratione feudi. imò videtur probare singu. iste text. quòd si cessat in solutione per nouem annos, quod sit iusta causa, vt possit feudo priuari. & ita probatur hic iuncta glossa notabili. in ver. reprehendi. licèt in re emphyteutica sufficiat biennium, vt in c. potuit, de locato. & ipso iure res incidit in commissum, in feudatario, tamen secus quia feudum non reincidit, quantumcunque vasallus differat per multos annos, licèt ex dicta causa bene possit feudo priuari per sententiam, vt est hic, & ita istam differentiam sentit glos. relata ad text. hic in ver. nouem annos, sicut aliàs voluit glos. fin. in c. consti. ꝫ. de religio. domibus. in contractu censuali, quòd etiam si per 40. annos non soluatur census, non priuatur propter hoc dominio, licèt bene possit cogi ad soluendum. de quo ibi per Docto. In glos. in ver. grauissimis. in princip. vide nota. per Hostien. & Docto. in c. venerabilem. ꝫ. de elect. Et nota ex glos. quod in prælatis, & clericis, omne magnum peccatum dicitur esse dignum depositione, ex facilioribus tamen causis remouentur regulares prælati quàm sæculares, vt in c. qualiter. el 2. in fine. ꝫ. de accusatio. & 7 per Docto. in c. 21 si clerici. de iudi. † In eadem glos. in fi. nota glossam contra eos, qui dicunt Imperatorem habere ordinem diaconalem, quia si hoc esset, posset administrare sacramenta, quæ potest diaconus, & tamen non est verum, vt patet in glo. posset tamen legere euangelium in apparatu diaconali, vt no. per glos. 63. distin. Valentinianus. & hic per Domini. de quo plenius vide per Specula. in titu. de legato. §. nunc ostendendum. versi. 39. In glos. in ver. pacem. in fi. tene menti ex glos. quæ est causa, quare non est pax inter homines, & refert hic Domi. quòd Deus de ordinata potestate non posset pacem firmare in mundo, quia cum diuersi sint animi gentium talis diuersitas dissensiones & guerras inducit, & has diuersas voluntates Deus de ordinata potestate tollere non posset. In glo. in ver. sacrilegium. in fi. vide. 17. q. 4. sacrilegium. & ibi per Archi. & per Inno. in d. c. cum pro causa.

A D D I T I O.

a Nico. Superan. Siciliæ regnum est de patrimonio beati Petri. Adde c mandata. & ibi Docto. de præscrip. Docto. in c. j. in 94. distin. Docto. in clementi. Romani. de iureiuran.

Vin. God. Ita etiam dicit Berta. in trac. de gabel. seu vectigal. in j. parte, nu. 10. quod habetur in lib. 3. trac. fol. 1.

S V M M A R I V M.

1. *Dignitates sæculares possunt plures simul teneri absque dispensatione.*
2. *Dignitas dicitur vacare eo ipso q̄ sententia depositionis est lata, & possunt electores eligere.*
3. *Iudex proferens sententiam quibus verbis debet vti.*
4. *Electio Imperatoris ad quos spectat.*

1 **Nos itaque.** † Nota primò, ibi regnis, scilicet regno Hierosolimitano & Siciliæ secundum Ioan. Andre. Ex quo infertur, quòd dignitates sæculares possunt de iure simul plures teneri absque alia dispensatione, licèt secus sit in ecclesiasticis, de quo in c. j. ꝫ. de consuetudi. eo. lib. & in c. de multa, de præbend. Secundò nota ibi ostendimus, quòd Iudex in eadem sententia potest accumulare verba declaratiua, & verba dispositiua, seu priuatiua, de quo in c. constitutus. ꝫ. de restitu. in integ. & hic per Pet. de Anchara. Tertiò nota ibi, absolutiones, secundum Domi. quòd eo quod quis est depositus a dignitate feudali, tunc vasalli, qui eidem iurauerunt, censentur absoluti a iuramento fidelitatis. Sed Pet. de Anchara. hic, contra per hunc tex. cum Papa hic post sententiam priuationis eos absoluat. ergo datur intelligi, quòd aliàs absoluti non essent. Sed certè text. hic non obstat, dum dicit absolutiones. nam debet intelligi, scilicet sententiando, & priuando. & cum hoc Papa statuat de iure communi. Ergo facit ius quo ad omnes, vt omni casu quo quis est depositus a dignitate feudali, tunc eius vasalli sint absoluti a iuramento 2 fidelitatis. facit dictum c. venerabilem. † Quartò nota ibi eligunt, quòd dignitas dicitur vacare, & fieri potest alia electio eo ipso quòd est lata sententia depositionis contra obtinentem illam dignitatem, in tantum quod statim possint electores procedere ad electionem, de quo in c. ad petitionem. & ca. qualiter. el secondo, de accusa. & hic per Pet. de Anchara. ponentem quid in alijs iuribus corporalibus an possit, qui obtinuit sententiam statim vti, de quo in c. cum nostris. ꝫ. de concessio. præbendæ. & in l. qui restituere. ꝫ. de rei vendica. Vltimò nota in fi. quòd feudatario priuato per sententiam vel ipso iure feudi statim feudum, & eius prouisio redit ad dominum, sicut patet hic in feudo regni Siciliæ cuius prouisio spectat ad Papam. Et intellige prædicta in feudo competente alicui nomine proprio, secus si sub nomine dignitatis, quia tunc ipso priuato transiret feudum ad successorem in dignitate, vt in 10. col. de capitulis Conradi. & not. in c. cum venissent. ꝫ. de

3 institu. † In glos. in verbo primamus. in principio nota iuncto tex. quòd Iudex qui sententiam profert, non debet vti verbia narratiuis de præterito, sed dispositiuis de præsenti. & vide per Ioan. And. in c. quoniam contra. s. de probatio. & in c. Abbate. s. de verb. signi. super glo. ex hoc. in fi. & ibi per Innocen. in princip. super quo Imo. & Domini. concludunt, quòd si sententia fertur a Papa valet, etiam si verba sint de præterito recitatoria in facto proprio, cum ei credatur, vt in clementina. j. de probatio. Si verò est sententia inferioris iudicis, tunc in his quæ sunt leuis præiudicij spectantibus ad officium iudicis creditur verbis de præterito etiam assertiuis. n. q. 3. curæ. & j. de senten. excommuni. c. j. & hoc quando agitur de præiudicio tertij, sed si agatur inter partem & iudicem, & non creditur tusi aliter appareat, vt no. in c. decernimus. in verbo excommunicationis. j. de senten. excommu. In alijs verò, quæ essent grauis præiudicij, vel quę non spectant ad officium iudicis, nunquam creditur, vt no. in dicto c. quoniam contra. & in c. j.

4 s. de fide instrumen. † In glo. in ver. illi. in princip. tene menti glos. ordi. ponentem, ad quos spectat electio Imperatoris. dicit hic Ioan. Andre. quòd istis electotibus laicis electio spectat de iure, & clericis de consuetudine antiqua, vt dicto c. per venerabilem. quæ consuetudo fuit introducta propter feuda, quæ ab imperio tenent, de quo in clem. j. ne Romani. in prin. de iureiu. vbi patet quòd potestas horum electorum ab ecclesia processit, vt hic refert Domi. In glos. fi. in fi. no. ex glo. secundum Domi. quod vbi alicui competit potestas exercendi actum simpliciter, non censetur contumax seu negligens ipse talis debens exercere, si hoc non facit, cum potest, ideo est cautela quòd a superiore assignetur terminus, quia elapso tali termino datur postea negligentia, de quo in c. ex parte. s. de concel. præben. & in c. extirpandæ. §. quia verò. s. de præben.

SVMMARIVM.

1. *Libellus prælati dicentis se agere pro se & nomine conuentus, an procedat.*
2. *Res si petatur, quando locus est certus, potest peti absque expressione confinium.*
3. *Conclusio libelli petentis rem sibi adiudicari procedit in reali.*
4. *Libellus an procedat dicẽdo rem ad se pertinere ratione dominij, vel quasi, & quæ requirantur in Publiciana.*
5. *Agens duabus actionibus si succumbat in vna, an possit redire ad aliam.*
6. *Authentica, malæ fidei, an habeat locum in Publiciana.*
7. *Libellus alternatiuus an & quando procedat.*
8. *Publiciana non quæritur ecclesiæ si tradens non erat dominus.*

C A P. III.

1 ABbate sanè. † Nota primò procedere libellum in quo agitur per prælatum pro se & nomine conuentus, licèt non dicatur, quòd agatur nomine ecclesiæ, de quo in c. literæ. s. de dila. & in c. ex literis. de proba. † Secundò no. ꝙ quan-

2 do locus est certus procedit libellus in reali, si petatur res absque expressione confinium. facit glos. in l. hac consul. C. qui testa. Aliàs verò res esset declaranda per confines. ff. de rei vendi. l. si in rem. & sufficiunt duo confines, vt l. forma. ff. de censib. & ibi per Barto. & no. in c. cum ad sedem. s. de restitu. spoliato. in glos. 1. & per Ioan. And. in c. significantibus. de libe. obla. Et an valeat contractus sine appositione confinium. vide in d. l. forma. & per glo. in l. Titia. la 2. ff. de contrahen. em-

3 ptio. † Tertiò no. ꝙ in reali procedit in libello conclusio petendo rem sibi adiudicari. quod ideo est, quia videtur tunc petere iudicari ad se spectare secundum Ioan. Mona. & Archid. ideo dicebat Bal. per hunc tex. in l. consentaneum. C. quomodo, & quando iudex. in princi. quod in libello rei vendica. sufficit narratiuè dicere dico rem ad me pertinere iure dominij, vel quasi, licèt in conclusione non repetantur illa verba, peto me declarari dominum vel quasi, dummodo similia, vel æquipollentia verba ponantur, vt hic in tex. & debet etiam petere rem sibi restitui, vt s. de fide instrumen. inter dilectos. & per Ioan. Andre. in ver. restitui. in c. a. s. de dolo & contu. & de hia per glos. & Barto. in l. j. circa princip. ff. de edendo. In glo. a. in fi. vide quod no. in c. præsentium. in 3. glos. s. de testibus. eodem libro. & ibi per Ioan. And. & in c. edoceri, hic alleg. & hic dicentem, quòd hoc ideo agitur per prælatum pro se & conuentu, quia locus petitus communiter pertinebat ad ipsum prælatum & conuentum, & quia securius agitur quando agunt simul de proprijs, vt in c. causam. de iudi. licèt quilibet pro suis agere possit, vnde prælatus quandoq; agit pro se. & suo conuentu, vt hic. Quandoque nomine sui monasterij. s. de fide instrumen. inter dilectos. in princi. & propriè debet ita agi cum prælati sint procuratores, & non domini, vt in c. a. s. de dona. Posset etiam ipse prælatus simpliciter agere, vt in c. veniens. & c. auditis. s. de præscrip. secundum Ioan. And. Et aduerte quia

a licet prelatus [a] possit solus agere sine conuentu in bonis proprijs vel communibus, vt s. nisi essent causæ arduæ vt not. in dicto c. edoceri. tamen sola conuentua absque prælato non poterit, vt no. in dicto c. causam. & hoc nisi ageret pro suis bonis, vt s. & vide per Specula. in titulo de actore. §. item obijci-

4 tur. & per Lap. in allega. 50. & 51. † In glos. magna in princip. tene menti glos. ordi. ponentem, an procedat libellus dicendo rem ad se pertinere iure dominij, vel quasi, & quæ requirantur de necessitate in Publiciana. Et ad hanc glos. vide per Barto. in l. Celsus. ff. de vsucap. & in l. rem quæ nobis. ff. de acquiren. possess. & ibi qualiter probetur dominium. & per Bald. in l. conuenticulam. C. de Episco. & cleri. & in l. indicia. C. de rei vendica. & per Rotam in decisi. 431. quæ incipit, Item si vendico castrum. & per Barto. & Bald. in l. Titius. ff. quibus mod. pignus. & in l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. In eadem glos. ibi quod præsumitur. nota ex glos. quatuor, quæ requiruntur, vt competat actio Publicia-

b na. [b] Item requiritur quintum, quod traditio sit facta a non domino, aliàs dominium esset translatum, & Publiciana non competeret, vt l. j. ff. de Publicia. Et ex illis quinque ipsi agenti duo sunt difficilia ad probandum, scilicet titulus, & traditio. Reliqua verò cum consistant in animo agentis, probantur per iuramentum, vt per glos. Instit. de act. §. aliæ. secundum Domini. & per Bald. in l. j. C. si plu. vna sententia. & vide per Ange. in l. eum qui. §. Publiciana. ff. de Publicia. dicentem inter alia, quòd licèt bona fides præsumatur ex titulo probato, vt per Ioan. And. in c. a. s. de restitutio. in integ. & per Barto. in l. Celsus. ff. de vsucap. & per Cyn. in l. super longi. C. de præscript. longi temporis, tamen requiritur necessariò quòd bona fides sit saltem allegata, aliàs succumbit agens secũdum Ange. ibi, quia præsumptio debet allegari, vt in l. si adulterium cum incestu. ff. de adulterijs. & facit quod dicit Barto. in l. cum quid. in fi. ff. si certum petatur. Quid autem si quis simpliciter petit rem ad se pertinere iure dominij, an verificetur tam in dominio directo quàm in vtili, vide in l. j. §. qui in perpetuũ. ff. si ager vectigalis. & plenè per Imol. in l. quod Principi. ff. de

5 aqua pluuia arcen. † In eadem glo. ibi. C. de iud. l. licet. nota ex glo. ꝙ agens simul duabus actionibus si in vna succumbit, poterit alteram intentare. facit. l. minor. & ibi glo. ff. de euictio. intellige quando alteram tantum fuit prosecutus, & prosecutio fuit specialis, quia tunc in altera non prosecuta non obstaret exceptio. & ita sentit gl. hic, aliàs verò si ex prosecutione non posset discerni, vt quia simpliciter dicat rem ad se pertinere, vt l. pertinere. ff. de verb. significa. tunc secus esset secundum Bar. in l. & eandem. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. & per Bal. in d. l. minor. & per Spe. in tit. de actione & petitione. §. sequitur. ver.

6 quid si primo. & hic per Domini. † In eadem glo. ibi hoc ergo non vetat. no. ex gl. limita. ad authen. malæ fidei. hic alle. quod licèt habeat locum quo ad præscriptio. tamen non habet locum quo ad Publicianam, quia non procedunt a pari præscriptio & Publiciana, vt per Bal. in dicta l. j. Secundò limita dictã authen. non habere locum quo ad præscriptio. longissimi temporis, vt hic in glos. & ibi nota. Tertiò limita non habere locum quando dominus alienaret in fraudem creditorum licèt mala fide secundum Spe. in ti. de præscriptionibus, ad fi. & ibi per Ioan. An. in addi. Quartò limita non habere locum in præscrip. in qua sufficeret bona fides per nota. in reg. cum quis. s.

7 eo. lib. & vide tres alias limitationes per Ang. in d. authen. † In eadem glo. ibi hoc etiam notat Gul. in Spe. & Ioan. Mona. hic & Archid. 3. q. 3. offeratur. vbi dicit, ꝙ regulariter libellus non debet formari alternatiuè, vel conditionaliter, licèt aliquando procedat vt no. in c. Raynutius. de testamentis. & in c. cum dilecti. s. de emptio. & venditio. & per Bart. in l. j. ff. quorum leg. Et nota ex glo. ꝙ talis libellus potius admittitur ex consuetudine q̃ de iure, vt patet, quia licèt rei vendicatio, & Publiciana tendant ad eundem finẽ scilicet ad rem restituẽdam, tñ in ori-
gioe

ADDITIONES.

a Vin. God. Adde ꝙ Prælatus non potest agere sine consensu capituli in arduis etiam si sint bona diuisa. Fely. in c. edoceri. col. 2. cum seq. de rescrip.

b Vinc. Gode. Nota quod actio Publiciana non datur, nec competit ex titulo etiam apto ad transferendum dominium, si possessio tradita non fuit. Cor. consi. j. in præsenti, litera h. la a & consi. 89. visa litera c. lib. 3. Nec datur contra tit. possidentem. Ruy. consi. 25. nu. 3. lib. 4. & non datur illi, qui non cecidit a possessione. Ruy. consi. 54. nu. 3. lib. 4.

gine sunt contrariæ, & incompassibiles, vt s. in princip. huius glo. & habena rei vendica. non habet Publicianam vel econtra, vt in dicta l. minor. & actor contraria allegare non possit, etiam si tendant ad eundem finem, vt in c. sollicitudinem. s. de appellatio. licèt aliud sit in reo, vt nota. in regula nullus in pluribus. j. eodem libro. & quod talis libellus solùm de consuetu dine admittatur, tenuit glo. Institu. de act. §. j. & Barto. in dicto §. actiones. & Bald. in dicta l. edita. & in dicta l. j. & in l. j. C. de furtis. non tamen admitteretur talis libellus copulatiuè, licèt admittatur disiunctiuè, vt hic per Pet. de Ancha. & tenet Bald. 8 in l. j. ff. de Publiciana. † In glo. in verbo largitione ibi, vbi de hoc scilicet per Ioan. And. super glo. fi. tenendum, quod licèt ecclesiæ, vel ciuitati quæratur dominium sine traditione, si tradens erat dominus, tamen non quæritur Publiciana, si tradens non erat dominus, cum tale priuilegium non trahatur ad ecclesiam. & idem tenet hic Lapus, & Specula. in titulo de locato. §. nunc aliqua. versi. 58. & per Bald. in dicta l. prima. C. si plures vna sententia. licèt præcisè hic non firmet, & licèt Pet. de Anchara. hic dicat æquum esse, vt etiam ecclesiæ competat Publiciana, si habuit titulum ab eo, qui erat in possessione, tempore, quo concessa fuit ecclesiæ. & ita sequitur hic Lap. & Dominicus. imò Bald. in dicta l. finali. tenuit hoc procedere de iure, vt ibi per eum. pro quo facit. l. j. & 2. & ibi per Barto. ff. de Publiciana. & idem notat Rota in dicta decisio. 178. quæ incipit, item quod. In eadem glos. in fi. & dicit hic Ioan. Andr. quod talem expressionem facere non tenebatur per no. s. de libel. obla. in c. 2. vt hic per eum.

S V M M A R I V M.

1. *Dominium quæritur ecclesiæ sine traditione, quando contractus est purus, secus si sit factus sub conditione.*
2. *Testator si mandat in suo fundo ædificari ecclesiam, an videatur donare totum fundum ecclesiæ.*
3. *Donatio facta monasterio quod nondum est, an valeat.*
4. *Res existentes apud hostes licèt non sint in nostro dominio, possunt tamen donari sub honesta conditione.*

Allegabatur autem. Præmitte iuncta glos. prima hic in ver. allegabatur. pro intelligentia totius decretalis quod Rex Aragonum donauit hospitalarijs Sancti Ioan. castrum cum suis finibus, inter quos erat locus de Rosellis, qui tunc erat sub potestate infidelium, & fuit talis donatio sub conditione, si ad manus fidelium peruenerit: deinde mortuo Rege eius nepos, qui successit in regno, acquisiuit illa de manu infidelium, & donauit monasterio Populeti, volens quòd in loco de Benefazano ibi incluso ædificaretur vnum monasterium, tandem cum esset quæstio inter monasteri. de Benefazano & hospitalarios super loco de Rosellis, monasterium Populeti donauit locum de Rosellis monasterio de Benefazano, & super hoc vertitur 1 quæstio hic decisa secundum Domini. † Nota primò quòd licèt ecclesiæ quæratur dominium sine traditione, vt l. fi. C. de sacrosanc. eccle. tamen illud verum quando purè, secus si sub conditione sit factus contractus, quia tunc expectatur conditio, qua eueniente statim contractus habet effectum. facit. l. cedere diem. ff. de verborum significa. licitum est enim in rebus donatis ipsi ecclesiæ apponere conditionem, vt in c. ve-2 rum. s. de condi. appoſi. † Secundò nota ibi nec pro eo &c. quod licèt quis donet alium certum locum vel castrum cum hoc, vt ibi ædificetur monasterium, non tamen propter hoc videtur monasterio ædificando donare totum illum locum, ex quo infertur, quòd si testator mandat in suo fundo ædificari ecclesiam, non tamen propter hoc videtur velle, quod totus ille fundus sit ecclesiæ secundum Domi. & ita tenuit Bald. per hunc tex. in l. j. C. si plures vna sententia. in antepenul. colum. Sed Pet. de Anchara. hic contra per l. prædijs. §. balneas. & §. qui domum. ff. de leg. 3. ideo aduerte, quia aliud est quærere an vendito, seu donato fundo [a] videatur vendita, seu donata domus, vel palatium in eo existens vel econtra, tunc procedunt dicta iura, & quod nota. per Bald. in auth. alearum vsus. C. de religio. & in l. j. in principio. C. communia de lega. Et aliud est quærere an totus locus videatur donatus ecclesiæ ædificandæ, quo casu locum habet tex. hic, ipse tamen ædificans ecclesiam bene tenetur assignare congruam dotem. vt 3 per glo. & Docto. in c. cum sicut. s. de consec. ecclesiæ. † Vltimò nota, & ita allegatur quòd licèt quis in suo testamento possit relinquere, vt monasterium construatur, & legare bona monasterio construendo, vt in c. nos quidem. de testamentis. imò etiam possit hæres institui ecclesia construenda secundum Bart. in l. seruos. tamen secus est in donatione, quia non valet donatio facta monasterio construendo, vel alteri ecclesiæ, quæ nondum est. & ratio differentiæ, quia legatum non requirit præsentiam personæ, sed potest fieri absenti & ignoranti, vt in lege cum pater. §. surdo. ff. de lega. 2. secus in donatione, quia requirit præsentiam alicuius personæ saltem repræsentatæ, ideo est quòd ad pias causas non valeret donatio inter viuos facta absenti nemine pro illo recipiente, secundum glo. notabi. in l. illud. C. de sacrosan. eccle. & hanc rationem differentiæ assignat Bart. in l. seruos. ff. de alimen. leg. de quo tamen per glo. & Docto. in c. ad audientiam. el 2. s. de eccle. ædifi-4 can. † In glos. in ver. allegabatur. in fi. scilicet quòd ideo talis donatio valuit, quia non fuit facta simpliciter, sed sub conditione licita, vt hic in tex. vnde not. quod licèt existentia apud hostes non sint in nostro commercio, tamen possunt donari sub conditione honesta, putà si ad manus fidelium peruenerint, vt hic, & per Bald. in dicta l. j. secus si conditio esset talis, quam inhonestum esset expectare in l. inter stipu. §. sacram. ff. de verbo. obliga. sicut etiam non possent talia donari, vel legari simpliciter & purè, vt in l. liber homo. hic allega. intellige, si talia semper fuerunt apud hostes, aliàs si semel fuissent apud fideles, licet nunc sint apud hostes, possunt purè legari, donari, & stipulari propter spem postliminij, vt in l. id quod apud hostes. ff. de lega. j. & ibi per Barto. in dicta l. liber homo. idem tenentem, & dicentem ex hoc valuisse concessionem factam per Papam Regi Carolo, & successoribus de regno Hierusalem, quod regnum fuit semel Christianorum, vt per Bart. in d. l. liber homo. & in d. l. id quod. cuius dicta sequitur hic Domi. In glo. in verbo multum in fine. no. ex glo. practicam, quam seruare debet bonus aduocatus vt prius fundet iura sua, deinde impugnet iura aduersarij secundum Io. And. & facit s. de testibus. c. ex tenore. & de verbo. significatione. c. Abbate. In glo. in verbo, non valebat in fi. non obst. dicta l. si seruitus. in fi. ff. de seruitu. vrbanorum. & l. seruos. ff. de libe. cau. cum ibi non quæratur ius in re, sed tantum personalis obligatio secundum Innocen. & Ioan. And. de quo per glo. in dicta l. seruos. & in dicto c. ad audientiam. In glo. in ver. accidit. in fi. non obstat. l. si rem. §. fi. ff. de pignorati. quia loquitur in pignoratitia, quæ statim oritur ex conuentione, & statim nascitur cum de pignore conuenit, sed impeditur, quousque solutio pretij sit facta secundum Ioan. And. de quo j.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. An vendito seu donato fundo. Adde, an videatur venditum ius patronatus. vide per Archid. in c. piæ mentis. 16. q. 7. in 2. col. in glo. & per Abb. in dispu. incip. Augerio in 13. col.

Vin. God. Adde quòd donatio facta ecclesiæ nemine acceptante non valet. & licèt valeat vt pollicitatio, vel pactum, ex ea tamen non quæritur ius reale, sed solùm actio personalis. Ruy. consi. 37. nu. 14. lib. 4.

S V M M A R I V M.

1. *Quæsita in bello iusto efficiuntur acquirentis.*
2. *Res pertinentes ad regnum possunt donari sub cõditione, cum peruenerint ad regnum.*
3. *Reus qui desiit possidere, quando debeat absolui.*

1 Pro parte autem. † No. j. ibi propria. quòd quæsita ex bello iusto efficiuntur ac-2 quirentis, [a] de quo in c. olim. el primo. s. de restit. spoliato. & in l. hostes. ff. de captiuis. Secundò nota quando sit, quod ius superueniens actori pendente iudicio sibi prosit, de quo j. In gl. in ver. per partem ibi maximè no. pro eo quod est dictum s. §. proxi. 2 † In ea. glo. ibi malè allegabant. supple ipsi monachi, & hic per ea, quæ sequuntur in gl. & sentit glo. quòd etiam res, quæ non pertineret ad regnum possunt donari sub conditione, si fiant ipsius regni. & obligat talis donatio successorem in regno adueniente conditione, pro quo facit text. j. in §. sed ad hæc. per quem ita tenet hic Pet. de Anchara. dicens, quod licèt successor in dignitate grauari non possit per prædecessorem in rebus proprijs, nec consentiat, vt no. in c. licet. s. de voto. tamen bene poterit grauari in rebus dignitatis ad ipsam dignitatem pertinentibus, & ideo donatio hic facta per Regem hospitalarijs non poterit per successorem reuocari per no. per Specu. in titu. de instrumen. edi. §. vt autem, qui loquitur ad pias causas. in fi. vbi dicit, quòd successor non potest reuocare donationem prædecessoris in dignitate, nisi ipsa dignitas enormiter lædatur, quia tunc posset reuocare, nisi præscriptio vel aliud obstaret sm Lapum, & Pet. de Ancha. volentem, quod talis donatio facta hospitalarijs valuerit. Sed aduerte quia Bald. in l. j. C. si plures vna senten.

A D D I T I O.

a Vinc. God. Bellum quando fiat, & quando res sint capientium, ponit Fely. in c. excommunicamus. de hæreti. Quis autem possit indicere bellum habetur in trac. de potest. secul. & eccles. c. 109. nu. 8. quod habetur in lib. 10. trac. fol. 161.

ſententia.colum.penul.in princip.videtur velle, quòd donatio facta monaſterio Populeti valuerit, & non illa facta hoſpitalarijs, cum nepos illius Regis quæſiuerit illa bona, non vt Rex, ſed vt perſona ſingularis. Sed certè quæſiuit vt Rex, & ſub vexillis regni, vt dicit hic Ioan. And. & j. §. proximo. Nec videtur verum, quòd Rex non poſſit donare, vel alienare res Regni quæſitas, vel quærendas, vt dicit Bald. ibi, quia imò poteſt dummodo ipſi regno non inferatur magnum præiudicium, vt ſ. patet. & in c. intellecto. ſ. de iureiurando. & in clementina Romani. eodem titu. & per Barto. & Bald. in proœmio digeſtorum. & ſic ſequitur, quòd donatio facta hoſpitalarijs valuerit, & ſic potior. facit. l. apud Celſum. §. ſi a Titio. ff. de exceptione doli. & vide in c. j. & ibi per Docto. ſ. de probatio. facit etiam l. ſiue autem. §. j. ff. de Publiciana. & voluit idem Barto. in l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam per hunc tex. In glo. in ver. ſeparata in fi. aliqui dicunt, quòd hic omnino fuit facta ſeparatio, ſed ſimpliciter fuit adita hæreditas patris, ideo vna cenſetur hæreditas patris cum ſua, vt in l. ſed ſi plures. §. ſi filio. ff. de vulg. & pup. & maximè, quia regna transferuntur per ſucceſſionem, & non per electionem ad hoc tex. & glo. in c. grandi. ſ. de ſupplen. negligen. eodem libro. & vide ibi nota. † In glo. in verbo. in reo. in principio quando ſit, quòd reus, qui deſijt poſſidere, debeat abſolui, vide in regula pro poſſeſſore. j. eodem lib. & in l. qui reſtituere. ff. de rei vendi. & licèt eo caſu quo reus abſoluitur, quia non poſſidet, ſi tamen actor de ſuo dominio probauit, debet pronunciari & declarari eſſe dominum, vt eſt glo. ſingu. in l. ſi a re. §. ſi quis fundum. ff. de exceptio. rei iudi. In actore verò qui deſijt habere ius quod habebat tempore litis conteſtatæ ex facto proprio ipſius actoris, & tunc reus debet abſolui, ſecus ſi ex facto, ex quo actori non poſſit imputari, vt in l. ſi poſt acceptam. ff. de rei vendi. & in l. ſi ſeruus. ff. de condi. furti. ſecundum Ioan. Andre. & de his per Barto. in l. j. ff. de exceptio. & per Bald. in l. j. C. de alie. iudicij.

S V M M A R I V M.

1. *Quæſita per Regem, vt Regem efficiuntur regni, non perſonæ.*
2. *Donatio facta per Regem ſub nomine dignitatis tranſit ad ſucceſſorem in dignitate, & eum obligat.*
3. *Cauſa ſi exprimatur in libello, debet probari in ſpecie.*
4. *Succeſſor vniuerſalis poteſt allegare cauſam ſuam, & prædeceſſoris ſecus in ſucceſſore particulari.*
5. *Sententia abſolutoria lata in iudicio, in quo eſt generaliter actum, parit exce. rei iudica. in qualibet cauſa, quæ poterat includi niſi in ſuperuenienti.*
6. *Allegationes partis poſitæ in corpore iuris non faciunt ius.*

1 Sed ad hæc pars. † Nota primò, quòd quæſita per Regem, vt Regem, & ſub vexillis regni videntur quæſita intuitu dignitatis, & non perſonæ, & ita eſt de mente Ioan. And. hic. ſecus ſi vt priuata perſona, & eius induſtria quæreretur, vt ſ. §. proximo. In dubio verò quæſita per eum, qui præeſt dignitati ſæculari perpetuæ videntur quæſita intuitu dignitatis. Sicut dicitur in prælato. ſ. de teſtamentis. requiſiſti. ſecus ſi præeſt adminiſtrationi, & dignitati temporali, quia tunc in dubio præſumuntur potius acquiſita ea induſtria, vt per glo. Cyn. & Bald. in authen. ſacro. C. de Epiſco. & cleri. & tenet hic Pet. de Anchara. & vide Docto. in c. inquirendam. ſ. de pecul. clerico. † Secundò no. ibi 2 tenebatur. & tene menti quòd donatio facta per Regem [a] ſub nomine dignitatis etiam conditionalis, & etiam de rebus pertinentibus ad Regnum tranſit ad ſucceſſorem in dignitate. & eum obligat. & ita tenet Bar. in l. prohibere. §. planè. ff. quod vi 3 aut clam. per hunc tex. de quo ſ. §. proximo. † Vltimò no. quòd ſi in libello exprimitur cauſa in ſpecie, oportet quòd illa probetur, nec ſufficit aliam probare, quod intellige, quando illa alia cauſa eſſet orta poſt petitionem, & ita ſit tex. hic, aliàs agens rei vendica. cum videatur omne ius ſuum in iudicium deducere cum dominium ſit cauſa rei vendicationis. l. & an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iudica. tunc ſi petitur res ea vna cauſa expreſſa extenderetur ad aliam vt in d. l. ſi mater. §. j. intellige, ſi talis cauſa ſuberat tēpore petitionis. hinc eſt quòd in reali procedit libellus generalis, vt dicta l. ſi mater. §. j. licet glo. ibi contra. & eam reprobat Bart. ibi, ſufficit enim in libello dicere, quòd res pertinet ad eum iure dominij, nec requiritur expreſſio alia cauſæ particularis ſecundum glo. in l. j. ff. de edendo. & tunc ſufficit actori probare aliquam cauſam incluſam ſub illo genere, etiam ſi talis cauſa non competebat tempore litis conteſt. ſed poſtea incipit competere, & ſic videtur, quòd ſi in libello exprimitur cauſa in genere, videtur tunc deducta quælibet cau-4 ſa competens, & competitura ipſi agenti, de quo j. † In glo. in ver. ſimilis. in fi. aduerte quia licet ſucceſſor vniuerſalis poſſit allegare cauſam ſuam, & prædeceſſoris, vt no. in l. 3. §. ex pluribus. ff. de acquiren. poſſeſſ. tamen ſecus in ſucceſſore particulari vt hic. & per Bart. in d. §. actiones. in fi. & ſic monaſterium de Benefazano non potuit hic allegare titulum, & cauſam ſui autoris particularis ſcilicet monaſterij Populeti, cui per Regē facta fuerat donatio. In glo. in ver. iudicium. in princi. no. quòd valet iudicium, ſi ea poſt facto ſuperuenit ius durante iudicio, intellige quando libellus fuit generalis non expreſſa cauſa cer-5 ta, prout eſt dictum ſ. in vlti. nota. † In glo. in ver. conſcientia. in princi. vult glo. quòd abſolutoria lata in iudicio, in quo eſt generaliter actum, parit exce. rei iudicatæ. in qualibet cauſa, quę poterat includi pręterquàm in ſuperuenienti, vt dicta l. ſi mater. §. an eandem. & ita probat tex. hic, ibi mox &c. ſecundum Ioan. de Fan. & Domi. Sed certè glo. hic vult, quòd etiam in cauſa ſuperuenienti obſtet exceptio, quod procedit de æquitate huius decr. ſecus de iure ciuili. & eius rigore, vt dicto §. & an eandem. & ita tenet Cyn. & Bald. in dicta l. j. Nec ob. tex. hic mox &c. quia loquitur eo caſu, quo non includebatur, & non poſſet ex ea ferri ſententia, quia tunc exceptio rei iudica. non obſtaret in ſuperuenienti de quo j. in glo. pen. & ibi per Dom. Aduerte tamen, quia cum tex. hic ibi mox &c. ſit de allegationibus factis pro parte hoſpitalis, quæ allegationes ſunt approbatæ hic, vt dicitur j. in glo. in ver. iudicio. in fi. ergo ſecundum hoc videtur probare ille tex. opi. Pauli & Domi. quòd in ſuperuenienti non obſtet exceptio. In glo. in ver. iudicio ibi emergenti. hoc placet Ioan. Mona. & procedit de æquitate ſed de iuris ſolennitate aliud eſſet, cum ſuper eo, quod non eſt, non dicitur facta litis conteſtatio. argu. l. de his. ff. de tranſactio. nec ſufficit quòd ſit in potentia, vel habitu, vt ff. de iudi. l. non quidem ſecundum Archidiaco. & Ioan. Andre. Sed Ioan. de Fant. cum quo tranſit Domini. videtur velle, quòd tales probationes non valuerint in alio iudicio, ex quo cauſa ſuperueniens non includitur ſuper prima, nec ex ea poſſet ferri ſententia, quod eſt verum de iuris rigore, ſecus de æquitate, vt dicetur j. §. proximo. 6 † In ea. glo. in fi. no. ex glo. quòd allegationes partis in corpore iuris poſitæ non faciunt ius, non ergo poteſt ſumi deciſio in iure de eo quod l. loquitur narratiuè. facit gl. 28. diſtio. quia ſunt. & in l. j. C. quando non peten. part. quod tamen limita, niſi tales allegationes appareant confirmatæ a compoſitoribus iuris ſicut fuerunt hic confirmatæ allegationes pro parte hoſpitalariorum ex quadam æquitate, vt patet j. §. proxi. ibi ſicut congruè, iuncto fine huius c.

A D D I T I O.

a Vin. God. Adde quando Rex poſſit donare in diminutionem regni non modicam & quando non, Ruy. conſi. 25. nu. 6. & 16. lib. 2.

S V M M A R I V M.

1. *Actor agens ex certa cauſa debet illam probare.*
2. *Aequitas attenditur de iure canonico potius quàm rigor.*
3. *Libellus alternatiuus licèt procedat, ſecus tamen in ſententia.*
4. *Genera certis locis, vel temporibus non transferuntur.*
5. *Cauſa remota ſi probari debeat, qualiter ſunt formandi articuli.*
6. *Libellus in criminalibus debet continere locum, & tempus, ſecus eſt in libello ciuili.*
7. *Locus & tempus requiratur in inſtrumento publico.*
Adde ad idem nu. 8.

1 Præfatus igitur. † Nota primò quòd agens ex certa cauſa, & ſpecialiter expreſsè debet illam probare, & eius circunſtantias, ſcilicet locum, & tempus, ſine quibus non valeret, ſecus cum generaliter eſt 2 actum non expreſſa certa cauſa, de quo infrà. † Secundò nota, a quòd de iure canonico debet attendi æquitas [a] potius quàm rigor iuris, ideo eſt quòd ſubtilitas pernicioſa hic reprobatur, & æquitas præfertur rigori, de quo ſ. de iudi. in c. dilecti. & l. placuit. C. eodem titu. & in cap. j. j. de rerum permutatio. Tertiò nota, quòd ex quadam æquitate eſt inductum, quòd quando eſt generaliter actum in libello, poſſit ferri ſententia ex cauſa de nouo ſuperueniente pendente iudicio, licèt de rigore iuris ſit ſecus, vt eſt dictum ſ. §. proximo. & plenè per Bal.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Aequitas potius quàm rigor. Adde c. fi. de tranſac. & per Cy. in l. j. in fi. C. de legi. & per Doct. in l. ſic feci. ff. de eo quod certo loco.
Vinc. Gode. Limitatur hoc niſi æquitas ſit ſcripta in genere, rigor in ſpecie. Fely. in c. cum illorum col. 2. de ſen. excom. & quid ſit æquitas & quid rigor, idem Fely. in c. 2. in prin. de re iudi.

Bald. in l. j. C. de aliena. iudicij. Quartò nota ibi non probauerunt. quòd probatio debet fieri super causa specialiter expressa in libello, aliàs succumbit ipse actor, quod facit pro eo, quod dixit Innocen. in c.cum contingat.ꝫ. de officio delegati. & in c.ex parte Abbatissæ.ꝫ.de priuilegijs. Quintò nota ibi, de mandato, quòd auditor non dicitur habere potestatem decidendi causam, nisi habeat hoc specialiter in mandatis, de quo in clement. auditor. de rescriptis. & ibi per glo. an auditor di-
3 catur habere ordinariam vel delegatam potestatem. † Vltimò nota quòd licet libellus alternatiuè concipiatur, vt patet ꝫ. in princip.c. tamen sententia absolutoria debet simpliciter proferri. Et in sententia condemnatoria iudex debet alteram eligere, non alternatiuè condemnare, de quo per Bald. in l. j. C. si plures vna sententia. & nota. in l.miles. §. j. ff. de re iudi. & in c.cum dilecti.ꝫ.de emptio. & vendi. & aduerte quia hic fertur solùm absolutoria pro reo, non autem fertur sententia super iure ipsius rei, & hoc ideo, quia aliàs non poterat ferri. aliàs aliud esset, vt no.ꝫ. de restitu. spoliato. ex conquestione, de quo ꝫ. In glos. in ver. tempus. in princip. ideo dicit hic Innocen. & Ioan. Andre. quòd videtur quasi impossibile quòd certa donatio, vel venditio non habeat concomitantiam certi loci & temporis. idem voluit Barto. in l. an eandem. ff. de exceptio. rei iudi. in §. actiones. dicens, quòd si causa remota exprimatur in iudicio, tunc ius superueniens iudicio pendente non clauditur sub libello, quod ideo est, quia causa remota de necessitate præsupponit tempus & locum, vnde de necessitate debet intelligi de certo contractu facto certo loco & tempore, & sic de re vel iure, quod consistebat tempore inchoan iudicij non post. In eadem glo. ibi, §. si autem. hoc non probatur ibi, quia non superuenit ibi ius dominij, vel quasi ipsi actori, sed superuenit possessio ipsi reo, quia post lit. contesta. cœpit possidere, vt dicit glossa ꝫ. in §. pro parte. in verbo in reo.
4 † In eadem glos. in fi. & ratio est quia genera certis locis, vel temporibus non transferuntur secundum Ioan. Andr. & idem sequitur Barto. in dicto §. actiones. concludens, quòd quando causa exprimitur in genere, ex quo tunc non habet concomitantiam certi loci, vel temporis, tunc ius vel causa superueniens iudicio pendente prodest actori per hunc textum, qui procedit de æquitate canonica secundum eum ibi, & tenet Ioan. Andre. post Archidiaco. ꝫ. §. proximo super glos. in ver. iudicio. & Bald. post Cyn. in dicta l. j. dicens, quòd ista æquitas seruari debet in terris ecclesiæ, & non in terris imperij secundum Pet. de Anchara. & Domi. dicens, quòd in terris, quæ sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ debet seruari tex. hic etiam in foro ciuili, vt in c. si duobus. & c. super eo. el secondo. ꝫ. de appellatio. sed de iure ciuili secus esset dicendum, vt hic plenè per Pet. de Anchara. & Domini. ponentes plures notabiles rationes, quare ista eadem æquitas non procedit de iure ciuili. & vide per Bald. in dicta l. j. & in l. j. C. si plures vna sententia. Sed limita primo hunc textum nisi ius superueniret pendente iudicio, quando esset in causa conclusum, quia tunc ex eo non posset ferri sententia per no. in c. auditis. ꝫ. de procurato. & in c. j. ꝫ. de iuramento calumniæ. eodem libro. & per Barto. in dicta l. si mater. §. eandem. & sequitur hic Pet. de Anchara. Secundò limita supradicta, quia quando superueniret ius pendente iudicio ex causa de præterito tunc etiam de iure ciuili posset ferri sententia, vt l. si rem. §. fi. ff. de pignor. & no. in dicta l. si mater. §. eandem. sed an hoc procedat, si causa de præterito sit talis, quòd trahatur retro vel non, vide per Ange. in l. non potest. ff. de iudicijs. & Bald. in l. j. C. de alie. iudi. & per Bart. in dicto §. eandem. in princi. & in fi. & in dicto §. actio-
5 nes. circa finem. † In glo. in ver. censetur, ibi causam sine tempore, no. ex glo. practicam formandi articulos ad probandum causam remotam, quia debent concludere ius competijsse ante litem motam, vt probatio concludat, facit quod no. per Bar. in l. Celsus. ff. de vsucap. ideo si ex probationibus factis in iudicio non appareret, quòd causa remota in libello expressa habuerit initium ante litem motam, reciperat absoluendus, licèt de ipsa constaret sm gl. facit l. cum actum. ff. de neg. gest. & l. non solum. §. sed vt probari. ff. de noui ope. nuncia. & tenuit Barto. in d. §. actiones. & Ioan. de Fan. & Domi. hic dicens, quòd non obstat c. cum Ioannes. ꝫ. de fide instru. quia ibi de tempore probatur per instrumentum, ex quo venditio vnica fuit, vt ibi nota. & per Bal. in dicta l. j. C. si plures vna sententia dicebat tamen hic Domi. quòd si ego peto legatum, & vnus testis probat, quòd iam sunt 10. anni, alter dicit de 11. quod non probant, cum tex. hic dicat, quòd quando certa causa exprimatur, debet de necessitate adesse concomitantiæ loci, & temporis, & sic vult tex. quòd qualitas loci & temporis de necessitate videtur deducta, licèt non exprimatur. Sed certè quidam Docto. consuluerunt contrarium, quia tempus non est de substantia huius legati per nota. in dicto c. cum Ioannes. nec ob. quòd qualitas loci & temporis videtur deducta, quia satis est, quòd probetur, quòd ante litem motam habuerit initium & ita vult gl. hic, secus tamen esset quando tempus punctualiter esset de substantia probationis, vt dicta l. cum actum. & nota. in c. duobus. ꝫ. de rescriptis. eodem libro. ad finem. & in c. j. ꝫ. de arbitris. eodem libro. & per Bald.
6 in l. testium. in fi. C. de testibus. & in dicta l. j. in fi. † In eadem glo. ibi, l. libellorum. dicas quòd in libello in criminalibus requiritur locus & tempus, vt in dicta l. libellorum. sed in ciuilibus non requiritur, quòd exprimatur locus & tempus ipsius causæ in iudicio deductæ secundum Innoc. dicentem, quòd actor non habet exprimere diem, vel locum cōtractus, sicut nec debet exprimere testis, vt d. c. cum Ioannes. intellige nisi agatur ciuiliter de crimine, vt in c. tuæ. ꝫ. de procurato. vel nisi iudici aliud ex certis causis videretur fiendum secundum Innocē. & Ioan. An. per d. c. cum Ioannes. in fi. In articulis tamen expressio loci & temporis fieri dēt, & hoc, quando causa remota fuit expressa, vt voluit glo. ꝫ. in princip. Sed si fuisset expressa causa proxima, secus esset, cum possit ex causa superueniētū ferri sententia secundum Domi. & vide dicta ꝫ. in glo. in ver. obnoxiū.
7 † In eadem glo. in fi. nota ex glo. an [a] in scriptura vel [b] instrumento publico requiratur locus & tempus. & conclude quòd scriptura priuata valet sine loco & tempore, vt l. cum tabernam. §. idem quæsijt. ff. de pignoribus. quod intelligit hic Ioannes An. quo ad præiudicium scribentis. secus quo ad præiudicium tertij. & idem tenet Ioannes And. in c. inter dilectos & in ver. facilius. ꝫ. de fide instrumen. de quo plenè per Bald. in procemio. C. §. quibus. & in rubri. C. de fide instrumen. & per Ang. in l. scripturas. C. qui potiores. & per Specu. in titu. de procuratore. §. ratione autem formæ. ver. sed quid si mandato. Sed de scriptura publica dicas, quod requiritur locus & tempus, vt tenet glo. hic, & in l. optimam. hic alleg. & in l. generaliter. C. de tabularijs. lib. 11. & per Specu. in titu. de instru. edit. §. postremo. aliàs incipit instrumentum ver. quid si locus. & ver. sequenti. Sed an sufficiat locus in genere, putà in ciuitate Peru. vel in specie, putà in tali domo, concludit hic Lapus & Domi. quòd in hoc debet stari consuetudini, facit c. cum dilectus. ꝫ. de fide instrumen. Sed si consuetudo nihil disponit. & tunc si ex generali expressione loci includitur tacitè locus specialis, sufficit sicut fit in data literarum apostolicarum. & ratio est, quia est notorium de loco, vbi Papa manet. & ita tenet hic Ioannes Andre. & facit c. cum redemptor. 12. q. 3. & ibi per Archidiaco. alias autem expressio loci generalissima, puta si dicitur actum in prouincia Lombardiæ, vel in tali ciuitate non sufficeret secundum Ioannem Andr. & nota. in Authen. quibus modis natu. effici. legitimi in §. inquantum. nec etiam sufficeret expressio loci generalis, putà actum Perusij in tali porta nisi exprimatur locus particularis secundum Ioan. And. hic, & ꝫ in data sexti libri. & Cyn. in dicta l. optimam. in 4. quæstione. Aduerte tamen quia licèt descriptio loci ita generalis non sufficit, non tamen propter hoc vitiatur instrumētum in totum, sed redditur suspectum intantum, quòd carebit viribus, nisi aliàs per testes coadiuuetur. & ita videtur tenere Ioan. And. in additio. Specu. in dicto versicu. quid si locus. & Domini. hic. Et prædicta quando apponitur locus gratia demonstrationis, quia sufficit taliter assignate locum, quòd aduersarius possit
8 redarguere de falso. vt dicto §. inquātum. † Sed quando locus esset de substantia actus, non sufficeret apponere locum in genere, nisi apponatur locus loci. vnde non sufficeret dicere actum in palatio Potestatis, nisi dicatur de loco loci, vbi iudex sedet pro tribunali secundum Bal. in l. contractus. C. de fide instru. & per Barto. in l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de noui ope. nuncia. Quid autem si tabellio omisit ponere locum, & tēpus. an possit postea addere, vide per Spe. in d. §. postremo. & per Ioā. And.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. An in scriptura. Adde gl. in c. quotiens cordis oculus. 3. q. 7 Abb. in c. j. de proba. Alex. de Imo. consi. 76. inci. ponderatis his de quib. in 3. volu. idem Alex. consi 153 inci. discussis hęsitationibus, in j. volu.
Vin. Go Adde Iasō. in l. at prætor. §. si iudex. col. j. de re. iud. in j. l. vbi ait non apparet §. aliud. de ver. obli. in l. si. col. 2. C. de fideicom. & in consi. 195 lib. 5.
b Nic. Sup. Vel instrumento publico. Adde gl. in c. 1. perpetuus. de fi. instru. gl. in c. 3. de proba & glo. in c cum de rescrip.
Vin. God. Adde Alex. consi. 66. in tio processu, nu. 3. li. j. & in l. si librarius, de reg. iu. & in l. j. §. creditores. de eden.

And. in addi. in dicto ver. sed nunquid. & per Bart. in l. si libratius. ff. de regu. iur. & per Ioan. And. & ibi dicta j. in data huius lib. In glo. in ver. huiusmodi. in fi. vnde certo respectu vtilius est causam exprimere per iura hic alleg. & alio respectu, secus per hanc decisi. secundum Ioan. Andr. si enim est generaliter actum, & sequatur sententia in omni causa, obstat exceptio rei iudicatæ, & ita est de mente tex. hic, & vult glos. in c. j. s. de libel. obla. quod intelligit hic Paulus, & Domini. de causa, quæ tunc competebat, secus in causa, quæ superuenisset de nouo post litem contestatam. Sed certè Ioan. And. hic sentit contrarium, & satis probatur hic in textu, vt sicut ex iure superueniente post lit. contesta. potest ferri sententia condemnatoria quando generaliter est actum. Ita eodem modo tunc sententia absolutoria iudicis exceptionem rei iudicatæ in omni causa, etiam quæ de nouo superuenisset post li. contesta. dummodo ante conclusum in causa, vt s. est dictum. & ita tenet glos. s. in ver. conscientia. & Barto. in dicto §. actiones. ante fi. de æquitate huius decret. licet in contrarium faciat tex. in verbo cum mox &c. & licèt illa sit allegatio partis, tamen fuit postea approbata, vt est dictum s. in glos. in ver. iudicio. in fi. & sic videretur, quòd non obstaret exceptio, nisi esset facta prosecutio in tali iure superueniente.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia quando potest proferri per alium. Et ponitur practica, qua vti debent iudices sententiando. & nu. 2.*
3 *Testes duo si deponant super negatiua, an eis plus credatur, quàm vni deponenti super affirmatiua.*
4 *Testes admittuntur, qui aliàs non admitterentur, quando res non potest aliter probari.*

C A P. IIII.

1 Cum ab vno. † Nota j. q licèt sententia non possit proferri per alium, vt j. c. proximo. tamen fallit, nisi proferatur per eum, qui sit de numero ipsorum proferentium sententiam, quia tunc de eorum mandato potest per eum proferri, & perinde habebitur, ac si ab omnibus esset recitata quod intelligit hic Ioan. And. quando omnes sunt concordes in sententia, alias quilibet per se deberet proferre sententiam, vt in §. si autem. in Auth. vt iudices non expectent. ex quibus infertur notabiliter, q actus, qui debet a pluribus recitari, si ab vno recitetur de aliorum mandato, & præsentia, censetur ab omnibus recita-
2 tus. † Vltimò nota practicam, qua vti debent iudices in sententiando, quia apponunt primò nomen proprium quam appellatiuum. & ita de consuetudine obseruatur. dicit tamen Bald. in l. 2. C. de sententijs ex periculo. q cautius faceret iudex præmittere nomen appellatiuum, puta nos iudex Ioannes. de quo ibi per eum. In glo. in ver. mandantibus. in princip. pro declaratione huius tex. & glos. conclude, quòd aliquando sententia profertur de mandato, & præsentia iudicum, vel iudicis seu arbitrorum ab illo, qui non est de numero ipsorum iudicum vel arbitrorum, & non valet vt j. c. proximo. secundum Ioannem And. Aliquando profertur sententia ab eo, qui est de numero. & tunc si profert sententiam alijs præsentibus, & tacentibus, non valet, vt tenet glo. hic, quia non dicitur tunc lata ab omnibus, cum taciturnitas isto casu non habeatur pro consensu, vt per Ioannem Andre. in regula, qui tenet hic allega. ideo text. hic requirit præsentiam, & mandatum, & facit text. in l. sicuti. ff. de arbitris, vbi dicitur quòd omnes debent iudicare, licèt glos. ibi contrarium velit, & non bene, vt ex prædictis patet secundum Domini. & Barto. in l. summi. ff. de re iudicata. Aliquando vnus profert sententiam alijs præsentibus & consentientibus, sed non mandantibus, tunc Archidia. hic sentit, quòd sententia valeat. idem tenet hic Pet. de Anch. cum talis consensus, seu voluntas inducat mandatum vt l. j. ff. mandati, & l. si cum dotem. & ibi per Barto. ff. solu. matri. & dicta l. summi. dicentem sufficere talem consensum adesse tempore sententiæ, vel immediatè post, non ex interuallo. & idem tenuit Bald. in l. fi. C. de sententijs ex periculo. Aliquando vnus profert sententiam alijs absentibus, sed mandantibus, & animi sui motum committentibus, & sententia non valet secundum glo. in dicta l. sicuti. pro quo text. hic requirens duo, scilicet præsentiam, & mandatum aliorum, quod intelligit in arbitris, & iudicibus delegatis ab inferiore a Principe, qui non possent alteri committere. secus in iudicibus ordinarijs, vel delegatis a Principe, non tamen habebit tunc locum forma hic tradita, cum delegatus proferat sententiam iure suo, & vt delegatus. de quo j. In eadem glo. ibi, ratihabitio. idem tenet glo. in l. licet. C. de iudicijs. & Innocen. s. de offic. delegati prudentiam. & Specu. in titu. de sententia. §. sequitur. ver. quid si sunt duo. & Barto. in dicta l. si vni. in fi. & licèt, quando sententia est nulla ex defectu proferentis, non possit ratificari, tamen secus si ex parte eius, contra quem profertur, vt in l. 3. §. falsus. ff. rem ratam haberi. secundum Domi. In glos. in ver. oportet. in princi. vult glo. secundum Domini. quod vbi committitur sola recitatio sententiæ, tunc socij autorizant actum, ideo debent esse præsentes, & sententia proferri per verba pluralis numeri, vt hic in tex. Si verò committitur vtrunque scilicet recitatio, & pronunciatio. & tunc ex quo delegant vices suas, possunt abesse, & sententia ferri per verba singularis numeri, posset etiam proferri per verba singularis vel pluralis numeri, quando esset vnus solus iudex, nec ex hoc vitiaretur sententia per hunc textum vbi solum exciperet de electione, secundum Archidia. & Ioan. And. & ita voluit Bald. in dicta l. fi. & tenet Lap. & Domini. hic, quòd si sunt plures iudices, & omnes simul dicunt, excommunicamus talem, excommunicatus erit, vt tenet Archidia. 2. q. 7. a iudice, cum in pronunciando omnes consentiant, vt in l. diem. §. si plures. ff. de arbi.
3 † In
a eadem glo. in fi. No. glo. de hac dictione oportet, de qua per Docto. in c. fi. s. de iureiuran. In glo. in ver. electio. ibi, duobus quàm vni. No. ex glo. quòd duobus testibus simul deponentibus super negatiua magis creditur, quàm super affirmatiua. & ratio est, quia isti duo non solum negant, sed etiam asserunt contrarium eius, quod dicit affirmans, vt no. in l. hæredes palàm. in princip. ff. de testamen. & etiam quia deponunt super facto proprio, vt in l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de
4 acquiren. hæredi. † In eadem glos. ibi, impossibile est & alio modo probari. No. glos. quòd quando res aliter probari non potest, creditur testibus, quibus aliàs non crederetur, de quo per glos. in c. cum dilecti. hic alleg. In eadem glos. in fi. Vide per Ioan. And. in c. publicato. hic alleg. in 2. q. Et no. hanc glo. quæ facit ad quæstionem disputatam de quatuor compromissarijs in vnum conuenientibus, qui nominauerunt Ioannem, & in eum conscripserunt ordinantes, quòd die sequenti vocato tabellione fieret electio, an possint compelli, vt exequantur id, in quo erant concordes. Ioan. And. hic, quod sic, vt hic plenè per eum, quod intelligit hic Bald. quando isti suspendunt in die sequenti tantum rogatum notat, non autem consilium, per no. in l. fideicommissa. §. quoties. ff. de lega. 3. In glo. fi. in fi. Idem Ioan. And. hic, & Archidia. in c. sicut. s. de elect. eo. lib. quia Episcopi de se consueuerunt loqui in plurali. Si tamen vnus solus haberet eligere, vt quia alij essent priuati potestate eligendi, tunc deberet fieri electio per verba pluralis numeri a potestate ratione huius tex. In eadem glo. in fi. Nota ex glo. primò quòd iura loquentia in electione non habent locum in collatione, quando ratio diuersitatis assignari potest. & ita potest limitari glo. in c. si postquam. s. de elect. eo. lib. Secundò no. q constitutio declarans alium locum habet tantum in casibus, in quibus locum habet ipsa constitutio declarata, facit s. de elect. eo. lib. c. qui contra. & c. is qui.

A D D I T I O.

a Vinc. Gode. De hac dictione oportet. Barto. in l. j. in princi. de iust. & iu. in l. pen. ff. de iud. mut. ca. ficar. in l. eum oportet. in princi. C. de bon. quæ lib. sed quandoque honestatem vt per Io. And. in c. vt quia. de elect. in 6. lib.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia diffinitiua debet proferri in scriptis.*
2 *Libellus debet produci in scriptis.*
3 *Acta iudicij an possint probari per testes.*
4 *Sententia interlocutoria potest proferri sine scriptis.*
5 *Iudex si dicat pronuncio, vt in tali scripto, an valeat talis sententia.*
6 *Sententia diffinitiua debet ferri in scriptis, & per ipsum iudicem. fallit in multis casibus, vt hic.*
7 *Appellatio a sententia nulla, licèt non habet effectum suspendendi, habet tamen effectum deuoluendi causam ad superiorem.*
8 *Sententia an debeat ferri in scriptis in causis, in quibus proceditur summariè & de plano.*
9 *Partes quando possint renunciare ordini iudiciario.*
10 *Processus non est necesse quòd redigatur in scriptis, quando sententia non profertur in scriptis.*
11 *In his scriptis, hæc verba an sint necessaria in sententia.*

C A P. V.

1 Et si sententia. Ponit tres causas nullitatis sniæ diffinitiuæ, & a prima vnum casum excipit, sm Io. An. † No. j. q snia diffinitiua dēt proferri in scriptis, & idē in snia arbitri, vt per gl. in c. cū antea. C. de arb. & no. in c. cū dilecti. s. de arbi.

nec

nec refert, in quo sit scripta, etiã si in pariete, vel tabula sm Io. And. & no. 3. q. 7. postulatus. & in l. j. ff. de bo no. possef. Et debet scriptura præcedere recitationẽ sententię, vt hic in tex. per quem patet, quòd sufficit immediate quòd sententia fuerit scripta proferatur eodem contextu, vt tenet Bart. in l. 2. C. de senten. licèt Domi. hic contra & non bene. Et debet ipsa sententia proferri de scripti recitatione, vt hic dicitur, & sic legendo scripturam. vnde non valeret sententia, si iudex eam recitaret mentetenus, & non legendo eam, secũdum Do. & idem Bal. in l. fina. C. de senten. ex peri. dicens non valere sententiam, si iudex primò eam verbo protulit, & postea fecit eam per nota-

2 rium scribi in actis. † Et idem in simili dicitur in libello quia debet in scriptis produci, & non sufficit apud acta petere viua voce, licèt faciat illa in scriptis redigi per notarium, secũdum Bart. in l. in sacris. C. de proxi. sacro. lib. 11. Et vide per Bart. in d. l. fin. dicentem, quòd nisi ex actis appareat aliquod verbum, quòd sententia fuerit lecta, erit nulla ipso iure, ideo si in actis dicitur lata fuit talis sentẽtia, & nõ dicitur lecta, vel per verbum æquipollens, sententia erit nulla per tex. hic, & in d. l. fina. Secundò

a nota Episcopos æquiparari illustribus [a] de quo per glos. in c. 2. supra de offic. lega. eod. lib. & per Ioan. An. in c. inter dilectos. §. cęterum. ĩ. de fide instru. & per Spe. in ti. de iurisd. omnium iudi. in ver. secundum canones. vbi dicit eos spectabiles, qđ facit cõtra Legistas, qui vix fatentur eos clarissimos, secundũ Io. An. ponentem hic post Archi. de varijs nominibus episcoporum. de quibus in cle. si quis suadente. in ver. nec super. de pę-

3 nis.] In gl. j. in fi. vbi etiam no. p Io. An. an acta possint ꝓbari

b per testes [b], de quo p Bal. in d. l. fi. C. de te u. & l. ne in arbitris. C. de arbi. Et an sententia diffinitiua possit probari per testes, vide per Rotam in deci. 409. quæ inci. item fuit dubitatum vtrũ

4 diffinitiua. & no. in c. Albericus. supra de testi. † Et tene menti ex hac glo. quòd licet a sententia interlocutoria sit necesse, quòd appelletur in scriptis, vt in c. j. infra titu. proximo. tamen non est necesse, quòd proferatur in scriptis. & ita etiam tenet Barto. in l. 2. ff. de appella. licet glos. dixerit contrarium ibi, & malè, & dicebat Baldus in d. l. fina. quòd interlocutoria, & super omnibus incidentibus potest ferri sentẽtia nudo verbo per text. no. in l. defendente. ff. de arbi. trito. ex quibus infertur, quòd cum secundum decretum sit sententia interlocutoria, secundum Innocen. in c. dilecto. supra de verb. significa. in glossa magna. & Ioan. Andream in c. consultationibus. supra, de offic. delega. & Specu. in titu. de secundo decreto. §. iusta. & ibi per Ioan. And. in additio. & tenet gl. in l. præsenti. C. de his, qui ad ecclesias confugiunt. quòd poterit ferri sine scriptis, licèt Specula. contra in titu. de secundo decreto. §. nunc dicamus. ver. & proceditur. & non bene. vt ex prædictis patet: & quia missio ex secundo decreto non finit totum negotium, quia postea auditur super dominio, vt in c. quoniam. §. in alijs. supra vt lite non contestata. secundum Domini. dicentem quòd bene debet redigi in scriptis sicut alia interlocutoria, vt dicit glos. hic, & in hoc differt primo sententia interlocutoria a diffinitiua. Differt secundò, quia licèt diffinitiua non possit proferri per alium, tamen interlocutoria sic, secundum glos. in d. l. fina. de quo ibi per Bartol. & Bald. in princi. Tertiò differt, quia interlocutoria parui præiudicij potest proferri stando, licèt non sedendo. secus si esset magni præiudicij. quia quo ad hoc esset idem, quod in diffinitiua, secundum Bald. in l. 3. C. de senten. ex pericu. in penul. col. & per Bart. in d. l. 2. in fi. De præcepto verò quòd fit in consessum ante li. contestatã, secundum practicam, de qua in c. ex parte in Christo. & ibi per glo. supra de verbo. signi. potest ferri sine scriptis, licèt postea debeat redigi in actis, sicut supra dicitur in alia interlocutoria secundum Domi. hic referentem Rotam ita tenere in pluribus decisionibus, in antiquis. de quo hic plenè per eum. & ita etiam tenuit Bald. in l. fin. §. j. C. de bo. quæ libe. & Feder. in suo consi. 205. circa princi. in glos. 2. in fine. Idem glos. in d. l. fin. & idem faciunt Cardinales, & auditores curiæ & communiter omnes iudices, secundum Archidia. qui idem tenuit. 11. q. 3. summopere. Sed Bartol. in d. l. 2. dicit, quòd quia ciuitates eligunt sibi rectores illiteratos, videtur ciuitas tales eligendo dispensare, quòd per alium possint legere, & proferre sententiam, & idem in alijs maioribus iudicibus secundum eum, secus si essent literati, quia tunc etiam per eorum assessores non possent sententiam legere, secũdum Lap. hic & ita residet hic Domi. & Pet. de Anchara. de iure ergo regulariter debent iudices sententiam scriptam legere, & legendo recitare saltem ab illo verbo, Christi nomine inuocato, vsque in finem sen-

5 tentiæ, secundum Domi. † Sed quæritur primò, an sufficiat, si iudex dicit pronuncio prout in tali scripto continetur in iudicio producto. Bal. quòd sic in l. j. in fi. C. de senten. ex peri. & idem si iudex diceret prout in tali consilio continetur, secundũ Ange. in l. j. ff. de re iudi. vel de appella. quòd posset procedere, quãdo talia verba pronuncio &c. in quibus tacitè includitur, absolutio, vel condemnatio sunt scripta, & legendo per iudicem recitata, vt hic in text. alias secus esset, vt tenet idem Bald. in l. hac cõsultissima. C. qui test. Secundò quæritur, an sufficiat, quòd sententia scripta recitetur per alium præsente iudice & mandante. Ioan. An. hic quòd nõ, vt patet hic in tex. iuncto c. supra proxi. vbi est speciale solum in pluribus iudicibus, secundum Ioan. And. reprobantem ex hoc dicta Cy. in d. l. hac consultissima. Tertiò quæritur, an sufficiat, si postquam sententia est lata per alium, iudex immediatè dicat, & ego ita pronuncio. Ioã. And. quòd non in c. j. infra de sen. excommuni. eod. lib. & Bal. in d. l. hac consultissima. ex quo ipse iudex tunc non legit, nec

6 recitat. † Sed limita primò omnia prædicta procedere nisi consuetudo sit in contrarium, cum in hoc valeret, & tollere possit has solennitates, secundum Archidi. 2. q. j. statutis. & ita posset procedere glo. hic, secundum Domi. & sic stante cõsuetudine valeret sententia per alium lecta iudice præsente, & mandãte. Et posset etiam tunc ipse iudex lecta sententia per alium dicere, & ita absoluo, vel condemno, vt patet ex no. per Bald. in d. l. hac consul. Item valeret tunc sententia, si notarius diceret, lecta fuit hæc sentẽtia per talem iudicem, ex quo eo pręsente lecta fuerit, si consuetudo ita disponit, secundum Bald. in d. l. j. circa fi. Secundò limita in episcopis, vt hic in text. intellige de confirmatis & consecratis, in alijs verò secus, cum ista respiciãt consecrationem & ordinem episcopalem, vt in c. 2. §. sicut autem. supra de transla. pręla. secundum Ioan. And. licèt dubiũ faciat, quod idem dixit in c. j. §. j. supra de offi. ord. eod. lib. Tertiò limita in iudicibus illustribus & superioribus, vt in d. l. 2. Quartò limita in inquisitoribus hæresis, vt in c. vt cõmissi. ĩ. de hære. Quintò limita in sententia interlocutoria, secundũ Bal. in d. l. hac consu. & supra est dictum. Sextò limita, quando ex pluribus iudicibus vnus alijs præsentibus, & mandãtibus sententiam profert, vt supra c. proximo. Septimò limita in consecratoribus, vt in c. fin. §. vices. de off. eod. lib. Octauò limita in omnibus casibus, in quibus valeret sententia sine scriptis, de quibus infra in glo. in ver. illustrium. quia in illis casibus sententia poterit legi, & recitari per alium, vt in Auth. vt ab illustribus. §. sancimus. & sufficit, quòd sit lecta, & recitata per aliũ præsente & mãdate iudice, vt supra c. proxi. vel postquam fuerit lecta iudex dicat, & ita pronuncio, secundum Ioan. And. in

c d. c. j. & Bald. in d. l. j. Nonò, & vltimò limita in notorijs [c] in quibus licèt requiratur sententia, vt in c. porro. supra de diuor. tamen non est necesse, quòd sententia feratur in scriptis. secũdũ glo. no. in Auth. vt iudi. sine quoquo suf. §. necessitatis. & ita tenet Bald. in l. presby. C. de epis. & cle. & ratio est, quia in notorijs ordo iuris non requiritur, vt in c. ad nostram. el 3. ĩ. de iureiu. & ita tenet do. Ant. ibi, & sequitur Arch. & Ioan. And. in cap. fin. fi. infra de pęnis. & Fede. in d. consi. & Io. And. in c. vestra. ĩ. de coha. cle. & Domi. hic. Et no. ex glo. quòd licet libellus & alia acta debeant redigi in sententia, vt in c. Abbate. supra de re iudi. & per glos. in d. l. 2. si tamen omittatur, non vitiatur sentẽtia propter hoc, secundum Pet. de Ancha. hic, & Bar. in d. l. 2. & an qui petit executionem sententiæ habeat producere dictum processum cum sententia, per Bald. tenentem, quòd

7 sic in l. fin. in fin. C. de ordi. cognitio. † In glo. in ver. necesse. in fi. & dicit hic Ioan. And. post Archidia. quòd licet appellatio a sententia nulla non habeat effectum suspendendi, habet tamen effectum deuoluendi causam ad superiorem, facit. l. ab sententia. C. de accu. nec talis sentẽtia nulla confirmatur per desertionem appellationis, vt no. in l. si expressum. ff. de appel. per Bart. & per Bald. in l. j. C. quando prouo. Quid autem si renũciatur expressè appellationi interpositæ, an videatur renunciari nullitati in ea inclusæ: vide per Bald. in d. l. j. C. de senten. & in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. & in l. quędam mulier. ff. famil. erciscundæ. In glos. in ver. illustrium. ibi, iudices

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Illustribus. Adde Ant. de Bu. in c. fi. de procu. & per Card. Zaba. in c. cum oporteat. de accus.

b Nic. Sup. Per testes. Adde Io. An. & Abb. in c. quoniam contra falsam. de proba. & per Ang. in l. testium. C. de testi.

Vinc. G. Acta iudicij possunt probari per testes & per partis confessionem concurrente iudicis assertione. Ruy. consi. 16. nu. 5. lib. 5.

c Vinc. G. Adde quòd notorium in le plus habeat quam publicum. Cor. consi. 44. dene aliendo, littera fi. lib. 4.

cis arbitrio. Item sequuntur doctores & facit glo. in l. sed si susceperit. ff. de iudicijs. & in l. illicitas. §. notorijs. ff. de officio præsidis. & per Bal. plenè in authen. nisi breuiores. C. de sent. iuratur tamen in istis breuibus causis de calumnia secundum Io. And. hic, & Spec. in tit. de iur. calum. §. 2. ver. quid si causa. In ea. glo. ibi, item eum Episcopus &c. Intellige quando Episcopus iudicat inter eos de minoribus causis, vt tenet Spe. in titu. de libel. conce. §. dicendum. ver. sed nunquid. & ver. præcedenti. & Io. And. hic, & Domi. maximè per tex. in c. si quis eum clerico. hic alleg. Sed si causæ sunt maiores, tunc debet Episcopus ferre sententiam in scriptis etiam inter clericos suos, vt probat tex. hic generaliter loquens, & non excipit Episcopum nisi quo ad recitationem sententiæ, de quo hic per Dominicum. † In ea. glo. ibi, in causa criminali. Aduerte primò an in causis summarijs, & vbi proceditur de plano &c. sit necesse, q̀ sententia proferatur in scriptis, & de scripti recitatione, dic q̀ sic, vt est text. in cle. sæpe. circa fi. in §. sententiam. de verbo. signi. & ita tenet glo. ibi in ver. in scrip. licet Archid. hic, & quidam alij teneant contrarium & malè, prout hic refert Domi. nec etiam ob. tex. in d. §. sententiam, quia illa clausula ibi, & prout magis sibi placuerit, non refertur ad verbum in scriptis, quia copulatiua, &, ibi denotat diuersitatem a casu præcedenti. Item ibi ponit verbum, magis, quod est aduerbium eligendi. & sic datur optio diuersarum rerum, vnde refertur ad sequentia, vbi ponuntur duo diuersa, scilicet stans, vel sedens, & circa illa datur optio iudici non autem circa verbum in scriptis, quia dixisset tex. ibi in scriptis vel sine, prout dixit in casu sequenti, vt in c. ad audientiam. ꝟ. de deci. & ita est tenendum secundum Domini. istam partem sequitur Imo. in d. clem. sæpe, super glo. in ver. in scrip. quia etiam in illis causis summarijs &c. requiritur, q̀ feratur sententia in scriptis, & per ipsum iudicem, & non per alium. Secundò aduerte quid in causis matrimonialibus. glos. in d. c. Albericus. per illum tex. vult esse speciale, vt valeat sententia sine scriptis. & idem Innocen. ibi, sequitur hic Domi. & do. Anto. & Imo. in d. c. Albericus. Non ob. tex. in d. cle. sæpe. quia ibi restringitur ordo iudiciarius aliàs requisitus a iure. nō autem ampliatur, vt sic debeat ferri sententia in scriptis, vbi aliàs de iure antiquo non requirebatur, aliàs ille text. operaretur contrarios effectus, quod esse non debet, vt in c. maiores. de bapti. Host. tamen in d. c. Albericus. tenet contrariam partem, vt in matrimonialibus debeat ferri sententia in scriptis, sicut in alijs causis, in quibus proceditur summariè, & sine strepitu & figura iudicij, vt ꝟ. idem tenet ibi Io. And. & do. Nic. & ita tenendum videtur arg. c. cum expediat. de ele. eo. lib. Ad intellectum huius glo. vide quia But. in c. j. de libel. obla. col. 3. & col. 12. tenet contrarium. idem Imo. ibi col. 3. Sed intelligatur tunc arbitrator, in arbitro verò fieri possit, q̀ nulla iuris solennitate seruata procedat, & decidat, & licèt aliàs arbitria ad instar iudiciorum. l. j. de arbi. Imitantur nisi partes in compromisso dent aliam formam, quia possunt, ex quo potestas arbitri ex compromisso dependet. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arbi. & ita Imo. & Butr. in d. c. j. de libel. obla. idem est de mente Bart. in authen. offeratur. C. de li. conte. vide Inno. & Butr. in c. de causis. Panor. contra in d. c. j. col. 5. † In ea. glo. ibi fieri non posse. tene menti glos. ordi. & semper allegatur, quando sit, quòd partes possint renunciare ordini iudiciario, de quo etiam per glossam & Docto. in c. de causis. hic alle. & per Lap. in alle. 102. in fi. & per Imo. in cap. Quintaualli. de iureiuran. in 11. col. & per Rotam in deci. 88. quæ incipit, item in causis. & per glo. in ver. necessario. & in glo. fi. in d. cle. sæpe, & per Bal. in authen. offeratur. C. de li. conte. & in l. prolatam. C. de senten. & ibi per Bar. † Et no. ex tota hac glo. omnes casus, in quibus valet sententia diffinitiua lata sine scri. de quo per glos. in d. l. statuta. & videtur velle Bar. in auth. nisi breuiores, q̀ illis casibus vbi non est necesse, q̀ feratur diffinitiua in scriptis non erit necesse, q̀ processus in scriptis redigatur, & crederet simplici relationi iudicis, quod dicit esse no. ad compromissa, in quibus datur potestas procedendi cum scriptura vel sine, quia videntur tunc partes velle, q̀ eius simplici informationi, & relationi credatur quod tene menti, de quo tamen dicto an procedat, vide per Imo. in dicto c. Quintaualli. † In eadem gl. in fi. No. ex glo. q̀ non est necesse, q̀ in sententia dicatur in his scriptis, sed sufficit, q̀ fuerit lata in scriptis, & ita sequuntur Doct. quod etiam fit in appellatione, dicetur. ꝟ. titu. proxi. c. j. in glo. in ver. in scrip. & an in dubio præsumatur lata in scriptis, per Bar. in d. l. fi. & per Docto. in d. l. sciendum. & per Spec. in ti. de senten. §. iusta. ver. no. Sed quærit primò, si non dicatur per notarium lecta fuit dicta sententia per iudicem, sed dicitur solum lata, dicit Bart. in d. l. fi. quòd nisi appareat aliquod verbum ex quo colligatur, q̀ lecta fuerit, erit nulla, quia dicendo simpliciter quòd sententia fuit lata per iudicem, non præsumitur, quòd fuerit lecta & sic de scripti recitatione prolata, prout requiritur hic in tex. Secundò quæritur, quid si solum dicat notarius sententialiter promulgata fuerit dicta sententia &c. dicit Bart. in dicta l. sciendum. in fi. & in dicta l. fi. quòd tunc præsumitur lata a iudice sedente pro tribunali & de scripti recitatione. Tertiò quæritur, quid si notarius dicit, quòd sententia fuit lata in scriptis an tunc ita præsumatur, licèt hoc aliter non appareat. Imo. in c. quoniam contra. ꝟ. de proba. tenet quòd sic, vt ibi per eum. In eadem glo. in ver. sedendo. in princi. quod procedit etiam in interlocutorijs, dummodo requirat causæ cognitionem, vt est dictum ꝟ. & per Barto. in dicta l. 2. in fi. nam etiam vbi procederetur summariè, & sine strepitu & figura iudicij requiritur, quòd feratur sententia a iudice sedente pro tribunali, vt in dicta clementi. sæpe. In eadem glos. ibi, tenebat, quod dicit glo. hic de turri & equo procedit, quando esset iustus timor, & intellige quòd processu citatio, sententia ferenda in illo loco, aliàs si sententia feratur in alio loco quàm solito, vel quia sit dictum in actione, esset nulla ipso iure, vt in l. sicut proponis. C. quomodo & quando iu. & hoc nisi ambæ partes essent præsentes ipsi sententiæ, vt per Bald. in l. j. C. de senten. ex pericu. aliàs cessante timore non posset iudex sententiare in equo vel turri quasi locus non sit honestus, nec visitatus, vt vn. l. non distinguemus. §. si arbiter. ff. de arbi. & facit quod dicit glos. hic in fi. & quia ordinarius debet sententiare in loco solito, vt in l. pen. ff. de iusti. & iu. iudex tamen delegatus potest sibi eligere locum, dummodo tamen honestum, & vide plenè per Bald. in l. j. & per Specu. in titu. de senten. prola. §. iusta. ver. quid si pronunciatur. & hic per Domini. In eadem glo. in fi. Nota glo. & facit quod voluit aliàs glo. ꝟ. de ele. eo. lib. in c. vt certa. in ver. corporali.

De appellationibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1. *Appellatio quid sit, tam a diffinitiua quam ab interlocutoria.*
2. *Appellari potest ab omni sententia nisi reperiatur prohibitum.*
3. *Appellari an possit a sententia senatoris, qui est in urbe Romana.*
4. *Appellari an possit a sententia arbitri.*

† Quæritur primò pro declaratione rubricæ, quid sit appellatio [a] tam a diffinitiua quàm ab interlocutoria, & an officium iudicis, vel actio, de quo vide per glos. 2. q. 6. in summa. & per dominum Nico. in rubri. ꝟ. eodem & plenè per Imo. in rubri. ff. eodem titu. referentem plures, & varias diffinitiones. Secundò quæritur, quotuplex sit appellatio. & dic quòd duplex, quædam iudicialis, quædam extraiudicialis, vt ꝟ. c. proxi. & dicitur extraiudicialis appellatio quasi ad causam prouocatio, vt in c. cum sit. & ibi glos. ꝟ. eo. Et de effectibus appella. extraiudicialis, vide plenè per Innocen. & Docto. in c. dilecti. ꝟ. de maiori. & obedien. & ꝟ. de appella. c. bonæ. Iudicialis verò appellatio est duplex, scilicet a diffinitiua & ab interlocutoria, vel alio grauamine, vt ꝟ. c. proxi. & in c. cum cessante. ꝟ. eodem. & licèt de iure ciuili regulariter ab interlocutoria, vel alio grauamine non appelletur nisi in certis casibus, de quibus per glos. & Barto. in l. 2. ff. de appella. reci. tamen de iure canoni. appellatur a qualibet interlocutoria. imò a quolibet grauamine, vt ꝟ. c. proximo. & dicto c. cum cessante. † Tertiò præmitte quòd regulariter in omni causa, & ab omni sententia censetur permissa appellatio nisi reperiatur prohibita, & dicat gl. no. in l. qui restituere. ff. de rei ven. pro quo tex. in l. si quis prouocatione. C. eo. vnde qui dicit nō posse appellari, seu app. esse prohibitam, in aliquo casu tenet hoc probare, cum regula iuris sit in contrariū secundum gl. in rub. de reg. iu. circa fi. ideo est q̀ & a sententia lata pro libertate pōt appellari, vt in l. illud. ff. e. Et idem a sententia lata in decimis. & pro alijs pijs causis, vt voluit glo. no. in c. tuas nobis. ꝟ. de deci. Reperitur tamen prohibita appellatio [b] respectu iudi-

ADDITIO.

[a] Nic. Su. Appellatio. Adde Host. & Goff. in summis in isto tit. & per Do. in rub. huius titu. in antiquis.
Vin. God. Appellatio ab his, quæ arbitrio iudicis committuntur, an fieri debeat. Ruy. consi. 149. nu. 2. lib. 4.
Vin. God. Et insuper appellatio interponi debet coram iudice a quo appellatur, & in eius præsentia, si haberi potest, non autem in eius absentia, aliàs enim huiusmodi appellatio esset nulla Thom. Gram decisi. 36. nu. 76 & 77.
[b] Vin. Go. Nota quòd appellatione per statutum remota non censetur via supplicationis præclusa. Ruy. consi. 237. nu. 26. lib. 1.

Iudicis sentẽtiantis, ideo a sentẽtia principis, vel senatus nõ appellatur, vt l.j. in princi. ff. a qui. appel. non licet. & ratio, quia non habet superiorem in iurisdictione, cum semper sit appellandum ad superiorem, vt in c. 2. supra de consue. eod. lib. & ea. ratione, nec a sententia Papæ appel. potest, vt 2. q. 6. anteriorum. ver. illo. & per glos. & Do. in c. 2. supra de transla. prela. & ibi an a sententia concilij appelletur. & no. in c. significasti. supra de elec. Et eadem ratione a sententia regis Franciæ nõ appellatur, cum non recognoscat superiorem. supra qui fi. sint legi. per venerabilem. & ita videtur velle Ioã. An. in addi. Spe.
3 in titu. de appel. §. videndum. † Quid autem sit hodie an a sententia vnius senatoris, qui est in vrbe, possit de iure appellari. Ioan. And. in d. §. videndum. videtur tenere quod non. & idem Cy. in l. fina. C. de pe. hęre. & in l. fina. C. de dona. inter virum vbi idem voluit de sententia ducis Venetorũ. Et per eandem rationem dicebat Bald. in l. fi. in prin. C. commu. de lega. quòd a sententia sortis, seu fortunæ non potest appellari, licet ratione magnæ læsionis posset peti in melius reformari, vt idẽ sin. dixit in l. maioribus. C. commu. vtriusque iudi. quod est no. quando inter fratres vel alias personas fit diuisio bonorũ per sortes seu per breuia, & alter est enormiter læsus. Aliquãdo verò, prohibetur appellatio per rescriptum, quia cõmittitur causa appel. remota, & solus princeps potest talem clausulam apponere, vt l. j. §. fina. ff. a qui. appel. non licet. & in c. super quæstionum. & ibi per glo. supra de offi. deleg. in tantum quòd etiã legatus de latere non posset secundum Spec. in titu. de lega. §. nunc ostendendum. versi. 14. & tenet Bald. in l. nec quicquã. §. fina. in prin. ff. de offi. procu. & quid operetur clausula appel-
4 latione remota. vide in c. super eo. supra de offic. dele. † Quid
a autem sit in sententia arbitri an possit appellari [a], per glo. 2. q. 6. a iudicibus. & in c. 2. supra de arbit. & ibi per Do. Et vide glo. no. in c. pastoralis. supra de offic. deleg. vbi dicit, quòd omissio appel. a sententia purgat omnem iniquitatem ipsius sentẽtię, quia si non appellatur intra decem dies, sententia transit in rẽ iudicatam, & de cętero de iniquitate & iniustitia sententiæ dici non potest, vt in c. concertationi. infra eod. & supra de re iu. quo ad computationem, & de effectibus appellationis dicetur infra eod. cum appellationibus. & in c. non solum.

ADDITIO.

a Nic. v. Sup Appellari. Adde Doc. in c. quintauallis. de iureiu. Doc. in c. 2. & in c. per tuas. de arbi. Bald. Salicet & Pau. de Ca. in l. j. C. de arbi.
Viu. c. G. Adde quòd appellationis causa debet regulari, secundum formã statu. ciuitatis, non autem secundum ius commune. Goz. cos. 76. nu. 1.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio ab interlocutoria interposita extra iudicium requirit eandem solennitatem, sicut quando interponitur in iudicio.*
2 *Appellari potest a quolibet grauamine.*
3 *Appellatio ab interlocutoria quot requirit, vt sit legitima.*
4 *Exceptio debet posse concludi in regula, alias non est exceptio.*
5 *Appellare dicitur quis incontinenti a diffinitiua, si appellet iudice sedente pro tribunali, etiam si per horam sedeat.*
6 *Causa specialis debet exprimi in appellatione ab interlocutoria nec sufficeret generalis.*
7 *Hac regula limitatur sex modis, vt sequitur.*
Adde ad idem nu. 8. & 9.
10 *Appellari si contingat ab interlocutoria ad inferiores a Papa, an requiratur talis solennitas sicut quando appellatur ad Papam.*
11 *Appellatio facta ab interlocutoria an requirat publicum instrumentum.*

CAP. I.

1 Cordi nobis. † No. primo. quod quo ad solennia appel. ab interlocutoria requiritur eadem forma in extra iudiciali, sicut & in iudiciali appel. & concludit hic Ioã. An. quod dicitur appellatio iudicialis, ex quo quis citatus est, vt in c. pe. supra de so. compe. & sic exponitur text. hic iudicio. idest ab actu iudiciali in quo est iudicium per citationem secundum Ioan. An. ex quo infertur secundum Do. quòd appel. interposita ab actu gesto per iudicem ante citationem non dicatur esse iudicialis.
2 facit quod no. C. in rub. de in ius vo. & ibi per Bald. † Secundò no. ibi, grauamine, quòd potest appellari ab actu iudiciali non solùm si sit interlocutoria, sed etiã a quolibet grauamine illato vel etiam comminato secundum Ioan. And. † Vlti. no. quæ
3 requirantur in appella. ab interlocutoria, nam ea parte iudicia requiritur traditio apostolorum, de quo in c. vt super. infra eod. Ex parte verò appellantis. Primò debet appellari in scriptis. Secundò debent peti apostoli, de quo in d. c. vt super. & c. ab eo. infra eod. & in clemen. 2. eod. titu. & dicuntur apostoli esse pars appellationis, intantum quòd si legitimè petiti non fuerunt habetur, ac si quis non appellauerit vt d. c. ab eo. & d. clemen. 2. & licet cautum sit eos petere tempore appellatio. vt hic dicitur, tamen possunt separatim peti & quandocunque intra triginta dies, vt d. c. ab eo. & ibi dicetur. Tertiò requiritur, quòd appelletur expressa in specie causa grauaminis, vt hic & in clemen. appella. eodem ti. etiam si causa grauaminis
4 esset notoria, secundum Ioan. And. de quo infra in glos. † In glossa in verbo, vel extra. in prin. Nota ex glos. quòd de essentia exceptionis est, quòd possit includi sub regula. alias non diceretur exceptio, nam exceptio declarat regulam non habere locum in casibus exceptuatis, vt dicit text. no. in c. 2. supra de coniu. lepros. & per glossam in rubrica, infra de regu. iuris. & in l. nam quod. hic alleg. In eadem glos. in fine. Aduerte quia licet Innocen. Ioan. Mona. & Archidiaco. hic, cum quibus videtur hic residere Ioan. And. tenent primam partem huius glos. tamen glos. in c. j. in prin. supra de postu. præla. & in c. vt debitus. in ver. ex rationabili causa. & in c. cũ causam. in fine. eodem titu. & Innocen. in c. ad aures. supra de temporibus ordina. sequuntur vltimam partem huius glos. & ita est tenendũ secundum Domini. dicentem causam debere exprimi non solum in appellationibus, quæ interponuntur in obiectionibus, in quibus locum habet c. quamuis. & c. vt circa. supra de electio. eod. lib. sed etiam in abiaelectionibus in quibus iura illa locum non habent. imò & in alijs appellationibus extraiudicialibus, pro quo facit. in c. bonę. eodem titu. & hic qui ponit duas species appellatio. scilicet iudicialium & extra non distinguendo in extraiudicialibus an fiant a iudice vel a parte, facit quod habetur supra de deci. ad audientiam. & 9. distin. si Ro-
5 manorum. † In glos. in versi. interlocutoria. in prin. & dr̃ incõtinẽti appellari a diffi. si appellet iudice sedente pro tribunali, etiam si iudex sedeat per magnam horam, secus si de tribunali seu a bancho discessit secundum Specula. eo. titu. §. qualiter autem. in princ. & tenet hic Lap. & Domi. & ita seruatur in practica. & sequitur Bald. in l. litigatoribus. & in l. eos. §. si autem. C. eodem titu. & Barto. in l. 2. hic alle. In ead. glo. ibi in scriptis. vt hic. de quo vide infra in glos. in versi. in scrip. & tene menti glo. quòd ab interlocutoria, siue incontinenti, siue ex interuallo debet semper appellari in scriptis expressa causa grauaminis. Quę autem dicatur interlocutoria, & quæ diffin. hic aliqualiter per Ioan. And. & per glos. no. in clemen. j. in versi. diffi. de sequest. pos. & in clemen. fina. de appella. & in l. si quis alibi. §. si quis ex his. ff. de libe. agno. & per Bald. l. post sententiam. C. de senten. In ead. glos. ibi, vt debitus. & ibi tex. solum requirit causam probabilem, secundum Ioan. And. quasi velit, quòd per alia iura antiqua erat necessaria expressio causę, sed per d. c. vt debitus, est necesse, quòd sit probabilis. In ea. glo. ibi, sed Bart. contra. idem tenet glos. supra proœmio. & in d. c. vt debitus. in versi. ex rationabili causa. Glo. & Barto. in l. eius qui. & in l. fina. ff. de appella. recipien. dicens hoc procedere etiam de iure ciuili. & hodie est textus clarus hic, & in d. clemen. appella. vbi patet quod tam in appellatione iudiciali quam extra, a grauamine illato vel comminato causa est exprimenda, facit supra eod. cum causam. siue inferatur per iudicem siue per aliũ & satis diceretur appellare si sub ditus hoc intendens committeret se protectioni superioris, cum sufficiant verba æquipollentia, quando constat de mente, vt eod. tit. c. ad audientiam. secundum Ioan. And. Quid autem sit, quando appellatur a sententia excõmunicationis, an possit appellari sine expressione causæ. Innocen. in c. per tuas. supra de senten. excommu. tenet quòd non, quia non potest æquiparari appellationi a diffini. ex quo non suspendit executionem, vt in c. pastoralis. supra de appella. vnde æquiparatur appel. a grauamine. ideo requiritur, quòd in appella. exprimatur iusta causa grauaminis vt hic dicitur. & facit gl. 2. q. j. in sum. & tenet Io. An. in c. venerabi. §. similiter. infra de senten. excommuni. † In ead. glos. in fin. & sic debet exprimi specialis causa, & non sufficeret generalis. pro quo tex. hic, & in d. cle. appell. ibi, nominatim. etiam si ipsa causa esset notoria, secundum Ioan. And. hic & in c. accedens. el. j. supra vt li. non conte. & tenet glos. in d. clemen. appel. licet in d. c. accedens. velit contrarium & non bene, quia licèt notoriũ releuet ab onere probandi, tamen non releuat ab onere proponendi & colligendi vt dicit glos. singu. in d. clemen. appella. & Ioan. And. hic & Domi. hic in 2. col. in prin. & d. Flo. in d. cle. appella. in vi. q. Et per hanc glo. & tex. hic Rot. in dec. 7. que inci. item si appellatur. determinat duo dicta. Primò, quia licèt quidam voluerint, quòd valeat appellatio nulla causa grauaminis expressa. & respondent ad d. clemẽ. appella. vt habeat locũ

quando

quádo aliqua causa grauaminis esset expressa, vt tunc nō pos-
sit iustificari ex alia, secus si nulla causa esset expressa, tamen
per hunc textum hoc est expeditum, vt semper sit necesse ex-
primere causam, etiam si esset notoria, vt supra Secundò deter
minat, quòd in totum debet exprimi causa grauaminis, quod
licet appelletur ab interlocutoria vno vel duobus grauamini-
bus in appellatio. expressis secuta clausula generali & ab om-
nibus alijs grauaminibus, quæ possunt colligi ex actis seu pro
cessu causæ, tamen appellans non poterit prosequi nisi cau-
sas grauaminis in appellatio. nominatim expressas; & dictá
clausula generaliter nihil operatur per hunc text. & dictã cle-
mentiná appellanti. ita quod ratio c. qui generali. supra de pro
curatoribus, eodem, non habet locum in appellatione ab in-
terlocutoria. & ita sequitur Angelus & Imo. in l.a. ff. de appel.
& dominus Florenti. in d. clemen. appella. in 4. q. & Ange. in l.
7 j. ff. de lib. & posthu. † Limita tamen prædicta, primò vt non sit
necesse exprimere causam in appella. quando appellatur ab
interlocutoria habente vim diffinitiuæ, quia iudicatur de ea,
vt de diffinitiua & non est necesse, quòd allegetur causa vt te-
nuit Ioan. And. in c. peruenit. el 2. supra eo. & Bald. in l. minori
bus. C. de his, quib. vt indig. & in l. an sententiæ. C. quo. appel.
& d. Florian. in d. cle. appell. in fi. & ita etiam tenet Rota in de
cisio. 13. quæ inci. item si iudex, & in decisio. 85. quæ inci. item si
a sententia. vnde talis appellatio poterit iustificari ex alijs cau
sis, quam expressis, & vide glo. in cle. fina. infra de appella. &
quod dicetur in c. non solum. in glos. 2. infra eo. vide ibi per do
minum Nic. in vlti. no. Et ideo si appelletur ab interlocutoria
super attentatis, & sic quando reuocantur attentata, in appella
tione non requiritur causa, & poterit iudex ad quem cogno-
scere etiam de causis in appellatione non expressis secundum
do. Flor. in cle. appellanti. in fi. & referentem Rotam ita tene-
re decisio. 83. Secundo limita secundum Host. nisi appelletur
in maioribus causis soli Papæ reseruatis, vt in d. c. sit debitus.
de quo ibi. & in c. quamuis. in 6. glo. supra de elec. eo. lib. Tertiò
limita nisi appelletur ab interlocutoria, de cuius grauamine
verè constet ex inspectione sententiæ, vt quia in ea sit inserta
causa a iure reprobata, secundum Pet. de Ancharã. in d. cle. ap
pellanti. Quartò limita nisi de grauamine appareat iuris pre-
scriptione, vel per allegationes iuris, vt si iudex mãdat aliquẽ
torqueri, vel sequestrum fieri, quòd regulariter est prohibitũ,
quia tunc expressio causæ non requiritur, secundum Bald. in
d. l. minoribus. arg. l. si quis prouocatione. C. eo. & in l. qui te-
stamento. ff. de exc. & ita posset procedere dictum Innocen.
in c. pe. supra de no. ope. nunci. Quintò limita, quia licet causa
non sit expressa specialiter, tamen sufficit exprimere per rela
tionem ad aliud dicẽdo, appello ab interlocutoria iniqua, pro-
ut ex dictis apparet, quia si iniquitas allegatur ex actis & alle-
gationibus iuris absque alia probatione facta, valet appellatio
& ita procedat dictum Innoc. in c. pe. secundum Paul. & Lap.
8 in d. cle. appellanti. & Domini. hic. † Sed aduerte quia hoc di-
ctum non esset ita simpliciter verum, & contra hoc dictum te
nuit Rota in d. decisi. 7. & d. Flor. in d. cle. appellanti. & Bald. in
d. l. minoribus. dicens, quòd bene procederet tunc appellatio,
si exprimeretur nominatim, ex qua parte actorum appareat
grauamen, quia tunc satis diceretur ferri expressio causę, & ita
est de mente Rotę in d. deci. Et debet intelligi dictum Innocẽ.
& Pau. secundum Bald. in d. l. minoribus. quando grauamen
vel interlocutoria est talis, cuius iniquitas detegitur per allega
tiones iuris, tunc enim in appellatione nō esset necesse, quòd
inseratur causa, secus si iniquitas haberet detegi ex allegatio-
nibus & probationibus facti, & ita quod esset quæstio facti nō
iuris, quia tunc locum habet d. cle. appellanti. & idem voluit
Bald. in l. per hunc. circa fi. C. de tem. ap. Sexto limita quia licet
a appellatio ab interlocutoria vel grauamine nō [a] procedat nisi
nominatim expressa certa causa, tamẽ sufficit, quod causa ex-
primatur sequenti die, vel quousq; durat tẽpus decem dierũ da
torũ ad appellandũ, quia quãdiu est de tpe dato ad appellãdũ
pōt omissum suppleri, & habetur ac si causę a principio essent
expressæ sm Bal. sin. in l. a. circa fi. C. de epi. au. & facit, qđ hr in
reg. in alternatiuis. j. de re. iur. de declaratione fiẽda intra tem-
pus datum ad appellandum. Et aduerte quia licet appellatio
ab interlocutoria non possit iustificari ex alia causa quam ex-
pressa, tamen pluribus causis expressis sufficeret vnam proba-
re, nec est necesse in appellatione apponere illam clausulam
non attingens se, &c. ita dicit Bald. in d. l. minoribus. per tex.
in l. appellant. §. j. ff. eo. titu. Quid autem sit in appellatione a
9 diffinitiua, vide j. in glos. in ver. statuit. † In glos. in ver. ad nos.
in fi. concludens de quo ad deuolutionem negotij principalis,

vide tex. solum habet locũ in Papa & non in inferiore nisi in-
ferior esset talis, qui possit adiri per viam querelæ, vt patet ex
ratione glos. hic & ita procedat opi. Host. quam sequitur Ar-
chidi. 3. q. 5. quia suspecti. Sed quo ad formam appellandi & pe
tendi apostolos iste text. pariter locum habet in omnibus ap-
pellationibus etiam ad inferiores interpositis, secundum Io.
And. & Domini. & vide per Rotam in deci. 385. quæ inci. item
si appelletur. & per glos. infra in ver. superiora. & in glos. seq.
10 † In glo. in ver. in scriptis ibi, fidet fieri per alia documenta, vt
patet in d. c. quoniam. in fi. & ita dicit Host. determinandum
quod ipse no. in sum. eo. titu. §. qualiter. & concludo prout est
dictum supra in glos. proxi. quòd quo ad solennia appellatio-
nis iste tex. locum habet etiam si appelletur ad inferiores a Pa
pa. & facit etiam quod est dictum supra in glos. in ver. interlo-
cutoria. licet Domi. hic aliud velit, & non bene. Et licet Arc.
in ver. de partium. in fi. videatur velle esse speciale quomodo
cunque ad Papam appelletur etiam sine scriptis, & etiam nul-
la causa expressa & non petitis apostolis deuoluatur negotiũ
ad eum, tamen Rota in d. decisi. intelligit hoc quando iu-
dex a quo defert appellationi, vt infra eo. cum appellationibus.
alias secus esset, per no. in c. quamuis. supra de ele. eo. lib. ideo
in omnibus appellationibus ad Papã requiritur forma huius
c. in prin. vt tenet Archidia. & Ioan. And. in c. cupientes. in ver.
appellatio. supra de elec. eo. lib. Et aduerte primo, quia licet de
iure canonico ab interlocutoria debeat appellari in scriptis,
vt hic dicitur, tamen de iure ciuili non est necesse, secundum
glo. in d. l. 2. ff. eo. quod tamen de consuetudine nō seruatur, se-
cundum Bart. in l. eius qui. ff. de appella. reci. vbi plenè per eũ.
Secundo aduerte quando dicatur appellari in scriptis. Ang. in
l. a sententia. in fin. ff. eo. concludit, quòd debeat offerri libel-
lus in scriptis, & quòd non sufficeret si viua voce quis appel-
lat, licet faceret incontinenti totam appellationem redigi in
scriptis per notarium cum expressione causę grauaminis, facit
quod est dictum supra. titu. proxi. c. fina. imo plus dicit Ange.
in d. l. a sententia. referendo. Spe. eo. titu. §. j. in quarta parte, q
si quis porrigeret libellum appellatorium in scriptis, non suf-
ficiat nisi sint adiecta illa verba in his scriptis. Sed certe hoc vl
timum non procedit, vt vult in simili glos. no. supra titu. pro-
ximo. c. fin. & ita tenet Imo. in d. l. a sententia. in fi. de quo ibi
11 plenè per eum. † In ea. glo. in fi. & hoc tutius est tenere secun-
dum Host. & Ioan. And. & facit quod no. in c. j. §. exem. infra
de senten. excommuni. & per Spe. in d. §. j. ver. & notabiliter.
non est de substantia appellationis, quòd scriptura sit publica,
sed sufficit priuata secundum glos. hic, & in c. appellatio. infra
eodem. sed talis priuata scriptura non probat esse appellatum
in scriptis, nisi probetur per testes, vel nisi notarius se subscri-
pserit, & testes apposuerit dicendo, quòd in his scrip. appella-
uit secundum Domini. & vide per Rotam in decisio. 409. quæ
inci. item fuit dubitatum vtrũ diffinitiua. Et hic in scedula quæ
datur iudici a quo. in qua continetur appellatio, sed in cedula
quę datur parti ad intimãdum secundum formam clem. cũm,
de elec. requiritur quod scriptura sit autentica, vt ibi, in ver. au
tentica. & ibi per Pau. Et vide hic per Ioan. Andre. dicentem,
quod si, dum subditus scribit appellationem, iudex eodem in-
stanti scribit sententiam excommunicationis, quam, profert
ante appellationem, & postea interponitur appellatio, quod
sententia excommunicatio. non valebit, per c. per tuas. supra
de senten. excommuni. de quo per Ioan. And. in regu. cum
sit partium. infra eodem libro. & hic per Domini. dicentem
post Ioan. And. quòd tunc excommunicatio lata post appella-
tionem est nulla vt dicto. c. per tuas. quãdo appella. est iusta, se-
cus si iniusta. supra de offic. delega. cum olim Abbas. in fine.
In glossa in ver. petat in fi. vide, vt plenè dicetur in c. ab eo. &
c. vt super. infra eodem. & dicit Ioan. And. supra in 4. glo. quòd
etiam si appellaretur in extraiudicialibus, & in electionibus
tutius est dicere, peto apostolos, si sit qui dare possit. in ver. ex
hiberi. ibi, requisitus. debet enim iudex requisitus apostolos
tradere, etiam si non recipiat appellationem, vt hic in tex. sed
si non sunt petiti, non tenetur tradere quando appellationem
non recipit, sed vbi recipit, tenetur tradere etiam non requisi-
tus, vt in l. eos. in fi. C. eodem titu. alias puniretur pęna, de qua
in l. quoniam iudices. C. eodem. titu. secundum Host. & Ioan.
And. & facit. l. iudicibus. C. eodem titu. licet Archidiacon. hic,
velit

ADDITIO.

a Vinc. G. Adde infra quantum tempus fieri debeat appellationis causa. Ruy. co
sil. 318. nu. 9. lib. 5.

velit pœnam esse arbitrariam, ex quo determinata non est, de quo hic per Ioan. And. & per Bald. in d. l. eos. & vide infra §. proximo. & per glo. in ver. requisitus. in dicto c. vt super.

SVMMARIVM.

1 *Causa est exprimenda in apostolis non solum delationis, vel non delationis, sed etiam causa ipsius appellationis.*

1 **In quibus.** † Nota primò in apostolis exprimendam esse causam non solum delationis, vel non delationis, & facit l. sciendum. ff. de appella. reci. sed etiam causam ipsius appellationis, vt probat text. hic, pro quo facit copulatiua, &, hic posita, quæ de sui natura copulat diuersa, & requirit concursum copulatorum secundum glo. in clementi. in plerisque. in ver. & populo. de electio. & facit glo. in c. vt super. j. eodem. & isto respectu dicuntur tunc apostoli testimoniales. Debet etiam in eis exprimi causa admissionis appellationis vel non, vt hic in tex. & si exprimatur qualiter appellatio non recipitur, & eius causa, & dicuntur tunc apostoli refutatorij. Si verò exprimatur qualiter appellatio est recepta, & eius causa & tunc si causa erat, quia appellatio fuit legitima, & erunt apostoli dimissorij seu dilatorij. Si verò causa fuit propter reuerentiam superioris, & erunt reuerentiales, & plenius vide de istis quatuor speciebus & eorum formis in Specula. in 4. parte. eodem titu. §. sequitur. & ibi ponitur de quinque speciebus, vt sunt conuentionales qui dantur a parte quæ defert
2 hodie tamen communiter dantur acta pro apostolis,[a] & in eis scribitur, an iudex deferat appellationi vel non, vt per glos. in clemen. 2. & ibi per dominum Floria. in §. verum. in 2. q. eo. titu. & per Barto. in l. j. ff. de libel. dimisso. Vltimò nota arg. quòd iudex a quo tradendo apostolos reuerentiales videatur deferre appellationi, de quo per glos. s. in ver. exhiberi. & dicetur j. eo. in c. cum appellatio. In glossa in ver. appellationis. in fi. vtraque expositio est tenenda & simul iungenda, secundum Domini. & ita tenuit glos. in dicto c. vt super. In glo. in ver. superiores. in fi. vnde dicit hic Hostien. quòd id, quod hic dicitur de apostolis, locum habet in omnibus iudicibus, secundum Ioan. Andre. In glossa in ver. delatum ibi, de veritate appellationis, vel eius iustitia. putà propter dubium opinionum secundum Abba. ponentem exemplum per nota. in c. vt debitus. s. de appellatio. de quo in c. cum speciali. eodem titu. In eadem glos. in fi. secundum Innocen. licèt Hostien. hic dicat, quòd non incurrat pœnam illius c. dummodo illud non fecerit in grauamen alterius partis per gratiam, vel sordes, vt ibi not. secundum Ioan. And.

ADDITIO.

a Vin. God. Nota quòd apostoli possunt peti simul vno contextu sæpius Fely. in c. cum tam. de offic. deleg. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex a quo deferens appellationi potest præfigere tempus ad eam prosequendam.*
2 *Iudex ad quem non potest inuitis partibus cognoscere de causa principali, nisi primo diffinito appellationis negotio.*
3 *Iudex a quo an possit præfigere tempus appellanti ad prosequendam appellationem.*
4 *Iudex ad quem potest de causa appellationis cognoscere, vel eam alij committere.*
Adde ad idem nu. 5.
6 *Papa potest cognoscere de principali causa appellationis omisso articulo appellationis, quod Archiepiscopus non potest.*
7 *Causa appellationis si alicui sit commissa, an possit cognoscere de nullitate. & nu. 8. & 9.*
10 *Causa si non sit expressa, vel expresso certa causa quando appellatur a diffinitiua potest iustificari ex alia, & noua causa prosequi.*

1 **Post hæc.** † Nota primò quod iudex a quo potest præfigere terminum appellanti ad prosequendam appellationem, postquam ipse detulit appellationi, seu postquam apostolos dederit, & ita probat tex. hic, ibi, post hæc, idest, post traditionem apostolorum, secundum Hostien. vel postquam fuerit appellatum, & delatum appellationi, secundum Archidiac. & ita residet hic Ioan. And. sed quando iudex non detulisset, non potest præfigere terminum secundum Innoc. in c. fi. s. de accusa. & facit clemen. i. de appella. de quo dicetur j. eo. in c. cum appel. Secundò no. ibi, si voluerit, quòd appellatus si velit, & petat, potest facere quòd per appellationem ab interlocutoria cognitio etiam totius causæ principalis deuoluatur ad iudicem ad quem, sed ipse appellans hoc non potest inuito appellato, vt hic plenè per Ioan. Andr. & per Rotam in decisi. 203. quæ incipit, item quòd appellatus. in 2. colum. vbi plenè ad intelligentiam huius tex. Tertiò no. quòd Papa potest committere in curia cognitionem causę principalis, licèt non sit deuoluta per appellationem, secundum Domi. sed certè hoc non bene probatur, cum hæc causa erat deuoluta, vt pa-
2 tet ibi finito appellationis articulo, de quo j. † Quartò nota iudicem ad quem nō posse inuitis partibus cognoscere de causa princi. nisi primo diffinito negotio appellationis interposi-
a tæ ab interlocutoria, cum instantia causæ princi.[a] sit diuersa ab instantia appella. ab interlocutoria, quod facit, vt iudex delegatus in causa appella. ab interlocutoria non possit illa finita cognoscere de causa princi. de quo plenè in c. vt debitus. s. eo. Sed consensu partium interueniente hoc posset, vt hic in tex. quia potest iurisdictio prorogari, licèt propriè non sit prorogatio, sed exceptionis omissio, secundum Innocen. dicentem, quòd sufficeret consensus solius appellati, licèt non sufficiat consensus solius appellantis, & ita tenet Hostien. in dicto c. vt debitus. & text. hic ibi de partium resoluitur in singulari, idest, partis appellatæ, sic s. eo. accepta, secundum Innocen. & Ioan. And. & videtur tenere Fede. in suo consi. 27. quod incip. si a sententia. Sed certè etiam si appelletur ad eum, qui potest adiri per viam querelæ, non videtur, quòd possit cognoscere de causa principali omisso articulo appellationis, ex quo iudicium in causa principali est ceptum coram alio, vt in c. proposuisti. s. de foro competen. secundum Domini. & hoc nisi de consensu vtriusque partis. secus si partis appellatæ, vel appellantis tantum, quia alia non esset differentia, an sit finitus articulus appella. vel non, quam differentiam facit tex. hic, quia finito artic. appellatio. appellatus potest hoc facere inuito appellante, sed eo non finito non potest nisi de consensu partiū, & quia expositio in singulari in vers. de partium, esset superflua cum s. hoc dicatur in tex. ibi, si voluerit appellatus &c. debet ergo intelligi tex. prout iacet. de quo j. in glo. in ver. omis-
3 sio. & j. in 2. charta. in fi. † In glos. in ver. indulto. in fi. & hoc potest tam iudex delegatus, quàm ordinarius, vt hic & s. eo. ad aures. siue sit appellatum a diffinitiua, siue ab interlocutoria,
b vt hic dicitur. Et potest præfigi terminus ab appellante,[b] qui potest abbreuiare terminum iuris ad prosequendam appellationem, vt s. eo. personas. Sed appellatus non potest, secūdum Ioan. And. & Domini. de quo hic per eum. & per Specula. eo. titu. §. qualiter. ad fi. & per Rotam in dicta decisi. & per do. Nico. in dicto c. personas. in 2. colum. In glo. in ver. petierint. ibi, ad contradicendum. vt in c. interposita. § j. & c. Nico. & ibi per glo. & in c. oblatæ. s. eo. In eadem glo. ibi, ad prosequendam intellige si appellatio fuit recepta, vt dicto c. interposita, & idē si non est recepta, sed terminus assignatus ad prosequendam appella. vt no. in dicto c. Nic. In eadem glo. ibi, addit, dic quòd tex. hic habet locum, quando appellatus petit, quòd tota causa sit in curia, antequam literæ sint impetratæ ab appellante, vel antequam appellans miserit nūcium, aliàs si non petijsset, vel petijsset post impetrationem literarum, vel missionem nūcij, hæc glos. non haberet locum, cum res non sit integra. & hoc nisi ex malitia appellans ita festinasset, vt dicto c. obla. secundum Innocen. & Hostiens. dicentes prædicta procedere etiam in alijs causis quàm electionum vel beneficialium, cum in eis dicta petitio non requiritur, sed seruatur c. j. s. de electio.
4 eo. lib. † In eadem glo. in fi. vide hic per Ioan. An. & in c. super quæstionum. s. de offic. delega. & ibi per glo. & conclude secundum Domi. quod est in arbitrio iudi. ad quem, an velit ipse cognoscere, vel alteri committere. argumen. dicti c. super quæstionum. & s. de offic. ordina. vt litigantes. eodem lib. Si verò quæritur, an partes possint hoc petere, vt tota causa committatur per ipsum iudicem ad quem, & poterunt de ipso articu. appella. seruata forma. c. sæpe. s. eodem. sed de causa princi. poterit hoc peti seruata forma huius c. & vbi non concurrerent illa, quæ habentur in dicto c. sæpe. & hic tunc esset necesse de gratia impetrari a Papa, vt pars citetur ad curiam, & ita proce-

ADDITIONES.

a Vin. God. Adde, quod instantia causæ principalis suspendi non potest, secus causa appellationis. Ruy. consi. 30. nu. 3. 8. & 10.

b Celsus. Appellante. Dic, quòd illi potest iudex a quo præfigere terminum, intra quem suam appellationem prosequatur. istud est singu. in c. fi. de accu. quod pro sin. refert & sequitur Ludo. Ro. sin. 145. inci. iudex a quo. quod tamen in sua restrictione non sequaris, vt per Fely. in c. cum Bertoldus. colum. 2. in fi. dum Ab. allegat de re iu. & in c. peruenit lo j & ibi Panor. de ap. & melius in c. prælatorum col. 6. ver. secundo casu de accu.
Vin. God. Limita tamen, quòd iudex sine libello non potest procedere, & fatigare reum. Cor. consi. 93. In causa, litera c. lib. 4.

procedat dictum Ioan. Andr. hic ſecundum Domini. de quo in dicto c. qua fronte, & nota ex 3. ſol. huius gloſ. quòd eſt in electione appellantis quem iudicem velit adire, quando ſunt plures iudices, qui poſſunt adiri per viam appella. Et an valeant literæ impetratæ per appellantem non ſuper cauſa appella. ſed ſuper alia, vt ſuper cauſa iam inchoata, vide hic plenè per Archidiaco. & Ioan. Andre. In gloſ. in ver. monumentis. in fi. de teſtibus verò non intelligitur, vt in c. conſtitutus. de fideiu. ſecundum Innocen. & Archidiaco. ideo pro inſtrumentis, & alijs actis non daretur remiſſio, vt per Rotam in deciſi. 218. quæ incipit, item licet pro inſtrumentis. & in dicta deciſi. 204. circa fi. & vide dicta de hoc in c. præſentium. ꝫ. de teſti. eodem lib. 5 circa fi. princip. † In gloſ. in ver. finito. in fi. & idem ſi eſſet finitum per lapſum termini ſtatuti a iure, vel ab homine ſecundum Ioan. Mona. & Archidiaco. vt in dicto c. ſæpe. & j. eo. Romana. §. ſi autem. Sed Ioan. And. contra, quia tunc iudex appellationis non cognoſceret de cauſa princi. vt requirit text. hic, ſed rediret cauſa ad iudicem a quo, vt dicto c. vt debitus. & eadem ratione non cognoſceret de cauſa appella. quando pronunciaret malè appellatum, vel caſſaret appellationem, ſecundum Lap. & Domini. quibus non placet, quod gloſ. hic de caſſatione dicit, ſed intellige gloſ. quando iudex a quo detuliſſet appellationi per no. in dicto c. cum appella. ſecundum Lap. vel quando appellatus approbauit appellationem, quo caſu Papa, vel legatus poſſet cognoſcere de cauſa princip. ſi velit. Sed certè videtur, quòd appellato approbante appellationem, & petente quòd cauſa ſit in curia, poſſit procedi omiſſo appel. arti. niſi conſentiant ambæ partes, vt hic in tex. licet ſecus, ſit quando defertur appellationi per iudicem, vt ꝫ. vnde plus operatur delatio iudicis, quàm approbatio, & petitio appellati, vt 6 hic per Lap. & Domini. de quo j. † In gloſ. in ver. omiſſo. in princi. an idem ſit in delegato Papæ, quod in Papa. Innocen. & Ioan. And. hic quod ſic, & idem tenet in c. Romana. hic allega. quia in cauſa delegata a Papa ipſe delegatus habet eandem iuriſdi. ſicut Papa, vt ꝫ. de offi. delega. ſanè, el 2. vnde poteſt eius iuriſdictio prorogari, & partes poſſunt renunciare appella. articu. vt hic dicitur, quod intelligit Domini. in dicto c. Romana. quando Papa delegauit tam cauſam appella. quàm cauſam principalem, ſecus ſi cauſam appella. tantum, quia illa finita non poſſet delegatus ſe intromittere in cauſa princip. ſibi non delegata, vt no. Ioan. Andre. in dicto c. vt debitus. & in c. fi. ꝫ. de iudi. Sed aduerte, quia do. Nico. in dicto c. vt debitus. in pe. colum. indiſtinctè tenet, quòd delegatus poſſit, quia cauſa principalis venit acceſſoriè ad cauſam appella. vt in dicto c. vt debitus. commiſſo ergo principali & ſic cauſa apella. videtur commiſſum omne conſecutiuum. argu. c. prudentiam. in fi. ꝫ. de offic. delega. de quo plenè vide per Fede. in ſuo conſi. 7 187. & per gloſ. in clemen. j. in princi. de cau. poſ. Quid † autem ſi alicui eſt commiſſa cauſa appella. an delegans poſſit cognoſcere de nullitate dicetur j. In eadem gloſ. in fi. ſed limita primo niſi archiepiſcopus pronunciaſſet iuriſdictionem ad eum deuolutam per legitimam appellationem, quia tunc poterit cognoſci de principali, licèt etiam non fuerit appellatum in ſcriptis, vel cum expreſſione cauſæ, quia talis ſententia facit ius inter partes, vt ꝫ. de reſcrip. ſuper literis, ſecundum Innocen. & Ioan. And. & ita etiam eſt de mente Lap. licèt loquatur in nullitate, de quo j. Secundò limita, niſi iudex a quo detuliſſet, quo caſu iudex appellationis, etiam ſi ſit Archiepiſcopus, vel inferior etiam inuito appellato, & etiam ſi appellatio ſit interpoſita ſine ſcriptis, & ſine cauſa, vel ſine apoſtolorum petitione, poſſet in cauſa procedere ſecundum Innocen. & Ioan. Andr. & facit dictũ c. cum appella. & idem tenuit Ioan. And. in dicto c. Romana. in princi. per tex. in dicto c. cum appella. & ita ſequitur Rota in deciſi. 385. quæ incipit, item ſi appellatur ſecundum Domini. dicentem poſt Innocen. & Ioan. And. quòd ille cui eſt commiſſa cauſa appella. poterit cognoſcere de nullitate, & pronunciare ſuper ea, per l. ſi expreſſim. ꝫ. eodem titu. & no. in c. dilecto. ꝫ. eo. in fi. & 10 l. quædam mulier. fam. erciſ. quod tene menti. & idem tenet Imo. in dicta l. ſi expreſſim. in vlti. charta, vbi plenè per eum de hoc. Sed Lap. intelligit hoc, quando appellatur ad iudicem, qui poteſt principaliter adiri per viam querelæ omiſſo medio, vt eſt Papa, vel legatus de latere, & tunc habet locum tex. hic ſecundum glo. in dicto c. Romana. in princi. ſecus in alio, vt in Archiepiſcopo, & hoc niſi prius pronunciaſſet bene appellatum & a tali pronunciatione non appellaretur, quia tunc ſententia faceret ius inter partes, vt ꝫ. Sed aduerte primo, quia ſi nullitas venit incidenter, vt in cauſa appella. poteſt Archiepiſcopus de ea cognoſcere ſicut de appellatione, vt dicta l. ſi expreſſim. ſecus ſi principaliter deducatur nullitas, vt in dicto c. Romana. & ſic eo caſu quo poteſt cognoſcere de appellatione, poterit cognoſcere de nullitare, intellige incidenter, & iuſtificata appella. vt dicit Lap. aliàs ſecus, niſi eo caſu, quo poſſet cognoſcere de cauſa princi. omiſſo appella. articu. de quo j. Secundò aduerte, quia vt patet ex præcedentibus, & prout vult gl. hic, quando iudex ad quem eſt talis, qui non poteſt principaliter adiri per viam querelæ omiſſo medio, tunc talis etiam de conſenſu partium poſſet cognoſcere de cauſa princi. omiſſo appella. arti. vt in dicto c. Romana. in princi. quod ſine dubio procedit in clericis, vt ibi, & idem in laicis quod cauſa eſſet ſpiritualis, vel feudalis ſeu criminalis, per no. in dicto c. Romana. ſed ſi cauſa eſt ciuilis, tunc Lap. hic tenet, ꝗ quilibet iudex appellationis poſſet de conſenſu partium cognoſcere de cauſa principali omiſſo appella. articulo, ex quo laici poſſunt in eum conſentire, ſecundum no. ꝫ. de foro competen. ſignificaſti. & hic per Innocen. & per Hoſtien. in ſum. eodem titu. in ver. ſed nunquid laicus. & idem Domini. hic, quando appellatur ad iudicem a quo ante iudicium cęptum, ſecus ſi iudicio cępto, quia tunc de cauſa princi. deberet cognoſci coram iudice a quo, coram quo ipſa cauſa eſt cępta, vt in c. pen. ꝫ. de foro competen. ſecundum Domini. tenentem, quòd excepto Papa nullus alius, qui etiam poſſet adiri principaliter per viam querelæ, poſſet etiam inter ipſos laicos cognoſcere de cauſa princi. omiſſo arti. appella. & idem tenet Lap. & Ioan. de Fan. in dicto c. Romana. prout ibi refert Domini. per nota. in dicto c. vt debitus. & per Ioan. Andr. in c. paſtoralis. in j. glo. & per tex. 11. q. 3. peruenit. quia ex quo ordinarius præoccupauit iuriſdictionem inter laicos, ergo non poſſunt eius iuriſdi. declinare conſentiendo, quòd iudex appella. cognoſcat de cauſa princi. omiſſo appella. artic. vt in dicto c. pen. ſecundum Domini. Sed aduerte, quia quod tex. hic habeat locum non ſolum in Papa, ſed etiam in omni iudice, qui poſſet principaliter adiri per viam querelæ, tenuit gloſ. in dicto c. Romana. in princi. & ſequitur ibi Archidiaco. & Ioan. And. & gloſ. hic, & ꝫ. in ver. ad nos. Item aduerte hoc ſiue in 8 laicis ſiue in clericis. † Sed in laicis dicendum eſt, quòd non ſolum Papa, & Legatus, ſed etiam Archiepiſcopus, & omnis iudex appella. poſſit cognoſcere de cauſa princi. omiſſo appella. artu. de voluntate partium, vt eſt text. in dicto c. Romana. in princip. a contrario ſenſu, iuncta gloſ. ibi in ver. clericorum. quod idem tenet. Non ob. dictũ c. ſignificaſti. quia loquitur in clericis. Non obſtat dictũ c. pen. quia procedit, niſi ambæ partes velint contrarium, quia laici poſſunt in alienum iudicem conſentire, vt dicto c. Romana. in princ. iuncta glo. Nec etiam ob. quòd text. hic loquatur in Papa, quia videtur, quòd habeat locum in omni iudice. Nam illæ eædem rationes, ex quibus dicitur alios iudices hoc non poſſe, habent locum etiam in Papa, nam iuriſdictio Papæ poteſt præueniri, & præoccupari per ordinarium, vt in c. vt debitus. & ibi per glo. ꝫ. eo. & in c. ſi a ſede. j. de præbend. ſi ergo cauſa principalis eſt cępta coram ordinario, non deberet ipſe Papa poſſe agnoſcere de cauſa principali omiſſo appella. articulo, ex quo cauſa ipſa eſt cœpta, & pendet coram ordinario, & tamen hic eſt text. in contrarium. Nec ob. ſi diceretur, ratio ſit, quando Papa eſſet iudex ordinarius omnium, vt 3. q. 9. cuncta. & propter hoc nec clerici, nec laici dicuntur in alienum iudicem conſentire, tamen remaneret alia ratio, ex quo iuriſdictio eſt præuenta ab ordinario, vt dicto c. pen. & dicto c. vt debitus. imò videretur, quòd etiam tunc Papa, vel alius non ſit dicendus de cętero iudex illorum, ex quo cauſa eſt cępta, ſicut contingeret in duobus iudicibus ordinarijs, quia ſi vnus præoccupauit, non poteſt tunc dici, quòd alter ſit iudex illorum, niſi dicatur, quòd licèt iuriſdictio Papæ ſit præoccupata, tamen purè remanet iudex ordinarius, vnde de conſenſu partium poſſit cognoſcere de cauſa principali omiſſo articulo appellat. quia partes non dicuntur tunc conſentire in alienum iudicem, quæ ideo habet locum in Papa, & Legato, & ceſſat in Archiepiſcopo, & inferioribus clericis, vt dicto c. j. ſed in laicis idem dicendum videtur in Papa, & in omnibus iudicibus inferioribus, vt videtur hic probare in tex. qui licèt loquatur in Papa, & ipſe Papa poteſt cognoſcere de conſenſu partium, ergo & alij iudices poſſunt, quia ratio præoccupationis, quæ prohiberet alios iudices, haberet locum etiam in Papa. ergo ſicut poteſt Papa, poſſunt & alij, vt dicto c. j. & ibi glo. Nec ob. ratio præoccupationis, quia non habet locum, ſi ambæ partes conſentiant, vt eſt tex. hic, & clarius in dicto c. Romana. iuncta gloſ. Pro quo facit ratio, quia propter hoc, quòd lis pendeat, & ſic quòd ſit præoccupata iuriſdictio,

risdictio, non redderet iudicium nullum, si litigaretur coram alio iudice, quia exceptio litis pendentiæ debet opponi, & aliàs si non opponatur, procedit iudicium, licèt causa sit prius cœpta, & pendeat coram alio iudice, vt dixit singu. Innocen. ꝟ. de constitu. cum M. fortius ergo procedat iudicium, si ambæ partes consentiant non opponendo litis pendentiam. remanet tamen dubitatio, an tunc cognoscat, vt iudex appellationis, quod videtur hic tenere Innocen. an vt iudex prorogatus, quod videtur tenere glossa in ver. clericorum. in dicto c. Romana. Sed videtur, quòd vt iudex appellationis non dicatur procedere, quia sequeretur, quòd clerici possent facere omisso appella. articulo Archiepiscopus procederet, quia non dicuntur consentire in alienum iudicem, si esset iudex appellationis. & ita colligitur ex tex. & glos. in dicto c. Romana. in princip. Item quia si non cognoscit de appellatione, & non pronunciat super ea, non dicitur tunc ad eum deuolutum negotium, ergo omisso appellationis articulo non videtur, quòd

9 cognoscat vt iudex appellationis. † An tamen iudex appellationis possit cognoscere de causa principa. omisso appellationis articulo, de consensu solius appellati tantum. do. Nico. in c. interposita. §. idem quoque. & in dicto c. vt debitus. in fi. ꝟ. eodem, tenet quòd sic, quia etiam inuito appellante debet hoc posse peti. nam quòd prius cognoscatur de articulo appellationis, est fauor appellati. si ergo appellatus non vult, quòd de hoc cognoscatur, appellans ipse non potest de hoc conqueri, ex quo appellauit, volendo quòd causa tota ad iudicem appellationis deuoluatur, ita quòd potest sibi dici, quod quæris intus habes, vt 10 c. super quæstionum. §. porro. de offic. delega. vnde appellans allegare non potest litis pendentiam coram iudice a quo, cuius iurisdictionem ipse declinat appellando, facit c. 2. ꝟ. de do. & contu. eodem libro. Nam qui suo facto procurat conueniri coram alio iudice, nunquam potest opponere exceptionem litis penden. secundum Bald. in l. j. in fi. C. commu. de leg. ergo appellans qui procurat, quòd causa sit coram iudice ad quem, non potest opponere de exceptione litis penden. coram iudice a quo, nec etiam ipse iudex posset de hoc opponere, & supplere, vt per Innocen. in dicto c. cum M. & tenet Bal. in l. j. C. qui admit. vnde videretur, quòd de consensu solius appellati possit cognosci per iudicem appellatio. de causa principali omisso appellatio. articulo etiam inuito appellante, dummodo tamen prius reuocetur grauamen, propter quod fuit appellatum, cum tunc non habeat de quo conqueratur appellans. Et ita residet hic Innocen. & Ioã. Andre. licèt Domini. hic velit, quòd debeat interuenire consensus vtriusque partis, per tex. hic in ver. de partium. sed certè potest suppleri maximè, vel resolui in singularitate primæ partis appellatæ, ex quo appellans ipse non possit conqueri

10 de hoc vt ꝟ. † In glo. in ver. statuit. in princip. & si appellatur nulla causa expressa, vel expressa certa causa, potest ex alia iustificari, & noua causa prosequi, vt per glos. in c. cum causam. in fi. ꝟ. eodem titu. secundum Ioan. An. hic. Pro quo est text. in l. 2. §. quid ergo. ff. eodem titu. & ibi per Barto. & idem tenet Lap. in sua allega. 6. in fi. Pro quo etiam text. nota. in l. Titianus. ff. quod cum eo. vbi iudex ad quem potest reformare sententiam diffinitiuam ex noua causa non allegata, nec probata coram iudice a quo, & intellige prædicta dummodo in appellatione a diffinitiua non exprimatur causa manifestè friuola, quia tunc vitiaretur appellatio etiam a diffinitiua, vt not. in simili in c. fi. ꝟ. de conditio. apposi. secundum Ioan. Andre. licèt in contrarium facit glos. in l. vinum. ff. si cert. peta. In eadem glos. in fi. intra quem, si non prosequatur rata manet sententia, vt dicto c. sæpe. §. saluis. vide per Rotam in decisi. 361. quæ incipit, item si appelletur. Quid si appelletur a sententia diffinitiua, quæ est nulla, & deseratur appellatio, item vide in deci. 365. quæ incipit, item si a diffinitiua. Quid si appellatur a sententia diffinitiua habente plura capitula, an possit per iudicem a quo ad instantiam partis appellatæ pronunciari super omissis in dicta sententia.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans non legitimè habetur pro non appellante.*
2 *Appellans contumax potest cōdemnari in expensis absque alia citatione.*
3 *Contumax infert iniuriam tribus, scilicet iuri, iudici, & parti.*
4 *Iudex appellationis an possit appellantem condemnare in expensis, qui appellauit non seruata forma. c. 1. de app. in 6.*
5 *Iudex ad quem si omisit frustratoriè appellantem condemnare in expensis, an iudex a quo poterit eum condemnare in fine litis.*
6 *Appellatus si est contumax condemnatur in expensis. quid si succumbat, an excusetur ab expensis propter primam sententiam pro se latam.*

1 §. Quod si appellator. † Tene menti, & ita alleg. quòd qui non legi-

a timè appellat, habetur pro non appellante, [a] ex quo infertur, quòd vbi in actu exercendo datur a iure certa forma, si forma non seruatur, non valebit actus, & reputatur non factus, facit c. fi. ꝟ. titulo proximo, & c. quia propter. de elect. quia paria sunt non fieri, vel non legitimè fieri, vt hic dicitur. Secundò nota, quòd si appellatio est minus legitima, tunc appellans remittitur ad iudicem a quo, & in expensis condemnatur, facit c. cum appellatio. j. eodem & c. vt debitus. & c. ad hæc si in vna. & c. sæpe. & c. per tuas. & vide in c. Romana. §. fi. j. eodem. & eodem modo condemnatur in expensis si appellatus succumbit in causa appellationis, de quo j. in fine. vt in l. tu-

2 tores. §. tutor. ff. de administra. tuto. de quo j. † Tertio nota quòd appellatus, seu appellans contumax potest condemnari in expensis absque alia citatione, etiam si contumacia in tali causa sit talis, in qua possit procedi contumacia non obstante, vt in c. j. ꝟ. de electio. eodem libro. de quo in c. audiris. ꝟ. de procur. & in c. finem. ꝟ. de do. & contu. & per Innocen. in c. calumniam. de pœnis. & per Rotam in decisi. 424. quæ incipit, item si a diffinitiua sententia. circa fi. vbi plenè de hoc.

3 † Vltimò nota quòd contumax infert iniuriam tribus, scilicet iuri, iudici, & parti. ideo est, quòd contumacia appellatur de-

b lictum, [b] vt in l. omne delictum. ff. de re milita. & pro omni contumacia potest quis excommunicari, vt 96. distinc. duo sunt. Sed an habeant etiam locum aliæ pœnæ legales, de quibus in l. a proconsulibus. C. eodem & in l. ab executore. C. quorum appella. vide plenè per dominum Nico. in dicto c. vt debitus. in 13. colum. In glos. in ver. præmissa. in fi. idem Innocen. & Ioan. Andre. qui post Archidiaco. videtur tenere, quòd si appellans veniat, tamen non portat monumenta causæ, incurrit hanc pœnam. & idem sequitur Domini. licèt Innocen. in alia glos. & Ioan. Mona. aliud velint, & non bene,

4 cum non seruent hanc constitutionem. † In glos. in ver. condemnandus. in fi. pro declaratione huius glos. quæritur primò, an iudex appellationis possit condemnare in expensis appellantem, qui non seruata forma huius c. appellauit. glo. hic, quòd sic, & idem Ioan. Andre. & Archidiaco. in dicto c. cum appella. licèt Archidiaco. hic, & Specula. in titulo de expensis. §. iusta. ver. 7. dicat quòd cum appellans non seruans hanc constitutionem habeatur pro non appellante, sequitur quòd iudex ad quem non possit dici, quòd fuerit iudex appellationis, ergo non condemnabit in expensis. Sed certè saltis est iudex in cognoscendo, an sua sit iurisdictio, quo casu potest postea temere litigantem condemnare in expensis, licèt pronunciet se non iudicem vel incompetentem, vt est text. in dicto c. cum appellationibus. & clarius in clementi. j. de rescrip. & ita dicitur hic & sequitur Bald. in l. eius. §. fi. C. eo. & procedunt prædicta, etiam si appellatio fuisset notoriè iniusta, putà quia non fuit appellatum in scriptis, vel intra 10. dies, vel erat appellationi tacitè, vel expressè renunciatum. vt tenet Federi. in suo consi. 128. in vlti. colum. pro quo etiam facit, quod habetur in l. properandum. in fi. C. de iudi. & ibi per Cy. vbi dicitur quòd quando iudex non potest super principali procedere, quia est perempta instantia, poterit tamen in expensis condemnare. Et idem si appellatio sit deserta, nam etiam poterit iudex appellationis condemnare in expensis, vt in c. ex parte. §. ꝟ. de rescrip. & ꝟ. de priuileg. cum olim. & idem Fede. in dicto consi. quod no. Secundò quæritur, quid si iudex ad quem omisit condemnare hunc frustratoriè appellantem in expensis, an iudex a quo poterit in fi. litis talem succumbentem condemnare in expensis. Specula. in titulo de expen. §. videndum. ver. quid si iudex. tenet quòd sic. & idem sentit glossa hic, de quo etiam vide glos. in ver. non parcit. in c. fi. j. eod. & ibi dicetur. Tertiò quæritur, a quo tempore iudex ad quem faciat hanc cōdemnationem expensarum factarum ab appellato. Ioan. And. hic tenet, quòd a tempore appellationis interpositæ, quia ex tunc cœpit differre negotium, vt in c. Nico. ꝟ. eo. titu. Quartò quæritur, quis exequatur sententiam condemnationis expensarum latam per iudicem ad quem. Specula. in titu. de senten. execu. §. 2. ver. quid si. tenet, quòd iudex a quo, cum ad eum fiat remissio. & ita sequitur do. Nico. in dicto c. vt debitus. in 2. col.

In

ADDITIONES.

a Vinc. God. Ita etiam appellans decursis fatalibus habetur ac si non appellasset. Thom. Gram. deci. 13. nu. j.

b Vin. God. Contumacia q. sit delictum, ponit Fely. in c. super. el j. in fi. de test. item in c. ex literis. de consti. Alex. in l. si mora, col. 6. ff. sol. mat.

In gl. in ver. contempserint. in prin. facit c. j. ꝭ. de elec. eo. lib. & qualiter procedatur ꝯ appellatum, si sit contumax. no. per Ioã. 5 An. in c. sępe. ꝭ. eo. † In ea. gl. ibi, in expensis, si ergo appellatus est contumax condemnatur in expensis, sed quid si succumbat. vide per Spe. in ti. de expen. §. nunc videndum. in prin. in ver. quid de appellato. & hic per Io. Mo. & Archi. dicentes appellatũ excusari, nisi prima sñia fuisset euidenter iniqua. & idẽ tenet Inno. in d. c. finem. de quo ibi plenè per eum, & Doct. Et dr̃ euidenter iniqua qñ ex eisdem actis succũbit, secus si ex nouis probationib. & ita voluit gl. no. in reg. ignorantia. ꝭ. eo. lib. ꝙ est verum nisi probaretur probabilis error aliter q̃ per iuramentum, vt quia plures ꝯsulunt ſm Host. & Lap. ꝭ. eo. in §. post hęc. de quo vide no. per Ro. in deci. 252. quę inci. item licèt sñia. & per Bald. in d. l. eos. §. cautione. & in auth. generaliter. C. de Episc. & cleri. & in l. si. C. quando prouo. & in l. generaliter. §. j. C. de re. cred. & plenè per do. Nic. & Inno. in d. c. sępe. vide per Rotam in deci. 99. quę inci. item si fiat. Quid si fiat condemnatio expensarum in causa attentatorum, poterit fieri taxatio ante sententiam diffinitiuam latam in principali, vide ibi no.

SVMMARIVM.

1. *Causa recusationis debet non solum proponi coram iudice recusato, sed etiã exprimi talis causa, quæ sit legitima.*
2. *Iudex recusatus potest assignare arbitris terminum, intra quem causam suspicionis decidant.*
3. *Iudex non potest cognoscere de causa suspicionis contra eum proposita, an sit legitima.*
4. *Causa suspicionis debet proponi in scriptis, & continere quis recusat, & quis recusatur, & ex qua causa.*
5. *Arbitri electi ad causam suspicionis decidendam an possint esse laici.*
6. *Cognoscat, hoc verbum inducit potestatem decidendi.*
7. *Arbitri duo si sunt electi super causa suspicionis, et appellatur ab eis, vnus appellationi detulit, alter nõ, an iudex recusatus possit procedere in causa finito termino dato arbitris ad causam suspicionis terminandam.*

CAP. II.

1 LEgitima. † No. j. ꝙ causa recusationis debet non solum proponi corã iudice recusato, vt hic, & c. si contra vnum. ꝭ. de offi. delega. eod. lib. licèt eius probatio coram eo fieri non debeat sed coram arbitris. vt hic, & ibi. & c. cum speciale. ꝭ. eo. tito. sed etiam debet coram eo exprimi talis causa, quòd sit legitima, & in specie, cum multiplex esse possit & tali legitima causa proposita debent postea eligi arbitri a partibus & non prius, vt hic dicitur & Ioan. Andr. ponit hic. 18. causas suspicionis, de quibus per Specu. in titu. j. §. superest. & per Hostien. in sum. de offi. delega. §. quæ sunt causę. & vide no. dictum Inno. 2 in dicto c. cum speciali. Secundò nota, & ita alle. quòd † iudex recusatus potest assignare terminum arbitris, intra quem causam suspicionis decidant, vel tertium eligant, & sic electio tertij pertinet ad arbitros, non autem ad partes, & si tertius arbiter discordaret in sententia ab alijs. per Innocen. in dicto c. suspicionis. & per Bald. in l. iubemus. C. de appella. possunt tamen ipsæ partes a principio conuenire in vnum, solum arbitrum, vel in tres, secundum Host. & Ioan. And. & glo. in c. 2. te quiris. ꝭ. eo. & tenent ibi Doct. Vltimò no. quòd arbitri habent solùm terminare negotium suspicionis. & sic vr̃ hic tex. a ꝯrio sensu, ꝙ de negocio principali nõ cognoscãt etiã terminato negotio suspicionis, licèt Host. hic ꝯ p no. i d. c. suspicionis, cuius dictũ procedit de iure ciuili, vt in l. apertissimi. & l. si. C. de iud. sed de iure canonico secus ſm Io. An. & alios Do. hic & Bal. in dicta l. apertissimi. vnde dicit hic Pet. de Ancharano, quòd si recusatus sit ordinarius suspicione probata coram arbitris, debet tunc causam alteri delegare. ꝭ. de foro compet. si quis contra. Si verò sit delegatus debet remittere ad superiorem, de quo plenè per Archidia. & Docto. in c. iudex. ꝭ. de offic. delega. eo. lib. & in c. 2. requiris. ꝭ. eo. & per Specu. in titu. de renuncia. 3 §. affectant autem. & §. fi. circa princi. † In glo. 2. in fi. no. quòd licèt iudex ipse cognoscat, an sua sit iurisdictio, tamen de suspitione contra eum allegata, & an causa sit vera, vel legitima, ipse iudex cognoscere non potest. & idem tenuit Specu. in titu. de recusatio. §. qualiter. in princi. & glo. in dicto c. suspicio- a nis, in princip. & idem si diceretur ipsi recusationi renunciatum, cum tunc ipsi arbitri debeant de hoc cognoscere, & non iudex, secundum Archidia. & Ioan. Andr. limitantem prædicta, nisi causæ recusationis essent notoriè iniustæ, cum tunc ipse iudex illas repellere possit, vt in c. cum olim. ꝭ. de cau. pos. & ita fuit ibi secundum Innocen. & Hostien. in dicto c. cum speciali, de quo per Archidia. in c. ab arbitris. ꝭ. de offic. deleg. eo. lib. & no. in dicto c. iudex. & plenè per Lap. in sua prima allegatione, vbi dicit, quòd debet tunc iudex exprimere causam repulsionis, scilicet quia ipsa recusatio est notoriè falsa. In glossa in verbo, iudicem. in princip. intellige in iudice iam delegato, quia si vellet recusare iudicem dandum, esset tunc recusatio probanda, & proponenda coram delegante, secundum Ioan. And. In eadem glo. ibi, non itur. & tunc non posset vicarius Episcopi, vel delegatus recusatus assignare terminum secundum formam huius c. sed poterit tunc ipse Episcopus procedere reassumendo in se causam principalem, vel committendo alteri, vel cognoscendo & diffiniendo de ipsa recusatione, si tamen neutrum de supradictis facere vellet, poterit interponi appellatio, ex quo grauat non faciẽdo, vt no. in c. j. ꝭ. de sup. neg. Et idem fieri posset si collega non procederet, qui cognosceret de recusatione ex vi ipsius clausulæ, vt in dicto c. si contra vnum. secundum Ioan. And. In eadem glo. in fi. 4 † quod procedit tam in iudice ordinario quàm delegato, secundum Hostien. & Ioan. And. Et debet ipsa causa proponi in libello in scriptis, & continere quis recusat, & quis recusatur, & ex qua causa, & cautum est in ipsa recusatione nominare arbitrum, sicut in appellatione nominatur iudex, licèt hoc non sit necessarium, cum sit actus, qui debeat sequi, vt ꝭ. in tex. de quo per Bald. in dicta l. apertissimi. & in dicta l. fi. In glo. in ver. formam. ibi, recusari. intellige, quòd suspicio superueniat de nouo, vt in c. insinuante. ꝭ. de offi. deleg. & poterit solùm recusari tunc arbiter, non autem electus ab altera parte, quæ ami- 5 cissimum eligere potest, secundum Ioan. And. † In ea. glo. in fi. tenet glo. quòd tales arbitri non debeant esse laici, & ita tenet hic Archid. in d. c. ad arbitros. & Specu. in titu. de recu. §. fi. ver. nunquid possint. dicens hoc procedere in causis ecclesiasticis, vel spiritualibus, vel inter clericos, secus si in causis prophanis laicorũ, quia etiam laici literati possunt secundum Lap. Sed Domini. idem tenet indistinctè etiam inter clericos cum possit clericus compromittere in laicum, quãdo non est de re spirituali, vt in c. dilecti. ꝭ. de arbi. sed causa suspicionis non potest dici spiritualis, quia ꝙ quis sit suspectus non est quid spirituale. Et licèt arbitri laici non possint compellere per excõicantem, tamen poterunt per aliam pęnam, vel mulctam, cum oĩa videantur eis cõmissa, sine quibus causa suspicionis expediri non posset, vt d. c. suspicionis. & habebũt iurisdictionem, & coertionem in clericos cum hoc habeãt a iure, vt no. in c. cum non ab homine. ꝭ. de iud. licèt tales arbitri eligantur a partib. vt d. c. ab arbitris. ſm Domi. Dubium tamen facit, quia non sunt isti arbitri voluntarij, & sic non ob. d. c. dilecti. sed sunt necessarij, & sunt iudices, & habent iurisdictionem, vt d. c. ab arbitris. vnde non videtur, ꝙ arbitri laici possint esse inter clericos etiam de reb. temporalib. vt d. c. decernimus. & licèt ipsa cã suspicionis sit temporalis, nõ tangit ius spirituale, vel ecclesiasticum, de quo agitur, vnde de ea ita iudicari debet. arg. c. quanto. de iudi. & cle. dispendiosam. de iud. & per Bar. in l. solent. ff. de ali. leg. Quando tamen interueniret consensus Papæ, tunc laici possent esse etiam in spiritualibus. 94. dist. c. 1. & in c. bene quidem. hic alle. & inferioris autoritas non sufficit, licèt ꝯrium voluerit Inno. in c. contingit. de arb. & non bene ſm Host. ibi, & Arch. hic, pro quo. ꝭ. de offi. dele. cum te. ſm Io. An. & no. ex hac glo. ꝙ arbitri necessarij electi in causa suspicionis põt com- 6 pellere testes, quod procedit etiam hodie ſm Io. And. † In glo. b in ver. cognoscat. in fi. no. ex glo. ꝙ verbum, cognoscat,[b] inducit potestatem decidẽdi. & vide quod no. in c. licèt. ꝭ. de of. ord. In gl. in ver. proferat. in fi. siue sit delegatus, siue ordinarius, vt ibi, & posset etiam ipsos arbitros alia pęna compellere quam excommunicationis, vt d. c. suspicionis. ſm Host. & sic mulctare, & pignora capere ſm Arch. & Io. An. In glo. in ver. per iudicem. in fine. Idem Host. & Io. And. & no. ex gl. ꝙ pendente recusatione iudex recusatus potest aliquid innouare, quando illud venit ad expeditionem causæ recusationis. Sed in præiudicium causæ principalis nõ posset, cum iurisdictio sit suspensa, quia pendente relatione, appellatione, & recusatione nihil est innouandum, vt d. c. suspicionis. & ꝭ. eo. secũdò requiris. & sicut non teneret excõicatio lata post appellationẽ, ita nec post recusationem, quod est not. ſm Host. & Io. An. de quo etiam per eum in d. c. cum speciali. in glo. proprium. & per Spec. in tit. de recu. §. ad qualiter. ad fi. & per gl. 3. q. 5. quia suspecti. & facit tex. hic in fi. de quo tñ vide plenè dicta in d. c. iudex. In glo. in ver. compe-

ADDITIONES.

a Vin. God. Causæ recusationis ponunt per Dec. in c. postremo. col. j. & 2. de ap.
b Vin. God. Verbum, cognoscat, est iurisdictionale. Car. in cle. j. q. 11. de offi. deleg. Dec. in consi. 189. col. 3.

competens.in fi.& debet tunc appellari per partes, quę in hoc grauannt nō per arbitros, secus si arbitri grauarentur, vt quia contra eos profertur excommunicatio si intra terminum non diffinirent. Nam tūc ipsi possent appellare, facit quod no.in d. capitu.ab arbitris.in versic.partibus, secundum Ioan. And. dicentem per hanc glo.esse terminatam.q. Barto.& Hosten. vt si est q. inter arbitros, & iudicem de termino, an sit competens, uel non, quòd potest appellari. In glo.in versic.alioquin. ibi, negotium scilicet principale, & idem si est præfixus terminus ad terminandum media causæ, nam elapso termino haberet locum tex. hic, & omni casu quo arbitri discordant, secū-

7 dum Ioan. Andr. & Domini.† In glo.fin in fi.vlti.fol.est tutior, secundum Archid.& Ioan.And. Quid autem, si erant duo arbitri super causa suspicionis, a quibus appellatur, & vnus detulit appellationi alter non, an tunc iudex recusatus solus, vel vna cum collega si illum habeat, possit in causa principali procedere elapso termino datis arbitris ad causam finiendam, hic per Ioan. Andr. pro & contra qui inclinare videtur, quòd nō, cum quo transit hic Pe.de Ancha. & posset dici, quòd si in termino arbitri pronunciauerunt iudicem suspectum, & tunc ipse iudex procedere non possit, etiam si sit delatum appellationi per vnum, vel per omnes arbitros, vt d.capitu. iudex. Sed si arbitri intra terminum non decidunt causam suspicionis, vel decidūt pronunciando non suspectum, tunc elapso termino, vel sentētia lata possit iudex recusatus procedere, siue non fuerit appellatum, siue fuerit & per unum tantum ex arbitris delatum appellationi, cum unius delatio effectum nō habeat, vt no.infra eodem, cum appellationibus, & in clemen.j.eodem titulo, per Lap.cogita tamen.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Episcopi quam potestatem habet.*
2 *Siue dictio, qualiter ponitur.*
3 *Vicarius Episcopi in quibus differt ab ipso Episcopo.*
4 *Iurisdictio Episcopi est firmior quam vicarij, nam iurisdictio vicarij se habet, vt riuulus ex fonte.*
5 *Appellari ab officiali ad illum, cuius vices gerit, non debet nec iure canonico nec iure ciuili.*
6 *Appellari si contingat ad imperatorem omisso medio, ad quem deuoluetur appellatio.*

CAP. III.

1 ROmana. Summa & diuide, vt in glo. j.† Nota primò de iurisdictione, & potestate vicarij, seu officialis episcopi, nam potest cognoscere ex virtute generalis mandati de omnibus causis spectantibus ad forum Episcopale, intellige in ciuilibus, secus in criminalibus, vel in alijs requirentibus specialem commissionem, vt in c.a.3.de offi.vica.eod.lib.& ibi vide plenè de hoc.

2 †Item no.de dictione siue, secundum Domi. quòd quando dictio siue, [a] ponitur inter diuersa, quorum vltimum tantum cōgruit materiæ, tunc ponitur correctiuè secundum Domi. Secūdò no.q auditorium Episcopi, & sui officialis generalis censetur idem, vnde facit, q de causa inchoata per vicarium possit cognoscere Episcopus, sed nō sic ecōtra, quia de causa inchoata per Episcopum vicarius se non intromittit, quia quo ad illū videtur reuocatus, per no.in simili in c.si quem.3.de procu.eo. lib.de quo plenè in d.c a.In gl.2.in fi.& ita hic sequuntur Doc.

3 de quo plenè per gl.in d.c.2.†In gl.in ver.idem in fi. vide aliam differentiam, in d.c.2.& in c.3.eo.tit.& in c.Romana. in fi. 3.de offi.ordi.eo.lib. Differt etiam in alijs vicarius generalis ab Episcopo, & primò quia Episcopus potest degradare, [b] sed nō vicarius, quia etiam electus, & confirmatus in Episcopū hoc nō posset, si non est consecratus, vt no.3.de ele.transmissam. Secūdò quia vicarius non habet potestatem reconciliandi excōmunicatum, nisi sit sacerdos, [c] secundum Host. de quo 3. de sentē. excō.cū desideres, & c.canonica, quod non placet hic Arch. & remittit ad no.per eum.23.q.4.notādum.

4 †Item iurisdictio Episcopi, est firmior, cum iurisdictio vicarij habeat se, vt riuulus ex fonte, secundum Io.And. Ideo est, q eps potest prohibere suū vicarium ne iudicet, sed non econtra, vt ff.de iudi.l.iudiciū soluitur.sm Inn. & vide no.per Bal.in l.si quis ad declinandam.C. de Epi.& cle.dicentem, q ipse Episcopus vt procurator, & pater pauperum potest agere coram vicario.de quo ibi per eum, & in l.j.C.ne quis in sua causa. Vnde ex hac glo.iunctis prædictis no. q illud potest dici idem, quod participat de identitate alterius in certis casibus, licet non per omnia, pro quo gl. in c.

5 non potest.j.de præb.& 3.de sen.excom.significauit.† In gl. in ver.ad seipsos, in fi.idem de quolibet alio generali officiali alterius, quam episcopi, ut non possit appellari ad illum, cuius uices gerit non solum de iure canonico, sed etiam de iure ciuili, vt in l.præcipimus.C.eo.titu.& ita voluit Bar. per illum tex. in l.j.§.j.ff.quis & a quo, & Pe.de Anch.hic, licet Bal.in l. a procōsulibus.C.eod. dicat ibi contrarium per illum tex.quod tamen ibi non probatur. Secus verò est, quando officialis est foraneus vel delegatus, quia debet appellari ad eum, qui eum deputauit, vt d.cap.Romana, & vide plenè dicta in c.2.3.de consue.eo. lib.& per glo.in clemen.2.de rescrip.etiam si talis officialis vocaretur vicarius, secundum Bart.in d.l.1.Quid autem si Episcopus, vel alius delegatus est suspectus, vel per fraudem delegat causam, ne perueniat ad superiorem per viam appellationis, vide per Specu.eodem titulo.§.nunc tractemus.versicu.sed secundum premissa, tenentem posse tunc appellari ad superiorem, dummodo de fraude possit probari uocatis his, qui dicuntur commisisse fraudem, ut per glo.in clem.fi. de censi. secundum Lap. dicentem, valere sententiam excommunicationis in forma constitutionis latæ per Metropolitanum contra committentem huiusmodi fraudes, secundum Ioan.Mona. & Domini. Sed an possit supplicari Episcopo de sententia vicarij. dic, quòd capiendo supplicationem propriè, prout est contra ius commune, & in præiudicium alterius, & fieri non pōt nisi coram principe, vt no.in c.ex literis.3.de resti. in integr. & per Spec.in tit.de suppli.§.j.& ita potest procedere opi.Inn.Hosti. & Archid.Sed si sumatur supplicatio largè pro restitutione in integrum, & poterit fieri, cum & coram ipso uicario fieri possit, ut no.in l.præfecti.ff.de mino. & ita procedat opi.Innocen. qui hoc tenuit secundum Io.An.& Domini. & vide per Arch. 2.q.6.anteriorum, & idem no.in clem.j.de resti.in inte.In gl.in ver.de iure.in fi.valeret tamen consuetudo, q possit appellari ad parem, dummodo disponat, q talis quo ad articulum appellationis sit maior, secundum Io.And.& Domini. & secundum hoc valeret cōsuetudo appellandi ad minorem, dummodo vltra disponat, q talis quo ad hoc censeatur maior, & vide per Rotam in decis. 313. quę incip. item fuit dubitatum vtrum Archiepiscopus. In glo.in ver.curiam.in prin.vide gl. no. in c. dilecti filij prior.3.eo.In ea.glo.ibi, legatum.no.glo. quòd ad legatum potest appellari omisso medio, idem voluit glo.in d. ca. 2.

6 de quo per Docto.in c.j.hic alleg. † In ead. glo.in fi.& licet secundum leges non possit appellari omisso medio ad imperatorem, tamen si appellaretur, valeret appellatio, & deuolueret ad proximum superiorem, ut in l. imperatores. hic alleg. & in l.j.§.penul.ff.eodem titulo, & ibi plenè per Barto.& Imo.Et an valeat appellatio alternatiua, vide glo.ordi.in capit. is cui. 3. de offic.deleg.eod.lib.& plene est dictum in reg.in alternatiuis. j. eod.lib. & per Rotam in decisio. 209. quæ incipit, item quod appella. Et an valeat appellatio, dicendo, appello ad iudicem competentem, vide glo. singu. in l. cum proponas. C.de bon. auto.iudi.possi. & ibi per Bald.& in l.apertissimi. C. de iudi. & j.in §.cum autem.in prin.

ADDITIONES.

a Nic. Supe. Dictio siue.Adde Bar.in l.si quis ita.ff.de au.& arg.leg. Bar. in rub. C.de naui.lib 11.
V. G. Illa dictio, quando disiungat tantum verba, & non personas, & quando pro copulatiua habeatur.Ruy.consi.149.nu.5.lib.2.
b Nic. Sup. Degradare.Adde Do in c.degradatio, de pę.lib.6.
c Nic. Supe. Sit sacerdos.Adde Io.de Imo.& Barba.in c.ab excommunicato, de rescri.& per Do.in c.noua quidem, de pęn.& remis.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconi comprehenduntur appellatione prelatorū non obstante, quòd sint subiecti Episcopo.*
2 *Consuetudo vt possit appellari ad superiorem omisso medio, valet.*
3 *Consuetudo, & priuilegium æquiparantur.*
4 *Appellari debet gradatim, & non omisso medio, quæ regula limitatur duodecim modis.*

1 Ab Archidiaconis. † No.j.ibi, alijsque prelatis, quòd appellatione prælato-

2 rum [a] comprehenduntur Archidiaconi, licèt sint subiecti dięcesano, de iure enim prelati dięcesis sunt subiecti Epō, vt textus hic de quo 3.de offi.ord.conquerente. Scdō no. quemlibet prelatum etiam inferiorem ab Episcopo posse constituere sibi vicarium, seu officialē in pertinentib. ad suam iurisdictionem. facit

ADDITIO.

a Nic. Supe. Prælatorum.Adde Abb in c.1.de eo qui or.fu.re.Domini.in c.1. in § nec tam.in 2.no.de foro compe.lib.6.
V. G. Adde, quòd prælatus, qui diu fuit in possessione prelaturæ, præsumitur canonicè electus, & institutus, Mar.Soz. consi.15. visis.versi. confirmatur.lib. 2.& Bar.Soz.eius filius, consi.153.pulchra ver.ad hanc obligationem. lib. 2.

facit.c.Romana.§.j.ǯ.de ſen.excom.†Vlt. no.ꝙ licet non valeat conſuetudo, ꝙ appellari poſſit ad minorem vel parem, vt eſt dictum ſ.§.proxi.tñ bene valet, vt poſſit appellari ad ſuperiorẽ omiſſo medio, & eodem modo poſſet hoc induci per præſcriptionem, licet præſcribi non poſſit, ꝙ non appelletur ad principem, ſecundum Bald.in auth.quas actiones. C. de ſacroſan. eccle.†In glo.in ver.conſuetudine.in fi.No.j.ex glo.ꝙ conſuetudo, & priuilegium ęquiparantur, de quo per glo. & Inno. in c.nouit.ǯ.de iudi.†Secundò no.ex glo.iuncto tex.ꝙ licèt regulariter gradatim ſit appellandum, & non omiſſo medio, vt hic in tex.& 2.q.6.anteriorum.§.illo.Tamen limita primò niſi conſuetudo diſponat contrarium, vt hic in tex.Secũdò limita, niſi ex priuilegio aliud competeret, vt hic in glo. Tertiò limita, qñ eſſet ex præſcriptione aliter inductum, ſecundum Bal.in d.l.fi. Quartò limita, quando epiſcopus agit contra ſubditum ſuum, quo caſu eliguntur arbitri, a quibus appellatur ad Papam, vt no.in c.ab arbitris.ſ.de offi.delega.eod.lib.in vltima glo. Quintò limita, quando proximus in gradu non eſſet catholicus, vt in c.quia diligentia.ſ.de electio.& in cap.ſi is cui.ſ.de offic.delega.eod.lib.Sextò limita, quando iuriſdictio mediata, & immediata concurrit, vt in prælatis ſubiectis Archidiacono, qui nihilominus ſubſunt Epiſcopo, qui eſt ordinarius totius diœceſis, ad quem appellari poteſt, vt hic, & 11.q.1.de perſona. Septimò limita, quando Epiſcopus recuſatur, vt ſuſpectus, vt per gl. in d. c. ſi is cui.Octauò limita, quando Archiepiſcopus coram ſuffraganeo conuenit ſubditum ipſius ſequendo forum rei. ſ. de foro competẽ. cum ſit. tunc enim non appellabitur ad Archiepiſcopum, ne ſit iudex in cauſa ſua, facit ſ.de inſti.capit. fi. cum concordan.ſecundæ glo. Nonò limita. quando appellaretur ad legatum, vt per gloſ. ſupra, in princip. ſecundum Ioan. Andr.hic ponentem ſupradictas limitationes. Decimò limita, quando appellaretur ad Patriarcham ſecundum Innocen.in c. antiqua. ſ.de priuileg.Vndecimò limita, quando appellatur ad Papam, vt ſupra per glo.in princip.& vide quod no.in capit.ſi delegatus.ſupra de offic.deleg.eod.lib.& per glo. no.in d.cap. dilecti filij prior. ſ. eod. titu. & in capit. ſuper quæſtionum. §. porro.de offic.deleg.eod.lib. Duodecimò limita, quando non opponeretur exceptio, quo caſu valet appellatio omiſſo medio ſecundum gloſ.in dicto capit. dilecti. & vide dicta in dicto cap.ſi delegatus. §. fi.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio valet, licèt non exprimatur nomen iudicis ad quem, ſed duntaxat tribunal eius.*
2 *Ante, hac dictio qualiter poteſt referri.*
3 *Iudex ad quem, non poteſt citare, ſi tamen citet, tenet citatio.*

1 **Cum autem.** †Nota primo ibi ad curiã, ꝙ valet appellatio, licèt non exprimatur nomen iudicis ad quem, ſed tantum eius tribunal, facit text. ſ. in principio, imo valeret appellatio, ſi diceretur ſimpliciter appello ad ſuperiorem, vel ad iudicem competẽtem, vt eſt tex.in l.qui Romę.§.Seia.ff.de verbo.obliga.& ita tenuit Bald. in l.apertiſſimi.C.de iudi.& in l.cum proponas.C. de bonis autoritate iudic.& ibi eſt gloſ. notabilis. intellige dummodo intra tempus decem dierum datorum ad appellãdum declaret iudicem certum, ut per gloſ.in c.ſi is cui.ſupra de offic.delega. eod. titu. & per Bario.in l.j.§.penul.ff.eodem titulo, & ibi per Imo. Secundo no.quod de appellatione interpoſita ad tribunal alicuius iudicis poteſt cognoſcere non ſolum ipſe, ſed eius officialis generalis.facit capit.dilecti filij prior.& capit.dilectis.ſ.eod. titu. de quo vide ǯ.eod.cum appellationibus †Tertio no.ibi ante, de hac dictione ante, a quę poteſt referri ad actum immediatum, & mediatum præcedentem, quod no. pro teſtibus dicentibus aliquem poſſediſſe ante alium, ſecundum Do. de quo in l. qui ante, & in l.anniculus.ff.de verbo.ſignifica.Vltimo no.ꝙ generalis officialis poteſt committere vnam ex cauſis, de quibus poteſt cognoſcere vigore ſui officij, etiam ſi ſit cauſa appellatio.dummodo ſeruetur diſpoſitio cap. vt litigantes. ſ. de offic. ordi.eod.lib.& vide per glo.in c.j.in prin.ſ. de offic. vica. eod. lib.In glo.in verſic.citent.ibi niſi cauſa talis, &c. tene menti ex glo.ꝙ ſola narratio cauſę concludentis iudicem habere iuriſdictionem in citatum arctat ipſum ad comparendum, de quo articulo ſi vero conſtaret citatum eſſe de iuriſdictione citantis, vt quia ſit inuentus in eius territorio, tunc ſemper tenetur comparere, licèt non ſit de eius foro ſecundum Innocẽ. & Io. And. dicentem ita debere intelligi. in l.ſi quis ex aliena. ff.de iudi.de quo tamen vide per Innocen.in c.prǽterea.ſ.de dilati.& per glo.in ver.niſi forſan.in c.ſuper literis.ſ.de reſcri. & quod ibi notat Io.And.poſt Inno.& in c.prudentiam.ff.de offi. deleg.& per glo.in c.veniens, hic alleg.& per Doct. in l.2.ff.ſi quis in ius vocatus, & per Bal.in l.generaliter.C. de Epiſco. & cleri.& per Io.And.in regula ſcienti.ǯ.eo.lib.†In glo.in ver. expreſſa.in fi.idem tenuit glo.ſ.proxima.& ita videtur hic reſidere Ioan.And.poſt Hoſtien.vt ſic teneat citatio facta per iudicẽ appellationis, & arctet, ſi etiam fiat ab Archiepiſcopo, licèt cã appellationis non ſit in ea expreſſa, & idem videtur tenere Archid.j.§.proxi.dicens, ꝙ citatus ad petitionem illius, qui finxit ſe appellaſſe vel qui appellauit ſine cauſa, vel tertio appellauit, tenetur comparere, intantum ꝙ valebit iudicium agitatũ contra eum, per no.per Ioan.Andr.in c.ſuper literis.de reſcrip. Sed ꝙ in citatione ſit exprimenda cauſa appellationis ab interlocutoria tenuit hic Innocen. & ſequitur Pet. de Ancha. Imo. & Domi.cum tex.hic videatur requirere expreſſionem cauſę, per quam eſt appellatum, ſecundum Innocen. cui credendum videtur, ex quo fuit actor huius decre. Sed aduerte, quia in appellatione a diffinitiua clarum eſt, ꝙ ſufficit generalis expreſſio cauſæ in citatione dicendo, ꝙ compareat coram iudice ſuper cauſa appellationis interpoſitę, & ita poſſet intelligi ca. ſi duobus, hic alleg. Et idem videtur poſſe dici in interlocutoria, ex quo ſatis dicitur Archiepiſcopum habere iuriſdictionẽ fundatam in ſubditos ſuffraganeorum, vt teneantur ſubditi cõparere, quando eſt expreſſum in citatione, ꝙ ex cauſa appellationis.Non ob.tex.hic, quia debet intelligi, prout intelligit gloſ. vt fiat expreſſio cauſæ, antequam iudex committat citationẽ, non autem, ꝙ in citatione debeat exprimi cauſa citationis, vt patet ex iſto ablatiuo expreſſa hic poſito, qui condi. facit, vt l. cunctis agris.ff.de euictio.quę conditio debet procedere & exponi.i.ſi expreſſa non fuerit, vt ſic cauſa appe. ab interlocutoria debeat exprimi non ſolum in appellatione interpoſita coram iudice a quo, ſed etiam in libello appellationis, qui producitur coram iudice ad quem, & alias ſi non exprimitur ipſa cã iudex ad quem procedere nõ debet nec citare, & ita procedit tex.hic, unde non vř neceſſe, ꝙ poſtquam libellus eſt admiſſus per iudicem ad quem, ꝙ in citatione exprimatur ſpecialis cauſa & legitima, ſed ſufficit generalis, & ſimpliciter, ꝙ appellatũ fuerit, cum ex illa appareat, ꝙ ſit iudex, facit glo. ſ. proxi. & ad ipſum iudicem poſtea ſpectat cognoſcere, an appellatio ſit legitima vel non, & in expenſis condemnare, vt infra eodem, cũ appellationibus.†Nec ob. quod dicit hic Innocen.cum loquatur, vt Doctor, non vt Papa, vnde eius dictum non facit ius, vt dicit Hoſti.& Io.An.in c.ſolet.ǯ.de ſent.excom. & ideo cõis cõſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, b vt in ca. cum dilecta. ſ. de conſuetud. habet, ꝙ in citatione exprimatur ſolùm generalis cauſa.ſ.appellationis.

ADDITIONES.

a Cel. De hac dictione, ante. Adde Bal.in l.ex his, in 2.oppo.C.quando dies legã cedat.Bar.in l.ab hoſtibus.§.ſed ſimpliciter.colũ. 1. ff. ex quibus cau maio & Oldr.conſi.49.
V. G. Quomodo hæc dictio ante accipiatur, ponit Ruyn. conſi. 118. nume. 1.4.& 2.lib.3.
b Nico. Supe. Quæ eſt opi.in materia legum interpres.Adde gl.in c.ab eo.infra eo.tit.& li.& gl.in c.ex parte.de celeb.miſ.
V. G. Ideo conſuetudinis interpretationi ſtandum eſt, licet poſtea mala appareat Ruy.conſi.104.nu.3.lib.1.

S V M M A R I V M.

1 *Citandæ ſemper ſunt partes, antequam in iudicio ſuper appellatione procedatur.*
2 *Excipere nullo modo fuiſſe appellatum, vel non fuiſſe appellatum intra decem dies, idem eſt.*
3 *Appellatus & ſi contumaciæ cauſa condemnari poſſit in expenſis, ipſe tamen iudex ad quem de cauſa principali cognoſcere non poteſt, priuſquã appellans de appellatione legitima, & tempore debito probauerit.*
4 *Probare quid incumbat tam appellato, quam appellanti remiſſiuè.*

1 **Si verò.** †Nota, ꝙ antequam procedatur in iudicio ſuper appellatione, ſemper ſunt citandæ partes, etiam ſi agatur de appellatione a diffinitiua, ſic ſ.eod.tit. per tuas, & 2.q.6.appellatore.ſecundum Inn.& Ioan.Andr. & ſic ſequitur, ꝙ per iudicem ad quem debet aſſignari terminus ad opponendum contra appellationem, antequam procedatur vlterius, & ſi ſit appellatum a diffinitiua, ut patet ex hoc tex. ſecundum Domi. & vide quod no.in cap.cum dilecti.in fi.ſupra de elect. 2 †Vltimo tene menti ex hoc textu, quod non refert, ſiue excipiatur nullo modo fuiſſe appellatum, vel non fuiſſe appellatum intra decem dies cum omni caſu ipſe appellans debeat facere fidem ipſi iudici a quo de ſua appellatione legitimo tempore interpoſita, etiam ſi conſtaret de appellatione, cum nõ præſumatur, ꝙ intra 10.dies, niſi hoc probetur per ipſum appellantem,

pellantem, & idem tenet Specu. eodem titulo. §. de offi. vet. pe. & Ioan. Andr. hic & Imo. in c. significauerunt. de resti. in prin. Et antequam de his fiat fides, iudex ad quem non potest procedere, nec inhibere, vt hic est textus no. Videtur tamen hic sentire Ioan. An. quòd si appellans dicat esse appellatum post decem dies, vel sine iusta causa, sibi incumberet probatio, quia cum asserat affirmatiuam, sibi incumberet probatio, vt ff. de probati. l. ei qui dicit, & ita transit hic Domi. & Bald. in authē. hodie, circa principium. C. eodem. Sed certè quomodocunque excipiatur etiam affirmatiuè videtur, quòd appellans probare debeat, quia cum ipse dicat coram iudice ad quem se appellasse, ergo ipse probare debet suam intentionem, vt s. §. proxi. & hic, & in d. l. ei qui. & facit. l. quęcunque. in fi. ff. de publicianā cum solennitas extrinseca non pręsumatur, vt ibi. & ita tenuit Bald. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appe. in 2. colum. De modo ergo excipiendi non est curandum, cum appellans debeat probare intentionem suam, vt s. §. proxi. & hic in tex. & sic debet probari per ipsum appellantem, qui petit, ꝙ in causa procedatur, & dicit se legitimè appellasse. Imo. etiam videretur per hunc textum quod ipse appellans teneatur probare, & producere sententiam coram ipso iudice ad quem, cum alias ipse nō possit procedere, nisi sibi constet de legitima appellatione legitimo tempore interposita, & hic non potest apparere nisi visa sententia, vnde dicit hic Ioan. Andr. quòd cauti appellantes portant sentētiam diffinitiuam, vel interlocutoriam, & ipsam appellationem, vt per ista simul appareat esse appellatum intra 10. dies. Sed certè hoc est non solum cautum, imò necessarium per tex. hic, & maximè quia in dubio non præsumitur appellatum intra 10. dies, nisi probetur, vt supra, per Ioan. And. & sic ante non est fundata iurisdictio iudicis ad quem licèt Inno. in c. g. perpetuis. s. de fide instrumē. dixerit, quod si appellans non posset habere sententiam, dicto casu iudex ad quem potest mandare, quòd appellationem ipsam producat, & alias talis sententia sibi non valeat, & ita sequuntur ibi Docto. & Baldus, in d. l. ei qui. Nam hoc dictum posset procedere, si probaretur de die latæ sententiæ, & de sententia lata, alias non videtur, quòd iudex ad quem possit aliquid facere, nisi sibi constet, quòd sit legitime appellatum, & debito tempore, ut hic est tex. no. & de his vide per Lap. in sua allega. 10. in fi. & per Fede. in suo consi. 19.

3 † Et per prædicta redditur dubium quod hic dicebat Archid. cum quo videtur hic residere Ioan. Andr. de citato ad petitionem eius, qui finxit se appellasse, vel qui appellauit sine causa vel tertia vice. quia secundum Archid. valebit sententia lata in contumacem, licèt ipse appellans aliter de appellatione, vel quòd intra decem dies appellauerit, non doceat, nam in contrarium videtur tex. hic, & supra. §. proxi. quia licèt appellatus ratione contumaciæ possit mulctari seu condemnari in expensis, si in citatione est expressa legitima causa, vt per glo. supra. §. proximo. in versi. citent. tamen ipse iudex ad quem de causa principali cognoscere non potest, nisi appellans prius probet de appellatione legitima, & debito tempore interposita, & debet de hoc constare ipsi iudici, vt hic in textu, & supra. §. proximo. alias his non probatis reperitur sententia lata contra contumacem ab eo, qui nullam habet iurisdictionem, vt patet hic in tex. supra. §. proximo. & ipse contumax nunquam videtur prorogare iurisdictionem ut dixit singu. Innoc. in c. innotuit. s. de eo qui furtiuè. vnde talis sententia non valeret, facit clemen. si appel. eod. titu. Quando tamen iudex ad quem prius pronunciasset se iudicem, vel legitimè appellatū, tunc talis sententia faceret ius inter partes, & posset procedere super principali, & de incompetentia directè dici non posset, vt tenet Innocen. & Ioan. Andr. in c. j. §. post hęc. s. eodem titu. & lib. & in c. 2. s. de dilationibus, & domi. Anto. & Imo. in c. super literis, de rescript. in vltima. circa princ. & vide per Ioā. And. in regula sciens tacit eod. lib. & per Barto. in l. 2. ff. si quis in ius vocatus, & ita notabiliter potest limitari text. hic, & d. clementi. si appellationem. Si verò ipse appellans nihil peteret coram iudice ad quem, sed appellatus dicit appellationem desertam, vel petit sententiam confirmari, tunc bene sibi incumberet probare appellationem, & debito tempore, & sententiā, & acta causæ, quia sine his de iurisdictione sua, seu de iustitia primæ sententię constare non potest. argumen. tex. no. hic, & ita determinat Bald. in d. l. hi qui. in 2. colum. facit. l. actor. C. de proba. & not. in d. clemen. si appel. & per Bart. in d. l. hi qui ad ciuilia.

4 † ibi quid incumbat probare tam appellato quam appellanti de actis primæ causæ, de quo etiam nota. in l. 2. C. de edendo. In glo. in versic. simile. in princ. quid autem si excipitur, ꝙ sit appellatum post 10. dies, dicit hic Ioan. And. quòd talis exceptio non est aptè proposita, quia non sequitur si post 10. dies. ergo non prius, & idem tenet Bal. in auth. hodie, in princ. C. eod. titu. Sed certè non videtur debere attendi modus excipiendi, cum appellans debet probare suam intentionem, & sic, quòd legitimè appellauerit, & intra decem dies, & antequam constet de omnibus his, quæ dicit glo. hic non est fundata iurisdictio iudicis ad quem, imò etiam si appellatus de appellatione non exciperet, tamen debet de illa constare, vt hic, & supra. §. proximo. de quo etiam hic per Archid. & per Spec. in titu. de excep. §. dicto versic. sed pone, quòd in causa. Et dicebat idem Specu. in titu. de instrum. edit. in §. nunc dicamus. versic. sed pone, quòd de iure appellans non tenetur facere fidem appellato de ipsa appellatione ante lit. contestā. sed de æquitate est secus, & ita transit hic Ioan. Andr. & huic rigori est standum secundum Lap. hic de quo per Ioan. Andr. & Docto. in c. j. s. de proba. imo videtur, quòd etiam de rigore debeat fieri fides ante, vt supra est dictum. In ead. glo. in fi. tene menti ex tex. & glo. vnam regulam, quòd iudex appellationis nunquam potest inhibere iudici a quo, prius quam sibi constet legitimè appellatum, & debito tempore, & si ante inhiberet diceretur grauare partem, & esset legitima causa appellandi secundum Archid. & Ioan. And. de quo dicetur j. §. proxi. & in capit. non solum. j. eodem.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio, quæ fit contra causam in appellatione expressam, quando sit declinatoria, vel quando sit peremptoria.*

2 *Iudex ad quem non potest inhibere iudici a quo, nisi prius admiserit appellationem tanquam legitimam, & inceperit cognoscere de veritate causæ appellationis.*

3 *Statuto si disponat, quòd spurius succedat in aliqua parte bonorum iudex ecclesiasticus potest statim inhibere iudici seculari, ne cognoscat virtute talis statuti.*

4 *Causa appellationis, quando dicatur esse dubia.*

1 **Quod si obijciatur.** † No. j. quòd si excipiatur causam expressam in appellatione ab interlocutoria nō esse legitimam, talis exceptio est declinatoria, sed si excipiatur, quòd causa non sit vera, tunc

2 ista exceptio est peremptoria. [a] Secundò no. ibi emissa, quòd per iudicem ad quem potest admitti appellatio tanquam legitima causa, antequam cognoscatur, an ipsa causa sit vera vel non, facit secundum Domini. vt sola admissio appellationis per iudicem ad quem non habeat uim pronunciationis super legitimatione causarum expressarum in appellatione. Sed dic, quòd admissio habet vim pronunciationis quo ad legitimationem causarum scilicet, ꝙ causæ sint legitimæ, licèt non super veritate, ideo est, quòd & ipsa appellatione admissa, vt legitima debet postea super ueritate causarum procedi, vt patet hic in tex. & facit quod not. io cap. j. supra, de restitu. spo. eod. lib.

2 † Vltimò tene menti, ꝙ si in appellatione ab interlocutoria coram iudice ad quem excipiatur, ꝙ appellatio non sit admittenda tanquam ex causa iniusta vel minus legitima, iudex ad quem non potest inhibitionem facere antequam admiserit appellationem, tanquam legitimam, & inceperit cognoscere de veritate causæ ipsius appellationis putà assignando terminum ad ueritatem causæ probandam, uel super hoc instrumenta vel testes recipiendo sm Io. An. Et ex hoc tex. & s. in §§. præcedentibus hr practica, quę debet seruari in appellatione ab interlocutoria per ipsum iudicem ad quem, antequam inhibeat. Nā primò debet citari appellatus ad opponendum contra appellationem, vt s. §. proxi. & si opponitur, ꝙ cā in ea expressa non sit legitima vel vera, tunc si constat iudici, ꝙ per appellationē sit ad eum deuoluta cā, vt quia cōstat esse appellatum intra 10. dies, vt s. §. proximo, & ꝙ causa sit legitima, debet tunc admittere appellationem ex cā legitima interpositam, & deinde debet incipere cognoscere de veritate causæ, & his præcedentibus statim potest inhibere, & non ante, ut tex. hic secundū Domini. & ita etiam tenet Rota in sua decis. 402. quæ incipit, Item appellantur, ubi dicit, ꝙ his interuenientibus inhibitio dicitur canonicè facta, postquam inhibitio non valet, quòd aptantur per iudicem a quo, secus si inhibitio non fit canonicè, & legitimè, quia tunc non operatur effectum reuocationis attentatorum, cum sit necesse, ꝙ inhibitio sit canonicè facta, vt in c. non solum. j. eodē. Per quem text. etiam ibi notabiliter probatur, ꝙ ad hoc, vt inhibitio dicatur canonicè facta requiritur etiam

quòd

A D D I T I O.

a V. G. Nota, quòd exceptio peremptoria opponi potest contra instrumentum habens executionem paratam. Ruy. cons. 37 nu. 10. lib. 5.

quòd citata parte fiat secundum Do. ibi. Et conclude ex dictis Io. And. & Doc. hic, quando fieri possit inhibitio. Nam aliquãdo quæritur de iudice a quo, & talis iudex nunquam potest inhibere iudici ad quem, vt in c. dilectus. el 2. ĩ. de rescri. ſm Ioan. And. & Domi. Aliquando & secundo quæritur de iudice, qui simpliciter cognoscit de aliqua causa incidenti, vel etiam principaliter in aliqua cã, de qua non poterat cognoscere alius iudex, & talis potest statim inhibere sine alia causæ cognitione et antequã incipiat cognoscere de illa cã, vt no. in c. tuam. ĩ. de ord. cog. ſm Do. quod sine dubio procedit, qñ aliquis articulus incidenter tractatur coram iudice ecclesiastico, vt d. cap. tuam. vel quando diceretur instrumentum vsurarium coram Episcopo, nam his casibus poterit statim inhiberi iudici seculari, ne procedat, vt per Feder. in suo consi. 93. & plenissimè per domi. Nic. in c. j. ĩ. de iureiurando. Et idẽ quando agitatur aliqua causa præiudicialis ad alias causas, quia statim iudex causę pręiudicialis potest inhibere, ne alius iudex procedat, vt tenet singul. Lap. in sua alleg. 61. in fi. & plenè per do. Anto. & Imo. in d. cap. tuam. & per Fede. in suo consilio. 230. quod incipit, In quæstione. tenentem, quòd pendente quæstione adulterij coram ecclesiastico potest statim inhiberi iudici seculari, quòd supersedeat in cã

3 dotis vel alimentorum.† Ad idem etiam facit quod idem Fed. no. in suo consil. 258. dicens, quòd stante statuto laicorum, quòd filius spurius succedat in certa parte potest iudex ecclesiasticus, coram quo agitur de nullitate dicti statuti, inhibere statim iudici seculari, ne vigore dicti statuti procedat. Aliquando, & tertiò quæritur de iudice appellationis, tunc dic, quòd in appellationibus extraiudicialibus non potest inhibere ei, a quo vel contra quem est appellatum, etiam postquam iudex ceperit cognoscere de negotio principali, & hoc ne sua possessione priuetur secundum Innoc. hic, & Spec. eod. titu. §. de officio. versi. quid si extra iudicium. & facit quod no. per Rotam in dec. 209. quæ incipit, Item quòd attentata. Sed in appellationibus iudicialibus interpositis ante sententiam diffinitiuam, vt iudex appellationis possit inhibere, requiritur illa expressè, vt ĩ. in tex. in vltimo notabili. Quod tamẽ fallit in appellationibus ad Papam interpositis, cum ipse possit statim inhibere, vt in c. pastoralis. §. præterea. ĩ. de offic. deleg. vt videtur velle hic Dom. Sed Lap. hic contra, & idem Inn. in d. c. dilectus. de quo hic per Io. Andr. in versicu. Archiepiscopum. Sed an delegatus a Papa in causa appellationis possit statim inhibere, videtur quòd sic, vt in d. §. præterea. intellige, quando Papa ex certa scientia expresso grauamine committit, quia tunc videtur approbare ipsam appellationem, vt legitimam. vt d. §. præterea. secundum Abb. hic de quo ibi per Ioan. Andr. & ita videtur hic tenere Lap. secus si Papa simplr committit appellationem ab interlocutoria, cũ ex hoc non videatur approbare causas in ea insertas, vt in c. j. ĩ. eod. titu. & lib. de quo hic per Domi. & per Docto. in d. c. dilectus, vbi ita communiter tenent, & plenè per Rotam in dec. 11. quę incipit, Item fuit dubitatum vtrum auditor. Si verò quæritur de appellatione a diffinitiua, tunc debet primò constare esse appellatum intra decem dies, vt ĩ. §. proximo. & statim poterit inhibere, etiam si causa non sit expressa, intellige nisi interponatur appellatio a sententia diffinitiua eo casu quo esset prohibita a iure, vel ab homine, quo casu dic. vt in §. proximo. & per Rotam in decisio. 246. quę incipit, Item si appellatur.

4 †In glo. in versic. minus legitima. in princip. tunc enim potest dubitari, an causa sit legitima, ex quo non sunt expressę in iure omnes legitimę causę appellandi secundum Innocen. & Io. Andr. dicentem, quòd causa dicitur dubia, quando appellatur, eo quia iudex non admittit exceptionem recusationis ratione compaternitatis, vel affinitatis ad coniugem, vel quando esset quęstio dubia propter opiniones, vt supra eod. capitu. vt debitus, de quo plenius in capit. cum speciali. in 3. glo. & capitu. pastoralis. hic allega. In eadem glos. in fi. & idem si reprobatam vellet dicere legitimam secundum Innocen. & Ioan. And. In glo. in versic. vera. in princip. cognitio autem huius dubij, an causa sit legitima vel non, bene potest ante omnia committi, vt per Ioan. Andr. ĩ. §. proxi. In ead. glo. in fi. vide quod not. in capit. ex parte Adæ. supra de testi. & in capitu. interposita. hic allega. & hic per Ioan. Andr. & Domi. & per Doct. in clem. appellanti. eod. titu.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex appellationis cognoscit, an sua sit iurisdictio, & an appellatio sit admittenda.*

2 *Iudex ad quem non potest statim cognoscere de causa principali, si dicatur appellatum in causa a iure prohibita.*

3 *Notorij appellatione intelligitur de notorio facti non iuris.*

4 *Notorius criminosus, & confessus qualiter potest appellare.*

5 *Quid si sit confessus, & conuictus.*

6 *Causa debet exprimi in appellatione a diffinitiua, quando appellatur in casibus a iure prohibitis, alias non.*

1 Si autem. †No. primò ibi cognoscere ceperint, quòd licèt coram iudice ad quem excipiatur, quòd sit appellatũ in casu a iure prohibito, tamen ipse iudex ad quẽ cognoscit, an sua sit iurisdictio, & an appellatio sit admittenda, vel non. facit quod no. in §. si verò. ĩ. eod. Et ideo quandocunque iudex a quo non admiserit appellationem, tamen vtrum appellatio sit admittenda vel nõ spectat ad iudicem ad quem, vt hic, & ĩ. §. proximo, & in l. chirographis. §. j. ff. de administra. tutorum, & in l. j. in princi. ff. nil nouari, & per Barto. in d. §. j. & videtur hic casus pro eo, quod no. glo. magna, in fi. in clem. si ante. de dolo, & contuma. † Secundò nota, quòd licèt in ap-

2 pellatione a diffinitiua [a] iudex ad quem possit statim cognoscere de causa principali secundum no. in c. j. §. his quę supra eodem, tamen hoc fallit, si dicatur esse appellatum in casu a iure prohibito, quia tunc debet cognosci de legitimitate ipsius appellationis separatim ab articulo causę principalis, vt hic dicitur. Vltimò no. quòd licèt in appellatione ab interlocutoria iudex ad quem inhibere non possit antequam appellationem vt legitimam admiserit, & inceperit cognoscere de veritate causę in appellatione expressę, vt supra §. proximo. tamen si appellatur ad instantiam etiam in casibus, in quibus allegatur appellari non posse, poterit inhibere statim, quòd inceperit cognoscere, an appellatio sit recipienda uel non, & sic antequam appellatio sit admissa, pro quo textus hic, ibi, recipienda uel non, & facit. d. l. j. in principio, secundum Lap. & Domi. quicquid aliter dicat Hostien. hic adducendo cap. pastoralis. §. prę- terea. supra eodem, & de re iudic. cum super & hoc quando allegatur, quòd appellatio sit interposita in casu a iure prohibito, tamen de hoc non constat, quia si de hoc constet, tunc iudex a quo, & iudex ad quem ipsam recipere non debet, vt supra eodem, vt debitus. & sic nec inhibitio fieret, ut uidetur hic velle Domi. post Hostien. & Ioan. Andr. In glo. in versic. prohibitis. in fi. aduerte quia in casibus non prohibitis in appellatione ad instantiam eo ipso, quòd constat appellatum, & debito tempore, poterit per iudicem appellationis statim inhibere absque eo quod alias incipit cognoscere, an appellatio sit recipienda, vt in §. si uerò. supra eodem, & no. supra. §. proxi. & in c.

3 cum appella. & c. non solum. ĩ. eod. †In glo. in uersic. notorio, in fi. no. quòd appellatione notorij intelligitur in dubio de notorio facti, & non iuris secundum Domi. de quo etiam nota. per Ioan. And. in c. dudum. el 2. ĩ. de electione, & quid sit notorium facti, [b] hic aliqualiter per Ioan. Andr. & per Docto. in capit. vestra. supra, de coh. cleri. In glo. in uerbo uel de quo. ibi argumẽtis, putà secundum Ioan. And. si inuentus est cum cultello sanguinolento in manu, uel in uagina, de quo per Bald. in l. fi. C. de proba. & in l. conuenticulam. C. de Epis. & cleri. In ead. glo. ibi, tormentorum, unde tunc sine dubio appellari potest, ut per Barto. in l. 2. hic alleg. & Bald. in l. j. ff. de quęstioni. opponerem etiam quando dicatur confessio facta metu tormentorum, & quando dicatur perseuerare, de quo in c. cum in contemplatione. ĩ. de regu. iur. per Ioan. And. In ea. glo. ibi, errorem corrigere. Idem si uellet quis suam confessionem interpretari, seu declarare tali declaratione, quę ipsam non perimeret, ut in c. cum dilecti ĩ. de accu. secundum Ioan. And. In eadem gl. in fi. dic, ut ĩ. in glo. in uersic. mandetur. In glo. in uersic. consimilibus. uide plenè no. in d. cle. si ante, & alios casus, in quibus appellare nõ licet, uide per glo. 2. q. 6. in summa, & in l. 2. hic alleg. & hic per Ioan. Andr. & per Spe. eo. tit. §. in quibus. enumerantem. 37. casus, in quibus appellare non licet. Et an tex. hic habeat locum in sententia excommunicationis, uide in capit. uenerabilibus.

4 §. porro. ĩ. de sen. excom. per Io. And. †In glo. in uersi. mandetur in fi. uult gl. quòd notorius criminosus, et cõfessus in iure possit appellare, idem uidetur hic tenere Host. et Io. Mo. et facit l. creditor. §. iussus. ff. de appel. et tenuit Vicen. ĩ. eo. tit. cũ speciali. cum

ADDITIONES.

a V. G. Appellans a diffinitiua an exprimere habeat causam, vbi est clausula, appellatione remota. Fely. in c. quod ad consultationem. col. 11. versi. nihilominus primam opinionem pato. de re iud.

b Nic. Sup. Quid sit notorium facti. Adde Bal. in c. super ea. in 1. col. de test. cog. & Abb. consi. 45. incip. in præsenti quęstione in primo vol.

V. G. Adde, quòd notorium facti operatur plusquam notorium iuris. Fely. in c. exceptionem. de except. circa finem & notoria duo sunt, in quibus non est necessaria sententia, vt in actu permanente notoriè, & in notorio, quod cõmittitur iudice pro tribunali sedente. Thom. Gram. 195. nu. 16.

si, cum possit probare errorem, & alias exceptiones perempto- rias opponere. Idem tenet Bal. in d.§. iussus, & Bald. in d.l.2. & Pe. de Anchar. hic. 5 †Quid autem si sit confessus, & conuictus [a] an tunc poterit appellare. glo. ī. in ver. vlti. de quo in prin. tenet ꝙ non. & idem Bal. in d.§. iussus. per no. in d.l.2. & idem Bal. ibi, & per Specu. in d.§. in quibus. Sed videtur, ꝙ etiam tunc possit appellare, cum & notoriè criminosus a notorio facto possit appellare, ut vult glo. hic, quod intellige quò ad hoc vt iudex appellationis cognoscere possit de ipsa appellatione, an sit admittenda vel non. facit quod no. in d.c. pastoralis, & per glo. in ver. oneramus in cle. j. de iure patro. non aūt quo ad hoc vt iudex a quo teneatur deferre, & supersedere executioni, quia talis appellatio iurisdictionē eius non suspendit, vt vult glo. hic, & iudex ad quem non tenetur talem appellationem admittere vel inhibere, nisi iusta causa allegetur, & ita procedat tex. hic, & gl. ī. in ver. vel de quo, & opinio aliorum dicentiū non posse ap. Quando tñ iudex a quo detulisset appellationi eius, iurisdictio tunc suspenditur ſm Bal. in d.l.2. & facit. j. eo. cum appellationibus. Qñ verò notorius criminosus appellat expressa legitima cā, valeret appellatio non solum, vt deuoluatur iurisdictio ad iudicem ad quē, & vt cognoscere possit, sed ēt vt iudex a quo deferre debeat ſm gl. hic & poterit iudex appellationis inhibere, postq̄ cognoscere inceperit de appellatione vt hic, & no. in d.§. præterea, & per do. Ant. in d.c. vestra. De confesso verò in ciuilibus, dic eodem modo, non auditur appellans nisi expressa legitima causa, sicut hic dr̄ in criminali, vt vr̄ tenere do. Ant. in d.c. vestra, & facit. d. gl. ī. in ver. vel de quo. in tex. 2. q. 6. quicunque, ſm Do. & intellige de confesso ante sniam, secus si post sniam, vt per gl. in l. non tantum. ff. eo. & per Bald. in 6 d.l.2. †Et no. ex hac gl. ꝙ licet in appellatione a diffinitiua nō sit exprimenda cā, vt in c. j. §. his quæ, & ibi gl. in ver. statuit. ī. eod. lib. tamen illud verum, nisi appelletur in casibus a iure prohibitis, quia tunc debet exprimi causa, non vt ipsa sit de forma ipsius appellationis, sed ad hoc, vt iudex a quo deferat, iudex ad quem admittat. Et idem esset, qñ appellatio prohibetur ab homine si causa est commissa appellatione remota, quia tunc ēt in appellatione a diffinitiua exprimenda est causa in iure expressa, vt hic. & d.§. præterea.

ADDITIO.

a Cel. Si sit confessus, & conuictus. Adde Lud. Ro. singul. suo 19. incip. de iure ciuili. per quod poteris limitare dictum istius.

SVMMARIVM.

1 *Inhibitio facta per iudicem appellationis non trahitur ad tertium.*
2 *Quid si talis tertius sponte compareat, an debeat admitti.*

1 In alium. †Nota primò, ꝙ inhibitio facta per iudicem appellationis non trahitur ad tertium, quia res inter alios acta, & c. ī. de re iudi. quamuis non possit innouari per tertium super eo, de quo pendet appellatio non obstante appellatione & inhibitione, & ex hoc iudex appellationis non potest in talem iurisdictionem exercere, sicut etiam alias potest innouari per iudicem a quo contra tertium non obstante appellatione inter appellatum & appellantem, vt est tex. & glo. no. in l. creditor. in princi. ff. mandati. Secundò no. & tenementi ibi ab eisdem, ꝙ Archiepūs non pōt concedere subditis suffraganeorū priuilegium exemptionis ꝯ suos suffraganeos. 2 †In gl. in ver. in alium. in fi. vide plene in c. j. in fi. ī. de offi. dele. eo. lib. Et dixit hic Io. And. ꝙ licet Archiepiscopus tales citare, & inuitos ad iudicium trahere non possit, nisi eius iurisdictionem impediant, si tamen sponte compareant coram ipso iudice appellationis, & se liti offerant, debent admitti, vt in cap. veniens. el 2. ī. de testib. cum ēt extranei comparentes pro suo interesse sint admittendi, vt in d.c. veniens, & in l. j. ff. de appella. reci. In glo. in ver. in aliqua causa, in prin. intellige, siue appelletur ante sententiam, siue post & siue in scriptis siue sine, secundum Io. An. dicentem idem esse, siue appelletur a suffraganeo in certa causa, siue generaliter ad ipsum Archiepiscopum esse, & tunc ipse appellans non eximeretur in omnibus, cum talia generalis appellatio non valeat, vt in c. consuluit. el 2. ī. eod. ſm Io. And. Et prædicta procedunt, quando appellatur ab ordinario. Sed si appelletur a delegato, cui sunt commissæ plures causæ, & appellatur ab vna causa, tunc non solùm in illa, sed ēt in alijs eximetur a iurisdictione illius, vt tenet Rota in antiquis, in deci. 17. per nota. per Inno. in c. cum olim. ī. de offi. deleg. vt hic refert Domi. tenens in hoc contrarium, & dicit, ꝙ quo ad hoc non est differentia inter delegatum, & ordinarium, vt per glo. & Doct. in d.c. proposuit. hic alleg. & in d.c. ad hæc, in fi. In eadem glo. in fi. vide per Ioā. And. in d.c. ad hæc, cuius opi. sequitur Bart. in l. 1. ff. apud eum a quo, & in l. j. & ibi per Bald. C. si quacunque prædictus potestate. vide per Docto. in d.c. ad hæc, & in d.c. proposuit. & ibi per Io. And.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus est iudex appellationis, et ad eum debet appellari etiam in his, quæ competunt Episcopo ex temporali iurisdictione.*
2 *Consuetudo potest inducere, vt possit appellari ad alium quàm ad quem de iure est appellandum.*
3 *Consuetudo esse intelligitur, si sit præscripta.*

1 Debet. †Tene menti ꝙ Archiepiscopus de iure communi est iudex appellationis, & ad eum potest appellari non solùm in his, quę Episcopus exercet de iure cōi, sed etiam de iure speciali ex priuilegio, vt ex temporali iurisdictione, quæ non competit Episcopo de iure communi, vt ī. de offi. ordi. conquerente. secundum Do. potest ergo Episcopus habere temporalem iurisdictionem in loco, facit cle. statutum. de electio. & ī. de fide instru. inter dilectos, & j. de homici. prælatis. 2 †Vltimò no. ꝙ tam ex consuetudine, vt ī. §. ab Archidiaconis, q̄ ēt ex priuilegio potest induci ius, & iurisdictio ad alium appellandi, vt hic, quod tamen priuilegium solus Papa concedere potest secundum Io. And. & vide per glo. in d.§. ab Archidiaconis, æquiparantem in hoc consuetudinem, & priuilegiū. In glo. in uer. temporalem. in fi. uide in Spe. co tit. §. nunc dicamus. ad fi. & dicit hic Io. And. ꝙ in regno Franciæ hoc non obseruatur, & vide per Archidia. 11. q. j. his ita, in fi. Et conclude, ꝙ si Episcopus cognoscit in tēporalibus vt ordinarius, statur consuetudini vel priuilegio, ad quem debeat appellari vt hic. Sed cessante consuetudine vel priuilegio, tunc si iurisdictio temporalis est translata totaliter in ecclesiam, & tunc debet appellari ab Episcopo ad Archiepiscopum, vt est text. hic. & ratio est, quia talis iurisdictio temporalis videtur omnino separata a iurisdictione imperatoris secundum glo. in c. solitæ. ī. de maio. & obe. Innocen. & Ioā. And. hic vt hic per eos, & ita procedit in c. 2. ī. de delic. puc. Si verò Episcopus haberet iurisdictionem temporalem in feudum, debet tūc appellari ad imperatorem secundum glo. in d.c. solitæ. & Archi. in d.§. his ita, & facit gl. j. in vet. alio. & quod no. in capit. vetum. ī. de foro compten. Et idem, quando Episcopus cognosceret de causa temporali, ut delegatus iudicis secularis vel principis, quia tunc appellatur ad principem delegantem, vt vult glo. in versi. suppl. cij. 23. q. 8. sæpe. Et idem si alio modo clericus haberet iurisdictionem tēporalem a iudice seculari secundum Pet. de Anchara. & facit l. si quando. C. eod. titu. & ibi per Bartol. & Docto. & in l. j. §. 3 pen. ff. eod. titu. †In glo. in versic. consuetudine in fi no. quòd a appellatione consuetudinis [a] debet in dubio intelligi, quòd sit præscripta. Pro quo tex. sing. in c. Cumana. de electione. In gl. in versic. alia. in fi. conclude secundum Ioā. And. quòd si de feudo regali est quæstio inter Episcopum, & tertium, tunc Rex est iudex competens. Sed si est quęstio inter Episcopum, & Regē, vt quia Rex dicit feudum ad se reuersum propter pacta nō seruata, non autem ex delicto ipsius Episcopi, quia non præiudicaret capitulo secundum Bald. hic, tunc debent adiri pares curiæ, et hoc nisi Episcopus negaret rem esse feudalem dicendo eam esse de proprietate ecclesiæ. Nam cum Rex sit tunc actor, debet sequi forum rei, et conuenire Episcopum coram Archiepiscopo vel Papa, vt in capit. cęterum. supra de iudic. et ibi per Innocen. et Ioan. Andr. in princip. magnę glo. Si verò Episcopus vasallus Regis alteri infeudauit, et esset de hoc quęstio coram Episcopo inter uasallos, tunc si appelletur ab Episcopo, debet appellari ad Regem primum dominum feudi ut no. Ioan. Andr. et Innocen. in d. capit. cæterum. infra, in glo. magna circa medium. in versic. sed quid dices, et versic. sequen. ita potest intelligi tex. hic secundum Ioā. And. secundum quem posset etiam exemplificari, quando concedens temporalē iurisdictionē Episcopo reseruauit sibi ius appellationis, quod potuit argumen. c. pręterea. ī. de iure patro. et cap. pastoralis. de dona. et sic ex his infertur, quòd si episcopo habente in feudum temporalem iurisdictionem in loco illius prætextu cognoscit de causa inter subditos, et ab eo appelletur, quòd debet appellari ad dominum feudi.

ADDITIO.

a Nico. Superan. Appellatione consuetudinis. Adde glo. in cap. fin. de consue. supra eodem, lib.
V. G. Nota, quando consuetudo non dicatur inducta nec approbata. Ruyn. consi. 119. nume. 10. lib. 4.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ab excommunicatione dari non debe. nisi vocato eo, in cuius fauorem fuit lata, & nu. 2.*
3 *Absolutio, quando possit dari parte non vocata vel non. vide hic distinctionem.*

1 **Sententias.** †No. j. absolutionẽ ab excõmunicatione fieri non posse non vocata parte, in cuius fauorem dr̃ lata, de quo j. & in c. qua fronte. ʒ. eod. ut. Secundò no. ibi nullas, q attentata post appellationem legitimam sunt nulla, quia sñia excõicationis fuerit hic lata post appel. legitimam ſm Io. And. in reuocatione m̃ attentatorũ vel in pronunciatione sup nullitate requiritur citatio, & causæ cognitio, vt hic, & in c. non solũ. j. eo. & ibi plenè. Vltimò per hunc tex. ibi nullatenus. dixit hic Io. And. q vbi in lege diceretur, q iudex nullatenus aliquid faciat certum quid non interueniente certa solennitate, tunc si contrarium facit, nõ valet quod agit̃, qd̃ no. & ita sequitur hic Do. de quo vide per gl. in cle. i. in ver. nullatenus, de seque. pos. & quod no. in l. si vnus. C. de testa. & per
2 gl. in ver. inhibentes, in cle. j. de iure patr. †In gl. in ver. reuocẽt. in fi. vide in c. venerabilib. §. sanè. j. de sent. excom. vbi de hoc. Et aduerte quia gl. in c. cum ab ecclesiarum, in fi. vr̃ velle, quòd Archiepiscopus possit tales sñias reuocare, & ab eis absoluere etiam partibus non vocatis, etiam si periculum non subesset. Pro quo facit d. c. venerabilib. §. vbi autem. Sed certè gl. in d. c. cum ab ecclesiarum. non ob. cum loquatur in Epõ, qui est immediatus quo ad subditos suorũ prælatorũ. Nec ob. d. §. vbi autem, quia loquitur de absolutione, vel relaxatione ad cautelã non de reuocatione vel annullatione ſm Io. And. hic tenentẽ talem absolutionem vel reuocationem non valere per tex. hic ibi nullatenus &c. per quem refert hic Io. And. quosdam tenere excõicatum pro contumacia non posse absolui non vocata parte, de quo vide in c. olim. in fi. & in c. ex parte. el j. ʒ. de verb. sig. & 11. q. 3. excõicatos. & in Spe. de contumacia. §. fi. ver. sed po
3 ne excõicatus, & ver. seq. cuius dicta refert hic Do. † Et concludе, cum quæritur, q sñia censuræ non possit reuocari vel nulla pronunciari parte non vocata siue sit Episcopus siue Archieps̃ vt hic, & facit. c. a. ʒ. de offi. iud. & in c. non solum. j. eo. Si verò quæritur, an possit ab eis fieri absolutio, & si est talis superior, qui non poterat adiri nisi per viã appellationis, vt Archieps̃, & non poterit parte non vocata, cũ non possit, nisi primò iustificet appellatio vt hic. Sed si est talis, qui possit adiri per viã querelę, & tũc aut quis fuit excõicatus p manifesta offensa, & non dẽt absolui parte nõ vocata, vt d. c. ex parte, si tñ aľr fieret valeret, vt ibi no. Sed si fuit excõicatus pro ɔtumacia, & tũc pręstita cautione de parẽdo iuri, & de reficiẽdo aduersario expẽsas absolui poterit eo absente, vt tenet hic Pe. de Anch. & Do. & prędicta in sñia censurę lata ad instantiam aduersarij, & querela alterius. Sed si iudex ex officio eas tulisset, tunc posset absoluere ẽt nemine vocato ſm glo. in d. c. excõicatis, de quo in d. c. qua fronte, & in d. c. olim, & per Inn. in c. prudẽtiã. § sexto. ʒ. de offi. dele. & p Spe. in ti. de contu. §. fi. ver. sed pone excõmunicatus.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex appellationis debet primò cognoscere de viribus appellationis, tanquam cognoscat de causa principali.*

2 *Sententia lata per iudicem appellationis per quem debet mandari executioni. & nume. 3.*

4 *Iudex appellationis, an possit cognoscere, & pronunciare super articulo appellationis emissæ a grauamine parte non vocata.*

1 **Cum autem.** †No. j. ibi postquam q prius per iudicẽ appellationis interpositæ ante sententiam dẽt discuti de virib. ipsius appellationis, q̃ cognoscat de cã princ. facit. ʒ. in §. cũ autem. & §. si verò, & §. qd̃ si obijciatur. Vltimò no. q si constet appellationẽ ab interlocutoria nõ fuisse legitimam non potest Archieps̃ cognoscere de negotio princ. sed dẽt incontinenti absque aliqua mora cãm remittere ad iudicem a quo. sic. j. eo. cum appel. qd̃ m̃ limitat Io. And. hic
2 nisi iudex a quo detulisset, vt in d. c. cum appellationib. † In gl. in ver. ante sñiam in fi. & vide ibi per gl. & Doc. & hic per Io. An. & Doc. & conclude, si quærat quis exequatur sñiam a qua est appellatum. Nam aut in criminalibus aut in ciuilibus. Si in criminalibus semper dẽt exequi iudex a quo, cũ reus debeat remitti ad locum delicti. vt in Authẽ. vt nulli iudicũ. §. si qs verò. ideo est, q primus iudex est ille, qui detinet cõdemnatũ in carcere, vt l. eos. §. pe. C. eo. ti. & ita tenet Bal. in auth. si quis. C. de epã. audi. an m̃ indistinctè sit fiẽda remissio. vide no. in c. j. §. cõtrahentes. ʒ. de foro compe. eo. lib. Si verò loquimur in ciuilib. & tunc aliquando prima sñia diffi. informat̃ per iudicem appe. & ipse exequitur, vt d. §. præterea. ſm Io. Mo. & Archi. & Dom. hic, & Bald. in d. authen. si quis. vbi dicit idem esse, qñ iudex ad quẽ emendaret primam sñiam. Et prædicta procedunt, ẽt si iudex ad quem simpliciter pronunciaret bñ appellatũ, & malè iudicatũ, quia tunc tacitè vr̃ condemnare, vt tenet hic Petr. de Anch. & gl. Bar. & Bal. in d. l. eos. & hoc qñ prima sentẽtia fuit absolutoria, alias si fuisset ɔdemnatoria & secũda absolutoria, tunc non est tractandum de alia executione, vt in ca. præterea requisisti. ʒ. eo. tit. ſm Bald. in d. auth. si quis. Limita tñ prædicta procedere, qñ pro executione sñię imploratur officium iudicis, qd̃ ex sñia producitur & habet paratam executionem vt l. minor. 25. annis cui fideicom. ff. de min. alias si intentaret actio iudicati vel in factum, quę oritur ex sñia, & tunc potest intentari ẽt coram iudice a quo, cum possit intentari corã quolibet iudice ordinario sicut & quælibet alia actio, vt l. fi. C. de pręsc. lon. temporis. facit quod no. per Bar. in l. miles. §. iudicatum. & in l. a diuo Pio. §. j. ff. de re iud. Secundò limita nisi iudex a quo exequeretur ad literas sibi transmissas per iudicem ad quẽ, q a tunc exequi posset ſm Bal. in l. tale pactũ. §. q. prouocauit. ff. de pactis. & facit d. l. a diuo. §. sñiam. & l. tamen vnus. §. his qui. ff.
3 de bo. aut. iudi. pos. † Aliquando prima sñia cõfirmatur, ª & tũc
a aut confirmatur tacitè per lapsum fataliũ, & primus iudex exequitur non secundus. facit glo. in d. c. eos. post prin. & tenet hic Archi. & Docto. quod procedit ẽt si iudex a quo pronunciaret appel. desertam ſm Arch. hic per quo tex. in auth. et qui. C. de tempo. appel. de quo per Bal. in d. auth. si quis. Et idem si pronunciaret appellari non potuisse ſm Io. And. hic, cum & tunc tacitè vr̃ confirmare. Si verò expressè cõfirmat, tanq̃ prima sit deserta & interueniente consensu partium, tunc debet exequi per iudicem a quo ſm gl. in d. §. qui prouocauit. & Bal. in l. pręcipimus. C. eo. ti. & in d. l. a diuo. vbi ẽt tenet, q tunc possit exequi etiam per iudicem ad quem, de quo tñ in d. §. qui prouocauit. Aliquando sententia diffi. expressè confirmatur per iudicẽ ad quem, & ipse exequitur, cum agatur ex confirmante, & nõ ex confirmato ſm glo. d. §. pręterea, & in d. l. eos. & in l. si quis priore. ff. ad tre. & ita communiter sequuntur hic Doct. & Cy. & Bar. in d. l. eos, & in l. pręcipimus. C. eod. titu. vbi est text. de hoc, & in d. l. a diuo. & Bal. in dicta auth. si quis, & in d. l. eos. Et aduerte quia Io. Mo. Pau. & Bald. hic volunt, q etiã iudex a quo possit exequi, cum prima sentẽtia non sit nouata per secundã confirmatiuam. Sed certè ista tñ nihil valet, vt per Bald. in d. auth. si quis. & indistinctè est tenendum, vt ʒ. per tex. in d. l. præcipimus, quod tñ limita, nisi iudex a quo exequeretur ad literas iudicis ad quem, quia tunc posset ſm Bal. in d. §. qui prouocauit. Secundò limita prædicta procedere, quando pro executione sententię intentaretur officium iudicis, secus si actio iudicati vel in factum ex ipsa sententia, quia posset tunc intentari etiam coram iudice a quo, & iudice ordinario competenti coram quolibet ſm Bal. in d. §. qui prouocauit, & ʒ. est dictum, & voluit Bar. in d. l. a diuo. §. j. Quando verò iudex appellationis esset talis, qui non posset adiri per viam querelæ, vt est Archiepiscopus, & tunc talis actio cum non posset coram eo intentari, & ita posset procedere opinio Archi. hic tenẽtis, q primus iudex a quo & non secundus exequatur. Sed certè cum Archiepiscopus sit tunc iudex competens & ad eum sit deuolutum negotium p appellationem, vt hic, & in d. c. 1. ergo siue per officium iudicis siue per actionem, descendentem ex ista sententia vr̃, q possit exequi. Et prædicta procedunt in diffinitiuis. Sed quãdo esset appellatum ab interlocutoria, quę esset confirmata tunc indistinctè redijt executio ad primũ iudicem vt in l. iura vtile. ff. de admi. tut. & tenet Bald. in d. l. eos, & facit. c. j. §. q si appellator. ʒ. eodem. Quid autem quando ipsam infirmaret, vide in c. vt debitus. ʒ. eodem. & in cap. non solum.
4 infra eodem, & Barto. plenè in d. l. eos. † In glo. in versic. cognito. in fi. refert hic Domi. Rotam in antiquis in decisio. 356. tenere iudicem appellationis posse procedere, et pronunciare super artic. appel. emissę a grauamine etiam parte non citata, per dic. Innocen. in capit. auditis. supra de procurat. et per l. diem proferre. in princip. ff. de arbit. Sed certè in contrarium est text. clarus, supra in §. sententias, et ita voluit glossa hic, pro quo facit. 2. quæstio. 9. omnia, et capi. certè. vbi dicitur, quòd actus iudiciarius non valet in præiudicium partis non vocatæ, Non obst. dictum Innocen. quia loquitur de interlocutoria expensarum ferenda ex contumacia, cum contumax possit condemnari in expensis sine alia citatione secundum Domi. de quo per Innocẽ. in c. calumniam. ʒ. de pœnis, et vide quod no. in c. j. in fi. ʒ. eo. Et aduerte quia Rota in dec. 424.

quæ

A D D I T I O.

a Celsus. Et confirmat. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra falsam. §. interlocutoria, & appellationes. nu. 73. ver. quæro. subsequenter, & ibi notaui in apostil. ad eum de proba.

V. G. Adde, quòd sententia nulla potest confirmari per iudicem appellationis, nisi in ea sit expressus error iuris. Alexand. consi. 111. lib. 3. Ias. consi. 106. colum. fin. lib. 4.

quæ incip. Item si a diffinitiua sententia plenè tractat de his. & determinat primò, quòd licet a sententia diffinitiua sit appellatum ad Papam, & negotium sit in curia, si tamen impetratur commissio super desertione appellationis, & petatur pronunciari super desertione, quod non poterit procedi contra appellantem absentem & non citatum, quia licèt negotium principale sit semel deuolutum ad curiam, & potuerit procedi sine alia citatione secundum formam c. statuimus. ꝟ. de electio. eo. li. iuncta clem. causam. eod. tit. & licet etiã causa desertionis sit pars ipsius appellationis, intantum quòd iudex cui esset commissa causa appellationis posset etiam sine noua commissione de desertione cognoscere & pronunciare, vt etiã determinat Rota in deci. 154. quæ incipit, item quod iudex datus, eum prædicta procederent nisi causa desertionis [a] sit principaliter cõmissa, quia tunc requiritur citatio. facit 2. q. j. nos in quemquam. & text. in d. §. sententias. & alias sententia esset ipso iure nulla. Non obstat dictum Innocen. in d. c. auditis. quia licèt sententia super desertione lata sit interlocutoria, vt in c. sua. ꝟ. eod. tit. tamen habet vim diffinitiuæ, merito citatio requiritur.

ADDITIO.

a V. G. Nota, quod desertio nullitatis fit eodem modo, quo appel. Alex. consi. 51. Cum dicatur. lib. 4.

SVMMARIVM.

1 *Apostoli appellanti sunt dandi, vt causa appellationis instruatur facilius, ad quos petendos appellans compellitur, & nu. 2.*
3 *Sententia an sit de processu.*
4 *Iudex a quo si differat tradere apostolos intra tempus a iure statutum, an si procedat in causa processus efficiatur nullus, & nu. 5.*
6 *Appellationi frustratoriæ non est deferendum, & qualiter dicatur frustratoria appellatio.*

CAP. IIII.

1 2 VT super. †No. j. rationem quare apostoli [a] sint tradendi videlicet, vt causa appellationis facilius instruatur. facit. l. eos. §. si p his. C. eo. tit. Secundo no. ibi præcipimus, quòd ex præcepto apostoli sunt tradendi per iudicem, quod præceptum cum sit canonis, obligat sicut & præceptum hominis, vt no. in c. cum speciali. §. sciant. ex quo infertur, quod iudex non tradens est puniendus secundum Archi. & Io. And. de quo est dictum ꝟ. eod. 2 in c. j. & ibi per Io. And. †Tertiò no. ibi appellanti, quod ipse appellans arctatur ad petendum apostolos, & ipsi sunt tradendi. appellatus ergo poterit prosequi appellationis causam in casib. sibi permissis absque apostolorum traditione vel petitione. sic 3 j. c. proxi. secundum Do. †Vltimò no. ibi processus, quia includitur & sententia, quæ est de processu, vt in c. quoniam contra. ꝟ. de proba. secundum Ioã. And. & sic sententia erit nulla sicut alius processus, & sic appellatione processus venit & snia diffi. quando profertur in materia, quę adaptatur ipsi sententię, alias secus est, vt per glo. in cle. appellanti. eod. tit. in ver. neque processus. In glo. j. in fi. habet tamen locum iste tex. non solum in appel. ad Papam interposita, sed etiam ad quemcunq; alium iudicẽ, cum ratio hic in tex. expressa, vt causa appellationis facilius instruatur est generalis quo ad omnes iudices secundum Io. An. & Do. de quo hic per eum. In gl. 2. in fi. no. glo. ad dicta. ꝟ. eo. in c. j. in §. in quibus. vt in apostolis debeat inseri causa appellationis & repulsionis. In glo. in ver. ille in fi. intellige quando non appellatur a iudice, alias si appellaretur a iudice extra iudicium tunc est qui date possit de quo in d. c. cordi. in 4. glo. & in versi. exhiberi. & ibi vide. In glo. in ver. requisitus. no. iuncto tex. iudicem non arctari ad dandum apostolos nisi fuerit requisitus. intellige nisi ipse iudex appellationem recepetit, vt l. eos. in fi. C. eod. titu. & vide no. in d. c. j. in fi. prin. ideo determinat Rota in deci. 406. quæ incipit, item si auditorium. in fi. quòd si appellans in termino apostolos non petierit, quòd illos iudex dare 4 non teneatur, nec propter hoc desinit esse iudex. †In gl. in ver. ex tunc. in fi. Idem Ioan. And. & Pet. de Ancha. Sed Hostien. in d. ca. j. tenet processum non valere ex tunc, cum apostoli sunt petiti. Idem tenet Rota in decis. 128. quæ incipit, Item si iudex. cum pendente dilatione siue hominis siue iudicis officium cõquiescat. & ita refert tenuisse Ioan. de Lig. in cap. dilectus. ꝟ. eo. titu. licet Ioan. Cal. teneat opi. Ioan. Andr. quam sequitur Pau. in q. disputata, quæ incipit a prælato regulari. vbi concludit, quod si appellatur a diffi. & tunc non valeat processus, post appel. vt in c. non solum. in prin. ꝟ. eod. Si verò appelletur ab interlocutoria, & non valet processus post inhibi. vt in d. cap. non solum. Sed si non est inhibitum, & tunc si consideretur sola pendentia termini apostolorum, & non inducit nullitatem, cũ pendentia termini impediat solum aliquid innouari super eo, super quo est datus non super alio, vt in capitulo, cum teneamur. supra eodem, & ita tex. hic quod ex tunc debet exponi idest post denegationem. Sed si consideretur pendentia termini vna cum appellatione, tunc inducet nullitatem secundum quòd futurus indicabit euentus, quia appellante obtinente retractatur omnia processus, alias secus, vt in d. capit. non solum. ex quibus patet istum tex. non loqui in casu, quando procedatur inter appellationem, & pendẽtiam termini apostolorum. sed istud deciditur per d. c. non solùm, & ita videtur hic residere Domi. & ita voluit maior pars domi. de Rota compositore 5 tantum excepto, vt patet in dicta deci. † Sed ipsa expressa denegatio apostolorum bene inducit nullitatem processus, vel si iudex requisitus intra tempus non tradit, vt hic in tex. & ꝟ. in cap. ab eo. quem limita primò, nisi iudex a quo reuocaret grauamẽ ante denegationem apostolorum, vel ante tempus apostolorum tradendorum, cum tunc possit reuocare, & in causa procedere, vt in cap. si a iudice. secundum Ioan. And. etiam si postea non tradit apostolos, cum postea tradere non teneatur, etiã si appellatio fuisset legitima secundum Lapum, & Domi. licèt in hoc Ioan. Andr. teneat contrarium & non bene secundum Dom. quia cum cesset appellatio, vt in d. c. si a iudice, & sic cesset ratio, quare dantur apostoli. ergo cessat legis dispositio, vt in c. cum cessante. ꝟ. eodem, & sic non obstant argu. Ioan. And. hic, cum procedant in appellatione, sed hoc casu cessat appellatio, vt hic plenè per Domi. dicentem tñ post Lapum, quod si iudex vult cautè procedere, faciat vtrunque, reuocet grauamẽ, & tradat apostolos. Sed si iudex velit reuocare grauamen, postq̃ apostolos denegauit, vel post lapsum tempus, & non poterit, nec valebit processus, sicut quando detulisset appellationi, vt ꝟ. cap. proxi. c denegatio ũ apostolorum, vel lapsus termini hẽat vim delationis quo ad iuris dictum iurisdic. iudicis suspendendam, vt hic patet sm Io. Andr. hic & plenius in dicto c. cum cessante, & ita tenet hic Petr. de Ancha. & Domi. dicens, quod licet delatio denegatio uel non datio apostolorum non priuet iudicem habitu iurisdictionis, cum possit ipsam reassumere ex facto appellantis, vt hic, & ꝟ. eo. titu. c. ab eo. tamen aufertur sibi exercitium, quia procedendo non valet processus, ita quod quo ad exercitium non est iudex, & sic grauamen reuocare non poterit. licet Io. de Imo. hic voluerit, quod iste tex. prohibeat processum. Et non prohibet reuocationem. Sed certe ipsa reuocatio est quędam interlocutoria, & de processu, vt in d. c. si a iudice. sm Do. vnde hanc reuocationem facere non poterit, prout sequuntur Doc. in d. c. cum cessante, & d. Nic. ibi. & d. Flo. in cle. 2. §. j. eod. tit. prout dicetur. ꝟ. c. proxi. & ꝟ. in c. legitima. Secũdò limita prędicta, nisi appellans renũciasset appellationi tacitè vel expressè etiam si renunciet post tempus tradendorum apostolorum, quia valebit processus factus post ipsam renunciationem, sed non valebit processus prius agitatus, vt in reg. non firmatur. ꝟ. eo. lib. sm Ioã. And. hic ita intelligentem hunc tex. & ita sequitur Do. Tertiò limita, quando esset talis casus, in quo prius excludit appellantem ab eius prosecutione, vt ꝟ. dicetur in glo. proxi. In glo. in ver. renunciatum. in fi. Idem Archid. quod procedit, siue renuncietur iure siue iuris interpretatione dummodo sponte renuncietur, & idem si inuitus, ut quando in pœnam appellantis ius eũ excludit a prosecutione appellationis, putà quia non detulit suę appellationi, vel per partem aduersam interpositę, ut in c. an sit. ꝟ. eo. tit. & in c. ex parte, el 2. ꝟ. de rescrip. uel quia in termino non fuit prosecutus, ut in cle. sicut. ꝟ. eo. ti. & c. cum sit. ꝟ. eo. & facit quod no. Io. And. in c. cum qui. in uer. sponte. ꝟ. de 6 dolo, & contu. sm Lapum & Do. †In gl. fi. in fi. intellige, quando appellatio est frustratoria ratione materiæ, ut quia friuola, uel & propter iniustitiam uel falsitatem facti, cum tũc appellatio sit potius contra ius partis, procedit tñ, & suspendit iurisdictionem, secus quando appellatio esset frustratoria reg. formæ a iure requisitę, ut quia appellatio ab interlocutoria fuit interposita sine scriptis, uel sine causa uel post decem dies, nam istis casibus & similibus ualeret processus, etiam si iudex deneget apostolos expressè uel tacitè, & ita uidetur hic probari in textu, dum refert se ad. c. j. ꝟ. eo. lib. ubi dum iudex apostolis petitis per appellantem loquitur de appellante in scriptis & seruata forma innuens, quòd si non appelletur in scriptis appellatio sit nulla, vnde

ADDITIO.

a Nic. Sap. Apostoli sint tradendi. Adde, quibus sumptibus sint tradendi. vide glo. in ver oblatos. in cle quamuis, de appella.
V. G. Adde, quòd apostoli possunt peti simul vno contextu sæpius. Fely. in ca. cum causa, in fine, de offic. deleg.

vnde frustratorium esset tunc dari apostolos petenti, cum dati non prodessent. arg. s. de offic. deleg. cū contingat. & ita tenet Rota in antiquis in decisi. 376. quæ incipit a grauamine, secundum Domi. adducentem tex. in d. c. j. §. quod si appellat, vbi dr, quòd renunciat tunc non appellans, ergo non debent eidem dari cum iste tex. dicat, q apostoli debent dari appellanti, & sic seruatur forma d. c. i. ad quod iste tex. se refert, dubium tamē facit, quia cum denegatio apostolorum habeat vim delationis, vt s. ergo sicut si expressè iudex detulisset appellationi interpositæ contra formam d. c. j. non possent postea procedere, vt no. j. c. proxi. & voluit Rota in deci. 385. quę incipit, item si appellatur. ita & quando tacitè defert per denegationem apostolorū tacitam vel expressam, nisi dicatur aliud esse in expressa delatione quam tacita. cogita tamen.

S V M M A R I V M.

1. *Appellatio quæ dicatur friuola.*
2. *Iudex a quo licèt non admittat appellationem, appellans nihilominus potest eam prosequi.*

C A P. V.

1 Cum appellationibus. † Nota primò ibi friuolis, q illa dicitur friuola appellatio, quæ vana est, & inanis secundum Io. And. & vide per gl. no. in cle. si ante, de dolo & contu. in gl. mag. in prin. vbi voluit, q illa dicatur appellatio manifestè friuola, quę nullā causam expressam, vel non legitimam, vel licèt legitimam tamē manifestè falsam, vel quando iam erat pronunciatū illam causam falsam, & non fuit appellatum, vt ibi per glo. & dicas, quòd aut appellatio est manifestè friuola, & tunc non debet recipi nec deferri, vt hic, aut est manifestè vera, & legitima, & debet recipi & deferri, aut dubitatur, & tunc in dubio per reuerentiam superioris deferendum est secundum Arch. & Io. And. j. eod. si a iudice, & voluit hic glo. prout colligitur euidenter. s. eod. vt debitus. & Feder. in consi. 182. post prin. & glo. in c. j. in ver. j. s. eo. ti. & lib. Secundò no. ibi admittetur, sufficere iudicem dicere nō admitto, quia friuola est, licet non exprimat causam in specie, quare sit friuola. facit quod no. in simili, in cap. ex parte. s. eod. de quo

2 plenius. j. §. proxi. † Tertiò no. quòd licet appellatio non sit admissa per iudicem a quo, non tamen ex hoc aufertur potestas appellanti prosequendi appellationem, sic s. eod. c. sæpe. imo tunc iudex ad quē pertinet cognoscere de legitimitate appellationis, & an sit friuola vel non, & si eam non reperit legitimam debet remittere partes ad iudicem a quo, vt hic dicitur, & s. in c. Romana. in fi. adde quòd in causa appellationis poterit iudex condemnare in expensis, quantumcunque appellatio sit deserta, vt in c. ex parte. §. s. de rescr. & in c. cū olim. s. de priui. Vlti. no. & ita alle. q iudex ad quem si pronunciat appellationem friuolam, & iurisdictionem ad se non deuoluit, potest & debet condemnare in expensis, quia in hoc habet iurisdictionem in cognoscendo, an sua sit iurisdictio, & per consequens in condemnando partem temere litigantium in expensis, licet pronunciet se incompetentem. facit quod no. in c. j. in fi. s. eo. titu. & li. & in c. Romana. §. si verò. s. eo. & est tex. in cle. j. de rescrip. circa fi. & plene & singulariter per Bal. in l. eos. §. fi. C. eod. titu. & prædicta procedunt, etiam si appellatio fuisset notoriè iniusta, puta quia non erat appellatum in scriptis, vel intra decem dies, vel erat appellationi tacitè vel expressè renunciatum, vt tenet Fede. in consi. 128. in vlti. col. Et idem dicit Bal. in d. §. fi. quando appellatio esset deserta etiam si nec appellans nec appellatus fuerit psecutus: quia debebit per iudicem ad quem ipse appellans condemnari in expensis, vt ibi p eum. intellige, quando iudex ad quem fuisset aditus per appellantem, alias si nunquam fuit aditus, tunc licèt possit pronunciare appellationem desertam, vt in c. oblatę. s. eod. tamen non condemnat tunc in expensis, sed iudex a quo maximè si erat ordinarius, vt in c. reprehensibilis. s. eod. vt determinat Feder. in d. consi. cogita tamen. In glo. in ver. admittat. in fi. vide ibi no. in glo. in ver. exhiberi, & dixit no. Bald. in l. appellatione. in princ. C. eodem titulo, quòd si iudex dat apostolos simpliciter, & nō qualificatos, quòd in dubio videtur deferre, vt etiam no. Ioan. Mon. in d. cap. j. secundum eum ibi. In glo. in ver. ca die. in fi. intellige hoc in diffinitiua, secus in interlocutoria, puta si iudex ad quem reuocat attentata, quę reuocatio est sententia interlocutoria, nam licèt tunc non condemnauerit in expensis nec eodem die, tamen poterit semper quousque diffinitiuè pronunciet, vt determinat Rota in decisi. 13. quę incipit, Item si iudex, & de materia vide per Ioan. And. in c. ex parte. §. in fi. s. de rescrip. & ibi per Archid. & conclude secundum Do. quòd si condemnatio expensarum fit per iudicem ad quem appellatur, & poterit fieri tantum eadem die, qua remittit ad iudicem ad quem, vel eadem die qua pronunciaret bene appellatum, & ita procedat tex. hic per l. Paul. ff. de re iudica. Sed iudex a quo ad quem fit remissio, & ipse poterit condemnare vsque ad sententiam diffi. in expensis vel eo. die, vt no. in c. fi. j. eo. & quid de expensis, quę debentur iure actionis plenè per Bar. & Bald. in l. terminato. C. de fructibus & lit. expensis. & vide supra in proxi. apostil.

S V M M A R I V M.

1. *Iudex ad quem potest remittere appellationem frustratoriam ad iudicem a quo inuitis partibus, & iudice a quo.*
2. *Delatio appellationis etiam friuola deuoluit causam ad iudicem ad quem.*
3. *Sententia in dubio intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria.*
4. *Causa appellationis quare non potest delegari iudici appellationis.*
5. *Iudex a quo si detulit appellationi, an possit causam reassumere sine consensu partium. & nu. 6. & 7.*
8. *Iudex a quo si assignat terminum ad prosequendam appellationem, an talis assignatio habeat vim delationis.*
9. *Appellatio si interponitur a diffinitiua iudex a quo debet eidem indistinctè deferre, licèt secus si sit interlocutoria.*
10. *Iudex an videatur deferre appellationi, si notarius scripsit, quam appellationem iudex benignè recepit.*

1 Si verò. † Nota j. iudicem ad quem etiam inuito iudice a quo, & inuitis partibus posse repellere appellationem frustratoriam, & remittere negotium ad iudicem a quo. Secundo no. quòd licèt aliàs fiat differentia inter ordinarium, & delegatum, an possint a se abdicare iurisdictionem, vt not. in cap. significantibus. supra de offic. delega. tamen deferendo appellationi quilibet iudex indistinctè abdicat a se iurisdictionem, etiam si delatio sit iniusta, de quo in-

2 fra. † Tertiò tene menti ibi totius causæ, quòd per delationem appellationis ab interlocutoria etiam friuolæ deuoluitur ad superiorem iurisdictio, & eius exercitium non solum super eo, super quo est appellatum, sed etiam quo ad totam causæ cognitionem, vt hic est text. not. qui procedit etiam si talis delatio fiat ob reuerentiam, cum iste tex. indistinctè loquatur secundum Ioan. Andr. vt hic per eum. Sed limita istum tex. procedere, quando constat partes esse de iurisdictione iudicis a quo qui detulit, alias si non constaret, sed dubitatur, vt quia opponit de incompetentia iudicis, & iudex pronunciat, & ab eo appellatur, tunc licet eius delatio deferat ad superiorem negotium appellationis, non tamen negotium principale, secundum Ioan. Andr. hic & Specu. eodem titulo. §. qualiter, in fi. & ita sequuntur hic Domi. & Lap. in clemen. j. eod. titulo, quod limitat Feder. in consi. 187. in 3. colum. nisi iudex a quo esset in possessione talis iurisdictionis, quia tunc secus

3 esset, vt ibi per eum. † Vltimò not. quòd appellatione [a] sententiæ in dubio debet intelligi de diffinitiua, & non de interlocutoria, & sic in potiori significatu. Idem voluit glo. in l. j. §. quòd in sententijs. ff. quando appellandum sit. ideo si statutum requireret vel permitteret consilium sapientis in sententia, in dubio intelligitur in diffi. non in interlocutoria secundum Bald. in l. j. in 3. colum. C. ne liceat tertio prouocare. In glo. in versicu. refutari. in princi. idem tenet Archid. & Ioan. Andr. & facit quod no. Innocen. in cap. ab excommunicato. supra de rescrip. in glo. 2. & tex. hic ibi remittenda. qui videtur innuere, quòd iurisdictio remansit, ex quo voluntariè potest fieri remissio, ad hoc capit. quamuis. supra de offic. delega. & etiam is qui. supra per eum eodem hic, & ita debet intelligi text. hic, qui dicit transfusam, vt etiam remanserit penes eum. & ita tenet Domi. notans ex hac glo. quòd dilatio appellationis non priuat iudicem habitu iurisdictionis ipsius causæ, sed solum exercitium transfertur ad superiorem. ex quo infertur, quòd deserta appellatione iudex a quo possit de causa princi-

4 pali cognoscere, de quo infra in glo. penul. † In eadem glossa, in fi. tene menti secundum Domi. quòd licèt iudici a quo non possit delegari causa appellationis in tantum quòd delegatio & restrictio non valeret, vt l. eos. & ibi per gl. & Doct. in princip. C. eod. titu. et no. in capit. querelam. in j. glo. s. de tela. et ibi

A D D I T I O.

a Nic. Supe. Appellatione sententię. Adde gl. sing. in verbo per exceptionem. in c. cum olim. de testi. & ibi Car. Zaba. alleg. eam pro sing. & per Io. de Imo. in rub. ff. de re iud. idem Io. de Imo in rub. C. de sen. & interlo.
V. G. Adde, quæ dicatur sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. Ruy. consi. 18. nume. 3. lib. 5.

ibi per d. Anto. nisi quando Papa ex certa scientia delegaret, vt
p gl. & Bal. in d. l. eius. tamen prędicta sunt vera, qñ appellatio
esset legitima & iusta, cum tunc iudex a quo est suspectus ipsi
appellanti, ne iterum grauet, vt no. in c. ad hæc si in vno. s. eo.
tit. Sed quando appellatio est friuola, & iudex detulit, tunc be
ne posset eidem delegari, & valeret rescriptum, vt vult hic gl.
no. iuncto tex. quia tunc cessat ratio ex quo non grauamur. In
glo. in ver. remittenda. in prin. licet delatio operetur contra iu
dicem deferentem, vt procedere non possit: & vt ad eius instã
tiam causa ad eum non sit remittenda, nec etiam ipse iudex ta
lem delationem reuocare possit etiam re integra, vt tenet hic
Io. And. remittens ad no. in c. constitutus. el 2. s. eod. n. 1. & in c.
meminimus. s. de accu. & ita sequitur hic Do. & etiam operat
contra ipsum appellatum intantum, q ad eius instantiam non
sit facienda remissio de necessitate, licet de honestate fieri de-
beat, maximè, quando debentur apostoli reuerentiales secun-
dum Io. And. hic dicentem, ita debere intelligi quod no. Inno.
in c. interposita. s. eo. per hunc tex. tñ ipsa dilatio nõ operatur
ȝ ipsum iudicem ad quem, vt remittere non possit si velit. Nec
contra ipsas partes cum possint redire ad iudicem, qui detulit
re integra sicut in relatione dĩ fm Archi. hic referentem dicta
Host. in c. licet. s. de offi. leg. de quo ibi per Ioan. And. imò vo-
luit hic. Io. Mon. q ipsa delatio non operetur in præiudicium
partis appellantis, cum possit redire ad iudicem, qui malè detu
lit re integra etiam inuito appellato, vt d. c. interposita. §. ille. se
5 cundum Io. And. vt hic plenè per eum. †Tu aduerte, quia Rota
in deci. 70. quæ inci. Item si iudex, tenet indistinctè contrariũ,
q postquam iudex detulit, non possit causam reassumere etiã
de expresso consensu partium, & idem tenet Rota in deci. 563.
quæ inci. ex hoc insurrexit per hunc tex. tamen ibi cõcludit, q
aut iudex a quo detulit, erat ordinarius, vel talis qui possit adi-
ri per viam simplicis querelę, & procedat opi. Arch. s. quia tũc
partes possunt redire ad illum non obstante delatione, vt in c.
j. s. de foro compe. eo. lib. & c. Romana. in prin. s. eod. tit. Sed si
erat delegatus, & tunc secus ex quo abdicauit a se iurisdictio-
nem, & hoc nisi superior remittat, vt hic. in text. cogita tñ quia
vĩ, q siue sit delegatus, siue ordinarius, possint partes redire re
integra, ex quo possunt appellationi renũciare post delationẽ,
sicut & post denegationẽ apostolorũ, quæ vim delationis hẽt,
vt, s. c. pxi. & lз deferẽs quo ad se abdicet iurisdictionẽ, nõ tñ in
totũ, vt s. in gl. in ver. refutari. ergo eã reassumere põt ex facto
partium. Non ob. d. c. significantibus. s. de offi. delega. quia ibi
per pronunciationem erat abdicatio in totum, & super toto,
hic verò secus, vt j. in ver. saluis. Quid autem si sunt plures iudi
ces, a quibus appellatur, hic per Io. And. & conclude, q si om-
nes deferunt, & habet locum iste tex. cum oẽs loco vnius ha-
beantur, vt l. magistratus. ff. ad munici. & cle. 2. de iure pa. & ita
sequitur hic Do. Si vero vnus defert alter non, & tũc aut vnus
sine altero non poterat procedere nec sic iudex vel saltem ille
qui non detulit, & tunc si ille qui detulit perseuerat in eadem
voluntate, & tunc ipse non poterit procedere nec ille qui non
detulit non tam ex delatione, quam ex volũtate collegę, quia
etiam sine dilatione q nollet procedere impediret collegã. vt
in c. cãm, & in c. cum cãm. s. de off. dele. siue ipse non deferens
dederit apostolos refutatorios siue non dederit in termino re
6 quisitus, vt s. c proxi. †Si vero ipse deferens nõ perseuerat in ea
dem voluntate, & tunc cum talis delatio non sit legitima non
abdicat iurisdictionem ab ipso deferente nec transfert eum in
superiorem, vnde poterit penitere se detulisse, & vna cum col
lega dare apostolos refutatorios, & postea simul procedere, &
hoc casu procedit opi. Io. quam no. in c. constitutus. el 2. s. eod.
tit. vbi tenuit, quòd deferens pęnitere possit. s. quando delatio
non valuit, vt s. secundum Io. And. Si vero vnus sine altero po-
terat procedere vel vnus sine altero iudex erat vel esse poterat
vel saltem ille qui non detulit, vt quia in rescripto erat clausu-
la, q si ambo totaliter, &c. & tunc deferens procedere non po
terit sed bene poterit pęnitere, vt s. sed non deferens bene po-
terit procedere, si tunc vel postea intra terminum iuris dedit
apostolos refutatorios, licet a pnci. tacuerit cum volũtas eius
collegę eum nõ impediat, quod procederet etiam si essent da-
ti cum clã, q si ambo sine prærogatiua. s. de offi. deleg. pruden-
tiam. §. adijcimus. vel cum clausula, vt vos vel alter, vt nota. in c.
cum plures. s. de offi. dele. eo. lib. & ita fuit disputando conclu-
sum fm Io. And. vt hic per eum cuius dicta procedunt qñ tales
iudices insimul incęperunt procedere, & ab omnibus est ap-
pellatum alias vero si unus plurium incępisset procedere eo ca-
su quo potuit, & ab eo appelleẽ, & ille deferat appellationi de-
uoluerẽt tunc per suam delationem ipsa cã principalis ad supe

riorem, & præcluderetur via procedendi alijs collegis fm Lap.
hic qui adducit no. in c. cum super. s. de offi. deleg. &: in c. si con
tra vnum. & in c. cum plures. s. de off. deleg. eo. lib. vide tamen
plenius no. de his, in cle. 1. j. eod. tit. & ibi per Imo. & d. Flo. & p
Bald. in authen. hodie. circa fi. C. de ap. & per Ang. in l. cum do
tem. §. eo autem tempore. ff. solu. mat. & vide An. in cap. si duo.
s. de procu. eod. lib. in 3. glo. Et ex prædictis apparet quid si vica
rius episcopi detulit appellationi, posit delatio reuocari per
episcopum? & videtur quòd non, vt patet ex prædictis, & quia
ipsemet iudex etiam re integra non posset reuocare delationẽ
a se factam. ergo & idem non poterit episcopus cum sit idem
tribunal cum vicario, vt in c. Romana. in prin s. eo. licet in hoc
do. Nic. voluerit contrarium in c. ddectis filijs decano. in fi. s.
7 eo. tit. †In ea. glo. ibi si appellatore negligente * &c. No. incidẽ-
a ter ex hac glo. q si appellans negligit prosequi appellationem
iudex a quo reassumit iurisdictionẽ, & de causa principali co-
gnoscet, non obstante quod deluditur appellationi. Sed Paul.
in cle. sicut, in eo. ti. tenet contrarium per hunc tex. qui non di
stinguit appellans prosequatur vel non. Old. vero in cons. 296.
prout refert hic Domi. tenet iudicem a quo posse reassumere
iurisdictionem, quãdo simul defert, & terminum statuit quasi
tunc vĩ conditionaliter detulisse. secus si simpliciter deferat, &
ita procedat iste tex. intellige nisi deferret ob reuerentiam, vt
patet ex no. per Inn. in c. cordi. s. eod. fm eum. Tu aduerte quia
Rota in dicta deci. 70. & Io. And. hic tenet non esse differentiã
an sit delatum ex reuerentia, vel aliter. concludit tñ hic Do. qđ
qualitercunque iudex deferat reassumant iurisdictionem pro
negligentia appellantis ex qua negligentia inducitur tacita re
nunciatio, & sicut ex expressa, ita ex tacita renũciatione reas-
sumit sibi iurisdictionem, vt s. est dictum. in glo. in versi. refu-
tati. de quo hic plene per Do. dicentem, q alias sequeretur in-
conueniens, quando iudex ad quem esset talis qui non posit
adiri per viam querelæ quia ipse non posset cognoscere de cã
principali, & iudex a quo non posset, quando detulisset quod
8 essęt absurdẽ. †In ea. glo. in fi. no. ex hoc glo. volentem assigna-
tionem termini ad prosequẽ. appellationem non habere vim
dilationis, & idem tenet hic Archi. & Io. And. in d. c. oblatæ. &
Rota in deci. 204. quæ incipit, ex præmisis igit. & Spe eo. tit. §.
qualiter. ver. sed pone. sed an iudex a quo talem terminum assi
gnare posit appellanti siue detulerit siue non. conclude, q si
iudex detulit hoc poterit non ex iurisdictione quã habet in cã
principali cum talis sit ab eo abdicata, vt hic in tex. sed in hoc
est sibi concessa iurisdictio a iure, vt in c. sępe. s. eod. & ita satis
clare probatur. in d. c. cordi. in §. post hæc. fm Io. And. hic & ibi.
& probatur ẽt. in cle. j. eod. titu. & ita tenuit gl. in c. 2. s. de matr.
contracto. & tenet Rota in deci. 356. quæ incipit, Item si appel-
letur non solum, qñ incõtinenti: sed ẽt si ex interuallo assigna-
ret. pro quibus facit tex. in d. §. post hæc. quæ dictio pręest põt
denotare actum qui fit ex interuallo, vt hic in tex. in fi. ibi post
sniam fm Do. referentẽ Rotam in antiquis in deci. 265. tenere,
q iudex qui detulit appellationi, & terminum assignauit pote
rit etiam circa finem termini illum prorogare. facit gl. in ver.
vĩ. in cle. 2. j. eo. iuncto tex. in d. §. post hæc. Si vero iudex nõ de-
tulit appellationi, & hoc constat, & tunc licet Inno. in c. fi. s. de
accu. tenuerit, q non posit, cuius dictum refert Spec. in tit. de
remis. §. viden. ver. verum. tamen ipse Spe. in tit. de app. §. sequi
tur videre in forma illa quæ incipit, reuerendo, vĩ simpliciter
velle, q posit terminum præfigere etiam sub pœna excom-
municationis secundum Io. An. hic ita tenentem, pro quo opti
me facit tex. in d. c. cordi. in 1. & 2. responsio fm Lapum, & ita
sequitur hic Pe. de Anch. & Do. q & fortius procederet, quan
do non appareret, an iudex voluerit deferre vel non, vt sentit
9 gl. hic, & vide de alijs no. in d. cle. 1. & ibi plene p Doct. † In gl.
fi. in prin. potest assignari alia ratio, q iste ver. saluis, potest re-
ferri ad primum dictum huius c. hoc modo, quia licet non de-
beat iudex deferre appellationi interpositę ab interlocutoria
nisi sit legitima, vt hic in prin. tex. si tamẽ appellatio sit a diffi.
debet indistinctè deferri nec est necesse, quod cã exprimatẽ fm
Pau. & ita tenet Lap. in sua alle. 2. post prin. vel posset referri di
ctus ver. saluis. ad proximum dictum hoc modo, quia licet iu-
dex a quo si detulit non posit se intromittere qualitercũq; iu
dex appellationis ab interlocutoria pronũciet eũ iudex a quo
abdicauerit a se iurisdictionem deferendo, si tamen appellerur
s diffi. secus erit cũ iudex a quo possit se intromittere exequẽ-
do si

ADDITIO.

a V. G. Adde quòd negligens in actu non facit sibi in sequenti actu præiudi-
cium, Ruy. consi. 50. nu. 10. lib 5.

do si appellatio reperitur friuola vel pronunciet male appellatum sm no. in c. Romana. §. si. ī. eo. ti. ideo est, ꝙ ver. saluis. loquitur in plurali, vt sic comprehendat dictos casus, vt hic per Do.

10 In eadem gl. in fi. vide pleno dicta in d. §. fi. † Extra gl. quæritur quid si notarius iudicis a quo scripsit sic, quam appellationem iudex benigne recepit, an ex hoc iudex vr̃ deferre. Spe. eo. ti. §. nunc dicendum. in fi. dicit quod non, & idem vr̃ hic sentire Io. And. super tex. super ver. admittat supplendo. s. deferẽdo quasi sola admissio non sufficiat. Sed Paul. in sua dispu. quæ incipit, Iudex appellanti, prout refert Do. in d. c. cordi. in §. in quibus concludit quod si receptio reuerentialis fiat actualiter, vt inclinando caput vel aliter, & tunc non vr̃ deferre, & ita procedat dictum Spec. Sed si receptio reuerentialis fiat, vt quia dicat recipio reuerenter vel simpliciter recipio absque expressione reuerentiæ, & tunc si expressit hęc verba se reuerentiam ad scripturam appellationis, & ipsam scripturam recipiendo, & non videtur deferre, & ita procedere posset dictum Spec. nam ipse tenetur recipere scripturam appellationis, & ne videatur contemnere exprimit hoc quod per reuerentiam facit, & tunc receptio, vt vult tex. hic. quod maxime procedit, qñ adiecit quod apostolos dabit in termino alio, & ad hoc per se assignato, vt in cle. quamuis. j. eod. tit. Sed si post habitam talem scripturam appellationis ipsi appellationi respondendo profert talia verba quæ non possunt referri nec respicere ipsam scripturã vel vocem appellantis sed ipsam appellationem interpositam, & tunc eam recipiendo vr̃ deferre per dictum c. sepe, & d. c. inter posita, & plenius, vide per Dom. in d. §. in quibus. pro quo optime facit tex. hic non impropriando literam, vbi dicitur quod iudex admittendo appellationem videtur deferre, & ita determinat hic no. Archi.

11 † Sed limita prædicta primo nisi iudex diceret non admitto nisi si & inquantũ de iure teneor, quia tunc nunquam videtur deferre, vt tenuit do. Flo. in dicta cle. a. ad fi. j. eo. Secundo limita nisi iudex diceret admitto vel recipio adiiciendo dictam clausulam, si, & inquantum, &c. quia tunc nunquam vr̃ deferre si appellatio sit talis cui deferri non debuerit, facit in simili gl. in c. cum contingat. ī. de offi. deleg. & quod in simili no. p Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fa. licet aliud videatur scripturæ. in l. si quando. de leg. 1. imo si iudex diceret formaliter defero inquantum teneor, non vr̃ deferre si deferẽdum non erat, vt determinat singulariter Bald. in l. edita. C. de edendo. in repe. post mediũ. facit quod no. in l. a. C. quomodo, & qñ iudex, & licet iudex post appellationem frustratoriã differat procedere, non tñ per hoc deferre vr̃ sm Ioã. And. in d. c. meminimus, sm Pet. de Anch. hic quæ tene menti. Et vide per Rotam in dicta decisi. 70. vbi determinat, ꝙ si iudex dat acta de apostolis reuerentialibus vr̃ deferre, licet non vtatur verbo defero, sufficiant ergo æquipollentia verba. Et tanta est potentia ipsius delationis quod licet aliàs in appellatione ab interlocutoria sit data certa forma de qua in d. c. cordi. & in cle. appellãti. eod. tit. si tamen appellaretur sic seruata dicta forma, & sine scriptis, & non expressa, tamen vel etiam post decem dies, tamen si iudex defert talis delatio deuoluit totum negotium ad superiorem, vt dixit singulariter Inn. & Io. And. in d. c. cordi. in §. post hæc, per rationem huius tex. imo & licet in notorijs, & quando quis est confessus non admittatur appellatio secundũ no. in c. Romana. §. si autem post sententiam. ī. eod. titulo, tamen si appe. iudex detulit totum negotium ad superiorem deuoluitur, vt dixit Bald. per hunc text. in l. a. C. quorum appella. & fuit dictum in d. §. si autem, & vide plene per Federi. in dicto consil. 187.

S V M M A R I V M.

1 *Apostoli debent peti per appellantem, & non per appellatum.*
2 *Terminus statutus pro Apostolis est cõmunis tam appellanti quam iudici.*
3 *Apostoli sunt pars appellationis, ita quòd si non petantur præsumitur renunciatum esse appellationi.*
4 *Tempus apostolorum petendorum a quo tempore incipit currere, & nu. 5.*
6 *Annus datus ad prosequendum appellationem a quo tempore currit.*
7 *Appellans antequam petat Apostolos vadit ad iudicem ad quem, & ille citat partes, & procedit in causa, an valeat processus.*

C A P. VI.

ABeo. Diuiditur in tres partes, quia primo determinatur tempus intra quod debeant peti, & tradi apostoli, secundo ibi, alias in harum, pœna non petenti, tertio ibi, illud potitur declaratio iuris noui pendentis certam pœnam iudicis non dantis apostolos.

1 † Nota primo apostolos debere peti per appellantem, & non per appellatum, non est necesse, quòd petantur tempore appellationis, sed sufficit quandocunque intra 30. dies, vt est text. hic, & tenet glos. fina. in l. j. ff. eod. titu. & in clemen. 2. in ver. contextu. j. eod. tit. & Bald. in l. eos. §. apostolos. C. eod. titu. & Ioan. And. hic dicens, quòd in ipso vltimo die poterint peti, cum talis dies includatur secundum no. in glo. quia dies. in c. frequens. ī. de rescrip. Spe. eod. lib. de quo in c. anteriorum. 2. q. 6. quod tamẽ limita nisi talis vltima dies esset seruata, quia tunc non diceretur congruum tempus, prout hic requiritur vt vide no. per Fede. in cons. 72. Et dixi etiam no. per Ioan. And. non esse necesse, ꝙ apostoli petantur in scriptis licet tantũ si in scriptis peteret, vt postea faciliter probari possit, licet datio apostolorum debeat per iudicem de necessitate fieri in scriptis, vt per Spec. eod. tit. §. sequitur. in fi.

2 † Secundo no. ibi. intra dictum tempus quod terminus statutus pro apostolis est communis tam ipsi appellant quam etiam iudici, vt intra illud tempus dati debeant, ex quo infertur, ꝙ ab eo tempore quo incipit currere tẽpus appellanti incipiat currere iudici. de quo. j. Et possunt dari apostoli appellanti etiã absenti, sm Bald. io d. §. apostolos dicens, ꝙ debet tunc notificari ipsi appellanti, vt voluit in simili glo. no in cle. in fi. eod. titu. in ver. præfixionis. Et dicit Bald. in d. §. apostolos, ꝙ non possunt plures dari intra. 30. dies, & ꝙ iudex non potest variare nec corrigere errorem suum quod intellige nisi datio non teouerit ad hoc quod no. per Io. And. ī. c. proxi. vel nisi apostoli primo fuerint refutati, quia tunc ex quo non est functus officio suo põt dare dimissorios, & sic reuo. & cor. sicut, & aliam interlocutoriam. vt in c. cum cessante. ī. eo.

3 † Vltimo no. & ita alleg. ꝙ apostoli [a] sunt pars appellationis intantum, quòd si non petantur debito modo, & intra debitum tempus præsumitur renunciatum appellationi, & est præsumptio iuris, & de iure cõtra quã non admittatur appe. in contrarium, vt in c. is qui. & ibi per gl. ī. de sponsal. intellige, quando appellans fuit negligens secus si impeditus. arg. c. fi. ī. qui ma. accu. pos. secundum Io. An. & ad prædicta vide per Roma. in deci. 366. quæ incip. item si appellatur, vbi intelligit istum tex. habere locum indistincte siue appelletur ab interlocutoria siue etiam a diffi. nam licet iudex deferat appellationi a diffi. vt ī. c. proxi. & iudex debeat deferre, & si non deferat puniatur. vt no. in c. de priore. ī. eod. tit. & sic iudex non possit dare alios apostolos, quam reuerentiales, tamen eodem modo per appellantem debent peti intantum, ꝙ si non petantur habet locum pęna istius decre. quę indistincte loquitur in omni appellante etiam a diffi. quod no.

4 † In gl. a. in fi. vult gl. ꝙ istud tẽpus currat vna cum tempore appe. interponendę, quia a tempore sententię vel sciẽtiæ, vt hic in gl. & idem tenuit glo. in l. j. ff. de libel. dimis. & in d. c. a. in 3. gl. secundum Io. And. licet Hostien. in c. cordi. ī. eo. teneat ꝙ currat a tempore appellationis interposite, sed hoc non probatur in tex. secundum Ioan. And. qui post multa videtur cõcludere, ꝙ isti. 30. dies incipiant currere a die appellationis interponẽdę, & sic a tempore scientię nõ solum ipsi appellanti ad petendũ, sed etiam iudici ad dan. vt hic plene per eum. Sed Rota. in dec. 29. Sed dubitarĩ quid si iudex detulit appellationi, an sit necesse tunc petere apostolos, & an habeat locum pęna istius decre. si non petantur. Ro. in d. decisi. 366. vr̃ sentire, ꝙ sic, & idem videtur tenere in deci. 351. quę inci. item si appelletur vbi no. voluit, qđ quando iudex detulit sufficit tũc ipsi appellanti semel petijsse licet non instanter petierit. Sed Inno. & Ioan. And. in c. cordi. ī. eo. videtur sentire contrarium quod si iudex defert sit deuolutio ad superiorem, licet apostoli non sint petiti, nisi dicatur, ꝙ licet fiat deuolutio tamen si apostoli debito tempore nõ petantur videtur postea ipse appellans renunciare appellationi, prout hic dicitur cogita quia dependet ab illo dubio, an post q̃ iudex detulit possit appellans renunciare appellationi re integra vel non de quo est dictum. ī. c. proxi. Et di. no. Bald. in d. §. apostolos. in prin. quod iudex potest statim dare apostolos petenti, & potest statim cogere ad eos recipiendos, & ipsis oblatis statim statuere sibi diem ad iterum recipiendum, nec poterit se excusare ob aliquod impedimẽtum superueniens postea in tempore dato ad peten. apostolos, ex quo a prin. sunt oblati per iudicem. Nec ob. si dicatur, quòd isti. 30. dies habentur a iure, vnde dilatione pen. nihil debet innouari. vt in c. significante. ī. eo. nam iste terminus datur a iure, nisi prius iudex spõte offerat, tunc enim non potest appellans non accipere arg. l. fideicommissa. §. si rem. de leg. 3. secundũ Bal. in d. §. apostolos.

limitan-

A D D I T I O.

[a] Nic. Sup. Apostoli sunt pars appellationis. Adde Rotam in deci. 360. inci. fuit dubitatum in nouis. contrarium tenet. Ro. decis. 113. in antiquis.

V. G. Apostoli græce latine dicuntur missi. Ita ipse litere dicuntur dimissorie Troil. de Maluez. in trac. de canoniz. sanc q. 4. nume. 8. quod habetur in lib. 9. tracta. fol. 131.

limitantem istum tex. dum vult, quòd debeant peti per appellantem ipsi apostoli, vt procedat, nisi si iudex sponte dederit, quia tunc non tenetur appellans amplius petere, & non imputatur sibi si non petijt, ex quo per iudicem sponte sunt exhibiti quod oo. & ita voluit Rota in d. decisio. 351. quæ incip. item fuit dubitatum a quo tempore. refert Ioan. de Lig. tenentem. in c. dilectus. eo. titu. quòd aut requiritur de tempore apostolorum quo ad appellantem, & tunc si appelletur vna vice statim post sententiam, & currunt a die sententiæ, vt l. iudicibus. C. eo. titu. canonizata. 2. q. 6. Si vero appellatur ex interuallo, puta in vltima die. 10. die. & tunc si ignorauit sententiam latam vsque ad tempus quo appellauit, & tempus apostolorum incipit currere a tempore appellationis interpositæ, ex quo tempore appellandi prius non currunt. & ita vult glos. hic, & Cy. in d. l. iudicibus. Sed si prius sciuit sententiam fuisse latam, tūc propter æquitatem quam no. hic Ioan. An. credit, quòd currat 5 a tempore sententiæ si sciuit tunc. † Si verò quæritur de tempore apostolorum quo ad iudicem, & tunc iudici non currit tempus, nisi a tempore appella. interpositæ, vel etiam a tempore intimationis sibi factæ si appellatio fuit facta ab eius absentia, & ita dicit quidam dominus Egidius suo tempore fuisse obtentum. Collector vero decisionum, ꝙ tempore suo fuit obtentū & seruatum indistinctè seruari opin. Host. tam quo ad iudicem quàm quo ad appellantem, & ita refert in palatio seruari, vt sic currat indistinctè a tempore appellationis, & istā opi. sequitur Gemi. in d. cle. satis tamen videtur æqua opi. Ioā. de Lig. secundum Domini. quam videtur sequi Bal. in d. §. apostolos. & in d. l. iudicibus. De iure tamen verior videtur opin. Ioan. An. quam sequitur Pau. in d. clemen. 2. pro qua facit tex. in d. l. iudicibus. vbi etiam iudicibus incipit currere a tempore quo incipit ipsi appellanti, & ita etiam probatur hic ibi intra 1 dictum tempus, vt s. est dictum. † A[a] quo autem tempore inci- a piat currere annus ad appellationem prosequendam hic per Ioan. An. & est tex. in clemen. sicut. j. e. & ibi per glo. ordin. In glo. in ver. instanter. in prin. vide hodie in clemen. 2. j. eod. titu. vbi appellatur, & sufficit quòd apostoli per appellantem instāter, & sæpius postulentur vno contextu. vnde non sufficeret vna die dicere peto, & alia die dicere apostolos secundū Bal. in d. §. apostolos. vbi etiā voluit quòd apostoli peti possint per negotiorum gestorē debent tamen ratificari ante lapsum termini petendorum apostolorum ar. l. bonorum. ff. rem ra. hab. Et nota. ex hac glo. quòd quando quis artatur ad actum faciendum instanter, & sæpius non sufficit si sępius eo contextu faciat facit glo. in l. si conuenerit. ff. de pigno. act. vt hic per Do. quod forte procedit de iuris rigore secus si de æquitate. in d. clemen. In ea. glo. in fi. vide dicta. in c. vt super. in prin. & in ca. 1. in fi. prin. s. eodem titu. & ll. In glo. in ver. vadat. in fi. Quid si appellans antequàm petat apostolos vadit corā iudice ad quē & ille citat appellatum, & procedit in causa cōcludit hic Lap. quòd valebit processus si postea intra 30. dies petat apostolos, vt hic in tex. vnde depēdent ex futuro euentu. & ita tenet Ro. in decisi. 149. in antiquis. de quo hic per Domi. quod no. in ca. sæpe. supra eodem titu.

ADDITIO.

a Nic. Supe. A quo autem tempore incipiat currere annus, Vide per Hostien. in sum. 11. de rescrip. §. & cui præiudicet.

SVMMARIVM.

1 *Apostoli qualiter probetur peti debent.*

2 *Iudex si dixit se daturum apostolos nullo tamen termino assignato, an videatur eos denegare.*

Illud autem. Nota primo ibi a quo appellatur &c. ꝙ sicut aliàs dicitur, quòd per appellantē deberent peti apostoli siue appelle[tur] ab interlocutoria vel grauamine siue a diffi. & sic indistinctè quomodocunque appelletur cum tex. c. vt super. s. eo. indistinctè loquatur, prout voluit Ro. in deci. 366. quæ inci. Item si appelletur. ita & eodem modo debent indistinctè exhiberi apostoli per iudicem cuicunq; appellanti cum iste tex. indistinctè loquatur. pęna ergo istius decre. quod processus non valeat, habet locum siue appelletur ab interlocutoria vel grauamine siue a diffi. & sic indistinctè. & ita determinat Bal. in l. eos. §. apostolos. in 3. col. C. eo. ot. 1 circa fi. per glo. in d. cle. 2. in fi. † In tex. ibi cum debita instantia. puta bis vel ter & tuous est, quòd tertio requiratur per no. in c. interposita. & c. cum speciali. circa princ. s. eod. titu. & s. de senten. excom. c. 2. secundum Archi. & Ioan. An. remittentem hodie ad clemen. secundam. In tex. ibi loco & tempore congruo. oo. quòd licèt alias dicatur, quòd citatus vel iussus, vt coram pareat vel aliquid faciat uel petat intra certum terminum sufficiat vt intra illum terminum quandocunque compareat, vel id faciat tamen requiritur, quòd cōgruo loco, & tempore hoc faciat ut hic dicitur, & ita uoluit glo. no. in uer. intra dictum. in d. cle. 2. In tex. ibi requisitus. no. quòd licèt apostoli possint dari absenti. est tamen necesse ꝙ petantur in præsentia iudicis, nisi præsentia iudicis haberi non posset vel iudex esset ferox, & dedignatus de appellatione interposita, ita ꝙ appellans corā eo ire non audet, quia tunc sufficit hoc protestari intra debitū tempus. argu. c. pen. s. eo. titu. & si potest debet intra illud tempus adire iudicem ad quem 2. q. 6. biduum. secundum Archid. 2 & Ioan. An. † In tex. ibi expresse. idem si iudex respondit se daturum nullo certo termino assignato, quia tunc habetur pro expresse denegante, vt in d. cle. 2. in fi. & idem si iudex requisitus nihil respondet, quia eo. modo habetur pro expresse denegante vt determinat glo. fin. in ver. aut si. In d. cle. 2. intantum, ꝙ licèt dicto casu iudex postea intra iuris terminum citauit appellantem ad recipiendum apostolos, tamen appellans nō tenetur cōparere, nec ipse iudex vlterius refutatorios dare poterit, quia cum iudex nihil respondendo habeatur pro expresse denegante. & qui expresse denegat videtur deferre, vt hic in tex. ergo iudex a quo amplius se intromittere non potest, & ita plenius & no. determinat Lap. in sua alleg. 222. vbi vide. In glo. in uer. loco. in fi. aduerte, quia non tenetur quis requirere iudicem extra locum tribunalis cum talis dicatur congruus locus, nec tenetur ire ad domum eius, vel ad hortū, vt est tex. no. in l. j. §. adeuodi. ff. quando appellādum sit. ut tenet hic Pet. de Anch. si tamen requireret quis iudicem extra locum tribunalis, puta ad domum iudicis, vel ad cameram, & ibi cum requirat diceretur in loco congruo cum requirere dummodo, tunc nō sit impeditus in alijs negotijs totaliter diuersis, & ita vult hic glo. & facit quod no. Rota in dicta dec. 366. vbi tenent quod potest appellari etiam a diffinitiua in domo iudicis, vel in camera & valida erit appellatio & datio apostolorum cum datio vel petitio apostolorum non sit actus iudicialis, nec sit in ea necessaria citatio partis pro quo facit. item glo. & tex. hic secundum Domo. An autem possint peti apostoli tempore feriato in honorem Dei, & an dicatur tunc congruum tempus, vide per Fede. in suo consi. 72. Et inquantum glo. loquitur hic de nocte.[a] & vide per Bal. in auth. hodie. C. eo. titu. in vlti. col. in prin. an possit appellari noctis tempore.

ADDITIO.

a G.V. Factum de nocte quomodo probetur Alex. in l. aut facta. §. tempus de pę. Fel. in c. sicut col 4. de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Articulus appellationis non est distinctus a causa principali.*

2 *Reuocatio attentatorum, an fieri possit per solum iudicem ad quem, an etiam per alium.*

3 *Interlocutoria habens vim diffinitiuę iudicatur vt mera diffinitiua.*

4 *Iudex a quo in casibus in quibus non potest appellari potest sententiam exequi non solum ante appellationem infra 10. dies, sed etiam post appellationem.*

5 *Attentata quod debeant ante omnia reuocari, an semper sit verum, an autem debeant libello porrecto vel separatim, uide limitationes. & numero 6.*

7 *Executio sententiæ an possit fieri durante tempore dato ad appellandum.*

8 *Iudicatum propriè dicitur quando a sententia non potest appellari.*

CAP. VII.

NOn solum. Diuiditur in duas partes. nā primo loqtur de appellatione diffinitiua ponendo regulam generalem a qua vnum casum excipit ibi, exceptis. Secundo ibi, illa vero. loquitur de appellante ab interlocutoria, & ponit regulam ge- 1 neralem a qua alium casum excipit ibi, nisi. † No. primo, & ita alleg. quod quando appellatur a diffinitiua articulus appel. nō est distinctus a causa principali, et sic non requiritur iustificatio appe. etiam quo ad reuocationem attentatorum cum ante omnia reuocentur attentata etiam non discusso appel. atti. ut hic dicitur quod intellige dummodo constet iudici, ꝙ fuit appellatum intra decem dies, ut in glo. immo dicebat Rota in decisio. 190. quę incip. Item quo ad reuocationem, quod quo ad hoc ut possint reuocari attentata non sufficeret de hoc constare per confessionem partis appellatę, nisi appellans probet se appellatum intra 10. dies et per habentem potestatem, et ita dicit debere intelligi istum tex. facit c. Romana. §. si vero. s. eo. 2 † Secundo no. ibi per appel. iudicem. ꝙ reuocatio attentatorū fieri potest solum per iudicem ad quem, et non per alium sm Io. An. qđ tu limita primo qñ petit reuocatio p viā attētati implorato iudicis officio quod circa hoc implorari potest, ut no.

j. in

†In glo.mag.secus si adeatur iudex super ipsa reuocatione per viam simplicis querelæ, quia tunc posset adiri alius iudex, vt ordinarius in c.solicitudinem.& c.cum teneamur.ã. eod. titu. Secundo limita, quia etiam ipse iudex a quo posset reuocare attentata [a] per eum, vt in cap.venientes.in fi.ã.de iureiuran.& per Fede.in suo consi.123.circa princ.& per glo.& Doc. in c.2. ã.de ma.contracto. Vltimo no.& ita alleg.paria esse fore appellatum vel esse intra tempora appellandum [b] dummodo appellatio postea intra legitimum tempus interponatur, vt hic est tex.singu.pro quo etiam alleg.glos.singularem in l.ex iudiciorum.ff.de accu.sed melior gl.est in l.j.ff.nil nouari. & vide per glo.in ver.appellatum.in c.venerabilibus. §. porro.j.de senté. excom.& in c.licet canon.ã.de elec.en.lib.& per Bal. in l.j.C. de delictis defun.de quo.j. 3 † In glo.in ver. diffi. in fi.conclude, quod de interlocutoria habente vim diffini. iudicatur quo ad hoc vt de mera diffi.vt voluit Fede.in suo cõsi.193. post mediũ. & sic quemadmodum quo ad appel. iudicatur de interlocutoria habente vim diffinitiuę, vt de mera diffi. vt volunt Doc.in cle.appellanti.j.eo.titu. & tenet Rota in decisi. 12. quæ incipit, Item si iudex. & in deci.85. quæ incipit, Item si a sententia.ita 4 & quo ad reuocationem attentatorum. quod no. † In glo. in ver.casibus. in prin. & sic in dictis casibus iudex a quo poterit sententiam exequi non solum ante appellationem intra 10. dies, sed ẽt post appellationem, nec reuocabitur tũc executio per viam attentati.facit l.si quis filio.§. quid tamen. ff.de iniust. test.& voluit Oldr.in consi.18.& facit quod no. Bald. in l.addictos. C.de episc.audien.& in l.fi.C. si a non compe.iudi.quod intellige, nisi præcesserit canonica inhibitio per iudicem ad quem, quia tunc iudex a quo exequi non poterit, vt no.in d.c. Romana §.si autem post.In ea.glo.in fi.Sed Ioan.de Fan.adducit in contrarium tex.in d.§. si autem post. Sed non obst. nam ista glo. procedit quando non apparet appellatum fore interpositum in casu prohibito a iure. Sed appellatus hoc asserit, vt sic impediat reuocationem attentatorum cum tunc non impediat, nisi offerat se paratum incontinenti probare. & ratio est, quia quando in ap. diffi.à appellans habet ius cõmune pro se & appellatus contra se. Sed si apparet ex inspectione ap.qđ sit interposita in casibus à iure prohibitis, & tunc iudex nõ reuocabit attentata statim, nec inhibebit anteq̃ incipiat cognoscere, an appellatio sit recipienda vel non, vt in §.si autem.& ratio est, quia appellans habet tunc ius cõe cõtra se, vt hic plene per Domi. In glo.in ver.ante oia.in princ.no. glo.pro his q̃ dicta sunt.ã.in prin.& vide glo.in ver.constituatur.in c.ex parte Adæ.ã.de testi. 5 † In ea.glos. in fi. idẽ Arch.vel potest dici qđ illa lex factum recitet, vt no.in d.ca.venientes.in vlti.gl. vel loquitur cum condemnatus ante app.solueret, vt per glo.in c.pastoralis.ã.eod. ſm Ioan.And. Sed certe ille vltimus intellectus non procedit, quia sic soluendo renunciasset appellationi, vt l.absolutionem.C.de re iud.& no.in c.solicitudinem. ã.eo.ti. nisi dicatur quod illa solutio non fuit facta sponte, vt ibi dicit glo.merito posset illud attentatum post sniam reuocari sicut, & alia attentata. Et no.ex hac gl.quod attẽtata post sniam diffi.possunt reuocari per iudicem ap.finito ap.art.& ẽt ante, immo iudex debet de necessitate a prin. & ante oia reuocare, vt hic in tex.ibi debet,& sic importat necessitatẽ, & iudex appellationis faceret iniuriam si non reuocaret ſm Io.An.referentẽ hic Spec.eo.ti.§.pe.ver. sed pone. dicentem quod debet cauere ille qui dat libellum quo petit sniam retractari & attentata ante oia reuocari, ne contestetur litem, quia si postea petat reuocationẽ attentatorũ ante oia fieri per officium iudicis nõ audietur cum super eo elegerit viam ordinariã, & sic cessat extraordinaria, & ita sequitur hic Archi. Sed non placet hic Io. An.talis subtilitas non solum qñ esset petitum attentata ante oia reuocari, sed ẽt si non sit adiectum ante oia, quia omni casu ẽt post li.contesta.ante oia debent reuocari attentata probatis his de quibus hic in gl.& ita tenet Io.Mo. in c.cupientes.§. pe.in fi.ã.de elec.eo.lib.vt hic plene per Ioã. An. rñdentem ad oẽs & authoritates in cõtrũ.Io.de Lig.put refert hic Do. cõcludit quod si petuntur attẽtata reuocari ſm formam huius c.implorato iudicis officio mercenario, tunc ante oia reuocanda sunt dato qđ super hoc libellus porrigatur quod nõ est necesse,& dato q super hoc arti. lis sit cõtest. quod tenuit Bald.in l. appel.in prin.C.eo.ti.aut petitur sniam retractari,& innouata reuocari,& sic accumulantur hæc duo, & tunc non fiet reuocatio nisi feratur snia super negotio principali in iudicium deducto,& super his in quibus petitur reuocatio,& ita procedere possunt dicta Gui.& Arch.aut in ipso libello vltra dicta verba additur verbum ante oia, & idẽ erit, cum debeat super his snia differri, vt in c.licet Heli. ã.de sent. nec illa verba ante oia debent aliquid operari ne possint priuati iura tollere, vt in ca requisisti.de testamentis & attentatorũ reuocatio de iure non fiat ante sniam nisi petatur & officium imploretur ſm eum, & hoc vr̃ tenere hic Bal. arg.l.de qua re.ff.de iud.& l.chirographis.ff.de adm.tu.Io.de Lig.prout hic refert Do. facit sup hoc certam distin.tenens in effectu cõ Io.An. Sed Ioã. de Fan.tenet se cum Io.An.qñ sunt apposita illa verba ante oia, & ita sequi 6 tur hic Domi.† Pau.vero hic concludit, q licet tutius sit q petitio reuocationis attentatorum fiat inseparate a libello principali, tñ curia vt ipse audiuit, tenet opin.Io.Mo.& Ioã.An.quos ipse adduc. d.c. venientes. vbi dr̃ quod iurans seruare ordinẽ iudiciarium in causis, non videtur iurare in his quæ ordinem non requirunt, ita ergo cõte. litis nõ vr̃ q̃s recedere ab his quæ ordinẽ nõ reqrũt, vt hic refert Domi.& facit l.3.& ibi p Bal.ff. de test.mili.& glo.no.in verbo partibus.in cle.sæpe.de verbo. sig.& ratio glo.in l.qui testa.ã.j.ff.de testa.mili.& in l.vinũ.ff.si cer.pet.ex quibus vr̃ concludere quod ẽt li.conte.super principali debent reuocari attentata si petantur, dato quod a principio fuerit simpliciter petitum sniam retractari & attentata reuocari, licèt non sit dictũ ante oia,& ita tenet Ioan. Mo. in d.§. pen.Ioan.And.hic,& Pe.de Anch.imo Ro.in decis.57. quæ inci.item q attentata.videtur velle quod licet a prin.non sit petita reuocatio attentatorũ, tamen põt quandocũq; peti ex postfacto vsque ad conclusum in causa conclusiue,& ita intelligũt tex. hic, & ita etiam tenet Ro. in deci.185. quæ inci.item quod pars. Limita tamen prædicta primo, quod licet petitio reuocationis attentatorum possit fieri in quacunque parte litis tamẽ procedit dummodo non sit cõclusum in causa,& ita tenet Rota in supra proxima deci. Secũdo limita nisi peteretur reuocatio talis attentati, quod de facili reuocari non posset, quia tunc ante omnia nõ fieret, vt no Ro.in antiquis in deci.260. ex hoc inferens qđ si pen.lite super funere sepulti in cemiterio vnius ecclesiæ exhumatur funus & ponatr̃ in cemiterio alterius ecclesiæ litigantis, tunc nõ retrahitur per viã attentati ex quadã æquitate, licet de rigore iuris aliud sit per no. In c. cum liberũ. ã.de sepul.vt refert hic Do.in fi.huius c. Tertio limita nisi petatur reuocatio fieri super tali attentato, quod de sui natura non possit rescindi nisi per sententiam diffi. ferendam super appellatione, vt in d.l.chirographis. §.fi. secundũ Bal.in d.l.appel.in prin.Et ad prædicta vide per Rotam in decis. 102. quæ incipit, item quod fatalia. vbi tenet quod quousq; litigatur super atten 7 tatis non currunt tempora fatalia appel.† In glo.in ver.innouata.in prin.& sequitur q executio sententiæ fieri non possit durante tempore dato ad appel.& ita tenuit glos.in l.j. hic alleg. quod sine dubio procedit in ciuilibus, sed etiam in criminalibus, secundũ Bart. in l.si contra pœna.ff.de verb.sig. & in l.qui vlt.ff.de pen.licet dicat quod aliud de consuetudine seruetur, sed de iure fieri non debet. tenuit Bal. in l.fi. C. si a non cõpe. iudi ce.dicens hoc esse verum nisi sit notorium, vel nisi sit conuictus & confessus vel nisi sint ita valida indicia cũ confessione, q malefactum negari non possit,& clarius tenet hoc Bald. in l.j. C.de deli.defun.& sic potest concludi q regulariter.j. 10. dies datos ad appellã.non possit executio fieri.& si fiat poterit reuocari per viam attentati si postea appellatio sequatur, vt est tex hic siue in ciuilibus siue in criminalibus.cum tex. hic indistincte loquatur & tenet glo.in d.l.2.ff.nil nouari.& facit ratio c.vbi periculum.in prin.ã.de elec.en.lib. Posset tamen d.regu. limitari primo nisi consuetudo aliud disponat in criminalibus, vt scribit Bart.in d.l.qui vlt. Secundò limita nisi in executio. iuris quæ sit intra 10. dies, vt per Bart. in l. qui vlt.& per glos.in l. furti.ff.de infam.Et ibi per Bal.& in d.l.fi. Tertiò limita nisi in casibus appellatio prohibeatur de quibus.ã.in glo.3. Quartò limita nisi in casibus in quibus propter immanitatem criminis venit imponenda pœna mortis, vel mutulatio mẽbri, quia in illis an possit fieri executio.j.10.dies, vide plene per Bar. in d.l. qui vltimo.& in l.non tãtum.ff.de appel.& in l.addictos.C.de episco.aud.& C.eo.ti.& ibi per Bal.& in alijs iuribus.ã.alleg. Quintò limita nisi executio fiat post interlocutoriam intra 10. dies, cum iudex non teneatur executionem differre,& in hoc

differt

ADDITIONES.

a V.G.Attentata quando petantur reuocari, Ferret consi.120.nu.5.& Paris.consi.106.nume.27.lib.1.

b Celsus.Esse intra tpa appellandum. Adde, quia iste dicit istum tex.esse sing.ad hoc ad quod hic alle.adde ei glo.sociam in l.ex iudiciorum.in ver.secuta secundum Dy.ibi ad quem notaui in apostil.ff.de accusa. & istum tex. pro hoc quod hic alle.dicit sing.Ant. Cor.sing.sua.in ver.appellatio.incip.idem operatur tempus.

differt a sententia diffini. vt voluit glo. no. in c. fi. j. eo. in ver. appellatum, & tenet hic Ioã. An. & Ioan. Mona. in d. §. pen. & sic nullo casu reuocantur attentata intra tempora appellandi ab interlocutoria, & ita sequitur Bal. in l. ita demum. C. de procu. & in l. a procedente. C. de dilationibus. & ibi per glo. Sexto limita, nisi fieret executio nondum elapsis. 10. diebus datis ad appellandū a tempore scientiæ, vt qñ snia lata fuit ꝯ fictum contumacē cū tunc iudex a quo ipsam sniam exequi possit si sint elapsi. 10. dies a die sniæ, nec talis executio reuocabitur per viā attentati, sed bene per viam iustitiæ facta de hoc fide, vt tenet Rota in decisi. 187. quæ inci. Item licet. & dicit ita debere intelligi istum tex. qui tm̄ loquitur de attentatis intra 10. dies post

8 sniam. †Septimo limita, quia attentata pendente appel. a diffi. si talis appella. deseratur non veniunt reuocanda, immo recōualescunt. ar. c. licet, a ꝯrio sensu, & quod ibi no. j. de sent. excō. & ita determinat Rota. in j. deci. vbi ēt notabiliter concludit, ꝙ si ex actis constaret ap. fore desertam, licèt actis cōstaret aliqua fuisse attentata ap. pendente, tamen non poterunt, nec de

a bent talia attentata [a] reuocari ēt anteq̃ pronuncietur per iudicem super dicta desertione, quia cum constet ex actis ap. fore desertam. ergo ipse non est iudex, sed ille qui tulit primā sententiam, ergo si super attentatis pronūciet talis snia tanq̃ a nō suo iudice lata non teneret: secus verò si ex actis non constaret de desertione, sed pars ipsam allegans vellet ipsam probare, tunc enim propter priuilegiū attentatorū quæ in causa ante oia sunt reuocanda poterit iudex ea reuocare non obstante desertione appel. allegata probanda, sed nō probata, & hic in tex. iunctis no. hic per Io. Mo. licet collector decisionū ibi dicat quod sibi videatur, quod cum exceptio desertionis sit præiudicialis petitioni reuocationis attētatorū quod de illa esset prius pronunciandū & cognoscendū. ar. c. tuam. ē. de ordi. cogni. & cogita si omni casu opponens exceptionē desertionis impediat reuocationē attentatorū, qñ offert se illam incontinenti probare prout in simili voluit glo. ē. in ver. casibus. Aduerte tm̄ quia ꝯ hanc vltimam limi. tenuit Lap. in j. alle. circa fi. vbi voluit quod si pendente appel. aliquid sit attētatum, tm̄ nō propterea valent attentata dato quod appellatio deseratur vel renuncietur & poterit iudex ad quem de tali nullitate cognoscere per plures rōnes de quibus ibi per eum. Idem ēt voluit Rota in deci. 130. quæ inci. Item si post. vbi tenet quod attentata post inhibi. sunt nulla dato quod appellans renunciauerit suæ app. tacite vel expresse. ibi plene vide, ideo cogita. vide j.

9 §. proxi. super j. glo. & super 4. no. & ibi apostilla. † In ead. glo. ibi proprie dr̄ iudicatum. no. ex glo. qñ dicatur iudicatū, quia proprie dr̄ qñ a snia appellari non potest, quia trāsiuit in rem iudicatā quod est notandū pro statutis sm̄ Domi. de quo plene per Do. in l. j. ff. de re iud. In ea. glo. ibi, in snia executi. vide per Lap. in sua j. alleg. in 2. col. & per Rotam in dicta decisi. 137. & in decisio. 193. quæ incipit, Item si ab excōmunicatione, & in dec. 379. quæ inci. Item si committatur. circa med. uide in decisi. 425. quę incipit, Item si dicamus. in fi. Aduerte, quia Lap. in j. alleg. sua in 2. col. allegat multa iura, & multas remissiones bonas in hac materia, ao deserta appellatione processus factus appellatione pendente remaneat validus, & videtur ibi cōcludere quod si interponatur appellatio post actum qui reddit processum nullum, puta proposita exceptione suspicionis, & quia non admittitur postq̃ sit appellatū, vel quia fertur excōicatio post appellationē, & tunc deserta appellatione remaneat processus inualidus, secus si processus sit factus post appellationē interpositā post actum, qui nō reddit processum nullum, sed suspensum, quia tūc deserta appellatione processus remanet validus. Sed idem Lap. ibi in 3. col. vr̄ tenere indistincte quod processus omni casu remanet nullus pro qua parte facit qđ hic. j. in §. illa verò. in 4. no. plene & no. est allega. & pondera oēs rationes & decisi. Rotę ibi alleg. & cogita si posset distingui, an sit attentatū post inhibitionē, & tunc quia ex quo sunt nulla, vt j. §. proxi. non reconualescunt post desertionem vel renunciationem appellationis, vel postq̃ esset pronūciatū appellationē non fuisse legitimam, vt hic in tex. in §. illa. & ita procedat quod tenet Rota in decisi. 130. secus in attentatis nulla facta inhibitione, sed in ꝯtium facit quod no. Lap. in dicta prima alleg. in fi. pondera tex. j. in §. proxi. nam vr̄ ibi clarissime ꝓbari si est facta inhibitio processus postea factus sit nullus ēt si sit pronunciatū post appellationē non legitimam. Idem ergo si esset renunciatū appellationi vel appellatio esset deserta, quia eadem est ratio, & ita procedat quod tenet Rota in decisi. 130. & 412. & quia pana sunt esse appellatum a diffinitiua vel ab interlocutoria inhibitione secuta cum vtroque casu ante omnia fiat reuocatio attentatorum, vt patet hic in tex. iō videtur, ꝙ licet appellatio a diffinitiua sit deserta vel renunciatum appellationi vel pronunciatum male appellatum, quod omni casu attentata sint nulla, vt hic in tex. & quia si istud est in interlocutoria post inhibitionem, ergo idem in diffinitiua in qua ius commune inhibet & alia iudicis inhibitio non est necessaria, & sic videtur ꝙ male dicat Rota in prima decisione cum loquatur in ap. a diffinitiua, vt ē. Si verò loquimur in appellatione ab interlocutoria non facta inhibitione, & tunc est hic tex. clarissimus, quòd attentata post appellationem, an sint nulla dependet ex futuro euentu si constiterit causam appellationis esse veram, & tunc reuocabuntur, aliàs secus, quia tunc reuocantur quando est inhibitum, ergo si non est inhibitum non deberent reuocari, nisi constet causam appellationis esse veram, vt patet ex hoc textu.

ADDITIO.

a V.G De modo reuocandi & materia attentatorum. Felyn. in c. dilecti. de maior. & obed. latius Alex. consi. 99. lib. 5. & Dec. consi. 200.

SVMMARIVM.

1 *Attentata post interlocutoriam non debent reuocari, nisi prius causa appellationis verificata, secus est in attentatis post sententiā diffinitiuā.*

2 *Iudex ad quem vt inhibere possit, necesse est quod sibi constet appellationem fuisse interpositam ex causa probabili.*

3 *Attentata post inhibitionē statim reuocantur licet cā nō sit vera. & nu. 4.*

5 *Attentata post appellationem ab interlocutoria non sunt reuocanda per modum attentati, nisi prius constet, quòd causa in appellatione inserta sit vera. & nume. 6.*

7 *Iudex a quo potest attentare aliquid in certis casibus qui enumerantur per Specu. &c.*

8 *Attentata per tertium, an & quando debeant reuocari.*

9 *Statutum si dicat, quòd bannitus possit impune offendi, an appellatione pēdente possit offendi.*

10 *Attentatorum reuocatio fit per quandam sententiam interlocutoriam.*

11 *Iudex cui commissa est causa nullitatis, an possit inhibere iudici principali, vt exequatur sententiam.*

1 Illa vero. †No. j. differentiā quia attētata post ap. ab interlo. nō debēt reuocari nisi primo verificata causa ipsa ap. secus tamen est in attentatis post sententiā diffi. quia ante omnia debent reuocari, vt supra in princ. Et per hūc tex. Rot. in decis. 224. quæ inci. item si rector. determinat ꝙ si rector eccles. episcopo subiectę appellat a sua visitatione & citatione alleg. in sua appel. se exemptum & petat coram iud. ad quē reuocari quædam attentata per episcopum post appel. ꝙ nisi prius probetur exemptio. & sic veritas causæ ap. attentata non debent reuocari, vt hic in tex. qui habet locum indistincte siue appellatio sit iudicialis siue extraiudicialis, vt tenet Rota in deci. 346. quæ inci. itē si appellatur. & in deci. 344. quæ inci. item licet. de quo hic per Domi. in prin. huius. §. & per Io.

2 An. in c. dilectus. §. quia vero. ē. eo. titu. †Secundo no. ibi postq̃ sibi constiterit ꝙ iudex ad quem ad hoc vt inhibere possit requiritur ꝙ eidem primo constet ap. fuisse interpositā ex causa probabili seu legitima. vnde videtur ꝙ iudex non possit inhibere nisi vocata parte & cognito, an ex illa causa ille sit iudex secundum Domi. facit. c. Romana. §. si vero vocatis. ē. eo. & l. fi. C. si per vim vel alio modo. requiritur etiam aliud. s. ꝙ inceperit cognoscere de veritate ipsius causæ, vt d. c. Romana. §. ꝙ si obijciatur. alias inhibitio non diceretur canonicè facta prout requirit iste tex. secundū Ioan. And. ex quo habetur ꝙ nunquā inhibitio inducit reuocationem & nullitatē attentatorū nisi quando est canonicè facta, quod tene menti, & quando dicatē canonicè facta, vide in deci. 312. post prin. Tertiò no. ibi iudici a quo. a cōtrario sensu, ꝙ alteri iudici ordinario vel deleg. inhibere non potest, vt in d. c. Romana. §. in alium. intellige nisi haberet causam a iudice a quo, vt no. j. in glo. fi. nec etiam posset inhibere parti, ex quo hoc non conceditur hic secundū Io. An. idem sequitur Bal. in l. ap. in prin. C. eo. tit. Sed certe etiam parti potest inhiberi quando iudex a quo ad eius instantiam procedit. secus si ex officio secundum Lap. & Domi. per no. in c. mandato. ē. de procura. & per Io. An. post Innocē. & Host. in c. duobus. supra eo. titu. & voluit hoc prima glo. in d. §. in alium.

3 †Quarto no. ibi, licet causa non sit vera, ꝙ attentata post inhibi

a tionem legitimam statim reuocantur per viam attentati, [a] cū postea

ADDITIO.

a Celsus. Statim reuocantur per viam attentari. Adde, an & quando & qualiter per iudicem appellationis attentata per viam attentati reuocentur. Lanfrā. de Oria. c. quoniam contra falsam. § interlocutorię & appellationes. nu. 9. ver. circa secundum principale. cum 4. seq. ver. de proba. & ibi, an expectetur finis ipsius litis.

postea appareat ꝙ causa appel. non sit in veritate vera. & iste est verus sensus huius literę, secundũ Ioã. And. & Domi. quod procedit etiam si appellatus velit probare de falsitate causæ appellationis si in hoc appellans cõtradicat, secus si permittat, quia tunc si ex probationibus constaret ipsam causam falsam non fieret reuocatio cum exceptio defectus proprietatis notoria impediat reuocationem attentatorũ per no. per Lap. in c. ad decimas. š. de testi. spo. eo. lib. & ita procedat intellectus quem sequitur Io. de Imo. hic exponens tex. hic ibi non sit vera. i. non appareat adhuc vera. pro quo facit quod tenet Ro. in dicta decisio. 412. quæ incipit, item si appellatur, vbi cõcluditur quod si causa appel. manifeste friuola cõtinuatur & iudex inhibeat: tamen tenet processus primi iudicis non obstante inhibitione, facit ẽt quod tenet Rota in decis. 14. quæ inci. item fuit dubitatum, vbi dicitur ꝙ si constat notoriè de non iure appellantis non debent ad ipsius petitionem reuocari attẽtata post inhibitionem, sed bene possent tunc reuocari ex puro & mero officio iudicis, & hoc in penã attentantis & offendentis ius & iudicem. Sed aduerte, quia etiam si notorie constet causam appellationis non esse veram, quia ita sit sententiatum, tamen attentata debent reuocari etiam ad petitionem ipsius appellãsis, & ita est tex. clarissimus hic in fi. & ita sequitur hic Ioã. An. dicens ꝙ licet appareat causam appellationis non esse veram, tamen non debent reuocari attentata post inhibitionem, & ita sequitur Rota & intelligit istum tex. in dicta deci. 412. in fi. dicens ꝙ licet iudex appellationis pronunciet male appellatũ non tamen validatur processus factus post inhibitionem canonice factam, vt est tex. hic & ita tenet glo. magna hic in fi. facit etiam quod tenet Rota in dicta decis. 130. quæ incipit, item si post inhibitionem, vbi voluit ꝙ processus post inhibitionẽ est ipso iure nullus, licet appellans suę appellationi renunciet tacitè, vel expresse, & pro prædictis facit, quia in plus est priuilegiatum interdictum attentatorum quam interdictum vnde vi, vt voluit glo. no. in clem. 2. in prin. vt lite penden. Merito nõ ob. exceptio defectus proprietatis notoria, & est ratio, quia in hoc offenditur iudex inhibens & lex prohibens & ipsa pars quãdo post inhibitionẽ procederet, merito grauius punit qui ius, iudicem & partem offendit q̃ qui solam partem. arg. c. cordi. in fi. š. eo. Non ob. differentia quam facit Ro. in dicta decis. 14. quia loquitur ibi in beneficialibus quando tractatur de restituẽda possessione, secus ergo in alijs vbi patet. 4 † Vltimo no. ꝙ innouata per iudicem a quo post inhibitionem legitimam sunt per viam attentati reuocanda & in pristinum statum reducenda quotiens de facto processerunt cum ex se sint irrita & nulla, secundum Arch. & Io. And. facit tex. in §. sententias. in d. c. Romana. & tenet Rota in dicta decis. 130. de quo infra c. proxi. & peti debet. Et si contra talis reuocatio ex puro & mero officio iudicis & non requiritur libellus & sine litis contesta. vt dixit glo. no. in d. clemen. 2. Rota in dicta deci. 14. & Bal. in dicta l. appellatione. in princi. & supra per Ioan. And. & ꝙ 5 fiat ex officio iudicis tenet glo. magna. j. circa medium. † In gl. in versi. diffinitiua in fi. no. ex glo. quòd innouata post appellationem ab interlocutoria vel grauamine, non sunt reuocanda prius quàm constet ꝙ causa in appellatione expressa sit vera non solum secundum iura noua, sed etiam secundum iura antiqua, quod procedit etiam si fuisset innouatum per iudicẽ a quo postq̃ sciuisset quod iudex appellationis iam incęperat cognoscere de veritate appellationis, vt in c. audita. š. de restit. spolia. & hic in tex. secundum Io. And. dicentem hoc procedere etiam si iudex appellationis hoc insinuasset iudici a quo, qualiter cępit cognoscere de articulo appellationis, & post talem insinuationem iudex a quo aliquid innouasset, quia innouata non erunt reuocanda antequã constet quod dicta causa sit vera, cum hoc non sufficiat nisi sit facta inhibitio, vt hic in tex. requirente inhibitionem canonicam. facit quod no. in simili. j. de conces. præben. si soli. & ff. de adult. denunciasse, secũdũ Io. An. ita tenentem quicquid aliter tenuit Inno. in d. c. Romana. §. quod si. & Spec. eo. tit. §. fi. ver. sed pone. & ita sequitur Domi. notans ex prædictis, quod si lex vel statutũ requirit prohibitionem fieri alicui postq̃ alius gerit certũ actum, nõ sufficit quod ille cui debet fieri inhibitio sciat illum actum talem gerere, patet ergo quod illud quod tenet Rota in dicta decis. 130. scilicet quod attentata post appellationem ab interlocutoria sunt nulla etiam non facta inhibitione per multa iura ibi alleg. procedit quando postea appareret de veritate causæ appellationis, aliàs nunq̃ attentata sunt nulla quando non esset facta inhibitio nisi cã appel. existẽte vera, vt hic tenet Ioã. An. & est tex. clarissimus, & probatur, etiam in alijs iuribus in gl. alleg. in quibus Papa semper mandat inquiri si est ita, & sic an causa appellationis sit vera, qua non existente vera attentata nunq̃ reuocantur. & voluit Lap. in j. alleg. in fi. qđ qñ causa appellationis ab interlocutoria esset vera dato quod sit facta inhibitio, tamen attentata post appellationẽ sunt ipso iure nulla in tñ ꝙ ad hũc finem vt sic declarentur nulla dicta attentata, poterit appellans excipiens de dicta nullitate probare de veritate causæ appellationis, dato quod appellationi fuisset renunciatum vel fuisset deserta appellatio, quia iste tex. differens retractationem attentatorũ ad tps iustificatio appellationis procedit vbi fit prosecutio per viam appellationis, secus si per viã nullitatis quod nota, secus tñ esset qñ cõstare posset quod causa appellationis non sit vera, quia tunc nunq̃ retractatur attẽtata post appellationem ab interlocutoria, immo sunt valida, ideo est ꝙ Papa semper mandat inquiri si est ita, vt š. sed qñ esset facta inhibitio attentata sunt nulla dato, ꝙ postea constaret causam appellationis non esse veram, & istud operatur in- 6 hibitio, vt est tex. hic no. & š. dictũ est. † In glo. in versi. nisi in fi. idem sequuntur Doc. & idem si iudex requisitus legitime denegat apostolos, vt š. c. prox. Et idem si appellans obtulit se ꝓbaturũ veritatẽ causæ appellationis coram iudice a quo, nec fuit admissus & propter hoc appellauit, vt in c. interposita. š. e. & ita tenet Rota in dicta decisi. 344. & idem cum in præiudicium appellati aliquid attentatur per appellantem. š. de rescri. c. ex parte. S. Idem in casu c. si postq̃. š. de elec. eo. li. Idem cum appellatio ab appellato est approbata, & fortius cum petit, ꝙ causa sit in curia, vt d. c. cordi. sm Lap. & Domi. cum istis casib. an fiat reuocatio per viam attentati, vel quomodo no. in dictis 7 iuribus. † In glo. in ver. quicquid. in fi. vide quatuordecim alios casus in quibus iudex a quo potest aliquid attentare per Spec. eo. tit. in 2. parte. §. pe. circa prin. & per Io. And. in c. cum teneamur. š. eo. & per Bal. in l. furti. §. j. ff. de in sa. & per Rotam in deci. 425. quæ incipit, Item si decanus. in fi. & no. j. de sen. excom. c. licet. & no. ex glo. iuncto tex. de dictione quicquid, vt dẽat restringi qñ si vniuersaliter ĩtelligeret, corrigeret alia ĩ illa materia loquẽtia qđ est notãdũ pro statutis sm Domi. In gl. mag. in prin. ibi loquitur de attentatis per iudicem a quo. De attentatis verò per iudicem ad quem vide per Bald. in l. appel. C. eo. 8 ti. † In eadem glo. ibi, hęc tñ omnia &c. nota glo. ponentem, ꝙ qũ sit quod attentata per tertium debeant reuocari, s. qñ attentat vna cum parte vel ab ea hẽt cãm, vel qñ attentat cum iudice a quo, vel ab eo cãm habet vt hic in glo. quę facit ad q. de qua per Io. Mo. & Inno. in c. cupientes. §. pe. š. de elec. eo. lib. Si iudex per diffinitiuã deposuit aliquem a dignitate & depositus appellauit, & pendente hac appellatione dubia alius substituatur, an talis substitutio debeat reuocari per viam attentati. & conclusit hic Io. An. quod si electio vel prouisio fundatur super dicta depositione quicunque sit eligens vel prouidens, talis substitutio venit reuocanda per viam attentati, cum hẽat causam a iudice deponente, vt patet ex regula huius glo. facit quod no. š. eo. c. sæpe. in glo. sic. š. & 8. q. 3. in summa. Sed si non fundenit super facto iudicis qui deposuit, tunc non reuocabitur per viam attentati, sed pendebit ex futuro euentu, & ita ꝓcedat nota. per Io. Mo. in d. §. penul. sm Io. An. facit qđ no. in l. sępe. ad fi. ff. de re iudi. & š. de accu. ad peti. & 3. q. 6. hoc quippe. & prædicta procedunt qñ qõ pẽdet inter depositũ & alios petentes depositionẽ fieri. Sed qõne pẽdente inter duos dilectos vel inter possessorẽ & petitorẽ, tunc dic vt no. in c. j. & 2. š. vt lite penden. eo. lib. de quibus omnibus hic plenissime per Ioan. And. de quo ẽt per eum, in c. cum M. š. de constit. & ibi per Innocen. vbi ponitur de innouatis pẽdente appellatione vel cã 9 principali. † Item facit ad q. de bannito qui ex forma statuti põt impune offendi, si appellet appellatione pendente non possit offendi etiam per alium cum quo non dependeat ap. cum talis tertia persona offendens fundet se super illo banno, & sic habet causam a iudice, & ita tenet Dy. & Bar. in l. j. ff. nil nouari. & in l. 3. §. si seruus. ff. de acqui. pos. & per Bal. in d. l. appellatione. & ibi plene de hac materia bannitorum. In ea. glo. ibi. l. vlti. Sed an tunc fiet reuocatio per viã attentati qñ iudicis prohibitio interuenit. Lap. & Domi. hic super tex. concludit, ꝙ via attentati locum habet circa innouata pertinentia ad iudicium vel processum causæ, vel sunt de contingentibus appellationem. de quo per Inn. & Io. And. in c. cum nobis olim. š. de ele.

Et

ADDITIO.

a V. G. Innouata appellatione pendente possunt statim reuocari. Oldrad. consi. 198. per quem autem iudicem reuocentur. Bar. in l. si cuius. de appel. reci. & in l. 1. C. quando prouoc. non est neces.

Et ad quem pertinet reuocatio attentatorũ hic per Lap. dicentem, ꝙ si inhibitio est facta iudici & partibus, & tunc iudex ad quem reuocabit attentata per iudicem, & partes, & idem si alteri tm̃ eorum facta fuerit inhibitio si attẽtata sunt de actibus iudicialibus & iudex non procedit ex offi. sed ad partis instantiam. Si verò attentatum est à partibus & illicite tũc reuocabitur per iudicem appellationis etiam si non sit inhibitum, dummodo sit attentatum post causam in eo cęptam poterit ẽt reuocari per iudicem a quo si sit appellatum ante sñiam diffi. & nondum per iudicem a quo inhibitum ne procedat. ĩ. eo. titu. Romana. §. si verò. & d. c. cum teneamur. ſm Lap. In ea. glo. ibi. ĩ. eo. an sit. uide ibi per Ioan. And. & per Bal. in d. l. appellatio-
10 ne. †In ea. glo. ibi, quasi interlocutoria, no. glo. volentem, ꝙ reuocatio attentatorum sit quasi quędam sñia interlocutoria. de quo vide no. per Rotam in decisio. 22. quæ incip. Item si iudex, an habeat vim diffinitiuę, & quid si iudex in reuocatione attẽtatorum omisit condemnare partem in expensis, an possit ex postfacto condemnare. Et quid si iudex inhibuit, an posset postea reuocare inhibitionẽ, vel postq̃ reuocauit, an possit emẽdare reuocationem inhibitionis, uide no. per Fed. in consi. 93. In ea. glo. in fi. tene menti glo. & uide per Inno. in c. dilectę. ĩ. de except. vide quod no. in c. dudum. ĩ. de elec. eo. lib. quam intelligit hic Lap. si reuocatio est facta per viam iustitiæ per iudicem ex officio vel ad petitionem partis ꝯ quam est attentatũ. Et sic vult ꝙ reuocatio fieret per modum gratię & supplicationis, quia tunc non haberet locum ista glo. per no. 25. q. 2. & si legibus. & ibi per Archi. & per Inn. & Io. An. in c. cum dilecta. & in c. super literis. & c. cum ordinem. ĩ. de rescri. Extra glo. uide per Rotam. in d. deci. 412. an auditor in curia Ro. ante omnia possit inhibere & inhibitio diceretur canonica, licèt non seruetur forma. c. Romana. ĩ. eo. titu. & vr̃ velle, ꝙ requiratur dicta forma. vide de his, & idem vr̃ sentire in decisi. 546. quæ inci. Item si appellatur. Sed in decisi. 23. quæ incip. Item fuit dubitatum verũ auditor. vbi plene tractat de hoc, & ibi quid qñ est ꝯmissus solus articulus appellationis, vel vna cũ negocio principale, vel qñ est ꝯmissa & aduocata cã ipsa principalis, an sta-
11 tim possit fieri inhibitio. †Quid aũt de iudice cui est ꝯmissa cã nullitatis, an possit inhibere iudici principalis cãę exequenti. & concludit Rota in deci. 280. quæ incip. Item licet, ꝙ non, & ꝙ valebit executio facta lite penden. & post inhibitionem, de quo ẽt per Rotam in d. decisi. 356. Et vide per Rotam in decisi. 379. quæ incip. Item si committatur, an si committatur causa restitutionis ad appellandũ a diffinitiua, & dicta causa pendente mandatur sententia executioni veniant attentata reuocanda.

SVMMARIVM.

1 *Electio, postulatio, prouisio, sunt actus extraiudiciales.*
2 *Appellari potest ab actibus extraiudicialibus, an tamen semper.*
3 *Appellari debet ab omni grauamine intra decem dies a tempore scientię, alias excluditur.*
4 *Sed si. hæc dictio est aduersatiua in iure & in facto.*
Quid de dictione at si.
5 *Exclusus ab appellando non excluditur ab alijs remedijs iuris sibi competentibus super reuocatione actus.*
6 *Appellatio iudicialis est multiplex.*
7 *Decẽ dies qui dantur ad appellandũ siue in iudicio, siue extra iudiciũ sunt vtiles a principio, & sic nõ currũt, nisi a tpe scientiæ illati grauaminis.*

CAP. IX.

1 Concertationi. † Nota. j. quòd postulatio electio & prouisio sunt actus extraiudiciales, & sic sequitur, ꝙ tales actus possint fieri extra territorium, vt no. ca. nouit. ĩ. de
2 offi. leg. †Secũdo no. posse appellari ab actu extraiudiciali nõ tñ semper vt vult tex. hic, de quo per Innoc. in c. j. ĩ. de his quæ fiunt a maio. parte. & per Bar. in l. fi. ff. de ap. recip. & Bal. in l. j.
3 C. de arbi. & in l. hi qui ad ciuilia. C. eo. titu. † Tertio no. & ita allega. quòd ab omni grauamine debet appellari intra x. dies, a die scientiæ aliàs lapsus x. dierum præcludit viam nõ solum appellationi extraiudiciali, sed etiam iudiciali, immo ẽt adhæsio & ratificatio debet fieri intra x. dies a die scientiæ, & non post ſm Arch. & Io. And. vt no. in c. auditis. ĩ. de electio. & per glo. in ver. adhærentes. in c. vt circa. ĩ. de electio. eo. li. & in quo differat iudicialis ab extraiudiciali, plene per Innocen. & Do-
4 cto. in c. dilecti. ĩ. de ma. & obed. † Quarto no. de hac dictione,
a sed [a] si. quæ aduersatur in iure & in facto, & idem in dictione at si, vt in c. per tuas. ĩ. de arbi. Sed si apponatur copula in medio, siut sed & si, tunc aduersatur in facto non in iure ſm Archi, pro quo facit quicquid dicat hic Io. And. in c. is cui. ĩ. de præbẽ. & glo. in l. sed si lege. ff. de peti. hæredi. & vide per Bar. in l. j. ff.
5 ne quis eum. † Vltimo no. ꝙ exclusus ab appellando per lapsum. x. dierum, non tamen propter hoc excluditur ab alijs remedijs sibi competentibus de iure cõi super reuocatione act⁹, qđ facit, ꝙ à sñia arbitratoris possit peti recursus post x. dies, de quo per Bart. in l. fi. de ap. reci. & in l. si societatem. §. arbitrotum. ff. pro socio. & plene per d. Flo. in cle. j. ĩ. eo. titu. & per Doc. in c. Quintauallis. ĩ. de iureiur. Item facit vt post desertionem vel omissionem appellationis possit agi de nullitate sñię. de quo in l. si expressim. ff. de ap. & ibi per Bar. & no. in c. licet.
6 ĩ. de sen. excõ. †In glo. a. in fi. vide hic per Io. Mo. dicentem qđ multiplex est appellatio extraiudicialis, quid qñ appellatur a iudice non iuridice vel nulliter procedente, ut hic plene p eũ & Io. And. Quid aũt si appelletur a prouisione executoris, an sit extraiudicialis. concludit hic Pau. & Domi. quod nõ sit mere extraiudicialis, ex quo prouisio per eos facta nõ sit actus mere extraiudicialis, vt tenet Arch. in c. pia. ĩ. de exce. vbi de hoc. In glo. in ver. grauatum. in fi. vult glo. quod appellatio extraiudicialis interposita intra x. dies deuoluat negotium ad superiorem, & idem tenet hic Archi. dicens, ꝙ dicta appellatio extraiudicialis operatur, quia deuoluit factum super quo appellatur ad iudicem ad quem, & ꝙ si ex iusta causa appellatur ad Papã, tunc inferior de illo non cognoscit, nec valent literę impetratæ ab altera parte non facta mentione de ipsa appel. vt in c. ex parte. §. ĩ. de rescrip. & per Inno. in d. c. j. & ita resider hic Ioã. An. Super quo aduerte primo, an actus extraiudicialis trãseat in rem iudi. Nam Inno. in d. c. j. tenet, ꝙ non, & intellige quando per alia remedia iuris peteret quis retractare grauamen coram superiore, tunc enim lapsus. x. dierum non noceret. & ita est tex. hic in fi. Quantum verò ad hoc, vt deuoluatur negotiũ ad superiorem, & quo ad cæteros alios effectus quos operatur appellatio, de quibus in c. bonæ. ĩ. c. per Doc. & tunc actus extraiudiciales transeunt in rem iudi. post x. dies. est tex. hic. & ita intellige hanc glo. sed limita hoc procedere, nisi post x. dies petatur reuocatio talis actus per remedia iuris cõis, quo casu si non reuocetur, poterit tunc appellari ab isto nouo grauamine, ꝙ infertur si petatur reuocari, & non reuocatur, dummodo appelletur intra decendium, & ita tenet Innocen. in c. dilectus. el 2. ĩ. de rescri. Aduerte ẽt quia dicit Inno. in d. c. j. ꝙ ille a quo appellatur non omittit propter appellationẽ quin faciat illud propter quod appellatur, nec reuocabuntur attentata, nisi probata veritate causæ ap. vt no. ĩ. c. proxi. in glo. mag. circa medium, sed ipsa veritate probata erunt nulla, vt ĩ. eo. c. dilecti. & c. ad audientiam. ſm Ioan. And. hic, & ita vide dicta. ĩ. c. proxi. §. j. in prin. & ad prædicta vide no. per Rot. in decisi. 309. quæ incip. Item ꝙ attentata. volentẽ, ꝙ attentata per iudicẽ vel partem post ap. extra iudicium interpositam ante notificationem dictæ appel. factam iudici & parti nullo modo veniũt per modum attentati reuocanda propter iustam causam ignorantiæ, ꝙ no. & colligit hic Do. ex dicto Io. An. ꝙ attẽtata post appellationem legitimam ẽt extraiudicialẽ ipso iure sunt nul-
7 la. intellige iustificata appellatione, de quo ĩ. c. proxi. †In glos. in ver. sciuerit. in prin. tene menti glo. & semper alleg. ꝙ tam in appel. iudiciali q̃ extra x. dies, qui dantur ad appellandum sunt vtiles a princi. & sic non currunt, nisi a die scientiæ. Et p hoc dicit. Rot. in deci. 40. quæ incip. Item si fertur, ꝙ citatus ad domum cum sit factus contumax, poterit qñcunque intra x. dies. a die notitiæ appellare. & idem tenet glo. pen. in cle. cãm. de elec. de citato ad ecclesiam vel alium locum pub. Et idem tenet Rot. in decisi. 374. quæ incip. Item cum iura. de citato p edictum iuxta formam cle. j. de iudi. licet ibi dicatur quod citatio arctat ac si personaliter citatus fuisset. Quid autem si appellans dicat, ꝙ a x. diebus proxime præteritis citra ad eius notitiam peruenit, an præsumatur interposita appellatio post x. dies uel intra, uide per Rotam in decisio. 356. quę incip. Item si possessor. & vr̃ tenere, ꝙ in dubio p̃sumatur appellatio interposita intra x. dies a tẽpore notitiæ, nisi ꝯtrium probetur. Idem tenuit Rot. in d. deci. 374. in fi. quod no. & sic in dubio ignorantia præsumitur vt in regula p̃sumitur. ĩ. eo. li. Quid aũt si sñia fertur sub condõne, an tp̃s x. dierũ currat a die scientię uel existẽtis condõnis vide per gl. & Doc. in l. j. §. biduum. ff. qñ app. sit. In ea. gl. in fi. no. ex glo. ꝙ si lex vel statutũ ponderat notitiam alterius respectu certę qualitatis, tunc non dr̃ ille scire qui scit actum, sed ignorat qualitatem ponderatam, de quo hic p Do.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Dictione sed si. Adde glo. & Bar. in l. j. in §. sed & si forte. ff. si quis in ius voc. non ierit. Bar. in l. si ita. ff. de liber. & posthu.
V. G. Adde Alex. in l. lecta. ff. si cert. pet. & in l. j. §. si pecunia. ff. depos. And. Barb. in consi. 35. in lib. 4. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio debet interponi coram iudice a quo quo ad validitatem appellationis, sed quo ad deuolutionem est notificanda parti.*
2 *Appellatio licet non legatur coram iudice a quo, dicitur tamen legitime interposita.*
3 *Appellari vbi debet, an semper in iudicio vel aliquando extra sufficiat appellare.*
4 *Appellatio si interponatur in absentia iudicis, an sit necesse quod sibi intimetur.*
5 *Appellari potest etiam die feriato in honorem Dei. Et an debeat iudici dari copia appellationis.*
6 *Appellatio producta in scriptis coram iudice a quo dicitur libellus appellatorius.*
7 *Exceptiones an proponi debeant in scriptis, vel an sufficiat eas solo verbo proponere.*

CAP. X.

APpellatio. Appellatio in scriptis iudici porrecta valet, & tenet, licèt coram eo nõ legatur. hoc dicit. † No. j. appellationem esse in præsentia iudicis a quo, & eidem iudici a quo, & nõ ipsi appellato quo ad eius validitatem, sed quo ad hoc ut causa deuoluatur ad iudicem ad quem bene est intimanda ipsi appellato, vt in clemen. j. eo. tit. & in clemen. causam. de elec. Et de intimatione seu notificatione appellationis, vide no. per Rotam in decisi. 127. quæ incip. Item q valet. & in deci. 82. quę inci. Item q in causa. per Lap. in alleg. 119. quæ incipit, Quantũ. & in allega. 39. quæ incipit, an valeat. † Vltimo nota, q appellatio dicitur legitime interposita, licèt non fuerit lecta coram iudice a quo, nec est necesse, q appellans loquatur, vel dicat appello qñ tradit schedulã ap. sm Archi. & Ioan. An. sed sufficit sola porrectio in scriptis, vt hic in tex. qui procedit siue appelletur in iudicio siue extra, dum tñ a iudice. Sed si appellatio esset omnino extraiudicialis, tunc licet sint opi. an in ea habeat locum c. j. ẽ. eo. titu. & lib. si tñ appelletur in scriptis sufficit in ea porrigere scripturam, sicut dr̃ hic in iudiciali, licèt nõ legatur cum eadem sit ratio, ergo & idem ius. ẽ. de consti. translato. sm Io. An. In glo. in ver. iudici in fi. vide de hac materia per Bar. in l. j. §. dies. ff. qñ appel. sit. & per Doc. in c. vlti. hic alleg. & per Inno. in c. fi. ẽ. de dolo & contu. & in c. dilecti. ẽ. eo. ti. & plene per Lap. in d. allega. 39. & hic per Domi. † & conclude, q regulariter in præsentia iudicis a quo est appellandũ, aliàs appellatio non valeret, vt dicit hic glo. & tenet Inn. in d. c. vlti. & est tex. in d. §. dies. & rationem quare sit in præsentia iudi. appellandum, & non in præsentia partis, vide per Io. An. in regu. in generali. j. eo. lib. dicentem, q ratio est, quia principaliter rescinditur iudicis factum, & de eius iniquitate agitur, vt ibi per eũ. Et si appellatur incontinenti sine scriptis requiritur quod appelletur iudice sedente pro tribunali, & vide no. in c. j. ẽ. eo. in glo. in ver. interlocutoria. & per gl. 2. q. 6. in summa. Si verò appelletur ex interuallo in scriptis nõ est necesse, q iudex sedeat pro tribunali, cũ sufficiat appellare in omni loco, de quo eius copia haberi posset, vt in d. §. dies. & tenet hic Domi. dicens, ita debere intelligi omnia iura requirẽtia præsentiã iudicis in appellationibus. Fallit tñ supradicta regula si copia iudicis haberi non posset, quia tunc etiam in eius absentia potest appellari, debet tñ tunc corã iudice ad quem appellari si eius copia haberi potest, aliàs non valeret appellatio, vt in d. §. dies. & tenet Lap. in d. alle. 39. in prin. & Inno. in d. c. vlt. in fi. secus si neutrius copia haberi posset, vt ibi, vbi ẽt dr̃ posse haberi copiam qñ iudex exhibet se in publico hoc est in loco sui tribunalis, nec tenetur quis eũ requirere in domo, vel in orto, vel in villa suburbana, vt ibi est tex. & dicit ibi Bar. quod qñ copia haberi non potest, tunc pôt appellari coram vicinis, & honestis viris, & quod cautela est, q corã ipsis protestetur, q corã iudice appellasset si eius copia haberi potuisset, & idem qñ quis per metum non vult appellare corã iudice, vt in d. c. vlti. & ibi plene per Doct. & per Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de noui ope. nuncia. Et vide per Spe. in tit. de appel. §. qualiter. vbi dicit quod licet sine causa fuerit appellatum in absentia iud. tñ curia Roma. non repellit tales appel. vt ibi per eum, & per Lap. in d. alleg. 39. † Aduerte tñ, quia licet quo ad validitatem appellationis [a] possit in supradictis casibus appellari in absentia iudicis a quo, tñ quantum ad hoc vt vitietur eius processus, & ad suspendẽdam eius iurisdictio. requiritur, q ei fiat postea intimatio, & ita procedat dictum Inno. in c. dilectis. in fi. ẽ. eo. & tenet hic Ioan. And. & in c. si duobus, circa prin. ẽ. eo. titu. & p Rotam in decisio. 366. quæ incip. Item si appelletur, aliàs nunq̃ reuocarentur attentata per iudicem vel partem, nisi facta noti ficatione, vt no. in dictis iuribus, & tenet Rota in deci. 309. quæ inci. Item q attentata. & Domi. hic, & vide quod plene no. in clemen. j. j. eo. titu. & in clemen. causam. de elec. & per Specu. in titu. de appel. §. qualiter. ver. cautius. & plene per Lap. in d. alleg. 39. ante fi. In gl. in uer. proponis. in fi. Intimatio verò appellationis debet semper fieri in publica scriptura, vt in dicta cle. causam. † In glo. fi. ibi die feriato, etiam si sint ferię repentinæ, vt in l. j. C. de temp. ex quo sequit, q ẽt diebus feriatis in honorẽ Dei potest appellari, cũ ferię repẽtinę, & in honorem Dei æquiparentur sm glo. singu. in clemen. sæpe. de verb. signi. in ver. ob necessitates. Et no. ex tota hac glo. primo, q appellatio debet non solum [b] interponi in scriptis, sed ẽt assignari & porrigi ipsi iudici. Sed an requiratur, q detur ei copia. Pau. hic tenet, q sic si eam petat, aliàs secus. Sed Zen. in d. clemẽ. causam. tenet, q licet appellans non faciat copiam iudici propter hoc non vitiatur appellatio. Sed certè glo. in §. biduum. 2. q. 6. sentit q indistinctè debeat dari copia iudicis. Pro quo tex. in l. eos. §. si autem. C. eo. titu. vbi dicitur libellum offerri debere, & sic est necesse dari iudici copiam, cum verbũ debet, imponet necessitatem sm glo. in cle. dispendiosam. de iudi. cõcludit tñ hic Domi. q si appelletur in casu quo requiritur expressio causæ in appellatione, puta ab interlocutoria vel diffinitiua in casib. prohibitis appellari, vt in c. Romana. §. si autẽ post, & tunc si iudex petat debet ei tradi copia, vt sic possit deliberare sup causis expressis, & eam exprimere in apostolis, vt in cap. cordi. in prin. ẽ. e. & si appellans, tunc non daret copiam & perseueret vsque ad finem tempus apostolorũ petẽdorũ habetur appellatio pro deserta, ex quo debito modo non petit apostolos, vt c. super. & c. ab eo. ẽ. eod. secus si in appellatione non requiritur expressio causæ, quia tunc non uitiaretur appellatio, licet iudici petenti copiam non tradat, ex quo tunc non habet deliberare. & ita procedat dictum Zen. in d. cle. causam. sm Dom. † Secundo no. ex hac glos. q appellatio in scriptis producta coram iudice a quo dr̃ libellus appellatorius, & ita voluit Specu. in titu. de libel. conce. §. q autem. & qualiter debeat fieri, & quid continere debeat talis libellus, vide in l. j. §. libelli. ff. eo. ti. Alius est libellus qui datur coram iudice ad quem, qui an debeat de necessitate dari. Spec. in titu. de appella. in 4. parte. in §. nunc dicendum restat. & §. præcedenti tenet, q sic. latius tamẽ sufficeret si producatur appellatio & petatur super ea procedi & alius libellus non est necessarius, vt tenuit Innoc. in c. cum contingat. circa fi. magnę gl. ẽ. de offi. deleg. & Bar. in d. §. libelli. & Bal. in l. si quis libellos. C. eo. titu. vbi dicit, q non sufficeret producere ap. coram iudice ad quem, nisi petatur super ea procedi, vt ibi per eum, de quo articulo vide plene per Imo. in d. §. libelli. vbi cõcludit quod aut est talis causa prin. in qua libellus necessario non erat offerendus, quod qñ sit patet ex his q̃ habentur in c. 1. ẽ. de libel. obla. & in cle. dispendiosam. de iudi. iuncta cle. sæpe. de ver. sig. & tunc libellus non sit necessarius in causa ap. ex quo dicitur eiusdem naturę cum causa prin. qđ habetur in l. j. C. ne li. in vna eademque causa, & est tex. in l. j. ff. an & a quibus in causa appella. vbi dicebat Ang. quod si prima causa est summaria, eodem modo causa appel. erit summaria. Sed si in causa principali requirebatur libellus, tunc aut in causa appe. proceditur in pręsentia partium, libellus est necessario offerendus, ex quo tunc est necessaria li. conte. vt probatur in d. l. j. & facit glo. no. in c. per venerabilem. ẽ. qui fi. sint legi. & tex. in c. interposita. §. fi. a contrario sensu. ẽ. eo. Nam licet causa appel. & causa prin. censentur eadem, vt in d. l. j. C. ne li. in vna. tamen est diuersa instantia, vt in c. 2. ẽ. de iura. calum. e. lib. ubi sicut non sufficit iura. calum. pręstitum in causa principali, sed ẽt pręstari debet iuramentũ in causa appellationis, ita non debet sufficere libellus ipsius causę principalis. Si verò pcederet in absentia partis, tunc libellus non est necessarius, sicut ẽt non est tunc necessaria li. conte. ut in l. fi. §. illud. C. de tẽpo. appel. & in d. §. fi. & ita tenet Rota in deci. 8. et uide tñ deci. 365. quę incipit, Item si auditor. † In ea. glo. in fi. immo plus videtur, vt sufficiat exceptiones verbo proponi, dummodo verba statim in actis scribãtur, vt in c. quoniam contra. hic alleg. secundum Ioan. And. facit auth. querelam, C. de non nume. pecu. & in l. scire. §. scire. ff. de excusa. tuto. & no. ẽ. titu. proxi. ca. fi. in

ADDITIONES.

a V. G Nota, q appellationis interponendæ tempus est vniforme s quocunque actu appelletur. Bart. Socy. consi. 45. visa appellatione. versi. circa hanc dub. libro primo.

b Nic. Sup. Non solum interponi in scriptis. Adde. §. litigatoribus. 2. qõ. 6. & in c. 1. supra e. tit. & li. & glo. in cle. quamuis. de elec. & per Ang. in l. eos. in § C. de appella.

fi.in t.gl.imò vr̄ sufficere q factū ipsum pponat, ex quo resultat exceptio, esto qd̄ nō dicat exceptio s̄m Bal. i l.j. ff. de exce. & uide dicta in c.pia.§.j.in prin.ē. de exce. Exceptio tn̄ recusationis bene est in scriptis proponenda, vt in l. apertissimi. C. de iudi.secundum Ioan. And.de quo etiam per eum. ē. eo.titu. in c.legitima. Et idem in exceptione excommunicationis, vide no.in d.c.pia.de excep.eo.lib.

SVMMARIVM.

1. *Appellatio licet non extinguat iurisdictionem iudicis a quo, tamen suspendit eam intantum quod iudex a quo procedere non potest.*
2. *Reuocatio grauaminis debet fieri partibus citatis & præsentibus.*
3. *Sententia diffinitiua non potest reuocari per iudicem qui eam protulit. fallit in casibus ut hic.*
4. *Grauamen si infertur per diffinitiuam non potest reuocari, sicut nec diffinitiua, secus per interlocutoriam.*
5. *Iudex a quo quare non potest cognoscere de veritate causæ appellationis.*
6. *Renunciare appellationi quando quis videatur per actum contrarium.*
7. *Iudex a quo, an reuocando grauamen debeat restituere expensas parti grauatæ.*
8. *Iudex potest facere quod appellans renunciet suæ appellationi eo inuito, & etiam inuito appellato.*
9. *Appellari an possit a sententia nulla.*

C A P. XI.

SI a iudice. Non tenetur appellās a grauamine cōparere corā iudice a quo ad docendum de eo, sed tn̄ ad audiendā reuocationē si eā duxerit faciendā. hoc dicit. †In tex.ibi, suspensa, no.& ita alle.quod licet per appel. non extinguatur iurisdictio iudicis a quo tn̄ suspenditur & ad superiorē deuoluitur in tn̄ quod iudex a quo procedere non debet, sed supersedere. facit c. venientes.ē.de iureiu. & vide per Lap.in 2.alle.in prin.de quo j. attentata tn̄ per eum post ap. nō sunt statim reuocanda, sed pendent ex futuro euentu si causa ap. si vera, nisi esset appellatum a diffinitiua, vel esset facta inhibitio, vt ē.eo.c. nō solum in prin.§.illa.s̄m Lap. & Domi. per Rotam in decisi. 462. quæ inci. Item si ille. De sn̄ia verò, & eius effectu, an suspendatur vel extinguatur. vide quod no.in l.j.ff.ad Turpil. & in l.furti.§.j.ff.de insa. Secundo no. ibi comparere, quod non cogitur quis ad comparendum per citationem factam a iudice, cuius iurisdictio est suspensa tpe citationis, quod facit ad no. in c.2. ē.de dila. Tertio no.ibi, nisi ad hoc solum, quod per appellationem non intelligitur suspensa iurisdictio iudicis a quo circa ea quæ tendunt ad faciliorem expeditionem causæ ap. sicut est reuocare ipsum grauamen. & ad hoc citare, sicut aliàs dr̄ de assignatione termini in c.cordi. & c.cum ap.ē.eo. quæ omnia faciunt ad no. in d.deci. †Quarto no.ibi in termino, quod partib. præsentibus vel cita. debet fieri reuocatio grauaminis per iudicem a quo quod inducit Io.An. contra iudices, qui reuocant grauamen non citata parte, vt sic postea illudant appellantes in procedendo in eorum absentia, & vide per Spec. in tit. de excep.§.viso.ver.sed & si iudex. Vltimo no. quod reuocato grauamine potest per iudicem a quo procedi in causa, ac si appellatum non esset, & an requiratur postea citatio in processu hic per Arch. tenentem quod non per c.eum qui.ē.de dolo & contu. Sed Ioan. An. ō dicens quod reuocato grauamine appellās dēt de hoc certificari, & postea citari, & si de facto insistēs appellationi non vult comparere, tunc procedat opi. Arch. Do. verò concludit quod si appellans est citatus ad videndum reuocationē grauaminis in termino certo, & in citatione addatur, & ad procedendum in causa, poterit tunc absque alia citatione procedi ad primum actum qui fieri debebat post actum a quo fuerat appellatum. & hic no. per d.c.eum qui. vt dicebat hic Arch. sed ex virtute citationis quæ tendit ad vlteriorē processum vt tenet hic Io.de Lig. Sed si in citatione non fuit dictū q veniret ad procedendū in causa, & tunc si constet, q venire non vult insistens in sua ap. & vlterius non erit citandus, vt dicit Io.And. Sed si de hoc non constaret, & erit citandus ad oēs alios actus, vt dicit hic Io.An. quia tunc fit cōtumax, in vno tamen ad alia est particulariter citandus s̄m glo. no. in d.c. eum qui. In glo.j.in prin. determinat & no. per Specu. in d.§.viso. & corrigit quod no. Bar.in c.ad apostolicæ.ē.de re iud.cod.lib.de quo ibi, in glo.in ver. parata. s̄m Ioan. An. †In glo. in ver. grauamen. in princ. quod procedit & de consensu partium vt voluit glo.sing.in l.si diuersa.C.de transa.& per Bart.in l.j.C.sententiam rescin.non posse. Sed limita primo hanc glo. nisi notorie constaret de iniustitia sn̄iæ per confes. partis, s̄m Inn. in c.quia plerique.ē.de immu.eccle.& idem si constaret ex probationibus factis parte non opponente, vt dixit Inn. in c.cum Bertoldus.ē.de re iudi.& no.in c.fraternitatis.ē.de test.& in c.cū cessante.ē.c. Secundo limita, nisi esset talis sn̄ia, & non transiret in rem iud. vt in c.lator. & c.consanguinei.ē.de re iu. Tertio limita, nisi esset lata super his quæ officio iudicis nobili explicarentur cum iudicis officium nobile & post sn̄iam duret, vt no. per Bar.in l.j.in fi.de præto.stip. & in l.iudex postq̄.ff. de re iudi. & ibi plene per Do.& per Bal.in l.j.C.sn̄iam rescin. nō posse. Quarto limita, nisi esset imposita mulcta officio iud. nobili. quia ex causa posset ratione paupertatis domini, vt in l. illicitas.in fi.ff. de offic. præsid. Quinto limita, nisi fieret mediante restitutione in integ. quo casu potest fieri correctio iudicis ex officio iud. nobili, vt in l.diuus.ff.de in integ. resti. Sexto limita, nisi esset lata sn̄ia prætextu probationis priuilegiatæ, & ab ea appellari non possit, vt sentit Inno.in c.tua.de coha. cleri.& mulie.de quo in l.j. & ibi per Bal. C. si a non compe.iud. Septimo limita, nisi sn̄ia sit lata a Papa, cum eā reuocare possit de plenitudine potestatis s̄m Bald.in l.2. C. de sententijs ex periculo. †In ea.glo.in fi. vult ergo glo. q si grauamen infertur per diffinitiuam non posset reuocari, sicut nec ipsa diffinitiua siue grauamen, sit verbale, siue reale. Secus si grauamen infertur ex interlocutoria, & ita etiam tenet glo.penul.j. Sed limita primo hoc pcedere, nisi esset interlocutoria habens vim diffinitiuę, vt no. per Bar.in l.q iussit.ff.de re iud.& per do. Anto.in d.c.cū cessante. q intelligit Inno. verum qn̄ non expectat post se aliam sn̄iam, aliàs secus de quo.j. Secundo limita, nisi esset talis interlocutoria ex qua iudex esset functus suo officio, quia talis non poterit reuocari, vt tenet Rota in antiquis in decisio. 357. quæ incip. Vtrum si appelletur, q iudex datus in appella. ab interlocutoria si pronunciat male appellatum, & remittat causam ad primum iudicem, & ab ista sn̄ia appelletur nō poterit reuocare grauamen, & reponere partes in pristino statu. facit quod no.in c.significantibus.ē.de offi. deleg. & in d.c.cum appel. s̄m Dom. Sed certè si iudex pronunciat se incompetentē, & propter hoc app. poterit tunc reuocare talem interlocutoriam, vt in c.dilecti.el 3.ē. de præben. & tenet Rota in deci. 86. quæ inci. Item si a pronunciatione, vbi plene de his, & de alijs casibus in quibus iudex non potest reuocare suam interlocutoriam. vide plene per Doc.in d.c.cū cessante.in l. quod iussit. ff.de re iud. †In glo.in ver. per sen.in fi. vide per glo. quę incip. sed quæritur, in c.solicitudinē.ē.eo. tit. quare sit, q iudex a quo nō pōt cognoscere de veritate causæ appellationis bene tn̄ debet inquirere, & se informare, an causa in appellatione expssa sit probabilis, vel non etiam extraiudicialiter & aperte cum eius sit æstimare.ff.de arbi.l. qualem. & si post inquisitionē remanet dubius, debet tunc iudex potius supersedere, cū in dubio stetur potius appellationi q̄ sententię.ē.eo.dilectis.& præsumitur propter grauamen appellatum.ē.c.tenor. s̄m Io. And. & facit q ipse dicit in c. pastoralis.ē.eod.in glo. non tn̄.in fi. In dubio ergo debet potius iudex deferre appellationi, & supersedere post app. secundum Pet. de Anchara. Pro quo glos.in ver. ex rationabili causa.in c.vt debitus.ē.eo.titu. & voluit Fede.in consi.182.post prin. In glo. in ver. teneris. ibi ante appel. No.glo. q licet appellans per actum gestum corā iudice a quo renunciet appellationi interpositę, vt infra dicetur, tn̄ appellationi interponendę renunciare non videtur. Idem tenuit Hostien.in c.quo ad consul.ē.de re iudi. & uide per Host. & Ioan. And.in c.significauerunt. ē. de testi. Rota tamen in decisi.287. quę inci. Item quod licet, concludit prędicta procedere quando actus tenderet ad declinādam iurisdictionem iudicis, secus si esset approbatorius iurisdictionis, puta si pduceret quis testes in negotio principali vel aliter, & de hoc etiam vide per Inno.& Docto.in c.solicitudinem.ē.eo. †In ea.glo. in fi. no. gl. quando sit quod per actum contrarium appellationi interpositę videatur quis renunciare suę appellationi. Pau. tamen hic contra hanc glo. per iura pro parte contraria inducta, quia talis actus, de quo hic in glo. est cōtrarius respectu iudicis a quo cum veritas grauaminis debeat probari coram iudice ad quē vt in d.c.vt debitus. Idem tenet Ioan.de Lig. dicens, q est contrarius etiam respectu iurisdictionis cum asserat eū iudicem, cuius iurisdictio erat suspēsa. dicit tamen tenendum, quod placet. Sed Ioan.de Fan. concordando opi. dicit, quòd aut iste cōparet ad docendum de grauamine per viam simplicis informationis non tanquàm coram iudice, & tunc sit vera opinio glo. secus si comparet tanquàm coram iudice, cum per talem actum

ADDITIO.

a V.G. Adde, q grauamen in dubio referri debet ad casum, in quo quis dispositiuè uocatur. Ruy consi.130.nu.8.lib.1.

actum fateatur eum suum iudicem, & sic iurisdictionē per appel. non suspēsam secundū eum, cuius distinctio est satis ęquasm Domi. Tu aduerte, quia indistincte videtur tenendum, q̄ tenet ista glo. quam sequitur Rota in d. decisi. 287. in fi. dicens, q̄ per actum tendētem ad declinandum iurisdictionem iudicis nunquàm videtur quis renūciare appellationi interponendæ, vel interpositæ, faciunt etiam notabiles rationes adductæ per Rotam in decisi. 483. quæ incip. Item si ille, vbi tenet quod ille qui a diffinitiua appellauit si post appellationem comparet coram iudice a quo, & producit suam appella. vel ostendit suam sententiam fuisse iniustam ad istum finem, q̄ ab executione dictæ sententię recedat, per hoc suæ appellationi renunciare non videtur, quod tamen ibi in fi. intelligit, nisi peteret a tali iudice, q̄ pronunciaret super executione nō fienda, vel quod citaret partem ad dicendum contra. nam cum talia non possint fieri a iudice, nisi in vim suæ iurisdictionis, quæ per appellationem erat suspensa apparet quod tales actus sunt contrarij suspensioni, & per cōsequens prædictæ appellationi, de his tamen vide plenius per Doct. in d. c. solicitudinem. & in d. cap. gratum. Et adde primo, q̄ quando iudex detulit appellationi, tunc per nullum actum quantumcunque directè cōtrarium videtur appellans suæ appellationi renunciare, vt determinat Rota in decisi. 363. quæ incip. ex hoc insurrexit. in fi. de quo tamen in d. c. cum appellationibus. Secundo adde quod nunquam p actum contrarium appellationi videtur quis eidem renunciare quando talis actus non acceptatur per appellatum, facit qd no. in regu. ex eo quod. J. eo. lib. & ita voluit glo. nota. in c. cum venissent. ē. de testi. de quo ibi per Docto. & sequitur Imo. in

7 dicto c. gratum. †In glo. in ver. effectu. in fi. idem Arch. & Ioan. And. dicens non sufficere iudicem dicere reuoco, nisi recedat a grauamine interlocutorię, immo dicit Innocen. & Ber. in d. c. cum cessante, q̄ non videtur reuocare grauamen, nisi etiam restituat expensas factas occasione dicti grauaminis. Sed Hostien. ibi in hoc tenet contrarium dicens, quod reuocare potest etiam non restituendo expensas, & imputet sibi appellans qui interim eas facit, & ita residet hic Lap. & Domini. de quo tamen vide per Docto. in d. c. cum cessante. & ad prædicta vide per Rotam in decisi 392. quæ incip. Item si auditor, & ibi ad

8 materiam huius decretalis. †Extra glo. videtur hic tex. esse no. limitatio. nam licèt aliàs dicamus quod appellans non possit renunciare suę appellationi inuito appellato, tamē iudex pōt facere vt appellās renūciet suę appellationi eo inuito, & inuito appellato, & sic reuocādo grauamē facit, q̄ appellās p̄sumatur renūciare appellationi, & q̄ in causa possit procedi ac si appellatum non fuisset, vt hic est tex. in fi. Super quo posset dubitari vsque ad quantum tempus possit fieri reuocatio illius grauaminis, an solum re integra, vel etiam postquam iudex appellationis incœpit cognoscere de causa principali cogita & vide. Et quando sit quod appellans possit renunciare suæ appellationi inuito appellato vide per Ioan. And. in c. ex parte. S. ē. de rescri. & tex. in c. sacro. circa fi. ē. de senten. excō. & per Docto. in l. si quis libellos. C. de appella. & per Rotam in decisio. 363. quę incipit, Et hoc insurrexit. & in decisio. 424. quę incipit, Item si a diffi. in fi. Et an appellatus possit prosequi appellatio-

a nem inuito appellante,[a] per Rotam in decisi. 65. quæ incipit, Item si appellatus. Et licet quis faceret actum cōtrarium appellationi, & sic propter hoc videatur renunciare, an si facit protestationem in cōtrarium, talis protestatio sibi prosit. Io. An. sentit. q̄ sic, in c. cum venissent. ē. de eo qui mittitur in possess. circa fi. & in c. significauerunt. ē. de testi. in glo. vide no. J. in c. fi. in glo.

9 fi. †An possit appellari a s̄nia nulla, & an si est renunciatum appellationi videatur renunciatum nullitati, vel ecōtra, per Bal. in l. j. C. de sententijs ex periculo.

ADDITIO.

a Cel. Inuito appellante. Adde Car. in cle. j in 3. no. eo titu. Inno. in c. ex ratione. col. 2. ver. item videtur, q̄ appellatus. eo. tit. in anti Bar. & Do. in auth. ei qui. ver. venio ad secundam partem. col. 2. C. de temp. appel.

V. G. Adde, q̄ appellatus non potest appellationem prosequi ante executionē sententiæ super attentatis, Ruy. consi. 75. nume. 5. lib. 5.

SUMMARIUM.

1 *Collatio prebendarum & beneficiorum, an spectet communiter ad episcopum & capitulum, vel an tantum ad episcopum.*

2 *Appellari non potest a seipso ad seipsum.*

3 *Episcopus si interfit in capitulo, an præsumatur interesse, vt prælatus.*

4 *Prælatus si interfit in capitulo, vt canonicus debet sedere in loco, in quo sederet si non esset prælatus.*

CAP. XII.

1 A Collatione. A collatione capituli ad episcopum appellatur si vt canonicus interfuit, secus si vt prælatus. hoc dicit. †No. J. ibi cōmuniter, s̄m Ioan. An. q̄ de iure cōi collatio prębēdarum vel beneficij spectet cōiter ad episcopum & capitulum, licèt Host. dixerit, q̄ ad episcopū tm̄, & non bene, vt per Ioā. An. in c. ecclesia Vulterana. in glo. 2. ē. de elec. & plene per Rotam in decisi. 167. quę incip. Item de præbendis in collegiatis ecclesijs. Et dicitur collatio pertinere cōiter ad episcopū & capitulum, siue episcopus interueniat vt prelatus, siue vt canonicus, vt probatur ex isto tex. quod est notandum ad impetrātes beneficia pertinentia cōiter ad prelatum & capitulum, vt vterque modus includatur. Eo tamen casu quo collatio cōiter spectat ad prelatum & capitulum si episcopus confert vni, & capitulum alteri, neutra collatio valebit, vt no. Vincen. in d. c. ecclesia. Et idem si episcopus simul cum vno vel duobus canonicis confert, vt hic refert & sequitur Ioan. And. & in c. postulasti. supra glo. 2. ē. de conces. pręben. Et idem si episcopus conferret vna cum duobus vel pluribus canonicis non facientibus cum episcopo maiorem partem capituli, & ita Ioan. And. hic refert Fede. de Senis consuluisse, de quo hic plenissime per Ioā. An. ita tenentem. & vide per Fed. in suo consi. 266. Et ex his faciūt no. in c. constitutis. el 2. ē. eo. titu. & in c. tua. de his quę fi. a prela. & in c. ea noscitur. de his quę fiunt a maio. par. capi. & quod

2 no. in c. 1. in ver. assensu. J. ne sede vacan. †Secundo no. ibi, non ad ipsum episcopum, & ita alle. q̄ a seipso ad seipsum non potest appellari dato, q̄ actum a quo appellatur non fecerit solus sed simul cum alio, & ita ampliatur tex. in c. Romana. §. j. ē. eo. Limita tamen ita. quod respectu diuersę qualitatis potest quis sustinere vicem duorū etiam in actibus incōpassibilibus respectu vnius qualitatis s̄m Domi. In glo. 4. in fi. & in d. c. postulastis. & ibi per Inno. cuius dicta debent intelligi prout hic habetur in

3 tex. s̄m Io. And. †In glo. in ver. prælatus. in prin. idem Archi. & quia in dubio pręsumitur interesse, vt pręlatus debebit in dubio ad superiorem appellari s̄m Io. Mo. & Io. And. & no. ex gl. q̄ in dubio pręsumitur quis interuenire in actu ut pręsidēs maiori dignitati si aliud non appareat: dato q̄ possit interuenire, vt simplex p̄sona, q̄ inducitur ad q̄ōnem de donatis ambascia-

a toribus, an quęrantur ipsis[a] vel eorum ciuitati, & videtur hic velle Ioan. And. quod donata cedant ciuitati quando ei conueniebant vt si donatur leo, vel statua, vel simile, secus si conueniebant personis, vt si doctori liber, vel militi arma donantur. Sed si dona erant talia quę possent pariter cōuenire personis & ciuitati, & tunc in dubio quęrantur ambasciatoribus si erāt noti. arg. l. qui habebat. ff. de reb. dub. & quod in dubio ipsis q̄ratur & ciuitati non sit restituendum, tenuit Bar. in l. si verò. ff. solu. matri. vbi per gl. & in l. qui proprio. §. procurator vt in cęteris. ff. de procu. & l. socium qui in eo. ff. pro socio. In eadem glo. ibi pręsit capitulo, & ab illo vocatus venit ad capitulum,

4 s̄m Ioan. And. †In ea. glo. in fi. no. ex glo. q̄ quando quis est in capitulo vt pars capituli, & non vt superior, tunc sedere debet in eo loco, in quo sederet si non esset superior, quod facit ad q̄ōnē de vicario episcopi, qui est canonicus ecclesię, vt in choro non debeat sedere primus inter alios quando existat in apparatu canonicali. facit etiam ad q̄ōnem de episcopo, qui est in studio, vt scholaris vt in actibus scholasticis debeat ante ipsū sedere rector vniuersitatis s̄m Dominicum, & facit quod notatur. ē. in proœmio huius libri. In glo. h. ibi, & debuisti. intellige eo casu quo capitulum contulit, & quando episcopus, vt vnus de capitulo interfuit, secus si episcopus contulisset de consensu capituli, quia tunc licet haberet vocem in capitulo, vt vnus de canonicis, tamen semper erit appellandum ad superiorem, & non ad ipsum episcopum, quia cum capitulum non conferat, ergo ab ipsius collatione appellari non potuit, & aliud est conferri & aliud conferenti consentire, vt in c. 1. J. ne sede vacāte, secundum Ioan. An. Nec obst. ca. pastoralis. ē. de dona. quia ibi consentiens habebat ius in illa re, merito donare videtur secundum Domi. facit l. si liqueat. ff. de inoffi. dona. & l. aliud. ff. de

ADDITIO.

a Cel. An quærantur ipsis. Adde Flo. in c. si seruus. ff. de usufru. & per Bar. & Io. de Imo. in l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vul. & pup. Bar. & Alex. in l. socium. & Bar. & Ioan. de Pra. in l. qui proprio. §. procurator vt in cæteris. & per do. Guil. de Cug. & ibi etiam no. per glo. Dy. Bar. Bal. Imo. & Doctores, in l. si verò. in prin. ff. sol. ma. per Cy. in l. manifestissimi. C. de furtis. vbi Bal. dicit in §. pen. q̄ in dubio non debet restitui domino mittenti, sed retinendum est ab eis, & pro præmissis est casus si bene inspiciatur, in l. socium qui in eo. in fi. hac alleg. Adde Bal. in terminis, consi. 32. vol. j.

ff. de reg. iuris. Prędicta tamen procedunt quãdo talis superior ad quem potest appellari, cum vna cum alijs actum gessit. secus si solus, puta si archiepiscopus legatus Papæ in sua prouincia aliquid facit vt archiepiscopus, quia tunc ad eum, vt legatũ non posset appellari, ex quo solus actum gessit, & ita determinat Rota in deci. 313. quæ incipit, Item fuit dubitatum vtrum archiepiscopus, vbi vide & hic per Domi. In ead. glo. in fi. idem Inno. & Hostien. in c. irrefragabili. ẽ. de offi. ordi.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata super exceptionibus peremptorijs, vel reddentibus iudiciũ nullum est interlocutoria.*

2 *Et an & qualiter possit talis sententia reuocari.*

3 *Et an de talibus exceptionibus possit postea disceti in sententia diffinitiua.*

4 *Exceptio declinatoria quæ reddit iudicium nullum, an & qualiter potest interponi in causa appellationis,*

5 *Appellatio ab interlocutoria quando possit iustificari vel impugnari ex nouis probationibus vel non.*

C A P. XIII.

Licet. † No. j. ibi ab interlocutoria, tex. clarissimũ, ꝙ snia lata super exceptionibus peremptorijs vel iudicium nullum reddentibus est interlocutoria & nõ diffinitiua, & sic est hic casus per gl. in cle. si. j. eo. titu. Et est ratio, quia de natura diffinitiuę est, ꝙ feratur super principali, non super exceptionibus, per glo. no. in ver. diffinitiua. in cle. j. de seque. pos. & per Ioan. Mona. in c. cupientes. ẽ. de elec. eod. lib. in glo. mag. in ver. priuatos. & per Bald. in l. fi. C. de sententijs ex peri. glo. tamen in d. clemen. fi. dixit, quòd talis sententia lata super exceptionibus peremptorijs habet vim diffinitiuę. de quo ibi per Doct. † Secundo no. ibi vltra decennium, quòd interlocutoria lata contra exceptiones peremptorias vel iudicium nullum reddentes non firmat iudicium quin grauamen non possit reparari per appellationem ab ea interpositam intra x. dies, vel a diffinitiua etiã post x. dies lata, ex quo infertur, quia licet si iudex interloquitur rescriptum non fore impetratum ab excommunicato valeat tale [a] rescriptum, dato quòd veritas esset in contrarium, vt tenet Lap. & Doct. in c. j. ẽ. de rescri. eo. lib. tamen illud procedit, nisi appelletur a tali interlocutoria vel etiam a diffinitiua, quia tale grauamen poterit tunc reparari, vt hic dicitur. Et idem esset si iudex interloquitur rescriptum non esse subreptitium, vbi veritas esset in contrarium, quo casu licet per talem interlocutoriam firmetur tale rescriptum, vt per Inno. & Doc. in c. super literis. ẽ. de rescrip. tamen poterit tale grauamen reparari per appellationem a tali interlocutoria vel etiam a diffinitiua. Et idem quando iudex pronunciaret se competentem, quo casu licet non possit amplius dici de incompetentia si nõ fuit appellatum, vt no. in c. significantibus. ẽ. de offi. delega. & in c. cum appel. ẽ. eo. tamen post appellationem a diffinitiua poterit de hoc dici dummodo aliàs nõ fuerit prorogata iurisdictio, quæ omnia dicta clare probantur hic in tex. de quo hic in glo. in ver. reddens. Vltimo no. a 3rio sensu quod interlocutoria lata cõtra exceptiones peremptorias vel iudicium nullum reddentes facit quod de talibus amplius discuti non potest si snia diffinitiua transit in rem iudicatam, & sic talis interlocutoria in effectu transiuit in rem iud. tunc cum transit snia diffinitiua postea lata intellige prout habetur in cle. si. j. e. tit. & ex his habetur no. limitatio ad c. cum cessante. ẽ. eod. & ad ibi no. vt interlocutoria lata super exceptionibus peremptorijs vel iudicium nullum reddentibus nõ transeat in rem iud. etiam quo ad partem, si postea appellatur a diffi. quia non solum iudex ex officio potest tunc illam reuocare, sed etiam ad petitionẽ partis hoc debet, & verbum potest exponatur hic pro debet, vt per glo. in ver. potuisti. ẽ. c. proxi. & facit tex. clarus in d. cle. si. vbi pars ita demum repellitur quando bis fuit appellatum & succubuisset, alias ergo iudex tenetur etiam ad petitionẽ partis, vt ibi probatur. Pro quo etiam facit glo. hic in ver. emendari, de quo etiam ibi dicetur. † No. etiam ex hoc tex. quòd exceptio declinatoria reddens iudicium retro nullum [b] potest opponi in causa app. etiam si fuerit opposita in causa prin. & per interlocutoriam repulsa, quod ideo est, quia ista exceptio sapit naturam peremptorię respectu talis iudicij, ex quo iudicium nullum reddit. vnde non est mirum si potest opponi in causa appellationis sicut & alię peremptorię, quod est notandum ad l. ita demum. C. de procu. In glo. j. in fi. & sic sonuit glo. secus esse in pacto de non petendo ad tempus, & ratio est, quia talis dicitur propriè exceptio dilatoria solutionis, & negotio principali non præiudicat secundum Do. & no. per Inno. in c. pastoralis. ẽ. de excep. In glo. in ver. reddens. in princ. vide per Bal. in l. ita demum. C. de procu. & quod nota. in c. ex parte. M. ẽ. de appel. & in d. c. super literis. In ea. glo. in fi. puta exceptio subreptionis vel incompetentiæ iudicis, vt est dictum. ẽ. Fallit tamen nisi sententia lata fuisset super exceptione opposita cõtra falsum rescriptum, quia licet iudex pronũciet illud verum & se iudicem competentem, tamen talis sententia non præiudicat, voluit Inn. in d. c. super literis, de quo ibi per Doc. † In gl. in ver. vltra decennium. in fi. quicquid dixerit Hostien. opi. Inno. est hic approbata. pro quo faciunt rationes, de quibus hic per Io. Mo. & Ioan. And. Ex quibus infert hic Pet. de Ancha. quod appellatio ab interlocutoria iustificari nõ possit, nisi ex antiquis actis, vt in cle. appellanti. j. eod. titu. tamen si per appellationem a diffinitiua cognitio huius interlocutorię deuoluatur ad iudicem ad quem poterit tunc impugnari & iustificari ex nouis probationibus, sicut & ipsa appellatio a diffinitiua, quasi sequatur naturam appellationis a diffinitiua vt accessoria, vt in c. si super gratia. ẽ. de offi. deleg. eo. lib. & ita notabiliter limitatur d. cle. appellanti. vt hic plene per eum, & videtur hoc tenere d. Flo. ibi. Pro quo facit glo. j. in ver. emendari. & tex. in l. generaliter. §. iudex. C. de reb. credi. secundũ Bal. in l. ab arbitro. ff. qui satisda. cog. cogita tamen in hoc, quia nihil hic dicitur de iustificatione vel impugnatione appellationis ab interlocutoria ex nouis probationibus, sed tantum, an in appellatione diffinitiua possit ipsa interlocutoria emendari, & dicitur, quòd sic. deberet ergo intelligi hoc prout habetur in d. clemen. appellanti. arg. c. cum expediat. ẽ. de elc. eo. lib. & in l. j. C. de inoffi. donatio. In glo. in ver. emendari. in fi. q. d. nihil. appellatio ergo a diffinitiua operatur, vt intra vetera repeti possint etiam si super eis fuerit lata interlocutoria, & ab ea non fuit appellatum intra x. dies, & idem si fuit appellatum, dummodo in appellatione bis nõ succubuerit, vt in dicta clementi. fina. de quo ibi plene per Docto.

A D D I T I O N E S.

a V.G. Nota, ꝙ rescriptum secundum subreptitiũ videtur, nisi de processu precedenti sit facta specialis mentio. Ruy. consi. 100. nu. 4. lib. 2.

b Cel. Reddens iudicium retro nullum. Adde Panor. in c. pastoralis. & ibi Fely. col. 7. in prin. de excep. eundem Fel. in c. insinuante. col. 3. fallit quinto. de offic. deleg.

S V M M A R I V M.

1 *Interlocutoria lata super his, quæ non respiciunt directè negotium principale, nec reddunt iudicium nullum, transeunt in rem iudicatam lapsis decem diebus.*

2 *Iudex ad quem, licèt possit reuocare sententiam latam super expensis cũ ipsa diffinitiua, secus tamen in expensis interlocutoriæ.*

3 *Iudex a quo, si tulit interlocutoriam, an pars possit ab eo petere, vt supersedeat procedere in causa decem diebus, vt videat ipsa pars si appellare debeat, vel non.*

4 *Statutum episcopi factum de consensu capituli, quòd non possit appellari ab eius interlocutoria, an valeat.*

Vbi verò. † Nota primo declarationem ad c. cum cessante. ẽ. eo. & ad ibi no. per Doc. quia interlocutoria [a] lata super his, quæ non respiciunt directè negotium principale, nec iudicium nullum reddunt, transit tunc in rem iudicatam per lapsum decem dierum, non solum quò ad partes, sed etiam quò ad iudicem appellationis a diffinitiua, secus tamen esset quò ad iudicem primum, qui eas potest reuocare vsque ad sententiam diffinitiuam, vt d. c. cum cessante. ex quo infertur quòd iudex appellationis a diffinitiua nõ succedit per omnia in locum iudicis a quo, vt ex prædictis patet. † In glo. in ver. non parat. in fi. no. ex glo. quod licet per iudicem appellationis possit fieri reuocatio sententiæ latę super expensis principalis causę vna cum ipsa sententia diffinitiua, & posset eam supplere quando esset omissa, vt l. fi. C. quando prouoc. tamen secus in expensis interlocutoriarũ, de quibus hic, nec poterit supplere, licèt primus iudex possit, vt per Innocen. in c. sæpe. ẽ. eo. & no. in c. cum appel. ẽ. eodem. † In glo. in ver. ab ipsa. in fi. tene menti singu. hanc glo. & idem voluit glo. in l. a procedente. C. de dila. procedit tamen hæc glo. ut refert hic Ioã. An. quando est talis causa in qua iudex appellationis nõ deferret si fuisset appellatum, aliàs verò si deferret uel dubitatur, an esset deferendum, & tunc debet supersedere, nisi constaret, ꝙ appellatio non valeat vel sit res tempore peritura, ut ẽ. de iudi. c. fi. secundum Ioã. An. sed Domi. tenet, quòd indistinctè iudex possit procedere, & nullo casu supersedere teneatur, prout

A D D I T I O.

a V.G. Adde, ꝙ sentẽtia interlocutoria debet in actis redigi, alias nulla est. Ruy. consi. 69. nume. 9. lib. 1.

ut tenet glo.hic,& Arch.2.q.6.anteriorum. in fi. & Bald.in d.l. ita demum, & licet hoc videatur inducere perplexitatem cũ iudex qui grauauit partem aſſignaret ei ſtatim terminum ad producendos teſtes vel ſimile,& ſi non acceptauit excommunicabitur vel vt contra contumacem procedetur,& ſi acceptauit videtur renunciare appellationi,vt ſ.de offi.deleg.gratum. & C.de re iudi.ad ſolutionem. quia dicit Innocen.in c.ſolicitudinem. ſ. eo. quod grauatus licet teſtes producat non videtur renunciare appellationi interponendæ. ſecus in appellatione interpoſita.Nec obſt.glo. in d.l.ad ſolutionem. volens, quòd petens terminum ad ſoluendum videatur renunciare appellationi interponendæ, quia procedit in eo qui ſponte hoc facit,ſecus in eo qui procedit ad mandatum iudicis quem ante appellationem iudicem eſſe conſtaret. conſilium tamen eſt,quòd fiat proteſtatio,quòd ſibi ſit ſaluum ius appellandi ſuper quo deliberare vult, an ſibi expediat appellare ſecundum Ioan.An.& Hoſtien. in c. ſignificauerunt.ſ. de teſti. Sed certe glo. in d.l. ad ſolutionem. non obſt. quia loquitur in faciente actum contrarium iudicio appellationis,& ſic in petente terminum ad ſoluendum quo caſu videtur cõfiteri. arg. l.ſi reus. ff.de procura.ſecus ergo ſi peteret alium terminum non contrarium iudicio appel.quia non videtur pronunciare appellationi vt per glo.in c.ſi a iudice.ſ.eodem,& vide ibi nota. & ita tenet hic Pet.de Anchara. † 4 In glo.fi.in fi. & ſic patet multum eſſe præiudiciale impedire appellationes interponendas ante ſententiam diffin.ſecundum Ioan.And.inducentem prædicta ad quæſtionem vtrum valeat ſtatutum epiſcopi factum de conſilio vel conſenſu capituli, quod in ſuo foro non poſſit ab interlocutorijs appellari,& arguit pro & contra. & concludit quòd quicquid fuerit diſputandu concluſum tenendum eſſe, quòd dictum ſtatutum non valeat,& idem tenuit poſt Hoſtie. in c. fi.ſ.de offi.archi.cum epiſcopus non poſſit aliquid ſtatuere quod obuiet canonicis inſtitutis,vt in c.quòd ſuper his.ſ.de ma.& obe.nec poteſt tollere,emendare,vel mutare legẽ ſuperioris,vt in cle.ne Romani.de ele. & quia ex hoc tolleretur defenſio quæ tolli non poteſt,vt in clemen. paſtoralis. de re iudi. & hic pleniſſime per Ioan.And.cuius opi.communiter approbatur ſecundum Ioan.de Ligna.& Domi.bene tamen valeret ſtatutum epiſcopi ſi concordaret cum iure communi, vt l. fi. C.de ſententijs & inter.& eius effectus poterit augeri per appoſitionem pœnæ ſecundum Bal.hic dicentem,quod ciuitates habentes primas,& ſecundas cauſas appellationis poſſunt ſtatuere quod non appelletur, aliàs ſtatuere non poſſent,vt in c. venientes.ſ.de iureiuran.& ita tenet Bar.in l.omnes populi.ff. de iuſti.& iure.& in l.penul. ff.de aqua plu. arcen. dixit tamen Bal.in l.j.ff. de conſti. princ. quòd per ciuitatem poſſet induci vt ad ſuperiorem non appelletur, puta faciendo tot iudices quod prima & ſecunda cauſa ſit in curia illius ciuitatis. Sed in l.fi.in fi.C.de temporibus appel.tenet contrarium quando fieret in præiudicium ſuperioris, vt ibi plene per eum,& in l.fi. C.de ſententijs & inter.& in l.pen.C.comminationes vel epiſto. vbi notabiliter voluit quod non poteſt facere ciuitas ſtatutum [a] quod ab interlocutorijs poſſit appellari ſine ſcripturis, vel quod in appellando vel appellationem proſequendo abbreuietur tempus datum a iure communi, de quo ibi per eum,& per Doc.in clemen. quandiu. j. eodem. & plene in dicto c.venientes. Philip. Franchus ſacri iuris profeſſor.

ADDITIO.

a V.G.Nota,q ſtatuto a dominis Caſtri condito poteſt per aliquod eorum derogari vno ipſorum ignorante.Ruy.conſi.130.nu.1.lib.5.

Primæ partis Commentariorum Philippi Franchi de Peruſio, ſuper VI. Decretalium.

FINIS.

PHILIPPI FRANCHI COMMENTARIORVM Super Sexto Decretalium,

SECVNDA PARS.

De vita & honestate clericorum. Rub.

a QVIA hac in rubri.vita,[a] & honestas vt diuersa ponuntur, infertur esse differẽtiam inter vitam & honestatem, ar.l.si idem.C.de cod.quod procedit, sm Io.An.si sumatũ honestas strictè pro castitate corporis, vt in Authẽ.quõ opor.epi.§.hæc de Deo.sed si sumatũ largè, & tunc ista sunt promiscua, vt quicquid vitæ attribuitur etiam ad honestatem pertineat, & econtra cum honestè viuere spectet etiam ad laicos, vt ʒ.in proe.Decr.& in l.iustitia.§.j.ff.de iust.& iu.ideo est, ꝙ laici honestè viuentes largè religiosi appellantur, vt in c.duo sunt genera.12.q.j. Et vide hic per Io.And. ponentem de vita clericorum qualiter viuere debeant, secundo de eorum honestate, & in quibus consistat, & in summa repetit quicquid habetur in toto tit.ʒ.eo.& in hoc tit. & in Cle. eo.tit.de quo etiam per Host. in summa huius titu.

ADDITIO.

a Vin.God. No.ꝙ vita actiua præfertur contemplatiuæ, & magis meretur, licèt tutior sit contemplatiua.2.q.7.sancta quippe, cum gl. de renun.c. nisi.in fine. vide de his in c.diuersis.de cle.coniu.& in c.licet.de reg. & ꝙ non sit vita cõtemplatiua melior actiua, facit quod habetur in euang.Luc.10 c. Maria optimam partem elegit quæ non auferetur ab ea.

SVMMARIVM.

1 *Clericalis ordo patitur vilipendium propter exercitium artis prohibitæ.*
2 *Buffonaria, & ioculatio sunt artes prohibitæ.*
3 *Et an vno actu quis efficiatur ioculator vel mercator.*
4 *Clericus ipso iure priuatur priuilegio clericali in certis casibus absq; alia sententia vel monitione.*
5 *Verbum futuri temporis importat canonem latæ sententiæ.*
6 *Annus qui statuitur clericis ad priuationem clericalis priuilegii debet esse continuus.*
7 *Monachus si habitu dimisso exercæat artem prohibitam, est ipso iure excommunicatus.*

CAP. I.

1 CLerici. †No.primò ibi, detrahẽtes. quòd propter exercitium artis prohibitæ clericis resultet vilipendium ordinis clericalis. ex quo infertur, ꝙ quilibet clericus possit esse de hoc accusator, cũ sua intersit ne ordo vilipẽdatur, ex quo detrahitur dignitati propter exercitium artis prohibitæ. ideo voluit gl. no. in ver. macellariorum. in cle. j. ʒ.eo.tit.ꝙ exercens vilem artẽ dicatur ex hoc vilis persona.& facit quod no.in l.humilẽ.C. de do
2 na.† Scḋo no.& ita alle.ꝙ appłone artis venit buffonaria, & ioculatio, vnde actus prohibitus appellaretũ hęc ars. sicut alſ dr̃ de magicis, vt j.q.j.Petrus.& de balistarijs, vt in c.j.ʒ.de sagi.& vsu
a ra etiam dicitur ars[a], vt in c.sicut hi.47.dist. sm Archi. & Ioan. And. quod facit ad statutum, ꝙ de lucro suæ artis soluatur gabella, vt compræhendat etiam artem damnatam & prohibitam, sm Domi.cogita tamen, quia Bal.in suo consi. quod inci. statuto cauetur ꝙ nullus artifex.consuluit, ꝙ appellatione artificum non veniant fœneratores, sicut etiam non veniunt appellatione mercatorum, vt est tex.no.in l.quæsitum.in fi. ff.de fun. instru.& quæ dicantũ vilissimæ artes, vide per gl. in d.cle.j. & in l.neq;.C.de digni.lib.12.& vide aliàs per glo.in c.ex transmissa.ʒ.de deci.& alibi dicitur, ꝙ animarum cura dr̃ esse ars, vt in c.cum sit.ʒ.de æta. & quali.& idem de officio procuratoris, vt in c.quia epũs. in fi.5. q.4.idem de officio tabellionatus, vt l. fi.§.j.C.communia de le.Et an scientia sit ars, & Doctores ve-
b niãt appellatione artificum,[b] tex.facit quòd sic, in l.j.ff.de iust. & iu.& in l.duo societatem.ff.pro soc.& qḋ no.Io.An.in c.relatũ.el 2.ʒ.de testa.& an fodere terrã vel saxa sit ars.glo.in l.lex quæ tutores.C.de admi.tu.sentit ꝙ nõ.sed in prĩũ est tex. & gl. in l.cũ duobus.§.si in coeunda.ff.pro soc.& ibi de agricultura. Et q̃ sit differentia inter artifices & mercatores, vide ꝑ Fede.
3 in suo consi. 201.† Et an de vnico actu quis efficiatũ ioculator vel mercator, concludit hic Pe.de Anch.ꝙ nõia verbalia significãtia officiũ, artẽ, vel alium actũ licitũ nõ verificentur ex vnico exercitio, iõ nõ dr̃ mercator ex vnica mercantia, vel hospitator ex vna hospitatione, vt l.j.ff. de tribu.secus si sint significantia delictum, vt raptor, vel adulter, quia verificantũ ex vnico actu, in l.maritus.§.q quæstiũ.ff. de adul.& ibi per Bar.in l.legatis.ff. de lega.3.& facit tex.in c.fi.j. de rapto. & in l. quis sit fugitiuus.ff.de ædil.edi. vbi ex vnica fuga dicitur quis fugitiuus. Nec ob. tex. hic. vbi ex vnico actu illa prohibita nõ videntur verificari, quia nõ negatũ ꝙ verificentũ, sed dr̃ ꝙ pęna de qua hic agitũ, in ꝓhibitis locũ nõ habet, nisi ꝑpter ꝑseuerãtiã.facit qḋ no.in d.cle. j.sm Imo. vide per Bal. in suo trac. cõstituti. circa
4 fi.† Tertio no. casum in quo clericus ipso iure priuatur priuilegio clericali absque alia monitione vel sentẽtia, & sic patet ꝙ vbi ex facto ꝓhibito imponitũ pęna a canone, alia monitio nõ requirit qñ illi certũ tẽpus apponitur.de quo in c. extirpandæ,
5 §.quia verò.ʒ.de præben.& c.licet canõ.ʒ.eo.li.† Vlti.no. ꝙ verbum futuri tpis importat canonẽ latæ sniæ quando apponitur
c verbũ, ipso iure.[c] facit glo. in c.2.§.inhibemus.j. de bæte. & in c.j.ʒ.de rescri.eo.lib.& idẽ si apponatũ dictio, mox.vel statim, vt per glo.in c.quia propter.ʒ.de elec. In glo. in ver. ioculatores, in fi.vide per Inn.& Doc.in c.cũ decorẽ.hic all.& per glo.in l. 2.in fi. ff. de infa. an sonatores sint irregulares, & infames, de
6 quo de conse.di.2.pro dilectione.† In glo. in ver.annũ, in fi.& iste annus debet esse integer & continuus, vt sit locus huic pęnę, vt ff.de sta.libe.l.cum hæres.§.Stichus.2. secundum Io.Mo. & Io.An. ex quo no. ꝙ si ad impositionem pęnę lex vel statutum requirit certum tempus, requiritur ꝙ sit integrum & continuum, secundum Do.& vide per Bal.in l.nõ solũ. circa prin. ff.de excu.tu.facit etiam glo. sing.in rub.ff.de diuer.& tempo. præscri.volens ꝙ omne tps debeat in dubio intelligi ꝙ sit continuũ. In glo.in ver.ignominiosam, in fi.vult gl.ꝙ nõ liceat clerico tabernam retinere: intellige qñ personaliter retineret administrando in artificijs inhonestis, facit c.nõ oportet.& c.nulli.44 di. Sed retinendo & administrando in negotijs sibi permissis, & põt, sm gl.78.dist.in c.negociatorẽ.& refert hic Dñ.se defendisse vnũ clericũ qui vẽdebat vinũ in domo sua ꝑ aliũ. facit tex.& gl.in d.cle.j.In gl.fi.in fi. Vide gl.in ver. in cæteris.in c.j.j.ti.ꝓxi.& ibi per Io.An.& Do. & sic perdit ẽt priuilegiũ c. si quis suadẽte, ẽt si essent ꝯstituti in sacris, cum tex. hic indistinctè loquatur, sm Archi.& Io.And. licèt Io.Mona.aliud velit, & non bene, vt patet in c.perpendimus.ʒ.de sen.exc. & in d.c.cũ
7 decorem.vbi de cõstitutis in sacris loquitũ. † Et idem erit dicendum in monachis, vt d.c. duo sunt. siue in habitu monachali hanc artem exerceant, vt C.de episco.au.l.minime.siue habitu dimisso, ex quo ipso facto sunt excõicati, vt in c.2.j.ne cleri.vel mo.sm Io.An.dicentẽ, ꝙ cũ talibus clericis verè pœnitentibus episcopus dispensare poterit in recuperando priuilegio clericali,

ADDITIONES.

a Vin God. Ars quæ dicatur Cur.consi.21.videtur litera r.lib. 4 vbi ꝙ officium notariatus dicitur ars.

b Artifex quando amittat nobilitatẽ & de quo artificio Alb.consi.43.& ꝙ exercitium nobilitati repugnet.ibidem.

c Celsus. Verbum ipso iure. Adde Lud.Rom.in sua j.Mat.Mathesi.sing.112.inci. no ꝙ vbicunq. Ant. Cors.in.suis.in ver.oino. Panor.c.vnico nu.1 & quod ibi no in apost.ad ipsum post alios.in ver.colligit.de fagit & in quibusdam, nu.7.& quod etiam ibi no.in apo.ad ipsum.in ver.verbum futuri temporis. de pę.Felv.plenissimè in c.de regularibus.de sino.& Ias. Maan repe.l.2.col. 31 C.de iu. emphy.

ricali, licèt aliqui teneant q sine dispensatione recuperet priuilegium, sicut alias dr j.tit.proxi.in c.j.de cle.coniu. & ibi vide.& ita vr hic tenere Pet.de Ancha.dicens, q tale priuilegium non extingui, sed cessat, durante delicto, vñ de facili ad suã nãm reuertit, vt in l.si vnus.§.pactus.ff.de pac.quod no.in c. q̃uis.ẽ.de rescri.eo.lib. Sed certè prima opin.est verior, cum tale priuilegium non cesset, sed ipso iure perditur, vt patet hic in tex.facit etiam tex.in Auth.de san.episco.§.interdicimus.

De clericis coniugatis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1. *Clericus vt gaudeat priuilegio clericali requiruntur duo copulatiuè. & quæ sint.*
2. *Virginitas præsumitur in dubio, nisi aliud appareat.*
3. *Clericus beneficiatus si contrahat sponsalia per verba de præsenti, & ipsa ingrediatur religionem, vel moriatur ante carnalem copulam, an poterit beneficium repetere.*
4. *Clericus constitutus in sacris si contrahit matrimonium, an priuetur ipso iure beneficio, & an episcopus possit secum dispensare.*

CAP. I.

Clerici. Diuidit in duas partes, quia primò reseruantur clericis cõiugatis duo priuilegia cum certa moderatione. scdò ibi, in cæteris, tollit reliqua priuilegia, et ẽt duo prædicta si moderatio non seruat. † No.j.q duo copulatiuè requiruntur, vt clericus gaudeat priuilegio clericali.s.vt deferat tonsurã & vestes, [a] & alterum tñ nõ sufficeret, vt ex tex.hic.& tenet do. Flo. in repe.c. ppendimus.ẽ.de sen.exc.in vlti.oppo ante q. & quid sit tõsura.& qualiter esse debeat, vide glo.ord.in ver. & tonsuram. in cle.2 j eo. & quia hic loquitur de vestibus in plurali sequit q debeat deferri non solum vna vestis clericalis, sed omnes vestes. facit c. si iudex.j.de sen.ex c.ideo si clericus portaret vestem extrinsecam clericalem & vestẽ intrinsecam nõ clericalẽ & virgatam nõ gauderet priuilegio qñ intrinseca pateret, vt no. in d. cle.2. secus si extrinseca esset ita longa q intrinseca nõ pateat, quia gauderet priuilegio, sm Io.An.facit c.Deus qui.& qđ ibi no.ẽ. de vi.& honesta.cle.facit etiã glo.fin.in ver.extrinseci.in d.cle. 2.vbi voluit q licet monachus portet per omnia habitum suũ, ipsum tamen si ceperit habitum superior clericorum secularium q erit apostata excommunicatus, vt c.2.j.ne cle.vel mo.de quo plene per Io.An.in reg.certum.j. eodem libro. † In glo. in ver. virginibus ibi, secus in corruptis. qđ procedit etiam si virginem esse credidissem, vt no.32.di. nemo. secundum Ioan. And. in dubio vero si aliud nõ appareat, præsumit virginitas, ex quo prouenit a natura, sm Pet.de Anc.per no. in re.semel malus.j. eo.li.& in c.si forte.ẽ.de elec.eo.li.In glo.in ver.contraxerunt. in fi.vide ibi plene per Ioã.An. idem tenentem.licet ibi Host. sequatur primam opi. huius glo. de quo etiam plene no.in c. sanè.hic all.vbi do.An.& Pet.idem sequuntur, & rñdent ad c.tanta. quia ibi illud operat fauor prolis qui cessat in casu isto, sed glo.in d.c.sanè.concordat cum ista.& idem in c.debitum.ẽ. de biga.& in c.qualis.30.q.5.& opini.huius gl.sequitur Io. de Lig. do.Flo.& d.Nic.in d.c.sane.licet Imo.ibi dicat, q de iure sit necessaria dispensatio episcopi.sed in practica debet seruari opi. huius glo.pro qua facit glo.no.in ver.coniugata.in c.innotuit. ẽ.de ele.& hanc ẽt opi. sequitur d.Pet. & d.Ant.in c.tanta.† In glo.in ver.clericalis, in fi.idem sentiunt Io. An. & alij Doc. & facit qđ no. Ber.ẽ.eo. c.j. vbi voluit, q clericus beneficiatus si cõtrahat sponsalia per verba de præsenti, & illa ingrediatur religionem, vel moriatur ante carnalem copulã nõ poterit beneficiũ repetere quasi illud pdiderit per spõsalia de pñti, licet id non perdat per spõsalia de futuro, secundũ Io.An. in nouel. e.ti.& idem sequunt Doc.& Spe.e.ti.in fi.& Dñi.hic refert Rotã ita tenere in deci. 477. quæ inci. Itẽ si p sponsalia. Nec ob. si dicatur, q inhabilitas medio tpe superueniens non nocet, si reperiatur habilitas in prin & in fi. vt l.sed si in cõditione.§.solemus.ff.de hær.insti.quia nõ p p ipsam inhabilitatẽ, sed p tacitã renunciationẽ ipso facto inductam excluditur.nec item obesset si tale factum de iure non subsisteret, puta si subdiaconus vel ꝯsanguineus ꝯheret cũ ꝯsanguinea, q2 ipso facto nihilominus perderet beneficiũ, nec mortua illa posset repetere beneficiũ, sm Host.& Io.An.in d.c.j.ar.c.eũ qui.j.de præbẽ.† Sed ipse Io.An.in c.Ioãnes.ẽ.eo.tit.vbi latius de hoc per eũ, tenet q ꝯstitutus in sacris si ꝯhit matrimonium non priuet ipso iure beneficio, sed requirit sñia.& poterit secum eps dispensare, nisi de facto ꝯxisset, vt in c.super.de biga.& sic sequit opi.glo.in d.c.j. secus in clerico in minoribus contrahẽte matrimonium ipso facto perdit beneficium, dato q matrimonium fuerit nullum. & opi.Io.And.in d.c.Ioannes.sequitur do.Anto.d.Pet.& Imo. in dicto c.j.licèt do. Nico. sequatur ibi opi.per plures notabiles rationes de quibus ibi per eum. Quid autem si clericus in minoribus beneficiatus transit ad militiam, si postea pœniteat, & velit habere beneficium, an possit. concludit hic Ioan. And. q si habuit ecclesiam pro derelicta, quod præsumitur, si ab illa & eius fructibus ad tempus abstinuit, & illam repetere non poterit, secus si in possessione mansisset, & ex fructib.percepisset.& hoc per plures rationes, de quibus hic per Io.And. dicentem, prædicta procedere quando talis clericus foret præsens. si ergo esset absens, tunc procederetur contra eum, sm formam c.ex tuæ.ẽ.de cle.non resi.& ita sequuntur hic Docto.

ADDITIO.

a Celsus. Vestes. Adde Panor. in c.j nu. 5.& quod ibi no in apo. ad ipsum, in ver. ipso facto.de apo.Gemi.in rub ẽ.proxi.nu.2.& ibi no.in apo.ad eũ, in ver.vestium.& in c.j.nu.2.& quod ibi addidi ad eum, in ver.ipso iure.eo.tit.

SVMMARIVM

1. *Iudex si habeat potestatem condemnandi, an habeat potestatem distringendi.*
2. *Clericus non potest personaliter distringi per iudicem sæcularem.*
3. *Clericus an possit conueniri in causa pecuniaria coram iudice sæculari. & nume.4.*
5. *Clericus si vult gaudere priuilegio clericali, debet portare tonsuram & habitum clericalem.*
6. *Clericus tempore quo defert habitum clericalem gaudet priuilegio clericali, tempore autem quo non defert, non gaudet.*

1 Et cum. † No.drĩam inter districtionem, & ꝯdemnationem, quod inducit hic Do. ad statuta, ẽt qñ daret iudici ptãs ad ꝯdẽnandũ, vt videat data ad distringẽdũ. Sed aduerte quia iurisdõ diceret esse nulla quæ nõ hret saltem modicã coerctionẽ, vt in l.magistratib.& ibi per gl.ff.de iuri.om.iu.& licèt tex.in c.cum ꝯtingat.ẽ.de fo.ꝯpe.singulariter allegetur, q iurisdõ possit stare absq; coerctione, sm d.Fl. & Imo.ibi tñ illud procedit in coerctione maiori vel media, nõ autem in minori, cum sine illa iurisdictio esset nulla, vt ẽ. & in l.fi. ff.de offi.eius cui man.† Scdò no. q nullus clericus coniugatus potest distringi personaliter a iudice sæculari [a], ideo dicebat Ab. in c.ex parte. ẽ.eo. q clericus coniugatus, etiam pro causa criminali nõ posset personaliter distringi per seculares absq; pœna excõicationis.pro quo facit quod no.Spe.in titu.de compe.iud.adi.§.j.ver. sed nunquid. & Archi. hic, imo in sua alleg.116. per plures no.rationes concludit, q clericus coniugatus eo casu quo gaudet priuilegio c.si quis suadente.vt ẽ.in princ.c.non poterit pro debito summario, vel morte ciuili detineri in carceribus, vel aliter distringi per iudicem laicum, etiam si sit casus in quo laici licitè possint detineri, cum tex. hic reseruet eis hoc priuilegium, vt nõ possint personaliter distringi, vt ibi plenè per eum.facit quod no.Io.And.in c.sæculares.ẽ.de fo.compe.eo.lib.& ita etiam tenuit idem Lap.in alle.12.volens q clericus si ꝯhat matrimonium cũ vnica & virgine, ex quo retinet priuilegium canonis, vt ẽ.in prin. non poterit capi nec detineri a iudice sæculari occasione delicti vel debiti pecuniarij, vt ibi per eum.& ita etiam sequitur Imo.in d.c.ex parte. q nullo casu poterunt clerici coniugati distringi personaliter per iudicem laicum. Tertiò nota ibi, ciuiliter. q prohibitus trahere aliquem in criminalibus videtur prohibitus siue ciuiliter siue criminaliter agatur.facit l.si duo.§.iulianus.ff.de iureiu.† Vlti.no. q clerici coniugati non possunt, etiam pecuniariter vllatenus a iudice sæculari condemnari.quod procedit sm Arch. ẽt in cã reconuentionis vel etiam in cã feudi, vt hic plenè per eum.sed glo.in c.at si clerici.ẽ.de iudi.tenuit ꝯtrã in cã reconuentionis, etiam in clerico non coniugato. & ita tenuit ibi Ioan.And.& Per.de Ancha.& Bald. hic intelligit qñ ipse clericus ageret ex ꝯtractu vel quasi, vt tunc possit reconueniri, dũmodo non fiat districtio personalis, secus si agat vt iniuriam passus, vt in l.2.§.si agant.ff.de iudi. sm Bald. de quo plenè in d.c.at si clerici.& in c.dispendia.§.reus quoq;. de rescrip. eo. lib. Et idem tenet hic Io.An.in causa feudi, vt possit clericus etiam non ꝯiugatus conueniri

ADDITIO.

a Celsus. Sæculari. Adde quæ no.in apost.ad Gemi.hic.nu.3. in apost.in ver.coram iudice laico.

Vinc.God. Adde q clerico coniugato duo tantum priuilegia reseruantur, in reliquis vti laicus reputatur. Pauli.consi.40.nu.24.lib.4.

ueniri corā seculari, dummodo nō fiat districtio ꝑsonalis, sed tū ciuiliter cā audiatur.de quo plene vide in c.verum. & c. ex transmissā.ē.de fo.cōpe.In cā verò alia mere ciuili tenet hic Io. An. q clericus cōiugatus fori priuilegiū non habeat, quia iste tex.solū priuilegiat eos super causis criminū,de quibus agitur criminaliter duplici modo ad pęnam criminalē pecuniariam, item ciuilr duplici modo ad rei persecutionē,& per viā actionis. intendit ergo,q sicut pęna corporalis,ita & pecuniaria sibi nō cōpetat. & ita ꝓbat tex.hic, ne ꝑ vnā viā.s.cōdēnationis ꝑmanere,cōcedat ciuē punire clericorū delicta,q ꝑ aliā.s.corporalis punitionis denegat.sm Io.An.Sic ergo ex cā criminali nō pōt clericus cōiugatus ꝑ secularē distringi, vel cōdēnari,siue agat criminalr,siue ciuilr,& siue ad pęnā pecuniariam, siue corpalē. qđ procedit ēt si interuenit cōsensus epi, vt dicit hic Io.An.in prin.& facit glo.in c.2.ē.de iudi.sm Dñi.vide qđ no. in c. decernimus.ē. de iudi. cogita tū in hoc, quia in ꝯtrariū vř. tex.in c.vt famæ.ē.de sen. ex.nisi diceret aliud esse de mādato, & aliud de consensu, vt hic. Si tū iudex secularis cū ꝯdēnaret, ex sola ꝓnunciatione excōicationē nō incurreret,sm Lap.hic, p no. ꝑ Host.in c.2.ē. de fo. compe. & ideo tenet Rota in deci. 202.quæ inci.ıtē si clericus. q si clericus cōiugatus pro malefi-cio captus a iudice sclari petat se relaxari & remitti ad ecclesiasticum, nō est statim relaxandus, nisi probato de clericatu per lras ordinarij & se contraxisse cū vnica & virgine & portasse habitū & tōsurā, cum alias nō gauderet priuilegio, vt hic dř & dēt hoc ꝓbari curā ecclⁱastico & nō corā seculari, vt in c.si iudex laicus. de sen.exc.li.6.quorū dictū ꝓcedit,qn̄ nō portabat tonsurā & vestes, sed tpe capturę reassumpsit in fraudē, vt tūc nō relaxerī donec fiat illa ꝓbatio,alias verò si ipse ꝓ clerico publice se gessit, portando tōsurā & vestes, & sic cōiter non fuit habitus ꝓ laico tūc erit statim dimittendus & remittēdus ad ecclesiasticū, ex quo erat in possessione clericatus, vt d.c.si iudex.tū habebit ꝓbare se ꝯxisse cū vnica & virgine, vt ipsi dūt, sm Dñi. dicentē, q qn̄ reuocaret in dubiū id qđ posset statim probari de tonsura, quæ videri pōt statim deposito caputio, & index secularis videat ipm̄ nō habere, poterit tunc denegare ipsam remissionē quæ fieri deberet ad ecclesiasticū, & talē exceptionē repellere absq; alia cāę cognitione, facit qđ no.in cā c.j.ē.de offi.vica. & in c.legitima.ē.de app.& hoc in clerico cōiugato,sed in non cōiugato dic vt habet in d.c. si iudex laicus. Et aduerte pro intelligentia tex.quia Ioā.An. vt ē.tenuit, q in mere ciuili, & sic ex cōtractu vel quasi, clericus cōiugatus nō habeat priuilegiū fori, cū hic loquat ex cā criminali, & sic in cā ceteris non gaudeat priuilegio, vt hic in fi.tex. & ita sequiř hic Domi.dicens, q tex.hic ibi,nec ab ipsis &c.non est superfluus,nec ponit certū casum, nam hic primò dicit q nō debet trahi nec ciuiliter nec criminaliter.Et vt aliquid addat de condemnatione, de qua non dixerat, loquiř in ver. nec ab ipsis.de ꝯdemnatione per dictionē replicatiuam,ēt, vt sic declaret,q ēt si pecuniaria esset ꝯdēnatio,non posset,& sic talis ver. non est superfluus.& cum hac opi.transit d.Flo.& Imo.& d.Nico.in c. ex parte. ē.co.† Concludit ergo hic Io.An. q clerici ꝯiugati nō sint priuilegiati quò ad forum in ciuilibus causis,etiam si illud quod petit esset liquidum.ē.de foro compe.c.secularis. eo.lib. Cogita tamen,quia verior vř alia opi.vt iste tex.habeat locum & in mere ciuilib. si bene ponderet, & maximè quia cōcilium Parisiense,de quo in c.a.ē.de fo.compe. generaliter & indistinctè loquiř de priuilegio fori,& loquit ēt de coniugatis, vt ibi tenet Ioā.And. nec est verum q tale concilium hic limitetur vel restringatur, quia imo declaratur, vt patet hic ibi, declaramus. vnde ista ꝯstitutio declarans locum habere dēt in eo in quo locum habet declarata. & per gl.in c. is qui.ē.de cle.eo.lib. & in cle.qđ circa.e.ti.facit ēt verbū,excessib.hic,q vt gn̄ale ꝯprehēdit ēt illū qui ꝯhendo promisit & promissa non implet ꝑ ꝑ quę ꝯuenitur.& hanc partē vř sentire glo.hic in ver.premittis.quæ gnalr loquitur,& innuit q gaudeat priuilegio cōcilij Parisiensis indistinctè.& fortior & maior rō est in ciuilib.q̄ in criminalib.als sequeretur q clericus delinquēdo esset melioris ꝯdōnis q̄ licitè ꝯhendo,quod vř absurdum.arg.c.cū qui.j̄. de præbē.& vide plenissimè per Lap.in d.alle.16.† In gl.in ver.declaramus, in fi.sine habitu.requiritur ergo q portet habitum & tonsurā. cum ista duo copulatiuè requirantur, vt patet in tex.quod procedit in clericis coniugatis,secus in non ꝯiugatis,vt no.in c.ex parte.el 3.ē de priuil.& in c.ꝯtingit.el 2.ē.de sen.excom.sm Io. And.sentientem hic post Archi.q vt clericus coniugatus gaudeat priuilegio, requiritur q se abstineat a negociationibus & armis, vt no.22.dist.si qui.facit gl.in. q.3.quia tua.& quod no.In no.in c.fi.ē.de coha.cle.sm Do.pro quo facit glo.in c.Ioannes. ē.eo.volēs,q clericus ꝯiugatus negocia sclaria exercēs,nō gaudeat priuilegio.& ita vř residere Imo.in d.c.Ioānes.dicēs q nō inuenit tactā istā q.per Doc.& q nō trāsit ista decisio sine dubitatione.Tu aduerte quia tex. hic solū requirit q clericus ꝯiugatus incedat in habitu & tōsura [a] vt sic gaudeat priuilegio,ergo aliud non requiriř.& sic dēt iste tex.indistinctè intelligi,prout loquiř.si.n.illud voluisset, hoc expressisset, vt in c.ad audiēn ā. ē.de deci.Nō ob.gl.in d.c.Ioānes. quia nō loquiř de priuilegio fori vel canonis.nec ob.qđ no.in d.c.si qui.quia loquiř de illicitis negociationib.& prohibitis,& ꝯrijs clericatui,prout Inno. in c.j.ē.de aposta.secus ergo in permissis ipsis laicis.facit quod no.Ioan.An.& d.Nic.in c.j.ē.ne cle.vel mo.de quo tū vide per Doct.in cle.j.de vi.& hone.cleri.& in d.c.si iudex. & c.perpendimus.† In ea.glo.in fi.vel dic quarto, q d.c.Ioannes. loquitur in eo qui dimiserat habitū,& postea reassumpsit,vt ibi per Ioan.And.in 4.q.Et dicit hic Archi.& Ioan.Mona.q talis gaudebit priuilegio tempore quo defert, licèt tempore quo non defert sit suspensus.ideo tex.hic in fi.non dicit, perdat, sed quod nō gaudet.vnde quādocūq; portabit,gaudebit eo.vel si vis intelligere q perdat,intelligitur vsq; ad reassumptionem, vt no. in c.fi.ē.de vi.& hone.cle.sm Ioan.And.& opi. Archi.sequitur hic Io.de Ligna. & Domi.adducens c.ex parte,ē.eo. & dicit q pro hac parte vř esse casus in c.clericus.el 2.ē.de vi. & ho.cler. vbi mandatur q iterum tondeatur ille qui accepit vxorem, & tonsuram dimisit, quasi tunc gaudeat eā reassumēdo. non ob. tex.in d.cle.j.quia ibi in tex.in d.casu dř, q careat oino,[b] quod verbum importat totalem perditionem, vt per glo.in clem.in plerisq;.de elect.& in cle.vt hi qui.ē.de æta.& quali. quod non est in isto casu,vt hic ꝑ eū.do.Ant.in d.c.Ioānes.idē tenet, nisi fuisset monitus cū cōminatione,q nisi reassumat intra certum tempus,perdat priuilegium, secus si fuisset monitus sine comminatione,vt ibi plenè per eum.Sed do.Flo.ibi simpliciter tenet,q eo ipso q reperitur in habitu & tonsura,gaudeat priuilegio, de quo hic, quia hoc solum requirit iste text. q deferat.& nō dixit q nunq̄ dimiserit. & de hoc etiam dicit esse casum in d.cle.j.referendo illa verba,q̄ diu in præmissis &c.etiam ad clericos coniugatos,cum clā in fine posita debet ad oia referri,vt in c.scđo requiris.ē.de appella.& ita sequitur Imo.in d.c.Ioannes, limitās oīa prædicta, nisi fuisset præuentus ante reassumptionem per iudicem sæcularem,quia quò ad illa quę esset prę-uentus,non prodesset reassumptio habitus,putà si in causa criminali est conuentus coram sæculari, cogeretur coram eo rūdere,tū qn̄ non esset pręuentus quò ad districtionē personalē,nō posset ꝯ eū fieri executio in personā per iudicē sæcularem,sed solum quò ad res,sm Imo.ibi.& per no. per Io. And.in c.j.ē.de ob.ad ta tio.super gl.circa fi.facit ēt quod dicit hic Archi.per c. ex parte.ē.eo. q reassumptio habitus facta in fraudē ad exclusionem obsequiorum non releuat.ex quo infert ibi Pe. de Ancha.q clericus coniugatus reassumens habitum postq̄ fuit captus pro delicto,sibi non prodesset,vt hic plenè per eum, secus si ante,quia reassumptio quò ad priuilegiū fori & canonis prodest quò ad ea in quibus non est inducta præuentio, dato q in fraudem fieret reassumptio,vt ē.per Imo.secus si quò ad obsequia,vt d.c.ex parte.& ita loquitur hic Archid. & sm prædicta debet intelligi quod tenet Rota in d.deci.202.

ADDITIONES.

a Vin God. Tonsura qualis,& quare esse debeat.Fely.in c.contingit.de sen.exc.
b Vin.God.Omnino dictio quid significet.Ruy.cons.133: nu.12. lib,5.

SVMMARIVM.

1 *Clerici coniugati quibus priuilegijs gaudeant,& quibus non.*
2 *Et cætera, hoc verbum si scribatur extensè, vel abbreuiatè, quid importat.*
3 *Clericus coniugatus an gaudeat priuilegio de sol uendis pedagijs.*
4 *Clericus vxore mortua si reassumat habitum clericalem, gaudet omnibus priuilegijs clericalibus.*
5 *Legem antiquam obseruantes non videntur habere animum inducendi nouam consuetudinem.*
6 *Vxores clericorum an gaudeant priuilegio clericorum.*

1 In cęteris autem. † Nota j. ibi, quòd clerici coniugati nullo gaudent priuilegio clericali vltra duo hic expressa, etiam si deferrent tonsuram, & vestes, sed si non deferrent, tunc in nullo gauderent, etiam si non præcessent aliqua admonitio, cum in eis non sit necessaria, ex quo non tenentur clericaliter viuere, licèt aliud sit in clericis non coniugatis, vt in c.ad audientiam.& c. contingit.ē.de sen.excom.sm Archi.& Io.An.& vide de ista admonitione quod dicitur per d.Anto.in c.Ioannes.ē.eo.† Vltimò no.

a de dictione, &c. [a] quę ſi extensè ſcribaẽ extẽdiẽ ad oĩa quæ adaptari poſſunt termino cui adiungiẽ, ſi verò ſcribaẽ abbreuiatè, vt faciũt tabelliones, tũc dic vt no. per Bar. in l. Gallus. §. idẽ credendũ. ff. de li. & poſthu. & per d. An. & Doc. in c. ſuſpitionis. ẽ. de off. dele. 3 † In glo. in ver. in cæteris, in fi. & idem in priuilegio de pedagijs nõ ſoluendis. de quo in c. quáquã. j. decenſi. Nec gaudent priuilegio conceſſo circa tutelas vel curas nõ recipiendas, vt C. de epi. & cle. l. generaliter. canonizata 16. q. j. generaliter. Nec priuilegio, de quo in c. de cætero. ẽ. de teſti. & b ẽ. de acc. c. cum P. Nec priuilegio ꝙ poſſit eſſe vicarius [b] epiſcopi ſicut alius clericus, vt dicit hic Io. An. per hũc tex. de quo etiam per eum in c. Ioannes. ẽ. eo. 5. q. Nec priuilegio de iuramento calumniæ per alium pręſtando. ẽ. de iu. calum. c. j. Nec poterunt tales clerici coniugati eſſe arbitri vel compromiſſarij ad eligendum pręlatum vel Abb. vel vt poſtulent. de quo per eum in ca. 2. ẽ. de off. vica. eo. lib. ſed bene poterunt eſſe compromiſſarij ad pñtandum ratione patronatus, cum hoc cadat in laicis, vt no. in c. 2. & 3. ẽ. de iu. patr. Et generaliter de omnibus priuilegijs eccleſiarũ & clericorũ vide per Io. An. in 4 c. nouerit. ẽ. de ſen. exc. † Limita tamen prędicta omnia procedere, matrimonio durãte, alias vxore clerici mortua, ſi reaſſumit habitũ & tonſurã gaudebit omnibus priuilegijs, dũmodo alias nõ ſit bigamus, ex quo iſte tex. ſolũ cõprehendit cõiugatos, ſm Io. An. Scd'ò limita, niſi cõſuetudo eſſet in contrariũ in loco, quia per hunc tex. cõſuetudo non eſt ſublata, ſm Io. Mo. per no. in c. j. ẽ. de conſue. eo. tit. & in c. j. ẽ. de biga. Sed Ioã. An. hic tenet in hoc cõtrariũ, per no. in d. c. j. quia tollitur cõſuetudo, licet de ea nõ fiat mentio qñ oriẽ ex ſequela antiqui iuris. pro quo facit verbũ, volumus, hic poſitũ. ex quo patet ꝙ Papa clarè exprimit intẽtionẽ ſuam, ſm Io. An. Io. verò de Lig. ſequitur opi. Ioã. Mo. vt talis conſuetudo non videatur ſublata, ex quo eſt rationabilis, vt no. in dictis iuribus, quod qualiter procedat vide hic per Do. intelligit hic Domini. quando conſtat, ꝙ vtentes tali cõſuetudine fecerunt hoc animo inducendi nouam cõſuetudinẽ ſeparatã a diſpoſitione iuris cõis, vt tunc bodie valeat talis conſuetudo. ſi verò hoc nõ conſtat, ſed rõ ſtat ꝙ non fecerunt aĩo & intentione inducendi nouã conſuetudinẽ ſed ſeruãdi antiquã legẽ, & tunc talis cõſuetudo vr̃ ſublata. & ita procedit opi. Ioan. An. per rõnes ſuas. facit qđ no. in c. non debet. ẽ. de cõſan. & affi. & in cle. j. de immu. ec. In dubio aũt ſi nõ appareat quo animo, & tũc nõ præſumiẽ ꝙ voluerit nouã cõſuetudinẽ inducere circa obſeruantiã legis antiquæ, ſed tñ ex moribus vtentiũ legem approbare. arg. 4. diſt. §. leges. vnde etiam iſto caſu procedit opi. Io. An. ſm Domi. vt hic plene ꝑ 5 eum. † Et nota ex dicto Io. An. ꝙ quando obſeruaẽ lex antiqua, in dubio nõ videnẽ obſeruantes habere animũ inducendi nouam cõſuetudinẽ, qñ cõſuetudo nil addit ad diſpoſitionẽ iuris antiqui, qđ no. Et no. etiã de verbo, nolumus, vt inducat ius de nouo, ſicut verbũ, volumus, vt eſt glo. no. in cle. j. in fi. de offic. 6 vica. & idem verbo, ſtatuimus, vt dicit glo. in c. j. j. tit. proxi. † Extra glo. quærit hic Io. And. an vxores clericorum gaudeant priuilegio ipſorum clericorum. & concludit ꝙ his caſibus in quibus mariti priuilegio non gaudent, ſine dubio non gaudent etiam vxores eorum, & tunc ceſſat quod no. 11. q. j. clericum. & 32. diſtin. eos. Sed in duobus priuilegijs de quibus hic, & tunc aut in priuilegio canonis, & fori non gaudent eorum vxores, quia tale priuilegium eſt conceſſum ordini. ſm Io. And. & perſonis eccleſiaſticis, vt in c. non dubium. ẽ. de ſent. excom. & ita ſequitur hic Domi. & Ioã. de Lig. adducens ad hoc tex. hic in ver. in cęteris. vt ſic ſolũ in expſſis hic, & non in alijs ſit priuilegiũ eorũ. Si verò quæriẽ de priuilegio fori, & idẽ eſt tenẽdum, ſm Io. An. idẽ Io. de Li. hic, per hũc tex. in ver. cęteris. Sed Imo. hic, & Dom. cõ in priuilegio fori, vt ſic vxores eorũ gaudeãt priuilegio fori, ſicut vxores exiſtentiũ in ſacris. per c. fi. ẽ. de of. archi. vbi patet, ꝙ familia gaudet priuilegio dñi. nec obſt. tex. hic in ver. in cęteris, quia non excludit, ꝙ eius familia nõ gaudeat eodẽ priuilegio quo & ipſe gaudet, imo priuilegium ꝯceſſum marito extendiẽ ad vxorẽ legitimã ex iuris extẽſione, vt in l. 2. C. de epi. & cle. & ita tenet ibi Bàl. & facit gl. in d. c. clericũ. vnde licèt tex. loquaẽ hic de clerico, tñ includit & vxorẽ ex dicta extẽſione. & hoc quo ad forũ, & facit l. j. C. de vxo. mili. Et hãc partẽ ſequiẽ Imo. & dñs Nic. in d. c. 2. ẽ. de ſo. ꝯpe. cũ vxor cẽſeaẽ de familia, vt in l. fi. ff. ad muni. & in l. mulieres. C. de digni. lib. 12. imo etiam filij legitimi ipſorum clericorum gaudebunt tali priuilegio, ſm Imo. in d. c. 2. per tex. in d. l. 2. Tu aduerte primò, quia de vxoribus clericorum in ſacris non videtur dubium, ꝙ gaudeant eo. priuilegio, ex quo videnẽ vouere perpetuam continentiam, vt no. 28. diſt. ſi ſc. & ſic cenſentur quaſi perſonæ eccleſiaſticæ. & ita procedat gl. in d. c. clericũ. & c. eos. ſicut ſunt ſolẽniter pęnitẽtes, viduę, & alię miſerabiles pſonę, vt no. in c. ex timore. ẽ. de ſo. ꝯpe. & in ver. ſignificantib. ẽ. de offi. dele. per tex. & tenet hic Io. de Lig. ſed de vxorib. clericorum non in ſacris, ſine dubio vr̃ tenendum ꝙ non gaudeant priuilegio, prout etiã tenuit d. Ant. in d. c. 2. pro quo facit primò, quia clericus coniugatus non gaudet priuilegio d. l. 2. vt tenet, & ſic eius familia non habet tale priuilegium, tenet glo. hic, & Io. And. & alij Docto. ẽ. & ſic non ob. d. l. 2. & d. c. fi. Et facit tex. clarus hic, in ver. in cæteris. nam licèt tale priuilegium fundeẽ in perſona ipſius clerici, & de eius perſona extendaẽ ad vxorem, vt vult Bal. in d. l. 2. & Do. ẽ. tñ iſte tex. hoc improbat, quia ſatis diceref tunc priuilegiũ ipſius clerici ꝯiugati ſi ſuum priuilegiũ extenderet ad ſuã familiam, vel vxorẽ, cum hoc fuerit inductũ in priuilegium clericorum, & in ipſorũ perſona fundeẽ, vt d. l. 2. & in d. c. fi. quod patet, quia alij qui non ſunt clerici nõ habent hoc priuilegium in marito. pro hoc priuilegium reſtringitur hic, vt ſit perſonale, & in cæteris non proſit, vt eſt hic tex. & glo. & poſſet etiã rñderi ad l. 2. vt loquatur de vxorib. in ſacris, prout tenet ibi glo. vt ẽ. in partib. orientalib. vel vt loquatur de vxore ab ipſo clerico dimiſſa, quæ continentiam vouiſſet. & ita eſt de mente glo. ibi in fi. & ita procedit glo. in d. c. clericum. non ob. l. j. de vxo. mili. quia ibi eſt diuerſa ratio, quàm hic.

ADDITIONES.

a Vin. God. De hac dictione poſita in fine orationis qualiter debeat ſcribi. Fely. in c. cum per. de fide inſtru Cor. conſi. 193 tanquam, litera x. & conſ. 316. litera f incip. videtur. lib 3.

b Nico. Supe. Vicarius. Facit ad hoc quod no. Spec. de offi. dele. §. vlt. ver. item quia eſſis.

De clericis non reſidentibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Clericus quando dicatur præſens in loco beneficij.*

2 *Clericus veniens de foris an percipere debeat diſtributiones, ſi per aliquot dies non interſit diuinis, dictante hoc aliqua conſuetudine.*

CAP. I.

Conſuetudinem. Diuiditur in quatuor partes. nam primò recitat cõſuetudinem quam reprobat. Secũdò ibi ſtatuimus. ſtatuit. Tertiò ibi, qui verò imponit pęnã, & duos caſus excipit. Quartò ibi, de diſtribuentibus. prorogat. 1 † Nota primo ibi, præſentes. [a] arg. ꝙ ſatis dicatur clericus eſſe præſens in eccleſia, qui eſt in ciuitate vel caſtro vbi eſt eccleſia, licèt non habitet in eius cimiterio. facit c. epiſcopus vilem. 51. diſtin. ſm Domi. poſſet dici ꝙ iſte text. probat contrarium, vt hic in ver. reſidentibus, quia non dicitur reſidere niſi in diuinis ſeruiat. Sed certè aliud eſt reſidere, & aliud eſt dici eſſe præſens, vt ẽ. & iſte tex. parum probat quis dicatur præſens, cum recitetur factũ, ſuper quo ad pñtiam tñ ſe non fundat, niſi quò ad pñtiam & reſidentiam. & ad prædicta vide tex. in d. c. eps. vbi dr̃, preſbyterum debere habere hoſpitiolum prope eccleſiam. Et in alia materia quis dicatur præſens, vide in l. præſens. ff. de proc. & quò ad quotidianas diſtributiones, ſufficit ꝙ quis ſit pñs, ſeu interſit in diuinis officijs, licèt aliter in ipſa eccleſia reſidentiã 2 non faciat, vt tenet Lap. in ſua alle. 43. † In glo. in ver. improbãtes, in fi. Sed an valeat conſuetudo, quòd veniens de foris percipiat diſtributiones, licèt per aliquos dies putà tres, trahat moram in domo, & diuinis non interſit. Archidiac. hic per hunc tex. quòd non. facit c. fi. ẽ. de reſcrip. eo. lib. & j. de ſenten. excom. c. fi. §. adijcimus. & idem tenet hic Pau. ex quo hic ponitur regula a qua iſte caſus non excipitur. Sed Ioan. Mona. contra. quare concludit Domi. opi. Archi. procedere, quòd ſi talis canonicus ſe abſentaſſet pro negotijs proprijs, & ex volũtaria cauſa, ſecus ſi pro vtilitate eccleſię & propter laborem itineria ꝯſuetudo ſibi daret aliquos dies ad quieſcendum. & ita procedit opi. Io. Mo. & talis cõſuetudo non eſt hic reprobata, vt hic per eũ. & Domi. adducit quod no. in c. quamuis. ẽ. de offi. ordi. eo. lib. & facit quod no. in c. de cætero. ẽ. eo. Sicut etiam non eſſet improbata conſuetudo diſponens, ꝙ Archidiaconus viſitãs archidiaconatum percipiat quotidianas diſtributiones, quia

talia

ADDITIO.

a Nic. Sup. Præſentes. Et facit hoc ad defenſionem eius cui mandatum eſt a iudice ſub aliqua pęna, vt intra ſtatutum terminum veniat ad præſentiam eius, quia ſi erit in eadem ciuitate, perinde erit ac ſi eſſet præſens. facit l. præſens. ff. de procu. cum ſi. lib. no. & j. eo. lib. de præben. cum ſuis con.

talis consuetudo non tollitur hic, cum sic visitando seruiat ecclesiæ, caueat tñ ne visitet causa alterius cõmodi, quia tunc nõ excusaretur, hic, per Ioan. Mo. & Io. And. dicentem j. §. proxi. ꝙ non valet consuetudo disponens, ꝙ canonico mortuo debeantur fructus primi anni, vt tenet etiam Ioan. And. in reg. nemo potest. j. eo. lib. tamen non valeret in ipsis quotidianis distributionibus, vt hic in tex. & etiam quia app. fructuum non veniũt quotidianæ distributiones, vt probat Io. And. in addi. Spec. in rub. de concel. præben. cum sint stipendium personale.

SVMMARIVM.

1. *Distributiones quotidianæ debentur beneficiatis si intersint diuinis.*
2. *Statutum factum in ecclesia circa distributiones quotidianas, an valeat, et a quo fieri potest.*
3. *Impetrans quòd possit in absentia percipere fructus ac si præsens esset, an talis dispensatio faciat, vt præsens reputetur tanquam si interesset diuinis officijs.*
4. *Statutum non potest inducere quod consuetudo inducere non potest.*

1 2 **Statuimus.** † No. j. ibi, & alijs beneficiatis, ꝙ distributiones [a] quotidianæ debẽtur etiam beneficiatis, dũmodo intersint diuinis. ex quo infertur ꝙ quotidianæ distributiones non faciunt dici aliquem beneficiatum, cũ non sint simpliciter beneficia, sed manualia beneficia, vt ʒ. in tex. & sic sequitur ꝙ ipsorum taciturnitas rescriptum non viciat. de quo in c. postulasti. & c. ad audientiam. & c. si proponẽte. ʒ. de resc. † Secundo no. ibi, ordinationem. ꝙ valet ordinatio seu statutũ in ecclesia circa quotidianas distributiones, intellige ꝙ fiat ab episcopo qui in ecclesia nouam consuetudinem inducere potest si sit bona. 12. dist. nouit. de cõse. di. 3. c. j. vbi de hoc, intercedente tamen consensu sui capituli, vt in c. nouit. ʒ. de his quæ fi. a præla. & in c. cum consuetudinis. ʒ. de consue. ſm Archi. & Io. An. imo gl. no. in c. 2. j. de ver. sig. voluit, ꝙ capitulum sine epõ possit inducere ordinationẽ & consuetudinẽ circa quotidianas distributiones certo modo distribuẽdas inter illos de capitulo. & facit qđ no. Inno. in d. c. cũ consuetudinis. intellige, dũmõ non sit ꝯ dispositionẽ istius tex. nõ m̃ posset capitulum sua autoritate tollere vel reformare consuetudinem tolerabilem & iuratã ꝗn incidat in periurium, ſm Archi. & Io. An. & no. in c. j. ʒ. de his quę fiunt a ma. par. & per Pau.
3 in cle. j. de regu. † In glo. in ver. affuerint, in prin. imo etiam si diceretur ac si pñs & residens esset, non sufficeret per hũc tex. qui requirit interessentiã. & per hoc male dixit glo. 2. in c. cum dilectus. ʒ. eo. & Host. in c. ad deliberandum. de iudi. vbi vĩ, ꝙ cum cruce signatorum priuilegium dicat eos posse percipere integre fructus beneficiorum ac si essent pñtes & residentes, ꝙ ex quo censenẽ residẽtes, debeant habere distributiones. & ita tenuit Vin. in c. excõicamus. §. catholi. de hære. propter verbũ, in integrũ, & non bñ, quia dato ꝙ habeanẽ pro residẽtibus nõ m̃ habenẽ ꝑ interessentibus in diuinis, ſm Io. An. in d. c. ad deliberandũ. iõ priuilegiũ Bononiẽe, volens ꝙ ibi studentes habeãtur pro residentibus in eorũ ecclesijs, facit ꝙ illis debeaẽ tm̃ quantum ꝑciperent in eccl̃ia residẽdo, & nõ interessendo diuinis, vt tenuit Ioã. And. j. §. ꝑat. in glo. mag. & licet Imo. hic dicat opi. Host. posse saluari, quando in ecclesia nõ essent alij ꝗbus deberenẽ quotidianę distributiones, & ne als priuilegiũ sit inutile, vt j. de verb. signi. c. abbate. tñ Dñi. hic tenet ꝙ priuilegiũ non sit inutile, cũ percipiat in absentia fructus quos als nõ perciperet. Et si in ecclesia non essent clerici seruientes, nõ tñ propter hoc deberent dari quotidianæ nõ interessentibus diuinis, sed applicãtur ecclesiæ, vt no. in d. c. si. de rescri. eo. lib. & in cle. 2. de vi. & ho. cler. In ea. glo. in fi. dicit tamen hic Ioã. An. ꝙ non meminit se vidisse talem formam emanasse a sede apostolica, tamen si daretur, tunc esset alius casus exceptus. s. quando ex priuilegio apostolico quis illas perciperet, secundũ Ioã. An. dicentem, ꝙ eas non perciperet qui est in seruitio Papæ, esto ꝙ percipiat fructus, vt no. in d. c. cum dilectus. vbi etiã no. quis dicatur in seruitio Papæ residere. & quid de eo qui re-
4 sidet in seruitio Cardinalis, de quibus hic per Archid. † In glo. in ver. ordinationem, in fi. vide per glos. in ver. certis. in clemen. vt hi qui. de æta. & qualita. & in c. j. in fi. j. de reli. non tamen posset induci per statutum quod non posset induci per consuetudinem hic reprobatam, vt tenet Lap. in sua alleg. 43. vbi no. voluit, ꝙ iste recipiat diuisionem, quia sufficit interesse in vno actu diuinorum, vt sic consequatur distributiones illius actus, licèt non intersit in alijs actibus seu officijs, & sic debet consequi pro rata diuinorum officiorum in quibus interfuit, & reliqua pars accrescit interessentibus. vt per glo. in d. clem. 2. in ver. suspensis. & hoc nisi aliter sit ordinatum in ipsa ecclesia, vt per glo. in ver. dimidia. in d. cle. vt hi. aliàs fieret diuisio. & deberet consequi pro rata, cum labore pecunia diuisionem recipiat. ff. de an. lega. l. Seio. §. amico. cum si.

ADDITIO.

a Vin. God. De istis distributionibus quotidianis late per Dec. in consi. 280. per totum & quòd distributiones quotidianę non computantur in summa fructuum impetrati beneficij. Old. consi. 112. & Ro. deci. 132. in nou.

SVMMARIVM.

1. *Infirmus corporali infirmitate non debet priuari stipendio debito pro seruitio personali.*
2. *Infirmitatis verbo comprehenditur omne iustum impedimentum.*
3. *Absens pro vtilitate ecclesiæ fingitur esse præsens.*
4. *Clericus acquirit sibi dominium in distributionibus quotidianis licitè sibi datis. Et iunge ver. in glo. in ver. vtilitas.*
5. *Verbum, statim, quando ponitur in constitutione, constitutio respicit tempus futurum.*
6. *Constitutio iuris antiqui declaratoria, non trahitur ad præterita.*
7. *Dispensatio si fiat cum aliquo super distributionibus, ad quas distributiones trahitur.*
8. *Clerici si plures sunt absentes, & multa restant de fructibus distributionum quotidianarum, qualiter distribui debeant inter eos.*

1 **§. Qui uero.** † Nota primò ratione infirmitatis aliquẽ non priuari stipendio debito pro personali seruitio. quod inducit Domi. ad hoc inferendum, vt ratione infirmitatis salario priuari non debeat [a], de quo per Barto. in l. 4. §. Diuus. ff. de var. co. facit etiam, quòd salarium debeatur famulo infirmo, ſm Domi. Sed hoc non procedit, & contrarium tenuit Bar. in l. operę. ff. de vsu & vsufru. leg. & Bal. in l. libertus ff. de ope. lib. de quo no. in d. §. Diuus. & in l. arboribus. §. de illo [b]. ff. de vsufru. nec obstẽat. hic, quia loquitur quando
2 in hoc esset consuetudo, de quo j. † Secundò no. ibi, corporalis necessitas, quia sub hoc verbo omne iustum impedimentũ comprehenditur, vt in c. hi qui. de conse. dist. 4. putà si medicinam sumpserit, vel aliud iustum impedimentum interuenerit, ſm Archi. & Io. And. ex quo infertur, ꝙ non solum ratione infirmitatis, sed etiam ratione cuiuscunque iusti impedimenti quis non priuatẽ stipendio personali, quod facit vt miles captus debeat habere stipendiũ pro tp̃e captiuitatis, vt tenuit Spe. in
3 tit. de loca. §. postq̃. ver. quid si mercenatiua. † Tertiò no. ibi, ecclesiæ vtilitas, ꝙ absens pro vtilitate eccl̃iæ fingitur pñs, & ibi etiam personaliter deseruire, intantum ꝙ rectè consequitur stipendium, quod ibi pro personali seruitio concedit. sed Archi. hoc intelligit quando in ecclesia esset ꝯsuetudo, ꝙ absens pro
4 vtilitate ecclesiæ percipiat, aliàs secus, de quo j. † Vlt. no. ibi, dominium, ꝙ clericus acquirit sibi dominium in quotidianis distributionibus sibi licitè datis. quod facit vt possit de his testari & disponere, vt tenet Old. in suo ꝯs. 97. & Ro. in deci. 538. ſm Domi. Et quid sit in alijs rebus & fructibus ecclesiæ, vide per glo. & dicta in c. præsenti. ʒ. de offi. ordi. eo. lib. In glo. in ver. infirmitas. in prin. vide per Inno. & Hostien. in c. j. in fi. ʒ. de cle. ægro. & no. in c. ad audientiam. ʒ. eo. titu. & hic per Io. And. In glo. in ver. vtilitas, in fi. dic vt ibi, sed alio modo soluit hic Archidi. dicens, ꝙ c. cum non deceat. loquitur in ecclesijs in quibus non erat talis consuetudo, de qua hic. Sed hic loquitur de ecclesijs in quibus erat consuetudo, vt absentes perciperent, quæ toleratur in casib. hic expressis, quod procedit intelligendo de absentia a diuinis, secus si de alia absentia, ſm Io. An. Super quo concludit hic Domi. ꝙ valeat ꝯsuetudo, ꝙ absens pro vtilitate ecclesiæ suæ percipiat quotidianas distributiones, vt est tex. hic. Sed si ꝯsuetudo non disponit, tunc canonici soluũt eidem spontè, & tũc etiam is poterit licitè retinere, ex quo abest pro vtilitate ecclesiæ, vt est casus hic, ſm primum intellm glo. ſm Domi. Sed si nolunt ꝯcedere, & tunc si talis non absentat se a ciuitate vel loco vbi est eccl̃ia, sed tm̃ ab officio pro vtilitate eccl̃ę percipiet quotidianas, vt est hic casus, ſm alium intellm gl. declaratũ ʒ. per Io. And. Si verò talis est absens a ciuitate etiam pro vtilitate ecclesiæ, & sic est talis absens ab officio & ab omnibus alijs, & non percipiet quotidianas. & ita procedit d. c. cum non deceat ſm Domi. Tu dic ꝙ prędicta distinctio non

ADDITIONES.

a Nico. Superan. Non debeat. sic quòd pro hac opin. tex. est apertus in l. si ff. ad leg. Rho. de iac. & in l. cum hæres. §. Stichus. el 2. de statu lib. & procedit hoc etiam si dictus infirmus nihil adhuc seruierat, vt not. glo. in dicto §. Diuus.

b Nico. Superan. De illo. in l. arboribus. tex. & glo dicunt contrarium, in dicto §. de illo.

Vin. God. Alex. tenet eidem famulo infirmo salarium non deberi, in l. si cum dotem. §. in fructissimo. ff. solu. mat.

non pōt procedere. nam licèt ſit verū, q abſens pro vtilitate ecclesiæ ſuæ pcipiat diſtributiones vigore cōſuetudinis, nec ſit hic ſublata cōſuetudo, tñ inquantum ſubiungit, q quando cōſuetudo ſuper hoc nil diſponit & canonici ſpōte cōceſſerūt, q eas poteſt licite retinere, hoc non videtur verū, nam hic eſt caſus in contrariū, dū dicit, q exceptis illis quos infirmitas ſeu iuſta & rationabilis neceſſitas &c. q harum dominium non acquirit: imo tenetur ad reſtitutionem. vnde contra diſpoſitionem iſtam recipiens nihil facit, licet illi poſſint eis donare, vt bona eis acquiſita ex nō intereſſentia per augmentum qñ accreſcunt socijs, vt dicit gl. in ver. ſuſpenſus. in cle. a. de vi. & bo. cle. & gl. in ver. dimidia. in cle. vt hi qui. de æta. & qua. ſecus aūt ſi applicarentur eccleſiæ, quia tunc nullo modo poſſent. & ad hoc facit quod dicetur j. in glo. Item inquantum ſubiungit, q qñ canonici nolunt eidem concedere, & ipſe non ſe abſentat a ciuitate vel loco vbi eſt eccleſia, ſed tñ ab officio pro vtilitate eccleſiæ, q percipiat quotidianas diſtributiones, ſm alium intellectum glo. dic q iſte intellectus gl. nō pōt procedere, nec dictū Dñi. nā in hoc non eſt differentia, ſiue abſentet ſe a loco ſiue nō: nā nullo mō niſi interſit diuinis poteſt habere diſtributiones, niſi conſuetudine id diſponente, etiam ſi pro vtilitate eccleſiæ abſit, vt eſt hic caſus, nam non curatur pñtia loci quo ad effectus iſtarū diſtributionū, niſi ſit intereſſentia: vñ tene ſolutionem & dictū Arch. quę tacite referendo vr̄ ſequi Io. And. in nouel. hic. Et prædicta in abſentibus pro vtilitate eccleſiæ, in abſentibus verò ex alia cā, dicas q ſi cā eſt voluntaria & non percipiūt quotidianas, & cōſuetudo non valeret, vt hic in tex. in prin. Si verò eſt cā infirmitatis vel alterius iuſti impedimenti corporalis, vt quia ſunt vi detenti, ſ. de elec. bonæ. vel exiuerunt de ciuitate non audentes ibi morari propter partialitatem, & tunc aut tales fuerunt in culpa, vt quia immiſcuerūt ſe hmōi partialitati, vel alijs illicitis, & ob hoc fuerunt detenti vel expulſi, talis neceſſitas non excuſat, & quotidianas percipere non debent, vt videtur velle Io. An. Sed ſi non fuerint in culpa, vt quia omnes de domo ſua fuerunt partiales, & tunc clerici ob hāc cauſam abſentes excuſantur, cū abſint a diuinis ex cā neceſſaria. de quo hic in tex. vt videt̄ velle hic Io. And. & vide qđ no. j. tit. proxi. li. epiſcopus. Et intellige prędicta ſtante cōſuetudine q impediti debeant habere, vt ſ. Sed licet abſentes ex cauſis prędictis habeant pro prǽſentibus, vt in c. cū dilectus. & c. ad audiētiā. ſ. eo. etiā quò ad hoc vt nō incurrāt periurium ſi iurauerunt reſidere, vt no. in c. ex parte. ſ. eo. tit. Et ēt quādo ſtatutum diſponens de prǽſentibus includit prędictos. p no. in d. c. ad audiētiā. & c. ex parte. & p Bar. in l. ſi is q. ff. de vſuc. tñ non habent ac ſi eſſent pñtes, & diuinis intereſſent, vt percipiant quotidianas diſtributiones, niſi conſuetudo diſponeret q abſentibus datur quæ in his caſibus valeret. & videtur velle hic Pe. de Anch. imo ſponte non ſtaret conſuetudo ſi daretur ſponte eidem, poſſet recipere, vt patet ex ſupradictis. † In

5 gl. in ver. receperit, in prin. no. ex gl. q qñ in conſtitutione additur verbum, ſtatim, vel ponitur pęna, tunc reſpicit conſtitutio ad tp̄s futurum, & dr̄ noui iuris promulgatoria, licèt referatur ad l. antiquam. In glo. in ver. receperit. ibi hæc conſtitutio. idem Archid. & no. ex hac glo. j. q vbi in l. apponitur verbum quod pōt referre ↄſtitutionem ad tp̄s pręteritum, & futurū, tūc in dubio potius intelligit̄ de tp̄e futuro q̄ præterito. ad hoc gl. in ver. ↄmiſerint. in c. a. ſ. de ↄſti. eo. li. quod procedit vt vult hic gl. ēt qñ ↄſtitutio eſſet antiqui iuris declaratoria, intellige ſi in ea apponatur verbum denotans electionem noui iuris, vt verbum, ſtatuimus, vel addatur pęna ad antiquam, ſm Domi. † Se-

6 cundò no. ex glo. q conſtitutio iuris antiqui declaratoria non trahit̄ ad præterita, quando geſta fuerunt per conſuetudinem hactenus in ↄ̄trariū obſeruatam. ad hoc glo. in ver. de cætero. in c. j. ſ. de poſtu. præla. eo. lib. & glo. j. in fi. in c. cum venerab. ſ. de conſue. quod procedit etiam ſi ipſa conſuetudo tanquam irrationabilis reprobet̄. quod vltimū verum eſt qñ in ↄſtitutionn apponit̄ verbum denotās adiectionem noui iuris, aſs traheret̄ retro, vt no. glo. & Pau. in cle. ſi vna. de re. eccle. ſm Domi. Tertiò no. ex gl. q licèt ↄſtitutio veteris iuris declaratoria trahatur ad præterita quò ad diſpoſitionem, vt no. in c. cum tu. ſ. de vſu. tamen non trahitur quò ad pęnam additam. facit glo. in ver. de cætero. in clem. j. de vſu. In ea gl. ibi, cum olim. dicas, prout ibi no. in j. glo. vt loquatur de præſente cui obſtabat ſtatutum reſidentiæ, vel ordinum, vel ſimile. & hæc ſol. plus placet Io. And. hic. & ita ſequitur hic Pau. & Do. dicens, q ille ibi reſidebat, & diuinis intererat, ſed quia non habebat ordines requiſitos per

7 ſtatutum, priuabatur illis fructibus. † Et no. ex hac glo. ſm Io. And. & Dom. q ſi cum aliquo diſpenſetur quò ad quotidianas diſtributiones, talis diſpenſatio nō trahitur ad illas portiones.

8 de qua hic in glo. & ita ſeruat curia, ſm eum. † In ea. glo. ibi, tātum reſidentib. no. glo. & vide quod no. Guil. in extraua. ſedes. Io. 22. in glo. in ver. in totum. vbi concludit q ſi propter abſentiam multorum canonicorum ſuperſint multa de fructib. deputatis pro quotidianis diſtributionib. tunc abſentes & priuilegiati tñ habebunt partem de reſiduo groſſorum, & non de reſiduo diſtributionum, ſed ſi menſa groſſa non eſſet diuerſa a fructibus quotidianorum, ſed de ipſa menſa groſſa ſoluuntur quotidianę, tūc de toto reſiduo debēt hr̄e partē, cū non ſint excluſi, niſi à quotidianis, vt hic dr̄, ergo & de alijs percipient.

ADDITIO.

Vin. God. De huiuſmodi verbo, ſtatim, Bar. & Do. in l. j. §. cui præſcas. de ver. ob. vide Soc. in l. diuortio. nu. 14. ff. ſol. mat.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quæ dantur pro defunctorum anniuerſarijs, æquiparantur diſtributionibus quotidianis.*

a *Voces duas habens in eccleſia, an debeat habere duplices diſtributiones.*

1 De diſtributionibus. † No. & ita alle. q diſtributiones quæ dātur pro anniuerſarijs defunctorū, æquiparant̄ quotidianis diſtributionib. vnde ille qui non poſſet percipere quotidianas, nec perciperet de iſtis. quod procedit ēt in his quæ dant̄ pro ſeptimo, vigeſimo, vel alio die. per no. in c. fi. ſ. de teſt. & in c. ex parte. el 3. de ver. ſig. ſm Io. And. & de his ēt no. per Lap. in ſua alle. 49. In glo. fi. in fi. inducit Do. ↄ̄ capitulum canonicorum inuitatū ad funus, vt illi de capitulo qui non vadunt perſonaliter, non habeant cereos. licèt ↄſuetudo ↄ̄trium diſponeret, cum talis ↄſuetudo non valeat, niſi in caſib. exceptis ſ. c. proxi. ſm Do. & idē tenet Lap. in d. alle. & ↄcludit hic Pau. & Dom. q ſi diſtributiones nō darent̄ p diuinis officijs, ſed darent̄ clerico eiuſdē vel alterius eccłię ſiue alterius exercitij, vt per lecturā theologię, vel aliā cām, nō haberet locū ille tex. ex quo non dant̄ rōne diuini officij, vnde eas percipiet ille qui talē actū exercet, pro quo dātur, licèt diuinis officijs non interſit. & ad mīam huius decre. vide per Ro. in dec. 244. ſed quæritur primò, in antiquis, quę inci. Vtrū ſi canonicus. Quid ſi canonicus ħīs locum canonicalē, & ēt beneficijs cū adminiſtratione in ſeruitio Cardinalis in curia Romana, an poterit petere virtute priuilegiorum Cardinalium fructus groſſos qui vltra quotidianas diſtributiones dant̄ ex cōſuetudine vel ſtatuto cuilibet canonico, licèt in monaſterio nō reſideat. & refert hic Dom. q maior pars Doc. in deci. 224. in antiquis, quę inc. Vtrū ſi canonicus. tenet q ſic, maximè ſtante ↄſuetudine eccleſiæ, hñte diſtōnem præbendarū, ſeu portionū groſſarū quas ſolebāt recipere in abſentia, qđ intelligit Domi. qñ tales fructus eſſent debiti ipſi adminiſtrationi, cū priuilegiū faciat eū reputari pro pñte in dicta adminiſtratione, vt no. in c. cū dilectus. ſ. eo. ſecus ſi non eſſent debiti adminiſtrationi, ſed perſonę, quia petere non poterit, cum nō pñt monachi, ēt ſi eſſent pñtes aſtringere Abbatem, vt ēt pro victu det eis annuatim penſio, vt no. per Io. An. in reg. non eſt. j. c. li. & ita pōt procedere opi. aliorū dñorū, qui tenuerūt ↄ̄trium in d. deci. ſm Dom. hic in fi. Sed certè non dēt fieri dria, an portio aſſignet̄ adminiſtrationi, vel perſonæ, quia oī caſu portio ſuccedit loco præbendæ, vt in c. dilectus. el j. ſ. de præben. in fi. & qđ ibi no. Innoc. in fi. & facit ēt c. fi. ſ. de voto. & qđ no. in c. cum M. ſ. de ↄſti. ergo cum reputetur talis canonicus pro pñte ex priuilegio. qñ ſtat cum Cardinali, debet percipere iſtā portionem indiſtinctè, & ſic vr̄ q verior ſit prima opi. ſ. dominorū de Rota. & facit quod eſt dictum ſ. in §. proxi. in glo. fi. † Secun-

a dò quærit̄ ex quo in eccleſia vnus & idem poteſt habere duas voces, & ſic gerit vices plurium perſonarum, vt in c. cū olim. ſ. de re iu. & eſt dictū ſ. tit. proxi. c. pen. an debebit percipere diſtributiones duplicatas. Io. And. ibi, q ſic. facit glo. in c. quia in tm̄. ſ. de præben. vnde refert ſe ↄſuluiſſe in eccleſia Florentina in qua theſauraria erat noua dignitas, & ex ſtatuto theſaurarius, licèt non canonicus habebit vocē in capl̄o & diſtributiones ſicut qlibet canonicus, q ſi poſtea canonicus aſſequat̄ theſaurariā ſimul cū canonicatu, q de iure habebit duplicē vocē in eccleſia, & diſtributiones duplicatas, a niſi ↄſuetudo eſſet in contra-

ADDITIO.

a Nic. Su. Duplicatas. Facit ad hanc q. quod no. Bar. in l. ſi conſul. ff. de adop. vbi ait q ſi officia non ſint ſibi cōtraria vel cōtentioſa, pōt vnus vicē duorū ſubire. & declarat hoc mō, teſtatōr reliqt prioribus huius ciui. 100. diſtribuēda inter eos itē reliqt 40. Titio q eſt de priorib. ipſis, q̄rit̄ nūc an idē Titius poſſit hēre dicta 40. & admitti ad partē dictorū 100. & concludit q ſic. per d. l. ſi conſul. & dicit eſſe tex. in l. Titia. §. qui Marco. & in l. Lalin. & ibi per Dy. ff. de al. & ci. leg. & dicit nō obſtare §. baſilicæ. &c. ſm Dy. quē ibi adducit Bar. de Roma.

Srium. Sed do. Ant. ibi tenet q non habeat distribotiones duplicatas, cum dentur ratione seruitij personalis interessendi diuinis. ipse a sit in diuinis non pōt interesse vt plures, cum non sit nisi vnus, & seruit pro vno, nam si duo hūt illas dignitates & alias interesset, tunc reliquo non interessente nihil daret. ergo &c. pro quo satis facit tex. hic. & q ɔsuluit Fed. in suo ɔsi. nj. quod inci. quæsitum est, in fi. q si quis ex dispensatione in eadem ecclesia habet canonicatum & capellaniam, quòd illa hora qua celebrat vt capellanus priuatur distributionibus quas debet percipere vt canonicus, vt ibi per eum. facit etiam l. alimenta. §. basilicæ. ff de ali. leg. vbi legatum alimentorū non est reuocabile, vnde vnum tollit per aliud, sed distributiones hūt pro alimētis, ergo nō dñt duplicatè in eadē persona ɔcurrere.

De præbendis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio ad beneficia est facienda diœcesano de iure communi.*
2 *Præsentatio pertinet ad patronum ex vi iuris patronatus, non tamen collatio.*
3 *Monasteria licèt sint exempta a solutione iurium episcopalium, non tamen eorum ecclesiæ vel capellæ.*
4 *Cathedraticum licèt possit specialiter remitti, non tamen venit in remissione generali vel donatione.*

C A P. I.

1 SVscepti. Summa & diuide vt in j. glo. Et secūda pars ibi, sane. Tertia ibi, verum. Quarta ibi, nos itaq;. † No. 4. q de iure cōi pñtatio est facienda diœcesano, & per religiosos. facit c. decernimus. 16. q. 7. ex ɔsuetudine verò vel priuilegio posset hoc ɔpetere & inferiori, & eidem facienda esset, vt s. de offi. deleg. super eo. fm Io. And. Et an habeat nunc locum iste text. vide quod no. in cle. j. 2 de iu. pat. † Scd̃o no. ibi, præsentatio ᵃ pertinet. q ex vi iuris patronatus ad patronum pertinet pręsentatio, & non collatio. facit c. fi. s. de iu. pa. fm Archi. nec sufficeret patrono intra tps eligere, nisi & pñtet, fm Io. And. de quo in c. j. j. de iu. pat. non tamen in actu pñtationis est necesse q vtatur verbo, pñto, sed sufficeret si diceret, eligo, vt in c. 2. & c. nobis. s. de iu. pa. & ibi per Dom. debet m̃ electio seu pñtatio fieri de persona idonea, vt j. in tex. & in c. sicut. s. de sup. neg. præla. & si indignum præsentent sunt ipso iure priuati potestate pręsentandi, fm Arch. ᵇ Et idem sit in laicis, hic per eum & per Io. And. in c. cum vos. s. de offi. ordi. super glo. 2. ᶜ Tertiò no. ibi, episcopali. q † licèt monasteria non teneantur ad iura episcopalia, & sint exempta a lege diœcesana, vt in c. j. s. de sta. mo. tamen secus in eorum ecclesijs, seu capellis in quibus habent ius patronatus, quia tenentur, vt hic, & in c. conquerente. s. de offi. ordi. intellige quando sunt sæculares, secus si regulares, vt 10. q. 3. inter cætera. fm Archi. & Io. And. Vlt. no. casum in quo exempti subijciuntur ordinarijs. & vide alios plures casus per glo. in c. 2. j. de pęni. & remis. eo. lib. In glo. in ver. sustentari, in princ. vide per Host. in c. cum secūdum. s. eo. quando sit, q ecclesia dicatur ita insufficiens, q clerici non possint sustentari, de quo hic per Archi. & Ioan. And. post multa concludentes debere in his attendi ɔsuetudinē patriæ. 41. dist. q squis. & ɔsiderari debent facultates ecclesię quę cogit prouidere, vt in c. qm̃. s. de vi. & hon. cle. & vide per gl. ord. 21. q. j. c. j. quę ecclesia dicat pauper. In ea. gl. ibi, eps ordinaret. idem Inno. in c. de mo. de præben. sed Arch. hic ɔ, quia tex. in d. c. sicut. non loquitur de defectu rerum, de quo hic, sed de defectu personę pñtatę, ideo dicit q hoc casu eps non ordinabit, sed coget illos ad portionem assignādam. sed hodie dic vt in clem. j. de iu. patro. In glo. in ver. onera, in fi. & etiam vt sustentent pauperes quos possunt. 39. distin. §. 4. & intellige prout ibi no. secundum Ioan. And. dicentem etiam post Archi. † q licèt cathedraticum ᵈ possit specialiter remitti, tamen non veniret in generali remissione seu donatione, de quo per Io. An. in c. venerabilis. s. de censi. in glo. 2. In glo. pen. ibi, clericos. scilicet patronus, de quibus hic loquitur fm Arch. intelligentem hunc tex. in patronis clericis habētibus ius instituendi. sed iste intellectus non côuenit literæ, nisi dicatur q loquatur de iam instituto per episcopos ad regimen ecclesiæ, & nunc pñtatos per ipsos epos solum ad curam populi sibi committendam, vt no. in d. c. de monachis. super fi. glo. 2. fm Io. And. Sed Pau. hic dicit, q licèt religiosi possint multis modis habere ecclesiam, tamen in vno solo habet locum hæc deci. duobus tamen concurrentibus, scilicet q habeant præsentare, & omnia tempora lia percipiant, congrua sustentatione presbytero reseruata. & ita residet hic Domi. de quo plenius in d. c. de monachis.

ADDITIONES.

a Vin. God. Verbum, præsentatio, referri debet ad ius patronatus. Dec. cōsi. 117. col. 3. in prin. & consensus patroni qui requiritur in præsentando potest interuenire ante & post. Dec. consi. 172. col. j. & 2.
b Nic. Sup. Archi. Hoc tamen verum pro tunc solum & non in futurum, vt probatissimum est in d. c. sicut. in fi. in tex. & in glo.
c Nico Sup. Super glo. 2. in d. tamen glo. 2. patet contrarium, quia & si non idoneum laicum patronus præsentet, per hoc tñ non priuatur iure præsentādi.
d Vin. God. Adde q præscriptio contra cathedraticum vt nullatenus debeatur, non currit. sed vt minus debeatur sic Do. in c. cum venerabilis. de cens. & in c. j. de præben. in 6. Fely. in c. cum ex offi. de præscri.

SVMMARIVM.

1 *Papa habet plenam potestatem in concedendis titulis beneficiorum.*
2 *Præter, hæc dictio quid significet.*
3 *Beneficia vacantia in curia non veniunt in generali concessione conferendi beneficia.*
4 *Episcopatus an comprehendantur in constitutione, qua cauetur, q omnia beneficia vacantia in curia spectent ad collationem Papæ.*
5 *Abbatia an comprehendantur appellatione dignitatis.*
6 *Consuetudo quando disponit idem quod ius commune, potest eidem reddere vinculum si aliena speciali ratione innatur.*
7 *Beneficia quæ dicantur vacare in curia.*
8 *Beneficia vacantia in curia Romana, de quibus Papa habet plenam potestatem conferendi, an comprehendant beneficia spectantia ad præsentationem laicorum.*
9 *Quid de beneficiis spectantibus ad præsentationem clericorum.*
10 *Tolerantia superioris non iustificat quantumcunque tempore id quod non est quæsibile sine concessione Principis.*
11 *Papa si concedit alicui quòd possit conferre beneficia vacantia, an possit cōferre Papa qui concessit mortuo.*
12 *Papa si conferat beneficia vacantia in curia, an collatio teneat si non exprimat quòd vacant in curia.*

C A P. II.

1 LIcet. † No. j. q Papa habet plenariam pñtem & in ɔcedēdis titulis beneficiorum. facit cle. j. in fi. vt li. pend. & vide in glo. 3. in c. si gratiosè. s. de rescrip. eo. lib. ideo est q ipse solus potest dare ius 2 ad vacaturas, vt hic dicitur, & j. in glo. † Scd̃o no. de hac dictione, præter, ᵃ quæ iuncta orationi negatiuæ ponitur inclusiuè, quandoq; tamen ponit exclusiuè, vt per Inno. & Io. And. in c. dudum. el 2. s. de elect. & per Archi. 13. q. 2. Ebion. & per glo. & Bar. in l. j. ff. de pigno. ac. & in l. actione. C. de transac. & ibi per Bal. Tertiò no. ibi, apud sedem, iuncto tex. j. q. idem est dicere, vacare apud sedem apl̃icam q vacare in curia. ideo dr̃ q vbi est Papa, ibi dr̃ esse curia, vt in c. 2. j. de prini. & per Inno. & Doc. in c. ego N. s. de iureiu. & in c. vbi periculum. s. de elect. & in cle. 3 ne Romani. de elect. † Vlt. no. & ita alle. q in concessione quātumcunque lata & gñaliter facta, non venit potestas conferendi beneficia in curia vacantia, nisi de his fiat specialis mentio. & sic infertur quod si per Papam proprio motu detur ptās cōferendi beneficia vacantia, vel in posterum vacatura qualitercunq; & vbicunq; & qualitercunq;, & de quo oporteret de verbo ad verbū facere mentionem spālem & expressam, m̃ nō veniunt beneficia in curia vacantia, per hunc tex. quod procedit non solum tpe Clementis conditoris huius tex. vt tenet hic Lap. per no. in d. c. fi. s. de rescri. eo. lib. & per Io. And. in c. j. s. de consti. eo. lib. Sed etiam hodie, vt patet hic in tex. qui oēm formam reprobat, nisi fiat expressa mētio de illis, vt tenet hic Pe. de Ancha. & Dom. quia licèt Clemēs non potuerit imponere hanc l. successori, vt d. c. fi. tamen ipse successor non reuocādo legem prædecessoris, ipsam approbare vr̃, & sic eā seruare debet, vt no. in d. c. j. fm Dom. facit qđ no. per Ang. in l. oēs C. de præsc. 30. an. & per Fed. in ɔsi. 225. & no. in c. j. j. de exce. pręla. Et ad prædicta etiam vide per Rotam in deci. 97. quæ incip. Item habens, q etiam ille qui haberet potestatem conferendi beneficia reseruata, non posset conferre beneficia vacantia in curia. & vide etiam per Ro. in deci. 119. quę inci. Item q legatus. & in deci. 481. quæ inci. Item q nuncius. tenentem per hunc tex. quòd

ADDITIO.

a Celsus. Dictione, præter Adde de hac dictione, præter, Panor. c. prouideas. & quod ibi no. in apost. ad eum, in ver. dictio, præter. de offi. vic. & Cal. in cle. 4. nu. j. & quod ibi etiam no. in apost. ad eum in ver. dictio, præter. de sum. trini. & fi. catho.
Vin. God. De dictione ista, præter. Fely. in c. literas. in fine. de præsump.

quòd licèt aliàs potestas conferendi beneficia data executioni per Papam, comprehendat etiam beneficia deuoluta ad Papam, vt in clem. si de beneficio. de præben. licèt non comprehendantur beneficia in curia vacantia, vt hic in tex. & glo. no. in d. cle. j. in ver. siue ad nos. assignat rationem differentiæ, sicut etiam nõ comprehenderẽtur alia beneficia specialiter, vel generaliter Papæ reseruata. argu. tex. hic, qui licèt loquatur in vno genere reseruationis, tamen idem in alijs generib. ſm Rotam in deci. 486. quæ inci. Item ꝙ nuncius. tñ legatus de latere, vel nuncius apostolicus, vel alius habens potestatem a Papa ꝯferendi beneficia qualitercunq; vacantia, non poterit beneficia gñalr. vel specialiter reseruata, conferre. facit quod no. in c. dudum. j. eo. decretum ergo & prohibitio istius tex. hic licèt loquatur de beneficijs in curia vacantibus, tamen hoc fuit positum gratia exempli, cum locum habeat in oib. reseruationib. siue generalib. siue specialibus, vt tenet Rota ŝ. etiam si gratia prædicta esset motu proprio ꝯcessa, vt ibi no. vr. Sed tu de his vide per gl. no. in ver. collatio, in d. cle. j. vt li. pend. & ibi, an beneficia specialiter vel generaliter reseruata dicantur vacare in curia. & plenissimè per Lap. in allega. 84. & ibi, an sit differen-
4 tia inter generalem & specialem reseruationem. † In gl. 2. ibi, seruat curia. licèt quidam teneant ꝯtrium per tex. hic, in ver. ecclesias. vt sic comprehendatur etiam cathedralis, vt in c. cum clerici. ŝ. de ver. sig. tñ Io. And. sequitur hanc glo. pro qua facit cle. 2. de renun. & tex. hic ibi, conferre valeant, quia non sic loqueretur de episcopatibus. & ita Nico. 4. fuit interpretatus. & ita sequitur Do. ex eo quia hoc ius est odiosum cum detrahat ordinariæ potestati, per hanc reseruationem meritò non includit episcopatum, secus si non esset odiosum, sed ius antiquum coadiuuaret, quia tunc appellatione dignitatis veniret etiam episcopatus, vt no. in c. auaritiæ. ŝ. de elect. eo. lib. & vide ad prædicta quod no. in d. clem. j. de renun. & per Inno. in c. cum dile-
5 cti. de concess. præben. & per Io. And. in c. a. j. de hære. † In ea. gl. in fi. facit quod no. Io. Mo. in c. 2. de hæreti. dicens se vidisse declarari appellatione dignitatis abbatiam non contineri. facit 16. q. 7. si quis deinceps. & ſm hoc Archid. hic dicit idem esse de prioratibus per quos monasteria principaliter reguntur. Sed Ioan. And. dicit hic curiam prædicta non recipere. pro quo facit c. quamquam. in fi. ŝ. de elect. eo. lib. vbi in deuolutione ad superiorem, abbatia æquiparatur alijs dignitatib. Sed pro opi. huius glo. est Ioan. Mona. & facit c. si postquam. in princi. ŝ. de elect. eo. lib. vbi cathedralis, & regularis æquiparatur, ſm Lap. ita tenentẽ, idemq; ꝙ dicit hic hunc tex. habere locum in abbatijs, & alijs ad quæ quis habet eligi, & in illa ecclesia superiorem non recognoscit, vt patet hic in tex. electio, prouisio, seu collatio. sed tex. hic ibi, in ver. electio. facit in contrarium, & sic ꝙ abbatia includatur. & ita sequitur hic Ioan. de Lig. & Do. adducẽs, quia abbates dicantur prælati. de æta. & quali. c. j. & ibi no. in c. præsenti. ŝ. de offi. ordi. eo. lib. & facit c. indemnitatibus. de elect. eo. lib. Sed certè opi. huius glo. videtur verior, quam sequitur Lap. per plures no. rationes, in d. alleg. 84. circa fi. & facit d. c. si quis deinceps. vbi probatur, ꝙ abbatia dicitur esse in primo gradu dignitatis, sicut episcopatus, & cæteræ appellantur inferiores dignitates. licèt ergo abbatia sit dignitas, tamen non venit in hac materia odiosa & restringibili, sicut dicitur ŝ. in episcopatu, cum adinuicem æquiparãtur, vt in d. c. si quis deinceps. & plenè per Lap. in d. alle. In gl. in ver. statui-
6 mus, in fi. no. innctio tex. arg. † ꝙ consuetudo disponens idem quod ius commune. potest eidem iuri addere vinculum, quando ipsa aliqua speciali ratione iuuatur, vt erat in hac consuetudine, quæ disponendo de beneficijs vacantibus in curia inducebat aliquam specialitatem, & vinculum vltra ius cõe, quo lite spectabat collatio ad Papam, tam de beneficijs vacantibus in curia, quam alibi, ſm Dom. & sic videtur hic casus contra dictum glo. c. j. de consti. in 6. & pro dicto Ioan. de Lig. Sed certè hic non videtur casus contra illam glo. quia hic loquit̃ de consuetudine quæ aliqua speciali ratione iuuatur, quod non est in terminis illius glo. Præterea non est fortè verum, ꝙ hic addat vinculum, & tribuat ipsi Papæ aliquod nouum ius, vt dicit hic Ioan. And. & Archi. quod patet ex no. ŝ. & 17. q. 4. volumus. sed bene operatur hæc consuetudo hic per Papã approbata, vt liget manus ordinariorum qui aliàs poterant conferre hæc beneficia, vt non cõferant. & iste est intellectus huius literæ, ſm Archi. & Io. And. vt hic plenius per eos. Et ex hoc no. ꝙ consuetudo disponẽs idem quod ius cõe, si ius cõe fortificet, & vltra etiam eius effectum augeat, talis effectus auctus denominatur a cõsuetudine, & non a iure communi. ad hoc l. ius ciuile. ff. de iust. & iu. ſm Pet. de Ancha. vt hic plenius per eum, & vide no. in c. j. ŝ. de consti. In glo. in ver. vacatura, in fi. no. & tenementu glo. licèt ergo legatus de latere possit suæ collationi reseruare vacaturam, vt in c. cum dilectus. ŝ. de iu. pat. & no. in c. præsenti. ŝ. de offi. leg. eo. lib. non tamen potest dispensare cõ-
7 tra concilium. c. a. hic alleg. † In glo. in ver. vacare. in fi. & quæ beneficia dicantur in curia vacare, vide j. c. pñti. & vide hic per Arch. an beneficium renunciatum in curia per procuratorem specialiter ad hoc constitutum, licèt renuncians, seu ꝯstituens sit extra curiam, dicatur vacare in curia? & videtur velle ꝙ sic. & ita tenuit d. glo. no. in cle. j. vt li. pen. & vide per Io. An. in additi. Specu. in titu. de actio. & peti. in §. super actionibus. in fine.
8 † In gl. in ver. collatio. ibi, ad præsentationem laicorum. idem Io. Mo. & facit quod no. in d. c. cum dilectus. & in c. cum in illis. j. eo. & tenet Lap. in d. alle. 84. in 6. col. & alleg. 96. & ibi no. de hoc. & facit glo. & ibi per Io. And. in c. dilectus. ŝ. de offi. le. & per gl. in cle. a. j. de præben. in fi. bene tamen posset Papa ea reseruare, & de eis disponere, ſm Archid. & Io. And. & ea conferre si hoc expressè vult, sed in generalib. literis non veniret, vt per Spe. in tit. 2. §. nunc tractemus. ver. sed nunquid legatus. ſm Lap. hic, & per glo. & Doct. in d. cle. 2. & idem tenuit d. Flo. in d. clem. j. in 6. q. ꝙ in generali reseruatione istius c. & in alia quacunq; reseruatione, non includuntur beneficia patronata laicorum, nisi fiat de eis specialis mentio. & plenè no. per Ro-
9 tam in deci. 331. quæ inci. Item supposito. † In ea. glo. in fi. idem Archi. omnia præsentatio patroni ecclesiastici vim electionis habet ſm Inno. in c. cum autem. ŝ. de iu. pa. Et idem est, ſm Archi. in beneficijs spectantibus ad collationem laicorum ex priuilegio Papæ, sicut est Rex Franciæ, & Angliæ, in certis ecclesijs dicunt habere ius cõferendi præbendas, & facit quod no. j. eo. tit. in c. iii. & per Specu. in d. ver. sed nunquid legatus. Concludit tamen hic Ioan. Mo. ꝙ de mero iure ius conferendi præbendas vel beneficia, cum sit mere spirituale, non cadit in laicum, vt in d. c. si quis deinceps. & in c. præterea. el j. ŝ. de iu. pa. & laicus possidere non potest. ŝ. de præscrip. c. causam. & per ꝯñs nec præscribere, vt in reg. sine posses. j. eo. lib. nec sufficit tolerãtia superioris, licèt aliud sit in his quæ cadere possunt in laicũ absque expressa autoritate sedis Apostolicæ. vt in c. cum iam dudum. ŝ. eo. potest tamen ipsis laicis competere hoc ius conferendi beneficia ex priuilegio Papæ, maximè Regibus. Cum ergo hæc constitutio consuetudinem vel ius illorũ laicorum expressè non tangat, videtur remanere intactum, vt ŝ. de constit. c. j. eo. lib. ſm Io. Mo. dicentem, ꝙ sicut certis ex causis fuit hoc ius ipsis laicis concessum, ita si esset scandalum in auferendo, melius sit eis dimitti. & istud placet Io. An. quod & fortius procedit in ecclesijs quas ipsi vel eorũ progenitores fundauerunt vel dotauerunt, vt hic per eum, qui post Io. Mo. videtur velle, ꝙ dispositio istius tex. non comprehendat beneficia spectantia ad collationem laicorum. Sed certè verior videtur opi. Archid. Et primò per tex. ſm vnum intellectum, in l. 3. §. Diuus. ff. de sepul. vio. quia talis eorum consuetudo satis dicitur hic sublata per contrariam consuetudinem hic approbatam, vt etiam no. in d. c. j. & in c. fi. ŝ. de transl. licèt etiam posset dici ꝙ tale ius eis non competat ex sola consuetudine, vt ŝ. Secũdò probatur per tex. clarissimum hic ibi, quacunq; sit autoritate munitus. licèt ergo ex priuilegio Papæ possit laicis competere ius conferẽdi beneficia, tamen tale ius & tale priuilegium modificatur hic, vt locum non habeat quando talia beneficia vacarent in curia, vt hic clarissimè probatur. & facit etiam tex. ibi, siue literas &c. ex quo enim per literas Papæ cõcedentis priuilegium
a ipsi laici [a] habent tale ius, satis est clare determinatum hic, vt isto casu tale ius locum non habeat, aliàs sequeretur eadem ratione idem esse dicendum in clericis, habentibus ius cõferendi ex præscriptione, cõsuetudine, vel priuilegio, vt ex quo hæc ꝯstitutio spãlr eorũ ius, seu priuilegium nõ tangit quod remaneat saluũ, qđ esset absurdũ, & tñ non esset rõ diuersitatis quo ad hoc inter clericos, & laicos, cum in d. c. j. ŝ. de consti. eo. lib. gñalr locũ habeat in clericis & laicis, sit ergo hic tex. gñalis & clarus hic quò ad omnes, dum dicitur aliquis quacunq; sit au-
10 toritate munitus &c. vt ŝ. est dictum. † No. tñ ex dictis Io. Mo. & Io. An. ꝙ tolerantia superioris non iustificet, ꝙ reperitur gestum quantocunq; tpe duret in his quæ non sunt quæsibilia sine Principis ꝯcessione. de quo in d. c. cum iam dudũ. qđ facit vt laicis non quærat̃ ius in decimis q̃tũcunq; Papa tolleret. Secũdò no. ꝙ illa quæ non sunt quæsibilia sine Principis ꝯcessione non sunt

ADDITIO.

a Vin. God. Laici quando possint disponere de vtili dominio bonorum ecclesiæ ad eos spectante. Ruy. consi. 109. nu. 25. lib. 3.

sunt præscriptibilia. de quo in c. super quibusdam. ī. de ver. sig. 11 ſm Domi. & in c. bonę. el 2. ī. de postula. præla. † Quæritur primò, quid aūt si Papa vni specialiter cōcedit, vt possit beneficia vacantia in curia conferre, an ille ɔferre poterit illo Papa mortuo? conclude ꝙ si successor expresſè hanc potestatem reuocauit, ꝙ potest ante complementum rei, vt in c. pen. ī. de cler. non resi. & in c. fi. ī. de relcri. eo. lib. & non poterit conferre, ex quo nō durat tunc ptās ɔferendi, vt sentit hic Io. An. & sequit Do. Si verò expresſè non reuocauit, & tūc si talis ptās fuit sibi simpliciter concessa, durat, vt videtur velle Io. Mo. & Io. An. & Io. de Lig. per te. decet. j. eo. lib. & c. quoniam Abbas. ī. de offi. dele. & ita procedit eorum opi. sed si nō fuit simpliciter, sed limitatè concessa, & tunc si limitatio fuit facta sub nomine dignitatis concedentis, & durat, secus si sub nomine proprio, vt in c. si gratiosæ. ī. de rescrip. eo. lib. ſm Domi. vbi de hoc. & in c. si cui. j. eo. Sed tu ad prædicta vide tex. no. & ibi per Doct. in c. si 12 super gratia. ī. de offi. dele. eo. lib. † Secundò quæritur, an teneat collatio facta per Papam de talibus beneficijs, si nō exprimat ꝙ in curia vacent? & dicas ꝙ sic, si Papa contulit proprio motu, vt videtur velle hic Lap. per no. in c. si motu proprio. j. ea. alias secus esset. & ita obseruatur, vt in collatione quæ fit de talibus beneficijs fiat expressio, ſm Lap. Sed Pe. de Anch. contra, quia iste tex. non ligat Papam, sed alios, vnde quò ad Papam, nō est fienda differentia qualitercunq; vacent. arg. l. Gallus. §. si eius. de libe. & posthu. & per Inno. in c. cum ex officij. ī. de præscri. & quod no. j. de conces. præben. c. ex parte. & in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. quod vt ipse dicit, procedit quando simpliciter confert, & aliàs si conferat vt vacans per mortem, & vacet per renunciationem, & non valebit, vt ī. de rescrip. eo. lib. c. suspectum. ſm ipsum, cuius opi. procedit si quęratur an Papa possit conferre, & hoc non dubitatur ꝙ possit, sed dubium est an velit hoc conferre potius vni quàm alteri tale beneficium, & idem debet de hac qualitate certificari per plures rationes, vt hic per eum. Sed pro opi. Lap. facit regula cancellariæ Gregorij IX. quæ etiam plus disponit, ꝙ si in persona ex qua inducitur vacatio, concurrunt plures qualitates per quas si regulariter beneficium vacasset in curia, putà quia erat scriptor apostolicus & abbreuiator, & collector &c. de oībus illis debebit fieri expressio pro qua regula etiam facit ꝙ vbicunq; tacet tale quid, quo expresso Papa non sic de facili concessisset literas, taciturnitas talis inducit subreptionem, vt in c. postulasti. ī. de rescri. Sed si fuisset expressum qualiter vacabat in curia, non ita de facili ɔcessisset, cum maiorem effectum habeat in illis conferendis, & in dando vni potius quàm alteri. Ad hoc etiam facit tex. in c. cum olim. ī. de re iu. vbi debet fieri mentio in impetratione de reseruatione facta, ſm Dom. & facit quod no. in c. literas. circa prin. ī. de cōcel. præben. vbi debet exprimi ex qua autoritate aut qualitate conferens possit cōferre. & facit quod no. in cle. j. ē. & per Bal. in l. falsus. C. de fur. ibi ad tertiam particulam. pro quo etiam facit text. hic, vbi in concessione talis potestatis requirit̄ expressio vacationis in curia, ergo & in ipsa collatione, cum taciturnitas vitiet ipsam collationem sicut & mandatum cōferendi, vt no. in d. cle. j. & in d. c. si motu proprio. & facit etiam ratio c. postulasti. ī. de rescri. vbi non solum taciturnitas eius, quod si fuisset expressum Papa nō concessisset literas, inducit subreptionem, sed etiam si concessisset, sed non ita faciliter. & ita in casibus istis Papa non ita de facili cōfert beneficia vacantia in curia, seu concedit alteri conferenda sicut in alijs, vt patet in tex.

SVMMARIVM.

1 *Collatio, hoc verbum includit electionem & prouisionem.*
2 *Constitutio si vno respectu est fauorabilis, alio respectu odiosa, fauorabilis esse dicitur, si constet de mente statuentis quòd voluit statuere in fauorē.*
Adde ad idem nu. 3.
4 *Negligentia alicuius si allegatur, debet prius semper tractari de scientia.*
5 *A, dictio denotat separationem, & ponitur exclusiuè.*
6 *Papa si non prouideat, de beneficijs vacantibus in curia, an collatio deferatur ad ordinarium.*
7 *Reseruatio facta in curia, an expiret per vnicā collationem factā a Papa.*
8 *Commissio specialis requiritur ad conferendum beneficia vacantia in curia, nec sufficit generalis.*
9 *Ordinarius si conferat beneficium vacans in curia, an collatio valeat, si Papa postea non conferat.*

CAP. III.

STatutum. Primò ponitur constitutio Cle. Secundò eius moderatio ibi, vt hi qui. Tertiò eius restrictio, ibi, numerando. † No. j. 1 ibi, collatio, iuncto tex. ī. c. proxi. ꝙ verbū, collatio, includit & electionē & prouisionē, de qua ī. c. proxi. qd ideo est hic, quia large sumitur? facit c. 2. ī. de concel. præben. & ex his infertur, ꝙ si in dignitatibus vel alijs beneficijs prouidetur per viam electionis, habebit locum iste tex. vt tenet hic Ioan. An. & Ioan. de Li. cum tex. hic moderetur præcedentem, vnde debet habere locum omni casu quo procedens, vt in auth. de si. ante instru. do. §. fi. & facit glo. in c. is qui. & c. si postquā. de ele. eo. li. ſm Do. qui hoc idē tenere videtur: licet Arch. teneat hic contrarium, per c. cum in illis. j. eo. & non bene, quia ibi loquitur in impetrationibus, in quibus, vt in odiosis verbū, collatio, non comprehendit electionem, secundū Io. An. pro quo a facit gl. in reg. j. j. eo. lib. & in cle. auditor. de rescri. † In gl. in ver. numerandū. ibi. sed contrarium credo. idem Io. Mon. Arch. & Io. An. & no. ex hac gl. primò, ꝙ quando constitutio vno respectu est fauorabilis, & alio respectu odiosa, dicitur fauorabilis si constat de mente disponentis, ꝙ statuat in fauorem. facit gl. pe. in c. sciant. ī. de ele. eo. li. & in c. si propter. in ver. primo. ī. de rescrip. eo. lib. & vide per gl. & Doc. in l. venia. C. de in ius 3 voc. † Secundò no. ex hac glo. ꝙ tempus præfixum principaliter in fauorem alicuius, & non in odium negligentis, currit in fauorem alicuius etiam contra ignorantes. facit l. fi. C. de præscri. lon. tem. & vide per Bal. in l. quādiu. C. qui admi. & in l. genero. ff. de infa. & ibi per Bal. ponentem, quando sit ꝙ tempus currat ignoranti? cuius dicta refert Pet. de Anc. Tertiò no. ex a glo. ꝙ tempus^a præfixum principaliter in odium negligentis, vt est tempus sex mensium ad conferēdum beneficia, vt in d. c. 2. sicut etiam probat tex. in c. quia diuersitatis. supra de conces. præben. ibi, cum illa &c. licet in hoc aliud velit hic Pet. de Anch. currit a die scientiæ, & sic non currit ignorāti? facit qd no. in c. quia diuersitatis. & per Rotā in deci. 263. quæ inci. Itē si propter negligentiam. & per Bal. in d. l. genero. vbi dixit, ꝙ tempus datum executori ad exequendum non currit ignorāti, sed a die scientiæ. de quo. no. in c. a. j. de testa. & per Bal. in l. 4 id ꝙ pauperibus. C. de epi. & cle. † Quartò no. ex gl. ꝙ quādo de negligentia alicuius tractatur, debet semper prius deduci & probari de scientia? facit gl. no. in l. ex maleficijs. §. longe. ff. de act. & obl. & per Bal. in d. l. quandiu. debet etiam deduci & probari potentia. l. 1. C. de anna. exce. secundum Bal. in d. l. quādiu. intellige de potentia iuris: secus si esset in potētia facti ꝓpter aliquod impedimentum, quia tunc tali impedito currit tēpus, sed datur restitutio, vt in l. j. §. si quis autem. ff. de in. actuq; pri. & ibi per Bar. & per gl. & Doc. in c. q̄ sit. ī. de ele. de quo plene in l. si vnus. cum l. fe. ff. de ser. rusti. prædio. & plene per do. Pe. in tra. canonicè portionis episcopalis. in 2. circa fi. in ea. gl. ibi, sedi vacanti. idem Io. Mo. hic. & Archi. ī. c. proxi. pro quo facit quia contra Romanū Pontificē est inducta hæc præscriptio, vt patet hic. nō aūt contra sedem, ſm Io. An. nouo aūt Papę incipiat currere a die eius electionis, cū ex electione ɔpetat eidē plena iurisdictio, vt ī. de ele. c. licèt. vñ ante coronationē bñficia cōfert & reseruat, & qualiter scribat ante coronationē, & 5 qualē bullā det, no. j. in data huius li. ſm Io. An. † In ea. glo. ibi, dicit a die &c. idem Io. An. & facit gl. in l. 3. in fi. ff. de ac. emp. b vbi dicit, ꝙ ista dictio, a^b, notat separationē, & sic ponitur exclusiuè, ſm gl. no. hic. & in cle. sicut. in ver. a die. de app. ideo si statutū diceret, ꝙ instantia duret per annū a die litis cōtest. nō computatur tali dies, vt per Bal. in l. scire. §. aliud. ff. de excu. tu. & idem si statutū dicit, ꝙ arbiter debeat iudicare intra mēsem a die cōpromissi. de quo ēt no. in auth. hodie. C. de appel. & de hac dictione, a, plene per Dñi. & per Cy. & Bal. in l. a colligato. C. de nup. & in l. j. ff. si quis cau. & per Bar. in l. nuptæ prius. ff. de sena. & in l. patronus. §. Sempronio. de lega. 3. Et cōcludit hic Dñi. ꝙ aut talis dictio profertur a lege, aut ab homine. Primo casu, & tunc an stet inclusiuè, vel non, cōsiderari debet intellectus qui magis amicatur alijs iuribus, & prout illi cōuenit, sumitur. 41. dis. c. fi. & 76. dis. §. nō aūt. si ex alijs iuribus non possit cōstare talis intellectus, & si verbis constare possit qualiter velit ꝙ assumantur, & eo modo assumitur, vt 31. dist. c. j. vbi ponitur inclusiuè. Si verò ex verbis hoc cōstare nō possit, tunc si appareat de mēte legis & illa seruabitur. 93. dist. a subdiacono. Si verò non appareat de mente huius l. & tunc si pareret

ADDITIONES.

a Vinc. G. No. quòd tempora vtilia non currunt ignoranti, nec impedito Ruy. consi. 73. nu. 9. lib. 1.

b Celsus. Ista dictio, a. Adde Gemi. hic, & quod no. in apo. ad eum. nu. 9. in spo. in ver. dictio, a.

Vinc. G. Adde Fely. in c. placuit col. 1. de præscri. Alex. consi. 42 col. 3. l. 3. & vl. de Aret. consi. 71. qui ponit, ꝙ si testis dicat, a prima hora noctis, intelligitur in medio te finita prima hora noctis.

reret odium si inclusiue staret, & non includit. Si verò pareret fauorem, & tunc includit. arg. reg. odia. & reg. in pœnis. eo. lib. & no. in c. si propter. de rescrip. eo. lib. Secundo verò casu principali quando profertur ab homine, & tunc dicẽdum est, q in oibus casibus in quibus dictum est s. q stet inclusiue vel non, ita erit in isto casu. In alijs verò casibus in quib. materia est indifferens, vt quia non habet plus odij quàm fauoris, nec potest constare de mente proferentis, & tunc si refertur ad ipsum ex primẽtem, & sumit tunc ille intellectus qui fit ꝯ ipsum, siue sit inclusiuus, siue non, vt in reg. ꝯ eum. j. eo. lib. & ibi plenius no. alĩs verò in dubio staret exclusiuè, tamen fieret ꝯputum de momento ad momentũ, vt no. in l. j. ff. si quis cau. Si verò nõ refert ad ipsum, & tunc sumitur ille intellectus qui verisimiliter est

6 longior, vt in reg. inspicimus. j. eo. lib. sm Domi. † Et intellige q ordinarius possit conferre post mensem, qñ per Papam non fuisset facta collatio vel prouisio intra illum mensem vt j. eo. c. si apostolica. in fi. sm Io. And. Scdo intellige istam moderationem istius mensis habere locum quãdo ad Papam spectat collatio propter vacationem in curia. Si aũt beneficia essent alio modo reseruata Papę, tunc de talibus nullo tempore potest ordinarius se intromittere, sm Io. And. & Lap. cum ipsi Papę nullum sit præfixum tempus ad conferendum, nisi prout est in iure expressum, prout est hic, & d. c. si apostolica. secus ergo in alijs casibus, imo nec etiam executori Papæ est præfixum aliquod tempus, vt per glo. in clem. si de beneficio. de præben. In beneficijs ergo reseruatis Papæ non habet locum tex. hic, intellige dummodo reseruatio sit facta antequam ordinarius nõ præuenisset in conferendo, vt dicit glo. hic. Item tertiò intellige, q iste tex. non habeat locum in reseruatis, seu in deuolutis ad Papã, nec etiam hẽt locum d. c. si apostolica. quia in his casibus Papa nullo tempore limitato astringitur, etiam si fiat deuolutio ad Papam propter negligentiam inferiorum, sm Ioã. And. & facit quod no. in c. 2. s. de concess. præben. & idem si fiat deuolutio ad Papam per ꝯcilium generale, de quo in c. ne pro defectu. s. eo. sm Lap. & facit quod no. in cle. j. de sup. neg. prælato. Et ad prædicta vide per Rotam in d. decisi. 181. vbi tenet, q beneficia collectorum Papæ semel reseruata, licèt desinant esse collectores, & cesset officium, semper remaneant reseruata, & aliquis præter Papam de eis non poterit disponere. intelligendo de beneficijs tempore collectorię, vel ante obtentis, secus de obtentis post finitum officium, quia illa non sunt reseruata, de quo etiam per Ro. in deci. 207. quæ inci. Item iuxta. & ibi, an ante acceptionem hmõi officij eorum beneficia dicantur reseruata, & vide etiam per Lap. in sua alleg 96. vbi dicit, q beneficia capellanorum dñi Papæ cõmensalium familiarium dicuntur oĩa reseruata & vacare in curia, vt in extraua. Ioã. 22. ad re. in §. cursus. ita q omnia beneficia vacãtia in curia, de quibus facta fuit reseruatio per dictam extraua. Bonifacij, non poterunt conferri per ordinarios collatores, etiam post mẽsem, vel qũcunq, vt s. per Ioan. And. & per Lap. in d. alle. vbi etiam no. concludit, q vacatiu in curia, & dicta reseruatio non intelligatur de beneficijs in quibus laici haberent ius patronatus, dato q talia beneficia vacarẽt per mortem capellanorum, vel

7 aliorum officialium Papæ, de quo s. c. proxi. in glo. † In glo. in ver. per se ipsos. ibi, etiam post mensem. no. & tene menti hãc glo. expirat tamen dicta reseruatio seu vacatio in curia per vnicam collationem factam per Papam, vt in c. cum Vintonien. s. de elect. & ita tenet Lap. in alle. 125. in 5. q. & Ro. in deci. 181. quę inci. Item q beneficia. & in deci. 207. quæ inci. Item iuxta. vide dicta in c. præsenti. in fi. j. eo. In ea. glo. in fi. Archi. ꝯ. sed Io. Mo. & Io. And. sequuntur hanc gln. propter dictionem, tantummodo, hic in tex. quæ sapit negationem, vt in c. cum ecclesia. s. de cau. pos. & ita sequitur Domi. & sic sunt hic specialia. primum, quia quod non possum per me, non possum per alium. secundò, quia potestas conferendi redijt ad ordinariũ non libera sed onerata, vt hic patet. In glo. in ver. remotis, in fi. no. glo. quam

8 sequitur Io. And. & alij Doct. † In glo. fi. in fi. Archi. tenet q requiratur specialis commissio de beneficijs in curia vacãtibus, & non sufficeret generalis commissio cõferendi beneficia, & ita est tenẽdum ante factum, sed post factum valeret collatio, licèt id non exprimatur, vt dicit hic glo. sm Io. And. dicentem, q vicarius dẽret ꝯferre infra dięcesim, qa extra nõ posset, sicut nõ posset ille cuius est vicarius, vt hic in tex. q locũ hẽt nõ solũ in dięcesanis, sed &t in inferioribus puta i Archidiaconis, Abbatibus, vel similibus, habẽtibus collationem, sm Io. An. dicentẽ post Archi. q etiam legatus sedis apostolicę ex quo habet ordinariam, vt s. de offi. leg. c. 2. eo. lib. poterit elapso mense conferre, imò etiam delegatus vel executor datus per literas, quibus grauatur ordinarius collator illius beneficij poterit elapso mẽse illud conferre, ex quo redijt ad manus ipsius ordinarij, sm Io. And. & facit cle. si de beneficio. j. eo. & facit quod no. Lap. in d. alle. 84. in 2. colum. dicens etiam, q licèt optio præbendarum non habeat locum in præbendis vacantibus in cũria, tamen habebit postea locum in ipsis post mensem, si Papa non contulit, vt hic in tex. Debent tamen ipsi ordinarij collatores post mensem conferre postea intra 6. mẽses quos integros habent ad conferendum, illo mense, Papæ non computato, esto q si Papa in cuius locum succedunt habuerit tantum mẽsem,

9 sm Io. And. de quo no. in c. j. j. de iu. patro. † Extra glo. quæritur, quid si ordinarius intra mensem datum Papæ contulit beneficium vacans in curia, an talis collatio valeat, si postea Papa de illo beneficio non prouidit. Ioã. Mo. tenet hic, q non, propter decretum positum s. c. proxi. in fi. & facit j. eo. c. pe. & ita sequitur Io. And. & alij Doct. quando ordinarius confert contra decretum constitutionis. Quid autem si confert cõtra decretum appositum in rescripto impetrationis beneficij, dicit Ioã. Mo. q videtur hoc procedere. quãdo decretum fuit appositum pro ipso Papa, & alius fecit cõtra, aliàs verò si decretum fuisset appositum, non pro Papa, sed pro alio, vt in impetrationibus beneficiorum, etiam tunc si specialis impetrator habens inhibitionem & decretũ nolit eis vti, valeret collatio ordinarij postea sequuta. arg. c. ad apostolicam. s. de reg cum in impetrationibus subintelligitur clausula, si impetrator vti velit, nec offenditur Papa, vel eius decretum. arg. l. proinde. ff. si cer. pe. & pro hoc dicto facit, sm Lap. quod no. Inno. in c. j. j. de concess. præben. In glo. hnc intelligunt in fi. & Specu. in tit. de loc. § nunc aliqua. ver 13. Sed prædicta intelligit Io. And. hic, quando ante collationem ordinarij apparuit illum noluisse vti, secus si post collationem ordinarij ille renunciasset, quia tunc prouisus nõ esset tutus sine noua collatione, per d. c. pen. sm Io. And. cuius dictum procedit in casu prædicto, scilicet quando agitur de beneficio ecclesiastico cõsequendo in quo inspicitur initium, vt in c. auditis. s. de ele. sm Lap. Sed Pet. de Ancha. videtur tenere prouisum fore tutum absq; alia collatione, licèt impetrans cũ decreto post collationem renunciet. arg. l. filio præterito. ff. de iniu. te. & quod no. Inno. in c. mandatum. s. de rescrip. dicit &t, q nõ videt rescriptum pro illo qui vti noluit, & maximè quia rescriptum cum decreto habet tãtum conditionem, vt s. & sic quod fit contra, non est nullum, sed pendet ex futuro euentu. facit quod no. in c. 2. j. de vsu. & in ver. 13. & in c. j. j. de cõcess. præben. vt hic plenè per eum. Sed certè cum decretum statim habeat effectum, vt no. d. c. j. non videtur q possit pendere. & etiã no. in cle. j. de conces. præben. & sic verior videtur opi. Io. An. & Lap. nec ob. q subintelligatur conditio, si vti velit impetrans, quia intelligitur quòad eius commodum, vel incommodum, non autem q si contra fiat, illud quod fit non sit nullum tanq̃ attentatum contra decretum, quod ligat etiam ignorantes, & etiam si fiat contra ab ignorantibus, vt est tex. in d. c. pe. de quo vide quod ibi no. est dictũ. Et vide hic plenè per Lap. an illud quod fit contra decretum respiciat factũ interponentis, & fiat contra ab ipso interponente pro se, & valet, vt not. in c. j. s. de constit. eo. lib. & idem si pro alio quando proprio motu, secus si ad petitionẽ alterius, quia tunc non valet, nisi ex certa scientia fiat, vt s. c. proxi. Si verò decretum respicit factum alterius, & tunc aut is qui habet decretum vult eo vti, & nõ valet quòd fit contra etiam ignorantem, ignorans tñ non incurrit aliam pœnam, vt in c. si beneficia. j. eo. intellige prædicta si sit decretum Papæ, vt s. de rescrip. eo. lib. tibi qui. Sed si esset decretum alterius, & tunc valet, nisi scienter fiat contra, vt no. j. eo. in c. si apostolicæ, & in d. c. tibi qui. Si verò habens decretum nõ vult eo vti, & si voluntas pręcedit factum, & valet. Sed si sequatur, tunc si est factum in quo attẽditur initium, vt in electione, collatione beneficij, & sententia non valet, vt d. c. auditis. secus si non attendatur initium, vt no. in c. 2. s. de his quæ fi. a præla. & c. cura. s. de iu. pa. & ita potest procedere quod no. Ioan. An. & Inno. in d. c. j. & Spe. in d. ver. 13. & Io. And. hic sm Dom. & vide per glo. & Doct. in c. ad dissoluendum. s. de spon. impu. & in c. statutum. §. cum verò. s. de rescrip. eo. lib.

S V M M A R I V M.

1. *Rescripta ad beneficia sunt ambitiosa, & ideo restringenda.*
2. *Beneficiorum appellatione, an contineantur pensiones.*
3. *Vsque, dictio ponitur inclusiuè in literis beneficialibus.*
4. *Papa si mandet quòd prouideatur alicui de beneficio, vsque ad talem summam, an poterit ei prouideri de pluribus beneficijs vsque ad similem summam.*
5. *An autem veniat beneficium curatum.*

CAP.

C A P. IIII.

Quamuis. Primò ponitur regula, & instantia. Secundò ibi, & ideo, deciditur vnus casus, ſm dictam instantiam. Tertiò ibi, quamquam, deciditur alius casus. Quartò ibi, secus cōtra instantiam alius casus subijcitur. 1 † No. j. & ita alle. ꝙ rescripta [a] ad beneficia impetranda sunt ambitiosa, ideo sunt strictè interpretanda, & ratio est quia impetrantes accedunt ad honores vel lucra, & talia rescripta tendunt in præiudicium ordinarij collatoris, ideo sunt restringenda, ſm Io. And. facit glo. no. in cle. 2. de offi. ord. & propter hoc, etiam rescripta ad litem sunt strictè interpretanda, cum per illa eodem modo detrahatur ordinariæ iurisdictioni, vt in c. Rodulphus. ꝟ. de rescrip. ſm Io. And. Et idem in alijs priuilegijs, vt in c. j. & in c. ne aliqui. & in c. cū personæ. j. de priui. Et per rationem huius tex. dicit hic Archi. ꝙ si Papa mandat prouideri Titio cum clausula, si pro alijs nō scripserimus, elidentur literę Titij, & si scripserit etiam pro vno sm Io. & ita seruat curia, ſm eum, & Io. And. vide per eum in c. mādante. ꝟ. de rescrip. in glo. a. & facit c. Abbate. ꝟ. de ver. signi. & l. non est sine liberis. ff. eo. titu. 2 † Secundò no. ꝙ in literis beneficialib. appellatione beneficiorum non veniunt pensiones, [b] & sic illud quod in sola specialitate cōsistit, quæ pensio etiam laicis concedi posset. 16. q. j. possessiones. & q. 6. illud. & per pensionem quis non tenetur ad residentiam, nec intitulatur, secus in beneficijs ecclesiasticis, quæ dātur in titulum, & in spiritualitate consistunt, & obligatur quis ad residentiam. ꝟ. de cle. nō resi. c. fi. vt dicit Ioan. And. j. in 5. glo. In glo. 2. in prin. limita primò, quia in beneficijs non fit largissima interpretatio, quando concederentur ad alterius impetrationem, vt hic in tex. & no. in c. ꝙ dilectio. ꝟ. de consan. & affi. Et idem quando tenderent in præiudicium alterius, vt in c. ex tuarum. ꝟ. de vsu pal. & dicit notabiliter Inno. in c. cum dilecti. hic alle. Et idem quando staret consuetudo in contrarium, & aliàs scandalum resultaret, vt d. c. cum dilecti. Et idem quando priuilegium efficeretur inutile, si latissime interpretaretur. ff. de offic. præsi. l. sæpe. & voluit Bar. in l. fi. hic alle. & vide per Io. And. & Docto. in c. olim. ꝟ. de verb. signi. In glo. in ver. vsq; ibi, in secūdo verò de maiori, hęc glo. non procedit, quia nec etiam de maiori poterit prouideri, cum ita excedatur forma mādati in maiori, sicut in minori in quo prouideri non posset, vt c. cui de non. hic alleg. ſm Pau. & idem tenuit in clem. j. in ver. cęteri. de concel. pręben. & refert hic Io. de Fant. & Domi. ꝙ Io. And. sua propria manu correxit istam glo. contra quam ipse tenet, in d. c. cui de non. facit glo. in ver. elegerit. in fi. in c. si pluribus. j. eo. & de hoc sin. per Lap. in sua alleg. 76. quæ inci. Innocentius Papa. in 3. col. 3 † In ea. glo. ibi, vsq; ad centum & non vltra. quasi possit prouidere de summa centum. & sic no. ꝙ dictio, vsq; [c] in literis beneficialib. ponitur inclusiuè, de quo per Bald. in l. a caligato. C. de nup. per Bar. in l. patronus. §. j. de leg. 3. & no. in c. si gratiose, & in c. propter. ꝟ. de rescri. eo. lib. 4 † Vlt. no. ibi, in beneficijs, quia per hunc tex. tenet hic Io. And. ꝙ per mandatum simpliciter factum de prouidendo vni vsq; ad certam summam, non facta mentione in vno vel in pluribus beneficijs, potest prouideri non solum de vno beneficio, sed etiam de pluribus vsq; ad illam summā, hic enim de vnico impetrante in singulari loquitur, & tamen ponitur de beneficijs in plurali, & ex hoc reprobat dictū Hostien. contrarium tenentis, in c. cum dilectus. ꝟ. de iu. pat. & ibi per Io. And. & quot beneficia & qualia possit obtinere habēs istas literas generales hic per Archi. & Io. And. & plenius hic per Lap. concludentem, ꝙ si Papa ad petitionem alterius mandat alicui prouideri de beneficijs vsq; ad certam summam, & tunc siue mādet prouideri siue prouideat per se, cum idem importet, ſm glo. in clem. si Romanus. eo. tit. non valebit prouisio facta de curato vel curatis, sed de simplicibus sic, nō solum de duobus, vt tenuit Ioan. Mo. hic, per c. is cui. §. j. j. eo. sed ēt de pluribus vsq; ad summam expressam, ſm Arch. & Io. And. hic, facit quod no. j. eo. cum in illis, in prin. & in c. cui. & in clem. j. eo. tim. Si verò Papa proprio motu expresso in literis mandat alicui prouideri vsq; ad certam summam, tūc poterit prouideri etiam de curatis, etiam plurib. vsq; ad summam expressam, vt in c. si motu. & c. se. j. eo. & in cle. si Romanus. eo. titu. Sed in hoc omnes Doct. tenent cōtrarium, quia licèt motus proprius tollat subreptionem, vt d. c. si motu proprio. tamen non ampliat gratiam verborum, ſm glo. no. in clem. per literas. eo. tit. quando ampliatio esset contra ius cōe, vt est isto casu, secus si non esset contra ius cōe, vt in casu c. si plurib. j. eo. & facit quod no. per ipsum Lap. j. c. proxi. & quia de curatis non est facta mētio, vnde curata non veniunt, vt in d. c. cum in illis. & quia motus proprius non inducit dispensationem, vt per glos. in d. c. si motu. & facit glo. no. in d. cle. si Romanus. volens quod clausula proprij motus non tollat inhabilitatem eius pro quo scribitur. Aduerte tñ primò, quia prædicta procedunt quando per tale mandatum vellet prouidere de plurib. curatis, cum tunc nō possit, ex quo est contra ius cōe, & dispensatio est necessaria, secus si vellet prouidere de vno curato, & alijs simplicibus vsq; ad summam, quia tunc videtur quod possit, quando Papa proprio motu scribit, ex quo tūc venit curatum, vt no. in d. c. cum in illis. & facit quod no. in clem. gratiæ. de rescrip. & in c. j. ꝟ. de consue. eo. lib. & ita posset procedere dictum Lap. ſm Domi. cogita tamē in hoc, quia non videtur ꝙ curata veniant, nisi sit dictum, vt in c. cum in illis. Et clausula proprij motus non ampliat gratiam, vt ꝟ. Secundò aduerte, quia prædicta procedunt, quando mandatur prouideri vsq; ad certam summam simpliciter non expresso in vno vel pluribus beneficijs, secus si diceretur in vno beneficio, non posset tunc prouideri in plurib. vsq; ad summam, sed in vno tantum, quia forma mandati &c. vt in d. c. cui de non. & ita tenet hic Arch. & Io. And. & per Inno. in d. c. cum dilectus. 5 † Sed aduerte primò, quia dubium videt qd' supra dicitur, ꝙ possit prouideri de curato, quia non videtur ꝙ vnq̄ veniat curatum, etiam si proprio motu scribatꝰ, nisi sit dictum de curatis. Nam ex hoc ampliaretꝰ gratia per dictam clausulam, quod esset contra glo. in d. clem. per literas. & ideo hoc dependet ex hoc, an sit verum si Papa scribat proprio motu, ꝙ veniant curata. vide in d. c. cum in illis. Item aduerte, quia posset dici, ꝙ hic non sit casus contra opi. Host. quia tex. hic, dum dicit, & ideo continuat præcedentem, vbi litterę fuerant impetratæ super obtinēdis beneficijs in plurali, & ideo Papa respōdet in beneficijs tantum, non in pensione posse prouideri, nō ꝙ Papa velit disponere, ꝙ si mandetur prouideri vsq; ad summam certam, ꝙ includantur plura beneficia, sed tantum factū narrat. Præterea & si etiam includerentur plura, non tamen vltra duo videntur includi, vt dicit hic Ioā. Mo. pro cuius opi. est casus in c. is cui. §. si verò. j. eo. sed vide, quia Ioan. An. hic in nouella respondet ad istum tex.

A D D I T I O N E S.

a Vin. God. Rescripta quantum fieri potest reducuntur ad intellectum iuris cōmunis. Dec. consi. 13. col. 2. in fi. & consi. 17. circa finem & consi. 209. nu. 1.

b Vinc. God. Pensio an veniat appellatione beneficij ecclesiastici, ponit Hier. Gig. in materia pens. ꝙ. 4. resp. nu. 2.

c Vin. God. De hac dictione, vsq;, Alex. in l. ex facto §. item quæro. col. 2. ff. de vul. & pup. Soc. consi. 25. do. Franc. sindicus. ver quare assumo. cum seq. lib. j. & Fely. in c. quo ad consultationem. col. 2. de re iud.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia cathedralis, an veniat appellatione ecclesiarum in materia larga.*
2 *Diœcesis non venit sub ciuitatis nomine, nec econtra.*
3 *Ecclesia cathedralis dicitur esse honorabilior alijs ecclesiis diœcesis.*
4 *Verbum positum in literis beneficialib. quod potest denotare diuersas qualitates, debet intelligi de qualitate conuenientè personæ impetrantis.*
5 *Cathedralis ecclesia non venit in literis gratiosis, nedum in literis pauperum. Nec potestas prouidendi de beneficio in ipsa ecclesia cathedrali, et si beneficium sit mansionaria vel capellania.*
6 *Literæ redduntur subreptitiæ, si stylus curiæ non fuerit seruatus.*
7 *Nomen Sancti in cathedralibus ecclesiis de stylo curiæ non exprimitur.*
8 *Ecclesiæ appellatione venit cathedralis, & metropolitana, imò & ecclesiarum prouinciæ appellatione veniunt etiam ecclesiæ exemptæ quę sunt in prouincia.*
9 *Ciuitas & ecclesia sunt correlatiua, sicut pater & filius.*

1 §. Quamquam. † No. j. ꝙ appellatione ecclesiarum ciuitatis in materia larga, venit ēt ecclesia cathedralis, de quo in c. j. ꝟ. de vsu pal. sicut & aliàs dicitur, ꝙ appellatione clericorum ciuitatis veniunt etiam canonici ecclesiæ cathedralis, vt in c. cum tibi. de ver. sig. & vide in c. per exemptionem. j. de priuile. & ibi quid econtra, an appella. canonicorum veniant clerici. Appellatione [a] tamen ecclesiarum prouincię etiam in materia restringibili includuntur omnes ecclesiæ ipsius prouinciæ. & ecclesia metropolitana & cathedralis, vt hic in tex. & vide quod no. in c. sedes. ꝟ. de rescrip. 2 † Secundò no. ibi, ciuitatis, vel diœcesis, ꝙ in litteris beneficialibus sub nomine ciuitatis non venit diœcesis, vel econtra, & idem

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Vide quod no. Host. supra eo. pro illorum. post prin. & in sum. de ver. sig. §. a quo fieri. ver. quid si præcipiatur. vbi dicit, ꝙ ciuitas, & diœcesis sunt correlatiua, sicut pater & filius, & sic vnum nō est alterum. sed prouincia nō est correlatiua ciuitatis, licet ciuitatum conclusiua vel collectiua, sic etiam concludit propriam ciuitatem. facit 6. q. 3. scitote. & 6. q. 3. non liceat. cum c. sequenti.

idem in reſcrip.ad lites,vt in c.Rodul.ſ.de reſcri. & ibi de hoc, & in c.accepimus.in fi.pen.glo.ſ.de æta.& qualita. ſecundum Ioan.An. & idem in priuilegijs,cum illa ſint reſtringenda quatenus concernunt præiudicium tertij.ſ.de offic.dele.ſuper eo. Si autem fieret mentio de diœceſi in iure cõi,tunc verbum diœceſis,cum tunc includatur ciuitas,eam includeret,vt tenet hic Io.de Fan.& facit gl.in c.j.ſ.de rerũ permu.& ibi no. & in d.c. Rodul.& in cle.ne Romani.§.ſane.de ele.& tenet Imo.in c.fi. in prin.ſ.eo.

3 † Vltimò no.q ecclesia cathedralis dicitur eſſe honorabilior alijs eccleſijs diœceſis. ideo eſt q in impetratione in forma de beneficijs diœceſanis vel ciuitatis non venit beneficium in eccleſia cathedrali,vt hic in tex.qđ inducit Do.vt in proceſſionibus, & in alijs ipſa eccleſia & eius canonici debeant a cęteris honorari.facit ideo c.ſtatutum.in prin.ſ. de reſcript.eo. lib. Item facit q canonicus eccleſiæ cathedralis non poſſit transferri ad eccleſiam ruralem, ſed nõ ſeruatur, ſm Io. And.hic, & Archi.in c.j.ſ.de conſuetu.eo.lib.& vide glo.in c. Deus qui. de vi. & hone.cleri. In glo. in ver. aliàs.ibi, c.j.vide ibi per Hoſtien.& per glo.in ver.in eiſdem.in clem. vt hi qui. de æta.& quali.& per Io.And.in c.poſt electionem. de conceſ. præben.vbi ponit de populo,familia,& exercitu,vt includantur etiam eorum maiores.In ea.gl.in fi.ibi eſt ſpeciale propter periculum, quod ex periurio imminere poteſt, ſm Ioan.And.

4 † In glo.in ver.includi, in fi.idem Io. Mo.& Archid.& Paulus pro ratione aſſignans,quia literæ iuſtitiæ non minuunt obligationem.& no.ex gl.q literæ ɔceſſæ in forma c.cũ ſm.ſ.e.æquiparant lr̃is iuſtitiæ,& nõ ſunt ſtrictè interpretãdę, ſicut lr̃ę gratioſę,intellige qñ lr̃ę iuſtitię diriguñt ad ipſum obligatũ, ita q non detrahit iuriſdictioni ordinarij,aliàs quatenus detraherẽt eſſent ſtrictè interpretandæ,vt ſ.per Io.An.

5 † In glo.in ver.extendit.ibi,ſatis credo.idem Archi.dicens q ita fuit pronunciatum in forma pauperum, & facit c.fi.§. adijcimus.j.de ſen.excom.vt hic per Io.And.& ſic non ſolum in lr̃is gr̃oſis, ſed ẽt in lr̃is pauperum non venit eccleſia cathedralis, nec ptãs prouidendi de beneficio in ipſa eccleſia cathedrali, etiam ſi beneficium ſit manſionaria vel capellania, vt hic in gloſ. Sed limita hoc primò,niſi in literis pauperum quæ diriguñt ad obligatũ, cum tunc ſint lr̃æ iuſtitiæ & large interpretandæ,vt j.eo.ſi pauper.& ſic eccleſia cathedralis includiť,vt ſ.in glo. Sc̃dò limita, niſi tales literæ gratioſæ,vel in forma pauperum conceſſæ ſint motu ꝓprio, quia tum ceſſat ratio iſtius tex.& includerẽt ipſa eccleſia cathedralis quæ rr̃ venit appellatione eccleſiarum. facit quod no.in d.c.ſi motu proprio.& j.eo.in c.ſi plurib. & hic in princ. & in cle.ſi Romanus.j.eo.de quo ſ.in prin.c. Tertiò limita,niſi appareat de mente Papæ volentis eam includi,vt tenet iſta gl.in fi.& facit tex.hic, in prin.huius c. & quod no.per Gaſp.de Cal.in conſi.36.huius tit. Exceptis ergo caſibus prædictis nunq̃ includiť eccleſia cathedralis in lr̃is in quibus fit mẽtio eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis. Et idem ſi per ipſas literas ſimpliciter mandetur alicui prouideri de beneficio in ciuitate vel diœceſi, vt non includatur cathedralis, vt voluit Compoſt.in c.capitulum.de reſcri. Nec etiam includerẽt cathedralis ſi mandeť q conferať vnum vel duo beneficia, cum in prouiſionib.beneficiorum non veniant beneficia eccleſiæ cathedralis,licèt veniat canonicatus aliarũ eccleſiarum inferiorũ,vt voluit Gaſ.in ɔſi.31.huius tit.vt refert hic Do.in fi.& tenet Rota in deci.257.quæ inci.Item q habens.in fi.Qñ verò mandatur prouideri de beneficijs ſpectantib. ad collationem epi̅, & tũc includeť beneficium,ẽt cathedralis eccl̃ę ſi ep̃s habeat ibi collationẽ,vt probat tex.hic ibi, hoc caſu a ɔtrio ſenſu,quaſi ſecus in alijs,ſm Io.An.hic.& idem tenuit in addi.Spe.in tit. de act. & peti.§.ſuper actionib.in ver.item caue.cũ ad ep̃m principaliter ſpectet collatio in eccl̃ia cathedrali,vt in c.cũ in eccleſijs. de electione.& idẽ tenuit Rota in antiquis,in dec.106.& in nouis.& ind.deci.247.& Domi.hic.Imo ẽt tenuit Io.An.in d.addi. q tunc veniunt beneficia quæ ep̃s cõfert ex iure ſpeciali. & ita tenuit Io.de Fan.per c.cum in illis.j.e.& facit gl.in ver.ſpectat.in cle.ſi de beneficio.eo.n.Intellige tñ hoc qñ ad ep̃m ſpectaret collatio ex iure ſpeciali perpetuo,ſecus ſi ad tempus,putà ſi pro illa vice fuiſſet ei data poteſtas conferendi ex gratia, quia tunc non venirent beneficia in eccleſia cathedrali, vt hic in tex. & ita ſaluari poſſet dictum Ioan. de Lig. qui in hoc tenuit ɔtrium ad hoc c.mandatum. & quod ibi no.j.eo. & in c.in cauſis.ſ.de ele.& in c.ſi compromiſſarius.ſ.de elect.eo. lib.ſm Domi. Quid autem ſi mandetur alicui prouideri de beneficio in aliqua eccleſiarum ciuitatis vel diœceſ.an poterit prouideri de præbenda exiſtente in aliqua dictarum eccleſiarum inferiorum a cathedrali collegiatarum.Ioan.An.q non. in c.fi.j.eo.& idem do. Ant.ibi, quia appl̃one beneficij ſtrictè loquendo nõ comprehendiť præbẽda.Sed do.Flo.ibi ɔ,per illũ tex.& ita vr̃ reſidere ibi Imo.vt ibi per eũ.& tenet Ro.in d.deci.247.& Do. hic,vt ſ. Si aũt mandať prouideri alicui in aliqua eccleſia, non poſſet tunc prouideri de ipſa eccleſia, ſed ſolum de aliquo beneficio exiſtente in ipſa eccleſia,vt tenet glo.ſingu.in cle.j.eo. tit.in ver.incerta.& facit d.c.fi.& gl.no.in ver.in eiſdem.in cle. vt hi qui.de ætate & qualita.& tenet Imo.in d.c.fi.

6 † In ea.glo. a ibi,per ſtilum curiæ.no.ex gl. q ſtilus [a] curiæ ſeruandus eſt.alr̃ redderent lr̃æ ſubreptitię,& non valerent.facit ẽt glo.no.in c. cũm.el 2.ſ.de teſti.& vide per Hoſt.in c.mandatum.ſ.de reſcri. & qđ no.in c.q̃ graui.ſ. de crim.falſi, vide ẽt in c.ex lr̃s. & qđ ibi no.de ſtilo.ſ.de ɔſti. & in c.pen.ſ.de capel.mo. & per Ang. in l.3.circa fi.ff.de teſti.

7 † In ea.glo.in fi.no. primò ex glo. q de ſtilo curiæ in cathedralibus eccleſijs non exprimitur nomen Sancti.facit c.cum clerici.ſ.de ver.ſig.& c.dudum.ſ. de elec.& ita ſequuntur Docto. Et ad c.cum in veteri.ſ.de elect. rñdet,vt hic per Io.And. Sc̃dò no.ex glo.q in eccleſijs inferioribus a cathedralibus debet exprimi nomen Sancti, quod tamẽ fallit in locis ſolennibus habentibus matrices eccleſias, vt patet ſ. de reſcrip. cum adeo. vbi non exprimitur nomen Sancti,licèt illa eccleſia non ſit cathedralis,ſm Io.And. dicentem idem eſſe in ſimilib. eccleſijs. ſi tamẽ in his locis ſolennibus exprimeretur nomen Sancti, non vitiareť ꝓp hoc reſcriptum, vt tenuit Lap.in ſua alleg.16.in fi.

8 † In glo.in ver.prouinciæ.in fi. poterit ergo archiepiſcopus ibi prouidere in eccleſia cathedrali, cum appellatione eccleſiarum prouinciæ veniat cathedralis,& metropolitana,vt hic in tex.imo appellatione eccleſiarũ prouinciæ,veniunt ẽt eccl̃ię exemptę quæ ſunt in prouincia,ſm gl.in d.c.pro illorũ.ſecus ſi diceret in aliqua ſuarũ eccleſiarũ prouinciæ,quia eccl̃ia exempta nõ põt dici ſua, ſed bene diceť eſſe in prouincia,ſeu diœceſi.facit glo.no.in cle.j.de exceſ.præla.Et dicit hic Io.And.q ſi mandať prouideri in aliqua eccleſiarum patriarchatus,eodẽ modo includereť eccl̃ia patriarchalis,cũ plus ſit noiare patriarchatũ q̃ prouinciam. & idem dicit ſi mandať prouideri in aliqua eccleſiarũ regni, vel principatus, vel marchionatus,ducatus,vel comitatus, vt poſſit prouideri in eccleſia cathedrali,vel in principali eccleſia quæ ibi eſſet, ſm Ioan. And.quod no. & facit quod no.6.q.3. ſcitote.& ſ.de ſta. mona. in ſingulis.in prin.& in c.bonę.el 2.ſ.de poſtu.præla. In glo.in ver.vberiorem.in prin.an autem gr̃a de qua hic in tex.ſit ſemper vberior. Ioan.Mona.hic q non, ſed tñ in caſu hic expreſſo,ſcilicet quando fit mentio de prouincia. & hoc innuit text. hic ibi,hoc caſu a contrario ſenſu, quaſi non in alio. & ex hoc dicit q ſi Papa diſpẽſat cum illegitimo,vt poſſit obtinere præbendam in eccleſia cathedrali, non poterit prædictã ɔſequi in metropolitana,cũ diſpenſatio ſit odioſa & reſtringẽda.ſ.de filijs presb.c.j.& 2.ſed certè iſte tex.non facit,cũ debeat opponi hoc caſu hic expreſſo,q̃ alio,ſcilicet ſ.expreſſo, ſm Archi.vnde alium caſum non excludit,vt videť hic velle Io.And.pro dĩcto tñ Io.Mo.facit 12.diſt.nos conſuetudinem.ſm Domi.& ita tranſit hic Pe.de Anc.& vide quod no.in d.cle.j. & per Old.in ſuo ɔſ.213. Si aũt quærať in quo eſt vberior gr̃a quando fit mentio de prouincia q̃ illa in qua fit mentio de ciuitate vel diœceſi, dic q eſt vberior quò ad ampliationem loci & eccleſiarum, vt hic in tex.non autem quo ad proferendum. ideo ſi Papa fecit vnam gratiam in forma ſ.in tex.expreſſa,& alij poſtea fecit gratiam, in hac vltima forma de prouincia, præferť primus in beneficio poſtea vacante in eccleſia non cathedrali. & hoc niſi ſc̃d̃s in ſua gr̃a haberet clãm anteferri.facit c.q̃uis.& c.ſi propter.ſ.de reſcri.eo.lib.vel niſi eſſent ęquales in data,quia tunc præferreť hñs vberiorem gratiam,vt no.per Io.And.in c.duobus.ſ.de reſcrip.ſm Lap.hic,& ita ſequitur Pet.de Anchara.& Do.

9 † In ea.glo.in fi.vide per Hoſt.in d.c.pro illorum.in prin. & in ſumma.de ver.ſig. §. à quo fieri põt.ver.quid ſi pręcipiat. vbi dicit,q ciuitas & diœceſis ſunt correlatiua,ſicut pater & filius.& ſic vnum non eſt reliquum,ſed prouincia non eſt correlatiua ad ciuitates, ſed illarum concluſiuè, ita quòd etiam ciuitatem propriam concludit. ad hoc 6. q.3. ſcitote. & 3. q.6. non licèt.& c.ſeq.ſecundum Ioan.And.& vide glo. no. in l.fi.C.de præſcriptio.longi tempo.

A D D I T I O.

a Vin.God.Stilus quot modis capiatur.Iaſ.in l j.C.de ſacroſan.eccle col.pen.Fely.in c.ex parte.ver.ſtilus.de reſc.

S V M M A R I V M.

1 *In conſuetudine, vel præſcriptione inducenda coniunguntur tempora incipientis,& ſucceſſorum,ſi continua fuerint.*

2 *Præſcriptio legitimè completa tolli vel interrumpi non poteſt per aliam*

præ-

præscriptioni contrarium, ante cœptam vel post completam præscriptionem interuenientem, si modici fuerit temporis.

3 *Verbum, diuersas qualitates denotans, si in litteris beneficialibus apponatur, de qualitate impetrantis personæ conuenienter intelligendum erit.*

4 *Principis intentionem inferior sine ipsius expresso consensu elidere non potest.*

5 *Præscriptio legitima quando requiritur, an sufficiat consuetudo decem annorum.*

6 *Beneficium, si spatio 40. annorum assumpsit sibi nomen beneficij sęcularis, an si postea gubernetur per monachum, efficiatur beneficium regulare.*

7 *Impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de collatione quā nō tenuit.*

8 *Impetratio valet, licèt non fiat mentio de possessione tenentis beneficium.*

9 *Beneficium si dicatur rectum fuisse per 40. annos, & ita præscriptum, vt inde regatur per sæculares, an requiratur titulus.*

CAP. V.

CVm de beneficio. Impetranti beneficium sæculare prouidetur de beneficio, per sęculares clericos vsq; ad præscriptionem legitimam gubernato, clerico verò sæculari impetranti prioratum simpliciter non prouidetur, de cōsueto per regulares gubernari .h.d. & habet duas partes. secunda ibi, quādo. & hæc secunda ponit dictum a quo casum 1 excipit ibi, nisi.† Nota primò ibi, vel pluribus, ꝙ in inducenda ꝯsuetudine, vel præscriptione ꝯiūgunt̄ tempora incipientis & successorum, qñ fuerunt ꝯtinua. facit ſ. de cā pos. cum ecclesia. & 16. q. 3. §. hæc de præscriptionibus. Secundò no. ibi, pacificè & continuè. duo requiri, vt super statu beneficij inducatur legitima præscriptio, scilicet cursus temporis legitimus, & possessio continua & pacifica. facit c. illud. ſ. de præscript. secus ergo si a fuisset interrupta, vt l. naturaliter. ff. de vsucapi.[a] Et qualiter probetur possessio continua, per glo. no. in c. voluimus. 16. q. 4. & in c. accedentibus. ſ. de priuileg. & ibi per Doct. potest ergo ex præscriptione vel consuetudine induci status in beneficio, vt sic debeat regi & gubernari per certum genus clericorum, vt hic dicitur. facit c. abbate. ſ. de ver. signi. & c. cum dilectus. ſ. 2 de consuetu.† Tertiò no. & tene menti ibi, ante vel post. ꝙ præscriptio legitimè completa nō potest tolli vel interrumpi per actum ꝯrium præscriptioni ante cœptam vel post completam præscriptionē interuenientem, qñ est modici tpis, vt patet hic 3 ibi, qū.† Vlti. no. ꝙ qñ in litteris beneficialibus apponitur verbum quod potest denotare diuersas qualitates, intelligitur de qualitate ꝯueniente personæ impetrantis, prioratus enim pōt verificari in regulari, & in sęculari. ideo si mandat̄ prouideri de prioratu clerico sęculari, intelligit̄ de prioratu sæculari, etiam si non fiat mentio in rescripto ꝙ sit consuetus regi per sæculares, ſm Io. And. ad hoc quod no. per Host. in c. possessiones. de rebus ecclesiæ. gratia ergo licèt sit simplex, tamen interpretatur ſm qualitatem personæ impetrātis, vt hic probatur. In gl. j. in fi. no. glo. iuncto tex. ꝙ etiam in persona vnius rectoris, qui habuisset ecclesiam per 40. annos, potest compleri pręscriptio super statu vel iure ipsius ecclesiæ, vel alio iure acquirendo, vt per glo. in c. cum ecclesia. hic alle. & ideo tex. dicit hic vno vel pluribus. & vide j. in glo. proxi. In glo. 2. in fi. idem Io. And. per c. constitutus. ſ. de filijs presbyte. idem si ipsi clerici tenuissent ad firmam, vt habetur in clem. frequens. ver. quidam etiam. de exces. præla. ſm Do. nec etiam locum habet hæc præscriptio, dato ꝙ clerici, vt rectores instituti, tenuissēt per 40. annos, sed non rationabiliter, vt ꝯ prohibitionem Papę, & eius decretum ſm Archi. dicentem, ꝙ si Papa cōcessit priuilegium monachis, per qđ prohibuit abbati ne ꝯferat prioratus vel beneficia monachorum clericis sæcularibus, si ipsi abbates ꝯtulerint ea clericis sęcularib. pro tpe 40. annorum non habebit locū iste tex. vt patet hic ibi, legitima, & maximè si decretum apposuit. fa-4 cit c. dilecto. ſ. eo.† per qđ decretū apparet de intentione Principis, quam inferior elidere non potest sine ipsius expresso consensu, vt per glo. 4. dist. §. leges. & per Inno. de proba. ad nostram. ſm Archi. & Io. And. ex quib. no. non valere consuetudinem ꝯ constitutionem vel dispositionem Papę prohibitiuam, maximè si est ibi decretum quantocūq; tpe sit seruata, nisi detur scientia & expressus cōsensus ipsius Principis. & ita procedit glo. in d. §. leges. vt hic per Do. & per Doct. in cle. fi. de æta. 5 & quali.† In glo. in ver. legitima. in princi. idem Io. Mo. Archi. & Ioan. And. dicens, ꝙ ex quo hic requiritur legitima præscriptio non sufficeret consuetudo decem annorum, dato ꝙ non sit contra legem, sed præter legem, per no. in c. fi. in 3. glo. de consuetu. eo. lib. quod secus esset si non expressisset verbū, pręscriptio, ſm Do. Sed tu vide plenè per Rotam in decisi. 302. quæ incip. item fuit dubitatum. vbi vr̄ ꝯcludi, ꝙ aut probat̄ ꝯ clericū sæcularē impetrantem, ꝙ beneficium fuit ante gubernatū per illares per 40. annos, vel ꝙ in prima institutione fuit ordinatū, ꝙ regeret̄ per eos, tunc non obtinebit clericus sæcularis impetrans, nisi probetur ꝙ continuè fuerit gubernatum per 40. annos a clericis sæcularib. quod ideo est primo casu, quia pręscriptio statum non tollit̄, nisi per ꝯriam præscriptionem 40. annorū, vt in c. accedentib. ſ. de exces. præla. & quia in scđo casu obstat dispositio iuris cōis, ideo requirit̄ pręscriptio 40. an. ſ. de re. spo. c. ad decimas. eo. lib. & c. Cumana. ſ. de ele. Sed si ꝯ clericū impetrātem non probet̄ plenè de statu antiquo ipsius beneficij, tūc si Papa expressit in literis de beneficio ꝯsueto regi per sæculares clericos, intelligit̄ de ꝯsueto vsq; ad præscriptionem 40. annorū, vt voluit ſ. Arch. & Lap. hic, quod satis probat̄ hic in tex. ibi, ēt, quæ est dictio ampliatiua. & facit ēt dictio, qūb que[b] hic, quæ denotat, ꝙ ēt si per religiosos non fuerit gubernatum, vel si sit gubernatū, qñq;, & præscriptio non sit completa, habeat locum iste tex. Si verò Papa non expressit de ꝯsueto regi per sæculares, & si aliquis status antiquus ꝓbatur, puta ꝙ per annū fuit sæcularis, & postea fuit regularis per decem vel viginti annos, ita ꝙ nō venit ad legitimam præscriptionem, & tunc si impetrans probat vltimum statum sæcularem per decē annos ꝯsuetū, & sufficit talis præscriptio decennalis. tñ pro statu sæculari facit ius cōe, ex quo de iure cōi oīa beneficia sunt sęcularia, & non agit̄ hic de mutatione status beneficij, ex quo status regularis non est adhuc præscriptus, cum ante præscriptionem completam non dicatur impressus status. facit glo. in ver. solitæ. in cle. 2. de sta. mo. aliàs verò si agatur de mutatione status in alterius pręiudicium, aliud esset, vt d. c. Cumana. Si verò scribatur pro sæculari non adiecto verbo cōsueto, nec probet̄ aliquis antiquus status, sufficiet tunc impetranti probare, ꝙ vltimus status fuit sæcularis, ēt si nō probet̄ ꝙ ipse status fuerit per 10. annos, ex quo nihil ex aduerso de alio statu probat̄. facit quod no. in c. possessiones. ſ. de reb. eccl. & j. de sen. excom. si iudex. & de ele. querelam. & de iu. pa. cōsultationib. & ita tenet Rota ibi, vt refert Dom. licèt Rota ibi sentiat sufficere probari de vltimo statu, ēt qñ scribit̄ de ꝯsueto, ſm formam huius c. dūmodo non allegeī, nec probetur aliquis alius status. quod non vr̄ verum, vt patet ex dictione, ēt, hic posita. & no. j. in glo. proxima. & videtur hoc velle Do. & Gaspar in consi. 28. huius tit. vt hic plenè per Do. Et nota, quia licèt clerico sæculari impetranti sufficiat probare, ꝙ beneficium sit rectum per 10. annos, vel vltimo tpe vt possit qñq; obtinere, vt ſ. tñ vt sit causata legitima præscriptio super statu ipsius beneficij, requirit̄ tūc ꝙ tale beneficiū sit rectum per 40. an. per rectores in eo institu-6 tos, ſm glo. hic.† In glo. in ver. post. in fi. idem Archi. ideo si beneficium assumpsit sibi nomen & statū sæcularis beneficij per præscriptionē 40. an. non tollet̄ eius status, licèt postea tale beneficium rectū fuerit vt stare per aliquod tpˢ per monachum, ibi positū per abbatem, vel aliū remouendum ad libitū, nec valeret talis collatio facta per abbatē per quā mutat̄ status tanq̄ factus per illū qui per talē immutationē facere nō potuit. facit ſ. de sup. negli. præla. sicut. cum status ecclesiarum quò ad ipsarum mutationem, dicat̄ dependere à potestate epi non abbatis, vt in clem. ne in agro. §. ad hæc. de statu mo. imo poterit eps elapso tpe collationis ꝯferre, ſm no. per Inno. in c. admonet. ſ. de renun. & poterit impetrari tale beneficium, nec erit necesse fieri mentionem de tali possessione. facit quod no. j. eo. c. licèt. & ſ. de ꝯces. præbē. cum nostris. & sic sæcularis clericus impetrans tale beneficium illud consequetur, licèt nullam mentionē fecerit, ꝙ fuerit in dicto casu per monachos gubernatū. facit qđ no. in c. præsenti. ſ. de off. ord. eo. li. ſm Archi. & Io. An. ex quorum dictis no. primò, ꝙ eps mutare potest statum beneficij de sęculari, in regularem, vel econtra, sed inferior ab epo, putà abbas vel alius, non pōt, quia vr̄ limitandum, nisi talis habeat iurisdictionem quasi epalem in loco, vt videtur velle Lapus. facit quod no. in c. sicut. ſ. de exces. præla. & in d. §. ad hæc.

Secun-

ADDITIONES.

a Nic. Supe. Nec refert siue vi, seu sine vi interruptio fiat, vt ea l. patet per Pau. de Cast. & C. de præscrip. 30. an. cum notissimi. §. imo. Fallit tamen in capto, qui eo ipso quòd captus est, deijcitur, fingitur tamen in peculiari retinere, vt j. eo. ti. 11. §. j.

Vin. God. Adde an præscriptio inducat ius vendicandi etiam ab antiquo vero domino. Cor. consi. 13. quatuor. litera g. & consi. 22. in præsenti. litera q. li. 3. & quando præscriptio acquirat dominium vtile. Fely. late in rub. de pręscri.

b Vin. God. De huiusmodi dictione, quandoque, plenè per Bar. in l. j. col. 9. ff. de condi. & demon. vide Soc. in rub. ff. de exce. in prin. & quæ ibi posui in addi.

7 † Secundò no. quod impetrans beneficium iam collatum, si ipsa collatio ipso iure non tenuit, non tenetur de illa facere mentionem, de quo in d.c. licet. facit quod no. per glo. & Doct. in c. cum plures. §. de nsti. de[illegible] e. co. lib. 8 † Tertiò no. quod valet impetratio non facta mentione de possessione tenentis beneficium, quod intellige nisi possederit per 40. annos, vel etiam minori tempore cum bona fide, & possessio sit colorata ex titulo, secundum no. in d.c. cum nostris, quia tunc impetratio nõ valeret, vt in c. 2. j. de decimis. & in c. dudum. §. de priuile. secundum Lap. dicentem, quod per literas, de quibus hic in tex. clerico sæculari impetranti non poterit prouideri de beneficio, in cuius possessione erãt religiosi tempore impetrationis, vel regebant vt religiosum cõsuetum per clericos sæculares gubernari, nisi fuerit facta mẽtio in literis de tali religiosa possessione. Nec ob. tex. hic, dum dicit, quandoque ministrauerint, quia non dicit quod ministrarent tempore impetrationis. vnde facit pro ipsis religiosis, secundum Lap. & ita tenuit Gaspar in suo consi. 28 huius tit. Tu intellige quando talis possessio erat cum bona fide colorata, aliàs valerent litteræ, licèt non fieret mentio de possessione facti, vt d.c. cum nostris. & ibi per glo. & Docto. secundum Domi. In glo. in ver. prioratu. in fi. si impetrans est regularis debebit prouideri de regulari, secundum Io. Mona. & facit no. in d.c. possessiones. quia regularis non potest obtinere beneficium sæculare, vt in c. super. eo. §. de regula. In glos. pen. in fi. idem Archid. & dicit hic Bal. quod tunc non poterit sibi prouideri de sæculari propter mutationem status. & vide quod no. in 9 c. j. de cle. coniug. eo. lib. & in clem. fi. de rescrip. † in glo. fi. ibi, per 40. annos. an autem requiratur titulus in præscriptione causanda super statu sæcularis beneficij, vt sic dicatur consuetum regi per sæculares, dic quod non, secundum Lap. cum in prima institutione omne beneficiũ sit sæculare, & sic talis præscriptio non est contra ius cõe, sed contra ius priuatum. facit quod no. in c. cum dilectus. §. de consue. Sed in præscriptione causanda super statu regularis beneficij. & tunc licèt ad repellendũ impetrãtem sufficiat administratio status per 40. annos continuos sine titulo, non tñ quò ad præiudicandum diœcesano loci, nisi interuenerit titulus vel præscriptio in cuius contrarium non sit memoria, vt in c. j. §. de præscrip. eo. lib. ex quo est contra ius cõe, saltem quò ad ea quæ sunt legis diœcesanæ a qua dicta loca sunt exempta, vt in c. j. §. de statu mo. & facit quod no. Io. And. in c. de monachis. §. eo. titu. in 2. glo. mag. vltra medium. ver. notandum. vbi addit hoc esse verum, quando allegatur præscriptio, secus si consuetudo, vt in c. fi. §. de offi. Archi. & quod ibi no. secundum Lap. hic. de quo dic, vt no. in d.c. j. In ea. glo. in fi. & tunc non poterit prouideri clerico sæculari de tali prioratu gubernato per tales religiosos, secundum glo. hic quam intellige si religiosi in eo instituti gubernauerũt talem prioratum bona fide, aliàs non esset causata præscriptio super statu ipsius prioratus, vt in dicto c. j. & posset de tali prouideri clerico sæculari. Secundò intellige, quando religiosi instituti rexerunt prioratum religiosè, & ita econtra quãdo per sæculares est rectum sæculariter. vnde si religiosi fuissent instituti in tali prioratu vel bñficio sæculari, & id non religiosè, sed sæculariter gubernassent per tempus 40. annorum, prout gubernare debent beneficium sæculare, secundum no. 13. q. j. c. 3. & per glo. in clem. fi. de cele. missa. & in clem. quia regulares. de sup. neg. præla. & per Fede. in suo consi. 131. non diceretur tunc rea ctum per religiosos, sed per sæculares,[a] & de tali beneficio posset prouideri sæculari impetranti, & etiam in forma, de qua §. in princ. huius c. secundum Lap. & Ioan. de Ligna. dicentem, quod si religiosus præficiatur ecclesiæ parochiali sæculari, prout dicitur in c. quod Dei. §. de sta. mo. tunc licèt sit per talem gubernata per 40. annos, poterit tñ postea etiam sæculari assignari. & ita tenet Gasp. in consi. 19 in tit. de præben. secundum Domi hic. Non tñ posset sæculari impetranti prioratum, vel beneficium prouideri de prioratu, vel beneficio, cui ab ipso initio sit impressus talis status regularis, vt quia a principio fuit sic actum vt regatur per regulares, quod fieri potest per epm, non autem per abbatem, nisi haberet iurisdictionem quasi epalem, vt in c. accedentib. §. de excess. præla. & c. auditis. §. de præscri. secundum Lap. Et prædicta locum hñt, quando constat de statu prioratus vel beneficij, aliàs verò si de hoc nõ constaret, vt quia quandoque fuit gubernatum per clericos sæculares, & quandoque per religiosos, nõ tñ tanto tempore quod sit legitimè præscriptũ, tunc licèt non dicatur aliquis status impressus, vt in simili dr per gl. in ver. licitè. in d. cle. 2. secundum Do. hic, tñ hoc casu debet attendi cuius conditionis homines pro maiori parte tẽporis fuerint ibi conuersati, & maximè si pro maiori parte tenentes fuerint vltimi possessores. secundum Arch, quod intellige, vt sentit hic Io. An. & clarius Lap. quando simpliciter mandatur prouideri de beneficio vel prioratu, vt sic tunc attendatur vltimus status beneficij, quia ipsa possessio attenditur quæ sola nocet & prodest impetranti, vt in c. dudum. §. de priuile. & in c. 2. j. de decimis. & ita sequitur Ioan. de Ligna. facit glo. in ver. ecclesias. in clem. per literas. j. eo. secundũ Domi. & facit l. si mater. C. ne de statu defun. quod procedit quãdo alius status non allegatur, aliàs requireretur probari vltimum statum fuisse obseruatum per decem annos, vt §. in gl. Et hoc si ecclesia est sæcularis, aliàs si clãris, tunc fortè requiritur, quod sit obseruatum per 40. an. ex quo primæuus status beneficij præsumitur fuisse sæcularis, vt §. Si verò mãdet prouideri de beneficio consueto, & tunc vltimus status non sufficeret, vt vult tex. hic, secundum Io. And. pro quo facit, quia verbũ, consueto, intelligitur de præscripto, vt in c. humana. §. de ele. cum per verbũ, consueto, denotetur dominium & proprietas, non possessio tantum, secundum Lap. de quo. ã. in glo. in ver. legitimè. Quãdo verò mandatur prouideri de beneficio consueto gubernari per sæculares, non posset prouideri de beneficio nouiter creato ante datam literarum & ordinato, quod per clericos regulares regatur cum forma mandati &c. j. eo. cui de non. non seruaretur, secundum Lap. & Dom. dicentes istum tex. habere locum in mandato de prouidendo a quocunque emanet, etiam a Papa & proprio motu, quia motus proprij nihil operantur hoc casu, licèt quandoque operentur, vt j. eo. si pluribus. Habet etiam locum iste text. hic in prio. in omni beneficio, siue sit ecclesia parochialis, siue prælatura, siue præbenda, cum verbum, beneficio, de quo hic, largè sumitur, secundum Ioan. And. quod intelligit hic Lap. nisi sit epatus, vel abbatia, quia tunc includerentur, pro no. in c. 2. §. eo. Sed Domi. hic concludit vt si mandet prouideri de epatibus, vel abbatijs, idem sit prout hic disponit, cum eadem sit ratio. nõ enim ex hoc sequitur quod propter hoc veniant appellatione beneficiorum in literis beneficialibus. Vltimò scias, quod si beneficium aliàs simplex, & non sacerdotale, sit collatum vni vel pluribus sacerdotibus, & per eos successiuè sit rectum per 40. annos, tamen hoc non obstante poterit postea conferri non sacerdoti, cum status sæcularis clerici sit compassibilis, cum status sacerdotis non sit in statu sæculari & regulari, vt hic dicitur, & per Gaspa. in dicto consi. 19.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Et est ratio quia non est spectandum quid fiat, sed quàm bene vel male fiat. § de collu dete. c. j. in secunda glo.
Vin. God. Hinc est, quod tam et si multa facta teneant quæ a principio non tenerent hoc verum est si lex vltra confirmet, alias secus. l. no dubium. & ibi Bar. de legi. Alex. in l. 2 § dubium. ff. quando appel. sit. Cor. consi. 46. In causa, litera f. la 2 & consi. 54. videtur litera c & seq. lib j.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ parochiales, & alia beneficia possunt esse annexa præbendis.*
2 *Personatum cum cura an quis retinere possit sine dispensatione si sint annexa.*
3 *Canonicus qui habet curam annexam suæ præbendæ dicitur habere iurisdictionem in vicarium ibi constitutum.*
4 *Legatus de latere an possit dispensare super pluralitate beneficiorum incompatibilium.*
5 *Consuetudo potest inducere vt quis possit retinere canonicatum, cui est annexa ecclesia parochialis sine dispensatione.*

CAP. VI.

1 SVper eo. † Nota primò ecclesias parochiales, & alia beneficia curata posse esse annexa præbendæ. i. canonicatui ibi præbendas annexæ, & sic appella. præbendæ venit hic totale canonicatum, secundum Do. Secundò no. ibi, spũalem iurisdictionẽ. quod iurisdictio spũalis, vt epalis, vel quasi potest ex cõsuetudine acquiri canonicatui præbendato. facit j. de priuil. abbates. in fi. secundum Ioan. And.
2 † Vltimò no. quod in eodem loco potest quis absque dispensatione retinere personatum curatum, & præbendam etsi præbenda sit
a annexa ecclesiæ parochiali. ex quo infertur, quod accessorium,[a] licèt sit magis dignum, tñ non mutat naturam principalis. de quo in c. tuæ. §. de procu. & per Bar. in l. j. ff. de auto. tuto. & no. in reg. accessorium. j. eo. lib. In glo. 2. in fi. concludit hic Ioã. de Lig. quod si loquamur de cura fori contentiosi, tunc clarum est quod illam habet canonicus, vt in terminis huius c. & no. in extrau. execrabilis. in ver. perpetuos. Sed de cura fori pœnitentialis, cũ in illa concurrat habitus & actus, & si quæratur de habitu, & illa est penes canonicũ. Si de actu, & sic de exercitio ipsius curæ, & talis est penes vicariũ, secundum eũ. vñ ipse vicarius hẽt curã. facit gl. in ver. sacerdotibus. in cle. dudũ. de sepul. & no. in c. exposuisti. §. eo. & ibi per Io. An.

ADDITIO.

a Vin. God. Accessorium an trahere possit ad se principale Fely. in c. cũ M. Fer. col 9 de const. & an accessorium teneat quando principale non tenet. Alex. consi. 3 lib. 4. videndum est per Dec. in consi. 188. col. pen.

Io.An.in 3.gl.& d.Ant.ibi,idem tenentē,ſm Do.hic.& ita ēt vr tenere Pe.de Anc.in c.j.ſ.e.ti.& li.& d.Flo.in cle.j.de of.vic.& intellige pdicta qñ eccłia eſſet annexa pbendæ,ſecus ſi non eſſet annexa,ſed certa portio prębendę canonicè aſſignata,quia tunc non ipſe canonicus, ſed ſolus rector eccłiæ haberet curā. ſ.e.tit.auaritiæ.ſm Do.de quo in d.c.expoſuiſti.& plenè no.in d.cle.j.quæ de eccleſijs. & in c.G. perpetu°.ſ.de fide inſtru.vbi

3 no.cui ꝯpetat ipſa adminiſtratio temporalium. † Et no.ex hac gl.in fi.ꝙ canonicus hñs eccleſiam parochialē annexam dicaī habere iuriſdōnem ſpūalem in vicariū ibi poſitū,& ſic excōicare poſſe,cū curā hēat aīarū,qđ vr eſſe ꝯ Lap.dicentē hic ſe ꝯſuluiſſe per hūc tex. iūcto c.permittimus.ſ.de æta.& quali.e.li.ꝙ eṗs diſpenſare poſſit cū eo qui peregit 20.an.in archidiaconatu,cui erant annexæ duæ eccleſiæ parochiales tanq̄ dignitati, cui cura non imminebat aīarum,cū ipſe Arc.non haberet ptātem excōicandi,interdicendi,vel viſitandi, ſed ſolū examinandi clericos , & eos repertos idoneos eṗo præſentandi. & facit d.extrauagans execrabilis.§.q̄tum aūt. Sed aduerte, quia hæc gl.nū facit in ꝯrium,quia licèt dicta ptās ꝯpetat Archid.non tñ competit principalr, vel reſpectu principalis, ſed per quādam ꝯñtiam rōne illius annexionis, vnde hoc non dēt ꝯſiderari, ex quo non ꝯſiderantr ea quæ ex accidenti ꝯpetunt,an dicat cu ratus.& ita pōt ſaluari dictum Lapi,& huius gl. ſm Do.pro quibus facit tex.hic,& quod dicit Io.And.volens,ꝙ ſicut in terminis huius c. non eſt neceſſaria diſpēſatio, ita non ſit neceſſaria expreſſio curæ ipſius eccleſiæ parochialis,ſi ipſe cano.hñs annexā eccłiam parochialem impetret aliud beneficium, ſed ſufficit ſibi de ipſo canonicatu mentionē facere.facit d.reg. acceſſoriū.& qđ no.in 5.gl.in cle.j.j.eo.ſm Io.And. cuius dictū procedere pōt,ſm Lap.qñ eccłia parochialis eſſet annexa præbendæ,ſecus ſi ſimul eſſent annexæ,ita ꝙ neutra ſubeſſet,vel foret acceſſoria alterius,ſed vtraq; eſſet de per ſe, quia tūc de vtraq; deberet fieri nominatio. facit d.cle.j.j.eo.tit. & quod no.in c.j. ſ.ne ſede vacan.in gl.2.& j.de conſe.eccle.vel alta.c.j.& in cle. per literas.j.eo.titu.in ver.eccleſias. Et vide glo. no.in c.gratia. ſ.de reſcri.eo.lib.& ibi,quid de beneficijs vnitis. & ita tenent Docto.in c.cum in illis.in prin.j.eo. In glo.pen.in fi.no.glo.&

4 ita tenet Lap.in ſua alleg.36.in fi.† In glo.fi.in prin.legatus verò de latere non poſſet diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum incompatibilium.& vide per Rotam in deci. 286.quæ in-

5 cipit, Item ꝙ legatus. † In ea.gloſ.in fi.no.ex glo. ꝙ poteſt per conſuetudinem induci,vt in eadem eccleſia poſſit quis retinere canonicatum prębendatum , cui eſt annexa eccleſia parochialis,& etiam aliam dignitatem ſine alicuius diſpenſatione, de quo vide in c.j.ſ.de conſue.eo.lib.Secundò no.ex glo.quòd epiſcopus poteſt ſuper hoc diſpenſare. de quo j.in c. de multa. ſ.eo.& in dicto c.j.& vide glo.fi.in clemen.fi.j.eo.titu. vbi no. an poſſit quis ſimul plura beneficia retinere, & cuius diſpenſatio ſit neceſſaria.de quo etiam in c.gratia.ſ.de reſcrip.eo.lib. & in clemen.gratiæ.j.de reſcrip. & per Federi. in ſuo conſi.115. & 200.& per Lap.in dicta alleg. 36.

S V M M A R I V M.

1 *Ius ad petendum præbendam acquiritur ex ſola collatione canonicatus.*

2 *Prioritas iuris in beneficialibus conſideratur ex tempore dati tituli, non autem ex tempore poſſeſſionis recepta.*

C A P. VII.

1 **F**Vm cui. † No.j.ius ad petendū, & ꝯſequendū præbendā acquiri ex ſola collatione canonicatus, ētabſq; eo ꝙ alr in canonicū ſit receptus.facit c.relatū.ſ.e.& j.eo.ſi clericus, quia ſpālis gratia ſtatim afficit præbendā,vt hic.& j.eo.in c.ſi poſtq̄.& ibi dicet. Scđò no.ibi,prouiſionis,iuncto tex.ſ. ꝙ prouiſio idē eſt, quod collatio,de quo in c.cum in illis.§.cum aūt.j.eo.titu. & vide glo.in ver.prouiſionem.& ibi per Archid. & Io.And.in c.j.

2 ſ.de elect.eo. lib.† Vltimò no. & ita allegatur ꝙ in beneficialibus prioratus iuris conſideratur ex tempore dati tituli,non ex tpe receptæ poſſeſſionis,vel receptionis,vel prę́ſentationis.facit quod no. in c.tibi qui.ſ. de reſcrip.eo.lib. & in c.vxore.ſ.de his quæ fiunt a maio.parte.& ita eodem modo dr̄, ꝙ non ſolū ad prioritatem temporis, ſed etiam quò ad alias qualitates inſpicitur tpſ datæ in beneficialib.vt in c. ſi eo tempore.ſ.de reſcrip.eo.lib. de quo j.eo.in c.ſi cui.In glo.fi.ibi, abſurdum &c. Idem no.in dicto c.tibi qui.ſecundum Io.And.dicentem hunc text.procedere ſiue tales ſecundò impetrantes primò præſentauerunt eorum literas executoribus,ſiue illis ad quos ſpectat collatio , vel receptio. & hoc quando in literis erat clauſula, non obſtante quòd in dicta eccleſia de duobus vel pluribus eſſet grauata, aliàs quòd non forent recipiendi, vt no. in c. duobus. in fi. ſ. de reſcript. eo. lib.& dic vt ibi no.in c.mandatum. de reſcript.

S V M M A R I V M.

1 *Impetrans literas ad beneficia,licèt taceat defectum ordinum, nō propterea vitiatur reſcriptum,licèt beneficium quod petit ſit curatum .*

Adde ad idem nu. 2.

3 *Electio facta de aliquo ad beneficium curatum,an ſit valida licèt ipſe non ſit conſtitutus in ſacris ordinibus.*

4 *Literę generales in forma pauperum, an ſe extendant ad beneficium illius qui habet collationem vnius beneficij tantum.*

5 *Clerici conſtituti in minoribus ordinibus tantum, an poſſint aſſumi ad beneficia curata ſine diſpenſatione, vide bonam diſtinctionem.*

6 *Stilus in literis ſi non eſt appoſitus,non eſt eis credendum.*

C A P. VIII.

SI pro clericis. Primò ponitur deciſio caſus. Secundò eius determinatio ibi, oportebit. Nota primò caſum in quo literæ gratioſæ,& in forma pauperum conceſſæ æquiparantur, regulariter tamen differunt. ſ.eo.c. quāmuis. & j.eo.ſi

1 pauper. † Secundò tene menti, & ita allegatur, quòd defectus ſacrorum ordinum, & eius taciturnitas nō vitiat literas ad beneficia,nec ſubreptionem inducit,etiam ſi ſcribatur pro beneficijs curatis,vel aliàs ſacrum ordinem requirentibus, & ſic patet ꝙ beneficia requirentia ſacros ordines,non requirant tempora, nec ordines tēpore promotionis vel impetrationis , ſed ſufficit, ꝙ poſtea intra tempus iuris aſſumantur , intellige niſi expreſſe aliud diſponatur,vt dicto c.nemo deinceps.ſ.de elec. eo.lib.& j.in glo.dicetur.Ipſe tamē impetrans beneficium debet ad minus exprimere, ꝙ ſit clericus, vt in c. ſi clericus.j. eo. quia laicus non eſt habilis ad impetrandum beneficia,& impetratio facta per laicum, & per eum qui non eſt clericus eſt nulla,vt in c.cum adeo.& ibi per glo.& in c.ex literis.ſ. de tranſla. etiam ſi eſſet facta per eum qui eſſet in propoſito velle promoueri ad clericatū, cum omni caſu neceſſe ſit ꝙ tempore impetrationis ſit clericus, & inſpicitur tempus datarum literarum, vt ſ.de reſcrip.c.ſi eo tēpore.eo.lib.vnde non ſufficeret ꝙ poſt impetrationem promoueretur ad clericatum,ſm Ioā.An.in c. 2.ſ.de inſti.licèt Spec.in tit.de act.& pe.ver.quid de tonſurato. velit contrarium in hoc.& non bene,quia etiam ſi Papa ſcriberet ex certa ſcientia pro aliquo qui non eſſet clericus , tamen iſte non poſſet promoueri antequam fiat clericus, ſm Imo. in

a d.c.2.quę omnia tene menti.† Vltimò ꝙ licèt patiens defectum in ordinibus poſſit impetrare & conſequi beneficium,non facta mentione de defectu ordinum , adeo quod etiam non eſt neceſſe fieri mentionem de qualitate ordinis annexi & requiſiti in illo beneficio,vt eſt tex.in c.ei cui.j.eo.& dicetur j. in gl. licèt fieri debeat mentio de qualitate ipſius beneficij , vt in c. cum in illis. j.eo. tamen propter hoc non habilitatur perſona impetrantis quò ad retentionem , niſi poſtea ordines aſſumat intra tempus iuris. & ſic facit ꝙ licèt diſpenſetur cum minore, vt non obſtante ætate poſſit eccleſiam curatam retinere, non tamen talis diſpenſatio habilitat ipſum,vt non debeat ſe facere promoueri ætate adueniēte.de quo in c.cum ex eo.ſ.de ele.

3 eo.lib.† In glo.2 in prin refert Io.An.hic fuiſſe diſputatum, & determinatum, ꝙ valeat electio facta de conſtituto tantum in minoribus ad eccleſiam parochialem , maximè ex quo ſcienter per epiſcopum ſit ꝯfirmata, licèt verbo diſpenſationis vſus non fuerit.de quo in c.2.ſ. de ſciſmaticis. Secundò ꝙ ſi electus tempore electionis & confirmationis erat in peccato mortali , non tamen notorio & poſtea emendatus intra annum factus ſit ſacerdos , non poterit remoueri , ex quo crimen non erat tale quod impediret executionem ordinis poſt pœnitentiam.de quo vide per Ioan. And.in c. niſi.ſ.de renun.in glo.ex

a loco.& vide Ioan.And. in c.auditis.ſ.de elect.ſuper glo.fi.[a] In ea.glo.in fi.ratio differentiæ eſt,ſecundum Pet.de Ancha.quia defectus ordinis poteſt ſuppleri ex voluntate ipſius impetrantis, & in breui, quod non eſt in tribus alijs defectibus. In glo. in ver.animarum.in fi. Quærit primò, an impetranti exiſtenti in maiori ordine poterit prouideri de beneficio,quod requireret minorem ordinem. Archi.hic ꝙ non. & idem Ioan. Mona. in c.cum aliquibus.ſ.de reſcrip.eo.lib.Sed Ioan.And. hic contra.& idem ſequuntur Docto.quia per aſſumptionem maioris

ordinis

A D D I T I O.

a Nico. Superan. Clarius tamen patet in c. inquiſitionis. de accuſa. paulo poſt principium vbi duo notantur crimina executionem impedientia, homicidium videlicet & ſimonia.

ordinis non receditur a mino. ɨ. de homic. c. continebatur. & c. degradatio. j. de pęnis. & ita sequitur Rota in deci. 3. & vide in c. cum in illis j eo. 4 † Quæritur, an per literas generales, etiam in forma pauperum cõcessas, q̃n scribatur alicui prouideri de aliquo beneficio in certa ecclesia, possit prouideri de beneficio spectante ad collationem illius qui vnicum tantum beneficiũ conferre habet, Arch. hic ꝙ non, per no. 3. q. 7. §. fi. & quia in gratia dicit, ꝙ prouideat de aliquo beneficio, & verbum, aliquo, pluralitatem importat, sm Archi. pro quo est glo. singu. in ver. certa. in cle. j. j. eo. tit. & idem tenet Rota in deci. 206. quæ inci. Item voluerũt. ẽt si scribatur epõ vel alteri, vt prouideat de beneficio spectãte ad collationem, vel prouisionem cuiuscunq́;, vt non possit prouideri de beneficio spectante ad collationem illius, qui vnicum beneficium habet conferre, etiam si dictum nõ fuerit in gratia de aliquo beneficio, sed de beneficio simpl. vt ibi per Rotam. an poterit ille, cui scribitur per has literas generales, prouidere de beneficio spectante ad collationem alterius. Arc. hic vr velle ꝙ sic, nisi aliud appareat ex forma literarũ quæ sp attendi debet, vt ɨ. de priui. porrò, de quo hic per Arch. & Do. & per Io. An. in c. pro illorũ. ɨ. e. vbi dicit debere attẽdi verba rescripti, & scribiĩ epõ pro suo subdito, ꝙ et dẽat prouidere in aliqua ecclarũ suarũ, poterit prouidere in ecclesijs sibi subiectis quò ad epalem iurisdõnem, licẽt ad eũ nõ spectet collatio. ar. c. ex tuarũ. ɨ. de priui. sed si diceret in aliqua ecclesiarũ tuæ dięcesis, poterit tunc prouidere etiam in exemptis ecclesijs, quę sunt & esse dicunt in dię. vt p gl. in ver. anni. in cle. frequẽs. de exce. p̃la. Sed tu vide plenè de hoc ar. per d. Ni. & Imo. in d. c. pro illorũ. & ibi, q̃n in lrĩs apponiĩ cla, ꝯdictores ꝯpescẽdo, vel autoritate nr̃a ꝓuideas. vt ibi p eos. & qđ eſt dictũ ɨ. eo. h. in c. q̃uis. §. j. 5 † In gl. i ver. ꝓuidere. ia fi. si q̃rat an ꝯstituti i minorib. tm̃ possint assumi ad beneficia curata sine dispẽsatione, aduerte ad 3. casus prin. quia aliq̃ñ assumiĩ per viam præsentationis faciendæ per patronos, & tunc põt sine dispẽsatione assumi, vt in c. a. hic all. Et scd̃o assumiĩ per viam impetrationis, vel per literas Papæ. & idem quia põt sine dignitate assumi, vt dicit glo. hic, ẽt si ipsis in literis nõ fiat mentio ordinum, vt est tex. hic, qui procedit vt voluit hic Lap. ẽt si mandeĩ per literas Papæ prouideri de dignitate curata & collegiata, vt valeant literæ, non facta mentione de defectu ordinum, maximè si in literis apostolicis clericus noĩatur. j. eo. si clericus. pro quo facit, quia magis viget rõ, vt in ecclia parochiali promouẽdus sit in sacris quàm in dignitate maximè collegiata, vt patet in c. cum ex eo. hic allc. & in c. statutum. & c. licet canon. eo. tit. sm Lap. pro quo facit tex. hic loquens de beneficijs curatis, quorum appellatione venit etiam dignitas, vt per gl. in reg. j. j. eo. & in cle. auditor. de rescrip. Et prædicta procedunt in beneficijs vel dignitatib. requirentib. sacrum ordinem de iure, consuetudine, vel statuto ecclesiæ, non m̃ contemporaneè tpe prouisionis. Quid aũt si requiranĩ contemporaneè, putà sꝯsuetudo vel statutum disponat ꝙ conferri non possit non existenti in sacris, tunc nisi in dictis literis statuta vel consuetudines tollant per clam, non obstante, non poterunt talia beneficia conferri per dictas literas non existenti in sacris, sm Archi. & Io. And. & tenet Rota in d. deci. 3. ex hoc dicens, ꝙ cum in literis pauperum non tollantur statuta vel cõsuetudines, quia non apponit cla, non obstante, sequitur ꝙ non poterit per dictas literas prouideri de talibus beneficijs. Sed si in literis per dictam clausulã, non obstante, sint sublata statuta vel consuetudines, vt cõiter fit in literis gratiosis, tunc si talis qualitas ordinum fuit impressa per statutum, vel aliam dispositionem ecclesiasticarum personarum poterit de eis prouideri non existenti in sacris, cum Papa intendat talibus præiudicare. ar. c. propos uit. ɨ. de concess. præb. vt tenet Rota ibi. & ita procedere poterit opi. Io. Mo. Archi. & Io. An. tenentiũ istũ tex. habere locũ, q̃n talia statuta, vel ꝯsuetudines tolluñ per ipsas literas Papales, de quo in c. cũ in illis. in 3. glo. & in c. ei cui. j. eo & in c. cũ aliquib. ɨ. de rescri. eo. li. Si verò talis status fuit impressus per laicum tpe fundationis vel dotationis, tunc tales clæ gñales non extendunt se ad talia, cum Papa non intendat per eas eis præiudicare, vt no. in c. cũ dilectus. ɨ. de integra. vt tenet Rota in d. deci. vt refert hic Do. & facit quod no. in c. a. ɨ. eo. titu. & lib. Tertio verò casu principali quando assumeretur quis aliter q̃ per viam præsentationis vel impetrationis, putà per viam electionis, tunc gl. hic, & in d. c. cum ex eo. voluit ꝙ constitutus in minorib. non possit assumi ad ecclesiam curatam sine dispensatione, per c. præterea. hic alleg. quod in hoc non est correctum. quod procedit saltem quo ad ecclesias parochiales, sm Ioan. An. qui hanc opi. tenere vr̃, licẽt Archi. teneat aliam opi. vt indistinctè possint assumi ad talia beneficia sine dispensatione, & idem tenet hic conciliũ per d. c. cum ex eo. vbi patet, ꝙ cõstitutus in minorib. promouetur ad talia beneficia. facit etiam tex. hic, vbi nil dr̃ de dispensatione, sed loquitur de iure cõi. & opi. Archi. tenet Pau. in cle. vnica. de of. vic. cũ non sit rõ, quare potius ꝯstitutus in minoribus possit assumi per viã p̃ntationis, vt d. c. a. vel per viã impetrationis vt hic, q̃ per viam electionis, quia est ordinaria & fauorabilis. & via p̃ntationis vel impetrationis est extraordinaria, & sic odiosa. & hanc opi. sequiĩ Io. de Lig. & Io. de Fan. hic. & Ioan. Cal. & Gas. in d. c. dudum. el j. ɨ. de elec. & Pet. de Ancha. in d. c. licet canon. & in d. cle. j. vbi idem tenet do. Anto. & d. Flo. licẽt Imo. ibi, & in d. c. licet canon. videtur sequi opi. glo. per text. in d. c. dudum dicens tutius esse ita tenere. & idem post do. Ant. in d. c. dudum. Tu aduerte, quia Lap. hic tenuit, ꝙ cõstitutus in minoribus eligi possit ad dignitatem curatam etiam collegiatam, vt in gl. fi. j. q. j. quicquid. Sed in hoc Pau. & Imo. in d. cle. j. tenet ꝯ̃rium. & idem in d. c. licet. & Dom. ibi per tex. in d. c. dudum. qui de dignitate loquitur. tutius est tenere sm Do. Flo. in d. cle. j. & hoc in dignitatibus curatis in quibus prouidetur per viam electionis. Sed in alijs inferioribus beneficijs curatis, de quibus loquitur d. c. præterea. poterit hodie de iure cõi assumi constitutus in minoribus, vt est cõmunis opi. per tex. hic, & in d. c. licet. & in d. c. cum ex eo. & in d. c. a. vt etiam tenet Domi. in d. c. licet. Et intellige prædicta, nisi sint talia beneficia quæ contemporaneè requirãt sacrum ordinem tempore prouisionis, & quæ conferri non possint non constitutis in sacris, quia tunc secus esset, vt ɨ. est dictum. & eodem modo posset prouideri de ecclesia curata constituto in minoribus per viam collationis, vt in dicto c. cum ex eo. & tenet Imo. in d. c. dudum. 6 † In glo. in versi. oportebit. in fi. & talis stilus est seruandus, intantum ꝙ si talis stilus non esset in literis, non esset eis credendum, vt per glo. in c. q̃uis. ɨ. eo. In glo. fi. ibi, cum in cunctis. hodie imponitur alia pęna reseruatis etiam antiquis, vt patet in cle. vt hi qui. secundo responso. de ætate & quali.

S V M M A R I V M.

1 *Literis legati est credendum super collatione beneficiorum pertinentium ad suam collationem.*

2 *Papa si approbat factum alterius mandando sua autoritate illud exequi, dicitur facere proprium factum, non alienum.*

3 *Legatus de latere an possit facere reseruationem cum acceptãdi beneficio, de quibus hic.*

4 *Prouisio de beneficio quando dicatur Papalis.*

C A P. IX.

SI eum. Impleto per Papã mãdato alterius super ꝓuision e faciẽda, intelliĩ esse facta prouisio autoritate Papæ. h. d. Et primò decidiĩ casus, ex quo ad decisionẽ alterius inferĩ ibi, & Io. 1 † No. j. ibi, suas lrãs, credendũ esse literis legati super collationib. beneficiorũ pertinentium ad eũ iure legationis, de quo in c. post cessionẽ. ɨ. de proba. crediĩ ẽt verbo Cardinalis asserentis se legatũ, vt 96. dist. nobilissimus. nisi esset præiudiciũ tertij, quia tunc nõ crederet sine literis, sm gl. fi. in c. sicut. ɨ. de sen. excõ. de quo a per Duc. in c. ꝙ super his. ɨ. de fide instr. 2 † Scd̃o no. ꝙ si Papa approbat factum alterius, & mandat sua autoritate id exequi, dicitur tunc facere factum proprium, & non alienum, quia omnia nostra facimus quib. autoritatem nostram impartimur. facit c. si apostolicæ. j. eo. & quod no. in c. cum aliquibus. ɨ. de rescrip. eo. lib. Vltimò no. ar. ꝙ factum legati non dicatur factum apostolicæ sedis, vt d. c. si apostolicæ. & c. hi qui. j. eo. & in c. si abbatem. ɨ. de electio. eo. lib. & vide per glo. in ver. apostolicæ 3 sedis. in clemen. quia contingit. de religio. domi. † In glo. a. ibi reseruat &c. Sed an poterit legatus facere reseruationem cum beneficio acceptandi. Ioan. And. hic ꝙ non, cum sit contra mentem c. præsenti. ɨ. de offi. leg. eo. lib. Sed Lapus contra, cum ibi prohibeatur reseruatio alterius beneficij spectantis ad collationem eiusdem, & sic de duob. beneficijs, sed isto casu agitur de reseruatione vnius beneficij tantum, licẽt cum potestate acceptandi, & non agitur de tollẽda potestate ei ad quẽ spectat, nisi in vno beneficio tm̃, sed ibi in pluribus & idem sequiĩ Io. de Lig. quia isto casu est vna reseruatio a tm̃ cum p̃tate acceptandi, & non plures quæ ibi prohibentur. facit qđ no. in c. ex parte. el j. ɨ. de offi. deleg. & in c. executor. j. de cõce. p̃ben. sm Do. In ea. glo. in fi. posset ẽt ipse legatus ꝑcipere, vt statim recipiatur in canonicũ ille pro quo reseruauit præbendã proximè

A D D I T I O.

a Vin. Go No. ꝙ reseruationes bñficiorũ factæ per Papã q̃n videanĩ remitti per nouã cõstitutionẽ. & plura de materia reseruationis tradunt p Dec. cõsi. 168.

xime vacaturā, vt hic in tex. ibi, obtemperatū non fuerat. & ibi auēta ipsius legati, vt sic determinet duplex dictū. l. de pbenda & canonicatu, & non de præbenda tm̄, & ita pertrāsit hic Io. An. de quo per eum in d. c. si apostolicæ. in gl. non in forma cō muni. & per Spec. in titu. de leg. §. nunc tractemus. ver. sed si legatus. Et dicit hic Io. de Lig. cōiter approbari, vt sic anteq̄ vacet præbenda possit legatus mandare aliquem recipi in canonicū. pōt enim pbendā non vacantē reseruare, vt afficiatur pro certa psona, ergo & canonicatū facere cōferre, cū illa dicantur annexa, vt in c. si clericus. j. e. & ita sequitur hic Io. de Pantu. ad hoc inducens tex. vt s. aliàs iste tex. esset de casu nō dubio, q̄a cum fuisset dubiū pro quo ille legatus solū reseruasset si non mandasset recipi, si postea sit per literas Papæ receptus, nō diceretur receptus auctoritate legati, sed si legatus mandauit eū recipi, & quia non fuit receptus, Papa postea mandauit illum recipi iuxta ptinentiā literarū legati, & recipiat, tunc bene erit dubiū, cuius auctoritate dicat receptus, cuius decidit iste tex. in eum. & pro hac parte vr̄ tex. in c. hi qui. in prin. j. e. Nec non intelligitur ibi de legato habente speciale mandatū, q̄a tunc dr̄ receptus Papæ auctoritate & nō legati, prout ibi dr̄ in scd'o rn̄so, fm̄ Domi. Et pdicta procedunt siue in ecclesia nō sit statutus numerus & iuratus, vt vult hic Lapus & Domi. siue ēt si sit statutus per inferiorē a Papa & iuratus, non tñ ↄfirmatus, vel auctorizatus per Papā, quia licet tale iur̄m vel statutū obstet qñ impetrans de ipsis non facit mentionē, s. de rescrip. cō. stitutus. & ēt de ipsis statuentib. s. eo. tit. dilecto. tñ non obstat legato de latere, & ad eius mandatū poterit & debebit venire ↄ tale statutū sine metu periurij, ēt per ipsos canonicos. arg. c. venientes s. de iureiu. & facit qd' no. Archi. in c. auctoritate. 15. q. 6. dicens, q̄ si aliqs iurat nō exire domū per 15. dies, si citetur a iudice, tenetur parere, nec erit periurus. & ita voluit Spe. in titu. de citatione. §. j. ver. quid si quis. & Io. An. in c. cū parati. s. de ap. & in c. quia plerique. s. de offi. ord. e. li. & intellige pdicta qñ in literis legati fieret mentio de iur̄o & statuto: aliàs recipere non tenetur, cum obstet statuentibus, licèt si scienter recipiāt, teneat receptio, & erunt periuri, vt tenet Spe. in d. ver. sed si legatus, fm̄ Lap. Sed si in ecclesia numerus esset statutus & iuratus, & per Papā approbatus, tunc canonici eidē obedire vel recipere non tenentur, cum numerum infringere non possint, vt voluit glo. sing. in c. pro illorū. s. e. ti. valeret tñ receptio si reciperent, cū eorū fauori possint renūciare, vt no. Spe. in ver. sed si legatus. & Io. An. in d. c. dilecto. & ibi per Inn. & Doct. In gl. in ver. auctoritate, in fi. vide qd' dixit Io. An. in regula q̄ prior. j. e. q̄ si cōstet mandantē executioni factū intentarū per alium velle, q̄ censeatur propriū, & procedat iste tex. q̄ patet, quia dixit, auctoritate nostra: in dubio verò non apparente qua intentione fecerit, tunc potius vr̄ exequi factum alterius q̄ velit ppriū facere, vt in c. literis. s. de rescri. fm̄ eum ibi, vt refert hic Do.

4 † In glo. in ver. receptus, in fi. no. q̄ talis prouisio dr̄ papalis. & rō est, quia iste nullum ius fuit consecutus per factum legati, sed per Papā habuit. vnde totum est papale, cum fuerit noua iuris collatio papaliter facta, fm̄ Pau. & tex. hic loquens de prouisione legati non obstat, quia intelligitur de prouisione facienda, non aūt de facta, fm̄ Arch. & Io. An. nam si gratia esset facta per legatum, tunc mandatū Papæ postea emanans foret executiuū, non aūt cōcessiuū, ut quia forte de facto non admittebatur ad possessionē, fm̄ Pau. aliàs adaptari nō posset finis istius tex. dum dicit, q̄ talis est oībus præferendus in assecutione præbendæ: vnde loquitur de eo cui non erat facta collatio, fm̄ Domi. Nec ob. si diceretur, q̄ si per factum legati iste non fuerit aliquod ius assecutus, sed per Papam, q̄ tūc talis sine dubio diceretur auctoritate Papæ receptus absque eo, q̄ in literis exprimeretur auctoritate nostra, quia respondetur q̄ ipse legatus incepit, & Papa illud inceptum perfecit, vnde in dubio videtur potius factum alterius exequi quam factum proprium facere. & per hoc non obstat glo. 2. s. & quod ibi dictum fuit.

S V M M A R I V M.

1 *Formæ prouidendi de beneficijs per Papam sunt quatuor de quibus hic.*

2 *Alternatiua dispositio est primo implenda quæ prius peruenit ad casum inclusum in dispositione.*

3 *Alioquin, verbum respicit primam vacaturam & sic ordinem vacandi, nō autem potestatem conferendi ordinem.*

4 *Alternatiua vel disiunctiua non resoluitur in coniunctiuam in mandatis.*

C A P. X.

Mandato. Mandatū alternatiuū plures collationes includens, verificatur in primo vacante, sed in vacantibus simul, ordo scripturæ attēditur. h. d. fm̄ Do. & primo ponit thema, cuius duo dubia soluūtur, primū ibi, de beneficio. fm̄ ibi, si verò.

1 † No. j. ibi, sub ea forma. vnam formā de quatuor formis prouidēdi alicui de beneficio, & prima est ista, de qua hic in tex. qñ Papa scribit de certa persona & bñficio incerto. Qñq; & secūdo scribit pro certa psona & pro certo bñficio. & de istis duabus formis habetur s. de offic. delega. ex parte. el j. Tertia forma est qñ scribitur pro persona incerta, & certo beneficio, & de ista habetur s. de offi. deleg. is cui. 2. respon. eo. lib. Qñq; scribitur pro incerta persona, & incerto beneficio, & tunc gratia respicit eum cui scribitur, vt j. eo dudū. in prin. & c. q̄uis. vt hic plene per Io. An. & j. dicetur.

a † Secundo no. ibi, primo vacabit q̄ in alternatiuis dispositionibus illud est primo implendum qd' prius peruenit ad casum in dispositione inclusum. Vltimo no. q̄ in præstationibus alternatiuis ᵃ seruari dēt ordo scripturæ, qñ qualitas additur secundæ in defectū vel subsidiū primæ, de quo per glo. in c. metropolitano. 63. dist. & 8. q. j. licèt ergo. facit reg. in alternatiuis. iuncta glo. j. eo. vr̄ ēt hic Papa addidisse de collatione bñficij alterius in subsidiū si non vacaret ad collationē illius cui scribitur, & talis appel. alternatiua ordinis nō ptationis: regl'r verò alternatiua intelligitur esse ptationis, & nō ordinis, ut per glo. in c. cū plures. s. de offi. dele. eo. li. In glo. j. in fi. & ibi posuit de duplici forma. Et de prima est hodie tex. hic. Scd'a forma est si diceretur, puideas tali de bñficio spectāte ad collationē tuam, alioquin de bñficio spectante ad collationē cuiuscunque, & tunc voluit hic Arch. q̄ ex quo is cui scribitur, hēt bñficia ad suā collationē spectantia, ēt si non vacant, nō poterit de alijs puidere, quasi plus importet ista dictio, alioquin, q̄ alternatiua, vel hoc dictū pcedit si scriberet in forma, q̄ ponit Spe. in ti. de ac. & peti. §. sup actionib. ver. Item si scribitur, puta q̄ mihi de bñficio prouideat si quod ad sui collationē pertinet: alioquin de alio ad cuiuscunque collationem spectāte, quia intentio scribentis est tunc grauare alios solum qñ ille non haberet beneficia conferre. aliter verò dictum Arch. nō procederet, quia dictio, alioquin, vr̄ respicere vacationem, nō aūt ptātem conferendi, quod maxime procedit qñ scribitur sine ptāte acceptandi, fm̄ Io. An. & sequitur Io. de Lig. Sed Io. de Fan. dicit super hoc cogitandum, cum non uideatur bene posse colligi diuersitas in dictis formis, ut hic refert Do. dicēs, q̄ contra dictum Ioan. An. facit, quia dictio, alioquin, est relatiua, & referri debet ad qualitates expressas, vt per glos. in ver. alioquin. in c. vt circa. de elec. eo. lib. & per Bar. in l. j. ff. de condi. & demon. ideo si dicitur, prouideas tali de beneficio ad tuā alioquin ad cuiuscunque collationē spectante, non pōt referri ad uacationem quæ non fuit expressa, sed ad collationē, secus si fuisset expressum de vacaturo, puta quia dixit, prouideas de beneficio vacaturo ad tuam collationem, alioquin &c. quia cū dictum alioquin debeat determinare suum añs, videlicet verbum, vacaturo, non aūt qualitatem adiectam suo antecedenti, vt est uerbum, tuam, q̄ venit restrictiuè ad uerbum, vacaturo, tunc posset procedere dictum Io. An. intellige qñ verbū, vacaturo ad tuam, iūgitur dictio. alioquin, ut in terminis prædictis, quia tūc intelligitur, si non vacat ad tuā, cōferas de vacātibus ad collationē alterius pertinentibus. Si verè non iungat, sed disiunctiuè ponatur, ut si dicat, uolentes tibi gratiā facere de bñficio vacaturo, mandamus tali, ut tibi ↄferat beneficiū ad suam, alioquin ad collationē cuiuscunque, tūc nō posset conferre de pertinentibus ad collationē aliorū, nisi qñ non hr̄et cōferre de suis, fm̄ Do.

3 † Cogita, q̄a tenendū vr̄ qd' dicit hic Io. An. Nam
b dictio, alioquin, ᵇ hēt respicere primā vacaturā, & sic ordinē uacandi, nō aūt ptārem ordinē cōferēdi, ut colligit ex tex. hic, q̄a uerbū ad collationē importat uacarionē. i. q̄ primo uacauerit. Sed qñ nō possit apparere de ordine uacandi, q̄a plura bñficia simul uacauerūt, tūc est qd' attendit ordo scripturæ, & posset pcedere qd' s. dicit Do. In gl. 2. in fi. rō est, q̄a qd' cōe est epo cū alio, eps suū dicere non pōt. ff. de au. et ar. leg. l. Quintus. et Papa nō expresso nō intēdit preiudicare, uel nouā formā dare, et per hoc rūdet ad c. dilectus. s. de offic. leg. fm̄ Ioan. de quo j.

In

A D D I T I O N E S.

a *Vinc.* God. Alternatiua resoluitur in coniunctam ex mente disponentis, & ratione absurdi euitandi. Paris. consi. 44 nu. 10. lib. 1. & aliquando alternatiua significat ordinem Ruy. consi. 69. nu. 4. lib. 3.

b Cel. Dictio, alioquin. Tu dic, q̄ ista dictio non solum facit orationem conditionalem, sed in se ipsa orationem continet, & inducit conditionem contrariam dispositioni præcedenti, & exponitur alioquin. i. si prædicta non fuerint, ut no. Bar. in l. si finita §. ex hoc edicto ff. de dam. infe. & in l. legan. §. pe. cum si. per Bar. alle. ff de dolo. plenis. per Bal. in l. j. col. 5. versi. quarto quæro. ff de condi. & demon.

Adde de ista dictione, alioquin, Ias. in §. in personam. nume. 8. & 13. Inst. de act.

In glo.4.in fi.idem Arch.In glo.in ver.ſimul.in prin.& procedit iſte tex.ſiue ſimul vacent, videlicet tpe datæ, ſiue poſt datã, ſm Archi.& Io.An.qui dicunt, q ſi ſcribatur epõ de bñficio ad eius collationẽ ſpectante, & vacent ſimul tria bñficia, & eps oia alij conferat, q ſolum vltimũ euincitur, & vltima collatio tractabitur.& eſt rõ, quia eps erat aſtrictus ad vnã dimittendã, poterat ergo dimittere quã volebat.l. plerunque.ff. de iure do. & ſic duo prima fuerunt rite collata.& facit quod no.j. c.ſi pluribus.in ver.elegerit.qđ limitat hic Do. qñ eſſet appoſita clauſula proprij motus, q a tunc dẽt dimittere bñficiũ maioris valoris, vel illud qđ optauerit ille pro quo ſcribitur, vt hr̃ in ca.ſi pluribus. Scđo limita, niſi eſſet appoſita cl'a acceptandi intra menſem, & cum decreto, q a ordinarius non poſſet intra menſem conferre, & tollere illi optionẽ, vt in cle.j. de cõceſ.p̃ben. ſm Dñi.Regulariter ergo dicto caſu vltimũ bñficium, qđ vacauit, poterit vẽdicari. facit in ſimili qđ dr̃, qñ excedit modus in donatione facta per patrẽ in p̃iudiciũ filiorũ, vel per prelatũ in p̃iudiciũ eccleſiæ, qñ plures donationes facit: nã per vltimam inſurgit inofficioſitas, & illa tñ reuocatur, & non aliæ p̃ceden tes.de p̃la.no.in c.cæterum.ĩ.de dona.& de pr̃e no. in l.j. C.de inoffi.dona.& in l.Titia.§.Imperator.de leg.2.ſecus tñ eſt in falcidia detraheda, q a licẽt p p vltimũ legatũ falcidia immineat, tñ non ex illo ſolo, ſed ex oĩbus dẽt detrahi.& rõ, q a in legatis oia eodẽ tpe ɔfirmant.ſ.per mortem teſtatoris. l. ſi ſeruus cõis Meuij.de iu.ſer.Idẽ intellige vbi apparet de prioritate, vel poſteriorıtate collationis, ſed ſi non appareret, ſed eodẽ tpe fuit factæ, tunc cũ eps oia ɔferẽdo deliquerit rõne talis delicti datꝰ ptãs aduerſario, ſeu illi impetranti quã voluerit eccleſiã vendicare, quia ſi hoc operatur negligentia, fortius delictũ, vt in d.c. ſi pluribus.& ĩ.de cõceſ.præbẽ.c. 2. & in l.cũ quidã.de le. 2. Et p̃dicta p̃cedunt qñ ſimul vacant, ſed ſi ſucceſſiue, tunc primũ debet, vt eſt tex.hic.& illud ſolũ afficitur, & eius collatio non valet, vt hic.& in d.c.dilectus.el 2.ĩ.eo.In gl.in ver.ordinẽ.in fi. vbi de hoc in 4.gl.& ibi per Io.An.& dicit hic Io.Mo.& Ioan. An.ratiter, ordinẽ non eſſe ſpectandũ, vt l.nec ordo.ff.de ſol. & l.cũ pater.§.fidei tuæ.de leg.2.qđ limita primo, qñ ex ordine euitatur diſpendiũ, ut l.quoties.hic allegata. [a] Scđo limita, qñ ex ordine tollitur ſuſpicio indebitæ gratiæ.l.gñaliter.§.quis ergo.ff.de fideicom.li.Tertio limita, vbi ſi nõ ſeruaretur ordo, fieret indebita exoneratio, & ius alterius læderetur, vt eſt tex. hic.Quarto limita', qñ eſſet materia in qua ex prioritate tẽporis inducit̃ prærogatiua iuris.l.ſi duas.ff.de excu.tut. & ibi per Bal.& no.in c.duobus.ĩ.de reſcri. eo. li. Quinto limita in diuinis, vt de cõſecra.diſt.2.in Chriſto pr̃.& ibi p Arch. Sexto limita, niſi in dubio, & qñ dubitaret, tunc enim ordo ſcripturæ attẽditur, & ex ordine p̃ſumitur voluntas, vt l. Gallus.§.j.ff.de lib. & poſtb.& l.hæredes mei.§.ſi.& d.l.quotiens. & l.ſi ſeruus cõmunis.ff.de ſtip.ſeruo.Septimo limita, qñ ipſe ordo hr̃et in ſe rõnẽ, & ſtatuentis voluntatẽ, vt d.c.cũ dilecta.& per Bal.in d.l. ſi duas.Et dixit hic Io.Ao. q eſt via brocardica.& p p hoc glo. no.in ver.exiſtat in c.j.ĩ.de iura.calum.eo.li. dixit nunq̃ ex ordine ſcripturæ eſſe licitum arg. qñ in iure ɔ̃trium reperitur expreſſum.& vide no.per Bal.in j.cõſtitutione C.§.quib. [b] In gl. fi.ibi, ſe exonerare. ſupple & aliũ onerare, qđ fieri nõ dẽt, vt l. 3.in prio.ff.de eo qđ cer.lo.ſm Arch.& Io.An. In ead.glo.in fi. Idem Arch.volens hunc tex.& hanc glo.p̃cedere, qñ beneficiũ qđ primo vacabit, vel bñficia ſimul vacantia ſpectabãt ad collationẽ illius vel illorũ diuiſim, & per ſe.vnde punctari dẽt tex.poſt verbũ, ſpectantia.& ante verbũ, ſimul: ſecus ſi ſpectarent ſimul ad collationẽ iſtorũ grauatorũ, quia licẽt Papa ſcriberet, q p̃uideat de bñficio ſpectante ad collationẽ ſuã, vel alterius, ſi vacat beneficiũ ſpectans ad collationẽ pariter vtriuſque, de tali bñficio non debebit prouideri, cũ in executione mandati Papa velit ſolũ alterũ grauare, non vtrũq;: alſ nõ eſſet dñia inter cõiunctiuã uel diſiunctiuã, & an ſcribat ſimplr̃, uel cũ cl'a, cõiter, uel diuiſim, qđ eſt falſum, ut j.eo.titu.c.ſi.Nec ob.regu.plus.& reg.in toto.j.eo.lib.per quã videbatꝰ, q ſi Papa intendit grauare quẽlibet inſolidũ, fortius quẽlibet pro parte, quia p̃dicta non hñt locũ, vbi attendit forma mandati, vt eſt hoc caſu, vt no.j.eo.titu.cui de non.& in dicta reg.plus.ſm Io.An.pro quo facit tex.hic.ibi, q a te, quaſi velit, q in tali forma includat ſolũ beneficiũ ſpectans ad illius collationẽ, nõ cõe, ſm Domi. & Io.de Lig.dicentẽ fortius hoc tẽ p̃cedere, qñ bñficium vacans ſpectat ad collationẽ illius pro quo ſcribit, & alterius tertij, eadem rõne.& facit c.cũ in illis.in fi.j.eo.ſm Do. † Ex quibus omnibus infertur, q in mandatis alternatiua vel diſiunctiua non reſoluitur in coniunctam, de quo plene in l. ſi is qui ducenta §.vtrũ.ff.de rebus dub.per Bar.in l.cũ quidam.ff.de ver. ſig.vn de ſi Papa conceſſit alicui poteſtatem legitimandi ſpurios, vel inceſtuoſos, non cõceſſit legitimare ſpurium & inceſtuoſum ſimul.de quo per Bar.in l.2.ff.de verb.obli. & in l. ſi ita ſcriptũ. ff.de lib.& poſth.& p Do.in c.at ſi clerici.ĩ.de iud.& in c. p venerabilẽ.j.qui filij ſint leg.& per Io.An.in addi.Spe.in rub.c.ti.

ADDITIONES.

a Id eſt de vſufru.legato ſuper uer.impedien.

b Ber de Roma. Pro hoc vide glo. no. in d.l.cum pater.in pr.§.vbi dicitur, q ex verborum conceptione, & perſonarum affectione ſequendus uel abijciendus eſt ordo ſcripturæ.

.SVMMARIVM.

1 *Impetrans debet ad minus exprimere, quòd eſt clericus, licèt taciturnitas ſacrorum ordinum non vitiet reſcriptum.*

2 *Papa ſi mandat alicui prouideri ſimpliciter de beneficio, intelligitur de primo, non autem de ſecundo.*

3 *Præbenda inſtituta pro canonico ſi conferatur, an intelligatur etiam collatus canonicatus.*

4 *Negligens quis dicatur relinquitur arbitrio iudicis.*

5 *Aequitas de iure eſt tenenda.*

CAP. XI.

SI clericus. Soluit duos caſus dubios circa illum qui gratiam proſequi negligit.& primo primã rõnem ſubdens ibi, cũ ſacta.ſecundo ſcđam ibi, verũ. rõnẽ diuerſitatis interſerẽs ibi, tunc: cum determinat ibi, dũmodo, & declarat ibi, & eidẽ, & decretũ apponit ibi, alſ facta, ſm Io.An. † No.j. q licẽt defectus ſacrorũ ordinũ, & eius taciturnitas nõ vitiet literas ad bñficia, nec ſubreptionẽ inducat.ĩ.eo.ti. ſi clericus. ipſe tñ impetrãs beneficiũ debet ad minus exprimere, q ſit clericus, ut hic: & facit quod no.in c.poſtulaſti.& c.cũ adeo. & ita per glo.ĩ.de reſcrip.& de tranſa.c.ex literis.† In tex.ibi, aliam.no. q ſi mandatur alicui ſimplr̃ prouideri de bñficio, intelligitur de primo, nõ de ſecũdo.ſic ĩ.c.proxi.ex quo no. q diſpoſitio ſimpliciter emanans intelligitur de primo actu.facit c.non põt.j. eo.& l.boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſi. Vlti.no. & ita allc. q propter negligentiã gratia extinguitur, in tñ q non reuiuiſcit.ſ. ex veteri iure, ſed ex nouo ſic.l.cũ ſeruus. ff. de adi. leg.& ĩ.de renun.ex tranſmiſſa.ſm Arch.& Ioan.And.& dicit hic Lap. q gratia fortius extinguitur rõne doli, vt eſt ſi impetrans ſciẽter facit ſibi cõferri præbendã alteri debitã.ad hoc j.eo.ti.c.cũ qui. & c.ſi bñficia.& per gl.in c.cũ ſm.& c.inter cætera. in fi.ĩ.eo. In gl.2.in prin.vide de alijs formis, qđ no.j.de ɔceſ. p̃ben.in c. ſi ſolum.in prin.& dixit hic Arch.& Io.An.in tñ formã mandati eſſe ſeruandã, vt j.eo.cui de nõ. q ſi fieret in forma, de qua hic, ẽt ſi non ſit adiectũ illud verbũ, poſtea, per tex.tñ non poterit executor anteq̃ vacet p̃bẽda cõpellere canonicos, ut impetrantẽ recipiant in canonicum, cum ordo ſcripturæ debeat in p̃dictis attendi, vt ĩ.in c.p̃xi. † Sed quid ſi cõferatur p̃benda vacans inſtituta pro canonico, an intelligatur collatus ẽt canonicatus. [a] Arch.& Io.An.tenent q ſic, per reſpectũ quẽ hẽt p̃benda ad canonicatũ, cũ ex eo procedat & pro eo inſtituta ſit: tutius tñ eſſet ſi prouiſor dicat, cõfero tibi p̃bendã cũ plenitudine iuris canonicatus.ĩ.de cõceſ.p̃ben.p̃poſuit. & facit quod no.Io. An.poſt Cõpo.in c.cũ M.ĩ.de cõſti. ſuper glo. vnde eis. Et ex his infertur, q receptio de qua hic in facto cõſiſtit, cũ ex collatione p̃bendæ ſit canonicatus, ſm Arch.& Ioã. An. & ita ſequitur Io.de Li.& Lap.j.eo.ti.ſi poſtq̃. ſed Imo.& Pe.de Ancha.tenent ɔ̃trium de iure, quia licẽt canonicatus & p̃bẽda habeãt quandã cõnexitatẽ, tñ ſunt diuerſa & vnũ ɔferri põt abſque altero, & p ſolã collationẽ p̃bendæ vacãtis, nõ vr̃ collatus canonicatus, vt eſt tex.hic.facit c.cũ eccleſia.j. eo. ti. nec p̃bat iure, q ex collatione p̃bendæ videat̃ collatus canonicatus, lʒ in practica ſeruet qđ dicit Arch.& Io.An.Sed certe ẽt de iure p̃cederet eorũ dictũ, loquendo de præbenda inſtituta p canonicatu, ut p̃bat̃ in c. p̃uenit.el 2.in fi.ĩ.de app.vbi patet, q ſola cõceſſio præbẽdæ habet vim collationis, ẽt canonicatus. facit ẽt tex.in c.p̃poſuit.ĩ. de ɔceſ.p̃b. vbi nõ facta mẽtione canonicatus ſiue quis ſolũ de præbẽda inueſtitus.& d.c.cum eccleſia.nõ ob. quia non loquitur de p̃benda inſtituta pro canonico, ſed pro epõ.& idem ſi præbenda eſſet deputata pro laico, vt no.ĩ. de

ADDITIO.

a Vel Etiam canonicatus.Adde Car.in cle.ſi.col.2.de reſcri. & Gemi.hic. nu.3. & quod ibi notatur in apoſt.ad eum.in ver. etiam canonicatus & Fed. de Senis.conſi.209.

V.G.Nota, q præbendæ appellatione veniunt omnia beneficia.Fel in c poſtulaſti.col.9 verſi. tertia conclu. de reſcrip. An autem præbenda ſacerdotalis poſſit conferri ei qui non eſt actu presbyter, ſed in potentia, ponit Deci in conſi.239.col. 2.& 3.in fi cum ſeq.

de magistris. quia nonnulli. vnde tex. in d.c. cū ecclesia. non facit pro, eum prohibeatur ibi illa ꝯferre, ne canonicorū numerus amplietur, quasi ex eius collatione videatur ꝯferri canonicatus & numerus ampliari, & pro hac parte facit c. super eo. ſ. eo. vbi nomen ꝑbendæ compræhendit canonicatū, & ꝑbendam, ideo ea collata vr̄ canonicatus collatus, ſm Do. & ita vr̄ velle Rota in decisi. 457. quæ incipit, Item quæritur. Et hoc ita vr̄ tenere glo. in d.c. proposuit. & Imo. ibi super glo. in ver. irritauit. ponens quid ē, an per collationē canonicatus videaī collata præbenda? de quo ibi plene per eum. & dicetur j. eo. in c. si postq̄. Pro quo ēt facit, quia licèt præbēda sit accessoria, & minus digna, tn̄ eum veniat in consequentiā, ea collata vr̄ collatus canonicatus, cū volens ꝯñs videatur velle antecedens, vt l. ad rem mobilē. & l. ad legatū. ff. de ꝓcura. & l. illud. ff. de acqui. hæred. vt no. in c. ex ore. ſ. de his quæ fiunt a ma. pat. ca. †In gl. in ver. negligenter. in fi. no. glo. & semper allegatur, ꝙ iudicis arbitrio relinquitur, qn̄ quis dicatur negligens. de quo ꝑ Lap. & Do. in c. tibi qui. ſ. de rescri. eo. lib. & per Io. An. in c. capitulū. super glo. & ita. ſ. de rescri. Est tn̄ necessariò ante oīa probandum de scientia, vt si dicatur quis fuisse negligens, ſm glo. no. in c. statutū. ſ. eo. Qn̄ verò dicatur quis habuisse scientiā præbēdæ vel beneficij vacantis, vide in cle. j. in fi. j. de cōces. ꝑben. & ibi per glo. & per Rotā in deci. 263. quæ incipit, Itē si p.p. In rescriptis verò ad lites per quantū tp̄s inducatur negligētia, no. in c. plerunq;. ſ. de rescri. In glo. in ver. aliam. ibi, possum petere pro quo facit tex. hic ibi, qn̄ vacat. id est quandiu vacat, petere negligēter omittat. & ita sequitur hic Arch. & Io. An. ꝑ no. per Host. in c. capitulū. ſ. de rescri. vbi dicit, ꝙ si prius est prouisum secundo, obstat tunc exceptio primo impetranti, vt in d. c. tibi qui. sed si re integra reclamat, auditur, & sufficit ꝙ petat anteq̄ sit collata secundo. Et si eo agente & petente cōferaī alteri, collatio esset nulla, & non reconualesceret talis collatio per subsequentē negligentiā. ar. c. auditis. ſ. de elec. & reg. non firmatur. j. e. li. dēt enim ꝓcedere negligentia impetrantis collationē alteri faciendā, vt sic valeat. Sed Lap. in d.c. tibi qui. tenet negligentiā impetrantis ipsum excludere anteq̄ alteri fiat collatio, & ideo si primus fuit negligens de cætero illā petere non pōt: imò debetur scd̄o impetrāti, vt in d.c. tibi qui. in fi. & hic nō dēt sumi ar. a ꝯ̄rio sensu, ex quo reperiē ꝯ̄rium expssum in d.c. tibi qui. vt voluit glo. no. in c. j. ſ. de ęta. & qual. eo. li. nec ob. c. si tibi absenti. hic alle. quia loquitur in collatione, in qua hr̄ plus iuris, & est fauorabilis: secus in impetratione quæ est odiosa, vt ſ. eo. q̄uis. ſm Lap. & Io. de Lig. in d.c. tibi. Sed Imo. & Do. ibi dicunt dictū Lapi ꝓcedere qn̄ in ecclesia illa fuisset secundus impetrans: aliàs si nō erat alius impetrans procedat glo. hic, & dictū Io. An. & Arch. volentiū, ꝙ si non fuit deuentū ad collationē, possit ipse impetrans ꝑbendā petere & obtinere, licèt fuerit in notabili negligentia, & nō expirat officiū executoris ante collationē alteri factam, quasi velit iste tex. ꝙ nunq̄ dicatur quis esse in notabili negligentia, nisi post colla. alteri factam: intelligendo qn̄ in ecclesia non esset alius secundo impetrans. & vide glo. in ver. negligentiā. in fi. & per gl. in ver. intra mensem. in cle. j. de cōces. ꝑben. Sed aduerte, quia verū vr̄, ꝙ ordinarius possit eidem volūtariè cōferre si velit, si nō sit ibi secundus impetrans, tn̄ qn̄ fuit in negligentia vr̄, ꝙ eam ab executore petere nō possit, nec ab ordinario, vt sic ex debito teneaī cōferre vigore ipsius grē q̄ est extincta per negligentiā, vt ꝓbat tex. hic, qui loquiē de negligentia qn̄ vacat ꝑbēda, & tp̄e quo vacat, nec requirit tex. ꝙ negligentia ꝓficiatur per collationē, imò per negligentiā extinguiē gratia, nō per ipsam collationē, vt patet ex tex. ibi, cū facta &c. ꝓterea tex. hic ibi, nec tu, esset superfluus, cū tunc per ipsam collationē extinguatur grā, qd̄ tex. hic non dicit, & qa tex. hic frustra q̄reret, an ipse executor posset eā cōferre si ea fuisset collata. Sed dic, ꝙ tex. loquiē de scd̄a, an possit ꝓuidere de secunda, qa ꝓ̄supponit primā fuisse collatā, vt patet ex tex. vide tn̄ per Lapū & Do. hic in fi. & in cle. vnica. j. de cōces. præbē. In ea. glo. in fi. Quid aūt de habente gratiā cum ptāte acceptandi bñficiū intra mēsem, an poterit post mēsem acceptare adhuc vacantē? vide no. per Rotā in deci. 328. q̄ incipit, Item ꝙ hñs. & ꝑ glo. in ver. intra mensem. in d. cle. j. de cōces. ꝑben. †In gl. in ver. extincta, in fi. qcq̄d putauerit magis æquū de iure est tenendū, ꝓut dicit ista gl. in prin. vt hodie est diffinitū hic in tex. per quē tex. dicit hic Ioā. An. tolli qd̄ no. in c. relatū. ſ. eo. tit. vt ibi per Io. An. in gl. dicit Inn. videlicet de illo primo, cuius ꝑbenda teneē per ſm, & primus execrando liē ꝯ̄tentit suo ordine hr̄e aliā uacaturā, ꝙ illa sibi debeaē, cū nulli fiat ꝑiudiciū: nā hoc est falsum, vt est tex. hic. Sed licet executor nō possit prouidere de illa præbēda, an possit facere illū recipi in canonicū? Lapus hic, ꝙ non, qa primo dēt ꝓcedere collatio ꝑbendæ, ut ſ. in tex. & qa gratia tota licet est extincta: vnde ptās executoris nō durat, cū veniat accessoriè, & nō principaliter, ut in c. si super grā. hic alleg. secus in casu §. sequentis, vbi pōt se intromittere de receptione in canonicū, lʒ nō de collatione ꝑbendæ & receptione ad eā, & ita sequitur Io. de Lig. Sed Io. de Fan. ꝯ̄, quia in hoc casus sequens nō differt ab isto, & esset ꝯtra tex. ibi, ab initio &c. quasi secus post negligentiā. Quare debet intelligi dictum Lapi de exceptione facti post collationem canonicatus, secundum Domi.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus quis esse potest sine præbenda si sit in spe. nu. 2.*

3 *Papa si mandat alicui quòd prouideat impetranti de beneficio spectante ad eius collationem, debet etiam ei prouideri de beneficio spectante ad collationem Papæ.*

Verum. No. j. ꝙ licèt quis ex negligentia ꝑdat ꝑbendā sibi debitā, nū tn̄ perdit ius canonicatus a principio acquisitū, qa negligentia in vno nocet in altero: secus si fuisset negligēs in canonicatu, ut hic colligiē, & in glo. in vers. officijs. de quo j.[a] † Scd̄o no. ꝙ pōt qs esse canonicus sine ꝑbēda, nō tn̄ sine spe, cū expectet, ut in c. relatū. ſ. e. & j. e. c. si postquàm. qd̄ intelligit Lapus, nisi fuerit in dolo, ut qa sciēter fecerit sibi ꝓuideri de ꝑbenda ad aliū spectante. arg. c. cū qui. j. eo. qa tunc rōne doli est sine spe. facit regula d'inum. j. eo. li. & ita posset limitari d.c. relatū. & d.c. si postq̄. ſm Dom. Tertio no. ꝙ si non pōt pareri in totū mādato, est parendū pro ea parte qua pōt, cū hic fuerit executū mandatū in canonicatu, & nō in præbenda. & ex hoc tenuit Lap. in sua alle. 14. circa fi. ꝙ si mandat ꝓuideri de canonicatu & ꝑbenda, cū uacauerit, licèt nō possit ꝓuideri de ꝑbenda, qa nō sit ibi numerus ꝑbendarū, debebit tn̄ prouideri de canonicatu, & hēbit portiones vnà cum alijs. Quarto no. ibi poterit præbendā aliā &c. ꝙ exclusus[b] a prosecutione sui iuris ex iure spāli, poterit ad id admitti ex iure cōi, qn̄ non est extincta res, cuius de cā cōpetit tale ius, qd̄ inducit hic Domi. ad id qd̄ tenuit Io. Cald. in sua q. ꝙ negligēs petere apostolos intra tres dies sibi assignatos, licèt sit exclusus a ꝓsecutione illi' appellationis, tn̄ poterit iterato appellare, ex quo restat aliq̄d de decē diebus datis ad appel. & facit qd̄ ptās executoris nō extendiē ad nō cōpræhensa in līis, ſm ordinē, & formā ipsius mandati, ut per Io. An. ſ. in prin. huius c.[c] Ideoq; si hñs mandatū nō exequaē onus ꝓuidendi de ꝑbenda, spectat ius ad ordinariū collatorē, an tn̄ iste ordinarius ꝯferens ꝑbendā de qua hic in defectū executorū, dicaī cōferre ut ordinarius vel delegatus? Guil. in extrauag. sedes apostolica. in gl. mag. in fi. tenet, ꝙ ut spālis delegatus siue executor Papæ, & sic ad Papā esset appellandū, cū ex collatione Papæ canonicatū obtineat, pro cuius dicto facit de rescri. līas. Sed in ꝯ̄rium facit, ſm Do. qa iste hēt iurisdictionē a lege, ergo in dubio est ordinaria, ut no. in c. cū ab ecclesiarū. ſ. de offi. ordi. & qa ubi ordinarius aliq̄d supplet in defectū delegati Papæ, illud facit ut ordinarius, ut in c. significauit. ſ. de offi. ordi. & ita est hic ſm eum. Sed certe vr̄, ꝙ ut delegatus, qa in tali ꝑbenda dēt iste cæteris anteferri, qd̄ esset si iure ordinario deberet ꝯferri. In gl. in uer. effectus, in fi. ergo hēt locū iste tex. in eo qui ꝯsecutus est canonicatū a Papa, uel a delegāte, seu executore Papæ, imò ēt in eo qui effectus est canonicus a legato de latere vigore suæ legationis sub expectatione ꝑbēdæ, dūmodo nō sit alius expectās auctoritate Papæ, ut j. c. ꝓx. ſm Lap. †In gl. in uer. negligentiā, in prin. qn̄ tn̄ illa ꝑbēda sibi debita iterū uacaret, posset tūc petere, ꝙ sibi ꝯferaē, sicut petere posset de alia ꝑbēda, ꝓut hic dr̄ in tex. ut hic per Lapū. qui tex. an hēat locū qn̄ debebaī certa & expssā ꝑbenda, & sic uacatura in specie, nō in gñe, & quid si debebaī ꝑbenda uacatura per mortē talis, an si est negligens in illa, possit postea aliā petere, dato ꝙ sit canonicus effectus? dic per Lapum, & Do. & facit quod no. in c. ei cui. in prin. per Ioan. An. j. eo. no. Specu. in titu. de probatio. §. j. uer. quid si pars agri. & in c. ueniens. el 2. ſ. de testib. In ead. glo. in fi. uoluit hic Lap. quòd si talis præbenda non sit alteri collata, quòd is ad quem spectat, poterit ex sua liberalitate conferre negligenti, sed

ADDITIONES.

a Et etiam secus, si ipsa præbenda connexa esset canonicatui, quia tunc negligētia in vno bene noceret in alio, ut in l. fi. C. de his qui a non do. manu. sunt. cū si. ibi notatis.

V.G. Adde, ꝙ negligens in vno actu non facit sibi in sequēti actu præiudiciū, ut tradit Ruy. consi. 50. nu. 10. lib. 5.

b V.G. Nota, ꝙ exclusus ab actione, intelligitur etiam exclusus ab exceptione. Ruy. consi. 33. nu. 5. lib. 5.

c Pro quo vide quod hic notat Domi. & quod no. in c. pen. de offic. deleg.

ſed de neceſſitate non teneť de illa neglecta ꝓuidere, ſed de alia, vt hic plene per eum. & in cle. vnica. de cõceſ. pbẽ. pro cuius dicto facit finis huius c. vbi decretũ apponiť ſuper alia, nõ ſuper neglecta, ſm Do. Sed certe ẽt de neceſſitate teneť ꝓuidere ipſe executor de illa neglecta, ex quo alteri collata nõ fuit, & ita vult finis iſtius gl. & Io. An. ſ. in prin. dummõ nõ ſit alina expectans auctoritate apoſtolica, vt dictũ fuit. & facit gl. j. j. ꝓx.

3 † In glo. in ver. ſpectat, in fi. no. ex glo. ꝙ in mandato Papæ ad collationẽ alterius includiť ẽt illud qđ ſpectat ad eius collationẽ de iure ſpãli, ſm Do. de quo ſ. eo. c. quãuis. & plene in cle. ſi de beneficio. j. eo. In glo. fi. in prin. remaneret tñ ſibi ius ſaluũ in tertia pbenda vacante, ẽt cum effectu decreti, ſm Archi. & Io. An. Et aduerte, ꝙ aliqñ mandať prouideri de pbenda, & poſtea de canonicatu, tunc propter negligentiã in pbenda perdiť non ſolũ gratia in pbenda, ſed ẽt in canonicatu, vt hic in prin. Aliqñ mandať prouideri de certo canonicatu, & poſtea de pbenda, tunc per negligentiã in canonicatu expirat gratia, puta ſecundus cõſequitur talẽ canonicatũ, eo ſciente & patiẽte, qđ ſecus ſi manderť ꝓuideri de canonicatu incerto, qa negligentia non pꝛiudicat, nec ſecũdus eidem pręferretur, licèt in canonicũ prius recipiatur. facit c. eum cui. ſ. eo. nec ob. tex. hic, & in c. tibi qui. nam non loquitur de canonicatu, ſed de pbenda. Si verò mandetur prouideri de canonicatu incerto, & poſtca de pbenda, tunc ſi ille pro quo ſcribitur non fuit negligens in canonicatu, ut quia per tale mandatũ fuit receptus, ſed fuit negligens in pbenda. & hẽt locũ tex. hic, in §. verũ. aut fuit negligentia in ipſo canonicatu, non aũt in pbenda, ut quia nõ vacabat, & tunc negligentia non pꝛiudicat, vt ſ. aut fuit negligens in canonicatu, & pbenda, ut quia tunc uacabat pbenda, & ſibi pꝛiudicat in canonicatu, & pbenda, cum nec illam, nec aliã poſſit hr̃e. ad hoc j. q. j. ſunt quidam. quod ꝓcedit qñ cũ illo ꝯcurrit ſecundus impetrans, ut d. c. tibi qui. ſm Lapũ, qui hoc vr̃ hic uelle. de quo hic plene per Do. In ea. glo. in fi. uide gl. ſ. in uer. dũmodo, licèt alijs uerbis utatur, de quibus hic per Domi.

S V M M A R I V M.

1. *Approbati a maiori parte ſunt præferendi approbatis ab inferiore, licèt recepti ab inferiore præcedant tempore.*
2. *Legatus Papæ poteſt compellere canonicos, ut recipiant illum pro quo præbendam reſeruat in canonicum, etiam antequàm præbenda vacet.*
3. *Impetrans a Papa eſt potior in iure omnibus alijs, licèt ſit tempore poſterior.*
4. *Receptus auctoritate legati qui ad hoc habet ſpeciale mandatum, videtur receptus auctoritate Papæ delegantis.*
5. *Legatus ſi facit aliquem recipi vt legatus, an videatur receptus auctoritate apoſtolica.*

C A P. XII.

SI qui. Receptus auctoritate Papę, ẽt ad mandatum alterius, pꝛeferendus eſt alijs in pbenda. u. d. uel ſic. Receptus auctoritate Papę pręferť in pbenda poſtea uacante oĩbus receptis auctoritate inferiorũ. h. d. Et primo diffinit de pręrogatiua receptorũ, ſecundo de ipſorũ qualitate. ibi, eũ quoque. † No. j. receptos uel approbatos a maiori ſeu digniori debere pręferri omnibus receptis, & approbatis ab inferiore, dato ꝙ ab inferiore recepti tpe pręcederent, quod inducit hic Io. An. ad milites, [a] ſeu doctores ſi quęratur de eorũ pręrogatiua, de quo uide in c. ſtatuimus. & c. per tuas. ſ. de maio. & obe. † Secundo no. ibi, legatorũ. legatum Papæ poſſe compellere canonicos, ut recipiant illum in canonicũ, pro quo prębendã reſeruauit, ẽt anteq̃ prębẽda vacet. ſm Do. Aduerte tñ, quia licèt hic probetur, ꝙ auctoritate legati poſſit canonicus recipi anteq̃ præbenda vacet, non tñ probatur, quòd canonici poſſint ad hoc cõpelli: poſſunt. n. ſi volunt, ſed an inuiti cogantur, uide no. in c. ſi eum. ſ. eo. titu. Tertio no. ibi, receptis antea. ꝙ anteq̃ pbenda vacet, poſſunt recipi canonici vltra numerũ, non ſolũ auto. Papæ, ſed aliorũ, de quo in d. c. ſi eum. ſed an habeant tunc uocẽ in capitulo, & diſtributiones? Arch. hic, ꝙ ſic, de quo per Io. An. in c. eum M. ſ. de conſti. in glo. hic ponit. & in c. tranſmiſſam. ſ. de elec. In gl. j. in prin. & per Spe. in titu. 2. §. nunc tractemus. ver. de illo.

3 † In glo. 2. in prin. patet ergo, ꝙ habens gratiam a Papa, licèt in tempore ſit ſuperior, tñ in iure eſt potior omnibus habẽtibus gratiam ab inferiore, licèt prioribus in tpe, quod ꝓcedit in iure ad rem ut hic: ſecus eſt de iure in re, ut j. e. ti. ſi a ſede. nam ſi appareret de prioritate pꝛeferretur prior in tpe habẽs ius in re, dato ꝙ haberet gratiam ab inferiore, ut ibi. & per glo. in c. 1. in fi. ſ. de offi. lega. eo. lib. Et uide hic per Archi. & Io. An. rationem quare habens cauſam a Papa in terminis huius c. præferatur omnibus prioribus in tpe, & dicunt quod ideo eſt, qa dare ius ad uacaturam eſt prohibitum. ſ. de conceſ. præben. c. 2. cui conſilio per legatũ vel capitulum non poteſt pręiudicari. ſ. eo. titu. dilecto. ſolus ergo Papa qui conſilijs non ligatur. ſ. de ele. ſignificaſti. poteſt dare ius ad uacaturã, ut in c. a. ſ. eod. Dat autẽ hoc ius cum uacabit non obſtante numero. Et ſi dicatur, ꝙ ẽt legatus dare poteſt ius ad uacaturã, eũ poſſit reſeruare beneficia uacatura, quæ reſeruatio adeo afficit, ꝙ non ualeret poſtea collatio alteri facta, ut in c. 3. & 4. ſ. de offi. le. eo. lib. nam legatus hoc facit ex conſtitutione papali, & fortius afficit & plus durat reſeruatio Papæ q̃ legati, quia licèt reſeruatio legati afficiat ordinariũ, non tñ ualet ꝯ Papã uel habentẽ cauſam ab ipſo, ẽt poſt, ut hic in prin. tex. quaſi Papa legatos non priuilegiauerit ꝯ ſe. ſ. de cenſi. cum inſtantia, de quo hic per Arch. & Ioã. An. ut hic plene per eos. quæ dicta tene menti. Ad c. ſi a ſede. j. eo. uide j.

4 † In glo. fi. in prin. no. ex glo. ꝙ receptus auctoritate legati habentis in hoc a Papa ſpãle mandatũ, vr̃ receptus potius auctoritate Papę delegantis, & ſic apoſtolica, q̃ auctoritate legati, quod procedit qñ cõſtat, ꝙ ut delegatus Papæ mandauerit, hoc expſſo. Sed in dubio qua auctoritate pꝛeſumatur mãdaſſe? Io. de Lig. hic tenet ꝙ ut legatus. per no. in c. mandatũ. ſ. de reſcrip. & per glo. in uer. teſtari. in l. pro hærede. ff. de acqui. hæred. & in l. j. ff. de iudi. & ita vr̃ velle Pe. de Anch. & facit quod no. per Ioan. An. in c. ſi poſtq̃. ſ. de elec. eo. lib. ſm Do. dicentẽ prædicta procedere, quando uirtute legantis tale quid fieri poterat, alias uidetur factum, ut a delegato Papę, ut probatur in c. niſi. ſ. eo. titu. in c. cum aliquibus. ſ. de reſcri. eo. li. & ibi uide plene de hoc. Quando uerò legatus mandaſſet aliquẽ in canonicũ recipi auctoritate qua põt. dic ꝙ ſi in mãdato narret ſe legatum, & vr̃ auctoritate legati mandare, vt ſ. Sed ſi narraret ſe legatum, & delegatum ſimul, & dicit auctoritate qua poteſt, tunc in his quæ facere non poſſet, vt legatus, iudicatur facere vt delegatus, vt ſic res potius valeat q̃ pereat, vt in c. abbate. ſ. de verbo. ſigni. imò etiam ſi ſolum narret ſe legatũ, adijciendo tñ illa verba, quòd faciat auctoritate qua põt, ſemper videť facere vt delegatus, qñ alias illud facere non poſſet vt legatus, vt tenet hic Io. de Lig. & Io. de Fan. & facit quod voluit Imo. in c. cũ ex officij. ſ. de pręſcri. & Spe. in tit. 2. §. ſequitur. ver. quid ſi eps̃. & Io. And. in c. ꝙ clericis. ſ. de fo. compe. in j. gl. & in d. c. ſi poſtquã. & ꝑ Lapũ in c. q̃uis. ſ. e. Si verò mandat aliqd quod põt virtute legationis, & adijciat, auctoritate qua põt, & tũc vr̃ vt legatus, & non vt delegatus facere, ſicut qñ ſimpliciter mãdaret, vt ſ. ſm Io. de Li. & Do. Sed Ioã. An. ꝯ, in d. c. ſi poſtq̃. & Lapus in d. c. cũ aliquibus, vt in dubio, ex quo põt videat facere potius vt delegatus, & ſic auctoritate apoſtolica, pro quo glo. hic iuncto tex. & c. ſi a ſede. ſ. eo. quia acceptando mandatũ videtur eius vigore facere, vt d. c. cum aliquibus. & in clem. 1. de procura. ſecus tñ eſſet ſi mandatum non acceptaſſet. In ea. gl. ibi, ſed ꝯtrium eſt verum. no. ex glo. 1. ꝙ in receptis auctoritate apoſtolica pręfertur qui eſt prior in tpe. ſic ſ. eo. c. ſi eũ. & c. is cui.

5 † Secundo no. ꝙ ſi legatus facit aliquem recipi vt legatus, tunc non dicitur receptus auctoritate apoſtolica, ideo eſt ꝙ receptus auctoritate apoſtolica, dato ꝙ ſit poſterior in tpe præferť tali recepto auctoritate legati, vt hic in tex. Tertio no. ꝙ ſi legatus facit aliquẽ recipi, vt legatus, tũc receptus vt a delegato Papæ eſſet potior. ſ. de offi. le. ſtuduiſti. ſm Io. An. ẽt ſi ipſe legatus faceret, & non ſolũ in præbenda poſtea vacãte, ut hic in tex. ſed etiam quod fieret collatio, vt voluit Ioan. Cal. in conſil. 8. huius ti. dicens, quòd ſi legatus [b] auctoritate apoſtolica poſſet conferre etiam beneficia, & ipſe auctoritate legationis reſeruauit vnum beneficium pro Titio, & poſtea illo vacante illud contulit Petro auctoritate apoſtolica, & nihilominus Titius fecit illud ſibi cõferri per ſuũ executorẽ, ꝙ tunc pꝛeualet collatio facta Petro, nõ obſtante reſeruatione & collatione facta Titio virtute legationis. & de hoc dicit eẽ caſum hic in primo & ſcđo rñſo ſimul iunctis, qa ſi ſola receptio facta per legatũ auctoritate Papę facit ipſũ pꝛeferri receptis antea auctoritate legati in præbenda poſtca vacante, multò fortius hoc operabiť collatio,

ADDITIONES.

a Cel. Ad milites. Adde de hoc pleniſſime per Lud. Ro. in l. ſi uerò. §. de viro. in 39. fallen. ff. ſolu. mat. & Alex. in l. de albo ſcriben. & Fel. in rub. de maio. & ob. nu. 5. col. 2. verſi. miles imperialis præcedit ducalem.

V. G. Adde, ꝙ doctor dicitur nobilis. Soc. in conſi. 39. perſpectis. nume. 27. li. 2. & ꝙ doctoratus ſit dignitas, uide Hypo. de Marſ. in repeti. l. eiclum. nu. 5. de quęſt. An autem doctor præferatur militi, Fely. in rub. de maio. & obed. & in c. quanto. ad fin. col. 3. ibi 3. concluſio. de magiſt.

b V. G. Legatus Papæ quando poſſit facere conſtitutiones in prouincia ſua, & interpretari eas. Cor. conſi. 221. uidetur litera c. lib. 3.

collatio, ſm Io. Cal. ibi, & tenet hic Do. in fi. Tu aduerte, quia hoc procedit qñ tale beneficiũ fuit affectũ auctoritate Papę, vel qñ collatio facta auctoritate Papæ pręceſſit, & ſic fuit prior in tẽpore, aliàs ſi non fuiſſet affectũ & collatio facta auctoritate legati fuiſſet prior, tunc præferretur, vt in c. ſi a ſede. j. eo. li. cèt eoim prædicta haberent locum qñ datur ius ad rem: ſecus tñ qñ datur ius in re, & ſic per collationẽ, quia tunc in illis qui prior eſt in tẽpore præfertur ẽt receptis auctoritate Papæ, vt d. c. ſi a ſede. & vt ſ. dictum fuit, & intellige niſi tale beneficiũ afficiatur anteq̃ vacet, vt ſ. In ea. glo. ibi, eſt eiuſdem naturæ & formę. no. ex glo. limitationẽ ad l. ſed ſi manente, hic alle. vbi dr̃, q̃ prima poteſtas cenſetur protogata per ſecundã conceſſionẽ. nam procedit ſi prima & ſecunda ꝯceſſio ſunt eiuſdẽ naturæ & formæ, aliàs diceretur noua cõceſſio. & ita tenet hic Bal. & Pe. de Anc. inducens p̃dicta, qñ Papa cõcederet ordinario, vt ꝓcedat ꝯ exemptos, tunc vt delegatus, vt no. per Ioã. An. in c. ad abolendã. de hæreti. & per glo. in cle. j. de ſupplen. negli. vel vltra ẽt inducit, qñ eṗs concedit vicario poteſtatẽ conferẽdi beneficia vel inquirẽdi, & q̃rendi exceſ. vt ſit delegatus, ſm Do. de quo per Lapũ in c. 2. ſ. de offic. vica. e. lib. qđ inducit hic Bal. vt ſi in ꝓrogatione officij vel cõpromiſſi mutetur forma ipſius officij, vel aliquid addar̃, tunc nõ dicatur ꝓrogatio, ſed noua ꝯceſſio, & ſic nouũ officiũ & diuerſum. & idẽ voluit in l. pe. ff. de excu. tut. & in l. ſi cõſtante. C. de do. ante nup. per hanc gl. no. & ſin. de quibus tñ vide pleniſſime per eum in l. ſi a te. C. de pac. inter emptorem. inducitur etiam hic glo. per Pe. de Ancha. & Do. quando epiſcopus concedit vicario &c.

SVMMARIVM.

1. *Inferiores a Papa poſſunt concedere beneficia proprio motu.*
2. *Collatio canonicatus facit acquirere ius ad rem, non in re, ſi præbenda non vacat.*
3. *Collatio canonicatus facta per Papam afficit manus ordinarij collatoris etiam ignorantis.*
4. *Prouiſio primæ vacaturæ extendit ſe non ſolum ad vacantem de futuro, ſed etiam ad vacantem de præſenti.*
5. *Iura prouiſionis a Papa de canonicatu vel recepto eius auctoritate habent ius ad præbendam.*
6. *Collatio præbendæ facta per inferiorem vni debitæ, an ſit nulla.*
7. *Affectio præbendæ, an liget manus Papæ.*

CAP. XIII.

SI poſtquàm. Primò diffinit caſum. Secundò reddit rõnem. ibi, nam eo ipſo. †No. j. inferiores a Papa poſſe conferre beneficia motu proprio, in tantũ q̃ dicta clauſula poſita ab inferioribus idẽ operatur, ſicut ſi eſſet appoſita a Papa, vt voluit glo. no. in c. ſi. ſ. de offi. leg. eo. li. quod qualiter procedat vide ibi no. †Secundò no. ibi, ius ad obtinendum &c. & ita alleg. q̃ per collationẽ canonicatus acquiritur ius ad rem, nõ in re, quando præbenda non vacat. ſic j. de conceſ. præben. c. ſi. & j. in gl. vnde eo ipſo q̃ quis in canonicũ eſt receptus habet ius ad præbendã vacantem vel proximè vacaturã, vt hic in tex. Et procedit quod hic dr̃, non ſolum qñ canonicatus fuit collatus, & fuit quis receptus in canonicum, vt tenuit Innocen. in c. inter cætera. ſ. eo. ſed ẽt ſi nõ fuiſſet receptus, vt patet hic in tex. ſm Io. An. licet Per. de Anch. teneat ꝯtrium, & male, in c. eũ cui. ſ. eo. tit. & habet canonicus rõne iuris canonicatus ad petendũ præbendam perſonalẽ actionem vel cõdictionem ex decre. te latum. ſ. eo. vel condictionẽ indebiti cõtra poſſeſſo. vel actionẽ de dolo. de quo plene per Io. An. in c. mandatũ. ſ. de reſcr. in vlt. glo. in ver. quærit Dom. †Vltimò tene menti, & ita allegatur q̃ collatio canonicatus facta per Papã afficit manus ordinarij collatoris, etiam ignorantis, & ſic effectus collationis canonicatus eſt non ſolũ facere q̃ præbenda ſit debita, ſed etiam q̃ ſit affecta, ſm Io. An. eſto q̃ hoc non ſit expreſſum, vel aliud decretũ appoſitum, vt ẽt voluit gl. in ver. canonicarum. j. c. proxi. Et ſic talis collatio ꝯ ordinarium habet eũdẽ effectũ quem habet decretũ Papæ, vt patet hic, & in c. ſi eo tempore. ſ. de elec. eo. li. & in c. tibi qui. j. de reſti. ſpol. eo. lib. †In gl. 3. in fi. no. gloſ. quã ſequuntur Doc. & ita allegatur, q̃ prouiſio primæ vacaturæ extendit ſe non ſolum ad vacantem de futuro, ſed etiã ſi de præſenti. idem voluit gl. in ver. notitia. in cle. j. de conceſ. præben. & vide etiã per glo. in c. dilectus. el 2. ſ. eo. tit. ponentẽ, q̃ ſi diceretur ſi qua præbenda tũc vacat, nec aliud dicitur de vacatura, an poterit vacaturam cõferre. de quo ibi per Doc. & vide j. in gl. pe. In gl. in ver. motu proprio, in fi. intellige ſi ſit collatio primo impetrãti, & expectanti auctoritate apoſtolica: aliàs ſecundo non tenet collatio, vt in c. eum cui. & c. ſi eum. in fi. ſ. eo. & in d. c. tibi qui. ſm Do. †In gl. pen. in fi. aduerte quia iura prouiſores a Papa de canonicatu, vel eius autoritate recepto habent ius ad præbendã, & ſic ad rem, vt hic in text. non tamen prouiſus, cũ vacat p̃benda propria auctoritate ſipſam apprẽhẽdere, vt patet in tex. ibi, ius ad obtinendũ præbẽdã, & ibi iuſte petere, non aũt habet ius in re, vt patet j. de concel. p̃ben. c. ſi. & facit c. ſi tibi. j. eo. ſm Io. An. licèt quidam ꝯ, quaſi ad illum recta via tranſeat ſ. c. inter cętera. Lap. concludit, q̃ dictũ Io. An. & iſte tex. procedit, qñ confertur canonicatus eo tp̃e quo nõ vacat præbenda, quia tunc poſtea requiritur collatio præbendæ. Sed ſi præbenda conſueta tñ cõferri canonico vacet, & ad illam vacantẽ recipiatur aliqs in canonicũ, tũc talis receptus, licèt habeat ius in re, tñ nõ poteſt propria auctoritate, vt vides tex. & glo. in d. c. eum qui. in fi. & ibi vide dicta in re ad præbẽdam, ad quam ſic recipitur. Et ita eꝯ, qñ confertur alicui præbẽda vacans conſueta tñ canonico conferri, talis cui præbenda confertur, ſtatim eſt canonicus, vt per Archi. in c. ſi clericus. ſ. eo. & iſtis duobus caſibus non eſt neceſſaria alia receptio, vel collatio canonicatus, vel p̃bendę, & ita procedit opin. ꝯtria, ſm eum. Sed cogita, quia in ꝯtrium facit c. eum qui. in fi. j. eod. quia non poteſt propria auctoritate apprẽhendi, vt ibi dicetur, qñ tñ eccleſia non conceditur in titulũ, ſed in proprios vſus, vel in proprietatẽ, ſine dubio tunc non poſſet propria auctoritate poſſeſſio apprẽhendi, vt in c. paſtoralis. ſ. de priui. In glo. fi. in fi. Quid aũt de eo qui diu tenuit p̃bendã, & poſtea euincit̃ ab eo talis prębenda, & eo tp̃e reperitur aliqua prębẽda vacans, an debeatur eidem potius q̃ alteri, pro quo eſſet ſcriptum? Archi. hic q̃ ſic, qñ fuit receptus auctoritate illius, qui poteſt dare ius ad vacaturã, vt colligitur ex no. in d. c. inter cætera. de quo per Inno. & Io. And. in d. c. relatum. vbi dicit tenendum eſſe, vt habetur in c. ſi clericus. ſ. eo. Sed certe ibi loquitur in negligente: hic in probabiliter ignorante, qui præferendus eſt alijs poſtea receptis, ẽt auctoritate apoſtolica, & poterit aduocare prębendam ſibi debitam alteri collatam, ſicut euincitur ab eo, cũ collatio minus legitima ſibi non pręiudicet. 7. q. j. paſtoralis. ſaluo eo quod no. in d. c. ſi beneficia, ſm Pe. de Anch. intellige qñ ille ignoranter recipit prębendã alteri debitã: ſecus ſi ſcienter, vt per Lap. d. c. ſi clericus. & in d. c. eum qui. & no. in c. cum in multis. ſ. de reſcrip. eo. lib. †Extra glo. quęrit hic Arch. an collatio prębẽdę vni debitę, alteri facta per inferiorẽ a Papa eſſet nulla, vt hic in tex. & ſi fiat collatio per ipſum Papã, non facta mentione de primo mandato. & concludit q̃ ſic, quia talis collatio eſt ſubreptitia, vt d. c. ſi beneficia. Et non pręſumitur Papa illud ius tollere, ex quo id non exprimit. ſ. de verb. ſig. dilecto. ſm Arch. quod procedit ſiue ipſe Papa conferendo vtatur verbis generalibus, puta dicendo, p̃benda ſi qua vacat, uel ſpãlibus, vt talem prębendã vacantẽ per mortẽ talis, vel per ꝓmotionẽ talis, quia tunc collatio eſt ſubreptitia, ſm Io. An. & ita tenet Rota in deci. 329. quę incipit, Item in obtinendo. & facit c. in noſtra. iuncta glo. ſ. de reſcri. vide in c. quia ſępe. j. eo. in pen. no. & in c. ſi tibi. ante fi. j. e. & ibi dicta. Quod tñ limita primo, qñ talis prębenda nõ fuit affecta per collationẽ canonicatus, vel alio modo, quia tũc collatio alteri facta per Papã valeret, cũ valeret tunc ẽt collatio ordinarij, vt in d. c. dilectus. & j. de ꝯceſ. p̃ben. ſi ſoli. primo rñ ſo. & maxime qñ ſcribar̃ cũ bñficio acceptandi, vt in c. r. de cõceſ. p̃ben. ſm Arch. & Io. An. & ideo dicebat Rota in deci. 244. quę incipit, Itẽ licet de more, q̃ licèt recepto in canonicũ auctoritate ordinaria acquirat̃ ius in p̃bẽda ꝓximè vacatura iuxta ordinẽ ſuę receptionis, vt d. c. dilect⁹. & d. c. relatũ. tñ expectantes auctoritate apoſtolica, nullã mentionẽ de illis facientes, eis pręferuntur in p̃benda poſtea vacãte, vt hic, & ſ. c. prox. Secundo limita, quia dato q̃ talis p̃benda fuerit affecta, tñ ſi poſtea vacauit in curia, ſine dubio tenet collatio alteri facta, ut in c. 2. ſ. eo. ſm Ioã. An. Tertio limita, quia ſi in collatione per Papã facta, fuerunt appoſitę clauſulæ p quas p̃iudicatur expectantibus in illa, & reſeruantur ipſis expectantibus in eccleſijs, ꝓut cõiter fit, tũc valeret talis collatio, ſm Ioã. And. & facit qđ no. per eũ. j. c. prox. in j. glo. & tenet Rota. in d. deci. 244. Quarto limita, qñ Papa conferret proprio motu, hoc expreſſo, quia tunc valeret collatio, maxime ſi nõ erat affecta, ut j. c. ꝓxi. & q̃a tunc ceſſat ſubreptio, ut j. eo. ſi motu ꝓprio. ſaluo eo qđ ibi dr̃ in glo. idem uerbum, ſm Ioã. An. & eius diſtinctionẽ ſeq̃tur Pau. Sed Lap. & Io. de Lig. hic, in hoc ult. tenẽt contra, cum Papa non intendit alicui præiudicare in iure ſibi

ADDITIO.

2 V. G. Adde, q̃ Papa mandans alicui prouidere de beneficio proxime vacaturo, includitur beneficium quod vacabat tempore datę Ruy. conſ. 81. nu. 16. li. 3.

bl competenti in re, vel ad rem, nisi hoc exprimat. ad hoc cap. quis. ṡ. de rescrip. eo. lib. & ibi per Lap. nam licèt proprius motus tollat subreptionem, tñ non tollit ius alteri quæsitũ, & præsumitur ꝙ Papa tunc fuerit oblitus. 23. distin. præterea. † Io. verò de Fan. hic dicit, ꝙ hoc non est ita clarum, cum affectio præbendæ non liget manus Papæ, sed inferioris: vnde quò ad Papam perinde est ac si non esset affecta. sic ergo ubi nõ est affecta valeret, collatione inferiorũ non obstante. Item quæsito ad rem, vt d. c. dilectus. ita valeat, qñ fit collatio per Papam, cũ subreptio tollatur per d. c. si motu proprio, vnde dicit sup hoc cogitandũ. Quare. Do. sequitur opin. Lapi, non ob. quod dicit Io. de Fan. quia eius rationes concludunt, ꝙ Papa possit alteri conferre, non ob. affectione, & hoc non negat Lapus, sed vult ꝙ collatio non valeat ex defectu voluntatis, quia etiam si proprio motu scribat, non præsumitur velle tollere ius alterius, vt d. c. quis. facit quod voluit Compost. in d. c. capitulũ, vbi singulariter dicit, ꝙ si Papa mandat alicui certam præbendã conferri, non obstante collatione alteri facta, intelligitur de collatione alteri facta inualida, non de iusta. ideo voluit Lap. j. eo. in c. quondam, quòd decretum afficiat etiam manus Papæ ignorãtis, secundum Do. facit c. super eo. ṡ. de offi. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Mentio si fiat de Cardinali presbytero denominatur sub suo titulo.*
2 *Papa potest conferre beneficium sub conditione, si vacat.*
3 *Quid in executore.*
4 *Collatio facta impetranti per executorem apost. de præbenda valet, licèt prius fuerit per alium alteri collata.*
5 *Narratio si fuerit facta generalis in libello, sufficit talis conclusio, quare peto de remedio opportuno prouideri.*
6 *Duo si concurrunt maior & minor, causa maioris censetur potior.*
7 *Dispositio specialis derogat generali.*
8 *Taciturnitas an inducat subreptionem.*
9 *Decretum Papæ ligat etiam ignorantes, quando emanat super certa.*
10 *Decretum Papæ inducit priuationẽ potestatis in eo, super quo emanauit.*
11 *Tractans de beneficio obtinendo tractat de lucro captando.*
12 *Reuocatio manda i non tendit in præiudicium alicuius, nisi in lucro quod ex mandato speratur.*
13 *Mandatum reuocatur morte domini, ita quòd gestum per procuratorem post domini mortem non valet.*
14 *Priuilegium quod tendit in præiudicium tertij strictè debet interpretari.*
15 *Priuilegium secundum, aut rescriptum secundum, an tollat primum, si non fiat mentio de primo.*

CAP. XIIII.

DVdum. Primo ponitur querela camerarij. Secundo ibi, nos igit Papa multis arg. ostendens partem alterã potiorẽ, dat iudices. † No. j. ꝙ qñ de presbytero Cardinali fit mẽtio, denominatur sub suo titu. quod tñ fallit in Cardinali Basilicæ 12. apostolorũ, vt est tex. in c. ad apostolicæ. ṡ. de re iudi. eo. lib. & per Host. in c. olim. el j. de priuileg. & vide per gl. in ver. fratres. in c. fundamenta. ṡ. de ele. eo. lib. † Secundo no. ibi, si qua tunc vacabat. ꝙ Papa põt conferre beneficium sub condõne, si vacat, vel simili condõne, ipse enim põt sub cõdõne, & ad tps, sicut vult, bñficia & platuras cõferre. 7. q. j. pastoralis. ṡ. de fil. psby. c. veniens. Sed inferior non posset cõferre sub condõne, sm glo. in c. si gratiose. ṡ. de resc̃ri. eo. ti. & vide in c. 2. ṡ. de ele. co. lib. & per gl. in ver. in personã. in c. si tibi absenti. j. eo. lib. & ꝙ si executor dicat, tale bñficiũ vacans tibi cõfero si de iure debetur, vide per Inno. in c. interim. de resc̃ri. † In tex. ibi, duximus reseruandam, no. hunc tex. ꝯ executores ineptè loquẽtes, dicentes si qua præbenda vacat, eam tibi ꝯfero & te inuestio, quia certũ quid ferre dẽt: vnde dẽt dicere, reseruo, vt hic. facit cle. j. de concess. pben. sm Pau. dicentẽ, ꝙ si executor dicat, tale bñficium vacans tibi confero si tibi de iure debetur, & non valet si de iure non debetur. facit quod no. Inn. de resc̃ri. in nostra. Tertio no. ibi, decernentes ex tunc &c. no. sm Pe. de Anc. ꝙ in vna & eadem gratia cõcurrere põt tria, quorũ quodlibet per se afficit. s. collatio canonicatus, reseruatio, & decretũ, de quibus vide in c. ubi quis. ṡ. de resc̃ri. eo. lib. & j. eo. titu. si bñficia. & de cõcess. pben. si soli. in fi. Et dixit hic no. Arch. & Io. An. ꝙ illa dictio, ex tũc, trahitur retro ad diem condõnis, sicut dictio, ex nunc,[a] cũ non sit dña, an si dicatur, ex nunc, vel, ex tunc. facit quod no. per Inn. & Host. in c. pterea. el 2. ṡ. de appel. & per glo. j. ver. ex nunc. in cle. j. de cõcess. pbẽ. & no. in c. licèt. in fi. ṡ. de voto. & per Bar. in l. lecta. ff. si cer. pe. & in l. 4. ff. de condi. & demon. & per glo. in uer. ex nunc. in c. q̃ fit. ṡ. de elec. eo. lib. † Quarto no. ibi, collatione non ob. ꝙ collatio per executorem apo. facta impetranti de præbenda, valet, licèt prius per alium fuerit alteri collata, intellige[b] si collatio non tenuit, etiam si nõ cassetur prius color tenendi quem alius prius habuerat, qñ color ipsius primi superuenit post impetrationẽ alterius, sm Do. dicentẽ esse hic casum pro dicto Compos. in c. capitulum. de resc̃ri. vbi voluit, ꝙ licèt duo executores idem beneficium cõferant diuersis, nõ tñ viciatur collatio secundi, licèt nõ cassauerit primo collationẽ primi, de quo tñ in c. cum nostris. ṡ. de cõcess. præben. & vide no. in c. cum de beneficio. ṡ. c. † In tex. ibi, opportuno remedio. No. ꝙ in libello sufficit, ꝙ narrato facto ponatur ista gñalis conclu. quare peto de opportuno remedio prouideri: sufficeret ẽt ista cõclusio, quare peto mihi iustiuã administrari, vt no. in c. cum dilectus. ṡ. de or. cog. & ibi per Io. An. & d. Ant. de Bu. per Bal. in l. fi. C. de an. ex. & per Ang. in l. a. §. certa. ff. de excep. do. imò & plus, quia procederet ista latissima conclusio, peto rem quam contra iustitiam detines, vt in c. ecclesia. el j. vt li. pend. & ista conclusio, peto rem debito fine decidi. per glo. in l. libertus a patrono. ff. de in ius voc. & etiam ista, peto pro me ferri sñiam, ut in l. petens. C. de pact. immo procederet libellus qñ in eo apponerentur verba deprecatiua, ut deprecor vt mihi talem condemnetis, ut dixit Bald. in repe. l. edita. C. de eden. † Quinto no. ibi, potior debet esse, ꝙ si in ca. re cõcurrunt duo, quorum vnus est maioris, & alter minoris potestatis, potior censetur causa maioris. facit c. si a sede j. eo. & facit ꝙ eadẽ die si reperiatũ collatio facta vni ab episcopo, & alteri ab eius vicario, & non appareat vter sit prior, præferri debeat habens collationem ab episcopo tanquàm a maiori & potiori. facit quod no. per Lap. ṡ. eo. ti. quamuis. & per gl. & Doc. in c. duobus. ṡ. de resc̃ri. eo. lib.[c] † Sextò no. ibi, eo præsertim &c. ꝙ specialis dispositio derogat generali, licet de genere nulla fiat mẽtio, nã species[d] extracta de genere, sub genere nõ includitur, sm Io. & sic facit, vt si iudex generaliter possit cognoscere de causis certi loci, & altera ipsarum causarum sit vni specialiter cõmissa, videatur extracta de iurisdictione illa, & cognoscere non possit. de quo in c. studuisti. ṡ. de offi. leg. & in c. per hoc. j. de hæreti. & in l. j. C. de offi. præfe. vrb. & Ang. in l. si vacantia. in repe. C. de bo. vacan. lib. 11. † Septimò no. ibi, cõsideratis &c. ꝙ taciturnitas eius, quo expresso nihilominus Papa gratiã cõcessisset, non inducit subreptionem, etiam in beneficialibus. Octauò no. ibi, ignorantes ligauerat. & ita allegatur, ꝙ decretũ Papæ ligat ẽt ignorantes, quãdo emanat super certo. de quo in c. j. j. de concess. præben. secus si emanaret super incerto, vel penderet ex alieno arbitrio, quia tunc non afficit ignorantes, quod est verum, nisi adijciatur certũ tempus, cũ tunc intra dictũ tẽpus liget, vt in cle. vnica. j. de concess. præben. & vide ibi per glo. in ver. intra mensem. an post tps possit acceptari, de quo etiam hic per Arc. † Nonò no. ibi, per illud ẽt &c. ꝙ decretũ Papæ inducit priuationẽ potestatis in eo, super quo emanauit, & reuocationẽ ad se, & hinc est ꝙ ligat ignorãtes, vt ṡ. Et sic generalis concessio nõ trahitur ad specialiter vel generaliter reseruata. Et propter hoc Rota in deci. 119. quæ incipit, Itẽ ꝙ legatus, & in deci. 486. quæ incipit, Itẽ ꝙ nuncius, voluit ꝙ si legatus, aut nuncius apostolicus haberet potestatẽ beneficia qualitercũq; vacantia & indebite occupata cõferendi, nõ posset beneficia generaliter vel specialiter reseruata cõferre, quia in generali mandato illa non veniunt, vt hic in tex. & facit c. quis. j. eo. & cle. cũ de beneficio. j. eo. & refert Rota ibi Fed. de Senis, tenentẽ in tract. suo de rerũ permu. ꝙ legatus habẽs potestatẽ recipiendi resignationes ex causa permutationis & cõferendi, non possit se intromittere de beneficijs reseruatis generaliter vel spãliter. arg. istius tex. † Decimò no. ibi de lucro. & ita singulariter allegatũ, ꝙ tractans de beneficio obtinendo dr̃ tractare de lucro captãdo. facit qd̃ no. ĩ c. super hoc. ṡ. de renũ. & in l. si hæreditas. ff. mãda. qd̃ facit vt in beneficialibus maior nõ possit petere regulã. de quo in c. ex parte. ṡ. de resti. spo. & p gl. & Bal. in l. ait prætor. in prin. ff. de mino. Vndecimò no. ibi, ab ignorante potuit &c. ꝙ reuocatio mandati non tendit in præiudicium alicuius, nisi in lucro quod ex mandato speratur: tũc fieri potest etiam mandatario ignorante: nec est necesse qd̃ reuocatio perueniat ad notitiam, nec ẽt qd̃ res sit integra, sm Bal. hic. de quo per cũ in l. mandatum. C. mandati. & in l. falsus.

ADDITIONES.

a V. G. De ista dictione, ex nunc prout ex tunc, latè per Do. ubi Alex. in l. lecta. ff. si cer. pet. Fel. in c. licet causam col. 4. de proba. & Ias. in l. j. nu. 4. C. de cods.
b Pro quo facit, quod notatum est supra in proximo præcedenti. c. in ulti. nota.
c Adde, ꝙ no. in c. denique. 21. dist. & extra de offi. lega. volentes. & in c. accusatus. §. sane. de hære. lib. 6. & in l. vlti. ff. de offi. procon.
d V. G. Nota, ꝙ species debet idem in sua specie operari, quod genus in suo genere. Curt. Iun. in consi. 3. nu. 8.

falsis. C.de fur. & no in cle.vni.de renun. Et sic facit singu.iste tex.q mandatum in conferendis beneficijs possit reuocari,& teneat reuocatio,licèt non peruenerit ad notitiam, sicut dicit in procuratore dato ad ɔhendum matrimoniũ carnale,vt in c. fi.ꝫ.de procu.eo.lib.vel spirituale,vt ad eligendum,vel consentiendum electioni,vt tenet Lap.& Do.in d.cle.fi.& Pau.in clemen.s.de renun.vbi do.Flo. idem tenebat in alijs simplicibus beneficijs,vt reuocatio non sit necesse, q deueniat in notitiã, pro quo vr̃ esse tex.sing. hic, in procuratore tñ dato ad renunciandũ beneficiũ,est expeditũ,q reuocatio debet esse nonficata,& aliàs nihil operatur, vt est tex.in d.cle. j. & tñ per rõnem illius tex.videbatur ɔ̃rium esse dicendum,de quibus tñ ibi plene per Doct.

13 †Vltimo no. q mandatum [a] reuocatur morte dñi, a in tñ q gestum ab ipso procu. post mortem dñi, non valet,ẽt si ɔ̃hentes de morte ignorauerint.de quo glo. & per Docto.in d.cle.vni.& in d.l.mandatum. In gl.j.in fi. refert hic Io. An.per tex.huius c. fuisse determinatum, q si Papa cõmisit legato, vt sibi rebelles priuare possit beneficijs,& illa alijs conferre, q si propter dictam cãm aliquẽ priuauit in vna ecclesia, q in preiudiciũ expectantis primã vacaturã in illa ecclesia alteri conferre non possit, vt sic illa cõmissio facta legato intelligaĩ fieri sine p̃iudicio iuris alicui, ex quo tp̃e vacationis vel priuationis beneficiũ illud esset affectũ ante post cõmissionẽ p̃dictã. & facit c.q̃uis.ꝫ.de rescrip.eod.lib.& sic talia cõcessio non trahitur ad bñficia gñaliter,vel spãliter reseruata post dictã cõcessionẽ, vt est tex.hic,& ꝫ.dictũ fuit. Hodie tñ in terminis p̃dictæ q.vel istius decretalis,vel in similibus casibus poniĩ in literis clausula derogatoria, per quã, quò ad beneficia illa p̃iudicatur expectatibus,cũ hac tñ limitatione, q in alijs non fiat eis præiudiciũ.ad hoc qđ in simili no.ꝫ.c.proxi.in fi.ſm Ioã. An. Et de his clausulis vide per Rotã in d.deci.244.vbi idem tenet,& dixit q p p dictas clausulas. licèt derogetur expectantibus,tñ non derogaret cannnicè electis,vel p̃ntatis ad aliqđ beneficiũ añ impetrationẽ,licèt non sit secuta cõfirmatio,q a Papa p suã collationẽ non vr̃ velle p̃iudicare canonicis electis vel p̃ntatis, nec tollere ius ad rem eis quæsitũ.de offi.dele. super eo.& c.ex parte. el j. & rõ dñæ est, q a qñ p̃iudicatur expectanti reseruaĩ ius in alijs postea vacantibus:secus in electis vel p̃sentatis,q a perpetuò essent exclusi.meritò dictæ clausulæ derogatoriç ad eos non extenduntur,qđ tene menti. In glo.3.in fi.in §.quanq̃.sed vltimus §.illius dec. facit pro,& soluit ɔ̃rium,ſm Io. An. Paulus verò aliter soluit, dicens q ibi agitur de eo qđ includit grauamen,ideo nõ includiĩ ecclesia cathedralis:hic verò secus,ex quo ecclesia cathedralia non grauatur,cũ tñ bñficia resignata pñt ɔferri.vel dic,ſm Lap.q in d.c.q̃uis. loquiĩ in literis ambitiosis,& cũ mandaĩ fieri gratia illi pro quo scribiĩ.j.eo.ti.si cui.j.rñso.lõ non veniunt tunc bñficia ecclesiç cathedralis,nec venirent tunc bñficia curata,vt j.eo.cũ in illis. & vt no.ꝫ. eo.in c.fi.& ibi per Inn.& Io.An. Sed hic loquiĩ in literia gratiosis, nõ ambitiosis,vt cũ est facta gr̃a ei pro quo scribitur,& non alteri pro quo nõ scribitur,sicut est in d.c.si cui.j.rñso.vnde hæc gratia in alium deriuatur, quo casu verbũ, beneficiũ,sumitur large vt includat beneficia ecclesiarũ cathedraliũ,& bñficia curata,vt hñtes gratiã, de qua hic in textu, p̃dicta cõferre possent.

14 & facit qđ no.in c.fi.ꝫ.de ver.si. per Io. An.†Sed dubium facit, quia istud priuilegiũ est in p̃iudiciũ tertij,& sic ordinarij collatoris:vnde dẽt stricte intelligi, vt in c.pastoralis.ꝫ.de priui.& in d.c.super eo.ſm Do.dicentẽ,q dicta per Lap.pcederẽt, qñ nõ p̃iudicatur tertio,sed tñ ipsi cõcedenti. quo casu fit largissima interp̃ratio,vt ꝫ.de dona.cũ dilecti. per Inn. secus si ex lata interpretatione p̃iudicareĩ tertio, quia non fieret lata interpretatio,vt d.c.pastoralis.& sic non venirent curata. Non ob.c.pen. ꝫ.de ver.sig.quia est spãle in illo casu, & nõ agitur de gratia p̃iudicio tertij,vt ibi per Io.An.de quo dicetur in d.c.cum in illis. Quicquid tñ dicat hic Do.dicendum est,q qñ gratia deriuatur in alium vt in terminis prædictis veniat curatus,cum tunc gratia non sit ambitiosa,& restringenda.ad hoc d. c. pe.& per gl. in d.c.cum in illis. circa princ. nec hoc casu agitur de p̃iudicio ipsius ordinarij collatoris,sed de leui,cum necessario teneatur ɔferre, vt no.ꝫ.eo.in c.relatum. Ista sunt verba d. Benedicti. In glo.in ver.libere,in fi.no.ex glo.qñ dicatur renunciatio libera.

15 †In glo.in ver.sanctiones,in fi. an per ſm priuilegium tollaĩ primũ, uel per ſm rescriptũ si non fiat mentio de primo? vide no.in c.i.hic alleg.& ibi per gl.& Doct.& hic per Dñ. in fi. In glo.in ver.de ipsa,in fi.quo ad lr̃as ad iudicia,vide per Doct. in c.sup literia.hic alle. Sed quo ad beneficia concludit hic Do.q quædam est qualitas,quæ de iure dẽt exprimi, ut fiat mẽtio de beneficio quantũcunq; minimo, & tunc taciturnitas vitiat,ẽt si sit talis qua expressa nihilominus literas habuisset, vt d.ca.si motu proprio. Sed in qualitatibus non requisitos de iure cõi, tũc an taciturnitas inducat subreptionẽ,est dñia an sit talis qualitas,qua expressa literas habuisset vel non, vt hic dr̃ in tex.& in d.c.si motu proprio.vbi dicetur. In glo.in ver.incerto, in fi. & sic per consequens de præbẽda ibi primo vacatura, unde respectu talis canonicatus per Papam collati decretũ nõ fuit super incerto,& per consequens nõ erat super incerto quo ad p̃bendã.facit qđ no.Io.And.in uerbo,acceptandã in c.i.j.de concess.prçben.dicens,q dr̃ certã reseruare prçbendã ille qui reseruat primã.ad hoc quod no.per Io.An.j.eo.si tibi absenti,super ver. non acquiras.ſm Lapũ,& Do.de quo in d.cle. vnica.de cõcess.prçb.& in d.c.i.& in c.executor.eo.tit. & per Rotam in deci.383.quæ incipit,Item si Papa.

ADDITIO.

a V.G. Sic & mandatum institoris morte mandantis expirat. Ruy.cons. 115.numero 5.& 10.lib.1.

SVMMARIVM.

2 *Prior in tempore est præferẽdus secundo,etiã si gratia secundi sit plenior.*

2 *Papa super secundum rescriptum non intendit præiudicare primo.*

3 *Consequitur ratione annexionis quod aliter consequi non posset.*

4 *Impetrans officium in ecclesia intelligitur de officio spirituali, non de eo cuius laicus est capax.*

5 *Impetrans dignitatem cum præbenda,an poterit ei prouideri de dignitate tantum, vel de præbenda tantum,si vacat.*

6 *Cum,hæc dicl.o quid significet.*

CAP. XV.

Qvia sæpe. Primo ponit dubiũ.secundo distinguendo declaratur ibi,nocet. & ſm membrũ ibi,nisi vacanti.

1 †In tex.ibi,sit collatus.idẽ si Papa non contulisset,sed mãdasset ɔferri primo, & secundo contulisset.nam eo.mõ p̃fertur prior in tp̃e,sicut si vtrique esset collatus canonicatus,quia tex. hic non ponderat collationẽ canonicatus,sed prioratũ in data. facit ꝫ. de rescrip. tibi qui.& c.pe.ſm Arc.& ita vr̃ residere Io.An. & sequitur Io. de Lig. quia ẽt in illis habet locum prioritas in data,ſm eum. pro quo facit d.c.pe.ſm Do.& ita voluit glo.mag.cir.mediũ.in c.soli.j. de concess. p̃ben. & intellige prout in d. glo.hr̃. In tex. ibi,in tp̃e anterior. no. q prior in tp̃e p̃ferendus est secundo, etiam si gratia secũdi sit vberior & amplior.facit quod no. ꝫ.e. a titu.q̃uis.& c.cum cui.[a] Sed ubi non appareret de prioritate tẽporis prçferretur illa quç uberiorem gratiam haberet, vt in d. c.pe.

2 †In tex.ibi,per mandatum ſm &c.tene menti q Papa per ſm rescriptum non intendit tollere, nec prçiudicare iuri ẽt ad rem quçsito primo,& hoc nisi aliter de eius intentione appareret,vt dicit hic tex.no. qui procedit ẽt si secundũ mandatum conferretur secundo habenti ius in re,ut in dubio non prçiudicetur primo hñti ius ad rem, ut est dictum in c. si postquam. ꝫ.eo.titu.& uide in c.ex parte.j.de offi.deleg.

3 †Vltimo no.quòd rõne annexionis ɔsequitur quis id quod principaliter nõ posset.facit c.super eo.eo.titu.[b] & sic patet quòd in eadem ecclesia potest quis habere canonicatum & dignitatem cui sit annexa prçbenda, vt hic dicitur. & no. in c.i.ꝫ.de consuetudine. eo.lib. Si tamen iste pro quo scribitur pro prçbenda & dignitate habebat aliã p̃bendã in illa ecclesia, licèt possit postea acceptare dignitatem vacantem cui sit annexa alia prçbenda, tamen vacabit prima præbenda per exceptionem illius dignitatis,ut in cle.si.j.eo.titu. In gl.j.in fi. sed licèt hic reprobetur opi. Ionocen.de qua in c.si.hic alle. tamen opi. sua de qua in c.statuimus.hic alleg non reprobatur hic, immo iste tex.facit pro ipso,& contra Host.ibi.voluit enim Innocen.quòd ex duobus impetrantibus prçferatur primus secundo, dato quòd ipse secundus sit maior in ordine,& ita sequitur hic Archi. & Io.An. In glo.si.no.ex glo.quòd licèt aliàs dicatur quòd iura sint clara & certa,ut l.a. ff.de iur.& facti igno.ubi casus legis est,nulla dubitatio est,ut l.ancillç. C.de furtis. & ex his dicebat ibi Bald.q statutum quòd omnis quçstio debeat compromitti, non intelligitur in qõnibus iuris tñ, tñ in iure possunt dici dubia p diuersas opi. Doct.ut vult hic glo. no. & sic tunc quçstio veniret compromittenda ratione talis dubietatis, quod no. facit tex. & glo.in cap.i. in princip. supra de iudi. eod. lib. Et uide Bald. in l.

ADDITIONES.

a Secus vero si prioris,& posterioris dispars sit causa,ut supra,si postquã.in glo. cum si.ibi nota.

V.G. Adde qñ prioritas modici temporis sit consideranda. Bar. Socy. in l.qui duos.in prin.col.1.versi.3.no.& in l.cum pubere in j.no.versi. ex quibus infertur.de reb.dub.

b Pro quo vide c.translato.de consti.& quod no.Bar.in l.eũ a quo.ff. de neg.ge.

in l.cum proponas.C.de rebus credi. † In glo. in ver. officio.in fi.vide ibi per Io. An. in ver. personatus.& debet intelligi de 4 offic. spirituali. vnde per tales literas ille pro quo scribitur nō poterit consequi officium,cuius laicus sit capax , & cōsuetum per laicum geri.facit j.q.3. si quis eps.& c. saluator. in ver.in subiectæ.& j. de concess. præben.c. fi. sm Io.An. dicētem,curiam ita tenere , & sic hospitalia & loca similia consueta per laicos regi non includuntur,& ita sequuntur Docto. & conclude sm Imo. q aut fit mentio de officio simpliciter, aut alio adiuncto. primo casu qn̄ fit mentio de officio simplr,& scribatur pro clerico,intelligitur de spirituali,vt s.& facit c. quis.in prin.s.eod. ti.si pro laico.intelligitur de tpali.ar.s. c. ut.cū beneficio.in fi. Secundo casu qn̄ fit mentio de officio, alio adiuncto, tunc si præcedit aliquid spūale & apponatur dictio, alijs, & intelligitur de spūali,vt in c. fi.j.de cōcess. pben.quia illud relatiuū,alijs,dat intelligere, q officiū sit spirituale,cū referatur cū ijsdē qualitatibus,sm Io. An.si verò non apponatur dictio,alijs, sed copulatiua,&, seu dictio,vel,& idē,quia rōne pcedentiū quodlibet cōnexū debet intelligi de ecclesiastico, vt est dictū s. & facit l.nā hoc iure.de vulga.& pupil. substi. Sed si non præcedit spūale, sed tpale,tunc debet intelligi de tpali , sm et Imo. In glo.fi.in fi.& sic glo.hic posuit quatuor casus.Sed glo.mag.in prin.in d. c.si soli.addit quintū,vt in casu c.ei cui.j. eo.s. qn̄ vacauit sacerdotalis præbenda,& secundus est in ętate legitima, & nō pri°. In ead.glo.in fi.alius,& sextus casus est s.de consue. c. fi.eo.li. Septimus est in c.ubi qui.primo m.s. de rescrip.eo. lib. Octauus est in d.c.tibi qui.§.fi. & s.eo.ti.si clericus , secundum Do.

5 † Extra glo.pro declaratione huius decre.an huic secundo,cui mandatur prouideri de præbenda,& dignitate, & sic copulatiuè,possit prouideri de pbenda,& dignitate tm̄ , si vna vacet sine altera? dicendū est q sic,si alius non sit prior , vt satis probatur per tex.hic,in fi.& ita vr̄ sentire hic Io. An.qn̄ scribitur copulatiuè. Si verò scribatur cōiunctiuè , vt si mandet prouideri de pbenda cum dignitate,an tunc de altera tm̄ possit prouideri? Io. An.remittit ad no.per se in c.cum Marthæ.in ver.alij.de cele.mis.Et ibi dicit, q si Papa scribat pro aliquo modo prædicto,& tunc talis habebit canonicatū & pbendā , licèt non vacet dignitas,& hoc nisi aliud appareat de intentione scribentis.dicit tn̄ ibi q alijs vr̄ ɔ̄,quia præpositio, cum, vr̄ facere coniunctionē,& sic cessat gratia,nisi vacet et dignitas,quia forma

6 mandati &c.j.eo.titu.cui de non. † Sed de hac dictione, cum,[a]

a vide latius per Io. An.in reg.nullus pluribus.j.e. lib..sm Lap.& ad rōnem illorū tēdet Io.An.ibi,dicens q in his quæ non sunt accessoria & adiacentia tm̄ operatur dictio, cū, quantū dictio, &,vt no.in l.3.& 4.ff.de pecu.leg.sm Do.facit l.Titiæ textores. de leg.j.§.nihil. vnde non refert,an dicat de præbēda,& dignitate,vel de pbenda cū dignitate,cū ęquè principaliter ɔiungat dictio,cū,sicut dictio, &. Sed si apponatur inter res quisū vna alteri accedit,tunc dictio, &,differt a dictione,cū , quia dictio, &,cōiungit ęquè principaliter,sed dictio,cū,accessoriè,vt l. j.et l.si cui.ff.de fun .instru. ib: per Bar. & hic per Pe. de Ancha.ex his dicentē,q si mandet ɔferri canonicatus cū pbenda, nō poterit conferri canonicatus si non vacet pbenda , quæ accessoriè venit:secus si mandetur conferri canonicatus & prębenda, sm eum.& vide dicta in ca.si clericus. s. eodem.in ver. postea.

ADDITIO.

a De hac dictione,cum,adde Gemi.hic,& quod ibi notaui in apostil.ad eum in ver.præpositio,cum,numero 3.

V.G.Adde quando dictio,cum,copulat principaliter,qn̄ verò accessoriè,Socy.in l.si is qui ducenta ff.de reb.dub. & Fely. in c.querelam. circa fi de simo. Iasin consi.102.nu.3.lib.1.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium curatum non venit appellatione beneficii, quantumcunque generaliter scribatur.*

2 *Verba generalia gratiarum debent restringi & limitari ex tacita intentione loquentis.*

3 *Idoneitas maior requiritur in promouendis ad curam quàm in alijs beneficijs.*

4 *Delegatus si ferat sententiam contra mentem delegantis , an in processu vel sententia valeat.*

5 *Beneficia curata,an veniant appellatione beneficiorum in gratijs, vide amplam distinctionem hic.*

CAP. XVI.

CVm in illis. Diuidit in quatuor partes , quatuor sunt dicta. Secunda ibi, illis verò.Tertia ibi,cum autem . Quarta ibi , si verò. & prima pars hoc dicit, Mandatum prouidendi de dignitatibus vel alijs quibuscunque beneficijs eccle.non inclu-

1 dit curata,si de cura non fit mentio.hoc dicit. † No. & ita allegatur, q in literis beneficialibus quantumcunque scribatur per verba generalia,puta vt prouideatur de bñficis quibuscūque, vide per d.Nic.in c.fi.s.eo.in 2.col.in fi.tn̄ appellatione beneficij nunq̄ venit curatū, nec appel.dignitatis venit dignitas cu-

a rata,nisi de cura fiat spālis mentio, de quo j. † Secundo no. q potest esse dignitas siue personatus sine cura.facit c.2.s.de ęta. & quali.eo.li. Vltimo no. q verba gñalia gratiarum debent restringi & limitari ex tacita intentione loquentis, vt hic in glo. & propter hoc tenuit hic Arch. q si Papa falso rumore ad eum delato ppalet, q Titius pro quo scripserat mortuus erat , & iō mandet eius præbendam conferri Petro,non sunt pp has literas secundas primæ literæ Titij reuocatæ, vt l.fi.ff. de hære.insti.& facit qd̄ no. Spe.in ti.de instr.editi.§. cōpendiosę. ver.q d

a si is.sm Io.An.[a] & vltra et dixit hic Arch.q si expecto dignitatem in aliqua ecclesia per literas Papæ cum clausula , non obstantibus lr̄is impetratis, vel impetrandis, & postea Papa cōcedit capitulo q de archidiaconatu illius ecclesiæ alicui puideri non valeat per lr̄as impetratas vel impetrādas, cū in alijs clausulis, nō obstāntibus , q ipse primus impetrās poterit obtinere archidiaconatū,ex quo in secūdis lr̄is nō fuit facta expssa men

b tio de illa prima indulgētia, [b] dicit tn̄ q curia qñq; seruat vnū, qñq; aliud.& ita trāsit Io. An.fallit tn̄ nisi secūdę literę fuerint proprio motu concessæ , quia tunc intelliguntur primę reuocatæ,vt no.per Lap.in c.cū aliquibus.s.de rescriptis.eo. lib.sm Imo. Sed Do. ɔ̄ , quia licet proprius motus tollat subreptionē, tn̄ non tollit ius alteri quæsitū, vt no.in c.si motu pprio.j.e. qa non intendit Papa per sm rescriptū,licèt apponantur clę gñales,non obstantibus,tollere ius alteri quæsitū, vt in c. si ppter tua debita.s.de rescri.e.li.Sed certe hoc non vr̄ pcedere, qn̄ cū ipsis clausulis gñalib.ɔcurrit pprius motus,vt no.j.eod.in c.ei cui.& ibi per Lap.& vide de his plene per Fed.in suo cōsi. 227. qd̄ incipit, casus talis est monasterio &c. facit qd̄ dictū fuit in

3 c.si postq̄. eir.fi.s.e.tit. † In glo.2. in fi.ideo maior idoneitas requirit in pmouēdis ad curā q̄ in alijs, vt hic in tex. qd̄ ideo est, qa nō solū se, sed alios regere pastores hñt.hinc est q pastores

4 appellant.63.dist.si in plebibus.sm Arch. † In glo.in ver. intentionis.in fi.si delegatus pcedit vel ferat sniam ɔ̄ intentionē delegātis,an valeat pcessus vel snia? hic per Archi.tenentē q nō,

5 de quo per Io.An.in c.vlti.hic alleg. & ibi per Imo. † In glo. in ver. puideri.in princ.de his per Lap. & Do hic in fi.huius c.& per Doc.in c.vlti.hic alle.& cōclude, si quęrat,an in lr̄is ad beneficia applone bñficiorū vel dignitatis veniāt bñficia curata, q aut in lr̄is ambitiosis ad pentionē impetrātis,& sic restringendis,aut in lr̄is non ambitiosis.Primo casu si in lr̄is sit expssio bñficij simplr,vel sub verbis gñalibus, & nō veniunt curata, vt est tex.hic,nec veniunt dignitates et sine cura, vt est tex. in d.c.vlti. Sed si in ipsis fiat expssio de dignitate simplr , tunc aut loquimur de dignitate sine cura , & includit , & sufficit q isto casu exprimat,prout exprimit s. ne cleri. vel mona. c. fi.in fi.de quo in j.c.j.ne cleri. vel mo. Sed si loquimur de dignitate curata,alias collegiata , & ipsa non includit , vt est tex. hic,qui pcedit et si in ipsis literis diceretur,dum tn̄ aīarum cura nō negligat si qua ibi imminet,vt in cle.j.j.eo.tit. Si verò fiat expssio non solū de dignitate simplr,sed de curata & collegiata,includit dignitas curata & collegialis,sed si fiat expssio solū de altera ipsarū , & tunc aut de dignitate curata , & includit dignitas curata,sed nō collegiata,nisi exprimat, vt j.§. pxi. & qd̄ no.in d.cle.j.2.rn̄so.& ita tenuit Io.Mo.in reg.in gñali.j. eo.li. Aut fit expssio de dignitate collegiata, & tūc includit dignitas nō solū collegiata,sed et curata,et si de cura nō fiat mentio, cum satis exprimat, q sit curata,exprimēdo q sit collegiata, cū ois collegiata sit curata,vt no.in c.cū ab ecclesiarū.s.de off. or.& in c. cū in ecclesijs.s.de ma.& obe.& in extraua.execrabilis.§.fi.qd̄ pcedit in dignitate curata & collegiata cura collegiali . Si verò sit dignitas collegiata & curata cura parochiali,& sic sit parochialis, tunc tenuerunt quidā nō sufficere, q exprimat q sit collegiata , nisi & dicatur quòd sit parochialis vel curata,vt ca. statu-

ADDITIONES.

a Adde quod no.in c.falsa.ff.de condi & demon. & supra de eo qui cog.consan. uxo suæ.c.super eo.

b Et ratio videtur esse,quia vbi requiritur specialis mentio,non sufficit generalis,vt supra eo.titu.c.dudum.& ibi per Gemi.facit c.licet.& c. quamuis. supra eo.lib.& titu.& infra de senten.excom.quia periculosum.ff.de iniu.item apud.§ hoc dictum.

V.G.Adde, q tunc generi per speciem derogatur qn̄ fit numeratio specierum gratia determinationis,Ruy consi. 119 no.4. lib. 4. & generi etiam derogatur,non per viam reuocationis,sed ex defectu comprehensionis. Ruy.consi. 32.nume.28.lib.5.

statutum ꝗ.de ele.eo.lib. & in d.cle.j.primo responso. cum alia sit cura parochialis, & alia collegialis, & vna sub alia non contineatur. facit c.quod Dei, & quod ibi no.ꝗ.de sta.mo. & in ca. de collatione.ꝗ.de ap.eod.lib. & j.eo.tit.cum ecclesia, & per Io. And.in c.cum olim.ꝗ.de re iudi.& in reg.rationi.j.eod.lib. Sed alij tenent contra, vt sufficiat fieri mentionem, quòd sit collegiata absque eo, ꝙ fiat mentio de cura, etiam si sit parochialis, nam satis fit mentio de cura per verba æquipollentia, ex quo exprimitur, ꝙ sit collegiata, & idem operaĩ expressio per æquipollentia, arg.ꝗ.de testi.licet ex quadam, & in c. tua. ꝗ.de cõsan. & affi. & no.Host.in c.super literis.ꝗ.de rescri. & in summa de verbo. si. §. qua ratione. [a] nec secundum eos est curandum de cura parochiali tanquam de illa quæ accessoria est, & minor, quæ sequitur principalem, & maiorem. s. curam collegialem, facit c.super eo.ꝗ.eod.tit.& idem ibi no.Io.And.& Lap.facit d. c.statutum, & quod ibi no.vbi patet, ꝙ cura parochialis nihil addit habenti dignitatem collegiatam, & ita sequitur Pau. & Oldr.& communiter curiales, & ita placet Lapo hoc casu, vbi diuersa cura reputatur pro vna, vt quia est ecclesia collegiata parochialis a principio, vel postea est annexa sibi parochia, vel parochialis ecclesia, vt in cle.si vna.de rebus ecclesię.secus vbi essent separatę, vt quia sunt ecclesia parochialis, & ecclesia collegiata, & simul vnitæ, ita ꝙ vna non subest alteri, quia tunc de vtraque cura deberet fieri mentio.facit quod no.in c.j.j. ne sede va.in glo.2.& in dicta reg.rationi.in j.q.& a.& ad vtrunque dictum bene facit.j.de conse.eccle.c.j.& quod no.glo. & Pau. in cle.per literas.j. eod. tit. & vltimum dictum videtur sequendum in literis impetratis, sed primum dictum in impetrandis, vt sic cautius agatur a princi.secundum Lapum, & Ioã.de Lig. & Do. Sed in prædictis posset aliter concludi, quia si cura collegialis & cura parochialis sunt in diuersis ecclesijs, ut quia vna est collegiata, alia parochialis, & tunc aut sunt adinuicem vnitę, ita ꝙ quælibet sit principalis, & nulla est alteri unita, & de vtraque cura debet fieri expressa mentio in literis impetrãdis, & in impetratis. facit quod no. Bart.in l.j.ff. de leg.j. & glo. no.in c.gratia.ꝗ.de rescri.eo.lib. Sed si una est unita alteri, ita ꝙ venit accessorie, & tunc debet fieri expressio de principali, & eius cura, & sufficeret tunc ꝙ fiat mentio de collegiata si fuerit principalis, vt no.in d.c.super eo.& in c.extirpandæ. §. quia vero.ꝗ.eo tit.& facit gl.in d.cle.per literas, & ita procedat opi. Pau.& aliorum, tenentiũ sufficere, quòd de altera fiat expressio, videlicet de principali, & procedit hoc non solum in literis impetratis, sed etiam in impetrandis, per no.in d.cap.super eo. & in dictis iuribus. Si verò cura collegiata, & cura parochialis sunt in eadem ecclesia, & tunc si apparet quæ sit principalis, de illa debet fieri expressio, vt ꝗ. sed si de hoc non apparet, debet tunc de vtraque cura fieri expressio, cum vna reliquam non includat, vnde tunc licet sufficiat exprimi, ꝙ sit collegiata vt includatur cura collegialis, tamen non sufficit, ut includatũ cura parochialis, nisi fiat expressio de cura parochiali, cum ipsa sit diuersa, & maior a cura collegiali, facit quod notat. in d. cle.per literas, & ff.de hęredi.insti.in l.si nolens.secundum Pe. de Anch.secũdum quem non obstat d.c. statutum. quia ibi est materia poenalis, quę inducit restrictionem, sed hic inducit restrictionem odium literarum beneficialium, de quorum beneficiorum qualitate debet fieri expressio, vt hic, & in d. cle. j.secundum eum, quod procedit in literis impetrandis, sed in impetratis forte vr̃ sufficere fieri expressionem, ꝙ sit collegiata, & ita posset procedere opi.aliorum, vt ꝗ. Secundò vero casu principali, quando literæ non sunt ambitiosę, sed potius ampliandæ, puta si concedatur proprio motu, [b] vt j.eod. si pluri. vel si fiat gratia in alium deriuata, vt ꝗ.eod.tit.dudum, & j.eod. tit.si cui primo responso.& d.c.pe.& tunc appellatione beneficiorum veniunt non solum beneficia simplicia, sed etiam curatæ, & etiam collegiatæ, vt hic videtur velle Lap.& facit quod no in d.c.pe.& in c.si propter tua.ꝗ.de rescri.eo.lib.& in clem. auditor.eo.tit.& in c.fi.j.de verb.sign.nunc sentit glo.in.hic.ꝙ appellatione beneficiorum veniunt etiam curata, & beneficia cum dignitate, & clarius hoc voluit glo.in reg.j.j.eod.lib. & in clemen.auditor, de rescri. & veniret tunc non solum dignitas sine cura, sed etiam dignitas cum cura, & etiam collegiata, ut videtur hic velle Lap.facit quod no.in c.pe.ꝗ.de verb. sig. & in d.c.si ꝓpter tua debita, & in c. fi.j.de ver.sig.imo dicebat Inno. in d.c.fi.in prin.ꝗ.eod.tit.ꝙ etiam de propria significatione appellatione beneficij veniunt beneficia cum cura, vel cum dignitate.& ex his infertur primò, ꝙ si fiat gratia vni in alium deriuatiua, vt dictum fuit ꝗ.eod.in c.dudum, & j.eod.tit.si cui.primo responso, & in d.c.pe. tunc appellatione beneficiorum in ipsis literis facta, veniunt curata, & dignitates, secundum Lap. hic cum quo transit hic Domi.& idem tenuit Lap.in d. ca.dudum. Sed Domi.contra ibi, quia priuilegium inducens præiudicium tertio, & sic ordinario collatori debet stricte intelligi, ut in c.super eo.ꝗ.de offi.deleg.& c.pastoralis.ꝗ.de priuilegijs, & ideo cogita in hoc, quia pro Do.facit ista ratio, ex eo quia præiudicatur ordinario collatori, & sic nõ ob.gl.in d. regula. j. nec etiam ob.d.c. pen. quia ibi est leue præiudicium. Responde ad hoc prout ipse dicit in d.ca. dudum. quia ibi non pręiudicatur ordinario collatori, ex quo ipse habebit conferre, vt j.eod.si tibi concesso.nec præiudicatur clerico instituto, quia interim retinebit primum beneficium, ut d. c.si tibi concesso, & quia debet tantum reseruari quantum sufficiat pro ecclesia, ut io c.pręsenti.ꝗ.eod.lib.de offi.ordi.& sic non agitur ibi de graui pręiudicio.facit etiam pro Domi.quia non potest negari quin literę sint beneficiales, & sic restringendæ. Item hic tex.ponit aliam rationem, quia in curatis maior idoneitas requiratur. item requiritur expressio in omni concessione, ubi agitur de collatione beneficiorum, & sic non ob.d.c.pe.& quod ibi dicit Io.An. sed in contrarium facit d.c.dudum.vbi ueniunt illo casu beneficia ecclesiæ cathedralis, quæ alias non uenirent, vt d.c.quamuis. Ita ergo idem sit in curatis, facit etiam quia de propria significatione veniunt curata, ergo isto casu ex quo literæ non sunt ambitiosæ dicamus, ꝙ ueniant. Sed certe non agitur de graui pręiudicio, ex quo ordinarius habebat omnino conferre, vnde cum de propria significatione appellatione beneficij veniat etiam curatum, sequitur ꝙ isto casu, ex quo cessat ambitio impetrantis, ipsa curata comprehendantur, cum comprehendantur etiam beneficia ecclesię cathedralis, vt d.c.dudum, per gl.quæ beneficia alias non venirent, vt in c.quamuis.ꝗ. eo. & hanc partem sequitur Fede.in suo consi.70. quod inci. factũ tale est. concludens ꝙ si Papa concessit cardinali, ꝙ possit beneficia suorum clericorum cedentium vel decedentium conferre, ꝙ includuntur omnia beneficia illorum etiam curata. Itẽ etiam concludit, ꝙ ualeat reassignatio beneficiorum in manibus superioris ex causa permutationis, & valet permutatio, dato ꝙ de beneficijs curatis non sit facta mentio, vt ibi no.ꝑ est. Sed dubium facit, quia maior idoneitas requiritur in curatis. vnde si fuisset expressum forte ordinarius non consensisset, ꝙ alter habuisset impetratum qui non esset idoneus. Itẽ & secũdo infertur ex prędictis ꝙ si procurator hẽt mandatũ ad acceptandum vel ad impetrandũ bñficia, potest acceptare dignitates, & beneficia curata, licet de illis non sit facta mentio, quia cõstitutio procuratoris, & tale mandatum non est odiosum, sed potius fauorabile, ita dicit Imo. in c.accedans.ꝗ.eo.in 3.col. Itẽ, & tertio infert ex prędictis, ꝙ si literę cõcedantur proprio motu, tunc in literis ad beneficia venirent curata, & dignitates ẽt collegiatę, ex quo literę sunt ampliandę, ut j.eo.si pluribus. & ita sentit gl.hic, & tenet hic Lap.sed Imo.cõ, quia licet motus proprius tollat subreptionẽ vel opereĩ aliquã ampliorẽ interpretationem circa ea quę in gr̃a includunĩ, vt d.c.si pluribus, & ca.si motu proprio.nõ m̃ ampliat gratiam in eo qđ alias in ipsa nõ cõtinereĩ, vt no.in d.c.si motu proprio.& per gl.in cle.si Romanus.j.eo.ti.& sic supplet defectũ intẽtionis, sed in hoc casu est defectus intẽtionis, cũ Papa nõ intẽdit prouidere de dignitate, vel cura, nisi exprimat, vt hic io tex.ſm Do.dicentẽ pro hoc facere qđ idẽ Lap.tenet j.c.proxi.facit ẽt glo.no.in d.cle.per lr̃as. volẽs, ꝙ motus proprius non ampliet gr̃am, nec uim uerborũ, sed solũ subreptionẽ includat, & idẽ tenet Rota in decis. 111. & 112.quæ incipit, Item licet.dicens, ꝙ motus proprius tollit subreptionẽ in bñficijs obtẽtis, ut d.cle.si Romanus, & d.c. si motu proprio, nõ aũt in obtinẽdis seu cõferẽdis, uñ si nõ fiat mentio de qualitatib.beneficij qđ cõferĩ motu proprio, & trãsit cũ dignitate, nõ expressa cura, si eam nõ habeat, gratia est subreptitia, ſm Ro.ibi.et dicet in d.c.si motu proprio. in fi. In cõtrium facit, ꝙ uerbũ beneficium, est gñale includens ẽt dignitates, et beneficia curata, [c] ut per gl.in d.cle.j.imo ẽt de propria significatione includit, ut dixit Inn.in d.c.fi.unde si qñ apponit clausula

ADDITIONES.

a Adde c.cum multis.supra eod.lib.de rescrip.& ff.si cer.pet.l.certum. vbi patet non referri quid de ęquipollentibus fiat.

b Quod non intelligitur nisi id in gratia exprimatur, vt infra eod. si motu proprio.in fi.& c.si.in 5.responso.

c Adde quod no.hic Do.in ulti.glo.alleg.l.1 C. de consu. lib. 12. in eo quod ibi dicitur, nihil excellentius dignitate, ex quo sumitur, arg quòd appellatione dignitatis curatum includitur.

V. G. Vide Ludo.Roma.in consi.331.& consi.247. & Fely.in capit. postulasti. golum,7.de rescrip.

sula proprij motus, debet fieri larga interpretatio, vt d.c. si plu ribus. sequitur, q includantur dignitates & beneficia curata, vt dicit glo. hic. de quo dicetur in d.c. si motu proprio. in fi. In ea. glo. ibi, super clericis. vbi Io. And. idem videtur velle, & Archi. hic, quia hic excipiuntur beneficia curata, vnde non intelligit de ordinibus. In ead. glo. in fi. idem sequitur Io. And. & Imo. in d.c. fi. eo. tit. Quando tamen ex statuto vel alia constitutione requireretur, q tempore collationis vel impetrationis esset quis in tali ordine, tunc inspicitur tempus datæ, & postea promoueri non posset secundum Lap. & Domi. de quo in d. c. si clericus, & in d.c. ei cui. Extra gl. vide per do. Flor. in d.c. fi. Quid si in literis dicatur, q cum in tali diœcesi sint nonnulli plebanatus ecclesiarum collegiatarum & curatarum, q de vno debeat prouideri impetranti, an poterit prouideri de plebanatu curato. & dicit se consuluisse, q non, quia cum tunc debeat fieri stricta interpretatio, vt d.c. quamuis, & verba rescripti debeant comprehendere solum illud beneficium quod non comprehendunt, vt j. eod. non potest. Sed dicto casu non infertur necessariò de cura, vt in d. cle. j. quod etiam patet, quia potest contingere, q in ecclesia collegiata, & curata sit dignitas principalis, non curata, forte ex priuilegio vel præscriptione, & alia forte posset esse dignitas in ecclesia quæ haberet curã, facit quod no. Inn. in c. de multa. ē. eod. de archidiaconatu Parmensi, vnde in casu prædicto non fuit dictum q esset Plebanatus curatus & collegiatus, sed ecclesiæ collegiatæ, & curatæ, quod sonat in idem ac si dixisset, in ecclesia collegiata, & curata, idem Imo. ibi dicit, q eius dictum non est sine dubio, & tutius est, q ad opi. vitandas
a fiat specifica declaratio, secundum eum [a] ibi.

ADDITIO.

a Ad opinio. Imo. facit dictum Ioã. And. infra de re. iur. in regu. in obscuris, & in reg. inspicimus. cum ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Scribimus, hoc verbum potest verificari in eo quod nondum est scriptum.*
2 *Papa si mandat alicui prouideri de dignitate, & modus prouisionis non exprimatur, an poterit prouideri de dignitate electiua.*
3 *Papa non præsumitur velle grauare vniuersitatem quæ vtitur iure communi.*
4 *Electio pertinet ad collegium, præsentatio ad patronum.*
5 *Collatio est quædam iuris translatio habens vim electionis, & confirmationis.*
6 *Prouisio est idem quod collatio.*
7 *Dispositio est verbum generale, & idem significat quod ordinatio.*

Illis. In beneficiorum prouisionibus non includitur electiuus, si alij modi prouidendi exprimantur. hoc dicit, secundum intellectum quem sequitur hic Domi. & communiter ibi. vel sic secundum alium intellectum. In prouisionib. beneficiorum non includitur electiuus, nisi de eo specialis men-
a tio fiat, [a] hoc dicit. †In tex. ibi, scribimus. no. quod verbum, scri
1 bimus, potest verificari in eo quod nondum est actualiter scriptum, sed in potentia scribendi, quod inducit hic Do. ad vnũ dubium, quod semel habuit de facto, quia Papa cõcesserat vni gratiam dicendo, tibi qui scribis in registro nostro &c. & ipse nondum scripserat, quia casus scribẽdi nõ occurrerat, sed erat deputatus ad hoc per habentem potestatem, nam licet Papa dixerit, qui scribis, debet intelligi quò ad habitum scribendi, quia est aptus scribere, licèt actualiter non scripserit, & ita ponitur hic, vbi Papa dixit, scribimus, & tamen non comprehenditur illud quod nondum est scriptum, secundum Do. In tex. ibi, etiam. no. de hac dictione quæ ampliat, vt hic apparet. facit c. quoniam. ē. de vita, & ho. & j. eod. cum singula, communiter verò ponitur adiunctiuè, vt l. j. C. qui admi. secundum Archi. & Io. And. In tex. ibi, præsentationem. no. ar. quòd prouideri pos-
2 set de prælaturis per uiam præsentationis. †Vltimò tene menti quod est dictũ in summario. Et pro declaratione istius tex. quæritur primò. Quid si in literis mandatur prouideri de dignitate & non exprimatur aliquis modus prouisionis, an poterit tunc prouideri de dignitate cui prouidetur per electionem. glos. in ver. quamuis. in d. clem. j. tenet, q sic, quia iste tex. habet locum quando exprimitur aliquis modus prouisionis, vt sic vno expresso non ueniat alter non expressus, secus si non exprimatur aliquis modus prouisionis, quia tunc omnis modus includi-
b tur, [b] unde si mandetur prouideri de dignitate includitur dignitas quomodocunque prouideatur, etiam super electionẽ, vel aliter, & ita sequitur hic Ioan. And. per illam glo. idem etiã tenet hic Pau. dicens, quòd licet tutius sit, quod omnes modi exprimantur in rescripto, tamẽ si unus modus exprimitur, nõ ueniret alter, sed si nullus exprimeretur omnes modi prouisionis includerentur, secundum eum. Sed Lap. videtur hic tenere contrarium, dicens idem tenere Ioan. Mon. in reg. in generali. j. eod. lib. q si mandatur prouideri de dignitate etiam curata, non veniret dignitas electiua, sed Domi. hic sequitur opi. glo. in d clem. j. ita etiam tenet Rota in decisio. 196. quæ incipit, Item quòd habens. Imo. in d. clem. j. & domi. Flo. ibi, in 5. o. facit quod no. in c. susceptum. ē. de rescrip. eo. lib. q quãdo nullus modus uacationis exprimitur, includitur omnis modus, licet vno expresso alius non veniat, vt ibi, & voluit glo. in ver. uacationibus. in c. cupientes. in prin. ē. de electio. eod. lib. & pro hac parte facit tex. j. c. proxi. cogita, quia cum in literis ad beneficia debeat fieri stricta interpretatio, vt d.c. fi. & c. quamuis. ē. eo. videtur q proprius intellectus istius tex. & in d. clem. j. sit q nunquam veniat beneficium electiuum, nisi de electione fiat specialis mentio, sicut alias dicitur in prin. istius c. quod nunquam veniat ecclesia curata, nisi fiat expressio, & tamen eodem modo posset dici, vt illud procedat, quando exprimerentur diuersæ qualitates ecclesiarum, ut de personalibus, vel dignitatibus, vt sic vna expressa nõ veniat altera, & sic curata, secus si nulla qualitas exprimatur, quod esset absurdum. Secundò quæritur pro declaratione istius decre. quid si mandetur alicui de beneficio prouideri secundum formam istius tex. an poterit, prouideri de beneficio cui prouidetur per uiã electionis, si hoc non sit expressum. tex. hic, facit q sic, ex quo enim expressit de personalibus, & dignitatibus, & non dixit de beneficijs, sequitur q beneficia quæ non sunt dignitates, vel personatus, non prohibeantur hic in tex. licet prouideatur de eis per electionem & confirmationem, facit etiam tex. j. §. proxi. loquens de beneficiis, & non repetit de electione, quare dicit Ioan. Andr. quòd vellet super hoc doceri, dicens tamen quòd non ueniant bene
c ficia electiua, [c] & ita uoluit glo. in uer. de dignitate. clem. 1. nec ob. tex. hic, quia narratur factum, sed Gas. in consi. 12. huius tit. tenuit istam partem, quam secundum eum sequitur Guil. in d. clem. 1. sed postea ipse dicit se consuluisse bis contrarium, quia iste tex. habet tantum locum in illis electionibus, in quib. habet locum ca. quia propter. ē. de elect. cum hic solum loquatur in dignitatibus & personatibus in quibus communiter prouidetur per uiam electionis, ut no. in d.c. statutum. per Ioan. An. & facit pro hac parte stilus curiæ, qui quando scribatur de modo electiuo, non dicit, ad quod, vel, ad quem, sed, ad quam, vel, ad quas, dans intelligere q huiusmodi expressio sit necessaria in dignitatibus, & non in alijs inferioribus beneficiis, & dicit q ista opi. placuit Archi. j. eo. c. cum de non, & ē. de rescr. si eo tpe, & hoc maxime dixit procedere, quando gratia concernit principalem prælaturam, ad quam etiam quis per electionem assumitur, & ita dicit esse de mente Zen. in d. clem. 1. sed Domi. hic sequitur opi. glo. & Ioan. And. non ob. prima ratio, quia nimis restringeret istum tex. restringendo ad c. quia propter. Et stilus curiæ licet sic exprimat, quando scribit de dignitatibus, vt sic denotat, q minora beneficia non ueniant, non tamen per hoc concludit, q ueniant inferiora beneficia electiua per expressionem alicuius ex modis prouisionis, cuius contrarium uult iste tex. secundum Domi. dicentem hoc magis probari per rationem §. j. proxi. quæ est, q in talibus gratiis expressio vnius modi prouidendi non se extendat ad alterum, nec facit differẽtiã qualia sint beneficia, vnde cum ista mandata & literæ ad beneficia sint ambitiosa & restringenda, expressio vnius modi denegat inclusionẽ alterius, vt hic patet, & facit d.c. subscriptione. Et hanc partem sequitur do. Flo. in d. clem. 1. in 1. q. Tu aduerte, quia sine dubio hoc procederet, quando exprimeretur aliquis modus prouidendi. Sed si simpliciter mandatur prouideri de beneficio. non expresso aliquo modo prouisionis, tunc posset dubitari an veniat simplex beneficium electiuum. & videtur q non, per rationem istius tex. et facit etiam pro hac parte tex. in c. si. ē. eod. tit. Sed in cõtrarium facit determinatio præcedentis q. quia si quando mãdatur prouideri de dignitate nullo modo prouidendi expresso, venit dignitas electiua, et ita et eadem

ADDITIONES.

a Facit quod dicitur in c. licet, & c. quamuis. supra eod lib & ti. & infra de sen. excom. quia periculosum, vbi dicitur, quòd ea quæ sunt specialiter notanda, nisi specialiter notentur, exclusa intelliguntur.
b Pro quo vide c. verum. de condi. appo. in prima gl circa fi. vbi dicitur, quòd si modus non seruetur in contractu, non obest, nisi in ipso contractu caueatur, vt non ualeat, nisi modus seruetur.
V. G. Nota, q quando verba illa non sunt satis clara, quia intelliguntur facta sub modo, non sub conditione, secundum Bar. in l. cum nota. colum. 1. C de transl. Albe. in consi. 4. casus iste. nu. 34.
c Imo dicit ibi Io. And. q sic, allegatque cle 1. de relig. domibus.
V. G. Quando dicatur beneficium electiuum, vel collectiuum, vt: s. 18. Fely. in c in nostra. col. 13. de rescrip.

eadem ratione si mādatur prouideri de beneficio, nō expresso aliquo modo prouisionis, includatur tunc simplex electiuum, & ita tenet Rota in decis. 196. †In gl. in ver. electionem, in prin. rationem assignat Io. Mon. in d. reg. in generali, nam ideo electio non includitur, quia non est verisimile, quòd Papa voluerit grauare vniuersitatem quę vtitur iure communi, vel saltem plus accedit ad ius commune. Quod ius non dat electionem in ecclesia collegiata vni personę etiam Episcopo, vt in c. cum ecclesia. s. de elect. Item quia hoc verbum, quorumcunque, in materia odiosa, vt est ista, non comprehendit vniuersitatem, vnde impetrans contra Titium & quosdam alios non posset conuenire vniuersitatem, vt s. eod. lib. de rescri. c. 2. vbi de hoc, & per Ioan. Andr. hoc tenentem tantum in casu istius §. secus esset dicendum in collatione spectante ad vniuersitatem vel collegium, si fiat expressio de spectanob. ad collationem quorumcunque, quia illorum beneficia venirent si ad collationē collegij vel vniuersitatis spectarent, licet secus, quando ex electione, & ratio differentię est, quia actus hic expressi in tex. regulariter spectant ad singulos, sed electio ad corpus quod grauare Papa non intendit, secundum Ioā. de Lig. & quia melius pręsumitur prouideri per plures quam per vnum, secundū Io. de Fan. sed istę rationes non bene cōcludunt, quia sequeretur ꝙ non deberet includi collatio spectans ad corpus collegij, & tamen hoc non est verum, vt s. per Ioan. Andr. Et ideo concludit do. Flo. in d. clem. j. in 2. q. ꝙ si dignitati prouidetur per uiam collationis, & non per electionem quantumcunque ipsa dignitas sit collegiata, comprehendetur talis dignitas, quando in literis mandatur prouideri ad collationem, secus si prouiderēt per uiam electionis, vt s. tunc autem dicitur prouideri per electionem, quando electio debet per superiorem confirmari, ut voluit glo. sing. in clem. quia contingit. de relig. dom. in §. vt autem. in ver. electionem, & ita dicit domi. Flo. in d. clem. j. in 4. q. & in d. §. vt aūt. in 4. no. & in talibus beneficijs electiuis habet locum tex. hic, vnde si electio canonicatus confirmatur, dicetur beneficium electiuum, secus si electio non confirmatur, quia in talibus non requirentibus confirmationem, licet fiat electio, non habet locum tex. hic, nec etiam in d. clemē. j. quod sing. tene menti. Sed vera ratio est illa quæ hic in tex. exprimitur, quia uno modo expresso non uenit alter secundum Dom. hęc tamen ratio non tollit dubium istius §. an sub verbo, dispositionis, prouisionis, vel collationis includeretur electio, vnde vera ratio est illa quæ assignatur hic in gl. quia ista inter se differunt, vnde uno expresso non venit alter. †In ead. glo. in fi. differunt ergo isti modi prouidendi inter se, nam electio pertinet ad collegium, vt s. & no. in c. j. s. de elect. Pręsentatio pertinet ad patronum, qui etiam si sit ecclesiasticus conferre nō potest, sed tantum pręsentare. s. de iure patro. [a] ca. fi. Nec consequitur electus ex electione, & pręsentatus ex præsentatione totale ius, quia requiritur confirmatio, & institutio per alium, ut no. s. de elect. auaritiæ. & j. de insti. c. j. Licet tamen Papa scriberet ad pręsentationem quorumcunque non includeret patronos laicos, & sic non posset prouidere de beneficio spectante ad laicos patronos, secundum Hostien. in c. cum dilectus. s. de iure patro. & tenet hic Lap. & Domi. & vide quod dictum fuit s. eod. c. 2. & ibi per glo. & quod est dictum in c. 3. eod. titu. & lib. & j. §. proxi. †Collatio verò est quędam iuris translatio, & hēt vim electionis, & confirmationis, vt no. in c. j. s. de elec. eo. lib. in 3. glo. & in c. vt circa. in glo. 2. Nam electio tribuit ius ad rē, vt per glo. in ver. collatio. in clem. j. vt li. pend. sed collatio tribuit ius in re, secundum Inno. in cap. constitutis. el 2. de appel. †Prouisio verò idem est quod collatio, cum ista sint synonima, vt in c. dudum. in prin. s eod. & j. eod. cui de non, secundum Io. And. Largo tamen sumpto vocabulo prouisio compręhendit omnem modum per quem ecclesiæ prouidetur, secundum gl. no. in ver. prouisioni, in clem. fi. de elec. secundum Do. [b] †Dispositio verò est uerbum generale, vt s. eod. c. 2. tamen videtur sonare id quod ordinatio, vt s. de testa. cum tibi, & ordinatio sumitur pro institutione, ut per glo. in c. post electionem. s. de cō cel. preben. & ita sumitur hic, secundum Ioan. And. & dicit hic Pau. ꝙ dispositio poterit compręhendere prouisionem, quę fit ex iure deuoluto, vt in c. si postquam. s. de elect. eod. lib. & hēt vim electionis, & confirmationis, ut no. Innocen. in c. constitutus. s. de appel. secundum Domi, dicentem quòd verbū, dispositio, [c] est uerbum generale aptum comprehendere omnem modum per quem prouidetur beneficijs, sicut verbum, prouisio, & si profertur in materia larga comprehēderet quemlibet modum, nisi esset talis casus cui non posset adaptari, nisi modus collationis, quia tunc illum solum comprehendit, ut per glo. in ver. dispositionem. in clemen. quia regulares. de sup. negli. pręla. Sed si materia est stricta & ambitiosa, tunc non comprehendit nisi institutionem, vt dicit hic Ioan. And. & sic licèt verbum, prouisio, & dispositio, late sumpto vocabulo includat etiam electionem, vt s. & per glo. in d. clem. fi. tamen in materia istius §. ambitiosa, & restringenda non includit, ut uult glo. hic, & facit tex. in clem. j. j. eod. secundum Domi. nec includit præsentationem, nisi subiecta materia aliud suadeat, ut no. per Rotam in decisio. 446. quæ incip. Item fuit dubitatum vtrum habens. Institutio vero differt a collatione, quia instituitur electus, vel pręsentatus per alium. j. de institu. cap. j. aliter tamen sumitur j. de conces. pręb. ne captandę. circa fi. & inde qđ no. s. de insti. in c. autoritatis, & in summa Hosti. eo. tit. §. quid est, de quo etiam. j. §. proximo.

ADDITIONES.

a Adde quod no. supra de iu. patr. ꝙ autem, & c. illud, & c. seculum.
V G. Hinc est, ꝙ si patronus dicat, præsento illum ad ecclesiam, concedendo ei patronatum, non per hoc facit eum patronum, sed dat tantummodo ius petendæ institutionis. Felyn. in capit. cum venerabilis. colum. 1. versiculo, ad idem. de except.

b De hoc clare habetur in c. cum inter canonicos. supra de elect & infra eo. tit. lib. 6. & in c. 1. in tertio respon.

c V G. Nota, ꝙ dispositio facilius recipit interpretationem restrictiuam, quam conditio. Ruy. consi. 110. nu. 13. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Literæ beneficiales vnum modum prouidendi continentes, non includunt alios.*

2 *Modus vnus prouidendi si exprimatur, sequente clausula generali vel quocunque modo, an veniant alij modi, quam expressi in literis.*

3 *Papa si mandat prouideri alicui de beneficio quod spectat ad institutionem Episcopi, an ueniat beneficium quod pertinet ad collationem Episcopi ad præsentationem alterius.*

4 *Papa si mandat alicui prouideri de beneficio spectante ad electionem vel præsentationem alicuius, an prouideri poterit de beneficio spectante ad ipsius electionem, vel præsentationem, sed ad institutionem vel alterius confirmationem.*

1 **Cum autem.** †Literę beneficiales vnum modū prouidendi continentes, alios non includunt, hoc dicit. Nota & ita allega. ꝙ vbi in literis ad beneficia, vnus modus prouidendi exprimitur, alii modi videnē exclusi, & sic omne quod non est expressum in rescripto, videtur exclusum, facit c. si suspectum. s. de rescrip. eod. lib. & quod ibi no. per Ioan. Andr. [a] quod procedit etiam si illud non est, quod expressum sit minus, cum in literis ad beneficia non procedat arg. de maiori ad minus, & sic non sequitur quod est plus, ergo & minus, & sic modus prouidendi quod est minus. argu. vt patet. j. eod. c. cui de non, secundum Ioan. And. †Quid autem si exprimitur vnus modus prouidendi, & postea apponatur clausula generalis, vel alio quocunque modo, &c. an veniant tunc alij modi quam expressi in literis. Pau. hic tenet ꝙ sic, & refert hic Gu[illegible]dem tenuisse in clemē. quia regulares. s. de sup. negli. pręla. arg. c. qui ad agendum. s. de procu. eo. lib. quod intelligit hic Domi. quando in literis exprimitur modus collatiuus, adiecta postea d. clausula generali. si tamen diceretur ad electionē, pręsentationem, vel alium quemcunque modum, non includeretur collatio, cum clausula generalis non includat maiora vel grauiora expressis, ut in clementi. non potest. j. de procu. & in c. sedes. s. de rescrip. & ita tenet do. Flo. in d. clemen. 1. in 2. oppo. sed collatio est maior electione vel pręsentatione, cum includat electionem & confirmationem, ut per glo. & Docto. in c. j. s. de elect. eod. lib. ergo non videtur, quod dicta clausula tūc includat modum collatiuum in hac materia stricte intelligenda, vt hic in tex. & vide quod in simili no. de dicta clausula, vel alio quouis modo, in c. susceptum. s. de rescrip. eod. lib. In glos. in ver. noscatur. in fi. patet ergo esse differentiam inter institutionem & collationem, de quo hic plene per Archi. & in c. 1. j. de institutioni. †Quid autem si Papa mandat prouideri de bn̄ficio spectante ad institutionem Episcopi, an poterit executor prouidere de beneficio in quo Episcopus instituit tantum ad pręsentationem vel electionem alterius. Hic per Ioan. An. concluditur, quod si patronus sit laicus, uel clericus ratione patrimonii, tunc sine dubio beneficium spectans ad eorum pręsentationē non includetur, nec posset de eo prouideri, per no. in c. cum dilectus. s. de iure patro. vbi licet Papa scriberet de beneficio spectante ad pręsentationem quorumcunque, tamen nō includeret patronos laicos, & sic non posset prouidere de beneficio

ADDITIO.

a Hoc tamen intelligas in materia stricta, ut supra eod. lib. & eo. tit. quamuis & ff. de liberis & posth. l. commodissime, & idem hic per Do.

neficio spectante ad laicos patronos, secundum Hostien. ibi, & tenet Lap. s. §. proxi. & facit quod habetur s. eo. tit. c. 2. & ibi per gl. & ita sequitur hic Io. de Lig. Si verò ius patronatus spectat ad ecclesiam, tunc Ioan. And. arguit pro, & contra, & dicit ꝙ hoc egeret declaratione. super quo concludit hic Io. de Lig. ꝙ executor possit de illo beneficio prouidere, quia actus cōfirmationis vel institutionis de necessitate præsupponit actum electionis & præsentationis. vnde propter connexitatem videtur velle Papa grauare eligentem vel præsentantem. Nec ob. iste tex. disponens, ꝙ si mandetur prouideri de spectante ad institutionem vnius, prouideri non posset de pertinente ad præsentationem ipsius, quia verum est, quādo ad vnam personam isti actus referuntur, quo casu vnus actus in alium non implicat, sed in diuersis personis vnus actus bene implicat in alium, & idem sequitur Inno. & Domi. dicens, ꝙ cum pars institutionis de per se esse non possit, nisi procedat electio vel confirmatio, ergo totum videtur voluisse includere. arg. de pœ. dist. j. vulgaris, & facit l. illud. ff. de acq. her. vt sic volens consequens
a videatur velle antecedens, sine quo stare non potest.[a] † Quid
4 autem sit in terminis econtra, si Papa mandat prouideri de beneficio spectante ad electionem vel præsentationem alicuius, an poterit prouideri de beneficio spectante ad ipsius electionem vel præsentationem, sed ad alterius confirmationem vel institutionem. Io. And. hic tenet, ꝙ sic, quia arctat tunc ius confirmantis vel instituentis, cum cōfirmatio & institutio sint accessoria ad electionem & pręsentationem, vnde sequitur naturam principalis, vt in reg. accessorium. j. eo. lib. Et vide hic per Domi. referentem Guil. in extrauag. sedes, Io. 22. in ver. ordinarium. dicentem, ꝙ si scribatur de beneficio spectante ad ordinationem talis, cum verbum, ordinare, sit latum, & compræ-
b hendat omnem modum,[b] quo quis debet de re sua disponere, iure proprio poterit prouideri de beneficio spectāte ad ipsius collationem, pręsentationem, vel aliam dispositionem, vt s. de
c offic. deleg. super eo.[c] Et per hanc formam præiudicabit Episcopo, qui haberet instituere, vt ibi plene per eum, & hic per Domi. Dubium tamen facit, quia licet largo sumpto vocabulo ordinatio compræhendat omnem modum per quem prouidetur ecclesiæ, tamen in materia stricta, sicut est in literis ad beneficia, vt hic dicitur, videtur quòd non compræhendat omnem modum, sed tantum institutionem, vt per glo. in c. post electionem. s. de concess. pręben. & per Io. And. & Do. s. c. proxi. & vide de hoc prout ibi dictum fuit.

ADDITIONES.

a Adde c. translato, de consti. &, cap. pręterea, & c. prudentiam. de offic. delega. cum suis concord.

b Pro quo vide Fede. consi. 195. idem sentientem.

c Ad hoc de iure patrona. quod autem. in fi. & supra eodem lib. de offic. ordina. capitu. ordina. ij.

SVMMARIVM.

1 *Locutio pluralis est copulatiua saltem implicitè.*

2 *Mandatum si refertur ad diuersas personas non verificatur in re spectante tantum ad alterum.*

3 *Meum an sit quod commune mibi cum alio est.*

4 *Papa alterum grauare non intendit ex quo illud non exprimit.*

5 *Legatum factum vxori de his quæ ad eius vsum parata erant, non intelligitur de paratis ad communem vsum ipsius mariti.*

Si verò. Mandatum simpliciter duos includens, alterum solum non adstringit. Et econtra directum vni
1 duos non afficit, hoc dicit secundum Domi. † No. j. ibi, aliquorum, ꝙ omnis pluralis locutio est copulatiua saltem implicitè, sicut est vniuersalis propositio, vnde ad hoc, vt sit vera, oportet omnes eius partes esse veras, vt in l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dubijs, & l. si quis ita stipu. fuerit decem. ff. de verb. ob. secus tamen esset in disiunctiua, quia sufficeret alteram partem esse veram, vt in d. §. vtrum. secundum Ioan. Mo. & Ioan. And. de quo in reg. in alternatiuis. j. eod. lib. & in c. inter cętera.
2 de rescri. † Secundò no. ꝙ si mandatum, vel alia dispositio refertur ad rem spectantem ad diuersas personas, nō uerificatur in re spectante ad alterum tantum, sed intelligitur de re communi ad eos pertinente, facit c. si duo. s. de procu. eod. lib. de quo j. Vltimò no. ꝙ dispositio seu mādatum super re vnius, vel ad aliquem spectante, intelligitur de ea quæ est in totum ipsius, non autem de illa quæ esset sibi communis cum alio, pro quo facit tex. in c. vt litigantes. in prin. s. de offi. ordi. vbi vere & proprie illud dicitur esse suum proprium, quod est suum, & non com-
3 mune. † Illud ergo quod dicitur quod cōmune est, meum[a] est
a respectu dispositionis partis meæ, vt l. serui electione. §. j. ff. de leg. j. est verum ficte, & sic non propriè, & verè. & ita tenet Bar. in d. §. j. in fi. idem etiam tenet hic Io. Mon. & Ioan. And. in fi. dicens. quod commune mihi & alteri proprie non est meum, vt in l. illud. ff. de ritu nu. quod est notandum ad statuta in quibus verba debent intelligi verè & propriè, vt in c. in nostra, de iniurijs. & in l. 3. §. hæc verba, de neg. gest. Et propter hoc forte non transit sine dubio dictum Bal. in l. j. C. qui testa. vbi dixit, ꝙ si statutum duplicat pœnam offendentis alterum, in re propria offensi habet locum, etiam si in parte illa res sit offensi, & sic communis cum alio, dummodo non sit communis cum ipso offendente, & tamen contrarium videtur dicendum, tum quia in pœnis debet fieri mitior interpretatio, vt in reg. in pœnis. j. eo. li. tum quia verba debent in statutis intelligi propriè, & verè, vt s. tum etiam quia vbi verba debent intelligi strictè, dispositio super re vnius non intelligitur de re communi, vt est tex. hic, cogita, & vide per Doct. in d. l. j. & in d. §. j. In materia tamē fauorabili bene includetur illud quod esset commune cū alijs,
b vt in l. si quis suos. ff. de leg.[b] 3. & facit cap. j. & quod ibi no. s. de vsu pal. & propter hoc Ioan. Cal. in suo consi. 21. huius ti. dixit, ꝙ si Papa reseruat omnia beneficia ciuitatis, exceptis illis quæ pertinent ad collationē Episcopi, & capituli, tunc enim cum talis reseruatio sit odiosa, & exceptio sit fauorabilis sub illa exceptione includentur beneficia quæ spectant simul communiter ad collationem vnà cum alijs, & ita sequitur Dom. Pro quo facit gl. no. in c. pręsenti. in fi. s. de offi. lega. eod. lib. quæ voluit ꝙ pendente vna reseruatione de beneficio spectante ad collationem vnius, non possit legatus facere aliam reseruationē de alio beneficio quod cōmuniter spectat ad collationem illius & alterius. per eandem rationem, & uide per Io. Mo. in reg. in generali. j. eo. lib. & per Ioan. Cal. in d. consi. & Bar. & alios Do
4 cto. in d. §. j. & per Bald. in d. l. j. † In glo. in vers. non adiecto. ibi, alterum tantum, sed ad omnes simul, Imo etiam si ad omnes spectaret, non simul, sed successiue, prout habet in c. ad audientiam. in 3. glo. s. de eccle. ędi. puta si Papa mandet prouideri de beneficio spectante ad pręsentationem plebani & abbatis, & plebanus præsentat abbati, & abbas Episcopo, poterit de tali beneficio prouideri, quia sufficit quòd ad eos simul spectet pręsentatio, ita quòd non ad alterum tantum, vt hic in tex. secun-
c dum Ioan. And.[c] Quid autem si alter tantum istorum abbatis vel plebani esset expressus. concludit Io. And. cum debeat ponderari pręsentatio quę fit Episcopo, ex qua sequitur institutio, & de ea loquuntur iura de præsentatione tractantia, erit tunc abbas exprimendus, & si exprimatur, includetur tale beneficiū. Nam & si uerbum, institutionis, fuisset expressum, pręiudicaretur pręsentanti, ut dictum fuit s. §. proxi. fortius isto casu præiudicabitur plebano, sicut in simili dicitur si impetretur ad collationem alicuius, & ipse habeat conferre de consensu aliquorum, in tali mandato eius beneficium includetur, ut probatur j. ne sede vac. c. j. §. j. nec sufficit exprimere illum qui habet consentire, ergo & idem in pręsentatione. Nec ob. c. literis. s. de rescrip. quia respondetur in reg. qui prior. in fi. in mercurialibus. ibi enim dicitur, ꝙ inspiciēdum est initium quò ad illud quod ibi dicitur, ut attribuatur grauamen inchoanti, non proficienti ex debito honestatis, sed non negatur ibi quin dicatur receptus autoritate eius qui perficit, maximè cum per monitorias non detur ius quod afficiat, secundum Domi. hic, secundū Ioā. And. qui ex prędictis uidetur uelle, quòd si exprimatur, plebanus, non sufficeret, ex quo non sufficit exprimere illum qui habet consentire, cum ipse non sit collator uel præsentator plebanus enim iste, potius habet consentire, quam pręsentare, ut hic sentit Ioan. And. nec de eius pręsentatione intelligit quando fit mentio de pręsentatione, cum non sit propria pręsentatio, cum non fiat Episcopo, ex quibus uidetur, ꝙ non procedat sine dubio primum dictum Ioan. Andr. s. dicentis, ꝙ si mandetur prouideri de tali beneficio spectante ad pręsentationem plebani, & abbatis, posset prouideri de tali beneficio, quia certe talis pręsentatio, non communiter, sed ad solum spectat abbatem, licèt de consensu ipsius plebani, ut s. alias si posset de eo prouideri. grauaretur solus abbas, quod non fuit de intentione

ADDITIONES.

a V. G. Adde quod meum proprie loquendo dicitur, quod vendicari potest. Bar. Cęp. in tracta. de simul. contract. præsu. 13. nume. 59. quod habetur in lib. 4. tracta. folio 194

b Nisi de uoluntate mandantis aliud constet, quia tunc secus, non obstante tali rescripto, ut in d. l. si quis suos. in glos. & supra eodem l. Iulianus. §. seruos. Berna. de Roma.

c Secus verò esset si plebanus, & abbas inter se pepigissent alternatim præsentare, seu alternis vicibus, quod facere possent, vt in clem. 2. de iure patr. & secundum Docto. hic, & Papa scriberet, ut prouideatur de beneficio ad vtriusque præsentationem spectante, quia tunc per hunc tex. non includeretur. Ber. de Roma.

tione Papæ, vt hic in glo. & dicetur ĩ.in gl.fi.imo & si spectaret ad vtrunque, tunc spectaret cuilibet singulo, & de per se, & ad quemlibet insolidum, ideo non posset de tali prouideri, cũ Papa sic mandãdo videatur eos voluisse grauare communiter, & non quemlibet in sua totali potestate, vt patet hic in tex. †In gl. fi.in fi.facit ff.de leg.2.l. legatis. vbi legatum factũ vxori de his quæ parata erant ad ipsius vsum, non intelligitur de paratis ad communem vsum ipsius & viri, secundum Ioã. And. & tamen contrarium videbatur, cum in testamentis fiat plenior interpretatio, vt in l.in testamento.ff.de reg.iur.& sic videtur, ꝙ etiã in materia larga & fauorabili, quod commune est mihi & alteri propriè non est meum, & sic non veniant communia. quod videtur contra id quod dictum fuit ĩ.in tex.cogita, ideo si Papa mandet prouideri de beneficio spectante ad collationem talis, prouideri poterit de eo quod spectat ad collationem ipsius solius, imo & si spectaret ad eius collationem, tamen cum consensu alterius posset de eo prouideri, vt voluit Ioan. Andr. hic, vt patet ĩ. in glos. proxi.& idem tenet Rota in antiquis. in decisio.90.quæ incipit, Quæritur. vbi voluit, ꝙ si Papa mandat cõferri beneficium spectans ad collationem abbatis, & abbas habeat aliqua beneficia conferre solus, & aliqua cum consensu Episcopi, poterit conferri etiam beneficium quod cum cõsensu Episcopi habet conferre, ex quo prin.collatio dicti beneficij specterad abbatem. j.ne se.vac.c.j.& ipse solus grauetur. Et idẽ si mandetur prouideri de beneficio spectante ad præsentationem alicuius, nam vt dicit Ioan. And.hic poterit prouideri nõ solum de illo quod spectat ad præsentationem illius solius, sed etiam si spectet ad eius præsentationem pro illa vice, vt quando plures patroni conuenerunt de præsentando alternis vicibus, vt in clem.2.j.de iure patro.cum patronus illa vice conferat iure proprio, & solus grauetur, facit l.quotiens.ff.de vsufru. & j.de iure patro.c.j.Sed etiam prouideri potent de beneficio spectante ad illius præsentationem, tamen cum consensu alterius, vt dictum fuit ĩ.in glo.proxi. non tamen posset prouideri de beneficio spectante ad illius præsentationem pro maiori parte, & pro minori ad præsentationem alterius, sicut & non posset, quando mandatur prouideri de beneficio spectante ad collationem vnius, prouideri de beneficio quod spectat ad collationem ipsius pro maiori parte, & ad collationem alterius ꝓ minori, secundum Ioan.And.hic, licet Io. Mon. in hoc vltimo aliud velit, & non bene, cum ex hoc grauaretur ille de quo Papa non intellexit, quod esset absurdum, vt dicit gl.hic, in princip. & Ioan.Mon.hoc idem fatetur hic, & satis est expressum hic in tex.

S V M M A R I V M.

1. *Beneficium potest conferri absenti, & nu.3.*
2. *Beneficium si sit collatum absenti, non quæritur ei ius donec illud acceptat.*
4. *Renunciatio beneficij non acceptati non requirit autoritatem superioris.*
5. *Collatio facta absenti debet ei notificari, vt possit probari per testes vel per publicum instrumentum.*
6. *Terminus potest statui alicui vt approbet actum dependentem ex sua voluntate.*
7. *Consanguineus licet possit agere pro consanguineo, tamen lex eum non facit procuratorem.*
8. *Procurator generalis ad negotia non potest impetrare beneficia, secus si generalis sit ad beneficia constitutus.*
9. *Mandatum speciale requiritur, non tantum, vt quæratur ius in beneficio per procuratorem, sed etiam ad quærendam eius possessionem.*
10. *Procurator si acceptet beneficium post terminum datum ad acceptandum, an valeat acceptatio.*
11. *Beneficium si sit alicui absenti collatum, illud potest alteri conferri, donec intellecta voluntate eius cui est collatum.*
12. *Episcopus an beneficium quod ad certum tempus conferre non potest, possit illud vnire.*
13. *Beneficium si sit alicui collatum in absentia sua, si dissenserit, an re integra possit adhuc consentire vt illud habeat.*
14. *Reseruatio Papæ facta motu proprio non impedit ius alteri quæsitum, etiam ad rem.*
15. *Ordinarius contulit beneficium Titio, Papa contulit illud Petro cum clausula, si non fuerit tempore data alteri ius quæsitum, deinde Titius dictum beneficium non acceptauit, an ordinarius poterit alteri conferre in præiudicium Papæ.*

C A P. XVII.

SI tibi absenti. Soluit quinque dubia circa beneficium collatum absenti nondum acceptatum, primum an sit illius, ibi, licet. Secundum an possit alteri conferre, ibi, ipse tamen. Tertium an si conferatur, valeat collatio, ibi, ꝙ si. Quartũ si sit lapsus terminus datus ad acceptandum, ibi, sed si Episcopus. Quintum, quid si prouisus post terminum præueniat collatorem, ibi, antequam. †No. j. quòd ille cui beneficium confertur, non est necesse ꝙ sit præsens ipse, vel alter pro eo recipiens, sed potest fieri absenti, vt hic, & etiam ignoranti, vt in c. gratia.ĩ.de rescrip.eod.lib. Et idem in electione in qua non est necessaria præsentia electi, ut in c.innotuit.ĩ.de elect. & ibi per Ioan. And.& per Inno.in c.cum dilecti.eod.tit.& per Dom. in c.si forte, & c.quam sit.ĩ.de elect.eod.lib.& per Bar. in l.unum ex familia.§.si de falcidia.ff.de leg.2. An autem teneat collatio bñficij clandestinè [a] facta. Archi.tenet hic quòd sic, de quo videtur tex.ĩ.vt ecclesiastica beneficia.c.ut nostrum, vbi Io.And. idem tenet in simplicibus beneficijs, secus in dignitatibus, de quo in c.quia propter.in fi.ĩ.de elect.& dicit Innoc.in c.j.circa fi.ĩ.de fide instrumẽ. quòd est magna suspicio contra naturam & contra iustum, quando actus fuit clandestinè factus, imo gl. no.in l.j.C.de interdi.matri.voluit, ꝙ tunc super ipso facto præsumatur dolus & fraus.de quo ibi per Docto.& in d.cap. ut nostrum. [b] Est tamen necesse ꝙ collatio clandestina possit probari, alias non valeret, [c] vt hic per Pau.& Docto.& allegatur vna glo.sing.in ver.sanctum.in Auth.de instrumentorum cautela, circa fi.ꝙ ad probandum contractum clandestinum requiruntur ad minus tres testes ratione dictæ suspicionis & fraudis. †Secũdò no.ibi, ius in ipso beneficio, ꝙ per collationem factam absenti de beneficio non acquiritur ei ius in beneficio, ut suum dici possit antequã acceptet, sed bene acquiritur ius ad ipsum beneficium, vt dicatur sibi debitum, cum aliud sit beneficium esse suum, cum ea hoc competat sibi ius in re, & aliud est esse sibi debitum, cum tunc competat ius ad rem, secundum Lap. facit quod no.in c.fi.j.de conces.preben.& in clem.auditor, & ibi per glo.in ver.debitum, de rescrip.& in clem.j.vt li.pen.in ver.collatio.in prin. †Tertiò no.ibi, ut tuum, &c.ꝙ per collationem factam acceptanti quæritur ius in beneficio, ut sic possit dici beneficium esse suum, intellige quo ad titulum, non autẽ quò ad uerum dominium, ut in c.2.ĩ. de dona. ex quo infertur, ꝙ licet istud pronomen, meum, & tuum, importet dominium, vt l.Quintus.ff.de auro & argen.leg.tamen si profertur in materia, in qua non est dare uerum dominium, cõprehendit eu, qui habet aliquod ius in re seu ad rem de qua agitur, vt est tex. hic, & sic sequitur quòd procederet libellus, in quo clericus diceret beneficium esse suum, & de istis pronominibus, meum, & tuum, vide bo.gl.in c.1.ĩ.de postu.prela.& in c.quo iure.§.di. †Quartò no.ibi, recuses, ꝙ in renunciatione beneficii nõdum acceptati sufficit sola recusatio illius, cui est collatum absque præsentia superioris, de quo in c.si elec.ĩ.de elect.eod.lib. & in c.quod in dubiis.de renun. Quintò no.ibi, non libero, quod licet beneficium collatum absenti antequam acceptet dicatur vacare, tamen interim non est liberum, imo affectum, secundum Ioã.Mon. & Ioan. Andr. unde antequam absens declaret animum suum, non potest conferens ab illa collatione recedere, ut hic est tex.sing.& alibi nõ reperitur, & sic est hic casus in quo beneficium uacans non potest conferri. sunt & aliĩ casus qui no.in c.cum accessissent.ĩ.de consti.& ideo dixit hic Io.And.ꝙ est dare beneficium uacans & liberum, & bñficium vacans & non liberum. †Sextò nota, ꝙ collatio absenti facta debet ei notificari & legitime, ut sic possit probari per testes uel publicum instrumentum, ut per Archi.& Io.And. & vide hodie in clem.causam.in fi.de ele. Regulariter enim omnis actus factus in absentia partis debet sibi notificari, ut per glo. in cle. 2.de appel. [d] † Vltimò nota, ꝙ potest statui terminus ut sic debeat quis acceptare uel improbare actum ex sua uoluntate dependentem. facit tex.no.in l.Iul.§.si quis colludente.ff.de acti. emp. & in l. quamdiu.ff.de acqui.hered.& in l. mancipiorum. ff.de opt. lega.& in c.fi.ĩ.de consue.eod.lib. Et potest hoc casu elapso

ADDITIONES.

a V. G. Clandestinè fieri, quando quid dicatur. Ruy.consi.149.nu.8.lib.5.

b Adde c.cum inhibitio.de clande.despon.& quod no.Bar.in l.vlt. ff. de rit.nup. arg.infra de admini.tut.l.non existimo.& de autn tuto.l.5.§ fane quid, & de iure fisc.l.non intelligitur.§.si quis. & C.de repu l. vxor Bernar.de Roma.

c Imo esset suspecta de simonia, quia sicut conditio, ita & modus simoniacam facit collationem.d.c.ut nostrum.§ omnibus.in versi.sub modo. Dicit tamen Paulus hic, quòd aut collatio fit ita clandestinè, quòd non possit probari, & non valet, & ita potest procedere dictum Inno. Aut potest probari, & tunc valet, & sic intelligendum c.vt nostrum eadem hic dicit cum Pau.Gem.Ber. de Roma

V. G. Adde an collatio beneficij possit probari per testes, Ias. in Rubr.de acq. pos. colum. 4. dicit, quòd sic. Vide præce. meum Dec consi.69.col.a.

d Facit capit.placuit.el 2.16.quæstio.3.de emp.& vendi.ca.fi.supra de offi.ordi. si canonici, & c.quamuis.

elapso termino variari & mora purgari re integra, & sic durante pristina voluntate illius qui terminum assignauit, facit capi. quamuis. supra de procu. eod. lib. Et ad prædicta vide glo. no. in versicu. intra mensem. in clementi. 1. de conces. præben. & per Rotam in decisio. 328. quæ incipit, Item habens, & per Docto. in capitu. ex tuæ. ꝫ. de cleric. non resi. Quid autem si post terminum iste consensit, & Episcopus alteri contulit, & non apparet quid præcesserit. Concludit Ioan. Andr. cum non appareat Episcopum contulisse elapso termino, obtinebit secundo prouisus, nisi primus probet præuentionem cui hoc onus incumbit per lapsum termini, vt hic probatur ibi, antequam, & ibi, ex tunc. Habet enim probare, quòd ex tunc, idest post consensum præstitum fuerit facta collatio. Ex quo ergo apparet Episcopum contulisse tempore quo potuit, sequitur quod dicens illam collationem non valuisse propter præuentionem habet id probare, facit l. ab ea parte. ff. de proba. & quod no. ꝫ. de senten. excom. venerabilibus. in glo. pen. & in clemen. fi. in glo. in versic. creatum. de rescrip. & ꝫ. eodem in capit. si a sede. secundum Ioan. And. & idem sequuntur Docto. de quo vide plenius in d. clemen. fin. Et sic infertur ex prędictis, quòd si post terminum re integra ille acceptat, talis acceptatio seu consensus operatur, vt collatio postea alteri facta non valeat, [a] licet acceptatio ipsa fuerit facta ab ignorante talem acceptationem, quia non fuerit sibi notificata vt ex isto tex. in fi. & dictis ꝫ. per Ioan. Andr. apparet, nam non requiritur, quòd acceptatio seu consensus pręstitus post terminum notificetur conferenti, licèt collatio facta per conferentem absenti debeat ei notificari, vt supra. In glo. 2. in fi. idem Ioan. Mon. & Archid. intelligit Lap. quò ad hoc vt de tali beneficio antequam prouisus consentiat, alteri prouideri non possit, sed non vt conferens beneficium non subdito possit sibi assignare terminum ad acceptandum, sed debet adiri superior illius, vt ei assignet, facit ad hoc quod no. per Ioan. And. in d. capit. gratia. in glo. hic non est, & tunc elapso termino poterit beneficium alteri conferri, facit cap. 1. supra de sup. neg. præla. & clemen. 2. in fi. de appel. secundum Lap. Sed Ioan. de Lig. contra, cum ista præfixio termini non sit actus contentiosæ iurisdictionis, sed voluntariæ, vt no. in cap. nouiter. supra de offic. leg. imo est actus monitionis, ut no. in simili, in cap. prudentia. ꝫ. de offic. deleg. & idem sequitur hic Domi. cum per collationem ante acceptationem acquiratur ius ad rem, vt hic, vnde ratione talis contractus videtur sibi subditus. argum. ꝫ. de foro competen. Romana. §. contrahentes, ergo potest contumaciam constitui, vt sic priuetur illo iure quæsito, facit glo. in cap. cum causam. ꝫ. de offic. deleg. & in clemen. j. de hæreti. in versic. requisiuerint, ratione enim beneficij sortitur quis forum, vt in capit. postulasti. ꝫ. de foro competen. & in capit. cum nullus. supra de tempo. ordi. eod. libro. [7] † In glo. 3. in princip. idem de eius consanguineo, qui licet pro consanguineo agere possit. l. sed & hæ. §. item parentes. ff. de procu. tamen ipsa lex eum procuratorem non facit. l. 3. §. 1. ff. iudi. solui. vnde per ipsum ante acceptationem beneficij non acquiritur dominium beneficij vel canonicatus, qui consensu eligentium, & electi acquiritur. ꝫ. de electione, cum inter canonicos, secundum Ioan. Andr. Et no. ex glo. iuncto tex. & iunctis prædictis, quòd licet beneficium sit collatum absenti, & de eo eius consanguineus vel eius procu. generalis vel negotiorum gestor fuerit pro ipso absente inuestitus, tamē quòd tale beneficium non efficitur statim ipsius absentis, non potest dici suum antequam ille consentiat seu ratificet, cum requiratur speciale mandatum, de quo ꝫ. & debet talis dominus ratificare intra tempus, intra quod debebat collationi consentire, quia alias ratihabitio non valeat, nisi fiat intra tempus, intra quod actus fieri debet, ut est tex. in l. bonorum. ff. rem ratam haberi, & ibi per Barto. & ita tenent hic Domi. & Rota [b] in decisio. 290. quæ incipit, Item ad recipiendum. [b] potest enim in ipsis spiritualibus interuenire negotiorum gestor, sed oportet, quòd dominus habeat ratū intra tempus, intra quod actus geri debebat, vt voluit glo. no. in capit. quam sit. supra de elect. eod. lib. Sed aduerte primò, quia verum est, quòd vbi agitur de sua vtilitate debeat ratificatio fieri intra illud tempus, vt supra. tamen secus si de suo prę iudicio, quia potest fieri quādocunque, vt tenet Archid. in capit. vt circa. supra de electione, & Barto. in l. Pomponius. ff. de nego. gest. & tenet Rota in decisio. 427. quę incipit, Item si habens. Secundò aduerte, quia in terminis huius decretalis poterit fieri ratificatio, etiam post tempus, cum ille cui est collatum beneficium possit indistincte ratificare post terminum, quando res est integra, vt hic in tex. & vt supra dictum fuit, secus si res non esset integra, & ita procedunt supra dicta, imo etiam si beneficium fuisset collatum absenti, & nullus pro eo sit inuestitus, si postea ipse quandocunque consentiat re integra tenebit collatio & beneficium statim fit suum, vt vult glos. Ioan. Andr. hic super tex. in princip. nam prout ex isto tex. apparet ista spiritualia acquiruntur absenti, licet pro eo nullus receperit, facit 1. quęstione 7. quotiens cordis, & sine possessionis appręhensione, quam potest quis propria autoritate intrare, dummodo violentia nō interueniat, secundum Ioan. And. ita intelligentem tex. infra [8] cap. proxi. de quo ibi. † In eadem glossa. ibi, procur. generalis. intellige de procuratore generali ad omnia negotia, secus si esset procurator generalis ad acceptandum vel impetrandum beneficia, quia tale mandatum sufficeret, cum satis dicatur tunc esse speciale mandatum ad beneficia, ut tenet Ioan. And. & Domi. in d. capit. accedens, & Lap. & Domi. hic. Et posset procurator vigore talis mandati acceptare beneficia cum cura, vel dignitate, licet de eis aliàs expressa mentio facta non fuisset, quia tale mandatum est fauorabile, ideo late interpretandum. Et sic non obst. capitulū, cum in illis. supra eodem, & ita tenuit Imo. in d. cap. accedens. In ea. glos. ibi, statim. no. glo. sentientem, quòd quęratur per procuratorem habentem speciale mandatum ius absenti in beneficio sine alia cessione, & sic directè. Item probat ista glo. quòd ex collatione beneficij statim quęritur ius in re sine alia traditione possessionis, facit tex. eod. cap. quondam, & ita tenet hic Ioan. And. super tex. secus tamen esset in rebus perficiendis, in quibus regulariter non quęritur dominium sine traditione. C. de pac. l. traditionibus, & per Innoc. in c. cum M. ꝫ. de consti. & ita etiam tenuit [9] Imo. per hanc glo. in d. cap. accedens. † In ead. glo. in fi. tene menti sing. glo. quòd non solum ad hoc ut per procuratorem statim si quęratur absenti ius in re in beneficio sine alia ratihabitione, requiritur speciale mandatum ad acceptandum beneficium, vt supra, sed etiam ad quęrendum possessionem ipsius beneficij. Ideo per hanc glo. Rota in decis. 143. quę incipit, Item si habens, quòd si procu. generalis vel coniuncta persona assequatur pacificam possessionem secundi beneficij, non tamen propter hoc vacabit primum, prout dicitur in ca. de multa. ꝫ. eodem, ex quo non habet sufficiens mandatum. Rota tamen in d. decisio. 290. dicit, quòd glo. in clemen. j. in uersic. collatio. ut lite penden. tenet, quòd possessio possit quęri per quēcunque amicum vel consanguineum sine speciali mandato, vnde reducit ad concordiam dictas glossas sic, quòd illa glo. velit, quòd corporalis possessio beneficij, quę est facti, possit recipi per quemcunque sine speciali mandato, cum talis posset dari & accipi per excommunicatum, vt in l. pro illorum. ꝫ. co. secus in possessione per quam ius seu dominium beneficij uel canonicatus requiritur, quia tunc requiritur speciale mandatum, & ita sit glo. hic. Tu aduerte, quia istę glo. non sunt contrarię, imo concordant si rectè inspiciantur, est tamen distinctio prędicta vera in se, & ita est tenendum quicquid dicat hic Domi. & ita sequitur domi. Anto. & Imo. in d. capit. accedens, & ita in effectu probant & volunt istę glo. eo. tamen casu quo procur. generalis, vel amicus, vel consanguineus inuestiretur de beneficio pro absente, licèt non quęratur ius in beneficio, nisi ratihabitione secuta, vt supra, tamen operatur talis collatio facta amico vel consanguineo, vt quęratur ius absenti, ut sic possit acceptare beneficium collatum tali procur. seu amico, vel consanguineo, & interim non poterit conferri per ordinarium, nisi secundum formam istius capituli, quod no. & ita tenet Imo. in d. capit. accedens, & ita etiam est de mente gl. hic. Secus tamen dicit Imo. ibi, a se, si inuestiretur amicus uel consanguineus electi absentis de canonica vel prębēda, quia non acquireretur ius absenti in ipsa canonica vel prębenda, cum requiratur consensus electi, & eligentium. supra de elect. cum inter canonicos, & ita dicit tenere Innocen. in d. capitu. accedens. Sed aduerte, quia idem videtur tenendum in canonia vel præbenda, vt interim non posit fieri alia electio. nam eodem modo in collatione requiritur consensus eius cui fit collatio,

ADDITIONES.

a Et idem esset, secundum Docto. si dissensisset, tamen antequam alteri collatio fieret consentiret.

b Adde c. non solent. 1. q. 6. super ver. quod mox reus ratum habet, & extra de re. iur. eo. lib. in regu. ratihabitionem. arg. ex hoc. can. si & ratio est, quia actio semel extincta non reuiuiscit. 14. q. 6. si res. de consec. dist. 4. quāuis. ff. de sol. l. qui res §. aream. Et secundum Docto. hic sicut per mutuum consensum inter eum, & ecclesiam contrahitur matrimonium spirituale supra de ele. cum inter, ita per dissensum dissoluitur, ut in reg. 1. supra de regu. iur. Bernar. de Roma.

collatio, vt est tex. hic, & tamen quæritur ius absenti. Item eodem modo electio potest fieri de absente, & potest consentire ex postfacto, vt est dictum. s. in prin. c. quod ergo dicit Inn. ibi, & Archi. & Io. And. debet intelligi ante ratihabitionem, quod patet, quia comparat hic Ioan. And. beneficium, & canonicatum, sic sequitur, ꝙ non sit differentia inter canonicatum, & aliud beneficium quò ad prædicta. † Et circa hanc materiá quæritur primò, quid si procu. acceptasset post terminũ datum ad acceptandum beneficium. Imo. in d. c. accedens. tenet ꝙ non valeat, per ea quæ no. glo[illegible] versic. intra mensem. in d. clemen. j. Tu aduerte, quia hoc procederet in terminis illius glo. Sed in terminis istius decretalis valeret acceptatio quandocunque, dummodo res sit integra, vt est tex. hic. Et vide alias per Rom. in d. decisi. 427. quæ incipit, Item si habens, quid si constituatur procu. ad acceptandum beneficium certi valoris, an possit acceptare beneficium minoris valoris, & si acceptat an præiudicet domino. Secundò quæritur, an purificatio gratiæ in beneficialibus possit fieri per consanguineum sine speciali mandato. Rota in deci. 297. quæ incipit, Item purificatio, tenet ꝙ sic, de quo in clemen. 1. de offic. deleg. Tertiò quæritur, an per procuratorem laicum possit quis inuestiri de beneficio ecclesiastico, & an laicus possit esse procu. ad impetrandum seu acceptá dum tam beneficium certum quam etiam incertum, vt primũ beneficium vacaturum. Ioan. And. & communiter Doct. In d. c. accedens, tenent ꝙ sic, [a] facit c. 1. s. de procu. eod. lib. pro quo etiam facit glo. in ver. procu. in cle. vnica. de renun. volens etiã, ꝙ renunciando beneficio possit laicus constitui procu. In glo. in ver. non acquiras. in prin. quid autem si Papa contulit mihi canonicatum, & præbendam si vacat, alias reseruauit vacaturã cum decreto & inhibitione executione concesso, & dicto tempore nulla præbenda vacabat, postea executor contulit mihi præbendam si qua uacabat, & eo tempore vacabat præbenda de iure, sed non de facto, quia fuerat collata per ordinariũ post dictam gratiam Papæ, sed illam iuris uacationem executor, & impetrans ignorabat. Quæritur an impetrans habeat ius in re? & videtur ꝙ non, cum non acquiratur istud ius ignoranti, ut hic in tex. Sed contrarium determinat Io. Mo. & sequitur Ioã. And. ut hic plene per eum. ex cuius dictis potest concludi, ꝙ valeat & teneat collatio facta per executorem de ipsa præbenda uacante de iure, licet non de facto, etiam si executor, & ille cui fuit collata ignorauit talem vacationem, dummodo tamen in veritate vacet, & ita etiam tenet Lap. in sua alle. 7. circa prin. quod procedit, quãdo rescriptum tenuit a princ. ut in terminis prædictis, alias secus esset, vt in c. cum nostris. s. de conces. præben. vt voluit hic Ioan. Andr. & Docto. Item prædicta procedunt, quando possessio tenentis non erat colorata, ut est quando ordinarius contulit & potestatem non habebat, ut erat in terminis prædictis in quibus potestas conferendi erat sublata ab ipso ordinario per collationem canonicatus & reseruationem & decreti appositionem, tunc enim cum talis possessio sit tantum facti, & non colorata, non impediret executoris collationem, nec etiam impetrationem de ipsa mentione non facta, sed tantum impediret ipsam executionem quæ fieri nõ debet, nisi vocato possessore, vt j. eod. c. licet, secundum Lap. & facit quod no. per Ioan. And. in d. c. cum nostris. super gl. 2. & in c. inter dilectos. s. de excess. præla. Si verò possessio tenẽtis fuisset colorata, vt quia ille qui contulit habebat potestatem conferendi, licet esset defectus ex parte prouisi, & tunc procederet dictum Ioan. Cal. volentis in d. c. cum nostris, quòd executoris collatio non valeat, nisi prius a possessione fuerit amotus ipse possessor, cum talis colorata possessio impediret etiam impetitione, si de ipsa non fieret mentio, vt in d. c. cum nostris, & forte impediret delegati collationem, quando esset facta mentio de tali possessione, nisi tamen cognitio præcedat, licet non impediat collationem ordinarij, ut in d. c. cum nostris, & d. cap. licet, & facit quod no. per Ioan. Andr. s. eod. in c. cum de beneficio. secundum Lap. dicentem, ꝙ in casu d. c. licet, nedum per ordinarium, sed etiam per delegatum, absque causæ cognitione posset conferri beneficium vacans de iure communi tantum, quia etiam posset impetrari non facta mentione de tali possessione, ut ibi no. per Archid. & Ioan. And. secundum Lap. & ita sequitur Domi. & vide per Rotam in decisio. 407. quæ incipit, Item si expectans, & per Docto. in d. capit. cum nostris. & in d. c. licet. In ead. glo. ibi, alij dicebant. no. ꝙ dispositio l. quotiens. hic alleg. non habet locum in collationibus beneficiorum, uel præbendarum, [b] sic s. eod. c. cum cui. † In glo. in versic. alius. in princip. & etiam executor datus per Papam conferre nõ posset, vt patet hic in tex. ibi, quicunque, & sic nullus excipitur. s. de ma. & obe. solitæ. secundum Archid. & Ioan. And. & Papa & conferre non posset, nec valeret collatio, nisi de tali collatione Papa mentionem faceret. j. eod. quia sæpe, & c. si postquam, secundum Lapum, & idem videtur velle Ioan. And. dicens, quòd cum non valeat collatio quæ est fauorabilis, multòminus valebit dispensatio, ideo si habens beneficium curatum obtineat aliud curatum, & sic vacet primum, quòd confertur alteri, qui antequam acceptet collationem, ille primus impetrat dispensationem super primo retinendo, nec facit mentionem de collatione facta de ipso primo etiam non acceptata, talis dispensatio non valebit, cum sit subreptitia, facit c. non potest. j. eod. & ita tenet hic Arch. & Ioan. Mo. quod procedit secundum Lap. etiam si Papa proprio motu dispensaret, uel si talis cum quo dispensatur ignorauerit talem collationem, ut in d. c. gratia. quia licet prædicta tollant subreptionem, non tamen præiudicant alteri in iure quæsito ad rem uel in re, facit quod no. in ca. quamuis. s. de rescrip. eod. lib. de quo no. in d. c. si postquam, secundũ Lap. Et dixit hic Ioan. Andr. ꝙ ex quo talis dispensatio est subreptitia, & sic nulla in beneficialibus, ut in c. ad audientiam. el 2. s. de rescrip. non reconualescit, licet prouisus postea non acceptet. s. de ele. auditis, & in reg. non firmatur. j. eod. lib. secundum Io. And. intellige, quando dispensatio fuisset subreptitia, alias si non fuisset subreptitia, ut quia facta proprio motu, uel eo ignorante, tunc forte reconualesceret, cum a princi. non sit nulla, vt subreptitia, licet non præiudicet ei cui est ius quæsitũ, facit quod no. in d. c. gratia, & in d. c. si postquam. † In gl. in uer. in personam. in fi. no. glo. uolentem, ꝙ beneficium quod Episcopus ad certum tempus conferre non potest, non possit intra illud tẽpus vnire, quod inducit Do. ut beneficium deuolutũ ad Papam per negligentiã, ꝙ Eps̃ conferre non posset donec Papa semel cõtulerit, vt in c. pe. s. de sup. neg. præla. non possit interim vnire, licet Fede. de Senis in simili q̃one tenuerit õriũ, vt hic refert Do. Sed certe bñficium quod nõ põt cõferri, puta quia sit reseruatũ Papæ, vel deuolutũ, vel aliter, tñ põt vniri, sed interim vnio non habebit effectũ donec viuit ille cui esset facta collatio per Papã, & ita vĩ velle Fede. in suo cons. 109. quod incipit, amice. circa fi. & Imo. & in c. j. s. ne sede va. cit. fi. & do. Flo. in cle. 2. de reb. eccle. in 9. q. quod tene menti ad limitationem huius gl. † In gl. in uer. lapso. in fi. uide ibi per gl. & Docto. sed õ hanc gl. tenet hic Archi. quare Io. And. dicit tenendũ esse quod tenet gl. hæc opi. Archid. procedit si prouisus non solum dissensit, sed & renunciauit, tũc postea cõsentire nõ posset, [c] & cõferente manente in eadẽ uoluntate, ut 7. q. 1. q̃ periculosum. s. de renũ. ex transmissa. Sed Lap. indistincte tenet õ hanc gl. & in simpliciter dissentiente. arg. c. si electio. s. de ele. eo. lib. Io. de Fan. sequit gl. dicens, ꝙ perseuerantia uoluntatis collatoris, & nouus consensus prouisi tolluni alle. hic per Archi. quare concludit Do. ꝙ si prouisus non solũ dissentit, sed & renunciat, tũc dicto casu procedat opi. Archi. quã & hic sequit Io. An. Si verò prouisus simpliciter dissentit dicẽdo, nolo cõsentire, tũc si collator acceptat dictũ dissensum, nõ poterit prouisus postea cõsentire, cũ nõ durauerit conferẽs in eadẽ volũtate, & ita tenet hic Pa. Sed si collator nõ acceptauit dictũ dissensum, tũc ꝓcedat ista gl. sm̃ Do. adducẽtẽ tex. hic in fi. ubi licet lapsus termini educat dissensum, tñ põt de nouo õsentire re integra. Extra gl. pro declaratione huius decretalis quærit hic La. quid si Papa reseruat bñficium collatum absenti post collationẽ, & ante q̃ absens consenserit, & concludit ꝙ licet reseruatio non habeat vitiare collationem præcedentem, arg. c. si eo tp̃e. s. de ele. eod. lib. tñ impedit consensum illius cui facta fuit collatio, ut sic postea conferre nõ possit, ut hic per eũ. & in d. c. si eo tempore. Et ita sequitur Do. & Io. de Lig. nam collatio sine consensu prouisi tribuit ius ad rem ante consensum, ut est tex. hic, ergo tale ius remanet validum, ex quo præcessit reseruationem, licet

ADDITIONES.

a Dicit tamen Ioan. And. quòd Ber. in c. apostolicæ. supra de excep. tenet ꝙ quis non potest agere pro se vel pro alio, pro eo, quòd possidere non potest, per quam gl. dixit ibi Pet. de Sa. quòd laicus non poterat esse procurator in causis spiritualibus, nisi in matrimonialibus. Archi. adducit hic notata per Hu. & Lau. 1 q. 3. cap. si.

V. G. Quando laicus in causis spiritualibus procurator esse possit, ponit Fely. in capit. apostolicæ. colum. 3. in fine versic. tene menti doctrina. de excep.

b Et potest esse ratio, quia sicut temporales temporalibus, sic spirituales spiritualibus causæ conueniunt, vt 10. dist. certum est, & c. constitutiones, & cap. quoniam. in fi. pro quo facit quod no. Ioan. And. in reg. possessor. de reg. iur. in 6. Ber. de Roma.

c Facit ff. de succes. edi. l. 1. §. qui semel C. de re. hær. l. sicut. C. de pac. postquam ff. de ædil. edic. l. quæritur. §. si venditor. vbi dicitur, quod remittentibus actiones suas non est dandus regressus ad eas. Ber. de Roma.

licet vitietur conſenſus ſequens poſt reſeruationem, vt d. ca. ſi eo tempore, ſecundum Do. quod poſſet procedere qñ proprio
14 motu Papa reſeruat, vt tenet j. Lap. & Do. † Sed certe ẽt tũc nõ vr̃ ꝙ præiudicet, nec impediat cõſenſum illius cui erat ius quæſitum per collationẽ, ex quo proprius motus non vr̃ quod tollat iura alteri quæſitum, ẽt ad rem, vt ſ. & no. in d. c. ſi poſtquam. ſi verò reſeruatio fuit facta ad alterius impetrationẽ, tunc ſine dubio nõ valeret, ut ſubreptitia, ſicut non valeret collatio vel diſpenſatio, vt ſ. p Io. An. niſi fuiſſet habita mẽtio de tali collatione, quia tunc valeret reſeruatio & impediret cõſenſum, pro
15 quo faciunt no. in d. c. ſi poſtquam. de quo j. † Secundò quærit hic Lap. quid ſi ordinarius contulit beneficium Titio, & antequam acceptaret, Papa cõtulit ipſum Petro, vel ei conferri mãdauit cum cla, ſi non erat alteri tempore datę ius quæſitũ, deinde dictus Titius non acceptauit, an poterit ordinarius iterũ ipſum beneficium conferre in pręiudicium Papę. & dicit Lap. ꝙ ſolutio põt colligi ex no. per Io. And. poſt Inn. & Hoſt. in c. durum. el 2. ſ. de elect. in verſicu. diſpenſatio, & in d. capitu. inter dilectos, & in d. capit. cum noſtris, & per gloſ. in d. clementi. j. in ver. intra menſem. ex quibus videretur concludi ordinariũ nõ poſſe, ſed collationẽ ſpectare hac vice ad Papã, vt ẽt tenuit Pau. in d. cle. j. de conceſ. prębẽ. Sed ipſe Lap. dicit, ꝙ potius vr̃ dicendũ ꝯ-iũ, vt ordinarius iterũ conferre poſſit, quia in mãdato Papæ cã, modus, & finis qui dẽt attendi. 24. q. 8. occidit. fuit vt ſi ibi nõ eſſet alteri ius quæſitum in beneficio, valet collatio de ipſo facta, vel mandatum de cõferendo, & eo caſu impediat collatio ordinarij. Erat ius quæſitum alteri ſaltem ad rem per collationem ordinarij, intantum ꝙ ẽt per Papam de ipſo tantũ facta collatio non valeret, vt hic, & no. ſ. eod. ſi poſtquam. ergo gratia Papæ fuit ſubreptitia, & ſic nulla, & nõ impeditura collationem poſtea fiendã per ordinarium, ẽt in prima & eadem vacatione, quia ad hoc non agebatur, ſed vt prouideretur ipſi impetranti, quia ceſſante cã ceſſat eius effectus & finis, & prędicta procedunt ẽt in facto non notorio, & fortius in notorio, vt per Io. And. in c. ſollicitudinem, in ver. ſi verò. ſ. de appe. ſm Lap. ex cuius dictis concludi põt, ꝙ ſi beneficium fuit collatũ abſẽ nõ per ordinarium, & ipſe abſens poſtea renunciet, per ordinarium iterum conferri poterit, non obſtante ꝙ de eo per ipſum Papam fuerit facta prouiſio antequam abſens renunciet, quod procedit, quando talis prouiſio non tenuit, quia ſubreptitia, alias ſi nulla fuiſſet ſubreptio, & beneficiũ fuiſſet affectũ, & tantum per Papam diſponendum, & tunc procederet glo. ſ. in ꝯtrium alle. vt videtur ipſe Lap. velle, qui videtur velle prędicta procedere, primò quando talis prouiſio non tenuit, quia ſubreptitia, ſecus ſi non fuit ſubreptitia & beneficium fuiſſet affectum, & tantum per Papam diſponendum, quia tunc procedunt glo. in contrarium alleg. & collatio ordinarij non teneret. Secundò prædicta procedere poſſent, quando Papa de beneficio prouidit cõferendo, vt ſ. ſecus ſi reſeruando proprio motu, quia non poſſet tunc prouiſus conſentire collationi ordinarij, licet diſſentire poſſit, vt in d. ca. innotuit, & c. ſi eo tpe, & dicto caſu ordinarius ꝯferẽdo diſponere nõ poterit, niſi primò de eo diſponatur per Papã, vt d. c. ſi eo tpe, & ita procedũt iura, quæ in ꝯtrariũ facere vident. Ceſſat enim iſto caſu ſubreptio, & Papa vult ordinario auferre poteſtatem conferendi iſtud beneficium, & ad ſe aduocare, ſecundum Lap. quod procedit quando reſeruatio proprio motu fit, non expreſſo eo cui velit conferre. Alias ſi poſt collationem ordinarij nondum acceptatam Papa mandaret alteri conferri, & pro eo reſeruaret, tunc cum impetratio ſit ſubreptitia, nõ valeret ẽt proprio motu facta ipſa reſeruatio, tanquam accedens ad eundem effectũ, facit ad hoc quod no. in reg. acceſſorium. j. eo. lib. & quod no. p ipſum Lap. ſ. eo. tit. ſi clericus. ſecundum Pe. de Anch. Imo ẽt ſi licet reſeruatio fiat proprio motu, & ſic ceſſet ſubreptio, tamen non vr̃ ꝙ impediat conſenſum illius cui erat iam ius quæſitum per collationem ordinarij, quia motus proprius non tollit ius alteri quæſitum ẽt ad rem, vt no. ſ. eo. in c. ſi poſtq̃. & dicit etiã Pe. de Anch. ꝙ ſi in terminis qõnis ipſius Lap. Papa reſeruaſſet vt vacans cum cla, ſi non eſſet alicui ius quæſitum tempore datæ, cum per collationem ordinarij ius ſit quæſitum, deficeret conditio, & per cõſequens reſeruatio, & ſic ordinarius poſſet tunc conferre, ſecundum eum, imo & ſi ipſa reſeruatio fuiſſet ſimpliciter facta in gratia in qua mandatur conferri de beneficio, ſi aliter non ſit ius quæſitum, ut in terminis prædictis, & tunc cum deficiat gratia in ipſo beneficio, deficiet ipſa reſeruatio, vt acceſſoria, facit c. ſi ſuper gratia, de offic. deleg. eo. lib. & non impediet collationem ordinarij. Sed ad prædicta dubium facit, quia non videtur, ꝙ reſeruatio facta proprio motu tollat ius alteri quæſitum, ut eſt dictum ſ. nec ob. d. c. ſi eo tẽpore, quia debet intelligi, quando Papa reſeruat proprio motu non ad alterius impetrationem, ſeu non expreſſo eo cui velit conferre. vel poſſet dici ꝙ tex. in d. c. ſi eo tempore, licet velit ꝙ reſeruatio deuoluat ad Papam, non tamen probat quod propter hoc poſſit pręiudicari, an pręiudicetur iuri quæſito alteri ante reſeruationem, ſed quòd reliqua debeant expediri per Papam in perſona illius cui erat ius quæſitum, ut patet in d. cap. ſi eo tempore, & per glo. ibi, in verſic. vel alia. ad idem etiam tex. hic ibi, vel quicunque alius, quo caſu ipſe Papa compręhenditur, ut ſ. & ſic vult tex. hic, quòd etiam per Papam non poſſit de illo beneficio in perſonam alterius ordinari, unde compręhenditur etiam reſeruatio, per no. in cap. cum in illis. §. 2. ſupra eodem, vnde etiam Papa nõ poterit præiudicare iuri quæſito alteri, ut hic in tex. & hoc niſi exprimat expreſſe, & ex certa ſciẽtia velit tali iuri derogare, & per Doc. in d. c. inter dilectos, & quod plenius no. in d. c. ſi eo tempore.

SVMMARIVM.

1 *Hoc capitulum, an habeat locum in beneficijs curatis.*
2 *Occupare, & intrudere, an differant.*
3 *Beneficij nomine, an compræhendatur Epiſcopatus.*
4 *Stultus non debet eſſe melioris conditionis quam peritus.*
5 *Occupatio iniuſta ſecundi beneficij inducit priuationem primi.*
6 *Venire contra de iure, vel de facto, paria ſunt quò ad commiſſionem pœnæ.*
7 *Quid de pœna appoſita in contractu.*
8 *Literæ ad beneficia debent facere mentionem de beneficijs occupatis.*
9 *Subditi, an debeant obedire prælato intruſo.*

CAP. XVIII.

1 **D**Vm qui. † No. j. ibi, animarum cura. ꝙ iſta decre. in prima parte non habet locũ niſi in beneficijs curatis, ſecundum Domi. Sed aduerte, quia Pau. & Dom. j. tenent quòd habeat locũ etiam in dignitatibus, & perſonatibus, etiam non curatis, cum de eis idem ſit iudicium, ut ſ. de ele. c. dudum. el 2. quia vt dicit glo. j. cum iſte tex. emanauerit ad declarationem capitu. de multa. ſ. eod. quòd in illis locum habet, ergo & in eis habebit locum iſte tex. cum conſtitutio declarans extendatur ad caſus in quibus locum habet declarata, licet ſit pœnalis, & ſtrictius loquatur, ut per glo. in c. is qui contra. ſ. de elect. eo. lib. & quia ratio hic expreſſa in tex. habeat locum in occupante vel intrudente ſe in dignitatibus vel perſonatibus, ergo in eis habeat locum iſte tex. vt vult in ſimili glo. ſingu. in verſic. eligatur. in
2 clemen. 1. de electio. † Secundò no. aliud eſſe occupare, & aliud ſe intrudere cum hic ponantur vt diuerſa, ut l. ſi idem. C. de codicil. quod inducit hic Domi. ad reſcripta, in quibus dicitur,
a dummodo non fuerit intruſus, [a] quia ſi haberet quis canonicum titulum, licet occupauerit per uim beneficium propter
3 hoc non diceretur intruſus. † Tertiò no. ibi, in beneficio, quòd cum tex. hic loquatur in beneficio, concludit Ioan. Andr. quòd non includat Epiſcopatum, & ſic non habeat locum in Epiſcopo tranſeunte ad alium Epiſcopatum, contra iſtam prohibitionem, licet poſſit priuari, ut per Ioan. And. in capi. quanto. ſupra de tranſla. prela. in glo. fin. & facit ratio, quia in Epiſcopatibus non poteſt renunciari, nec expreſſe, nec tacite ſine licentia Papę, vt in cap. licet. ſ. de regularibus, ſecundum Domi.
4 † Vltimò no. & ita alleg. quod ſtultus [b] vel delinquens non de-
b bet eſſe melioris [c] conditionis quam peritus vel non delin-
c quens. † In gloſ. 2. in fi. no. ex gloſ. regulam, ex qua habetur,
5 quòd iniuſta receptio ſecundi beneficij inducit priuationem primi eo caſu, quo induceret iuſta receptio, & alias non, quia eo caſu quo iuſta receptio ſecundi beneficij nõ induceret priuationem primi, eodem modo nõ induceret iniuſta receptio, & tunc non haberet locum prima pars iſtius tex. ut patet hic in glo.

ADDITIONES.

a Quis ſit intruſus, vide per Cal. conſi. 13 & c. grauis. de reſti. ſpol. ibi enim dicitur, quòd is eſt qui non canonicè, ſed per violentiam occupat honores, uel eccleſiaſtica beneficia, quare fur eſt, & latro, & eſt in peccato mortali, & ſemper tenetur ad reſtitutionem. Ber. de Roma.

Vin. God. Quis dicatur intruſus, habetur late per Dec. in conſi. 141. in fine, & quibus modis quis dicatur intruſus Fely. in c. in noſtra col. 9. de reſcrip.

b Interdum malæ fidei poſſeſſor melioris eſt conditionis quam poſſeſſor bonæ fidei, ſecundum Io. And. & patet ex nota. ff. de rei ven. §. fi.

c Dicit hic Dom. quòd ſtultitia non excuſat quem a delicto, ꝙ tamen intellige, quando non procedit a ſenſu naturali, ſed ab actu, quem quis ſtulte gerit. Secus vero ſi procederet a naturali ſenſu, quia tūc excuſat, ut in cle. furioſus, de homi. & in c. maiores. de bap.

Vin. God. Adde, quòd ſi ſtultus faceret actum, quem quilibet ſanę mentis feciſſet, talis actus valet, & tenet. Tho. Gra. dec. 13. nu. 38.

in glo.& vide per Ro.in deci.61.quæ incipit, Item sufficit. Sed an habeat locum iste tex.si aliquis affectans priuationem bñfi cij sui,cuius reassignationem superior non vult recipere,iniuste se intrudit in secundo,vel vi occupat.Lap.hic q̃ nõ,quia pęna hic imposita tenderet tunc ad gratiam, quod esse non dẽt. ȝ.de transla.inter corporalia.ver.quod nec de cessione,& facit quod no.Io.And.in c.Ioannes.ȝ.de cle.cõiu.Sed Io.de Lig. hic ꝯ,quare concludit Do. vt dictum Lap. procedat de priuatione quò ad ecclesiã uel superiorem,ut sic possit illum inuitũ retinere in primo beneficio,vt no.2.q.6.sequi.& per Io. An.in d.c.de multa. quò ad se autem talis bene incurrit priuationem, quia dicta vacatio insurgit ex incompatibilitate,& est pęna legalis, vnde etiam si iniuste reciperet quis ſm,ad finem ut primũ vacaret,induceret vacatio,ut dicit hic Io.de Lig.ſm Do.hic circa
6 fi.& vide per Io.And.in reg.non pręstat.j.eo.lib.† Secundo no. ex hac gl.paria esse venire ꝯ de iure vel de facto quo ad cõmissionem pęnæ,quod inducit hic Archi.vt pęna c.si quorundã.ȝ. de solu.habeat locum in eo qui ecclesiam detinet occupatam. Facit ẽt q̃ pęna dilapidantis,vel male alienantis habeat locum in rectore ecclesiæ vendente rem quã ecclesia bona fide possidebat,& postea verus dñs anteq̃ esset præscripta vẽdicauit,ſm Io.And.de quo p eum in reg.cũ quis.j.eod.lib.Facit ẽt ad q. de qua per Bar.in l.si quis legatũ.ff.de falsis,& p Bal. in l.iurisiurã. C.de testi.& per Io.And.in reg.sine culpa.j.eo.lib.an testis di-
7 cens falsum non iuratus incidat in pęnã falsi. † Et prędicta quo ad commissionem poenę delicti. De pęna verò apposita in cõtractu,an committatur si fiat ꝯ de facto,per Bar.& Doc. in l. cũ filius.de ver.ob.& per Bal.in l.ea quidẽ.C.si man. ita fue. alie. & in l.continuus.§.cum quid.de ver.obl.& ibi, an vt euitet pęna sufficiat de facto fieri.Et quid quo ad acquisitionem pręmij no.in l.pe.ff.de adulte.& in l.hęc conditio.ff.de condit.o.& de mon.In gl.in ver.obtinebat.in prin.Idem Io.Mo. Archidia. & Io.And.& Inn.in d.c.de multa.Sed Imo.hic ꝯ, cũ ista poena nõ reperiat imposita,ideo non est extendenda.per reg. in pęnis.j. eo.lib.dicit tamen ęquum esse cum priuari, per istum tex. & p id quod in simili no.in c.si compromissarius.in gl.fi.ȝ.de elect. eo.lib.Sed certe hęc gl.non extendit pęnã huius c.ad alium casum,sed dicit q̃ rõ istius tex.decidit dubium,qđ cum posset in terminis d.c.eũ in eunctis,& ita est tenendum,ſm Do. & inducit Bal.hanc gl.q̃ Epũs faciens se consecrari iniustè, puta li.pen. desacratur,& non est Epũs.Sed certe ista gl.solũ probat,q̃ cõse-
8 cratio non valeat,& non sit canonica.†In ea.gl. in fi. idem Archi.& Doc.& tene menti ex gl.q̃ de bñficijs occupatis dẽt fieri mentio in literis obtinendis super alio beneficio, vel super dispensatione aliorum beneficiorum,& idem in literis obtinẽdis super eorum confirmatione,alias non valerent, vt vr̃ velle
a Io.An.j.§.proxi. dicens, q̃ in re violẽter possessa [a] non iuuaret litera confirmationis,prout patet ex no.16.q.6.placuit,ſm Ioã. And.& facit l.si qua.C.de fundis & salibus rei do.lib.11.& in c. inter cęteras.de rescr.& per Bal.in quodam cõsilio, quod incipit,In Christi nomine,quoniam plurima.sufficeret tamen fieri mentio de violenta possessione, vel q̃ certa scientia concederetur rescriptum,vt no.in c.j.j.de exces. præla. & vide plene per Io.And.in c.postulasti.ȝ.de rescri.volentem,q̃ non solũ de beneficio occupato,sed etiam de fructibus perceptis ex eo, debeat fieri mentio in literis super eo obtinendo, de quo ibi per Doct.tñ vero non debet fieri mentio de valore beneficij,vt p glo.sing.in cle.j.de pręben.de quo in c.si motu proprio. In gl. in ver.existat.in fi.uide per glo.in l.in rem.§.fi.ff.de rei ven.quãdo sit quod malæ fidei possessor sit melioris conditionis quam bonæ fidei.Extra glo.quærit hic Archi.primò,an subditi teneãtur obedire prælato intruso,& an debitores teneantur ei soluere,& distinguit,an agat suo nomine,& tunc nõ,an nomine dignitatis,& tunc sic,donec de mala fide vel violentia sit conuictus in iudicio,secundum Inn.in c.cum olim.in prin. ȝ.de cau. pos.& in c.in literis.ȝ.de resti.spo.& ibi per Io.And.& Docto.
b in l.si urbana.ff.de condi.inde. & in c. nihil.de elec. [b] † Secun-
9 dò quærit,an ille qui inuasit ecclesiam habentem ius patronatus,quam pacificè possidet,possit pręsentare. & videtur hic cõcludere quod sic,quando ab ecclesia toleratur,vt no.in c. nihil ȝ.de elec.in glo. fi.& Inno.in c. si vere.ȝ.de senten. excommu. & ita residet hic Ioan.And.& sic sequitur, quod si non sit toleratus ab ecclesia,sed intrusus præsentare non possit, & non valeat id quod facit,etiam si hoc ignoret.j.de conces.præben. ca. j.ver.adijciebatur.in vlti.glo.secundum Lapum dicentẽ, quod si contra talem esset lata sententia depositionis non posset dici toleratus ab ecclesia,sed intrusus.facit quod no.per Innocẽ. et Io.Andr.in c.qualiter.el 2.ȝ.de accu.super ver. diminutione capitis.in ulti.col.Et ex his no.quando prelatus dicatur toleratus,vel intrusus,de quo per gl.in c.constitutus.ȝ.de purg.cano. & no.in c.ueritate.ȝ.de dolo & contu.& in c.consulta. ȝ. de iu. patro.Et prędicta dic in pręsentante nomine ecclesię.Sed pręsentans nomine proprio,ut est canonicus, vel patronus, tunc cum habeat malam fidem, & sic non faciat fructus suos, non posset pręsentare,ur per Inn.& Doct.in d.c.consultationibus, & in c.Cumana.& in c. querela.ȝ.de elec.& in c.2.ȝ.de testi.in integ.in c. cum ecclesia. de causa pos.& per Pau. in cle.in plerisque.de elect.& in cle.1.de regula.secundum Lap. quod ideo est,quia talis non potest dici toleratus,sed reiectus, secundum Io.de Lig.de quo in d.c.nihil.sed Pe. de Ancha. tenet indistinctè,q̃ ẽt pñtans noĩe dignitatis erit amouendus postq̃ cõstiterit de mala fide, ex quo mala fides prelati nõ prodest ecclesiæ, vt faciat fructus suos.l.in hmõi.ff.de ꝯhẽ. emp. põt dici q̃ illud procedat in pręlato possidente noĩe ecclesię rem non spectantẽ ad ecclesiã,secus in possidente rem ecclesiæ,ut est in iure patronatus,quia tũc ualent gesta in utilitatẽ ecclesię,licet sit malę fidei possessor,ut per gl.in d.c.nihil,& per Inn.in c. cura.de iure pat.Et uide per Ro.in deci.268.quę inci.Item q̃ collatio.tenentem,q̃ valeat collatio seu pñtatio facta per uiolentum possessorẽ,de cuius violentia seu mala fide non constat,sed si constaret de uiolentia & mala fide,cassaretur tunc dicta pręsentatio, & collatio. de quo in d.c.consultationibus,& per Inno.in d.c.cura.& per glo.in d.c.nihil.

ADDITIONES.

a Violentum dicit Io. Mon.;cuius principium est ab extra, & vis progressus diminuendo proce.

b Et si ratio non obediendi posset reddi,puto ei non obediendum ȝ.eo.cum teneamur in fi.& supra de rescri.si quando,& supra,de cle.non resi.c.vlt.in glo. item in fi. & ratio ipsa tunc reddi posset quando de eius intrusione haberetur verisimilis pręsumptio,ut supra de præsum.quia verisimile,pro quo uide gl.in c.ne cui.13.dist.in uer.formidat.cum ibi no.Ber.

SVMMARIVM.

1 *Occupans per uim beneficium,amittit ipso iure ius quod in eo habet,& habet locum in quocunque beneficio.*
2 *Quid si iudicis autoritate intrat.*
3 *Beneficium occupatum per uim,an poterit alteri conferri antequam proferatur sententia priuatiua illius beneficij.*
4 *L. si quis in tantam. C. vnde vi. non inducit priuationem ipso iure.*
5 *Consuetudo quòd electus possit administrare sine confirmatione non valet.*

Insuper. No.primò,quia dispositio istius tex.locum hẽt in quibuscunque beneficijs, ẽt in monasterijs & hospitalibus vel alijs pijs loci,ſm Lap.cũ talia gaudeant priuilegio ecclesiarũ,ſm Io.And.in c.2.ȝ.de resti.in integ. & vide per gl.& Doc.in c.grãdi.ȝ.de sup.neg.pręla.Sed an iste tex. ha-
1 beat locum in præbendis,dicetur j. Secundò no. & ita allegatur,q̃ intrans in posses.beneficii per uiolentiã ipso iure perdit ius ad rẽ vel in re,quod haberet in ipso,& istud probat tex. hic ibi,eo ipso,quasi sine aliquo hominis ministerio,& est canon latę sñiæ,ſm Archi.& Io.An.dicentes tñ q̃ requiritur sñia declaratoria super facto.s.q̃ occupauerit, nõ q̃tumcũq; imponatur pęna ipso iure,semper tñ requirit sñia declaratoria.j. de hęreti.
2 cum ſm. Vltimo no. ibi, suę temeritatis, a ꝯrio sensu, q̃ si autoritate iudicis inferret quis uiolentiam non haberet locum pęna istius tex.qui tñ locum hẽt qñ propria temeritate seu autoritate,secus ergo si iudicis autorita.ſm Io.An. de quo per eũ in c.ex parte.ȝ.de arbi.& in c.j.ȝ.de immu.eccle.& ita sequitur Do.& vide per Innoc.in c.nec olim.in ver.per portatium. ȝ.de
3 priuile.†Sed an poterit alteri conferri beneficium occupatum per uim antequam ferat̃ dicta declaratoria,uide no.per Lap.in sua alle.125.cir.fi.ubi vr̃ tenere q̃ sic pro quo alle.glo.no.in uer. iusto.in c.commissa.ȝ.de elect.eo.lib. licet gl. dicat ibi q̃ tutius sit,q̃ citetur prius,& feratur sñia declaratoria ꝯ illum, facit etiã
a tex.et.gl.in c.pro humani.j.de homi.eo.li.& ita tenet gl.in [a] c. proxi.in fi.licet in ꝯrium faciat quod habetur in d.c.eum ſm,de quo ibi per Doct. & in d.c.pro humani. possessio tñ non poterit illi

ADDITIO.

a Archi.allegat c.cum ex literis,de resti.in integ.ff.de requi.reis.l.2.& 4. q. 9. facit C vnde vi.si quis in tantam,& d.c.licet Episcopus,vbi dicitur, quod nemini licet rem, etiam suã,propria autoritate vendicare, imo dicit Bal. in d.l.si quis in tantam, quod occupans, rem suam per uim restituere tenetur. Et si dominus erat priuatur dominio,si autem erat non dominus præter restitutã possessionem condemnatur ad æstimationem rei.Ber.de Roma.

Vin.God.Adde quod occupans possessionem uacantem tenetur eam restituere priori possessori.Ruy.consi.1.nu.6.lib 4.& talis occupans non tenetur criminaliter,sed ciuiliter tantum ad restitutionem.vide Bar.Soz.consi.121.visa. circa finem.4 colum. lib. 1.tamen ibi loquitur de eo qui rem suam quam semel possedit.

rit illi auferri sine causa cognita, vt vr̃ sentire gl. in c. licet Epũs. j. eo. circa fi. In gl. in ver. violenti. in fi. aduerte, quia Arch. intelligit violentiam eo ipso ꝙ quis propria autoritate, siue autoritate iudicis, vel executoris intrat possessionem, ut in l. extat. ff. quod metus cau. & 16. q. 6. placuit, & ita vr̃ tenere Ro. in decisi. 402. quæ incip. Item si lite pen. Sed Io. An. dicit tenendum esse qđ dicit gl. hic, & idem tenet Io. An. ĩ. c. proxi. quia iste tex. nõ punit furem vel iniustum apprehensorem, sed solum violentũ, & innititur rigori, de quo hic in glo. alias principium illius capituli frustra posuisset ista duo tanquam diuersa. Non ob. d. l. extat, quia soluitur ibi per gl. fi. in prin. l. ꝙ ibi loquit̃ qñ quis occupat propria autoritate quo ad pœnam edicti Diui Marci, vel ꝙ metus cã, ꝙ loquitur in prophanis, ut hr̃ in d. l. extat, secus quo ad pœnam huius c. vel d. l. si quis in tantam. hic allega. quia requiritur violentia, ſm Io. And. & idem vr̃ sentire in cap. transmissam. ĩ. de ele. Sed Lap. in d. alleg. concludit, ꝙ si intrat quis propria autoritate possessionem bñficii uacuam, & tunc procedat gl. hic, & dictũ Io. And. Si verò intrat possessionẽ quã alius possidet vel detinet, & illo õdicente, & inuito, tunc procedat op. l. Arch. pro qua facit tex. hic, qui nõ punit solũ violentiã, sed ẽt temeritatẽ seu autoritate propriã, quasi idẽ sit violentia eo ipso ꝙ propria autoritate, facit ẽt tex. ibi, a suæ temeritatis audacia, vbi nihil dixit de violẽtia, & tali casu darẽt interdictũ vñ vi, vt no. in c. sæpe. ĩ. de resti. spo. & sic concludit Lap. ibi, ꝙ ex quo pñte & inuito possessore seu õdicente alius ingredit̃, dr̃ violẽtus possessor, & hẽt locũ pęna istius tex. ẽt si primus possessor non dimiserit suã possessionẽ, quia licet nõ dimiserit, tñ passus fuit violentiã, & turbationẽ. arg. c. qm̃. ĩ. ut li. non cõtes. & ꝓ hac conclusione facit gl. no. in l. non dubium. C. de le. ubi quęrit an legatarius perdat ius qđ haberet, si propria autoritate intraret possessionẽ rei sibi relictę, & distinguit an possessio sit vacans, vel non. Sed dubitari posset, quid si ingredit̃ qs possessionẽ bñficii, possessore non õdicente, uel inuito, puta quia non erat pñs, uel ignorauit ingressum, sed immediate ꝙ sciuit õdixit, maxime qñ ego verisimiliter cogitare debui eũ õdicturũ, & idẽ videret̃ dicẽdũ, ꝑ ea q̃ dixit hic Archi. & facit gl. mag. in d. l. si quis in tantã. in ver. 8. & in uer. 10. cogita. & vide qđ no. in c. licet. j. eo. & in c. transmissam. ĩ. de ele. Ro. tñ in dec. 417. in §. sane. in decisi. quæ inci. Item si spoliato. vr̃ velle, quod si obtinuit quis sñiam pro se in beneficio, & sñia transiuit in rem iudicatam. si intrat possessionem beneficii per aduersarium possessorem sine executore, dummodo absq; violentia, nõ incurrit pęnã istius tex. quod procedit qñ quis per uiolentiã absque sñia, seu canonico tit. intrat possessionẽ, secus si sine violentia possessionẽ appręhẽdit, & maxime qñ possessio est vacua, qa nõ haberet locũ iste tex. ut tenet Ro. ibi, iõ cogita in pręrdictis. Et procederent pdicta, qñ quis occuparet per se vel per procuratorẽ spẽalem, secus si per procuratorẽ gñalẽ, quia tunc dñs nõ incideret in pęnã, nisi tacite uel expresse postea ratũ habuerit. j. de sen. excõ. cũ quis. vel si sciuit talẽ procuratorẽ vti possessione, vel eius vigore illũ molestare, & nõ prohibuit. ar. c. non dubiũ. ĩ. de sen. excõ. ſm Lap. vt in d. alleg. ibi no. vide per eum, & ita sequit̃ hic Do. facit gl. in ver. habueris, & qđ ibi dictũ fuit in c. si tibi. ĩ. eo.

4 †In ea gl. in fi. differt tñ d. l. si quis in tãtã, quia ibi non inducit̃ priuatio ipso iure, sed per sñiam, vt tenet ibi glos. magna, in uer. super quarto. hic aũt ipso iure, vt ĩ. Itẽ illa loquit̃ in prophanis, hæc in ecclesiasticis, ſm Io. An. qui ex his, & per iura hic alle. in gl. vr̃ velle, ꝙ clericus capellæ litigans cũ rectore ecclesiæ a quo petit dimidiam partem fructuum, & post lit. conte. in principali festo ecclesię assumpsit sibi officium rectoris violenter, & õ ipsius voluntatem oblationes factas occupauit, ꝙ suo iure priuet̃, & ab ipsa ecclesia sit remouendus, ut hic plene per Io. And. & ita residet Do. Sed Pe. de Anch. intelligit hoc verũ, qñ constaret de animo vsurpãdi, quia alias ex quo ille clericus hẽt partem in oblationib. ĩ. de presby. fil. proposuit, videretur in dubio facere rõne iuris sui, ut l. meritò. ff. ꝓ socio, & facit gl. in d. l. si quis in tantam, & quod no. in l. duo fratres. ff. de acq. hęr. & intellige qñ ambo essent in possessione ipsius officii, alias si rector tñ, tunc in dubio præsumet̃ animus usurpandi, nec habet tunc locum d. l. meritò, de quo ibi uide.

5 †In gl. in uer. non merentur. in fi. nec ẽt ualeret cõsuetudo, ꝙ electus sine confirmatione possit administrare. ĩ. de elect. eo. lib. auaritiæ, ſm Arch. & Io. An. de quo per eum in c. cum uenerabilis. ĩ. de consuetu. in prima gl. ubi tenet, ꝙ ualeret tamen in hoc priuilegium, & idem Arch. hic dicens, ꝙ bene ualeret consuetudo de non installando, & ubi esset talis consuetudo, statim cũ quis est electus, & confirmatus sit canonicus & consequitur omnia iura canonici, prout etiam tenuit in c. cũ M. de consti. tamen cessante consuetudine electus & confirmatus ante installationem seu inductionem in possessionem autoritate superioris factam, administrare nõ posset, & habet locum ista pęna, ut probatur hic in tex. ibi, beneficiis quęcũque, & sic approbatur opinio hoc tenentium in c. ut nostrũ. ĩ. de offic. arch. & reprobatur opi. Inn. in c. cum super. ĩ. de causa posses. dicentis installationem potius esse de solennitate quam de substantia, quod est falsum, facit ẽt c. licet. j. eod. & ita debet intelligi d. c. auaritiæ. licet Ioã. And. hic dicat, hoc non probari per istum tex. qui secundum eum loquitur solum in uiolentia, tamẽ pro Archi. facit c. pastoralis. ĩ. de priui. & eius dictum communiter tenetur secundum Lap. & Pa. hic primo no. in d. c. trãsmissam. de quo plenius per ipsum Arch. 16. q. 2. super gl. summæ. in vlti. col. ver. sed qualiter respondet, & ibi videtur reducere opiniones ad concordiam sic, vt ille qui consequitur confirmationẽ ab eo qui est ordinarius loci, & habet plenam potestatẽ, sicut est Papa qui habet ubiq;, & Archiep̃s in sua prouincia, & Ep̃a quo ad dięcesim, tunc per solã confirmationẽ absq; alia inductione in possessione, hẽt liberã administrationẽ, & ita procedant no. in d. c. transmissam, & in c. nosti. eo. lib. Si verò quis cõsequat̃ confirmationẽ ab eo qui non est ordinarius loci, tunc per solã confirmationẽ sine possessione nõ acquirit̃ ius administrãdi, & ita procedit alia opi. Facit d. c. pastoralis, & qđ no. de fo. cõpe. Romana. §. õhentes, & hęc distinctio est satis ęqua, ſm Do. hic, dicentẽ tñ ꝙ primum membrũ ĩ. procedit qñ beneficium esset vacans quo ad possessionem, quia alias nõ posset ꝓpria autoritate intrari, ut d. c. licet, & no. in d. c. transmissam, vbi ita tenet d. Nic. in 4. col. si tñ quis intrauit sine violẽtia, nõ hẽt tunc locũ pęna illius tex. ut ĩ. In gl. fi. in prin. patet ergo ex glo. iuncto tex. ꝙ siue occupet quis bñficium in quo hẽt ius in re, siue ad rẽ, omni casu perdit ius qđ hẽt, iõ dicebat hic Archi. & Io. And. ꝙ ẽt in prębenda non posset quis administrare antequam assignetur ab eo qui assignare possit, ut etiã no. Inno. & Host. in c. proposuit. ĩ. de conces. prębẽ. in prin. & si ante administret, diceretur uiolentus, ſm Arch. de quo ẽt per Inn. in d. c. nihil, & ita debet intelligi quod no. fuit ĩ. eo. in c. si postq̃. in gl. pe. tamen quantum ad pęnam huius tex. requiritur violẽtia, ut ĩ. est dictum, & sic sit conclusio, ꝙ quò ad pęnam huius tex. requiratur uiolentia. tamen ad hoc vt dicatur iusta possessio requiritur installatio, fallit tamen si possessio esset uacans a nemine possessa, & ita uidetur tenere in effectu Imo. & do. Nico. in d. c. transmissam, & Domi. hic.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus habens potestatem prouidendi de beneficio, non potest prouidere de beneficio ei qui habet aliud beneficium.*
2 *Nec potest super hoc dispensare.*
3 *Pluralis locutio si sit odiosa debet restringi, & nu. 4.*
5 *Papa si mandat prouideri de beneficio personæ idoneæ, intelligitur de idonea de iure communi.*
6 *Beneficij appellatione, an & quando ueniat curatum.*
7 *Habens gratiam de prouidendo de beneficio, & peccans contra istam constitutionem, an purgato peccato possit iterum prouidere.*

CAP XIX.

IS cui. Habens potestatem apostolicam prouidẽdi personæ idoneę de beneficio alias beneficiato sufficienter prouidere non potest, nisi in literis hoc exprimatur, & tunc vnicum simplex obtinenti prouidebit, sed si concedatur ut beneficia obtinẽti prouideat ad duo tñ refert̃, & õfactum est nullum. h. d. ſm Domi.

1 †Nota primò, ꝙ habens delegatã potestatem prouidẽdi de beneficio personæ idoneę non põt prouidere alias bñficiato, ẽt a si esset beneficium simplex, quia non dr̃ tunc idoneus [a] ad bñficia qui est alias bñficiatus. licet ergo autoritate ordinaria possit quis simul retinere duo beneficia simplicia, vt ĩ. in cap. j. de consue. eod. lib. & no. in c. de multa. ĩ. eod. tit. & idem si autoritate legati de latere. ĩ. de offi. leg. c. dilectus, et in cle. fi. de offic. ord. secus tamen est si autoritate delegati ad personam idoneã b restricta, [b] vt hic patet. ex quo infertur ꝙ quandoque plus potest legatus iure legationis, uel alius ordinarius, q̃ specialis delegatus

ADDITIONES.

a Ber. de Ro. Ex hoc loco arg. est, quod idoneus non solum quis dicitur rõne naturalis aptitudinis, sed etiam rei cui habet adaptari.
Vin. God. Idoneus quis esse pręsumitur quo ad mores, non quo ad extrinseca. Alcia. in trac. de præs. præsump. 3. nume. 1. & 5. quod habetur in lib. 8. trac. fol. 84. & 85.

b Ber. de Ro. Et idem ẽt puto si autoritate legati, non de latere, sed cum potestate legati de latere, quia in materia stricta qualis hęc est vna spẽ expressa cęterę intelliguntur exclusæ, ut in c. cum illa. ĩ. eo.

a legatus Papę, ſm Lap. de quo in c. ſtuduiſti. ꝫ. de offi. leg. † Secũdo no. ꝙ habens poteſtatem conferendi bñficiũ perſonæ idoneæ nõ põt cũ ea ſuper pluralitate diſpenſare, cum intelligatur de idonea de iure cõi. vnde nõ põt prouidere perſonę alias beneficiatæ. & licet Spe. eo. ti. in fi. dicat, ꝙ Imperator habeat priuilegiũ quod dicit ſe ſub bulla vidiſſe, ꝙ in qualibet eccleſia Alemanię poſſit facere vnum recipi, & facit ẽt qđ de Rege Apulię no. 16. q. 7. in fi. ſummæ. & de Rege Anglię no. 10. diſt. imperiũ, & per Io. An. in c. a. in fi. ꝫ. eo. ti. & lib. tñ non poterũt ſuper pluralitate diſpenſare, ut hic optime probat, ſm Io. An. & idem tenet Spe. in tit. de leg. §. videndũ. uer. quid ſi collatio. Tertiò no. ibi, dum tñ &c. ꝙ appe. bñficij nõ venit curatũ, ẽt in gratijs, quarũ effectus deriuatur in alium. de quo in c. dudũ. ꝫ. eo. & dicet̃ j.

3 † Vltimo no. ꝙ in materia odioſa & reſtringẽda pluralis locutio non excedit numerũ duorũ. de quo in reg. pluralis. j. eo. li. & in c. non põt. j. eo. In gl. 3. in prin. vide ꝑ Ro. in deci. 443. quę incip. Itẽ ſi legatus. in 2. col. tenentẽ, ꝙ non ſolũ poſſet prouideri hñti vnicum beneficiũ, qñ non eſſet ſufficiens, imo ẽt habenti tria vel quatuor, qñ eſſent inſufficiẽtia, cũ ſit eadẽ rõ, qđ procedit ẽt ſi tale bñficiũ inſufficiens eſſet curatũ, vt vr̃ hic velle Lap. ex cuius dictis põt concludi, ꝙ illi cui autoritate apoſtolica cõceditur ut poſſit ꝓuidere alicui perſonę idoneæ in ſua vel alia eccleſia, ſm formam huius c. poterit prouideri non ſolũ perſonæ non bñficiatæ, ſed ẽt beneficiatę inſufficienter, ẽt ſi beneficiũ ſit curatum poterit prouidere ẽt in eccleſia cathedrali, vt in d. c. dudũ. ꝫ. eo. & de prębẽda ſacerdotali, ut no. ꝫ. eo. cum in illis. j. rñ. & ꝫ. eod. ſi pro clericis. & j. ei cui. & ẽt de beneficio curato, ſm Lap. & facit quod no. Archi. in c. ſi gratioſe. ꝫ. de reſcri. eod. lib. imo poterit ẽt prouidere non ſolum in eccleſia, ſed ẽt de ipſa eccleſia, cum iſta gratia ſit fauorabilis & amplianda, facit qđ no. in c. a. ꝫ. de conceſ. pręb. & in c. fi. ꝫ. de ſimo. & in c. quãuis. ꝫ. de ele. eo. lib. ſecus tñ eſſet in materia reſtringenda, cũ aliud ſit prouidere in eccleſia, & aliud de eccleſia, ut per gl. quę incipit, de iſto. in cle. j. de pręb. eo. tit. & no. in c. quamuis. ꝫ. eo. tit. & in c. fi. eo. & per Io. Mo. in reg. in generali. j. eo. lib. ſm Lap. & Do. Quid aũt ſi in cõceſſione facta legato de latere dr̃, ꝙ poſſit prouidere perſonę alias beneficiatæ, an poterit prouidere de bñficio curato. tex. in d. ca. cũ in illis, facit ꝙ nõ, ad idẽ facit tex. hic, vbi in dicta gratia dr̃, ꝙ poſſit prouidere bñficiato, non intelligitur qñ ille haberet bñficium curatum, ergo idem dẽt eſſe in conferente, ut licet poſſit de beneficio prouidere, tñ non intelligatur de curato, niſi ſit expreſſum, ut ſic inter prouidentẽ, & prouiſum ſeruet̃ æqualitas. 12. q. 2. agnouimus, & facit qđ no. Io. And. in c. j. ꝫ. de ſen. excõ. in gl. Sed in ꝯtrium faciunt no. per Lap. in d. c. dudum. & in d. c. ſi gratioſe, & ibi per Archi. in verſi. beneficia, & ita vr̃ hic reſidere Lap. quod intelligit Do. qñ ex tali conceſſione pręiudicaret̃ tñ ipſi concedenti, cũ tunc fiat longa interpretatio, ut dixit Inn. in c. cũ dilecti. ꝫ. de dona. alias ſi ꝑiudicaret̃ alteri, vt eſt iſto caſu cũ prę iudicet̃ ordinario collatori, tunc dẽt fieri ſtricta interpretatio, ẽt qñ effectus gratiæ deriuaret̃ in tertium, ut probat̃ hic in tex. dum vult, ꝙ tunc appellatione bñficij non veniat curatũ, facit quod no. in d. c. dudum, & in c. ſuper eo. ꝫ. de offi. dele. ſm Do. de quo in d. c. dudum. nã qñ agit̃ de partis ꝑiudicio ſorte hoc nõ eſſet verũ, vt ẽſt in caſu

4 ꝑdicto, & patet in c. pe. ꝫ. de ver. ſig. & vide qđ dr̃ eo. §. in gl. † In ea. gl. in fi. vide ẽt in c. cũ adeo. eo. tit. & in c. cum teneamur, & c. dilectus. ꝫ. eo. tit. dixit tñ hic Arch. ꝙ ad hoc vt poſſit tũc ꝓuideri tali nõ ſufficienter beneficiato, eſt neceſſe ꝙ in collatione fiat mentio de primo bñficio qđ obtinet, ut in c. fi. ꝫ. de offi. le. eo. lib. & ita ẽt reſidet Io. And. ex quibus infert̃ iuncto tex. ꝙ ẽt ſi legatus hẽt conferre autoritate apoſtolica ſpecialiter ſibi cõceſſa, ſm formã huius c. tenet̃ in collatione facere mentionem de primo bñficio eius cui cõfert. pro quo facit c. ſuper lr̃is. ꝫ. de reſcri. & gl. in cle. 2. de offi. ordi. Sed in ꝯtrium facit, quia legatus conferendo autoritate apoſtolica non dr̃ conferre iure legationis, ut d. c. dudum, & d. c. cũ aliquib. igitur dẽt valere collatio, licet de bñficio non fiat mẽtio, quia d. c. fi. loquit̃ qñ confert iure legationis, alias ſecus. pro quo tex. in d. cle. 2. dicens ſecus eſſe in alijs quibuslibet hñtibus poteſtatem conferendi, ſicut eſt qñ legatus non confert iure legationis, ergo nõ eſt neceſſe, ꝙ fiat mentio de bñficio, qđ obtinet cũ in collationib. bñficiorũ non eſt neceſſe ꝙ fiat mentio niſi de qualitatib. in iure expreſſis, ſm gl. no. in ver. vtranq;. in cle. j. eo. tit. ſed hoc in iure non reperit̃ expreſſum, cũ iſta non ſit collatio legati, vt ꝫ. ideo dicit hic Do. ſuper hoc cogitandum, & dicit ꝙ iſta dubitatio non eſt tacta ꝑ alios. Sed certe vide per Lap. & Dom. in d. c. fi. ꝫ. de offi. leg. eo. lib. Sed Pe. de Anch. hic dicit communiter teneri, ꝙ etiam tũc debeat fieri mentio de beneficio. Non ob. d. cle. 2. inquantum dat alijs quibuſcunque a legato poteſtatem cõferendi, quia loquit̃ in ordinarijs, non in delegatis, ut patet ex ſituatione tituli, qui eſt de officio ordinarij, ut ibi no. Nec ob. gl. in d. cle. j. quia imo facit pro, nam licet de qualitate bñficij nõ debeat fieri mẽtio, tñ de ipſo bñficio tenet̃ facere mentionem, ſm Pet. de Ancha. cogita, quia gl. in d. cle. 2. in ver. hñtibus, multum obſtat inquãtum uult, quod ſicut Epi ordinarij non tenent̃, ita nec delegati ab ipſis, ita ergo ſit in legato habente poteſtatẽ a Papa, & legatus dr̃ tunc conferre autoritate apoſtolica, ut ſic non teneat̃, ex quo confert tanq̃ delegatus ab ordinario, ſed in ꝯtrium facit rõ gl. no. ibi, in ver. volumus, vt ſic debeat in hoc fieri ſtricta inter-

5 pretatio, ex quo ꝑiudicat̃ ordinarijs collatoribus. † In gl. in ver.

a non poteſt. [a] in fi. no. ex glo. ꝙ ſi mandatur prouideri perſonæ idoneæ, intelligit̃ de perſona idonea de iure cõmuni, vnde per talem gratiam non poteſt prouideri perſonæ alias bñficiatæ, q̃ de iure cõi non dr̃ eſſe idonea ad alia beneficia obtinenda, ut in c. ſuper. hic alleg. & ita ẽt dicit hic Io. An. Et vide per Ro. no. in deci. 443. quæ inci. Item ſi legatus, an habens canonicatum autoritate apoſtolica ſub expectatione præben. dicatur beneficiatus, ita ꝙ eidem poſſit prouideri vigore gratiæ ſupradictæ, de quo ibi per Roma. pleniſſime. In gl. in ver. dimittat. in fi. rõ quia nulla ambitio notari poteſt in prouiſo, ſufficit ergo ꝙ idoneitas perſonæ ſit tpe quo prouiſio expeditur. l. in delictis.

b §. ſi extraneus. [b] ff. de noxalibus. ex quo per tale reſcriptum nihil hr̃ actualiter, ſed potentialiter, ideo attenditur tempus quo

6 potentia applicatur ad actũ, ut hic per Io. An. † In gl. in uer. tũc ſit ſtricta interpretatio, inquantum ipſa gratia refert̃ ad illũ de cuius prouiſione agit̃, quia ſi ſit mentio de ſuo vel ſuis beneficijs, non intelligit̃ de curato, nec de pluribus, q̃ duobus, ut hic dr̃. Sed inquantum gratia refert̃ ad illum qui habet prouidere, ſit tunc larga interpretatio, ita ꝙ appellatione beneficii uenit tunc curatum, & de eo poterit prouidere, & uenit ẽt bñficium eccleſię cathedralis, quod alias non veniret, vt in d. c. dudum. & ꝫ. in gl. 3. imo ẽt uoluit hic Archi. & Ioã. And. ꝙ ẽt quo ad illũ de cuius prouiſione agitur nõ fiat ſtricta interpretatio, cũ ẽt quo ad eum appellatione beneficii veniat ẽt perſonatus, & ſic ſi cõceditur ꝙ prouideatur perſonæ beneficiatæ prouideri poterit habenti vnicum perſonatum, ex quo hic non excipitur niſi beneficiũ curatum, vnde cum iſta ſit gratia, non eſt reſtringenda, niſi quãtum verba ſonant. ꝫ. de ver. ſig. olim, ſm Io. And. de quo

7 ẽt ꝫ. dictum fuit. † In glo. fi. in fi. Sed an habens iſtã gratiam, & peccans non ſeruando iſtã cõditionẽ, purgato iſto peccato, poſſit iterũ prouidere. Io. Mo. ꝙ non. ꝫ. de ele. ſi compromiſſarius. §. j. e. q̃q̃. & eo. ti. cũ in cũctis. in fi. ſecus ſi peccatũ eſſet ſolũ in forma, & ratio differentiæ hr̃ in d. c. q̃q̃. & ꝑ Inn. in c. 1. ꝫ. de re iudi. quod dictum licet ſit in ſe ęquum, tñ ſm Imo. & Do. non probatur iure, imo ſm eos, d. c. ſi compromiſſarius, facit in contrarium. Sed certe Io. And. & Io. de Fan. hic ſequitur opi. Ioan. Mon. cum ſatis proba. videatur in d. c. quãquam.

ADDITIONES.

a Dicit hic Ioan Mon & ſequitur Gem. quòd genus facilius patitur debilitatem vel annihilationem quam ſpecies, quia genera intelligenda ſunt ciuiliter. ff. de ſerui. ſi cui & ad exhib. l. pe. Quare verò perſonæ idoneæ dẽt intelligi, ſecũdum ius cõe, ſecundũ ꝙ appellatione idoneæ, nõ uenit beneficiata perſona.

b Melius facit l. cum actum. ff. de neg. geſt. ubi palam eſt, ꝙ mutata ditione & ſtatu perſonę, intelligitur etiam mutata cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta per Papam afficit manus ordinarij, etiam ignorantis.*

2 *Aſſignare, uerbum importat totalem collationem.*

3 *Renoocians beneficio ex cauſa quam putabat veram, an videatur excluſus a titulo beneficij.*

4 *Error in primo gradu quando eſt cauſa læſionis plurium gradatim, primo reſtituto aduerſus ſecundum, reſtituitur ſecundus aduerſus tertium.*

5 *Beneficium primum dimiſſum, an dicatur vacare per mortem, ſi ille cui cõpetebat regreſſus ad illud, moriatur antequã redeat ſecundo dimiſſo.*

6 *An autem ualeant geſta per iſtum ſecundum dimittentem poſtea beneficium.*

7 *Diſpoſitio huius c. an locum habeat, ſi quis præbendam alteri debitã acceptauerit cum proteſtatione, quod aliã præbendam poſſit acceptare, ſi & inquantum præbenda acceptata ſibi de iure non deberetur.*

CAP. XX.

SI beneficia. Habet duas partes principales, nam primò ſuccurrit ignorãtiæ primi gradus. ſecundò ibi, eundem. ſuccurrit ignorãtię ſecundi & ulteriorũ. † No. primò ſm Do. ꝙ col-

1 latio beneficij facta ꝑ Papã afficit mãnus ordinarii collatoris etiam ignorantis, adeo quod collatio poſtea in ꝯtrium facta nõ

a valet, [a] facit c.si postquam.§. eod. tit. & intellige de collatione Papæ valida, alias secus esset, vt in reg. non præstat. in 6. sm Pe. de Anch. ponentem an collatio executoris apostolici quæ nõ valet impediat collationem ordinarij, de quo per Inn. & Ioan. And. in c. inter dilectos. §. de exces. præla. & per Io. An. in addi. Spec. in ti. de actione & peti. in §. super actionib. in fi. & p Lap. in c. si tibi. § eo. Secundo no. arg. q cum hic coniunctiue requiratur reseruatio, & appositio decreti, q sola reseruatio Papæ absque decreto non afficeret manus ordinarij collatoris, ita sequitur hic Domi. & Pe. de Anch. & glo. in ver. prouisionem, in b c. si eo tempore. §. de elec. eo. lib. de quo ibi per Doc. [b] † Tertiò 2 no. ibi, assignari, q hoc verbum, assignare, importat totalẽ collationem beneficij, quod inducit Domi. ad executores dicen- c tes, assigno [c] nobis tale beneficium, quia idẽ vr importare quod conferre, facit d. c. inter dilectos. in fi. & vide per Ro. in decisi. 3 445. quæ incip. Item fuit dubitatum utrũ habens. † Quartò no. ibi, libere & c. arg. quod renuncians beneficio ex falsa cã quã putabat veram, non vr exclusus a titulo beneficij, nec talis renũciatio sibi præiudicat, ex quo potest libere redire ad primũ, d secundum Domi. de quo §. [d] Et per hunc tex. tenuit hic Io. An. quod volenti redire ad primum beneficium, dimisso secundo non poterit inferri quæstio super tali beneficio, uel eius titulo. s. quod iniuste vel sine canonico titulo illud tenuerit, ex quo libere debet ad eum reuerti, facit quod no. §. eod. in ca. licet Eps. nec ob. eidem exceptio, dolo facis. de quo §. eod. lib. in reg. dolo, quia illa non habet locum in possessorijs recuperandis, recuperata tamẽ possessione bene poterit agi ꝯ ipsum possessorem, ubi no. & in reg. qui ad agendum. §. eod. lib. secundum Io. And. intellige tñ prædicta, secundum no. in c. j. §. de eo qui mit. 4 in pos. eo. lib. † Vltimò no. quod quando error in primo gradu est cã lęsionis plurium successiue & gradatim, primo restituto aduersus secundum, restituitur secundus aduersus tertiũ, & sic de singulis, facit l. si libertam. in fi. C. de nup. & 3. q. 1. principalem, & c. amputato. In glo. 2 in fi. idem Archi. & Io. And. reseruatio tamen legati cum decreto non afficit ignorantem, ut §. eod. ti. si apostolicæ. & ibi dicetur. In glo. in uer. assignari. ibi, recuperabitur etiam propria autoritate ex beneficio illius decre. & hoc probat tex. hic ibi, libere. & ibi, pręiudicialis existat, quasi iuris fictione ab illo beneficio non uideatur diuertisse, siue illa beneficia dimisisse, facit de poe. dist. 3. diuortium. cum simi. secundum Archi. sed Io. And. contra, dicens q incideret in pœnam c. eum qui. §. eod. Quare Domi. hic refert Rotã ita ant quis in deci. 120. quæ incip. Item no. quod vbi aliquis, & in deci. 325. quę incip. Item fuit dubitatum, & ibi inducunt opi. ad concordiam, quod si primum beneficiũ dimissum non erat per aliquẽ occupatum, sed de iure, & de facto vacabat, tũc procedat qđ dicit Archi. Sed si erat occupatum per aliũ, procedat qđ dicit Io. An. quia non sit priuatus illo beneficio p sñiam iuris vel hominis, sed habeat ius in eo, tñ non potent propria autoritate occupare, ut no. in simili p Inn. in c. transmissam. §. de elec. & in cap. ex parte. §. de arb. & ita refert Rota ibi palatium 5 obseruare. † Sed quęrit an primum beneficium dimissum dicatur vacare per mortẽ, si ille cui competebat regressus ad idẽ, moriat antequam redeat dimisso secundo, uel non dimisso cõcludit hic Lap. q sic, & non diceret vacare per adeptionem secundi alteri collati, vel reseruati per Papã, nã tale bñficium dimissum, siue sit alteri collatum, siue non, fingit non vacasse, vt hic in tex. & facit quod no. p Io. An. in c. j. §. de re. permu. & per Fed. in tractatu permutationis. in 6. q. sm ipsum, & idem vr hic velle Io. de Lig. ultimo loco, dicens q primum non vacauit p adeptionẽ secundi, facit tex. hic dum dicit, libere &c. & sic durat antiquus titulus, & non est opus noua collatione, qđ secus esset si adeptio secundi fecisset primum vacare, quia tunc non posset rediri ad primum sine noua collatione, facit tex. ibi, præiudicialis existat &c. & ita tenet hic Do. & est de mente Arch. 6 §. & dominorũ de Rota. † In gl. in ver. culpa. in fi. an aũt valeant gesta per istum secundum dimittentẽ bñficium, & redeũtem ad primũ, & an faciat fructus suos bñficii dimissi. Pe. de Anch. dicit hic q sic, ex quo fuerunt bonę fidei possessores, & tolerati, facit quod no. in c. in literis. §. de resti. spo. nec tenent restituere fructus consumptos, sed tñ extantes, sicut in simili no. in l. ex diuerso. ff. de rei vẽ. & in c. grauis. §. de resti. spo. vt hic plene per eum. Quod an procedat si ex fructibus essent locupletati, vide per Inn. in d. c. in literis. in princ. gl. mag. & quod ibi no. in c. j. §. de reb. eccle. & in d. c. in literis, & c. grauis. In gl. in ver. certiores. in princip. & sic debet esse ita certus quòd dubitatione e careat, cum tunc dicatur quid certum. 11. q. 3. certum, & 1. q. 1. de cętero. [e] puta in eo qui uidit literas collationis vel reseruationis cum decreto, sm Archi. & Io. An. qui tñ dicit, q ẽt aliis modis potest dici certus, ut per gl. in ver. plene. in cle. cã. de elec. & in c. cupientes. §. 1. in ver. notitiam. §. de elect. eo. lib. & ex his patet, q licet alias ut possit agi de euictione ꝯ autorem debeat expectari sñia, ut l. 3. C. de euictio. tñ isto casu ad hoc vt dicat esse certus, vel possit redire ad primum beneficiũ, nõ requiritur q expectet sñiam, imo dẽt statim q quis est certus sine difficulta 7 te relaxare, ut hic dr, & hic per Pe. de Ancha. † In gl. fi. in fi. vide not. per Lap. in sua alleg. 118. quod si Petrus impetrauit in una ecclesia canonicatum a Papa sub expectatione præbendæ cũ reseruatione prębendæ uacantis uel uacaturę, quam intra mẽsem a die notitię duxerit acceptandam, & in eadem ecclesia Ioannes postea impetrauit similem gratiam, deinde vacauit prębenda per mortem Titii, quam dictus Petrus acceptauit intra mensem, & fecit sibi conferri per suum executorẽ, & possessionem fuit assecutus, quam postea pluribus mensibus tenuit, deinde vacauit alia prębenda quam dictus Ioannes secundus impetrans acceptauit, & fuit sibi collata & possessionem habuit intra mensem. Quo elapso dictus Petrus comperto q prębenda quam ipse acceptauerat, erat debita alii primo impetranti, & ab illo requisitus ipsam de iure & de facto ipsi impetranti dimisit, & acceptauit prębendam collatam Ioanni, non obstante lapsu mensis, an poterit eam obtinere, & an habeat tunc locum dispositio istius decretalis, maxime si dictus Ioannes acceptauit primam prębendam sub protestatione solenni quod posset ad aliam prębendam sibi debitam redire & acceptare & inquantũ prębenda acceptata sibi de iure non deberetur, sm practicam gl. no. in c. cum in multis. in fi. §. de rescri. eo. lib. & ibi arguit pro & contra, finaliter vr concludere, q æquitas istius c. non habeat locũ in dicto casu, per tex. in cle. j. de cõces. pręb. & per gl. ibi in ver. intra mensem. nec ob. iste tex. quia loquit in eo, qui dimisit bñficiũ in quo habebat ius in re, & sic prouideretur huic absurditati, quę alias proueniret, cũ remaneret quis sine bñficio, & careret primo & secũdo, sed in casu supradicto nunq̃ habuit ius in dicta p̃bẽda, & ad aliã redire nõ pôt, ex quo illã non acceptauit intra mensem, qđ tps currit ẽt ignorãti, ut p gl. in d. cle. unica. secus si illã accepisset intra mẽsem, ut ibi uide no. per eum, & per Doc. in d. c. cũm in multis.

ADDITIONES.

a Vide Oldr. consi. 319. & Ioan. Andr. & Archidia. in capit. si post quam. supra eodẽ in princip.

b Facit 28. dist. quæ ipsis. 1. q. 1. detrahe. de pę. dist. 5. consideret. ff. de transa. l. cum his §. si prætor. C. de test. si vnus. ex quibus colligitur quod pluribus constitutis causis ad quemlibet effectum concurrentibus, si vna defuerit, deerunt & reliquæ.

c Vin. God. Assigno verbum, prolatum a iudice an transferat dominium. Alex. consi. 40. col. 2. & 3. lib. 4. & Are. consi. 100. prope fin.

d Et ratio, secundum Domi. est, quia pœna non imponitur nisi propter culpam, sed ignorans non potest dici culpabilis. Et confirmatur, quia qui errat non consentit ff. de iu. om. iud. l. si per errorem, & l. cum testamento. C. de iu. & fac. igno. dicitur quod errantis uoluntas est nulla.

Vin. God. Adde quod huiusmodi renunciatio facta metu, uel vi, nulla est, aut annullanda. Dec. consi. 139. col. 3. in 2. dubio, & ibi, an constitutio procuratoris facta ad annullandum per metum ualeat, ibi in 3. dubio.

e Archi remittit ad no. §. de cle. excom. illud. uer. licet aũt. & hic dicit, quod illud dicitur esse certum quod caret dubitatione.

Vin. God. Nota quod certus quis dicitur cum animus nulla ratione potest in contrarium inclinari. Goz. consi. 13. nu. 39.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio huius tex. in quibus habet locum.*

2 *Taciturnitas beneficij quantumcunque modici vitiat gratiam concessam super dispensatione beneficiorum.*

3 *Iura quæ requirunt expressionẽ certarum qualitatum in literis ad beneficia, à fortiori habent locum in dispensationibus ad beneficia.*

CAP. XXI.

NOn potest. Diuiditur in tres partes principales, sicut tria dicta ponit, secũdum ibi, illud autem, tertium ibi, cũ vero, cuius tertij dicti rationem ponit ibi, hic enim, & prima pars hoc dicit, Dispensatio sup pluralitãte beneficiorũ obtẽta eũ vitiaẽ ex taciturnitate beneficii quãtũcũque modici. hoc di- 1 cit. † No. 1. q ex quo dispositio istius tex. simpliciter & indistincte loquitur, habet locum in oibus dispositionibus impetratis ab oĩbus hñtibus ptãtem dispensandi, cũ eadẽ sit rõ, ergo idem ius. §. de consti. transla. secundum Arch. & Io. And. & licet hoc procedat in dispensationibus, tñ secus esset in collationib. uel impetrationibus beneficiorum, cum aliud sit in legato, uel Papa, & aliud in aliis ordinariis, ut in c. fi. §. de offi. leg. eod. lib. & 2 in cle. 2. & ibi per gl. de offi. ordi. secundum Lap. & Do. † Secũdò no. & ita alleg. quod taciturnitas beneficii quantumcunque modici ipso iure uitiat gratiam super dispensatione bñficiorũ concessam,

concessum, non solum quò ad tacita, sed etiam quo ad expressa, & sic vitiatur in totum, vt patet hic dum dicit, prodesse non potest, secundum Io. And. facit c. secūdum. ꝫ. de fil. præsby. eo. lib. Vlrimò no. ꝙ in dispensationibus, & in gratijs ad beneficia taciturnitas ēt eius quo dimissū nihilominus gratiam babuisset, habet vitiare in totum, sicut dicitur hic de taciturnitate modici bñficij, ꝙ si fuisset expressum, nihilominus Papa gratiam concessisset. facit j. eod. si motu proprio, & dictum fuit ꝫ. eod. in c. dudum, & no in c. super literis. ꝫ. de rescrip. In gl. 1. ibi, postulasti. & ꝫ. de exceptio. cum ecclesia, & ibi per Io. And. super vlti. glo. †In glo. 2. in princ. no. ex glo ꝙ iura requirentia expressionem certarum qualitatum in literis ad beneficia, fortius habent locum in impetrationibus dispensationum super beneficijs obtinendis, [a] & sic extenduntur illa iura & parificātur quo ad hoc ſm Do. ideo est ꝙ in ipsis impetrationibus dispensationū super beneficijs, dēt ēt exprimi de præstimonia; sicut & in impetrationibus beneficiorū, & alias nō valeret dispensatio seu impetratio, ſm Archi. hic, & Io. An. in c. postulasti. ꝫ. de rescri. dicentē secus esse si taceret pensio, quā quis sine titulo haberet, de quo ibi per Doct. Debet ēt exprimi de cura si aliquod ex illis sit curatū, ſm Io. And. hic, & idem uoluit glo. in ver. vel alteri. in cle. j. ꝫ. eo. ti. vbi gl. singulariter dixit satis esse exprimere beneficia, quę hēt, nec tenēt exprimere qualitatē reddituū quos percipit ex ipsis bñficijs, & hoc de iure, sed ſm ordinationē Gregorij xi. secus esset, ut per Rot. in deci. 292. quæ inci. lıtē licet, vbi determinat ꝙ de valore beneficij impetrandi omni casu debeat fieri mentio. Et vide glos. no. in ver. obtinebit. in c. cum qui. ꝫ. eod. volentem, ꝙ non solum de beneficijs quæ quis iuste tenet debet fieri mētio, sed etiam de beneficijs iniuste occupatis, & alias vitiarentur literæ dispensationis, & impetrationis, de quo etiam per Ioan. And. in d. cap. postulasti, & ibi, an debeat fieri mentio de fructibus perceptis ex beneficijs iniuste occupatis.

ADDITIO.

a Et his primo occurrentibus, secundum Do. ad hoc ꝫ. eo. si clericus.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio super pluralitate beneficiorum intelligitur de beneficijs, quæ alias canonicè possunt retineri, & conferri.*
2 *Retinere, & posse retinere qualiter differunt.*
3 *Dispensatio concessa super duobus beneficijs, intelligitur de duobus primo concurrentibus.*
4 *Beneficium, quando dicatur canonicè retineri.*
5 *Dispensatio super pluralitate beneficiorum, an intelligatur etiam super nō residentia.*
6 *Dummodo, dictio non importat conditionem, sed potius modum.*
7 *Dispensatio si fiat super certo beneficio, an extendatur ad aliud.*
8 *Authoritas si alicui concedatur, vt dispensare possit super pluritate beneficiorum, an poterit dispensare cum iam obtinente beneficium curatum tempore impetrationis.*

1 Illud. †No. primò ibi, canonicè, ꝙ dispensatio super pluralitate beneficiorum intelligitur de beneficijs quæ alias canonice conferuntur, & retinentur, imo si Papa dispensat, ut quis licite possit retinere beneficia, quæ obtinet, intelligitur de his quæ alias legitime obtinet, vt in c. si gratiose. in fi. ꝫ. de rescri. eod. lib. quia in dubio Papa nunq̄ intendit approbare institutionem bñficij non canonicā, ut ibi, & hic dr̄. †Secundò no. aliud esse recipere, & aliud posse retinere, & sic facit ꝙ dispensatio facta ut possit quis simul duo bñficia curata recipere, non includit ꝙ possit illa simul retinere, nisi hic sit expressum, & sic in prohibitis verbū, recipere, non includit retentionē, ſm Do. cogita, quia satis vr̄ ꝙ habilitatus, ut possit simul recipere, intelligat habilitatus ut possit retinere, alias dispensatio nihil operaret, qđ esse non dēt, ut in c. 1. j. de priuil. cū simi. 3 Vltimò no. & ita alleg. ꝙ dispensatio emanans super concessione duorū bñficiorū, intelligit̄ de duobus primis post dispensanē occurrentibus, facit c. si clericus. ꝫ. eo. & c. 1. ꝫ. de fil. presby. eo. lib. In gl. in ver. curam. in fi. idem Io. And. vt hic per eum. ex cuius dictis colligitur, an & qñ procedat arg. a simili, quia sufficit ꝙ detur similitudo [a] respectu quo inducit argu. licet in alijs possit ostendi esse dissimilitudinē, ſm Do. notantem ex hac gl. ꝙ in materia stricta illud dr̄ esse simile, qđ est simile respectu generis, licet respectu speciei sit dissimilitudo, qđ est notādum pro statutis, & alijs iuribus exorbitanobus, de quo in l. nō possunt. ff. de ll. & io Spe. de dispu. & alleg. §. aduocatorum, & per 4 Doct. in c. translato. ꝫ. de consti. † In glo. in ver. canonicè. in fi. vide ibi per Io. And. super ver. de nouo. & per Spe. in ti. 2. §. vidēdum restat. versi. sed nunquid nocet. vbi dicit tunc dici bñficiū canonice retineri, quando obtinetur ab eo cui potuit conferre, ſm Io. And. hic dicentē, ꝙ si ille cum quo est dispensatū consequatur beneficiū non canonice, & retineat, licet ꝯ eum procedi possit eo ꝙ peccat sic retinēdo, tñ non poterit ꝯ eum procedi eo ꝙ plura bñficia teneat, ex quo dispensationē hēt, ut tenuit Inn. in d. c. dudum. & Spe. in d. §. videndum. ver. quid si dispensetur. Quod tñ primò limitat do. Ant. in d. c. dudū. procedere qñ ipsa dispensatio fuit concessa circa obtinenda, alias si circa iam obtenta, & tunc cū gratia sit subreptitia non exprimendo de vitio ipsorum beneficiorū ipsa dispensatio in nullo prodesset, vt ꝫ. in prin. huius c. & tunc ꝯ eum vt pluralem procedi posset. Secundò limitat prędicta vera si dispensatio circa obtinenda fuit simplr̄ concessa, secus si conditionaliter, puta si apponat̄ clā, si canonice conferant̄, quia tunc ꝯ eū ut pluralē procedi posset, cū dispensatio in hoc non prosit, nec locū habeat, b ex quo nō adest condō, [b] & forma in ea expressa. ar. d. c. cui de non, & ita vr̄ esse de mente Io. And. hic, dicentis post Archi. ꝙ si Papa concessit Epō, vt cū tribus clericis suę diœcesis, hñob. bñficia cū cura, dispensare possit super alijs curatis tenendis si canonice conferant, & ipse Eps̄ dispensauit cum clerico suæ diœcesis nullū curatum habente, vt duo bñficia curata si canonice conferant̄ possit licite retinere, ita ꝙ illis adeptis resideat in vno & in altero per vicarium deseruiat, & talis clericus duo curata sit adeptus, & demū in Epm̄ electus, si opponat̄ eidē ꝙ sit ineligibilis, per d. c. dudū. talis dispensatio eū nō excusabit, cū in tali dispensatione excesserat formam indulgētiæ, ex quo concessum fuerat, ꝙ dispensare posset cū habēte curatum, & ipse dispensauit cum non habente, vñ non valet argu. d. c. cui de non, ut hic plene per Arch. & Io. And. ex quorum dictis potest concludi, ꝙ dispensatio facta non seruata forma concessionis vel dispensationis, est inualida, & non excusat, nec tribuit ius retinendi beneficium, pro quo facit quod no Inn. in d. c. dudū. & Spe. in d. ver. quid si dispensetur, vbi tenuerunt, ꝙ dispēsatio insufficiens non tribuat ius retinendi beneficium, si tñ in dispensatione insufficienti diceretur, ꝙ possit primū cum secundo retinere, non obstante constitutione concilii gñalis, tunc licet talis dispensatio non operetur vt possit vtrunque retinere, tñ operabit vt non possit ille priuari secundo sine licentia Papę, ut in c. 1. & 2. ꝫ. de confir. vtili. quo priuari posset si dispensatum nō esset, ex quo utrunque intendit retinere, per c. de multa. ꝫ. eo. Sed primum beneficium cuius respectu parum, vel nil valet dispensatio, poterit conferri, per d. c. de multa. ſm eos ibi, vt refert hic Io. And. quod intelligit Lap. qñ constat euidenter dispensationem non valere, alias secus, quia Papa deberet adiri super dubio dispensationis. ꝫ. de offi. ordi. c. ordinarii. §. cæterum. eo. lib. de quo hic per Lap. & Domini. Vel posset dici ꝙ illud habet locum qñ agitur de sufficientia vel legitimatione dispensationis apostolicę sedis, secus qñ quæritur an institutio sit canonica, quia de ea cognoscere, inquirere, & iudicare posset ordinarius, in dubio tamen vr̄ ꝙ supersedere debeat, & consulere superiorē. Et idem dicimus isto casu de institutione qđ de dispensatione propter connexitatem. ꝫ. eod. tit. super eo. & 5 c. quia sæpe. secundum Lap. & Domini. † In glo. in uersic. retinet. in princ. no. 1. ex glo. ꝙ dispensatio super pluralitate beneficiorum non facit quod videatur dispensatum super non residē c tia, [c] & sic dispensatio super principali non extenditur ad accessorium, de quo per gl. & Doct. in c. quia in tantum. ꝫ. eod. & in c. at si cler. c. 1. ꝫ. de iudic. & per glo. in uer. annexi. in cle. vt hi qui. de ęta. & quali. Secundo no. ex glo. ꝙ licet si dispenseretur super pluralitate beneficiorum nō videatur dispensatum super non residentia, tñ ille potest vicissim residere in ambobus bñficiis, intellige si loca sunt ita vicina, ꝙ commode possit vtriq; seruire, ut in ca. ita nos. ad fi. 26. q. 6. sed vbi loca essent remota ita ꝙ commode non posset vtrique deseruire, tunc poterit in qua uult residere, ut dicit gl. hic, quod procedit quādo ecclesiæ d essent ęquales, alias deberet residere in digniori, [d] & in alia deseruire

ADDITIONES.

a Vin. God. Adde quòd similitudo duplex est, quo ad formam, & quo ad effectū. Roy. consi. 20. nu. 13. lib. 2.
b Facit supra de condi. app. super eo. cum si. & est ratio, quia qui aliud facit quā prętor decernit, nil fecisse videtur ff. de rebus eorum, qui sub tu. l. 1. pupillorum. §. si prætor.
c Et idem no. Archidia. 7. q. 1. si quis in clero. licet glo. ibi teneat contrarium, vt etiam hic refert Dominicus.
Vin. God. Dispensandi potestas in beneficijs concessa alicui, intelligitur de simplici, non de curato. Dec. consi. 76. col. 2.
d Adde quod no. Rom. consi. 47. vbi ait, quod adhærens duobus dominis, & ab vtroque eodem tempore requisitus debet obedire maiori. Melius tamen faceret gl. in c. accusatus. § sane. infra de hære. eo. lib. ubi magis priuilegiatum, & dignius, minus digno merito anteferetur. Ber. de Ro.

ſeruire per vicarium.ar.c.extirpandæ.§.quia verò.ſ.eo.tit.& ibi per Docto.& ita tenet hic Domi.& vide per Io.And. & Doct. in c.ſi.ſ.de reſcri.eo.lib.

6 †In ea.gl.in fi.no.glo.ordi.de dictione, dummodo, quæ non facit cōditionem,ſed potius ſonat in modum,ſeu admonitionem,& ita tenet Rota in deci.231.quę inci. Item φ ordinatio,quod intelligit hic Pau.& Domi. quādo iungitur rei perfectæ, vt hic erat,ſecus ſi rei imperfectæ, quia importat conditionem,vt patet ſ.de elect.vt pręteritæ. & uide de hac dictione per Bar.in l.j.ff.de condi.& demon. & per Bal. in rub.C.de condi.inſti.& per do.Anto.in ca.verum. ſ. de condi. appo.& pro hac glo.facit quod no. in c. licet canon.in fi. ſ. de electio.eod.lib.& in clemen.vnica.de offic.deleg.& in d. c. ordinarij.in ver.prouideat.licet in ɔ̃triūm faciat ſ.de tranſac.c.fin. ibi, dum tamen &c.tamen illa determinatio erat de præterito, vel pręcedere debebat actum fiendum,& vide ad prædicta per Io.And,in c.ex tuarum.in ver.dummodo.ſ.de vſu pal. In gl. in ver.proximus.in fi.facit.ff.de pac.do.l.inter ſocerum.§.fi. & de iu. dot. l.dotis promiſſio,& l.matrimonium.ff.qui & a quib.& de leg.2 l.cum pater.§.certum,& de verb.ſign.l.ſciendum,& l. fi.ff.de bo.auto.iudi.poſſi.& iſta iura,& alia hic in glo.alleg. faciunt pro opi.Archi.tenentis hic,φ ſi diſpenſetur cum illegitimo ſuper beneficio obtinendo, intelligitur de primo, iden ſi obtento primo illud dimittat,& ſecundum obtineat, non poterit illud retinere.arg.tex.hic,& eſt caſus ſecundum vnū intellectum in c.j.ſ.de fi.pręsby.eo.lib.& hoc videbatur ibi tenere Io.Mo.in ſua antiqua gl.Sed Io.And.hic ɔ̃, & reſpondet ad ſupradicta iura,vt hic per eū. Nec hoc probatur hic in tex. quia loquitur in diſpenſatione ſuper pluralitate beneficiorum,quæ multum eſt oneroſa, vt d.c.quia in tantum.ſ.eo.maxime in curatis,de quibus hic loquitur,vt d.c.dudū.el 2.Nec ob.d.c.j.quia dr̄ ibi,φ non poteſt niſi vnicum obtinere,unde intelligitur.ſ.ſimul,cū ſucceſſiue plura bñficia poſſit hr̄e,& ita tenet ibi Ioan. Mon.in addi.de quibus hic plene per Ioā.And.& ita hic vr̄ tenere Pau.& Pet.de Ancha.

7 †Tu aduerte,quia ſi diſpenſatio fieret ſuper certo & nominato beneficio,ſine dubio non extēderet ad aliud,& in hoc concor.hic Io.And. dicens ita debere intelligi in glo.26.diſt.ſi autem,& 34.q.3.c. fi. & facit ratio tex. in c.ſuſceptum.ſ.de reſcri.eo.lib. Secundo aduerte, quia ſi litera diſpenſationis diceret,φ poſſit ad ordines,& beneficia promoueri,tunc propter hoc plurale ceſſaret opi.Archid.quia ſucceſſiue poterit habere plura beneficia-non ob. d.c.1.quia dicit de beneficio in ſingulari,ſecundum Ioan.And.Sed certe talis diſpēſatio vr̄,φ intelligatur de duobus primis beneficijs ſucceſſiue,per rationem tex.hic,& facit c.ſi is cui.ſ. eod. non autem, φ ſucceſſiue dimiſſis primis duobus poſſit alia habere,quia eſſet ɔ̃ iſtum tex. & licet loquatur in curatis, tamen remanet rō iſtius tex.& d.c. j. quia diſpenſatio eſt odioſa & ſtricte intelligenda.Tertio aduerte,quia licet opi.Io.And.& Io. Mo. de qua ſ.ſit æquior,tamen opi.Archid.eſt verior de iure,& approbata in curia,& tenenda,& ſeruanda eſt pro iure, & ita determinat Rota in deci.39.quę inci.Item ſi illegitimus,de quo tamen plenius uide per Doc.in d.c.j.

8 †Extra glo.quærit hic Io.Mo.in addi.ſi concedatur vni,vt poſſit cum aliquo diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum,ſecundum formam de qua hic in tex.an poterit diſpenſare cum iam obtinente beneficium curatum tēpore impetrationis.& tenet φ ſic,per no.ſ.de reſcri.mandatū, & quia ſi recipiat ſecundum poſt gratiam, tunc videtur duo recepiſſe,& non primū,& idem videtur hic tenere Ioan.An.Pet. de Ancha.& Dom. Sed aduerte,nam dubium facit quia debet attendi forma commiſſionis,vt d.ca. cui de non,& dictum fuit ſ.in gl.in ver. canonice. vnde uidetur quòd debeat intelligi de beneficijs,quæ poſt diſpenſationem cōferuntur,ut eſt hic tex. ibi,in uer.poſt dictum indultum,& ita vr̄ hic ſequi Io.And.ſuper prędicto verbo,& hoc etiam patet hic ex verbo, conferuntur,& ex verbo,recipere,hic in tex.& ſic denotatur futurū tempus, cui adiungitur verbum,duo beneficia,unde ſecundum illud tempus debet intelligi,ut l.in delictis.§. ſi extraneus. ff. de noxa.Nec eſt verum φ dicatur duo recipere qui recipit vnum poſt diſpenſationem,cum uerbum, recipere, denotet initium recipiendi, l.eum qui.§. in popularibus. ff. de iureiuran. Sed bene dicetur recipere numero, & ſic ſecundum, & duo tenere.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula, non obſtante, an inducat diſpenſationem, uel non.*
2 *An autem tollat ſubreptionem.*

Cum verò. Prouiſio alicui facta de beneficio, nō obſtante quòd aliud habeat, diſpenſationē ſuper utroque retinendo non inducit,hoc dicit.

1 †No.1.ibi, nō intelligitur,φ clauſula,non ob.non inducit diſpenſationem, ſi tamen adijcitur in literis,ſuper quo retinendo vna cum prędicto beneficio diſpenſamus,tunc bene inducitur diſpenſatio,ſecundum Ioan.And. Secundò no. & ita alleg. quòd ſi ex verbis gratiarum poteſt ſumi duplex intellectus, quorum unus inducit diſpenſationem contra ius,& alius non, tunc capitur intellectus qui non inducit diſpenſationem,quia in dubio verba debent intelligi ut ſic diſpenſationem non inducant, cum diſpēſationes ſint odioſę,vt in c.j.de fil.pręsby.eod. lib. Vltimo no. quod clauſula,non ob,quod aliud beneficium &c. licet non inducat diſpenſationem,tamen tollit ſubreptionem, & intellige ſiue talis clauſula exprimatur in gratia facta,ſiue in facienda,licet alias ſit differentia,vt no.in c.ſi ſuper gratia.ſ.de offic.dele. eod.lib.Secundò intellige,ſiue Papa per ſe prouideat,ſiue mādet prouideri,cum eadem ſit ratio,ſecundum Io. An. dicentē, φ debet in clā non obſtante fieri ſpālis mentio de bñficio, uel beneficijs quę obtinet,& tunc tollit ſubreptionem, et ita dēt intelligi tex.hic,non autem ſufficeret clā gñalis, non obſtante φ aliud bñficium obtineat,niſi illud exprimat. Nam dēt fieri ſpecialis expreſſio beneficij,vt eſt tex.in clc.2.de offic. ordi. et ibi per glo.in uer.ſpecialis.Quid autem ſi Papa dicat in literis, talis rector talium eccleſiarum &c. an propter hoc uideatur diſpenſatum in illis eccleſijs.Specu.in tit.2.§. uidendum. verſic. quid ſi Papa,tenet quòd nō,ſed ſolum tollitur ſubreptio, et ita ſequitur hic Io.And.Sed quid ſi diſpenſetur per Papam, quòd habens duas eccleſias cum cura, φ poſſit tertiā habere, ſi alias canonice conferatur,non obſtante φ habeat illas duas, an videatur diſpenſatum vt poſſit illas duas retinere. Archid. tenet hic, per hunc tex. φ non, quia illę duę quas iniuſtè tenebat in diſpenſatione non videantur repetitę, quod procedit quando dicitur,non obſtante &c.ſecus ſi Papa dixiſſet, φ poſſit cū obtentis tertium retinere,quia tunc videtur ſuper omnib. diſpenſatum.l.ſi ſic,et l.pater filium.§.fi. ff.de leg.2. Ex uerbis ergo literarum oportet talia iudicari, ut ſupra de priuileg. porro. ſecundum Archi.et Io. And.et facit quod no. Inno.in d.c. dudū. Sed Lap.intelligit hoc verum ſi exprimitur in diſpenſatione, φ illa duo prima fuerat conſecutus minus iuſte, alias non ualeret diſpenſatio de illis duobus tenendis cum tertio beneficio, pro quo tex.in c.ſi gratioſe.de reſcrip.eod.lib.

2 †In glo.fin. iu fi. licet ergo clauſula,non obſtante, inducat diſpenſationem, tñ tollit ſubreptionem,vt hic in tex.operatur ēt, quia ɔ̃ talem nō admittuntur aliqui ad opponendum de pluralitate beneficiorum,ex quo eſt plenum ius conſecutus.alias ſecus foret ſi non eſſet talis clā,de quo in d.c.dudum.et no.ſ.§.proxi. item operatur alium effectum, quia poterit ille dimittere primū bñficiū, et acceptare ſm̄ ſine licentia primi ordinarij,quod alias nō potuiſſet.ſ.de clc.nō re.fraternitati.et de renun.admonet, et hos duos effectus potuit Io.And.in c.eum eccleſiaſticę. ſ.de excep. ſm̄ Do.nec ēt quo ad tertium bñficium,ex quo pp duplicitatē curatorū erat inhabilis ad aliud bñficium,ut d.c.dudum, et facit d.c.ordinarij.§.fi.in cle.j.ſ.eod. Sed certe diſpenſatio operaī ſuper illo tertio,alias nihil operaretur, quod eſſe nō dēt, vt in c.j.de priuile. nam dimiſsis illis duob.poſſet obtinere tertium ſine alia diſpenſatione,ut in d.c.ordinarij operaī ergo diſpēſatio,ut per eā tollaī inhabilitas ɔ̃cta pp iniuſtam retentionem illorū duorū,et ſic iſto caſu diſpenſatio inducit ut poſsit tertiū retinere illis duobus dimiſsis, ſm̄ Do. dicētē dictum Lap. poſſe procedere qñ impetraretur tertium beneficium curatū cum clā,non obſtante φ duas curas primitus haberet, nam ex quo tunc erat inhabilis effectus pp iniuſtam retentionem duorum,talis clā non inducit diſpenſationem ſuper illo vno, ſed ſolum vt ſubreptionem tollat,argu.tex.hic.

S V M M A R I V M.

1 *Legatus poteſt reſeruare beneficia vacantia in ſua prouincia, & nu. 2.*
3 *Papa ſi mandat alicui prouideri de canonicatu & præbenda, poſtea alteri conferat canonicatum, & præbendam, quis dicetur potior.*
4 *Delegatus poteſt appónere decretum.*
5 *Prouiſio facta dicitur ex certa ſcientia, quando eſt facta plena narratio in literis Papæ confirmatorijs.*
6 *Impetrans literas ad beneficia, qualiter debet facere mentionem de beneficijs quæ tenet.*

C A P. XVIII.

SI apoſtolicæ. Mandato legati ſup prouiſione facienda p̄ Papā confirmato, Papalis grā eſt cenſenda.h.d.Et primò ponit factū concernens grām legati et approbationē Papalē. Secundò ibi, certū eſt, ſoluit dubiū inſurgens ex ipſo facto.

1 †Nota primò ibi, reſeruet,quòd legatus poteſt ſuæ collationi

reſerua-

reſeruare beneficia vacantia in ſua prouincia,ſola tamen reſeruatio etiam ſi fieret a Papa non afficit ignorantes, ut per gloſ. nota.in c.ſi eo tempore.ſ.de electio.eod.lib.& no.in c.ſi beneficia. ſ. eodem. An autem ſola inhibitio etiam ſine reſeruatione vel decreto ſufficiat,vide in c.ſi ſoli.j.de concel.præben. Secundò no.quòd legatus poteſt in ſuis reſeruationibus decretũ apponere,ſed quem in effectum operetur,& an afficiat ignorantes,dicetur j.in glo.Tertio no.ibi,certis,quòd ſicut executor deputatus a Papa debet eſſe certus, vt in capit. tibi qui. & ibi per glo.ſ de reſcrip.eod.lib.ita & deputatus a legato in literis be-
a neficialibus,vt hic dicitur. †Quartò no. ibi, noſtra cenſentur effecta,quòd ſi factum alterius confirmatur per ſuperiorem au
a toritate ſua,dicitur eſſe factum confirmantis, [a] facit ca.ſi eum. ſ.eod.Nam omnia noſtra facimus quibus autoritatem noſtrã impartimur,vt l.j.§.ſed neque.C.de ve.iure enu.& vide in cap. cum aliquibus.ſ.de reſcrip.eod.lib.Et ex his infertur quòd confirmatio facit actum nominati a confirmante, de quo hic per Pe.de Ancha.& per Batto.in l.& quia.ff.de iuriſdic.omn. iudi.
3 & per Ioan.And.in cap.ſi cui.j.eod.lib.†Vltimo no. ibi, etiam ſi canonicatum &c.quòd ſi Papa mandat vni prouideri de ca-
b nonicatu,& præbenda, [b] & poſtea alteri conferat canonicatũ, & pręben dam,quòd potior eſt prior in tempore,facit ſ.eod.in c.quia ſępe, & ibi vide dicta in prin.quod procedit etiam ſi ſecundus fuerit prius receptus,& pręben dam aſſecutus, vt ſ. eo. c.cum cui.collatio ergo canonicatus facta per Papam non habet vim clauſulæ anteferri,quod intellige quando datur diſparitas & prioritas in data , ſecus ſi daretur paritas in data , quia tũc potior eſſet ille cui eſt collatio canonicatus , quam ille cui Papa mandaſſet conferri,ut in c.pen.ſ.de reſcrip.eod.lib.& vide per glo.magnam in c.ſi ſoli.j.de conceſ.prębẽ.circa mediũ.
4 †In glo.in ver.decernat.in prin.& ita tenebat Hoſtien. in ſum. de offic.delega.§.quid pertinet.ver.irritat. reprobatur ergo talis opi.vt hic, & facit d.capit.ſi ſoli.circa fi.vbi aperte probatur legatum de latere poſſe decretum apponere,& ita tenuit gl.in ver.irritum.in capit. r.j. de conceſ.pręben. & Archid. & Ioan. And.hic.An autem decretum liget ignorantes,poteſt ex dictis Archi.& Ioan.And.& aliorum Docto.hic concludit, quòd decretum Papæ ligat ignorantes,vt c.dudum.ſ. eodem.de quo in cap.penul.j.eod.& idem tenuerunt quidam in decreto delegati ipſius Papæ.ſ.de reſcrip.eod.lib.tibi qui.§.idem,& in d. c.j.§. ex parte,& d.capit. ſi ſoli. Sed iſta iura potius probant contrarium,vt patet in d.§.ex parte.ver.vel poſtquam, ſecundum Archi.& Ioan.And.ſentientes , quòd decretum delegati Papæ nõ afficiat ignorantes.Fallit niſi haberet ſpecialem licentiam apponendi decretum,quia diceretur tunc decretum Papæ,vt per glo. ȝ.in c.hi qui.ſ.eod.Sed in decreto legati de latere , concludit quòd poſt præſentationẽ vel notificationẽ ligat poteſtatem ordinarij,ut in c.cum dilectus,in prin.de iure pat.ſecundum Archi.& Ioan.And.imo ẽt ſine præſentatione uel notificatione , dummodo ordinarius ſciat decretum ipſius legati interpoſitũ,quia tunc collatio poſtea facta per ipſum ordinarium erit ipſo iure nulla,ut eſt communis opi.Doct.ſecundum Do.hic,& no. per Lap.in c.ſtatutum.ſ.eod.o.& lib.Si verò ordinarius ignorauit, tunc Compoſt.in c.capitulum.ſ.de reſcri.in fi.in ver.item quęritur,tenet quòd non ligat ordinarium,quia alius a Papa non poteſt ſupra uel contra ius facere.ſ.de filijs pręsby.c.pen.& fi.quod eſſet ſi probabiliter ignorantes ligaret.ſ.de conſti.c.2.eo. li. & ita ſequitur hic Arch.quia ſolum in decreto Papę reperitur expreſſum,quòd ligat ignorantes,& idem tenet Lap.in d.ca.ſtatutũ. & Pau.in d.c.j.Sed Inn.in d.c.cum dilectus, & Hoſtiẽ.ibi,& in ſumma.eo.tit.§.& a quo.ad h.uer ſi legatus,& Io.de Lig.hic tenent contrarium,& idem vr̃ ſequi Io.And.in d.c.cũ dilectus,& hęc opi.eſt verior,ſecundum Dom.pro qua dicit eſſe caſum in d.c.cum dilectus,ibi,unde poſtquam legatus &c.& ſic ponderatur ibi decretum,& refert ſe ad tempus decreti & eius interpoſitionis.Non autem ponderatur decretum ad eius notificationem,cum interuallum fuerit inter ipſum decretum, & eius inſinuationem,ſecundum Do.quod maxime procedit , quãdo in ipſo decreto apponuntur illa verba,ſiue ſcienter ſiue ignoranter,prout hodie communiter apponitur,non ob. quòd hoc nõ reperiatur expreſſum,quia ſatis reperitur in d.c.cũ dilectus. Et hanc partem ſequitur Lap.in ſua alle.14.nec ẽt ob.quòd hoc ſit cõtra ius, vt dixit Compoſt,quia imo non eſt cõ ius inquantum ligat quo ad inualidandum actum in contrarium , ut hic per Do. Tu aduerte,quia Io.And.hic vr̃ reſidere in opi.Archi.licet non multum ſe firmet,& iſta opi.vr̃ verior de iure,per iura & rationes,de quibus hic per Arch.ut ſit ſpeciale in decreto Papæ, nã in legatu hoc non reperitur expreſſum, quia in d. capitu. cum dilectus,nihil dicitur de decreto , ut ibi patet ex tex. fuit enim ibi reſeruatio , & inhibitio , & eſt differentia inter reſeruationem,& inhibitionem,& decretum,ut patet ex glo.ord.in uer. prouiſionem,in c.ſi eo tempore ſ.de elect.eod.lib. & in c. tibi
5 qui.ſ.de reſcrip.eod.lib.†In glo i 1 verſ.confirmamus,in prin. tunc enim uidetur facta ex certa ſcientia,quando fuit facta plena narratio in literis Papę confirmationis,vt d.capit. penul. & dicitur facta plena narratio,quando exprimitur de reſeruatione & decreto,& executoris datione,vt hic in tex.fuit facta expreſſio , ſecundum Ioan. And.dicentem ſatis ſufficere ſi Papa confirmat reſeruationem & decretum legati,etiam ſine datione executoris ad hoc vt pręben da ſit affecta , facit ſupra capit. proximo.& d.capit.tibi qui.& d.capit.ſi ſoli.& quod no.Ioan. And.in capit.ſi eo tempore,ſuper gloſ.pura,& in capit.conſtitutus. ſuper prima gloſ. ſupra de conceſ. præben. In ead. gloſ. in fi.idem Archid.& Ioan. And. dicens , quòd ſi ita eſt in facto legati qui non poteſt dare ius in beneficio antequam vacet, fortius & in facto capituli quod poteſt dare canonicatum.Sed certe non poteſt dare ius ad vacaturas,imo fortius eſt ius legati quam capituli cum ex reſeruatione legati efficiatur beneficium debitum, & affectum , ſed non ex reſeruatione capituli, vnde confirmatio Papę potius præualet in vnu quam in reli-
6 quo,ut hic plene per Ioan. And.& Domini. † In glo.in uerſic. præſerti. in fi. idem Archidia. infra capitu. proximo , & Ioan. And.hic,& nota ex hac glo. regulam in quibus impetrans debeat facere mentionem de beneficijs quæ tenet , quia in omnibus literis per quas nouum ius acquiritur, vel acquiſitum confirmatur , ſeu conſeruatur, vel augumentatur, de quo per Archidiac.infra capitu.proximo,& nota.in d. capitu. cum aliquibus,& per Pau.in clementi.fina.de offic.ordina.& per Rotam in deciſio. 274. quę incipit , Item quod ſicut. In gloſ.fina. in fi. quia tunc etiam a principio cenſetur receptus autoritate apoſtolica , ſecundum Ioan. de Fan. & Domini. & nota ex
c hac glo. quòd confirmatio facta per Papam [c] non trahitur retro ad tempus in quo fuit celebratus actus confirmatus in præiudicium tertij, facit quod habetur ſupra de reſcriptis , eodem libro , in capitulo quamuis , ubi dicitur, quòd reſtitutio non trahitur retro in præiudicium tertij cui erat ius quęſitum.

ADDITIONES.

a Dicit hic Dominicus , quòd legatus in ſuis actibus geſtis virtute legationis, non debet dicere,auctoritate apoſtolicæ ſedis,ſed auctoritate legationis,quod eſt notandum,quia quam plures in hoc errant.
Vin. God. In materia confirmationis unde Dec.in Rub de confirmatione vtili vel inuti. Vbi plura ponit.Et confirmatio corroborat confirmatum, non autem efficit,vt illud extendatur Ruy.conſi.333.nu.18.lib.5.
b Ex hoc loco arg.eſt,quod adiectiuum determinans duo ſubſtantiua diuerſi generis,debet poni in nobiliori genere,nec eſt neceſſe quod adiectiuum ipſum geminetur,quia nobilius genus,vt maſculinum,minus nobile quod eſt fœmininum complectitur , & hoc ſcitu dignum eſt , ſecundum eundem Domini. propter literas beneficiales Her.de Rom.
c Adde quod confirmatio ſedis apoſtolicę,& ſic facta per Papã,confirmat actũ formę,& ſolemnitatis.Ruy.conſi. 123.nu.10.lib.3.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula motu proprio,habet locum tantum , quando apponitur per Papam .*
2 *Impetrare poteſt quis beneficium pro alio,etiam ſine mandato , licet ſecus ſit in literis ad lites.*
3 *Subreptio impetrantis pro ſe ſicut reddit impetrationem nullam , ita etiã impetrantis pro alio.*
4 *Clauſula proprij motus debet exprimi in literis,alias nihil operatur .*
5 *Et qualiter tollat ſubreptionem.*
6 *Opponi quando non poteſt alicui per uiam ſubreptionis,tacito de aliquo defectu in literis, an poſſit opponi per uiam iuris communis.*
7 *Litera ad beneficia non valent ſi interuenit mendacium , quid in literis ad lites .*
8 *Papa ſi exprimat in literis,quòd proprio motu confert,an admittatur probatio in contrarium.*
9 *Statutum ſi dicat,quòd inſtrumenta continentia confeſſionem habeant executionem paratam,ſi confeſſio non continetur in inſtrumento,an habeat executionem paratam.*
10 *Taciturnitas beneficij quantumcunque minimi inducit ſubreptionem.*
11 *Impetrans beneficium debet exprimere conditionem beneficij,vt ſi ſit curatum .*

CAP. XXIII.

SI motu proprio. Taciturnitas beneficij obtenti quantumcunque minimi vitiat literas ad beneficia , niſi conſtet prouiſionẽ proprio motu Papę factã quòd proprius motus ita demũ intelligit,ſi in lr̃is exprimat.h. d. hæc decretalis quæ

duo membra distinguit.secundū ibi,ᶜecus, & primū membrū determinat ibi,motu quoque.† No.1.secundū Arch.ꝙ cla ᵃ proprij motus solum operatur effectum quādo apponitur per Papam,quia hic tantum de Papa loquitur, secus ergo in alio ordinatio inferiori,etiam si sit legatus de latere,facit c.fi.ī.de offic. leg.eod.lib.& ita sequitur hic Lap.& communiter Doct. in d. c.fi.de quo ēt per gl.& Doc.in cle.2.de offi.ordi.† Secundò no. ibi,vel alterius.arg.ꝙ licet ad lites ad impetrandum pro alio requiritur speciale mandatum.ī.de rescrip.nonnulli , tamen pōt quis impetrare beneficium pro alio ēt absque aliquo mandato, ᵇ & idem voluit glo.in c. nonnulli.ī.de rescri. de quo ibi ꝑ Docto.& uide per Rot.in deci.207.quæ incip. Item ꝙ purificatio.vbi tenet ꝙ purificatio gratiæ possit fieri per executorē ad instantiam consanguinei impetrantis,nullum mandatum suꝑ hoc habentis.Et an coniuncta persona possit sine mandato acceptare beneficium,vide per Inn.& Host.in c.accedens. ī. eo. tit.& per Archi.& Io.And.in c.si tibi absenti.ī.eo.† Tertio no. ꝙ sicut subreptio impetrantis per se reddit impetrationē nullam.ita & subreptio alterius pro altero impetrantis.de quo in c.j.& c.gratia.ī.de rescri.eod.lib.Quartò no.ibi, uires &c. ꝙ in literis beneficialibus subreptio habet vitiare ipso iure, de quo per glo.ordi.in c.ad audientiam.el 2.ī.de rescri. vbi tenet aliud esse in rescrip.ad lites, quia est necesse quòd opponatur exceptio.de quo ibi per Docto. † Vltimo no.singu. ꝙ clausula proprij motus,oportet ꝙ sit expressa in literis, & alias nihil operaret,& sic est casus in quo de necessitate requiritur scriptura. & si per testes probari non posset.facit glo.in ver.literis. in clem. per literas.j.eod. Alios verò casus requirentes de necessitate scripturam,vide per gl.ordi.in c.j.j. de ᶜ censibus. Quid autem de clausula ex certa scientia,glo.in clemen.2.in fi.de rescrip.& in c.statutum.in ver.literas.ī.de rescrip.eo. lib. dixit idem esse, vt per testes probari non possit. Sed hoc non est verum vt tenent Docto.& etiam Rota hoc tenet in deci. 332.quæ incip.Itē licet,de quo j.in glo.† In glo.2.in princip. sed an dicta clausula, sicut tollit subreptionem quę prouenit ex taciturnitate plurium beneficiorum , ita tollat subreptionem prouenientē ex alia qualibet taciturnitate,quæ alias subreptionem induceret, puta de numero,& statuto,& iurato,vel quòd ecclesia prius de alio fuerit grauata,vel his similia.Io.And.tenet ꝙ sic,vt hic per eum,de quo j.In ea.gl.ibi,dispensatum non sit.no.ex gl.ꝙ licet proprius ᵉ motus tollat generaliter subreptionem,non tamen inducit dispensationem,quod sing.no.ideo dicebat Ro.in dec. 112. quæ incipit,Item dicebat,ꝙ non inducit dispensationē super irregularitate vel illegitimitate,aut alio defectu, seu super receptione plurium beneficiorum incompatibilium , prout dicit glo.hic,sicut etiam non ampliat gratiam uel uim uerborū , ut dixit glo.no.in uer.directas.in d.cle. per literas , sicut etiam non tollit aliam inhabilitatem eius pro quo scribitur, nec etiā operatur præter verisimilem intentionem scribentis , ut dixit gl.no.in d.cle.si Romanus.in versi.validam. † Et ex his dicebat hic Io.And.ꝙ licet si Papa proprio motu concedat gratiam in ecclesia numerata,uel iam per ipsum grauata tacito de numero,vel ꝙ per eum ecclesia sit grauata,uel concedit gratiam tacito de defectu personæ,ut natalium,ætatis,vitij corporis , bigamiæ, & similium , tunc licet per uiam subreptionis non possit contra illum opponi cui gratia est concessa,cum subreptio tollatur ratione proprij motus,tamē poterit opponi per viam iuris communis , opponendo ꝙ grauatus non teneatur ad receptionem , quia Papa non intendebat infringere numerum, vel tertiare grauamen,vel alia impedimēta , & alios defectus tollere,cum proprius motus talium dispensationem non inducit,ſm Io.And dicentē,aduocatum debere esse cautū in modo opponēdi.s.vt nō opponat de subreptione , sed de grauamine, & de alijs defectibus de iure cōi impedientib. & idē sequitur Ro.in deci.111.quæ inci.Item licet.Sed Lap.hic limitat oīa prędicta,nisi cum motu proprio addat̄ saltē cla gñalis,non obstante,quia tunc de dictis defectibus opponi posset,per no.ꝑ eū in c.q̄uis.ī.eo.& in c.ei cui.j.eo.& in c.si pp.ī.de rescri.eo.lib. & ita residet hic Do.de quo vide ꝑ Fed.in suo cōs.227. quod inci. Casus talis est,monasterio,& dicerut in d.c.ei cui.In gl.in ver. ob hoc,io fi.sentit ergo gl. ꝙ ex alia cā bene possit esse inualida,vt ex defectu ętatis ᶠ natalium,bigamiæ,& similibus, quæ licet per viam subreptionis non possint opponi tamen poterit opponi per uiam iuris communis , cum proprius motus taliū dispensationem non inducat,secundum Ioan. Andr.& ī. dictū fuit.In glo.in versi.taceat.in prin. imo etiam si impetrans non haberet beneficium,sed ius ad beneficium,si hoc taceret, impetratio de alio beneficio erit subreptitia,& nō valebit , etiam si paratus esset tali iuri renunciare,vt disputando tenuit Io.And. in reg.ignorantia.j.eod.lib.& ita tenet Ioan. de Lig. esto quòd Archid.hic sub dubio forte aliud tenuerit, secundum Io. And. hic . Et quòd debeat fieri mentio non solum de beneficio, & sic de iure in re,sed etiam de iure ad rem,videtur tenere Ro. in deci.220.quæ incipit,Item si A.& in decisio.247.quę inci. Item quidam,facit ad hoc glo.no.in versic.ignoranti.in fi.in ca.gratia.ī.de rescri.eod.lib. & quod ibi tenuit Io. And.pro quo etiā bonus tex.in c.in nostra.ī.de rescri.vbi expectans primam vacaturam tenetur,si de nouo impetrat,de illis literis facere mētionem.Et vide nn.per Ro.in dec.443.quę inci.Item si legatus, an habens canonicatum a Papa sub expectatione prębendæ, dicatur ex hoc beneficiatus.Et per prędicta tenuit Rot in d. decisi.447. quod si habens canonicatum,& pręhendam,& in impetratione beneficij facit mentionem de canonicatu,& nō de pręhenda,ꝙ impetratio erit subreptitia,quod tamen intelligit de canonicatibus,& pręhendis distinctis , secus in non distinctis,quas quis consequitur eo ipso quod canonicatum adipiscitur,vt in c.fi.j.de conces. pręben. & secus in portionibus præbendalibus,etiam vbi esset certus numerus canonicorum, sed non pręhendarum,de quibus per Inno.in c.dilectus.& c.dilecto.ī.eod.in quibus casibus pręhendę censentur annexę canonicatibus,& de annexis non debet fieri mentio,ut no.in ca.super eo.ī.eod.tit.de quo plene per Ro.in d.decisi. Et uoluit hic Archi.ꝙ etiam habens pręstimoniam uel possessionem ab ecclesia teneatur de hoc in impetratione facere mentionē, alias erit subreptitia,quod intellige , quando impetrans habet illas in titulum etiam beneficium,secus si in stipendium, ut per Io. And.in ca.postulasti.ī.de rescrip.ubi etiam tenet,ꝙ talis impetratio subreptitia non reconualesceret,licet beneficiatus paratus sit renunciare beneficio,quod tacuit,ſm Lap.hic , & idem hic Arch.licet in habente ius ad rem aliud tenuerit,ut ī.In ea. gl.ibi,per simplicitatem,idem Arch. secus si per ignorantiam, vt in d.c.gratia.† In ea.gl.in fi.idem Archi.& cōclude vt hic per Imo.& Do.ꝙ in literis contentiosis seruari debet d.c. super literis. Sed in beneficialibus si interuenit mendacium non valent literę,vt ī.in gl.proxima.& per Rotam in d.deci.456. quæ inci.Itē extra Rotam.Si verò non interuenit mendaciū, & tūc si taceret tale quid,quod si Papa sciuisset, nihilominus literas dedisset,nec ēt difficilius concessisset, & tunc valent literæ , & ita intelligatur c.dudum.ī.eod.Intellige nisi sit tale quid quantumcunque minimum , quod tamen ex iuris dispositione debeat in literis exprimi,ut dicitur hic de beneficio minimo , & dictum fuit in d.c.dudum. Si verò tacetur tale quid,quod si Papa sciuisset literas non concessisset , uel difficilius dedisset, &c. si tacuit dolo vel iuris ignorantia , vel ignorantia facti supina, & literę non valent,vt hic in glo.sed si ignorantia facti erat iusta,tunc si ad hoc ut gratia inducat dispensationem,& non valent literæ,& ita procedat c.constitutus.ī.de rescri.& quod no. per Ioan.And.in c.duobus.ī.de rescrip.eod.lib. Aut non est necesse ꝙ inducant dispensationem,& valent literæ, & ita procedit d.c.gratia,& ita resident hic Imo.& Do.de quo tamen plenius per d.Ant.& alios Doct.in d.c.super literis, & in cle. 1. de pręben.j.eo.& per Rot.in d.deci.466.quæ incip.Item extra Rotam. vbi dicitur , ꝙ licet omnes talsę expressiones regulariter habent vitiare gratiam,cum literæ habeant tacitam conditionem,si preces veritate nitantur,vt in c.a.ī.de rescri. tamen nō omnia tacita,quorum expressio mouere potuisset ad denegandum gratiam,vitiant,sed ea solum de quibus reperitur expressum,vel de quibus est cautum in iure , quod eis expressis eam gratiam nullatenus concessisset , ut ibi uide . Et ex prædictis quęrit hic Lap. quid si aliquis fuit in canonicum receptus in aliqua

ADDITIONES.

a Vin. God. Nota quòd clausula, motu proprio,facit cessare vitium subreptionis.Ruy.consi.148.nu.9.lib.4.& an talis clausula præiudicet tertio, Ruy.cōsi. 322.nu.7 & consi.123.nu 3 & 19.lib 3.

b Et ratio est,quia lites sunt odiosę,& ideo sunt restringendę, beneficia sunt gratiæ,& ideo amplianda , ut in d. capit. nonnulli.in glo.& 10 regu. odia.infra eod.de reg.iur.

c Adde Spe.de instr.edi §.restat,& ibi diffuse.

d Vin. God. Clausula ex certa scientia,non sufficit ubi conceditur aliquid contra legem habentem clausulam derogatoriam,sed est etiam necessaria clausula non obstante,nec sufficit clausula motu proprio,Ruyn. consil. 105. numero 7.lib 3.

e Adde Do.de Rota dec.115.in nouis.incipiente,licet motus proprius Papæ, & vide Pe. de Anch.consi. 294. & per Rom.de effectu motus proprij consi.321. Ancha.consi.37.Cal consi.8.de rescrip.

f Aetatis &c.vt in c.cum te.ī.de æta.& quali.& ī.de elect.cum in cunctis,& inno tuit,& c.per inquisitionem,cum simil.

aliquaa ecclesia vltra numerum de mandato Papæ sub expe-ctatione præbendæ quam duxerit acceptandam, & postea vacauit præbenda quam acceptauit, sed anteq̃ vacaret, Papa reseruauit illum canonicatum & præbendam suæ collationi cū interpositione decreti: vnde iste acceptans sciens postea de dicta reseruatione exposuit Papæ, ꝙ fuit ignarus dictæ reseruationis, & ꝙ vigore literarum apostolicarum dictos canonicatū & præbendam acceptauerat: vnde obtinuit a Papa dictos canonicatum & præbendam sibi conferri. Modo quæritur, an dicta impetratio & collatio valeat? & vr̃ ꝙ sic, vt per glo. quæ incip. argu. ꝙ in c. dilectus. el j. ꝟ. eo. dicentem, ꝙ habens canonicatum vltra numerum censetur electus ad quoddam ius de nouo creatum, ꝙ extinguitur q̃ cito assignauit vacans beneficiū. Sed in ȝrium facit tex. hic, & in d. c. dudum. & ibi per gl. in ver. de ipsa. expressit enim mendacium, cum dixerit se acceptasse canonicatum & præbendam, vbi tñ præbendam acceptauit. facit quod no. Inno. & Ioan. And. in d. c. super literis. in gl. si veritate. & sic, ꝙ non valeret tanq̃ subreptitia, fuit cōsultum per Lap. sed forte ȝrium est verum, ſm Domi. vt hic per eum. pro quo facit, quia acceptando præbendam, vr̃ etiam acceptare canonicatum, q̃ñ ipsa præbēda est pro canonico instituta, vt no. in c. si cleri. & c. si postq̃. ꝟ. eo. & sic nullum fuit expressum mēdacium. Ad prædicta tñ optime facit quod notat Rota in d. decisi. 447. †In gl. fi. in fi. & ita est ecōtra, vt eo casu quo Papa exprimit quod proprio motu quantumcunque aduersarius velit probare, ꝙ Papa ad impetrantis vel alterius instantiam hoc fecerit, tñ non audietur, per rationem huius glo. & quia id esset arguere Papam de mendacio, quod non licēt, vt in cle. j. de proba. & ibi glo. antepe. ſm Io & idem tenet Ro. in antiquis in deci. 127. quæ incip. Item no. ꝙ in c. Ratio aūt quare proprius motus non possit probari per testes, est quia hoc includit in se negatiuam non coarctatam, videlicet ꝙ nullus super hoc Papæ porrexit supplicationem, vt sentit glo. ꝟ. quæ negatiua non coarctata est impossibilis ad probandum, vt in c. cum ecclesia. ꝟ. de causa pos. & no. in l. actor. C. de proba. & ita voluit Rota in d. deci. 372. vbi tñ Collector refert Io. de Lig. tenere ꝙ proprius motus possit probari per testes, etiam si non exprimatur in literis, per assertionem ipsius Papæ, & per alias coniecturas, vel præsumptiones verisimiles, puta si Papa contulit mihi absenti & in remotis degenti per multos annos & ignoranti vacationem beneficij, pro quo, nec ego, nec alius pro me supplicauit, nec est verisimile, ꝙ ego vel alius pro me vnq̃ supplicauerit, tales enim vehementissimæ pręsumptiones probarent sufficienter, vt in c. afferte. ꝟ. de præsum. & ita vr̃ residere ibi Collector in dicta deci. Sed certe licēt possit probari per coniecturas & præsumptiones, Papam proprio motu contulisse, tamē quantum ad effectus quos inducit clausula proprij motus, debet exprimi in literis, & aliàs nihil operatur, vt est tex. hic ibi, tunc solum &c. ſm Domi. dicentem, ꝙ potest alia ratio assignari quare expressio requiratur, videlicet quia potest esse possibile ꝙ Papa moueatur ad cōferendum proprio motu, dato ꝙ impetratio fuerit facta per alium, & non habito respectu ad impetrationem alterius. vnde cum hoc dependeat ex animo Papæ, voluit ꝙ expresse in literis caueretur, vt sic per hoc liqueat de animo ipsius, ſm Domi. † Ex no. ex hac glo. ꝙ si aliquid debet contineri in instrumento non posset probari per probationē extrinsecam tanq̃ carens forma, quod inducit Bald. ad statutū disponens, ꝙ instrumenta in quibus continetur confessio, habet executionem paratam, ꝙ licēt probetur per testes, ꝙ interuenerit confessio, tñ non habebit executionē paratam, ex quo in instrumento non continetur, & ita vr̃ hic velle Pet. de Ancha. vt hic per eum. omni tñ casu, siue scriptura sit de forma, siue de substantia actus, si ipsa scriptura interuenit, & sic deperdita, poterit tunc id probari per testes, vt no. in c. cum olim essemus. ꝟ. de priuileg. & per Bar. in l. 2. §. Diuus. ff. de iure fisci. dicens, ꝙ hoc probato ꝙ interuenerit scriptura, & eius tenore, perinde habebitur ac si ipsa scriptura appareret, de quo etiam per Bal. & Ang. in l. edicto. C. de edic. diui. & sic vr̃, ꝙ si ꝓprius motus fuit expressus in literis, & hoc probetur per testes idoneos, ꝙ talis gratia habeat effectum quem inducit clausula ꝓprij motus. Nec ob. glo. hic, quia loquitur q̃ñ clausula proprij motus non fuit in scriptis redacta a principio. vnde non sufficit tunc, ꝙ per testes probetur, ꝙ interuenerit proprius motus. cogita tamē quia dubitari posset, an de falsitate vel errore scribentis possit probari per testes, ꝙ clausula proprij motus fuit omissa? & videtur ꝙ sic, q̃ñ testes probarent ꝙ viderunt illam clausulam in literis, & tunc non apparet: secus si vellet probare, ꝙ Papa expressit, licēt hoc non fuerit redactum in scriptis, quia non videtur hoc sufficere, ex quo in literis talis clausula non fuit scripta, vt hic dicitur in tex. & glo. † Extra glo. q̃a hic dicatur ꝙ taciturnitas beneficij quantumcunque minimi subreptionem inducit, idem aduerte, quia hoc intelligitur de beneficio vel beneficijs quæ obtinet ante impetrationem: nam de illis debet fieri mentio in specie, non autem in genere, vt per glo. no. in ver. specialis. in cle. 2. de offi. ordi. Sed an debeat fieri mentio de qualitatibus ipsius beneficij uel bñficiorū, an sint curata vel cum dignitate? glo. singu. in ver. vel alteri. in cle. j. de præben. eo. titu. vr̃ velle ꝙ de cura debeat fieri mentio, sed de alijs qualitatibus nō, puta qualis ordo sit annexus bñficio, vel de quantitate reddituū quam hēt ex vno uel alijs beneficijs, sed solum tenetur exprimere ipsa beneficia, si tñ prædicta expressit, p̃sumitur id fecisse ad inducendū Papā ad facilius cōcedendū, & p̃ p̃nis ad id probādū se adstrinxisse: intellige q̃ñ hoc peteret. Sed si non negaretur valor, tunc alia probatio non requiritur, nec ex hoc processus esset nullus, q̃ñ exp̃ssisset in l̃ris minorē ualorē q̃ esset, ut sic inducat Papa ad facilius cōcedendū, tunc vr̃ quod g̃ia sit subreptitia, & nulla. & ita est de mente Ro. in deci. 312. quæ incip. Item licēt impetrans. vbi in fi. limitat p̃dicta ꝓcedere, tu si proprio motu sit facta collatio, q̃a ualet, licēt de beneficijs quæ obtinet vel eorū qualitatibus non sit facta exp̃sio, ut hic in tex. & in d. cle. si Romanus. † De qualitate verò beneficij ꝙ impetratur, vel cōfertur, bene dēt fieri exp̃sio, an sit curatū uel cū dignitate, ut in c. cū in illis. ꝟ. eo. & in d. cle. j. & ēt de valore ipsius bñficij uel taciturnitas, uel mendacium induceret subreptionē, ut in dictis iuribus. & per Ro. in d. deci. 292. & per gl. & Doc. in d. cle. j. Imo ēt clā proprij motus non excluderet exp̃sionē qualitatis ipsius beneficij quod ꝓprio motu ꝯfertur, q̄d dēt exprimi an sit curatū uel cum dignitate. & ita tenuit Rota in deci. 111. & 112. ꝟ. allega. & an excludat subreptionem si non fuit facta expresio ualoris beneficij quod proprio motu confertur, uide per Rotam in d. decisi. 112. Et uide dicta in c. non potest. super glo. 2. ꝟ. eo. titu.

S V M M A R I V M.

1. *Collatio Papæ facta de beneficio in genere vel sub conditione si vacat, tenet.*
2. *Gratia facta proprio motu est plenissimè interpretanda.*
3. *Eligere habens alterum de pluribus intra statutum tempus, si sit negligēs deuoluitur ad alium.*
4. *Beneficij æstimatio si requiratur, ad quem habetur respectus.*
5. *Notitia quando dicatur habita.*

C A P. XXIIII.

SI pluribus. Collatio motu proprio Papæ facta de pluribus beneficijs in eadem ecclesia uacantibus, simul intelligitur facta de pinguiori: sed si beneficia sunt ęqualia ad eum spectat electio cui gratia est concessa: collatio verò facta ad impetrationem alterius ad minus beneficiū restringit̃, & si sunt æqualia, eligit tunc qui a͛s cōferebat, quo negligente alius eligit eo͂. h. d. Et primo ponit̃ thema, ex quo dubiū orit̃, q̄d distinguendo soluit ibi, gratiā. & ſm membrū prosequitur ibi, si verò. & in vtroque rōnem reddit & subdistinguit, & in membris subdistinctis negligentiam ponit ibi, altetutro. ſm Ioan. An. †Nota primo ualere collationē Papæ factā de beneficio in genere & sub cōditione si uacat, ēt si de ipsa uacatione nō sit certificatus. facit c. dudum. ꝟ. eo. Quid aūt sit in alijs inferioribus? uide quod no. in c. 2. ꝟ. de elec. eo. lib. & uide per glo. in uer. personam. & ibi per Io. And. in c. si tibi. j. eo. †Secundo tene menti, ꝙ gratia a proprio motu facta est plenissime interpretanda, etiam si fiat in materia aliter stricta, & sic super beneficijs spectantibus etiam ad collationem ordinarij, & in eius præiudicium, & sic patet ꝙ motus proprius ampliat gratiam non solū in fauorem eius cuius fit gratia, sed etiam in præiudicium tertij, quod est contra glo. in clemen. per literas. j. eo. Sed ratio est hic, quia de leui præiudicio ordinarij agitur, ut dictum fuit in d. c. dudum. & in c. cum in illis. circa prin. ꝟ. eod. Vel secundo potest dici, ꝙ non ampliat gratiam q̃ñ ampliatio est contra ius cōe, ut ibi: secus si non esset contra ius cōe, ut est in casu huius cap. Vel potest dici tertio, ꝙ motus proprius non solum tollit subreptionem, ut ꝟ. c. prox. sed etiam ampliat gratiam, scilicet in his quę sunt expressa saltem generaliter, & sic in ipsa gratia includuntur, ut hic: aliàs si nō essent in genere expressa, & inclusa, & tunc ad ista non ampliarentur, ut no. in d. c. cum in illis

A D D I T I O.

a Vinc. God. Adde, ꝙ gratia latè interpretatur contra concedentem, sed strictè in præiudicium tertij, Ruy. consi. 30. nu. 6. lib. 5.

lis. Vel dic quarto quòd motus proprius ampliat gratiam tñ in casibus expressis in iure, vt hic: nõ autem in alijs. ideo dixit gl. no. in cle. si Romanus. j. eo. q motus proprius operatur solũ effectus expressos in iure, & non alios, quod oo. voluit tñ notabiliter Host. & Io. An. per hunc tex. q in c. cum in cunctis. §. j. s. de elec. q licèt aliàs dispensatio tanq odiosa sit strictè intelligenda, vt in c. non potest. s. eo. & in c. j. s. de fi. presby. eo. lib. tñ qñ fuit proprio motu concessa, est largè interpretanda in fauorem eius cui est concessa, quod qualiter procedat, vide ibi p Io. An. & Doc. nunq tñ motus proprius operatur in præiudicium tertij cui iam est ius quæsitum, vt patet hic in tex. & facit c. quis. s. de rescri. eo. lib. & ita tenet Rot. in deci. 12. quæ incip. Item dicebant. & est dictum s. c. proxi. † Vltimo no. q vbi ad eligendum alterum de pluribus inclusis statutum certũ tẽpus, si habens eligere est negligens, deuoluitur electio ad aliũ. facit extrauagans susceptis Io. 22. circa medium. & in l. statulibe rum. §. Stichum. de leg. 2. & no. in c. fi. s. de consue. eo. lib. & in d. c. si tibi. In glo. 2. in fi. quia si non vacarent simul non haberet locũ iste tex. sed tunc vacans primo debetur, & in hoc differt a gratia qñ scribitur de vacantibus, quia sufficit q tpe datæ reperiantur vacate, esto q simul non vacauerint, sed vnũ post alterum, sm Io. An. sm quẽ non obst. si diceretur, q clausula proprij motus de stylo curiæ non exprimitur, nisi cũ cõfertur vacans, quia tex. iste probat õtrium. & cõiter de stylo curiæ, quando scribitur super incerto, consueuit scribi, si qua vacat, alioquin de proximo vacatura, nec aliàs de stylo curiæ confertur incerta dignitas, vel præbenda, sm Io. An. ex cuius dictis concludi põt, q habeat locũ iste tex. siue scribatur de vacãte, & tpe datæ simul vacẽt, siue de vacatura, & ambo simul, & eodẽ tpe vacẽt, vt in terminis istius glo. Sed limita primo istum tex. procedere, qñ scribitur sine bñficio acceptãdi, aliàs si cum d. bñficio, nõ haberet tunc locũ dispositio istius tex. & huius glo. sm Io. An. quia posset tunc acceptare qđ vellet. Scđo limita procedere, qñ in ipsa ecclesia nullus esset primus expectans, quia tunc expectans primã vacantẽ ꝯsequeretur, eũ Papa eã hic sibi reseruet, & hoc nisi haberet cum beneficio acceptandi, sm Io. An. Tertio limita pcedere, qñ Papa gnaliter scribit, seu cõfert: secus si cõtulisset certã & specialẽ præbendã, q2 illa tñ deberet, & distinctio istius tex. locũ non hẽret, sm Io. An. Quarto limita pcedere, qñ Papa scribit pro vno de vacante, vel vacatura, prout lo-

a quitur iste tex. & glo. secus si scribit pro pluribus, vt duobus,[a] vel tribus, q2 tunc Io. Mo. in c. si tibi cõcesso. j. eod. dixit, q aut isti sunt disparis auctoritatis, & ille qui est potior erit prior. s. eo. hi qui. & j. eo. si a sede. sed si sunt pares, tũc prior in tpe erit potior. s. de rescrip. eo. lib. in c. tibi qui. & sic tunc non hẽt locũ dispositio illius tex. in scđo casu. vbi dicebatur q primus impetrans habebit illud qđ est minoris valoris, & sic non erit potior, qđ ideo est. quia dispositio illius secundi casus est inducta in fauorẽ ordinarij, qñ est vnus solus: sed vbi sunt plures, tunc prior in tpe oibus alijs paribus esset potior in iure, & sic debebitur sibi maior præbenda, siue loquamur de secũda parte huius c. siue de prima, nec fauor inductus in secunda parte p ordinario, extenditur ad alium. de leg. 2. l. cũ patronus. & per gl. in ver. cõuenire. in cle. j. de rescrip. sm Io. An. Aduerte tñ quia dictũ Io. Mo. procedit qñ eodem contextu vacabant: aliàs si diuerso tpe, & tunc cum prior in tpe sit potior in iure prioritatis, quia debet primo habere præbendã, habebit tũc primã, & non secundam, licèt prima sit minor in fructibus, cum ipsa sit in literis inclusa. facit c. si clericus. s. eo. l. sm Do. Vltimo limita hunc tex. procedere, qñ scribitur de vacãte vel vacatura in certa ecclesia, aliàs si de vacante vel vacatura in certa ciuitate vel diœcesi, tunc non haberet locum distinctio istius c. nisi ad eũdem spectaret collatio, secundum Lap. argu. e præsenti. §. cæterum. & §. nec etiam. s. de offi. le. eo. li. Sed forte tunc intelligatur de minori, vt in simili dicetur j. in sequenti q. In glo. in ver. incerti. in fi. imò ẽt si fuisset certus, dummodo non exprimat quam dari velit, habebit locum distinctio huius c. sm Ioã. An.

4 † Sed an habeat locum ratio istius text. qñ vnum tñ beneficium vacauit. Ioan. An. in c. si eo tpe. s. de rescri. eo. lib. vr sentire q non, dicẽs, quòd tex. hic loquitur vbi datur optio circa beneficia debita: secus cum vnum beneficium tñ esset debitum. Sed Lap. hic contra, dicens q si habuit quis gratiam a Papa de conferendo sibi per suum executorem beneficium, quod duceret aptandum, dum valeret, cuius fructus annui, sm taxatio-

b nem decimæ summam 60. florenorum[b] auri non excedunt. Et vacauit quoddam beneficium, & acceptauit, & per suũ executorem fuit collatum: opponebatur per eos quorum intererat, quòd dictum beneficium non includebatur in gratia, eo quia facta ratione florenorum summa valoris fructuum excedebat summam valoris florenorum, an debeat fieri estimatio sm florenos nouos qui plus valerent, & tunc tale beneficium in gratia includeretur, an sm florenos veteres qui minus valerent, & tunc beneficiũ excederet summam, & sic in gratia non includeret. & concludit q debet attendi minor valor qñ Papa non scribit proprio motu, ut sic fiat interpretatio contra impetrantem. ar. istius tex. vnde poterit conferri, tunc per ordinarium tale beneficium, non obstante prædicta collatione, sm Lap. cuius dictum licèt non probetur per hunc tex. qui loquitur vbi datur optio impetrãti vel ordinario, & sic qñ vacant plura beneficia, quod non est in casu supradicto, tamẽ in se est verum, cum impetratio sit restringẽda tanq ambitiosa: secus si proprio motu foret facta, sm Ioan. de Lig. & Domi. Sed aduerte, quia Pet. de Anch. intelligit dictum Lap. quando mandatur prouideri de beneficio certi valoris, non facta relatione ad taxationem decimæ, sed si fieret relatio ad taxationẽ decimæ, & ut in qõne prædicta, tunc debet attendi valor monetæ, quæ erat tempore taxationis, & non nouæ monetæ, vt in c. cum olim. s. de censibus. Sed si dicto tempore erant floreni noui & veteres, tunc procederet quod dicit Lap. secundũ eũ. in dubio tamen intelligitur secundum monetam consuetam, & currentem in loco, secundum glo. in ver. currentem. in clemen. 2. de decim. & in c. fi. in fi. de maledicis. & ibi per Docto. In glo. in ver. maioris. in fi. & habetur respectus ad redditus ad considerandum maioritatem valoris, non autem ad estimationem rerum, ex quibus redditus percipiuntur, puta si haberet certam rem magnæ æstimationis, & nullorum uel paucorum redditũum, de quo in c. quanto. s. de iureiurando. in prin. & in c. cum causam. in glo. 2. s. de testibus. secundũ Ioan. An. sentiẽtem etiam ut possit considerari maioritas etiam respectu dignitatis, ideo si Papa scriberet pro canonicatu & præbenda in ecclesia Rauennensi, vbi sunt duo collegia canonicorum, scilicet Cardinales & cantores, & sunt duo collegia canonicorum, vt no. in c. 1. s. de postula. præla. in princ. tunc si impetrans neutra sit dignus, tunc propter subintellectam conditionem si est dignus, ut s. de rescrip. cum adeo. ad neutram recipietur. Si autem sit dignus altera vt minori tãtum, vt quia habet qualitates conuenientes cantori, et recipietur in cantorem, si vero esset dignus vtraque, tunc tenet Ioan. An. per hunc tex. q si Papa scripsit proprio motu, & recipietur ad maiorem, aliàs ad minorem. Sed hoc dictum procedit qñ tempore datæ simul vacabant vel vacauerunt postea simul, & eodem tempore, & ita loquitur iste tex. aliàs si vna post alteram, & tunc ad primam vacantem recipietur vt determinauit disputans, de quo hic p

5 Ioã. An. & facit quod no. j. glo. in ver. elegerit. & s. in glo. 2. † In

c glo. in ver. notitiam. in fi. qñ autem dicatur habita notitia,[c] vide glo. pe. in cle. j. de conces. preben. In glo. in ver. minoris. ibi, c. ex parte. & per ibi no. & in c. quanto. eo. titu. & s. de filijs presby. literas. in vlti. glo. debuisset dici de mediocri, & non de minori. facit l. fi. C. cõia de lega. Sed certe fuit hic statutum, quia debet fieri stricta interpretatio, vt hic in tex. secundũ Archid. & Ioan. An. In glo. in ver. elegerit. in prin. & si ordinarius sciẽter contulit vnam, alteri impetranti debetur reliquum, quasi id quod non contulit, uideatur elegisse, vt in d. cle. j. §. penul. secus si ignoranter. s. eo. si beneficia. & per Io. An. in c. mandato. s. eo. in uer. simul uacent. Et prædicta quando esset vnus ordinarius qui haberet eligere, & si sunt plures tunc maior pars eliget, vt in c. duobus. s. de rescrip. eo. lib. & si discordarent in pari numero, habebit locum tex. hic, in fi. secundũ Ioã. An. In ea. glo. in fi. no. hanc glo. contra id quod dixit glo. in uer. usq; ad certam. in c. quamuis. s. eo. ibi uide & j. eo. in c. cui de non.

ADDITIONES.

a Vt duobus. Dicit hic Do. q vbi datur æqualitas inter duo, quorum alterum tantum est debitum, electio est illius, cui debetur in materia fauorabili, sicut est quando proprius modus exprimitur.

Vinc. God. Adde quando Papa mandat alicui beneficium conferri non obstante collatione intelligitur de inualida Ruy. consi. 98. nu. 18. lib. 4.

b Vinc. God. Florenorum appellatione, an veniant aurei, uel argentei. Alb. consi. 6. præsupponitur. nu. 1. & an aureorum appellatione ueniant currentes de consuetudine, uel alij. Alex. post glo. in l. fi. ff. de in ius uoc.

c Dicit Do. q notitia dicitur habita, quando gratia nota est ordinario, & est patefacta per executionem, uel per impetrantem ostendentem literas: alias non tenetur credere, & ad hoc alleg. Archi. c. cum in iure. de offi. delega.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo quòd beneficium debeatur certæ dignitati ualet.*

2 *Papa si scribat simpliciter non intendit derogare particularibus consuetudinibus.*

3 *Papa si mandat alicui prouideri de canonicatu, videtur etiam mandasse de præbenda.*

4 Con-

4 Cõsuetudo an possit inducere, quòd episcopus sit canonicus in sua ecclesia. Adde aliud super consuetudine.nu.5.

1 Papa si mandat alicui prouideri de beneficio primo vacante, impetrans illud obtinebit, licèt collatio beneficij illius pertineat ad alterum etiam ex priuilegio. Adde ad idem.nu.7.

C A P. XXV.

CVm in ecclesia. Præbenda quæ per mortem episcopi vacat expectanti non debetur. b. d. & primo deciditur casus dubius & duplex ratio redditur. prima ibi, nec cõtra. secunda ibi, & dictus. ‖ No.1. posse consuetudinẽ introduci vt beneficiũ debeatur certæ dignitati. quod inducit Do. vt patronus possit in creatione beneficij apponere onus, videlicet q semper præsentetur aliquis de domo sua, si sit qui velit presbyterari & sint idonei. facit quod no.ĩ.de ver.signi.abbate.& de consue.c.cum dilectus. Secundo no. q potest cõsuetudo induci, q quis habeat principalem ecclesiam, & canonicatum, & præbendã in eadẽ, de quo j. & sic cum cõsuetudo possit operari, q quis sit episcopus & præbendarius in eadem ecclesia, a simili poterit episcopus dispensare cum canonico electo in archipresbyterum, q dictum archipresbyteratum cum duabus præbendis sibi annexis, vna cum dicto canonicatu, & eius præbenda simul licitè possit retinere, & ita consuluit Fede. per rationẽ istius tex. in suo consi.200. de quo in c.1.ĩ. de consue.eo. lib. Nam si hoc potest inducere consuetudo, ita & dispensatio epi, cum consuetudo pendeat a tacito consensu eius, qui pôt condere legem in loco, vt in l.de quibus.ff.de legib. † Secundo no. ibi, non intelligitur derogari. no. q Papa scribendo simpliciter non intendit tollere particulares consuetudines ecclesię facit c.fi.ĩ. de consue. eo.lib. & quid si in literis esset apposita generalis clausula, non obstante, an tunc intelligatur derogari speciali consuetudini ecclesiæ? vide plene per Rotam in decisi.300. quæ incip. Item si mandatur. Tertio no. ibi, canonicorum numerus, q in dubio Papa non intendit rumpere numerum canonicorum in ecclesia determinatũ. facit c. cõstitutus. ĩ.de rescrip. † Vltimo no. ex hoc tex. q si in ecclesia in qua est determinatus numerus canonicorũ & præbendarũ mandetur alicui prouideri de præbenda, vr ẽt mandatũ de canonicatu, licèt de canonicatu non sit facta mentio, qđ facit vt per collationẽ præbendæ in tali ecclesia videatur ẽt collatus canonicatus. & hoc probatur hic, vbi prohibetur conferri præbenda ne amplietur canonicorũ numerus, quasi ex eius collatione conferatur ẽt canonicatus, de quo ĩ.eod. in c.si clericus. ſm Domi. de quo vide plenissime per Rot. in decisi.439. quæ incip. Item fuit dubitatum vtrum inductio. & j.eo. in c.cum in ecclesijs. in primo no. In glo.1. in fi. vide quod no. in c.2.93. dist. de canonico electo in episcopum qui retinet præbendam. [a] & per Hostiẽ. in sum.eo.titu.§.cui sit.ver.beneficium seculare. In glo.2. in fi. & sic est contra ĩ. de constitu. cum M. & ĩ. eod. titu. relatum. In glo.3. in fi. Quid autem si in ecclesia sit statutus & iuramento firmatus numerus 12. canonicorum, & 13. præbendarum, & 12. præbendæ debentur 12. canonicis, & 13. præbenda debẽt dignitati quæ est in ecclesia, & in dicta ecclesia Papa cõferat Titio canonicatum vltra numerum, & mandet conferri per executorem præbendam & dignitatem cum vacauerit, & postea vacat canonicalis præbenda quæ per executorem Titio confertur: deinde vacat dignitas habens præbendam sibi annexã, quæ Titio prędicto per executorem confertur propter quod vacat primus canonicatus & præbenda, vt in cle.fi.j.eo.ti. an poterit dicta prębenda per capitulum conferri? Lap. hic tenet, q non, sine licentia Papæ, argu. c. cum aliquibus.ĩ.de rescrip. alias essent periuri, quia venirent contra numerum canonicorum iuratum.ĩ.eo.titu. dilecto. nec curret eis tempus Lateran. concilij.ĩ.de conces.præben.c.2. nisi postquàm fuerunt in mora petendi licentiam.ĩ.de elec. eis quibus. Sed Pet. de Anch. & Dñi. hic tenent ɔ istud dictum, quia qñ Papa confert canonicatum in ecclesia numerata vltra numerum sub expectatione præbendæ, si postea vacat præbenda intra numerum quæ sibi confertur, ius canonicale quod erat sibi collatum primo, & de nouo creatum, extinguitur in totum, ſm glo. & Doc. in c. dilectus. el j. ĩ. eod. vnde iste dicitur postea habere canonicatum & præbendam intra numerum, & si postea conferatur eidem dignitas habens annexam præbendam, vacabit primus canonicatus & præbenda, vt d.cle. fi. & remanebit vacans canonicatus, & præbenda intra numerum, quem si postea capitulum conferat, non diceretur venire contra numerum. † In glos. in ver. consuetudinem. in fi. talis enim consuetudo non inducit, q sit canonicus, sed q vt canonicus vocem habeat, vt hic in tex. Nam non valeret consuetudo disponens vt episcopus in sua ecclesia sit canonicus, quia impossibile est, vt eodem tempore quis sit pater & filius. facit c.literas. de conces. præben. secundum Archi. Sed Ioan. An. contra. & ita sequitur Io. de Lig. quia ius canonicorum annexum episcopatui est priuilegiatũ, & sapit naturam episcopalis dignitatis. ar.c. super eo.ĩ.eo.titu. & no. in c.a collatione. & in c.postulasti. hic in glo. alleg. & ibi per Ioan. An. & glo. idem tenentem. facit quod no. in c. cum olim.ĩ.de re iudi. vbi potest quis esse præpositus & canonicus in eadem ecclesia, & propter duplicem qualitatẽ habere duas voces in ecclesia, & similiter potest quis esse Archidiaconus, & canonicus in eadem ecclesia.ĩ.de rescrip. eam te. facit quod no. in l.si [b] consul.ff. de adop. & ĩ. de proba. ex literis. & licet Ioan. Calde. sequatur opi. Archid. quam etiam sequitur Hosti. in d.c.postulasti. cum qua etiam transit ibi d.Ant. & Pe. tamen d.Flo. ibi. & Imo. tenent opi. Ioan. An. per plures rationes, de quibus ibi plenissime per Imo. & ita etiam sequitur hic Dom. vt hic plene per eum, adducentem no. per Lap. in sua allega. 115. vbi decidit, quòd in ecclesia non collegiata, in qua est situm altare cui debet deputari perpetuus rector, qui possit esse rector principalis & habere idem altare, vt ibi plene per eum. & no. in d.c.j. † In glo.fi. ibi, satis credo. idem Archi. & Ioan. An. hic, licèt idem Arch. olim tenuerit contrarium, sicut etiam tenet Ioan. Mo. volens, quòd non valeret executoris collatio, dicens se sic in alia q. huius glo. sententiasse, arg.j. de rerum permu.c.1. in fi. Et opi. Ioan. Mo. posset procedere, quando certa persona erat per rescriptum Papale grauata, vt si scribatur de spectante ad collationem abbatis vel capituli, quia immo cũ vacet per vxorationem vel interfectionem non spectat ad collationem ipsius abbatis vel capituli, sed ratione cõsuetudinis, vnde non debebitur. Sed opin. istius glos. procedit, vbi nulla certa & determinata persona grauatur, sed generaliter mandatur prouideri de aliquo beneficio vacãte in ciuitate vel dięcesi ad cuiuscunque collationem spectet, quia tunc debetur tale beneficium, secundum Pau. pro quibus adducit clemen. si de beneficio.j.eo. & ita residet hic Do. † Et no. ex hac glo. q si Papa mandat alicui prouideri de beneficio primo vacante impetrans obtinebit, licèt illius beneficij collatio pertineat ad alterum non solum de iure vel consuetudine, sed etiam si ex priuilegio, etiam si de eo non fiat mentio, quod intellige primo, quando ad personam ecclesiasticam spectaret collatio, vt in c. dudum. & c. quamuis. hic alleg. secus si ex priuilegio collatio spectaret ad laicum, quia impetrans non posset obtinere tale beneficium, nisi de tali priuilegio fiat expressa mentio in literis Papæ. facit quod no.ĩ. de offi. leg. dilectus. & de iurepatro. cum dilectus. & in c.2. & c.cum in illis.ĩ. eod.titu. & li. secundum Lap. † Secundo intellige, quando collatio ad alium pertinebat ex priuilegio generali, ita quòd gratia per quam conceditur hæc potestas conferendi erat generalis, cum tali gratię generali per secundam specialem derogetur, licèt de ea nõ fiat mentio, vt d.c. dudum. secus si prima gratia fuisset specialis, puta si data esset per Papam alicui gratiosa concessio, vt auctoritate apostolica posit vni personæ de primo beneficio quod vacauerit prouidere, quia tunc si de tali gratia non fieret mentio, non præferretur is cui Papa prouidet, vel prouideri mandat de primo beneficio quod vacabit, quia tali gratiæ Papa derogare non intendit, nisi hoc exprimat, vt hic. Et multo minus derogat priuilegiato ab eo, nec de beneficio spectãte ad collationem priuilegiati posset alicui prouideri, etiam per literas apostolicas, nisi de tali priuilegio in literis apostolicis

ADDITIONES.

a Ber. de Ro. Dicit tamen ibi Hostien. quòd canonicatus & præbenda retinetur ab episcopo, non vbique, sed vbi huiusmodi est specialis consuetudo, sed vbi talis consuetudo non est, an possit induci? dubitat & potius credit, quòd non. allegat que c. constitutis. supra de electio.

Vinc. God. Adde, quod cõsuetudo magnopere attendi debet in oneribus imponendis. Ruy. consi. 202. nume. 8. lib. 2. quoniam consuetudo requirit actus pluralitatem. Cor. consi. 90. visa, litera d. lib. 1.

b Bar. de Ro. Dicit tamen Bart. in d.l. si consul. q aut consideratur persona, vt persona, & tunc vnus non potest sustinere vicem duarum personarum vel plurium, vt in l.si plures. ff de pa. & ad Trebellia. l. illea quo § tempestiuum. C. de asse. l.nemo. Et dicit tex. in d.l.si plures difficile est, vt vnus homo duorum vicem sustineat. nam nec is qui plures habet actiones aduersus eum, qui vnam actionem habet, plurium personarum loco accipitur. Aut consideratur persona respectu alicuius qualitatis vel officij, & tunc, aut officia inuicem se compatiuntur, aut non. primo casu, vna persona potest subire vicem plurĩu, & plura gerere officia, vt d.l.si consul. alias non. & in hanc sententiam accipiuntur contraria.

est exprimatur, secundum ipsum Lap. cuius dictum multum contradicit huic glo. secundum Io. de Fan. nisi dicatur vt dictum Lap. procedat, quando non competit perpetuò personę ecclesiasticæ potestas conferendi, sed pro una vacatione, cum tunc Papa non intendat illi præiudicare, nisi mentionem faciat. & hoc ne videatur specialem gratiam illi tollere, secundū no. in c. si propter. ȝ. de rescrip. eod. lib. aliàs verò si personæ ecclesiasticæ competeret potestas conferendi perpetuò ex priuilegio, vel saltem multo tempore est apta durare, & potuit plures collationes includere, & tunc includitur etiam si non fiat specialis mentio, & ita procedit hæc glo. secundū Do. In ea. glo. in fi. aliàs verò si scriberet determinate de spectante ad collationem vnius, & tunc non includeretur ad collationem alterius, quia non expressius grauari, non debet intelligi, quando Papa alicui mandat, vt prouideat in aliqua suarum ecclesiarum, vel in aliqua ecclesia: aliàs verò si mandaret prouideri de beneficio spectante ad collationem grauati, & tunc si haberet conferre tantum vnicum beneficium, & non videtur in dubio grauatus, secundū no. per gl. in ver. incerta. in clem. j. ȝ. eo. titu. & ita illa forma est diuersa ab ista, secundum Ioan. An. de quo hic per eum.

SVMMARIVM.

1. *Episcopus an possit propria auctoritate retinere sibi fructus beneficiorum vacantium, nisi sibi concedatur a Papa.*
2. *Tituli duorū beneficiorū possunt retineri sine dispensatione in certo casu.*
3. *Priuilegiatus super fructibus beneficij tenetur ad onera beneficio incumbentia.*
4. *Beneficium primum non dicitur vacare, quando fructus secundi debentur alteri.*
5. *Promotus ad ecclesiam parochialem tenetur promoueri ad ordines si habet exercitium curæ, licèt non habeat possessionem fructuum.*

CAP. XXVI.

1 SI tibi concesso. † No. j. ibi, a nobis. argu. quòd episcopus propria auctoritate non possit etiam ex causa legitima retinere sibi fructus beneficiorum vacantium, nisi interueniat concessio ipsius Papæ, prout hic dicitur, de quo in c. si propter. ȝ. de rescri. eo. lib. & in c. vnico. ȝ. vt ecclesia. benefi. Secundo no. quod solus Papa pōt capere, vel alteri fructus beneficiorum vacantium concedere, secundū Ioan. An. An autem inferior etiam legatus hoc possit concedere, vide per glos. in ver. cōcedimus. in d. c. si propter. & ibi per Io. An. & Doc. Tertio no. ar. secundum Do. quod prælatus tenetur soluere debita ecclesiæ, etiam non habita ratione ne egeat. Sed certe clerici habent hoc priuilegium, vt nō teneantur nisi inquantum facere pos-
a sunt, vt in d. c. si propter. & in c. Odoardus. ȝ. de solu. † Vltimo no. casum in quo quis potest simul retinere titulos duorū be-
2 neficiorum curatorum absque dispensatione, de quo in c. de multa. ȝ. eo. titu. Cum ergo primum beneficium non dicatur vacare, ut dicitur hic in tex. & sic retinetur ex primo titulo, & conferri non possit, facit vt obtinens secundū beneficiū possit durante tempore receptionis fructuum per ipsum priuilegiatum, etiam post adeptam possessionem secundi beneficij, dimittere secundum, cum non videatur secundum ad plenū recepisse, vt dicit hic glo. fi. in princ. & sic videtur quòd optionem habeat. ȝ. eodem. referente. & c. præterea. & quod no. ȝ. e. in c. si tibi absenti. in fi. & in c. super his. de accusa. Sed contrarium determinat hic Io. An. ex quo secundum sponte acceptauit, vt in reg. quod semel. j. e. lib. & quia beneficia sunt perpetua, vt in c. veniens. ȝ. de filijs presby. in glo. fi. Primum enim temporale est, licèt eidem videatur renunciatum, per d. ca. de multa. tamen ex priuilegio huius tex. conceditur titulus temporalis. ergo vltra tempus ordinatum tenere non poterit. facit c. si gratiose. ȝ. de rescrip. eo. lib. secundū Ioan. And. & ita sequitur Ioan. de Lig. ea ratione, quia primum retineretur ad tempus ex dispensatione istius tex. & sic non habet in eo verum ti. sed in secundo quod perpetuum habet, facit etiam tex. hic, qui non dicit, quod non vacet, sed quòd nō debet reputari vacare quousque priuilegiatus fructus percipiat. vnde iste tex. nō intendit tollere vacationem inductam per d. c. de multa. sed tantum suspendere eius effectum quo ad perceptionem fructuū, secundū Domini. Nec obstat quod dicit glo. hic, vt non videatur ad plenum secundum recepisse. Nam contrarium est uerum, ex quo recipit titulum & administrationem, ipsum acceptando, licèt fructus priuilegiato debeantur, intantum quod de iu-
b re statim vacaret primum, licèt aliud sit de b æquitate hic indu-
3 cta, & ita est de mente istius tex. † In glo. 2. ibi, onera incumbētia. facit extrauagans Ioan. 22. quæ incipit, Suscepti. Et no. ex glo. quòd priuilegiatus super fructibus beneficij tenetur ad
c onera beneficio incumbentia: intellige in effectu, c quia tantū minus percipit de fructibus, ex quo fructus recipit deductis oneribus, vt in §. porrò. hic allega. & in d. c. si propter. & vide in l. hactenus. & in l. si pendentes. §. si quid. ff. de vsufru. An vsufructuarius teneatur ad onera. & de colono vel inquilino, vide per Ioan. And. in addi. Specu. in titu. de locato. §. postquàm. & per Barto. in l. j. C. de omni agro deser. lib. xj. & in l. pen. ff. de impen. & ibi de marito. In ead. glo. in fi. & differt ista decretalis ab illa in d. c. si propter. quia hic dicitur, an vacent priora beneficia, ibi de effectu clausulæ non obstante, secundum Ioā. And. In glo. in ver. debitus. in fine. quod procedit etiam si talis causa non respiciat ecclesiam, sed nobilitatem vel prærogatiuam personæ. facit d. c. de multa. in fi. & pone exemplum ratione guerræ, vel litigij, vel lōgę peregrinationis, vel magnæ emptionis, vel cuiuslibet paupertatis sine culpa, secundum Arc. & Ioan. An. & alios Doct. In glo. fi. ibi, secundo responso. idē
4 Ioan. Mona. & Arch. † In ead. glo. ibi, eadem ratione. idem dixit Ioan. Mo. in illo cui Papa prouidit de beneficio, hoc adiecto, quòd habita eius possessione ipso iure vacet primum. nā non dicitur vacare, ex quo fructus secundi debentur alteri, vt hic plene per Ioan. And. inducentem hunc tex. & eius æquitatem ad q. Ioan. de Deo. lib. 3. q. 8. si constitutio legati excommunicat habentem in eadem ciuitate duo beneficia, an habens secundum, cuius fructus alteri debentur sit excommunicatus? & ibi tenuit quòd non, quia æquitas quæ excusat a pœna, d. ca. de multa. excusabit etiam a pœna cōstitutionis legati, vt vult iste tex. cum æquitas quandoque trahatur ad alium casum, secundum Ioan. An. ex cuius dicto no. quòd ius commune limitans aliud ius commune, inducit etiam limitationem constitutionis particularis, disponentis idem quod ius cōmune, quod est notandum, quia per hoc limitat c. 1. de constitu. eo. li. Nam licèt ius commune non reuocet statuta contraria, nisi faciat de illis mentionem, vt ibi, tamen limitat illa, licèt de illis mentionem non faciat, secundum Domini. facit l. si seruus vestri. C. de noxa. & de consuetu. c. cum dilectus. inducit etiam Io. And. hunc tex. ad qō. Domini. 61. de episcopo qui promisit clerico existēti in studio annuatim 10. donec haberet beneficiū ęquè bonum, an teneatur vlterius illi prouidere si est adeptus beneficium valens 10. quæ tamen in studio habere non potest? & tex. hic facit, quòd sic, & maximè cum non sit ęquè bonum, faciunt etiam plura alia iura, de quibus hic per Io. And. Sed in contrarium facit reg. qui actionem. j. eo. li. item quia tale onus vt teneatur residere in beneficio de iure cōmuni tacite inest, vt ȝ. in tit. de cle. non resid. ergo pro expresso habetur. l. cum quis. ff. si cer. petat. & ex his & alijs rationibus, de quibus hic Ioan. An. fuit conclusum, episcopum fore liberatum, nisi appareat inter eos aliud actum, vt refert hic Ioan. And. ita residens. & hoc etiam videtur tenere hic Ioan. de Lig. quia verba sunt intelligenda legaliter. l. si cui. ff. de seru. sed de iure quilibet debet in beneficio residere, igitur & talis, secundum eum. quod intelligit Imo. quando promissio fuit simpliciter facta: secus si ob causam studij. argumen. l. nec semel. §. si inhibitione. ff. quando di. lega. ced. & ita residet hic Dom. & ita procedere posset opinio Pet. de Ancha. qui hic tenuit partem negatiuam, quòd episcopus non sit liberatus, si illa decem existens in studio perci-
5 pere non potest, vt hic plene per eum. † In eadem glo. in fi. idē tenuit glo. in c. commissa. hic alleg. & Archid. & Ioan. An. ibi, licèt Ioan. Mo. ibi aliud voluerit. & no. ex glo. quòd promotus ad ecclesiam parochialem tenetur promoueri ad ordines si habet exercitium curæ, licèt possessionem fructuum nō habeat de quo in d. c. commissa. & in c. licèt canon. ȝ. de elec. eo. lib.

ADDITIONES.

a Ber. de Ro. Sed si postea ad pinguiorem fortunam peruenerit ad totum debitum tenebuntur, vt l. is qui. ff. de ces. bo. & C. qui bo. ce. pos. l. j. & quod plus est, cogi poterunt per excommunicationem, vt d. c. Odoardus.
Vinc. God. Adde, quod tituli multiplicatio in eodem beneficio, ad cautelam utilis est. Fel. in c. in nostra. col. 3. vers. si titulus multiplicatur. de rescrip.
b Ber. de Ro. Ex hoc loco ar. etiam, secundum Do. quod in causarum decisionibus seruanda sit æquitas, & optimum ab ea semper sumitur argumentum. facit de transac. c. fi.
c Ber. de Roma. Pro quo vide re. qui sentit onus. infra eo. lib. de re. iu. & quod no. in l. j. §. pro secundo. C. de cad. tol.

SVMMARIVM.

1. *Ordo sacerdotalis potest annecti ipsi præbendæ.*
2. *Forma mandati est seruanda, nec omitti potest de partium consensu. & numero 3.*
3. *Præbendæ ut sint æquales in ecclesia non est de necessitate iuris.*

4 Nume-

4 Numerus maior non includit minorem in his quibus uerba debent intelligi strictè. 5.
6 Præbenda & beneficia si sint in ecclesia, & mandatur prouideri de beneficio, an de præbenda poterit prouideri.
7 Papa si mandat prouideri de beneficio vsque ad valorem cẽtam, si fructus sint aucti, quid iuris.

C A P. XXVII.

QVi de non. Habet tres partes, sicut tria sunt dicta. ſm ibi, similiter. tertiũ ibi, idem eſt. & in fi. ponitur ratio omnia præcedentia reſpicit. † No. j. ꝙ ipſi præbendæ poteſt annecti ordo ſacerdotalis. facit cle. vt hi qui. de ætate & quali. & qualiter hoc fiat hic per Pet. de Ancha. & per Ioan. An. in c. ei cui. j. eo. in glo. 2. † Secundo no. ibi, auto. mandati, ꝙ forma mandati ſeruanda eſt, nec poteſt omitti etiam de conſenſu partium, vt hic dicitur. intellige qñ alteraret̃ forma ipſius mandati: aliàs aliud eſſet, ᵃ vt no. in c. prudentiam. ꝫ. de offi. deleg. & in c. cum dilecta. ꝫ. de reſcrip. & ſic partes conſentire non poſſunt, vt in literis beneficialibus executores aliud faciant q̃ in mandato contineatur, etiam ſi reſpiciat commodum vel incommodum impetrantis, vt hic in tex. & licèt auctoritate mandati impetranti non ſacerdotalem non poſſit prouideri de ſacerdotali præbenda etiam ipſi volenti, tamen ſecus ſi auctoritate ordinaria vellet prouidere nolenti & renũcianti ſuis literis, quia poſſet dummodo aliud non obſtaret, vt hic probatur a contrario ſenſu. facit c. cum pridem. ꝫ. de pac. & de renuncia. c. ſanè. ſm Ioan. An. † Tertio no. ꝙ de iuris neceſſitate non requiritur, ꝙ in eccleſia præbendæ ſint æquales, de quo in c. cum omnes. de conſti. & vide per Ro. in deci. 226. quæ incip. Item ſi in eccleſia, tenentem, ꝙ valeret conſuetudo, ꝙ in eccleſia in qua ſunt maiores & minores præbendæ non poſſit optari maior præbenda, ſed tãtum minor, iuxta ordinem ſuæ receptionis. † Quarto no. ibi, minoris valoris, ꝙ in his in quibus verba debent intelligi ſtrictè, & ſecundũ proprium ſignificatum, maior numerus nõ includit minorem. Et in maiori ſumma non ineſt minor, licèt aliàs ſecus ſit, vt in reg. plus. j. eo. lib. vnde in literis ad beneficia verba ſunt ſeruanda ſecundũ proprium ſignificatum verborum, & debent intelligi vt verba ſonant, vt hic dicitur. & facit c. ſuſceptum. ꝫ. de reſcrip. eo. lib. nec poteſt quis renunciare ſuo fauori, † vt hic patet. de quo j. ideo dicit hic Ioan. An. ꝙ ſi in ea. eccleſia ſit ſecundus impetrans poterit obtinere præbendam a qua primus impetrans habens ſummam taxatam fuit excluſus, dummodo ipſe ſecundus impetrans eodem mõ non habeat ſummam taxatam, vt hic per eum. † Vltimo no. & ita allegatur, fines mandati diligenter debere ſeruari, & ſecundum propriam vim verborum, & ſm expreſſa in mandato, & ſic in literis ad beneficia omiſſum habetur pro omiſſo, nec fit extẽſio ad nõ expreſſa. facit d. c. ſuſceptum. & hic in tex. dicitur, cuius diſpoſitio locum habet non ſolum in Papa ita mandante, ſed etiam in quibuslibet alijs inferioribus habentibus poteſtatem ſic mandandi, cum eadem ſit ratio ſecundũ Ioan. And. vnde probatur hic, ꝙ in mandatis & in literis ad beneficia nõ habeat locum ar. de maiori ad minus, quia conceſſo maiori in fauorem alicuius non videatur conceſſum quod eſt minus illo volente. Secus tamen eſſet in diſpenſationibus, quæ licèt debeant ſtricte intelligi, vt in c. 1. ꝫ. de filijs presby. tamẽ in eis locum habet arg. de maiori ad minus, vt videtur tex. ſingu. in c. per vene. ꝫ. qui filij ſint legi. & ibi per do. Nico. de quo etiam ꝑ Imo. in c. poſtulaſti. circa fi. ꝫ. de reſcrip. vbi tenet ꝙ ar. de maiori ad minus non habeat locum in priuilegijs, ſed in diſpenſationibus. & hoc niſi illud minus ſub maiori includatur neceſſariò, puta ſi concedatur illegitimo, vt promoueatur in epiſcopum. intelligatur enim etiam de reliquis ordinibus ſacris conceſſum, per oo. in c. ex literis. de exceſ. præla. vnde etiam dicebat Ioan. An. in addi. Specu. in titu. 2. §. ſi. ſuper 3. ſeu 5. verſi. vbi dicit, quòd ſi eſt diſpenſatum cum aliquo illegitimo, ꝙ poſſit promoueri ad diaconatum, videtur conſequenter diſpenſatũ in ordinibus inferioribus, quia ſine illis ad ſubdiaconatũ promoueri non poſſet, ſm Imo. ibi. In glo. in ver. integra. ibi, dic ſi ille &c. idem Ioan. Mo. & Archi. & alij Doc. In ea. glo. in fi. facit l. Caſus. ff. de lega. 2. Et intelligas hanc vlti. partem glo. de diuiſione quæ fit quo ad fructus tantum, non de illa quæ fit, vt quælibet pars diuiſa conſtituat de per ſe vnam præbendam, tamen glo. non procederet, cum talis diuiſio ſit prohibita, vt in c. maioribus. ꝫ. eo. Sed intellige de diuiſione facta auctoritate ſuperioris ad finem, vt quælibet pars diuiſa conſtituat vnam præbendam, & tunc ſi diuiſio pręceſſit datam literarum, de ea poterit prouideri, vt dicit glo. hic, in prin. Sed ſi diuiſio fuit facta poſt datam literarum, & tunc vide in cle. ſi. & ibi per glo. & Doc. j. de reſcri. & hic per Doc. Et vide per Ro. in deci. 217. quæ incipit, Item ſi mandatur. tenentem, ꝙ ſi mandatur prouideri de maiori præbenda in eccleſia in qua ſunt maiores & minores, valet impetratio, licèt in dicta eccleſia ſint etiam media, & de illis non ſit facta mentio. ſi autem in dicta eccleſia eſſet ſtatutum, vel conſuetudo, ꝙ nullus poſſit obtinere maiorem, niſi gradatim fiat aſcen. tunc licet in gratia non ſit facta mẽtio de hoc, tamen valebit, ſi fuit appoſita generalis clauſula, non obſtante, vt in c. cum aliquibus. ꝫ. de reſcrip. eo. lib. † In glo. in ver. præbenda. in fi. quid autem ſi in eccleſia ſunt beneficia & præbendæ, & mandatur prouideri de beneficio, an poterit prouideri de præbenda? Archi. tenuit hic, ꝙ non. argumen. c. quamuis. ꝫ. eod. fallit vbi in eccleſia non eſſent alia beneficia quàm præbendæ, quia tunc compręhenderetur, vt ſic reſcriptum potius valeat quàm pereat. ar. c. abbate. ꝫ. de verb. ſignifi. & ita ſequitur Io. And. & Docto. in c. ſi. ꝫ. eo. licèt d. Flo. teneat ibi cõtrarium, vt ſic appellatione beneficij veniat præbenda, ᶜ quod procederet quando nomen, beneficium, ſumeretur largè, vt ꝫ. & ſic patet ex prædictis idem eſſe dicendum econtra, vt appellatione præbendæ non veniat aliud beneficium. ad prædicta tamen vide per Rotam in deci. 244. quæ incip. Item ꝙ habens. Quando tamen mandarẽtur prouideri de beneficio cõpetenti, & in eccleſia eſſent præbendæ, & alia beneficia, tunc intelligitur ſecundum qualitatem perſonæ: vnde ſi mereretur canonicatum & ſic præbẽdam, poterit de ea prouideri. & idẽ ſi mereretur beneficium, ſecundum Archi. hic. & Doc. in d. c. ſi. & facit tex. no. in c. pro illorum. ꝫ. eo. & in d. c. quamuis. in ſi. Quando autem eſſet pariter idoneus tam ad præbendã quàm ad aliud beneficium, quid tunc debeatur, vide no. in c. ſi pluribus. ꝫ. eo. In glo. ſi. in ſi. conclude, ꝙ ſi in forma pauperum inhibetur prouideri alicui de beneficio, quod excedit certam ſummam, tunc poterit prouideri de beneficio vſque ad dictã ſummam, etiam minoris valoris, cum nõ inhibeatur prouideri intra ſummam: ſecus ſi mandatur alicui prouideri de beneficio competenti, ſecundum ſuæ probitatis merita intra certã ſummam, quia tunc in minori prouideri non poſſet ſi eſſet incompetens, & ideo fuit adinuenta illa clauſula, per quam Papa declarat ſuę intentionis eſſe, ꝙ ſibi volenti, prouideri poſſit de beneficio minoris valoris, ſecundum Ioan. An. dicentem cautius eſſe impetrare de beneficio vſque ad certam ſummam, ut in d. c. quamuis. & ibi uide dicta de hoc, vel ꝙ non excedat certam ſummam, aliàs ſi fiat mentio de certa & determinata ſumma non poſſet prouideri de maiori vel minori, vt hic in tex. & difficile eſſet inuenire tale beneficium ita pũctualiter, ſm eũ, de quò in c. ſi pauper. j. e. & per Lap. in ſua alle. 79. poſt mediũ. & ita ſequitur hic Io. de Lig. & Pau. in cle. vnica. de cõceſ. præben. cum forma mandati ſit diligenter ſeruanda, & ita violatur in exceſſu ſicut in diminutione, vt hic dicitur. & voluit gl. in d. c. ſi pluribus. licèt in d. c. quàmuis. in ver. vſque. dixerit contrarium & male. Nec obſtat reg. plus. & reg. in toto. j. eo. li. q a loquitur in his in quibus plus & minus habent ſe, vt pars & totum infra eãdem ſpeciem. & nõ ſunt ſpecies ſeparatę, ut eſt in ſummis, & in quantitatibus, & in terminis c. 1. ꝫ. de arbi. eo. lib. non autem locum habet in his, quæ differunt ſpecie, quia tunc mandatum in vno non ſe extendit ad aliud diuiſum, ut patet hic, cum vnum beneficium differat ab alio, & ſit quid diuerſum, ſicut aliàs attenditur diuerſitas modi ipſius prouiſionis, vt in c. cum in illis. ꝫ. eod. & facit l. pręterea. & l. diligenter. hic alleg. & ita ſequitur hic Do. vt hic per eum. † Quid aũt ſi Papa mãdat alicui prouideri de beneficio in certa prouincia vel loco, dummodo eius fructus non excedant ſummam 10. florenorum,

ADDITIONES.

a Ber. de Ro. Imo excedens formã mandati facit actum ſuũ validũ, dũmõ aliàs non ſit contra ius nec mandato ipſi apponatur clauſula, ꝙ ſi ſecus feceris decernimus non valere, vt in decre. cum ad quorundam. ſupra de exceſ. præla. & ſupra de præben. inter cætera. & ſupra de pœn. & remiſ. cum ex ore.
Vinc. God. Forma non ſeruata actus redditur nullus, Thom. Gram. deciſ. 79. nu. 11. & dat eſſe rei & in quolibet minimo non ſeruata vitiat totum actum, ibidem nume. 14.

b Cel In c. tamen, ſuper hoc. ſupra de renun. dicit Ber. & idem in li. de caſibus. eo. c. quod proprio iuri quilibet poteſt renunciare, quod autem dicitur hic puto valere in literis beneficialibus tantum, vt ſatis liquet ex hoc tex.

c Cel Veniat præbenda Adde Cal. cle. j. q. 3. de cauſa poſ. & pro. & in clemen. j. § prin. q. pe. de pœnis. & Panor. c. in noſtra, nu. 1. & quod ibi notaui ap.o ad eſt in uerſi. ſine præbenda. de reſcrip.
Vinc. God. Adde Fel. in c. poſtulaſti, col. 7. verſi circa glo. 2. de reſcrip. An autẽ præbenda ſacerdotalis poſſit conferri ei, qui non eſt actu presbyter, ſed potentia tantum, vide Dec. conſi. 149. col. 2. & 3 cum ſeq.

notum, ſm taxationē decimæ, & in loco illo non ſit taxatio decimæ, vel ſunt aucti vel diminuti redditus, an ille poterit obtinere, & quis locus, & quæ moneta debeat attendi? no. per Ioã. An. in addi. Spe. in titu. de conceſ. præben. circa medium. & qđ no. in cle. j. ꝫ. de conceſ. præben. & per Oldra. in ſuo conſi. 305. & no. in clemen. 2. de iurepatro.

S V M M A R I V M.

1. *Beneficiū incompaſsibile vt vacet, requiritur quòd adipiſcatur poſſeſſio ſecundi pacifice.*
2. *Beneficium vacans de iure, licèt non de facto conferri poteſt, licèt poſſeſſor eius non vocetur.*
3. *Poſſeſſio nemini eſt ſine citatione auferenda.*
4. *Exceptio proprietatis concernens iuſtificationem tituli, obſtat agēti poſſeſſorio adipiſcendæ.*
5. *Epiſcopus poteſt mittere in poſſeſsionem illum cui beneficium contulit, qualiter intelligatur.*
6. *Executor Papæ, an poſsit conferre beneficium poſſeſſum ab alio de facto, quod tamen vacabat de iure.*
7. *Cauſa cognitio requiritur, quando agitur de tradenda poſſeſsione beneficij iam collati, & cognoſci debet de canonica collatione petentis.*
8. *Quæ autem ſit forma procedendi.*

C A P. XXV.

LIcet epiſcopus. Secundo beneficio curato effectualiter adepto, primum conſimile poſſeſſore irrequiſito conferri poteſt: non aũt eius poſſeſſio dari. h. d. & primo dicit, beneficium de iure vacans conferri poſſe, poſſeſſore nō vocato: ſecūdo ibi, illum tñ. dicit in danda poſſeſſione vocandū. 1 † No. primo, ꝙ ad inducendā vacationē primi beneficij incompaſſibilis non ſufficit ſola collatio ſecūdi, & eius receptio, ſed 2 requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ, ſaltem de facto,[a] licèt non de iure, ſm Archi. & Io. An. de quo in c. eum qui. ꝫ. eo. & ꝑ Inn. & Hoſt. in c. conſtitutis. el 2. ꝫ. de appel. & ſic patet, ꝙ per collationem, licèt acquiratur ius in re, vt ꝫ. eo. in c. ſi tibi, tñ acquiritur poſſeſſio, niſi legitimè appræhendatur. & per quem actum acquiratur poſſeſſio iuris canonicalis, hic per Archi. dicentem, ꝙ per dationē ſtalli[b] in choro, & loci in cap. de quo ꝑ Inn. in c. in literis. ꝫ. de reſti. ſpo. & per Io. An. in titu. de inſtitu. 3 in addi. Spec. Secundo tene menti, ꝙ beneficium vacans de iure, licèt non de facto poteſt conferri, poſſeſſore non vocato, & etiam non caſſato colore retinendi. quod intellige qñ talis color caſſatur a iure, vt erat hic, per c. de multa. ꝫ. eo. vbi ipſo iure caſſatur primum per adeptionē ſecundi, ſecus aũt ſi color non eſſet caſſatus a iure vel ab homine, quia ante caſſationem fieri non poſſet, vt no. in c. literas. & c. cum noſtris. ꝫ. de cōceſ. præben. & vide per Lap. in ſua alle. 17. quæ incipit, an valeat. melius q̃ alibi per eum in ſua alle. 103. quæ incipit. ſæpe. & ibi, an executor datus ad prouidendū poſſit beneficium de iure vacans, & per alium poſſeſſum conferre, ipſo poſſeſſore non vocato. ēt per eum in ſua alleg. 84. poſt medium. † Tertio tene menti, 3 & ita allegatur, quòd poſſeſſio nemini eſt auferenda ſine citatione & cauſæ cognitione. ideo quantūcunque quis poſſideat prima facie beneficium ꝯ ius, tñ ab eo tolli nō debet, & in aliū trāsferri, niſi ipſo poſſeſſore vocato, & diſcuſſo prius ſuper iure ipſius poſſidentis. quod eſt ꝯ multos executores facientes vocare poſſeſſorem, & eo offerente ſe paratū probare de iure ſuo, ſtatim tradunt alteri poſſeſſionē illo repulſo. nam male faciunt, cum anteq̃ tradatur poſſeſsio, debeat prius inquiri de iure ipſius poſſeſſoris, vt eſt tex. hic no. & ita tenet Rota in deci. 160. quæ incipit, Item ꝙ reus. vbi tenet, ꝙ anteq̃ reijciatur poſſeſſor de ſua poſſeſsione, prius eſt citandus, vt ſic videatur tam de iure agentis q̃ ipſius poſsidentis, aliàs poſſeſsio data alicui ſine ordine iudiciario, & ſic de facto, dēt ſine alio ordine iudiciario & de facto reuocari, ſm glo no. in l. minor. §. j. ff. de euic. c & ēt ſine alia citatione, vt dixit no. Inno. in c. querelā. ꝫ. de ele.[c] quia ſicut non interuenit citatio in tradendo poſſeſsionē, ita nec in reuocando interuenire dēt. ꝫ. de regu. iur. c. 1. de quo j. in 4 glo. pe. † Quarto no. ibi, cū tibi &c. ꝙ agēti poſſeſſorio adipiſcēdæ obſtat exceptio proprietatis cōcernens iuſtificationē tituli poſsidentis, de quo j. & idem ſi cōcerneret defectū iuris ipſius agentis, dūmodo poſsit incōtinenti probari, vt voluit gl. no. in c. j. ꝫ. de reſti. ſpoli. & ita ſequuntur ibi Doc. quicquid dicat hic Do. licèt ſecus ſit in agente poſſeſſorio recuperandæ cui non obſtat exceptio defectus proprietatis agentis, ſm glo. in d. ca. j. de quo in c. ad decimas. ꝫ. de reſt. ſpo. eo. li. ſi verò agat poſſeſ-5 ſorio retinendæ, dic vt no. in c. dilecto. ꝫ. e. ti. † Vlt. no. a ꝯrio ſenſu, epm vocato poſſeſſore poſſe in poſſeſsionē immittere illū cui contulit beneficiū: intellige qñ Archi. nō eſſet in eccleſia, & ita procedit quod no. in c. qñ. 24. diſt. quia aliàs ad Arch. non ad epm ſpectat inductio in poſſeſsionē ſeu inſtitutio corporalis, vt in c. ad hæc. ꝫ. de offi. Arch. & poteſt eam facere ſine conſenſu capituli, vt in c. nouit. & ibi per Inn. ꝫ. de his quæ fiunt a prælato. poteſt tñ ipſe epiſcopus pronunciare aliquem in poſſeſsionem inducendum, licèt inducere non poſsit, & ita tex. hic ibi, inducere. poteſt exponi. i. inducendum decernere, ſm Arch. & Ioã. An. facit glo. no. in l. j. C. ſi aduer. liber. vnde videt hic probari, ꝙ inſtallatio ſeu inueſtitura ſit neceſſaria in beneficijs, ſm Archi. de quo in d. c. ad hoc. & in c. eum qui. ꝫ. eo. n. & 6 22. diſt. in nomine. † In gl. 2. in fi. an autem executor[d] Papę poſſit cōferre beneficium ab alio poſſeſſum de facto, quod tñ de iure vacabat, ſi in literis non fuit facta mentio de illius poſſeſſione hic plene per Archi. concludentē, ꝙ non, ſi poſſeſsio eſt colorata, quia literę fuīt ſubreptitiæ: ſecus ſi poſſeſsio nō erat colorata, ſed erat ſimplex detentio, & ita vr̃ hoc ſequi Io. And. de quo per eum in c. cum noſtris. ꝫ. de conceſ. præben. ſuper gl. 2. c. pen. & c. quia diuerſitatis. ꝫ. eo. titu. in glo. præbendas. in fi. & ibi per Inno. & ita ſequitur hic Ioan. de Lig. & Do. dicens, ꝙ dicitur incolorata poſſeſsio, qñ ipſo iure titulus erat nullus, vt hic dicitur in tex. & vide dicta in c. cum de beneficio. circa medium. & in d. c. dudum in prin. & per Io. And. & Do. in c. ſi tibi abſenti. ꝫ. eo. & pleniſsime per Doc. in d. c. cum noſtris. & per Lap. in d. alle. 16. & vide hic per Io. Mo. & Io. An. tenentes, ꝙ executor datus a Papa ad conferendum, an poſsit dare corporalem poſſeſsionē, nec refert, an Papa ſimpliciter dicat, cōferas, an verò addat, & in poſſeſsionem inducas, quia omni caſu executor dabit poſſeſsionem, cum ſit quaſi executiuum ad mandatum conferendi. ꝫ. de offi. delega. ſignificaſti. & interdū apponitur, & defendas inductum, de quo vide in c. pro illorū. ꝫ. eo. ti. & ꝫ. de teſtibus. c. ex parte. & vide in cle. auditor. de reſcrip. & interdum apponitur in literis, amoto illicito detentore, & quid operetur talis clauſula, vide per Docto. in d. ca. cum noſtris. In glo. in ver. conferre. ibi, iſtud eſt regulare, idem voluit gl. penul. in d. c. cum noſtris. & Innocen. in dicto c. de multa. & ita ſequuntur Docto. nec obſt. c. cum eccleſia. ꝫ. de cauſa poſ. quia imo facit pro. nam poſſeſſor ibi eſt tuēdus in ſua poſſeſsione eligendi, intantum ꝙ proprietarius eum priuare non poteſt, nec poſſet eligere, & electio non valeret, de quo hic ꝑ Io. And. Et uide per Rotam in antiquis in deciſ. 300. quæ incip. Nunquid patronus, an poſsit patronus præſentare, non vocato poſſeſſore? & tenet ꝙ ſic, ex quo pōt fieri collatio, vt hic dicitur: intellige quando poſſeſſor erat ipſo iure priuatus: ſecus ſi priuandus per ſententiam, & ita procedit quod no. per Inn. in c. qualiter. el 2. ver. admonitionem. ꝫ. de accu. circa fi. & ita ēt videtur tenere Lap. in ſua alleg. 128. ſm Domi. hic, de quo etiā per eum in ſua alle. 78. & vide per Doc. in c. conſultationibus. ꝫ. de iure patro. & vide per Io. An. & Docto. in c. ordinarij. in fi. ꝫ. de offi. ordi. eo. lib. vbi concludunt, ꝙ a priuatis ipſo iure non poteſt tolli poſſeſsio ſine cauſæ cognitione, vt hic, ſed a priuatis per ſententiam hominis, ſic, ut in c. accepta. & ibi per Inn. ꝫ. de reſti. ſpo. & ratio eſt, quia præceſsit prius citatio de tali priuato, cum cauſæ cognitione, vt ꝫ. per Io. Mo. & Io. And. & facit quod aliàs notat Innoc. in c. ex ratione. de appella. quando fit executio ſententiæ ſuper re ipſa, ſuper qua eſt lata ſententia, ꝙ alia citatio non requiritur in executione. & per Bar. idem te-7 nentem in l. a Diuo. §. in venditione. de re iudi. † In glo. in ver. vocato. in princ. nota glo. ꝙ quando agitur de poſſeſsione beneficij iam collati tradenda, debet interuenire cauſę cognitio, & debet cognoſci de canonica collatione petentis, de iniuſta poſſeſsione poſsidentis, ſecundum Archi. & vide no. per Ro. in d. deciſ. 160. quod intelligit Lap. ſi poſſeſſor opponat, quòd col-

A D D I T I O N E S.

a Adde Do. de Rota deciſ. 31. de cauſa poſ. & proprie. in antiquis. & Cal. conſ. 5. hoc titu.
Canonicatus quaſi poſſeſſio probatur eo, ꝙ tanquàm canonicus habeat ſtallum in choro, locum in cap. cantat & legit, actibus capituli interueniet dando vocem. c. io Geneſi. & ibi glo. in verſi. vel quaſi, de elec. & c. relatum. de praben. an autem canonicatu collato cenſeatur collata prabenda. Fely. in c. cum M col. 10. de conſtitu.

b Ber. de Roma. Adde c. cum inter. ſupra de renun. & ſupra eo. titu. dilectus. el j. & c. dilecto cum ibi no.

c Ber. de Ro. Vide ad hoc c. licet. & c. ſolicitę. & c. in literis. de reſti. ſpo. & quod no. Bal. in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi.

d Vide ad hoc quod no. Old. conſi. 227. & ibi, an ſententia iuris & hominis idem valeant, vide etiam Ro. conſi. 519. in 2. col. quòd cum ordinario conſtat, poſſeſſorem nullum ius habere, ꝙ poteſt illum priuare, etiam non vocatum, qa exequitur officium ſuum propter animarum periculum. de quo etiam per Cal. conſ. 4.

collatio non fuit canonica: secus si possessor non neget eã canonicam, quia tunc sufficeret illi cui facta est collatio facere fidem de collatione, & aliter eam canonicam probare non tenetur, quia præsumitur canonica, vt no. per Innocen. & Ioan. An. in c. sicut. ꝭ. de re iudi. & in c. j. ꝭ. de concess. præben. ſm Lap. dicentem, ꝙ non solum debet cognosci de canonica collatione petentis, vt ꝭ. sed etiam si opponatur exceptio subreptionis, vel alia, per quam negatur, ꝙ petens possessionem habeat canonicum titulum in ipso beneficio, quod debebit de hoc cognosci, cum ipsa exceptio sine appe. impediat, vt colligi potest ex his quæ no. Io. An. in c. ꝙ sicut. de elec. & in d. c. constitutis. in glo. sed videtur. Et si opponeretur crimẽ vel defectus ex crimine proueniens, & si absque infamia, non audietur, sed si cũ infamia talis exceptio debet admitti, & de ea cognosci, & appellatio interposita impedit executionis effectum, vt no. in dictis iuribus, & in c. accedens. ꝭ. de accusa. Sed si opponatur defectus non proueniens ex crimine, tunc non audietur, nisi statim offerat se probaturum, quia appellatio collatione interposita ipsius collationis effectum non suspẽderet, quin fiat missio, vt in d. c. constitutis. per Inno. & Io. And. Multo minus hoc poterit, seu impediet talis exceptio proposita, vt in c. post electionem. ꝭ. de concess. præben. & de re iudi. cum super, ſm Lap. Ex cuius dictis no. ꝙ contra agentem possessorio adipiscẽ. le., vt agebat iste cui fuerat hic facta collatio, potest opponi non solum exceptio concernens ius possessionis & iustificationẽ tituli ipsius, vt patet ex hoc tex. iuncta glo. fi. & facit l. fi. C. de edi. diui. sed etiam potest opponi exceptio solum vel principaliter exclusiua iuris ipsius prouisi, & ius ipsius & proprietatem concernens, ſm Lap. intellige qñ incontinenti offertur probatio parata: aliàs admittenda non esset, vt no. in d. l. fina. & per Io. And. in d. c. post electionem. & per gl. & Doc. in d. c. j. Et qñ dicatur incontinenti offerri parata probatio, vide tex. & Bart. in l. si is a quo. ff. vt in pos. leg. & per Io. And. in c. j. ꝭ. vt li. nõ cõ-

8 tc. super glo. pe. †In ea. glo. ibi, agat ergo [a] &c. no. ex glo. j. for-

a mam procedendi cum agitur super possessione beneficij collati tradenda vel adipiscenda. procedi enim debet summariè, vt dicit glo. & de plano &c. vt in cle. dispendiosam. de iudi. Secundo no. ex glo. ꝙ cum agitur de tali possessione tradenda debet citari possessor. quod intellige nisi collatio fuisset facta cognita causa & possessore vocato prius, quia tũc alia citatio nõ est necessaria, ſm Io. Mona. & Ioã. An. hic, de quo j. in fi. Et idẽ voluit Innocen. & Hostien. in c. j. ꝭ. de conces. præben. in j. parte. & ibi per Ioan. An. in glo. dicit hic ver. quid si executor. & vide no. in d. c. ordinarij. ꝭ. de offi. ordi. eo. lib. super glo. in ver. libere. Et vide per Inno. in c. cum olim. in ver. per portatiũ. ꝭ. de priuile. Et vide etiam hic per Lap. concludentem, ꝙ aut causæ cognitio præcessit collationem beneficij, & citatio possessoris, & tunc poterit fieri missio in possessionem, possessore non vocato, & ita procedit d. c. ordinarij. & quod ibi no. per Archi. Si verò causæ cognitio & citatio non præcessit collationem, & tunc non fieret missio sine citatione, vt hic in tex. ſm Lapum, vt hic per eum dicentem, ꝙ possessor taliter erit vocãdus, quia si citatio fit ex officio, & tunc poterit citari non solũ vt veniat ad dicendum quare non debeat fieri executio collationis, sed & vt veniat ostensurus de iure suo, quod ideo est, q̃a cum possideat primũ beneficiũ curatum, cum secundo curato ꝭ ius cõe cogitur de iure suo probare & titulum ostendere, & vbi hẽt aduersariũ, vt est d. c. ordinarij. & no. in d. c. ad decimas. & ita intelligitur iste tex. Si verò citetur ad petitionẽ eius cui est facta collatio, & tunc citabitur vt veniat ad dicendũ quare non debeat fieri executio & missio in posses. beneficij collati & ipse possessor a possessione remoueri, ſm Lap. ex cuius dictis no. practicam citandi possessorem. In ea. glo. in fi. no hãc glo. ad dicta in c. cum qui. §. j. in 2. no. ꝭ. eo. lib. vt sic possit fieri collatio alteri eo casu quo quis esset priuatus ipso iure, licèt alia sententia declaratoria non præcesserit.

ADDITIO.

a Adde quod no. Archi. supra de restitu. in integ. cum ex literis. ad fin. ff de requi. reis. l. 5. & 3. q. 9. mod: eas.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans primam vacaturam non potest illam obtinere, si non conueniat eidem tempore vacationis defectu ætatis.*

2 *Mandatum simplex prouidendi de præbenda includit præbendam sacerdotalem.*

3 *Impetrans præbendam, licèt illam habere non possit, habebit tamen aliã.*

4 *Clausula generalis, non obstantibus aliquibus &c. an sufficiat in literis, vel an requiratur specialis.*

5 *Quid si apponatur clausula magis specialis.*

6 *Præbenda potest dici sacerdotalis tribus modis.*

7 *Ætatis defectus inhabilitat ad curatum, & ad sacerdotale.*

8 *Ætas an dicatur idonea ad beneficium cõsequendum, quod tempus debeat inspici, tempus data, an tempus vacationis.*

Adde ad idem membrum nu. 9. 10. & 11.

12 *Mandatum si fiat de prouidendo alicui de præbenda, vel beneficio incerto, intelligitur tacita conditio si vacet.*

13 *Existens in 24. anno. & proximus 25. an possit præbendam sacerdotalem obtinere.*

14 *Quid de præbenda diaconali, vel subdiaconali.*

CAP. XXIX.

SI cui. Sacerdotalis præbenda per simplex mandatum de prouidendo, non nisi apto ad sacerdotium est conferenda. h. d. & primo ponitur forma prouisionis. Secundo ibi, sacerdotalis. solui-

1 tur dubium. Tertio ibi, sed aliam. ipsa solutio declaratur. †Nota primo, ꝙ impetrãs primam vacaturã, illam obtinere nõ potest, si eidem tempore vacationis non congruat propter defectũ ætatis, & si sibi ab executore conferatur collatio, non valebit tanq̃ ab eo facta qui dare non potuit. ꝭ. de iure patro. q̃d autem, ſm Arch. & Ioan. An. Secundo no. ꝙ licèt defectus, & taciturnitas ordinum tempore impetrationis & promotionis non reddat quem inhabilem ad beneficium talem ordinẽ requirens, vt in c. si pro clericis. ꝭ. eo. tamen si tempore promotionis non sit in ætate apta ad ipsos ordines, redditur tunc in-

2 habilis ad dictum beneficium. †Tertio no. quòd simplex [a] mã-

a datum prouidendi de præbenda includit sacerdotalem, & de ea impetranti prouideri potest, dummodo aliàs sit in ætate legitima ad sacerdotium. ex quo infertur, quòd licèt in impetrationibus sub nomine dignitatis non veniat curata, ꝭ. eo c. cum in illis, tamen sub nomine præbendę venit etiam sacerdotalis, vt hic, & duas rationes differentiæ assignat hic Ioan. And. vt hic per eum. sed melior ratio est secundũ Io. de Lig. & Do. quia maior idoneitas requiritur in curatis, & est maius periculum quàm in alijs, ut hic per eum. Quarto no. ꝙ licèt in literis debeat fieri mentio de qualitate ipsius beneficij, vt in d. cap. cum in illis. tamen non est necesse, ꝙ fiat mentio de qualitate ordinis annexi & in beneficio requisiti. & vide quod no.

3 per glo. in clemen. 2. eo. tit. in cle. j. de elec. † Vltimo no. ꝙ impetrans prębendam proxime vacaturam, licèt illam consequi

b non possit propter inhabilitatem, [b] tamen poterit consequi aliã, & sic infertur ꝙ genus quod in vno de indiuiduis impleri non potest, impletur in alio. sic ꝭ. eo. titu. cum in ecclesia. vnde est hic vnus de casibus, in quo primus impetrans non obtinet primum beneficium, & alios casus vide per glo. & Doc. in

4 c. quia sæpe. ꝭ. eo. † In glo. j. ibi, secus: sed Archi. hic contra, vt talis generalis clausula non sufficiat, nisi in literis alia specialis clausula ponatur, per quam euidenter appareat de intentione mandantis, cui tunc esset parendum. ꝭ. de offic. deleg. c. ex parte. el 2. quia licèt talis præbenda certę personæ non debeatur, debet tñ certo ordini. facit q̃d no. per Innocen. in c. fi. in j. glo. ꝭ. eo. & per Archid. in c. si propter. in fi. ꝭ. de rescrip. & quia in clausula generali non verisimilia non intelliguntur inclusa. ꝭ. de deci. c. a. & ff. de mu. & ho. vt gradatim. §. j. nec est verisimile, Papam velle talem ecclesiam fraudare seruitio vnius sacerdotis. facit etiam, quia tales clausulę generales tollunt impedientia gratiam si persona est habilis, sed inhabilitatem non tollunt, ex quo Papa id non exprimit, nec intendit: immo in tollenda inhabilitate requiritur dispensatio exprimens statũ personæ, cum qua dispensatur: aliàs esset surreptitia, sed dicit hic Ioan. An. prædicta procedere in inhabilitate prouenientẽ ex iure communi, vt in illegitimo, corpore vitiato, bigamo &c. secus in inhabilitate procedente a statuto ecclesiæ,

per

ADDITIONES.

a Dicit hic Do. ꝙ mandatum directum simpliciter super præbenda includit sacerdotalem & non sacerdotalem.

b Ber. de Ro. Sed quid si impetrans sit inhabilis propter ętatem, vt quia est in anno 24. proximus 25. an possit obtinere. Do. adducit Io. An. tenentem, ꝙ cum istud videatur sonare non modicum rigorem, ꝙ propter modicum tractum temporis non impetrabit, nisi forte de magna æquitate, ut quia sit ętati congruæ proximus facit infra ti. 2. c. 5. & quod paulo ante vel post fit, proinde est ac si fieret tempore debito. C. de pac. l. petens. & ff. de incend. rui. nauf. l. si quis.

Vinc. God. Adde, ꝙ impetratio surreptitia nõ tenet, & si sanctus sit ille qui impetret, quia propter meritum vitæ non est recedendum a iuris dispositione, ut pulchrè no. Bal. in c. fi. in fi. per illum tex. vt li. pend. refert tal. in l. præscriptione. in fine, C. si cont. ius uel vtil. pub. & unde quando quis reddatur inhabilis, Bar. Soc. consi. 169. circa versi. sed his. lib. 2.

per quod præbenda habet annexũ ſacerdotium, quo ſtatuto non exiſtente iſte eſſet habilis ad illam præbendã.nam cũ per has clauſulas velit Papa ſtatuta non obſtare quæ impediũt vel differunt, ſicut eſt tale ſtatutũ per iſtas clauſulas illius impedimentum tolli videtur, ſm Io.And.adducentem quod no. Ioã. Mo.& Archi.in d.c.ſi pro clericis.ſuper verbo,habẽtibus, vbi tenent,ꝙ ſi per ſtatutum, beneficium ita habet ordinem annexũ,ꝙ conferri non debet niſi ſacerdoti confertur impetranti, qui etiã non eſt in ſacris,ex quo in ipſius reſcriptu ſtatuta tolluntur. Sed aduerte,quia dictum Io.An.non videtur procedere,quia facilius Papa præſumitur velle derogare iuri cõi, & a impedimento de iure cõi prouenienti q̃ ſtatuto [a] ſeu impedimento ab eo procedenti.ar.c.j.ꝟ.de cõſti.eo. lib. Sed in primo caſu non derogat per generalia non obſtantia,vt dicit Io. An. ergo nec in ſecundo derogabit,niſi forſan proprio motu ſcribat.facit quod no.Io.An.in c.j.ꝟ.de fi.præsby. ſuper gl. qđ no. ſm Lap.de quo plenius hic per eũ.& Do. & per Ro. in deci. 3. & no.in c.j.ꝟ.de exceſ.præla. Ex cuius dictis circa clauſulã, nõ obſtante,poteſt ſic concludi,ꝙ ſi concedatur gratia, vel priuilegium reſpiciens ius priuatũ,tunc aut impedimẽtum gratię, vel alterius reſpicientis ius priuatum procedit a iure naturali vel quaſi,vt ſi ille cui gratia conceditur eſt infans,vt in c.ſuper inordinata.ꝟ.eo.ti.vel furioſus,vt in cle.vnica.de homici.vel illiteratus omnino,vel laicus.de inſti.c.2.vel mutus, in quos nullo modo cadit beneficiũ eccleſiaſticũ,vt no.per Innoc. in c.cũ noſtris.ꝟ.de conceſ.præben.tunc etiam ſi proprio motu Papa concedit gratiam,& cũ generali clauſula,non obſtãte,tũc obſtans gratiæ non tollitur,niſi aliter ſuam voluntatẽ exprimat, exprimendo in ipſis literis impetratis obſtans ipſi gratiæ.facit quod no.Archi.in c.ſi en tempore.ꝟ.de reſcri.eo.lib.& Io. An. in c.eam te. de ętate & quali. ſm Lap. vt refert Do. & idem vr̃ in duobus caſibus,de quibus per Lap.i c.licet de offi. vica. eo. li.facit c.dudum.ꝟ.eo.§.nos igitur.& in cle.non põt. de procu. & ibi per Lapum ſm Do. Si verò impedimentũ procedit de iure poſitiuo,tunc ſiue procedat a iure cõi ſiue a priuato,vt priuilegio,ſtatuto,conſuetudine,vel onere a prin. impoſito a quocũq; nõ per modũ ſtatuti,vt ꝟ.eo.ti.ſignificatũ. tunc aut ſcribit̃ proprio motu,& ſufficient generalia non obſtantia, & ſic ad conſequendum effectũ gratiæ.ꝟ.eo.tit.ſi motu proprio. Si verò ſcribitur ad alterius petitionẽ,tunc aut quæritur an generalia non obſtantia ſufficiant quò ad conſequẽdum effectũ gratię, ita ꝙ ipſa impugnari non poſſit in via iuris,& dicas ꝙ nõ ſufficient,cum dicta generalia nõ obſtantia non operantur plus q̃ quãdo ſcribitur motu ꝓprio.quo caſu licet tollatur ſubreptio, tamen non tollitur defectus,vt in d.c.ſi motu proprio. & in c. non põt.in fi.ꝟ.eo.ti.& ita procedere poterit quod dixit Arch. 5 Sed ſi quæratur an ad tollendum ſubreptionem ſufficiant generalia non obſtantia,tunc ſi impedimẽtũ de quo debet fieri mẽtio procedit ex facto proprio impetrantis,vt quia eſt beneficiatus & impetrat beneficiũ vel eſt defectuoſus,tũc nõ ſufficit clauſula generalis, ſed debet in ſpecie exprimi defectus illius pro quo ſcribitur,vt ætatis,ordinis,vel alterius,& cauſa illius.ſ.ſtatutũ,cõſuetudinem,vel priuilegiũ,ꝓpter qđ talis redditur defectuoſus,vt hic in tex. Si verò procedit ex facto alieno,tũc aut tale factũ nõ eſt aliàs publicũ,vel aliàs ſibi notũ, & tũc.& hoc caſu locũ habet dictũ Arch.ſicut & in caſu præcedẽti.Sed ſi factũ alienũ erat publicum,vel alias ſibi notũ, & tunc ſufficit ſaltẽ mẽtio,vel clauſula generalis,nõ obſtãte: maxime aliquali expreſſione præcedenti, & ſecuta clauſula generali, vt in d.cle.nõ põt.& facit c.cum in generali.ꝟ.de offi.vic. eo. li. & iſto caſu locũ habet dictũ Io. An. ſecundum Lap. Sed certe quicquid dicat Lap.Io.de Imo.hic,& Io.de Fan.dicunt,ꝙ cõiter approbatur opin. Archi.ꝟ. in prin.poſita, vt videtur tenere Rota in 4.deciſ.in fi.& pro ea videtur caſus ꝟ.de reſcri.c. ſi propter.eo.li.vbi per clauſulam generalẽ,non ob.non præiudicatur iuri quæſito tertio vigore ſtatuti,vel niſi alia expreſſa mentio fiat,ſed hic erat ius quæſitum eccleſiæ in ſeruitio ſacerdotis ſibi debito. Nec ob.ſi dicatur, ꝙ in exemplo glo. hic ponat̃ verbum,differri,vel impediri,quod non ponitur in d.c.ſi propter.quia ea ratione verbum,impediri,expreſſum in literis nõ tollit ius tertio quæſitum eadem ratione,nec verbum,differri, maxime ꝙ ſi iſte inhabilis reciperetur hic ante ætatem legitimam,non ſolum differretur ius eccleſię, imo etiam tolleretur pro illo tempore quo talis non eſſet ſacerdos, & ſic defraudaretur in ſuo iure, ſecundũ Io.de Fan. nec ob. ꝙ tunc clauſula, non obſtante,nihil operaretur contra c.ſi Papa.ꝟ.de priuil. ſm Do.ſatis operaretur, ex quo ſubreptionem tolliit procedẽtem ex taciturnitate ſtatutorum, vt in c.cõſtitutus.ꝟ. de reſcri. licèt diſpenſationẽ non inducat, cũ ſufficiat vt aliquid operetur, licet non ex toto prout verbũ ſonat,vt no.per gl.in c.ſi duo.ꝟ.de procu.eo.li.pro quo optime facit d.c.nõ põt.ſecũdo reſponſo, ſm Do.qui ex prædicta videt̃ velle,ꝙ licet clauſula generalis, nõ obſtãte,nõ inducat diſpẽſationẽ, tñ tollit ſubreptionẽ. qđ vr̃ intelligendũ qñ impedimentũ proueniret ex facto alieno nõ noto,vt ꝟ.plenius dictũ fuit.Quid aũt ſi cũ clauſula generali,nõ ob.cõcurrat ꝓprius motus, voluit tunc Lap. ꝟ. ꝙ inducat̃ diſpenſatio,& impedimẽta tollantur.Sed Imo. hic cõtra, quia tũc læderetur ius tertij, ꝙ non eſt de intentione Papæ, & licet motus ꝓprius tollat ſubreptionẽ,tñ nõ tollit defectũ intẽtionis,vt plene eſt dictũ in d.c.ſi motu ꝓprio.nec habilitat perſonã,vt per gl.in cle.ſi Romanus.de præbẽ.vnde cũ clauſula generalis,nõ obſtãte,de per ſe prædicta nõ tollat ex defectu intẽtionis,nec habilitat perſonã,iuxta no.in d.c.j. de filijs presby. eo.li.eodẽ modo nec iuncta cũ proprio motu,eũ quodlibet de per ſe prædicta impedimenta non tolleret, & videtur de hoc tex.in d.c.ſi propter.vbi indiſtincte loquitur, & tñ gratia erat ibi fauorabilis,ideo extendenda,vt in c.pe. de ver. ſi. ſm Imo. & Domi.ꝙ generalis clauſula,non obſtante, non tollit ſtatuta,vel ꝯſuetudines eccleſiæ,& ſic ſiue gr̃a ſit motu ꝓprio ꝯceſſa,ſiue nõ,cũ indiſtincte loquatur.facit qđ no.in c.ſi.ꝟ. de offi. dele.eo.li.& in cle.2.de offi.ordi.per Lap. pro quo etiam facit, quia gratia de qua in d.c.ſi propter.eſt fauorabilis & latiſſime interpretãda,vt in c.pe.ꝟ.de verb.ſig. vnde licèt ibi apponeretur proprius motus,tamẽ vltra nihil operaretur,& tamẽ clauſula generalis,non obſtante,ibi non tollit ſtatuta vel cõſuetudines eccleſiæ:ergo nec motus ꝓprius cũ dicta clauſula. nec ob.ꝙ motus proprius tunc nihil operaretur,quia quãdoq; hoc ꝯtingit,vt patet ex diſtinctione ipſius Lapi, ſecundum Imo. et Domi.Sed certè dubiũ facit,quia videtur ꝙ propter motũ proprium dicta gratia ſit amplianda,vt in c.ſi pluribus.ꝟ.eo.et propter talem ampliationem [b] tollantur talia impedimenta, aliàs nihil operaretur. Nec ob.ꝙ tunc tolletur ius tertij,quia principaliter non tollit, ſed in conſequentiã, quod põt,vt no. in d.c. ſi pluribus.Nec ob.d.c.ſi propter.quia licet per dictas clauſulas generales non tollantur iura quæſita ex ſtatuto vel ꝯſuetudine ſingulari eccleſiæ vel perſonæ non nominatæ, tamen iura quæſita eccleſiæ nominatæ & grauatæ, quam Papa grauare intendit,non obſtantibus ſtatutis,tolluntur,& ſic ille tex.facit pro,cum hic tractetur de iure quæſito eccleſiæ, quã ipſe Papa grauat. Et prædicta intellige vera,quãdo apponitur clauſula generalis, non obſtantibus quibuſcũq; &c. non facta aliàs expreſſione alicuius impedimẽti: ſed facta expreſſione alicuius impedimenti, tunc videantur tolli etiam alia impedimenta non expreſſa, vt videtur hic velle Lap. arg.d.c. non poteſt. cũ c.qui ad agendum.ꝟ.de ꝓcu.eo.lib.† Quid aũt ſi apponatur clauſula magis ſpecialis,vt non obſtantibus ſtatuto, vel cõſuetudinibus &c. tunc quò ad illam gratiã tolluntur ſtatuta & cõſuetudines,vt videtur tenere Rota in deci.217. quæ incipit, Itẽ ſi mandetur, & in deciſ.3.& facit quod no.in c. cum aliquibus. ꝟ.de reſcri.eo.lib.Quod tamen limita primò, niſi ex ipſo ſtatuto eſſet quæſitum tertiæ perſonæ,quia per talem clauſulã non tolleretur,vt d.c.ſi propter. Secundò limita, niſi tale ſtatutum eſſet factum a laico patrono ſuper ſtatu ipſius beneficij, quia per talem clauſulã nõ tolleretur,vt tenet Rota in dicta deciſ.3.

6 †In glo.2.in fi.vt eſt in eccleſia Bononienſi,ſecundũ Arch. ſed Io.An.refert hic ſe conſuluiſſe ꝯtrium, ꝙ ibi nõ ſint præbendæ ſacerdotales,vt hic plene per Io.An.dicentem,ꝙ altero de tribus modis præbenda poteſt dici ſacerdotalis. Primò, quando per ſtatutũ,priuilegiũ,vel primæuã inſtitutionẽ,vel cõſuetudinem cõferri non poteſt,niſi ſacerdoti. Secundò, ꝙ promotus ad illam tenetur fieri ſacerdos,aliter ea priuatur. Tertiò, quãdo tenetur fieri,& ſi non fiat nõ percipit fructus,ad hoc qđ in ſimili no.in c.ſi.ꝟ.de cle.nõ reſidẽ.p Inno.& Ioan.An. Et vide hodie in cle. vt hi qui. de ætate & quali. vbi poſt annũ nõ hẽt vocẽ in capitulo,& ibi patet, ꝙ ordo qñq; annectit̃ dignitati, qñq; ꝑſonatui,qñq; officio,& qñq; præbendæ. de quo vltimo loquitur tex.hic,ſm Io.An.& dixit hic Lap.ꝙ in primo ex tribus

ADDITIONES.

a Ber. Roma. Hoc tamen ita tenendum cum ſtatutum ipſum erit rationabile, vt eo.c.j.de conſti.quia hoc ſolum, quod rationabile eſt, defendit eccleſia. 24.diſt.c.vlt.81.diſt.ſi quis ſine nec iuri communi ſit forte contrarium. 21. diſt.inferior ſupra de maio.& obe.cum inferior.& in clemen.ne Romani.de ele.nec ab eodem iure ſit reuocatum,vt eo.c.j.de conſti.

b Vinc.God. Adde quòd inutilis ampliatio non vitiat Roc.de Cur. in tract. de iu.patron. q.25.nu 47.quod habetur in l.9.trac.fol.77.

bus prædictis modis, in quib. præbenda dr̄ sacerdotalis, oportet, ꝙ sit sacerdos, in scd̄o ꝙ sit in ętate sufficiẽti ad sacerdotiũ, in tertio non oportet ꝙ sit in dicta ætate, nisi ꝯtineat̄ in literis, ꝙ q̃uis non promoueret̄ ad sacerdotiũ, fructus tñ reciperet, q̃a tunc isto casu, & in prædictis non valerẽt lr̄æ, nisi statutũ, ꝯsuetudo, vel priuilegiũ, per spālia tñ, ſm Archi. vel per gn̄alia, ſm Io. An. nō obstãtia apposita in lr̄is tollerent̄. & si in tertio casu mandarent̄ dari fructus, tunc valerent literæ, licèt de prædictis obstantibus mentionem non facerent. obstaret tamen recepto si fructus perciperet, exceptio dicti statuti, vel priuilegij, seu

7 consuetudinis, ſm Lap. & Do. † In glo. 3. ibi, solutio. Io. de Lig. improbat hãc sol. quia licèt maior idoneitas requirit̄ in curato, q̃ in non curato etiã sacerdotali, tñ in d. c. si eo tp̄e. & hic, tractatur de defectu ætatis qui pariter inhabilitat ad curatum & ad sacerdotale, in tantum ꝙ patienti defectum ætatis, nec curatum, nec sacerdotale posset conferri, vt d. c. si eo tp̄e. & hic in tex. vnde in vtroq; casu ipsa taciturnitas debet reddere rescriptum subreptitium. imo in d. c. si eo tp̄e. in fi. est casus, ꝙ etiam quò ad curatum non valeret rescriptum, si ad id impetrans tp̄e impetrationis non erat legitimæ ætatis. vnde non est dr̄ia in qualitate beneficij, sed oĩ casu tp̄s datæ cõsideratur, ſm eum. & ita etiam do. Anto. in cle. fi. de rescri. improbat hanc solutionem,

8 & Domi. hic. † In ea. glo. ibi, hic loquitur gn̄alr̄. ista est secunda solutio ad d. c. si eo tempore. vt hic loquatur in impetratione generali, non exprimendo speciem beneficij, ibi verò exprimebatur, quasi velit ista glossa, vt ex eius fine colligitur, ꝙ ex quo non expressit sacerdotalẽ, sed simpliciter impetrauit præbendam, non sit quid imputet̄ si non expressit defectum ad sacerdotalẽ q̃n̄o non expresserat. igit̄ lr̄æ nō sunt subreptitiæ, & attendi debet tp̄s vacationis, ex quo isto casu agit̄ de effectu inclusiuo literarum, sed in d. c. si eo tp̄e. est quid imputetur exprimenti de curato & tacenti defectum. Sed cõtra hanc solonem facit, quia impetrans hic vr̄ tacuisse id quod si expressisset non habuisset literas in ea forma. s. inclusiuas præbendæ sacerdotalis, ad quam patitur defectum. vnde si expressisset dictum defectum literas non habuisset. ideo literæ sunt subreptitię quò ad sacerdotalem. Facit ẽt, quia si hic impetrãs impetrasset ſm formam d. c. si eo tp̄e. s. præbendam sacerdotalem, vel non, tunc idem esset quod in d. c. si eo tp̄e. eadem ratione, ergo idem erit in hoc casu, cum expressio eius quod tacite inest nihil operat̄. l. hæc verba. de lega. j. ideo hæc solutio non procedit, ſm Io. de Fan. hic, & Io. de Lig. in d. clem. fi. quia si genus debet ciuiliter intelligi, prout dixit gl. hic, ita & alternatiua. s̄. de rescri. si qñ. & sic est eadem rō in vtroq; casu, ſm eum ibi. Sed do. Ant. ibi dicit, ꝙ dicta solō est ipsa veritas si rectè intelligatur, quia si mandatur alicui prouideri de beneficio, expressis certis qualitatib. quarum aliquæ requirunt certam & determinatam ætatem, & tunc necessariò attenditur tp̄s datæ, quia si persona tunc est inhabilis ætate ad aliquod beneficium de expressis, tunc quò ad illud rescriptum peccat in subreptione, & est subreptitiũ, quia impetrando determinatè nō debuit se asserere habilem ad tale beneficium. & sic est nullum rescriptum, vt per glo. s̄. de rescrip. ad audientiam. el 2. nec habilitas superueniens validat rescriptum a ptin. nullum. ideo est ꝙ si agitur de vitio subreptionis quò ad validitatem vel inualiditatem rescripti, attenditur tempus datę. Quandoq; mandatur prouideri de beneficijs, nō expressis qualitatib. vt si mandat̄ prouideri de præbenda, tunc posito ꝙ in ecclesia sint præbendæ sacerdotales, & non rescriptum, tamen non potest dici subreptitium, quia illud mandatum generis intelligitur ciuiliter, vt videatur mandatum de illo beneficio, ad quod est habilis. & sic non agitur hic vitio subreptionis, sed incapacitatis, quam scribens videtur tunc ponderasse ſm tempus quo beneficium ad personam applicari debet, quia illo tempore putauit capacitatem prodesse & incapacitatem obesse. l. si ita. ff. de leg. 2. ſm do. Anto. in d. cle. fi. vbi tenet hanc secundam sol. ex quibus infertur, quòd si in terminis huius c. expressisset qualitatem præbendarum, idem esset, sicut dicitur in d. c. si eo tempore. & econtra, si in terminis d. c. si eo tempore. non expressisset qualitates beneficiorum, obtinuisset curatum, si tempore vacationis fuisset ætatis aptæ, ſm d. Anto. ibi. & respondet̄ ad rationes Ioan. de Fan. vt hic refert Do. & Imo. hic non sequitur hanc secundam solutionem, nec etiam sequitur dictum do. Anto. volens ꝙ in terminis d. c. si eo tempore. si fuisset simpliciter impetratum beneficium, & tempore vacationis fuisset ætatis legit. ꝙ posset obtinere curatum, quia sub nomine beneficij non venit curatum. s̄. eo. tit. cum in illis. Nec ob. ꝙ tunc est subreptio, quando fit expressio beneficiorum, & non qñ simpliciter, quia quando fit expressio, vr̄ se asserere habilem tp̄e impetrationis quò ad expressum. nam respondetur ꝙ videtur se asserere habilem ſm qualitatem beneficij quod exprimit. argu. c. cum de beneficio. s̄. eo. Quare Domi. hic dicit dictum d. Anto. & hanc secundam solu. posse saluari. Nam talis gratia simpliciter impetrata ad præbendam non est subreptitia, quia simpliciter impetrando præbendam non magis exprimit ꝙ velit sacerdotalem quàm non, & in dubio debet intelligi vt Papa mandet conferri illam ad quam est idoneus. s̄. de præsum. c. fi. & idoneitas sufficit ꝙ sit in personã prouidendi tp̄e prouisionis, vt est casus s̄. eo. titu. is cui. primo rñso. Nec obst. ꝙ ſm prædicta impetrans posset obtinere curatum si sit habilis tp̄e collationis, quod vr̄ ꝯ d. c. si eo tp̄e. quare aũt non expressit de curato, & nō venit nec includit̄, vt d. c. cũ in illis. si verò expressit, tunc obstat subreptio, quia tacuit defectum ætatis, & ideo postea obtinere non poterit, ſm Domini. Sed aduerte quia hæc secunda solutio glos. quam sequitur do. Anto. & Domi. non videtur posse procedere. Nam etiam vbi mandatur prouideri simpliciter de beneficio nō expressa certa specie, debet attendi tp̄s datæ ad considerandum, an sit idoneus ætate, vt probat tex. in d. c. si eo tempore. in fi. ibi, cum ad ipsum sufficientem tunc ætatem haberes. Et dicitur ibi, ꝙ in mandato de prouidẽdo alicui de beneficio sine cura, qđ mandatum est generale comprẽhẽdens alia beneficia, tñ debet attendi tempus datæ. pro quo facit quod dictum est ã. in j. solu. huius gl. & quia talis gratia est odiosa & restringenda. s̄. eo. tit. q̃uis. non videtur ꝙ ꝯpræhendat beneficia, ad quæ impetrans tempore impetrationis non est idoneus, nec vr̄ esse de intentione Papæ vt sibi prouideatur. & sic gratia subreptitia est, cũ semper subintelligatur illa clausula, si est idoneus. s̄. de rescri. cum adeo. & c. cautiam quæ. Nec obst. d. c. is cui. quia ibi agitur de gratia fauorabili, non autem de hac odiosa ad petitionem impetrãtis cui debet prouideri, & sic non potest dici subreptitia. ideo est ꝙ attenditur ibi tempus prouisionis, & non tempus datæ. & facit c. si cui. j. eo. In ea. glo. in fi. hæc est tertia lectura, & solutio ad d. c. si eo tempore. quæ non procedit, quia eodẽ modo potuissent ibi esse omnia beneficia curata, sicut hic omnes præbendæ sacerdotales. Item ſm hanc solutionem accidentia facti inducerent validitatem vel inualiditatem rescripti, quæ non est ponderanda. l. in l. ff. qui & a quibus. & sic hæc solutio cõiter non tenet̄, ſm Io. de Fan. & Domi. Quare Io. de Lig. ponit quartam solutionem, & distinguit inter mandatum relatum ad speciem, & mandatum generale, quia primo casu etiam si mandetur alternatiue, vt in d. c. si eo tempore. tunc cũ vtraque species sit in obligatione, licèt altera in solutione, debet attẽdi capacitas & tp̄s ꝯtractæ obligationis, vt sic in alternatiua in qua tunc non potuit consistere oblō, non possit postea fieri solutio, etiã si postea superueniat habilitas, vt l. si duo rei, in fi. de verb. obli. & sic tp̄s datæ attendi debet, vt d. c. si eo tp̄e. Sed qñ mandatum est generale, vt hic, ex quo nulla species est in obligatione, sed in solutione. ff. de leg. j. l. cum incertus. debet attendi tempus solutionis, & sic habilitas quæ est tempore vacationis, non datæ. Sed certe hæc solutio in effectu est idem cum secunda solutione glo. s̄. quam ipse Ioan. de Lig. improbat in d. clem. fi. vt est dictum s̄. Nec etiam in se talis solutio procedit, quia tũc in obligatione alternatiua, vel certę speciei attenditur habilitas tempore contractæ obligationis, quãdo obligatio est pura, secus si conditionalis, quia attenditur tempus conditionis, vt l. existimo. & l. si rem meam. ff. de verbo. obliga. sed in dicto c. si eo tempore. mandatum erat conditionale, cum intelligatur tacita conditio, si vacabit, vel cum vacat, cum ante conferri non possit, vt in c. j. de conces. præbẽ. ergo ibi deberet attendi tempus conditionis, quod est contra

9 illum textum. † Præterea in d. c. si eo tempore. non cadit pro-

a priè alternatiua [a] in qua vtrũq; est in obligatione, & alterum est in solutione in electione debentis soluere, vt in reg. in alternatiuis. j. eo. lib. cum in terminis d. c. si eo tempore. præcise tãtum debeatur alterum, s. ꝙ primò vacabit, vt in c. si pluribus. & c. si clericus. s̄. e. nec esset in electione conferre debentis, qñ vacaret vtrunque vt ibi, & hic plene per Domi. Quare Lapus hic ponit quintam solutionem, vt text. hic non sit contrarius d. c. si eo tempore. sed concordat, & vt etiam hic inspiciatur tempus datæ, & illud verbum ibi, si nondum, referatur ad tempus dati mandati prouidendo, & nō ad tempus vacationis, &

illud

A D D I T I O.

a Vin. God. No. ꝙ alternatiua importat ordinem successiuum nedum inter personas diuersi generis, sed etiam eiusdem. Ruy consi. 163. nu. 9. lib. j.

illud verbum, aliam, refertur ad aliam præbendã non sacerdotalem. pro isto intellectu facit, nam mandatum de prouidendo de præbenda simpliciter vel de proxima vacatura, intelligitur de prima, & proxima quæ vacabit, vt in c. si clericus. s. e. vnde si ad illam nõ est idoneus expirat mandatũ quo ad illam eiusdẽ generis, vt in d. c. si clericus. & sic vigore talis mandati non potest sibi de curato prouideri. Debet ergo aliam expectare. s. diuersi generis & c. nisi dicatur vt intelligatur de primo, quãdo ad illud impetrans esset habilis, secus si inhabilis tempore vacationis, quia aliud expectare debebit vt hic, imo semper subintelligitur cõditio, si est idoneus tempore impetrationis. s. de rescrip. cum adeo, vt possit eam habere si vacat, vel postea vacabit, si tempore datæ ad aliam erat legitimæ ætatis, alias non. & dicit ꝙ Archi. in d. c. si eo tempore, ita intelligit istum

a tex. pro quo etiam facit ratio. nam istud relatiuum, alius, [a] est relatiuum diuersitatis antecedẽtis, hõs referre diuersa in qualitate a suo antecedẽte, licet in substantia idẽ referat, vt Chr̃s suspensus est, & alij duo latrones &c. vt no. in c. sedes. s. de rescri. vnde licet verbũ, aliã, referat idem in substantia. s. præbendam, non tñ qualitate. s. sacerdotalẽ, sed aliã nõ sacerdotalẽ, facit qđ no. Io. Mo. in d. c. cum in illis, super glo. electio. in fi. nec semper istud pronomen, alius, facit positionem, vt no. in d. c. sedes. in terna glo. in cle. j. de rescri. in ver. alij. & 26. di. deinde. in gl. j. & isto casu valet mandatũ quò ad nõ sacerdotalem, nõ aũt quò ad sacerdotalẽ, si tpe datæ nõ habebat ætatẽ idoneam ad sacerdotiũ. & hoc probat aperte iste tex. iũcto d. c. si eo tpe. ex quibus infertur, rescriptum posse pro parte valere, & pro parte non, & ꝙ vtile per inutile etiam in eo rescripto nõ vitiatur in separabilibus. facit glo. in ver. vel alteri. in cle. j. j. eo. tit. sm Lapũ. & idem in effectu, tenet hic Gen. & Io. de Fan. dicẽs ꝙ pro hac hoc facit, quia per hoc cessat contrarium & sequitur concordia. arg. in c. cum expediat. s. de elec. eo. lib. & quia recte intuenti non est dare rationem diuersitatis inter istud c.

10 & dic. c. si eo tẽpore. † Item illa determinatio non dũ &c. debet referri ad vtrumq; verbũ. s. ad verbũ, mandatur, & ad verbũ, cõferri, vt in c. olim. de rescri. & de le. j. l. talis scriptura, idẽ si dicatur, ꝙ debet referri ad proximum, quia cõstruendo literam refertur ad verbũ, mãdat, qđ magis est proximũ quã verbũ, cõferri, & rõ recti sermonis dẽt attẽdi, vt l. Plautius. ff. de auro & arg. leg. facit ẽt, quia aduersatiua, sed, debet aduersarij in iure & in facto, vt no. in c. concertationi. s. de appel. eo. lib. sed secũdum intellectum glo. vt sic intelligatur de alia sacerdotali, nõ aduersaretur respectu sacerdotalis. de qua præmiserat, nec in iure, nec in facto. Sed Pe. de Ancha. & Imo. reprobant hunc intellectum, quia de propria significatione istius verbi, alius, est vt referat idem in substãtia & qualitate, licet diuersum in spẽ, seu numero, nisi aliud appareat sm subiectam materiã, vt no. in cle. j. & in d. c. sedes. vnde dicta solutio violat literam in duobus. Primò in dictione, alius, ut s. Scđò in dictione, nondum, quæ videtᷓ referri ad tempus promotionis seu collationis, cũ tempori collationis & promotionis iungatur, & non ad tempus datæ. ad hoc l. in delictus. §. si extraneus. ff. de noxa. sm eos.

11 † Sed dicit Domi. ꝙ volens defendere hunc intellectum posset responderi ad rationem ipsorum. Et primò ad id quod dicunt de verbo, si nondum. Et ꝙ tex. a contrario sensu vult, ꝙ si tẽpore collationis sit ætatis idoneæ, possit obtinere &c. Nam arg. a contrario sensu non debet sumi, quando contrarium reperitur in iure determinatum, vt est in d. c. si eo tempore. sm glo. ordi. in c. j. s. de æta. & quali. Et ad id quod dicunt de dictione, alius, põt responderi, vt sit verum, nisi natura negotij aliud importet, vt est hoc casu in quo non potest implicare idem in substantia, & qualitate, cum a prin. includeretur in literis præbenda sacerdotalis, ad quam tunc non habebat ætatem, contra d. c. si eo tempore. & ideo propter naturam materiæ importat idem in substantia, & diuersum in qualitate, & sic remanet validus iste intellectus, sm Do. Dubium tamen faciunt dictæ dictiones, aliam, & si nondum. de quibus hic in tex. & etiam nunc posset dici non esse, quia non vr̃, ꝙ talis intellectus cõueniat literæ, vt patet ex dictis dictionib. aliam, & nondũ. nec est verum, ꝙ hic non possit sumi argu. a contrario sensu, quia non videtur verum, quòd contrarium sit determinatum in dicto c. si eo tempore. vt patet ex supra dictis. & j. dicendis. Nec videtur verum, ꝙ natura materiæ repugnet, vt dictio, alius, non inferat idem in substantia & qualitate. Nam licèt prima præbenda sacerdotalis vacans non includatur propter defectum ætatis, tamen poterit & alia sacerdotalis includi, si tempore eius vacationis sit in ætate legitima, cum tempus vacationis debeat attendi, vt j. dicetur. Quare Imo. hic tenet primam solutionem huius glos. & assignans rationem, quòd ideo in literis super curatis requiritur ætas idonea tempore datæ & vacationis simul, quia agitur de ponderanda habilitate eius quod tacite inest, & in qua maior requiritᷓ idoneitas, vt d. c. cum in illis. sed in alijs beneficijs non curatis, etiam habentibus onus annexum non requiritur tanta idoneitas. potest enim quis esse bonus sacerdos, tamen non erit aptus ad curam. & ideo est, ꝙ ex mente Papæ veniunt talia, licèt non exprimantur considerata habilitate secundum tempus vacationis, vt hic dicitur. Nec ob. si diceretur, ꝙ eodem modo in curatis deberet sufficere habilitas sm tempus vacationis, ex quo tunc tantum agitur de periculo animæ, nam respondetur ꝙ erit magis idoneus si erit habilis tempore datæ & vacationis, ideo vtrunq; tempus inspicitur, sm Imo. cõcludentem ex his, quòd cum requiratur maior idoneitas in curatis, ideo est ꝙ curata non veniunt, nisi exprimãtur, quod non est in alijs, vt d. c. cum in illis. in quibus curatis vtroq; tempore requiritur habilitas, ꝙ non est in alijs, vt hic plene per Imo. qui videtᷓ velle, ꝙ in casu istius c. a princi. ex mente Papæ tacite includebatur sacerdotalis, dummodo tempore vacationis reperiatur habilis. & sic infertur, ꝙ taciturnitas defectus ætatis subreptionem non inducat illo casu. & ita posset saluari intellectus do. Anto. licèt Imo. s. ipsum reprobet. & si teneretur ꝙ hæc fuerit ratio, posset tunc saluari primus & secundus intellectus glo. sed si teneatur ꝙ taciturnitas inducat subreptionem, tunc vera sit solutio Lapi, & Ioan. de Fan. sm Do. qui ex his non videtur præcise hanc partem tenere. Contra tñ intellectum Imo. facit textum clare, vt in d. c. si eo tpe. in fi. vbi etiam in non curatis inspicitur tp̃s datę. Quare d. Flo. in d. cle. fi. dedit sextam solutionem, vt in d. c. si eo tempore. impetrans tempore datę ad nullum suppositum sub hoc termino, curatum, erat idoneus, ideo ab ipso initio gratia fuit ex toto nulla quò ad ipsam partem de curato, sed in hoc capitulo impetrans tempore datæ non fuit non idoneus ad quodlibet suppositum sub hoc termino, præbendam, cum esset idoneus saltem quò ad non sacerdotalem. & idem poterat gratia consummari in alio subiecto alterius qualitatis, vt ꝙ in prębẽda non sacerdotali. Nam dispositio gñalis q̃ñ tenet potest consummari in subiecto aliquo, in quo non potuisset consummari ab initio, dum tñ habilitas subsit tpe consummationis. facit l. qui decem. §. Suchũ. ver. sed ei. ff. de solu. vt plenius per eum in dicta clem. fi. Sed aduerte, quia talis intellectus violat literam in ver. aliam. vt est dictum s. nec tollit contrarium d. c. si vt nisi, in fi. & an inspiciatur tempus datæ vel vacationis. Quare alij dant 7. solutionem, ꝙ aut patienti defectum ætatis mandatur prouideri de beneficio certo, vel præbenda certa, tunc est gratia subreptitia, & non valet, vt in d. c. si eo tempore. aut de beneficio vel præbenda in genere, tunc in literis fauorabilibus & ampliandis tempus prouisionis, seu vacationis inspicitur, vt in d. c. is cui. aut in literis ambitiosis & restringendis, tunc si mandatur prouideri de beneficiu vel prębenda vacatura, vel sub ista conditione, si vacabit, ex quo tale mãdatum est conditionale, attenditur tempus conditionis, & sic vacationis, vt si tunc sit in ætate idonea ad illos ordines possit de tali beneficio, vel præbenda prouideri. & ita procedat & intelligatur iste text. pro quo facit, quia in dispositionibus conditionalibus tempus conditionis inspicitur, vt dicta l. si rem ratam. & dicta l. existimo. Si verò mandatur prouideri de beneficio, vel præbenda purè, & simpliciter, vel sub conditione de præsenti, vt si vacat, vel de beneficio, seu præbenda, seu de vacante, tunc cum talis conditio sit de præsenti, & sic non suspendat, vt in l. cum ad præsens. ff. si certum peta. habetur ac si pure fuisset mandatũ, & attenditur tunc tempus datæ. & ita procedat dictũ c. si eo tempore. in j. & 2. responso. pro quo facit, quia in obligationibus puris tempus celebratę dispositionis seu obligationis contractæ attenditur, vt in l. si duo. & l. in-

12 ter stipulantem. §. sacram. de verbo. obliga. † Cogita tamen, quia in mandato de prouidendo alicui de prębenda, vel beneficio incerto, & sic simpliciter, semper inest tacita conditio, si vacat, vt in c. j. de conces. pręben. & semper intelligitur de primo,

ADDITIO.

a Celsus. Relatiuum, alius. Adde Gemi. in c. j. in fi. & qđ ibi notaui in apo. ad eũ. in ver. dictio alij. eo ti. & li. Panor. c. mulieres. n. 2. & ꝙ ibi notaui in apo. ad eum. in ver. eiusdem qualitatis. de sen. excom. & Fel. c. sedes. colum. fi. ver. dictio, alius. de rescrip.

Vin. God. Alius quid importet & in personis & in rebus & quandoq; impropriatur, vt per eundem Fely. in c. veniens. de simo. in fi. & in c. cum non ab homine de iud. Soc. consi. 300. in causa interpellationis. ver. 3. principaliter. lib. 2. Goz. consi. 35. nu. 9.

mo, vt in c. si clericus. & §. si post. s. eo. vnde expressio eius qđ tacite inest non videtur ꝙ debeat aliquid operari. & sic exprimendo eo modo quo inest, vt in l. hæc verba. & ideo no. ff. de le. j. quod non vr facienda differentia si mandat prouideri de beneficio, vel de prębenda primo vacatura, prout erat hic in tex. vel de præbenda simpliciter, prout erat in d. c. si eo tempore quo casu si vacat de præsenti de illo intelligitur, alias intelligitur de proximo capitulo vacaturo, & non de alio, vt in d. c. si clericus melius in c. mandato. s. eo. in c. si pluribus. vnde etiam si prædicta non exprimantur, ita subintelligitur a iure. & eodem modo si mandetur prouideri de prębenda proximo vacatura, prout hic dicitur, intelligitur non solum de prima vacante in futurum, sed etiam si de præsenti vacat, posset dici ꝙ si vacat, de pręsenti, tunc attendatur tempus datæ, sed si vacabit de futuro, tunc attendatur tempus conditionis, nisi tunc obstet, ꝙ vna & eadem res non debet diuerso iure censeri. Sed posset responderi contra, per d. c. si eo tempore. vbi vnum & idem rescriptum potest, valere pro parte & pro parte non, vt per glo. in d. c. si postquam. quo casu esset dicendum, ꝙ tacita conditio de præsenti non deberet suspendere, vt in d. l. cum ad præsens & tamen hic dicitur secundum istum intellectum, ꝙ suspenditur & attenditur tempus conditionis, vnde vtroque casu idē in effectu resultat. & non videtur differentia inter hæc. Ideo tenendus videtur intellectus ipsius Lapi, vt s. nisi dicatur. ꝙ prædicta non sint vera: imo sit facienda differentia in hac materia odiosa & restringibili. ad hoc l. si ab alieno. & l. si cum stipulamur. ff. de ver. obli. & quod no. per glo. in c. dilectus. el 2. s. eo. titu. vbi hoc. & in d. clem. si. & in c. vt circa. de elect. eo. lib. & ibi quando mandatur prouideri beneficium si vacat an possit prouideri de beneficio qđ vacabit in futurum. Et licet dicatur ꝙ in omni mandato inest tacita condicio, si vacat, vt in c. j. de concess. præben. & tacita condicio semper debet suspendere, vt per glo. in l. quia. ff. de pac. & sic in d. c. si eo tempore. deberet attendi tempus conditionis, sm prædicta. Sed r̄nde ꝙ talis tacita conditio de præsenti, & sic non suspendet, vt in l. cum

13 ad præsens. si cer. pe. secus si esset de futuro &c. † In glo. pe. in prin. quid autem de eo qui esset in 24. anno. & proximus 25. an possit talem præbendam sacerdotalem obtinere, vt hic per Ioan. An. qui videtur tenere, ꝙ de æquitate talis forte poterit eā obtinere, vt hic plene per eum. Sed Doc. hic contra, cum iste tex. requirat ꝯcursum ætatis requisitæ ad ordines tempore promotionis, quare in literis ad beneficia iura loquentia debent stricte intelligi prout loquuntur, vt in c. cui de non. & c. quamuis. s. eo. In ea. glos. in fi. idem Archidiaco. & Ioan. And. In glos. fina. in fin. an autem habeat locum dispositio istius text. si mandatur prouideri de præbenda, proxime vacatura, cum clausula, quam duxerit acceptandā. Ioan. An. & Archi. hic tenent ꝙ sic, quia eodem modo non poterit acceptare

14 illam ad quam ipse non est habilis. † Quid autem de præbēda diaconali vel subdiaconali, an idem sit dicendum sicut hic dicitur in præbenda sacerdotali, vt pariter requiratur idonea ætas requisita a iure. Archi. hic tenet ꝙ sic, per identitatem rationis. Sed Io. An. in hoc contra, per plures rationes de quibus hic per eum, dicens quod licèt iste tex. habeat locum in sacerdotali præbenda, non tamen locum habet in alia habente annexum alium ordinem, cum non sine ministerio text. hic expressit de sacerdotali, aliàs dixisset de præbenda certum ordinem requirente vel ordinem sacrum, sicut dicitur in dicta clemen. vt hi qui. & si hoc voluisset dixisset, vt in c. ad audientiam. s. de deci. & aliàs dicta verba, sacerdotalis &c. nihil operarentur, quod esse non debet, vt in c. si Papa. j. de priui. vt hic plene per Ioan. And. Sed aduerte, quia Gemi. & Ioan. Cal. sequuntur opi. Arch. & respondent ad rationes. Ioan. And. vt hic per eos. & hanc etiam opin. sequitur Ioan. de Ligna. nisi aliud appareret ex declaratione ipsius Papæ. & idem tenet Ioan. de Fan. dicens, ꝙ diuersitates quas assignat hic Ioan. And. non arguunt diuersitatem inter istos ordines quòd ad dispositionem istius c. & ipse Io. And. videtur glossare contrarium, in c. si eo tempore. de rescrip. eo. lib. in glo. pen. circa fi. & in c. j. s. de filijs præsby. io glo. tale quia. & s. eo. tit. cum in illis. in fi. 4. glo. secūdum

a eum [a]. & hanc partem sequitur hic Imo. & Domi. cum ecclesia ita indigeat seruitio diaconali & subdiaconali in ministerio altaris, sicut & sacerdotis. de quo hic plenius per Domi. & Lap. idem tenentem.

ADDITIO.

a Ber de Roma Glo. fin. eum. Adde c. translato de consti j. q. 3 si quis obiecerit. & c. si quis præbendas. idem Arch. qui alle ff. de leg. j. cum ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Clericus dicitur pauper qui nullum habet beneficium.*
2 *Litera pauperum, & litera gratiosa qualiter differunt.*
3 *Clericus se dicens pauperem, si impetrat beneficium tacendo de pensione quam habet, an literæ sint subreptitiæ.*
4 *Papa solus potest conferre beneficia ad tempus.*
5 *Impetrans beneficium si sibi prouideatur de vicaria, an expirat gratia? Adde ad idem nu. 6.*

C A P. XXIX.

SI pauper clericus. Expectans ex certa causa mandato sedis apostolicę ea deficiente beneficiū petere non potest. h. d. Et primò ponitur decisio. Scđò eius ratio.

1 ibi, cum cesset. † No. j. ꝙ ille dicitur pauper clericus qui nullum beneficium habet. sic s. de rescrip. c. postulasti. secus tamen si haberet bona patrimonialia, quia non dicetur pauper, licèt aliàs beneficium non haberet, secundum Domi. quod tu intellige quando esset ordinatus ad titulum sui patrimonij, vt s. eo. c. tuis. aliàs secus esset, & procederet iste tex. secundum glo. in dicto c. postulasti. de quo j. clericus enim, etiam si sit diues ex proprio patrimonio, tamen debet de redditibus ecclesiæ viuere, vt dixit no. Innoc. in c. episcopus. s. eo. In alijs verò casibus

a quis dicatur esse pauper [a] vel diues, dixit glo. nota. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. quod iudicis arbitrio relinquitur. de quo per domi. Nico. in c. j. s. de accusa. Et quæ ecclesia dicatur pauper, vide per glo. no. in c. j. ar. q. j. Secundò nota quòd si Papa mandat prouideri de beneficio iuxta probitatis merita alicuius, debet inspici tempus vacationis, & non impetrationis quòad merita & qualitates eū beneficiandi, quia sufficit quòd talis reperiatur idoneus dum examinatur, & sic tempore vacationis, licèt non fuisset tempore impetrationis, cum Papa rescribat hic, secundum merita sibi prouideatur, secundum Domi. Sed certe hic non dicitur quòd debeat potius attendi tempus examinationis quàm impetrationis & quantum ad idoneitatem, & quòd in his attendatur tempus datæ, est tex. in c. dudum. el j. s. de elect. cum semper subintelligatur illa clausula, si impetrans est idoneus tempore impetrationis, vt in c. cum adeo. s. de rescrip. sed quantum ad alia merita & virtutes posset procedere quod dicit hic Domin. In glos. j. ibi, iustam, vel quasi. no. ex glos. quòd literæ in forma pauperum censentur esse literæ iustitiæ, vel quasi, cum iustum sit clericum beneficiari, vt C. de episco. & cleri. l. in ecclesijs. secundum Ioan. And. facit quod no. s. eod. in c. quàmuis. j. de æta. & quali. & in c. accepimus. licèt Archidia. hic super ver. causa. videtur tenere contrarium, dum dicit, quòd in rescriptis gratiosis attenditur tempus datæ, quasi non sit ita in forma pauperum. cogita.

2 † In eadem glos. in fi. idem Ioan. Mona. & Archidia. pro quo clemen. gratiæ. & quodibi nota. de rescrip. & in c. in curam. s. de rescrip. Et no. ex glo. differentiam inter literas gratiosas, & pauperum, quia literę gratiosę non expirant per adeptionē alterius beneficij, nisi esset incōpassibile, cum primò, secus in lr̄is pauperū, quia expirant si impetrans adipiscat aliud beneficium ēt cōpassibile cum primo, vt sentit glo. hic, & probat̄ ēt hic in tex. vbi nō distinguit quale & q̄tum sit beneficiū. vnde quodlibet beneficium, ēt 20. solidorum hūc effectum inducit, sm Archi. & Io. An. ex quib. infert ꝙ plus fauere debet lr̄is gratiosis q̄ iustitię, vt tenet Fed. in ꝯs. 56. circa fi. & sic ī forma pauperum & in hoc differunt istæ lr̄ę inter se, aliqn̄ verò æquiparant, prout dicit glo. 2. j. & ēt in casu c. si pro clericis. s eo. tit. verò in literis iustitiæ, & in literis pauperū fit larga iterpretatio, licèt in literis gratiosis secus, & vide no. in dicto c. quamuis. §. quanquam. circa prin. In glo. 2. in fi. nota de ista forma paupe-

b rum [b], de qua vide plenissimè per Lap. in sua alle. 79. circa medium

ADDITIONES.

a Ber de Ro. Pauper Cicero in 4. rethoricorū ad Herenniū pauper (inquit) est is qui nō satis hēt, vel cui satis nihil esse pōt & vide in Auth. de sahi .eris § fi. vbi gl. in l j C. de in do melius gl in l. vbi adhuc. eo. tit. instit. de excu. tu. §. item propter. Bar. in auth. ꝙ locum C. de col. & bal in d. auth. præterea.
Vinc. God No ꝙ pauper pōt. si quis dici plurib. modis. Alex. cons. 146. nu. 9. lib. 4 & quis dicitur pauper eius conditione inspecta. Alex. cons. 213. nu. 10. lib. 6. quomodo autem probetur paupertas, late Alexan. cons. 37. lib 7. per totum. & quæ dřa sit inter pauperem. & inopem. cons. 158 nu. 8. eo. lib.
b Ber. de Ro. Pauperum Addit hic Lap. ꝙ qū forma paupe um habet etiam, & si animarum cura hēt annexa & c prouidet eidē, licet si sint in sacris, etiā ꝙ de defectu ordinis in lris non fiat mentio & casus v r esse de præben. pro clericis. lib. 6 & idē si beneficiū, qđ quęrit, annexum habeat sacerdotiū, & p p statutū conferri non possit, quia propter dictam clausulam tolletur statutum.

dium ponentem omnia specialia ipsius. de quibus habetur hic in d.c.si pro clericis. Et dicit hic Ioan. And. ꝙ in ista forma consueuit secundum diuersitatem regionum taxari, ꝙ beneficium non excedat certam summam. facit c. quàmuis. & c. cui de nõ. §. idem. s. eo. Item in tali forma examinetur clericus, maximè in tribus, si bene legit, construit, & cantat, & si per examinatores est approbatus, datur forma ad executores, vt inquirant si est vitæ laudabilis & cõuersationis honestæ, vt in cle. j. de cõcess. præben. & tunc prouident de beneficio secũdum sua probitatis merita, vt hic in tex. Et declaratur in tali forma ꝙ sibi volenti possit prouideri de maiori beneficio, & datur terminus vnius mensis ad acceptandum a tempore notitiæ, & in fine apponitur decretum, secundum Ioan. And. quærentem, quia hodie ante decretum apponitur inhibitio ne is contra quem scribitur post factam sibi literarum insinuationem, & processus habiti per eas etiam ante acceptationẽ de beneficio aliquid disponat, an dicto casu valeat collatio facta per ordinarium ante insinuationem prędictam. & concludit ꝙ sic, si collatio fierit de beneficio minoris valoris, cum tale beneficium requirat acceptationẽ vel voluntatis declarationem, cũ alias non esset competens meritis illius ex quo erat minoris valoris, vnde non cadebat in gratia, vt d. c. cui de non. secus autem si prouideret de beneficio incluso sub principali gratia, quod non requirit voluntatis declarationem, tunc enim facta pronunciatione per executores super idoneitate impetrantis, decretum statim ligat, vt d. cle. j. in prin. secundum Io. An. & idem tenet Ioan. de Lig. & Lap. in d. all. 77. dicens prædicta locum habere nõ solum in ordinario collatore, sed etiam in omni alio collatore, puta executore dato ad prouidendum in eo loco, quia etiam ille ante insinuationem manus ligatas non habet, vt est tex. & glo. in d. cle. j. ideo debet esse cautus habens talem formam, vt non solum ordinato collatori, verum etiam omnibus alijs hanc insinuationem fieri faciat secũdum Lap. ibi, & Domini. hic. de quo etiam per Ioan. And. in addi. Specu. in rub. de conces. præben. & per Doct. in d. cle. vnica.

3 † In glo. fi. in prin. tenuit hic Archi. ꝙ si clericus impetrans dicit se pauperem, habet tamen certam pensionem ab ecclesia ꝙ litteræ sunt subreptitiæ, si talis pensio est sibi sufficiens ad vitæ necessaria, vt in d. c. postulasti. de quo ibi per Ioan. An. tene menti hoc procedere si habet illam vt in titulum, alias secus. & ibi etiam no. an habens literas in forma pauperum teneatur in literis gratiosis de ipsis facere mentionem. de quo etiam in c. si motu proprio supra eo. & in c. in nostra. supra de rescrip.

4 † In ea. glo. ibi cum beneficia sint perpetua, no. ex glo. ꝙ licet solus Papa posset conferre beneficia ad tempus, & sub conditione, vt per glo. no. in c. si gratiose. s. de rescri. eo. li. tamen regulariter beneficia debent esse perpetua, vt dicit gl. hic. Et est tex. 55. di. præcepta. & in c. j. j. de ca. mona. ideo est ꝙ nõ potest quis a bñficio remoueri, nisi pro grauissimo delicto. 7. q. 6. inuentum. & prædicta in secularibus. Regulares verò põt ex leuioribus causis a suis beneficijs amoueri, vt in c. qualiter. el 2. in fi. s. de accu. Et an, & quando regulares possint habere beneficia perpetua, vide quod no. in clem. quia regulares. de sup. neg. præla. & in c. 2. & c. cũ ad monasterium. s. de sta. mona. & dixi in c. fi. s. de ca. mona.

5 † In ea. gl. in fi. idem Archi. & facit quod no. in cle. j. de offi. vica. non tamen expirarẽt literæ in forma pauperum, si postea habens eas ordinaretur ad titulum sui patrimonij, vel alterius, cum non censeatur ex hoc beneficium perpetuum consequutus, prout requirit iste text. quod intellige nisi talis titulus esset perpetuò constitutus in bonis ecclesiasticis, ita quòd raderet in nomen & effectum ecclesiastici beneficij, vt no. in d. c. tuis. & in d. c. postulasti. secundum Ioan. Andr.

6 † Et idem si talis titulus autoritate ordinarij transferatur in titulum ecclesiasticum, secundum Io. de Ligna. & Domi. hic no. ex hac glo. & ex dictis s. per Ioan. Andr. quòd appellatione beneficiorum non venit vicaria temporalis, vel titulus patrimonialis non assignatus perpetuò in titulum beneficialem. Nec etiam venient possessiones assignatæ alicui ab ecclesia ratione seruitij, secundum glo. fi. in regu. j. j. eo. lib. in princip. Et idem si ab episcopo ordinante, vt no. Pau. in clemen. 2. de vi. & honesta. cleri. Quod inducit hic Domi. ad priuilegia, vel rescripta in quibus fieret mentio de beneficijs, vt sic prædicta non veniant appellatione beneficiorum. Et quòd impetrantes beneficia de his non teneantur facere mentionem, de quo in dicto c. si motu proprio. & in dicto c. postulasti. Extra glo. quærit hic Archidia. quid si Papa scribat executori, quòd moneat & inducat ordinarium collatorem, an per talem clausulam detur potestas compellendi? & videtur hic concludere quòd sic. Sed Ioan. And. tenet contrarium, per tex. & glo. in c. cum nostris. in fi. s. de conce. præben. & facit extrauag. Ioan. 22. quæ incip. Antiqua, in fi. & ita videtur hic sequi Ioan. de Ligna. pro quo tex. in c. j. s. de test. co. & in c. præterea. & in c. cum in tua. s. de sponsa. & in c. cum simus. de regu. cum simi. in quibus iuribus probatur, ꝙ verbum, moneas, & inducas, importat ꝙ compulsionem addat, ꝙ compellat quod aliàs frustra addetur, sm Domi. & Pet. de Anchara. & cum hac opi. transit hic etiam Pet. de Ancha.

S V M M A R I V M.

1 *Legati factum non dicitur factum sedis apostolicæ.*

2 *Possessio in beneficialibus iuncta cum titulo inducit prærogatiuam contra alium titulum concurrentem.*

3 *Titulus collatus a maiori, vincit titulum datum a minori.*

4 *Collatio beneficij si spectat ad episcopum & ad inferiorem qualiter est inter eos locus præuentioni.*

Adde ad idem nu. 5.

6 *Prioritas temporis spectatur non tantum respectu diei, sed etiam respectu horæ.*

C A P. XXXI.

SI a sede apostolica. Si non constat de prioritate beneficij pluribus collati, primò possessio, deinde maior prærogatiua præfertur. h. d. primò soluit casum dubium, duo membra distinguens. secundum ibi, si verò.

1 † No. j. arg. ꝙ factum legati non dicatur esse factum sedis apostolicæ. cum ponantur hic vt diuersa. sic s. eo. c. si apostolicæ. licèt glo. in c. si abbatem. s. de electio. eo. lib. dixerit quòd appellatione apostolicæ sedis veniat etiam legatus de latere. de quo vide ibi no.

2 † Secundò no. ibi, possidentis. quòd licèt in beneficialibus sola possessio non tribuat titulum, j. eodem lib. tamen iuncta cum titulo inducit prærogatiuam contra alium titulum concurrentem in tempore, etiam habentem prærogatiuam respectu ipsius conferentis. Et intellige de possessione iusta, nam violentus possessor non debet gaudere [a] priuilegio possessionis, vt s. eod. c. eum qui. & l. vis eius. C. de proba. & voluit hic Lapus quòd possessio debeat considerari vt adsit eo tempore quo agitur, vt sic ille qui tunc possidet, sit potior, licèt alter prius fuerit in possione quam nunc non habet, cum tex. hic dicat, quòd melior est conditio possidentis, secus ergo in non possidente, licèt per prius possederit. Sed Domini. hic contra, quia ex quo possessio validat ius illius qui primò adeptus est illam, de necessitate sequitur extinctio iuris alterius, cum duo simul non possint habere idem beneficium, vt in c. cum non ignores. s. eo. titu. vnde licèt de facto alius postea acquirat possessionem beneficij, tamen non reconualescit ius extinctum. 7. q. j. quam sit periculosum. de conse. dist. 2. quæris. & facit c. si clericus. in princip. s. eo. & ita voluit glos. j. in ver. neuter. volens quòd attendatur quis primò fuerit possessionem adeptus.

3 † Vltimò nota quòd vbi iura partium sunt obscura cæteris paribus vincit qui habet titulum a maiori. facit clemen. j. in fi. vt li. penden. vide s. eo. c. hi qui autoritate. In glos. j. ibi, eadem est ratio. vnde si dicto casu neuter illorum possideret, & non appareret de prioritate collationis, tunc præferendus habens titulum a Papa, cum habeat a maiore immediate, licèt vtraque collatio dici possit apostolica, vt dicto c. hi qui. & facit c. dudum. ver. nos igitur. s. eo. secundum Lap. & Domi. & sic posset dici, quòd præferri potius deberet habens titulum a speciali delegato Papæ quàm a legato de latere. arg. c. sane. s. de offic. delega. & c. nisi. s. de offi. lega. vide in dicto c. hi qui. in fi. & in dicto c. dudum. In ea. glos. ibi, idem dico. & sic in collatione eiusdem beneficij possunt concurrere tres habentes potestatem conferendi. & vide bonam glo. in c. j. in fi. s. de offic. lega. eod. lib.

4 † In eadem glos. in fi. aduerte primò, quia voluit hic Lap. & Domini. quod si collatio spectaret ad episcopum & inferiorem, quia inferior præscripsit collationẽ beneficij contra episcopum, non tamen taliter quòd episcopus non possit conferre, sed est locus præuentioni inter eos, prout no. per Io. An. in c. pastoralis. s. de offi. ord. in j. glo. & in c. cum episcopus. s. eo. ti. & lib. haberet tunc locũ iste tex. quia eadem est ratio. facit quod no. Ioan. And. in c. ad hoc. s. de offi. archi.

A D D I T I O.

a Ber. de Roma. Gaudere. Adde quod no. Spec. de j. & 1. decre. §. fi. ver. sed pone. & Bar. & bal. in l. 3. C. vnde vi.

Vinc. God. Adde quæ remedia habeat expulsus per vim a possessione sua. quæ ergo remedia habeat Alex. consi. 103. videtur prima consideratione. nu. 13. lib j. ponit.

archid.& in c.3.ꝭ.de offic.vica.Secundò aduerte, quia Gasp.de Cal.in suo consi.7.huius tit.voluit, quòd si reperitur facta collatio per episcopum præsenti & acceptanti,eadem die reperitur collatio facta per vicarium alteri de eo beneficio, nec appareat de prioritate, tunc collatio episcopi etiam de paribus erit potior tanquàm facta a maiori, vt hic in tex. & facit c. per tuas.ꝭ.de maiori.& obed. & c.duobus.ꝭ.de rescrip.eo.lib.maior enim est potestas episcopi quàm vicarij, vt dicto c.dudum cum ab eo possit episcopus in totum & in partem auferre potestatem quam quò ad illud beneficium videtur adimere,conferendo alteri.facit quod no.in c.si quem.ꝭ.de procu.eo.lib.& per Io.And.in c.intimasti.ꝭ.de appel. & per Archi. in c.quàmuis.de offi.deleg. & in c.j.vt eccle. benefi.& in c.ecclesia.el 2. vt li.pend.Et ita sequitur hic Domi. concludens per dictas rationes, ꝙ iste text. in episcopo, & eius vicario locum non habet,etiam si habens collationem a vicario prius esset adeptus possessionem, cum potestas vicarij quò ad illud beneficium
5 sit ablata,& sic non valeret. † Tu aduerte, quia quod dicit Domini.non procedit.nam tunc videtur ablata potestas, quando episcopus prius contulisset,secus vbi non apparet de prioritate, & tunc cæteris paribus præfertur habens collationem a b episcopo tanquàm a maiore, vt dicit Lap. ꝭ. & sic in episcopo & vicario habebit locum iste tex. vt data paritate tituli in tempore, vel si non appareat de prioritate præferatur qui prius est possessionem adeptus.& ita est de mente Lap.hic,dum loquitur de Papa, & eius commissario speciali. facit quod not. fuit in c. cum appella. friuolis.ꝭ. de appella. eo. lib. & prædicta,& iste tex. procedit, quando a diuersis idem beneficium reperitur collatum duobus, & de prioritate non apparet. Sed si ab eodem, purà a Papa, vel legato, vel ordinario reperitur duobus idem beneficium collatum, & non apparet de prioritate, tunc non haberet locum iste text. nec tex. in dicto c. duobus. quia ibi loquitur de prouisione facienda, non facta, vt est isto casu, secũdum Io.And.dicens, talem incertitudinem quæ declarari non potest, vitiate, vel saltem impedire talem collationem.arg.l.si fuerit.ff.de re.dub.& ff. de testa.tu. duo sunt Titij. & de elect.c.2.eo.lib.vel debet recurri ad superiorem, qui curiose & subtiliter certificatus id declaret, sicut no. in simili in c.2.de offi.leg.& in c.ex tenore. & c.abbatem. super j.glo.ꝭ.de rescrip.& ꝭ.de offic.ordi.c.ordinarij.§.si verò. secundum Ioan. Andre.& facit quod no.ff. de lega.2.l. si quis seruum.§. si inter duos,secũdum Pet.de Ancha.idem tenentem. quod intelligit Imo. quando neuter possideret, aliàs si alter tantum, & tunc agens succumberet, vt d.l.duo. Sed & tunc posset initari corã conferente,vt declaret quis fuerit primus secundũ eum.Et præ dicta,quando non possidens agit contra possidentem,quo casu,quia non probat clare,succumbit,vt in c.in præsentia.ꝭ.de probat. Sed quantum ad iustificationem tituli sola præuentio possessionis non sufficeret, vt in dicta reg.j. nec obst. tex. hic, cum loquatur in collatione diuersorum, quo casu potest dari concursus collatorum eodem momento temporis, secus in pluribus collationibus ab eodem, quia est impossibile, quòd detur concursus quin non sit prioritas. vnde possessio non potest operari, quòd prior perdat ius prioritatis. & hoc casu est impossibile quòd non appareat de prioritate.& sic no ob.tex. secundum Domi.Tu aduerte,quia hoc procederet si posset apparere de prioritate,& aliàs possessio iustificaret titulum,sicut in collationibus factis a diuersis, cum faciat præsumi collationem præcessisse, vt hic in tex. & tunc eadem est ratio in vtro-
6 que casu. & facit l. si in lege. ff. de contrahen. empt. † In glos. 2. in fi. tene menti, quòd prioritas temporis consideratur non solum respectu diei,sed etiam respectu horæ,de quo vide glo. no.& ibi de causa, in dicto c. duobus. In glo.in ver. neuter.in princip. aduerte, quia aliàs in duobus contendentibus ex pari possessione præfertur ille qui probat de antiquiori possessione & titulo,vt in c.licèt causam.ꝭ.de proba. In glo.fi.in fi.quid autem si Papa,vel legatus tantum reseruauit, & ordinarius cõtulit, tunc si non apparet quis primò, obtinebit prouisus ab ordinario, ex quo per aduersarium nihil in contrarium clare probatur.facit glos.in ver.creatum.in cle.fi.de rescrip.& quod no.ꝭ.eo.in c.si tibi.in fi.sm Io.And. & ita sequitur hic Pau. per no.in d.c.duobus. Sed Lap.hic contra,siue reseruatio sit facta motu proprio,vt in c.si pluribus.ꝭ.eo.siue sit generalis quæ habet vim cõstitutionis, siue sit specialis etiam sine proprio motu præualeret.argu.c.si beneficia.ꝭ.eo.vbi æquiparantur collatio, & Papalis reseruatio.facit d.clemen.j.§.neutro. & ita transit hic Pet.de Ancha.Imo. verò dicit tutius esse tenere dictum Io.And.per hunc tex.a contrario sensu,quia cum sit exorbitãs non debet extendi,vt in reg.quæ a iure.j.eo.lib.Nec ob.tex.in d.c.si beneficia.qui loquitur quandu de prioritate constat.Sed Domi. sequitur dictum Lap. quando reseruatio esset cum decreto,quia tunc idem operatur qđ collatio Papæ quò ad auferendam potestatem ab ordinario, vt in c. si eo tempore.& ibi per glo ꝭ.de elec.eo.lib.& in c.si postquam.ꝭ.eo.sicut ergo collatio Papę eodem tempore concurrẽs cum collatione ordinarij eam inualidat,vt hic. ergo idem in reseruationem cum decreto quę est eiusdem effectus,& sic non ob. qđ dicit Ioã. An. quia probãdo talẽ reseruationẽ,ꝓbat idẽ qđ impedit collationem ordinarij,facit dictum Inno.in c.præterea requisisti.ꝭ.de ap. Tu aduerte, quia hoc procederet, qñ habens collationẽ ab ordinario non possideret,alias si ipse possideret,tunc procederet dictum Ioan.An.per hunc text.& faciunt no.ꝭ.in j. glo.& quod tenet Ioã.An. post Archi. in q. seq. in qua concludit ꝙ si clericus impetrat literas,vt recipiatur in canonicum certæ ecclesiæ, & capitulum illius ecclesiæ eadem die impetrat indulgentiam, ꝙ ad nullius receptionem teneantur per literas apostolicas non facientes mentionem de tali indulto, si nõ appareret quæ impetratio fuerit prior,ꝙ talis indulgentia non nocet dicto impetrãti,quia cũ sit actor, & capitulũ excipiat de indulgẽtia necesse habet ꝓbare prioritatẽ.ff.de ꝓba. in excep. facit glo.pe.in c.venerabilibus.j.de sent.excom. & in d.cle. sm Io. An.dicentem, ꝙ sm stilum quem hodie dat curia omnibus impetrantibus parũ vtilis est hęc quæstio.apponuntur enim clausulę per quas tollũtur indulgentię, etiam quas constat pręcessisse. fortius ergo illę de quibus non constat, tales clausulæ si rõ essent procederet supradicta quęstio. sed certe procederet dicta qõ,qñ tam in indulgentia quam etiam in literis essent dictæ clausulæ.& de prioritate non appareret, vt ꝭ.

SVMMARIVM.

1 *Officio duplici quis fungi non potest.*
2 *Religiosi an veniant appellatione monachorum.*
3 *Beneficia duo incompatibilia potest aliquis tenere in duobus casibus.*
4 *Abbas an possit vnire ecclesias quæ sibi subiectæ sunt pleno iure.*
5 *An autem abbas possit sola voluntate reuocare religiosum a beneficio.*
6 *Constitutio ligat etiam ante duos menses,si eius notitia peruenerit ad subditos ante menses duos.*

CAP. XXXI.

CVm singula. Primò ponitur causa constitutionis. Secundò ibi, præsenti. ponitur constitutio circa religiosos. & ibi tria facit. Nam primò prouidet circa futura, & pœnam apponit. Secundò ibi, circa. prouidet circa pręterita sub eadem pęna. Tertiò ibi, prohibemus. prouidet circa administrationes, vel officia vnius monasterij nõ committenda monachis alterius monasterij, & pœnam apponit committenti
1 & recipienti. † No. j. ꝙ de iure vnus non potest fungi duplici officio, cum plura officia vni personæ committi non debeãt, vt hic.& per gl.in c.singula.86. dis. & facit l. quisquis.C.
2 de postu.† Secundò no. ibi, vel religiosi. argu. ꝙ appellatione monachorum non veniant alij religiosi de quo in c.tuis quęstionibus.ꝭ. de testi.& in c.non dubium. ꝭ. de senten. excommuni.Et an veniant canonici regulares, vide in c.2.de senten. excommuni. & in c. quod Dei. de sta. mona. Et qui veniant appellatione religiosorum,vide per glo.in c.ex multa.in prin.
a ꝭ.de voto.& in ca.quorundam.in fi.de elec.eo.lib.[a] Tertiò no. & plene,quòd pluralitas prioratuũ vel ecclesiarum parochialium prohibetur religiosis,etiam si cura sit per alios exercenda.ex quo infertur a contrario sensu, ꝙ de iure communi monachus possit assumi & eligi ad vnam ecclesiam parochialem. Alij verò tenent quòd sit necessaria dispensatio, vt vide per gl. 16.q.j.in summa.& in c.præses.55.distin.& plene no. in dicto c. quod Dei.ibi vide.& in clemen.j.de elect. Quartò no.ibi, non per ipsos.quòd quandoque cura animarum non exercetur per principalem prælatum, vel rectorem, sed per alium clericum. quod inducit Domi. vt capellanus ecclesiæ possit præscribere
3 curam ipsius ecclesiæ contra principalem prælatum.† Quintò no. ibi, nisi forte &c.duos casus in quibus potest quis de iure cõmuni tenere duo beneficia incompassibilia, de quo vide per glo.ordi.in c.gratia.ꝭ.de rescri.eo.lib.& 21.q.j.in summa.& no. in

ADDITIO.

a Ber.de Roma Eo.lib. Religiosi appellatione non solum veniunt regulares & clerici,vt j.q.j.nullus.sed etiam laici,large tamen sumpto vocabulo,vt 28.distin. si qua vidua.
Vinc.God. Religiosorum appellatione qui veniant, vide per Fely.in c.non dubium ad finem.de senten.excom.

in c.dudum.el 2.§.de elect.& in c.de multa.§.eo.Item no.duos modos vniendi beneficia.s. ꝙ vnum depēdeat ab altero, & sic ꝙ alterum sit accessorium, vel quòd ambo simul vniantur, ita ꝙ vtrumque remaneat principale. de quo per glo.in c.j.ne se. vacan. 4 † An autem abbas possit vnire ecclesias sibi pleno iure subiectas, vel vnā alteri subijcere, tenuit Inno.in c.sicut vnire. de exces.præla.quod no.& idem Ioan.An. & Archidia. hic dicens, ꝙ abbas bene posset hic præscribere saltem in simplicibus & manualibus.de quo vide glo.ord. in ver. ordinarios. in cle.ne in agro.§.ad hæc.de sta.re. Vlti. no.ꝙ de sui natura religiosus est eligibilis, nisi ex delicto aliquo fiat ineligibilis, & sic infertur quòd non sit postulandus. facit §.de electio. eo. lib. in c.si religiosus. In glos. in versi. prioratibus. ibi, non curatis. idem Archidiaco. & Ioan.And. & ita est expressum in d. cle. quia regulares.in fi.facit etiam c.de multa.hic alle. vbi prohibentur prioratus etiam non curati simul de iure teneri. Et vide no. per Fede.in suo consil. 127. vbi plene examinat de istis prioratibus, an, & quando de iure communi possint conferri minori 14. annis, & an, & quando dicantur dignitates vel personatus.de quo per glo.ordi.in ver.conuentualem. in cle. & si principalis. de rescrip. vide de istis prioratibus per Archi. in c. præsenti. de offic.ord. in 6. In glos. in ver. ineligibilis.in princ. hodie autem par pœna imponitur omnibus tā regularibus quam secularibus, vt per glos.fin.in cle.si plures.j.eo. tit.

5 † In ea.glos. ibi ad voluntatem abbatis quòd abbas possit pro sola voluntate reuocare.facit glos.ibi, ad voluntatem abbatis. & idem glos.in c.porrecta.§.de confir. vti.& glos.in ver. reuocari.in cle. ne in agro. §. ad hæc. de sta. mona. & hic per Ioan. And.& Domini.& vide j.in apo.& no. in c.fina. infra de regu. Quid autem si abbas vellet remouere etiam sine iusta causa, puta ex odio vel alia causa iniusta, an possit monachus resistere.vide per Ioan.An.in c.præsenti.§.de offi.ordi.in j.glo. & vltra dicit hic quòd Vltramontani tenent quòd talis prior possit querelam deponere coram superiore ipsius abbatis supplicando ad instar serui, qui supplicat contra dominum iniuriose eum tractantem, vt l.j. C. de preci. impe.& per Innocen.in c. fi.§.qui cle. vel vo. & sic per superiorem restringetur talis voluntas sub ratione 11. q. 3. illa. facit c. eum ad monasterium. §. tales.§.de sta.mona.& §.de app.c.de priore & ibi per Ioan.An. & in c.cum dilecta.§.de rescr. in gl. fi.Sed apud Italicos cōiter hoc non recipitur.pro quo facit quia abbates quando tales ad ministrationes committunt, exprimunt ꝙ nuda voluntate, & sine causa possint illos ad claustrum reuocare, secundum Ioā. An.& ista opi.est melior, secundum Imo.hic, quia iura loquentia de seruo, loquuntur quando iniuria fieret seruo circa eius personam, non circa bona, ut l.cum affirmes.C.de li.cau.secūdum eum, non possunt claustrales habere administrationis, nisi ꝙ abbas illis permittit, vt in c. 2. §. de sta. mo. secundū Dñi. idem tenentem.& idem sequitur Io. An.in c.j.j.de cap. mo. & c.cum ad monasteriū.de sta.mo.& Inn. in c.pe.§. de accu. Sed Imo.in d.cle.quia regulares.referendo d.Anto. concludit, ꝙ si apparet, ꝙ reuocatio fiat ex iusta causa, & clarum est. Sed si apparet ꝙ fiat sine iusta causa, tenet ꝙ possit tunc implorari officium superioris.& ita est de mente d. Flo.ibi. In dubio autem quando allegat̄ iusta causa tenet ꝙ standum sit verbo prælati, dummodo persona prælati honesta sit, & non sit præsumptio alicuius odij.de quo ibi plenè no. Et conclude duos casus claros.primo, quòd pendēte denunciatione vel inquisitione contra abbatem non potest aliquos monachos ad claustrum reuocare, cum præsumatur tunc causa odij, vt est tex.in dicto c.pen. Scdō, ꝙ monachus semper sit audiendus quando cōqueritur, nō pro interesse suæ personæ, sed pro interesse loci a quo amouetur, vt quia ex tali reuocatione læderetur talis locus, vt no. in c.ex parte.§.de accu.ſm Pet.de Ancha.hic.& vide etiam dicta in d.c.præsenti.circa prin.Et ad prædicta vide etiam per Fede.in suo consi. 129. vbi determinat, ꝙ reuocatio ad claustrum possit fieri per solum abbatem sine consensu capituli, etiam si omnes monachi & capitulum contradiceret.c. nulla. 18.q.2.de quo ibi per eum. In ca.glo.ibi, indistinctè intelligo &c.sed Archidia. contra, dicens Bonifacium consultum ita respondisse. Sed pro glo. facit quod no.idem Archi.in d.c.præsenti.& tex. hic, vbi dat̄ optio, quia si intelligeret̄ de perpetuis, non daret̄ electio, vt in d.c. de multa.& sic oportet intelligere istum tex. vt loquatur etiam de manualibus.& ita tenuit glo.antepen.in d.ele.quia regulares.& Io.And.& Dom.hic.

6 † In gl.in ver.prouenerit.in fi.no.ex glo.ſm Domi.ꝙ licèt noua constitutio non liget nisi post duos menses a tempore publicationis, si tamen ante duos menses datur scientia, immediate incipit ligare. & clarius hoc voluit glo.in ver.hactenus.in c.a.j.de re.eccle.licèt Pau.tenuit contrarium in proę. cle. & vide in c.j.§.j.j. de conces.præben.& no.j.in data huius lib.

S V M M A R I V M.

2 Beneficia consueta regi per monachos vnius monasterij, non possunt committi monachis alterius monasterij, nisi per solum Papam.

Adde ad idem nu. 2.

3 Religiosus si vult transire de vno monasterio ad aliud, cuius autoritas requiri debet. Adde ad idem nu. 4.

5 Dispensatio transeundi de vno monasterio ad aliud, facilius conceditur iuuenibus.

1 Prohibemus. † No.j.ꝙ beneficia ꝯsueta regi per monachos vnius monasterij non pōt cōmitti per inferiorē a Papa monachis alterius monasterij, ēt si ecclesiæ nō sint curatæ, cū hic loquat̄ de quibuscūq; ecclijs vel administrationib.ſm Io.An.& sic vi, ꝙ ēt legatus de latere hic non possit, cum non intromittat se in reseruatis Papæ, ſm Do. Scdō no.ibi, locū in diuersis monasterijs. ꝙ monachus vnius monasterij nō pōt hr̄e vocē in caplo alterius monasterij, nisi illa monasteria sint annexa, vt hic.& facit c.j.in fi.j.de priu. 2 † Tertiò no.ibi, canonice. a ꝯtrario sensu ꝙ monachus vnius monasterij pōt præfici beneficio alterius monasterij, qū ad illud monasteriū canonice esset translatus, imo ēt posset tunc eligi in abbatem dicti monasterij, vt in cle.j.de elec.de quo ibi plenè no. & in c.si religiosus. §.de elect. eo. lib. Secus si non esset legitime trāslatus, vt hic in tex.per quem voluit hic Lap. ꝙ si monachus propria autoritate, & sic non legitime transit ad aliam religionē, ꝙ in eo habeat locū pęna c.eū qui.§.eo.tit. & facit c.fi. §.de reg.& extraua.Bōdi.12.quę inci.Pastor bonus.& ita sequit̄ hic Domi.Quartò no.ibi, alienis monachis.ꝙ licèt eodem modo nō possit ꝯmitti clericis sæcularib.vt in c. possessiones.§.de re.eccl. tū si ꝯmittat̄ non habebit in eis locū pęna istius tex.ex quo de eis non expressit, sed tm̄ de monachis, ſm Io.And.Vlti. no. ꝙ diœcesanus supplet negligentiam prælatorum etiam regularium in collationibus beneficiorum etiam regularium, dummodo prælati non sint exempti. 3 † In glo.in ver.canonice, in fi.tene menti singulariter hanc glo. quæ semper allegatur, quando monachus vel alius religiosus [a] vult transire de vna religione ad aliam, cuius prælati consensus requiratur, vt transitus dicat̄ licitus.& ꝯclude, ꝙ aliqñ fit transitus ad aliam religionē vel locum, vt ibi sit abbas, seu prælatus, vel rector.& de hoc vide in cle.j. & in d.c. si religiosus. Aliqñ fit transitus ad aliam religionem, vt ibi sit religiosus, & tūc si talis professus ex professione extat alligatus religioni in genere, & nō in specie, & pōt trāsire ad aliam parē & laxiorem, prout sibi placet. & alterius lr̄ia non requirit̄, vt in c. ꝯstitutionē.j.de reg.& §.de reg.ad nr̄am.& c.significatum.& ita tenet Arch. in c.monachum.20. q.j.& Lap.in sua alle.128.quæ incip.circa.Si verò erat professus religionē in specie, tunc aliqñ fit transitus ad eandem religionem, ad diuersum tm̄ locū, vt quia sub eodē patre abbate sunt diuersa loca, & pōt transire de licentia abbatis, vt est casus ſm vnū intellm gl.fi.in d.c.significatū.nec distinguit̄ ibi, an sit maioris vel minoris obseruantiæ, ſm Do.hic, de quo per Io. An.in c.nō est.§.de reg. non tm̄ incurreret apostasiam. de quo in c.fi. §.de apost.& in c.a.j.ne cle.vel mo. cum non veniat ꝯ tria substantialia regulæ, ex quo semper in alicuius obedientia fuerit, ſm Inno.in c.intelleximus.in fi.§.de æta.& quali.& Io.And.in c.Io.§. de regu. Aliquando transitus fit ad religionem diuersæ speciei, & tunc si illa est arctior, & potest petita licentia solius p̄lati, licèt nō obtēta, vt in c.licèt.§.de reg.ſm gl.hic, & in c.non est.§.de reg.& licèt Inn.in c.fi.§.de renū.dixerit, ꝙ tūc tutius sit ꝙ interueniat ꝯsensus capl̄i, tm̄ non est necesse quia solius prælati licentia sufficit, vt in d.c.licet. Aliqñ transitus fit ad parē religionē, seu obseruantiā, tunc gl.in d.c.non est, tenet ꝙ subsistēte iusta cā sufficiat licentia solius prælati.& ita tenet ibi d.Nic. & d.Anto.in d.c.significatum.& Do.hic, licèt glo.hic requirat tunc ēt ꝯsensum capituli.& idem tenuit in c.j.57.di.& Inno.in c.fi.§.de renun. requirit tunc ēt dispensationē epi. & idē tenet Io.Mona.hic, & Archi.in d.c. si religiosus. & videtur sequi Io. And.hic, & in addi.Spe.in tit.2.§.sunt quoq;.ver.24. do.Ant.in c. significatum. intelligit hoc verum, quando transitus fieret ad religionem alterius diœcesis, quia interest epi, ex quo tunc

perdit

A D D I T I O.

a Vinc.God. Religiosi possunt se transferre ad aliam religionem, sed non possunt eorum ecclesiam alteri subijcere. Pet.de Perus.in trac.permut.stat.per Ion.c.a.nu.4 quod habetur in lib.12.trac.fol.286.

perdit illum a sua obedientia, ideo tunc eius autoritas requirit. & ita vr̄ esse de mente Inno.in d.c.fi. Intellige in non exẽptis, quia in exẽptis non sufficeret licentia epi,sed requirit licentia Papæ cui subest,vt vr̄ tenere Arch.9.q.2.§. sed subaudiẽdum,cũ Papa sit ordinarius exẽptorum,sm glo.no.in c.autoritate. j.de priui.sm Domi.& de prælatis exemptis, an possint transire ad strictiorem religionẽ petita licentia, licèt nõ obtenta,vide plenè per Io.An.in reg.cũ stat.j.eo.li.In eadẽ verò diœcesi sufficiet licentia solius abbatis, intelligendo q transitus fit ex iusta cã, vt s.quia sine iusta cã requirit ꝯsensus epi,ẽt in eadem prouincia,sm Dom.† Tu aduerte,quia sine iusta cã nec abbas nec eps vllo casu dispensare posset,vt determinat d. Nic.in d.c. nõ est. ratio quia nunquã intelligit promissa dispensatio,nec valet, iusta cã non subsistẽte, vt in c.licet canon.in fi. & ibi per Doc. s.de elect. eo. lib. Aliqñ verò fit transitus ad leuiorem religionem,tunc gl.in d.c.non est.voluit, q non sufficeret licentia abbatis.ideo Inno.in d.c.fi.dixit q tunc sufficeret consensus prælati,& capituli,seu ex dispensatione epi. & idem voluit in c.dilectus.s.de temp.ord. & Archi.in c.monachum.intelligit hoc subsistente legitima causa, putà si in illo monasterio stare non posset ꝑꝑ austeritatem regulæ , vel infirmitatẽ perpetuam superuenientem,vel senectutem,vel aliam similem iustam causam,vt ibi plenè per eum.facit c.non mediocriter de ꝯse.dist.5. cogant.& ita sequit d. Nic.in d.c.non est.& ita est tenendum, licèt d.Ant.in d.c.nõ est.& in d.c.significauĩ.dicat prędicta ꝓcedere,qñ cã exigeret celeritatem,aliàs si cã non exigeret celeritatem,tunc sit recurrendum ad Papam. & ita intelligit istam gl.pro quo dicto adducit hic Domi.tex.in fin in c.per tuas.s.de sen.excom.Sed certè glo.hic loquit,qñ nulla subest cã,quo casu ad leuiorem religionem solus Papa dispensat sm glo.quam sequunt Doc. vt s.& Lap.in d.alle.[a] Et scias, q licèt tũc talis dispensatio Papæ prosit in foro iudiciali, nõ in foro ꝯscientiæ, & quò ad Deum non sufficeret, nisi subsistente iusta cã, vt voluit in fin glo.sing.in c.non est.s.de voto.vbi dixit,q nullo casu dispensatio Papæ prodest quò ad Deũ, nisi subsistente vera ꝯsciẽtia & iusta cã.& ita sequit d.Nic.in c.non est.& Io.An.& d.Anto.in c.sane.s.de re. vbi ꝑꝑ hoc exclamãt ꝯ prædicatores & minores vel alios mendicantes , qui credunt se esse tutos quò ad Deum si ex dispensatione Papæ transeunt ad ordinem monachorum,vel ad aliam religionem non subsistente rõnabili cõscientia, & iusta cã.pro quo ẽt glo.no. in c.monachi vagantes, 16.q.1.† Limita tñ glo.hic,& supradicta,q si minor 14.annis intrauit religionẽ,& professionẽ facit,quam postea factus maior ratam habuit expressè vel tacitè, põt tunc eps ex leui cã dispẽsare,vt transeat ad leuiorem religionem, quia de facili dispensatur cum iuuenib.& minorib.25. q̃ cum alijs,vt voluit sing.Inno.in d.c.significatum.& sequunt ibi Doct.& Domi.hic,maximè qñ austeritatem illius regulæ seruare non posset, quod no. & ex prædictis apparet, an & qñ transitus de vna religione ad aliam sit licitus seu canonicè factus, prout requirit iste tex.per quem voluit hic Lap.& Do.q si monachus non canonicè trãsfactus ꝓpria autoritate intrat possessionẽ monasterij, q incurrat pœnam c. cũ qui.s.eo.facit c.fi.s.de re.& extraua.Benedicti 12.quæ incip.pastor. Si tamen monachus transit ad parem, vel laxiorem religionem,etiam si transitus non sit licitus,non tamen per hoc incurrit apostasim maiorẽ,de qua in c.fi.s.de apostа.& in c.2.j.ne cleri.vel mo. ex quo sp in alicuius obedientia fuit,sm Inno.in c.intelleximus.in fi.s.de ęta.& qual.& Io.An. in c.Ioannes.s.de reg. Quid aũt sit de canonicis non regularibus,an licitè possint transire ad ordinem monachorũ,& econtra, an monachi possint transire ad canonicos regulares, vide plenè per Io.And.& Docto.in d.c.sane.ponentes etiam,an illi qui sunt de ordine mendicantium possint licitè transire ad ordinem sancti Benedicti. Et vide per Lap. in sua alleg.62. concludentem,q fratres seruorum sanctæ Mariæ non possint licitè trãsire ad religionem monachorum.de quo etiam per eum in allega.128. ponentem.ad quem spectat dare licentiam ipsis mendicantibus, vt possint transire ad aliam religionem, & an generalis ordinis hæc possit, & an prouincialis, seu minister, guardianus, vel prior. de quo ibi per eum . Et vide hodie text. singu.in clemen.vt professores.de regu.vbi habetur,q mendicantes professi transeuntes etiam licito modo,etiam de autoritate Papæ ad ordinem non mendicantium,tamen non possint habere vocem in capitulo , nec prioratus administrationes,officia,vel beneficia illius ordinis,nec per se,vel alium curam animarum gerere,de quo ibi.Et vltimò scias,q mendicantes licitè possunt de licentia suorum prælatorum vitam eremeticã & solitariam eligere,vt est tex.in c.1.in fi.j.de exce.prælato. Et idem est in monachis, vt in Authen. de mona.§. cogitandum. & 17.q.1. qui vere.de quo per Ioan. And. in dicto c.sane.circa fi. vide 20.q.vlti.c.fi.

ADDITIO.

a Nic.Sup.Alle.Hoc habet locum quando transiens ad leuiorem religionem professus est eam quam vult deserere,sed si ingressus vnam eam non profitetur licèt eandem vouerit,& transit ad aliam,licèt laxiorem, & in ea facit professionem,dico q ad hoc vt ibi permaneat non indiget dispẽsatione,vt promptum est in c.qui post votum.de re.eo.lib.& extra de re. in. eo. lib. quod semel placuit.& ibi vide.Ber.de Ro

SVMMARIVM.

1 *Receptio canonicorum,collatio canonicatus vel præbendæ, licèt ponantur vt diuersa,tamen resultat idem effectus.*

2 *Absentes licèt sint vocandi de iure,potest tamen introduci de consuetudine quòd non vocentur.*

3 *Absentes sunt vocandi in collationibus præbendarum & minorum beneficiorum.*

4 *Commoditas vocandi absentes consideratur respectu ecclesiæ, non respectu personæ citandæ.*

5 *Absentes sunt vocandi in actibus capitularibus in certis casibus in iure expressa.*

CAP. XXXII.

CVm in ecclesijs. Si ad electionẽ, vel collationẽ absentes cano. non vocentur contemptum prosequi possunt,nisi consuetudo habeat eos non vocari. h. d. & primò ponit dictum. secundo ibi, nisi, exceptio. tertio ibi , alioquin, pœna imponitur.† No.1.q licet receptio canonicorum, & collatio canonicatus,seu præbendæ ponantur hic vt diuisa, tamẽ ex vtroq; idem resultat actus,quia sola receptio in canonicum habet vim collationis, ideo est, q absentes ad hoc sunt citãdi. & idẽ probatur in c.cũ aliquibus.s.de rescr.eo.li. & ita induxit Rota hunc tex.in deci.439.circa fi. quæ inci. Item fuit dubitatũ vtrum inductio. & ibi ponit vtrum inductio in possessionem alicuius præbendæ acceptatæ per impetrantem, sed nondum sibi collatæ, hẽat vim collationis.& de his in c.eã te. s.de resc. & an per collationem præbendæ videatur etiam collatus canonicatus,vel ecõ,vide no.in c. si clericus.s. & c. cum in ecclesia.& in c.si postquam.s.eo.† Secundò no.q potest per cõsuetudinem induci, q absentes non sint necessariò vocandi,de iure tamen sunt vocandi , vt hic patet in tex. qui loquitur tantũ de ipsis canonicis , secus ergo in habente dignitatem in ecclesia. de sede,pręlatus ecclesiæ de iure non est necesse q vocetur,cũ nõ habeat vocẽ in caplo,sm Pan.& Do.de quo vide per gl. in ver.inibi.in cle.vt ꝓfessus.de re.& in cle.vt hi qui.in ver.in ijsdem.de ęta.& quali.Vlt.no. gesta a pñtibus, nõ vocatis absentibus etiã eo casu quo necessario erant vocãdi,valere & tenere licet possit retractari si hoc petatur ab ipsis qui fuerunt absentes, sufficit ergo in actibus capitularibus ad validitatem actus q fuerit gestus per duas partes præsentes , licet absentes aliter non fuerint citati, licet absentes non citati irritare possint illũ actũ si volunt,vt hic dicit[a]. & vide plene per Lap.in sua all.129. vbi de his,& intra quãtum tempus.† In glo.2. in fi. patet ergo, q etiam in collationibus præbendarum, & minorum beneficiorum canonici absentes sunt vocandi,quãdo ad ipsos canonicos vel capitulum collatio spectabat,& hoc procedit siue talia beneficia sint intra ecclesiam, seu extra, sm Ioan.An.cum etiam in receptione canonicorum sint vocandi , vt hic in tex. qui procedit in receptione voluntaria, non autem in necessaria quæ fieret ad mandatum superioris , quia vocatio absentiũ tunc non requiritur,cum de necessitate sit parendum illi mandato. ita procedit quod no. Host. in sum. de consti. ver.quid ergo.secundum Archidia.dicentem , quòd absentes licet non possint tunc agere , de consensu tamen poterunt opponere contra personam, vt in c.cum adeo. eo. titu. & in c. ex parte. suprà de constitutio.& non obst.recep.facta, poterat excipere

ne

ADDITIO.

a Nic.Supe. Dicitur Possunt etiam postquam venerunt propter bonum pacis, etiam ipsum ratum habere,vt eo.c.q sicut.Sed nonne dicit re.in eo.lib q ratum quis habere non potest quod eius nomine non est gestum? respon.q in hoc c.reg.patit exceptionem arg ex hoc loco, vbi patet actum non esse nullum,etiam si non nominentur absentes.Ber.de Ro.

Vin.God. Absentes quando sint citandi seu vocandi ad actus capituli, etiam quando pars sufficit,vel duæ partes.Ia.in l placet.col.5.C.de sacrosan.eccle. & Fely.in c.cum omnes.col.4 circa med de const & quot sint genera absentiarum.Fely.in c.consultationibus.circa prin.de offi.dele.

ne per subreptionem promoueatur, vt s. de re iudi. cum olim. & de ele. c. cum dilecti. licèt aliàs per excep. non possent, vt in c. accedens. s. de accu. & de appel. constitutis. el 2. ad fi. & ita sequitur hic Io. And. Et voluit hic Lap. quia tunc in exceptione necessaria quæ fit ad mandatū superioris absentis, non sint vocandi quãdo duæ partes sunt præsentes, vel saltem maior pars capituli, quia abinde supra non sunt vocãdi, nec agere pñt de contemptu, secus si maior pars non esset præsens. & intellige quando tractatur de receptione quę est iuris quę habet vim receptionis, & fit per ipsum capitulū, vt hic in tex. ratio est, quia ex quo superior mandat, ꝙ recipiatur de iure, de iure est ꝙ fiat, quod iuris est, sed de iure est ꝙ receptio sic fiat, i. collegialiter vt hic in tex. licèt sufficiat, ꝙ a singulis de capitulo fiat. In receptione verò quę est facti. puta quia superior ipse contulerat canonicatum & præbendam, & mandat illum recipi, tunc absentes nullo modo sunt vocandi, cum possint hæc fieri a singulis singulariter. & extra capitulum, & ab excõicatis, vt no. in d. c. eam te. & s. eo. titu. in c. pro illorum, ſm Lap. & Domi. de quo no. in c. si capitulo. j. de conces. pręben. † In glo. in ver. cõmodè, in prin. no. glo. & dicit hic Archi. ꝙ commoditas ad citandum absentes consideratã habito respectu ad ecclesiam, non ad personam citandam. de quo in c. bonę. el 2. s. de elec. in glo. sic citati. & in c. cũ inter vniuersas. §. quia verò. in glo. alijs. & vide per glo. & Io. And. in c. coram. hic alle. Et hic per Arch. dicentem, ꝙ debet intelligi de prouincia vulgari, qualiter accipiatur verbum, commodè, & quid de vagabundis vel excõicatis, de quibus in d. c. quia propter. & per Io. And. in c. cum dilectus. de cõsue. in glo. suspensus. Et an canonicus qui est ingressus monasterium. & est intra annum probationis, sit vocandus, de quo per Archi. in c. beneficium. j. de reg. in possessionem. vide per Archi. in c. cum qui. §. j. s. eo. † In ea. glo. in fi. tene menti ex gl. ꝙ in actibus capitularibus absentes sunt vocandi solum in certis casibus in iure expressis, de quibus per glo. ordi. in ver. ipsorum. in c. præsentium. s. de testi. eo. lib. tamen in alijs casib. vel tractatibus non sunt vocãdi, etiam si de alienatione tractetur, vt vult hic glo. no. in c. cum omnes. s. de constitu. aliud velit, & non bene. In gl. fi. in prin. facit l. filio præterito. ff. de iniu. testa. Nec ob. prædictis l. per fundum. ff. de ser. rusti. prædio. quia ibi loquitur in habentibus rem cõem, vt singuli, & facientib. actũ suo iure. hic verò licèt collegium habeat eligere prælatum, 16. q. vlt. c. fi. & actus eligendi sit singulorum, tamen faciunt nomine collegij, vt j. eo. c. fi. vnde eorum factum non est ita efficax, sed irreuocabile, vt hic patet, ſm Io. And. Extra gl. inducit hic Lap. hũc tex. a princ. ꝙ licèt canonicatuum, præbendarum, & aliorum beneficiorum collatio spectet ad solum capitulũ, ꝙ procederet de iure speciali & in ecclesijs cathedralib. cum omnino de iure cõi spectet simul ad prælatum & capitulum, vt per glo. ordi. in c. ecclesia. s. de elec. & ibi plenè per Doct. In ecclesijs verò collegiatis inferiorib us a cathedralib. tenebat hic Lap. ꝙ nõ pertineat ad epm, sed ad prælatum illius ecclesiæ cũ consensu sui capituli. Sed Domi. hic tenet, ꝙ ad prælatum spectet electio, & ad epm confirmatio, vt tenuit Archi. 10. q. j. regẽda. de qua materia vide per Archi. in c. a collatione. s. de appel. eo. lib. & per Lap. in sua alle. 32. & per Rotam in decisi. 167. quæ inci. Item de præbendis. & per Fede. in consi. suo 33. & per Docto. in cle. j. de sup. neg. prælato. Posset tamen ex consuetudine tam in ecclesijs cathedralib. quàm in inferioribus hoc ius pertinere ad solum capitulum, vt in d. c. ecclesia. Et an econtra ratione consuetudinis possit pertinere ad solum prælatum, vide per eum in c. ea noscitur. s. de his quæ fi. a præla.

S V M M A R I V M.

1. *Nuncii, & legati apostolici inter se qualiter differunt.*
2. *Curiales esse non desinunt per mortem Papæ, nec obligatio eorum desinit.*
3. *Loca vicina quæ dicantur esse.*
4. *Mentio vbi fit de dietis non intelligitur de vulgaribus, sed de legalibus.*

C A P. XXXIII.

Præsenti. Habet quinq; partes, sicut quinque sunt dicta. secunda ibi, idem est. tertia ibi, loca. & ibi respicit prima duo dicta. quarta ibi, sanè. quinta ibi porrò. † No. j. dñam esse inter legatos, & nuncios apostolicæ sedis. de quo in c. cum instantia. s. de censi. & in c. accedens. de præscrip. Scdò no. ibi, obtinere. ꝙ beneficium non dicatur vacare in curia, nisi quando moriens illud obtinebat. ex quo infertur ꝙ beneficium collatum, nondum tamen acceptatum, non diceret vacare in curia, cum non dicatur obtinere anteq̃ collationem acceptet. vt in c. si tibi. s. eo. ſm Domi. de quo j. & facit ad no. per Io. And. in addi. in tit. de act. & peti. §. super actionibus. in fi. † Tertiò no. ibi, curialis, etiam per mortem Papæ nõ soluitur obligatio curialium, nec desinunt dici vel esse curiales, quod inducit hic Dom. ad priuilegium ordinis S. Antonij qui habere debet quartam funeralium omnium curialium. nam etiam sede vacante habet quartam curialium morientium. & quid sit mors, & vnde dicatur, vide hic per Archi. & Io. And. Quartò no. ibi, vicinum. a contrario sensu, ꝙ si curialis vadit ad locum remotum, & ibi decedat, non dicitur eius beneficium in curia vacare, nec haberet locũ iste tex. † Quintò no. ibi, loca &c. quæ loca dicuntur esse vicinia, & vide in l. 4. §. si tam vicinum. ff. de dam. infe. alibi verò dr, ꝙ arbitrio iudicis relinquitur quæ loca dicuntur vicina, ſm gl. in ver. vicinarum. in c. felicis. j. de pę. de quo per Docto. in c. super specula. s. de priui. † Vlt. no. ibi, specialiter &c. a contrario sensu, ꝙ vbi fit mentio de dictis, non debet intelligi de legalibus, sed de vulgaribus & consuetudinarijs, ex quo specialiter est ita hoc casu inductum. & ita voluit gl. per hunc tex. in c. statutum. §. cum autem. in ver. diem. s. de rescrip. eo. lib. qñ enim aliquid est speciale in certo casu, datur intelligi ꝙ in contrariũ sit ius cõmune. & ita alle. iste tex. ſm Domi. facit l. j. ff. ad muni. & l. quod vero. & l. ius singulare. ff. de leg. & fit hæc computatio a loco vbi est curia, non autem a suburbijs, vt per glos. j. in ver recedentes. de quo per glo. in l. a. ff. de ver. signi. & in c. nõnulli. s. de rescrip. & plenè per Io. And. in c. olim. s. de excep. In glo. in ver. recedentes, in fi. alij verò stantes intra locum vicinũ ipsi curiæ per duas dietas non includuntur in ista constitutione, cum tex. hic loquatur de venientibus ad curiam vel recedẽtibus, & sic non includit morantes ibi. & ita etiam probatur j. in §. pen. ſm Io. And. dũmodo tales non sint legati, [a] nec nuntij, sed alij morantes, ſm Io. de Fan. & Domi. & dũmodo tales non sint aliàs curiales, vt s. in §. idem est. In glo. in ver. domicilium, in fi. vide vt ibi no. in c. de his. hic plenè per Arch. In glo. in ver. domus. ibi, æquiparantur, scilicet quò ad casum, de quo hic, secus esset quò ad forum sortiendum, vt vides plenè in c. ex parte. s. de fo. compe. In ea. glo. in fi. no. glo. & vide per glo. in c. præsenti. s. de offi. leg. eo. lib. circa fi.

A D D I T I O.

a Vin. Gode. Legati apostolici, & nuncij dicuntur commorantes in locis in quibus constituuntur nuncij & ideo nuncij sepelliuntur in expensis locorum eorundem. Pet. de Vbald. in trac. de cano. epis. & paroch. q. 10. nu. 7. ꝙ habetur in lib. 11 trac. fol. 179 Sic & legati dicuntur & sepelliuntur expensis prelatorum prouinciæ in qua sunt constituti legati. ibidem q. 10 eo. nu. & lib.

S V M M A R I V M.

1. *Beneficium si non est suum non dicitur illud acceptasse.*
2. *Res destinata vel præparata destinari de vno loco ad alium censetur esse in loco destinato.*
3. *Iura facientia mentionem de domicilio originis, verificantur etiam in habente domicilium ratione continuæ habitationis, si est eadem ratio.*
4. *Beneficia in quibus casibus dicuntur vacare in curia.*

Sane. † No. j. ibi, ipsius a cõtrario sensu ꝙ si beneficium adhuc non esset suum, non dicitur acceptasse, vel si haberet ius ad rem, & non in re, non diceretur vacare in curia, licèt sibi esset collatum vel mandatum conferri, vt in c. si tibi absenti. s. eo. & facit quod dictum est hic s. in a. no. Scdò no. ibi, sequuntur, ꝙ si curialis vel alius exiret locum curiæ & non iter versus curiam, non haberet locum iste tex. ſm Ioan. An. intellige quãdo locus esset remotus vltra duas dietas, prout hic loquitur, quia si esset vicinus, tunc etiam recedẽtibus a curia haberet locum dispositio istius tex. vt s. in prin. † Vlt. no. ꝙ res destinata, vel præparata destinari de vno loco ad alium, censetur esse in loco destinato, quod inducit hic Domi. ad statutum, ꝙ muliere mortua in ciuitate maritus lucretur dotem. nam si maritus contraxit matrimonium in loco multum remoto & volebat vxorem ad ciuitatem ducere, & ipsa moriatur in via vel in loco vbi contraxit, ꝙ debeat dotem lucrari, ſm Dom. de quo per Doct. in c. j. de sponsa. & in l. exigere dotem. ff. de iudi. Item facit iste tex. ad statutum puniens portantem granum extra territoriũ, an includat eum qui est repertus in via. & cõclude ꝙ si statutũ loquatur per verbum præteriti temporis, vt quicunq; portauerit, & tunc requirit actum consummatum. facit glo. in l. arboribus. §. de illo. ff. de vsufru. dum dicit, Lupus exit syluam, non tamen exiuit. & sic non sufficeret quem esse repertum in via [a], secus si statutum diceret, si quis fuerit inuentus portare granum extra territorium &c. quia tunc distinguitur, an inueniatur in loco

A D D I T I O.

a Nic. Sup. In via. Vide ad hoc quod no. Car. in cle. si. de pę. & Bar. in l. si quis reiecerit. ff. de re iu. & Ber. de Roma.

loco suspecto & puniatur, aliàs secus, & non statur tunc suo iuramento, & ita determinat Bal. in l. si quis non dicã. C. de epis. & cle. de quo per eum in l. 3. in prin. C. de nau. fę. † In glo. in ver. originis, in prin. no. ex gl. ꝙ iura etiam exorbitantia, facientia mentionem de domicilio originis, verificantur etiam in habẽte domicilium ratione continuæ habitationis, quando est ea. ratio. facit gl. in ver. vnam dietam. in c. statutum. ẽ. de rescri. eo. lib. quod inducit hic Domi. ad repræsalias [a] concessas ꝯ Florentinos, vt comprehendantur Florentini tam ratione originis q̃ domicilij. de quo per Bar. in trac. repręsaliarum. in 7. q. [b] In ea. glo. in fi. vide in l. lex Cornelia. §. demum. ff. de iniu. † Extra gl. aduerte, quia licèt hic in tex. ponantur plures casus in quib. beneficium dicitũ vacare in curia, tamen vltra prædictos adde primò, quia beneficia capellanorum dñi Papę, commensalium familiariũ dicuntur omnia reseruata & vacare in curia, vt in extraua. Io. 22. ad regimen. in §. rursus. ſm Lap. in sua alleg. 96. vbi concludit, hoc non habere locum in beneficijs in quibus laici haberent ius patronatus, dato ꝙ talia beneficia vacarent per mortem capellanorum, vel aliorum officialium Papæ. facit gl. in ver. a. ẽ. eo. tit. & lib. Scd̃ò adde, quia idẽ est in beneficijs collectorum, & subcollectorũ Papæ, vt tenet Rota in deci. 181. quę incip. Item ꝙ beneficia. dicens ꝙ beneficia prædicta, licèt desinant esse collectoris & cesset officium, tamen semper dicuntur vacare in curia, intelligendo de beneficijs tempore officij vel ante obtentis, secus in obtẽtis post finitũ officium, de quo etiam per Rotam in dec. 207. quæ inci. Item iusta. & ibi, an hoc procedat ante acceptationem huiusmodi officij. Tertiò adde, quia idẽ est in beneficijs renunciatis in curia per se vel per procuratorem, & si beneficiatus ibi non sit, & constitutio procuratoris alibi fuerit facta, vt tenet Arch. & Io. And. in d. c. 2. & ita voluit glo. no. in cle. j. vt li. pen. in ver. collatio. vbi ponderatur actus renunciationis factus per procuratorem qui inducit vacationem, vt tenet Io. de Lig. & Domi. in d. c. 2. sequitur Bal. in l. pen. in fi. ff. de execu. tu. Sed beneficia quæ ipsi beneficiati renunciant, non in curia, sed alibi, non dicuntur vacare in curia, etiam si in curia super eis litigetur, cum per litigium, non prouisio vel collatio, sed tantum causæ cognitio transferatũ, ſm Inno. in c. dudũ. el 2. de elec. & Archi. & Io. An. in c. si electio. ẽ. de elec. eo. lib. & in d. c. 2. vbi dixit Archi. ꝙ renunciatio alibi facta non præiudicat superiori, quando opponebatur tale quid ex quo dicebatur ad superiorẽ prouisio deuoluta, de quo per glo. no. in d. cle. 2. Quartò adde quia dicuntur vacare in curia beneficia, quæ vacant per sententiam in curia latam, putà si in curia quis deponatur. & videtur velle Io. And. in c. cum inter R. ẽ. de elect. & in addi. Spec. in ut. de act. & peti. §. super actionibus. in fi. & Bar. in l. si quis sub conditione. ff. de testa. tu. intellige quãdo sententia inducit priuationem vel depositionem directè, secus si in consequentiam, vt si deponatur quis ad perpetuum carcerem, tunc non dicetur in curia vacare, licèt mors ciuilis tunc inducatur, ſm Inno. in c. qualiter. el 2. de acc. & ita voluit Bald. in d. l. si quis. cuius dictum procederet, quando circa priuationem requireretur alius & nouus processus, aliàs si sentẽtia induceret priuationem ipso iure, licèt in cõsequentiam & indirectè, diceretur tunc vacare in curia cum quo ad id diceretur tunc mori, vt no. in d. c. qualiter. Quintò adde, quia dicuntur vacare in curia beneficia illorum quę vacant ex eo, quia ipsorũ collatio per Papã cassaĩ, vel cassa pronũciaĩ, secus si cassaret electio ꝑꝑ vitium electi vel eligẽtium, vt no. per Io. An. in dicto c. cum inter. & in d. §. super actionib. & in d. c. si electio. Sextò adde quid de beneficijs confirmatis in curia & quid de prioribus beneficijs quæ antea obtinebãt illi ꝓmoti in curia? vide per d. glo. no. in d. cle. j. & ibi per Doc. & per Archi. in c. vt cõmissa. ẽ. de ele. eo. lib. & per Pau. in cle. in plerisq;. de ele. Vlt. adde, ꝙ beneficia vacantia in curia si conferuntur absentibus qui antequã consentiant moriuntur dicunĩ vacare in curia, cũ tunc duret prima vacatio, secus si moriantur postquã cõsenserint etiã antequã possessionem apprehenderit, cũ per consensum dicatur beneficium suum, vt in d. c. si tibi. vnde inducitur postea noua vacatio, vt voluit sing. Io. An. in d. c. super actionibus. i fi. addu. cẽs ad hoc tex. in d. cle. in §. neutro. & §. si vero. & ita sequitur Domi. in d. c. 2. in fi. de quo per Rotam in deci. 489. quæ incip. Item ꝙ causæ. & no. in c. si beneficia. ẽ. eo. ti. & in d. c. si electio. quia reseruatio, & vacatio in curia expirat per vnicam collationem factam per Papam, vt est dictum in d. c. 2. & ibi per glo. in ver. per seipsos.

ADDITIONES.

a Vin. God. In hac materia repræsaliarum multa per Dec. limitantur. in consi. 352. nu. 4. & consi. 358. col. 2. consi. 550. nu. 6.

b Nic. Sup. In 7. q. hoc tamen verum cum limitatione, hoc est cum dicti domicilia habentes Florentiæ munera subeunt ciuitatis, sicut ipsi ciues, aliàs non, & sic repręsalia contra eos non possunt fieri, vt ea. q. 7. idem ait Bar. facit l. 5. ff. ad muni. in ver. recep. Bar.

Vin God. Adde ꝙ domicilia plura quis habere potest. Ruy. cõsi. 59. nu. 8. lib. 3. Et in pluribus locis Ruy consi. 61. nu. 22. lib. 5. Item quis habere potest domicilium in vno loco, habitationem vero in alio, sed diuturnam. Ruy. consi. 18. nu. j. & 2. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Liberè, hoc verbum quid importet.*

2 *Gratia facta per Papam valet, licèt moriatur antequam gratia redacta sit in bullam.*

3 *Papa si dat alicui potestatem conferendi beneficia vacantia in curia, an talis teneatur conferre intra mensem sicut Papa.*

CAP. XXXVIII.

SI apostolica. Mors Papę tollit ne parochiales ecclesiæ in curia vacare dicantur. h. d. & habet duo dicta. secundum ibi, idem. In tex. ibi, sede vacãte. secus esset si quasi vacabat, vt quia Papa sit a scismaticis captus, quia tunc non vacabat locus curiæ, vel sedis apostolicæ, vt no. in c. dura. ẽ. de cri. fal. & sic non habet tunc locũ iste tex. ſm Io. An. In tex. ibi, pertinent. s. quocunq; titulo ordinario, vel delegato, etiã si rõne iurispatronatus pertineret, vt tenet Innoc. in c. cõstitutus. in prin. ẽ. de reli. do. ſm. Archi. & Io. An. † In tex. ibi, liberè [a]. i. nõ expectato fine mensis. de quo in d. c. statutum. ẽ. eo. & potuerunt tũc isti, ad quos pertinet, prouidere vbicũq; ipsi sint siue in curia siue extra, etiam si sint extra suam diœcesim, dũmodo non sint remoti, quia tunc non posset per se prouidere, sed bene per eorum vicarios, prout dicitur in d. c. statutum. in fi. quia d. c. solũ est correctum quãtum ad ea quæ hic exprimuntur, nõ autem quò ad alia per illud c. inducta. ſm Archi. & Io. An. In tex. ibi, volumus. no. ꝙ constitutio prouidens circa occurrentia, sede vacante, non includit occurrentia ante: licet postea sede vacãte pendeant, nisi aliud expresse exprimatur, vt hic ſm Domi. † In tex. ibi, ordinarũ. s. per collationẽ, vel cõmissionẽ, ſm Arc. arg. c. ex parte. ẽ. de cõces. præben. & c. super eo. ẽ. de offi. dele. & idem Io. An. notans ex hoc tex. ar. ꝙ valeat gratia facta per Papam, licet moriatur antequã sit bullata, de quo per Io. An. ẽ. in proœ. 6. in ver. trãsmittimus. & vide in c. si super gratia. ẽ. de offi. dele. eo. li. In glo. j. ibi, c. nemo. & ibi, no. super 3. glo. & idẽ tenet hic Archi. licèt in alijs ecclesijs curatis nõ parochialibus esset eadem ratio. facit quod no. in simili in c. cõstitutionẽ. in 4. glo. ſm Io. An. habet ergo locũ iste tex. in ecclesijs parochialibus tantum, non autẽ in alijs curatis, nec etiã habet locum in ecclesijs parochialibus collegiatis. facit c. statutũ. & qđ ibi no. ẽ. de elec. c. li. & ita sequitur hic Io. An. & Doc. Nec etiã haberet locum iste tex. [b] in ecclesijs parochialibus tantũ habitu, & non actu, cũ cesset tunc ratio hic expressa, & quia ista constitutio corrigit, debet strictè intelligi, ſm Archi. & Io. And. facit quod no. in c. licet cano. ẽ. de elect. eo. lib. in glos. nunquid. & idem tenet hic Pau. per no. in clem. in plerisq;. de elect. Nec etiam haberet locum iste tex. in beneficijs deuolutis ad sedem apostolicam per negligentiam inferiorum, cum ibi sit reperire culpam ipsorum collatorũ, hic verò non. Item quia illa spectant ad Papam per concilium Lateranense, quod concilium iste tex. non corrigit, nec tangit, ſm Io. And. In glo. in ver. alia. in fi. sicut est etiam constitutio Bonifacij VIII. quæ inci. Piæ solicitudinis. & postea similem fecit Clemens Papa V. cui tamen per istam deci. non est derogatum, cum illa sit posterior. de quo hic per Lap. & Domi. † In glo. fi. in fi. quia tunc etiam viuente Papa posset ordinarius illa conferre, secũdum Io. An. Quid autem si Papa dat alicui specialiter potestatẽ conferendi huiusmodi beneficia vacantia in curia, tenuit hic Lap. ꝙ debent conferri intra mensem sicut Papa, quo elapso expirat cõmissio & redijt potestas prouidendi ad illum ad quem spectabat prius quàm vacaret, vnde poterit tunc per ordinarium prouideri, vel per legatum de latere, vt in dicto c. statutum. dummodo seruetur forma ipsius. Et etiam per delegatum Papæ, si Papa intendebat gratiare illum ad quem spectabat collatio,

aliàs

ADDITIONES.

a Vin. God. Nota de isto verbo, libere. i. sine dispositione. item sine contradictione & iuris impedimento. Alex. in l. si mihi, & Titio. col. antepen. ff. de ver. obli. vel libere, idest sine superioris authoritate. vel libere, idest si non vacet ecclesia. in l. j. col pen. C. de sacrosan. eccle. & vide Ruy. consi. j. nu. 21. lib. j.

b Nico. Supe. Vide ad hoc Fede. consi. 8. vbi dicit, ꝙ c. de multa. in talibus non habet locum.

alias secus. & ita debet intelligi quod ſ. dixit Archi. de commissione Papæ, facit quod no. in clem. si de beneficio. j. eo. titu. & ita sequitur hic Domi.

SVMMARIVM.

1. *Gratia dicitur fieri si datur alicui potestas conferendi beneficia.*
2. *An autem talis gratia expiret per mortem concedentis, & nu. 3.*
4. *Mentio si fiat simpliciter de beneficijs deuolutis, an veniant alia beneficia deuoluta aliter quàm per concilium Lateranense.*

CAP. XXXV.

1 SI cui nulla. Habet duas partes. Secunda ibi, secus. † No. j. ibi gratiose, q gratia dicitur fieri, si datur alicui potestas cōferendi beneficium, & ex verbis concedentis deprehenditur ipsa gratia, vt ſ. de concel. præben. c. constitutus. Et in dubio si non apparet an rescriptum, sit gratia, vel cōmissio. presumitur commissio, vnde qui gratiam allegat, eam probare debet, vt in c. fraternitati. ſ. de scisma. sm Archi. & Ioan. And. & vide glo. in c. in causis. ſ. de elect. & ibi per Io. And. dicentem, hoc esse verum, nisi ex his quæ præcesserint aliud appareat, putà si petitum sit aliquid gratiosè concedi, aliàs præsumeretur idem cōcessum ob prouisionem ecclesię, quia qui gratiam allegat &c. vt ibi per eum. & ita posset intelligi c. gratia. c. si grauose. ſ. de rescrip. eo. lib. alibi verò dicitur, q quicquid Papa concedit dicitur de gratia facere, vt in c. sedes. & quod ibi no. ſ. de rescrip. Secundò no. ibi, beneficia. quia veniunt hoc casu etiam curata, vt no. ſ. eo. si tibi concesso. & in c. tua. ſ. de verb. signi. & in reg. j. j. eo. lib. secus esset in casu sequenti, vt in c. cum in illis. & in c. du-
2 dum. etiam ibi no. ſ. eo. sm Lap. † Tertiò no. ibi, non expirat. q gratia facta non expirat per mortem cōcedentis, etiam re integra. facit reg. priuilegium. j. eo. lib. quod procedit etiam si in dicta gratia sit apposita clausula. contradictores cōpescendo &c. quasi videretur tunc rescriptum iurisdictionale, sm Io. And. & vsq; ad quod tempus possit commissarius compellere contradictores, & alia multa de hac clausula, vide hic per Arc. & plenius per Imo. & Io. And. in c. pro illorum. ſ. eo. tit. & quod no. in c. quærenti. ſ. de offi. dele. Quartò no. ibi, non ob suam. q potestas beneficiandi concessa viri in fauorem tertij noīan in literis, expirat re integra per mortem concedentis, quod procedit etiam si Papa proprio motu scriberet. sm formam hic ex-
3 pressam, cum iste tex. indistinctè loquatur, sm Ioan. An. † Vlti. no. a contrario sensu, q licèt sit expressa persona beneficiata, tamen si potestas beneficiandi sit concessa, non ob fauorem illius personæ expresse, sed ad fauorem beneficiantis, vel beneficiantis & beneficiandi, vel ecclesiæ tm̄, vel ipsorū alterutrius & ecclesiæ, tunc non expirat per mortem concedentis, etiam re integra, sm Lap. & Domi. Et quando dicatur res integra, vel non, dic per Archi. & Io. An. referentes quatuor opi. Et prima q res dicat integra quousq; sit deuentum ad collati. vt in c. præsenti. ſ. de offi. leg. eo. lib. & hæc reprobatur, cum d. c. præsenti. non loquatur in hoc casu, sed in reseruationib. quæ sunt odiosæ & pereunt per mortem vel finem officij, vnde perit etiam omnis processus si non est deuentum ad collationem. Secunda opi. q res non dicatur integra per præsentationem rescripti ipsi executori. arg. c. vt debitus. ſ. de appel. vt tenuit Gui. in cle. si. de rescrip. & hæc reprobatur per Io. And. & bene, sm Io. de Lig. & Dom. quia d. c. vt debitus. loquitur in literis contentiosis. imo ibi requirit citatio, nec sufficeret pñtatio. & vide plene per glo. & ibi dicta in c. quāmuis. ſ. de offi. dele. eo. lib. Tertia opi. q res non sit integra, si sit processum ad substantialia, de quibus per Inno. in c. in causis ſ. de elect. & ibi in glo. antepen. ad fi. & hæc placet Io. And. Quarta opi. q non dicatur res integra, si executor aggressus est negotium prouisionis, vt in d. c. q̄uis. & c. si delegatus. eo. ut. putà si in forma pauperum, de qua in clem. j. de concess. præben. executor fecit inquisitionem examinatam, quod potest etiam non vocata parte, vt in clem. j. de offi. deleg. & tenuit Lap. in sua alle. 15. circa fi. & multò fortius si post inquisitionem fecisset processum, & hæc placet Io. And. & dicit tutius esse ad hoc, vt dicatur res perpetrata, vt citetur ille qui per literas grauabatur, & cōiter obseruatur, vt c. si delegatus. & d. c. q̄uis. sm Io. And. & ibi per eum in glo. pen. & idem sequit̄ hic Io. de Lig. quod procedit, sm Lap. quando executor eligeret procedere vt iudex, quia tunc videtur necessaria citatio, alias si vt executor, tunc videt̄ sufficere q incipiat a processu qui sine citatione sufficit ad perpetuationē, nisi aliud mādaretur obseruari per superiorem. & hoc videtur satis æquum sm Domi. In gl. 2. in fi. & ibi patet, q expressio personæ tribuit potestatem subdelegandi, quod secus esset si persona non exprimatur. de quo in d. c. si super gratia. ſ. de offi. dele. & in cle. j. de offi. dele. sicut hic expressio personæ inducit extinctionem
4 gratiæ, si concedens re integra moriatur, vt hic dicitur. † In gl. in ver. legitime. in fi. vide per glo. in fi. & ibi per Io. And. in c. j. ſ. de offi. leg. eo. lib. dictum Domi. est falsum, nam licèt fiat simpliciter mētio de beneficijs deuolutis & veniāt beneficia alio modo deuoluta, q̄ per concilium Lateranense. & ita loquitur tex. & glo. hic. tamen si fiat specialis mentio de deuolutis per concilium Lateranense, non videtur q veniant alio modo deuoluta, quia expresso vno modo &c. vt in c. cum de non. ſ. eo. & quia fines mandati &c. & facit c. q̄uis. ſ. eo. & no. ex hac glo. q quando fit mentio de beneficijs deuolutis includuntur beneficia deuoluta alio modo q̄ per concilium Lateranēse, quod inducit hic Domi. pro impetrationibus in quibus dicitur q conferat, etiam si sm statuta Lateranensis concilij sint deuoluta, nam includitur deuolutio etiam alio modo facta. Quid autem si detur facultas conferendi beneficia qualitercūq;, an possint conferri reseruata per extrauagantem execrabilis, vel alio modo. Rota in deci. 110. quæ inci. Item q legatur. tenet q non. in c. fi. ſ. de offi. vica. eo. lib. & facit c. q̄uis. j. eo. & c. dudum. ſ. eo. lib. vbi in illis potestatibus non veniunt generaliter reseruata. & facit cle. si de beneficio. cum ibi no. j. eo. tit. & ita sequitur hic Domi. In glo. fi. ibi, cum iam sit canonicus. vide tex. no. in c. auctoritate. j. de cōcess. præben. vbi gratia per quam est collatus canonicatus, & mandatur conferri præbenda, non expirat morte Papæ concedentis, etiam quò ad præbendam postea vacantē. & ita vult gl. hic. In ea. glo. in fi. vide pro intelligentia huius decre. oīa no. in d. c. si super gratia. & vide per Ro. in decisi. 349. quæ inci. Item si Papa. & per Lap. in sua alle. 17. & per Fede. in suo cons. 79. vbi ponunt no. q. ad materiam huius decre. de quibus in dicto c. si super gratia.

SVMMARIVM.

1. *Episcopus potest committere alteri episcopo ordinationes suorum clericorum, non exprimendo aliter personas.*
2. *Concessio potestatis ordinandi comprehendit ordines sacros.*
3. *Episcopus an teneatur prouidere clerico ordinato si habet sufficiens patrimonium.*
4. *verba generalia non sufficiunt vbi requiritur specialis expreßio.*

CAP. XXXVI.

SI episcopus. Promouens ad sacros ordines absq; titulo ex licētia circa incertos concessa, eis prouidere tenetur, dans verò licentiam promouendi certos vel ipsis promouendis tenetur prouidere eis promotis ad sacros sine titulo. h. d. & habet tres partes sicut tria sunt dicta. secunda ibi, si verò. tertia
1 ibi, eis autem. † No. j. epm̄ posse committere epo alterius diœ-
2 cesis generaliter ordinationes clericorum suæ diœcesis, nō exprimendo aliter personas, & posset fieri commissio etiam episcopo alterius prouinciæ, vt probatur in c. nullum. 9. q. 2. a contrario sensu, vbi patet, q inuitatus potest etiam si sit extraneus.
2 & ita seruatur & sequitur hic Archi. & Io. And. † Scd̄ò no. ibi, ad sacros, q concessio potestatis ordinādi includit etiam ordines sacros. & sic videtur q includat ex quo hic indistinctè loquitur, vt in c. quia circa. de priuile. & fortius includit primam tonsuram, & minores. arg. c. cui licet. j. eo. lib. sm Archi. & Ioā. And. & alios Doct. largo enim modo omnes ordines dicuntur sacri, vt per gl. no. 32. dis. vt in sum. Tertiò no. ibi, vel per aliū. q ordinatus sine titulo a quocunq; consequatur beneficium liberatur episcopus qui ordinauit. facit quod no. in c. si pauper. ſ. eo. tit. sicut aliter dicitur, q sufficit a quocunq; impleri, nec refert a quo fiat. quod inducit hic Pe. de Anch. vt sufficiat emphyteutæ si alius pro alio soluit cām. & ita tenuit Bal. in l. arborib. §. non solum. ff. de dona. facit glo. in ver. petere. in c. quam sit. ſ. de ele. eo. lib. sm Domi. de quo per Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. 82. Tu dicas q sufficeret etiam si proprio noie alius soluerit, ex quo contemplatione emphyteusis soluit, sm Bald. in l. quæ vtiliter. ff. de neg. gest. & est bonus tex. in l. lex vectigali. ff. de pig. Quartò no. ibi, ad omnes. quia idem si ad certos, cū
3 eadem sit ratio, sm Io. And. † In glo. j. in fi. & eorum quæ no. Inno. & Host. in c. pen. & antepen. ſ. de æta. & quali. In gl. in ver. titu. in fi. aduerte arg. licèt vera sit opi. Host. & sequacium, q ordinator non sit obligatus tunc ad præstandum vitæ necessaria, ex quo ordinatus habet patrimoniū, tamen patrimonium nō censetur

ADDITIO.

a Vinc. Gode. Adde q episcopi consensus vbi ecclesia grauatur enormiter propter eius præiudicium & successorum non debet attendi. Bar. Soc. cōsi. 160 in causa Nauensi. ver. ex quibus insero. lib. 5.

cēſetur titulus, niſi expreſſe ſit ſibi in titulum aſſignatus, vt te-
net hic Io. And. ita intelligens no. per eum in c. tuis. in gl. fi. vn
de dicebat hic Ioā. de Lig. nullam eſſe dr̄iam, an promoueatur
quis ad titulum ſui patrimonij tacitè vel expreſsè, quia omni
caſu, cum habeat vnde viuat, non tenebitur ep̄s, ſed bene eſt
dr̄ia quò ad venditionem patrimonij, quia illud vendere pote-
rit ſine ep̄o, qn̄ tacitè fuit ſibi aſſignatum in tit. ſecus ſi expreſ-
ſe, vt tranſeat in rem eccleſiaſticam. & ita voluit Io. An. ibi, ſm
Domi. hic, & ſequitur ibi Imo. & d. Nic. limitans prædicta, ꝙ ſi
ordinatus ad ti. patrimonij, conſequatur poſtea beneficium, li
citè poterit diſponere de patrimonio prout vult, quia ceſſat tūc
rō. Et voluit ibi glo. no. & ſequitur Imo. ꝙ ſi ordinatus ad titu-
lum patrimonij non poteſt ex illo integraliter neceſſaria vitæ
percipere, ꝙ ep̄s ſupplere debeat, quod no. In gl. in ver. taliter.
in fi. & voluit hic Io. And. ꝙ non, licèt ep̄o ordinare habentem
titulum, non in re, ſed in ſpe, putà ſi habeat literas expectati-
uas ad beneficium, etiam ſi expectās in forma pauperum iam
fuerit approbatus idoneus per executorē, ſecus ſi iam fuiſſet
adeptus beneficium, licèt fructus alteri debeāntur, quia talis de
illo ſuſtentari debet, vt no. in c. ſi tibi conceſſo. ſ. eo. & idem ſe
quitur hic Lap. dicens, ꝙ talis debet habere medietatem reddi-
tuum. de quo in extrauag. ſuſcepti. Io. 22. & idem tenet Gui. in
extrauag. ſedes. ſuper ver. conſeruatio. In gl. in ver. miniſtrare,
in prin. quid autem conſideretur tunc, qn̄ ep̄s habet miniſtra-
re illa neceſſaria vitæ, vide per Io. And. in c. cum ſm̄. ſ. eo. ti. &
hic per Archi. & Pet. de Anch. & vide per Bar. in l. legatis. ff. de
ali. leg. ibi, an teneatur ad expēſas medicorum & infirmitatis.
de quo per Imo. in d. c. ep̄s. & in c. tuis. eo. tit. in fi. vbi ponit, an
poſſit cogere illum ad ſtādum in domo, ſeu ſeruitio ipſius epi-
ſcopi. de quo ibi plenè per eum. In ea. glo. in fi. nec etiam tene
retur tunc ordinans, dato ꝙ mandans non eſſet ſoluendo, ex
quo ordinans nō fuit in culpa, & lucrum aliter non percipiat,
ſm Archi. & Io. And. Quando verò mandauit de incerto, quia
non videtur data facultas faciendi actum contra iuris prohibi
tionem, vt no. in l. ſi procurator. ff. de cōdi. inde. & in c. ſi com-
promiſſarius, hic alle. non tenebit̄ mandans, ſed tm̄ ordinans,
ex quo fuit in culpa. quod procedit etiam ſi non haberet vnde
prouidere poſſit, dummodo ipſius mandantis non poſſit cul-
pa imputari, & maxime quia etiam ipſe recipiens ordines fuit
in culpa. facit quod no. per Inno. & Hoſt. in c. accepimus. ſ. de
æta. & quali. ſm Archi. & Io. And. Et licèt tunc mandans non
teneatur conditione d. c. cum ſecundū. tamen poterit ordina
to ſubueniri, implorādo officium iudicis generale, ex quo ep̄s
tenetur ne exiſtens in ſacris mēdicet in opprobrium cleri, ſm
4 Io. de Lig. & Domi. † In glo. in ver. certas, in fi. & ſic aliter ſumi
tur hic expreſſio, & in c. 2. de reſcrip. eo. lib. & in c. 2. ad fi. ſ. eo.
titu. & lib. ſm Io. And. Et no. ex hac glo. ſm Domi. ꝙ vbi requi-
ritur certitudo reſpectu ſpeciei, vel certa expreſſa mentio, non
ſufficit certificationem fieri per verba generalia, vel ꝙ ſit in-
cluſa ſub verbis generalibus, ſed requiritur ꝙ fiat per verba de
notātia ſpeciem. quod inducit ad priuilegia in quibus dicitur,
ꝙ ꝯria diſpoſitio non valeat, niſi fiat certa & expreſſa mentio
de ipſo, cum tunc non ſufficiat ſi fiat mentiò de ipſo per verba
generalia. In glo. fi. ibi, alimenta, ſcilicet futura, ſecus in præte-
ritis, vt C. de tranſa. l. de alimentis. & vide plenè de hoc in l. cū
hi. hic alle. & per Spe. in tit. qui filij ſint legi. ver. quæritur vtrū.
In ea. glo. in fi. vide in c. pen. ſ. de ſimo.

S V M M A R I V M.

1. *Statuta ſuper beneficijs, an comprahendant canonicatus.*
2. *Literæ ſpeciales derogant generalibus, licèt de eis mentio non fiat.*
3. *Duorum clericorum numero quæ contineantur.*
4. *Papa ſi epiſcopo conceſſit priuilegium conferendi beneficia ſex clericorum ſuæ diœceſis decedentium, an comprahendantur beneficia vacantia in curia Romana.*
5. *Gratia conceſſa a Papa quando debeat large vel ſtricte interpretari.*
6. *Papa conceſſit epiſcopo, quòd conferre poſſit beneficia ſex clericorum ſuorū decedentium, contulit iam quinq;, moriuntur duo, quorum vnus habet pinguius beneficium, an illud conferre poſſit.*

C A P. XXXVII.

Vamuis tibi. Habet duas partes ſicut duo ſunt dicta. ſecūda ibi, ſimili ra
tione. No. j. ibi, tibi. nam licèt loquatur de ep̄o ta-
mē eodem modo haberet locum iſte tex. ſi huiuſ-
modi conceſſio fieret alijs perſonis, ſeu prælatis inferioribus,
1 cum eadem ſit ratio, ſm Io. And. † Scd̄ò no. ibi, beneficia. iun-
cto tex. j. ꝙ in ſtatutis ad beneficia appellatione beneficiorum
venit canonicatus & præbenda, ſm Archi. hic. quod procedit
qn̄ effectus literarum deriuatur in alium, prout hic erat. & idē
eſſet omni caſu, qn̄ nō deberet fieri ſtricta interpretatio, vt per
Io. And. in c. cum de beneficio. ſ. eo. aliàs ſecus eſſet, vt per Ar-
chi. & Io. And. in c. cui de non. ſ. eo. & vide per Doct. in c. fi. ſ.
eo. Tertiò no. ſm Domi. ibi quos &c. pro ſaluādis reſcriptis &
priuilegijs. nam hic per relationem maſculini generis & plu-
ralis numeri, determinat antecedentia, quorum vnum eſt ma-
a ſculini generis, & alterum fœminini. † Quartò no. & ita alleg. ꝙ
literæ ſpeciales derogant generalibus præcedentibus, licèt de
eis mentio non fiat. facit c. dudum. ſ. eo. titu. & lib. & ſic plura-
litas reſpectu ſpecierum dicitur tenere locum generis. de quo
no. in l. ſi ex toto. ff. de leg. j. In priuilegijs verò ſecus eſſet, quia
eſt neceſsè ꝙ fiat mentio, vt in c. cum ordinem. ſ. de reſcrip. de
quo in c. j. eo. ti. & in d. c. dudum. & in l. quæſitum. §. fi. ff. de fun.
inſtru. & in reg. generi. j. eo. lib. Vlti. no. ꝙ collatio beneficij fa
cta per Papam, vel mandatum de conferendo certæ perſonæ,
valet & tenet, licèt non fuerit facta mentio de poteſtate gene-
rali alteri conceſſa, ex hoc non erit ſubreptitia, ſm Io. And. de
quo in d. c. dudum. & ſic infertur a contrario ſenſu huius tex. ꝙ
ſi ſecunda gratia eſſet generalis ſicut prima, tunc præualeret
prima facta per Papam, vel eius autoritate ſi in ſecunda de ea
non fieret mētio. & ita tenet hic Io. And. & idem ſi vtraq; gra-
tia eſſet ſpecialis, quia tunc prima præualeret, niſi in ſecunda
de prima fieret mentio. de quo hic in glo. 2. In glo. 2. in fi. idem
Io. Mo. & Io. And. pro quo facit tex. hic ſ. circa finem, qui pon-
derat, an ille prius contulerit q̄ Papa, ſm Domi. vide tamē tex.
3 in d. c. dudum. & hic in glo. fi. † In glo. in ver. tuorum, in fi. di-
xit hic Io. And. ꝙ in hac gratia includuntur quæcūq; & quod-
cunq; beneficia iſtorum clericorum decedentium, ex quo nu
merum beneficiorum ipſorum non determinat, licèt determi
net numerum clericorum. Quid autem ſi iſte priuilegiatus po-
terat conferre talia beneficia ſuo ordinario iure ſibi deuoluto
& contulit, an computentur in gratia & eius numero. Io. An.
hic ꝙ non. facit c. cum aliquibus. ſ. de reſcrip. eo. lib. quia cum
ad illa non egeret gratia, ergo ipſa gratia non complectitur il-
la. l. j. ff. ad muni. & quò ad illa gratia nihil operaretur, quod eſ-
ſe non debet. j. de priuil. ſi Papa. quod procedit, quando aſſerēs
expreſſit ꝙ conferebat iure ordinario, & ſic noluit vti gratia,
aliàs ex quo potuit vti duplici autoritate, vſus dicetur auto. apo-
ſtolica contuliſſe, & ſic cōputabitur in numero. facit quod no.
Ioā. And. in c. ſi poſtquàm. in glo. vel ipſius. ſ. de elect. eo. lib. &
quod no. in d. c. cum aliquibus. ſm Lap. Sed Dom. & Pe. de An
cha. intelligunt hoc, quando gratia reſpicit numerum benefi-
ciorum, putà ſi diceret, ſex beneficia, ſecus ſi numerum cleri-
corum, vt hic plenè per eos. Sed certe videtur, ꝙ beneficia ſpe
ctantia iure ordinario compræhendantur in gratia, ſiue com-
præhendat numerum clericorum ſiue beneficiorum, dummo
do priuilegiatus quò ad illa velit vti gratia, ex quo ipſa eſt ge-
neralis, nec erit inutilis, quia poterit cōferre, & valebit, & præ-
feretur collatio facta autoritate apoſtolica, vbi aliàs ſecus eſ-
4 ſet, ſm no. in c. hi qui. & in c. ſi a ſede. ſ. eo. † In glo. in ver. dece-
dentium. ibi, dic ꝙ non. idem Archi. in c. fi. j. de ver. ſig. & licèt
iſte priuilegiatus conferre poſſit beneficia ad collationem Pa
pæ ſpectantia, vt in d. c. hi qui. & clem. fi. de beneficio. j. eo. titu.
non tamen vacantia in curia, niſi habeant ſpeciale mādatum,
a vel niſi elapſo menſe, quia tunc iſte priuilegiatus [a] poterit illa
conferre, vt tenuit Lap. in ſua alle. 84. Sed an poterit conferre
beneficia reſeruata ſedi apoſtolicæ, ſm Lap. & alios hic, quod
no. per c. ſi eo tempore. ſ. de elect. eo. lib. Sed tu vide plenè in
d. alle. & ibi quid de reſeruatis generaliter, & quid de reſerua-
tis ſpecialiter. & videtur concludere, ꝙ generaliter reſeruata
5 poſſit, ſed ſpecialiter reſeruata non. & ita tranſit hic Dom. † In
ea. glo. ibi. conferre non poterit. idem Archid. Sed contra glo.
facit, quia talis gratia deberet large interpretari, per no. in c. is
cui. & in c. ſicut nulla. ſ. eo. & in d. c. dudum. Sed certe cum iſti
caſus inter ſe diſtinguantur, non videtur eſſe de mente conce
dentis ſub vno caſu reliquum compræhendere, quia ſi hoc vo
luiſſet latioribus verbis fuiſſet vſus, ſm Imo. & Dom. quia mo
di vacationis de quibus hic in gl. ſunt diuerſi, ergo priuilegiū
non trahitur ad diuerſa, vt in c. porrò. & c. ſane. ſ. de priui. facit
glo. 5. in d. c. ſuſceptum. Tu aduerte, quia ſi literæ de conferen-
dis beneficijs tangunt præiudicium ordinarij collatoris, debe-
ret

A D D I T I O.

a Vin. God. Priuilegiatus an poſſit vti priuilegio aduerſus priuilegiatum, vide poſt Bar. in auth. quas actiones. col. 5. C. de ſacroſan. eccle. Iaſ. in l. Marcellus. nu. 37. ff. ad Treb.

ret stricte intelligi.ar.d.c.porrò.& d.c.sane.& idem si earũ effectus respicit principaliter illos,quib.debet prouideri,vt in d.c.susceptum.sed si tangit præiudicium solius cõcedentis literas,tunc deberet large interpretari,vt voluit Innoc.in c.cum dilecti.ẽ.de dona. & idem si effectus deriuat in alium. ar.d.c.is cui,& c.sicut nullam.& facit fiois istius glos. nisi dicatur, ꝙ quò ad compræhensa in literis fiat larga interpretatio,& ita procedãt contraria,secus quò ad non cõprẽhẽsa,& sic ad diuersa,prout loquitur glo. 6 † In ea,glo.in fi.sentit glo.ꝙ talis gratia non intelligatur de primis,sed in contrarium facit c.non potest.§.j.& glo.pen.ibi.ẽ.eo.facit l.hæc conditio.ff.de condi.& demon.& c.si clericus.ẽ.eo.& j.de conces.præben. ne captandæ. Sed pro gl.facit euitatio absurditatis,vt in d.c.dudum.ver. considerantes. Nam si intelligeretur de proximis,sequeretur ꝙ vnum beneficium 20.solidorum occuparet gratiam, & talis interpretatio est captiosa,& contra mentem concedentis, ergo repellenda.ẽ.de priui.c.in ijs.cum talis numerus sex clericorum non restringatur ad præsentes, seu tunc habitos clericos, imo includit etiam receptos postea sine fraude, vt in d.c.fi. Ita ergo non restringantur ad primos cedentes vel decedentes,ſm Io.An.ita residen.consuluit tamen impetranti, vt faciat in gratia tollere hoc dubium.& pro hac parte faciũt no.in re.sine culpa. in q.j.in j.parte.j.q.fiti Lap.Sed licèt prædictæ rationes habeãt æquitatem,tamen de rigore iuris contraria opi.est verior,ſm Io.de Lig.& Pet.de Ancha.nec prædictæ absurditates debent attendi,vt in l.de fideicommisso.C.de transac.ex quo etiam contrarium posset contingere,& sic vacatio magni beneficij.Imo.verò dicit gl. posse defendi per theoricam positam in d.c.non potest.quia si non fit restrictio ad primum,dispositio hic non redditur inutilis,nec agitur de magno præiudicio,nec materia est hic nimis odiosa,nec mens concedentis verisimiliter verificatur in primo tantum,imo & in alio,vt ẽ.per Io.An.Quare Do.concordando opi.concludit, ꝙ si gratia ista fuit concessa proprio motu,& procedat opi.glo. & idem si sine proprio motu, quando ex collatione præiudicatur tantum ipsi Papæ, & non ordinario collatori.arg.no.d.c.quia circa.de priui.& per Inno.in d.c. cum dilecti. secus si præiudicaretur alij ordinario collatori,quia intelligitur de primis,ex quo priuilegia quoties tangunt præiudicium tertij,debent stricte intelligi, etiam contra proprium significatum verborum,vt sic minus q̃ potest præiudicet tertio,vt in c.super eo.ẽ.de offi.deleg.& in c.quid per nouale.ẽ.de ver.sig.Pet.verò de Ancha.hic tenet, ꝙ semper intelligaĩ de primis præterquàm quando clerici decedentes vel cedentes non haberent beneficia spectãtia, nisi ad collationem illius priuilegiati, quia ex quo gratia illos clericos non includit,vt ẽ.de illis primis ita decedentibus nõ intelligitur,sed bene de alijs primis habentib. beneficia castrorum collatio pertineret ad alios.cogita tamen,quia cum agatur de paruo præiudicio,& effectus gratiæ in alium deriuatur, videĩ ꝙ debeat large interpretari,ſm no.in d.c.dudum.& in c.cũ in illis.in prin.& in d.c.is cui.& in c.si cui nulla.ẽ.e. in gl.fi.in fi.aduerte,quia vult glo.hic,ꝙ sit locus occupationi,& præuentioni,sed tex.in d.c.dudum. probat ꝙ non sit hoc ex vigore præuentionis, sed ꝙ per secũdam specialem sit prima reuocata,ideo cogita,quia videtur ibi probari etiam si collatio vigore generalis concessionis facta fuerit primo, & sic fuerit primo facta per præuentionem, quod est contra glo.hic,licèt forte dicas, ꝙ ibi operatur oppositio decreti,sed dicas ꝙ tex.ibi, fundat se super reuocatione, vide ẽ. in glo.2.in fi.

SVMMARIVM.

1. *Gratia de prabenda,canonicatu,dignitate &c. est adimplenda in quocumque primo vacante.*
2. *Consuetudo ꝙ quis habeat in ecclesia canonicatum,prabendam,dignitatẽ, vel personatum, an valeat.*
3. *Sed si,hac dictio prolata sine copula,quid importet.*
4. *Consuetudo ecclesiæ, quòd dignitates non possint conferri nisi canonico, an valeat.*
5. *Constitutio reuocatoria tollit id quod pendet,non id quod iam est perfectũ.*

CAP. XXXVII.

SIS CUI. Per reuocationem gratiæ non tollitur ius quæsitum,sed quærendum,nisi ratio annexionis aliud inducat, non tamẽ tolleretur ius quærendum annexum iuri digniori iam quæsito. h.d.& deciduntur hic tres casus dubij circa reuocationem gratiarum. in prima parte contra expectantem in eo quod expectat.in secunda ibi,non sic tamen.tertia ibi, sed si pro ipso expectante. 1 † No.j. ꝙ gratia de præbenda, canonicatu, dignitate a,vel officio,adimplenda est in quocunq; primo vacante, si non simul vacant, nec omnium simul vacatio est expectanda de quo in c.quia sæpe.ẽ.eo. 2 † Secũdò no.ibi,canonico consuetis. ꝙ valet consuetudo, ꝙ in eadem ecclesia quis habeat canonicatum cum præbenda,& dignitatem,vel personatum,sic ẽ.eo.c.cum in ecclesia.non autem duas dignitates, vel personatus, vt in c.j.ẽ.de consue.eo.lib.& ibi vide.& voluit hic Arch.& in c.j.40.dist. ꝙ de hac consuetudine debeat fieri mentio per impetrantem,aliàs rescriptum esset subreptitium,per l.honores.§.2.ff.de decu.pro quo facit tex.hic,ſm Io.And.cum iste taceat illud,quo expresso non sic de facili literas habuisset.nã ex quo iste habet repræsentare personam duorum, respectu eiusdem concessionis non est verisimile ꝙ Papa sic de facili cõcessisset, oportet ergo ꝙ de hoc fiat mentio.arg.c.ad audientiam.el 2.ẽ.de rescrip. ſm Domi. Tertiò no.ibi, saluum remanet.ꝙ vbi ius in se habet connexitatem cum iure ad rem præseruat ius ad rem minus dignum b. 3 † Quartò no.ibi, sed si.& tene menti ꝙ licèt aliàs ista dictio, sed si,sine copula aduersetur ad præcedentia in iure & in facto,vt in c.cõcertationi.& ibi per Archi.ẽ.de app.eo.lib.& idem est in dictione,at si,vt in c.per tuas.ẽ.de arbi.tamen secus,vbi aduersatiua apponereĩ cum copula,vt si diceĩ,sed & si,quia tunc aduersaĩ in facto ad præcedentia,& non in iure,ſm Arch.in d.c.ꝯcertationi.pro quo tex.in l.sed si lege.ff.de pe.hæred.& glo. & ibi per Bar.in l.2.ff.ne quis eum.sicut patet hic,vbi ista dictio,sed & si,aduersaĩ ad præcedentia in facto,& non in iure,cum ponaĩ hic diuersus casus in facto.& tamen idem deciditur de iure hic,quod ẽ.ver. proxi. 4 † Vlti.no.ꝙ potest consuetudine induci, ꝙ dignitates non possint conferri nisi canonico, & licèt ecclesia habeat talem cõsuetudinem, sufficit tñ ꝙ talis sit canonicus,vt sic possit ꝯsequi dignitatem, licèt aliter præbendam, non haberet,vt hic dĩ.ex quo sequiĩ ꝙ nõie canonicatus cõpræhendaĩ ẽt canonicatus non præbendatus.quod facit ad no.per glo.in ver.canonicis.in c.statutum.§.j.ẽ.de rescrip.eo.lib.Et facit ad q.ſm Bar.Brix.ꝙ si epš concessit ecclesiam alteri ecclesiæ collegiatæ cum pacto ꝙ non possit conferri nisi canonico illius ecclesiæ,& demum canonici elegerunt quendam ad illam ecclesiam & canonicum, hoc adiecto in ꝯfirmatione,ꝙ non haberet præbendam,ꝙ non obstante hoc poterit habere talẽ ecclesiam, licèt videaĩ pars intermissa fine.per c.vt nostrũ.vt eccle.benefi.Sed iste tex.ruiĩ illos de capitulo.& facit quod no.in c.super inordinata. in ma.gl.ẽ.eo.ſm Io.And.Ad idem facit quod no.in c.olim.el j.ẽ.de rest.spo.in a.glo.ſm Lap.Sed iste tex.non facit pro ista quæstione, quia hic licèt virtute illius consuetudinis debeat esse canonicus,nõ tamen dicit ꝙ non debeat habere præbendam, imo hic expectabat præbendam virtute canonicatus sibi a Papa collati,ſm Io.de Fant.& idẽ Imo.quia talis pactio vĩ simonia.j.q.2.quam pio. Sed ꝙ forte potuisset statutum facere de eo quod dicit Io.And.per no.in c.significatum.ẽ.eo.& de constit.cum M. & de elect.c.significasti.ſm eum.& ita tenet Domi.In glo.in ver.annexam.in fi.aduerte,quia dicit Ioan.de Fan. ꝙ non videĩ quomodo possit exemplificari de dignitate,personatu, vel officio annexo præbendæ iam collatæ,quia tunc vnum non potest vacare sine alio,nec conferri.vnde dicit ꝙ forte glo.& tex.solum sentiunt hæc a contrario sensu,videlicet,ꝙ si essent annexa,nõ esset reuocatum ius ad dignitatem,quia ex quo haberet ius in præbenda,per ꝯñs & in dignitate,& sic ratione cõnexitatis & pro vno habereñ, & vnius acquisitio inferret acquisitionem alterius,& sic nõ haberet locũ expectatio, de qua hic in tex.& ita sequiĩ hic Lap.& Pe.de Ancha.per c.super eo.hic alle.& c.quia sæpe.ẽ.eo.& ele.si iusta.j.eo.& facit quod no.per Io.An.in reg.cũ quid prohibeĩ immorari.Sed ista sol.non satisfacit huic lect.dicenti,ꝙ expectabat dignitatem,vnde ſm Domi.põt exẽplificari,qñ dignitas nouiter fuit annexa præbendæ,& tempore quo nõ vacabat, quod fieri potuit, vt in clem.2.de re.eccle.demum vacabat,ista præbenda quæ confertur impetranti, & postea superuenit reuocatoria,nam habebit iste talem dignitatem

ADDITIO.

a Ber.de Roma. Dignitate. Ex hoc loco arg.est, ꝙ dignitas, personatus, & officium inter se differant,vt ex hoc tex. & hic per Domi.facit c.j. de consuetu.ẽ eo.lib.

Vinc.God. Nota ꝙ dignitas eodem modo non potest esse penès duos eodem tempore.Ruy.consi 19.nu.13.lib.j.

b Ber.de Roma. Minus dignum.Et ratio euidens potest esse,quia duobus vnitis trahit potentius ad se minus potens ff.de au.& ar.le.& si non sint.§.percenam mus.& de acqui.re.do.quicquid § fi facit quod no.Bar.in l.quæritur ẽ.de sta.homi.& j.de testi.l.sepeciundarum §.fi. vbi dicitur præualere quod plus est. facit l.sancimus.§.ne autem.C.de dona.cum fi.

tatem annexam, licèt vacet post reuocationem, ex quo erat annexa. & ita intelligitur glo. hic, ſm Domi. In glo. in ver. verba, in fi. de deriuatione verò aliorũ priuilegiorũ ecclesiasticorũ, vide in consti. Io. quæ incip. ſancta Romana. & dicetur in c. fi. j. titu. 2. ſm Ioan. And. ✝ In glo. in ver. consuetis, in fi. ad hoc quod no. ff. de libe. & posthu. l. si ita scriptum. §. regula. ſm Ioã. And. & sic patet ꝙ cum gratia facta super pluribus est pro parte adimpleta & pro parte pendet constitutio reuocatoria superueniens, tollit id quod pendet, tamen non perimit idem quod est perfectum, & hoc ideo, quia potest vtile ab inutili separari,[a] si autem non posset tolli, vel stare vnum sine altero, id quod tollitur in virtute remanentis, sustinetur, vt in d. §. regu. & patet hoc in tex. vbi in connexis potius sustentatur ius ad rẽ propter ius in re quàm tollatur ius in re, propter ius ad rem, & hoc ideo, quia est potentius. Et circa diuersas res connexas, vel penitus separatas, an impedimentum superueniẽs vitiet vtrũque, vel alterum, vel neutrum, habetur hic in tex. Quando verò vna dispositio est incępta, & nõdum perfecta, si superuenit impedimentũ, perimit factum & fiendum, vt l. pro parte. ff. de seru. & in l. pluribus. §. si placeat. de ver. obli. & j. de conces. pręben. c. fi. §. sanè. quod est no. quando aliquod impedimentum superuenit post negotium inchoatum nondum consummatum, an perimat in totum vel pro parte, vt s. de quo hic per Pe. de Anchara. ad prędicta vide j. c. proxi. in vlti. no. In glo. in ver. consuetis. in fi. ad hoc quod no. ff. de libe. & posthu. l. si ita scriptum. §. regu. secundum Ioan. Andre. & hæc ratio quam sentit glo. fuit vera ratio huius secundi responsi, quia ista constitutio seruat ius in re, sed in hoc casu fuit quæsitum ius in re respectu dignitatis, ergo & remanet canonicatus illi annexus. si igitur diceremus contrarium, esset tollere id quod constitutio voluit præseruari, & sic contra Papam haberet effectum. Ratio autem hic in tex. assignata de magis vel minus digno non fuit vera, cum illa non concludat sed sit superficialis, secundum Ioã. Mona. & Ioan. And. & ita hic Io. de Ligna. Sed quomodo potuit procedere ſm responsum huius text. qui loquitur quando dignitas consueta conferri canonico, non habeat præbendam annexam, nec præbenda erat ei annexa, vnde si non vacabat canonicatus, non vacabat etiam dignitas, ex quo erant consueta simul conferri, & Papa non contulisset dignitatem non vacantem. s. de conces. præben. c. j. Si autem vacabat canonicatus, quare non habuit etiam præbendam, ex quo erat consueta simul assignari. soluit Io. de San. Georg. hic, ꝙ hæc poterant esse, ꝙ vacaret dignitas sine canonicatu & præbenda, vt quia canonicus obtinens eam, renunciauit tantum ipsi dignitati, vel optauit aliam pinguiorem, vel ecclesiam in ecclesia. vel si forte diceretur, quòd simul vacant præbendæ, & canonicatus cum dignitate, tamen canonici, & præbenda erant alteri prius impetranti debita, & ideo a Papa vel alio qui potuit conferre obtinuit tantum quantum potuit conferre, licèt quis non esset canonicus, ex quo sperabat in futurum esse, vt s. eo. si pro clericis. secundum eum. & idem tenet hic Pan. dicens ita debere intelligi dictum c. quia sæpe. tu etiam potes intelligere, prout dictum fuit s. in glos. in ver. annexam. & sic etiam solueretur, secundum Domi.

ADDITIO.

a Ber. de Roma. Separari Imo verò, quia diuersa est ratio facti & infecti. nam si vtriusq. coniuncti eadem esset ratio illud necessario esset indiuisibile, vt in c. translato. de consti. & hoc vult innuere §. regula. de quo hic clarius. tamen hoc patet in c. præterea. de offi. dele. vlti. responso

Vinc. Gode. Adde quando vtile per inutile non vitiatur, & quando, vitietur. Ruy. consi. 158. nu. 11. lib. 4. & consi. 109. nu. 17. e. lib. Et in indiuiduis per inutile vitiatur. consi. 63. nu. 27. lib. 5. & consi. 44. nu. 9. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Gratia dicitur similis, quando continet idem in effectu, quod alia.*
2 *Decretum Papæ ligat etiam ignorantes.*
3 *Collatio canonicatus facta per Papam cum expectatione præbendæ causat ius ad rem, non in re.*
4 *Impetrans secundus habens clausulam anteferri, si repellitur propter crimen, an primus potuit obtinere præbendam, an loco illius capitulum possit eligere.*
5 *Impetrans secundus habens clausulam anteferri, si est idoneus, non tamen vult vti gratia, an primus admittatur.*
6 *Quid si gratia fuit ab initio nulla certis causis, an prima gratia præualeat.*

CAP. XXXIX.

Qvodam. Reuocatio gratiæ obest acceptanti præbendam, & decreti interpositio etiam ignoranti. hoc dicit. ✝ Nota primò ibi, similem. ꝙ gratia dicitur similis, quando idem in effectu continet quod alia, licèt clausulæ excellẽtiores sint in vna q̃ in alia. In tex. ibi, post. & contra no. aliud esse facere actum postea, aliud post, & contra. de quo in c. cum nobis olim. s. de elect. per Innoc. ✝ No. j. ibi, ignorantibus. & tenementi, ꝙ decretum Papæ ligat etiam ignorantes, & si collatio fiat ab ignorantibus. & sic gestum cõtra illud est ipso iure nullum. de quo hic in gl. & vide no. in c. si pauper. s. eo. imo hoc no. probatur, ꝙ non solum afficit & ligat manus inferiorum a Papa, vt in c. si eo tempore. s. de elect. eo. lib. sed etiam manus executoris Papæ, imo etiam manus ipsius Papæ. & hoc nisi aliud exprimatur, vt hic in tex. & in cle. j. in prin. j. de cõces. præben. ſm Lap. & Dom. quod est menti tenendum. & vide no. in c. j. j. de ↄces. præben. & in c. dudum. & c. si apostolica. & in c. si postq̃. s. eo. & ita sequitur Pe. de Anch. ✝ Secũdò no. ibi, ad præbendam, non in præbenda. ꝙ per collationem canonicatus factam ẽt a Papa sub expectatione prębendę, quęrit̃ ius ad rem, non in re. de quo j. de ↄces. prębẽ. c. fi. & in d. c. si postq̃. vbi probat̃ hoc procedere ẽt si collatio canonicatus sit simpliciter facta, quia per collationem canonicatus acquirit̃ ius ad rem, non in re, qũ pręb̃eda nõ vacat, secus si vacaret, quia quærit̃ tunc ius in rẽ, vt ibi no. canonicus ergo nõ præbendatus, vel sub expectatione pręb̃edę dr̃ h̃re ius ad rẽ, non in re. de quo vide no. per Ro. in deci. 448. quę inc. Quidã hñs. & ibi, an talis canonicus possit dici beneficiatus. Et per hũc tex. vr̃, ꝙ non procedat sine dubio qđ dixit Ro. in deci. 285. quæ inci. Si eps̃. vbi voluit, ꝙ si eps̃ hñs autoritatẽ a Papa[a] prouidendi vni de canonicatu, & pręb̃enda, ↄferat illi canonicatũ cum reseruatione præbendę cum vacauerit ↄferendę, & ante vacationẽ præbendæ moriat̃ eps̃, vel Papa, ꝙ poterit ille cui canonicatus fuit collatus, præbendã postea vacantem acceptare, ratio quia gratia iam erat facta quę non expirat per mortem concedentis, vt in c. si cui nulla. & ibi est dictum. s. eo. & in c. si super gratia. s. de offi. dele. eo. lib.[b] Sed certe sicut expirat hic talis gratia per reuocationẽ expressam, ita videbatur per reuocationem tacitam, quæ induceret̃ per mortem, cum hic tex. dicit, ꝙ per reuocationem gratiæ videtur reuocatum ius competens ad rem, licèt non ius in re, sicut est in dictu casu. ita ergo sit dicendum in reuocatione tacita quæ induceretur per mortem. nisi dicas ꝙ aliud sit in reuocatione expressa ipsarum gratiarum. & ita sit tex. hic, & aliud in reuocatione tacita quæ induceretur per mortem, secundum no. in c. si gratiose. s. de rescrip. eo. lib. quia tunc gratia non intelligitur reuocata, quando res non est integra, & sic quando fuit collatus canonicatus, & ius ad rem, licèt non in re. cogita, & vide j. in vlti. no. hic. Vltimo no. ibi, eius collatio. iuncta glo ꝙ per solam collationem factam de beneficio, vel præbenda, vel de canonicatu, & præbenda vacante etiam sine inuestitura, confertur ius in re, etiam sic ante adeptam possess. facit dictum c. fi. §. sane. ſm Archi. & Io. An. de quo per eum in c. 2. s. de consuc. & intellige, quando collatio est acceptata, vt in c. si tibi absenti. s. eo. & ibi dictum fuit, non tñ posset talis propria autoritate intrare possessionem quantumcunq; haberet ius in re, vt in c. eum qui. s. eodem. Sed cõtra istum text. videtur esse tex. clarius s. c. proxi. vbi dicitur, ꝙ si alicui est collatus canonicatus sub expectatione præbendæ, confertur ius in re, & propter illud conseruatur ius ad rem. s. in præbenda postea vacatura, non obstãte expressa reuocatione. & sic rõne canonicatus remanet solum ius ad præbendam, cum canonicatus iam adeptus sit dignior q̃ præbenda. vnde ex hac rõne ius ad ipsam cõseruat̃, vt dr̃ s. c. proxi. & tñ ↄ̃rium hr̃ hic. dici vr̃ ꝙ per collationẽ canonicatus ↄfert̃ ius ad rem, non hic ↄseruat̃ ius ad prębendam ratione canonicatus iam collati. cogita, & de hoc dicet in d. c. fi. in §. in illis. Aduerte, quia hic est manifesta ↄ̃riẽtas, nam s. c. prox. vr̃ probari, ꝙ per collationẽ canonicatus ↄferat̃ ius in re, nam debet intelligi. s. in ipso canonicatu, vel dignitate, quia ad præbẽdã nondũ vacantem ↄfert̃ ius ad rẽ, vt ibi dr̃, & hic. nam ibi dr̃, ꝙ per ius magis dignũ, & sic in re ratione canonicatus vel dignitatis iam collatæ ↄseruat̃ ius minus dignum ad præbẽdam, & sic ad rem, & tamẽ hic probat̃ ↄ̃rium, quia pp collationem canonicatus, licèt possit dici collatum ius in re quò ad canonicatum, tamen quò ad prębendam vacaturam dicitur collatum ius ad rem, & sic ad præbendam, non in præbenda, & tamen propter ius canonicatus non conseruatur ius ad præbendam, &

ADDITIONES.

a Vinc. God. Adde, ꝙ Papa potest ex causa bona vnius ecclesiæ auferre & alteri applicare. Ruy. consi. 70. nu. j. lib. 5.

b Ber. de Roma. Alia ratio est, quia præbenda ipsi debetur ei ratione canonicatus, vt in s. relatum s. eo. tit. & patet in d. deci. 281.

& sic sunt de directo contraria.cogita. In glo.fi.in fi. vide hoc
4 per Ioan.And.in d.c.fi.super verbo in re.† In glo.fi.in fi.hic ve
rò primus nihil ꝯsequit̃ p gratiã scd'am hñtem clãm anteferri
cum decreto,& etiam scd's nihil consequit̃ propter reuocatio
nem.Quærit hic Arch.si scd's impetrans hñs clãm anteferri re
pellitur ab obtinendo ꝑ crimen,an primus poterit obtinere
præbendam illam primo vacantem, an verò loco illius capitu
lum hẽat alium eligere. & tenet ꝙ primus impetrãs obtineat,
ex quo talis clã non fuit sortita effectum,ideo non præiudicat
ipsi primo,vt in reg.non præstat j.eo.lib. & cum fuerit apposi-
ta fauore secundi,i lo repulso sublatum est impedimentum,vt
per Inno.in c.inter dilectos.ṡ.de exces.præla. & idem vr̃ dicen
dum quotiescunq; gratia tertij sit perempta ante vacationem
præbendę.& idem sequitur Ioan.And.dicens,ꝙ si in rescripto
primi esset illa clausula cum se facultas obtulerit,tunc certum
esset. ꝙ primus esset potior qñ dictus secundus excluditur. &
idem sequit̃ hic Do. quia qñ primus impetrans ex defectu suæ
personæ excluditur, tunc scd'o impetrans a Papa obtineat illam
præbendam,non autem alius autoritate ordinarij,vt in c.si cle
ricus.2. responso.ṡ.eo. sed iste habens clausulam anteferri fin-
git̃ primus impetrãs, ergo eo excluso alius impetrans apl'icus
obtinebit, nam clã anteferri non extinguit gratiam sedẽtem,
sed postponit eam in gradu sublato igitur primo gradu rema-
nebit prębenda existente scd'o.facit c.fi.ṡ.de conside.eo.lib.sm
Domi.volẽtem, ꝙ hñs gratiam cũ clã anteferri quocũq; exclu
dat ex defectu personæ, admittatur ille qui fuit primus etiam
si in sua gratia non sit clausula cum se facultas obtulerit.& ita
videtur hic sequi Pet.de Ancha.& hoc quando habens clausu
lam anteferri excluditur propter delictum,vel defectum,& sic
qñ non est idoneus. quæ cõditio semper tacite subintelligitur
5 in rescriptis,vt in c.cum adeo.ṡ. de rescrip. † Scd'o quærit Ioã.
An.si secundus impetrans habens clausulam anteferri est ido-
neus,tamen non vult vti sua gratia,an admittatur tũc primus,
a & refert aliquos tenere,ꝙ sic.arg.ff.de mino.l.si iudex [a].In con
trarium facit c.ab eo.ṡ.de elect.eo.lib. sed ibi ex propositione
euidentis defectus ius est quæsitum electo contra ipsum, ideo
non valet renunciatio illius qualitatis per quam euaderet pę-
nam in eius odium statutã, quæ ratio cessat hic. & ita ẽt rñdet
ad reg.ꝯsti.§.pen.in fi.ṡ.de elect. sm Io.And. qui ex his videtur
residere,ꝙ valeat collatio facta primo, si habens clausulam an
teferri nolit ea vti.facit quod no.Io.And.in c.statutum.ṡ.eo.in
ver.post mensem.& ita sequit̃ Lap.quando habens talem clau
sulam ante collationem factam primo declarauit, seu renun-
ciauit iuri clausulę,licèt hoc ad notitiam conferentis non per-
uenerit.& idem tenet Pe.de Anch.quando gratia efficitur in-
ualida per reuocationem,vel negligentiam, vel aliter, secus si
renunciatio, vel declaratio, vel negligentia interueniret post
collationem factam primo, quia tũc collatio facta primo non
valeret, per no. per Io.And.in d.c.statutum. pro quo facit reg.
non firmatur.j.eo.lib.& tex.hic.vbi ante reuocationem gratię
decretũ annullat. & sic priuilegiato fuit facta prima collatio,
quæ tamen non conualescit, licet postea reuocetur ipsa secun
da gratia & illud decretum,& ita sequitur hic Pe. de Anch.An
aũt si reseruatio & decretum Papæ super aliquo beneficio in-
terposita non sortiant̃ effectum, possit alius de illo beneficio
se intromittere. vide no.in c.si beneficia. ṡ.eo. Et hoc quando
6 gratia habens illam clãm,vel decretum erat aliàs valida. † Ter
tiò quæritur, quid si dicta gratia fuit a princ. nulla, vel propter
impedimentum impetrantis,vel ex vitio rescripti,vel quia sub
b reptitia [b]. & dicas, quòd tunc gratia facta primo præualet,nec
eam impedit altera quæ est nulla . ideo valeret collatio facta
primo, etiam si declaratio talis nullitatis ipsi subsequatur post
collationem factam ipsi primo,sm Pet.de Ancha. & idem te-
net Lap.adducens no.ṡ.eo.in c.licet eps.& per Compost. in c.
ꝯsiderauimus.ṡ.de ele.& qd' no.in c.audiuus.e.ti.& in c.Bertol-
dus.ṡ.de re iud.& in d.c.inter dilectos. facit in fin glo.& qd' ibi
no.in c.cũ plures.ṡ.de offi.dele.eo.lib.Vltimò quærit̃,Papa cõ-
cessit Titio literas super prima vacatura, deinde illam vacantẽ
cõtulit Sempronio cuius literis factis mutato proposito man
dat illas cassari, an ex hoc primę literę Titij vigorẽ reassumãt.
& tenet hic Arch.& Io.An.ꝙ sic.ar.l.qui ex liberis.§. nõ secus.
ff.de bo.pos.sm tab.& multo fortius,si dicat expresse ꝙ reuiui
scãt,vt in d.l.§.rest.& ita sequit̃ Do.adducẽs c.q̃uis.ṡ. de rescri.
eo.lib.licèt Pet.de Ancha.hoc dicat,ꝙ pateat arg.ex multis le-
gibus, ꝙ in casu quo secundæ literæ reuocant primas ipso iu-
re,quòd licèt secundæ cassentur,non tamen per hoc primæ re
uiuiscunt. argu.l.plane,de leg.j. & l.& si transferam. ff.de adi.
leg.vt hic per eum.

ADDITIONES.

a Ber.de Ro. Facit c.episcoporum.74 dist.in glo. vbi similem casum inuenies.
b Vinc.God. Nota, ꝙ gratia dicitur subreptitia quando exprimitur falsum, vel quando non exprimitur illud,quod si fuisset expressum,aut superior non cõcessisset,aut difficilius.Ruy.consi. 157.nu 6 lib.j.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum si contineat nomen impetrantis scriptum non extense, an vitietur.*
2 *Collatio beneficiorum potest competere canonico singulariter ratione suæ præbendæ. & nu. 3.*
4 *Clausula cõiunctim, vel diuisim, posita in rescriptis ad beneficia, quid operetur. & nu. 5.*
6 *Capituli appellatione, an de iure cõi compræhendãtur prælati inferiores.*

CAP. XL.

MAndatum. Mandatũ de prouidendo de beneficio ad collationem capituli pertinẽte, nõ includit ius singulare canonicorum, sed cõc.h.d.& decidit hic tres casus dubios, cũ scribitur ad collationem capituli.Secũdum ibi,ad beneficia.Tertium ibi;idem.vbi vnum casum excipit ibi, nisi.† No.j.arg.va-
1 lere rescriptum, licèt nomen impetrantis in eo non scribatur extense,sed solum ponatur prima litera nominis,sed hoc non procedit,vt dicit Host.& Io.And.in c.cum venissent.ṡ.de ꝯsti. hic enim summarim recitatur tale rescriptum, & nõ ob. totus tenor,& sic non obstat.sm Domi.Scd'ò no.ibi,per canonicos. quia idem est si super alios extraneos si vice capituli cõferunt, putà si capitulum iurisdictionem hñs dedit vicarium ad illam exercendam cum ptãte ꝯferendi beneficia, sicut in simili dr̃ in c.si.ṡ.de offi.vica.eo.lib.sm Io.And.Tertiò no.ibi,comprælien dit.ꝙ mandatum factum principali,includit eius vicem gerentem.de quo per Inno. in c.eam te. ṡ.de rescrip. Quartò no.ibi, extendit ꝙ mandatum factum in materia pertinente ad collegium vel vniuersitatem, non includit spectãtia ad singulos de
2 vniuersitate.† Quintò no.ibi,prębendarum,ꝙ collatio beneficiorum põt ꝯpetere canonico singulariter ratione suę prębendæ. nec dr̃ tunc ad capitulum spectare, vnde de tali beneficio prouideri non posset per mandatũ de spectante ad collationẽ capĩi,secus si spectaret ad canonicũ ratione canonicatus,quia tũc procedit primũ rñsum huius c.pro quo c.super eo.ṡ.eo. ti. & lib.sm Io.And. Sed hoc dictũ intelligit Do.qñ ad canonicũ spectaret, quia canonicus, & tunc procedit principium huius c.secus si rõne canonicatus, vt quia id canonicatui de iure speciali ꝯpeteret,quia tunc esset idẽ,si sibi ꝯpeteret rõne præben-
3 dæ,prout hic dr̃,sm Do.† Vlt.nn.& ita alle.ꝙ mandatũ factum de spectante ad capĩm cõiter vel diuisim, includit nõ solum id qd' spectat ad canonicos vt collegium, sed etiam si ad eos spe-
a ctat vt singulares,[a] & non vice capituli.de quo j.& vide in c.cũ in illis.§.fi.ṡ.eo.Quid autem si mandetur conferri beneficium spectans ad collationem decani & capituli cõiter vel diuisim, an possit conferri beneficium spectans ad singulares canonicos.vide per Rotam in decisi.107. in antiquis.vbi tenet ꝙ non, quia ista gratia satis potest operari in beneficijs pertinentib. ad decanum, vt in pertinentibus ad capitulum, secus verò est quando scribitur de spectantibus ad capitulum cõmuniter vel diuisim, quia tunc procedit text.hic. & ita sequitur hic Domi. cum ista mandata sint strictè interpretanda, vt in ca. q̃uis. el j. & in d.c.cum in illis.ṡ.eo.pro quo facit c.post electionem.ṡ.de concess. præben. vbi ponitur copula inter decanum & capitulum, & facit ca. cum in veteri. ṡ. de ele. in eius superscrip.& ex eadem rõne esset idem dicendũ,si mandar̃ prouideri de spectantib.ad prælatũ & capĩm, vt non includat beneficium spectans ad singulares canonicos,ẽt si sit apposita clausula,cõiter vel diuisim. quod no. pro limitatione huius decretal.In glo.in ver.capituli.in prin.scribitur ergo hic de spectante ad collationem capituli. quid autem si scribatur illi ad quem nullo iure spectat collatio vel receptio,vide per Ioan.And.in d.c.eam te. vbi concludit, ꝙ aut scribitur alicui vt executori quòd beneficium conferat,& tunc confert,licèt ad eum non spectet collatio, aut vt collatori eius ꝙ collator non est, tunc conferre non potest,vt d.c.eam te.nisi Papa scripserit ei ex certa scientia. facit ṡ.de rescript.eo.lib.in c.cum aliquibus . In glo.in ver.statuto.

ADDITIO.

a Ber.de Roma. Pro quo uide quod no.in l.pupillus §.vlt.ff.de ver.sig.& in c.vlt. eo.titan quatum priori d(ꝙ qui dicit suum non esse dicit sibi cõe non esse. Et in l.si quis seruos.ff.de leg.3. dicitur ꝙ qui legat seruos suos, legasse videtur & qui sui sunt in totum & qui sunt pro parte.
Vin.God.singuli homines villę,si ꝑticulauerunt in nemore tanq̃ nemore vniuersitatis ea possidere & præscribere intelligitur.Ruy.consi.1 19.nu 22 li.4

to.in fi.idem si capituli cōiter ordinaret, q quilibet canonicus dum viuit pferat certa beneficia, ſm Arch. & Io.An. & idem si psuetudo ecclę disponat, q hebdomadarij qui cātant missam in eccla occurrente vacatione in sua hebdomada pferāt beneficia ſpectantia ad collationem capli. Et idem si testator in eadem ecclesia creauit certa beneficia, disponēs q eorū collatio ſpectet ad hebdomadarios, vnde si Papa mandet prouideri de beneficio ſpectāte ad collationē capli, poterit ille pro quo ſcribit obtinere ēt ea talib. beneficijs, quasi in illis beneficijs ſpectet collatio ad hebdomadarium pteplatione & vice & noie capli, & ita testator in dubio potius vr habuisse respectū ad capitulū, & q ad eū pertineat, ex quo ſpectarad hntē officiū tpale, secus si ſpectaret ad hñtē dignitatē in eccla perpetua. tūc.n.ad illā, & eius noie pſumit ſpectare, vt hic in a.rū.tea. & ita vr tesidere Ro.in deci.228. quę inci. In eccla, in antiqua, prout refert hic Do.ita residet, adducens no.in c.requisisti.ā.de test. & in c. cū ab ecclarū.ā. de of.or.iūcta no.i c.ad abolēdā.ā.de hęre.† In gl.fi.in prio.ibi, dignitatū. ſm aliā irām, & pūū hr hic alternatiua, vel dignitatū, ſm hunc intellm hr hic, q si appoat cla, piunctim, vel diuisim, poterit prouideri ēt de beneficijs pertinētib. ad collationē canonicorū rōne dignitatis ipsius ecclæ. & ita sequit hic Io.Mo.qui in tea.super verbo, extendit, dicit esse verū, nisi esset ibi cla, cōiter, vel diuisim, de qua in fi. & hoc idem placuit hic Archid. quia tex. hic in verbo, nisi, excipit pariter a prædictis duob. casib. & sic dēt pariter excipere, & dicit, q nisi sic intelligeretur, male exciperet exceptio suprapōsita, vt hic per eū. Io.An.hic p, quia tex.hic in ver. idem hēt diuisionē per §. vnde denotat quid diuersum, ſm gl. no.in ver.sic.in c.j.in fi. ā.de postu.prælat.eo.lib. Item, quia hic in tex. bis repetit rōne hmōi præbendarum, ex quib. cōcludit q sensus istius tea.sit, q si scribat ad collationem capituli cum cla, cōiter, vel diuisim, tunc licèt includat ſpectantia ad canonicos ipsius ecclesiæ ratione præbendarum, vt hic in tex.nō secus in ſpectantib.ratione dignitatum, putà si in eadem ecclesia ſpectaret collatio ratione archidiaconatus, quia per illam clam illam dignitatem non grauat, aliàs sequeret q posset ēt grauari tunc eps, ſm Ioā. And.

5 † Sed Lap.sequitur intellectum Io.Mo.& Archi. vt clausula, cōiter, vel diuisim, referat ad secūdum & vltimum rōlum huius tex. quia vtrobiq; est par ratio, ex quo vtroque casu sunt de capitulo, licèt enim, qn collationem facit, non iure dignitatis vel præbendarum, sed vice capli, tunc dicat caplm pferre, & tunc comprænhendat, vt hic in prin.tex. Et secus sit qn ratione dignitatis, vel præbendarij sit collatio, & sic iure singulari, nō vice capituli, quia tūc non comprænbendat in cla, cōiter, vel diuisim, facit q tuoc comprænhendat, nec per illa verba grauaret eps, cum non comprænhendant beneficia ſpectantia ad prælatum, ex quo prælatus non est de capitulo, sed de per se, nec veniat appellatione capituli, vt ā.de his quæ fiunt a præla. in rubro, & nigro. & per glo.oo.in ver.in ij'dem.in cle.vt hi qui. de æta.& qual.& in cle.vt professores.de regularib. vnde per clausulā, cōiter, vel diuisim, in hoc casu non veniunt beneficia ſpectantia ad collationem prælati, ſm Lap. dicentē, q fortè per dctam clam idem erit, qn rōne canonicatus, non ea commissione capli ſpectaret collatio ad canonicos. ad hoc tio. super gl.a. prin.c.j.ā.ne sede vacan.& per Inno.& Host. to c.fi.ā.co.tit.in ver beneficia.in ver.& idem.& eadem ratione, & idem sequit hic Io.de Ligna.dicens, q opinio Archi.& Io.Mona.potest sustentan.& uider ad rationem Io.And.vt ā.ſm Lap.& ita etiam sequitur hic Pet.de Ancha.dicens, q intellectus Archid. & Io. Mona.est verior. Sed Ioan.de Fan. adducit pro opi. Ioan.And. c.cum capella.ā. de priuileg. vbi priuilegium capellæ concessum, q nullus possit excōicare personas canonicorū illius capellæ, nō tuetur canonicos illos, nisi per respectum ad ea quæ concernunt capellam, non autem per respectum ad cōcernentia alias ecclesias quas isti canonici habent. & si dicatur, igitur idem erit de beneficijs quæ isti haberent conferre ratione prębendarum, potest responderi, q maiorem coniunctionem habet ius præbendæ ad ius canonicatus, ratione cuius canonicatus est de capitulo, quàm habeat ius dignitatis, personatus, vel officij, etiam eiusdem ecclesiæ. dicit tex. q forte posset distingui, an dignitas, vel personatus debeatur tantum canonico, & ei qui sit de capitulo. & tunc idem quod in prębenda, cum censeatur tūc conferre vt persona & pars capituli, sicut qn ratione præbendæ confert. & ita procedat opi. Archi. Si verò debeatur etiam non canonico, & ei qui non sit de capitulo, & tunc vera sit opi. Io.And. ex quo tunc vt extraneus & existens extra capitulum confert. ad hoc c.si is cui.ā.co.tit. Imo.verò hic concludit, q si scribatur in materia pariter pertinēte ad prælatum

a & capitulum, tunc appellatione capituli venit prælatus [a], vt in c.edocet.& ibi no.ā. de rescrip. secus si scribatur in alia materia, ideo si Papa mandat prouideri de beneficio ſpectante ad collationem capituli cōiter vel diuisim. non includeret beneficium, quod habet prælatus conferre, licèt habeat vocem in capitulo, non vt prælatus, sed vt canonicus, si ad eum ſpectet collatio vt prælatus, & ita potest hic intelligi, cum appellatione capituli de iure cōi non includat prælatus inferior a prælato principali ipsius ecclesiæ, quia ad solos canonicos ſpectet electio, non ad alios institutos in ecclesia, ſm no.per Io. And.

6 & Pau.in clem. j.de elect. & in c.2. de institu.† Quare Domi. hic dicit, quòd tota difficultas consistit in hoc, an de iure communi appellatione capituli comprænhendantur alij inferiores prælato ipsius ecclesiæ, & Imo.tenet ā.q non. & facit optimus tex.in d.c.eam te. & hoc etiam probat tex. hic in prima parte, dum loquitur de capitulo, & dicendo, siue dicitur per capitulum, siue per singulos canonicos ipsius ecclesiæ &c. non autem dixit, siue per alios prælatos, & sic sub isto nomine, capituli, soli canonici includuntur, vnde videtur q capitulum ecclesiæ, quantum ad iuris dispositionem, comprænhendat tantum canonicos, & non prælatos, & si contrarium reperitur in iure procedit de iure speciali. Si ergo Papa scribat de ſpectantibus ad capitulum, intelligeretur capitulum secundum quod sumitur de iure cōmuni non autem prout sumitur de iure speciali, quia cum iura specialia sint facti &c. vt in c.j.ā.de consti. eo.lib. Papa non videtur se ad illa referre, & ista ponit esse ratio quare tex. hic dicit, ratione præbendarum, & non dignitatum, & sic secundum eum opi. Ioan.Andr. videtur verior. Sed certe hoc videtur intelligendum, nisi dignitas esset talis quæ non posset conferri, nisi canonico, & sic ei qui sit de capitolo, vt tunc sit idem quod in præbenda, ex quo censetur tunc conferre vt persona & pars capituli, si ratione talis dignitatis confert. facit dictū c.super eo. ideo clausula, communiter, vel diuisim, talem dignitatem comprænhendit, vt ā. & ita procedit opi. Archi.& aliorum quia tex. hic in ver. idem. æquiparat hunc casum, quando ratione præbendarum ſpectat collatio, sicut quādo ratione dignitatum, vt hic sit eadem iuris dispositio. exce-

b ptio ergo in verbo, nisi,[b] q sequitur, respicit pariter duo præcedentia dicta. arg. l.iam hoc iure.ff.de vulga.& pup.& in c.secundò requiris.ā.de appel. Dubium tamen facit, quia tex. hic in fi. hoc declarat, vt patet ibi ratione huiusmodi præbendarū. verba ergo sunt clara, ergo &c. l. ille aut ille.§. cum in verbis. de leg.3. Item ex quo expressit tantum ratione præbendarum, datur intelligi q voluerit aliud esse quando ratione dignitatū. arg.c.nonne.ā.de præsump.& in c.ad audientiam. de decimis.

ADDITIONES.

a Vin.God. Prælatus inferior quomodo possit consuetudini acquirere ius prælationis contra capitulum ecclesiæ minoris. Ruy.consi 133.nu. 19.lib 4.

b Vin.God. De isto verbo, nisi, vide Fely.in c.sum & alij.de rescri. & in c.causis. de testib in fi. Soc.consi 115. præstantissime.ver.4.lib. 2.& Ias. Instit. de act. in prin.nu.2. & 4.

De clerico ægrotante. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Statuimus, verbum, an semper producat ius nouum, vel quando non.*
2 *Clericorum appellatione, an veniant episcopi, & superiores.*
3 *Inferiores non possunt tollere ius superioris per eorum consuetudines.*
4 *Quid in præscriptione tanti temporis in cuius contrario non est memoria.*

CAP. I.

PAstoralis. Habet sex partes, secundum Ioan. And. primò declarat ad quem ſpectet dare coadiutorem episcoporum & superiorum. Secundò ibi, verum. prouidet, cum episcopus coadiutorem vult. Tertiò ibi, si verò. qn est demens. Quartò ibi, si aūt. qn eps coadiutorem non vult. Quintò ibi, prætenti. de coadiutorum potestate & expensis. Sextò ibi, cæterum. prorogat ad superiores, quod dixerat de episcopis.

1 † No.j q licèt verbū, statuimus, inducat ius de nouo, ſm glo.fi.in prin.& in c.j.ā. de cle.coniu. eo. lib. tamen istud non procedit semper, cum hic super eadē dispositione ponatur hoc verbum, statuimus, & verbum, declaramus, vnde non semper inducit dispositionem noui iuris, sicut verbum, declaramus, non semper inducit declarationem iuris antiqui. Secundò no. ibi, episcoporum, & superiorum personatum. a speciali, q cum sit hic speciale, vt datio coadiutorum episcopis, & superioribus sit casus reseruatus Papæ, quòd

alijs

alijs inferioribus prælatis ab episcopis poterit dari coadiutor per proprios superiores prælatos illorum qui possunt illos inuitos destituere. facit c. tua nos. & c. fi. ꝫ. eo. tit. & ita tenent ibi Doct. Tertiò no. ibi, prælatorum. quòd appellatione prællatorum veniunt episcopi & superiores. An autem veniat rector ecclesiæ parochialis. tex. no. in d. c. tua nos. probat quòd sic. intellige. in foro pœnitentiali, vel largo sumpto vocabulo, alias 2 secus, secundum Pau. in cle. dudum. de sepul. † Quartò no. iuncta rub. quòd appellatione clericorum veniũt etiam episcopi & superiores, regulariter verò secus est, vt in auth. præsbiteros. C. de epis. & cle. & ꝫ. de hære. c. accusatus. §. sacerdos. iuncto c. inquisitores. & c. in fidei. & facit c. quamuis. el j. §. j. ꝫ. nt. proxi & c. quam periculosum. ꝫ. de sen. excommuni. & ratio huius text. esse potest, eo quia appellatione clericorum fit hic in constitutione, vel edicto, vel in mandato generaliter, quo casu includit̃ eps, licet alias secus esset, fin Spe. in ti. de rescrip. pñta. §. rõne aut causę. ver. quid si in rescripto. facit 17. q. 4. si quis suadente. 21. dist. cleros. & qđ no. ꝫ. eo. lib. auariciæ. & ita sequit̃ hoc L. ap. Sed hoc dictũ non vr̃ verum, & cõtra d. c. quãuis. & c. inquisitores. vnde posset dici, ꝙ in materia odiosa procedant cõtraria, secus in fauorabili, prout est hic. & ita tenet d Nico. in rub. ꝫ. de vi. & ho. cle. in fi. Vel. posset dici ꝙ hic non probatur ꝙ veniant episcopi appellatione clericorum, quia rubr. ista est generalior tex. nec conuenit in hoc, vt patet ꝫ. in dicta rub. de vita & ho. cle. & facit c. ex parte. ꝫ. eo. ti. in c. 2. ꝫ. de cle. nõ residẽ. vbi. rubrũ loquitur de clerico, & nigrũ de epis, & alijs prælatis, fm Io. Mo. & Io. An. hic, & sic no. ꝙ qñq; rub. est generalius, quã sit nigrũ, & idẽ notat Arc. 16. q. 4. c. placuit. el 2. de quo 3 etiã per glo. & Bald. in rub. C. de sponsalibus. † Vltimo nc. ꝙ inferiores per eorum cõsuetudines non põt ius superioris tollere. de quo per Doc. in cle. ne Roma. de ele. & hic per Io. Mo. a & in c. a. ꝫ. de consue. eo. li. · In glo. in ver. maioribus. in fi. vide in c. maiores. de baptismo. & dixit hic Ioan. Mo. & Ioan. And. quòd ideo datio coadiutorium est de maioribus causis, quia & mutationes episcoporum sunt de maioribus causis, vt 7. q. j. mutationes. & in c. nisi. ꝫ. de off. lega. vñ licet ꝑ dationẽ coadiutoris nõ fiat mutatio quò ad dignitatem, fit tn quo ad admini- 4 stra. vt j. §. proxi. † In gl. in ver. non obstante. in fi. no. j. singulariter hanc glo. ꝙ reseruata principi in eius priuilegiũ non põt per consuetudinẽ vel præscriptionem per inferiores acquiri, etiam si esset tanti temporis in cuius contrarium nõ esset memoria. de quo in c. super quibusdã. ꝫ. de verb. sig. & in c. bonæ el a. ꝫ. de postu. p̃la. & ibi per Inn. & Doc. & in c. cũ nobis. hoc alle. Secđò no. iũcto. tex. ꝙ si pstõ reuocat psuetudinẽ ptrariã, nõ põt in futurũ nulla psuetudo induci, qñ pstõ disponit in materia nõ quęsibi ii per psuetudinẽ. de quo in cle. statutũ. de ele. & in c. j. ꝫ. de consti. eo. lib. In gl. in ver. tantummodo, in prin. no. ex glos. iuncto tex. quod legatus de latere non potest manum apponere in reseruatis apostolicę sedi. sicut non potest in reseruatis Papæ de quo in c. si abbatem. ꝫ. de elec. eo. lib. In ea. gl. in fi. aduerte, quia licet episcopo mortuo possit archiepiscopus dare visitatorem, prout habetur in c. ecclesię. hic alle. non tamẽ põt viuẽte episcopo dare sibi coadiutorẽ, vt hic patet. Et licet ẽt possit archieps electionẽ epi confirmare, & sic administrationẽ dare, vt no. in c. transmissam. ꝫ. de ele. non tñ põt eam auferre, vt hic. & facit c. licet. ꝫ. de trãsla. de quo hic per Io. An.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Adde c. cum inferior ꝫ de maiori & obe. cum ibi nota.

SVMMARIVM.

1 *Ius commune an possit immutari propter damnum ecclesiæ.*
2 *Senectus & infirmitas æquiparantur.*
3 *Capituli consensus, an requiratur in datione coadiutoris episcopo.*
4 *Iurisdictio quando habetur a lege, an sit in dubio ordinaria.*

1 **Verum.** † No. j. ꝙ licèt ius commune non debeat immutari propter damnum personæ [a] euitandum, vt a in c. miramur. 61. dist. tñ secus est in damno ecclesiæ [b], vt hic dr̃, b fm Archi. † Secundò no. senectutem, & infirmitatem [c] æqui- 2 parari in requirentibus exercitium corporale. & dr̃ eps in ser- c uo constitutus, quando est vltra 70. annos, fm Archid. ponentem hic de ætatibus hominis, de quibus per glo. ꝫ. in proœmio sexti. Sed dicit hic Domi. senium considerari secundum episcopi complexionem, vt notat Innocen. in c. j. ꝫ. de renun. & in c. quoniam. ꝫ. vt lite non contesta. per Ioan. And. ponentem, quis dicatur valetudinarius. Tertiò nota ibi, officij. argu. quòd competentia dignitati episcopali non sint ordinis, sed officij. de quo per glo. ꝫ. in proœmio huius lib. Vltimò nota, quòd solus episcopus sine consensu capituli non potest sibi coadiutorem assumere, licèt aliàs ipse solus possit committere alteri episcopo ea quæ sunt ordinis, vt per Innocen. in c. quòd sedem. ꝫ. de offi. ord. & patet in c. si episcopus. ꝫ. in c. prox. facit etiam posset assumere sibi alium epm qui eum adiuuet, vt cõmissarius, vt in c. pontifices. 7. q. j. non tamen erit coadiutor, vt hic patet, secundum Ioan. And. In glo. in ver. perpetuo, in fi. licèt Archi. & Ioan. Andr. dicant hoc procedere in episcopo & superioribus, illud in inferioribus pręlatis, tamen idem est etiam in omnibus inferioribus, vt detur coadiutor, etiam si infirmitas sit incurabilis, vt tenent Ioan. And. & Domi. in c. tua. ꝫ. eo. titu. & vide per Bar. in l. 4. C. qui morbo. lib. 10. & in l. solet. ff. de tutelis. 3 † In glo. in ver. maioris. in princ. an autem in datione coadiutoris requiratur etiam tractatus capituli Io. And. in addi. Spec. eo. tit. super rub. tenet, quod licèt honestum sit interuenire, de necessitate tamen non requiritur, ex quo in iure hoc non est expressum, cum talis tractatus non requiratur, nisi in casibus expressis in iure, vt in c. j. ꝫ. de rebus ecclesiæ. & ꝫ. de offi. ordi. c. q̃uis. eo. lib. fm Io. And. ibi. & idem tenuit Oldra. in consi. 43. vbi etiam tenuit sufficere solum consensum absque alio consilio capituli præcedente, cum consensus habeat inclusum cõsilium eodem contextu. facit tex. ꝫ. §. proxi. vbi nihil exprimitur de consilio. Non ob. tex. hic, quia denotatur hic ꝙ non sufficiat consilium sine consensu, sed consensus sine consilio sufficit cum habeat, in se inclusum consilium. facit quod no. in l. quemadmodum. ff. de acquir. pos. secundum eum ibi. & Domi. hic remittentem ad no. in dicto cõsilio de pluribus dubijs ad hanc materiã. Et tene menti singulariter ex prædictis, quando sit quòd requiratur tractatus capituli, & quãdo sit quòd sufficiat consensus alicuius sine consilio, vel econtra eo casu quo vtrũq; requirit̃. de quo in c. nouit. ꝫ. de his quæ fiunt a pręla. Et dixit Io. And. in d. rub. ꝙ si is casib. capitulum nollet psentire, nõ posset ꝑpter hoc solus episcopus vel archiepiscopus coadiutorem dare, cum sit de reseruatis Papæ, vt hic secundum Do- 4 mi. † In glo. in ver. autoritatis. in fi. facit clemen. quia regulares. de sup. neg. præla. & no. ex glo. quòd licèt aliàs quando iurisdictio habetur a lege, in dubio sit ordinaria, fm glo. in c. pe. ꝫ. de offi. dele. & in c. 2. ꝫ. ne pręlati vices suas. tamẽ fallit quãdo dicitur autoritate apostolica, vel per similia verba, quia tũc est delegata. facit c. cum aliquibus. ꝫ de rescrip. eo. lib. de quo plene vide per Doct. in c. ad abolendam. hic alleg.

ADDITIONES.

a Nic. Sop. Aliquando tamen propter personam a iure receditur, vt factum fuit in August. d. c. miramur. & 7. q. j. non autem hoc tamen ita intelligendum, vt non recedatur propter fauorem personæ, sed propter vtilitatem ex persona prouenientem.

b Nic. Sup. Et ratio esse potest tum quia ecclesia & ciuitas æquiparentur, vt l. fi. & ibi per Bar C. de sacrosan. eccle & per Alex. in prima parte consi. 40. Tum etiam quia ecclesia & imperium fraternizant, vt in Auth. quo opor. epis. in prin. & per Bal. in l fi. in fi. C. de qua præsc.

c Ber. de Roma. Infirmitas corporis excusat a ieiunio corporali, sicut quælibet alia manifesta necessitas. per cle. exiui. de ver. signi. Sed infirmitas, & senium æquiparantur, vt hic. ergo sicut infirmitas, sic & senium excusat a corporali ieiunio.

Vin God. Adde quis dicatur senex, & in qua ætate, Thom. Gram. deci. 34. nu. 3 & quando senex excusetur a tortura. ibi nu. 5. qui autem dicatur senex. Fely. in c. quoniam frequenter. vt li. non conte. & in c. si qui testam. de test.

SVMMARIVM.

1 *Demens dicitur qui nescit exprimere quid velit, aut quid nolit.*
2 *Partes duæ eorum qui vocari debent, præsentes esse debent.*
3 *Iura quæ loquuntur de forma data ab homine, habent locum in forma data a iure.*

1 **Si uero.** † No. j. & ita alle. ꝙ ille dr̃ demens qui nescit exprimere quid velit, aut nolit, & sic caret omni distinctione. depræhenditur etiam dementia ex loquela inordinata, vt in c. legimus. 93. distin. facit q. quidam in suo. & quod ibi no. ff. de condi. insti. alibi verò dicitur, ꝙ ex proiectione lapidum depræhenditur dementia. ff. de ædili. edic. l. ob quæ vitia. & per glo. in l. 2. C. de Iudæis. de quo per Doct. in l. furiosum. C. qui testam. & in l. nec codicillos. C. de codicil. & per Ioan. And. in c. dilectis. de simo. in c. fi. ꝫ. de succes. ab intesta. Et an gesta per dementem præsumantur facta tempore sanæ mentis, vide per Ioan. And. & glos. in c. fi. ꝫ. de succes. ab intesta. & no. 3. q. 9. indicas. & an delictum commissum tempore sanæ mentis sit punibile tempore furoris, per Bald. in dicta l. furiosum. tenentem quòd non. de quo in l. Diuus. ff. de offic. præsid. Secundò nota quòd licèt aliàs qui a princip. patitur in memoria, vel intellectu euidentem defectum, non possit ad beneficia promoueri. & si fuerit promotus possit remoueri,

ri,vt in c.i.ʝ.de ver.sig.tñ si furor superuenit ex postfacto, non debet nec potest remoueri,sed datur coadiutor,vt hic dicitur. Tertio no.ibi,ad executionem,ꝙ ratione impedimenti perpetui vel infirmitatis prælatus nõ perdit habitum potestatis, sed tñ quo ad executionem officij,ideo dicit Io.An. ꝙ titulus prælaturæ residet penès prælatum,de quo per eum in c.consulta.ſ. eo. Vltimo no.ibi,ordinare:nam procedit siue ordinet cogendo quem ad coadiutorem recipiendũ,vt eligẽdo electum ab episcopo,seu a capitulo,vel ipse Papa ex se dabit eum, vel dationem alteri committet,& sic his modis ordinabit, sm Ioã.An.

a †In glo.in ver.duæ partes,in fi.tene menti gl.& vide quod no. in c.fi.in glo.3.ſ.de maio.& obe.& in c.j.in glo.pe.ſ.de his quę fiunt a ma.parte.& ibi per Ioan.And.& Doc. concludentes,ꝙ duæ partes de vocandis debeant esse pręsentes,vt dicit gl.hic, & tunc quod facit maior pars præsentiũ,valet.x.q.j. hoc ius.& 63.dist.obeuntibus.& in reg.ꝙ omnes.ʝ.eod lib.sic ergo nõ vocandi non computantur in numero duarum partium. & vide glo.ordi.in clem.ꝙ circa.de elec.

3 †In glo.in ver.aut duos,in fi. idem Archi.& no.j.ex glo.sm Bald.ꝙ vbi lex vel statutum statuit determinatũ numerũ, excedi non potest. Secundo no.ex glo.sm Domi.ꝙ iura loquentia de forma data ab homine, lo-

a cum hẽat in forma [a] data a iure,& ad eam fit extensio qñ a iure datur potestas delegata.quod facit ad no.in glo.imag.in cle. j.de iure patro. In glo.in ver. offi.in fi.an tñ possit conferre beneficia,dicetur ʝ.in fine.Et quod dicit glo.hic procedit siue talia sint legis diœcesanæ,siue iurisdictionis,de quibus in c.dilectus.& c.conquerente.ſ.de offi.ord. siue ẽt sint ordinis & pontificalis dignitatis,vt in c.accedẽtibus.ſ.de priuil.nam talia poterit exercere si sit eps,sicut poterat ipse eps,de quo plene per Io.An.& Doc.in c.fi.ſ.eo.titu. Sed an possit exercere cõpetentia epo ex iure delegato, expresso tñ noie dignitatis? & dic ꝙ sic,vt in c.qñ abbas.ſ. de offi. deleg. secus si expresso proprio noie,sm Lap.dicentẽ, id locũ hẽre ẽt in administratore dato ecclesiæ vacanti,de quo in c.is cui.ſ.de elec.eo.lib. Posset tamen dici sm Lap.ꝙ licèt prælatus sit suspensus, vel remotus ab administratione,tñ ex quo retinet dignitatẽ, rõne cuius fit delegatio,ꝙ retineat iurisdictionem delegati,& eam possit exercere,vt no.per Arch.24.q.j.audiuimus.intellige qñ esset sanę mẽtis:aliàs secus esset,sm Lap.& ita residet hic Pe.de Anch.& Domi.Et qñ expiret officium istius coadiutoris, dicetur ʝ. in fi. In glo.in ver.noluerit,in fi.idem no.ſ.eo. c.pen. In glo. fi.de quo per Io.And.in c.fi.ſ.eo.ti.& x.membro.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota de obseruantia formæ datæ a statuto, per Dec. in consi.10. col.2.& Soc.consi.24.col.7.cum seq.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutores episcoporum debent etiam durante officio reddere rationem administrationis,licèt secus sit in tutore vel curatore.*
2 *Rationes semel redditę possunt peti iterum reddi & pluries.*
3 *Coadiutores episcoporum, an possint alienare bona ecclesiæ quæ seruando seruari non possunt.*

1 Præsenti. †No.j.ibi,de capitulis,ꝙ licèt aliàs tutores vel curatores non teneantur reddere rationẽ administrationis durante officio,vt l. aduersus.C. de admini.tut. tñ isti coadiutores debent etiam ante, & an stetur eorum iuramento,vide glo.in ver.reddere rõnem.in c.aliter.el 2. ſ. de accu.nam aut loquimur in magnis expensis, & debent aliter probari q̃ per iuramentũ,ut no. in l.hactenus. ff. de vsufruc.sed in

n paruis,sufficeret probatio per iurm, [a] sm glo.no.in l.fi.§. in cõputatione.C.de iure delibe.vide Bald.in l.j.§. soluit.ff.de offic. præfec.vrb. Secundo no.ibi,successoribus,ꝙ officium coadiutoris durat viuente eo cui est datus, & illo mortuo expirat. iõ dixit Bal.in l.quæsitum.& Bar.in l.solet.ff.de tute.ꝙ mortuo illo cui est datus coadiutor, non poterit ipse coadiutor administrare vsque in aduentum successoris, sed immediate expirat eius officium,& vacante sede vadit administratio ad capitulũ, & ita tenet Io.And.in c.consulta.ſ.eo. Tertio no.ibi, ante non fecerint.arg.ꝙ qui semel reddit rõnem, amplius super eisdem reddere non tenetur,sm Io.And.& Archi. Sed Io.Mon. hic in addi.hoc intelligit verum,qñ perfecte reddidit, prout debuit, ut l.cum seruus.ff.de condi.& demon.& nihil dolosè egit,vt l.

a creditor.§.Lucius.ff.mandati.& ita sequitur hic Io.An. †Tu verò dicas,ꝙ rationes ẽt sæpius calculatæ pñt iterato peti, ꝙ reddatur & pluries,dummodo non sit trãsactum seu super his iudicatum,vt est tex.in l.j.C.de er.cal.& ibi per Bal.imo dixit singulariter Bald.in l.aduersus.C.de neg.gestis, ꝙ ẽt vsque ad triginta annos potest peti, ꝙ reddatur ratio administrationis,& ꝙ rationes reuideantur. Quarto no.hunc tex.in ar. sm Bal.ꝙ si eps exegit rõnem ab vsuario vel eius vicario,& eum liberauit ꝙ successor nõ possit petere iterum reddere, quod est verum, qñ bona fide id fuit factum,vt ff.de manumis.vin.in l. qui filiũ. de quo plene per Bar.in l.Aurelio.§.Caius.ff.de libe.leg. Vltimo no.argumentũ,ꝙ iura loquentia de epis non habent locũ in superioribus p̃latis,nisi hoc exprimatur, de quo tñ per glo. & Doc.in c.quia periculosum.ʝ.de sen. excom.

3 †In glo.fi.in fi. Idem Arch.dicens,ꝙ in ɔ̃rium facit tex.ibi, alienatione qualibet.& ibi,penitus.& ibi,quomodolibet &c.tñ his non obstãtibus placet sibi quod tenet glo.hic.& idem sequitur Ioã. An. remittens se ad no.per eum.& Host.in c.fi. in glo. penul.ſ.de accusationi.licèt Host.ibi loquatur, qñ prælato interdicitur potestas propter delictum: hic verò, qñ propter senectutem, sm Imo.& Domini.de quo in c.is cui.ſ.de elec.eo.lib.Et tene menti singulariter hanc glo. ꝙ licèt constitutio probibeat quamlibet alienationem,& vtatur verbo, penitus;& verbo, quomodolibet, tñ non intelligitur de rebus quæ seruando seruari nõ possunt.facit c.sine exceptione.12.q.2. iuncta glo. ibi, in summa. Et quæ dicantur res quæ seruãdo seruari nõ pñt, vide per glo.sing.in l.j.C.si aduersus vsucapio. Et ꝙ pecunia dicatur de illis,vide per glo.notabi.l.j.§.fuit quæsitum.ff.ad Trebel. Et aduerte,quia Ioan.Mona. & Archid. tenent hic,ꝙ coadiutor nõ possit conferre beneficia, ex quo ei prohibetur qualibet alienatio.Ioan.An.in d.c.fi. in septimo membro,cõcludit ꝙ si coadiutor sit datus ad spiritualia, tunc prælatus cõfert beneficiũ de consensu coadiutoris sui,si est sanę mentis:alias solus coadiutor confert,& ita uidetur residere hic Lap.& Pet.de Ancha. Nec ob.d.c.is cui.& c.fi.ſ.de suppl.neglig.præla.eo.li. quia loquitur in visitatore:hic in coadiutore. & in hoc idem tenet Oldra.in suo consi.20.dicens,ꝙ iste tex. non obstat, cum prohibeat voluntariã alienatione,sed collatio beneficiorum est necessaria ꝑpter periculũ vacationis,vt in c.j. in fi.ʝ. ne sede vac. & Inter hęc est dña,vt l.alienationes.ff.famil.ercisscun.Si vero coadiutor non fuit datus de mente, seu simili, & tunc collatio nõ ꝑtinet ad coadiutorẽ, sicut nec nuptiæ ad curatorẽ adultæ, ut in l.in copulãdis.C.de nup.sm Old. ut refert Do. ꝙ hoc vltimo casu possit prælatus sine coadiutore conferre.Sed certe tenendum est,ꝙ tenet Io. An. in d.c. fi.& idẽ sequitur ibi Ioã.de Imo.vt collatio fiat per prælatum de consensu coadiutoris, ex quo coadiutor datus est ad spiritualia,prout ẽt sequitur hic La. & Pe.de Anch.ut ſ. Dubiũ tñ facit, quia si coadiutor est datus auctoritate apostolica,sicut dr̃ hic in tex.videretur, ꝙ posset ipse solus,sicut potest visitator datus auctoritate apostolica,ut in dicto c.fi.& facit quod no.in c.cum olim.de maio.& obed.ubi dr̃,ꝙ collatio beneficiorum inter fructus cõputatur quos alienare potest,vt hic dr̃. Sed certe aliud in visitatore,sicut alias dr̃ in vicario,in c.fi.ſ.de offi.vica. eo.lib. Præterea patet ex vi nominis.nam dicitur,coadiutor,ergo solus non potest &c.

ADDITIO.

a Ber.de Ro.Vide ad hoc ff.de re milita.l.non omnes § a barbaris.& ff.de leg.3. l.legitimos.& de fi.instru.l.j.cum ibi.no.

De institutionibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Sede vacante ad capitulum deuoluitur non solum admissio præsentati, sed etiam eius institutio,& inductio in possessionem.*
2 *Admittere,& instituere sunt diuersa,quare hoc dicatur.*
3 *Præsentatus, quando est idoneus superior, necesse habet eum confirmare.*

CAP. I.

ET si capitulum. Vacante sede capitulum succedit epo cũ ptãte instituendi:non aũt cũ ptãte cõferendi bñficia.h. d. Et primo improbat similitudinẽ.Scd'o decidit casum dubiũ ibi, p̃õtationes, qđ dubiũ fortificat ibi, l3.

1 †No.j.ꝙ vacante sede deuoluiẽ ad capitulũ nõ solũ admissio & approbatio p̃sentati,sed ei' institutio,& ĩ possessionẽ inductio, qđ ꝓcedit siue p̃õtatio spectet ad clericos,siue ad laicos, sm Ioã.An.& idẽ si spectaret ad religiosos, cũ tex. hic indistincte loquatẽ.facit ſ.de priuil.cũ & plantare.§.in ecclesijs.et ſ.de p̃bẽ.c.j.sm Do.'et loquitur tex.hic in c.eccle.cathedralis.In inferiorib. verò ad quẽ deuoluatẽ hoc ius,no.in ca.j.ʝ.de statu mona.Scd'o tene menti hunc tex.per quem Ro.in decisio.311.quæ incipit, Item fuit du

bitatum vtrum capitulum. determinat, q vacãte sede possit capitulũ recipere reassignationẽ simpliciter in manibus eorum facta de aliquo beneficio spectante ad institutionẽ epi defuncti, quia cum reassignatio sit fienda in manibus illius ad quem pertinet institutio, vt per Inn. in c. admonet. & ca. quod in dubijs. ē. de renun. & sede vacante capitulũ hẽt facultatẽ instituendi, vt hic dr̃, ergo eodẽ modo succedit in ptãte admittendi re-
a assignationẽ, seu renonciationẽ, de quo ibi plene [a] per Ro. † Vl-
2 timo no. q admissio pñtationis per eum qui hẽt instituere, nõ hẽt vim institutionis: imò & post ipsam admissionẽ requiritur ẽt institutio, quia vt hic patet admittere, & instituere, ponunt hic vt diuersa. nam admittere est idem quod recipere, & examinare. Instituere verò est approbare & confirmare. ē. de eccle. ędi. c. j. & de re iudi. cum Ber. & de capel. mona. c. fi. sm Archi. Sed Io. Mo. tenet, q admittere sit confirmare & approbare: instituere sit in possessionẽ mittere, & ita residet hic Io. An. dicẽs notabiliter, q per pñtationẽ acquiritur pñtato ius ad rẽ: per ɔfirmationẽ acquiritur administratio, vt no. per glo. 63. dist. quãto. & postea in pos. induci. Sed tu vide per eũ in c. pastoralis. ē. de iure patr. vbi fit dña inter patronos laicos vel clericos. Et ex prædictis infertur, q patrono p̃sentante, si per eum qui hẽt instituere dicatur, admitto, q ex hoc præsentatus dicatur approbatus, & cõfirmatus. facit c. j. ē. de præben. eo. li. & de his
3 per Dy. in rubrica j. ē. eo. † In glo. in ver. non possit. in fi. confirmatio enim est necessariò fienda per superiorẽ, qñ ille est idoneus: vnde in necessitatibus nemo liberalis existit, vt in l. rem
b legatam. ff. de adi. leg. [b] sed in ɔferendo cui velit est in ptãte cõferentis, ideo dr̃ donario, sm Ioã. de Lig. de quo per glo. in cle. relatum. ē. de præben. Et alia ratio assignatur, quare capitulum vacante sede succedit in ptãte conferendi & instituendi, quia ista dependent a iurisdictione, sm Inn. in c. de cætero. ē. de transac. & in iurisdictionalibus succedit capitulum, vt no. in c. cũ olim. ē. de ma. & obe. sm Ioã. And. ex cuius dicto infertur, q iõ ptãs ɔferendi non transit in capl̃m, ex eo quia beneficiorũ collatio non est iurisdictionalis mere, de quo no. in c. j. j. ne sede vacãte. Et vide hic per Arch. an cap. vacãte sede succedat in potestate præsentandi, cuius præsentatio spectabat ad epm. & tenet q sic. & idem Inn. in c. dilectus. ē. de offi. leg. & eodem mõ succedit in potestate faciendi cõmendam, sm Arc. de quo plene per Ioã. An. in c. illa. hic alleg. In glo. in ver. idonei, in fi. tenuit hic Arch. per c. priusquàm. 28. distin. & per nota. 63. distin. c. j. in fi. & sequitur Io. An. & Domi. q si habens cõfirmare, vel instituere, dicit, talem non debuistis eligere, vel præsentare, q per id illud reprobasse videtur.

ADDITIONES.

a Ber. de Ro. Vide quod no. Io. An. in cle. vnica de rerũ permuta. & Pau. in cle. j. de hæret. & est ratio euidens, quia cui permittitur institutio, eidem permissa videtur resignatio, cum resignat o ipsa ad institutionem sit quoddam præambulum vel accessorium facit de rece. cum inter & ff de spon. l. oratio.
b Facit ff. de leg. a. l. vnum ex familia ff. de donatio. inter vir. & vxor. si quis pro vxore.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus ad ecclesiam parochialem est idoneus, licèt non sit in sacris.*
2 *Ecclesia si habet rectorem, & clericum, an possidẽs unius præsentationem censeatur esse possessor alterius.*

CAP. II.

S I is ad quem. Defectus sacrorũ ordinũ nõ repellit p̃sentationẽ factã ad ecclesiã parochialẽ. h. d. No. j. q in p̃sentato inspicitur tp̃s pñtationis quoad idoneitatẽ, & qualitatẽ
1 ipsius p̃sentati. & vide in c. si pauper. ē. de p̃ben. eo. li. † Vltimo no. p̃sentatum ad ecclesiã parochialẽ dici idoneũ, licèt non sit in sacris, dẽt tñ ad minus esse in minoribus, vt in c. a. Reo. tit. & no. in c. si proclericis. ē. de p̃ben. Itẽ dẽt nõ solũ esse in tali ætate, q possit intra tp̃s iuris p̃moueri ad ordines quos ipsa ecclesia requirit, sed ẽt q tpe p̃sentationis sit ætatis requisitæ per cõsiliũ, sm Io. And. vnde dẽt attigisse 25. annũ, ut in c. licet canõ. ē. de ele. eo. li. sm Do. Sed quæritur hic, primo, an populus possit p̃scribere p̃sentationẽ ipsius rectoris ecclesiæ parochialis. Io. An. in re. q alienũ. j. eo. li. in mercu. tenet q sic, & idẽ Lap. &
2 Do. hic. † Scdo quæritur, si ecclesia hẽt rectorẽ & clericum, an possidens p̃sentationẽ vnius censeat alterius esse possessor? p Io. And. super ver. clericũ. in c. querelã. ē. de ele. ibi ɔcludentẽ, q qui est in possessione unius, puta pñtationis clerici, nõ sequi-
a tur q per ɔsequens sit in possessione pñtationis [a] presbyteri, si appareat alius possessor electionis p̃sbyteri. Si tñ aliqs possidet patronatũ, & ut p̃ronus pñtauerit alterũ, satis vr̃ q ad reliquum præsentandũ sufficiat ista possessio patronatus. ar. c. cõsul. ē. de iure patr. secus si sit in possessione, seu possessor actu pñtandi tñ, sm Lap. & Do. hic. Sed Pe. de Anch. hic ɔcludit, q si in pñtando nitatur quis ex p̃scriptione, nunq̃ p̃scriptio respectu certi actus extendiẽ ad alterũ. Sed si de titulo patronatus appareat circa pñtationẽ vtriusq;, tunc pñtatio in vno impedit p̃scriptionẽ in altero, ab alio tñ non possesso, vt colligitur ex no. per Inn. in c. dilectus. ē. de capel. mo. & per Bar. in l. j. §. si quis. ff. de itine. actuq; priua. Sed aduerte, q a Pet. de Ancha. ex p̃dictis adducit duo alia dubia. s. an extẽdat ad alterũ, & an impediatur cursus in altero, & de his non quærebat in supradicta q. sed tñ, an possessor pñtationis vnius censeat possessor p̃sentationis alterius? & in hoc vr̃ dicendũ, q si appareat talẽ fuisse in possessione iuris patronatus vtriusque, & talẽ possessionẽ acquisiuisse, licèt alterius tñ postea pñtauerit, cẽset tũc possessionẽ ẽt in altero retinuisse, vt no. in d. c. dilectus. Sed si nõ appareat illũ q̃siuisse possessionẽ iuris patronatus in vtroq;, sed simplr̃ alterius p̃sentasse, tunc nõ vr̃ sibi q̃siuisse possessionẽ, nec p̃scripsisse in altero, p no. per Inn. in c. in lrı̃s. de rest. spo. et per Bar. in d. §. si qs. & in l. possideri. circa princ. ff. de acq. poss. Et ad p̃dicta facit tex. no. in c. auditis. ē. de p̃scri. vbi singulariter dr̃, q p̃scriptiones sunt stricti iuris, & tñ dr̃ esse p̃scriptũ quantũ reperit fuisse possessum, & non vltra. Tertio quærit, si in ecclesia patronata & sita in alterius plebanatu, & hñte rectorẽ & clericũ, in qua ɔ patronũ clericus p̃scripsit præsentationẽ rectoris, & rector ɔ patronũ p̃scripsit p̃sentationem clerici quos plebanus instituebat, & eo tpe vacet talis ecclesia p mortẽ simul rectoris & clerici, qs debeat tunc pñtare, vel p̃uidere, an eps, vel plebanus, seu ipse patronus? de quo hic p Io. An. referentẽ fuisse disputãdo determinatũ pro ipso plebano: maximè p d. c. ad audientiã. el j. de suc. edi. & p no. per Inn. & Hos. in c. cũ venerabilis. de exce. & sic sm Lap. plebanus habebit tunc p̃uidere ecclesiæ de rectore, & ẽt de clerico per modũ p̃uisionis, seu collationis, uel faciet p̃sentationẽ vtriusque, & post p̃sentationẽ instituet, vel eps instituet, q a hac vice plebanus habebit pñtationẽ rectoris & clerici, & eps institutionẽ. In posterũ vero instituto rectore & clerico, rector hẽbit pñtationẽ clerici, & clericus pñtationẽ rectoris, sicut est p̃scriptum, & plebanus hẽbit institutionẽ vtriusq;, sm Lap. Vel dicendũ est, sm eũ q si plebanus primo p̃uidet de rectore, tunc rector hẽbit pñtare clericũ, & plebanus illũ instituet. Si verò primo p̃uidet de clerico, & tũc clericus hẽbit pñtationẽ rectoris. Si verò simul prouidet de vtroque, & tũc totũ faciet ipse plebanus de vtroque, et hoc casu plebanus nõ suo noie p̃uidebit, sed noie ecclesiæ, & clericatus vacãtis pñtabit uel eliget rectorẽ. ar. 63. dis. si forte. & p Inn. in c. postulasti. in j. glo. ver. itẽ si collegiata ecclesia. & p Host. & Io. An. in c. nobis. sup verbo ɔuentuali. ē. de iure pa. & in c. cũ venissent. ē. de insti. in gl. hoc ɔsilium. circa fi. et postea eos ɔfirmabit, et instituet ac si esset facta electio per clericũ de rectore, et eõ p̃ut fieri ɔsueuit, et hmõi p̃uisionẽ, p̃sentationẽ, et institutionẽ facere poterit plebanus incõtinenti
4 nõ expectato lapsu sex mensiũ. Pro & ɔ faciunt no. p Io. An. et Pau. in uerbo, ɔstitutus. in cle. ut hi qui. de ęta. et quali. sm Lap. ɔcludentẽ finaliter, p̃dicta p̃cedere siue plebanus hẽat instĩm ex priuilegio, siue ex p̃scriptione, ut hic plene per eũ, dicentẽ tñ p̃dicta esse intelligenda si plebanus hẽt institutionẽ ex priuilegio, aľs si per p̃scriptionẽ, et tunc secus, q a dicto casu eps, nõ plebanus hẽt institutionem, ex quo ad epm spectat de iure cõi. facit c. ex parte. et c. cũ eõtingat. de decim. et qđ no. in c. venerabilẽ. ē. de elec. in uer. est enim regulariter. Et qđ no. in c. cũ ex iniuncto. ē. de hæret. in ultima glo. & in reg. odia. j. eo. lib. sm Lap. qui tñ dicit verius esse, q plebanus habeat pñtationẽ rectoris et clerici iure ipsorũ, et institutionẽ iure suo. ad hoc ē. de elec. c. cũ inter canonicos. et c. cũ inter uniuersas. et c. q sicut. et per Inn. et Io. An. in d. c. cũ venerabilis. Dom. verò hic tenet, q si plebanus hẽt institutionem ex iure spãli, vt ex priuilegio de præscriptione, q mortuis dictis patronis, p̃sentare non possit, quia ex quo conceditur sibi sola institutio non põt vendicare vltra q̃ sit concessum, ut in c. porrò. et c. sanè. ē. de priuile. et in d. c. auditis. ideo cũ isto casu plebanus nõ habeat tale ius, sequitur q eps debeat conferre, per iura hic allegata per Io. An. pro parte epi. Vel saltem ipse eps loco patroni præsentabit, et plebanus instituet, ut refert Lap. in sua alleg. 77. & 78. le-

ADDITIO.

a Vinc. God. Præsentationis uerbum proprie refertur ad ius patronatus. Dec. cõs. 117. col. pen. in prin. & consensus patroni, q requiritur in presentando potest interuenire ante & post Dec. consi. 172. col. 1. & 2. & quando patroni sunt in paritate & vnus præsentat vnum, alter alium, an sit in optione episcopi instituere quem voluerit? Dec. cõsi. 187.

73. ſecũdum Do. & facit quod notatur per Pau. in cle. vnica. de renun. Sed aduerte, quia d. Fl. in cle. quia regulares. ĩ. de ſup. negli. prælа. concludit, ꝙ licèt plebanus non poſſit ſibi vendicare pſentationem, & ſic vltra q̃ ſit conceſſum ex iure ſpeciali, tñ ex quo habet inſtitutionem, deuoluitur ad eum poteſtas prouidendi, & ex ipſa inſtitutione prouidebit, licèt in aliquo nouata, q̃a abſq; pñtatione, & ita refert ibi ſe diſputãdo tenuiſſe per glo. ſingula. in d. clem. in ver. diſpoſitionem. In gl. j. in fi. vide de hoc ibi plene no. & in c. dudũ. el. j. ĩ. de ele. & ibi per Ioã. And. ſuper verbo, vel in ordinibus. & per glo. in ver. ſubdiaconatus. in c. cum ex eo. ĩ. de elec. eo. lib.

De conceſsione præbendæ. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Petitio fundata in iure communi breuibus uerbis poteſt expediri.*
2 *Libellus ſatis concludit in beneficialibus, ſi allegatur quòd collatio erat canonica.*
3 *Præbenda, uel beneficium coram quo peti debeat, & qualiter procedi debeat.*
4 *Papa ſi mandat epiſcopo uel capitulo præcipiendo quòd conferat alicui præbendam ex tali mandato, an competat actio, & pro quo ſcribitur.*
5 *Peta beneficium a Titio poſſeſſore, lite autem pendente ſuperuenit alius idem petens, cui debeat dari.*
6 *Confirmati ſunt duo a diuerſis, vnus ab ordinario, alius a delegato, quis præferatur.*

CAP. I.

QVia cunctis. Summa vt hic in glo. j. & diuide, vt hic in gloſ. 2. in fi. 1 † No. j. ſm Io. An. ꝙ petitio quæ in iure communi fundatur, poteſt breuibus verbis expediri, ideo eſt, ꝙ hic procedit libellus, in quo narratur ſimplr factum abſq; concluſione. quod procedit qñ coram Papa proceditur, quo caſu, nec ẽt li. ꝯte. nec alia ſolennitas requiritur, vt no. Doc. in c. j. ĩ. de li. cõte. & ĩ. de inſti. cum veniſſent. & facit l. oĩum. C. de teſta. & maxime hodie hoc indiſtincte, & coram alijs procederet, cũ in bñficialibus cauſis procedatur ſummarie &c. vt in cle. diſpẽdioſam. de iud. quo caſu ſufficit narratio facti ſine concluſione, vt no. in cle. ſæpe. de verb. ſigni. & per Bat. in extrauagan. ad reprimen. 2 ſm Dom. & ita ſequuntur Docto. in d. c. j. † Secundo no. ꝙ in bñficialibus ſatis ꝯcludit libellus, ſi allegeẽ, ꝙ collatio erat canonica, quia ſi ꝯ̃rium non oſtenderet ſtante ſua canonica collatione, remouendus erit oĩs illicitus detentator, vt in c. ex parte S. ĩ. de reſcri. & de iure patro. cum dilectus. & ſm Io. And. & a illa dr̃ canonica collatio, [a] quæ eſt facta per illũ qui habet poteſtatem conferendi de bñficio vacante. vt hic dr̃ ſi tpe collationis vacabat de iure, & de facto, cũ aĩs collatio non valuiſſet, vt in c. cum noſtris. ĩ. e. ti. ſm Abb. & Io. An. qđ intelligit hic Do. eſſe verum, ſi non vacabat de iure vel ẽt de facto, qñ non eſſet caſſatus color tenendi: aĩs ſi eſſet caſſatus, licet tunc non vacaret de facto, ſed de iure, valeret collatio, vt in c. licèt epſ. ĩ. e. li. de quo plene no. in d. c. cum noſtris. Et no. hunc tex. poſt Arc. hic, & Pe. de Anc. hic, in prin. iſtius c. ꝙ collatio, & electio quæ non tenet, non præſtat impedimentũ ſequenti. facit c. ſcriptũ. in fi. & c. congregato. ĩ. de elec. in fi. & qđ no. eod. tit. c. auditis. hic enim collatio & inhibitio priores fuerunt inualidæ ſuper incerto bñficio non vacante, & non acceptato: vnde non impedit poſtea collationẽ epi. facit reg. non præſtat. j. e. lib. In tex. ibi, maxime cum nulla. no. ꝙ licèt non ſit neceſſe in libello tollere defenſionẽ partis aduerſæ, vt no. Inn. in c. cũ Bertoldus. ĩ. de re iud. tñ ſi ipſa tollatur non vitiatur libellus, ſm Do. ad hoc quod no. Inn. in c. fi. ĩ. de libel. obla. In gl. j. in fi. vide de forma huius clauſulæ per glo. in verbo, intra menſem, in cle. cum ei. hic alle. In glo. in ver. vacabat. ibi, p̃benda. Sed hic in tex. dr̃ dignitas. vnde non fuit hic diſputatũ, an iſta p̃poſitura eſſet dignitas, vel officiũ, ſed Inno. in c. de multa. in fi. ĩ. de p̃ben. dicit, ꝙ præpoſituræ eccleſiæ Carnoten. ſunt officia, non dignitates, & ita reſidet hic Io. An. 3 † Extra glo. uide hic per Inno. qualiter & corã quo peti debeat p̃bẽda vel bñficiũ, & qualiter procedi debeat. vnde quæꝛit primo, quid ſi quis corã ordinario petit p̃bendã quã ego poſſideo, an poſſit agens cogi ad declarandũ, quo iure petat, & qualiter. & ꝯcludit, ꝙ poterit officiũ iudicis implorari, vt fiat deliberatio an petatur p̃benda tanq̃ ſibi debita anteq̃ ſua, & ſi declarat tanq̃ ſibi debita, cogetur ẽt declarare cãm quare ſibi ẽ debita, vt in c. fi. de li. obla. puta, q̃a priuſquàm ego fuerim ad illam canonicè electus, vel ad mandatũ Papæ vel ſine mandato ſponte receptus ab illis ad quos ſpectabat receptio, vt ĩ. e. c. ex parte. & c. cum ſuper. vel quia primo fuit ſcriptum pro ipſo, vt in c. ex parte. el 2. ĩ. de offi. deleg. & ſic ſuo marte lex currat vſq; ad fi. Si verò petat, vt ſuã, dicẽs præbendam fuiſſe ſibi collatam quam ego poſſideo, & tũc habebit probare ꝙ collator habuerit ptãtem conferendi, & ꝙ cõtulit vacantem congruo tpe, & perſonæ idoneæ, ut in c. j. ĩ. vt eccleſiaſt. benefi. & dixit hic no. Inn. ꝙ tps ꝯgruum, & idoneitas beneficiati præſumitur, niſi ꝯ̃rium probetur, vt in c. fi. ĩ. de p̃ſum. Intellige, niſi præſumptio eſſet ꝯ̃ collatorem, vt in d. c. j. ſm Io. Mo. & Hoſt. nam vt dicit Inno. cum prouiſio obtineat vicem collationis & confirmationis, oportet ꝙ probetur legitime facta quo ad ea quę pertinent ad electionem & cõfirmationẽ. ſuper quo Hoſt. hic remittit ad no. per Inn. in c. cum di- 4 lecti. de elec. & in c. cum olim. ĩ. de dolo & contu. † Secundo q̃rit Inn. quid ſi Papa mãdat epõ, vel capitulo, p̃cipiendo ꝙ det alicui præbendam, an ex tali mandato cõpetat actio illi p quo ſcribitur ad illam petendã, ut ſibi debitam? & tenet ꝙ licèt talis inobediens debeat puniri, ut no. in c. dilectus. ĩ. de præben. & idem eſſet ſi ſcriberet per Papam executori, ꝙ conferat vni p̃bendã, quia puniri debet executor qui mandatum non adimpleuit, vt in c. paſtoralis. ĩ. de offi. deleg. Et licèt tunc nulla cõpetat actio coram ordinario, tñ illi pro quo ſcribitur bene poterit petere corã ipſo executore, qui ẽt ſine cauſæ cognitione poterit eã ꝯferre, vt no. in c. propoſuit. ĩ. eo. ſm Inn. & Ioã. An. & ita ſequitur hic Do. vide hic per Inno. ſuper verbo, ſublatã, vbi ponit, quid ſi collatio eſt facta alteri cõtra mandatũ Papæ, 5 an teneat. † Tertio quærit Inn. ſi peto beneficiũ a Titio poſſeſſore, & lite pendente ſuperuenit alius idem petens? ꝯcludit ꝙ b dẽt dari primo [b] vincenti cum cautione de ꝯſeruando reũ inc dẽnem quo ad aliũ petentẽ, vt l. ſi a quo. ff. de rei ven. & idẽ no. in c. cũ ſuper. ĩ. de re iudi. & in c. mandatũ. ĩ. de reſcrip. ſm Inn. & Io. And. Sed idẽ Inn. in rub. ĩ. de ſpon. duorũ. ſingulariter limitat p̃dicta non hr̃e locũ in mr̃imonio carnali, quia ſi duo petant eandẽ vxorẽ non dẽt adiudicari primo vincẽti, ſed dẽt expectari quouſque clare cognoſcat de iuribus vtriuſq;, & idem dicit vbicunq; eſſet ſimile periculũ aĩę, qđ no. et vide Bar. in l. ſi duo. ff. vti poſſid. Quarto quærit, ſi executor ꝯtulit mihi p̃bẽdam vacantẽ de iure quã alius poſſidebat, & peto ab eo, ꝙ exequendo me in poſſeſſionẽ inducat, nunq̃d id facere dẽt? & tenet ꝙ nõ, niſi vocato poſſeſſore qui a ſua poſſeſſione nõ eſt aliter expellendus, ut l. fi. C. ſi per vim vel alio mõ, & hoc niſi collatio fuiſſet facta cã cognita, de quo hic plene per Inn. & Hoſ. & per Io. An. in c. licèt eps. ĩ. de p̃ben. & in c. 3. §. j. in fi. ĩ. de offi. 6 ord. eo. li. † Quinto quærit, q̃d ſi ſunt duo ꝯfirmati a diuerſis, puta vnus ab ordinario, alter a delegato Papæ, & vterq; iſtorum ꝯuenitur a creditoribus dignitatis uel beneficij? dicit Inn. procedendũ eſſe, ſicut qñ ꝯueniuntur hr̃des qui ꝯtendunt inter ſe de hæreditate, ut C. de peti. hæred. l. fi. & ĩ. de p̃ben. niſi eſſent. Si verò ipſi agunt ꝯ̃ alios, ẽt noĩe eccleſiæ, & tunc nullus cogitur eis rñdere, niſi p̃bent ſuam canonicã ꝯfirmationẽ factam vocatis vocandis. ad qđ alleg. Hoſt. c. quia p̃p. ĩ. de elec. et ĩ. de iudi. c. exhibita. ſufficeret tñ ſm eos p̃bare cõfirmationẽ factã vocatis his quos res tangit. Nã probata ꝯfirmatione, p̃ſumit ꝙ electio fuerit lĩma, ut uide p Ro. in d. deci. 125. q̃ incipit, Sufficit. Vel ſi nullus fuit uocatus in cõfirmatione, opʒ ꝙ p̃bet electionẽ et ꝯfirmationẽ legitime factã fuiſſe, et p̃cedunt hæc ẽt ſi ipſe electus ſit in poſſeſſione, et ſic talis poſſeſſor cogetẽ oſtẽdere de ſuo titulo. Nec ob. l. cogi. C. de pet. hær. q̃a loquit qñ ꝯ̃ poſſidentẽ nõ erat p̃ſumptio, ut in c. j. ĩ. ut eccleſiaſt. bñfi. Sed hic erat p̃ſumptio ꝯ̃ poſſidentẽ, ex eo q̃a patiebat cõtrouerſiã ſui ſtatus, et maxime in ſua nouitate, ſm Inn. de quo ẽt per Io. And. in c. illud. ĩ. de p̃ſum. in glo. ad ꝯfirmationẽ, et dicit Hoſt. hic, ꝙ illud uerbũ, maxime, qđ ponit hic Inn. dẽt exponi pro, tñ. ſic ĩ. de teſt. cũ olim. q̃a ſi p̃latus ſtetiſſet 30. annis in poſſeſſione, et nũc de nouo ueniat alius dicẽs ſe p̃latũ, graue eſſet dicere, ꝙ cogeret tũc p̃dicta p̃bare. arg. l. 3. ff. ad Mac. et ĩ. ut li. pẽ. c. j. et c. laudabilẽ. et 16. q. 4. uolumus. ſm Io. An. de quo p Cõp. in c. nihil. ĩ. de elec. ubi dicit, ꝙ ſi opponat ꝯ̃ p̃latũ agentẽ noĩe p̃laturæ, ꝙ nõ ſit prælatus, ſufficit eidẽ probare ꝙ ſit in poſſeſſione p̃laturę, et ꝙ p p̃lato habeat, et ſic nõ eſt neceſſaria p̃batio

ADDITIONES.

a Vinc. God Adde, ꝙ collatio beneficij facta inhabili per Papam ſcienter, valet quia ſapit diſpenſationem. Iaſ. poſt Bar. in l. Barbarius. in 6 no. ff. de offi. præt. Alex. in l. quidam conſulebat. ff. de re iud. & Fel. in c. fi. verſi. plane quid ſi ſit. de præſump.

b Arg. c. ſi clericus. ſupra de præben. e. lib. & c. proxime ſe. & ibi concor.

c Ber. de Ro. Et hoc quando qui primo vicit beneficium, eſt perſona ſuſpecta, vt ff. qui ſatiſd. cogan. ſi fideiuſſor §. fi. & ſupra de peti. hære. l. pe.

tio tituli quo ad hunc finem, sed sola probatio possessionis, qđ intelligit hic Do. nisi qñ duo interuenirent, quorum quilibet diceret beneficium ad se spectare, quia tunc haberent locum supradicta per Inno. de quo tñ per Doct. in cle. in plerisque. de elec. & in c. ordinarij. š. de offi. ordi. eo. lib. Vltimo quærit, quid si sunt plures executores diuersorū quorū quilibet petit beneficium & fulminant sñias excōicationis, vt eis pareatur, quod erit remedium illis a quibus petitur? & concludit Inno. & Hostien. q debet peti cautio a primo vincente per modū, de quo š. est dictum. Vel poterit ab eis appellari, si præcisè, & sine causæ cognitione velint exequi, cum fieri non debeant, nisi facta prius probatione corā ordinario vel executore de iure ipsius petentis, vt š. de rescrip. c. licet. vel forsan non tenet sñia excōicationis, quia iurisdōnem non habent, nisi ꝯ rebelles vel resistentes indebite. Possessor aūt nolendo sine cognitione possessionem dimittere, non ꝯdicit indebite. arg. š. de p̄ben. c. fi. & de rescrip. super literis. in fi. & ff. de peti. hære. si debitor. fm Inno. & Hostien. & hoc vltimū posuit hic Io. Mo. & Arch. dicēs, q executor debet prius suam intentionē fundare, nec in ꝯdictorem ēt facti inferre pęnam anteq̄ constet ꝯdictorē esse in culpa turbando suam p̄tātem, vt š. de offi. delegati. c. i. Contradictorē aūt iuris non pōt punire, fm Archi. qui remittit ad no. per Inn. in c. pro illorū. š. de præbe. & ibi per Io. An. super gl. 2. Sed aduerte, quia id quod š. dr̄ de appellatione interponēda, intelligit hic Lapus esse verum, ēt si nō opponatur aliqua exceptio ante appellationem, nec propter ipsam non admissam appellat, quia talis oppositio & expectatio repulsionis non requiritur, ex quo ipse executor incipit a præcepto, & non a citatione, & ab eo, non vt a iudice, sed vt ab executore appellatur: secus verò esset, si inciperet a citatione, quia tunc oportebit illum qui vult appellare prius excipere & responsionem expectare, & ita intelligitur c. dilecto. š. de appel. & quod ibi no. per Io. An. fm Lap. & ita sequitur hic Domi. dicens hoc dictū esse notandū pro limitatione d. c. dilecto. de quo ibi plene notatur.

S V M M A R I V M.

1. *Subdecanus dicitur esse de capitulo.*
2. *Executor deputatus ad conferendam primam vacaturam potest etiam in genere conferre primam vacantem.*
3. *Ignorantia prælati in cuius præiudicium conceditur priuilegium non nocet quominus priuilegium locum habeat.*
4. *Inhibitio iudicis statim habet effectum etiam contra absentem & ignorantem.*
5. *Ignorans excommunicatus non punitur si se non gerat pro excōmunicato.*

1 Dicebat. † No. j. ibi, de capitulo ipso esset. iuncta glo. 2. š. q subdecanus dicitur esse de capitulo. facit
a qđ no. in c. fi. š. de p̄ben. eo. lib. & in c. post electionē. š. eo. tit.[a] Secundo no. ibi, ignorare non potuit, q quis præsumitur hr̄e notitiam de gestis in sua præsentia, de quo per Bart. in l. sciendum. ff. de verb. oblig. vnde non licet ignorare capitulo vel illis de capitulo quæ fiunt capitulo, vt dicit Io. An. facit glo. in c.
2 dilectus. š. de simo. & tex. in c. eam te. š. de rescrip. † Tertio no. ibi, compulisset. arg. q executor deputatus ad conferendū primam vacaturā, pōt ēt ante vacationē in gn̄e conferre primam quæ vacauerit. de quo in c. dudum. š. de præben. & in c. executor. j. eo. vide j. § proxi. in 4. no. Sed ꝯtrium tenet hic glo. in ver. esset. & dicetur j. §. proxi. in 4. no. Item no. ibi, nisi postq̄ &c. q constitutio noua ligat ēt ante duos menses, si notitia detur, et liget a tpe notitiæ. ad hoc gl. in c. cum singula. š. de p̄ben. & in c. 2. š. de consti. eo lib. & in proœ. cle. in ver. de cætero. & per gl. in ver. hactenus. in c. 2. j. de rebus eccle. & vide per Lap. in sua al
3 leg. 14. in prin c. † Quarto no. ibi, in quibus sufficit &c. q ignorantia prælati, vel alterius in cuius præiudicium cōceditur priuilegium, non facit quo minus priuilegiū tueatur priuilegiatū, quia priuilegiū statim hēt effectum, q ipse priuilegiatus est certus, licèt ille in cuius p̄iudiciū ꝯceditur, ignoret. facit š. de rel. do. c. cū dilectus. fm Inn. Item no. dr̄iam inter legē, & priuilegiū, qa priuilegiū imprimit vires in ignorantē, sed non lex. vide 2. q. 5. c. quanto. Quinto no. ibi, absentē, q de iure canonico ꝯ p̄latum ēt absentem pōt ferri sñia depositionis. facit c. verita
b tis. š. de dolo & contu. & lata tali sñia ꝯctus[b] gesti per p̄latum depositū noīe dignitatis sunt nulli, ēt si p̄latus ignoret se depositū, ut hic patet. Ideo dicebat Inn. in c. qualiter. el 2. š. de accu. q prælatus non dr̄ toleratus, qñ ꝯ eum est lata sñia depositionis. & idem fm Do. hic voluit Lap. in c. eum qui. š. de p̄b. eo. li. In glo. in ver. tp̄s. in fi. vbi gl. intelligit hoc verū, nisi in ipsa cōstitutione apponatur aliud tp̄s, & prædicta in cōstitutionibus principū, in alijs verò tp̄s est arbitrariū, vt l. j. ff. de iure delibe. vnde sufficit, q sit publice promulgata ad hoc, vt oēs liget. š. de postul. præla c. j. fm Host. de quo per eum in summa, de consti.
c §. qñ constitutio. in prin.[c] & rationem dr̄iæ ponit hic Ioā. An. & uide dicta j. in data huius lib. Mandata verò, & p̄cepta superioris non ligant ignorantes. arg. l. absenti. ff. de acqui. poss. & tenet Inno. in c. innotuit. š. de elec. in glo ñ. & Arch. & Io. An. hic. & de his no. in p̄œmio clē. in ver. de cætero. & in c. j. & 2. š. de constitu. eo. lib. In glo. in ver. priuilegijs, in fi. hæc rō fm Inno. & Host. non concludit perfecte, quia in multis cōstitutionibus non agitur de pęna. vnde ratio dr̄iæ est, quia lex est cōis oībus, & oēs astringit, vt in c. fi. š de cōsti. ideo tp̄s est oībus vniforme, sed indulgentia est lex priuata, vt in c. priuilegia. 3. dist. in qua sola concedentis intentio attenditur, & ita resīdet hic Io. An. & pōt ēt alia rō dr̄iæ assignari, fm Do. qa ꝯstō non ligat nisi contēnentes, vt in d. c. 2. meritò requiritur scientia vera, vel p̄sumpta: ignorans verò non dr̄ ꝯtēnere. Sed in priuilegio eximente quem a p̄tāte alterius non requirit scia, quia ēt ignorante illo cui p̄iudicat, pōt quis extrahi ab eius p̄tāte, ut patet in d.
4 c. dudum. ut hic plene per eum. † In gl. in ver. depositionis. ibi, inhibitionis. Nota ex glo. q inhibitio seu prohibitio iudicis statim hēt effectū, ēt ꝯ absentē & ignorantē. intellige vt dicit Io. An. j. §. proxi. qñ talis p̄hibitio non fit in pęnā, puta si Papa prohibet oībus ne excōicent, vt hic dr̄. aūs aūt si fieret in pęnā absentis, & tunc non hēret effectū, nisi cum absens fuerit certificatus, vt in d. c. 2. & d. c. 1. de postu. præla. vel nisi ex gn̄e prohibitionis, q p̄hibens voluerit eam statim ligare, vt patet in prohibitione alienationis, de qua in d. c. veritatis. In ead. glo. in fi. no. q sñia excōicationis, uel suspensionis statim cum p̄fertur, hēt effectū, & ligat absentes & ignorantes, & idem in alijs oībus sententijs diffinitiuis vel interlocutorijs, quia statim hēnt effectū. ēt si hoc ignotēt hi pro qbus vel ꝯ quos p̄ferunt, facit c. cū sit Romana. i fi. š. de ap. & ibi patet, de sñia excōicationis. & ita tenet Inn. & Host. j. §. prox. Caueat tñ eā p̄ferens a pęna, de qua in c. pe. j. de sen. exc. Intellige tñ supradicta, dūmō abs̄ns fuerit citatus, & ita voluit glo. hic in uer. absentē. aūs nō valeret qđ agit. l. ea q̄. C. qūo & qñ iudex. & 3. q. 9. per totū. & ita tenet Host. & Io. An. j. §. p̄xi. Ex quibus inferi, q ēt sñiæ interlocutoriæ nō valēt sine citatione, & ita tutius est tenere qñ sunt p̄iudiciales, vt tenet Imo. & Do. j. §. p̄x. lʒ Inn. aliud voluerit in ca.
5 auditis. š. de p̄cu. de quo ibi pleue per Doc. † Et aduerte, qa lʒ sñia excōicationis liget absentē & ignorantē, talis nō punitur si nō gerat se p̄ excōicato. arg. c. pe. š. de cle. excō. fm Ioā. An. j. §. p̄xi. facit qđ no. idē Ioā. An. in c. pastoralis. in ver. nō liget. & in c. dilectus. sup verbo, aut effectū. š. de ap. vbi dicit, q si excōicatus ignorās appellet, nō denunciabit. & ex his inferi, q si excōicatus interim immisceret se in diuinis non fit irregularis, fm Lap. j. §. p̄x. intelligentē hoc verū, nisi fuisset perēptoriè citatus, nec iuri vel misit, & p̄p hoc sit excōicatus, qa tunc celebrās postea esset irregularis, lʒ nil sciat de excōicatione, vt tenet Spe. in ti. de legato. §. iusta. ver. ut aūt. & rō est, qa talis ignorantia censet crassa & supina, ex quo sciebat se citatū, debebat credere, q p̄cederet ꝯ eum, qđ no. qa ex p̄dictis inferi, fm Pe. de Anc. q lʒ pęna descēdēs principalr ab excōicatione, puta q sit ineligibilis, vel de simili alia pęna, statim cum est lata afficiat etiam ignorantem, tñ secus in pęna quæ venit postea in consequentiam propter contemptum, quia talis non ligat, nisi cum fuerit sciens, uel in supina, & crassa ignorantia, ut hic plene per eum, de quo no. in c. qualiter. el 2. š. de accu. & in d. c. veritatis. & in c. fi. š. de excel. prælat. & in d. c. pe.

A D D I T I O N E S.

a Sed nunquid talis præsumptio probationem admittit in contrarium. Bar. in d. l. dicit, quòd sic. ad quod alle ff. de pac. l. iurisgentium. § quod fere.
Vinc. God. Nota, q si prælatus clericum diu in beneficium substinuit, non potest tamen titulum petere, sed potest defectum probare. Ruy. cons. 114. nume. 14. lib. 5.

b Adde c. ad dissoluendum de despon. impu & infra de noui op. nun. cum ex iniuncto. simile supra de offic. dele. venerabilis. & infra de accu. c. ulti.

c Quid autem sit constitutio, quid lex, quid decretum, vel decretalis epistola, quid ve dogma, mandatum, interdictum, sanctio, & similia, no. 3. dist. in sum. & 21. q. 2. si quis dogma. & in hoc. § per Gemi.

S V M M A R I V M.

1. *Priuilegium potest concedi etiam absentibus.*
2. *Priuilegium interpretatur secundum intentionem concedentis.*
3. *Executor ad conferendum beneficium quod impetrans duxerit acceptandum, non potest conferre antequam impetrans acceptauerit.*
4. *Reuocatio priuilegij non præiudicat donec perueniat ad notitiam illorum quibus reuocatur. & nu. 5.*
6. *Literę beneficiales vel contentiosę, si reuocentur per secundas, an valeat processus postea factus.*
7. *Decretum Papę, an liget ignorantes.*
8. *Litera si contineant quòd primus impetrans vel ad quem pertinet conferre*

re non potest, talis conferre non poterit.

9. Decretū Papæ nō ligat ante aduentū cōditionū, q̄ sunt apposita in literis.

1 **Ex parte.** † No. j. ibi, perueniunt priuilegiū posse cōcedi ēt absentibus, & sic facit q priuilegiū legitimationis non requirat p̄sentiā eius qui legitimatur. ad hoc per venerabilem. s. qui filij sint legi. fm Do. † Secundo no. ibi, intentio pcedentis. q priuilegiū regulat fm intentionē cōcedentis.[a] quod intellige qñ de ea constat, vt in c. in his. s. de ver. sign. alias a verbis priuilegij non esset recedēdū,[b] vt in c. sane. & c. porrò. s. de priuile. & in l. non aliter. de leg. 3. ideo si priuilegiatus ne excōicari non possit, citatus ab ordinario vel deleg. non comparet, & propterea excōicetur, nō tenet excōicatio, quia id operatur vis verborū priuilegij, & intentio pcedentis, vt hic patet: als si hoc non cōcurreret, & tunc aliud esset, vt l. si quis ex aliena. ff. de iudi. & in c. si duobus. s. de appel. fm Ioan. And. de quo per eum in reg. scienti. j. eo. lib. Tertio no. ibi, nisi prius &c. q ex tribus modis hic expressis afficiuntur manus ordinarij in beneficijs cōferendis, de quibus j. e. c. si soli. & c. si capitulo. Pōt ergo executor Papæ decretū apponere in his quæ in eius mandato continentur, de quo j. in glo. & s. de præben. in c. si apostolicæ. Quarto no. ibi, vel ēt conferat, q collatio executoris facta, añ collationē ordinarij, valet, licèt ordinarius illud ignorauerit, fm Inno. & Hostien. Et intellige, q cōferat vacantē, vt hic in tex. in verbo, vacet: quia als eius collatio nō valeret, vt in c. proposuit. s. eo. titu. & quia super non vacante nulla intelligitur ei data ptās, vt hic in tex. j. in ver. si vacaret, fm Io. An. & s. in glo. in ver. esset. vide j. in c. ne captandæ. & ibi dicta. Quinto no. ibi, exprimatur, q potest Papa in mandato de cōferendo beneficiū apponere, q per alium non possit cōferri, quo casu per ordinariū collatio fieri non poterit, nec etiā tūc valebit, dato q ipse ordinarius ignorauerit, de quo j. † Vltimo no. ibi, post acceptationem. & tene menti, q executor ad conferendū beneficiū qđ impetrans duxerit acceptandū, non pōt conferre anteq̄ ipse impetrans acceptet: inhibitio ergo executoris, & eius collatio & intimatio, si fiant ante tps vacationis, non ligant manus ordinarij hoc scientis, quominus cōferre possit cum vacabit. & hoc ideo, quia mandatū de cōferendo fuit super incerto, & si de illo pro quo scribitur duxerit acceptandū, ante enim acceptationē p̄dicta non arctant, nec ēt decretū Papæ quod est plus, de quo j. Iurisdictio ergo vt ptās concessa in euentū conditionis, exerceri non pōt anteq̄ ipsa purificet. facit s. de rescri. si pro te. eo. lib. In glo. in ver. vim suā, in prin. intellige hanc glo. in priuilegijs motu proprio pcessis, seu ad instantiā alterius q̄ priuilegiati, quia talis priuilegiatus nō gaudebit priuilegio, nisi postq̄ ad eius notitiā peruenerit, vt dicit glo. hic, & in c. quanto. 2. q. 1. vel nisi de intentione concedentis aliud appareat, ut hic in tex. Censetur enim talis concessio priuilegij quædam donatio, quæ facta inter absentes tunc hēt effectū, cū ad illū peruenit, cui est facta donatio, & nō ante, ut in l. qui absenti. hic alleg. & est simile quod no. in c. accedens. s. de p̄ben. ad fi. glo. secus verò est si quis per se, vel procuratorem, vel suum nūcium impetrat priuilegiū, quia ex quo tunc concurrit voluntas pcedentis & impetrantis, priuilegiū statim hēt effectū, ut dicit Host. in c. 1. s. de priuil. ēt si absentes illud ius in ipsum priuilegiatū ignoret priuilegiū. Secus tñ esset si prohibitio fieret in p̄nā absentis, qa tunc non hēret effectum, nisi cum absens fuerit certificatus, ut d. ca. j. & d. c. 2. nisi in gñe prohibitionis appareret ɔtia uoluntas Papæ prohibentis, vt est in prohibitione alienationis, de qua in d. c. veritatis. fm Io. An. de quo ēt dic vt s. §. proxi. Et prædicta procedunt in pcessione priuilegij. † Quid aūt in reuocatione ipsius priuilegij uel mandati? cuncludit Io. An. hic, q non nocet quousque certificati fuerunt illi à quibus reuocatur, ut ff. mādati. l. si mandassem. & s. de procu. c. pe. ut hic plene per eū. Sed quid si excōicatio fertur per eum cui est restituta potestas excōicandi p̄ priuilegiatum absentem? & dic quòd tenet, ex quo excōicatus est certificatus de restitutione, quia ab illo cui tale priuilegiū fuit concessum potest reuocari, licèt ignorante, nec poterit postea illo uti, ex quo fuit facta reuocatio, & ex quo apparet de intentione reuocantis, vt l. si pater filio. ff. de ma. iundi. secundum Ioan. An. quod dictum videtur contrariari præcedenti, vbi dixit quòd requiritur scientia ipsius priuilegiati. Sed dicit Lapus, quòd si rectè inspiciatur non contradicit, quia sicut priuilegium quo ad auferendam potestatem excōicandi, sufficit quòd perueniat tantum ad illum priuilegiatū. ita econtra sufficit quòd restitutio ad excōicandum perueniat tantum ad illū, qui p illud priuilegiū erat p̄hibitus excōicare, qua restōne facta poterit illū excōicare, nō obstāte q priuilegiū reuocatū nō transiuerit in notitiam ipsius a quo reuocat̄, cū ɔtriorum eadē sit disciplina, vt 32. dist. hospitiolū. † Sed aduerte, quia aliud est quærere, an reuocatio ipsius priuilegij possit fieri etiam ignorante illo priuilegiato, & potest, nec poterit postea vti illo priuilegio, ex quo est facta reuocatio. ideo est quod immediate tenet sententia excōicationis lata per illum cui est restituta potestas, & ita intelligi debet quod dicit Ioan. An. s. proxime. Et aliud est quærere, an priuilegiatus ipse ignorans reuocationē liget̄ p̄na excōicationis quæ insurgit ex cōtēptu? & dicendū est q nō, nisi postq̄ reuocatio trāsiuerit ī eius notitiā, quia alias ex cōtemptu ligari nō possit, vt in c. cū voluntate. s. de sen. exc. & ita sequitur hic Pet. de Anch. & Imo. arg. d. c. pe. & isto modo debet intelligi quod s. dicit Io. An. sic ex prædictis resultat effectus. Nā licet quo ad p̄nā extrinsecā infringendā in cōsequentiā propter cōtemptū & cōtumaciā, requirat certioratio reuocationis priuilegij, vt s. ipsa tñ reuocatio priuilegij habet statim effectū cum reuocatur, licet nō transeat in notitiā eius a quo reuocat̄ quo ad oēs effectus resultātes a prin. si tale priuilegium[c] nō fuisset cōcessum: licet quo ad effectum resultantes ex cōtumacia vel cōtemptu requirat̄ certioratio. ideo priuilegiatus vt excōicari nō possit, reuocato priuilegio ēt eo ignorāte, si adducitur in testē, vel est electus, vel ei collatū beneficiū, non valebit qđ fit cū eo a tempore reuocationis priuilegij, licet talis reuocatio adhuc non transiuerit in eius notitiā, qđ sing. tene menti. Ista sunt verba d. B. quæ notaui, eo quia in effectu sunt idē cū eo, qđ dixi s. dubiū nō facit, quia idē Io. An. in c. si. s. de rescri. eo. li. indistincte tenuit q reuocatio priuilegij non noceat priuilegiato, nisi postq̄ fuerit de reuocatione certificatus. de quo ibi per eum. Et prædicta procedūt in priuilegijs, & eorum reuocationibus. † Quid aūt si in literis cōtentiosis, vel beneficialibus, si reuocentur expresse vel tacite per secundas literas, an valeat pcessus, & quicquid gestū per primas literas ante certificationē de reuocatione. hic plene per Inno. & Host. & per Io. An. in c. dilectus. el 2. s. de præben. & hic per Do. cōcludentē, q aut cōstat ex verbis secundi rescripti, q non intendit reuocare primas literas anteq̄ insinuetur primis potestas concessa secundis, & tunc planum est q secundæ nō reuocāt primas ad insinuationē talē, vt hic in tex. in ver. non sic. Si verò de hoc non constat expresse ex verbis rescri. & tunc si in literis secūdis apponitur reuocatio, inhibitio, decretum, est clarū q tollit primas ipso iure, cū decretum liget ignorantes, vt in c. pe. s. de præben. eo. li. & in c. si eo. tempore. s. de ele. eo. li. sicut & sententia, cū in hoc eidem æquipareetur, licet in alijs differant, vt no. in c. j. j. de rebus eccle fm Lap. hic, quod intellige nisi ille, in cuius fauorē fuit appositum decretū renunciet, cum in hoc casu possit renūciare. fortius in casu j. proxi. & valeat tunc collatio facta per primas literas, dūmodo talis renūciatio p̄cedat hāc collationē, vt no. Lap. in d. c. pe. s. de p̄bē. fm Do. dicētē idē esse in literis ɔtētiosis, vt secūdus possit renūciare, vt in c. plerūq;. & c. si aūt. s. de rescr. Si verò in secūdis literis nō est appositū decretū, sed inhibitio, & reuocatio, & tūc si primi pcedentes ignorauerunt reuocationē, & inhibitionem, & tenet factū ipsorū, vt patet j. eo. ti. si capitulo. & in c. audita. s. de testi. spo. dicit tamen Do. q licet tunc teneat, tamē si secundo impetranti nō pōt negligentia imputari, poterit petere reuocationem, vt dixit hic Inno. pro quo facit c. ibi qui. s. de rescri. eo. li. Sed si primi sciuerunt inhibitionē & reuocationē, & tūc si fuit eis notificatū, q inhibēs volebat alteri prouidere, tūc nō valet quod fit in primis. j. eo. si capitulo. fm Do. Si verò nō fuit eis intimatum, q inhibens volebat alteri prouidere, & tūc valeret eorū factū, fm Inno. & Host. Io. An. hic. Aliqñ tn secūdis literis apponit̄ sola inhibitio. & tūc licet Do. hoc nō tangat, tñ potest

ADDITIONES.

a Facit c. Marchion. j. q. j. extra de verb. sig. intelligentia. & c. propterea ff de fun. instr. & instru leg. l. cum de lanionis §. asinam. & est ratio, quia potior est mēs dicentis quam vox. ff de sup. le. Labeo nec plus verbum quam voluntas inspici debet. C. quæ res pi. obli. pos. l. vlt.

b Ber. de Roma. No. ex hoc loco optimum arg. quod non semper identitas rationis facit idētitatem iuris, vt in rubro & nigro. satis patet in d. c. sane. quo fit vt priuatum ius, vel priuilegium vni concessum non extendātur ad aliū, vt hic, etiam si eadem ratione, & forte meliori posset illi conuenire. no. autē sic ius cōe, nam directum ad vnum ad omnes extenditur. extra eo. li de re. iuris. priuilegium. & supra de re iud. in causis. 61. dist. miramur. cum si.

Vinc. God. Adde, q licet identitas rationis non inducat extensionem in statutis, declarat tamen ambiguā intentionem Ruyn. consi. 39. nu. 1. lib. 3. & identitas rerum non præsumitur, sed probari debet. Ruyn. consi. 141. nu. 4. lib. 1. sed qualiter probetur. consi. 115. nu. 6. lib. 1.

c Vinc. God. No. q priuilegia motu proprio concessa, sunt vt sonant intelligenda. Ruyn. consi. 161. nu. 10. lib. 1. & semper intelliguntur sine præiudicio tertij. Ruyn. consi. 3. nu. 8. lib. 1.

pōt ɔcludi ex dictis Ino. & Io. An. ꝙ valeat qđ faciūt primi, ēt ſi ſciant literas ſecundas inhibitionē ꝑtinentes. & hoc niſi pn' certificenī ꝙ de bñficio, de quo agitur, inhibens intendit alteri ꝓuidere. Aliqñ in ſecundis lr̄is eſt appoſita ſola reuocatio, et tunc aut reuocatio fuit directa, aut indirecta. Primo caſu, quia in ſecundis literis, dr̄ reuoco talē iudicē, vel tales lr̄as, & tunc ſi talis reuocatio ſit facta proprio motu, & intelligit ipſo iure facta, acta tñ prioriī tenent donec fuerint certificati. argu. c. in nr̄a. ſ. de ꝓcura. ſm Do. & facit qđ no. Bal. in l. falſus. C. de ſitr. in primo q̄ſito. nec pōt partes hoc caſu renūciare, ex quo motu proprio facta fuit, quia iudiciū ſoluitur vacante eo qui iudicare iuſſit, vt ff. de iudi. l. iudiciū ſoluit. ſm Domi. Sed ſi nō fuit facta proprio motu, ſed ad inſtantiā partis, & tūc idē qđ dictū eſt ſ. ad hoc d. c. audita. ſaluo, ꝙ poſſet ille ad cuius inſtantiam fuit impetratū, renunciare ſcđo reſcripto, vt d. c. ſi aūr. & c. plerunque. ſm Do. Aduerte tñ, ꝙ licèt ille ad cuius inſtantiā ɔceſſum eſt ſm reſcriptū, poſſit et renūciare ante p̄ntationē, vt no. in c. ex q̄one. ſ. de reſti. ſpol. tñ ex hoc primæ lr̄æ iam reuocatæ non reconualeſcunt. ar. l. ab emptione. ff. de pac. & c. ſignificātibus. ſ. de offi. deleg. ſm Pet. de Anch. qđ verū eſſet poſt notificationē dictæ reuocationis, quia ante bene valent primæ literæ, & ꝓceſſus habitus per eas, vt ſ. Scđo verò caſu, qñ reuocatio non fuit directa, vt q̄a dr̄, cōmittimus tali non obſtāte cōmiſſione alteri facta, tunc valet ꝙ fit per primos, niſi opponaī exceptio. vnde ēt ſi ſcirent talē reuocationē, non vitiabiī proceſſus, ex quo remanent iudices, & talis reuocatio vr̄ facta ſi pars opponat. ar. ſ. de offi. deleg. c. ſi. Et ex his infert drīam eſſe inter reuocationē directā, & indirectā. Nam qñ eſt directa ſola notificatio reuocationis annullat proceſſum, vt in d. c. audita. ſed in indirecta req̄rit, ꝙ opponaī exceptio, ſm Do. & ita reuocatio facta facilius reuiuiſcit q̄ expſſa. arg. l. 3. in fi. & l. cū ſeruus. ff. de adimen. leg. ſm Pe. de Anch.

7 † In glo. in ver. certā, in fi. aduerte, quia licèt aſs decretū Papæ liget requirentes, tñ ſi eſt appoſitū ſuper incerto non ligat, vt dr̄ hic in tex. puta ſi in reſcripto dr̄, ꝙ ille pro quo ſcribitur duxerit acceptandū, quia añ acceptationē non ligat, de quo ēt vide dicta in c. ſi pauper. ſ. de ꝑben. eo. lib. & j. in glo. proxi. vbi dicit hic Inn. ꝙ ſemper is qui optat, vel reſeruat, vel ſuſpendit, de certa ꝑbenda facere debet. facit c. 2. ſ. de elec. eo. lib. & dr̄ certa, qñ fit mentio de prima ꝑbenda quæ vacauerit in tali eccleſia, diœceſi, vel ꝓuincia. & dicetur ēt certa cum acceptat primam, ēt nō expreſſam in ſpecie, ſed quæ primo vacauerit, vt dicit glo. nota. hic. & dr̄ certa ex eo, quia ad vnicam refertur: verè tñ prius eſt incerta, ſm Io. An. hic, & de his j. in c. ex parte. el j. ſ. de offic. deleg. & per glo. in c. dudum. in ver. incerto. & in c. ſi epſ. in glo. in ver. cæteras. ſ. de præben. eo. lib. In glo. in ver. irritum. in fi. idem tenet Inn. hic dicens, ꝙ executor ſuſpendit ordinarium a collatione beneficij. Hoſt. verò intelligit hoc, qñ in reſcripto eſſet clauſula, decernentis irritum &c. ſ. de præben. inter cætera. Alij verò, vt ipſe refert, tenent ɔ̄trium gn̄aliter intelligentes idem fieri poſſe, & bene, ſm Archi. cum opi. Hoſt. reprobetur j. eo. ſi capitulo. ſm Archi. & Io. An. de quo ibi dicetur. & in d. c. apoſtolicæ. & d. c. ſi ſoli.

8 † In glo. in ver. quia cum. in fi. tunc enim qñ in literis dr̄, ꝙ primus impetrans ſeu is ad quem pertinet, cōferre nō poſſit, talis conferre non poterit, & collatio facta per eum nō valebit, & hoc ſi ſecundus impetrans cū tali clauſula velit ea vti, quia operatur talis clauſula, vt oſtendat intentionē concedentis eſſe, ꝙ ſtatim a die conceſſionis, ēt ante ſniam non valeat collatio primi. facit qđ in ſimili no. io c. ꝙ ſicut. §. ſi aūt. ſ. de elec. ſm Inno. in glo. in ver. acceptaret. in fi. & pōt decretū interponere ēt in abſentia partis aduerſæ, qđ facere pōt partibus ēt abſentibus, ſm Hoſt. & Ioā. An. imò, & ſi talis executor nullum decretum interponeret, procederet illud qđ dr̄ hic in glo. quia facta acceptatione ſtatim ſunt ligatæ manus ordinarij per decretum Papæ. ad hoc c. innotuit. ſ. de elec. & de præben. c. inter cætera. & ibi per glo. An autem decretum legan liget manus ordinarij collatoris ignorātis? Pau. vt refert hic Domi. in fi. huius c. tenet ꝙ non, ſed eſt neceſſe, ꝙ fuerit facta notificatio ipſi ordinario, de quo vide no. in d. c. ſi apoſtolicæ. ſ. de præben.

9 † In glo. in ver. referri. in prin. & ſicut decretum Papæ non ligat ante acceptationem, ita etiam non ligat ante euentum aliarum conditionum appoſitarum in literis, vt per gl. in clemen. j. j. eo. titu. in prin. in ver. ordinarium. Et an poſſit fieri acceptatio de præbenda, vel beneficio nondum uacante? uide j. eo. in c. ne captandæ, & per glo. in ver. notitia. in d. cle. j. In ea. glo. ibi, ſtatim ligat. ſentit glo. ꝙ decretum appoſitum in conſtitutionibus, ſeu legibus ſtatim liget, etiam ignorātes, etiam ante duos menſes, & ſic non ſequatur naturam ipſius cōſtitutionis. contrariū tñ vr̄ velle glo. in proœmio cle. in ver. de cætero. de quo ibi. & in cle. j. de ele. & dicet j. in datis ſexti libri, j. gl.

Sedextitit. No. j. ibi, ꝙ ſi &c. quia exponit, dato ꝙ eſſet &c. ſm Io. An. notantē ex hoc tex. modum excipiendi, vt ſic proponatūr conditionaliter, ne videatur fateri intentionem aduerſarij. facit c. abbate. §. ad hæc. ſ. de verb. ſig. & c. cum venerabilis. ſ. de excep. & vide io reg. excep. j. eo. lib. & ibi habetur, quando ſit ꝙ exceptionem dicēs videatur confiteri, de quo etiam in l. ſi quidem. C. de excep. In gl. in ver. cedit.[a] in fi. & de hoc dicetur j. §. proxi.

ADDITIO.

a Ber. de Ro. Io. de Lig. aſſimilat hic Papam teſtatori leganti præbendam, Ora. legatario, & ordinario hæredi, ſed Do. improbat ſimilitudinem de hærede, quia ordinarius collator de proprio iure poteſtatem habet conferendi, quā non habet hæres, niſi ex diſpoſitione defuncti, niſi alio iure res eſſet hæredis, & tunc poſſet proprio iure, & tamen nec tunc etiam haberet locum ſimilitudo.

SVMMARIVM.

1 *Terminus ad eligendum vel optādum, vt poſſit aſſignari, quid requiritur.*
2 *Impetrans habens gratiam ad primam vacaturam, an poteſt ante vacationem acceptare.*
3 *Sententia qualiter ferri debet quando petitur beneficium.*
4 *Argumentum de legibus loquentibus de vltimis voluntatibus ad materiam beneficialem, non valet. & nu. 5.*
6 *Acceptatio beneficij poteſt fieri in abſentia executoris.*

1 Econtra. † Nota primo ibi, futuris. ꝙ ad hoc vt terminus ad eligendum ſeu optandū poſſit aſſignari, eſt neceſſe ꝙ illud qđ debet optari, ſeu eligi ſit in rerū natura: aſs non poſſet, vt hic, & in c. ſi. ſ. de cōſuc. eo. li. vbi datur terminus ad optandū ꝑbendā poſt vacationē, & ante. Scđo no. ibi, ſequi. ꝙ ſi alicui mandaī cōferri beneficiū vacaturū quod duxerit acceptandū, non eſt neceſſe, ꝙ ordinarius collator expectet illius electionē vel recuſationem ad hoc ut poſſit alteri ɔferri, ſed pōt ipſe ſtatim cōferre alteri, & ꝓualet eius collatio facta ante acceptationē illius, vt patet ſ. & j. in tex. qđ tñ intellige, niſi ſit datus in lr̄is certus terminus ad eligendū ſeu optādū, q̄ illo pēdente ordinarius cōferre nō pōt, vt in cle. j. §. ſec. j. eo.

2 † Tertio no. ibi, vel ēt niſi ante vacationē, ꝙ hñs granā ad primā vacaturā quā duxerit acceptandā, pōt ēt ante vacationē acceptare determinatā in numero, puta primā vacārē, uel ſubſiſtente iuſta cā, ſecundā, uel tertiā, puta q̄a forte prima erat alteri debita, uel quia de hoc dubitat: aſs ſine cā nō poſſet dimittere primā, & optare aliam. ar. huius tex. ſm Inno. Sed an impetrans poſſit eodē mō acceptare, ēt ſi in lr̄is non ſit cſa ſeu poteſtas acceptādi, ſed ſolū eſt mandatū executori, ꝙ illi ꝓuideat ī tali eccleſia, diœceſi, vel ꝓuincia? Ino. refert hic aliquos tenere ꝙ ſic, & ita reſ̄ıdet hic Io. An. & Do. ſed certe hoc vr̄ ɔ̄ tex. in c. ſi clericus. ſ. de ꝑben. eo. lib. quia ex quo intelligiē de primo bñficio, uel ꝑbenda, nō vr̄ ꝙ poſſit impetrans[a] aliā acceptare quā in lr̄is ɔtineaī. cogita. De hoc aūt nō eſt dubiū, ꝙ talis executor poſſit reſeruare primā, uel vlteriorē ex cā, arg. huius tex. & de iure patro. cū dilectus, ſm Inn. dicentē, ꝙ ille qui optat, reſeruat, uel ſuſpēdit, de certa ꝑbenda idē facere dēt, ut eſt dictū ſ. in §. ex parte. & ſic infert Inno. ꝙ executor datus ēt cū cauſæ cognitione non pōt mādare ſeu reſeruare ſibi ꝑbendā quā acceptauerit impetrans ſeu ipſius ꝓcurator. arg. ſ. de offi. dele. c. ſi. ſm Inn. lʒ Hoſt. remittat ad no. in c. pro illorū. ſ. de ꝑben. de quo ibi.

3 † Vltimo no. ibi, adiudicari. formā & practicā ſniæ, qñ petitur beneficiū, q̄a adiudicatur petēti, & ꝓbatū ſuū eſſe, & aduerſario imponiī ſilentiū, & ſic infertur, ꝙ pōt mihi adiudicari qđ meū eſt: ꝓprie tñ dr̄ tunc potius declarari meū eſſe, vel ad me ꝑtinere, ut l. ex diuerſo. §. j. ff. de rei ven. ſm Io. An. dicentē, ꝙ adiudicatio fit ēt in actionib' mixtis, ut Inſti. de ac. §. q̄dā. & ꝙ in dubio adiudicatio[b] fieri dēt illi q̄ vtiē ualidiorib. rōnibus, ut Inſti. de emp. et uēdi. §. itē pretiū. & ſ. de re iud. in c. ſuborta.

4 † In gl. in uer. in ultimis. in fi. uide ibi no. et per Io. An. ī c. olim. el j. ſ. de uerb. ſi. & no. ex hac glo. iuncto tex. ꝙ non lʒ arguere de ll. loquētibus in ult. uoluntatibus, ad materiā bñficialē, de quo hic aliqualiter per Inn. et Io. An. In gl. in uer. futuris. in fi. facit l. cū his. ff. q̄ & a q̄b. et ſic manumiſſio uel alienatio rei legatæ extantis nō valet tanq̄ ſit facta a non dño, ēt ſi fieret alienatio conditionaliter, quia dñium rei legatæ tranſit in legata-

ADDITIONES.

a Vinc. God. Adde, ꝙ impetrans beneficium a quo fuit priuatus per tres ſententias, vel ſi iniuſte poſſederit, dicitur intruſus. vnde non poterit promoueri, niſi faciat de tali intruſione mentionem. Ruy. conſi. 79. nu. 8. lib. 3.

b Vinc. God. Nota, ꝙ adiudicatio iudicis facta ex falſa cauſa non valet. Ruy. conſi. 145. nu. 2. 5. li. 4.

legatariũ recta via à die mortis testatoris, vt l. a Titio. ff. de fur. & i. cõmutabiliter a die aditæ hẽditatis, vt dicit glo. luc, & in l. si tibi homo. §. cum fetuus. ff. de le. j. Intellige, qñ ipse testator est dñs rei legatæ. secus si dñium erat alterius, ẽt si ipsius hæredis, quia tunc non transiret dñium in legatarium, nisi facta traditione ab illo qui erat dñs, vt in l. Pomp. & ibi per gl. ff. de seru. Et ex his infertur, q si testator legat partum suo tpe conceptũ, vel fructus suo tpe seminatos, transit tũc dñium recta via in legatariũ, & sic postea impedit alienatio per hæredẽ, sed si partus fuerit conceptus, vel fructus seminati post mortẽ testatoris, tunc non trãsiret dñium in legatariũ, nisi fiat traditio ab ipso hærede, penes quẽ est tunc dñium: hæres tñ bene tenetur, ad dandũ actione personali, sicut si aliæ res ipsius hæredis, vel alterius essent legatæ, vt in §. ea quoque. & §. si res. Insti. de leg. & sicut dñium rerum hæredis non transiret in legatariũ, ita nõ põt testator illud subijcere restõni vel optioni alterius, vt l. fi. §. nemo. C. cõia de leg. & ita pcedat l. Paulus. §. j. & l. j. §. cũ prædium. ff. de pigno. Et sic patet, q si esset legata optio de partu & fructibus cõceptis tpe hæredis nõ impediret hæres tũc prædicta alienare, fm Inn. & Io. An. de quo per ipsum Io. An. in c. Raynutios. super glo. tunc pdest. ṡ. de test. Et vide ẽt circa hoc no. in l. j. & fi. C. de vsur. & fruc. le. & ff. de vsu. in l. Hærennius. ff. quæ in frau. cre. l. fi. §. j. & ff. de rei vẽ. l. non solũ. & l. ex diuerso. & ff. quẽ ad. serui ami. l. si partẽ. & qđ no. C. qui potio. in l. assiduus. in glo. mag. †Et ex pdictis colligitur rõ quare aliud in legatis de rebus extantibus q̃ futuris, de quibus hic in tex. & quare aliud in ꝯtibus de quibus ẽt in rebus certis, & põtibus non transit dñium, nisi secuta traditione, vel traditionibus. C. de pac. vt hic per Inn. & Io. An. dicẽtes, q optio facta ante aditam hæreditatẽ non valeret, vt in l. Iul. ff. de le. j. §. qđ ait. ff. quorum leg. Et subdit Inn. q fm quosdã idẽ esset in beneficijs vacantibus tpe rescripti, qđ hic dr in legatis extantibus, vt non valeat collatio taliũ, sicut nec alienatio legatorũ extantiũ quorũ legata est optio, vt sic qđ hic dr in tex. locũ hẽt in vacaturis quæ vacauerũt post datũ rescriptũ: secus si ante. Sed hoc dictũ non esset verũ, si clã acceptationis respiceret vacãtes & vacaturas: sed si cõferret vacãtes, & in vacaturis daret optionẽ, tũc pcederet dictũ illorũ. & hoc nisi esset appositũ certũ tps ad acceptandũ cũ decreto, vt vides ṡ. hic in j. glo. istius c. fm Ioã. An. & rõnem dñæ quare aliud fit in legatis extantibus q̃ in beneficijs vacantibus, qñ cõceditũ optio, Io. de Fan. hic rñdendo ad l. si cũ optio. ff. de optio. leg. dicit, q in legatis extãtibus in quibus relinquitur optio nõ tenet alienatio, qa testator solus erat dñs, & poterat de eis disponere ad sui libitũ: nõ sic in bñficijs, cũ circa ea non solũ Papa, sed ẽt ordinarius hẽt ptãtem cõferẽdi, nec Papa dando super his optionẽ tollit potestatẽ ordinarij, nisi de eius voluntate in hoc aliter ꝯstaret, vt ṡ. in §. ex parte. puta si apponatẽ decretũ, cuius tñ appositio recipit suspẽsionẽ a clã acceptandi, cũ non operet ante acceptationẽ, & ita tenet hic Do. Quare aũt si postea acceptat, & sic eueniat ꝯditio nõ trahit retro sicut in legatis, dicas q in bñficialibus ꝯdi non trahit retro, vt est tex. hic no. & tn d. cle. j. & idẽ in ꝯctib' inter viuos, vt no. in l. fi. ff. cõia pdiorũ. & sentit hic Io. An. post Inn. & pro quo facit l. statuliberũ medio. ff. de statu lib. & l. j. §. serui. ff. ad Silla. fm Bal. qui dicit hoc verũ, nisi sit beneficiũ qđ restõnẽ in inte. indiuat, vt patet in legiomato, vt Insti. de nup. §. fi. in fi. & in Auth. quibus mo. natura. effi. in princ. Tu ad hoc vide c. q̃uis. ṡ. de rescri. eo. lib. & per gl. in ver. si ad id. in c. si pte. 6 ṡ. de rescri. eo. lib. †In glo. in ver. acceptaret. in prin. no. & tene menti, q acceptatio põt fieri ẽt in absentia executoris, & idem tenet hic Inn. Io. Mo. & Archi. licẽt Cõpo. in c. capitulũ. in glo. mag. ad fi. ṡ. de rescri. tenuerit ꝯtrium, & non bñ, cũ id nõ reperiat iure cautũ: imò ꝯtrium appareat, ex quo iura loquentia de acceptatione, indistincte loquanẽ nõ dicẽdo corã quo fiat, fm Io. And. & idẽ tenet glo. in ver. executorẽ. in cle. j. ṡ. e. ti. & dẽnt tũc in acceptatione adhiben testes idonei, per quos id pbari possit. arg. c. pastoralis, in fi. ṡ. de offi. ordi. & c. sacro. in princ. ṡ. de sen. excõ. fm Host. & Io. An. In ea gl. in fi. si autem talis clausula, decernentes & c. apposita non esset in forma pauperũ, de qua in c. si pauper. ṡ. de pben. tunc sola acceptio impetrãtis nõ impediret collationẽ ordinarij, sed prouisio vel inhibitio executoris sic, vt dicit hic Io. An. super tex. facta notificatione, vt per glo. in ver. acceptaret. ṡ. eo. in § ex parte. & ita tenet ibi Archi. quasi tunc sufficiat sola insinuatio, seu denunciatio facta per executorẽ, licẽt aliter non inhibeat seu decretũ apponat. & ita est tex. hic, de quo plenius in c. si soli. & c. si capitulo. ṡ. e. In ea glo. in ver. causa. in fi. idẽ Inn. & Hostien. per l. 2. ff. de optio. lega. & ṡ. de rescrip. quia verisimile. & quod no. ṡ. de elec. causam. & per Ioan. An. in c. cum in multis. ṡ. de rescrip. eo. lib. in vlti. glo. & tn c. ne captandæ. in fi. j. eodem.

SVMMARIVM.

1. *Causa constitutionis cessante licet cesset constitutio, tamen non cessat nisi expresse reuocetur.*
2. *Obligatio oritur ex simplici promissione de iure canonico.*
3. *Promissio beneficij vacantis tenet, non tamen afficit manus conferentium.*
4. *Spurius si fuerit legitimatus, & ille qui fecit eum legitimari habuerit filios de vxore postea ducta, an spurius legitimatus succedat cũ legitimis.*

CAP. II.

De testanda. Primo ponitur exordium. Secundo ibi, sane. ponitur ius antiquum & eius sequela. Tertio ibi, nos illud. reuocat. †No. primo ibi, reuocanda, q licet cesset causa ipsius constitutionis in totũ, non tñ ex hoc cessat ipsa dispositio, nisi expresse reuocetur. facit c. licet ex quadã. ṡ. de testi. & no. in l. j. in prin. C. de cad. tol. secus vbi cessaret cã in parte, qa tũc p illa pte dr, q cessante cã seu rõne cessat ipsa ꝯstitõ, vt in l. adigere. §. quis. ff. de iure pa. & no. in c. cũ cessante. ṡ. de ap. †Secundo no. ibi, debeant adimpleri. ar. q de iure cano. ex simplici promissione oriaẽ obligatio. & ita tenuit Host. in c. accedẽs. ṡ. eo. de quo per gl. j. q. 8. quotiens cordis. & plene per Doc. in c. 1. ṡ. de pac. Tertio no. ibi, damnabiliter. q faciẽs scienter ꝯtra phibitionẽ, seu pceptum [a] canonis, mortaliter peccat, fm Archi. de quo hic plene per eum. & vide per Doc. in c. 2. ṡ. de ma. & obe. & per glo. de pẽ. dist. 5. in summa. vbi dicit, q traditio ecclesiæ obligat prout pceptũ: consilia verò non obligant, vt 4. dist. denique. immo qui intraret pcise seruare aliquã constõnẽ, vel regulã, intelligit vt dẽat seruare pcepta p pceptis, & ꝯsilia pro consilijs, vt est tex. sing. in cle. exiui. de ver. signi. Quarto no. ibi, directe vel indirecte, q vbi prohibitio respicit certum finẽ, censeẽ tunc phibita q̃libet via per quã directe vel indirecte peruenitur ad illũ finẽ phibitũ. sic ṡ. de ele. cõm. c. j. eo. lib. & l. oratio. ff. de spõ. & in reg. cũ q d. j. eo. lib. †Vltimo no. ibi, ad beneficia vacatura, a ꝯtio sensu, fm Io. An. q bñficium vacans pt pmitti, & valet talis pmissio, licẽt nõ afficiat manus ipsorũ cõferre debentiũ, fm Io. An. hic. & idẽ tenuit in c. 2. ṡ. e. post prin. In casibus verò in qbus valeret talis pmissio, ad qd agere possit ille cui talis pmissio est facta. ꝯcludit hic Io. An. q dẽt agi ad factũ, ut sic sibi puideaẽ, fm pmissa, & ad id pcisè cõpellet, fm opi. illorũ qui tenẽt, quẽ posse pcisè cogi ad factũ, ut in l. stipulatio. §. sane. ff. de no. ope. nun. uel saltẽ pstabit interesse, ut sic ministret vitæ necessaria, donec fuerit sibi prouisum de pbenda, ut in c. cũ fin. ṡ. de pben. & in c. per tuas. de arbi. Nec ob. q fm hoc æstimanẽ spũalia, uel ei annexa, ꝯ id qđ hr j. q. 3. si quis obiecerit. nam hoc non fit ad illũ finẽ, sed ut puniaẽ factum & ꝯtumacia pmissoris, ut in l. locũ. §. ꝯdẽnatio. ff. ad exhi. fm Ioã. An. imò posset dici, q pmissio tñ teneaẽ ad æstimationẽ prouentuũ bñficij qđ cõferre tenebaẽ, ut in d. §. cõdemnatio. cũ talis puentus licitè alieneẽ, & loceẽ, ut no. in c. q̃uis. ṡ. de deci. & in c. fi. ṡ. ne p lai uices suas. fm Pe. de Anc. Pro quo glo. no. & ibi p Doc. in c. corã. in prin. ṡ. de offi. dele. & tenet do. Nico. in 4 d. c. accedens. ṡ. eo. ti. †In gl. in ver. reuocanda. in fi. uide plene in c. q d per nouale. ṡ. de uer. sign. & in c. suggestũ. hic alleg. ubi b Pe. de Anch. ponit q. de illo qui fecit suũ filiũ spuriũ legitimare, quia alios legitimos nõ habebat, q si postea accepta uxore hẽat filios legitimos, an talis legitimatus succedat una cũ alijs legitimis? Dy. in l. ex facto. ff. ad Treb. tenet q non. Sed Per. de Anch. tenuit ꝯtriũ in d. c. suggestũ. de quo ibi, & plenius p Doc. in d. l. ex facto. In gl. in ver. de cætero. in fi. Aduerte, qa de pterito iam pro factis seu executis est clarũ, sed dubitatio est, q d de depẽdentibus, an uitieẽ pmissio facta adhuc pẽdens? Arch. q sic. sed Ioan. Mona. ꝯtra, ut hic plene per eum. cuius dicta refert hic Io. An. & uide per glo. in ver. de cætero. in c. licẽt canõ. de elec. eo. lib. & vide per Barto. & Doc. in l. ita stipulatus. ff. de verbo. obli. In glo. in ver. indirecte. ibi, valet receptio. Aduerte, quia

ADDITIONES.

a Facit 14. q. 1. quisquis. 25. q. 1. omnia decretalia. & c. hac consona. & quod no. Archid. in c. si peccauerit. 2. q. 1. & Pan. in c. illud. de ma. & obed vbi dicit, q præter peccatum mortale, quod quis incurrit contra præceptum canonis faciendo, incurrit ẽt notam infamiæ canonicæ, quæ tãdiu durat, quandiu durat inobedientia. Bal. etiam in l. si quis pro eo. ff. de fideiu. dicit, q faciens cõtra præceptum legis conditæ ab habente potestatem condendæ legis, peccat mortaliter. vide ad hoc bonam glo. in c. vnico. de ser. in ord. fa. & quod ibi no. Do. & quod no. theologi in 2. lib. sententiarum. dist. 44.

b Vide God. Spurio qualiter acquiri possit hæreditas. Ruy. consi. 139. nu. 9. lib. 5. & quibus spurius succedat. Fel. in c. nonnulli. §. sunt & alij. col. 9. in fi. cum seq. ver. si exprimitur. de rescrip. late per Bened. in c. Raynutius. col. 121. de testam. & Alex. consi. 174. lib. 5.

quia licèt tunc debeat habere præbendam, non tñ diceret, ita ꝙ debita ipsa præbenda, ꝙ sit affecta, vt per glo. fi. vltra mediũ. in ver. si vterque. in c. si soli. j. eodem. In ea. glo. ibi, cum clausula, ne inane. Io. An. remittit hic ad no. per eum in c. si apostolicæ. super glo. non in forma. š. de præben. eodem lib. In ea. gl. in fi. idem Archi. & Io. Mona. & conclude breuiter, sm Pau. & Do. ꝙ aut obligatio oritur ex prouisione generali, vel speciali concepta sub quacunque forma verborum, & ista est prohibita, vt hic. aut oritur non ex promissione, sed ex dispositione iuris, & ista non est reuocata, sicut est in recepto in canunicum, cui de iure cõi quæritur ius ad præbẽdam ex ipsa receptione. & sic quatuor sunt modi ex quibus quæritur ius ad vacaturã. Primus est per literas apostolicas, vt in ca. proposuit. š. de iure patro. Tertius per dispositionem iuris cõis, vt si recipiatur q̃s in canonicum, cum ex hoc habeat ius in præbenda, & isti modi non sunt reuocati, vt š. Quartus est per promissionem generalem vel specialem. & iste reuocatur hic.

S V M M A R I V M.

1. *Votum captandæ mortis inducitur per concessionem beneficiorum vacaturorum.*
2. *In, hæc dictio quid importet.*
3. *Impetrans habens gratiam super beneficio quod duxerit acceptandum, an possit acceptare antequàm vacet.*
4. *Acceptatio beneficij potest fieri etiam tacitè.*
5. *Oblatio beneficij facit quòd quis censeatur beneficium plenè adeptus.*
6. *Fieri non dicitur certè nec expresse quod fit in genere.*
7. *Acceptans beneficium primum alteri debitum, an possit acceptare secundum.*
8. *Acceptio si facta sit de certo beneficio ante eius vacationem, vel de secundo, vel tertio sine causa, an executio, vel processus inde facti valeant.*

C A P. III.

NE captandæ. Primo præmittit causam cõstitutionis. Secundo ibi, duximus declarandum, ponitur thema, de quo duo dubia soluit affirmatiuè, & tertium negatiue. primum ibi, licèt. sm ibi, aut. tertium ibi, certum. †No. j. ꝙ per cõcessionem beneficiorum vacaturorum inducitur votum captandæ mortis. sic š. c. proxi. de quo in c. 2. & c. proposuit. š. c. Secundo no. ꝙ solus Papa potest dare ius ad beneficia vacatura. sic š. de præben. eo. lib. in c. 2. vbi glo. dicit, ꝙ etiam legatus de latere hoc non posset, vt in ca. dilectus filius T. š. de præben. † Tertio no. ibi, in aliqua. de hac dictione, in,ᵃ per quam cõcludit hic Arch. ꝙ si Papa mandat prouidere de dignitate, vel beneficio in genere, ꝙ si in ecclesia non est, nisi vnica dignitas, beneficium, non poterit de illa prouideri, quia tunc non esset prouidere impetrãti in ecclesia, sed de ipsa ecclesia, de quo hic pleoe per eum, & de hoc per glo. in ver. in certa. in cle. j. de pręben. & an in tali mandato includatur ille qui vnicum tm̃ hẽt cõferre beneficium. vide no. in c. si pro clericis. š. de præben. eo. lib. & de hac præpositione, in, & de præpositione, de, hic p Archi. de quibus in reg. in generali. j. eo. lib. Quarto no. ibi, tacita. ꝙ gratia dicitur esse facta si mandatur prouideri de beneficio vacaturo, & sic conferendo. intellige habito respectu ad executorẽ, & sic ad concessionem potestatis sibi traditæ: secus si habeatur respectus ad impetrantem, quia gratia non dicitur facta, ex quo non est facta collatio in rescripto. & ita procedat c. si cui. š. de præben. eo. lib. sm Io. An. In tex. ibi, aut sm, seu vlterius &c. no. ꝙ habens beneficium acceptandi tenetur acceptare primũ, & ex cã põt sm vel vlterius, & sic sequitur ꝙ non subsistente cã, non possit dimittere pmũ, vt hic est tex. & š. in c. j. quod in sing. limita, prout voluit Io. An. j. c. prox. circa prin. nisi hẽt beneficiũ acceptandi cũ certo termino, puta ꝙ intra mensem duxerit acceptan. Nam tunc põt dimittere primũ: immo & centesimũ sine aliqua cã, & põt acceptare ꝙ vult intra illum terminũ, per tex. in cle. j. j. eo. qđ no. & vide dicta j. c. prox. † Quinto no. ibi, valeat acceptare. & ita alleg. ꝙ habens gratiã super beneficio vacaturo, quod duxerit acceptã. põt & anteq̃ vacet acceptare in genere primũ qđ vacabit, vel ex cã sm, vel vlterius, quod intellige, nisi fuisset data ptãs acceptandi intra mẽsem à vacationis notitia, quia tunc ante vacationẽ acceptare non posset, sm Io. An. & ita voluit glo. in d. clem. j. j. e. in ver. notitia. & idem tenet Ro. in deci. 431. quæ incip. Item si impetrans. volens & ꝙ si tunc impetrans acceptet beneficiũ, & per vnam diem ante ipsius vacationẽ, vel aliud tp̃s quantumcunque modicũ, talis acceptatio & prouisio exinde facta, ipso iure non valeret. An aũt acceptatio possit fieri per procuratorẽ? Arch. tenet hic, ꝙ sic, sicut dr̃ in electione quæ fieri põt p procuratorem. & in c. quia propter. §. illud. š. de elec. & in c. pe. š. c. titu. & lib. & idem tenuit glo. In d. cle. j. in fi. in ver. põti. dicens ꝙ requiritur spãle mandatũ. & facit quod no. in c. accedens. š. de præben. & ita tenet hic Io. An. & Ro. in deci. 428. quæ incip. Item si habens. de quo j. † Sexto no. ibi, per collationẽ. ꝙ acceptatio beneficij põt fieri non solũ expresse, sed & tacite. Nam recipiendo collationem vr̃ quis acceptare illud beneficium, & idem si petat quis sibi conferri certũ beneficiũ: nam his duobus modis inducitur tacita acceptatio, & ita est hodie determinatũ in d. cle. j. & ibi per gl. in ver. quẽ. imo voluit Rota in d. decis. 330. ꝙ qualiscunque actus, siue expressus, siue tacitus per quem possit constare de animo, sufficit, vt sic dicatur facta acceptatio. vnde ibi determinat, ꝙ litigãs super vno bñficio, vel appellans causa illius beneficij ex tali actu videat̃ inducta tacita acceptatio de illo beneficio, de quo tñ ibi plenissime per Ro. & in d. deci. 417. quæ inci. Itẽ si hñs. vbi voluit ꝙ si constitui pcuratorẽ ad acceptandũ beneficiũ certi valoris, & pcurator acceptat beneficiũ minoris valoris, & mittat postea ipsi dño pecuniã receptã de fructibus illius bñficij, ꝙ pp hoc dñs tale beneficiũ acceptasse vr̃, de quo j. † Vltimo no. ibi, iam adeptus vel eius ius &c. ꝙ per collationẽ legitime factã q̃ritur non solũ ius in beneficio, sed & censet̃ quis ipsum beneficiũ plene adeptus & cõsecutus, qđ procedit qñ post ipsam collationẽ sequitur possessio, & sic institutio, & ita procedat tex. hic ibi, iã adeptus. sed si interueniret sola collatio, non diceretur tunc plene adeptus, sed solũ hẽret ius in ipso bñficio, vt in c. si. j. e. tit. & ita procedat tex. hic ibi, vel eius ius in ipso &c. sm Io. An. ex cuius dicto no. hic Do. qñ sit, ꝙ dicatur quis plene adeptus bñficiũ, qđ inducit ad statuta & iura loquentia de beneficijs plenè adeptis. † In tex. ibi, certũ ᵇ tñ est expssum. no. ex hoc tex. iuncto supiori, ꝙ nõ dr̃ certũ & expssum qđ fit in gñe, & si genus non possit verificari, nisi in vna specie, qđ no. p priuilegijs quę requirunt certã & expssam mentionẽ. vide gl. & ibi dicta in c. si eps in ver. certas. š. de pben. eo. lib. In tex. ibi, tam acceptio &c. no. ꝙ nõ valet actus ᶜ factus tpe phibito, licèt eius effectus in tp̃s permissum cõferat̃, qđ est verũ qñ lex phibet principium actus tali tpe fieri, put erat in hoc casu, in quo phibeat̃ de cætero acceptatio bñficij anteq̃ vacet. ad hoc qđ no. in c. bonæ. el 2. š. de ele. secus si lex nõ phiberet principiũ, vt patet in c. de vxore. de sepul. sm Do. hic. in glo. j. in fi. & ibi Cõpo. tenet, ꝙ si scribatur eũ priuilegio acceptandi in puincia, poterit acceptare in diœcesi, uel in ecclesia plures pbendas hñte. Nam ex quo põt acceptare in puincia, fortius hoc poterit in diœcesi, vel in ecclesia in qua Papa facilios id cõcessisset, sm Arc. & Io. An. de quo in c. q̃uis. el j. š. de pben. e. li. Et ultra & dicit ibi Cõpo. obtentũ fuisse tpe Inn. quarti, ꝙ si hñs gr̃am, de qua hic in tex. noiat decẽ bñficia, plura vel pauciora, & acceptet illud qđ ex illis primo vacabit, non valebit talis acceptatio, tũ rõne ambitionis, tum & qa mortẽ certę personæ vr̃ appetere, vt hic in tex. fin. Io. An. de quo per Inn. in d. c. cũ dilectus. š. de iure pa. Io gl. in ver. gñe. in prin. Aduerte, qa dẽt tũc acceptatio fieri per verba psentis tpis, dicẽdo, accepto bñficiũ qđ primo vacabit, non aũt sufficeret dicere, intẽdo, vel volo acceptare, vt in l. seu electione. & ibi per gl. & Doc. ff. de leg. j. & cautũ est acceptare corã executore, licèt & fieri possit in absentia executoris, vt p gl. no. in c. j. circa fi. in ver. acceptaret. š. e. ti. & li. sm Io. An. In gl. in ver. cã. in prin. Aduerte qa vr̃, ꝙ modicũ operet̃ beneficiũ acceptandi. Nã sicut sine eo debet prima pbẽda, & de prima intelligitur, ut in c. si clericus. š. de pb. eo. li. ita & cũ dicto bñficio acceptãdi, sed operat̃ hoc, qa subsistẽte cã pt acceptari sm 7 vel ulterius, ut hic dr̃. † In ea. glo. in fi. idem Arch. hic, & Inno. &

ADDITIONES.

a Vinc. Gog. De ista dictione, in, Oldra. consi. 49. & Alex. consi. 25. lib. 1. & ꝙ ponitur quandoque pro, ante. Alex. in l. j. de collat. post glo. in clem. causam. de elec. versi. in domo.

b Adde, ꝙ executores dati ad beneficia conferenda, etiam ipsi secundum Do. debeant esse certi & expressi in priuilegijs. pro quo vide glo. in c. quæ tibi. supra de rescrip.

c Ber. de Ro. Non valet actus. Hęc sunt verba Gemi. sed cum bona venia veriusque dixerim, hoc mihi videtur inepte dictum, quia quilibet actus prout est quiddã vnum, siue vna res, non recepit diuisionem. 7. q. j. nihil contra. & supra 9. dist. si ad scripturas. 21. dist. quorundam. de conse. dist. 3. non liceat. cũ simi. & ideo ipsius actus tam principium, quam mediũ, quam finis, sunt eiusdem naturæ, ut est acceptatio beneficij, de qua hic, & vt dicitur in dictis iuribus vnitas diuisionem non recipit, & maxime quando est indiuidui ut dicta beneficij acceptatio. dicas ergo ꝙ actus non sit validus, nõ quia fiat prohibito tempore, sed quia fit actus contra prohibitionem legis, vt 10. dist. c. vides. vbi habes multa exempla de eo qui dixit quam pol. c. 2. & 3. extra de reg. iur. eo. lib. non firmatur ff. de adoptio. post mort. & l. per fundum. ff de seru. rust. prædi.

& Hoſt.in d.c.j.circa fi.& refert hic Arch.Comp.vbi ſ.tenere, quod ſi habens beneficium acceptandi acceptet beneficiũ quod primo vacabit,& illud primo vacans reperiatur alteri debitũ, tunc ſecundum non debitum alteri intelligeret affectum,quia acceptatio & inhibitio intelliguntur factæ de primo alteri nõ debito, cum mandatum intelligi debeat de eo quod ſine alterius præiudicio & commode fieri poteſt, ut l.ſi procurator. ff. de condi.inde.& l.a §.ſi quis a principe.ff.ne quid in loco pub. & ita hoc caſu variare poterit,ut l.homine, & l. optione. ff. de optio.le.vt hic plene per Archi.& Io.An. ex quorum dictis poteſt ſic concludi,quod aut quis acceptauit vel elegit illud quod potuit,& tunc talis variare non poterit,ſecundum Arch.arg.ſ.de reſcri.eod.lib.in c.cum in multis.in fi.cum ſufficiat ſemel elegiſſe,vt d.l.ſerui electione,& l.fi.C.de codi.cum ſimi.facit glo. in ver.eam.in d.c. j. in fi. quod forte procederet ſecundum aliquos,ut refert hic Archi.& Ioan.And.niſi clauſula concedens electionem diceat,quam duceret acceptãdam,pro quo facit quod no.ff.de uer.obl.l.ſi quis ſtipulatus.Si uero quis acceptauit, vel elegit quod non potuit,quia acceptatio non ualuit,& ſic male optauit,& tunc aut non fuit in culpa,& poterit iterum optare & eligere ſecundum Ioan.Mon.& idem uoluit Archi.referendo Compoſt.vbi ſ.pro quo d.l. homine,& d.l.optione. aut fuit in culpa , & tunc ſi gratia erat communis formæ quæ de facili extinguitur dolo uel negligentia illius cui fit,ut in d.c.ſi clericus,& ſibi imputet,qui male optauit,& iterum optare non poterit,ut in c.ſi compromiſſarius.§.1.ſ.de elect.eo.lib.Sed ſi gratia ultra communem formam procedebat, & exuberabat, vt hic,quia erat cum beneficio acceptandi,& tunc licitum eſt recedere a mala acceptatione & proceſſibus per eum habitis, & venire ad bonam,& ad legitimos proceſſus,ut hic,& in d.ca.j. §.ſed extunc.& §.econtra,ſecundum Ioan.Mon.& Ioan.An. & idem tenet Archi.ex quo prima electio non tenuit, adducens ad hoc l.a.ff.de optio.leg.ſecundum Ioan. An. remittentem ſe ad no.in d.c.cum in multis,ubi uide de hoc in glo.fi.Et ultra & dixit hic Ioan.And.poſt Archi.quod ſi impetrans acceptat beneficium de quo non erat dignus,id reducetur ad arbitriũ boni viri,id eſt iudicis qui de facto cognoſcet,an ſit dignus,vel nõ vt l.continuus.ff.de ver.obl.quod etiam locum haberet,quando mandaretur prouideri de beneficio competenti , & prouideatur de non competenti.Et in genere mandatur prouideri, debet attendi conditio illius pro quo ſcribitur in ſcientia, moribus,& ętate,ut in c.cum in cunctis.ſ.de elect.ſecundum Ioã. And.Quid autem ſi impetrans credens ueriſimiliter beneficiũ vacare quod non uacabat,ipſum acceptet , an teneat acceptatio.Lap.hic quod non,ille tamen qui fuit ſine dolo , tutus erit. ar.c.2.in prin.ſ.de cõſti. eo. lib.quod tamen intellige,ut de nouo re integra poſſit illud acceptare poſt vacationẽ, uel quod poſſit aliud acceptare , ut hic in tex.alias obſtaret quod habetur per Ro.in d.deciſio.431.de qua ſ. Sed ſi econtra non crediſſet uacare,& tamen uacabat,& ipſe acceptat,& tunc aut acceptat tã quam vacans,& valet acceptatio , & hoc niſi in pœnam eius propter eius malam fidem aliud dicatur.arg.c.nuper.ſ. de bigamis.Sed ſi acceptat tanquam non uacans,& tunc non ualet,& ſibi imputet,quia eſt ſibi contrarius , & quia quod potuit noluit &c.vnde audiri non debet,ut in c.ſollicitudinem.ſ.de app. & in c.cum ſuper.ſ.de offi.deleg.quod no.j.eod.ſi capitulo, ſuper glo.no.quod.in fi.ſecundum Lap.& Domi.de qua materia vide glo.& ibi uide no.in c.cum in multis,in fi.& in ca. gratia. eod.titu.& lib.& in d.c.ſi beneficia.ſ.de pręben.eod.lib.& uide ad prædicta notabilem limitationem per Lapum in ſua alleg.118. de quo dictum fuit in d.c.ſi beneficia. in fi. & ibi uide.

8 †In glo.in ver.taliter.in fi.patet ergo,quod acceptatio facta de certo beneficio antequam uacet,uel de ſecundo , uel tertio ſine cauſa,& executio , & proceſſus inde ſecuti contra formam iſtius cap.non habent impedire ordinarium collatorem , proceſſus tamen de nouo facti bene impedirent , ut colligi poteſt ex iſto tex.a contrario ſenſu,ſecundum Ioan.Mon.Sed Archi. hoc intelligit,quando tales proceſſus fierent de nouo ſuper ipſo beneficio iam vacante.imo dicit Ioan.And.quod in beneficio male acceptato,proceſſus qui de nouo fierent non ligarẽt manus ordinarii,ſed ſola collatio legitima præueniens collationem ordinarij afficeret eius manus,vnde qui male acceptauit,debet eſſe ſollicitus ut cito habeat collationem illius bñficij uacantis,cũ tex.hic velit quod in beneficio acceptato cõtra formam iſtius decre.manus ordinarii non ligentur,niſi per collationem,& hoc fuit hic inductum per iſtum tex. in pęnam male acceptantis & ambientis ad illud beneficiũ. Sed ſi eſſet aliud beneficium quam id quod male acceptauit , & tunc quantum ad ligandum manus ordinarii,ſufficeret quod recederet a mala acceptatione,quod de nouo rite fierẽt proceſſus, & ita procedere poſſet d.Io.Mo.ſm Io.An.& Do. & quod ſit quod male acceptans poſſit iterum acceptare , patet ex ſupradictis , de quo in d.c.cum in multis.

S V M M A R I V M.

1 *Executor datus ad prouidendum vel conferendum non poteſt inhibere in genere .*

2 *Impetrans pro quo mandatur ut ſibi prouideatur de beneficio, debet acceptare primum vacans.*

3 *Geſta contra prohibitionem , & reſeruationem executoris Papæ , an ſint nulla .*

4 *Impetrantes plures ſi habeant literas generales in prouincia , ſub diuerſa tamen data , omnes autem petunt beneficium vacans,quis debet præferri,& nume.5.*

6 *Executor Papę deputatus in prouincia, an poſſit generaliter inhibere ne cõferatur,& nu.7.*

C A P. IIII.

EXecutor. Executor ſine ſpāli mandato non poteſt inhibere generaliter collationem beneficiorum prouinciæ , ſed bene reſeruat,et inhibet ſpecialiter.hoc dicit. Et primo ponit dictum negatiuum,a quo vnum caſum excipit ibi,niſi. Secundò ibi,poteſt , ponit dictum affirmatiuum cum decreto ibi , quod autem.

1 †No.primò, quod executor datus ad prouidendum ſeu conferendum nõ poteſt reſeruare uel inhibere in genere , ſed in ſpecie ſic,et rationem ponit hic Ioan.And.et Innocen. in c. cum dilectus.ſ.de iu.patro.Quãdoque ergo licet aliquid in ſpecie quod non licet in genere,ut hic , et quandoque licet in genere quod non licet in ſpecie,ut ſ.c.proxi.

2 † Secundò no.et tenementi ibi,ex beneficio competat literarum, quòd ſi mandatur prouideri impetranti de beneficio uacaturo in certa dioeceſi,uel prouincia,intelligitur de primo,nec poteſt optare ſecundum uel ulterius,niſi in literis cõcedatur ſibi beneficium, ſeu priuilegium acceptandi,et ſic eſt hic tex. apertus contra id quod uoluit Innocen.et Io.And.in c.j.in §.econtra.ſ.eo.dicentes,quod impetrans habeat priuilegium optandi , etiam ſi in literis non ſit illa clauſula,quod duxerit acceptandum,nam vt hic patet,tunc demum habet locum optio ſeu acceptatio,quando a in literis id continetur,alias ſemper intelligitur de primo, [a] et optio locum non habet,vt hic eſt tex.no.et facit c.ſi clericus.ſ. de pręben.eod.lib.

3 † Vltimo,quod geſta contra inhibitionem, et reſeruationem executoris Papæ ſunt nulla, etiã ſi non ſit appoſitum decretum per ipſum executorem , uel per ipſum Papam,quod facit ad no.per glo.ordi in c.ſi eo tempore ſ.de ele. eo.lib.et ad no.in c.j.§.ex parte.ſ.eod de quo dicetur j.c.proxi. et ca.ſi ſoli.In glo.j.in fi.et eius quod no. Innocen. Hoſtien. in c.cum dilectus.ſ. de iure pat.et Hoſtien. in ſumma de pręben. §.et a quo.ver.pe.et vlti.et vide per Ioan.And.in c. paſtoralis.ſ. de reſcrip. ſuper ulti. gloſ. an per mortem Papæ expiret poteb ſtas executoris , qui duas inhibitiones fecerat in prouincia. vbi cõcludit,quod non, ſi fecit inhibitionem generalem , licet ſit publicata tantum in vna vel duabus eccleſijs. Si vero fuerit ſpecialis,et tunc expirat,ut etiam Papa uiuente , nedum mortuo,in alijs eccleſijs,ubi non eſt inhibitum prouidere nõ poſſit , ex quo in una eligit, et ita reſidet hic Lapum , et Domi.

4 † Sed quęritur , quid ſi ſunt plures habentes literas generales in prouincia,uel dioeceſi,tamen ſub diuerſa data, et omnes ſimul petunt beneficium uacans,quis præferatur. Archi. hic refert,quod Bonaguida de Aretio audiuit ab Innocen.4.quod ille obtinebat cui primo confertur.arg.l.quotiens.C.de rei ven. et in l. ſi a Titio. ff. eod. et ſic ſeruat curia ſecundum eum. Sed in contrarium facit c. ubi qui.in prin.ſ.de reſcrip.eo.lib. ſecundum Archid.qui hunc articulum indeciſum relinquit . Quare concludit Ioan. And. quod literæ generales dicuntur vno reſpectu,ut quia uagantur per ciuitatem,dioeceſim, uel prouinciam,proprie tamen loquendo quo ad materiam literarum beneficia-

ADDITIONES.

a Facit c.ſi clericus.eo.lib de pręben.cum c.proxi.ſeq. & quod no. in l. boues ff. de verb.ſigni.

b Per mortem Papæ executoris poteſtas regulariter non expirat , dummodo non ſit integra,ut in c.licet.& c.gratum.& c.prudentiam ſupra de offi. dele. & idem dicendum quo ad expreſſa viuente Papa,ut in c.paſtoralis.in fi.ſupra de reſcrip.ſecus uero quo ad non expreſſa ante mortem Papę, ſed poſt, quia quo ad ea expirat,ut in dictis iuribus,facit quod no.Lap.alleg.17.

Vinc God. Adde quod Papa mandans alicui prouidere de beneficio proxime vacaturo includitur beneficium,quod uacabat tempore datæ. Roy. conſ.11. nume 16.lib.3.

neficialium dicuntur speciales pro tanto, quia restringūtur ad primum quod vacabit, nec ad aliud possunt extendi, facit qd' no. in c. j. in fi. vlti. glo. ē. de rescri. & in c. ex parte. el 1. in vlti. gl. ē. de offic. deleg. & in istis esset locus prioritati in data, ex quo ante præsentationem primarum literarum nō reperitur facta collatio. Aduerte, quia hoc procederet, quando collatio nōdū esset facta, & omnes instarent, quia tunc certum est, q, debet conferri priori in tempore datæ, sed dubitatio est, quid si post præsentationem primarum literarum, reperitur facta collatio ipsi secundo, an vitietur seu reuocetur dicta collatio. & videtur quod nō, ex quo aliter non fuit affecta, vel quod p appositionem decreti, vel per inhibitionem, vel aliter, & sic videtur quod procedat hoc casu dictum Innocen. 4. Non ob. d. ca. tibi qui. in prin. quia loquitur quando præbenda nondum erat collata, secus ergo si fuisset collata secūdo, & aliter non fuisset affecta, ut ibi dicitur. nel posset dici aliud in præbenda, quę debetur ratione canonicatus, & aliud esse in collatione absque bñficio, cogita. & ita procedat d. c. tibi qui. Si uero secundum morem hodiernum omnes literæ habeant beneficium acceptandi, tunc proprie dicuntur generales, quia licitum est vagari, & dimittere etiam centesimum, sicut primum, & in istis, aut literę primi impetrantis habent spatium mensis, & cum decreto secundum nouam formam, de qua in c. j. ē. eo. & tunc intra spatium mensis semper pręfertur primus impetrans, etiam si acceptio fieret ultima hora mensis, & etiam posito quod priua fuerit collatio alteri facta, ut in d. clem. j. §. secus. Si uero impetrantes habent in literis beneficiū acceptandi, & maxime primus sine spatio mensis, ita quod est locus datę primę. ē. eo. tit. & tunc sicut ualeret collatio facta per alium executorem secūdi ipsi secundo impetranti, ut probatur in d. clemen. j. in j. rñ. secundum Ioan. And. & isto solo ultimo casu, secundum Ioan. de Lig. procedat opi. Innocen. 4. de qua ē. cuius oppositionem ponit Spec. in tit. de actio. seu petitio. §. super actionibus, in ultima col. Et alle. ad hoc d. c. cum dilectus, & ita residet hic Lap.

5 & Domi. † Sed aduerte, quia hoc ultimo casu, si literę primę habent beneficium acceptandi cum decreto, præfertur primus qui legitime acceptauit, ut habetur in d. ca. j. imo etiam si non haberent decretum, nec beneficium acceptandi, si tamen per executorem in prębenda, vel beneficio primo vacante fuit legitimo modo facta affectio, omni casu præfertur primus impetrans, ut in d. c. j. & in d. c. tibi qui. & uide in c. cum cui. ē. de pręben. eod. lib.

6 † In glo. 2. in fi. & sic videtur hæc glo. tenere, quod licet executor deputatus in prouincia non possit ibi generaliter inhibere quod non conferatur, ut hic in primo respon. & hoc propter nimiam incertitudinem, & uacationē, tamē executor deputatus in diœcesi, ciuitate, vel ecclesia poterit ibi generaliter inhibere, quod ideo est quia talis inhibitio parū est duratura, cum restringatur ad primum, & in ipsa diœcesi, ciuitate, uel ecclesia bene poterit haberi certitudo de primo. Qd' procedit, quando ipsę literę in quibus est deputatus talis executor, non continerent beneficium acceptandi, cum tunc satis procedat hæc secunda pars glo. alias si tribuerent beneficiū acceptandi sine mense, vel cum ipso, tamen sine inhibitione, & tunc plus grauaret ista forma inhibitionis, & isto casu multum ęquitatis haberet prima pars glo. non tamē potest dici q tex. iste hoc probet repetendo sic uo. prouinciam, & ita cōcludit ipse Ioan. And. ut plenius de his hic per eum, ut refert Do. & Pe. de Ancha. qui tamen dicit hoc sine dubio procedere, q inhibitio executoris non impediat ordinarium ante acceptationem, si gratia habeat annexam clausulam acceptandi, ut est casus. ē. eod. tit. c. j. ver. subiunctum etiam &c. unde procedit gl. quando simpliciter est scriptura, & postea per executorem, inhibitum, secundum ipsum Pe. de Anch. Sed hoc dictum nō uidetur uerum, quod glo. loquatur quando literæ non conferūt beneficium acceptandi, cum glo. habeat respectum ad tex. qui loquitur de literis generalibus quæ proprie sunt illę quæ cōferunt beneficium acceptandi, ut j. patebit. Præterea si literę nō conferunt beneficium acceptandi, executor deputatus in prouincia per tales literas inhibere posset generaliter etiā in prouincia, cum talis inhibitio restringatur ad primum beneficiū quod vacabit, & sic censetur specialis, sicut & ipsę literę beneficiales ad primum beneficium restringantur quod vacabit, ut no. in c. j. de rescr. in ult. gl. & de offi. del. ex parte. el 1. in ult. gl. & ideo uidetur quod gl. loquatur, quando literę conferunt bñficium acceptandi, & verum sit primum dictum quod aliquib. placet, vt dicit hic Ioan. And.

7 † Ex pro declaratione huius glo. & prędictorum concludo, quod aut literę beneficiales in quibus est deputatus executor sunt generales, quæ vagantur per ciuitatem, uel prouinciā, proprie tamē sunt speciales, quia restringuntur ad primum beneficium quod uacabit, ut est quando tales literæ non conferunt beneficium acceptandi, & tunc talis executor poterit generaliter inhibere, cum eius inhibitio restringatur ad primum, sicut eius literę, & censetur inhibitio specialis, ut in 2. respon. huius ca. siue talis executor deputatus sit in certa ecclesia, ciuitate, uel diœcesi, siue in prouincia, licet in prouincia nunquam viderit Io. And. tales literas generales, imo fatuus esset qui in prouincia simpliciter impetraret primum vacans, tum quia difficile est scire quod esset primum, tū etiam quia primum posset esse minimum, secundum Io. And. Aut literę in quibus est deputatus talis executor sunt generales vere & proprie, ut est quando conferunt beneficium acceptandi, cum tunc liceat vagari & dimittere centesimum, sicut & primum, & tunc aut ille pro quo scribitur legitime acceptauit primum, vel ulterius ex causa, & executor poterit de beneficio acceptato inhibitionē facere nō solum in certa ecclesia, diœcesi, uel prouincia, sed etiam in prouincia, si in ea sit deputatus, cum talis inhibitio specialis sit, ut patet in 2. responso huius c. aut ille pro quo scribitur non acceptauit, & tunc aut in ipsis fuit appositum tempus, puta mensis ad acceptandum cum inhibitione, & decreto, ut hodie communiter seruat curia, & tunc executoris inhibitio non est necessaria, cum sufficiat inhibitio Papæ quo ad illum mensem, ut in d. clemen. j. nec inhibitio executoris si ultra progrediatur, habet alterare formam inhibitionis Papalis, vt dicit hic ipse Ioan. And. Aut in ipsis literis non fuit appositum tempus, & tunc ante acceptationē ipse executor, siue sit deputatus in prouincia, siue in diœcesi, vel ciuitate, siue ecclesia nō poterit generalē inhibere illis ad quos spectat collatio in eisdem locis ne conferant, ut dicit glo. hic in primo dicto, imo etiam ut dicit Io. An. super tex. post Archi. non posset inhibere singulari pręlato illius prouinciæ. per no. per Inno. & Host. in d. c. cum dilectus, unde verbum, pręlatus, hic in tex. resoluitur in singulari, ad hoc qd' no. in c. vt priuilegia. de priuileg. secundum Imo.

S V M M A R I V M.

1 *Receptio, & collatio qualiter differant.*
2 *Scriptura dicitur illius qui sibi mandauit, licet ipse non scripserit.*
3 *Vocatio dicitur citatio, monitio autem præter citationem fieri potest.*
4 *Præsentatio facta a solis executoribus, an afficiat.*
5 *Vniuersitas seu capitulum qualiter, & per quem debeat conuocari.*
6 *Executor Papę si nullus vacat canonicatus, an possit conferre canonicatum ante vacationem.*
7 *Contumax in vno actu non est citandus ad alium actum fiendum, quando haberet connexitatem necessariam cum actu praecedenti.*

C A P. V.

SI capitulo. Primò ponit formam gratiæ, cuius duo sunt dubia, primum quādo afficiat. Istud soluitur ibi, per solam. secundum quod sit officiū executoris, quod declarat ibi, imo.

1 † Nota primò esse differentiam inter receptionem, & collationem, & sic facit quod sola receptio non inducat collationem, de quo per Inn. in c. eam te. ē. de rescri. Sed sm Do. iste tex. satis probat, quod receptio inducat collationē, patet ibi, reciperet. Idem vr̄ hic sequi Io. And. dicens mandatum super receptione canonicatum intelligi de receptione quę ius tribuit, & dicitur collatio, ut hic per eum, ponentem qualiter & quomodo fiat receptio iuris vel facti, de quo est dictum in c. cum in ecclesijs. ē. de præben. eod. lib. & ibi, an absentes sint citandi, de quo hic per Lap. bene tamen verum est, quod hic canonicatum receptio, & collatio præbendarum ponuntur, ut diuersa, & sic facit quod per collationem præbendæ non uideatur collatus canonicatus, uel ecōtra, de quo uide remis. datas in d. c. cum in ecclesijs. in prin. & hic per Arch.

2 † Secundò no. ibi, scripta nostra, q licet quis de propria manu non scripserit, tamen satis dicitur scriptura illius, ex quo de eius mandato est scripta, [a] secundum Domi. an tamen in statutis in quibus uerba debent intelligi proprie, ut in c. in nostra. ē. de iniurijs, si fiat mentio de scriptura manu alterius, comprehendatur scriptura de mādato illius scripta,

A D D I T I O.

a Ber. de Roma. Patet hoc eod. lib. de re. iu. qui facit per alium, & ff. eod. l. quod iussu. dicit tamen Dy. hoc procedere de quadam iuris interpretatione. cum vere loquendo factum etiam ab eodem diuersis temporibus, eius identitatē facti non repręsentet. ff. de condi. inde. l. si non sortem. §. libertus, & in Auth. de fi. instru. circa princ.

Vinc God. Adde, quòd scriptura priuata non probatur esse manu alicuius per solam comparationem literarum, & quomodo deponere testes debeant in huiusmodi probatione. Ruy. consi. 139. nu. 12. lib. 2.

scripta, vel descripta per alium & subscripta per eum, vide plene dicta in c. si parte. s. de rescrip. eod. lib. & per Ange. in l. cum antiquitas. C. de testa. Tertio no. ibi, per solam præsentationẽ, quod per solam præsentationẽ literarum in quibus datur executor ad conferendum in negligentiam ordinarij collatoris, afficiuntur eius manus. Quarto no. ibi, beneficium, quod appellatione beneficij comprehenditur canonicatus, & præbenda, de quo vide dicta in c. quamuis el a. s. de præben. eod. lib. in prin. Quintò no. ibi, intra terminum &c. quod executor datus ad prouidendum in subsidium potest ordinario collatori assignare terminũ in quem conferre debeat, vt si postea appareat de negligentia ordinarii, quod procedit secundum Do. etiam si hoc in executoris mandato non exprimeretur. Nam vt hic patet lapsus termini præfixi ab executore ordinario ad conferendum, constituit ipsum ordinarium in mora & negligentia, in tantum quod per eam transfertur potestas conferendi in ipsum executorem, facit quod in simili no. in c. facto s. de sentẽ. excom, & in c. significauit. s. de offi. ord. secundum Io. An. imo voluit hic Pet. de Anch. quod si ordinarius fuisset interpellatus congruo loco & tempore, per talem interpellationem constitueretur in mora, & negligentia. arg. l. si ex legati causa. ff. de verb. obl. & transferretur potestas in ipsum executorem, sicut per lapsum termini, cum ista differre non videantur. arg. l. quotiens. ff. de verb. obli. Sextò no. ibi, dare, practicam seruandam per executorem super prouisione canonicatus, debet enim dicere, do, vel confero tibi canonicatum, ut dicit tex. hic, uel de eo te inuestio, non autem debet dicere recipio te in canonicũ, vt faciunt quidam quos reprehendit Compo. in c. eam te. s. de rescrip. secundum Ioan. And. Vltimo no. ibi, sine alia vocatione vel monitione, quia per istum tex. uoluit Lap. in sua alle. 15. circa fi. quod in processu executoris, nec citatio, nec causæ cognitio requiratur. facit quod no. Innocen. in c. fi. de præscr. de quo tamen ibi per eum, & plene per glo. & Docto. in cle. 1. de offic. dele.

3 † Et nota etiam hic esse differentiam inter monitionem, & vocationem, quia vocatio est citatio, sed monitio præter citationem fieri potest, quandoque tamen utrunque miscetur, vt no. in c. ex parte. el 2. de verb. signifi. & in capi. fin. s. de maio. & obe. secundum Ioan. And. monitio enim fit a iudice ipsi parti in præsentia, & operatur plus quam citatio, cum habeat vim peremptorij, secundum glo. no. in l. consuluit. s. de offi. delega. & est tex. in l. 2. C. quomodo, & quando iudex, & de his ibi per Bald. in auth. si omnes. C. si vt se ab here. absti. per rationẽ huius glo. videtur reprobari opi. glo. in c. si eo tempore. s. de elec. eod. lib. vbi voluit, quod sola reseruatio non afficiat. Sed quia Papa reseruando suæ collationi statim videtur adimere potestatem ordinario, ergo sequitur, quod statim quod est præsentata reseruatio ordinario, afficiat eius manus, & ita videtur esse de mente Docto. in c. si a sede s. de præben. eod. lib. dum quærunt, quãdo dubitatur, an collatio ordinarii præcesserit reseruationem, uel non, quia verum est quod reseruatio Papæ non ligat ignorantes, sed facta præsentatione afficiat, pro quo videtẽ tex. hic, nam si Papa dat executorem ad prouidendum, quo casu videtur adimere potestatẽ ab ordinario, sufficit sibi præsentatio ordinario, ut etiam tenet glo. mag. in fi. j. & proxi. ergo & idem, si reseruat suæ collationi, & reseruatio est notificata, secus autem si Papa simpliciter scribat ordinario, ut conferat, ut j. c. proxi. in prin. & rationem ponit ista glo. & vide tex. in c. 1. s. eod. in §. ex parte. vbi sola reseruatio facta cum notificatione afficit manus ordinarij. In glo. 2. in fi. vide no. in d. c. cum in ecclesijs. In glo. 3. in fi. idem Ioan. And. & Archi. j. ca. proxi. Patet ergo quod in istum executorem statim elapso termino transfertur potestas prouidendi, intantum quod post terminum, si vellet capitulum parere mandato, & recipere, non posset per istum tex. volentem, quod statim potestas transferatur in executorem, & ita tenet Inno. in c. proposuit. s. eod. & ibi per Ioã. And. in glo. sic deberet. versi. dicebat etiam, facit c. literas. s. de sup. negli. & l. mancipiorum. ff. de optio. leg. Sed Compo. contra in d. ca. capitulum, vbi dicit sic obtentum, quia non dicitur in executorem deuoluta potestas quin capitulum parere possit, & ita sequitur hic Archi. facit c. quamuis. s. de offi. deleg. eo. lib. & in c. si tibi absenti. s. de præben. in fi. & in cap. licet. ff. de procu. & ff. de mino. l. quod si minor. §. Sceuola, & facit quod no. Ioan. And. in c. ab excommunicato. s. de rescrip. in gl. antepen. & ita resideт hic Ioan. Andr. & Pet. de Ancha. quæ opinio procedit quando executor simpliciter præfixit terminum, & ad vlteriora non processit, alias secus, puta si pronunciasset se solum debere exequi, vel inhibuisset, vel decretum apposuisset, tunc procederet opi. Inn. ex quo tunc in totum reuocaĩ de manibus capituli, secundum Io. de Lig. Imo vero hic tenet indistincte opi. Inn. per d. c. literas, & per no. in reg. mora. j. de re. iur. eod. lib. & in c. licet canon. s. de elect. eod. lib. Nec ob. contraria, quia non loquuntur prout hic, scilicet quando potestas est transfusa ipso iure de uno in alium, cum lapsus termini inducat priuationem ipso iure, ut patet ex isto tex. & ita sequitur hic Domi. cum tunc collatio postea facta a capitulo, censetur facta a non habente potestatem, & sic non valeret, ut in c. quod autem. s. de iure pat. Et ita est tenendum per istum tex. Et facit glo. in uer. intra mensem. in clemen. 1. j. eod. Sed certe iste tex. non uult, nec probat, quod lapsus termini inducat priuationem potestatis capituli, nec etiam probat quod potestas ipsius capituli transferat in executorem, sed bene similis, & huiusmodi potestas, scilicet prouidendi, & recipiendi, quasi istud verbum, huiusmodi, denotet similitudinem potestatis, vnde quantumcunque huiusmodi potestas sit translata in executorem, non tamen est ablata a capitulo ex dispositione huius decre. nec etiam ex forma mandati, & per consequens capitulum poterit recipere & prouidere, & sic verior erit opi. Compost. & sequacium, & hoc nisi aliud interuenisset, per quod manus capituli essent ligatæ, de quibus j. ca. proxi. prout voluit s. Io. de Lig. Et pro hac opi. facit vltra istum iste tex. ibi, poterit tibi dare, nam si esset verum, quod potestas priuata a capitulo esset translata in executorẽ, non dixisset iste tex. poterit, imo fuisset locutus per uerba importãtia necessitatem, sed quia dicit, poterit, datur intelligi quod eodem modo capitulum possit, sed executore ipso uolente bene poterit, facit glo. in uer. possint. in clemen. 2. de celeb. miss. nisi dicatur quod uerbum, potest, exponatur pro, debet, secundum no. in l. ĩpe. ff. de offi. præsi. & sic glo. ponit hic unam differentiam inter executorem datum ad compellendum, & datum ad prouidendum. differunt etiam in alio, pone quod executor sit datus ad compellendum, & sic vt faciat aliquem recipi in canonicum, & sibi de præbenda prouideri, non obstante numero, & executor requirit Episcopum qui se excusat, dicendo quod ad eum non spectat receptio, sed solum collatio, tunc dicit Compost. in d. cap. eam te. fuisse obtentum quod executor poterit cõpellere Episcopum, ut conferat, & postea compellere capitulum, ut illum recipiat ad stallum chori &c. non autem talis executor posset tunc conferre canonicatum, ex quo est datus ad compellendũ tantum, & hoc nisi in literis diceretur, prout hic in tex. s. quod executor ordinario negligente, quia tunc posset conferre, si velit, vel si sibi plus placet, poterit compellere recusantem, & sic supradicta forma executoris dati ad compellendum differt ab ista, de qua hic in tex. ubi talis executor datus ad prouidendum nõ posset compellere, ex quo nõ ad cõpellendum, sed ad conferendum sit datus, & forma mandati est seruanda, ut in c. cum de non. s. de præben. Sed postquam capitulo negligẽte executor ipse prouidit, bene poterit cogere capitulum ad illius receptionem quæ in facto consistit, alias non fieret executio, secundum Ioan. And. In glo. 3. in versi. illorum. in fi. facit cle. 2. in fi. ut li. pen. secundum Ioan. And.

4 † In glo. in uer. capitulo. in fi. idem Ioan. And. dicens, tex. hunc probare, quod præsentatio facta solis executoribus non afficit, & ita secundum eum debet intelligi quod no. in c. 2. s. de præben. in glo. 2. & per Innocẽ. & Hostien. in d. c. dilectus. Et similiter ante præsentationem literarum factam executori ipse nihil facere posset, secundum gl. no. & ibi per Archi. & Ioan. And. in d. c. ubi qui. sed quo ad afficiendum requiritur etiam præsentationem fieri ordinario collatori, nec sufficeret isto casu sola scientia ipsorum collatorum ad afficiendum, ex quo ipsa præsentatio requiritur. facit quod no. in l. denunciasse. ff. de adul. & in c. non iniuste. s. de procu. in vlti. glo. & in c. fi. s. de emptio. & vendi. super j. gl. secundum Io. And. de quo etiam per eum in reg. eum qui certus. in versi. denunciasse. j. eod. lib. Nec etiam sufficeret ad afficiendum præsentatio facta vicario, vel procuratori capituli, vt hic in tex. secundum Ioan. And. adducentem clemen. causam. in princi. de elect. & quod ibi no. & per Spe. in titu. de appella. §. j. ver. j. circa medium, ubi tenet quod non sufficiat ad reseruationem alicuius beneficij, vel inhibitionem, vel decretum peruenire ad notitiam generalis procura. capituli, quia per hoc non dicetur ad ipsum capitulum peruenisse, & ita sequitur hic Lap. Et idẽ tenet Compost. in Episcopo, vel eius vicario, vt no. j. ca. proxi. super verbo ordinario, secundum Ioan. Andr. dicentem, quod si talis præsentatio fieret uni canonico, & non ordinario collatori, & postea beneficium in illis literis inclusum conferatur illi canonico, valebit collatio, ex quo ante præsentationem factam collatori non fuit indicta affectio per impetrantẽ, ut hic, & j. c.

&c j.c.proxi.secundum Compo.in d.c.capitulum.in 8. col. ver. item quid si litera.ibi tamen dicit,quod alij forte & melius tenent,quòd collatio tunc non valebit vel saltem reuocabitur,sicut dicitur in processu habito per illum qui sciuit reuocatio. mandati procuratoris partis aduersæ,ut in c.mandato.ꝫ.de pro cu. & quia iste fuit in dolo recipiendo præbendam quam sciuit alteri debitam.arg.l.si fundum.C.de euic.& ff.de contrahē. emp. si in empt.§.item si.cū in beneficijs debeat omnis dolus abesse,ut in c.cum dilectꝰ.ꝫ.de elect. secundum Ioā. And. & ita residet in effectu hic. Lap. vero hic dicit esse differentiam inter scientiam collatoris,& illius cui confertur,quia primo casu collatio non valet, nec quò ad conferentem, nec quo ad alios quibus confertur etiam ignorantes. Sed secundo casu valeret collatio ex parte collatoris,non autem ex parte eius cui cōfertur,vnde non poterit collationi cōsentire,& ita transit hic Do. Sed aduerte,quia non videtur differentia,nec ratio quare magis simplex scientia impediat illum cui fieret collatio quam ipsum conferentem quem non impediret, vt ꝫ. vnde scientia ipsius canonici perueniens ex præsentatione sibi facta, non sufficeret ad impediendum suam collationem,cum non dicatur ex hoc inducta affectio,cum requiratur quod præsentatio fiat ipsi collatori,vt hic patet,secundum Pe.de Anch. intelligentē hoc verum,nisi talis canonicus impedisset præsentationem literarum,vel occultasset eam de qua fuerit sibi prouisum,cum tunc censeatur in dolo,& habeatur perinde ac si facta fuisset præsentatio ipsi capitulo,facit l.quamuis.ff.de bo.auto.iudi.& cle. de vna.de renun.in fi.& glos.j.proximo.de quo hic plene per eū.

5 †In glo.in ver.factam,in princip.vide per Innocen.& Io.And, in c.in causis.qualiter debeat vniuersitas [a] conuocari.In ea.gl. ibi,ille qui habet conuocare capitulum.uide per Ioan.And. in c.j.ꝫ.de maio.& obe.in glo.plene hic ponentem quis possit cōuocare capitulum,de quo etiam per Innocen.in c. 2. ꝫ. de noui ope.nuncia.de quo etiam per Barto.in l.j.ff.de albo scriben.& in l.obseruare.C.de collato.& in l.quod donatarum,& in l.curiales.C.de prædijs curial.lib.10.& l.maior.ff.ad munici. & no. in c.fi.ꝫ.de pac.eod.lib.In eadem glo.ibi,citationibus,& denūciationibus &c. no. ex glo. practicam citationis faciendæ, seu denunciandæ,vel literas præsentandi capitulo, vel vniuersitati,de quo etiam per glo.in c.bonæ.hic alleg. & per Bal. in l. ēt. C.de execu.rei iudi.& per Bar. in extrauagan.ad reprimendā. super verbo,citatione.cuius dicta refert hic Pe.de Anch.ex eis colligens,sufficere præsentationem fieri capio ipsius capituli, sicut conuenitur,& agit secundum no.in c.edoceri.ꝫ.de rescri. In ead.glo. in fi. Non obst. cap. cum in illis.§. fina.ꝫ.de præbē. eod. lib. quia si per mandatum Papæ factum vni includeretur ibi alius,esset transgressio voluntatis Papæ, [b] qui voluit grauare vnum solum,hic vero seruatur voluntas Papæ, ex quo præsentatio facta vni ex duobus quos Papa grauabat, beneficium afficit,secundum Io.And.& procedit hæc glo.quando ad duos communiter spectaret collatio,ita quod unus sine altero conferre non poterat, secus si ad quemlibet insolidum spectaret collatio , quia tunc præsentatio facta vni non afficeret manus alterius,& tunc esset necesse quod vtrique ipsorum fieret præsentatio, [c] vt sic vtrique potestas impediatur.arg.glo.no.in cle. vnica.de renun.secundum Lap.& Domi.

6 †In gl.in ver. ex tunc in fi.an autem si nullus canonicatus vacet possit executor in literis deputatus cooferre canonicatum ante vacationē. Archi. hic quod sic, siue in literis dicatur quod exequatur, prout hic dicitur quod conferat,quod Compost.intelligit verum, quando in literis esset clausula,nō obstante certo canonicorum numero,& sic seruat curia,secundum eum in c.cam re.ꝫ.de rescr. Sed alij tenent primum dictum indistinctè, siue illa clausula sit apposita,siue non,ratio quia capitulum id fuisset facturū, ergo idem faciet executor,& hęc opi.secundum Arch.videtur approbata hic in tex. vbi de illa clausula non fit mentio. Itē ex quo numerus non erat iuratus,capitulum non tenebatur excipere,alias secus,secundum no.in c.constitu.ꝫ.de rescrip. super 3.glo.secundum Ioan.And.cui tamen placet opi.Compost.per no.in d.c.constitu.in fi.primæ glo.Cautè tamen facit capitulū si compareat & excipiat de numero,ne videatur suę exceptioni renunciare,quod posset,ut per Ioan.And.in c.duobus.in gl. quęro.ver.restat.de rescrip.sicut & possunt numerum augere, super quo vide no.in c.dilecti.super glo.imo.ꝫ.de pręben.secūdum Ioan.And. Sed aduerte , quia licet de stilo curię procedit opinio Compost.quia nisi sit clausula, non obstante certo canonicorum numero,executor id non poterit, cui stilo est standū , secundum glo.in c.quamuis.el j.ꝫ.de pręb.eo.lib.tamen de iure verior est opinio Archi.& secundum Ioan,de Lig. & Lap. dicentem tamen,quod capitulo non obesset lapsus talis termini,vel renunciatio , quominus agere possit ad repulsionem illius,secundum no.per Io.And.in d.reg.mora.in 2. q. & in eius solutione,secundum eum.Domini.vero,& Pe. de Ancha. hic dicunt opi.Compost.& Io.And.procedere etiam de iure,quia si in literis dicta clausula non est apposita,non includeretur ecclesia habens numerum determinatum,ut patet in d.c. consti. & in c.pro illorum. ꝫ. de pręben. ergo executor non posset in tali ecclesia prouidere , ex quo literę suę illam non includunt. arg.c.fi.ꝫ.de pręben.& per hoc cessat vna ratio Archidia. quia capitulum non fuisset hoc facturum.Nec ob.tex.hic,cum non ponatur in eo totius tenor rescrip. vnde debet intelligi ꝙ tex. hic loquatur de ecclesia quę in literis erat inclusa.

7 †In glo. fi.in fi.vide in c.accepimus.ꝫ.de ęta.& quali.in glo.2. Sed melior ratio est secundum Domi.quia cōtumax in vno actu non est citandus ad alium actum fiendum, quando haberet connexitatē necessariam cum actu pręcedenti , sicut est hic pręběnda quę habet connexitatem necessariam ad canonicatum,vt in c.relatum.ꝫ.de pręb.& ad c. translato.secundum,de consti.sm eum. quod no.ad limitatio.c.eum qui.hic in glo.alleg. facit c. pręterea.de offi.delega.

ADDITIONES.

a Vinc God.Adde quod vniuersitas non possidet,nec præscribit Cor. consi. 46. in causa , per totum. lib.3.nisi fuerit solenniter congregata.

b Ex hoc loco manifestum est arg.quod quamuis Papa non possit sibi beneficiū retinere,nec facere quin illud conferat.de offi.archipresby. vt singulæ. & de pręben.relatum in fi.potest tamen illud conferre cui vult,siue vni , siue pluribus d.c.relatum.

c Ber.de Roma. Vide ad hoc quod no.Ber.& Pau.de Lea.in c.cum omnes.de cōsti.& Bal.in l.per fundum.ff.de ser.rust.prædi.& quomodo aliquid dicatur cōpluribus vt collegiatis,& quomodo commune vt singulis.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficiorum si ad plures spectat, an per solum mandatum apostolicum afficiantur manus ordinariorum.*
2 *Inhibitio sola executoris, etiam sine reseruatione afficit manus collatoris ordinarij.*
3 *Executorum formę sunt plures de quibus hic pulchre.*
4 *Executor apostolicus an poterit reseruare.*
5 *Expectans plures quando simul concurrunt quis eorum præferatur.*
6 *Inhibitio qua fit per executores apostolicos debet fieri ipsi collatori ordinario,non ipsius vicario,alias non afficit, & nu.7.*
8. *Præsentatio facta soli Episcopo,an sufficiat quo ad afficiendum manus vicarij habentis potestatem conferendi beneficia.*

CAP VI.

SI soli. Habet duas partes principales,quia in prima ponūtur tres casus in quibus litera beneficialis nō afficit.secundus ibi,vel ordinario. tertius ibi,aut soli in secunda parte principali ibi,nisi. ponuntur tres alij casus in quibus afficit. secūdus ibi,aut executor.tertius ibi,vel nisi.

1 †No.1.ibi,soli manus,quod etiam si ad plures spectaret collatio per solum mandatum apostolicū manus non afficiuntur ordinariorum,cum tex. hic intendat solū excludere executorem,non autem numerum ordinariorum, secundum Ioan.And.de quo per eum in c. inter corporalia.in ver.solut.ꝫ.de transla.pręla.& facit quod no. in ca. Episcopus. 24.q.7.No.2.ibi,de canonicatu,& pręben.secundum Domi.ar. in impetratione literarum debere fieri mentionem de canonicatu & prębenda,ex quo infertur ꝙ expressio alterius tantū non sufficeret. [a] Tertiò no. ibi, non adimitur, quod per solum mandatum superioris non afficitur res in mandato contenta, nec priuat subditū potestate quam super illa re [b] habet.

2 † Quarto no.ibi,interdixisset.quòd sola inhibitio executoris,etiam sine reseruatione,vel decreto afficit manus ordinarij collatoris, & ita tenuit Federi.per hunc tex.in suo consi. 66.in 1. col. in fi. & Ioan. And.& alij Docto.hic,nam dictio,pręsertim,hic posita exponitur pro,maxime,secundum Io.And. de quo j.in glos. mag.& intellige in executore dato ad compellendum,nam in dato ad prouidēdum sufficeret sola notificatio, etiam sine alia inhibitione,vel decreto,vt dicit gl.& econtra.j.in fi.sed in executore dato ad compellendum est necesse vel quod inhibeat, vel

ADDITIONES.

a Facit de pręb.eo. lib.cum in illis.§.si vero,& ibi per Io.And.& Gem. Vinc.God. Adde quòd inhibitio facta per iudicem ecclesiasticum super causa coram eo pendente seculari fieri potest etiam sine citatione. Ruyn. consi. 61 nu.6.& 18.lib.1.

b Ber.de Roma. Dicit tamen tex.quod puniendus sit contra mandatum faciens superioris,& ideo ex hoc loco optimum sumitur arg. quod multa non debent fieri,quæ tamen facta tenent,facit cap. vides. 10. distin. extra de eo qui duxit in mat.quam pol.per adul.c.1.& extra de re iu.eod.lib. in reg. non firmatur.C.de legi.l.non dubium.

vel quod decretum apponat, vnde sola notificatio non sufficeret, vt patet ex isto tex. no. quia vltra præsentationem rerum recipitur inhibitio in insinuatione, & hoc nisi in literis Papæ esset decretum, quia tunc habet ligare ignorantes, vt in c. pen. s. de præben. eod. lib. etiam ante præsentationem literarum, vt j. in glo. in ver. contra ipsum, & dic vt ibi. Quintò no. ibi, cum interpositione decreti, quod executor apostolicus pôt ex se decretum apponere, etiam si hoc in literis beneficialibus non fuerit insertum, vt hic patet, de quo per glo. in ver. irritum. in c. j. s. eo. & no. in c. si aposto. tex. s. de præben. eod. lib. Sextò no. ibi, vel nisi, quod sola receptio in canonicum virtute manus apostolicæ inducit affectionem præbendæ, de quo in c. postquam. s. de præben. eod. lib. Vlti. no. effectum qui surgit quando beneficiũ dicitur esse affectum, nam collatio postea alteri facta est nulla & tribuit ius illi pro quo est affecta, intantum, quod illud eum eet a quolibet possessore, agendo, vt a possessore auferatur, & sibi conferatur, secundum Io. And. & idem no. Innocen. in ca. inter. s. de præben. de quo etiam per Ioan. And. in c. j. in prin. s. eo. In glo. 2. in fi. no. ex glo. quod appel. ordinarij comprehenditur secundum subiectam materiam etiam inferior prælatus ab Episcopo. de quo vide per glo. in c. ordinarij. in princi. s. de offi. ordi. eod. lib. & in cap. 2. in ver. loci. j. de vsuris. † In glos. in ver. prouideri. in fi. Aduerte, secundum Ioan. And. quia executorum beneficialium variæ sunt formæ, quidã enim sunt prouisores, & sic ad conferendum, & istorum quidam dantur ad prouidendum post negligentiam ordinarij, vt s. c. proxi. Quandoque sub alia conditione, vt in c. si parte. s. de rescrip. eod. lib. Quandoque ad prouidendum secundum formam literarum legati. s. de præben. si eum, & d. c. si apostolicę. Quandoque dantur cum beneficio acceptandi, non determinato tempore, vt in c. j. & c. ne captandæ. s. eod. Quandoque determinato tempore, & cum decreto, vt in clemen. j. j. eod. Quandoque vt prouideat primò de canonicatu, postea de præbenda, vt in c. si clericus. s. de præben. eod. lib. Quandoque vt solum de præbenda prouideat, vt in d. c. si postquam. Quandoque de vtroque, & cũ hoc de officio & dignitate, vt in c. quia sæpe. s. de præben. Quandoque cum clausula, anteferri, vt j. c. proxi. & s. de præben. cap. pe. Quandoque vt prouideat certę personæ, quandoque incertę, vt in c. is cui. & c. si cui. & c. dudum. & cap. quamuis. el 2. s. de præben. Quidam enim sunt executores ad compellendum, de quibus in c. abbatem. s. de rescri. & de his ponuntur hic in tex. tres formæ, quia aliquando vt compellant ordinarium, vt impleat mandatum Papæ. Aliquando scribitur executori, vt compellat cum decreto, & aliquando sine. Et aliquãdo scribitur in forma, facias assignari, de qua plene no. in d. c. pro illorum. Alij vero executores sunt mixti, scilicet partim ad compellẽdum, & partim ad prouidendum, vt in d. c. tibi qui. s. de rescri. secundum Ioan. And. dicentem, quod varietas ipsorum patet ex prędictis, & aliquando varietas cõsistit circa varietates beneficiorum, & circa personas quæ grauantur, vt patet in ca. quamuis. el 1. & c. cum in illis. & c. mandatum, & c. cum de beneficio. s. de præben. Quandoque variantur ex clausula proprij motus, vt in c. si motu proprio, & c. si pluribus. s. de præben. & in cle. si Romanus. eod. tit. Et quando est varietas circa durabilitatem ipsorum. de quo in c. si pauper. s. de præben. & in cle. si de beneficio. eod. tit. & in cle. gratia. de rescrip. Et in istis omnibus debet diligenter attendi & seruari forma mandati, secundum Io. An. in ver. exequatur. s. c. proxi. Sunt etiam multæ aliæ species executorum, quidam enim sunt executores sententiarum de quibus in c. pastoralis. § quia verò. s. de offic. deleg. & in cap. de cętero. s. de re iudi. Quidam sunt executores litium, vel præceptorum, de quibus in c. super quęstionum. post prin. de offi. deleg. & in l. 3. § si executores. ff. de nego. gesto. & in l. fi. ff. de testi. a Quidam sunt executores testamentorum, de quibus in c. 2. j. de testa. vt hic plene per Ioan. And. In glo. in vers. admittur, in fi. quod procedit primò, etiam si in his tribus casibus de quib. hic in prin. tex. pręsentatio sit facta ipsi executori, cum pręsentatio eidem facta non afficiat, etiã si datus fuisset ad prouiden. vt s. c. pròxi. secundum Ioan. Andr. Secundò procedit siue gratia sit stricta, vt in ecclesia, siue larga, vt in dięcesi, siue latior, vt in prouincia, cum semper isto casu sit idem iuris, licet ista quãdoque differant. de quo in c. executor. s. eod. titu. Tertio procedit, siue scribatur in forma pauperum, siue in forma gratię, cũ & tunc habeat locum iste tex. pro quo facit quod no. in simili in c. si pro clericis. s. de pręben. secundum Ioan. And. In glo. in ver. interdixisset. in fi. Idem quod glo. tenuit Inno. in d. c. pro illorum, & Ioan. And. hic, & si quod aliud tenuerit in d. c. pro illorum. tenendo opi. glo. Sed an † talis executor poterit reseruare. Inno. in d. c. pro illorum. tenet quòd sic. cuius dictum si intelligatur in executore dato ad compellendum, non procederet, cum talis non possit conferre, vnde nec poterit reseruare, secũdum Ioan. And. Sed si intelligatur de executore dato ad prouidendum, vt ipse videtur intelligere, & tunc procedat eius dictum, ex quo talis potest conferre, non tamen est bene dictum dicere, quod prouisione commissa videantur omnia commissa quę ad ipsam faciunt, vt dicit ibi Inn. per c. pręterea. s. de off. deleg. sed solum videntur commissa illa sine quibus commissio expediri nõ potest, & ita loquitur d. ca. pręterea. hinc est quod executor datus ad prouidendum, nõ potest compellere, vt prouideant, secundum dist. in d. c. pro illorum, & per Ioan. And. in d. c. proposuit, in glo sic debent. ver. dicebat enim Inn. & s. c. proxi. in ver. executor. secundum Ioan. And. † In glo. fi. in prin. hęc glo. est ordi. & singu. & habet duas partes principales, primò enim tractat quis pręferatur quando plures expectantes simul concurrunt, & hoc prosequitur vsque ad versi. videndum. In secunda vero parte principali, quę est in d. versi. videndum, tractat quę, seu quales gratię pręhendas afficiant. In ead. glos. ibi, si pauper, scilicet quando primus est consecutus aliud bñficium, secundum Ioan. And. In ead. glo. ibi, de rescrip. si pro te. vide ibi no. & per glo. in ver. executorem. in clemen. j. j. eod. In ead. glo. in ver. videndum. ibi, si Papa contulit canonicatum, idem si conferat aliud beneficium, vt in c. si beneficia. s. de pręben. eod. lib. & ibi vide dicta. In eadem glo. ibi, appellet. no. quod licet sententia, ex qua iudex delegatus pronunciat se non iudicem, an extinguat iurisdictionem, & ab ea possit appellari, vt in c. significantibus. s. de offi. deleg. tamen si non appellet, non tollitur ex hoc effectus literarum in esse deductus, vt patet hic in glo. & circa hoc vide per Domi. in c. super gratia. s. eod. in j. glo. & s. c. proxi. super glo. in ver. capitulo. † In ead. glo. in fi. ad hoc autem vt insinuatio vel inhibitio afficiat, debet fieri ipsi ordinario collatori, secus ergo si eius vicario vel capitulo, vt patet hic in tex. ibi, ordinario, secundum Archid. & Ioan. And. qui Archi. ponit hoc ad literam quod ponit Compost. in d. ca. capitulum, de quo est dictum s. c. proxi. super glo. in ver. capitulo. Adducis etiam ad hoc quod no. in c. dudum. § nos igitur. s. de pręben. eod. lib. quia per consti. vicarij quẽ facit Episcopus, non aufertur ipsi Episcopo potestas conferendi quando vult, & quia pręsentatio facta ipsi capitulo non arctat Episcopum, quando ad ipsum Episcopum solum spectaret collatio, secus si ad Episcopum, & capitulum communiter, vt per glo. in ver. facta. in fi. s. c. proxi. Quid autem si Episcopi copia haberi non posset. Ioan. And. hic primo dicebat, quod sufficeret tunc pręsentatio facta capitulo vel vicario. Sed dicit quod Compost. tenet contrarium, quando Episcopus esset ita in remotis, quod presentationem talem scire non potuit, alias sufficeret, quia pręsumatur sciuisse. arg. ca. fi. supra qui accu. possunt, & ita residet hic Ioan. And. Sed Arch. tenet, quòd etiam tunc sola scientia non sufficeret, ex quo requiritur pręsentatio, vt hic, & est dictum s. cap. proxi. & ita sequitur hic Inno. quare dicit Domi. quod dictum Ioan. And. posset saluari in terminis quibus loquitur scilicet, quando eius copia haberi non posset, quo casu sufficeret intimationem fieri illo modo, ipso Episcopo existente in loco in quo verisimiliter illud potuerit ad suam notitiam peruenire, & isto casu sufficeret sola scientia. ad hoc clem. causam. § verum. de elect. secundum Do. imo secundum aliquos etiam si eius copia posset haberi, sufficeret sola scientia Episcopi de pręsentatione facta vicario, si Episcopus non contradixit, quia talis scientia ęquiparatur speciali mandato. arg. cap. fi. s. de iureiu. eod. lib. quo casu si pręsentatio fieret procuratori habenti speciale mandatum, sufficeret, vt in d. clem. causam. in prin. † Tu aduerte, quia licet pro dicto Ioan. And. faciat ratio c. cum nullus. § Episcopo. s. de tempo. ordi. eod. lib. tamen tenendum uidetur quod dicit Archi. & Imo. per tex. hic, & supra ca. proxi. Non ob. d. clem. causam, quia ibi agitur de scientia seu notitia uera uel pręsumpta, hic uero etiam uera scientia non sufficit, cum tex. hic, & supra c. proxi. requirant pręsentationẽ, seu inhibitionem actualiter fieri ipsi ordinario, unde uera sciẽtia seu notitia alio modo habita non sufficit, cum in istis fiat stricta interpretatio, etiam ut potius res pereat quam ualeat, patet in c. quamuis. el 2. & c. cui de nõ, & c. cum in illis. supra de pręben.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota, quòd executores testamentorum non possunt esse fratres Sancti Francisci. Barto. in l. a filio de alimen. leg. & in l. 1. colum. 3. de leg. 2. & in tract. minor. lib. 3. Mar. Socy. consi. 17. supra dictã causę j. offi. 0. versi. quinimo religiosus. lib. 1.

præben.eod.lib.quia prçiudicatur ordinarij poteſtati,vnde po
teſtas iſtarum literarum tanquam odioſa & præiudicatiua
ordinarijs, debet reſtringi, & poteſtas ipſius ordinarij tan-
quam fauorabilis debet ampliari,vt per glo.no. In clemē. 2. de
offi.ordi.ſufficit ergo ita hic ſcriptum eſſe,vt 6.q.3.ſcriptum,&
l.proſpexit.ff.qui & a quibus.Non ob.d.c.ſi.de iureiu. nam ut
dinarius conferendo alteri per hoc videtur reuocare ſeu repro
bare quod eſt geſtum cum eius vicario, ſeu procuratore, imo
videtur dicendum non ſufficere præſentationem fieri procu-
ratori habenti ſpeciale mandatum ad conferendum,quod po-
teſt, quia ſecūdum omnes non ſufficeret præſentationem fieri
vicario,& tamen debet intelligi de habente ſpeciale mandatū,
quia alias beneficia conferre non poſſet,vt in c.ſi.ī.de offi.vic.
eod.lib.item quia per ſpeciale mandatum non aufertur ipſi or
dinario poteſtas conferendi,vt in d.c.dudum. ergo licet procu
rator,vel vicarius tunc poſſet conferre, tamen ex quo ordina-
rius eodem modo poteſt conferre, non ſufficeret præſentatio
8 facta alteri eorum tantum,vt per glo.ī.c.proxi. † Et ex hoc, &
per eandem rationem dicendum, quod prçſentatio facta ſoli
Epiſcopo non ſufficiat quo ad afficiendum manus vicarij ha-
bentis eodem modo poteſtatem conferendi,quod facit ad no.
in c.ſi a ſede.ī.eod.lib.bene tamen verum videtur,quod ſi vica
rius,vel procurator haberet ſpeciale mandatum recipiēdi præ
ſentationes,vel inhibitiones, quod iſto caſu ſufficeret præſen-
tatio,vel inhibitio eis facta, & ſic ex prædictis tenenda vr̄ opi.
Archi. cum limitatione Pe. de Anchi.hic, vt ſufficiat ſcientia
quando eſt iuncta cum latitatione eius, cui præſentatio erat fa
cienda,vnde ſi ordinarius dat cauſam,quod præſentatio litera
rum ad eum fieri non poſſit,& latitat,vel aliter, tunc procede-
ret dictum Ioan. And.vt in regu.cum ſtat.ī.eod.lib.& facit glo.
in verſic.facta.ī.cap. proximo, & ibi dictum fuit ſuper gloſ. in
verſic. capitu.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula anteferri, non conceditur contra habentes ab eodem concedente, ſed ab alio.*
2 *Conſequitur quis ex alterius perſona quod ex ſua conſequi non poteſt.*

C A P. VII.

AVtoritate. Ponit tres gratias factas tribus ſucceſſiue in eadem eccleſia, ſcilicet
tertio eum prærogatiua ſuper primum, ex quibus
quæſtionem format,quam ſecundo ibi,cum igitur,
1 ſoluit rōnē reddens ibi,licet eius,& ar.inducēs,ibi ſicut.† No.
j.ibi,non autem noſtra receptione.de ſtilo curiæ, qui ſeruatur
quando apponitur clauſula,anteferri, quia non conceditur illa
contra habentes gratiam ab eo concedente, ſed ab alio diuer-
ſo.de quo in c.pe.ī.de prçben.eo.lib.& licet dicamus per clau
ſulam,anteferri,non prçiudicari illi cui eſt quæſitum ius in re,
vt ī.c.proxi.& d.c.pen.tamen bene præiudicat illi cui eſt quçſi
tum ius ad rem,vt hic in tex.quod ideo eſt,quia habens ius ad
rem habebat illud ab alio,ſecus ergo ſi haberet ab eodem con
cedente,quia dicta clauſula non operatur contra habentes gra
tiam ab eodem,niſi aliter conſtaret de mente concedentis, ut
eſt tex.in d.c. pen. vbi de hac clauſula per Ioan. And. Secundò
no.ibi,tria.primò,ſcilicet qui erat in canonicū primo receptus
autoritate prçdeceſſoris,vt ī in tex.ex quo no.quod gratia per
quam eſt collatus canonicatus,& mandatur prçbenda confer-
ri,non expirat morte Papç concedentis,etiam quo ad prçben-
a dam poſtea ᵃ vacaturam,quod no.ad c.ſi eui. ī.de prçben. eod.
lib. & ſic eſt hic caſus in quo primus impetrans non obtinet
primam prçben.& alios caſus vide ī.c.proxi.in gl. ma. in prin.
2 † Tertio no.ibi,ex perſona tamen tertij &c.caſum in quo quis
conſequitur ex perſona alterius quod ex ſua perſona non poſ-
ſet,ad hoc quod no.in c.cum olim.ī.de re iudi.in ſi. per Innoc.
& in l.ſi poſt mortem.in ſi.ff.de contratab. & in l. petente. de
temporibus in Integ.reſti.& in l.ſi iudex.ff.de minoribus.Et vl
tra no. quòd illud quod eſt inutile mihi ex perſona mea, pote-
rit eſſe vtile alteri ex perſona mea.ad hoc l.poſthumus. §. ſi q̄s
ex his.ff.de inoffi.teſtam.& in l.fin.§.j.ff.de iu. dot. Vltimo no.
hic expreſſum licitū eſſe decidere caſum in materia beneficia
li per leges etiam loquentes in materia vltimarum voluntatū,
quod no.ad gl.& ibi dicam, in c.j.§.econtra.ī.eod.lib.In glo.in
ver.primam.ibi, & ſic ſeruetur, & idem ſi daretur clauſula in
terminis econtra,puta ſi diceretur quod præferatur omnibus
autoritate ſua receptis non prçdeceſſorum ſuorum, quia eo
modo inſpiceretur mens concedentis, quia tunc primus pri-
mam habebit, & tertius ſecundam, cum prçferatur ſecundo,
& ſecundus tertiam habebit,ſecundum Pau.& Ioan. And. di-
centes iſtum tex.habere locum in alijs ſimilibus caſibus, puta
ſi diceretur,quod prçferatur omnibus vltra tale tempus expe-
ctantibus.In ea.glo.in ſi.de iſto brocardo, ſi vinco vincentem
te,ergo vinco te.vide plene per Cyn.in auth.licet.alleg. & hic
per Ioan.And.& per Docto.in l.de acc.hic alleg.In glo.ſin.ibi,
locum non habebat,vt in authē. & cum ſolis,& authē. defun-
cto.C.de legiti.hæred.ex quibus no.hic Archidia.quòd ex iure
correcto poſſit argui.de quo vide no.in cap.nouit.ī. de iudi. &
per glo.not.in l.j.ff.de coniungen. cum eman. ſib. quando lex
eſt correcta in dicto,& nō in ratione ipſius. de quo hic per Ar-
chi.& Ioan.And.

A D D I T I O.

a Ber.de Roma. Et eſt ratio euidens,quia per prçbendam nondum collatam res non eſt integra,pro qua facit l., Cæſar.ff.de pub.& ibi per Bar.Et quod ſemel cęptum eſt qualiter habetur pro completo.ff.de au.& arg.leg.& ſi non ſunt. §.argento..alias habetur, quid ergo Et qui annonam de ciuitate trahere cęp[i]t, non tenetur ſuperuenienti edicto,quo trahi prohibetur, vt Hoſt. & poſt eum Inno dicunt in 2.c.ī de conſti & in mercu.Ioan And. ſuper reg.cum in ta partium.ar.6.ad primam partem,& quæ ſemel capta eſt iuriſdictio intelli gitur perpetuata, dummodo res non ſit integra, vt dictum eſt ī.nec expirat per mortem delegantis de reſcri.paſtoralis.in ſi de offi.deleg.gratum,& ca. prudentiam,& c.licet,& ff de procu.l.ſi defunctus, cum l.ſequen.

S V M M A R I V M.

1 *Papa dicitur promotus ad Papatum etiam ante coronationem.*
2 *Clauſula, anteferri, non præfert impetrantes illis quibus eſt ius quæſitum in re.*
3 *Interpretatio canonis ſpectat ad eius conditorem, ſiue habentem poteſtatem condendi canonis.*

C A P. VIII.

QVoniam. Gratiarum reuocatio includit recep-
tos in canonicos præbendam di-
ſtinctam expectantes, etiam ſi quotidianas diſtri-
butiones percipiebant, ſecus ſi prçbendam diſtin-
ctam non expectabant,ſed augmentum portionis,& etiam in
eludit habentes ius ad rem,ſi nondum in vacantibus ad colla-
tionem eſt deuentum. hoc dicit, ſecundum Domi. & primò
ponit mentem reuocatoris.ſecundo ibi,prçſenti. declarat cir-
1 ca illam quinque dubia.† No.primò, quòd etiam ante corona-
tionem Bonifacij,vt colligitur ex glo.in hoc,& ex gl.pen.ī.ſu-
per data huius libri, ſecundum Ioan.Andr.& Domi.de quo in
l.bene.C.de quadrien.prçſcriptio.& in clemē.Romani, de iu-
reiuran.Secundò no.quod omnia hic expreſſa comprçhendū-
tur appellatione beneficij eccleſiaſtici, imo etiam videtur hic
a probari,quòd appellatione beneficij ᵃ veniat canonicatus ſub
expectatione prçben.vt hic patet.de quo vide plene per Rotā
2 in deci.443.quç incipit,Item ſi legatus. † Tertio no. ibi, ius ac-
quiſitum in re,licet ad rem non.ar.quod clauſula,anteferri, nō
prçfert impetrantes illis primis impetrantib. quibus eſſet ouç
ſitum ius in re,& ita tenet hic Ioan.And.& in c.cauſam quç.ī.
de reſcrip.Secus tamen eſſet de iure ad rem,vt hic patet,ſecun
dum Ioan.An.& facit tex.ī.c.proxi.vbi clauſula,anteferri,prç-
iudicat primo impetranti recepto in canonicum, cui iam erat
quçſitum ius ad rem,ſecundum Do.In tex.ibi,prçſentia. no.q
in reuocatione priuilegiorum Romanorum pontificum non
requiritur conſilium vel conſenſus Cardinalium,cum tex.hic
tantum dicat de præſentia,ſecundum Ioan.And. & vide in ca.
ad apoſtolicæ.ī.de re iu.eod.lib.in j.glo.Quartò no.ibi, omni-
no caſſauimus,quod ſucceſſor pōt reuocare priuilegia prçde-
ceſſorum,quia par in parem &c.vt in c.ſi.ī.de reſcrip. eod. lib.
& an talis reuocatio præiudicet ignorantibus dictam reuoca-
tionem,no.in c.j.§.j.ī.eod.& an poſſint reuocari contractus rā
3 tē facti,vide in c.j.ī.de proba.& ibi per Docto.† Vlti.no.ibi,in-
terpretatio,& allegat̄,quod interpretatio canonis ſpectat ad cō
ditorem canonis,ſeu ad habentem poteſtatem iura condendi,
vnde eius eſt interpretari,cuius eſt condere,& dicebat Bal.in l.
ſi.C.de legibus,quod hoc nō debet reſtringi ad perſonam, ſed
ad dignitatem & officium,ideo Imperator, vel Papa qui nunc
eſt,poſſet interpretari omnes leges, vel decretales prædeceſſo
rum,pro quo eſt tex.in c.inter alia.ī.de ſent.excomm.Et idem
eſt in ſtatutis,quia interpretatio ſtatutorum ſpectat ad condito
rem,vt in l.omni nouatione.C.de ſacroſan.eccl.intellige eadē
poteſtate durante, ſecus ſi poteſtas vel officium defecit, & ideo
dicebat Ioan.And.in c.ex parte.ī.de verb.ſignifi.quod officia-
les deputati ad condenda ſtatuta, non poſſunt illa interpreta-
ri,ſed ad illos ſpectat interpretatio, quorum autoritate ſunt fa-
cta,& idē voluit Bal.in l.leges.la 3.C. de legib. & in d. l. omni.
vbi

A D D I T I O.

a Vinc. God. Beneficiorum appellatione an veniat canonicatus, ſiue prçbenda. Fely.in ca in noſtra de reſcri.non tamen comprenduntur hoſpitalia. Fely. in c.de quarta.col.4.de reſcri.Cor.conſ.3.in præſenti litera A.lib.3.

vbi etiam dixit, si vertitur aliquod dubium super verbis statutorum, debet recurri ad dominum ciuitatis, cuius autoritate facta fuerunt. Et intellige prędicta de interpretatione generali, quæ facit fidem, & ius apud dominum, vt d.l.fi. alias vero quilibet iudex potest iura & statuta interpretari, sed talis interpretatio non operatur, nisi in causa coram eo vertente. de quo in c.j.ꝫ.de postu.præla.& ibi per glo.in ver.interpretatus, & facit quod dicit Inno.in c.cum speciali.ꝫ.de appel & in c.olim.ꝫ.de verb.signi.& ita est de mente Ioan.And.hic.In glo.2.in fi.vide de reuocatione aliorum priuilegiorum Celestini, in extrauaganti Ioan. 22. quæ incip. sancta Romana. abi dicitur, quod ipse Papa Bonifacius 8. reuocauit omnia priuilegia ab ipso Celestino concessa, quæ per ipsum Bonifac. approbata non essent.

SVMMARIVM.

1 *Augmentum censetur esse eiusdem iuris cuius est istud cui adiungitur.*

1 Si autem. †No.j.ibi,augmentum.quòd augmentum censetur esse eiusdem iuris cuius est res principalis cui adiungitur, quod inducit Domi. vt habens priuilegium transeundi per territoriũ alicuius sine solutione gabellæ, possit eodem modo transire per territorium illi additum, pro quo facit, quia disposita in principali intelliguntur tacite repetita in augmento, vt est tex.in l.etiam.C.de iure do. vbi Cy. & Bal. dicebant, statuta ciuitatis habere locum in locis de nouo additis seu factu de territorio illius ciuitatis, puta si statutum dicat, ꝙ banniti non possint conuersari in territorio ciuitatis. de quo etiam in cap.super eo. ꝫ. de censibus. Vlti.no.ꝙ ecclesia potest quandoque habere determinatum numerum canonicorum, & non præbendarum, seu portionum, vt hic. Et quandoque potest habere determinatum numerum In vtroque, vt in ca. dilecto.ꝫ.de præbē. Et quandoque in neutro, vt in c.ex parte, ꝫ. eo. & de his vide plene per Ro. in deci. 460. quæ incip. Quæritur quanti temporis. Et patet hanc esse differentiam inter portiones, seu prębendas, quia in ecclesia aliquando non sunt præbēdæ distinctæ, sed portiones diuidendæ inter canonicos certi numeri, & tales portiones dantur secundum numerum canonicorum, & habent instar prębendarum, & sunt priuilegiatæ, vt prębendæ de quibus per Innocen. et Ioan. And. in cap. dilectus.el j.ꝫ. de prębē. vbi etiam tenet, quod regulares religiosi illas habere non possint. de quo hic per Pet. de Ancha. & per Innocen.& Ioan.And.in c.edocere.ꝫ.de rescrip. In glo.magna in fi.pro opi.Hostien.adducit hic Ioan. And. l.si cui serui. ff.de leg.1.& clemen.vnica.in fi. de præben.vbi clausulę quãdoque ponuntur ad exequendam gratiam, non ad augendam, & licet in practica seruaretur prima opi.Host.de iure tamen non procedit, secundum Imo.quia ratio Hostien. quod sit magis impetrabile in ista ecclesia quam in illa, non procedit in literis beneficialibus, in quibus non licet arguere de maiori ad minus, ut in ca.cui de non.ꝫ.de pręben.eod.lib. Sed aduerte, quia Ioã. And.videtur hic residere in ista opi. Hosti.& eam sequitur do. Anto.in c.constitutus.ꝫ. de rescrip. vbi dicit esse casum de hac q.ibi enim impetratio erat facta de vacante, vel de proxima vacatura, & tamen ibi dicitur quod si determinatio numeri non pręcessit executorias obtinebit impetrans, vt patet ibi in fi. tex.per quem tex.limitabat glo.hic, vt procedat, quando numerus non est taxatus tempore impetrationis, nec tempore executionis, quia tunc statim recipietur in canonicum, & habebit portiones, sicut alij, & hoc nisi obstet exceptio paupertatis, vt dicit glo. Si vero numerus non erat determinatus tempore impetrationis, sed tempore executionis sic, tunc impetratio valebit, non tamen recipietur statim, sed expectabit vacaturam, vt probat tex.ibi, in fi.& ita limitatur hic glo.& ita sequitur hic Dom.& hanc glo.sequitur Lap. in sua alleg.14. vbi etiã dixit per hanc glo.quod reseruatio facta de prębenda vacante,

a vel vacatura, extenditur ad ecclesiam[a] non numeratam, & vide ad prędicta per Innocen. in capit.relatum. supra de pręben. & in simili per glo.in ver.vacaturam. in capit. dudum.de præben.eod.lib.

ADDITIO.

a Vide ad hoc Host.supra eod.titu.ex parte Hastensis.& Pau. in clemen. literas. supra de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Vocis dandæ in capitulo potestas non dependet a præbenda, sed a canonicatu.*

2 *Præbendæ, & portiones veniunt appellatione beneficiorum.*

1 In illis. †No. j.ibi, quantum ad capitulum, quòd potestas vocis dandæ in capitulo non dependet a iure prębendali, sed a iure can. ideo est quod receptus vltra numerum autoritate apostolica debet habere vocem in capitulo, & locũ in choro, & quotidianas distributiones. de quo tamen per Io. And.& Docto.in c.cum M.ꝫ de constitu. & plene per Ro. in deci.443.circa fi. Secundò no.ibi, plenitudinem &c. quod dicitur habere plenitudinem iuris canonicatus ille qui habet pertinentia ad canonicos, licet prębendam non habeat, sed eam expectet. quod inducit hic Domi.ad statuta loquentia de cano

a nicis habentib.plenitudinem iuris canon. †Vlt.no.ibi, alia beneficia, quod prębendę, & portiones ueniunt appellatione beneficiorum, de quo est dictum in c.quamuis.el a.ꝫ. de præben. eod.lib.& vide glo.in clemen.j.ꝫ.eod.non tamen veniunt quotidianę distributiones appellatione beneficij, seu præbendæ,

a vel portionis, vt[a] patet ꝫ.in tex.ibi, ac distributionum. per quẽ tex.dicebat Ro.in decisio.134.quę incip.Item quando.quod si fiat mentio de fructibus beneficij vsque ad certam summam, tales quotidianæ distributiones non computantur in valorem beneficij, de quo etiam per Ioan.And.in addi.Spe.super rubri. & ita sequitur hic Domi.In glo.in versi.existit.in fi.ideo dicebat hic Pau. quod in ecclesia sunt quædam portiones quę vocantur consecutiuæ, quia si in illa est certus numerus canoni. & ipsorum prouentus diuiduntur in tot partes quot sunt canonici, & si sunt ibi supra numerum, datur illis sua pars, & de illis loquitur tex.ꝫ.§.proxi. Quædam sunt portiones quę appellantur priuilegiatæ, vt quando in ecclesia est certus numerus canonicorum, & prębendarum, quę tamen nõ sunt distinctę, sed diuiduntur fructus in tot partes quot sunt canonici intra numerum, & tunc in istis procedat tex hic, cum tales portiones sint loco prębendarum canonicorum existentium, intra numerum, secundum eum, vnde expectantes expectabant nouum ius distinctum a primo, ideo reuocatoria locũ habet.

ADDITIO.

a Ber.de Roma. Et ratio secundum dominos eiusdem Rotæ est, quia distributiones huiusmodi dantur ratione certi ministerij, puta interessantib diuinis, vt in c.licet, de præben.& de cle.non resi.c.vno.lib.6.& ibi per Ioan.And.& latius per eundem in addi.Spe.eo.tit.& per Pe.de Anch.in repe.cle.pri. eo tit. & per Oldra.consi.112.

SVMMARIVM.

1 *Executor apostolicus potest reseruare, inhibere, & decretum apponere.*

2 *Literæ beneficiales & alij actus præcedentes collationem non tribuunt ius in re, etiam si interuenerit reseruatio vel decretum.*

3 *Collatio tribuit ius in re si fiat de beneficio vacante, secus si de vacaturo.*

1 Sane. †Nota primò quod executor apostolicus potest reseruare, inhibere, & decretum apponere, facit tex. in capitu.si soli.ꝫ.eodem, imo etiam hoc potest executor de-

a putatus a legato, vt per Lapum in sua alleg.14.in princip. †Secundò no.hic tex.pro habentibus ius ad rem, & ius in re, nam literę beneficiales, & quicunque actus pręcedentes collationem non tribuunt ius in re, dato quod interuenit reseruatio, & Interpositio decreti, & dato etiam, quod intercesserit petitio impetrantis, vt hic patet, quo casu per petitionem videtur beneficium acceptari, vt in clemen.1.infra eodem. imo etiam dato quod interuenerit sententia qua fuisset adiudicatum beneficium, cum per sententiam non conferatur ius in re, nec transit dominium, nisi post actualem executionem, vt in §.fin. Insti.de offic.iudic.& l.nepoti.ff.de fun.instrum.& satis probatur hoc, ubi decretum uel reseruatio non tribuit ius in re, ergo nec sententia quę illis ęquiparatur, ut in cap. j.§. adducebatur.supra eodem, secundum Pet.de Ancha. Tu aduerte, quia si alicui adiudicatur beneficium per sentẽtiam tanquam suum, tunc uidetur quod debeat transferri ius in rẽ, ut in d.capit.j. in fi. secus si per sententiam pronunciaretur beneficiũ alicui fore debitum, quia tunc transfertur, & declaratur ius ad rem, & ita uoluit glo.no.in uer.debitum.in clemen. auditor. de rescri. Nec obst. quod per sententiam non transit possessio, ut dixit Innocen.in c.cum nostris.ꝫ.de concess.pręben.nam & per collationem non transit possessio, & tamen confertur ius in re, ut

3 hic, & in d.c.si tibi. † Vltimo no.quod per collationem tribuitur ius in re, quod intellige primò, si fiat de uacante. secus si de uacatura, ut in cap.1.supra eod.secundum Ioan. And. Secundò

a intellige, quando talis collatio[a] est acceptata per eum cui fit collatio, uel per eius procuratorem, alias non tribuetur ius in re, sed ad rem, ut hic in tex.ſm Lap.adducentẽ ad hoc no.in ca. cum inter canonicos.ꝫ.de elect.& ꝫ.eo.tit. in c.ne captandę, & ꝫ.de pręben.eod.lib.in cap.si tibi absenti, & cap.cui.& in cle.1. in fi.ut lite pen.

ADDITIO.

a Vinc.God. Collatio facta de beneficio cum clausula ista, confero tibi beneficium si vacat, valet. Felyn. in capit. cum contingat. colum. penul.versicu.6. de offic. delega.

Ne sede

Ne sede vacante. *Rub.*

SVMMARIVM.

CAP. I.

Si ad Episcopum. Primò determinat dubiũ, quando communiter spectat collatio ad Episcopũ, & capitulum. quod dubium formficat ibi, etiã si. secundò ibi, cum verò. ponitur determinatio, quando collatio pertinet ad Episcopum solum de alterius consilio vel consensu, & vnus casus excipitur ibi, nisi. tertiò ibi, vbi vero, ponit quando col. ad alium pertinet de consi. ipsius Episcopi, & rõ reddit ibi, quia in petendo. h. d. Collatio ad Epm & capitulum simul pertinens, vno ipsorum 1 effecto inhabili, alter confert. †No. j. ibi, prębendarum, quia idẽ est in alijs bñficijs large sumẽdo, cum eadẽ sit ratio, ſm Io. An. & sic largo sumpto vocabulo appel. præbendarũ venit non solum canonicatus & prębẽda, sed & quodlibet aliud bñficium, qñ est eadẽ rõ, facit quod no. in c. 1. ꝫ. de ele. eo. li. vbi idem dr̃ de cano. pro quo ẽt facit tex. j. in ver. bñficiorum, & sic ẽt facit ꝙ appellatione bñficiorũ, venit ẽt prębẽda, de quo per gl. in reg. a j. ꝫ. eo. lib. & vide dicta in c. q̃uis. el 2. ꝫ. de pręb. eod. lib. †Secũdò 2 no. ꝙ suspensus [a] a collatione bñficiorũ non põt conferre præbendas, & sic mors naturalis ęquiparat ciuili quo ad collationes bñficiorũ, quia parificat hic mortuus naturaliter, & suspensus, vel excõicatus qui beneficia conferre non põt, vt patet j. in tex. cũ tñ mors ciuilis nunq̃ æquiparat naturali, nisi in casibus expressis in iure, ſm glo. 16. q. j. placuit, & in c. suspectũ. ꝫ. de rescri. eo. lib. Tertio no. ibi, vt prælatus, quia idẽ & fortius si vt canonicus, vt patet ex hac dictione, ẽt, quæ ampliatiue ponit, vt in c. cum in illis. §. j. ꝫ. de præben. & in c. quotundam. §. nolẽtes. 3 ꝫ. de ele. eo. lib. †Vlti. no. ꝙ capitulum potest suspendi, licet nõ possit excõicari, vt in c. Romana. §. in vniuersitate. j. de sent. excõ. tñ bñ possunt singulariter oẽs de capitulo excõicari, vt hic dr̃. vt ergo hẽat locum iste tex. requirit ꝙ oẽs singulariter sint b excõicati, [b] vñ si vnus solus super esset qui non esset excõicatus, dẽt Eps cũ illo conferre, cũ talis pręseruet ius capituli & in illo resideat, vt no. in c. gratiã. ꝫ. de postu. p̃la. ſm Io. An. In gl. 2. in fi. idẽ si quasi vacet, vt in casu c. si Episcopus. ꝫ. de sup. negli. præl. In gl. in ver. suspenso. in fi. videlicet. conferendo scienter 4 indigno. †In gl. j. ver. maioris. in fi. & sic illi de capitulo suspẽsi, vel maiori excõicatione excommunicati, non possunt, etiam simul cũ Epo cõferre, sed solus Episcopus potest, vt hic in tex. c & intellige de publice excommunicati, quia si essent occulti, & [c] conferunt vna cum Episcopo, & tunc ex quo non possunt vocari, valebit quod faciunt tanquam capitulum, ex quo spectat ad capitulum ratione publici officij, etiam si postea appareat eos fuisse tunc excommunicatos, secundum ea quę no. per Innocen. & Ioan. And. in c. si vere. ꝫ. de senten. excom. in magna glo. ad fi. & in c. cum dilectus. hic alleg. in ver. suspensus. & in reg. mora. j. eod. lib. in j. q. in solutione. secus si ex iure singulari inter ipsos excommunicatos & non excommunicatos ageretur, quia tunc vox excommunicatorum, etiam occulte non valeret, probata tali excommunicatione, vt in d. c. cum dilectus, & c. cum inter R. hic alleg. & no. in cap. illa. eod. titu. per Inno. & Ioan. And. secundum Lap. & Domi. hic in fi. c. & vide quod no. in cap. fin. ꝫ. de procu. & in c. suscitatus. de rescrip. & in c. j. ꝫ. de excep.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Nota quod suspensus potest eligere, non eligi. vide tamen Fely in c. apostolicæ col. 6. de excep. & an suspenso a beneficio debeatur modica sustentatio Fely. in d. c apostolicæ. col. 5. ver. modica sustentatio.

b Hunc casum no. notauit Ioan. And in reg. cum quid vna via prohibetur. infra eod. lib. de regul. iur. quam exceptionem commenda memoriæ, quia facit ad multa.

c Vide ad hoc Lap. alleg. 136. & alleg. 139.

SVMMARIVM.

Cum verò. Si collatio spectat ad Episcopum de cõsilio vel cõsensu capituli, Epo mortuo, vel alias inhabili, nec sit in mora, capitulum conferre non potest. 1 h. d. †In tex. ibi suspenso. intellige generaliter siue a collatione beneficiorum, siue ẽt ab officio, quia nullo casu suspensus põt beneficia conferre, vt in c. cum dilectus. ꝫ. de consue. ſm Io. An. & idem vr̃ de suspenso a beneficio, de quo tñ per gl. in ver. suspensi. in cle. cupientes. de pęnis. Vlt. no. ibi, intromittere, quia qñ Eps est suspensus, capitulum sicut nõ potest tunc conferre, ita nec poterit commendare, sed mortuo Epo, licet cõferre nõ possit, tñ poterit ea custodiẽda alteri cõmendare, vt tenet hic Io. And. & in c. 2. ꝫ. eo. tit. ratio differentiæ est, quia commendare est iurisdictionis, ſm no. in c. nemo. ꝫ. de ele. eo. lib. sed capitulũ succedit in iurisdictione sede vacante, vt in ca. his ꝗ. & ca. cũ olim. ꝫ. de ma. & obe. quod secus est qñ Eps est suspẽsus, ſm 2 Do. †Et an capitulũ vacante sede possit recipere resignationes bñficiorũ spectantiũ ad collationẽ Epi, vide pleone p Ro. in deci. 311. q̃ inci. Itẽ fuit dubitatũ vtrũ capitulum, licet aũt capitulũ sede vacã. ꝯferre nõ possit bñficia spectantia ad collationem a Epi, põt tñ ꝯfirmare electiones, & instituere pñtatos, [a] vt in c. j. ꝫ. de insti. eo. lib. & ibi vide. In gl. in ver. assensu. in princi. tenet hic Do. ꝙ de iure cõi collatio spectat ad Epm cũ consilio capituli, vt est casus in c. quãto, & c. nouit. ꝫ. de his que fi. a prela. & ita tenet Io. An. in c. si capitulo. ꝫ. tit. proxi. ſm Domi. tu vide de hoc no. in c. a collatione. ꝫ. de appel. & in c. cũ in ecclesijs. ꝫ. de 3 pręb. eo. lib. In ea. gl. in fi. de hoc dicet j. in fi. istius c. †In glo. in ver. mora. in prin. poterit ergo cap. supplere morã. & negligentiã ipsius Epi, & sic est hic casus in quo minor supplet negligentiã maioris, licet cõtrariũ dixerit Inn. in c. quia diuersitatẽ. ꝫ. de concess. pręben. & rõ est, quia Eps & capitulum sunt vnum corpus, cuius Eps est caput, & canonici mẽbra, vt in d. c. nouit, vñ speciale cõiugiũ est inter eos. ꝫ. de test. requisisti. §. secus. rõ ratione talis coniunctionis citius fit deuolutio ad vnũ reliquũ. ar. l. j. C. qñ nõ pe. pat. & in c. si. 65. dist. ſm Io. Mo. qđ tñ intellige in bñficiis pertinentibus ad collationẽ Epi suo iure, & sic de ꝯsilio capituli, & ita loquit iste tex secus si ex iure ad eũ deuolutio, quia tunc nõ ad capitulũ, sed ad superiorẽ eius deuoluit talis ptãs, vt ꝫ. de ele. ne pro defectu. & rõ est, quia maior est cõtio in proprijs q̃ in deuolutis, vt in d. c. §. secus, ſm Archi. & Ioã. And. de quo ẽt plene p eũ in c. cũ in cunctis. ꝫ. de ele. in gl. fi. & in c. q̃. ꝫ. de ele. eo. lib. de quo vide ibi plene no. Secundò intellige prędicta, qñ ad Epm spectat collatio cũ ꝯsensu vel ꝯsilio capituli, & tunc capitulũ supplet negligentiã Epi & ex delicto & negligentia ipsius deuoluit ptãs ad ipsum capitulũ, licet ex solo defectu non, vt dr̃ hic in tex. secus vero si collatio spectaret ad Epm & capitulũ simul, quia ex negligentia alicuius nõ deuolueret ad aliũ ptãs, sed bñ ex impedimẽto vel delicto alterius, licet non ex defectu, & intellige de delicto qđ cõmittit in conferendo, alias non fieret deuolutio, hęc possunt colligi de ele. cum in cũctis. §. fi. & c. bñ, & c. auditis, & c. cũ Vintoniensis, & ex ibi no. & de ꝯcess. pręb. postulasti. & c. 2. & hic ſm Lap. ut refert hic Do. in fi. istius c. & Pe. de Anch. hic in prin. Sed hoc di cũ[?] nõ vr̃ verũ, quia si attẽdit ratio societatis, quia sunt vnũ corpus, vt ꝫ. dr̃, tunc fortius deberet supplere negligentiã alterius ex eis, qñ spectat collatio ad Epm & capitulũ, similiter qñ spectat ad solum Epm de consilio vel cõsensu capituli, nec est verum ꝙ capitulum vt minor non possit supplere negligentiam 4 Epi, quia imo potest, vt est tex. in c. 2. de concess. pręb. †Et circa pdicta conclude, ꝙ si collatio spectat simul ad pręlatum, & capitulum, & tunc vnus non supplet negligẽtiam alterius, vt in c. fi. ꝫ. de sup. ne. p̃la. Si vero collatio spectet ad solum Epm, vel pręlatum, tunc eius negligentiam supplet capitulũ, sicut eõ, vt in c. 2. ꝫ. de concess. pręb. Quando vero collatio spectat ad Episcopum vel pręlatum cum consilio vel consensu capituli, tunc ex quo cẽsetur spectare ad ipsum Epm solum, ut patet ex hoc tex. poterit capitulũ eius negligentiã supplere, licet eius defectũ supplere non possit, vt hic in tex. & facit d. c. ſm, & vide in cle. vt hi qui. in gl. ver. constitutus. ꝫ. de ęta. & quali. & ibi Do. Ant. & ita vr̃ tenendũ, quicquid dicat hic Lap. In ea. glo. ibi, & non ante cõferre possit, idẽ Archi. dicens & Host. hoc tenuisse in c. fi. ꝫ. de ele. ſm Io. And. quod intellige si negligens fuit in conferendo, tunc enim dẽt expectari per sex mẽses, secus si in peten-

ADDITIO.

a Ber. de Roma. Adde quod no. Inno. in c. admonet, & in c. quod in dubijs. supra de renuncia. quod procedit secundum Io. And. in cle. vnica. de rerum permu. & Pau. in clemen. 1. de hære. in beneficijs, quorum collatio pertinet ad Episcopum & capitulum simul.

in petendo absolutionem, quia tunc sufficit quod Episcopus sit in mora, vt in capitulum transeat talis potestas, vt vult glo. quæ in hoc casu bene dicit, secundum Do. pro quo facit, quia frustra expectarentur sex menses hoc casu, ideo etiam post talem moram non possit conferre. Sed certe posset contingere, quod tunc esset absolutus. † In ea glo. in fi. no. ex gl. quod arbitrio iudicis relinquitur, quando dicatur quis esse in mora. & idem tenet Archi. & Io. And. facit gl. in c. si clericus. s. de præb. eo. tit. dicens quod arbitrio iudicis relinquitur, quando dicatur quis fuisse in negligentia. & dicit hic Io. And. post Archi. quod ille dr esse in mora qui petit licentiam, & postea se retraxit ab instantia petendi, vt in l. mora. ff. de vsur. & idem si ordinauit nuncios vt irent pro petenda relaxatione, qui ab eo licentiati adhuc in eius domo persistunt, vt l. miles. ff. ex quibus cau. ma. secus si iter arripuissent, vt in l. qui mittuntur. §. fi. ff. eo. tit. & in c. meminimus. de app. secundum Io. And. intelligentē, quod in prædictis debeat versari arbitrium ipsius iudicis, vt s. in glo. cum eius dictū procedit, quando bonus vir arbitraretur illum esse in mora, cum eius arbitrio relinquatur, vt s. in gl. imo & forte bonus iudex arbitrabitur, si aliter non appareat de mora vel negligentia illum esse in mora vel negligentia, qui intra sex menses per se vel alium non petijsset relaxationem quam petere potuit, cum petitio relaxationis, vt præcedens collationem, ab ea regulari debeat. ar. c. præterea. s. de offi. deleg. Quid autem si debens petere relaxationem fuit in mora [a] per mensem, postea abfuit causa reipublicæ & institit pro licentia, & illam non habuit, & iterum cessauit, & in mora fuerit, postea institit. Archi. & Ioan. And. volunt quod negligentiæ sint coniungendæ, & excusationes seu media impedimenta sunt deducenda, vt tunc non currat tempus semestre, vel succurratur huic tanquam iustam causam habenti, sicut absenti subducerentur de tempore præscriptionis, vt in l. quod tempore. C. de resti. mili. secundū Ioan. And. sentientem, quod in mora committenda ponderetur tempus semestre ad petendam absolutionem, quod procedit nisi aliter de ipsa mora appareret, quia tunc aliud tempus non est expectandum, vt s. tale enim tps currit impedito, vt in c. quia diuersitatis. s. de concess. præb. & vide gl. in ver. numerandum. in c. statuto. de præb. eod. lib.

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde, quod mora non contrahitur quando quis potest se tueri aliqua exceptione. Goz. consi. 35. nu. 17. & quando mora possit purgari, & quando non, Ruyn. consi. 133. nu. 5. & consi. 26. lib. 3. & consi. 20. nu. 4. lib. 4. & consi. 74. nu. 2. & 4. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum non succedit in requisitione consilij, quod erat ab Episcopo requirendum.*
2 *Consilium habens præstare non potest alteri committere.*
3 *Dispositio huius §. quando locum habeat.*
4 *Consilium quandoque ponitur pro consensu, videlicet, non facias hoc sine consensu.*
5 *Consilium an sit necessario sequendum, vide hic distinctionem.*
6 *Actus si fieri debet de consensu & consilio alterius, sufficit solus consensus illius rationem reddit.*
7 *Clericus si aedificat ecclesiam in proprio fundo, quem Episcopus excommunicauit, si illam transferret ad religiosos sine suo consensu, an clericus ille incidat in excommunicationem, si Episcopo mortuo & sede vacante transfert illam ad locum religiosum.*
8 *Testator si mandat aedificari ecclesiam sub conditione, quod non subsit Episcopo, talis conditio reijcitur.*

§. Vbi vero. Habens conferre cum consilio Episcopi, confert sine eo, morte, vel remota absentia interueniente. hoc dicit. † No. j. secundum Ioan. And. quod in præstatione seu requisitione consilij, quod erat ab Episcopo requirendum, capitulum non succedit vacante sede, quia collatio fieri debet hic non expectato Episcopo, nec requisito capitulo, quod ideo est, quia ipsi Epō præstatio talis consilij non competebat de iure cōi, sed speciali. facit quod no. per eum in c. scriptum. s. de elec. sm Io. An. & vide quod no. in c. j. s. de ma. & obe. & in c. verum. s. de fo. compe. Secundo no. ibi, in remotis, quod qn pñtia alicuius requiritur, æquiparatur tunc mors illius, & longa absentia, de quo j. in fi. † Tertio no. ibi, pñtia. arg. quod requiratur pñtia illius, cuius consilium requirit, & sic infert, quod habens præstare consilium, non possit alteri committere, quasi videatur industria personæ electa, sm Archi. & Io. And. qd intelligit hic Lap. qn statutum, priuilegiū, vel cōsuetudo hoc disponit, alias committere posset, per no. per Io. An. in c. fi. s. de offi. ordi. & facit cle. j. §. verum. de hæreti. sm Do. dicentem hoc verum, qn requisitio consilij est perpetua, vt est in casu huius c. cum talis præstatio consilij sit cōmissa Epō sub noīe dignitatis, secus si in certo actu requiratur ad certum tps præstatio consilij, & sic nō perpetuo, quia tunc vr ele. industria personæ, & alteri cōmittere non posset, per no. in ca. a. j. de testa. Quarto no. ibi, in breui haberi. ar. quod Eps pro præstando isto consilio non debeat requiri, nisi apud ipsam ecclesiā, in qua residere tenet, sm Archi. & Io. An. ar. c. fi. s. de eo qui mit. in pos. † Vlti. no. vt tunc dispositio istius §. locum habeat, qn mora esset periculosa ex vacatione beneficij, & sic limita primo, quod si mora non esset periculosa, vt quia non ageret de ecclesia conferenda in titulum, sed de dando eā in proprietatē, tunc nō haberet locū iste tex. cū cesset pīculū [a] vacationis, sm Io. And. Secundo limita, quia per eandem rōnē voluit gl. in ver. assensus. in fi. in c. si pro te. s. de rescri. eo. lib. quod si mandat executori, vt prouideat voi de canonicatu & præbēda de consensu Epi, quod licet moriatur Eps, non tñ poterit executor solus prouidere, nam hic agitur de bñficio vacante, vbi est periculum vacationis, sed ibi nullum est periculum, sm gl. ibi. Tertio limita, vt non habeat locum iste tex. qn consiliū requireret non consuetudine vel statuto, sed ex forma mandati, quia si ille, cuius consilium requirit, morit, vel se absentat, non poterit talis commissarius actum facere, nec iste tex. tunc locū hēt, sed debebit referre negotiū mandati, & ita est tenendū sm Io. An. hic de quo etiam per eum in c. pe. in ver. consilio. s. de const. & ita et tenet hic Lap. in fi. dicens, quod si mandatur alicui, vt cum consilio talis prælati celebret electionē, vel prouideat ecclesiæ, tūc si prælatus ille decessit, vel sit absens, nō valebit propter hoc prouisio vel electio facta sine eius consilio, arg. c. cum dilecta. s. de rescri. & in c. fi. s. de resti. spo. & ita voluit glo. no. in d. c. si pro te. dicens hunc tex. non habere locum, quando potestas prouidendi competeret alicui ex iure delegato, vt s. procedit tamen hæc limitatio, quādo exprimeretur proprium nomen illius, cuius consilium requiritur, & tunc debet referri negotium ipsius mandati, alias vero si sub nomine dignitatis, & tunc expectabitur successor, ar. c. quoniam abbas. s. de offi. deleg. secundum Domi. ponentem post Io. de Lig. rationem differentiæ inter mandatum hominis & iuris, seu statuti, quia potestas data ab homine est stricti iuris magis quam data a lege, vt no. gl. in ver. loca. in cle. j. de seques. pos. vel quia periculo vacationis difficilius potest prouideri in mandato dato ab homine, quam a consuetudine vel statuto. Quarto limita, vt non habeat locum iste tex. quando requireretur consilium & consensus, cum tunc debeat expectari, sed expectanti non currit tempus Lateranensis consilij, secundum Lap. hic in fi. pro hoc dicto est glo. no. in d. c. si pro te. volens quod dispositio istius tex. hic procedat, quando requiritur consilium alicuius, secus si cōsensus, quia tunc debet de necessitate expectari. idem vult glo. hic in ver. consilio. in fi. & ibi dicetur. Vlti. limita, vt non habeat locum iste tex. quando consilium requireretur sub conditione, si interueniat consilium alterius, quia tunc illo mortuo, vel si alias haberi non possint, prouisio fieri non posset, secundū gl. no. in d. c. si pro te. de quo ibi plene per Do. † Io glo. in ver. cum consilio ibi, consilium ponitur pro consensu, quod est quando præcedit negatiua, puta si dicitur, non facias hoc sine consilio. vt tenet hic Archi. & Vin. in d. c. pen. & alleg. & vide ad hoc l. j. §. si plures. ff. de exer. remittit se tamen ad no. in l. sed & si pupillus. §. conditio. ff. de insti. de quo etiam per eum, 49. dist. hinc etenim. Sed Io. And. hic sentit dicta iura non probare, quod negatiua præcedens faciat quod consilium sumatur pro consensu, vel quod illud teneat sequi, quia alias non esset dīa inter consiliū & consensum, quod esset cōtra tex. s. §. proxi. ponētem ea vt diuersa, sm Do. concludentem, † quod qñque in actu requirit consilium illius, a cuius ptāte dependet actum fieri, vel non fieri principaliter, & tunc debet consiliū peti & sequi, vt est glo. in c. j. hic alle. Qñq; debet requiri consiliū ab illo, in cuius ptāte non dependet principaliter actū fieri, sed vna cū alijs dēt interesse, & tunc aut apparet per alia iura, quod debeat sequi, & est sequēdum, & ita procedat quod no. in c. 2. s. de cor. vitia. Si vero per alia iura expresse non apparet, & tunc aut requiritur a participe officij super illa re, & debet peti & sequi, & ita est conclusio Innocen. in cap. venerabili. s. de offic. deleg. Aut non requiritur a participe officij, & tunc aut ab habente ius in re, & similiter debet sequi, vt voluit Ioan. And. in capitulo, dilectus. de offic.

ADDITIO.

a Periculum. Vide ad hoc Bal. consi. 242. lib. 3. vbi ponit, an stante statuto, quod mulier non possit contrahere sine consensu mariti, si maritus sit absens, an possit contrahere.

Vinc. God. Adde, an vxor pro marito, & maritus pro vxore, ex quo non obligatur de iure communi, an obligetur ex forma statuti. Mar. Soy consi 31. Prosequendo. ver. circa 3 q. in fi. cum seq. lib. 1.

offic. lega. & in cap. j. de capel. mona. puta si mandatur alicui prouideri de ecclesia requisito consilio patroni. Si vero requiritur consilium ab illo, qui non habet ius, & tunc aut subiecta materia habet, quod debeat sequi, & sequendum est, & ita procedat tex. in c. ad aures. de ęta. & quali. & ita no. Ioan. Andr. in reg. nullus ex consi. ꝫ. eo. lib. sicut etiam esset, quando adiectio consilij esset facta illi, qui non habet intellectum, quia tūc accipitur pro consensu, secundum no. in l. impuberibus. ff. de suspe. tut. Regulariter vero, licet debeat quis petere consilium, non tamen tenetur sequi, vt in c. cum olim. ꝫ. de arbi. & in c. cum in veteri. ꝫ. de elect. secundum Do. de quo in d. c. pe. ideo officialis tenetur requirere consilium assessorum & peritorum, non tamen tenetur sequi, vt ꝫ. de consue. ad nostram. & si mādaui procuratori vt gerat mea negotia cū consilio alicuius, non excusatur procurator, si secutus est consilium, & male administrauit, vt in l. idemque. ff. manda. de quo tamen vide plene per Bar. in d. §. si plures. & ibi per Bal. vbi circa hanc materiam ponit primo, si aliquid debet fieri cum consilio alterius, an eius consilium de necessitate sit requirendum, & si non requiratur an valeat actus. Secundo, an teneatur quis sequi consilium. Tertio si ille, qui debet dare consilium, vel non potest, vel non vult, an valeat tunc actus eius consilio vel consensu non expectato. Quarto, si consilium præstitum est iniquum, an teneatur illud sequi, de quibus ibi plene per Bar. & Bal. quorum dicta refert hic Pe. de Anch. & facit quod no. in l. quidam decedens. §. Pap. & in l. Titium, & Meuium. in prin. ff. de admi. tut. Et vide hic per Archid. an sit differentia, si dicatur, cum consilio talis, vel de cōsilio, de quo per Io. An. in reg. nullus ex cōsilio, & ibi finaliter tenet, ꝙ non sit differentia, arg. c. j. ꝫ. de renun. eod. lib. Si tamen sit dictum secundum consilium, vel iuxta consilium quod idem importat, vt in c. abbatem. ꝫ. de ver. sig. & tunc esset sequendum consilium, secundum Lap. in d. regu. nullus, quod facit ad q. si testator dicat in testamento, quod fiat executio iuxta vel secundum consilium talis, secundum Domini. de quo plenius in d. reg. nullus.

6 †Et adde prædictis primo, ꝙ si actus deberet fieri de consilio & de consensu alterius, sufficeret solus consensus illius, cum quilibet cōsensus habeat in se inclusum consilium eodem contextu, vt tenuit Old. consi. 43. & est dictū in c. j. §. verum. ꝫ. de cle. ægro. eod. lib. Secundo adde, quod si actus debet geri de consensu alicuius, sufficeret eius consiliū, cum satis dicatur consentire, qui consulit, secundum glo. fi. in l. ob hæc verba. ff. de infa. dicentem secus esse, si requireretur mandatum alicuius, quia tunc non sufficeret illius consilium, secundum glo. ibi, de quo per Ioan. And. & Bal. in c. j. ꝫ. de foro compe. Tertio adde, ꝙ vbi requiritur consensus alicuius, non sufficeret sola [a] pręsentia, secundum Bal. in l. fi. §. necessitatem. C. de bo. quæ lib. nam sola præsentia non includit consilium, vel consensum, secundum Io. And. in c. fi. ꝫ. ti. proxi. Quarto adde, ꝙ vbi requiritur consensus alicuius, non sufficeret sola illius scientia, secundum Ioan. And. in cap. fin. ꝫ. de iudi. eod. lib. Quinto adde tex. in c. dilecti. ꝫ. de appe. probantem, quod plus sit facto consentire quam verbo, nam facto datur voluntas intelligi, vt in l. repræhendenda. C. de insti. & substi. Sexto adde, ꝙ si actus debet fieri de licentia alicuius, tunc non sufficeret tacitus consensus illius, secundum Archi. & Ioan. And. in c. statutum. ꝫ. de elect. eo. lib. & sic ꝙ expressus consensus nunc sufficeret, & vide per Inno. in c. cum consuetudinis. ꝫ. de consue. In ea. gl. in fi. tene menti ex glo. ꝙ si in aliquo actu requiritur consensus alicuius, etiam si requiratur in collationibus beneficiorum, & sic quantumcunque periculum sit in mora, talis actus fieri non poterit sine illius consensu, dato ꝙ talis consensus haberi non possit, ex eo quia ille sit mortuus, vel in remotis partibus, & idem voluit glo. in d. c. si pro te. & vide per Ioan. And. in c. ex parte. ꝫ. de rescrip. & hic per Lap. & Domi. in fi. istius c. & est dictum ꝫ. in 4. limita.

7 †Et ex his fuit disputatum, ꝙ si clericus in proprio fundo ædificat ecclesiam, quem Episcopus excōmunicauit, si ecclesiam illam in aliquos religiosos sine suo consensu conferret, an talis incidit in excommunicationem, si Episcopo mortuo & sede vacante concessit illam loco religioso. & Io. And. refert hic varie fuisse determinatum, & remittit se ad no. in c. fi. super j. glo. ꝫ. de offi. deleg. & in c. a nobis. el 1. in fi. 2. glo. ꝫ. de sen. excom. & super quo videretur fienda differētia, an sit facta reseruatio consensus sub nomine proprio, & tunc procedat determinatio Egidij tenentis, quod ille non sit excommunicatus, ex quo conditio non euenit viuente Episcopo, secus si reseruatio cōsensus fuit sub nomine dignitatis, quia tunc ille erit excommunicatus, ar. d. c. quoniam abbas, & in c. si gratiose. ꝫ. de resc. eo. li. & vide gl. & ibi no. in d. c. si pro te. & ita procedat determinatio Io. de Deo, de quibus hic per Io. An. & vide ad prædicta per Doc. in d. §. si plures, & in l. si cū dotem. §. eo autem tempore. ff. solu. matr. & per Bal. in l. in coniunctione. C. de nup. & in l. Stichum. ff. de leg. j.

8 † In glo. fi. ibi, reijcitur, ergo &c. No. glo. quæ facit, ꝙ si testator mandet ecclesiam ædificari cum hac conditione, vt non subsit Episcopo, ꝙ tunc talis conditio vt impossibilis reijcietur, & ædificata suberit Episcopo, ad hoc 10. q. j. sic quidam, & facit ratio c. requisiti. ꝫ. de testa. & l. nemo potest. ff. de leg. j. quod tamen intellige, nisi subijceret eam alteri prælato inferiori, ex quo inferior prælatus ab Episcopo potest habere tale ius, pro quo ratio c. verū. ꝫ. de condi. appo. In ea. glo. in fi. & de pęni. dist. j. §. hoc idē. ver. item a mortuo. secundum Ioan. Andr. Quid autem si collatio spectaret communiter ad prçlatum & capitulum, & prælato existente in remotis capitulum confert canonicatum & præbendam vacantem Titio, & postea mortuo prælato cōfert Sēpronio, quę collatio valeat. refert hic Lap. se consuluisse, quod prima, dicit tamen, ꝙ ipse prçlatus, & eius successor poterit illam impugnare, per no. in c. quod sicut. ꝫ. de ele. Sed dicit Imo. ꝙ hoc dictum non procederet, si tenetur quod absentia in remotis æquiparatur morti, pro qua ęquiparatione facit c. si delegatus. ꝫ. de offi. deleg. eod. lib. Si vero teneatur, quod non ęquiparetur morti, nunc est clarum, quod secunda collatio non tenet, sed esset nulla, & etiam prima, secundum Imo. Domini. vero hic concludit, quod prima collatio non valeat tanquam facta a non habente potestatem, quia absentia isto casu nō ęquiparatur ipsi morti, vt probat tex. hic iunctu primo responso. ꝫ. Nam hic in vlti. responso facit mentionem de morte & absentia, & sic paret quod sunt diuersa, & in j. responso nullam mentionem facit de absentia, ergo non erit idem illo casu sicut hic in vlti. responso, arg. c. ad audientiam. de deci. Item quia tēpus conferendi non currit ignoranti vel legitimè impedito, vt in d. c. quia diuersitatem, quia in isto absente in remotis non præsumitur scientia, vt in c. j. ꝫ. de postu. præla. & per hoc apparet, quod iste tex. non priuat Episcopum vel capitulum potestate conferendi in his duobus casibus, s. mortis, vel suspensionis, & quia exorbitans a iure communi, & contra d. c. quia diuersitatem. ideo debet intelligi in casu suo expresso, & non in alio, vt in reg. quæ a iure. c. ꝫ. eod. lib. vnde nō fiat extensio ad casum absentiæ, facit c. susceptum. ꝫ. de excep. eod. lib. Sed bene valebit secunda colla. ex quo prima fuit ipso iure nulla, secundum no. in c. auditis. & cap. considerauimus. ꝫ. de elect. & de excess. prælatorum. cap. inter dilectos. secundum eum.

9 † Et ad prędicta etiam facit, quod no. Bart. Brix. in q. venereali penult. vbi tenuit, quod si Papa mandauit Episcopo & capitulo ꝙ inuestirent Titium de præbenda, si capitulum inuestiuit absente Episcopo, non valebit, fatetur tamē, quod si Episcopus esset præsens, nō posset contradicere capitulo parere volētu, intellige sine iusta cā, secundum Io. And. intelligentem primum dictum in inuestitura iuris, quæ dicitur collatio, secus in illa, quæ est possessionis traditio iam prouiso per eum in vers. deberes. in c. eam te. ꝫ. de rescrip. & in c. si capitulo. in vet. reciperet. ꝫ. tit. proxi. Et bona esset cautela, vt collatio non differatur, vt prælatus moueatur per superiorem, vt redeat, & si non redierit poterit a collatione suspendi, vt in c. ex tuę. ꝫ. de clemē. non resi. & eo suspenso transfertur potestas conferendi in capitulum, vt ꝫ. in princip. istius text. Et an sufficiat sola mora, vide dicta supra. §. proximo.

ADDITIO.

a Ber. de Roma. Sola. Exemplum in seruitute imponenda ff. de ser. vrba. prædi. l. multum. in soluendo matrimonio, ff. de ri. nup. l. in eo iure. §. deinde. item in furto. ff. de fur. l. qui vas. § vetare. Item in eo, qui impedire non potest, & in eo qui erubescit loqui. ff. de fur. l. pen. Item in eo, qui scit ius suum durare. ff. quib. modis pi. vel hypo. sol. l. sicut. §. non videtur. Sed contra de l. & §. voluntate. ff. solu. matri. C. de epis. & cleri. authen. si seruus. & infra de regu. iur. qui tacet, vbi taciturnitas habetur pro consensu, & generaliter qui tacet consentit. Respondeo, dicit glo. in l. filiusfamil. § inuitus. ff de procur. & glo. in l. qui vas. § vetare. ff. de furt. quod vbi tractatur de aliquo obligando, locum habent prima argumenta. Et sic intelligitur §. hic in hoc c. vbi vero tractatur de aliquo præiudicio, vel exceptione locum habent sequentia.

Vinc. God. Adde, quod consilium alicuius si requiratur in actu, eo mortuo consilio non adhibito non potest fieri actus, & relictum deficit. Ruyn. consi. 126 nu. 6. & 8. lib. 2.

De rebus eccle. non alienan. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum ecclesię cathedralis debet consentire, si fiat alienatio rerum ecclesiarum inferiorum, alias non valet.*

2 *Ecclesia vacans licet vniri & donari possit, tamen bona eius non possunt alienari, non dato prius defensore.*

Bona

3 *Bona ecclesia inferioris vt alienari possint, requiritur consensus clericorum illius ecclesia.*
4 *Instrumentum si dicat alienationem rerum ecclesia fuisse factam propter necessitatem & vtilitatem, an ista instrumentum probat absque alia probatione.*
5 *Episcopus potest auferre bona vnius ecclesia, & dare alteri ecclesia ex certa causa, de quo hic.*
6 *Ecclesia an possit adificari in parochia alterius inuito rectore, licet nihil auferatur ei de bonis suis.*
7 *Ecclesia fungitur vice minoris, ideo si vacat, dandus est ei tutor sicut pupillo.*
8 *Episcopus si iurauit non alienare bona ecclesia inconsulto Romano pontifice, vel Archiepiscopo, an alienare possit sine eorum consensu.*
9 *Tractatus de alienandis rebus ecclesia, an sit plures habendus, seu tractandus.*
Et an valeat consensus canonicorum singulariter habiti, & non in cõmuni.
10 *Consuetudo an possit detrahere de solemnitatibus requisitis in alienatione rerum ecclesię.*
11 *Decretum quid sit, & an sententia & decretum differant.*
12 *Prælati & rectores vniuersitatum præstant auctoritatem, quando vniuersitas vel conuentus debent agere vel se obligare.*
13 *Consensus capituli vel clerici ecclesia, de cuius rei alienatione agitur, an possit interuenire ex post factu.*
14 *Consensus quorum est necessarius in alienatione rei ecclesiastica.*
15 *Tractatus non requiritur in alienationibus temporalibus rei ecclesiastica, sed sufficit tacitus consensus.*
16 *Quid autem in alienationibus perpetuis.*
17 *Temporalis concessio rerum ecclesia, quando fieri possit.*
18 *Iure permittente alienationem rerum ecclesiarum ad vitam, an fuit correcta.*
19 *Solemnitas, qua sit introducta in alienatione rerum ecclesia, vide conclusionem hic.*
20 *Bona quando sunt inter Episcopum et capitulum cõia, alienatio debet fieri per Episcopum cum consensu capituli.*
21 *Quid in alienatione rerum ecclesia inferioris, & nu. 22.*
23 *Bona ecclesia inferioris a cathedrali per quem possunt alienari.*
24 *Quid de alienatione rerum ecclesia non collegiata.*
25 *Bona ecclesia non debent regulariter alienari sine solemnitatibus de iure requisitis, hac regula limitatur, seu fallit multis modis, vt hic per ordinem eleganter ponit vsque ad nu. 30.*
30 *Cardinales, an possint infeudare ciuitates & castra Romana ecclesia.*

C A P. I.

DVdum. Primo ponitur decisa petitio actoris. Secundo ibi, dictus, defensio ipsius rei. Tertio ibi, quia in concessione. ponitur diffinitio tribus rationibus suffulta. Secunda ibi, quia etiam. Tertia ibi, præsertim. 1 † No. j. ibi, de consensu capituli. arg. quod in alienatione rerum ecclesiæ inferioris a cathedrali requiritur consensus capituli ecclesiæ cathedralis, de quo per Innocen. & Doct. in c. j. & in c. ea noscitur. ẽ. de his quæ fi. a præla. dixit tamen do. Flo. & sequitur Imo. in d. c. j. quod hodie hoc non seruatur, nã in alienatione rei ecclesiæ inferioris à cathedrali nõ requiritur consensus, nec consilium capituli ecclesiæ cathedralis, & talis consuetudo valet hoc casu, arg. ca. 3. ẽ. de consue. eod. lib. quod firmat Imo. in d. ca. j. ante fi. de quo j. & vide per Fede. in sup. consi. 137. & glo. in versic. consequente. in clemen. 2. j. eod. titu.

2 † Secundo no. ibi, vacaret, quod licet ecclesia vacans possit donari vel vniri alteri ecclesiæ non dato sibi legitimo defensore, vt in clemen. 2. j. eodem, tamen bona ipsius ecclesiæ vacantis alienari non possunt, non dato prius defensore, sed eo dato valeret alienatio, alias secus, vt hic, & in l. fi. C. si ob pu. pen. secundum Innocen. & Ioan. And. dicentem, quod si ecclesia haberet rectorem institutum de nouo possessionem non habentem, qui consentit alienationi, timens ne impediatur in adipiscenda possessione, non valebit talis alienatio, ex quo talis ecclesia æquiparatur ecclesiæ vacanti, vt in c. cum venissent. ẽ. de insti. de quo etiam per Ioan. And. in c. olim. el 1. ẽ. de restitu. spol. Et aduerte, quia licet ecclesia vacans possit concedi alteri ecclesię non dato sibi legitimo defensore, vt in d. clemen. j. tamen in tali concessione requiritur omnis alia solemnitas requisita in alienationibus rerum ecclesiæ, vt est tex. in d. c. tua, & ita tenet ibi do. Nico. supra de his quę fi. a præla. de quo in d. clemen. 2. Quid autem si Episcopus vult dare vnam rem vnius ecclesiæ alteri. de hoc est casus hic, de quo vide no. per Imo. in cap. j. ante fi. supra de his quæ fi. a præla. & etiam in fi.

3 † Tertio no. ibi, tractatus, quod in alienationibus rerum ecclesiæ inferioris a cathedrali requiritur tractatus clericorum ecclesiæ, de cuius bonis alienandis agitur secundum Archid. dicentem per hunc tex. reprobari opi. Gof. & Innocen. de qua in cap. nulli. ẽ. eod. & ibi per Ioan. And. super glo. & procedit hoc in alienationibus perpetuis, vt hic in tex. in versic. perpetuis. de quo j. in glo.

4 † Quarto no. ibi, euidens necessitas vel vtilitas, ᵃ duas causas, ex quibus permittitur alienatio rerum ecclesiæ, vnde dicit hic Domi. quod licet in instrumento venditionis dicatur alienationem fieri ex necessitate vel vtilitate, tamen hoc non creditur, nisi aliter probetur, quia de causa necessaria vel vtili debet euidenter constare, vt hic in tex. & sic sola verba enunciatiua seu narratiua à cõtrahentibus prolata non sufficerent, argum. glo. & ibi per Bal. in l. si donatione. C. de colla. & per Barto. in l. si forte. ff. de castr. pec. secundum Pe. de Ancha. dicentem, quod etiam non sufficerent verba assertiua seu affirmatiua ipsorum contrahentium, vt hic in tex. & quæ dicatur causa necessaria, & quæ vtilis, vide per Bal. in authen. hoc ius. C. de sacrosan. eccle. & per Docto. in clemen. j. j. eod. & in ca. quod quibusdam. ẽ. de fideius. & per glo. 12. quæstio. 2. in sum. In tex. ibi, decernimus non valere. no. quod declaratur contractus nullus, licet ad idem principaliter non sit actũ, sed incidenter deductum, facit quod no. Bar. in l. quæ sub conditione. §. fina. ff. de condi. insti. & ibi per Barto. & supra de restitu. spolia. in capit. conquestione. Vlti. no. quod per sententiam latam in incorporalibus adiudicatur quandoque res illi, cuius est, de quo in capi. fina. supra de conces. præben. eo. lib. & dicit hic Hostien. quod ideo hic non fit cõdẽnatio in fructibus seu decimis tam perceptis, quia iste Archidiaconus erat bonæ fidei pos. vt in l. qui scit. ff. de vsur. & licet Ioan. And. faciat hic differentiam inter iudicium vniuersale & singulare, tamen vtroque casu bonæ fidei possessor facit fructus industriales suos consumptos, sed non consumptos non, vt no. in c. grauis. ff. de restitu. spolia. vnde dicit hic Imo. & Domi. quod in hoc est differentia inter iudiciũ vle, quia in eo includuntur fructus, sed non in singulari, nisi petantur, & ita forte voluit Ioan. And. hic, & sic posset dici, q ideo hic Papa nihil dixit de fructibus, quia non fuerunt petiti, de quo per Innocen. in rub. supra de re iudic. & ibi an iudex possit condemnare in expensis, quando hoc non est petitum.

5 † In glo. in versic. tenes. no. ex glo. vnam causam legitimam, ex qua potest Episcopus bona vnius ecclesię auferre, & dare alteri, pro qua glo. est tex. hic, quia ista concessio fuit hic reuocata non ex defectu potestatis, sed quia non interuenit tractatus, nec fuit datus defensor ecclesię vacanti, de quo etiam per glo. in cap. constitutus. ẽ. de relig. domi. & in ca. 1. supra eodem titu. & ibi per Docto. & in cap. 2. ẽ. de excel. prę la. requiritur ergo in hac solemnitas requisita in alienatione, vnde dicebat Ro. in decisio. 229. quæ incipit, Item quod in dimembratione, quod licet vnio seu concessio ecclesię possit fieri eius rectore non vocato, vel si vocatur non dato defensore, ut in dicta clemen. 2. tamen demembratio alicuius ecclesiæ vel dignitatis, seu alienatio partis ipsius vel bonorum fieri non potest non vocato rectore, vel dato defensore, & interuenientibus tractatibus & iustis causis, & alijs requisitis in alienatione, de quo etiam per glo. in versicu. defensor, in d. clemen. 2. vbi ponit rationem diuersitatis, idem etiam voluit Ro. in decisio. 247. quæ incip. Item si abbas dicens quod abbas maior etiam in consilio generali ex iusta causa subsistente, nõ potest vnam sacristiam seu custodiam a suo monasterio dependentem erigere, in aliquo prioratu deputãdo illi de bonis dicti prioratus, nisi vocato priore, & seruatis alijs solemnitatibus requisitis

6 in perpetuis alienationibus rerum ecclesię, quod nota. † In ead. glos. in fi. vide per glo. & domi. Anto. in cap. cum olim. supra, de consue. an sine causa possit in Parochia alterius ędificari noua ecclesia inuito rectore non auferendo sibi de bonis suis, de quo etiam plene no. in capitu. ad audientiam. hic allega. In glos. in versicu. ecclesia. in fi. idem dicit Hostien. in qualibet dignitate vel personatu, de quo per eum in summa. ti. ne

A D D I T I O.

a Ber. de Roma. Vel vtilitas. Host. in sum. eod. tit. quinque causas alienationis assignat rerum ecclesiasticarum, vt in auth. hoc ius. de sacrosan. eccl. canonizata 10. q. 2. & prima, vt vbi est necessitas, vt videlicet quando debitum vrget. Secunda est pietas, vt pro redimendis captiuis, vel alimonia pauperum tempore famis, vel cladis. 12. q. 2. aurum. & cap gloria. Tertia est vtilitas. 12. quæst. 2. sine exceptione. Quarta est æquitas, supra de restit. in inte. ca. 1. C. de alie. & pal. l. fi. Quinta est incõmoditatis vel minoris vtilitatis, 13. quæst. 1. terrulas. Possent etiam & aliæ assignari, vt 12. q. 2. aurum. sed quia ad has quinque possunt reduci, eas ideo prætermitto.

Vin. God. Vtilitas publica an in omnibus videatur excepta. And. Barb. in consi. 41. Praclare, 15. col. versic. & si quispiã. lib. 1. & ad præferatur priuatæ. Ruyn. consi. 149 nu. 8 lib 4.

ti.ne se.vac.§.de qua.& no.in d.c.2.& per glo.in c. si qua de rebus.12.q.2.& sic sentit gl.ꝗ indistincte in omni ecclesia sit prohibita alienatio,& ꝗ debeant interuenire solemnitates a iure requisitæ,imo voluit sing.Host.& Io.An.in c.nulli.in glo. fi.ẽ. eo.ut.ꝗ solemnitas,quę requiritur a iure in alienatione rerum ecclesiæ, requiratur etiam in alienatione rerum hospitalium vel alterius pij loci,cum quo ad alienationem rerum ęquiparetur ecclesię & alia pia loca, facit auth. hoc ius. C. de sacrosan. eccle.canonizata 11.q.2.& ita tenet d.Nic in d.c.nulli.pro quo facit, quia hospitalia & alia pia loca gaudent priuilegio ecclesiarum,ſm Io.And.in c.2.ẽ.de resti.in integ.& vide no. in c. de xenodochijs,& in c.ad hæc.ẽ.de reli. do. Nam hoc procedit in hospitalibus & locis pijs auctoritate Epi fundatis, alias cum sint prophana,non gauderent priuilegio ecclesiarũ,ſm gl. ordi.in cle.quia contingit.circa fi.de reli.do. nec præsidentes talibus hospitalibus gauderent priuilegio clericorum, ſm Spec. in ti.de sta.mon. ver.36.& ita sequitur Bal.in d.auth.hoc ius.circa prin.vbi ẽt in fin.dixit,ꝗ licet fraternitates [a] laicorum sint licitę & a iure approbatæ,ſm gl.ordi.c.si quæ clericorum.11.q.1.tamen cum non sit collegium pium,sed prophanũ & singulare, & non priuilegiatum,potent de eorum rebus disponere sicut cętera collegia secularia,& solemnitas requisita in alienationibus rerum ecclesiæ,non requiritur,quod tene menti. 7 †In gl. in ver.defensorem.no.primo ex glo.secundum Io.An. ꝗ sicut pupillo dandus est tutor seu defensor,vt l.magis.§.ne passim.ff.de re.eo.ita & ecclesiæ vacanti deputandus est defensor, cum & ipsa vice minoris fungatur,vt in c.1.ẽ.de restu.in integ.In ea.gl. ibi,distrahere poterit,vel etiam ipse Episcopus hoc faciet, qui ex causa potest ipsam ecclesiam & eius res alteri donare vel concedere,12.q.2.si Episcopus.& c.seq.& ẽ.de dona.c. pastoralis,& c.consultationibus.secundum Innoc.de quo dic, vt in d. cle.2.secundum Ioan. And. Et addit Host. rationem, quia Epũs est legitimus administrator ecclesiæ sibi subiectæ, & pro illa agere & defendere potest,vt in c.fi.ẽ.de suc.ab inte.Nec ob.secundum Inn ꝗ secundum hoc ipse idem alienator auctorizabit suę alienationi,quia alienatio fit nomine ecclesię,cuius est tes,& tanquam eius defensor auctoritatem præstat alienationi, & Epũs,simile ẽ.de ele.c.cum inter.vt hic per eum,& Ioan. An. Ex quorum dictis & ex hac gl.habentur duæ practicæ in alienatione rerum ecclesiæ vacantis,& vtraque est bona secundũ Pe.de Anch.dicentem,ꝗ si ecclesia haberet rectorem,tunc ipse haberet alienationem facere, & Epũs auctoritatem interponere,& per solum Episcopum alienatio fieri nõ posset, vt hic per eum,vide in c.placuit.12.q.2.& ibi per Arch.& per d.Nico. in c.cum apostolica.in fi. ẽ. de his quę fi. a præla. Sed aduerte, quia practica Inn.hodie non procedit per d. cle. 2.nisi dicatur, ꝗ solus Epũs creat defensorem, qui discussionem faciat, & Epũs alienat,ſm Inn.Sed imo secundum Dñi.etiã hodie posset procedere practica Inn.qñ Epũs vellet alienare non ad vtilitatẽ suę mẽsę vel sui capituli,sed alterius, quia d.cle.2. nõ prohibet nisi qñ pro vtilitate suę mensę vel sui capituli,ne Epũs auctorizet in facto proprio, & sic in alijs casib. practica Inn. remanet bona ſm eum,quod tu intellige,qñ ecclesia vacans haberet defensorẽ,quia alias alienatio non valeret nisi prius dato sibi defensore,vt est tex.hic. 8 †In ea.glo.ibi,Archiepũs,vide per Io.And.in c. 1.in fi.ẽ.de his quæ fi.a præla.vbi concludit, ꝗ si Epũs iurauit nõ alienare inconsulto Romano pontifi.vel archiepõ, & tunc sine eorũ licentia alienare non poterit.ẽ. de iureiu. ego N. & in c.per tuas.ẽ.de dona.secus si non iurauit,quia tunc illorum auctoritas non requiritur,eum hoc non probet iure,ſm Io. And. ibi,& Do.hic,& hoc qñ Epũs alienat res suę mensæ. Si vero capitulum ecclesię cathedralis vult alienare bona sua, & tunc sint distincta,capitulũ in alienatione erit principale, sed id faciet de auctoritate Epi,sicut in simili dr̃ in iudicijs, ẽ. de rescri. c.edoceri.ſm Io.An.hic.Sed si bona sunt cõia inter prelatũ, & capitulũ,& tunc dic,vt per gl.in ver. mensę. in d.cle.2.& dicet plene ĩ.in fi. 9 †In glo.in ver.tractatus. ibi,est vtile sępius id facere.non tñ est necessariũ,vt patet hic in tex. qui loquit̃ in singulari,ꝓ quo gl,in simili in ver.loco aliquo.in cle.cũm.de elec. ſm Io.And.Ad idem tex.in c.tua.ẽ.eo.tit.& ita sequitur ibi do. Nic,& Dñi.hic,de quo per Spe.in tit.de loca.§.sequitur.ver. & scias. vbi ponit de mõ & forma huiusmodi tractatus, & ibi Io. An.in add. tenet idẽ qđ hic,vt sufficiat vnicus tractatus, qđ tñ limitat esse verũ, pterq̃ in monachis nigris, in quibus seruari dẽt constitutio Papę Benedicti,quæ requirit ꝗ pręcedat tractatus ad minus duorum dierũ interpellatorũ, & interdum ẽt requiritur licentia Papę ſm eum ibi,& ita sequitur Domi.hic,& Imo.in d.c.tua.qđ tene menti.Secundo limita hanc gl. procedere,nisi ex cõsuetudine aliud disponat̃,qđ debeat pluries fieri,quia illa esset seruãda,vt tenet Bal. in d. auth. hoc ius. ꝓ quo facit quod dixit Ioan.And.in c.nulli.ẽ.eo.& dixit hic Pe.de Ancha.referendo Bar.in d.l.si forte.ꝗ licet in instrumento venditionis contineatur, pręcedentibus tractatibus, tamen ex hoc non probatur quod tractatus præcesserint,nisi aliud appareat, facit tex.& quod ibi no.in c.quoniam cõtra.ẽ. de proba. & qđ est dictum ẽ.in 4.no.Et adde ad prædicta singulare dictum Io. And.in addi.Spec.super rub.de cle.ęgro.vbi dixit, quod huiusmodi tractatus solum requiruntur in casibus expressis in iure, vt patet hic in tex.& in c.quamuis. ẽ. de offi. ordi.eod.lib. Qui ergo diceret actum nullum, eo quia non interuenit tractatus pręcedens,habet probare quod in illo casu in iure sit expressum tractatum esse necessarium,quod no.In ead.glo ibi,secunda opi.quæ procedit quando prelatus nomine capituli facit cõtractum,quem singulares de capitulo ratificare poterunt, secũdum Ioan.And.de quo etiam per eum in c.bonæ.el 2.ẽ. de postu.præla.super gl.ideo dicit,& tunc reconualescit vt ex tunc, vt in d.c.tua,& quod ibi no.& in c.cura.ẽ.de iurepa.secundum Ioã.And.cuius dictum procedit secundum Lap.quando ratificatio postea facta per canonicos fit collegialiter,alias non valeret,ex quo non consentiunt vt singuli,sed vt capitulum, secundum eum,pro quo facit quod no.in c.sicut.ẽ.eod.lib. in gl. 2.in fi.vbi Ioan.An.posuit plura iura probantia actus collegiatorum nõ valere,nisi fiat collegialiter, & idem quod tenet hic Lap.videtur tenere Bal.in d.auth.hoc ius,de quo etiam per eũ in l.profundum.hic in gl.alleg.Et an in huiusmodi tracta. sint citandi absentes,glo.no.in c.cum in ecclesijs.ẽ. de pręben. eo. lib.dixit quod non,quia solum in tribus casibus debent absentes citari,de quibus per glo.ord.in ver.ipsorum.in c.pręsentiũ. ẽ.de test.eod.lib.& idem sequuntur Docto.in d.c.cum in ecclesijs.& Bal.in d.auth.hoc ius.In ea.gl.ibi,Host. contra, pro quo facit,quia contraria opi.est ecclesijs onerosa & sic tollenda, vt in c.1.ẽ.de consue.Sed certe hæc non obstant, quia non sequit̃, lex est canonizata,ergo est pro canone seruanda, vt hic in glo. & per Io.And.in c.2.ẽ.de rescri.nec contraria opi. est ecclesijs onerosa,quia satis est si solemnitas canonum obseruetur, quia cum nimia solemnitas potius induceret detrimẽtum, ex quo emptores ita de facili non interuenirentur,& ꝗ solẽnitas d. auth. hoc ius,non habeat locum in alienatione rerum ecclesiæ, sed solum solemnitas requisita a canone,tenuit Inn.hic,& glo.Io. 12.q.1.videntes.& 10.q.2.in summa.& 17.q.4. nullus.& Bal. in d. auth.hoc ius.& Ioan.And.hic, & tene menti sing. hanc glo. ꝗ licet lex sit canonizata seu incorporata in Decretis, tamen nõ facit ius,vt sic videatur approbata per canones, & pro canone sit obseruanda,et ita etiam tenuit Ioan.And.in d. c. 2. quia canonizatio legis facta per Gratianum non est tantæ auctoritatis quod faciat legem haberi pro canone. Nam liber Decreti est approbatus per ecclesiam et vsu scholastico, sed non omnia,quæ sunt ibi,vt patet 27.distin. per totum. [b] et 17.q.3.§. præscriptionem,et ita tenet Fede. in suo consi. 77. vnde liber Decreti quo ad dicta Sanctorum patrum et Romanorum pontificum censetur approbatus,et sic seruandus,per no.in capit. ne innitaris. ẽ. de constitu. tamen quo ad dicta magistralia ipsius Gratiani non censetur approbatus,nec est obseruandus, imo quotidie dicta Gratiani reprobantur,vt per gl.2.q.3.§.hinc collige.et 12.q.1.in sum.et 32.q.7.§.quamuis.secundum Ioan. And. in d.c.2. et hoc nisi quatenus dicta ipsius Gratiani essent rationabilia et iuri non contraria, quia tunc seruanda essent, vt tenet Imo.in d c.2.sicut etiam dicitur de libro magistri sententiarum,per Doc.in c.debitum.ẽ.de biga.et de li.feu.per Io. An.in c.2.ẽ.de feu. Si tamen lex fuisset canonizata per ipsum Papam in Decretis, et nõ per Gratianum,tunc bene est seruãda,vt canon,ſm gl.2.q.1.in primis.circa fi.et ita tenet Io.An.in d.c.2.dicens sing.ꝗ lex canonizata non hr̃ pro canone,nec valet in foro canonico,si in canonibus ꝯrium reperit̃, ergo si in iure can. non reperitur ꝯrium,vult Io.An.ꝗ tunc lex canonizata debeat seruari pro canone,et ita debet intelligi gl.hic ibi, quia alij canones de ea non faciunt mentionem,nam satis est ꝗ lex canonizata non reperiatur ꝯria alijs canonibus,licet aliter expresse non approbetur per canones, vt ẽ. pro quo etiam facit quod sin.di.

ADDITIONES.

a Vinc. God. De huiusmodi fraternitatibus tractatur per Pe. de Vbald.in trac. de can.episc & paro.q.14.nu.2.& 3.12.13.14.16. & 22. quod habetur in lib. 11.tract.fol.246.

b Melius facit 16.dist sancta Romana ecclesia.19 dist.si Romanorum. & c.in canonicis.38.dist.c.quæ ipsis.25.q.1.hac consona,& quæ ibi not.

fin.dixit Host.& Io.And.in c.fi.ꝫ.de sol. ꝙ omnes leges ciuiles tacitè intelliguntur approbatæ per canones, dũmodo non sint eis ꝯriæ, arg.10.dist.si in adiutoriũ.de quo etiam per Imo.in rub. ff.de verb.obl. Solemnitates ergo d.auth. hoc ius. intelligitur esse ꝯriæ ipsis canonibus, ex quo fuerunt omissæ in c. sine exa ceptione.12.q.5. [a] arg.l.cum prætor.ff.de iudi.& c. nonne. ꝫ. de 10 præsum.& ita debet intelligi gl.hic.† In gl.ibi, in desuetudinẽ. sentit glo. quod consuetudo possit detrahere de solemnitatib. requisitis in alienatione rerum ecclesię, de quo vide per Ioan. And.& Docto.in c.nulli.ꝫ.eo.tit.& in ca.cum cõ.ꝫ.de re iud. & in c.j.ꝫ.de consue.& in cle.j.ꝫ.eo.tit.& per Imo.& d.Nico.in c. j.ꝫ.de his quæ fiunt a præla.& plene per Bal.in d.auth.hoc ius.

11 † In ead.glo.ibi, decretum est sñia.no. ex gl. quid sit decretum, & quod sñia & decretum non differunt inter se, quod intellige largè loquendo.secus si proprie, quia differunt, vt dicit hic Inn.in addi. Nam sñia fertur inter actorem & reum, & iudex condemnat vel absoluit, vt in l.j.& in l.in summa. ff. de re iud. ¶Decretum vero dicitur, qñ non a parte sed a iudice aliquid petitur, quod iudex ipse concedit cognitione præmissa, vt l. item eorum.§.fi.ff.quod cuiusq; vni.no.ſm Inn.& Io.And. & idem videtur tenere Cy.in l.nec quicquam.§. vbi decretũ. ff. de offi. procons.vbi ponit differentiam inter decretum, præceptum, sñiam interlocutoriam, & diffinitiuam, de quibus etiam ibi ꝑ Bal.& per Pe.de Ancha.& per Bal.in l.j.circa finem.C. qui admit.& in l.fi.C.senten.rescin.non posse.in l.post sententiã. C. de sen.& interlo.& in l.ab arbitro.ff.qui satisda.cog. & per gl. in l.actor.ff.rem ra.habe.vbi no.voluit quod sicut pręsumitur pro sententia, vt in ca.in præsentia.ꝫ.de renun.& in l. Hęrennius.§.Caia. ff. de euic. ita etiam præsumatur pro ipso decreb to. [b] In ea.glo.ibi, interponitur ante contractum. No.gl. & debet interponi in scriptis, vt in c.fi.ꝫ.de re iudi.eod.lib.secundũ Io.And. Sed Bal.in d.l.j.dicit, quod nõ refert, an interponatur a principio vel in fine actus, dummodo referatur ad omnia, ar. c.2.requiris.ꝫ.de appel.& in l.3.ff.de lib.& posthu.vbi etiam dixit, ꝙ ab ipso decreto potest appellari, ar.l.ait prætor.§.permittitur.ff.de min.& de his plene per Imo. in c. cum vos. ꝫ.de his quæ fi.a præla.In ea.glo.ibi, auctoritas.no.ex gl. quid sit aucto 12 ritas. † In ea.glo.ibi, curatores, & idem in prælatis & rectoribus vniuersitatum, qui auctorizant quãdo conuentus vel vniuersitas habet agere vel se obligare, vt l. clarum. C.de aucto. præstan.& ꝫ.de procu.c.j.& c.fi.& talis auctoritas potest interponi sine scriptis, vt l.obligari.§.tutor.ff.de au.tuto.& debet interponi in ipso negotio, vel parum post, & sic intelligitur d. §. tutor.& ff.de acqui.hæred.l.si quis mihi bona.§.iussum.secundum Ioan.And.de quo plene per Doc.in d.§.iussum.& per Innoc.singu.in c.cum consuetudinis.ꝫ.de consue.& per Imo. in d.c.cum vos. In ea. glo. ibi, consensus.no.ex glo.quid sit consensus.In ead.glo. ibi, simul iuncta. oportet tamen omnes requiri, vt in regu.quod omnes.ꝫ.eod. lib. secundum Ioan. And. quod intellige de præsentibus, quia non est necessaria citatio absentium, vt ꝫ.est dictum.Et dicit hic Innoc. quod minus est cõsensus quam auctoritas, & valet sine scriptis, nisi in casibus in quibus ius exprimit scripturam necessariam, de quo remisit ad no.in c.j.ꝫ.de his quæ fi.a præla. Item consensus est etiã minorum auctoritas non solum maiorum, secundum Ioã.An. & præstatur consensus in contractu & post, quo ad hoc vt nõ possit contradicere, sed non quo ad conualidandum quod nõ valebat, vt in c.auditis, & c.quod sicut. ꝫ. de ele. secundum Innoc.quod videtur verum in his, in quibus certa forma requiritur, vt in electionibus & sententijs, nam in alijs quæ dependẽt ex solo consensu, videtur quod conualescant ex illo postea secuto, licet a principio non valuerit, de quo in reg. non firmatur.ꝫ.eod.lib.& in d.c.cum consuetudinis.in glo.secundum Io. And. sentientem, quod in alienatione rei ecclesiæ consensus & auctoritas Episcopi possit interuenire ex post facto, ꝑ quo est tex.in d.c.cura.de iu.patro.& in c.si qua de rebus. 12. q.2. & 16.q.j.c.fi.& ibi per gl.& idem tenet hic Host. Archi. vero hic credit ꝙ licentia & consensus Episcopi debeat prius præcedere, alias posset alienatio per eũ reuocari, vt in c.abbatibus, & c.placuit.12.q. 5. & ita trãsit hic Lap.& Domini. Sed licet possit per Episcopum reuocari, tamen si ex post facto consenrit, valet & tenet, vt ꝫ.& ita videtur hic tenere Inn.& do. Nico. & c Imo.in c.1.& 3.de his quæ fi.a præla. & Bal. in l. [c] quęcumque. C.de bo.quæ lib.licet Bar.ibi, & in l.fi.§.necessitatem. eod. tit. 13 videatur velle contrarium & male. Sed dubitatio est, † an consensus capituli vel clerici ecclesiæ, de cuius rei alienatione agitur, possit interuenire ex postfacto. Hostiẽ.hic quod sic, pro quo est tex.in d. c. 3. qui videtur loqui in alienatione modicæ rei. Sed in alienatione perpetua & magnæ rei secus, & hoc propter tractatum, qui debet pręcedere, vt hic in tex. & ita intelligit ibi Inno.& Ioan.And.& Domi.Ant. videtur sibi fuisse contrarius, quia primo tenuit opi. Innoc. & Ioan.An. & postea circa fi.illius c.tenuit contrarium dicens, quod etiã in alienatione perpetua & magna poterit fieri expressa ratificatio ꝑ d capitulum, dũmodo concurrat vtilitas vel necessitas ecclesię. [d] Quare Imo.ibi circa fi.concordando opi. concludit, ꝙ aut capitulum vult simpliciter ratificare contractum alienationis, & non potest, & ita procedat opi.Inn.& Io.And. Sed si cap.antequam ratificat facit tractatum, an sit vtile ratificare contractum, et tunc si in tractatu deliberetur esse vtile ratificare, et poterit post contractum fieri ratificatio, quia hoc casu non reperitur alienatio facta sine tractatu, secundum Imo. ita etiam intelligentem d.c.si qua de rebus, vt procedat quando in alienatione facta per capitulũ interuenit tractatus, alias nõ posset ratificari per prælatum, vt ibi no.per eum. Et an tunc alienatio valeat, vt ex tunc, an vt ex nunc, glo.hic, et Innoc.tenet ꝙ vt ex nunc, et ita vidẽtur sequi Docto.in c.1.et 3. Et generaliter quando sufficiat ꝯsensum interuenire ex post facto, vide plenius q̃ alibi per Imo.in d.c.3.et per Docto.in d.§.iussum.et in d. §. necessitatem, et per glo.in regu.non firmatur.ꝫ.eod. lib. et ibi dicetur.et uide tex.in l.honores.ff.de decu. probãtem quod simplex consensus potest pręstari inter absentes, et sic per nunciũ 14 uel epistolam.† In ea.glo.in fi.idem Inno Hostien. et Io. And. quia sufficit consensus prælati, et ita debet intelligi quod dicit Innocen.in c.2.ꝫ.de transact.nec secundum Innocen. hic sunt necessaria alia quæ requiruntur ſm leges, vt est iuramentum ordinatoris, ꝙ nil fit mobile &c.et de subscriptione nil fieri in lęsionem &c.ut d.auth.hoc ius.vel ꝙ mittatur nuncius, qui referat in &c. vt d.l.magis puto.quia illę leges non fuerunt acceptatæ per canones per usum, unde non ligant ecclesiã.96. dist. bene quidem, ad fi.et facit c.ecclesia.ꝫ.de consti.ſm Imo. Nec etiam requiritur, ꝙ cõtractus alienationis fiat in scriptis, licet bene debeat redigi in scriptis et subscribi, ut d. c.3.unde ꝯtus recipit substantiam per consensum prelati, non autem a scriptura, sed si per cõsensum et subscriptionem sine tempore ꝯtus siue post ualebit contractus, et ex eo agetur secundum Innocẽ.qui refert aliquos tenere quod ualeat contractus alienationis rerum ecclesię sine scriptura et subscriptione, et ita uidentur hic residere Ioan.And.et Domini.et Bal.in d.authẽ. hoc ius.dicens etiam, ꝙ subhastatio non requiritur, cum de iure canonico hoc cautum non reperiatur.de quo.in d.c.j.ꝫ. de his q̃ 15 fi.a prela.et ꝫ.dicetur.† In glo.in uer.perpetuis.in fi.tene menti ex glo. iuncto tex. quod in temporalibus alienationibus non requiritur tractatus, sed sufficit tacitus consensus capituli, secũdum Ioan.And.pro quo facit quod hic dicit Ioã.Mon. et Host. quod si pietatis causa aliqua possessio ecclesię concedatur ad tempus uel ad uitam, non requiruntur solemnitates requisitę, ar.c.possessiones.16.q. j. et q.6.ca.illud. secundum Ioan. Andr. et idem uoluit Hostien.in cap.j.de his quę fi.a prela. et secundum Archidia.hic tales temporales alienationes facit Episcopus sine capitulo, ut no.in d. capitu. possessiones. Super quo conclude, quod aut loquimur in concessione spiritualium ad tempus, ut de concessione beneficij in titulum. Aut de concessione temporalium. Primo casu aut est prælatus non habent capitulum, ut in Papa uel in legato de latere, et potest eas facere sine consensu capituli, vt in capit. si abbatem. ꝫ. de elect.

ADDITIONES.

a Ber.de Roma. Hoc loco hic auctor (pace ipsius dixerim) somniare videtur, quia hæc non sunt contraria, hic autem has statuit solemnitates, & eas tacet hoc c. & c.non ne, non facit ad propositum, quia loquitur in casu, quo duobus propositis si negetur alterum, reliquum videtur admitti, auth. hoc vero ius loquitur tantum de vno.

b Vinc.God. Adde, ꝙ decreta & statuta solent recipere interpretationem a iure communi, vt scribit Alb.in suo consi 30.in prin.

c Bal.in d.l.quæcunque dicit alienationem valere in sola vtilitatis causa, & non in alijs, quas supra tetigimus. & ad hoc alleg. l.si qui prioris. C. de bo. quæ libe.l.vlti.

Vinc.God. Nota, quod ubi consensus expressus requiritur, non sufficit tacitus. Goz.consi 98.num.2.& consensus tacitus ex patientia non præsumitur, Goz. consi.94 nu. 55.ex diuturnitate tamen temporis vna & ex longa possessione alterius præsumitur, Ruy consi.105.nu 11 lib.1.

d Ber.de Roma. Adde quod in cap j.ne se.vacan.dicunt Hug. Tancredus, Gof. & Ber qui negant valere contractum de alteratione rei ecclesiasticæ ipso iure, & dicunt rescindi contractum quantum de facto processit, & quod postea ratum haberi potest specialiter fauore ecclesiæ.

Vin God Adde quod consensus expressus capituli requiritur de iure communi in alienatione perpetua per prælatum facta, Ruyn.consi.101.numero 2. libro quarto.

ele.eo.lib.& in c.j.ṡ.de offi.leg.eo.lib.& j̄.de ver.sig.c.j. Si vero prelatus habeat capitulum, & nunc talis eas sine consensu capitali facere non potest cum conferre non possit, vt in ca.ea noscitur.ṡ.de his quę fiunt a prela.ſm Arch.Io.And.& Lap.quod ideo est ſm Dñs.quia licet sint diuisa temporalia inter prelatū & capitulum,tñ ex hoc non vr̄ facta diuisio in spiritualibus,vt no.in c.dilecti.ṡ.de ma.& obe.& in c. cum clerici. ṡ.de ver.sig. & sic infertur,q̃ si administratio spiritualium esset diuisa,& p̄latus concederet ad tp̄s spiritualia spectantia ad suam administrationē,non esset necessarius consensus capituli. Scd̄o vero casu de concessione tpalium ad tp̄s,aut in p̄lato regulari, & requiritur consensus capituli,vt in d.cle.j. aut in seculari, & si conceditur ex cā non legitima seu non permissa,& talem concessionem facere non poterit,vt in d.c.possessiones.aut ex causa legitima,vt pietatis, vel remunerationis,& poterit facere p̄latus sine consensu capituli,vt ṡ.per Archi.& Io.And. & idem tenet hic Lap.quia tunc sufficit tacitus consensus, & ita procedat hęc gl.quod verum est, nisi talis concessio grauet vel fraudet ecclesiam,& ita procedat c.Ep̄s.12.q.2 ſm Arch.& Io.And. pro quo facit quod no.Io.An.in addi.Spe.in hoc tit.circa prin. Item hoc verum,nisi talis concessio fiat ad tp̄s de re magna,cū tunc solēnitas sit necessaria,vt no.Io.And.in dictis addi.in §.1. in fi.Item hoc verum, qñ temporalia sunt diuisa inter ipsum & capitulum,& pręlatus ipse concedit tpalia ad suam administrationem spectantia,cū tunc sufficiat tacitus consensus, alias si non essent diuisa,sed cōia,tunc consensus expressus capituli requiritur in concessione ipsorū tpalium, licet ad tp̄s fieret, vt videtur sentire hic Domini. adducens ad hoc quod no. 12.q. 16 2.fine exceptione,& 33.q.5.in sum.per Arch.† In glo.in ver.perpetuis.in prin.tene menti iuncto tex.quod in perpetuis alienationibus requiritur expressus consen. capitu. & sic tractatus, sed in temporalibus sufficit tacitus, & sic non requiritur tractatus,secundum Ioan.And.& idem Archid.per c. 2.ṡ.de his q̄ fi.a præla.vbi vr̄ casus secundum vnum intellectum,& per ca. possessiones.17.q.1.& ibi gl.vbi Episcopus sine capitulo potest facere temporalem alienationem,quia concessio rei ad tēpus non pertinet ad perpetuam alienationem,vt in c.tua.a contrario sensu.ṡ.de bis quę fi.a prela.quod tamen limita primo,nisi in concessione spiritualium & collatione beneficiorū, in qua requiritur magna examinatio.42. dist. quiescamus. nam tunc requiritur consensus capituli,vt in ca.ea noscitur. ṡ. de his quę fi.a p̄ela.secundum Archi.& Ioan.And.& rationem differentię vide hic per Lap.& Domi.sed tu vide de hoc per do. Nico. in d.c.tua,in vlti.no.& per Imo.& alios Docto.in d.c.2. & d.c. ea noscitur,& in c.nouit.eo.tit.Secundo limita, nisi talis concessio grauet vel fraudet ecclesiam,quia etiam temporalis concessio fieri non posset sine solemnitate,ut in c.Episcopus.12.q. j.secundum Archi.& Ioan.And.Et sic infertur primo, q̃ tūc in alienatione temporali requiratur solemnitas, si de re magna fiat,& ita tenuit Ioan.And.in addi.Specu. in hoc tit.super rub, in fi.& idem etiam tenuit Innocen.& Host.& Io. And. in d.c. 2. & do.Anto. ibi,licet Imo.ibi videatur hoc intelligere, quando ad magnum tempus fieret concessio, secus si ad paruum, quia tunc ex quo agitur de modico pręiudicio, videtur q̃ non haberet locum dictum Ioan.And.dicit tamen esse menti tenēdum dictum Ioan.And.quia indistincte loquitur, quando concessio fit de re magna ad tempus, vt sit necessaria solemnitas 17 alienationis,de quo j̄.† Secundo infertur, vt tunc temporalis cōcessio fieri possit,quando non in fraudem ecclesiæ,sed bona fide & iusta causa subsistēte, & sic ex causa pietatis vel remunerationis,vnde dicebat hic Hostien.& Ioan.Mon. quod si pietatia vel remunerationis causa aliqua possessio concederetur alicui ad vitam vel ad aliud tempus,non requiritur solemnitas requisita in alienatione,vt 16.q.j.possessionis,& ibi glo.& q.5. c. illud,& in d.c.2.& ita sequitur hic Io.And.& propter hoc consuluit Fede.in suo consi.50.quod abbas exempto de consensu capituli sine alia auctoritate superioris possit concedere vsum fructum cuiusdam petię terrę consanguineo ad eius vitam, p̄ remuneratione seruitiorum receptorum,pro quo etiam adducit tex.quia decimæ fructus possunt ex causa concedi laico ad tempus vitę suę sine aliqua solemnitate,ut in cap.quamuis. & ibi per glo.ṡ.de deci.facit etiam glo. 4.in ca.fi.16.q.j. Idem etiā videtur velle Hostien.in sum.in tit.de his quæ fi.a præla.in §.fi. dicens quod prælatus potest facere concessionem ad vitam de his quę spectant ad suam mensam,arg.d.cap. tua. Sed in contrarium facit, quia concessio ad vitam recipientis vel concedentis dicitur esse perpetua,& sic requiritur solemnitas requisita,vt 10.q.2.§.perpetua,et ibi per glo.et in l.1. ff. pro solu. et in auth.perpetua.C.de sacrosan.eccle. et per Spec. in tit. de loca. §.nunc aliqua,et est tex.in clem.1.j̄.eod.et tamen ut ṡ.patet, talis alienatio uidetur concessa,ut etiam tenet gl.in d.ca.tua, dicens,quod illam potest facere Episcopus sine consensu capituli.Quare Imo.in d.c.tua.pręcise tenet, quod alienatio uel concessio,quæ fit ad longū tempus,uel ad uitam, dicatur esse perpetua,ut in d.clemen.1.Idem etiam uidetur tenere d. Nico. in d.c.quamuis,et in c.ad hæc.eod.titu.Sed glo.in d.clemen. 1. in princip.aliter sol.dicens,quod tex.ibi procedit in regularibus, secus in secularibus clericis uel prælatis,in quibus possent habere locum supradicta.Sed idem Imo.in d.c.2.dicit, quod hęc solutio non procedit,et est expresse contra tex.in d. cap.2. loquentem in regularibus.Quare in d.c.2. concludit, quod alterum de duobus oportet dici,uel quod iura pertinentia ad concessionē ad uitā alicuius sint correcta per d.cle. 1. vel q̃ d.cle.1. intelligatr̄ secundū quod dicitur in d. c. 2. ut sic concessio non possit fieri ad uitam alicuius sine cōsensu capituli, ut in d. cle. 1.Intelligatur de consensu expresso uel tacito,prout dicitur in d.c.2.et talis intellectus uidetur tenendus,arg. cap. cum expe- 18 diat.ṡ.de elect.eod.lib.secundum Imo.† Sed aduerte,quia intellectus,quod iura permittentia alienationem ad uitam sint correcta,uideṫ melior,per tex.in d.cle.1.quæ licet loquatur in regularibus,tamen eius ratio procedit quo ad omnes,ideo Doct.in c.fi.ne præla.ui.suas.indistincte tenent quod d.cle.j. habeat locum etiam in secularibus clericis uel prælatis, nec potest intelligi d.cle.j. ſm quod dr̄ in d.c. 2. vbi non requiritur consensus superioris,& tñ in concessione ad vitam requiritur cōsensus capituli,& ē superioris prælati,vt in d. clem.j. & per glo.in ver.non habeat.& hoc ē satis probatur per alia iura, quia alienatio de rebus ecclesiæ est prohibita, vt in c.nulli.ṡ.e. sed alienatio ad vitam dr̄ esse perpetua,vt l.j.ff.pro so.& in d.§. perpetua.immo ē locatio vel venditio fructuum ad x.an. dicitur esse alienatio,vt in d.cle.j. in fi. cum constituatur ius in re,vt l.j. & 2.ff.si ager vec.Et hanc partem tenet idem Imo.in c. possessionis.ṡ.eo.titu.& facit c.ad audientiam.ṡ.eo. titu. & ita etiam sequitur Lap.in sua alle.31.& do.Nico.in d.c.2.de quo tamen j̄. 19 in limitationibus dicetur.† In ea.glo. in fi.conclude generali- a ter,quæ solennitas [a] sit inducta per canones & seruāda in alienatione rerum cuiuslibet ecclesię. Nam gl.ṡ. in ver. tractatus. in fi.dicit,q̃ triplex solennitas.Primo causæ cognitio,& sic tractatus. Secundo auctoritas episcopi. Tertio consensus capituli, & vltra requiritur q̃ subsit iusta cā alienationis,quę sunt quatuor de quibus per glo.12.q.2.in sum.Prima est necessitas. Secūda vtilitas ecclesię,de quibus hic in tex.Tertia pietas,puta pro redimēdis captiuis,vt 12.q.2.aurum.& c.sacrorum. & pro subueniendis pauperibus,et in alijs pijs causis,vt in d.c.possessiones.Et quarta nimia incommoditas, vt quia res alienanda est potius damnosa q̄ vtilis,vt 12.q.2.terrulas.vnde in istis requiritur causę cognitio,ut ṡ.per glo.et per Inno.in c.j.in fi.ut eccle. benefi.et per Archi.17.q.3.in venditionibus,et ṡ.per glo.in ver. defensore.et no.per Fed.in consi. 157. quod incip. Domino.et in consi.243.vbi no.voluit, q̃ si alienatio fit ex causa utilitatis, requiritur causæ cognitio inquirendo quam rem magis expediat alienare:secus si ex causa necessitatis,quia sufficit ut subsit necessitas,ut ualeat alienatio, licèt non pręmittatur cognitio, an magis expediat alienare vnam rem potius quàm aliam, ut ibi plene per eum ponētem, an alienatio ecclesię reddatur ex hoc nulla,si fiat nō p̄cedēte cāæ cognitione, de quo ē p̄ dñm Nic.in d.c.nulli. Et aduerte, q̃a aut requirit̄ de alienatione rei ecclesiæ cathedralis, aut ecclesiæ Inferioris collegiatæ, aut nō 20 collegiatæ.† Primo casu aut bona sunt cōia inter ep̄m & capitulū,& dēt fieri alienatio per ep̄m cum cōsensu capituli, vt in d.c.j.& 12.q.2.sine exceptione. & requiritur tractatus & causæ cognitio,vt ṡ.& in d.c.tua.& requiritur ē subscriptio canonicorū,vt in d.c.j.ibi tñ Imo.& d.Flo.dicunt, q̃ hodie hoc nō est in vsu,& ibi per eos tenētes,q̃ valeat in hoc talis ɔsuetudo, de quo ē in d.c.nulli. Si aūt ep̄s nō hr̄et canonicos, q̃a fortè per guerras vel aīr capl̄m est destructū, sicut est in ecclesia Tusculana,& in quibusdā alijs, dicit Io.Ao.in d.c.j. q̃ in loco canonicorū debent adhiberi aliqui p̄sbyteri honesti de clero ipsius ep̄i.& facit 12.q.2.placuit. & ibi per Arch. & per Innocen.in c. statuimus.ṡ.de transac.& plene per Imo.in d.c.j. & hic per Pe. de Anch.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota,quòd in alienatione rei ecclesiæ non solum requiritur solēnitas,sed quod causa sit probabilis.Dec in consi.174 perlectis, & considerātis,per totum Quæ autem requirantur solemnitates,vide Gui.d. Pap. q.149. nume.1 cum plur. seq.numeris.

de Ancha. Et debet Episcopus alienare de auctoritate Archiepiscopi, vt s. per gl. in ver. defensore. in fi. & per Inno. in d. c. statuimus. vbi et dicit, quod in Archiepiscopo alienante requiritur auctoritas Patriarchæ, vel Papæ. Sed Host. & Ioã. And. in d. c. j. tenet hoc procedere, qñ iurassent non alienare sine licentia Papæ, vel alterius, vt in c. ego N. s. de iureiu. & in c. fi. s. de ecc. ędi. alias poterit Eps alienare sine Archiepiscopo, & Archieps sine Papa, quia non reperitur iure cautũ, quod istorum auctoritas requiratur, & ita sequitur Do. hic, & d. Nic. in d. c. 2. licet Imo. ibi dicat tutius esse pp opp. vitandas adhibere consensum Archiepi vel Papæ, de quo est plene per d. Nic. in d. c. fi. & per Bal. in d. auth. hoc ius. Si verò bona sunt diuisa inter Epm & capitulũ, tunc si est res spectans ad mensam Epi, debet fieri alienatio p Epm cum consensu capituli, & debet præcedere tractatus & causæ cognitio, vt per gl. in ver. defensore. in fi. in cle. 2. eo. ti. Et idem est, quia si bona sunt de mensa capituli, debet fieri alienatio per capitulum de auctoritate Episcopi, secundum Io. And. hic, & similis distinctio fit in c. edocen. s. de rescri. & ita sequitur Imo. in d. c. j. & vide per gl. in ver. mensæ. in d. clem. 2. & ibi per Doct. Et eo casu quo bona sunt distincta, posset Episcopus donare vel vendere rem suę mensę ipsi capitulo. Et contra capitulum Episcopo sine alia solemnitate, secundum glo. in d. cle. 2. in fi. quæ tenuit quod sic, quia talis non est proprie alienatio, cum non exeat de dominio ecclesiæ, & idem videtur tenere Fede. in suo consi. 106. quod incip. quęstio. circa med. & Imo. & do. Nico. in ca. possessiones. s. de reb. eccle. & Ioan. And. in reg. qui tacet. j. eo. lib. quod no. licet dicat tutius esse id fieri cũ consensu superioris. † Secundo casu principali de alienatione rerum ecclesię inferioris & collegiate dic, quod si ecclesia est vacans, debet dari defensor, & poterit fieri alienatio vel p Episcopum vel per defensorem, pręcedente tamen tractatu & cõsensu capituli, vt est dictum s. in glo. in ver. defensore. Si verò non vacat, debet fieri per pręlatum de consensu capituli ecclesię, de cuius re alias agitur, vt hic, & an requiratur tractatus, Pau. & Domi. hic in fi. quod non, quia solum in cathedralibus hoc requiritur, vt hic dicitur. Nam d. capit. sine excep. loquitur in cathedralibus, ideo requiritur tractatus, sed d. capit. abbatibus, & d. c. in venditionibus. loquuntur in alienationibus inferiorum ecclesiarum, & non requirunt tractatum, pro quo etiã tex. j. cap. proximo. Non obst. tex. hic, quia loquitur de tractatu capituli ecclesię cathedralis. pro quo adducit Domi. quod tractatus in actibus non requiritur nisi in casibus expressis in iure, ut voluit Ioan. And. in addi. Spec. super rub. de cle. ęgro. vt s. est dictum. † Tu aduerte, quia si ecclesia inferior a cathedrali est collegiata, quod requiratur consensus capituli ipsius ecclesię. probatur in d. clemen. j. & in d. cap. 2. & tenent ibi Docto. & in d. capit. j. & quod requiratur tractatus, videtur tenere glo. in d. clemen. j. in versic. non habeat. vbi loquendo in ecclesia inferiori, dicit quod ad validandum contractum requiritur omnis solemnitas alienationis, & alleg. hunc tex. ex quo clare patet, quod requiritur tractatus, & ita expresse tenuit Imo. in d. c. j. & Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de emp. & vendi. § nunc dicendum restat de alienationibus rerum minorum. versic. cęterum. Bene tamen verum est, quod aliter in iure hoc expressum non reperitur, ideo cogita, & forte standum esset consuetudini, per no. per Bal. in d. auth. hoc ius. Sed an in hac alienatione rerum ecclesię inferioris a cathedrali requiratur etiam cõsensus & tractatus capituli ecclesię cathedralis. tex. hic facit quod sic, de quo per Innocen. & Ioan. And. & do. Nico. in d. ca. j. vbi tamen do. Flo. & Imo. concludunt, quod hoc non seruatur in vsu, quia in tali alienatione non adhibetur nec consensus nec cõsilium vel tractatus capituli ecclesię cathedralis, sed solum requiritur consensus Episcopi, & valet talis consuetudo, arg. c. 3. s. de consue. eod. lib. secundum Imo. ibi, idem etiam videtur tenere Fede. in d. suo consi. 137. Dubium tamen facit glo. no. in ver. consentiente. in d. clem. 2. & vide per Docto. in d. ca. j. & in d. c. nulli. an valeat consuetudo detrahens solemnitatib. requisitis in alienatione rerum ecclesię. † Et conclude quod alienatio rerum ecclesię collegiatę inferioris a cathedralibus, si bona sunt communia, debet fieri per pręlatum de consensu capituli, & pręcedente tractatu, vt s. sed si spectant ad mensam pręlati, debet fieri per pręlatum cum consensu & tractatu sui capituli. Si vero bona spectant ad capitulum, tunc debet fieri per capitulum pręcedente tractatu & consensu pręlati, vt s. patet, & in omnibus prædictis casibus vltra consensum plati ipsius ecclesię requiritur consensus Episcopi, vt d. c. abbatibus. & in d. c. in venditionibus, nec valeat consuetudo, quod non requiratur consensus superioris, secundum Hostien. & Imo. in d. c. j. de quo per Archi. in d. c. in venditionibus, & per glo. in d. cle. 2. in versic. consentiente. In alienatione ergo fienda per abbatem vel alium prælatum requiritur consensus Episcopi, vt d. cap. abbatibus. intellige, nisi abbas esset exemptus, quia tunc auctoritas Papę requiritur, vt per glo. in ver. proprij. in d. clem. j. Sed in alienatione fienda per subiectos ipsi abbati vel alteri inferiori pręlato non sufficeret auctoritas vel consensus ipsius abbatis vel pręlati, sed requireret ipsius Episcopi, cum hoc sit ipsis Episcopis reseruatum, vt in d. capit. in venditionibus, & cap. abbatibus. quod intellige, nisi abbates aut prælati inferiores haberent ecclesias pleno iure subiectas, & in illis iurisdictionem quasi Episcopalem, quia tunc in alienationibus dictarum ecclesiarum haberent autoritatem interponere, secundum Innocen. in cap. cum & plantare. §. in ecclesijs. supra de priuileg. in d. capitu. statuimus. & ibi per Imo. Et prædicta procedunt, etiam si inferiores prælati non essent exempti, dummodo habeant ecclesias sibi pleno iure subiectas, & sic habeant ibi iurisdictionem quasi Episcopalem, vt tenet do. Flo. & do. Nico. in d. cap. statuimus. de quo per glo. no. in d. clemẽ. j. in versic. proprij. vbi idem videtur tenere. Et ex his dicit do. Flo. in d. cap. statuimus, quod in alienatione monialium subiectarum pleno iure fratribus minoribus vel prædicatoribus, uel alteri ordini, sufficit auctoritas ministri prouincialis, vel generalis, vel alterius habentis in tales iurisdictionem quasi Episcopalem, de quo etiam per Doct. in d. clemen. j. † Tertio vero casu principali de alienatione rerum ecclesiæ non collegiatæ, dicit, quod debet fieri per rectorem ipsius ecclesiæ de consensu Episcopi, & intellige de Episcopo, cui dicta ecclesia subest, vnde non intelligitur de Episcopo loci, vbi res sunt sitæ. Episcopus ergo superior ipsius ecclesiæ debet auctoritatem interponere, licet res, quę venduntur, sint in dięcesi alterius Epi, vt est tex. in d. auth. hoc ius. vbi ita tenet Bal. & Inn. & communiter Doc. in c. pastoralis. de priui. licet gl. in d. c. in vẽditionib. & in c. capellas. circa prin. 10. q. 2. tenuerit contrarium, de quo in d. c. pastoralis. Sed an requiratur tractatus. & videtur quod nõ, ea quo ecclesia non habet capitulum, pro quo facit gl. fin. in c. potuit. s. de loc. dicens, quod tantam potestatem habet rector in sua ecclesia, quantam prę'atus cum capitulo in ecclesia cõuentuali. Sed in cõtrarium facit tex. hic, qui tñ loquitur qñ Eps concedit rem ecclesię parochialis alteri, prout hic dr. Sed si venditio fit per rectorem, quod non requiratur nec trac. nec consilium capituli ecclesiæ cathedralis, vr tenere Spe. in ti. de emp. & ven. § nunc dicendũ restat de alienationib. rerũ minorũ. ver. cæterũ, & ita tenet Io. An. ibi in addi.[a] & facit tex. in c. placuit. 12. q. 2. fm vnum intellectum, vbi dr, quod alienatio debet fieri cum consensu collegij, qñ. s. ecclesia habet collegium, vel cum consensu pręsbyteri, qñ. s. ecclesia non habet collegium, & exponitur præsbyteri. i. pręsbyterorũ. hoc est rectorũ ipsarũ ecclesiarũ, & hæc opi. quotidie de facto seruatur, quia alienatur res ecclesię non collegiatæ p rectorẽ cũ auctoritate Epi non interueniente nec tractatu nec consilio capituli ecclesię cathedralis, quæ cõsuetudo est optima legũ interpres, vt in c. cũ dilectus. s. de consue. quod procedit, nisi ecclesia esset patronata, quia tũc requiritur cõsensus ipsius ptoni, vt voluit Spe. et Io. An. in dictis addi. vt s. quod dictũ sin. tene mẽti, & hãc partẽ sequitur Imo. in d. c. j. circa fi, licet dicat, quod tutius esset ad oppositiones vitandas adhibere trac. & cõsiliũ capituli ecclesię cathedralis, vt ibi plene p eũ. Tu aduerte, quia hoc nõ est necessariũ, vt vr esse casus in terminis in d. cle. j. vbi dr, quod si ecclesia nõ hẽt conuentũ, sufficit, quod alienatio fiat p rectorẽ ipsius ecclę cum cõsensu sui plati, & sic vr ista dubitatio ibi terminata, ex quib. oĩbus patet rẽs res ecclesię esse prohibitas alienari nõ seruatis solẽnitatibus requisitis, de quibus s. est dictum. † Sed limita hoc primo, nisi alienentur res ipsarũ ecclesiarum non in perpetuum, sed ad tempus, vt hic est tex. & gl. & de hoc dic vt supra est dictum, nisi alienentur res quæ seruando seruari non possunt. Secundo limita, quia in illis nulla solemnitas requiritur, secundum glo. 12. quæstio. 2. in summa, & in d. cap. nulli, & quæ dicantur illæ res vide, per glos. in l. j. C. si aduer. vsu. & quod pecunia sit de illis, est glos. nota. in l. 1. §. fuit quæsitum. ff ad Trebellian. Tertio limita, quando alienantur res mobiles, quia nulla solemnitas requiritur, quod intellige nisi

21, 22, 23, 24, 25 (marginal numbers)

ADDITIO.

a Imò dicit ibi Ioan And quod licet rectoris pręsentia tali venditioni faciat ad honestatem, tamen non facit ad necessitatem, aliter tamen dixit tex in d. ver. cæterum, vbi vult quod specialiter rector intersit.

Vinc. God. Adde, quod alienatio rei ecclesiæ etiam in casu non permisso tenet, si modo forma seruata sit. Ruy. consi. 86. nu. 1 lib. 1.

nisi essent res pretiosæ, quia tunc res mobiles pretiosę ęquipatantur bonis immobilibus, [a] vt tenuit gl. no. & Doc. in d. c. tua. & facit l. lex quę tutores. C. de admi. tut. Quarto limita, qñ alienatur domus ipsius ecclesiæ, quæ est maioris sumptus q̃ redditus, vt 12. q. 2. non liceat, & ita sequuntur Doct. in d. c. j. quod vr̃ intelligere Imo. ibi, qñ hoc esset notoriũ, alias dicit q̃ forte requireret solẽnitas, sicut requiritur in alijs casibus qñ fit alienatio pro vtilitate vel necessitate ecclesiæ. Quinto limita, qñ alienant seruı fugitiui ecclesię vel benemeriti, vt 12. q. 2. c. fugitiui, & c. seq. Sexto limita, qñ alienant̃ res, quas ecclesia minus iuste detinet, vt vr̃ sentire Bal. in auth. si qitas. C. de sacrosan. eccl. de quo per Inn. & Io. And. in d. c. nulli, & in c. cum qui. š. de prę-

26 scri. eo. lib. † Septimo limita, qñ alienant̃ res immobiles paruæ & parui cõmodi, vt in c. terrulas. 12. q. 2. & per gl. in d. c. j. & quę dicant res paruæ, & parui valoris, relinquit arbitrio iudicis, vt tenuit Fed. in suo cons. 204. quod inci. casus talis est, quidã Ep̃s. & permitut alienatio ẽt in perpetuum & ad vitam recipientis, vt per Imo. in d. c. possessionis. circa fi. & licet in d. c. terrulas. dicat, q̃ prælatus in his possit alienare sine capitulo, tñ dẽt intelligi prout dr̃ in d. c. 2. s. qñ alienatio fit capitulo sciente & non ꝯdicente, & sic non requirit̃ expressus consensus, sed sufficit tacitus, secus si fieret capitulo ignorante vel ꝯdicente, quia nõ valeret, vt in d. c. 2. & ita tenet ibi Imo. & d. Nic. in d. c. j. in fi. & Io. An. in d. reg. qui tacet. vbi tenet, q̃ in alienatione ꝑpali vel modicę rei sufficit tacitus consensus capituli. Et an prędicta procedant, ẽt si prælatus iurasset non alienare inconsulto Papa vel alio, vide per Fed. in d. consi. & p̃ Imo. in d. c. j. & in c. vt super. š. eo. tit. & p̃ Doc. in c. fi. š. de eccle. ędi. Octauo limita, qñ cõsuetudo valida aliud disponeret derogãdo ipsius solẽnitatibus, de quo š. est dictũ, pro quo facit tex. no. in c. cęterũ. š. de do. vbi rõne consuetudinis valet alienatio & donatio facta ẽt per abbatẽ de bonis monasterij, idem ẽt voluit gl. no. in d. c. abbatib. intellige tñ non in magna quantitate. Nono limita, quia licet p̃ ingressum monasterij oẽs res & oĩa iura ingredientis transeat in monasteriũ in ipso ingressu, vt in auth. ingressi. C. de sacros. eccle. & 9. q. 3. si qua mulier, & in c. in pñtia. š. de proba. Sed alienatio bonorũ ipsius ingredientis religionẽ & mãdantis ea vẽdi pro satisfactione debitorũ, vel alia satisfactione põt fieri sine solẽnitate, vt tenuit no. Lap. in sua alleg. 26. Decimo limita, qñ alienant bona emphyteutica vel feudalia ad ecclesiã reuersa, quia illa possunt de nouo concedi sine solẽnitate, ſm quod alias sunt consueta dari per ecclesiã, vt c. vt super, & ibi plene p̃ Ion. & Doc. š. eo. tit. & per Bal. in auth. hoc ius, & p̃ Fede. in suo consi. 174. Vndecimo limita, qñ alienant res, q̃ nondũ sunt in bonis ecclesiæ & eidẽ incorporatę, vt sunt illę, q̃ ꝑscribunt, vt plęne no. in c. fiu. š. de pręscrip. vel illæ quæ sunt relictæ ipsi ecclesiæ, nam rector vel pręlatus ecclesię potest legatum rei immobilis etiam non prauæ repudiare sine alia solennitate, vt consuluit Fede. in suo consi. 90. cum quo transit Lap. hic adducens no. per Io. An. in c. cũ apostolica. š. de his quę fi. a pręla. super gl. no. & ita vltimate vr̃ hic tenere Imo. pro quo facit quod no. per Ioan. And. in c. j. super glo. fi. j. de sepul. secundum Do. hic, & do. Flo. etiam do. Nico. in d. c. tua. & Lap. in sua alleg. 26. circa fi. ita residentem. Nam aliud est alienare, aliud nõ acquirere, vt l. si sponsus. §. si donatus. ff. de dona. inter vi. & in l. qui autem. ff. de his quæ in frau. cred. facit etiam quod habetur in l. seruus. C. de pact. vbi seruus potest pręiudicare domino in acquirendis, licet non in acquisitis, & no. in l. fi. C. de acqui. poss.

27 † Idem etiam dixit glo. no. 16. q. 6. §. fi. de prælato ecclesiæ, quod in quærendis potest præiudicare ecclesiæ, vt tenuit etiam Inn. in c. 2. š. de dona. & hanc partem tenuit do. Flo. in d. c. tua. facit quod no. in c. si tibi absenti. š. de præb. eod. lib. vbi beneficium acquirendi, & sic nondum acceptatum libere potest renunciare etiam sine autoritate superioris, vt ibi dicit̃, & no. in c. quod in dubijs. š. de renunc. Nec obæ. q̃ ius, quod habeo ad rem immobilem, censeatur eo iure quo res immobilis, vt per glos. in auth. de non alie. §. fi. & quod ille, qui actionem habet, rem habere videatur, vt in l. qui actionem. ff. de reg. iur. Nam hoc procedunt legato acceptato tacite vel expresse, secus si nullo modo est acceptatum, & per hoc non ob. l. cum pater. §. fundo. ff. de leg. 2. vbi dicitur, quod dominium rei legatæ acquiritur legatario etiam ignoranti, & sic ante acceptationem, & transit ad eum recta via, vt in l. a Titio. ff. de fur. Nam transit incommutabiliter, vt l. si quis ita hęreditatis. C. de condi. inst. & hanc partem tenuit Lap. sua alleg. 26. circa fi. & do. Nico. in d. cap. tua, licet dicat, quod casus iste sit satis dubius. Sed in contrarium facit, quia seruus non potest legatum sibi factum repudiare, vt in l. legatum seruo. ff. de leg. j. licet alias seruus in acquirendo

28 possit præiudicare, vt d. l. seruus. † Item prælatus non potest debitum liquidum remittere, vt no. in l. præses. C. de transa. & pro hac parte videtur tex. apertus in l. magis. §. sciendum. ff. de reb. eo. vbi ita tenuit Bal. facit etiam l. si pupillorum. C. de rei pu. hære. & idem videtur tenere d. Pet. in d. ca. vt super, & Imo. ibi dicens hanc partem esse de iure veriorem, licet dicat esse menti tenendum consilium Fede. in contrarium. Ad idem facit glo. & ibi per do. Pe. & alios Docto. in c. contingit. el. i. š. de senten. excom. vbi prelatus non potest remittere actionem iniuriarum competentem ecclesiæ, & ita sequitur hic Pe. de Anch. in d. c. vt super. Sed Bal. in d. l. si pupillorum, concludit quod si est ecclesia collegiata, tunc capitulum non potest repudiare sine consensu prælati, vel econtra prælatus sine consensu capituli, sed alia licentia Episcopi vel alterius prelati superioris nõ requiritur, & posset per solum rectorem repudiari in ecclesia non collegiata, facit pro hac distinctione quod est dictum š. in 7. limi. cogita m̃, & vide per do. Nico. in d. c. in pręsentia. Prelatus tamen, qui potuit quęrere ecclesię & non quęsiuit, tenetur ibi ad interesse, vt est tex. & gl. no. 12. q. 4. in c. 2. sicut dicitur in tutore respectu pupilli, vt in l. quicquid. C. arbi. tut. Duodecimo limita, quando res ecclesiæ alienant̃ ex necessitate, ut sunt ecclesiæ mendicantium & prędicatorum, quę proprium retinere non possunt. j. de relig. do. eo. tit. quia tunc capitulum ipsarum ecclesiarum poterit illas alienare sine causa & sine licẽtia superioris, & non seruata solẽnitate, ut sic pretium in eorũ necessitate conuertant, ſm Bal. in d. auth. hoc ius. & in auth. si qua mulier. C. de sacrosan. eccl. de quo dicetur in d. c. j. & no. in c. extirpandę. j. [illegible] š. de præbẽ. & in c. j. š. de his quæ fi. a prela. & ibi per domi. [illegible] oto.

29 † Decimotertio limita in Papa, qui licet non debeat sine causa dispensare & alienare, ut no. in cap. in causis. š. de re iud. & in c. de multa. š. de pręben. tamen quandoque uoluntarie & sine causa dispensat, qui ut dominus, qđ placet, facere potest, ut no. in c. proposuit. š. de conces. præben. licet per inferiores hoc fieri non possit, secundum Host. & Io. And. hic, unde dicit hic Domi. quod Ioan. And. non dicit quod Papa possit sine causa bona unius ecclesiæ auferre & dare alteri, sed dicit de dispensatione, quod non debet ipsam facere sine cã, [b] de quo etiam in c. cum ad monasterium. š. de sta. mo. sed de alienatione, q̃ Papa facere non possit sine causa, tenet gl. in c. j. 22. dist. Sed aduerte, quia glo. ibi non dicit, q̃ non possit, sed q̃ Papa non debet, & q̃ possit tenuit glo. in c. constitutus. š. de relig. do. de quo ibi per Doc. et dicetur plene j. in rub. de test. uide per d. Nico. in d. c. constitutus, et per Bal. in l. cum multa. C. de bo. quę lib. et in deci. 230. et apo. positani in c. fi. š. ne pręla. uices suas. etiam reperto, uer. Papa, et Bal. in l. quecunque. C. de bo. quę lib. et in l. cum multa. C. eo. tit. et per Bal. An in transactione fienda cum ecclesia uel personis ecclesiasticis requirat̃

30 solemnitas, uide per Fede. in consi. 89. quod incip. Casus. † An Cardinales possint infeudare ciuitates et castra Romanę ecclesię? Respond. q̃ non, secundum Bal. in d. c. j. qui feud. da. pot. qđ procedit, etiam si essent legati de latere, quia non possent infeudare res ecclesię suę legationis. Nam Bar. in l. prohibere. §. plane. ff. quod ui aut clam, dicit se consuluisse, q̃ Cardinalis legatus de latere non potest concedere castra pertinentia ad curiam Romanã, nisi expresse sit concessum a Papa. Quid si sunt res non incorporatę, et sunt apud laicos. Bal. in l. si preses. C. de transa. tenet q̃ non requiratur solẽnitas, dum loquitur in Episcopo transigente uel compromittente super rebus non corporatis. idem uidetur tenere Imo. in c. statuimus. in 6. de transact. Et quando res sunt in manibus laicorum, habet tunc prelatus maiorem potestatem quam quando ecclesia ipsa possideret, secundum no. in c. cum apostolica. de his quę fi. a pręla. et ita tenet Hostien. in sum. de re. eccle. §. fina. uersic. sed et illud. Quęrit cõsuetum, utrum in rebus ecclesiasticis a laicis male detentis &c. vide quod dicitur š. an possit repudiari legatum. & Bal.

ADDITIONES.

a Ber. de Roma. Dicit Bal. in d. l. lex, huiusmodi pretiosæ res mobiles, quæ seruari possunt, alienari non debent, nisi necessitatis causa, præcedente inquisitione, & causæ probatione, & subsecuta decreti interpositione, & dictam inquisitionẽ consistere dicit in multis, quæ habes ff. de re. co. l. magis. §. non passim.

b Ber. de Roma. Causa. Imo dicit gl. in c. quanto. š. de iureiu. q̃ vbi quis iurat vel vouet, & illa licite vel iuste seruari possunt, nec subest causa dispensandi illa, Papa nõ potest dispensare, ex quo infertur q̃ nec de iure nec de facto potest, facit c. & si Christus, & c. petitio. de iureiur. & supra de voto, magnæ, & qđ eleganter dicit Aug. de Anch. q. 49. arti. 3. a bis ad omnino, vbi habes sol. eorum quæ no. gl. in c. proposuit. supra de conces. praben.

Vinc. God. Nota, quòd Papa non potest præiudicare non subdito in iure quęsito, Ruy. consi. 70. nu. 10 lib. 5. Nec potest infeudare castra ecclesiæ sine consensu Cardinalium. Goz. consi. 14. nu. 25.

Bal. in auth. si qua mulier. circa fi. C. de sacrosan. eccl. Quid in transactione, quã res habet remanere ecclesiæ, vt quia ipsam possidet, valeret transactio. glo. & Bar. in l. nulli. ff. de transac. Pauor. & Imo. in d. c. statuimus. ẽ. de transac. & sufficeret tacitus consensus capituli. Immo ibi absque consensu superioris. Quid in rebus hospitalium, & quid qñ episcopus vendit tanq̃ patri pauperum. Bal. in l. si prædia. ff. de re. eorum.

SVMMARIVM.

1 *Iura ecclesiæ non tantum bona possunt concedi in perpetuam emphyteusim absque licentia Papæ.*
2 *Alienatio bonorum ecclesiæ non tantum requirit solennitates, sed etiam quòd talis alienatio fiat in casu permisso.*
3 *Prælatus, cui est interdicta alienatio rerum ecclesiæ, non potest alienare etiam in casu permisso.*
4 *Confitens se tenere rem ab alio, idem est quod confiteri rem esse illius.*
5 *Iura an computentur inter immobilia.*
6 *Licentia alienandi res ecclesiæ debet esse specialis & expressa.*

CAP. II.

1 Hoc consultissimo. †No. j. ibi, non cõcedendo. ar. q non solum bona, sed ẽt iura possint concedi in emphiteusim perpetuã absque licentia Papæ. intellige ꝓut hic sm formam iuris, & in casibus permissis, aliàs secus, qa concessio in emphiteusim est alienatio & prohibita, vt in cap. nulli. ẽ. eo. & in Auth. de non alie. §. neque illud. in fi. & 10. q. 2. perpetua. & §. si quas. & 12. q. 2. alienationes. in prin. nisi fieret de possessionibus minus vtilibus, quæ licitè dantur in emphiteusim ẽt perpetuã, vt no. in d. §. perpetua. sm Arch. & Ioã. An.

2 †Secundo no. ibi, in forma &c. casus, q ad hoc vt valeat alienatio de rebus ecclesiæ, requiritur non solum, q seruetur forma, de qua ẽ. c. proxi. sed ẽt q fiat in casu a iure permisso, & sic sequitur, q si fiat in casu non licito, licèt forma seruetur, non tenet alienatio, sm Arch. adducentem ad hoc c. fi. ẽ. eo. & c. quæ in ecclesiarũ. ẽ. de consti. & idem tenet glo. pe. in c. j. ẽ. de resti. in inte. & Host. in sum. de rest. in inte. §. in quibus. ver. in ꝯtib. sm Io. And. qui hoc idem vr̃ hic tenere. & idem Lap. hic adducens x. q. 2. hoc ius. in fi. & idem Hos. & d. Nic. in c. tua. ẽ. de his quæ fi. a præla. & idem Imo. hic, quia alienatio prohibetur a iure vniformiter respectu causæ & respectu formæ, & sic debet seruari forma, & sic in casu a iure concesso, vt c. sine exceptione. 12. q. 2. & ẽ. c. proxi. ergo prohibitio respicit pariter duo ꝓdicta, ar. l. q̃uis. C. de impu. & alijs substi. & ita est in alienatione rerum minoris, vt l. magis. §. si æs alienum. ff. de re. eo. & ita sequitur hic Do. referens d. Ant. ita tenere in d. c. j. per tex. ẽ. c. ꝓxi. vbi dicit esse casum per tertiam rõnem ibi in textu positã. Sed glo. 12. q. 2. in sum. tenuit ꝯtrium, & sequitur Hostiẽ. in sum. huius ti. §. 3. ad fi. quia sm prædicta non daretur, q ecclesia læsa restitueretur, quia si non seruatur forma, a ꝯtus est nullus, & idem si fiat in casu a iure non permisso, ergo non cõpetit restitutio, l. in causæ. ff. de mino. Sed hæc ratio non concludit, quia posset esse seruata forma & in casu a iure permisso, & tunc rõne læsionis daret restitutio sm Ioã. An. & hanc partem tenuit Imo. & d. Nic. in d. c. j. & in d. c. tua, adducens tex. in cle. j. de re. eccle. & idem tenet Inno. in cle. 2. Sed tu vide glo. in ver. profuturam. in c. cum apostolica. ẽ. de his quæ fi. a præla. vbi d. Anto. & Imo. saluant glo. 12. q. 2. in sum. & in c. sine exceptione. s. qñ apparenter quo ad opinionẽ suberat vtilitas vel necessitas ecclesiæ, licèt re vera non subesset, quia tunc alienatio repetet, licèt ecclesia posset restitui, de quo ibi plenè per Imo. In tex. ibi, laicos. pęna ergo istius tex. non hꝫ locũ, si submissio fiat clericis, ẽt si fieret ꝯtemplatione personæ ipsius clerici, lꝫ aſs clerici æquiparentur laicis, qñ aliquid rõne personæ ad ipsos spectat, vt ẽ. de iure patronatũ dilectus. sm Io. An. & Dom.

3 †Tertio no. ibi, a iure permis. q quia hic spẽaliter excipiunt casus a iure ꝑmissi, infert q aliàs includerent in prohibitione, & sic facit, q ꝑlatus, cui est interdicta alienatio per superiorẽ, non põt alienare ẽt in casibus a iure ꝑmissis, & hoc nisi aliud expresse exprimatur. & ita vr̃ hic tenere Archi. & Io. An. de quo per eum in c. Raynaldus. ẽ. de test. super ver. impedire. & in c. fi. ẽ. de accu. vbi Hos. idem tenet: aliàs asti prohibitio nihil operaretur, qđ esse non debet, vt in c. j. ẽ. de priui. Sed Inno. in d. c. fi. tenet ꝯtrarium, quia gñalis ꝓhibitio dẽt interꝑtari sm ius cõe. nã de iure cõi prælato interdr̃ alienatio, vt in c. nulli. & tñ non intelligitur in casibus ꝑmissis sine solennitate, de quibus est dictum ẽ. c prox. Operatur ergo prohibitio, quia vbi primo posset alienare immobilia cum solennitate requisita, nũ facta prohibitione non poterit, vt in c. veritatis. ẽ. de do. & ꝯtu. & ita sequitur

4 Io. An. & d. Nic. in d. c. fi. & Pe. de Anc. hic. †Vlti. no. q recognoscens seu profitens se tenere rem ab alio, idem importat quod confiteri rem esse illius, & hæc est quædam alienatio, vt hic, & in c. venerabilem. ẽ. de elec. & de his per Bal. in l. cum falsa. C. de iu. & fa. igno. & per Bald. in l. si rem aliquam. ff. de acquiren. poss. & hic per Arch. & Io. An. In gl. in ver. immobilia. in prin. no. hanc glo. & vide dicta ẽ. c. proxi. in 2. & 3. limi. In glo. in ver. iura. in fi. facit qđ no. in Auth. de non alie. §. j. & per Specu. in titu. de test. Ipol. §. nunc dicamus. ante fi. & sic vr̃, q ecclesia nomina debitorũ vel iura sua non cedat sine licentia vel superioris decreto, sicut dr̃ in minore per Spec. in ti. de ces. act. §. j. ver. sed nunquid minor. sm Io. An. Sed aduerte, quia in alienatione rei ecclesiæ non requiritur decretum, vt per glo. ẽ. c. proxi. sm Dñi. sed bene requiritur licentia seu auctoritas superioris, vnde ecclesia nõ poterit cedere vel alienare iura, vel actiones sine solennitate requisita: intellige, qñ talia iura vel actiones competerent ad res prohibitas alienari sine solennitate, & sic ad immobiles vel mobiles prohibitas alienari sine solennitate, & sic ad immobiles vel mobiles pretiosas: aliàs secus esset, quia actiones, nomina debitorum, & iura iudicantur sm naturam rei, super qua sunt fundata, vt voluit glo. no. in d. §. j. & in l. j. C. si aduer. trans. de quo ibi per Bal. & in auth. hoc ius. C. de sacrosan. eccle. & per Bar. in l. potest. & in l. pupillus. ff. de aut. tuto. & vide in l. si ad resoluendam. C. de ꝓdi. mino. iura seu nomina debitorum, an computentur inter immobilia. glo. vr̃ hic velle q sic. Sed conclude, q aut non est necesse q iura applicẽtur bonis mobilibus vel immobilibus, ut si testator legat mobilia vel immobilia, & nihil dixit de noĩbus debitorũ, vel de iuribus, & tunc non computantur, sed faciunt tertiam speciem, vt l. a diuo. § in venditione. ff. de re iud. vnde non veniunt in tali legato secundum Imo. et Pet. de Ancha. hic. et Bar. in d. l. potest. licèt Pau. hic aliud velit, et non bene. iura tamen competentia pro annuis redditibus, uide d. Nicõ. in c. nulli. ẽ. eodem. quia similiter censeantur inter immobilia, ut est tex. in cle. exiui. §. cumque annuus redditus. de uer. sig. et no. in l. interim. C. de sacrosan. eccle. et idem de iuribus seruitutum, quia illa censentur immobilia, ex quo adhærent rebus immobilibus, argu. l. si aliena. §. j. ff. de usuca. uide tamen per Fede. in suo consi. 12. quod inci. fratres. ubi dixit, q tunc annui redditus computanẽ inter immobilia, qñ referuntur ad longum tempus, secus si ad modicum, puta legãtur annui redditus ad octo uel septem annos, quia tunc possent æquiparari rebus immobilibus, ut in d. cle. j. in fi. et ita sequitur hic Domini. uide Bal. in c. cum M. de cõsti. col. 7. ubi idẽ uidetur uelle, & loquitur de annuis pręstationibus ad longum tempus, et si testator legat immobilia sua includuntur annuę pręstationes, uide Bal. fin. in l. hac edictali. §. his illud. col. j. C. de se. nup.

5 † Et prędicta quo ad alienationẽ. sed in alijs casibus an indistinctè iura computentur inter immobilia. gl. uidet hic uelle q sic, de quo ẽt per glo. in l. momentum. ff. de uer. sign. Sed uide in l. a diuo Pio. §. in uenditione. ff. de re iudi. et plene per Bar. in l. Quintus. §. argento. ff. de au. et arg. leg. et per Spe. in ti. de fru. et interes. §. j. et ibi per Io. An. in addi. et per Imo. et d. Nicn. in c. nulli. circa fi. ẽ. eo. tit. Sed aduerte, quia iura et nomina debitorum in se non possunt dici proprie mobilia, quia non mouẽtur de loco ad locum, nec immobilia quia non circunscribuntur loco, sicut res immobilis, ut no. in l. fi. C. de pręscri. lon. tem. sed faciunt tertiam speciem de per se, ut in l. a diuo Pio. §. in uenditione. ff. de re iud. et hoc qñ non esset necesse ipsa iura uel nomina debitorum applicari bonis mobilibus uel immobilibus, puta si testator mandat sua mobilia uel immobilia distribui inter pauperes, tunc in tali legato non uenirent nomina debitorũ, sm Imo. et Pe. de Ancha. hic, et Bar. in d. l. potest, licet Pau. hic aliud uelit et non bene. Si uero est necesse, q ipsa iura uel nomina debitorum applicenẽ ad aliquam speciem mobilium, uel immobilium, puta quia tractatur de alienatione, et tunc dic ut ẽ. est dictum, et ita sequitur Spe. in tit. de fru. et interes. §. j. et Io. An. ibi in addi. et Imo. et d. Nico. in c. nulli. ẽ. eo. circa fi. In gl. in uer. ipsorum. in fi. concludit hic Io. Mo. et Io. And. q ecclesia. i. congregatio fidelium, cuius Christus est caput, habet dominium, sed quo ad substantiã sunt pauperum, et quo ad administrationem sunt clericorum, et uide per Io. And. in c. cum super. ẽ. de cau. posse. et per Arch. in c. statutum. §. assessorem. ẽ. de rescri. eo. lib. et no. in c. pręsenti. ẽ. de offi. ordi. eo. li. In gl. in uer. supponere, et est sensus gl. in hac 2. fol. quod secundum ordinem literę ista uerba singulis referuntur

ADDITIO.

a Vinc. God. Forma non seruata actus uitiatur, Goz. consi. 40 nume. 2. & quando valeat actus, si fiat ab eo, qui formæ poterat renunciare, ibi. nu. 6.

feruntur, uidelicet sub necessitate subiicere bona, supponere
6 iura, sm Io. An. † In gl. in ver. spāli. in prin. et sic licentia debet esse specialis et expressa, l. negotiū. C. de neg. gest. sm Io. And. vnde oportet, q Papa sciat, quare de quibus rebus sit licentia concedenda, sm Lap. facit quod no. in c. 2. ī. de appel. eo. lib. & in c. qui ad agendum. super ver. generali. ī. de procu. eod. lib. in cle. 2. ī. de offi. ordi. Sed qñ prælatus iurasset non alienare incõsulto papa, nunc bene sufficeret gñalis licentia, si alienatio fit in casibus permissis a iure, vt no. in c. vt super. ī. eo. titu. et j. d. c. Raynaldus. et in d. c. sine exceptione. In glo. ver. non concedēdo. in fi. idem Io. Mo. et Archid. dicunt tales submissiones esse prohibitas, et si modo posset ecclesiæ aliter consuli, nisi per talem ɔ̄ctum pp potentiā opprimentis, requiritur enim licentia Papæ, vt in simili no. in c. fi. ī. de eccle. ędi. et in c. aduersus. ī. de
a immu. eccle. sm Io. An. et sic no. ex hac glo. q dictio, sed. [a] posita in materia prohibitiua post oratione negatiuam stat inclusiue, ita vt denotet positum in oratione negatiua stare exclusiue, et id quod iungitur dictioni, sed, stat inclusiue, quod no. pro statutis et priuilegijs secundum Dominicum. In glo. in ver. nō modicum. in fi. no. glo. et idem sequitur Arch. et alij Doc. et vide per glo. et Doc. in d. cle. j. in fi.

ADDITIO.

a Vinc. God. De ista dictione, sed, vide Alex. & Aret. in l. lecta. ff. si cer. pet. & in l. j. §. si pecunia, ff. depos. And. Barb. in consi. 71. in 4. parte consi. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Contractus appellatione continetur confessio vel cognitio, quam facit aliquis tenendo rem ab alio.*
2 *Contractus factus contra prohibitionem legis nullam causam tribuit præscribendi.*
3 *Pœna imposita delinquentibus, an & quando includit scientes & non denunciantes.*
4 *Dominium an transferatur ex inutili contractu.*
5 *Constitut. noua statim ligat etiā ante duos menses, si extat eius notitia.*

1 Contractus. † No. j. q appellatione ɔ̄ctus pōt contineri ɔ̄fessio vel recognitio, quā quis facit retinendo rem ab aliquo, vt patet ī. sm Dñi. inducentē hæc ad statuta facientia mentionē de ɔ̄tibus, & vide quod no. in l. testiū. C. de test. Secundo no. q vbi non valet ɔ̄ctus pp inhabilitatē ɔ̄hentis, & funditus ptāte, carēns nō valet tūc nec iurm, nec pęna. sic ī. de pca. c. 2. secus si nō caret funditus ptāte, & sic intelli ī. de iureiu. c. si ɔtingat. sm Dñi. & sic pz, q Papa pt ex cā annullare ɔ̄ctū & iurm sup eo appositū. sic ī. de ele. eo. lib. in c.
2 vbi periculū. §. pe. † Tertio no. ibi, pscribēdi, q ɔ̄ctus factus ɔ̄ phibitionē legis nō tribuit causam pscribendi, & sic facit q titulus iniustus non sufficiat ad pscriptionē, de quo per glo. in ca. ad apostolicæ. ī. de dona. & c. cura. ī. de iure patro. & j. in glos.
3 Quarto † no. ibi, clericos &c. q pęna imposita delinquentibus non includit scientes delictum & non denunciātes, nisi aliud exprimatur, vt hic. Et an sola scientia faciat quem teneri de delicto: vide per glo. in fi. Quinto no. ibi, prælatos vel capitula, q app. capituli nō venit prælatus vel eɔ̄, de quo in c. post electionem. ī. de conces. præben. & per glo. in ver. in ijsdem. in cle. ut hi qui. j. de ęta. & quali. Sexto no. ibi, exegerant. ar. q si fiat traditio rei ecclesiasticæ per metum, q transferatur dñium, sed ɔ̄trium tenet hic Arch. prout no. 15. q. 6. c. 5. non ob. tex. hic. qa intelligitur exegerat. s. de facto & non de iure, de quo per Ioan. An. in ca. quod abbas. ī. quod me. cau. in j. glo. Vlt. no. ibi, submissa. q ecclesia dr̄ submitti, & libertatē perdere, si addatur aliquis patronus, qui primo non erat, quod inducit hic Dñi. q pa
a tronus [a] qui ppter ædificationē ecclesiæ est adeptus vnicum ius patro. non possit ex post facto adiungere numerū patronorū, disponendo, q hæredes sui habeant duas voces integras & separatas, ex quo per hoc ecclesia subigeretur pluribus patronis q̄ a princi. fuerit, & sic libertatem perderet, & ita refert hic Dñi. & Pet. de Ancha. consuluisse. & vide in cle. 2. de iu. patro.
4 † In glo. in ver. præscribendi. in fi. vide per Bal. in l. fi. C. si quis alte. vel sibi. & Bar. in l. j. §. si vir vxo. ff. de acqui. poss. An ex inutili ɔ̄ctu transferatur dñium. & facit hæc glo. ad q. gñalem, an emens a solo prælato, si habet bonam fidē, pscribat, sm Ioan. An. remittentem se ad no. in d. c. cura. vbi ɔcludit, q si pscribēs errat in iure, vt quia credit alienationē valere, vbi non valet, & non præscribit: secus si errat in facto, vt quia credit prælatum vendidisse de consensu capituli, qui tñ consensus non interuenit, & tunc præscribit, vt per glo. in d. c. ad apostolicæ. & in cle. 2. ī. de his quæ fi. a præla. Et vide per Doc. in d. c. cura. & in c. de quarta. ī. de præscrip. In glo. in ver. officio. in fi. no. iūcto tex. q suspensus ab officio intelligitur suspensus ab officio ordinū, non dignitatis, de quo per Pau. in cle. j. j. eod. & per glo. in ver. suspensi. in cle. cupientes. de pę. & vide quod no. Inno. in c. j. in ver. officij. ī. de te iudi. eo. lib. In glo. in ver. administratione. in fi. & habet locum pęna huius tex. in prælatis submittentibus ecclesias & earum iura, & bona, prout hic dr̄ in procuratoribus in custodiam ecclesiarum vacantium, & bona ipsarū occupantium, habet locū pęna c. generali. ī. de elec. eo. lib. vbi dr̄, q ip-
5 so facto sunt excōicati. † In glo. in ver. hactenus. in fi. tene mēti glo. & semper allegatur, q noua constitutio ligat statim post publicationē et ante duos menses, si detur eius notitia, de quo vide no. in c. j. in prin. & ibi per glo. in ver. tempus. ī. de conces. præben. eo. lib. & in c. cum secundū. ī. de præben. eo. lib. & per glo. j. in data huius lib. in fi. & ibi dicetur. Si verò detur ignorātia, & tunc per duos menses a die publicationis non ligat, hr̄. n. ac si cū ipsa constitutione factū esset, vt patet ex gl. sm Dñi.

ADDITIO.

a Vinc. God. Patronus præsentans clericum si dicat, concedo tibi patronatum, non intelligitur de totalibus iuribus patronatus, sed quatenus est respectu institutionis. Fel. in c. examinata. col. 3. de iud.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio imponens pœnam contrahentibus in casu prohibito, non includit contrahentes in casu permisso, si naturam ipsorum contractuum excedant.*
2 *Legis appellatione continentur pacta & conuentiones.*
3 *Ciuitas tota potest supponi interdicto propter delictum ciuium singulariū.*

1 Ex contractibus. † No. j. q constitutio, quæ imponit pœnam ɔ̄hentibus in casu proh. non includit ɔ̄hentes in casu permisso, si excedat naturā
2 ipsorum ɔ̄ctuum, & hoc nisi aliter exprimatur, prout hic. † Secundo no. ibi, q appel. legis comprehenduntur pacta & cōuētiones in ɔ̄ctu apposita. in dubio verò intelligitur a lege cōi, q̄ facit ius apud oēs, vt voluit glo. singu. in c. j. ī. de transac. & an veniat ius municipale vel consuetudinarium, per glos. in ver. de iure. in fi. ī. de consue. eo. lib. Tertio no. ibi, eo ipso. casum in quo quis ipso facto incurrit sñiam excōicationis, & alia sñia non requiratur, licèt admonitio sit necessaria, de quo vide in
3 c. excōicatio. super vlt. glo. ī. de rap. sm Ioan. An. † Vlt. no. q ex delicto ciuium et particulariū pōt tota ciuitas supponi interdicto, sicut aliàs dicitur de delicto dñi ciuitatis, in c. non est. ī. de sponsa. & vide quod no. in c. quæsiuit. ī. his quæ fi. a ma. par. capi. & in casu isto ponetur interdictum per illum prælatum, cuius spirituali iurisdictioni subest illa ciuitas vel terra, p no. per Inno. in c. ex parte. el j. ī. de uer. sig. & in c. dilecto. j. de senten. excom. & si illa ciuitas non esset subiecta prælato ecclesię grauatæ, & tunc proceditur ɔ̄ ipsum laicū, qui fecit ɔ̄ hanc constitutionem per superiorē illius loci. i. illius diœcesis, in qua est possessio vsurpata, sm Arch. ad hoc c. sane. ī. de fo. comp. & C. vbi de cri. agi opor. l. fi. & in auth. qua in prouincia. sm Io. An. quod intellige, qñ delictum fuisset cōmissum ex apprehensione possessionis rei ecclesiasticæ, vel qñ delictum oriretur exigenti illicite celebrato super re ecclesiastica in loco ipsius rei: aliàs verò si alibi, & tunc in loco ɔ̄ctus non in loco rei sortitur forum, vt vr̄ probari hic in tex. qui ponderat ɔ̄ctus sm Pet. de Anch. dicentem, q nunc episcopus loci, in quo sita est illa terra, subiaceret interdicto ad requisitionē iudicis loci ipsius delicti, si terra illa sit iuxta locum ɔ̄ctus seu possessionis, & sic ipsius delicti. ad hoc c. postulasti. ī. de fo. compe. de quo hic plenè per ipsum, & no. in c. fi. ī. de foro compe.

De rerum permutatione. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Permutare quis potest beneficia propria, scilicet in quibus habet ius in re, & non tantum ius ad rem.*
2 *Permutantes possunt inter se tractare de permutatione, antequām adeāt superiorem.*
3 *Permutare quis inuitus non cogitur.*
4 *Permutare volentes debent renunciare hincinde suis beneficijs.*
5 *Diœcesis appellatione, an veniat ciuitas & ecclesia cathedralis.*
6 *Lex huius c. an habeat locum, etiam si beneficia permutanda pertineat ad confirmationem tantum alicuius, licèt non ad collationem.*
7 *Permutatio beneficiorum, an requirat consensum patronorum.*
Adde ad idem, nu. 8.
9 *Ecclesia cui est consuetum prouideri per viam electionis, præsentationis, & institutionis, prouidetur quandoque per viam collationis.*
10 *Superior, in cuius manibus est facta permutatio, intra quantum tempus teneatur prouidere.*
11 *Collatio beneficij si spectat ad prælatos inferiores episcopo, an reassignatio beneficij debeat fieri per episcopum.*
12 *Permutatio si fiat de beneficio ad tempus, an præsumatur fraus.*
13 *Permutatio beneficiorum si fiat, an debeat fieri mentio de qualitatibus*
bene-

beneficiorum, sicut in impetratione.
14 *Beneficia, quæ non habentur in titulum, an possint permutari.*
15 *Quid de beneficijs commendatis.*
16 *Quid de habentibus canonicatus super numerarios sub expectatione præbendæ.*
17 *Quid in eo, qui non habet verum ius in beneficio.*
18 *Episcopi an possint permutare episcopatus suos.*
19 *Quid de beneficijs, quæ vacare non possint.*
20 *Quid in ecclesijs, vbi sunt præbendæ distinctæ, an canonici possint adinuicem permutare.*
21 *Quid de beneficijs, quæ sunt expressa post primam vacationem.*
22 *Quid de beneficiis vnitis, an possint permutari.*

C A P. I.

Licet. No. ibi, idest expectēt. quia iste tex. procedit ēt si expectantes haberent canonicatus, & sic habet locum iste tex. siue expectantes habeāt canonicatū, siue nō, & siue sint plures, prout loquitur tex. siue vnus, cum sit eadem rō, ſm Arch. & Io. An. Secundo no. ibi, ſm formam iuris, ꝙ permutatio beneficiorum est approbata a iure, dependet tñ ex arbitrio superioris, qui ex causa potest eā denegare vel approbare, vt ʒ. eo. ti. quęsitum, ſm Io. hic, de quo
1 per eum, & Doc. in d. c. quæsitum. †Tertio no. ibi, sua, ꝙ permutatio beneficij fieri potest solum in beneficijs suis proprijs, & sic in quibus habet ius in re, ar. l. seruos. ff. de le. 3. in c. si tibi absenti. ʒ. de præben. eo. li. ergo habens canonicatū sub expectatione præbendæ, vel aliter habens ius ad rem, non potest permutare, & sic vr̄ hic decisa vna consultatio facta Io. An. per Fede. in consi. 151. in fi. vbi vide, & ita tenet Rota in deci. 444. quæ incip. Item si legatus. in 5. col. in prin. & Fed. in trac. permu. qō. 13. de quo hic per Pe. de Anch. vide omnino hic per eum, & p
2 Imo. in c. quæsitum. circa fi. †Quarto no. ibi, volentem, ꝙ actus permutationis potest habere principiū ab ipsis permutare volentibus, & possunt ipsi de permutando tractare anteq̄ adeāt superiorē, & postea a superiore petere, ꝙ ꝓcedat ad permutationem, aľs de eorum voluntate constare non posset, ſm Ioā. An. non tñ possunt permutare, volentes consensum deliberatum inter se præstare, vt est tex. in c. pe. ʒ. eo. tractatus enim, de quo hic, non includit deliberatū consensum, vt in c. fi. ʒ. de his quæ fi. a ma. par. & d. Nic. in d. c. pe. ʒ. & in c. quæsitum. eo. ti. & per Inn. & Io. An. in c. inter cætera. ʒ. de pręben. & glo. in ver.
3 volentibus. in cle. vnica. ĵ. eod. titu. †Quinto no. ibi, libere. ar. ꝙ nullus possit cogi inuitus ad permutandū, ex quo permutatio dēt fieri libere & spōte, de quo per Pau. in d. clem. j. & hic per Pe. de Anch. & ibi per Arch. intelligentem hoc, nisi subsistente iusta causa, vt no. 7. q. j. epī de loco. & per Innu. & Hostiē. in c. nisi cum pridem. ʒ. de renun. in §. propter malitiam. & idem tenet Fed. in d. trac. q. 15. & 25. & d. Nic. in c. quæsitum. ʒ. eo. tit. & an inferiores ab episcopis possint cogi ad consentiendum permutationi, dicetur ĵ. de j. q. vide plenè per Imo. in c. fi. ʒ. eo. in 12. col. & ibi plene. In tex. ibi, resignant. vult tex. ꝙ prius debeat procedere reassignatio q̄ permutatio fieri, de quo plene per Imo. in c. fi. ʒ. eo. in 56. col. vbi ponit, an possit fieri permutatio nō ꝓcedente renunciatione, de quo ēt per Inno. & Ioan. An. in c. fi. & c. ʒ. de his quæ fiunt a præla. an collatio possit fieri de beneficio alteri illo præsente & consentiente, licèt prius non præcessit eius renunciatio. In tex. ibi, sua beneficia. no. ꝙ non procederet permutatio, cum beneficiū meum ubi renuncio, & tu tuum nepoti meo vel amico, nec haberet locum iste tex. cum isti non permutent adinuicem sua beneficia, & istud esset simoniacū ſm Io. An. de quo plenè in c. ex parte. el j. ʒ. de offi. deleg. in glo. 2. & melius facit c. cum vniuersorum. ʒ. eo. ti. ſm Lap. posset tñ dici, ꝙ valet renunciatio & collatio per superiorem hincinde facta, vt d. c. cum vniuersorū & hoc nisi expectans, cum in isto casu non haberet locū iste tex. loquens in renunciantibus sua beneficia, de quo tñ per Fede. in j. qō. & per
4 Imo. in d. c. fi. in fi. † Vlti. no. ꝙ in permutatione ᵃ beneficiorū
a requiritur renunciatio hincinde. vnde propter hoc licet regulariter dicātur beneficia vacare per permutationē, tñ fallit de ęquitate in casu hic expresso, & sic cum hoc spāle, sequitur ꝙ in ꝯtrium, & ꝙ de rigore iuris aliud est: vnde iura vel priuilegia loquentia de beneficijs vacantibus includerent etiam beneficia vacantia per permutationē, de quo per glo. in c. si p. p. ʒ. de rescrip. eo. lib. & no. per Rotā in deci. 23. quæ incipit, Item fuit dubitatum vtrum beneficia. in prin. & rō est, q̄a dēt sequi vera collatio & institutio, vt in cle. vnica. j. eo. quæ fieri non posset de beneficio non vacante, vt in c. 2. ʒ. de ꝯcef. p̄ben. ergo sequitur, ꝙ est vera vacatio. fallit in casu hic disposito de æquitate, quia ęquitas non extenderetur ad alium casum, ideo cū bñficia de ꝓximo vacatura possint deberi alijs multis de causis, vt quia sint specialiter reseruata, de quo ĵ. vel quia in eis aliqui habent opi. vt in c. fi. ʒ. de consue. eo. lib. vel quia propter diminutionē facultatis restrictus est numerus in ecclesia, vel quia beneficia sunt alijs vnita vel vniuntur, vt in c. consultationib. ʒ. de dona. & in cle. 2. ĵ. de rebus eccle. in istis enim casibus & similibus includetur ipsa vacatio ex cā permutationis, & q̄ contingit per reassignationē permutationis causa factā, vt tenet glo. in d. c. si propter. Ioā. An. hic super glo. in ver. collationē. et Pe. de Ancha. hic: vnde dicebat Fede. in suo consi. 195. qđ incipit, Quod permutatio. ꝙ iste tex. nō hēt locū in beneficijs vnitis, quæ vnio non pręiudicet rectoribus vnientibus, vt d. c. consultatio. & d. cle. 2. tñ non possunt beneficia vnita vel annexa permutari per ipsos rectores, immo statim facta reassignatione ex cā permutationis vacant, et hēt locum vnio, quia tex. hic dicens, ꝙ permutatio pōt fieri non obstantibus expectationibus bñficiorū, dēt intelligi de expectationibus, vt in tit. secus de expectationibus, vt in proprietate, quia sunt vnita vel annexa, vt ibi: vide plene per eum, & ita ēt sequitur Imo. in d. c. fi. in pe. charta. in 3. qō. In glo. s. in fi. no. ex glo. ꝙ licèt in rescriptis
5 ad lites appellatione dioecesis non veniat, nec ciuitas, nec ecclesia cathedralis, ut in c. Rodulphus. hic alle. cum sint odiosa, & idem in literis ad beneficia, cum sint ambitiosæ, vt in ca. q̄uis. el j. ʒ. de p̄ben. & idem in priuilegijs, cum illa sint restringenda, quatenus ꝯcernunt p̄iudicium tertij, ut in c. super eo. ʒ. de offi. deleg. & in c. quid per nouale. ʒ. de uer. sig. tñ qn dioecesis profertur a iure in materia non ambitiosa uel odiosa ēt in literis ad beneficia, cōprehenditur non solū ciuitas, sed & ecclesia cathedralis, vt vult ista glo. ſm Do. & idē qđ glo. tenent hic Io. And. Io. Mo. & Imo. in c. fi. ʒ. de p̄ben. in glo. & uide per glo. in c. accepimus. ʒ. de æta. & quali. & quod no. in cle. ne Romani. §. sanè. de elec. & per Inno. & Io. An. in c. j. ʒ. de offic. ordi. In glo. in uer. auctoritate. in fi. idem in reseruatione delegatorum, cum tales reseruationes debeant restringi, sicut & literæ beneficiales, ne impediatē ęquitas huius c. ut uoluit Fede. in tractatu permu. in j. q. tñ limita, nisi reseruatio fuisset facta a Papa, quia tunc permutatio impediretē, ſm Lapū dicētem, ꝙ legatus uel delegatus apostolicę sedis talia beneficia reseruata cōferre non poterit ēt titulo permutationis, ut no. in d. c. si p. p. & in c. 2. ʒ. de p̄ben. eo. lib. & ideo aut reseruatio est specialis non facta motu proprio Papæ, & non hēt impedire permutationē, eo quia eam non impedit reseruatio executorū Papę factē ēt cum decreto, ut hic: secus si reseruatio facta fuerit proprio motu, uel fuerit generalis, tunc enim impediretur permutatio, ꝑut in extrauag. dudum, Benedicti 12. & in extraua. execrabilis. in fi. ubi patet, ꝙ permutatio facta de beneficijs reseruatis simpľr non ualet sine auctoritate apostolicæ sedis. Et ita vr̄ tenere Lap. in sua alle. 77. & Fede. in suo consi. 107. in j. col. in fi. quod incip. Amice. & idē Do. hic, & Ioan. de Lig. in d. cle. j. & d. cle. pen. in d. c. quęsitū. & Rota in decis. 54. in antiquis & in nouis, in d. deci. 53. & facit quod no. in c. si eo t̄pe. ʒ. de elec. eo. li. & in c. fi. ʒ. de cōsue. eo. lib. Et intellige p̄dicta, nisi permutatio fieret de spāli licentia Papę, uel nisi reassignatio ex ca cā fiat curā Papa, & ipse Papa ꝯferat, cū tunc ualeret permutatio, ut ꝑ Fed. in d. tractatu, in q. 4. ubi vr̄ uelle p̄dicta ꝓcedere, qñ uacatio fuit gñalis, cū Papa p̄sumatē illā scire, ut in c. 1. ʒ. de ꝯsti. eo. li. imò ēt si fuit spālis, ualeat si fuit facta in odiū debentiū ꝯferre: secus si ꝓprio motu uel altero instante, q̄a tūc nō cessatet cā reseruationis, nisi Papa ꝯtulisset ei, cuius cā uerisiľr reseruatio appatet facta, ut vr̄ hoc uelle d. Flo. & uide ēt per Fed. 1. q. 2. tenentē, ꝙ si Papa ꝯmisit legato, ut auctoritate apostolica possit reassignationē bñficiorū recipere a uolētibus reassignare ēt ex cā ꝑmutationis, ꝙ legatus non potest postea eadē auctoritate conferre spāliter reseruata sedi apostolicæ, per no. in d. c. 1. qđ intelligit, ne oīa bñficia in illa prouincia essent reseruata, q̄a tunc posset, ut sic concessio aliquid operetur, ar. c. 5. ĵ. de priui. In gl. in uer. bñficia. in fi. idem uoluit glo. in uer. bñficia, in cle. auditor. de rescrip.
6 †In glo. in uer. collationē. ibi, satis pōt dici. idem Io. Mo. & licèt Arch. hic teneat ꝯ, tñ de facto seruatur ſm Ioan. An. & Pau. hic. ex q̄bus infertur, ꝙ iste tex. locū hēt ēt si collatio non spectet ad ep̄m, ſm Do. cū rō hic expressa in tex. cōcludit ēt in alijs non spectantibus ad collationē epi. facit qđ no. in c.

ADDITIO.

a Vinc. God. Permutatio beneficiorum, an possit, & quomodo, & an rescindatur prætextu inæqualitatis. Dec. consi 210. viso puncto. lib. 2. & de materia idem Dec. consi. 141. lib. 1. incipit, ad plura dubia.

In c.is cui.ſ.de elec.eo.lib.ſuper glo.& in d.cle.j.q̃ generaliter loquitur. Vide tñ ſingularẽ limitationẽ ad hunc tex.per d.Flo. to d.c.quæſitum, vt iſte tex.procedat in caſu quo loquitur, ſ.in eo qui gñaliter impetrauit primã vacaturã,& tunc pōt fieri ꝑmutatio nō obſtantibus expectantibus, qui ex quo nō pñt habere primũ beneficiũ vacans per permutationẽ, poterunt cōſequi aliud,vt hic in j. glo. ſecus tñ eſſet in eo, qui impetrauit certum beneficiũ vacaturũ, puta archidiaconatũ talis eccl.q̃a tunc nō potent fieri permutatio de illo beneficio, imò ſtatim facta reaſſignatione ex cã permutationis vacat, & ſic debet tali impetranti.rō,quia ſi impetrans excluderetẽ ab illo,annihilaretur eius gratia,& ſic non procedit tunc iſte tex.qui dẽt intelligi in caſu ſuo,& nō eatenus,per no.in regula,quæ a iure. j.e. lib.& ita ſequitur ibi Imo.circa fi.de quo in eadem glo.ibi, illorum conſenſus, ꝯclude q̃ ſi permutatio fiat fauore perſonarum & per ipſarũ expedientia,tunc requiritẽ cōſenſus oĩum habentiũ eligere vel conferre.Si verò fiat pro vtilitate vel neceſſitate eccleſiarũ,& tunc ſufficit ꝯſenſus maioris partis,per no. in c.cum oẽs.ſ.de ꝯſti.ſm Pau.& ita rñdet hic Io. An. & idem tenuit Pau.in d.cle.j.& Fede.in d.tractatu,in q.20.vt refert hic Pe.de Anch.idem tenens,& Imo.in c.fi.ſ.eo.in 14.col.Licẽt d. Flo.in d.c.quæſitum.tenet q̃ in quolibet actu collegij ſufficiat ꝯſenſus maioris partis,& valeat actus,vt no.in c.j.ſ. de his quę fi.a ma.par.cap.& hoc,niſi aliud in iure reperiatur expreſſum, de quo in d.c. cum oẽs.& hoc, qñ beneficia permutanda ſpectant ad electionẽ vel collationẽ, ſed ſi ſpectant ad p̃ſentationẽ patronorũ,vt vniuerſitatis, ita q̃ ſi vniuerſitas ſit patrona, tunc eodẽ mō requiritur patroni ꝯſenſus,ſicut requiritẽ ꝯſenſus illorũ,qui habent eligere vel ꝯferre,vt ſ. Sed ſi pertineat ad patronos vt ſingulos, tunc ſufficit ꝯſenſus maioris partis reſpectu aliarũ partiũ,vt in c.3.ſ.de iurepa. & tenet Fed.in d. trac. q. 21.& no.in cle.fi.de iurepa.

7 † Et no.ex hac gl. iũctis prædictis, q̃ in permutatione requiritur non ſolũ ꝯſenſus habentiũ eligere vel ꝯferre,ſed ẽt patronorũ.facit gl.magna circa me.in c.nemo deinceps.ſ.de elec.eo.li.& per Lap.no.in alle.96. circa fi.& talis ꝯſenſus pōt p̃cedere permutationẽ & ſubſequi,& valebit ipſa permutatio,ſm Pau.in d.cle.vnica.& Io.And. hic. ex quo infertur,q̃ licẽt ꝑmutatio facta ſine p̃dictorũ ꝯſenſu, ſi volunt agere de contemptu,poſſit annullari,per no.in c.qđ ſicut.ſ.de elec.& in c.cum in eccleſijs.ſ. de p̃ben. eo. lib. tñ in ſe non eſt nulla,quia tunc nō poſſet ratificari per ſubſequentẽ ꝯſenſum, vt in c.auditis.ſ. de ele.vt tenet hic Pet.de Ancha.& Fede.in d. trac.q.30.& Ro.in deci. 307. quę incip. Item quod permutatio. dicens,q̃ ſufficit in his ꝯſenſus exp̃ſſus vel tacitus.Et hanc par-

8 tẽ ſequitur Imo.in d.c.fi.in 16.col. Quando verò ꝑmutatio[a] fieret illis,quorũ intereſt inuitis & ꝯdicentibus, tunc bene eſſet nulla,ita q̃ abſque alia caſſatione vel declaratione poterit collatio,electio,vel p̃ſentatio fieri,vt in c.decernimus.16.q.7.ſ.de re iud.cum Bertoldus.ſm Lap.hic,de quo tñ per Rotã in d.deciſi.in fi.& per Fed.in d.q.19.& 24.& ibi per Lap.in addi.& per Imo.in d.c.fi.in 15.col.vbi tenet,q̃ non ſit nulla, licẽt poſſit annullari,per tex.in c.illud.ſ.de iurepa.de quo ibi per Do.q̃ procedit,niſi talis permutatio fiat per epm, qui habeat liberã ordinationẽ vel diſpōnem eccleſiarũ ex priuilegio vel cōſuetudine,vt per Fed.in d. q.9.& ibi per Lap.in addi.vel niſi fiat propter neceſſitatẽ vel vtilitatẽ ipſarũ eccleſiarũ,circa qđ dicit,vt no.per ipſum Fede.in d.tractatu,in 24.q.qđ limita primo, niſi permutatio fiat per Papã,cũ ipſe poſſit eis inuitis cōferre & diſponere,vt no.per Fed.in d.q.9.niſi fiat per legatũ de latere,cũ ipſe poſſit patronis inuitis cōferre & permutare, niſi eſſent patroni laici,vt no.in c.cum dilectus.ſ.de iure par.de quo in c.j.ſ. de iurepa.& niſi eſſet eccleſia collegiata, quia in illa nihil facere pōt ẽt de ꝯſen.eorũ,quorũ intereſſet,vt in c.pe.ſ.de offi.leg. eo.li.Sed an in permutatione requiratẽ ꝯſen.capituli? Hoſt.in c. ea noſcitur.ſ.de his quæ fiunt a præla. tenet q̃ ſic ſaltẽ tacitus, & ſic ſi capitulũ ꝯdiceret,non eſſet ipſo iure nulla, ſed annullanda.Ar.verò in c.fi.ſ.de elec eo.lib.& 63.di.c.fi.& Ioã. An.in c.j.ſ.ne ſede vacan.tenent q̃ ſit nulla,quorũ dictũ procedit, qñ collatio,electio,vel p̃ſentatio ſpectaret ad capitulũ vel ad epiſcopũ,& pertineret, vt ſ. Et ꝓcedunt p̃dicta in permutatione bñficiorũ,quæ fit tpaliter,& ſic ad vitã ipſorũ permutantium. Sed in ꝑmutatione,quæ fit in ꝓprietate,& in illa ſicut in vnione ſi fiat per epm,requiritẽ ꝯſenſus illorũ,quorũ intereſt, & ſui capituli ẽt expreſſus,& nō ſufficit tacitus,ſm Lap.in d.q. 19.in addi.de quo in cle.2.de reb.eccl.

8 † In ea.glo. ibi, qui habent eligere.& hoc ſi pertineat ad electionẽ ipſorũ & ꝯfirmationem epi:ſed ſi pertinent ad collationẽ inferiorũ ab epo, tunc ſimiliter requiritur ꝯſenſus ipſorũ habentiũ ꝯferre, vt tenuit Hoſt. in d.c.quæſitum.in ſumma huius titu.§.quid pōt. vet. ſed nunquid.qñ nollent cōſentire,& permutatio eſſet neceſſaria eccleſiæ,tunc poterunt inutiles priuari beneficio, & per nouã electionẽ uel collationẽ ꝓuidebitẽ de dignis,uelint nolint eligentes uel habentes ꝯferre,ſm Fed.in q.24.& tenet do. Nic.in d.c. quæſitũ.Et vide per Hoſt.in d.uer. ſed nunquid. & in uer.ſeq. tenet q̃ inferiores ab epis,licẽt ad eos ſpectet collatio, non tñ poſſunt auctoritatẽ ꝑmutationibus præſtare, & idẽ tenet hic Ar.& glo.pe.in d.cle.j.& Io.An.hic, q̃ iſte eſt caſus reſeruatus ſoli epo,& inferioribus nō cōpetit.hoc tñ limitat do. Nico.in d.c.quæſitum.in prin.niſi inferior p̃latus hẽret ius quaſi epale in bñficijs permutandis,ut per glo.in cle.j.de rebus eccle. Sed

9 dubiũ facit,qđ tenet Rota. † Et no. ex prædictis vnũ mirabile, quia eccleſię,cui eſt conſuetũ ꝓuideri per uiam electionis,vel p̃ſentationis & inſtitutionis,ꝓuidetẽ qñq; per viã collationis, vt eſt in permutatione, cũ beneficia hincinde reaſſignata ex cã permutationis, epſ ipſe ꝯferat, cum cōſenſu tñ illorũ quorum intereſt, ut ſ.ad hoc qđ no.per Fede.in q.22. ubi dicit hoc non eſſe mirabile, ex quo interuenit ꝯſenſus illorũ quorũ intereſt. Sed certè cũ per reaſſignationẽ uacent bñficia, & eſt neceſſaria noua collatio,ut ſ.eſt dictũ, uidebatẽ q̃ collatio deberet fieri per ordinarios collatores, & auctoritas in permutatione deberet interponi per epm: vnde ſatis eſt mirabile,q̃ requiratẽ cōſenſus habentiũ eligere uel ꝯferre, & epſ & ipſe ꝯferat eo caſu,quo collatio ad eũ non ſpectat,et poſtea auctoritatẽ permutationi interponat,et ita eſt de mente glo.in d. cle.j. de quo p Inn.in d.c.inter cætera.et per Fed.in d.ꝯſi.70.circa fi.et p Imo. in d.c.fi.in 6.col.et ibi no.in 5. q.Patet ergo, q̃ licẽt inferior ab epo poſſit ꝯferre, tñ nō pōt auctorizare in permutationib. qđ intellige,niſi haberet iuriſdōnem quaſi epalem, ut per glo.in cle.j.de re.eccle.et per Inn.in c.2.ſ.de tranſa.et tenet do.Nico. in d.c.quæſitum.in prin.et Fed.in q.23.et 25.ubi ẽt uoluit,q̃ vi-

b catius[b] epi nō poſsit in permutationibus auctoritatẽ p̃ſtare, quia ille pōt reaſsignationẽ bñficij recipere, qui pōt inuitũ deſtituere,ſm glo.in cle.j.de renun.et Inn.in c.qđ in dubijs.ſ. de renun.ſed hoc non pōt uicarius, niſi hẽet in his ſpãle mãdatũ, ut in c.fi.ſ.de offi.uica.eo.lib.et ita tenet Imo.in d.c.fi.ſ.eo.ōt. in 4.charta.& q. 6. capitulũ tñ uacante ſede bñ hoc poterit,ut per Fed.in q.26.de quo uide plenè per glo.in cle.j.eo.titu.in d.

10 6.q.uide per Fed.in q.24. † Sed intra quantũ tp̃s ſuperior, in cuius manibus eſt facta renunciatio, ex cã permutationis teneatẽ ꝯferre.Fed.in q.29.dicit,q̃ tp̃s non eſt p̃fixum,tñ poterit per ſuperiorẽ ſuũ cōpelli,q̃ ꝯferat ſi eſt negligens,de quo hic p Pet.

11 de Anch.& per Doc.in d.cle.j. † In ea.glo.ibi, quilibet in manibus ſui epi.no.glo.ſed dubitatio eſt, quid ſi collatio ſpectat ad inferiores p̃latos,an reaſsignatio debeat fieri in manibus epi, an verò in manibus ipſorũ epi auctoritate.de qua dubitatione uide per Fed.in d.conſi.51.in fi.et dic q̃ oĩa debent expediri in manibus epi,de cōſenſu tñ illorũ,ut ſ.et ita tenet Lud. in q.22. et Imo.in d.c.fi.in 5.q.4.ꝓcedit tñ,qđ hic dicit glo.ſ.q̃ quilibet poſſet renunciare in manibus epi. ſ.ſi ambo epi ſimul ꝯueniãt in eodẽ loco,ita q̃ quaſi pro uno habeantur:alſ poſſent diuerſa dubia ꝯtingere,ſi totum non fiat eodẽ inſtanti, de quib.hic per Io.An.dicens q̃ dicta dubia tollit hæc uera opinio, ut inſtanti fiat utriuſque renũciatio ex cã permutationis, et demũ illa acceptata fiat utriq; collatio, quæ ẽt facta alteri non ualeret,ut in d.cle.j.ſm Io.An.dicentẽ,q̃ ſi teneretur alia opinio,q̃ ex interuallo fieri poſsit, tunc ſi permutatio non habuerit effectũ, poterit ille qui renunciauit ex cauſa permutationis recuperare quod renunciauit ꝓp tacitã conditionẽ, quæ ſubintelligitur.ſ.ſi permutatio habeat effectum,ut C.eo.titu.cum precibus.et in l.ſequen.et facit quod no.in ca.quemadmodũ.ſ. de iureiur.in glo.2.et in c.ſignificatum,et in c.ſi beneficia.ſ. de p̃ben.eo.lib.de quo per Imo.in c.pe.ſ. e.in 3.et 4.col.tenentem q̃ poſsit propria auctoritate redire, et non ſit opus noua collatione,de quo j.et dicit hic Ioan.An. q̃ ſi permutatio nō tenuit, quilibet poterit redire ad ſuum beneficiũ,per d.c.ſi beneficia, qñ nullus ex permutantibus fuit in culpa,ut ibi:aliàs verò ſi alter fuit in culpa,et tunc talis redire non poterit, ſed dabitẽ expectatiui

ADDITIONES.

a Vinc.God.Adde, q̃ permutantes cum beneficio litigioſo dicuntur eſſe in culpa:nam debet quis de iure alterius inueſtigare, Bar.Soc. conſi. 167. In primis,verſ.pretium & ſeq.lib.4.

b Vinc. God. Vicarius epiſcopi habens generale mandatum, poteſt inſtituere ad præſentationem patroni,nec requiritur ſpeciale, ſed conferre beneficiũ non poteſt ſine ſpeciali mandato. Dec.conſi.111.In cauſa venerabilis. circa medium.lib.1.& conſi.129.Diligenter.in prin.lib.1.

pectanti uel ordinario collatori. facit c.ſm.ꝫ.de renun.c.li.ſm.
Ioan.An.& idem vr̄ tenere Fed.in q.7.vbi ēt no. dixit,ꝙ ſi ambo
bo pmutantes ſunt in culpa,& ſciēter pmutauerint, & poſte
moriantur ambo vel alter,ꝙ beneficiū non dr̄ vacare per mor
tem vel renunciationē,ſm iuris priuationē,& hoc fraude dete
cta,quia ius priuat tales cum fraude permutantes, vt in c.cum
olim.ꝫ.eo.& hoc per c.cum quis.ꝫ.de præben.eo.li.& hæc oīa
pcedunt,qñ interuenit fraus,ſed qñ culpa, vt quia bñficia erāt
reſeruata,& reſeruatio non erat no. ſed fuit culpa in nō inue-
ſtigando,an tunc dicta beneficia dicantur vacare per renūcia-
tionē vel per mortē,Lap. in addi.in d. q. tenet ꝙ renūciatione.
& idem ſequitur hic Io.de Lig. cum renūciatio ipſorū teneat,
arg.c.q̄ periculoſum.7. q.j. & ſic non videntur habuiſſe aliqd
In via.& iſta pars eſt verior ſm Do.Sed aduerte, quia ipſe Fed.
in q.7.tenet, ꝙ vacent per mortē. Nā talis reaſſignatio fuit fa-
cta ſub ꝯdōne tacita,ſi permutatio hēret effectum, quo non ſe-
quuto prior titulus vr̄ duraſſe,qui per mortē diſſoluitur, & ita
vr̄ ſentire Io.An.hic,vt ꝫ.& ita ēt ſequitur Imo.in d.c.fi.in pen.
charta.Sed an permutationes poſſint redire ad priora bñficia
propria auctoritate,cōclude ꝙ ſi permutatio fuit facta in frau-
dē,& tunc nullo modo pñt, quia ius priuat tales,vt d.cap.cum
olim.Si verò fuerunt in culpa,& tunc Io.An.ꝫ. vult, ꝙ nō poſ-
ſint redire,ſed dabūtur expectanti,vel ordinarius collator ha-
bebit cōferre.Idē vr̄ tenere do.Flo.& Imo.in c.quæſitū.ꝫ. eod.
in fi.vbi ꝯcludunt,ꝙ ſi ego permutaui cū alio , qui nō habebat
iuſtū ti.tum demū poſſum redire ad meū beneficiū , qñ ſubeſt
rō pbabilis ignorantiæ,quo caſu potero redire propria aucto-
ritate:aīs ſi fui in culpa,imputat mihi, & pōt alteri ꝯferi . vnde
volunt , ꝙ vbi eſt probabilis ignorantia , & ſic non eſt culpa,
poſſint permutantes redire ad propria beneficia ppria aucto-
ritate,nec eſt neceſſe ꝙ de nouo fiat collatio,per d.c.ſi benefi-
cia.& ita tenet hic Io.An.& Fed.in q.8. & conſi.151. quod inci-
pit,punctus.Sed idem Fed.in d.conſi.107.tenet, ꝙ ſit opus no-
ua collatione,& ſic non pñt redire ppria auctoritate , & idē te
net Rota ī d.dec.23.& in deci.61.q̄ inci.Itē ſi quis. & in dec.339.
quæ incip.Item ſi illegitimus, quia æquitas d.c. ſi beneficia,nō
extenditur ad iſtum caſum,& iſta opinio eſt verior de iure ſm
Do.hic,& ita tranſit Imo.in c.inter cætera.in fi. ꝫ. de pben. &
d.Pe.in c.pe.ꝫ.eo.Sed Imo.ibi plene examinans hunc arti.ſeq
tur opi.Io.An.tanq̄ æquiorē per d.c.ſi beneficia.nec pcedit tñ
ſic,ꝙ ibi loquat in dimittente, & non in renunciāte:nam plus
eſt facto renunciare q̄ verbo,vt in c.vt noſtrū.ꝫ.de appel. vt er
go circuitus euitetur,vt in cle.auditor.de reſcrip.æquius vr̄ ꝙ ſi
ne alia collatione poſſit ad ſuū beneficiū redire , ſm Imo. ibi.
Eo tñ caſu,quo eſſet neceſſaria noua collatio,deberet tunc fie
ri per habentē ptātem,& ſic ſi ſunt beneficia reſeruata,dēt fie
ri per Papā,aīs per ordinariū collatorē,vt tenet Fed.in d.con-
ſi.107.in fi.& Rota in d.deci.339.In ead. glo.in fi.no. ꝙ ꝯſtitutio
noua exorbitans extendit̄ ad alium caſum , qñ rō expſſa ꝯclu-
12 dit ad caſum extenſum,de quo ꝫ.de ele.ꝯſtituto.† In gl. in ver.
frau.in fi.non tñ pſumetur permutatio fraudulenta , ſi habens
beneficiū pingue permutet cum hñte tenue, imò valebit per-
mutatio,arg.l.ſi quis donationis.ff.de ꝯh. emp. & hoc niſi ſint
aliæ coniecturæ fraudis,& ita pcedat d.c.2. hic alle. facit l.do-
lus.C.de reſcin.vendi.& multofortius valet permutatio,qñ cir
cunſtantiæ excludunt fraudē,vt in c.pe.ꝫ.e.ſm Io.And.de quo
per Fed.in vlti.q.vbi dicit,ꝙ licèt tunc ſit aliqualis præſumptio
fraudis,facit quod no. in c.ſuper hoc. de renun. tñ nō eſt ſuffi-
ciens.vnde ſequitur dictū Io.An.& idē Do. hic dicens , de hoc
eſſe caſum in c.quia veriſimile.ꝫ.de pſcrip.vbi licèt non ſit ve-
riſimile, ꝙ fiat permutatio de pingui bñficio cū tenui , tñ vbi
ſtamus certo,permutatio valet & tenet,vt ibi pbanir.idē ſeq-
tur do.Flo.& Imo.in d.c.quæſitū.circa fi. Nec ēt pſumit̄ fraus,
ſi iuuenis permutat cū ſene,imò valet,vt tenuit Ioā. de Lig.in
d.cle.vnica.& idē Ioā. de Fan. hic:quia auctoritas ſuperioris,a
qua permutatio ſumit robur,vt in d.c. quæſitū.pſumptionem
fraudis tollit,at.l.funi. §. qui iuſſu. ff.de infamib. ſm Do. & de
bis per Imo.in d.c.fi.& in d.c.2.& per Bal. in l. filiæ meę.ff.ſol.
13 matri.† Extra glo. pro declaratione iſtius materiæ quærit̄ pri-
mo, an in permutationibus beneficiorū debeat fieri mentio
de qualitatibus beneficij,ſicut fit in impetrationibus.Lap.hic
tenet ꝙ ſic , ex quo vr̄ interuenire impetratio & collatio.facit
cle.j.de pben.& hoc,niſi fiat per ordinariū,vt in cle.fi. de offi.
ord.vel niſi motu proprio fiat per Papā,vt in c.ſi motu pprio.
ꝫ.de pben.eo.lib.de quo per Fede.in q.28 vbi tenet,ꝙ nullo ca
ſu requiritur ꝙ fiat mentio,niſi expſſis qualitatibus, cū nō ad-
datur beneficiū bñficio,ſed vnū loco alterius ſubrogat̄ , & ſic
ceſſat ambitio.& quia ipſa permutatio eſt fauorabilis,vnde in

ea non dēt fieri ſtricta interpretatio, vt patet ex hoc tex. & ex
no.ꝫ.in glo.huius decre.& ita ſequitur hic Do.q̄a talis expſſio
non requiritur,niſi in caſibus expreſſis in iure, vt in clem.j.de
pben. & ibi per glo. & quia permutatio debet fieri cum cauſæ
cognitione, vt in d.c. quæſitū.de qua non vr̄ poſſe inquiri,niſi
primo diſcutiatur de pſona,& alijs qualitatibus, qua diſcutio-
ne facta ceſſat cauſa , ex quo ſuperior vr̄ de eis certificatus , &
ſic alia expreſſio non eſt neceſſaria , vt hic plene per Dom.Et
hanc partem ſequitur Fed.in ſuo conſi.70. ēt in permutatione
quæ fieret auctoritate legati, poſito ꝙ non ſit facta mentio , ꝙ
eccleſia ſit curata,vel de alijs beneficijs, quos habebāt permu
14 tantes,ut ibi plenè per eum,& per Imo.in d.c.fi. in fi.† Nūc eſt
videndū,quæ beneficia poſſunt permutari , & primo quid de
beneficijs,quæ non habētur in titulū,quorum ēt laici ſunt ca-
paces,& talia poſſunt adinuicem pmutari, & ſic duo laici vel
clerici hoſpitalarij poſſunt permutare adinuicē hoſpitalia, ut
per Fed.in q.14.& tenet Imo.in c.fi.ꝫ.eo.in xj. col.non tñ habe
ret tunc locū iſte tex.loquens ſolū de his,quæ dantur in titulū.
Secundo,quid de beneficio,qđ non hr̄ in titulum,an poſſit p-
mutari cum alio,qđ habet in titulū,& dic ꝙ non,ſicut eſſet p-
ſtimonia,q̄ non habetur in titulū , uel quæ cadit in laicū.facit
c.fi.ꝫ.eo.& de iſtis præſtimonijs vide in c.poſtulaſti.ꝫ.de reſcr.
in 3.glo.ſm Ioan.An.& idem ſequitur Fed. in d.q.ſm Dom.&
idem in hoſpitali,qđ non hr̄ in titulū quantumcūque eſſet cō-
miſſum clerico:ſecus autē ſi haberetur in titulū, prout dicit in
cle.quia ꝯtingit.j. relig.do.in §.vt aūt. requiritur enim,ꝙ tituli
beneficiorū in permutatione hincinde, cū beneficiorū ad in-
uicem permutatio ſit facienda,ſm glo.in ver.bñficia. in cle.j.ꝫ.
eo.& ita ſequitur d.Flo.& Imo.in c.quæſitū.ꝫ.e. ad idem facit,
q̄a iſte tex.requirit, ꝙ bñficia ſint ſua , & ſic ꝙ habeat quis ius
in re,vt in d.c.ſi tibi abſenti.quod non cōtingit in dictis caſib.
Sed Fed.in d.q.cum quo tranſit hic Pet.de Anc.voluit, ꝙ ſi ho
ſpitale ſit cōmiſſum clerico , licèt non in titulū poſſet permu-
tare cum beneficio eccleſiaſtico, quia licèt hoſpitale nō ſit iūe
propriè beneficium,tñ non eſt titulus profanus,ſed eccleſiaſti
cus,vnde vendi non poſſet,ꝫ.de ſimonia.in c.conſulere. & etiā
non poſſunt ei accedere ſpiritualia,vt in cle.per literas.de præ
ben.& ita vr̄ ſequi d.Pe.in c.fi.ꝫ.eo.inferens, ꝙ ius patronatus
poſſet cū eccleſia permutari.Imo.verò ibi dicit, ꝙ de iure poſ-
ſet ſuſtineri opi.Fed. quia ex quo vtrunque eſt ius ſpūale, vr̄ ꝙ
permutatio fieri poſsit , ut dicetur j. in beneficio cōmendato.
Sed certè tenendū vr̄ ꝙ tale eſt,vt ꝫ.dictū,nec vr̄ ꝙ poſsit ius pa
tronatus permutari cum beneficio eccleſiaſtico,cum ſit peni-
tus diſpare iura , & in permutatione requiritur paritas tituli.
& voluit glo.pdicta,ex qua infertur , ꝙ tit.beneficij nō poſſet
permutari cum alio iure ſpirituali,puta cū iure decimandi, vel
ſunerandi,ſm d.Fl.in d.c.quæſitum.Tertio, quid de beneficijs
cōmendatis d.Flo.in d.c.quæſitum. tenet ꝙ beneficiū cōmen-
datum non poſsit permutari cum alio intitulato, cum cōmen
da non eſt propriè titulus beneficij,qui titulus cōfertur in per
petuum,donec quis veniat,vt no.in c. veniens.ꝫ.de fi. presby.
ſed cōmenda fit ad tpſ,vt patet.in c.nemo deinceps.ꝫ. de elec.
eo.lib.& idem tenuit Io.de Lig.et Imo. in d.cle.j. pro quo facit
quod dicit ꝫ.Io.And.qñ beneficiū non habetur in titulū , licèt
Fed.in q.15.tenuerit ꝯtrium , ꝙ Imo.in d.c.fi.ubi plene in 8. col.
examinat hunc arti.intelligit,qñ cōmendatū permutaretur cū
alio cōmendato,et iſto caſu requiritur ꝯſenſus illorū, qui com
mendauerunt,et auctoritate aliter fieri non poſſet,ſm do. Ni.
in c.cum olim.ꝫ.e.dicentē tñ , ꝙ qō eſt ſatis dubia. Tu aduerte,
primo,quia ſoli epī habent interponere auctoritatē in permu
15 tationibus,et non alij inferiores,ut ꝫ. eſt dictum† Secundo ad-
uerte,quia licèt Imo.in d.c.fi.dicat qōnem eſſe ſatis dubiā , an
beneficium commendatum poſsit permutari cum alio , quod
habetur in titulum:tñ vr̄ tenere ꝙ poſsit,maxime qñ commē-
da eſſet ad uitam comendatarij ēt non ad tpſ.dicit tñ eſſe men
ti tenendum dictum d.Flo. licèt ſm eum non tranſeat ſine du-
bitatione.Sed certè vr̄,quòd ſiue commenda ſit ad tpſ, ſiue ad
uitam,et ſiue fiat permutatio de cōmendato ad cōmendatum,
ſiue de commēdato cum intitulato , nullo caſu vr̄ quòd ualeat
permutatio,per tex.hic dicentem beneficia ſua poſſe permu-
tari, ſed ꝯmendatarij nō poſſunt dicere illa beneficia eſſe ſua,
ut patet ex no.per glo.in d.c.nemo. et quia poteſt commenda
reuocari,ut ibi no.vnde non habent cōmendatarij tale ius, ex
quo poſsint dicere beneficia eſſe ſua.ad idem facit l.j. ff.de re
rum permu.volens,quòd permutatio non ualeat, ſi ex vna par
te detur res aliena.et quæ non eſt ſua,prout requiritur iſto ca-
ſu,ut hic in tex.patet , et facit etiam quod j. dicetur. uide tñ de
his plene per Imo.in d.c.fi.in 5.col.Quarto, quid de expectan-
tibus

tibus, ꝑ quibus ſunt effectę p̄bēdę vel beneficia, vel hn̄tes ius [a] ad rem, an poſſint dicta iura permutare.[a] Fed.in q.13. vr̄ tenere ꝙ ſic. Sed in ɔ̄triū facit tex.hic, vbi requirit̄, ꝙ beneficia ſint ſua: & iſtud ius nō habet expectās, quia nō dr̄ beneficiū ſuū, ēt ſi beneficiū ſibi debitū vacet, & petita ſit collatio, vt in c.fi.ſ. de cōce.p̄ben.eo.li. & quia ceſſat rō, per quā permiſſa eſt ꝑmutatio, vt in d.c. q̄ſitū. ſm Io.An. hic. & idē tenet d. Nic. in d. c. cū olim. ꝑ rōnes iā dictas, & quia dictę grę ſunt ꝑpetuales, & nō excedūt caſum vel ꝑſonas expreſſas, vt in c.cū de nō.ſ. de pręben.eo.li. & idē ſequit Imo ī d.c.fi.in 9.col. quia auctoritas ordinarij nō poſſet interuenire, ex quo ſunt ligatę eius manus, vt in c.ſoli. & c.ſi capitulo.ſ. de ɔcel.p̄bē.eo.li. nec auctoritate ſuorū executorū, quia illa nō extēdit ad alias perſonas, vel ad alia bn̄ficia, vt in c.P. & G. & c.cū olim.ſ. de offi. dele. & ita ēt tenuit Ro.in deci.444. q̄ incipit, Itē ſi legatus. in 2.col. in prin. & ꝓcedūt p̄dicta nō ſo'ū qn̄ vellet fieri ꝑmutatio inter ipſos expectātes, ſed ēt qn̄ expectās vellet permutare cū habēte beneficiū in titulū, & ſic ius in re, vt tenuit do.Flo. & Imo.in d.c. quæſitū. circa fi.in vlt.col. in prin. ſed Lap. hic intelligit p̄dicta, qn̄ expectātes nō ſunt canonici, ſed expectant canonicatū vel præbēdā ēt cū decreto, aliàs vero ſi expectātes ſunt canonici auctoritate Papę, licet vltra numerū expectēt p̄bendas vacaturas, & tales ꝑmutare poſſunt inter ſe canonicatus, vel cū alijs ēt ad alia beneficia ēt auctoritate dięceſani, non tn̄ erūt poſtea canonici auctoritate Papæ, nec habebūt ius ad præbēdas vacaturas, ſi ꝑmutatio fiat auctoritate dięceſani, aliàs ſi authoritate legati apoſtolicæ ſedis, & tūc habebūt ius ad vacaturas ſaltē quouſq; durat legatus alio nō exiſtēte ibi authoritate apoſtolica, iuxta no.per Io.An.in c.ſi eū. & c. eū qui.ſ. de p̄ben.eo.li. ſm ipſum Lapū, & Do. de quo in d.cle.j. vbi ꝑ Ioan. [16] de Lig. & Imo. vbi in effectu videtur idē velle. †Quintò quid de habētibus canonicatus ſupernumerarios ſub expectatione p̄bendę? Imo.in d.c.fi. dicit idē eſſe ꝑ p̄dicta, vt nō poſſint permutare ēt ipſos canonicatus, quia talia iura ſupernumeraria extinguūtur ꝑ renūciationē, q̄ fieret ex cā ꝑmutationis, & ſequuta collatione naſcunt̄, vt no.in c.dilecto.ſ. de præben. in permutatione aūt iura debēt remanere & inſtrā, quæ erāt ante permutationē, vt patet ex ſ. dictis. non ob. c. ad audictiam, el 2. & qđ ibi no.per Hoſt.ſ. de reſcri. quia reſpondet, vt plene per Imo.in d.c.fi. & ita eſt tenēdū, quicquid aliter tenuerit hic Lap. & Do. vt patet ex ſupradictis. Sextò, quid de habente ius in re, nō tn̄ poſſeſſionē: an poſſit permutare cū alio? & dic ꝙ ſic, quia ſufficit ꝙ habeat ius in re, licet nō hēat poſſeſſionē, vt ſic teneat ꝑmutatio, vt tenet Imo.in d.c.q̄ſitū, i fi. & in d. c. fi. in 10.col. vbi do.Pet. idē tenet ꝑ no.in d.c.ſi, tibi abſenti. & per Inno.in c.inter cętera.ſ. de p̄bē. Septimò, qd de beneficijs manualibus. & dic ꝙ pn̄t ꝑmutari, vt tenet Fed.in q.16. quia licèt poſſint ad libitū ꝑ ſuperiorę reuocari, vt ī cle. quia regulares. §.p̄miſſa. de ſup.neg.pręla. tn̄ dicunt̄ vacare ꝑ mortē, vt ibi, & ſic eadē rōne pn̄t vacare ꝑ renūciationē ex cā ꝑmutationis, intellige ꝙ ꝑmutatio fiat de auctoritate epi, & de ɔſenſu ſuperioris illorū beneficiorū, vt no.ſ. ꝑ glo. & idē tenet Imo. in d.c.fi.in 7.col. & vide ꝑ Fed.in ſuo ɔſi.195. vbi de his. Quid autē ſi duo priores manuales ꝑmutant auctoritate Papæ, an poſſit poſtea per abbatē. Fed.in q.7. vr̄ tenere ꝙ ſic, maxime ſi apponat̄ clauſula, ꝙ nō plus iuris ɔferat ꝑmutantibus, q̄ prius habuerint. & ita vr̄ tenendū, licet aliud tenuerit Pet.de Anch. in d.c.quæſitū. quia licet fiat collatio ꝑ Papā, tn̄ fit ex cā permu- [17] tationis, vt no.in d.§.præmiſſa. †Octauo, quid ſi unus ex permutātibus nō hēt ius in beneficio, puta quia ſimoniacè erat adeptus uel aliter, tūc ſi ꝑmutat id cū habente iuſtū titulū, nō ualet permutatio, cū nō ſit ſuū, ut hic in tex.uer. ſua beneficia. nec poterit talis ꝑmutās retinere cū bona ɔſcia, arg.c.eccl̄ia.el j.ſ.ut lite pen. & ad hoc facit ſtylus curiæ, qui habet, qđ qn̄ Papa confert bn̄ficia permutatione vel alia cā renunciata, apponit̄ cl̄a in fi. ꝙ non intēdit Papa plus iuris ɔferre ꝑuiſo q̄ renūcianti cōpeteret, ſm Ioan.An. & idē tenuit Fed.in x.q. ſm Lap. hic, imò ſtatim ɔſtito ꝙ alter nō habuerit ius, ille, qui habebat ius, poterit redire ad ſuū beneficiū, vt in d.c. beneficia, & ille, qui non habebat ius, nō poterit retinere illud, qđ fuit ɔſequutus, nec poterit antiquū recuperare, ex quo in illo non hēt ius, qđ eſt no. ſm Lap. & idē in effectu tenet Io.de Lig.in d.cle.j. ꝑ hunc tex. & in c.ſuſceptū.de reſcri.e.li. vbi patet, ꝙ ſi ɔferat̄ beneficiū uno modo, & nun uacet in illo mō, non ualet collatio, ita in ꝓpoſito, de quo hic plenè per Domi. ita reſidentē. & ita ēt tenet hic Pet.de Anch. & Imo. & do. Flo. in d.c. quęſitum. in fi. quia dans ius quod non hēt, non poteſt permutare, ut no. in c.cū vene.ſ.de exce. & in d.cle.j. & idē tenuit d.Pe. & Imo.ī d.c.fi.in 23.col. de quo ēt per Fed.in d.conſi.159. ubi idem vr̄ tenere, quia ille qui ɔfert ex cā permutationis, intendit illud conferre loco alterius qđ dimittit: vnde licèt aſs potuiſſet ſimpliciter ɔferre beneficiū, tn̄ qa nō ɔtulit ſimpl̄r, ſed ex cā ꝑmutationis, ille nihil conſequetur, & habebit locū illud vulgatū, quod potui nolui &c. vt in c.cū ſuper.ſ. de offic.deleg. dicens ex pręmiſſis patere, ꝙ ſi vnus ex permutantibus non hēt ius, non cōſequitur ius ex collatione ſibi facta ex cauſa permutationis de alio bn̄ficio loco ſuius. Et e\u0304 alius habens canonicū titulū nō acquirit ius ex collatione ſibi facta ex cauſa ꝑmutationis, imò poterit ſuum beneficiū recuperare, ſm Imo.ibi. de quo ēt per Fed.in d.cōſi.159. vbi vr̄ idem tenere. Nono quid de beneficio ſimplici, an poſſit permutari cum curato, vel e\u0304. Io.de Lig.in d.cle.j. tenet ꝙ ſic, quia ſufficit ꝙ ambo ſint in beneficio intitulati, licèt bn̄ficia ſint diuerſæ qualitatis. facit d.c. cum olim. vbi ꝑmutatur p̄poſitura cū archidiaconatu. facit ēt c.pe.ſ.eo. & idē [18] ſequitur Imo.in d.c.fi.in xj.col. †Decimo quid de ep̄is, an poſſint permutare ep̄atus. & dic ꝙ ſic cum licentia Papæ, aſs præaſſignare non pn̄t ep̄atum, vt in c.j. per totū.ſ. de trāſla.p̄la. & facit quod no.per Io.And.in c.fi.ſ. de poſtu.præla. ſm Inno.in d.c.fi.in x. col. vbi idem tenet de abbatibus vel de alijs prælatis, vt ſic poſſint ſua beneficia permutare, ſeruata tn̄ forma d.c. quæſitum. Non ob.c.maioribus. ſ. de p̄ben. vbi prohibet̄ permutatio dignitatum vel præbendarū, quia illud intelligit̄, niſi permutatio ſit facta licitè cum auctoritate ſuperioris, vt in d.c. quæſitum. ſm Imo.in d.c.fi. & idē ſequitur do. Nico. in c. cum olim. in princ. Vndecimo, quid de pluribus beneficijs, an poſſint permutari cū vno vel e\u0304. Io.An.hic tenet ꝙ ſic, ar.d.c.cū venerabilis. & ibi per eū in ver.eccleſijs. & idem tenet Rot. in d. deciſi.63. de quo per Fed.in q.12. vbi concludit, ꝙ ſi hn̄s beneficia curata ex diſpēſatione vult permutare cum hn̄te vnum curatum vel ſimplex, & non pōt, quia illius diſpenſatio eſt perſonalis: vnde nō tranſit ad illum, cum quo vult permutare, ar. c.ſane.ſ. de priui. nec ep̄s poterit in hoc diſpenſare, vt in c.de multa.ſ. de p̄ben. Si verò habens duo curata ex diſpenſatione vult permutare vnum ex illis cū hn̄te vnum curatū, & non p̄t, & caueat ſibi, quia recipiendo illud curatū vacabit ēt aliud curatū, quod remanſit, quia diſpenſatio facta ſuper duobus curatis, intelligitur de primis, vt in c.non pōt.ſ. de p̄ben.eo.li. & in cle.ſi plures.eo. tit. ſecus ſi permutat vnū de ſuis curatis, cū beneficio ſimplici, & tunc poterit retinere illud ſimplex cū alio curato ſaltē ex diſpenſatione ep̄i, qui circa talia pōt diſpenſare, vt no.in c.dudū.el 2.ſ. de elec. & de ɔceſ.p̄ben. literas. vnde ɔcludit, ꝙ ſiue ex vna parte, ſiue ex vtraq; beneficia teneantur ex diſpenſatione papali, non poterit fieri permutatio, niſi auctoritate Papæ renouando diſpenſationē de perſona ad perſonam, & idem qn̄ eſſet neceſſaria diſpenſatio ep̄i vel alterius, quia ille erat neceſſarius, & ita ſequitur Imo.in d.c.fi.in xj.colum. vide plene per Lap.in addi.in d.tractatu, dicentē non eſſe verum, ꝙ habens duo beneficia curata ēt cū diſpenſatione nō pōt aliud curatū recipere, niſi prius renunciet ambobus illis curatis, vt eſt caſus in c.ordinarij.in fi.de offi.or.eo.li. cuius dictum procedit, qn̄ habens duo curata haberet ſimpl̄r diſpenſationē, quæ non ſe extendat, niſi ad prima duo, vt in c.non pōt. & d.cle.ſi plures. Si verò haberet diſpenſationē talē, quæ extēditur ēt ad alia, vt quia dicit, ꝙ poſſit duo curata retinere, et illa vel eorū alterū dimittere, & vno dimiſſo aliud ſimile acceptare, & tunc poterit talis permutatio fieri in manibus ep̄i, licèt Fed.dicat, ꝙ fiat in manibus Papæ, cū in tali permutatione interueniat renunciatio, poſtq̄ ep̄s conferre pōt, nec hoc eſt ɔ c. [19] ordinarij, vt no.glo.mag.in d.cle.ſi plures. † Duodecimo, quid in beneficijs quæ vacare non pn̄t, vt quia ſunt de menſa, quæ non vacant, ut in d.c.quia regulares. & in cle.frequens.ver.quidā ēt de exceſ.p̄la. an hēat locū permutatio. & dic ꝙ ſic, cū ꝑmittatur ꝑmutatio de ſp̄ūali ad ſp̄ūale, ut in c.ad q̄ōnes.ſ.e. tit. ſm Lap.hic dicentē ſe ita habuiſſe a Ioan.An. qđ intelligit hic Imo.in permutatione, quæ fit in ꝓprietate, cū permutatio in titulū in ipſis non cedat, cū p̄poſiti in illis ꝑmutare non poſſint, cū ponātur ut uicarij tpales, ſm no.in d.cle. qa regulares. ſecundum Imo.ſatis tn̄ vr̄, ꝙ poſſint permutare cum licētia ſuperio-

ADDITIO.

[a] Vinc.God. Adde, ꝙ permutatio ad hoc, ut ualeat, requiritur ꝙ beneficia ſint permutantium Bar.Soc.in conſi.165. in primis verſ. nec præmiſſa eſt. in lib. 2. & permutatio beneficij habentis patronum laicum facta ab epiſcopo cōtempto patrono non eſt nulla, ſed annullanda. Rot.Dec.310. permutatio. in nou. & Dec.in conſi.174 diligenter perlectis. in fi.lib.1. multa de huiuſmodi & alijs permutationibus habentur per Tiraq.in tit.de retrac.lignag.§.30.gl. 2.cum multis.nume.ſeq.

perioris, qui possunt eos deputare, licèt talis non videatur pro prie permutatio, vt ȝ. Decimotertio, quid in pbendis & canonicatibus in ecclesijs non numeratis. ꝯcludit d. Flo. & Imo. in d.c. quæsitum. ꝙ non habeat locum permutatio, quia tituli tūc extinguuntur per renunciationē, & creantur de nouo per collationē, vt no. in d.c. dilecto. ut ȝ. dictum fuit de hac plene per Imo. & Do. ꝯcludentes, ꝙ aut in dicta ecclesia est numerus canonicorū, sed nō pbendarū, & tūc permutatio fieri poterit in canonicatibus, ſm Io. de Lig. in d. cle. j. Si verò nō est numerus canonicorū, nec pbendarū, tunc aut canonici eiusdem ecclesiæ volunt permutare adinuicē, & non pñt, quia frustra fieret, ex quo inter eos nulla est dña, ſm Imo. hic, de quo tñ per do. Nic. in d.c. quæsitum. in fi. & ibi Inn. facientē dñam, an pbendæ ꝯsistāt in rpe litis. Sed si canonicus ecclesiæ numeratæ vult permutare cū canonico ecclesiæ nō numeratæ, tunc Imo. hic dicit, ꝙ non videt rōnem, ꝙ fieri non possit, nisi diceretur, ꝙ iō quia statum extinguitur canonicatus per reassignationem, ut in d.c. dilecti. Sed certè licèt extinguatur, tamen de nouo creatē per collationē in alia ecclesia, facit c.j. ȝ. de concess. præben. itē nō extinguitur quo ad habitum, cum ecclesia numerata hēat hoc ius, ut ſm consuetudinem debeant in numero conuicto ibi poni, ut in c. ex parte, in fi. ȝ. de cōce. præben. eo. li. ſm Do. uolentē, ꝙ permutatio fieri possit nō solū de ecclesia numerata ad nō numeratā uel eꝰ, sed ēt de ecclesia non numerata ad aliā non numeratā, cū sit eadē ratio, & cōcurrāt hincinde tituli beneficiales, ut no. in d.c. fi. Sed certè dicti tituli nō durant id estin stra, sed cēse nata esse diuersa, vt est dictū ȝ. per Imo. de 20 quo ēt per Fed. in d. cōsi. 155. †Decimoquartò, quid in ecclesia, ubi sunt præbendæ distinctæ, an possint canonici eiusdē ecclesiæ uel alterius adinuicē permutare præhendas? & cōcludit ꝙ sic, ut in d.c. quæsitū. Sed an requirat auctoritas superioris. Inno. ibi tenet, ꝙ si canonici eiusdē ecclesiæ uelint adinuicē permutare, ꝙ non, nisi pręhendæ essent diuerso iure, ut quia una haberet onus sacerdotij annexū, altera uero nō, uel aliter. Sed Host. ibi tenet indistinctè, ꝙ requiratur, & idem d. Ant. & do. Nic. ibi. Sed d. Flo. & Imo. ibi ꝯcordant opi. ꝙ aut permutatio fit in pbendis, hoc est in prædijs pbendarū, tunc pcedat dictū Inno. quia illa pdia consistunt in tpalitate, ut in d.c. ad q̄ōnes. secus si permutantur pbendæ, hoc est tituli pbendarū: nam ta les sunt spūales, vt in d.c. dilecto. & tunc requiritur auctoritas superioris. Sed certè ēt primo casu requiritur, quia cū permutatio sit alienatio, ut in c. nulli. ȝ. de reb. eccle. ergo sine auctoritate superioris fieri non potest, ut est dictum ȝ. titu. proxi. ca. j.

21 †Decimoquinto, quid in beneficijs, quę sunt expressa post primā uacationē, ut in c. cum accessissent. ȝ. de consti. tenet hic Io. An. ꝙ permutatio fieri non possit, nec habebit locū iste tex. q pcedit tñ in casu suo, ut patet ibi, in hac parte &c. & idem tenet Fed. in q. 33. & idem Do. hic, cum tale beneficium sit extinctum, nisi pmutatio fieret de ꝯsensu illorū, qui tale beneficiū suscitare possent reuiuiscere, ut per gl. in d.c. cū accessissent. in fi. Decimosexto, q d in ecclesia collegiata, in qua restrictus est numerus, & canonici, ad quos spectat collatio, iurauerunt nō recipere aliquē, nec in receptione ꝯsentire donec numerus reductus esset, an permutatio fieri possit de numero excessiuo. Io. An. hic, ꝙ nō, nec potuerunt canonici ꝯsentire sine piurio, & idē tenet hic Lap. de quo per Fed. in q. 35. dicentē, ꝙ solutio huius q. dependet ab illo dubio, an teneat receptio canonici ꝯ statutū iuratū. quidā ꝙ nō, ut no. in c. si a sede. ȝ. de præbē. e. li. Io. An. ꝯ, in d.c. dilecto. licet canonici sint periuri. Sed Pau. in cle. j. de reg. tenet ꝙ ēt non sint periuri, qa capitulū recipiēdo, a tacitè vr̄ reuocare statutū,[a] quo sublato iuram non ligat. Sed cū statutū non possit ire vires nisi epi auctoritate, ut in c. cū oēs. ȝ. de consti. non potuerunt ipsi canonici per solū actū ꝯtrium statutū reuocare, cum ēt expresse oō possiot, ideo ęquior vr̄ opi. Arc. ut quicq d sit ꝯ iurm illatū, sit nullū. ad hoc c. si diligenti. de fori. ex quo infertur, ꝙ talis permutatio nō valeat, sed si teneat receptionē canonici factā ꝯ iurm valere, ut sic dicat statutū sublatū, tunc pmutatio ualeat, cū tacitè numerus per actum ꝯtrium sit reductus ad primū numerū, ut no. in d.c. cū accessissent. ſm Fed. ibi. Sed La. ibi in addi. distinguēdo dicit, ꝙ aut ipsi tollūt statutū directo. s. reuocādo expsse, & tūc ualet reuocatio & pmutatio: aut reuocāt tacitè ꝯueniendo, & tunc si fiat ex cā legitima & necessaria, & ualet pmutatio, & non sunt piuri. aut sine tali cā, & tunc ualet pmutatio, & sublatū vr̄ statutū, si ipsi tā actui ꝯsaciunt, sunt piuri, ſm no. per Io. An. in d.c. dilecto. et 22 in c. fi. ȝ. de offi. uica. ſm Do. hic. †Decimoseptimo, quid in bñficijs uotiuis, an possint pmutari, de quo fuit dictū ȝ. in prin. & hr̄ per Fed. in d. cōsi. 195. circa mediū. & per Imo. in d.c. fi. in 22. colum. ubi tenet, ꝙ in beneficijs, in quibus hēt locū optio, an in illis possit fieri permutatio, & an optio habeat locum in beneficijs uacantibus ex causa permutationis. dic ut ȝ. est dictum in prin. & uide per Fed. in q. 28. & plenissime per Imo. in d.c. 2. in 20. col. & per Pau. & Domi. in d.c. j. & per Ioan. And. in c. fi. ȝ. de consue. eo. lib.

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde in materia statuti laicorum, quòd licèt statutum non possit tollere iuramentum, an possit per indirectum, Ruy. consi. 3 2. nume. 8. 22. & 23. lib. 2.

Quamuis dñi dicamus, ꝙ in iure nostro nihil superfluum, nihil inutile nihilque ꝙ non sit summè necessarium existat, ut ȝ. in proœ. huius lib. decretalium, & in §. quibus. in prima consti. C. attñ iurisconsultus in l. legaui. ff. de libe. leg. & Hiero. 16. q. j. sic nunc. nos admonet utiliora & quotidiana potius esse eligēda, & in illis elaborandū, eaque summè fore memoriæ cōmendanda, & in hoc pcipuè studiū esse ponendū: tantoq; magis, quanto illa frequentius accidunt, ut in l. nam ad ea. ff. de leg. Vnde his rōnibus motus considerans utilitatem huius singularissimæ decretal. ac ēt frequenter huius decre. materia de facto contingat, eam ad utilitatē audire uolentiū diebus festiuis legēdā assumpsi. Et huius decretalis notitia summè est necessaria canonistis, cum in toto corpore iuris canonici hæc decretalis, & eius materia unica & singularis reperiatur. Nec arbitror id minus utile esse ipsis legistis, cum decisio huius decre. emanauerit inter ardua dubia, de quibus in l. Centurio. ff. de vulg. & pup. & in l. precibus. C. de impu. & alijs substi. Et licèt dicamus, ꝙ in matrimonijs ubique ēt in terris impij debeam° seruare canones, ut uoluit glo. no. Insti. de gradi. in §. sexto gradu. pñ qua est tex. in c. fi. ȝ. de secuo. nup. & in c. ad sedem. 35. q. Sicut ēt dicimus in beneficialibus & alijs oībus spūalibus, in quibus ubiq; dēt seruari ius canonicū, ut uoluit glo. in c. cū uos. ȝ. de offi. ordi. Sicut eꝰ dicimus, ꝙ in successionibus dēt seruari ius ciuile, ubique ēt in terris ecclesiæ, ut no. in c. clem. el 2. & in c. per uene. ȝ. qui filij sint leg. & in c. cū hēet. ȝ. de eo qui duxit in mřimoniū. Attñ ubi in successionibus & in alijs essent opi. de iure ciuili, si illa reperiuntur determinata per ius canonicū dubiū nō existit ꝙ ubiq; ēt in terris imperij dēt ius canonicū, obseruari, ut no. in d.c. p nene. & in c. licèt ex inscepto. ȝ. de so. cōpe. Constat ergo id, qđ in ipsis successionibus est per hanc decretalē decisum, debere ubiq; seruari, reiectis opinioōibus glossarū & Doctorū iuris ciuilis. Videbimus ergo singularem intellectū huius decretalis, & dubia iuris ciuil. per eā decisa, ac ēt uidebimus plura notāda dicta per huoc tex. terminata per Doct. in uarijs & diuersis locis, ad quē per Doctores & legentes hic, tex. iste nullo mō nec notatus, nec pōderatus inuenit, & successiue transitū faciemus ad materiā glossarū & notabilium q̄ōnum, q̄ in ipsis glossis deciduit, de quibus oībus Deo dante ꝯ suo locis ꝯgruis patebit. Omissis ergo alijs oībus pfationib. cū satis habeamus, ponere est ips io necessarijs & alijs, quæ cadunt hic dicēda, restat deuenire ad lectionē nostrā. Patris igit, et Filij et Spiritussancti, totiusq; curiæ cœlestis noībus inuocatis. Sequitur rub. de testamentis, et aliis ultimis uoluntatibus.

De testamentis, & alijs vltimis voluntatib. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Rubricæ libri Sexti decretalium non sunt continuanda, rationem reddit.*
2 *Testamentorum & vltimarum voluntatum diuersæ sunt species.*
3 *Testamentum quid sit, & vnde dicatur, & nu. 4.*
5 *Testamentorum species quot sunt.*
6 *Testamentum facere qui possunt, uel non.*
8 *Malitia an suppleat ætatem in testando, sicut in matrimonio.*
9 *Pupillus doli capax, an possit testari ad pias cās cum tutoris auctoritate.*
10 *Statutum, quòd pupillus proximus pubertati possit testari, an valeat.*
11 *Pupillus, qui non potest testari, an possit facere codicillos.*
12 *Prodigus quis dicatur, ut non possit testari.*
13 *Furiosus non potest testari, & an testamentum in dubio præsumatur factum tempore furoris.*
14 *Infirmus si habeat linguam ita ingrossatam, ut non possit perfectè loqui, an possit testari.*
15 *Cęcus utroque lumine priuatus, non potest testari, nisi seruatis solennitatibus hic enumeratis.*
Et an valeat statutum in contrarium.
16 *Solennitates requisitæ de iure communi ad testandum, an sint necessariæ, quando quis testatur ad pias causas.*
17 *Deportatus & damnatus in metallum non possunt testari.*
18 *Damnatus ad mortem non potest testari.*
19 *Quid si sit appellatum à sententia capitali.*
20 *Quid si non est appellatum, reus tamen moritur intra tempus appellandi.*

Quid

1 Licet †Regulariter ipſæ rubricæ debeant ad proxima pcedentia ↄtinuari, vt in l. 2. ff. de ſta. ho. Rubricę tñ huius ſexti libri neceſſario cõtinuandæ non ſunt, ſm glo. in rub. ꝫ. de ſum. tri. eo. lib. eo q̃a ſicut occurrebant hic aliqua iura mutãda, addenda, vel corrigenda, ita mutata ſddita vel correcta fuerunt, vnde certus & determinatus ordo dari non potuit, vt dicit glo. pdicta. & ex eadẽ ratione idem obſeruatur in rubricis Clementinarũ, ſm glo. in rub. de ſum. tri. in cle. & hac eadẽ rõne motus gloſſator iuris ciuilis non ↄtinuauit rubricas authenticorũ. Quia tñ qñ ↄtinuatio cõmodè fieri põt, nullo caſu dẽt admitti, vt ſic oſtẽdat̃ ſingula iura iu debitis titulis fuiſſe ſituata, vt dicit tex. ꝫ. in pę. huius lib. Cũ ẽt & ſi de lege ad legẽ non ſit ipſa ↄnnuatio neceſſaria, ſm glo. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & poſt. Si tñ ↄgrue id fieri poſſet, non debeat omitti, vt in l. 3. in prin. & ibi p gl. ff. de acq. po. cũ ẽt de §. ad §. ſit ipſa ↄtinuatio pmiſſa, vt per gl. in d. l. 3. in §. eõ no. Põt ergo hæc rub. ↄtinuari ad pxima pcedẽtia. & ſic dictũ eſt ꝫ. ti. proxi. pcedenti de rerũ permu. per quã ius vnius ſuperuenientis in alterũ ſuperuenientẽ transfertur, vt in c. j. ꝫ. ti. px. & in l. j. ff. de re. permu. verũ, q̃a interdũ transfert ius morientis in ſuperuenientẽ, vt eſt de teſtatore in hæredẽ, qui ſuccedit in oẽ ius defuncti, vt in l. cũ hæres. ff. de diuer. & tẽ. pſcrip. & qui repſentat perſonã defuncti, vt in l. hæreditas. ff. de vſuca. cũ ſimerito fuit hic poſita prima pars huius rub. de teſt. verũ ẽt, q̃a dicta iuris translatio pt ẽt ↄtingere per alĩs vltimas voluntates, vt in c. vlti. volũtas. 13. q. 2. merito annectit̃ ſcd̃a pars huius rub. & de alijs vltimis voluntatibus. Et aduerte primo, q̃a cum in hac rub. teſtm̃ & aliæ vltimæ voluntates ponant̃ vt diuerſa, datur intelligi eſſe dñam inter teſtm̃, & alias vltimas voluntates: tñ quia diuerſis noĩbus appellant̃, vt dicit tex. in l. ſi idẽ. C. de codicil. tum ẽt quia hic ponitur copulatiua, &, quæ hẽt copulare diuerſa, ſm gl. in rub. ff. de iur. & fac. ign. & no. in c. licẽt cau-
2 ſam. ꝫ. de pba. †Scd̃o aduerte, quia cũ in hac rubrica, de teſta.
a & alijs vltimis volũtatibus, in plurali, infertur ex hoc plures & diuerſas eſſe ſpecies teſtamentorũ & vltimarũ voluntatũ, quia pluralis locutio ↄtinet ſub ſe multas ſingularitates, vt in l. falſa. in fi. ff. de ↄdi. & demõ. & in l. ſi plures. C. de ↄdi. inſer. vnde cum prius ſit exponenda & declarãda ipſa rubrica q̃ nigrũ, vt dicit tex. in l. j. ff. ſi cer. pe. & hoc ne illotis manibus ad nigri materiã accedamus, vt dr̃ in l. j. ff. de reg. iur. & per glo. in rub. ff. de teſtamen. videndum eſt de prima parte ipſius rub. & ſic de teſtamen. Secundo de ſecunda eius parte, ſcilicet de alijs vl-
3 timis voluntatibus. †Pro declaratione igitur primæ partis, & faciliori intelligentia dicendorũ, videndũ eſt primo quid ſit teſtm̃. Secundo, quot ſint ſpẽs teſtõrum. Tertio, an oẽs indiſtinctè poſſint facere teſtm̃, & qui phibeantur. Quarto, q̃ ſolennitates requirant̃, vt ſic teſtm̃ de iure ſubſiſtat. Circa primũ quid ſit teſtm̃, hr̃ in l. j. ff e. ti. vbi dr̃, q teſtm̃ eſt voluntatis noſtrę iuſta ſnĩa de eo, qd̃ quis poſt mortẽ ſuam fieri velit, & dr̃ primo voluntatis nr̃æ, vt excludat diſpoſitionem enunciatiuã, de qua in l. verbum. C. e. ꝫ. de ſucceſ. ab inteſt. Item vt excludat diſpõnem captatiuam, de qua in l. captatorias. ff. de hære. inſti. dr̃ iuſta, quod glo. in d. l. j. exponit. i. ſolennis, quia licẽt eſſet iuſta, ſi nõ eſt ſolẽnis, nõ eſt teſtm̃, ut Inſti. de hære. q̃ ab inteſt. in prin. Itẽ exponit iuſta. i. legitima, q̃a lʒ eſſet ſolẽnis, ſi tñ nõ eſſet legitima, nõ eſt teſtm̃, vt l. j. C. ſi quis aliquẽ teſt. phi. & ſic patet, q verbum iuſta, pluribus modis exponitur, & illa interpretatio admittenda eſt, quæ ↄuenit ſm ſubiectam materiam, vt in c. præterea. & c. intelligentia. ꝫ. de verb. ſig. & in l. ſi vno. ff. loca. Tertio dr̃, q eſt ſnĩa, quod glo. ibi exponit. i. diſpoſitio, & ſic verbum ſnĩa, ponitur indiffinitè tanq̃ genus, & dr̃ ſnĩa hominis ſiue expreſsè, ſiue tacitè de eius voluntate appareat, vt in l. impuberibus. §. pterea. ff. de ſuſpec. tuto. Quarto dĩ de eo, qd̃ q̃s poſt mortẽ ſuã datur, vt ſic excludat ↄtĩus, & an intelligatur de morte naturali vel ciuili, patebit. Sed quia omnis diffinitio dr̃ cõuerti cum ſuo diffinito, ut in l. j. ff. de dolo. & opponit gl. in d. l. j. q dicta diffinitio non procedat, quia comprehendit codicillos & legata, vt l. legatum. ff. de leg. 1. & 2. & tñ codicilli nõ ſunt teſtamenta, ut d. l. ſi idem. & in l. non codicillum. C. e. ti. & idem in donatio. cau. mot. & ſic non conuertitur cũ ſuo diffinito. quare gl. ibi, ut tollant̃ oĩa ↄ̃ria, ſubaudit dictæ diffi. cũ hæredis

ADDITIO.

a Nota, q plures res ſub vno verbo comprehenſæ pro vno reputantur: ſecus ſi copulatæ. Ruy. conſi. 10. nu. 12. lib. 1. et pluralitas teſtamentorum quando præſumatur, Ruy. conſi. 537. nu. 12. lib. 5.

dis instõne legitimè facta. Sed Bar. ibi reprehendit dictam subauditionem gl. quia durum esset dicere, quod iurisconsultus nesciuerit ibi diffinire testm̃, vnde dicta additio non est necessaria, quia verbum iusta, exponit, idest perfecta, vt in l. cum filio. §. fi. ff. de leg. 2. ergo comprahendit hæredis instõnem, aliás non esset perfecta, vt in l. si nemo. C. de testa. tu. & in l. proxime. ff. de his quæ in testõ deleni. Cum etiam non esset persona hæredis defuncti repræsentans, vt l. hæreditas. ff. de vsucap. Et in quem transeunt actiones hæreditariæ, vt ĩ. Et ita sequitur Bald. in d. l. adducens tres species ad perfectionem testamenti, de quib. j. Et vide etiam per glo. in d. l. j. vbi ponit aliam diffi. & breuem, videlicet quòd testamentum est quædam solennis ordinatio

4 cum hæredis institutione. † Quod autem dicitur Insti. eo. tit. in princip. quod testamentum est testatio mentis, non est diffinitio, cum comprahendat codicillos, sed est quædam descriptio seu etymologia vocabuli, a qua licèt sit licitum arguere, vt in l. 2.

a §. appellata. ff. si cer. pet. tamen fallit, quando diffinition[a] repugnat, vt est hoc casu, quia diffi. semper præfertur. Item fallit in nominib. proprijs, ideo est quòd si quis vocaretur Perusinus, non sequitur, est de Perusio, secundum Barto. in dicto §. appellata. & in rubri. ff. solu. matri. & ibi per Imo. inducentes prædicta ad repræsalias cõtra Perusinos concessas. de quibus etiam latè per do. Nico. & Imo. in c. j. ĩ. de iudi. Regulariter tamen dicamus, quòd omnis diffi. in iure nostro esset periculosa, vt in l. omnis diffi. ff. de re. iur. & de his diffi. vide plene per Barto.

5 in l. j. in princi. ff. de acquiren. possess. † Circa secundum, quot sint species testamentorum. & dic quòd plures, aliud enim est testamentum in scriptis, de quo in c. hac consul. C. eo. tit. & ibi ponuntur necessaria ad hoc, vt dicatur testamẽtum, & de eius forma habetur plenè per Specu. in titu. de instru. edi. §. vt autem. ver. ad huius autem materię. Aliud vero est testamentum per nuncupationem, quod hodie cõmuniter est in vsu, de quo in d. l. hac consul. §. per nuncupationem. & dr̃ per nuncupationem, quia sine scrip. & sine solennitatibus requisitis in testamento in scriptis testator coram testib. suam volũtatem, & hæredis institutionem, & alia quæ in testõ ordinant, nũcupat̃ seu declarat. & ita exponit̃ de consec. dist. 4. quæris, prope fi. & sic scriptura non est de necessitate, q̃uis per tabellionem redigatur in scriptis ad faciliorem probationem, prout dicit glos. in

b d. §. per nuncupationẽ. fallit tamen in testamento cæci[b] etiam nuncupatiuo, in quo de necessitate requiritur scriptura, vt in l. hac consul. C. qui testa. dr̃ ergo sine scriptis. i. sine solennitate, vt Insti. eo. titu. §. fi. & d. §. per nuncupationem. Aliud etiam est testamentum militare, quod a milite conficitur. de eius forma, & de solennitatibus requisitis vide in l. j. & 2. in l. milites. C. de testamento militis. & in l. j. C. eo. tit. Et quoddam est testamentum, quod a pagano conficit̃, & sic non milite, de quo in hoc

6 tit. & ff. & C. eo. titu. per totum. † Circa tertium, quia primo de personis est quærendum, vt in l. si quæramus. ff. eo. tit. & 2. q. j. in primis. & prius personæ q̃ iuris ratio quærẽda est, vt l. quidam referunt. ff. de iu. codicil. & in c. ad dissoluendum. ĩ. de despon. impu. ideo aduerte, quia edictum de testamentis est prohibitorium, nam dr̃ quilibet potest testari, qui non reperitur expresse prohibitus, arg. l. statuas. C. de relig. Circa tertium principale, cum prius sit quærendum de persona testantis q̃ de solennitate vel forma testandi, vt l. si quæramus. ff. eo. tit. & non prius iuris q̃ personæ ratio est habenda, vt in l. quidam referunt. ff. de iure codicil. & in c. ad dissoluendũ. ĩ. de despon. impu. Et de personis ante omnia est quærendum, vt 2. q. j. in primis. & d. l. si quæramus. Ideo aduerte, quia edictum de testamentis est prohibitorium, nam quilibet potest testari, qui non reperitur expresse prohibitus, vt patet C. qui testa. fa. pos. & Insti. eo. per totum. & facit l. pro ea pa. te. ff. de proba. & personas prohibitas enumerat glo. ord. in d. l. si quæramus. & Spec. in titu. de instru. edit. §. compendiose. & solent hi a versibus comprahendi.

Testari nequeunt impubes, religiosus,
Filius in sacris, morti damnatus & obses,
Prodigus ac stultus, seruus, dubius, & furiosus,
Crimine damnatus cum mato surdus, & ille,
Qui maiestatem læsit, sic cæcus & ipse.

7 † Primo prohibetur facere testamentum impubes, & sic masculus minor 14. annorũ. & fęmina minor 12. vt est tex. in l. qua ætate. ff. eo. tit. & per Spec. in d. §. compendiose. ver. septimo. & debet vltimus annus esse completus, sufficit tamen, quod vltima dies anni sit cępta, licèt non completa, quia in hoc dies cęptus hr̃ pro completo, vt in d. l. qua ætate. vbi gl. alle. iura, in quibus dies vel annus cęptus hr̃ pro completo. de quo in l. anniculus. ff. de ver. sig. Et in cle. fi. ibi per gl. de æta. & quali. & in c. ad nostrã. ĩ. de reg. & per Archi. in c. si annũ. ĩ. de iu. e. lib. & Imo. in l. qui filiũ. §. Sabinus. ff. ad treb. Minor ergo 25. an. dũmodo sit pubes, põt facere testm̃ sine curatoris auctoritate, ẽt si curatorẽ haberet, vt est tex. & gl. in l. ab Aurelio. §. Caius. ff. de lib. leg. licèt õhere non posset, vt in l. si curatorẽ hñs. C. de in inte. resti. & in testõ possit disponere & distribuere bona sua, qđ aĩs non posset sine decreto ẽt dunando cã mor. vt est tex. no. in l. j. ff. de tutel. & rõnib. dis. vide Bal. in l. 4. C. qui testa. Et quærit̃ primo, quare citius permittit̃ facere testm̃ fęminæ q̃ masculo. gl. in d. l. qua ætate. dixit quod ideo, quia fęmina est citius sagacior, & viripotẽs potius q̃ masculus, vt in c. puberes. & c. fi. ĩ. de dispõ. impu. & rõ rõnis, sm̃ Host. in d. c. 3. est, quia mulier citius finitur & ɔsumit̃, ideo citius perficitur. & ratio est naturalis, sicut naturaliter videmus in plantis & in herbis, & animalibus, quæ sicut cito consumuntur, ita cito perficiuntur. & ita sequitur Bald. & alij Doct. in d. l. qua ętate. & ideo gl. in l. 2. C. de his qui veniam ætatis. dixit quod ideo mulier citius perficit̃, quia mala herba cito

8 crescit. Secundo quæritur, an sicut ad contrahẽdum matrimonium malitia supplet ætatem, vt d. c. fi. & d. c. puberes. ita & ad testãdum. & dic quod non, per tex. in d. l. qua ætate. & ita tenet do. Pe. & Imo. in cle. 2. ĩ. eo. tit. & Io. And. in d. c. fi. vbi refert fuisse disputatũ & terminatum de impubere multum sagace & valde prudente, qui fecerat testamentum tempore quo distabat per tres dies ante 14. annum, quod valeret testamẽtum. de quo ibi plenissime per Io. An. & sic sequitur, quòd impubes etiam proximus pubertati, etiam si malitia suppleat ætatẽ, licèt possit contrahere, vt in l. j. ff. de noua. vbi est glo. ord. quando dicatur quis esse proximus pubertati, tamen non potest facere testamentum. Intantum quod si fecit testamentum in pupillari ætate, & postea decedat ipso facto maiore, non tamen reconualescit testamentum, vt in §. prętterea. Insti. quibus non est permissum facere testamentum. ratio est, quia in testamentis duo tempora spectantur, scilicet testamenti, & mortis testatoris, vt in l. j. §. exigit. ff. de secun. tabu. vbi est glo. singu. & ordinaria, quando sit quod reconualescat testamentum, si cessat ex post facto im-

c pedimentum. & quando sit quod annulletur testamentum[c] legitimè factum ex impedimento superueniente ex post facto. de

9 quo etiam per Bar. & Bald. in l. j. ff. de lega. 3. † Tertio quæritur, an pupillus doli capax in quo malitia supplet ætatem, possit testari ad pias causas cum auctoritate tutoris vel sine. Bald. in l. 4. C. qui testa. fa. pos. tenet quòd non, argu. l. fi. C. de testa. mili. vbi pupillus, licèt sit miles, testari non potest. Idem tenet Barto. in l. j. C. de sacrosanc. eccle. etiam si esset proximus pubertati. Pro quo facit c. licet. de sepul. vbi dicitur, quòd ante pubertatem non potest sibi eligere sepulturam. Idem tenet Bald. in dicta l. j. in repeti. dicens de hac q. esse casum singu. j. c. proxi. vbi pater potest substituere filio pupillariter vsque ad pubertatem ad pias causas, ergo sequitur quòd ipse pupillus ad pias causas testari non possit, cum pupillaris substitutio sit inducta in subsidium, quia pupillus sibi testari non potest, vt Instit. de pupilla. substitu. post princip. Quarto quæritur, quid si maior 14. dolo est inductus ad testandum, an testamentum sit nullum, & quomodo succurratur, vide per Barto. in l. j. §. fuit quæsitum. ff. ad Treb. & Bald. in dicta l. 4. & tex. in l. 4. ff. de inoffi.

10 testamen. † Quinto quæritur, an valeat statutum, quòd pupillus proximus pubertati indistinctè possit facere testamẽtum. Barto. in dicta l. si quæramus. quòd sic. Sed Ange. ibi contra per tex. in dicta l. fi. ibi, nullo modo concedimus. & sic Imperator videtur ibi improbare legem & priuilegium hoc concedens. vnde quod non potest fieri per legem, non potest fieri per statutum, vt in l. non possibile. & ibi no. ff. de pact. & per glos. in rubri. C. de decre. decu. lib. 10. & pro hac parte facit glos. singu. in ver. nullo modo, de quibus in dicta l. fi. si sint apposita in l. vel alia constitutione, excludunt quòd non valeat dispẽsatio in contrarium, ergo sequitur quòd nullo modo per statutum possit dispensari contra prohibitionem dictæ l. fi. & ita residet Imo. in d. l. si quæramus. & in dicto c. 2. & maxime

quia

ADDITIONES.

a Vin God. Adde, quod diffinitio cui competit, competit diffinitum. Fely. in c. quęrelam. col. 3. de iureiuran.

b Vin. God. Testamentum cæci sub qua forma concipiendum. Ruy. cõs. 68. nu. j. lib. 2. & testamentum cæci fit nullum, si deficiant solennitates requisitæ, quod procedit in codicillis & in donationibus. Ruy. consi. 24. nu. 10. lib. 2.

c Vinc. Gode. Nota, quod testamentum nullum ab initio ex defectu solennitatis respicientis fauorem publicum, ex post facto non confirmatur. Ruy. consi. 6. nu. 4. lib. 2.

quia si non redditur habilis ad testãdum ad pias cãs, & sic pro aia, ergo nullo alio respectu vr̃ posse reddi habilis, arg. l. genera 11 li. C. de sacrosan. eccle. & 12. q. j. præcipimus. † Vltimo quæriĩ, an impubes, qui non possit facere testamentũ, possit facere codicillos. & dic ꝙ non, quia qui non possunt testari, nõ possunt etiam codicillari, vt in l. 2. ff. de leg. j. cum si. nec etiam poterit donare causa mortis. Nam illa ætas requiritur ad donandum causa mortis, quæ requiritur ad testandum, vt est tex. sing. in l. j. §. j. ff. de tutelis & rationibus distra. Secundò prohibetur testari prodigus, cui bonorum suorum administratio per iudicem est interdicta, testamentum tamen prius factum non tollitur, vt in l. is cui. ff. eo. titu. & per Specu. in dicto §. compendiose, 12 ver. 3. † Et quis dicatur prodigus, vide in l. j. ff. de curatore fu. Sed quæritur, an possit testari ad pias causas. Bald. in dicta l. j. in lectura tenet ꝙ non, adeo ꝙ etiam iuramento non firmaretur. & refert Federi. in consi. 30. tenere, ꝙ non obligetur ex iuramento, vt etiam tenet Barto. & alij Docto. in d. l. is cui bonis. de vet. signifi. Item quia prodigus æquiparatur pupillo, vt in l. certi condictio. §. quoniam. ff. si cer. peta. Et æquiparatur furioso, vt in l. is qui. in fin. ff. de tuto. & cura. da. & in l. Fulcinius. §. adeo. ff. quibus ex cau. in pos. & sic deficit in eo iudicium rationis, idem tenuit Bald. in l. a. in princ. C. communia de lega. & ita sequitur Pet. & Imo. in dicto c. 2. §. co. nam prohibitus alienare videtur prohibitus etiam in ecclesiam, vt no. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. obligatio. Sed aduerte, quia idem Bald. in repeti. in dicta l. j. tenet contrarium, ex quo dicitur facere suam conditionem deteriorem, non obstat sibi interdictum, vt ff. de nova. in l. cui bonis. facit glo in l. ait prætor. in princ. ff. de mino. & in c. pen. ꝭ. quod met. cau. volens, ꝙ in spiritualibus non subueniatur dolum passo, nec habeat locum in integ. rest. cum non videantur decipi qui meliorem vel tam elegerunt. & hanc partem vr̃ tenere Lap. in sua alleg. 26. dum voluit ꝙ talis prodigus potest intrare religionem, cui est permissa alienatio suorum bonorum, licèt aliàs sit ei prohibita, vt dixit Innoc. in c. in præsentia. ꝭ. de proba. & facit quod dixit Bald. in l. generali. C. de sacrosan. eccle. & est de mente Bart. in d. l. j. ꝙ licèt mulier sit prohibita testari per statutum sine certa solẽnitate, tñ non intelligit̃ qn testet̃ ad pias causas. & licèt statutũ dicat ꝙ mulier non possit se obligare, tñ poterit bona sua offerre ecclesiæ vel ad pias causas. ita ergo sit dicendum in prodigo. item facit, quia ex quo valeret statutum, ꝙ prodigus, cui est bonis interdictum, possit testari, vt tenet Bal. in d. l. si quæramus. & sequit̃ Imo. in d. c. a. & redditur tunc habilis. Ita & videatur habilitatus a lege, quando testatur ad pias causas. arg. dictę l. j. & l. fi. C. de sacrosan. eccle. & 12. q. j. præcipimus. cogita tamen, quia prima pars videtur verior, ex quo in prodia go [a] deficit indicium rationis, vt ꝭ. prox. dicetur j. in furioso. 13 † Tertiò prohibetur testari furiosus, testamentum tamen prius factum tempore sanæ mentis non vitiatur, vt in l. furiosum. C. qui testa. vbi etiam dicitur, ꝙ habens dilucida interualla potest testari tempore sanæ mentis. facit Insti. eo. titu. §. item furiosi. vbi glos. dicit de mente capto. & vide in l. nec codicillos. C. de codicillis. Sed an in dubio præsumatur testamentum esse factum tempore furoris, vel tempore sanæ mentis, vide per glo. in c. fi. ꝭ. de succes. ab intest. vbi voluit Inan. And. ꝙ si testamentum reperitur ritè & rectè factum, vt quia continetur in eo institutio filiorum, & legatum pro anima, & præsumitur factum tempore sanæ mentis, aliàs secus. de quo etiam per glo. 3. q. 9. inducas Hermanum. & per Bart. in l. j. & 2. ff. de bo. pos. furioso debita. & plenius & notabilius per Bal. in dicta l. furiosum. Nec etiam posset furiosus facere testamentum ad pias causas, vt est casus in dicto c. fin. & sequitur Imo. & do. Pet. in d. c. 2. in 7. colum. & Bar. & Bald. in dicta l. j. nec etiam valeret statutum in contrarium, vt tenet Bald. & Docto. in dicta l. si quæramus. Quartò prohibetur testari mutus & surdus a natura, vt in l. discretis. C. qui testamenta. secus si ex accidenti, si sciat scribere, b aliàs non posset. si verò surdus [b] tantum, sed non mutus, & potest testari. Si verò sit mutus tantum, & nõ potest nisi sciret scribere, vel id impetraret a Principe, vt in d. l. discretis. & in l. si mutus. ff. de test. & per Specu. in d. §. compendiose. ver. 10. Nec etiam valet statutum concedens eis testamenti factionem, vbi a iure prohibentur, cum hoc sit reseruatum soli Principi, vt in 14 d. l. si mutus. & tenet Bar. in d. l. si quæramus. Imo. in d. c. 2. † Sed quæritur primo, quid si propter infirmitatem, vel in extremo mortis positus habeat quis linguam ita ingrossatã, ꝙ suus sermo non possit intelligi, an possit testari. & dic ꝙ non, quia institutio hæredis debet proprijs verbis exprimi, vel per propriã scripturam, vt in l. iubemus. C. eo. titu. Si verò lingua esset balbutiens, tñ ꝙ intelligit̃, sed cum difficultate, & tunc talis potest testari, si habeat bonum intellectum, vt est text. notabilis in l. quoniam indignum. C. eo. tit. & ita tenet Ange. & Imo. in l. in aduersa. ff. eo. titu. sicut in simili dr̃ de surdastro, qui est ille, qui cum difficultate audit, sm̃ glo. sing. in l. fi. de leg. tutor. & talis potest testari, vt in d. l. discretis. Scd'o quæritur, an possit facere codicillos vel donare causa mortis. & dic ꝙ non, si est sur- c dus [c] & mutus a natura, vt in d. l. discretis. nec alium contractũ facere, quia similis est furioso, & eget curatore, vt per Barto. in l. j. ff. de ver. obli. & in d. l. j. & 2. de bonorum pos. furioso. Si vero sit ex accidenti, tunc siue sciat scribere, siue non, potest facere codicillos, vt in l. nutu. ff. de leg. 3. & idem si esset mutus tantum, vt ibi, no. in l. vbi non voce. ff. de regi. iur. & sic posset omnes contractus nutu explicare, vt per glo. in l. item quia. ff. de pact. & ẽt donare cã mor. sm̃ Bal. in d. l. discretis. Et qualiter notarius debeat conficere instrumentum muti, vide per Bart. in l. mutum. ff. de acqui. hære. & in d. l. j. Tertio quærit̃, an possit testari ad pias causas. dic ꝙ non, si est mutus & surdus a natura, quia æquiparetur pupillo, vt in l. seruo inuito. §. si pupillo. ff. ad Treb. & ita tenet Bald. in l. j. C. de sacrosan. eccle. in lectu. facit d. l. discretis. vbi nunc non potest etiam libertates relinquere, quod dicitur esse causa pia, vt in l. j. in fi. C. de cõi seruo ma. &c. Si verò sit ex accidenti, siue sciat scribere, siue non, & siue sit mutus tm̃, & tũc cũ isti possint facere oĩa, quæ nutu fieri pñt, vt no. in d. l. vbi non voce. & in d. l. item quia. & in d. l. nutu. & sic vr̃, ꝙ possit testari ad pias cãs, & ita est de mente Bal. in d. l. j. & d. l. discretis. & ita voluit glo. fin. in c. cum tibi. ꝭ. eo. & tenuit Bal. in d. l. j. & in d. l. j. in repe. ꝙ valeat & instõ hæredis ad pias causas nutu. & idem in l. iubemus. C. eo. & sequitur d. Pe. & Imo. in d. c. 2. in 10. col. vbi referunt, ꝙ quidam propter infirmitatem & in extremo mortis positus perdidit loquelam, tñ habebat bonũ intellm̃, qui fuit interrogatus ꝙ si volebat instituere hæredes pauperes Christi, porrigeret illi manũ & stringeret, & ille ita fecit, ꝙ valuit talis instõ, quia Deus respicit ad cor, 14. q. 5. si qđ inuenisti. & per talem modũ uel similem probat̃ ɔsensus per mutũ, ut per gl. in d. l. itẽ q̃a. & idẽ tenuit Imo. in d. c. cũ tibi. ex quib patet, ꝙ maius est priuilegiũ piæ causę q̃ liberorũ, nã inter liberos non ualeret testm̃ nutu factũ, ut per 15 Bal. & Ang. in d. l. iubemus. de quo j. † Quarto prohibetur testari cęcus utroq; lumine, siue a natura siue ex accidenti, nisi seruetur solennitas l. hac consul. C. qui testa. ut per Spec. in d. §. cõpendiose. uer. 17. & de forma dicti testamenti, & qualiter confici debeat, uide per Spe. in tit. de insti. edi. §. ut autem. uer. illud quoque. et conclude ꝙ primo requiritur, ꝙ testes sint uocati unà cum tabellione. Secundo ꝙ exprimatur nomen hæredis, ita et taliter ꝙ error esse non possit. Tertio, quòd palam exprimat uoluntatem suam tam circa hæredes quàm circa legata coram testibus & tabellione. Quarto, ꝙ declaret se nuncupatiue & sine scriptis velle testari, licèt in eius testõ requiratur, & est vnus de casib. in quib. rumpit̃ scriptura, de quib. per glo. ord. in c. j. j. de censib. Quinto. ꝙ se subscribat testis & tabellio vno & eodem tpe & loco. Sexto, ꝙ sigilla eorum ponant. Septimo, ꝙ vbi non posset haberi tabellio, adhibeatur eius loco octauus testis literatum peritus, qui se subscribat. Octauo, ꝙ dicta scriptura deponatur penes notarium, vel vnum de testibus. Sed quæritur primo, an idem debeat obseruari in codicillis. dic ꝙ sic, etiam quo ad numerum testium, vt tenet Bal. in d. l. hac cõsul. licèt glo. ibi aliud velit, & non bene. Secus autem in donatione causa mortis, quia in illa non reperitur mutata alia solennitas quàm reperiatur de iure communi, secundum Bald. ibi. Secundo quæritur, an valeret statutum in contrarium. Bart. in d. l. si quæramus. tenet ꝙ sic, intellige ꝙ statutum expresse loquatur in cœco, aliàs si generaliter disponeret, puta quòd valeat testamentum cum quinq; testibus, in dubio non intelligetur de testamento cœci, vt sic statutum distinguatur & interpretet̃ per ius cõe, vt in c. cũ dilectus ꝭ. de consue. & in l. si serui vestri. C. de noxa. & ita dixit singulariter Bald. in d. l. si quæra- 16 mus. & sequit̃ Imo. in d. c. 2. † Tertio quæritur, an dicta solennitas requiratur, quando testatur ad pias causas. & videtur, ꝙ sic, per text. Instit. quib. non est permis. face. testa. §. cęcus. vbi dicit̃

ꝙ

ADDITIONES.

a Vincen Gode. De prodigo vide per Dec in consi. 174 viso decreto. per totum, lib. 2.

b Vin. God. Adde, ꝙ surdi contractus valet, si intelligebat ad motum labiorum. Alex & DD. post Bar. in l j § si quis ita, de verb. obli.

c Vin. God. Mutus & surdus an possit contrahere matrimonium, & facere testamentum. Paril. consi. 63 lib 4.

quòd cęcus non potest aliter facere testamentum. Sed Bald. in dicta l. hac consul. tenet quòd cęcus non poterit testari inter liberos eum duobus testibus, per l. hac consul. §. ex imperfecto. C. eo. eum sit prouisio specialis, ex quo sequitur, quòd poterit eodem modo ad pias causas, cum fauor filiorum & piæ causæ æquiparentur, secundum glo. in c. eum esses. & Inno. in c. relatum. ext. eo. titu. & ita videtur tenendum ſm no. per Bart. in dicta l. j. de sacrosan. eccle. Sexto prohibentur testari dubius de statu suo, scilicet an sit in statu quo testari possit, vt in l. de statu. ff. c. vbi est glo. no. ponens differentiam inter dubitationem, titubationem, ignorantiam, errorem, & nescientiam. Sed an talis poterit ad pias causas. Bart. in dicta l. j. quòd sic. Sed Bal. ibi contra. nec ob. l. ex militari. §. j. ff. de mili. testa. quia ibi non dubitabat in eo, quod erat cā priuilegij, nam sciebat se militem, sed dubitabat in accidentalibus, puta an esset filiusfam. vel pater, merito potest testari, quia vtroque casu poslet, secus si dubitaret, an sit sui iuris vel seruus, vel si sit captus ab hostibus vel a latronibus, vt tenet Bald. in d. l. ex militari. referendo idem tenere Pe. & Cy. & sic in foro iudiciali non valet testm̄ ad pias causas. & ita sequitur d. Pet. in d. c. a. sed in foro cōscientiæ Bal. in d. l. j. dicit se dubitare, & hoc per c. fi. ext. de succes. ab intest. dicit tamen, quod ex quo agitur de anima, tutior pars est eligenda, 13. dist. nerui. & in c. iuuenis. ext. de sponsali. & summa est ratio, quæ pro religione facit, vt in l. sunt personæ. ff. de relig. Imo. tamen in c. a. in 9. col. vr̄ tenere, quod etiam in foro iudiciali possit testari ad pias causas, cum tale impedimentum sit inductum a iure ciuili, vnde non habet nocere ad pias causas, per no. in d. c. eum esses. & c. relatum. Septimo prohibētur testari obsides, nisi ex priuilegio Principis, vt in l. obsides. ff. eo. & per Spec. in d. §. cōpendiose. ver. 12. & intellige de obside dato pro pace vel treuga a populo Romano, & sic ab hostibus Imperij, seu Papæ, vel econtra, quia obses datus pro delicto ciuili indistinctè potest testari, quia sunt liberi ſm Inno. in c. ex rescripto. ext. de iureiur. Item obsides, qui dantur de vna ciuitate ad aliam, non perdunt testamenti factionem, ſm Dom. & Bar. in d. l. obsides. etiam fidelium esset iustum, quia licèt quandoque permittatur indicere bellum, vt no. in l. hostes. ff. de capti. & plene per Inno. in c. olim causam. ext. de restit. spo. tamen non potest fieri, quod capti in bello vel obsides sint serui capientium, ſm Inno. in c. sicut. ext. de iureiur. & ita sequitur Bald. in d. l. j. Et an valeat consuetudo, quæ datur de vna ciuitate ad aliam, vide per gl. & Bal. in l. 2. C. de patribus qui filios distra. & per Doc. in d. l. obsides. Nec pn̄t pdicti obsides testari ad pias causas eo casu, quo sunt aliàs prohibiti, quia iudicantur esse serui, & perdunt dn̄ia rerum, vt per Doct. in d. l. obsides. Octauo prohibetur testari captus ab hostibus, nec valeret testamentum, licèt postea ab hostibus redierit, vt in l. eius qui. ff. eo. ratio, quia seruus efficitr̄, vt ibi per glo. secus in testamēti factione ante captiuitatem, quia valet, licèt talis apud hostes decesserit, vt l. lege Cor. ff. e. tit. Sed prædicta etiam hodie inter Christianos haberēt locum in bello indicto a Papa vel Imperatore, ſm Bart. in l. hostes. ff. de capti. secus si bellum esset inter aliquas ciuitates etiam superiorem non recognoscentes, quia tunc capti non efficiuntur serui capientium, & ita de consuetudine obseruatur. & sic sequitr̄, quod illorum testm̄ valeret. facit quod no. in l. qui a latronibus. ff. eo. tit. secus m̄ esset in captus in bello indicto a Papa vel Imperatore ēt inter Christianos, vel inter ipsas ciuitates dicto casu, vt per Bar. in d. l. hostes. & in extrauag qm̄ nuper. super ver. rebellando. circa intellectum cle. pastoralis. de re iudi. & per Io. ext. And. in addi. Spec. in d. §. compendiose. in addi. quæ incipit, circa istud scire debes. vbi dixit, quod testm̄ pditum per Regem Henricum filium Imperatoris Federici, qui mandato patris indixit bellum contra Bononienses, a quibus postea captus in tali captiuitate pdidit testm̄, quod tale testm̄ non valet. Ideo dicit, quod cautum est, quod qn̄ fit pax belli indicti a Papa vel Imperatore, fiat expressum capl̄m de pfirmatione testōrum. qd̄ no. nec ēt prædicti pn̄t testari ad pias cās, vt patebit j. & facit quod ext. proxi. dictū fuit. †Nono prohibetr̄ testari deportatus, & dāmatus [a] in metallum, vt in l. eius qui §. fi. ff. eo. tit. dānatus. n. in metallum perdit libertatem & bona, sed deportatus non perdit libertatē, vt in l. si deportati. ff. de le. 3. & in l. neq;. §. deportati. ff. de testa. mili. perdunt tamen oīa bona, quę habent in tempore snīæ, vt est tex. & glo. in l. nam ad ea. ff. de pdi. & demon. sed ex post facto bene possunt quærere, vt in l. si tibi. §. is cuius. ff. man. & possidere dum viuit, eo tn̄ moriente non poterit de illis testari, nec habere hęredem etiam ab intestato, sed fiscus occupauit, vt est casus fin. in l. a. C. de bo. proscri. Intellige fisco acceptante dicta bona, alias succedentes ab intestato haberent, ſm gl. no. in l. ea solet. ff. re. iu. remedium tn̄ esset, vt illa bona non deueniāt in fiscum, quod per eum distribuātur in vita, ſm Bal. in d. l. eius qui. Sed an talis poterit testari ad pias causas. Bar. in d. l. j. tenet quod non, & idem Bal. in d. l. j. in repe. vt ibi plene per eos. dixit tamen singulariter Bald. in l. si quis filio. §. quotiens. ff. de iniust. testa. quod si hostes Principis vel ecclesiæ essent restituti ad gratiam, quod tunc reconualescunt eorum testamēta, quia testamentum trahitur ad diem, vt in l. j. C. de sen. pas. & idem operatur quod fictio postliminij, vt in d. §. quotiens. vnde dicit ibi Bal. quod testamenta Perusinorum facta tempore guerræ, quam habebant cum ecclesia, reconualescunt statim eis restitutis ad gratiam. de quo ibi per Bat. & Imo. idem tenentem. †Decimo prohibetur testari damnatus ad mortem, & rumpitur testm̄ prius factum, vt in d. l. eius qui. §. fi. & in l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniust. rest. ratio, quia statim etiam ante executionem talis efficitur seruus pęnæ, vt in d. § irritum. & in l. qui vltimo. ff. de pęnis. adeo quod facta executione dicitur bis mori, primo errore ipsius iudicis, secundo perditione animæ, vt dixit Bald. in l. si is qui. C. si pen. ap. & procedunt prædicta, etiam si tales condemnati aufugerint, seu euaserint, vel etiam si eximantur per vim, vel aliter de manibus familię vel dn̄icis, quia statim lata sentētia sunt serui pœnæ & intestabiles quocunq; loco vadant, ſm Bar. in d. l. qui vltimo. & in l. j. C. de sum. tri. circa fi. & idem tenet Bal. in l. j. C. de sacrosan. eccle. in repeti. per tex. no. in l. mulier in opus sali. ff. de capti. Quod limita primo, nisi hoc fieret Principis authorita. vt in l. relegati. de pœn. Scd̄o limitat Ang. in d. l. eius qui. nisi talis euadat, eo casu quo snīa egeret confirmatione, & nondum esset confirmata, vt in dicta l. si quis filio. §. eius. Tertio limitat, nisi euadat, eo quia ille, ad quem spectat executio sententiæ, noluerit ipsum exequi, vt in l. fi. ff. de legationibus. Quarto limitat, nisi per sententiam fuerit imposita pęna, quæ de iure imponi non poterat, quia tūc ante executionem talis damnatus non redditur intestabilis, vt in d. l. si quis filio. §. quid si quis fuerit. ſm Ange. in d. l. j. cō dicentem ex hoc, quod occisus ad furorem populi nō esset intestabilis, secus si snīa est lata per iudicem, licèt ad tumultum populi, vt in l. pen. ff. de sica. Et idem videtur velle Bar. in d. l. j. C. de sum. tri. quod intelligit Imo in l. si qs post, in fi. ff. eo. nisi iudex propter impressionem populi tulerit sententiam, quia tunc sentētia esset nulla, secus fortè si solum aggrauaretur pęna contra culpabiles propter sedandum tumultum populi ſm cum. de hoc m̄ qn̄ pęna est imposita vel executio facta aliterq̄ a iure fieri debuerit, an reddat quem intestabilem. vide per Bar. & Doct. in d. §. quid si quis. Et intellige prædicta de iudice habente iurisdictionem competentem, aliàs snīa & executio facta esset ipso iure nulla, & non redderet quem intestabilem. vnde si ptās cōdemnat clericum, & mittit eum ad furcas, nō facit eum intestabilem, ſm Bal. & Ange. in d. l. eius qui. & in d. §. quid si quis. & ibi per Inno. †Sed quæritur primo, quid si a snīa in causa capitali sit appellatum, an valeat tunc testm̄ factum ante snīam, vel etiam post pendente appel. si pdemnatus interim moriatur. & dic quod sic, vt in l. qui a latronibus. §. fi. ff. e. & in d. l. si quis filio. §. hi autem omnes. ratio, quia interim suspēditur seu extinguitur pronunciatum, vt in c. venientes. ext. de iureiu. & in l. j. ff. ad Ter. Sed aduerte, quia primo procedunt prædicta, quando bona fuerūt expresse publicata in sententia, quia tūc remanet quæstio propter bona etiam post mortem, & si probatur crimen, non valebit testm̄, vt in l. 3. C. si pen. appel. & in l. fi. C. si reus vel accusator mor. fuerit. Sed si bona non fuerunt expresse publicata in snīa, sed veniebant publicanda accessoriè in pn̄iam criminis, tunc crimen extinguitur morte etiam quo ad bona, & testamentum factum ante snīam vel post pendente appel. valebit, vt in d. l. fi. Sed aduerte, quia in illis delictis, quæ non extinguuntur per mortem, potest procedi etiam post mortem, de quib. per glo. in l. ex iudiciorum. ff. de accus. & in §. per ōrium, Insti. de hære. quæ ab intest. & si snīa postea cōfirmatur, testm̄ non valeret, sed interim ap. pen. anteq̄ feratur dicta snīa, testm̄ valet, vt in d. §. per contrarium. & in l. donationes. in fi. ff. de dona. imo voluit Bart. in d. §. fi. quod tunc testamentum irritatur per sententiam, quæ sequitur post mortem, quando est tale crimē, ex quo dānatur memoria defuncti, secus si esset aliud crimen, ex quo post mortem possit procedi, sed tamen non damnaretur memoria defuncti, quia tūc testm̄ non irritabitur, licèt bona auferātur hæredib. & sic remanebunt tabulæ pupillares & tutores, de quo tamen vide ibi per Ang. & Imo. & ita sequitur Bar.

ADDITIO.

[a] Vinc. God. De damnato ad mortem vt non possit testari, Soz. Fall. n. 76.

30 Bar. & Doct. in d. §. fi. † Scdo quaeritur, an idem sit si non est appellatum, tamen moritur condemnatus intra tps appellandi. glo. fi. in d. l. ex iudiciorũ, dixit q sic, quia paria sunt, esse appellatum, vel esse intra tps appellãdi. & idem voluit gl. in l. j. ff. nil noua. pro qua gl. est tex. in c. non solũ. ꝫ. de ap. e. li. & ita transit Ange. in d. §. fi. qđ procedit quo ad executionẽ facti impediendam. secus quo ad executionem iuris, & sic quo ad infamiã seruitutis, quae resultat ex snia, quia tũc ẽt pendẽte dicto tpe snia hẽt effectũ, vt in d. l. qui vltimo. & in l. furti. ff. de infa. idem ergo erit quo ad validitatem testamẽti, quia in snia fuit expresse facta publicatio bonorum, apparet q heres appellaret, alr transiret in rem iudicatã quo ad bona, & per ꝯns irritabitur testm̃, vt ꝫ. sm Bald. in d. §. fi. & Barto. in d. l. ex iudiciorum. Sed Imo. in d. §. fi. vult, q oĩ casu siue sit facta expressa publicatio bonorũ, siue non, cõdemnatus moriens ante appellationem moriatur intestabilis, quia ex quo statim lata snia fuit factus seruus poenę, & sic vt in d. l. qui vltimo. & in d. §. peritum. loquit q si non fuit appellatum ante mortẽ, talis decessit intestabilis, cum statim lata snia testm̃ fuit irritum, vnde nõ tenet q talis possit habere haeredem, ergo frustra tractat, an possit habere haeredem, ex quo decessit in tali statu, quo non habuit nec habere potuit haeredẽ nec bona, vt in l. a. C. de bo. proscri. sm Imo. cogita tñ, & vide plenius per Doc. in d. l. ex iudiciorum. & in l. defuncto. ff. de pu. in. & per Imo. in d. c. a. in 16. col. vbi sequitur opin. Bar. Tertio quaerit, quid si snia suspendit per rescriptum, an testm̃ factum ante vel post valeat, si talis moriat suspensione durante, tex. in d. l. si quis filio. facit quod sic, quousque superior rescribat, & inspicitur ibi tps dati rescripti, & non tps praesentationis. de quo tamen ibi per Bal. & Imo. Quarto quaeritur quid de carcerato & accusato pro crimine capitali, an valeat eius testamentũ, si ibi moriat pendẽte processu, & ante sniam. dic q sic, vt in l. si quis post. ff. eo. titu. quia crimina morte extinguuntur quo ad omnes effectus, nec debet vel potest vlterius procedi ad sniam, vt in l. a. C. si reus vel accusator. si tamen heredes defuncti pro purganda infamia defuncti volunt, q procedatur ad sniam, hoc fieri potest & debet, vt est casus vnicus in iure in l. filio. §. Seio. ff. de admi. tuto. sm Bal. in d. l. j. C. si ex delictis defun. in 3. col. & procedũt praedicta sm Bal. in l. si quis post. cum scilicet testm̃ talis morientis ante snian fieret in ipso carcere, & an tunc possit testari ad vtilitatem eius, qui detinet vel facit eum detineri in carcerem. vide per Bar. & Doc. in d. l. qui a latronibus. in prin. ff. eo. titu. & quod no. in l. qui in carcerem. ff. quod metus cã. Nec ob. praedictis l. de statu. ff. de test. quasi existens in carcere pro criẽ capitali pendente processu dicat esse dubius de statu suo. & sic videbatur q dubitans de futura condemnatione mortis non possit testari, nam d. l. de statu. procedit, quando quis dubitat de statu suo pñti, secus si dubitat de statu futuro, sicut est isto casu, quia talis dubietas non impedit testm̃, vt est tex. & ibi Bal. in d. l. si qui filijs. §. hiaũt oẽs. & satis

31 probat in d. l. si quis post. † Quinto quaeritur, an cõdemnato ad mortem [a] possit in snia reseruari ius faciendi testm̃. Bart. in l. j. C. de sacrosan. eccle. q sic, ar. l. ex militari. ff. de testa. mili. Sed Bal. in d. l. j. si cer. pet. tenet contrarium per plures rationes, & maxime quia cum hoc sit specialiter inductum in priuilegiũ militis, sequit q in ꝯtrium sit ius cõe, arg. l. q vr̃. & l. ius singulare. ff. de ll. facit ẽt tex. in l. non potest. ff. de furtis. & hãc partem sequitur Ange. & Imo. in d. §. irritum. Sexto quaeritur, quid in condemnato pro delicto ad mutilationem membri, an sit intestabilis, sicut damnatus ad mortem? vr̃ q sic, cum pena mutilationis mẽbri videatur esse capitalis, sicut poena mortis, ex quo efficitur seruus penae capitalis, pena aequiparatur morti, vt voluit glo. no. in l. 2. C. de offi. eius qui vicem. Ideo est, q efficitur quis irregularis per abscissionem membri, sicut & per mortẽ, vt in cle. j. de homicidio. & in c. archiepatum. de rap. Bar. in d. l. qui manus. ff. eo. titu. tenet ꝯtrium, nisi sit talis snia, quae infamaret tali infamia, quae redderet eum intestabilem, & sic qñ esset lata pro tali criẽ, ex quo auferat factio testamenti, vt in l. is cui. in fi. ff. eo. titu. & ita vr̃ tenere Spec. in d. §. compẽdiose. & Imo in d. l. qui manus. Sed Bal. ibi, & Ange. tenent, q sola infamia non reddat quem intestabilem. vt patet in l. eius qui. §. fi. ff. de testa. & ĩ. dicetur. licèt sola snia facit quem intestabilem, vt q si pro delicto capitali imponit ex cã pena non capitalis, non efficitur quis intestabilis tunc, quia sola snia facit quem intestabilem, & non ipsum delictum, vt ꝫ. quia tũc snia facit quem intestabilem hoc casu, qñ est talis, quae vitã adimat, vt est tex. no. in d. §. irritũ. & facit l. j. ff. de bo. dãnatorũ. pro quo scđo facit, quia ꝯdemnatus ad mortẽ est intestabilis, ẽt si talis euadat, vt in c. supradicto, quia forma sniae attendit. ita cõ, quia nullus ꝯdemnatus ẽt ex cã capitali ad penã, ex qua deberet superuiuere, efficit seruus poenae, vt in auth. hodie. C. de do. inter virũ. & plene per Doc. in d. l. eius qui. ergo cum iste debeat superuiuere, non est seruus penę, & per ꝯns nec intestabilis, licèt pro delicto capitali &c. Tertio, quia ꝯdẽnatus ad mutilationẽ mẽbri nõ perdit ciuitatem, nec libertatem, vt in c. j. §. si quis. de pace tenenda & eius violatoribus. imo tenet Bal. in d. l. j. & in d. l. qui manus. & ibi Ang. & Imo. q si ꝯdẽnato ex detruncatione membri statim sequat ex hoc mors, non propterea talis est intestabilis, ex quo illud casualiter non ex ordinatione sniae ꝯtingit, ar. tex. no. in l. qui cum maior. §. si tm̃. ff. de bo. lib. sicut ergo ꝯdẽnatus ad mortẽ efficit intestabilis, dato q casualiter postea euadat, vt est dictum ꝫ. ita cõ dãnatus ad mutilationẽ membri non dẽt effici intestabilis, dato q casualiter postea mors sequat, cum ꝯtriorum eadem sit disciplina, vt 32. distio. hospitiolum. & l. j. ff. de his qui

33 sunt sui vel alie. iur. † Sexto quaeritur, quid de damnato ad mortem ex forma statuti. Et cõclude, q si snia est lata in pñtem, & idẽ quod in ꝯdẽnato de iure cõi, quia ex quo ꝯdẽnatus vltimo supplicio statim efficit seruus penae. Vnde si moriat, siue casualiter euadat, idem est dicendum, prout ꝫ. est dictum, voluit Io. An. in c. a. ĩ. de vsuris. idem esse, si quis ꝯdẽnatus ex forma statuti in certa quãtitate, quam nisi soluat intra decem dies, debeat decapitari, quia snia lata in pñtem, si postea pp non solutum intra terminum decapitet, nõ valebit testm̃. sed dubitatio est, quid si quis ꝯdemnat ad mortem in absentia, sicut sunt bãniti nostri tpis. & in hoc sunt plura aduertenda. Et ideo aduerte, q aliqñ ꝯdẽnat quis in aere & persona, & sic publicant bona expresse, tunc Bart. in d. l. eius qui, ꝯcludit q talis perdat solũ iura propriae ciuitatis, vt no. in l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de ca. dimi. ideo non poterit testari vel ꝯhere sm statuta & iura ciuitatis, a qua est bannitus, sed non perdit iura ciuilia cõia, & ideo poterit testari sm ius cõe. & si quaerat sibi bona postea, ẽt in illis põt habere heredes, & ita ẽt disputando terminat Bar. in disputatione, quae inci. Lucanae ciuitatis. & d. §. qui deficiũt. & in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Treb. & in extraua. qui sint rebelles. in ver. rebellando. & in l. j. C. de haere. insti. & idem sequit Bal. in d. l. eius qui. per plures rationes. & primo, quia bãnum non dr̃ snia diffinitiua, quae in capitalib. non põt ferri in absentem, vt in l. absentem. ff. de poenis. sed est interlocutoria, vt no. in l. j. C. de modo mulctan. quę interlocutoria non infamat, vt l. quid ergo. §. qtum. de infa. ergo multominus non tollit testamenti factionẽ de iure cõi. Scđo, quia talis snia in abñtem est ꝯdõnalis, si in fortiã ciuitatis peruenerit, vt in cle. pastoralis. de re iu. vnde ante manus iniectionem est liber, l. Titius. ff. de ser. expor. & quia snia ꝯdõnalis non habet effectum, nisi adueniente ꝯdõne, vt in l. j. §. biduum. ff. qñ app. sit. Tertio, quia talis est damnatus ꝯ formam iuris cõis, & sic ꝯ d. l. absentem. vnde tale bãnum est ꝯ ius, ergo est stricti iuris, & non operatur nisi quatenus in ipso reperit expressum, & sic cum statutum non dicit eum effici seruum, non operatur talem effectum, vt in l. quod

a 3 b vero. ff. de ll. † Quarto, quia statutum non põt producere effectũ extra territorium, [b] qñ snia non ferĩ sm formam iuris cõis, sicut est snia banni, secus si sm formam iuris cõis. & ita procedat glo. in l. ex ea. ff. de postulando. & facit quod no. in c. a. §. statuto. ꝫ. de consti. eo. lib. & per Doct. in l. j. C. de sum. tri. & sic tale bannum non operatur effectum, inquantum afficit personam nisi in territorio, vnde est bannitus cum iurisdictio coarctata quo ad locum non extendit se vltra, vt l. a. ff. de offic. proconsu. & in l. j. §. initio. ff. de offic. praefec. vrbis. intra centesimum &c. Et quia iurisdictio cohaeret territorio, vt in l. fin. C. vbi & apud quos. ergo extra territorium se non extendit, l. fi. ff. de iurisdic. om. iudi. ne trahatur ad bona extra territorium illius ciuitatis, de quo tamen plenè per Barto. & Bald. in dicta l. j. C. de sum. trini. in sua repeti. circa fi. & in l. j. post medium. C. de haered. instit. vbi Bal. sequitur hanc partem, & in authen. item nulla cõmunitas, in fi. ꝫ. de sacrosan. eccle. & in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posthu. & idem Ange. in dicta l. j. & in d. §. ex facto. & Imo. ibi. & in dicta l. eius qui. & procedunt praedicta, etiam si statutum disponeret, q contumax habeatur pro conuicto, & confesso, & sententia lata in eũ habeĩ

ac si

ADDITIONES.

a Vin. God. Adde quando condemnatus ad mortem aufugiat, peccet si non redierit. Ias. in repe. l. admonendi colum. 137. ff. de iureiuran. examinat hanc quaestionem.

b Vin. God. Ratio adduci potest, quia sicut statutum originis attendi debet in bonis in loco originis situatis, vt per Goz. consi. 35. nu. 1. ita non potest intelligi in bonis alibi sitis.

ac si esset lata in prĩtem, nam talis sñia non infamat nec libertatẽ tollit, nec põt talis fictio inducta a statuto tollere testamẽti factionem extra territorium, vt determinat no. Bald. in d. l. j. circa fi. C. de hære. insti. Scd'o aduerte, an tales banniti [a] sicut perdunt iura & priuilegia specialia ciuitatis vnde sunt banniti, ita etiam perdant iura communia & canonica in eo loco, de quo per Doct. vt s. & plenè per Imo. in d. §. ex facto. & per Saly. in d. l. j. Tertiò aduerte, quid si in sententia banni, in qua quis est condemnatus ad mortem, bona non sunt expresse publicata, dic q quicquid dixerit glo. in ll. qui. mo. ius pa. po. in l. §. relegati. q quantum ad testamenti factionem est idem dicendũ, quod est dictum s. quia talis perdit iura & priuilegia propriæ ciuitatis, non autem iura communia, & sic valebit testamentum factum secundum ius commune etiam de bonis existentibus in territorio ciuitatis, secundum Bald. in l. fi. in fi. C. si a non compe. iu. quia cum damnatur ad mortem, secundum iura cõmune tacitè intelligatur perdere bona, vt l. 3. C. si pen. app. tamen secus est in sententia banni lata etiam ex crimine capitali, quia ex quo statuntur omittit de bonis, non debemus supplere, sm Bal. in d. §. & quid si tantum. & in d. l. j. in pen. col. dicens q sententia bãni est stricti iuris, & quicquid in ea non inuenitur expressum, intelligitur omnino omissum. & idem voluit in l. 2. in fi. C. qui testa. fa. pos. dicens, q hoc casu succeditur tali bãnito de iure cõmuni per filios & consanguineos. quod tamen an procedat, & sic an sententia banni transeat ad hæredes quo ad bona existentia intra territorium, vide plene per Bal. in l. j. C. ex delic. defun. in 4. col. & in l. qui a latronibus. §. fi. ff. de testa. & ibi plene per Imo. & per Bar. in l. ex iudiciorũ. ff. de accusa. † Septimo quæritur, quid si postea talis bannitus capiatur, & fiat executio ad mortem. Bald. in dicta l. eius qui. §. fi. in fi. tenet quòd tunc eius testamentum fiat irritum in quo cuoq; loco & quomodocunq; sit factum, per tex. in dicto §. fi. & per no. per glo. in l. j. §. exegit. ff. de secun. tab. & quod tenuit in l. j. C. de hære. instit. in vlti. col. in princ. & in d. l. 3. & idem Ange. in l. si quis filiu. §. iuratum. in princip. ff. de iniust. testa. Sed idem Bald. in dicta l. j. C. ex delic. defun. in 7. col. tenet contrarium, quia ex quo bannum est sententia interlocutoria, vt in d. authen. nulli. & in l. j. ff. de requi. reis. sequitur quòd per bannum non perdatur factio testamẽti, quia per interlocutoriam nõ efficitur quis intestabilis, vt est tex. in d. l. si quis filio. §. eius. & sic interlocutoria non mutat statum, vnde talis non decedit seruus pęnæ, cum hoc dependeat a sñia diffinitiua, vt in d. l. absente. & in l. 2. ff. de pęnis. nõ autem ab interlocutoria, quæ fertur in absentem ex contumacia. & idem sentit Bal. in d. §. eius. & ita transit Imo. in dicto §. irritum. Sed idem Bal. in l. fi. C. si a non compe. iud. intelligit prædicta verba, nisi statutum dispo nat, q etiam in absentem possit ferri sententia diffinitiua, quia tunc si postea capiatur & fieret executio, decederet intestabilis, ex quo est damnatus diffinitiue. Sed certè idem Bald. in l. j. C. de hære. insti. voluit q statutum non possit facere, q absens ex contumacia possit diffinitiue damnari, vt sic resultet talis effectus, q quis efficiatur ex hoc intestabilis, vt ibi per eum, & s. est dictum. Quare Imo. in d. l. eius qui. § fi. per plures rationes, & per ea quæ dicta sunt s. concludit, q si bãnitus est captus, ex virtute illius banni fiat executio ad mortem, q talis non decedit intestabilis. Sed si postq̃ est captus de nouo confitetur crimen, tunc quia in cõfessum nullæ sunt partes iudicis, nisi damnandus posset diffinitiue damnari ad mortem absq; alio ordine iudiciario, vt voluit no. Inno. in c. qualiter. el a. s. de accu. & Bar. in l. si confessus. ff. de custo. reorum. & tunc talis etiam de iure cõi efficietur seruus pęnæ, ex quo est condemnatus diffinitiuè in præsentia, & sic eius testamentum non valeret, secundum Imo. ibi. Et ita in effectu voluit Bald. in d. l. qui a latronibus. §. fi. post princi. & ita est cautela no. vt si bannitus captus ex post facto de nouo confiteatur delictum, ac etiam confiteatur q sit ille idem, de quo in sententia banni continet, sm Bar. in l. diuus. ff. de custo. reo. & in l. demonstratio ea. ff. de condi. & demon. & postea diffinitiue condemnetur, vt s. † Sed aduerte, quia Imo. in c. a. s. de testa. in j. col. dicit prædicta vera de iure cõi sto stanita & cõsuetudines locorum videt q damnatus ad mortem, si bona nõ publicantur, non prohibeatur habere hæredem, & sic videtur q non fiat seruus pęnæ, & ideo quotidie obseruatur, q in carceribus faciant testamenta, & seruantur, nec rescinduntur. sed hoc procedit ex vi statuti vel consuetudinis, sed de iure communi esset secus, secundum Imo. ibi. Sed certè nec statutum, nec consuetudo posset introducere, quòd damnatus ad mortem diffinitiue & iuris ordine seruato non perdat libertatem, & sic fiat seruus pœnæ, per no. in l. j. §. de qua. ff. de postu. & per Barto. in l. si quæramus. ff. eod. titu. cum etiam tale ius testandi non possit expresse reseruari in sententia, vt s. est dictum. & ita sentit Imo. in d. l. eius qui. §. fi. in fi. vbi tamen intelligit prędicta, nisi statuta essent confirmata per Papam vel Imperatorem. Et quid in ciuitatibus non recognoscentibus superiorem, vide per Imo. in l. inferiorem. ff. de publi. iudi. & pro hac parte facit quod j. proxi. dicetur. † Octauo quæritur, an tales destinati ad mortem siue de iure cõmuni, siue ex forma statutorũm possint testari ad pias causas eo casu, quo aliàs essent prohibiti. & dic q non, ex quo efficiuntur serui pœnæ. & ita no. voluit Ioan. And. in c. quamquam. j. de vsur. referendo argu. pro & contra, dicit ita fuisse disputatum & terminatum. & idem etiam tenet Barto. in repe. l. j. C. de sacrosan. eccl. & Bal. in lec. & in repe. ibi, & in l. eius qui. §. j. ff. de test. c. a. in 16. colum. & in l. si quæramus. in fi. ff. de test. & d. Nico. in rub. s. de testa. circa fi. dixit tamen Ioan. And. in d. c. quamquam. prædicta procedere, nisi relicta in tali testamento essent obligata restitutioni, puta quia essent relicta pro male ablatis certis illis quibus debebantur, vel incertis relictis pauperibus, quia talia debentur non tam iure legati, quàm primæuæ obligationis. sic deducitur æs alienũ debitum Deo vel certis personis, & sic talia bona transferuntur cum suo onere, vt in c. ex litteris. s. de pigno. sm Ioan. And. ibi, & facit l. 2. C. ad l. iul. de vi. & idem sequitur Bal. in d. l. fi. C. si a non compe. iudi. in fi. dicẽs, q talis vltima voluntas non valebit vt testamẽtum, sed vt quædam dispositio ex officio iudicis debebit exequi, ar. l. illicitas. in prin. ff. de offi. præsi. & in l. si quis sepulchrum. in prin. ff. de relig. do. & no. in c. fi. s. de sepul. vnde dicit Bald. ibi, q licèt talis non possit testari, poterit tamen contrahere, & inter viuos ordinare de bonis suis, argu. l. si deportati seruo. ff. de leg. 3. Tu aduerte primo, quia an talis possit contrahere dependet ex his, quæ habentur in l. post contractum. ff. de dona. & ibi plenè per Bat. & Doct. Scd'o aduerte, quia deberet de dictis male ablatis & incertis constare aliter q̃ per cõfessionem illius, arg. eius quod dr per glo. in l. si de natura. C. de colla. aliàs si de eis non constaret aliter q̃ per eius assertionem factam in testamento, tunc esset potius legatum quàm æs alienum, vt in l. Lucius. §. quisquis. ff. de leg. 2. quod maxime procederet, qñ talis confessio fieret post delictum cõmissum, quia videtur fieri in fraudem, sm no. in. d. l. post contractum. Et si diceremus contrarium, sequeret q semper reus, cuius bona per sñiam veniũt publicanda, vel alijs applicanda, cfiteret se debere pro incertis & male ablatis totam suam substantiam, vt sic potius ad pauperes q̃ ad eos, quibus iura deferũtur, deuoluerẽtur, quod esset absurdum. facit l. si quis post hæc. C. de bonis damnatorum. & ita sequit Pe. de Anch. in d. c. quamq̃. in 9. col. & ita est de mente Ioan. And. in d. c. quamq̃. ibi dum dicit. q primææ obligationis & c. damnatus ad mortem an possit testari ad pias causas. † Nono prohibetur testari damnatus ob crimen famosum, puta quia confecit libellum famosum in iniuriam alterius, & ex hoc fuit cõdemnatus, nam est infamis & intestabilis, vt in l. is cui. §. si quis ob crimen. ff. eo. & quod dicatur famosum crimen, vide in l. lex Cor. §. si quis. ff. de iniur. & 5. q. j. per totum. Alij autem infames ex alijs delictis, qui non perdunt vitam, libertatem, vel ciuitatem, sine dubio possunt facere testm̃, vt probatur in l. eius qui. in fi. ff. eo. vbi dr̃, q relegatus potest facere testm̃, & m̃ est infamis, vt in l. cognitionum. §. minuit. ff. de varijs cog. Ad idem etiam est tex. in l. j. C. de secun. nup. & ita sequuntur oẽs Docto. in d. l. §. si quis ob crimen. Nec prædicta ob. q infamis [b] repellitur a legitimis actib. vt in c. licet ex quadam. s. de testi. quia non repellitur in actibus concernentibus priuatam vtilitatem, vt ex prædictis patet, de quo per Imo. in dicto §. si quis. Sed quæritur, an talis possit testari ad pias causas. Barto. in dicta l. j. de sacrosan. eccle. in ver. sexto quæro. dicit quòd sic, si talis retinet bona vsq; ad mortem, quia ex quo posset donare, & in terminis ad pias causas, eodem modo potest relinquere ad pias causas. Tu aduerte, quia talis eodem modo non potest contrahere, quando faceret in fraudem, secundum ea quæ plenè habentur in dicta l. post contractum. Nec prædicta distinctio, an retineat bona, vel non, posset

ADDITIONES.

a Vin. God. Nota, q bannitus ad mortem censetur exclusus ab omni successione in territorio, a quo est bannitus, etiam de iure communi & ex forma statuti. Ruy consi. 49 nu. 4 & 7 lib. 4.

b Vinc. Gode. Nota, quòd infamis dicitur condemnatus ad mortem etiam de facto. Dec. consi. 163. col. fi. & infamis de facto quando quis dicatur, Ruy. cõsi. 30. nu. 8. lib. 4.

set procedere, quia cum ex tali delicto sit pęna capitalis, vt in l.j.C.de famosis libellis.sequitur quòd damnatus ex tali crimine tacitè perdat bona, vt in l.3.C.si pendente appella. ideo Bal. in dicta l.j.in repe.tenuit quòd infamis eo casu, quo est prohibitus testari, intelligatur etiam prohibitus ad pias causas, & hoc per plures rationes de quibus ibi per eũ, & maxime sumpto argu.a pari, quia ex quo talis non posset testari inter liberos, eodem modo nec ad pias causas, cum priuilegium filiorum & piæ causæ æquipareutur, secundum glo.in c. cum esto, & Innocen.in c.relatum.ē.eo.titu.& pro hac parte faciunt no. ī.proxime de dãnato ad mortem, an possit testari ad pias causas. Decimo prohibetur testari damnatus ad perpetuum carcerem, quia talis pęna æquiparatur morti, & dicitur capitalis, & æquiparatur damnationi in metallum, vt dixit singulariter Innocen.in c.qualiter.el 2.ē.de accusa.& sequitur Barto.in l.a. ff.de publi.iudi.ideo dicebat Bald.in l.j. C. de his qui non pos. ad lib. perue. quòd talis est intestabilis a ctiuè & passiuè, & sic non potest facere testamentum, nec ab alijs potest sibi per testamentum relinqui, nisi loco alimentorum, argu.l. legatum, ff. de capi. dimi. & ita sequitur Imo. in c.2. ē. eodem.in 18.colum.quod tamen intelligit Ange.& post eum Imo. in l.si quis mihi bona. §. si fisci.ff. de acquirenda hæredi. quando potuerunt sic fieri damnato, quia de iure ciuili non potest quis damnari ad perpetuum carcerem, vt in l. incredibilem. C. de pœnis. vnde damnati in terris Imperij ad perpetuum carcerem, si ibi moriantur poterunt condere test, quia non dicuntur serui pœnæ, argu. glos.no.in d.§. si fisci.vbi voluit ꝙ tunc damnatus ad mortem sit seruus pœnæ, quando est damnatus ad gladium vel cum ferro cõsueto, secus si cum alio ferro, putà cum securi, vel vt projiciatur de fenestris, vel occidatur malleo, vel veneno, quia cum tales pęnæ sint interdictæ a iure, non redderent tunc illum seruum pœnæ, & sic intestabilem. facit l. aut damnum.ff.de pę.vbi est tex. no.ꝙ iudex non potest dare electionem mortis morienti, seu ipsi condemnato. Ita ergo sit in damnato ad perpetuum carcerem eo casu, quo non potuit dãnari, & sic nõ fuit intestabilis, dato ꝙ in tali carcere moriatur. Et aduerte, quia de iure cano.bene est permissa pęna perpetui carceris, vt est tex.no.in c.q̃uis.j.de poe. Sed dubitatum est, an indistinctè tam laici q̃ clerici possint in terris ecclesiæ per iudices ecclesiasticos cõdemnari ad perpetuum carcerem. Ideo Io. And.in addi.Spec.in rub.de offi.ordi.tenuit, ꝙ eps possit solum hanc poenam ipsis clericis imponere, non autem contra laicos etiam pro criminibus ecclesiasticis, nisi in crimine hæresis, de quo non dubitatur, vt in c.commissi.& c.vt inquisitionis.j.de hære.ideo text.in d.c.q̃uis. solum loquitur de clericis. Ad idem etiam facit tex.in c.cum eps.ē.de offic.ordi.eo.lib.& idem sequitur Old.in suo consi.88. iura ergo loquentia de perpetuo carcere solum loquuntur in clericis, & sic non sunt extendenda ad laicos.c.cum expediat.ē. de elect. eo.lib. & in regula odia.j.eo.lib. quare d. Nic.in rub.ē.de test. in 2.col. dicit, ꝙ

a in laico damnato ad perpetuum carcerem [a] cõis snia est, ꝙ sit intestabilis, per no.in d.l.a. Sed in clerico dicit vanè fuisse consulisi, & consulentes pro parte affirmatiua mouentur, quia ius canonicum non imponit perpetuum carcerem ad pęnam, sed ad pniam, vt in c. nouimus.ē.de ver.sig.& in c.tuæ.ē. de poe. & in c.pe.ē.de hære.ergo ex sola snia & non ex pęna non põt insurgere inhabilitas testandi, cum isti non sint serui pęnæ, cum imponatur ad pniam, vt ē. & sic non succedit loco mortis. sed ipse do.Nic.ibi tenet partem negatiuam, cũ non possit negari, quin talis perpetuo carceratus sit ibi quasi mortuus, sm eum. Sed aduerte, quia licèt ipse teneat, ꝙ damnatus ad perpetuum carcerem sit intestabilis, tñ dubium vr̃ id quod dicit de laico, ex eo quia vr̃ ꝙ ipse non possit sic dãnari, vt ē. quo casu redderetur intestabilis, vt ī.per Ang. Sed idem do.Nic.in d.c.tuæ.nõ faciẽdo drĩam inter laicum & clericum, inclinat in partem affirmatiuam, vt indistinctè talis damnatus possit testari, per rationẽ, de qua ē. vt ibi plene per eũ. & hãc partem sequit̃ Bal. in l.j.C.de sacrosan.ecc.in fi.quia hodie nemo bene natus fit seruus pęnę, vt in aut.sed hodie.C.de do.inter vi.nec probat iure, cũ talis sic dãnatus æquiparet̃ deportato, sm eum ibi. Sed certe pars negatiua vr̃ verior, q̃a perpetuus carcer licet imponat̃ per pęnã, tñ dr̃ pęna, & imponit̃ loco pęnę, vt patet i tex. in d.c.q̃uis.& ibi in j.gl.& in d.c.cũ eps.ver.carceri.& sic efficit̃ seruus pęnę, ergo est intestabilis.pro quo scd̃o facit, q̃a talis pęna est quędã seruitus, vt in d.l.incredibile, & in l. Titio centũ.§. Titio cẽtum ita relicta sunt, vt a momento.ff.de condi.& demon. ergo tanq̃ seruus non põt facere testm̃, vt in l.filiusfa.ff.de test. Tertio facit gl.no.in c.quia diuersitatẽ.ē.de cõces.præben.volens, ꝙ bona clericorũ damnatorũ applicent̃ fisco ecclesiæ, ergo tanq̃ non hñs bona testari non põt, vt in auth.ingressi. de sacrosan. eccle. Nec ob. q̃d dicit Bal.per d.auth.sed hodie.quia licèt non efficiat seruus pęnæ, ex quo debet superuiuere, tñ ex quo perdit bona impeditur facere testm̃, sicut dr̃ in deportato, vt in l. eius qui.in princi.& ibi per glo.in fi.ff.de testa. Et hæc opi.est cõis, vt ē.quam & sequit Pe.de Anch.in d.c.q̃uis.qñ scilicet genus delicti, pro quo talis fuit carceratus, redderet quẽ intestabilem, alias secus, arg.l.ictus fustium.ff.de infa.& ita vr̃ tenendum, prout etiam est de mente Ang.in d.§.si fisci.& facit quod no..Spec.in d.§.compendiose.ver.11.& ver. quid de baunito.& ex his infertur, & per rationes de quibus est dictum ē. in damnatis ad carcerem, vel in deportatis, quia talis dãnatus ad perpetuũ carcerem non poterit testari ad pias causas eo casu, quo est als prohibitus. Decimotertio prohibet̃ testari reus perduellionis, seu criminis læsæ maiestatis, vt l.pen.in fi.C.ad l.Iul.maie.& 6.q.j.§ verũ.ver.si quis.& per Specu.in d.§.compendiose. ver.14.& l.Pantonius.§.rei perduellionis.ff.de acquiren.hære.

28 † Decimoquarto prohibetur testari interficiens seipsum, vt l. si quis filio.§.eius.ff.de iniust. testa.& l.2. C. qui testa.fa. pos. & ibi per glos. no. & conclude, si quæratur an interficiens seipsum possit hr̃e hęredẽ, nam aliqñ quis interficit seipsum tędio vitæ, vel pudore ęris alieni, vel propter impatientiam alicuius doloris, vel propter desperationem, vel propter cãm iactãtię, uel propter rabiẽ furoris superuenientis, uel incantè projicit se de flumine, uel de fenestris, & talis habet hæredẽ & ualet eius testm̃, ut in d.l.a.& d.§.eius. Aliqñ quis interficit seipsum metu pęnę alicuius criminis cõmissi per eũ, & tunc aut erat tale crimen, de quo poterat procedi post mortẽ, ut habet̃ per gl.or.in l.ex iudiciorũ.ff.de accu.& Insti.de hęre. quę ab inte. §. cõtrariũ.& tũc indistinctè testm̃ irritat̃. Si uero est tale crimen, q̃d extinguitur morte tunc ex tali crimine ueniebãt bona cõfiscanda, si esset sequuta snia, & si talis interficit se, antequam esset depræhensus uel accusatus de tali crimine, nõ perdit bona, & habet hæredem, ut in l.fi.in prin.ff.de bo. eorum. Sed si interficit se postq̃ erat captus uel accusatus de tali crĩe, & nõ ualet eius testm̃, vt in d.l.2.& in d.§.eius.& in d.l. fi. & rõ drĩæ est, q̃a captus uel accusatus de crĩe, interficiẽdo se uĩ cõfiteri suũ delictũ, & ipse quasi iudex sumpsius vr̃ se condẽnasse, vt d.l.fi.secus in eo, qui nõ erat captus vel accusatus. Si verò extitit tale crimen, de quo non veniebant bona publicãda, si fuisset secuta snia, & tunc ẽt si talis interficiat se postq̃ est captus, vel accusatus, vz testm̃, & habet hæredem, vt in l.a. & fi.ff. de bo.eorũ, & ita concludit gl.in d.l.2, C.qui testa. fac.pos. & Bal. ibi.& Imo.in d.c.2.in 7.col. Sed quæritur primo, an hæres volens probare innocentiam defuncti, omni casu admittatur, & ea probata valeat testm̃ defuncti.& dic ꝙ sic, vt est text.in d.l. 2.& ibi per Bal.& qualiter probetur innocentia, per Bal. in d. l.fi. Secundò quæritur, si aliquis interficiat seipsum, an in dubio præsumatur se interfecisse ratione criminis, an vero tædio vitæ vel furoris, vel similis causæ. & dic ꝙ si erat accusatus de delicto vel captus, præsumitur se occidisse ratione criminis, vt est text. in d.l.fi.in princi. alias secus. de quo ibi per Bar. &

29 Bal.& Imo.in d.§.eius.† Vlti.quæritur, an valeat testm̃ ad pias causas eius, qui seipsum interficit, eo casu quo alias non valeret. Bal.in l.j.C.de sacrosan.eccl. in ver.sexto quęro.tenet ꝙ non, ex quo notorie cõstat eum decessisse in peccato mortali. pro quo faciunt rationes adductæ ē. in damnato ad mortem, qui etiam non põt testari ad pias causas, imo ẽt non valeret electio sepulturæ facta per illũ, qui seipsum interficeret, sed debet carere ecclesiastica sepultura, nec est pro eo orandum, vt 23.q.5.placuit.q̃d intelligit ibi gl.nisi rõne furoris hoc fecerit, vt in c.ille.& c.si quis insanus.15.q.j.& vide per gl. & Doc. in c.ex parte.ē.de sepult. vbi ponũtur omnes casus, in quibus debet quis carere ecclesiastica sepultura. Decimoquinto prohibentur testari infideles, prout sunt hr̃tici, pagani & alij oẽs infideles, vt tenet Spe.in d.§. compendiose.ver.quanto.& de hęreticis defensoribus, fautoribus, & receptatoribus hr̃ticorum est tex.in c. excõmunicamus.§.credentes.ē. de hæreti. & in auth. credentes.C.de hęre.& de apostatis, & alijs infidelibus, & est text.in l.3.C.de aposta.vbi actiue & passiue non habent testamenti factionem. & idem iuris est de paganis, quod de hęreticis vel alijs infidelibus, secundum glos. in c.si quis episcopus.ē.de hæreti.& facit c. in eos.e.tit. Sed in iudæis aduer-

ADDITIO.

a Vin.God.No.ꝙ damnatus ad perpetuum carcerem non habeat filios in potestate, & æquiparatur damnato in metallum. Rip.consi.88.nu.5.lib.5.

aduerte, quia cū ipsi teneantur viuere, ſm iura & leges nřas, & gaudeāt priuilegio ipsarum legum, vt est tex. no. in l. Iudæi Romano. C. de iu. satis videtur, ꝙ possit facere testm̄, & debet seruari tale testm̄, cū Iudæi sint capaces successionum hæreditatis paternæ, vel aliorum eorum consanguineorum inter se, vt probat text. no. in c. Iudæi. el 2. in fi. ꝫ. de Iudæ. vbi idem tenet do. Pet. & do. Nico. immo si filius Iudęi baptizatur, per conuersionem ad fidem non perdit iura sanguinis, nec agnationem, ideo Iudæus baptizatus debet ab intestato æqualiter succedere patri suo Iudæo cum alijs suis fratrib. Iudæis. & idem in hęreditatib. aliorum consanguineorum Iudæorū, vt probatur in d. c. Iudæi. & facit 26. dist. deinde post medium. postet pr̄ Iudæus exhęredare filium ex hac cā, ꝙ sit factus Chrīanus, vt probatur per rationem tex. in d. c. Iudæi. & facit l. Deo nobis. C. de epis. & cle. Scd'ò aduerte, quia in hoc differunt, Iudæi ab alijs infidelibus. Nam Iudæus potest facere testamentum, nec cogit̄, si habet filium Christianum, illi soli totam substātiam suam relinquere, sed tantum suam portionem ab omni intestato succederet filius Christianus patri suo inuito, & alijs consanguineis Iudæis tantum pro sua portione, vt ꝫ. Sed in alijs infidelibus habentibus filios fideles & alios infideles, soli fideles succedunt, & alij non, & solis filijs fidelibus tantum possunt eorum bona relinquere, vt in l. cognouimus. C. de hæreti. An tamen hodie bona hæreticorum publicentur, ita quòd non reseruentur filijs legitimis. vide in c. vergentis. ꝫ. de hæreti. & ibi plenè per Docto. Tertiò aduerte, quia differentia est inter Iudæos, & alios infideles & Christianos, quia infideles tam ex contractibus quàm ex vltima volūtate possunt Christianis relinquere, nec perderet factus Christianus iura sanguinis & successionis in bonis ipsorum infidelium, vt ꝫ. & tamen secus est econtra, quia Christianus nihil potest relinquere infideli, etiam si pater Christianus vellet relinquere sua bona suo filio īfideli seu Iudæo, nec infideles succederent Christiano ab intestato, cum perdat iura sanguinis & successionis, vt probatur per glo. iuncto tex. in d. c. Iudæi. & in d. c. si quis episcopus. & c. in eos. vbi est tex. nota. ꝙ quibuscunque non catholicis, & sic generaliter nihil potest per Christianos conferri non solum ex vlti. voluntate, sed etiam nec inter viuos, & sic nec in morte, nec in vita, vnde est ibi casus contra glo. in l. j. C. de Iudæ. volentem, ꝙ licèt non possit relinqui ex vltima voluntate collegio, seu vniuersitati Iudæorum, tamen singulari et ipsis Iudæis bene possit. quod est falsum, vt ex prædictis patet. & ita voluit glo. in c. sane profertur. 24. q. 2. ꝙ nullo titulo lucratiuo potest Christianus aliquid conferre ipsis infidelibus etiam refraganeis vel filijs, vt ꝫ. contractus tamen ex titulo oneroso non improbatur inter Christianos & Iudæos, seu alios infideles. vt est text. no. in c. ex speciali. ꝫ. de Iudæis. † Quartò aduerte, an infidelis aliàs prohibitus testari possit saltem ad pias causas, ita, quòd tale relictum gaudeat priuilegio piæ causæ. Barto. in l. j. C. de sacrosanc. eccle. in ver. sexto quæro. tenet quòd non, dicens generaliter idem esse in omnibus, quos constat notorie decessisse in mortali peccato, argu. c. qui cum fure. ꝫ. de furtis. quia cum sint extra vnitatem ecclesiæ, non potest dici relictum pro anima, ideo ecclesia pro talibus non orat, vt in c. placuit. 23. q. 5. & in c. pro obeuntibus. & ibi glo. 13. q. 2. Sed Bald. contra in dicta l. j. in repeti. per tex. in l. nulli. §. quòd si testator. in ver. barbaræ sit nationis. C. de episco. & cleri. nam tales sunt infideles, & tamen testamentum eorum ad pias causas gaudet priuilegio, vt ibi, & dato quòd respectu personæ ipsius testantis eleemosyna illa non cedat in pium vsum, cedit tamen quo ad recipientes, & sic quo ad alios quibus confertur. Non obstat dicto c. qui cum fure. & 1. q. j. non est putanda. quia ibi de alieno, hic verò quæritur de proprio, non autem de re aliena vel furtiua, cum etiam apud infideles sint licita dominia rerum, vt per Innoc. in c. ꝙ super his. ꝫ. de voto. † Sed aduerte, quia licèt eleemosynę recipiantur a quibuscunq; etiam ab excōicatis, vt in c. cum voluntate. ꝫ. de sentē. excom. in c. publicis peccatoribus. cum sit cōe præceptum quo ad omnes, 86 dist. in singulis. tamen ex quo infideles prohibentur testari, vt ꝫ. vr̄ ꝙ etiam nec ad pias causas possit, cum hic non prohibetur iure. & ita videt̄ esse de mente Inno. in c. cum voluntatis. non ob. d. l. nulli. quia non sumit̄ ibi probario. i. pro infidelib. sed pro personis ignotis, vt intelligit glo. ibi, de quo j. † Decimosextò prohibetur testari excommunicatus,[a] vt voluit glo. singu. in c. decernimus. j. de sen. excom. cum æquiparetur deportato ex genere pęnæ, nam aqua & igni interdicitur excommunicatis, ſm glos. Insti. de capi. di. §. minor. & hanc opi. tenuit Hostien. & Io. Mo. vt refert glo. & Ioan. And. in d. c. decernimus. Sed glo. in c. pastoralis, in fi. ꝫ. de app. æquiparat excōicatum relegato, ex quo retinet dn̄ium & administrationem rerum suarum, & pōt cōtrahere, vt plene no. in c. veritatis. ꝫ. de dolo & contu. & in d. c. cū voluntate. secundum cum relegatus possit testari, vt in l. eius qui ergo & excommunicatus, cum testari possit oīs ille, qui retinet ciuitatem, libertatem familiam, & bona, vt l. j. §. hic quibus. ff. de le. 3. sicut est excōmunicatus, vt ꝫ. Item testari pōt oīs ille, qui nō reperitur expresse prohibitus, vt est dictū ꝫ. in prin. & patet Insti. quib. nō est permissum facere testm̄. circa. fi. sed excōmunicatus non reperitur prohibitus a iure, ergo pōt testari. & ita tenuit Inn. in d. c. cū voluntate. & Archi. in c. pia. ꝫ. de excep. e. lib. & quia cum sit speciale in excōmunicato propter hęresim, ꝙ testari non potest, vt in c. excommunicatus. §. credentes. ꝫ. de hære. ergo in cōtrariū est ius cōe, 25. dist. qualis. & l. j. in fi. ff. ad munici. & hanc partem tenuit Iaco. de Bel. in Auth. de sanctissimis epi. §. omnibus. vbi hanc q. disputauit referendo arg. pro & cōtra, quę etiam plenius refert Io. An. in d. c. decernimus. in nouella. & ibi eodem modo determinat per hanc partem, etiam si talis esset publicus seu manifestus excōmunicatus, Et idem tenuit Fed. de Se. in suo consi. 71. qđ incipit, Vetus quærela. & in consi. 113. qđ inci. Factum tale est. vbi etiam arguendo pro & contra, sequitur hanc partem. & idem Bar. & Bal. in l. si quęramus. ff. de test. Et ista est cōis opi. quam etiā sequitur Bal. in l. j. C. de sacrosan. eccle. in repe. & in lectura, & in d. §. his quibus. & in l. j. C. de hære. insti. in 6. col. & in l. fi. C. si a non compe. indi. & Pe. de Anch. & Do. & alij Doc. in d. c. decernimus. & d. Nico. in rub. ꝫ. de test. & Imo. in c. 2. eo. titu. in 9. col. & Rota in deci. 195. quæ incipit, Item ꝙ acceptatio. sed limita prędicta ꝓcedere nisi in excōmunicato propter hæresim. quia ar. talis testari non potest, vt in d. §. credentes. Scd'o limita, nisi in excōmunicato pro tali crimine, propter qđ interdiceretur factio testamenti, vt propter vsuras, vt in c. quāquā. j. de vsur. secūdum Bal. in d. c. decernimus. Tertio limita, nisi fuisset quis anathematizatus seu solēniter excōicatus, vt in c. debent. 11. q. 3. quia talis testari non potest, ſm Bal. in c. si is cui. ff. de off. dele. & rō est, quia talis anathematizatus vr̄ incidere in suspitionem hæresis, vt dixit Bal. in d. c. decernimus. dicens tñ, ꝙ licet quis decedat in excōmunicatione etiā solenni, attamen ex hoc non irritatur eius testamentum, sed hęredes debēt purgare defunctum a suspitione hæresis, si episcopus indicit ei purgationē secundum Bal. ibi. Quartò limita, nisi sit quis excōicatus, eo quia ꝑcusserit seu cœperit cardinalē, vel auxilium vel cōsiliū dederit, quia talis est intestabilis actiue & passiue, vt in c. felicis. in prin. j. de pœnis. Sed quæritur primo, an excōicatus possit hæres institui, et sibi relinqui ex vltima voluntate. Hostiē. in sum. eo. ti. ver. quis sit effectus. ver. et prodest tenent ꝙ non, per tex. in Auth. vt cum de app. cognoscitur. §. gn̄alē. prout refert Archi. in d. c. pia. Bal. tñ in d. l. j. C. de sacrosan. eccl. in repe. distinguit, ꝙ si tēpore quo cedit dies legati, ille reperitur excōicatus, & tūc nō fit capax, secus si reperitur absolutus, ar. l. intercedit. ff. de leg. præst. Sed certè Io. An. hic videt̄ indistinctè sentire contrarium, dum r̄ndendo ad d. §. gn̄alem. dicit ꝙ loquit̄ non soliī de excōicato, sed etiam de hæretico & hanc partem videt̄ etiam sentire Fede. in d. consi. 113. & Domi. in d. c. decernimus. in pen. col. quia cum ſm cōmunem opi. sit testabilis actiuè, multomagis passiue, vide tamen per Docto. in c. pastoralis. §. verum. ꝫ. de appel. & ibi per d. Nic. in 7. col. in fi. immo possit dici, ꝙ excōicatis & hæreticis & alijs infidelibus posset in vltima voluntate relinqui etiam ad pias causas ratione paupertatis, vel alimentorum, vel alterius iustæ causæ, ſm glo. no. in c. in eos. ꝫ. de hære. Scd'ò quærit̄ ſm opi. illorum, qui tenent, ꝙ excōicatus non possit testari, si talis tp̄e testamenti erat excōicatus, tp̄e mortis non econtra, an valeat testm̄. vide per Ioā. And. in c. quamq̄. j. de vsuris. super vsu. gl. & per Fede. in d. ꝯsi. 113. & vide 10 l. in princi. §. j. de leg. 3. & ibi per Docto. & per glo. no. in l. j. §. exigit. ff. de secun. tab. Tertiò quæritur secundam prædictam opi. si a sentētia excōicationis

ADDITIO.

a Celsus. Prohibetur testari excommunicatus. Tu dic, ꝙ excōicatus testatur, nisi in casu auth. credentes. C. de hære. scilicet qn̄ est excōicatus pro hæresi, ſm Bar. ibi & Bal. in l. eam quam. col. 16. C. de fideic. vbi dicit opin. antiquorum, s. excōicatum non posse testari ſm priuilegium iuris canonici, quo priuatur per excōicationem, secus ex priuilegio iuris ciuilis. de qua q. vide Card. late 2. q. 8. de sen. excom vbi tenet indistinctè contra istum, & plenius per eum in c. perpendimus. q 38. de sen. excom. in anti.

Vin. God. Excommunicatus non potest agere, nec etiam per procuratorem. Ruy consi. 61. nu. 10. lib. 5. vide Fely. in c. Rodulphus. ver. sed declaratoria, in fi. de rescri. & in c. si vere, de sen. excom.

cationis ſit appellatum, an valeat teſtamentum factum pendẽ
te appellatione. & vr q non, cum ſententia excõmunicationis
trahat ſuam excõicationem, vt in c. præterea requiſiti. ẽ. de ap
pel. ſed glo. in l. fi. C. ſi a non compe. iud. tenet cõtrarium, nam
ſentẽtia vltimi ſupplicij trahit ſecum executionem, vt in l. qui
vltimo. ff. de pęnis. & tamen pendente appellatione valet teſta
mentum. vt in l. ſi quis filio. §. hi autem omnes. ff. de iniu. teſta.
vnde licèt per appellationem non tollatur excõicatio, tamen
eliditur, & hoc ne ſit in poteſtate excõ catoris per fas & nefas
33 tollere teſtamenti factionem. & ita vr velle Bald. in d. l. fi. † Vl-
timo quæritur, an excõicatus poſſit teſtari ad pias cauſas, ita q
gaudeat teſtamentum & legatum priuilegio piæ cauſæ. Bar. in
d. l. j. & in d. ver. 6. quæro. tenet q non, ex quo conſtat notorie
deceſſiſſe in mortali peccato, quia eum ſint extra vnitatem ec
cleſiæ, non poteſt dici relictum pro anima, nec relicta per ta-
les ſunt accipienda, vt in c. quia in omnibus. ẽ. de vſuris. & ita
tranſit Bal. in l. iubemus. in prin. C. de teſt. & Lap. in ſua allega.
123. quæ incipit, In Dei nomine. & Do. in c. 2. ẽ. de vſuris. §. fin.
4. col. in prin. vnde dicebat Inno. in d. c. cum voluntate. q mor-
tuaria vel relicta, quæ dantur pro anima, non ſunt a talibus re
cipienda, cum non ſit pro eis orandum, vt in c. pro obeuntib.
& ibi glo. 13. q. 2. ſecus ſi non pro anima, ſed alia de cauſa excõ-
municatus relinquat alicui eccleſiæ, quia tunc poterit recipi,
ex quo excõicatus non prohibetur teſtari, ſm Inno. Sed Bal. in
d. l. j. de ſacroſan. eccl. in repe. & in lectura tenet indiſtinctè cõ-
trium, vt relicta per tales gaudeant in omnibus priuilegio piæ
cauſæ, quia licèt quo ad teſtatorem tale relictum ſi decedatur
in peccato mortali ſibi non proſit, & ſic ceſſat fauor animæ ip
ſius relinquentis, tamen remanet alia ratio. ſ. fauor pauperum,
& piæ cauſæ, in quem debet conuerti tale relictum, & ſic ſuffi
cit, q remaneat vna ratio finalis, de qua in d. l. j. licèt alia ratio
ceſſet, vt in §. affinitatis. C. de nup. nam miſericordiæ cauſa di-
ſtribuere ad pias cauſas cõis eſt vſus, & nõ publicanus nec mi-
les excipitur, vt in c. in ſingulis. 86. diſt. & tamen conſtat in di-
uina ſcriptura publicanũ ſumi pro publico peccatore, vt 2. q. j.
multi. ibi, vnde Dominus cum peccatoribus & publicanis co-
medens &c. Non ob. d. c. quia in omnibus. quia loquitur, quan
do in rebus ab illo quæſitis ex vſuris alienis. & in c. non eſt pu
nienda. j. q. j. ſecus ergo ſi aliàs de iuſte quæſitis fieret relictum
ad pias cauſas. & ita cum opi. Bal. tranſit d. Pet. in c. 2. ẽ. co. titu.
Idem etiam ſequitur do. Nico. in rub. ẽ. eo. tit. in fi. dicens, q ec
cleſiaſtici poſſunt recipere legata pro anima ab excõicatis &
publicis peccatoribus, tamen non debent ſe obligare ad oran
dum pro talibus. & quantumcunq; quis ſit publicus peccator,
poteſt & debet, & ei eſt cõſulendum, vt bona opera exerceat,
nam licèt bona, quę fiunt in peccato mortali non proſint quo
ad vitam æternam, valent tamen quo ad alia, putà quo ad mi-
nus ſupplicium ſubeundum in inferno, & quia Deus citius il-
luſtrat corda illorum dum viuunt, vt hr de pę. diſt. 3. in fi. & per
glo. no. in c. quod quidam. ẽ. de pęnitentijs. & ibi per Doct. Sed
Imo. in d. c. 2. in 19. col. tenet ſe cum opi. Bar. & Innoc. cum qua
etiam tranſit Io. And in d. c. cum voluntate. nam incongruum
videtur, q eccleſia acceptet relictum pro anima illius, quẽ con
ſtat deceſſiſſe in peccato mortali, vnde non eſt incongruum, q
eccleſia talia relicta petere non poſſit, cum hoc habeat ſpeciẽ
mali exempli, quod nullatenus eſt fiendum, per id quod habe
tur in c. cum ab omni. ẽ. de vita & hone. cle. ſm Imo. Sed aduer
te, quia hoc procederet in oblationibus, quæ cum fiant in pu-
blico, & in eccleſia, non debẽt recipi a publicis peccatoribus,
ex quo eſt cauſa mali exempli, vt in c. oblationes. 90. diſt. ſecus
autem in elemoſynis, vt in d. c. cum voluntate. nec alteraretur
propter hoc natura elemoſynæ, licèt fieret publicè, vt tenent
Doct. in d. c. cum voluntate. nec etiam videtur fienda differen
tia, quando aliud relinquatur eccleſiæ ſimplici, & quando pro
anima, cum quicquid relinquitur eccleſiæ, videat ad pias cau-
ſas, & pro anima relinqui, vt in c. requiſiſti. ẽ. de teſt. & l. illud,
de ſacroſan. eccle. & tenet glo. & Bal. in auth. ſimiliter. in prin.
C. ad l. fal. & omne relictum pro anima dicitur ad pias cauſas,
ſm glo. ſing. in l. ſi quis Titio. ff. de leg. 2. vnde ergo licèt expreſ
ſè relinquatur pro anima. videtur q eccleſia poſſit recipere le-
gatum, & non teneatur nec debeat pro talibus orare, non ta-
men ſtat per eccleſiam, ſed impedimẽtum eſt propter delictũ
ipſius delinquentis, argu. l. miles. §. fi. ff. de adul. & facit l. ab ad-
miniſtratione. C. de leg. ideo eſt q ſi teſtator reliquit decem ec
cleſiæ pro ſua ſepultura, & talis decedat excõicatus, & ſic non
poteſt habere eccleſiaſticam ſepulturam, nec eſt pro ipſo orã-
dum, vt in c. ſacris. ẽ. de ſepul. quod ea quo non ſtat per eccle-
ſiam, debebit conſequi legatum. & ita tenuit Bal. in d. l. in fi.

C. de his quę ſine nomine. & eſt de mentẽ Inno. in c. in noſtra.
ẽ. de ſepul. & tamen conſtat, q quicquid relinquitur eccleſiæ ſe
pulturæ cauſa, dicitur relinqui pro anima, vt per Inno. in d. c. in
noſtra. intellige pro orationibus ex his, vt ſic non obſtat atu-
mæ defunctorum, 13. q. 2. cogita tamen in prædictis, & vide 14.
q. 5. per totum. & ibi per glo. in ſumma, & in d. c. non eſt puniẽ
34 da. & in d. c. oblationes. † Decimoſeptimo prohibetur teſtari
vſurarius manifeſtus, vt eſt tex. ſing. in c. quamquam. io fi. j. de
vſuris. eo. lib. vbi dicitur, q teſtamentum eſt ipſo iure irritum,
niſi ſeruata forma illius c. quę eſt, q fiat prius reſtitutio, vel prę
ſtetur cautio de reſtituendo, nec ſufficeret, q teſtator in ſuo te-
ſtamento mandaret vſuras reſtitui expreſſa certa quantitate,
vel non expreſſa, niſi prius fieret reſtitutio, vel idoneè caueret
de reſtituẽdo hoc modo, videlicet q præſtetur cautio illis, qui
bus debet fieri reſtitutio ſi ſunt præſentes, vel alijs perſonis ex
quibus quæratur directa actio, de quibus perſonis ibi per glo.
in ver. poſſint, vel iſtis perſonis abſentibus epiſcopo loci, aut
eius vicario, ſeu rectori parochiæ, in qua teſtator habitat, præ-
ſentibus aliquib. perſonis fide dignis de ipſa parochia, aut ta-
bellioni de ipſius epiſcopi mãdato, & cautio debet eſſe idonea
cũ fideiuſſore vel pignore, & debet in cautione exprimi quan
titas certa, quando de hoc manifeſte apparet, aliàs debet expri
mi & moderari arbitrio recipientis cautionem prædictam, vt
hęc omnia habentur in d. c. quamquam. de quibus ibi plenius
per glo. & Doct. & no. per Bal. ad intelligentiam prædictorum
in l. executorem. C. de execu. rei iudi. in 5. & 6. col. Sed quærit
primo, an omnis vſurarius indiſtinctè ſit inteſtabilis. & dic q
non, ſed ſolum ille, qui eſt manifeſtus, de quo loquitur text. in
a d. c. quamquam. Et quis dicatur vſurarius manifeſtus[a], vide per
glo. in ver. manifeſtos, in c. j. ẽ. de vſuris. eo. lib. & ibi per Docto.
& in c. 3. ẽ. de vſuris. & ibi per Inno. & per Bald. in d. l. executo-
rem. & per Bar. in l. 3. ff. de furtis. & per Fed. in ſuo conſi. 8. Secũ
dò quæritur, an vſurarius manifeſtus non ſeruata forma ſupra-
dicta poſſit facere codicillos. & dic q non. ſicut non poteſt fa-
cere teſtamentum, vt in l. j. ff. de leg. j. & ita tenet glo. & Doct.
ſequuntur in d. c. quamquam. in fi. imo voluit ibi glo. no. idem
eſſe in qualibet alia vltima voluntate, vt debeat ſeruari forma
ſupradicta. & aliàs ipſo iure non valeat. ita ſequuntur ibi Doc.
& Lap. in ſua alleg. 123. quæ incipit, Iudi. nomine, ideo ſi ſit vlti
ma voluntas ab ipſo vſurario per epiſtolam, vt fieri poteſt, vt
in l. & in epiſtola. C. de fideicom. non valebit, vt voluit Ange.
in ſua diſpu. quæ incipit, Aſtenſis miles. in ver. de quinto. & in
ver. de tertio. & in ver. ſexto tamen dubium idem eſſet ſi ab ip
ſo vſurario ſit facta vltima voluntas taliter, q non habeat ſin-
gulare nomen, ſed ſit vltima voluntas in genere, de qua in l. li-
cet. C. de pact. Tertiò quæritur, quid in donatione cauſa mor-
tis. Lap. in ſua alleg. tenet idem eſſe, quod in teſtamento & co
dicillis, cum ſit ſpecies vltimæ voluntatis, vt plene no. in d. l. 2.
& ita diſputando determinauit Io. Cald. in ſua diſpu. quæ inci.
Canonica conſtitutione cauetur. ſed Bal. in d. l. executorem, in
3. col. determinat contrarium ſupponens. q ſi tamen in hoc iu-
dicio eccleſiæ. & addunt plures no. rationes, de quibus ibi per
eum. Idem etiam ſequitur Ange. in d. diſpu. in ver. ſed de quar-
to dubitatur quare. Pau. in dicto c. quamquam. reducit opi-
niones ad concordiam, vt prima opi. procedat, quando dona-
tio cauſa mortis fieret in ipſo teſtamẽto vel codicillis, cũ tunc
nãm vltimæ voluntatis ſapiat. facit qđ no. Bal. in l. hæredes pa
lam. § fi. ff. de teſtamentis. & in l. ſenium. C. qui teſt. Si vero do
natio cauſa mortis fiat ſeparatim & de per ſe, & tũc valeat, nec
locum habeat d. c. quamquam. cum tunc donatio accedat ad
naturam contractus, per no. in c. de his. ẽ. de ſepul. & in c. Ray-
nutius ẽ. de teſtamentis. & ita tenet Lap. & Abbas in d. c. quã-
quam. & ita tranſit ibi Do. & Imo. dicentes prædicta vera, niſi
donatio cauſa mortis ſeparatim facta eſſet de omnibus bonis
vel maiori parte, quia tunc præſumerẽtur facta in fraudem, &
non valeret, vt habetur in l. omnes. §. Lucius. ff. quę in frau. cre
di. cogita tamen, quia cum diſpoſitio d. c. quamquam. habeat
locum in omni vltima volũtate, vt patet ibi in tex. & tenet ibi
glo. & omnes Doct. ſequuntur, ſtat dubitatio, an donatio cau-
ſa mortis magis accedat vltimæ voluntati ſiue contractui, de
quo plene per Docto. in d. l. 2. ſed cum d. c. quamquam. emana
uerit in fauorem animæ, ſatis videtur idem eſſe dicendum in-
diſtinctè in donatione cauſa mortis, cum ſit eadem rõ, & quia
fauore animæ ſit extenſiu legis correctiuę etiam ex identitate
ratio-

ADDITIO.

a Vin. God. Vſurarius manifeſtus quis dicatur. Adde Alex. in l. 2. ff. de furt: Fely.
in c. auditis. col. 6. de praeſcri.

rationis, vt dixit singulariter Bar. in auth. sacramenta pub. C. si aduersus ven. 35 † Quartò quæritur, Eo casu, quo testamentū vsurarij, vel codicillus, vel alia vltima voluntas est ipso iure nulla, an saltem valeat ad pias causas Bart. in l. j. de sacrosan. eccle. in ver. sexto quæro. tenet q etiam ad pias causas non valeret, per ea quæ dicta sunt s. in excōicato, idem tenet Lap. in d. alleg. 123. & in alle. 30. in prin. & idem Domi. in d. c. quamquam. §. fi. in 4. col. in princi. & idem Bal. in d. l. j. in rep. & lectura, & idem do. Nic. in rub. s. de testamētis. Sed limita primo, nisi apparuissent signa contritionis in ipso vsurario manifesto, quia tunc quo ad relicta piæ causæ valeret vltima voluntas, vt concludit do. Ant. & Pet. de Ancha. per d. l. j. prout refert Do. in d. c. quamquam. §. fi. Sed cogita in hoc, quia cum in d. c. quamquam. in prin. dicat nō sufficere, licèt vsurarius mādet restitui vsuras, nisi prius satisfaciat vel caueat, prout ibi dicitur. Et cum illud sit signum contritionis, sm no. per Docto. in c. a nobis. el 2. s. de sen. excō. & tamen hoc non sufficit, ergo sequitur, q sola signa cōtritionis non sufficiāt, nisi seruetur forma d. c. quamquam. etiam ad pias causas, cum Doct. vt s. teneant, q eo casu quo non valeret testamentum vsurarij, non valeret etiam ad pias causas, voluit ergo Papa indistinctè seruari formā d. c. quamquam. quod potuit facere ipse Papa, vt ibi per glo. in fi. & sic non ob. d. l. j. Secundò limita, quando in tali vltima voluntate vsurarij manifesti essent annuatim relicta alicui alimēta, & per triennium ab hærede scienter præstita, quia tunc poterāt peti pro futuris annis, vt in l. j. C. de fideicom. Ange. in d. disputatione, in ver. de nouo. Sed certe idem Ang. in repe. l. si certis annis. C. de pact. voluit contrarium, dicens q d. l. j. habet locum in vltima voluntate minus solenni facta ab eo, qui erat habilis ad testandum, secus si talis esset inhabilis ad testandum, quia tunc d. l. j. locum non haberet, per no. per Bar. in l. cum lex. ff. de fideius. Sed vsurarius manifestus fit ipso iure inhabilis, nisi seruata forma d. c. quamquam. ergo sequitur, q in ead. l. j. locum nō habeat text. præterea in d. l. j. est speciale fauore alimentorum, eo quia tale legatum dicitur ad pias causas, quando fit pauperi. & ita intelligi debet d. l. j. sm Ang. in d. l. si certis annis. & est de mente Bar. ibi dicenos, q d. l. haberet locum in legato facto in refectione pontis vel viarum, quod censetur ad pias causas, sm glo. in authen. similiter. C. ad l. Falcid. & sic generaliter in omni legato ad pias causas, putà pro dote, sm Bart. ibi, vel pro redemptione captiuorum, sm Ange. ibi. Sed ista vltima ratio non concludit, quia Doct. concludunt, q ad hoc vt habeat locum d. l. j. est necesse, q concurrant omnia requisita in d. l. j. ita q non sufficeret solus fauor piæ causæ, & tamen ad pias causas non valeret talis vltima voluntas vsurarij, vt supra. ergo nec debet valere in alimentis, & in alijs pijs causis. Tertio limita, nisi quando relicta in tali vltima voluntate vsurarij manifesti essent soluta, quia tunc non possent repeti, etiam si talia non essent relicta ad pias causas, & hoc propter naturalem obligationem, quæ oritur ex tali voluntate, vt voluit Angel. in dicto versi. de nouo. 36 † Sed cogita, quia videtur quòd etiam nec naturalis obligatio oriatur ex tali vltima voluntate, ex quo lex resistit, & sic tollit naturalem obligationem, secundū no. in d. l. cū lex. & in l. si non sortem. ff. de condi. inde. & sic videtur, q si essent soluta, possint repeti, per no. in l. j. ff. de condi. indebi. & ita est de mente Ang. in d. l. si certis. dum alleg. d. l. cum lex. Quarto limita, nisi in tali vltima voluntate vel testō esset factum relictum certis personis pro restitutione vsurarum extortarū, vel alias male ablatarum, cum tunc quo ad illos valeret testamētum vsurarij quo ad illam quātitatem quæ apparet extorta, vt vr velle Lap. in d. alle. 30. in prin. vt refert Doc. in d. c. quāquā. sed certe Lap. ibi videtur velle contrarium, dum dicit q si testator mandat in suo testamento restitui vsuras illis personis, de quibus in libris suis fit mentio, q ex hoc deprehenditur esse vsurarius manifestus etiam quo ad rūpendum testamentū, & sic tenet q testamentum non valeret. Præterea hæc limitatio esset contra c. quāquam. in prin. vbi habet, q etiam si vsurarius mandet in testamento vsuras restitui certis personis expressa certa quantitate, de qua constet, tamen non valet illa dispō, nisi seruata forma d. c. quāquā. pro quo etiam facit, quia cum de vsuris extortis debeat constare aliter quam per confessionem vt dicetur j. tunc legatum esset inutile, vt in l. si creditori. ff. de lega. 1. Quinto limita, quando in testō vsurarij seu vltima volūtate fuisset relictum pauperibus pro incertis & male ablatis, cum valeret testamentum vsurarij, sicut quo ad hoc valeret testamentū condemnati ad mortē, vt tenēt Io. An. & Pe. de Anc. in d. c. quāquam. dicentes, q de incertis & male ablatis debet constare aliter quam per confes. ita voluit gl. in l. si donatione. C. de colla. iō dicit Io. An. ibi, q tale legatum debetur tūc non tā iure legati quam primæuę obligationis, unde deducitur ut æs alienum, ut ibi per eum. Sed aduerte, quia licet hoc procedat in condemnato ad mortem, ut dictum fuit s. tamen in usurario hæc limitatio non procedit, dato q usurarius manifestus in sua ultima uoluntate relinquat pro incertis & male ablatis, & dato q de incertis & male ablatis notorie cōstaret, & dato q relinqueret pauperibus, q̄d probat primo, quia usurarius non potest testari etiam ad pias causas, ut s. sicut esset isto casu. Secundò, quia distributio incertorum post mortem est casus reseruatus soli episcopo, secundum glo. or. in c. a. j. de pę. debet ergo distributio fieri per episcopum & non per ipsum usurarium qui est persona suspecta, sicut alias dixit Archi. in c. religiosis. j. eo. ad intellectum c. cū sit. s. de iudæis. Tertio, quia licet usurarius manifestus mandet restitui usuras certis personis & expressa certa quantitate, & de illis constet, tamen non ualet talis dispō, ut in c. quāquam. in prin. in tex. & glo. nisi seruata forma supradicta & est dictum s. in proxi. limitatione. fortius ergo non debet ualere si pro incertis, & sic pauperibus mādet 37 restitui, arg. c. cum tuę. s. de usur. † Quinto quęritur, quid si tpe cōditi testamenti non erat vsurarius manifestus, sed postea fit, vel tempore mortis, an irritetur testamentum, si non satisfecit, vel pręstita cautione decessit. & dic q sic, vt tenuit Pa. Imo. & do. Flo. in clem. j. de sepultu. & Lap. & Domi. in d. c. quamquam. in fi. & Imo. in d. c. 2. in 18. col. & Bal. in l. a. C. de bo. pos. contra tabu. quia in testatore requiritur habilitas duobus temporibus, s. tempore conditi testamenti, & tempore mortis, vt l. j. §. si filius. ff. de le. 3. cum fęnerari sit delictum quod in alium committitur, vt nota. in l. 3. s. de vsuris. ergo inhabilitas superueniens rumpit testamētum, vt in l. j. §. exigit. ff. de secun. ta. & ibi per glo. no. & ita videtur velle Fe. in suo consi. 7. & ita est tenendum, licèt Ange. voluerit contrarium in d. dispu. in ver. super 12. pro quo etiam facit quod j. proxi. dicetur. & satis proba- 38 tur in d. c. quamquam. † Sextò quæritur, quid si vsurarius præstita cautione fecit testamentum, deinde cōtinuauit vsuras occultè, an irritetur testamentum. Fed. in d. consi. 7. no. per plures rationes terminauit q sic, & ita sequitur Lap. & Domi. in d. c. quamquam. & Imo. in d. c. 2. & Bal. in d. l. executorem. in 9. col. etiam si præstitisset cautionem nomine vsurarum exactarum, vel quæ fuerint in futurum, quia de receptis ex post quarum est certa quātitas, non est facta cautio specificata, prout requiritur. & hanc partem sequitur do. Ant. in d. c. 3. vbi plene examinat istum art. licèt do. Nic. ibi sentiat contrarium, nam ex quo talis non fuit postea manifestus vsurarius, non videtur annullari testamentum, arg. glo. no. in ver. publice. in clem. j. de vi. & ho. & in c. notificasti. in ver. cum omnis. 33. q. 5. & maximè cum illa sit pęna, debet restringi, vt in regu. odia. j. eo. lib. Sed certè prima pars verior de iure, quare cum respiciat fauorem animarum, debet latissimè interpretari, vt per Bar. in d. auth. sacramēta pu. & per Io. And. in c. pen. s. qui fi. sint legi. & per Doct. in c. fi. s. de simo. & ad supradictas glo. respondet Fed. in d. consi. & do. Anto. in d. c. 3. vnde dicebat Bal. in auth. cui relictum. C. de indi. vi. in 3. col. q pręstita cautione si postea vsurarius interpellatus non seruauit cautionem, perinde est ac si nūquam cauisset, idem ergo si continuauit vsuras. Septimo quæritur, an valeat testamentum vsurarij, si ex post facto & post testamētum conditum præstat cautionem supradictam. glo. in d. c. quamq̄. §. fi. dixit hic sufficere quandocunq; pręstetur ante mortem, & ita tenet ibi Io. And per plures rationes, referens Nic. Mat. disputando tenuisse arg. l. vniuersa. C. de preci. impe. offe. sed Io. Mo. in d. c. quamquam. tenet contrarium, argu. l. j. §. j. vide ibi per Bal. ff. de leg. 3. quia in testamento requiritur habilitas personæ tempore testamenti & mortis. & ita tenet Dy. in d. §. j. & Io. de Lig. in d. §. fi. c. quamquam. & Bal. per plures rationes in l. a. circa fi. C. de bo. pos. contra tab. Quare Pau. & Io. de Fan. in d. §. fi. dicūt, q hæc opinio procedit de rigore iuris, sed de æquitate procedit opinio glo. & idem dicit Bal. in d. l. executorem. in 8. col. & in l. ex libera. C. de his & legiti. & in l. seruus. C. de legatis. & in d. l. vniuersa. & Ange. in d. dispu. in decisi. j. q. Sed certe q opinio glo. procedat etiam de iure, tenuit Bar. in l. filium præteritū. ff. de iniusto testa. argu. illius l. & l. si is qui soluendo non erat duos. ff. de hære. instit. & ita sequit Imo. in d. c. 2. in 18. col. & Dom. in d. §. fi. & Pet. de Ancha. in d. c. quamquam. in 15. col. & plene per eum in c. si eo tempore. s. de rescrip. eo. lib. & do. Anto. in c. 3. s. de vsuris. de his omnibus vide plenius in dictis locis per Doctu. Octauo quæritur, quid si talis cautio præstetur per hæredem post mortem vsurarij, an eius testamentū firmetur. Glo. no. in ver. manifestos. in clem. j. de sepul. dixit, q non

non,& ita sequitur hic Pau.& Bal.in l. si hæreditas. C.de testa.
vbi dixit, quod hæredes etiam satisfaciendo non faciunt con-
ualescere testamẽtum,cum nemo post mortem possit fieri te-
stabilis,vt io d.§.exigit. Sed Pet.de Anch.in d.c.si eo tempore.
limitat hoc verum, nisi talis cautio præstetur post mortem de
speciali mandato testatoris.& idem sequitur do.Flo.in d.cle.j.
dicens ita fuisse disputatum. Sed certe hoc procederet, vt tali
nõ denegaretur sepultura,sed quo ad testamẽtum secus est,cũ
testamentum cõfirmetur morte,& non post,vt in c.cum Mar
thæ.§.de cele.miss. & quia si de rigore iuris cautio superueniẽs
post testamentum etiam in vita testatoris non firmat testamẽ
tum,vt tenent Doct.§.c.proxi. fortius & sine dubitatione non
firmat post mortem testatoris.Item hoc esset contra casum ex
pressum in d.c.quamquam.& ibi per glo. in ver.mandaueriot.
non sufficit ergo cautionem præstari post mortem & de man-
dato testatoris. Vnde dicebat Bald.in d.l.executorem.in 3.col.
ꝙ quantumcunq; vsurarius faciat testamentum de licentia &
præsentia episcopi, & mandet vsuras restitui deputato execu-
tore ad distribuendum,tamen si ipse non præstat cautionẽ præ
dictam,non valet testamẽtum,quia episcopus non potest mu-
tare formam traditam a canone, imo etiam nec legatus de la-
tere posset dispensare contra formam concilij,in d.c. quamq̃.
vt in c.dilecto.§. de præben. & per glo.no.in c.cum dilectis.in
39 prin.§.de elect.† Decimooctauo prohibetur testari filius vel fi
liam potestate patris, vt in l.qui potestatem.ff.de testa.& in l.
senium.& l.pen.C.qui testa.vbi dicitur etiam de licentia & cõ
sensu patris hoc non posse. quod procedit nõ solum in bonis
profectitijs,sed etiam aduentitijs,& non solum in his,in quib.
patri quæritur vsus, sed etiam in his in quibus non quæritur.
de quibus in auth.excipitur.& per Do. C.de bo.quæ lib. & ita
no.probatur in d.l.pen.Et ita tenet Spec.in d.§.compendiose.
ver.6.Iotantum ꝙ etiam filiafa.siue nupta siue non,non posset
facere testamentum etiam in sua dote, & etiam patre consen-
tiente,vt no.in l.filiæ meæ.ff.solu.matri.& tenet Bal. in d.l.se-
nium. circa fi. dicens ꝙ filiafa. in dote non habet hæredem ex
testamento,sed ab intestato sic,vt ibi per eum, & per Bar.in l.
a post dotem.ff.solu.ma.In castrensibus [a] tamen bonis vel quasi
potest filius testari etiam sine consensu patris,vt in l.fi. C.qui
testa. Limita singulariter tamen prædicta procedere, præterq̃
in filijsfa.clericis,qui licèt sint in potestate patris,vt in c.fi.§.de
iudi.eo.lib.& in l.sacrosan.& in auth.presbyteros.C.de episc.
& cleri.cum nullus ordo ad episcopatum j.liberet filiũ a patris
potestate,vt singulariter probatur in c.per ven.qui filij sint le-
gi.& in auth.sed dignitas.C.de epis.& cleri.& plene per Inno.
in c.in dño.ver.§.de æta.& quali.tamen possunt testari in om-
nibus præterquàm de patrimonialibus,& sic profectijs.In ad-
uentitijs ergo possunt indistinctè testari etiã sine consensu pa
tris,vt in d.l.sacrosan. & authẽ.presbyteros.& in c.quia nos.§.
de testa.& ita voluit glo.in c. quia ingredientibus.19.q.3. vnde
in filiosfami. clerico bona profectitia dicunt quod proueniunt
a patre,vel de bonis ecclesiæ,vel eius intuitu, & de talibus nõ
potest testari,vt d.c.quia nos.& l.certum.C. fa.ercisc. aduenti-
tia verò dicuntur omnia alia bona aliunde quęsita,ſm Io.And.
in rub.§.de peculio cle.vbi Imo.& alij Doct.concludunt, ꝙ in
clerico omnia aduentitia post clericatum non censentur qua-
si castrensia, vt sic de illis testari & disponere possit sine patris
cõsensu.& ratio esse potest,quia clericus dicitur esse miles cę-
lestis militiæ,vt voluit glo.no.in l.miles.in prin.ff.de re iud.vn
de quicquid acquirit,dicitũ castrense vel quasi,vt d.auth.presby
teros.& ita tenet Spec.in tit.de actore.§.j.ver. sed cum clerico
rum.& procedunt prædicta non solũ in presbyteris,sed etiam
in constitutis in minorib. ordinib. vel etiam habentib. solum
primam tonsuram,cum & isti clerici appellentur,vt in c.cleri-
cis.19.dist.& ita sequitur do.Anto.& Imo.in c.quia nos.de qui
bus ibi plene per eos,& per Doct.in d.c.fi.& ibi quãdo sit ꝙ fi
40 lius possit esse in iudicio sine consensu patris.† Sed quæritũ pri-
mò, an filius fa. possit facere codicillos eo casu quo non potest
testari.& dic ꝙ non,vt in l.a.de leg.j. & ita tenet glo.in l. cum
is.§.j.ff.de dona.causa mor. & ita sequuntur ibi Docto.de quo
etiam no.in l.fi.C.de codicil. Sc̃dò quæritur, quare sit ꝙ filius
potest donare causa mor.consentiente patre,vt d.§.j.& non te
stari. & dic, quia non sicuti viuentium ita defunctorum actus
suspendi receptum est,vt in l.fi.in fi.ff.cõmunia prædiorum.se
cundum Bal.in d.l.senium.in prin.vnde testamentum non po
test dependere ex alieno arbitrio,& sic a consensu patris,l.illa
institutio.ff.de hære.insti.sed donatio causa mortis videtur ac-
cedere potius ad naturam contractus, quam vltimæ volũtatis,
vt dixit glo.no.in l.1.in prin. ff.de dote præleg.& contractus pos-
sunt pendere ex alieno arbitrio, vt in l.fi. de contrahen. emp.
ideo donatio causa mortis potest fieri patre consentiente, ſm
41 glo.& Bar.in d.l.j.& Imo.ibi,& in d.l.a.in 12.col. † Tertiò quæ-
ritur,quid si filius fecit testamentum de consensu patris, quod
fieri non potest,vt §.apposuit clausulam,si non valet iure testa
menti valeat iure cuiuslibet alterius vltimæ voluntatis.an va-
leat tunc vt donatio causa mor.ex quo iure testamenti vel co-
dicillorum valere non potest,vt §.videtur ꝙ sic,vt d.§.j.Sed cõ-
trarium tenet Spe.in d.ver.6.ver.quid si filius.& ratio est, quia
vt filius possit donare causa mor. requiritur ad hoc specialis &
expressa licentia patris,vt in l.filiusfa.ff.de dona.& sic requiri
tur,ꝙ fiat mentio de do.cau.mor.facit l.Seia.ff.de do.cau.mor.
& ita sequitur Cy. in d.l.senium. & Bal.in d.l.qui in potestate.
in fi.sed Guil.de Cu.in l.j.C.de codicil.intelligit prędicta vera,
nisi pars sit præsens, quia tunc benè valeret, vt donatio causa
mortis,quæ requirit præsentiam partis, vt l.inter mortis. ff.de
do.cau.mor.Sed certè hoc procederet ſm Bald. in d.l.senium.
quando filius expresse dixisset, dono vel promitto causa mor-
tis.& sic quando verba adaptantur,ita ꝙ donans obligetur, &
etiam in donatario apparent aliqua signa consensus, cum do-
natio causa mortis requirat nudum pactum, & sic ex illo solo
perficitur,ſm glo.no.in l.cum pater.§.Mæuio.ff. de leg.a. & in
l.2.C.de iure do.aliàs verò procederet prima opinio,quia dicta
clausula,si non valet iure testamenti &c. non operatur vbi est
defectus personæ,sed vbi est defectus solennitatis,vt no.in au
thẽ.ex causa.C.de lib.& posthu.ſm Bal.in d.l.senium.& ita ẽt
videtur velle in l.j.C.de sacrosan.eccl.in rub. Sed Ange.in d.l.
qui in potestate.tenet ꝙ si donatarius fuit præsens & acceptãs,
ex quo talis acceptatio transit in pactum,ꝙ valebit vt donatio
causa mortis,& maximè si post enumeratas species vltimæ vo
lũtatis. & hoc operatur natura dictionis cuiuslibet, quæ idem
importat quod singularis demonstratio, vt l.qui liberis. §.hæc
verba.ff.de vul.& pup.& in l.si pluribus.ff.de lega.a. Sed Imo.
in d.l.qui in potestate.intelligit hoc verum,quando esset facta
expressio specierum,putà quia dictum sit, si non ualet iure te-
stamenti uel codicillorum,ualeat iure cuiuslibet alterius ulti-
mæ uoluntatis, aliàs non sufficeret generalis enumeratio, ex
quo requiritur specialis expressio, arg.c.qui ad agendum.§.de
procur.eo.lib.& facit l. sed & si quis.§. quæsitum.ff.si quis cau.
Vbi uerò præcedit enumeratio specierum,tunc sub illa uniuer
sali cuiuslibet, uel alterius,uidetur comprehendi donatio cau
sa mor.cum alia non sit species ultimæ uoluntatis, quæ possit
comprehendi, quàm testamenti codicillorum & donationis
causa mor.ut l.fi.C.de do.causa mor.& habetur tunc pro spe-
cialiter expressa, per no.in l.j. & a.ff. de libe.& posthu. & per
Bar.in l.si quis in prin.testa.ff.de lega.3.Sed idem Imo. in d.§.j.
sequitur dictum Ang. etiam si non expresse sit facta enumera
tio specierum, & hoc pp illam dictionem uniuersalem cuius-
libet,ex quo late sumpto uocabulo donatio causa mor.dicitur
ultima uoluntas,ſm glo.in d.§.j.& in d.l.fi.& sic uidetur,ꝙ illa
includatur, ut sic actus potius ualeat quàm pereat, l.quoties.
ff.de re.du.& in c.abbate.§.de uer.signi.& quia in testamentis
debet fieri largissima interpretatio,ut l.in testamentis.ff.de re
gu.iu.Non ob.d.l.filiusfa.quia ibi loquitur, quãdo conceditur
administratio inter uiuos,quo casu non uidetur concedi pote
stas donandi causa mortis nisi exprimatur, sed in casu isto con
ceditur relinqui in ultima uolũtate, & uult ꝙ ualeat omni mo
42 do quo potest,ſm eum.† Sed aduerte primò,quia opi. Spe. ui-
detur uerior non solum quando non est facta expressio specie
rum,sed etiam quãdo esset facta, quia illa uerba, cuiuslibet rei
alterius, possunt continere etiam aliam ultimam uoluntatem
quàm sit testamentũ,codicillus,uel donatio causa mortis,pro-
ut habetur in l.licet.C.de pact.& in l.fi. C.fa. ercisc. & in l.hac
consul.§.ex imperfecto.C.de test.unde non includũt donatio-
nem causa mortis,in qua requiritur expressa mẽtio, ut §.& sic
cessat tunc ratio Bar.de qua in d.l.2.& in d.l.si quis.in princi.&
quia omni casu uidetur,ꝙ requiratur specialis expressio de do.
cau.mor.ut d.l.filius.& l.Seia.Et sic sequitur,ꝙ ad hoc, ut testa
mentum conseruetur per uiam do. cau.mor. sit de necessitate
exprimendum in dicta clausula de donatione causa mortis, di
cendo,si non ualet iure testamenti uel codicillorum, ualeat iu
re cuiuslibet ultimæ uoluntatis, & do.cau.mor.& uerba gene
ralia non sufficiunt,ut §.sed & si quis.& d.c. qui ad agendum.

&

ADDITIO.

a Vin.God. No.ꝙ bona castrensia vel quasi non veniunt in diuisione.Alex.post Bar.in l.si finita.§.si de veteri.de dam.infe.& idem Alex.in l.3.§.si filius, quod quisque iu.

& d.l.Seia.& d.l.filius. vt ex prædictis patet. Sed dubitatio remanet primo per ea quæ dicit Bal.in d.l.senium.quia testando non conueniunt verba donationi cau.mor. quæ pactione, vel traditione conficitur, vt d.l.inter mortis. & sic non sufficiunt verba apta ad testamentum,vt d.l.verba gesserũt. ff.de ver. sig. & l.nõ codicillum.C.de test.Sed certe ex quo do.cau.mor. perficitur consensu partium,vt ĩ.si de illo apparet, satis sufficiunt verba æquipollenna,vt in l.certum.ff.si cer.pet. Secũdò remanet dubitatio,an sit necesse,ꝙ donatarius,quando est præsens, debeat expresse consentire & acceptare.& Docto. vt ĩ.tenent ꝙ sic,vel debet notarius stipulari vel recipere pro absente,secundum Bal.in l.eam quam.in 5.col.C.de fideicõ.sed Bart.in l.quæ dotis.ff.solu.mat.tenet ꝙ si ille talis est præsens, non sit necesse ꝙ aliter appareat de signis sui consensus, quia semper videtũ consentire.Sed certe cum dona.cau.mor.requirat consensum vtriusq; partis,vt ĩ. nõ videtur ꝙ debeat præstari nisi appareat, vt per glo.in l.illud.C.de sacrosan.eccle.& no.in l.consensu.ff. de act.& obli.& in l.j.& in l.item quia.ff.de pact. & per Bal.in d.l.senium.de quo tamen plenius per Docto.in d.l.quæ dotis.

43 † Secũdò aduerte, quia en casu quo sustentaretur testamentum factum a filio in vim donationis causa mortis, tunc sicut quando testamentum sustentatur in vim codicillorum per clausulã codicillarem,hæres institutus in testamento non est hæres directo,sed per fideicom. debet consequi hæreditatem a venientibus ab intestato,vt no.probatur in l.quærebatur.§. vtrum.ff. de test.mil.& per Bal.in l.j.ff. de iure codicil. bene facit l. Sceuola.ff.ad Treb.& l.postumus §.si paganus. ff.de iniu. testa.ita videtur dicendum in hæ.instituto a filiofa.in testamento,ꝙ sustentatur in vim donationis causa mor.& facit tex.& gl. & ibi Bar.in d.l.licet. Sed certe cum isto casu valeat vt donatio causa mor.& sic vt contractus,videtur ꝙ cesset tunc supradicta dubitatio, & diuersa ratio est in donatione causa mortis quã in codicillis,vt ĩ.& sic vr̃ etiam, ꝙ ad confirmationem dictæ donationis cau.mor. vt suum consequatur effectum, non magis requiratur aditio hæreditatis isto casu,quàm in alijs casib.de quo ar.per Bar.in l.mortis.ff.de do.cau.mor.& per Imo. in l.fi.co.titu.& per Bal.in l.cum virum.C.de fideicom. Item etiam sequitur,ꝙ pro hac dona.cã mor.facta in testamento competit solũ actio ex stipulatu,si intercessit vel condictio l.si quis argẽtum. C.de do.& non remedia Trebelliani, vel testamenti, quod ipso iure non valet.Item etiam videtur, ꝙ non detrahatur Treb. nec etiam Falci. ex quo iure contractus habetur, de quo tamẽ vide in l.si mortis.C.ad le.Falc.& per Bal. in l.executorem.C. de excep.rei iudi.cogita tamen supradicta. Et vltimo sequitur, quòd talis donatio reuocetur illis tribus modis, sicut reuocatur quælibet donatio causa mortis, scilicet per mutationem voluntatis, & sic per pœnitentiam, per reconualescentiam, & per ingratitudinem, vt in l. non omnis. ff. si certum peta.

44 † Quid autem sit in do.inter viuos facta in testamento, an possint mutari sicut & ipsum testamentum.Bal.in l. ex testamento.C.de fideicom.dixit ꝙ sic,& idem dixit in l.hæredes palàm, in fi.ff.de test.& Ang.ibi,de quo tamen ibi per Imo.& per Bar. in l.j. C. de falsa causa adiecta leg. & ibi per Bald. & in l.sancimus.C.de test.per Docto. in l.stipu.hoc modo concepta, ff.de ver.oblig.Et per Dy.in reg.ꝙ semel.j.eo.lib. Quarto quæritur, a an pater possit emancipare filium [a] quo ad actum testandi tantum.Bar.in l.j.§.si filij.ff.ad Treb.videtur velle ꝙ sic.Sed Bal.cõtra in d.l.seniũ.quia patria potestas est indiuisibilis, & non potest esse quis in duplici statu contrario, vt in l. j.§.j.C. de latina liberta.facit quod no.Bal.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca. in vlt.char.vbi voluit ꝙ fictio non possit induci per hominem sicut esset isto casu,in quo esset quis partim sui iuris,& partim non. Ad idem facit l.si ab eo.C.de legi.hære. quia speciale est ibi,vt per rescriptum Principis,ꝙ legitimatio vel emancipatio possit fieri ad vnum actum, ergo econtrario hoc ipse homo facere non poterit. & eodem modo potest responderi ad l.communem.C.de natural.lib. quia illud potest fieri per legem,& ex legis dispositione, secus ergo ex dispositione hominis. &

45 ita sequitur Imo.in d.§.in filij.& in d.§.j. † Quinto quæritur,an valeat statutum ꝙ filiusfa. possit indistinctè facere testamentũ sine cõsensu patris. Bar.in l.si quæramus.ff.de testa.tenet ꝙ sic, quia illud est impedimentum iuris ciuilis,cum patria potestas sit inducta tantum de iure ciuili,vt in l.nam ciuiũ.ff.de his qui sunt sui vel alie.ergo potest tolli per statutũ,vt in l.omnes populi.ff.de iust.& iu.& idem sequitur Imo.in d.c.a.in 14.col.dũmodo taliter testetur, ꝙ nõ fiat præiudicium patri circa vsumfru.Et idem tenuit Bal.in d.l.si quæramus.in fi.dicens no.ꝙ tale statutum debet interpretari sine præiudicio vsusfruc.patris, cum de iure suo & non alieno sit testandum.l. vxor patrui. C. de le.& l.ex facto,in prin.ff.de vulg.& pup.Sed tu vide eũdem Bal.in l.j.C.de sum.tri.circa medium, vbi voluit, ꝙ dictum statutum valeat quo ad ipsos subditos tantũ,secus vero quo ad forenses,vt ĩ filij forẽses accedentes ad illũ locum nõ possent ꝑ hoc testari, arg.l.fi.C.de test.& quia nunq̃ statutum põt legitimare personam sibi non subditam, nec circa illam aliquid disponere,vt.in l.j.ff.de tuto.& cura.da. Non ob.l.j.C. de emanci.li.quia ista est talis inhabilitas, quæ non potest tolli per consensum hominis priuati,vt ĩ.sed ibi secus.vnde dicit Bal.ꝙ cautela esset,si vellet testari filius forensis ꝙ ꝯsentiente patre,constituat ibi domicilium,quia tũc fit ciuis illius ciuitatis, vt l.j.C. vbi petãtur tuto.Et an filius habilitatus per statutum possit testari extra territoriũ illius ciuitatis.& Bald.ibi concludit ꝙ sic, ex quo statutum habilitat personam. Sed an tale testamẽtum trahatur ad bona extra territorium illius ciuitatis.Bart.in d.l.j. concludit ꝙ non,& idem Bal.ibi,& rationem vide ibi per eos. Et vide etiam per Bal.in auth.ingressi,in princ.C. de sacrosan. eccle. tenentem ꝙ consuetudo possit conferre filio ius testandi,& valeat,arg.c.Raynutius.& ibi per Inno.ĩ.eo.titu.

46 † Sexto quæritur,an filiusfa. possit testari indistinctè ad pias causas. & conclude,vt ĩ ꝙ in castrensibus,vel quasi potest testari de iure cõi,& sine patris consensu etiã in prophanis,vt in l.fi.C.qui testa.& in l.fi.C.de inoffi.testa.Sed in profectitijs non potest,cũ illa sint propria bona patris,vt in l.certum.C.fa.ercis.In aduẽtitijs autem,in quibus quæritur vsusfru.patri,nõ solum in vsufru.ipsius patris,sed etiam nec in proprietate dictorum bonorum, quæ proprietas est propria ipsius filij, testari non posset, vt est tex.in l.fi.§.filius.C.de bo.quæ li. etiam consentiente patre,vt d.l.senium.& d.l. qui in potestate. Sed in aduentitijs, in quibus patri non quæritur vsusfruc.sed filius habet proprietatem & vsumfruc. eodem modo testari non poterit etiam consentiente patre.& ita no.probatur in d.l.pen.C.qui testa. ibi,ut sine parentum consensu bona possideat,sm nostræ leg. distinctionem &c. & sic clare loquitur in aduentitijs, in quibus patri nõ quæritur vsusfru. vt in l.cum non solũ.§.si vero filius, circa prin. C.de bo.quæ li.& ita tenuit glo.in d.l.j.§. in filij. Et ita cõtter omnes Doct.sequuntur,vt patet ĩ.in princ. Non ob. tex.in Auth.vt liceat matri & auiæ.§.j.ibi, quacunq; velint via disponere,loquens in his in quibus patri non quæritur vsusfr. nam debet intelligi alio modo q̃ per viam testamenti vel codicillorum, vt ĩ.patet & de his. vnde ergo quæritur, an in his, in quibus testari non potest de iure cõi, de quibus s. possit saltem testari priuilegio piæ causæ.& Bal.in d.l. qui in potestate. tenet ꝙ sic ꝯsentiente patre,& idem Bal.& Ang.ibi per tex.singu.in c.licet.§.fi.a contrario sensu.j.de sepul.eo. lib. vbi etiam est tex.ꝙ filius potest sine patris cõsensu liberè sibi eligere sepulturam.& hanc partem sequitur Bald.in d.l. senium.in fi.& in l.j.§.j.in fi.ff.de leg.3.& Fede.de Sen.in suo ꝯsi.284.quia verbum iudicare, positum in d. §. fi. debet sumi largè non solum donando causa mor.sed etiam testando & codicillando,& ita intelligit gl.ibi in ver.iudicare. aliàs si voluisset intelligere de donatione causa mor.illud expressisset, vt in c.ad audientiam. ĩ.de decimis. & quia tũc illud verbum pro anima, ibi positum nihil operaretur,eo quia nõ solum pro anima,sed etiam qũocunq; filiusfa. de consensu patris potest donare causa mor. vt d.§.j. vt ergo verba aliquid operentur, prout debent, vt in c.si Papa.j.de priuile.debet illud verbum iudicare, intelligi latius, & sic quo ad aliam vltimam volunta.

47 † Et idem tenuit Fede.in consi.298.alia ratione.nam exceptio declarat reg. in non exceptuatis,vt in l.nam quod liquide.§.fi.ff. de pe. le. & in alijs firmat eandem reg.vt in c.2.ĩ.de coniugio lepro. & in l.quæsitũ. §.idem respondit.ff. de leg.3. & in Auth.de non al.§. si autem. sed cum in d.§.fi.dicatur, ꝙ pro anima absq; patris consensu filius iudicare non potest,nisi in castrensi vel quasi, etiam si excipit castrensia vel quasi, in quibus filius testari & contrahere potest,vt ĩ.ergo reg.quę ibi sumitur a contrario sensu,ꝙ possit filius in alijs bonis cum patris cõsensu iudicare pro anima,debet eodem modo intelligi etiam quo ad actum testãdi, per iura supradicta.& adducit etiam alias rationes.dicit tamen ꝙ nõ auderet sic consulere propter aucto.Io.And.tenentis ꝯtrarium in c.si pater.in prin.j.eo.vbi voluit Io. An.ꝙ verbum iudicare, expo-

ADDITIO.

a Vin.God. Adde an filiusfamilias prohibitus a statuto contrahere sine consensu patris,& sic quòd non possit se obligare sine consensu patris, & ꝓ se asserat se patremfamilias, attamen ex tali assertione non remanet obligatus. Tho.Gram.deci.2 2.nu.6 & vide ibidem,nu.9.si iurauit.

exponit pro do.cã mot. & idẽ voluit in d.§.fi.dicens q iudicare non sumit ibi pro testõ.& idem Archi.ibi, sed pro do. cã mot. per l.tam it.§.j.ff.de do.cã mor.& sic q filius ẽt de consensu patris non possit testari ad pias causas,& idem tenet Ioã. de Fan. in d.§.fi.hanc etiam partem sequitur ibi Pet.de Ancha.dicẽs,q opinio Io.An. est magis tuta, & q de facto interrogantis voluit ꝯsulere ꝯtium.& licèt ſm eum durum videatur,q d.§.fi.nihil inducat de nouo pro aĩa,tñ durius vr̃ q ibi per ar.a ꝯtrio sensu corrigant leges,in casu tñ quo per testm̃ ad pias cãs de patris consensu non præiudicaret,nisi ipsi patri,qui ꝯsensit.posset tollerari simplicitas canonistarũ, quę nõ curat de subtilitatibus,vt in c.dilecti.ǡ.de iudi.prout dicit Fede.in d.ꝯsi.sed quia in bona aduentitia ipsius filij non valentis testari succedit non solum pater,sed etiam mater & frater, vt in aut. defuncto.C. ad Tertul. quod solus consensus patris non possit istis præiudicare, sicut nec illorũ ipsi patri,illa non est simplicitas sed æqualitatis obseruantia inter pares & coniunctos,& grata legibus, vt in l.fi. C.de fru.& litis expen. & l.cum patet.§.libertis. de leg.2.& in c.j.ǡ. de mutuis peti. ſm eum. †Sed certè ꝯtiam partem sequit̃ idẽ Bal.in l.j.in ver.quærto.C.de sacrosan.eccle. quia ratio,quare ſm leges filius non potest testari etiam de ꝯsensu patris, est primo,quia vltimæ voluntates non debent dependere ex alieno arbitrio,vt d.l.illa institutio.sed ad pias cãs pñt dependere, vt in c.cum tibi.ǡ.de test.ergo cessat dicta ratio. Scd̃a ratio est pp præiudicium patris,vt in d.l.fi.§.filijs aũt. sed ista ratio cessat ꝯsentiente patre,idem ẽt sequit̃ Bal.in d.l.j.in proę. & in repe.Idem ẽt sequit̃ Imo. & Do.in d.§.fi. referens ẽt Io.Cald.ita tenuisse in suo ꝯsi.10.de test.Et idem tenet d.Nic.in rub.ǡ.de testa.& Imo.in d.c.2.in 12.col. vnde pro hac partę,vt ex prædictis patet, faciũt primo auct.tãtorũ Doct.a quo fortissimum est ar. vt 19.dist.in cano. Scd̃o faciunt, quia ad pias causas cessant rationes,quæ prohibent filium testari etiam de consensu patris, vt ǡ.Tertio adducitur d.§.fi.in verbo,pro anima. quod verbum aliàs nihil operaretur. Quarto, quia exceptio ibi posita debet declarare regulam,vt ǡ.est dictum.Quinto, qñ vnum determinabile apponit post plura determinabilia,debet pariter determinare,vt in l.hoc iure.ff.de vul.& pup.ergo si verbum iudicare,ibi positũ determinat exceptionẽ castren peculij, vel quasi quo ad actũ testãdi, vt ǡ.debet eodem modo re. in alio peculio aduẽtitio loquentem , & ibi sumptũ a ꝯtrio sensu determinare quo ad actũ testandi.Sexto quia dictum verbũ iudicare,est verbũ latissimum aptũ ꝯpręhendere actũ testandi,& quãlibet vltimã volũ.vt ibi per gl.& in reg.in iudicijs.ǡ.e.lib.& sic sequit̃,q non solũ ꝯstõ veteris iuris limitatiua,prout esset d.§.fi. sed ẽt si esset correctiua in totum,si habet fauorẽ aĩarum, & contineat sub se verba hñtia latũ significatum,prout est dictũ verbũ iudicare,dẽt largissime interpretari,& non restringi,vt dixit in sili Bar.in auth.sacra pub.C.si aduersus cen.& Io. An.in c.pen.ǡ. qui fi.sint legi.& tenẽt Do.in c.fi.ǡ.de simo.Septimo, quia illa verba latũ significãtia,debent ita interpretari,vt ꝯtineãt potentiã & valorem testamẽti,ex quo ipsa iura fauẽt ipsis testamẽtis,vt in c.fi.ǡ.de re iu.& in l.in testamẽtis.ff.de re.iu.& l.vel negare. ff.quẽadmodũ testã.Octauo,nã licèt intells.§.fi. possit esse dubius pro vtraq; parte,m̃ dẽt sumi ille intells,qui magis fauet ipsi aię,& sic ꝑ testõ,quia summa est rõ,quæ ꝑ religione facit,& sic ꝑ ipsa aĩa,vt in l.sunt personę.ff.de relt do.Nono,q̃a si hoc posset induci per ipsum statutũ ẽt in prophanis & non curatis rõnib.faciẽtib.in ꝯtriũ,vt ǡ.est dictũ,ergo nõ est absurdũ intelligere Papam in d.§.fi.ita disposuisse fauore aię,imo fortius & a maioritate rõnis est ita p̃sumẽdum,cũ Papa ibi loquat̃ in ꝯcernẽtib.fauorẽ aię,ar.l.sancimus.C.de sacrosan.ecc.& 12.q.j.pręcipimus. Decimo, quia ad pias cãs in testamẽtis non curat̃ de solennitatib.inductis a iure positiuo, per ea quæ hñr in d.c. cũ tibi.& in d.c.cũ esses.&.c.relatum.eo.lib.hr̃ in d.l.j.vbi ad pias cãs sine alia solẽnitate vnusquisq; põt in iure testari . Et sic vr̃, q in talib.relictis cesset oĩs solennitas,& maxime per illam auctoritatem,quã hẽt,q ea quæ spũ Dei agunt̃, nõ sunt sub lege, vt in c.licet.ǡ.de rñ.& 19.q.2.duæ sunt.Sed aduerte, quia ꝑ alia parte ꝯtria eo.modo posses argui per locũ ab auctoritate, vt patet.ǡ.per Doc.hanc partẽ tenentes. Quam ẽt tenet & sequitur d.Pe.de Perusio,in d.c.2.& Imo.in d.l.qui in potestate. vbi maturius & plenius hunc arti.q̃ alibi examinat.Pro qua etiam secundo facit, quia & aliæ plures sunt rationes , quæ prohibent filium testari,cum auctoritas & habilitas testandi sit publici iuris, & de iure publico conceditur , non autem pactis priuatorum, & sic a patrę, vt in l. testamenti factio. ff. de testamentis. 49 †Item quia patria potestas est publici iuris, vnde pater non potest eũm a se abdicare nudo consensu, vt l.abdicatio. C. de patria potestate. & licet in his, quæ sunt publici iuris, patria potestas nõ curetur,vt in l.nam q.ff.ad Treb.tamen illud verum in his,quæ fiunt vt publica persona,secus si vt priuatus,vt per Bar.& Bal.in d.l.senium,in prin.licet ergo cessent alię supradictæ rationes , tamẽ cessant istæ ǡ. proxime, & sic licet vna ex duabus rõnibus vnius legis cesset,si altera remanet, remanet ẽt firma ipsa lex, vt in §.affinitatis. Insti.de nup.& ĩ l.si nõ lex. in prin.ff.de hære.insti. Tertio facit, quia ar.a contra. sensu in d.§.non debet sumi, ex quo contrariũ reperitur expressum in iure, vt voluit glo.or.in c.j.ǡ.de æta.& quali.eo.li.quia resultaret iuri contrarius & absonus intellectus, vt in l.2.C. de cõdi. insert. sicut esset in isto casu . Quarto , quia per subauditos & cõiecturatiuos intellectus nõ debet induci legũ correctio,ſm glo.no.in c.cupientes.§.q si per 20.de elec.eo. li. sed qđ sumit̃ p ar.a cõtra.sensu,dr̃ sumi cõiecturatiue,vt in l.apud antiquos 50 §.per coniecturam.C.de furtis. †Quinto , q licet dictum verbum iudicare,sit latissimum,m̃ debet interpretari ſm reg.iur. ci.& sic pro mortis cã donare,& hęc interpretatio iusta videt̃, tũ quia non inconuenit, vt ẽt in materia vlti. voluntatum lex ciuilis interpretetur canonicã,ſm gl.in c.si hęredes.ǡ.de testa. Tum etiã quia per hoc ius canonicũ ad cõcordiã reducitur cũ iure ci. vt in c.cum expediat.ǡ. de ele.eo.li. & in l.j.C. de inof. dotib. Tũ etiã, quia similis interpretatio fit in similibus terminis nam ius nouissimũ authẽticorum in Auth. vt liceat matri & auię.in prin.ibi, quacũque velint via dispone. loquitur per verbũ gñalissimũ aptũ cõpręhendere testm̃ , cum oĩo vñs est oium inclusiua, nullius autẽ casus expulsiua, vt l. Iul..de leg.3. & in c.solitæ,ǡ.de ma.& obe.& tamen dictũ verbũ disponere sumit̃ alio mõ,quam testãdo vel codicillando, vt ǡ.est dictum & p gl.in d.l.q in ptãte.in prin.ita ergo sumat̃ dictũ verbũ indicare,in d.§.fi.cũ nõ sit nouũ leges posteriores a prioribus interpretationem recipere, vt in l.nõ est nouũ.& in duabus sequen.ff.de legib.& facit gl.in l.sciẽdũ.ff.qui sats.cog. Et maxime cũ non sit p̃sumẽdũ Papã solennitatẽ testamẽ.voluisse ibi vnico verbo tollere,ar.l.si.qñ.C.de inof.test.& ad tex. ibi, pro aĩa subaudit̃ maxime,ſm Imo. ĩn d.l.q in ptãte.in fi.Sexto,q̃a filius etiam cũ consensu pr̃is non posset testari inter liberos suos,vt tenent Bal.in d.l.j.in repet.& no.in l.hac consul.§. ex imperfecto.C.de testamẽ.ergo nec ad pias causas, cum priuilegiũ liberorũ & piæ causę ęquiparentur,ſm gl. in c. cũ esses. & Inno.in c.relatũ.ǡ.de test.Septimo , quia licèt testm̃ militis sit redactũ ad ius gentiũ,& non curetur de solennitatibus iuris ci.vt in l.neque enim.ver. deportati. & ver. si seruum.ff.de testõ mil.& licet pr̃ia ptãs sit de iure ci. vt in d.l. nam ciuiũ. tñ nõ põt miles in pr̃ia ptãte in alio peculio quã castrẽsi vel quasi testari,& sic in aduentitio,vt Insti.quibus nõ est per.fa.testa. §. pter hos,et Inst.de testa.mil.in §.fi.ergo sic hoc nõ põt,fi.fa. miles ex priuilegio militari , ſm qđ non curantur solennitates iuris ciui.et tñ curatur pa. ptãs, vt ǡ. eo. mõ ergo nõ debet hæc posse filius ex priuilegio piæ causæ obstante pa. ptãte. et sic non obstãt no.in d.c.cũ esses.& c.relatũ.Octauo,q̃a licèt dicat̃,q quæ spũ Dei agunt̃ nõ sint sub lege,debet tñ intelligi de lege peccati,sed bñ sunt sub lege positiua præceptoria, & honesta,sicut est isto casu.& ita intelligit gl.no.in ver. libertas.in cle.ad nr̃am.de hære. Nono, quia licèt iura faueant testamẽtis & ipsi piæ causæ,tñ non sic q alijs debeat fieri iniustitia, vt dicit tex.in sili in c.ex tenore.ǡ.de fo.compe. sicut esset isto casu, prout patet ex dictis ǡ.per Pet.de Ancha. Decimo, quia tex.in d.§. fi. nihil vr̃ voluisse inducere pro anima , sed vr̃ tollere vnã dubitationem, quia videbatur q ex quo poterat sibi eligere sepulturam sine patris cõsensu,q posset ẽt pro anima disponere sine patris ꝯsensu.& hoc importat ibi illa aduersatiua,tñ,& sic quæ dubitationis tollendæ causa inseruntur,ius tñ non lædũt, vt in l.qui mutuam.ff.mandati.vnde vult q pro aĩa non possit, licèt possit in sepultura.& dum posteà vr̃ pro aĩa tñ sua preter ipsius assensum & c.posito q illud verbũ iudicare,sumat̃ gñal̃r tñ ꝯtrius sensus ad illum tex.s.cum patris ꝯsensu, non est q possit iudicare gñal̃r,sed vt sit directè ꝯtrius,est q potest aliquid iudicare cum patris consensu.s. donando cã mor. quæ est ꝯtrium vñis negatiuæ,& verificatur ꝯtrium etiam pp quodlibet minimum affirmatiuum,ſm no.in l.si is qui ducenta.§. verum.ff.de rebus dubijs.& verbum pro aĩa,ibi fuit positum dubietatis tollendæ cã,vt ǡ.cogita tñ in prędictis. Vndecimo,quia illa verba posita

A D D I T I O.

a Vin.God. Propterea nota, quando filiusfamilias pro voto Deo facto obligetur, Pet.de Vbo.in pract.art.no.§.de fil.fam.& vnde dicatur, nu.21. quod habetur in lib.12.trac.fol. 212.

posita in d.§.fi.pro aīa &c.stant,vt ex se patēt, ab negatiuè.verba aūt negatiua non inducunt affirmatiuā,vt in l.Titia.§.fin. ff.de inof.testa. &c. Sed de isto arti. vide no.per Lud. in auth. fili.C.ad leg.fal.in suo sin.8. & 9.char. 51 † Septimo quęrit,posito q̄ filius possit ad pias cās,an in aduentitijs,in quibus prī nō quærāt vsusf.possit testari sine cōsensu patris.Bar.in d.l.j.q̄ sic, primo,quia tunc cessat vna ratio prohibitionis,ex quo nō interest patris, ex quo non habet vsumfru. & sic eius consensus non est necessarius, & quia tunc non est legitimus administrator filij,vt per glo.& Bar.in l.si filio.ff.commodati. & in l. fi.§.j.ff.de ver.sig. Scđo, quia ad pias causas nō vr̄ necesse seruare solennitatē iuris positiui, per no.in d.c.cū esses.& c.tubi. & ita transit Imo.in d.c.2.Sed Bald.in d.l.j.tenet contrariū, q̄ sine consensu patris non posset,per tex.expres.in d.§.fi. vbi facere consensum patris nō pōt,nisi in castrensi vel quasi,ergo in aduentitijs quicunq; nō pōt. adducit etiā alias & plures no. rōnes in d.l.j. in sua repe. de quibus ibi per eum, pro quo etiā faciunt omnes rationes adductæ s. q̄ filius non pssit testari ēt de consensu patris,& maxime in 7.ratione.& hāc partē sequitur d.Ni.in rub.s.de test.Pro quo etiā adducitur,quia in his,in quibus patri nō quęntur vsusfr. filiusfami. non pōt esse in iudicio sine eius cōsensus,fm veram opi.de qua in c. fi.s. de iud. eo.li.si ergo in his requiritur consensus in iudicio, fortius in testō.in quo reqr̄ ɔsensus pr̄is nihil operat,vt d.l.qui in ptāte.

52 † Octauo quæritur, tenendo opi. q̄ filius possit testari ad pias causas patre consentiente,tunc si filius partim legaret ad pias causas,& partim nō,an portio ad non pias causas quæ est pro non scripta,accrescat illis relictis ad pias cās.Bar.in d.l. senium. in fi.tenet q̄ non per l.mulieri & Titio.ff.de cōdi.& de.sed cōtrà ibi cōtra voluntatē testātis qui admittit, iō nō habet locū ius accrescendi,fm Imo.in d.l.tā is.§.j.vbi vr̄ velle q̄ non hēat locum ius accrescendi, sed ius non accrescendi, per no. in l. filium.§.fi.ff. de leg. præstan. & per Bald. in l. re coniuncti.ff. de le.3. Sed idē Bal. in d.l.j.in rep. dixit, q̄ dicta mō sio ad l.mulieri.vr̄ contra l.3.§. sed si cōiunctum. deleg. præstā. vr̄ tñ velle, q̄ in hæreditatibus hēat locū ius accrescendi,fm no. in d.l.re coniuncti.& in l.j.§.si ex fundo.ff.de hæ.insti.secus vero in legatis,quia in pro non scriptis nulla est coniunctio, vt no.in l. 2.ff.de condi.& demō.& in l.si duobus.§.j.de le.j.Nō ob.l.pe. ff.de iniusto test. quia ibi testm̄ ex toto erat non solenne, cogita tñ in p̄dictis,& vide tex. in l.hac ɔsul.§. ex imperfecto. in fi.C.de te.

53 † Nono quærit̄, an filius ad pias cās de cōsen.patris possit in testō disponere de rebus proprijs ipsius patris. Bal.in d.l. j. in lec. vr̄ velle q̄ sic, per l. sicut.§. venditionis.ff. quibus mo.pig.vel hypo.solu.& idem tenet in d.l.j.§.j.in fi.de le.3.& etiam transit Imo.in d.c.2.Sed in contrariū facit, quia talis videtur quædam donatio. quæ est prohibita inter patrē & filiū, & reuocatur per mortē filij,vt in l.2.C.de inoffi.do.Non ob.l. in ædib.§.qđ si filius.ff.de don. vbi si pr̄ donat filio, vt sic filius donet alteri, valet talis donatio, ex quo apud filium non est remāsura,nā illud procedit,qñ filius ita donaret, q̄ ad eum res donata nō esset reuersura, secus aūt si ad filium reuerti possit, fm Bart.in l.si eum filius.ff.de do.sicut est in isto casu, qñ filius donat per viam vltimæ voluntatis, quæ est reuocabilis vsq; ad extremum vitæ exitum,vt in l.4.ff. de adi.leg. Quare posset dici,q̄ in vsusfru.qui quæruntur ipsi patri,filius volente patre bene possit testari,quia in illo vsusfr.tenet donatio inter patrem & filiū,vt est tex. sin.in l.cū oportet.§.sin aūt.C.de bo.quæ lib. Sed in alijs bonis remanet dubitatio supradicta, iō cogita & vide no.in d.l.2.Decimo quærit̄,si filius de ɔsensu patris fecit testm̄ ad pias cās,an pr̄ postea possit reuocare talem cōsensum.& vr̄ posse ɔcludi ex no.per Bal.in d.l.senium.q̄ sic,viuente filio,secus vero post mortem,de quo tñ dicas vt per gl.& Cy.& alios Doc.in l.nec fratris.C.de dona.cā mor.& in l.qui pretio.ff.eo. titu.& per Bar.in d.l.in repe.vbi no.quærit,an solus pater possit reuocare tale testm̄ factum per filium.& concludit q̄ nullo modo possit per plures rationes,de quib. ibi per eum, & si nō potest reuocare testm̄,ergo fortius nec ɔsensum.sed dic vt per Doct.in iuri.s.alle.Vndecimo quærit̄,an sufficiat gñalis licētia patris de testando,an vero requirat̄ specialis,q̄ filius possit testari ad pias cās, & vr̄ q̄ spālis, ex quo debet interuenire in ipso actu,l.obligari.§.fi.ff.de auct.tut.facit ēt in l.filius.ff.de don. Sed ɔtrium tenet Bal.in d.l.j.in repe.q̄ sufficiat licentia generalis, argu.l.si duo.ff.de admini. tut. & adducit no. per Specu.in titu. de act.§.1.ver. quid si pater dedit filio. & quia licentia debet adaptari ad casum de iure possibilem, argu.l.si quando. & l.si pater.C.de inof.test.& l.suis quoq;.circa medium.ff.de hę.re.instit.de quo ibi plenius per eū.Duodecimo quærit̄.si filius fecit testm̄ ad pias cās sine ɔsensu patris, an pr̄ possit cōsentire ex post facto viuēte filio.& vr̄ q̄ sic,per no.per Bar. & Imo. in d.l.tam is.§.j.in fi.& in d.l. filius. & hoc qñ filius perseuerat in eadem voluntate,per no.in d.l.j.s.de leg.3.& facit quod dicet̄ j. in proxi.q. Vltimo quærit̄,filius fecit testm̄ ad pias cās sine consensu patris,deinde pr̄ decessit præstito non aūt ɔsensu, postea moritur filius cum eodem testō, an recōualescat tale testm̄. & de iure ciuili certum est q̄ nō,vt d.l.j.§.j.& l.j.ff.de re. Catoniana.sed de æquitate canonica sic,quia re.Catonia. nō habet locum de iure canonico,vnde sufficit q̄ stante eadem voluntate superueniat habilitas,fm Bal.in d.l.j.in repet. & adducit no.in c.q̄q̄.de vsuris.in 6.de testō vsurarij manifesti,quod reconualescit secuta postea cautione,de quo est dictum s. in testō vsurarij,in 7.q.

54 † Decimonono prohibetur testari seruus vt 13.q.2.illud.& l.filius.ff. de testam. quia non est cognitus de iure ci. & pro mortuo habetur, vt in l.q̄ attinet.ff. de re iudi. & ita tenet Spe.in d.§.compendiose.in prin.quod procedit etiam permittente dño,arg.l. qui in ptāte. ff.de testa.quod ēt procedit, si velet testari ad pias cās,vt tenet Bart.in d.l.j.de sacrosan. eccle.in ver.3.quarto.& d.Nico.in rub.de test.in fi.Et licēt seruus [a] æquiparetur monacho,fm Innoc.in c.cum olim.el 2.de priuile.qui monachus non pōt sibi eligere sepulturam,vt tenet Domi.& d.Nic.in c.de vxore.s.de sepul. Et rationē vide ibi per eos. Limita tñ prædicta procedere, nisi in ascriptitijs vel censitis, qui licēt videātur esse deterioris ɔditionis q̄ serui,vt l.ne diutius. C.de agri.& censi.tñ testari pñt fm formam l.si quis presbyteri.C.de episc.& cleri.& ibi vide.& ita tenet Spec.in d.§. compendiose. Liberti vero testari pñt, relicta tñ patronis congrua portione,vt patet Insti.de succes.libert.per totum. Vigesimo prohibent̄ testari oēs clerici sęculares, & personæ ecclesiasticæ de bonis ecclesiæ,seu acquisitis intuitu ecclesię,siue immobilib.siue mobilib.vt in c.quia nos.& c.relatum.el 2.s.de testa. Et idem si sint bona quæsita ex re ecclesiæ, vel ex redditib. vel oblationib.ecclesiæ,vt in c.epi.12.q.j.Et idem si sint quęsita intuitu eccle.putà ex successionib. vel donationib.extranearum personarum,quo casu in dubio præsumunt̄ quæsita intuitu ecclesiæ,vt est tex.in c. requisisti.s. de testa. Sed limita prædicta, primo quia etiam de reb.immobilib.ecclesiæ poterit prælatus vel clericus testari,& valebit testm̄, & dēt dicta dispositio seruari, qñ tantundem dederit ipsi ecclesiæ de suo proprio, q̄tum de bonis ipsius ecclesię reliquerit. vt est tex.no.in c.si eps.12.q. 5.& 12.q.2.si quis quælibet.& tenet Inno.& alij Doct.in c.cum in officijs. s. de testamētis. De consuetudine in testando vide in c.2.s.de testamentis. & tex.no.in c.cum tibi.s. de ver. sig.& in c.relatum.el 2.s.de testa. per locum a speciali a ɔtrio sensu, & Io.And.referentem Host.in c.pñti.s.de offi.ord.eo.lib.dum dicit,q̄ valeret ɔsuetudo vel statutum ecclesię,quo tñ nimis non grauetur ecclesia,quo clerici sæculares possint de redditib. ecclesiæ testari, aliàs non valeret, vt d.c.relatum. & d.c.ex parte. Scđo limita, nam rōne cōsuetudinis poterit clericus testari de aliq.b.mobilib.ecclię,vt refert Inn.i d.c.cū in officijs. & tenet Hug.in d.c.si eps.intelligēdo in modica q̄titate, q̄a sicut valet ɔsuetudo vt modica de bonis ecclīæ possit donare,vt in c,cæterū,s.de do.ita & possit testari.& ita residet Imo.in d.c. cū in officijs. in reb.vero magnis ɔsuetudo nō valeret tanquā onerosa ipsis ecclesijs,vt in c.j.s. de consuetudine. respectu tamen bonorum immobilium nullo modo valeret consuetudo, fm do. Nico.in d.c.cum in officijs.

55 † Valeret etiam consuetudo, vt canonicus possit testari de fructibus percipiendis anno sequenti post mortē suam,quia tunc potius præiudicat canonico successori,q̄ ecclesiæ,& vide plenè per Ioan.And. in re.nemo.j.s. eo.lib.Et licēt clericus in ægritudine constitutus vel in sanitate possit aliqua bona eccle. vel eius intuitu acquisita per viam eleemosynę donare,vel in remunerationem seruitiorum receptorum etiam a consanguineis, vel alijs, vt in d c. relatum.tamen per viam testamenti hoc facere nō posset,vt in c.ad hæc, eo.tit.quia non licet eis testari, nisi vt s.de quo per Ioan. And. & Docto.in d.c.ad hæc. In bonis vero proprijs ipsorum clericorum bene possunt testari, & idem in bonis, de quibus constat,q̄ sint acquisita intuitu personę,licēt sint acquisita post clericatum,vt sunt bona quæsita ex successione parentum,vel cōsanguineorum,siue ex testamēto,siue ab intestato,siue ex donatione,quia ista in dubio præsumuntur acquisita intuitu personæ. & idem si ex successione vel donatione amicorum. & idem

ADDITIO.

[a] Vinc.God. De seruo an possit testari,vide Alex.in l.qui vltimo,de pac.& in l.2. ff.de public.iudi.in l.quæ a latronibus,post Bar.§.fi.ff.de te.li.& Pau. de Castro in consi.87.Primum quæsitum.lib.j.

a idẽ ex suo artificio ᵃ vel doctrina, vt in d.c.qa nos. & in d.c. re
latũ. putà si erat scriptor, vel pictor, vel magister grammaticæ,
vel erat Doctor, nam clericis honesta artificia sunt permissa, vt
per gl.14.q.3.in summa.& in c.clericus victum.19.dist.Et in prę
dictis bonis pñt testari, vt ŝ.& in istis si non faciant testm̃, suc-
cederent ab intestato proximiores cõsanguinei,& non eccle-
sia, vt in c.j.& 2.& ibi per Doct.ŝ.de succes.ab intesta. in bonis
verò ecclesiæ, vel eius intuitu acquisitis testari non pñt, nisi vt
ŝ.ẽt si facerent testm̃ ad pias cãs, & sic relinquerent pauperib.
vel pro subsidio terræ sanctæ.& ita probat iurib.ŝ.dictis. & te-
56 net Bal.in d.auth.licentiã.in fi. C.de epis.& cle.†Sed quærit pri
mo, quid de eo, qđ quęrit clericus rõne officij per eum pręstiti,
putà quia fuit capellanus alicuius dñi, vel Principis, qui multa
sibi donauit, an poterit de illis testari. Hosti.cum quo residet
Doct.in d.c.quia nos. tenet q sic, cum videant quæsita intuitu
amicitiæ, & sic personæ. idem ẽt tenet Iac.But.in auth.presby-
teros. & in l.sacrosan.C.de epis.& cle.in his, quæ ꝯsetunt cleri-
cis rõne dignitatis vel officij, putà pro missis vel oꝛonib.dicen-
dis, quia illa quærunt ipsis, & de his pñt testari, cũ cẽseant quę
sita intuitu personę.& ita tenẽt Doc.in d.c.quia nos.& d.Nic.
in d.c.cũ in officijs.& Cy.in auth.licentia.C.de epis.& cler.Et
idem esset in clericis hñtib.capellanos in certis ecclesijs ad vi-
tã, & reuocabilis, non in titulũ, quo pro eorũ labore percipiũt
in anno certũ stipendiũ in pecunia, vel alr, nam poterũt de his
testari, cum donant intuitu personæ. Et idem in clericis, qui in
certis ecclesijs alicuius vniuersitatis vel collegij ꝯuenissent ad
celebrandum, & ei assignant certi redditus de possessionib.di
ctarum vniuersitatum, quia poterũt de illis testari, ex quo dant
intuitu seruitij personalis, sm Do.in c.pñti.ŝ.de offi.or.eo.lib.
57 † Secdõ quęrit, quid de acquisitis per sacerdotem a parochianis
ratione parochię iniungendo pęnitentias per parochiam vel
aliter. Innn.in c.cum inter.ŝ.de ver.sig.dixit, q vident acquisi-
ta intuitu ecclesię, & non personæ.& idem videtur finaliter te
nere in d.c.requisisti.in fi.vbi do.Anto.& Imo.circa fi.conclu-
dunt prædicta procedere in eo, qui erat principalis rector ec-
clesiæ, secus si erat capellanus, quia tunc vident quæsita intui-
tu personæ, vt ŝ.& posset testari de talibus redditibus, vt ibi vi
de per eos. Tertio quæritur, quid de rebus acquisitis non ex re
ecclesiæ, sed propter rem ecclesiæ, puta si prælatus est lucratus
pęnam ex ꝯdône l.si quis in tantam. C.vnde vi.vel pęnam con
uentionalem in ꝯctib.appositam, vel quia agit actione iniuria
rũ, vel actione furti, vel similib.casib.vide no.per Bar.in l. præ-
ter.§.q de fructib.ff.de bo.aucto.iud.pos.& in l.at vbi.cum l.se.
ff.de peti.hære.& plene per Imo.in d.c.relatum.in 11.col. & vi
de per glo.& Doct.in c.contingit.ŝ.de sen.excom. Quarto quæ
ritur, quid si clericus post clericatum acquisiuit multa bona, &
non apparet an sint quæsita ex rebus ecclesiæ, vel eius intuitu,
vel an sint quæsita de proprijs bonis, vel intuitu personæ cleri
corum, in dubio quid præsumendum.& dic q licèt tex. & glo.
in c.j.ŝ.de peculio clericorum. videatur velle, q in dubio præla
tus præsumatur acquisiuisse de bonis ecclesiæ, & ita voluit gl.
in auth.licentia.C.de episc.& cleri.sicut vxor in dubio præsu-
mitur quæsiuisse de bonis mariti, vt in l.etiam. C.de do. inter
virum. & sicut administrator seu officialis præsumitur in du-
bio quæsiuisse de bonis administrationis, vt voluit glo. in l.fa-
cultas.C.de iure fisci.lib.11.tñ Inno.in d.c.cum in officijs. dicit
in hoc debere attendi præsumptiones & coniecturas, & habe
bit iudex arbitrari q̃tum sit patrimoniũ clerici, & siot eius red
ditus, & q̃tum potuerit lucrari de artificio suo, & eius doctri-
na, & econtra quot sint bona, & redditus ecclesiæ, vel acqui-
sita intuitu ecclesiæ, & sm præsumptiones prædictas poterit
fieri diuisio bonorum, de quo tamen arg. primo vide plenissi-
me per Innocẽ. in d.c. cum in officijs.& in c.j.& c.3.ŝ.de pecu-
lio clericorum.& per glo.in c.pontificis.12.q.3.& per Bal. in d.
auth.licentiam. Et si ꝯtingat, q beneficiatus habeat plures ec-
clesias seu plura beneficia, dic q eodẽ modo debet inter eos
fieri diuisio pro rata bonorum, vt in dicto c.relatum.& ibi per
58 Imo.in 3. & 4.col. † Quinto quæritur, an clerici possint testari
de fructibus perceptis ex rebus ecclesiæ.vide glo. ordi. in ver.
reseruari.in c.præsenti.ŝ.de offi.ordi.eo.lib.vbi dixit, quòd cle-
ricus habens administrationem beneficij æquiparatur vsufru-
ctuario in vita, quia potest de fructib. disponere, sed eius mor-
te finitur talis potestas, imo cum incipit infirmari, æquipara-
tur vsuario, & ita nihil habet nisi vsum tantum, & sic non po-
test de illis testari. Si vero sit clericus non habens administra-
tionem, sed simpliciter & personaliter beneficiatus, sicut est
canonicus sęcularis, tũc in vita & morte ęquiparat vsufructua
rio, & facit fructus suos, & potest de illis testari, & licèt de con
suetudine seruetur opi.illius gl.tñ de iure dicendũ esset cõtra
riũ indistincte, vt nullus clericus faciat fructus suos, & sic de il
lis testari non possit, vt tenuit Archi.in c.statu.§.assessorẽ.ŝ.de
rescri.eo.li.in c.epi.12.q.j.& in §.vlti.& §.si ergo, cũ si. de quo
tñ at.vide plene per Doct.in d.c.pñti.& per Imol.q D.Nic. in
d.c.fi.ŝ.de peculio cle.& in d.c.relatũ.& plene per Do.Nic.in
59 rep.c.cum esses.ŝ.eo.ti.circa medium.† Sexto quęritur, vtrum
clericus secularis de acquisitis ex rebus ecclesiæ vel intuitu
ecclesiæ possit facere testamentum de licentia Papæ.& con-
clude q nõ, vt singulariter determinat D.Nic.in rep.d.c.cum
esses.circa fi.tenens q Papa hoc facere non possit, nisi subsi-
stente iustissima causa, quia cum illa bona sint ecclesiæ, vt ŝ.
apparet, & dñium rerum ecclesiæ non est apud Papam, sed
apud Deũ, vt probat tex.in c.vnico.j. de voto.e.li.& in c.cum
ex eo.ŝ.de ele.eo.li.& ibi gl.in ver.xp̃i. vñ nõ permittĩ Papæ
alienatio rerum ecclesiæ sine iusta cã, vt in c.non liceat Papæ.
12.q. 2. de quo ibi plenissime per eum.de quo etiã plenius di-
cetĩ j.in q.an monachis de licẽtia Papę possit facere testm̃. ibi
60 vide plene de hoc artu.† Septimo quæriĩ, quid de heremitis &
alijs fratricellis, an possint facere testm̃.& cõclude q sic, dũmõ
nõ sint professi aliquã reg.approbatam, quia tunc non pñt, vt
est tex. no.19.q.3. in §. cõiter. nam heremitæ in se pñt habere
propriũ, vt dicit gl.ibi, & est tex.in c.cũ Ioã.ŝ.de fide instrorũ.
& glo.in c.j.j.de exces.præla. & D. Nic. in rub.ŝ. de test.& ita
cõcludit Bal.in auth.si qua mulier.in princ.C.de sacrosan.ec.
& an heremita possit ꝯhere matrimoniũ, vide per gl.& Doc.
in c.ex parte.el 2.ŝ.de ꝯuer.coniu.& ibi an dicant ecclesiasticę
ꝑsonæ, & gaudeãt priuilegio clericorũ, de quo ẽt per Inn.in c.
cũ monasteriũ ŝ.de elec.& per Doct. in c.2.ŝ. de fo. comp. &
per gl.16.q. j. qui verè. Xxj. prohibentur testari epi, archiepi,
& alij prælati de bonis epatus vel ecclesiæ, seu eius intuitu ac
quisitis, vt i c.j.ŝ.de testa. & 12.q.j.episcopi.& c.sint manifestę.
secus vero in bonis proprijs acquisitis intuitu personæ, vt in
d.c.j.& in d.c.episcopi. Xxij. prohibetur testari Cardinalis de
bonis ecclesiæ, in qua est intitulatus, vel eius intuitu, vel noĩe
dignitatis acquisitis, secus de bonis proprijs vel acquisitis in-
tuitu ꝑsonæ, quia de illis posset testari sicut epi & alij p̃lati, de
qbus est dictũ ŝ. dũmõ Cardinalis nñ sit regularis, qa tũc nul
lo mõ posset, ex quo nulla dignitas liberat quẽ a substantiali-
bus regulæ, vt 18.q.j.c.j.et j.dr̃. Alias vero si est secularis, et põt
testari, vt ŝ.et ita tenet Bal.in d.auth.licentiã.in prin. et de ec-
clesijs et titulis cardinaliũ habeĩ in c.his quæ.ŝ.de ma.et obe.
et i c.ex gestis.ŝ.de cle.nõ resi.vbi est tex.q de iure Cardinalis
debet residere in ti. suæ ecclesię sicut alij pręlati, alias posset
61 deponi, prout dr̃.† Xxiij. ꝓhibet testari Papa de ipso Papatu,
quia non post mortem eligere seu relinquere sibi successorẽ
secundũ gl.fin.8.q.j.in §. his omnibus. Et generaliter an Papa
possit facere testm̃, posset sic concludi. Xxiiij. prohibetur te-
stari Imperator de ipso imperio vel iure ipsius, cum non trãs-
ferant per successionem, sed per electionem, sicut dr̃ ŝ.in Pa-
pa, & pater. Octano quæritur, quid de epis & archiepis, & alijs
prælatis, an possint facere testm̃. & dic q si sunt rlares, nõ pñt,
vt diceĩ j. Si vero sunt sæculares, & tunc pñt, & idem est dicen-
dum in his, qđ est dictũ ŝ.in alijs clericis sæcularib. vt in c.epi.
12.q.j.& in c.j.ŝ.de testa. vbi patet, q ẽt eps vel alij prælati non
compellunĩ instituere hæredẽ in testõ eorũ ecclesiam, vel ali-
quid relinquere, sed pñt cui volunt relinquere bona eorũ pro-
pria vel acquisita intuitu personę, prout ŝ.in clericis sęcularib.
est dictũ.& ita sequiĩ d.Nic.in d.c.j.in fi.& in auth.Iniam.C.de
epis.& cle. Et si clericus vel eps habet filios, põt oia sua bona
propria vel intuitu personæ acquisita filijs suis relinquere, &
ecclesiæ nihil relinquere tenetur, vt in c.sint manifestæ. 12. q.j.
& q.2.eps q filios, intellige de filijs legitimis natis ante sacer-
dotium, vel epatum, quia si essent illegitimi, secus esset. Nam
licèt de æquitate canonica filij spurij vel incestuosi debeãt ali
mentari a patre, vt est tex.fin.in c. cũ hret.ŝ. de eo qui duxit in
matri.licèt secus sit de iure ci. cum tales non sint noĩandi filij,
vt in auth.ex ꝯplexu. C.de inces.nup.tñ ẽt de æquitate canoni
ca tales filij spurij vel incestuosi non succedũt patri, nec ex te-
stamento

ADDITIO.

a Vin.God.Quod enim clerici exercere possint artes, & manibus proprijs quæ-
rere possint, Paulus apostolus ostendit. Nam ad Ephes.c.4 f.magis autem la
boret operando manibus suis quod bonum est.& ad Thes.4.c. Rogamus au
tem vos, vt abundetis magis, & operam detis, vt quieti sitis, & vt vestrum ne
gotium agatis, & operamini manibus vestris, sicut præcepimus vobis & idẽ
Pau vt habetur Act.c.20.g Quãdo ad ea quæ mihi opus erant, & his qui me
cum sunt, ministrauerunt manus istæ.

stamēto, vt tenet glo. & Doc. sequunt̄ in d. c. cū hēt, vnde dixit sen. Bar. in l. fi. §. si a socero. ff. quę in frau. cre. & Bal. in d. auth. ex ꝯplexu. ꝙ cū dos succedat loco alimentorum, vt l. fi. C. ad l. Iul. mate. ꝙ potest sacerdos dotare filiā suā illegitimā de proprio patrimonio, ex quo tales filij ēt incestuosi pñt capere pro alimētis, vt ś. nec ēt intelligas, ꝙ sacerdos vel alius ꝯstitutus in sacris possit donare, vel bona sua relinquere suæ ꝯcubinæ, vel cōtubernali, cū qua possit esse suspicio, quia cū miles armatæ militiæ hoc non possit, vt in l. a. C. de do. inter virū. & l. miles ita. §. mulier. ff. de test. mil. eodē modo hoc nō pōt miles cęlestis militiæ, pro quo gl. fin. in l. miles. ff. de re iu. & ita tenent Doct. in d. l. a. cū ēt de iure ei. ipsis clericis non liceat tenere ꝯcubin. i. vt in l. eū qui probabilē. C. de epi. & cle. licèt alijs personis sit permissum, vt patet in ti. ff. & C. de ꝯcu. Nono quærit, quid de Car

a dinalib.[a] an possint facere testm̄. & ꝯclude ꝙ si essent r̄lares, nō possent, quia nulla dignitas liberat quē a substantialib. r̄læ, vt 18. q. j. c. j. & dicet̄ j. aū verò si sint sęculares, & possent testari de proprijs bonis, vel acquisitis intuitu personæ, secus si intuitu ecclesiæ, sicut est dictum ś. in epō, & alijs prælatis. & ita tenet Bal. in d. auth. licētiam. in prin. Decimo quærit̄, an Papa possit facere testm̄. & dic ꝙ si est r̄latis, putà quia primo fuisset monachus, vel canonicus r̄laris, vel de ordine mendicantium, & tunc an possit, dicet̄ j. Si verò est sæcularis, tūc vr̄ ꝙ non possit, nā substantiale testamēti est, ꝙ quis possit hr̄e hęredē, & sibi relinquere successorem post mortem, vt in l. si nemo. ff. de testa. tute. & in l. proxime. ff. de his quæ in testō delen. qd̄ Papa facere non pōt, quia post mortē nō pōt eligere seu relinquere sibi successorem in papatu, vt dixit gl. fin. 8. q. j. §. his oīb. Sed ꝯclude, ꝙ aut Papa vult facere sibi successorē in papatu, & non pōt cum papatus non transferat̄ iure successionis, sed per electionem Cardinalium, vt in c. ubi periculum. ś. de ele. eo. lib. & ibi de modo & forma electionis Papæ. Si verò vult facere testm̄ de reb. ecclesiæ Ro. de patrimonio beati Petri, & tunc vr̄ ꝙ eodem modo non possit, nisi sicut liceret alijs simplicib. clericis sæcularib. de quib. est ś. dictum. & hoc per rōnem prędictæ gl. in fi. & quia non pōt præiudicare successori, cū par in parē &c. vt in c. fi. ś. de rescrip. eo. lib. & in l. nam magistratus. ff. de arbi. Nam ēt Papæ non licet alienare res ecc. vt in d. c. non liceat Papæ. & quia dñium rerū ecclesiæ Ro. non est penès Papā, vt plenissime dicet̄ j ergo non pōt bona ecclesię in testm̄ relinquere, quia prohibitus alienare vr̄ prohibitus ēt in vltima voluntate relinquere, vt est tex. in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. Si verò Papa vellet facere testm̄ de bonis suis patrimonialib. vel acquisitis intuitu personæ, & tunc posset, sicut dr̄ ś. in alijs prælatis, & ita dēt intelligi gl. fin. in l. cū hr̄des. C. qui testa. quā sequit Bal. ubi simpl'r dixit & voluit Papam posse facere testm̄, sicut & alij, & an hoc procedat, si Papa esset r̄laris, putà q̄a primo fuisset monachus, vel de ordine mendicantiū, dicet j. † Vndecimo quęrit̄, quid de Imperatore, an possit facere testm̄. & dic prout ś. in Papa, quia de imperio nō posset, cum transferat̄ per electionem, & non per successionem, vt in c. per venerabilem. ś. de elec. & 93. dist. legitimus. Et vide glo. ordi. in ver. illi. in c. ad apl̄icæ. de re iud. eo. li. ponentē qui sint electores imperij, seu ad quos spectet electio. Si vero vult testari de reb. & ciuitatib. imperij, vel ōne dignitatis acquisitis, & eodē modo non potest, cum non possit præiudicare successori, vt ś. dr̄ in Papa, & sic non potest alienare bona imperij, etiam si uellet relinquere ad pias causas, ideo est ꝙ Doct. disputāt, an ualuerit donatio facta per Cōstantinum Papæ Syluestro de bonis & ciuitatibus imperij, de qua donatione hr̄ in c. Constantinus. 96. dist. de quo tū arg. uide per Doct. in proœ. C. & ff. orum. Sed si uult testari de bonis

63 proprijs patrimonialib. uel acquisitis intuitu personæ, & tunc pōt, ut est tex. in d. l. cum hæredes. qui ita intelligi debet. † Xxv. prohibentur testari Reges de ipso regno, seu de iure regni, in quo dat̄ non a testatore, sed ab ipsa lege ex ordine geniturę, & sic in ipsis succedit̄ per filium primogenitum, & eo defuncto sine sobole succederet secundus filius, vt est tex. no. in c. licet. ā. de voto. & in c. grandi. ś. de sup. neg. eo. lib. Ex quib. patet nō procedere quod dixit glo. 8. q. j. Moyses. volens per illum tex. ꝙ regna trāsferant per ele. sicut obseruatur in imperio, nam certè regna ipsa de consuetudine approbata in dictis iuribus trāsferuntur per successionem, & non per electionem, ut probāt iura prædicta. & ita uoluit glo. sing. 7. q. j. denique. dicens, ꝙ filius Regis debet esse Rex, & sic iure successionis, non autem iure electionis. & ita sequitur Archidia. in d. c. Moyses. & facit tex. & glo. in c. imperialem. §. præterea, de feu. non alie. idem dicit̄ in alijs dignitatibus sæcularibus, & sic non solum regna, sed etiam ducatus, marchionatus, et comitatus non transferūtur iure electionis, sed ex iure successionis ex ordine geniturę, et hoc fuit statutū in honorem et fauorē imperij seu Papæ, vt sic principatus, qui sub eis sunt, non diuidantur, sed integri permaneant, arg. c. maioribus. ś. de præben. & ita voluit gl. fin. in fi. d. c. licet. Alias si plures subducerent̄, lęderetur etiam ipsa respu. quia s̄m philosophū, multitudo principū noxia est, vnde etiam ex ordine naturę vnus debet esse princeps, vt in c. in apibus. 7. q. j. Et ex his omnibus patet, ꝙ reges, duces, marchiones, & comites non pñt testari de ipsis dignitatibus, & iuribus earum, nec possent in eorū testamento relinquere alijs personis, quam a iure deferant̄. & ita sing. tenuit Io. An. in d. c. licet. & in d. c. grandi. dicens, ꝙ Rex in vita sua vel in morte nō posset priuare filium suum primogenitū iure regni, dando illud posteriori vel alteri donando, nisi iustissima causa subsistente, imo sing. probat̄ in d. c. licet. ꝙ etiam Papa vel Imperator hoc facere nō posset, nisi legitima cā subsistēte. & ita tenet Inn. & Io. An. in d. c. grādi. & in d. c. licet. Quæ aūt sint iura primogenituręę, & in quib. ꝯsistāt, vide gl. or. in c. quā sit periculosum. 7. q. j. & ꝑ Io. An. in d. c. licet. & quis dicat̄ primogenitus, vide in c. Ioseph. j. de ver. si. Eo tn̄ casu, quo a iure vel cōsuetudine hæreditas defert̄ ad primogenitum, non debent ꝑꝑ hoc alij filij mendicare, sed cogitur primogenitus assignare eis tm̄ alimenta facultate & dignitate principatus, vel hæreditatis, vt sic possint cōgruè sustentari, s̄m Io. An. in d. c. licet. & in regula, sine culpa. j. eo. lib. in mercurialibus. Patet ergo reges & alios, de quibus ś. nō posse testari de ipso regno, & de acquisitis ītuitu regni, sed illa trāsferunt a iure ex ordine geniturę, vñ dicebat Bal. in tit. de pace Cōstātię. §. amplius. nec per ꝯctū nec alio mō princeps vel rex pōt cōcedere regalia in præiudiciū successorū. qd̄ tenemēti, ꝙ alias princeps vel rex bñ obligat̄ ex ꝯctu, & trāsit talis obligatio in successorē actiue et passiue, vt sing. probat in c. j.

64 ś. de proba. † Et an ipsi reges & alij dñi tpales possint alienare particulariter de rebus regni in præiudicium successoris, vide textum, & ibi per Doc. in c. abbate. §. pro parte. ś. de re iud. e. li. & per Bal. in l. 4. C. si plures vna s̄nia. & in prima cōstōne ff. orū, & ibi per Bal. et in l. prohibere. §. plane. ff. ꝙ vi aut clā. dixit tn̄ singl'r Spe. in tit. de instrumētorum editione. §. vi aūt. in fi. ꝙ si Imperator vel rex vel alij, de quibus ś. de bonis regni vel imperij cōstituunt monasteriū, et dotāt de bonis prædictis, ꝙ successor non pōt reuocare, nisi imperiū, regnū, vel ducatus enormiter lęderetur, quia tūc posset, nisi ecclesiæ ex præscriptione uel alia cā legitima esset ius quæsitū, ut ibi per eum. et inde ibi per Io. An. in addi. et per Doc. in c. intellecto. ś. de iure iurā. ubi est tex. ꝙ rex astringit ex uinculo iuramēti nō alienare res uel

65 iura regni. † Xxvj. et ultimo prohibent̄ testari monachi, moniales, canonici regulares, et omnes alij professi regulā approbatā, ut in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccl. et in c. quia ingrediētibus. et in §. eō. et in §. nunc autē. 19. q. 3. et in c. 2. ś. de testa. et hoc ex trib' rōnibus. et primo, q̄a nō hñt nec hr̄e pñt aliqd ꝓpriū, ut in dictis iuribus, et in c. cū ad monasteriū. in fi. ś. de sta. mo. et in c. nolo. et ī c. nō dicatis. 12. q. j. et ita tz Spe. in d. §. cōpēdiose. uer. 2. rō est, ꝙ ēt vestis qua vtit̄ monachus, nō dr̄ sua, nec poterit dicere ꝙ sua sit, nec dr̄ eam possidere, s̄m glo. in d. c. nō dicatis, quia qui ab alio possidet̄, ipse nihil possidet. ff. de adul. l. sic euenit. nec ēt possidet vel dēt facere elemosynā de bonis monasterij, sine licentia abbatis, nisi esset periculū, ꝙ pauper fame moriatur, ut dicit glo. in d. c. non dicatis, uel nisi esset monachus hñs administrationē, uel nisi esset in studio, uel in peregrinatione de lnia abbatis, q̄a istis casibus posset facere gratuitā elemosynā, moderatā tn̄, ut dixit gl. no. in uer. ꝯuertendū. in cle. 2. de vi. & ho. de quo per Arc. in d. c. nō dicatis. & ꝑ Doc. in c. ex parte. ś. de accu. & per gl. in c. alia cā. 16. q. j. Scd'a rō, quia tales non habent nolle, nec uelle, & sic nō hñt arbitrium propriæ uolūtatis, ut in c. quorundā. & c. si religiosus. ś. de ele. eo. li. 3. rō est, ꝙ nō pñt sibi eligere ēt sepulturā, ut in c. fi. j. de sepult. Nec ēt agere pñt de iniuria sibi illata, sed actio cōpetit monasterio sicut cōpetit dño, qñ iniuria fit seruo, nec posset monachus remittere iniuriā, s̄m gl. no. in c. parochiano. ś. de sen. ex. de quo ibi plene no. in d. c. ex parte. & ꝑ gl. in l. si lōgius. §. si filius. ff. de iud. & i d. c. nō dicans. & si spoliatet cappa uel libro, nō posset petere restōnē, nisi eēt in studio de lnia abbatis, ut ꝑ gl. et Doc. in d. c. ex pte. & i d. c. nō dicatis. Nec pñt facere ꝯpatres seu ꝯhere cognationē spūalē, ut in c. puenit. 18. q. 2. & ibi ꝑ glo. Tertia rō, quia monachus dr̄ seruus, ut 54. dist. multos seruos.

A D D I T I O.

a Vin God. No. ꝙ Cardinali potest a Papa licentia concedi testandi de bonis occasione cardinalatus quæsitis. Goz. consi. 41. nu. 4 & 5.

uos, ubi eſt tex. no. ꝙ monachus dr̃ aſtrictus duriori ſeruitute ſuo monaſterio, q̃ ſit ſeruus dño ſuo. Et ex his oĩbus infertur primo, ꝙ ẽt permittente abbate monachus non poſſet facere teſtm̃,arg.l.qui in ptãte.ff.de teſt. Scd̃o infert, ꝙ cum appellatione monachorum veniat ipſe abbas, cum & abbas monachus ſit, vt in c.fi.ĩ. de ſimo. & ſicut nec monacho, ita nec abbati licet habere proprium, ut in c.abbate.54. diſt. ꝙ ẽt abbas ipſe non poſſit facere teſtm̃. & idem in abbatiſſa, vt eſt tex. in c.2.de teſta.quia appellatione monialium venit etiam abbatiſſa,cum & ipſa monialis ſit, vt in c.verum.j̃. de ſtatu regu. Tertio infertur idem eſſe dicẽdum non ſolum in monachis & canonicis regularibus,ſed ẽt in oĩb.mendicantib.& ſic in fratribus minorib.prædicatorib. eremitanis,& Carmelitis, de quibus in c.j.j̃.de religioſis domibus.cum & in ipſis fortius prædicta locum habeant,vt j̃.patebit.& de his plenè per Bal.in d.authen.ingreſſi. Sed limita prædicta,primo, quia etiã monachus profeſſus poteſt facere teſtm̃ in.vno caſu ſingulari, in authẽ.ſi qua mulier. C.de ſacroſan.eccl.& in auth.nunc aũt.C. de epiſ. & cle.canonizata 19.q.3.Nam ingrediens monaſteriũ,& faciẽs profeſſionẽ,ſi hẽt liberos, põt teſtari, & relinquere tenet filijs legitimam ad minus,& monaſterio reliqua eius bona,aut monaſterio legitimã ↄputato ipſo monaſterio,& numero liberorum,& reliqua bona ſuis filijs.Si vero decedit non facto teſtõ, tũc filijs debet legitima, & reliqua bona debent monaſterio, prout ibi hr̃.& ita tenet Bal.in d.l.j.in repe.& in d.authẽ.ſi qua

66 mulier.ante fi.& Imo.in l.j.in fi.ff.de teſta.in 7.col.† Sed aduerte primo,quid ſi monachus profeſſus non hẽt deſcendẽtes,ſed aſcẽdentes,an teneat vel poſſit relinquere ad minus legitimã, vel debeat eis a monaſterio ſi non fecit teſtm̃.gl.in d.aut.ſi qua mulier.tenet ꝙ non,& idem 19.q.3.in c.ſi qua mulier.quia monaſteriũ hr̃ loco filij,& in ſucceſſione prima cã eſt filiorum,& ſic excludunt ipſi aſcendentes, vt in auth.in ſucceſſione.C.de ſuis & legitimis.& hoc,qñ filius monachus eſt ꝓfeſſus, ſecus tñ vr̃,qñ eſſet intra annum probationis,de quo j̃.Et dicit Cy.in d.auth.ſi qua mulier.ꝙ monaſteriũ,apud qd̃ ſunt bo. cogi tũc alimẽtare parentes ipſius ingreſſi,de quo ibi per eum.vide per Spe.in ver.54.de quo j̃.in a.limitatione.Scd̃o aduerte,quia prædicta procedunt, niſi quis perſuaſione monachorum & dolo ſit inductus ad intrandũ monaſteriũ,q̃a licẽt talis dicat bonus dolus,& ꝑꝑ hoc nõ vitiet monachatus,tñ bona non deferunt ad monaſteriũ,ſed ad aſcendentes vel deſcendẽtes,vel venientes ab inteſtato,vt eſt caſus ſin.20.q.3.ↄſtituit. & per Inno. in c. dudũ.ĩ.de puer.ↄiug.& per Bal.in d.auth.ſi qua mulier.circa fi. Tertio aduerte,quia eo caſu,quo pr̃ profeſſus non facit teſtm̃, & ſic legitima nõ debet filijs, & reliqua bona monaſterio,vt in d.auth.ſi qua mulier.tunc licẽt aſt filius viuẽte patre non dicat habere ius in legitima,ſed expectat mortem naturalem ipſius patris,& ſic debet tm̃ poſt mortem, vt l.cum quærit̃. C.de inoſ.teſta.& per gl.in c.Raynutius.ĩ.de teſt.& per Bar. in l.pe. ff.de libe.agnoſcẽ. tñ de æquitate canonica patre ingreſſo monaſterium immediatè debetur filijs legitima viuẽte patre,nec expectatur mors naturalis ipſius patris,vt eſt tex.ſin. in c.cum ſimus.ĩ.de rlatib.& ita ſequit̃ ibi Inno.& cõiter Doct.& Bald. in d.auth. ſi qua mulier.circa fi. & ita eſt tenendum, quicquid dicat glo.ibi, & Bart.in l.poteſt.ff.de adop.Scd̃o limita prædicta procedere qñ intra annum probationis poteſt monachus libere teſtari ſm̃ Innoc.in d.c.2.& glo.in ver.indicijs. in c.non ſolum.j̃.de regularib.& ſequitur Archi.& Io.And.in c.beneficium.eo.tit.& Imo.in d.c.2.in prin.& Bal.in d.auth.ſi qua mulier.poſt prin. quia tũc ante profeſſionem non eſt vere religioſus,vt dicit tex.in c.religioſo.j̃.de ſent.excom.& ſic vr̃, ꝙ tunc non poſſet priuare aſcendentes legitima.& in caſu,quo priuaret,vel aſt non faceret teſtm̃ vr̃, ꝙ ipſis aſcendentibus debetur legitima,quia ceſſat ratio,de qua per glo. in d.auth.ſi qua mulier.quia ibi erat profeſſus expreſſe vel tacite a princ.ſecus ergo in non profeſſo exiſte intra annum probationis, quia non vr̃ ꝙ aſcendentes poſſint priuari legitima, de quo j̃. in 6.& 7.q. Et an ſi fecit teſtm̃ non facta mentione de aſcendentib. an vitietur teſtm̃,& quid ſi oĩa reliquit monaſterio, & quid ſi extraneis perſonis,& quid ſi aſt non fecit teſtm̃,an ipſis aſcendentibus debeat legitima vel non.de quo per Spe. in tit. de ſta.mo.

67 §.j.ver.54.& ver.ad præmiſſorũ.† Sed quærit primo,quid in morientib.intra annum probationis non facto aſt teſtõ, ſiue ſint mendicantes,ſiue non,an bona vadãt ad monaſterium,an vero ad venientes ab inteſtato.Cy.in d.auth.ſi qua mulier.vr̃ velle,ꝙ in dubio ad monaſterium, quia ſic moriẽdo in habitu videtur voluiſſe eſſe monachus.Barto.ibi arguit pro & ↄ,& non decidit, Do.Ant.in c.in pñtia.ĩ.de proba. ſequit̃ opi.Cy.& idẽ Do.Pe.in d.c.2. Sed certe verior vr̃ opi. ꝙ vadãt ad veniẽtes ab inteſt. quia interim nõ dr̃ vere religioſus,vt dicit tex.in d.c.religioſo.& ita ſequitur Imo.in d. c.in pñtia. & idẽ vr̃ tenere in d.c.2.in 6.col. & ita diſputando determinauit Pe. de Anc.prout ipſe refert in d.c.beneficiũ.de quo ibi plene per eũ. Secũdo principaliter quæritur de ipſis mendicantibus, an mendicantes ipſi intra annum probationis poſſint facere teſtamentũ.& vr̃ ꝙ ſic,ex quo nõ ſunt profeſſi, ẽt ſi tales mendicantes eſſent fratres minores, vt in d.cle. exiui.§. nos autẽ. & §. cũ vero.j̃. de verb.ſig.& ita eſt de mente Bar.& Bal.in d.auth.ſi qua mulier. & Imo. in l.j. ff. de teſt.in 9.col.Tertio quærit̃,an mendicantes cogantur relinquere aliquid eorũ eccleſiæ.& dic ꝙ in fratribus minoribus eſt clarum ꝙ nõ,quia in cõi nõ poſſunt habere proprium,vt d.cle.exiui. Sed in alijs mẽdicantibus vr̃ ꝙ non cogãtur aliquid relinquere, quia licet ſit dubiũ,an eccleſia mẽdicãtiũ poſſit petere bona ipſorũ mendicantiũ, qñ mẽdicãtes profeſſi deceſſerunt nõ facto teſtõ, vel qñ expreſſe bona reliquiſſent eorũ eccleſiæ,vt j̃.dicetur, tñ ſine dubio vr̃, ꝙ eccleſia aliquid petere non poſſit cõtra eorũ voluntatẽ, & ita videtur de mente Io.de Imo in d.c.in pñna.in pe. col. & Bal. in d.auth. ſi qua mulier. vbi etiam notabiliter determinat hoc procedere nõ ſolũ ſi facerent teſtm̃ intra annũ probationis,ſed etiã ſi longè per prius feciſſent,ẽt non cogitãtes de ingreſſu religionis, quia nõ rumpit teſtm̃ prius factũ in ipſis mẽdicãtibus, qd̃ no.

68 † Quarto quærit̃, quid ſi mẽdicãtes decedãt profeſſi in ordine mẽdicãtiũ nõ facto teſtõ,nec añ nec poſt,an monaſteriũ poſſit petere eorũ bona.dic ꝙ nõ in fratribus minoribus,ſed vadunt ad venientes ab inteſtato,vt in d.cle.exiui.& ita cõiter tenent Doct. in d.c.in pñna.& ſequit̃ Imo.in l.j.ff.de teſt.cir.fi. Sed in prædicatoribus & alijs mẽdicantibus tenuit Spe. in ti. de ſta. mo.§.j.ver.3.& 4. ꝙ eccleſia poſſit petere bona, quia licet non poſſint retinere proprium, vt in c.j de relig. do. tamen poterunt vendere, & de pretio ſubuenire eorum neceſſitatibus.& idem videtur velle glo.in d.c.j & Archidia.19.q.3. in c.quia ingredientibus.& Imo.in d.l.j.in fi.& in d.c.in pñna.de hoc tñ vide per Bal.in auth.ſi qua mulier.& per Fe.in ſuo cõſi.12.& plenè per Doc.in d.c.j. & voluit ſin. Spe. in d.c.3. prædicta procedere, etiã ſi tales hẽrent deſcendentes, vt ſic ſola legitima debeat eis reſeruari, ſicut dr̃ in auth. ſi qua mulier.& cætera bona vadant ad eorũ eccleſiam,cogita tñ in hoc. Quinto quærit̃, quid in alijs non mẽdicantibus an cogantur aliquid relinquere monaſterio.& cõclude ꝙ ſi faciunt teſtm̃ intra annũ probationis, vr̃ ꝙ nõ cogant aliq̃d relinq̃re monaſterio, nec monaſteriũ aliq̃d petere poſſit,& valeat teſtm̃. Nõ ob.d. auth. ſi qua mulier,q̃a ibi loq̃t in ꝓfeſſis, ſecus in his q̃ põt libere teſtari,

69 vt j̃.proxime patebit. † Sexto quæritur, an teſtm̃ factum ante ingreſſum monaſterij,rũpat per ingreſſum religionis, ſi aliq̃d nõ eſt relictum monaſterio iure inſtitutionis.glo. in d.auth. ſi qua mulier.tenet ꝙ ſic, quaſi agnatione poſthumi, cũ monaſteriũ habeat loco filij,vt in d.c.in pñtia.& idẽ tenet glo.in d.c.ſi qua mulier.& idẽ Inn.in d.c.in pñna.Spe.in d.§.j.ver.50.refert opi. & nihil firmat. Bart.in d.auth.ſi qua mulier. ↄcludit ꝙ aut talis fecit teſtm̃ cogitãs de ingreſſu,& tñ nihil reliquit monaſterio, et tũc non rumpit̃ teſtm̃. ſecus ſi non cogitauerit de ingreſſu, quia tunc rumpit̃ quaſi mutata voluntate, quia offerendo bona ſua expreſſe vel tacite monaſterio,vr̃ pœnituiſſe teſtamẽti, & ademiſſe hæredi ſcripto.& ita ẽt ſequit̃ Bar. ibi dicens, ꝙ in dubio ſi ingreſſus monaſteriũ fecerit de proximo teſtm̃,præſumit ꝙ cogitauerit de ingreſſu,& non pœnituerit teſtamenti ingrediendo poſtea,ſecus ſi ex interuallo,arg.l. nam ad ea.ff.de condi.& demon.& cum opi.Bar.tenet ſe Imo.in l.j.ff.de teſta. in 7.colum.Tu aduerte,quia opi.Bar.in quantum vult,ꝙ per ingreſſum monaſterij non rumpatur teſtamentum,qñ fecit in ingreſſu,vel cogitãs de ingreſſu, [a] procedit etiam ſi ingreſſus obtuliſſet expreſſe ſe et ſua bona monaſterio,quia non præſumitur ꝙ ſe correxerit,& voluerit reuocare teſtamentum, ſm̃ do. Anto.in d.c.in pñtia.quem in hoc ſequitur Imo.ibi.Si vero eſt ingreſſus monaſteriũ ex interuallo, quo caſu non præſumitur tempore teſtamenti cogitaſſe de ingreſſu, tunc ſi ingrediendo monaſterium offert expreſſe ſe et ſua,rumpatur teſtamentum,quia videtur aliter diſponere de ſuis rebus,ſecus ſi ſimpliciter ingrediatur religionem, quia tunc videtur remanere in primo teſtõ,ſm̃ do. Ant.in d.c.in præſentia.Sed in hoc vltimo

Imo.

ADDITIO.

a Vin God. Ingreſſus monaſterium cum reſeruatione bonorum an valeat. Fely. in c.tua nos.de ſimo & in c.in præſentia,de proba.Soc.conſ.62.in præſenti conſultat.ver.circa 4.dub.cum ſeq.lib.j.

Im. ibi sequitur opi. Bar. q̃ ẽt simplr ingrediendo monasteriũ rumpatur prius testm̃, licet aliter non offerat expsse bona sua, quia tacite vr̃ offerre, vt d. auth. ĩgressi. & sic alr̃ disponeret de rebus suis, vnde talis expressio non vr̃ necessaria, ar. l. cũ quid. ff. si cer. pe. Sed certe verior vr̃ opi. d. Anto. per tex. in d. c. si qua mulier. in §. nunc autẽ. ibi, si prius testatus non sit, quasi si prius fecisset testm̃, illud nullo modo rumpitur per ingressum monasterij, sed dẽt seruari, & ita ẽt vr̃ tenere Spe. in d. §. j. in fi. & in ver. 51. & maxime quia monasteriũ non hr̃ loco filij, nisi in casibus expssis in iure, & iste casus non reperit̃ expssus. facit tex. in Auth. de monachis. §. illud. Nõ ob. q̃ ingrediendo monasteriũ vr̃ velle alr̃ disponere de rebus suis: nam illud procedit, nisi prius fecisset testm̃, vt est tex. no. in d. §. nunc aũt. & d. §. illud. cũ in dubio testõr semper videat̃ velle, q̃ testm̃ suum valeat, & ɔseruetur, vt in l. si iure. ff. de leg. 3. & in dubio voluntas nõ præsumitur mutata, vt in l. eum qui. ff. de prob. & cessat tacita oblatio, vbi apparet de expressa per testm̃, vt d. c. nunc aũt. q̃a prouisio hõis tollit prouisionẽ l. vt in l. maritus. C. de procu. Et q̃a instõ hæredis semel facta non reuocat̃, nisi per aliã voluntatẽ solennem, vt plene no. in l. si iure. quæ isto casu cessat. cogita.

70 † Septimo quæritur, quid si ingrediẽs monasteriũ in testõ oia reliquit monasterio, & suis descendentibus nihil, an valeat testm̃. Bart. in d. auth. si qua mulier tenet q̃ sic, per tex. in d. §. illud. vbi permittitur testari q̃o vult. Sed Imo. & d. Anto. in d. c. in p̃ñtia. cir. fi. tenet ɔ̃rium, & bene, quia non est verisimile, q̃ Imperator in tm̃ voluerit priuilegiare testm̃ in p̃iudiciũ filiorũ, per no. per glo. in l. si quis ad declinandã. C. de epi. & cle. p̃ quia glo. est tex. 17. q. 3. c. fi. & illa verba, q̃o vult. de quibus in d. §. illud. debẽt intelligi, dũmõ legitime testet̃, ar. l. j. C. de sacrosan. ec. & in l. si q̃ñ. C. de inoffi. test. vnde vr̃, q̃ isto casu nõ rumpatur testm̃ in totũ, sed filijs debeatur sola legitima, & reliqua bona monasterio, ar. d. auth. si qua mulier. & facit bonus tex. & gl. in c. cum simus. ĩ. de regularibus. Octauo quæritur, an cogatur relinquere ad minus legitimã suis parentibus, & si non relinquitur in testõ, an debeatur a monasterio. glo. in auth. si qua mulier. & in d. c. si qua mulier. vr̃ velle, q̃ non. Sed certe ibi loquit̃, q̃ñ monachus professus fecit testm̃, de quo est dictũ ĩ. in 2. limitatione: secus ergo si ante professionẽ intra annũ probationis, vel ante ingressum, quia vr̃ q̃ debeatur ipsis ascendẽtibus ad minus legitima, ar. l. nã & si parentibus. ff. de inoff. te. & sic dẽt legitime testari, vt dr̃ ĩ. in proxima q. imò ẽt vr̃ velle Specu. in d. §. j. ver. 53. & in §. ad p̃missorũ, q̃ ẽt in casu d. auth. si qua mulier. parentes nõ possint priuari legitima portione: secus ergo q̃ñ ante ingressum, vel intra annũ p̃bationis facit testm̃,

71 qđ no. & vide ibi per Io. An. in addi. † Nono quæritur, an post ingressum monasterij possit reuocari testm̃ iam factũ, & ɔcludo q̃ intra annũ p̃bationis põt, sicut põt testari, vt est dictũ ĩ. in 2. limitatione. & ita tenet Imo. in d. l. j. in 7. col. Sed post professionẽ Bar. in d. auth. si qua mulier. & in d. l. j. tenet idem, ar. l. sed si mors. ff. de dona. inter virũ. ẽt corã duobus testibus, ar. c. relatũ. & c. cũ esses. ĩ. de test. & ita transit Imo. post d. Ant. in d. c. in p̃sentia, cir. fi. Bal. in d. auth. si qua mulier. intelligit hoc p̃cedere, q̃ñ reuocando mutaret de extraneo in filiũ, vel in monasteriũ, vel de liberis in liberos, vel de liberis ĩ monasteriũ, [illegible] de monasterio in aliud monasteriũ, qđ eẽt ingressus, alr̃ mutatio nõ est p̃missa, vt vide plenè per Bal. sed Aug. in l. j. tenet ɔ̃rium indistinctè, vt nullo mõ possit reuocari post professionẽ q̃a cum sit priuatus p̃tãte testandi, ergo & p̃tãte reuocandi, & hãc partẽ sequit̃ Imo. in d. l. j. per rõnem Ang. ar. l. tria p̃dia. ff. de seruitutibus vrb. & l. 4. ff. de re iudi. Nõ ob. d. l. sed si mors. q̃a loquit̃ in donatione cã mortis. Item ibi loquit̃ in deportato, qui retinet libertatẽ: secus in monacho p̃fesso, qui censet̃ seruus, vt ĩ. in princ. Item q̃a sola reuocatio verbalis nõ sufficeret, nisi fiat aliud testm̃ de nouo, ut no. in d. l. si iure, q̃ iste facere non p̃t. Et pro hac parte facit optimus tex. in d. auth. si qua mulier. q̃a speciale est in illo casu, ut possit aliquid ordinare, ergo in ɔ̃riũ est ius cõe, sed illo casu nõ põt aliquid ordinare, q̃ñ prius est testatus, vt p̃bat tex. sing. in d. §. nũc aũt. ergo nõ poterit reuocare, & ita tenendũ vr̃. Et p̃dicta p̃cedũt in ingresso in monasterio non mendicantiũ, sed in monasterio mendicantiũ indistinctè, postq̃ est p̃fessus, non posset reuocare testm̃, ut tenet Bald. in d. auth. si qua mulier. & Imo. in d. l. j. in 7. col. Sed posset dici, q̃

72 omni casu possit reuocare, quod de nouo facere posset. † Decimo q̃ritur, an testm̃ factũ añ professionẽ ɔ̃firmetur irreuocabiliter per p̃fessionẽ, & sic per mortẽ ciuilẽ, an verò expectetur mors naturalis ipsius testantis. Bar. in d. l. j. ɔcludit, q̃ in fratrib. minoribus professio ɔ̃firmat testm̃, sed in alijs mendicantibus vel non mendicantibus dẽt expectari mors naturalis. vnde nõ debebunt hæredes vel legatarij hr̃e bona, nisi post mortẽ naturalẽ, sed interim stabit dñium penès monasteriũ, & fructus percipiet. & idem sequit̃ ibi Aug. & Bald. ar. l. Statius. §. Cornelio. ff. de iure fisci. & idem Imo. in d. c. in p̃sentia. circa fi. Sed tu vide Imo. in d. l. j. in 9. col. vbi melius q̃ alibi examinat istũ arti. & cõcludit, q̃ si ɔ̃stat de mente disponentis, q̃ voluerit testm̃ hr̃e locũ post mortẽ naturalẽ tm̃, vel ẽt ante, seruari dẽt voluntas, qđ procedit ẽt in ingrediente religionẽ fratrũ minorũ, vel aliorũ mendicantiũ, vt vult Bal. ibi. hoc vr̃ p̃cedere in alijs mẽdicantibus, sed in minoribus bona stabunt apud venientes ab intestato. Si verò sumus in dubio, tũc aut facit quis testm̃ sciẽs se ingressurũ monasteriũ, & statim facta professione testm̃ habebit effectũ, siue sit ingressus monasteriũ mendicantiũ, siue aliorũ, aut facit testm̃ non cogitãs de ingressu monasterij, tũc si intrat monasteriũ nõ mendicantiũ, & dẽt expectari mors naturalis, vt ĩ. Si verò intrat monasteriũ mendicantiũ, & tũc aut si fratrũ minorũ, testm̃ statim hẽt effectũ, aut aliorũ mendicantiũ, & tunc expectatur mors naturalis, & interim monasteriũ vtatur fructibus illorũ bonorũ ad vitã illius ingressi, ſm eum. Sed certè hoc vltimũ vr̃ dubiũ, q̃a aliud est q̃rere, q̃ñ bona relinquunt̃ ecclesiæ mendicantiũ, vbi dr̃ q̃ p̃nt illa vendere, & p̃cium cõuertere in eorũ necessitates, vt in d. c. 1. & ibi gl. & aliud est isto casu, quo casu vendere nõ p̃nt, ex quo bona sunt subiecta testõni, nec vr̃ q̃ possint interim fructus annuatim percipere, uel fructus vẽdere, q̃a hoc ɔuenit regulæ mendicantiũ, ex quo p̃hibent̃ hr̃e certos redditus, vt in d. ca. 1. §. ɔ̃firmatos, & sic vr̃, q̃ in religione mẽdicantiũ statim facta p̃fessione testm̃ habebit effectũ per p̃dicta. vide tñ per Spe. in d. §. j. ver. 11. & ibi p̃

73 Io. An. in addi. & in ti. de testa. in ver. 3. q̃rit. † Vndecimo quæritur, quid de ɔuersis [a] seu oblatis, an possint facere testm̃. glos. sing. 27. q. j. vt lex. cõcludit q̃ aut offert se & sua ecclesiæ regulari, & tales non p̃nt testari, nec propriũ hr̃e, nec matrimonium ɔ̃here. Aut ecclesiæ seculari, & p̃nt testari, & matrimoniũ ɔ̃here, q̃a tunc non transeunt bona futura, sed tm̃ bona t̃pe oblationis existentia, arg. l. si ita. ff. de auro & argen. leg. & ita vr̃ sequi Bal. in l. gñali. C. de sacrosan. eccl. & Bar. in d. auth. ingressi. Sed aduerte, quia Bal. ibi. in 2. col. cõcludit, q̃ aut offert se quis ecclesiæ seculari, & tunc non transeunt bona, nisi ea expresse offerat, vt in auth. p̃sbyteros. de epi. & cle. vnde dicit, q̃ qui offeruut se alicui ec. uel hospitali, non perdunt bona, nisi expsse offerant. Si verò offert se eccl. regulari, tunc vr̃ velle Bal. q̃ tacite transeant bona, sed idem Bal. ibi in 4. col. in prin. ɔcludit q̃ offerentes se ec. regulari, aut totaliter renunciant seculo, faciẽdo professionẽ, & non p̃nt testari, nec matrimoniũ ɔ̃here, aut nõ renunciant, sed retinent vxores, & sic p̃nt testari & æq̃parant̃ clericis secularibus, & ita dicit dẽre intelligi dictũ glo. in d. c. vt lex. & ita vr̃ sequi Imo. in c. 2. ĩ. de testa. in 7. col. de quo ibi per Spe. in d. §. j. in ver. 58. & per Arch. in c. ex eo quod. ĩ. de elec. eo. lib. & in d. c. ut lex. ponentẽ an offerentes se ecc. regulari p̃sumant̃ tacite p̃fiteri. vr̃ tñ ibi uelle, q̃ non sufficeret permittere simplr obedientiã, nisi p̃mittant obediẽtiã monachalẽ, quia talis obedientia pro p̃fessione hr̃, de quo ibi per eum,

74 & uide qđ no. in c. non dubiũ. ĩ. de sen. excõ. † Duodecimo q̃ritur, an rõne ɔ̃suetudinis possit monachus & alij regulares facere testm̃. Bal. in d. auth. ingressi. in prin. dixit q̃ non valeret talis ɔ̃suetudo, nec ẽt posset ɔ̃suetudo ɔcedere ipsis regularib⁹ ius testandi, ſm Bal. ibi, licèt ipsis clericis secularibus ɔ̃suetudo possit cõcedere ius testandi in casibus, in quibus alr̃ non possent, ut est dictũ ĩ. in clericis secularibus, & licèt ẽt cõsuetudo possit ɔcedere ẽt ipsis p̃latis regularibus p̃tãtem donãdi in uita de aliquibus bonis mobilibus ecclesiæ, põt ergo ɔ̃suetudo ɔcedere ipsis regularibus p̃tãtem disponendi de rebus ecclesię in vita, & tñ non in morte, ut est tex. sing. in c. cæterũ. ĩ. de dona. de quo ibi per Imo. Decimotertio q̃ritur, an ipsi regulares possint saltẽ testari ad pias causas, & dic q̃ non, ut tenet Bar. in l. j. de sacrosan. eccl. in uer. 3. quæro. & sequit̃ d. Nic. in rub. ĩ. de testa. q̃a ẽt nõ p̃nt facere elemosynã in vita, vt est dictum ĩ. in prin. multominus p̃nt disponere in morte, ex quo p̃priũ non hñt, vt in c. nõ dicatis. 12. q. j. & in c. cũ ad monasteriũ, in fi. ĩ. de

75 sta. mona. † Xiiij. q̃ritur, si monachus uel canonicus regularis, seu exñs de ordine mẽdicãtiũ p̃moueat̃ in ep̃m uel archiep̃m, qđ p̃t, ut in cle. j. in fi. de ele. et in c. quorũdã. ĩ. de ele. e. li. an iste possit

ADDITIO.

a Vinc. God. Conuersi quo modo cognoscantur, & de ipsis, Fely. in c. in presentia. col. 2. uersi. in tex. ibi, obtulit de proba. & an dicantur pure laici, uel ecclesiastici, Fel. in c. causam. col. 4 de præscr.

poſſit facere teſtm̃.& dic ꝙ nõ,ut uoluit glo.pe.in c.1.ĩ.de teſt.
quia non liberatur propter hoc ab alijs ſubſtantialibus regu-
læ,ut uoluit glo.in d.c.quorundam. in fi. & in uer. mendican-
tium.ĩ.de ele. eo. lib. vnde non põt ꝓpter hoc hr̃e proprium,
imò quicquid acquirit poſtea,acquirit epatui, uel archiep̃atui, ut
eſt tex.no.in c.vnico.18.q.j.& in c.cum olim. el a.ĩ. de priuile.
& ſequitur glo.in c.quia tua.12.q.i.in prin.& ita tenet Io.And.
& do. Nic.in d.c.1.in fi.de ẽteſta.& idẽ Imo. ibi in 7.col.dicẽs,
ꝙ talis non poſſet teſtari ẽt de acquiſitis intuitu perſonæ, cum
rr̃aris quicquid acquirat,acquirat eccleſiæ,ut ĩ.j.c.reg.ſiſti.ĩ. de re-
ſta.Et licèt monachus factus ep̃s non deſinat eſſe monachus,
ut dicit glo.in d.c. quorundam. tñ liberatur ab obedientia ab-
batis,quia iam factus eſt de filio pater,ut in d.ca.1.18. q.1. & ibi
glo.Item abſoluitur ab alijs accidentalibus regulæ,puta a ieiu
nijs,uigilijs,& ſilẽtio.Item poſſet facere compatres, qđ prius
non licuit,& ita dicit glo.in d.c.unico. Item non tenetur dice
re officium monachale,ſed aliud,facit cle.2.de cele.miſ.ſed ab
alijs ſubſtantialibus regulæ, ut a cõtinentia uel a uoto pauper
tatis non liberatur,ut dicit glo.in c.3.16.q.j.dicens ẽt, ꝙ non li-
beratur ab habitu , ideo tenetur portare habitũ ſuæ profeſſio-
nis,& ſic monachalem,uel mendicantiũ . & idem uoluit glo.
16.q.ult.in nouatione. Pro quo eſt tex.no.in c.pe.in fi. ĩ.de vi.
& ho.Sed an abſoluatur ab eſu carnium,ubi Vin.tenet ꝙ non,
de conſe.diſt.5.carnem.& idem tenet in d.c.unico.cũ quo trã-
ſit ibi Arch.ſed gl in d.c.3.in fi.vr̃ uelle õrium , quod procedit,
ut ipſe ſentit, qñ ſine ſcandalo non poſſet ſe abſtinere , aliàs ſi
poſſet ſine ſcandalo,& tunc non intelligitur abſolutus , & ita
tranſit ibi Archi.Ex quo infertur,ꝙ ẽt in ieiunijs, ſi poſſet ſine
ſcãdalo obſeruare,non intelligit abſolutus,ſm Imo.et do.Ni-
76 co in d.c.pe.in fi.& uide glo.in d.cle.2.†Decimoquinto quæri-
tur,quid ſi monachus, uel canonicus regularis , uel de ordine
mẽdicantiũ,factus ſit Cardinalis, an poſſit facere teſtamentũ,
& dic ꝙ nõ,quia & ſi liberetur ab accidẽtalibus regulę , a qui-
bus ſupra liberat ep̃s , tñ nõ liberat a ſubſtantialibus regulæ ,
ſicut dr̃ ĩ.in ep̃o, & ita tenet no. Bal.in aut. licentiã,in prin.C.
de epi. & cle.licet idẽ Bal. & Ang. in l.ſi qs nihi bona.§.ſeruus.
dicant contrariũ,dicentes, ꝙ tũc põt hr̃e propriũ & ſibi q̃rere,
ſed male dicũt, quia nõ liberant ab alijs ſubſtãtialibus regulę,
& ſic a voto paupertatis vel cõtinẽtię,vñ nõ põt hr̃e ꝓpriũ,ſed
quęrunt ſuæ eccleſię, vt in d.c.j.18.q.j.vt tenet Imo.in d.§.ſeruus.
ideo eſt, ꝙ nõ pñ Cardinales mutare habitũ ſuę profeſſionis,
& ſic relinquere habitũ monachalẽ vel mẽdicantiũ, & ita ob-
ſeruatur, & ita tenet Imo. & Do.Nico.in d.§.ſeruus.de quo p
a Doc.in cle.j.de elec.Decimoſexto q̃rit,quid in Papa,[a] ſi prius
fuit monachus vel canonicus regularis, vel de ordine mẽdicã
tium,an poſſit facere teſtamentũ,& an liberet a ſubſtãtialibus
regulę.& videtur ꝙ non,& ſic ꝙ non liberetur a voto pauper
tatis,vel continentiæ, quia vt dicit Bald. in d. auth. licentiam.
nulla dignitas liberat quem a ſubſtantialibus regulę , ideo eſt
quod Doc tenent,ꝙ in Papa ſit ſola iſta ſpãlitas,vt liberet a de
latione habitus ſuę profeſſionis, & ſic ipſe ſolus habitũ illum
mutat, licèt ſecus ſit in Cardinalibus,vel epis, vt ĩ.ſm Imo.in
d.§.ſeruus.in fi.& in d.§. pe.ergo in alijs ſubſtantialibus nõ li-
beraĩ,cũ per monachationẽ imprimaĩ quidã character,qui ab
oſſibus vnquã euelli nõ poſſit,vt dicit glo. no. in c.ad nr̃am.ĩ.
de reg.& vide per Doc.in d.cle.j.Ideo dixit ſin. Hugotio. in d.
c.3. quẽ ſequit ibi Arch.ꝙ monacho nõ licet comedere carnes
ẽt ſi eẽt factus Papa,qñ ſine ſcãdalo hoc facere nõ poſſet, ut in
c.carnẽ,de cõſ.di.5.q̃a ex hoc honore nõ debet cõſequi peccã-
di liniam,ſm Archi.in d.c.3. referẽdo Laurentiũ idẽ dicentẽ ut
c.vnico.18. q. j. ſi ergo Papa nõ abſoluitur in totũ ab iſtis acci-
dentalibus regulę,ſicut eſt a b eſu carniũ,fortius nõ eſt abſolu-
tus à ſubſtãtialib.rĺæ,q̃a licet ab ipſo Deo receperit p̃tãtẽ & di
gnitatẽ ſummi pontificatus,nõ tñ recepit p̃tãtem peccandi,vt
dicit tex.no.in c.j.40.di.quę oĩa ſing.no.& vide dicta ĩ.in cleri
77 cis ſecularibus in 8.9.& 10.quæſtio.†Decimo ſeptimo & vlti-
mo quærit ſing.an canonicus regularis,uel monachus,ſeu alij
mendicantes poſſint facere teſtamentũ ſaltẽ de lnĩa Papæ. Et
quid de ep̃o uel Cardinali, qui prius fuit monachus ſeu regula
ris. & licet iſte artic. in nulla parte reperiatur examinatus per
Doc.tñ uideretur primo loco dicendum ꝙ ſic.Nam fortius ui-
det impedimẽtũ qđ a natura cauſat,quàm id qđ ex ↄſtitutione
eccleſię,ut Inſti.de iure natu.§.ſed & naturalia.ſed ſic eſt,ꝙ mu
tus & ſurdus eo caſu, quo a iure prohibetur facere teſtamen-
tum,dicitur impeditus ex impedimento naturali,ut in l.diſcre
tis.C.qui teſta.& tamen ex licentia principis poteſt talis face-
re teſtamentum, ut in l.ſi mutus.ff. de teſt.ergo & fortius hoc
poſſet monachus ex licentia Papæ , cũ ſolẽnitas uoti ſit indu-

ctã ex conſuetudine eccleſiæ , ut in c.j.ĩ. de uoto. qua ceſſante
ſine dubio ualeret matrimonium contractũ a monacho,uel a
conſtituto in ſacris,ut dixit glo.no.quam oẽs Doc.ſequuntur,
in j.rñ.ĩ.qui cle.uel uo.ergo cum Papa ſit ſupra ius & conſtitu
tiones eccleſiæ,ut in c propoſuit.ĩ.de cõceſ.p̃ben.poterit mo
nachus de lnĩa Papæ facere teſtm̃ , ſicut mutus et ſurdus hoc
põt de lnĩa Principis,ut in d.l.ſi mutus.qđ impedimentũ tanq̃
78 naturale fortius uidetur,ut ĩ.†Secundo ad idem facit,nam obſi
des dati Romanis ab ipſis hoſtibus imperij non poſſunt face-
re teſtm̃,ut in l.obſides.ff.de teſt.eo quia iudicantur ſerui,et in
poteſtate hoſtium,et perdunt dñia rerum,ut per Doc.in l.ob-
ſides.et tñ de licẽtia Principis tales poſſunt teſtari,ut d.l. obſi-
des. ergo idem ſit dicendum in monacho , ut licèt perdiderit
dñia rerũ,et ſeruus iudicetur,et ſit in poteſtate abbatis,et non
hẽt uelle nec nolle , ut in d.c.ſi religioſis.et d.c. non dicatis.tñ
ex licentia Papæ teſtari poſſit , cum ſit dubius de ſtatu ſuo , et
non habeat teſtamẽti factionem,ut in l.de ſtatu.ff.de teſt.ſicut
nec deportatus,ut in l.eius qui. ff.eo.tit. qui deportatus perdit
dñia rerum prout ibi no. et tñ tales ex licentia principis teſta-
ri poſſunt,ſm glo.in l.ſi qñ.in prin.C.de inoffi.teſt.ubi eſt tex.
no.teſtamenti factionẽ ex conceſſione principis poſſe conce-
di, aĩs non habentibus ſeu prohibitis a iure , cum maiora, uel
ſaltem æqualia uideantur impedimenta muti et ſurdi, uel dati
in obſidẽ,et dubij de ſtatu ſuo,uel deportati quo ad teſtamen-
ti factionẽ,q̃ ſit impedimentũ ipſius monachi, et tñ dictis im-
pedimentis non obſtantibus põt Imperator illis ↄcedere teſta
menti factionẽ. fortius ergo poterit Papa ipſi monacho , cum
longè maior ſit poteſtas Papæ,q̃ Imperatoris, ut in c. ſolitæ.ĩ.
de ma.et obe.ideo eſt,ꝙ Imperator a Papa deponitur , et ſua di
gnitate priuat,ut in c.ad apoſtolicæ.ĩ.de re iud.eo.li.Et per rõ-
nem d.l.ſi qñ.Bal.ibi in fi.prin. ur̃ tenere hanc partẽ , dicens ꝙ
ſi Papa ↄcedit monacho, ut poſſit teſtari de bonis paternis,ſi-
cut plerunq; ipſe Papa facit,ꝙ talis ↄceſſio intelligitur, ut ſer-
uatis ſolennitatibus iuris debeat facere teſtm̃ , et ſic expreſſe
innuit Bal.Papã monacho hoc ↄcedere poſſe. Idẽ ẽt ur̃ ſentire
idem Bal.in auth.niſi rogati.circa fi. C.ad Treb.dicens mona-
b chũ poſſe hr̃e priuilegiũ a Papa, [b] ut poſſit teſtari de rebus ma
79 ternis,ut ibi per eum.†Tertio hoc probatur ex gñali poteſtate
data ipſi Petro et ſucceſſoribus de ligando et ſoluendo, ut 22.
q.j.quodcunque.et quia dixit,quodcunque,nihil excepit,ut in
c.ſolitę.ĩ.de ma.et obe. Ideo eſt,ꝙ Papa facit de monacho cle-
ricum ſecularẽ.ut in c.quorundam.74.diſt.et quia in uotis ſem
per intelligitur excepta auctoritas ſuperioris,ut in c. uenientes.
ĩ.de iureiur.et in c.nõ eſt.ĩ.de uoto.unde ſi Papa abſoluit a iu-
ramento,per quod ipſe iurans Deo et homini obligatur, ut in
c.auctoritatẽ.15 q.6.et no.in c.quanto. ĩ. de iureiuran. et tenet
gl.in d.c.propoſuit.Fortius a uoto, per qđ obligatur ſoli Deo.
hinc dicebat no.Hoſt in c.quãto. ĩ. de transla. præla. ꝙ Dei et
Papæ idem eſt conſiſtorium,ut.c.2.et 3.ĩ.de transla. præla.et in
c.Romana. ĩ. de app.eo. lib. et breuiter dici poteſt Papã quaſi
oĩa poſſe,ſicut Deum,peccato excepto,ut de pęni.diſt.2. chari
tas,de quo ibi per eum.facimt pro hac parte no. dicta Spec.in
ti.de leg.§.nunc oſtendendũ.uer.89.dicens,ꝙ Papa eſt uicarius
Chriſti uicẽ nõ puri hoĩs,ſed ueri Dei gerens in terris,ut in d.
c.2.et 3.uñ oĩa regit,diſponit,et iudicat, ꝓut ſibi placet,9.q.3.cũ
ctã per mundũ.et c. per principalẽ. hẽt ẽt in terris plenitudinẽ
p̃tãtis,ut 2.q.7.de ęgrero.et dũmodo ↄ̃ fidẽ non ueniat,in oĩbus
et per oĩa põt facere,et dicere quicquid placet , auferẽdo ius ſuũ
cui uult,q̃a nõ eſt ei qui dicat,cur ita facis. 19. diſt. in memoriã.
Et apud eũ eſt pro rõne uoluntas , et qđ ei placet legis hẽt ui-
gorẽ,Inſti.de iure natu. §. ſed qđ principi. põt ẽt ius tollere,et
de iure ĩ.oẽ ius diſpenſare , ut d.c.ꝓpoſuit. Iſtẽ nõ hẽt ſuperio-
rẽ,ut in c.licet.ĩ.de elec.et hẽt cęleſte arbitriũ,ut l.j. C.de ſum.
tri.Et ei ab ipſo ſunt cõmiſſa iura cęleſtis et terreni imperij,ut
22.diſt.c.1.de quo plene ibi uide p Spe.p totũ illũ §. Et idẽ Spe.
in ti.de diſpenſatione.§.nunc breuiter. ponendo regulã no.di
xit Papã poſſe in oĩbus caſibus diſpenſare,in quibus a iure nõ
reperitur expreſſum contrarium. Et Hoſtien.in c.rurſus.ĩ.qui
cle.vel uo.cum quo trãſit ibi Io.An.ſing.determinat, ꝙ in opi.
iuris

ADDITIONES.

a Vinc.God.Adde,ꝙ Papa quicquid poteſt facere de plenitudine poteſtatis,po
teſt alteri concedere.Ruy.conſi.76.nu.10.& 18.lib.3.

b Vinc.God. Papa in quã quicquid poteſt facere de plenitudine poteſtatis, po-
teſt alteri concedere.Ruy.conſi.76.nu.10.lib.3.ſic de plenitudine poteſtatis
poteſt ratificare ſententiam latam a iuriſdictione carente.Hip.de Mar.ſing.
9.Tu ſcis ꝙ exceptio.An autem diſpenſare poſsit,ꝙ quia ſine baptiſmo ſalue
tur.Fely.in c.quæ. col.6.circa medium , de conſtit. in illicitis tamen non eſt
obediendum de iure ipſo.Ruy.conſi.42.nu.18.lib.4.

iuris & Doc. quarum altera detrahitur & altera fauet ptāti clauium, semper standum est ei quo fauet, qđ no. vnde ex his Bal. in l. certum. C. vnde cognati. vltra medium, ꝑcisè firmat hanc partē, dicens non esse dubiū Papā posse ꝯcedere monacho licentiā testandi de bonis, quæ obtulit monasterio. & alle. no. ꝑ glo. in auth. si qua mulier. C. de sacrosan. ec. vbi glo. in ver. diuidere. tenet ꝙ d. auth. si qua mulier. potuisset cōcedere ptātē testanti ēt seruo, sicut cōcedit ipsi monacho professo, sicut ergo hoc potuit ibi ꝯcedi per viā legis, ita eodē modo poterit ꝑ viā dispensationis, vt s. patet, quia princeps dr̄ esse lex aīata in terris. Quarto hanc ēt partē vr̄ tenuisse Ang. & post eum Imo. in l. seruus cōis Meuij. ff. de sti. seruorū. dicentes ꝙ si Cardinalis, qui prius fuit monachus vel regularis, non pōt facere testm̄, vt est s. dictū, si concedatur a Papa factio testi, ꝙ tale testm̄, si ex omissione alicuius solennitatis non valeret iure testi, dato ꝙ sit apposita clā codicillaris, tñ non valebit vi codicillorum, ex quo solū habuit ptātem testandi, quia regula l. ꝯficiuntur. ff. de iure codi. & l. 2. ff. de le. j. quæ hēt, ꝙ qui pōt testari, pōt codicillari, hēt locū in his, q. possunt testari de iure cōi: secus si ex priuilegio cōcesso per principē viuentē, & sic tacitè sentit ibi Ange. & Imo. Papam posse cōcedere ipsis monachis facultatem testandi. Pro quo ēt facit, quia non vr̄ hoc casu dispensari, vt ipse monachus hēat proprium, & sic vt retineat, sed vt in aliū trāsferat & distribuat, qđ vr̄ permissum, ar. l. cogi. §. hi qui solidū. ff. ad Tre. & l. si iudicibus. §. quod si filius. ff. de do. vnde vr̄ quodammō executor & distributor, qđ non improbatr̄ ipsis regularibus de lnia superioris, vt in c. 2. j. eo. tit.

80 † In ꝯ̄riam verò partē vr̄ tex. expressus in c. cum ad monasteriū. in fi. s. de sta. mo. vbi dr̄, ꝙ ēt Papa non pōt dispēsare cum ipsis regularibus ꝯ̄ votū paupertatis, vel continentię, dispensando enim, vt monachus possit testari de rebus pr̄nis, vel alijs, vr̄ permittere ꝙ hēat proprium, arg. l. j. ff. de testa. cū de suis proprijs, & nō de alienis sit testandū, vt in c. filius. s. de test. vnde dicebat glo. in d. c. proposuit, ꝙ vt monachus hēat propriū, Papa non dispensat, & idē tenet glo. in d. c. cum ad monasteriū. in fi. & Spec. in d. §. nunc breuiter. ver. 4. & 15. & hanc partē vr̄ velle Imo. in d. l. si q. s mihi bona. §. si seruus. in fi. vbi dicit, ꝙ ꝯsentiente Papa Cardinalis, qui fuit monachus, potest esse capax proprij quo ad administrationem, non aūt quo ad dn̄ium, vt in c. cum ad monasterium, & sic testari non poterit nec alienare, vt per Inno. in d. c. cum ad monasterū. in prin. & ibi per Io. An. in prin. super verbo, proprietas. & in regula, non est obligatoriū. j. eo. li. in mercuria. in vet. circa primū. Secundo pro hac parte facit, quia etiā consuetudo non posset concedere ipsis regularibus ius testandi, vt tenet Bal. in d. auth. ingressi. & tex. no. in c. 2. s. de test. per quem hoc sequitur Io. An. in regula, nemo pōt plus. in fi. j. e. li. in mercurialib. dicens, ꝙ ꝯsuetudo non pōt ꝯcedere monacho aliqđ ꝯ̄ substantialia regulæ, & tñ certū est ꝙ ꝯsuetudo est ius quoddam, qđ pro lege suscipitur, vt in prima di. ꝯsuetudo: imò derogat ipsi legi, vt in l. de quibus. ff. de legi. si ergo ꝯsuetudo, quæ hēt vim legis, ēt pōt ꝯferre ordinariā iurisdonem ēt priuatæ personæ, vt est tex. no. in c. cum ꝯtingat. s. de fo. cōp. hoc nō pōt, eodē modo Papa hoc nō poterit. & licèt Papa sit s. ius cōsuetudinis, cum possit illam tollere, vt in c. j. s. de ꝯsti. eo. lib. tñ eo dē modo ꝯsuetudo est s. ius, cum deroget iuri, vt s. & tñ non pōt derogare illi iuri, qđ monachus hēat propriū. ita ergo nec Papa possit.

81 † Est enim votū de iure diuino, vt in c. maior. s. de voto. ꝯ̄ qđ ius diuinū Papa dispensare non pōt, vt in c. sunt quidam. 25. q. j. imò vsq; ad aīam & sanguinē defendere tenetur, vt ibi dr̄. Cū imprimatur enim quidā character per monachum, ita vt ab ossibus vnq̄ euelli non possit, s̄m glo. in c. ad nostrā. s. de regularibus: ēt dispensatione Papæ, ut ibi per d. Ant. ex quibus vr̄, ꝙ ꝯ̄ votum paupertatis monachus vel alius regularis ēt de licentia Papæ testari non possint, cū Papa in hoc dispensare non valeat, vt plene determinant theologi, & sanctus Tho. secunda secundæ, q. 88. art. xj. prout refert Io. An. in regula semel deo. j. e. li. & in d. c. cum ad monasteriū. Tertio ad idem facit arguendo per locū a minori, ꝙ licet vt in c. cum in cunctis. s. de elec. & in auth. multomagis. C. de epis. & cle. quia si clericus secularis non pōt facere testm̄ de quæsitis intuitu ecclesiæ de licentia & dispensatione ipsius Papæ, ut latè determinat d. Nico. in sua re. cum esses. s. de testa. circa fi. & est dictū s. in clericis secularibus in sexto quæsito, fortius non poterit ipse monachus, qui ex uoto est astrictus paupertati, ut in d. c. cū ad monasterium. Quarto pro hac parte adduci potest, ut etiā ex alio impedimento q̄ rōne uoti Papa dispensare non possit: nam ꝑ professionē oīa iura & bona ipsius monachi quæruntur monasterio, ut in d. auth. ingressi. ita ꝙ nō resident penes monachū, sed penes monasterium, ut per Io. An. in d. c. in præsentia. de proba. & sic dicunī bona ecclesiæ, cum quicquid q̄rat monachus q̄rat monasterio, ut in c. quanto. s. de offi. or. & per Inno. in d. cum olim. s. de priui. vnde cū ex hoc sequeretr̄ q̄dam alienatio de bonis ecclesiæ, quia prohibitus alienare vr̄ ēt prohibitus in ultima uolim. disponere, ut in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & in alienatione rerū ec. est data certa forma, de qua in ca. j. s. de rebus ec. eo. li. & per glo. 12. q. 2. in summa. Non vr̄, ꝙ in hoc sola dispensatio Papæ sufficiat, & maxime quia dn̄ium rerum ec. non est apud Papā, sed apud Deū, s̄m ueram opi. gl. in c. causam. j. de uer. sig. & facit tex. in c. cū ex eo. s. de elec. eo. lib. ibi, de Christi patrimonio sub limitatis. & glo. ibi in uerb. Christi. hoc idem tenet. ad idem ēt tex. in c. j. j. de uoto. & ita ēt ur̄ tenere Inno. & Io. An. in c. cum super. s. de cā possessionis. & Archi. in c. statutū. §. assessorē. s. de rescri. eod. lib. in c. p̄nti. s. de of. ord. e. li. de quo ibi per Doc. & per glo. in c. expedit. 12. q. j. & ꝑ Arch. in c. decet. 12. di. ubi post beatū Bernardū no. dicit Papā non hr̄e dn̄ium rerum ec. sed solā administrationē, & licèt Papa sit uicarius Christi, tñ dēt legitime administrare, & potius ꝯseruare, q̄ bona Dei dissipare, eum ex officio suscepto nō licentiā peccandi, sed bene uiuendi assecutus sit, ut in c. j. 40. di. sunt enim ꝑseruata ecclesię dicta bona, ut ex fructibus ipsorū subueniatr̄ egentibus, ut 12. q. 2. uenientes. & in c. qm̄ quicquid. 16. qō. j. & nulla rō permittit, ut quod pro cōi utilitate datū esse dignoscitr̄, usibus cuiusq̄ applicetur, ut in c. rō. s. de prebēn. unde qui subtrahit bona ecclesię, dr̄ homicida, cum necare uideatur illos pauperes, qui fuissent ex illis bonis substentanti, ut in c. qui Christi. & c. qui abstulerit. 12. qō. j. ergo Papa hoc facere non pōt, qui licèt receperit a Deo ptātem & dignitatē pontificatus, non tñ ptātem peccandi, ut in d. c. j. Et quia uicarius non hēt minorē ptātem, quàm ipse Deus qui peccare nō pōt, in de pę. dis. 2. §. si. ergo nec Papa, qui est eius uicarius, dēt hoc posse, ar. c. cū in gn̄ali. s. de offic. uic. eo. lib.

82 † Et ultimo pro hac parte vr̄ tex. in c. non liceat Papæ. 12. q. 2. ubi expresse cauetur de Papa, [a] ꝙ ei non licet alienare bona ecclesiæ, ergo nec potestatē testandi dare, cum ex hoc sequatur alienatio, ut in d. §. fratre. Ideo dixit no. Huguitio in d. c. non liceat. & sequitur ibi Arch. Papam peccare mortaliter, si bona ecclesiæ alienat in casu nō licito, & in casibus a iure non permissis, quod dictum sing. tenementi, & ita sequitur do. Nico. in c. constitutus. s. de te. do. in 4. col. vnde cum Papa non habeat ptātem peccandi, ut d. c. j. non poterit dare licentiam testandi & alienādi res ipsius ec. ut s. patet. Quare pro decisione huius ar. posset adduci, ꝙ dicit Io. An. in reg. actus legitimi. j. eo. lib. in mercu. in fi. ubi in simili q. et in eius solutione utitur his uerbis, ualet, Solu. ne lingua transiens super terram os ponat in cęlum. ꝯ̄ id quod dicit tex. in c. in tm̄. 21. dis. Ipse Papa, de cuius potētia quærit̄, q̄ōnem soluat. ꝯsulendū est tñ sibi, ꝙ ab his abstineat, vt ibi per Io. An. Et fortè hoc possit dici, ꝙ subsistente magna & legitima cā & vera, Papa poterit super hoc dispensare, per ea quæ tenet ipse Io. An. in rła, semel Deo. j. eo. li. in mercu. & Inno. in d. c. cū ad monasteriū. vbi determinat Papam posse tūc dispensare cū rłarib. etiam in voto ꝯtinentię, vel paupertatis, licèt S. Tho. vt s. & alij Theologi teneant ꝯ̄rium, de quo tñ arti. vide per gl. & Doct. in c. j. s. de voto. & in d. c. cū ad monasteriū. & per Io. And. in reg. semel Deo. vnde dicit Inno. in d. c. cū ad monasteriū. super verbo, summus. in princi. ꝙ ad hoc vt monachus ex dispen. Papæ possit testari, requirit̄ ꝙ subsit magna & vera cā, aľs dispensatio non valet, & est nulla, s̄m Io. And. ibi. & aľs s̄m Inno. peccaret tam Papa dispensans, q̄ ipse cū quo dispensat̄, & dispensatio illi non excusaret, qđ gn̄ađr dicit procedere in oīb. quæ sunt ꝯ̄ votū tacitū vel expressum, & ita sequit̄ ibi Hosti. & Io. And. & ita cōiter transeunt ibi Docto. & licèt in alijs casib. vbi etiam contra ius positiuum requirit̄ dispensatio, debeat concedi subsistente iusta cā, & aliàs dispensatio non valeret, vt in c. licet canon. de elec. eo. lib. & tenet Io. And. & d. Nico. in c. de multa. s. de præben. licèt Inno. in d. c. cū ad monasterium. aliud velit & non bene, tñ requirit̄ ꝙ cā sit & magna [b] & vera, vt patet ex dictis

ADDITIONES.

[a] Vinc. God. Nec potest Papa infeudare Castra ecclesiæ sine consensu Cardinalium. Goz. consi. 14. oum 25. de plenitudine potestatis Papæ uide per Alex. in consi. 1. visis codicillis. nu 16. cum plurib alijs, li. 1 & in additionib. ibid.

[b] Vinc God. Legitur in 3 parte hist. Archiep. Flor. Sum. Pontificem dispensasse cum Remigio monacho & sacerdote ex regio sanguine domus Aragoniæ, ut uxorē duceret, ne sua prosapia defecisset. Similiter de Constantia Gulielmi Regis Siciliæ filia monacha, & grandæua, quæ nupta ex Papæ dispensatione fuit Hērico Augusto, quæ peperit Federicū s̄m, & hmōi dispēsatio processit tum propter commune bonum, tum ēt ne scandalū maximū oriretur.

ctis Inno. & Io. And. in d. c. cũ ad monasteriũ. aliàs dispensatio esset nulla, nec excusat, vt ibi per eos, & gñaliter in quibuscunque votis qñ dispensatur, dẽt cã esse vera & legitima existẽter, non autẽ apparenter, aliàs ille cũ quo dispensatur, ẽt per Papam, nunquã esset tutus quo ad Deum, vt voluit glo. fin. in c. non est. ẽ. de voto. & facit glo. in d. c. quanto. dicens, quòd licẽt quis absoluatur a iurãto per Papã, tñ nisi subsit iusta cã & vera, non est tutus quo ad Deũ, & idẽ tenuit Inn. in c. cum inter P. ẽ. de cennu. quia Papa non põt saluare cõscientias nñas. Ad idem ẽt facit gl. no. in c. monachi vagantes. 17. q. j. volens, quòd licẽt de iure sit, ut monachus possit promoueri ad ecclesiam secularẽ curatã, vt in ca. quòd Dei. ẽ. de sta. mo. tñ illud verũ, qñ promouetur vt põt, & sic ex iusta & vtilissima cã: secus si vt põt, quia peccat mortaliter, & venit cõ votũ. ex quibus oĩbus posset cõcludi, quòd ex dispensatione Papæ subsistente vera & magna cã monachus poterit facere testm̃ de bonis per eum oblatis monasterio, aliàs verò secus, & aliàs dispensatio esset nulla ẽt in foro iudiciali, vt ẽ. & maxime, quia in votis non põt dispensare, sed fit cõmutatio in cãm, quæ sit Deo magis accepta, vt in c. j. ẽ. de voto. vnde si in testõ fiat per monachũ distributio in cãm maioris boni, quã si illę res remanerent apud monasteriũ, & illa cã sit talis, ex qua ẽẽt permissa alienatio de rebus ipsius ec. puta in casu c. aurũ. 12. q. 2. vel simili casu, satis posset sustentari, quòd talis dispẽsatio valeat, aliàs secus: nõ ergo sufficeret q̃libet iusta cã, sed dẽt esse magna & vera, vt ẽ. per Inn. & dẽt esse talis, ex qua alienatio de rebus ecclesiæ esset permissa, ex quo dñium rerũ ecclesiæ nõ est apud ipsum Papã dispensantẽ, vt ẽ. patet. cogita tñ in pdictis, quia non transeũt

83 sine dubijs. †Et dubietas stãt in hoc, an Papa possit dispensare cõ substantialia regulæ, & an dicat hr̃e dñium rerũ ecclesiæ, vel nõ: & posito quòd sm̃ cõem opi. Canonistarũ ex iusta cã Papa possit dispensare cõ substantialia regulæ, vt ẽ. dr̃, quia m̃ sm̃ cõem & veriorẽ opi. non dr̃ hr̃e dñium rerũ ecclesiæ, nõ vr̃ quòd possit permittere alienationẽ rerũ ecclesiæ, sicut esset dispẽsando quòd monachus testet, ex quo oĩa bona & iura ipsius monachi sunt mo-

84 nasterij, ut ẽ. †Circa quartũ principale huius Rub. q̃ solennitates requirantũ, ut sic testm̃ de iure subsistat. uide in l. hac consultissima. & in l. iubemus. C. de testa. & in l. inter cætera. ff. de li. & postb. & per Doc. in l. j. ff. de test. & plenè per Specu. in ti. de instru. edi. §. cõpendiosè. uer. 2. oppo. cum uer. seq. & hic per Pet. Anch. Quantũ uerò ad secundã partẽ huius rub. de his ultimis uolun. dic quòd ultra testamẽtũ quatuor sunt species ultimarũ uolũtatũ: Quarũ prima est codicillus, de quo uide in otu. ff. & C. de codicil. & ibi in quo differat a testõ, & q̃ solẽnitas requirat, Spe. in ti. de instr. edi. §. uiso. Alia spẽs est donatio cã mortis, de qua vide in o. ff. & C. de do. cã mor. & per Spec. in ti. de instru. edi. §. porro. & in quo cõueniat cũ ultima uoluntate, uel cũ cõtractibus, uide per Doct. in l. a. ff. de leg. j. Tertia species est mortis cã capio, de qua uide plenè per Bart. & Doc. in l. qui pretio. ff. de do. cã mor. Et quarta & ultima spẽs est, quæ in certo casu locũ hẽt, de qua in l. licet, C. de pac. & ibi per Doct. Et de his omnibus uide plenè per Imo. in rub. ẽ. de testa. & ibi quare dicantur ultimæ voluntates, & de eorum speciebus.

S V M M A R I V M.

1. *Testamentum continet institutionem, & quandoque substitutionem.*
2. *Substitutionum duæ sunt species, quædam directa, quædam obliqua, quæ subdiuiditur, ut hic, & nu. 3.*
4. *Paterf.ami. potest facere testamentum, si non sit in alterius potestate.*
5. *Pater potest in testamento vni filiorum plus relinquere, quàm alteri.*
6. *Cętera, dictio scripta extensè includit quæ congruunt termino, cui adiungitur.*
7. *Substitutio compendiosa si sit facta per verba directa, & ponantur in ea verba sine liberis, non tamen propter hoc trahitur ad substitutionem fideicommissariam.*
8. *Substitutio pupillaris vt habeat locum, requiruntur duo, scilicet mors testatoris, & mors pupilli.*
9. *Quare eum deductio non habet locum in substitutionibus directis.*
10. *Substitutio pupillaris comprehensa sub compendiosa dicitur directa.*
11. *Substitutio facta impuberi per verba directa, nunquàm trahitur ad obliqua regulariter, nisi in certis casibus.*
12. *Legitima iure natura est debita non tantum descendentibus, sed etiã ascẽdentibus.*
13. *Statutum excludens matrem a legitima, an ualeat.*
14. *Testamentum factum ab vno, potest habere vim duorũ exemplũ hic ponit.*
15. *Testamentum si faciat mentionem de pubertate, requiritur ætas perfecta, nec malitia supplet ætatem.*
16. *Pubertas dicitur in masculo in anno 14. in fœminis in 12.*
17. *Aetas quot modis finiat terminum suum.*
18. *Pubertas plena quibus modis dicatur.*
19. *Minor annus quot modis dicatur.*
20. *Testamentum ut valeat, oportet quòd filij uel filiæ sint instituti in aliqua re. & nume. 21.*
22. *Legitima parentum quanta esse debeat.*
23. *Legitima patris & matris, an possit esse dimidia eius, quod habituri essẽt ab intestato secundum numerum portionum, qua succedunt.*
24. *Institutus in re certa habetur loco legatarij quo ad quædam. Et quo ad quædam habetur loco hæredis, quæ hic diligenter explicat. & numero 25. & 26.*
27. *Institutus in re certa, an habeatur loco hæredis in iure pat. ecclesiæ.*
28. *Instituti si sint plures in testamento, & nullus vniuersaliter, qualiter succedent. & nume. 29.*
30. *Hæres uniuersalis uel in quota si repudiat hæreditatem, uel moriatur ante aditionem, an tunc totum accrescat instituto in re certa.*
31. *Institutus in re certa agnouit suam institutionem, moritur hærede deliberante vniuersali, qui moritur non adita hæreditate, an uniuersum accrescat hæredi instituti in re certa.*
32. *Institutus est aliquis in re certa, & prohibetur per testatorem, ne amplius petat, datus non est cohæres uniuersalis, uel si datus est, repudiat, an instituto in re certa totum accrescat.*
33. *Testator instituit filiam in decẽ, & prohibuit ne amplius peteret, an plus petere possit salua conscientia.*
34. *Testator an possit prohibere ius accrescendi.*
35. *Filius institutus in sola legitima, an dicatur institutus in re certa.*
36. *Institutio an sit necessaria in testamento, scilicet ut titulo institutionis filio relinquatur aliquid etiam de iure canonico. & nu. 37.*
38. *Item quid de iure ciuili. & nu. 39. ubi concludit in hac quæstione.*
40. *Pater si dicit in testamento suo, relinquo filio meo portionem suam, an intelligatur de legitima.*
Quid si dicat, relinquo suo filio meo fundum pro sua falcidia.
41. *Legitima filiorum si augetur ex forma statuti, & cauetur quòd pater teneatur relinquere filijs ad minus legitimam, quid iuris.*
42. *Pater si relinquat filiæ fundum pro sua dote, an uideatur ei reliquisse pro sua legitima.*
43. *Testator si non reliquerit filijs iure institutionis, tamen apposuit in testamento clausulam codicillarem, an testamentum conseruetur.*
44. *Filij seu descendentes an teneantur relinquere parentibus legitimam iure institutionis, sicut parentes filijs.*
45. *Clausula codicillaris quid operatur in testamentis.*
46. *Relinquo, uerbum adiectum certę rei non importat institutionem, secus si sit adiectum vniuersitati bonorum.*
47. *Testator fecit cert. legata in suo testamento, postea dicit, cætera bona relinquo tali, quid hæc important.*
48. *Testator instituit Titium hæredem in certa re, & Seio relinquit medietatem bonorum suorum, & Petro aliam medietatem, quis dicatur hæres uniuersalis.*
49. *Mens testatoris est tenenda in dubio.*
50. *Hæreditatis appellatio continet in se iura actiuè & passiuè.*
51. *Lego, uerbum adiectum uniuersitati, an importet institutionem. & numero 52.*
53. *Testator si relinquit uxorem suam dominam & usufructuariam omnium bonorum suorum, quid importet.*
54. *Substitutio an possit fieri pupillo exhæredato.*
55. *Pluralis locutio quando resoluatur in singularem.*
56. *Substitutio facta sub conditionem, si decesserit sine liberis, an expiret si hæres relinquat liberos naturales tantum.*
57. *Substitutio directa quæ esse dicatur.*
58. *Verba directa in substitutione quæ dicantur. uide hic per ordinem. & numero 59.*
60. *Substitutio quando dicatur esse obliqua uel indirecta. Et ibi quæ sunt uerba indirecta.*
61. *Verba quædam sunt communia in substitutionibus.*
62. *Volo, uerbum positum in substitutione, an sit indirectum, uel directum, uel commune.*
63. *Substitutio facta de pauperibus ualet, nulla facta relatione ad certos, sicut ualet institutio.*
64. *Pauperes quando nominantur, intelligitur de pauperibus domicilij.*
65. *Pauperes an possint institui eligendi per executorem, uel per fideicommissarium. & nume. 66.*
67. *Substitutio vulgaris quare ita dicatur.*
68. *Substitutio compendiosa est, quæ sub conditione mortis alia multa tempora complectitur.*
69. *Substitutio compendiosa quare ita dicatur. Et per quæ uerba fiat. nu. 70. Quot requirantur in ea. nu. 71. Quis eius sit effectus. nu. 72. & 73.*
74. *Testator si dicat, filius meus quandocunque decesserit, talis sit hæres, an tunc ualeat iure fideicom. post pupillarem ætatem, cum hæc dictio, quãdocunque, comprehendat plura tempora.*
75. *Quid si in testamento sit posita clausula codicillaris.*
76. *Substitutio compendiosa facta hoc modo. Quandocunque filius meus decesserit, lego Titio bona mea intra tempora pupillaris ætatis, an ualeat iure directo.*
77. *Substitutio compendiosa quando facta est per uerba obliqua, est omni tempore fideicommissaria.*

Testator

C A P. I.

SI pater. Licèt gl. j. hic ponẽdo casũ ex eo summarium eliciat, tñ põt aliter sic summari. Substitutio breuiloqua & cõpendiosa facta per patrẽ filijs impuberib. dẽt in dubio intelligi directa pupillaris ex substitut. admittit, & mr̃ in totũ excludit, si intra pubertatis tp̃a decesserint. h. d. Et diuidit in 5. p̃tes. Quia primo ponit testm̃ p̃ris tria ꝯtinens. s. filiorũ instõnem, legatũ vxoris, & substõnem quã fecit filijs. Scd̃o ibi, testatore. narrat q̃ postea emerserunt. Tertio ibi, absq;: soluit dubiũ emergẽtis q̃õnis, qd̃ oritur ex p̃dictis. Quarto ibi p̃misse, ponit ratio decisionis, & ꝯfirmatio rõnis per aliã quã subuertit. Quinto ibi, lz aũt. rñdet duabus tacitis obiectionibus. Et pro faciliori intelli-

1 genua huius sing. deci. & dicendorũ j. † præmitte primo, q̃ in testis est dare instõnem hr̃dis & substõnẽ: instõ dr̃ primus gradus, & substõ secundus, vt patet hic, & in c. Raynu. s. e. lõ dicebat glo. in rub. ff. de vul. & pu. q̃ substõ dr̃ secunda instõ, quia oĩs hæres institutus põt dici substitutus, s̃m glo. in l. Gallus, in prin. ff. de lib. & posth. & pater j. in tex. in ver. instituẽdo. & ibi per Arch. & Io. And. Cum ergo substitutio dr̃ cõditionalis institutio, vt ff. de vulg. & pu. in l. qui lib. in prin. Et dr̃ substitutio secunda instõ, et si sit vlteriorũ, puta in defectũ multorum graduũ, & sic post primas ꝯstõnes omnes substitutiones secundæ dicuntur, vt per glo. in d. rub. & in rub. C. de secun. nup. vñ põt testator plures gradus hæredũ facere, puta si filius meus mihi hæres non erit, ille sit hæres, & si ille non erit, sit alius, & sic deinceps, vt in l. pe. ff. de vul. & pup. & pater hic in tex. vbi pater fecit tres gradus hæredũ, primo filios instituendo: secundo eos adinuicem substituendo: tertio in eorũ defectum pauperes, & sic in defectũ pauperũ potuisset de alio prouidere, & hæc p̃tãs prouidendi de pluribus gradibus hẽt locum non solum in hæreditatibus, vt hic, sed ẽt in legatis in dona. cã mor. vt in l. vt hæredibus. ff. de lega. 2. de quibus oĩbus latius j. dicetur

2 in materia substõnum. † Secũdo præmitte, q̃ principaliter duę sunt sp̃ẽs substõnum. Nam alia est directa, alia obliqua seu fideicõmissaria, & dr̃ directa, qñ quis a seipso capit bona, & non per obliquum & manũ alterius, et sic qñ succeditur testatori ex solo animo, et sine alterius ministerio quis efficitur hæres et dns, vt in l. cum hæredis. ff. de ac. pos. et ita dĩ in l. precibus. in prin. C. de impu. et alijs sub. idem dicit Io. An. hic super glo. dicens, q̃ tunc est directa substitutio, qñ directè et nõ per personã mediã capit bona, et sic qñ directe et non per personã mediã substitutus venit vel venire põt ad hæreditatẽ substituentis, vel substituti, de quo j. Obliqua verò seu fideicõmissaria est, qñ per manũ alterius capit bona, vt in l. eam quã. C. de fideic. et sic qñ succeditur testatori alio mediante, de cuius manu percipiuntur bona, puta fideicõmissarius de manu hæredis, vt patet ff. et C. ad Treb. et de tali fideicõmissaria seu obliqua tracta

3 tur in dictis ti. † Tertio p̃mitte, q̃ directa substitutio [a] subdiuidit

a in quinque, s. in vulgarem, pupillarẽ, exẽplarẽ, reciprocã, seu breuiloquam et compendiosam, quas vide per tex. in d. c. Raynutius. in magna glo. in prin. j. in glo. in ver. absque. et ibi dicetur. et per glo. Insti. de pup. substi. in glo. mag. Quarto præmitte, q̃ in directis substõnibus non hẽt locũ quartę deductio, sed tm̃ in fideicõmissarijs seu obliquis, ut hic, in d. c. Ray. et in l. cohæredi. §. cũ filię. ff. de vulga. et pup. Quinto præmitte, q̃ in materia testõrum multæ sunt quartæ, de quibus uide per glo. ord. in d. c. Ray. in glo. quæ incipit, nota ergo q̃ quartarũ. Sexto pręmitte, q̃ in materia substõnum quædã sunt verba directa, quędã sunt cõia, de quibus per Bar. in l. centurio. ff. de vulg. et pu.

4 per glo. j. in uersi. filiæ morietur. et ibi plenè dicetur. † No. j. ibi, pater. q̃ pater fa. potest facere testm̃: intellige si nõ sit in aliqua potestate, aliàs filiusfa. in p̃tãte patris testm̃ facere non posset ẽt consentiente patre, ut in l. qui in potestate. ff. de testa. licèt consentiente patre possit donare causa mortis, ut in l. tam is. §. j. ff. de dona. causa mor. s̃m Io. An. de quo plenè vide dicta s. in rub. Secũdo nota ibi, impuberes. q̃ pater põt suis filijs tam masc. q̃ fœminis pupillariter substituere, et sic requiritur q̃ sint impuberes, requiritur ẽt q̃ sint in p̃tãte, aliàs pupillariter substitui non posset, ut in l. 2. circa prin. ff. de vul. et pup. s̃m Arch. et Io. An. ponentes hic quædam alia requisita ad substitutionẽ pupillarem, de quibus per glo. 3. in d. c. Raynu. et in d. l. 2. et ibi

5 per Bar. et j. dicetur. † Tertio no. ibi, in re certa. q̃ licèt ab intestato filij masculi et fœminæ ęqualiter succedant parentibus, vt in l. maxi. vitium. C. de lib. præte. tñ potest pater in testõ plus vni q̃ alteri relinquere, vt patet hic, vbi filia fuit instituta hæres in

b re certa, [b] puta in fundo, vel vinea, vel in certa quantitate, et filius fuit hæres vniuersalis in certis bonis, imò posset per patẽ tã filius quàm filia institui hæres in re certa, et extraneus posset institui hæres vniuersalis, vt in l. quoties. C. de hæredi. insti. quia filij tenentur stare contenti sola legitima, licèt si minus relinquatur, possit agere ad supplementum legitimæ, vt in l. oĩnimodo. C. de inoffi. test. et quanta sit legitima filiorũ, dicetur j. Quarto no. ibidem s̃m Bald. q̃ sicut potest pupillariter substitui filijs in vniuerso hæredibus institutis, ita et instituto in re certa, et ita ẽt tenet Fe. per hunc tex. in suo cõsi. 259. et vide plenè per Bar. in l. Centurio. et ibi quid de substõne facta in re certa, de quo ẽt ibi per Imo. in 24. col. et vide tex. in d. l. cohæredi. §. si. Sic ergo et ipsi instituto in re certa. Et instituto ĩ sola ltima potest directo substitui pupillariter, ut hic, et in l. sed si plures. §. in

ADDITIONES.

a Vinc. God. Substitutio directa facta in codicillis, an trahatur ad fideicõmissariam humanitatis intuitu. Cor. consi. 43 uidetur, litera 2, lib 3.

b In re certa. Adde dominos de Rota decisione 864 hoc titulo. in antiquis. & legistarum consilia sunt plena.

§.in arrogato.ff.de uulg. et pup. et ibi per Doc. et satis probatur in l.Papi.§.sed nec impuberis.ff.de inoffi.test.et hoc ideo, quia substitutio pupillaris censetur fauor filij, cum per eam beat hæredem ex testo,ideo est promissa in legitima, ar.l. ex tribus.et l.filijs matrem.C.de inoffi. test. ab pater in ipsa legitima non posset filijs, nec grauamen,nec conditionem apponere,et si apponeret,ipso iure subducitur et remouetur,ut in l.quoniam in prioribus. C.de inoffi. test.Ideo est, quod filio instituto tantum in legitima non potest substitui per fideicommissum , et sic non potest ab eo tale fideicommissum relinqui in legitima,ut in d.l.ex tribus.et ibi per Cy.quod fallit, nisi substituant sibi uenientes ab intest.quia tunc per hoc ipsi pupillo nulla infertur iniuria,ex quo eodem modo illi erant successuri , et potest tunc uenientes ab intestato grauari in illa legitima, quia testator videtur illos onerasse non priuando eos,ex quo in totum poterat illos priuare ab hæreditate pupilli substituendo ei pupillariter,talis tamen substitutio seu fideicommissum non durabit ultra pupillarem ætatem, ut de his est tex.fin.secundum Dy. in l. si fundum per fideicommissum.§. fi.cum l.seq.ff.de leg.j. licet ipsi filio impuberi instituto in vniuerso bene posset indistincte per fideicom. substitui , vt in d.l.§. cum filiæ.& ibi per Ange. & per prædicta habetur vna cautela,ex qua filius pupillus in totum potest priuari legitima.scilicet relinquendo fideicommissum in ipsa legitima, & tunc legitima filij non detrahetur de hæreditate testantis,& de his vide per Doc.in l.j.§.j. ff. de vul. & pup.vbi idem tenent,de quo etiam vide Imo.in d.§.qui filiæ.Et non solum filijs institutis in re certa, vel in legitima potest pupillariter substitui , sed etiam filijs exhæredatis,vt in d.l.j.§.j. secus in præteritis,secundum gl.ibi,& rationem vide ibi per Ang. & per Imo.in l.si quis.

6 cum si.ff.de vul.& pup.†Quinto no.ibi,in cæteris bonis, quod dictio cætera, [a] scripta ex re ose est apta includere omnia congruentia termino cui adiungitur,quando verò scribitur abbreuiate, quid importet,vide per Bal.& Doct.in l. Gallus.§. idem credendum.Et ueniunt hic appel.bonorum tam mobilia quam immobilia, & etiam nomina debitorum,vt in l.bonorum.& in l.princeps bona.ff. de vet. sig.& plenè no.in c.2.in.de re.ec.co.lib. Sexto no.ibi, legauit.quod licèt maritus [b] non possit donare vxori,cum donatio inter vir. & vx. sit prohibita,vt in l.j.& 2.ff.de don.inter virum.& in c.fi.eo.tit.& licèt legatum sit donatio,vt in l.legatum.ff.de leg.2.tamen bene potest maritus in testo legare ipsi vxori.& ideo est,quia legatum non habet locum nisi post mortem, vt in l.a Titio. ff.de fur. & l.si seruus cois Meuij.ff.de stip.ser.& licèt maritus possit in testo aliquid relinquere suæ vxori si velit,vt hic dicitur, tamen de necessitate ad id non arctatur,secundum Io.An.imò etiam non cogitur maritus suæ vxori relinquere vestes viduales,nec coguntur eas facere vxori hæredes mariti,nisi velit, vt in l.decreto.ff. de infami. & ibi per Doc. bene tamen verum est, quod si vnus ex coniugibus moritur , & esset diues,& alter superstes esset pauper, quod tunc superuiuens succederet coniugi decedenti vnà cum filijs in certa rata,de qua vide in auth.præterea.C.vnde vir & vxor. quod procedit & non solum ab intest. sed etiam contra testamentum,vt ibi communiter tenent Doc. & sic hoc casu coniunx etiam contra voluntatem alterius coniugis succederet alteri coniugi in certa rata, & ita debet limitari dictum Io.And.hic.Septimo no.ibi,instituendo,quia secundum Io.An.exponitur pro substituendo, & sic probatur hic, quod omnis substitutio possit dici institutio,secundum Arc. & Io. An.de quo dic, vt infra probatur etiam hic,licèt testator substituendo non dixerit , quòd substituat sibi vel filijs suis,tamen propter hoc non vitiatur subst. vt hic patet,quia talia verba non vitiant , si omittantur,vt in l. si ita scriptum.§.qui filio.ff.de secund. tab.& Insti.de pu. sub.post princ, secundum Io.And.Imo verbum,mihi,vel, sibi,in substitutione appositum adaptatur ad vulgarem & pupillarem , nec substitutionem vitiat , vt d.§.qui filio.imò etiam plus,quia non facit,quominus substitutus vniuersa bona pupilli capiat,vt voluit glo. sing. secundum Ange.in l.j.circa

7 prin.ff.de vul.& pup.& ita sequuntur ibi Do. † Octauo no.ibi, sine liberis,& ita allegatur , quod licèt in substitutione compendiosa facta per verba directa ponantur verba sine liberis , tamen propter hoc non trahitur substitutio ad fideicom. vt hic patet, & in d. l. Centurio. & ita tenet glo.hic in verbo, absque.in fi.licèt glo. mag. circa fi. in d.l.precibus.tenuerit contrarium,& male,quia est contra tex.hic. & ita sequuntur Doct.in d.l.Centurio. in prin. & Bal.in 30.col.nam etiam si testator de liberis non expressisset, hoc tacite intelligebatur a lege,vt l.cum acutissimi.C.de fideicom. vnde expressio eorum quæ tacite insunt,nihil operantur,vt l.hæc verba.ff.de lega.j.ex quo contrario fit,quod per verba directa non trahitur ad fideicom.ut l.uerbis ciuilibus.ff.de vul. & pu. secus tamen si substitutio esset facta per verbum oblique,vt per verbum, substituo,quia sine sit facta mentio de liberis,siue non,semper valebit iure fideicom.secundum glo.de quo ibi dicetur.

8 † Nono no. ibi , defunctis. quod duo ad confirmationem pupillaris substitutionis requiruntur copulatiuè:mors.scilicet testatoris, & ipsius pupilli,de quo in l.2.ff.de vul.& pup.& intellige de morte naturali,ut in c.cum Marthæ,§.cæterum.ff.de celc.mis.& per gl.in l.j.ff.de testa.Si verò sit mors ciuilis & pœnalis,vide per Bar.in l.in pupillari.ff.de vul.& pup.& ibi quid de morte ciuili,meritoria scilicet , an confirmetur pupillaris substitutio per ingressum religionis factum per ipsum patrem,vel per ipsum pupillum,de quo etiam ibi per Imo.Quid autem de testo paterno, an confirmetur per ingressum religionis ipsius patris , vel an debeat expectari mors naturalis, vide plenè dicta infra in tub. & per Doc. in d. l.j. & per Bal.in auth.si qua mulier.C.de sacrosan.eccle.& hic plenè per Pe.de Anch.Si pater fecit testamentum , & in eo substitutionem pupillarem,postea ingreditur religionem,tenet hic Pe.de Anch.quod ad confirmationem istius testamenti expectetur mors naturalis. Sed quid si filius pupillus decedat post ingressum religionis ante profes.viuente patre in seculo.vide per Docto.in d. l. in pupillari. Sed quid si decedat pupillus non ingressus religionem viuente patre ingresso religionem.Pe.de Anch. dicit hic super hoc cogitandum,super quo do.Flo.hic concludit, quod substitutus pupilli,& viuo patre existente in religione poterit hæreditatem pupilli adire ex pupillari,si pupillus decedat in pupillari ætate . Item an pater possit reuocare substitutionem pupillarem post ingressum monasterij,& an post ingressum pupillariter substituere.Bal.in d. auth. si qua mulier.tenet quod non. Item eo casu , quo rumpitur testamentum per ingressum religionis,an rumpatur pupillaris substitutio?& videtur quod non,quia videtur quod conseruetur,per auth.ex causa,ex quo conseruatur pupillaris substitutio,ut tenet glo.& Doc.in l.j. ff.de

9 vulg.& pu.de quo per Doc. in auth.ex causa.†Decimo no. ibi, absque deductione,& ita alleg.quod in directis substitutionib.non habet locum deductio quartarum, scilicet trebellianicæ uel legitimæ,sed in fideicommissarijs substitutionibus tamen , & tunc videtur hic probari, quod Trebel.et legitima possint adinuicem concurrere , et simul deduci , de quo tamen uide in d.c. Raynutius. et per Doc.in l. quanquam.C.ad l.fal.Vndecimo no.ibi,bona omnia deferuntur, quod directa pupillaris comprehensa sub compendiosa trahitur tam ad omnia bona testatoris,quam ipsius pupilli,undecunque quæsita ex hæreditatibus uel donationibus consanguineorum uel amicorum, et idem in expressa pupillari,sic Insti.de uul.sub.in §. non solum. & in l.sed si plures.§.ad substitutos.ff.eo.ti.secus esset in fideicommissaria,quia in illa non ueniunt,nisi bona testatoris tamen,ut in l.cohæredi.§.cum filiæ.ff.de uulg.et pup.secundum Ioan.An. Quid autem sit in tacita pupillari comprehensa in expressa uulgari,an trahatur ad bona ipsius impuberis,uide in l.2.§.prius. ff. de uulg.

10 & pu.et ibi per Doc.†Duodecimo no.ibi, directæ. debent intelligi quod pupillaris substitutio comprehensa sub compendiosa dicitur directa,et quod intelligit hic Io. An.non expresse , sed tacite comprehensa sub compendiosa , ex quo nota , quod pupillaris substitutio comprehensa sub compendiosa non dicitur expressa , sed tacita , quod procedit quantum ad uerba specialia , sed uerbis generalibus dicitur expressa, ut tenet Bal.in d.l.Centurio.quod patet,quia excludit matrem, ut est tex.hic,de quo infra.Item no.ex isto tex. quod licèt substitutio fiat duobus pupillis inæqualiter institutis per illa uerba, unus moriatur alteri,tamen est pupillaris directa , quia inæqualitas rerum seu portionum,in quibus instituuntur pupilli,non impedit pupillares substitutiones includi in ipsa compendiosa,de quo in l.Lucius.& in l. si plures. cum l.se.ff.de uul.& pup.Decimotertio no.ibi,uerbis et personis, quod in dubijs casibus semper debet fieri illa interpretatio,quæ sit conformis uerbis prolatis,et personis , ad quas sermo dirigitur, quod no. pro interpretationib.quæ fiunt quotidie in instrumentis , statutis , iuribus, uel priuilegijs,quia non debent taliter interpretari, ut non conueniant uerbis et personis,secundum Do.hic.facit l. plenum.in §. equi. ff.de usu, et habi.et alibi dixit glo.in l.pe.ff.de leg.j. quod interpretatio debet esse probabilis et consueta,et uerbis conuenire, admitti alias non debet,ut ibi per Bal.Decimoquarto no.ibi, ut substitutio directa etc. et ita allegatur,quod in substitutionibus quando dubitatur, seu sit directa uel non,debet semper fieri interpretatio , ut potius sit directa quam obliqua, quando illi intellectui uerba et personæ institutæ conueniunt , secundum Do. pro quo gl.no.in l.uerbis ciuilib.ff.de vul. et pup. et ibi per Bal. de quo dicetur infra in gl. in uer.absque.nam uerba in dubio semper debent intelligi in potiori significatu,ut in l.fi.C.de hær.insti.et in l.j.

11 §.qui in perpetuum.ff.si ager uecti.et in c.pe.in.de sen.excom.†Decimoquinto no.ibi,quanquam directa interdum etc.quod taliter substitutio facta impuberi per verba directa nunquam trahitur ad obliquam, licèt

ADDITIONES.

[a] Cætera.Adde Io de Imo.cons.136.Alex.cons.48.& late in l. Gal.de li. & posth. Adde de hac dictione breuiate,in instrumentis posita,uide Ruy.cons. 132.nume.8.lib.5.& in cons.154.nu.8.lib. 3.

[b] Maritus potest donare in testamento pœne nomine uxori inter uiuos. Ruyn.cons.44.nu.11.lib.2.

licèt ex cã qñq; sit secus, quod est in duobus casibus. Primo, qñ ab initio iure directo valere non potuit pp defectũ causæ, vel solennitatis, vt quia sit facta in codicillis, vt l. Sceuola. ff. ad Tre. ſm Io. An. pro quo ẽt tex. loquẽs de verbo directo, l. illud. §. tractati. ff. de iure codicil. & ita voluit glo. in d. l. verbis ciuili a bus. Secũdo, qñ ille, cui fit talis directa substõ,ᵃ est talis, cui nõ põt directo substitui pp eius cõdõnem, vt quia non sit in ptãte, sed emancipatus, vel extraneus, cũ tunc ex quo a prin. nõ põt valere iure directo, trahaĩ ad fideicõmissariã ex quadam benigna interpretatione, ſm Io. An. & idem tenet glo. in d. l. verbis ciuilibus ex his dicit Bal. ibi, q si mr̃ substituit filio suo impuberi, q qñcunq; decesserit, talis sit hæres, vel talem substituit q isto casu substõ omni tpe erit fideicõmissaria ẽt filio decedẽte intra pupillarẽ ætatẽ, cũ a prin. non possit valere iurisdictio pp defectũ ptris, idem dicit si frater substituaĩ fratri, qđ Io. de Imo. ibi dicit esse quotidianũ, & menti tenendũ. Quid autem si substõ directa fiat puberi, puta pubere instituto substituaĩ sibi, q si decesserit sine liberis, talis sit hæres. Quidã dicunt idẽ ex eadẽ benigna interpretatione, vt talis directa trahatur ad fideicõmissariã, maxime cũ hoc casũ nullo tpe possit valere iure directo. hoc cõtet non approbaĩ ſm Io. And. de quo tñ vide per Bar. in d. l. verbis. & ibi per Imo. in 2. col. & in d. l. centurio. in pe. col. de quo j. & per Bar. & Doc. in l. in pupillari. eo. tit.

12 † Decimosexto no. ibi, iure naturæ debita, q lĩma dr̃ debita iure naturæ non solũ filiis, & sic descendentibus, sed ẽt mr̃i, & sic ipsis ascendentibus, vt hic dr̃. & facit tõ l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. test. & hoc intellige post mortẽ, quia ante mortẽ non dr̃ debita, sed quasi debita, quia in vita non dr̃ quis hr̃e ius in lĩma, sed mors naturalis expectaĩ, vt est dictũ ꝰ. in rub. & per Bar. in l. fi. ff. de lib. agno. & per glo. quæ incip. no. in d. c. Raynu. Decimoseptimo no. ibi, põt, & semper allegaĩ, q pr̃ põt facere testm̃ pro filijs suis impuberibus eis pupillariter substituendo, & in ipso testõ & substõne põt priuare matre nõ solũ successione filiorũ, sed ẽt lĩma iure naturæ debita ipsi matri a suis filijs, vt hic, & in l. Pap. §. sed nec impuberis. ff. de Inoffi. te. excluditur ergo mr̃ per pupillarẽ substõnem nõ solũ a successione legitima filij, vt hic dr̃, sed ẽt a bonis q̃sitis per filiũ ẽt ex ipsa linea mr̃na, cum substitutus admittatur ad oĩa bona pupilli vndecunq; quæsita, vt est tex. no. in l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulg. & pup. vbi Bal. & Ang. dicunt ita esse tenendũ, & ad hoc sæpe allegaĩ ille tex. ex quibus patet, q plus iuris hẽt pr̃ in bonis filij, q̃ ipse filius, quia filius ipse hoc facere nõ possit cõ matrẽ, vt dicetur j. in glo. tñ pater hoc põt, vt hic dr̃. licèt ergo lĩma dicatur debita ipsi matri iure naturæ, vt hr̃ hic, & in Auth. de consan. & vte. fra. §. j. & licèt videaĩ, q nullo modo auferri possit, quia iura naturalia sunt immutabilia, vt Inst. de iu. natur. §. ius naturale. §. sed & naturalia. tñ in hoc procedit ex ipsa iuris dispositione: nam ius hoc facere põt, qđ dẽt, quia ipsam incertitudinẽ auget, vel minuit, vt in Auth. de triente & semisse. §. j. & in auth. nouissima. C. de inoff. test. & in totũ tollit, vt hic dr̃ ſm Bal. hic in 8. col. in prin.

13 † Et ex his infertur, vt valeat statutũ uel cõsuetudo excludens matrẽ a lĩma filiorum in totũ, licet talis lĩma dicatur ei iure naturæ debita, quia statutũ dĩ ius ciuile, ut Insti. de iure naturali. §. ex nõ scripto. & in l. oẽs populi. ff. de iust. & iu. & ipsum ius eam põt in totũ tollere, ut hic patet, de quo tñ articulo tam in lĩma ascendentiũ, q̃ ipsorũ descendentiũ, an possit per statutũ tolli uel minui, uide per Dy. & Io. And. in regula, indultũ. j. eo. li. & ibi dicetur, & uide per d. Ant. & alios Doc. in d. c. Ray. & Bar. & Imo. in l. Titio cẽtum. §. Titio genero. ff. de cõdi. & demon. & per Cyn. in l. sancimus. C. de nup. & Bal. in l. cum lege. & in l. gñaliter. & in auth. nunc aũt. C. de epis. & cle. & per Rot. in deci. 17. quæ inci. Item fuit dubitatũ, & per Bal. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. & in l. fi. §. ipsum aũt. C. de bo. quæ lib. & in l. filium quẽ habentẽ. C. fa. ercis. & uide dicta hic in recol. in c. si pater. Do. Benedicti,

14 in sua rep. super no. in tex. ibi, põt &c. † Decimooctauo & vlt. no. in fi. q unum & idẽ testm̃ confectũ ab vno põt hr̃e vim duorũ, si est testm̃ patris & filij, qđ licèt hẽat uim duorũ, tñ pro uno hr̃, & una solennitas sufficit, si cõficiantur uno cõtextu, & unũ põt cõfici in scriptis, & alterũ nuncupatiue, ut in l. patris & filij. de vulg. & pup. ubi tex. dicit, q habeatur pro uno, & sic ponderandus est ibi, tex. q nõ dixit q uerè est vnũ, aliud enim est esse tale, & aliud haberi pro tali, vt in l. mercis. la 2. ff. de verb. sign. quod inducit Ang. ibi ad statutum, q de quolibet testõ notarius debeat hr̃e decem, vel tñ debeat solui noĩe gabellæ: nam si vno contextu est factum testm̃ patris & filij, hr̃ pro vno: secus si ex interuallo, quia erunt duo testamẽta, & plures gabellæ soluentur, ſm Ang. in d. l. patris. Dubiũ tñ facit, quia siue separatim fiat, siue vno cõtextu, tñ oĩ casu censeĩ esse pars testamenti pr̃ni, ut est tex. no. hic. ideo est, q per ipsam pupillarem substitutionẽ ex interuallo non rumpitur testm̃ pr̃num prius factũ, vt in l. si quis eum. §. i. de vul. & pup. qđ tñ secus esset, si censerentur diuersa testamenta, ut in d. §. j. & ita vr̃ sequi Imo. in d. l. patris & filij, & satis est de mente Bal. ibi, quia licèt dicatur q habeanĩ pro vno, & sic aliud sit esse tale, & aliud hr̃i pro tali: tñ illud est verum quo ad facti narrationẽ: secus quo ad iuris dispositionẽ, quia idẽ censeĩ esse quo ad effectũ ipsius statuti, ut in simili determinat no. Bald. in l. si maritus. la 2. §. j. ff. de adul. ubi plenè per eum de hoc verbo hr̃, qñ sit q importet fictionẽ, & de statuto q quis hẽatur pro ciue, & uide ibi per eũ. Censetur ergo quo ad hoc unum, & idem testm̃ patris & filij, quia ab uno dependet, & sic a pr̃e ordinante, & quia non põt facere pr̃ testm̃ filio, nisi & sibi ipsi faciat, ut in l. 2. §. quisquis. de uul. & pup. Sed quoad solennitatẽ posset dici unum et plura, quia si fiat uno contextu, sufficit una solennitas: secus si ex interuallo, uel qñ unum sit in scriptis, & aliud per nuncupationẽ, ut in d. l. pr̃is. Itẽ quo ad ualiditatẽ põt dici unũ eo casu, quo rupto testõ pr̃no nõ ualeret pupillare, ut in d. l. 2. §. qsqs. secus eo casu quo pupillare ualeret de per se, ut per gl. in d. l. patris. & in d. l. si quis eum. §. j. & l. ex pupillari. ff. eo. tit. Item quo ad acquisitionẽ põt censeri unum & plura: nam põt quis interdũ habere pupillarẽ hæreditatẽ sine paternã, & qñq; nõ, ut patet in l. si filius qui patri. ff. de uulg. & pup. & in l. quidã eulogio. C. de iure deli. de quibus oĩbus per Doc. in d. l. pr̃is. & in d. l. sed si plures. §. filio. & ibi uide de hoc. In glo. in uer. impuberes. in prin. pro quo est tex. in l. 2. in prin. ff. de uul. & pup.

15 † In ea. glo. in fi. vult hæc glo. sing. q in testamẽtis & in substitutionibus, ubi fit mẽtio de pubertate, requiratur ętas perfecta, & malitia nõ supplet ętatẽ, de quo ẽ dictũ ꝰ. in rub. circa prin. durat ergo substitutio pupillaris usque ad 12. an. in fœminis, & in masculis usque ad 14. ut ꝰ. & malitia non supplet ætatẽ, ut uult gl. hic quã intellige alio nõ apparente, aĩs secus esset, puta si ille, cui esset facta pupillaris substitutio, cõtraxisset matrimoniũ, & filios procreasset ante legitimã ętatẽ, tunc enim expirasset ipsa pupillaris substitutio, ut tenet Bar. Ang. & Imo. in l. pupillari. ff. de uulg. & pup. & ita limita hanc gl. Dubiũ tñ facit, quia si pupillaris substitutio est inuenta, eo quia pupillus non põt sibi facere testm̃, ut l. 2. ff. de uulg. & pupil. ante 14. an. pupillus non põt sibi facere testm̃, ut in l. qua ætate. ff. de testam. ẽt si testaret

b una sola dies, et ẽt si pupillus esset sagax, & malitia ᵇ suppleret ætatem, quia requiritur ætas perfecta, ut d. l. qua ætate. & no. p Io. And. in c. fi. ꝰ. de despon. impub. ergo non vr̃, q aliquo modo ante ętatẽ perfectam expiret pupillaris substitutio, quia aĩs esset date, q ante ætatem perfectã posset quis facere testm̃, de quo plenius in d. c. fi. Et inquantũ glo. hic dicit, q in matrimonio malitia supplet ætatẽ. Idem in sponsalibus uoluit glo. in c. iuuenis. et c. sponsam. ꝰ. de spõ. Et intellige de matrimonio carnali, secus uero in spũali, ut no. in c. ex eo quod. ꝰ. de elec. eo. li. in 3. glo. ſm Io. An. ubi glo. tenet, q canonicus ante 14. an. perfectum non hẽt uocẽ in electione prælati uel alia, et malitia nõ supplet ætatẽ, sicut ẽt ad faciendã professionẽ requiritur pubertas, et malitia non supplet, ſm glo. in c. cũ uirum. et in c. postulasti. ꝰ. de reg. Sicut etiam non suppleret quo ad ætatem requisitam in susceptione sacrorũ ordinum, ut in c. j. ꝰ. de elec. et ibi glo. Sicut ẽt non supplet quo ad ætatem requisitã in ferendo testimonio, ut in c. ex literis. el 2. et ibi glo. ꝰ. de spon. Et idem quo ad ætatem, ex qua tutela finitur, ſm glo. in d. c. ex eo q, et sentit ẽt glo. hic. Et idem in testamentis, ut sentit glo. hic, et tenent Doc. in l. qua ætate. ff. de testa. et in c. fi. ꝰ. de despon. impu. et est dictum ꝰ. in rubri. in princ. Quantum uerò, ut minor obligetur ex iuramento, malitia bene suppleret ętatem, ut per glo. in d. c. ex lr̃is. Et gñaliter in oĩbus delictis malitia supplet

16 ętatẽ, ut in c. 2. ꝰ. de delictis puerorũ. et ibi p Doc. † Patet ergo ex glo. q impubertas regl̃r facit terminũ suũ in masculis in 14. anno, et in 12. in fęminis. et hac de cã Bal. hic singulariter in 9. col. ponit de pluribus et diuersis ętatib. Super quibus aduerte primo, q licèt glo. in l. hæreditatũ. ff. ad l. falc. distinguat, & ponat

ADDITIONES.

a Vinc. God. Substitutio directa facta in codicillis, an trahatur ad fideicommissariam humanitatis intuitu, dictum fuit supra. sed an obliquetur, idest trahatur ad fideicommissariam propter clausulam codicillarem Alex. in l. verbis, col. j. ff. de vulg. & pup. ponit cum multis concord. & quando trahatur ad fideicommissariam, ide. n Alex. consi. 11. 2. lib. 2.

b Vinc. God Malitia quando suppleat ætatem. August. Bero. q. 135. nu. 2. & nu. 6. to. Basc. in trac. de nup. nu. 26 quod habetur in lib. 5. trac. fol. 310. Brunel. in trac. de spons. & matrimo. conclu. 4. nu. 5. q habetur in lib. 9. trac. fol. 138.

nat solum quatuor ætates hominis, tñ Bal. hic & Io. An. & Do cto. ĩ. in proœ. huius li. dicunt tenendã esse glo. ordi. meliorẽ q̃ sit in iure. ĩ. in proœmio huius libri, in ver. perfectus. ponit primo sex ętates, ut ibi per glo. ac ẽt determinat sex esse ętates hominis, dicens ꝙ prima ætas in hoĩe est infantia, q̃ durat vsque ad septẽ annos tam in masculis q̃ in fœminis, vt l. si infantia. ibi glo. C. de iu. delib. & in c. 1. & ibi glo. ĩ. de despon. impu. Secunda ętas est pueritia, quæ durat vsque ad 12. in fœminis. & 14. in masc. vt hic in glo. & de puer. hr̃ in c. pueri. 22. q. 5. & in l. pupillus. ff. de verb. obl. & plenius q̃ alibi per Io. An. in rub. ĩ. de delictis pue. & ibi quot modis sumatur pueritia in iure. Tertia ętas est adolescentia, quæ durat vsque ad 25. an. ut l. 1. in fi. ff. de mino. Quarta est iuuentus, quæ durat vsque ad 50. & de hac habetur in d. c. iuuenis. & in l. non aliter. in fi. ff. de leg. 3. & ibi quot modis sumatur iuuentus. Quinta est senectus, quæ durat vsque ad 40. et de hac habetur in c. 1. et 2. ĩ. de renun. eod. lib. et in d. l. non aliter. in fi. et ibi quot modis sumatur senectus. Sexta abinde, d. senium aliarũ ætatum terminus, vt l. fi.

17 C. de sacrosan. eccl. Secundo aduerte, quia glo. no. in l. 1. §. initium. ff. de postulan. ponit quot modis ętas finiat terminum

a suum, et cõclude primo, ꝙ ętas ᵃ infantilis finitur in 7. vt ŝ. et xb inde ĩ. ponderatur ista ętas quoad aditionem hæreditatis, vt d. l. si infanti. Item quo ad ꝯhendũ sponsalia non requiritur ętas septem annorũ perfecta, vt in c. literas. et cap. accessit. ŝ. de despon. impu. licèt malitia possit supplere ętatem, ut per gl. in d. c. iuuenis. et c. sponsam. Item in delictis attenditur ista ętas, vt in capit. 1. & 2. supra de delict. puer. Tertio est ętas, quæ dicitur proxima pubertati, ẽt proprie in masculis est x. ann. cum dimidio, et in fœminis 9. cũ dimidio, fm glo. no. in l. 1. ff. de noua. et post istã ętatẽ quanto magis est propinquior pubertati, tanto magis dr̃ ętas proxima pubertati, et ita intelligatur gl. in c. ꝯtinebatur. ŝ. de despon. impu. Quarto est ętas puerilis, quæ in masculis finit in 14. et in fœminis in 12. vt ŝ. et in ista ętate vocantur impuberes, et appellatur pupillaris ętas, vt hic in tex. et glo. in l. pupillus. ff. de uerb. sig. et hæc ętas attenditur in substitutionibus pupillaribus, ut hic, et in l. 2. in prin. ff. de vulg. et pup. et in hac ętate finitur pupil. subst. vt in l. in pupillari. ff. de vul. et pup. Item finitur tutela, ut dicit glo. hic. Item attenditur finis istius ętatis quo ad matrimoniũ ꝯhendũ, vt hic in glo. Itẽ quo ad habendũ viam in electionibus, ut per glo. in d. c. ex eo qđ. Item quo ad professionẽ faciendã, ut in c. 1. ĩ. de reg. Itẽ quo ad testimoniũ ferendũ, ut in l. 3. ff. de testi. Item quo ad faciendum testm̃, ut in l. qua ętate. ff. de test. Quinto est ętas 17. an. et ista attendit, ut aduocatus possit postulari in iudicio, ut in d. §. initium. Item ut possit esse procurator ad negotia, ut in c. qui gñali. in fi. ŝ. de procu. eo. li. Sexto est ætas 18. an. ut si relinquũtur alicui alimenta usq; ad pubertatẽ, intelligitur durare pubertas usque ad 19. an. ut est tex. no. in l. Mella. in prin. ff. de ali.

18 lega. †Et quot modis dicatur plena pubertas, uide per glo. in l. si arrogator. ff. de adop. & Insti. de adopt. in §. dẽt itaque. Item attenditur ista ętas quo ad susceptionẽ sacri ordinis, & sic quo ad ordinẽ subdiaconatus, vt in l. generalẽ. de æta. & quali. Septimo est ętas 20. an. quo ad impetrãdũ veniã ętatis, vt in l. 2. C. de his qui veniã ętatis. Itẽ quo ad hoc, vt possit promoueri ad diaconatũ, vt d. cle. generalẽ. Itẽ quo ad hoc, vt quis possit esse iudex delegatus, vt in c. cũ vigesimũ. ĩ. de off. delega. & vide in l. quidã consulebat. ff. de re iudi. Itẽ vt possit esse arbiter, vt in l. cũ lege. ff. de arb. Itẽ vt possit eẽ testis in causis criminalibus, vt in l. testimoniũ. ff. de testi. & per gl. in l. inuiti. in 2. eo. ti. Octauo est ętas 25. an. & tunc dr̃ finiri minor ętas, vt l. 1. ff. de min. & in

19 c. in p̃sentia. ĩ. de ꝓba. & postea oẽs dñt maiores. †Et quot modis dicatur quis minor annis, vide glo. no. ponentem multos modos, 27. q. 1. in c. 1. in princip. Et quot modis dicatur legitima ętas: vide glo. ordi. ponentẽ infinitos modos in c. 1. de pace iu. fir. Si tñ in lege vel in statuto, vel in testamẽtis seu ꝯtractibus fiat mentio de legitima ętate, vel de perfecta, intelligitur de 25. an. vt est tex. no. in l. fi. C. de his qui ve. ęta. & ibi glo. Et quid si fiat mentio de matura vel iusta ętate, vel cum adoleuerit, vel cum in suam tutelam peruenerit, vide in l. cum filio. ff. de leg. 3. quæ est no. & sin. ad hoc secundum Bal. hic. Et quid si fiat mentio de ętate adulta, vide in l. fi. & ibi glo. ff. de curat. furiosi. Quæ oĩa inducit hic Bal. si in ultimis voluntatibus vel substitutionibus fiat mentio de aliqua ętate, de qua intelligatur. s. qui sint infantes, qui pupilli, qui proximi pubertati, qui impuberes, q adulti, qui adolescentes, qui iuuenes, qui minores annis, q plenę pubertatis, qui lĩmę vel perfectę ętatis, qui senes, vt ex prędictis patet In beneficialibus verò, quæ ętas dicatur esse idonea, vt possit quis promoueri ad beneficia, vide glo. ordi. in c. si eo tpe. ĩ. de rescrip. eo. lib. Et quæ dicatur legitima ætas quo ad dignitates ecclesiasticas, vide in c. cum in cunctis. ĩ. de ele.

20 † In glo. in ver. in re certa. ibi, de inofficioso: vide ibi per Host. in sum. huius ti. §. qualiter. ver. datur aũt. & ver. seq. fm Ioã. An. Sed certè fm Bal. hic. in 4. col. hic gl. male loquitur: nam testm̃ illo casu esset nullum, & sic ipsa filia non ageret de inofficioso, quia si non fuisset instituta, diceretur prætenta, cum præterite sit non instituere vel exhæredare filios, vt Insti. de hæred. quæ ab intest. §. ea. & de exhæred. li. in prin. etiam si ipsis filijs fuisset aliquid relictum, cum debeant hodie habere ti. institutionis, vt in Auth. vt cum de appel. cog. §. aliud quoque capitulum. quod an procedat de ęquitate cano. dicetur ĩ. in glo. prox. dẽt ergo de filijs fieri mentio in testamento eos instituendo, vt l. inter cætera. ff. de lib. & posth. & aliàs dicuntur p̃teriti, & testm̃ est nullum, vt l. filio p̃terito. ff. de iniu. test. vel eos exhæredando exp̃ssa legitima cã, de quibus per glo. in c. Quintauallis. ĩ. de iureiur. & tunc est, ꝙ posset agi de inoffi. test. querelando testm̃, qñ allegaret, ꝙ cã exhæredationis expressa in testamento esset vera, aliàs secus, vt in auth. non licet. C. de lib. p̃re. & in auth. ex causa. C. eo. ti. & ibi per gl. & procedunt prædicta in patre quo ad filios, sed in matre dic, ꝙ licèt olim p̃teritio m̃ris facta de filijs in testõ eos non instituendo hr̃etur pro exheredatione, vt in Auth. de exhæredatione lib. §. mr̃. tñ hodie est necesse ꝙ mr̃ in p̃teritione apponeret legitimã cãm ingratitudinis, ex qua ipse filius posset exhæredari, sicut si ipsa mater vellet eos exhæredare, alŝ præteritio matris nõ exp̃ssa legitima cã non hr̃etur pro exhæredatione, sed pro p̃teritione, & redderet testm̃ ipso iure nullũ, vt vide per glo. sing. in Auth. de hære. & fal. in §. exhæredationes. Et dic, ꝙ 14. sunt iustæ causæ ingratitudinis, ex quibus parentes põt exhęredare eorũ filios, vt in Auth. non licet. quas causas enumerat glo. in d. c. Quintauallis. Et septẽ sunt causę, ex quib. parẽtes seu ascendentes põt exhæredari a filijs, vel eorũ descendentibus, quas causas vide in d. §. aliud quoq; capitulũ. cum seq. §. & in §. hoc si quid. & ex vna ex dictis causis filius bene possit priuare matrẽ, vel patrẽ legitima, & sic debita iure naturæ, & ita dẽt intelligi tex. hic. Et tres sunt causæ, ex quibus frater põt exhæredari a fratre ẽt turpi persona instituta, de quibus causis vide Inst. de nup. §. ingratitudinis. et per Doc. in l. fratres. C. de inoffi. test. Scias tñ, ꝙ posthumus, ex quo non p̃t cõmittere cãm ingratitudinis, nec põt exhæredari, vt in l. si quis suo. §. 1. C. de inoffi. test. et de impubere an possit exhæredari vide per Bal. in l. ip suis. ff. de lib.

21 et posth. in d. auth. ex cã. et per Pe. de Anch. in hac rub. † In ea. glo. ibi, ad supplementũ intellige, vt ŝ. quia ad hoc vt valeat testm̃, et ad hoc vt filij non possint q̃relare vel dicere de nullitate testi, oportet ꝙ sint instituti ad minus in vno nummo, et tũc est, ꝙ valet testm̃, et põt agere ad supplementũ legitimæ, et ita dixit glo. sing. in d. §. aliud quoq; capitulũ. et in 9. q. 3. in c. si qua mulier. et facit glo. in l. 3. §. sed verũ. ff. de mino. et in l. si q̃s p̃nore. ff. ad Treb. et per Bal. in d. auth. nouissima. Et an istud supplementũ legitimæ peti possit in singulis rebus, vel q̃uo, vide per glo. in ver. portione. in c. Raynal. ŝ. de test. et per Bart. in l. suus quoque. ff. de hære. inst. et per Bal. in l. filiũ quẽ habentẽ. C. fa. ercis. et in l. scimus. §. repletionẽ. C. de inof. test. ubi bonus tex. ubi ẽt dr̃, ꝙ repletio legitimæ dẽt fieri et detrahi in ipsis rebus hr̃ditariis, non aũt in fructibus, qđ ꝓcedit in legitima debita descendentibus, et sic filijs. Sed ipsi ascendentes bñ põt hr̃e legitimã in bonis descendentiũ, & sic filiorũ in fructibus, ar. tex. no. in l. filiusfa. ff. ad l. fal. et ita determinat Bal. hic in fi. per illũ tex. qđ tene menti. Sed q̃ritur primo, quãta sit ista legitima filiorũ. et dic ꝙ olim erat quarta pars bonorũ tp̃e mortis defuncti, ut l. cũ quæritur. ff. de inof. test. et in l. Pap. §. qñ aũt quarta. et §. quarta. ff. de inoff. te. Hodie aũt est aucta, ut patet in auth. nouissima. C. de inoff. test. ubi dr̃, ꝙ si pr̃ uel mr̃ hẽt quatuor filios, uel pauciores, tũc lĩma cuiuslibet filij est tertia pars bonorũ eius, qđ quilibet filius fuisset habiturus ab intest. Si uerò filij sunt plures q̃ quatuor, tũc lĩma cuiuslibet filii est dimidia pars eius, qđ q̃libet filius fuisset habiturus ab intest. et ita colligitur ex d. auth. nouissima. et p gl. in uer. quartam. in d. c. Ray.

22 †Scđo q̃ritur, quãta sit legitima parentũ, et sic ascendentiũ, de qua hic in tex. fit mentio. Et dic ꝙ de iure antiquo non reperit clare exp̃ssum quãta si ista lĩma, seu portio debita iure naturę ipsis ascendẽtibus: uñ cũ certũ sit, ꝙ dabitur eis querela inofficiosi testi, ut l. 1. de inoffic. test. satis uidetur fuisse de mente iu-

ra

ADDITIO.

a Vinc. God Aetas quotuplex sit, glo in l. hæreditatũ. C. ad leg. fal. Cor. cõs. 136. Licet homo. lib. 2. Fel. in c. cum exemplum, de offic. d. leg. in fi.

rij, quòd eis deberetur quarta, sicut contra debetur quarta ab ipsis ascendentibus ipsis filijs, vt in d.§.quoniam autẽ quarta, & §.quarta.ar.l. nam & si parentibus.ff.de inoffi. testa. Tertio quæritur, an hodie sicut est aucta legitima filiorum, vt s.ita sit aucta legitima ipsorum parentum.glo.in d.auth.nouissima. tenet q̄ sic.Idem etiam videtur tenere glo.in l.Papi.§.j.ff. si q̄a a pa. fuerit manu. dicens quod legitima patris est hodie tertia pars bonorum filij.Idem etiam tenet gl.in l.si a milite.§.patri. ff.de testamento mili.& ita videtur probari p tex.in Authẽ. de triente & se. §. j. ver. hoc obseruando &c. vbi dicitur, quod in omnibus quib.olim quarta debebaẽ factum est augmentũ vsq; ad tertiam, & ita tenet glo.ibi, & Cy.& Bald. in d. auth. nouissima.ar.d.l.nam & si parentibus.ff.de inoffi.testa. vbi etiam tenet ipse Barto.& idem sequitur Ang.in d.§.patri, & Archid. & Ioã.And.hic, & ita est communis opi.quam etiam communiter sequunẽ Doc.in d.c.Ray.Quarto quærit, an legitima matris vel patris sit tertia bonorum totius hẽdit, filij defuncti, an vero tertia eius quod habituri essent ab intestato.Bal.fin.in d. auth. nouissima.in fi.tenet quod sit tertia eius, quod pater vel mater essent habituri ab intestato, vnde cum hodie filio defuncto pariter succedat pater & mater, & fratres defuncti in viriles portiones, vt in auth.defuncto.& in auth.& cum solis. C. ad ter. si tractatur de legitima matris vel patris, tunc erit tertia honorũ, quam habituri essent ab intestato, quod sing. tene menti, quia

23 alibi non reperitur ita bene declaratum.†Quinto quæritur, an ista legitima matris vel patris, quæ ẽst tertia, vt s. possit esse dimidia eius quod habituri essent ab intestato secundum numerum portionum, in qua succedunt, sicut dicitur in d. auhen.no-

a uissima, de legitima [a] filiorum quod est tertia vel dimidia secũdum numerum liberorum, pone quod filius decedit superstite matre & patre, & 5.fratribus, si tractatur de legitima patris vel matris in bonis istius filij defuncti, an erit tertia, an vero dimidia eius quod habituri essent ab intestato. dubium facit, quia glo.& Docto.in locis alle.hic s.in 3.q.semper & indistincte dicunt, quod est tertia.Ita etiam semper loquitur Bal.in auth.nouissima. & quia de iure C. fratres vel sorores non succedebant vna cum patre vel matre in viriles, sed tantum per iura authẽ. & in d.auth.defuncto.vnde nõ videtur quod propter hoc corrigantur alia iura dicentia, quod legitima ascendẽtium est tertia.In contrarium facit ratio d.authẽ.nouissima.& æquiparatio quam facit gl. ibi de augmento legitimę, vt est dictum s.in 3.q. cogita tamen, quia nullus Doc.tangit hanc dubi.& idem posset quæri in legitima fratrum seu transuersalium.Sexto quæritur, quid in legitima ipsius fratris, quæ est quarta, secũdum no. in l.si fratres.& in l.fratris.C.de inoffi. testa. an hodie sit aucta sicut dicitur in d.auth.nouissima.Archid.& Ioan.And.hic vidẽtur velle q̄ sic, & Ioan.And.remittit se ad no.in d. c. Rayn.in d. glo.in ver.quartam.de quo tamen etiam vide per glo.& Doct. in d auth.nouissima.Septimo quæritur, quid si decedit pater superstitibus sibi 5. filijs, sed vnus est exhæredatus, vel frater de ordine minorum, an tũc legitima cuiuslibet istorum quatuor filiorum erit dimidia, vel tertia eius quod quilibet habiturus fuisset ab intestato.& dic quod erit tertia, quia licet isti sint 5.filij & sic legitima deberet esse dimidia, vt in d.auth.nouissima.tamen quia exhæredatus, vel qui est frater minor nõ succedit, & sic non admittitur ad partem, non facit tũc ipse partem, per no.in l.plane.§. si duobus.ff.de leg.j.& Insti.de suc. liber.§. sed nostra.de qua tamen computatione ipsius legitimæ ille, q nõ admittitur ad successionem, & sic ad partem, facit ipse partem vel numerum, puta si filia fœmina, vel mater excluderetur a successione ex forma statuti, vel aliter, an legitima sit tertia vel dimidia, & quid in legitima ascendentium vel descendentium seu transuersalium. vide plene per Docto.in d.authẽ. nouissima.& ibi per Bal.sing.in fi.& per Docto.in l.pater filium.

b ff.de inoffic. testa. Octauo & vltimo quæritur, an legitima [b] sit quota hæreditatis, vel quota bonorum. & dic quod est quota bonorum, vt per glo.in l.cum a matre.C.de rei ven. & ideo debetur deducto ære alieno, & funeris impẽsa, vt d.l.Papi.§.quarta. Et de ordine qualiter detrahatur ipsa legitima ante Trebel. & quando sit quod possit quis detrahere duas quartas, vide per Docto.in d.c.Rayn.& per Bal.in d.§.repletionem.Et quid imputetur in legitima, & quid in Trebel. vide per Docto. in l. in quartam.ff.ad l.Fal. & in l.filium quem habentem.C.fam.erc.

24 & vide j.in glo.in ver.debite.†In ead.glo.ibi, habetur loco legatarij.de hoc glo.in d. c. Raynu.in l.ex facto.la grande.ff.de here.insti.& in l.si quis priore.ff.ad Treb.& in l.quoties.hic alle. & vide per Bart.in d.l.ex facto.vbi concludit, quod quo ad quędam habetur loco legatarii, & quo ad quędam loco hæredis, & sic est species mista, & ita sequitur domi.Anto. in d.c. Rayn. habetur enim loco legatarij quo ad infrascripta, & primo, quia non transeunt in eum actiones hæreditariæ, vt d. l. quotiens. prout dicit glo.hic, quia si institutus in re certa moriatur antequam acceptet seu agnoscat, transmittit ad suos hæredes sicut transmittitur legatum, secundum no.in l.j.§. fi. C. de cadu.tol. & in l.cum pater.§.surdo.ff.de leg.2.secus est in hæreditate, q̄a si non est adita, non transmittitur, vt in l.quoniam sororem.C. de iure deli.& ita tenet Bartol. in d.l.ex facto.& Imo.ibi in 10. colum.& in 7.& in §.si ex fundo.in rub.in 9.colum. & Bal. hic in 13.colum.de quo j.Tertio, quia de tali institutione in re certa potest detrahi falc.sicut de cæteris legatis, vt in d. l.ex facto. Quarto participat de natura legati secundum Bal. in d. l. ex facto, quo ad meram acquisitionem ipsius rei, cum dominium illius rei recta via transeat in illum hæredem institutũ in re certa, sicut transit in legatarium, & acquiritur ignoranti, vt in l.cũ pater.§.surdo.& transmittitur sicut legatum, vt j.dicetur. Quinto, quia confirmatur talis institutio in re certa, per auth.ex causa.C. de libe. præte. quo ad alios effectus concernentes ipsam rem, sicut cętera legata, sed non quo ad alios effectus, quia solũ legata confirmantur, & non institutiones vniuersales, vt in d. auth.ex causa.secundum Barto.in d.l.ex facto.& Bald.hic in 13. colum.& Imo.in d.§.ex fundo.in 9.colum.in fi.Quo ad quædã autem habetur loco hęredis, & primo quo ad excludendã querelam inoffic.testa.nam sufficit quod filio relinquatur res certa ti.institutionis, vt sic testamen.posset dici nullum, vel querelari, secundum glo.sing.d.l.si quis priore.Sextu, quia sicut hæres potest a seipso & propria authoritate capere possessionem rerum hæreditatis, vt in l.cum hæredes.ff.de acquirẽ.hęred. ita poterit institutus in re certa.quia videtur sibi data licentia a testatore, ex quo est hęres institutus, secundum Barto. in d. l. ex facto.& Imo.ibi in 10.colum.& in d.cap.Raynu.in 36.colum.licet Bal.in d.l.ex facto.tenuerit contrarium, & non bene, quia legatarius non possit propria aucto. capere rem sibi legatam, sed debeat accipere de manu hęredis, vt l. non dubium. C. de leg.& in l.j.& per totum.ff. quorum lega. tamen hoc procedit nisi testator expresse dedisset ipsi legatario licentiam propria aucto.accipiendi rem legatam, vt per glo.no.& sing.in l.Titia. §.Lucius.ff.de leg.2.sicut videtur de dicta institutione in re certa, ex quo per verbum directum vocat ipsum institutum ad illã rem, quia tale verbum proprie sonat, vt de manu sua quis accipiat secundum no.in l.cum quam.C.de fidei.& per Bal. in d.l. centum.circa fi.& ita etiam sequitur Imo.in d.§.si ex fundo.in rub.in 9.colum.& in 18. Septimo quo ad ius accrescendi, quia repudiante hærede vniuersali admittitur institutus in re certa in totum, vt in d.§.si ex fundo.de quo j.in fi.istius glos. Octauo habetur loco hæredis, quia si institutus in re certa agnoscit institutionem factam, confirmatur totum testamentum, & tabulæ pupillares, sicut confirmaretur per aditionem hæreditatis factam per vnum ex heredibus institutis in certa parte hęreditatis, secundum no.in l.quotiens.§.si duo.ff.de hęred.institu.& in l.si nemo.ff. de testa. tut. secundum Barto.in d. l.ex facto. & in d.l.quotiens.in fi.quod an & quãdo procedat, j.patebit.Nono habetur loco hæredis, vt ei possit pupillariter substitui, vt est tex.no.hic, & est dictum s.in 4.no.cum enim ei qui non est hęres institutus vel exhæredatus non possit pup.sub.vt l.j.& 2. ff.de vulg.& pup.& Insti.de pup. subst.§. non solum, & hic dicatur, quod huic filiæ institutæ in re certa fuit facta pupillaris subst.& valuit iure directo, sequitur quod institutus in re certa quo ad hunc effectum habetur loco hęredis & non legatarij, quia alias ei non possit pupillariter substitui, vt s.vnde concludit Bal.in 6.colum.quod institutus in re certa omni casu habetur loco hęredis quo ad hoc, vt ei possit pupillariter substitui, siue habeat cohæredem extraneum, siue de liberis, vt hic in tex.& plene hic per Bald.Decimo habetur loco hęredis, vt ei competat beneficium l.edicto.C.de edi.di.Adr.tol.secundũ Barto.in d.l.ex facto, licet secundum eum glo. in d. l.edicto. in prin.dixerit contrarium & male, volens quod ei non competat, sicut non competit legatario.Nam secundum Bartol. cum institutus in re certa ex necessitate non expectet aditionem aliorum, imo aditione sua totum testamẽtum confirmet, vt s. ideo

ADDITIONES.

a Vin.God.Nota, quod legitima debetur ex bonis defuncti deducto ære alieno, Goz.consi.94.nu.31.& legitima non comprehenditur in generali renunciatione, Goz.consi.93.nu 9.

b Vinc. God. Nota, quod legitima non dicitur proprie debitum, Ruyn. co.sil. 79.nu.3.lib.2.

Ideo ſibi competit beneficium illius l.quia quãtum ad hoc habetur loco hæredis,& ita tranſit Bal.hic in 13.colum.& Imo.in d.c.Raynu. in 36. colum. in fi. ſed dubium facit,quia tex.in d.l. edicto. dicit quod ſolum inſtitutus in tota vel in quota habet beneficium illius l.qualis non eſt ipſe inſtitutus in re certa, vnde Bar.in d.l.edicto.non multum preciſe hanc l.firmat, ſed dicit quod illa glo.procedit, quando alius inſtitutus in vniuerſo iam adiuit hæreditatem, ſecus ſi iam non adiuit, quia tunc ex quo habetur loco hæredis propter ſpem iuris accreſcendi, & quia non eſt alius ex cuius manu capiat,ſatis putat ibi Bar. tũc 25 habere beneficium d.l.edicto.†Quare Bal.in d.l.ex facto.ſequitur opi.Barto. ibi,dummodo inſtitutio in re certa non ſit redacta ad inſtar legati,quod eſſet quãdo inſtitutus vniuerſalis adiiſſet, quia tunc cũ habeatur loco legatarij,vt d.l.quotiens. non competeret ſibi beneficium d.l.edicto.ſecus ergo vult Bal.ibi, antequam inſtitutus vniuerſalis adijſſet, quia tunc procederet dictum Barto.ſed Sali.in d.l.quotiens.tenet tunc inſtitutum in re certa poſſe habere beneficium d.l.edicto.quando inſtitutus vniuerſalis repudiauit,ſecus ſi adiuit,vt dictum eſt. Item ſecus ſi deliberet, & ſic nondum adiuit, quia interim non cenſetur Inſtitutus inſolidum, ſed eſt in ſuſpenſo, & pendet ex futuro euentu,vnde interim dum liberatur hæres vniuerſalis,non poteſt dici inſtitutus in tota vel in quota,& ſic non poteſt habere beneficium d.l.edicto.per tex.& glo.ibi,& hanc partem ſequitur Imo.in d.§.ſi ex fundo.in repe.in 6. colum. dicens eam eſſe de iure veriorem,& idem ſequit̃ in d.l.ex facto.in 8.col.in prin. Et ex prædictis infert Imo.in d.§.ſi ex fundo.in 17.colum.quod inſtitutus in re certa ſi agnoſcat ſuam portionem deliberante hærede vniuerſali,& ſic antequã adeat,quod propter hoc non confirmatur teſtamentum,quia non poteſt dici agnouiſſe hæreditatem,quæ nondum ſit ſibi delata,vnde ſi interim decederet inſtitutus in re certa,non tranſmitteret,& per conſequens non poterit dici teſtamentum confirmatum,ex quo nõ eſt certum illud teſtamentum habiturum effectum, ſi interim poſt illam agnitionem decederet inſtitutus in re certa deliberante vniuerſali hærede,cum quodammodo dicatur ſibi conditionaliter delata hæreditas ſcilicet,deficiente vniuerſali inſtituto, idõ nimirum ſi ante non delatam inſtitutus in re certa non poteſt illam agnoſcere ſicut legatarius ſuum legatum , vt in l. ſi quis ita hæreditatem.dum ibi no.ff.de condi.inſti.& hæc opi. cenſetur ipſa veritas ſecundum Imo. ibi inferentem ex prędictis, quod inſtitutus in re certa non habeat beneficium d.l. edicto. ſiue hæres vniuerſalis deliberat,ſiue iam adiuerit, ſed ſolũ habeat vno caſu,quando hæres vniuerſalis eſſet excluſus ab hæ- 26 reditate repudiatione, vel alio modo, ſecundum eum ibi. †Tu aduerte,quia Pau.de Caſt. in d. l.edicto.ſimpliciter ſequit̃ opi. Barto.ibi,& Bal.in d.l. ex facto. vt poſtquam hęres vniuerſalis adiuit,inſtitutus in re certa non habeat beneficium d.l.edicto. ſecus ſi repudiauit,& ſecus ſi antequam hæres vniuerſalis adeat,& ſic ipſo deliberante. Sed in hoc vlt.Sali.in d.l. quotiens, tenet contrarium,& Imo.per rationes de quibus ſ.& idẽ Imo. In d.c.Raynu. in 41. colum. vnde cogita in hoc, quia rationes Sali.& Imo.multum vrgent.Sed aduerte ad idem,quod ſ. dicitur per agnitionem, quæ fit per inſtitutum in re certa , confirmetur totum teſtamentum,nam ſi hęres vniuerſalis repudiat viuente inſtituto in re certa,eſt clatum,vt d.§. ſi ex fundo. Sed interim hęrede vniuerſali deliberante,an poſſet dici teſtamentum confirmatum.Bar.in d.l.ex facto.& Sal.in d.l.quotiens. quod ſic,& idem do.Anto.in d.c.Raynu.ſed Ange.in d.§.ſi ex fundo contra,quia interim pendet ex futuro euentu, vnde ſi interim decederet inſtitutus in re certa, quantumcunque agnouiſſet ſuam inſtitutionem,tamen non tranſmittit ius accreſcendi in tota hæreditate ad ſuos hęredes , ex quo hæreditas nondum erat ſibi delata , & ita ſequitur Imo vt ſ. & in d. l.ex facto.in 2. colum.& in d.c.Raynu.in 4.colum.& hęc pars videtur veriot. An autem ſi hæres vniuerſalis repudiat,vel decedit, ſit neceſſaria noua agnitio per inſtitutum in re certa, ſi decedit deliberãte vniuerſali hærede,& poſtea repudiante,an hæres inſtitutus in re certa haberet de nouo agnoſcere dictam hæredita. vide no.per Imo.in d.§.ex fundo.in 10.colum.& j. dicetur. Non nb. l.ſi ex pluribus.ff.de ſuis & legi.quia non loquitur in inſtituto in re certa,ſed in inſtituto in quota [a] hæreditatis, quam ipſe acceptauit, vnde nimirum ſi tunc tranſmittit ius accreſcendi ad ſuum hæredem,nam inſtitutus in re certa habetur loco hæredis,vt ſuccedat in emphyteuſim ſecundum Barto. in l. iuriſiurandi.§.ſi liberi.ff.de ope.libe.vbi dicitur,quod inſtitutus in re certa ſuccedat ęqualiter in emphyteuſi cum hærede vniuerſali,quod intellige in emphyteuſi eccleſiæ,quæ non trãſit ad hæredes extraneos,ſed filios tantum,& ſic non hęredes,& ita tenet Bal.in auth.ſi quas.C.de ſacroſan.eccle.dicens, quod inſtitutus in re certa non excluditur,& quod licet pater inſtituerit filios ex diſparibus partibus , tamen in emphyteuſi ſuccedunt ęqualiter. & licet filia ex forma ſtatuti excludatur a ſucceſſione,tamen non excluditur ab emphyteuſi. Si vero fuiſſet emphyteuſis ſeruata , quæ poteſt tranſire ad extraneos hęredes, tunc inſtitutus in re certa non habetur loco hæredis, nec ſuccedit in emphyteuſi, & ita debet intelligi quod no. Bar.in l.liberti liberteque.C.de ope.lib. & ita ſequitur Pau. de Caſ. in d. l.quotiens.in fi. & Imo.in d.l.ex facto.in 12.colum. dicens neutro caſu poſſe procedere dictum Bal. ibi volentis, quod filius inſtitutus in legitima ſuccedat in emphyteuſi pro rata legitimæ.nam aut eſt emphyteuſis eccleſiæ, [b] & tunc ſuccedit ęqualiter,vt ſ.ſi vero extranei,& tunc non ſit hęres,vt j.dicetur, in nihilo ſuccedit.Et ad prędicta vide plene per Specu.in titu. de teſtamentis.§.in primis.in fi.cuius dicta refert Imo.in d.l.ex fa- 27 cto. † Quid autem ſit in iure patronatus eccleſiæ, an inſtitutus in re certa habeatur loco hęredis , vt ſic ęqualiter ſuccedat cũ hęrede vniuerſali. Fedę.de Se.in ſuo conſi.219.quod incipit, Si opi. videtur tenere quod ſic per plures rationes, de quibus ibi per eum. Sed certe cum ſecundum veram opi.Ioan.And.in ca. cum ſecundum.ſ.de iure patro.quam ſequuntur ibi Docto.ius patronatus non tranſit ad filios,niſi ſint hęredes , & tranſit ad hęredes extraneos,ſequitur quod inſtitutus in re certa, ex quo habetur loco legatarij , non ſuccedit in iure patrona. & ita eſt tenendum,quicquid aliter dixerit Bar.in l.quia perinde.§.reſtituta.ff.ad Treb.Octauo habetur loco hęredis, quia non poteſt talis inſtitutio facta de filio in re certa adimi in codicillis, quia in ea conſiſtit inſtitutio hęredis,vt per gl. in d. l.ſi quis priore. ſecus dicit eſſe in extraneo inſtituto in re certa, cum legitima non debeatur,quia illa poſſet adimi in codicillis , cum preciſe redigatur ad inſtar legati ſecundum eum ibi , & intellige prędicta procedere alio hęrede vniuerſali inſtituto, alias nõ eſſet 28 dubium. † In ead.glo.in fi.conclude no. quod aliquando teſtator decedit cum duobus teſtamẽtis, in quorum primo erat inſtitutus hæres vlis . In ſecundo ſolus inſtitutus in re certa, & dic vt habetur in d.l.ſi quis priore. Aliquando decedit cũ vno teſtamento,& tunc aut inſtitutus in re certa nullum habet cohęredem,& tunc capit totum iure accreſcendi , ac ſi non eſſet facta mentio rei certę , & eſt hæres vlis , vt in d.§.ſi ex fundo. hoc tamẽ limitat pluribus modis,vt dicetur. Si vero habet cohęredem eiuſdem formę,& ſic in re certa,ſicut ipſe, tũc ambo ſunt hęredes vniuerſales,ſicut ſi fuiſſent ſimpl'r inſtituti nõ facta mentione rei certę,vt dicit gl. hic , nec capiunt hęreditatẽ ſecundum partes eis aſſignatas in inſtitutione in re certa , ſed ęqualiter , niſi aliud appareat de mente teſtatoris, vt in l. quotiens.§.ſi duo.ff.de hęred.inſti.ipſas tamen res certas bene debent habere ſecũdum partes ſibi aſſignatas , vt in d.l.ex facto, & in l.ſi alterius.hic alleg.vbi etiam eſt tex.no.quod ſi duo cõiunctim ſint inſtituti,puta in duabus partibus vnius domus,& alius in alia tertia parte,tunc eodem modo erunt ęqualiter hęredes in hęreditate , tamen illi duo coniunctim habentur pro vno,& ſic vnus ſuccedit in dimidia hęreditatis , & alius in alia dimidia,in eo habebunt partes, prout aſſignauit ipſe teſtator, vt ibi dicitur,& ita dicit gl.hic Aliquando inſtitutus in re certa habet cohęredem diuerſę formę,& tunc aut in quota hęreditatis,puta teſtator inſtituit Titium in 10.& Ioan.in dimidia hęreditatis,tunc Io. inſtituto in quota accreſcit vniuerſum , quia portio accreſcit portioni & non rei,vt eſt tex.nota.in d.l. quotiens.& ita tenet ibi Sali.& Imo.in d.§.ex fundo. in 17. colum. in princi. & tũnc inſtitutus in re certa habetur loco legatarij. Et idem etiã ſi mulier habet cohęredem vlem , & tali hęrede adeunte,tunc inſtitutus in re certa habetur aliquando loco hęredis,& aliquando loco legatarij,ſecundum varios effectus,de 29 quibus eſt ſ.dictum.†Sed limita primo prędicta , quia tunc inſtitutus in re certa accreſcit ſibi vniuerſum,vt in d. §. ſi ex fundo,quando inſtitutio fuit facta per verba directa vel ciuilia, vt inſtituo,vel hęres eſto,ſecus ſi per verba obliqua , puta p verbum relinquo,quia verbum relinquo,adiectum rei particulari non trahitur ad vniuerſum,vt eſt tex.ſingu. in l. cogi.§. & generaliter.ff.ad Trebe.& per glo.no.in Auth.de hęre.& fal.in §. ſi vero

ADDITIONES.

a Vinc God. Inſtitutio in quota non trahit ad ſe alteram, in qua alter eſt inſtitutus poſt mortem alterius inſtituti Ruy.conſi.4.nu.8.lib.2.

b Vinc.God. Emphyteuſis eccleſię,quando tranſeat ad hæredes etiã extraneos. Ruy.conſi.161.nu.21.22.23.24.& 25.lib.1.

si vero nulla. secus si verbum relinquo, esset adiectum quotę vel vniuersitatis bonorum, vt in d. §. generaliter. de quo plene dicetur ĵ.in glo.proxi. Secundo limitat Ange. in d. §. si ex fundo. vt institutio in re certa tunc trahatur ad totum, quando verba particularis institutionis nō sunt ad oneratum relata, vt est tex.no. in l. si pater filium. §. fi. & in l. Lucius. § fi. ff. de leg. 3. Sed certe in dictis legibus erat cohæres vnlis, ideo nimirum si non trahitur ad vniuersum, vt in d. l. quotiens. vnde non colligitur ibi aliqua fallentia in d. §. si ex fundo. dicente, quod quādo verba non sunt relata ad onerandum, tunc sunt obliqua, quia sonant quod de manu alterius debeat accipere, merito non trahuntur ad vniuersum, vt in d. §. generaliter. Tertio limita sing. vltra omnes. nisi testamentum fiat per ingressum monasterij, quo casu si instituit filios suos in certis reb. vel in dimidia hereditatis, & de alijs nihil disponit, quod tunc non accrescit illis institutis in re certa, vel in quota, sed accrescit monasterio, vt est tex. singu. in auth. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. canonia ara 9. q. 3. vbi dicitur, quod totum illud quod pater non dedit filijs, cedit monasterio, & hoc fauore monasterij, & religionis, & ita sequitur Bal. circa fi. ille tamen tex. loquitur in ꝓfesso, vnde cogita. an esset idem si ingressus monast. faceret testamentum modo prædicto intra annum probationis, & forte videretur quod sic, de quo tamen dic, vt ĩ. in rubr. Quarto limita, nisi institutus in re certa habeat cohæredem vniuersalem, vel in quota, quia tunc sibi instituto in re certa non accrescit adeunte hærede vnli, vel in quota, vt in d. l. quotiens. Et idem quamdiu aliquis ex institutio vniuerso, vel in quota adit, quia ille solus esset hæres te[illegible] instituto in re certa, vt in d. l. quotiẽs. secundum Ange. in d. §. si ex fundo. post prin. & per Imo ibi in

30 17. colum. in prin. & ĩ. est dictum. †Sed queritur primo, si hæres vniuersalis vel in quota repudiat hæreditatẽ, vel moritur ante aditionem, vel aliter sit exclusus, tunc accrescat vniuersum ipsi instituto in re certa. Et conclude quod aliquando hæres vniuersalis repudiat, vel moritur ante aditionem vniuersalem, vel excluditur viuente hærede instituto in re certa, & tunc secundum communem opi. & veram accrescit totum ipsi instituto in re certa, siue sit de liberis, siue extraneus ipse institutus in re certa, quia ex quo iure accrescendi habetur loco hęredis, secundum Cyn. in auth. nouissima. & Barto. in d. l. quotiens & in d. §. si duo. & in d. l. ex facto, & idem tenet Ang. in d. §. ex fundo, in prin. & in d. l. ex facto. Idem in effectu tenet Ange. in d. l. quotiens. dicens, quod accrescit inuito, ne testator decedat ꝓ parte testatus, & pro parte intestatus, vt in l. j. §. sin autem. C. de cado. tol. & in l. ius nostrum. ff. de reg. iur. Idem etiam sequitur hic Bald. in 14. colum. & in d. l. ex facto. & Sali. & Pau. de Ca. in d. l. quotiens. & Imo. in d. c. Raynu. in 38. colum. & in d. l. ex facto. in 6. colum. & in d. §. si duo. & in d. §. si ex fundo. in lectu. in 4. colum. & in 4. & 5. charta. & in repe. post princip. in dictis locis plenius quam alibi per eum. & hanc opin. sequuntur hic Docto. & Ioan. And. in addi. Specu. in titu. de testamentis §. j. sub ver. bonæ. & Domi. de Rota in decisio. 333. quæ incip. Item si pater. & per Bald. in d. l. quotiens. vide ibi per eum in fi. & in d. §. si duo. sequendo opi. Mar. Sill. & Iaco. But. in d. l. quotiens, facit differentiam inter filios & extraneos institutos in re certa, & non bene per Docto. in iuribus. ĩ. alleg. & huic communi opi. est inhęrendum, vt in c. in scripturis. 10. distin. sicut dicit Innocẽ. in c. ne innitaris. & Ioan. And. in c. j. ĩ. de consti. & etiã quia in opi. in dubio semper est tenenda illa opi. quæ fauet ipsis testamentis, vt probat tex. no. in l. si pars. ff. de inoffic. testa. & in c. fin. ĩ. de re iudic. Secundo quęritur, certum est quod si hæres vniuersalis vel in quota moriatur etiam viuo testatore, vel repudiet, vel alias excludatur viuente instituto in re certa, quod sibi accrescat vniuersum, vt ĩ. & tenet Ioan. And. in addi. Specu. in tit. de testa. §. j. an tunc sit necessaria noua agnitio per ipsum institutum in re certa. & videretur, quod nō, quia dicit Ang. in d. l. quotiens. quod sibi accrescit inuito, & sic ius accrescendi sine noua agnitione obuenit, per ea quæ no. in l. j. C. qñ non pe. pat. & ita sequitur Sal. in d. l. quotiens. & Imo. in d. §. si ex fundo. in rub. in 10. colum. dicens quod quando requiritur agnitio de institutione facta in re certa, vt sibi postea accrescit possit vniuersum, & tūc postea alia agnitio non requiritur de vniuerso, & ita secundum eum debet intelligi quod dicit Bart.

31 in d. l. quotiens. † Tertio quęritur, quid si institutus in re certa agnouit suam institutionem, deinde moritur deliberante hęrede de vniuersali, qui postea moritur non adita hęreditate, vel aliter exclusus fuit, an accrescat vniuersum hęredi ipsius instituti in re certa. de quo dic vt est dictum ĩ. in 6. casu, in quo institutus in re certa habetur loco hæredis in fi. & vide per Imo. in d. §. si ex fundo. in 10. colum. & in d. l. ex fundo. in 7. colum. & prædicta in extraneis. Sed quæritur quarto quid in filijs. Quarto quęritur, vnus filius in potestate instituit in re certa, & alius filius hæres vniuersalis, deinde institutus in re certa moritur, & post ea alius filius hęres vniuersalis repudiat, an institutus in re certa transmiserit ius accrescendi ad suos hęredes. Ang. in d. l. ex facto, quod non, quia iste institutus in re certa nunquam fuit inuitatus ad portionem hęreditatis ex dispositione testatoris, nec etiam dispositione iuris, sed solum ad rem certam, & portio accrescit portioni, vt l. si totam. ff. de acqui. hære. quod esse non potest hoc casu, ex quo non fuit inuitatus ad portionem, & nō potest sibi accrescere, ex quo mortuus est, nec potuit hęreditatẽ transmittere, ex quo nunquam fuit sibi delata, facit glo. in l. j. C. de his quæ ante aper. tabul. & prędicta procedunt de rigore iuris, sed de ęquitate subuenitur hęredi talis filij instituti in re certa decedentis cum repudiatione vniuersalis instituti per beneficium l. ventre. ff de acqui. hęred. secundum Ange. in d. l. ex facto. in fi. dicentem hoc esse no. pro filiab. quę quotidie instituuntur in re certa, si contingat eas mori ante repudiationem hęredis vniuersalis instituti. Sed Imo. videtur ibi tenere contrarium, dicens quod in isto casu beneficium d. l. vẽtre, non videtur posse habere locum, cum illa l. loquatur, quando in omnem euentum quis agnoscit se successurum in hęreditate, quia interim decedens hęreditate non agnita transmittit, sed isto casu institutus in re certa in omnem euentum non agnoscit, se successurum in hęreditate, cum nō sit successurus vniuersali hęrede instituto adeunte, secundum Imo. in d. l. ex facto. in 9. colum. de quo per Docto. in d. l. ventre. Quinto quęritur, institutus in re certa moritur antequam agnoscat suã institutionem, certum est quod transmittit ad suos hęredes, sicut transmittit legatum, vt est dictum ĩ. in 2. casu, in quo habetur loco legatarij, sed non transmitteret tunc ius accrescendi in tota, si contingat postea hęreditatem esse repudiatam, vt per Bart. in d. l. quotiens. in fi. per Imo. in d. §. si ex fundo. in 10. col. & dic, vt ĩ. Sexto quęritur, duo sunt instituti in re certa non instituto alio in vniuerso, vnus repudiat, an accrescat alteri totũ? & dic quod sic, quia habẽtur pro vniuersaliter institutis, ut in d. §. si duo, & ita tenet ibi no. Bar. & Imo. in j. col. in fi. & Cyn. in d. authen. nouissima. Septimo quęritur, testator instituit hęredem vniuersalem, quem putabat viuere, & Titium in re certa, an si hęres vniuersalis erat mortuus, habeat tunc institutus in re certa vniuersum. Bar. in d. §. si duo, quod sic. & idem Imo. ibi in fi. & Salice. in d. l. quotiens. Octauo quæritur, si filio impuberi in potestate testantis vniuersali hęrede instituto datus est cohęres ex re certa, & eidem impuberi fuit alius pupillariter substitutus, an datio talis cohęredis extranei instituti in re certa faciat cessare existentiam iuitatis, vt sic pupillo repudiãte non confirmentur tabulę pupillares, de hoc dic vt per Ang. in d. l. ex facto, & ibi per Imo. in 8. colum. variantem ab eo qđ

32 dicit Ange. †Nono quęritur, si aliquis est institutus in re certa, & prohibetur per testatorem, quod plus petere non possit, si non est datus cohęres vniuersalis, uel si est datus, sed repudiat, an instituto in re certa accrescat totum, non ob. prohibitione testatoris, & dic quod aut est extraneus iste prohibitus, aut filius testatoris. Primo casu aut in legatis & fideic. particularibus,

a in & illis testator [a] potest prohibere ius accrescẽdi, ut est tex. & glo. no. in l. dominus. §. 1. ff. de usufruc. quia in istis non potest sequi inconueniens, ex quo remanent apud hęredem. aut in fideicom. uniuersalibus, & idem, ut ualeat prohibitio, secundum Bald. in l. j. C. quando non pe. par. in 9. quęst. ex quo est eadem ratio, quę in legatis, cum portio deficiens remaneat penes hęredem, & ita sequitur Imo. in d. c. Rayn. in 42. colum. de quo etiam per eum in d. §. si ex fundo. in 39. colum. Si uero quæritur de institutionibus directis, tunc aut est datus cohæres vniuersalis, & tunc institutus in re certa videtur in dubio prohibitus plus petere fauore hæredis vniuersalis, arg. l. peto. ff. de leg. 2. & tunc prohibitio uideĩ durare ex pręsumpta mente testatoris, donec durat fauor hæredis uniuersalis, & sic ipso adeunte: secus ubi cessaret fauor, ut quia repudiaret, tunc non uidetur durare prohibitio facta instituto in re certa, quasi cesset causa prohibitionis, cum prohibitio testatoris debeat in dubio intelligi rebus sic se habentibus. ar. l. Paulo. §. j. ff. de le. 3. & l. quod Seruius. ff. de condi. ob causam. unde refert Bal. in d. § si

ADDITIO.

a Vinc. God. Testator si prohibet alienari adiecta causa fideicommissum, censetur inductum in causa alienationis. Rui. n. consilio 89. numero 5. & 10. libro secundo.

d.§.si duo.se coosuluisse, quod si filia est instituta in re certa, & prohibita plus petere, & filius mascul. hæres vniuersalis, quod si postea moriatur filius viuente testatore, vel hæreditatem repudiat, quod tūc ipsi filiæ accrescit tota hæreditas. & idem voluit in effectu Bar. in d.§.si duo. & Imo. ibi. Si vero non est datus alius cohæres vniuersalis, & tunc quia videtur facta prohibitio instituto in re certa fauore venientium ab intestato, fuerunt in hoc 5. opi. Et prima fuit Dy. prout refert Bal. in l. si quis ita hæres instituatur, de hæredi. instit. tenentis per illum tex. quod prohibitio testatoris nihil operetur, cum non possit prohibere ius accrescendi, vt non decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, contra l. ius nostrum. ff. de reg. iur. & facit glo. in l. si seruus communis ab extero. ff. de acq. hæred. volens quod in hæreditatibus non possit prohiberi ius accrescendi, & sic institutus in re certa habebit totum, & ista videtur vera opi. quā vbique sequitur Imo. in d.§.si duo. & in d.§.si vero ex fundo. in repet. in 36. colum. vsque in fi. & idem tenuit in d. c. Ray. in 47. col. vbi plenissime respondet ad omnes rōnes in contrariū, & hanc opi. teoent domini de Rota in decis. 333. quæ incipit, Item si pater. Secunda fuit opi. Bar. in d.§.si duo. directè contraria p̄cedenti, quod si prohibitio valeat, & institutio in re certa annulletur, & sic sit locus successioni ab intest. & hoc per tex. in d.§.si duo. quia testator videtur posse prohibere ius accrescendi inter hæredes, vt in l. pe. ff. de iniu. te. & vide plene per Bart. in d.§.si duo. cuius opi. tenet Imo. in c. j. de testam. in 10. colum. & Bal. in d. l. quoties. quando esset institutus extraneus, secus si filius, vt j. dicetur. Tertia fuit opi. Bal. in d. l. j. C. quando non pe. par. in 9. q. secuodum Bald. hic in 14. colum. Quarta fuit opi. Ange. in d. l. pe. de quo etiam vide plenissime per eum in d. l. 1. C. de testam. mili. Et quinta fuit opi. Sali. in d. l. quoties. quas opin. vide plene per Imo. in d.§.si ex fundo. & in d. c. Raynu. & cogita, quia dubitatio est magna, vt hic patet ex no. Secundo casu quādo solus filius fuit institutus in re certa, & prohibitus plus petere non dato alio cohærede vniuersali. Bal. io d. l. quotiens. tenet quod tūc prohibitio nihil operetur, sed totum accrescat ipsi filio, per tex. in Auth. vt cum de appel. cogno. §. cæterum. licet Bar. in suo consi. quod incip. Matthęo, aliud consuluerit, dicens esse idem in filio quod in extraneo. & nō bene, secūdum eum. idem tenuit Bal. in d. l. omnino. in vlti. quęsito, per tex. in d.§. cæterum. Sed aduerte, quia Pau. de Ca in d. l. quoties. tenet in hoc opi. Bar. quia posito quòd vsque ad legitimam integrā accresceret non obstante prohibitione defuncti, tamen residuum non posset accrescere contra eius voluntatem, & sic decederet pro parte testatus. s. vsque ad legitimam, & pro parte intestatus. s. in residuo quod esse non potest secundum no. per Cyn. in l. instituta. ff. de im pu. & ali. substi. dicentem, quod si filius est hæres institutus insolidum, non potest dicere, volo legitimam meam, & residuum repudiare, quia faceret patrem decedere pro parte testatum, & pro parte intestatum, sed debet vel totum acceptare, vel totum repudiare, vnde cōcludit Pau. quod etiam in filio propter repugnantiam testamentum non valeat. Sed certe in filio & in alijs, quibus debetur legitima, dicta prohibitio nihil operatur, non solum vt possit agi ad supplemētum legitimę, quia hoc erat promissum per d. l. omnino. sed etiam vt testamentum non possit irritari. & ita est tex. in d.§. cæterum. vbi dicitur quod ob prohibitionem testatoris non irritatur testamentum. nec obst. quod dicit Cyn. in d. l. instituta. sicut etiam dixit Barto. in l. pro hærede. quia ibi impugnabatur testamentum, hic autem conseruatur, & ita videtur tenendum, arg. d. l. si pars. ff. de pe. hęre. Decimo quæritur, quid si testator instituit tres hęredes vniuersales, & voi prohibeatur ius accrescēdi, an valeat prohibitio. Bal. in d. l. 1. in 9. q. quod sic, quia tunc cessat inconueniens, quod quis decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, ex quo sunt alij hæredes, & ita videtur tenere Imo. in d. c. Rayn. in 49. colum. Vndecimo quæritur, testator instituit Titium in re certa, & prohibuit eum plus petere, deinde vniuersaliter instituit ventrem vxoris suæ, si nasceretur, & casu quo non nascatur, nihil disposuit, an tunc posthumo non nascente accrescat vniuersum Titio, an venientib. ab intestato. & licet Bar. in d.§.si duo. dicat, quod venientibus ab intestato, tamen Imo. ibi tenet contrarium, quod ipsi Titio accrescat etiam secundum opi. Barto. scilicet quod testator possit prohibere ius accrescendi, quia isto casu non videtur prohibuisse. & vide ibi per Imo. in fi.

33 † Duodecimo quæritur si n. testator instituit filiam in decem, & prohibuit quod plus nō peteret, & instituit Pe. in re certa, certum est, quod accrescit ipsi Pet. vniuersum, vt d.§.si ex fundo, & d.§.si duo. sed an possit illud petere salua conscientia, & sine peccato. Feder. no. in suo consi. 126. quod inci. Casus talis est, quędam. tenet primo quod dicta filia salua conscientia non posset vltra petere, vel recoorere contra voluntatem testatoris, sed dictus Petrus sic, ex quo non fuit expresse prohibitus, & hoc nisi testator fuisset p malitiam circumuentus, vel seductus, vt si faceret Pe. hæredem in re certa suadendo sibi, quod plus non haberet nec posset petere, quia tunc salua conscientia vltra petere non posset, ex quo esset contra voluntatem testatoris, qui non intellexit nec credidit Titium posse succedere in alijs omnibus bonis, vnde licet de rigore iuris Titius sit hęres in omnibus, tamen salua conscientia retinere non potest, sed potius debet venientibus ab intesta. illa bona dare. & ita etiam sequitur d. Pe. & Imo. in c. 1. s. de testa. in 6. colum. Sed aduerte primo, quia id, quod dicitur in filia, debet intelligi vt vsque ad legitimam non valeat prohibitio testatoris, vt d.§. cæterum. & salua conscientia possit quis petere supplementum, arg. 17. q. 4. c. si. sed abinde s. procedunt supradicta.

34 † Secundo ex prędictis si n. infertur, quod licet alias sint opi. an de iure testator possit prohibere ius accrescendi, vt s. tamen in foro conscientiæ, debet seruari voluntas testatoris, ita tamen quod institutus in re certa prohibitus plus petere, siue non habeat cohæredem siue habeat, & nolit adire, vel moriatur ante, non poterit aliquid vltra petere salua conscientia, contra voluntatem testatoris, sed residuum debetur venientib. ab intestato, & sic apparet, quod opi. Bart. de qua io d.§.si duo. est securior in foro conscientiæ, pręterquam in boc, quod ipsi instituto in re certa prohibito plus petere non posset in foro conscientiæ auferri illud sibi datum a testatore per venientes ab intestato, vt patet ex prædictis, & sequitur concludendum, quod in foro conscientię quicquid fit contra voluntatem testatoris, non potest salua conscientia retineri, quæ singulariter tene menti, quod est no. si iudex haberet potestatem iudicandi sola facti veritate inspecta, vel procedendi de veritate & ęquitate, vel secundum conscienoam. Item est no. ad materiam de-

a nunciationis euangelicæ, [a] de qua in c. nouit. s. de iudi.

35 † Decimotertio quæritur, an filius institutus in sola legitima dicatur esse institutus in re certa, aut in quota hereditate, vel in quantitate, an vniuersaliter. Bald. in d. l. ex facto. refert Iaco. Butr. & Mar. Sil. tenere quod habetur pro instituto vniuersali. Sed Bar. ibi contra, quia legitima debetur ęre alieno deducto, vt in l. Papi.§. quarta. ff. de inoffic. testam. & sic est quota bonorum non hęreditatis, per no. in l. non amplius.§. fin. ff. de leg. j. ideo dicebat Bar. io d. l. quotiens, quod legitima non est hęreditas, quia non p̄tinet debita & credita. Sed Bal. in d. l. ex facto. dicit, quod institutus in legitima habetur pro hęrede vniuersali quo ad cōmoda, ideo mouere poterit actiones actiue contra debitores hęreditarios pro rata legitima vna cum hęrede vniuersali, sed passiuè secus, quia debetur deducto ęre alieno, ut s. unde non poterit p̄ueniri a creditoribus hęredita. & in hoc differt secundum eum ab extraneo instituto in re certa dato alio cohęrede vniuersali, quia extraneus quo ad actiones actiuè & passiuè habetur loco legatarij. & ex his infert Bal. ibi, quod si recipit quis emphyteusim pro se & suis hęrdib. quod etiam institutus in legitima venit ad emphyteusim p rata legitimæ. Sed tu de emphyteusi dicas, ut est dictum s. & cum dicto Bal. transit Imo. in d. l. ex facto. in 10. colum. & d.§.si ex fundo. in 2. colum. in eo quod dicit Dom. & in eo quod facit differenoam inter filium & extraneū, quia eodem modo si extraneus non esset institutus in re certa, sed in quota bonorum, sicut filius haberet actiones actiue & non passiue, per no. in d. l. non amplius, & sic concluditur, quod institutus in legitima habeatur pro hærede respectu commodi, & sic quo ad actiones actiue, nō autem passiue. Ideo est quod glo. no. in l. cum a matre. C. de rei uendi. uoluit quod filius institutus in legitima non repręsentet passiue defunctum, imo potest uenire contra factum defuncti. de quo tamen ibi p Bal. in l. si quis suo. C. de inoffic. testam. ubi uidetur uelle. Decimoquarto & ultimo quæritur, an illud quod dicit̃ in institutione in re certa non dato cohærede uniuersali, & trahatur ad uniuersum, habeat locū in substitutio in re certa. Bald. hic 14. col. quod sic per tex. no. in l. cohæredi.§. si. ff. de vul. & pu. & intellige de substitutione directa, facit l. sed si plures.§. ad substitutos. eo. ti. & ita tenet Ang. & Imo. io d.§.si ex fundo. dicens idē esse in directa substitutione vulgari, pupillari, vel exemplari: secus esset in substitutione fideic. primo, quia nō traheret ad fideic. vt in

ADDITIO.

a Vinc. God. Denunciatio euangelica requirit, quod agens probet non solum suam læsionem, sed etiam conuentum habere conscientiam lęsam. Cor. cons. 137. Places mulu. Liters, l. lib. 5.

vt in l.cogi.§.ex generali.ff.ad Trebel.Secundo, quia substitu-
tio facta per verba communia in re certa non trahitur ad vni-
uersum,vt no.in d.§.generaliter.& tenet Bar.in l.Centurio. ff.
de vulg.& pup.& in vl.n.charta,in vers. sed quæro vltimo quid
si substitutio compendiosa, &c. de qua etiam vide ibi plene p
Imo.in 24.colum.& in d.§.si ex fundo.in repe.in 7.colum. vbi
plene de his. In glo.instituit,in princip. tene mentem sing. hanc
glo.quæ nec in iure ciuili,nec cano.alibi reperitur, ponentem
omnes opi.an de equitate cano.sufficiat relinquere filijs in te-
stamento sine ti.institutionis.de quo j.plene dicetur.In ea.gl.
ibi,quod tutius est,hæc est prima opi.glo.in qua residet ipsa gl.
hic in fi.de quo j.In ea.glo.ibi,nihil dicetur &c. sed alij tenent
quod Alterocha fuit ibi instituta.de quo j.In ea.glo.ibi,Azo di
stinxit.hæc opi.non procedit, quia talis differentia non proba
tur iure,quia nec leges antiquæ,nec noue ita distinguũt, ergo
nec nos distinguere debemus. 19. dist. si Romanorum. & in l.
de pretio.ff.de pub. In ea.gl. ibi, alij dicunt, ista est quarta opi.
Host.quod non requiratur tit. institutionis, & sic talis perni-
ciosa subtilitas non debeat attendi de æquitate canon. secun-
dum glo.Sed alij dicunt,quod imo non est perniciosa subtili-
tas,sed magni effectus.de quo j. an habeat tit. institutionis vel
legati,vt patet ex no.s.in gl proxi.de quo j.In ea.glo.ibi,alij di
stinguunt,hanc opi.improbat hic Bal.in 10.colum. ex quo nec
leges antiquę nec nouæ ita distinguunt,ergo nec nos,vt s.& li
cet quando pater testatur inter liberos possit omitti solen-
nitas testamenti quo ad alia , non tamen quo ad hęredis insti-
tutionem,secundum glo. in l. is qui.ff.de testamentis.& in l. si
filius. ff.de lib.& posth.& sic vult Bal.ꝙ etiam inter liberos re-
quiratur ti.institutionis in testamento,licet gl.hic no.velit cõ-
trarium.Ideo aduerte,quia idem Bal.hic in 14.colum.in princ.
vi approbare opi.istius glo. dicens, ꝙ si pr̃ in suo testõ assignat
cuilibet filiorum suam portionem , ꝙ tale testamẽtum valeat,
licet aliter non instituerit eos hęredes, & hoc per tex. no. in l.
36 quotiens.C.fami.erc.& ibi per glo.de quo j.†In ea.glo.ibi, pri
mum tutius. & sic residet glo. ꝙ etiam de æquitate canonica
requiratur ti.institutionis tenẽdo primam opi.vt tutiorem, vt
ita tenuit Mar.Sill.Ia.de Are.Iac.de Rauen. & Pe. prout refert
hic Io.An.idem tenens,dicens ꝙ magnus resultat effectus, qñ
filius habet ti.institutionis, vt j. dicetur. Idem etiam tenet hic
Arch.& gl 2.in d.c.Rayn.Quare pro veritate istius articuli duo
principaliter sunt videnda.primum,quid sit de ęquitate cano.
Secundo,quid sit de iure ciuili. Circa primum Host. & Abbas
tenet,ꝙ nõ sit necesse relinquere filio ti.instõnis , prout refert
gl.hic,& hoc p tex.in d.c.Ray.vbi recitat totũ testm̃, & de ne-
cessitate ꝓsupponit ꝙ illud testm̃ erat validũ, & m nõ apparet
ꝙ aliquid fuerit relictũ Alterochæ iure institutionis.non ergo
a ñr dẽt diuinari,nec suppleri ad tex.ibi,prout gl.ibi facit,cũ nõ
pertineat ad Doc.vel ad gl.addere ad tex.vt dixit Bal.in fi.l.C.
fam.erc. pro quo l.si seruũ.§.nõ dixit.ff.de acq.hære. & in c.ad
audientiã.s. de decimis. Secundo pro hac parte facit , quia ius
canonicum est fundatum in æquitate,vt in cle.vnica.s. de rerũ
permu.eod.lib.ideo non multum curat de subtilitatibus iuris
ciuilis,vt patet in c.dilecti.s.de iudi.& patet etiam in c. relatũ.
& in c.cum tibi.& c.cum esses.s. eo. Et istam partem expresse
tenet Bal.in d.l.fi. circa fi. dicens de æquitate can. valere testm̃
per tex.in d.c.Rayn.pro quo facit , quia non omnis homo scit
dicere, hęredem instituo,vt dicit gl.no.in l.quotiens.C.fa.erc.
37 †Tertio ad idem facit,nam certum est,ꝙ verbum [a] relinquo,est
a verbum commune,seu generale aptum comprehendere ti.le-
gati,& ti.instõnis,vt in d.l.cogi.§.generaliter. & per glo.in d.l.
his verbis. ff.de hęre.instit.ergo relatum ad personam, quæ de
necessitate debet hæres institui,debet potius interpretari dire
ctum,quam obliquum,& sic quod importet institutionem, cũ
ista interpretatio cõueniat verbis & personis , vt dicit tex. no.
hic, & quia verba relata ad personas debent intelligi secundũ
qualitatem personarum,vt in l.alienum.§.equini. ff.de vsu , &
ha.& in c.solitæ.s.de maio.& obe.& c.magna,s. de voto.cũ er-
go pr̃ debeat relinquere filio titulo institutionis,vt in Auth.vt
cum de app.cog.§.aliud quoque capitulum , & verbum relin-
quo.est commune , debet in dubio intelligi iure institutionis,
vt s.& ita vr̃ probari in d.c.Ray.& per hanc rõnem d.Nico. ibi
in j.colum.in fi.sequitur hanc partem.pro quo ẽt facit,quia in
dubio semper debet sumi illa interpretatio, vt sic potius res va
leat quam pereat, vt in c.abbate.s.de verb.sig.& in l. quotiens.
ff.de reb.dub.Quarto ad idem facit,vt in dubio intelligatur re
lictum iure institutionis,quando agitur de persona,quæ de ne
cessitate debet institui.facit,quia ista videtur esse quædam solẽ
nitas intrinseca,secundum no.per Dy.& Bar.in l.sciendum.ff.
de vet.ob.vnde debet præsumi talis solẽnitas,vt in d.l.sciendũ.
sicut alias dicitur Insti.de inuti.stipul.in §.si scriptum. nam sti-
pulatio requirit pro forma solẽnitatẽ verborum,vt in l. j. ff. de
vet.ob.& tñ interdũ illa pręsumit,vt in d.§.si scriptum. Quinto
pro hac parte facit,qa vbi sunt opi.ꝯriæ Doc.si vna fauet testõ,
& altera impugnat,dẽt tunc accipi illa, quæ fauet, vt sic testm̃
ꝯseruet,vt in l.si pars. ff.de inof.test.& in c.fi.s.de re iud.& ma-
xime cũ interest reipublicę vt testam.defunctorum cõletuen-
tur,vt in l.vel negare. ff.quemad. test. aper. Sexto & vltimo ad
idem facit,quia si de iure C. & ẽt de iure Authentico. patet in
auth nouissima.C.de inoffi.test.non requirebatur titulus insti
tutionis hęredis,& sic ius ciuile non curauit tunc de dicta solẽ
nitate,cum ergo ius cano.sit fundatum in ęquitate,vt s. nõ cu-
rat nisi vt omnibus modis voluntas defuncti seruet̃, vt in c.vl-
tima voluntas.13.q.2.& hanc partẽ sequit̃ & tenet do.Flo.in d.
c.Rayn.vt ibi per eum.In ꝯtrium vero facit.Primo arg. per locũ
ab auct.nam ꝯtriam partẽ tenuit gl.hic,& in d.c. Ray. & Archi.
& Io.And.hic.Idem ẽt vr̃ tenere Fede.in suo consi.12.ante me.
& idem d.Pe.& d.Ant.in d.c.Ray.dicens tutius esse tenere , ꝙ
ẽt de æquitate cano.requiratur ti.institutionis. Idem ẽt sequit̃
Imo.ibi in 30.col.& in d.§.si ex fundo.in 29.& 30.colum. Idẽ ẽt
tenet Bal.hic in 11.col.dicens in hoc nõ esse fiendam dr̃iam in-
ter ius canon.& ciuile , vt hic per eum. in hanc etiam partem
vr̃ hic tenere Pe.de Anch.& Domi. hic. Secundo ad idẽ facit,
quia in dubio non debemus inducere discordantiã inter ius ca
no.& ius ciui.sed potius debemus illa adinuicem concordare,
vt in c.cum expediat.s.de ele.eo.li.& in l.j.C.de inoff.do. ideo
gl.no.in c.fi.29.dist.exclamat ꝯ illos,qui in intellectu legum &
canonum ponunt diuersitatẽ,dicendo aliud s̃m leges, & aliud
s̃m canones.Non ob.d.c.Ray.quia ibi illa erant verba Papę re
citantis factum,& constat ꝙ de verbis narratiuis nõ potest col
ligi decisio in iure, vt in c.si Papa.j.de priuile.& per gl.no.in c.
quia sunt.28.dist.Tertio facit,quia licet in d.c.Rayn. nihil dicat̃
de ti.institutionis,tamen hic in tex.hoc expresse dr̃,& idem ẽt
dr̃ in c.per tuas.s.qui fil.sint legi. Quare ergo potius dicendũ,
ꝙ de æquitate canon.non requiritur ti.institutionis,ex hoc so-
lo,quia in d.c.Rayn.nihil dr̃ de tit.institutionis, cum tamẽ hic
in tex. expresse dicatur de titu.institutionis.& idem in d.c. per
tuas.& sic non est ratio,quare potius debeat sumi decisio pro
parte negatiua ex verbis illius tex.in d. c. Ray. ꝙ non sumatur
hic pro parte affirmatiua. Nec ob. prima ratio s. in contrariũ,
quia respondetur, vt s.per d.c.cum expediat. Item non obst.se-
cunda,quia respondetur per c.fin.s.de transa. nam tunc debet
attendi æquitas , vbi ius non inuenitur expressum. cum ergo
istud sit expressum de iure ciuili, vt in d.§. aliud quoque capitu
lum , non debet alia æquitas seruari de iure canonico , ex quo
in eo nõ reperitur scripta, vt dicunt in simili Doct. in c.per ve-
nerabi.s.qui fil.sint legi.& in c.licet ex suscepto. s. de foro cõ-
pet. & quia in dubio omnis lex intelligitur approbata per ca-
nones,nisi in eis reperiatur expresse reprobata, vt dicit singu.
Host.& Io.And.in c.fi.s.de so.dispositio ergo d. §. aliud quoq;
capitulum , non reperit̃ expresse reprobata per canones , vt s.
Non ob. ꝙ quilibet nesciat dicere, hęredem instituo &c. nam
imputari debet ei,qui non consuluit peritiores,arg.l. bonorũ.
ff.de bono.posses.Item non ob.tertia ratio , quia illa procede-
ret in casu dubio, secus qñ reperit̃ notoriẽ ꝯtrium in iure, vt in
d.§.aliud quoque capitulum.Itẽ non ob.ꝙ in dubio debeat fie
ri interpretatio, vt res potius valeat &c.nam illud procedit, dũ
modo seruetur forma data a iure,secus si non seruat̃ , quia non
sumus tunc in casu dubio , sed magis certo, ex quo certum est
actum esse nullum non seruata forma, vt in l.cum hi. §. si præ-
ter ff.de transac.& in d.§.aliud quoque. Item non obs.qđ s. dr̃
de solemnitate intrinseca,quia isto casu non põt hr̃e locũ præ-
sumptio,ex quo ius requirit pro forma hanc expressionem, &
annullat testm̃,nisi hoc exprimat̃, vt in d.§. aliud. alias inutilis
foret dispositio d.§.aliud.hoc requirẽtis,si ista solemnitas præ-
sumeret a iure.Item non ob.quinta s.quia illa procedit, nisi cõ
munis opi.esset in ꝯtrium, vt patet s.quia a cõi opi.non sit rece-
dendum, s̃m Inn.in c.ne innitaris.& Io.And.in c.j.s.de consti.
& Bal.in l.fi.C.de pęna iudi.Nec ob.ultima rõ,quia hodie ma-
ximus resultat effectus,ꝙ filius habeat tit.institutionis, & uo-
luntas defuncti tunc debet seruari,qñ est legitima, alias secus.
38 de quibus omnibus clarius j. patebit. † Circa secundum prin-
cipale,

ADDITIO.

a Vinc.God. De isto verbo relinquo , quod trahitur ad vltimam voluntatem, Barto.in l. vnum ex familia , post principium. ff. de leg. 2. & in l. cum hi. in pri.no.de transac.

cipale, quid sit de iure ciuili, pmitte primo, quod de iure fforũ requirebatur tit. institutionis, & sic oportebat relinquere filio ad minus legitimam iure institutionis, alias si fuisset relicta iure legati, vel fideicom. diceretur filius præteritus, cum præteritio sit non instituere vel exhæredare, vt l. inter cætera. ff. de lib. & posth. & l pe. C. de fideicom. & ita singu. probatur in l. ita tamen. §. si rogatus. ff. ad Trebel. vbi filius dicitur præteritus, cui fideicom. hæreditas vel eius pars erat relicta. ergo clare patet, quod debebat habere ti. institutionis, arg. l. Gallus. §. omnibus. ff. de lib. & posth. & ita etiam tenet Bald. in l. omnimõ. in prin. C. de inoffi. testam. & alleg. l. filium. §. omnibus. ff. de leg. præstand. & l. maximum vitium. C. de libe. preteri. Sed dic, quod alibi in iure hoc non probatur clarius quam in d. §. si rogatus. Postea ista iura fuerunt correcta de iure C. vt patet in d. l. omnimõ. vbi sufficit relinquere filijs quoquo relictũ tit. & idẽ fuit seruatum de iure auth. vt in d. auth. nouissima. Postea de iure nouissimo authenticorum est statutum in d. §. aliud, quod requiritur ti. institutionis, & alias filius dicitur præteritus, & testamẽtum est ipso iure nullum, & in hoc hodie ista dispositio nouissima differt a iure veteri fforum, quia de illo iure tota legitima debeat relinqui filio titu. institutionis. Sed hodie requiritur, quod in aliquo instituatur quo ad valorem testamenti, quia sufficit filius institutus hæres, saltem in vno nummo, vt valeat testamentum, vt dicit glo. sing. in d. §. aliud. & facit glo. in l. 3. §. sed vtrum. ff. de mino. &. in l. si quis priore. ff. ad Treb. & ita dicit Bal. in d. l. omnimõ. in princi. & põt postea filius agere ad supplementum legitimæ, vt ibi dicetur. Et illud est mirabile, quia si filius instituatur in minimo, valeat testamentum, & tamen si relinquerentur eidem decem milia, non valeret testamentum, & ideo hoc est, quia titulus institutionis dicitur esse honorabilior, vt in d. l. filium. & quia est magni effectus, vt dicetur.

39 † Sequitur ergo concludendum, quod hodie ipsis filijs sit relinquendum in testamento tit. directę institutionis hęredis, vt est tex. in d. §. aliud quoque capitulum, procedit intantum quod non sufficeret filio relinqui ti. fideicom. vniuersalis, vt sin. probatur in d. §. qui rogatus. licet glo. dixerit contrarium, & male in l. scimus. §. cum autem. C. de inoffi. testam. vt ibi per Bald. in d. l. inter cętera. debent ergo verba directæ institutionis esse relata ad ipsum filium, puta instituo, vel hęredem facio filium in tali re. secus autem si verba dirigerentur ad alium, puta ad hæredem vniuersalem, vt quia grauetur, quod filium testatoris recipiat in cohæredem, licet enim istud verbum cohæredem, importet institutionem de se, vt in l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pup. tamen isto casu importat fideicõ. vt est tex. no. in l. pater. §. fin. ff. de leg. 3. & sic non sufficeret. Istud dictum sequitur Paul. de Cast. in auth. nouissima. quia filij debent habere iure institutionis directæ, & ad eos debent esse verba relata, & ita dicit Bar. in d. §. fin. dicens, quod ille tex. alibi non reperitur. Scias tamen quod idem importat dicere, filium meum hæredem facio, vel instituo, vel dicere, sibi relinquo iure institutionis, licet non sit dictum, & in his heredem instituo, secundum glo. in l. filium. §. sed si portio. ff. de leg. præst. & idem dicit Bar. ibi, sufficit dicere instituo. licet testator non dicat, hæredem, vt in l. 1. ad fi. ff. de hęred. institu. quod no. Sed quæritur primo, quid si testator dicit, relinquo filio meo domum iure benedictionis, & non dixit iure institutionis, an sufficiat. Imo. in d. l. his verbis. ff. de hæred. insti. in fi. tenet quod non, cum pro forma debeat habere iure institutionis, & alio modo non sufficiat, vt est tex. in d. §. aliud. de quo plene per Imo. in d. l. his verbis. Sed quæritur primo de ratione, quare sit, quod filijs & descendentibus debeat relinqui ti. institutionis. dic, quia ti. institutionis est honorabilior quam ti. legati, vt in d. l. filium. §. sed si portio. Itẽ quia est maioris vtilitatis propter spem iuris accrescendi, nam quando habet iure institutionis, potest sibi accrescere vniuersum, quod non esset si haberet iure legati, cum inter hęredes & legatarios non habeat locum ius accrescendi, si hæres repudiat, vel aliter excludatur, vt l. eam quã. C. de fideicom. & in l. si nemo. ff. de test. tute. Secundo, quia quando habet tit. institutionis hæredis, habet beneficium d. l. edic. C. de edic. diui. Tertio, quia tunc potest propria auctoritate apprehendere portionem sibi relictam a testatore. Quarto, quia agnitione sua totũ testamentum cõfirmatur. Quinto, vt ei possit pupillariter substitui. Sexto, quia succedit tunc in emphyteusi, vel iure patro. Septimo, quia non potest illud, quod quis habet tit. institutionis hæredis, adimi in codicillis, quę omnia prædicta beneficia non competunt legatarijs, vt de istis vide dicta ĩ. in glo. proxi. in arti. de instituto iure certa in illis casibus, in quibus habet loco hæredis. & de his etiam per Imo. in d. c. Raynu. in 32. colũ.

a Octauo quæritur, quid si pater relinquit filio suam legitimã sine alio ti. institutionis, an sufficiat. Bal. quod sic, in l. quoties. C. de hęre. insti. referendo Iac. de Ra. ita tenere, & hoc per tex. in l. humanitatis. in 4. oppo. quia vbi testator facit mentionem legitimę, semper videtur ius considerasse, & iure institutionis reliquisse. Idem etiam videtur tenere Bar. & Bal. in auth. vnde & si parens. C. de inoffic. testam. Idem etiam sequitur Pau. de Cast. in d. l. humanitatis. & in d. authẽ. vnde & si parens. Idem etiam tenet do. Flo. in d. c. Rayn. prout refert Imo. ibi in 3. colũ. & in 26. in fi. quia hoc casu verbum relinquo, est adiectum vniuersitati bonorum, cum legitima sit quota bonorum, vt sic trahatur ad institutionem, vt in d. l. cogi. §. generaliter. pro hac parte faciunt 3. 4. & 5. ratio assignata ĩ. quod testamentum valeat de æquitate canonica sine titu. institutionis, quas rationes adhoc inducit Imo. in d. c. Raynu. in 26. colum. Sed aduerte, quia Sali. in d. auth. vnde & si parens. idem tenet & in l. fin. C. fami. erci. tenet contrarium, & in d. l. quotiens. & hoc primo per gl. ibi, vbi glo. relata ad tex. in l. Papi. §. si quis mortis. ff. de inoffic. testam. videtur velle, quod nõ sufficeret hodie relinquere filio legitimam, nisi relinquatur iure institutionis. Secundo in d. §. aliud quoque capitulum. vbi est tex. expressus, quod non sufficit relinquere legitimam ti. legati, vel fideicom. aut per alium quemcunque modum, vt patet ibi quemcunque modum eis dederint legibus debitam portionem &c. & sic est tex. ibi, quod etiam legitimam debeat habere titu. institutionis. aliter filius dicitur præteritus, vt patet, maxime iuncto §. cæterum ibi, & istam etiam per totum sequitur Imo. in d. c. Rayn. in 17. colum. dicens, quod licet præcedens opi. Bal. sit æquior, tamen ista est de iure verior. Non ob. d. l. humanitatis, quia loquitur secundũ tempora C. secundum quę non requirebatur titulus institutionis, vt patet in d. l. omnes. & respondet etiam ad alias rationes in contrarium, vt ibi per eum. Idem etiam sequitur Imo. in d. §. si ex fundo. 32. colum. in princip. Tu aduerte, quia prædicta vera videntur per tex. in d. §. aliud. Sed solum dubium facit quod dicit ĩ. dom. Flo. quia verbum relinquo, adiectum vniuersitati bonorum importat institutionem, vt in d. §. qualiter. sed legitima dicitur quota bonorũ, & sic tertia, vel dimidia, vt in d. auth. nouissima. ad hoc respondet Imo. in d. c. Ray. quia legitima est quota bonorum non hæreditatis, vt in l. Papi. §. quarta. ff. de inoffic. testamẽ. ideo non trahitur ad institutionem, per no. in l. non amplius. §. j. ff. de lega. j. & in l. si quis seruum. §. fin. cum l. seq. ff. de leg. 2. & de hoc dicetur ĩ. Item facit alia ratio, quæ multum vrget, quia tex. in d. §. aliud, vult quod filius habeat legitimam iure institutionis, & per quemcunque alium modum haberet, vult quod dicatur præteritus, vnde posito quod alias esset verum, quod verbum relinquo, adiectum quotę bonorum traheretur ad institutionem, tamen illud procederet nisi vbi reperiretur expressum, & ibi esset data forma a lege quod exprimeretur in specie ti. institutionis, prout est tex. in d. §. aliud. & ita dicit Imo. in d. ca. Raynu. in 22. colum.

40 † Quarto quæritur, quid si pater in testamento dicit, relinquo filio meo portionem suam, vel partem suam. dicit Bald. in d. l. humanitatis. & in d. l. quotiens. quod intelligitur de legitima. facit tex. in l. si quis suo. C. de inofficio. testament. quod dictum tenementi, quia videbatur, quod debuisset intelligi de parte sua, hoc est sibi debita ab intestato, unde dicit Bal. quòd cum intelligatur de legitima, intelligitur reliquisse iure institutionis, & idem si dixisset, relinquo sibi dimidiam suæ legitimæ, uel dimidiam partis suæ. quod intelligitur habere ti. institutionis, & poterit agere ad supplementum legitimę, secundum Bal. in d. l. humanitatis. in 4. oppo. Sed certe hoc dependet a dubitatione supradicta, & videtur tex. in contrarium in d. §. aliud. & ita tenet Imo. in d. c. Rayn. in 29. colum. Quinto quæritur, quid si dicat in testamento, relinquo filio meo fundum pro sua Fal. intelligatur iure institutionis. Bar. in d. §. sed si portio. non determinat, sed dixit cogitabis, sed in auth. vnde & si parens, dixit, credo quod valeat. Idem consuluit Bart. in consi. quod incip. Marsilius in suo testamento, & idem firmat Bal. ibi, idem etiam tenet do. Flo. in d. c. Rayn. vide Bar. in l. fin. ff. de pecu. le. Sed Ange. in d. §. sed si portio. tenet contrarium, quia aliud est relinquere legitimam, vel fal. quæ exponitur pro legitima, vt per glo. in d. auth. vnde & si parens. & Bar. in l. j. in princ. ff. ad l. Falc. quia tunc censetur esse quota, & aliud est relinquere rem certam,

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde, quod vbi legitima debita est pęterito, semper reddit testamentum nullum. Ruy. consi. 136. nu. 4. lib. 2. & legitimę fructus principaliter, non tamen accessorie petuntur. Ruy. consi. 55. nu. 20. lib. 2.

certã, licet pro legitima vel fal. quia principaliter res certa relinquitur, & ſic non eſt quota. & idem tenet Ang. in d. authen. vnde & ſi parens, & licet hoc dependet a dubitatione ſupradicta, tamen iſte caſus videtur clarus, prout dicit Ang. licet Sali. in d. l. quotiens, & Imo. in d. c. Rayn. in 28. colum. teneant indiſtincte, quod relinquendo pro legitima vel falc. nullo caſu intelligatur iure inſtitutionis, niſi hoc ſit expreſſum, quia non præſumitur iſta ſolemnitas intrinſeca quando res requirit pro forma quod debeat exprimi, vt in d. §. aliud. alias ſequeretur, quod pater relinquendo ſimpliciter rem certam ipſi filio intelligeretur iure inſtitutionis, quod eſſet contra tex. in d. §. aliud. vnde etiam concludit Imo. in d. c. Raynu. in 29. colum. quod ſi res certa relinquatur pro legitima vel loco legitimæ, non ſufficiat niſi dicatur iure inſtitutionis, & ſic in hoc concordat cũ Ang. ſ. & ita videtur tenendum, & idem tenuit Imo. in d. §. ſi ex fundo. in 31. colum.

41 † Sexto quæritur, ex forma ſtatuti augetur legitima ipſis deſcendentibus, & cauetur quod pater tenetur relinquere filijs ad minus legitimam. dicit Bal. in l. maximum vitium. C. de lib. præte. in pen. colum. quod niſi in ſtatuto dicatur, quod relinquatur iure inſtitutionis, ſufficit quod relinquatur quoquo relicti titulo, quia ſtatutum vult derogare iuri cõmuni, & ideo non recipit interpretationem a iure communi, & cenſetur derogaſſe iuri communi non ſolum in quantitate legitimæ, ſed etiam in modo relinquendi, quia verbis ipſius ſtatuti nihil addere vel detrahere debemus, argu. C. de emenda. iuſt. Co. l. 1. §. repetita, & facit d. c. Rayn. vbi ſufficit ſtatutariam portionem relinquere quoquo relicti ti. & iſtud dictum ſequitur Pau. de Ca. in d. c. nouiſſima. & refert ſe ita conſuluiſſe. dubiũ tamen facit, quia in d. auth. nouiſſima. fuit aucta legitima vltra quam deberetur de iure antiquo, & tamẽ per tex. in d. §. aliud quoque. debetur iure inſtitutionis, ſed iſtud ſtatutum exorbitat a iure communi, ergo non debet extendi, vt no. in l. quicquid aſtringendę. ff. de verb. oblig. imo debet interpretari ſecundum ius commune, vt in l. ſi ſerui veſtri. C. de noxa. Septimo quæritur, quid ſi pater in teſtamento relinquit domum filio ſine alio tit. inſtitutionis, tamen apponit clauſulam, quod plus petere non poſſit. Bal. in l. fi. vel in l. ſi adulta. C. de hæred. actio. tenet quod valet teſtamentum, quia cum videatur reliquiſſe animo compẽſandi cum legitima, ergo dicitur facta inſtitutio, quod dicit eſſe menti tenendum. Sed Sali. ibi tenet cõtrarium per tex. in d. §. aliud. Idem etiam tenet Imo. in d. l. his verbis. in 6. colum. & idem tenet in d. §. ex fundo. in 35. colum. & in d. c. Rayn. in 31. colum. quia licet videatur factum animo compenſandi, tunc ipſa legitima debet titu. inſtitutionis relinqui, vt ſ.

42 † Octauo quæritur, quid ſi pater in teſtamento reliquit filiæ fundum pro ſua dote, an videatur relinquere iure inſtitutionis. Ant. de But. in d. c. Raynu. tenet quod ſic, quia dos cenſetur quid vniuerſale, vt in l. quod dicitur. ff. de impen. & p Bart. in rub. ff. ſolu. mat. & verbum relinquo, adiectum vniuerſitati importat inſtitutionem, vt d. §. generaliter. & ita ſecundum vnum intellectum fit caſus in d. c. Raynu. ſed Imo. ibi in 5. colũ. tenet contrarium, primo quia dubium eſt, an filia poſſit hæres inſtitui in ſola dote, vt per glo. & Docto. in l. 3. §. ſed vtrum. ff. de mino. Secundo tamen non trahitur, quia dos licet no ſit nomen vniuerſale, tamen nõ eſt quota hæreditatis teſtatoris, ſed potius certa pars bonorum, & ſic verbum relinquo, non trahitur tunc ad inſtitutionem, per no. in d. l. non amplius. alias ſequeretur quod ſi teſtator relinqueret filio peculium ſerui ſui, quod traheretur ad inſtitutionem, cum peculium ſit quid vniuerſale. quod tamẽ eſt falſum, nec iure cautum reperitur, & hoc maxime procedit per tex. in d. §. aliud quoque. vbi ſi filius vel filia debet habere aliquid titulo inſtitutionis, etiam ſufficit quod habeat per alium quẽcũque modum, vt dicit tex. ibi, ſecundum Imo. in d. c. Raynu. & hoc verum videtur, & facit tex. in l. ſed ſi pro dote. ff. de leg. præſtan. vbi fit differentia an ſit factum relictum pro dote, an vero ſit hæres inſtitutus in dote. & ſic videtur ibi probari, quod relictum pro dote non importat hæredis inſtitutionem, cum inter hęc fiat ibi differentia, & facit l. pater. in prin. ff. de do. præla. & ita videtur tenere Bal. in l. fin. C. fami. erc. poſt medium, in verſic. item quæro poſt. Nono quęritur, teſtator in teſtamento reliquit filio rem certam, & non expreſſit iure inſtitutionis, tamen dixit quod vult teſtamentum valere omni meliori modo, via, iure & forma, quib. melius poteſt, an tunc valeat teſtamentum. Bal. in d. l. quotiens. quod ſic, quia verba ſunt trahenda ad validandum, non ad inualidandum intellectum, & aptanda ſunt ſecũdum qualitatem perſonarum, a quibus verba proferuntur, vt in l. qui iure militari. ff. de mili. teſta. & d. §. equiuj. & per Spe. in ti. de inſtru. edi. §. inſtrumentũ ergo. ver. quid ſi a contrahentibus. Sed certe iſtud dictum non procedit per tex. expreſſum in d. §. aliud quoque. vbi non ſufficit per quemcunque alium modum, quod relinquat ipſis filijs niſi titulo inſtitutionis, & ſic pro forma requiritur ibi illa expreſſio, ergo eius omiſſio reddit actum nullum. argu. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſac. & ita tenet Imo. in d. c. Raynu. & in d. §. ſi ex fundo. vt ſ. eſt dictum.

43 † Decimo quęritur, quid ſi in teſtamento, vbi non eſt relictum filijs ti. inſtitutionis, eſt appoſita clauſula codicillaris, an conſeruetur teſtamentum. & dic quod cum tunc teſtamentum ſit nullum ratione præteritionis filij, vt in auth. ex cauſa. C. de libe. præte. vitiatur hæredis inſtitutio ibi facta, ſed an conſeruetur, vide Bal. in l. maximum vitium. in pen. colum. C. de libe. præte. quando ſtatutum vult, quod filijs relinquatur certa portio, tunc ſufficit illam relinquere iure inſtitutionis, & vide per Bald. in l. quicunque. C. de ſer. fugi. vide per Imo. in c. Rayn. in 25. colum. & per Barto. in l. filium. §. omnibus. de leg. pręſtan. Vndecimo quæritur, ſi pater in teſtamento non reliquit filio tit. inſtitutionis, tamen mandauit tabellioni, quod deberet teſtamentum extendere ad ſenſum ſapientis, an poterit ſapiens addere illa verba, iure inſtitutionis, ut ſic teſtamentum valeat, & conſeruetur. glo. no. in l. illa inſtitutio. ff. de hære. inſti. videtur velle quod ſic, & idem tenet Iac. de Arena. Idem etiam ſequitur Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de inſtru. edi. §. inſtrumentum. ſuper ver. quid ſi a contrahentibus. Idem etiam videtur tenere Bal & Ange. in d. l. illa inſtitutio. Idem etiam tenet do. Flo. in d. c. Rayn. vnde dicebat Bal. in d. l. humanitatis, quod quãdo teſtator dixit, relinquo filio meo pro legitima, quod tunc ſine dubio ſapiens poterit addere illa verba, iure inſtitutionis. Bar. tamen in d. l. illa inſtitutio, tenuit contrariam partem, refert Richa. Malum. ita diſputãdo tenuiſſe, & ad hoc adducit plures not. rationes, de quibus ibi per eũ. Idem etiam videtur ſentire Bald. in l. humanitatis, & in l. capitonas. C. de teſta. vbi no. examinat hunc articulum. Imo. tamẽ in d. c. Rayn. in 13. colum. ſequitur primam opi. Idem etiam tenet in c. cum tibi. ſ. de teſtam. vbi pleniſſime tractat de hac q. in 30. colum. & reſpõdet ad omnes rationes in contrarium, vt ibi per eũ. Idem etiam tenuit in d. l. illa inſtitutio. in 6. & 7. col. ubi plenius quam alibi examinat hãc quæſtionem, & licet idẽ Imo. in d. §. ſi ex fundo. in 30. colum. dixerit quod prima opi. licet ſit ęquior, tamen opi. Bar. uidetur de iure uerior, tamen idẽ Imo. in d. c. Rayn. in 5. colum. in princ. expreſſe corrigit ſe dicẽdo, quod opin. Io. de Are. & Ioan. And. de qua ſ. ſatis uideĩ poſſe de iure defenſari, quicquid ipſe Imo. aliter dixerit in d. §. ſi ex fundo, & ita uidetur tenendum, ut ſic dicta opinio uideatur de iure uerior, ad hoc ut res potius ualeat quã pereat, ut in dicto c. abbate. & quia in dubio uidetur tenenda opi. quæ fauet teſtamentis, ut in dicta l. ſi pars, & in dicto cap. fin. & maxime cum illa opi. ſit communia, ut ex prędictis patet.

44 † Vndecimo quæritur, an ſicut parentes ſeu aſcendentes tenentur in teſtamento relinquere ſuis deſcendentibus tit. inſtitutionis, & alias teſtamentum eſt ipſo iure nullũ, ut in d. §. aliud quoque. ita econtra ipſi deſcendentes teneantur relinquere iure inſtitutionis eorum parentibus, & alias teſtamentum ſit ipſo iure nullum. Barto. in l. ſiue. §. excluditur. ff. de iure patro. dixit quod non, quia non reperitur quod filius debeat relinquere patri vel matri iure inſtitutionis, & ſic remanemus in iure antiquo, ut in l. ſancimus. C. de teſtamen. & ex identitate rationis non debet in correctorijs fieri extenſio, ut no. in authen. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. tex. in d. §. aliud. loquitur in parentibus erga filios, non autem in filijs erga parentes. Idem etiam tenuit Bart. in d. auth. nouiſſima. Sed idem Barto. in l. filio præterito. ff. de iniuſto teſtamento, uidetur tenere contrarium, & idem tenuit Bal. in d. l. omnimodo. in prin. & in l. fin. C. de bon. poſ. contra ta. ut hodie debeant habere eorum partem iure inſtitutionis, & iura antiqua corrigantur. Et idem ſequitur Ange. in l. ſi a milite. §. ſi patri. ff. de teſtam. milita. & in authen. ex cauſa. C. de libe. pręte. & in d. §. aliud quoque. ubi Iaco. But. refert uo. diſpu. de hoc arti. & arguendo pro & contra determinat pro hac parte. Idem etiam tenet Imo. ubi plene examinat hunc articulum in d. cap. Rayn. in 32. colum. in d. l. his uerbis, circa fi. & in d. §. ſi ex fundo. 34. colum. Et hanc etiam partem ſequitur Pau. de Caſt. in d. authen. ex cauſa. in 12. colum. Et prędicta probantur primo per tex. in d. §. aliud. in uerſic. ſin autem hęc obſeruata non fuerint. el 2. ibi expreſſe dicitur, quod omnia quęcunque obſeruantur in parentum teſtamentis expugnandis, uel non expugnandis per filium, eadem obſeruentur in teſtamentis etiam deſcendentium. Secundo probatur in dicta §. aliud. in uerſic. ſancimus. ubi dicitur quod non eſt licitum li-

beris parentes præterire, præteritus [a] autem dicitur ille, qui nõ est institutus, vel exhæredatus, vt est dictum ŝ. ergo iure instõnis habere debent. ideo tex. in d. §. aliud. in ver. cęterum. dicit, sola enim est nostræ serenitatis intentio a parentibus & liberis iniuriam pręteritionis & exhęredationis auferre, & sic tex. expresse loquitur de parentibus, q debeant habere iure institutionis. Tertio, quia subdit postea tex. parentes optant a filijs honorari, sed ti. institutionis est honorabilior q̃ titulus legati, vt in d. l. filium, & ŝ. est dictum. Quarto, quia idem Bart. in l. nã & si parentibus. ff. de inoff. test. tenet per ęquiparationẽ illius l. q sicut hodie est aucta legitima filiorum, ita ẽt lit ipsorũ parentum, ergo dicta æquiparatio eodem modo dr̃ habere locũ, vt sicut legitima filiorum debet haberi iure institutionis, ita & ipsorũ parentes, cũ nõ minus parentibus q̃ liberis piè relinqui debet, dicit tex. in d. l. nã & si parentibus, & de his plenius in locis ŝ. alle. 45 † Duodecimo & vltimo quærit, quia hodie in testamentis cõmuniter apponitur cl'a codicillaris, si non valet iure testamenti &c. de qua in l. fi. C. de codici. posset dubitari, si non sit relictum in testõ iure institutionis ipsis filijs, vel parentibus, & testm̃ sit nullum rõne præteritionis, quid operetur dicta cl'a codicillaris. Super quo aduerte. Nam primo certum est, q ex cã præteritionis vel exhæredationis irritat̃ testm̃ quoad institutionem hęredis in testõ factã. Cętera m̃ legata in dicto testõ bene valẽt, vt est tex. in d. auth. ex cã. Sed dubitat̃ primo, an legata facta ipsi filio pręterito, & sic non instituto conseruẽtur p d. auth. ex cã. gl. & Cy. in l. fi. C. de lib. præte. videntur tenere q sic. Sed Bar. 2, ex quo ipse filius impugnat testm̃, de quo tamen per Bar. in d. l. filium. §. oĩbus. & p Doc. in d. auth. ex cã, & ibi per Imo. in d. c. Ray. in 25. col. Secundo aduerte, quia licet testm̃, in quo filius vel pater non habet iure institutionis, sit nullum, vt in d. §. aliud. & sic succedat ab intestato, tamen si in testamento est dicta cl'a codicillaris, operatur dicta cl'a q venientes ab intesta. & sic filius vel pater videntur esse rogati de restituendo hæreditatem illis hæredibus scriptis in d. testõ nullo, vt no. in l. ex testamen. C. de fideicom. & in l. quærebat̃. ff. de testamento mili. & in d. l. fi. Sed dubitatur tñc, an hoc procedat, quando testamentum est nullum ratione præteritionis filij iã nati, & scienter factæ, vel ratione præteritionis filij nondũ nati, & sic posthumi, vel eo casu quo pręteritio esset ignoranter facta, de quo vide plene per Bar. & Ang. in d. l. j. ff. de iure codi. & per Imo. in d. l. filio pręterito. in 16. col. vbi tenet contra Bar. 46 & Doc. & vide ẽt per Doc. in d. auth. ex cã. † In ea glo. ibi, non videtur poni proprie. no. ex glo. q verbum relinquo, adiectum certæ rei non importat institutionem, secus si sit adiectum vniuersitati bonorum. gl. no. in d. l. his verbis. & in Auth. de hęre. & Fal. in §. si vero nulla. in ver. relictis. cõcludit, q aliqñ adijcit̃ certæ rei vel quantitati, & tunc aut in extraneo, cui non debet̃ legitima, & importat legatum, & non trahitur ad institutionẽ hęredis, etiam si nullus alius esset institutus, vt dicit gl. hic, & per d. §. si vero nulla, & per Dy. & Bar. in d. §. generaliter. aut in filio vel alio, cui debetur legitima, & idem, vt probatur in d. §. aliud. iuncto d. ver. cæterum. quia debet relinqui expresse ti. institutionis, vt ŝ. est latissime conclusum, & ita tenet Bar. Ange. & Imo. in d. l. his verbis. licet Doc. vltramont. teneant ibi contrarium, prout etiam tenet gl. in l. quotiens. C. fa. erc. volens q verbum relinquo, adiectum rei vel quantitati in persona eius, qui de necessitate debet institui, importet institutionem, & sic intelligatur relictum esse factum iure institutionis, licet secus sit in persona extranei, vt ŝ. & ita sequitur hic Bal. sed certe illa glo. & Bar. male dicit in hoc, vt patet ex supradictis, & ita tenet Imo. in d. l. his verbis, & idem ẽt vr̃ sequi idem Bald. in d. l. quotiens. an autem qñ pater testatur inter solos filios, sit tunc necessarius ti. institutionis, dicetur j̃. Et quid qñ relinquit pro legitima, vel pro parte sua, vel pro dote, dic vt ŝ. est dictum. Aliquando verbum relinquo, adijcitur vniuersitati bonorũ, & tũc aut apponitur in codicillis, vel in voluntate minus solemni, q̃ valeret iure codicillorum, & tunc non trahit̃ ad institutionem directam, quia hęrditas non potest iure directo dari, vel adimi codicillis, sed importat fideicõ. vt l. 2. C. de codici. & l. Sceuola. ff. ad Treb. & in l. cum quis. §. Seiam. ff. de leg. 3. fm̃ Bal. & Ang. in d. l. his verbis. Si vero apponat̃ in testõ, & tũc si nullus alius erat hæres vniuersaliter institutus, & importat institutionem. Vnde si testator dicit, relinquo bona mea Titio, vr̃ eum instituisse hęredem, fm̃ glo. in d. l. his verbis. & in d. §. si vero nulla. & no. in d. §. generaliter. Et tu adde de hoc casum in terminis in d. c. Ray. ibi, relinquit cætera bona. qui tex. alibi ita clare nõ reperitur. Secus tamen esset, si alius esset hæres vniuersaliter institutus, quia tunc importaret fideicom. fm̃ glo. in d. l. his verbis. & in l. nam q. §. fi. cum l. seq. ff. ad Treb. & hoc quando relinquit omnia bona, vel indiffinite bona. secus si partẽ, quo casu alio vniuersaliter instituto sit tunc dñia, an relinquat certam quotam hæreditatis, an certam partem bonorum, & tunc istud erit simplex legatum, non autem fideicom. vniuersale, iõ ad instantiam istius, cui esset factum relictum certæ partis bonorum, non cogeret̃ hęres adire hęreditatem, secus vero esset in eo, cui relinquitur quota hæreditatis, quia tunc censet̃ relictũ fideicom. vniuersale respectu illius partis, & posset hęres vniuersaliter institutus cogi adire hæreditatẽ ad instantiã fideicõ. prædicti, vt no. in l. mulier. §. fi. ff. ad Treb. & in l. si quis. §. fin. vt ibi per Bar. ff. de leg. 2. & per Sal. in l. quotiens indignum. C. de 47 test. & per Imo. in d. c. Rayn. in 31. colum. quod no. † Sed quærit̃ primo, testator in testamẽto suo fecit certa legata, & postea dixit, cætera bona relinquo tali, dic quod importat directam institutionem hæredis, vt est tex. no. in d. c. Ray. & idem si dixisset residuum meorum bonorum. ar. l. 2. C. de hęr. insti. & tenet Imo. in d. c. Ray. 27. colum. intellige, quando testator non fecerat alium hæredem vniuersalem, quia si fecisset, importaret fideicom. vt ŝ. Sed quid si fecisset solum hæredem in re certa, & postea dicit, cætera bona tali relinquo, an importet fideicom. vel insti. hæredis. Imo. in d. l. his verbis. refert hanc q. non fuisse tactam per alios, & dicit q est dubia, tamẽn vr̃ velle, q importet institutionem hęredis, & glo. ibi loquens de hærede, debet intelligi de vniuersali, secus de instituto in re certa, & vr̃ probari in d. c. Ray. intelligendo, prout intelligit̃ gl. 2. ibi, q altera fuerit instituta in re certa, & adiectę alteri filiæ fuerunt cętera bona relicta, nec adiecit sibi iure institutionis, & tamen ipsa adiecta intelligitur fuisse ibi hæres vniuersalis, vt ibi patet. Et forte idem esset dicẽdum, si testator instituisset Titium in tertia parte suorum bonorum, & cętera sua bona reliquit Petro, nã Petrus diceretur hæres vniuersalis, & facit glo. in d. l. quotiens. quãdo testator diuidit patrimonium suum per quotas. de quo j̃. & ita tenet Imo. in d. l. his verbis, q singulariter tene menti. Secũdo quæritur, testator in testamẽto diuidit patrimonium suum per quotas bonorum, quia dicit, relinquo Titio dimidiã meorum bonorũ, & Seio alteram dimidiã, non facto alio hęrde vniuersaliter, dic q illi intelligunt̃ vniuersaliter instituti, per no. p gl. in d. l. quoties. & no. in l. q d ergo. ff. de le. j. & ita tenuit Imo. in d. c. Ray. in 5. colum. & in d. l. his verbis, vbi dicit idem esse, si testator dixisset, relinquo Titio tertiam partem meorũ bonorũ, & Seio aliam tertiam, & Petro aliam tertiam, quia intelligit̃ eos pariter instituisse hęredes. Sed circa hoc posset dubitari de duobus, & primo. Quid autem si reliquisset dispariter, puta Titio tertiã partem, & Seio duas. dic q idem, & vr̃ q tũc sint hæredes pro portione sibi assignata. vide tñ in l. quotiens. §. si duo. & in l. si alterius. ff. de hered. insti. & q est dictum ŝ. in glo. 48 proxi. † Secundo, quid si testator instituit Titium hęredem in re certa, & Seio reliquit medietatem suorum bonorum, & Petro alteram medietatem, quis dicat̃ tunc hęres vnlis. & vr̃ q Titius, ex quo non est alius hęres, vt l. j. §. si ex fundo. ff. de hęred. insti. & Seius et Petrus videant̃ legatarij, vt dr̃ ŝ. in proxi. q. In contrarium facit, quia uerbum relinquo, adiectum uniuersitati importat institutionem, qñ nõ est datus alius hęres uniuersalis, sicut est isto casu, ut patet ex pręedictis, ideo cogita, et uide in 4. et 5. q. si tñ testator instituisset Titiũ in re certa, et Seio reliquit medietatem suorũ bonorũ, et de alia nihil dixit, tũc dr̃ Titius suus hęres unlis, ut in d. §. si ex fundo. Tertio quærit̃, q d si testator diuisit totũ patrimoniũ suum p relicta particularia in plures, non facto alio hærede. gl. in d. l. quotiens. C. fami. erci. tenet quod uerbum relinquo, importet institutionem, et idẽ tenet Ang. in d. l. his uerbis. §. si ex fundo. Sed certe hoc nõ procedit, quia non reperit̃, q uerbum relinquo, adiectũ certæ rei importet institutionem, et ita vr̃ tenere Imo. in d. l. his uerbis. ut ŝ. est dictum. Quid aũt sit, qñ pater testat̃ inter liberos, dic ut j̃. in ulti. q. Quarto quærit̃, an sicut uerbum relinquo, adiectum uniuersitati omnium bonorum importat institutionẽ non instituto, ut d. §. generaliter, ita et qñ adijceret̃ parti bonorũ, puta si quis coram septem testibus diceret, relinquo tertiam uel dimidiam omnium bonorum Titio. d. Ant. in d. c. Ray. q sic, et q a idẽ vr̃ tenere Sal. in l. fi. C. fa. erc. in d. l. quoties. ex quo alius nõ est vlr institutus, et ita vr̃ sentire Bal. in d. l. his verbis, et erit tunc

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota, quod præteritio dicitur, quando de eo, qui debet institui, non fit mentio in testamento. Barto. in l. si quis. C. de libe. præte. & alibi, & in consilio 29. latissime per Deci. in consil. 613. libro 3. & consilio 673. eodem libro.

tunc erit sensus, q accrescet sibi vniuersum, vt in d. §. si ex fundo. Sed Imo. tenet contrarium in d. l. his verbis. in 4. colum. quia de mente testantis est, quod solum habeat partem sibi assignatam, & non aliam, ar. l. maritus. de procu. † & in dubio debemus accipere intellectum, per quem saluetur mens testantis, vt l. in conditionibus primum locum. ff. de condi. & demõ. sed talis est intellectus intelligendo, quod non iure institutionis, sed legati, quo casu tantum accipiet a venientibus ab intestato. Sed certe non vr̃ verum, qñ non esset clã codicillaris, q debeantur legata ab intestato. præterea dicta ratio est ꝯ casum in d. §. si ex fundo. & in d. §. si duo. & ideo Imo. in d. c. Rayn. in 5. colum. assignat aliam rõnem, per no. in l. nun amplius. §. 1. ff. de leg. 1. quia tunc intelliguntur relicta buna deducto ære alieno, vnde non trahitur ad institutionem hæredis, ex quo non continet in se omnia iura hæreditaria actiue & passiue, & sic non repræsentat defunctum passiue, quod secus esset, si foret hæres, vt l. hæreditas. ff. de reg. iur. & secus dicit, si testator diuisisset totum patrimonium per quotas bunorum, puta Seio tertiam, Titio tertiam, & Petro aliam tertiam, vel Seio dimidiam, & Titio alteram dimidiam, quia tunc illi intelligunt vr̃ instituti, secundum gl. in d. l. quoties. C. fam. erc. & no. in l. quid ergo. de leg. 1. Quæ ratio cessat, qñ nõ diuisit omnia bona sua per quotas, sed forte reliquit vni dimidiam suorum bonorum, vel tertiam, & de alia nihil dixit ſm eum ibi in d. §. si ex fundo. in 33. colũ. Sed certe tenendum vr̃, q tũc importet institutionem hæredis vniuersalis, prout tenet Sali. Bal. & d. Ant. s̄. quia accrescit sibi vniuersum, arg. d. §. si ex fundo. & d. §. si duo. non obstantibus no. in d. l. amplius. §. 1. quia illa procedũt, qñ erat datus alius hæres io testõ. secus ergo, qñ nullus alius esset vniuersalis hæres, quia tunc cum accrescat sibi vniuersum, transeunt tunc in eum iura actiue & passiue, & ita ẽt tenendum, arg. l. si quis. ff. de inoff. test. & c. fratres. s̄. de re iudi. Quid autem sit si daretur unc hæres institutus in re certa, dic vt s̄. in 2. q. Quinto quærit, an idem sit, qñ testator diuidit totum patrimoniũ suum per quotas hæreditatis, puta relinquẽdo Titio dimidiam hæreditatis, & Seio alteram dimidiam. & dic q sic, quia idem esset, qñ relinqueret per quotam bonorum, vt s̄. Sed an idem sit, si relinquit vni dimidiam hæreditatis, & de alia nihil dicit, non dato alio hærede vniuersali. Imo. in d. l. his verbis. tenet quod non importet institutionem, & idem in d. §. si ex fundo. & in d. c. Ray. & idẽ dicit Bar. senore in l. Centurio. ff. de vul. & pup. in 3. q. prin. in vlti. col. ante 4. q. prin. † Tu aduerte, quia hoc vr̃ euidenter falsum, primo, quia appellatio hæreditatis [a] continet in se iura actiue et passiue, vt no. per gl. & Bar. in l. si quis seruum. §. fi. cũ l. seq. ff. de leg. 2. Ideo debet trahi ad institutionem instituto alio hærede. Secundo, quia relinquendo medietatem hæreditatis, vr̃ testator illum facere hæredem in dimidia, & tunc sequitur q nõ dato alio hr̃de debet accrescere vniuersum, vt d. §. si ex fundo. Tertio, q a si istud est, qñ relinquit dimidia bonorũ, vt tenet d. Ant. Sali. & Bal. s̄. in proxi. q. fortius qñ relinquitur dimidia hæreditatis. Qñ tñ vnus esset institutus hæres in vniuerso, & alteri relinqueretur dimidia hæreditatis, vel tertia, tunc verbum relinquo, non trahitur ad institutionem, sed censetur relictum fideicom. vniuersale respectu illius partis, vt est dictũ s̄. ante primam q. Sed posset esse dubitatio, testator instituit Titiũ in re certa, & Seio reliquit medietatem hæreditatis, non dato alio hærede vniuersali, quia tũc erit hæres vniuersalis, an Titius, vt sic accrescat sibi vniuersum per d. §. si ex fundo. & secus censeatur esse in fideicom. vt s̄. An vero Seius dicatur hæres vlis, vt sic verbum relinquo, trahatur tunc ad institutionẽ, ex quo est adiectum quotæ hæreditatis, & sic accrescat sibi vniuersum, ex quo censetur institutus in quota, non autem accrescat Titio instituto in re certa, ex quo est Seius, qui censet̃ institutus in quota, prout dicitur in l. quotiens. C. de her. insti. cogita, & vide in 2. q. in fi. Sexto quæritur, an omnia præcedentia dicta s̄. de verbo relinquo habeant locum in aliis verbis communibus, vt dicimus de eis, sicut s̄. dr̃ de verbo relinquo, in casibus in quibus importet institutionem hæredis. Imo. in d. §. si ex fundo. in fi. tenet q sic, ex quo verba communia possunt trahi ad institutionem & ad legatũ, vnde dicit, q si testator vtitur verbo assigno, vel alio verbo communi, per oia est vidẽdum quod dr̃ s̄. in verbo relinquo, & alle. ad hoc gl. fin. in d. l. quoties. C. fa. erc. quod no. & ita vr̃ tenendum, cum sit eadem ratio. vide tamen p Bal. in d. l. quotiens. Septimo & vlt. quæritur. Si pater testatur inter liberos, an verbum relinquo, importet indistincte institutionem. glo. s̄. hic ibi, alij distinguunt, videtur velle q sic, dicens q tunc non requiritur titulus institutionis, quia remittitur solẽnitas requisita, vt in l. hac consultis. §. ex imperfecto. C. de test. & in d. l. fi. Sed Bal. ibi tenet contrarium dicens, q licet remittatur solemnitas testamenti, tñ non quo ad institutionem hæredis, ſm gl. in l. his qui. ff. de test. & in l. si filius. ff. de lib. & posth. & ita videtur velle gl. hic in fi. Item Bar. in auth. ex causa. colũ. to. Quare do. Anto. in d. capit. Raynu. concludit, quod si pater vult codicillari, est clarum q non requiritur ti. institutionis hæredis, cum in eis non possit dari hæreditas directo, in l. 2. C. de codicillis. & quia per eos succeditur ab intestato, l. conficiunt. ff. de iure codicil. Si vero vult testari, & tunc vt valeat vt testamentum etiam inter filios, requiritur titulus institutionis, & alias testamentum nõ valeat, vt est tex. in d. §. aliud quoque capitulum, & est dictum s̄. Sed vnde valebit dictum testm̃ vt vltima voluntas seruanda inter ipsos filios, vt in d. l. fi. non autem quo ad extraneos, vt ibi, & in d. §. ex facto, & ita debet intelligi glo. in d. l. quoties. & in l. filij patris eo. tit. & ibi per Bal. & p Docto. in d. §. ex imperfecto, & in d. l. his qui. † In ea. gl. in fi. aduerte, quia ibi loquitur de verbo lego, super quo aduerte, quia Bal. in d. l. fin. circa fi. voluit quod verbum lego, adiectum vniuersitati bonorum importet institutionem, ideo si testator corã testib. dicit, bona mea lego Titio, valet testamentũ, & Titius intelligitur hæres institutus, per tex. sing. in c. Raynaldus, post prin. s̄. de testa. & idem tenet d. Flo. in d. ca. Rayn. ſm Bar. in d. l. Centurio. in 2. q. prin. in fi. quia licet ex largissima significatione verbũ lego, trahat̃ ad institutionẽ, vt in l. his ver. ff. de uerb. sig. tñ ſm cõmunem vsum loquẽdi secus iũ est, q diuersi sunt tituli de hære. insti. & de legatis, & illud vr̃ uoluisse ipse Bal. in l. quotiens. C. de hære. insti. & hanc partem tenet Sali. in d. l. fi. & Imo. in d. l. his uerbis. in 4. col. & in d. c. Rayn. in 11. col. & ſm eum non ob. d. c. Raynaldus, quia potest dici, q illa non fuerũt uerba testatoris, sed Papę. uel potest dici, q uerbum legauerit, ibi positum relatum ad personam patruorum stet improprie, cũ exponatur pro instituerit, uel legauerit, prout dicit glo. hic, sed relatum ad personam auunculorũ stat proprie, prout dicit gl. ibi, cũ sępe contingat, q unũ & idem uerbũ respectu diuersorũ ponat̃ proprie & improprie, ut patet ex no. in l. 2. §. fi. ff. de offi. consul. ſm Imo. inferentem ex his idem esse dicendũ, si diceret, lego medietatem bonorũ uel hr̃ditatis, ut non trahat̃ ad institutionẽ. † Tu aduerte primo, quia Bal. in d. l. quoties, loquit̃ qñ uerbum lego, non adijceretur uniuersitati, uel loquit̃ quando expresse dr̃, quod legat iure legati, quo casu uerba sunt clara, & sic non ob. unde tenendum ur̃, quod dicit Bal. in d. l. fi. q a ur̃ tex. clarus in d. c. Rayn. nam uerba debent intelligi proprie, ut in c. in nostra. s̄. de iudi. & in l. non aliter. ff. de leg. 3. imo improprietates quantum potest sunt fugiendæ, ſm gl. in c. intelligentia. s̄. de uerb. sig. & in dubio debemus fauere testõ, ut in d. l. si quis. & in d. c. fi. & maxime quia de æquitate cano. tanta solennitas non curatur, ut est dictum s̄. & maxime quia cum uerbum lego, ex largissima interpretatione possit trahi ad institutionem, ut & s̄. debet sic fieri interpretatio, ut actus potius ualeat quam pereat, ut in d. c. abbate. & in d. l. quoties. ff. de re. du. † In glo. in uer. legauit. in fi. Quid autem si testator reliquit uxorẽ suam dominam & usufructuariam omnium bonorum suorum, quid importat tale legatum. Io. And. hic remittit ad no. p Spe. in ti. qui fil. sint legi. §. 1. uersi. quid si quis ita dixerit. de quo uide per Bal. in auth. hodie locum. C. si secundo nup. mu. & in l. fi. C. de indicta uidu. & per Bar. in l. Titia cum testõ. §. Titia. ff. de leg. 2. & ibi per Ang. Bal. & Imo. per Bal. in l. eam q̃. C. de fideic. & in l. his uerbis. ff. de hære. insti. & in l. hæreditas. ff. eod. ti. & in l. id quod pauperibus. C. de epi. & cle. † In gl. in uer. eidẽ filio. ibi, exhæredata. senuit gl. q etiam pupillo exhæredato possit pupillariter substitui. sic ff. de uulg. & pupil. in l. 1. §. 1. & rationem uide, prout est dictum s̄. in 4. nota. secus tamen est in pupillo præterito, cui pupillariter substitui non possit, ut per glo. in d. §. 1. & rationem uide ibi per Ang. & Imo. in l. si quis cum. §. 1. ff. de uulg. & pup. nam testamentum tunc esset nullum, ergo merito substitui non potest. In ea. gl. ibi, post mortem filij. Sed certe tunc esset instituta sub conditione casuali, & sic uidetur præterita, ut patet ex no. in l. si pater. C. de insti. & substi. & sic testamentum esset nullum, & per cõsequens substitutio pupillaris non ualeret, ut s̄. in l. 2. ff. de uulg. & pupi. In ea. gl. in fi. quicquid dicat gl. dic, quod filius institutus in re certa habetur loco hæredis quo ad hoc, ut ei possit pupillariter substitui, vt

ADDITIO.

[a] Vinc. God. Hæreditatis appellatione an veniat fideicommissaria. Cor. in cons. 94. in subscriptione. litera, d. lib. 4. quo autem iure hæreditas sit introducta. And. Barba. in Rubr. extra de test. in post. Barto. in Rubr. de acquir. hæred. numero secundo.

tui, vt est tex. hic, & ita tenet hic Bal. in 6. colum & est dictum ℥. cum etiam filio instituto in sola legitima possit pupillariter substitui, vt in l. sed si plures. hic alleg. in §. ad substitutos. & ibi per Imo. de quo ℥. in 4. not. 55 † In glo. in ver. liberis. in fi. in princ. quando sit quod pluralis [a] locutio resoluatur in singularitatẽ, per Bal. in l. j. hic alleg. & per Bar. in l si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. & dicetur in regula, pluralis. ℥. eod. lib. & licet pluralis numerus ad minus requirat duos, vt dicta regula, pluralis. & l. fin. ff. ad Trebel. tamen hic dicit gl. ideo procedit, quia eadem videtur ratio, quando decedit cum vno filio, sicut quando cum pluribus, arg. l. cum acutissimi. C. de fideicom. facit l. 3. §. 1. ff. de nego. gest. vbi verba edicti loquentia de gerente negotia aliena, verificantur in gerente vnum negotium tantum, & vide ibi concordantias in glo. vnde ex his dicebat Bal. in l. j. C. de condi. inser. quod si statutum diceret, quod stantib. filijs mas. soror non succedat, q̃ etsi vnus solus filius supersit, excludit sororem. Item si statutum dicat, q̃ muliere decedente sine filijs vir lucretur partem dotis, q̃ sufficit vt mulier decedat cũ vno filio, vel filia, vt sic maritus excludatur, quod no. Et pro declaratione istius glos. plura sunt aduertenda, & primo qui veniant app. liberorum in hac substitutione facta, si decesserit sine liberis, de qua hic in tex. & dic, quod veniunt filij & nepotes, & alij descendentes, vt l. liberorum. ff. de verbo. signifi. & in l. iubemus. §. pen. C. ad Trebel. & plene per Barto. in d. l. liberorum. & sufficit tunc, quod moriatur quis cum vno filio vel nepote, vt excludatur substitutus, vt dicit glo. hic, imo est tex. no. in l. 1. hic alleg. & in d. §. pen. quod non dicitur decedere sine liberis, qui reliquit nepotem aut neptem ex filia, imo dixit plus no. Bald. idem, quod si esset dictum, si decesserit sine liberis ex suo corpore natis, quod eodem modo non veniet nepos vel neptis ex filia, argum. d. l. cum acutissimi, & idem videtur tenere Bart. in d. l. liberorum. in fi. per l. Lucius. la 2. ff. de hære. institu. & facit glo. in Authen. de non elig. secundo nub. § cum igitur, & ita sequitur Pau. in d. l. j. Sed si esset dictum, si decesserit sine liberis masculis, an veniat tunc nepos ex filia. & videtur quod sic, cum sit de liberis, vt d. l. 1. & d. l. liberorum. & sic mascu. & facit c. 1. de eo qui sibi & suis hæred. mascul. & ita est tenendum in substitutionibus. Sed in concessione feudi vel emphyteusis, quando adijcit istud verbum masculis, debet intelligi de masculis descendentibus ex masculis, & sic nõ de nepote ex filia, vt tenet no. Specu. in titu. de loca. §. nunc vero aliqua. in ver. 146. & ita procedat quod dicit Bal. in d. l. j. secũdum Pan. de Cast. ibi, quod no. idem tenet Bal. in authẽ. si quas. in fi. C. de sacrosan. eccle. dicens, quod si quis receperit emphyteusim pro se filijs & nepotibus mascul. quod non includitur nepos mascu. ex filia. Secundo est aduertendum in hac substitutione, si decesserit sine liberis, an sit necesse q̃ liberi sint hæredes, [b] vt excludant substitutum. & dic quod non, per tex. in l. filius. §. cum quis erit. ff. de leg. 1. dato etiam quod hæreditatem repudient, vel sint exhæredati, secundum glo. in l. ex facto. §. fi. ff. ad Trebel. licet glos. dixerit contrarium & male, in d. §. cum quis. vt ibi per Bar. & per Cy. in d. l. j. C. de condi. inser. licet secus esset, si filij essent deportati, vel fratres minores ibi. Tertio est aduertendum, quid si est dictum, si decesserit sine hæredib. glo. in d. l. ex facto. §. fin. tenet idem esse, quia intelligitur si decesserit sine liberis, & sufficit, quod extent liberi, licet sint exhæredati, vel nolint esse hæredes, & ita tenet Bart. & Imo. in d. §. cum quis. & in d. §. fi. licet Bar. ibi sentiat contrarium, & non bene, quando istud verbum apponeretur in conditione. Quando autem apponeretur in concessione emphyteusis, vel feudi facta pro se & hæredibus suis, an veniant filij, licet non sint hæredes, vide per Bald. in d. l. 1. & in l. liberti libertæque. C. de oper. libe. & per Barto. in l. iurisiurandi. §. si liber. ff. de oper. lib. Quarto est aduertendum, quia ista conditio, si decesserit sine liberis, vt deficiat, debet intelligi de superuiuentibus post mortem eius, cui ista conditio apponitur, vnde si liberi ante eum vel simul cum eo moriantur, non faciunt conditionem fideicommiss. deficere, vt est tex. no. in d. l. ex facto. §. penul. & ibi vide sing. cui incumbat onus probandi, quod liberi superuixerint, vel non, de quo ibi per Ange. & Imo. & per Bald. in l. quod pater. ff. de reb. dub. Quinto est aduertendum, quid si in substitutione non esset dictum, si decesserit sine liberis, sed si decesserit sine filijs, an inter hæc sit differentia. & dic quod non, quia appel. filij hoc casu comprehenduntur omnes liberi, & sic nepotes alij vlteriores, vt est tex. no. in d. l. Lucius. & tenet Bar. in d. l. liberorum, & sic venient tũc neptes vel nepotes etiam ex filia, vt in d. l. 1. & intellige prædicta procedere siue substitutio facta sit a patre, siue ab alio extraneo, vt est tex. no. in d. l. Lucius. vbi etiam no. probatur hoc procedere, etiam si testator dixerit, si decesserit sine filiis ex suo corpore natis, q̃ eodem modo comprehendit omnes liberos, & sic nepotes & vlteriores, prout tenet Bar. in d. l. liberorum. & Ang. in d. l. Lucius. Sed an tunc monasterium, quod habetur loco filij, vt in auth. nisi rogati. C. ad Treb. excludat ipsum substitutum, vide ibi per Docto. in c. in presentia. ℥. de proba. & per Bar. in l. si ita quis. §. is cui. ff. de leg. 2. Et scias, quod app. filiorum veniũt tam masculi quam feminæ, vt in l. filij. & l. iusto. ff. de verbo. signifi. Et generaliter an & quando appel. filiorum veniant nepotes, & alij vlteriores, & quid in statutis, rescriptis, vel priuilegijs, vide plene per Bal. in d. l. liberorum, & ibi an veniant ex propria significatione, an vero ex interpretatione. Sexto est aduertendum 56 † in hac substitutione, si decesserit sine filiis, vel liberis, an sufficiat quod liberi sint naturales tantum. & dic quod sic, nisi de mente testatoris aliud appareat, vt in d. l. ex facto. §. subrogatus. secus tamen esset, si essent filij spurij, vt in authen. ex complexu. C. de incest. nup. de quo plenissime per Bar. & alios Doc. in d. §. si quis rogatus. & ibi quid de legitimis tantum, & sic de adop. de quo etiam per Docto. in l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & subst. & in l. libertinum. C. de interdi. ma. & hic per Archi. Et quid de filijs legitimatis, an excludant substitutum, vide per Docto. in l. fina. C. de his qui ve. æta. Septimo & vlti. est aduertendum, quia cum hic in tex. fuerit facta substitutio per nomina collectiua, puta si vterque ex filijs decesserit sine liberis, an sufficiat quod alter ex filijs institutis moriatur sine liberis, vt sic pauperes hic substituti admittantur ad illius portionem. Ioan. And. hic quod non, per tex. in l. pe. C. de impu. & alijs subst. quia est necesse, quod conditio substitutionis in persona vtriusque verificetur. Sed si in substitutione pauperum non fuisset appositum hoc verbum, vtrunque: sed si testator sic dixisset, filium & filiam instituo hæredes, & si decesserint in pupillari ætate, instituo pauperes Christi, an si vnus ex filijs moriatur, admittantur pauperes sic substituti ad partem ipsius morientis, an vero requiratur quod eueniat conditio in persona vtriusque, vide per Ioan. And. arguentem pro & contra, & tamen se tenuit ad no. in d. l. pen. & ibi per glo. & Cy. & alios Docto. Et quid si testator dicat, si ambo decesserint sine filiis, vel si omnes decesserint siue filiis, an requiratur, quod eueniat conditio, in l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebel. vbi plene de his, & hic per Bald. in 21. columna. de quo infra dicetur in materia substitutionis compendiosæ. 57 † In glos. in uer. filiæ. ibi, & econtra. facit ff. de reb. dub. l. qui duas. post princip. & nota ex glos. quod illa dicitur esse directa substitutio, quæ fit per verba directa, quando substitutus directe & non per mediam personam venit vel uenire potest ad hæreditatem substituentis, uel substituti, ut si dicatur, talis sit hæres, secundum Ioan. And. unde dicebat Barto. in l. Centurio. ff. de uulga. & pupilla. circa finem, ponendo regulam, quod uerba directa sunt illa, quæ de sui natura importanr, ut ille, cui relinquitur, de sua manu accipiat, nec ibi alterius factum requiritur, ut est tex. & glos. in uer. directis. in l. eam quam. C. de fideicommiss. Bald. uero in l. fina. C. de sacrosan. eccle. posuit quinque regulas cognoscendi uerba directa ab obliquis, seu indirectis, dicens inter alia, quod una regula de uerbis directis est talis, quia omne uerbum, per quod immediate succeditur testatori, est uerbum directum, ut per glos. in d. l. eam quã. Alia regula est, quia uerba directa important successionem descendere ab instituto in substitutum immediate, si ipse institutus moriatur, secundum glos. in d. l. eam quã. Item alia regula est, quod omne uerbum, quod alterius ministerium excludit in uniuersali substitutione, est directum, ut nota. in l. si quis ita. ff. de usufruc. lega. Important ergo uerba directa, quod quis directe per manum suam accipiat, nec factum alterius exigitur, ut in l. omne uerbum. C. commu. de lega. & per glos. in d. l. eam quam. ut testator ipse facit, & nemo alius facit, puta si testator dicat, si filius meus decesserit sine filijs, Titius sit hæres, nam isto casu iste Titius substitutus a se capit hæreditatem, & non ab alio, secundum Bald. hic in 15. columna.

quæ

ADDITIONES.

a Vin. God. Nota, quod pluralitas resoluitur in singularitates, quando est eadem ratio de vno quo ad vnum, vel de pluribus quo ad plures, alias non resoluitur in plures singularitates, quando non est eadem ratio. Ruyn. consi. 66. nume. 6. lib. 3.

b Vin. God. Hinc est, quod emphyteusis ecclesiastica concessa alicui pro se & hæredibus, licet intelligatur de liberis, tamen oportet quod sint hæredes recipientis, ad hoc, vt admittantur. Ruy. consi. 153. nu. 1. lib. 1.

quæ omnia no. & tene menti tanquam necessaria pro intelligentia istius decreta. & totius materiæ ipsarum substitutionum. Et aduerte primo, quod inter ista verba directa, de quibus j. quædam sunt verba directa ciuilia, quæ ideo sic dicuntur, quia iure ciuili sunt inducta, vt verbum hæres esto, vt in l. lege obuenire. ff. de verbo. signifi. vel per verbum, sit heres, vt per glos. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. & pupil. & idem in verbo, instituo, vt in l. j. & per totum. ff. de hæred. institu. secundum Bar. in d. l. Centurio. in 3. colum. ver. primo quæro, quis sit effectus &c. Quædam vero non sunt ciuilia, sed magis communia, & sic dicuntur verba directa iurisgentium, ideo quia sonant quod de manu sua quis accipiat, non ab alio, vt per gl. in d. l. eam quam. in verbo, accipiat, & in verbo, capiat, & in verbo, moriatur. de quo hic in tex. & glo. hic per Barto. in d. l. Centurio. Et prima possunt appellari directa directo, secunda directa non directo, prout dicit hic Ioan. And. in nouel. in sua addi. mag. in fi. verbum, quia verba directa non ciuilia non multum videntur differre a verbis cōmunibus, vt tangit Bart. in d. l. Centurio. in fine, & in illa q. quando in personis diuersarum diuersa verba ponuntur, ideo non est multum insistendum

58 † Secundo aduerte, quia verba directa sunt j. scripta, videlicet. Primo est verbum hæres esto, quod est directum ciuile, vt supra, & per gl. in l. precibus. C. de impu. & alijs substi. & idem de verbo, hæres sit, vt per glos. in d. l. verbis ciuilibus. & tenet glo. hic, & Ioan. And. & Bald. hic in 8. colum. & hoc, siue exprimatur a testatore, siue tacite suppleatur, vt in l. j. in fi. ff. de hæred. institu. & ita tenet Bald. in l. fina. in fi. C. de sacrosan. eccle. & Barto. in d. l. Centurio. circa fi. dicens prędicta vera, quando ista verba diriguntur ad ipsum hæredem, & sic testator ipse facit, secus si alius faceret, puta si diceret, volo quod talem hæredem recipias, quia tunc esset fideicommis. vt l. pater filium. in fi. de leg. 3. & idem si diceret, rogo vt Titium hæredem facias, vt l. filius. §. vt quis hæredem. ff. de lega. 1. Secundo est verbum, dominus esto. vt l. his verbis. ff. de hæred. instit. secundum Bal. in d. l. fina. in fi. Tertio est verbum, moriatur. de quo est tex. & glo. hic in versic. filiæ. & ita sequitur ibi Ioan. And. & Barto. in d. l. Centurio. in 3. colum. in fi. & Bald. in d. l. fina. in fi. & de hoc verbo in iure canonico alibi non reperitur, quam hic, imo refert Ange. in d. l. Centurio. quod Barto. & Bal. dicebant dictum verbum non reperiri de iure ciuili, nec in tex. nec in glo. sed ipse dicit, quod est tex. in Authen. de incest. nup. in §. fina. & Bal. hic in 15. colum. adducit l. extraneum. C. de hæred. institu. dicit tamen Ange. quod istud verbum, moriatur, est dubium, & erit

59 directum & obliquum secundum subiectam materiam. † Ideo est, quod text. hic dicit, quod ista substitutio facta per verbum moriatur, in dubio directa est censenda, cum possit valere iure directo, eo quod conuenit tempori & personis, vbi ergo conuenerit obliqua, & sic dictum verbum ponitur est commune, & idem videtur tenere Bal. hic, idem Io. Flo. & Imo. in cap. cum tibi. de testam. in 9. colum. licet glo. hic teneat, quod in dubio sit directum, quia tamen verbum directum non ciuile non multum videtur differre a communi, ideo in hoc non est insistendum, vt s. est dictum secundum Imo. in d. l. Centurio. in antepenul. colum. Quarto est verbum instituo, quia talis modus significandi datus est sibi a iure, vt ff. & C. de hæred. institu. secundum Barto. in d. l. Centurio. & Bald. in d. l. fina. & satis probatur hic in tex. secundum Bal. hic, & idem tenet Imo. in l. 1. in princ. ff. de vulg. & pupil. vt ibi per eum. Quinto est verbum, adijcio, vt Insti. de eo cui libe. cau. & in l. ergo. ff. de fideicommiss. libe. secundum Bald. in d. l. fina. Sexto est verbum, adiudico, vt Institu. de offic. iudic. in fi. & in l. sed & si res. ff. de publi. secundum Bald. in d. l. fina. Sed Bal. in l. quoties. C. fam. erc. tenet, quod sit commune, de quo j. Septimo est verbum assi-

a gno, [a] vt in l. 4. ff. de assi. libe. & in cap. 2. j. de offic. ordi. eod. lib. secundum Bald. in d. l. fina. & idem tenet hic in 7. colum. per l. quoties. iuncta glo. C. fami. erc. Sed aduerte, quia Bald. in d. l. quoties. tenet quod sit verbum commune, ideo dici, quod adiectum certæ rei non importat institutionem, sed legatum, sicut cætera verba communia, sicut esset verbum diuido, & a l. iudico, de quo supra. Non obst. l. j. §. si ex fundo. ff. de hæred. institu. quia ibi est verbum præcise directum, & idem tenet Imo. in d. §. si ex fundo. in fi. in sua repe. posset tamen dici, quod sit directum, tamen non ciuile, quæ verba directa non ciuilia modicum differunt a verbis communibus, vt est dictum s. in ver. moriatur. & de hoc verbo assigno, vide hic per Bald. in 14. colu. in princip. & in l. 2. C. communia de leg. in 2. colum. & in l. ingenui. C. de inge. & ma. & in l. cum pater. §. pater pluribus. ff. de lega. 2. Octauo est verbum, accrescat. vt C. quando non petat. in rubro & nigro. & facit l. qui patri. ff. de acqui. hære. non ob. l. codicillis. ff. de vsufru. le. quia ibi in codi. in quibus verba directa obliquantur, vt l. Sceuola. ff. ad Treb. & ita tenent Bal. hic, in d. l. fina. & Bart. in d. l. Centurio. in fi. Nono est verbum credo, & concedo, vt l. 1. ff. de consti. princ. & l. pen. ff. de dona. secundum Bald. in d. l. fina. Decimo est verbum, do. quia dare ius directum significat, vt Insti. de actio. §. sic itaque. secundum Bal. in l. fin. Vndecimo est verbum, distribuo, quia plenum habet significatum, secundum Bal. in d. l. fi. & intellige, quod verbum do, & distribuo, tunc est directum, quando testator actum præstat sibi executionem, quatenus est iuris, secus autem quando includeret alterius ministerium, vt si dicat, quod det, quia tunc esset obliquum, secundum Bal. in d. l. fina. & idem esset si diceret, distribuatur. secundum Io. And. hic, et facit tex. in l. cum pater. §. rogo. ff. de lega. 2. secundum Bald. hic in 17. colum. sonant enim tunc dicta verba, quod de manu alterius quis debeat accipere, et sic censentur obliqua, per no. in d. l. eam quam. et in l. fundi Trebatiani. ff. de vsufru. le. et ita tenet Imo. in c. cum tibi. j. de test. in 8. colum. in fi. et vide de hoc uerbo distribuatur, j. in gl. proxi. Et idem esset si testator diceret, det bona mea, uel hęreditatē tali, quia istud uerbum det, esset obliquum, ex quo de manu alienus debet accipere, secundum Io. And. hic, et idē tenet hic Bal. Duodecimo est uerbum. capiat. ut in l. Titia cum testamento. §. 4. ff. de lega. 2. Bal. hic, et Bar. in d. l. Centurio. in 3. colum. in fine. Decimotertio est uerbum, accipiat, secundum Bal. hic, quod importat, quod de manu sua non de manu alterius capiat, et idem Bar. in l. Centurio. Decimoquarto est uerbum, constituo, ut in d. l. precibus. in uer. constituit. secundum Bal. in l. humanitatis. C. de impu. et aliis subst. in 2. col. In ead.

60 glo. in fi. No. ex glo. † quod substitutio dicitur indirecta seu obliqua, quando substitutus ad hæreditatem substituentis uel instituti uenire non potest directe, sed per mediam personam, illā capit, et ipsi substituto seu fideicommissario restituit, secundū Io. An. et sic requiritur factum alterius, quam ipsius testatoris, secundum Bar. in d. l. Centurio. et ideo Bal. in d. l. fi. ponit quinque respectus cognoscendi substitutiones obliquas, seu indirectas, de quibus ibi per eum, ideo si testator dixit, rogo hæredem meum, ut restituat hæreditatem Titio, et tunc Titius capit hæreditatem de manu hæredis, non a seipso, ut l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. secundum Bal. hic. unde uerba obliqua seu indirecta sunt j. scripta, uidelicet. Et primo est uerbū, restituat, secundum Io. And. in 7. col. & in 15. col. idem etiam tenet glo. j. in uer. absque. in prin. & Bal. hic, ut in d. §. si quis rogatus. & in l. iubemus. in prin. C. eod. tit. Secundo est uerbum, restituatur, quia importat, quod de manu alterius capiat, secundum Bal. hic, & in d. l. fin. Bar. in d. l. Centurio. per l. cohæredi. §. cum filie. de uulg. & pupil. dixit tamen sing. Bal. in d. l. humanitatis, quod etiam per uerba mere obliqua posset fieri substitutio directa, unde si testator dicit, si filius meus in pupillari ætate decesserit, ego testator hæreditatem meam Titio restituo, ista est directa, quia non requirit ministerium alterius. nec mirandum, quia uerbum restituendi, quādoque applicatur ad significationem directi, ut l. 2. in fi. C. de in. delib. & in l. inter omnes. ff. qui satisd. cog. Et idem dicit Bal. si dicta uerba diriganiur ipsi heredi dicendo, si heres non eris, hereditatem restituas, nā ista est directa uulgaris, ut d. l. inter omnes. quia refertur ad restitutionem facti, non iuris, secundum Bald. ibi, quod no. quia dicit Bald. ibi esse mirabile. Tertio est uerbum, detur. secūdum Bal. in d. l. finali. & Bal. in l. Centurio. per d. l. fundi Trebatiani. Quarto est uerbum, det, secundum Ioan. And. & Bal. hic. Quinto est uerbum, distribuat, uel distribuatur, secundum Ioan. An. & Bal. hic, per d. l. cū pater. §. rogo. de quibus uerbis dic etiam, ut est dictum s. quia possunt quandoque esse directa, ut per Bald. in d. l. fina. & in d. l. hinc ciuitatis. Sexto est uerbum, reddat, secundum Ioan. And. hic. Septimo est uerbum, reddet, secundum Barto. in d. l. Centurio. vt in l. verbum reddi. ff. de ver. signifi. & in l. cum quidam. de lega. 2. quid autem sit de verbo, relinquat, vide j. Octauo est verbum, diuidat. secundum Ioā. And. & Bal. hic, arg. l. cum pater. §. dulcissimus. de lega. 2. licet idem Bald. in d. l. quoties. sentiat, quod hoc verbum sit commune, sed certe ibi loquitur, quando testator loquitur in propria persona, puta si diceret, diuido, quo casu esset commune, sicut

ADDITIO.

a Vinc. God. Verbum assigno, intelligitur secundum subiectam materiam, vt plenius per Alex. in consi. 39. lib. 4. & assignatio facta filijs videtur facta animo concedendi in peculium, nisi contrarium appareat. Ruyn. consi. 186 nu. 6. & 8 lib. 2.

sicut est dictum s. in verbo, do, vel distribuo, de quo j. Nono est verbum, partiatur, secundum Ioan. And. hic. Decimo est verbum, rogo, secundum Bal. hic, argumen. d. §. cum filię. & d. §. rogo. & tenet glo. j. in ver. absque. Quid autem de verbo, lego, & de verbo, relinquo, dic vt j. dicetur. Vndecimo est verbum, mando, secundum glo. j. in ver. absque. circa princi. & ibi de verbo, volo. sed posset dici de hoc verbo, mando, prout dr̄ j. in verbo, nolo. & dic vt ibi, & vidi per Bald. in l. quoniam. C. de testam.

[61] †Et aduerte, quia reperiuntur aliqua verba, quæ sunt communia, vt sunt illa, quę possunt habere vtranque significationem, & sic directam & obliquã substitutionem, vt quod quis de manu sua capiat, vel de manu alterius, secundum glo. in d. l. precibus. & in d. l. Centurio. Super quibus verbis Bal. in d. l. fi. ponit duas regulas. Et primo, quod omne verbum, quod æque proprie stat sub significatione directi & obliqui, adiectum in vniuersitate bonorum est commune, secus si adijciatur rei certæ, quia obliquum, secundum Docto. in l. cogi. §. & generali. ff. ad Trebel. Secunda regula est, quod omne verbum, quod quãdoque reperitur in significatione directi, & quandoque in significatione obliqui, est commune, quia eius significatio conuenit pluribus speciebus. Et sunt verba communia j. scripta. Et primo est verbum substituo, secundum Io. And. hic, & idem tenet gl. in d. l. precibus. pro quo vr̄ tex. in l. iam hoc iure. §. sed alter. ff. de vulg. & pup. & ita tenent Doc. sed an hoc probetur p̱ illum, vide ibi per Doc. & vide per Bar. in d. l. Cẽturio. circa finem. ratio est, quia verbum substituo, non est directum sicut verbũ instituo, vt ibi per eum. Et aduerte, quia Bal. in d. l. precibus. in 14. col. referendo Nico. de Matc. & Bar. ita tenere, dicit prædicta vera, quando verbum substituo, profertur simpliciter & absolute, vt quandocunque filius meus decesserit, talem substituo. Sed si testator vltra extendit, dicendo, talem hæredem substituo, ex vi istius dictionis hæredem, in pupillari ætate substitutio erit directa, quia verbum hæres, est verbum ciuile directum, vt s. est dictum, quod no. Secũdo est verbum perueniat, vt concludit Bar. in d. l. Centurio. & Bal. hic, & in d. l. fi. & Imo. in d. c. Raynutius. in penul. charta. licet Innoc. in c. Raynutius. per illum tex. dixerit, quod sit directum & nõ bene. Tertio est verbum, deueniat, & concludit Bal. hic, & in d. l. fi. & in d. l. iam hoc iure. dicens, quod de hoc est melior tex. quam sit in iure, in c. j. qui feud. da. pos. in 1. q. & idem tenet Imo. in d. c. Raynutius. licet Inno. ibi per illum tex. tenuerit, quod sit directum, & non bene, de quo etiam per Bal. no. in d. l. Centurio. in 3. colũ. in fi. Quarto est verbum, veniat, vt concludit hic Bal. dicens, quod licet tex. in l. venisse. ff. de ver. sig. videatur probare, quod sit directum, tamen tenendum est quod sit commune, sicut verbũ perueniat, facit quod idem Bal. tenet in d. l. Centurio. in 3. colum. Quinto est verbum, pertineat, secundum Bar. & Bal. in d. l. Cẽturio. arg. l. verbum pertinere. ff. de ver. sig. & idem tenet Bald. hic, & in d. l. iam hoc iure. & vide per Bald. in l. si ea lege. C. de pac. inter emp. Sexto est verbum, remaneat, secundum Bar. in d. l. Centurio. & ita tenet Bal. hic, & in d. l. fi. arg. l. si cum ante. C. de do. ante nup. & idem tenet Imo. in d. c. Ray. Septimo est verbum, redeat, secundum Bar. in d. l. Centurio. & Imo. in d. ca. Ray. & idem tenet hic Bal. & in d. l. fi. licet Ioã. And. hic referat aliquos tenere quod sit directum, per l. si duobus. ff. de testam. mili. Sed non obst. quia omne verbum, quod est commune, potest & dici directum, secundum Bal. hic. Octauo est verbum, reuertatur, secundum Io. And. hic, & Bar. in d. l. Centurio. alle. gl. in l. 1. ff. de dona. & idem tenet Imo. in d. c. Ray. licet Cy. in d. l. si ea lege. dixerit quod sit obliquum & non bene, secundũ Bal. ibi, vide Bar. in l. cum quis. alias & quisq;. C. de omni ag. deset. & per Ang. in Auth. de testam. & ea quę pa. Nono est verbum, deuoluatur, secundum Bar. in d. l. Centurio. arg. l. 2. ff. de alt. le. vbi Bar. idem Bal. in d. l. fi. & Imo. in d. c. Ray. licet Io. And. referat hic aliquos tenere, quod sit directum & non bene, secundũ Bal. hic. quod sit directum non ciuile, tenuit etiam d. Ant. in c. in pręsentia. s. de proba. sed tu dicas, quod est commune, vt s. Decimo est verbum succedat, secundum Bal. hic, & Bart. in d. l. Centurio. per tex. in d. c. Ray. vbi dicitur casus. Sed Io. And. hic tenet, quod sit directum, quod intelligit Bald. in d. l. fin. quando refertur ad personam principaliter, & secundario ad res, puta si filius meus decesserit, Titius succedat mihi vel filio meo, secus si referatur principaliter ad res, puta si filius meus decesserit, tunc bona mea succedant Titio, quia tunc commune, de quo ibi plene per Bald. Vndecimo est verbum, deferatur, secũdum Bald. hic, licet tex. hic probet, quod sit directum, sed non obst. cum deferri possit mihi hæreditas, quam ab alio capio, sicut & si a meipso capio, & quod sit commune, tenuit Imo. in d. l. Centurio. in pen. colum. per tex. in l. j. C. de impo. lucr. descri. de quo per Ange. in d. l. precibus. in fi. Duodecimo est verbum, labatur, vt in d. l. 1. secundum Ang. & Imo. in d. l. Centurio. & per Ang. in d. l. precibus. in fi. Decimotertio est verbum, decurrat, vt in l. 2. C. quãdo & qui. quar. pars. lib. 10. & in l. libertis ff. de libe. leg. secundum Ange. in d. l. precibus, in fi. & in d. l. Centurio. ibi per Imo. Decimoquarto est verbum, egrediatur, vt in l. si patri. C. de vsufru. secundum Ang. & Imo. in d. l. Centurio. & per Ange. in d. l. precibus. in fi. Decimoquinto est verbum, regrediatur, vt l. 1. C. de ven. re. fisca. secundum Ange. & Imo. in d. l. Centurio. & per Ang. in d. l. precibus. in fi. Decimo sexto est verbum, potiatur, vt in l. licet. C. de pac. secũdũ Ange. & Imo. in d. l. Centurio. & per Ange. in l. precibus. in fi. Decimoseptimo est verbum, sequatur, secundum glo. in l. 1. ff. de dona. vt tenet Ange. & Imo. in d. l. Centurio. & per Ange. in d. l. precibus. Decimooctauo est verbum, iudico, vt in cap. licet. j. de sepul. eod. lib. & ibi per Ioan. And. & idem tenet Bal. in l. fi. adducens c. 1. qui feud. alien. pos. & l. 1. C. de sacrosan. eccle. & quod no. in §. præterea. Insti. qui. nõ est. permis. face. testam. & vide s. in versic. adiudico. quod est directum. Decimonono est est verbum, diuido, secundum Bal. in dicta l. quoties. & vide s. in verbo, diuidat. quod est obliquum. Vicesimo est verbum, habeat, secundum Barto. in d. l. Centurio. & idem tenet Bald. hic. Vicesimoprimo videtur, quod verbum lego, sit commune, per no. supra in glo. in versic. instituit. in fine, & ita videtur tex. in d. capitulo, Raynutius. licet Bart. in d. l. Centurio. teneat, quod sit obliquum, & ita transit Ange. & Imo. in l. cum ex filio. ff. de uulga. & pupil. cum enim possit adaptari ad directam, & obliquam, ut tenuit Barto. in d. l. Centurio. in 1. q. princ. in fi. ergo sequitur, quod est commune, de quo tamen uide plene no. s. in d. glo. in uersic. instituit. in fi. Vicesimosecundo posset dici, ꝙ sit commune uerbum, deputo. quia dicit Bal. in l. 1. C. communia de leg. in 3. col. quod uerbum deputo, prolatum a testatore importat idem, ac si diceret lego. Vicesimotertio est uerbũ relinquo, ut determinat Bal. hic, & in l. his uerbis. ff. de hæredibus insti. & Imo. ibi in 6. colum. & in d. c. cum tibi. in 27. col. in fi. Vicesimoquarto est uerbum, competat, ut in Authẽ. de resti. fideicom. post medium. secundum Ange. in d. l. precibus. in fi. Vicesimoquinto est uerbum, maneant, ut in l. tale pactum. in fi. ff. de pac.

[62] †Quid aut sit in uerbo, uolo. [a] Bal. hic in 17. colum. dicit, quod de per se nihil importat, nisi ratione adiuncti, unde si iungitur uerbis obliquis, importat fideicommis. ut uolo, quod restituas uel reddas, ut in l. fideicommiss. §. filio. de lega. 3. Si uero iungatur uerbis directis, puta uolo quod talis hæres. & tunc directam substitutionem importat, ut in l. quoniam. C. de testam. & idem tenet Barto. in d. l. uerbis ciuilibus. de quo etiam per Bar. in d. l. quando, & in l. apud Aufidium. ff. de opt. leg. & per glo. j. in uersi. absque. in princ. Quid autem sit, quando uerbis communibus uel obliquis apponerentur istæ dictiones, eoipso uel statim, uel quod restituat totam & integram, uel propria auctoritate, uel libere, uel similia uerba. Bald. in d. l. Centurio. tenet quod tunc habeant uirtutem directæ substitutionis. Bal. & Ang. contra, in d. l. precibus, in antepen. colum. de quo uide no. Imo. in d. capit. Raynu. ad fi. in 5. charta. & per Bald. in d. l. fina. C. de sacrosan. eccle. in uersic. proueniat. & j. dicetur. Et dixit no. Bald. in d. l. fina. in fine, quod non solum lex, sed etiam consuetudo loci & communis usus loquendi posset dare intellectum, et quendam modum significandi uocabulis seu uerbis supradictis alio modo quam esset s̄m eorũ propriam significationem, ar. l. liberorum. §. quod tamen Cassius. de leg. 3. quod no.

[63] †In glo. in uersic. pauperes. ibi, ualet. no. glo. & idem tenuit Domini. in cap. cum tibi. in fi. s. eod. & pro his glo. est & tex. in l. si quis ad declinandam. hic allega. sicut ergo ualet institutio pauperum nulla habita relatione ad certum, ita & ualet substitutio, quia eadem est ratio, ut de substitutione est tex. nota. hic, & sicut ualet institutio pauperum, ita & ualet legatum factum pauperibus, & incertitudo non uitiat, ut l. id quod pauperibus. & l. alleg. C. de episco. & cleri. & ratio horum est, quia uniuersitas pauperum gerit uicem certæ personæ, unde ipsorum institutio ualet, sicut si collegium licitum instituereretur hæres, ut l. mortuo. ff. de fideius. & l. municipibus. ff. de condi. et demonst. et l. 1. C. de sacrosan. eccle. et l. omni-

ADDITIO.

[a] Vinc. God. De isto verbo volo, quid denotet, Corn. consi. 252. Primo. litera, j. lib. 3. vbi dicit, quod denotat præcisam voluntatem. vide Ias. in l. 1. col. 6. cum seq. C. de sum. trin & Cor. consi. 129 visis litera, f lib 3. vbi quid in contractibus, quid in iudicijs, quid in vltimis voluntatibus.

l. omnibus. ff. ad Trebel. secundum Archid. et Ioan. And. Sed Bald. in d. l. id quod pauperibus, in princip. impugnat hanc rationem dicens, quod non probatur iure, quod pauperes habeant instar collegij, vnde si essent tanquam collegium, non posset distribui certis, quin distribueretur vniuersis, quod est falsum secundum Bal. ibi: posset tamen intelligi ratio Archi. & Ioan. And. quando pauperes certi loci viderentur instituti, quod quando sit, dicetur j. secus vero quando in genere, vt ī. per Bal. valet ergo legatum, & institutio facta de pauperibus, licet sit de personis incertis omni incertitudine, & est speciale fauore paupertatis, alias vero legatum vel institutio facta de proprio incertis non valeret, vt Insti. de leg. §. incertis. & l. in tēpus. §. j. & l. quoties. §. hæres. ff. de hæredi. instituend. & ratio huius est, quia aut testator committit alteri declarationem pauperum, & tunc reducuntur ad certitudinem, vt in l. quem hæredi. ff. de reb. dub. Nec obst. quod dispositio sit tunc captatoria, vt in l. illa institutio. ff. de hæred. insti. quia hoc casu valet fauore pauperum, vt in d. c. cum tibi. & ibi per glo. in d. l. id quod pauperibus, quia vī facta ad pias causas, vt in d. l. si quis ad declinandam. ibi, pietatis intuitu. Si vero testator non committit alteri declarationem, & tunc lex ipsa committit Episcopo, vt in d. l. si quis ad declinandam. secundum Bal. in d. l. id quod pauperibus. in prin. & Pe. de Ancha. hic, de quo & hic per Bal. & vide per Doc. plene in d. c. cum tibi. & in d. l. illa institutio. & per Bal. in l. captatorias. C. de testa. mili. & per Barto. in l. quidam. ff. de reb. dub.

64 † In ea. glo. in fi. no. sing. ex glo. quod si testator facit mentionē de pauperibus, intelligitur de pauperibus proprij domicilij ipsius testatoris, vt in d. l. si quis. hodie tamen non seruatur quod dicitur in d. l. si quis, scilicet quod intelligatur de pauperibus hospitalis, quod est in illo domicilio, vel ciuitate, & quādo essent ibi plura hospitalia, debeatur pauperiori, prout ibi dicit, nam dicit Bal. ibi, quod quando relinquitur pauperibus in genere, vel instituuntur hæredes, Episcopus tanquam pater pauperum capit & distribuit, cui vult, & sic non habet necesse eligere pauperes certi loci, & hoc idem etiam vult hic Archid. & Ioan. And. dum quærunt, an religiosi paupertatis sint præferēdi alijs pauperibus, & pro religiosis facit paupertas, & religio, arg. l. sunt personæ. ff. de relig. facit etiam 16. q. 1. cap. fina. vbi dicitur, quod in pauperibus non tam paupertatem quam religionem debemus attendere pro hospitalibus. facit d. l. si quis. concludunt tamen, quod arbitrio Epi relinquatur, & facit gl. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. quod no. Io. And. in ca. indicante. ī. de testam. in glo. 2. & sic volunt Archid. & Ioan. And. quod si pauperes instituantur, vel substituantur hæredes, non videantur institui vel substitui pauperes certi loci, sed arbitrio Episcopi relinquatur, & ita sequitur hic Pet. de Ancha. & domi. Fly. non obst. d. l. si quis. quia illi legi est derogatum per tex. in §. si quis autem pro redemptione. in Authen. de eccle. tit. vbi Episcopus potest distribuere inter pauperes, qualiter vult, non facta differentia, an in ciuitate sit vnum hospitale vel plura, & sic indistincte committitur arbitrio Episcopi, & ita seruat consuetudo secundum Barto. & Bald. in d. l. si quis. intellige, dummodo eligantur pauperes proprij domicilij ipsius testatoris, licet non eligantur pauperes certi loci, vt vult glo. no. & singu. hic, & ita est de mente Docto. ī. & patet in d. §. si quis autem. & facit l. quæ conditio. §. cum ita. ff. de conditio. & dem. on. & tenet Imo. in d. ca. cum tibi. in 14. & 15. colum. & ibi etiam tenet Ioan. And. in sequen. quæst. & prædicta procedunt, quando ipsi pauperes sunt simpliciter instituti, vel substituti, vel quando testator mandasset inter pauperes simpliciter distribui. Quid autem si testator instituit pauperes, vel mandet ipsis distribui, quos talis fideicommiss. eliget, an tunc fideicom. miss. cui testator commisit nominationem seu electionem pauperum, teneatur nominare de loco domicilij testatoris. & concludit Ioan. And. quod licet Episcopus teneatur nominare pauperes domicilij, vt ī. tamen fideicommiss. ille non tenetur, imo potest ipsos nominare, vndecunque sint, & hoc per plures rationes, de quibus hic per Ioan. And. referentem se ita consuluisse pluries, per l. cum quidam. 2. respon. ff. de lega. 2. & ita sequitur hic Lapus, & Domini. & facit quod consuluit Feder. in suo consi. 32. & refert Bald. in d. l. id quod pauperibus. in 13. quæsito. & per Docto. in cap. cum tu. ī. de vsu. & in cap. quamquam. j. de vsur. eod. lib. Et ad prædicta vide no. per Imo. in dicta capit. cum tibi. in 28. columna. quid si moriatur talis executor, seu fideicommiss. antequam distribuat inter pauperes, vel eos eligat, de quo ibi per eum, & per Bal. ... nota. in l. captatorias. in fi. C. de testam. mili. an executor, cui est commissa electio pauperum, possit eligere post annum.

65 † Et ea dicto. Io. And. in ... fertur, quod possunt institui pauperes eligendi per executorem, seu fideicommissarium, & valet talis institutio, & non dicitur captatoria, quia non consistit substantia institutionis, sed electio personarum, & ita tenet Barto. & Docto. in l. captatorias. ff. de hæredi. institu. potest ergo testator committere fideicommissario electionem pauperum, non tamen posset committere alteri electionem executoris, vel fideicommissarij, quia tales debent esse certi, vt per glos. in cap. ubi qui. supra de rescrip. eod. lib. & ita tenuit Ioan. And. in cap. j. supra de procura. eod. lib. super glo. in versic. certa. & ita etiam sequuntur Docto. ī capi. proximo. & Barto. in l. alio. ff. de ali. lega. & in d. l. quidam. vnde ex hu dicebat Bal. in l. captatorias. C. de testa. mili. quod testator etiam ad pias causas non posset facere executorem ad faciendum alium executorem, vel ad prouidendū de alio in casu, quo alter moriatur, vt tenuit etiam idem Bal. in d. l. executorum. C. de execu. rei iudi. in 2. colum. quæ tene menti. In glos. in versic. mortuo. in fi. & ita petere poterant, ex quo fuerunt relicti executores, alias si testator non prouidisset de executoribus, tunc ipse Episcopus petere posset, vt in d. l. nulli. & l. si quis ad declinandam. secundum Ioan. And. & vide per Barto. in d. l. alio. & in d. l. illa institutio. & per Docto. in d. cap.

66 ... eantibus, & j. cap. proximo. † In glos. in versi. absque. ibi, in tribus vnciis. hoc dictum matris procederet, vbi ipsa sola filio intestato succederet exclusa filia: sed certum est, quod soror ista ex vtroque parente vna cum matre ab intestato succedit, vt in authen. defuncto. C. ad Tertul. ideo allegatio ista matris nō procedit, secundum Ioan. And. qui ideo ita dicit, ex eo quia legitima debet esse tertia eius partis, quam quis esset ab intestato habiturus, vt in authen. nouissima. C. de inoffic. testam. secundum Ioan. de Fan. & Domini. hic, & sic no. ex hac glos. & ex dicto Ioan. And. quod legitima parentum est tertia, licet olim esset quarta, vnde est aucta legitima in parentibus, sicut in filiis, vt vult hic glo. & Ioan. Andr. de quo vide plene dicta super glos. in versic. certa re. in princip. In ead. glo. ibi, hæres esto, vel sit hæres. no. glos. pro his, quæ dicta sunt ā. super glo. in versic. filiæ, & ibi plene de verbis directis. In ead. glo. ibi, volo, rogo, vel mando vt restituas. nota ex glo. quod omnia ista verba sunt indirecta seu obliqua, de quo vide, vt plene est dictum supra, de his.

67 † In ead. glos. alia vulgaris. quare autem dicta substitutio vulgaris dicatur, & quotuplex sit, qualiter, & quibus verbis fiat, quis sit eius effectus, & quæ impediant, vel extinguant eius effectum, vide plene per Barto. & alios Docto. in l. 1. ff. de vulga. & pupil. & per Bald. in d. l. precibus. & per Canonistas in dicto capitulo, Raynutius. & vide ibi per Imolam. In eadem glo. ibi, pupillaris, de hac substitutione pupillari quo iure sit inducta, quare sic dicatur, quot in ea requirantur, quibus verbis fiat, quis sit eius effectus, & quomodo finiatur, vide plene per Bartolum, & Doctores in l. 2. circa principium. ff. de vulga. & pupilla. & per Bald. in d. l. precibus. & per Imo. in d. capitulo, Raynutius. In eadem glo. ibi, exemplaris. quare hæc substitutio sic nominetur, quæ fuerit eius causa, quæ in ea requirantur, quotuplex sit, quibus verbis fiat, quis sit eius effectus, & quibus modis finiatur, vide plene per Barto. & Doctores in l. ex facto. & per Bal. in l. humanitatis. C. de impub. & aliis substitu. & per Docto. in dicto capitulo, Raynutius. & maxime vide ibi plene per Imolam. In eadem glos. ibi, alia breuiloqua. aliter appellatur reciproca, vt in l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupil. & de hac substitutione vide per glo. mag. in §. qua ratione. Instim. de pup. substitu. & quare dicatur breuiloqua, et quare reciproca, et an hæc substitutio sit species substitutionis de per se, et quibus verbis fiat, et quis sit eius effectus, vide per Barto. in l. Lucius. ff. de vulga. et pupilla. et ibi per Doctores, et per Bald. in l. in testamento. C. de testamen. mili. et in d. l. iam hoc iure. et per Imo. in d. capitulo, Raynutius. In ead. glo. ibi, alia compendiosa, de hac substitutione habetur hic in glo. et in d. capitulo, Raynutius, in princip. in versic. absque liberis, et in versiculo, vel substitutionis, et in d. l. precibus. et in d. §. qua ratione. et in d. l. Centurio. et ibi plene per Bartol. et Doctores, et hic per Ioan. Andre. et alios Doctores, in dicto capitulo, Raynutius, et per Bald. in d. l. precibus. et per Hostien. in summa huius titu. in §. quis sit effectus, in ulti. charta. Et quia huius substitutionis materia est multum vtilis et sæpe contingens, et respicit proprie intelligentiam nostræ decretalis hic, unde pro eius intelligentia aliqua sunt breuiter examinanda. Et primo quid sit substitutio compendiosa. Secundo quare sic vocetur. Tertio an sit species de per se, ab aliis. Quarto per quæ verba fiat. Quinto quot requirantur in ea. Sexto

68 quis ſit eius effectus. Septimo qualiter finiatur. † Circa primũ a dic, ꝙ ſubſtitutio cõpendioſa [a] eſt illa, quæ ſub cõditione mortis alia multa tempora comprehendit, vt eſt de mente Azo. in ſum. de impu. & alijs ſubſtit. ſecundum Barto. in d. l. Centurio. ex cuius dictis infertur, quod etiam ſi ſubſtitutio fieret per verba mere obliqua, ſi multa tempora comprehendat, ſit compendioſa, quod nõ videtur verum, cum talis ſubſtitutio ſit mere fideicommiſ. vt no. in l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulga. & pup. & non eſt compendioſa, cum ſub compendio verborum non comprehendat plures ſubſtitutiones, prout requiritur, ſecundum glo. in d. l. precibus. & Bal. tamen ibi in pen. char. ibi, iuxta hoc quæro nunquid &c. tenet, quod compendioſa, quæ omni tempore valet iure fideicommiſ. poſſit dici compendioſa, quia ſi eſſet mere fideicom. non contineret vulgarem, vt in l. pe. ff. de ven. inſpi. vt ibi per eum. tamen Ioan. And. hic latius ſic dicit, quod ſi ſubſtitutio compendioſa eſt illa, quæ ſub compendio verborum diuerſa tempora & diuerſas ſubſtitutiones includit, & idem ſi non includat, dummodo apta ſit includere, compendioſa eſt, ſecundum Bal. in d. l. precibus. Et per prædicta non videtur procedere, quod idem Bal. dicebat in l. precibus. in pen. char. circa fi. volens, quod ſi teſtator dicat, ſi filius meus hæres erit, & in pupillari ętate deceſſerit, quod iſta eſt pupillaris, ſed ſi ſimpliciter dixerit, ſi filius meus in pupillari ætate deceſſerit, non dicendo illa verba, ſi hæres erit, quod iſta eſt compendioſa reſtricta ad pupillarem ætatem, & effectus eſt magnus, quia ſi eſt compendioſa, continet vulgarem expreſſam, quæ matrem excludit, ſed illa comprehenſa in pupillari, quæ eſt omnino tacita, non excludit matrem, vt j. dicetur, ſecundum Bal. ibi. Sed certe hoc videtur contra tex. in d. l. precibus. vbi oportet, quod compendioſa complectatur diuerſa tempora, i. tempus pupillaris ętatis & poſt, ſed quando non excedit pupillarem ætatem, licet exprimantur diuerſa tempora, ſemper eſſet pupillaris ætatis, non autem compendioſa, vt patet ex ſupradictis. Et adde, quia compendioſa differt a ſubſtitutione breuiloqua, quia compendioſa fieri poteſt vni tantum, ſed non breuiloqua, quia non poteſt fieri niſi plures ſint perſonæ, inter quas fiat hinc inde, ſecundum Bal. in d. l. precibus. & vide per Bal. no. in l. in teſtamento. C. de teſt. mili. in verſi. 3. Item adde, quia dum dicitur ſ. quod compendioſa ſubſtitutio eſt illa, quæ ſub conditione mortis vel alia &c. nam regulariter non adijcitur alia conditio quam mortis, & ſi adijciat adijcitur ſimul cum conditione mortis, facit quod habetur in l. qui liberis. in prin. ff. de vulg. & pup. ſecundum Imo. in d. l. Centu-

69 rio & in d. c. Raynutius. † Circa ſecundum dic, quod ideo dicitur compendioſa, quia ſub compendio verborum plura tempora vel plures ſubſtitutiones comprehendit, ſecundum glo. in d. l. precibus. & Bar. in d. l. Centurio. adde, quia idem ſi non includat, dummodo ſit apta includere, ſecundum Bal. in d. l. precib. & dom. Flo. & Imo. in d. cap. Raynutius, vt ibi plenius per eos. Circa tertium concludit Bar. in d. l. Centurio. ꝙ compendioſa non eſt ſpecies ſubſtitutionis de per ſe, quando ſit a pagano, hoc eſt non a milite, quia cadit in vulgarem, aut pupillarẽ, aut in fideicommiſ. ſed eſt potius quædam adiectio ſubſtitutionis, & idem ſequitur do. Anto. & Imo. in d. c. Rayn. Sed Bal. contra in d. l. precibus. quem ſequitur ibi Sal. quia ſicut breuiloqua ſubſtitutio non eſt adiectio, ſed eſt tertium genus de per ſe, vt in l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupil. ita & compendioſa eſt quartum genus, quod prædicatur de diuerſis ſpeciebus, vnde genus non dicitur adiectio ſpeciei, vt in l. j. ff. ſi cert. pet. debet ergo compendioſa conſiderari in coniecto, non prout ſubijciatur alicui termino, & tunc ſiue fiat a milite, ſiue a pagano, eſt ſpecies ſubſtitutionis de per ſe, ſecundum Bal. ibi: quando autem fieret a milite, tunc bene tenet Bart. in d. l. Centurio. quod ſit ſpecies de p ſe, ex quo miles poteſt ſubſtituere directo poſt aditam hęreditatem, & poſt pubertatem, vt in d. l. Centurio. & in l. in teſtamento C. de teſtam. mili. cum ſimi. & ex hoc infert Barto. in d. l. Centurio. quod de iure municipali poſſet prouideri, quod alteri poſſit directo ſubſtitui poſt aditam hæreditatem & pubertatem, vnde ſi ſtatutum diceret, quod filię fęminę extantibus maſculis teneantur ſeruare omnia diſpoſita per patrem, quod vigore talis ſtatuti poterit paganus directo ſubſtituere filiæ poſt aditam hæreditatem extantibus maſculis, & erit tunc ſpecies ſubſtitutionis de per ſe. Imo. tamen in d. l. Centurio. & in d. capit. Raynutius, dicit quod iſtud non videtur eſſe tutum exemplum, eo quia ſtatutum nõ dicit expreſſe, quod poſſit ſubſtituere directo poſt aditam hæreditatem, nec etiam tacite videtur hoc inferre, quia poſſet filia ſeruare voluntatem teſtatoris reſtituendo totum per fideicommiſ. ſicut ille, qui eo actus adijt, vt in l. nam quod. §. fin. ff. ad Trebel. ideo dicit, quod melius fuiſſet exemplum, ſi ſtatutum dicat expreſſe, quod pater poſſit eidem directo ſubſtituere poſt aditam hæreditatem.

70 † Circa quartum, per quæ verba fiat, gloſ. iſta hic circa fi. dicit, quod ſubſtitutio compendioſa fit per iſta verba, quandocunque filius meus deceſſerit, vel ſi ſine liberis deceſſerit, talis ſit hæres, vel talem ſubſtituo, vel mutiatur tali, vt eſt tex. hic. Item dicetur ſubſtitutio compendioſa, etiam ſi fieret ad tempus determinatum, puta ſi deceſſerit intra 25. annum, ſecundum glo. in d. l. Centurio. & Imo. ibi in 8. columna. quia plura comprehendit tempora. ſ. pupillaris ætatis & pubertatis, licet non cõprehendat tot tempora, ſicut illa facta per verbum quandocũque. & idem tenuit j. glo. in l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pupi. licet glo. in l. in pupillari. eo. tit. ſumpſerit contrarium & male, vt ibi per Imo. in 2. colum. & in d. l. verbis ciuilibus. in j. glo. dicitur ergo fieri ſubſtitutio compendioſa, non ſolum ſi apponatur verbum, quandocunque, ſed etiam ſi non apponatur, dũmodo vltra tpa pubertatis ſubſtituat, & vide etiam per glo. in d. c. Rayn. in verſic. vel ſubſtitutionis. Et fit aliquando dicta ſubſtitutio per verba directa, aliqñ per verba communia, & q̃ dicant verba directa & quæ obliqua, & quę communia. vide

71 plene dicta ſ. ſuper gl. in ver. filiæ. † Circa quintum, quot requirant in ea, & dic duo requiri. Primo, quod in ea apponantur talia verba, quę de eorum natura poſſint comprehendere plures ſubſtitutiones, quia ſub compendio verborũ debet eſſe apta comprehendere plures ſubſtitutiones, ideo ſi fieret per verba mere obliqua, non eſſet compendioſa, vt no. in d. §. cum filiæ, de quo tamen dic vt ſ. Secundo requiritur, quod apponatur dictio quandocunque, vel alia, quæ de ſui natura tractum temporis ſignificet, ſecundum Bart. in d. l. Centurio. dicentem quod ſi teſtator ſimplr ſubſtituat dicendo, filio meo ſubſtituo, non appoſito verbo, quod requirit tractum tpis, tunc non erit compẽdioſa, ſed vulgaris vel pupillaris, ſi eſſet facta impuberi, per no. in l. Gallus. §. j. ff. de lib. & poſthu. & in l. iam hoc iure. §. j. & 2. ff. de vul. & pup. & ita eſt tenendum, quicquid aliter dixerit Bal. in d. l. precibus. vt ſ. & in l. humanitatis. C. de impu. & alijs

72 ſubſt. ibi, ſecundo quæritur ſi teſtator. † Circa ſextũ. ſ. de effectu ipſius ſubſtitutionis compendioſæ dic, ꝙ talis ſubſtitutio aliquando ſit a milite aliquando a pagano, i. non milite. primo caſu dic vt habetur in d. l. Centurio. & in d. l. precibus. & ibi p Doc. & per Imo. in d. c. Rayn. quia in Italia cõiter iſte arti. non eſt multum vtilis, cum milites noſtri temporis non gaudeant priuilegio militari, cum non promittant nec obſeruẽt ea quæ a iure requiruntur, de quibus per gl. ordi. in l. pe. ff. ex qui. cau. ma. & in d. Anto. in d. c. Ray. dicentem, ꝙ de militibus noſtri temporis non eſt curandum, cum ſint potius milites gaudentes quam veri milites. vnde in ſubſtitutionibus iſtorum idem eſt eſt dicendum, quod dicetur j. in paganis. Idem etiã tenet Bal. in d. l. in teſtamento. in fi. dicens quod milites noſtri non militant cauſa reipublicę, ſed ad pompam. vnde non habent priuilegia, ſed ſunt tãquam priuati, vt no. C. de offi. mag. mili. l. eos. Idem etiam voluit Cy. in l. j. C. de iu. & fac. igno. dicens, quòd milites noſtri temporis ſunt contenti hac prærogatiua, vt honorentur ſolum in ſedendo & bibendo. & idem etiam ſequitur Imo. in d. c. Ray. hi autẽ, qui pro republica vel ſuo principe militant. habent priuilegia militum, de quibus in titu. ff. & C. de teſta. mi. & his eſt datum ſcire arma & non leges, vt in l. fi. in princ. C. de iu. delibe. & multominus eſſe mechanicos ſeu negotiatores, vt C. de commer. & merc. l. nobiliores, ſm Bald. in d. l. in teſtamento. Et adde, quia dixit not. idem Bal. in d. l. precibus. ꝙ domini terrarum habent hodie priuilegia militum, quia ſunt lex animata in terris ſuis: quod videtur intelligẽdum de habentibus iura fiſcalia, & habentibus vicarium a principe, vel Papa, de quibus locutus fuit Bar. in l. cunctos populos. C. de ſum. trini. circa fi. & in l. ex quibuſdam. ff. de iu. fiſci. & Bal. in d. l. j. de hęre. vel act. ven. Ange. in l. ſancimus. C. de do-

73 na. & dic vt ibi per eos. † Sed ſi quæratur de effectu ſubſtitutionis compendioſe factæ a pagano, hoc eſt non milite, tria principaliter ſunt uidenda. Primo, quando ſit ſubſtitutio per uerba directa. Secundo, quando per uerba obliqua. Tertio, quando per uerba communia. Primo caſu, puta ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, talis ſit hæres, uel talem inſtituo. tũc gl. hic,

---

ADDITIO.

a Vinc. God. Subſtitutio compendioſa facta ſuper expreſſione pupillaris ętatis, licet per verba communia, vel directa, comprehendit pupillarem. Cor. in conſ. 11. circa litera, a. lib. 3.

hic,& in d.cap.Raynu.& Innocen.& Hostieo.ibi,& glo. in d. l.precibus.& in d.l.Centurio.& Insti.eo.in glo.magna.in fi.& Azo,in summa,& Cyn.in d.l.precibus.tenent q intra tempora pupillaris ætatis valeat iure directo, postea vero nullo modo,& sic non valebit tunc iure directo, nec iure fideicommis. vt in l.verbis.& in l.in pupillari. ff. de vulg. & pup.& ita communiter tenuerunt omnes Docto. iuris ciuilis, & Canonistæ vsque ad tempora Ioan.And.qui postea hic in nouel. multum singulariter & plenissime tenuit, quod post pupillarem ætatē valeat iure fideicommis. per plures rationes. Et primo, quia verba directa debent trahi ad fideicom. si non possunt valere iure directo,vt l.Sceuola.ff.ad Trebe. Secundo, quia voluntas testatoris,de qua cōstat, debet seruari omni modo quo potest, vt in l. in conditionibus primum locum, & in l. pater Seuerinam.§.conditionum.ff.de condi.& demon. Tertio per tex. in d.l.precibus.intelligendo, quod ibi nō sit specialitas in milite. Quarto pro hac parte dicit esse casum hic,iuncto d. ca. Raynu. nam substitutio hic fuit facta per verba directa,& idem in d.c. Raynutius,vbi verbum succedat, est directum secūdum eum. Et tamen hic dicitur, quod intra pupillarem ętatem valet iure directo.& in d.c.Raynu.dicitur,quod post pubertatem iure fideicom. ergo sequitur, quod si filij decessissent post pupillarē ætatem,valuisset hæc substi.iure fideicom. sicut dicitur in d. c. Raynu.vt hic plene per Ioan.And.Sed Barto.in d.l. Centurio. concordando opi.dicit,quod si substitutio fiat per verba directa ciuilia,vt per verbum,hæres esto,vel hæres sit, vel institutio, tunc procedat opin. glo.quia ex quo semel valuit iure directo, non potest postea trahi ad fideicom. vt in d. l. verbis. & in d.l. in pupillari.Sed si substitutio fiat per verba directa,tamen non ciuilia,vt per verbum,moriatur,vt est tex. hic, & per verbum, succedat,vel capiat,seu accipiat.de quo in d.cap.Rayn.& tunc procedat opi.Ioan.And.Sed Bal.in d. l. precibus.concludit, q si pater substituendo dicat, talis sit hæres filio meo, & procedat opi.glo.secus si dixerit,talis sit mihi hæres,vel sit heres,vel bonorum possessor, & tunc procedat opi. Ioan.And.Sed hanc opi.improbat Rapha.Ful.in d.l.precibus. per l. si ita scriptum. §.si filius.ff.de secun.tabu.& idem Salic.ibi,qui dicit, quod est contra tex.hic,& in d.cap.Raynu.vbi dicit, alter alteri moriatur vel succedat.Item est contra tex.& mentem eius in l. j. §. j. ff.de vulg.& pupil.vbi non refert,an in pupillari substitutione dicatur,sit mihi heres,vel filio meo, & idem quo ad hoc videtur tenere Imo.in d.cap.Raynu.in 14.colum.in ani.substitu.cōpendiosæ.Quare idem Bal.in l.ex tribus.C. de inoffic. testam. sequitur opin.Ioan.And. hic,licet eum aliter non alleget,& vide ibi no.per eum.vnde dicebat domi.Anto.in d.cap. Raynu. quod opin.Ioan.And.seruatur Florentiæ,& quod hodie communiter Canonistæ eam sequuntur,vt sic per quæcunque verba fiat substitutio compendiosa,siue per directa siue per communia,intra tempus pupil.ætatis valeat vt pupillaris, & sic iure directo,sed post pubertatem valeat vt fideicom. & idem tenet do.Flo.in d.capit.Raynu.per plures rationes,de quibus ibi per eum,cui non placet opin. Barto. & idem tenet domi Nic. ibi,idem etiam sequitur no.Sali.in d.l.precibus. vt ibi vide per eum.Et aduerte,quia licet domi.Anto.vt s.ita dicat, tamen ipse videtur residere cū opi.Bart. in qua etiam residet hic Pet. de Ancha.Ioan. de Fa. & Domini. vt hic per eos dicentes, quod opi.Barto.fuit etiam originaliter ipsius Ioan. And. hic facientis differentiam,an substitutio sit directa directo, & directa nō directo,vt hic per eum in fi.istius glo.Sed Bal.hic in 30. colum. sequitur opin.glo.secundum quem non obst.d.cap.Rayn.quia loquitur, quando fuit substitutio facta per verba communia, non autem per verba directa,vt est dictum s.Idem etiam tenet Ang.in d.l.Centurio.& Rapha.Ful.in d.l.precibus, vt vide ibi per eum. Idem etiam concludit & tenet Imo.in d. l. Centurio.in 10. colum. respondens ad omnes rationes in cōtrarium, & idem in d.cap.Raynu. plenius quam alibi, vt ibi vide plene per eum dicentem hanc partem esse de iure veriorem, fatetur tamen ibi,quod opi.Ioan.And.est æquior,vnde cogita in præ-

74 dictis. † Sed quęritur primo,quid si testator dixit, quandocunque filius meus decesserit, talis sit heres, an tunc cum ista dictio quandocunque,compræhendat plura tempora, valeat post pupillarem ætatem,iure fideicom.Iac.de Are.quod sic, argu. l. si cum in annos.ff.qui.mo.vsusfr. ami. Sed communiter tenea tur contrarium, quia dicta dictio, quandocunque. non facit plures substitutiones,vt dicit glo.in a.pa.te,in d.l.Centurio.& facit l.Stichum.§.stipulatio.ff.de verbo.oblig.Non obst. d. l. si cum in annos.quia ibi est actus reiterabilis,& ita sequitur Bal. in d. l. precibus. & Imo.in d.l.Centurio.in 8.colum. vt ibi per eum,& sic concluditur, quod dictio, quandocunque. non facit,vt post tempora pupillaris ętatis dicta substitutio valeat aliquo modo,sed dependet hoc a dubitatione supradicta,licet in contrarium faciat quod dicetur infra in 3.quæstione. Secundo quæritur, quid si sint plures distributiones temporum, puta quandocunque decesserit, & vnoquoque anno &c. videtur, quód valeat post pupillarem ętatem iure fideicomm. ex quo plura tempora compræhendit, pro quo facit quod nota. dixit Ange.in d.§.stipulatio.volens,quod compendiosa facta prędicto modo indistincte admittatur contra matrem. si filius moriatur in pupillari ętate propter geminationem distributorū, de quo ibi per eum,& alios Docto.& dic, vt j. in proxi. quæst. Tertió quęritur,quid si tempora fuerunt expresse distincta, vt quia sit dictum, si filius meus decesserit in pupillari ætate: vel postea quandocunque talis sit heres?& videtur,quód tunc sint duę substitutiones,vna pupillaris,& alia compēdiosa post pubertatem,quo casu valent iure fideicō.pro quo glo.in d. l. verbis ciuilibus,tenens quod substitutio directa facta puberi post puberta. trahatur ad fideicom.ita ergo in isto casu, & videtur tenere glos.in d. l.precibus.in glos.magna, in fine. sed tenendo glo.Institu.de vulg.& pup. in §.extraneo.volens quod non valeat nec iure directo nec iure fideicommis.non esset vis, an sit facta distinctio temporum,vel nō, sed bene posset esse vis, quando esset facta per verba communia, & sic etiam posset intelligi glo.in d.l.precibus.de quo per Imo.in d.l. Centurio. in 13. colum. & d.capitu.Raynutius,in 19. quęstio.vnde dicta dubitatio, an substitutio compendiosa possit fieri a pagano filio puberi vel extraneo per verba directa, ita quod trahatur ad fideicommis.an vero sit funditus nulla,& quod fieri possit, facit glo.in d.l uerbis ciuilibus, & communiter Docto. ibi. Idem etiam uidetur hic tenere Ioan. Andr. in mag. glos. Sed quod sit funditus nulla, tenuit glos.in d.§.extraneo.quę licet primo loco uideatur concordare cum glo.in d.l. uerbis, tamen finaliter tenet contrarium, pro qua facit, ut non ualeat iure directo,quia lex resistit,ut in d.l.uerbis.nec iure fideicommis.quia testator hoc non dixit, & ita uidetur uoluisse Ioan. And. hic super textu, in uersicu. interdum. in fine, ubi transit cum hac opin.& idem super glo.hic in uersic.absque. in addi. in uersic. extinguitur,licet postea in mag.addi.teneat contrarium,ut supra. & quod dicta substitutio sit nulla, tenet Imo.in d. capitu. Raynu. in 18. columna.in artic.substitu.compendiosę,ut ibi no. per eum. Sed certe Docto.communiter sequuntur opin.glo. in d.l. uerbis ciuilibus, propter quę multum fortificatur opin. Ioan. Andre.unde dicebat Ange. in d. l. in pupillari.cum quo transit Imola ibi, quod si testator dixit, quandocunque filius meus decesserit pupillariter, sibi substituo talem, quod post pupillarem ętatem incipit esse noua substitutio, & ualebit iure fideicommis.ut ibi nota.per eum,quę tene menti pro opin. Ioan. And. de qua supra,uide tamen singu.per Imo.in d.capi. Raynu. in 19. columna.quo ad hunc articulum. Quarto quęritur, quid si testator dixerit, quandocunque filius meus decesserit sine liberis, talis sit hęres. glos. in d. l. precibus.tenet quod substitutio fiat per uerba directa, siue per uerba communia semper sit fideicommis. etiam intra pupillarem ętatem, quia ex quo fecit mentionem de liberis, uidetur intellexisse de illo tempore, quo possit habere liberos, & sic post pubertatem,ideo intra pubertatem licet uerba sint directa, trahuntur ad fideicommis. ut in d. l. Sceuola. & idem tenuit glos. in uersic. substitutionis, & Innocen. in dicta capitu. Raynutius. Sed Barto. in d. l. Centurio. & alij omnes Docto. sequuntur contrarium,quia ista adiectio sine liberis, nullo casu mutat naturam substitutionis, quia etiam si non exprimantur, tacite subintelligerentur a iure, ut in l. cum acces. C. de fideicommis. unde expressio nihil debet operari, ut in l.3. ff. de lega. t. quo etiam tex. in d. l. Centurio.ubi dicta uerba fuerunt apposita, & tamen dicitur quod intra tempora pupillaris ętatis ualet iure directo,pro quo etiam est casus in terminis hic in tex. ut est dictum supra,in 8. notab. & de his nota. per Baldum in d.l.precibus.in penul.columna.& per Imo. in dicto capitulo,

75 Raynutius. in 20. columna. † Quinto quęritur, quid si in testamento sit apposita clausula codicillaris. & dic quod licet substitutio sit facta per uerba directa, tamen intra pupillarem ętatem ualebit iure directo, & postea iure fideicommis.

quia

ADDITIO.

a Vin. God.Huiusmodi dictio quandocunque,non tollit præscriptionem.Ruy. consi.150.nu.2.&.& 7 lib 4.

quia uirtute directę clausulę uerba directa obliquantur, ut in d.l. Sceuola. & ita dixit singula. Bal. in d. l. verbis ciuilibus, per glo. nota. ibi, & ita sequitur ibi Ange. & Imo. in d. l. Centurio. in 13. colum. & Ange. in l. in pupillari. ff. de vulga. & pupil. & idem tenet Rapha. Fulgo. in d.l. precibus, adducens etiam glo. Insti. de pup. substi. in §. masculo. in glo. fina. quæ incip. scilicet directa. Et ex hoc cessat ardua dubitatio, de qua est dictum ĩ. quia virtute dictæ clausulæ substitutio facta per verba directa traheretur ad fideicom. post pubertatem, dummodo tamen dicta clausula respiciat futurum tempus, puta si non valet vel valebit iure testamenti, secus si per verba præsentis temporis tantum, quod est singu. menti tenendum, cum hodie tabelliones de consuetudine semper apponant in testamentis clausulam codicillarem, secundum Imo. in d.l. verbis, & in d. capitu. Raynutius. in 18. colum. volentem quod licet dicta clausula apponatur ex consuetudine tabellionis, tamen operatur effectum suum, & idem notabi. tenuit in l. filio præterito. ff. de iniusto testamen. in repe. licet Barto. in l. j. ff. de iu. codicil. dixerit contrarium, & forte non bene. Sexto quæritur, si substitutio compendiosa fiat tantum in re certa. Bar. in d. l. Centurio. concludit, quod si fiat per verba directa ciuilia, vt hæres esto, vel instituo. tunc intra tempora pupillaris ætatis valeat iure directo, & trahatur ad vniuersum, vt in l. j. §. si ex fundo. ff. de hære. instituen. & hoc per tex. no. in l. cohæredi. §. fina. ff. de vulga. & pupil. secus si sit facta per verba directa non ciuilia, vel per verba communia, quia non trahitur ad vniuersum, sed ad primũ dictum. Quod intelligit Bal. in d.l. precibus. in fi. quando habet conditionem directam, & cum dinumeratione ętatum, vt si decesserit in pupillari ętate, vel postea quandocunque, secus si sit simpliciter dictum, quandocunque decesserit, quia tunc particulare fideicom. non trahetur ad vniuersum, ex quo in in omni ætate debet vniformiter intelligi, ideo erit semper fideicom. & dicit, quod hoc casu non continet tacitam vulgarẽ, quia fideicom. nunquam continet vulgarem, & ita dicit se cõsuluisse, de quo tamen j. dicetur. Sali. tamen in d.l. precibus. in fi. sequitur opin. Barto. etiam sine expressa temporum distributione, & valeat iure directo intra pupillarem ætatem, postea vero iure fideicom. & quia hoc dependet a dubitatione supradicta, ideo dic, vt ibi, de hac etiam j. quando per verba communia fieret substitutio in certa portione, vel quota, an trahatur ad vniuersum, & vide ibi.

76 † Septimo quæritur, an substitutio compendiosa facta per hæc verba, quandocunque filius meus decesserit, lego Titio bona mea intra tempora pupillaris ætatis, ao valeat iure directo. Barto. in d. l. Centurio. quod non, sed quod omni tempore sit fideicom. & ita transit Imo. in d. capit. Raynu. in 22. columna. Bal. tamen in l. fina. C. famil. ercis. tenet contrarium, vnde de hoc arti. dic, vt est dictum supra super glo. in versicu. instituit. in fine, & ibi plene de hoc.

77 † Circa secundum principale, quando substitutio compendiosa est facta per verba obliqua, de quibus verbis est plene dictũ supra, & concludit Bart. in d.l. Centurio. quod substitutio omni tempore est fideicommissaria, & matrem non excludit, vel alium venientem ab intestato, vt in d.l. cohæredi. §. cum filiæ, & isto casu potest detrahi legitima & Trebel. vt ibi dicitur, & sic hoc casu continet tantum vnam substitutionem scilicet, fideicom. non autem vulgarem vel pupil. vel exemplarem. ratio, quia verba obliqua non possunt directari, secundum glo. & Docto. in d.l. verbis, nisi fauore libertatis, vt in l. Anto. ff. de fideicom. lib. Bal. tamen in d.l. humanitatis. C. de imp. & alijs substi. limitat prædicta duobus modis. Et primo, quia si testator dicit, instituo Titium, si hæres non erit, restituat hæreditatem Sempronio, quia tunc cõtinet vulgarem propter impossibilitatem, quia si non esset hęres, non posset restituere, & sic verbum obliquum hoc casu habet vim directi. Secundo limitat, nisi substitutio sit facta per verbum restituo, vt si testator dicat, quandocunque decesserit ego restituo hęreditatem meã tali, quia tunc applicatur ad significationem directi, secũdum Bald. ibi, & dic vt est dictum ĩ. de isto verbo restituo, vel restituat.

78 † Sed quæritur primo, si testator dicat, quandocunque filius meus decesserit, volo quod bona mea dentur vel distribuãtur pauperibus per meos fideicom. infra scriptos. concludit Barto. in d. l. Centurio. quod filio decedente intra pupillarem ętatem substitutio sit directa, etiam si mater sit in medio. postea vero sit fideicommissaria, vt ibi plene per Barto. adducentem not. per Innocen. & Docto. in cap. cum tibi. ĩ. de testamẽ. & per Specu. in ti. de instr. edi. in §. nunc vero aliqua. in versic. sed pone, quod aliquis non instituit. & ibi per Io. And. in addi. & ita simpliciter sequitur Ange. & Bal. in d. l. Centurio. idem etiam tenet d. Pet. in d. cap. cum tibi, vt ibi plene per eum, & idem Sali. in d.l. precibus. quia ex quo Bar. vult, quod subintelligatur verbum accipiat, quod est verbum commune, vt est dictum ĩ. certe sicut Sali. tenet ĩ. quod compendiosa facta etiam per verba directa ciuilia intra pup. ætatem valeat de iure directo, & postea iure fideicom. fortius quando per verba communia, vt est isto casu. Sed aduerte, quia idem Bar. in sua disp. quæ incip. Filium adultum. videtur voluisse contrarium, sed certe hoc non est verum secundum Bart. quia ibi loquitur, quando dicta substitutio fuit facta a filio adulto, merito semper fuit fideicom. quia non potuit esse pupillaris. Sed quo ad casum nostrum Bal. no. in d.l. precibus. in vlti. char. in princip. tenet directe contrarium ad Bar. in d.l. Centurio. vt talis substitutio omni tempore sit fideicommissaria. & ita refert se consuluisse Veronę. Idem etiam sequitur idem Bal. in l. si quis ad declinandã, post prin. C. de epi. & cle. & idem etiam no. tenet do. Flo. in d. c. cum tibi. & dicit ita fuisse Paduæ consilium. & idem concludit Imo. ibi in 8. & 9. colum. & idem in d.l. Cẽturio. in 20. & 22. colum. & idem in d. cap. Rayn. in 23. & 24. colum. in arti. substit. compendiosæ. vbi refert se ita consuluisse, & ita videtur tenendum ex pluribus rationibus, de quibus plene in locis ĩ. allega. per Docto. cum enim dicta substitutio sit facta per verba obliqua, certe vt dicit Bald. in d. l. precibus. si nullus esset datus executor, & testator dixisset verba præmissæ substitutionis, tunc ipse Episcopus haberet distribuere, nec excluderetur mater, vt tenet ipsemet Bart. in d.l. Centurio. & j. dicetur. ergo eodem modo non excludetur mater in casu præmisso, cum eodem modo Episcopus sit executor deputatus a iure, vt in d.l. si quis ad declinandam. sicut commissarius a testatore, & sic eodem modo ambo dicuntur executores, ergo non debet inter eos quo ad hoc fieri differentia. Non obst. d. cap. cum tibi. quia ibi testator non prouidit sibi de aliquo hęrede expresse. Sed in casu isto prouidit de hęrede expresse, ergo cessat tacitus, vt in l. cum ex filio. ff. de vulga. & pup. vnde non est opus dicere, quod hoc casu executor intelligatur factus hæres. Non obst. tex. hic, quia hic fuit facta substitutio per verba directa, secus ergo si per verba obliqua. Non obst. rationes, quæ possent adduci de fauore piæ causæ, vt sic in dubio debeamus inhærere opi. & rationibus fauentibus piæ causę, arg. l. sunt personæ. ff. de reli. facit tex. no. in l. antepe. ff. de manu. & glo. in ca. ex literis. de proba. & ad idem cap. fina. ff. de re iudic. nam prout dicit do. Flo. in d. cap. cum tibi, non debet fauere pię causę in præiudicium matris, per no. in cap. nuper. ĩ de don. inter vir. & in cap. ex tenore. ĩ. de foro compe. facit etiam ratio cap. fina. 17. q. 4. & glo. in d.l. si quis ad declinandam. Et aduerte quo ad prædicta ad duo principaliter, & primo, quia domi. Sali. in d.l. precibus tenuit sine aliquo dubio, quod si testator dixerit, volo quod bona mea, & sic per istud pronomen meum, quod tunc dicta substitutio omni tempore erit fideicommissaria, ex quo dicit tantum de bonis suis, vnde non potest trahi ad bona pupil. & sic non potest esse pupillaris, in qua veniunt omnia bona etiã ipsius pupilli, vt in tex. & in l. sed si plures. §. ad substitutos. de vulg. & pupi. Sed certe ista differentia nullo modo fieri debet nam Barto. in l. si ita scriptum. §. si filio. ff. de se. tab. no. determinat, quod dicta adiectio de bonis meis, non habet alterare naturam substitutionis, ut etiam tenent Docto. in l. 1. & 2. ff. de uulga. & pupil. Secundo, aduerte, quia Bald. in d.l. si quis. uoluit, quod si dicta substitutio sit facta cum expressa distributione temporum, puta si filius meus in pupillari ætate decesserit, uel postea quandocunque, uolo quod bona mea distribuantur inter pauperes, quod intra pupillarem ętatem sit directa propter commemorationem pupillaris ętatis, per nota. per glo. magnã in fi. in d.l. precibus. ex quo ipsi pauperes uidentur pupillariter substituti. Nec obs. quod uerbum distribuantur, sit obliquum, quia isto casu non importat essentiam substitutionis, sed modum exequendi, ut patet in d. l. si quis. in §. distribuantur, & in uersic. distributionem, ubi institutio est directa, & modus exequendi est obliquus: secus tamen dicit Bald. fore si non sit facta distributio temporum, licet sit appositum illud aduerbium, quandocunque, puta quandocunque, filius meus decesserit &c. quia dictio quandocunque, non est temporum distributiua, seu distinctiua, licet sit dictio plurium temporum uniformiter comprehensiua, & sic sub unica conceptione debet uniformiter intelligi, ut ibi plenius per Bald. referentem se ita de facto consuluisse. Sed Imo. in dicto capitulo, Raynutius, in 27. columna. tenet idem esse dicendum etiam in primo casu, quando dicta substitutio esset facta expresse cum distributione tẽporum, ex quo est facta per verba

obliqua,

obliqua:ergo omni tpe erit fideicom. ut in d. l. cohæredi.§.cũ filiæ. Non ob. glo. in d.l. precibus. quia loquitur & debet intelligi, qñ substitutio fieret per verba cõia: secus si per verba obliqua, vt in casu prædicto, ut ibi plene per Imo.& sic no. concludit, ꝙ expressa distinctio temporum cum dictione quãcunque, nihil operatur, qñ substõ fit per verba obliqua, quod no. Secũdo quæritur, quid si testator dixit, si filius meus decesserit sine liberis, bona mea distribuantur pauperibus, nec dicit ꝑ quos. concludit Bar. in d. l. Centurio. ꝙ ista substitutio omni tpe sit fideicom. ex quo est facta per verba mere obliqua, ut d. §. cum filiæ. & rationem dñiæ vide ibi per Bar. & etiam Doc. vt patet ex præcedẽtibus. Tertio quæritur, quid si dixit testator, si filius meus decesserit sine liberis, volo ꝙ bona mea vendãtur, & pretia eorum dentur pauperibus, & non dixit per quem, & concludit Bar. ibi, ꝙ intra tempora pupillaris ætatis talis substitutio sit directa, postea fideicom. & rationem dñiæ vide per eum. Sed certè hoc dependet a prima dubitatione supradicta. & dic vt ibi.

79 †Quarto quæritur, quid si testator dixit sic: volo ꝙ bona mea vendãtur, & pretium distribuatur inter pauperes, quorum electio fiat per manus mei executoris.[a] & concludit Bar. ibi, ꝙ omni tempore sit fideicom. & rationem differentiæ vide ibi per eum, & ita sequitur hic Bal. in 31. col. & vide ꝑ Bar. in suo consi. quod incipit. Filius condidit testamentũ, de quo consi. Bar. facit mentionem in l. fundi Trebatiani. ff. de vsufru. le. & de alijs etiam plene per Imo. in d. c. cum tibi. in 25. & 26. col. dicentẽ, ꝙ si testator diceret, qñcũq; filius meus in pupillari ętate decesserit, relinquo bona mea pauperibus, & volo ꝙ vendãtur per meos executores &c. nam illo casu ex quo substitutio esset facta per verbum cõe, & sic per verbum relinquo, vt per Bar. in l. his verbis. ff. de hære. insti. quo casu bene posset esse directa filio decedente intra pupillarẽ ætatẽ: secus tñ qñ esset facta per verba mere obliqua, vt patet ex ꝑcedentibus, quia ẽt si testator dixisset, si filius meus decederet intra pupillarẽ ętatẽ, tñ esset fideic. sed ibi plene per Imo.

80 †Quinto & vlti. quæritur, quid si executores moriuntur hæreditate non adita, vel testatore viuo, an institutio fiat caduca. Io. An. in add. Spe. in tit. de instru. edi. in §. nunc aliqua. in ver. sed si vnus ex executoribus obijt, tenet ꝙ non, sed ꝙ eps succedit in locum eorũ, vt in d. l. si quis. & idem sequitur Ang. in d. l. Centurio. post mediũ, & gñaliter, an & qñ eps succedat per mortẽ vnius ex executoribus, vel oĩum, vide per Bart. in l. vnũ ex familia. §. ergo. ff. de lega. 2. & per Imo. in d. c. cum tibi. in 28 col.

81 †Circa tertiũ principale de substitutione compendiosa facta per verba cõia. vt per verbũ, substituo, vel ꝑ similia verba, de quibus verbis cõibus, q̃ sint, est plene dictũ ŝ. & materia istius articuli est magis vtilis, q̃ ꝑcedens, cũ sæpius de facto ꝯtingat. itẽ est magis dubius, cũ dicant Docto. ꝙ in multis dubia istius articuli egerent imperiali decisione, vt patet in extra dicendis. Et conclude, quòd substõ cõpendiosa aut fit puberi, aut impuberi. primo casu facta per verba cõia valet omni tpe iure fideicõ. & idem si fiat alteri, cui non possit pupillariter substitui, puta emancipato, vel extraneo. & rõ est, quia nullo tpe põt valere iure directo, vt in §. extraneo. Insti. de pu. substi. merito valet iure fideicõ. Scd̃o casu qñ fit impuberi, plures fuerunt opi. nam gl. in d. l. precib. & in d. l. Cẽturio. tenent ꝙ omni tpe sit fideic. & intra tpa pubertatis. idem ẽt glo. in ver. vel substitutionis. in d. c. Ray. Idem tenet ibi Inno. & Hostien. & Archi. hic. & idem sequitur Azo in summa. C. de imp. & alijs substi. & idem tenet Odof. Dyn. Guil. Ray. Ia. de Ra. in d. l. precibus. & Bal. in d. l. Centurio. etiã si mater non sit in medio. & ibi no. fortificat hanc opi. rñdendo ad rationes in ꝯtrium, & ad tex. hic respondet, ꝙ fuit hic facta substitutio per verba directa, secus si per verba cõia. Idem etiam tenet in d. l. iam hoc iure. dicens hanc opi. esse cõem, & ꝙ ſm eam consuluerunt Doc. & quòd ipse sæpe consuluit. potissime, quia verbum commune substituo, vel aliud relatum ad plura tempora debet illa determinare, si potest æqualitate seruata, sicut & quando refertur ad personas, vt in d. l. iam hoc iure. ergo omni tempore debet esse fideicom. & quia vna & eadem res non debet diuerso iure cẽseri, ut in l. eum, qui ędes. ff. de vsucap. & addunt plures alias rationes, de quibus ibi per eum. Idem ẽt tenuit in d. l. ex ttibus. vt ibi no. per eũ. Idem ẽt sequitur plenius, quàm alibi in d. l. precibus. vbi facit mentionem de consilio suo, & respondet ad tex. hic, ut ŝ. de quo ẽt ꝑ Imo. in d. l. Centurio. in 14. col. dicentem, ꝙ ista opinio valde esset sustentabilis, si non esset tex. nostræ decretalis hic. Secunda fuit opi. fin. Insti. de pup. subst. in §. qua rõne. in glo. magna, in fi. quòd intra pupillarem ætatem ualeat iure directo, postea verò iure fideicom. & ita sequitur Cy. in d. l. precibus. etiam si mater sit in medio, vt ipse ponit in addi. suis, et refert se ita cõsuluisse. Idem etiam sequitur hic Ioan. An. in nouel. per plures rationes, & maxime per tex. hic, & in d. c. Raynu. & hęc opi. tenenda videtur, vt j. dicetur. Tertia fuit opi. ꝙ intra tempora pupillaris ætatis valeat iure directo, postea verò euanescat in totum, & sic non valeat iure fideicom. & hæc opi. fundatur per iura, & rationes, de quibus est dictum ŝ. quando substitutio fit per verba directa, de qua dic, ut ibi dictum fuit.

82 †Quare Bar. in d. l. Centurio. dicit aduertendum esse quasdam coniecturas, ex quibus si apparet testatorem voluisse, quòd intra tempora pupillaris ætatis ualeat iure directo, & tunc procedat opi. glo. in d. §. qua ratione. ut intra tempora pupillaris ætatis ualeat iure directo, postea iure fideicom. etiam si mater sit in medio, quia licèt in dictis casibus sit pupillaris tacita, tamen admittitur contra matrem ex præsumpta uoluntate testantis, licèt tacita pupillaris comprehensa in expressa vulgari, quæ tantum comprehenditur ex legis dispositione, matrem nõ excludat. & de istis coniecturis j. dicetur. Si uerò nullæ coniecturæ appareant, sed testamentum simpliciter loquitur, & tunc cũ voluntas testatoris sit dubia, si mater est in medio, interpretabitur pro matre tanquàm in benigniorem partem, vt sic omni tempore sit fideicom. ut dicitur in l. quæ duos. ff. de re. dub. & ita potest procedere prima opi. glo. hic, de quibus ŝ. quod procedit, nisi sic ut substituti filij testatoris, qui ex præsumpta uoluntate testatoris matrem excludunt, ut per glo. fi. in d. l. precibus. & prædictis non ob. l. precibus. quia est speciale in milite. Nec ob. tex. hic, quia hic fit substitutio per uerba directa. Sed si non est mr̃, nec alia istarũ persona, de quibus ꝑ Bart. in l. j. & 2. ff. de vulg. & pup. tunc concludit Bar. ꝙ intra pupillarẽ ætatem sit directa pupillaris, postea fideic. non ꝙ substitutio directa conuertatur in obliquam, sed secundum quod futuris iudicabit euentus, præsumetur semper fuisse talis, vnde si filius moritur in pupillari ætate, semper pręsumetur esse pupillaris, sed postea semper fideicom. cum lex sit certa demũ, eo quod est certa natura, vt l. cum quidam §. quod dicitur. ff. de acq. hęred. vt plenius per Barto. in d. l. Centurio. dicentem, quod dictæ coniecturæ depræhendantur. Primo, si testator dicit, quod substitutus accipiat propria auctoritate, nam videtur velle, ꝙ iure directo, vt l. Titia. §. j. ff. de leg. 2. Secundo, si in aliqua parte testamenti constat, quod illud verbum commune testator acceperit pro directo, nam ita in sequentibus accipi debet, vt in l. si seruus plures. §. fin. de leg. 1. puta si antea in testamento testator dixit, accipiat sua manu, nam videtur quod sua auctoritate accipiat, vt l. Meuius. §. fundo. de leg. 2. Tertio si testator dixerit, quandocunque filius meus decesserit, volo hæreditatẽ meam totam & integram ad talem peruenire. Quarto, quando dixit, omnia bona mea ad talem perueniant, quia tunc nihil excipit, vt l. Iulianus. de lega. 3. secus si diceret, omnia bona mobilia vel immobilia, & non dicat, iura & actiones, vt no. in l. morientium. de verbo. signifi. Quinto, quando dixit, perueniant sine aliqua diminutione, vt ibi plenius per eum, & cum opi. Bar tenet hic Pe. de Anch. in quam etiam videtur inclinare Domi. Anto. in d. c. Rayn. eandem etiam sequitur Rapha. Cumanus in d. l. Centurio. qui ex eo quia contra opi. Bar. fortiter facit tex. nostræ decretalis, hic ad eum multipliciter respõdet. Et primo, quia hic fuit facta substitutio per verba directa, vt per verbum moriatur. Secundo, quia forte vxor testatoris hic non fuit mater. Tertio, quia hic filij erant inuicem substituti, ideo non fauetur matri, cum superesset persona, quæ ex præsumpta mente defuncti matrem excludebat, vt dicit Barto. ŝ. & facit l. Lucius. ff. de hæred. instit. Quarto, quia tex. hic nihil facit ad propositum, quod appareat, quia hic substitutio pauperum fuit directa, dum dixit, pauperes hæredes instituendo, & de illa ibi agitur, & hoc modo intelligitur etiam prima substitutio facta inter filios, nam si prima substitutio facta inter filios diceretur esse fideicom. ita quod semel fuisset locus causæ intestati, non posset habere locum secunda substitutio pauperum directa, etiam vbi mater non esset in medio. Sed aduerte, quia tex. hic clare obstat opin. Barto. & Bal. nam hic fuit facta compendiosa filijs impuberibus, & mater erat in medio, & tamen intra pubertatem est directa pupillaris. Et responsiones supra datæ non procedunt, non enim obstat prima, nam ipsemet Barto. in d. l. Centurio. in illa quęst. de compendiosa facta

per

ADDITIO.

a Vinc. God. An autem executor possit eligere se ipsum in pauperem, & sibi dare quod est in pauperes distribuendum. Mar. Socin consi. 11. circ. praesentẽ. uersi. ex quibus & uersi. quinimo. lib. 1.

per verba directa, tenet quod verbum moriatur, ſit commune, imò ex alio dicta reſponſio non procedit, quia licèt hic in tex. in ſubſtitutione facta inter liberos ſit dictũ verbũ, moriatur. tñ hic in tex. ponitur ratio, & regula, & quando congruit verbis, & perſonis, valeat iure directo: ſecus ergo ſi non congrueret perſonis, & ſic poſt pupillarẽ ætatem. Nec ẽt obſtat ſecũda reſponſio, quia eſt euidenter falſa, vt hic patet in tex. & glo. Nec obſtat tertia reſponſio, quia tex. hic exprimat cauſam, & rõnẽ, quare ſubſtitutio eſt directa. ſ. quia congruit verbis, & perſonis. Item quia pater poteſt matrem excludere, quam non poſſet ipſe filius. vnde tex. hic non conſiderat qualitatem ſubſtituti. Nec etiam ob. quarta, quia hic in tex. in ver. præmiſſæ nõque &c. agitur etiam de prima ſubſtitutione facta inter ipſos filios. Itẽ quia dictum inconueniens non poſſet reſultare tenẽdo opi. Ioan. An. ſ. ꝙ ſubſtitutio compendioſa per verba communia etiam matre exiſtente in medio intra tempora pupillaris ætatis ſit directa, nec eſt locus ſucceſſioni ab inteſtato. Itẽ, quia omnes Doc. hic exponunt verbum, inſtituendo, pro ſubſtituendo, & quia aliàs ad quid dixiſſet hic Papa, cum ſubſtitutionibus ſemper interpretatio ſit facienda &c. ſi enim verba fuiſſent ita clara, ꝙ fuiſſent directa, non fuiſſet locus interpretationi prædictę, vt l. ille aut ille. §. cũ in verbis. ff. de leg. 3. & ſic ad rationem iſtius tex. non poteſt reſponderi. Quare per hunc tex. tenenda videtur opi. glo. in d. §. qua ratione, quam ſecundo tenuit Cy. in d. l. precibus. vt ſ. & tertio Io. An. hic. & quarto eam ſequitur Ang. in d. l. Centurio. Non ob. ꝙ verbum moriatur, ſit directum, quia prout eſt dictum ſ. hoc non eſt, niſi quia illud verbum congruit tempori & perſonis: vnde in dubio iudicatur directum, & ſemper ſubſtitutio debet in dubio iudicari directa cum poteſt, vt dicit tex. hic. ſed ſi non congrueret tẽpori & perſonis, iudicaretur obliqua, ergo apparet ꝙ non eſt mete directum, quia tunc non oporteret aliter interpretari dictam ſubſtitutionem fuiſſe directam, vt ſ. vnde dicit Ang. ibi, ꝙ ad iſtum tex. non videt reſponſum. Et ſic iſtud verbum moriatur, eſt dubium, & erit directum & obliquũ ſm ſubiectam materiam, merito dicit tex. hic, ꝙ dicta ſubſtitutio in dubio directa eſt cenſenda, cum poſſit valere iure directo, eo ꝙ congruit tempori & perſonis, vbi ergo non poſſet, erit obliqua. dẽt ergo dictum verbum cenſeri cõe, ſm Ange. concludentem, ꝙ

a ſubſtitutio compendioſa facta impuberi per verba [a] cõia, etiã ſi mater ſit in medio intra tempora pubertatis, ſit directa, vt directa, vt dicit probari hic in tex. Cui etiam non ob. ſi diceret, ꝙ hic ſit ſpeciale ad pias cauſas, nam omnes Doct. hic concludunt non eſſe aliquam ſpecialitatem fauore pauperũ piæ cauſæ, ſed Papa reſpõdet hic de iure cõi, vt patet clare ex hoc tex. Et quinto hanc eandem opi. ſequitur Sal. in d. l. precibus. vt ibi per eum. Sexto eandem tenet d. Flo. in d. c. Raynutius. per tex. hunc, iuncto d. c. Raynutius. vt ſic etiam matre exiſtente in medio intra pupillarem ætatem ualeat iure directo, & poſtea iure fideicom. Septimo in hac eadem opi. reſidet d. Nico. in d. c. Raynu. Octauo eandem opin. ſecutus eſt Rapha. Fulg. per tex. hic, & in d. c. Raynutius. quibus ipſe dicit non videre reſponſum, de quo per eum in d. l. precibus. Nono eandem opi. tenet Imo. in d. ca. Raynutius. in 31. colum. & ibi plenius quam alius per 8. columnas concludit pro hac parte, & dicit ſo ita conſuluiſſe. idem etiam tenuit & ſequitur in d. l. Centurio. in 13. col. & ibi per 4. colum. de hoc articulo. ubi etiam uoluit, ꝙ cũ iſta opinio videatur ſaõs determinata per ius canonicum, & ſic ꝑ tex. hic, & in d. c. Raynutius. ꝙ etiam in terris imperij, & vbiq;

83 erit obſeruandum, quia quoties ſunt opinio. † de iure ciuili, debet tunc ſeruari opinio quæ reperitur approbata per ius canonicum etiã in foro ciuili, & in terris imperij, & vbique, vt no. in c. per venerabilem. qui filij ſint leg. & in c. licet ex ſuſcepta. ſ. de foro compe. & per Docto. in c. quanq̃. C. ad legem falci. Decimo hanc eandem opi. ſequitur domi. Fran. de Rampo. in d. l. precibus. prout refert Imo. in d. c. Raynutius. in 38. col. Vndecimo idem tenet Pau. de Ca. in d. l. precibus. & dicit ꝙ hodie iſta eſt communis opi. ſecundũ quam Doc. Bononien. ſic communiter conſulunt, & ipſe ſæpe conſuluit, & plures ſe ſubſcripſerunt, nec ab ea videtur eſſe recedendum, præſertim cum ſatis ſit conformis voluntati teſtatoris, & nulla bona aut clara reſponſio poteſt dari ad tex. hic, & ad d. c. Raynutius. Et aduerte, quia vt ĩ. patet, Bar. in d. l. Cẽturio. tenuit hanc eandem opinio. quando apparent coniecturæ, ex quibus conſtet quòd teſtator ſic voluerit: vnde videndum reſtat, an eius dicta de iure procedant. & primò quando teſtator dixit, pleno iure vel totã & integram. nam Bal. in d. l. precibus. dicit tria dicta. Primo, ꝙ quando per dictas coniecturas compendioſa poſſet valere iure directo, eſſet ac ſi teſtator expreſſiſſet per illa verba, talis ſit hæres, & ſm hoc ſequeretur, ꝙ poſt pupillarem ætatem euaneſcit in totum, ita ꝙ non valebit iure fideicom. vt eſt dictum ſ. quando compendioſa eſt facta per verba directa. Secundo dicit Bal. ibi contra Bar. & ꝙ dictæ coniecturæ non faciunt compendioſam, magis dici directam, q̃ ſine eis, cum ſemper dicta verba videantur probata a teſtatore cum termino reſtrictiuo. ſcilicet in ſuis bonis, quæ verba licèt ſubſtitutionem pupillarem non arctent, vt l. ſi ita. §. qui filio. ff. de ſecun. tab. tamen dicta verba arctatiua reſtringunt dubiam ſubſtitutionem, argu. l. Lucius. §. quæ habebat. ff. ad Treb. ſed reſtrictio ad bona teſtatoris inducit fideicom. l. cohæredi. §. cum filio. ff. de vulg. & pupil. ergo tales coniecturæ non inducunt, ꝙ ſit magis directa q̃ obliqua. & dicit ꝙ ſi teſtator fuiſſet interrogatus, an vellet ſubſtitutionem extendi ad bona non ſua, veriſimiliter dixiſſet ꝙ non, ideo in dubio non debet ad illa extendi velut ad incognita, ar. l. ſi quis ita. §. pe. ff. de teſta. tute. Tertio dicit Bal. ibi, ꝙ ꝑ illas coniecturas nil aliud intelligit, niſi Trebel. eſſe prohibitã a teſtatore in ſubſtitutione fideicom. & idem etiã dicit Ange. in d. l. precibus. & in d. l. Centurio. cõtra Bar. Sed aduerte quo ad primum, quia non dixit Bar. quòd tunc ſubſtitutio intelligatur facta per illa verba, talis ſit hæres: ſed quòd mens teſtatoris videtur eſſe, ꝙ valeat iure directo eo caſu, quo poteſt valere: vnde non ſequitur, ꝙ poſt pupillarem ætatem non poſſit valere iure fideicom. ex quo fuit facta per verba communia, ſecundum Imo. in d. c. Raynutius. in 30. colum. Quo ad ſecundum dic, quòd per illa verba, totam & integram, ſi non induceretur ſubſtitutio directa, poſſet detrahi legitima, vt d. §. cum filiæ. in qua filius non poteſt grauari, vt in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. ex quo ergo teſtator uoluit, ꝙ tota & integra ꝑueniat ad ſubſtitutum, datur intelligi quòd ſit directa, in qua legitima non detrahitur, vt eſt tex. hic, aliàs non poſſet venire ad ſubſtitutum ſine diminutione vel integræ, prout teſtator voluit. verbum ergo commune, quod poteſt ſe habere ad directã vel obliquam ſubſtitutionem propter eius largã ſignificationem, poteſt dici dubium, & in dubijs ſtamus coniecturis, vt in l. in conditio. primum locum. ff. de condi. & demon. & in l. Licet Imperator. & in l. ſi ſeruus plurium. ff. de leg. i. nec videtur ꝙ dicta bona in verbis ſuis habeant alterare ſubſtitutionẽ, ut in d. §. qui filio. & per Doc. in l. j. ff. de vulg. & pup. Et licèt etiã

b teſtator in dubio [b] non videretur de alijs bonis q̃ ſuis diſponere, tamen illud eſſet verum, quando principaliter illud non voluit, ſed ex quo voluit ſubſtitutionem eſſe directam, cenſetur in conſequentiam voluiſſe ad ſubſtitutum peruenire etiã alia bona pupilli, ne aliàs contingat pupillũ decedere pro parte teſtatũ, & ꝓ pte inteſtatũ: facit qd hr in l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutum ꝑ p. de vulga. & pupilla. ſecũdum Imo. in d. l. Centurio. qui modo prędicto ſaluat dicta Bar. vt ſ. Et pro quo quando teſtator dixit, totam & integram: facit quod habetur in l. q. ſolidum. §. etiam. ff. de lega. 2. & ſecus forte eſſet, ſi diceret totã ſimpliciter, & ſic non diceret totam & integram, per no. in l. fi. C. ad legem fal. & in l. quod ſi maritus. ff. de conſti. pecu. Et prædicta procedunt, quando teſtator dixit, totam & integram, vel omnia bona mea, non habet alterare, ut ĩ. ex quo eſt terminus vniuerſalis, & ſic eſt facta in omnibus bonis per rationẽ de qua ſ. per Imo. ſecus tamen videretur, ſi non eſſet facta in omnibus bonis, puta quandocunq; filius meus deceſſerit ſubſtituo Titium in bonis meis, quia tunc etiam intra tẽpora pupillaris ętatis, etiam ſi mater nõ ſit in medio, dicta ſubſtitutio erit fideicom. ex quo apparet expreſſe de mente teſtatoris in ſubſtituendis tantum in bonis ſuis, & faciunt aliæ rationes, de quibus per Bal. in d. l. precibus. Non ob. dictum Bart. in d. §. ſi filio. quia loquitur in expreſſa pupillari, vel vulgari, vel in cõpendioſa facta per verba directa, ſecus ſi ſit facta in bonis teſtatoris per verba communia, & ſic aliàs dubia, quia tunc ex quo verba ſunt clara, & certa, non eſt locus coniecturis, vt in d. §. cum in verbis. & in l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obli. & ita referunt quidam fuiſſe conſultum Florentiæ, quod dixit Bar. in d. §. ſi filio. non habere locum in compendioſa facta per verba communia in bonis teſtatoris, quod tene menti, quia

eſt

ADDITIONES.

a Vinc. God. Nota, ꝙ uerba teſtatoris debent recipere interpretationem a iure cõi, Ruy. conſi. 49 nu. 11 lib. 2. & improprari potius debent, q̃ ut ꝓſumamus teſtatorem ſuæ poſteritati extraneum prætuliſſe, Ruy. obſ. 155. nume. 6. lib. 2.

b Vinc. God. Dubium ſi eſt, qua mente aliquid ſit factum inter viuos, declaratur ex uerbis prolatis in ultima uoluntate. Iaſ. in l. qui filiabus. col. 3 ff. de leg. 1. Ruy. conſi. 161. nu. 18 lib. 1.

est no. limitatio ad prædicta, & ad glo. & Doct. in l. j. ff. de vul. & pupil. vbi dicunt, quod dictæ demonstrationes non habent alterare naturam substitutionis. Et etiam quia ex his patet maximus effectus resultans per istud vniuersale, omnia vel omnibus, vel quando est dictum integrè, vel sine diminutione, vel pleno iure: nam aliud esset, si aliquod istorum verborum esset appositum, per Imo. in d. c. Raynutius. Item adde aliam coniecturam, quia si testator dicit, quandocunque filius decesserit, talem substituo hæredem: vnde ex quo dicit hæredem substituo, erit directa intra pupillarem ætatem etiam matre existente in medio, vt ibi per eum. Et idem tenet Imo. in d. c. Raynu-

84 tius. in 41. col. in artic. substitutionis compendiosæ. † Item adde aliam coniecturam, quando filius fuit tantum institutus in legitima, quia tunc substitutio sibi facta per verba cõmunia erit directa pupillaris intra pupillarem, etiam si mater sit in medio, postea verò erit nulla. & ratio est, quia nõ potest filio substitui in legitima per fideicom. etiam si substitutio prædicta esset facta cum distributione temporũ, vt in d. l. quẽ in prioribus. secundum Bal. in d. l. ex tribus. Item adde aliam coniecturam per Bal. in l. quamq̃. C. de fideicõ. si testator dixit, quandocũq; filius meus decesserit, talem ei substituo: nam propter illud pronomen demõstratiuũ, ei, dicta substõ erit directa infra pupillarem ætatem: quod verũ videt in in hac substitutione compendiosa facta per verba cõmunia: secus si per verba directa, vel in substit. vulga. vel pup. quia dicta demonstratio nõ alteraret naturam substitutionis, & ita procedat glo. in l. j. & quod ibi dicunt Doc. s. de vulga. & pupil. & facit quod est dictum s. ad d. §. si filio. Et aduerte ad prædictas omnes coniecturas, quia licèt faciant compendiosam ualere iure directo intra pupillarem ætatem, tamen nõ propter ea faciunt, quod dicta cõpendiosa expiret postea: imò valebit iure fideicom. vt no. concludit Imo. in d. c. Raynu. in 40. col. licèt quidam dicant contrariũ & male.

85 † Sed quæritur primo, quid si cõpendiosa per verba cõmunia est facta cum hac dictione, quandocũque, vt quandocunq; filius decesserit, talem substituo, an ſm opin. tenentium, quod omni tempore sit fideicom. dicta dictio aliquid operetur. glos. in d. l. precibus. quòd non, & idem tenet Bal. in d. l. Cẽturio. licèt Io. de Lig. tenuit contrariũ, & non bene, vt per Bal. in d. l. si quis ad declinandam. quia dictio quandocũque, licèt sit pluriũ temporum comprehensiua, tamen non est distinctiua, vt ibi per eum, & in d. l. precibus. & idem tenet in d. l. Centurio. in 3. col. & in d. l. iam hoc iure. & Imo. in d. c. Raynu. in 8. 27. & 28 colũ. & 32. licèt idem Bal. in d. l. ex tribus. tenet contrariũ, etiam si cõpendiosa esset facta per verba directa, tamen tenendo cõem opin. de qua s. quòd compendiosa facta per verba cõia intra tẽpora pupillaris ætatis valeat iure directo, & postea iure fideic. ista quæstio sit parum vtilis, quia etiam sine dicta dictione, qñcunque, idem resultaret effectus. Limita tamen prædicta secũdum Ang. in d. l. Centurio. nisi apponatur duplex distributiuũ temporis, puta si dicatur, qñcunque filius meus decesserit, ipsa quaq; die talem substituo: nam tunc illud idem operatur, quod geminata dispositio, de qua j. proxi. dicetur. & hoc per l. si pluribus. §. j. ff. de verbo. oblig. Sed Imo. in d. c. Raynu. in 42. col. non videtur approbare hoc dictum, quia dictio, qñcunque est potius collectiua quàm distributiua, vt no. in l. si necessarias. §. si annua. ff. de pigno. act. de quo tamen per Ang. & Imo.

86 in d. §. j. † Secundo quæritur, quid si compendiosa est facta cum expressa distributione temporũ, ut si filius meus decesserit in pupillari ætate, vel postea quandocunque, talem substituo, dic quod glo. no. in d. l. precibus. tenuit quod tunc cẽseantur duæ substitutiones, vna pupillaris expressa, quæ admittitur contra matrem, & alia fideicom. propter distributionem temporũ, & ita sequitur Bar. ibi in fi. & in d. l. Centurio. & Ioan. An. hic, & idẽ Bal. in d. ex tribus. & in d. l. iam hoc iure. & in d. l. si quis ad declinandam. & Imo. in dicta l. Centurio. in 23. col. & in d. c. Ray. in 32. col. & ſm hoc omnes Doc. sunt in concordia, quòd compendiosa facta modo prædicto valeat intra pupillarem ætatẽ iure directo, etiam si mater sit in medio, & postea iure fideicũ. Sed hoc limita primo secundũ Bal. in d. l. ex tribus. ut prædicta procedant, quando distributio temporũ est facta ſm debitas ętates, ut s. secus si testator diceret, si filius meus decesserit intra 25. annum, vel postea quandocunque talem substituo, q. a ex quo non est facta mentio de pupillari ætate, non potest ualere iure directo, sed omni tempore erit fideicom. Non obst. d. l. Centurio. quia aduerbium directo, quod est ibi, soluit contrariũ. Secundo limitat Bar. in d. l. precibus. in penul. col. quando distributio fuit rationabilia distinguendo pupillarem ętatem: secus si irrationabilis, puta si testator dicat, siue hodie, siue cras, siue quandocũque moriatur. nam isto casu confunditur ratio distinctiua: unde confusa distributio nihil distribuit,

87 secundum Bal. ibi. † Tertio quęritur, quid si testator dicat, filio meo impuberi, si decesserit sine liberis, substituo talem, an propter illud verbum, impuberi. videatur talis substitutio restricta ad pupillarem ætatem tantum. concludit Bar. in d. l. Centurio. quod non, ex quo adijcitur verbũ instituo, quod est dispositiuũ, quo casu videtur appositum gratia demõstrationis. Et idẽ tenet Ioan. An. in d. c. Raynutius. secus autem si dictum verbũ impuberi, adiectum esset uerbo executiuo, puta dicendo filio meo impuberi, si decesserit, succedat talis: nam qualitas iũcta uerbo debet esse secundũ tempus uerbi, ut l. in delictis. §. si extraneus ff. de noxa. & ideo intra pupillarem ætatem talis substitutio valebit iure directo, postea uero euanescet in totum, quia tempore quo succeditur, debet esse impubes. Non ob. d. c. Raynu. ubi est adiectum uerbũ succedat, & tamen non restringit substitutionem ad tempus pupillaris ætatis, sed valet etiam postea iure fideicom. quia illud ideo est propter conditionem sine liberis ibi appositam in substitutione, propter quam testator uidetur sensisse etiã de tempore post pupillarẽ ętatem, in qua potest habere liberos: secus si dicta uerba sine liberis, non fuissent adiecta, quia tunc intelligetur substitutio ad tempus pupillaris ętatis, quod est no. pro limitatione & declaratione d. c. Raynu. secundũ Imo. ibi, in 42. col. Quæ autem sit ratio differentiæ, quare uerbũ succedat, vel deueniat, sit executiuũ & nõ dispositiuũ, sicut uerbũ, substituo. Bar. ibi non dicit, tamen forte posset dici secũdũ Bal. in d. l. pcibus. in pe. col. quod quando uerbum pupillo, uel impuberi, adijcitur conditioni, facit illam substitutionem esse pupillarem duraturam tñ intra pupillarem ætatem, dato quod fuerit facta per uerba cõia, nisi apponatur uerbum, sine liberis, quia tunc propter cõmune significatum uerbi, substituo, post pubertatem ualebit iure fideicom. Nec tunc obst. quod est dictum s. in tex. in 8. no. scilicet, quod ista uerba, sine liberis, non habeant alterare naturã substitutionis, quia illud procederet in expressa pupillari, uel in compendiosa facta per uerba directa, secus si per uerba communia, ut s. de quo etiam uide dicta s. in arti. quando compen-

88 diosa sit per uerba directa, in 4. q. † Quarto quæritur, an compẽdiosa facta per uerba cõia in casibus, in quibus s. est cõclusum, quòd contineat pupillarem, contineat etiam vulgarem. Bar. in d. l. Centurio. tenet quòd sic, quia illa uerba, si filius meus decesserit, uel quando decesserit, possunt intelligi siue decedat uiuo patre, siue postea, & siue post testamentũ ante mortem, siue postea, & sic continet vulgarem, quæ uerificatur etiã qñ institutus non potest esse hęres, quia decedit uiuo testatore. Nec ob. quòd si ualet ut directa vulgaris, non debet postea ualere iure fideicom. per no. in d. l. uerbis ciuilibus, quia respondetur, quòd illud procederet, si ualuisset semel iure directo post aditã hæreditatẽ, sed isto casu ualet, ut vulgaris añ aditam hæreditatem, & post aditam hæreditatem iure fideicom. & sic in diuersis casibus, ideo toleratur a iure, & istud etiam tenuit Iaco. de Are. & Cyn. in d. l. precibus. Non ob. quod habetur in d. l. iam hoc iure, quia procedit in substitutione breuiloqua, secus in compendiosa, de qua hic secundũ Imo. in d. c. Raynutius. in 44. col. & uide per eum in d. l. Centu. in 23. col. in casibus etiam, in quibus compendiosa pupillarem non continet, ut quia est facta puberi uel extraneo, & tunc si est facta per uerba mere obliqua, non continet vulgarem: secus si per uerba cõia, & dicebat Bal. in d. l. precibus. quòd uulgaris comprehensa in dicta compendiosa non potest continere tacitam pupil-

a larem, quia unum[a] tantum non continet aliud, ut ibi per eum.

89 † Et prædictis adde Ang. in d. l. Centu. dicens, quod si testator dixerit, si filius meus decesserit in pupillari ætate, uel postea qñcũque sine filijs, quod tũc sub pupillari expressa propter distinctionem temporum continebitur uulgaris tacita, & tunc si testatore uiuo filius decedat in pupillari ętate, substitutus nihil habebit, per l. si tempore captus. ff. de uulg. & pupil. & ff. de captiuis. in l. quod si filius. sed si decessisset post pupillarem ętatem, dicit Ang. ibi, quod substitutus admittetur, quia una uulgaris continetur sub pupillari, & pupillari ætate duran. & alia uulgaris cõtinetur sub illis uerbis, quandocunque, & idem tenet Angel. ibi, si dicta substitutio nõ fuisset geminata, puta si diceret, qñcunque filius meus decesserit, quia tunc infra pubertatem cõtinetur una pupillaris, & etiam una uulgaris, non tamẽ tacita com-

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde, quòd unum ubi est causa finalis alterius, illo sublato & aliud sublatum censetur. Ruy. consi. 12. nu. 1 lib. 1.

comprehensa in pupillari, sed vt comprehensa in compendiosa: de hoc tamen articulo vide plene per Doct. in l. j. ff. de vulg. & pupil. in illo dubio, an testam. possit incipere a tacita vulgari. & ibi plene de his. 90 † Quinto quæritur, quid de substitutione compendiosa facta per verba cōia, tamen in re certa, puta quicunq; filius me' decesserit sine liberis, substituo sibi Titium in tali fundo, vel talis fundus perueniat ad talem. cōcludit Bar. in d. l. Centuno. q non trahatur ad directam institutionē, vt no. in l. cogi. §. gñaliter. ff. ad Trebel. sed est necesse q fiat per verba directa ciuilia, vt dicitur in l. j. §. si ex fundo. ff. de hæredi. insti. & d. l. ex hæredi. §. fi. Si ergo testator instituit filium in certa quantitate, & si decesserit sine liberis, vel postea quãcunque, volo q dicta quantitas deueniat ad talem, q tunc non continet pupillarem, & sic directam substitutionem, sm Bart. ibi, Bal. tamen in d. l. precibus. in fi. intelligit, q nunc trahatur ad vniuersum, etiã si sit facta per verba directa ciuilia, quando habet conditionē directam, vt si decesserit in pupillari ætate: secus si diceret, quãcunq; decesserit, quia tunc nunq̃ particularis substitutio trahe- 91 retur ad vniuersum, de quo tñ ibi per eum. † Et intellige prædicta, qñ substitutio ñt expresse in certa re vel quantitate, puta substituo Titium in fundo, vel in centum. Et idem qñ filia esset instituta in re certa, vel in quantitate, & dicit testator, quæ res vel quantitas deueniat in talem, si filia moriatur sine liberis: secus tñ esset si substitutio fieret simpliciter filiæ institutæ in re certa, quia tunc etiam per verba cōia traheretur ad directam substitutionē, vt est casus sing. hic in tex. vbi filia fuit instituta in re certa, & simpliciter fuit facta substitutio, q si decederet sine liberis moriente filia, & quia non fuit dictum q moreretur in re illa substitutio iudicatur directa, & sic trahitur ad omnia bona ēt filiæ, quod tene menti, & ita sequitur Imo. in d. 92 c. Raynutius. in 44. col. † Sexto quæritur, quid si compendiosa per verba cōia fiat in certa portione, & conclude, q aut fit in quota bonorū, & talis non trahitur ad institutionē, quia censetur in re certa, per l. non amplius. §. fi. ff. de leg. j. & l. si quis seruũ. §. fi. ff. de leg. 2. Sed si fiat in quota hæreditatis, cōcludit Bar. in d. l. Centuno. q idem quando vnus solus fuit taliter substitutus. Si autem fuissent duo substituti per verbum cōe, vnus in dimidia hæreditatis, alter in alia dimidia, & sic tota hæreditas est distributa inter eos, nunc trahetur ad institutionem, quia tali modo videt facta diuisio hæreditatis, per l. filio. cum l. seq. ff. de leg. j. & facit glo. notabilis in l. quoties. & in l. filii. C. famil. ercisc. secus quando vnus tantū substitutus in dimidia, vel tertia, & sic non est distributa tota hæreditas, & verbum commune non est adiectum totalitati bonorū, quia nō trahitur ad institutionem, per ea quæ habentur in l. his verbis. ff. de hæredi. insti. & per glo. in Auth. de hæredi. & falcid. §. si vero nulla. & ita dicit Imo. esse tenendum, in d. l. Centurio. & in d. c. Raynutius. dicens, q ratio prædictorū est, quia quando substitutio fit pupillo per substitutionē, non agitur, vt fiat quis hæres testatori, sed pupillo, ideo si pupillus non reperit alius vlr hĩs datus, si aliqs est sibi & substitutus p uerba directa i certa re, trahit ad vlem substōnē, vt i d. l. cohæredi. §. fi. secus verò est, qñ substitutio esset facta p verbū cōe, qa nō trahit ad vlem substōnē, 93 vt ś. † Septimo quæritur de q. sæpius in facto cōtingente, quid si testator dixit, instituto filiū meum, & si decesserit sine liberis aut eius filij sine filijs, substituo Titium vel hospitale, an filij vltimo morientes sine filijs poterint grauari onere fideicom. Bar. in l. sed & si. §. j. de leg. 3. reliquit istam q. indecisam. sed in d. l. Centu. concludit duos casus, & primũ q possunt grauari, qñ relinquitur fideicommiss. sub duplici conditione alternatiua, puta si filius decesserit sine filijs, vel eorum filij sine filijs, per id quod habetur in d. l. ex hæredi. §. cū filiæ. & l. legato sub conditione. ff. de condi. & demon. Et idem Bal. in l. ab eo. C. de fidei. & in d. l. precibus. in vlti. col. in prin. ratio, quia hæreditas est grauata, & grauamen est scriptum in rem, ideo afficit rem ad vniuersumcunque vadat, cum pro tali fideicommisso a prin. omnia bona sint obligata, ar. auth. si quis rogatus. C. ad Treb. & iō dixit, q primus hæres videtur rogatus de restituendo post omnes, & ex eius persona esset consideranda Treb. & fal. & alienata interim secundū eum. Secundo casu, quãdo relinquitur nominatim a filijs filiorum, & sic apparet, q voluit grauare liberos vltimo morientes, & concludit Bar. idem esse, quia ex quo istos filios filiorum grauauit, videtur eis reliquisse, & sic onerasse eos, per l. denique. §. interdum. ff. de peculio leg. Bal. tamē videtur tenere contrariū in l. ab eo. & idem tenet Imo. in d. c. Raynutius. in 46. col. & in d. l. Centurio. in 25. col. vbi plene per eum. Sed tenendo hanc opi. q liberi vltimo morientes nō potuerint grauari, si non appareat, quem testator voluerit grauare, an filium sub duplici conditione, an verò liberos vltimo morientes sine liberis, dicit Bar. ibi, q in dubio præsumitur ipse filius grauatus, vt res potius valeat q̃ pereat, argu. l. quoties. ff. de rebus dub. & ita sequitur Imo. in d. c. Raynutius. Sed tenendo, q liberi potuerint grauari, quis in dubio præsumatur grauatus? Bar. ibi remittit ad no. in l. qui duos. ff. de vulg. & pu. sed dicit Imo. in d. c. Raynu. & in d. l. Centu. q ex quo liberi nō reperiuntur expresse onerati, in dubio videtur grauatus ipse primus filius, per no. in l. si seruus. §. qui margaritam. ff. de leg. j. & per Bar. in l. codicillis. in prin. ff. de vsufru. & vide per Bal. in d. l. ex tribus. & Ang. in l. ita tñ. §. qui suspectam. ff. ad Treb. & ibi per Imo. & per Bal. in l. cum virum. C. de fideicommiss. 94 † Octauo quæritur, quid si in persona vnius apponantur diuersa verba, puta quia testator dixit, si filius meus decesserit sine liberis, instituo & substituo Titium, vel bona mea ad Titiū perueniant, & in his eum hæredem facio. Bar. in d. l. Centu. refert duas opin. & primo vt iudicet tota substitutio directa. Secūdo concludit, q sit in electione substituti, an velit succedere p directam, an verò per fideicom. substitutionem, vt ibi plene per eum. & idem tenet Imo. in d. c. Ray. in 40. col. & idem in d. l. Cētuno. in 25. col. & ita etiam sequitur Ang. in d. l. precibus. Nono quæritur, quid si testator dixit, si filius meus decesserit sine filijs, volo q bona mea deueniant ad Titium iure substitutionis fideicom Bart. in d. l. Centu. concludit idem quod ś. vt sit 95 electio substituti, & idem tenet ibi Imo. & in d. l. Centu. † Decimo quæritur, quid si testator dixit, si filius meus decesserit, substituo Titiū vulgariter pupillariter & p fideicom. Bal. in d. l. Centu. cōcludit idem quod ś. ar. l. recusare. §. Titius. ff. ad Trebel. & hac forma substituendi cōiter hodie vtuntur tabelliones. Imo. tñ ibi in 25. col. tenet, q isto casu testator potius videatur voluisse facere plures substitutiones in diuersis casibus, s. vulgarem in suo casu hæreditatis non agnitę, & pupillarem in suo casu. s. si in pupillari ætate decederet, & fideicom. in casu quo post pubertatem decedat, ar. l. quod constitutum. ff. de test. mil. & facit quod no. Bart. in l. j. §. toties. ff. de dam. infec. & ita dicit fuisse de mente Cy. in d. l. precibus. in materia compendiosæ. & idem tenet Imo. in d. c. Raynu. in 47. col. Sed certe tenendum videtur quod dicitur per Bar. prout etiam tenuit Bal. in l. si filius hæres. ff. de libe. & posthu. & in l. non iustam. ff. ad Treb. vbi etiam dicit, q per huiusmodi substōnem non tollitur existentia statutis. Pro quo tex. in d. l. recusare. §. Titius. de quo tñ per Imo. & alios Doc. & in d. l. non iustam. & pro opi. Bart. facit l. si quis seruo. C. de ma. testamento. Vndecimo quæritur, quid si testator dixit, si filius meus decesserit sine liberis, tunc substituo sibi Titium infrascriptū meum hæredem. Cui adde quæ dicta sunt ś. in vltima coniectura de dictione, et, & per Bal in d. l. eam quam. & in antepe. coniectura. quando testator dixit, substituo hæredem &c. & vide per Imo. in d. c. Ray- 96 nu. in 47. col. † Duodecimo quæritur de terribili & difficili q. secundū Bar. in d. l. Centu. qñ. s. in persona diuersorū substitutorū compendiosè apponuntur prædicta verba diuersa, an directo vel per fideicom. succedant. & quia Bar. satis obscure loquitur, ideo conclude tres casus ex dictis per Imo. in d. l. Centu. in 26. col. & in d. c. Raynu. in 48. col. Et aliquãdo in persona vnius substitutorū ponitur verbum obliquū, & in persona alterius ponitur verbum directum ciuile, & tunc substitutus per verbū directum ciuile capit totū, siue fuerit substitutus in re certa, siue in sua portione simpliciter, vt d. l. cohæredi. §. fi. & hoc procedit, siue substitutus per verbum obliquū sit substitutus ad certam rem, siue ad certam portionem, siue ad totam hæreditatem, quia illam non potest capere, nisi per manus substituti per verba directa, cum verba obliqua non possint directari, vt in d. l. verbis ciuilibus. Scd'o casu, qñ in psona vnius apponitur verbū obliquū, & in psona alterius verbū directū, nō ciuile, & dic q vocatus per verbū obliquū est substitutus in re certa, & vocatus per verbū cōe est substitutus simplr, vel in residuo, qa tunc dictū verbū cōe vr adiectū totalitati bonorū, arg. l. 2. C. de hære. insti. ipse substitutus per verbū cōe erit hæres directo in totū: secus si vocatus per verbū obliquū sit vocatus in certa portione, & vocatus p verbū cōe sit vocatus in alia portione. qa tunc ambo veniunt ad partē eis ptingentē iure fideicōmissi, & nō directo. Tertio casu aliqñ in psona vnius apponitur verbū directū [a] ciuile, & in persona alterius uerbū directum

ADDITIO.

a Vide God Nota, quòd uerbum directum instituit, non obliquatur, & fideicōmissum non comprehendit, sed tantum vulgarem, etiã si testator ordinem charitatis tantum respexisset. Ruy. consi. 96 nu. 4. lib. 2.

ctum non ciuile, vel verbum cõe, & dic q si vocatus per verbũ
directũ ciuile sit substitutus in re certa, & vocatus per cõe sit
substitutus simpliciter vel in residuo, tunc quia verbũ cõe vr̃
adiectũ totalitati bonorũ, substitutus ipse p verbũ cõe erit hæ-
res vniuersalis directo, & alius in re certa. Sed si vocatus p ver
bũ directũ sit substitutus in dimidia bonorũ vel hæreditatis,
& vocatus per verbũ cõe fuerit substitutus in alia dimidia, vel
simplr̃ vel in residuo, tunc videbitur hæreditas distributa per
quotas, & quilibet vocabitur iure directo, vt no. in l. filio. §. fi.
ff. de leg. j. Si verò vocatus per verba directa sit substitutus in
vna re, vel quantitate, & vocatus per verbũ cõe sit substitutus
in alia re, vel quantitate, tunc substitutus per verba directa ca-
piet totũ iure directo, ex quo alius nõ reperitur vniuersalis hę-
res datus pupillo, & idem vr̃ dicendũ, si vocatus per verba di-
recta sit substitutus in tertia bonorũ, vel hr̃ditatis, & vocatus
per verbũ cõe sit vocatus in alia tertia. Nã ex quo est tota hęre
ditas distributa, reperit verbũ cõe fore adiectũ certę portioni,
& ideo substitutus per verba directa totũ capiet iure directo,
& vocatus per uerbũ cõe vr̃ substitutus per fideicõ. ad portio-
nẽ sibi assignatã. Et p̃dicta oĩa sunt de mente Bar. in d. l. Cẽtu.
dicentis, q supradicta in verbis cõibus habent locũ in verbis
directis non ciuilibus, quia quantum ad prædicta non viden-
tur differre verba cõia à verbis directis non ciuilibus, & ita ẽt
sequitur Imo. in d. c. Raynu. Et vide ad prædicta per Bal. in d. l.
97 ex tribus. ante fi. † Decimotertio quæritur de compendiosa &
reciproca mixta, ut qñcunq; filij mei decessertint, eos adinuicẽ
substituo, dic continere tunc fideicom. ẽt si solam reciprocam
non contineret, ut l. 2. C. de impu. & alijs substi. & no. in l. in te
stamento. C. de test. mili. quia uerbũ substituo, sine conditio-
ne importat tantum vulgarem non compendiosam, puta sub-
stituo Sempronium Titio, ut ff. de libe. & posthu. l. Gallus. §.
quidam recte. vnde non continet fideicom. Inde est, quòd si est
mixta cum compendiosa, quandocunq; decesserint, eos inui-
cem substituo, per illud uerbũ denotans plura tp̃a denotatur
98 fideicommiss. in ui compendiosæ, non in ui reciprocæ. † Deci-
moquarto & ulti. pro conclusione istius substitutionis cõpen-
diosæ notabilis & quotidianę debent põderari & notari octo
regulæ, & primo q ubi aliquis instituitur hæres, sibi substituitẽ
simplr̃, sine distributione tp̃um, & sine adiectione alterius cõ
ditionis necessario habẽtis tractũ temporũ, illa substitutio nõ
est cõpendiosa, sed continet solũ vulgarem, & ideo expirat in-
cõtinenti adita hæreditate, ut in l. post aditam. C. de impub. &
alijs substi. Exemplum, si instituo Titium simplr̃, ei substituo
Seium, ut in d. l. precib. & in l. j. & in l. iam hoc iure. ff. de vulg.
& pup. In illa tñ vulgari continetur pupillaris, si fiebat impu-
beri & in potestate, ut in d. l. iam hoc iure. Secunda regula, q
substitutio cõpendiosa facta per uerba obliqua omni tp̃e est
obliqua, quantũcunq; fiat impuberi, ut d. l. cohæredi. §. cum fi-
liæ. & nunq̃ conuertitur in directam, de quo per glo. & Doct.
in d. l. uerbis ciuili. Quod tñ fallit primo casu singulari in l. ne-
que enim. §. fi. cũ l. seq. ff. de testa. mili. Secundo fallit, qñ testa-
tor ipsam obliquã, quam forsan fecerat in codicillis, conuertit
in directam in testamento postea facto. Tertio fallit, qñ pupil-
lus extraneus adoptatur in filium, cui per illũ facta erat pupil-
laris substitutio: nam ante adoptionem ualebat, ut fideicõ. ut
per glo. in d. l. uerbis. sed facta adoptione ualet, ut directa pu-
pillaris, ut in l. 2. in uer. sed si extraneum. ꝫ. eo. quod qualiter p̃-
cedat, vide ibi per Imol. & alios Doct. Tertia regula, q substitu-
tio directa bene põt interdũ conuerti in obliquam, vt probatur
hic in tex. in fi. & in l. Sceuola. ff. ad Treb. & quia dictio inter-
dũ. denotat casualitatem, vt no. in l. interdum. ff. de condi. inde.
99 † Infertur ex hoc quarta regula, vt regulariter substitutio dire-
cta non conuertatur in obliquam, vt no. colligitur ex tex. hic,
propter illam dictionem interdum, hic positam. Qñ aũt possit
conuerti in obliquam, conclude sic, q si a princ. potuit valere
iure directo, & est vnica substitutio, vt quia sit facta sub vnica
conceptione verborũ, & per verba directa ciuilia, tunc nunq̃
obliquatur, vt in d. l. verbis ciui. & in l. in pupillari. eo. tit. Fallit
tñ in milite, matre existente in medio, vt in d. l. precib. ſm vnũ
intellectũ. Si verò a prin. non potuit valere iure directo, tũc be
ne obliquatur, siue non potuerit valere rõne defectus solenni
tatis, vt quia sit facta in codicillis, vt d. l. Sceuola. & per glo. no.
in d. l. verbis ciui. Siue non potuerit valere propter conditio-
nem personæ cui fit, vt quia fiat extraneo, vel non in potesta-
te, vel quia erat pubes, siue propter conditionem testantis, vt
quia erat pater naturalis, qui non potest substituere directo,
quantũcunque filius esset impubes, & his omnibus casibus
substitutio facta etiam per verba directa ciuilia valet vt fidei-
com. ſm glo. in d. l. verbis. Fallit in vno casu, si substituitur pu-
beri sub conditione, si decederet in pupil. ætate, quia tunc di-
cta substitutio tanquam facta sub cõditione impossibili est ip-
so iure nulla, si testator reputabat possibile, ſm Ang. in d. l. Cẽ
turio. forte quia credebat eum impuberem, licèt esset pubes.
facit tex. in l. seruo manumisso. ff. de condi. inde. secus si sciuis-
set illum puberem, quia tunc ualeret substitutio iure fideicõ-
miss. & reijceretur conditio impossibilis, ut in l. obtinuit. ff. de
condi. & demonstra. secundũ Imo. in d. l. Centurio. in 53. col. de
quo plenius vide per eum, & Doc. in d. l. uerbis. & in d. l. in pu
pillari. eo. ti. Quando aũt substitutio compendiosa facta esset
sub simplici conceptione seu distinctione temporis, si est fa-
cta per uerba cõia, uel directa nõ ciuilia, an possit postea obli-
quari, licèt a principio ualuerit iure directo. dic ut est dictum ꝫ.
in compendiosa facta per uerba directa. Et quid quando est fa
cta per cõia, & ibi plene de his, & etiam quando apponatur clau
100 sula codicillaris. & dic ut ꝫ. † Quinta regula est, quòd una substi
tutio directa interdum conuertitur in aliam directam, puta pu
pillaris in militarem, ut patet in d. l. Centu. Sexta regula est,
quòd substitutio directa dubia conuertitur seu interpretatur
in dubio in aliam directam. Exemplum, si dico, Sempronius
Titij hæres esto, & Titius sit filius meus impubes hæres insti-
tutus: nam est dubium an ualuerit substitutio pupillariter, p̃ut
uerba sonant, an uerò uulgariter: ideo si dicta substitutio non
posset esse directa pupillaris, ut quia deficiat aliquid de requisi
tis ad substitutionẽ pupillarem, tunc conuertitur in directam
uulgarẽ, ut in casu l. fi. C. de hære. insti. & per glo. in d. l. his uer
bis. † Septima regula est, q post aditam hæreditatẽ non põt q̃s
alteri substituere directo. fallit in milite, ut in l. in testamento.
C. de testa. mili. & ratio huius regulæ est ſm Ang. in d. l. Cen-
turio. quia postq̃ fuit quis semel hæres, nõ potest postea facto
testatoris desinere esse hæres, ut in l. ei qui soluendo. ff. de hæ-
101 re. insti. fallit in milite, ut l. miles ita. ff. de test. mili. † Octaua re-
gula est, q nemo alteri potest facere testm̃, nec sibi impediat te-
stamenti factionẽ contra rõnem l. stipulatio hoc modo conce
pta. ff. de uerb. obliga. & hoc fallit in duobus casibus. Et primo
si substituatur impuberi in potestate ꝯcurrentib. alijs requisi-
tis ad substitutionem pupillarem, de quibus per Doc. in d. l. 2.
Nam pupillaris substitutio dicitur testamentũ filij sibi factum
per patrẽ, ut est tex. hic, & in d. l. patris & filij. Secundo, si sub-
stituitur descendẽtibus nostris furiosis uel mente captis, ut in
d. l. humanitatis. aliàs aũt procedit regula supradicta, ut nemi-
ni substitui directo possit, ut Insti. e. §. extraneo. & procedit di-
cta regula, siue testator sit paganus, siue miles, ut est casus in d.
l. Centurio. ſm Ang. ibi assignantem rõnem, quia priuilegia
militũ non sunt trahenda ad alterius iniuriã, ut in l. impuberi.
ff. de admi. tut. & l. cum filijs. ff. de testa. mili. sed Imo. in d. l. Cẽ
turio. in fi. & in d. c. Ray. in fi. tenet ꝯrium in hoc dicẽs, q in d.
l. Centurio. ſm uerum intellectũ quẽ sequitur ibi Bart. & Bal.
est casus specialis in milite, qui potest directo substituere post
aditam hæreditatem, ẽt extraneo uel puberi. Non ob. rõ Ang.
quia non poterit miles facere hæredem directo ei, cui substi-
tuit, nisi in bonis prouenitis ab ipso milite: vñ in alijs remane-
bit libera facultas testandi illi, cui est facta substitutio per mili
tem, de quo in d. l. Centurio. per quam l. Bar. in l. j. C. de sacro.
102 eccle. in rub. circa fi. in 5. q. determinat, † q ad pias causas pos-
sit pater filio post pubertatem substituere cõpendiosa directa,
quia si hoc potest fieri ex priuilegio militari, ut ibi, & in d. l. in
testõ. Fortius ex priuilegio pię causæ, ar. d. l. j. & l. sancimus. in
fi. eo. ti. sed Bal. in d. l. j. in rub. in arti. de filiofa. in 8. q. fortiter re
prehendit Bar. quia si posset directo substitui puberi adita hæ-
reditate, offenderentur prædictæ regulæ iuris. Primo, quia pro
certo tp̃e haberet unũ hæredẽ, & pro certo aliũ. Secundo, q̃a
qui semel est hæres, desineret ipso iure esse hæres. Tertio, quia
bona semel unita separarẽtur. Quarto, q̃a hoc esset ꝯ casum in
terminis huius deci. ubi substitutio fuit facta ad pias causas, si
enim ipsi puberi posset substitui directo ad pias causas, ergo
non deduceretur Trebel. & frustra disputaretur in hac decreta
li, an ista substitutio facta de pauperibus, & sic ad pias causas
fuisset pupillaris uel fideicom. saltem quo ad bona testatoris.
item quo appellaretur hic substitutio directa, nã non pupilla-
ris, quia facta puber. uulgaris non, q̃a hære. adita. militaris nõ,
q̃a non miles. si uocas eam cõpendiosam, scias q cõpendiosa
directa debet reduci ad uulgarẽ uel pupillarẽ, sed ista ad neu-
trũ reduci potest, & si dicis eã cõpendiosam fideicom. habeo
propositũ, q non est directa, ſm Bal. ibi concludentẽ, q in hoc
dicta opi. Bar. nihil valeat, prout latis clarè p̃batur ex hoc tex.
quem ad hoc sing. tene menti. facit quod dr̃ j. in glo. de detrac.
Treb.

103 Trebellianicæ. † Circa septimũ & vltimũ principale, qualiter finiatur dicta substitutio cõpendiosa, dicit Bar. in d. l. Centuria. in fi. q cum ista substitutio contineat vulgarem, tũc finitur sicut finitur ipsa vulgaris, & idem quando cõtinet pupillarem, & idẽ quando continet exemplariã, finitur, quia sicut expirat substitutio, quam ipsa continet respectu fideicommis. ita expirat fideicom. puta quando substitutus decederet, quando ante euentum conditionis substitutionis, vt in l. si in persona. C. de fideicom. & plene per Bal. in l. cum filio. ff. de leg. j. vel quando hæres institutus decessisset ante aditam hæreditatẽ, fm no. in l. eam quam. C. de fideicom. In gl. in ver. trebellianicæ. ibi, canonicam portionem, quod procedit, siue relinquatur pauperibus certis vel incertis, vt per Bal. in auth. similiter. C. ad l. fal. & in l. id quod pauperibus. C. de epi. & cle. & vide per do. Pet. in tac. cano. epi. in 5. c. in ver. sexto principaliter. cuius dictum procederet de iure C. sed hodie qñ relinquitur pauperib. non videt relictum pauperibus certi hospitalis, licèt relinquatur in genere, vt est dictũ s. in ver. pauperes. cuius dictũ non procederet, de quo per Bal. in d. l. id quod. & per do. Ant. in c. 2. de sep. Quando verò relinquitur pauperibus certi loci, per Ioan. An.

104 & Doc. in c. dudum. de conuer. coniuga. † In ea. glo. in fi. no. gl. sing. tenentem, q de fideicõmis. vniuersali ẽt ad pias causas detrahitur Trebel. [a] Postea tñ respondendo vltimæ rationi istius gl. q hæres sãis lucratur ex eo, quia piè agit adeundo, vt pauperibus restituat, vt in Auth. de hære. & fal. in §. si vero expressim. Item posset dici, q tota hæreditas singulariter sit legata ad pias causas, & sic periret tota falcidia, vt no. in auth. similiter. C. ad l. fal. & per Spec. in ti. de testa. §. j. ver. quid si legatum. & ibi per Ioan. An. in addi. Sed ad hoc potest responderi, q hæres ipse non adeat, & sic nullum onus habebit, fm Ioan. An. vel quia hæc ratio contingit, lex non habuit respectũ ad hoc, vt in l. nam ad ea. ff. de leg. iij. Et secundũ Ioan. An. pro hac glo. facit, quia iste est casus omissus a iure Authenticorũ, ergo stamus iuri antiquo, vt in l. sancimus. C. de testa. Nec ob. q nomine falc. continetur Treb. quia illud procedit de impropria significatione, & in legitima impropriissime, vt per gl. in auth.

105 vnde & si parens. C. de inoffi. testa. † Item pro hac glo. facit, q licèt testator possit prohibere fal. non tamẽ Trebel. vt in auth. sed cum testator. & in l. si vt allegas. C. ad l. fal. & ibi no. Et hãc partem sequitur hic Arch. in addi. vt sic euitetur iurium correctio, s. de elec. cum expediat. eod. lib. quia dicta auth. similiter. non corrigit nisi in falc. ius antiquum, de quo iure poterat detrahi falci. de relictis ad pias causas, vt in l. j. §. ad municipium. ff. ad l. falcid. Iura ergo de singularibus statuta ad vniuersalia trahi non debent, nec econtra, ff. de reb. dub. l. lege. in tantum hæres cogitur adire, vt restituat, sed propter legata singularia non compellitur. Cum ergo in isto grauetur, recipietur in isto, vt quartam detrahat, secundũ Ioan. And. vt hic plene per eum tenentem se cum hac glo. Et idem etiam tenuit Old. in suo cõsi. 248. Et pro hac opi. consuluerunt Ioan. Cal. & Ioan. de Lig. prout refert Sal. in d. auth. similiter. Idem etiam tenuit Innoc. in c. cum tibi. circa fi. s. de testa. secundũ quod refert Bal. in l. & in epistola. C. de fideicom. Et ita etiam nouissime sequitur Ludo. de Vrbe in repe. auth. similiter. C. ad l. falci. circa fi. vbi plenius quàm alius examinat hunc artic. & respondet ad omnes rationes in 9̃rium, & dicit hanc opin. esse veriorem de iure, vt ibi plenius per eum. Fatetur tñ q 9̃ria opi. cõiter tenetur a Doctor. vt j. patebit. Sed 9̃riam opi. tenuit primo Spec. in ti. de instru. edit. §. compendiosè. ver. seu cum deductio. vt refert hic Io. An. Secundo eam sequitur Cyn. in d. auth. similiter. Tertio eam tenet Dy. in l. j. §. an fin. ff. ad Treb. Quarto, & idem sequitur Bar. in l. Marcellus. §. quod autem. ff. ad Treb. Per iura & rationes in hac glos. alleg. & etiam per text. in d. §. quod autẽ. vt ibi vide plene per eum. Quinto idem tenuit Bald. in d. l. si quis ad declinandam. in prin. & in l. id quod pauperibus. & in l. fi. C. de epi. & cleri. & in l. executorem. C. de execu. rei iu. & fundat se per iura alleg. hic in glo. pro hac parte. & idem tenet in d. auth. similiter. dicens hoc procedere, etiam si ipse filius sit grauatus de restituendo. Vbi etiam plus dicit per tex. in Auth. de ecclesiasticis ti. q etiam tunc cessaret falci. inducta per constitutionem alicuius loci. & ad hunc tex. respondet, q non debet sumi arg. a 9̃rio sensu, ex quo resultaret animus intellectus, vt in l. a. C. de cond. inser. Idem tenet Bal. in d. l. j. de sacrosan. ecclesiis. in 25. latere, vbi tamen respondet ad l. si quis. vt non faciat pro hac parte, q ibi erat improprius hæres, scilicet executor, quia cum sit hæres propter pauperes, ergo non deducit cõtra pauperes, l. cum filio. de leg. j. Et idem etiam tenet in d. l. in epistola. Sexto eandem opi. sequitur do. Anto. in d. ca. Raynutius. dicens esse sequendam, cum faueat animæ, refert tñ se vidisse consilia contraria. Septimo in hac ea. opi. residet Ioan. de Fan. & Do. hic adducens tex. Insti. de fideicom. §. sed quia. vbi dicit tex. proinde liceret quartam partem retinere, sicut ex l. fal. habere conceditur: ergo vr̃ velle tex. ibi, q in casibus, in quibus licet detrahere falcidiam, liceat detrahere Treb. sed in legatis ad pias causas non detrahitur falci. ergo nec Trebel. Nec obst. quod illa equiparatio non procedit generaliter, cum Trebel. detrahatur contra voluntatem defuncti, & non falci. quia potest responderi q illo casu, quo per ius expressum reperitur, stabitur illi, sed vbi non reperitur illa regula vitiata, stet æquiparatio secundum Do. Octauo cum hac op. transit do. Flo. in d. c. Raynutius. dicens ita cõmuniter seruari. Nono eandem tenet do. Ang. in d. §. q autem. Decimo idem tenet do. Nico. in d. ca. Ray. Vndecimo. Saly. in d. auth. similiter. dicit q de iure verior est opin. Ioan. And. & respondet ad tex. dum dicit, omni falci. cessante, ut exponatur, idest tota, vel omni fal. omni casu, & sic Trebel. detrahatur, cum ille tex. loquatur tñ in falci. & adducit rationem diuersitatis inter falci. vt ibi per eum dicentem, q d. §. quod autem. super quo se fundabat Barto. nil facit in illa æquiparatione inter fal. & Trebel. vt plenissime per eum, concludentem tñ tutius esse pro salute animarũ tenendũ Trebel. de fideicommis. pio non detrahi, sicut nec fal. vt ibi per eum.

106 † Duodecimo Imo. in d. §. quod autem. dicit de iure veriorem esse opi. Ioan. An. & respondet ad omnes rationes Bart. & dicit q tex. in d. §. quod autem. non probat opi. Bart. dicit tamen q forte seruaretur in practica opin. Barto. quia videtur esse cõmunis, & q in dubio vr̃ tenenda opi. quæ facit pro religione, vt in l. sunt personæ. ff. de religiosis. & refert q pro hac parte consuluit do. Fran. de Ramponibus, ut ibi per eum. Et vide ẽt per Ang. in Auth. de hæredi. & fal. in §. si uero expressim. ubi conatur prædictas opi. reducere ad concordiam, ut ibi per eum. Et prædictis adde sing. tenentem in l. cum tale. §. Meuiæ. de cõdi. & demon. q nedum prohibetur detrahi Trebel. uel falci. cũ immediate debet fieri restitutio ad pias causas, sed etiam quãdo mediate, puta si hæres primo loco est rogat' restituere extraneo, & extraneus postea ad pias causas. Nam tunc etiam ab extraneo non potest hæres Trebel. detrahere, ut sic in consequentiam non detrahatur ad pias causas, ar. l. cum dotem maritus. ff. ad l. fal. ubi uidetur tex. uo. de hoc. Videretur tñ, quòd si sub conditione, uel in diem deberet fieri restitutio, q tunc rõne interuallj medij tẽporis satis posset habere locum falci. uel Trebel. arg. in l. fal. non habetur proprio. ff. ad l. falc. Et vide notabiliter de hoc dicta per Bal. in l. eam quam. C. de fideicom. in le. a. & per Ang. in l. si seruus. ff. de condi. & demon. & Ludo. sequitur hoc dictum in d. auth. similiter. ubi uide de hoc.

107 † Sed tunc quæritur sing. nunquid ecclesia seu pia causa detrahat falc. uel Trebel. alteri piæ causæ, uel ecclesiæ, posito q uera esset opi. q ad pias causas detrahi non possit fal. uel Treb. Ange. in Auth. de san. epi. in §. sed hoc præsenti. in uer. si autem, tenet q sic, quia ratio, quare non detrahitur falci. uel Trebel. est in fauorem & priuilegium pietatis, ut patet in Auth. de ecclesiasticis titu. §. si quis autem hæres. sed dicit ipse, una pietas cõtra sibi similem pietatem nõ potest uti priuilegio, ut in d. uer. si autem, ut sic non cooperiatur unum altare, & alterum discooperiatur, ut in auth. nisi rogati. C. ad Trebel. & in l. assiduis. §. §. exceptis. C. qui potiores. Idem etiam & secundo tenuit Imo. licèt per pauca uerba, in l. j. §. ad municipium. ff. ad l. falcid. Tertio hanc partem tenuit Rapha. Cuma. in d. §. ad municipium. ubi etiam refert idem tenuisse Cyn. & Albe. de Ro. & facit ratio, quia de iure antiquo detrahebatur falcid. de legatis pijs, ut d. §. ad municipium. ius antiquorum postea superueniens corrigens ius antiquum, ut sic non intelligatur id in legatis pijs, ut in d. authen. similiter. certè si hæres, a quo dicta legata pia debentur, eodem modo est causa pia, non habebit locum ius authenticorum, cum res de facili redeat ad suam naturam, ut l. si unus. §. pactus. ff. de pac. & 35. dist. ab exordio. & maxime, quia priuilegium datum piæ causæ fuit cõcessum per respectum alterius causæ non piæ, ergo non est causa prophana, uidetur q cesset priuilegium piæ causæ, cum non sit tunc propter quid denominetur causa pia. Facit etiã pro hac parte l. Titio ususfru. in fi. ff. de condi. & demon. per quam dixit Bar. ibi, q si alicui in legato apponatur conditio, q non nubat de cõsensu Titij, q si secus faciat, legatum uadat ad pium locum, q isto casu non remittit

ADDITIO

a Vinc-God Trebellianica an detrahatur de eo quod superest deductis legatis, an uero debeat dotes de toto patrimonio. Ruy. consi. 44. nu. 7. lib. 3.

militiē conditio, ex quo causa in quam trāsfertur est priuilegiata. Item pro eadem parte potest adduci glos. in auth. qui rem. C. de sacrosan. eccle. volens ꝙ si vna ecclesia habet emphyteusim ab alia, & non soluit censum, ꝙ res incidat in cōmissum, & non vtatur tunc aliquo priuilegio. Sed contrariam partem tenet Lud. in d. auth. similiter. quia licèt verū sit, ꝙ priuilegiatus non vtatur priuilegio cō priuilegiatū, vbi adest hinc inde paritas, vt in l. sed & milites §. j. & 2. ff. de excusa. tu. & no. in l. sciendū. in fi. cum l. seq. & in d. §. exceptis. & per Cy. & Bar. in auth. quas act. C. de sacrosan. eccle. tñ illud procedit, qñ vterque est priuilegiatus in specie, quod non est isto casu, quo casu solum reperitur priuilegiata pia cā, vt contra eam non habeat locum lex falcidia, vt ibi plene per eum. Pro eadē ēt parte reperitur, quod consuluit Bar. & incipit ɔsiliū, Occurrit mihi, & mouetur primo, quia in hoc priuilegiū datur ecclesiæ passiuè nō actiuè. facit quod no. Cy. in auth. quas actiones. in 4. qō. Secundo, quia volens vti falc. tracta. de diminuēdo de alteri collatio, qd̄ fieri non debet, ideo est ꝙ hæres soluens non reperit, vt no. in

108 l. cum quis. C. de iu. & fa. igno. † Tertio facit d. l. si quis ad decl. §. fi. vbi ꝓbatur ꝙ pius locus piè debet soluere, quę relicta sunt, & non detrahere pietati respectu pietatis, vt d. §. exceptis. Item cæteris paribus, ex quo est hincinde pietas, superest vt implenda sit ipsa voluntas testatoris. Pro quo summe facit ipsa pietas, vt l. j. C. de sacrosan. eccle. Et sic potest dici pietas addita pietati. & facit optime tex. in d. §. si verò expressim. ſm Bar. in d. consi. Pro quo etiam facit ratio, quia falci. detrahitur contra tacitā voluntatem testatoris, vt in l. ꝙ de bonis. ff. ad l. falc. ergo fauēdum est, ꝙ non detrahatur, quia hæres quantum potest debet implere voluntatem defuncti, vt in c. si hæredes. ē. de testamē. Ad idem etiam ultra facit, quia ex quo testator voluit in specie deberi relictum ad piam causam, videtur prætulisse generali dispositione per eum facta de institutione hæredis ad pias causas, vt in regula generi. j. eo. lib. Et quia magis uidetur prædilectus legatarius in re legata, quàm hæres, vt in l. publicus Meuius. ff. de condi. & demonstra. Et vltimo facit, quia ex quo tex. in dicta auth. similiter dicit indistinctè, ꝙ legata pia nō defalcantur: certè debet indistinctè intelligi, ut 19. dist. si Romanorum. Sed aduerte, quia primam opi. tenuit d. Nic. in 15. col. ine. In præsentia, de proba. in glo. fi. per illam glo. & per tex. in d. §. sed hic præsenti, quia quando pia causa concurrit cum alia pia causa, cōcurrit priuilegium cum priuilegio: vnde cōquassatis priuilegijs vtuntur iure cōi, ar. d. §. exceptis. & dicit ita esse tenendum, licèt glo. in c. pontifices. 12. qō. 3. hoc non bene fir-

109 mauerit. † Dependet tñ hæc dubitatio ab illo dubio, quando

a sit, ꝙ priuilegiatus [a] vtatur priuilegio contra priuilegiatum, de quo ibi d. Nico. plene tractat. vnde cogita, quia ista pars videretur sine dubio tenenda in Trebel. Nam si Io. An. & alij cum eo tenuerunt, ꝙ Trebel. deducatur de loco pio per prophanum, quod est magis difficile, licèt de hoc sint opi. vt ē. tamen inter locum pium & pium videtur, ꝙ sine dub. illa opi. sit tenenda, ex quo non est tanta rō prohibitionis, & idē uideret tenēdū in fal. quia licèt detrahatur contra volun. defuncti, tamen hæres defalcando non peccat, quia tutus est auctoritate iuris ci. quod factum est propter publicam vti. ſm Inn. in c. quia plerique. de immu. eccle. propter quod dictum tenuit Bal. in auth. ad hæc. C. de vsu. in 8. col. in prin. ꝙ hæres, qui vtitur falci. contra tacitam vo. defuncti, non possit denunciari denunciatione euangelica in curia episcopali, & sic sequitur, ꝙ non peccet eā pia, si vtitur falci. contra causam piam, & maxime quia cessat tunc ratio finalis priuilegij ipsius causæ piæ, ex quo non concurrit cum prophana, vt debeat cessare priuilegium, vt in l. ꝙ diem. ff. de pact. Versatur ergo hincinde causa pia, & sic in pari causa videtur, ꝙ sit potior conditio hæredis possidentis, vt no. in regula, in pan. j. eo. lib. Aliàs cum hoc priuilegium fuerit cōcessum piæ causę, retorquetur, contra quod esse non debet, cū priuilegium non debeat redundare contra ipsum priuilegia-

110 tum, vt in l. si Ruffinus. C. de test. mili. † In glo. in ver. verbis. in prin. Aduerte, quia in substitutionibus, qui veniant appel. liberorum vel filiorum, est plenè dictum ē. in glo. in ver. liberis. & ibi multum notabiliter de hoc. & ibi etiam qui veniant appel. hæredum. Quibus adde primo, qui veniant appel. nepotum. dic ꝙ propriè comprehenduntur filij filiorum per lineam descendentem, vt l. j. §. 2. & l. 3. in fi. ff. de gradi. Ideo Fede. de Se. in suo consi. 38. quod incip. Viso &c. determinat ꝙ in statutis, vbi verba debent intelligi proprie, vt in c. in nostra. ē. de iniu. appellatione nepotum non cōprehenderetur, nisi nepos ex filio, & sic per lineam descendentem, licèt tex. in l. si instituta. §. j. ff. de inoffi. test. dicat, ꝙ etiam comprehendatur filius fratris,

& sic per lineam transuersalem. Pro quo etiam bonus tex. in c. j. circa prin. ē. de sentē. excom. eo. lib. Et Bal. in l. si auia. C. de succes. edic. alleg. ad hoc plures alios tex. & per Ioan. And. in c. fundamenta. ē. de elec. eo. lib. dicentem ita cōiter teneri, quia opi. vulgi & cōis vsus loquendi sic interpretatur, qui sequēdus est, vt in c. ex literis. el j. ē. de sponsa. Et hic nota, si testator fecerit substitutionem, vt aliquo casu bona reuertātur ad nepotes suos, qui comprehendi possint. Secundo adde, qui veniunt appel. successorū. & dic ꝙ in dubio intelligitur de successore vniuersali, non de particulari, vt est tex. no. ſm Bal. in l. quædam. ff. de eden. in prin. Tertio, quid si testator dixerit, si filius meus decesserit sine sobole, bona mea reuertantur ad illos de sobole mea, qui contineantur appel. sobo. Bal. hic remittit ad no. in l. fi. de bo. dam. vbi dicitur, ꝙ nomē sobolis importat idem, qd̄ nomen liberi, & sic veniunt descendentes tam per lineam masculinam quàm fęmininā. facit l. j. C. ne rei dominicæ vel templorum. & l. j. & 3. C. de naturalibus libe. vbi probatur, ꝙ sub tali vocabulo veniunt ēt legitimati per oblationē curiæ, & fortius per ingressum religionis, vt per Bal. in l. j. circa fi. C. de sa-

b crosan. eccle Quarto, qui veniant appel. progeniei: vide in l. fi. C. de emanci. lib. vbi progenies appellatur filius, nepos, & pronepos, & similes ſm Bal. hic, vnde dicebat do. Pe. in c. veigentis. ē. eo. ibi proban, ꝙ progenies sumatur pro linea descendentium. Quinto, quid si fiat mētio de prosapia, puta si testator dixit, ꝙ bona reuertantur ad illos de prosapia mea: vide in l. si q̄s ex corpore. & ibi per gl. C. de murileg. lib. xj. & in l. cum satis. & l. diutius. C. de agri. & cen. li. xj. vbi dicitur, ꝙ ꝓsapia est generatio, vel familia alicuius, ſm Bal. hic, & sic veniunt illi, qui cōtinentur appel. generationis, vel familiæ. Sexto, quid si fiat mentio de generatione. dic vt in l. iurisconsultus. §. posteriore. ff. de gra. & in c. statutum. el a. & ibi per glo. j. de hæreti. eo. lib. vbi dicitur, ꝙ sunt descendentes per lineam masculinam secūdum Bal. hic, & ibi etiam habetur, qui dicantur esse de prima & secūda gn̄atione. Sed Pau. de Ca. in l. j. C. de ɔdi. in fer. refert se ɔsuluisse, ꝙ nepos ex filia dicatur esse de generatione recipiētis emphyteusim. alleg. Spe. in tit. de loca. §. nunc vero aliqua. ver. 155. secus in honoribus & immunitatibus, vt in l. liberos. ff. de Senatoribus. & facit c. vbicunque. j. de pęnis. & l. j. ff. de iu-

111 re immunitatis. † Septimo, qui veniant appellatione posterorum. dic ꝙ in successionibus seu substitutionibus comprehenduntur tam nati ex lineam masculinam, quam fęmininā, vt in l. generali. C. de insti. & subst. & in l. cum acutissimi. C. de fideicom. In priuilegijs verò cōprehenduntur nati ex linea masculina, non fœminina, vt in l. vacatio. ff. de mun. & hon. & in l. quod hic, verbis. ff. de leg. 3. & in l. j. in fi. ff. de iure immu. & in c. j. de feudo Marchiæ. & hoc in fauorabilibus. In odiosis verò vide in c. vbicūque. j. de pęnis. & per Dy. in regula priuilegiū. j. co. lib. & in l. 4. ff. de iure immu. & in l. venditor. ff. de religio. & in q. 4. §. item peccato. Octauo, quid si per testatorē fiat mentio de suis consortibus, vide per Bal. in l. si fundum. ff. de contrahen. emp. dicentem, ꝙ ſm cōmunem vsum loquendi appellantur omnes illi, qui sanguine cōiuncti sunt, & hi proprij appellantur etiam si sanguine non sint coniuncti, dummodo tamen sint de eadem domo, seu casata. Nono qui dicantur de domo, vide per Bat. in l. j. ff. ad sil. dicentem, ꝙ illi, qui veniunt appel. familiæ. Pro quo glo. no. in l. j. C. si quacunque prædi. po. et in l. cum vnus. ff. de ali. le. & uide per Batt. in l. tutelas. ff. de capi. di. & in d. l. pronunciatio. Decimo, qui dicantur de familia, puta si testator dicat, ꝙ bona reuertantur ad alios, qui sunt de sua familia, vide in l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de verb. sig. & in l. fi. C. eo. tit. & vtrobique per Bar. & Bal. Vndecimo qui dicantur decippo domus, & dic ꝙ dicuntur esse illi tantum, qui per lineam mascu. ascendunt, ſm do. Pet. de Perusi. facit quod no. in l. j. §. seruus. ff. de ven. inspi. vbi dicitur, ꝙ per agnatos conseruatur honor domus. & etiam quia ipsæ fœminæ non possunt leuare faldam domus & casatæ, ut per glo. in c. 3. qui feud. dare pos. & per Ang. in l. pro hærede. in fi. ff. de acqui. hæredi. Duodecimo, quid si testator dixerit, redeant bona ad illos de gente mea, vide quod no. in l. j. ff. de probatio. vbi dicitur, quòd veniunt cognati & sic consanguinei ex latere matris, ſm Bal. hic, sed ſm alium intellectum veniunt etiam agnati, & sic ex

latere

ADDITIONES.

a Vide God. Priuilegiatus posse uti priuilegio aduersus priuilegiatum, Alex. in l. si apud. ff. de mino. Ias. in l. Marcellus. nu. 37. ff. ad Trebel. quid si priuilegiatus renunciauit priuilegio, an possit eo uti. Alex. consi. 197. lib. 2.

b Vide God. Progenies comprehēdit omnes descendentes [illegible] linea masc. [illegible] Cor. consi. 307. uidetur per totum lib. 2.

112 a latere patris. † Decimotertio, qui contineantur appel. generis, seu dicantur esse de genere. glo. in d. l. j. dicit, quod continentur illi, qui per lineam mascu. descendunt. Pro quo est bonus tex. in l. j. in fi. ff. de rate immu. sm Bal. hic, quod tn̄ fallit fauore libertatis, quo casu cōprehenduntur et descendentes per lineā mascu. vt l. j. & s. ff. de libe. causa. Item comprehēditur frater, vt in l. cum quid, de interdi. & rele. Item legitimati, vt l. qm. C. de naturalibus lib. sm Bal. ibi, non autem venirent hastardi, sm Bal. in l. fi. eo. titu. Decimoquarto, qui dicantur de prole. & dic quod illi, qui veniunt appella. liberorū, vt est tex. no. in l. diutius. C. de agri. & cen. lib. xj. & in l. officiales. C. de epis. & cle. Item comprehenduntur etiam legitimati, vt in l. diui. s. de naturalibus li. Decimoquinto, quid si dixerit testator, quod bona deueniāt ad illos de antiquitate sua. dicit hic Bal. quod antiquitas idem est, quod consanguinitas, vt in l. cum scimus. in fi. C. de agri. & censi. lib.

113 xj. † Decimosexto, qui contineantur appel. suorum, & vsque ad quem gradum, vide per glo. in l. si fœmina. C. ad Turpil. dicentem, quod illi, quorum iniuriam quis prosequi potest, sm Bal. hic. & facit tex. in l. petitionem. in §. egredientes. C. de aduo. diuer. iudi. gl. in. Insti. de hære. quali. & diffe. §. j. Decimoseptimo, qui contineantur appel. domesticorum, puta si dixerit testator, quod restituuar bona suis domesticis. & quod illi, qui sunt de familia, sm Bar. in l. j. ff. ad Sil. de quo vide per gl. in §. fi. Insti. de testa. & in l. præsenti. C. de his qui a sec. confugi. & no. in c. 2. j. de ver. sig. Decimooctauo, quid si fiat mētio per testatorem de homine, puta si filius meus decesserit sine homine. dic quod continentur filij masculi, vt l. hominis. de verbo. signi. secundū Bal. hic, & vide ibi, an possint comprehendi fœminæ. Decimonono, quid si dixerit, sine natis. dic quod continentur filij & nepotes, vt l. natorum. ff. de verbo. significa. Bald. hic. Vigesimo, quid si dixerit, si decesserit, sine necessarijs, qui contineantur appel. necessariorum, vide in l. fi. ff. de iusti. & iu. & in l. j. in fi. ff. de eo quod pro tutore. & in l. impuberem. in prin. ff. de suspe. tuto. vbi probatur, quod sint cognati, & sic consanguinei ex parte patris, secundum Bald. hic. Et idem si diceret, si filius meus decesserit sine necessitudine, quia hoc verbum idem importat, vt in l. in fidei

114 commiss. §. cum Polidius. ff. de vsu. sm Bal. hic. † Vigesimoprimo, quid si testator dixerit, bona mea deueniāt ad ꝓpinquos meos, qui contineantur appella. propinquorum. concludit hic Bal. quod illi, qui sunt vltra liberos, licèt & ipsi liberi propinqui dicantur, vt no. in d. l. officiales. & per Cyn in l. etiam. C. de testi. & vide tex. in l. fi. C. de verb. sig. probantem, quod de propria significatione appellatione propinquorum non veniunt gener & nurus: & vide etiam tex. no. in l. j. C. vnde vir & vxor. probantem, quod appellatione propinquorum non venit vxor vel maritus, nec etiam alij affines ex parte vxoris, vel viri, quod etiā inducit ibi Bar. & Bal. ad statuta, quod minores seu mulieres nō possint contrahere sine consensu propinquorum, vel quod causæ cōpromittantur inter propinquos, vt prædicti non comprehendantur: veniunt ergo appel. coniunctorum alij consanguinei, vt probat tex. in c. quonies. in prin. s. de testi. Vigesimosecūdo, quid si testator dixit, deueniāt bona mea ad coniūctos meos. qui contineantur appellatione coniunctorū. & dic quod veniunt consanguinei, imò etiam venirent affines, vt videtur probare tex. in l. sed & hæ. in prin. ff. de procu. ideo est quod venit tunc maritus, & vxor, & in l. manifestissimis. §. cum autem in confinio. C. de fur. Non tn̄ venirent filij spurij, vt voluit gl. in cle. j. de bapris. & Inno. in c. nonnulli. in fi. s. de rescrip. & Bal. in l. id quod pauperib. C. de epis. & cle. referens Dy. ita cōsuluisse. Quid autem sit de filijs naturalibus tantum, per Inn. in c. nonnulli. & per Imo in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Tre. Vigesimotertio, quid si dicat testator, restituantur bona mea meis consanguineis, qui contineantur appel. consanguineorū. concludit hic Bal. quod propriè loquendo continentur fratres, & illi, qui sunt ex latere transuersali, vt in l. post consanguineos. ff. de suis & leg. & in dicta l. fideicōmissa. §. cum Polidius. Et adde, quod

a consanguinei [a] dicuntur nēs illi, qui quoquo modo nobis sanguine coniuncti sunt, vt in c. non debet. de cōsan. & affi. Et sic venirent etiam illi, qui sunt ex latere materno, vt per glo. Bar. Bal. & Imo. in l. cum quidam. §. quod dr̄. ff. de acq. hære. dicentes hoc maxime procedere sm cōem vsum loquendi, de propria tamen significatione vocabuli secus esset, vt s. vnde dicebat sing. Io. And. in c. sciant s. de elec. eod. lib. quod si constitutio esset pœnalis, appel. consanguineorum non includerentur affines, imò et dicebat Bal. in d. l. fi. quod de propria significatione nō cōprehenderētur mr̄ & auia, licèt secus sit sm cōem vsum loquendi, qui præferri debet cuicunque propriæ significationi, ut l. Labeo. ff. de supel. lega. cum simi. Vigesimoquarto, quid si dicat testator, bona mea deueniant ad affines meos, de quibus intelligatur. vide in l. non facile. §. affines. ff. de gradibus. & per Bal. no. in dicta l. fi. & uide tex. & Docto. in l. cum eorum. §. affinitatis. ff. de postulando. & in l. affinitatis. C. cōia de succes. & ibi notabiliter per Bal. & in dicta l. j. C. vnde vir, & vxor. & in dicta l. fi. & per glo. in dicto c. non debet. & vide tex. in l. non id. C. de hær. insti. Vigesimoquinto, quid si dixit, bona mea deueniant ad meos parentes. concludit hic Bal. quòd de propria significatione contineantur ascendentes vsque ad tertium gradum. & in d. l. iurisconsultus. §. parentes. sed large loquendo continentur vsque in infinitum, ut in l. qui liugādi. §. j. ff. de in ius vocan. & uide in c. 2. s. de ver. sig. Vigesimosexto, quid si dixerit, uolo quod bona mea restituantur meis descendentibus, & tunc dic, quòd veniunt illi, qui uenirent appellatione liberorum, & an ueniant tunc spurij, uel naturales tantum, dic ut s. et uide quod no. per Doct. in l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & subsli. & per glo. sing. in c. statutum. el 2. s. de hæreti. eod. li. per Doct. Per quam glo. etiam ibi probatur, quòd in materia non pœnali appellatione descendentiū includuntur descēdentes tam per lineā masculi. q̄ fœmini. secus si materia est pœnalis, quia non includerentur per lineā fœmininā descendentes, de quo ibi per Do. & adde, quòd si concederetur priuilegium alicui & suis descendentibus posteris masculis & fœminis, quod non cōprehenduntur fœminæ, nisi uirgines, aut uiduæ, nō autē nuptæ, ut uoluit sing. Bar. in l. quoties. C. de priuilegijs scholarium. lib. 10. Et idem sequitur Lud. de Vrbe in l. j. ff. ad Sillanianum. ibi et uide de his per eum. Vigesimoseptimo, quid si dicat testator, uolo quòd bona mea redeāt ad ꝓximos meos. dic quod continentur cōsanguinei, imò et appellatione proximorū cōtinentur maritus & uxor, ut in l. cum aliter. C. de agna. intellige tn̄ sm subiectā materiā. Vigesimooctauo, quid si dixerit testator, uolo quod bona mea restituantur illis de patrimonio meo. & dic quod tunc cōprehendunt oēs illi, qui cōprehēderent appellatione familiæ, ut voluit sin. Ang. in d. l. fi. Vigesimonono, quid si dixerit testator, uolo quod bona mea deueniant ad illos de casata mea, seu de casato meo. concludit Imo. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. in 12. col. quod licèt hoc vocabulū propriè non sit inuentū a iure, tn̄ vulgariter & sm cōem usum loquendi intelligitur de illis de domo, seu de agnatione, & sic concludit idē esse dicendū in hoc uocabulo, quod est dictū s. qn̄ per testatorē fieret

115 mentio de illis de domo sua, sm Imolā ibi. † Trigesimo, quid si fiat mentio de agnatis, uel cognatis. concludit hic Bal. quod appellatione agnatorū ueniant cōsanguinei ex latere paterno, ut l. j. §. j. ff. de gra. sed appellatione cognatorū ueniunt cōsanguinei ex latere materno, ut l. j. & 2. ff. de gradibus. Insti. de succes. cognatorū, per totū, de cognatis uide notabiliter dicta in c. ubicunque. in fi. de pœnis. in 6. & ibi per Io. And. Trigesimoprimo & ultimo, quid si per testatorē fiat mentio de sua stirpe, puta, volo quod bona mea restituantur illis de stirpe mea, uel meis cōsanguineis per stirpem meam descendentibus, uide tex. singu. in l. si quis suos. in prin. C. de inoffi. testa. Per quam Bal. ibi dicebat, quod intelligitur tantum de suis descendētibus, quod ideo est secundū eum, quando huic dictioni adiungitur nomen, quod significat generationem suā, sicut dicit testator de stirpe mea progenitis, quod inducit ad emphyteusim, quando esset recepta pro se & alijs de stirpe sua progenitis, ut intelligatur solū de suis descendētibus, quod no. alias autem dicebat idem Bal. in l. pero. §. fratre. ff. de leg. 2. per vnam glo. ibi, quòd paria sunt, si testator facit mentionem de stipite suo, uel de illis de stirpe sua, ac si diceret de illis de domo mea, uel de casato meo, & sic sequitur, quod non uenirent tunc consanguinei ex parte matris, quia illi non dicūtur de stipite uel de stirpe, & idem quod Bal. ibi, tenuit Imo. in d. §. fratre. in fi. vnde dicebat Angel. in d. l. fi. quòd si testator legat stipitem domus suæ, uidetur legasse illis de stipite suo, quod nn. quia sæpius in facto contingit. Et ad prædicta uide per Pet. de Ancha. in c. ubicunque. j. de pœnis. & per

116 Imo. in d. §. si quis rogatus. & hic per Bal. † In glo. in uer. possit. in fi. patet ergo, quod licèt legitima dicatur debita a filio ipsi matri iure naturæ, ut dicit tex. hic, tamen potest pater substituendo filio suo impuberi compendiosè, quando substitutio ualet iure directo, priuare matrem legitima filij, quia talis substitutio filio decedente in pupillari ætate trahitur ad omnia bona tam testatoris quam pupilli, vndecunque quæsita, &

idem

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde, quod consanguinei, qui sunt diuersæ speciei per inclusionē agnatorum masculorum, non excluduntur, Ruy. cons. 107. nu. 6. lib. 4.

Idem esset in expressa substitutione pupillari, vt Instit. de pupil. substit. §. non solum. & in l. sed si plures. §. sd substitutos. ff. de vulg. & pupil. & latius est dictum ṡ. Priuatur ergo tunc mater legitima filij sui, vt l. Papin. §. sed nec impuberis. C. de inoffic. testamen. Sed contra prędicta oppo. hic Archidia. in ver. bona omnia. de c. fi. 17. q. vlti. vbi dicitur, qui vult filium priuare legitima, & ecclesiam instituere hæredem, alium quærat quem cõsulat quàm Augustinum, & Deo propitio neminem inueniet. Et sic vult ille tex. quòd non liceat trãsferre bona ad ecclesiam, & priuare filium successione, cum dicatur potius debita filio, quàm ecclesiæ. Ita ergo non debet posse mater priuari legitima filij sui ex dispositione testatoris, quia non minus pro ipsis parentibus, quàm liberis relinqui debet, vt dicit tex. in l. nam & si parentibus. ff. de inoffic. testa. Soluit Archid. q illud procedit de iure poli, sed tex. hic procedat de iure fori. & sic vult Archid. q licèt in foro iudiciali testator possit priuare matrem legitima sui filij, tamen de iure poli, & sic in foro conscientiæ non possit per rationem tex. d. c. fi. Ex quo infert, q substitutus pupillariter in foro conscientiæ non possit retinere legitimam matris, quod dictum est singulare & nouum dictum, satis videtur probari per rationem tex. in d. c. fi. & d. l. nam & si parentibus. & quia legitima dicitur debita matri a filio iure naturæ, vt ṡ. & pro matre faciunt notabiles rationes, quas adducit Bald. in d. l. precibus. post princi. in ver. circa tertium &c. facit etiam, quia licèt ita reperiatur statutum per leges ciuiles, q mater priuetur legitima filij sui, tamen non videtur q propter hoc in foro conscientię & quo ad Deum quis debeat esse tutus, vnde de istis ll. ciuilibus dixit Augustinus, j. de libero arbitrio. Lex inquit ista, quæ regendis ciuitatibus fertur, multa concedit, ac impunita relinquit, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur. Sed in contrarium facit, primo quod determinat S. Tho. parte 2. q. 96. q lex humana facta ab habente auctoritatem si non nutrit peccatum, ligat etiam in foro cõscientiæ, prout refert Io. And. in c. 2. ĩ. de vsuris. eo. lib. ergo lex ciuilis ita disponens, ex quo non nutrit peccatum, sit seruanda etiam in foro conscientiæ, nisi diceres, q satis nutriat peccatum, ex quo mater priuatur legitima filij sui, vt in d. c. fi. Secundò contra matrem adducitur notabile dictum Innoc. in c. quia plerique. ṡ. de immu. eccle. vbi voluit, q licèt falcid. detrahatur per hæredem contra tacitam volũtatem defuncti, vt in l. quod de bonis. ff. ad l. falci. tamen hæres defalcando legata non peccat, quia hęres est tutus auctoritate iuris ciuilis, quod est factũ propter publicam vtilitatem, fm Innocen. & sic in foro conscientię est hæres tunc tutus, ita ergo sit tutus quo ad Deum ipse substitutus, ex quo ipsa substitutio pupillaris fuit inuẽta pro pter publicam vtilitatem, vt l. 2. in prin. ff. de vulg. & pupil. Tertiò contra matrem adducitur tex. in terminis hic, vbi non solũ lex ciuilis, sed etiam ipse Papa, & sic ipsa ecclesia approbat & statuit, q substitutus pupillaris excludat matrem a legitima filij. ex quo ergo hoc est approbatum per sacros canones, vt est tex. hic, sequitur q ipse substitutus salua conscientia, & quo ad Deum possit retinere legitimam filij debitam de iure, non ipsi matri ipsa matre in totum exclusa, nec potest dici q iste tex. procedat de iure fori, & non de iure poli. Nam nõ peccat, qui aliquid facit auctoritate legis & canonis, vt 23. q. 4. qui peccat. & l. Gracchus. C. de adulte. & sic nõ est dicendum, q Papa hic sic statuerit cum peccato. Dubium tamen facit, quia legitima succedit loco alimentorum, & in alimentis non videtur q possit renunciari etiam cum iuramento, vt in c. cum quidam. ṡ. de iureiu. & sic si mater indigeret, non videtur q salua conscientia possit substitutus retinere legitimam, & alimenta debita matri iure naturæ sine peccato.

S V M M A R I V M.

1 *Religiosus potest deputari executor non solum in testamẽto, sed etiam in alia quacunque vltima voluntate.*

2 *Quid si religiosus acceptet, vel exequatur officium executoris sine licentia, an sit ipso iure nullum quod facit.*

3 *Religiosus vt possit exequi officium executoris, requiritur q licentia sit petita & obtenta.*

4 *Fratres minores non possunt esse executores testamentorum.*
Et an possit eis committi nominatio executorum, vel electio pauperum.

5 *Quid si testãtor dixerit, q executor debeat exequi cũ consilio fratris minoris.*
Quid in religioso non claustrali, an possit dari executor.

6 *Minor 25. annis, & maior 17. potest esse executor in testamentis.*

C A P. II.

RELIGIOSUS. Officium executoris vltimarũ voluntatum religiosus suscipere vel exequi non potest, nisi sui superioris licentia petita & obtenta. h. d. Et habet duas partes prin. Primò ponitur dictum, cuius rationem reddit ibi, cum velle. Secundò ibi, sane. diffinit casum trimembrem, & rationem reddit ibi, ne voluntatis, & casum excipit ibi, nisi. 1 † Nota primò, q non solum in testamento, sed etiam in qualibet alia vltima voluntate potest deputari religiosus[a] vel alius executor, secundum Domi. Pro quo etiam tex. in clemen. j. ĩ. eodem lib. & ibi per glos. in ver. cuiuslibet. & quia tex. loquitur hic indistincte, sequitur, q non solum ad pias causas, sed etiam ad non pias causas ad exequendam quamlibet vltimam volũtatem defuncti poterit esse executor, & ita tenet do. Nico. & Docto. in c. Ioannes. ṡ. eo. petita & obtenta licentia superioris. & voluit Spec. in titu. de instru. edi. §. nunc verò. in j. col. quod non refert quo nomine nuncupetur, an executor vel fideicõmissarius, nec alio nomine, imo etiam voluit Bal. in l. id quod pauperibus. in princi. C. de epis. & cleri. q valeret deputatio, etiam si dicator, constituo talem dilapidatorem meorum bonorum ad exequendum meum testamentum. sicut in simili dicitur per Innoc. & Doct. in c. petitio. ṡ. de procur. quia cum habemus effectum, parum curamus 2 de nomine, vt Insti. de leg. §. si quis in nomine. † Secundò tenementi ibi, non potest. q acceptatio officij executoris vel executio facta per religiosum est ipso iure nulla, vt hic notabiliter probatũ. Nam negatiua præcedẽs verbum, potest, prout est hic, reddit actum de iure impossibilem, & necessitatem importat, vt voluit glos. sing. in ver. non potest. in regula j. j. eod. lib. Pro quo etiam facit dicta clem. j. Tertiò no. ibi, petita. iuncto tex. ĩ. quòd vbi in aliquo actu requiritur licentia alicuius, tunc petitio ipsius licentiæ debet præcedere actum, ideo est, quòd hic religiosus non potest suscipere istud officium, nisi petita licentia. facit text. & glos. in c. licet. ṡ. de regularibus. & in clemen. fi. de elect. De alijs verò consensibus vide per Innoc. in c. cum consuetudinis. ṡ. de consuetu. & plenius quàm alibi per Imo. in c. 3. ṡ. de his quæ fiunt a prę la. Non ergo sufficeret licentiam peti ex post facto, sed debet præcedere & a principio peti, vt ĩ. 3 & facit auth. licentiam. C. de episco. & cleri. † Vltimò nota q ad hoc vt executor possit suscipere officiũ executoris, & exequi, requiritur quòd licentia sit non solum petita, sed etiam obtenta in specie, vt patet hic in tex. ibi, super hoc, nec sufficeret tacita, sed debet esse expressa, vt dixit hic singu. Io. And. & Domi. vt voluit glos. in ver. obtenta. in d. clem. j. facit etiam quod notabiliter voluit Archi. & Io. And. in c. si abbatem. ṡ. de elect. eod. lib. dicentes, q vbi in aliquo actu requiritur licentia alicuius, non sufficeret tacitus consensus. Patet ergo ex tex. quòd vbi requiritur alicuius licentia, debet esse obtenta, vt per glo. in d. c. licet. tamen dixit ibi singu. Io. And. q regulariter licentia debet esse obtenta, nisi in casibus in quibus a iure contrarium reperitur expressum. quod nota. In glos. 2. in princi. nota ex glos. q licèt appellatione religiosorum veniant omnes, qui profitentur tria substantialia regulæ, tamen fm subiectam rationem materiæ intelligitur de claustralibus tantum, vt est in casu istius decis. fm glo. Quando verò apponeretur dictio vniuersalis, vt quia dicatur, quicunque religiosi.[b] & tunc veniunt religiosi largo modo sumpti, licèt non profiteantur tria substantialia regulæ, fm glos. no. in clem. j. de decimis. & per glo. pen. 4 in c. quorundam. de elect. eo. lib. † In ea. glo. ibi, mendicans. intellige, nisi sint fratres minores, quia nõ possunt esse executores, vt in clem. exiui. §. proinde. & §. verum etiã. de ver. sig. fm do. Io. And. & per glos. in d. cle. j. in ver. suscipere. Sed quæritur primò, an possint esse consiliarij in modo distribuẽdi. & dic q sic, vt est text. in d. §. verũ. vnde poterit facere testator, q executor debeat exequi de cõsilio cuiusdam fratris minoris, fm Bal. in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccle. Secũdò quæritur, an possit fratribus minoribus cõmitti nominatio executorum. dic quòd non, quia executores debent esse certi, vnde non solum fratribus minoribus, sed etiam nec alijs fieri posset hæc commissio. Pro quo glo. no. in ver. cęrtè. in c. tibi qui. ṡ. de rescri. eo. lib. & voluit Io. And. in c. j. ṡ. de procur. eo. lib. super glo. in ver. certa. & idem tenet Bart. in l. alio. ff. de ali. leg. & Imo. & Domi. hic. & ita est tenendum, licèt Io. An. in addi. Spec. in titu. de instru. edi. §. nunc aliqua. & Bal. in l. id quod pauperibus. C. de epis. & cleric. aliud velint. Tertiò quæritur, an possit committi electio pauperum. Bar. in sua minorica, tenet q sic, cum possint esse cõsiliarij.

A D D I T I O N E S.

a Vin. God. Adde, q religiosus non potest esse arbiter sine consensu superioris. Ruy consi. 14 nu. 15 lib. 2.

b Vinc. God. Religiosi in quibus casibus possint esse procuratores Fely. in c. j. & A. col. pen. in fi. de re iud.

ſiliarij, ſed Pe. de Anch. in d. cle. exiui. tenet contra, & idem ſequitur Bal. in l. id quod pauperib. C. de epi. & cler. & in d. auth. ingreſſi. Non ob. l. cum pater. §. hæreditatem. ff. de leg. 2. & l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebel. quia fratres minores ſunt expreſſe prohibiti eligere, & nominare pauperes, ſed propne eſt officium executoris, & non reperitur eis permiſſum, ſed tantum præſtare conſilium. Et aliud eſt eſſe in officio, aliud pro cō
5 ſilio. de quo plene per Bal. in d. authen. ingreſſi. †Quarto quæritur, quid ſi teſtator dixit, quod executor debeat exequi cum cōſilio fratris minoris, & eius conſenſu, alias executio nō valeat. Cyn. in d. authen. ingreſſi. tenet quod licet bonum ſit requirere conſilium & ſequi, ſi tamen non requiratur, vel ſequatur cōſilium, valebit executio, ne ipſis fratribus minoribus vna via concedatur, quod eſt eis generaliter prohibitum, arg. c. 1. ē. de cleri. coniug. eod. lib. alias daretur via, quod nihil poſſet fieri ſine eorum conſenſu, quod intelligit Bal. in d. auth. ingreſſi. quādo teſtator ſimpliciter iuſſit conſilium requiri, & ſequi, alias ſi vltra procedit annullando, non valeret executio facta in contrarium, quia in officijs, quæ non ſumunt formam a lege, ſed ab homine, debet ſeruari diſpoſitio in propria forma, vt in l. ſi quis mihi bona. circa. fi. ff. de acquiren. hære. & idem ſequitur Bal. in d. l. id quod pauperibus. In eadem glo. ibi, de clauſtrali, vult ergo glo. quod religioſi non clauſtrales, vt qui præſunt beneficiis perpetuis, poſſint acceptare officiū executoris, & exequi ſine licentia ſuperioris, cum iſti non habeant velle & nolle, ſecundum glo. in c. de monachis. 16. q. 1. & in clemen. religioſis. de procur. in prin. & poſſunt in iudicio eſſe ſine licentia ſuperioris, vt ē. de iudic. cum deputati, vnde in iſtis ceſſat ratio
6 iſtius tex. ſecundum glo. hic. & idem ſequitur Domi. † In eadē glo. in fi. no. gl. quod minor 25. annis, & maior 17. ciuiliter poſſunt eſſe executores, & de minore idem tenet Specu. in d. §. nunc vero. hic alleg. in ver. quid de minore, non ſolum de conſuetudine, ſed etiam de iure, per no. in cap. qui generaliter. hic alleg. Quid autem ſit in pupillo. vide per Bald. in d. l. id quod pauperibus, vbi tenuit, quod non in his, in quibus verſatur induſtria, vt in eligendo pauperes, vel aliter, ſecus vbi non verſatur induſtria, vt eſt in mittendo in poſſeſſionem vel aliter, quia nunc poſſet, ex quo eſt capax intellectus, argum. l. 1. §. cæterum. ff. de acquiren. poſſeſ. In muliere vero licet glo. in l. tutela. ff. de tutel. dicit, quod non poteſt eſſe executrix, tamen dicas quod eſſe poteſt etiam de iure, vt tenuit Spec. in d. §. nunc vero. verſ. quid de muliere. & Barto. in l. alio. ff. de alimen. leg. & Bald. in d. l. id quod pauperibus, vbi dicit hoc procedere etiam in iudicijs ad pias cauſas, vt ibi per eum. In gloſ. in ver. obtenta. in princip. no. ex glo. iuncto tex. quod religioſus ſicut prior poteſt pro vtilitate monaſterii eſſe extra clauſtrum, ita & ꝓ alio officio pio, dummodo ſit cum licentia ſui ſuperioris. Quis autem intelligatur ſuperior, & dic quod immediatus, & ab illo licentia petenda & obtinenda eſt, ſecundum Ioan. Andr. quod procedit, niſi conſuetudo vel conſtitutio eccleſiæ diſponeret, quod petatur & obtineatur a ſuperiore immediato, vt no. io. c. cum l. & A. ē. de re iud. Quid autem ſi ſuperior mediatus, a quo dicta licentia eſt petenda, ſit mortuus. Io. Mon. tenet hic, quod Papa dare poterit hanc licentiam. ſed Archi. dicit, ꝙ ēt Eṗs poterit, arg. 61. diſtin. obitum. & iſta opi. Archid. communiter approbatur ſecundum Ioan. de Lign. Lapus vero hic tenuit, quod tunc capituli conuentus, vel adminiſtrator, ſeu œconomus hęc poterit, arg. cap. cum olim. ē. de maiori. & obe. etiam in cap. pen. & fi. ē. de ſup. negli. & ita ſequitur hic Domi. quia ſi dare hanc licentiam eſt iuriſdictionis, tūc ſuccedit capitulum, vt in capit. 1. ē. de maio. & obed. eodem lib. Si vero eſt de adminiſtratione ſpiritualium, & idem, vt probant iura ſupra allega. per Lapum.

S V M M A R I V M.

1 *Executores plures poſſunt dari ad exequendum.*
2 *Mors & abſentia remota æquiparantur.*
3 *Voluntas defunctorum debet omnimodo adimpleri, & in hoc iura maxime prouident.*
4 *Epiſcopus quando poſſit ſupplere defectum executoris.*
5 *Executores ſi ſunt plures dati, non videntur inſolidum conſtituti, niſi teſtator expreſsè dixerit.*
Quid ſi executores ſunt plures quam duo, & diſcordant.
6 *Commiſſaria vel aliud officium tutela non tranſit ad hæredes.*
7 *Teſtator an poſſit prohibere ius accreſcendi inter executores.*
8 *Miniſterium nudum commiſſum alteri ſub nomine dignitatis, non tranſit ad ſucceſſorem.*
9 *Expreſſio facta proprij nominis, ſi ſit facta, operatur quod videatur eſſe electa induſtria perſona.*
10 *Executio in teſtamento non videtur data inſolidum, & vnus ſine alio exequi non poteſt.*
11 *Diſpenſatio ablatorum, & male acquiſitorum, an pertineat ad Epiſcopum.*
12 *Conſtitutio Epiſcopi reſeruans ipſi Epiſcopo abſolutionem & diſtributionē incertorum, an valeat.*

Sane. Officium executorum per alterius impotentiā vel
1 voluntatem non impeditur. h. d. † No. primo poſſe deputari plures executores ad exequendum, de quo plene per Spe. in tit. de inſtr. edit. § nunc vero. ver. ſed ſi alter. & verſ. ſeq. & ver. ſed nunquid debet iurare. & hic per Archid. dicentem, quod licet executores teneantur iurare, ar. l. ſi quis pro redemptione. C. de dona. tamen non tenentur ſatiſdare, arg. l. diuus. ff. ſi cui plus quam per l. Fal. & ita tranſit hic Ioan. And. Bar. tamen in l. diuus. limitat hoc procedere, niſi poſt teſtamentum
2 cęperit eſſe non ſoluendo, de quo ibi per Docto. † Secundo no. quod mors & abſentia remota æquiparantur quo ad tribuendam poteſtatem propter impedimentum alterius. facit ca. 2. ē. de procu. eod. lib. Tertio no. ibi, nolente. quod ſi vnus ex pluribus executoribus nolit exequi, alter exequi poterit, quod procedit etiam ſi nollet exequi poſt ſuſceptum ſiue acceptatum, vt patet ex ratione iſtius tex. & ſic acceptatio iſtius officij facta per alterum non facit, quod non poſſit fieri executio ſine eo, quando non vult, vel non poteſt exequi, ſecundum Archid. idē tenentem, licet prius tenuerit contrarium per cap. Ioannes. ē. eod. quod non obſt. licet ibi dicatur, quando debeat cogi executor, ſecundum Archid. & Ioan. And. quod no. vnde infertur ex hoc tex. quod officium executoris ſit voluntarium etiam poſt acceptationem, quod intellige quo ad hunc effectum, vt ſic alius executor poſſit exequi, vel quando nō acceptaſſet officium, alias poſt acceptationem poſſet ad hoc compelli per Epiſcopum, vt eſt tex. in d. capit. Ioannes. & vide per Docto. in l. 1. de lega. & per Bal. in d. l. fin. §. ſed & ſi quis. in 4. colum. C. communia de leg. & in d. l. nulli. circa princip. & idem ſi incępiſſet gerere, poſito quod alias expreſsè non acceptaſſet, ſecūdum Bal. in d. l. nulli circa princip. dicens, quod executor dicitur incępiſſe gerere, quando ſe immiſcuit executioni, vt ibi ꝑ
3 Bald. † Quarto no. ibi, ne voluntates. no. quod iura prouident quantum poſſunt, ne voluntates defunctorum impediantur, vel differantur. facit capit. nos quidem. & capit. ſi hæredes. ē. eod. Intereſt enim reipu. vt voluntates defunctorum exequantur, vt in l. vel negare. ff. quemad. teſta. aperian. Ideo eſt hic ſtatutum, ꝙ ſi vnus de executoribus nolit vel velit exequi, ſed nō poſſit propter abſentiam vel aliud impedimentum eſſet modici tēporis, quia tunc deberet ſocius expectari, arg. huius tex. ſm Io. An. facit c. prudentiā. §. addicimus. de offic. deleg. & c. ſciſcitatus. ē. de reſcrip. & ita ſequitur Bal. in l. nulli. in fi. C. de epiſ. & cle. Quinto nota ibi, libere, q͂a poterit alter exequi nō expectata reuerſione abſentis, vel voluntariè nolentis, vel ꝙ eṗs alium ſubroget loco illius, ſm Io. An. ex quibus no. hic Dō. ꝙ verbū, libere, importat vt nō ſit neceſſaria alterius requi
a ſitio, vel alterius cōſenſus, facit gl. no. in ver. libere.[a] in cle. dudū. de ſepul. & no. in c. licet eṗs. ē. de præb. eo. li. Sexto no. ibi,
4 aliud, † ꝙ licet eṗs poſſit ſupplere defectū vel negligentiā executoris, vt d. c. Ioannes, & c. tua. & c. nos quidem. eod. titu. tamen hoc procedit, quando non ſupereſſet alter de executoribus, quia quamdiu ſupereſt aliquis, qui velit & poſſit exequi, Epiſcopus ſe nō intromittit, licèt alij ſint negligentes, ſeu nolunt vel nō poſſunt exequi, nō ergo ſuccedit eṗs in locū nolētium vel morientium, ſeu nō potentiū exequi, nec in locū taliū poteſt alios ſubrogare, ſm Ioā. An. & Bal. in d. l. nulli. in fi. imo inter executores circa eorū officiū habet locū ius accreſcēdi,
5 niſi teſtator expreſſe prohibuerit, vt hic in tex. † Vltimo tenementum ſing. ꝙ pluribus executoribus ſimpliciter datis, nō videtur dari inſolidum, niſi teſtator vel alius expreſſe hoc prouiderit, & ſic ſequitur. ꝙ quādo ſunt ſimpliciter dati, nō poſſit vnus exequi vel vendere ſeu eligere ſine altero. & ita tenet Spec. in d. §. nunc vero. ver. quid ſi. niſi alter nolit vel non poſſit, vt hic dicitur, quod videtur intelligere Bal. in d. l. nulli. in fi. quando diſtributio eſt certa, quo caſu non requiritur arbitrium omnium, ſecundum ꝙ eis melius videtur, ſed quando eſſet certa, vt quia dixit, tali pauperi relinquo decē, tūc vnus ſolus poſſet ſoluere, & exequi ſine altero, ēt ſi alter ꝓhiberet q͂a nō refert

per

A D D I T I O.

a Vin. God. Libere dicitur aliquid ad alium pertinere, quando actum poteſt exercere ſine conſenſu uel conſilio alterius. Cur. Iun. conſi. 2. num. 3. & Dec. in conſi. 231. in prin. lib. 2.

per quem fiat mera executio facti, arg. l. si fuerit. & ibi per Dy. ff. de manu. testamento. & idem sequitur Bald. in l. consilio. ff. de curat. furiosi. Quando vero essent dati insolidum, & tunc quilibet potest exequi, quod intelligit Bal. in d. l. consi. quando executio esset super certis, vel etiam super incertis, dummodo alter non prohibeat seu contradicat, aliàs verò si alter contradicat, & executio est fienda super incertis, tunc episcopus est diffinitor discordiæ, secundum eum ibi. & idem dixit in d. l. fi. post prin. C. cōmunia. de leg. quando inter pares executores esset discordia, quia ad pias causas episcopus, & in prophanis præses loci est diffinitor, vbi enim executio est certa vel incerta, semper præfertur volens exequi, & impedimentum vel voluntas alterius non curatur, vt hic in tex. Sed vbi executio esset incerta, & quilibet vult exequi suo modo, tunc est quòd procedunt supradicta. Sed quæritur, si executores sunt plures quàm duo, putà sunt 5. vel 6. & discordant, vel sunt impediti in numero pari, vel dispari, an habeat locum iste tex. vide singu. per Federic. in consi. 64. quod incipit, pone quòd. & videtur velle primo, quòd sic, dicens quòd siue sint 3. siue 4. non insolidum deputati, tunc vnus solus cæteris impeditis vel nolentibus exequi poterit, quia ratio istius tex. ibi, nec voluntatem testatoris &c. concludit generaliter in omnibus casibus. Item si hoc non esset, tex. hic non dixisset, pluribus. Item esset multum arctare istum text. dicere, quòd solum habeat locum in duobus executoribus, vel datis in pari numero, sed quia vt plurimum dantur in numero dispari, ideo non debet restringi fauor istius textus. Non obstat verbum vno, & verbum alius, hic positum, quia imo facit pro, si consideretur verbum, pluribus. & sic est sensus, quòd si plures sint executores in pari vel dispari numero, vnus solus possit exequi alijs nolentibus vel impeditis. Sed certè textus hic dixisset alij. sed quia dicit alius, in singulari, videtur quòd tantum locum habeat in duobus executoribus. nec est eadem ratio, quando discordia esset in numero pari, sicut quando in dispari, vt in c. fi. s. de re iudica. videtur tamen ibi velle Federi. quòd idem sit etiam in numero dispari, vt sic vno impedito duo possint exequi. & satis operatur fauor in hoc, quia de iure vno ex tribus simpliciter datis impedito, duo non possent procedere, vt in c. vno delegatorum. s. de offic. delega. vnde cum ista decisi. sit exorbitans a iure communi, non sunt amplianda verba. & graue videtur, quòd si testator facit quinque executores simpliciter, quòd vnus solus posset, imo videtur hoc contra voluntatem testatoris, cum plus sit recedere a voluntate testatoris hoc casu, quàm quando si ex duobus Impeditis vnus exequatur. facit quod no. in glos. penul. in c. 2. s. de arbi. eod. lib. Tu aduerte, quia videtur tenēdum, vt iste tex. locum habeat etiam in quinque vel plurib. executoribus etiam in dispari numero, vt vnus solus possit cæteris nolētibus vel impeditis, per rationes istius text. vt j. etiam dicetur. Debet tamen hoc intelligi secundum ea, quæ dicta sunt s. vt si executio est certa, semper præferatur volens exequi, & impedimentum vel noluntas aliorum non curatur. Si verò executio est incerta, & idem, quia præfertur volens exequi, sed si omnes volunt exequi, sed quilibet suo modo, tunc si sunt in pari numero, Episcopus est diffinitor discordię, vt s. Si verò sunt in numero dispari, tunc videtur quòd maior pars præiudicat minori, & ita est de mente Bal. in dicta l. fi. dum allega. l. maiorem. ff. de pact. cogita tamen. In glo. in ver. simpliciter. in fi. quid autem si testator dedit quator executores cum clausula, vt omnes vel maior pars ipsorum distribueret vnà cum Ioanne, qui erat de numero ipsorū quatuor, postea mortui sunt duo superstite Ioanne, & alio, an poterunt exequi. Ioan. Cald. in consi. 45. huius titu. tenet quòd sic, per istum tex. qui licèt loquatur in duobus altero mortuo, tamen in pluribus locum habet, quādo maior pars deficeret per rationem istius tex. sm eum ibi. & ita sequitur hic Domi. 6 † In glo. in ver. mutuo. in princ. idem voluit glo. in d. l. tutela. quia commissaria, vel aliud officium personale non transit ad hæredes, vt satis probatur hic in tex. Onus verò bursale, vel aliud bene transiret, vt in l. a filio. & in l. alimenta. hic alleg. & ita videtur hic velle Io. And. & Spec. in d. §. nunc verò. circa fi. ver. insuper. de quo per Bart. in d. l. a filio. & per Bal. in d. l. id quod pauperibus. vbi concludit, quòd mera cōmissaria non transit ad hæredem. ad hoc l. cuius onus. ff. de curat. furiosi. etiam si sit ad pias causas. secus in commissaria non mera, putà si sit legatarius non merus executor, quia hoc transiret ad hæredem, vt in l. si sic. §. fi. ff. de lega. j. In ea. glos. ibi, industria. ideo dicit hic Archid. & Ioan. And. quòd executor debet adimplere per se non per alium, vt in dicto c. tua. facit d. l. nulli. ibi, pro sua conscientia.

Ex quo infertur primo, quòd executor non possit alteri committere executionem testamenti. & ita tenuit Old. in cons. 95. quod intelligit hic Archi. & Io. And. nisi commissio esset certa, & certæ rei, & certo loco, quia tunc posset alteri committi. ad hoc c. is cui. s. de offic. deleg. eo. lib. & idem vr̄ tenere Bal. in d. l. nulli. Scd̄ò infert, q vbi aliquid fieri debet sm conscientiā alicuius, non pōt tunc illa alteri ɔmittere, de quo plene per Rotam in deci. 441. quæ incip. Item fuit dubitatū vtrum executor. & per Bald. in l. & in epistola. io fi. C. de fideicom. 7 † In glos. in ver. expresserit. in princi. no. ex glo. quòd testator potest prohibere ius accrescendi inter executores, ideo si testator in suo testamēto dixit, volo per tres meos executores vel duos ex eis insolidū & alio absente vel irrequisito vel defuncto fieri executionem, tunc mortuis duobus vnus solus superstes exequi non poterit. & ita secundum Lap. hic consuluit Ioā. An. In ea. glo. ibi, sibi prouidit illud seruabitur. tene menti ex glo. q testator in testamento potest substituere executori, & in eius locum alium deputare. & per hunc modum excluditur eps, quia debet seruari in hoc voluntas testatoris, vide d. Nico. in c. tua. s. eo. ti. vbi tenet, q excluderetur etiam episcopus quando testator assignat certum terminum ipsis executoribus, quia licèt cōstitutio epi diceret, q post annū deuoluat executio ad epm, tn̄ non haberet locum, si testator largius ips, assignasset. Nam durante illo tpe eps se intromittere non potest, sm Bald. in l. cum quidam. §. si dies. ff. de vsuris. per illum tex. qd̄ tene mēti. Aduerte, quia licèt quando propter impedimentum vel nolūtatem alterius executoris accresceret alteri officium, seu potestas, episcopus tūc non posset se intromittere, q̄diu est aliquis de executoribus volens exequi, vt s. est dictum. Tamen quādo duo vel plures executores sunt dati in forma, ita q vnus non pōt sine alijs, tūc si vnus nolit vel nō pōt exequi, ex quo sic cęteri impediuntur, q si testator in hoc sibi aliter non prouidit, quid fiendum, tunc executio deuoluitur ad episcopum, vt vult glo. hic, quando tn̄ vnus, qui nollet, proprius acceptasset officium. tunc posset cogi per epm ad exequēdū, ut in d. c. io. & s. est dictū. Et prædicta procedūt infra annū, post annū vr̄ indistinctè deuoluta executio ad epm, ut in d. c. si hęredes. & c. nos 8 quidē. intellige, nisi in duobus casibus supradictis. † In ea. glo. in fi. idē vr̄ tenere Spe. in d. §. nunc uero. uersi. sed quid erit in prælato. & nn. primo ex hac glos. q nudū ministeriū alteri cōmissum etiam sub nomine dignitatis nunquā trāsit in successorem in dignitate, quando apparet q fuit electa industria personæ, vel quādo est præscriptio. q potius intuitu personæ quā dignitatis fuerit facta cōmissio, ut etiam no. in c. qm̄ abbas. hic alleg. & in l. si seruus. & ibi per Bart. ff. de stip. ser. & per Bal. in l. 4. §. ne aūt. C. de. cadu. tol. Secundo no. ex glo. q non solum commissiones iurisdictionales factę sub nomine dignitatis trāseunt in successorem in dignitate, ut in d. c. quoniam abbas. sed etiam cōmissio nudi ministerij sine iurisdictione, vt patet hic in glo. & ita etiam tenuit Io. An. in c. fi. de offi. dele. & Bar. in l. a filio. ff. de ali. leg. & in l. qui liberis. §. fi. ff. de uulg. & pupil. dicens hoc procedere in casu huius glo. s. io executoribus ultimarum uolūtatum fauore ultimæ uoluntatis. Alias uerò secus esset, quando sine iurisdictione aliqua commissio facta esset, puta procuratio, vel alia commissio, quia non transiret ad successorem in dignitate, ut in l. mandatum distrahendorū. ff. mādati. de quo etiam per Bal. in d. l. qui liberis. & plene per 9 Docto. in d. c. quoniā abbas. † Tertio no. ex hac glo. q non solū expressio proprij nominis facta a parte operatur, ut uideatur electa industria personæ, sed etiam expressio facta per circūlocutionem, ad hoc qd̄ no. in c. licet ex quadā, de testibus. & in c. tua. de consan. & affi. secundū Lap. ut refert d. Flo. de quo plenius in d. c. quoniā abbas. In glo. in uer. adimplere. in prin. no. iuncto tex. q executor tenetur perfectè adimplere volūtatem defuncti, & eius officiū, ita q nihil remaneat penes ipsum, vt in c. tua. in fi. s. eo. titu. sumptus tamen in lingando, vel alio honesto modo faciet de bonis ipsius defuncti, ff. de pactis. l. sumptus. & supra de procura. cum pro causa, secundum Archidia. & Io. And. & vide plene per Bal. in l. id quod pauperibus. in fi. vbi dicit, q executor ad pias causas tenetur reddere rationem episcopo, & posset ad id compelli vsq; ad 40. annos. & vide ibi per Bal. qualiter debeat reddi rō, & an stet libro ipsius executoris. Et dixit hic Archi. & Io. And. q licèt executores teneanī iurare de fideliter exequēdo, ar. l. si quis pro redēptione. C. de dona. tn̄ non tenentur satisdare, vt in l. diuus. ff. si cui plus q̄ per l. fal. quod tn̄ intelligit ibi Bar. nisi postea cępissent esse non soluendo, de quo ibi per Doc. Et vide hodie in cle. j. eo. titu. q pōt episcopus petere, vt executores religiosi etiam exempti red-

10 dant sibi rationem de gestis.† In ea.gl in fi.conclude generaliter,& primo,ꝙ in executoribus testamẽtorum,prout est casus hic,in dubio non videnĩ dati insolidum,& vnus sine alio exequi non potest,nisi aliter esset expressum,nisi in casib. de quibus ṡ.est dictum.& dixit hic Archi.ꝙ quando executores sunt plures, debent tunc omnes simul agere in iudicio, vel alium actum explicare,vt in regula quod omnes.eo.lib.vel constituere vnũ procuratorem,qui nomine omnium agat, vt l.qui proprio, cum duabus seq.ff.de procur. Secundò, ꝙ plures iudices ordinarij quilibet dicitur habere iurisdictionem insolidum,vt in l.j.ff.de offic. consulis. Tertiò, quid sit in pluribus iudicibus delegatis, an intelligantur habere iurisdictionem insolidum. vide quod no. in c.ampliores. ṡ.de offic. delega. eo.lib.& in l. Pompo.aliàs incipit, si vni.ff.de re iudi. & ibi plene per Doct. in c. vno delegatorum. & in c.causam matrimonij.ṡ. de offic. delega. Quartò,quid in pluribus tutoribus,vel curatoribus.vide text. in l.fi.C. de auctori. præstan. Et quid in pluribus, quibus non competit actio insolidum, nisi sit dictum. vide quod no.in c. si duo. ṡ. de procur. eod. lib. & in l.si alicui.ff. de neg. gest.Quintò,quid in pluribus procuratoribus.vide in c.si duo. & in l.pluribus. ff. de procura. & in l.j. §. si plures. ff. de exercitoria. Sextò,quid in pluribus arbitris.vide in l.patin.ff.de arbitris.& in c. 2.ṡ.de arbitris, eo. lib.

11 † Extra glo.quærit hic Archidiac. an dispensatio incertorum, & male ablatorum pertineat ad episcopum tantum, an verò possit testator ad hoc deputare suum executorem.& concludit ꝙ sic, per hunc tex.ibi, libere &c. Cum etiam ipse testator hoc potuisset, vt in c. cum tu.ṡ. de vsuris.& 14.q.5.c.penul.& fi.& in c.tua.ṡ.eo.vnde concludit,ꝙ episcopus nõ possit se intromittere,nisi in defectum, quando ad id executor non esset deputatus, secũdum Archid. qui idem tenuit in d.c.fi. pro quo facit, quia prouisio hominis tollit prouisionem legis, vt in l.maritus. C.de procura. ergo si testator prouidit sibi de executore,non debet episcopus se intromittere,qui est executor datus a lege,& ita sequitur Innoc. in c. quia plerique.ṡ. de immu.eccle.Sed glos. singu.in c.2.j.de pœnitentijs. tenuit contrarium, dicens quòd iste est casus reseruatus soli episcopo, & executor vel etiam sacerdos se intromittere non potest.& idem sequitur Host.in c.cum sit.ṡ.de iudæis. per illum tex. & in d.c. cum tu. & in sum. de pęniten.in §.fi. Et idem tenuit glos. in ver.aliorum.in cle.j.ṡ.de priuile.& Fede.in consi.24.in princ.& Pau.in clem.2.in §. huiusmodi.in ver.a iure, de sepulturis. & in d.clem.j. Quare Io.And. hic dicit,quòd vtraque opi. habet æquitatem,& ante factum tenenda est opin.Hostien. vt sic cesset omnis fraus,& quòd æqua est cõstitutio episcopi reseruans ipsi episcopo distributionem & absolutionem incertorum, & malè ablatorum non solum respectu peccati, sed etiam respectu satisfactionis. Sed post factam restitutionem procederet opi. Archid.vnde qui tenebatur restituere,si ipsemet restituit,non est causa quare non sit liberatus, secundum Ioan.And. & eum hac distinctione transit do.Anto.in d.c.cum sit.Sed do.Per.tenet ibi opi.Host.& idem Ioan. de Ligna. hic dicens eam procedere de æquitate, sed de rigore iuris procedit opi. Archidia.de quo articulo vide plenè per Lap.in clemen.j.j. de pęni. & per Bal.in d.l.nulli.vbi dicit, ꝙ si ipsemet, qui extor sit, vel eius hæres sit executor, poterit distribuere incerta & male ablata, dũmodo epalis constitutio vel suspicio personæ non sit in contrarium, & sic non ob.d.c. cum sit. quia loquitur in iudæo, qui erat suspectus, meritò auctoritas episcopi requiritur.Dñs Nico.in dicto c.cum sit.dicit, quòd non reperitur text. dicens, ꝙ distributio debeat fieri per episcopum, ideo concludit, ꝙ debeat fieri per eum qui extor sit, seu per eius hæredem vel executorem, sed requiritur prouidentia & consilium episcopi.& ita dicit esse tex.no.in dicto c.cum sit. Tu aduerte, quia tenenda videtur opi. Archidia.per iura & rationes per eum alleg.Quibus non obstat dictũ c.cum sit.quia loquitur in iudæo,vt ṡ.& pro hac parte videtur text.in c.sicut dignum. ṡ. de homici. vbi non solum in his, in quibus transfertur dominium in possessorem,& non competit repetitio,vt patet in dicto c.fi.sed etiam in his,in quibus non transfertur dominium,& competit repetitio,vt patet in c.ex transmissa.ṡ.de decimis. prout etiam est rapina, vt patet in dicto.§. eos. quòd si non extant illi vel eorum hæredes, quibus debet fieri restitutio, prodest restitutio facta pauperibus per illummet, qui extorsit. & hanc partem sequitur hic Domi. de qua etiam materia vide per Ange. in sua dispu.quæ incipit, Astensis miles. Quando tamen in persona,quæ debet restituere,vel in executore esset suspicio, tunc bene posset episcopus curare, quòd nulla fraus committatur, & ita procedat dictũ c.cum sit. & quod hic dicit Ioan. And. & Bald. in dicta l. nulli.

12 † Sed an valeat cõstitutio episcopi reseruans ipsi episcopo absolutionem & distributionem incertorum.Io.An.ṡ. tenet ꝙ sic,& idẽ Bal.in d.l.nulli.sed Pau.in d.§. hmõi. & in d.§. ad hæc,tenuit ꝙ licet episcopus possit sibi reseruare absolutionem,non tamen dispensationem & distributionem, cum talis constitutio tolleret iura alterius. & ita tenuit Fede. de Schal. prout refert & sequitur Ange. in d. dispu. circa finem. de quo etiam per do. Nico.in d.c.cum sit.vbi ponit,an stante constõne epi, ꝙ distributio male ablatorũ nõ possit fieri,nisi per epm,si testator mãdat incerta & male ablata distribui per suum executorem, an tunc pertineat distributio ad episcopum. Vltimo quærit Ioan. An.an episcopus talia incerta,quæ veniunt distribuenda pauperibus,vt in d.c.cum tu.& d.c.cum sit.possit conuertere in reparationem ecclesiæ parochialis. & refert fuisse disputatum & conclusum,ꝙ sic,si ecclesia indigeat reparatione, & facultates ecclesiæ non sufficiunt,alias non posset secundum Io. An. & ita transit hic Domi.& Do.Anto.in d.cum sit.& Do.Pet. in dicto c.cum tu.& Bal.in l.si quis ad declinandam.C. de epis.& cler.in fi. prin.

Explicit solennis tractatus Eximij Iuris vtriusque Doctoris domini Philippi Franchi de Perusio, super Rubrica de testamentis.in sexto.

Sequitur eiusdem Eximij doctoris do. Phil.Frã.de Perusio, Lectura super Rubrica,de Sepulturis.

SVMMARIVM.

1 *Clerici sæculares non veniunt appellatione religiosorum,vel econtra.*
2 *Prohibitio facta sub interminatione maledictionis æternæ, non inducit excommunicationem,veniens tamen contra grauiter peccat.*
3 *Papa potest statuere,ꝙ nullus obligetur ex iuramento.*
4 *Iuramentum non infringit qui veniunt contra iuramentum de auctoritate superioris.*
5 *Ecclesia, in qua quis debet de iure sepeliri,si sit interdicta, vbi debeat sepeliri.*

CAP. I.

ANimarum. Non valet promissio de sepultura eligenda,vel electa nõ mutanda, & sic sepultus cum omnibus ex causa sepulturæ obuenientibus restituendus est,& sepeliendus in loco,ubi aliàs de iure sepeliendus esset, aliàs pœna hic imposita locũ habet h. d. Et primo ponitur inhibitio cum decreto, ibi, nos enim. Secundo ibi,statuentes, imponitur pœna exigenti. Tertio ibi,si vero.imponiĩ pœna inducenti etiam aggrauatur ibi, quam.

1 †Nota primo,ꝙ appellatione [a] religiosorum non ueniũt clerici seculares, vel econtra.pro quo glo. in clemen.j. in prin. de reb.eccle.non alie.imo etiam cum hic non loquatur de laicis,sequitur ꝙ prohibitio & pœna huius tex.in eis locum non habeat. & ita tenet Ioan. And.j. ad hoc tex.j. in fi. ver.si vero.

2 † Secundo no. iuncta glo. quod prohibitio facta sub interminatione maledictionis ęternæ, & in virtute sanctæ obedientiæ,non inducit excommunicatione, sed veniens contra grauiter & mortaliter peccat,vt in c.2.ṡ.de ma.& obe.& in c.non solum.j.titu.2. secundum Archidia.& Io. Mo. de quo per Pau. in cle.j.de æta.& quali.& hic per Ioan.An.Quid autem important illa verba,quæ apponuntur in literis apostolicis,dum dicitur,alioquin indignationem [b] apostolorum Pe.& Pau.&c.dixit Bald.in l.j.C.de sum.tri. in prin.ꝙ important pœnam arbitrariam Tertio no.ꝙ dispõ istius tex.locum habet, quando inducitur quis ad uouendum, iurandum, vel promittendum. & ita etiam dicitur in cle. cupientes,circa fi. de pœ.secus ergo si induceretur quis simpliciter ad eligendũ sepulturam sine voto, iuramento,uel promissione,quia tunc non haberet locum iste tex.ut patet j.ex tex.secundum Io. An. & Io.de Lig.& facit qđ hr̃ in l.j.& per totũ.C.si qs aliquẽ test. proh.qđ inducit hic Do. ad statutũ imponẽs pęnã inducẽti aliquẽ ad faciendũ actũ cũ iuramẽto,vel alio vinculo,vt nõ includat inducentẽ ad promittendum

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Appellatione religiosorum.Adde glo.in clem.j.de elect. in cle.in plerisque.eo.titu.in cle.j. de sup.negli.prælа.in cle.j.de censi.in clem.cupientes de pœ & in clem.cum ex eo.de sen.excom.
Vinc.God. Adde Fely.in c.non dubium.in fi de sen.excom.

b Nic.Sup Indignationem Apostolorum.Adde tex.in c.j.in §.porrò.ver.sed quia hæc.& ibi Bald.quæ fuit prima causa bene.amit.in vsib.feud.Barto.in extrauagan.qui sint rebelles.

mittendum simpliciter sine iuramento. Quartò no. ibi, aut eorum ecclesia. a diio sentu, q pena huius tex. non babet locum, qñ inducitur quis ad vouendum vel promittẽdum in aliorum ecclesia, sm Io. An. Et licèt postea non habeat locũ pena, talis tñ promissio non obligat, vt j. in gl. & an tũc talis decedens cũ tali promissione possit repeti, & sepeliri in ecclesia, in qua alis de iure veniebat sepeliẽdus, dr j. 3 † Quintò no. ibi, nullius. q sub sistente iusta cã potest Papa statuere, q quis non obligetur ex iu a ramento [a], pro quo c. scdm. s. de reb. eccle. eo. lib. & in c. vbi periculũ. §. pen. s. de elec. eo. lib. Sextò no. ibi, possint eligere, quia sm Io. An. per hunc tex. terminatur, quod potuit Host. in sum. huius tit. §. an licitus. ver. quid si quis. an iurans non mutare voluntatem in electione sepulturæ possit istam mutare. & vr hic probari q non, sm Io. de Fan. & Do. sed Pet. de Ancha. hic c, cũ electio sepulturæ accedat ad naturam vltimæ voluntatis, & sit eius pars, vt patet ex no. per Io. And. j. in glos. in ver. prædictos. vnde videtur q possit mutari sicut posset iurans nõ mutare testamentũ, vt tenuit glo. 13. q. 2. vlti. voluntas. & Io. And. in reg. q semel. j. eo. lib. & Bart. in l. si quis. in prin. de lega. 3. Tu aduerte, quia licèt possit mutari, tamen mutans incidit in periurium, vt per Io. And. in d. regu. quod semel. licèt iste tex. loquatur in casu speciali. in quo est ita dispositio in pœnam inducentium ad paciscendum vel iurandum, quo casu promissio iurata non valet de sepeliẽdo ad ecclesias sic electas, nec possunt eligere in alijs, vt sic non veniant contra iuramentum. Et sic videt, q iste tex. indicat cdictionẽ, quia s. dixit, q talis promissio iurata est nullius firmitatis, & postea dicitur, q ne veniant c iuramentũ, vnde videtur velle, q iuramentum valeat, & sic verius videtur quod dicit Io. de Fan. & Do. quia licèt iste tex. loquatur in casu speciali in pęnam sic paciscentiũ vel iurantium, & dr, q ne veniant c iurñi, non pñt eligere sepulturam alibi, ergo sequit, q b vbi quis ex seipso & sponte elegisset sepulturam [b] cũ iuramento, quo casu cessat pęna istius tex. vt s. q tũc non posset mutare volũtatem, cũ iste tex. prohibeat venire c iuramentũ, cũ ergo sit speciale hoc in odium sic paciscẽtium, ergo vbi cessaret ista ratio, datur intelligi q contrariũ sit ius cõe, & maxime per rationem huius tex. ibi, ne c votum &c. & ita sequit hic Archi. q non possit mutari, forte tñ procederet qd dicit hic Pet. de Ancha. cũ hoc nõ prohibeat mutatio, sed solũ dr, q incidit in periuriũ. 4 Vlti. no. ibi, contradictione quacunq; cessante. q non dr venire contra iuramentum faciens cõtra de mandato superioris. & facit c. venientes. s. de iureiuran. & sic facit, q iurans non c exire domum [c], si citatus a iudice compareat, & sic contra nõ incurrit periurium. de quo in Spe. in titu. de dona. §. j. in fi. ver. quid si quis. & per Io. And. in c. cum parati. s. de appella. & per Archi. 15. q. 6. c. auctoritatem. & no. in c. si eum. s. de præben. eo. lib. In glo. in ver. promittendum. in fi. vide hic per Arch. & per Innoc. & Ioan. And. in c. ad aures s. quod met. cau. & quod no. in c. peruenit. s. de arbi. prout patet in c. & si Christus. s. de iureiuran. nulla est differentia, siue dicat quis iuro ad sancta Dei euangelia. vel promitto sub fide mea, ideo est q veniens contra præstationem fidei nulla necessitate compulsus potest priuari beneficio, vt in c. quærelam. s. de iureiur. sicut etiam dicere cẽ esse iuramentum, cum dicitur, promitto sub periculo animæ meę. vt in c. fraternitatis. de frigid. secundũ Io. And. de quo etiam per eum in c. quærelam. & no. in c. j. & c. debitores. s. de iureiuran. eo. tit. & lib. c. fi. & in c. 2. j. de spon. In glo. in ver. sepultura. in princi. licèt enim inter illum, de cuius sepultura tractatur, & alium pactio interuenire non possit, tamen secus esset inter duas ecclesias, quia tunc inter eas valeret pactio, vt in 5 c. fi. & ibi no. s. de pac. eo. lib. sm Io. And. † In glo. in ver. apud quas. in princi. Quid autem si ecclesia, in qua debet de iure sepeliri, vt est ecclesia suorum maiorum, esset interdicta cum cęmiterio? dic q tunc debet sepeliri in ecclesia cathedrali, & si illa esset interdicta, seruari debet ordo c. vbicunq;. 13. q. 2. sm Archid. & Io. And. & vide ad hoc quod dicetur j. §. proxi. in glos. pen. Sed quid si non appa et de sepultura maiorum, concludo secũdum Archid. quòd pauper non habens sepulturam maiorum debet sepeliri in ecclesia, vbi in vita audiuit diuina, & recipit sacramenta, vt in c. j. s. eo. & ibi per Innocẽ. & no. 13. q. 2. §. nunc autem. in princi. & j. eo. is qui. & ita tenet Ioan. And. in d. c. j. Sed in viatore tenet Archi. quòd sepeliendus est in ecclesia parochiali, in cuius loco decesserit, argu. c. ecclesias. 14. q. j. & ita sequitur Lapus j. eodem c. fi. & facit quod no. Ioan. Andr. post Innocen. in c. dilecto. s. de offic. archidia. & j. eo. titu. cum quis. §. fi. & hoc idem videtur tenere Pau. in cle. dudũ. eo. tit. tractãdo cui ecclesiæ sit dãda canonica parochialis. Sed gl. in c. in nostras. s. eo. & Innoc. & Ioan. And. in d. c. j. tenent q apud ecclesiam cathedralem, argu. d. c. vbicunque. & c. officium. s. de offic. archipresby. & ita etiam sequitur domi. Flor. in d. cap. j. Sed dom. Anto. ibi concludit quòd aut talis est religiosus, & debet sepeliri in monasterio sui ordinis, vt 16. q. j. c. j. de quo j. in c. fi. Si vero sit clericus secularis peregrinus. & tunc debet sepeliri apud ecclesia cathedralem. Sed do. Nico. in d. c. j. non facit in hoc differentiã inter religiosos & seculares clericos. & ipsos laicos, ar. c. attendendum. de conse. dis. j. & c. fi. j. eo. tit. In laicis vero tenet ibi do. Ant. q si traxerunt moram in loco per aliquod tempus, vel venerunt aio standi ibi per aliquod tẽpus sicut sunt scholares, tũc debent sepeliri in ecclesia parochiali in qua decedũt quia illa dicitur eorum ecclesia parochialis, vt no. in c. omnis. s. de pęnitent. & per glos. in clemen. j. de priuileg. & istud tenet do. Nico. in d. c. j. Si verò laicus est viator, qui non traxit ibi moram, nec habebat animum standi, tũc tenet d. Ant. q sepeliendus sit in ecclesia cathedrali. si tamen recepisset sacra a parochiali, tunc videretur tacite ibi elegisse sepulturam. Sed Do. hic indistinctè sequitur opi. Archidia. per d. c. is qui vbi dicitur, quòd si parochianus ad suam parochialem ecclesiam deferri non posset, debet sepeliri in ecclesia parochiali vbi moritur, non ergo in cathedrali. Ad idem facit c. j. s. de celebra. missa. vbi viator & peregrinus potest suscipere sacramẽta a presbytero parochiali, ergo ibi debet sepeliri. & ita etiam sequitur d. Nico. in d. c. j. de quo ibi plene per eum, & hic per Do. in ead. glo. ibi posset dici q ibi sepelietur. in hac prima opi. videtur residere Ioan. And. hic, & eam affirmauit pro vera j. in glo. pe. & ita sequitur hic Io. de Lign. & Io. de Fa. Pet. de Anchara. & Do. de quo hic plene per eum.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Ex iuramento. Adde de potestate Papæ super iuramentu, vt dicit gl. & Doct. in c quanto. de iureiu glo. in c Florentinum 80. dist. Archi. in c. qui sacramento. 22. q. 5. S. Thom. 2. 2. q. 89. ar. 9. Card. Sancti, in tract. de potestate Papæ. q. 36.

Vin. God. Adde, quòd non præsumitur quòd Papa contra iustitiam velit procedere, Ruy consi 49 nu 11. lib. 5.

b Vincẽ Gode. Adde, quòd sepultura quem priuare est magnę pęnæ. Bal. consi. 426. lib j.

c Nic. Sup. Non exire domum. Adde Spec. in tit. de cita. in §. j ver. pen. Doct. in c. quia plerique. de offi ordi. eo. lib.

Vin. God. Iuramentum de quid non faciendo non vitiat pactum, si contra fiat valet enim actus, licèt contra iuramentum factus sit, Ruy. cõsi. 207. nu 5. li. j

SVMMARIVM.

1 *Sepeliens aliquem contra iuris dispositionem, tenetur ad restitutionem nõ solum corporis, sed omnium quæ ea de causa recepit.*

2 *Interdicta ecclesia, non censetur interdictum cęmiterium, nisi cęmiterium esset contiguum.*

3 *Electio sepulturæ est pars vltimæ voluntatis.*

4 *Electio sepulturæ est ius speciale inductum contra ius commune. Et tale ius solus Princeps tollere potest.*

5 *Ecclesia, apud quam quis sepeliri debeat, si sit interdicta cum cęmiterio, sepeliri debet in cathedrali.*

6 *Sepeliri si quis non potest apud ecclesiam, in qua elegit sepulturam propter aliquem casum occurrentem, an illa ecclesia perdat legata.*

Si vero. No. 1. argum. quem posse sepeliri in ecclesia, de 1 quo in c. nullus. 13. q. 2. † Secundo no. & ita allegatur, quod recipiens ad sepulturam in casu prohibito tenetur ad restitutionem non solum corpo. sed etiam omnium obuenientium ratione talis sepulturæ, et ita uoluit Lap. in sua alle. 60. et facit cap. cum liberum. et cap. in anima. s. eod. tit. in fine. 2 † Vltimo no. quod interdicta ecclesia non censetur interdictũ cęmiterium, nisi hoc exprimatur, prout hic dicitur, vel nisi cęmiterium esset contiguum, vt no. in c. j. j. de conse. eccl. et in ca. si ciuitas. j. de senten. excom. In glo. in ver. prędictos. in fi. vide hic per Io. Mon. et Io. And. rationem, quare non potest iuramẽto vel voto firmari id, quod potest simpliciter fieri, et dicunt 3 † q electio sepulturæ est pars vltimæ voluntatis, cuius libertas 4 tolli non debet, vt l. 1. C. de sacrosan. eccle. † Item electio sepulturæ et ius speciale inductum contra ius commune, vt s. versi. proxi. et tale ius solus princeps tollere potest, vnde sicut alius a principe non potest tollere ius commune, ita nec ad ius aliquid adijcere, ex quo arctatur ius cõmune, de qua hic per Ioã. And. & no. hoc dictum, quia secundum hoc non potest episcopus facere statutum, ex quo ius commune arctetur, facit quod no. in cle. ne romani. de electio. secundum Domi. In gl. in ver. decennium. in fi. & currit istud tempus de momento ad momentum, & computatur in eo dies perceptionis, secundũ Archi. & Ioan. Andr. qui remittit ad not. in capit. frequens. supra 5 de restitut. spoliat. † In glos. in versicu. faciendam. in princip. Quid autem si ecclesia, apud quam sepeliri debebat sit interdicta cum cæmiterio, tunc debet sepeliri in cathedrali, vt

s. est dictum. sed an obuenientia causa sepulturæ accedant illi ecclesiæ, ad quam sepelitur, an vero illi ecclesiæ in qua de iure debuisset sepeliri, si interdicta non fuisset. Per. de Anchara. hic concludit quod sic. si sine eius delicto erat interdicta, argu. l. ab administratione. C. de lega. Et idem posset dici de canonica portione debita ecclesiæ parochiali, si reperit interdicta tem-
6 pore sepulturæ. † Quid autem si non potuit quis sepeliri apud ecclesiam, apud quam elegit sepulturam, propter casum contingentem in personam mortui, forte quia decessit in mari, vel aliter non reperitur, vel est rebellis ciuitatis, dic quod per hoc ecclesia non priuatur legatis sibi factis causa sepulturæ, vt no. in c. in anima. s. eo. & ibi Innocen. hoc sentit & sequitur ibi do. Nico. dicens secus esse, si testator expresse alibi elegisset sepulturam, quia tunc tacitè videretur ademisse legatum factum alteri ecclesiæ causa sepulturæ, & velle quòd habeat illud ecclesia, in qua elegit sepulturam, argu. text. no. in l. alumnæ. §. Seia. & in l. filio. §. mater. ff. de adimen. leg. vbi dicitur, q ex quo remouetur onus, videtur remotum etiam lucrum. Et ex prædictis etiam infertur, q si testator reliquit decem pro sepultura, & decedit excommunicatus, q ex quo non fiat per ecclesiam, q debet cõsequi legatum, & ita sequitur Bal. in l. j. in fi. C. de his quæ pœnæ nomine. argu. l. miles. §. fi. ff. de adul. In ea. glo. ibi, suam canonicam. no. ex glo. q ecclesia parochialis debet recipere canonicam de obuentis ecclesiæ, in qua quis elegit sepulturam etiam minus legitimæ, de quo plene per Doct. in dicto c. in nostra. & per do. Pet. in tracta. canonicæ parochialis. in 6. c. in ver. 5. & ver. 8. In eadem glos. in fi. hæc glos. decidit dubium, de quo s. in glos. in ver. apud quas. In glos. fi. in princip. & sic est hic casus, in quo tota ecclesia cum cœmiterio ipso iure incurrit interdictum.

S V M M A R I V M.

1 *Portio canonica cui ecclesiæ debeatur.*
2 *Religiosus si infra annum probationis decedat in monasterio, an ecclesia parochialis debeat habere canonicam portionem.*

C A P. II.

Vm quis. Canonica portio non debetur ecclesiæ dimissæ, sed parochiali, & plurib. si sunt plures, & noua sepultura potest eligi etiam in loco minus religioso. h. d. Et habet tres partes, sicut tria sunt dicta. secundum ibi, cum ab eo. tertium
1 ibi, si quis. † Nota primò, cui ecclesiæ debeatur[a] canonica pa-
a rochialis, nam debetur illi ecclesiæ, in qua quis consuetus est audire diuina, & percipere ecclesiastica sacramenta. & voluit Innocen. & Io. And. in c. de his. s. eo. q si in vna audiant diuina, & in alia recipiantur sacramenta, q debet inter eas fieri diuisio, sed Per. de Anchara. hic tenet q isto casu debeatur ecclesiæ parochiali, etiam si ibi non audiuerit diuina, nec perceperit sacramenta, dũmodo tamen hoc potuerit facere & debuerit, vt s. de parochijs, vt dñicis. & ita etiam videtur tenere d. Pet. in 7. c. canonicæ parochialis, in ver. 12. quæritur. & idem videtur sentire Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cler. in ver. tunc breuiter. Domi. tamen, & do. Nico. in c. de his. simpliciter transeunt cum dicto Inno. & Io. And. Vide per Lap. in sua alleg. 60. in fi. vbi singulariter inducit hunc tex. q vbicunque quis sepeliatur parochialis debet habere suam canonicã portionem, licèt etiam sepeliatur quis in ecclesia maiorum. Nam aliud est ius parochiale, & aliud est ius funerandi, vt patet hic in tex. vbi dicitur, q ille, qui est parochianus vnius ecclesiæ, & habet sepulturam maiorum in alia ecclesia, si eligat sepulturã in alia tertia ecclesia, canonica portio debetur non ecclesiæ relictæ, sed parochiali, vt hic in tex. dicitur, & sic ius funerandi non est proprie de iure parochiali, & canonica portio debetur soli ecclesiæ parochiali. & facit j. c. proxi. Vide per do. Nico. in c. cum super. s. eo. in fi. Si eligit quis sepulturam in ecclesia cathedrali, an parochialis debeat habere canonicam. & concludit quòd sic. fuit de mente Hostien. & Ioan. And. in c. requisisti. de testa. & facit quod no. do. Pet. in 6. c. canonicæ parochialis. in princip. Et vide no. in clemen. dudum. §. huiusmodi. j. eodem. & ibi de quibus relictis debeatur canonica ecclesiæ parochiali. & per Docto. in c. j. s. eo. & hic per Archidia. & Pet. de Anchara. Sed plenius per do. Pet. in 6. c. canonicæ episcopalis. & in 4. c. canonicæ parochialis, & in quodam suo consilio, quod incipit, Aduerte. In glo. 2. in fi. pro quo tex. j. c. prox. Quæ autẽ dicatur esse illa ecclesia. dic quòd illa, in qua maiores sui sunt consueti sepeliri per 10. vel 20. annos, cum tale dicatur longum tempus, vt C. de præscrip. longi temporis. per totum. sin Io. And. & ita sequitur hic Do. per no. j. c. prox. in gl. 2. & ibi vide. In glo. 3. in prin. dic, q de iure est quarta, prout dicit glo. quia in illa vt in minori summa oĩa iura concordant, arg. c. j. s. de arbit. eo. lib. secundũ Io. An. nisi de consuetudine appareret, q esset tertia, vt in c. certificari. hic alle. & ibi per Ioã. An. in glo. fina. vbi idem tenet, de quo per d. Per. in prin. canonicæ parochia-
2 lis. † In glo. in versi. dumtaxat. in fi. Quid autem si infra annum probationis decedit quis in monasterio, an ecclesia paro
b chialis debeat[b] habere canonicam. Archid. hic q sic quia non dicitur plene conuersus, vt in c. ea com. qđ. s. de electione. eo. lib. nec adhuc dicitur mutasse domicilium, vt no. 19. q. 2. §. quia ergo. idẽ tenet Pau. in cle. 2. j. eo. ti. & Lap. Abbas. & Ioã. de Fã. hic, per no. in d. c. j. in glo. magna, circa prin. & idem sequitur hic Do. cum iste non possit dici mutasse effectualiter domicilium. facit c. religioso. 2. respon. j. de sen. ea com. Sed Host. & Ioan. An. in d. c. de his. tenent contrarium, quorum opi. potest procedere, quãdo inuitus fecisset profes. vel quando appareret q voluerit vitam mutare, cum tunc videatur domicilium mutasse, & sic desinat esse parochianus. & ita videt velle d. Ant. in d. c. de his. & §. pe. in 6. c. canonicæ parochialis. ver. 12. quæritur. & de his per Bal. in authen. ingressi. C. de sacrosan. eccle. & in auth. nisi rogati. C. ad Treb. dum alle. c. beneficium. j. de regularibus.

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup. Debeatur. Adde Doct. in c. relatum. de sepul. & quid si aliquis audit diuina in vna ecclesia, & alibi recipit sacramenta, & alibi sepulturam eligit, cui ecclesiæ debetur canonica. vide per Pet. de Vbal. in tract. canonicæ parochialis. in 7. c. in 3. col.

b Nic. Sup. Debeat habere canonicam. Adde Doc. in c. de his, eo. tit. in antiquis. Vin. God. Canonica parochialis qua causa sit introducta. Pet. de Vbald in eo. trac. c. 2. nu. j & qua actione & quo interpretatur, idem in c. 3. nu. j q habetur in lib. 11 tract. fol. 139.

S V M M A R I V M.

1 *Domicilium in aliquo loco habens ratione originis, non propterea dicitur habere illud domicilium respectu solutionis canonicæ parochialis.*
2 *Sepultura electio valet, licèt in loco minus religioso fiat. Et hoc si bona fide fieret, secus si dolo, vel ex contemptu, & alias limitationes habes ibidem.*
3 *Parochia, cuius dicatur esse domum in confinio duarum parochiarum positam habitans. & nu. 4.*
5 *Domicilia duo habens, & sic duas ecclesias parochiales, dixit, relinquo decem ecclesiæ meæ parochiali, & non apparet de qua senserit, cui decem hæc relicta intelligantur.*
6 *Dispositio ad pias causas nunquam vitiatur ratione incertitudinis.*
7 *Testator si dicit relinquo decem ecclesiæ meæ parochiali, & tempore testamenti habitat in vna parochia, tempore verò mortis in alia, cui ecclesiæ videantur hæc decem relicta.*
8 *Testator si simpliciter dixerit, relinquo ecclesiæ, & non apparet cui, intelligendum erit de parochiali ecclesia ipsius testatoris.*

Cum ab eo. No. j. ibi, se collocans æqualiter. q ad canonicam portionem non dicitur domicilium, nisi habitetur in loco. vnde infert Do. q licet quis ratio
1 ne originis † habeat domicilium in certo loco, tamen si ibi nõ habitat, non dicatur habere illud domicilium respectu solutionis canonicæ parochialis, tunc enim dicitur quis habere plures ecclesias parochiales, quando habens plura domicilia in vtroque pariter se collocat, secus ergo si in altero non habitet, & secus si in altero inæqualiter se collocet, seu habitet, quia tunc fieret diuisio pro rata habitationis tantum, ar. c. relatum. el j. s. de test. secundum Lap. & Do. hic in fi. Secundo no. ibi, eligitur. quia idem si non eligantur, sed alias ibi de iure sepeliuntur, puta quia ibi est sepulchrũ maiorũ, secũdũ Io. An. hic, & in c. in nra. s. e. & ibi per Inno. Si autẽ quis eligeret sepulturam in altera de duabus ecclesijs parochialibus, tunc ecclesia, in quã sepelitur, debebit diuidi in canonicam cum altera, & residuum qđ causa sepulturæ relinquitur, habebit sibi præcipuũ, sicut in simili dicitur in c. officij & c. requisisti. secundum Io. An. & facit qđ est dictũ s. in prin. c. Tertio no. ibi, diuidere, q si certa portio assignatur propter exercitium alicuius actus, si tale exercitiũ æqualiter diuidatur in plures, nõ habebũt tũc singuli portionem integram, sed debent illam æqualiter inter se
a diuidere. qđ inducit Domi. ad q. de pluribus simul[a] intrantibus castrum, vt debeant habere vnũ tantũ præmiũ. qđ diuidãt inter se. de quo p d. An. in cle. & si principalis. de rescrip. & per Bar.

A D D I T I O.

a Nico. Sup. Simul intrant. [illegible] castrum. Adde Alex. de Imo. in l. qui filia. in § j ff. de leg. j vide [illegible] Imo. in c. [illegible] & si principalis in 2. col. de rescrip. Lud. Rom. [illegible] nouissimus. ff. ad Treb. Albe. in j. parte statutorum, q. 106. inci. quero etiam.

a Bar.in l.hoc argu.ff.de hæredi.insti. † Vltimo nota, quòd valet
electio sepulturæ,licèt fiat in loco minus religioso.quod intel
ligit hic Archidia. quando fieret bona fide,secus si dolo vel ex
contemptu,quia tunc non liceret.& ita procedat tex. in c.fra-
ternitatem.s.eo.Item intellige quando talis locus minus reli-
giosus esset ecclesia habens cœmiterium,aliàs in loco non reli
gioso,vel in ecclesia non habente cœmiteriũ non est licitũ eli-
gere sepulturam,cũ corpora fideliũ debeant quiescere in cœmi
terijs ecclesiarũ,vt in c.j.13.q.2.Item intelligit hic Arc.& Host.
in c.j.s.eo.istum tex.procedere,quãdo canonica portio dat ec-
clesiæ parochiali,anteq̃ fiat electio,sed hæc opinio hodie non
seruat,nec placet Io.And.vt hic per eum. In glo.in ver. domi-
cilia.in princi.imo & plura domicilia possunt haberi, vt nota.
in c.ex parte.& c.fi.s.de foro compe. & eodem modo haberet
tũc locum iste text.vt fieri debeat diuisio inter ipsas ecclesias,
cum eadem sit ratio,secundum Io.And. In ea.glo.ibi, in con-
finio.facit glo.no.in c.licet in regu.16.q.3.in fi. & quod no. In-
no.& Ioã.And.in c.super eo.in ver. limes.s.de paro.& talis in
vtraque parochia tenebitur ad collectas,argu.l. forma.§.si ve-
ro.ff.de censi.& de his plenè per Io. And.in addi. Specu.in tit.
3 de parochijs.super rub.& hic per Domi.† Ex quorum dictis cõ
clude,si quæratur, cuius parochiæ dicatur esse habitans domũ
positam in confinio duarũ parochiarũ, vel duas domos coniũ
ctas positas in duab.parochijs.& quia ius parochiale consistit
in pluribus,conclude q in his, in quib. cadit diuisio, putà quo
ad canonicam parochialem , dicitur esse vtriusque parochiæ,
cum vtriq; ecclesiæ debeatur talis canonica portio, & inter se
4 eam diuidũt,vt hic in glo.† Quo [a] ad decimam vero persona
a lem,& idem voluit Io.An.in dictis addi.quod procedit, nisi ta
lis operam faceret in parte illius domus, vel in vna ex illis do-
mib. sita in vna parochia,quia tunc talis decima personalis ei
dem ecclesiæ debetur,vt vult Ioan.And.hic,arg.l.quartæ.ff.de
fun.instru.Sed quo ad decimam prædialem,putà quia dicta do
mus locatur,& tunc aut tota locatur,& idem, quia fiet diuisio
talis decimæ inter illas ecclesias pro rata . Sed si locat pro par-
te,& tunc decima debetur illi ecclesiæ, in qua est sita illa pars,
& si esset in vtraq; fiet diuisio, vt s.sm Io.And.in addi. Si verò
loquimur in his,in quibus non cadit diuisio,putà quo ad con-
fitendum audiendum diuina, accipiendum ecclesiastica sacra
menta,vel sepeliendum & similia iura parochialia, de quibus
per Hostien.in sum.in titu.de parochijs.§.2.& in his iudicis ar
bitrio relinquitur,qui sm circunstantias factorum habebit ar-
bitrari, cuius ecclesiæ dicatur esse parochianus, vt plenius per
Io.And.in dictis addi.& hic per Do.eius dicta referentem, qui
etiam dicit post Imo. q posset tale exercitium diuidi alternis
vicibus,putà q vno anno recipiat ab vno sacramẽta, & audiat
diuina, & alio anno ab alio, sicut in simili dicitur in clem. 2.j.
de iure patro. & per glos. in ver.retinere.in c. non potest.s.de
præben. eo. lib. Sed circa sepulturam si decederet ea non ele-
cta,posset subito diuidi,in l.fi. C.cõmunia de leg. sm Imo.di-
centem eodem modo posse diuidi sepulturam familiæ alter-
nis vicibus,scilicet,vt s.sm Do.Posset tamen apparere, q taci-
tè voluerit quis sepeliri in vna , vt quia in ea audiuerit diuina,
& perceperit ecclesiastica sacramenta,vt dictũ fuit s.c.prox.&
no.in c.j.s.eo.tit. nam poterit audire diuina, & recipere sacra-
menta in quacunq; parochia voluerit, si alia diuisio facta non
sit,sicut dr̃ de muneribus.personalib.puta in impositione equo-
rũ,quæ fieret per parochias, cum talia munera præstare possit
in quacunq; parochia velit, vt in l.eius. hic allega.sm Io. And.
hic,& ita etiam voluit do. Pet.in 7.c. canonicæ parochialis. in
ver.quarto quæritur.Et prædicta,qñ in vtraq; parochia æqualiter
habitat,aliàs verò si in vna haberet introitũ, & in alia habitat,
tunc subire debet onera personalia in ea parochia, in qua ha-
bitat,cum introitus sit pp habitationem,arg.l.prædijs.§.ante-
pe.& pe.de leg.3.sm Io.An. hic sentientẽ ex his, q talis censeẽ
parochianus illius ecclesiæ, in cuius parochia habitat, licèt in
alia habeat introitũ.& idẽ vr̃ sentire d.Pe.in d.c.7.in ver. quin-
to quærit.Et intellige prædicta,qñ in dictis domib.in q.b.habi-
tat,hẽbat duo ostia,& quodlibet in sua parochia , & in quoli-
bet istorũ aditũ æqualr̃ frequentabat,alr̃s si hr̃et ostiũ tñ in vna
vel esset solitus magis exire & intrare per vnũ ostiũ, & sic ma-
gis frequentare,censeẽ tũc esse parochiani illius parochiæ, vbi
hẽt ostiũ, vt voluit Bart. in d.l.prædijs.§.qui demũ. de quo ẽt no.
5 in l.qđ conclaue.ff.de dã.infec. † Extra gl.quærit primo, hñs duo
domicilia, & sic duas ecclesias parochiales dixit, relinquo de-
b cem ecclesiæ meæ parochiali, [b] non apparet de qua sensit. Io.
An. refert hic aliquos tenere per hunc tex. q tale legatum de-
beat diuidi inter illas eccl'ias.& ista opi.esi æquior per hũc tex.

& ita transit hic Do.& Pet.de Anc. Alij tenent, q insolidũ de-
beatur vtrique, vt in l.qui filiabus.§. si quis.ff. de le. j. Alij verò
volunt,q nulli ecclesiæ debeat rõne incertitudinis, vt in l.duo
sunt Titij.ff.de testa.tute.& l. si quis seruum.§.si iter duos.ff.de
leg.2. Sed alij dicunt recurrendũ esse ad coniecturas,vt est,si al
teram prædiligebat, vt in l.si seruus plurium. ff. de leg.j. vel si
in altera mandauit se sepeliri,ar.l.secũdum naturam.ff. de reg.
iur.& in reg.qui sentit.j.eo.lib. vel si in altera magis conuersa-
batur, vt ff. de leg.3.l. legatis seruis.§. si vnus. Si verò aliqua ex
dictis coniecturis non appareat , dicit q neutra ecclesia habe-
bit,per ea quæ habentur in d.§.si inter duos.& istud sequit.Pe.
& Cy. in l.j.C.de sacrosan.eccle.& Do.Pe.in c.relatum.el 2.s.
de testa.sed Io. An. hic dicit, æquius esset tenere scđam opi.&
idem sequit hic Io. de Lig.dicens q.melius decidi per hũc tex.
quam per alia iura s.all.& ita transit hic Do.& Pet. de Ancha.
Tu aduerte,quia scđa opinio non procedit, ar.l.Titia.§.qui in-
6 uita.ff.de leg.j. nec etiam † procedit tertia, quia ad pias causas
nunquam vitiatur dispõ rõne incertitudinis,vt in l.nulli.& l.si
quis ad declinandam.C.de epi.& cle.& in Auth.de ecclesiast.
titulis.§.siquis in nomine.& tenẽt hoc in c. nos quidẽ.s. de te-
sta. vñ tenenda quarta opinio , vt sit recurrendum ad cõiectu-
ras,ex quibus declaratur voluntas defuncti , vt in l.licet impe-
rator,& in l.si seruus pluriũ.in fi.ff.de le.j.& illi ecclesiæ debea
tur, pro qua plures cõiecturæ faciunt, vt in c. j. & ibi per glo.
13.dis.& cõiecturis existentibus paribus,tunc debeatur paupe-
riori,vt in d.§.si quis in nomine.& per glo.no. in c. indicante.
s.de testa.& per Spe. in ti.de instru.edi.§. nunc.ver. quid si ali-
quis.& per Bar.in l.quæ cõditio. §.fi.ff.de cõdi.& demõ.Et cęte
ris existentibus paribus,tunc eps poterit gratificare alteri to-
tũ assignando vel diuidẽdo vtrique, ar.l.Tinæ textores. de leg.
j.& in c.j.s.de parochijs,vt tenuit Host.& Io.An.in d.c. indicã
te.& ita sequuntur ibi oẽs Doctores,et Imo.in c.relatum. el 2.
7 s.de testa.circa fi. † Secundo quæritur, quid si testator dixit,re-
linquo decem meæ ecclesiæ parochiali,et tempore testamenti
habitat in vna parochia,et tpe mortis habitat in alia.Cy.in d.
l.j.C.de sacrosan. ec.tenet recurrendũ esse ad cõiecturas, et cõ
iecturis cessantibus si legatũ erat modicũ respiciens sumptus
funeris,tunc si in altera sepelitur,illi debetur,si vero esset ma-
gnum , tunc debetur ecclesiæ parochiali , quæ erat tempore
facti testamenti cuius cõtẽplatione fecisse videt,vt in l.nec ad-
iecit.ff.pro socio. et ita trãsit hic Io. An.et Do.Sed Pe.de Anc.
hic intelligit prædicta , quãdo fuisset expressum nomẽ sancti
ipsius ecclesiæ,vel qñ testator non mutauit parochias, sed tpe
testamenti habitabat in una, et tpe mortis in alia, alias uero si
mutauit parochiam,debetur illi parochiæ, quæ erat tpe mor-
tis,qñ illud tps sit cõsiderandum, argu.l. plane. cum sequenti.
ff.de libe.et posthu.et l.quidam.ff. de uino leg. et l. si ita.ff. de
au.et argen.leg. et quia uidetur factum legatũ sub noie digni-
tatis et officij,dicendo, relinquo ecclesiæ meæ. et sic transit in
futuram ecclesiam parochialem,arg.c.qñ abbas.s.de offi.de-
le.& l.annua.§.si.ff.de annuis leg.cogita tñ,quia Io.And.loqui
tur, qñ testator mutauerat parochiam, & sic dimiserat primã,
8 vt s.per eum.† Tertiò quærit, quid si testator simpliciter dixit,
relinquo ecclesiæ,& non apparet de qua,dic q intelligit de ec
clesia parochiali ipsius testatoris,arg.d.l.quæ conditio.in fi.&
in c.j.s.de sepul.& ita tenet do. Nico.in d.c.indicante. Vltimo
quæritur,quid si testator dixit,relinquo decem monasterio,&
non appareat de quo dic vt s.& plenè per glo. & Doct. in d.c.
indicante. Et an in dubio intelligat de monasterio monacho-
rum,an verò de monasterio mulierum,seu monialiũ. vide sin-
gulariter per Bald.in l.fi.C.de dona.ante nup.volentem,quod
debeat intelligi de monasterio monialium,per rationem tex.
no. in l. quisquis.§. at si filius.,C. ad l. Iul.maiesta. & dicto §.si
quis in nomine.

ADDITIONES.

a Nic.sup. Quo ad decimam.Adde c.dudum,de deci.c.conquerente.de offi. ord.
Car. Zaba.in c.de quarta,in primo no.de præscri.

b Nic.Sup. Et non apparet de quo Adde Do in c.fi.eo tit.in antiquis.Doc.in c.
j.de sol.Io.And.in addi : pec in titu.de instr.edi.in §. nunc vero aliqua.ver.
quid si testator.& Io de Imo.in c.relatum el 2. de testa. Abb.consi.99. incip.
Quidam condidit testamentum,in 2.vol.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium habens in vno loco,si transferat se ad alium ex causa limitata, non censetur illuc transferre domicilium, vel cõstituere parochiam.*

2 *Parochianus infirmus si eligat sepulturam apud monasterium sancti Pauli,ibique aliqua legauit,si postea de sua parochia se transferat ad parochiam sancti Pauli, & ibi decedat, prima ecclesia debet habere canonicam.*

3 *Filius decedens intestatus,an debeat sepeliri in sepulchro patris ,vel aui*

qui in diuersis locis fuerunt sepulti.

5 *Mulier debet sepeliri cum vltimo viro.*

6 *Moritur aliquis non electa sepultura, eius aut maiores sepulti sunt apud habentes priuilegium sepeliendi eos, qui eligunt sepulturam apud ipsos, in quo loco talis sepeliri debeat.*

CAP. III.

IS qui. [a] Mutatio ad episcopum facta ad certum locum, non aufert ecclesiæ ius sepulturæ. Et mortua vxore, cum marito vltimo sepelitur. h.d. Et habet duas partes, sicut duo sunt dicta. secūda ibi, 1 mulier.† No.j.ꝙ si habet quis domicilium in vno loco, & trāsferat se ad alium locum ex causa limitata ad tempus, non censet illuc transferre domicilium, & constituere parochiam, qđ inducit ad scholares, vt in dubio nō videant trāstulisse domicilium ad locū studij, de quo plene no. in c.qđ clericis. & c.ex parte.s̄.de foro compe. Item facit, ꝙ ecclesia dicti loci, ad quem se transferunt, non debeat habere canonicam parochialem, ex quo non dicit ibi eorum domicilium, & per pñs nec parochia, prout requiritur, vt s̄.c.proxi. & ita tenuit Host. in c.in nostra. s̄.eo. & Ioā. And. hic. Dicens etiam, si propter guerram aliquis fugit de villa ad ciuitatem, & ibi stans cum familia durante hostilitate moriatur, & elegerit sepulturam in ciuitate, ꝙ tunc ecclesia ipsius villæ & nō ecclesia ciuitatis, in cuius parochia moritur, debet habere canonicam parochialem, ex quo non videtur translatum domicilium de villa ad ciuitatem, cum non habuerit animum ibi perpetuo permanendi, quod requiritur in cōstitutione domicilij, vt l.non vtiq. & l.domicilium. & l.eius qui.§.pen.ff.ad municipa. Et ita tenuit Host. in summa de parochijs.§.pen. & ita residet hic Io. And. & ita est tenendum, licèt Lap. hic contradicat, nisi quando talis steterit in ciuitate, & audiuerit missam, & receperit sacramēta ab ecclesia ciuitatis, quia tunc illa ecclesia deberet esse particeps canonicæ portionis arbitrio boni viri, at. c.j.s̄.eo. quod dictū non procedit, quia vt ecclesia habeat portionem canonicam, nō sufficit ꝙ in ipsa ecclesia audiat diuina, & percipiat ecclesiastica sacramēta, sed debet concurrere ꝙ etiam sit eius parochianus, vt no.s̄.c.prox. & probatur per cle.dudum.§.huiusmodi.j̄.eo.titu. & in d.c. in nostra.16.q.j.no.j. & c.ad apostolicæ.s̄.de decimis. aliàs verò si nō esset eius parochianus, non posset percipere in totū vel in partem ipsam canonicam. & ita tenet in simili Innoc. in c.2.s̄. de decimis. & voluit Ioā. And.s̄.in proxi.q. & tenet Domi. hic, de quo hic plenissime per eum. & do.Pet. in 7.c. canonicæ parochialis. in ver.12. quæritur. & ver.8. quæritur. ibi tamen limitat hoc dictū Io. And. procedere, quando ille, qui se transtulit propter hostilitatem in certo loco, decessisset ibidem durante illa causa, aliàs vero si ea finita non recessisset, sed ibi remansisset, tunc cēseretur domicilium mutasse, & ibi elegisse. & istud idē est de mente Io. And. hic, intellige si constat de animo mutandi domicilium, vt s̄. Vide per do. Nico. in c.certificari. s̄. eo. in 7.col. & per Fede. in consi.246. an sola habitatio faciat dici quē 2 parochianum. & vide s̄. in §. præcedenti, in primo no.† Secundò no. ꝙ licèt quis transferat se ad locum ex causa limitata ad tempus, non tamē ex hoc perdit domicilium nec parochiam, quod inducitur ad q. de parochiano vnius ecclesiæ infirmo eligente sepulturam apud monasterium S.Pau. & ibi aliqua legauit, si postea de sua parochia, in qua morabatur, se trāsferat ad parochiam S.Pau. & ibi decedat, ꝙ prima ecclesia habebit canonicam, arg. c.de his.s̄.eo. fm Io. And. quod fm Do. procedit in eo, qui transfert se in infirmitate, secus si in sanitate, vt in d. 2 c.de his. Tertio no. ibi, potius. quia exponitur pro imo, [a] vnde ponitur hic correctiue fm Archi. & Io. And. & sic no. singulariter, & tene menti, ꝙ decedēs non electa sepultura, debet potius sepeliri in ecclesia & sepultura suorum maiorum, q̄ in ecclesia parochiali. intellige, quando ad eam sine periculo portari potest, & ibi sepeliri, fm Io. And. aliàs si non posset ad ecclesiam maiorum portari, vel non posset ibi sepeliri sine periculo, putà violationis interdicti, vel ex alia causa, & tunc in ecclesia parochiali esset sepeliendus. fm Io. And. Lap. & Dom. Et licèt quo ad sepulturam, & sic quo ad iusfunerandi ecclesiæ, in qua sunt soliti ab antiquo sepeliri maiores, præponderet ecclesiæ parochiali, vt hic est tex. notabilis, tamen quo ad canonicā portionem ecclesia parochialis præponderat tali ecclesiæ, & omnibus alijs ecclesijs, nam in quocūq; loco quis sepeliatur, etiam si in ecclesia maiorum, soli tamē ecclesię parochiali debet canonica portio, vt est tex. no.s̄.c.proxi. in princ. vbi patet, ꝙ qui est parochianus vnius ecclesiæ, & habet sepulturā maiorum in alia ecclesia, si alibi eligat sepulturam, canonica portio non debeatur ecclesiæ relictæ, & sic ecclesiæ sepulturæ maiorum, sed parochiali. Et ita voluit no. Lap. in sua alle.60. in fi. ex quibus patet, ꝙ ius funerandi est diuersum a iure parochiali, imo propriè non est de tali iure parochiali, vt patet hic in tex. Vltimo no. a contrario sensu, ꝙ si ex iusta causa nō potest quis sepeliri in ecclesia suorum maiorum, vel in ecclesia parochiali, sepeliendus erit in ecclesia, in cuius parochia decessit. quod facit ad no. in c.j.s̄.eo.tit. & lib. In glo.j. in fi. quid autem si laborans in extremis committit alteri electionem suæ sepulturæ, quod fieri potest, per no. in c.cum tibi.s̄.de testa. & in l.vtrum.§.cum quidam.ff.de reb.dubijs. Lap. hic in fi. videt velle, ꝙ electio facta per illum valeat, dummodo fiat ante mortem illius, quia post non valeret, & sepeliendus esset in sepulchro maiorum, per istum tex. & s̄.c.proxi. Sed Pet. de Ancha. hic contra, quia fm eū talis electio fieri poterit etiam post mortem illius, ex quo talis cōmissio non expirat per mortem cōmittentis, cū eius effectus sit exequendus post mortem, vt in l.si vero remunerandi.§.fi.ff.mandati. & in c.fi.s̄.tit.proxi. & ita etiam sequi- 3 tur hic Domi. in fi.† In glo.2. in prin. Quid autem sit quo ad forum iudiciale, an inspiciatur origo patris, vel aui. vide per Cy. in l.2.C.de iurisd.om.iudi. & per Spec. in tit. de compe.iudi.adi- 4 tione.§.j.ver.42. & plene per Bar. in l.assumptio.ff.ad muni.† In ea.glo. in fi. Pau. vero hic contra, vt talis debeat sepeliri cū pa- 5 tre, arg. tex.j̄.§.proxi.† vbi mulier debet sepeliri cum vltimo viro, propter vnionem carnis. ita ergo filius cum vltimo parēte, cum dicantur esse vna caro, vt 25.q.6.§.peo. in prin. & dicantur esse eædem personæ, vt in l.fi.C.de impub. & alijs substi. & ita videntur hic residere Lap. & Dom. & d.Pet. in 8.c. canonicæ parochialis. ver.11. quæritur. pro quo facit quod tenuit hic Io. An. in simili q. dum quærit, si proauus, auus, & pater in tribus diuersis locis sepulti fuerunt, & filius moriatur non electa sepultura, tenet ꝙ tunc sit sepeliendus cum patre, per iura hic in glo. alleg. & per d.l.fi. & per d.§.pen. licèt quibusdam videretur, ꝙ tūc esset fortius ius parochialis ecclesiæ per tex. hic, & j̄.c.proxi. Quid autem si pater & auus sunt sepulti in vna ecclesia, & proauus & alij superiores sunt sepulti in ecclesia parochiali, vel alia, & filius decedit non electa sepultura, in quo loco erit sepeliendus. Io. And. in addi. Spec. super ista rub. arguit pro & cōtra, finaliter videtur tenere, ꝙ in sepultura patris & aui, per prędicta. & quia pater & auus appellantur maiores, vt videtur probari in c.j.s̄.eo. iuncto c. Embron.13.q.3. licèt de propria significatione aliud sit, vt l.iurisconsultus.§.parentes.ff.de grad. vt ibi plenius per eum, & hic per Do. eius dicta referentem. Et hanc partem tenuit etiam Old. in suo consi.25. & do.Pe. in 8.c. canonicæ parochialis. vbi tenet hoc procedere, etiam si filius esset naturalis tantum. Et hanc etiam partem videtur tenere d.Nico. in c.j.s̄.eo. vbi plenius de his per eum. Prædicta tamen procedunt, nisi ex coniecturis appareat de præsumpta voluntate illius, ꝙ voluerit potius alteram elegisse, quia tunc in illa esset sepeliendus, putà si proauus fuit doctor, vel miles, & iste moriens esset doctor vel miles, nam pręsumitur ꝙ potius vellet sepeliri cum illis, quàm cum auo, vel patre, qui nō sunt nec milites, neç doct. & idem de alijs coniecturis. in dubio tñ, quādo coniecturæ essent pares hincinde, est præsumendum elegisse sepulchrum patris, fm Io. And. ibi, & Do. hic. Vltimo quę- 6 rit,† quid si aliquis moritur non electa sepultura, & eius maiores sepulti sunt apud habentes priuilegium sepeliendi eligentes sepulturam apud eorum ecclesiam, in quo loco debebit talis sepeliri. Lap. & Domi.j̄.§.proxi. tenent, ꝙ apud talem ecclesiam, & non apud parochialem, quia licèt iste non elegerit sepulturam, tamen ius cōmune elegit volens, ꝙ debeat quis sepeliri in ecclesia maiorum, vt hic, & j̄. c. proxi. quod maxime procederet, quando tales essent priuilegiati in iure sepulturę, secus si illud ius præscripserit, ex quo præscriptio est stricti iuris, vt in c.cum cōtingat. & c.ex parte.s̄.de deci. & sic non possent recipere illos, qui expresse nō elegerant, sed certe eodem modo esset inspiciendus tenor priuilegiorum, vt in c. porrectum. sicut præscriptio ita & priuilegium debet strictè interpretari, quatenus tangit præiudicium tertij, sicut est isto casu, vt in c.olim. & c.quid per nouale.s̄.de ver.signi.

ADDITIO.

a Vin.God. De dictione, imo ꝙ sit correctiua, quę operatur vt vltima dispositio præualeat, Fely. in c.qualiter & quando.col.17.de accusa. & in c.nemo. de simo. Par. de Put. in trac. de sindi. ver. an si iudex.

SVMMARIVM.

1 *Mulier retinet domum & forum viri post eius mortem, si in viduitate permaneat.*

2 *Quid in honore & alijs priuilegijs.*

3 *Mulier si decedat ante virum, an sit sepelienda in sepulchro viri sui, an vero in sepulchro maiorum suorum.*

4 *Quid in concubina.*

1 a **Mulier.** † No. j. mulierem retinere domicilium [a] viri, & forum etiam post eius mortem, dummodo in viduitate persistat, quod procedit, etiam si mulier post mortem viri ad alium locum se transferat, arg. huius tex. indistincte loquentis. facit l. filij. §. vidua. ff. ad municipa. quod glo. ibi intelligit quo ad ea, quae respiciunt fauorem ipsius mulieris, per l. quoties. in prin. C. de priui. scho. lib. 11. & sic sequitur, quod ipsa inuita non possit ennueniri, prout etiam hic dicitur, quia in ipsius sepultura non habet de necessitate sepeliri, sed ita demum si alteram non eligat, secundum Io. And. de quo per Bar. in d. l. filij. & in l. fi. eo. tit. Et intellige de vidua honestè viuere, aliàs verò si luxuriosè viueret, [b] in nullo gauderet priuilegio viri, vt in Auth. de testi. & ea quae parit. circa princ. † Vltimo no. quod honor acquisitus vxori ex qualitatibus mariti non perditur per mortem ipsius dummodo ipsa mulier in viduitate viuat. de quo no. c. ex parte M. de fo. compe. Patet ergo, quod mulier vidua in sepultura mariti est sepelienda. quod procedit, etiam si fuerit reuersa ad domum parentum, secundum Io. And. ex quo iste tex. indistincte loquitur, & quia mulier vidua censetur durare in coniugio mariti, vt in Authen. de nup. §. soluto. & quia priuilegium, quod vidua retineat honores mariti, non datur habitationi, sed personae. ergo ex ea varietate locorum non mutat, vt l. fi. C. de temp. testi. secundum Io. And. & idem tenet do. Pet. in 9. c. canonicae parochialis. §. nunc dicendum. ver. secundo quaero. licèt viri tenuerint contrarium. 7. q. j. sicut. el 2. Et ad quem spectet expensa funeris, an ad maritum, vel ad patrem vxoris, hic per Archid. de quo est tex. in l. si pro rata. & in l. quod si nulla. ff. de relig. Et praedicta procedunt decedente

3 muliere post mortem vltimi mariti. † Sed quaerit primo, quid

c si [c] vxor prius decedat quàm maritus, an sit sepelienda in sepulchro suorum maiorum, an verò in sepulchro maiorum ipsius mariti. dic quod erit sepelienda vbi maritus elegit sepulturam pro seipso, arg. c. soror. 18. q. 2. & sic in noua sepultura, siue in sepultura suorum maiorum. Sed si maritus esset absens, vel aliter, ita quod voluntatem suam declarare non posset, tunc mulier esset sepelienda in ecclesia, in qua maritus ipse sepeliretur, si decederet ea non electa, & sic in ecclesia suorum maiorum vel parochiali, vt s. & si ibi non posset sepeliri, videtur quod tunc sit sepelienda in sepulchro maiorum ipsius vxoris, secundum Lap. & Dom. & ita sequitur do. Nic. in c. de vxore. s. eo. de qua per do. Pet. in d. §. nunc videndum. licèt enim maritus non possit vxori eligere sepulturam, cum hoc non reperiatur iure cautum, nisi ad id se habeat consuetudo, j. c. proxi. vel nisi prius sibi in eodem loco eligat, vt hic patet, tamen satis dicitur tacitè eligere per se suus dispositione in sepulchro suorum maiorum, vt s. Secundò quaeritur, econtra, si vxor praedecessit electa sibi sepultura, an maritus postea decedens non electa sepultura debeat sepeliri in sepulchro vxoris. rationes tex. hic faciunt quod non, quia maritus non sequitur nec honorem nec domicilium vxoris. Item tex. in c. vnaquaeque. 24. q. 2. dicit, quod mulier debet sequi maritum, & nihil dicit econtra. Item absurdum videtur, quod maritus sequatur dispositionem mulieris, arg. l. si ita scriptum. ff. de leg. 2. In contrarium facit quia propter vnionem, quae fuit inter eos in vita, ius disposuit vt vxor debeat sepeliri in sepulchro mariti, ergo idem econtra, cum maritus & vxor non iudicantur ad imparia, vt videtur tex. in d. c. de vxore. s. e. & facit c. gaudemus. s. de diuor. & quia censentur vna caro, vt in c. maritus. s. de cog. spiri. tamen idem do. Nic. in d. c. de vxore. dicit super hoc esse cogitandum. Tertio quaeritur, quid in sponsa per verba de praesenti antequam sit carnaliter cognita. & dic quod tunc non habet locum iste tex. quia non esset sepelienda in sepulchro sponsi, nisi esset ducta ad domum, vt tenet do. Pet. in d. §. nunc videndum. ver. tertio quaero. cum duobus ver. seq. Quarto quaeritur, quid in sponsa de futuro. & dic quod non debet sepeliri in sepulchro sponsi, vt tenet do. Pet. in d. §. ver. 12.

4 quaero. † Vltimo quaeritur, quid in concubina. dic quod licèt quoad affectionem parum differat vxor a concubina, vt in l. item legato. §. parum. ff. de leg. 3. tamen non debet sepeliri in sepultura concubinarij, si non electa sepultura decedat. & ita probat gl. no. hic in ver. viro. quia iste tex. habet locum in vero marito tantum, non ergo in concubinario. & ita tenet Archi. & Io. And. & do. Pet. in 9. c. canonicae parochialis. §. nunc dicamus. ver. 13. cum concubinatus sit reprobatus de iure canonico, vt no. in ver. tanta. s. qui filij sint legi.

ADDITIONES.

a Nic. Supe. Retinere domicilium. Adde quod dicitur etiam de familia viri, vt in l. cuicunque. C. de re mili. lib. 12. Doct. in c. ex parte R. de foro compe. Abb. in c. super eo. in 2. col. de test.

Vin. God. Vxor vt dicatur de foro viri, scribit Ruy. consi. 58. nu. 2. lib. 3.

b Nico Supe. Priuilegio viri. Adde tex & ibi Sal. in l. his solis. C. de reuo. do. & Abb. in c. vxoratus in prin de conuer. coniuga.

c Nic. Sup. Si vxor prius accedat. Adde c. quis conuincit. & c. vnaquaeque. 13. q. 2. & in c. de vxore. de sepul. in anti.

SVMMARIVM.

1 *Impubes constitutus in patris potestate non potest sibi eligere sepulturam.*

2 *Consuetudo dat ius eligendi sepulturam, licèt videatur esse contra ius.*

3 *Consuetudo dat ius eligendi sepulturam non solum parentibus, sed etiam amicis.*

CAP. IIII.

Licet. Potest pater ex consuetudine filio impuberi eligere sepulturam, puta si per seipsum eligit pro anima, tamen non legat sine consensu patris, nisi in castrensib. vel quasi. h. d. Et secunda para

1 ibi, quamuis. † No. j. quod impubes in patria potestate constitutus,

a non potest sibi eligere sepulturam, [a] imo impubes etiam si esset sui iuris, vel patrem non haberet, hoc non posset etiam cum auctoritate tutoris, vt plene vide per do. Pet. in 11. c. canonicae parochialis. circa prin. Secundo no. hodie expressum, quod pater non potest eligere sepulturam pro filio suo impubere, nisi consuetudo terrae id habeat, ex quo infertur, quod potestas eligendi sepulturam non regulatur a potestate testandi. facit j. §. proxi. nam pater potest pro filio suo impubere indistincte facere sibi testamentum & in bonis maternis, vt in c. si pater. s. ut. proxi. & l. j. ff. de vulga. & pup. & tamen non potest sibi eligere sepulturam, nisi ratione consuetudinis & rationem differentiae vide hic plene per Domi. expensae tamen, funeris filij spectant ad patrem, vt l. filius. ff. de in rem verso. An autem stante tali consuetudine possit pater eligere filio sepulturam in ecclesijs mendicantium habentium priuilegium recipiendi eligentes sepulturam apud eos, vt in cle. dudum. j. eo. Oldr. in consi. 223. quod sic, quia censetur tunc ipse filius apud eos elegisse, cum habeatur ac si ipse filius elegisset sibi sepulturam. & ita sequitur Do. j. §. proxi. & facit quod no. s. c. proxi. in glo. 2. Vltimo no. ibi, consuetudo terrae. quod consuetudo debet esse generalis in illa terra. consuetudo ergo alterius loci vel terrae non extenditur ad aliam, nec illi praeiudicat, vt in c. illud. & ibi per glo. no. 12. di. Secundo, quia consuetudo debet esse generalis in illa terra. vnde dicit hic Arch. quod consuetudo aliquarum ecclesiarum illius terrae non praeiudicaret alijs ecclesijs in eodem loco, vt hic patet, & in d. c. illud. imo ex quo consuetudo ad hoc vt pater possit eligere sepulturam pro filio debet esse generalis illius terrae, non videtur sufficere consuetudo vnius ecclesiae vel plurium in eodem loco, & ita

a videtur velle Fed. in suo consi. 86. & Pe. de Ancha. hic. † In glo. in ver. consuetudo. in fi. Nec ob. quod talis consuetudo concedens ius eligendi sepulturam, non debeat valere, quasi sit contra ius commune, per quod loca sepulchrorum diffiniuntur. quia secundum Io. An. satis est, quod ius commune assistat tali consuetudini, vt hic, & in c. fi. s. de consue. & ibi per Io. An. super glo. pe. Requiritur tamen, quod talis consuetudo sit praescripta, quia quando fit mentio de consuetudine debet intelligi quod sit legitime praescripta, licet aliter non exprimatur, vt est tex. no. in c. Cumana. s. de electione. & ita videtur tenere Fed. in d. consi. Sed an requirantur 40. anni. Oldr. in d. consi. tenet quod sufficiunt decem anni, per no. per glo. & Io. An. in c. fi. s. de consue. e. lib. sed Do. j. §. proxi. contra, quia talis consuetudo est contra ius commune, vt patet hic in tex. prohibente hoc vbi non esset talis consuetudo, unde requiruntur 40. an. ut no. in d. c. fi. Sed certe ius non resistit tali consuetudini, imo assistit, ut hic in tex. ideo sufficit tempus decem annorum, ut per glo. no. in d. c. fi. in uer. consuetudo. In gl. in uer. uel parochiali. ibi, hoc tutius. idem Archi. licet Io. Mo. hic uariet, & cum hac glo. tenet hic Io. de Lig. dicens hoc communiter approbari. & facit 63. di. metropolitanae. & 23. q. j. alienus. & per gl. & s. c. proxi. ubi praefertur sepultura maiorum. & ita sequitur hic Pe. de Anch. & Do. cum ista alternatiua sit ordinis, & non praeposterationis, & est sensus, ut sepeliatur in sepulchro maiorum, si potest, alias in parochiali. Sed si consuetudo esset, quod posset altera istarum eligi, tunc esset seruanda, secundum Do. & ita procederet finis istius gl. secundum eum. Et praedicta procedunt in impubere, si moriatur, vbi debeat sepeliri, quando de consuetudine non appareat. Sed quid sit in pubere, si decedat non electa sepultura. Lap. in sua alleg. 60. videtur velle, quod sit sepeliendus in parochiali, licèt hoc non multum

ADDITIO.

a Nic. Sup. Non potest sibi eligere sepulturam. Adde Anto. de But. in c de vxore. extra eo. in anti.

tū firmet, dependet tamen hoc ex intellectu c.s̄.proxi. & eorū quæ ibi no.ſm Do.j.in fi. Sed certè prout no.s̄.in gl.& s̄.c.prox. potius erit ſepeliendus in eccleſia maiorum, ſi poteſt, aliàs in parochiali, vt ibi eſt dictum. † In ea.glo in fi.no.ex glo.ꝙ cōſuetudo poteſt non ſolum parentib. ſed etiam amicis concedere poteſtatem eligendi ſepulturam. & ſic facit, ꝙ & mater poſſit de conſuetudine eligere ſepulturam filio, cum in ea ſit eadem ratio, quæ in patre, ſm Do. Sed ad hoc contra poteſt concludi, ꝙ valeat conſuetudo, ſi tribuit poteſtatem eligēdi ipſam in patre, ſufficit ꝙ ſit præſcripta per decem annos, ex quo ius cōmune non reſiſtit, vt s̄. Si verò tribuit poteſtatem alijs quàm patri, & tunc licèt valeat talis ꝯſuetudo, tamen debet eſſe præſcripta per 40. annos, ex quo ius cōmune non aſſiſtit, ſed reſiſtit, vt patet hic in tex. loquente ſolum de patre, niſi talis eſſet cōſuetudo tribuens electionem inter eccleſiam parochialem & maiorum, quia conſuetudo poteſt tribuere electionem etiā amicis, vt hic in gloſ. & ſufficeret tunc ꝙ eſſet præſcripta per tempus decem annorum, vt patet ex ratione huius glo.

SVMMARIVM.

1. *Filiusfamilias poteſt de caſtrenſi peculio liberè diſponere pro anima.*
2. *Quid de ſalario, quod lucratur filiusfamilias ex officio tutelari, vel tanquam publicanus.*

Quamuis. No.ꝙ ſicut in alijs ſpiritualib. filiusfa. pubes nō dicitur eſſe in poteſtate patris, ſed ſui iuris, vt in c.fi.s̄.de iudi.eo.lib. ita & quo ad electionem ſepulturæ, quod ideo eſt, quia eſt quid ſpirituale, vt in c. quæſta.cum trib. ſequen.13.q.2. Scd̄ò no.a contrario ſenſu, ꝙ filiusfa. poſſit iudicare pro anima de conſenſu patris. de quo j. † Vlti.no.ꝙ filiusfa. de peculio caſtrenſi vel quaſi poteſt libere & ſine conſenſu patris diſponere pro anima, imo etiam non pro anima, ſed quomodocunq; velit, poteſt de illis teſtari & iudicare, vt in l.fi.C.qui teſtamenta. quod inducit hic Lapus & Pe. de Anch. vt filiusfa. clericus [a] poſſit de obuentis ea cauſa clericatus teſtari ſine patris conſenſu. & ita voluit glo. in c.quia ingredientibus.19.q.3.dicens, ꝙ clericus quantumcunq; ſit in patris poteſtate, poteſt teſtari de his, cum ipſe dicatū miles cœleſtis militiæ, ſm glo.no.in l.miles.ff.de re iudi.de quo per Spec.in tit.de inſtru.edi.§.porro.in fi.& §.ꝯpendioſe.ver.7.& plenius per Doc. in l.ſacroſanctæ.& in auth. presbyteros. C.de ſacroſan.eccl.& in c.quia nos.s̄.de teſta.& plenius vide dicta in rub. de teſt.eo. lib. in glo.in ver.quaſi caſtrenſe.in fi.ſentit gl.ꝙ quicquid quærit aduocatus cauſa aduocationis, dicatur quaſi caſtrenſe, & ſic non ſolum qñ ex publico, ſed etiam ſi a priuatis, puta, a clientulis in aduocando & conſulendo. Et idem voluit glo. in l.ſori.C.de aduo.di.iudi.licèt Spe. voluit contrarium in tit.de actore.§.j.in 5.colum.in ver.nec intelligas. Sed prius dictum eſt verius, quod tenet Io.And.in addi.Specu.in d.§.j.ſuper ver. Item ꝙ agit de peculio.cum talia ſalaria ſuccedāt loco illorum, quæ dabantur ex publico.facit quod in ſimili no.de milite in l. ꝙ ſi forte.ff.de caſtren.pecu.ſm Io.And.ibi, & ita tenuit Cy.& Bal. in l.fi.circa fi.C.de inoſ.teſta.& in l.cum oportet.C.de bo.quę libe. Sed idem Bald.in d.l.ſori.intelligit prædicta vera, quando aduocatus eſt deſcriptus in matricula aduocatorum, & approbatus, & ſic auctoritate publica gerit officium publicū, quod no. Sed quæritur primo, quid ſit in ſalario aſſeſſorum. dic ꝙ cēſetur quaſi caſtrenſe, licèt ex publico non recipiatū, vt voluit gl. in d.l.ſori. & eſt text.in l.velut.C.de aſſeſſori.& ita tenet Bar. ibi, & Bal.in d.l.ſori.& Io.An.in dictis addi. Scd̄ò quærit, quid in ſalario procuratorum.Bal.in d.l. cum oportet. tenuit ꝙ non ſit quaſi caſtrenſe, cum illorum dicatur vile officium, vt patet Inſt.de excep.§.fi.& non eſt publicum officium, ſed priuatum & ita ſequitur hic Pet.de Anch.de quo tamen per Bal.in d.l.fi. Tertio quærit, quid in ſalarijs medicorū.glo. no.in d.l.fi.dixit, ꝙ cenſeā quaſi caſtrenſe. & ita ſequit Bal.ibi, vbi idem dicit de magiſtris ſtudiorum, ſeu literatum. Quarto quærit, quid de ſalario tabellionum.Bal.in d.l.ſori. & in d.l.fi.dicit ꝙ cenſeā quaſi caſtrenſe, cum gerant officium publicum auctoritate & vtilitate, præſertim ſi gerūt officium cum dignitate, ſicut ſunt notarij, qui ſtant in curia Principis. & idem ſequit hic Pet. de Ancha. Sed idem Bal.in d.l.cum oportet.intelligit hoc, quando tale ſalarium procederet ex publico, & ſic ex burſa fiſcali, aliàs ſecus.cogita tamen. † Quinto quærit, quid de ſalario, quod lucratū filiusfa. ex officio tutelari, vel tanq̄ publicanus. dic ꝙ licèt ratione publici officij quæratū, tñ non eſt quaſi caſtrenſe, ſed aduentitium, vt tenet Spe.in d.§.j.& Bal.in d.l.cum oportet, quia talia ſalaria non differūt a mercantijs. & idem de ſalario quod lucrantū mechanici & artifices, vt magiſtri lapidū, licèt habeāt ſalarium ex publico, quia illud a priuata cauſa non ex officio deſcendit, ſm Bal.in d.l.fi. Quæ omnia tene menti, quia in bonis, quæ dicunā quaſi caſtrenſia, non quęritū patri vſusfruct. nec debent cum fratrib. cōmunicari, ſed ſunt præcipua eius, qui talia bona quærit, qđ ſecus eſſet in bonis aduentitijs. & per Bal. in d.l.ſori.in prin.in glo.in ver.iudicare.ibi, pro vltima voluntate.non tamen pro teſtamento ſm Io.And. hic remittentem ſe ad no.in c.ſi pater.in prin.s̄.de teſtamen.eo.lib.& ibi vult, ꝙ filiusfa. in bonis aduentitijs nō poterit teſtari etiam patre permittente etiam ad pias cauſas, licèt poſſit donare cauſa mortis de conſenſu patris, vt hic.ratio differentiæ eſt, quia teſtamentum eſt publici iuris, & non poteſt ex alieno arbitrio depēdere ſecundum eum ibi, de quo articulo vide pleniſſimè dicta in rubri.s̄.de teſta.eo.lib.

ADDITIO.

a Nico.Sup. Clericus poſſit. Adde tex in c.relatum.el 2.in § pen.de teſt. Pet.de Anch.in c.fi.eo.titu Bar Cępol cautē.158 & an poſſit teſtari de acquiſitis, vt eſſet capellanus alicuius, vide per d.Ant.de Bur.in c.requiſiſti. de teſt.
Vinc.God. Adde, ꝙ clericus ab inteſtato habet ſucceſſorem in bonis quæſitis ex induſtria, labore, & intuitu perſonæ. Pariſ.conſi.33.nu.26.lib 4.

SVMMARIVM.

1. *Monachus reſpectu monaſterij poteſt habere proprium, ideo dicitur ꝙ poteſt agere poſſeſſorio, vt reſtituatur ad monaſterium.*
2. *Monachi ſunt ſepeliendi in proprijs monaſterijs.*
3. *Epiſcopus poteſt in alia eccleſia, quam cathedrali eligere ſepulturam.*
4. *Monachus ſi decedit in remotis, non electa ſepultura, vbi debeat ſepeliri.*

CAP. V.

Religioſi. Primo ponit dictum. Scd̄ò tario ibi, videtū velle. Tertiò exceptio, ibi, niſi. † No.j.ibi, a proprijs.ar.ꝙ monachus [a] reſpectu monaſterij dicitū habere propriū, ideo eſt ꝙ monachus poteſt agere poſſeſſorio, vt reſtituat ad monaſterium, vt no.in c.cum dilecta.de reſcrip. Poſſet etiā monachus petere aliquid vt proprium, quando res monaſterij diuiduntū, vt in c.in nullo. 18.q.2. vel etiam vbi ipſe monachus recedit a collegio, 17.q.j.ſi quis rapuerit. Et vbi monachus permittitū, vt in c.parochiano. de ſen.excom. Scd̄ò no.ibi, nequeunt.ꝙ licèt electio ſepulturę conferat in tp̄s, quo monachus ſolutus eſt a monaſterio, cum monachatus ſoluatū [b] per mortem, vt dicitū hic in glo.tamen ipſe monachus ſepulturam ſibi eligere nō poteſt, cum velle vel nolle non habeat, & ſic vbi inſpicitū initium, non ſufficit ꝙ aliquid referatū ad tp̄s promiſſum, ſi tempore quo actus celebratū, eſt inhabilitas perſonæ.facit l.minor.ff.de ſeruis exportandis. & de hoc vide plenè per d.Nico.in c.de vaore.s̄.eo. † Vlti.no.ꝙ monachi ſunt ſepeliendi in [c] proprijs monaſterijs.facit 16.q.2. c.fi.& ratio eſt, quia ibi debētū audire diuina, & percipere ſacramenta, ſm Io.And.de quo in clem.ne in agro.§.fine.el 2.de ſtatu regu. Et plene per d. Pet.in 9.c.canonicæ parochialis.circa fi.in ver.nunc veniamus ad regulares.vbi tenet ꝙ Abbas eodē modo ſit ſepeliendus in monaſterio. Monachus tamē, qui pręeſt prioratui manuali, cum cenſeatū monachus ipſius monaſterij, & illius prioratus, vt in c.j.j̄.de priuilegijs.poterit ſepeliri in monaſterio, vel in prioratu ſm voluntatem abbatis, vel prout eſſet maior cōmoditas. Oblati [d] verò, & conuerſi regularium eccleſiarum debebunt eodem modo ſepeliri in monaſterijs, ſm d.Pet.ibi, de quo etiam per d.Nic.in c.vt priuilegia.s̄.de priuilegijs.& in c.in noſtra.s̄.eo.tit.poſt prin.& de monacho decedente infra annum probationis, vide dicta in c.2.s̄.eo. tit. Et intellige prædicta, quando ſupradicti moriunā non electa ſepultura. Sed an poſſent ſepulturam eligere, dicetū in glo.in verbo, non habeant.in fi. & per hāc rationem patet, ꝙ diſpoſitio iſtius tex.habet tantum locum in clauſtralib. Alij verò, qui habent velle & nolle, poterūt ſibi eligere ſepulturam, de quo plenè per d.Pet.in n.c. canonicæ parochialis. in ver. nunc veniamus ad alium caſum.vbi idem tenet do.Pet.& facit gl. notab. 16.q.j.de præſentium.facit etiam c.ſoror.17.q.2.& ita videtū tenere d.Nico.in c.de vanre.s̄.eo.tit.in 2.col. Conuerſi vero, & oblati regularium eccleſiarum, qui non ſunt profeſſi, bene poſſunt ſibi eligere ſepulturam alibi, ſm do. Pet.ibi, & per do.Nico.in d.c.vt priuilegia. & ibidem de monacho exiſtente intra annum

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Monachus.Adde Dom.in c.cum ad monaſterium s̄.de ſta.mo.
Vin.God.Monachus an obligetur naturaliter.Iaſ.in l.naturaliter ff de cōdi in deb.videtur tenere ꝙ non, ſed Abb.conſ.104.putat ꝙ ſic, vide Io.Fab Inſt.de oblig.§.j.nu.4. & 7.

b Nic.Sup. Soluatur.Glo.in c.2.32.q.7.Abb in c.fraternitatis.de frig.

c Nic.Sup.Sepeliendus.Adde Doct.in c.nimis.de conceſ.præben.

d Nic.Sup.Oblati.Adde Doct.in c.de his.eo.tit.ſcilicet de ſepul.

3 annum probationis, ſm d.Pet.ibi. † Episcopus ᵃ verò potest & a in alia ecclesia, quàm in cathedrali sibi eligere sepulturam, ſm glo. in c.vbicunq; 14.q.2.& tenet d.Pet.ibi. In glo.fi.ibi, in confraternitatem si illi essent professi. iure esset idem in eis, quod in monachis, vt per d.Pet.in d.9.c.& ꝰ.est dictum. In ea. glo. in fi. idem Io.Mo.& Archi.dicentes per hanc distinctionem posse opi.Host. & Innoc. reduci ad concordiam, nam monachus posset sibi eligere sepulturam, cum esset ita in remotis, ꝙ non potest portari ad monasterium, vt probat̃ hic a contrario sensu.& ita procedat c.nimis.hic alle.& idem tenet hic Lapus dicens Archi.ita tenere.& idem etiam Pet.de Anch.hic. Sed Io. And.videtur velle, ꝙ nullo modo possit monachus sibi eligere sepulturam.& idem Do.hic, quia ratio istius text. per quam Papa decidit hunc casum, concludit siue monachus moriatur in remotis, siue non, cum non habeat velle nec nolle. Nec tex. hic a contrario sensu permittit eligere, sed permittit ꝙ tunc non sepeliat in monasterio, ex quo ad eum commode portari non potest, ideo hic in tex.ponit̃ primo reg.negatiua.s. ꝙ nõ possit eligere sepulturam, a qua nihil excipit̃, deinde ponit reg. affirmatiua, quæ est, vt semper in monasterio sint sepeliendi, a qua excipit̃ quando commode portari non posset. & iste est verus intellectus huius tex.ſm Do.tenentem ꝙ monachus licèt moriat̃ in remotis, tamen nõ possit sibi eligere sepulturam. Quia Doct.in d.c.nimis.& in d.c. vt priuilegia. sentiunt a contrario sensu istius tex.primum intellectum ꝰ. De seruo aũt licèt æquib paret̃ ᵇ monacho, vt per Inno.in c.cum olim. el 2.ꝰ. de priuile. tamen tenet Host.& sequit̃ d.Nic.in c.de vxo.ꝰ.eo. ꝙ potest indistincte sibi eligere sepulturam, quia in spiritualib.non consideratur dominica potestas, vt patet in c.j.ꝰ de coniugio seruo.
4 † Quid autem si monachus decedit in remotis nõ electa sepultura, vel ea electa, tenendo ꝙ eligere nõ possit, in quo loco erit sepeliendus. Lap.hic cum quo etiam concordat d.Nic.in c.j.ꝰ. e.tenet ꝙ in ecclesia parochiali in qua decedit, ad hoc 13.q.j.ecclesias.& quod no.Archi.in d.c.j. tenens ꝙ viator debeat in ecclesia parochiali illius loci sepeliri. cuius dictum verum est, ar. c.ad decimas.de quo vide no.in d.c.j.& in c.j.ꝰ.eo.tit.& ibi per d.Ant. tenentem ꝙ rũe debeat monachus sepeliri in monasterio sui ordinis. Sed dubitatur, an eo casu quo monachus in remotis existens possit eligere sepulturam, vel eo casu quo sepelitur extra monasterium, quia est in remotis, ad ecclesia parochialis, in cuius loco decessit, debet habere canonicã. Lap.hic, cum quo transit hic Pet.de Anch.tenet ꝙ sic, vt de eo quod obuenit ecclesiæ, in qua sepelit̃, debeat̃ canonica illi ecclesiæ parochiali, in qua cõsueuit audire diuina & percipere sacramenta, forte quia erat in studio, & ibi decessit. facit qđ no. per Host. & Io.And. in c.in nostra.ꝰ.eo.titu.in ver. reliquit. & ita transit hic Domi.notans ex prædictis, ꝙ ecclesia parochialis, in cuius loco decessit scholaris, qui alibi elegit sepulturam, debeat habere canonicam portionem. facit quod no.per gl.in ver.parochialis.in cle.j.de priuilegijs.de quibus omnibus in d.c.j. & cũ dicto Lapi transire etiam hic Per. de Ancha.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Episcopus Adde, quid si moritur non electa sepultura, in quo loco debet sepeliri, vide per Do in c.requisi.de test. Do in c.j.de sep.extra in anti. Car.in cle dudum.in §.in huiusmodi.in 19.q.de sepul.

b Nic.Sup. Aequiparetur]Adde glo.in c.parochianos, de sen.excom.glo.in c. cum hæredes.§.fi.ff de acqui.pos.Io.de Imo.in c.Ray.de test.Abb. consi.104. inci pro euidentia quæstionis.in j. vol.

De decimis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Fratres prædicatores sunt præferendi fratribus minoribus.*
2 *Remuneratio soluentium decimas, vel pœna non soluentium qualis sit.*

CAP. I.

DIscretioni vestræ. Vt ecclesijs iura debita persoluãtur, est in prædicationibus & in alijs exhortandum.h.d. Et primo põnit inhibitio. Secũdò præceptũ, ibi, imo.† No j.isto supiascripto ex ordine literæ, ꝙ cum ista decretalis dirigatur prædicatoribus & minoribus. ꝙ ipsi prædicatores ᵃ sint præferendi minorib.de quo hic per Archi.& per glo. & Doct.in c.quorundam.ꝰ.de ele.eo.lib.VI.no.ꝙ fratres prædicatores & minores verbo & opere debent persuadere populis, vt soluant decimas, & alia ipsis ecclesijs debita, hodie verò per cle.cupientes. §. & quia.ꝰ.de pen.debent in 8.festiuita ib. anni informare populum in prædicat.omnib.super solutione decimarum. In glo.2. ibi, per omnia concilia.de quib.hic plene per Archi.& Io. An. In ea.gl.in fi.vide notata per Io. And.in regula, qui prior.j.eo. lib.& in c.a nobis.ꝰ.eo.tit.vbi Io. And.concludit cõem opi.esse, ꝙ decimæ hodie sint in præcepto. & ita tenet hic Archi.& in c.decimæ.16.q.j.& in c.duo sunt.in fi.12.q.2.& Per.de Anch. hic, & do. Anto.in c.parochianos.ꝰ.eo. Sed an valeat consuetudo in contrarium. vide plene per Doct.in c.in aliquib. ꝰ.eo.tit.
2 † In glo. in ver. aliarum.in fi.remuneratio autem illorum, qui soluunt prædicta, de quib.hic in glos. habetur hic per Io.And.
b & dixit hic Lapus, ꝙ non soluens decimas ᵇ punitur etiam in hoc, quia si est colonus, imputabit̃ sibi sterilitas, ex quo totum absq; deductione seu remissione ipsi domino soluere tenent̃, vt no.Host.& Io. And.in ver.sine culpa.in c. super sterilitatis. ꝰ.de locato. Et ad prædicta vide S.Tho.in 2.2.q.87. dicentem, ꝙ licèt clerici possint requirere decimas, tamen laudabiliter faciunt, si eas non requirũt in locis, vbi sine scandalo requiri nõ possent propter desuetudinem vel aliam causam, nec tamen illi, qui non soluunt in dictis locis, sunt in statu damnationis, nisi fortè propter obstinationem habentes voluntatem non soluendi, etiam si ab eis petuntur, secundum Tho.

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Prædicatores. Adde glo.in ver prædicatores.in c.fi de paro. Abb in c.nimis.el 2.de exc præla. Bar.in l obser.in §.antequam ff.de offi procon.

b Vin God. Decimæ qua ratione, & ad quem finem solui debeant. Ruy.cõsi.142. nu.3.lib.5.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium super decimis noualium certæ parochiæ non extẽditur ad decimas noualium ab alio possess.*
2 *Tempus datæ comprehenditur, & attendi debet quo ad vim comprehensiuam.*
3 *Possessio bonæ fidei impedit vires priuilegij.*
4 *Priuilegium, ꝙ quis non soluat collectas de bonis suis, an extendatur ad bona quæsita per priuilegium.*

CAP. II.

STatuto. Priuilegium de decimis noualiũ concedens, pro ea portione, pro qua percipiebant antiquas, non includit decimas noualiũ per alium possessas tempore impetrationis, sed includit tantum loca, vbi percipiebantur antiquę, & portionem
1 antiquam. h.d.† No.j.ibi, alij possidebant, ꝙ priuilegiũ seu concessio super decimis noualium certæ parochiæ non extendit̃ ad decimas noualium, quæ possidentur ab alio. Quæ autem dicantur noualia, hic per Archi. sed vide in c.quid per nouale.ꝰ. de verb.sig. & ibi plene per Io.And.patet ergo, ꝙ priuilegium concessum super certa re, puta super decimis noualium, non extenditur ad res per alium possessas, nisi de illius possessione in priuilegio fuerit facta mẽtio, de quo plene in c.dudum.ꝰ.de priuile.& hic in glo. Secũdò no.ibi, nisi in his tantum. ſm Dom. ꝙ si priuilegium conceditur super vna specie ad mensuram alterius speciei sibi debitæ, non extenditur, nisi ad loca, in quib. talis spẽs est sibi debita, licèt de ipso loco non fuerit facta men
a tio, quod no. † Vlt.no.ibi, tempore impetrationis. ꝙ attendit̃
a tempus datæ ᵃ quo ad vim comprehensiuam ipsius priuilegij, vnde priuilegium non trahit̃ nec comprehẽdit futura, de quo in c.quia circa.& in c.cum capella.ꝰ.de priuilegijs. quod tamẽ procedit, nisi ſm subiectam materiam in priuilegio cõtentam aliud inducat̃, vt est in priuilegio super decimis noualium, qđ extenditur ad noualia futura, non præterita, ſm Io.And.hic, de quo in c.j.ꝰ.de verb.sig.& in d.c. quid per nouale. Et voluit Io. And.in d.c.dudum. ꝙ priuilegium concessum certis religiosis de decimis non soluendis non extenditur ad decimas, quas laici per antiquum feudum possident.& hoc probat per hũc tex. quem quinq; modis ad hoc inducit, de quo ibi plenius per eũ, ſm Io.And.hic dicentem per hanc decretalem esse terminatã q.Io.de Deo, lib.4.q.4.vbi quærebat de ecclesia collegiata, quę erat dotata de decima pascuorum cuiusdam syluæ, de qua decima, quia erat magna, fuerũt factę quatuor præbendæ, ꝙ si postea reducat̃ sylua ad culturam, ꝙ priuilegiati super decimis noualium illius parochiæ non poterunt eam vendicare, per hũc tex.vbi dicitur, ꝙ tale priuilegium non extenditur ad decimas per alium possessas, & quia talis sylua redacta ad culturam cũ primo esset in magno reditu, non cadit sub nouali, vt in d.c. quid per nouale.in fi. Sed posito, ꝙ caderet sub nouali, & deberetur ipsis priuilegiatis, an alij canonici teneantur cõ.care præbendas suas illis quatuor.& arguendo pro & contra, cõcludit
quod

ADDITIO.

a Nic.Sup. Datæ. Adde Io.And.super datæ e.an mercede.

quod non, ex quo sunt diuersæ, sed episcopus debebit illi prouidere ex suo officio, vel de superexcrescentibus, vel de communi mensa, donec præbendæ vacent, vt hic plenè per Io. An. In gl. in ver. contingũt. ibi, priuilegio. idem Archi. & intellige, quando in priuilegio erat expressum de antiquis decimis, quia tunc non veniteni noualia, aliàs autem si simpliciter & indefinite priuilegium est concessum super decimis, tunc includerent omnes decimæ tam antiquæ, quàm etiam decimæ noualium, vt ex tex. no. in c. ex parte. el 3. i. eo. 3 secundum Io. And. † In glo. in ver. possidebant. ibi, vires priuilegij impediat. intellige quo ad illum possidentem, secundum Io. And. dicentem idem esse in litis pendentia, vt & ipsa sola impediat vires priuilegij, etiam si dolosè non teneat, vt in c. fi. i. vt lite pendente. & tene menti ex hac glo. ex qua habetur optima theorica, an & quãdo taciturnitas possessionis rei, super qua fit impetratio, vitiet priuilegium, vel non, quia si est bonæ fidei possessio, vitiat. Secus si est malæ fidei, vel violenta, quod facit ad no. in c. 4 licèt episcopus. † In eadem glos. in fi. tene menti singulariter ex glos. iuncto tex. ad priuilegium exemptionis, quod de suis bonis non teneatur quis soluere collectas, vt non extendatur priuilegium ad bona quæsita post priuilegium, nec etiam ad bona tempore dicti priuilegij, quæ bona erant per alium possessa bona fide, & ad eum post priuilegium reuersa, vt patet ex hac glos. & ex tex. i. de quo dicto c. quia circa. & per Bart. in l. damni. §. si is qui. de damno infec.

S V M M A R I V M.

1. *Taciturnitas certæ qualitatis quando vitiet rescriptum vel non.*
2. *Constitutio licèt regulariter non trahatur ad præterita, hic tamen trahitur, rationem reddit.*
3. *Redditus decimarum comprehenduntur appellatione prouentuum.*
4. *Partis appellatione in dubio continetur dimidia, quod tamen limitatur vt hic.*

Statuimus. Priuilegium decimarum noualium ad mensuram antiquarum limitatum non potest vltra dimidiam includere, & hoc nisi concessum fuerit Cistercienssib. vel Cartusiensib. Et tales priuilegiati super decimis recipiendis ecclesijs parochialib. grauatis assignare debent congruam portionem pro debitis oneribus supportandis. hoc dicit vsque ad §. sane. † Nota primo ibi, quia non est verisimile, 1 quòd taciturnitas certæ qualitatis, qua expressa Papa verisimiliter non concessisset priuilegium tam latum, non vitiat priuilegium, quando exprimitur subiectum illius qualitatis non in specie, sed in genere, sicut exprimitur hic exprimendo, prout percipiebant veteres, sed non pro quarta portione, sed bene restringit talis taciturnitas priuilegium ad quantitatem verisimilem, quod est no. ad c. super literis. i. de rescrip. & ad c. dudum. i. de præben. eo. lib. Secundò nota ibi, in tam graue, quòd licèt priuilegium quatenus tangit iura ipsius concedentis debeat latissime interpretari, vt dixit Innocen. in c. cum dilecti. i. de dona. tamen quatenus tangit præiudicium tertij, est restringendum, & stricte interpretandum, vt hic dicitur. facit c. quid per nouale. & quod no. in c. olim. i. de verbo. signific. 2 † Tertio no. ibi, impetrati. quòd licèt noua constitutio non trahatur ad præterita, vt in c. fi. i. de consti. tamen ideo hic trahitur, quia ista constitutio est veteris iuris declaratoria, vt patet i. in princip. in verbo, declaramus. secundum Ioan. And. facit quod no. in c. cum ni. i. de vsur. Et ex his infertur, quòd si in princip. constitutionis apponitur verbum declaramus, dicitur constitutio veteris iuris declaratoria, licèt postea in ipsa constitutione vel aliqua eius parte apponatur verbum statuimus, sicut patet hic, licèt aliàs verbum statuimus, sit inductiuum noui iuris, secundum glos. in ver. receperit. in c. j. i. de cler. non residen. eodem lib. Quartò nota ibi, sed piutri potius &c. quòd priuilegia concernẽtia grauamen parochialium ecclesiarum debent restringi. & dicitur hoc pium, & benignum, de quo in c. quid per nouale. per do. Nico. & sic verba priuilegiorum debent strictè intelligi, vt sic minus quàm potest lędant tertium, In cuius præiudicium talia priuilegia conceduntur, vt hic dicitur. facit l. impuberi. ff. de admini. tut. & dicto c. quid per nouale. Quintò nota ibi, per huiusmodi concessiones, quòd dispositio istius tex. respicit non solum concessiones factas his duobus ordinibus, de quibus i. ver. proxi. vt tenet hic Archidiac. & Ioan. Mona. sed etiam latius respicit, quicquid est dictum i. & quod plus est, respicit etiam casus i. non positos. & ita vult iste tex. sic generaliter loquens de huiusmodi concessionibus decimarum, quando apparet etiam ex generalitate rationis ordinationis & diffinitionis hic positæ, secundum Io. And. & facit text. j. in §. dicecesanum. ex cuius dicto no. quòd priuilegium Papæ, per quod iura vnius ecclesiæ alteri conceduntur, intelligitur vt illa ecclesia non vltra exigatur, quàm facere possit, quod est no. secundum do. Pet. de Anchara. inducentem prædicta, vt sic ex donatione facta per donatarium non potest ipse donatarius grauari vltra quàm facere possit, deducto ne egeat, vt in l. sunt quidam. ff. de re iud. ita & tertius ex donatione de rebus suis facta per alium vt per Papam, pro-3 ut hic dicitur. † Vltimo nota, quòd appellatione prouentuum veniunt redditus decimarum, quæ decimæ sunt deputatæ pro substentatione ministrorum ecclesiæ, vt hic, & in c. clericis. 4 21. q. j. & est text. clarus in c. 2. i. de offic. custo. † In glo. in ver. a medietatis. in fi. nota quòd appellatione [a] portionis seu partis in dubio debet intelligi de dimidia, quod tamen limita primo, nisi iungatur cum aliquo termino denotante minorem portionem, quia tunc illam tantum includit, vt patet i. in princi. istius §. Secundò limita, nisi verbum pars, vel portio, iungatur cum relatione verificabili in minima parte, vt si detur in aliqua portione, vel parte, quia tunc verificatur in quacunque parte etiam minima, vt voluit glo. singu. in ver. aut earum parte. in clem. j. de foro compet. Tertiò limita, nisi ex mente lo-b quentis appareat, quòd appellatione partis [b] intendit includere minorem partem dimidia, vt probat text. in c. j. j. de senten. excom. secundum Domi. Quartò limita, quia ratione incertitudinis appellatione partis quandoque compræhenditur totum, vt l. vxori. in princi. ff. de leg. 3. vbi dicitur, quòd si testator legat vxori eam partem domus, in qua morari consueuit, & testator tam tempore testamenti quàm mortis totam domum in vsu habuit, dicitur ibi quòd tunc tota domus debetur ratione incertitudinis, secundum glos. ibi, & vide ad prædicta per glos. in c. maiores. 16. q. 7. in fi. & in c. auaritiæ. in ver. pro parte. i. de elect. eo. lib.

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup. Appellatione. Adde l. nomen filiarum. in §. portionis. ff. de ver. signi.
b Nic. Sup. Partis. Adde Abb. in c. super eo in 2. no. de eo, qui eo. consan. 120. sup. Bal. in l. j. in pen. col. C. de inoff. do. Bal. in c. j. in 2. no. de ali. feu. in vs. feu. Vinc. God. Adde quæ dicatur pars rei maxima, & principaliter, Ruy. consi. 71. nu. 4. lib. 2.

S V M M A R I V M.

1. *Recognoscens se habere rem in feudum ab alio, fatetur illum esse dominum feudi.*
2. *Confessio perpetua dicitur, quæ est concessa ad vitam recipientis.*
3. *Fama potest esse super antiquitate feudi.*

Sane. Decimę recepię in feudũ per laicos ante Lateranense concilium, & per eos recognitæ a religiosis in feudum, non possunt ipsis religiosis concedi absq; diœcesanorũ 1 consensu. h. d. † No. j. ibi, recognoscant, quod recognoscens se habere rem in feudum ab alio, confitetur illum esse dñm feudi. c. 2. i. de reb. eccle. eo. lib. Scdò no. ibi, de facto. a contrario sensu, quod si vere & de iure tenuerit ab illis, tunc bene hoc liceret, vt in c. cum apostolica. i. de his quæ fi. a præla. secundum Io. And. de quo ibi. a In tex. ibi, absq; [a] no. de hac dictione, quæ stat inclusiue, alibi vero excludit, vt in c. j. i. de consue. eo. lib. secundum Archi. vtrobiq; tamen ponitur pro siue, secundum Io. And. de quo i. de procura. qui generaliter. In glos. in ver. assensu. ibi, laicus habebat decimas, qualiter laici possint habere vel percipere decimas, vide per glos. & Docto. in c. quamuis. i. eo. & j. q. 3. peruenit. In glo. ibi, religiosis. idem in clericis sæcularibus, cum in eis iste text. lo-2 cum habeat, ex quo est eadem ratio, secundum Ioan. And. † In glos. in ver. perpetuo. in fi. & dicitur concessio perpetua, si est facta ad vitam recipientis, vt in l. j. ff. pro so. & 10. q. 2. perpetua. secundum Archi. de quo tamen vide per glo. & Doct. in d. c. quamuis. & no. in c. j. i. de reb. eccle. eo. lib. & dixit hic Archid. quod nunquàm licuit concedere decimas in feudum laicis, ita quod transeant ad heredem. Sed hoc non placet Io. And. quia si intelligeretur de concessione ad vitam, iam esset extincta cõcessio, & facta reincorporatio ecclesijs, vt per eum. Quid autem si appareat laicis decimas perpetuo concessas, sed non constat an ante cõcilium, vel post. Hos. in d. c. cum apostolica. voluit, quod præsumatur post, vt sic in dubio præsumatur pro ecclesijs parochialibus, & sic incumbit ipsis laicis prius probandi in contrarium. & idem tenet hic Archi. & Io. Mona. sicut in simili no. 33. q. j. c. j. & ita sequitur hic Io. de Ligna. Sed Io. And. in d. c. cum apostolica. tenet contrarium duobus tamen concurrentibus. Primo, quod laicus possit probare per tm̃ tempus, in cuius contrarium non sit memoria,

A D D I T I O.

a Vinc. Gode. De ista dictione, absque. Old. consi. 49. Consueuit dubitari & latè per Tiraq. in tit. de retract. fol. 99. nu. 79.

3 moria, q illas tenuerit vt in feudum. † Secundo, q communis opin. seu fama sit super antiquitate feudi, secundum no. per glo. in c. j. in fi. ẽ. de præscrip. eo. li. & inquantum Io. An. dicit de cõmuni opi. seu fama, potest intelligi q intellexerit de cõmuni opi. q semper tenuerit in feudũ, vel q intellexerit de cõi opi. q habuerit ante concilium, sed d. Flo. in d. c. cum apſica, dicit istud vltimum non posse de facili probari, ideo concludit post do. Ant. sufficere probare præscriptionem per tempus cuius initij non sit memoria, & allegare titulum sibi concessum ante concilium, qui titulus tunc præsumitur, vt no. in l. cum de in rem verso. ff. de vsu. secundum Io. de Fan. hic. Nec ob. si dicatur, q laicus non possit præscribere decimas etiam per tm̃ tp̃s &c. cum non sit capax illarum, ut ẽ. de præscri. in c. c'ũm. prout dicit hic Io. Mo. Nam isto casu laicus non tenet ex ui præscriptionis, sed ex ui concessionis, quia præsumitur sibi facta concessio ante concilium, probatis duobus supradictis, de quibus ẽ. per Ioan. An. cuius opi. sequuntur omnes Do. in d. c. cum apſica. dicentes tamen, q si non concurrunt supradicta duo, procederet opi. Host. et sequacium.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus cognoscit de causis exemptorum, si est quæstio super decimis.*
2 *Ius habens ad percipiendas antiquas decimas, non potest percipere nouales in eodem loco.*

Diœcesani. Religiosi exempti compelluntur a diœcesanis soluere decimas parochialibus ecclesijs, si non agatur de rebus exemptis, qui exempti de possessionibus acquisitis & acquirendis decimas parochialibus soluere debent, nisi super hoc sint priuilegiati. Et religiosi ex donatione laicorum habentes decimas antiquas, non percipiũt nouales in eodem loco superuenientes. hoc dicit vsque in fi.

1 † Nota primo casum, in quo episcopus potest cognoscere de causis exemptorum. alios casus vide per glos. in clemen. j. de senten. excommu. Secundò nota, quòd religiosi tam exempti quàm non, de iure communi tenentur soluere decimas prædiales ipsi ecclesię parochiali. & sic facit quòd debeant eas portare ad domum sacerdotis, de quo per glos. in c. reuertimini. 16. q. j. Tertiò nota ibi, speciali iure vel priuilegio, quòd concedi potest priuilegium super decimis non soluendis. de quo per glos. ẽ. eod. in c. a nobis. & tunc non cogitur ad soluendum. & idem si alio iure speciali, vt hic dicitur, putà præscriptione, secundum Lap. ex quo infertur, quòd licèt laici non possint præscribere, vt non teneantur ad decimas, vt in c. causam. ẽ. de præscript. tamen secus in clericis, vt hic plene per

2 Lap. & per glos. & Docto. in c. in aliquibus. ẽ. eod. titu. † Vltimo nota, quòd habens ex iure speciali ius percipiendi decimas antiquas, non potest percipere nouales in eodem loco, & quando sit, quod religiosi possint quærere decimas de manibus laicorum, vide plene per Docto. in c. cum apostolica. ẽ. de his quæ fiunt. & ẽ. in §. sane. In glos. in ver. exemptis. in fi. Archidia. exponit, idest de decimis pertinentibus ad ecclesias exemptas. & conclude prout refert hic Domi. quòd si ecclesię sunt exemptæ, per consequens decimæ dictis ecclesijs de iure communi debitę, tunc diœcesanus non potest se intromittere. & ita debet intelligi iste tex. & ẽ. de sup. neg. præla. sicut. Sed si dictæ ecclesiæ non sunt exemptæ, tunc diœcesanus se intromittere potest, licèt decimæ sint exemptæ, vel ecclesiæ sint ipsorum exemptorum, vt hic in j. parte text. & ẽ. eodem titu. in c. j. de præbendis.

De regularibus. *Rubrica.*

S V M M A R I V M.

1 *Nouitius si per plures annos stetit in religione, & non fecit professionem tacitam, vel expressam, potest libere reuerti ad seculum. & nu. a.*
3 *Professio quid sit, & qualis, & per quæ verba fiat.*

C A P. I.

IS qui. Habet tres partes. Primo loquitur de impubere. Secundò ibi, qui vero, de pubere. Tertiò ibi, distinctos. declarat distinctionem habitus.

1 † Nota primo ibi, vt monachus efficiatur. quòd solum per professionem dicitur quis monachus, & assumit sibi nomen monachi, & non ante, licèt monasterium ingrediatur, & habitum monachorum assumet, de quo per glos. & Docto. in c. j. ẽ. de relig. dom. & intellige, quod hic dicitur de monasterio, etiam si sit regularium canonicorum, cum eorũ ecclesiæ monasterium appelleotur, vt in c. accepimus. ẽ. de æta. & qualita. secũdum Ioan. And. Secundò nota ibi professionem a se prius factam. quòd professio facta ante 14 annum est nulla, & non ligat profitentem, nisi post 13. annum ratificetur tacitè vel ex-

a pressè, prout hic dicitur, intellige hoc quod dicitur de [a] anno 14. & 15. in masculis, in fęminis verò intelligetur de 12. & 13. secundum Ioan. And. Pro quo glos. in ver. de ætate. in clemen.

2 eos. j. eodem titu. † Tertiò nota ibi, liberè. quòd licèt nouitius per plures annos steterit in religione, tamen si non facit professionem tacitam vel expressam, potest liberè reuerti ad seculum, etiam si stetisset in religione per 20. annos, & vltra, vt vide per glos. mag. in dicta clemen. eos. in fi. Quid autem sit de his impuberibus, qui ab eorum parentibus offeruntur religioni, an in his habeat locum iste tex. vide in c. cum virum. & ibi per Docto. ẽ. de regu. Et facit iste text. secundum Domi. quòd ex quo talis potest libere redire ad sæculum, quòd non compellatur ad restituendum expensas monasterio, quas ibi percepit durante tempore probationis. quod est no. & facit text. in c. proxi. & ibi per Domi. Quintò nota ibi, fecisse. quòd delatio habitus indistincti facta per annum post ætatem legitimam inducit tacitam professio. Item nota, quòd duo requiruntur ad hoc, vt expressa professio facta a minore ratificetur tacitè post ætatem legitimam, scilicet delatio habitus indistincti, & perseuerantia anni post ætatem legitimam. Vltimo nota ex tex. quando dicatur habitus religionis distinctus, & quãdo indistinctus, & quando indistinctissimus. & vide etiam in dicta clemen. eos. In glos. in ver. annum. in fi. requiritur ergo, quòd ille annus sit consummatus in totum, & sic malitia non suppleret ætatem. & ita voluit glo. in dicta clemen. eos. in ver. ætate. & in c. postulasti. ẽ. eodem titu. & ibi plene per Docto.

3 & vide alleg. per Io. An. in c. fi. ẽ. de despon. impu. † In glo. in ver. expressè. in fi. vide hic per Archidia. quid sit professio, & qualis, & per quæ verba fiat. vide per Specula. eodem titu. in princi. & notabiliter per Lapum in sua allega. 128. Et an in ea

b requiratur [b] scriptura, dic quod non, secundum glo. in c. vidua. 20. q. j. Pro quo est tex. in c. nuper. ẽ. de testi. licèt glos. dixerit contrarium, & malè, in c. omnes fœminæ. 27. q. j. Et quis possit recipere ad profes. Et an solus prælatus sine consensu capituli. vide plene per Docto. in c. porrectum. ẽ. eodem titu. In glo. in ver. videtur. in princ. tunc enim non solum fecisse profes. sed etiam professionem prius factam ratam habuisse præsumitur præsumptione iuris, & de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, vt ẽ. de spon. c. is qui. secundum Archidia. & Ioan. Mona. Sed Ioan. And. hic contra, scilicet quando fuit protestatus, quòd per lapsum anni non intendebat profiteri, & idem voluit in c. 2. & 3. ẽ. eo. vbi do. Nico. idem tenet. & ita etiam voluit glos. in dicta clemen. eos. in fi. & in c. ex parte. ẽ. eo. & ibi per Ioan. And. Sed Lap. & Ioan. de Lign. hic tenet, quòd talis protestatio non iuuet, ex quo est contraria facto, nisi fieret ex iusta causa, vt no. in c. j. ẽ. quod metus causa. Sed certè isto casu non intelligitur esse contraria facto, imo est declaratiua, vnde prodest sm̃ no. in c. cũ M. ẽ. de constitu. & in c. j. ẽ. de li. contest. secundum Imo. & idem Domi. hic, quia cum recipere habitum possit fieri animo profitendi, & animo probandi, protestatio verò est contraria facto. facit glos. in simili in ver. protestatione. in clemen. j. de procu. de quo tamen no. in clemen. gratiæ. de rescriptis. & per do. Anto. in c. ad nostram. ẽ. eo. & vide tex. j. §. proxi. in ver. firmiter approbasse, qui multum facit in contrariam partem. In glo. in ver. an videtur. ibi, annus 15. scilicet totus, vt patet in tex. Quid autem si non fuit continuatus, sed interruptus, putà quia iam steterat per quatuor menses istius anni, postea exiuit, deinde reingreditur in eodem monasterio, & perficit annum, an tūc sufficiat si est perfectus annus, vt dicatur professio facta, licèt annus sit interruptus. tex. hic facit quòd non, quia dicit per totum sequentem annum. & sic videtur, quòd annus debeat esse continuus, & non interpellatus. & quia in dubio omne tempus præsumitur, quòd sit continuum, vt per glos. no. in rubri. ff. de diuer. & tempo. præscrip. & facit text. in c. cupientes. §. cæterum. ẽ. de elect. eo. lib. Item dictio, per, de qua hic in tex. deno-

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup. De anno 14. Adde tex. in c. ad nostra. & in c. postulasti. eo. tit. in anti.
b Nic. Sup. Scripturæ. Adde c. fi. 20. q. j. c. saluberrimum. j. q. 7. Host. in sum. in titu. qui cle. vel vo. Card. in cle. ne in agro. in § sane. cl. 2. de sta. mona. Lap. alle. 139. & an ista scriptura sit de substantia professio. vide gl. 2. ver. postquam. in c. omnes fœminæ, 27. q. j. Abb. in c. nuper. in 3. no. de testi.

a denotat continuitatem, ᵃ ſecundum Ioan. And. in c. cum con-
uimacia. j. de hære. in glo. per annum. facit etiam l. non ſolum.
§. ſi annus. ff. de excu. tut. & quia talis nõ poteſt plenè probare
omnes aſperitates regulę, niſi continue ſteterit per annum, &
hanc partem ſequitur hic Pet. de Anchara. & in c. ad apoſtoli-
cam. ſ. de reg. & ibi Io. de Ligna. & d. Nico. idem tenet. & Lap.
no. in alleg. 37. vbi plenè de his per eum, licèt Spec. dixerit con
trarium in titu. de ſta. regu. ver. 38. Non ob. glo. in reg. eum qui
certus. j. eo. lib. & quod dicit Archidia. j. c. proxi. quia loquitur
in eo, qui ſtetit per annum cõtinuum in monaſterio, & exiuit
ante factam profeſ. quia ſi poſtea reingreditur, non debet ha-
bere alium annum ad probandũ. Et ad prædicta vide per Bar.
in l. fi. §. quoties. ff. de publ. & per Bal. in d. §. ſi annus. & in l. nec
non. §. ſi quis ſæpius. ff. ex quib. cau. ma. & ibi per Guli. de Cu.
& per Io. And. in ver. per annum. in c. j. ſ. de vi. & hone. cle. eo.
lib. Satis tamen videtur, q ſi tempus, quo ſtetit extra monaſte
rium, fuit modicum per aliquos dies, & ſtatim rediit, q tale in-
teruallum non habeat impedire, arg. l. plurium. ff. de repudiis.
canonizata de pœn. diſtin. j. & quia tunc ceſſat ratio, quòd iſte
non poſſit probare aſperitates regulæ, licèt Lap. in dicta alleg.
ſentiat contrarium. & vide per Ioan. And. in addi. Specu. in di-
cto verſi. 38. quod no. ad fratres mendicantes, qui ante annum
probationis nõ poſſunt aliquem recipere ad profeſ. vt j. c. pro-
xi. quia ex prędictis patet, an annus debeat eſſe continuus, vel
non. In gloſ. in ver. communem. in fi. conclude ſecundum Ar-
chidia. quòd ſi intrauit quis in loco, vbi non ſeruatur religio,
nec ſe obligauit ad veram religionem ſeruandam, tunc non
cogitur expreſſe, ſed cauſatiuè, vt hic in gloſ. & hoc caſu nec
vſus nec annorum numerus excuſabit, vt per Hoſtien. in ſum.
eo. titu. §. ad quid teneatur. ver. ſed & tenetur. Sed ſi intrauit lo-
cum, in quo ſeruatur religio, & in dicta religione ſtetit per an-
num, tunc præcisè cogitur ad profeſſio. vt in c. ſtatuimus. ſ. eo.
nec proderit fuga, vt in c. fi. ſ. eod. ſecundum Archidia. quod
procedit in deferente habitum inducentem profeſſionem ta-
citè, vt in dicto c. ſtatuimus. & tunc compellitur expreſsè pro
fiteri, quia erat obligatus religioni in genere, ſecus ſi portaret
habitum probationis, ex quo non inducitur tacita profeſſio,
quia tunc quantocunque tempore oportet non obligatur reli
gioni in genere, & poteſt ad ſæculum redire, & ſic non cogi-
tur ad profitendum, vt eſt dictum ſ. & plene vide per Io. And.
in d. c. ex parte. & per glo. in d. cle. eos. & ad prædicta vide per
Hoſt. & Io. And. in c. 4. & in c. ſuper eo. ſ. eo.

ADDITIO.

a Celſus. Communitatem. Adde Bar. in l. vrbana. ff. de ver. ſig. Bal. in c. j. §. ſi quis per 30. ſ. de feu. ſuc. contro. in feu.

SVMMARIVM.

1 *Habitus profeſſorum delatus per annum facit præſumptionem profeſſionis a iure. Et qualiter id fiat, & nu. 2.*
3 *Habitus regularium diſtinctus qualis dicatur.*
4 *Pubes quot modis dicatur obligatus religioni.*

1 §. Qui uero. † Nota primò, quòd ex delatione habi-
tus facta per annum continuum induci-
tur profeſſio præſumpta a iure, & ſic eſt præſumptio iuris tan-
tum, vnde videtur, q ſi conſtaret de contraria intentione, non
induceretur profeſſio, licèt tex. j. in ver. firmiter. faciat in con-
a trarium, de quo eſt dictum ſ. in princip. † Secundò nota ibi, de
a gentes cum eis. quòd tunc delatio habitus ᵃ inducit profeſſio-
nem, quãdo fit in congregatione cum aliis in religione & mo
naſterio, ſecus ſi portaret quis talem habitum extra, quia tunc
profeſſio non induceret. de quo tamen vide plenè per Hoſti.
& Domi. in c. 4. ſ. eo. & in clem. eos. j. eo. & ibi per gloſ. in ver.
in aliqua. Tertiò nota ibi, firmiter approbaſſe. q qui approbat
ordinem poſt probationem & experientiam, cenſetur firmi-
ter ipſum approbare. quod inducitur, vt profeſ. in monaſterio,
in quo non ſeruatur regula, vt ſi poſtea reformetur, quòd talis
non poſſit reſilire, ſecundum Archid. & Ioan. And. hic, de quo
etiam per eum in c. ſuper eo. ſ. eodem titu. & ibi plene per Do.
an & quando poſſit monaſterium reformari. Quartò nota ibi,
intellectum, q impubes nõ dicitur habere plenam intelligen-
tiam eorum, quæ agit quo ad hoc, vt obligetur religioni, licèt
ex delicto bene poſſit aliter obligari diabolo. vt in c. j. ſ. de de-
3 lic. pue. ſm Io. And. † Vltimo nota quando dicatur habitus di-
b ſtinctus ᵇ ſeu diſſimilis. Nam quælibet diſtinctio inducit diſſi-
militudinem, & dicitur habitus diſtinctus etiam ſi ſolum eſt
diſtinctio inter profeſſos & nouitios, ſicut eſt in fratribus mi-
noribus, qui habent diſſimilem veſtem nouitii a profeſ. Dicit
etiam diſtinctus & diſſimilis habitus, quando non apparet ali
qua diſtinctio actualis, ſed verbalis tñ, vt per benedictionem
veſtium, ſicut eſt in fratrib. prædicatorib. qui hñt habitum no-
uitiorũ diſtinctũ ab habitu profeſſorũ per benedictionem, ſm
4 Io. An. & vide in d. cle. eos. † In gl. i ver. diſtinguunt. in fi. intelli
ge hoc de impubere. ſed pubes obligat religioni plurib. caſib.
Primò, qñ recipit habitũ profeſſorum diſtinctũ, vt dr̃ hic in gl.
Scd̃ò, qñ facit profeſ. expreſſam. Tertiò, qñ renunciat mundo,
& eius põpis, & beneficio ꝯſtitutionis, ſ. eo. c. ſtatuimus. Quar-
tò qñ in habitu cõi compleuit annũ probationis. hodie autem
idem eſſet de habitu probationis latèter diſtincto, vt in d. cle.
eos. ſm Io. An. hic. Quod tñ limita, niſi ꝯſuetudo requireret ver
balem profeſſionem, vel aliam ſolennitatem, quia tũc non in-
duceret profeſſio ex delatione habitus, vt vr̃ tenere Pe. de An-
cha. & Do. hic. & facit quod no. Inno. in c. j. ſ. eo. Quintò, qñ iu
rauit, q nunq̃ exiret, arg. c. ſi verò. & c. cũ ꝯtingat. ſ. de iureiur.
ſm Hoſt. & Io. And. Sextò, qñ ſub hac ꝯdõne fuerit manumiſ-
ſus pubes, vel impubes, vt in c. libentius. ſ. de ſer. non ord. & in
c. 2. ſ. de ꝯdi. appo. ſm Io. And. dicentem, q impubes obligatur
completo 14. anno. Primò ſi fecit profeſ. expreſſe in religione,
quam prius intrauit. Scd̃ò, ſi tunc ſcienter recepit habitum pro
feſſorũ. Tertiò, ſi profeſ. prius factam, tunc ratam habuit. Quar
tò, qñ compleuit ibi annum 15. in habitu indiſtincto, nõ tamen
indiſtinctiſſimo, vt hæc omnia probantur ſ. in princi. c. ſm Io.
And. In gl. fi. in fi. vel quia non ponitur ſupra chorum, vel non
habet vocem in capitulo, niſi ſit profeſſus ſm Hoſtien. Ioan.
Mo. ſed iſta non ſonant indiſtinctionem habitus, ſed actuum,
de quo in c. vidua. ſ. eo. titu. Quare dicit Ioan. And. quòd in re-
ligione debet ſemper eſſe diſtinctio habituum, vt in dicto c.
ſtatuimus. vt ſic omnis dubitatio ceſſet.

ADDITIONES.

a Vin God. No. q habitus ex diſpoſitionibus priuatiuis non inducitur Ma. Soc. conſi. 30 Quamuis. ver. 3 principaliter. lib. j. Ruy. conſi. 117. nu. 2. lib. 2.
b Nic. Sup. Diſtinctus. Adde Abb in c ex parte, ſuper glo. eo. tit. in anti.

SVMMARIVM.

1 *Anima ingredientis religionem dicitur lucrari Deo per ingreſſum & profeſſionem religionis.*
2 *Religioſi qualiter poſſint alios inducere ad religionem.*
3 *Annus probationis eſt principaliter inductus in fauorem ingredientis religionem, ſecundo in fauorem monaſterij.*
4 *Signum oſtenſum per ingredientem religionem, q voluerit mutare vitam, an inducat profeſſionem.*
5 *Profeſſio in dubio non præſumitur, niſi probetur.*
6 *Profeſſio quibus actibus, vel indiciis, vel ſignis inducitur.*
7 *Religioſi ſi ſint ſuſpenſi, quia receperunt aliquem ad profeſſionem intra annum contra iuris diſpoſitionem, quis poteſt eos abſoluere.*
8 *Nouitius ſi taliter delinquit, q ſi profeſſus eſſet, deberet damnari ad perpetuos carceres, an poſſit puniri a prælato regulari.*

CAP. II.

NOn ſolum. Primo ponitur procemium, ſeu
cauſa ꝯſtitutionis. Secundò ibi,
vobis. ponitur conſtitutio, quæ primò inhibet. Ter
1 tiò ibi, ſi fortè. triplicem pœnam imponit. † Nota
primò, q per ingreſſum religionis, & ex profeſſione anima ip
ſius ingredientis dicitur lucrari Deo, quod intellige, ſi ipſa re-
gula ſeruatur, aliàs verò perditur anima & corpus, vt in c. quan
2 tumlibet. 47. diſtin. ſecundum Domi. † Secundò nota ibi, ſoli-
cite cupiatis. quòd non improbatur, quin poſſint fratres cum
diſtinctione alios inducere ad religionem, imo hoc poſſunt fa
cere ſine peccato, vt in c. prælatum. 19. q. 3. & ita tenet Thom. in
ſecunda ſecundæ, q. vlti. arti. 9. dicens, quòd inducens alium ad
a religionem ᵃ non ſolum non peccat, imo meretur. facit c. in-
ter opera. & c. commiſſum. ſ. de ſponſa. dummodo tamen hoc
fiat cum diſtinctione, & tali perſuaſione, quæ ſit ſine menda-
ciis & dolo, vt per gloſ. in dicto c. perlatum. & in c. conſtituit.
20. q. 3. debet ergo iſta perſuaſio & conſcientia eſſe regulata ra
tione, vt hic dicitur, aliàs conſcientia ipſa non regulata ratio-
ne inducit ſalutis diſſidium, vt hic, & dicitur talis conſcientia
erronea, vt in c. per tuas. el 2. ſ. de ſimon. & ibi plene de hoc.
3 † Tertiò nota ibi, maxime in ſubſidium &c. quòd licèt annus
probationis fuerit inductus in fauorem ipſius ingredientis &
monaſterii, vt in c. ad apoſtolicam. ſ. eodem titu. tamen prin-
cipaliter eſt inductus in fauorem ipſius ingredienſis, & in ſub
ſidium fragilitatis humanæ. quod facit ad no. per glo. in regu-
la,

ADDITIO.

a Nic Sup. Religionem Adde, an liceat blandis verbis inducere aliquem ad religionem, vide per S. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9.

la, eum qui certus. in fi. j. eo. & hic per Archi. Quartò no. ibi, ad renunciationem sæculi. q per hæc verba, renuncio sæculo, inducitur professio, de qua vide plene per Lap. in sua allega. 117. quæ incip. Factum. vbi ponit, per quæ verba inducatur professio, & an per promissionem alterius tantum de tribus substantialibus regulæ solemnizetur votū quo ad oīa, & quid si simpliciter reddit se & sua monasterio. & quid si dicat, profiteor regulam monachorum, non determinando se ad certam religionem, an inducatur professio, vt ibi plene per eū.

4 † Quinto nota ibi, vitam mutare. q quodlibet signū ostendens euidenter quē velle vitam mutare, si fiat per existentem in religione, inducit professionē. de quo in c. consulti. ī. eo.

5 † Sextò no. ibi, non præsumitur. q professio in dubio non præsumitur nisi probetur. vnde dicens quem professum, habet hoc probare. facit c. nuper. ī. de testi. & c. fi. ī. de success. ab intesta. sm Io. And. & Dom. Septimò no. ibi, vel competentibus indicijs. q competentia indicia non dicūtur inducere claram probationem, cum ista ponantur hic vt diuersa, quod inducit hic Domi. ad statuta requirentia claram probationem, vt non sufficiant competentia indicia. Item nota quòd licèt indicium sit minus quam semiplena probatio, vt voluit glo. singu. in c. cum probatio. ff. de proba. tamen ipsa indicia simul iuncta probant, quando sunt competentia, id est manifesta, secundum Archi. & Ioan. And. remittentem de hoc in c. excōmunicamus. el j. in vlti. glos. & in c. accusatus. §. licet. j. de hæreti. Vltimo no. pęnam fratrum prædicatorum minorumque facientium contra prohibitionem huius decre. quia suspenduntur ipso iure a potestate recipiendi ad professionem, & respicit ista pęna omnes casus supradictos, scilicet iam recipiētes ad professionem infra annum probationis, quàm etiam impedientes constitutionem infra an. probationis, ne liberè ad sæculum vel aliam religionem transeat, prout de sua voluntate processerit. & ita no. determinat Lap. in sua allega. 42. quæ incip. In Dei nomine. & est de mente Ioan. And. hic. Habet tamen locum ista pęna in his tantum, qui fuerunt culpabiles, non autem in non culpabilibus, secundum Archid. & idem Host. in c. statuimus. ī. eo. & Io. And. hic, arg. c. quæsitum. ī. de his quæ fi. a maio. par. & 23. q. 4. qui peccat. Et si suspensione durante aliquem recipiant ad professionem, an sint irregulares. Host. q sic, vt in c. j. ī. de re iudi. eo. lib. sed Io. And. hic contra per no. per eum & Innoc. in c. fi. ī. de exces. præla. & per Specu. in tit. de lega. §. iuxta. ver. quid de officijs. & ver. seq. & j. de senten. excom. is qui. & facit glo. fi. in prin. in clem. 2. de magist. & idem sequitur hic Pau. & Io. de Lig. quia iste non est actus concernens exercitiū ordinis, vel attributus alicui ordini, vt patet in c. tuam. ī. de ætate & quali. iuncto c. fi. j. eo. quod sequitur, vt patet ex no. in d. c. fi. ī. de exces. præla. sm Domi. In glo. in ver. indicijs. in princ. intellige sm Io. And. quando simpliciter & sine protestatione renunciauit beneficio, quia non est verisimile, q si voluisset remanere in sæculo, renunciasset beneficio tot laboribus & expensis acquisito, vt in c. super hoc. ī. de renunc. sm Imo. sed si renunciat præmissa protestatione, q non intendit propter hoc sæculum dimittere, tunc glos. non procederet. & ita respondetur ad c. ex transmissa. ī. de renuncia. secundum Ioan. And. idem tenet Lap. in sua allega. 127. quæ incip. Factum. vbi plene per eum.

6 † In eadem glos. in fi. vide plenius per Ioan. And. in c. statuimus. ī. eodem, in glos. a. vbi dicitur, quòd hoc potest constare. Primò per confessionem, puta si nunc cōfitetur, quòd tempore ingressus habuit animum dimittendi sæculum. Secundo, quando tempore ingressus illud expressit, secundum Inno. ibi. Tertiò, quando tempore ingressus obtulit expresse se & sua, quod intelligit ibi d. Anto. quando omnia bona offert, vel maiorem partem, aliàs non præsumetur, q voluerit vitam mutare, per no. per Bart. in l. post contractum. ff. de dona. Quartò, quando renunciauit omnino proprijs, vel quando castitatem & obedientiam solenniter promisit, de quibus plenius per Io. And. & Docto. in d. c. statuimus. & in c. consulti. eo. titu. & plenius per Lap. in d. alleg. & hic per Domi. dicentem. Quintò aliud signum esse, si nouitius facit magnam tonsuram, secundum gl. 23. dist. clerici. per quæ patet periculosum esse nouitijs facere nimis magnam tonsuram. facit glo. in c. 2. ī. eo. Sexto est aliud signum, si nouitius [a] spōte ex delicto per eum commisso recipit pęnā consuetam imponi tantū profes. quia propter hoc intelligitur velle tacitè profiteri, vt per Lap. & Domi. hic in pe. col. Septimo, quando nouitius acceptat beneficium, seu prioratum, quia videtur profiteri, vt in c. 2. de testa. & ibi per Imo. imo hodie non possunt prioratus & administrationes regulares conferri alicui, nisi expresse professo, vt in c. nullus. de elec. eo. li. & in cle. ne in agro. §. sane. el 2. & no. ex hac glo. q nouitius intra annum probationis potest facere testamentū, sic. ī. de testa. c. quia ingredientibus. & ibi per Inno. & vide per Lap. in all. 47. an possit testm̄ mutari, si postea nouitius exeat de ordine mendicantium. de quo hic per Domini. In glos. in versi. vestro ordini. in fi. de quo j. c. prox. Et vide per Lap. in sua all. 4. dicentem, q dispositio istius text. licet loquatur in minoribus & prædicatoribus, tamen habet locum in monialibus ordinum ipsorum mendicantium, & ordinis sanctæ Claræ, esto q tales ex priuilegio apostolico vel aliter possint habere vel habeant proprium in communi. & ita consuluit Lap. Ab. vt ipse hic refert adducens glos. in versi. quodlibet. & in cle. vt professores. j. e. & quę no. in c. j. j. de reli. do. & in c. in generali. supra de elec. eo. lib. Habet etiam locum iste tex. in omnibus alijs mendicantibus, vt j. c. proxi. In alijs verò non mendicantibus locum non habet, licet si indiscrete recipiunt aliquem ad expressam profes. intra annum probationis possunt puniri pœna arbitraria, secundum glo. fi. & ibi per Io. An. in d. c. ad apostolicam. Sed quid si in ordine mendicantium intra annū probationis alias de facto profiteatur, & postea stet ibi per alium annum, an ex hoc ratificetur dicta professio. & videtur q sic, per tex. ā. c. proxi. sed contrarium tenuit Lap. in d. all. 4. quia cum taliter recipientes intra annum sint suspensi, vt hic, non est q talis possit recipere ad profes. vt ibi plenius per eū. Aduerte tamen, quia cum pœna istius text. non includat nisi culpabiles, vt ī. tunc si alij non culpabiles habentes potestatem receperunt illum, satis videtur q sit ratificata prima professio. Et sic no. ex prędictis limi. ad c. ī. proxi. in prin. vt ille text. non habeat locum, quando prima professio fuit recepta per non habentem potestatem recipiendi, quia tunc ratificari nō potest, secus si a principio sit recepta per habentē potestatem, quia tunc posset ratificari, licet a principio talis professio fuerit nulla, de quo hic plene per Do. Et qui habeant potestatem recipiendi ad professionem, vide per Doc. in c. porrectū. ī. eod.

7 † In glo. in ver. suspensos. in fi. Archidia. hic contra, dicēs q absolutio reseruetur Papæ. & ita residet hic Io. An. & Pau. tendentes ad d. c. nuper. vt hic per eum. Quare Imo. dicit opi. posse concordari, q aut suspensioni apponitur tempus certū & ita procedat opi. Archi. quia tunc inferior a cōstituente nō potest ante tempus absoluere, secundum gl. in ver. suspensos. in c. cupientes. §. cęterum. ī. de elec. eo. li. Si vero suspensio est ad tempus incertum, vel simpliciter, tunc procedit opi. Host. quia etiam inferior a cōstituente potest absoluere secundum glo. no. in ver. excōmunicationis sententia. in cle. j. de hære. & quod no. per Pau. & alios Docto. in clemen. j. de reb. eccle. Sed aduerte, quia prædicta procedunt in episcopo, vnde superior ipsorum mendicantium non posset absoluere, cum d. c. nuper hic all. non habeat locum in inferioribus ab episcopis, vt no. determinat Fede. in suo consi. 14. ponēs regulam, quod nunquam a sententia canonis inferiores prælati absoluere possunt, nisi in casibus expressis in iure, ideo est q text. in d. c. nuper. solum loquitur de episcopo, facit text. & glos. in clemen. j. de priui. & glo. in clemen. j. de priui. & sic dicit, quod opinio Archidiaco. hic sit verior, vt solus Papa possit absoluere istos.

8 In glos. fina. in fi. quid autem si nouitius deliquit taliter, quòd si esset profes. deberet pœna perpetui carceris puniri, an possit a prælato regulari sic damnari. & concludit hic Lap. quòd sic, si velit nouitius, alias potest libere redire ad sæculum, vt hic dicitur. Sed certè prout hic concludit Domini. non videtur quòd nouitius ex delicto commisso ante profes. possit dānari pœna consueta imponi ipsis profes. cum iste non sit professus. sed si talis nouitius sponte patitur pœnam perpetui carceris, an ex hoc intelligatur profiteri. & concludit q sic, si post annum triduo perseuerat, vt infra c. proxi. & hoc si simpliciter & sine protestatione perseuerat scienter, secus si protestatur quòd propter hoc non intendit profiteri, vt no. infra eo. c. beneficium. & in cle. fina. infra eo. titu. secundum Lap. sed Ioan. de Lig. contra in eo, quod dicitur talē profiteri, si sponte recipit carcerem, quia & si hoc velit expresse profiteri non posset ante annum, vt hic, ergo nec tacite, vt l. qui ad certum. ff. loca. Quare dictum Lap. posset saluari in alijs religionibus quam

ADDITIO.

a Vinc. Go. Adde quòd Nouitius. Ante factum professionem infra annum est liber, vt per Vinc. Paliot. in quę. 46. Sic e post consi. 46. Alex. in lib. 40.

quàm mendicantium, vel etiam in ipſis mendicantibus quo ad profeſſionem in genere, quia etiam intra annum probationis poteſt quis ſe obligare religioni in genere, vt hic in tex. licèt non in ſpecie, ſecundum Domi. de quo j. c. proxi.

SVMMARIVM.

Conuerſorum appellatione, qui comprahendantur. ante no. 1.

1 *Habitus regularis an neceſſario ſit requiſitus ad eſſe profeſſionis.*

Habitus non facit monachum. ſub nu. 1.

Nouitius probat regulam etiam in habitu ſaculari. ſub eo. nu. 1.

2 *Profeſſio facta in religionibus non mendicantium intra annum obligat illi religioni, etiam ſi non fiat mutatio habitus.*

Per delationem habitus profeſſorum factam intra annum probationis, ad inducendam tacitam profeſſionem, quot requirantur. ſub nu. 2.

Profeſſio tacita an ſicut impedit matrimonium contrahendum, ita dirimat poſtea contractū. ſub nu. 2. & vide poſt nu. 4. ver. ſecundò adde 10.

3 *Profeſſio tacita, quæ inducitur ex profeſſione expreſſa facta in ordine mendicantium intra annum probationis, an matrimonium poſtea contractum dirimat.*

Religioni vt quis ſe obliget in genere, in cuius manibus profeſſio fieri debeat, ita quòd valeat matrimonium poſtea contractum. ſub nu. 3.

Adde ad idem nu. 5.

6 *Iura loquentia in certo caſu in vno parificato, an extendantur ad alium.*

7 *Profeſſio debet fieri in manibus eius, qui poteſt incorporare religioni, & quia hoc poſſit.*

8 *Profeſſio quæ inducitur intra annum probationis per exceptionem habitus nouitiorum, cum indicijs quòd voluerit mutare vitam, non habet pœnitentiam tridui.*

9 *Ingrediens religionem ſi dicat id ſe per metum feciſſe, qualis metus requiritur.*

CAP. III.

Conſtitutionem. Decretalis ſupra proxi. extēditur ad omnes medicantes. In alijs verò expreſſa profeſſio obligat in ſpecie religioni, cui fit. Sed tacita facta intra annum obligat religioni in genere. hoc dicit. Et primo ponitur declaratio, ibi, vnde. Secundo ponitur prorogatio ad omnes mendicantes. Tertio ibi, in alijs. loquitur de non mendicantibus, vbi ponit regulam, quam diſtinguendo per duo membra declarat. Primum ibi, ſed expreſſa. Secundum ibi, tacita. No. j. appellatione conuerſorum comprænendi qui ſunt in religione ad probationem regulæ, de quo in c. non dubium. ſupra

1 de ſen. excom. & per gloſ. no. in c. vt lex. 37. queſtio. j. † Secundo no. ibi, ſeculari habitu. quod ad eſſe profeſſionis expreſſæ non eſt habitus regularis, cum poſſit fieri in habitu ſeculari,

a & aliter non mutato habitu. habitus ergo non facit monachum, ſed profeſſio regularis, vt hic, & in c. porrectum. ſupra eo. vnde probatur ex hoc tex. & ſuperiori ibi, intra annum &c. quòd nouitius poteſt probare regulam etiam in habitu ſeculari, probando etiam vſque ad finem anni, vt per gloſ. 17. q. 2. c. fina. & in c. j. 53. diſtin. vide glo. & Doct. in c. ſuper eo. in fi. ſupra eo. titu. & tex. in c. ad apoſtolicam. eo. titu. vbi videtur probari, quòd debeat probare in habitu monachali & ſecun-

2 dum regulam monachalem. † Tertio no. ibi, præciſe, quòd expreſſa profeſſio facta in religionibus non mendicantium intra annum probationis obligat in ſpecie illi religioni, etiam ſi fiat non mutato habitu ſeculari, adeo quòd poteſt ad hoc præciſe compelli, facit c. vnicum infra de voto. & c. ex parte ſupra de conuer. coniug. Vlti. no. quòd ad hoc vt per delationem habitus profeſſorum facta intra annum probationis inducatur tacita profeſſio, quinque ſunt neceſſaria. Primo, quòd ſcienter hoc fiat. Secundo, quòd voluntarie. Tertio perſeuerantia tridui. Quarto ætas legitima, de qua in c. j. ſupra eo. & an in dubio præſumatur profeſſio facta in ætate legitima, & cui incumbat onus probandi, tex. hic facit quòd ipſi alleganti profeſſionem validam, quia habet probare iſta quinque, & ſic quòd in ætate legitima. & ita voluit Ioan. And. in c. fraternitatis. ſupra de teſti. quia ex quo ætas tacite ineſt profeſſioni, cum aliàs non valeat niſi ſit ætas legitima, vt hic, & c. cum virum. & c. ſignificatum. ſ. eo. & c. j. ſupra eo. titu. & lib. quòd habens probare profeſſionem habet probare ætatem, ſi negetur. Sed contrarium voluit d. Nico. in d. c. cum virum. dicens per illum text. probari, quòd ſi conſtat de profeſſione & non de ætate, præſumitur quòd fuerit facta in ætate legitima, ita quòd allegani defectum ætatis incumbit onus probandi, & ita videtur ſentire Ioan. And. in c. j. ſupra eo. adducens glo. 88. di. presbiter. volentem, quòd fundanti ſe ea ætate incumbat onus probandi, ſic C. de in inte. reſti. l. ſi minorem. & pene per Doct. in c. in præſentia. C. de proba. cogita. Quinto requiritur, quòd habitus ſit profeſſorum, & de hoc infra in glo. in verſ. habitus. & talis tacita profeſſio inducta intra annum probationis non obligat religioni in ſpecie ſed in genere, vt hic eſt tex. no. Sed an talis profeſſio ſicut impedit matrimonium contrahēdum, ita dirimat poſtea contractum. & dic quòd ſic, quia tale votum dicitur ſolennizatum, vt in c. vnico. j. de voto. ſm Io. And. hic, & in c. conſuluit. ſ. eo. & tenet Spec. in tit. de ſta. mo. ver. 43. & glo. in dicto c. vnico. Et hoc quando profitetur religionem tacitè, ſecus tamen eſſet in eo, qui voluit religionem intrare, quia tale votum eſt ſimplex, vt in c. pen. j. eo. vnde non dirimeret matrimonium poſtea contractum, vt in d. c. vnico. & ibi per Ioā. And. ſuper ver. alicui. & vide in c. turſus. & c. meminimus. ſ. qui cle. vel vo. Item poſſet dubitari de tacita profeſſione, quæ inducitur ex propoſito volendi vitam mutare, vt eſt dictum ſ. c. proxi. ſuper gloſ. in ver. indicijs. de quo vide plene in c. conſulti. ſ. eo. & ſic ex tacita profeſſione, quæ inducitur per alium modum, quàm ex delatione habitus, an talis dirimat matrimo-

3 nium, vide j. de voto. c. j. & ibi dicetur. † Sed dubitatio eſt, quid de tacita profeſſione, quæ inducitur ex profeſſione expreſſa facta in ordine mendicantium intra annum probationis, vt ſ. c. proxi. quæ obligat religioni in genere, an illa dirimat matrimonium poſtea contractum. Io. And. in d. c. vnico. tenet quòd ſic. Idem tenet glo. ſ. c. proxi. in ver. veſtro. dicens, quòd votum eſt ſolēnizatum religioni in genere. quod intelligit hic Lap. Ab. quando is, qui profitetur vel vouit, intēdebat ſe obligare in genere religioni, ſecus ſi in ſpecie illi religioni, quam profitetur vel vouit, quia ſi ibi eſſe non poteſt, tunc nec in ſpecie nec in genere erit obligatus, & poterit contrahere matrimonium. Et dicit poſſe cōſtare de tali animo, quando tempore profeſſionis vel voti hoc expreſſit, & ſtabitur tali expreſſioni, alias ſi nihil expreſſit, vel expreſſit, ſed poteſt probari, tunc in foro conſcientiæ ſtatur dicto ſuo, ſecus in foro iudiciali, niſi delato ſibi iuramento hoc iuraret, alias in dubio ſimpliciter profitendo præſumitur velle obligari religioni in genere, & ſic non valebit matrimoniū poſtea contractum, & ita dicit debere intelligi illum text. & ſ. c. proxi. & in d. c. vnico. & in c. j. j. de reli. do. & quod vtrobique no. per Arch. & 12. q. j. ſcimus. & per Io. An. in c. porrectū. ſ. e. & ita ſequitur Pet. de Anch. & Dom. ſed Lap. in alle. 17. tenet, quòd in dubio non videtur ſe obligare religioni in genere, quòd & tunc matrimoniū poſtea contractum valeat, quia ad hoc vt quis obliget religioni in genere, debet fieri profeſſio in manibus illius, qui poſſit incorporare religioni, aliàs non obligat, ita quòd valet matrimonium poſtea contractum, ſm Inno. in d. c. porrectum. vnde dicit Hoſt. ibi, quòd per ſeipſum non poteſt quis profiteri, arg. c. fi. ſ. de inſti. & c. debitum. ſ. de bap. & facit quod no. idem Lap. in d. c. vnico. vnde cum mendicantes non poſſint recipere ad profeſ. intra annum probationis, vt ſ. c. proxi. ſequitur, quòd talis profeſſio non obligat religioni in gñe, vt ibi per eum. & idem ſequitur Gaſp. de Cal. in conſi. 26. huius tit. quia poſito, quòd talis profeſſio obligaret indiſtincte profeſſioni in genere, iſti vēr eſſe votum ſimplex, quod nō dirimit matrimonium, vt in d. c. turſus. pro quo ſm eum videtur caſus in d. c. vnico. vbi profeſſio tacita vel expreſſa debet fieri alicui de religionibus approbans, vnde requiritur, quòd fiat reſpectu certæ & determinatæ religionis, & non in genere, ad hoc quod no. ibi per glo. & facit tex. c. proxi. vbi patet, quòd poteſt libere redire ad ſæculum. & quod ibi no. per Arc. & per Inno. in d. c. porrectum. & per Ioā. An. poſt Inno. in d. c. meminimus. dicentem, quòd faciens profeſ. in manibus eius, qui habeat poteſtatem recipiēdi, non poteſt contrahere matrimonium, ergo a contrario poſſet ſi recipiēs poteſtatem non haberet, & ſic concludit Gaſp. quòd non ſolum in profeſſione expreſſa, quę obligat in ſpecie, ſed etiam in illa quę obligat in genere, requiritur perſona quæ habeat poteſtatem incorporandi in illa, vt voluit etiam Inno. in d. c. porrectum. & Lap. in d. alleg. Sed certè in profeſſione in genere tex. hic probat contrarium, vbi ſi recipit habitus profeſſorum in religione non mendicantiū, inducitur tacita profeſſio, quæ obligat religioni in gñe, & tamen dans iſtū habitū nō poſſet incorporare religioni diuerſę a ſua, nec intendit hoc facere. in profeſſione ergo quæ obligat religioni in ſpecie bene requiritur, quòd recipiat ab habente poteſtatem. & ita procedant contraria: ſed in tacita, quæ obligat in gñe, ſecus, vt eſt tex.

ADDITIO.

a Vin God. Habitus non facit monachum, vt in Auth. de mona. §. j. & in cle. j. & ibi DD. de ſta. mona. An autem habitus certi ordinis faciat præſumptionem quem eſſe de foro eccleſiæ, & eximat eum a iudicio ſeculari. Fely. in c. multum. col. j. ver. de illis. de fo. compe.

tex.hic,secundum Domi.vt hic pleoe per eum in fi.& ita videtur sentire Lap.in capitu.fi.infra eodem titulo. 4 † Tu aduerte primo, quia non videtur fienda differentia, an & quando qui expresse profitetur, intendat se io specie obligari illi religioni vel in genere. Nam expresse profitens intra annum in ordine mendicantium, & habeos animum obligandi illi religioni in specie, etiam si hoc exprimat, tunc licèt non obligetur illi religioni in specie, obligatur religioni in genere, quia ex boc apparet, quòd voluerit vitam mutare, ergo noo potest redire ad seculum, ut est casus supra cap.proxi. Et hoc etiam ibi probatur, dum ibi in princ. dicitur, ad professionē vestri ordinis. constat enim, quòd profitendo in specie ordinem minorum, videtur habere animum obligandi se illi religioni io specie, ac etiam expresse ita se obligat, & hoc exprimit, & tamen obligatur religioni in genere, & ita vult glo. ibi in ver. vestro. & idem Archidia. ibi super eo. ver. & glo. hic in ver. obliget. Secundo aduerte, quia talis tacita professio videtur indistinctè, quòd dirimat matrimonium postea contractum, prout tenet Ioan. And. supra & ita vult glo. bic in ver. obligat. volens non esse differentiam inter tacitam professionem, quæ fit in ordine mendicantium, & illam quæ fit in alio ordine, & idem voluit Archidiaco. supra capitu. proxi. in ver. vestro ordini. dicens, quòd illa expressa professio, de qua ibi, obligat religioni in genere. & alleg. tex. hic, sed ista tacita professio, de qua hic in tex. dirimit matrimonium secundum omnes, vt supra. ergo &c. Non obst. quòd tales mendicantes non possunt recipere ad professionem, quia verum est de expressa, sed secus in tacita, cum inducatur a iure seu a canone. Et sic ius recipit talem tacitam professionem, vt patet hic in tex. & supra capi. proxi. merito non requiritur alia persona, quæ recipiat: sed 5 secus est in expressa, & rationem ponit hic Do. † Nec etiam obst. quòd per talem tacitam professionem non inducatur votum solenne, sed simplex, ex quo non obligatur certæ religioni in specie, prout requiritur. Nam tex. in dicto cap. vnico, non requirit quòd professio tacita fiat in specie vni religioni approbatæ, sed sufficit quòd fiat alicui de religionibus approbatis, & sic in genere, sicut est in isto casu. Item satis dicitur fieri in specie, ex quo videtur se obligare religioni approbatæ, & istud est, quod requirit tex. ibi, religio sit approbata, alias sequeretur quòd tacita professio, quæ fit per susceptionem habitus professorum, de qua hic in tex. quæ obligat religioni in genere, non dirimeret matrimonium, ex quo non fit in specie religioni approbatæ, sed in genere, & tamen glos. in d.cap. vnico. & omnes tenent cōtrarium. Nec obst. quòd hoc videatur votum simplex, &c. vt supra dicitur, quia immo est solenne. Nam ex quo est obligatus religioni in genere, vt supra cap. proxi. ex boc inducitur tacita professio, vt est tex. hic, sed semper tacita professio solennizat votum, vt in dicto capitu. vnico. cogita tamen, quia d. Benedi. hic tenet opin. Gasp. de Cal. & Lap. in suis alleg. Et pro hac parte facit, quia quando apparet quòd voluerit vitam mutare, sicut dicitur supra capit. proxi. tunc statim posset conferri beneficium ingredientis religionem, vt in capitu. beneficium. infra e. ergo de necessitate sequitur, quòd ista sit tacita professio, licèt obliget religioni in genere, ideo est quòd Ioan. And. ibi, & in capi. consulti. supra eodem voluit, quòd marito intrante religionem si appareat vitam voluisse mutare, tunc sponsa de præseno statim possit cum alio matrimonium contrahere, quasi illa tacita professio effectualiter obliget. & vide dicta infra in cap. penul. & in capitu. 1. §. confirmatos. infra de religio.do. In glos. io ver. prorogamus. in princip. hodie autem ista constitutio super cathedram, de qua in clemen. dudum. infra de sepul. prorogata fuit per Clementem ad Eremi. sancti August. & per Ioan. 22. ad Carmelitas. & hoc constat secundum Ioan. An. hic. & dictæ prorogationes sunt factæ per priuilegia: non autem per constitutiones in corpore iuris clausas, vt no. in reg. quæ a iure. j. eodem lib. & per Doc. in d. clemen. dudum. In ead. glo. in fi. facit c. Romana. infra de pę. & in cap. statutum. el secondo. in princip. infra de hære. & per Ioan. An. in d. reg. odia. in quæst. canonici Muunen. io fi. argumen. in princip. solutionis secundum Ioan. Andr. 6 † Et no. j. ex glo. quòd quando duo reperiuntur parificata a iure in certis casibus, & non communiter, sicut sunt mendicantes, qui a iure parificantur quo ad recipiendam profes. & non quo ad d. clemen. dudum. tunc iura loquentia io certo casu io vno de istis parificatis non extenduntur ad alterum casum, in quo requiritur parificatio, & idem voluit glo. in ver. non obstante. in cap. dudum. el secondo, supra de electio. & in cap. licet canon. in versi. parochialis. eod. titulo. & lib. & ita procedat glos. in ver. vacamus. in capit. 1. supra quòd met. cau. eodem lib. Secus autem si parificatio est facta communiter a iure, & non in certo casu, quia tunc statutum in vno extenditur ad aliud, secundum glos. in ver. prouisio. in capitu. si postquàm. supra de electio. eodem lib. & in clemen. j. ver. sacerdotium. de offic. vic. quod procedit, etiam si constitutio esset pœnalis, secundum glos. & Barto. in l. quod vero. ff. de leg. & io l. si quis seruo. C. de fur. & ibi per Bald. & per glo. in dicto capitu. si postquàm. Intellige tamen prædicta, quando vtrobique esset eadem ratio: aliàs secus esset, vt voluit glo. no. in ver. declaramus. in capitu. j. infra ne cle. vel mo. & in capit. præsenti. infra de senten. excommunica. Secundo no. ex hac glos. quòd iura exorbitantia non extenduntur ex identitate rationis ad aliū casum, quàm expressum. facit cap. statutum. supra de elect. eodem lib. quod tamen limita, nisi ratio esset in ipsis iuribus expressa, secundum Domini. quia tunc fieret extensio etiam in correctiuis. Pro quo glo. singu. in ver. eligatur. in clemen. j. de electio. & per Bald. in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. Sed procedit primo, nisi alia & diuersa ratio esset in contrarium, vt voluit glo. no. in capitu. constitutio. in princip. supra de elec. eodem lib. & ibi per Domi. Secundo procedit, nisi ipsa extensio fuisset prohibita, prout fuit in casu cap. supra proxi. per ipsum Alexan. qui declarauit d.cap. extendi ad prædicatores & minores tantum, & sic a per dictionem taxatiuam, [a] quæ negationem inducit, quia tunc oon fit extensio etiam ex identitate rationis expressę, & ita procedere poterit glo. hic iuncto d. cap. proxi. vbi ratio fuit ibi expressa. facit quod no. per Barto. in l. si constante. circa princip. ff. solu. matrimo. Quo ad hoc tamen vide glo. in l. obses. C. de adult. & ibi per Bald. & per Barto. in d. auth. quas actiones. & plenè per Imo. in l. si vero. §. de viro. ff. solu. matrimo. & per glo. in l. sciendum. ff. qui satisda. 7 cogan. † In glo. in ver. mutato. in fi. intellige semper, quòd professio fiat in manibus illius, qui possit incorporare religioni, vt plene vide per Docto. io capitu. porrectum. hic alleg. & per Specu. in titu. de sta. reg. ver. 19. dicentem, quòd abbas hoc potest vel episcopus, vel alius de eorum mandato, secundum Lap. hic. & dixit hic Archidiac. professionem fieri posse in manibus abbatissæ, vel etiam super altare, supra qui cle. vel vo. cap. consuluit. vbi Hostien. idem tenet. intellige, quòd fiat super altare superiore sciente & permittente: nam de more quarundam religionum est, quod profitendus scribat profes. proprijs manibus, & sic scriptam ponat super altare toto conuentu præsente & acceptante. apparet ergo, quòd interueniat consensus præsidenōs in illa religione, ut no. in d. capit. ad apostolicam. & d. capitu. porrectum. & per do. Nico. in d. capitu. consuluit. Et an solus prælatus sine capitulo possit recipere profes. dicetur in capitu. fi. infra eod. Et ad id quod dicitur de abbatissa, non obst. cap. noua quædam. supra de pęni. & glo. in cap. uidua. 20. quæstio. j. & quæstio. 2. statuimus. & quod no. in cap. dilecta. supra de maio. & obedien. quia loquuntur in actibus dependentibus a potestate clauium, sed hic a superioritate secundum Domi. de quo per eum supra cap. proxi. super tex. & sic vult Domi. quòd abbatissa possit recipere ad profes. non solum moniales, ut supra, sed etiam monachos in monasterio monachorum, quod per ipsam regitur, sed in hoc vltimo Lap. & Pet. de Anchara. tenent contrarium, & forte oon bene, cum professio possit fieri etiam io altari, ut no. 8 in d. capitu. consuluit. & in c. uidua. supra eodem titulo. † In glo. in ver. probationis. io fi. idem Archid. vnde reprobatur quod dixit Hostien. & Ioan. Mona. in capit. 1. supra eod. titu. & lib. & ibi per Ioan. And. in uer. infra ipsum. qui ex his hic concludit, quòd tacita professio, quæ inducitur per lapsum

---

ADDITIO.

[a] Vinc. God. De ista dictione taxatiua, quid operetur, Ruyn. consi. 53. numero 4. lib. 1. & quando intelligatur in dispositione facta in consi. 84 numero 4 eodem lib. & apposita orationi affirmatiuæ quid operetur, in consilio 42 nume 13 & consi. 84 nume. 11. lib 2. & sub intelligitur, ubi de aliqua summa dispositiue fit mentio, secus si expositiue. idem Ruyn. consi. 11. nume. 5. lib. 3.

psum anni in habitu communi vel nouitiorum distincto latenter, non habet pœnitentiam istius tridui per hunc tex. clare loquentem in professione tacita inducta per susceptionẽ habitus professorum, & in hoc illa differt ab ista, de qua hic. Differt in alio, quia illa obligat religioni in specie, vt in clem. eos. infra eo. sed ista obligat in genere, vt hic dicitur secundũ Ioan. And. Quid autem sit de illa tacita professione, quæ inducitur intra annum probationis per receptionem habitus nouitiorum cum indicijs, quod voluerit vitã mutare, de quo est dictum supra, capit. proximo, de professione tacita, quæ inducitur per modum, de quo in d. capit. vidua. scilicet quando nouitius se immiscuit actibus professorũ, & de hac plus dubitat Ioan. And. in d. capit. vidua. sed hic videtur sentire Clemẽs 4. quod locus sit pœnitẽtiæ tridui, vt patet in remissione, quam hic ponit super vltima glos. secundum Ioan. Andr. & idem videtur hic tenere Lap. dicens referendo Ioan. And. in d. cap. vidua, quod quatuor modis inducitur tacita professio. Primo, quando nouitius prius impubes portauit habitum indistinctum per totum 15. annum, vt d. cap. 1. versi. quod si per totum. Secundo quando pubes etiam prius non nouitius portauit habitum indistinctum per annum, vt d. capit. 1. §. qui vero. Tertio quando nouitius pubes intra annum probationis portauit habitum professorum distinctum scienter, & triduo perseuerauit, vt hic in tex. Quarto, quando immiscet se alijs actibus professorum, vt sunt electiones, vel permittat se præfici in abbatem, vt tenuit Ioan. Andr. in capitu. 2. supra de testam. & facit cap. ex eo quod. & cap. indemnitatibus. ĩ. de electio. eod. lib. & d. capi. vidua. & isto casu debet perseuerare triduo, vt vult Ioã. And. hic, æquiparans habitum distinctum & actum distinctum, secundum Lapum, de quo ĩ. in glo. fina. & per Docto. in d. capitu. ad nostram. & in d. capitu. vidua. Et ex prædictis patet, an omnis tacita professio obliget religioni in genere, an verò in specie, de illa, quæ inducitur ex indicijs, quòd voluerit vitam mutare, est text. in cap. consulta. supra eodem, quòd obligat religioni in genere, de quo supra cap. proximo. In glos. in ver. habitus. in fi. si autem habitus est communis & indifferens, tũc requiritur perseuerantia anni, non tridui tantum, vt d. capit. 1. & ita vult glos. secundum Ioan. An. dicentem triplicem esse habitum, scilicet professionis, conuersionis, & probationis, de quo in d. clemen. eos. & ibi in glos. 2. & 27. quæstio. j. capi. 1. & ibi glos. In glo. in ver. sciens. in fi. nisi postea ratificet, quando furor vel ignorantia cessauit, secundum Ioan. An. † In glos. in ver. voluntarius. quis metus excuset, vide no. in c. cum virum. & capitu. 2. supra eod. & intellige, nisi ratificet postquàm metus cessauit, vt ibi no. & vide per Lap. in dicta alleg. 47. Quid autem de ingrediente religionem ex leuitate animi, & intra triduum pœnitentiæ, sed de facto non potuit exire, donec fuit professus, & ordinem sacrum recepit, & postea exiuit, an possit in seculo saluari. & certe sic, si metus fuit talis, qui potuit cadere in constantem virum: secus verò si post metum consensisset, secundum Ioan. An. sic supra quod me. cau. cap. 1. In glos. fina. in fi. hoc tamen limita primo, nisi in eo, qui fecisset votum de intrando religionem, quia tunc assumendo habitum professorum statim est obligatus sine perseuerantia tridui, ex quo videtur deliberate fecisse, sicut ille qui facit expressam probationẽ, secundum Archidiac. & Ioan. An. & ita transit Domini. & Lap. hic, & Pet. & do. Ant. in d. c. ad nostram. vbi Innocen. & Ioan. Andr. dat secundam limitationem, quando quis in infirmitate recepit habitum professorum, quia ex quo videtur deliberate suscepisse habitum, statim est obligatus illi religioni in specie, nec alia perseuerantia tridui requiritur, vt in capi. sicut. supra eo. Sed aduerte, quia cum hodie sit hoc ius nouum circa istam tacitam professionem, & ad hoc vt quis obligetur, requiruntur illa quatuor, de quibus supra in tex. certè satis videtur quòd in supradictis duobus casibus requiratur etiam perseuerantia tridui, & maxime in vltima limitatione, cum nobis sit necessaria in infirmitate quàm infirmitate, ar. l. cum antiquitas. C. de testamen. & l. hac consul. §. at cum humana fragilitas. C. qui test. nec dictæ duæ limitationes transeunt sine dubio, secundum do. Nico. in d. capit. ad nostram. & non videtur recedendum a regula huius text. & generaliter in quibuscunque votis, quãdo sit quòd requiratur perseuerantia tridui hic per Domini. in 3. colum. & plenius per Ioan. An. & domi. Anto. in d. capitu. ad nostram.

SVMMARIVM.

1. *Beneficium ingredientis religionem non vacat intra annum probationis.*
   Monachus intra annum probationis, non est priuatus velle vel nolle, sed habet liberum consensum. sub nu. 1.
   Casus, in quo in ecclesia ponitur vicarius tẽporalis, & eidem assignatur congrua portio de fructibus beneficij sub eod. nu. 1.
   Impubes, qui intrauit religionem immediatè finito 14. anno etiam ante finitum 15. annum potest tacitè profiteri per actus, ex quibus inducitur tacita professio. sub eo. nu. 1.
2. *Canonicus ingrediens religionem, si est in anno probationis, an debeat vocari ad electionem.*
3. *Nouitius si decedit intestatus in anno probationis, quis eidem succedet.*
   Ecclesia parochialis, an debeatur canonica portio, si nouitius decedat intra annum probationis. sub nu. 1.
4. *Nouitius coram quo iudice sit conueniendus.*
5. *Contradicens alicui opinioni debet ius ostendere, alids sibi non credetur.*

CAP. IIII.

BEneficium. Intra annum probationis beneficium ingredientis religionem non est alteri conferendum, nisi in casibus hic expressis. Interim tamen beneficio per 1 alium deseruiri debet. hoc dicit. † Nota primo, quòd per ingressum religionis probationis causa non inducitur vacatio bñficij [a] ipsius ingredientis, quodcunque sit beneficium, cum beneficium sumatur hic largissime, vt comprehendat etiam maiora, vt per glos. in regu. j. infra eodem lib. secundum Ioan. An. Secundo no. ibi, assensus, quòd monachus intra annum probationis non est priuatus velle vel nolle, sed habet liberum consensum, de quo infra. quod facit, vt interim possit facere testamẽtũ, vt voluit glo. in ver. indicijs. in capitu. 2. supra eodem titulo. & lib. & in capit. 2. supra de test. Tertio no. ibi, aut constet quòd per tacitam professionem, de qua hic in text. inducitur vacatio beneficij, ideo quando constat quem voluisse vitam mutare, eo quia est inducta tacita professio, inducitur vacatio beneficij, & alteri conferri potest, quod facit pro eo, quod tenuit Innocen. & Ioan. An. in capitu. consulti. supra eodem titulo. in glos. penul. de sponso ingresso religionem, si apparet illum seculum voluisse dimittere, sponsa non cognita statim potent contrahere matrimonium. & ratio est, quia ille est tacite professus. Vltimo no. casum, in quo in ecclesia ponitur vicarius temporalis, & eidem assignatur congrua portio de fructibus beneficij. & vide in cap. cum ex eo. supra de elect. eodem lib. & in clemen. j. de offic. vica. in fi. idem Archidia. & tene menti ex glos. quòd impubes, qui intrauit religionem, immediate finito 14. ann. etiam ante finitum 15. annum potest tacite profiteri per actus, ex quibus in-b ducitur tacita [b] professio, de quibus supra capitu. proxi. ac etiam expresse profiteri, vt dicit glos. hic iuncto tex. quod no. ad d. capit. j. In glos. 2. in princip. idem Archidia. immo & si maior 14. annis ingrederetur religionem, & assumeret habitum indistinctum, vel distinctum latenter non posset eius beneficium intra annum conferri, sed post annum, vt videtur velle Ioan. An. hic, per no. in cap. j. supra eodem titulo. & hoc nisi interueniat aliquod de his, de quibus hic in tex. In ead. glos. ibi, interueniat. tene menti, vt supra. In glos. mag. ibi, renunciauerat. intellige secundum Ioan. And. vt dictum fuit in d. capit. 2. super glos. in ver. indicijs. scilicet protestado, quòd non intendebat per id obligari religioni etiam in genere, & ita intelligitur glos. sequens secundum Ioan. And. & hoc ne obstet quod est dictum in d. glos. In ead. glos. ibi, non currit tempus. vide per glos. in ver. numerandum. in capit. statutum. supra de præben. eodem lib. In ead. glos. ibi, ead. ratione. quod no. idem Archidiaco. & in effectu Ioan. Mona. & Ioan. An. & ita est tenendum, vt hic per Domini. In ead. glos. ibi, possideri non posset. puta beneficium simplex vel hospitale, secundum Lap. vt refert Pet. de Ancha. & Domini. & idem de omnibus alijs beneficijs secularibus, vt in c. super eo. ĩ. eo. titulo.

ADDITIONES.

[a] Nic Sup. Beneficij. Adde glo. & ibi Car. Zaba. in 2. no. in c. statuimus, de re. Hostien in sum. tit. de conuer. coniu. in § quod vtrum possit. idem Car. in c. ex transmissa. in 2. no. de renun.

[b] Vinc. God. Nota, q tacita dispositio, quæ resultat ex verbis satisfacit formæ. Ruy. cons. 16. nu. 10. lib. 2.

titulo. Satis tamen videtur, quòd licèt id fieri non debeat, ut dicit glo. si tamen eidem conferatur, vel ad id eligatur, tenebit electio vel collatio, cum possit consentire, ut hic in tex. & redire ad seculum, vt cap. statutum. supra c. immo consentiendo & beneficium acceptando videtur ipsi religioni renunciare, sicus & econuerso, argumen. capitu. j. supra de re. iud. facit quod no. in clemen. gratiæ. de rescrip. & in d. capitu. 2. In eadem glos. ibi, de electio. nullus. melius probatur in clemen. j. de ele. posset etiam eligi & promoueri nouitius ad beneficium curatum, cum ad illud possit eligi expresse & tacite profes. vt in c. quod Dei. supra de sta. monaco. & tunc non videretur renunciare religioni, si tanquàm religiosus illud acceptat, quando beneficium esset curatum & seculare, & secundum Lap. erit in optione ipsius electi, an uelit consentire uel non. Si uerò beneficium esset regulare, tunc nouitio non posset conferri, cum requiritur quòd sit expresse professus, ut in clemen. quia regulares. de sup. ne. præla. & in clem. ne in agro. §. sane. de sta. reg. ut tenet Pau. & Lap. hic, licèt glo. aliud sentiat, & non bene, ut patet in dictis iuribus. In ead. glo. ibi, ex iure beneficij procedit ius eli-

a gendi. facit cle. ut hi qui. supra de æta. & quali. † In ead. glos. in fi. licèt ergo patronus vel alius, ad quem spectet electio, non iure collegij, sed iure singulari existens in monasterio ad probandum regulam debeat uocari ad ipsam electionem, tum canonicus uel alius, ad quem iure collegij uel confraternitatis spectat electio, non est uocandus, ut tenet glos. hic, per rationes de quibus in ea. & maxime per c. quia propter. in ea alleg. quasi uideatur iste sic stans in probatione id nolle. & ita sequitur hic Ioan. mona. dicens, quòd talis non poterit dare procuratorem, ex quo ante finem anni pendeat eius status, an approbet religionem, uel ad seculum redeat, argumen. l. proinde. ff. si cer. peta. Est enim sic intrans religionem pure religiosus, ut patet per uerba, quæ dicuntur in ingressu, tamen commutabiliter infra annum, & hoc ex mera beneficio dantis, ut patet in d. capitu. religioso. sed Archidia. hic tenet contrariam partem per rationes s. assignatas per glos. pro dicta parte, & quia habet consensum & testari potest, ut supra. Nec obst. d. cap. quia propter, quia licèt nolit uel non possit ire, tamen potest mittere procuratorem, ex quo impeditus est iusta causa, ut no. in capitu. penul. supra de elec. eodem lib. Nec obst. quòd sit incertus de suo statu, quia immo considerato statu præsenti satis est certus cum sit liber, nec curanit an dubitet de statu futuro, ut est tex. & Bal. in l. si quis filio. §. hi autem omnes. ff. de iniu. test. Nec obst. d. cap. religioso. quia ibi in priuilegio introducto in fauorem ordinis clericalis, hic uerò de eo quod est proprium & priuati iuris, & indemnitatibus a propria uoluntate, quam adhuc iste retinet. Nec obst. d. cap. 2. supra de procura. quia ibi agitur de facto alterius, scilicet domini constituentis, cuius factum non debet impediri, secundum Archidia. cuius opin. secundum Ioan. An. hic in nouel. procedit in spectantibus ad nouitium non iure collegij, sed iure proprio, uel singulari, ut in patrono, prout tenet glos. supra in fi. secus in spectantibus iure collegij, sicut est in terminis quæst. istius glo. quia tunc procedit quod glo. tenet, ex quo est fortius, difficilius colligitur ius, quod spectat ad aliquem iure singulari, quàm ius quod spectat iure collegij, ut patet ex no. in cap. cum omnes. supra de consti. & in cap. si qua. 19. quæstio. 3. secundum Ioan. An. & Lap. adducentem ad hoc quod no. in c. cum in ecclesijs. supra de præben. eodem lib. in ulti. glo. in fi. & idem tenet hic Pau. & Ioan. de Ligna. concludens, quòd ex quo talis retinet canonicatum, ut hic in tex. competit sibi ius eligendi, cum eligere sit fructus canonicatus, ut per Innocē. in cap. cum ecclesia. supra de cau. pos. & in capit. consultationibus. supra de iurepatro. & in cap. ex literis. in princip. supra de restitu. spolia. et hoc etiam videtur hic sentire Ioan. An. dicens, quòd licèt talis non debeat uocari, si tamen uocatus ueniat, an debeat admitti, hoc non quæritur, quasi uelit quòd non debeat admitti, ex quo ius retinet. Si uerò quæratur, an talis sit uocandus ad electionem, & dicit quòd non, quia uocandi sunt qui uolunt, & possunt interesse, ut d. ca. quia propter sed per ingressum religionis apparet istum nolle interesse secundum eum, & ita sequitur Domini. pro quo facit tex. hic in fi. disponens, quòd administratio beneficij & collectio fructuum non fiat per ipsum ingressum, sed per alium: vnde si non tollit alios fructus obuenientes ratione tituli beneficij, non colliget etiam istum, cum eligere sit fructus iuris eligendi, ut supra secundum Domini. Sed certe ratio ista cō-

cluderet, quòd etiam non deberet admitti ad electionem, ex quo eligere est fructus canonicatus, ut supra. Et hic in tex. non dicitur, quòd non debeat percipere fructus, sed ratione absentiæ debet deseruire ecclesiæ per substitutum, an assignatur cōgrua portio, sicut dicitur in casu c. cum ex eo. supra de elect. eodem lib. & tamen absurdum esset dicere, quòd ille, qui est ad studium in casu illius cap. non esset uocandus, nec faceret fructus suos. Idem ergo sit dicēdum in casu istius cap. quod dicetur in casu illius, cum sit quo ad fructus eadem dispositio. vnde cogita, quia hic in tex. non dicitur, prout inducit Domini. sed disponitur, sicut in simili habetur in cap. cum ex eo. supra de electio. eodem lib. vnde absurdum esset, quòd in casu illius cap. ille non faceret fructus suos, ideo cogita. Et pro declaratione materiç huius decre. aduerte pri-

3 mo. † Quid si nouitius [a] decedit intestatus intra annum pro-

a bationis, quis succedet in suis bonis? Pet. de Anchar. hic refert se disputando tenuisse, quòd uenientes ab intestato succedant, & non monasterium, per no. in cap. de his. supra de sepult. & supra eodem lib. in cap. cum quis. & in l. apud Labeonem. in princip. & §. j. ff. de præscrip. uer. de quo hic per eum, & per Cyn. & Barto. in auth. si qua mulier. C. de sacrosan. eccles. & plene per Doct. in cap. in præsentia. sup. de probatio. ubi domi. Anto. tenet pro monasterio, licèt Inno. ibi sequatur opin. Pet. de Anchara. cum quo ibi uide. Secundo aduerte, an ecclesiæ parochiali debeatur canonica portio, si nouitius decedat intra annum probationis, vide dicta in d. cap. cum quis. & no. per Ioan. An. in c. ex transmissa. supra de renun. in prima glos. & in d. capitu. de his. supra

4 glo. pen. † Tertio aduerte, coram quo iudice nouitius sit conueniendus. Ioan. An. hic refert dominum suum disputasse, quòd coram ecclesiastico si de facto, & quo ad possessionem sit plene translatus religionis, & hoc ex fauore qui religioni ad adhiberi debet, vt in capitu. 2. supra de do. & contu. & facit cap. religioso. infra de senten. excommunicatio. secundum Ioan. An. idem tenentem hic, & in d. cap. religioso. vbi plenius de hoc, & in capitu. 2. supra de fo. competen. & an ipse nouitius possit eligi in arbitrum. Pau. disputando tenuit quòd non, in quæstio. quæ incip. quid de re. quia hoc repugnat probationi fiendæ, vt supra per glos. & quia religiosus non potest esse arbiter, de quo hic plenissime per Domi. Et an possit esse executor. vide in capitu. 2. supra de testamen. eodem lib. In glos. in ver. assensus. in fi. tenemēti ex glo. iuncto tex. quòd consentiente beneficiato eius beneficium possit alteri conferri, licèt aliter per prius non renunciet, quia consentiendo videtur renunciare, & collator eius renunciationem admittere, vt in tex. & glo. Et hæc in episcopo ordinario collatore. In alio verò ordinario inferiore secus esset, nisi haberet potestatem instituendi & destituendi institutum in tali beneficio: aliàs inferior ab episcopo ex sola potestate conferendi non posset recipere renunciationem, nisi quando posset institutum destituere, secundum glos. in ver. manibus. in clemen. j. de renuncia. & Innocen. in capit. quòd in dubijs. supra de renuncia. & ita residet hic Ioan. de Ligna. & Domi. Et idem est dicendum in delegato, puta executore dato ad conferendum, vt non possit conferre beneficium ipso beneficiato consentiente, secundum Hostien. in capitu. ex ore. supra de his quæ fi. a maio. parte. quod ideo est, quia talis executor eodem modo non posset renunciationem recipere, nisi hoc haberet in mandatis, vt no. in cap. dudum. supra de præben. eod. lib. & ita tenet Ioan. An. in cap. sicus, in ver. cedentium. infra de verbo. significatio. & Lap. & Domi. hic. Et procedit iste text. in collatore, vt patet in tex. ibi, conferendum. Sed in lectore iste tex. & glos. non procederent secundum Ioan. An. remittentem ad no. in d. capitu. ex ore. in versicu. confirmatus. & in reg. qui tacet. in j. quæstione. infra eodem libro. Tu aduerte, quia electus, ex quo potest renonciare etiam post consensum per eum præstitum in manibus inferiorum & eligentium, vt per glos. in cap. si electio. supra de elec. eodem lib. sanè potest procedere iste tex. quando ipse consenserit electori, vt alium eligat secundum Lap. & licèt Ioan. de Lign. hoc idem teneat in electo; non confirmato per no. in d. cap. si electio. secus in confirmato tantum in beneficio electiuo.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Nouitius. Adde Ant. de Bu. in c. 2. de fo. compe. Pe. de Anc. in c. eam. de elec. Pe. de Anc. cōs. 68. in c contra donationem faciam. ubi dicit se disputasse istam q. Paduæ.

ctiuo. iste tex. locum haberet, quantumcunque talis beneficiatus esset confirmatus, cum iste tex. indistincte loquatur quo ad ipsum renunciantem & beneficiatum. Bene tamen verum est, quòd non intendit excludere alias solennitates, quæ requiruntur per alia iura in ipsa renunciatione ex parte alterius recipientis, secundum Domi. & facit quod no. in glo. in ver. ecclesiarum canonicis. & in cap. statutum. supra de rescrip. eodem lib. In glos. in ver. constet. in fi. & qualiter possit constare, uide dicta in capitu. 2. supra eodem titu. & li. super glos. in ver. indicijs. † In glos. fina. ibi, nec credo.

6 Sed Archidia. hic contra dicens, quod volens dicere contrarium, ostendat ius, aliàs sibi credi non debet, 15. quæstio. 3. §. cum autem. ver. nec quisquàm. facit l. illam. C. de collatio. Non obst. iura hic alleg. in glos. quia loquuntur in ecclesijs vacantibus, sed hic non vacant, vt hic in tex. & pro se inducit cap. Consaldus. 17. quæstio. j. licèt glo. ibi faciat contra. Inducit etiam, quia positus in probatione non debet esse onerosus monasterio, vt 16. quæstio. 6. de lapsis. & 27. quæstio. j. si quis rapuerit. & idem tenet hic Gen. cum non sit verus religiosus, vt hic patet. Sed Ioan. An. dicit iura alleg. per Archidia. non obstare, cum loquantur de inclusis propter culpam, non autem de his qui stant in probatione, quæ probatio ita respicit fauorem monasterij, sicut ipsius ingressi, vt in cap. ad apostolicam. supra e. secundum eum, qui ex his tenet se cũ gl. & idem Ioan. de Fant. hic, quia cum interim non seruiat beneficio officiando illud, non habebit fructus, & maxime cum propter priuatam vtilitatem absit. & idem sequitur Domi. quando monasterium, in quo stat potest ipsum alimentare, aliàs procederet opi. Archidi. adducit, quod no. in cap. presbyteri. supra de pœnis. & in cap. 2. supra de coha. cleri. & mulie. Sed posset concludi, quòd aut iste exit, & sic non profitetur, & recuperat fructus, & beneficium, vt est tex. in d. cap. Consaldus. Si verò profitetur, & tunc cum videatur fuisse absens ex iusta causa, non debet priuari fructibus, vt in cap. relatum. supra de cle. non resid. & quia hoc fit lege permittente non meretur pœnam, l. Gracchus. C. de adult. & in cap. qui peccat. 23. quæstio. 4. & sic debent restitui monast. cum omnia bona & iura ingressi in eum transeant, ut in d. capitu. si qua mulier. & in auth. ingressi. C. de episco. & cleri. et no. ex prædictis, quia sentit hic Ioan. An. quòd omnibus sumptibus monasterij debet alimentari, quod inducit Domi. ut nouitius recedens de mona. ante professionem non debet restituere expensas quas percepit a monast. cum probatio fiat in fauorem monaste. facit quod no. in capitu. 1. & 2. supra eod. titu. & li. & ibi est dictum. & quia in dubio alimenta præstantur pietatis intuitu, vnde non repetuntur, ut in l. alimenta. C. de neg. gest. & bonus tex. in cap. super eo. supra eod. titu. vbi dicitur, quòd si nouitius facta probatione vult redire, & non profiteri, non debet prohiberi, sed debet redire in eadem veste, in qua monasterium intrauerat, vnde nihil potest eis retineri propter expensas, argu. l. in rebus. §. possunt. ff. commo.

S V M M A R I V M.

Votum simplex de certa religione intranda tollitur per sequens solenne etiam laxioris, licèt pro uoto non completo sit pœnitentia imponenda. ante nume. 1.

1 Copulatiuo requirit complementum utriusque copulatiuorum.

Ingressus solum monasterij sine professione, non solennizat uotum. sub eodem num. 1.

Votum si quis faciant ingrediendi religionem, si nullam inuenit, quæ eũ excipiat, quid agendum. in apost. litera, a.

Vouens intrare religionem in genere, quod per ecclesiam cogatur ad aliquam profitendum. sub eodem nu. 1.

2 Votum de intrando etiam certam religionem dicitur simplex, & non solenne ante professionem.

3 Vouens certam religionem, si illam ingreditur, & assumit habitum nouitiorum, an poterit postea redire ad seculum, & matrimoniũ cõtrahere.

Ingressus monasterij absque professione, an ad uotum solennizãdum sufficiat, sub nu. 3.

Votum solenne tunc dicitur, quando facta est professio, sub eadem nu. 3. Adde ad idem nu. 4.

C A P. V.

QVi post. Simplex uotum de certa religione intranda tollitur per sequens uotum solenne alterius religionis etiam laxioris, licèt pro uoto non completo sit pœnitentia imponenda hoc dicit. Et primo ponitur dictum, & eius decisio cũ ratione ibi, cui tanquàm. Secundo imponitur pœna ibi, pro uoto. † Not. j. ibi, & profitetur, quòd cum iste text. copulatiue loquatur, requiritur non solum ingressus, sed etiam professio: vnde solum ingressus monasterij sine professione nõ solennizat votum, et sic qui vouit intrare vnam religionem si aliam ingreditur, sed ibi non profitetur, remanet obligatus ad primum uotum, secundum Ioan. And. et Archi. adducentem no. in cap. noli meis. 9. dist. et uide per Ioan. And. in cap. per tuas, in ver. resignes. supra de uoto. et interim remanet obligatus ad primum votum, quod illa religio, quam vouit intrare in specie, poterit contra ipsum agere, ut votum adimpleat. Et si certam religionem in voto non expressit, sed in genere, tunc cogetur per ecclesiam ad profitendũ aliquam, secundum no. in cap. ex parte. supra de censi. et ibi per Innoc. et Ioan. And. et si talis, qui uouit in genere, non inueniet religionem, [a] quę ipsum vellet recipere, tũc erit sub obedientia episcopi, secundum Host. in cap. episcopi rectum. supra eo. et Pet. de Anch. hic. † Secundò no. quòd votum de intrando etiam certam et expressam religionem, dicitur simplex et non solenne ante profes. de quo in cap. 1. infra tit. proxi. & ideo postea votum solenne per professionem semper tollit simplex præcedens, quia fortius uinculum derogat debiliori etiam præcedenti, sic supra qui cle. vel vo. c. rursus. et c. meminimus. et sic ecclesiæ simplex votum tollitur per solenne, et sic per profes. alterius religionis. ita tollitur per contractum matrimonij, vt d. cap. j. et d. c. rursus. et cap. meminimus. † In glos. 2. in fi. Quid autem si vouens certam religionem illam ingreditur, & assumit sibi habitum nouitiorum, an poterit postea redire ad seculum, [b] et matrimonium cõtrahere. Lap. hic refert Abbatem et Inno. in c. statuimus. supra eo. et Innoc. et Hostien. in d. c. meminimus, quod matrimonium non ualeret. Sed tex. hic loquens copulatiue, facit contra, quia videtur velle, quòd solus ingressus sine professione non sufficiat, ut d. c. meminimus. et d. c. j. secundum Lap. concludentem, quòd vouens de intrãdo certam religionem antequam ingrediatur, vel etiam post, antequam profiteatur laxiorem matrimonium contrahat, tenebit, cum per receptionem habitus non dicatur votum solenne, sed per ingressum religionis & professionis sequutam, ut hic in text. probatur. Sed Imo. hic intelligit dictum Lap. procedere in vouente de intrãdo certam religionem, & postea non illam sed aliam ingreditur, & habitum nouitiorum assumit, quia non sufficit sine professione, & ita sit text. hic, sed si vouens de intrando certam religionem ingrediatur illam eandem, cum videatur illam intrare propter præcedens votum, tunc etiam per susceptionem habitus nouitiorum solennizaretur votum, & matrimonium postea non ualeret, & ita procedat opi. Inno. & aliorum. & ita sequitur hic Pet. de Anch. & Do. & idem tenuit Innocẽ. in cap. consuluit. supra qui cler. uel uo. & Ioan. And. in d. cap. statuimus. Sed glo. in d. c. meminimus. tenuit contrarium, & do. Anto. in d. cap. statuimus. habet hoc dictum per nullum dubio, & tex. hic multum facit in contrariam partem, quia tunc dicitur votum solenne, quando est facta professio, nec dicitur facta, licèt fuerit religionem ingressus, & sic susceperit habitum religionis, posito quod per prius emiserit votum de intrando religionem, sed requiritur quod profiteatur, & sic per susceptionem habitus probationis non inducitur professio, nisi dicatur quòd hoc ideo est, quia nõ intrauit religionem, quam vouit, sed aliam: secus si illam intrauit, tunc videtur uoluisse uitam mutare, ut supra c. proxi. quod non est sic, si illam eandem non ingreditur: ratio est, quia dicitur tunc intrare illam sine voto, ex quo illam non vouit. Quare ista ratio cessaret in uouente intrare religionem simpliciter, & sic non determinante certam: vnde aduerte, quia quando apparet quod ingrediens religionem uoluerit uitam mutare, inducitur tacita professio, quę tacita professio videtur quod dirimat matrimonium, ut in c. 1. eo. titu. prox. de quo est dictũ in c. nõ solũ. eo. et intra annũ probationis

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Religionem. Adde, quid si aliquis fecit uotum ingrediẽdi religionẽ, & non inuenit aliquam religionẽ, quæ uelit ipsum suscipere, quid sit faciẽdum uide de ista q. per Car. Ale. in c. commissum. de spon. in ulti. col.

Vinc. God. Adde in hac materia uouẽdi per Io. Brunel. in trac. de spõs. & mat. in 1. 2. 3 & 4. dub. quod habet in lib. 9. trac. fol. 183. & 182. & quod uota sint a principio uoluntaria, ex post facto necessaria, Bar. Brixien. in trac. quæst. Dominic. q. 41. nu. 3 quod habetur in lib. 15. trac. fol. 34. & uota temeraria nõ sunt seruanda, idem in eodem tit. & lib. q. 39. nu. 3.

b Nic. Sup. Seculum. Adde Arc. in c. scimus. 4 q. j.

tionis,& per susceptionẽ habitus nouitiorum,vt patet ẽ.c.pro xi.& d.c.statuimus.& c.consului.eo.ti.Si ergo an qui uouit intrare certam religionem illã ingrediuitur, an ex hoc dicatur vel le vitam mutare assumendo habitũ probationis tñ. Innoc.& sequaces tenent q sic,sed dubium facit quia iura volunt,q debeat hoc euidenter constare,vt in d.c.statuimus. & c. nõ solũ. ẽ.ed non vr dici euidenter constare assumendo habitũ pbationis tm,ideo cogita.Io.An.in ne.ad nostrã.ẽ. c. bene tenet, q vouens intrare religionẽ,si illam ingreditur, & assumit habitum profes. illam est obligatus & profes. vt est dictum in c. constitutionẽ.ẽ.e.titu.& co.li.in fi.Sed aduerte,quia Ioan.An. vult,q sit ibi obligatus in spẽ,& sic facit dñam,an sit obligatus religioni in genere,an in spẽ,& dicit q assumendo habitũ pro fessorum est obligatus in specie , ergo vr sentire, q si assumpsisset habitum probationis,q esset obligatus in genere.Et aduerte , quia remanet alia dubitatio , quia posito q non appareret ob indicia, q uoluerit quis vitam mutare, inducitur tacita professio, qua obligetur religioni in genere,m dubium est, an postea dirimatur matrimoniũ.& Flo.& d.Nico.tenuit q non, in c.consulti.ẽ.eo.de quo est dictum in d.c.non solum. Et prædicta,qñ præcessit votum de intrando religionem. Quid aũt si præcessit votum cõtinentiæ.Imo.prout refert Do.in c.j.de voto,in vlti.col.facit dñam, an voueat quis castitatẽ respectu certæ religionis, & illam intrat, tunc immediate inducitur tacita professio:secus si voueat non determinando se ad certam religionẽ:vide ibi Lap.hic vr velle Pet.de Anch.q postea per solũ ingressum religionis non solũ solennizetur votum, nisi in ipso mona.expressam profes.fecisset, vel habitũ profe. suscepisset,& ita clarius tenet hic Pe.de Anc.dicens ita fuisse cõsultum, & ita residet Flo.& d.Nic.in d.c. cõsul.†Sed cogita,quia Inno. Io.An.& d.Ant.in d.c.consul.tenent cõtrum tenendo, q uotum alterius ex tribus substantialibus regulæ solennizatur semper per ingressum religionis, & per susceptionẽ habitus probationis,quasi cõstat per hoc,q voluerit vitam mutare, & sic non teneret matrimoniũ postea cõtũm,per c.fi.ẽ.qui cle.vel vo.de cuius intellectu vide ibi per Doc.& per d. Ant. in d.c.statuimus. ideo cogita in prædictis,quia dubia sunt,de quo dicetur in d.c. j.& dubitatio stat in hoc,si vouit quis castitatẽ, & postea ingreditur religionẽ assumendo habitum probationis, an ex hoc dicatur voluisse vitam mutare,ita q dicat de hoc euidenter constare.& vr q non,ex quo assumit habitum probationis. in cõtrum fa.q sic,propter præcedens votum, nam non attenditur habitus probationis,sed indicia pcedentia , & illa inducũt tacitam profesT.vt patet in d.c.consulti.& c.statuimus.& ẽ.c.proxi.& in d.c.non solum. Cogita ẽt,an possit fieri differentia, an voueat quis castitatem respectu certæ religionis, & ita sit tex.hic,quo casu si aliam ingreditur assumendo habitum probationis , non intelligetur profiteri , & ita posset limitari quod dicit Inno.in d.c.consulti.quia esset hic casus expressus:nam vouendo intrare certam religionem,vr etiam vouere tria substantialia regulæ,& tñ habet locũ iste tex.fortius ergo si vouet quis continentiam tm,respectu certæ religionis habebit locũ iste tex. secus ergo videtur si vouit quis continentiã simpliciter,vel respectu certæ religionis , quia intrando illam religionẽ vr solennizari votum assumendo habitum probationis , prout distinguit ẽ. Imo.cogita cogita cogita. dñs Benedictus hic post distinctionem Imo.sic dicit. Sed imo & si intret aliam religionem, & in ea habitum nouitiorum assumat , solennizatur votum quo ad hoc,vt ad seculũ redire non possit, cum ex hoc iuncto voto pcedenti appareat q uoluerit uitam mutare, cum satis sufficiat quo ad hoc vt ad seculum non possit redire, ut d.c.consului.& d.c. non solũ. ellõ q hoc non sufficiat quo ad hoc , vt soluatur votum de intrando certam religionẽ, nec interueniat ẽt pfessio,vt hic in tex nec sufficiat quo ad hoc vt soluat matrimoniũ postea cõtũ,cum ẽt professio in gñe facta nõ sufficiat,ut est dictũ per me in d.c.non solũ. ubi retinet ibi opi. q non soluatur matrimoniũ. Sed certe ingressus religionis cum susceptione habitus nihil operatur,quia simplicitet vouens cogitur implere,& non põt stare in seculo,vt d.c.meminimus.& c.rursus.& no.in d.c.ex parte.ẽ.de censi.& sic absque q in religionẽ ingrediatur,& habitũ suscipiat , debet ergo aliquid operari susceptio habitus,& ingressus religionis.& ex hoc no.patet,quia ingrediens religionẽ nõ pcedente voto assumendo habitũ religionis non dr velle vitam mutare:secus in eo,qui erat obligatus ex voto,quia licet potuisset cõhere matrimoniũ,ut d.c. rursus,tñ ex quo eligit ingressum religionis, vr velle mutare vitã, & sic remanet obligatus efficacitet in tñ,q matrimoniũ cõhere non põt, & põtea a sta rõnem , q uouens põt eligere matrimoniũ,& tunc nõ dr velle mutare vitã, sed si elegit ingressum vr velle mutare,maxime q a per prius erat obligatus, & poterat ad hoc teq.ri.ut ergo aliqd operet ingressus & susceptio habitus, dicamus q matrimoniũ nõ valeat , aliis nihil operaretur.

SUMMARIUM.

1 *Episcopatus si vacat,capitulum non succedit in spectantibus ad prælatum de iure speciali.*

2 *Abbas solus an possit facere monachum absque uocatione fratrum.*

3 *Episcopus quando possit creare moniales in defectum monialium,quia monasterium non habet moniales in numero sufficienti.*

CAP. VI.

Si ad solũ. Si ad prælatum & conuentũ spectat cõiter receptio monachorũ, vacante monasterio cõuẽtus monachos recipere poterit: secus si spectet ad prælatum tñ.h.d.No.j.at.q monachus ad monachatũ non dicatur eligi,sed creari, de quo ple 1 ne per glo.in uer.beneficijs.in cle.dispendiosam. de iudi.†Vltimo no.iuncta glo.2.q vacante dignitate non succedit capitulum in spectantibus ad prælatum de iure speciali . facit qd no. in c.cæterum.ẽ.de iudi.& in c.j.ẽ.de ma. & obe.eo. lib. & in c. i.ẽ.ne sc.vacã.& fm dispositionẽ illius tex. debet intelligi tex. hic,videlicet q ibi solus Abbas hoc facit ẽt de cõsensu vel cõsilio,illo mortuo non transit receptio in capitulũ, fm Io.An.j.in glo.In glo.a.in fi.idem Ioã.Mo.& Archi. & idem Zenzeli. dicens idem esse in receptione canonicorũ,ut de iure spectet ad prælatũ & capitulũ,ut in c.dilecto.ẽ.de sup. neg. & in c.cũ ecclesia Vulterana.ẽ.de elec.& cũ hac glo.tenet Lap.in sua alleg. 32.uide no.per Lap.ibi, ut de iure monialium receptio spectet 2 ad abbatissam & conuentum. † solus ergo abbas sine vocatione fratrum non faciet monachum de iure cõi,ut in c.fi.in fi.16. q.ulti.fm Archi.& idem tenet Io. An. in c.ad apostolicam.ẽ.e. licet d. Nico. in d.c. ea noscitur.hic alle.teneat, q pertineat ad solum abbatem,per tex.18.q.2.nullam.vbi dr,q tota vis & potestas monasterij residet in abbate,sed certe dẽt intelligi secũdũ fm sensandis,ut patet 12.q.2.abbanbus.& ideo teneas,ut ẽ.dictum est in glos.quam tñ limitat primo, nisi abbas solus , uel vnus de conuentu , uel etiam extraneus reciperet professionẽ nomine conuentus,& nomine abbatis, quia tunc sufficit ratificatio illorum,ut valeat professio, fm Inno.in c. porrectum.ẽ. eo.& idem esset,qñ monasteriũ uacaret,quia posset recipi professio per cõuentum noie abbatis futuri, et illo postea ratificante ualebit professio,ut per Doc.in d.c.ad apostolicam, ita limitantes tex.hic. Secundo limita hunc tex.procedere , qñ abbas vellet creare monachum obligãdo ipsum monasterio, & monasterium sibi:secus si vellet ipsum ad professionem recipere ordini tñ non monasterio, eum obligando , quia tunc posset sine consensu cõuentus,si tñ conuentus non cõdicat, ualeret receptio ẽt in primo casu,ut no.16.q.fi.c.fi.et ibi per Archi.et per Specu.in ti.de sta.mo.uer.20.quæritur.fm Lap.ex cuius dicto no.hic Domini q in professione, quæ obligat in genere,nõ requiritur persona, quæ habeat potestatem specialiter incorporandi in illa religione,de quo plenius in d.c. porrectũ.et hic p Pe.de Anch.Et uide per Lap.in d. alle. ubi concludit, q si episcopus mandet abbatissæ et cõuentui,ut vnã recipiant,et abbatissa,cõcordat cũ quinque,et maior pars discordat,q nõ debebit illa recipi,ex quo de iure receptio spectat ad abbatissam et cõuentum,ut hic, et ipsa abbatissa debet habere maiorem partem conuentus,iuxta no.in c.postulasti.ẽ. de cõcesT. præben.et in c.a collatione.ẽ.de appel.eo.li. et si abbatissa uellet aliter recipere,non põt,et si a tali receptione appelletur,appellatio est legitima,ut in c.j.ẽ.de his quæ fi.a ma.par.capi.nec põt eps mãdare,q certã personã recipiant,cũ electio debeat esse libera,ut 3 in c.cum terra.ẽ.de elec. fm cum ibi.†Qñ monasteriũ abundaret,et pateretur defectũ monialiũ,et tunc bene põt eps monere abbatissam,et cõuẽtũ, q de nouo debeãt aliquas creare, et si assignato termino non faciant, posset eps supplere illorum negligentiam,et ibi moniales ponere,arg.eorum quæ no.in c. ex parte.ẽ.de concesT.præben.fm Imo.etiam cessante omni negligentia posset tunc episcopus creare moniales,ut in d. e.porrectũ.et c.dudũ.ẽ.de conuer.coniu.et 27.q.j.de uiduis, et mandare abbatissæ, q illam sic receptam a se recipiat in monasterio,27.q.j.placuit. et tenetur tunc abbas recipere etiam non habens defectum monachorum , cessante iã legitima exceptione,ergo idem et fortius tenetur recipere ingredientem in ipsum monasterium , ad epm enim spectat cura et sollicitudo etiam monachorum,ut in c.qui verẽ.in fi.17.q.j.et 18.q.2.si quis abbas.et c.abbates.et ita tenuit Gaspar de Cal.in suo consi.28. huius titu.et Domi.hic.

De voto & voti redemptione. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Votum quòd ſit ſolenne dirimens matrimonium, eſt inuentum ab ordinatio eccleſiæ, & non a iure diuino.*
2. *Vota ſimplicia & vota ſolennia quæ eſſe dicantur.*
3. *Maritus ſi conſtante matrimonio faciat ſe promoueri ad ordines ſacros, licèt non ſoluatur matrimonium, tamen uxore mortua non poſſet iterum contrahere matrimonium.*
4. *Vouens religionem ſi ingrediatur monaſterium, & aſſumat habitum nouitiorum, ſi intra annum probationis exeat, an poſſit contrahere matrimonium.*
5. *Profeſſio facta hoc modo, profiteor ordinem monachorum, abſque alia expreſſione an ualeat.*
6. *Vouens caſtitatem, ſi contrahat matrimonium, an poſſit exigere debitum carnis.*

CAP. I.

QVod votum. Votum ſolennizatũ ꝑ ſuſceptionẽ ſacri ordinis, vel profeſſionẽ tacitã vel expreſſam factã alicui de religionibus approbatis, dirimit matrimoniũ poſtea ꝯtractum: aliàs votũ impedit, ſed nõ dirimit. h. d. Et primo ponitur ꝯſultatio. Secundo rñſio ibi, nos igitur. vbi primo ꝑmittit motiuũ. ſecundo ibi, pũti. decidit duas ſpecies ſolennis voti, quarũ ſecũda eſt ibi, aut per profeſ. tertio ibi, reliqua. ponit de voto non ſolenni, & de pęna tranſgreſſorũ. † No. j. ꝙ a conſtitutione eccleſiæ & ſic a iure poſitiuo eſt, & non à iure diuino inuenta ſolẽnizatio voti dirimentis matrimoniũ, ſic ĩ. qui cle. vel vo. c. rurſus. & rõnem vide hic plene per Io. An. & per Tho. 2. 2. q. 85. ar. 7. & ꝑ glo. & Doc. in c. rurſus. Secundo no. ibi, capite. ꝙ Deus dr̃ eſſe caput eccleſiæ, & ſic facit, ꝙ dñium rerum eccleſiæ dicatur eſſe apud Deum, & non penes prælatũ, de quo plene in c. cũm. ĩ. de ver. ſig. & in c. cum ſuper. ĩ. de cau. poſ. per Inno. & per gl. no. in c. expedit. 12. qõ. j. Tertio no. ibi, dirimendũ. ꝙ licet Papa matrimoniũ conſummatũ ª per copulã diſſoluere nõ poſſit, vt no. c. 2. ĩ. de transla. pla. tñ a principio põt inhabilitare ꝯhentes ne ꝯhant, & ſic põt inducere impedimentũ inualidans matrimoniũ poſtea ꝯtractum. facit c. ſuper eo. ĩ. de cog. ſpi. & an matrimoniũ ꝯtractum ꝯ interdictũ Papæ, vel epi cũ decreto teneat: vide plene in c. ad diſſoluendũ. ĩ. de deſpõ. imp. & in c. 2. ĩ. de matrimo. ꝯtcto ꝯ interdi. Quarto no. ibi, ſacri ordinis, ꝙ quilibet ſacer ordo ᵇ hẽt annexum votum caſtitatis, intñ ꝙ matrimoniũ poſtea ꝯtractum non tenet. vide per glo. in c. cum olim. ĩ. de cle. coniug. & ibi, an Papa poſſit diſpenſare. † Quinto no. ibi, reliqua. quæ dicantur eſſe vota ſimplicia, quia exceptis duob. hic expreſſis, quæ dicuntur ſolennia, oĩa alia quatũcunque ſolenniter fiant, vt ſi voueat quis ꝯtinentiã, uel aliud votũ faciat ſolẽne, vt cum miſſa, litanijs, & ſimilibus dicũtur ſimplicia, ſm Io. And. Vlt. no. rõnem, quare pro delictis manifeſtis imponitur grauior pęnitentia q̃ pro occultis, quia rõne ſcandali & mali exẽpli. & vide in c. j. ĩ. de pęn. In glo. j. in fi. & per Inno. in c. porrectum. ĩ. de reg. & in c. fraternitatis. de frigi. In glo. s. in fi. idem tenet Io. An. in c. fi. ĩ. de frigi. ſuper glo. ſimile. & procedit iſte tex. in inſtitutione prima, & ante peccatũ facta ad procreationem ſobolis fuit, & ſecũda inſtitutio poſt peccatũ facta ad fornicationẽ euitandã, & illa non fuit facta in ſtatu innocentiæ, ut per glo. 32. q. 2. in ſum. & §. his ita. ſm Ioan. An. & uide ꝑ Bal. in l. ius ciuile. ff. de iuſti. & iu. an matrimoniũ ᶜ ſit de iure naturali, gentium, vel ciui. In glo. in ver. ſacri. in princ. & ſic ſacer ordo ſumitur hic ſtrictè pro ſubdiaconatu, & ſuperioribus, ut in c. a multis. ĩ. de ęta. & quali. latè m̃ ſumpto vocabulo oẽs ordines ᵈ dicunt ſacri, ut per glo. 22. diſt. in ſum. & ſm Io. In ead. glo. in fi. idem Arch. & gl. in c. diſpenſatiũ. 27. q. 2. & in c. ex parte. el 2. ĩ. de ꝯuer. ꝯio. & eſt hodie approbatũ per extrauag. antiquæ, Io. 22. licèt Hoſt. tenuerit ꝯtrium & male in ſum. ti. de conuer. coniug. §. & vtrum. ver. ſed quid ſi maritus. Limita tñ hanc glo. procedere, niſi ad hoc accedat conſenſus vxoris, ſm ea q̃ habentur in c. coniugatus. ĩ. de conuer. coniu. Et an per epiſcopatum ſoluatur de præſenti: vr̃ ꝙ ſic, cum ſtatus epiſcopalis ſit perfectior ſtatu monachali, ut in c. ex multa. ĩ. eo. tit. & c. licet. ĩ. de regu. vnde ſi monachatus ſoluit ſponſalia de præſenti, fortius ſoluere debet epiſcopatus, ſed ꝯtrium tenet hic Io. An. q2 ad epatum peruenire non poteſt, niſi per ſacrũ ordinẽ, qui ſacer ordo non diſſoluitur, ut hic in glo. & ita ſequitur hic Pet. de Ancha. & Domi. de quo ẽt per Imo. & Doc. in c. 2. & c. ſane. & in d. c. ex parte. ĩ. de conuer. coniug. immo ẽt uoluit glo. no. in c. ſi quis pecunia. 79. diſt. ꝙ etiam ad papatum non poſſet q2 promoueri ſine licentia uxoris, ᵉ nec ſoluetur matrimonium. † Et aduerte primo, quia ſi maritus ignorante uel ꝯdicente uxore fecit ſe promoueri ad ſacros, ex quo imprimitur character ordinis, licèt propter hoc non ſoluatur matrimonium, ut ĩ. tamen mortua uxore non poſſet de nouo cum aliã ꝯhere matrimonium, & eſſet ipſo iure nullum ſm Inno. & Io. An. in c. placet. ĩ. de conuer. coniug Et prædicta procedunt, qñ recipiũtur ordines matrimonio nondũ conſummato per copulam, poſt copulã vero, an idẽ operetur receptio ſacrorũ ordinum, quod ingreſſus religionis. uide in d. c. cõiugatus. & in d. c. ſeriatim. & ibi per glo. & 28. diſt. quia ſunt culpæ. ubi dr̃, ꝙ ex voto viri promoti ad ſacros de licentia uxoris uouentis caſtitatẽ ſolennizatur votum ipſius uxoris, ita ꝙ poſtea non tenet matrimonium cum alio per ipſam vxorẽ ꝯtractum, nec eſt hoc reuocatũ ſeu correctũ per iſtum tex. ſm Lap. & ita tenet Io. An. in c. cum ſis. ĩ. de ꝯuer. cõiug. & rõnem vide ibi per eum, & Docto. In gl. in uer. tacitã. in fi. uel diſtinctũ diſtinctione latenti, ut in clem. eos. de reg. ſm Io. An. Et intellige, qñ tales habitus dantur ab habente ptãtem recipiendi ad ꝑfeſ. & interponendi religionẽ, aliàs ualeret matrimoniũ ꝯtractum, anteq̃ talis profeſſio fuerit ratificata per hñtem ptãtẽ, qđ procedit tã in expſſa q̃ in tacita, ut no. in d. c. porrectũ. & hic per Arch. ſm Lap. & Do. hic in ulti. col. de quo uide ĩ. ti. prox. c. fi. de quo tñ uide no. in c. cõſtitutionẽ. ĩ. ti. proxi. Itẽ ẽt requirĩ ad hoc, ut inducatur tacita ꝑfeſſio, ꝙ tales habitus recipiantur ſolenniter & ſeruata ſolennitate eccleſiæ & intra eccleſiã, ut uide per d. Ant. in d. c. porrectũ. & no. ex hac gl. iuncto tex. ꝙ nõ ſolũ tacita ꝑfeſſio, q̃ obligat religioni in ſpẽ, ſed ẽt quæ obligat religioni in genere. de qua in d. c. conſtõne. ſolennizat votum & dirimit matrimoniũ poſtea ꝯtractum, & ita voluit Ioan. An. in d. c. ꝯſtõnem. et ſic ſequitur, ꝙ profitens religionẽ mendicantiũ intra annum, licèt non obligetur ibi, ſed alteri religioni in gñe, ſi poſtea ꝯhat mr̃imonium, non tenebit, ſm Io. An. de quo eſt dictũ in d. c. conſtitutionem. Et quid ſit de tacita profeſſione, q̃ inducitur per ingreſſum religionis concurrentibus indicijs, ꝙ uoluerit quis uitam mutare. uide plene per Doc. in c. conſuluit. ĩ. de reg. et in d. c. penul. † Et quid ſit in eo, qui uouit intrare religionem, et poſtea intrat aſſumendo habitum nouitiorum, an ſi intra annũ probationis exeat, poſſit ꝯhere matrimonium. Et quid ſi fecit q2 votum ꝯtinentiæ ſeu caſtitatis, et poſtea intret religionem, an ſi intra annum probationis exit, poſſit ꝯhere matrimonium. uide de his duobus no. de pę. ĩ. eo. titu. proxi. et hic per Do. vlt. col. et uide etiam per d. Ant. in d. c. porrectũ, de alijs modis, ex quibus inducitur tacita profeſſio ante ſolẽnizatum votum, ꝙ dirimat matrimonium poſtea ꝯtractum. In glo. in uer. approbaris. ibi, credebat. idem Archi. et facit quod no. in l. ſi nondum. C. de furtis. et in c. j. ĩ. de presbytero non baptizato. Quid autem de eo, qui profitetur religionem approbatam in manibus illorum, qui non erãt illius religionis, quos tamen eſſe credebat. uide per Spec. in titu. de ſta. mo. uer. 40. ubi refert Ioan. de Deo tenere, quòd ſi talis uouit abſolute uitam mutare et uiuere in ordine illo, vnde illi ſe nominabant, et tunc cogendus eſt ad illum ordinem ſeruandum in quocunque loco talis ordo repenatur. Si uerò intendebat ſe obligare in certo loco tantum, et cum illis, tunc alibi non tenetur, et ita reſidet hic Lap. Sed Imo. hic tenet contrarium indiſtinctè, niſi illi habuiſſent mandatum ab habente poteſtatem incorporandi religioni, uel niſi eius nomine fuiſſet geſtum, et poſtea ratificatum: aĩs eſſet uotum ſimplex, et non ſolenne, ut no. in d. c. porrectũ. et in d. c. ꝯſtitutionẽ. et ſic ſm Do. poterit talis in primo caſu cogi ad ſeruandum, ſicut ſimpliciter uouens, ut no. in c. pe. ĩ. ti. ꝑxi.

Et

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Conſummatum. Adde glo. in c. ex publico de conuer. coniu. & per Docto. in c. quanto. de diuor. & ibi Abb. in 3 no. & per Ioan. An. in reg. actus legitimi de re. iu. lib. 6. in mercu.

Vinc. God Adde, ꝙ matrimonium & beneficium eccleſiaſticum inuicẽ ſe non compatiuntur. Ay Cra. conſi. 303. nu 9. lib. 2.

b Nic. Sup. Sacer ordo. Adde glo. in c. de illo. 32. diſtin. Car. in cle. ut hi qui. de æta & quali. in 8. q.

c Nic. Sup. Matrimonium. Adde tex. in c. ſicut non omnis 32. qõ. 2. glo. ſumma. 27. q. j. Abb. in c. tuę. de ſpon.

d Nic. Sup. Omnes ordines. Adde glo. in uer. clericus. in c. j. de tempo. ordi. li. 6. Docto. in c. 1. de fi. presby. eo lib.

e Nic. Sup. Vxoris. Adde Abb. in c cum ueniſſent. in 3. col. de iud. Abb. in c. uxoratus de conuer coniu. Abb. in c. licet. in 4. no. de elec.

Vinc. God. Adde, ꝙ matrimonium reducit clericum ad inſtar meri laici, Pa. riſ. conſi. 40. nu. 23. lib. 4.

5 † Et an valeat professio, si aliquis profiteatur dicendo, profiteor ordinē monachorū absque alia expressione. & do. Ant. in d.c. porrectū. tenet q sic, & ex eo est solennizatū votū, qđ vr in dubio profiteri ordinem sancti Benedicti, intellige dummodo fiat in manibus eius, qui illi ordini possit incorporare, vt s. dictum est. & de hoc vide notabiliter per Lap. in sua alleg. 127. & quod no. in c. tursus. & c. si. s. qui cle. vel vo. in ea. gl. in fi. & idē Arch. q. 2 in spiritualibus veritas pfertur cōi opi. vt per glo. 35. q. 9. §. his ita. & no. in c. nuper. s. de bigamis. & vide per gl. in c. si verò. el 2. s. de senten. excom. & per Fed. in suo consi. 13. & hic
6 per Pet. de Anch. † In glo. fi. in fi. idem Arch. per c. Anastasius. 19. dist. In glo. in ver. ꝯhendum. in fi. sed quæritur primo, an contrahens matrimonium post simplex votum ꝯtinentiæ, vel religionis possit exigere debitum. Arch. hic tenet, q licitè reddit, sed non exigit, & idē tenet Host. in d.c. rursus. Sed Io. An. ibi tenet, q ēt licitè exigit: fatetur tñ, q est necessaria dispēsatio epi, de quo ibi per eum, & alios Doc. sed Pe. de Anch. vr velle hic, q non sit necessaria dispensatio, & ita refert beatū Thomā tenere 4. sen. dist. 38. ar. 4. Secundo aduerte, an talis vouens mortua vxore teneatur ingredi religionē. Io. Mo. hic q sic, ex quo cessat impedimentū, quod intellige, qñ vouit intrare religionem: secus si ꝯtinentiam, quia sufficit q illam seruet, licèt non intret religionē, vt vult hic Io. And. Tertio aduerte, an sit dña in voto castitatis emisso per solutos vel coniugatos, de quo tñ de Inno. & Host. in c. dudum. s. de conuer. coniug. concludentes, q quãocunque coniugati simul vouent ꝯtinentiam, censent profiteri in tñ, q si postea carnaliter se cognoscant, soboles erit illegitima, adeo q altero eorum mortuo, alter non possit ꝯhere matrimoniū, & esset nullum, & ita vr velle glo. in c. ministri. 81. dist. secus verò esset in solutis, qui non ita ligantur, vt hic in tex. Sed Io. An. in d.c. dudum. vr indistinctè tenere ꝯtriū, etiam in coniugatis, per istum tex. indistinctè, & gñaliter loquentem tam in solutis quàm in coniugatis. Sed volens eorū dictum saluare, dici posset, q iste tex. loquitur in solutis non in coniugatis, fm Lap. Sed certè tex. hic loquitur indistinctè, & generaliter fm Io. de Lig. impugnantem illorum dictū. Quare do. Anto. ibi concludit, q si coniuges vouent castitatē respectu certæ regulæ approbatæ, nunc procedit dictum Inno. & Host. secus si simpliciter non referendo se ad certam religionē, uel regulam approbatam, & tunc procedit dictum Io. An. ut patet ex hoc tex. & ita sequitur hic Do. Sed certè tenendum videtur indistinctè, quod dicit Ioan. An. per hunc tex. quia licèt voueant castitatem respectu certæ religionis, tñ propter hoc non profitentur expressè nec tacitè, nec recipitur talis professio ab habente potestatē recipiendi, de quo tñ hic plene per Pet. de Anch. & per Doc. in d.c. dudum. & in c. charissimus. eo. ti. & in d.c. ex parte. & in c. pe. s. ti. proxi. & per Lap. no. in sua alleg.

De statu regularium. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo non posset inducere cōtrarium, quòd moniales possent esse extra clausuram suorum monasteriorum.*
2 *Monialem corrumpens dicitur inferre grauissimam offensam Deo & religioni.*
3 *Constitutio emanans ad uniuersitatem, non includit singulos de uniuersitate, nisi exprimatur.*
4 *Monialis cuiuscunque sit status uel conditionis, non potest exire claustrū sine urgenti necessitate.*
5 *Persona honesta ut possit intrare monasterium monialium, tria requiruntur.*
6 *Episcopus si præcipit sub pœna, ne ullus ingrediatur monasterium monialium sub pœna, an comprehendantur etiam non subditi episcopo.*

CAP. I.

PEriculoso. Moniales tacitè vel expressè professæ clausuras monasterij exire non possint, nec alij illas intrare, nisi causa legitima, & licentia superiorū interueniat. h.d. vsq; ad §. sane. † No. j. q ex quo
1 periculosum & detestabile est monialibus exire clausuras monasterij, non posset per consuetudinē induci con
2 trariū, s. de ꝯsue. c. j. & fi. † Secundo no. q corrūpens monialem dr inferre grauissimū opprobriū religioni, & grauissimā offen
a sam Deo. Ideo est, quia sacrilegiū cōmittit, ª vt 27. q. j. si quis rapuerit. & in l. si quis non dicā. C. de episc. & cle. & ibi qua pœna puniatur corrūpens, rapiens, uel sollicitans monialē. Et in foro consciæ non pñt absolui per inferiores ab epis, ut per gl. ord. ponentem casus reseruatos epo in c. 2. j. de pœni. & remis.
3 † Tertio no. ibi, vniuersos & singulos, q ꝯstō emanans ad vniuersitatem, non includit singulos de vniuersitate, nisi id exprimatur, vt hic, & in c. gñali. s. de elec. eo. lib. & ibi per Doc. sic ēt dr, q mandatū factū vniuersitati non includit singulos uel eā, vt est tex. in c. grandi. s. de sup. neg. præla. eo. li. Et uide dicta in c. pñtium, in glo. in uer. conuentuū, de testib. lib. 6. Quarto no. ibi, futuras. fm Do. q noua ꝯstitutio imponens personis duriorē statū, nō includit personas nondū receptas, nisi id exprimatur, de quo uide qđ no. in c. statuimus. s. de ma. & ob. & in cle. ut hi qui. s. de æta. & quali. & in c. fi. s. de ꝯsti. † Quinto no. ibi, in
4 quibuslibet, q cōstitutio Papæ oēs ligat in quocūq; loco sint, de qua in cle. j. de indi. Sexto no. ibi, quacūq; rōne uel cā, & ita allegaī, q monialis cuiuscunq; status uel condōnis existat, nō pōt nec dēt exire monasteriū, nisi in casibus expssis in iure, iō est q pro nulla causa possunt ad iudiciū uocari, ut psonaliter cōpareant, vt uide in c. 2. in fi. s. de iud. e. lib. & sic facit, q abbatissa non possit exire monasteriū ēt pro visitādis monasterijs sibi subiectis, sed ipsam uisitationē per aliū faciet fm gl. in ver. alia. in cle. 2. j. e. ti. & tenet Arch. & Ioā. An. hic, ex quo infert q cum hic loquatur de monialibus, q sicut appel. monachorum includitur ipse abbas, vt in c. fi. s. de pœni. ita appellatione mo-
b nialiū ᵇ veniat ēt abbatissa, ex quo de salute aīæ agitur, fm Io. An. Septimo no. ibi, nisi forte. a Dño sensu, q monialis euidenter & grauit infirma, ita q cum alijs morari non possit, absque scandalo poterit de ipsarū monialiū consensu exire monasteriū ēt absque lnīa superioris, intellige qñ superior esset in remotis, & sic non posset in breui hri, ut j. in §. uerum, quo casu si tunc exeat, nō incurret excōicationē per superiorē latā in exeuntes monasteriū sine superioris lnīa. facit glo. in c. 2. s. de test. cog. & l. itē qritur. §. exercita. ff. loca. aīs aūt bene requireretur ꝯsensus superioris, qñ posset in breui hri, p no. p gl. ī c. ad apostolicæ. s. de dona. & 12. q. 2. bonæ. & ita tenet Do. in fi. huius c. In tex. ibi, nullique. no. q licèt prohibitū sit existentib. sub clausura, ut nō exeant, tñ ex hoc non vr alijs phibitū, ut nō exeāt,
5 nisi id exprimaī, fm Dñi. † Vlti. no. tria requisita, ut persona ēt honesta possit intrare monasteriū monialiū. Primo, q cā sit rōnabilis, de quo in c. monasteria. s. de vi. & ho. cle. Scđo, q manifesta. Tertio, lnīa superioris in spē petita et obtenta, et ille cē setur superior, qui pēst ipsi monasterio, ut in c. decima. 28. q. 2. qui dēt esse ab epo cōprobatus, ut in c. qui religiosus, eadē cā et q. fm Arch. et Io. An. Sed Io. Mo. hic in addi. tenet illū censeri superiorē, qui hēt facere clausurā, ut j. in §. hæc oīa. nec posset abbatissa hanc lnīam dare, cū et ipsa arctēt hac clausura, ut j. in §. uerū. et §. seq. fm Io. An. et Do. In glo. in ver. pñtes. ibi, taxaī, idem Io. Mo. et sic no. ex glo. q restrictio clausuræ non inducit strictiorē religionē, nec dr ex hoc restringi: vñ strictior clausura non inducit strictiorē religionē, qđ est notandū pro Cartusiensibus fm Do. et uide in c. sicut. s. de iurem. In ea. glo. ibi, in clericis secularibus. vide glo. in c. pposuisti. 82. dist. et in regula, q oēs. j. eo. lib. In ea. glo. in fi. facit ēt cle. ne in agro. j. e. p quæ iura patet Papā circa professos multū posse in cibis, uestibus, et mō uiuendi, et similib. q cadūt in bonis fortunę reseruatis, tñ naturali sustentatione et substātialib. rłæ, de quib. in c. 2. cū ad monasteriū. s. de sta. mo. in bonis ēt naturæ grę, uel gloriæ non est tanta ptās Papæ, et hoc per se patet. q a illa Deus, cuius uices gerit ipse Papa, nō trāstulit in eundē Papā, fm Io. An. qđ no. in glo. uer. ppetua. in prin. idē Arch. et facit c. uirginis. et ibi gl. 20. q. 4 In ea. gl. ibi in fi. intellige, qñ assumit in monasterio
6 eiusdē religionis, et habitus, ut in cle. j. de elec. † Extra glo. concludit hic Lap. q si eps sub certa pœna præcipit, q nullus sine sua licentia accedat ad ꝯuentū et monasteriū monialiū, tunc si accedit, subditus epi incurrit pœnā. Et idē in non subdito, si vadit ad illud per dięcesim ipsius epi, dūmō pbabiliter nō ignoret statutū epłaīs non incurreret dictā pœnā fm ipsum uolentē, q ēt exēptus ligetur tali statuto. pro quo c. j. j. de priu. et s. de priuilegiis. patētibus. et ibi p do. Ant. intellige, nisi talis sit exēptus ēt rōne delicti in loco ēt nō exēpto cōmissi, ut in d. c. j. de quo plene in c. 2. §. statuto. s. de ꝯsti. eo. lib. fm Do. ex his tenentem post Lap. q tale statutū valeat ex eo, q per indirectum piudicet exemptioni. Sed Pet. de Anch. in hoc ꝯ, per plures rationes

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Sacrilegium committit Adde c. si qua monacharum. 27. q. j. glo. in c. virginibus ea. causa & q. & in cle. eo. & ibi Do. 20. de consang. & affini. & an moniali fornicanti sit dandum corpus Christi, uide gl. in c. de filia. ea. c. 1. & q.
b Nic. Sup. Monialiū. Adde Barba. in c. at si clerici. in §. de adulterijs. de iudi. in 14. col. idem Barb. consi. 20. incip. Vbi Christus. in 7. col. in 3. vol.
Vin. God. Adde, q Monialis a castitatis uoto, ut nubat, dispensare potest Papa. Ioan. Lup. in tracta. de lib. eccle. q. 4. nu. 4. quod habetur in 9. lib. trac. fol. 148 nume 4.

nes, & maxime per c. quanto. ꝫ. de priui. Sed dicit Do. ꝙ tale statutum, nec directe vel indirecte præiudicat monasterio vel exemptioni, cum ad monasterium prohibentur accessus, sed præiudicat ipsis accedentibus. Si verò statutum diceret, ꝙ nullus in tali monasterio exempto sit in sua diœcesi, aliquid inhonestè faciat, tunc ẽt subditus epi id cõmittens non incurrit pœnã, ar. d. §. statuto. & l. fi. ff. de iurisd. om. iu. cũ de delicto cõmisso in loco exempto eps cognoscere nõ possit, vt in c. cũ eps. ꝫ. de offic. ord. eo. lib. pro quo glo. 2. in cle. j. de vi. & ho. cle. de quo plenè vide no. in d. c. 2. & in c. luminoso. 18. q. 2. & in d. c. j. & c. si Papa.

S V M M A R I V M.

1 *Incommoditas & penuria qualiter differunt.*
2 *Virgines ingredientes monasterium, in quo tantum solent recipi meretrices pœnitentes, asserentes se esse meretrices, an teneat ingressus.*

Sanè. Tot moniales sunt recipiendæ in monasterijs non mendicantiũ, quot possunt sine penuria sustentari, & vltra receptio non valet. h. d. No. j. a cõtrario sensu, monasteria monialium ẽt in ordine mendicantiũ, & ita tenet Lap. p hunc tex. in sua alle. 4. de quo plene per Dñi. in c. fi. ꝫ. de reg. eo. lib. in 5. col. Secundo no. ꝙ moniales debent sustentari & alimentari de prouentibus monasterij. Vlti. no. Papam posse irritare votum in religione emissum, quod ideo est, quia phibitio fit hic ante factum votum, sed si post, vide per Inno. & Doc. in c. 1 cum ad monasterium. ꝫ. eo. tit. † In glo. in ver. penuria. in fi. no. drĩam inter incõmoditatem & penuriam, & vide in l. ut gradatim. §. quoties. ff. de mu. & ho. & tene menti ex gl. primo, ꝙ articulantes debent esse cauti in ponderando verba statuti, uel cõtractus, uel alterius intentionis agentis uel rei. facit quod no. in c. 2. circa prin. ꝫ. de usur. & in c. j. in uer. Christianorum. ꝫ. de homi. Secundo tene menti, ꝙ opponentes contra articulos, uel probationes debent esse cauti, ut id faciant, postq̃ elapsus est terminus ad probandum: aliàs si ante, tunc instrueretur aduersarius in reformando articulum, & est simile quod no. in c. fi. 2 ꝫ. de libel. obla. ſm Ioan. An. † In glo. in uer. irritum. idem Ioan. Mo. & Arch. & facit 81. distin. c. pe. ſm Ioan. An. inducentẽ hũc tex. ꝙ si uirgines asserentes se meretrices cum nõ essent, ingrediuntur monasterium ordinatum ad recipiendas meretrices pœnitentes, & non alias personas, ꝙ nõ teneat receptio, nec possint ibi saluari, & debent inde expelli. ad hoc ca. cum dilecta. ꝫ. de elec. & in cle. quia contingit. uer. cum tamen. de reli. domi. essent tamen põderanda uerba institutionis, ut in c. pot ro. ꝫ. de priui. secundum Ioan. An. de quo hic per eum.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesiastici seculares, uel regulares tenentur iurare dominis temporalibus, quando tenent ab eis in feudum temporalia.*
2 *Procurator an possit constitui ad præstandum iuramentum fidelitatis.*
3 *Priorissa regit monasterium, sicut abbatissa, nec est differentia quo ad iuris effectum.*
4 *Verba rogatiua in uiam præcepti stant præceptiue.*

Verum. Monialis præsidens monasterio, si astricta ad fidelitatis iurm sit, non potest per alium præstare: exeundo monasteriũ poterit, quo præstito statim redire debet. Et domini temporales per cẽsuram ecclesiasticam cõpelluntur, vt in suis curijs admittant abbatissas, & quascunque alias moniales ad litigandum per procuratorem. hoc dicit vsque ad §. & qm̃. † No. j. ꝙ personæ ecclesiasticæ & religiosæ tenentur iurare dñis temporalibus, [a] qñ ab eis tpalia tenent in feudum. de quo in c. nimis. ꝫ. de iureiu. & isto casu debitor pro præstando iuramento ire debet ad domum creditoris, & hoc modo limitatur l. ad egregias. ff. de iureiu. quia abbatissa est psona egregia, & tamen nõ mittitur sibi ad monasterium vt iuret, sed ipsa tenetur personaliter comparere. † Secundo no. & tene menti, ꝙ licèt aliàs iurm possit præstari per procuratorẽ habentẽ speciale mandatũ, vt in c. fi. ꝫ. de iur. calum. eo. lib. tamen pro præstando iuramento fidelitatis arctatur quis ad personaliter cõparendum, quantũcunque habentes præstare tale iurm sint moniales & religiosæ personæ astrictæ ad clausurã, & quantũcunque tales moniales pro nulla alia causa possint cogi ad personaliter cõparendũ, vt hic, in c. 2. ꝫ. de iudi. eo. lib. & hoc nisi dño feudi placeat, ꝙ tale iurm per procuratorẽ præstetur, ut hic dr̃. Tertio no. ibi, reuersura. ꝙ specialitas sois terminis debet esse contenta, qua expedita sine fraude, & eius cã cessante, cessat spãlitas, & ad ius cõe redit̃. facit l. generaliter. 3 C. de epi. & cle. ſm Archi. & Io. An. † Quarto no. non esse differentiam quo ad iuris effectum, siue monasteriũ regatur per abbatissam, seu per priorissam, imò etiam cura & administratio monasterij cõmitti potest simplici moniali, ut hic dr̃, & talis monialis põt constituere procuratorẽ in causa monasterij circa administrationem sibi concessam. sic ꝫ. de iud. cum deputati. & hoc in quibuscunque curijs seu tribunalibus. Quid aũt sit b curia, [b] vide glo. in ver. curia. in cle. ne in agro. §. quia verò. j. eo. & dicit hic Ioan. An. ꝙ ad reprehensionem curiatũ dixit alter.

Curia curarum genitrix nutrixque malorum.
Ignotos notis, inhonestis æquat honestos.

Lap. hic dicit, ꝙ Philosophus interrogatus, quid esset curia, re- 4 spondit, ꝙ est determinatus locus ad decipiendũ. † Quinto no. ibi, obsecramus. ꝙ uerba rogatiua in uiam præcepti stant præceptiue, & non rogatiue, ad hoc quod no. xj. q. 3. rogo. & in c. petitio. de iureiu. & uide aliàs in l. age. C. de transac. Sexto no. c ibi, & alijs prælatis. ꝙ appellatione prælatorũ [c] ueniunt epi, et uide per glo. in c. 2. in prin. ꝫ. de præben. eo. lib. Vlti. no. ibi, præfatæ moniales optimum tex. clarissime probantem, per appellationẽ monialiũ uenit etiam abbatissa, priorissa, & aliæ moniales, ut ꝫ. patet. In glo. in uer. societate. ibi, ex antiquis. ualet enim talis ætas ad suspicionem tollendam, 18. q. 2. diffinimus. in fi. poterit etiam secum habere patrem spiritualem ad informationẽ morũ. 12. q. j. c. j. & 19. q. j. in decima. ſm Arch. & Io. An.

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup. Temporalibus. Adde Doc. in c. verum. de fo. compe.
b Ni. Sup. Curia. Adde, quòd quandoque accipitur pro curia principum, ut hic, quandoque capitur, ut uniuersale ius quoddam comprehendens sub se iurisdictionem loci, & dominia rerum, ut in c. cum Bertoldus. de re iudi. & in c. 1. in § item si quis. & ibi Bal. qui. mo. fe. amit. in vsi. feu.
Vide God. Adde, Curia quid Fel. in c. Rodulphus, col. 13. de rescrip. Fran. Aret. consi. 16. & Bar. soc consi. 86 in causa. uers. 2. conclusio & ibi ꝙ Curiæ uerbum est æquiuocum, & multipliciter sumitur.
c Nic. Sup. Prælatorum Adde Benedi. Capram in c. 1. in 3. no. de cle. ægro. lib. 6.

Et quoniam. Ordinarij locorũ in monasteriis sibi subiectis propria in exemptis apostolica auctoritate clausuram monasteriorũ procurare debent, propter hoc tamen in aliis casibus non est iurisdictio in exemptos attributa. h. d. No. j. ibi, diœcesi. iuncto tex. j. ꝙ loca exempta dicuntur esse de diœcesi, pro quo est etiam tex. clarus in cle. 2. de priui. & glo. in uer. annui. in cle. 1. de exces. præla. Secũdo no. ibi, auctoritate, ꝙ quando iurisdictio datur à lege aliàs non habente, intelligitur delegata tunc, qñ l. concedens hoc exprimit, aliàs non, de quo in c. cum ab ecclesiarum. & in c. irrefragabili. ꝫ. de offi. ord. Tertio no. ibi, inuocato ꝙ non solum epi & alii ordinarii, sed etiam inferiores prælati, sicut sunt abbates, ut tenet hic Arch. & Ioan. An. possunt impetrare auxilium brachij secularis, pro quo tex. in c. administratores. 22. q. 6. ibi episcopis & ecclesiasticis uiris, & etiam delegatis apostolicæ sedis hæc possunt, ut hic in tex. de quo etiam uide p Doc. in c. 1. ꝫ. de offi. ordi. tuoc de causis. & c. significasti. ꝫ. de offi. dele. & in cle. 2. eo. titu. In glo. in uer. primatibus. in fi. de patriarchis & primatib. hic per Arch. de quo 21. dist. cleros. et in c. antiquæ. de priuilegiis. et de primatibus uide in c. fi. ꝫ. de maio. et obe. & hic per Pet. de Ancha.

De religiosis domibus, *Rub.*

S V M M A R I V M.

1 *Gesta contra prohibitionem iuris sunt ipso iure nulla.*
2 *Factum quando non tenet de iure, potest reuocari de facto.*

C A P. I.

REligionum. Non licet nouũ ordinem seu religionẽ inducere, aut habitum nouæ religionis assumere, et reuocati sunt mendicantes per Papam non approbati creati post conciliũ. h. d. usq; ad §. confirmatos. No. ꝙ cõcessio facta per importunitatẽ censẽ extorta, et non libere cõcessa, quod facit ad statuta requirentia liberam concessionẽ. No. primo non dici superfluũ, si repetat̃ id quod erat dictum, qñ primum non bene seruabatur. Secundo no. ibi, ordinẽ seu religionẽ, ꝙ licèt ista ponantur hic ut diuersa, vt in c. epõrum. ꝫ. de priui. tñ non sunt diuersa, sed idẽ ſm Io. An. ut patet ꝫ. in tex. exprimente solũ de religione. et j. in §. confirmatos. exprimitur solũ de ordine, et sic pro hoc patet, ꝙ idẽ sunt quod no. ad cle. 1. de electionibus. Tertio no. ibi, sedis apostolicæ, ꝙ solum Papa habet approbare et confirmare no- 1 uũ ordinẽ, uel religionẽ, sic ꝫ. de uoto. eo. lib. c. 1. Quarto no. ibi, perpetuæ prohibitioni, ꝙ gesta contra prohibitionem constitutionis sunt ipso iure nulla, sic C. de leg. l. non dubium, quod intelligit Io. An. qñ cõstitutio ultra non pcedit, aliàs si ultra pcedit, illud seruabit̃, de quo in c. tua. ꝫ. de sponsa duorum. et in d. l. non dubiũ. et x. dist. uides. et per Bar. in l. prior ait. ff. de no. ope. 2 nũ. et per d. Flo. in cle. 1. de rescri. † Vltimo no. ꝙ qñ factum de

iure

iure non tenet, potest fieri reuocatio etiam de facto, sic ff. de iudi. in l. si minor, & voluit sing. Inno. in c. cum dilecti. ext. de ele. a qd que de facto [a] processerunt, possint de facto reuocari etiam non citata parte, de quo in c. cum cessante. ext. de app. In gl. in ver. habitum. in si. tene menti hanc gl. pro intelligentia tex. In gl. in ver. mendicantis. in prin. & reprobatur ordo ipsorum mendicantium adinuentus post concilium, qui non fuit approbatus, sicut est ordo illorum, qui vulgariter nominantur apostoli, & in hac prohibitione includuntur etiam monasteria monialium ipsorum mendicantium, ex quo tex. hic indistincte loquitur, & quia masculinum concipit femininum, l. i. de ver. signi. tales moniales non fuerunt post concilium approbatae, secundum Archi. & Io. And. ponentem de tempore, quando tale concilium fuit factum, de quo per eum in c. penul. ext. de deci. & in c. nemo. ext. de elec. eod. lib. Et hoc fuit reuocatum per Io. xxij. in sua extrauaganti quae incipit, sancta Romana. reuocans, quatenus de facto processerat religionem eorum, qui dicuntur fraticelli, vel fratres de paupere vita, vel bicocholi, vel bichini, & generaliter excommunicat istos inuenientes nouam religionem, & recipientes alios ad eorum congregationem, ac etiam excommunicat praelatos dantes eis facultatem seruandi talem ritum,

ADDITIO.

a Vinc. God. Facta tamen pro infectis haberi non possunt, Ruyn. consi. 24. nu. 4. lib. 2. & factum magis attenditur, quod principaliter agitur, quam quod in consequentiam. Ruy. consi. 109. nu. 26. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Mendicantes religiosi qui dicantur.*
2 *Praedicatores praeferuntur minoribus, & eremitis carmelitis.*
3 *Carmelitae an sint mendicantes.*
4 *Quid de fratribus seruorum sanctae Mariae.*
5 *Statutum si quem prohibeat acquirere domum, vel fundum in ciuitate, an possit ei legari.*

Confirmatos. Mendicantes instituti & approbati per Papam post concilium, non possunt aliquem ad professionem recipere, domum vel locum de nouo acquirere, nec acquisita sine licentia Papae alienare, nec extraneis praedicare confessiones facere, vel ad sepulturam recipere, & contra factum non tenet, & contrafaciens excommunicationem incurrit exceptis praedicatoribus, minoribus, eremitis, & carmelitis, in quibus constitutio ista locum non habet. 1 hoc dicit, vsque ad §. ad haec. † Tene menti ex tex. primo, qui a dicantur mendicantes. Nam sunt illi, qui prohibentur habere redditus vel possessiones pro victu, qui tex. loquitur in minoribus, de quibus vide per Bal. in authen. ingressi. C. de sacrosan. eccle. de praedicatoribus vero, an sint capaces annuorum relictorum, vide plenissime per Fede. in suo consi. 12. Secundo no. aequiparari hic regulam per professionem seu ordinem & constitutiones, an quis sit de mendicantibus, de quo j. Tertio nota ibi, reseruamus. arg. quod destructo collegio ecclesiastico, vel aliquo recedente non diuiduntur bona collegij, sed remanent in dispositione Episcopi, vel Papae, prout hic dicitur, de quo p Bar. in l. fi. ff. de colleg. illicitis. & per Inn. & Docto. in c. 2. ext. de noui ope. nunc. & in c. fin. ext. de exces. praela. Quarto no. ibi. valeat, quod Papa potest inualidare per suam inhibitionem professionem factam in religione. de quo per Ioan. And. in regula, cum stat. j. eod. & per Hostien. in ca. quia in insulis. ext. de reg. 2 † Quinto no. ex ordine literae, praedicatores [b] esse praeferendos b minoribus & eremitis & carmelitis, de quo in c. quorundam. ext. de ele. eo. lib. & ibi per glo. & Ioan. And. quod non solum praedicatores & minores sint mendicantes ex regula & ordine, prout etiam tenet hic glos. in ver. professio. sed etiam eremitani, & carmelitae, & ita colligitur ex tex. hic iuncto praecedenti, qui loquitur de mendicantibus, a quo isti quatuor excipiuntur, & declaratur eos non includi, quasi alias includerentur, facit d. c. quorundam. & tenet Pau. in clem. vt professores. j. de regu. Sed aduerte, quia Fede. in suo consi. 258. tenet contrarium in ipsis praedicatoribus, & idem Bal. in authen. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. tenens quod sint mendicantes ex constitutionibus, non ex regula vel ordine. Idem tenet Feder. in d. consi. 12. c dicens, quod praedicatores [c] profitentur regulam Augustini. Sed certe contrarium videtur tenendum per hunc tex. & in d. c. quorundam. & in c. fin. ext. de pac. eod. lib. ubi probatur, quod minores praedicatores & eremitae sunt mendicantes ex ordine, & ita tenuit glo. hic in ver. solido. & glo. j. in d. c. fin. & glos. 3 in ver. quoslibet. in clem. vt professores. j. de reg. † De carmeli- d tis [d] vero Lap. in sua alleg. 45. satis dubitat, an sint mendicantes ex regula, & non audet firmare pedes, vide ibi per eum, arg. p & contra. Sed certe tenendum est, quod sint mendicantes per tex. hic, & in d. c. quorundam. vbi Ioa. Andr. hic praecise firmat, hoc etiam tenent glo. supradictae, & Archi. in d. c. fi. & ita etiam sequitur Dom. hic in fi. huius c. vbi plene per eum. Et vide tex. & Docto. in c. nimis. el 2. ext. de exces. praela. & per Imo. in d. cle. exiui. Et voluit no. Lap. in d. alleg. 4. quod mendicantes ex regula, dato quod habeant proprium in communi ex priuilegio apostolico, vel alias retineant de facto possessiones, tamen non perdunt ex hoc nomen mendicantium, imo & quo ad alia censentur, & dicuntur mendicantes, & ita loquentia in mendicantibus locum habeant in talibus, & ita sequitur Dom. hic in fi. huius c. de quo etiam per eum in c. 2. de regu. eod. lib. in 5. colum. In glo. in ver. professio. in fi. aduerte, quia licet minores & praedicatores eremitani & carmelitae sint mendicantes, tamen iste §. confirmatos. non habet locum in eis, vt patet hic in §. sane. & §. caeterum. sed bene locum habet in fratribus de sacco, de quibus j. in glo. fi. haberet etiam locum iste §. in illis, qui non sunt mendicantes ex regula, sed ex constitutionibus, vt esset si religiosi non mendicantes ex regula fecerunt constitutiones de non recipiendis possessionibus vel redditibus, & quod eleemosynas quaerant, tunc enim mendicantes censentur, & in eis haberet locum prohibitio tex. hic, in §. confirmatos, secundum Ioan. Andr. sed Pau. in d. clemen. vt professores. tenet quod religiosi mendicantes ex suis constitutionibus tantum non approbatis per Papam non censentur mendicantes, maxime quia possunt venire contra eorum constitutionem etiam iuramento firmatam, & idem videtur tenere Feder. in d. consi. 258. in prin. Sed Lap. residet hic cum opi. Ioan And. quod idem Io. And. no. in c. sane. ext. de reg. in gl. i. fi. loci, & idem tenet hic, Domi. cum de hoc sit casus hic ibi, vel constitutiones, &c. ita 4 residet hic Pet. de Ancha. † Quid autem sit in fratribus seruo- e rum [e] sanctae Mariae. conclude quod iste §. confirmatos. in eis locum non habeat, & ita Ioan. And. hic refert fuisse declaratum per Benedictum xi. & ita dicit sibi constare, & merito fuit sic declaratum. quia nec regula nec constitutiones arctant eos ad mendicandum. Idem tenet Lap. in sua alleg. 41. licet aliquando mendicent secundum Ioa. And. & idem tenet Gaspar de Cal. in suo consi. 17. in titu. de regu. quia tales profitentur regulam Augu. quae in communi habet proprium, vt in c. nolo. & c. non dicatis. 12. q. 1. ideo est, quia tex. hic appellat illos mendicantes, quibus ex constitutionibus professione vel ex regula prohibetur proprium in communi, vnde ponderat non solum, quod quaerant sibi per victum, & per questum, sed etiam quod sit eis prohibitum habere proprium ex regula vel constitutionibus, vnde ista duo copulatiue requiruntur, & sic sequitur quod iste §. confirmatos. non habeat locum in illis, qui possunt habere proprium, licet non habeant, sed de facto mendicant, secundum Archid. & Ioan. And. & idem videtur velle Lap. in d. alleg. 4. & 5. intellige, dummodo per eorum constitutiones non prohi- 5 beantur habere proprium. † In glo. in ver. domum. in fi. idem Ioan. Mon. & Archid. & rationem vide hic per Ioan. Andr. & tene menti ex glos. primo, quod prohibitus per statutum acquirere domum vel fundum in ciuitate, poterit legari eis sub modo, vt sic vendant, & ita tenuit Bald. per hanc glos. in l. cum quaestio, in fine. C. de lega. Secundo tene menti singu. ex glos. f quod fratribus mendicantibus [f] etiam ex regula possint relinqui immobilia, & ea recipere possunt, ut sic vendant, & in eorum necessitates conuertant, & ita sequitur Bald. in d. l. cum quo. & facit quod no. Specu. in titu. de statu mona. §. 3. & ver. 4. & per Innocen. & Ioan. And. & Docto. in c. in praesentia. ext. de proba. & per Cyn. in l. 1. C. de epis. & cleris. & per Archid. 19. q. 3. quia ingredientibus, & hic per Lap. dicentem, quod quicquid dicat Specu. in d. ver. & Innocen. in d. c. in praesentia. est tenendum fratres minores non posse petere bona ingredientium ipsorum ordinem. vt in clemen. exiui. §. cupientes. de verb. sig. & in c. exijt. §. ad haec, quia j. de verb. sign. & tenet Barto. in tractatu minoricarum, in 4. lib. & Bal. in d. auth. ingressi. & in auth. si qua

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Mendicantes. Adde c. quorundam. de ele. lib. 6. gl. in cle. vt professores, de reg.
b Nic. Sup. Praeferendos. Adde glo. in c. fi. de pac. eod. lib. vide Abbat. in capi. nimis el 2. de exces. praela.
c Nic. Sup. Profitentur. Adde Paulum de Elea. in cle. 1. de ele. Barb. consi. 40. inci. Clementissimum omnipotentem Deum, in 8. col. in 4. col.
d Nic. Sup. Vero. Adde Feli. in c. in praesent. a. de proba. in 26. col. ver. quid autem de fratribus carmelitanis.
e Nico. Supe. Seruorum. Adde Feli. in c. in praesentia. de proba. in fi. 25. colu. ver. sed dubitari posset.
f Nic. Supe. Mendicantibus. Adde Barba. in repet. rubricae de reb. eccle. non alie. in 7. col. ver. 5. limita.

a si qua mulier. Sed alij mendicantes [a] possunt illa petere, nõ vt teneant sed vt vendant, & de precio viuant, vs voluit Cy. in d. l. fi. & Specu. vbi ĩ. & Doct. in d. c. in præsentia, & si darentur vel legarentur eis bona, vt illa non vendant, sed vt teneant, tamen poterunt postea vendere non obstante prohibitione, arg. 11. q. 1. sic quædam, & quod ibi no. sed si ea non sunt consequuti, tũc vt consequantur illa petere non poterunt, quia allegarent eorum turpitudinem, arg. regulæ, in pari. j. eo. lib. secundum Lap. & quod prædicatores sint capaces talium relictorum, & quod habeant bona ingredientium eorum religionem, tenuit Gasp. de Cal. in suo consi. 46. de testa. per tex. in clc. dudum. §. huiusmodi quoque. j. de sepul. & ita transit Domi. hic, & ita videtur velle Fede. in dicto consi. 258. & plenius per eum in consi. 12. de quo tamen vide plenius per Docto. in d. c. in præsentia. & in d. element. exiui. & per Imo. in c. a. ĩ. de testam. in 21. colum. & ad prædicta facit bonus tex. & ibi per Docto. in c. recolentes. ĩ. de sta. mona. In glo. in ver. loca, in fi. & idem in c. j. j. de exces. præla. vbi omnibus mendicantibus hodie est prohibitum acquirere nouas ecclesias, seu noua loca ad habitandum, vel antiqua mutare sine speciali licentia Papæ, & est addita pęna excõmunicationis, de qua in elemen. cupientes. j. de pœ. In glo. in ver. receptio. in fi. vide per Specu. in tit. de sta. mona. §. 1. versi. 20. & versic. 40. & pro hac glo. facit c. si idem. 14. quæst. 5. & c. cum voluntatis. ĩ. de senten. excom. secundum Archid. & Ioan. Andr. quod adde ad no. per Lap. in cap. constitutionem. ĩ. de regula. & in cap. vnico. ĩ. de uo. eodem lib. In glo. in versi. cæterutum. in fine, facit glo. 1. 26. distin. deinde. & cum hac vltima opinio. istius glossę, tenet hic Archidia. licet Domi. hic teneas, quod prima opinio huius glos. satis posset defendi, vt hic plenę per eum.

ADDITIO.

a Nic. Supe. Mendicantes. Adde Bar. consi. 51. incip. Illud afferam. 3. vol. in 5. col. ver. & si dicatur quod isti prædicatores.

SVMMARIVM.

1 *Tota religio vel totus conuentus non potest transire ad aliam religionem, vel aliud conuentum sine licentia Papæ, licet de singularibus personis sit secus.*

2 *Prædia si sint donata mendicantibus sub conditione, si eos contingat recedere, vel habitum mutare, an si transeant ad aliam religionem, habeat locum conditio.*

3 *Delictum prælati consilio communicato cum capitulo, quod noceat ecclesię, qualiter intelligatur.*

Ad hęc. No. j. ibi, approbatis, quia procedit, etiam si sint minoris religionis, & sic est hic casus, in quo religiosus potest transire ad laxiorem religionem, de quo per glo. in c. cum singula. ĩ. de præben. eod. lib. dummodo illa religio, ad quam fit transitus, sit approbata per Papam, quia alias 1 nullo casu liceret, vt hic dicitur. † Vltimo nota, quod licet singulariter sis permissus transitus de vna religione ad aliam, tamen tota religio vel totus conuentus in vniuerso non posset transire ad aliam religionem sine licentia Papæ, quod sine dubio procedit in casu isto, sed an hoc generaliter procedat, vide per Hostien. in c. 1. ĩ. de sup. neg. præla. & in c. nouit. & sequenti. ĩ. de his, quæ fiunt a prælatis. & no. in c. olim. el 1 ĩ. de restitu. spolia. plenius per glo. 1. in c. cum dilectus. ĩ. quod metus causa. vide in cap. recolentes. ĩ. de sta. mon. In gl. fi. in fi. & si se transferant, tunc cum per transgressionem canonis incurrant peccatum mortale, vt in c. 2. ĩ. de malo. & obe. poterunt denunciari, vnde Ioan. Mo. ponit hic materiam denunciationis, de qua in c. Romana. §. iane. j. de censi. & per Specu. in titu. de deci. §. 2. versic. vt autem. Quid autem si multa legata sint facta primo ordini, an si de licentia Papæ se transferat in totum ad alium ordinem, illi debeantur dicta legata. Ioan. And. hic tenet quod sic, & refert ita fuisse disputando conclusum, ex quo in locum primi succedit. ar. c. ecclesia. ĩ. vt li. pen. vt hic plene per eum.

2 † Si vero istis mendicantibus essent donata prædia sub conditione, quod redirent ad donantem, vel eius hæredes, si contingat eos recedere, vel habitum vel ordinẽ mutare, an ipsis mutantibus post hanc decretalem & transeuntibus ad reg. approbatam habeat locum dicta conditio reuocatoria. Ioan. And. refert hoc fuisse disputatum, & dicit quod hoc dubium fuit male formatum, quia præsupponit mendicantes posse habere prædia, sed dato quod possint, dicit quod illius determinatio non procedit totaliter, nam ille distinguendo tenuit, quod aut tales mendicantes habuerunt confirmationem Papæ, licet post cõcilium, & tunc conditio locum habet, ex quo potuerunt sic remanere, vs hic in tex. cuius dictum procedit, quando transitus fuerit sine licentia Papæ, secus si cum licentia, ex quo secundus ordo succedit in locum primi, vt ĩ. & tunc non posset fieri reuocatio, vt videtur hic sentire Io. And. Si vero tales mendicantes non habuerunt confirmationem tunc, tamen non possint in ordine & habitu remanere, illa duo mutãdo, dummõ remãserint in loco, nõ potest fieri reuocatio. Si vero mutauerint locum, cum ibi manere non possint in habitu, & sine habitu, hẽt locum reuocatio. Sed certe in hoc cum collegium fuerit illicitũ, & reprobatũ, nihil inde quętiũ, ad hoc l. collegiũ. C. de hęre. resti. & sic poterit fieri reuocatio ſm Io. An. vt hic plene ꝑ eũ. Et prædicta, qñ sub tali modo & forma fieret donatio ipsis mẽdicantib. Quid aũt si mõ ꝑdicto & forma fieret donatio, vel cõcessio alijs religiosis non mendicantibus. Io. An. refert hic Io. de Deo tenuisse, ꝙ si debito modo transirent ad arctiorem religionem, tunc non possit fieri reuocatio, cũ mutatio fiat in melius, ĩ. de voto. c. scripturæ. Si vero ad laxiorem, tunc fiat reuocatio, arg. c. abbate. in fi. j. de ver. sig. & 25. q. 2. §. vlti. omni tñ casu locũ dimittere sine licentia non possunt, quia donans erat patronus, vel habebat ibi sepulturã, & hoc nisi id fieret de Papæ licentia, ſm Io. An. quod no. in c. verũ. ĩ. de condi. appositis. & c. postulasti. ĩ. de fo. comp. ſm Pet. de Anch. & ita transit Do. quod vř procedere, qñ hoc fieret ex certa scia Papę intendentis pręiudicare, alias non pręiudicaret eidẽ, per no. in c. si ꝑꝑ. ĩ. de rescri. eo. lib. Et hoc qñ vellet fieri reuocatio virtute pacti, si vero vellet fieri reuocatio ex causa ingratitudinis, tunc non posset, vt vř hic velle Lap. referens Spe. in tit. de dona. ver. quid si aliquis baro, de barone ędificante & dotante monasteriũ, an rõne ingratitudine abbatis vel capituli possint reuocari donata per ipsum. & ꝯcludit ꝙ non, quia monasterium non destruetur, nec bona reuocabunt, poterunt tñ abbas & monachi inde expelli, & alij in locũ eorũ subrogari. Et ita transit hic Lap. Pe. de Anch. & Do. idem Io. And. d. Pet. & d. Ant. in c. fi. ĩ. de dona.

3 & ex his hř no. † limitatio ad nota. in regula, delictum. j. eod. lib. nam licet delictum prælati cõicato consilio cum capit. noceat ecclesiæ indistincte, vt voluit gl. 3. no. & sing. in c. a. in prin. ĩ. de ord. cog. tñ illud est verum in rebus particularibus, & qñ remanent tot bona ecclesiæ, ex quibus potest deseruiri ecclesiæ in diuinis, & eius ministri possent sustentari, & ita etiã procedat tex. no. in l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle. vbi ꝑꝑ delictum prælati & capituli priuatur ecclesia re sua, & isto casu donatio facta ecclesiæ bene posset reuocari ex cã ingratitudinis pręlati & capituli, ex quo res est quęsita ipsi ecclesię, licet in q̃rendis de nouo solus pręlatus possit pręiudicare ecclesię, ſm gl. sing. in §. fi. 16. q. 6. & Ino. in c. a. ĩ. de don. ꝑꝑ quę d. Ant. & d. Nic. in c. verum. ĩ. de condi. appo. concludunt, ꝙ si implementum modi vel conditionis deficiat facto solius pręlati, pręiudicet ecclesiæ in bonis quærendis, secus in iam quęsitis, quia tũc requiritur consensus pręlati & capituli, vt ĩ. Si vero ꝑꝑ delictũ pręlati & capituli ecclesia veniret priuanda oĩbus suis bonis, vel maiori parte ita, qđ nõ posset deseruiri ecclesię in diuinis, vel veniret destruẽda ipsa eccła in totũ, & tũc procedat dictũ no. Spe. vt ẽt delictũ pręlati & capituli non noceat ecclesiæ, & ita distinguendo ꝯcludit Imo. in d. c. fi. in 6. col. in fi. quę oĩa sin. tenementi, & gñaliter, qñ sit ꝙ delictũ pręlati noceat ecclesiæ. Et prędicta procedunt, qñ agitur de renouanda donatione facta ecclesiæ ꝑꝑ delictum vel ingratitudinem pręlati vel capituli. In dote vero data ecclesię, vt quia patronus dotauit ecclesiã siue in modica siue in magna quantitate, & tunc dicẽdum vř vt indistincte ẽt ex delicto pręlati & capituli talis dos nõ possit reuocari ratione ingratitudinis, quia dos data per patrem filię vel alteri personę, non potest reuocari ex causa ingratitudinis, vt est tex. sing. & Bal. ibi in l. fin. C. de dotis promis. licet a prin. dos ipsa bene possit denegari per patrem ipsi filiæ ex causa ingratitudinis, vt est tex. no. in Auth. de nuptijs. in §. nec optime, & in hoc differt cõstitutio dotis ab ipsa donatione, quæ regulariter ratione ingratitudinis reuocatur, vt in d. c. fi. vbi habetur quę sint istę causę ingratitudinis, & ibi plenius per Doc.

a Et generaliter quando sit, ꝙ delictum [a] pręlati noceat ecclesię, vide plene per Docto in ca. 1. ĩ. de dolo & contu. & dicetur in dicta regula, delictum.

ADDITIO.

a Nic. Supe. Delictum prælati. Adde glo. in cap. 1. de dila. glo. in cap. placuit 16. q. 3 Innocen. in ca. cum dilectus. de ordi. cogni. Docto. in l. iubemus. C. de sacrosan. eccle.

Vin. God. Delictum prælati an noceat ecclesiæ. Fely. in c. ad audientiam versic. limitatur. de rescri. & in c. ad apostolicam. in fi. pen. col. de simo. & in c. contingit. in fi. de sent. excom. Franc. Aret. in l. mulier. § nihil commune. col. 1. in. post med. de acquir. poss. & delictum prælati in iudicialibus quando noceat, Felyn. in cap. ad audientiam, el 2. colum. 14. de rescrip. & in feudis an noceat, Alex. consi. 23. lib. 1.

De capellis monachorum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Institutio ad beneficium potest pertinere ad vnum ratione exercitij, non autem quo ad principalem titulum.*
2. *Beneficia omnia, quæ conferuntur ab inferioribus a Papa, debent esse perpetua.*
3. *Institutio in ecclesijs parochialibus potest pertinere ad monachos quo ad regimen & titulum.*
4. *Facienda per Episcopum verificantur, etiam si fiant per eius vicarium.*
5. *Institutum in ecclesia parochiali per quem possit reuocari causa rationabili subsistente.*

CAP. I.

Presbiteri. Instituti per Episcopum in ecclesijs monachorum ad Episcoporum præsentationem per eum, si causa subsit, sunt destituendi. hoc dicit. Et primo ponitur differentia. Secundo eius ratio ibi, cū debeant. 1 † No. primo institutionem beneficij pertinere posse ad vnum quo ad exercitium curæ tantum, & non quo ad principalem titulum beneficij. Secundo no. ibi, instituuntur, & ita alle. quod auctorizabilis institutio super cura in beneficijs spectat ad Episcopum, & non ad inferiores prælatos, de quo per Innoc. & Hostien. in ca. cum satis. ʒ. de officio 2 Archid. † Tertio no. ibi, perpetui. & ita allegatur, quod regulariter omnia beneficia, quę conferuntur per inferiores a Papa, siue ad curam, siue aliter, debent esse perpetua, & non ad tempus. facit 55. distin. præcepta. & glo. notabilis hic in ver. perpetui. & a quod no. Io. And. in c. si constitent. ʒ. de nup. & dicitur perpetuum, quod durat ad vitam alicuius, vt in l. j. ff. pro socio. id est quod institutus in beneficio non potest per Episcopum, vel alium sine iusta & magna causa amoueri, vt patet j. in tex. & in glo. fin. Quarto no. ibi, consuetudine, quod prælati inferiores Episcopis non possunt ex statuto vel consuetudine quęrere sibi potestatem destituendi stante potestate instituendi penes Episcopum. Vltimo no. quod de iure communi institutio in omnibus ecclesijs suæ diœcesis spectat ad Episcopum. sic C. de hæreticis. cum ex iniuncto. in fi. & 16. q. 1. multis. & q. 2. sane. in fine, & q. 7. nullus. In glo. a. in princ. dic quod de iure cōmuni præsentatio debet fieri per prælatum cum consensu conuētus, vt no. in c. ea noscitur. hic alle. secūdum Lap. & Pet. de Ancha. In glo. 3. ibi, institutio scilicet, ad curam populi, licet quo ad regimē ecclesię institutio spectat ad eos. de quo in c. de monachis. ʒ. de præben. secundum Io. And. ex quibus nota secundum Do. quod non dicitur ad aliquem pertinere ecclesia pleno iure, quando non habet instituere ad curam populi, licet habeat instituere quo ad titulum beneficij, de quo in ca. abba-3 tes. ʒ. de priui. † Patet ergo, quod ad monachos spectare potest institutio in ecclesijs parochialibus quo ad regimen & titulū beneficij, licet non quo ad curam. Super quo cōclude, ad quē spectet institutio in ecclesijs curatis, quod aut ecclesia est posita intra terminos alterius parochię, aut nō, primo casu rector parochialis habet præsentare, & Episcopus instituere, & si rector fuerit negligens, Episcopus supplebit, vt per Innoc. & Io. And. in c. cum venerab. ʒ de excep. in fi. in c. 3. ʒ. de eccle. ædi. & si alibi inuenitur, quod alius instituat, hoc facit vt vicarius Episcopi, ʒ. de offi. deleg. super eo. & de insti. cum venissent. Secūdo casu aut ecclesia non est patronata, & tunc regulariter institutio fit per Episcopum, vt d. c. sane. & c. nullus. & per Inno. & Archid. in d. c. cum satis. Sed si ecclesia est patronata, tunc ipse patronus habet præsentare, & Episcopus instituere, vt in d. ca. sane. & ʒ. de iure patro. per totum, secundum Arch. & Io. And. Monachis habentibus solum ius patronatus in ecclesijs curatis competit eis præsentatio, & Episcopo institutio quo ad regimen, & curam populi. Si vero ecclesia pertineat ad monachos quo ad temporalia, & ad Episcopum quo ad spiritualia, & isto casu ad monachos spectat institutio rectoris quo ad regimen & titulum ecclesiæ, sed quo ad curam populi præsentabunt Episcopo, & Episcopus quo ad curam instituet, vt in cap. cum & plantare. §. in ecclesijs. ʒ. de priuilegijs, & ratione talis curæ, quam habet committere ad Episcopum, spectat tunc examinatio, vt sic repellat, si esset insufficiens secundum Io. An. de quo per eum in ca. ʒ. eod. titu. & in c. veniens. j. de ver. signi. Sed si ad monachos ecclesia spectet pleno iure quo ad temporalia & spiritualia, & tunc aut ex concessione Episcopi, & idē, quia monachi habent instituere quo ad regimen ecclesiæ, & quo ad curam præsentare Episcopo, & Episcopus quo ad curā instituere & examinare, nam Episcopus a se curam populi abdicare non potest, alias posset a se abdicare spiritualem iurisdictionem, quod non licet, vt l. pe. ff. de officio præsidis. & no. in c. cum venerabi. ʒ. de censi. secundum Ioan. And. Si vero spectet ad monachos ex concessione Papæ, tunc poterunt monachi instituere non solum quo ad regimen ecclesiæ, sed etiam quo ad curam populi, vt 17. q. 1. c. 1. & no. in d. §. in ecclesijs. & in clemen. frequens. ver. quidam. de exces. præla. nec ad Episcopū pertinebit tunc examinatio, & ita procedat quod tenet Ioan. And. in d. c. veniens. vbi hoc videtur sentire, quod videtur contradicere dicto Ioan. And. de quo ʒ. vt dicit hic Lapus, sed non contradicit ita reducendo ad concordiam secundum Inno. In glo. in ver. perpetui. in fi. tene menti hanc glo. & vide per glo. in c. si gratiosè. ʒ. de rescrip. eod. lib. Quādoque tamen possunt per inferiores a Papa beneficia concedi ad beneplacitum, vt in clem. quia regulares. de supplen. negligentia. & in d. cap. frequens. in ver. quidam. & idem ibi no. In glo. in ver. consuetudine. in prin. quod procedit, vt videtur velle hic Lapus, etiam si ad ipsos monachos pertineat institutio quo ad regimen, dummodo perpetuo instituant, quia talis consuetudo vel statutum non potest tribuere potestatem reuocandi institutionem factam per Episcopum, vt hic plenius per eum, & Domi. & ita vult Ioan. And. ʒ. in glo. 3. & sicut non valet statutum vel cōsuetudo præscripta, ita etiam non valeret sola præscriptio, quia auctorizabilis institutio est imprę scriptibilis, vt no. in d. c. non 4 satis. & ibi per Ioan. And. † In glo. in ver. per Episcopos. in fine. no. quod iura loquentia de Episcopo, vel de factis, vel fiendis per Episcopum, verificantur etiam si fiat per eius vicarium vel delegatum, quando sunt talia quæ cadunt in mandato, vt hic in glos. secundum Domi. In glos. fina. in fi. etiam si ex tali cul-b pa [b] incurratur peccatum mortale, secundum glos. 68. distin. sicut. & hoc, nisi talis culpa reiteretur, quia tunc posset propter eam remoueri, vt est tex. & glo. 81. distin. hoc vestræ. & 15. q. 8. hi qui. secundum Domi. intellige, si deuenit in notitiam populi, aliàs & pro graui culpa non debet quis remoueri, 30. q. 1. cap. vlti. & 50. dist. sacerdotes. & c. seq. & c. de his. secundum Archi. & Ioan. And. dicentes, quod cum hic de crimine agatur, solus Episcopus debet cognoscere, 16. q. 2. c. j. in fi. de quo in d. ca. cum 5 & plantare. & in c. quanto. ʒ. de offic. ordi. † Et ex his Lapus hic notabiliter tractat, per quem possit remoueri institutus in ecclesia parochiali subsistente causa rationabili, & concludit ꝙ regulariter talis non potest remoueri per inferiorem ab Episcopo, etiam si consuetudo vel statutū hoc disponat, vt est tex. hic, qui procedit, siue talis institutus sit monachus, siue clericus secularis, cum tex. hic indistinctè loquatur secundum Ioā. Andr. etiam si talis fuerit institutus ad præsentationem ipsius inferioris. vnde Abbas vel monachi institutum per episcopū ad ipsorū præsentationem remouere nō possunt, vt hic in tex. per quem probatˀ, quod tenuit Io. de Deo, lib. 1. q. 37. ſm Io. An. & siue talis fuerit institutus in ipsa ecclesia per episcopum ad curam populi, & per ipsum inferiorem ad regimen ecclesię. & sic Abbas vel monachi remouere non possunt institutū in ecclesia per ipsum abbatem, vel monachos quo ad regimen, & per epm̄ quo ad curam, ſm Io. An. & hoc operatˀ auctoritas episcopalis, & prærogatiua curæ populi, ſm Lap. Limita tamē prædicta, primo nisi in beneficijs, quæ cōferuntur per monachos ad beneplacitum, & habetˀ in d. cle. quia regulares, & in d. cle. frequens. §. quidam. quia tūc cum institutio facta per episcopū sit accessoria & sequatˀ naturam principalis, remota institutione per monachos expirat tūc commissio curæ, facit quod no. Inno. & Io. And. in d. c. veniens. in ver. examinandus. Scd̄ò limita, nisi inferior haberet hoc ex priuilegio, vt tenet gl. ʒ. in ver. cōsuetudine. Tertiò limita, nisi talis sit institutus per ipsum inferiorem non solū ad regimen, sed etiam ad curam populi, putà quando ecclesia pertinet ad eum pleno iure quo ad temporalia & spiritualia ex concessione Papæ, quia tunc poterit eū remouere, vt sentit Imo. ʒ. per no. in d. c. veniens. Si verò quæratur, an talis possit remouere per ipsum epm̄. & dic ꝙ sic, vt hic in tex. qui procedit, siue institutus sit monachus, vel clericus secularis, vt ʒ. & siue talis sit institutus per epm̄ ad præsentationem abbatis, vel monachorū, vt hic in tex. siue sit ab ipsis monachis institutus perpetuò ad regimen ecclesiæ, & per episcopum

ADDITIO

a Niso. Supe. Et dicitur perpetuum. Adde quid importat dictio, perpetuus. vide Raph. Fulg. consi. 157. inci. In causa. Benedicti Polastri in 5. col. Alex. de Imo. consi. 60. incip. Omisso multiloquio. in 1. vol.

b Vin. God. Nota, quod culpa maior est in faciendo, quam in omittendo, Goz. consi. 31. nu. 19.

pum quo ad curam, vt ṡ. per Ioan. And. quia inſtitutio Epiſcopalis perpetuat illum, quod nõ poteſt remoueri niſi per ipſum Epiſcopum, ſecundum Lapum. Item procedit, etiam ſi eccleſia ſit exempta, dummodo non ſit exempta quo ad curam, quia tunc ratione curæ ſubeſt Epiſcopo, vt in c. ex ore. circa finem. ṡ. de priuilegi. ſicut tunc ſubeſt eius rector, vt in ca. per exemptionem. j. de priuilegi. & ratione delicti poſſet puniri, & priuari ipſa eccleſia, & eius cura tanquam eius ſubditus, p no. in c. 1. j. de priuilegijs, ſecundum Lap. de quo in d. c. veniens. & in d. c. per exemptionem.

De iure patronatus. *Rub.*

S V M M A R I V M.

1. *Ius patronatus poteſt competere etiam laico, idque ex gratia fuit conceſſum.*
2. *Conſenſus Epiſcopi non requiritur in conceſſione iuris patronatus laici, quãdo fit eccleſiæ, & nu. 4.*
3. *Ius patronatus non poteſt per ſeipſum vendi.*
5. *Iura antiqua patronatus qualiter probentur.*

C A P. I.

SI laicus. Primo ponitur dictum. Secundo modificatio ibi, per præfatã. Tertio ibi, verum, ponitur aliud dictũ, quod poſtmodum ampliat ibi, & omnino, & hoc dicit. Valet donatio iuris patronatus facta per laicũ loco religioſo, etiam ſine conſenſu Epiſcopi, cui tamen non præiudicatur. hoc dicit. 1 † Nota primo, ius patronatus poſſe cõpetere ipſi laico, quod ex gratia fuit conceſſum, vt in c. 3. ṡ. eodem, põt etiam competere vniuerſitati vel collegio, vt in c. illud. ṡ. eod. & c. ea noſcitur. ṡ. de his quæ fiunt a prælato. & tunc corpus vniuerſitatis & non ſinguli ſunt patroni, 12. q. 2. qui manumittitur. ſecundum Archidiac. ponentem hic primo, quid ſit ius patronatus. de quo per Ioan. And. & Docto. in rub. ṡ. eod. Secundo ex quibus cauſis acquiritur, de quo in c. cum ſecundum. ṡ. eodem. Tertio an [a] tranſeat ad hæredes, & ſit apud quemlibet inſolidum, de quo in c. 1. ṡ. eod. & in clem. 2. j. eod. Secundo nota ibi, conferendum. quod cum iſte tex. generaliter loquatur, habebit locum non ſolum in donatione vel conceſſione gratuita, ſed etiam in permutatione, & ita voluit Fede. in ſuo conſi. 228. in prin. de quo tamen per glo. & Docto. in d. c. illud. & in c. quoniam. ṡ. eod. & per glo. in c. nemini. 16. q. vlti. habebit etiam locum iſte tex. in conceſſione, quæ fieret titu. legati in teſtamento, vel codicillis, ſecundum Ioan. And. in c. cum ſecundum ṡ. eod. de quo plene per Fede. in ſuo 2 conſi. 219. † Vltimo no. quod in conceſſione iuris patronatus fienda per laicum loco religioſo nõ requiritur conſenſus Epiſcopi, & ſic a contrario ſenſu infertur, quod conſenſus Epiſcopi requiratur, ſi conceſſio fiat laico, vel etiam clerico iure proprio vel patrimoniali, ſecundum Archid. hic, & Ioan. And. in c. illud. in vlti. glo. quia non eſt recedendum a iure antiquo, niſi quatenus reperitur expreſſum, ſecundum Imo. & Domi. & vide quod no. in c. ex inſinuatione. ṡ. eod. licet ergo ius patronatus ſit ſpiritualiter annexum, vt in c. quanto. ṡ. de iud. tamen poteſt donari ſingulariter, & de per ſe, vt hic, & d. cap. illud. etiam ſine aliqua vniuerſitate, vel plene, puta ſine caſtro, villa, & fundo, & ita determinat Rota per hunc tex. in deciſio. 404. quæ incipit, Item fuit dubitatum, intelligendo de conceſſione facta loco religioſo, vel clerico pro eccleſia, ſecus ſi laico vel clerico nomine proprio, quia tunc de per ſe donari non poſſet ſine conſenſu Epiſcopi, vt per glo. in d. cap. ex inſinuatione, & in d. 3 c. illud. & ibi per Doc. & per Innoc. in d. c. cum ſm. in fi. † Vendi [b] autem non poteſt ius patronatus de per ſe, ſed bene cum vniuerſitate, vt in c. ex literis. & c. de iure. ṡ. eod. & etiam ſi fieret venditio eccleſiæ de conſenſu Epiſcopi, quia eſt ſimonia, vt in c. de iure, & eſt de mente Rotæ in d. deciſi. & Ioan. And. hic. Quid autem ſi venditur vniuerſitas, cum qua tranſiret ius patronatus, & in tali venditione exprimatur ius patronatus, an tunc tranſeat ipſum ius patronatus, hic pleniſſime per Ioã. An. arguentem pro & contra, & refert pro parte affirmatiua fuiſſe ſententiatum, tamen conſuluit, vt nunquam fiat expreſſio in venditione, per quam dici poſſit illud expreſſe venditum, ſed in fi. inſtrumenti fateatur venditor ſe deſijſſe eſſe patronum, & ſe omne poſſeſſionis commodum & animum depoſuiſſe. Quare Domi. hic referendo Io. Cal. hic, dicit ſic poſſe concludi, quod ſi expreſſio fiat declaratiuè, vt vendo uillam cum omnibus iuribus ſuis, videlicet iuriſdictione iure patronatus &c. Et tunc tranſit, quia talis declaratio nõ inducit nouam vel ſingularem venditionem, facit l. hæredes palam. ff. de teſtamẽtis. Si verò fiat expreſſio non declaratiue, ſed coniunctiue, licet non fuerit neceſſaria, tamen non tranſiret ius patronatus, per no. hic per Ioan. And. Sed imo etiam ſi continuatiue exprimatur, tamen eo modo quo tacite ineſt, ita quod appareat, quod non veniat æque principaliter, ſed acceſſorie, vt ſi vendatur caſtrum cum iure patronatus, eſſet videndum an dictio cum, faciat venire æque principaliter, vel acceſſorie. & vide no. in ca. querelam. ṡ. de ſimo. & tunc tranſeat cum acceſſorie veniat, & ſub vniuerſitate, vt l. ſi cui. & l. quæſitum. §. penul. de fundo inſtructo. ſecus autem ſi æſtimatur taliter, quod appareat q̃ æque principaliter veniat, vt ſi vendatur caſtrum, & ius patronatus, 4 vt no. in d. l. ſi cui. & in l. 3. de leg. 1. † In gl. in ver. eidem. in prin. no. iuncto tex. ius patronatus poſſe donari vel remitti eccleſiæ, cuius quis eſt patronus, ſic ṡ. de teſtibus. ſignificauit, & tũc eccleſia erit patrona ſui ipſius, ſecundum gloſ. ſed certe extinguitur tunc ius patronatus, & efficitur libera, quia ius patronatus eſt quædam ſeruitus, vt tenet Innocen. in rub. ṡ. eodem tit. quæ extinguitur, cum prouenit ad eccleſiam, cum res ſua nemini ſeruiat, ff. de ſerui. ruſtico. prædi. l. ſi quis ædes. ſecundum Pe. de Anch. Et ſic põt non ſolum a prin. ius patronatus remitti in totũ, quia tempore fundationis vel donationis paciſci poteſt, vt nihil iuris retineat patronus, vt in d. c. ſignificauit, ſed &t ex poſt facto, vt eſt tex. hic, quando iuri patronatus in totum renunciatur, alias ſi ſolum renunciaretur iuri defendendi eccleſiam, retento iure patronatus, tunc talis renunciatio cum ſit in damnum eccleſiæ, non valeret, & ita procedat quod not. in c. conſiderandum. 16. q. 7. ſecundum Archid. & Ioan. And. tenentes per hunc tex. in d. cap. ſignificauit, patronum poſſe renunciare iuri patronatus, etiam in præiudicium legitimorum hæredum, quicquid notetur 16. q. 1. conſtitutum. in fi. & ita reſidet hic Domi. quod intelligit Pe. de Ancha. in iure patronatus deſcendente ab ipſo renunciante, ſed in eo, quod deſcendit a genere, & tranſit ordine ſucceſſiue de vno in alterum, non videtur quod prior in gradu poſſit ſequentibus præiudicare, vt l. peto. §. fratre. de lega. 2. & per Barto. in l. 1. ff. de interdic. & relega. & l. diui fratres. ff. de iure patrona. quod tu intellige primo, quando conſuetudo eſſet, quod primogenitus tantum ſuccederet, quia tunc illi non poſſet præiudicari, vt patet ex notatis per Ioan. And. in c. licet. ṡ. de voto. & in d. c. ex inſinuatione. Secundo intellige, quando pater expreſſe acquiſiuiſſet ius patronatus pro ſe & deſcendentibus ſuis, quia tunc filij vel deſcendentes haberent ius patronatus, etiam ſi non ſunt hæredes, vt dixit in ſimili Bal. in auth. vnde ſi parens. C. de inoffic. teſtamẽ. Tertio intellige, quando pater tempore fundationis vel dotationis pactus eſt, vt non tranſiret ad hæredes extraneos, ſecundum Bald. in l. 3. de in ius vocan. alias vero cum ius patronatus non tranſeat ad filios, niſi ſint hæredes, ſecundum gl. in clem. 2. j. eod. & Innocen. in rubri. ṡ. eod. & Ioan. Andr. in d. cap. cum ſecundum, licet glo. tenuerit contrarium & male, 16. q. 1. conſtitutum. & q. 7. filijs. tunc indiſtincte pater poſſet renunciare in præiudicium legitimorum ſeu filiorum, prout voluit Io. And. ṡ. facit quod no. in c. 2. ṡ. de pac. co. lib. & per Bald. in l. pactum. C. de colla. Si enim non ſunt hæredes, ad eos non trãſit, ſi ſunt hæredes, non poſſunt venire contra factum defuncti, C. de rei vendi. l. cum a matre. Et in iure [c] patronatus in feudo vel emphyteuſi, an delictum patris noceat filiis, per gl. 18. q. vlti. filijs. & per Dyn. in regula, non debet. j. eod. lib. & per Bald. in ca. 1. ſi vaſalus feudo priuetur. & in l. 2. C. de libertis & eorum liberis. & per Barto. in d. l. 1. In ead. glo. in fi. no. quod extincto iure patronatus, Epiſcopus habet prouidere, ac ſi eccleſia ſit libera, & ſine patrono, facit glo. in c. quibuſdam. hic allega. & quod no. Archi. 18. q. 4. frater. Quid autem ſi ius patronatus donatur Epiſcopo, quis tunc præſentabit. Ioan. And. in cap. ſignificaſti. cõcordando opinionem diſtinguendo concludit, quod aut donans

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup. An tranſeat ad hæredes. Adde gl in c. conſtitutum. 16. q. 2. gl. in c. filij ſunt nepotibus. 11. q. 8. Abb in diſpu inci Augeño. in 5. col. Pe. de Anch. conſ. 79. inci. Prima facie videtur dicendum.

b Nico. Supe. Vendi autem non poteſt Adde Cardi. Zaba in rub de iure patro. in 2. q. Bal. in c. quanto. in 2 colum. de iud. Pau. de Eleaza. in diſpu. inci. Patronus eccleſiæ ſancti Martini.

Vinc. God Adde, quod ius patronatus relictum hæredibus maſculis, ſi alienetur per primum hæredem præiudicatur cæteris. Ruyn. conſilio 168. numero 11. libro 5.

c Nic Sup. In iure patronatus in feudo. Adde Bar. in l. ſi. C de lib. cauſa. Bal. in c. 1. quę fu. cauſa bene. amit. in vſibus feud. Bal. in c. 1. ſi de inueſti. fa. lis inter dominum & vaſ. in vſibus feudorum. Anto. de Bu. in c. ſi. de dona.

nans habebat compatronum, tunc Episcopus vna cum compatrono præsentabit rectorem, & postea Episcopus præsentatum instituet. Sed si non habebat compatronum, & tunc sine aliqua præsentatione instituet, & ita residet hic Lapus, & Do. In glo. in ver. derogari. in fi. dic vt ibi no. & teneas, quod si agitur solum de translatione iuris patronatus, consensu Episcopi illi donationi in nullo lædet ius Episcopale, secundum Io. An. dicentem, quod si in donatione iuris patronatus apponatur, quod donatarius teneatur præsentare ad voluntatem alterius etiam Episcopi, tale pactum non valet, & vitiat, & non vitiatur, per no. in c. a. s. de conces. præben. vt hic plene per eum. facit tex. in d. c. ex insinuatione. vbi præsentatio, quæ fit per patronum, de-
5 bet esse libera, vt ibi dicitur. † Extra glo. vide hic per Arch. qualiter probentur antiqua iura patronatus, dicentem difficulter probari, cum non sufficiat probatio continuæ possessionis xl. annorum, & vltra, ex quo certis modis acquiritur, de quibus per Docto. s. eod. in rub. & diuersa sunt, esse patronum, cum respiciat petitorium, & esse in possessione, cum respiciat possessorium. Prodest tamen possessio quo ad actum præsentationis, cum debeat fieri ab eo, qui est in possessione, vt in c. consultis. s. eod. & in c. querelam. s. de electio. secundum Ioan. Andr. de quo per Archid. 16. quæst. vlti. si plures. super glo. Prodest etiam possessio ad præsumendum eum esse patronum, cum ex multitudine actuum cum longissimo temporis cursu præsumatur veritas, vt nota. in l. si filius. C. de petitio. hæredita. & in l. cum de in rem verso. ff. de vsuris, secundum Baldum hic, de quo in dicto capitu. veniens. & quod est dictum supra, in capitu. 2. de institu. eodem lib.

SVMMARIVM.

1 *Patronus laicus debet actualiter præsentare intra tempus quadrimestre, nec sufficit quod ligat intra dictum tempus.*
2 *Patroni laici & ecclesiastici quantum tempus habeant ad præsentandum.*
3 *Iuspatronatus laici deuolutum ad clericum dicitur ecclesiasticum, & non laicale.*
4 *Priuilegiatus succedens non priuilegiato an vtatur priuilegio.*
5 *Ius cedentis quando est certum, an se extendat ad aliam speciem, ad quam nolebat cessionarius extendi.*
6 *Obstans cedenti an obstet cessionario.*
7 *Cessionarius si agat ex iure cesso sibi ab excommunicato, vel bannito, an sibi obstet exceptio excommunicationis, vel banni.*
8 *Ius patronatus laici, & iuspatronatus clerici, qualiter & in quibus differant.*

Verum. Ad præsentandum laicus habet quatuor menses, ecclesia vero habet semestre, licet a laico re
1 acquisiuerit ius patronatus. hoc dicit. † No. primo ibi, ad præsentandum. argum. quod non sufficit, quod intra istud tempus patronus eligat, nisi actualiter præsentet, secundum Ioan. And. & idem tenuit in cap. fin. s. eod. & in c. 1. s. de præben. eo. lib. & ibi per Archid. & facit tex. in c. nobis. s. eod. & glo. in versi. præsentari. in clemen. dudum. j. de sepulturis. vbi Pau. idem tenet, & idem Rota in decisio. iii. quæ incip. Item non sufficit, dicēs, quod non sufficit patronis, quod eligant vel nominent præsentandum ad beneficium patronatum, vel literas præsentationis dent, vel tradant etiam præsentato, nisi intra tempus debitū actualiter præsentent personam per eos electam, seu literę præsentationis præsententur superiori realiter, ad quem spectat institutio. Si tamen patronus in absentia superioris eligit, & præsentat presbiterum, & de hoc conficit instrumentū, sufficit si intra tempus talis presbiter pręsentat tale instrumentum corā superiore & in absentia patroni petat se institui, & ita uult Rota s. & ita etiam notabiliter determinat Lapus in sua allegatione 75. cum talis pręsentatio possit fieri per literas patroni, & sic absente patrono secundum glo. in ca. ea noscitur. s. de his quæ fiunt a prælato. & in clemen. 1. in versic. literarum. de exces. prælа. † Secundo nota, quantum [a] tempus habeant patroni laici
2 vel clerici ratione ecclesiæ ad præsentandum, & sic etiam vltimus dies istius temporis includitur in hac dilatione, quod facit, vt patrono sufficiat præsentare etiam vltima die. & ita tenuit Io. And. in c. cum vos. s. de offic. ordi. & Domi. hic, & facit gl. fina. in c. si electio. s. de electione. eod. lib. & in cap. frequens. in verbo, proponitur. s. de restitu. spolia. eo. lib. licet Pau. tenuerit cōtrarium in clemen. a. circa fi. j. eodem. Et incipit currere illud tempus a die vacationis & notitię secundum Ioan. And. in ca. fin. s. eod. & in cap. 2. s. de supplenda negligentia, & per Rotam
3 in decisio. 263. † Vltimo no. quod ius patronatus translatum de laico in clericum dicitur ecclesiasticum & non laicale, & sic priuilegiatus succedens in re non priuilegiata vtitur priuilegio quo ad illam rem, quod facit, quod si patronus laicus sit negligens in præsentando intra quadrimestre, & sic potestas deuoluitur ad superiorē, quod superior habebit semestre, & ita refert hic Ioan. And. fuisse disputando terminatum, & dicit idē esse in casu c. statutum. s. de præbendis. eod. lib. Scilicet, vt inferior, ad quem potestas reuertitur, habeat tempus ordinarium, & non mensem tantum, & facit quod no. in regula, contra eū. j. eo. lib. & pro illa decisione allegat plures rationes, postea in contrarium alleg. plures rationes, quæ non habent obstare, vt patet ex notatis hic in glo. penul. quasi velit, quod ista procedant in his, quæ sunt realia, sed hic loquitur in mere personalibus, quę mutantur mutata persona, secundum Do. & dicit hic Do. quod decisio supradicti dubij dependet a decisio. alterius dubij, quod est, an superior, ad quem ex negligētia patroni deuoluitur potestas, an debeat prouidere vnico actu per viam collationis, vel per diuersos, de quo per Ioan. And. in cap. ne pro defectu. s. de ele. & tenendo quod per diuersos actus habeat prouidere, scilicet primo præsentando, & postea confirmando, & tunc procedit dubitatio supradicta, super qua credit, quod habeat sex mēses, scilicet ad præsentandum, & poterit præsentare in fi. semestris, & postea habeat sex menses ad confirmandum, & poterit in fi. secundi semestris confirmare, & sic poterit per annum tenere beneficium vacans. Sed tenendo, quod debeat prouidere vnico actu, scilicet per viam collationis, quod tutius est tenere, vt non duret ecclesiarum vacatio, prout videtur probari in c. 2. in fi. s. de sup. negligentia præla. exponendo verbum, ordinare, de quo ibi pro totali prouisione, & tunc quæstio esset clara, quia haberet semestre tantum, per capitulum secundum. s. de conces. præben. In gl. in ver. quadrimestre. in fi. hoc erat expressum in d. c. 2. de supplen. negli. prælato. & in cap. cum propter. s. eo. &c. In glo. in verbo, semestre. ibi, contra regulam, & econtra iura dicentia, quod si priuilegiatus succedit priuato, retinet iura priuati, vt l. si is qui Romæ. & l. hæres absens. ff. de iudi. sed de hoc dic, vt no. in dictis iuribus, & in dicta regula, quia cum loquitur in iure personali, quod cum persona mutat, vt s. sicut etiam dicitur in pręscriptione, in qua an priuilegia-
4 tus succedens † non priuilegiato vtatur priuilegio, hic per Io. And. & Pe. de Ancha. de quo plenius per glo. Barto. & Bald. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. super quo potest sic concludi, quod adhuc præscriptio non est inchoata contra priuilegiatum tempore successionis, sed est inchoanda, & tunc vtetur priuilegiatus suo iure etiam priuilegiato, vt est tex. hic, & ita tenuit Bal. in quadam sua disputatione, quæ incipit, statuto huius ciuitatis, prout refert hic Pet. de Ancha. aut præscriptio erat inchoata & perfecta in persona prædecessoris, & propter ipsum erat translatum ius in personam successoris, vt est patronus laicus, si non præsentauit intra tēpus, propter quod deuoluitur ius pręsentandi ad superiorem, & tunc successor priuilegiatus suo iure vtetur, & eius persona considerabitur, vt est dictum s. in tex. Si vero pręscriptio fuit inchoata, sed nō completa tempore successionis, & tunc aut succedens erat taliter priuilegiatus, quod pręscriptio in totum impeditur, vel ad tempus incertum, & tunc non vtetur priuilegio suo, l. si fundū. ff. de fundo dotali, & ita tenuit Ioan And. hic referendo Cy. in d. authen. quas actiones, vbi hoc tenuit, & post eum Barto. & Bal. aut erat priuilegiatus taliter, quod ad tempus certum retardetur, & tunc vtetur suo priuilegio, vt l. sicut. circa medium. C. de pręscrip. xxx. anno. secundum Cyn. ibi, vt refert Io. And. hic, ad hoc l. ea quę. C. de tempo. in integ. resti. secundum Bar. in d. auth. quas actio. aut erat priuilegiatus tali priuilegio, per quod non impediebatur præscriptio, tunc locum habet authē. quod si quis. C. de præscrip. xxx. anno. vt idem iuris sit de parte temporis quo ad partem, quod est de toto quo ad totum, vt tenet Cyn. in d. authen. quas actio. vt refert Ioan. Andr. hic, qui ex hoc videtur velle, quod ab eo tempore, quo successit, locus sit priuilegio, & eo vti possit, & ita tenuit Barto. Brix. in dominicali 22. dicens, quod si Titius rem Seij cum titulo & bona fide possedit spatio quinque annorum, deinde moritur Seius ecclesia herede instituta, tunc ad complendam pręscriptionem non sufficiunt quinque anni, sed requiruntur xxxv. anni secundum eum ibi, vt refert Ioan. Andr. hic. Et hęc quando per successionem

ADDITIO.

a Nic. Supe. Quantum tempus. Adde Docto. in c. cum te. de iure patr. Abb. in c. ex literis, de iure patro.
Vin. God. Adde, quot modis ius patronatus acquiri possit per laicum, Alexan. consi. 74. nu. 21. in causa Domini Anto. de Paris. lib. 4. & quod ius patronatus probatur per literas scriptas in marmore, quod talis construxit talem cappellam Dec. consi. 114. & quod tale ius non possit vendi, specialiter scribit Fely. in c. causam. col. 5. de præscrip.

cessionem fit translatio totalis iuris, alias vero si nō fiat, vt est, si fœnerator, qui post quinquennium ex forma statuti audiri non debet, etiam super sorte ante elapsum quinquennium sua iura cedat alteri non fœneratori, & tunc cessionarius elapso quinquennio excluditur, per d. l. si fundum, vt tenuit Bal. in d. disputatione, prout refert Pe. de Anch. hic. Et prædicta procedunt in successiuis in tempore. In momentaneis vero, vt est contrahere, non vtetur succedens suo priuilegio, vt l. Emilius. ff. de min. & l. quæ a patre. C. de testamen. mili. secundum Bal. hic. In ead. glo. ibi, circa prin. vbi idem de emente villam a patrono excōmunicato, quia statim præsentare poterit. & pro hoc facit cautela, quam ipse posuit in d. §. in fi. & in ti. de teste. §. i. versic. sed pone, in vlti. colum. & quod no. per Io. And. in c. insuper. ẽ. de

5 testi. secundum eū hic. † In ea. gl. in fi. dicas quod defectus & vitium inerat ipsi rei, nam cum ius cedentis esset certum, se non extendebat ad aliam speciem, ad quam cessionarius ipse extēdere volebat, sed in q. glo. vitium erat personale, & sic non trāsit ad successorem, vt dicit glo. hic, pro qua facit, quod no. in l. Pap. ff. de mino. & in l. fina. C. de iure dotium. & ff. de euic. l. in creditore. & quod no. ẽ. de offic. deleg. super quæstione. in fi. ȝ. glo. Sed Dyn. in d. regula, is qui, quod exceptio excommunicationis obstat singulari successori, quādo cessionarius agit ex titulo lucratiuo, vel quasi, secus si ex non lucratiuo, vel quasi, ꝑ l. apud Celsum. §. sed cum legitima. ff. de exceptio. doli. & eodē modo distinguit Specu. in bannito in ti. de cessio. act. §. j. versi. Idem esset. tener, quod si bannum sit tale, ex quo publicentur bona, tunc cessio non valet, quia actiones competunt fisco, & contra fiscum, alias subdistinguit, quia si ex causa lucratiua, & obstat exceptio, secus si ex onerosa, aliquibus tamen videtur contrarium, quasi videatur contractus magis illicitus in excōmunicato, quando lucrum percipit quàm quando non, ꝑ no. in c. veritatis. ẽ. de dolo & contu. & per Arch. in c. pia. ẽ. de excep. eod. lib. secundum Ioan. And. referentem hic opi. quorundam Docto. vt hic per eum, & finaliter concludit tenendum esse indistincte cum glos. hic, quando vitium est reale, siue

6 per quo arti. an illud, quod † obstat cedenti obstet cessionario, potest sic concludi quod aliquando vitium est reale, puta quādo res furtiua possidetur a fure, & tunc transit ad vniuersalem & singularem successorem, & eidem obstat, vt Insti. de vsuca. §. furtiuę. secundum Ioan. And. aliquando vitium non est in re, sed tangit personam & actionem, vt est quando dolus interuenit in contractu facto cum illo, cum quo erat alias contracturus, secundum Ioan. And. imo & tunc vitium est in concesso, cum sit quæsitum dolo, idem si metu, secundum Bald. hic, & tunc si cessionarius agat ex tali iure cesso, repellendus est cum agat ex iure in facto, vt no. in d. l. apud Celsum. §. sed cum legitima, secundum Bal. hic, quod verum videtur, quando cessio est facta ex causa lucratiua, vel quasi, secus si ex onerosa, vt no. in d. §. sed cum legitima. & §. de auctons. & §. si quis autem, & ita posset procedere opi. distinguentium in rem communem lucratiuam & onerosam. Si vero vitium tangit personam tantum, vt est excommunicatio vel bannum, & tunc tale vitium non transit in successorem, vt tenet glo. oo. hic etiam vniuersalem, facit ff. de excep. l. exceptiones quæ personæ, quia talis exceptio excommunicationis vel banni respicit personam & nō diffinit actionem, vel litem, facit l. Pau. ff. de acqui. hęred. in fi. & l. libertus. §. patri. ff. ad municipales. vnde non poterit cessionario opponi, quod sit repellendus, quia cedens non habeat ꝑsonam legitimam stādi in iudicio. Nam non stat ipse, sed cessionarius secundum Ioan. Andr. quod procedit non solum si cessio fiat ex causa necessaria, vt etiam tenet hic Ioan. An. sed etiam si fiat ex causa voluntaria, tamen onerosa, vt tenuit Bar. in d. §. sed cum legitima. & in l. doli. ff. de noua. & Bald. in l. qui stipendia. C. de procu. & in l. per diuersas. C. mandati. sed etiā si fieret ex causa voluntaria & lucratiua, vt tenuit Ioan. Andr. per rationes prædictas, & ita videtur tenere hic ipse Bal. referendo dictum ipsius Ioan. And. & ita tenendum videtur, licet Dyn. in dicta regula, is qui, & Barto. in d. §. sed cum legitima. & in d. l. doli. & Bald. in d. l. qui stipendia, & in d. l. per diuersas, & Pe. de Anch. hic aliud voluerunt, & forte non bene per ratio-

7 nes prædictas, † & sic sit conclusio, quod cessionario agente ex iure cesso ab excommunicato, vel bannito indistincte non obstet exceptio excommunicationis, vel banni, quod tamen limita primo, nisi bona banniti essent publicata, quia tunc cedere non potest, & sic obstaret exceptio, vt voluit Specu. in d. §. j. ver. idem esset & Ioan. And. hic, & Bald. in d. l. per diuersas. Secundo limita, quando cessionarius ageret directa actione nomine ipsius cedentis, quod potest, vt l. plane. ff. fami. ercis. quia obstaret exceptio, etiam si cessio sit facta causa onerosa, vt videtur velle Ioan. And. hic, & Bal. in d. l. per diuersas. Barto. tamen in l. si constante. ff. solu. matri. circa princip. in 10. quæsito, videtur velle, quod tunc non obstet exceptio, si cessio est facta ex causa necessaria, vel onerosa, ad hoc l. seruum quoque. §. fi. cum l. seq. ff. de procu. de quo ibi per eum, & Docto. Tertio limita, quando actus gestus cum excommunicato, non valeret, puta si excommunicatus contulit beneficium vel elegit, quia tunc cessionario agenti ex tali iure obstaret exceptio, quia tūc exceptio excommunicationis nō solum elidit actionem, sed etiam annullat, quia ibi opponitur peremptorie, vt videt velle Ioan. And hic, & per Bal. in d. l. qui stipendia. Quarto limita, quando ipsi cedenti ex forma statuti esset interdicta actio, seu elisa, vt voluit Bart. in d. l. per diuersas. & l. qui stipendia. Quinto limita, quādo res, ad quam agitur ex iure cesso, reditura esset ad cedentem, quia tunc obstaret exceptio, ar. l. apud Iulia. §. sed & si mulier. & §. apud Iulia. de excep. doli. vt videtur velle Bar. in d. l. doli. & Ioan. And. hic. Quid autem econtra, an priuilegium competens cēdenti, prosit etiam cessionario, vide oo. in l. si venditor. ff. de iudi. & in d. l. per diuersas. & per Ioan. An. ad addi. Spec. in ti. de cessi. actionis. §. j. & quod no. in l. j. C. vbi

8 in rē actio. † In glo. fin. in princi. No. 4. differentias inter patronum laicum & clericum, quia patronus clericus præsentan-

a do [a] indignum perdit ius præsentandi pro illa vice, secus in laico, vt no. in c. cum vos. hic alleg. Secundo, quia legatus potest

b conferre beneficia patronata [b] clericorum, sed non [c] laicorū.

c Tertio, quia clerici variare non possunt in præsentando, secus in laicis, vt hic in glos. Quarto differunt in tempore, vt hic in tex. In ead. glo. in fi. tene menti singu. hanc glos. & idem tenet Archid. per l. petendæ. C. de temp. in integ. resti. & quia magis dignum attrahit ad se minus dignum, vt de consecra. eccle. c. ad in dubijs. & l. quæ religiosis. ff. de rei ven. secundum Io. And. referentem fuisse determinatum, quod si ius patronatus sit cōmune inter laicum & ecclesiam, non potest præscribi contra laicum minori tempore, quam contra ecclesiam, per l. si cōmunem. hic alleg. & per l. si stillicidij. §. fina. cum l. seq. ff. quemad. seru. amit. quod procedit in præscribente ius commune laici, & ecclesiæ, secus si præscribat diuisim ius laici stante iure ecclesiæ, vt in l. nam satis. ff. quemad. serui. amit. & in l. si duo patroni. ff. de iureiuran. secundum Ioan. And. quod procedit etiā in clerico habente ratione patrimonij ius patronatus commune cum ecclesia, quia clericus habens præsentate iure ꝓprio, & sic ratione patrimonij habetur pro laico, vt est tex. no. in c. cum dilectus. ẽ. eod. glo. in d. clem. 2. in fi. licet videretur quod bona clericorum gauderent eodem priuilegio cum bonis ecclesiæ, vt in cap. fina. & ibi per glo. ẽ. de vita & honesta. sed dic, quod fallit in præscriptionibus, in quibus bona clericorū non gaudent eodem priuilegio cum bonis ecclesiæ, sed præscribit contra bona clericorum, sicut præscriberetur contra laicum, & ita voluit glo. sing. in c. possessiones. 16. q. 4. Secundo per rationem glo. no. hic Fede. in suo consi. 62. tenuit, quod si ius pa-

d tronatus sit commune [d] inter laicum & ecclesiam, quod legatus de latere talem ecclesiam conferre non possit, vt sic ecclesia gaudeat priuilegio laici, de quo in d. ca. cum dilectos. ratione communionis, vt dicit glo. hic. Intellige laico contradicente, secus si eo consentiente, dato quod prælatus ecclesiæ patronus contradiceret, quia tunc legatus poterit conferre, arg. ca. dilectus. ẽ. de offic. leg. vt tenet do. Nico. in c. fin. ẽ. eod. & Do. Lap. & Per. de Anch. hic dicentes fuisse disputādo conclusum, quod si laicus & ecclesia simul patroni pręsentent indignum, tunc clericus erit priuatus iure suo, & non laicus per not. per Ioan. And. in reg. cui licet. j. eod. lib. & quia ius patronatus quo ad admissionem & translationem est indiuiduum, vt patet in

d. l. si

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Præsentando indignum. Adde glo. & Doct. in c. cum nobis. de off. ordi. Inn. in c. proposuit. de fi. presby. Host. in c. cum Bertoldus. de re iudic. Pau. de Elea. in cle. 2. de iure patro.

b Nico. Supe. Patronata clericorum. Adde Abba. in ca. dilectus. in 2. no. de iure patrona. Barba. in capit. dilectus. de offic. lega. in 6. colum. versic. & ideo si legatus. Sed quid si clericus, & laicus sunt simul patroni, an tunc legatus possit conferre, vide per Abba. in cap. fina. in vlti. colum. de iure patrona. & est tex. in d. c. dilectus. de iure pa. Fede. de Senis consi. 63. Barba. consi. 36. in 9. colum. in 2. vol.

c Nico. Super. Sed non laicorum. Adde glo. in cap. dilectus. de iure patrona. glo. in clem. per literas. de praeben. & ibi Docto. Archidia. in capitulo, hortamur 71. distin.

d Nico. Supe. Commune inter laicum & ecclesiam. Adde tex. in capit. dilectus. de iure patrona. Abba. in cap. fin. eod. tit. in vlti. colum. eod. tit. Barba. consilio 36. in 9. colum. 2. vol.

d.l.si duo.& hic in tex. & in d.c.ex insinuatione. ꝭ. eod. dubiũ tamen facit ratio communionis per d.l.si communem.& ꝑ ea quæ dicuntur ꝭ. in proxima q. vt sic ecclesia deberet gaudere priuilegio laici, sicut ecõtra ratione communionis laicus gaudet priuilegio ecclesię, ut dicit glos.hic cum contrariorum eadem sit disciplina,32.dis.hospitiolum.cogita.

De censibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Ciuitatis appellatione an contineatur diœcesis, vel econtra.*
2 *Fieri quod commode non potest in vno loco, potest fieri in alio.*

CAP. I.

ROmana. Archiepiscopus volẽs visitare, prius debet visitare ecclesiã, ciuitatem,& diœcesim propriam, clericos & laicos eorundem. hoc dicit, vsque ad §.de iure. Et no.ibi, cum prius ordinem, qui debet seruari ab Archiepiscopo in visitando, & si talis ordo omitteretur, cum sit substantialis redderet processum nullũ, si non seruent, secundum Ioan.Mon.& Ioan.And. per l. prolatam. C.de sen. de quo ibi plene no.non substantialiter, licet a iure debito si non seruetur, valeret processus, posset tamen appellari, vt l.1.C.de appel.omissio tamen leuis ordinis, seu solẽnitatis non vitiaret nec posset appellari, l.3. ff.de ventre inspi. secundum Bal.hic.†In tex.ibi, diœcesim, no.quod etiam quando diœcesis [a] vel ciuitas profertur a iure, tamen appellatione vnius non veniret altera, nisi hoc a iure exprimatur, quod videtur esse contra id quod no.glo.2.in c.1.ꝭ. de rerum permu. eod.lib.de quo vide ibi no. Tertio no.ibi, minorum. quod etiã minores ecclesiæ curam non habentes sunt visitandæ,& facit tex.ꝭ.in §.sane.ibi, pia loca.& per Archid.10.q.1.Episcopum, secundum Ioan.And.dicentem, quod inquiritur de vita & conuersatione rectoris, vt d.§. sane. & quomodo ecclesiã & ipsius iura gubernet, vt hic per eum,& an tunc debeatur procuratio a dictis capellanis, & an habeat locum præscriptio, vide per Lap.in sua alleg.30. Quarto no.ibi, populorum, quod visitatio fienda est etiam de populo,& laicis, quod intellige quo ad crimina ecclesiastica, vt super matrimonijs,& alijs ad ecclesiã ꝑtinentibus, secus in alijs secundum Ioan.And.intellige, quando scilicet, velles inquirere ad finem pœnæ imponendæ, vt ꝭ. in §.notoria. secus si ad pœnitentiã, quia datur crimine & posset, vt no.in c.quoni.c.nos.ꝭ.de purg.cano.& 10.q.1.placuit. secundum Imo.& Domi.†Vltimo no.quod si illud, quod debet fieri in certo loco, sicut est quando collegium debet visitari, si ibi commode fieri non potest, poterit in alio loco fieri, vbi cõmode potest, secundum Ioan.And.dicentem locum visitationis non esse de substantia, sicut nec locus electionis, de quo in c.bonæ.el 1.ꝭ.de elec.& in c.antepen.ꝭ.de offi.deleg. eodem lib. vbi no.de loco, in quo mandatur inquisitio fieri. In glo.a. ibi. Episcopum. ibi loquitur in Episcopo, tamen in Archiepiscopo locum habet, cum non sit ratio diuersitatis in ipso, & cum & ipse Episcopus sit, secundum Io.And. quod no. In glo. in ver.plene.in princip.vide in proœ.decre.in vlti.glo. In ea. glo.in fi.idem Ioan.And.& Archid.In glo.in ver. accedere. in vlti.glo. In ead glo.in fi.idem Ioan.And.& Archi. In gl. in ver. accedere.in fi.vnde si ad cameram ad aulam suam vellet suum & alterius capitulum conuocare, vt visitet, non posset, secundum Ioan.And.& no.hanc glo.ad visitationem collegij Sabinensis, quam Episcopus Bononiensis facit in singulis annis, secundum Domi. In glos.in ver.laicos.in fine, dic quod de iure laici tenentur, vt 10. quæstio. 3. cauendum. secundum Archidia.& Ioan.And.sed de consuetudine laici non soluunt, vt hic per Domini.

ADDITIO.

a Vinc. God Diœcesis appellatione an veniat ciuitas, vel econtra, Alex. in l. a. de ver. sig. Fely in c.Rodulphus.col.5.de præscrip.

SVMMARIVM.

1 *Ordo qualis est seruandus in visitatione.*
2 *Monasteria & alia loca non comprehenduntur appellatione ecclesiarum.*
3 *Archiepiscopus & Episcopus si simul concurrant in visitando, an debeant ambo admitti.*

Deinde. †No. primo ordinem seruandum in visitatione, qui tamen non est de substantia, si incõmoditas vel difficultas adesset, secundũ Io. And. & quid pertineat ad officium Archiepiscopi visitantis,& quid debeat visitando inquirere, vide tex.in c.placuit.10.q.1. & hic plene per Io. And. †Secundo no.ibi, pia loca. appellatione [a] ecclesiarum nõ comprehendi monasteria, & alia pia loca, de quo in c. 2. ꝭ.de sup. neg.præla.eod.lib.Tertio no.ibi, a locis tantum. no. quod visitans non potest recipere procurationem, nisi a locis visitatis, quod facit vt Archiepiscopus non sit visitandus a diœcesi, per quam transit vadens ad visitandum aliam, de quo hic per Ioã. And.tenentem, quod si non potest vna die visitationem perficere, quod poterit in alia,& erit visitandus, vt hic per eum. Vltimo no.ibi, a loci diœcesani. limitationem ad id quod dicit gl. in c.vt litigantes.ꝭ.de offic.ordi.quia solus Episcopus potest cõsentire, vt non habens iurisdictionem in suos subditos certo casu illos iudicet, etiam si subditi non consentiant,& hoc quãdo intra diœcesim, secus si extra, quia tunc procedit glo.in d. c.vt litigantes.†In glo.in ver.prouinciam.in fi.idem Innoc. & Hostien.secundum Io.And.ponentem primo, quid si in visitãdo simul concurrant Archiepiscopus & Episcopus, an sint ambo admittendi,& tenet quod sic,& si discordant, teneret sentẽtia pro reo, nisi in casu fauorabili, ꝭ.de proba.ex literis. & si ecclesia nõ sufficeret, vtrique præfertur primo veniens, & si hoc non apparet, præfertur Archiepiscopus. Et si in visitando concurrat Episcopus cum prælato sibi subdito præfertur Episcopus, nisi obstet consuetudo, secundum Ioan.And. In gl.in ver. pia loca.in fi.si sunt constructa auctoritate Episcopi, vel si habeant campanile, per no.per Fed.in suo consi.106.& no.in cle. per literas.de præben.alias visitare non posset, vt in cap.fin. ꝭ. eod.titu.de quo hic per Ioan.And.& per Fede.in d.consi. & in consi.46. & debet Archiepiscopus visitare ecclesiam matricẽ, si est in prouincia, licet hic nihil dicatur,& quæ dicatur matrix ecclesia, no.in clem.1.de sen. excom. secundum Io. And.In gl. in versi. & populis. in fi.de statu vero Episcopi in capitulo inquiret, decentius tamen est quod seorsum interroget, & corrigat secundum Ioan.And.In glo.in ver.libere.in fi. tene menti singulariter gl.de hoc verbo libere, quam inducit hic Domi. ad priuilegia & statuta,& vide alias per glo. in versi. libere. in cle.dudum.de sepul.& per Ioan.And.in c.licet Episcopus. ꝭ.de de præb.eo.lib.In gl.in ver.visitatis. in fi. intellige si sit iusta cã conuocationis, secundum Io.And.ponentem, quando dicatur esse iusta cã, & an paupertas ecclesiæ dicatur esse iusta causa, & etiam ponit quando dicatur quis visitare, de quibus omnibus hic per eum,& Doc.& ꝭ.in prin.

ADDITIO.

a Nico.Supe.Appellatione ecclesiarum.Adde Io.An.in c.certificari.de sepultu. Do.in c.sciant cuncti.in 4.no de ele.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Consilium alicuius quando requiritur, an sit necessarius eius consensus.*
2 *Scriptura in quibus casibus requiratur de necessitate.*
3 *Doctoratus potest probari per testes, non solum per instrumentum priuilegij.*
4 *Scriptura an requiratur in rescriptis.*

Postquam. No.ꝙ licèt prima visitatio sit libera, tñ secũda secus, nisi seruetur forma, de qua hic. †Secundo no.ibi, & si quod, ubi requiritur alicuius consilium, non est necessarius eius consensus, sic ꝭ.de arbitris.in ca. cum olim.& vide no.in c.1.ꝭ.ne sede vac.eo.lib. In gl. in ver. diffinitione.in fi.& in hac diffinitio.nõ requiritur ꝙ fiat causa cognita ſm Io.And.†In glo.in ver.in scrip. in prin. tene menti singu. gl.ordi.ponentem omnes casus, in quibus de necessitate requiritur [a] scriptura,& de iure uide glo.in c.contrahitur.ff.de pign. & plenius per Spec.in ti. de instr. edi. in §.restat.ubi plene de his.In glo.ibi, in priuilegijs. Idem sequitur Bal.in l.gesta.C. de re iudi.Sed Inno.in c.cum olim essemus.circa fi.ꝭ. de priuileg. alleg.l.solemnibus.C.de fide instr.vbi Bal.† idem uidetur tenere dicens, etiam quod doctoratus possit probari non solum ꝑ instrumentum priuilegij, sed etiam per testes, de quo arg. unde plene per Io.An.ꝭ.in proœmio huius lib.in fi.super uerbo, transmittimus.& ibi dicta an gratia principis uel alterius possit probari [b] per testes,& per Bal.in l.si qua per calumniã.C.de epis.& cle.Quando tamen instrumentum priuilegij esset perditum,

ADDITIONES.

a Nic Sup. Requiritur scriptura. Adde Abba.in c.ex tenore.in primo no de conces.praben.Io.de Imo.& Barba.in c.cum in iure.de offic.deleg. & per Bal.in l gesta.C.de re iu.
Vinc God.Adde, in quibus scriptura sit de substantia, Fely. in rub. de constit. col.2 & 3.Alex.consi 93.col 1 lib.4.

b Nico.Supe. Probari per testes. Adde Archidia.in cap in primis.2. quæstio.7. Pet de Ancha. in repe. capit. 1. de constitu. Abba.in cap. 1. in 3. colum. de postula. prælato.
Vin God.Adde, quod gratia Papæ debet probari per scripturam, licet circumstantiæ per testes probari possint, Fely.in cap ex diligentia, circa fi. octauo. Chassan.in comment.Consuetud.Burgens fol 63.col.2.

ditum,vel cancellatum,ſine dubio eius tenor poſſet probari p teſtes,vt in d.ca.cum olim.In ead.glo.ibi , in profitendo. Idem tenet Spec.in §.reſtat.Sed dic contra , quia regulr ad eſſe proſeſſionis non requiritur ſcriptura, & poteſt probari per teſtes, vt in c.nuper.ꝫ.de teſti.& ita tenet glo.in c.vidua.20.q.1. & in c.rurſus.ꝫ.qui cle.vel vo.& facit c.porrectum. ꝫ. de reg.& ibi per Docto.In ead.glo.ibi,in emphyteuſi, vide de hoc arti. ſingulariter & plene per Imo.in c.potuit.ꝫ.de locato. circa princi. vbi refert plures opi.In ea.glo.ibi, in ſententia excommunicationis.abſolutio autem bene poteſt per teſtes probari,vt in ca. ſicut.ꝫ.de ſent.excom.In ea.gl.ibi,in fideiuſ. vide per Doct. in l.pe.hic alleg.In ea.glo.ibi, in legato Papæ.Idem in delegato,vt in c.cum in iure.ꝫ.de offi.deleg. & ibi plene per Doct. Idem in ſubdelegato,vt per Archi.in c.ſi a ſubdelegato.ꝫ.de offi. deleg. eod.lib.de quo tamen vide per Ro.ſingulariter dec.397. quæ incip.Item ſi Epiſcopus.in fi.ſeu in deci.ſeq.& ibi an commiſſio generalis vel ſpecialis facta per Epiſcopum ſuo vicario poſſit probari per teſtes , an delegationes inferiorum a Papa vel Imperatore poſſint probari per teſtes,& vide per Archi.97.diſtin. nobiliſſimus. & per Bal. in l. j. C. de mandatis principum . Et vide etiam per Ro.in deciſi. 266.quę incipit,Item dixerunt, an officium Papę an commiſſio ſeu poteſtas principalis collectoris deputandi per Papam, & quid de commiſſione ſubcollectotis, an poſſit probari per teſtes. 4 †Quid autē ſit in reſcriptis, an requirant ſcripturam.Bal.quod ſic,in l.geſta. C. de re iudic. & in l.peremptorias.C.ſententiam reſcindi non poſſe. In ead. gl. ibi , in libello.ēt in caſib.in quib. procedit ſummariè, vt in clemen.ſæpe.j.de verb.ſignifi.In ead.glo.ibi, in diffinitione.vide per Ro.in deciſi.409.quæ incipit , Item fuit dubitatum vtrū diffiniti.& per Docto.in c.Albericus.ꝫ.de teſti.& in ca.quoniā contra.ꝫ.de probatio.& ibi de alijs actibus iudicialibus, & per Bal.in d.l. geſta. Sententia vero interlocutoria & præceptum non requirunt ſcripturam,vt per glo.& Doct.in c.fin.hic alle. Et ſic glo.iſta enumerat 28. caſus,in quibus requiritur ſcriptura,& Ioan.And.hic in nouella addit ſex,dicens quod 29. eſt in quæſtoribus elemoſynatum,vt in ca. cum ex eo. ꝫ.de pœni.& remiſ.Trigeſimo in caſu extrauagantis Bonifacij, quæ incipit, prouide.Trigeſimoprimo in caſu extrauagantis eiuſdem,inci. iniunctis. Trigeſimoſecundo in clem.cauſam,de elec. Trigeſimotertio in clem.dudum,de iudi.Trigeſimoquarto in extrauagan.Io.22.quæ incipit,execrabilis.Et Lap.hic addit 16.alios caſus dicens,ꝙ 35.eſt in caſu c.paſtoralis.ꝫ. de priuile. Trigeſimoſexto in c.1.ꝫ.de conſti.eod.lib.Trigeſimoſeptimo eſt in c.cum aliquibus.ꝫ.de reſcrip.eod.lib.Trigeſimooctauo eſt in c.ſi propter.ꝫ.de reſcrip.eod.lib. Trigeſimonono in c.ſtatutum.§. cum vero.ibi,quem in literis.ꝫ.de reſcri.eo.lib. Quadrageſimo in c. duobus.ꝫ.de reſcri.eo.lib.Quadrageſimoprimo in c. quamuis. ꝫ.de elect.eo. lib. Quadrageſimoſecundo in c.procurator.ꝫ. de elec.eod.lib.Quadrageſimotertio in c.ſi.ꝫ.de offi.deleg.eo.lib. in §. vices. Quadrageſimoquarto in c.quamuis,primo rñ.ꝫ.de præb.eo.lib.Quadrageſimoquinto in c.cum de beneficio.ꝫ.de præb.eo.lib.Quadrageſimoſexto in c.ſi motu proprio. ꝫ. de p̄ben.eod.lib.Quadrageſimoſeptimo in c. quamuis. ꝫ. de hæret. Quadrageſimooctauo in c. j. ꝫ. de exceſ. prę la.Quadrageſimonono in c.per exemptionem.ꝫ.de priuil. Quinquageſimo j. de ſen.excom.c.quia periculoſum. Quinquageſimoprimo in cle. per literas,ꝫ.de prębeu. Item adde quinquageſimumſecundum caſum in l.fi.C.arbitrium tutelæ.de inuētario,& ibi per Doct. & per Bal.in d.l.geſta.Quinquageſimotertio in auth. matri & auiæ. C. quando mulier tutelæ offi. ſcilicet in tutela matris & auiæ,de quo etiam per Bal.in d.l.geſta.Quinquageſimoquarto in clauſula ex certa ſcientia, vt voluit glo.in ver. literarum. in c.ſtatutum.ꝫ.de reſeri.eod.lib.& in cle.a.in fi.de reſeri.Sed certe Doct.in d. c.ſtatutum.tenent contrarium,quia dicta clauſula,vt poſſit probari per teſtes,licet non eſſet expreſſa in literis, & ita determinat Rota in deciſio. 322. quæ incipit , Item licet. Quinquageſimoquinto eſt in probatione ſacrorum ordinum, vt videtur velle tex.in d.l.ſi qua per calumniam. ſed certe ſacri ordines poſſunt probari etiam per teſtes,vt in ca.pe.ꝫ. de elec. peregrinan. & in c. ſi iudea.in fi.j.de ſen. excom.Quinquageſimoſexto in diſpenſatione,vt videtur probari in c. ea diligentia.ꝫ.de ſimonia.vbi videtur idem probari de reſtitutione ad famam,vt requirat ſcripturam.Sed dic, quod poteſt probari etiā per teſtes.& ita voluit gl.ſing.in c.a.ꝫ.de ſciſma. & ita ſequitur Spe.in ti.de diſpē.§.qualiter.ver.dicunt etiam. & ver. qualiter. Quinquageſimoſeptimo in proteſtatione,vt in auth.præsbyteros.la a.C.de ſacroſan.eccle.ſed certe Bal.ibi tenet, quod regulariter in proteſtatione non requiritur ſcriptura, niſi ſolum in caſibus expreſſis in iure, & idem tenet in l.fi.C.de neg.geſt.& Bal.ibi. Quinquageſimooctauo eſt in decretum , nā interpoſitio decreti requirit ſcripturam,vt tenet Ioan.And.in c. 2. ſuper glo.ꝫ.de reb.eccleſię.eo.lib.Et ad prædicta vide per Bal. in d.l. geſta.& in l.pactum quod bona fide. C.de pactis. Exceptio ſuſpenſionis & recuſationis iudicis eſt proponenda in ſcriptis, ſecundum Ioan. And.in c.appellatio.de appella.in 6.in fi. alle. l.apertiſſimi.C.de iudi.& vide in c.pia.de excep.eo.lib. Mandatum ad exigendum collectas & tributa,glo.in l.non ſolum.§.q alieno.ff.de procu.& eſt tex.in Auth.de collatoribus.§. eos. & loquitur in ſpeciali caſu in executore publicarum actionum. Et quod tenet ibi gloſ. in alio procuratore ad exigendum , & idem Barto.in l.1.C.eodem titu.Bald ibi contra, dubium facit, quia mandatum poteſt probari per teſtes. vide Imo.in ca. j. de procura.

S V M M A R I V M.

1 *Archiepiſcopus viſitans debet prædicare populo.*
2 *Generalis inquiſitio non facit , vt poſſit procedi contra infamatos de crimine,ſed debet de nouo ſpecialis inquiſitio inchoari.*
3 *Notoria nulla indigent examinatione.*

1 **Sanè.** †No.1.ibi , verbo Dei , quod Archiepiſcopus viſitans debet prædicare populo,& hoc poteſt per ſe & alium facere , vt ꝫ. de ætate & quali. cum ſit.& de officio ordi. interiectam.ſecundum Ioan.And. Secundo no.ibi,abſque coactione, quod licet Archiepiſcopus poſſit viſitandos compellere ad veniēdum,& reſpondēdum , quia alias fruſtratoria eſſet eius iuriſdictio,vt in c.ex literis.ꝫ. de offi. dele.tamen non poteſt eos cogere ad iurandum,ſecundum Ioan.And.& ſic a viſitans non recipitur iuramentum , quod procedit in viſitatione 2 generali,ſecus in ſpeciali,vt j.in glo.†Tertio no.ibi , inquirant, quod virtute generalis inquiſitionis non poteſt procedi contra infamatos de crimine, ſed dēt de nouo ſpālis inquiſitio inchoari,& contra eum procedi. An autem ex generali inquiſitione poſſit quis damnari , & an teſtes recepti in generali inquiſitione probent, vel ſint repetēdi , vide ſingulariter p Inn. in c.bonæ.el 2.ꝫ.de ele.in glo. in ver.teſtes. Quarto no.ibi, denunciet, quod ad denunciationem Archiepiſcopi debent ordinarij inquirere.facit a. q. 5. omnibus.& ſi nollent,an tunc propter eorum negligentiam deuoluatur cognitio ad archiepiſcopum.Archi.& Innoc. hic, quod non,cum iſte non ſit caſus expreſſus in iure , ſed archiepiſcopus poterit cogere ordinarios,vt procedāt & puniant,& hoc facere poterit ratione peccati & negligentię,& facit quod no.Inno.& Hoſt. in c.ex ratione. ꝫ.de ele.non teſt.ſecundum Io.And.Sed certe hoc videtur expreſſum j.in ver.notoria.quod propter negligentiam deuoluatur cognitio ad archiepiſcopum, quod procedit non ſolum in notorijs,in quibus conſtat de negligētia ex lapſu termini , ſed etiam in non notorijs,dummodo de ipſa negligentia conſtet, & qualiter conſtituatur in negligentia,vide plene in ca.j. ꝫ. de ſup.negli.eo.lib.& quod no.in cle.in plerisq;,de electione. In glo.in ver.exactione.idem ſequuntur Doc.& de materia denūciationis per Spe.in tit.de inquiſitione.§.2.ver.licet autem , & 3 ver.nec autem.† Quinto no.ibi,non indigent.ꝙ notoria [a] non 2 indigent examinatione,ſic ꝫ.de filiis preſby.c.quoniam.47.diſ. de Petro.& vide 2.q.1.de manifeſta.& in c.euidentia.ꝫ.de accu. & alias dicitur,ꝙ notoria probatione non indigent,vt in l. emptore.ff.de act.emp.Et ſi eſſet dubium,vtrum ſint notoria, habebit inquirere et cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio puniēdi, et pronunciare ſm Inn.et Io.And.quod no. ad glo.in c.1.ꝫ.de offi. dele.eo.lib.Sexto no.ibi,negligentia. vnum modum probandi negligentiam ordinarii,quando.ſ.factum eſt notorium, cui debet prouideri ex diſpoſitione iuris,etiam non prouidet, qd facit,vt ſi beneficium vacet notorie in diœceſi per ſex mēſes, probetur negligentia Epiſcopi abſque probatione ſcientię, et vide in cle.2.in fi.de conceſ.prębeu.

A D D I T I O.

a Vinc. God Adde,quod notorium plus in ſe habet quam publicum,Cor.conſ. 44.deueniendo.litera f.lib.4 & de materia notorij,Felyn.in c. cum ordinem. col.8.cum ſeq.de reſcrip.& in c.olim.col. 6. & ſeq. de re iudic.late Hipol.in rub.;de proba. colum. 42 & idem in eadem rub. colum. 47.quod per duos teſtes probatur.

S V M M A R I V M.

1 *Procuratio viſitantibus non debet dari in pecunia,ſed in victualibus.*
2 *Viſitans non poteſt accipere munera, niſi eſculentum & poculentum.*
3 *Pœna æterna debetur pro peccato mortali.*

Procurationes. No. 1. Ibi, aliquis de ſua familia,ꝙ nec Archiepiſcopus nec aliquis familiaris vel officialis eius debet recipere a viſitatis pecuniam etiam pro labore , vel aliter qui veniant appellatione familiæ

hic per

1 hic per Io. And. † Secundo no. ibi, in victualibus tantum, tenentur, quod procuratio non in pecunia sed in victualibus tantum dari debet, de quo in c. Fęlicis. j. de pęnis. & quid veniat nomine victualium, hic per Io. And. & per Bar. in l. lega. de ali. leg. & in l. verbo victus. ff. de ver. sig. Et per hunc tex. determinat Archi. & Io. And. s. quod prælatus visitans, si perdit equum, vel soluit vecturas equorum, vel similes expensas, quas facit, petere non possit, quia tantum victualia percipere debet, vt hic in tex. nec posset petere expensas, quas facit in via eundo pro visitatione a facienda, vt s. per Inn. & Io. An. † Tertio no. ibi, minus. quod visitãs nõ potest recipere munera seu dona, nisi sint esculenta vel poculenta, secundum Host. & Io. And. dicentem tñ periculosum esse recipere victualia portanda, sed comedenda, ibi secus, licet & tunc exigere ab inuito posset esse peccatum, & ita sequitur hic Do. qñ procuratio recipitur in victualibus, secus si procuratio recipitur in pecunia, vt in d. c. filias. Nam tunc nõ posset tutè recipere victualia comedenda, quia posset fraus com-
3 mitti. † Quarto no. ibi, maledictionem. i. pęnam æternam, quæ debetur pro mortali peccato, sm Io. And. cum maledictio Papę excõicationẽ nõ inducat, sm Lap. ponentem hic, quidoperetur maledictio [a] patris. & Ioã. And. hic inducit hunc tex. pro opi. dicentium, quod iustus homo vel iudex potest alium maledicere, vt in c. de illicita. cum seq. 24. q. 3. Quinto no. ibi, etiam epis, quod iura loquentia de archiepiscopis non includunt episcopos, vel alios inferiores prælatos, nisi hoc exprimatur. vide tñ no. s. in gl. 2. & sic patet hic, quod visitatio potest etiam iure ordinario competere inferioribus pręlatis ab Episcopis, & omnes prælati seruare tenentur formam hic traditam in visitando, vt hic dicitur. Vltimo no. quod ista constitutio etiam in regularibus est seruanda quo ad capitula eis congruentia, sic s. de sta. mo. c. fi. & hoc nisi quatenus derogetur per consuetudinẽ rõnabilem, vel statutũ, & sic patet, quod statuta & consuetudines disponentia super visitationibus & correctionibus religiosorũ, sunt seruanda, si rõnabilia sint. In gl. in ver. officij. in fi. idẽ Hostien. per c. 1. s. de simonia. & hoc si petantur rõne visitationis, alias si clericus lras faciat, & pro labore aliquid habeat, tunc per hanc deci. hoc non damnat. 12. q. 2. charitatem. sm Host. & Ioã. And. intelligentẽ nisi talis recipiat salariũ de publico, quia tunc stipẽdijs suis debet esse contentus, 23. q. 1. militare. Et ex hoc infertur primo, quod faciens literas posset salariũ recipere, nisi de publico salario hẽat, & sic habens salariũ ex publico non põt aliquid a priuatis psonis recipere, et si sit aduocatus medicus vel alius, & ita voluit gl. no. in d. c. militare. & Io. And. hic. In gl. in ver. alijs. in fi. In delegatis vero non habet locũ, cũ [illegible] teneantur seruare formam mandati, s. de rescri. cum dilecta. etiã si sint dati ab alio q̃ a Papa, dũmodo forma mandati cõtineat illud qđ potest legatus committere, alias de iure non teneret sm Io. And. tenentem quod forma hic tradita non esset seruanda per legatũ, licet Imo. & Do. hic teneant 9trium, vt hic per eos. In gl. 1. in fi. vide hic per Io. And. super tex. ponentẽ de denunciatione regulariũ, quid sit, dicens requiri solẽnitates iuris, sed de plano & simplici expeditur sm regulam, nec posset appellari: & dicit quod licet religiosi sint secundum regulam corrigendi misericorditer, tamen nec passim more latronum in grauem carcerem sunt detrudendi.

ADDITIO.

a Nico. Superan. Maledictio patris. Adde Cardin. Zaba. in capitu. licet. in 5. no. de voto.

SVMMARIVM.

1 *Pœnę additio facta ipsi legi prohibitiuę adiuuat eam.*
2 *Exigere & recipere differunt, quia illud fit ab inuito, istud a volente.*
3 *Patriarcha an comprahendatur appellatione archiepiscopi.*
4 *Dominus an teneatur de facto sua familia.*

CAP. II.

EXigit. Primo ponit exordium. Secundo ibi, cõstitutionẽ, repetit effectũ. s. c. proxi. Tertio ibi, alioquin. apponit pęnam distinguendo sta-
1 tum delinquentium. † No. 1. ibi, adiuuandam, quod additio pęnæ facta ipsi legi prohibitiuæ dr adiuuare ipsam legem, & hac ratione inferiores a Papa possunt facere statuta addentia pœnam iuribus communibus, quia non dicuntur illis 9trariari, sed potius adiuuare, vt hic dr, de quo in c. fi. s. de off. arch.
2 † Secundo no. ibi, a volente recipere, differentiam inter exigere quod fit ab inuito, vt hic in glo. & recipere quod fit a sponte soluẽte, quod facit vt procurator datus ad exigendũ non possit solutionẽ a sponte soluente recipere, de quo tñ vide per Doct. in l. fideicom. §. si tem. de leg. 3. & in l. non solum. ff. sol. mat. & in l. solutam. ff. de pign. actio. Tertio no. ibi, ecclesiæ, quod obligatus ad restituendum quod recipit contra iuris prohibitionem, debet in dubio restituere ei, a quo recepit. vt patet hic iuncto c. præ-
3 cedenti, vbi nihil dr, cui fiat restitutio. † Vltimo no. ibi, patriarchę, iuncto c. prox. vbi de patriarchis nulla fit mentio, quod appel-
a latione [a] archiepiscopi compræhendantur patriarchę, de quo in c. 1. in fi. s. de sta. mona. eod. lib. In glo. in verbo, pecuniam. intellige hoc in legatis & nuncijs sedis apostolicæ, & ita sequitur Inno. in c. procuratores. s. eod. secus in visitantibus, & hoc nisi indigeãt tali indigentia, per quam visitatio impediatur. & ita procedere posset glo. hic. & ita videtur tenere hic Ioã. And. & Archi. & Inno. s. c. proxi. ver. visitatio, & ibi dictum fuit. In gl. in ver. minima, ibi, esculentum. intellige etiam si sit portandũ alias si esset tunc comedendum, vel bibendum, sine dubio nõ haberet locum pœna, quia procuraretur tunc in victualibus,
4 & vide no. s. c. proxi. in ver. caueant. secundum Ioan. And. † In glo. in verbo, teneantur. in fi. vide ibi not. quando sit, quod do-
b minus [b] teneatur de facto suę familiæ, & in c. cum ad sedem. s. de restitu. spolia. & per Barto. in l. 1. §. familię. ff. de publicanis. vbi etiam ponit, quis dicatur de familia, de quo etiam per Bal. in l. 1. C. de episco. & cler. & in l. obseruate. §. proficisci. de offic. proconsu. In glo. in ver. suspensus. no. ex gl. quod suspensi a canone etiam ad tempus incertum celebrando incurrunt irregularitatem. de quo vide no. in c. cum æterni. hic allegata. In glo. in versic. quousque. in fi. secundum Ioan. And. hoc debet intelligi, prout voluit glo. ordi. in versic. donec, in clemen. 1. de decimis. & ibi vide.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Appellatione archiepiscopi. Adde an comprahendatur primas, vide Card. Alex. in cap. cleros. 21. distin. & an comprahendatur Papa. vide per eundem Car. in d. c. cleros.

b Nico. Supe. Dominus teneatur. Adde Barto. in l. Titius. ff. de testam. mili. Bart. in l. hoc iure. in §. Labeo. ff. de do. Bald. in l. apud antiquos in fine. C. de fu[illegible] Ludo. Roma. consi. 11. incip. In proposita quæstione idem Lud. Roma. consi. 15. inci. Plura sunt, quæ quæruntur.

SVMMARIVM.

1 *Papa si est in concilio, ipse est qui facit constitutionem, & ab eo intitulatur.*
2 *Prouisio si datur pro exercitio vnius diei, licet plura fiant opera, non tamẽ debet augmentari.*
3 *Peculium, hoc verbum ad quæ extenditur.*
4 *Episcopus visitans non debet ab vna ecclesia recipere plus quam procurationem vnius diei.*

CAP. III.

FOelicis. Potest visitator a volentibus procurationem in pœnitentia recipere, sed vna die vltra vnam procurationem non recipiat, licet plura loca visitauerit. hoc dicit, secundum Domini. & habet quatuor dicta. Primo recitat ius antiquum. Secundo ibi, vetam, illud limitat. Tertio ibi, addiscentes, decla-
1 rat. Quarto ibi, cætera. in reliquis ius antiquum cõfirmat. † No. primo, quod si Papa est in concilio, ipse est qui facit constitutionem, & ei intitulatur, secundum Domini. Secũdo no. quod
2 tunc demum a volentibus potest recipi pecunia pro visitatione, quando recipitur pro sumptibus moderatis occurrentibus tempore visitationis pro ipsis victualibus, vnde taxatio
a non debet excedere, secundum Domi. † Vltimo no. ibi, nisi vnam &c. quod vbi datur prouisio pro exercitio totius diei, non debet tunc augmentari etiam si tali die exerceat plura opera, pro quorum quolibet habuisset integram prouisionem, quod inducit Domini. vt si detur indulgentia euntibus ad certam ecclesiam certis diebus deputatis, vadens non habeat nisi vnam indulgentiam, licet pluries in eadem die accedat. de quo tamen in capitu. cum ex eo. supra, de pœni. & re-
3 mis. & in capit. finali. infra de pœnitentijs. † In glos. in versic. concedimus. in fi. & dicit hic Ioan. Andr. quod verbum, peculium, non restringitur tantum ad numeratam, sed in alijs rebus possunt concordare pro quantitate taxata seruato moderamine, ideo dicitur quod quicquid habent homines, peculium est, vt 1. quęstio. 3. totum. hodie autem per constitutionem Benedicti, quæ incipit, Vas electionis. taxata est in omnibus quantitas, & ibi vide quia breuiter recitari non posset, secundum Ioan. And. In glo. in versi. officio. in fine, nota quod iura loquentia de habẽtibus potestatem exercendi iurisdictionem habent.

ADDITIO.

a Nico. Superan. Pro visitatione. Adde Francis. Pau. in tracta. de visitatione, in prima parte.

habent locum etiam in delegatis ordinariorum, de quo vide in c.1.in fi.ſ.eod.tit.& lib.† In glo.in ver.perſoluendam.in fi.& dicit hic Ioan.And.quod viſitans non debet ab vna eccleſia recipere amplius quam procurationem vnius diei,vt in ca. inter cętera.10. q. j. quia viſitator non debet trahere moram in vno loco vltra vnam diem,niſi neceſſitas aliud indicat, & ita procedat c.placuit.10.q.j.vt de his vide per Hoſtien. in ſumma, de offic.ordi.§.quod ſi vero patet,& plenè per Innoc.Archidia.& Ioan.And.in d.c.j.

S V M M A R I V M.

1 *Pedagiorum exactio eſt illicita de iure communi, ergo debet probari eſſe licita ab eo qui eam allegat.*
2 *Conſuetudo non prodeſt in exactione pedagiorum contra clericos.*
3 *Clericus an gaudeat priuilegio clericorum in præſcribendis bonis patrimonialibus.*
4 *Clerici non gaudent immunitate in his,quæ deferunt cauſa negociandi. Adde ad idem nu.5.*

C A P. IIII.

QVāquā. Primò ponit exordium. Secundo prohibitionem,ibi,cum igitur. Tertio pęnas tranſgreſſorum ibi, qui vero, & plenius prouidet iſte tex.quam c.quia nonnulli.de immu.eccl. tene menti primo iſtum tex.& ita allegatur,quod exactio† pedagiorum eſt prohibita tam de iure cano. quam de iure ciuili. qui ergo diceret hoc ſibi fore licitum, habet idem probare, de quo in c.a.ſ.de immu.eccle.ſecundum Domi.& in l.1.C.noua vectigalia.vbi habetur,quando ſit quod poſſit inſtitui nouū vectigal. ideo eſt quod ius imponēdi pedagia[a] & gabellas eſt caſus reſeruatus ſoli principi, vt in ca. ſuper quibuſdam. ſ. de ver ſigni. Secundo no.ibi, tanto validum etiam.arg.a minori, de quo per glo.in c.cum in cunctis. ſ de elec.& in auth.in ulto magis.de epiſco.& cle.Tertio no.ibi,diuino.tex.expreſſe probantem priuilegium clericorum fuiſſe conceſſum de iure diuino,de quo etiam hic in glo.† Quarto no.ibi,contraria conſuętudine,quod contra clericos vel eccleſias in exactione pedagiorum non prodeſt conſuetudo, ſecus contra laicos,quia tale ius poteſt quæri per conſuetudinem,vt plene per Barto. in l.ſi publicanus.§.fina.ff.de publi.& hic per Pe. de Ancha. & videtur, quod conſuetudo debeat eſſe tanti temporis, in cuius contrarium non ſit memoria,vt eſt tex.in d.c.ſuper hoc. Quinto no. ibi,donec exacta,quod abſolutio fieri non debet, niſi prius pcedat reſtitutio ſeu ſatisfactio.& in caſu huius c. inferior a Papa poſſet abſoluere,ex quo Papa hic non reſeruat ſibi abſolutionem,vt in c.nuper.ſ.de ſenten.excom. ſecundum Archi. & Ioan. And. de quo tamen ibi vide per Innocen. Vltimo no. ꝙ licet qui vſurpauit aliena, illa reſtituat, tenetur tamen facere pęnitētiam de delicto, ſic ſ.de homici.c. ſicut dignum. & vide per glo.& Dyn.in regula,peccatum.ſ.eo. lib. Et cui debeat hic fieri reſtitutio de tali tranſgreſſione.Arch.hic tenet, ꝙ ſufficiat fieri prælato,cum tranſgreſſio fuerit facta in rebus eccleſiæ, vt no.17.q.4. ſi quis contumax. quod procedit, ſi iniuria ſit loco, ſed ſi perſonæ,tunc haberet locum c. parochianos. ſ. de ſentē. excom.ſecundum Archi. licet alii contra per c. ſi quis in atrio, eadem cauſa & q. vbi dicitur quod debet ſatisfieri eccleſiæ ſecundum Ioan.And.& conclude ſecundum Domi.quod ſi clericus ſoluit de bonis patrimonialibus, & tunc ſibi debet fieri reſtitutio,& nomine ſuo,non nomine eccleſiæ. Si vero de rebus eccleſiæ,& tunc reſtitutio dēt fieri eccleſię,uel ipſi clerico noie eccleſiæ,arg.12.q.3.ſacerdotes. Si vero quæritur de ſatisfactione iniuriæ,proūt iniuria reſpicit priuilegium rerum eccle. & tunc debet ſatisfieri prælato nomine eccleſiæ,vt d. c. ſi quis contumax,quia hæc iniuria cenſetur facta eccleſiæ,cuius prætextu gaudebat priuilegio.Si vero iniuria ſit facta perſonę, &. ipſum reſpicit,vt quia perſonaliter fuerit detentus propter pedagium,& tunc ſibi fiat reſtitutio,& ita procedat d.c.parochianos.In glo.j.ibi,vniuerſitas interdicta,dic quod de loco dicere debuit,quia locus vniuerſitatis non ipſa vniuerſitas eſt interdictus,ſecundum Ioan.And.vt patet in tex.In glo. 1.in fi. vide ēt per Barto.& Docto.in l.j.ff.de publi.In glo.in ver. ipſorum. in princip.facit l.2.C.de epiſco.& cler.per quam dicit Bald. ibi in princip.quod clerici de bonis,quæ vendunt,non tenentur ſoluere gabellas,nec ſoluere ad portam ciuitatis.† In eadem gloſ. in fine,quicquid dicat hic Domi. dicas, quod in præſcriptione rerum clericorum non gaudent priuilegio cum bonis eccleſiæ,quia contra res clericorum præſcribitur iſtud tempus, quo præſcribitur contra laicos,& ita eſt gloſ.ſingu. in capitu.j. hic allega.ſed contra res eccleſiæ non currit minor præſcriptio xl. annorum,vt in capit.de quarta.ſ. de præſcrip. Et vide per Doctores in capitu. finali. ſ. de vita & honeſta. an clerici de bonis[b] patrimonialibus teneantur ſoluere collectas. vide etiam per Federi. in ſuo conſi. 106. quod incip. Quæſtio an coloni partiarij de bonis eccleſiarum, vel ad fictum teneantur ſoluere gabellam & collectam impoſitam per iudicem ſecularem de parte fructuum eis tangente,vbi videtur velle,quod ſic,pro quo facit gloſ. nota. in ver.excolendas. in clemenn. j. de deci. & vltra etiam dicit Federic. in dicto conſil. quod ſi dominus temporalis grauet tales ruſticos, & ſic eccleſiam per indirectum grauet,quod Epiſcopus hoc ſuſtinere non debet, vt cap. final.infra de immu.eccle.melius facit capit.quanto.ſupra, de priuileg.& l. 1. C.de epiſcop.& cleri.per quam Bal.ibi in prin. dicit quod eo caſu, quo non poſſunt grauari clerici, eodem modo non poſſunt grauari eorum mancipia,vel miniſtri, ſeu eorum familiares & coloni.† In gloſ. in verſic. negotiandi. in princi.no.iuncto tex. à contrario ſenſu, quod clerici non gaudent immunitate in his, quæ deferunt cauſa negotiandi, facit tex. in clemen. 2.ſ. eodem titulo, vbi gloſ.idem tenet, de quo ibi plene per Docto.& Specu.in titu.de immuni.eccle.§. fina. vbi ex hoc etiam arguit contra emptores reddituum clericorum,vel regis, vel alterius baronis, qui volunt in his gaudere eadem immunitate, quia clerici vel rex vel baro, vt non poſſint,& idem Archid.Ioan. Andr. hic, & gloſ. in d. clementi.2. Quid autem ſi eſſet quæſtio inter publicanum & clericum de rebus quæ portantur, an deferantur cauſa negotiandi vel non, quid tunc fiendum,vide gloſ. ſingu.in d.clemen.2.quam ſequitur hic Lap.& vide per Barto. in l. citatio.§. mercatores. ff. de pub.cuius dicta refert hic Pet.de Ancha. & vide plene per Docto.in d.capit.fina.Quid autem de eo, qui cępit extrahere bladum de ciuitate ante edictum, ſeu prohibitionem, & caſu impeditus coactus eſt reuerti, an poſſit extrahere. Archidia. hic quod ſic, de quo in l.Cæſar.ff.de publ. & per Doctores in clementi.2.ſupra,de conſtitu.† In eadem glo. in fine, in his enim quæ negociationis cā deferuntur, ſtatim abſque alia admonitione perdunt[c] immunitatem, cum puniantur in quo delinquunt,licet alias clerici negociatores, vt amittant priuilegiū, debeant ter moneri, vt in capit. fina. ſupra de vita & honeſta. ſecundum Lap.Et dicit hic Archid. quod ille proprie dicitur[d] negociator,qui emit rem & ipſam integram,& non mutatam vendendo lucratur,alias ſi emit,vt ſit ſibi materia aliquid inde operandi,& talis non dicitur negociator,vt no.88.diſt. ementes. hanc negociationem clerici exercere non debēt, vt eadem diſtin.c.2.& 14.q.3.in ſumma.in ſi. eſt autem clericus negociator vt[e] peſtis euitandus,vt in ca. negociatorem.88.diſtin.& idem ſequitur Ioan.And.& vide per Bar.in procemio ff.& in l.legatus. de lega. 3.

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Pedagia & gabellas.Adde Bertachi.de Firmo,in trac.de gab.

b Nico. Supe. De bonis patrimonialibus Adde ſpecu.tit de cler. coniug. in §. 1.uer.huius autem,Abb.in c.1.de cenſi.Lud.Roma in l.ſi publicanus. in §.de rebus.de publi.

Vin.God.Clerici non ſunt immunes a gabellis,& huiuſmodi oneribus pro rebus,quas habent negociationis gratia, ſecus ſi habent uſus ſui cauſa, Ruyn. conſi.112.nu.6.lib.5.

c Nico.Supe.Perdunt immunitatem.Adde Innocen.in capit Ioan.de cleri.coniug.Cardi.in clemen.j.in ulti.colum.in 10.q.de ui & hone. clerico. illa tamen loquuntur quo ad canonem,ſed quo ad forum uide per Bald.in addi.ſpecu. tit.de re.uer.ſcholar.idem Bal.in tit de cleri.coniug.uerſi. 2. & dicit Fely. in c.cæterum,in 2.colum. de iudi. quod ſi clericus eſt mercator, & efficitur de numero mercatorum,quod iudex mercantiæ ſtatim habet iuriſdictionem in eum,ſed ut perdat priuilegium,requiritur monitio præcedens.

d Nic.Sup.Dicitur negociator.Adde tex.in c clericus ab inſtanti.21.q.1.

e Nic.Supe. Vt peſtis euitandus.Adde Ioſephum de Bello Iudaico contra Appi. grāmaticum Alexandrinum,ſic inquit, oportet eum qui facet. habitum eſt eiuſdem gēris naſci mulierem,neque ad honores neque ad pecu. neque ad mercantias inſpi.

S V M M A R I V M.

1 *Libere fieri poteſt, quod poteſt fieri alterius negligentia non expectata.*
2 *Conſuetudo vt inducatur contra ius vel vtilitatem publicam, requiritur conſenſus principis tacitus vel expreſſus.*

C A P. V.

PErpetuò. Poteſt archiepiſcopus prouinciā viſitare,& ipſam reiterare, & curationē recipere, licet ſuffraganei non ſint negligentes, tūc poterit cōfeſſiones oim audire pęnitētiaſq; iniungere.h.d.Et ſcd'a pars ibi, pōt, patet ergo ꝙ archiepiſcopus non datur viſitator prouincię in defectum ſuffraganeorū, ſed accu-

sed accumulatur visitatio, & sic possunt ambo concurrere in visitando. de quo per Ioan. And. cap. 1. ī. eod. lib. † No. primo ibi, libere. quod illud dicitur posse libere exerceri, quod potest fieri negligentia alterius non expectata, facit quod no. in cap. licet Episcopus. ī. de præben. eod. lib. Secundo no. ibi, consuetudine. casum in quo non valet cõsuetudo, quod ideo est, quia est contra ius publicum autoritate & vtilitate, quod tamen intelligit hic Innocen. & Ioan. And. nisi in tali consuetudine inducenda interueniat cõsensus principis tacitus vel expressus. ta. dist. nos consuetudinem. & sic no. ex prædictis, quod in consuetudine † inducenda contra ius publicum, & vtilitatem requiritur consensus principis tacitus vel expressus. ea quoq; habetur vna declaratio ad glo. in c. leges. 4. distin. secundum Do. Tertio no. ibi. dum visitat, a contrario sensu, quod archiepiscopus non visitans, non possit audire confessiones subditorum suffraganei, vel eos absoluere, in tantum quod etiam a minori excommunicatione eos absoluere non posset, vt no. in cap. nuper. ī. de senten. excommu. secundum Archidia. & Ioan. And. Vltimo nota, arguendo ex ordine literæ, quod licet vt in cap. mandato. ī. de pœni. eod. lib. quod confessor debeat pęnitentem prius absoluere, quam pęnitentiam imponere, glo. tamen in ver. audire. in clemen. dudum. de sepul. dixit contrarium, de quo ibi per Docto. In glo. in ver. negligentis. in fi. ideo Ioan. And. hic declarando glo. dicit, quod cap. sicut olim. ī. de accusa. loquitur de concilio prouinciali Episcoporũ, non de archiepiscopo visitante, tale enim concilium examinat delicta non solum suffraganeorum, sed etiam subditorum suorum, vt ibi patet, & in cap. graue. ī. de præben. vnde concludit, quod prouisio d. cap. fin. non est superflua, vt hic per eum. In glo. in ver. reiterare. in fi. quid autem facere debeat pauper clericus toties visitatus, per Ioan. And. in cap. si mandamus. ī. de offic. Archid. tenet quod visitans debet visitare tunc suis sumptibus, secundum Lap. hic. & dicit hic Archid. & Ioã. And. quod si sunt duæ ecclesiæ propter paupertatem vnitæ, vel per Episcopum in ꝓcuratione coniunctæ, quod non sufficit, vt habeatur procuratio alteram visitare, sed ambę sunt visitandæ, si commode potest, alias ad locum idoneũ conuocet clerum & populũ vtriusque, vt in cap. 1. ī. eod. In glo. in versi. absoluere. in fine, non tamen posset archiepiscopus tunc tales substitutos ordinare, seu dare literas commendatitias ad ordines, vt in cap. cum nullis. & ibi no ī. de tempo. ordi. eod. lib. & an possit cum talibus dispensare, no. in capit. ad extirpandas. ī. de filijs pręsbyterorum, & ibi per Innoc. & Ioan. And. & de materia plenius in cap. pastoralis. hic alleg.

De consecratione ecclesiæ. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Vitium rei principalis se extendit ad accessorium illi contiguum.*
2. *Domus si vendatur, an veniat ortus contiguus illi, & an remotus.*
3. *Paries intermedius diuidit rem, intantum quod censentur duæ res.*
4. *Ecclesia non consecrata licet dicatur basilica, tamen etiam dicitur ecclesia.*
5. *Pollutio, quæ fit in somnis, an polluat ecclesiam.*
6. *Locus facti vulneris dẽt attendi, non locus effusionis sanguinis, vel mortis.*
7. *Vulneratus in tecto an videatur vulneratus in domo.*
8. *Effusio sanguinis si fiat in porta, quæ est in medio duorum cęmiteriorum, an vtrunque cæmiterium videatur esse pollutum.*

CAP. I.

SI ecclesiam. Polluta ecclesia pollutum erit cæmiterium eidem contiguum, sed non semotum, econtra vero polluto cęmiterio non erit polluta ecclesia etiam cõtigua, nec polluto vno cęmiterio erit aliud illi contiguum pollutum, licet de vno ad aliud per portam detur ingressus. hoc dicit. Et quatuor casus declarat. secundum ibi, situs. tertium ibi, non sit. quartum ibi, non vnum.

1 † No. primo, quod vitium rei principalis se extendit ad accessorium illi connexum vel contiguum, vnde contiguitas seu connexitas nocet. facit de pœ. distin. 1. sed existimo. sic etiam prodest, quia absolutio & liberatio facta in re principali extendit se ad accessoriam & cõtiguam, vnde reconciliata ecclesia erit reconciliatum cęmiterium, arg. c. 1. j. de reg. iur. secundum Archid. & Ioan. Andr. patet ergo, quod cæmiterium contiguum sequitur conditionem ecclesiæ, & iudicatur de cęmitero contiguo sicut de ecclesia, vt hic dicitur. & per rationem istius text. Rota In decisio. 197. quæ incipit, Item quod habens gratiam in certam. determinat quod licet rescripta ad beneficia sint strictissime intelligenda, & fines mandati diligenter seruandi, vt in c. quamuis. el 1. & c. cum domino. ī. de præben. eo. lib. tamen habens gratiam in certa ecclesia de beneficio ibi vacaturo, poterit acceptare beneficium vacans in cęmiterio, ambitu, vel capellis ipsi ecclesiæ contiguis, quia pars illius ecclesiæ etiam dicuntur, vt hic in tex. secus vero si capella vel beneficium sit extra septa monasterij, vel ecclesiæ situatum, licet capellanus seu rector illius capellæ resideret in ipsa ecclesia, vt ibi per Rotam. Item per rationem huius tex. † determinat hic Pe. de Ancha. vt in venditione domus veniat ortus contiguus ipsi domui, non remotus, & in venditione vineę veniat domus ipsi contigua, non remota, de quibus dic, vt per Bart. in l. prædiis. §. pen. ff. de leg. 3. & in l. olympico. ff. de serui. vrba. & in l. quod conclaue. ff. de dam. infec. Secundo no. quod in cęmiterio polluto nõ debet aliquis sepeliri, fortius & in ecclesia polluta, ad hoc qđ no. in c. j. ī. de sepul. eo. li. nec dẽt in ecclesia polluta celebrari ante reconciliationem, vt in c. ex tuarum. ī. de priuil. si tamen contrarium fiat, ex hoc non incurritur irregularitas, arg. c. is cui. j. de sen. excommu. secundum Ioan. And. sed incurritur suspensio, cum contrafaciens suspensus sit ab ingressu ecclesiæ, j. de priui. Episcoporum. in fi. quia suspensione durãte si celebret in ecclesia diuina, agens in officio suo, vt prius erit irregularis, vt in c. is cui. j. de sen. excom. secundum Lap. & Do.

3 † Tertio no. quod paries intermedius diuidit rem, in tantum ꝙ dicuntur duæ & diuersæ res. & idem facit, vt si domus habens parietem intermedium censeantur tũc duæ domus, & nõ vna, dato quod in pariete sit porta, per quam itur de vna ad aliã, vt hic dr̃, quod no. in l. si quis duas. ver. quod & in ędibus. ff. cõia prędiorum, & quia domus constituitur ex parietibus & tecto, & ibi dicitur, no. in l. si domus. ff. de leg. j. introitus ergo per eãdem portam non facit rem, ad quam datur ingressus, coniunctam illi per quam fit acces. dici eandem, sed diuersam, si paries diuidit istas res, quod inducit Domi. vt si porta domus sit in vna parochia, & totum residuum domus sit in alia, quod illi debeat solui canonica portio, & non vbi est porta, de quo vide in c. cum qui. ī. de sepul. eod. lib.

4 † In glo. 1. ibi si. vide in capi. non oportet, de consec. dist. 1. & licet non consecrata dicatur[a] basilica, tamen ecclesia vocatur, vt in c. si. hic alle. & de consec. dist. 1. ecclesiam. sed non proprie, vt dicit glo. hic, & vide in ca. penul. ī. de immu. ecclesiarum. & de pluribus varijs nominib. ecclesiæ hic per Archi. & Ioan. And. & per gl. in c. fin. ī. ne pręlati vices suas. In glo. 2. ibi, quantum in eis, vt est expressum j. q. j. quod quidam. in fi. ad idem 49. dist. c. fin. in prin. & ita intelligi debet 81. dist. oportet. in fi. secundum Io. An. hic, & hoc idẽ voluit Arch. in c. ecclesijs. de conse. dist. j.

5 † In glo. 1. ibi, fuit occulta. idem tenet Host. & Docto. in c. fi. ī. eo. vbi concludit, ꝙ licet pollutio,[b] quæ fit in somnis, possit ipsum esse peccatũ, vt est tex. & glo. in c. si testamentum. 6. dist. tamen non violat ecclesiam, & idem de pollutione nocturna occulta, de quo ẽt per Archi. in d. c. ecclesiis. In glo. in ver. sanguinis. ibi, casu. idem si in ea quis facit minutionem sanguinis, secundum Io. And. minutio sanguinis vel sanguis exiret de naso casualiter, ſm Do. & idem si moriatur quis in ecclesia casualiter ex se, aut ꝑ lignum vel lapidem cadentem, vt no. in d. c. ecclesiis. hic alle. & idem si se defendendo quis alium ibi interficiat, quia tũc sanguis non est iniuriosus, cum liceat uim vi repellere, ut in l. ut uim. ff. de iusti. & iure. & facit cle. 1. de homicidio. secũdum Io. Cal. dicentem tñ, ꝙ tutius est, ꝙ fiat reconciliatio, ar. c. ad audiẽtiam. ī. de homi. & ita tenet Io. And. in c. proposuisti. ī. eod. Si tñ homo sanę mentis seipsum occidat, uel irato animo se uulneret cum sanguinis effusione in ecclesia, tunc debet fieri reconciliatio, si hoc est publicum, ſm Io. An. & no. in c. si quis occiderit. 60. dist. in gl. tunc aũt ea processione debebit eccl̃a recõciliari, si est magna effusio sanguinis, secus si modica, ut patet ex uerbo effussione, hic in tex. ꝙ abundantiã significat, ut in c. reuertimini. 16. q. j. & per gl. in uer. effundendi. in cle. ne Romani, de electione. imo si ex alio uulnere facto in ecclesia exiuerunt aliquæ guttæ sanguinis, non esset necessaria recõciliatio, per no. in c. ligneis. ī. eo. & ꝑ glo. in c. cum illorũ. ī. de sent. exc.

c Et sic propter effusionem modici sanguinis[c] non polluitur ecclesia, quod est no. ad statutum, ideo dicebat Bal. in l. si ꝓdiũ. C. de ędil.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Dicatur basilica. Adde c. 1. & ibi Doct. de reli. do. Card. Zab. in c. cum ex eo. in fi. de pœnis & remis.

b Nic. Supe Pollutio, quæ fit in somnis. Adde c. omnes accusationes. 32. q. 7. sanctus Tho. in 4 sen dist. 9.

c Vinc God. Effusio sanguinis qua dicatur. Fely. in cap. cum illorum. colum. 3. in fi. de senten. excommu. Angel. Aret. in tracta. malefic. versiculo, san_uis el secondo.

dc ædil.act.quod ſtante ſtaturo, quod ſindici teneantur denunciare percuſſiones ſanguinolentas, quod vbi eſſet modica cutis ſciſſura denunciandum non eſt, & idem ſi diceret ſtatutũ, ꝗ de vulnere facto in platea ſit pęna manus, quia pro paruo vulnere non haberet locum talis pęna per prædicta ſm Bald.ibi ꝑ prædicta. & quia dixit glo.ſing.in d.c.cum illorum, ꝗ ſi dubitaretur an effuſio ſanguinis ſit modica, vel magna, ꝗ hoc totum iudicis arbitrio relinquitur, de quo ibi per Docto.in ead.gloſ. ibi, necne.facit l.qua actione.§.caſuum.ff.ad l. Aqui.& idem tenet hic Ioan. Andr.& Archid.in d.capit. eccleſijs, & procedit hoc in homicidio, ſed pro alio vulnere vel alia iniuria corporali ſine ſanguinis effuſione non polluitur eccleſia, ſecundum Hoſtien.& Docto.in d.cap.propoſuiſti.licet in aliquibus locis ſit conſuetudo, vt fiat reconciliatio ad terrorem. & facit quod
6 notat Ioan. And.in c. aqua. ꝫ. eod. † In ead. glo.ibi, ſecus econuerſo.& idem Io.And.per no. in l. huic ſcripturæ.ff.ad l. Aqui. & no.ex glo.quod locus facti vulneris debet attendi, nõ locus mortis vel effuſionis ſanguinis.& vide in l.illud.ff.ad l.Aq. qđ facit ad no per Docto.in c.ſio.ꝫ.de fo.compe.& per Barto.in l. quod ait.ff.de adul.& in l.libellorum.ff.de accu.& in l.z.§.ex incendio.ff.de incend.rui.nau.& per Bal.in l.j.C.vbi de actione. In ead.glo.ibi,ſuper tectum.idem ſi ſub eccleſia, vel in cella, camera, vel ſpelunca ibi ſita quis interficiatur.ad hoc quod no.in c.a.ꝫ.de offic.deleg.eod.lib.& in c.is cui.j.de ſenten.excom. ſe-
7 cundum Io.And.& no.ex hac glo.†Primo, quod vulneratus in tecto non videtur in domo vulneratus.facit quod no.per Bart. in l.terra.§.hic ſanamus.ff.de leg.1.& in l. item apud.§.conuicium.ff.de iniurijs. & in l. j. ff.de cloacis.& quod no.in clemẽ. j.ꝫ.de pœnis.circa princip.Secundo no.quod non debet attendi locus, vbi eſt vulnerans, ſed vbi eſt vulneratus, quando loca diſtant inter ſe, de quo no. in regu.in obſcuris.j. eod.lib.& per Bar.in d.l.libellorum.& per Bal.in l.1.C.vbi de poſſeſſione, & per Docto.in d.cap.fina.ꝫ.de foro compe.In ead.glo. idem tenet Archid.in d.cap.quamuis.& in d.cap.eccleſijs.In gl.in verbo ſeminis.ibi,32.diſtinctio,quoniam.ſed certe tex.ibi facit pro opinio.prima, quam tenet hic Archidia.quia licet non debeat ibi reddi, ſi tamen reddatur, non eſt fornicatio vel adulterium, vt in c.ſi motum.de conſe.diſt.1.in c.apoſtolis.33.q.4. vt hic plene per Archidia. & facit quod no. Ioan. And. in c. quoniam.ꝫ. de coniug.leproſorum.ſecundum Lap.qui idem videtur tenere.Sed licet Hoſtien.ꝫ.eo.in c.fin.ponat hoc pro dubio, tamen Ioan.And.tenet ſe cum glo. hic, quia exigere debitum in illo loco eſt demeritorium, & ita ſequitur hic Domi. vt hic plene per eum.In glo.in ver.pollutio.in fi.vide hic pleniſſimè ꝑ Lap. in ſua alleg.83.vbi pleniſſime tractat de eccleſia vel cęmiterio, vbi eſſent ſepulta cadauera infidelium, & quid vbi eſſent ſepulta cadauera infantium non baptizatorum, & quid de muliere quæ decedit prægnans.& ibi no.vide hanc materiam per
8 Docto.in c.conſuluiſti.hic alle.†In glo.fin.in fi. Quid autem ſi in porta poſita in medio fiat iniurioſa ſanguinis effuſio, an vtrunque cęmiterium erit interdictum, & videtur quod ſic, ar. l.arbor. ff. cõi diuidun. & l.pe.ff.pro ſocio.ſed ꝗ nõ ambo, ſed illud cui magis accedit pollutio, intelligat pollutũ.facit qđ no. in l.quæritur.ff.de ſta ho.Et quod neutrum, facit l.duo ſunt Titij.ff.de teſt.tute.ſecundum Io.And.dicentem ſe audiuiſſe fuiſſe terminatum id cęmiterium dici violatum, cuius gratia porta vel paries facti fuerunt, quaſi ſit ipſius acceſſio, ſicut in ſimili dicitur de auro & gemmis, in l.ſi non ſint.§.pen. & ſi.cum l. ſequen.ff.de auro & argen.leg.ſecundum Io.And.qui per prędicta dicit, idem eſſe dicendum de porta eccleſiæ, ſi in ea fiat talis iniuria, ſecundum Ioan.And.quod intelligit Imo.quando infra clauſuram oſtij verſus eccleſiam facta eſt pollutio, ſecus ſi in parte, quæ eſt extra verſus locum vacuum extra eccleſiã, arg.no.per Bar.in l.z.ff.de cloacis.vt hic per eum.& Domi.concludentem, ꝗ aut talis iniurioſa effuſio ſanguinis eſt commiſſa in porta, ſed ex parte magis inhærente exterius, & non dicitur violata eccľa, aut ex parte magis inhærente interius, & tũc dř violata, ar.d.l.quæritur.ſecundum Domi.& idem ſi effuſio fieret in porta exiſtente infra duo cęmiteria, vt illud dicatur violatum, cui magis adhæret effuſio. Si vero eſt commiſſa in medio portę, & tunc conſiderari debet cuius cauſa porta & paries fuerint facti, vt ſ. per Ioan. And. In dubio vero ſi non poteſt hoc apparere, vt quia porta pariter participat de vtroque, & tunc vtrunque cęmiterium erit violatum, argum. d. l. arbor. & facit quod not. in l. iuris peritos. §. cum oriundus. ff. de excuſa. tutorum. & in capitu.poſtulaſti. ꝫ. de foro competen. & in capit. ſuper eo. ꝫ. de parochiis. & quod not.in capit.ad audientiam. de homicidio.

De reliquijs & veneratione ſanctorũ. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ordines dignitatum ſunt etiam in cælo.*
2 *Apoſtoli dicuntur athletæ.*
3 *Epiſcopus non poteſt inducere aliquod feſtum in ſua diœceſi alicuius ſancti non canonizati per Papam.*
4 *Credo an debeat dici in magna miſſa in feſto quatuor Doctorum principalium eccleſiæ.*

CAP. I.

GLorioſus. Primo ponit exordium de diuina prouidentia, quæ digniores extollit. Secundo ponit imitationem eccleſiæ militantis, ibi, ſic & alma.& hęc ſecũda tria facit. Primo commendat apoſtolos, & euangeliſtas. Secundo ibi, idemque, ponit præteritam promiſſionem eccleſiæ circa ipſorum excellentiã. Tertio ponit ſuam additionem de feſtis illorum ſub duplici officio celebrã-
1 dis, ibi, uos itaque.†No.primo ibi, potioribus &c. quod etiam in cęlo ſunt ordines dignitatum. de quo in c.ad hæc.79. diſtin. & licet ſit vna vita ſanctorum, tamen ipſis ſanctis in cęlo ampliora præmia tribuuntur, qui ex bonis operibus plus promeruerunt, vt hic dicitur. Secundo no. ibi, ſic & alma, quod eccleſia militans ſequitur veſtigia Dei & eccleſiæ triumphantis, quia omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio, vt hic dicit, & ſ.de electione. ſignificaſti.
2 † Tertio no.ibi, athletas. [a] quod
a apoſtoli vocantur athletę, ſic de conſec.diſt. 5. ne tales. in fi.& ponitur pro forti milite, ſeu pugnatore. & dicitur quaſi fortis ad lethum, i. ad mortem, vt C.de athletis.l.1.lib.10. Quarto no. ibi, Docto.eccleſiæ, de quatuor Doct. eccleſiæ, & quis iſtorum alteri proponatur, & in quo, vide glo.ordi.in cap. vt veterum.9. diſt.dicentem quod in moralibus Grego.exceſſit alios, Hieronymus in hiſtoriis & tranſlationibus.Et Auguſt.in diſputationibus & ſententiis.& vide in c.de libellis.20.diſt. vbi Hieronymus pręponitur Auguſtino.Quinto no.ibi, ſacerdotij prædictũ titulo, quia videretur hoc debere intelligi de titulo ordinis ſa-
b cerdotalis, nam titulus [b] dicitur multis modis, & iſte eſt vnus de illis, vt per gloſ.in cap.dudum. el 2. ꝫ. de electio.& ꝫ.de officio archipresby.cap. vltimo, in gl.2.Sed certe videretur, quod iſte tex.poſſet intelligi de titulo Cardinalatus, vt ſic probetur
c hic quod Hiero.fuerit [c] præsbyter Cardinalis, & ita etiam uoluit glo.16.q.1.§.nouarum.uerſic.hoc idem.& 2. q. 7.quamquã. & ſequitur hic Ioan.And.dicens, quod habuit titulum ſanctæ Anaſta.ut hic per eum. Item ex ordine literæ hic Epiſcopum præponi pręsbytero Cardinali, quia quilibet Epiſcopus eſt ma-
d ior pręsbytero [d] Cardinali, & ei eſt præferendus. & ita dicit gl. no.in d.c.quamquam.intellige de Cardinali non Epiſcopo, ut dicit Io.An.in c.cum apoſtolus.ꝫ. de cenſi. et uide per Hoſt.in c.eccleſia.ꝫ.de elec.ideo dixit glo.no.in c.in nouo.21.diſt. quod omnis Epiſcopus dicitur eſſe par ipſi apoſtolico quo ad ordinem & conſecrationem, licet Papa ſit maior omnium in adminiſtratione. Vlti.no. quod ad ſolum Papam ſpectat diſponere, quæ feſta debeant celebrari ſub duplici officio. In gloſ.2.in fi.no.glo.ponentem, qui fuerunt 12.Apoſtoli, & de eorum nominibus.In ead.ibi, Iudas Iaco.iſte uocatur Thadęus, & de his
3 omnibus habetur Lucę,6.†In glo.mag.in fine.tene menti glo. ordi.ex qua habetur primo, quod Epiſcopus non poteſt in ſua diœceſi inducere celebrationem feſti alicuius ſancti non canonizati per Papam, & idem tenet glo.in cap.fina.ꝫ.de feri. Secundo habetur ex gloſ. quę requirantur ad hoc ut dicatur eſſe miraculum.& uide plene per Archid.1.q.1.teneamus.& in cap. nec mirum. 26. quæſtio. 5. Tertio habetur, quę requirantur in
4 canonizatione alicuius ſancti.†In glo.fina.in fi.an autem in feſto quatuor Doctorum debeat in miſſa dici Credo. & uidetur quod ſic, ſicut in feſto apoſtolorum et euangeliſtarum, licet in rub.miſ.hoc non ponatur, nam illa rub.fuit facta ante iſtam conſtitutionem, ſecundum Domi.

ADDITIONES.

a Nico.Supe.Athletas. Adde quid ſit athleta. vide in l.athletas. & ibi gloſ. ff. de his qui no.infa.
b Nico. Supe Titulus dicitur multis modis.Adde c.clericus.2 q.1 Archi.in c.ſi quis diaconus.50.diſt.
Vin God Tituli multiplicatio in eodem beneficio ad cautelam vtilis eſt, Fely. in c.in noſtra col 2.de reſcrip.
c Nic.Sup.Fuerit præsbyter Cardinalis.Adde Lud.Ro.conſi.524.inci. Vos eſtis lux mundi.Io.de Ana.in c.ad deliberandum.de iud.
d Nic.Sup.Præsbytero Cardinali.Adde Abb.in cle.1.de exceſ.præla.Card.Zaba. in c.eccleſia. el 2.in §.s.oppo.de elec.

De immu-

De immunitate ecclesiarum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Ecclesia Romana est magistra & tutrix aliarum ecclesiarum.*
2. *Ecclesia & ecclesiastica personæ sunt immunes a talijs & exactionibus.*
3. *Collectis quãdo licite imponitur personis ecclesiasticis pro rebus, quas possident, an tunc tenentur soluere collectas etiam pro rebus, quas posside̅t extra territorium imponentis.*
4. *Feudum si deueniat ad ecclesiam, an efficiatur liberum.*
5. *Laici non possunt cogere personas ecclesiasticas dimittere aliena bona licite acquisita.*
6. *Munera quædam sunt personalia, quædam realia, quædam mista, & quæ sunt illa, singulariter declarat.*

Adde ad idem nu.7.

CAP. I.

Quia. Primo recitat grauamina in genere. Secũdo in specie ibi, sanè. Tertio puidet contra talia, ibi, volentes. 1 †No. 1. q ecclesia Romana non solum est mater & magistra aliarum ecclesiarum, vt in c. fi. ꝫ. de so. cõpe. & caput, vt 22. dist. sacrosancta, in fi. sed etiã curatrix & tutrix, vt hic, quod facit vt agere, & defendere possit quaslibet ecclesias, de quo in c. fi. ꝫ. de succes. ab intes. Secundo nota, Papam posse constitutionem facere, & ius dicere ꝯ laicos inferentes molestias ecclesijs, & personis ecclesiasticis, facit quod no. in c. cum venissent. ꝫ. de iudi. 2 †Tertio no. q tam ecclesiæ quã psonæ ecclesiasticæ sunt immunes a talijs & collectis, & alijs exactionibus laicorum etiam pro rebus patrimonialibus, de quo j. & in c. fin. j. eod. quod facit, vt fratres tertij ordinis sancti Fran. cum sint personæ ecclesiasticæ, vt per gl. in cle. cũ ex eo. de sen. exc. Et idem de fratrib. qui dicuntur milites gaudẽtes, vt per Bal. in l. super. §. quibusdam. ff. de iure immu. licet non sint clerici, tamen habeant immunitatem a datijs & collectis, ſm Pe. de Anch. & Bar. in d. §. quibusdam. 3 †Quarto no. ibi, etiam si ipsæ ecclesiæ &c. ar. q quando collecta vel onus licite imponit̃ personis vel ecclesijs intuitu rerum, seu pro rebus, tenent̃ tunc soluere etiam pro rebus, quas habent extra territorium imponentis collectam, vt hic per Io. And. dicentem, q aut sunt onera realia seu prædialia, vt sunt tributa, vel decimæ prædiales, & hæc soluenda sunt in locis, vbi sunt ipsa prædia sita, ar. l. forma. ff. de censi. & in c. fi. ꝫ. de parochijs. quod maxime procedit, quã domini ipsorum prædiorum sunt diuersarum diœcesum, vt ꝫ. de deci. cum sint. facit l. qui in aliena. §. fi. de nego. gest. Si verò sunt onera realia vel personalia ipsarum ecclesiarum, vel personarum, non prædiorum tantum, vt sunt procurationes legatorum, fructus primi anni, decimæ personales, & similia, cũ illa non sint onera realia, sed imponuntur ecclesijs vel ecclesiasticis personis pro ipsis rebus, & hæc sunt soluẽda in locis, vbi sunt ecclesiæ vel personæ ecclesiasticæ, & in istis habenda est ratio prædiorum existentium etiam extra, cum accessorium sequatur naturam principalis, secundum Ioan. An. & ita videtur velle Fed. in suo consi. 146. secundum Lap. hic, & Pau. in cle. j. in ver. teneantur. de iure pa. secundum Do. hic, quod intelligit hic Bal. primo, si hoc fiat auctoritate eius qui disponere posset de accessorio, vt in l. cũ vous. §. is qui. ff. de bo. auct. iu. Secũdo, quando ipsa onera vel collectæ imponuntur expresse ipsis personis vel ecclesiis pro rebus, quia tunc attenduntur bona vbicunque posita. Sed si imponantur incolis vel ecclesiis simpliciter, tunc impositio erit nulla, & ipsa persona attrahet ad se rẽ, non econtra, vnde in dubio videtur imposita collecta psonis pro rebus, & tñ debet soluere ecclesia in vna diœcesi, q̃tum solueretur si omnia bona haberet in eadem diœcesi, sicut cõ, si onus imponerẽt diœcesanis ecclesiis, ipsa ecclesia non diœcesana nihil solueret pro rebus, quas habet in alia diœcesi, vt in l. rescripto. §. sciendum. ff. de mu. & ho. ſm ipsum Bal. de quo etiã ibi plene per Bar. in eius repe. In glo. in ver. temporale. in fi. de pluribus speciebus dominorum temporalium & officialiũ vide hic per Io. And. 4 † In glo. in ver. Franciæ. idẽ sequunt Doc. In gl. in ver. bonorũ. in fi. adem Arch. hic per c. accusa. §. si vero. in fi. j. de heret. & 23. q. 8. hinc datur. & c. tributum. & qđ no. Inno. in c. verum. ã. de so. compe. & idem tenet glo. in c. 1. hic alleg. & Io. Mo. hic, arg. l. qui tabernas. ff. de ꝯhẽ. emp. & dicit, q habens allodiũ in feudũ, si donat illud ecclesiæ, res debet censeri libera, postq̃ deuenit ad ecclesiã, nisi de gratia ipsius ecclesiæ res daretur in feudum, vt in Authẽ. de pa. iui. fir. in fi. vnde dicit, q ista debent intelligi de allodiis, non de censitis, quæ per mortem possidentis reuertuntur ad dominum, quia cũ ecclesia nõ moriatur, vt in c. si gratiose. ꝫ. de rescri. eo. lib. sine pıudicio dñi res in ecclesiam transferri non posset. de quo Io. And. remittit ad no. per Spec. in tit. de loca. §. nunc vero aliqua. ver. 97. & ver. 164. cuius dicta refert hic Lap. Quid autem si ad ecclesiam trãsferatur res, an teneatur pro illa soluere collectas hic per Archi. referentem dicta Spe. in ti. de cleri. coniug. ver. ad hmôi. & concludit q cum descriptio, quæ fit pro solido & libra, non sit perpetua & certa, sed mutetur ſm varietates locorum & negotiorum imminentiũ, vt dicit sępe Bononiæ fieri, non vr̃ tale onus durare postquam res peruenit ad personam priuilegiatam, vt in c. 1. ꝫ. de iure pat. eo. lib. & ita dicit hic Archi. esse tenendum, & ita residet hic Io. And. & idem consuluit Bar. in suo cõsi. qđ inci. Punctus quęstionis est talis, quia hmôi collectæ non sunt reales, sed imponuntur ratione personæ pro ipsis rebus, & sic non ligant non subditos, vt in d. §. sciendum. Non obst. iura in contrarium, quia loquuntur in prædiis tributariis, & idem tenet Bal. in l. placet. C. de sacrosan. eccle. secundum Ino. & Do. hic idem tenentes. Idem etiam sequitur do. Anto. in c. fin. ꝫ. de vita & hone. de quo ar. vide ibi per Imo. & alios Docto. & per Bar. in d. §. sciendum. & per Bal. in l. fi. C. sine censu vel reliqu. & plene no. per Inno. & Doct. in c. non minus. ꝫ. eo. tit. 5 † In gl. fi. in prin. no. iuncto tex. quod clerici & personæ ecclesiasticæ non possunt cogi per laicos ad dimittendum & alienandũ bona licite acquisita, idem tenet Bal. in auth. hoc ius. C. de sacrosan. eccle. imo etiam nec ad ponendum extra manum suam, & dicit hic Ioan. Andr. esse differentiam inter alienare, & extra manum suam ponere, cum sit latius quam præcedens, vñ emptor domus prohibitus illam extra manum suam ponere, non poterit alii illam commendare, vel seorsum concedere, ar. l. 1. in prin. ff. depo. licet alium ibi possit secum recipere, arg. l. 4. ff. de vsu & habi. de quo per Cy. in l. fi. C. de re. ec. nõ alie. & ibi Bal. hoc videtur velle. & vide per Bar. & Bal. in l. manumissiones. ff. de iusti. & iu. In ead. glos. in fi. hæc autem allegatio fuisset bona contra laicos, secus contra clericos, qui eis non subsunt. Et vide per Barto. in l. is cum quo. ff. de aqua plu. arcen. vbi ponit, an cedendo rei uel uolendo habere ipsam rem pro derelicta liberetur quis ab obligatione, qua tenetur occasione ipsius rei, & vide per Spe. in ti. de feudo. §. quoniam. ver. 29. & in tit. de censi. §. nunc autem videndum. ver. item pone. & per Bal. in l. cum fructuarius. ff. de vsufr. 6 †Et conclude, quod bonorum quædam sunt personalia, quędam realia, & quædam mista. Primo casu sunt illa, quæ exhibentur personali obsequio sumptibus tamen alienis, & absque arrogatione prupsit patrimonii, secũdum Inn. in c. non minus. ꝫ. de immu. eccl. & Bar. in d. l. prǽscripto, & ad talia personalia tenẽt incola, vt in l. incola. ff. ad muni. & etiam ciuis in loco, in quo est ciuis, licet alibi domicilium sortiatur, vt in d. l. incola. vt sequitur Barto. in d. l. rescripto. Sed ecclesiæ, clerici, vel personæ ecclesiasticę talia subire cogi non possunt. vt videtur hic velle Pe. de Anch. referendo Ol. l. quod procedit non solum si sint sordida, vt d. l. placet. de sacrosan. eccle. & d. c. non minus. & ibi per Inn. sed ẽt si non sint sordida, vt in l. generaliter. C. de epi. & cle. & ꝫ. ne cle. vel mo. c. sed nec procurationes. quod licet sit regulariter verum, tamen fallit, primo quando esset onus custodiæ ciuitatis, cum ad tale onus clerici teneantur, quando ciuitas est de temporali iurisdictione ecclesiæ, vt nu. in c. peruenit. ꝫ. eo. ne. & per do. Flo. in c. q̃. q̃. ꝫ. de censi. eo. lib. Secũdo fallit, qñ esset onus extraordinariũ tendens ad pietatem, vt l. ad instructionem. C. de sacrosan. eccl. & ita etiam potest intelligi d. c. peruenit. ſm Inn. ibi. Tertio fallit, qñ esset onus extraordinarium tendens ad publicam vtilitatẽ, cum tunc cogantur id subire consulto prius Romano pontifice, vt in c. aduersus. ꝫ. eo. vt no. do. Ant. in d. c. non minus. & dic vt ibi plenius no. de hoc. Quarto fallit, quando ecclesia vel clerici haberent possessiones a principe, cum tunc teneantur ad personale, vt angaria, & perangaria, vt no. in d. c. non minus. p Ion. & ibi per do. Ant. dicentem, q ista ecclesia vel clerici non poterunt cogi per iudicem secularẽ, sed p ecclesiasticũ, vt in c. si diligenti. ꝫ. de fo. cõpe. 7 †Secundo casu qñ munera vel onera sunt realia mere, & tunc aut talia onera non fuerunt imposita, anteq̃ res peruenerit ad ecclesiam, & postea imponi nõ poterunt p laicos ipsis reb. vt patet ex hoc tex. & hoc ẽt voluit Bal. in d. l. placet. & in l. fi. C. sine cẽ. vel reliq. aut fuerunt imposita anteq̃ peruenirent prædia vel res ad ipsam ecclesiam, & tunc aut ipsa onera realia fuerunt imposita rebus, non allodiis & liberis, vt emphyteuticariis, vel feudatariis. Et ad talia onera tenenẽ non solũ laici, sed ẽt ecclesiæ, & personæ ecclesiasticæ, ad quas perueniunt tales res talibus onerib. annexę ſm naturã ipsarum rerum, vt l. quam constitui. ff. de ser. urba. prædior. ſm

do.Flo. hic, quod verum est, nisi natura emphyteusis vel feudi repugnet, quia tunc ad ecclesiam non transirent, vt sentit hic Io.Mo. hoc voluit Bal. in auth. item nulla C. de epi. & cle. per l. de quibus. ff. de legi. de quo per Spe. in d. §. nunc vero. versi. 44. Aut ipsa onera realia fuerunt imposita allodijs, i. rebus liberis, quæ pertinent ad possidentes quo ad dñium & proprietatē, vt sunt tributa, quæ indicuntur singulis annis, vt no. in d. l. rescripto. §. fi. vel decimæ prędiales, & talia onera prædialia debent, vt indictiones, vt C. de anno. & trib. lib. 10. & indicuntur possessoribus & non municipibus, & sic forensibus, vt d. §. fin. vbi hoc vř velle Bar. & Bal. in l. fi. C. sine censu vel reliqu. & hęc solui debent vbi sunt sita prædia, quibus sunt imposita, vt l. forma §. si vero. ff. de cēsi. & ī. de parochijs. in c. fi. & ad talia onera realia tenentur non solum laici, sed & ecclesiæ & ecclesiasticæ personæ, ad quas tales peruenjunt, vt vult gl. hic, & vt no. C. de anno. & tribu. l. fi. & p Bar. in d. §. fi. ad hæc, l. iubemus nullā. C. de sacros. ecc. & l. de his. C. de epi. & cle. gl. in l. fi. C. sine cēsu vel reliqu. & in l. fi. §. patrimoniorum. ff. de mune. & hono. quod procedit, quādo talia onera imposita fuerunt a lege vel principe statuente, vt no. in rubri. C. de anno. & tribu. sm Bar. in d. l. fi. imo & si quilibet ciuis & comitatensis donasset bona sua cōmuni, & postea possessiones suas recepisset a cōi sub tributo, & annuo censu collectarum, vt no. per Bar. in d. §. fi. in lec. imo & si fiat statutū in ciuitate, quo disponat, q oīa prędia sint tributaria, & affecta onere tributorū pro collectis imponendis, cū & tunc ecclesiæ teneant ad ista tributa & collectas, si postea ad eas talia bona perueniant, vt voluit Bar. in d. §. fi. dicens probari ex dicto Inn. in c. postulasti. ī. de so. cōp. dicens & hoc procedere salua cōstitutione sanctæ matris ecclesiæ, vt ibi plenius per eum, cuius dicta refert hic Pe. de Ancha.

S V M M A R I V M.

1. *Dictum generaliter videtur esse dictum singulis, quando actus ad singulos pertinet.*
2. *Sententia an veniat appellatione p ocessus.*
3. *Parlamenta non debent fieri in ecclesijs.*
4. *Tutor vel curator an possit dari in ecclesia.*
5. *Confessio facta coram iudice seculari in ecclesia, an valeat.*
6. *Iuramentum an possit præstari in ecclesia.*
7. *Testes an possint examinari in ecclesia.*
8. *Arbitratores & amicabiles compositores, an possint procedere in ecclesia.*
9. *Constitutio dicitur pęnalis, quando annullat processum & sententiam ratione prohibitionis.*

C A P. II.

DEcet. In ecclesijs dato humili ingressu dēt orationibus insisti, exclusis clamoribus, seditionibus, & concilijs laicorum, & eorum publicis parlamentis, & varijs colloquijs, & iudiciorum strepitibus, & maxime criminalibus, quæ oīa ordinarij locorū exequi debent, & pcessus & sniē secularium sunt nullæ in ecclesijs habitæ, & cōtrafacientes puniri debent. h. d. sm Do. No. 1. nomē Iesu Christi oīa alia nomina excedere, & extollendum esse spāli [1] reuerentia, & rōnem hic vide per Io. And. † Secundo no. ibi, singuli singulř iuncto tex. ī. q gñaliter dictum singulis dictum vř qñ actus ad singulos pertinet. facit quod no. in c. sedes. ī. de rescri. eod. lib. & in c. si snia. j. de sen. exc. & sic cō, qđ in singulari dictum est, oēs respicit, 41. dist. miramur. sm Io. And. & no. ī. de exces. præla. ca. nimis. Tertio no. ibi, testantur, q per signa exteriora probantur interiora, sic Inst. de rerum diui. §. gallinarum. secundum Io. And. Quarto no. ibi, ne vide &c. arg. q in ecclesia sit potius orandum, quam in alio loco, sm Io. Mona. & vide hic per Archi. ponentem de oratione per modum summæ, de quo & per gl. ordi. in ver. orationes. in cle. 1. de reliquijs & ven. sanctorum. Quinto no. ibi, omnis in eis, q in ecclesijs & earū cæmiterijs iudicium seculare exerceri non pōt, nec aliqua causa secularis quæcunque sit, siue criminalis, siue ciuilis, siue parua, siue magna, vt patet ex verbo vniuersali, omnis, secundum Io. And. cuius dictum no. hic Do. pro priuilegijs vel statutis, in quibus datur ptās cognoscendi de oībus causis, quia comprehendunt quæcunque causæ sint, qđ appellatione causę comprehenditur criminalis & ciuilis, siue parua, siue magna, vt hic [2] patet. † Vlt. no. ibi, snia. q appellatione processus [a] non venit snia, de quo in c. qm ō. ī. de prob. & est hic casus, in quo tōnc loci non valet processus & snia, de quo per Spe. in ti. de prolatione sniæ. §. iuxta. ver. item est nulla, vide in l. cū sniam. C. de sen. In glo. in ver. peccatis. in fi. vide hic per Archi. & Io. An. ponētes quid sit pactum, de quo de pę. dist. 1 si pactum. In gl. in ver. vel in fi. Idem habetur in capit. extirpandæ. ī. de præben. & in c. fi. ī. de consue. secundum Ioan. And. & sic no. quod vbi ista alternatiua, vel, iungitur cum vna qualitate tantum, non stat alternatiue, sed electiue. ad hoc glo. 31. dist. eos. secundum Do.

[3] † In glos. in ver. parlamenta. quod procedit, siue sit vniuersitas scholarium, siue clericorum, vt hic in tex. ibi, vniuersitatū quarumlibet intellige, quādo vellet ibi tractare temporalia, secus si spiritualia, vel ecclesiastica, quia tunc bene possent in ecclā, vnde possunt clerici facere synodum in ecclesia, & tractare de libertate ecclesiastica, de sta. cle. & reformatione morū in clero & populo. Poterunt etiam scholares ibi magistrari, [b] & similia fieri, quia hoc ecclesiasticum est, & ab ecclesiastica persona magisterium recipiunt, vt in c. 1. ī. de magistris. & quia scientia est res sanctissima, vt l. 1. §. est quidem. ff. de varijs cogn. imo & laici tractare possunt in ecclesijs spiritualia, puta de faciendo festum beatę Virginis, vel aliquam confraternitatem in honorem Dei vel alterius sancti, vel de pace etiam fienda inter laicos, quia hęc non prohibentur eis ex mente huius decreta. sm Io. And. In gl. in ver. secularium. in fi. no. ex gl. iuncto tex. q iudicia ecclesiastica non prohibentur exerceri in ecclesijs, & ita seruatur Florentię in epātu Phesulano, ideo est, q tex. hic non loquitur de iudicibus ecclesiasticis, & ita sequit̃ Bal. in l. nemo apostolorum. C. de sacrosan. eccl. Quid autem si duo iudices simul procedunt in ecclesia, quorum vnus est secularis, alius ecclesiasticus, an valeat processus. Lap. hic, & alij Doct. tenent q sic, pro quo facit c. per tuas. & c. contingit. ī. de arbi. & quod ibi no. Inn. & Host. & facit gl. & quod ibi no. Io. And. & Archi. in c. 1. ī. de iure pa. eo. lib. & in c. si eo tempore. ī. de rescr. eo. lib. & in reg. vnic. j. eo. lib. & in cle. 1. de præbē. Posset tamen dici hoc procedere, qū ipsorum iudicum quilibet habet iurisdictionem insolidū, quia valet tunc processus & snia illius, qui pōt procedere, arg. l. 1. §. 1. quod falso tuto. qñ. s. intendebat procedere sine altero, alias secus esset, vt no. in d. c. cum super. & idem quando dicti iudices non haberent iurisdictionem insolidum, quia tūc processus nō valeret, vt hic in tex. & facit quod no. in l. Pedius.

[4] ff. de arbi. & ibi per Bal. † Sed quęritur primo, an tutor vel curator possit dari in ecclesia. Bal. in d. l. nemo, q sic, qa hoc est qd piū, arg. in l. qui habet. §. quodlibet. ff. de tutelis. & pia negotia non prohibentur ex mente huius decre. vt ī per Ioā. And. ideo est, q manumissio potest fieri in ecclesia, vt in l. 1. C. de his qui in eccle. man. secundum Bal. in d. l. nemo. dubium tamen facit, quia emancipatio requirit auctoritatem et decretū iudicis, ut in l. emancipatione. C. de fi. instru. & in l. post mortem. ff. de adop. & hic in tex. omnis actus iudicialis redditur nullus, vt p bat d. a vniuersalis ī. in tex. in versi. omnis in eis &c. Et ibi per Io. And. & eadem ratione & fortius idem videtur in tutela, vel cura, & maxime si fiat ex inquisitione, vt sic decretum iudicis necessarium in tutela vel cura in ecclesia interponi nō possit.

[5] cogita, & vide per Bal. in l. actus. C. de ferijs. † Secundo quærit̃, an valeat confessio facta in ecclesia coram iudice seculari Lap. hic q sic. per no. per Archi. ... q. si indicante. & per Vin. in c. auditis. ī. de procu. & per Ioan. And. in c. fi. ī. de testi. spo. & maxime, quia confessio non fit coram iudice prohibito, uel nō suo, ut no. per Inno. et Ioan. And. in c. per inquisitionem. ī. de elec. alias secus esset, vt in c. at si clerici. ī. de iudi. secundum Lap. inferentem ex his, quod ualeat confessio facta coram suo iudice etiam extra territorium, licet aliud esset in alio processu. et ita refidet hic Pe. de Ancha. et facit glo. magna circa princip. in l. 1. C. de confe. Tu intelligas, quod ualeat ut confessio extraiudicialis, quia ut iudicialis ualere non potest, cum in ecclesia uel extra territorium sit ipso iure nulla, ut hic, et facit quod not. in capitulo, Romana. §. finali. ī. de foro competen. et per Paul. in cle. dudum. in uer. extra ciuitatem. de sepulturis. et per Bald. et Angel. in l. magistratibus. ff. de iurisdi. omn. iudic. et in l. diuus. ff. de custo. reorum, et ita uidetur uelle glo. sing. in l. iubemus. in fine. C. de libe. causa, dum loquitur de confessione facta coram iudice, tamen non in forma iudicii, quia non ualet tunc ut iudicialis, ut ibi per glo. et Baldum. Posset tamen saluari dictum Lapi, dum loquitur de iudice extra territorium, quando ille esset talis iudex, cuius iurisdictio posset prorogari, quia tunc ualeret confessio facta coram eo tanquam coram iudice, in quem esset prorogata iurisdictio, ad hoc quod nota. per

[6] Angel. in l. prima. † Tertio quæritur, an iuramentum possit præstari in ecclesia. Bartol. in l. nemo. concludit, quod discepta-

ADDITIONES.

a Nic Sup. Appellatione processus. Adde c. prudentiam & ibi Doct. de offi. dele. c. præsentata. in fi. de testi. & in l. 2. C. vt li. pen.

b Nic. Supe. Scholares ibi magistrari. Adde Archi. in c. in oratorio. 42. dist.

disceptatio fit, an sit iurandum vel non, cum sit actus iudicialis & contentiosus, in ecclesia fieri non potest, & ita sequitur ibi Bald. Sed postquam fuit facta disceptatio & deliberatio in iudicio, tunc iuramentum partis poterit in ecclesia præstari, ex quo non est actus contentiosus, facit tex. no. in l. generaliter. in fi. C. de reb. credi. vbi dicitur, quod iuratur super altare, & sic in ecclesia. ad idem tex. in c. habemus. 22. q. j. Sed de iuramento testis Bald. ibi dubitat, ex quo debet præstari iudice sedente pro tribunali, quod fieri non potest in ecclesia, vt hic in tex. residet tamē ibi Bal. quod possit, cum iuramentum sit actus spiritualis & religionis, vt in l. 2. ff. de iureiu. & facit c. mulieres. ꝫ. de iudicijs. eo. lib. & idem tenet hic Domi. & Bal. in d. l. generaliter. in fi. maxime subsistente causa, vt quia talis est mulier, & alibi non est ei honestus locus. Tu aduerte, quia prædicta possent
a procedere in iuramento [a] non iudiciali, sed in iudiciali nullo modo hoc videtur, per huoc tex. vbi prohibetur omnis actus iudicialis, vt ꝫ. per Ioan. Andr. in ver. omnis, & quia iuramentum est de processu, vt in d. c. quoniam ꝫ. etiam si fieret alteri commissio iuramenti per iudicem, vt in cle. j. de offi. dele. cum tunc committatur iurisdictio, vt ibi no. quia actus iurisdictionales, & omnis actus, qui est de processu causæ, est ipso iure nullus, vt hic dicitur. Nō ob. ꝙ sit spirituale, q a potest intelligi de alijs iuramētis quam iudicialibus, iudicialia hic prohibentur, licet in se sint spiritualia, alias sequit. quod iudex secularis posset procedere in eccl'a sup cā vertēte in causis iuramētorū, vel licet iuramenta sint spiritualia in se, tamen prohibentur exerceri ratione loci, vt per Ioan. And. in c. j. ꝫ. de consecra. eod. lib. super glo. in ver. feminis. & maxime, ex quo sunt iudicialia, &
7 exercentur per laicos, vt hic in tex. † Quarto quæritur, quid de examinatione ip'orū testium. & dic quod si primo iurauerunt coram iudice in iudicio, valebit examinatio facta in ecclesia, quia trahitur ad locum & tempus iuramenti, secundum Bart. & Bal. in d. l. nemo. & facit glo. in d. clemen. 1. secundum Domi. Sed si iurauit in ecclesia remanet tunc dubitatio supradi-
b cta. Quinto quæritur, quid [b] de citatione. Et dic, ꝙ commissio citationis nō potest, cum talis sit actus iudicis, & de processu, vt no. in d. c. quoniam contra. notificatio vero, quæ fit per nuncium, fieri poterit, cum sit quædam executio facti, & intellige de citatione verbali, secus verò in reali, quæ fit per capturā personæ, quia talis non posset fieri in ecclesia auctoritate iudicis secularis, vt in l. præsenti. C. de his, qui ad ecclesias confugiūt, sm Bal. in d. l. nemo, pro quo etiam tex. in c. inter alia. ꝫ. eo. ti. & ad prædicta facit quod no. Bar. in l. 1. §. nunciatio. ff. de no. oper. nunc. & Bal. in l. fi. C. de ferijs. Sexto quæritur, an valeat prote-
c statio facta in ecclesia. [c] Bal. ꝙ sic, in d. l. nemo. in fi. per tex. in
d auth. si quis. C. de adul. Septimo quæritur, quid in arbitris. [d] & dic, ꝙ eodem modo non valerent eorum processus vel sententiæ in ecclesia, sicut hic dicitur in iudicibus, cum & ipsi veniāt appellatione iudicum, vt 2. q. 6. a iudicibus. facit gl. in ver. iudicis. in c. 1. ꝫ. de confes. eo. lib. quod maxime procedit in arbitris iuris, de quibus in c. ab arbitris. ꝫ. de offi. dele. eo. lib. & idem in alijs arbitris electis ab ipsis partibus, cum sint redacti, & dēant procedere ad instar iudicum, vt in l. 1. ff. de arbi. & eis obstant feriæ sicut iudicibus, sm Spe. in tit. de litis contest. §. restat. ver. nunquid. & no. Arch in d. c. a iudicibus. & ita sequitur hic Lap. & Do. & Bal. in d. l. nemo. & facit l. senatus. ff. de arbi. & quod no. Io. And. in reg. in iudicijs. j. eo. lib. vide tamen gl. & ibi dicta
8 in c. 1. ꝫ. de re iudi. & in ver. iudicio. † Octauo quæritur, quid de arbitratoribus & amicabilibus compositoribus. Lap. hic tenet, quod isti poterunt procedere in ecclesia & sententiare, pro no. per Spec. in tit. de arbitr. §. fin. vers. sed nunquid amicabilis, & idem Domi. hic per dictum Inno. in c. venerabili. ꝫ. de censibus circa medium gl. magnæ. vbi dicit quod factum coram arbitratore, non dr̄ factum in iudicio, idem voluit Inn. in c. Quintauallis. ꝫ. de iureiu. quia eorum snīa est quędam transactio, vt in Auth. vt differ. iud. post prin. & transactio est actus pacis & concordiæ, & potest fieri etiam diebus feriatis in honorem Dei, vt in l. fi. C. de ferijs. & ita sequitur hic Pe. de Anch. & Bal. in d. l. nemo, in fi. dicens no. quod si arbiter, qui potest procedere vt arbiter & arbitrator, fert sententiam in ecclesia, valebit tunc tanquam sententia arbitratoris. facit quod no. Innocen. in c. cum ex officij. ꝫ. de præscip. In glo. in ver. compescant. in fi. no. glo. nec possent ordinarij dare licentiam contra prohibita in hac decretali, cum ipsi sint deputati ad hæc exequenda, non relaxanda. arg. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transac. & hoc nisi vrgens & euidens cā subesset, secundum Io. And. ex cuius dicto no. hic Bal. primo, quod executor datus ad exequendum non potest relaxare. Quod no. hic Domi. quod vbi lex dat Episcopos executores iurium expresse, non possunt Episcopi dispensare contra talia iura. Sed certe Episcopi nullo casu possunt contra iura dispensare, nisi in casibus in quibus reperitur permissa dispensatio, secundum Inno. in c. dilectus. ꝫ. de tēporibus ord. & ibi vide. In glo. in ver. processus. in prin. idem Ioā. Mon. Arch. & Ioā. And. & Bar in d. l. nemo. quod maxime procedit, si contractus tenderet ad spiritualitatem, vel si matrimonium ibi contraheretur, vt in §. quantum. in Auth. quibus mo. naturales effi. leg. secundum Bal. in d. l. nemo. dicentem, quod rustici & alij laici poterunt congregari in ecclesia, & constituere syndicum cum autoritate eorum superioris, cum sit con-
9 tractus, vt hic in glo. & ibi plene per Bal. de hoc. † In ea. glo. in fi. no. ex gl. quod constitutio dicitur pœnalis, quando annullat processum, & sententiam ratione prohibitionis, quia annullatio actus est pœna, vt est tex. no. in l. senatus. ff. de contrahen. empt. & ita sequitur Bald. in l. non dubium. C. de legibus. in 2. charta. de quo tamen vide per Io. And. & Docto. in c. fina. ꝫ. de elec. eo. lib. Sed certe hic imponitur alia pœna, vt per gl. ꝫ. in ver. compescat. & hoc per Domi. Ideo autem potuit hic Papa irritare iudicia quo ad laicos, & iudices seculares, propter iurisdictionem quam habet in loco, & sic in ecclesiā & rōne peccati. facit quod no. in c. quamquam. j. de vsuris. in vlt. gl. secundum Io. And. ex cuius dicto no. hic Bal. quod qui habet iurisdictionem in loco, potest statuere circa omnia quę ibi fiunt. In glo. in ver. acrimoniam. in fi. vel erit pœna arbitrariā, & idem in c. 1. ad fi. ꝫ. de statu regu. eo. lib. sm Ioā. And. & facit glo. luc ꝫ. in ver. compescant.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Quod iuramentum possit præstari in ecclesia, ratio adduci potest, quia iuramentum est obligatio animæ, vt per Cy. & Bal. in auth. sacramenta. C. si aduers. vend. est etiam quædā spiritualis tortura, vt meminit Barth. Soz. in consi. 204 in causa. ver est clare. circa fin. lib. 2.

b Nico. Supe Quid de citatione Adde, an valeat citatio facta ad ecclesiam, vide in c. cantam. de do & contu. c. si. de eo qui mit in pos.

Vin. God. Adde, an valeat citatio nullo expresso loco. Rayn. consilio 152. num. 5. libro 5.

c Nic. Sup. Protestatio facta in ecclesia. Adde Bar. in l. non solum in § morte. ff. de no. oper. nunci. Ioan. Andr. in regula, in generali, de regu. iur. libro 6. in mercuria.

d Nic. Sup. Quid in arbitris. Adde Lanfrancum in tractatu de arbi.

CAP. III.

Clericus. Benedictus in sua extrauaganti, quæ incipit, ꝙ olim. restrinxit hanc decre. ad exigentes tm̄, sed Clemens reuocauit eā in totū cum suis declarationib. ita ꝙ voluit eam haberi pro non facta, vt in sua extrauaganti, quę incipit, pastoralis, quę est hodie cle. 1. j. eo. tit. & vide circa hoc qđ ibi no. in prima glo. vnde circa hanc decre. insistendum non est. & Arch. hic eam non glossauit sm Io. And. licet Io. Mon. sic inter alia dicens, ꝙ si impositio talis fiat non ecclesiasticis personis, sed eorum hominibus, locus erit pęnę huic c. cum fiat fraus legi. sic j. eo. ca. fi. & in c. quam cito. ꝫ. de priuilegiis. & in cle. fi. j. eo. lib. Et ita trāsit hic Domi. sed certe ista decre. in totum est correcta, & reuocata, & habetur pro infecta, vt dicit tex. in d. cle. 1. vnde eius pęna nullo casu potest habere locum, licet ipsi fieret fraus, tunc iit consultum per alia iura, vt patet, non autem per hanc decreta. contrahitur, ac si facta non esset.

SVMMARIVM.

1 *Districtus veniunt appellatione terrarum, & sic interdicta terra intelligitur interdictus districtus.*

2 *Actus solus impetrationis non inducit litis pendentiam.*

3 *Iudex ecclesiasticus se intromittit de iudicibus secularibus impedientibus iurisdictionem ecclesiasticam.*

4 *Statutum strictius loquens in parte narratiua quam dispositiua, extenditur ad comprahensa in parte disponente.*

CAP. IIII.

Quoniam. Primo recitat ad vsum secularium prātum. scđo ibi, nos. statuit ꝫ illum. tertio ibi, si quis vero. imponit pęnā transgressorib.
1 † No. primo ibi, in terris siue districtib. ꝙ appellatio
a ne terrarum [a] alicuius domini veniunt eius districtus, quod facit vt interdicta terra intelligat interdictus eius districtus, sm Domi.

ADDITIO.

a Nicol. Supe. Appellatione terrarum Adde, an appellatione terrarum suarum comprahendantur terræ adhærentes. vide per Barba. consi. 62. incip. Paulus apostolus, in 4. col. in 4.

Vin God. Terra quantum differat à luna, quantus sit circuitus eius, ponit Plinius in libro primo de naturali historia.

Vin God. Et terra a ciuitate separata retinet statuta præcedentia, nisi alteri territorio sit vnita. Ruy. consi. 39. nu. 15. lib. 1.

Domi. Sed certe hic probatur contrarium, cum ista ponantur hic vt diuersa, de quo tamen vide in c.1.§.de postul.præla.& qđ no.in c.cum ad sedem.§.de resti.spoli.& in clemen. ne Romani.§.sane.j.de ele.& in cap.si ciuitas.j.de senten.excom. Secundo nota ibi, sponsæ nostræ, quod inter Papam & ecclesiam cōtrahitur matrimonium spirituale.sic 98. distin. c.1.& ipse Papa est iudex in causa suæ ecclesiæ.sic §.de confirma.vtili.cap.cum dilecta. & de Imperatore no. in l. proxi. ff. de his quæ in testa. delen. Et de Episcopis & alijs prælatis infe. vide per Bal. in l. j. C.ne quis in sua causa.& per Docto. in c. cum venissent.§. de iudi. †Tertio no.ibi, litigantium.iuncto tex. §.quod solus actus impetrationis non inducit litis pendentiam. ad idem clemen. 2.& ibi glo. vt.li. pen. nec etiam inducit voluntatem litigandi, cum ista ponantur vt diuersa, quod inducit Do. vt impetrans rescriptum non possit compelli, vt illo vtatur virtute solius impetrationis.de quo per Docto.in c.ex conquestione.§.de resti. spolia.& per Bal.in l. postquam liti. C. de pac. Quarto no. ibi, alijs quibuscunque.tex.contra id quod dicit hic Dom. volens, quod pęna istius tex. loquentis de impedientibus iurisdictionem ecclesiasticam habeat locum, quando impedimentum præstatur ad finem, vt non litigent coram ecclesiasticis, sed coram iudice laico, alias verò si impedimentum præstetur ad impediendum solum exercitium iurisdictionis ipsius ecclesiastici, puta per friuolas exceptiones, vel inducendo subtiles rationes fauore partis conuentæ, tunc pęna ista locum non habet, arg.c.1o pęnis.j. eod. lib. licet secundum eum contra tales procedi possit secundum formam cap. 1. §.de offic. delega. Sed certe, vt §.patet, habet locum iste tex.qñ præstatur impedimentum non solum ad finem, vt litigent coram secularibus, sed & vt desistant, ex quibuscunque causis hoc fiat, & facit tex. §. in versi.desistere.& in ver.ad desistendum. iusta tamen causa litigandi vnde excusaret a pœna huius decre. cum illa excuset a pœna legis vel statuti, vt in c.1.§.de ele.eod.lib. Quinto no.ibi, iustitiam obtinere.quod verbum cognoscere, & iustitiam facere, includit potestatem dicendi, quod inducit hic Do. pro commissionibus, quæ fiunt, vt quis cognoscat & iustitiam faciat, si tamen alicui committetur audiētia, vel cognitio alicuius causæ simpliciter, an videatur commissa eius diffi. vide per Doct. in c.super quocunque.in princip.§.de offi.deleg.& per gl. & ꝑ Bal.in l.a diuo Pio.in prin.§.de re iud. Vltimo no. quod dicitur inferri iniuria, quando eius iurisdictio turbatur, vel impeditur, & turbans vel impediens tenetur eidem & parti de iniuria ad pęnam excusans.de quo in c.j.j.de pęnis. †In glos. in ver. ecclesiasticum.in fi.intromittit tamen se de secularibus impedientibus iurisdictionem ecclesiasticam, cum iste tex. habeat locum, siue impedientes sint clerici, siue laici, siue domini, siue homines priuati, siue de iurisdictione, vt patet hic in tex. ibi, nequis &c. vbi vniuersaliter & generaliter loquitur. Nec ob. ꝙ in narratione huius c. loquatur tantum de habentibus dominium vel iurisdictionem, quia Papa videtur hic assumere narrationem potius pro cā impulsiua huius constitutionis, quam pro causa finali, secundum Ioan. And.ex cuius dicto no.infertur. Primo, quod an causa legis sit impulsiua, deprębendit quãdo latius postea loquitur in dispositione, quam fuerit ipsa causa in narratione postea de quo, io c.post translationem.§. de temin. secundum Domi. in dubio tamen omnis causa apposita io l.præsumetur finalis, & non impulsiua, vt volunt glo.sing.& Bald.ibi in l.cum tale.§. legato fal. ff. de conditio. & demonst. †Secundo infertur, quod statutum speciale strictius loquens in parte narratiua, quam dispositiua, extenditur ad comprehensa in parte disponente, quia conclusio & decisio est illa, quæ attenditur, vt volunt alias Inno.de conclusione libelli in ca.super literis.§.de rescrip.verbis tamen narratiuis, & ex præfatiōnibus colligatur ratio finalis ipsius statuti vel legis, vt l.fina.ff. de hære.insti. In glos.in ver.absoluatur.in princi. an autem valeat absolutio, facit contra prohibitionem istius decre. Archi. hic quod non, ex quo tex.hic prohibet. Ioan. And.remittit ad no.In clem.j.de iure patro.& per no.ibi in glo.in ver. inhibentes, videtur quod valeat.voluit enim ibi gl. quod vbi datur forma, alias non habeat potestatem, quod illa non seruata nō valeat actus, secus si detur forma alias habenti potestatem.cū ergo ordinarius habeat potestatem absoluēdi, vt io c. nuper. hic alleg.sequitur ꝙ valebit hic absolutio, ſm Do.de quo in ca. venerabilib.§.vbi autem.j.de sen. excom. vbi est tex.ꝙ & absolutio iniusta valet & tenet, & vide per gl.in c. quamuis. §.de sen. excom.an valeat absolutio non facta prius satisfactione. Et vide etiam pe glo.in c. ex parte. §.de offi.ordi.an absolutio facta ex falsa causa valeat vel non.

SVMMARIVM.

1 *Statutum vel dispositio in certis casibus dicitur esse contra libertatem ecclesiasticam.*

Adde ad idem nu. 1.

3 *Statutum ne quis alienet rem in non subditum, an valeat.*

CAP. V.

EOs. Domini temporales prohibentes subditis, ne cum personis ecclesiasticis ꝯhant, vel cōmunia obsequia præstent, ipso facto excōmunicationem incurrunt.h.d. & primo ponit dictum.secūdo ratio, ibi, cum talia. No.j.ibi, temporale, ꝙ ista decretalis locum hēt in hñtibus tpale. i. seculare dñium, siue sit perpetuū, siue temporale. secus ergo in ecclesiasticis, quia non intendit ista decre.distinguere dñium temporale a perpetuo, sed ab ecclesiastico, ſm Ioā.And. dicentem, ꝙ eodem modo non habebet locum iste tex.in his, qui dñium non habent, licet talia interdicant, vt patet hic in tex. ibi, subditis &c. † Vltimo no. certos casus, in quibus statutum, vel alia dispositio dr̄ esse ꝯ ecclesiasticam libertatem, [a] puta ꝙ prohibet laicos cum clericis ꝯhere, vel impedire eis obsequia sibi necessaria. prohibitio ergo relata ad subditos, per quam indirecte pręiudicatur clericis quo ad ipsorum libertatem, non tenet, quia paria sunt, directe vel indirecte facere contra prohibitionem, sicut §. de priuilegijs.in c.quanto.de quo ar.vide plene per Doc.in ca.nouerint. & in c.graue.§.de sen.excom.& per Bal.in auth. cā, & in auth. statuimus.C.de epis.& cle.& per Bart.in l.j.§.qui bonæ.ff.quarum rerum actio non datur. In gl.in ver.libertatis.in fi.facit l.j. & 2.ff.si quis aliquem testari prohi.& l.veteres. ff.de io.actuꝗ priuato.ſm Io.And.& ꝙ idem notat in c.mulier §.de iureiurā. super gl.a. † Quid autem si in statuto vel interdicto non exprimuntur personæ ecclesiasticę, prout exprimebantur hic. Sed simpliciter per statuta dominorum interdicitur nequis vendat vel donet rem immobilem aliquib. nō existentibus de iurisdictione statuentium, vel non subeūtibus onera communis, vel dominorum, & irritatur venditio vel donatio, & pęna imponitur, an talia statuta includant venditiones vel donationes factas in ecclesia, hic plene per Io.And.concludentem ꝙ non, ꝑ plures rationes, de quibus hic notabiliter per eum. & idem sequitur hic Lap.adducens no.per Host.in summa eod.titu.in c. quæsitum.sub §.sed vt ista.& hoc idem vr̄ tenere Bar.& Ange. in l.filiusfa.§.diuus.ff.de leg.j.Et idē Bar.& Bal.in l.fin.C.de sacrosan.eccle.& idem Imo.io c.ecclesia.§.de consti.in u. col.facit quod voluit Bal.in l.generali.C.de sacrosan.eccle.dicens, ꝙ licet statutum laicorum dicat, ꝙ mulier nō possit testari [b] sine consensu consanguineorum, tamen poterit testari in ecclesiā, vel ad pias causas sine tali solemnitate, & idem videtur tenere Bar.in l.1.C.de summa tri.in 5.q.& melius in l.1.C.de sacrosan. eccle.in repe.circa fi. vnde etiam dicebat idem Bal.in d.l.generali, quod si statutum diceret, quod mulier non possit se obligare sine consensu consanguineorum, tamen poterit offerre bona suę ecclesiæ, quia in donationibus libere fiendis ecclesiæ sunt priuilegiatę, vt in l.fi.C.de sacrosan.eccl. vnde non potest operari statutum contra illud priuilegium. Et ad prædicta facit bonus tex.in l.pen.C.de sacrosan.eccle.vbi dicitur, ꝙ lex gñalis debet mitigari, vt sic ad loca pia non extendatur, de quo arti. vide per Imo.& d.Nic.in c.ꝙ clericis.§.de fo.compe. Et vide per Fede.in suo consi.76.quod incipit, Casus talis est, statuto. vbi vr velle prædicta procedere, qñ statuta laicorum generaliter prohibent, secus si non prohibeant generaliter, & sic indirectè translationē in ecclesiam, sed in certo casu, vt puta si statutum auget legitimam vltra ius cōe, certe si testator relinquit filio solam tertiam debitam de iure cōi, & ecclesiam hæredem instituit, ꝙ poterit filius agere ad supplementum legitimę per statutum ēt ꝯ ecclesiam, nam ex quo statutum valet, vt ꝑ Dyo. in regu.indultum.j. eo.lib.oportet concludi, quod ecclesia illicite tenet, & dēt restituere, vt 17.q.vlti.c.vlti. imo plus tenet ibi Fede.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Contra ecclesiasticam libertatem Adde auth.cassa & irrita.C.de sacrosan.eccle Bald in l.cunctos populos.C. de summa trini. & Abba. consi. 84. incip. Præsens dubium.

b Nico. Supe. Quod mulier non possit testari. Adde Abba.in c.relatum.el 1.in 1. colum.de test.Abba.in repeti cap sanctæ Mariæ. de consti. Pet. de Ancha.in repeti.cap.canonum statuta.in 84.colum.eod.titu Pau. de Cast. consi.31. incipien.Causa talis est, domina Margarita Roma consi.166.incip.Visa diligenter propositi thematis.

Vn.c. God. Mulier 2. nubens intra tempora luctus hodie potest testari, cum sublatæ sint poenæ de iure antiquo inductæ, per dictum Apostoli, mortuo viro nubat in domino, ad Rom.c.7.2.& ad Cor.1.c.7.g.

Fe. le. quod licèt non possit per statutum disponi id, per quod prohibetur cōmunis via, & modus transferendi dominia rerum in ecclesiam, & sine causa, tamen si fiat statutum, per quod aliquis ex iusta causa reddatur inhabilis ad ꝯtrahendum cum quacunque persona, maxime in ꝯtractu odioso, vt in cessione, tale statutum valebit, & includit ecclesiam, ad hoc quod in simili no. ff. de condi. & demon. in l. cum tale. §. Meuio. vnde concludit Fed. quòd valeat statutum, quòd nullus nobilis possit recipere cessionem contra populares, & quòd ecclesia non poterit cedere actionē nobiliū ꝯ ipsos populares, & ita sequitur hic Do. & vide per Doc. in d. c. quod clericis. cogita tamen, quia videntur ista aliqualiter deuiare a dictis supra, & vide quod no. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obl. Et vltra etiam voluit hic notabiliter Ioan. An. iudicem ecclesiasticum posse illos, ad quos pertinet cogere ad declarandum statutum prædictum generaliter disponens, & prohibens alienationem in non subditum vt non comprehendat ꝯtractus fiendos cum ecclesijs, infra de hęre. c. statutum. quia & si non de iure, vt dictum est, tamen de facto per illud impeditur vtilitas ecclesiarum. ad hoc c. peruenit. ꝰ. de arbi. & quod ibi no. i. i. gl. a. ſm Ioan. An. pro quo facit no. dictum Archi. in c. quæ Lotarius. 2. q. j. dicens, quod si statutum ciuitatis vel alterius domini sit contra libertatem ecclesiæ, vel contra ius diuinum, & sit hoc notorium, potest episcopus illud tollere, & decernere illud non tenere, & cassare & mādare illud nō debere seruari sine aliqua citatione secundum Lap. hic, qui ex hoc videtur se tenere cum Ioan. An. ex quorum dictis no. iudicem ecclesiasticum posse cogere laicos ad declarandum statutum æquiuocum, ita quòd non extendatur ad ecclesias. Vnde facit, quòd episcopus possit cogere potestatem ad declarandum illud statutum disponens, quòd declinans iurisdictionem potestatis sit extra perceptionem cōmunis &c. non debere extendi ad clericos, cum ex eo clerici efficiantur timidiores, secundum Per. de Ancha. hic, de quo in c. si diligenti. supra de foro competen. & per Bal. in auth. statuimus. C. de episco. & clericis. & per Lap. in sua alleg. 30. in 7. conclusione.

3 † Secundo principaliter quærit hic Ioan. And. de dicto statuto, ne aliquis alienet rem non subdito &c. vt supra in princip. an valeat inter ipsos statuentes, & sic quoad ipsos laicos transferentes in laicos alterius iurisdictionis, & tenet quòd sic, argumen. l. dudum. C. de contrahen. emptio. iuncta l. cum ita. ff. de condi. & demonstra. & facit l. j. in princip. C. non licere habitatoribus. lib. xj. & C. de commercijs & mercato. l. mercatores. secundum Ioan. An. & idem tenuit Bar. in d. §. diuus. per l. si in emptione. §. j. ff. de contrahen. emptio. immo etiam voluit hic notabiliter Ioan. An. quòd si vigore dicti statuti res vendita cōtra ipsius prohibitionem publicetur, quòd poterit salua conscientia talis res emi a communitate domino vel fisco, cui fuerat publicata, quod procedit quando alienans vel eius auctor fuit de numero statuentium, vel statutū consentientiū: aliàs si non fuisset talis, vel fuisset statutum domini habentis iurisdictionem, non tamen rerum directum dominium, & tunc secus videtur: nam licèt dominus ille ex causa poterit prohibere, & forte irritare contractum, vt in d. l. j. non tamen videtur posse priuari dominio rei, quod est de iure naturali vel gētium, super quo articulo vide no. in c. quæ in ecclesiarum. ꝰ. de constitu. in j. glo. secundum Ioan. And. & prout colligitur ex ibi notatis per statutum, ex legitima causa potest dominium tolli, vt patet in vectigalibus & bonis hæreticorum, vt l. commissa. de publicanis. & in cap. cum secundum. de hæreticis. secundum Pet. de Ancha. qui ex his videtur velle, quòd salua cōscientia possint vendi bona publicata per statutum ex legitima causa editum, etiam si domini rerum ipsi statuto non consenserint, & ita etiam videtur sentire Bal. hic dicens, quòd dato antecedenti possibili sequitur consequens cum pura conscientia: aliàs secus, vt in l. fundus qui Lucij Titij. ff. de rescin. vendi. de quo tamen vide plenius per Docto. in d. capitu. quæ in ecclesiarum. & in c. quia plerique. supra de immu. eccle. & per Per. de Ancha. in c. si propter. supra de rescrip. eod. lib. & in regu. possessor. j. eo. lib. in glo.

Ne clerici vel monachi. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Cantoria an sit dignitas, vel personatus.*
2 *Plebanus habens sub se capellas, dicitur esse in dignitate constitutus.*
3 *Clericus an sit vtile audire leges propter regimen temporalium.*
4 *Plebanus si habeat vnam tantum capellam sub se, an prohibeatur audire leges.*
5 *Quid in plebanatu collegiato.*

C A P. I.

STatutū. Cap. super specu. ꝰ. eo. prohibens auditionem legum, vel physicæ, non includit habentes parochiales ecclesias, nisi sint plebani habentes sub se capellas, in quibus clerici perpetui instituuntur. hoc dicit, ſm Do. & primo ponitur declaratio iuris veteris,

1 dando reg. secundo ibi, nisi. excipit. † No. j. quod cantoria censetur dignitas vel personatus, quod est in quibusdam ecclesijs, vt patet in ecclesia Carnotensi, ſm Arch. & Ioā. An. de maiori autē domus, an sit dignitas, no. 88. dist. volumus. & in c. 1. ꝰ. de consu. eod. lib. & in c. de multa. ꝰ. de præben. Secundo no. quod habens simplicem ecclesiam parochialem non dicitur habere personatum. Tertio no. ibi, sub se capellas, quod capellæ subesse possūt plebanijs & parochialibus ecclesijs, immo uidetur hic probari eo ipso, quod ecclesia est sita in plebanatu, vel parochia alicuius plebis, censetur & probatur eidem subiecta. facit 16. q. j. plures. & ꝰ. de cap. mo. c. 2. & ibi per Innocen. & Doc. quale ius habeant plebani in capellis sibi subiectis. & no. in d. c. plures. &

2 ꝰ. de ecclesijs ædifi. ad audientiam. † Quarto no. argu. quod plebanus habens sub se capellas dicitur esse constitutus in dignitate, vel personatu. facit quod no. Arch. in d. c. j. in glo. magna, ad

a fi. vbi tenuit, quod isti plebani & archipresbyteri [a] dicantur esse constituti in dignitate. Idem etiam videtur tenere in c. si eo tēpore. ꝰ. de rescrip. eo. lib. & Innocen. in c. fi. ꝰ. de præben. contrarium tamen tenet Fede. in suo consi. 81. quod incipit, Factū tale est. dicens hoc non probari iure. Non ob. secundū cū glo. Inno. & Arch. vt ꝰ. quia debent intelligi de plebanatu collegiato. facit glo. in uer. prouincialem. in clemen. 2. de rescrip. Nec ob. tex. hic, quia ſm eum finis istius tex. intelligitur de plebanijs ciuitatis, & parochialibus, quod colligitur ex dictione, nisi hic posita, quæ excipitur a præcedentibus, uel intelligitur de plebanijs collegiatis, quia ut plurimum plebaniæ sunt collegiatæ, & ita uidetur intelligere Archi. finem istius tex. in c. statutum. de elec. eod. lib. Sed certe si plebanatus habeat sub se capellas, licèt aliàs non sit collegiatus, tn̄ dicitur esse dignitas, ut tenet idem Fede. in cons. 82. & Docto. hic, & ita uidetur hic notabiliter proban in tex. de quo j. Vlti. no. plebanos habere institutionem & destitutionem rectorū in capellis sitis in eorum plebanatu, & sic inferiores ab episcopis possunt in ecclesijs sibi subiectis destituere rectores ex causa rōnabili, de quo uide no. in c. j. ꝰ. de capel. mo. eo. lib. & in c. cum ex iniuncto. in fi. ꝰ. de hæreti. & in c. cū & plantare. §. in ecclesijs. ꝰ. de priuileg.

3 In glo. 3. in fi. hæc ratio ſm Pet. de Ancha. est persuasiua, tn̄ perfecta ratio reddi non potest, cum necessarium & utile est ipsis clericis audire leges propter regimen temporalium, quibus vtitur ecclesia in defectum ipsorum canonum, ut in cap. j. ꝰ. de no. ope. nunc. & 10. distin. si in adiutorium. ideo dicebat glo. in c. j. 88. distin. quod ad hoc licet audire leges, ut per eas melius intelligantur canones, de quo tamen, quæ fuerit ratio prohibitionis, uide per Hostien. & Ioan. An. in d. c. super spe. & ibi plene per Doct. an & qn̄ sit licitum clericis uel monachis audire leges. In glo. in uer. declaramus. ibi, habet locum in casu ipsius decre. no. ex gl. quod licèt quo ad certam qualitatem lex æquiparet duo extrema, tamen alia constitutio loquens postea de altero ex illis extremis in casu non æquiparato, non extenditur ad aliud, & idem voluit glo. c. constitutionem. ꝰ. de regularibus, & in regu. quæ a iure. j. eo. lib. In ea. glo. ibi, prædicare tenetur, ut in cle. dudum. §. huiusmodi. de sepul.

4 † In glo. in uer. capellas. in fi. tenet glo. sufficere, ut ecclesia parochialis seu plebania habeat tantum unam capellam sub se, ut non liceat eius rectori audire leges, uel physicam, ſm Spec. eo. titu. post prin. uidetur tenere esse necessarium habere saltem duas capellas: vnde dicit, quod plebania est ecclesia habens sub se capellas, ī quibus &c. ideo dicit hic Ioan. Mona. ex quo plebania habet capellas perpetuas, reputatur dignitas, ut refert hic Io. An. sentiens, quod de iure sit necesse ad hoc ut habeat locum prohibitio ista, quod ad minus habeat duas capellas sub se, quia si haberet tn̄ unam, talis non diceretur plebania, ut ꝰ. per Specu. & sic prohibitio locum non haberet, & ita uidentur hic sentire Docto. de iure. sed tutius est tenere, quod dicit glo. hic, ex quo uertitur periculum animæ, tutior uia est eligenda, ut in c. iuuenis. ꝰ. de spon. & c. ad audientiam. ꝰ. de homici. Quare conclude, quod ꝗ sit, quod ista prohibitio locum habeat in rectoribus parochialiū eccle-

A D D I T I O.

a Hic. Sup. Et archipresbyteri. Adde Ant. de Butr. in c. 1. in 2. no. de offi. archipresbyte. Car. in cle. j. in 2. no. de præben.

ecclesiarum, seu curatarum, vel plebaniæ, quia aut ipse rector est presbyter, & prohibitio habet tūc locum ratione ordinis, etiam si nullam haberet ecclesiam, vt dicit glo. s. Si verò non est presbyter, tunc si ecclesia parochialis est collegiata, habet locum prohibitio, cum censeatur dignitas, vt in d.c. statutum. & per gl. in d. clemen. 2. ver. conuentualem, ratione cuius dignitatis prohibetur, etiam si non sit plebania, vel habeat sub se capellas, vt patet hic in tex. in d.c. super spe. sm Doct. hic. se-

5 cundum Lap. Pet. de Ancha. & Do. † Et idem dicendum est in plebanatu, qn̄ est collegiatus, vt prohibitio locum habeat, dato q non habeat sub se capellas, tunc est dignitas. Et ratione solius dignitatis habet locum prohibitio, vt supra, & quòd sit tūc dignitas, tenet Hostien. & Inn. in d.c. fi. & ita sequitur hic Docto. quicquid dixerit Arch. in d.c. statutum. & ita etiam tenet Fede. in d. consi. 81. & 82. in fi. Et idem dicendum est, si ecclesia parochialis vel plebanatus habet sub se capellas, &c. vt est tex. hic, licèt non sit collegiata, vt sic habeat locum prohibitio, quia ratione iurisdictionis, quam habet ratione dictarum capellarum, censetur dignitas, secundū Lap. hic, Pet. de Anch. & Do. & ita etiam tenet Fede. in d. consi. 82. in fi. quicquid aliter sentiat Arch. in d.c. statutum. & idem Fed. in d. consi. 81. bene tn̄ tunc haberet locum d.c. licet canon. ex quo ipsa ecclesia parochialis vel plebania nō est collegiata, dato q haberet sub se capellas, & sic esset dignitas, secundū Lap. & Do. quod no. ad d. c. licèt canon. quia locum habet in omni ecclesia curata quantumcunque cum dignitate, dummodo nō sit collegiata, vt in d.c. statutum. de quo tn̄ vide per Fede. nota. in d. consi. 82. & per Doct. in d.c. statutum. & c. licèt canon. Si verò plebania vel ecclesia parochialis, vel curata non est collegiata, nec habet sub se aliquas capellas, & tunc ista prohibitio locum non habet, vt hic in tex. sed an sufficiat quòd habeat unam capellam tantum, dic ut supra.

SVMMARIVM.

1. *Vagatio dicitur esse periculosa religiosis.*
2. *Religiosus professus expresse siue tacite debet deferre habitum religionis, nec debet eum dimittere in scholis.*
3. *Religiosi non possunt accedere ad studia theologiæ, vel iuris canonici sine licentia prælati.*
4. *Quid si prælatus licentiam dare nolit religioso apto ad studium.*
5. *Habitus monachorum quis dicatur.*
6. *Monachus existens in studio de licentia sui prælati, an possit pro sua necessitate obligare monasterium.*
7. *Monachus existens in studio legitimè, potest facere eleemosinas moderatas de bonis monasterij.*

CAP. II.

VT periculosa. Religiosus professus habitū religionis temerariè dimittens, vel ad quæcunque studia accedens, non obtēta licentia prælati, & conuentus, ipso facto est excōicatus. hoc dicit vsque ad §. Doctores. & habet duas partes principales, quia in prima parte ponitur duplex inhibitio cū pena, ibi, si quis. secundo ibi, Doctores. declarat illam in Do-

1 ctoribus locū habere. † No. primo, q vagatio [a] dicitur esse val-
a de periculosa religiosis, sic s. de regu. c. fi. & c. cum singula. s. de præben. eod. lib. & rationem hic vide per Ioan. An. nam monachus debet suo claustro esse contentus, ut in c. qui uere. & in c. placuit. el 2. 16. q. j. & ibi morari debet, vt in c. austa. & in c. causa. & debet in solitudine contemplationis permanere, 16. qō. j. si cupis. ad stabilitatem loci seu claustri ex vinculo professio-

2 nis astringitur, vt in capit. sicut ex literis. s. de iureiuran. † Secundo no. ibi, dimittat. quòd religiosus siue expresse, siue tacite professus debet portare habitum suæ religionis, nec potest ipsum dimittere etiam in scholis, & propter hoc dixit glo. sing. in uer. extrinseca. in clemen. 2. de vita & ho. cler. q quantumcunque monachus portet per omnia habitum suum, si tn̄ cooperit habitum clericorum secularium in superiori veste, q talis est apostata, & idem sequitur Io. An. in te. certum. j. eo. lib. in mercu. quia ex quo portat coopertum, habetur ac si non deferret, & sic dimitteret, & ita sequitur Imo. & d. Ant. in c. Deus qui. s. de vi. & ho. cle. & ibi nota. & in cle. 2. tenentes etiam ibi, q si monachus stans in studio portat cappam destitutā s. habitum, q dicatur apostata & excōicatus, quæ oia singulariter no.

3 & uide j. in gl. in ver. temere. † Tertio no. ibi, ad quæuis studia, quod etiam ad studium theologiæ, vel iuris canonici non pñt religiosi accedere sine licentia prælati & consi. capituli. cum iste tex. generaliter loquatur, sm Arch. & Io. An. & sic sequitur q ēt ex iusta & legitima cā, puta studij uel alia nō licet religioso se absentare a monasterio sine licentia prælati & consi. capituli, sm Do. vnde a 9rio sensu istius tex. sequitur, q de licentia prælati & consi. capituli bene possit religiosus se transferre ad quæ vult studia literarum, non tn̄ intelligas de scientijs prohibitis, ut s. c. proxi. quia tunc prælatus cum capitulo dispēsare non posset, imò ēt nec legatus de latere posset, vnde dixit no. Arch. 12. q. j. non dicatis, q solus Papa dispensat, vt religiosi, vel alij prohibiti audiāt leges, vel physicā, idem ēt tenet Spec. in ti. de leg. §. nunc ostēdendū. ver. 76. Debet ergo intelligi iste tex. de scientijs non prohibitis, & requiritur tunc consilium cōuentus, & sic non requiritur cōsensus, ita requiritur licētia prælati. i. abbatis, uel alterius eius locum tenentis, cum de tali prælato intelligat iste tex. & talis proprie dr̄ suus prælatus, ut 19 q 3. statuimus. in prin. & in c. si religiosus. s. de ele. eo. lib. nō aūt intelligitur de ep̄o, quia solus ep̄s hanc licentiam dare nō posset sine 9sensu abbatis, arg. d.c. non dicatis. & ca. monachi. cum duobus sequentibus, 16. q. j. quia monachi tenentur obe-

4 dire abbati potius q̄ ep̄o, sm Arch. † Quid aūt si prælatus religiosi docibilis uolentis studere in iure canonico absque onere monasterij, & fraude chori nolit eidem dare licentiā, maxime in eadem ciuitate, tūc poterit cogi per ep̄m, & si nolit dare, vel legitimā cām ostendere, ipse ep̄s licentiā dare poterit, & ita refert hic Io. An. fuisse disputatū in q. monasterij habentis magnū populum, cui monachi ministrabant sacra, & alleg. j. q. 7. exigunt. & in c. licet. in uer. si uero. s. de reg. nec esset peccare tenendo, q de bonis monasterij, si sufficiant, esset illi in necessarijs prouidendū, si aliunde non prouideatur, arg. 68. di. quorū. et l. alimenta. C. de neg. gest. facit s. de magistris. super spec. & quia contemptor scientiæ mēbrum est diaboli, 38. dist. c. si & quod monachi exhortentur ad scientiā, habetur 16. q. j. sic viue. & c. dicto. & in alijs iuribus hic alleg. per Io. An. dicentem, q in 9rium facit 18. q. 2. nulla. & quia abbas est uice Dei super monachum, ut d.c. si religiosus. & habet officium plangētis, & nō docentis, 16. q. j. monachus. & per istas & alias plures rōnes, de quibus hic per Io. An. ipse tenet primū dictū Archi. de quo s. fur ep̄s hanc licentiam dare non possit sine 9sensu abbatis, qđ intelligit Imo. nisi rōne necessitatis & utilitatis imminētis, q̄a tunc ep̄s dare poterit, ut s. & idem tenet hic Do. qn̄ monachus est docibilis, et non multū detrahitur seruitio monasterij, q̄a sunt ibi alij monachi qui seruiunt, tunc si ep̄s monet abbatē, & ipse non assignata legitima cā non vult dare licentiā, ep̄s rōne talis negligentiæ poterit dare, ut no. in d. c. si religiosi. qū aūt subesset legitima cā dicendi, et tunc pcedit

5 opi. Arch. sm Do. † Vide tn̄ multū singulariter per Arch. in d.c. non dicatis. ponentē quæ requirantur ad hoc, ut monachus iuste possit esse in studio, de quo ibi per eum. Quid aūt sit de ipso abbate vadente ad studiū Arch. cum quo residet hic Io. An. 9cludit, q licèt male faciat ire ad studium sine licentia ep̄i, si tamen vadat, non ligatur pena imposita in hac 9stōne, quæ vr̄ respicere immediatū prælatū, et non ep̄m, ut hic plenè per Arc. et idem tenet Do. hic, q ista constitutio est penalis: vnde non debet extendi ad alium casum, ut in c. statutum. s. de elec. eod. lib. Dubiū tn̄ facit, quod no. in c. fi. s. de sen. exc. q̄a cum ista decre. 9tineat fauorē aīę, non dr̄ penalis. Item quia ēt in penalib. appellatione monachorū uenit ipse Abb. ut in d. ca. fi. de quo ibi plene per Doc. et uide ēt per d. Nic. in c. de mulcta. s. de p̄b. in 2. col. ubi no. ponit, an Abb. uel monachus possit salua con-

b scientia esse Doctor, [b] et assumere officiū legendi, de quo ibi plene per eum, et per Arch. in d.c. monachus. In glo. in uer. expresse. in fi. dicebat Host. in c. 3. s. eod. q in fauorē religionis, et animarū salutem sint utrūque introductum, s. q tacite professus non ligatur, et tamen ista constitutione ligetur, secundum Ioan. An. In glo. in uer. temere. in fi. pro quo uide gl. no. in ver. temerarius. j. de senten. excom. in c. t. quia ut habeat locum cōstitutionis pena, nō requiritur dolus, sed sufficit q temerè uel ex negligentia uel fatuitate seu leuitate fecerit, secus tamen si esset iusta causa, ut dicit glo. hic. Imo etiā licèt monachus semper debeat esse cum habitu, ut in c. sanctimonialis. 27. dist. etiā in lecto, ut in c. fi. 20. q. j. attamen si in cella dimittat habitum suum. uel dum balneum intrat in occulto, uel iacet in lecto, hac constitutione non ligatur, sed bene ligatur quando exhibet se conspectibus hominum sine habitu monachali, in habitu

bitu

ADDITIONES.

a Vinc. God. Hinc est, q uagatio sola sufficit ad beneficij priuationem, secundū Pe. de Ablas. in trac. director. elec. c. 19. primæ par. nu. 3. quod habetur in lib. 8 trac. fol. 22.

b Nic. Sup. Esse doctor. Adde Io. An. in c. quia nonnullis. de magist. & ibi Ant. de Butri. & Abb.

bitu laicali, vel secularis clerici sine iusta causa, secundum Ioã. And. & facit cle. 2. §. dignitatis. in ver. publico. de vita & ho. cleri. secundum Do. † 5 Et quis dicatur habitus monachorum, no. per glo. in d. clemen. 2. in ver. extrinseca. & in cle. ne in agro. in princip. de statu regu. & 20. qõ. 3. primis. & 19. qõ. 3. mandamus. In glo. in ver. conuentus. in prin. no. iuncto tex. quòd solus prælatus, & c. vt §. in 4. no. In ead. gl. in fi. sed isti fauores cessant in casu huius cap. merito hic requiritur consilium conuentus, & non consensus, secundum Archidia. & Io. And. In glo. in ver. licentia. in prin. tene menti iuncto tex. ibi, primitus, quod vbicunque requiritur licentia alicuius, illa semper debeat præcedere. & vide quod no. in d. c. si religiosus. & c. quorundam. & cap. si abbatem. §. de elec. eo. lib. & in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquiren. hære. † 6 In ead. glo. in fi. infertur primo, immo hoc sentit ipsa glo. hic, & in c. ex parte. hic alleg. quod monachus existens in studio de licentia prælati possit pro sua necessitate [a] obligare monasterium etiam accipiendo mutuum, & ex illo poterit monasterium conueniri, secundum Innocen. in c. quanto. §. de offic. ordi. quod intelligit hic Archi. nisi actum fuisset, vt alius puta propinquus vel amicus, faciat sumptus ipsi monacho, quia tunc monasterium obligare non poterit. Nullo tamen casu monachus existens in studio de licentia prælati poterit obligare monasterium pro alio, quàm pro ipso monacho, puta pro eius socio, nec etiam poterit pro illo uel alio quàm pro ipso obligare libros, vel alias res, nec fideiubere, & si obliget vel fideiubeat, [b] non valebit, argu. l. j. §. j. ff. quæ res pigno. & l. seruus. ff. de fideius. secundum Archi. & Ioan. An. quæritur autem, quid si aliquis ipsi monacho existenti in studio de licentia abbatis, dum egeret, vel infirmaretur, fecit expensas, an illas repetat ab abbate, an verò a naturali patre, & remittit ad Spe. in titu. de salarijs. §. vlti. ver. quid si monachus. vbi dicitur, prout refert Lap. hic, quòd negari non põt, quin grauamen sit vtriusque, tamen ille tenetur, cuius contemplatione fuerunt factæ expensæ, & si vtriusque gratia, vterque tenebitur, in dubio vero qualitas personarum esset consideranda, vt sic ex personis dicta pensemus, pro quo facit c. requisisti. §. de testa. secundum Domi. & vide per glo. Bar. & Bal. in l. si pupilli. §. sed si ego. ff. de neg. gest. Et certe videtur, quòd indistinctè sint repetendæ ab abbate, postquàm est in studio de eius licentia, & quia hoc onus est monasterij, vt hic, & in d. cap. ex parte. & quia per ingressum monasterij [c] soluitur ius patriæ potestatis, vt per glo. in l. si ex causa. ff. de mi. & 20. q. 2. c. j. quando tamen filius esset in studio de licentia patris, tunc est, quòd tenetur ad expensas studij etiam vsque ad studium perfectum, & penitere nõ posset, vt voluit glo. sing. in l. Macedoniani. C. ad Maced. alias non reperitur iure cautum, quòd pater teneatur ad expẽsas studij, sed in alijs expensis ratione infirmitatis, vel alterius necessitatis bene possent procedere supradicta. Secũdo infertur ex hac glo. quod monachus, qui est in studio de licentia abbatis possit esse in iudicio pro factis studij, & dare vocem in electio. rectoris, secundum Bal. in auth. habita. C. ne filius pro patre. dicẽtem quòd monachus, qui est in studio de licentia abbatis, videtur habuisse licentiam ad omnia agendum pro factis studij, & quia interest habere bonum rectorem, secundum no. in c. super his. supra de accusa. Tertio infertur ex glo. quod si monachus est legitimè in studio, possit mutuare, & agere ex contractu, & esse in iudicio, & accusare pro iniuria sibi facta, & si spoliaretur cappa, vel libro, posset petere restitutionem, quæ omnia, si esset in monasterio, facere non posset, secundum glo. in d. c. non dicatis. & no. in ca. parochianos. §. de senten. excom. ita voluit Spe. in titu. de accu. §. 1. ver. edictum, & glo. in l. si longius. §. si filius. ff. de iudi. † 7 Quarto infertur ex glo. quod si monachus est legitimè in studio, potest facere gratuitam eleemosinam [d] de bonis monasterij, moderatam tamen, quod alias facere non posset secundum glo. in d. c. non dicatis. & in cle. 2. in ver. committẽdo. de vita & hone. cler. In glo. in ver. ipso facto. in prin. no. iuncto tex. quod religiosus per dimissionem habitus dicitur apostata, & ipso facto excommunicatus. intellige, quando assumeret habitum laicorum, vel clericorum secularium, exhibendo se conspectui hominum sine iusta causa, vt supra in glo. in ver. temere. quia tunc proprie dicitur apostata. & facit prin. huius c. alias dimisso habitu proprio religionis transit ad aliam etiam laxiorem assumendo habitum ipsius religionis, licèt tunc dicatur apostata, tamen non erit excõicatus, vt in ca. ex parte. §. de tempo. ordi. & per Inno. in c. intelleximus. §. de æta. & quali. & per Arch. 50. dist. c. fi. & per Ioan. An. in c. Ioãnes. §. de cle. coniug. in 1. q. ut dicit Do. j. §. proxi. secundum quem non obst. tex. hic, ibi, suæ religionis, quia debet intelligi de religione in genere, & hanc partem tenet Lap. in sua alleg. 34. & do. Nic. in c. sane. §. de reg. in 2. col. de quo tamen vide per Doc. in d. c. licèt. Et concludit hic Domi. & Pet. de Ancha. referendo Ioan. An. in addi. Spec. super hac rubri. & Oldra. in suo consi. 200. tenentes, quod licèt religiosus temerè dimittens habitum suæ religionis ipso facto sit excommunicatus, & efficiatur ineligibilis, vt 16. q. 1. legi. quod etiam tenet hic Archi. tamen ex hoc nõ incurrit irregularitatem, ideo si postea habitum male dimissum reassumat, & absoluatur ab excommunicatione, poterit eligi, cum de tali irregularitate non probetur iure, ad hoc c. cum eis. j. de senten. excommu. & quia per absolutionem dicitur sanatus, vt 6. quæstio. 1. illi. & tu intellige prædicta, nisi ante absolutionem celebrasset in diuinis, quia tunc propter hoc fieret irregularis, ut in c. 1. j. de senten. excom.

ADDITIONES.

a Nic. sup Pro sua necessitate. Adde glo. in c. non dicatis. 12. q. j. & ibi Archi in c. cum pastoris 2. q. 7.
Vinc. God. Adde, quod licentia non ualet sine iusta & legitima causa, Ruy. consi. 57. nume. 11. lib. 1.

b Nic. sup Vel fideiubeat. Adde do. in c. cum pastoris. 2. q. 8. & Abb. in ca. quod quibusdam. de fideiusso. nisi proximo imminente necessitate constituto, secundum Ant. de Bur. & Io. de Imo. in d. c. quòd quibusdam. propter glo. ibi, licet Car. Zaba. ibi tenet contrarium.

c Nic. sup Per ingressum monasterij. Adde glo. in c. indecorum. de æta. & qua. & Spe. in tit. de sta. mona. uer. 13.

d Nic. sup Eleemosinam. Adde glo. in c. si cupis. 16 qõ. j. Hostien. in sum. tit. de pœ. in §. quibus. uer. sed nunquid monachus.

Doctores. Doctores scienter docentes, vel in scholis retinẽtes religiosos ad physicam, uel leges, ipso facto sunt excommunicati. hoc dicit. No. 1. ibi, religiosos, quòd licèt in c. super specu. §. e. sint æquiparati, & pariter prohibiti ab auditione legum, vel physicæ tam religiosi quàm etiã clerici seculares, & similis pœna excommunicationis solo facto imponatur, tamen si Doctores retinent in scholis presbyteros, uel clericos seculares, non uidetur quòd in eis habeat locum pœna huius tex. loquentis solum de religiosis, ar. c. nõne. §. de præsump. & l. cum prætor. ff. de iudi. Non ob. quòd isti casus sint æquiparati iuri antiquo, ergo constitutio noua etiam pœnalis loquens in vno de casibus æquiparatis, deberet extendi ad alterum, quando esset eadem ratio, secundũ glos. in ver. promissio. in c. si postquàm. §. de elec. eo. lib. & in l. si quis seruo. C. de fur. quia respondetur, ut per glo. §. e. proxi. in uer. declaramus. & ibi dictum fuit. & in c. constitutionem. §. de reg. eo. lib. & ibi glo. no. & prout dicit Ioan. And. hic in glo. Vltimo no. secundum Ioã. An. ex hac disiunctiua ibi, aut &c. quòd pœna hic imposita Doctoribus, locũ habet nõ solũ eis retinẽtibus religiosos in scholis, sed etiam si extra scholas eis docerẽt leges, vel physicam facit quod no. 1. q. 3. saluator. & 2. q. 2. §. item Paulus. & in d. c. super spe. In glo. in uer. dimissio. ibi, communicat in crimine. idem Arch. & hoc teneas saltem post quàm religiosus incidit in excõicationem, cum cõiecit iam excommunicato in crimine, pro quo ligatus est, super quo vide quod no. in c. contingit. el. 1. de senten. excom. secundum Ioan. And. & per glo. in cle. unica. de con. an. & affini. & in regula, cui licet. j. eod. lib. In ead. glo. in fi. & hoc procedit, si intelligas de Doctore, qui cõicabat iam excõicato, sed si intelligas quòd ante excõicationẽ propter auditum Doctor hanc pœnam incurrat, tunc esset prorogatio, nec excederet casum suum, idest non haberet locum nisi cum habitum dimittat, secundum Io. An. Sed Lap. hic sentit contra, cõcludens generaliter, quod aut religiosus egreditur monasterium causa audiendi leges, uel physicam, & tunc si non reuertatur intra duos menses, secundum Innocen. Gof. & Vin. computandos ab exitu monasterij hac de causa, uel postquàm cœpit audire secũdum Inn. uel si audiat etiam semel intra duos menses, secundum Hosti. per tex. in d. c. super spe. in §. uerum. cuius opi. sequitur hic Archi. tunc ipso facto est excõicatus tam religiosus quam ipse Doctor scienter idem participans, etiam si habitum non dimittat: vnde ad tex. hic ibi, habitu suo dimisso, debet subaudiri, maxime quo ad leges et physicam, ut in d. c. super spec. et in c. cum magno. eo. tit. quæ indistinctè loquuntur secundum Lap. etiam si de licẽtia prælati physicam uel leges audiant, ut in dictis iuribus secundum Pet. de Anch. Si verò religiosus egreditur monasterium cã audiendi theologiam uel canones, uel aliam sciam non prohibitam, et nunc sine licentia prælati, et in habitu nulla pœna incurritur. Si aũt uadit sine licentia, et tunc quamuis etiam iret cum habitu, tñ est ipso facto excõicatus, ut §. in prin. in uer. horum. et ibi gl. et idem si cum licentia vadit sine habitu, ut §. probat. et Doctor qui cum tali scienter participat ipsum docendo uel retinendo in scholis, pari sñia ligatur, cum latis participat in

en-

crimine damnato, ſm Lap. Pe. de Anch. & Domi. In gl. in ver. ſcienter. in princ. intellige de ignorantia veriſimili, quia aliàs bene poſſet eſſe tanta multitudo ſcholarium, & cautela monachi intrantis in occulto, & recedentis, quòd licèt in habitu intraret, quòd excuſaretur Doctor, ſm Io. An. Intellige tamen, dummodo ignorantia non ſit craſſa, quia conſtitutio penalis loquens de ſciente, ligat etiam ignorantem craſsè & ſupinè, ſm glo. no. in c. ſi. ver. ſcienter. ſ. de offic. deleg. eo. lib. & in d. cle. j. In glo. in ver. retinere. in prin. no. glo. & intellige ſubſiſtente iuſta cauſa, aliàs ſecus. In ead. gl. ibi, excõicatus non eſt, ſ. ipſe Doctor. & idem tenet hic Io. Mo. & Arch. ſed bene erit excõicatus ipſe monachus, cum eidem prohibeatur auditus, & ſtudium, vt in c. ſuper ſpecu. ſm Io. And. In ea. gl. ibi, poſſit expelli. idem Arch. & Doc.

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopus venit appellatione prælati.*
2. *Mandatum continens, quòd aliquis veritatem inquirat, & iuſtitiæ debitum exequatur, an per hoc videatur commiſſa diffinitiua, & executiua cauſa.*
3. *Index inferior a principe poteſt de iure canonico delegare cauſas criminales etiam meri imperij.*
4. *Papa an poſſit ſtatuere, quòd clericus poſſit proferre ſententiam ſanguinis ſine periculo irregularitatis.*
5. *Mutilatio membri, & vltimum ſupplicium non delegantur etiam de iure Authenticorum.*
6. *Laicus habens iuriſdictionem etiam in criminalibus, ſi committat clerico, quòd committat vice ſua ſpecialem iuſtitiarium, & ita facit, incurrat irregularitatem.*

CAP. III.

Episcopus. Clericus in loco tẽporalis iuriſdictionis ſuæ ſuper delicto ibi commiſſo delegans, vt veritate inquiſita iuſtitiam exequatur, non ſit irregularis, licèt pena ſanguinis inferatur. h. d. Et primo ponitur dictum, cuius cã redditur, & obſtaculum ſoluitur, ibi, nam licet. †No. primo, quòd appellatione prælati [a] venit et eps, de quo vide dicta in c. j. in prin. ſ. de cleri. ægro eo. li. Secundo no. quòd diſpoſitio iſtius tex. locum hẽt in quibuslibet prælatis & clericis et non prælatis habentibus iuriſdictionem tẽporalem, ſiue ratione patrimonij, ſiue ratione eccleſiæ, ſm Ioã. An. de quo j. in gl. ſi. †Tertio no. ibi, exequatur, quòd ſi mandetur alicui, vt veritatem inquirat, & iuſtitiæ debitum exequatur, quòd per hoc vr̃ commiſſa diffinitio, & executio ipſius cauſæ. Ideo eſt, quòd delegatus inferioris a principe põt ſuam ſñiam exequi, qñ hoc in eius commiſſione includitur, de quo in c. ſi quis cõtra cle. ſ. de fo. competen. in c. quærenti. ſ. de offi. dele. vnde ponit Arch. quæ ſit debita pena pro homicidio, & dicit quòd eſt pœna mortis etiam ſm legem ciuilem, & diuinam, ideo ſtatutum laicorum imponens penam pecuniariã [b] pro homicidio, non valet, ſm Arch. & Lap. de quo p Hoſt. & Io. An. in c. ſi. ſ. de cõſue. & per Bat. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. †Vltimo no. quòd de iure canonico ordinarius inferior a principe poteſt delegare cauſas criminales [c] et meri & mixti imperij. ſic ſ. de rap. c. in archiepiſcopatu. & per glo. in cle. vnica. de offi. delega. & in c. quòd ſedem. ſ. de offi. ordi. & j. in glo. & ideo dicebat glo. ſingu. 95. diſtin. peruenit. quòd epiſcopi & alij prælati eodem modo poſſint. In glo. ibi, ſed non ſpecialem, dicebat Goſ. in d. ca. in archiepiſcopatu, quòd conſulebat prælato habenti iuriſdictionẽ temporalem, quòd non committat in ſpecie laicum puniendum corporaliter, ſed generaliter deleget vniuerſitatem cauſarum, quæ ſunt ad penam ſanguinis, & ſi Goſ. intellexit, quòd nõ exprimat de pena corporali inferenda in ſpeciali commiſſione, hæc decie. non reſiſtit huic conſilio, ſecundũ Io. And. imò hoc conſilium eſt neceſſarium, quia ſi exprimeret quòd imponeret ſpecialiter penam corporalẽ, eſſet irregularis, ideo eſt, quòd tex. hic dicit, quòd debet committere quòd iuſtitiam faciat, ideo eſt et quòd qñ caſus eſſet de præſenti ex ſolo conſilio, quòd imponatur pena ſanguinis, fieret prælatus irregularis, ſm glo. & Io. An. in c. hic alleg. & in c. ex literis. ſ. de exceſ. præla. fortius ergo ex præcepto ſpeciali. †In glo. in ver. maleficio. in prin. tenet ergo gl. quam tenementi, quòd Papa poſſet prouidere, ut ſine pena irregularitatis clericus habens iuriſdictionem tẽpalem poſſit per ſe ſñiam ſanguinis proferre, & iuſtitiã in penis ſanguinis exercere, & idẽ tenet Io. An. in d. c. clericis. & idem ibi d. Nic. referens Io. Cal. tenere Papam poſſe dare licentiã clericis intereſſendi in iuſto bello ſine pena irregularitatis, quia irregularitas, quæ õbitur ex actu in ſe licito, eſt de iure poſitiuo, [d] cõ qd̃ Papa diſpenſat, vt in c. propoſuit. ſ. de conceſ. præben. & ita et tenet Inn. in c. ad audientiã. ſ. de homi. vide tñ plenius per eundem Inn. in c. niſi cum pridem. ſ. de renun. ponentem ſingu. an & quõ, & in quibus caſibus irregularitas ſit de iure diuino, vel poſitiuo. †In ea. glo. in ſi. & hoc per id quod no. in d. c. in archiepiſcopatu. in vlt. glo. quis membri mutilatio, & vltimũ ſuppliciũ non delegantur et de iure Authenticorum, & tñ de his cõmittendis agitur hic principaliter & ſpecialiter, vt patet in tex. ſm Io. An. Ideo dicebat glo. ſing. in c. peruenit. 95. diſt. quòd epi, & alij prælati nihil habent, quod ſit meri imperij, quod delegare nõ poſſint excepto vſu palij, de quo arti. an de iure can. cauſæ meri & mixti imperij poſſint indiſtincte delegari, vide per Doct. in d. c. quòd ſedem. & per Imo. & do. Flo. in cle. j. de offi. delega. Et quid ſit de iure ciuili, vide per glo. & Doc. in l. imperium. ff. de iuriſd. omni. iud. & in l. j. C. qui pro ſua iuriſdi. In glo. in ver. iuſtitia. idem Archi. nam iſta non demandantur, nec venit in generali mandato aliquid illicitum, ſed hic in terminis iſtius gl. non ſolum fecit non incluſum in mandato, imò et expreſſe cõ mandatum, vnde non imputatur ipſi mandãti, ex quo eius culpa non præceſſit, ut hic in glo. & facit quod no. in c. poſtulaſti. ſ. de homi. & in iuribus ibi allega. in glo. a. ſm Io. An. In glo. ſi. in ſi. & procedit diſpoſitio iſtius tex. hic non ſolum in ſimplicibus clericis habentibus iuriſdictionem tẽpalem ratione eccleſiæ vel patrimonij, vt ſ. in a. no. ſed etiam in laicis: vnde ſi laicus habens talem iuriſdictionem cõmittat gñaliter vel ſpecialiter alteri, non ſit irregularis, & poterit poſtea ordinari ſm Io. An. & ſatis probatur hic in tex. vbi ſi hoc eſt in clericis, fortius in laicis. & ita ſequuntur Doc. Poteſt ergo clericus vel laicus habens temporalẽ iuriſdictionẽ delegare cauſas criminales gñaliter vel ſpecialiter, ut fiat iuſtitia ſine pœna irregularitatis. †Sed quærit hic Ioan. An. quid ſi clericus vel laicus habens dictam iuriſdictionem cõmittit alicui clerico, quòd vice ſua eligat, ſeu deputet ſpecialẽ iuſtitiariũ, & ita clericus facit, an incurrat irregularitatẽ ſi iuſtitiarius poſtea procedat ad penam ſanguinis. & vr̃ quòd ſic, quia tex. hic loquitur in cõmittentib. rõne iuriſdictionis, qui excuſantur ratione officij deputãdo aliũ ad tale officium, imò ad hoc tenentur, ut hic in ſi. tex. in ver. debent. ſed talis clericus, de quo quæritur, voluntariè cõmittit & cõmiſſionem exequitur. ſic C. de procu. l. inuitus. & iſtorũ diſpar eſt ratio, vt no. in c. ab arbitris. ſ. de offi. dele. eo. lib. ſm Io. An. dicentẽ per prędicta non eſſe tutũ ipſis clericis ſcribere dictas cõmiſſiones, imò debẽt ſibi cauere, aliàs eſſent irregulares, vt vr̃ hic velle Io. An. inferens ex his, quòd eps vel prelatus exiſtẽs in remotis, & non habens notitiã officialiũ, debet hanc curã, & poteſtatem electionis non ipſis clericis, ſed laicis cõmittere, cuius dictum procedit, qñ ſimpliciter talis poteſtas eligendi eſſet ipſi clerico commiſſa, & ſic eſſet electa induſtria perſonæ: aliàs verò ſi factus eſſet merus executor, ſed nudus miniſter, vt quia clericus habeat nominare iudicem, quem ex tunc ipſe prælatus conſtituit, ſeu deputat, non incurrit irregularitatem, ad hoc quod no. in cle. relig. de procura. ſm Io. Cal. & Do. hic. Quid autem ſi Papa cõmittit iuriſdictionem tẽpalem alicui in aliquo loco, ut rectoribus Marchiæ & Romandiolæ: dic quòd tunc erit idem in eis, quod in epiſcopis, ſm Ioan. An. ſentientem, quòd ſi tales rectores poſtea alijs hoc committant, quòd ipſi irregularitatem non incurrunt, licèt tales officiales ſeu iuſtitiarij ſic deputati imponant penã mortis, & idẽ ſequitur hic Do.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Appellatione prælati. Adde Do. in c. vbi periculum. in §. quia verò. in primo no. de elec. lib. 6. idem Do. in c. præſenti. in §. cæterum. in j. no. de offic. ordi. eo lib.

b Nic. Sup. Penam pecuniariam. Adde Do. in c. 2. de conſuet. lib. 6. Bal. in c. ad noſtram. de proba.

c Nic. Sup. Delegare cauſas criminales. Adde Fel. in c. j. in ſi. vlt. col. de iudi.

d Ni. Su. Eſt de iure poſitiuo. Adde glo. in c. ſi. de temp. ordi. glo. & Archi. in c. j. 28. diſt. in Card. Zab. in c. petitio. de homi. Io. de Ana. in rub. de cle. exc. min. Ab. in c. clerici. el. 2. de vi. & ho. cle.

De ſponſalibus. Rub.

SVMMARIVM.

1. *Sponſalia poſſunt contrahi pure & ſub conditione.*
2. *Sponſalia annullantur propter quatuor cauſas.*
3. *Sponſalia nulla de iure poſitiuo inducunt impedimentum publicæ honeſtatis.*
4. *Mulier appellari poteſt etiam ſoluta, & matrimonio non copulata.*
5. *Contractus factus ſub conditione non habet conſenſum ante aduentum conditionis.*
6. *Impedimentum publicæ honeſtatis non extenditur, niſi vſque ad quartum gradum.*
7. *Conſanguinitas quid ſit, & vnde dicatur.*
8. *Affinitas quid ſit, & vnde dicatur.*
9. *Impedimentum publicæ honeſtatis quare ſic dicatur, ex quo inducatur, an ex extraordinaria pollutione.*

CAP.

C A P. I.

X sponsalibus. Spõsalia pura & certa, & ex consensu valida, licèt alias nulla, inducunt publicam honestatẽ, q̃ liẽt dirimere sequentia spõsalia, sed nõ præcedentia, quam publicam honestatem nõ inducunt sponsalia conditionalia ante conditionis euentum. hoc dicit, fm Io. vsque in fi. & habet duas partes. In prima tractat de sponsalibus puris, & primo in genere, secundo in specie ibi, quare. In secũda ponit de conditionalibus 1 ibi, ille verò. ¶No primo sponsalia posse ɔhi pure, & sub conditione, & vide hic per Arch. quot sint species sponsaliorum, & quomodo ɔhantur, & per Ioan. An. in sua summa, & plene per 2 do. Ant. in rub. s. eo. ti. Secundo no. quatuor impedimẽta, quæ inducũt nullitatem sponsaliorũ respectu vinculi matrimonij, scilicet affinitas, consanguinitas, frigiditas, & religio, sunt & alia impedimenta, de quibus hic in gl. in ver. religionis. Tertio no. ibi, ex defectu consensus, q̃ actus potest esse nullus de iure positiuo, qñ ius annullat, si tamen non est nullus de iure naturali, vt quando adest consensus. quod facit ad no. per Inno. in c. j. 3 s. de cle. excom. ¶Quarto no. ibi, ad impediendum & dirimen-a dum, & tertie menti sing. q̃ sponsalia [a] nulla de iure positiuo, puta ɔtracta cum consanguineis vel affinibus, vel ɔtracta a monacho, vel frigido, inducunt impedimentũ publicæ honestatis ad impediendum & dirimendum sequentia sponsalia vel matrimonia, quia talis sponsus non poterit contrahere matri. vel sponsalia cum aliquo de consanguineis illius sponsę vsque ad quartum gradum, & idem econtra in sponsa. sic s. eo. c. sponsam, & c. ad audientiam quod intelligit hic Pet. de Anch. quando dicta sponsalia nulla fuerunt contracta per ignorantes dicta impedimenta, ex quibus redduntur nulla, alias si scienter, & tunc secus, quia talis consensus contra iura accõmodatus pro non consensu habeatur, ar. l. non dubium. C. de ll. quod dictum nõ procedit, quia iste tex. generaliter & indistinctè loquitur, quia fortior adest consensus, quando scit quàm quando ignorat, ar. l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iud. & facit gl. in d. c. ad audiẽtiam. Quinto no. ibi, ad præcedẽtia. quòd facilius tollitur actus fiendus quàm iam factus, ideo est, q̃ impedimẽtum iustitiæ publicæ honestatis inductum a constitutione ecclesiæ, licèt non tollat præcedentia sponsalia vel matrimoniũ, tamen tollit sequentia, & sic patet q̃ circa matri. cõtrahendum magna est potestas ipsius Papæ, vt hic, & in c. vnico. s. de voto. eo. lib. de quo plene hic per Pet. de Anch. ponentem, qñ sit q̃ Papa possit dispensare super impedimentis matrimonij, & eius dispensatio reddat filios legitimos, de quo in c. per venerabilem s. qui filij 4 sint legit. ¶Sexto no. ibi, mulier, q̃ appellatione mulieris venit b mulier etiam soluta & matrimonio nõ copulata. Quod autem in vxore, an veniat sponsa de futuro, [b] vel præsenti, & quid si matrimonium est consummatum per copulam, vide in c. per. s. eo. & ibi per domi. Anto. Septimo no. ibi, prioris consanguinea, q̃ impedimentum publicę honestatis solum impedit matrimonium contrahi cum consanguineis sponsi vel sponsę vsque ad quartum gradum, non autem cum eorum affinibus, & sic ista publica honestas afficit solum consanguineos, non autem affines, secundũ Ioan. An. quia iura solum exprimunt cõsanguineos, & non affines, vt hic, & in d. cap. duo pueri. vbi est tex. q̃ illud impedimentum publicæ honestatis impedit, & dirimit postea matri. etiam carnali copula consummatum. quod no. Octauo no. ibi, minime derogatur. argum. q̃ secunda sponsalia de futuro valida derogent prioribus, quia cum hic sit specialis, vt secunda, quibus obstat impedimentum publicæ honestatis, non tollant priora, ergo regulariter secus esset, de quo ta 5 men vide in c. sicut. s. eod. ¶Vltimo no. quòd contractus factus sub conditione, ante euentum conditionis non dicitur habere consensum. l. obligatiuum, cum consensum contractus statim habeat, ideo dicimus, q̃ ante euentum conditionis nõ est nata actio, nec obligatio, vt in l. cedere. de verb. signifi. vt hic, vbi ex sponsalibus sub conditione contractis ante euentum conditionis nulla inducitur obligatio, nec sit dirimens, sed nec 6 impediens, fm Io. An. ¶In glo. in ver. consanguinitatis. in fi. tertie menti glo. q̃ licèt tex. in d. c. sponsam. videatur dicere, q̃ impedimentum publicæ honestatis duret perpetuo, tamen non extenditur, nisi vsque ad quartum gradum, vt in c. non debet. hic allega. & dr̃ durare istud impedimẽtum perpetuo hoc respectu, quia habet locum, siue sponsus viuat, siue nõ, & sic durat etiam post mortem alterius fm Io. An. hic j. in glo. & probatur in c. fraternitatis. 35. q. vlti. & per Io. An. in d. c. non debet. & ibi plene de hoc, quod tene mẽti. & dicit hic Io. An. q̃ prohibitio matrimonialis vinculo sanguinis durante non extenditur vltra quartum gradum, quia Papa ita voluit, & potuit, vt in d. c. non debet. Sed ipsa consanguinitas, & eius vinculũ non restringitur ad quartum gradum, vt patet in d. c. non debet. & c. q̃ dilectio. imò nõ posset facere Papa, qñ in quinto & vlteri-7 oribus gradibus sunt consanguinei, fm Io. An. ¶Quid aũt sit conc sanguinitas, [c] & vnde dicatur, [d] hic plene per Archi. & Io. An. d in summa quarti lib. & in arbore consangui. ¶In glo. in ver. affi-8 nitatis. in fi. uide hic plene per Archi. quid sit affinitas, & vnde dicatur, & ex quo coitu contrahatur, de quo per Inn. Io. An. & Docto. in c. fraternitati. s. eod. qui cognouit consanguineã. In glo. in ver. frigiditatis. vide per Ioã. And. in c. fraternitatis. eo. titu. vbi ponit distinctionem notabilem. In glos. in uer. consensus. in prin. an tamen malitia posset supplere ætatem, dic j. cap. proxi. In ead. glo. in fi. & idem esset, si sponsalia contraherentur per iocum, vbi iocus esset patens, fm Archi. & Inan. And. In glo. in ver. ad dissoluendum. in fi. sufficit enim aliquid esse factum, vt pęna cõmittatur, licèt de iure nõ teneat, ut in l. si quis graus, de quo hic per Arch. & Io. And. & dicitur in reg. non 9 præstat. j. eo. li. ¶In glo. in ver. publicę. in fi. & quare istud impedimentũ hoc nomine vocetur, & ex quo inducatur, & an ex extraordinaria pollutione, uel conatu ad copulam, hic per Arch. sed concludit Io. And. q̃ ista publica honestas fundatur super consensu sponsaliorũ, ut hic, nec inducitur per nixum copulę, immo nec per copulam, quia licèt copula deficientibus ẽt spõsalibus inducere possit affinitatem, non tamen inducit hãc publicam honestatem. fatetur tñ Io. And. q̃ sequutis sponsalibus solus nixus ad copulam fortificat illud impedimentum, quasi per id fortior cõsensus appareat, de quo hic per Io. An. Et quæ pęna imponatur ɔhentibus matrimo. vel sponsalia subsistente impedimento publicæ honestatis, uide tex. in d. c. duo pueri. & in c. referente. qui filij sint legi. In glo. in uer. obligatus. in prin. quia tunc soluuntur sponsalia de futuro, & remanet obligatus, intellige quando matrimo. de presenti esset validum, alias prima sponsalia non fuissent soluta, fm Io. An. remittẽtem ad nota. per eum in regula, non præstat. j. eo. lib. & in c. sicut. s. eo. tit. & ibi an, & quando secunda sponsalia de futuro tollant prima, uel nõ, & an ex sponsalibus possit quis cogi ad ɔhendum matrimonium. tex. hic facit q̃ sic, de quo in d. ca. ex literis. el 2. eo. titu. & ibi per Ioan. And. In glo. in uer. præsenti. ibi, contrahit, intellige cum consanguinea primæ, de qua loquitur tex. secundũ Ioan. And. In glo. fi. ibi, de conditione honesta. idem intelligas de conditione de futuro, non de præsenti, vel pterito, ut hic in tex. ibi, ante conditionem extantem. facit l. cum ad præsens. ff. si cer. pet. secundũ Io. And. quod procedit, quando tales conditiones de præsenti vel præterito verę erãt, aliàs spõsalia sub eis contracta non valerent, nec inducunt publicæ honestatis iustitiam, secundũ Fran. Zab. In ead. glo. ibi, tenet contractus. intellige, quando apparet de impedimento, aliàs primus contractus censeretur purus, & sic secundus non teneret, & ita procedat quod tenet hic Arch. fm Io. An. In ea. glo. in fi. no. ex glo. quòd expressio tacitæ conditionis facit dispositionẽ conditionalem, de quo in l. aliquando. ff. de condi. & demon. & in l. 3. ff. de leg. j. & per glo. in l. item quia. ff. de pac.

A D D I T I O N E S.

a Vinc. God. Nota q̃ sponsalia puberum per uerba de futuro contracta, per cohabitationem, oscula, & amplex. ac etiam nixus ad copulam etiam post ætatem legitimam in matrimonium de præsenti non transeunt, sed tantũ per copulam carnalem. Ruy. consi. 203. nu. 1. lib. 1.

b Nic. Sup. Veniat sponsa de futuro. Adde Fel. in rub. extra eo. titu. in antiquis.

c Nic. Sup. Sit consanguinitas. Adde Bar. in l. cum quidam. in §. quod dicatur. ff. de acqui. hære.

Vinc. God. Consanguinei diuersis modis dici possunt late per Alex. in consi. 82. in causa certe te lib. 1. & quatuor modis in iure sumuntur. Cor. consil. 21. Videtur. litera, m. lib. 1. Qui autem dicuntur, idem Cor. consi. 90. scrupulosa. litera m. lib. 1. & consanguineorum appellatione ueniunt omnes agnati, non autem cognati. Ruy. consi. 15. nu. 1. & nu. 15. lib. 3.

d Nic. Sup. Et vnde dicatur. Adde Host. in summa, ti. de cõsan. & affi. & per Doc. in arbore consanguinitatis.

De desponsatione impuberum. Rub.

S V M M A R I V M.

1 *Aetas prima hominis est infantia.*
2 *Aetas quæ dicatur esse legitima ad contrahendum matrimonium.*
3 *Sponsalia contracta a minore infante, quæ sunt nulla, tribus modis possunt ratificari.*
4 *Actus a principio nullus potest ratificari, vel conualescere ex post facto.*

CAP.

CAP. I.

SI infantes. Habet tres partes. primo tractat de sponsalibus ɔ̃ctis per infantes ambos, vel eorum alterum. Secundo ibi, idem quoque. tractat de matrimonio ɔ̃cto per impuberes. Tertio ibi, porro, de sponsalib. ɔ̃ctis per parētes pro filijs, & hoc ꝓ diuisione & summario sufficiat, ſm Ioan. And. sed prima pars potest sic summari: Sponsalia cōtracta per infantes ambos, vel alterum per solam superuenientiam maioris ætatis non validant, nec publicam honestatem inducūt, nisi tacite vel expresse fuerint ratificata. h. d. 1 † No. primam ætatem hominis ᵃ dici esse infantiam, q̃ durat vsq; ad septēniū, vñ vsq; ad septenniū dicunt infantes, & vide gl. or. s. in proœ. huius li. in ver. ꝑfectus, ponentē sex ætates hoīs. 2 † Secundo no. quæ ætas dicatur legitima ad ɔ̃hendā sponsalia, quia requiritur, ꝙ sint maiores infante, aliàs sponsalia contracta per minores infante, vel per eorum alterum, sunt ipso iure nulla, nec inducunt impedimentum publicæ honestatis, vt hic dicitur: vnde requiritur, quòd sint maiores septennio, & sic videtur, ꝙ si essent proximi septennio, nō sufficeret. Sed Arch. hic refert opi. an malitia suppleat ætatem in sponsalibus, sicut in matrimonijs, de quo no. 30. q. 2. in summa. & concludit Arch. duo requiri, primo ꝙ malitia suppleat ætatem. secundo, ꝙ mulier tentata fuerit. Sed Io. An. vr̃ hic indistinctè tenere, ꝙ sicut in matrimonio ita in sponsalibus malitia suppleat, & ita transit hic Do. & tenet gl. in d. c. sponsam. & in d. c. iuuenis. & ita videntur ibi tenere Doc. licèt do. Nico. teneat ɔ̃rium dicens, ꝙ hoc non inuenitur iure cautū, de quo ibi per eum. & plene per Io. An. in c. fi. s. eo. tit. & vide per Arc. hic, & 27. q. 2. si quis desponsauerit. & 30. q. 2. in summa. Et vide per sanctum Thomam super 4. sñiarum. dist. 27. art. 2. in fi. tenētem, ꝙ malitia suppleat ætatem. 3 † Tertio no. tres modos, ex quibus sponsalia ɔ̃cta per minores infante, vel eorum alterum, q̃ sunt a prin. nulla, vt s. veniunt ratificanda, & inquantum hic dr̃ de cohabitatione, intellige siue in domo viri, vel mulieris, vel ēt alterius cuiuscunque, quia in quocunque loco fiat, illa cohabitatio inducit ratificationē, ſm Io. An. de quo per eum in c. j. 4 & c. literas. s. eo. † Vltimo no. casum, in quo actus a prin. nullus conualescere pōt ex postfacto, de quo plenè per Io. An. in re. non firmatur. j. eo. lib. & hic in glo. in ver. conualescunt. In gl. 2. in fi. no. glo. & inquantum glo. hic dicit de pubertate, intellige inchoanda, quia in illa est dr̃ia, vt glo. dicit. sed in finienda non est dr̃ia, quia tam in masculis q̃ in fœminis æqualiter finitur ipsa pubertas in 25. anno, vt Insti. de curatorib. in princ. & quia sexus non conuenit in tp̃e medio, & sic in pubertate inchoanda, sicut ɔuenis in prin. & in fi. Finitur enim infantia eodem tp̃e in vtroque sexu, s. in septennio, & idē in adolescētia, seu pubertate, s. in 25. vt s. & rationem dr̃iæ vide hic per Io. An. dicentem ideo esse, quia natura ipsa fecit pubertatē disparem in sexu, quia naturaliter fœminæ pubescunt in 12. & masculi in 14. anno, vnde lex positiua debet ɔuenire naturæ, vt in 4. distin. erit aūt, ſm Io. An. de quo ēt per eum in c. literas. s. eo. tit. & ista est vera rō, licèt gl. in l. 2. C. de his qui ve. æta. dixerit, ꝙ ideo citius pubescit fœmina q̃ masculus, quia mala herba cito crescit. 5 † In glo. in ver. vel facto. in fi. & sic patet, ꝙ ēt qñ seorsum habitant, possunt ratificari spōsalia per alios actus, q̃ per ɔsensum expressum, licèt Host. dixerit ɔ̃rium, & male, in c. lr̃as. s. e. ti. ſm Io. An. sed hoc intellige, qñ scientes actum, quem gesserūt, deficere rōne ɔsensus imperfecti, perseuerāt in eodem, secus qñ non ɔstaret, ꝙ habuerint notitiā de actu, quem gesserūt in puerili ætate, quia tunc licèt cohabitarent simul, & ɔuersarentur, imò si cognoscerent, nō ratificarēt spōsalia, per no. in c. fi. s. de ɔiug. seruorum. ſm Pe. de Anch. & satis probatur hic in tex.

ADDITIO.

a Nic Sup. Primam ætatem hominis. Adde Io. de Ana. in rub. de delic. pue. Bal. in repe. c. si pater de test. lib. 6. Cy. in l. si infanti. C. de iu. delib.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ut dicantur matrimonium contraxisse per verba de præsenti, duo requiruntur.*

2 *Verba quandoque interpretantur a iure, ut in facto minus importēt, quàm importet sonus uerborum, & proferentium uoluntas.*

3 *Matrimonium ut sit ualidum, quę requirantur.*

4 *Sponsalia an transeant in matrimonium per alium modum, quàm per copulam carnalem post pubertatem.*

IDē quoque. Si inter impuberē & puberē ɔ̃hantur sponsalia per uerba de p̃senti, vel inter duos impuberes nō proximos pubertati, valēt vt sponsalia de futuro, nec transeunt in matrimoniū ex sola superuenientia ætatis, nisi aliter approbentur: inducunt tñ publicam honestatem. h. d. ſm Do. 1 † No. j. duo copulatiue requiri, ut si dicat mr̃imoniū ɔ̃ctum per verba de p̃ñti per impuberes. Primo, ꝙ sint proximi pubertati. Secundo, ꝙ malitia suppleat ætatē, ſm Ioā. An. & quis dicatur proximus pubertati, remittit Io. An. ad no. in c. ɔtinebatur. in fi. & in c. de illis. el 2. & in c. attestationes. s. eo. vbi d. Ant. ɔcludit, ꝙ cum in materia matrimoniali non reperiatur determinatū, quis dicatur proximus pubertati, ꝙ iudicis arbi. relinquitur, arg. c. de causis. s. de offi. dele. & vide ꝑ Inno. in c. de illis. el 2. eo. Sed in ɔ̃ctibus & in alia materia quis dicatur proximus pubertati, vide glo. no. in l. j. ff. de nouat. Et qñ dicatur malitia in matrimonijs supplere ætatē, hic per Arch. et Io. An. dicentes, ꝙ tunc qñ adest naturalis vigor, & potētia coeundi, & ita ēt vult glo. hic, de quo in c. fi. s. eo. ti. & ibi per Ioā. 2 An. & do. Anto. † Secundo no. ibi, licèt verba, ꝙ aliqñ uerba interpretātur a iure, ut in facto minus importent, q̃ fuerit sonus uerborum, & intentio proferentium, & hoc qñ non pōt de iure verificari sonum & intentionē proferentium, & hæc interpretatio non sumitur ex mente, nec ēt ex verbis, & talis interpretatio non haberet locum in statutis, quæ non recipiunt interpretationē extensiuā, sed tm̃ illam quę sonat verbis, ut in c. in nostra. s. de iniur. ſm Do. Tertio no. ibi, modum alium, quòd sponsalia de præsenti quo ad uerba, quæ iuris interpretatione censetur de futuro, transeunt in matri. per alium modum q̃ ꝑ carnalem copulam subsequutam, de quo j. Vlti. no. ꝙ ubi dat defectus in cā efficiente, sed non in forma actus, tunc si nō valet, valeat saltē vt valere pōt, de quo ēt hic in gl. In glo. in uer. supplebat. ibi Host. idē tenet hic Arch. quia tex. hic dicit, supplebat, & sic respicit factum certum, & præsupponit ꝙ de hoc ɔstet, sed Io. An. sequitur hanc glo. per rōnem de qua hic in gl. fi. & ita sequitur hic Do. dicens, ꝙ ætas non est signum determinatū ad matrimo. sed sola potentia coeūdi, ut in c. puberes. s. eo. sed sola potentia sufficit absque ætate, si de illa cōstare pōt. Sed opi. Hostiē. & Arch. procedit, qñ de illa non constaret, ſm eum notantem ex hac glo. practicā probandi, quo malitia suppleat ætatem, de qua materia per do. Ant. & Do. in c. de illis. el 2. & in c. attestationes. & cap. fi. s. eod. & ibi plene de hoc arti. 3 † Et aduertēdū ad aliquos casus certos, & primo, quòd sufficit ad validitatem matrimonij numerus annorum determinatus tā in masculo q̃ in fœmina, de quo constet, ut in c. j. & c. puberes. s. eo. & si allegaretur tunc, ꝙ non esset potentia coeundi, non debet matri. separari, ēt si de hoc constaret, sed debet expectari, an impedimentum sit perpetuum, uel non vsq; ad 18. annos, vt in c. j. s. de frigidis. & per glo. & Doc. in d. c. puberes. Secundo, ꝙ sola potentia coeundi, de qua clare constat, sufficit, licèt adhuc non deuenerit ad numerum determinatū, ut in d. c. puberes. Tertio, qñ nondum est ętas legitima, sed est proxima pubertati, & sunt signa de potentia coeundi. vnde dicebat d. Anto. in d. c. fi. ꝙ qñ nixus copulæ concurrit cum proximitate ętatis, tunc sufficit vt ualeat matri. & sit firmum. Sed hoc dictum non vr̃ uerum per tex. in c. fi. de spon. vbi per nixum ad copulam sponsalia non transeunt in matrimo. quod procedit, quando aliter non ɔstaret de potentia coeundi: aūt si constat de potentia per alium modū, & tunc sufficeret, ut dicit gl. hic. In gl. in uer. matrimoniū. in fi. & hoc procedit in matri. carnali, ꝓut hic dr̃, non aūt in spirituali, ut in c. fi. de postu. præla. ubi dr̃, ꝙ si electio non ualeat ut electio, non ualet ēt ut postulatio, & circa hoc generale si non ualet, quod ago, an valeat vt valere pōt, uide no. per Bar. in l. j. §. si quis ita. ff. de uer. oblig. & plenè per d. Ant. in c. cum super. s. de off. deleg. cũua dicta refert hic Do. & per Doc. in l. nō codicillum. C. de codicil. & per Lap. in sua 4 alleg. 88. in 2. col. † In glo. in uer. modum alium. in fi. conclude si quæratur, an sponsalia transeant in matri. per alium modum q̃ per copulam interuenientem post pubertatem, ꝙ aliqñ ɔ̃hūtur sponsalia de præsenti, tñ propter defectum legitimæ ætatis censentur iuris interpretatione de futuro, & ista transeunt in matri. non solum per carnalem copulam, sed ēt per aliū modum, ut per cohabitationē, per amplexus, & oscula, & similia interuenientia, tñ post pubertatē, & ita procedat iste tex. & gl. ſm Io. An. Aliqñ ɔ̃huntur sponsalia, quæ uerbis & mente sunt de futuro, & tunc talia transeunt in matri. per carnalē copulā, vt in c. is qui. s. de spon. Sed non trāseunt in matri. per nixum copulæ, ut in c. fi. s. de spon. & multominus transirent per amplexus, oscula, & similia ſm Io. An. immo nec ēt per cohabitationē, ſm Host. in d. c. is qui. Sed quid si sponsi simul habitauerunt per longum tp̃s, an ex hoc transeant in matri. ante carnalem copulam. Io. An. in d. c. fi. ꝙ sic, nisi mulier duceretur inuita, & statim fugeret, ut in c. consultationis. s. de spon. Sed Ioan.

Cal.

Cal.in d.c.fi.contra,quia ista materia exorbitat a iure cõi, vnde non debet extendi vltra casum expressum, in d.c.is qui.& in d.c.fi.& ita sequitur ibi do.Nic.Sed do. An.ibi dicit, ꝙ si vir asserit se eam cognouisse, ꝙ sibi creditur, vt in c. continebat. ȷ.eo.& transeunt tũc in matri.qñ allegatur cohabitatio, & carnalis copula simul,secus si allegatur sola cohabitatio,quia hęc sola non sufficeret,vt in d.ca.fi. & ita ẽt tenet hic Do.Sed hoc non procedit in corrupta,ex quo posset probari ꝯrium,ꝙ non fuerit cognita,sed in virgine posset probari ꝯrium, qñ alter negaret,ꝙ copula non intercessem,vt in c.proposuisti.& c. cãm. ȷ.de proba.Aliqñ ꝯhuntur sponsalia,quæ a prin. sunt ipso iure nulla, vt quia sunt ꝯcta per verba de præsenti per duos infantes,vel eorum alterum,& tunc si post infantiã appareat eos ꝑseuerare in eadem voluntate, & per mutuã cohabitationẽ, & alia signa interuenientia, etiam post pubertatẽ,an transeãt in matrimo.si carnalis copula non intercessit. Io. An.hic,ꝙ non, quia iste tex.loquitur de spõsalibus ꝯctis ab impuberibus, nõ aũt ab infantibus,quæ sunt ipso iure nulla,vt hic in prin.c. vnde non debet extendi vltra casum suum, quia ista est quædam fictio,quæ vltra casus non expressos extendi non debet, ut in d.c.is qui.& in cle.quod circa, de elec. qui ergo dicit hunc casum expressum,doceat,& ita tenet auctor dec.dñorum de Rota in decis.460.quæ incipit,Item dubitatur si duo. Sed Archid. hic contra,& in d.c.vbi non est ꝯsensus.30.qõ.2. & ita sequitur Pe.de Anch. quia sicut perseuerantia ratificat consensum nullum præstitum in infantia quo ad sponsalia de futuro, vt ȷ. in prin.istius c.ita & quo ad matri.facit quod no.in fi.ȷ.de coniugio seruorum.& idem tenet hic Do.Pro quo ẽt facit,quia ipsia perseuerantibus in eadem voluntate post infantiã, censẽt ꝯhe te sponsalia de ꝑsenti iam in infantia ꝯcta, quæ iuris interpretatione valent vt sponsalia de futuro,quæ post pubertatẽ transeunt postea in matrimo. aliter q̃ per carnalẽ copulam, ut hic in tex.& hanc partem sequuntur dñi de Rota in d.decisi. intellige tñ,ꝙ perseuerantes in eadem voluntate sciuerunt actũ gestum,& de eo plenam notitiam habuerunt, aliàs sponsalia nõ reconualescerent ex sola perseuerantia, vt patet ex notatis in d.c.fi. & est dictum ȷ.in prin.huius c.in fi In glo. in ver. pubertatis.in fi.vbi dicebant,ꝙ sponsalia [a] de pręsenti eum impuberes ꝯcta non transibant in matri.post pubertatem per dona,visitationem, & similia, quod est falsum secundum Ioan. An.vt hic in tex.& in glo.ȷ.proxi.

ADDITIO.

a Vinc.God.Nota, quòd sponsalia impuberum per uerba de præsenti si perueniente malitia & nisu ad copulam in matrimonium transeunt, idem est si peruenierte ętate legitima, & apparente de perseuerantia uoluntatis per amplexus & oscula,Ruy.consi.303.nu.2.& 3.lib.1.

SVMMARIVM.

1 *Parentes non possunt contrahere matrimonium pro filijs contradicentibus tacite,uel expresse.*

2 *Pater si differt maritare filiam usque ad 25 annum, & ipsa nubit sine eius consensu,aut luxuriosè uiuit, non potest eam propter hoc exhæredare.*

3 *Matrimonium contractum per procuratorem sine speciali mandato potest ratificari.*

4 *Metus reuerentialis parentum,an inficiat matrimonium, si non interuenerint minæ,uel verbera.*

Porro. Ex sponsalibus ꝯctis per parẽtes pro filijs nõ obligantur filij,nec oritur impedimentũ publicæ honestatis,nisi filij fuerint ꝑsentes, vel approbauerint tacitè vel 1 expresse.h.d.†No.j.a ꝯtrio sensu, ꝙ parentes non possint ꝯhere matr.vel sponsalia pro filijs ꝯdicentib.tacitè uel expsse, & tale mrimoniũ uel spõsalia sint ipso iure nulla, & sic infertur, ꝙ in mrimonijs filius nõ censetur esse in potestate patris, ut hic & in c.fi.ȷ.de iud.eo.lib.secus tñ esset de iure ciuili, quia non posset filius ꝯhere matrimo.sine consensu patris, & aliàs esset ipso iure nullum,vt in l.fint propositionis.C.de nup.& in l. Paulus.& ibi glo. ff. de statu ho. Sed in matrimonijs & sponsalib. debet stari iuri cano.in omni loco,vt in c.pe.in fi.ȷ.de secund. nup.& per glo.Insti.de gradi.§.sexto gradu.concluditur ergo, ꝙ parentes non possunt ꝯhere matri. vel sponsalia pro filijs ꝯdicentibus tacite vel expresse,sed ipsi filij bene possunt ꝯhere sine parentibus, immo ẽt ꝯ expressam eorum uoluntatem,ut in c.ex literis.& in c.1.& ibi no.ȷ.co.ti.& in c.veniens.el j.ȷ.de sponsalibus.& si filia contrahit matrimonium sine licẽtia pa- 2 tris,vel ꝯ eius voluntatem, eodem modo cogitur pater ad dotandum eam, [a] ut tenuit glo.sing.in c.sanctum.32. q. 2. quod tñ limitat alia glo.sing.in c.de raptoribus.36.q.j. nisi filia eligeret sibi maritum indignum,quia tunc dotare nõ cogeretur, & ita sequitur ibi Arch. Nec etiam possent filij exhæredari a parentibus ex hoc,ꝙ ꝯherent matrimonium ipsis ꝯdicentibus, ut tenet Host.& Ioan.An.& Doc.in d.c.j.quicquid aliter dicat glo. in l.sed hæc.ff.de spon.& hoc nisi nuberet indigno, ut tenent Doc.in d.c.j.& Bal.in l.si pater. C.de spon. & cũ de mente gl. in d.c.de raptoribus.& in auth.sed si post.C.de inoffi.testa.qđ procedit,nisi pater distulisset nubere filiam vsque ad 25. annũ, quia si postea ipsa nubat indigno,cogetur pater ad eam dotandam.†Nam pater tunc etiam si filia luxuriosè uiueret, uel nuberet indigno,non posset ex hoc eã exhæredare, ut in d.auth. sed si post.ergo nec potest denegare dotem, quia ex eisdẽ causis potest dos denegari, ex quibus potest exhæredatio fieri,ut est tex.no.in Auth.de nup.§.ne optime.ibi,ne forte &c. quod no.& ꝙ filia ingrata possit dote priuari,tenuit Bal.in l.fi.de dotis promis.sed isto casu nõ dr̃ ingrata, ut in d. auth. sed si post. Et scias,ꝙ non solum dicitur indignus ille,qui esset uilis persona,ut in l.j.C.de naturalibus li. sed etiam ille, qui dato ꝙ esset nobilis,tñ de iure non poterat cum eo esse matrimoniũ,vel rõne consanguinitatis,uel alterius impedimenti,quia nuptię debẽt esse conuenientes de iure,& de facto,ut dicit glo. singu.in l.si rogatus.§.matrimonij. ff. de ma. vin. quod tu intellige,nisi fuerit impedimento dispensatũ,quia dispensatio de illicito licitum facit,ut in c.ꝙ dilectio.ȷ.de consangui. & affi. & per gl. 3 in c.literas.ȷ.de rest.spolia.†Vltimo no.ibi,ratificauerint,quod licèt ad ꝯhendum matri. requiratur specialissimum mandatũ, vt in c.fi.ȷ.de procu.& ibi per glo.tamen gestum sine tali mandato põt ratificari,& valet tale matrimo.ut hic dr̃. Ex quo infertur,ꝙ etiam in requirentibus specialissimũ mandatũ põt habere locũ ratihabitio,& operatur idẽ, qđ specialissimũ mand. ꝑcedens,ut hic patet,& uide in c.cum quis.j.de sen.excõ.In gl. in uer.ꝯdixerint.in fi.& ratio est in hoc casu, quia agitur de re naturaliter appetibili,ſm Io.An.de quo per gl.in reg.is qui tacet.ȷ.eo.lib.In glo.in uer.sponsalia.in fi. & sic glo. tenet opin. Hostien.Sed Arch.hic sequitur opi.Inno.dicens,ꝙ de iure probati non põt, ꝙ fratres uel alij possint illum obligare sine expressa uoluntate,uel ratificatione in casu,quo uerba requiruntur,sicut est in sponsalibus,uel matrimonijs, ut in c.si inter.& c.tuæ.ȷ.de spon.& hoc nisi in parentibus, ut hic. Nec ob.d.c.1. quia corde & ore expresserat consensum.Quare Io. An.cõcordando opi.ꝯcludit,ꝙ si spon.uel mrĩ.ꝯhuntur per parẽtes,sufficiat sola taciturnitas ipsorum ꝑsentium, siue ipse pater ꝯhat ꝑ filijs in pt̃ate,siue emancipatis, siue etiam ipsa mater ꝯhat pro filijs,cum tex.iste indistinctè loquatur de parentibus,& sic includitur ẽt mater,sicut ẽt dr̃ ꝙ ipsa mater põt filios offerre religioni sicut pater,ut no.in c.2.20.q.j.& in c. 2.ȷ. de regularibus. ſm Io.An.immo uoluit hic Pet.de Anch. prædicta procedere, ẽt si pater ꝯhat sponsalia uel matri.pro suo filio spurio, ẽt damnato coitu,cum in hoc consideretur reuerentia debita iure naturæ,& non patria potestas, per no.per Bart.in l. tutelas.ff.de capi.di.& in l.j.ff.de accu.de quo hic per eum intelligentẽ prædicta ꝑcedere,nisi talis taciturnitas sit meticulosa, ut qa puella a prin.recusauit,& ꝑꝑ nimiã reuerentiã tacuit,cũ pręsumatẽ durare eadẽ uoluntas,ar.c.maiores.ȷ.de baptismo.& matrimonium nõ ualeret,& talis reuerentia operat idem,qđ iustus metus,ut in l.j.§.quæ onerandæ.ff.quarum rerũ ac. non datur, ſm 4 eum.†Tu aduerte, quia solus metus reuerentialis parentũ non inficeret matrimoniũ,nisi interuenirent minæ vel uerbera, ut est tex.no.in d.c.ex literis.& ita uoluit glo. in c. accedens.ȷ.de cõuer.cõiug.in prin.& Inno.in c.causam matrimonij.ȷ.de off. deleg.de quo tñ in d.c.ex literis.& in d.ca.2. & per Doc.in c.cũ virum.ȷ.de reg.& facit tex.in c.2.ȷ.de pac.eo.lib. Si uerè sponsalia uel matrimoniũ ꝯherentur per alios,q̃ per parentes,tunc non sufficiat sola præsentia uel taciturnitas,sed requiratur ratificatio tacita uel expressa,ſm Ioan.An. prout tenet hic Archi. & Inno.in c.1.ȷ.eo.tit. & in c.j.ȷ. de matri.ꝯcto contra interdictum ecclesiæ. Sed Hostien.tenet ibi ꝯrium, et ita sequitur hic Imo.& Do.quia tacens dr̃ consentire, qñ agitur de re naturaliter appetibili,ut est dictum ȷ. Sed certè hoc non vr̃ uerũ,qa ibi requiritur expressiua consensus, sicut est in matri.ut in d. c.tuæ. tacens nunq̃ habetur pro ꝯsentiente,ut in d. reg.is qui.& hoc nisi in casibus expressis in iure,puta qñ matri. contrahitur per parentes,ut est tex.hic,et ita sequitur Pe.de Anch.intellige,nisi postea interueniat ratificatio expressa uel tacita alio quàm per solam taciturnitatem,ut uidetur hic uelle Ioan.And. et ita

pro-

ADDITIO.

a Nic.Sup.Pater ad dotandum eam.Adde Abb. in c.1 de adulr. Abb. in c. accedens.de procu.Abb.in c.2.de despon.imp.Alex.de Imo.consi.139.in.cip. Viso themate.in 3.col.in 2.uol.

procedat tex.in d.cap.t.ſ.eod.titu. ibi Innocen. idem tenet, et idem do.Flo.ibi,& do.Pe.in c.ad id.ſ.de ſpon. Quando autem ſponſalia vel matrimonium contraherentur pro abſente, & tunc non valet a quocunque ſint contracta, etiam ab ipſis parentibus, niſi poſtea fuerint ratificata tacite vel expreſſe, vt eſt tex.hic,& requiritur ratificatio alio modo q̃ per ſolã taciturnitatẽ, quia eſt neceſſarius alius actus per quẽ euidenter appareat de ipſius conſenſu, ſecundum Ioan.An.Sed Imo. in hoc contra, vt ſic ſola taciturnitas ſufficiat,& idem videtur hic tenere Pet. de Ancha. Sed certè verius videtur, quod dicit Ioan. And. Pro quo facit tex.qui in prima parte dum loquitur de contractu in præſentia, exprimit de taciturnitate, ſed in ſecunda parte, in qua loquitur de contractu in abſentia, non exprimit de taciturnitate, ſed requirit poſt ſcientiam ratificationem expreſſam, vel tacitam, quæ fit per factum, vt no.per glo.xj.q.a.exiſtimãt. non autem per ſolum pactum, arg.eorum quę no. Inno. in ca. olim.el 3.ſ.de reſti.ſpol. ſunt enim diuerſa, non contradicere, & actũ ratificare, vt no.per glo.in d.c.cum quis.j. de ſen. excõ. ſm Domi.Et de his vide per gl.& do. An. in c.tuæ.ſ.de ſpon.

De cognatione ſpirituali. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Cognatio ſpiritualis inter leuatum & leuantem extenditur ad filios ipſius leuantis.*
2. *Cognatio ſpiritualis contrahitur per ſolam ſuſceptionem de ſacro fonte, quanquam ſuſcipiens ipſe nihil loquatur.*
3. *Compaternitas contracta cum concubina, an extendatur ad concubinariũ.*
4. *Cognatio ſpiritualis contrahitur cum patre leuati, etiam naturali tantum.*
5. *Pater ſpiritualis tenetur docere filium ſpiritualem ſymbolum, orationem dominicam, & ea quæ pertinent ad ſalutem animæ.*
6. *Cognatio ſpiritualis, quid ſit.*
7. *Vniuerſitas, & ciuitas, an poſſint contrahere compaternitatem per ſyndicum.*

CAP. I.

NEdũ. Cognatio ſpiritualis ɔ̃hitur inter baptizatum eiuſq; patrem & matrem ex vna parte, & inter ſuſcipientem vel baptizantem eiuſque filios & vxores ante ſuſceptionẽ carnalem cognitas. hoc dicit vſque ad §. ex cõfirmatione. Diuiditur in tres partes. Primo ponuntur quatuor ſpirituales cognationes ex leuatione in baptiſmo prouenientes. Secundo ibi, & eadem. ponũtur totidẽ, quæ ex baptizatione proueniunt. Tertio ibi, ex confirmatione repetit omnes illas habere locum in cõfirmatione. † No.j.ibi, filios, quod ſpiritualis cognatio inter leuatum & leuantem extenditur ad filios ipſius leuantis, vnde ipſe leuatus non poteſt cõtrahere matri.cum aliqua filiarum leuãtis, ſiue dictæ filiæ ſint natæ ante baptiſmum, ſiue poſt, cum iſte tex.indiſtincte loquatur. ſic 30.q.j.§.filij vero.& c.ſeq.& ſ.eo.c.j.& c.ſuper eo.& ca. pen. † Tertio no.ibi, inter ſuſcipientem, quod ſpiritualis cognatio[a] contrahitur per ſolam ſuſceptionem de ſacro fonte, licèt ipſe ſuſcipiens aliter non loquatur, cum tex. hic non requirat, quòd reſpondeat, ſecundũ Arch. Sed Hoſt.contra in ſumma, in titu. de matri.§.qualiter ɔ̃hatur.ver.& nunquid. Pro quo facit, quia ſicut in baptiſmo requiritur verbũ, vt ſ.de baptiſ.c.j. ita & hic, de quo plenè per Io.An.& Arch.& per eum in c.paruuli.de cõſe.diſt.4.ubi ſub dubio ſortè tenuit, quod requiratur vocalis rũſio, & non per ſignum. Quare Do. hic concordando concludit, quod ſi leuans non reſpondet verbo, vel ſignis, & procedat opi.Hoſtien.ſi verò non reſpondet verbo, ſed ſignis, & tunc procedat opi.Archi.quia nutu & ſignis dr̃ quis loqui, ut no.in c.conſtitutionẽ.j.de ſen.excom.ſuper glo.2.& in c.cum apud.ſ.de ſpõſalib.Sed certè verius vr̃, quod omni caſu requirantur verba, vt vr̃ probari de conſec.diſt. 4.in c.prima agitur.& ibi glo.ubi dr̃, quod debet cauere & promittere pro ipſo baptizando, ergo verba requiruntur, ut in l.j.ff.de uer.obl.facit ẽt d.c.paruuli. Ad idem ẽt tex.in c.vos aũt.dẽ ɔſec.diſt. 4.vbi dr̃, quod leuans dr̃ fideiubere apud Deum pro ipſo baptizato, ergo verba requiruntur, ut l. blanditus.C.de fideiuſ.Et ex his infertur, quod mutus non poſſit baptizare, nec puerum tenere, & ſic non põt fieri cõpater,[b] ex quo reſpondere non poteſt, vt in d.c. paruuli. & ita vr̃ tenere Hoſtien.vt ſ.Et ad prædicta uide tex.in c.2.ſ.e.ibi, ex ignorantia &c.per quem tenuit ibi d. Pe. quod ad compaternitatem requiratur ſcientia & animus. Ex quo infertur, quod ſi aliquis credens tenere filium vnius, tenuit filium alterius, quod non contrahatur compaternitas, ex quo in illo deficit animus & intentio. Sed in hoc Ioan.And.in reg.poteſt quis.tenuit contrariũ, quia quãtum ad iſtam cognationem contrahendã non refert, ſiue ſciẽter ſiue ignoranter leuet filium, licèt credat eſſe vnius, & ſit alterius, ex quo intendit leuare illum, & intentio ſua eſt contrahere cognationem ſpiritualẽ. facit tex.in d.c.2.& 30.q.j. ca.2.& 4.ſm Ioan.An.in d.reg. poteſt.cum ſæpe extra id quod agitur naſcatur obligatio, ut in l.ſi is qui.ff.commodati.& ſ.tit.proximo.c.j.§.j.de quo j.in 3.q. Secundo poſſet inferri notabiliter, quod leuando filium alterius cum intentione non ɔ̃hendi cognationem ſpiritualem, quod licèt quo ad eccleſiam ſit iudicandus compater, tñ ſecus ſorte quo ad Deum, ex quo deficiebat animus & intentio, ſicut dicitur in matrimonio carnali, in c. tua nos.ſ. de ſponſalibus. Et ita dicẽdum vr̃ hoc caſu, quia iſte nullo modo intendit contrahere cognationem, ex quo ergo deficit intentio, non uidetur quod cõtrahatur cognatio iſta ſpiritualis quo ad Deum, arg.d.c.tua nos.pro quo etiam facit, quia in baptiſmo requiritur intentio baptizantis & baptizati: vnde ſi baptizans non intendit baptizare, non eſt baptiſmus, ut de conſec. diſt.4.ſolet.& tenet Inno.& Ioan.An.in c.1.& fi.ſ.de baptiſ. ſicut ergo in baptizante requiritur intentio, ut ſit ſacramẽtum baptiſmum, & ut contrahatur cognatio ſpiritualis, quæ ſine baptiſmo eſſe non poteſt, ita & in leuante, aliàs ſi leuans hoc nõ intenderet, non vr̃ quod quo ad Deum contrahatur iſta ſpiritualis cognatio, ut in d.c.tua nos.& per Inno.in d.c. j.& ſi. dicentem ibi, quod licèt intentio baptizãtis uel baptizati impediat ſacramẽtum baptiſmi, intentio tñ patrinorum & leuantiũ nullo caſu nocet quo ad baptiſmum, quia & ſi ipſi non intenderent, uel agerẽt quod ſit baptiſmus, tamen eorum intentio nihil operatur. † In glo.2.in fi.& ibi glo. refert duas opi. quarum ultĩma eſt, quod compaternitas ɔ̃cta[c] cum concubina non extendatur ad concubinarium, uel eɔ̃, cũ ſit uinculum ſpirituale, licèt aliud ſit in affinitate quæ eſt vinculum carnale: hanc partem tenet ibi Archi.& Io.An.hic,& in d.c.Martinus.ſ.e.& ita ſequitur ibi Docto.& intellige hoc, qñ concubina vel concubinarius leuaret filium alterius, ſecus aũt ſi compaternitas ɔ̃hatur, eo quia filius alicuius concubinæ ſit leuatus de ſacro fonte, quia tunc benè extenderetur talis compaternitas ad cõcubinam tanq̃ ad matrem, & ɔcubinatiũ tanq̃ ad patrem, ut hic in tex. ita dicit glo. j.in uer.matrem. Sanctus Tho.in 4.diſt.22.arti. tenet, quod ɔ̃hatur compaternitas, quia una caro facti ſunt, & ita ſequitur frater Bartholomęus in ſua Piſanella, in litera, L.in c. quod capit impedimentum ſextum, licèt dicat quod quidam hoc reputent mirabile. Sed rõ Arch.hic facit in ɔ̃rium. Nec ob. quod per fornicatiũ ɔ̃hatẽ affinitas, ergo eodẽ mõ cõpaternitas, quia non ſequiẽ, cum affinitas ſit vinculũ corporale: vnde ẽt per illicita corporis opera acquiri põt, nõ ſic cõpaternitas, qđ eſt uinculũ ſpũale. Pro quo optime facit qđ dicit Magiſter ſniarum li.4.diſtin.42.c.j.cuius verba hæc ſunt. Non enim per carnis vnionẽ ad vnionẽ ſpiritus tranſit. ſuper quibus uerbis Ricar.ſcribit, & tenet quod per fornicatiã copulam cõpaternitas non tranſit ad vnũ in aliũ, quia per ɔiunctionẽ carnis non ɔ̃hatur ſpũalis cognatio. In glo.in ver.cognitã.in prin. & ſic tenet gl. quod matrimoniũ nõ ſufficit, quod ſit ɔ̃ctum per uerba de pñti, ſed eſt neceſſe quod vxor ſit cognita, & idẽ tenet gl.Inn.& d.Pe.in c.Martinus.ſ.eo. † In gl. in uer.& matrẽ.no.ex gl. quod cõpaternitas & ſpũalis cognatio ɔ̃hitur etiã cũ pr̃e naturali, & nõ ſũmo ipſius leuati, & ẽt cũ eius mr̃e, eſto quod ſit cõcubina, et nõ uxor, imò cognatio ſpũalis ɔ̃cta per patrẽ, tranſit ad filios ẽt inceſtuoſos, ut eſt tex. ſm vnũ intellectũ in c.fi.ſ.e. ideo ſi ſacerdos baptizat, inter baptizatũ et filios ſacerdotis nõ poſſet eſſe matrimoniũ, ut ibi dr̃, et intellige pdicta de filijs naturalibus, licèt nõ legitimis, ſecus verò eſſet in legitimis tm̃, iõ filius meus adoptiuus nõ reperiẽ poſſe ɔ̃here mr̃imoniũ cũ filia mea ſpũali, quia in adoptiuis nõ reperiẽ facta ꝓhibitio, de quo p Ion.in rub.ſ.e.et p gl.30.q. 3. in ſumma.uide glo.3.in fi.in c.fi.j.c.et no.in c.fi. ſ.e. n. Et an ɔ̃hatur iſta ſpũalis cognatio cũ hr̃tico, uel ſciſmatico. Ioã. An. quod ſic: ſecus tñ eſſet cũ Iudæo vel Saraceno, qui nõ ſunt capaces ſpũalis cognationis, de quo hic p In. An.et reg. ex eo quod j.eo.li.ubi plene p eũ, et per glo.no.30.q.j.c.1. † In glo.in uer.ſpũalem.in prin.ideo eſt, quod pr̃ ſpũalis obligatur ad docẽdũ ſymbolũ, orationẽ dñicam, et alia, quæ pertinent ad ſalutẽ aiæ, ut in d.c.uos aũt.ubi dr̃, quod eſt

ADDITIONES.

a Vin.God. Cognatio ſpiritualis per quæ ſacramenta contrahatur, Io.Brunel. in trac.de ſponſ.& mat.4.limit.nu.3.& ibidem.nu.5.in quibus caſibus,& an poſſit contrahi per procuratorem, nu. 21. & late de huiuſmodi cognatione, quod habetur in lib.9.trac.fol.168.

b Nic.Sup.Non poteſt fieri compater. Adde Card. Alex.in c.cum apud,de ſpon. idem Card.in c.co[illegible]tracto.de cogna.ſpirit.in antiquis, in ult.col.

c Nic.Sup.Contracta cum concubina. Adde do.An.Ioannis Pigli de Peruſio in quadam ſua reſponſione facta ad conſultationẽ vnius religioſi, incipit, poſt quæ bona quædam.

est fideiussor pro filio spirituali apud Deum. Obligatur etiam ad alendum in subsidium suum filium spiritualem, & ecõtra, vt dixit notabiliter Bal. in authen. nisi rogati. C. ad Trebel. vbi etiam dixit, quòd talis filius spiritualis non excluderet substitutum. Nec etiam posset ipse filius spiritualis vocare in ius patrem spiritualem non petita venia, vt tenet Gui. de Cu. & Bal. in l. generaliter. ff. de in ius voc. dicens etiam singu. quòd filius spiritualis non posset esse testis in causa patris spiritualis, vel econtra. Sed idem Bald. in l. parentes. C. de testa. voluit contrarium, cum edictum de testibus sit prohibitorium, vt l. 3. ff. de testib. sed forte primum dictum est verius, cum inter eos sit paternitas, & filiatio, & cognatio spiritualis, quæ est fortior quàm carnalis, vt dicit glos. hic. & sic non debet admitti ad testimonium, vt in dicta l. parentes. Et an filius spiritualis non existentibus alijs consanguineis succedat suo patri spirituali fisco excluso, tangit hic Pet. de Anchara. de quo not. in l. quo

6 tutela. ff. de regu. iur. † In ead. glos. ibi, est autem &c. no. ex glo. quid sit cognatio spiritualis, & vide per Innocen. & d. Nico. in tub. ·s. eo. In ea glo. ibi, detentione. requiritur ergo, quòd interueniat actus corporeus, quod facit vt compaternitas non

a possit contrahi [a] per procuratorem, vt tenet hic Archidia. & in c. ad limina. 30. q. j. & idem etiam tenuit Ioan. And. hic, & in regu. potest quis. j. eo. lib. per c. de his. 30. q. j. & Pet. de Anchara. Imo. & Domi. hic. Idem etiam tenuit Barto. in l. Gallus. §. forsitan. ff. de libe. & posthu. & idem sequuntur Bald. Ang. & Imo. ibi, & do. Pet. & do. Anto. in c. veniens. ·s. eo. titu. & Bald. in l. si quia calumniam. C. de nup. Sed contrariam partem sequitur idem Bald. in l. post mortem. in fi. ff. de adop. & in l. j. §. ne autem. C. de cadu. tol. per plures rationes dicens, quòd consuetudo hoc obseruat per totum mundum, quæ est optima legum interpres, vt in c. cum dilectus. ·s. de consuetu. & hãc partem sequitur d. Flo. & d. Nic. in d. c. veniens. dicẽtes eã esse de iure veriorẽ: sed certè prima pars vr̃ de iure verior, quã et sequit Fede. in suo ɔsi. 15. & Imo. in c. accedens. ·s. de præb. in fine. Sed quæritur primò, posito quòd non possit contrahi per procuratorem, an poterit per nuncium. Ange. in dicto §. forsitan. quòd sic, argu. l. & licèt. ff. de consti. pecu. sed certe Imo. hic, & Domi. tenent contrarium, quia in spiritualibus & in separabilibus a persona non est differentia inter nũcium & procuratorem, ſm glo. no. in ver. teneat. in clem. j. de renuncia. & idem tenuit Imo. in dicto §. forsitã. & in dicto c. accedens. Pro quo facit, nam leuans de sacro fonte efficitur fideiussor apud Deum pro ipso filio spirituali, vt in c. vos autem. sed fideiussor non potest obligari per nuncium, vt tenuit Bald. in l. j. C. per quas personas. argu. d. l. blanditus. Secundò quęritur, an saltem ipse procurator vel nuncius leuans efficiatur ipse compater. Io. And. in d. reg. potest. tenet q sic, & idem do. Pet. in d. c. veniens. & Imo. in d. §. forsitan. & in d. c. accedens. in fi. cum sæpe extra id quod agitur nascatur obligatio, vt in l. bis qui. ff. commo. sed in cõtrarium facit, quia ad cognationem spiritualem acquirendam requiritur scientia & animus, vt in c. fi. ·s. eo. quæ omnia cessant in procuratore & nuncio, qui non consentiat suo nomine, vel pro se, vnde obligatio videtur non contrahi. ad hoc quod no. per glo. fi. in clem. eos. de regularibus. & ita sequitur Federi. in dicto consi. & Domi. hic, & do. Nico.

7 & do. Floria. in dicto c. veniens. de quo vide dicta ·s. † Tertiò quæritur, an ciuitas, vniuersitas, vel collegium possint per sindicum contrahere compaternitatem. Fede. in dicto consi. tenet quòd non, quia ista cognatio spiritualis est vinculum cohęrens animæ, & vniuersitas, ciuitas, vel collegium non habet animam, vt in c. Romana. §. in vniuersitatis. j. de sentẽ. excom. & ita omnes Doct. sequuntur in d. c. veniens. & Imo. in d. c. accedens. Quintò quæritur, an saltem maiores de vniuersitate, vel ipsi constituentes sindicum efficiantur compatres. do. Nico. in dicto c. veniens. tenet quòd sic, sed Federi. contra in dicto consi. & idem do. Pet. in c. veniens. & Imo. in dicto c. accedens. argu. 12. q. 2. qui manumittuntur. de quibus omnibus plenius per do. Pet. in dicto c. veniens. In glos. in ver. contractum. ibi, leuans. vel eius vxor prius cognita secundum Ioan. And. In ea glos. ibi, filij carnalis & econuerso, scilicet filiam carnalem filij spiritualis, secundum Io. And. In glo. in ver. eadem. ibi, vel baptizans, vel eius vxor prius cognita, ſm Io. An.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Contrahi per procuratorem. Adde glo. in c. hortantur parentes. 32. q. 2. Archi. in c. non plures. de consec. distin. 4. Lau. & Domi. in c. quem pęnitet. de pœ. distin. j.

Vin. God. Vide vt suprà dixi allegans Io. Brunel. in tract. de sponsa. & no. lib. 4. nu. 21. & consuetudo Florentiæ seruatur.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio seu frontis chrismatio idem sunt.*

2 *Cognatio spiritualis oritur in 20. casibus, 10. in baptismo, & 10. in confirmatione.*

Ex confirmatione.

Cognatio spiritualis ita inducitur ex confirmatione, sicut ex lauatione, seu susceptione de sacro fonte. hoc dicit.

1 † Nota primò, q confirmatio seu frontis chrismatio idem sunt, vnde dictio, seu, hic non stat ampliatiue, sed expositiue, seu declaratiue, ſm Archid. & Ioan. And. de quo in l. si quis ita. ff. de au. & argen. leg. In glo. in ver. frontis. in fi. intellige de hac cõfirmatione frontis, & q debeat fieri in fronte. est hoc de substantia sacramenti, ſm Archid. de quo per eum in c. nouissime. de consec. distin. 5. & debet hæc confirmatio cohiberi post baptismum, & talis qui chrismatur non præsumitur a seipso robur habere, ideo licèt sit maior, debet ab alio teneri, ſm Archi. & Ioan. And. de quo in c. in cathecismo. de consec. distin. 4. In glo. fi. ibi, ipsum confirmantem & eius vxorem prius cognitam. Quid autem si maritus, postquam vxorem matrimonialiter cognouit, leuauit puerũ alterius de sacro fonte, & sic vxor facta est cõmater spiritualis illi puero, vt & hic, & c. Martinus. mortuo marito vxor accepit secũdum maritum, ex quo habet filiam, an hæc filia poterit matrimonium contrahere cum illo puero. d. Ant. super hoc consultus respõdit, q sic, quia ista prohibitio est exorbitans, & non reperitur ɔ̃trium in iure expressum. Sed Domi. hic ɔ̃, cum satis reperiatur expressum sub regula gñali, de quo in c. j. ·s. & ſm eum vr̃ de hac q. tex. in c. tua nos. ·s. eo. ſm veram lect. Io. And. ibi, quod no. In ea gl. in fi. nec possunt reperiri plures casus, qui dirimant matrimonium, & oẽs isti casus pertinent aut ad ɔpaternitatem & filiationẽ, vt est respectu leuantis & leuati: aut ad ɔfraternitatem, vt est respectu leuati & filios leuantis: aut ad paternitatem, vt est inter leuantem & parentes leuati, ſm Io. And. dicentem, q in his trib. consistit cognatio spũalis, nec transit ad auos, vel nepotes, vel vlteriores. & ita sequunt̃ Doct. in d. c. Martinus. & prout dicit glo.

2 hic in fi. † Ex isto tex. colliguntur 20. casus, in quibus oritur spiritualis cognatio, 10. in baptismo, & 10. in confirmatione. in baptismo autem surgit primo cognatio inter baptizatum & leuantem. Scd̃ò inter baptizatum & filios leuantis. Tertiò inter baptizatum & vxorem leuantis prius cognitam. Quartò inter parentes leuati & vxorem leuantis prius cognitam. Quintò inter leuantem & parentes leuati. Sextò inter baptizatum & baptizantem. Septimò inter baptizatum & filios baptizantis. Octauò inter baptizatum & vxorem baptizãtis prius cognitam. Nonò inter parentes baptizati & vxorem baptizantis prius cognitam. Decimò inter baptizantem & parentes baptizati. Et eodem modo debent numerari decem aliæ personæ ratione cognationis, quæ oritur ex confirmatione.

CAP. II.

Er cathecismum.

Primò ponit dictũ. Secundò illud probat ibi, vt est tex. Tertiò illud determinat ibi, per illam. Nota q ex cathecismo contrahitur spiritualis cognatio, & etiam Christianitas, vt in c. caue. 28. q. j. Vltimò

a nota de hac dictione [a], vix, quia quod vix fit, tamen fit. sic ·s. eo. titu. c. contracto. quod inducit ibi do. Floria. ad testes dicentes aliquem vix percussisse, q per ista verba sit probata percussio. In glos. j. ·j. in fine. vide in dicto cap. contracto. In glos. in ver. res. in fi. no. q istud nomen res, est adeo generale, q comprehẽdit compaternitatem, & de generalitate istius nominis rei, plene per Archid. 40. distin. ante omnia, & vide in l. j. ff. si cert. peta. In glo. in ver. existit. in fi. vide hic plene per Archidia. de hac dictione vix, dicẽtem, q quando capitur prout hic in tex. sumitur tunc in propria significatione, quod no. quando tamen apponeretur hæc dictio in perpetuo & absolutè prohibitiuè, tunc ponitur impropriè, & stat exclusiuè seu negatiuè, vt ff. de assignandis li. l. fi. ibi, vix fit, idest, impossibile fit. & facit l. alienationis. ff. de ver. signi. ſm Archi. & Io. And. Et de verbo difficile, vide in c. pręsentiũ. ·s. de test. eo. lib. in vlt. gl. ſm Io. An.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Dictione vix. Adde no. per Doct. in c. vestra. de cog. spi. l. vix certis ff. de iudi. & in l. si plures. ff. de vulg. & pup.

Vin. God. Ista dictio, vix, ponitur interdum pro non, Cor. in consi. 191. Sans. litera a, & u. lib. 3

SVMMARIVM.

1 *Mulier potest leuare infantem de sacro fonte sicut vir.*

2 *Debeant, verbum importat necessitatem.*

3 *Cognatio spiritualis an contrahatur per pœnitentiam.*

CAP. III.

Vamuis. In leuatione infantis de sacro fonte vnus tantum interuenire debet. & idem in chrismate frontis, si plures tamen interueniunt, cognationem contrahunt spiritualem, quæ non contrahitur ex alijs sacramentis. hoodien. Et habet tres partes, prout tria sunt dicta. Secundum ibi, de confirmatione. Tertium ibi, ex datione. 1 † Nota primò, quòd mulier ita potest leuare infantem sicut vir, & in hoc est differentia in cognatione legali & spirituali, quam cognationem spiritualem mulier potest contrahere, vt hic, sed non legalem, cum mulier non possit adoptare, vt not. 56. distin. & est text. in §. fœminæ. Institu. de adopt. de quo per Specula. in tit. de procur. §. j. ponentem 13. casus, in quibus conueniunt mares & mulieres, & 11. in quibus est melior conditio mulierum. & 37. in quibus est deterior, quibus Lap. hic addit duos casus. Primo in c. statutum. 20. q. 2. vbi dicitur, quòd mulier non potest monacham velare, de quo etiam in c. noua quædam. ꝫ. de pœnitentij.. & alium in c. vnico. ꝫ. de sta. mona. eo. lib. vbi patet, quòd abbatissa visitare non potest, quæ no. in l. in multis. ff. de sta. homi. 2 † Secundò nota ibi, debeant. quòd cum illud verbum [a] debeant, importet necessitatem, ꝫ. de appella. oblatæ, in fi. & in c. vt famæ. ꝫ. de senten. excom. videtur hic probari, quòd in baptismo est necesse, quòd interueniat non solum baptizans, sed etiam leuans, & hoc tam in baptismo infantis quàm adulti, sm Ioan. Andr. & idem sequitur hic Domi. per rationem, de qua de consec. distin. 4. vos ante. & ibi per Archi. Pro quo etiam facit quod dicitur de confirmato, in c. j. in fi. ꝫ. eo. lib. quia quantumcunque confirmandus sit maior, debet tamen ab alio teneri, sm Archi. & Ioan. And. ibi, per no. de consec. distin. 4. in cathecismo. ita ergo debet de necessitate interuenire leuans in baptismo, cum quantum ad hoc datio baptismi & confirmationis æquiparetur, vt de conse. dist. 4. non plures. in fi. facit quod dicit glos. a. hic. Sed aduerte, quia do. Nico. in c. debitum. ꝫ. de baptismo. colligit per illum tex. ꝙ leuans seu suscipiens de sacro fonte non requiratur ad substantiam baptismi, sed sufficiat solum ipse baptizans, ex quo Pa. ibi arguit de generatione carnali ad spiritualem, & in spirituali requirit in patrem dumtaxat ipsum baptizantem, leuans ergo nõ interuenit de necessitate; sed fuit introductum propter paruulos, qui nesciunt respondere in cathecismo, vt de conse. dist. 4 paruuli. sed cathecismus non est de substantia baptismi, vt in c. j. ꝫ. eo. dicit Io. And. j. ergo nec erit necessarius leuans. Ad idem etiam adducit tex. in c. pen. ꝫ. de baptis. vbi dicitur, ꝙ in baptismo duo necessaria requirũtur, scilicet verbum & elementum, ergo a contrario ibi patet, ꝙ leuans non est de necessitate baptismi, sm d. Nico. in d. c. debitum. In glo. in ver. contrahitur. ibi, cum omnibus, scilicet illis, qui accesserunt, & ipsorum quilibet. quod procedit, non solum qñ omnes isti tetigerunt puerum, sed etiã si tetigerunt linteum, in quo ille puer ponitur, sm Archi. & Io. And. de quo per ipsum Archi. 30. q. 4. c. fi. vbi dicit hoc verum, si in linteo teneatur puer, dum baptizatur, vt refert hic Domi. imo & si omnes tangerent baptizatum cũ modico panno lineo, vt est de consuetudine hic in Perusio, contrahitur cognatio spiritualis, facit quod no. Inno. in c. nuper. ꝫ. de sen. excom. sicut in simili dicit gl. de cõse. dist. 4. proprie. Non tñ cõhit ista spũalis cognatio inter ipsos leuantes ad inuicẽ, sm Io. Mo. & Arch. hic, & tenẽt Inno. & Io. An. in d. c. Martinus. ꝫ. c. & vide per gl. & Arch. 30. q. 4. c. fi. In e. gl. in fi. peccant tñ faciẽtes cõ hanc prohibitio. sm Io. An. põt tñ eps dispẽsare, ꝙ plures possint leuare de sacro fonte. Pro quo facit gl. in c. at si clerici. ꝫ. de iudi. sm Do. In glo. fi. ibi. in baptismo, sub quo includit cathecismus, qui ẽt per se non est de 7. sacrĩs ecclesiæ, sm Io. An. 3 † In ea. glo. in fi. & licèt per pniam cõhat cognatio spiritualis, cũ receptus ad pniam filius spiritualis dicatur, vt no. in c. omnes. hic alleg. tamen nõ impedit nec dirimit matrimonium, vt hic in tex. Et de septem sacramentis ecclesiæ, quę sunt necessaria, & quæ voluntaria, vide per glo. ord. in c. veniens. ꝫ. de transac.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Verbum debeant. Adde glo. in cle attendentes. de stat. reg. Abb. in c. cum locum. de spon. in 2. col. Abb in c. j. de despon. impu super glo. fi. Bar. in c. creditores. C. de pigno. quandoq, importat honestatem, etiam si præcedat verbo omnino, vt in c. si vir. iuncta. glo. in verbo, debet. & ibi Ab. de adul.

De accusationibus. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Confessio facta in iudicio an annulletur propter hoc, quòd ordo iudiciarius non sit seruatus.*
2 *Confessio facta in iudicio deliberatè non reuocatur prætextu erroris. Quod tamen limitatur tribus modis,*
3 *Inquisitio vt possit fieri super crimine, quot requirantur.*
4 *Sententia requiritur in criminalibus, nam confessio sine iudicato non sufficit.*
5 *Ordo iudiciarius omissus quando vitiet processum vel non.*
Adde ad idem nu. 6. & 7.
8 *Confessio facta in iudicio facit notorium.*

CAP. I.

Postquam. Puniri debet confitens ex confessione facta coram inquisitore deputato, licèt infamia vel traditio capitulorum inquisitionis nõ præcesserit. hoc dicit hæc decret. quæ tollit duas exceptiones inquisiti, qui confessus est crimen. Secunda ibi, vel quod. Nota primo ibi, deputatus, quòd dispositio istius tex. habet locum etiam in inquisitore deputato a quolibet ordinario, ꝫ. de offi. vica. c. licet. eo. lib. sm Archi. & Ioan. And. Ex quo infertur, ꝙ non solum Papa, sed quilibet ordinarius inferior potest delegare inquisitiones criminum, & causas criminales. de quo in c. fi ꝫ. ne cleri. vel mona. eo. lib. & per glos. in c. quod sedem. de offic. ordina. 1 † Secundò no. & ita alleg. quòd licèt in iudicio etiam ex causa criminali non fuerit seruatus ordo iudiciarius, tamen propter hoc non annullatur confessio facta in dicto iudicio, imo non obstante defectu ordinis iudiciarij ex illa confessione potest & debet sequi sententia etiam quo ad pœnæ impositionem. de quo j. Tertiò no. ibi, eo prætextu. ꝙ licèt prætextu omissionis ordinis iudiciarij confessio impugnari non possit, tñ alio prætextu potest, putà probato errore vel falsitate confessionis, sm Io. And. Nam licèt ex cõfes. in iudicio resultet notorium, vt in c. fi. ꝫ. de cohabi. cleri. & mulie. tamen confessio potest non solum exponi, seu interpretari, ita ꝙ non perimatur confessio, vt in c. cum dilecti. ꝫ. eo. titu. sed etiam prætextu erroris vel falsitatis in totum reuocari, facit l. confessionibus. ff. de inter. act. quia non fatetur qui errat, l. non fatetur. ff. de confes. & limita hoc, nisi cõfessio facta sit deliberatè, vt per glo. sing. in c. ex literis. ꝫ. de diuor. sm 2 † Arch. & Io. And. volentes ex his, ꝙ confessio [a] facta in iudicio deliberate non possit reuocari ratione erroris, prout voluit illa glo. in d. c. ex literis Quod limita primo, nisi reuocetur incontinenti, quia tunc etiam non probato errore posset reuocari sm glos. no. in c. fi. ꝫ. de iureiu. eo. lib. & Io. And. in d. c. ex literis. Scdò limita, nisi in causis capitalibus, sm Bald. in l. cum precum. ff. de libe. cau. Tertiò limita, nisi allegaretur error in specie, & causa erroris, ita ꝙ bene concludat, quia tunc confessio quantumcũque deliberata posset reuocari, vt tenuit Bal. notabiliter in l. error. C. de iur. & fac. igno. ideo dicebat Io. And. in d. c. fi. de iureiur. in 6. super glo. in ver. iusta causa. in princ. ꝙ quando confessio fuit deliberata, non facile probatur error. & sic sentit, ꝙ pñte admittatur quis ad probandum de errore, sed cum difficultate. oportet ergo, quod tunc allegetur error in specie, & causa erroris, ita ꝙ bene concludat, vt ꝫ. dicit Bal. in d. l. error. alr̃s allegando errorem simpliciter non debet quis audiri, quæ omnia tene menti. & vide per Doct. in d. c. fi. & in d. l. non fatetur. per Bal. in d. l. cum precum. in fi. & per Barto. in l. non fatetur. ff. de confes. & per Doct. in c. fi. ꝫ. de confes. 3 † Vlti. no. duo requisita ad hoc, vt possit in criminibus procedi per inquisitionem. Primò, ꝙ infamia præcedat, & super ea cognoscatur, vt in c. qualiter. el 2. & c. cum oporteat. & c. inquisitionis. in fi. ꝫ. de accusatio. Secundò, ꝙ copia capitulorum inquisitionis tradatur ipsi inquisito, antequam iudex incipiat inquirere de veritate criminis. de quo in dicto c. qualiter. §. debet. alràs autem cum regulariter non debeat quis damnari sine accusatore, vt in c. vnico. ꝫ. vt eccle. bene. & infamia teneat locum accusatoris, vt d. c. qualiter. vnde infamia non præcedente, non potest per inquisitionem procedi, fallit tamen nisi reus fuerit cõfessus, vt est tex. hic. Secundò fallit, nisi inquisitus fuerit præsens, & tacuit, seu non excepit de hoc vt j. c. proxi. Tertiò fallit, nisi in notorijs, vt in c. euidentia. ꝫ. de accusatio. & 2. q. j. de manifesta. Et fallit etiam in pluribus alijs casibus, de quibus per glo. in dicto c. vnico. & per Bart. in l. 2. §. si publico. ff. de adulte. 4 † In glo. in ver. confes. ibi, sententia. & sic in criminalibus requiritur sententia, quia cõfes. non habeñ pro iudicato, vt in l. si cõfes. ff. de cust. reo. licèt

aliud

ADDITIO.

a Vin. God. Confessio facta reo absente non probat plene de iure ciuili, secus de iure canonico, Ruy. consi. 70. nu. 2. & 3. lib.

aliud sit in ciuilib. vt in l.j. ff.& C. de confes. & vide quod no. in l.proinde.§.notam.ff.ad l. Aquil.In glos. in ver.iustitia.in fi. idem Archi. Et qua pœna puniendus sit episcopus, qui confessus est se promisisse c.Petro, vt eum de morte patris non accuset, & an ex hac confessione sit deponendus. hic per Io. And. & Imo.& per Docto.in l.transigere. C.de transac.referentem arg.Io.Mo.pro & contra,& concludentem, ꝙ cum attēta persona episcopi nō sit pœna sanguinis imponēda, vt ff.ad l. Cor. de sica.l.j.in fi.distinguendum est,an res sit integra,& tunc licet vexationem redimere.arg.l.mulier.& l.seq.ff.ad turpil.Aut res non est integra,& tunc trāsactio vel pactio præsumitur fieri timore accusationis imminentis,arg.l.j.ff.ad turpil. & l.transigere.C.de transac.& ita residet hic Io.An.& sic voluit,ꝙ primo casu re integra non sit episcopus deponendus, cum liceat redimere vexationem suam, sed bene in secundo casu quādo res non esset integra, cum tunc præsumatur cōmittere collusionem,ſm Bal.hic.Sed dicit hic Imo.ꝙ prædicta distinctio respicit tantum pœnam turpil. in quam incidit quis in vno solo casu,quando desistit re non integra,& respicit accusantē non accusatum,de quo nunc quęritur,& ideo indistinctè vr̄,ꝙ cum crimen sit tale,in quo non licet transigere, cum pœna sanguinis non veniat imponenda, vt ē.talis transactio facit illum accusatum, vel qui potuerat accusari haberi pro confesso, iuxta no.in d.l.trāsigere,ſm Imo.volentē,ꝙ sit deponendus, ex quo hr̄ pro confesso. & dicit hic Io.An.ꝙ episcopus erit deponendus,si ꝯ cum sit probata infamia iuris de graui crimine, ar.l.iudices.C.de digni.lib.12. secus autem foret probata infamia facti,vt in c.tā literis.ē.de testi.& ibi no.ſm dictū Io.An.dicentē, ꝙ pendente negotio ex sola infamia facti rīr non poterit ep̄s suspendi ab administratione temporalium,& spiritualium,vt no.in c.a.& c.inter.ē.de purg.cano.fallit, nisi sit de crimine simoniæ,& dilapidationis,vt in c.accusatū.& c. licet Hely. ē.de simo.& in c.venerabili.ē.de offi.dele. & est expressum 3. q.2.c. quia ea,vel nisi esset enormitas delicti,vel scandalum,quia tūc suspensio fieri poterit,vt in c.presbyter si a plebe.2.q.5. ſm Io. Mo.& Io.And.quæ no.& vide per Panor.in c.fi.ē.de cōfir.vti. an Papa possit sine causa deponere episcopum.& per glo. ibi.

5 †In glo.fi.in fi.vt ibi no.in fi.4.glo.& dicit hic Io.Mo.& Arch. ꝙ duplex est ordo,quidam substantialis,& talis omissus vitiat, vt in c. cum dilecta . ē. de rescrip. Quidam est congruitatis, & omissio non vitiat parte tacente, sed si ea resistente, tunc potest appellari.& ita procedat tex.& glo.hic,vt ē.de restitu.spolia.c.j.& de rei ven.l.ordinarij, secūdum eos volentes, ꝙ ordo in ambobus membris hic positus,& j.c.proxi.vt ibi no.in glo. fi.sit substantialis parte petente vel excipiente, sed parte tacēte dicatur congruitatis, non de substantia , vt hic j. c. proxi.& est simile quod no. per glo.17.q.4.vtor.& in c.j. ē.de li.obla.super j.glo ſm Ioan.And.tenentem se cum Archid.& Io.Mona. Quorum dictum,vt in duobus membris hic positis,ordo substantialis parte petente vel excipiente debet intelligi, vt sit de substātia hoc modo, scilicet, vt si omittatur possit appellari,vt ipsi videntur velle,non autem quod iudicium sit nullum,facit quod no.in c.dilectis.ē. de appella.Et ea omnibus hic relatis ad text. hic loquentem de confessione potest inferri, ꝙ si confessio emanat in iudicio agitato ordine iudiciario non seruato valet,& ex ea ferri potest sententia,quando ordo nō esset de substantia,cum eius omissio nō reddat iudicium nullum,licèt annullari possit per viam appellationis, secus si ordo esset de substantia in tantum , ꝙ eius omissio redderet iudicium ipso iure nullum,quia tunc ex confessione non posset ferri sententia.facit 11.q.3.eorum.& c.dudum.el 2.ē.de elect.vbi d. Pet.dicit hæc procedere,etiam si cōfessio sit iurata. idem videtur tenere Bal. in l.vt debitum. C.de hæredi.act.vbi dixit,quòd intantum præposteratio vitiat processum,vt in c.exhibita.ē. de iudic. & in l. diximus. ff de excusa. tuto. quòd præposteratio infringit confes.partis.& facit quod id ꝙ est inordinate actum non roboretur per confessionem,alleg.glo.no. in l.non tantum. ff.de appel.& tex.no.in l.maritus. ff.de quæstionibus. ſm vnum intellectum gl.ibi.vnde dicit Bal.ꝙ si non factis probationib.emanauit ſn decretum , confessio postea subsequens non validat,

6 vt ibi per eum.†Sed aduerte,quia contrarium videtur indistinctè dicendum,quia dicit Bal.in l.prolatam. C.de sentētijs & inter. ꝙ fortior est ordo datus ab homine, quàm a iure,quod patet,quia quomodocunq; non seruetur ordo datus ab homine, redditur indistinctè processus ipso iure nullus tanquàm non seruata forma mandati,vt est tex.& glo.no.in d.c.cum dilecta. & in c.fi.ē.de restit.spolia.& facit c.cui de non.ē.de præbeo.eo. lib.secus tamen est in ordine dato a iure, quia distinguitur, an ordo sit de substantialibus vel non, & an ordo sit vnius causæ ad seipsam,vel ad aliam,vt habetur in d.c.exhibita. & in l.j.C. de appella.& tamen si non sit seruatus ordo datus ab homine in rescripto,quo casu processus redditur indistinctè nullus,tāꝗ non seruata forma,vt ē. valet confessio,& ex ea poterit sequi sententia,vt est tex.& glo.no.in d.c.cū dilecta.Ad idem etiam tex.in d.c.Pisanis.ē.de restit.spolia.vbi licèt non sit seruata forma mandati, & sic processus sit ipso iure nullus, valet tamē & tenet confessio,& ex illa fertur sententia,licèt reliquus processus sit ipso iure nullus . Si ergo confessio supportat defectum ordinis iudicij substantialis dati ab homine, fortius debet supportare defectum ordinis iudiciarij dati a iure , vbi non redditur processus nullus,si peruertatur ipse ordo,vt ē.& per Bal.in

7 d.l.prolatam.†Secūdò ad idem aduertas,quia licèt processus non teneat propter ineptum modum agendi,tamen tenet confessio.facit cle.constitutionem. in fi.de elect. vnde quando libellus esset ineptus, vitiat totum iudicium, & etiam sententia lata super libello inepto esset ipso iure nulla,vt est glo.no. Insti. de oblig.in prin.pro qua est tex.sing.ſm vnum intellectum in c.cū dilecti.ē.de emp.& ven.& tenet Bal.in l. edita. C.de eden. & tn̄ confessio supportat defectum ineptitudinis libelli, seu alterius inepti modi agēdi,vt est tex.no.in l.ait prætor.§.permittitur.ff.de minorib.& ita tenet Bal.per illum tex.in l.2. C.de re iud.dicens,ꝙ confessus non potest opponere de ineptitudine libelli,vel de alio iudiciario ordine nō seruato. Pro quo etiam alle.ad hoc tex.in d.c.Pisanis. Tertiò ad idem facit,quod voluit notabiliter Bal.in l.properandum.in fi.prin. C.de iudi.dicens, ꝙ licèt a iure seu statuto vel consuetudine sit præfixum tp̄s instantiæ, & instantia sit perempta, tn̄ si appareat ꝙ accusatus vel inquisitus sit confessus crimen,ꝙ etiā perempta instantia non perit cōfessio, & poterit ex illa damnari tanꝗ ex notorio, per no.per Inno.in c.cum super.ē.de confes.& in c.per inquisitionem.ē.de ele. Quartò ad idem facit notabile d.Inno.in d.c.qualiter.vbi voluit,ꝙ tanta sit virtus confessionis,ꝙ confessus ipse potest damnari sine aliquo processu,vel ēt cum processu, licèt inordinato.& ita sequitur Bal.in d.l.si confessus,per illum tex.

8 †Quintò pro hac parte facit rō, quia ex ꝯfessione facta in iudi-
a cio resultat notoriū, vt est tex.in d.c.fi.ē.de vi.ho.cle.sed in [a]notorijs non requirit ordo iuris,vt in c.ad crimen.eo.lib.ē. de iureiu.& in c.3.ē.de testi.cog. ergo stante ꝯfessione in iudicio dr̄ res esse notoria , ita ꝙ de alio processu & ordine iudiciario nō curatē,ſm Inno.in c.tua.de vi.ho. cle.ex quibus omnibus videtur ꝯcludendum, ꝙ ꝯfessio supportet defectum cuiuscunq; ordinis iudiciarij,siue substātialis,siue nō, & ex ea sn̄ia ferri possit.Non ob.d.c.eorum.quia non loquitē ibi de notorio, vel ꝯfessione,vt patet ex no.ibi per glo.in fi.Non ob.d.c.dudum.quia non quęritē ibi,an ex illa confessione potuerit ferri sn̄ia vel nō, & an valeat confessio vel non, imo illa cōfessio fuit facta post sn̄iam,& sic non probatur ibi, ꝙ fuerit facta confessio in iudicio ante sn̄iam. Nec etiam ob. quod dicit Bal.in d.l. vt debitū. quia loquitur,qn̄ confessio interuenit post sn̄iam, quo casu nō infirmatur actus,& sn̄ia præcedens.secus ergo si interuenit cōfessio ante sn̄iam,vt ē.sed limita prædicta primo procedere,qn̄ ꝯfessio emanauit principaliter& per se,secus si ꝑ ꝑ aliud,& sic incidenter,tunc non valeret sn̄ia,nisi præcedente processu rectè agitato.& ita procedat gl.no.in l.si filiū. C.de lib.cā. & per Bal.in d.l.si ꝯfessus.& per d.Ant.in c.j.ē.de exc.& in c.j.ē.de cōfessis.Secūdò limita prædicta procedere in cōfessione vera,secus in ficta seu tacita,cū in ea requiratē, vt præcedat ordo iuris, ſm Bal.no.in l.j.ad fi.C.de ꝯfessi.de quo per d.Ant.in c.cum dilectus.ē.de ordi.cog.Tertiò limita prędicta procedere,qn̄ ꝯfessio fit coram iudice cōpetenti, secus si coram incompetenti,quia tunc confessio est ipso iure nulla,vt in c.at si clerici.ē.de iud.& an tunc possit cogi ad perseuerandum coram iudice ꝯpetenti, & an saltem valeat,vt confessio extraiudicialis, vide singu.per Innoc.in d.c.per inquisitionem.& per Imo.in c.fi.ē.de confes. & per Bal.in d.l.j.& per Docto.in d.c. at si clerici.

ADDITIO.

a Nic.Sup. In notorijs. Adde Docto.in c.de manifesta.2.q.j.Abb.in c.vestra.de coh.cleri.& mu.Abb.in c.ad nostram. el 3.de iureiu.glo.in l.3.cum fi.C.qui & aduer. quos.

Vinc.Gode Notorij materiam,& vtrum notorium debeat allegari,& quid sit notoriu m,vide per Fely.in c.cum ordinem.col 4.cum seq.de rescri.& in c.cū olim.col.6.& seq.de re iudi.late per Hipp in rub. de proba.col.42.cum seq.

SVMMARIVM.

5 *Inquisitio infamia & traditio capitulorum si fuerit omissa, non vitiatur processus,quia non est de substantia.*

2 *Papa scribendo ad alterius petitionem,intelligitur reseruasse omnes defensiones rei,& non velle corrumpere ordinem iuris.*

3 *Infamia vt oriatur ex verbis delatoris, quos requiruntur.*
4 *Testes deponentes super infamia, quales esse debent.*
5 *Item qualiter debent deponere.*
6 *Item qualiter debent reddere causam sui dicti.*

CAP. II.

SIis cui. Inquisitio facta super veritate criminis omissa inquisitione infamiæ, valet, si reus prius tacuit. hoc dicit. Et eodem modo valeret, si non fuissent tradita capitula inquisitionis ipsi inquisito, si non fuit de hoc opposita exceptio, cum sit ea-
1 dem ratio, vt s.c.proxi. secundum Ioan. And.† Et sic no. quòd inquisito infamiæ & traditio capitulorum non est de substantia inquisitionis, imo potest omitti, & non solum expresse sed etiam tacite, de quo s.c.proxi. & j.in glo.fi. Et loquitur iste tex. quando præsente inquisito & non reclamãte fuit processum, ex quo datur intelligi, quòd inquisitus erat præsens & sciens, vnde imputatur sibi, si non reclamauit, si verò esset præsens, sed ignorauit, quòd testes deponerent super principali omissa inquisitione infamię, & tunc non haberet locum iste tex. quia non valeret processus, vt in c.inquisitionis. §.3. s.eo.titu. vbi est tex. Et idem si inquisitus erat absens, vt est tex. hic, quod intellige quando erat absens non contumaciter, aliàs si contumaciter, & tunc non posset disponere istam exceptionem, quòd nõ præcesserit infamia, nisi iudicium esset adhuc in eo statu, quòd non esset processum ad actum, qui solet sequi post litis contestationem, argu.glo.no.in c.j.in ver.absentia. s.de elect.eo.lib. & pro hoc no.dictum Inno.in c.præterea. s.de dila.circa fi. vbi dicit, quòd contumax non debet esse melioris conditionis in facultate opponendi exceptionem, quàm obediens, qui fuit præsens, & ita singulariter debet limitari iste tex. qui licèt loquatur in præsente & non reclamante, tamen idem in absente contumaciter, per illud singulare dictum Innoc.in d.c.præterea. & facit ratio tex.in c.cum qui. s.de præben. eo. lib. & in auth.qua in prouincia.C. vbi de crimine. vbi est optimus tex. quæ omnia tene menti, quia per hæc habetur noua limitatio ad istum. & ita etiam tenuit do.Nico.in c.cum oporteat. s.eo. in 5.col. In glo.j.ibi, sicut olim. vide ibi de hoc, in c.ex parte.in glo.fi. s.eo.de offi.ordi. vbi per Io.And. ponentem, an episcopus ex sola suspitione possit inquirere cõtra subditum suum. hic plene per Archi. fortius ergo Papa, vel ille, cui Papa committit inquisitionem proprio motu certi criminis, poterit inquirere omisso articulo inquisitionis, quod vt dicit glo. hic intellige, quando Papa committit non simpliciter narrando illum infamatum, sed asserendo, sm Io.And. remittentem se ad no.per eum in d.c.cum oporteat. in ver.famam. per quem sm
2 eum deciduntur plura hic no.per Archi.† In ea.glos. ibi, cum oporteat. Idem Io. Mo. s.c.proxi. dicens & hoc ideo esse, quia Papa scribendo ad petitionem alterius intelligitur reseruasse omnes defensiones rei, & nolle iuris ordinem corrumpere, ar. l.si quando.C.de inoffi.testa. & facit c.ex parte.el 2. s.de offi.de leg. sm Io.And. dicentem idem esse, si Papa dicit, multorum relatione percepimus. licèt Host. contra, in d.c.oporteat. per tex. in c.multorum.27.q.j. ponderato princ. & ver. si ergo. sed non obstat, cum ibi agatur de veritate matrimonij carnalis, in quo non expedit inquiri de fama, sed veritate tantum, sm Archi. & Io.And. qui ita videtur tenere, vt sic prius debeat tunc inquiri de infamia. intellige, quando Papa loquitur narratiue in litteris commissionis, secus si assertiue, argu.c.si Papa.j. de priuile. & in clemen.j. de proba. secũdum Ioan.And. in c. cum oporteat. In ea.glo.in fi.glo.quid si. & idem tenet Archi. hic, quod ibi tenuit Ioã.And. lo glo.in ver. reclamante.in fi. debet enim prius præcedere inquisitio infamiæ, nec est simul procedendum super infamia & veritate delicti, vt in c.exhibita. s.de iud. sm Ioan.And. & idem Inno. & do.Anto.in dicto c.cum opor-
3 teat.† In glo. fi.in fi.vide no.s.c.proxi.in princi. & vide hic per Archi. quærentem de quatuor dubijs. & primo quæ requirantur ad hoc, vt ex verbis delatoris oriatur infamia. & concludit, quòd requiritur quòd in scriptis redigantur. de quo Ioan. And. remittit ad no.in dicto c.cum oporteat. in ver.non subiecto. & ibi Innocen. multum ponderabat, a quo habuisset ortum infamia, & an ex sententia vel ex interlocutione iudicis, vel alterius personæ authenticæ. de quo in l. interlocutio. & in l.verbum. C.de infami. & in c. testimonium. s. de testibus.
4 † Secũdò quærit Archi. quales debeant esse testes deponentes super infamia. & dic q sufficit, q in eis non sit causa repulsionis, vt in c.iam literis. s. de testi. nec refert, an sint laici vel clerici, seu mulieres in criminibus non periculosis, sm Archi. & Ioan.An. remittentem de hoc ad no. in c.qualiter. el 2. s.eo. &
5 vide in c.3. s. de test.† Tertiò quærit Archid. qualiter testes debeant deponere super infamia. & concludit, quod debent dicere illum infamatum de tali crimine, vel suspectũ apud suos sacerdotes, vel apud bonos, & graues, & iustiores homines de plebe sua, in qua conuersatur, 2.q.5. omnibus, vel apud plebem non habita distinctione bonorum vel malorum, vt eadem q. presbyter. de quo etiam per gl. in l.3.§. iisdem. ff.de testi. & per
6 Bart.in l.de minore.§. tormenta.ff. de quæstionibus.† Quartò quærit Archi. qualiter testes debeans reddere causam scientię. & concludit q debent dicere, scio, q episcopus habet eum suspectum de tali fornicatione, quia cognitione præmissa prohibuit prædictum &c. argu.d.l.verbum. & ff.de infamibus.l.ob hæc verba. non autem esset sufficiens causa dicere, audiui ab eo, q illum suspectum habet, nisi ex præcedenti causa, & cum solennitate hæc diceret, arg.l.generaliter.C. de non nume.pe. & hoc quãdo deponitur de infamia, quæ sit apud episcopum. Sed si deponit de infamia, quæ sit apud consacerdotes, vel plebem, tunc debet testis dicere, scio, quia super hoc scripserunt Papæ vel alteri superiori. Ita erit sufficiens causa, si dicat se scire infamiam, quia tantum est scãdalum, & rumor quod vix tolerari potest, & ex hoc factum redditur quasi manifestum, vt d.c.qualiter. Sed melior est causa, si dicat, q populus vel parochiani cum iuramento interrogati responderunt illum apud eos de tali crimine esse suspectum, vt in c.2.de pur.cano. nõ tñ sufficeret dicere pro cã cõem esse infamiam, vel vocem, nisi dicat de scandalo vel rumore, vel alijs præmissis sm Io. And. remittentem ad plenius no.per Inno.in d.c.cum oporteat. & ibi plenè per d.Ant. ao testes deponentes super fama debeans reddere tãtum rationem interrogati, de quo etiam per Doc. in c. cum causam. 3. de testi. & per Bar.in d.§. tormenta. vbi plenius.

De hæreticis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri sumuntur quandoque stricte.*
2 *Clericus hæreticus qualiter debet condemnari.*
3 *Episcopus si vult degradare clericum hæreticum, quos debet conuocare.*

CAP. I.

QVoniam. Solus corũ episcopus clericos in quibuscunque sacris ordinibus constitutos potest propter crimen hæresis degradare. hoc dicit. Et primo p̃mittit causam iur. noui. Secũdò statuit, ibi, concedimus.
1 †No. primò ibi, sacris ordinibus. quia sacri ordines sumuntur hic stricte, vt no.32. distin. in sum. sm Io. And.
2 ex quo no.argu. q in degradatione [a] clericorum in minoribus non requiritur numerus episcoporum, de quo in c. degradatio. j.de poe. Secundò no. quòd pro crimine hæresis potest clericus degradari, & tradi curiæ sæculari, alios casus, pro quibus hoc possit, vide per glo. & Docto. in c.cum non ab homine. s.
2 de iudi. † Tertiò nota ibi, aut perpetuo &c. quòd licèt clericus pro hæresi non esset tradendus curiæ sæculari, sed tãtum damnandus perpetuo carceri, tamen vtroq; casu debet degradari, & imponitur hæc pęna alternatiuè, quo casu electio erit ipsius iudicis, sm Pet.de Ancha. de quo per Bal. in l. quicunq;. C.de ser.fugi. & videtur hic probari, q clericus non possit condemnari ad perpetuum carcerẽ, nisi prius sit degradatus, quod forse procedit, quando damnatur ex causis hæresis, sed pro alijs delictis non videtur necessaria degradatio, vt in c. quàmuis. j.
3 de pœnis. † Vltimò nota, quòd licèt solus episcopus confirmatus & consecratus secundum no.in c.transmissam. s. de electio. possit pro hæresi degradare clericos, debet tamen in tali degradatione conuocare non solum prælatos & clericos, & personas religiosas, sed etiam alias personas literatas, etiam si sint laici periti in iure cano. vel ciuili, si tamen non sint suæ diœcesis, conuocare non teneatur, non tamen vitiaretur degradatio, si conuocarentur illi, venirent & assisterent, sm Io. And. In glos. 2. ibi, sex adiuncti proprio episcopo. Et idem no. in d.c.degradatio. & per Specu.in titu.de accusa. §.4 in princi. & ibi circa medium, vide de consuetudine contraria. In ea.gl. in fi. Idem Archid. & Spec.in d.§. quanto. & patet in d.c.degradatio. & ita etiam sequitur hic Io.And. & in c.graue. s. de præben. & ibi per Inno. & Host. In gl.fi. ibi, non capitulum. Idem Ioan.

ADDITIO.

a Nico.Sup. In degradatione clericorum. Adde Doct.in c.non potest. de re iud. Vinc.God. Degradatio realis a iure quæ dicatur, & quando datur. Io.Lup. de lib.eccle. q.8.au.j. quod habetur in lib.9.tract.fol.144.

Io. Mona. Sed Archi. intelligit hoc verum in examinatione, & diffinitione causæ. In actu verò degradationis sufficit seruare quod hic dicitur, de quo per Io. And. in d. c. degradatio. in ver. numero. quando tamen episcopus præscripsisset indistincte non requireretur consensus capituli, vt in c. 3. ꝫ. de ꝯsue. eo. lib. ſm Io. And. in d c. graue. ex cuius dicto no. ꝙ et in ordinib. valeret consuetudo, vel præscriptio, quòd episcopus nõ requirat suum capitulum, de quo in d. c. 3. vbi Io. And. idem tenet.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici credentes receptores, defensores, fautores, qualiter differunt.*
2 *Excommunicationi te noueris subiacere, hæc verba inducunt excommunicationem ipso iure.*
3 *Fieri quod debet proprijs manibus, non conceditur fieri per alium.*

CAP. II.

Vicunque. Diuiditur in quinq; partes. Primò ponitur pęna scienter sepelientium hæreticos &c. Secundò ibi, inhibemus, imponitur pęna laicis de fide disputantibus. Tertio ibi, hæretici, punit hęreticos credentes, receptatores, & fautores, & filios hæretici. Quartò ibi, ad hæc, punit recipientes beneficia, & dignitates ecclesiasticas ad preces hæreticorum. Quintò ibi, illorum. irritat eorum emancipationem. Et prima pars. h. d. Excõicationem incurrit sepeliens hæreticos, vel eorum fautores, receptatores, vel defensores, nec absoluitur, nisi exhumet. & eorum corpora proijciat. locus verò priuatur ecclesiastica sepultura. h. d. ſm Do. † No. j. differentiam inter hæreticos & alios hic descriptos, quod inducit hic Do. ad statuta, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, cum ponantur hic vt diuersi, vnde vno expresso non includeretur aliud quod inducit hic Do. ad statuta. in quo aũt differãt & qui [a] sint hæretici, & qui dicant̃ credentes, & qui receptatores, & qui defensores vel fautores, hic per Arch. & Io. An. de quo et per glo. & Doct. in c. firmissime. ꝫ. eo. titu. & vide et per glo. no. in ver. defensant. in cle. j. de pęnis. ponentem, qui dicant socij, & qui conciliarij, & qui defensores, & qui fautores. Scdò no. hæreticos & alios, de quibus hic, non esse sepeliendos in ecclesiastica sepultura, nec in cęmiterio, nec alibi ad modũ Christianorum, sed proijciendi in signum perditionis, ſm Archi. & alios casus, in quibus denegatur ecclesiastica sepultura, vide per gl. ordi. in c. ex parte. ꝫ. de sepul. † Vltimo no. ꝙ per illa verba, excõmunicationi te noueris subiacere ipso iure, fertur excõicatio, de quo per glo. in c. 3. ꝫ. de rapto. In glo. a. in prin. sic j. de sepul. in clem. j. vbi dicitur, ꝙ contrafacientes sunt ipso facto excõmunicati, ſm Io. And. & vide ibi per glos. in ver. sepelire. In ea. glos. ibi, ex parte, vide ibi per glo. ordi. ponentem omnes casus, in quibus debet quis carere ecclesiastica sepultura. In ea. glos. in fi. quid autem si in vltimo apparuerint signa pœnitentiæ in hæreticis, & alijs, de quibus hic, vide per Innocen. & Doct. in c. a nobis. el a. ꝫ. de sent. excom. In glo. in ver. absq; in fi. no. glo. & vide per glo. no. in ver. donec. in clemen. j. de deci. † In glo. in ver. proprijs. in fi. tene menti glos. iuncto tex. quòd vbi aliquid debet proprijs manibus fieri, nunquam illud potest fieri per alium. de quo in c. si verò. ꝫ. de senten. excom. & per glo. in ver. proprium. in c. vt circa. ꝫ. de elect. eo. lib. In glo. in ver. publice. in fi. secus si occultè, quia tunc esset locus pœnæ, de qua 5. q. j. quidam. Et habet locũ pęna, de qua hic in tex. in clericis & laicis, cum tex. hic dicat. quicunq;. & sic nullum excipit, vt in c. solitæ. ꝫ. de maiori. & obed. & idem dicitur in d. clem. j. ſm Archi. & Io. And. ex cuius dicto no. ꝙ constitutio canon. vniuersaliter disponens includit etiam laicos, quando disponeret in materia subiecta iudici ecclesiastico, vt est hæresis, ſm Domi. In glo. in ver. extumulent. in fi. & idem dicit Archid. & Io. And. si corpora essent prius exhumata, & proiecta per vnum ex delinquentibus vel alium, nam tunc ratione impossibilitatis petens se absolui absoluitur, licèt nõ extumulet.

ADDITIO.

a Nico. Sup. Et qui sint hæretici. Adde ca. hoc autem scripsimus. 30. dist. c. hæreticus. 24. q. 3. glo. & ibi Pau. de Eleaza in cle. j. de vsu.
Vin. God. Qui dicatur hæreticus, ponit Dec. in consi. 337. col. 2. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Laicus dupliciter potest accipi.*
2 *Pęna quando intelligatur imposita ipso iure.*

Inhibemus. Laici publicè, vel occultè de fide disputantes, sunt excõmunicandi, & hæretici defensores & credentes, & fautores, & eorum filij vsque ad secundam generationem ipso iure sunt indigni publicis vel ecclesiasticis beneficijs. hoc dicit. No. iudices ecclesiasticos posse inhabilitare laicos etiam ad officia sæcularia, quando com-1 mittunt crimina ecclesiastica. † In glo. in ver. laico. in fi. no. ex glo. ꝙ laicus dupliciter sumitur, vno modo pro illiterato. alio modo pro non habẽte ordinem, vel pro non religioso. & hæc expositio videtur verior propriè sumendo. In glo. in ver. innodetur. in fi. Idem Archi. per c. excommunicamus. §. quia verò. ꝫ. eo. Item admonitio esset præmittenda, vt 12. q. 2. indigne. ſm 2 Archi. & Io. And. Et no. ex glos. † ꝙ licèt pęna, quæ imponitur per verba præteriti temporis, intelligatur imposita ipso iure, secus si per verba futuri temporis, quia requiritur sententia, nisi sit appositum verbum eo ipso, vel statim, vel simile. de quo per glo. in c. ꝙ̃ sit. de elect. eo. lib. & ibi no. in c. j. ꝫ. de rescrip. eo. lib. & per glo. & Doct. in l. in criminali. C. de iurisdi. om. iud. & in d. regula, in pęnis. & in c. si diligenti. ꝫ. de fo. compe. In glo. in ver. filij. in fi. vide tamen hic per Domi. referentẽ Io. Cald. suo consi. 30. huius tit. tenere ꝙ iste tex. & eius pęna non habeat locum in filijs catholicis natis ante hæresim patris. de quo hic plene per Do. In gl. in ver. publicum. in fi. intellige, ꝙ isti fiant inhabiles ad beneficiã, & officia publica obtinenda, & sic passiue, non autem actiue, quia ipsi possunt alios ad officia & beneficia eligere, vt no. per Ioan. And. in d. c. excõmunicamus. in ver. eligendos.

SVMMARIVM.

1 *Inhabilitatus quo ad beneficia obtenta non censetur inhabilis quo ad beneficia obtinenda, nisi aliud sit expressum.*
2 *Gesta per inhabilem, licèt sit toleratus, non valent, quando fierent ex officio priuato, secus si ex publico.*

Ad hæc. No. j. ibi, ecclesiasticos, ꝙ in hac pęna non includuntur laici adepti dignitatem, vel officia sæcularia, cum iste tex. loquatur tantum de ecclesiasticis, secũdum Ioan. And. Secundò no. ibi, perpetuò, quia etiam mortua persona media, non poterunt illa consequi, licèt aliud sit in casu c. ex transmissa. de filijs presby. ſm Io. And. efficitur ergo 1 res vitiosa, si obtineatur ex precibus, vt hic dicitur. † Tertiò nota ibi, & si receperint, quòd inhabilitatus quo ad beneficia obtenta non censetur inhabilitatus quo ad obtinenda, nisi aliud exprimatur. facit c. cum singula. ꝫ. de præben. eo. lib. & c. super 2 eo. ꝫ. de elect. † Vltimò nota, quòd gesta per inhabilem etiam toleratum non valent, quando fierent non ex publico officio, sed priuato. de quo in c. pia. ꝫ. de except. eod. lib. & in c. ad probandum. ꝫ. de re iudic. & in l. Barbarius. ff. de offi. prætoris. Et eadem ratione dicit hic Ioan. And. de manumissione seruorum, quòd postea facta non valeat, non ex eo, quòd sint sui iuris, sed eo quia potestatem non habent in illos, cum illi sint, & reliqua bona publicantur, vt in c. cum ſm. j. eo. In glos. in ver. dignitates. in fi. Ioan. And. hic credit non includi, quod procedit ſm Dom. etiam si in literis Papa exprimeret, quòd ad preces talium ipse contulerit, quia ista est materia pœnalis, & restringenda, vt in regula, in pęnis. j. eo. lib. licèt aliud voluerit Io. And. in c. 2. ꝫ. de præben. eo. lib. de quo vide ibi.

SVMMARIVM.

1 *Imo, ista dictio stat correctiue.*
2 *Testes domestici & familiares non admittuntur ad probandum quem nõ esse sanæ mentis.*
3 *Inquiri potest de crimine hæresis etiam post mortem.*
4 *Reus an & quando admittatur ad excipiendum, et probandum contra intentionem actoris.*

CAP. III.

Filij. Filij, vel hæredes petentium in infirmitate hæreticorum consolationem non admittuntur ad probandum, quòd non sanæ mentis, vel perdita loquela susceperunt, si constat quòd erant sanæ mentis, vel si suspecti vel diffamati erant de hæresi, aliàs admittuntur, sed per testes fide dignos & non suspectos. hoc dicit, secundum Domini. & primo distinguit, & secundum membrum prosequitur ibi, alioquin. quod determinat ibi, nõ 1 tamen. † Nota primò ibi, imo. [a] quòd ista dictio stat correcti-ue, de quo per glos. 16. q. j. prædicator. Secundò no. ibi, ordinatum. quòd ille non dicitur sanæ mentis, si non habet memoriam ordinatam, de quo vide no. in c. j. ꝫ. de cle. ęgrotan. eo. lib. 2 † Vltimò no. quòd ad probandum quem non sanæ mentis non admittũtur in testes domestici & familiares, quod est spãle in odium

ADDITIO.

a Nic. Sup. Imo ꝙ ista dictio. Adde c. nemo. de simo. c. quanto. de iurei. l. iurisgentium. in §. quin imo. ff. de pactis. l. Pomponius. ff. de neg. gest. & in l. si ita. ff. de hæredi. insti.
Vin. God. Vide Fely. in d. c. nemo. & in c. qualiter, & quando. col. 17. de accusa.

odium tanti criminis, ſm Archi. dicentem etiam, quòd mercenarij dicuntur domeſtici, vt l. reſpiciendum. §. furta. ff. de pœnis. cum aliàs ea, quæ fiunt in domo & in familia, per illos de familia probari poſſint, vt l. conſenſu. C. de repudijs. & in l. ſi forte. C. de ſicarijs, cannnizata de pœ. diſtin. j. ſecundum Archidia. & Ioan. And. vide per Docto. in c. in literis. & in c. veniens. el 2. in fi. ẽ. de teſtibus. In gloſ. j. ibi, licèt hæredes non ſint. no. ex glo. iuncto tex. ꝙ non ſequitur, filius, ergo hæres. de quo in l. neceſſarijs. ff. de acqui. hæredi. 3 † In ea. gloſ. in fi. poteſt enim de hoc crimine quem etiam poſt mortem, vt hic & 24. q. 2. §. his auctoritatibus. & ſecũdum aliquos non admittitur denunciatio, ſed accuſatio cum inſcriptione ad pœnam talionis, vt 24. q. 2. c. ſane. in glo. ſed qualiter. ſecũdum Archid. & Ioan. And. In gloſ. in ver. non ſane. in fine, vide ibi in gloſ. cui incumbat onus probandi de furore, vel ſana mente, de quo hic per Archid. In gloſ. in ver. legitime. in fi. ſi ergo conſtat de inſania, vel ſuſpectione, vel ſana mente, filij, vel hæredes volentes probare contrarium directè non admittuntur, vt hic. Sed ſi nollent probare directè oppoſitum, ſed corruptionem, vel falſitatem illius probationis, ita ꝙ concludant illam probationem non eſſe legitimam, & tunc poterunt, quia hoc eis non prohibetur. quod intellige, vt no. in c. licet cauſam. ẽ. de probatio. ſm Ioan. And. ex cuius dicto no. quòd licèt l. vel ſtatutum repellat quem a poteſtate probandi propoſitum eius, quod eſt probatum, non tamen intelligitur repellere quem a poteſtate reprobandi probationem, ex quo illius intentio probata erat in iudicio. quod eſt ſingulariter notandum ſm Dom. 4 † Et conclude generaliter, ſi quæratur an & quando reus admittatur ad excipiendum, & probandum contra intentionem actoris, ꝙ aut intentio actoris nõ eſt fundata, vt quia actor proponit actum legitimum nondum probatum, & reus lite cõte. dicit illum fuiſſe actum a furioſo, tũc ſeruat curia, ꝙ hincinde admittant probationes. Sed ſi intentio actoris eſt fundata, & reus excipit de facto legitimo, tunc actor iuuat intẽtionem ſuam altero de tribus modis, ſcilicet fama, vel ſuſpectione veriſimili, vel quia legitime conſtet de contrario narratorum in exceptione, & tũc non admittitur exceptio, vt C. de proba. l. ad probationem. cũ ſi. ſm Io. And. intelligentem hoc, quando probatio non relevaret, aliàs ſi relevaret, & tũc quantũcunq; intentio actoris ſit fundata, tamen probatio contraria eſſet admittenda, quia poterit eſſe fortior, & ipſa exceptio adiuuari per fortiora adminicula, alš nihil eſſet hic ſpeciale in cauſa fidei, quod eſt falſum, ſm Io. And. Si verò actor non iuuat intentionem ſuam altero de tribus modis prædictis, & tunc ſi intentio actoris & exceptio rei ſunt prorſus ſeparata, putà ſi actor petit mutuum, & reus excipit de pacto de non petẽdo, & admittitur reus etiam poſt fundatam intentionem actoris, vt l. ſi quid. C. de exce. fundata enim intentione actoris reus probat peremptoriam, ẽ. de dolo & contu. finem. & de teſt. C. de teſti. aut actoris & rei intentio verſatur circa idem, vt hic, vt quia vnus dicit illum ſanę mentis, & alius furioſum, tunc publicatis atteſtationibus actoris reus non poſſet probare cõtrarium directo per teſtes, vt in c. fraternitatis. ẽ. de teſti. quia publicatis atteſtationibus probatio directè in contrarium per teſtes fieri non poteſt, vt in cle. 2. de teſti. ſm Io. And. & facit quod no. Spec. in tit. de teſte. §. qualiter. ver. ſed opponitur. & de excep. §. dicto. ver. ſed nunquid. ſm Lap. idem tenentem, de quo vide plenius in d. cle. 2. & d. c. licet cauſam. & in l. officium. ff. de rei vend. In glo. in ver. alioquin. ibi, infamati. non tamen ſufficeret rumor, arg. c. non inuenitur. in fi. 28. q. 4. vbi de hoc ſm Io. And.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta eccleſię, quæ denegantur hæreticis, vel quæ non, ſi oſtendant ſigna pœnitentiæ.*

2 *Papa an poſſit ardua tractare, & expedire ſine conſilio Cardinalium.*

CAP. IIII.

Super eo. Curiæ ſæculari tradendi ſunt relapſi in hæreſim, licèt eos pœniteat, & ad fidem redeant, non tamen debent denegari eis ſacramenta pœnitentiæ & eucharistię. Nota primò ibi, audientia. caſum in quo audientia denegatur. ſunt & alij, de quibus per Bal. in l. poſtquam liti. C. de pact. & per glo. 4. diſtin. c. j. Secundò no. ibi, petita ſacramenta eccle. non eſſe concedenda, niſi petenti vel habenti ſigna cõtritionis, ſm Domi. 3 † Vlti. no. duo ſacramenta, quæ conceduntur etiam relapſis in hæreſim, ſi pœniteant, vel appareant ſigna pœnitentiæ manifeſta, ſic ẽ. de ſen. excom. a nobis. el 2. de alijs verò ſacramentis, vt extrema vnctione, & ſepultura, ideo nõ dixit, quia non adaptantur huic crimini, cum relapſi tradantur incendio, ſm Io. And. remittentem ad ſtatutum j. eo. ſuper glo. quia lapſi. cuius intentio eſt, ſm Lap. ꝙ nec cinis nec corpus iſtius relapſi in hæreſim tradetur eccleſiaſticæ ſepulturę. Item eius intentio, ꝙ dã-a natis [a] ad mortem non ſit offerenda extrema vnctio. Idem tenet Tho. in 4. ſen. 23. q. 2. art. 2. Et ita videtur ſentire Arch. 95. diſ. §. oleo. vbi dicit, ꝙ iſtud ſacramentum non debet dari, niſi in infirmitate corporali conſtitutis, qui ſm humanam æſtimationem morti appropinquant. facit c. j. ẽ. de ſacra vnctione. ibi, informatur &c. quod no. & ita ſequitur hic Domi. dicens, ꝙ licèt relapſi admittantur ad pœnitentiam, tamen non promouentur ad ordines, vt in c. illud. l. di. Vltimò no. ꝙ in hæreticis ſigna pœnitentiæ debent eſſe manifeſta. & vide no. per Innoc. & Io. And. & Doct. in c. a nobis. el 2. ẽ. de ſen. excom. 2 † In glo. in ver. ſedem. in fi. intellige de conſilio Cardinalium, vt hic in tex. ſm Io. Mo. dicentem, ꝙ actus Cardinalium eſt in hac poſſeſſione, b ꝙ ardua [b] negotia ipſius conſilio tractentur & terminẽtur, vnde dicit, ꝙ quia Celeſtinus multas abbatias & epatus & ſuperiores dignitates contulerat ſine conſilio fratrũ, & coram ſucceſſore fuit latis de hoc tractatum, & propter illam poſſeſſionem collegij Cardinaliũ dicit collationes fuiſſe caſſatas, & ꝙ per Benedictum XI. fuerunt ſuſpenſa ſtatuta, quæ Bonifacius abſq; fratrum conſilio dederat Marchianis, quia tangebant ardua. de quo hic per Io. And. remittentem ad no. in c. ad apoſtolicæ. ẽ. de re iudi. in j. gloſ. Sed dicit hic Domi. ꝙ cõis concluſio eſt, ꝙ Papa poſſit ſine eis, quia ipſe eſt ſ. omnia cõcilia, vt ẽ. de elect. c. ſignificaſti. & hanc partem tenet Hug. 4. diſtin. §. legis. vbi idem dicit de Imperatore, vt poſſit quæcunq; ad eum ſpectantia ſine concluſio. ſuorum baronum. Nec obſt. quod dicit Ioã. Mo. hic, quia in hoc non eſt ei credendum, cum ipſe eſſet Cardinalis. & ſic loquitur in propria cauſa, prout dicit Io. Mona. in extrauagan. Bonifacij VIII. quę incip. excõmunicamus. in ver. clericis. ſm Domi. Tu aduerte, quia pro Cardinalibus facit, quod dicit Ioan. And. in c. requiſiſti. de teſta. dicens, ꝙ inter Papam & Cardinales eſt identitatis vnio, quod no. Archid. in c. ſunt quidam. & c. quæ ad perpetuam. 25. q. j. dicens Papam non poſſe condere legem vniuerſalem ſuper ſtatu ordinis ſine Cardinalibus. Ad idem quod dixit idem Archi. in c. quàmuis. ẽ. de offi. ordi. eo. lib. ꝙ Papa debet requirere cõſilium Cardinalium in arduis, & videtur de hoc eſſe melior tex. qui ſit in iure, in c. per venerabilem. in ver. rationibus igitur. ẽ. qui filij ſint legi. probans, ꝙ etiam de iure diuino Papa debeat habere conſilium Cardinalium in arduis, & facit quod dixit Io. An. in c. requiſiſti. ẽ. de teſta. de vnione, quæ dr̃ eſſe inter Papã & Car.

ADDITIONES.

a Nico. Sup. Damnatis ad mortem. Adde Io. de. Imo. in cle. j. de pœn. & remiſ. Stepha. de Cae. in ſuo ſacramentali, in §. 7. q. 10.

b Nic. Sup. Ardua negotia. Adde Doc. in c. ex geſtis. de cle. non reſi. Abb. in c. quę ſunt. de his quæ fi. a præla. Hoſt. & Io. And. in c. requiſiſti. de teſta. Card. Zab. ſ. c. petitio de ho.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes minus idonei admittuntur contra hæreticos in fauorem fidei. Et etiam ipſe Papa poſſet accuſari de hæreſi occulta in fidei fauorem.*

2 *Papa poteſt ſtatuere, ꝙ teſtes minus idonei admittantur, ſi tamen non ſit præſumptio ꝙ falſum deponant.*

5 *Circunſtantiæ quæ ſunt conſideranda, vt teſti inhabili credatur vel non.*

CAP. V.

In fidei. Excommunicati participes, & ſocij criminis admittuntur in teſtes cõtra hæreticos &c. ſi veriſimiliter veritatem deponant. hoc dicit. Et primò ponitur cauſa conſtitutionis. Secundò ibi, concedimus. ponitur conſtitutio, quam fortificat 1 ibi, præſertim. & moderando, determinat ibi ſi ex fauore. † No. primò, ꝙ propter fauorem fidei teſtes minus idonei habilitantur ad teſtimonium, & tantus eſt fauor ipſi fidei, ꝙ ipſe Papa a poſſet etiam de occulta hæreſi [a] accuſari, vt 40. diſt. ſi Papa. cũmodo probari poſſit, vt per glo. in d. c. Papa. ſm Domi. dicentem poſt Archi. & Io. And. ꝙ ꝯ ipſum Papam concilium generale erit iudex competens, 17. diſtin. §. hunc etiam. verſ. ad hoc. & 2. q. 7. §. item ſi macris. & poterit concilium deponere Papam, vt dicto c. ſi Papa. in fi. Non ob. 11. q. 3. c. nemo. quia loquitur ibi de fideli, & prædicta in Papa viuente, quid autem ſi Papa iam mortuus de hoc accuſetur, tenet hic Archi. & Io. An. ꝙ poſſit accuſari coram ſucceſſore, & ipſe ſit iudex ꝯpetens, nec a eſt neceſſe ꝯuocare ꝯſilium, vt no. 24. q. j. c. j. quod no. † Secũdò no.

ADDITIO.

a Vin. God. No. ꝙ hæreſis ſuſpitio ex leuibus ſignis oriri poteſt, & qualiter illa ſigna probentur, ponit Fely. in c. literas. in fi. de præſum.

no. Papam posse statuere, ꝙ testibus inhabilibus adhibeatur fi
des, dum tamen sit præsumptio, ꝙ non deponant falsum. intel-
lige de teste inhabili ex iure positiuo, secus si ex iure naturali,
vt quia careret sensu, quia tunc Papa non posset, fm Pe. de An
cha. per no. in c. pastoralis. ꝫ. de re iudi. sicut non posset facere
Papa, ꝙ credatur generaliter soli vni testi. vt est tex. no. in ver.
3 non possumus. in c. indicas. 3. q. 9.† Vltimò no. quæ circunstan-
tię sint considerandę ad hoc vt testi maxime inhabili adhibea
tur fides, & debet hoc discerni per ipsos executores, quorum
arbitrio hic relinquitur, vt hic in glos. pen. fm Io. And. dicen-
tem, ꝙ tales inquisitores causæ debent a pęna. c. j. ꝫ. de re iudi.
eo. lib. quando tamen non esset præsumptio ꝙ testes isti dice-
rent falsum, licèt de hoc dubitaretur, non repellerentur, secun
dum Ioan. And. vt hic in tex. in fi. In glos. 2. in fi. pro quo fa-
cit, quia ista decis. dirigitur inquisitoribus, fm Io. And. tenen-
tem se cum hac glo. licèt Archid. tenuerit primam opin. huius
glos. per c. si hæreticis. 2. q. 7. qui canon non tenet, vt ibi not.
quod patet, quia aliàs non fuisset necessaria ista cōstitutio. nec
obst. ratio glos. per no. in c. constitutionem. ꝫ. de regu. eo. lib.
fm Io. And. & Domi. no. ex hac glo. duo. Primò, ꝙ processus in
quisitorum dicitur fauorabilis propter respectum ad proces-
sum accusationis, vel accusationis criminum. Scdò, ꝙ iura vel
statuta disponentia super processu inquisitionis, non habeant
locū in processu accusationis vel exceptionis, quando statuūt
aliquid, quod sit contra ius cōe. & idem est econtra, vt no. in c.
frequens. ꝫ. de resti. spolia. eo. lib. fm Domi. In glo. in ver. parti-
ceps. in fi. quid autem de testi. inhabilibus, per c. Fęlicis. ȷ. de pę
nis. an admittantur in causa hæresis. Archi. hic ꝙ sic, de quo in
d. c. Fælicis. & vide in c. tanta. ꝫ. de simonia.

SVMMARIVM.

1 *Tyrannus, qui aliàs iurisdictionem non habet, potest eam exercere contra hæreticos ad requestam inquisitoris hæreticæ prauitatis, vel ordinariorum loci.*

2 *Ordinarij delegati inquisitores possunt inuocare brachium sæculare contra hęreticos.*

3 *Excommunicatio, hoc verbum comprehendit tam maiorem quàm minorem, quando in materia profertur vtrique conuenienti.*

CAP. VI.

Residentes. Ordinarij locorum, vel eorū
delegati, vel inquisitores sine
pœna excommunicationis petere possunt execu-
tionem iustitiæ contra hæreticos ab habentibus
iurisdictionem sæcularem in loco, licèt excommunicati sint,
vel de facto iurisdictionem illam possideant. hoc dicit. Et pri-
mò ponit dictum, quod ampliat ibi, nec requirentes. & prote-
1 statur ibi, non tamen.† Nota primò casum, in quo excommu-
nicatus, vel habens iurisdictionem de facto, sed non de iure, vt
est tyrannus, potest iurisdictionem legitime exercere, aliàs au
tem si tyrannus aliquid faciat sub nomine dignitatis, non va-
let, no. in c. fundamenta. ꝫ. de elect. eo. lib. & in l. decernimus.
C. de sacrosan. eccle. Et an ciuitas possit se submittere vni do-
mino. Host. in c. fi. ꝫ. de iudi. tenuit, ꝙ non, fm Arch. & Io. And.
a hic tangentes, an iurisdictio sit [a] apud infideles. de quo remit-
tit ad no. in c. pen. ꝫ. de offic. delega. eo. lib. sed plenius vide per
2 Inno. & Ioan. And. in c. quod super his. ꝫ. de voto.† Secūdò no.
ꝙ contra hæreticos non solum ordinarij, sed etiam eorum de-
legati & inquisitores deputati a Papa inuocare possunt bra-
chium iudicis sæcularis etiam excōmunicati, vel de facto præ-
sidētis, quod facit, vt Christianus possit vti auxilio infidelium
ad sui defensionem. & hoc videtur tenere Old. in consi. 71. vt
plenius hic per Pet. de Ancha. Et an officiales istorum inquisi
torum possint hanc inuocationem facere. tex. hic facit ꝙ non,
quia loquitur tantum in inquisitoribus, non in eorum vicarijs,
fm Io. And. inducentem ad no. per glo. in ver. ipsorum. in cle.
volentes. ȷ. sed certe glo. ibi tenet, ꝙ inquisitores possint alteri
cōmittere vices suas, ergo poterunt postea dicti officiales seu
vicarij facere hanc inuoca. arg. c. præterea. ꝫ. de offic. deleg. fm
Domi. & vide in c vt cōmissi. j. eo. In glos. 2. in fi. idem Archid.
3 In glos. in ver. officiales. in fi. & in c. j. de offi. vica. eo. lib.† In
glo. in ver. excōmunicationis. in fi. imo est de offi. vica. fm Do
mi. notantem ex glo. ꝙ verbum excōmunicatio, includit ma-
iorem & minorem, quando profertur in materia vtriq; conue
nienti. de quo per glo. in cle. j. de priui. fm Do. & vide in c. pen.
ꝫ. de sen. excom. Extra glo. quærit hic Io. And. si in aliqua ciui-
tate sint hæretici, an possint offendi per quemlibet, & tota il-
la ciuitas comburi. & videt velle ꝙ sic, vt 23. q. 5. audiens. dicit
tamen Archi. ꝙ rurum est, ꝙ occisio, & spoliatio hæreticorum
fiat ex edicto Principis vel ecclesiæ, vt in c. cum secundū. ȷ. eo.
imo est necessarium, ꝙ pręcedat sententia declaratoria, ꝙ tales
sint hæretici, vt no. in d. c. cum secundum. secundùm Domini.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Sit apud infideles. Adde Arch. in c. cui est illata. 11. q. 3. Domi. in c. si quis viduam. in fi. 50. dist. Fran. de Ramp. consi. j. inci. in causa, & quæstione.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio quando profertur propter contumaciam, non requiritur alia citatio ad sententiam excommunicationis.*

2 *Excommunicatus pro causa hæresis, si remanet per annum in excommunicatione, reputatur pro hæretico vero.*

3 *Præsumptio violenta qualiter, & quibus signis cognoscitur.*

4 *Citatio an debeat continere causam, propter quam aliquis citatur.*

CAP. VII.

Vm contumacia. Excommunicatus
propter contuma-
ciam in non respōdendo super hæresi, de qua erat
suspectus, post annum damnatur vt hęreticus. h. d.
Et primò ponit constitutionis causam. Secundò ponitur con-
1 stitutio, ibi, si suspectus.† Nota j. ibi, innodatus. argu. ꝙ quando
profertur excōmunicatio propter contumaciam, non requiri
tur alia citatio ad sententiam excōicationis, cum hic de alia ci
tatione non exprimatur. facit c. j. ꝫ. de iud. fm Dom. bene tñ ad
minus est necessaria admonitio, antequàm quis constituatur
in contumacia, fm Archid. & Io. And. per no. in c. dixit aposto
lus. 24. q. 3. & per gl. in c. excōmunicamus. §. qui autem. ꝫ. eo. &
2 ibi vide per Doc. in d. c. j.† Scdò no. ibi, velut, ꝙ excōicatus pro
a causa hæresis stans in [a] excōicatione per annum habetur pro
hæretico verè. cum ista dictio velut, sit expressiua veritatis, fm
Archi. & Io. And. & facit c. vt inquisitionis. in fi. ȷ. eo. refert ta-
men hic do. Gasp. de Cal. in suo consi. 5 huius tit. tenere, ꝙ iste
interim non censetur verus hæreticus, licèt contra eum vt hæ
reticum possit ferri snīa, vt hic in tex. ibi, cōdemnet. & sic post
annū requirat snīa ꝯdemnatoria. Host. tñ & Io. And. in d. §. qui
autem. tenent ꝙ hodie alia snīa non requirat, per tex. in auth.
gazaros. in fi. C. eo. titu. & ita sequuntur Doct. in d. §. qui autē.
nam post annum habetur pro condemnato, ergo sequitur, ꝙ
elapso anno censetur hęreticus, debet tñ esse elapsus totus an-
nus, vt patet hic in tex. ibi, ex tunc. vnde non haberet locū iste
tex. fm Io. And. Itē annus debet esse ꝯtinuatus, quia ista dictio
de sui natura denotat ꝯtinuationem tēpis, fm Arch. Item deno
tat actum perfectum, vt in l. vrbana. §. pernoctare. ff. de ver. sig.
ideo si ȷ. annum iste stetit pro absolutione obtulit satisfactio-
nem, & his similia, non præsumetur pertinacia, & sic non ha-
beret tūc locum iste tex. qui requirit ꝙ animo pertinaci steterit
3 per annum in excōicatione, fm Io. And.† In glo. 2. in fi. no. ex
glo. doctrinam cognoscendi præsumptionem violētam, nam
præsumptio violenta inducitur, quando post pręsumptionem
vehementem superuenit alia præsumptio eam confirmans,
b cum tunc talis pręsumptio [b] vehemens transeat in violentiam,
idem voluit gl. in d. c. excōicamus. §. qui autem. & sic no. ex gl.
iuncto tex. ꝙ ex præsumptione violēta pōt deueniri ad senten
tiam condemnatoriam etiam in criminibus quantumcūque
grauissimis, licèt secus sit in præsumptione vehementi, secun
dū Arch. & Io. An. & vide gl. no. in c. insinuatum. in fi. hic alle.
4 & in c. fi. ꝫ. de presbytero non baptizato.† In glo. in ver. respon
deat. in prin. requiritur ergo, ꝙ in citatione exprimatur causa,
propter quam quis citatur. de quo per glos. in q. 2. si episcopus.
& no. in c. 2. ꝫ. de dila. & in clem. 2. vt lite pen. & in l. eum quem
temere. ff. de iudic. sufficit tamen in citatione exprimere deli-
ctum in genere, nec requiritur specificatio in specie, nec lo-
cus vel tempus, vt patet in tex. de quo per glo. in d. c. 2. & 3. q. 9.
indicas. & per Archid. 5. q. 2. primatis. In ea. glo. in fi. quod pro-
cedit etiam in casibus, in quibus proceditur summarie, & de
plano &c. vt in cle. sępe. de ver. sig. fm Io. And. & sic no. ex glo.
& ex d. Io. And. ꝙ sententia redditur nulla, si citatio non conti
neat, ꝙ pars veniat ad audiendam sententiam, imo non suffice
ret, si citaret ad audiendam voluntatē, vt sentit glo. & Io. And.
hic. pro quo etiam est glo. sing. in d. clem. sæpe. in ver. ad id. In
gl. fi. ibi, pro cōuicto. de illis criminibus non tñ haberetur pro
hæretico seu ꝯuicto de hæresi, vt no. in c. excōicamus. in §. qui-
dam. in gl. vl. in fi. fm Io. And. hic. aduerte tñ, quia de mente Io.
An. & aliorū Doct. in c. fi. ꝫ. de pęnis. est, ꝙ excōicatus pro qua-
cuno;

ADDITIONES.

a Nic. Sup. In excōicatione per annum. Adde Host. in summa, tit. de voto. Abb. in c. j. de iudi. in 8. col. Abb. in c. grauem. in 3. no. de preben.
Vin. God. Excommunicatio maior vel minor quando dicatur, vide per Fely. in c. 2. col. 2. ver. at scias. de excep. vbi ponit qualiter differant.

b Vin. God. No. ꝙ præsumptio doli & fraudis potest induci per legem ciuslem. Ruy. consi. 103. nu. 4. & 8. lib. 4.

cunq; causa etiam ciuili, si stat in excōmunicatione per anni, habeatur suspectus de hæresi in tantū, q posset sibi indici purgatio, & contra eum inquiri de hæresi, quia præsumitur male sentire de articulis fidei contēnendo per tantum tempus potestatem clauium, de quo ibi per Hosti. & alios Doct. & ita sequitur d. Nic. in c. postulasti. ꝫ. de ho. & ibi per Host. & Io. An. quod sing. no. Et vide per glo. sing. in c. contingit. ꝫ. de dolo & contu. volentem, q c. rursus. & c. quicunq;. hic in glo. alle. non habeant locum in causa ciuili, ideo q̄tumcunq; quis fuerit excōicatus pro contumacia in causa ciuili, etiam si staret in excōmunicatione per mille annos, nunquàm habetur pro conuicto in illa causa ciuili, quod tene menti, licèt post annum habetur pro suspecto de hæresi, vt ꝫ. & ita intellige hanc materiā.

S V M M A R I V M.

1 *Et, dictio exponitur pro idest.*
2 *Delictum non dicitur plene probatum, quando de eo constat præsumptione vehementi.*
3 *Hæreticus dicitur errans etiam in vno articulo, vel in vno sacramento ecclesiæ.*

C A P. IIII.

ACcusatus. Adiurans in iudi. hæresim propter vehementem præsumptionem, si iterato labitur, licèt non fuisset plene probatum, relapsus dr̄, secus si lenis fuerat præsumptio & culpabilis in vno articulo hæresis generaliter postea adiurando, relapsus dr̄, si cōmittit in alium titulum separatum. h. d. vsq; ad §. 1 ille quoq;. † No. j. ibi, & vehemens. quia ista dictio, &, c exponitur pro idest, fm Io. Mo. & Io. And. ex quo no. q copulatiua &, posita inter diuersa voce, idem tamen importantia, exponitur pro idest, quod no. pro statutis & priuilegijs fm Do. & vide per Bat. in l. j. ff. de pact. vbi gl. & per Bat. in l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. Scd̄ò no. q propter vehemētem præsumptionem non damnatur quis de hæresi, vt c. proxi. sed cogit̄ ipsam hæresim adiurare demū adiurationis forma. vide in a c. inter. ꝫ. de pur. cano. & c. ego. de ꝯse. di. 2. † Tertiò no. ibi, plene ꝓbatū nō fuit. q delictū nō dr̄ plenè ꝓbatū, qn̄ de eo ꝯstet præsumptione vehemēti, vt ꝯstabat hic, vt ꝫ. ī prin. qd̄ inducit Do. ad statuta requirēti a plenā ꝓbationē, tu intellige, q vehemēs præsumptio erat hominis non iuris, quia præsumptiones legis dn̄t non solum plenę, sed etiam liquidissimæ probationes, fm glo. no. in l. si tutor. C. de periculo tu. Quartò no. ibi, leuis, q in crimine hæresis ex leui & modica præsumptione potest procedi contra aliquem, de quo no. per Imo. in c. licut. ꝫ. de simonia. 3 † Vlti. ibi, in vno &c. quod dicitur hæreticus etiam qui errat in vno articulo fidei vel sacramento ecclesiæ, & sic facit quod dicatur hæreticus, qui desponsata vna per verba de præsenti contraxit matrimonium cum alia, & contra eum tanquam hæreticum posset inquiri, qualiter sentiat de sacramēto matrimonij. & ita tenet Lap. hic prout refert Domi. j. in §. sane. In gl. in ver. simpliciter ibi, non dicetur relapsus, Archi. contra, arg. l. si duobus. §. exceptio. ff. de iniciur. & idem Io. Mo. sed Io. And. sequit̄ hanc glo. quia verba debent aliquid operari, j. de priuile. si Papa. & quia in pœnis fieri debet benignior interpretatio, vt in regula in pęnis. j. eo. lib. dicit tamen Io. And. q raro veniret in practica, quia est suspectus in vno articulo generaliter adiurato. & pro opi. Io. And. facit c. ad abolendam. ꝫ. eo. titu. vbi pęna relapsorum imponitur tantum illis, qui fuerunt relapsi in hæresim adiuratam, sed in contrarium facit glos. j. sequēs fm Do. dicentem, q opi. Archi. est verior, pro qua facit j. §. proxi. In gl. in ver. iudicari. in prin. idem Io. Mo. & Io. And. quia de conuexis idem est iudicium, vt in c. quanto. ꝫ. de iud. fm Pe. de Anch. no. ex hac glo. q licèt transactio vel sentētia in vna re non præiudicet in alia, tamen illud verum, quando alia est penitus diuersa, secus si contigua vel connexa, de quo tamen vide in l. licet. C. de iudi. & in l. si certa. hic alleg.

S V M M A R I V M.

1 *Relapsus in hæresim vt quis dicatur, non sufficit suspitio.*
2 *Testis compellitur dicere veritatem in causa hæresis etiam de suo crimine.*

Ille quoque. Qui post adiurationem hæresis, de quo conuictus fuerit, vel postea conuincitur cum hæreticis prohibitis cōicat, relapsus dicit̄, & testis in causa hæresis falsum deponens, licèt sit periurus, probat dicendo contrarium, si ex indicijs constet correptionem veritatem cōtinere. h. d. vsq; ad §. sane. 1 † No. j. ibi, constat, q ad hoc vt dicat̄ quis relapsus, non sufficiat suspicio, de qua ꝫ. in princ. huius c. sed requirit̄ q constet de vero lapsu priori. Scd̄ò no. q veniens cōtra adiurationem super hæresi factam directè vel indirectè, dr̄ relapsus, vno enim adiurato videntur adiurata concomitantia, & sequentia, fm Io. An. de quo hic vide per eum. & facit gl. 2 ꝫ. §. proxi. † Tertiò no. ibi, cum de se, q testis in causa hæresis cōpellitur dicere veritatem etiam de suo crimine, in alijs verò casibus dic, vt per glo. in c. cum causam. ꝫ. de testibus. Quartò no. ibi, stati. casum sing. in quo periurus etiam si pœnitentiam nō egerit, admittitur ad testimonium. & sic patet Papam posse facere, q periurus admittatur ad testimonium. quod facit pro d. Arch. 22. q. 5. paruuli. In gl. in ver. numera. in fi. vide in l. minus. ff. de ver. sig. In glo. in ver. non possit, in fi. idem Io. Mo. & Arc. vide qd̄ no. 2. q. 1. q̄ pro. & in c. quiescamus. hic all. In gl. in ver. postea. in fi. idem Io Mo. & Arch. de quo in c. præterea. hic all.

S V M M A R I V M.

1 *Diuinationes & sortilegia non semper sapiunt hæresim, inquisitores ergo non semper inquirunt de his, nisi quando sapiunt hæresim manifestam.*
2 *Inuocator dæmonum si abiurauit hæresim coram iudice, si postea inuocauit dæmones, dicitur relapsus, pęnaq; relapsorum punitur.*
3 *Pocula amatoria dare, vel imagines facere causa pudicitia tentanda non sapit hæresim.*

Sane. Inquisitores hæresis non intromittunt se de diuinationibus vel sortilegijs non sapientibus hæresim manifestam, nec etiam intromittūt se de quęstionibus vsurarum. 1 h. d. vsq; ad §. si verò. † No. j. q non omnes diuinationes vel sortilegia sapiūt hæresim. ideo est, q inquisitores non cognoscūt de his, nisi in vno casu, qn̄. s. sapiunt hæresim manifestam. & in quo differant diuinationes a sortilegijs, & quot modis sumat̄ a diuinatio a, hic per Io. And. & no. in c. ex literarum. ꝫ. de sortileg. & per Old. in suo consi. 79. In tex. ibi, suis iudicib. i. legatus, vel episcopis, fm Io. An. ex quo no. q legatus & eps potest cognoscere de diuinationibus, & sortilegijs, etiam si non sapiant hæresim. facit quod no. in c. peruenit. 26. q. j. Vlti. no. q in foro pę- b nitentiali inquisitores possunt se b intromittere de vsuris, secus in foro iudiciali, vel in executione iudiciali, cum hoc spectet ad ordinarium, vt hic plene per Io. And. & Dom. hic in fi. huius c. dicentem, q licèt directè & principaliter non possint assumere cognitionem super restitutione vsurarum, tn̄ poterunt indirectè cognoscēdo an verè vel fictè reuersus fuerit, an pniam egerit, nec cognoscunt vt iudices, sed vt executores pę- 2 nitentiæ. de quo ibi per eum. † In glo. in ver. saperent. in princ. idem Arch. & Io. And. & idem Bal. hic dicēs, q si inuocator dæmonū abiurauit hæresim coram inquisitore in iudicio, & promisit de cætero nō inuocare, si postea eos inuocat, dr̄ relapsus, & pęna relapsorum puniri potest, licèt ꝯtrium in hoc fuerit cōsultum, & non bene, fm eum, quod procedit vt voluit Old. in consi. 208. qn̄ inuocat vt adoret, cum tunc sapiat hæresim, vt patet ex hac glo. Et idem si inuocat non vt adoret, sed vt sciat futura, vel eos inuocat, putans eos posse facere id, ad quod inuocat ex eorum potestate actiua, quia tūc attribuit creaturæ, qd̄ est Dei. facit 26. q. 5. epi. Si verò inuocat ad tentandam pudicitiam mulieris, & tunc cum inuocet ad id, quod est propriū ipsius, s. tentare, & hoc non sapit hæresim, vt plenius per Old. in 3 d. ꝯsi. & per Do. hic, & in fi. huius c. † In ea. gl. fi. vide plene per Old. in d. ꝯsi. 79. & 208. ponentem de pluribus, an sapiant hæresim. & dicit inter alia, q dare vel sumere pocula amatoria vel imagines facere ad tentandum pudicitiam mulieris, non sapit hæresim, vt hic per Do. in fi. In glo. in ver. manifeste. in fi. idem Io. Mo. & Archi. & no. q vbi iudici non dat̄ potestas cognoscēdi, nisi de manifestis, si reuocat in dubium, de illo casu, non poterit cognoscere, an sua sit iurisdictio. intellige qn̄ nō apparet, q sit manifestum, etiam si per hoc reuocat in dubium, & tunc de hoc cognoscere poterit, & pronunciare. & ita procedit gl. in d. c. j. ꝫ. de offi. dele. eo. lib. quæ est ꝯtria huic fm Dom. de quo etiam vide no. in d. c. j. In glos. in ver. etiam. in fi. nn. de hac dictione, quæ tacitè includit alia non expressa. de quo ꝫ. de præben. eo. lib. in c. cum in illis.

A D D I T I O N E S.

a Vin. God. Adde, q diuinare non est in potestate nostra, quia annunciare quæ futura sunt solius Dei est. ita Mar. Soz. consi. 6. p. n. dicta consultatio. ver. ad cuius clariorem. circa med. lib. j.

b Nic. sup. Se intromittere de vsuris. Adde Io. de Ana. in c. excommunicamus. el j. de vsu. Bal. in c. j. in §. ad hac. in tit. de pa. iu. fir. in vsibus feu. Fede. de Se. in consi. 105. anci. Alex. Ca. consi. 2. in isto titu de hære.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres potest compelli implere pęnitentiam defuncto impositam, si implementum consistit in rebus temporalibus.*
2 *Crimen hęresis extinguitur morte quo ad pœnitentiam imponendam, non quo ad pœnam imponendam.*
3 *Hæredes an possint cogi circa peregrinationem defuncti.*

Si verò. Possunt inquisitores compellere hęredes fautorum hæreticorum, qui tamen hęretici non erant

ad

ad implendam penitentiam impositam defunctis in bonis temporalibus, secus si mortui fuerunt antequàm fuerit penitentia
1 iniuncta. h. d. † No. j. ibi, agi debent. q hæres cogi potest implere pœnitentiam defuncto iniunctam, quando implementum cõsistit in rebus temporalibus, & prodest saluti animæ. de quo in glo. Scdò no. ibi, non est &c. q hęres non potest cogi facere penitentiam de delicto confesso per defunctum, si eidem pœnitentia nondum imposita fuit: & ratio est, quia crimen extinguitur morte quo ad defunctum. Et talis penitentia est personalis, & reseruat ipsi defuncto in purgatorio, vt no. 26. q. 7. c. j. sm Io. And. & vide per glo. & Doct. in clem. 2. ꝫ. de raptoribus.
2 † Vlti. no. q crimen hæresis extinguit morte. intellige quo ad penitentiam imponendam, non autem quo ad penam respectu bonorum, vt j. §. proxi. vel posset dici, q hic sit tex. no. q licèt crimen hæresis non extinguatur morte, tamen crimen defensorum fautorum & aliorum, qui non sunt hæretici, morte extinguitur, sm Io. And. In gl. in ver. hæreticus. in fi. no. iuncto tex. q non oîs receptator, defensor, vel fautor hæreticorũ censet hæreticus, hñt tñ inquisitores iurisdõnem ꝯ tales, licèt non sint hæretici, vt patet in tex. In gl. in ver. temporalib. in prin. licèt enim ieiunia & orationes possint per alios impleri, vt in c. animæ defunctorũ. 13. q. 2. cum non ꝯsistant in reb. temporalib. in quib. permittit executio, per istum text. vnde bene cõpetit
3 hoc exemplum sm Io. And. † In ea. gl. ibi, vel simib. vt peregrinatio. quod no. ad gl. in l. 2. ff. de pollicitationib. volẽtem, q ex voto peregrinationis defuncti nõ possint cogi hæredes, circa qđ tñ vide plene per Inn. & Io. An. in c. licèt. ꝫ. de voto. & per Bal. in l. j. §. si defunctus. ff. de reb. eo. & in l. j. in §. ne autem. C. de cadu. tol. & hic per Pet. de Ancha. dicentem, q in onere mere spirituali personaliter explicãdo non succedit hæres, vnde est in aliud grauandus, ex quibus no. an & quando hæres possit cogi ad satisfaciendum de votis & penitentia defuncti, cuius est hęres. & vide in d. c. licet. per Doct.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia non tribuit ius de nouo, sed declarat iam quæsitum.*
2 *Religiosi grauius puniuntur pro crimine hæresis, quàm sæculares.*

In eo vero. Ad finem confiscandi bona potest post mortem hæretici declarari hæreticum. & sacerdotes & clerici seculares instruentes hæreticos vel testes ne inquisitores veritatem inuestigent, puniri possunt per eos. Et religiosi grauius puniuntur quam seculares. hoc dicit. vsq;
1 in fi. † No. ibi, declaratum, at. q per sententiam non tribuitur ius de nouo, sed iam quæsitum declaratur, secundum Archi. de quo 11. q. 3. qũo. Secundo no. ibi, per capturam personarum, quòd in crimine hæresis possunt inquisitores procedere ad capturam personarum, clericorum, & sacerdotum, non debent tamen bona ecclesiarum confiscari propter delictum cleri-
2 corum, vt in cle. nolentes. & ibi per glo. post prin. j. eo. † Vlt. no. pro eodem delicto grauius puniri religiosos, quam seculares. ratio, quia grauius peccant, quod procedit secundum Io. An. hic referentem d. Thomam, 2. 2. q. 16. articulo fi. in tribus casibus. Primo, quando peccat contra votum, vt furando vel fornicando. Secundo, quando ex contemptu. Tertio, quando palam propter scandalum, alias autem leuius peccat in eodem gñe peccati, quam secularis, cũ ex multis bonis, quæ facit, absorbeatur peccatum, si sit leue, & si sit mortale facilius ab illo resurgit, vt hic plenius per Io. An. Sed illæ rationes licet concludant, q facilius redeat ad penitentiam, non tamen concludunt quòd delictum religiosi in se sit minus delicto aliorum, imo est grauius & grauius puniẽdum, vt est tex. hic, & quia in dubio magis præsumitur contemnere, ad hoc glo. no. in c. homo Christianus. 40 dist. & in c. cum quidã. ꝫ. de iureiur. & hoc videntur hic tenere Io. Mo. dicens, quòd religiosi artius sunt ad id astricti, & ideo contradicendo grauius peccant. facit 47. dist. quantumlibet, & ita sequitur hic Do. vt hic plene per eũ. pro quo etiam facit tex. in c. qualiter. el 2. in fi. ꝫ. de accu. facit etiam glo. in ver. seipsam. in cle. j. de reliqu. & vene. voluit sin-
a gu. quòd in eodem gñe boni plus ᵃ mereatur religiosus astrictus ex voto, quam secularis, ergo a contrario sit dicendum, q delinquendo plus peccet, cum contrariorũ eadem sit disciplina, 23. dist. hospitiolum, cum fi. In glo. in ver. casu. in prin. alias si fuisset reincorporatus vnitati ecclesiæ etiam post sententiã, tunc hæredes non perderent bona, vt vult glo. hic iuncto tex. & ita etiam videtur tenere Io. And. ꝫ. §. proxi. & vide de hoc per Archi. in c. 1. 22. q. 7. in summa. & per Doct. in c. vergentis. ꝫ. eo. & per Doc. ꝫ. §. proxi. In glo. in ver. impedire, in fi. vide in cle. j. §. pe. & fi. j. eo. In glo. in ver. seculares. in fi. no. quòd app. regularium generaliter facta comprehenduntur laici & clerici seculares, secundum Do. & vide per glo. in c. licet. ꝫ. de offi. ordi. quare dicantur clerici seculares.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Plus mereatur religiosus. Adde tex. in c. homo Christianus 40. dist. & in c. cum quidam. iuncta glo. j. alle. Concordantes. de iureiu.

S V M M A R I V M.

1 *Papa potest irritare statuta laicorum, quando concernunt tangentia fidẽ.*
2 *Reuocare & moderare qualiter differant.*
3 *Statutum laicorum disponens, quòd contrahens matrimonium cum filia sine consensu patris, an & qualiter possit reuocari a iudice ecclesiastico.*

C A P. IX.

Statutum. Non ualent statuta, per quæ inquisitoris officiũ impeditur, vel retardatur. h. d. Et primo reuocat statutum. Secundo ibi, ipsius. iubet excommunicari officiales, ad
1 quos spectat, si illud non reuocent, vel temperent. † No. j. Papam posse irritare statuta laicorum, quatenus concernunt cõcernentia fidem. facit quod no. in c. fi. ꝫ. de immu. eccle. & vide in c. nouerint. ꝫ. de sen. excom. Scdò no. ibi exhibendum. q ordinarius loci, vel inquisitor hæresis potest petere, vt edant statuta laicorum, vt videat an sint aliqua ꝯcernentia fidem. & sic est hic casus, in quo compellitur ciuitas, vel alius edere statutum ꝯ se, esto q regulariter aliud sit, vt no. per Bar. in l. oẽs po-
2 puli. ff. de iusti. & iure. † Vlti. no. ibi, eatenus moderandũ. aliud esse reuocare, aliud moderare. quod facit pro hñtib. arbitrium moderandi statuta, vel aliter. de quo ꝫ. in proęmio huius lib. & in cle. ne Romani. in prin. de elect. eo. lib. In glo. in ver. retardare. in fi. sed interim differendo auferet, si non in toto saltẽ in tan-
3 to, vt l. j. §. diem. ff. de eden. sm Io. And. † Extra gl. inducitur hic tex. ad q. statuti laicorum disponentis, q ꝯhens matrimonium cum filia sine consensu patris incurrat certã penam, si aliquis ꝯxit ꝯ statutum, propter quod conuenitur ad penam, an iudex ecclesiasticus possit inhibere iudici sæculari, ne procedat. & refert hic Io. And. hanc q. fuisse disputatam Bononiæ, & terminatum q nõ, cum iurisdictiones sint distinctæ, vt in c. nouit. ꝫ. de iudi. & quia hoc statutum vtriq; iuri est consonum, 32. q. 2. honorantẽ. ff. de ritu nup. l. 2. nec est super substantia matrimonij, sed super forma ꝯhẽdi, & hæc solutio æquitatem habet sm Io. And. dicentem, q in ꝯtrium facit, q talis motus matrimonium impedit directè vel indirectè, vnde nõ debet valere, sicut non valet hic, tex. ad hoc quod no. in c. fi. ꝫ. de secun. nup. & in c. gẽma. ꝫ. de sponsa. vbi patet, q ne impediat libertas matrimonij, prohibet in eo apponi pena. cum ergo matrimonium & eius causa & dependentia ab illis sint ecclesiastici fori, vt in c. tua. ꝫ. de or. cog. & c. 3. ꝫ. de dona. inter vi. & vxo. meritò iudex ecclesiasticus de hac pena, ne exigat, habet se intromittere, sicut de pena conuentionali, vt in d. c. gemma. & ita residet hic Io. An. pro prima tñ parte facit, quod voluit Inno. & Io. And. in c. j. ꝫ. de spon. dicens statuta & consuetudines laicorum valere quo ad accidentalia matrimonij, putà super dote lucranda, vel aliter, & tamen ꝑꝑ amissionem lucri dotis intimidat matrimonium ꝯhendum sm Lap. qui videtur residere in prima opi. quæ opinio æquior vr̃, quia plura inconuenientia sequi possent ex secunda opinione, q̃ ex prima, sm Io. de Fan. dicentem tamen vltimo loco super hoc cogitãdum, prout refert, sed Domi. hic tenet opi. Io. And. quia vbicunq; statuta laicorum imponunt penam retrahendo a ꝯctu matrimonij, & talis pœna diminuit matrimonium vel famam ꝯhentis, talia statuta non sunt seruanda, sm no. in d. c. fi. & per glo. j. eo. nt. in c. cum scdm. vnde cum lex canonica disponat q possit ꝯhi matrimonium ẽt sine consensu patris, licèt æquum sit q interueniat, tamen statutum lai-
a corum ᵃ in ꝯtrium disponens ẽt indirectè valere non debet, sm Domi. referentem do. Anto. ita tenere in d. c. j. vbi idem tenet do. Nic. idem ẽt vr̃ tenere Bal. in l. nemini. in fi. C. de nup. q tale statutum impedit libertatem matrimonij, arg. l. neq; ab initio. C. de nup. facit quod no. in l. j. §. qui onerandæ. ff. quarum rerũ act. Bal. tñ hic intelligit prædicta procedere, qñ filia esset perfectæ ætatis, al's si esset valde iuuenis, ita q de facili consentiret, & tũc statutum valeret quo ad penam, cum habeat in se honestatem. facit l. j. C. de secun. nup. & l. non tñ. §. emancipati. ff. de ꝯtabu. Item scdo procedunt prędicta, qñ statutum diceret, sine ꝯsensu. al's si diceret sine ꝯsilio. & tunc valeret statutũ, arg. l. sed & si hæc. §. fi. ff. de ꝯd. & demon. sm Bal. hic. & facit qđ no. in c. j. ꝫ. ne sede vac. eo. lib. cogita tñ in prædictis duab. limitatio.

A D D I T I O.

a Vin. God. Statuta & consuetudines laicorum super rebus ecclesiasticis, an valeant. Ruy. consi. 4 nu. j. & 6. lib. j.

tationibus quia videret per supradicta indistincte procedere opi. Io. And. & vide quod dicet in d.c. cum secundum. Qn tm statutum disponeret super substantia matrimonij sine dubio non valeret sicut est statutum Florentiæ quod impedit matrimonium ꝯhi cum illis de Petra mala sub pœna capitis sm Bal. in d.l. nemini. Et vide etiam per Bal. in l. in copulandis. C. de nup. dicentem, ꝙ si statutum gñaliter disponat, ꝙ non valeat ꝯctus adulti sine ꝯsen. ꝯsanguineorum, & sic bene valebit matrimonium, cum non includatur in statuto, quod no.

S V M M A R I V M.

1 *Inquisitor datus a Principe ad vniuersitatem causarũ dicitur ordinarius.*
2 *Inquisitor si sit ab alio datus, quàm a Papa, an morte dantis expiret eius officium.*

C A P. X.

Ne aliqui. Officium inquisitoris hæresis morte ꝯcedentis non expirat etiam quo ad negotia prius non cœpta. h. d. Et primo ponit dubium, quod secũdo declarat ibi, præsenti. † No. j. ibi, j. certos limites, ꝙ cum inquisitor det̃ a Principe ad vniuersitatẽ cãrum certi loci, ꝙ dicat̃ ordinarius, sm Arc. sed in ꝯtrũ facit j.c. ꝓxi. & j.e.c. per hoc. vr̃ tenere ꝙ dicat̃ delegatus sm Io. An. & ita ẽt vr̃ tenere gl. in cle. nolẽtes. j.e. in ver. ipsorum. nam nõ vr̃ datus ad vniuersitatem cãrum, sed ad vnã & specialem cãm tm̃ hæresis, licèt bene ad vniuersitatem personarũ. facit quod no. in c. sicut. ſ. eo. in ver. priuilegiorum. sm Lap. † Secũdò no. ibi, ab apl̃ica sede. atq; ꝙ inquisitore deputato ab alio q̃ a Papa, nõ habeat locum iste tex. facit glo. in ver. diœcesanis. in cle. j. de iure pa. & ita sequit̃ hic Do. pro quo facit ẽt, quia licèt iurisdictio vicarij vel officialis epi sit ordinaria, tm̃ expirat per mortẽ epi, vt no. in c.a. ſ. de offi. vic. eo. lib. sm Io. And. hic, & facit glo. in cle. fi. de procu. Sed Gem. hic ꝯ, cuius dictum verius vr̃, quia cũ in tex. sit expressa ratio, s. in fauorem fidei, & tunc ẽt in exorbitantib. & in correctiuis fieret extensio ex identitate rationis, sm glo. no. in cle. j. de elect. Item quia ꝯstõ ꝯtinens fauorem fidei, licèt sit exorbitans & pœnalis, tm̃ est largo modo interpretanda & extendenda, vt per Io. And. in c. pen. ſ. qui fi. sint legi. & per Doct. in c. fi. ſ. de simo. In glo. j. in fi. intellige, qñ inquisitor esset datus simpliciter, sed qñ ad beneplacitum, tunc dic, vt hr̃ in c. si gratiose. ſ. de rescri. eo. lib. In glo. in ver. incœpta. in fi. no. glo. ord. pro opi. Host. de quo dic, vt est dictum in c. q̃uis. ſ. de offi. deleg. eo. lib. In gl. in ver. non cœpta. ibi, est regulare. cõclude, ꝙ si mandatũ fiat in extraiudicialib. & illud finit̃ re integra morte mandantis & mandatarij, vt in l. inter cãs. ff. man. Si in iudicialib. & idem quo ad mandantẽ. & in l. & quia. ff. de iurisdi. om. iud. & ſ. de offi. dele. gratum. & c. licet. quo ad mandatarium distinguit, prout dr̃ in c. qm̃ abbas. ſ. de offi. dele. & rationem dr̃iæ vide hic no. per Io. And. In ea. glo. ibi, determinatam. vide plene per Doct. in c. licet. hic alle. & quod no. in c. cũ in multis. ſ. de rescri. eo. lib. & hic per Domi. referentem dicta Io. And. in d.c. licet. In glo. in ver. emerseriũt. in fi. vnde eius officium extendit̃ ad cãs arctas. & hoc fauore fidei, cum alias iurisdictio delegata ad illas non extendat̃, vt in c. fi. ſ. de rescrip. sm Io. Mo. & Io. And. imo perpetuatio iurisdictionis non trahit ad negotia, quæ tp̃e cõmissionis orta non erant, cũ sit speciale in cã hæresis, vt probat hic in tex. sm Do. inducentem ad priuilegia & literas ꝯseruatoriũ, in quib. iurisdõ ꝯcedit̃, vt nñ dicat̃ perpetuata iurisdõ quo ad ea, quę nondũ erant certa, quod no. de quo tm̃ vide dicta in c. cum plures. ſ. de offi. deleg. eo. lib.

S V M M A R I V M.

1 *Crimen hæresis est tantę infamiæ, quod procedi potest in eo sola suspitione.*
2 *Hæreticus absoluendus est volens redire ad fidem, non condemnandus.*
3 *Crimen hæresis potest probari per testes Et q. vot testes requirantur.*
4 *Testes non debeat examinari in crimine hæresis per solum iudicem, sed requiritur, quòd saltem sint præsentes duæ personæ religiosæ.*
5 *Iurisdictio si sit delegata respectu alicuius prouinciæ, potest exerceri in quocunque loco prouinciæ, non tamen extra prouinciam.*

C A P. XI.

Vt officium. † No. j. ibi, vel suspectus, ꝙ in crĩe hæresis procedi põt nõ solum, qñ ꝯ illum esset infamia, sed ẽt qñ suspicio, & eodẽ modo põt procedi propter scãdalũ & tumultum ppl̃., vt 2. q. 5. oĩb. ſ. de pur. cano. inter. sm Io. An. † Secũdò no. ibi, impendat̃. ꝙ hæreticus volens redire ad fidem non est condemnandus, imo absoluendus, & poterit absolui ab inquisitorib. ẽt a suis, quæ dieb. solennib. ter in anno proferunt ꝯ tales, vt dicit hic Arch. per hunc tex. de quo in c. excõicamus. §. lane. ſ. eo. imo etiã eps vel eius superior absoluere potent tales, qui inciderũt in hæresim iam damnatam, vt no. 23. q. 4. ipsa pietas. sm Arch. & Io. And. † Tertiò no. ibi, testium, ꝙ crimen hæresis probari potest per testes, non tm̃ sufficient duo, sed debẽt esse tres vel plures, vt no. in d.c. excõicamus. §. adijcimus. & p Host. in summa, eo. tit. §. qualiter. ver. vt aũt. sm Io. And. hic, & in c. literas. ſ. de præsum. sed Io. de Lig. Imo. & Do. hic tenent ꝯrium, vt in c. in oĩ. ſ. de testi. & idem d. Ant. in d. §. adijcimus. dicens, ꝙ ibi loquit̃ in examinatorib. non autẽ in testib. sufficiunt enim duo [a] testes ẽt ad deponendum Papam, vt voluit glo. sing. in c. præsul. 5. q. 4. vide hic per Io. And. an sufficiant maiores probationes. † Vlti. no. ꝙ in cã hæresis iudex non debet examinare testes solus, sed in pñtia ad minus duarum religiosarum personarum. & hoc casu testes nõ examinant̃ in secreto, prout in alijs casib. vt in c. venerabili. ſ. de test. & debent istæ duę personæ esse religiosę. & sumit̃ religio stricte pro his, qui religionis habitum assumpserũt, licèt religio multis modis sumi possit, sm Io. And. ex cuius dicto no. ꝙ de stricta significatione vocabuli religiosus capit̃ pro eo, qui sumpsit habitum religionis, quod inducit hic Domi. ad statuta. Et idem tenet Io. And. in rub. ſ. de reg. vbi vide dicta. & per gl. no. in cle. j. de relig. do. & in cle. cũ ex eo. de sen. excom. In glo. † in ver. vbicunq;. in prin. no. iuncto tex. ꝙ vbi iurisdõ est ꝯmissa respectu certæ prouinciæ, põt exerceri in quacunq; parte ipsius prouinciæ, & si sit delegata, non aũt extra prouinciam, nisi partes ordinario ꝯsentiant, vt no. in c. P. & G. ſ. de offi. deleg. sm Pet. de Anch. & sic no. limitationes ad c. statutum. §. in nullo. ſ. de rescrip. in 6. vt non habeat locum, qñ iurisdictio refert ad certum locum vel prouinciam, sed qñ ad cãm tm̃, sm Dom. de quo vide ibi no. In glo. in ver. forma. in fi. valeret tm̃ absolutio non seruata hac forma, sm Archi. de quo in c. cum desideres. hic alle. sm Io. And. In gl. in ver. idoneos. in fi. & istis de labore nõ debebit solui per illos, ꝯ quos inquiritur, quia inquisitiones habent fieri sine incõmodo reorum, vt no. in c. cum dilecti. ſ. de dolo & contu. in vlt. gl. sm Ioã. And. quod inducit Domi. vt inquisitus non teneatur soluere notario scribenti acta, de quo per Io. And. in d.c. cum dilecti. & per glo. in c. ad aures. ſ. de simo.

A D D I T I O.

a Nica. Sup. Duo testes. Adde Abb. in c. per tuas. in fi. de maio. & obe. Abb. in c. si clerici, in primo no. de iudi. Abb. in c. quoties. in primo. no. de test. Barb. in c. ex parte. in 12. col. de offi. dele. idem Barb. in c. cum esses. in 2. col. de test.

S V M M A R I V M.

1 *Notarij non habent dignitatem sed officium.*
2 *Religiosi constituti in sacris possunt exercere officium tabellionatus in causa hæresis.*

Ad conscribendas. † No. j. ibi, officium. ꝙ notarij non dicunt̃ habere dignitatem sed officium, quod inducit Do. ad statuta, ꝙ quilibet de lucro sui officij soluat gabellam, vt notarij includantur. Secũdò no. ibi, ab apl̃ica sede, Papam posse creare tabelliones, de quo in c. cum P. ſ. de fi. instru. † Tertiò no. ibi, libere, ꝙ religiosi ẽt in sacris ꝯstituti pñt officium [a] tabellionatus exercere in cã hæresis ẽt sine licentia superioris, & hoc si in sęculo tale officium exercuerunt, vt probat tex. hic sm Io. And. per ingressum ergo religionis vel promotionem ad sacros ordines non perdit̃ officium tabellionis, de quo in d.c. cum P. per Io. An. & vide hic in glo. & per Doc. c. sicut. ſ. ne cle. vel mo. & ibi plenè qñ sit, ꝙ clerici sęculares possint ꝯficere instrũ, si sint tabelliones. Quartò no. ibi, ꝯgregationem. ꝙ inquisitor põt ꝯgregationem fidelium facere in ꝯcernentib. fidem. Vlti. no. ibi, quo ad ipsos, ꝙ quę statuarij præiudicare non pñt, sed tm̃ subsidia petere, vel indulgentias exponere, de quo in c. j. & in c. cum ex eo. ſ. de pœn. In glo. in ver. ad præmissa. in fi. tenementi sing. hanc glos. cuius ratio est, quia complere veteres nõ est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahit̃ retro, ac si a prin. fuissent extensæ scriptione, non tm̃ debet facere hoc sine licentia superioris, sm Io. de Lig. & Do. & per hanc glo. no. dixit Bal. in l. 2. C. de sen. & interlo. circa fi. ꝙ non solum religiosi, sed ẽt alij qui aĩs perdiderunt officiũ tabellionatus, nõ suo vitio, sed alio defectu, vel ẽt sua culpa, pñt ꝯplere vetera instrã, licèt de nouo ꝯficere nõ possint. & vide per Bal. in l. Barbarius. ff. de of. præt.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Officium Adde gl. & ibi Abb. in cle. j. eo. tit. Io. de Fan. in c. multorũ. 27. q. 2. Bar. in l. j. in §. huius studij. ff. de iusti. & iu.
Vinc. God. Adde, ꝙ religiosus potest doctorari, Bened. in c. Raynutius. fol. 51. col. 2. & in quibus casibus possit esse procurator, Fely. in c. cum I. & A. col. antepenul. de re iudi.

S V M M A R I V M.

1 *Inquisitores possunt inuocare auxilium brachij secularis.*
2 *Priuilegium qualecunq; sit, non potest aliquem eximere à potestate inquisitorum hæreticę prauitatis.*
3 *Episcopus vel eius vicarius præest officialibus laicis in concernentibus fidem, & eos potest priuare suis officijs, & inhabilitare, si obedire nolint.*

Deniq;

1 a **Denique.** † No. j. ꝙ inquisitores a, licèt sint delegati, vt est dictum s. c. proxi. inuocant auxilium brachij sæcularis. sic s. eo. c. præsidentes. & quia cum hoc sit speciale, est ar. ꝙ delegatus non posset inuenire tale auxilium, nisi specialiter sit sibi cōmissum, sm Archi. dicentem curiam ita tenere. dicit tñ Io. And. in c. significasti. s. de offi. dele. ꝙ de iure sibi placet opin. quæ habet, ꝙ delegatus hoc possit, de quo ibi plene per Inno. & Doct. vbi Imo. idem tenet, & per Host. in c. j. s. de of. dele. & ibi per gl. eo. lib. & quod no. in cle. j. de offi. dele. Scd'ò no. ibi, vel ordinis, fratres prædicatores in prouincijs, in quib hñt officium inquisitionis, cōpescere posse fratres minores, & ecōtra, licèt multū sibi adinuicem differant, quod est cōmendabile. caueant tñ pęnam cle. multarū. j. eo. sm Io. An.

2 † Tertiò tene menti ibi, in posterum pcedentes. ꝙ nullum priuilegium exemptionis sub quacunq; verborum forma potest quem eximere ab inquisitorib. hæresis. & vī ꝙ Papa in hoc potest imponere legem successori ꝯ c. fi. de rescri. e. lib. & loquit iste tex. non solum de priuilegio pcesso personę, sed ēt ordini. & de intellectu huius tex. vide no. per Lap. in sua alle. 6. quę incipit quærit. & vide in c. ad abolendam. & ibi per gl. in fi. s. eo. tit.

3 † Vlt. no. in c. fi. ꝙ inquisitor eps, vel eius vicarius in pcernētib. fidem pręest quibuscunq; officialib. laicis, & ipsos priuare pōt officijs & inhabilitare, si obedire nollent in his, in quibus sub sunt. In glo. in ver. duab. in fi. Idem Io. Mo. & Archi. nam licèt inter istas pstitutiones sit prioritas & posterioritas in tpe, non tñ approbatione, quia oēs huius libri pstitutiones simul approbatæ & diuulgatę fuerunt, pro quo glo. no. in l. 2. C. de testamētaria tutela, volens ꝙ illa, quæ eodem tpe pfirmant, vīr simul facta, sm Io. And. & quia vt dicit hic Arch. iura alleg. hic in gl. loquunt in delegato vel pseruatore, non in illo qui habet certam prouinciam limitatam, cū oīs de illa prouincia ad se vocare potest, sicut posset quilibet ordinarius, cum talis inquisitor assimilet ordinario, vt s. proxime, prout hic refert Io. And. qui ex his idem vī tenere. & idem Io. de Lig. hic, quia inquisitores hñt iurisdōnem delegatam a lege nō per rescripta apostolica, vt refert hic Domi. notans ex prædictis limitationes ad d. c. statutum. vt locum non habeat in delegatis a lege, nec locum habeat in his, qui deputant per certū locum, vel prouinciam, cū tales in dicto loco & qualibet eius parte cognoscere possint, & si cognoscant extra ciuitatem, vel vltra dietam. facit tex. hic in prin. huius c. & prædicta inducit Domi. ad q. si Papa cōmittit epo Florētino, vel alteri, vt possint inquirere per totum dominium Florentinorū ꝯ detinentes beneficia deuoluta, vel sine canonica institutione, vt isti possint trahere vltra vnam dietam, vel extra ciuitatem Florentiæ, ex quo non sunt deputati specialiter ad causam, sed ad totum territorium. quod nota.

A D D I T I O.

a Vinc. Gode. Inquisitor an possit sine episcopo ponere clericum hæreticum in carcerem, & an ad torturam. Fely. in c. cum non ab hose. col. j. ver. 3. de iudi.

S V M M A R I V M.

1 *Inquisitores hęreticę prauitatis possunt recitare sententias suas per alios.*
2 *Item possunt conuocare peritos, vt eis assistant.*
3 *Filius & nepos puniuntur pro delicto patris in crimine hæresis.*
4 *Edere quis cogitur libros, & instrumenta contra se in crimine hęresis.*

C A P. XII.

VT commissi. Habet septem partes, prout septem dicta. Scd'a ibi, aduocandi. Tertia ibi, pcocandi. Quarta ibi, & eō. Quinta ibi, nec nō. Sexta ibi, & illorum. Septima ibi, priuandi.

1 † No. j. ibi, denunciationes sniarum, ꝙ inquisitores hęresis recitare pñt snias per alios sicut epi, vt in c. fi. s. de re iud. eo. lib. sic ēt pñt cōmittere alios actus iudiciales sm Io. An. & no. per glo. in ver. cōmissarijs. in cle. nolentes. eo. tit.

2 † Scd'o no. ibi, peritos, ꝙ inquisitores hęresis pñt pcocare peritos, & compellere vt assistant, & psilium prębeant in negotio fidei, & gratis, pñt tñ iurisperiti hoc casu accipere salarium, non exigere, cum negotium fidei quisq; defendere teneat, n. q. 3. nolite. sm Arch. & Io. And. Tertiò no. ibi, licèt ad alias partes, ꝙ ratione delicti cōmissi in loco procedi potest cōtra ibi delinquentem per habentem iurisdōnem in illo loco, ēt delegatam, siue delinquens sit in illo loco, siue non. de quo in c. fi. s. de fo. cpe. & in hoc crimine heresis pōt procedi ꝯ absentem a loco delicti, de quo hic plene per Io. And. & vide in cle. pastoralis. de re iudi. & per gl. 3. q. 9. in summa. Quartò no. ibi, obedientes & c. ꝙ licèt hęretici redeuntes ad gratiā sint absoluendi abiurata hęresi, vt s. c. proxi. in prin. tñ pp hoc non euitant nisi pęnam mortis, quia omni casu sunt carcerādi. sic s. eo. c. pe. licèt ista pęna carceris possit in aliam commutari arbitrio superioris, vt est tex. hic no. de quo in gl. Quid aūt sit de fugientib. de carcere. Et qui dicantur sponte redire ad gratiam, & qualiter debeat ferri snia in pęnis inferendis, vel in pęnitentijs iniungendis ipsis redeūtib. ad fidem, hic plene per Arch. & Io. An. Quintò no. vel priuatos nūciandi, formam & practicam, qua vtiint epi & inquisitores hæresis in sentētijs ferendis ꝯ hæreticos. Nam dicunt, priuamus, & priuatos denūciam'. & sic dictio, vel, stat hic expositiue, sm Io. And. & facit c. ad apostolicæ. §. nos itaq;. s. de re iudi. eō. lib. Sextò no. ibi, diœcesanorū. ꝙ inquisitores non pōt priuare clericos beneficijs ēt pp hæresim sine psilio diœcesanorū. de quo in cle. j. eo. tit. vel eorum vicarij epis absentibus & sic vicarius hoc casu habet maiorem potestatem in absentia epi, q̃ in præsentia, per no. in d. cle. j. §. 2. & vide quod no. in c. vnico. s. ne sede vacan. & in c. cum nullus. §. epo. s. de temp. ord. eo. lib. & in c. Romana. in fi. s. de offi. ord. eo. lib. & j. eo. c. fi. §. iubemus.

3 a † Septimò no. ibi, eorumq; filios & nepotes. casum, in quo in maleficijs filius & nepos punit pro a delicto patris, licèt aliud sit in crimine læsæ maiestatis, vt no. 56. dist. satis peruersum. Vlti. no. ꝙ eps scienter pferens beneficium indigno, non est requirendus in priuatione illius, de quo in c. diuersis fallacijs. s. de cleri. piug. In glo. in ver. expedierit. in fi. hoc relinquitur arbitrio & prouidentiæ ipsorum executorum, nec potent vocatus referre qōnem, quod nō expedit, vt no. in c. statutum. §. assessorem. s. de rescrip. eo. lib. sm Io. And. & facit quod idem no. in c. 2. s. de iura. calum. eo. lib. Sed in ꝯtrium facit glo. in c. 2. s. de corpore vitiatis. Quare dicit Lap. aliud esse, si aliquid cōmittat pscię, quo casu non pōt quis referre quo ad aliud q̃ discretioni, quo casu potest. Sed certe Io. And. hic loquit de cla, prout expedierit vel viderit expedire, de qua in d. c. 2. s. de iura. calū. In glo. in ver. procedendi. in fi. facit sm Io. And. quia vbicunq; est malecredens, peccat per no. per Cy. in l. j. in fi. C. de sum. trini. dicentem hæreticum alienigenam transeuntem per locum ibi puniendum, ēt si proprius iudex illum repetat, quia ex quo hæreticus est, oī loco deliquit, arg. l. Arriani. C. de hæreticis. sed alij ꝯ, vt sit remittendus ad locum vbi plus deliquit, & ibi notoria sunt eius delicta, arg. l. si cui. in fi. ff. de accu. vt hic refert Io. An. & hoc vltimum procedit, qñ publice ibi deliquit, putà prædicando, & in alio loco occultè, vt malè credendo, als si in loco, ad quem petit remissio, non deliquit publicè, sed malè credendo, & tunc procedat prima opi. sm Lap. referentem Archi. ita tenuisse. Pro quo facit, quia vbicūq; iste vadit, pmittit delictū, cum non sit delictum momentaneum, sed successiuum & continuū, & sic puniri pōt in loco, vbi inuenit ōne delicti, qd' dr ibi cōmittere, sm Do. de quo in d. l. si cuj. & in c. Romana. §. ꝯhentes. s. de fo. cōpe. eo. lib. & per Bar. in l. si dōm. ff. de fur.

4 † In glo. in ver. in quibuslibet. in fi. & sic est casus, in quo quis compellit edere libros, & instrā ꝯ se. facit cle. j. de vsuris. licèt rñ ꝯ, vt no. in c. j. s. de proba. & in l. j. ff. de edendo. In glo. in ver. mutādi. in fi. sed hoc ideo est hic, quia snia ista sint interlocutoria, als si fuisset diffinitiua hoc non liceret, vt dicit glo. sm Archi. & Io. And. Sed certè prout dicit gl. speciale est in crie hæresis. Nam sicut post delictum volenti redire patet, ꝯ l. oui ea mente. ff. de fur. ita ēt post sniam diffinitiuam potest fieri pmutatio pęnæ, vt hic, dūmodo tñ non sit relapsus, vt in c. super eo. & c. accusatus. s. eo. In gl. in ver. honorib. ibi, sic debet fieri destitutio. & pp hoc dictum cōsilium requirat de necessitate, non de honestate, adeo ꝙ destitutio als non valeret. quod etiā apparet ex hac dictione, de, iuncta verbo cōsilio, quæ necessitatem sequendi psilium importat, sm Archi. & idem Io. And. in c. cum olim. s. de arbi. & in regula, nullus ex psilio. j. eo. lib. cum non sit dria inter de, & cum. de quo in d. c. j. Pro quo ēt tex. hic in fi. vbi tñ vnus casus excipit in quo non requirit cōsilium epi. Et vide hic per Arch. tenentem ꝙ si clericus sit paratus corrigi & redire ad vnitatem ecclesiæ, ꝙ deponi non debet, vt per gl. 21. dist. nunc aūt. in gl. sed vī. in fi. & ita residet hic Io. And. ex quo tene menti, ꝙ licèt glo. in d. c. nunc aūt. loquat in Papa hæretico, tñ extendit ad alios clericos, vt eodem modo non priuent dignitatib. suis, si redire velint. Et idem vī sentire Archi. 8. dist. quo iure. in suppletione gl. sm Do. & Imo. intelligenē ꝙ tunc clericus rediens ad fidē recuperet beneficia, qñ redit ante sententiam, als si post, tūc non recuperaret nisi ex dispensatione, vt in c. quia diligentia. s. de elect. facit tex. in c. vergentis. s. eo. vbi idē dicit gl. de epo redeunte, vt recuperet epatum. & idem tenet glo. 23. q. 7. in sum. In ea. glo. in fi. hodie dic, vt in cle. multorum

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Pro delicto patris. Glo. in l. diui fratres. de in. patro. glo. & Docto. in l. adoptiuum ff. de inius voc. Archi. in §. si ergo. in vlt. col. 17. q. j.

torum.j.eo.In glo.fi.in fi.& an isto casu episcopus scienter cõferendo talibus debeat puniri vt fautor hæreticorum.& Arch. videtur velle hic ꝙ sic,ad hoc c.decreuit.j.eo. & per ipsum metropolitanum existentem in synodo. & remittit ad notata per Inno.& Host.in c.graue.ꝭ.de præben. Sed Domi. hic concludit ꝙ si actus collationis scienter factus per episcopum non facit eum haberi pro hæretico,sed aliter delinquere, & tunc punietur per metropolitanum,vt in c.vt litigantes.ꝭ.de offi. ord. & ita procedat opi.hic tenentium per c. quia cognouimus.10. q.3. Si verò actus collationis scienter factus per episcopum facit eũ haberi pro hæretico [a],& tunc quo ad cognitionẽ dr̃ suus iudex metropolitanus in synodo existẽs, sed quo ad punitionem erit Papa,ſm glo. in c.inquisitores.j.eo. & ita procedat c. si clericus.11.q.j.& 34.distin. quorundam.

ADDITIO.

a Vin.God. Hæresis crimen est dignum degradatione,Dec.in c.at si clerici.col. de iudi.post Abb. ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Iura loquentia de ciue habent locum, vbi quis pro ciue habetur.*
2 *Iudæus si inducit Christianum ad ritum eorum, an possit puniri sicut hæreticus.*

CAP. XIII.

Contra. Christianus rediens vel transiens ad iudaismum, hæreticus reputatur. hoc dicit. Et primò soluit dubium, quod secundò fortificat ibi,etiam si.& tertiò ampliat ibi,& sicut. Nota 1 primò quod est dictum in summario.† Vlt.no.ꝙ vbi quis connumeratur certo generi personarum,tunc omnia iura loquentia de talibus locum habent in isto,quod inducit Domi. vt iura loquentia de ciue habeant locum in illo loco, vbi quis pro ciue habetur. In glo.j. ibi, redire.no.de hac præpositione,de, de qua etiam vide per glos. & ibi dicta in c. accusatus. ꝭ.eo. lib glos.2. in fi.no. iuncto tex.ꝙ Iudæus potest baptizari etiam in infantia,& baptizatus compellitur seruare fidem. quod no.in c.2.ꝭ.de conuer. infide. In glo.fi.ibi, tunus.idem Archi. & Io. And. Non ob.quod dicitur in c.Iudæi.hic alleg.de Iudæis præuaricantibus in Christum,quia loquitur de alia præuaricatione,non de illa,de qua loquitur tex.hic.ad idem 11. q.3. relatum. & q.3 æstimant. ſm Archid.& Io.And. dicentes, ꝙ tales trans2 euntes puniuntur per leges ciuiles,vt l.j.C.de apostans.† Quid autem si Iudæus inducit Christianum ad eorum ritum,an possit puniri per inquisitorem hæreticæ prauitatis. Io.And.hic refert ꝙ sic, & ita dicit fuisse declaratum per literas Clementis IIII. & Grego. X. & ita transit Io.And.hic,& Domi. si autem prædictæ literæ non essent, videretur quòd Iudæi talia facientes non caderent in officium inquisitorum, sicut enim non cadunt propter hæresim, cum constet eos large hæreticos, quia non credunt articulos fidei, maxime respicientes humanitatem Christi, vt no.24.q.3.§.quia verò. & per Specu. in titu. de diuortijs.post prin. ita nec proprie cadit in eos fautoria, vnde cum fautores hæreticorum sint excommunicati, talis pœna non cadit in Iudæos, vt in c. postulasti.ꝭ. de Iudæis. Large tamen illi sunt fautores, imo factores hæreticorum, qui sic trahunt baptizatos ad iudaismum, & quia talia per Iudæos fieri solent, de illis loquitur text. hic, secundum Ioan. Andr. & sic videtur velle, quòd inquisitores tales punire possint, secundũ a Domi.Et licèt regulariter pro iustitia contra Iudæos [a] vel infideles recurratur ad iudices sæculares,vt in c.Iudæi. & c.postulasti. & c.in nonnullis. in fi.ꝭ.de Iudæis. & plene no.in c.quod super his.ꝭ. de voto. quia tamen Iudæi tales redeuntes ad iudaismum solent exbaptizare, & de nouo lauare, & sic per iudicem sæcularem esset imponenda eis pœna capitalis, cum publicatione bonorum, vt in l. pen. C.de aposta.quia ex quo rebaptizanti imponitur pœna capitis, fortius exbaptizanti seu tollere volenti baptismum. vnde si inquisitores volunt, possunt tales punire per supradictas literas, hodie tamen vnà cum episcopo, vt in clemen.j.j.eo.quia potestas illa inquisitorum participatur episcopis,vt j.eo.per hoc.in fi.ſm Io. And.dicentem etiam,ꝙ asserentes legem cum euangelio,& circuncisionem cum baptismo seruandam, incidũt in hæresim damnatam,vt in c.maiores.ꝭ.de baptismo.post prin.vbi de hoc.

ADDITIO.

a Vinc.God. Nota quare Iudæi constitutionibus canonicis non ligentur.Ruy. cons.150.nu.13.lib.5.subijciuntur tamen statutis loci in quo habitant.Ruy. consi.4.nu.3.& 3.lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Mulier contrahens matrimonium cum hæretico,punitur vt fautrix.*
2 *Dos mulieris publicatur propter suum delictum in quinque casibus.*

CAP. XIIII.

Decreuit. Propter hæresim maritorũ non confiscantur dotes vxoris innocentis. h.d. Et primò ponit dictum,quod scd'o determinat ibi, 1 quod intelligendum.† No.j.ꝙ mulier contrahens matri.cum hæretico punitur vt hæretica,imo potius vt fautrix, ſm Io.And.& Archi.Vlti.no.matri. posse contrahi cum hæretico,& valet.intellige,quando hæreticus fuit baptizatus in forma ecclesiæ,aliàs aliud esset, vt vide per glo.& Doct. in c.fi.in prin.de condi.appo.& per Io.And. in c.quando.de diuor.cum excommunicato tamen sine dubio potest contrahi matrimonium, & valet,vt est tex.singu.in c.significasti.ꝭ. de eo qui dur. 2 in matri.† In glos.2. in princip. Quid autem econtra, an propter delictum vxoris publicetur eius dos, & in eo fiat executio.& dic quòd in quinque casibus publicatur dos propter delictum vxoris, de quibus in l.quinq; legibus.ff.de bo. damna. in alijs verò delictis secus esset,ſm Pet. de Ancha.& per Bart. in dicta l.quinque. In glos.fi. ibi, initium.idem Archid. & no. ex glos. ſm Doct. ꝙ quando lex imponit pœnam contrahenti scienter, requiritur vt pœna locum habeat, quòd scientia adsit tempore contractus, nec sufficeret ꝙ superueniat ex post facto.facit quod no.in c.dudum.el j.ꝭ.de elect. & vide glo. no.in ver.scienter.in clem.j.de consangui. & affini.

SVMMARIVM.

1 *Vsq; hæc dictio stat inclusiue.*
2 *Qualitas si allegatur ab aliquo,debet illam probare.*
3 *Filij sequuntur lineam paternam, & non maternam. Et sic filij non debent portare arma materna familiæ,sed paterna.*
4 *Patria potestas perditur propter crimen hæresis.*

CAP. XV.

Statutum. Filij hæreticorum vsq; ad secundam lineam paternam, & ad primã maternam sunt inhabiles ad beneficium ecclesiasticũ,vel officiũ sæculare,si partes ante mortẽ recorporati non fuerunt.h.d.Et j.ponit ius antiquum.Scd'ò duas determinationes ipsius quarum prima ponit ibi, primũ. & scd'a 1 ibi,sanc.† No.j.de hac dictione [a] vsq;,quæ stat inclusiue, quod a facit ad concessiones emphyteusis vsq; ad secũdam generationem, de quo per Bal.in auth. si quis.C.de sacrosan.eccle.& de hac dictione vsq;,vide per Oldr.in suo consi.45. & no.in c.j.de ordinatis ab epõ.& in c.si gratiose.& c. si propter.ꝭ. de rescri. eo.lib.& per Bar.in l.patronus.ff.de leg.3.& per Bal.in l.a caligato.C.de nup.Scd'ò no.ibi,declaramus,ꝙ iura pœnalia loquẽtia de filijs certorum graduũ,includunt gradus paternos,non maternos,cum tex. hic quo ad paternos loquatur declaratiuè, 2 sed quo ad maternos dispositiuè.† Tertiò no.ibi, probantur,ꝙ allegans qualitatẽ debet illam probare. facit c.si ab eo. de elec. eo.lib.& vide notabiliter per Doct.in l.si vero.§. qui pro qualitate.ff.qui satisd.cog.Vlti.no.qui fuerunt hæretici,& ante mortem ad fidem rediciũt, licèt decesserint pœnitentia non facta, non dicuntur amplius hæretici.facit 50.dist.ferrum.sicut dr̃ de eo,qui fuit manifestus vsurarius,nam facta restitutione non dicitur amplius vsurarius,& aboletur nomen vsurarij,vt in c.cũ tu.in prin.ꝭ.de vsur.In glo.3.ibi,l.quisquis.Archi. & Io.Mona. hic dicunt ꝙ ibi loquitur de confiscatione hæreditatis & bonorum, hic verò de filijs excludẽdis à beneficijs ecclesiasticis, & officijs publicis,sed certè in d.l.quisquis.excluditur filius ab honoribus & hæreditatibus etiam extraneorum, ſm Io.And. & Dom.aliter non declarantes hoc cõtrium, vnde posset dici ꝙ d.l.quisquis. & eius gl. debeat interpretari & intelligi per hãc dec.prout est de mente glo.hic,vt sic,inquantum ibi excluduntur descendẽtes ab hæreditatibus extraneorum,& honoribus,intelligatur in linea paterna vsq; ad scd'm gradum, & in materna vsq; ad primum.& ita videtur velle Cyn.in d.l.quisquis.vel posset dici,ꝙ hic loquatur in crimine hæresis, ibi in crimine læsæ maiestatis,in quo licèt descendẽtes in infinitum excludantur ab hæreditate paterna vel materna,non tamen excludantur ab honoribus & hæreditatib. extraneorũ, nisi illi qui sunt in primo gradu,cum sit materia pœnalis & restringenda,vt ibi no.sicut nec excluduntur a beneficijs ecclesiasticis in quocun3 que gradu sint,ſm glos.in.56.dist.satis peruersum. † In ea.glo. in fi.no.ex gl. ꝙ quo ad honores filij sequuntur lineam paternam & non maternam.quod facit, vt filij non debeant portare

ADDITIO.

a Nico.Sup. Dictione vsq. Adde Io And.in c.j.de or ab episcopo Arch. in c.de il la 33.dist.Raph.Cu consi.99.inci. Quædam possessio solita erat.
Vinc.Gode. De hac dictione vsq;, late scribit Soz. consi.21.Dominus Franc. versi.quare assumendo.lib.j.

re arma familiæ maternæ, ſed paternæ, ſm Domi. nam filius denominatur a patre, & non a matre, vt in c.a. de conuer. infide. & no. in c. Raynutius. ẽ. de teſtamen. Scdo no. ex glo. q in materia non pęnali appellatione deſcendentium includūtur deſcendentes tam per lineam maſculinam quam fęmininam. quod inducit Dom. vt ſi relinquatur ius patronatus viri ex de-
4 ſcendentibus, includatur de vtraq; linea.† In glo. in ver. volumus. ibi, hoc æquum eſt, & maxime patria poteſtas perditur per crimen hęreſis, vt in c.a. in fi. ẽ. eo. & cum hac glo. tenet Io. Mo. & Archid. & ita refert hic Io. And. ſe conſuluiſſe, quod intelligit Cy. in d.l. quiſquis. in natis ex coitu certo, licèt damnato, in quo pater eſt cert⁹. Si verò coitus eſt talis, ex quo lex æſtimat patrem incertum, & tunc ceſſat ratio legis & eius pœna, cum non poſſit dici natus ex ſanguine improbato. & ita reſidet hic Io. And. Et no. hanc gl. & prædicta, quando ſit q appel
a latione [a] filiorum comprehendantur naturales vel illegitimi, de quo per Bal. in l. libertinum. C. de interdi. matri. & in l. parẽtes. ff. de in ius voc. & per Bar. in l. pronunciatio. ff. de verb. ſig. & in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & hic per Pe. de Anch. & notabiliter per Ang. in ſuo conſi. 33. & pleniſſime per Inno. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. & per gloſ. no. in cle. j. de baptiſmo. In glo. in ver. reincorporatos. in fi. nam tunc haberet locum c. ſuper eo. ẽ. eo. vnde filij relapſorum, qui pęnitentes, & conuerſi deceſſerūt, hac pęna ligantur, quia tex. hic requirit duo, ſ. q ſint emendati, & reincorporati, ſed relapſi nō reincorporant, ſed puniunt, vt patet in d.c. ſuper eo. ſm Io. An. Sed Do. hic ꝯ, vt ſic tales filij non ligent hac pęna, quia hæreticus reuerſus ad fidem non debet reputari hæreticus, 24. q. ſi. dixit. niſi quo ad hoc vt ſibi non parcat in vita temporali, & tradat curię ſęculari, vt in c. vergentis. ẽ. e. Sed certè ſatis vr̃ tūc q relapſus nō dr̃ reincorporat⁹, put requirit iſte tex. vt ẽ. p Io. An.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Appellatione filiorum. Adde Fely. in c. in præſentia, in 9. col. de prob.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſi non poteſt de delicto cognoſcere, debet tamen illud ſuperiori nunciare.*

2 *Inquiſitores non poſſunt inquirere contra epiſcopos, niſi hoc eis expreſſe ſit commiſſum.*

CAP. XVI.

INquiſitores. Primò ponit dictum a quo vnum caſum excipit, ibi, niſi. ſcdo informat inquiſitores, ibi, ſi tamen. Nota j. q ſub generali mandato inquiſitionis criminum nō venit poteſtas inquirendi contra epiſcopos, vel alios ſuperiores prælatos. & an appellatione dignitatis veniat epiſcopatus, vel abbatia. hic per Io. And. remittentem ad glo. no. in c.a. ẽ. de
1 præben. eo. lib.† Vlti. no. arg. q licèt iudex de delicto non poſſit cognoſcere, tamen tenetur ſuperiori denūciare. facit quod no. in cle. nolentes. j. eo. In glo. 3. in fi. idem Io. Mo. & Archi. & facit c. vt inquiſitionis. §. prohibemus. & ibi glo. j. eo. ſm Ioan. And. Et tenuit hic Lap. q epiſcopus poſſit de hoc crimine inquirere contra inquiſitores finito officio, nō autem eo durante, niſi crimen eſſet notorium. facit quod no. Io. And. in c. fi. ſuper glo. fi. ẽ. de reſcrip. & ẽ. eo. lib. de reſcrip. ſtatutum. in fi. glo.
2 ſi de facto.† In glo. in ver. expreſſe. tene menti ex glo. q vbi requiritur expreſſa mentio, non ſufficit q fiat mentio generalis etiam per quæcunq; verba generalia & lariſſima, quod eſt notandum ad ſtatuta & priuilegia requirentia expreſſam mentem. & vide in c. j. & quod ibi no. ẽ. de præben. eo. lib. In glo. fi. in fi. & dicit hic Io. And. idem eſſe, ſi ex qualitate vel pluralitate perſonarum ſuſpectarum de hæreſi, licèt illi non ſint epiſcopi, tamen prius conſulendus ſit Papa, quando periculum notabile vel grandis turbatio peruentura crederetur, ſi contra illas inquiratur.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores habent iuriſdictionem delegatam, etiam ſi ſint generaliter dati in aliqua prouincia.*

2 *Epiſcopus poteſt procedere contra hæreticos dupliciter, nam procedit ex iuriſdictione ordinaria, & contra ſubditos, & delegata, ſicut contra exemptos.*

3 *Commiſſio ſi detur ad inquirendum ſuper certis criminibus ſpecialiter, per hanc videtur derogatum ordinariæ iuriſdictioni.*

4 *Ordinarius & inquiſitor ſi ſimul citant, cui potius erit obediendum.*

CAP. XVII.

PEr hoc. Non derogat ordinarijs ſuper proceſſu hæreticorū, licèt Papa generaliter alteri deleget, & ſuper eodem facto ẽps & inquiſitor poſſunt ſimul vel diuiſim procedere, debent tñ ſimul ferre ſniam, niſi vnus alteri deferat, in qua ſnia ſi diſcordant, debent Papæ referre, & ẽpi qualitercunq; procedant debent ſeruare modū inquiſitorib. impoſitū. h.d. Et habet tria di-
1 cta, ſcdm ibi, verum. tertiū ibi, ſi aūt.† No. j. tex. hic clariſſimū,
a q inquiſitores hñt iuriſdōnem [a] delegatam, ẽt ſi gñalr ſint dati in prouincia, & facit c. ne aliqui. ẽ. eo. & Pau. in cle. a. de ele. ſm Do. notantẽ ex hoc, q iuriſdō gñalr ꝯmiſſa reſpectu certi territorij ſuper vno negotio cenſet delegata non ordinaria, qd̃ eſt notandū ad officiales deputatos ſuper blado, vel vino, de quo per Bal. in l.a iudice. C. de iud. & in l. &: quia. ff. de tut. om. iudi. Scdo no. ibi, vel diuiſim, q ſuper eodẽ negotio pt quis in cã hęreſis trahi corã diuerſis iudicib. ſeparatim, ſed rſr ſecus, vt ẽ. de reſcrip. eo. lib. c. diſpendia. Qñ tñ dat ptās duob. iudicib. ſeparatim procedendi ſuper eodẽ negotio, debent ſibi adinuicẽ cōicare proceſſus. Tertiò no. ibi, remittat, q ſi in procedendo conueniant ſimul delegatus Papæ & ordinarius, ſi diſcordant in ſnia ferenda, debet adiri Papa. qd̃ eſt notandum ad oo. in c. vt debi-
a tus. ẽ. de appel.† Vlti. no. ẽpm poſſe procedere ꝯ hęreticos tam ex iuriſdictione ordinaria, vt qñ ꝯ ſubditos, q̃ etiam ex legata,
3 vt qñ ꝯ exemptos, vt in c. ad abolendam. ẽ. eod.† In glo. j. in fi. idem Archid. & Io. Mo. & procedit hoc, etiam ſi talis ſpecialis cōmiſſio fiat in alia cauſa q̃ hæreſis, vt probant iura hic alleg. Sed ſi fieret gñalis cōmiſſio, conclude q aliqñ fit in certo gñe cauſarum, vel in certa prouincia, vel ciuitate, ſeu ſuper eodem deputatur certus officialis, & non vr̃ derogatum iuriſdictioni ordinariæ, vt eſt text. hic ſpeciale in cauſa fidei ſm Io. And. & idem quotieſcunq; propter fauorem certi generis cauſat, eſſet deputatus ſpecialis iudex, arg. l. quoties. ff. de act. & obli. & qd̃ no. in l. in prouinciali. ff. de no. ope. nun. ſm Pe. de Ancha. regulariter vero aliud eſſet, vt videtur velle Io. And. & Pet. de Ancha. Sed Domi. hic tenet prædicta generaliter procedere, arg. tex. hic, qui in primo caſu nō inducit ius de nouo. & facit l. ſuggerente. C. de offi. eius, qui vicem alic. qñ tamen officialis vel cōmiſſarius incępiſſet cognoſcere de vna cauſa, tunc quo ad illam derogatur iudici ordinario, vt in c. paſtoralis. de reſcri. ſm Dom. de quo tñ vide per Bal. & Doct. in l. q in rerum. §. ſi quis. ff. de leg. j. & quod no. in d.c. ſtuduiſti. hic alleg. & in c. dudum. ẽ. de præben. eo. lib. Qñ verò cōmiſſio fieret gñaliter ſuper vniuerſitate cauſarum certi territorij, & tunc non videtur derogatum ipſi ordinario, cum videatur illi commiſſa iuriſdictio ordinaria. & ſic vtraq; eſt generalis, vt no. in clem. a. de reſcri. & in
4 l.a iudice. C. de iudi.† In glo. a. in fi. quid autem ſi inquiſitor & ordinarius ſimul citant, cui ſit obediendum. Archi. hic pro & ꝯ concludit tamen, q inquiſitori tanq̃ maiori & delegato Papæ, imo tenet Arch. q citatus prius corã ordinario, ſi citetr̃ poſtea corã inquiſitore, debet deſerere iudicium ordinarij, & corã illo comparere, vt in l. ꝯ pupillum. ff. de re iud. & ſic non eſt curandum ſi ordinarius in citando præuenit, ſm Arch. & Io. An. & alios Doct. intellige, ſi ordinarius procedit autoritate ordinaria, ſecus ſi autoritate delegata, puta contra exemptos, quia tūc eſſet in optione citati coram quo compareat, vel ſi poſſet, compareat coram vtroq; per ſe coram vno, & coram alio per procuratorem, facit quod no. per Hoſt. in ſum. in tit. de procu. §. & ad quid. ver. quid ſi duo. & per Innoc. & Io. And. in c. cum parati. ẽ. de appella. in magna glo. ſm Lap. & Domi., & intellige prędicta, quando eodem tempore citat, quia ſi diuerſo tempore, & tunc ipſe perſonaliter coram ambobus comparere tenetur, vt no. in d.l. contra pupillum. & in l.a. ff. de in ius voc. In glo. in ver. teneatur. in fi. & intellige primo, q tantum in ii. qō non reſtat niſi facere ſniam, teneantur ſibi adinuicem cōicare proceſſus, & non aliter. Scdo intellige, quando ambo proceſſerunt, ſecus ſi vnus, quia non tenetur alteri cōmunicare proceſſum, ſm Io. And. & no. ex glo. de hoc verbo, teneantur. q importat neceſſitatem. In glo. in ver. ſententia. in fi. Idem Archi. adducens no. per Inno. in c. penul. ẽ. de purg. cano.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Iuriſdictionem delegatam. Adde, q contrarium tenet Archi. in c. ſtatutum. eo. tit. & lib. Io. And. in c. per hoc. eo. tit. in antiquis.
Vinc. Gode. Card. in cle. j. in 2. oppo. de hæreti. & in §. & quia. 2. q. dicit, quòd habet iuriſdictionem delegatam. & in clem. 2. de hæreti. 17. fi. quod inquiſitor poteſt procedere contra dominum temporalem impellentem familiam ipſius ad delationem armorum, vt refert Dec. in c. j. col. 15. in fi. de offi. dele.

SVMMARIVM.

1 *Leges ciuiles diſponentes de fide non valent, niſi ſpecialiter approbentur per Papam.*

2 *Accuſatus de hæreſi debet lite pendente detineri in carcere ſub fida cuſtodia.*

3 *Iudex ſecularis debet exequi ſententiam inquiſitoris abſque alia viſitatione proceſſus.*

Appel-

4 *Appellatio an sit prohibita in crimine hæresis.*
5 *Conditor legum licèt degradetur, & deponatur, leges tamen per eum condita remanent valida.*

C A P. XVIII.

1 **V**T inquisitionis. †No.j.in prin.ꝙ leges ciuiles disponentes de fide, non valent, nisi specialiter per Papam approbētur, prout hic fit. in alia tñ materia oís lex intelligit approbata per canones, quatenus ipsis canonib. non est ꝯria, vt voluit sing. Hostien. & Io.And.in c.fi.ẽ.de sol.& ibi de hoc. 2 †Scđò no.ibi, teneant.ꝙ ille, ꝯ quem procedit de hæresi, debet lite pendente detineri in carcere, & sub certa custodia, & hoc pp enormitatem delicti ipsius hæresis, cum rłr lite pendente in criminalib. non sit quis detinendus in carcere, vt in c.si clericos.in 6.j.de sen.excom. fm Io.An. sed certe in oi crie, in quo venit imponenda pęna corporalis, li.pen. debet quis detineri in carcere, vt vide no.& plenissime per Bar. in l.j.ff. de cu.reo. & ibi ēt per eum. Quid si pro delicto venit imponenda pęna pecu. & in eius defectum pęna corporalis, an possit datis fideiussorib. relaxari. vide ēt per Cy.in l.ad cōmentariensem. C.de custod.reo. Quid si fideiussit quis pro reo criminis, qui postea aufugit, an fideiussor punietur illa pœna corporali, qua ille reus fuisset punitus. de quo ēt vide per glo.sing.in c.cum homo.23. 3 q.5.& de his oib.dicet in d.c.si clericos.† Tertiò nota ibi, statum recipiāt.ꝙ iudex sęcularis debet exequi sniam inquisitoris absque eo, quod aliter cognoscat de processu & virib. sniæ. quod est ꝯ Bar.in l.diuus.in prin. ff.de custo.reo.tenentem ꝯriū & non bene, nam tex.hic dicit, pareant & intendant. & dum dicit faciant sine mora, & hoc ibi statim recipiant indilate animaduersione debita, &c. imo est tex.sing. j.in §. prohibemus. vbi iubet iudici sæculari, ne de hoc crie quoquomodo cognoscat, & ita sequit hic Pet.de Ancha. Quinto no.ibi, non obstantib. appel.ꝙ snia lata in crimine hæresis statim debet mandari executioni, ex quo infert, ꝙ si causa est talis, in qua ius recitat appellationem, statim debet mandari executioni, sicut esset in notorijs, in quib.appel. prohibet, vt in c.cum sit Romana.ẽ.de appel.† 4 In alijs tñ criminib. q̃ hæresis rłr non prohibetur appellatio, vt in l.non tm̃. ff.de appel. Sed fallit in crimine hæresis, vt est tex. hic, quem intellige in snia diffinitiua lata ꝯ hæreticos, cum per eam constet eos esse tales, alš aūt si in processu inquisitionis grauentur, & tunc bene poterit appellari, fm Archi.& Io.And.& idem Domi.hic notans ex prædictis, ꝙ vbi lex vel statutum prohibet appel.a diffinitiua, non vr tollere ab interlocutoria, quod no. imo ex dicto Archi. & Io.And. probat, ꝙ si simpliciter a lege vel statuto tollat remedium appellandi, non intelligit in processu & in interlocutoria, sed tm̃ in snia diffinitiua. quod tene menti, pro quo est tex.no.l. si ex causa.§.nūc videndum. ff.de mino. vbi habetur, ꝙ licèt minor non restituat in aliquo negotio principali, m̃ bene restituit in emergentib. vel in incidentib. quod Bal. dicit ibi esse no. pro statutis, ꝙ in criminib. non habet locum in integ.resti. vel appellatio, vt illud habeat locum in decisione totius causæ, & sic in snia diffi. secus in aliqua interlocutoria, vt patet in d.§.nunc videndum.& ẽ.per Archi, & Io.And. In glos.j.ibi, nec cognoscant. supple nec ob hanc causam captos sine licentia relaxēt, nec exequi detractent, vel ipsorum processus impediant, fm 5 Io.And.† In glos. in ver.tunc, in fi.iuncto tex.ꝙ licèt conditor l.deponat & degradet, m̃ leges per eum conditæ validæ remanent, ad hoc quod no.in l.2.§.exact.ff.de reg.iu.& per Bal.in l. decernimus. C.de sacrosan.eccle.& vide quod no. in c.fraternitatis.ẽ.eo.titu.de quo dic vt ibi. In glo. in ver.quatenus.in fi. de quo per Host.& Io.And.in c.fi.ẽ.de vi.& hone.cleri. Sed in alia materia an possint acceptare, quatenus facit pro se, & respuere quatenus facit ꝯ, hoc aliqualiter per Io.And.& per Bal. in l.Aurelius.§.idem quæsijt.ff.de lib.leg.& per Doc.in c. cum olim.ẽ.de cens.& per Bal.in l.j.C.vt quæ desunt.& in l.omni. C.de sacrosan.eccle.& in l.j.C.de consel. In glo.in ver.puniendis.in fi.vide quod no.j.§.proxi.in ver.alterius.vbi Io. An.vř tenere, ꝙ possit relaxari absq; pęna excōicationis, a qua alicuius iussus excusat etiam altero prohibente ꝯrium, vt ibi per eum.

S V M M A R I V M.

1 *Crimen hæresis est mere ecclesiasticum, nec iudex sęcularis potest de eo cognoscere.*
2 *Obligatus ad aliquid faciendum, si non facit, videtur aduersus istud facere.*
3 *Opponere & impedire qualiter differunt.*

1 2 Prohibemus. † No.j.ibi, mere. & tene menti singulariter, ꝙ crimen [a] hæresis est mere ecclesiasticum, vnde iudex sæcularis quoquo modo de eo non pōt cognoscere ēt ꝯ laicū, vt hic per Io.And.& facit ad no. in gl.fi. in c.cum sit.ẽ.de fo.cōpe. Scđò no.ibi, absq;.ꝙ incarceratus ad petitionem alterius non dēt relaxari sine licentia illius, qui eū capi fecit, incarceratus tñ ex hęresi dēt relaxari ex mādato epī, vel inquisitoris, vt hic dř, qđ procedit altero non prohibente, alš si alter mandat ꝯriū, tūc si relaxat, iussus illius excusat relaxantē a pęna excōicationis, vt vult tex. hic ibi, alterius, & pro hoc declarat quod no.gl.ẽ.in ver.puniendos. Tertiò no.ibi, aut aliát &c.ꝙ iudex sęcularis requisitus per ecclesiasticum super executione snię ꝯ hęreticos tenet non solum ipsam exequi, vt ẽ. sed eidem stare, nec pōt ipsam vel eius processum impugnare.& ita tenuit Bal.in auth.si clericus. in prin. de epis.& cle.& Ang.in l.magistratib.ff.de iurisd.om.iu.& in l.j.C.de req.reis. lz Bart. tenuerit ꝯriū, & male, ī d.l.magistrati.& in l.diuus. ff.de 2 cust.reo. vt est dictū ẽ.in prin. huius c.† Quartò no.ibi, fecerit, ꝙ qui nō facit id, ad qđ tenet, dř facere aduersus ea, ad hoc l. q nō facit. ff.de reg.iur.& ẽ.de simo.nemo. & sic ꝯprehendunt ēt ea, quæ ꝯsistunt in non faciendo, fm gl.no.in l.si mora. ff.solu.matri. imo omittere non est proprie maleficium, nec continetur in statuto, vt hic plenè per Pet.de Ancha.& per Bar. in l.oē de-3 lictum.ff.de re mili.† Vlti.no.ibi, opponere. aliud esse se opponere, aliud impedire, cum hic ponantur vt diuersa, fm Io.An. quod inducit hic Domi.ad statuta loquentia de opponente. In glo.in ver. quoquo modo. in fi. quod procedit, quando iudex in se esset capax, fm Io.Mona. fm quem esset alias in potestate rei eludere intētionem actoris, vt in l.si idem.ff.de iurisdi. om. iu.vt refert Io.An.& vide no.in l.quoties.hic alleg.& in cle.dispendiosam, de iudi.& in c.tuam.de ordi.cog. In glo.in ver.cognoscant.in fi.vide in c.inquisitores. & ibi in glo.j.ẽ.eo.

A D D I T I O.

a Nico.Supe. Crimen hæresis Adde c. vergentes. & c.ad abolendam. eo. titu. in antiquis.

S V M M A R I V M.

1 *Nuptiæ incestę, & nephariæ qualiter differunt.*
2 *Bona mobilia continentur appellatione bonorum.*

C A P. XIX.

1 **C**Vm secundum. †No.j.dēiam inter nup. nepharias, & incestas, quia nepharię ꝯhunt inter ascendentes & descendentes. Incestæ verò sunt, quæ ꝯhunt inter collaterales, ꝯsanguineos, vel affines, fm Io.An.& Arch.& per glo.in rub.C.de incest.nup.& in cle.j.de ꝯsan.& affi.† 2 Scđò no.ibi, rerum.ꝙ [a] appellatione rerum veniunt bona etiam mobilia, imo est nomen gñale oīa comprehendens, vt d.l.j.ff.si cer. peta.& vide plene per Archi.40.dist.ante oia.& per glo.24.q.7.si de rebus.in glo. Vlti.no.ibi, proprietas. quia licèt ipso iure per confiscationem quæratur proprietas, & dñium ipsarum rerum cōfiscatur, m̃ secus est in possessione, vt probat tex.hic m̃ de proprietate loquens, pro quo glo.in l.fi.C.de sacrosan.eccl.& per Bar.in l.cōmissa.ff.de publicanis. facit etiam tex. in l.qui restituere.ff. de rei ven.& quod no.in c. cum qui.§.j.ẽ. de præb.eo.lib. In gl.in ver.certo.in fi.facit l.si arrogator.ff.de adop. fm Io. And. Sed Archi. hic tenet dicta iura ciuilia esse cassata in totū fm Canones, & sequitur opi.glo.in c.de puellis.hic alle.& idē tenet Zenze. Sed Pe.de Anch.hic transit cum hac glo. Et idem Domi. hoc notans ex ea, ꝙ leges pęnales disponentes, vt non contrahatur matrimonium, ligant in terris, quæ non essent de tēporali iurisdōne ecclesiæ, quia pęna ꝯsistit in ꝯcessis ex beneficio legis ciuilis. qđ facit ad no.in c.pe.& c.fi.ẽ.de secun. nup. fm Do. Dubiū m̃ facit, quia in matrimonialib. statur iuri canonico vbiq;, vt in d.c.pen. de quo vide ibi plene no.& in c.statutū.ẽ.eo.tit.& in c.gēma.ẽ.de sponsa. In gl.in ver. ipso iure. ibi, a tēpore cōmissi criminis. in tm̃ ꝙ vendicantur bona a possessoribus nullo dato pretio per quotcūq; manus transiuerint, nisi pretium vel aliquid loco pretij esset in bonis hæretici, arg.l.si cum dotem.in fi.cum l.seq.ff.solu. matri.& in l. Imperator. cū seq.ff.de leg.j.de hoc per Io.And.dicentem, ꝙ sententia retrotrahitur.& vide per Bar.in l.si debitor.ff.quę in frau.credito.& intelligit Io. Mona.& Archi. vt bona intelligantur confiscata a tempore commissi criminis ipso crimine permanente, arg. c.statuta.l. 2.§.j.ẽ.eo.& ita resider hic Io. And.& Io. de Ligna. Sed alij contra, quia licèt crimen non duret, sed pęniteat eos, &

A D D I T I O.

a Nic.Sup. Appellatione rerum Adde, an continentur iura actiones, & nomina debitorum. vide Cyn. in l.j.ff.de sta.ho.& per Pau.de Cast.in l.licèt inter priuatos.in vlti.col.C. de pact.

Vm.God. Adde dicta per Alex.in l.j.ff.si cer.pet.& in consi.185.in fi.lib.2.

& redeant ad fidem, quòd bona intelliguntur publicata a die criminis commissi, vt hic, & l. fi. C. ad l. Iul. maiesta. ſm Dom i. ſed an ille recuperet redeundo ad fidem, eſt aliud dubium, de quo habetur in c. accuſatus. ꝭ. eo. & in c. vergentis. ꝭ. eo. titu. vide tamen dicta in d. c. ſtatutum. In ca. glo. ibi, poſt contractum. vide ibi plene per Bar. & per Spec. in titu. de dona. in ver. item pone aliquis. & ibi per Ioan. And. in addi.

SVMMARIVM.

1 *Confiſcationis pęna licèt ipſo iure imponatur propter crimen hęreſis, requiratur tamen ſententia ſuper ipſo crimine.*

2 *Et ſtatim lata ſententia poteſt fieri executio per iudices ſæculares in apprehenſione bonorum hæreticorum.*

3 *Hæreticus ſi condemnetur, qualiter fiat confiſcatio bonorum, & in quot partes diuidi debent.*

1 Confiſcationis, † Nota primò, quòd licèt in crimine hæreſis ipſo iure imponatur pœna confiſcationis, vt hic in princi. c. & alia ſententia condemnatoria ſeu diſpoſitoria non requiratur, vt 24. q. j. c. j. & no. in c. vt commiſſi. ꝭ. eo. tit. tamen bene requiritur ſententia declaratoria ſuper hæreſi, vt hic dicitur. Secũdò tene menti, quòd quantumcunq; ex aliquo delicto imponatur pęna ipſo iure, & alia ſententia ſeu damnatio non requiratur, vt ꝭ. attamen antequàm fiat executio, requiritur declaratio iudicis, ſm Archid. & Ioan. And. vt hic patet, & in Authen. de ince. nup. §. j. & in c. j. ꝭ. de homici. ad idem etiam tex. & glo. no. in l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſc. & ibi per Bar. quod Domi. hic limitat duobus modis, & primo, niſi factum eſſet notorium, quo caſu ſufficit ꝙ iudex aſſignet terminum ad excuſandum factum, quod ſi non fiat, poterit fieri executio abſq; alia declaratione. & ita vno modo poteſt ſm eum intelligi, quod no. in c. ordinarij. in ver. quod ſi forte, ꝭ. de elec. eo. lib. ſm Domi. & facit c. peruenit. el 2. & quod ibi no. ꝭ. de appel. dubium tamẽ facit, quia etiam in notorijs requiritur ſententia, vt in c. porro. ꝭ. de diuortijs. & per glo. in c. ad noſtram. el 3. ꝭ. de iureiur. Secundò limitat hic Domi. hunc tex. procedere, quando qualitas, ſuper qua fienda eſt declaratio, præceſſit, ſecus ſi talis qualitas competat in lite iam inchoata, quia tunc alia declaratio non requiritur, & ita limitat hunc tex. Ioan. And. in addi. Specu. in tub. de appella. de quo dicetur in d. c. j.

2 † Vltimò nota a contrario ſenſu, ꝙ lata ſententia declaratoria ſuper crimine hæreſis, ſtatim fieri poteſt executio per iudices ſæculares, qui bona ipſorum hæreticorum apprehendere poterunt abſq; alio proceſſu, ſm Ioan. And. & Pet. de Anchara. imo etiam ſine alio iuſſu iudicis eccleſiaſtici, cum ex ſententia declaratoria ſit inductum ius occupandi in hoc crimine hęreſis, vt eſt tex. hic. In alijs verò criminibus dic, vt per Bar. in l. a diuo Pio. §. ſententiam. ff. de re iudic. & no. in c. Romana. in fi. ꝭ. de appella. & hoc de iure cõmuni

3 † Sed conſtitutiones papales diſponunt, ꝙ de [a] bonis hæreticorum fiant tres partes, quarum vna ſit iudicis ſæcularis, alia officialium, & tertia reſeruetur eccleſiæ Romanæ, ſm Ioan. And. ſm hoc quærentem, ſi Bononienſis origine & patrimonio, quia ibi habet bona conſtituit Florentiæ domicilium, & ibi damnatur de hęreſi, vtrum apprehenſio bonorum, quæ ſunt Bononiæ, ſpectẽt ad officiales Bononiæ, an ad officiales Florentiæ. Ioan. And. hic refert iſtam q. diſputatam per Ricar. Malum. & tenuiſſe ꝙ ſpectent ad iudicem & cõmune Florentię, vt hic plene per Io. Andr. dicentem, ꝙ nouiſſime fuit diſputatum per adoptiuum ſuum, ſcilicet Ioan. Calderi. cui placuit ſupradicta determinatio quo ad partem, quæ debetur officialibus, ſed quo ad alias duas partes tenuit contrarium, cum generali fiſco ſint cõfiſcata a tempore commiſſi criminis, vt in l. j. C. de bo. vacantibus. vbi dicitur, ꝙ deputatus ad fiſcalia in aliqua prouincia capiet bona illius prouinciæ, quæ deferunĩ fiſco. & ita reſidet hic Io. And. Sed aduerte, quia Guil. de Cun. in l. j. C. de ſum. trini. tenet, ꝙ iudex loci, vbi ſunt bona, occupabit, quia ſunt bona vacantia, ergo accreſcunt illi fiſco, vt in l. fi. C. de exact. tribu. lib. 11. Io. de Ligna. refert hanc q. per alium fuiſſe diſputatam, & concluſum ꝙ quo ad portionem quærendam eccleſiæ Roma. occupabit Bono. cum etiam & ibi ſit burſa Romanæ eccleſiæ, ex quo vna eſſe dicitur. Sed quo ad burſas officialiũ cum ſint diuerſæ, habebit Florentinus, & executio fiet per Bononienſem ad requiſitionem Florentini, vt in dicto §. ſententiam. & emolumentum applicabiẽ inquiſitoribus Florentię, vt hic per eum, de quo articu. vide lariſſime per Barto. in dicta l. j. dicentem quòd aut iuriſdictiones ſunt ſeparatæ, ſed burſa fiſcalis eſt eadem in vtroque loco in effectu, & tunc ſi publicatio fit de iure communi, & bona in omni loco erunt publicata, vt l. ſi quando. C. de bo. vacant. & executio fiet per officiales, vbi ſunt bona, vt in c. poſtulaſti. ꝭ. de foro compet. Sed ſi publicatio fiat ſecũdum conſuetudines & leges ſpeciales, tunc aut illæ leges vigent in vtroque loco, & idem quod ꝭ. aut non vigent, & tunc ad bona alterius territorij non porrigitur effectus ſententiæ, vt in l. extra territorium. ff. de iuriſdi. om. iudi. Quãdo verò iuriſdictiones & burſæ fiſcales iuriſdictione ſunt diſtinctæ, & tunc aut publicatio fit de iure ſpeciali, & non extenditur ad bona alibi ſita, vt dicta l. extra territorium, aut fit de iure cõmuni, & tunc extenditur ad bona vbicunq; poſita. & quælibet ciuitas occupabit bona ſita in ſuo territorio, vt l. ſi quis presbyter. C. de epiſco. & cleri. & l. fi. C. de exact. tribu. ad hoc l. iuriſperitus. §. cum oriundus. ff. de excu. tut. & quod no. per Bal. in c. verum. ꝭ. de foro compet. Et iſta fuit in effectu diſtinctio Bart. ex qua patet, quòd deciſio Ioan. Calde. verior eſt quàm Ricardi, ſm Pet. de Ancha. de quo tamen arti. vide pleniſſime per Barto. in l. j. C. de ſum. trini. cuius dicta refert hic Pe. de Ancha. & poſſet ſic breuiter concludi, quòd ſi loquimur de bonis feudalibus emphyteuticis, vel quæ alio modo non ſunt propria ipſius hęretici, & tunc ſiue ſit clericus, ſiue laicus, iſta bona non confiſcantur, ſed redirent ad dominum, & per eum apprehẽdi poſſunt, ſiue dominus ſit laicus, ſiue clericus, ad hoc in c. in quibuſdam. ꝭ. de pęnis. & in c. Fęlicis. §. ſi qua. & §. nullus. ꝭ. de pęnis. & de prohi. feud. ali. imperialem. §. illud. & in Authen. de ali. emphy. §. j. & quod no. in c. fi. ꝭ. de præſcrip. eo. lib. & in c. verum. ꝭ. de foro compet. & per Barto. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de damno inſe. & per Bal. in authen. ei qui. C. de tempo. appella. & per Old. in ſuo conſi. 57. vbi hoc tenet ſm Pet. de Anch. hic. Sed ſi loquimur de bonis proprijs ipſius hæretici, & tunc ſi in hoc non prouident cõſtitutiones papales, aut hęreticus erat clericus, & beneficiatus, & talia bona quæruntur eius beneficio, vt in c. excõicamus. circa fi. prioc. ꝭ. eo. vbi plenius de hoc. aut non erat beneficiatus, & tunc eius bona non quæruntur fiſco imperij, ſed fiſco eccleſiæ, & per eius adminiſtratores poterunt apprehendi, vt videtur ſentire Bal. in l. ſi quis presbyter. C. de epiſco. & cleri. & clarius Pet. de Ancha. hic, ad hoc glo. no. in c. quia diuerſitatem. ꝭ. de conceſ. præben. & in c. a. ꝭ. de ſucceſ. ab inteſt. Si verò erat laicus, & tũc bona ipſius hæretici quęruntur fiſco imperij, ſeu domino temporali, vbicunq; ſint ſita, vt l. fi. C. de bo. vacan. lib. 10. & ſi ipſa bona ſint ſita in territorijs diuerſarum ciuitatum habentium diuerſas burſas, & quælibet ciuitas, vel eius dominus, ſeu officialis occupabit bona in ſuo territorio, vt d. l. ſi quis presbyter. & l. fi. C. de exac. tribu. lib. 10. & l. iuriſperitus. §. cum oriundus. ff. de excu. tuto. & ita in effectu voluit Barto. in d. l. j. Si verò conſtitutiones papales non incorporatę in corpore iuris diſponerẽt, ꝙ tertia pars bonorum hæreticorum ſit officialium, tertia iudicis ſæcularis, & tertia eccleſiæ Roma. & tunc tertia pars bonorum vbicunq; ſita erit officialis inquiren. & ſententian. cum detur propter laborem, vt tenet Ricar. Cald. & Pet. de Ancha. vt ꝭ. alia verò tertia pars erit domini temporalis, in cuius territorio bona ſunt ſita, & ſi ſunt de bonis ſitis in ſuo territorio, ſicut eſt, quando omnia applicantur fiſco, vt eſt dictum ꝭ. Tertia verò pars, quæ eſt eccleſiæ Romanæ, occupabitur per adminiſtratores deputatos in loco, vbi ſunt bona, vt videtur velle hic Io. de Lig. de quo hic plenè per Doct.

ADDITIO.

[a] Nico. Supe. De bonis hæreticorum. Adde c. quicunque. c. quemadmodum. & c. ſi de rebus. 23. q. 7.

Vin. God. Adde, quod confiſcatio bonorum immobilium non extenditur vltra territorium confiſcantis, Ruy. conſi. 48. nu. 3. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Declarans non dicitur addere.*

2 *Inferior a Principe etiam ſi ſit delegatus, non poteſt committere cauſam ſummarie, & de plano. nu. 2. & 3.*

4 *Legatus de latere an poſſit committere cauſam appellatione remota.*

CAP. XX.

1 STatuta. † No. primò ibi, addit. ꝙ declarãs non dicitur addere, nec ecõtra, cum ponãtur hic vt diuerſa. ad hoc tex. in cle. a. de elect. & in l. hæredes. §. ſed ſi notam. ff. de teſta. & ibi no. per Bal. Secũdò no. ibi, aduocatorum, ꝙ vbi proceditur ſimpliciter & de plano &c. non admittuntur aduocati, ſm Domi. cum iſta conſtitutio ita interpretatur illa verba. & vide in clemen. 2. de verb. ſigni. In glo. in ver. poſſit. in princi. ſi tamen vellent procedere iuris ordine ſeruato, an poſſint, vide in dicta clement. ſæpe. in fi. vbi eſt glo. no. In ea. glo. in fi. no. ex glo. ꝙ verba impersonalia debent indiſtinctè intelligi, vt ſic ad omnes referantur, ad quos poſſunt. In gl. in ver. figura. ibi, de verb. ſigni.

a sæpe [a]. & ibi vide de his per quæ deciduntur no. hic in glos. & per Arch. in c. indemnitatibus. ꝫ. de elect. eo. lib. & per Bal. in l. nec quicquam. ff. de offic. procons. & per Bar. in extrauagan. ad reprimen. in ver. summarie. † In ea. glo. in fi. tene menti singulariter hanc gl. q nullus inferior a Principe, etiam [b] si sit legatus de latere, potest committere causam simpliciter, summarie &c. & idem voluit glo. in d. clem. sæpe. in prin. in ver. mandamus. Idem etiam sequitur Spe. in titu. de leg. §. superest. ver. sed nunquid legatus pōt cognoscere, vbi dicit ſm q hic refert Lap. q legatus non pōt tollere solennitates iuris, nisi sicut quilibet ordinarius. & pro hac gl. est tex. no. in d. l. nec quicq̃. §. fi. vbi Bal. idem tenet. Idem ēt sequit̄ Imo. & d. Nic. in c. fi. ꝫ. de cō firma. vtili vel inutili. † Primò infert, q sicut legatus, ita episcopus non possit cōmittere causam summarie &c. qñ erat ordinaria, secus si causa esset talis, in qua de iure possit ita procedi, quia tunc posset, ex quo non ꝯmittit ꝯ ius, ſm Lap. in sua alle. in c. 2. vbi vide per eū de hoc, & in his terminis loquit̄ glo. hic. Et ex his quæ dicūtur hic scd̄o infert, q legatus de latere non possit scribere ꝯ ius cōe, & apponere clām, non obstāte, vel ex certa scientia, vt voluit glo. sing. in clem. 2. in fi. de rescrip. Ideo dicebat no. Bal. in l. rescrip. C. de preci. Impera. offe. q apponere clām, non obstante, est casus reseruatus soli Principi, de quo ēt per eum in d. §. fi. † Tertiò infert, q legatus de latere nō [c] possit cōmittere cām appel. remota, vt ēt voluit Spec. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. ver. 14. Et prædicta in legato, vel alio, cui non est ꝯmissum liberum regimen, vt est Comes in suo comitatu, & alij dñi, qui sunt vicarij ecclesiæ, & tales possent committere causas summarie &c. vt vr̄ velle Bal. in l. j. ff. de test. mili. vbi videtur loqui, q ipse per se potest cognoscere, nō autem quòd alijs possit delegare. sed certè si per se potest, ergo & per alium, vt in regula, potest quis. ꝫ. eo. lib. cogita tamen in hoc, & vide ibi per Bal. & per Barto. in l. j §. nunciatio. ff. de noui ope. nun. nam eodem modo Papa committit legato de latere liberum regimen totius prouinciæ, vt patet in c. j. in fi. ꝫ. de of. leg. eo. lib. & in c. si abbatem. ꝫ. de elect. eo. lib. & tamen nō potest committere taliter causas ipse legatus. & ad prædicta vide no. per Bal. in §. fi. volētem, q licèt legatus de latere non possit tollere solennitates iuris procedendo vel delegando causas summarie, &c. tamen si vellet statuere, & statuēdo tollere iuris ordinē, & tunc possit. & clarius voluit hoc idem Bal. in addi. Spe. in d. §. superest. ad hoc quod no. in c. fi. ꝫ. de offi. dele. & in cle. fi. de appel. & per d. Anto. in d. cle. 2. pro quo etiam facit quod idem Bal. no. in l. 2. C. de constit. pecu. tenens, q statutum mercatorum consuetudine firmatum disponens, q procedatur de plano summarie &c. est seruandum in eorum foro. Sed aduerte, quia Feder. in suo consi. 17. videtur tenere contrarium, dum ibi plenissime disputat, an episcopus & legatus de latere possit facere statuta contra ius cōmune. & determinat q non, vt ibi plene per eum. & facit clem. ne Romani. de elect. & 21. distin. inferior. & no. in c. 2. §. statuto. de constit. eo. lib.

ADDITIONES.

a Celsus. De ver. signi. sæpe. Adde de viribus harum clausularum summarie simpliciter & de plano, sine figura, & strepitu iudi. quod no. in apo. ad Lanfranc. de Oria ibi nu. j. 2. 3. & seq. per discursum, & ibi per quem, & quibus cum illis clausulis connumeratur.
Vin. God. Summarie quibus casibus procedatur, Bar. in extrauag. ad reprim. ver. summarie. simpliciter quomodo intelligatur, Bar. Alex. & Doct. in l j. §. si quis simpliciter. ff. de verb. oblig. Fely. in c. de causis. § præterea. de offi. & po te. iudi. deleg.

b Nic. Sup. Etiam si sit legatus de latere. Adde Ant. de But. in c. dilecti. de iud. Ab. in c. nisi specialis. in 3. no. de offi. dele.

c Nic. Sup. Non possit committere causam. Adde Saly. in l. fi. C. de sen. & per Io. de Imo. in l. j. in §. fi. ff. a quibus appellare non licet.

SVMMARIVM.

1 *Testes recipiuntur ad iuramenta, & dicta parte absente, & non citata in causa hæresis.*
2 *Episcopus & inquisitor in causa hæresis non debent ferre sententiam absque peritorum consilio.*
3 *Reuelans secretum impositum a superiore potest excommunicari.*

1 Iubemus. † Nota primò casum specialem, in quo testes recipiunt̄ ad iuramenta, & dicta absente parte, & non citata & eorum nomina non publicātur, & eis adhibetur plena fides. & est hoc specialiter indūctum in causa hæresis, vnde sequitur, q in alijs casibus & criminibus nomina testium sint publicanda, etiam si immineat graue periculum cōtra ipsos testes, ſm Domi. Scd̄ò no. q isto casu episcopus non recipit testes sine inquisitorib. & inquisitores sine episcopo, vel eius vicario, nec videtur q in examinatione requirātur aliæ religiosæ personæ, prout dicitur in c. vt officium. §. verum. ꝫ. eo.

2 † Tertiò nota ibi, de ipsorum consilio. q in causa hæresis episcopus & inquisitor non debent ferre sententiam sine consilio peritorum. & dicit hic Ioan. And. q episcopus nihil habere debet pro processu, sed debet suis sumptib. procedere, nec debet exigere partem partis deputatæ officio inquisitoris, vt habetur in extrauagan. Benedicti, eo q, §. pen. Quartò no. ibi, ad sententiam vel condemnationem. q in crimine hæresis ferenda est sententia, scilicet declaratoria, si tamen feratur, non vitiatur vt hic, & ꝫ. vt inquisitionis. ſm Domi. † Quintò no. ibi, excōmunicationis sententia. q reuelans secretum a superiore impositum potest excommunicari. & vide in c. ego N. ꝫ. de iureiur. Sextò no. ibi, hac de causa. a contrario sensu, q ex alijs causis concernentibus fidem episcopus posset excōmunicare inquisitorem, & econtra, ſm Dom. quod non videtur, quia par in parem non habet imperium, in c. fi. ꝫ. de rescrip. eo. lib. vt dicit hic Io. An. & patet in c. inquisitores. ꝫ. eo. vbi est tex. de hoc.

De scismaticis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Agnati dicuntur esse de eadem domo.*
2 *Nepotis appellatione venit filius fratris.*
3 *Papa potest punire laicos, si crimen est ecclesiasticum, licèt non sint de ipsius temporali iurisdictione.*

CAP. I.

AD succidendos. Hæc decretalis fuit in parte reuocata per extrauagantem Benedicti, quæ incipit, dudum bonę memorię. vbi restituit istos ad omnes pęnas hic insertas, & non insertas, præterquàm ad cardinalatum & ad beneficia ecclesiastica, & inhabilitando ad papatum, & ad bona confiscata alijs concessa, sed post eum Clemēs quintus illos ad cardinalatū restituit, & ambo in cardinalatu mortui sunt. & postea Ioā. 22. promouit aliquos de ista domo ad cardinalatum, vt 1 hic plenè per Io. And. † No. j. ibi, domus. q illi, qui sunt de eadē agnatione, dicuntur esse de eadem domo. sic ff. ad sill. l. j. & ibi a per Doct. & dicit hic Pet. de Ancha. q bastardi [a] non dicuntur esse de domo, ideo dicebat glo. no. in cle. j. de baptismo. q non pñt portare arma domus. quod procedit ſm Pet. de Ancha. nisi ꝯsuetudo aliud inducat, de quo hic per eū, & per Bar. in l. pronūciatio. ff. de ver. sig. & in l. tutelas. ff. de capi. diui. & per Bal. 2 in l. fi. C. de ver. sin. † Scd̄ò no. ibi, nepotē. q applone [b] nepotis b veniret filius fratris, de quo hic per Pet. de Anc. & vide de hoc in c. fundamenta. ꝫ. de elec. eo. lib. Tertiò no. ibi, de fratrum &c. c q depositio [c] Cardinalis spectat ad solum Papam, de ꝯsilio tñ Cardinalium. Quartò no. ibi, & tanq̃ ꝯ hæreticos. q scismatici puniēdi sunt vt hæretici. & vide in c. inter hæresim. 24. q. fi. quę sit differentia inter scismaticos & hæreticos. Quintò no. ibi, ēt si foret &c. q sub ista generali locutione cuiuscunq; eminentiæ &c. non includuntur cardinales, & hoc nisi exprimatur ſm Io. Mona. de quo hic in glo. Sextò nota ibi, habuerint. q priuatus dignitate nō debet amplius vocari, vel denominari, vel reputari ab alijs in tali dignitate. de quo no. 9. distin. ſm, circa fi. Septimò no. ibi, per collegium. quòd Cardinales faciunt collegium. de quo in c. ad deliberandum. ꝫ. de Iudæis. in glo. no. contra. In glo. in ver. vtebantur. no. ex glo. q depositus a dignitate vel officio non debet nec potest vti sigillo, quo vtebatur, dum 3 erat in dignitate vel officio. † In glos. in ver. contra natos. in fi. potest ergo Papa punire laicos, quando crimen est ecclesiasticum, etiam si non sint de temporali iurisdictione ecclesię, quādo sunt de tpali iurisdōne ecclesiæ, pōt punire laicos, ēt si crimen non sit ecclesiasticum. In gl. in ver. alibi. in fi. no. ex glo. q sub noīe Romanæ ecclesiæ strictè & propriè assumendo venit tm̃ eccl̃a Romana, & nō aliæ eccl̃iæ, qd̄ inducit hic Do. ad statuta. In gl. in ver. Cardinalis. i fi. sub hac ergo gñali locutione, de qua in tex. ibi, cuiuscūq; &c. q includunt epi, non tñ includunt̄ Cardinales, nisi exprimātur, vt hic in tex. nā maior est rō

in

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Bastardi non dicuntur esse de domo. Adde Bal. in l. generaliter. in §. cum autem. C. de insti. & substi. Io. de Imo. in l. ex facto. in §. si quis rogatus. ff. ad Treb.
Vin. God. Adde Fely. in c. in præsentia. col. 10. de prob. Cor. in consi. 180. In hac. lib. 4. Dec. consi. 83. & si dicatur habere communem vsum loquendi de casto an succedat. Cor. consi. 149. In hac. lib. 3.

b Nico. Sup. Appellatione nepotis Adde Abb. in c. per tuas. in fi. de proba. Abb. in c. tua. de consan. & affi. Lud. Ro. consi. 129. in c. Licet magna apud me fuerit dubitatio.

c Nic. Sup. Depositio cardinalis. Adde gl. & Doct. in c. ex gestis. de ele. non ...

in Cardinalibus, quia quanto sunt viciniores Papæ, tanto minus præsumitur pęnam eis per Papam inferri. Cardinales verò sunt patricij scripti in diademate principis, Insti. quib. mod. ius pa. po. sol. §. filiusfa. & sunt pars corporis Papę, 6. q. j. si quis. & sunt spirituales fratres principis, & plus alijs priuilegiati, ut in c. officij. ꝫ. de of. le. eo. li. ſm Io. Mo. & Io. And. & vide q̄d no. in c. quod translationē. ꝫ. de offi. leg. & quod dicetur in extrauag. Bonifacij, quæ incipit, excōicamus. super verbo, clericos. vbi tenet, ꝙ constitutio pęnalis loquens de clericis includit Cardinales, licèt non exprimantur, q̄n materia est pariter proportionabilis, & constitutio gn̄aliter loquitur, arg. 17. q. 4. si qs suadente. per quæ vr̄ reuocare id, quod ipse hic dicit, dicēs ibi, ꝙ sibi non est credendū in eo, q̄d hic dicis, cum loquatur in cā propria, ſm Do. ex quo ipse Io. Mo. erat Cardinalis. Sed posset dici, ꝙ hic loquitur in sn̄ia, sed ibi in constitutione. vide q̄d no. in c. super eo. ꝫ. ti. proxi. & in c. nemo deinceps. de elec. eo. li. In glo. in ver. habuerint. vide glo. fi. in c. j. in fi. ꝫ. de sum. tri. eo. lib. & in cle. j. de hęreticis. in uer. eo ipso. & per Arch. in c. cum q.s. j. de sent. excom. In glo. magna ibi, summa, prout summat hic Archi. In ead. glo. in fi. vide glo. primam in §. idem quoque. hic alleg. & in clem. ne Romani. de elec. in princ. vbi hodie hoc est expeditum. Et no. ex glo. quòd sentire, quòd collegium Cardinalium sit sine capite, est hæreticum. Non ob. quod dicit Inn. in c. cum non ignores. ꝫ. de præben. volens, ꝙ ad esse collegij non est quòd habeat caput, quia debet intelligi de capite speciali & particulari, non autem de capite vniuersali, sicut glo. loquitur hic, cum non possit aliquis esse, qui non habeat vniuersale, vt hic plene per Dominicum.

De homicidio. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Potestas omnis dicitur procedere a Deo.*
2. *Animaduersio ecclesiastica continet non solum excommunicationem, sed etiam depositionem, & alias pœnas.*
3. *Mucro in ecclesia Dei dicitur esse duplex, spiritualis, & temporalis.*
4. *Receptans & occultans qualiter differunt.*
5. *Papa potest diffidare Christianos ratione delicti, & possunt offendi ab omnibus impunè.*
6. *Pœna quando imponitur ipso iure, an sit necessaria aliqua sententia saltē declaratoria.*
7. *Mandans et attentans aliquod delictum, licèt non consummatū, an & qualiter puniatur. & nu. 8.*

CAP. I.

1 PRo humani. † No. j. ibi, tribuatur a domino, ꝙ oīs potestas dr̄ procedere a Deo, ergo & non per pecuniam est acquirendam, ſm Host. nitantē ex hoc, ꝙ dans pecuniam pro Papatu, vel imperio incidit in l. Iul. de ambitu, ut in l. j. in prin. ff. ad l. Iuli. de ambitu. Non ob. ꝙ ibi dicitur, s. ꝙ illa lex non habeat locum in ciuitate Romana, quia illud intelligitur quo ad principem canonicè electum, quia supra omnes est, ut in c. licèt. ꝫ. de elec. & vt legibus solutus, quod sibi placet, disponere pōt, in l. princeps. ff. de legi. & dicit Hostien. ꝙ publica oblatio facta ab eo, qui appetit prodesse, non præesse admittitur, sed clandestina reprobatur, 8. q. j. qui episcopatum, & ita residet Io. & adde prædictis glo. no. 77. dist. si quis pecunia An Papa possit accusari de simonia, & si fuit electus per simoniam a Cardinalibus, 2 an ex hoc veniat deponendus. † Secundo no. ibi, ecclesiasticæ animaduersionis. iuncto tex. j. ꝙ sub nomine ecclesiasticæ animaduersionis venit non solum excōicatio, sed ēt depositio & alia pęna, ut patet hic in fi. licèt sub noīe censuræ veniant tm̄ illa tria, de quibus in c. quærenti. ꝫ. de verb. sig. vnde si scribitur delegato, ut per censuram ecclesiasticā &c. nō poterit plus q̄ illa tria, nisi in rescripto plus ꝯtineatur, sicut ꝫ. de accu. cum dilecti. vnde non poterit beneficijs priuare, & deponere, seu nouam mulctā imponere, nec alias pęnas infringere, de quib. hic, sequitur in tex. licèt possit in expensis ꝯdemnare, ut in c. significasti. ꝫ. de offi. dele. Ordinarius m̄ ecclesiasticus ꝓdicta oīa poterit. nisi ꝓhibeatur, ꝫ. de cle. non resi. ex iuæ. vnde eps̄ tribunali præest, ergo mulctare potest, ff. de iud. l. 2. §. fi. Non ob. l. 2. ff. de iurisdi. om. iu. quia loquitur in ordinario: nam pōt punire in pecu. vt ꝫ. de offi. ord. dilectus. & si credit melius per temporalem, q̄ spūalem pęnam subditum corrigi, securè illam infligat, ut hic, & in c. qm̄. in fi. ꝫ. ut li. non contest. & hoc si subditus temporaliter subsit, aliàs poterit distringere dn̄m tpalem ad illam infligendam, ut ꝫ. de iudi. postulasti. & ca. cum sit. & consuluit Hostien. ꝙ ad euitandam suspicionem auaritiæ tales pęnæ conuertantur in pias causas, ut d. c. cum sit. & ita residet hic Io. And. ex quorum dictis no. primo, quas pęnas possit imponere delegans, & quas ordinarius. Secundo no. ꝙ ordinarius non potest punire pecuniariter non sibi aliàs subditum 3 temporaliter, licèt subsit spiritualiter. † Tertio no. ibi, mucrone, quia duplex dicitur esse mucro in ecclesia Dei, scilicet spiritualis, & temporalis, ut 15. q. 6. auctoritate. in fi. de quo hic per Ioan. And. & per Archi. in c. dilecto. j. de senten. excom. Quarto no. ibi, impetrare, quòd timēs ab aliquo offendi, potest eius dominum pro securitate adire, quod inducit hic Pet. de Anch. vt timens offendi possit adire iudicem, & petere ab eo assecurari, de quo per Bar. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsidis. & per Cyn. in l. denunciamus. C. de his qui ad ecclesias confug. Quinto no. ibi, sic quæ ab eo. quòd ex parte dantis licitum uidetur dare pecuniam, ut quis redimat se a morte iniusta, licèt secus sit ex parte recipientis, ſm Do. immo uidetur, ꝙ etiam a morte iusta licitum sit se redimere, ut no. in l. transigere. C. de transac. cum cuilibet liceat redimere sanguinem suum, ut in l. 2. C. de bon. eorum, & uide per glo. sing. in uer. per violentiā. in cle. pastoralis, de re iu. Sexto no. ibi, quicunque princeps. ꝙ in hac prohibitione includitur princeps, uel alius dominus, ēt si sit maximi gradus: nam cum respiciat fauorem animarum, & reipublicæ, non est restringenda, ſm Ioan. And. ex cuius dicto no. ꝙ constitutio quantuncunque pęnalis respiciens fauorem animarum, uel reipubl. est late interpretanda, de quo in c. generali. ꝫ. de elec. eo. lib. ſm Do. & idem uoluit Ioan. An. in c. pe. ꝫ. qui filij sint leg. Septimo no. ibi, non sequatur. casum, in quo punitur affectus, sic C. de episco. & cler. l. si quis non dicā. 4 † Octauo no. ibi, receptauerit. differentiam inter receptātem, & occultantem, quia receptator est, qui palam: occultans est, qui clam receptat, secundum Ioan. An. dicentem, ꝙ in 5. casibus hæc pęna locum habet, de quibus hic in textu, quæ pœna locum habet, quando interficitur vel interfici mandatur per assassinos, aliàs autem homicidas hæ pęnæ nō includunt, sed locum habent aliæ pęnæ ciuiles & canonicę, secundum Ioan. And. Nono no. ibi, cum suis bonis &c. ꝙ ecclesia habet potestatem contra laicos in rebus mundanis, immo etiam episcopus, ut patet in c. excōicamus. §. si uerò. in uer. exponat. ꝫ. de hæreti. potest etiam eos multis alijs pęnis punire, quas enumerat hic Ioan. An. vnde infertur, ꝙ ecclesia habet iurisdictionē non solum quo ad spiritualia, sed etiā quo ad tpalia, ut hic plenè per Io. An. dicentem æquum esse per ecclesiam prius recurri ad dn̄m tpalem, q̄n agitur de correctione secularium, qui si non obediant, utrosq; distringat, ut in c. ita quorundā. ꝫ. de Iu- 5 dęis. † Decimo no. ibi, perpetuo diffidatos. ꝙ rōne delicti pōt Papa diffidare Christianos, ut sic ab oībus possint impune offendi, sic j. de pęnis. Fęlicis. nec his diffidatis erunt seruandæ treugæ canonicæ, de quibus in c. j. & 2. de treuga & pace, ut patet ex hoc uerbo perpetuo, ſm Io. An. dicentem, ꝙ Christianus Christianū offendere non pōt, nisi prius ipsum diffidauerit, uel iudicis uel iuris auctoritatē habuerit, als̄ esset proditio, non tn̄ excusat diffidatio, nec ualeret cōsuetudo ꝯria, nisi prius per iudicis sn̄iam approbet̄, ꝙ sit iusta, ſm Host. & Ioā. An. po- a nentē de 7. speciebus belli, & q̄n dicatur iustū bellū,[a] de quo ēt per glo. 23. q. 2. in summa. & per Inn. & Io. An. in c. olim. el j. de rest. spo. & c. sicut, de iureiu. j. de sentē. exc5. in c. dilecto. & per Bar. in l. hostes. ff. de capti. & in sua dispu. quæ inci. Lucanæ, & per Bal. in l. j. ff. de hære. insti. & per Ang. in suo consi. 27. ubi dicit, ꝙ diffidati & banniti a populo Christiano pōt occidi ēt per priuatas personas, de quo hic plenè per Do. scientē hoc procere, ēt si sint clerici, cū censeant̄ degradati, & puniri possint per laicos eo ipso, ꝙ sint diffidati, ut uult tex. hic, facit quod no. in c. 2. j. de pęnis. & in c. cum non ab hoīe. ꝫ. de iudi. per Io. An. ſm Do. & facit quod no. ꝫ. tit. proxi. ca. 1. Vndecimo no. ibi, ar. ꝙ in probatione huiusmodi delicti non requiruntur exactæ probationes, sed sufficiunt probabilia argumenta, & rōne periculi valerent testes recepti lite non contestata, ēt parte absente, & nō citata, ideo est ꝙ tex. nō dixit, testibus, sed probabilibus ar. facit l. non oēs. §. a barbaris. ff. de re mili. ſm Host. & Io. And. & facit q̄d no. in c. seculares. super uerbo, probationis. ꝫ. de fo. cōpe. eo. lib. ſm Lap. ex quorum dictis no. ꝙ ubi statutū non exigit

ADDITIO.

a Vin. God. Nota, ꝙ bellū spirituale ortum habuit in paradiso terrestri, ut in trac. de potest. secul. & eccles. c. 10. nu. 1. quod habetur in lib. 10. trac. fo. 161. & ibidem nu. 6. an bella a iure diuino orta sint, & quis illud iure indicere possit. nu. me. 8.

git plenam probationem, sed contentatur solũ ar. possunt testes recipi sine citatione partis, quod est no. ad limit. ca. 2. ĩ. de test. ſm Domi. Duodecimo no. ibi, diffidationis. iunctĩn tex. ĩ. Ibi, cũ suis bonis, &c. q eo ipso q persona est diffidata, legitime eius bona etiam diffidata censentur, vt accessoria, ar. 12. q. j. præcipimus. ſm Host. & Io. An. ideo est, q si statutum permittit, q aliquis possit impune offendi, intelligitur tam in persona, q̃ in rebus, & sic poterit impune derobari, quia qui impune potest offendi in persona, fortius in rebus, vt in l. in suis. ff. de libe. & posthu. & ibi Bal. hoc tenet in fi. repetitionis. non tamen posset vxor talis banniti tunc adulterari, ſm Bal. in l. fi. C. si contra

6 ius. † Vlt. no. & ita allegatur, q quando imponitur pęna ipso iu

a re, vt est hoc casu, non requiritur aliqua sententia, [a] per quam de dicta poena exprimatur, sed sufficit sententia declaratoria, per quam pronuncietur & declaretur illius criminis esse culpabilem, & hoc si pronũcietur illum esse fautorem assassinorum, cum tunc succedat pęna a iure imposita, etiam si aliter in sententia non exprimatur, vt hic, & ĩ. de hæreticis. cum ſm. & ita debent intelligi omnia iura canonica, & ciuilia dicentia ipso iure, vel facto aliquem puniri, secundũ Arcbi. & Ioan. And. & facit c. Fęlicis. j. de pęnis. immo dicebat Ioan. And. ĩ. post Hostien. q quo ad pęnas hic impositas nõ requiritur aliqua sentẽtia, sed sufficit quód iudex declaret esse probatum, per tex. hic, ibi, si constiterit, & taliter pronunciando videtur illa esse sententia declaratoria, aliàs enim licèt pęna imponatur ipso iure a tpe commissi criminis, tñ requiritur sententia declaratoria quo ad executionem pęnæ, vt no. in d. c. cum ſm. hinc est, lꝫ sicut non debet quis vitari vt excõicatus, nec pro deposito habẽdus, nisi constet de snĩa iuris, vel iudicis, ita nec tanq̃ diffidatus impugnandus est, nisi snĩa præcedat, ſm Host. dicit tñ Io. And. q in excõicato sufficit sola fama, vt sic debeat vitari tanq̃ excõmunicatus, vt no. in d. c. cum desideres. §. 2. de sentẽ. excom. de quo etiam no. in c. prudentiam, in glo. nunquid. ĩ. de offi. dele. Et prædicta in pęnis, quæ imponũtur ipso iure. In pęnis verò, quæ imponũtur per snĩam, dic ut no. per Bar. in l. j. ff. ad turpil. In glo. in uer. pręsertim. in fi. nam sequens causa impulsiua est, non finalis, quæ fuit periculum animarum, at. c. cum infirmitas. ĩ. de pęnitentijs & remiſ. secundum Hostien. & Ioan. An. ex quo no. q vbicunque ista dictio, præsertim, iungitur causæ impulsiuę exponitur pro maxime, & non pro tñ, ſm Do. & facit hæc glo. ꝯ id, quod dicit Arch. & Io. An. j. in glo. proxi. volẽtes, q iste tex. locum non habeat in his, qui non sunt sub alicuius dñio, sed per pecuniam hoĩes occidũt, qui vulgariter assassini vocantur, pro quo ẽt tex. hic ibi, per prædictos assassinos, & sic loquitur de his, qui sunt sub alicuius dñio, sed ut dicit gl. hic, ista fuit causa impulsiua, & non finalis, cum finalis causa non fuerit periculũ animarũ, & coerctio peccatorũ, quæ causa locum hẽt ẽt in assassinis non subiectis dñio alicuius, ſm Imo. & Do. vt hic per eum. Et de iure ciuili qualiter puniantur isti, qui pretio conducti delinquunt, vide per Bar. in l. Cicero. ff. de pęnis. & in l. non solũ. §. si mandau. ff. de iniur. In gl. in uer. mãdauerit. in fi. ratio, quia hic ipsum mandare est delictũ cõsummatũ, & pęna imposita ipso iure, vnde pęnam ipsam non euadit quantũcunq; reuocet, super quo uide quod no. per Io. And. in regula, in pęnis. ad fi. q. ĩ. e. lib. de illo qui cogitauit, & aliquid egit, sed non perfecit, an pęnam euitet, si pęniteat, de quo etiã plene per Arch. 17. q. j. §. si ergo. & hic per Hos. & Io. Mo. & per Cy. & Bal. in d. l. si quis non dicam rapere. & per Bar. in l. qui ea

7 mente. ff. de furt. † Et aduerte ad duos casus princ. nam primo aliqñ quis tñ cogitat, sed non venit ad factũ, & si non persistit in cogitatione, non punitur nec a Deo, nec ab hoĩe, quia primi motus non sunt in ptãte nostra, ut de pę. dis. j. cogitationis. sed si persistit in tali cogitatione, & sic est deliberata, & punitur in foro pęnitentiali, non aũt in iudiciali regulariter, ſm gl.

b in d. c. cogitationis. fallit tñ primo in crimine hæresis, [b] vbi sola mentis deliberatio sufficit ad consummationẽ delicti, ut in c. ad abolẽdam. & c. excõicamus. §. credentes. ĩ. de hæret. vnde inquisitor puniet mentalem hæreticum, licèt ab extra alia signa non appareant, si per eius confessionem de hoc cõstaret, cum aliàs constare non possit, ſm Pet. de Anch. hic, & Bal. in l. si quis. & vide glo. in ver. eo ipso. in cle. j. de hæreti. & in ca. 1. in fi. supra de summa trini. eod. lib. Secundo fallit in casu c. j. ĩ. tit. proxi. & ibi per glo. in uer. habuerit, ubi eodem modo punitur sola deliberata cogitatio. Aliquando secundo quis cogitat delinquere, & venit ad actum, sed non perficit, & tunc in foro pęnitentiali est locus reconciliationi diuinæ, quantuncunque deliquerit, ut 50. dist. ferrum. & de summa trini. firmiter. §. pen. quia ecclesia non claudit gremium &c. ut in c. super eo. ĩ. de hære. eo. lib. ſm Ioan. An. hic in fi. Sed in foro iudiciali, & si q̃ratur, an possit conueniri ciuiliter, & nõ poterit, vt l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. in l. j. ff. q quisque iuris. quod tñ limita, nisi esset tale delictum, in quo tentatus posset trahi in exemplum, ut in l. si quis seruo. C. de furtis. Si verò quæritur, an possit conueniri criminaliter, & tunc aut agitur de ipso delicto puniendo, non vt cõsummato, sed extraordinarie, & punitur, ut ff. de fur. l. j. quod procedit, qñ ex tali delicto quis læderetur ſm Bal. in d. l. si quis. de quo etiam per eum in l. si fugitiui. C. de ser. fugi. Aut agitur de ipso delicto puniendo, ut consummato, & si non perficit, quia noluit, & regulariter parcitur cogitanti, qui potuit perficere & noluit, ut l. qui falsam. ff. de falsis. & l. Item apud. §. si curauit. ff. de iniurijs. quia uoluntas & ꝓpositũ &c. ut in c. cum uoluntate. de sen. excom. quod tamen limita primo, nisi in casu huius decre. ut hic in glo. Secundo limita, nisi in crimine læsæ maiestatis, ut in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiesta. Tertio limita in crimine hæresis, ut d. c. ad abolendam. & d. §. credentes. Quarto limita, nisi in consciscente sibi mortẽ, ut l. 3. in princ. ff. de bonis eorum. Quinto limita, nisi in extrahente de ecclesia fugientem ad illam, C. de his qui ad ecclesias ꝯfug.

8 l. fi. cir. prin. ſm Io. An. † Si verò non perficit delictũ, q̃a non potuit, & tunc aut nõ ꝑficit, q̃a impeditus impedimento iuris, & punit̃, ac si perfecisset, ut l. inter oẽs. §. fi. de fur. aut impedimẽto facti, & in leuiorib. eidẽ parcit̃, ut l. j. ff. qđ quisq; iur. lꝫ proprie ibi nõ sit delictũ, ſm Pe. de Anc. hic, & Bal. in l. j. Sed in grauiorib. seu atrocioribus si peruenit ad actũ remotũ, seu ad actum verbi, & nõ punit̃, ac si ꝯsummasset, sed pęna extraordinaria, vt in l. fi. ff. de extraor. cri. & ita procedit dictũ Cy. in d. l. si q̃s. & Pe. de Anch. hic, qui alternatiue loquit̃, sed si superuenit ad actũ facti proximũ, & immediatũ, & punitur, ac si delictũ esset consummatũ, ut l. is qui cum telo. ff. de sica. & in d. l. si quis, qđ tñ limita, qñ pęna imponit̃ a statuto, quia cũ sit stricte intelligendũ, debet intelligi de delicto cõsummato, ſm Bald. in d. l. si quis. & Pe. de Anch. hic, de quo ẽt per Bal. in d. l. si fugitiui. Secundo limita, nisi esset casus, in quo pęna ipso iure vel facto veniret imponenda, quia ad hoc ut talis pęna locũ hẽat, requirit̃ q delictũ sit cõsummatũ, ſm Io. An. in d. regu. in pęnis. Si uerò q̃s cogitat delictũ, et agit et perficit, et tunc regulariter punit̃, nec pęnitentia sibi prodest, ut l. qui ea mẽte. ff. de fur. qđ tamẽ limita primo in foro ꝯscientiæ et pęnitentiali, ut in d. c. super eo. et tenet Bar. in d. l. qui ea mente. et Io. An. hic per d. c. ferrũ. et Dy. in regula peccatũ. j. eod. lib. Secundo limita, qñ ex pęna declaratur in præteritũ non fuisse delictũ, ut l. j. C. de crimine stellio. Tertio limita, qñ quis deliquit incitatus a re super qua deliquit, ut l. j. §. j. ff. de ser. fugi. Quarto limita, qñ ex tali delicto oriebatur actio ad interesse, quod desinit per pęnitẽtiã, ut l. ex hoc edicto. §. pen. ff. de alie. iud. Quinto lita, qñ ab initio actio non erat pęnalis, ut l. j. §. qđ si fecerit. ff. de publi. aſs si ab initio fuisset pęnalis, et tunc nõ admittit̃ pęnitẽtia, nisi in casu l. quisquis. ff. de in ius uoc. et in authen. nouo iure. C. de pęna iudi. ſm Bar. in l. qui ea mente. Si vero quis non cogitauit delinquere, tñ egit, et perfecit, et tunc si casualiter, et culpa non ꝑcessit casum, et non punitur, ut l. 2. ff. de admi. rerũ. secus si culpa ꝑcessit, ut l. fluminũ. §. stipulatio. ĩ. de dam. infec. intellige, ut j. Sed si cõmisit quis delictum per culpã latã, et punitur, licèt minus q̃ si per dolũ, ut in l. in lege. ff. de sicarijs. et in l. uideamus. ff. de in lit. iurãdo. si per culpam leuem, et punitur, licèt minus, ut l. quicquid calore. ff. de reg. iur. si per culpã leuissimã, et punitur licèt minus, ut l. scientiã. §. cũ aliter. ff. ad l. Aquil. his tñ duobus ultimis casibus, quis non punitur criminaliter, sed ciuiliter, et hoc nisi sint delicta quæ in tertiam personam committãtur, ut voluit Bar. in l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pęn. quia tunc puniretur, licèt leuibus pęnis, secũdum Bal. in d. l. si quis. Quid autem de eo, qui cogitauit delinquere in vna specie delicti, et deliquit in alia, uel cogitauit minus delinquere, et deliquit plus. uide per Baldum in dicta l. si quis. et per Bar. in l. diuus. ff. de sicarijs. In glo. fi. in fi. Hostien. exponit, id est non obstante appellatione, uel conditione cuiusque, quæ in talibus admittẽda non est, ut in cap. licet. supra de offic. ordina. secundum Io. And. ex quibus no. de hac dictione, libere, quia importat, ut actus possit fieri sine citatione, et excludit appellationem, et contradictionem partis.

ADDITIONES.

a Cel. Aliqua sententia. Adde Panor. in c. unico. nume. 3 & quod ibi no. in apostil. ad eum, in uer. colligitur. de sagit.

b Vinc. God. Gæresis prælati, an & quando noceat iuribus ecclesiæ, & sit iusta causa leuandi obedientiam prælato. Fely. in c. inter quatuor. in prin. de maio. & obed.

SVM.

SVMMARIVM.

1. *Clericus conquerens coram iudice de malefactoribus, an uel quando incurrat regularitatem.*
2. *Et clericus cautè faciat, si dicat, conqueror potius quàm accuso.*
3. *Iudex an possit imponere pœnam corporalem, si actum fuerit ciuiliter corã eo de crimine, quod puniri potest pœna corporali.*
4. *Offensus an teneatur amare proximum, non solum dimittere rancorem animi.*
5. *Protestatio expressa quando requiratur, non sufficiunt uerba generalia.*
6. *Scriptura an sit de substantia protestationis.*
7. *Protestatio an iuuet clericum, si pro certo sciat, quòd non possit consequi debitum suum sine pœna sanguinis.*

CAP. II.

PRælatis. Primo ponit dictum, quod secũdo probat per euitationem absurdi ibi, alioquin. †No. j. ibi, suis. & tene menti, quia per hoc verbum, quod etiam repetitur hic in fi. ille tantum euaderet irregularitatem, qui pro se seu suis malefactoribus querelam exponit. secus ergo si non pro se, sed fortè pro sibi coniũctis, vel alijs hanc querelam exponit etiam protestatione præmissa, quia tunc non loquitur iste tex. facit c. ad audientiam. ĩ. de decimis. pro quo etiam tex. & glo. no. in uer. finem, in clem. j. ĩ. eo. Quid autem de illis suis, qui ᵃ ueniunt appellatione suorum, de quibus no. in ca. fi. 12. q. j. & 89. dist. iudicatum. & dic, ꝙ non habet locum iste tex. ex quo hic non repetit, vel suorum, quod procedit nisi tales essent serui, vel ancillæ, vt probat hic in fine tex. ibi, & ipsorum bona. & facit quod no. in glo. pe. in c. auctoritate. ĩ. de priuilegijs. quod no. †Secundo no. ibi, querelam, quia per hoc dicit hic Io. An. ꝙ cautè facit clericus, si dicat conqueror potius quàm accuso, vt sic vtatur verbis huius tex. dicit tamen Ioan. Andr. ꝙ quamuis diceret, accuso. dummodo ᵇ protestetur, cessabit regularitas, quia & querela inofficiosi testamenti dicitur accusatio, vt l. parentibus. & in l. arenam. C. de inoffi. testamento. vnde per hunc tex. permittitur tñ accusatio de crimine, qñ agitur ad emẽdam, & sic ciuiliter de crimine, & sic qñ prosequitur tñ suam iniuriã, & ſm hoc dẽt intelligi qđ dicebat Inn. in c. cũ P. ĩ. de accu. & glo. in c. laicos. 2. q. 7. secus aũt si ageretur criminaliter expresse, & ad pœnã sanguinis, quia tunc non posset ẽt cum protestatione, nec iuuaret protestatio, quia esset ɔtra facto, vt patet hic in tex. & ĩ. c. prox. Qñ aũt ex crimine non veniret imponẽda pœna sanguinis, an clericus possit accusare criminaliter ad vindictã, ẽt si eius iniuriam prosequatur, & dic ꝙ non, vt vide per Inno. & do. Nic. in d. c. cum P. in 2. col. & per glo. in d. c. laicos. Tertio no. ibi, imputari non debet, ꝙ facienti actum permissum non imputat, qđ sequitur ex illo, licet consecutiuum sit repugnans statui suo, 23. q. 5. de occidendis. & procederet iste tex. etiam si clericus caperet malefactorem, vel procuraret capi, & tradere iudici, dũmodo protestetur prout hic dicitur, & ita tenet Specu. §. iuxta. ver. quid si clericus. & Hostien. in sum. eo. titu. §. qua pœna. ver. verum. ubi etiam dicit, ꝙ protestando prout hic dicitur, si tñ in corde haberet aliud quàm dicat in ore, ꝙ esset irregularis, licet occultus, ita tenet hic Archi. & Ioan. And. & Do. †Quarto no. ibi, inferatur iustitia mediante, ꝙ si agatur de crimine ciuiliter, ɔ̃ poterit iudex eodem processu imponere pœnã sanguinis, & sic criminaliter punire, quod forte procedit, qñ de crimine constaret per confes. vt est plene dictũ in c. j. ĩ. de accusa. eo. lib. secus si per testes uel alias probationes, & tunc ex eodem processu pœnam imponere non posset, licet ex illo possit inquirere, & nouum processum inchoare, & postea condemnare, & pœnam imponere, vt no. in l. 2. §. si publico. ff. de adulterijs. & ita posset intelligi tex. hic ſm Pe. de Anc. intellige, ꝙ iudex sit talis, ꝙ possit cognoscere criminaliter, alś nõ posset, sed an tũc possit denunciare, hic per Pe. de Anc. & per Bal. in l. quod enitandi. C. de condi. ob tur. cau. & in l. nullum. C. de testib. & per Inn. in c. dilectus. de pœnis, iudex rñ maleficiorum, qui tñ põt criminaliter cognoscere, vt l. solemus. §. latrunculator. ff. de iudi. bene posset incidenter cõdemnare reũ ad restitutionẽ damni, vt in l. interdum. §. qui furem. ff. de furtis. & notabiliter per Inno. in c. cum oporteat. ĩ. de accus. † Vltimo no. ꝙ licitum est arg. ab euitatione absurdi. facit c. dudum. ĩ. de præben. eod. lib. & l. nam surdum. ff. de bo. lib. In glo. in ver. emendam. in fi. idẽ no. in Spe. de treu. & pace. in uer. & no. & hic per Arch. alle. gl. 45. dist. & qui emendat. & in q. 3. quia præsulatus. & uide ẽt per glo. & Doct. in c. 1. ĩ. de maledictis. & uide hic plene per Ioan. An. an offensus sit obligatus non solum ad dimittendum rancorem animi, sed etiam ad amandum proximũ, ut hic per eũ. In glos. in uer. prouideri. in fi. & debet prouideri huic clerico offenso per idoneam cautionẽ, per no. 37. q. j. de Benedicto. cuius dictum ꝓcedit, qñ de reiteratione offensæ esset timor vel ꝓsumptio, & ex quibus causetur talis præsumptio, hic per Archi. & Io. And. & uide, quod no. de hoc in c. 2. ĩ. de ordi. cogni. per Pe. de Anch. ĩ. c. proxi. & per Bat. in l. illicitas. §. ne potẽtiores. ff. de offi. ꝓsidis. & in l. sed si susceperit. ff. de iudi. & per Cy. in l. denunciatio. C. de his qui ad ecclesias confug. † In glo. in ver. ꝓtestando. in prin. tene menti ex glo. & tex. ꝙ requirit expressa protestatio: vnde non sufficerent verba generalia. facit glo. in ver. expresse. in c. inquisitores. ĩ. de hæreticis. eo. li. & dixit hic singulariter Io. Cal. per hunc tex. requirenrẽ expressam ꝓtestationẽ, & per id qđ dicit hic hæc glo. & Archid. ꝙ in foro cõscientiæ non sufficeret talẽ protestationẽ in mente cõcipere, nisi expresse exprimatur, & rñdet ad c. tua. ĩ. de sponsa. quia Papa hic uoluit solum per modum hic expressum euadi pœnã irregularitatis, & non alio modo, ut hic notabiliter per eum. † In ea. glo. in fi. vult glo. ꝙ scriptura non sit de esse protestationis, licẽt cautum sit confici publicũ instrũm, de quo in c. cupientes. §. qđ si super. ĩ. de elec. eo. lib. & in c. 1. ĩ. de censib. eo. lib. In glo. in uer. iustitia. in fi. uide no. in c. ulti. hic alle. & uoluit hic Pet. de Anch. ꝙ si iudex ɔ̃ iustitiam imponeret pœnã mortis, ꝙ clericus ẽt omissa protestatione non esset irregularis, ᶜ argu. l. super imprudentiã. ff. de euictionibus. & l. qui cum maior. §. fi. de bo. lib. & ita sentit hic Do. per c. & qui emandat. 45. dist. ita ẽt est de mente glo. in c. postulasti. ĩ. eo. & Inno. in c. tua nos. in fi. ĩ. eo. et idem si clericus proponeret tale quid, ex quo non ueniebat imponenda pœna mortis, uel mutilationis membri, ꝙ etiam absque protestatione non fieret irregularis, dato ꝙ pœna mortis iniustè inferatur. Et idem si casualiter, puta si clericus pro executione ſñiæ latæ in cã ciuili faciat capi laicũ, qui resistens familiæ occidatur, non incurrit irregularitatem, ſm Pet. de Ancha. per no. in c. postulasti. cogita tñ quia leuissima culpa facit quem irregularem, ſm glo. no. in c. significasti. el j. ĩ. eo. et facit c. hi qui arborem. 50. distin. ubi dicitur, ꝙ ex omni culpa uel negligentia fit quis irregularis, de quo tñ in c. requisitum. ĩ. de pœnitentijs. et ideo glo. hic sentit, ꝙ si contra iustitiã inferatur mors, tunc ille non sit in culpa, qñ protestatione præmissa etc. secus ergo esset non præmissa protestatione. et uide etiam notabiliter per Arch. in 23. qõ. 5. si nos. posset dici, ꝙ ista culpa non est ordinata ad casum. † In glos. in fi. Quid autem si clericus pro certo sciat, ꝙ non possit consequi debitum suum sine pœna sanguinis, an tunc iuuet talis protestatio, et possit salua conscientia implorare officium iudicis. Io. An. in d. c. postulasti. sentit ꝙ sic, et ita tenet ibi do. Nico. per rõnem tex. hic in fi. qđ no. & facit iõ tex. in l. illud. ff. de pen. hære. quia nõ debet quis propter metum periculi suum indiscussum derelinquere.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Qui ueniunt appellatione suorum. Adde Do. in c. prudeat. circa fi. 50. dist. Bar. in l. j. C. qui accu. Bald. & Saly. l. fœmina. C. ad turpil. Flori. in lege Iulia. ff. de testi.

b Nic. Sup. Dummodo protestetur. Adde glo. in uer. detrahe. in c. 1. 14. q. 6. titu. Spe. de dispen. in § 1 xta. uer. item si clericus.

c Vinc. God. Nota quod ad irregularitatem incurrendam ratihabitio non æquiparatur mãdato, & ideo clericus habens ratum homicidium eo ignorante factum, non est irregularis. Fel. in c. sicut dignum. col. 4. de homi.

SVMMARIVM.

1. *Mors uel mutilatio membri si secuta fuerit ex mandato præter propositũ mandantis, qualiter teneatur.*
2. *Irregularitas contrahitur ex duobus, scilicet ex homicidio & mutilatione membri.*
3. *Statutum si disponit, quòd ex aliquo amputetur alicui manus, an sit satisfactum statuto, si amputetur ei manus arida.*
4. *Culpa si casum procedis, an quis semper teneatur de casu.*
5. *Mandans aliquis si est Bononiensis, & mandat aliquem Florentiæ occidi, si ibi occiditur, ubi dicatur factum homicidium, Bononiæ, an Florentiæ.*

CAP. III.

IS qui. Primo ponitur dictum: secũdo eius ratio, ibi, cum mandando. †No. j. ꝙ si ex mandato sequatur mors, uel mutilatio membri etiam præter propositum ipsius mandantis, incurrit ipse mãdans irregularitatem, et idem in præstante consilium ipsi aggressori, ſm Io. An. dicentem. ꝙ mandans uel ɔsulens sit irregularis. ẽt si mandatarius, vel ille, cui est consultum, non occidat, sed occidatur, per rõnem huius tex. quicqd aliter tenuerit Inno. et Host. in c. ad audientiam. ĩ. eo. et Spec. in titu. de legatio. §. iusta. ver. quid si aliquis. et uide ẽt per Io. An. in d. c. ad audientiam. ubi etiam Doc. idẽ sequuntur. † Secundo no. ꝙ irregularitas

ritas ɔ̃hitur ex his duobus, scilicet pro homicidio, vel pro mutilatione membri. facit cle. j. cod. titu. & ibi glo. in ver. mulier. quæcunque ergo alia pęna sanguinis imponatur, vel sequatur, non incurritur irregularitas, vt in c. in archiepiscopatu. ĩ. de rapiori. & in d. cle. j. & ita oĩa iura loquuntur. Quid aũt si membrum non mutiletur, sed debilitetur in tm̃, ꝙ remaneat aridũ, & inutile, an sit quis propter hoc irregularis. Arch. hic sentit ꝙ sic, & idem Io. An. in c. Petrus. ĩ. eo. & facit gl. in l. de quibus. ff. de legib. pro quo facit, quia dicitur deesse quod inutile est, ſm glo. in c. fraternitatis. in prin. de frigidis. & paria sunt, nõ esse, & inutile esse, vt in c. inter corporalia. ĩ. de transla. præla. & l. quoties. ff. qui satisda. cog. Item tale membrũ dr̃ mortuũ, vt no-

3 tabiliter probatur in c. sicut vrgeri. j. qõ. j. † & facit, quod no. dixit Cyn. & Bal. in auth. sed nouo iure. in fi. C. de ser. fug. volentes, ꝙ si alicui de iure vł ex forma statuti deberet amputari manus, non esset satisfactum si amputaretur manus, quæ esset arida vel inutilis, quia habetur pro non habente. Sed in ɔ̃trium facit, quoad irregularitatẽ, quia membrum aridũ dr̃ vile saltem quo ad decorẽ, vt in d. cap. sicut. & quia in pęnis debet fieri mitior interpretatio, vt in reg. in pęnis. ĩ. eo. lib. quia irregularitas est odiosa, & imponitur solũ in casibus expressis in iure, vt dicit tex. no. in c. is qui. j. de sen. excõ. & oĩa iura loquuntur de detruncatione mẽbri. & d. clem. similiter, loquitur de mutilatione, & sic in toñ, & patet in iuribus ibi alleg. in gl. & hanc partem sequitur do. Flo. & do. Nic. in c. j. ĩ. qui cle. vel vo. Quid aũt sit membrũ, & an digitus sit membrũ, vide per d. Nic. in d. c. j. & per Bal. in d. auth. sed nouo iure. & per Bar. in l. a. ff. de publi. iud. Vlti. no. ꝙ mandando illicitum videtur quia mandare ea, quæ verisimiliter cõcomitari possunt, ẽt quæ cogitari possunt euenire, ẽt si talia inhibeat. & ideo talis inhibitio non prodest tanq̃ sit sibi ɔ̃trius, C. de furtis. l. j. ſm Ioan. Mo. & Ioan. And. in delictis ergo protestatio nihil operatur, de quo per Bar. in l. nõ solum. §. morte. ff. de no. ope. nuncia. & per Doct. in c. cum M. ĩ. de constitu. In glo. j. ibi, non incurrit. facit c. dilectus. el j. & c. significasti. el 2. ĩ. eo. ſm Ioan. An. In ea. glo. in fi. de quo p Spe-

4 cu. in ti. de legato. §. iusta. ver. sed quæritur quando. † In glo. in ver. culpa. in prin. & dicebat Innocen. in d. c. ad audientiã. hoc procedere in culpa ordinata ad casum, alias secus esset, vt si clericus retineret canem mansuetum, qui hominem occideret, ſm Pet. de Ancha. Et idem in mora, ut faciat teneri de casu, quã est ordinata ad casum, vt no. in c. j. ĩ. de commodato. ſm Ioan. An in ead. glo. in fi. si autem non fuisset in culpa, vt si licitẽ verberari mandaret, tunc non haberet locum ista doctr. per hãc literã, ſm Ioan. And. nam cum tunc cesset culpa, & per ɔ̃ns pę-

5 na huius c. ſm Domi. ponentem hic, † quid si mandans est Bononiensis, & ibi mandat mandatario, vt vnum verberet Florẽtiæ, & ibi ipsum occidit, in quo loco dicenir maleficiũ cõmissum per hoc mandatum. & refert hanc qõnem fuisse disputatã & terminatũ, ꝙ Florentiæ, & sic in loco vbi delictũ est consummatũ, & ſm statuta ipsius loci, non aũt in loco mandatꝫ. ad hoc cle. pastoralis. de re iudi. de quo hic plenè per Domi. & vide per glo. in cle. j. in ver. collatio. in lite pen. & per Bart. in l. si vt proponitur. ff. de fideiuss. & per Doc. in c. fi. ĩ. de fo. compe.

De vsuris. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Vsura dicitur vorago, quæ omnia consumit.*
2 *Vsura an sit peccatum ex sua natura, uel quia prohibita.*

CAP. I.

1 VSurarũ. † No. j. ꝙ usura dr̃ vorago, quæ oĩa consumit, & sic ponitur pro ɔ̃sumptione & destructione, ſm Ioã. An. & hæc est vna rõ, quare vsura est prohibita, & alias plures rõnes vide per Inn. & Doct. in rub. ĩ. eo. & per Io. And. in reg. peccatũ. j. eo. lib. & licẽt gl. 2. hic dicat, ꝙ vsura ſm leges dicatur dulcedo, m̃ intelligit quo ad ipsum recipientem, sed quo ad soluentẽ dr̃ vorago, vt hic, imò ẽt quo ad ipsum recipientem dr̃ vorago, quia ipsorũ aĩas

2 deuorat, ut dicit glo. j. & hic plenissime per Archi. † In glo. 3. in fi. sentit glo. j. ꝙ usura sit peccatum, quia prohibita, non quia in suo genere sit mala, sed immo est ex sui natura vitiosa. & ideo ꝓhibita, quia uitiosa, ut plene per Ioã. An. in d. reg. peccatũ. & hic plene per Pe. de Anc. Scd̃o sentit gl. ꝙ usuræ hodie sint ꝓ-

a hibitæ ẽt ſm ᵃ leges, de qũo uide plene per Doc. in c. in oĩbus. ĩ. eo. & in auth. ad hæc. C. eo. tit. & vide hodie tex. in cle. j. j. eo.

b Tertio sentit glos. ꝙ ex quo vsura sit prohibita ueteri ᵇ & no-

c uo testõ, ac ẽt ᶜ de iure canonico, prout hic dr̃ in tex. ꝙ ex hoc sit crimen ecclesiasticũ, de quo hic plene per Io. Mo. & Io. An. qui finaliter uidentur residere, ꝙ ẽt de tali crimine per iudicẽ secularẽ possit cognosci, ut hic per eum. sed Do. ɔ̃cludit, ꝙ si cõsuetudo disponat, ꝙ ecclesiasticus tm̃ cognoscat, & iudex laicus se intromittere non poterit, per no. in c. 2. ĩ. de exce. eo. lib.

d Sed cessante cõsuetudine, si qõ ᵈ usurarũ deducitur in iudicio, non vt usura, sed ut interesse, ſm qđ no. Inno. in c. 1. ĩ. eo. & glo. & Doc. in c. conquestus. ĩ. eo. & poterit agi corã iudice seculari, & ita fuit conclusio Gul. in d. cle. 1. & Lap. in sua alleg. 56. Sed si qõ usurarũ deducitur ut usura, & in foro pęnitentiali ecclesiasticus solus cognoscit, arg. c. noua. & cap. oĩs. de pęnitentiis. Sed in foro iudiciali tunc si est qõ super facto, s. an usura sit soluta uel non, & poterit iudex secularis cognoscere, ut tenuit Pau. in c. si annum. de iudiciis. in 6. & in d. cle. 1. & Bart. in l. Titia. ff. solu. mat. & do. Anto. in c. cum sit. ĩ. de foro compe. & ita probatur in c. post miserabilẽ. ĩ. e. ſm Do. & ita ẽt tenet do. Anto. in c. tuã. ĩ. de ordi. cog. & eodem modo poterit tunc cognoscere ecclesiasticus. facit c. ad nostram. el 2. ĩ. de iureiu. & ita vr̃ tenere Imo. in cle. dispendiosam. de iudi. & in cle. 1. Sed si esset qõ in iure, s. an sit ɔ̃ctus vsurarius, uel non, & hoc vr̃ ꝙ cognoscat solus iudex ecclesiasticus, ut voluit Pau. in d. ca. si annũ. & in d. cle. 1. & Lap. in d. alleg. adducens ad hoc tex. in d. cle. 1. in §. cæterum. & ita Lap. hoc dicit curiã seruare, ut refert hic Do. ita residens, de qua tñ materia uide per Doc. in d. c. tuam. et in d. l. Titia. et in d. auth. ad hæc. et per Bal. in l. quoties. ff. de iudi. et p Lap. in sua alleg. 55. et per Doc. in c. cum sit. ĩ. de foro comp. Et an punitus de hoc crimine per iudicem ecclesiasticũ possit de eodẽ ulterius puniri per iudicẽ secularẽ. Io. Mo. hic ꝙ sic, in eo, quod pęna excederet, ar. c. fi. j. de pęnis. et ita residet Io. An. de qua mã, an laicus punitus per secularẽ possit puniri per ecclesiasticũ, uel eɔ̃, uide per Doc. in c. 1. ĩ. de off. ord. et in l. prima, ff. vi bo. rap. et per Bal. in l. placet. C. de sacros. ecclesiis. In glo. in uer. in constitutionẽ. in fi. uide hodie in cle. 1. de sepul. In gl. in uer. maledictionis. in fi. no. ex gl. de hoc uerbo, maledictionis. prolatum a Papa, uel constitutione, quid importet. uide tex. et ibi dicta in c. 1. §. procurationes. ĩ. de censibus. eod. lib.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Etiam secundum leges. Adde l. cunctos populos. C. de sum. tri. glo. in c. quid dicam. 14. q. 4. Card. Alex. in c. lege. 10. distin.

b Nic. Sup. Veteri & nouo testamento. Adde Exod. 22. Deutero. 23. & Lucæ. 6.

c Nic. Sup. Etiam de iure canoni. Adde c. multi. 47. distin. sanctum Tho. 2. quæst. 76. alias 77.

d Nic. Sup. Quæstio usurarum. Adde glo. in cle. dispendiosam de iud. Arch. in c. quid dicam. 14. q. 4. Ant. de Bu. in c. cum sit generale. de fo. compe. Abb. in ca. post miserabilem. in j. no. de usur. Card. Zab. in repet. c. in ciuitate de usu. Vinc. God. Adde, ꝙ usuræ debentur a tempore moræ in contractibus bonæ fidei. Bar. in l. Lucius. in 3. notab. ff. deposi. & alibi uide Soc. in consi. 174. Profacto. uers. sed ad hoc respondetur. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Commoditas delinquendi quando aufertur, uidetur restringi libertas delinquendi.*
2 *Constitutio mandans aliquẽ expelli non uidetur prohibere, quin illuc possit iterum remitti.*
3 *Alienigenarum appellatione, an ueniant ciues nati alibi ex accidenti.*
4 *Natus de uico ciuitatis, an dicatur natus de ciuitate.*
5 *Vsurarius manifestus quis dicatur.*
6 *Vsurarius accusatus de usura, & probatus, secuta sententia an dicatur usurarius manifestus.*
7 *Probationes leuiores an sufficiant in causa usuraria.*
8 *Locator uidetur locare domum ad illud exercitiũ, quod conductor exercet.*

1 Et quia. † No. 1. ꝙ qñ aufertur cõmoditas delinquendi, vr̃ restringi libertas delinquendi. quod inducit Do. contra statuta alleuiantia pęnas a iure communi inflictas, quia uidentur potius fauere delinquentibus, q̃ retrahere a de-

2 lictis. facit tex. no. in c. pauper. xi. q. 3. † Vltimo no. ibi, nunq̃ etc. ꝙ constitutio mandans aliquem expelli, non uidetur prohibere, quin in illo loco possint iterato remitti, et hoc nisi aliud exprimatur in prohibitione. ad hoc cap. super eo. de electione. et tex. in simili in c. sicut, de coha. cle. et muli. secundũ Domi. qđ facit ad ciuitatem condemnatã ad destructionem murorum, ut possit post destructionem reparari, et hoc nisi aliud in prohibitione appareat ſm Pe. de Anch. ut hic per eum. et per Bar. in l. fideiussor. ff. de leg. 1. et ibi per Doct. et in l. inter Castellianum. ff. de arbit. et in c. ex literis. ĩ. de constitutionibus. In glo. in uer. alienigenas. et ibi locum habet hæc constitutio in eis, idem Io. Mo. etiam si tales alienigenæ sint Iudæi, cum ẽt in eis habeat locũ iste tex. loquens simpliciter de alienigenis, et materia est illis proportionabilis. ad hæc c. de terris. ĩ. de decimis. et c. post miserabilẽ. ĩ. eo. et facit qđ notat Pau. in cle. 1. §. ratio nũ. j. eo. et ita concludit Domi. hic in fi. huius c. qđ sine dubio

pro-

procederet, quando Iudæi essent alienigenæ, aliàs forte secus
esset, cum Iudæi dicātur hr̄e domiciliū originis sicut Christia
ni, arg. l. Iudæi Romano. C. de Iudæis. Non tñ haberet locū iste
tex. in illis, quorum terra originis est diuersa ab illa, in qua ꝯdu
cunt domos, dummō ambæ terræ sint sub eodē dño immedia
to, vt patet ex tex. huius §. ibi, de terris. ſm Io. An. & Domi. no
3 tantem ex hac glo. † ꝙ appellatione alienigenarū veniunt etiā
ciues ex accidenti alibi nati, qñ lex ponderat ciuilitatē respe
ctu originis, qđ inducit ad statuta loquentia de alienigenis, nā
aliud est esse ciuem, aliud esse genitū in ciuitate, de quo ꝑ Bar.
in tract. repræsaliarū. in 5. q. & no. in c. statutū. §. cum vero. ī. de
rescrip. eo. lib. In ea. gl. ibi, si pr̄ eius. non tñ esset sic in auo, vi
delicet vt in loco eius originis nepos dicat oriūdus, de quo in
l. ii. filius. & in l. filios. hic alleg. & per glo. in c. is qui. ī. de sepu.
4 eo. lib. † Et no. ex hac glo. ꝙ ille dr̄ natus de ciuitate, qui est na
tus de vico ciuitatis, qđ inducit hic Do. ad statuta ꝓcedētia pri
uilegia natis in ciuitate, de quo tñ vide per Bar. in l. j. ff. ad mu
nicipales. In gl. in ver. manifestos ubi ꝯfessi. qđ procedit, etiā si
simplr̄ sint ꝯfessi se vsurarios, licèt non manifestos, ſm Bal. in
d. l. j. §. similiq; mō. C. de lati. lib. tol. dummō sint ꝯfessi in iudi
cio, & coram iudice cōpetenti, ēt si esset secularis, ſm Bal. in l.
quoties. C. de iudi. & clarius per Ang. in sua disputatione, q̄ in
cipit, Astensis miles. circa prin. in uer. de quinto. & in ver. quid
erit. & per Do. in c. 2. ī. eo. In ea. gl. ibi, cōdemnari. l. a iudice cō
petenti, q̄a tunc ex sñia inducitur notoriū, vt in c. fi. ī. de coha.
5 cler. † In ead. glo. ibi, paratum. facit tex. hic, & l. palam. ff. de ritu
nup. ſm Ang. in d. disputatione. Et per d. Flo. in cle. j. de sep. dr̄
ēt manifestus vsurarius ille, qui indifferēter in camera sua mu
tuat sub vsuris cuicunq; postulanti, licèt nullū altare erexerit
ad fœnerandū, ſm Bar. in l. 3. ff. de usuris. In ea. glo. ibi, ꝓbatio te
stiū, & sic ꝯuictus per testes pōt per iudicē publicari, ut vsura
rius, & facta dicta publicatione dicet̄ manifestus vsurarius, &
nō ante ſm Ang. in d. dispu. circa prin. intelligentē hoc verū, si
sit ꝯuictus ad minus per duos testes de veritate deponētes, ar.
l. vbi numerus. ff. de testib. ēt si testes deponāt de seipsis, s. ꝙ ip
si receperint sub vsuris pecuniā ab illo, & valēt tales testes. in
fauorem aliorū tñ eis non prodesset, nisi postq̄ iudex declara
uerit illum manifestū vsurariū, & probāt testes, esto ꝙ sint sin
gulares in eorū dictis, ex quo tractatur de probatione cuiusdā
vniuersalis plura particularia ꝯtinentis, vt ibi plenius per eum
in primo quæsito vltimæ q. in versi. de primo. & facit qđ no. p
Inno. in c. qualiter. el 2. de accu. & per Bal. in l. ob crimen. §. si te
stis. ff. de testib. & in l. j. C. de testamē. ubi intelligit hoc, qñ agi
tur de probando quē manifestū vsurariū: secus si tractet de re
ceptione vsurarū qñ quis repeteret vsuras iam solutas, q̄a tūc
requirunt̄ ad minus duo testes cōcordes, ut ibi per eum, & ita
posset ꝓcedere qđ tenet Fed. in suo cōsi. 61. circa fi. & Bald. in
d. l. dictantibus. C. de testa. de quo tñ per Host. & d. Nic. in c. ad
nostrā. el 2. in fi. ī. de iureiu. imò vr̄ velle Bal. in d. l. j. & in l. j. C.
de sacrosan. eccle. sufficere, ꝙ testes dicant aliquē reputari pro
a publico vsurario,ª vel hr̄i ex cōi opinione, licèt aliter nō vide
rint eū fœnerari, & ex hoc dr̄ manifestus, qđ forte procedit, qñ
probatur ita & taliter cōis opi. ꝙ resultet manifestū, qđ qñ sit,
no. in c. vestra. de coha. cle. & mul. & per Bart. in l. Labeo. ff. de
6 supel. leg. & ꝑ Inn. in c. veniēs. de ver. sig. † Aduerte, q̄a ista gl.
volens, ꝙ facta probatione secuta postea sñia dicatur manife
stus, & idem ēt tenuit Host. & cōiter Doct. in c. cū in diœcesi.
ī. eo. vr̄ debere intelligi, qñ probatio esset in euidenti & mani
festo: vnde probationes debēt esse in aperto, & ultra ēt debet
ꝯcurrere probatio, ꝙ ille fuerit habitus pro manifesto. vel pos
set intelligi ista glo. qñ vsurarius viuit, q̄a ex probationibus re
sultat notoriū iuris, alš aūt probate simpliciter post mortē ea,
quæ hic dicunt̄ in gl. non sufficeret. requirit̄ enim ꝙ fuerit ma
nifestus in vita, ut hic in tex. & in c. 3. ī. eod. & j. c. proxi. vnde si
fiat manifestus postea per sñiam hoc non sufficit, ex quo tēpo
re mortis non erat manifestus, nec retro fuerat publicus vsura
rius, & cessante qualitate delicti cessat eius pœna, ut ff. de nox.
l. in delictis. §. si extraneus. ſm Bal. in l. j. C. de falsa causa, cit. me
dium, idem tenet d. Nic. in c. 3. ī. eo. & alleg. no. per glo. in cle. j.
de uita & hone. & 33. q. 5. notificasti. Idem vr̄ tenere Fede. in di
cto consi. 61. in fi. dicens, ꝙ requiritur crimen qualificatū, i. ma
nifestū, vnde non sufficit, ꝙ crimen vsurarū sit probatū, ex quo
requiritur probari qualitas manifesti, ut in dictis iurib. vñ non
sufficit, ꝙ superueniat ex post facto, Inno. in c. 1. de offi. dele. de
quo Bal. in l. si quis non dicam. de episc. & cle. & in l. data ope
ra. C. qui accusare. & in l. fi. C. de pericu. rei ven. requiritur pu
blicatio, unde Host. & Doc. in c. cum in diœcesi. ī. eo. In ea. glo.
in fi. sufficiunt ergo argumenta cum fama quo ad istam consti
tutionem, sicut in simili dr̄ de hæretico, in cap. excōic. §. j. ī. de
hæreticis. & in adulterio, vt in c. maritis. ī. de adulterijs. ſm Ar
chi. & Ioan. And. & sic no. ex glo. ꝙ fama cum argumentis pro
bat quem vsurariū, ēt si agatur criminaliter, ut hic dr̄, quod pro
cedit, qñ venit imponenda pœna censuræ, vt in casu istius c. se
cus si alia pœna, quia in criminalibus non sufficeret fama cum
argumentis, ſm glo. in c. veniens. el primo. ī. de testib. ſm Do
mi. sed si ageretur, vr̄, ꝙ sufficiat, vt per glo. in c. 1. ī. de appella. &
videtur tenere Lapus. & Pet. de Anch. j. c. proxi. & facit glo. &
7 ibi per Do. in c. cum in diœcesi. ī. eo. † Et ibi an sufficiant iсто
tes probationes in causa vsuraria, de quo ēt in clem. 1. j. eod. Et
b an possit deferri ᵇiurm̄ in defectū probationis, uide per Doc.
in c. ex literis. ī. de iureiu. In glo. in uer. ad fœnus. in princ. non
ergo haberet locū pœna, si locaretur ad solam habitationē, uel
aliam honestā mercantiā, dummō tñ hic colore quæsito fœnus
non exerceat, puta uendendo mercem pro certo pretio ei, qui
quærit pecuniā, & mercem statim ab ipso recuperant pro mi
nori pretio, nam esset locus huic constitutioni, per no. in c. na
uiganti. & in c. in ciuitate. ī. eo. ſm Ioā. And. hic, & in c. ad no
stram. ī. de emp. & vendi. in uerbo, mutuum. ad fi. gl. quod no.
8 qū constitutio faceret mentionem de vsurariis. † In ea. gl. in fi.
nota ex glo. ꝙ locator in dubio uidetur domum locasse ad il
lud exercitium, quod consueuit facere conductor: vnde locans
domum fabro non posset eum expellere si fabricā ibi exerceat,
ſm Do. sentit tñ hæc glos. ꝙ locans domum scienter vsurario,
non possit eū expellere, licèt ibi exerceat vsuras, secus si igno
ranter locauit, quod no. & idem posset dici de locāte domum
scienter meretricibus, quod no. ad limita. c. ꝑ ꝑ. hic alleg. In gl.
in uer. n. in fi. idem Archi. & Ioan. An. propter illud vniuersa
le quocunque, quod includit quomodocunque uiuluni facit,
c. 1. ī. de relig. do. eod. lib. in uer. cæterum ſm Ioan. And. ēt tran
slatiuum dñii secundū Do. notantem ex hac gl. ꝙ uerbum cō
cedo, est aptum denotare translationem dominii, uel non, se
cundum subiectam materiam, ut hic per eum, & per Bart. in l.
ad eum. ff. de dona. & no. in c. 1. ī. de commodato.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Vsurarius quis dicatur, aut præsumatur, Grat. in consi. 39. lib. 1.
b Nic. Sup. Deferri iuramentum. Adde gl. & Abb. in c. ex insinuatione. de ꝑcu. Do. in c. iuramentum de iureiu. l. ud Ro in l. admonendi. ff. de iureiu.

SVMMARIVM.

1 *Collegium & uniuersitas delinquere possunt.*
2 *Collegio uel uniuersitate interdicta, an intelligatur interdicta eorū terra.*
3 *Vsura est grauissimum peccatum, quia pro ea potest quis excommunicari.*

1 Qui verò. † No. j. ꝙ collegium, uel uniuersitasª delin
2 quere possunt, de quo plene per glo. in c. di
lectus. de simo. & in c. grauē. de sen. exc. per Bar. in l. aut facta.
ff. de pœnis. & vr̄ hoc probari, ꝙ appellatione vniuersitatis ue
niat collegiū vel eꝝ, ut patet ex dicto relatiuo alia. & hæc lar
ge loquendo, secus si stricte, de quo uide qđ no. in l. 1. ff. qđ cu
iusq; vni. noie. & in c. Romana. in §. vlt. sup gl. ꝑ hanc. j. de sen.
2 excō. † Vlt. no. ꝙ interdicta vniuersitate uel collegio, nō intelli
interdicta eius terra, & aliud & diuersum est interdictū vniuer
sitatis ab interdicto terræ, de quo in c. si sñia. j. de sent. excom.
In glo. in uer. ꝯtrarium. in fi. facit c. ut inquisitionis. §. 1. in princ. ī.
de hære. eod. lib. ſm Ioan. And. & no. ex glo. ꝙ qñ quis tenetur
facere certum quid, si est negligens, dicitur tunc facere cōtra
rium eius, quod facere debebat, quod facit ad no. in c. 1. ī. de re
iudi. eod. lib. In glo. in uer. interdicta. in fi. & habet locum iste
tex. in collegio uel uniuersitate ecclesiastica, secundū Io. And.
& Pau. & Ioan. de Lig. & facit prima glo. hic. Sed Arch. contra
intelligens pro vniuersitate personas ecclesiasticas & secula
res. & idem Pet. de Anch. quia iste ver. qui uero. comprehen
dit omnes ī. expressos contrarium facientes, & sic vniuersita
tem secularium, aliàs sequeretur, quòd eidē vniuersitati nulla
pœna imponeretur. & hæc opinio de rigore iuris est uerior, q̄a
non distinguit hic collegium uel uniuersitatem ecclesiasticā
a seculari: tamen alia opinio est tenenda, arg. reg. in pœnis. j. eo.
lib. ſm Imo. licèt Do. hic teneat, quòd opinio Io. An. sit uerior
3 ēt de rigore iuris, ut hic per eum. † In glo. fi. in princ. requiritur
tamen monitio anteq̄ laici compellantur, ſm Ioā. An. & quia
laici ex hoc possunt excōicari, datur intelligi ꝙ sit grauissimū
peccatū, cum aliàs non possit quis excōicari, nisi pro graui de
licto, vt in c. epi. & c. nullus. xj. q. 3. ex quo infertur, ꝙ lucrū in
de susceptū sit turpe lucrū, & subiaceat restōni tanq̄ quæsitum
cum graui peccato, facit quod no. in c. 1. ī. ne cle. vel mo.

ADDITIO.

a Vinc. God. Vniuersitas non dicitur deliquisse, nisi præcesserit tractatus collegialis. Ruy. consi. 167. nu. 5. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ſtatuta in c. quamquàm. de vſuris, ut habeat locum, quot requiratur.*
2 *Vſurarius tenetur facere reſtitutionem uſurarum non habitu ratione ne egeat.*
3 *Confeſsio vſurarij facta extra iudicium, quando reddat eum uſurarium manifeſtum. & nu. 4.*
5 *Vſurarius tenetur edere libros rationum ſuarum etiam contra ſe, in quibus deſcriptæ ſunt uſuræ.*
6 *Vſuræ ſunt reſtituenda his, a quibus ſunt extorta, aut eorum hæredibus, ſi illi non extant, erogari debent pauperibus.*
7 *An autem pauperes teneantur reſtituere his, a quibus ſunt exacti, ſi poſtea appareant.*
8 *Remiſsio gratuitu facta uſuraria de uſuris, an eidem proſit.*
9 *Hæres, qui non facit inuentarium, an teneatur ultra uires hæreditatis in foro conſcientiæ. & nu. 10.*
11 *Vſurarius defunctus ſi mandauit reſtitui uſuras, an ſufficiat quòd hæredes eius caueant.*
12 *Obligatus alicui ſoluere certa die ſub pœna, ſi mandat alicui ut pro ſe ſoluat, mandatarius ſi non ſoluat, an debitor excuſetur a pœna.*
13 *Vſurarius an teneatur reſtituere non habita ratione ne egeat, & quid in alijs detinentibus bona aliena.*
14 *Vſurarius an debeat ſatisfacere etiam de intereſſe.*
15 *Creditores, & damnum paſſi, & legatarij uſurarij ſi ſimul comparent, & petant ſibi ſatisfaciendum.*
16 *Vſurarius ſi dedit dotem filiæ ſuæ, an poterit conueniri maritus, ut reſtituat dotem his, a quibus uſurarius exegit uſuras, & nu. 17.*
18 *Procurator quando non poteſt domino acquirere, tamen intendit ſibi acquirere, debet cedere actionem domino.*
19 *Cautio de reſtituendis uſuris per quem poteſt recipi.*
20 *Notarius ſi ſtipuletur, an & quando actionem ſibi quærit.*
21 *Cautio idonea requirit pignus, & an ſufficiat præſtare bonorũ hypothecã.*
22 *Vſurarius ſi vult dare cautionem, & ſtat per notarium uel epiſcopũ, quòd non dat, quid iuris.*

CAP. II.

1 QVamquàm. †Primo ꝓuidet, qñ vſurarij manifeſti non ſepeliãtur. Secundo ibi, oẽs, punit ɔ̃trium facientes. Tertio ibi, nullus, ponit duas prohibitiones, & irritat teſtamenta. No. j. duo eẽ neceſſaria, vt habeat locũ iſte tex. primo, ꝙ vſurarij ſint manifeſti, & qui dicantur manifeſti, dicer. j. in alijs ergo vſurarijs non manifeſtis iſte tex. locũ non hẽt. Secundo requirit, ꝙ manifeſti vſurarij vſuras receperint. dato ergo ꝙ plures mutuaſſent ſub vſuris, ſi tñ vſuras nondum receperunt, non hẽt locum tex. hic, quia iſti ad nullam reſtõnem tenentur, licèt peccauerint, & peccato ſatisfacere teneant: vnde ex his dicit hic Io. An. ꝙ aduocatus dẽt eſſe cautus, qui vult vti iſto tex. ad vitiãdum teſtm̃ vel ſepulturã impedire, vt non formet ſimplr̃ articulũ, ꝙ mutuauerit ad vſurã, ſed ꝙ ẽt vſuras receperit, alias iſte tex. locũ non hẽret ſm eum. facit qđ no. in ver. Chriſtianorũ. in c. j. ſ. ti. proxi. & in c. eos. j. q. j. de quo ẽt per Ang. in diſputatione, quæ incipit, Aſſẽſis miles, in ver. ſuper xj. vbi idẽ dicit, lʒ tñ probaretur, ꝙ quis fuerit manifeſtus, & vſuras receperit, ſi tñ ex aduerſo probetur de reſtõne facta, nõ haberet locũ iſte tex. quia per reſtõnem deſinit quis eſſe vſurarius, & abſoluetur nomen vſurarij, & conſtõ loquens de vſurarijs non cõprehendit illos facta reſtõne, ut eſt tex. no. in c. cum tu. in uer. donec red- • dant. ſ. eo. & tenet notabiliter Bal. in rub. C. eo. ti. in prin. & ſatis facit tex. hic, & de hoc uide notabiliter per Lap. in ſua alle. 54. & ibi an ſufficiat probare, ꝙ vſurarius exegerit ſeu receperit vſuras, niſi probetur ꝙ vſuras non reſtituerit, & cui incum- a bat onus probandi de hac negatiua vel affirmatiua. †Secundo no. ibi, patiuntur facultates, ꝙ vſurarius tenetur vſuras reſtituere, quatenus ſupportant facultates, non habita rõne ne egeat, vt patet hic, & in d. c. cum tu. & ibi in glo. de quo j. in glo. Tertio no. ibi, ſi præſto ſint, formã iſtius decr. quia primo debet ſatisfieri ſeu caueri illis, quibus eſt facienda reſtõ, ſi ſint pñtes, & intellige ſtricte in illo loco, vbi teſtm̃ ordinatur, ſicut dr̃ in ſtipulationibus, vt in l. j. ff. de ver. obli. ex quo hic agitur de ſtipulatione interponenda: vnde quantum ad hoc non dicetur pñs, qui eſt in ortis, ſed qui eſt pñs ad hoc ſm Bal. in l. executorem. C. de execu. rei iud. in 5. col. vbi dicit, ꝙ licèt ſit ibi præſens debens recipere, ſi tñ alius ſuppleret, ſibi ſatis eſt, vt in l. ſi procuratori pñti. ff. de ver. obli. Quarto no. ibi, vicesgerenti. ꝙ cognitio & coerctio ſuper reſtõnibus vſurarũ ſpectat ad officiũ vicarij ſeu officialis, ſicut & aliarũ cauſarũ ẽt matrimonialiũ, ut in c. fi. ſ. de cogna. ſpũali. ſm Io. An. & dicebat Bal. in d. l. executorẽ. ꝙ non põt apparere de mandato iſtius vicẽ gerentis, ſed ſatis eſt ſi pãtiente ipſo ſe gerebat pro tali, ar. l. j. §. magiſtrũ. ff. de exercito. Quinto no. ibi, ita ꝙ illis &c. ꝙ ordinatius loci & eius vicarius, uel officialis, & rector parochiæ recipere poſſunt cautionẽ pro illis. a quibus ſunt extortæ vſuræ, & ipſis abſentibus actionem & obligationem quærere, quod eſt ſpeciale in caſu iſto, ut patet hic, præſentis conſtitutionis auctoritate &c. & ſic cum hic ſit ſpeciale, infertur ꝙ regulariter per officialẽ uel iudicem non quæritur abſenti, ſm Per. de Anch. referentẽ Bal. in l. gñaliter. C. de epiſ. & cler. circa fi. dicentẽ, ꝙ in incumbentibus iudicis officio anteꝗ partes ſint in ɔ̃dictorio iudicio, quæritur parti abſenti per iudicẽ: ſecus in his quæ de ſui natura requirũt præſentiã partis, & quæ explicãtur per modũ contradictorij iudicij, quod eſt notatu dignũ, & a multis ignorantibus non intellectũ ſm eum, qui alleg. ff. de furtis. l. ſi quis uxori. §. ſi fugitiuum. & per hoc declaratur l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. & l. fi. ff. de interrog. act. & facit quod no. per Cy. in auth. ſacra pu. C. ſi aduerſus ven. Sed certè poſſet dici, ꝙ regulariter in pertinentibus ad officiũ quæratur per officialẽ abſenti ſibi ſubdito, per no. in l. ſi eum. ff. ſi quis cautio. & in c. dudum. de conuer. coniugatorũ. & per Spe. in tit. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. in uer. item pone. & per Doc. in l. j. ff. de iuſti. & iu. alias ſi non eſſet ſubditus ipſi officiali, & per eum non requiritur, niſi in caſu ſpeciali hic, & iſto caſu põt quæri pro abſente ſiue ſubdito ſiue non, ut ſentit gl. hic, & uide quod no. in l. eũ pro quo. ff. de in ius uoc. Vltimo no. ibi, ſit cautum, ꝙ cum iſte tex. impersonaliter loquatur, ſufficit non ſolum de vſuris eſſe per quemcunq; ſatisfactũ, ut patet ſ. in tex. ibi, ſatisfactum. ſimpliciter & impersonaliter loquente, ſed ẽt ſufficit, ꝙ ſit idonee cautũ per quẽcunque, & eſt uerũ quo ad hoc, ut uſurarius poſſit admitti ad ſepulturã, non ſic quo ad ualidandũ teſtm̃, ut per

3 glo. in uer. manifeſtos. in cle. j. de ſepul. & hic in glo. fi. †In glo. a a. ibi, publicè fateretur. no. ex glo. ꝙ licèt ɔfeſſio [a] extra iudiciũ facta nõ inducat notoriũ, ut in c. fi. ſ. de coha. cle. & mu. nõ faciat quẽ manifeſtũ uſurariũ, puta ſi aliquis in teſtõ ɔfiteatur ſe eſſe manifeſtũ uſurariũ, ſm Bal. in l. j. C. de falſa cã. & Ange. in d. diſputatione circa prin. tñ ſi ipſa cõfeſſio publice emanet coram ſacerdote & teſtibus, reddit confitentem manifeſtũ uſurariũ, ut dicit hæc glo. no. & rõ eſt, qa ſacerdos dicĩt hoc caſu iudex iſtius quo ad reſpicientia forũ aiæ, ut de pœni. di. j. quẽ pœnitet. vnde cenſeẽ coram iudice cõpetenti emanaſſe, ſm Arc. & Io. An. & facit c. oĩs. ſ. de pœnitentijs. ſed hæc rõ non vr̃ bona, qa licet ſacerdos dicatur iudex cõpetens quo ad forũ aiæ, non tñ in reſpicientibus forũ iudicialem, in quo foro imponunt pœnæ hic inductæ, ideo eſt, ꝙ ɔfeſſio facta corã dño ſacerdote nõ inducit notoriũ, ut tenuit Io. de Lig. in cle. j. de ſepultu. & facit glo. & qđ ibi no. in c. ſi ſacerdos. ſ. de offi. or. Vnde Ang. in d. diſpu. circa prin. dicit, ꝙ ideo confeſſio, de qua hic in glo. reddit quem manifeſtũ uſurariũ, qa cũ ea concurrũt alia, de quib. hic in glo. fi. qa in ultima cõfeſſione mandauit uſuras reſtitui, tradidit ẽt librũ rationũ. Ex hoc etiam dicens, ꝙ cũ ſacerdos & tabellio æquiparentur quo ad recipiendã hanc cautionẽ uel confeſ. ut hic in tex. ſi corã tabellione & teſtib. qs publice ɔfeſſus fuerit ſe uſuras extorſiſſe, & mandet eas reſtitui, & ipſi tabellioni codicẽ rõnum tradiderit, his ɔcurrẽtib. cenſeẽ manifeſtus uſurarius, & ita vr̃ uelle Lap. in ſua allega. 123. poſt mediũ, lʒ alii ɔfeſſio quantũcunq; publice facta corã notario & teſtib. uel ẽt facta corã iudice cõpetenti, non reddat manifeſtũ uſurariũ ante publicationẽ, niſi & alia ɔcurrant, de qb. hic in tex. poſſet tñ ex ɔfeſſione ſola ɔcurrente fama, ut per argumenta, ɔuictus publicari, ut ibi plenius per Ang. & facit gl. in uer. manifeſtos. ſ. c. pxi. Poſſet ẽt dici, ꝙ ideo ɔfeſſio, de qua hic in glo. facit manifeſtũ uſurariũ, qa fuit facta corã ſacerdote & teſtib. ita publicè, ꝙ per multorũ notitiã peruenit: alſ ſi clandeſtine & taliter, ꝙ nõ publicatr̃ in populo talis ɔfeſſio, & tũc ſecus eſſet ſm La. de Florentia in ſuo trac. de uſuris. in q. 88. adducens Bald. in l. j.

b C. de ſacroſan. eccle. uolentẽ, ꝙ manifeſtus uſurarius [b] cenſeatur ille, ɔ̃ quẽ eſt cõis opi. ꝙ ſit uſurarius, et ideo ſi ꝓbaret̃ ꝑ duos uel tres teſtes, ꝙ eſſet uſurarius, ſi nõ ꝓbetur cõis opi. uel actus publicè factus, nõ diceret̃ maiſeſtus uſurarius, ẽt ſi codices ſui ꝓducerent̃, qđ dicit ſingulariter ꝓbari ꝑ l. ſcripturas. C. q potiores. ſm Lau. ut hic refert Do. dicens hoc uerũ eſſe, et ita uoluit gl. hic dũ dixit, publicè fateret̃. vñ infert, ꝙ talis act' nõ fuit occultus, ſed publicus. facit gl. in uer. publice. in cle. j. de ſepul.

Et

ADDITIONES.

a Vinc. God. Adde, quòd confeſsio etiam parte abſente facta, quando habeatur pro plena probatione, Ruy. conſi. 70. nu. 5. lib. 4.

b Nic. Sup. Manifeſtus uſurarius. Adde glo. in c. eos. & ibi Car. in 14. q. de ſep. glo. in c. ſane. el 2. 24. q. 2. Abb. in c. cum in diœceſi. de uſu.
Vinc. God. Adde Alex. in l. 2. ff. de fur. & Bal. in conſi. 475. col. 2. lib. 3.

4 † Et ex his infertur, ꝙ confeſſio facta extra iudicium facit con
fitentem dici manifeſtũ vſurarium, ſi fiat ita publicè, quòd in
pluriũ notitiam deueniat, & ex ea reſultet cõmunis opinio, ꝙ
ſit vſurarius. facit quod no. idem Bald. in l. j. C. de teſtamentis.
circa fi. vbi dixit ſufficere, vt dicatur ꝙ teſtes ſciant aliquem ha
beri pro manifeſto & publico vſurario, licèt non viderint fœ-
nerari, arg. l. 3. in ver. publice. ff. ad Maced. licèt quo ad repeti-
tionem vſurarũ talis probatio non ſufficeret ſecundũ eum. vi-
de j. §. proxi. ſuper glo. in ver. alioquin. Et de alijs modis probã
di vſurarium manifeſtum per euidentiam facti vel alias proba
tiones, vide remiſſiones datas ſ. c. proximo, in glo. in ver. mani
feſtos. & hic per Pet. de Ancha. in 17. col. quærentem hic in 6.
colum. an ex probatione inducta per conſtitutionem ſynoda-
lem, quæ probatio aliàs de iure communi non ſufficeret, con-
uincatur quis vt manifeſtus vſurarius quo ad omnem effectũ
manifeſti, puta ſi conſtitutio dicat, ꝙ per vnum teſtem de veri
tate, vel tres de fama vel confeſ. extraiudicialem poſſit quis con
uinci de crimine vſurarum. & refert Fed. in ſuo conſi. 17. tenẽ-
tem ꝙ non, quia talis conſtitutio nõ valet, vt ibi plene per eũ,
& ita reſidet hic Pet. de Ancha. & Nico. in c. cum in diœceſi.
ſ. eo. bene tamen valeret conſtitutio epiſcopi, ſi daret aliquam
ſpeciem probationis faciliorem ad probandum quem manife
ſtũ vſurariũ, cum vſurarios conuinci ex facilioribus probatio-
nibus iura ſuadeant, vt in cap. illo vos. in fi. ſ. de pigno. & facit
quod idem Bald. tenet in l. eos. in fi. C. de vſuris. & per Ang. in
d. diſputatione. in ver. de quarto. tenentem quòd valeret con-
ſtitutio epiſcopi diſponens, ꝙ contractus factus cum vſurario
præſumatur vſurarius, cum hoc non ſit contra ius cõmune: ſe-
cus ſi conſtitutio epiſcopi diſponeret, ꝙ contractus per aliquẽ
de familia vſurarij præſumatur vſurarius, argumen. c. 2. ſ. de his
quæ fiunt a ma. par. & hoc niſi fuerit conſuetus fœnerari per ta
les, vt plenius per Ang. in d. diſpu. in ver. de ſecundo. & de iſtis
conſtitutionibus epiſcopalibus vide j. ſuper glo. ver. parochiã.
in fi. Quando verò ageretur de repetendis vſuris, quæ proba-
tio tunc ſufficiat, vide j. §. proxi. ſuper gloſ. in verſic. alioquin.

5 † In eadem glo. in fi. ad quos libros edendos poſſunt compel-
li, quando de vſuris agitur, vt habetur hodie in clemen. j. §. cæ-
terum. j. eo. & dicebat Bal. in l. j. C. de falſa cauſa. ꝙ ſi in codici-
bus rationũ vſurariorũ appareat, ꝙ toties & tot fœnerauit, ꝙ
non poteſt eſſe niſi liquidũ in populo, ꝙ dicitur tunc manifeſtus
vſurarius, ar. d. cle. j. vbi dicitur, ꝙ dictis codicibus hodie eſt ſtã
dum, eſto ꝙ olim ante d. cle. aliud eſſet, & ita poſſet procedere
dictũ Bar. in l. j. C. de ſacroſa. eccl. & qđ dicit hic Arch. in prin.
volens ꝙ vſurarij poſſint dici manifeſti, qui poſſunt conuinci
ex libris ſuis, & facit quod no. per glo. 24. q. 2. ſane. circa prin. &
ita reſidet Fede. in d. conſi. 8. Et per Ang. in d. diſputatione, an
vſurarius ſi tradidit libros ſuos epiſcopo poſſit ab eo petere, vt
exhibeantur, ad hoc vt ipſe videat, quibus vſurarum reſtitutio
ſit fienda, cum ipſe poſſit reſtituere, ex quo eſt certus, vt ibi per

6 eum. † In glo. in ver. ſatisfieri. in fi. ſi autem non appareant, tũc
erogantur vſuræ pauperibus, in quibus erogandis nõ feſtinet
epiſcopus propter ſuperuenientes, qui potuerunt habere iu-
ſtam cauſam ignorantiæ, vt in c. cum in tua. ſ. qui matrimoniũ
accu. poſſunt. ſecundũ Ioan. An. j. §. proxi. ſentientem ex hoc,
ꝙ ſi uocati per edictum non compareant in termino, ꝙ etiam
poſt terminũ debent audiri, ſi ignorauerint, & iuſtam ignorã-
tiæ cauſam habuerint, ſecus ſi ſciuerint, quia imputabitur, ſm
Lap. per no. in d. c. fi. & per Spec. in titu. de ſecundo decreto. §.
nunc dicamus. uer. ſed pone ꝙ unus, & ita tranſit hic Pe. de An
cha. & Do. de quo j. Quid aũt ſi facta erogatione & reſtitutio-
ne pauperibus apparent illi, quibus fieri debet reſtitutio, & de
hoc fidem faciunt. poteſt concludi, ꝙ etiam poſt lapſum termi
ni ſi res eſt integra, debent audiri, ut ſ. & ſic ſi epiſcopus non-
dum reſtituit, debet illis reſtitui a quibus fuit extortum. Sed ſi
executio & diſtributio erat iam facta ipſis pauperibus, & tunc
epiſcopus non tenebitur de ſuo ſatisfacere, ex quo bona fide
erogatio eſt facta pauperibus, nec etiam vſurarius tenebitur il

7 li vlterius reſtituere. † Poſſet tamen ille, cui debeat fieri reſtitu
tio, per cõdictionẽ ſine cauſa repetere a dictis pauperibus, ar.
l. fi. in fi. ff. quod me. cã. & qđ no. Inn. in c. grauis. ſ. de depoſi.
& glo. in l. ſi fideiuſſor. in §. in omnibus. ff. mãdati. & de his ui-
de per d. Pet. de Peru. in d. c. cum tu. & per Lap. in ſua alle. 74. &
per Fede. in ſuo conſi. 101. quod incipit, Caſus talis eſt, quidam.
& in conſil. 147. quod incipit, In qõne. & ibi plene de his. Sed
quid ſi illi, quibus debet fieri reſtitutio, compareãt re integra,
ſed non petunt uel non curant repetere, an tunc poſſint pau-
peribus erogari. Ioan. An. hic ꝙ ſic, niſi liberaliter remittantur
per ipſum debentem recipere ipſi uſurario, ſm eum referentẽ
Hoſtien. in ſumma, eo. ti. §. ulti. uer. quid ſi fœnerator. & ita trã-
ſeunt hic Do. & d. Pet. in d. c. cum tu. & facit tex. in auth. alea-
rum uſus. C. de relig. & Bal. ibi dicens per illum tex. ꝙ diſtribu
tio incertorum pertinet ad epm, ſiue non appareat debens re-
cipere, ſiue appareat & negligat. Sed aduerte, quia non dicit
Bal. ꝙ illo negligente debeat fieri reſtitutio pauperibus, imò
glo. in d. c. cum tu. in uer. non ſuperſtitibus. in fi. dicit ꝙ quam-
diu poteſt fieri reſtõ illi, qui ſoluit, nũquàm dẽt pauperibus ero-
gari: unde eps poſſet per inquiſitionem procedere, & compel
lere uſurarium ad reſtõnem fiendam debenti recipere, ſm In-
nocẽ. in c. ad noſtram. el 2. de iureiu. facit gl. hic in uer. idonee.
Et quod no. Hoſt. & Io. An. in c. quia fruſtra. ſ. eo. ſuper glo. 2. di
centes, ꝙ qñ eſt certũ, cui debet fieri reſtõ, dato ꝙ ille neglige-
ret repetere, tñ uſurarius tenetur illi reſtituere non aũt paupe-
ribus, & ſi ille eſſet abſens, debet tunc pecunia conſignari &
deponi ad eius peti. & ita ſequuntur ibi Doc. ex quibus nõ vr
procedere quod dicit ſ. Ioan. An. unde ur, ꝙ ẽt quantũcunque
ſit lapſus terminus edicti, & debens recipere non compareat,
nec curet comparere, uel repetere, tñ nunq̃ debet fieri reſtõ
pauperibus, ex quo eſt certus, qui debet recipere, ſecus ſi eſſet
incertus. ut patet ex prædictis. & uide per Lap. in d. allega. 74.

8 † An aũt proſit remiſſio gratuita facta uſurario per debentem
recipere, hic aliqualiter per Ioan. An. & Pet. de Anc. & per gl.
in reg. peccatum. j. eo. lib. & ibi dicetur. In glo. in uer. mandaue
rint. ibi, uires hæreditatis. intellige, ſi fecit inuentariũ, aliàs te-
neretur ultra uires hæreditatis, ut in l. fi. C. de iure delib. facit
glo. in c. eps. hic alle. & in c. in literis. ſ. de raptoribus. & ita uo
luit Hoſtien. in c. tua. ſ. eod. de quo plene in c. ulti. hic allega.

9 † Quid autem ſit in foro conſciẽtiæ,[a] an hæres, qui nõ fecit in-
a uentariũ, teneatur ultra uires hæreditatis. Hoſtien. in ſumma
de teſtamentis. §. pe. uer. quid ſi non ſufficit. & uer. ſeq. tenet ꝙ
non, pro quo facit tex. hic ibi, prout patiuntur facultates. facit
etiam d. c. in literis. & quia iudicium Dei innititur ueritati, ut in
c. a nobis. el 2. ſ. de ſen. excom. Item ex hoc nihil deperit recipe
re debentibus, cum ipſe defunctus non teneretur ultra facul-
tates, ut eſt dictum ſ. & patet in d. c. cũ tu. ergo nec ipſe hæres,
& per hoc non ob. quod dici ſolet de lege humana facta ab ha
bente auctoritatẽ, ſi non nutrit peccatũ, ligare in foro ꝯſciæ, ut
per Tho. in parte 2. q. 96. ar. 4. ſm Io. An. referentẽ Fed. de Senis
idem diſputando tenuiſſe, ut patet in ſuo conſil. 21. de quo ibi
plene per eum, & ita reſidet Io. An. ꝙ hæres uſurarij ultra ui-
res hæreditatis non teneatur in foro ꝯſciæ, & ita ẽt ur hic tene
re Pet. de Anch. & in c. j. de ꝯſti. eo. lib. & Ang. in dicta diſputa
tione ad fi. in uer. x. Super quo aduerte primo, quia in foro cõ-
ſcientiæ cõis opinio Doc. ut ſ. eſt, ꝙ ſiue loquamur in ꝯctibus,
ſiue in delictis, hæres non teneatur ultra uires hæreditatis, ẽt
ſi non fecerit inuentariũ, ita ẽt tenent Doc. in rub. de acq. hæ-
re. quod ſub dubio forte ibi limitat Imo. niſi hæres adeat ſciẽs
uires hæreditatis non ſufficere, cum tunc uideatur quaſi ꝯhere
cum creditoribus, & uelle ſe illis obligare, ut l. apud Iul. §. fi. ff.
ex quibus cau. in poſſ. unde etiam in foro conſcientiæ tenea-
tur, quia ſic præſumitur fuiſſe eius uoluntas, ex quo ſcienter
adiuit: ſecus ſi ignorauit, quia tunc non eſt ueriſimile, quòd uo
luerit ſe obligare ultra uires, arg. l. cum de indebito. ff. de pro-
batio. merito in foro conſcientiæ non tenetur ultra uires, &
in dubio debet præſumi ignorantia, ut in reg. præſumitur. j. e.
lib. ſecundum Imo. dicentem ita debere intelligi, quod dixit
Aug. in l. j. §. antepen. ff. ſi cui pluſquàm per l. fal. & hæc limita-
tio poſſet procedere in debitis ex contractu: ſecus in debitis

10 ex delicto, uel ratione uſuræ, de quo j. † Sed in foro iudiciali
diſtingue tres caſus. primo in debitis ex contractibus. ſecun-
do ex legatis factis in ultima uoluntate. tertio in uſuris. quar-
to in alijs delictis. Primo caſu dic, quòd etiam de æquitate canoni
ca tenet hrs ultra uires, ſi nõ ꝯficit inuentariũ, ut p gl. et Doct.
in c. Raynal. in fi. de teſta. & p gl. in c. j. de teſta. & in c. j. s. de ſo
lu. & ibi qd ſit dicendũ in eccleſia, an teneat ꝯficere inuenta-
riũ, & an teneat ultra uires. licet Bal. in l. cũ a mre. in fi. & in d. rub.
ſimplr dixerit, ꝙ de æquitate canonica nullus hrs teneat ultra
uires hrditatis, ſed dẽt intelligi in foro ꝯſciæ, ut per eũ in d. l. fi.
poſt prin. Secundo caſu in legatis dic idẽ, ut in d. l. fi. & in auth.
ſed cũ teſtator. C. ad l. fal. licèt olim ſecus eſſet, ut in l. j. §. ſi is q.
ff. ad Treb. & plene per Bar. in l. in rõne. §. qđ uulgo. ff. ad l. fal.
Tertio caſu in uſuris uidetur ꝙ nullo modo hæres teneatur ul-
tra uires, per iura & rationes, de quibus hic per Io. And. & per
Fe de.

ADDITIO.

a Vin God. Vſurarius in foro cõſciæ nõ tenet ultra quã facere poſſit pro reſtõ
ne uſurarum. glo. & DD. in c. cum tu. de uſur. Vide dec. in conſi. 170. col. 2.

Fede.in d. conf.pro quo etiã tex.hic,vt s.& ita sequitur hic Pe. de Anch.& do. Anto.in d.c.in literis.vbi ẽt refert se ita consuluisse,& ita residet hic Do.& pro his facit,quia Doct. præsupponunt obligationẽ vsurarũ esse ex delicto. pro quo facit tex. in c.3.& 4.s.eo.& in d.c.tua.& glo.xj.q.j.in summa.Sed in contrariũ facit glo.16.q.6.in c.si epm. & in c. Michael.& Inn.ibi,j. eo.vbi dr,ꝙ hæres tenetur ꝯdõne indebiti ad restituendas vsuras,& sic ex quasi ꝯctu : vnde videretur ꝙ teneatur vltra vires, vt s.nisi dicas ꝙ tex.in d.c.tua.vult,ꝙ hæres astringatur eo modo,quo ipse defunctus , qui defunctus in vita non tenetur,nisi quatenus sunt bona,vt d.c.cum tu.;ergo & idẽ in eius hæredẽ, vt cogi non possit nisi ſm facultates defuncti . Quarto casu in alijs delictis dic , ꝙ hæres non tenetur vltra uires ẽt in foro iudiciali,per tex.no.in d.c.literis.vbi d.Ant.idem tenet,& in d.c. tua nos.& Bal.in l.j.C.ne ex delictis defun. & dic per Doct.vt

11 s. † In ea.glo.in fi. idem tenet glo. in ver.manifestis.in cle.j.de sepultur.vt sufficiat, ꝙ per hæredes caueatur post mortẽ, quãdo defunctus mandauit restitui vsuras,vt dicit glo.ibi,vel quãdo apparerent signa ꝯtritionis,vt dicit glo.hic,quam tene mẽti ad materiã c.a nobis.hic allc. vt locum habeat in manifestis vsurarijs.& intellige,ꝙ constat decessisse in tali peccato, quia sit vsurarius manifestus,ꝙ tunc denegatur sepultura , sed si nõ constat ꝙ sit manifestus,licèt isti,a quibus vsuræ sunt extortæ, dicãt eum fuisse manifestũ,& hæredes hoc negent,tñ non debet ei denegari sepultura , sed debit sepeliri , & postea de hoc inquiri : alias facile fuisset cuilibet impedire sepulturam ꝯ l.fi. C.de sepulchro violato.& hoc nisi probatio esset prompta,& ita residet hic Io.An.& Do. & vide in c.ex parte.s. de sepulturis . in glos. a. an appellatio interposita impediat sepulturam. Quid autem de occulto fœneratore,qui necauit , nec est confessus,& fuit sic sepultus,an si postea appareat illum fuisse vsurarium,sit exhumandus.& videtur ꝙ sic,s.de sepul.cap. sacris. sed Io.An.hic residet,ꝙ non debeat exhumari,sed hæredes poterunt cogi ad satisfactionem , vt dicit glos.hic , & hoc potest procedere,quando apparuerunt signa contritionis , arg. d.c.a nobis . sed si vsurarius quantumcunque occultus mortuus est sine ꝯfessione, & nõ apparuerũt signa ꝯtritionis, & tũc si ossa sua pñt discerni , deberent exhumanari , ſm Do. In eo vero, q fuisset manifestus,& tunc cũ talis non sit sepeliẽdus , vt hic, si fuit sepultus, erit exhumandus , etiam si decedat confessus, & mandet vsuras restitui , vt hic in tex. & hoc nisi post mortẽ eius hæredes satisfaciant, uel caueant , ut dicitur hic in glo. & in d.clemen.j.in uer.manifestos.Sed pone,quòd aliquis in præsentia est confessus sacerdoti se extorsisse vsuras , an posito ꝙ hoc sit occultum,possit sacerdos publicare,& denegare ecclesiasticam sepulturam. Ioan. An. videtur hic residere quòd sic, per no.per glo.quæ incipit,quando grauata. in ca.testimoniũ. s.de testibus.quod non est uerum,quia sacerdos reuelare non debet,nec sibi creditur , vt in c. quia omnis. de pœnitentijs. & ibi no.& ita est communis opinio secundũ Ioan.de Lig.& ita sequitur Lau.in d.trac.prout refert hic Domi.Nec obst.d.glos. quia loquitur ibi de manifestatione,quòd sit emendatus , non quòd sit criminosus , & quia non reperitur quòd ecclesiastica sepultura denegetur,nisi manifesto vsurario,qualis iste nõ est, nec dictum sacerdotis facit eum manifestum,ut in c.inquisitionis.circa fi.s.de accu.& confessione facta coram sacerdote,dic

12 vt est dictum s. † In glo.in ver.denegentur.ibi,per mandatariũ. no.gl.quia facit ad q.de eo,qui tenetur alicui soluere certa die sub pœna excommunicationis,vel alia pœna, vt non excusetur a pœna,licèt illud mandauerit solui ista die , si per mãdatarium vel nuncium id factum non sit . facit c.si compromissarius. in princip.s.de elec.eod.lib.Non obst.c.significante.s. de pignoribus.quia ut ibi patet,remanet obligatus ad soluẽdum , & sic indiget absolutione,j.de sen.excom.venerabilibus.§. idem. secundum Ioan. An. & Domi.de qua tamen materia uide hic ꝑ Per.de Ancha.& per Doc.in d.c.significante. & per Ang.in d. dispu.circa medium,in uer.de primo.& per Barto. in l.cum filius.§.in hac.ff.de verb.oblig.In ead. glo. ibi, sed imponitur hæc pœna.intellige de illo,qui nesciebat se ad plures teneri, vel nõ potuit plus facere quàm mãdare , secundũ Io. An.volẽtem ex hoc,quòd vsurarius si fuit confessus , & mandauit vsuras restitui,non sit damnatus,licèt non restituerit,uel cauerit si nõ potuit,licèt denegetur ecclesiastica sepultura , secus ergo si non restituit,cum potuit,& sic quãdo potuit plus facere quàm mãdare,de quo per Ange. in d.disputatione,circa fi.dicentem tamen,ꝙ si est certum,quòd vsurarius,qui mandauit restitui, habuerit animum restituendĩ, sed morte præuentus non potuit, vel non potuit commodè salua eius dignitate, ꝙ tunc propter bonum propositum non est damnatus,argu.l.nepos Proculo. ff.de verbo.signifi.aliàs si intentio non fuisset simplex, & certa in volendo restituere,sed solum in mandãdo , ut eius hæres restituat,& tunc non sufficeret, imò plus,quia ẽt si caueat , nõ fieret saluus,si noluit testãmentũ facere, ſm Bal.hic, qđ adde ad

13 no.s.in glo.proxi.& j.in §.fi.† In glo. in uer.facultates.ibi , tota etiam non habita rõne ne egeat.ſm glo.in c.cum tu.s.eod.circa fi.ſm Io.An.& idem vr̃ hic sequi Arch.& Hostiẽ. in sum.de pœnitentijs.§.vlti.ver.quid.& rõ est , quia non debet uiuere de alieno,& ita transeunt hic Doc.& in d.c.cum tu.Sed certe ista rõ concluderet idem esse in alijs oĩbus casibus,vnde vr̃ tenendum ꝯtrium,pro quo do.Inn.in c.Odoardus.s.de solu.dicens,ꝙ ẽt si conueniatur quis ex maleficio ad interesse, tñ non tenet nisi inquantum facere põt.pro quo est optimus tex.in c.3. s.de furtis.ubi videtur,ꝙ ratione necessitatis licet furari, fortius ergo non debet quis esse astrictus ad restituendum , ita ꝙ egeat, cum si egeret,esset licitum de nouo furari,ut s.facit etiam tex. hic ibi,patiuntur facultates.& facit tex.in d.ca.cum tu.& in d. §.eos.nam debet intelligi honesto modo,& ciuiliter,ut sic possit viuere,ar.d.l.nepos Proculo.Dicebat tñ hic Per.de Anch.ꝙ paupertas non excusat vsurarium ab obligatione & condemnatione insolidũ,per no.in l.ꝯtinuus. ff.de uer.obli.immo forte non prodesset sibi cessio bonorũ, sicut non prodest debitoribus dolosis:vnde debebit carcerari, & rõne paupertatis non excusabitur ſm eum.facit glo. in d.c.cum tu. Sed certe ꝙ vsurarius sit obligatus insolidũ, & ita debeat condemnari,est verũ, tñ executio non vr̃ posse fieri,nisi inquãtum facere põt , & ita est de mente glo.in c.si res.16.q.6. & in c. sicut dignum.§.eos.s. de homicidio.& s.est dictum.nec vr̃,ꝙ possint carcerari,q.a dicit tex.in d.c. cum tu. ꝙ qui non habent in facultatibus, nulla debent pœna mulctari.vnde negari non potest, quin carcer,licèt sit inuentus ad custodiam,ꝙ isto casu non sit pœna , ut s.ca. quamuis.j.de pœ.& uide plene per Do.in d.c. Odoardus. Et qđ est dictum s.de usurarijs , idẽ est de ministris & factoribus eorum,ut condemnẽtur insolidum,argu. c.sicut non suo.47.dist. vno tamen soluente alter liberatur,ut tenuit Lap.in sua alleg. 93.ubi dicit,ꝙ in ipsis ministris habent locum oẽs pœnæ huius c.de quo tñ qñ & qualiter procedat,uide per glo.& Io.& alios

14 Doc.in c.Michael.s.eo.† Sed quærit hic Arch.an vsurarius debeat satisfacere ẽt de interesse.& concludit ꝙ non , cum sufficiat satisfacere de vsuris extortis,ut dicit tex.hic,& facit c.debitores.& c.seq.in fi.& c.ad nostrã.el 2.s.de iureiur.non ergo de alio interesse,seu de eo quod esset lucratus cum ipsis usuris, secundũ Io.An.in l.1.in fi. C. de condi. indebiti.ut tenuit Barto. Bri.in sua uenereali.89.intellige ut dicit Tho. 2.2.q.78.ar.3.quãdo pro usura recipitur res nõ patiens fructum,ut pecunia , vel alia species, uel fructus,quia acquisitum cum talibus dr̃ acquisitum ex industria,non ex fructu ipsius rei . Sed & si pro usura sit data res vsu non cõsumptibilis, sed fructum afferens, ut domus,uel uinea,& tunc tenetur restituere nõ solũ rem acceptã, sed ẽt eius fructus, ex quo illius rei non ipse , sed ille dñs erat, & ita vr̃ hic residere Ioan.An.& per Arch.in c. si quis vsuram. 14.q.4.quod satis est æquum ſm Lap.hic, & idem videtur tenere arguendo tñ pro & contra, Io. Cald.in c.fi.s.eo.et idem do. Ang.in d.disputatione, in uer. super decimo dicendum est, dicens etiam ꝙ si usurarius ex usuris emisset prædia, non tenetur restituere fructus perceptos ex ipsis prædijs,ar.l.a.et 3. C.si quis alteri uel sibi.pro quo etiam tex.in d.c.cum tu. in fi.de quo ar. quod Lau.in d.trac.in q.44.ubi recitatis opi.post multa cõcludit,ꝙ si datur res afferens fructum. et dic , ut s. Sed si datur res quæ solum ex industria lucrum operatur , et tunc tale lucrum pro parte remanere debet apud usurarium , quæ pars quanta sit,iudicis arbitrio relinquitur, consideratis labore , expensis operum , et industria , cum dignus sit mercenarius mercede sua etc. Et pro parte tale lucrum debet restitui debitoris habito respectu ad damnum,quod sustinuit in rebus suis propter detentionem illius rei suæ pro usura datæ . Residuum verò ut incertum,dabitur pauperibus,ar.d.ca. cum tu.non enim debet remanere penes vsurarium , ne inuitetur ad exercendũ usuras , nec ẽt debet restitui debitori, quia sic reciperet usuras de sua pecunia contra id,quod habetur 14.q.3. plerique. et per Hostien.in sum.eo. ti. §. qualiter. uer. sed pone.ubi de his per eum,et hæc distinctio æqua uidetur ſm Do.et facit glo. in uer. ex eius.et ibi per Doct.in l.cum oportet . C. de bon. quæ libe. Sed aduerte , quia cum vsurarius teneatur ad restitutionem ꝑ condictionẽ indebiti,ut per glo.in d.c.Michael.et 16.q.6. si episcopũ.tenetur ad fructus,ut in l.debiti.et l.in summa.ff. de cõdi.inde. et hoc si pro usura sit data res fructũ patiẽs,sed si usura

con-

consistat in quantitate, & tunc non videtur quod teneatur restituere lucra vel alia extrinseca, vt in l.j.C.de cōdi.indebi.& l. nummis.ff.de in litem iurando. nam sic reciperet debitor vsuras de sua pecunia, quod non licet, vt ſ.sed bene tenetur vsurarius restituere danda incursa per soluentem ratione vsuræ solutæ, quæ passus non esset, si vsuram non soluisset, vt sentit Io. An.ſ.referendo Tho.& istud etiam fuit no.dic. Inn.in d.c.tua. pro quo facit ratio c.fi.ſ.de iniurijs.& de his etiam vide p Bal. in l.executorem. in prin. C. de execu.rei iudi.

15 †In ead.glo. ibi, æs alienum. vnde dixit Host.in summa.de testamentis. in §. ad quid hæres.ver.quid si non sufficiat.& versic.sequenti. quod si compareant simul creditores, & damnum passi, & legatarij, quod primo debet satisfieri creditoribus, [a] secūdo damnum passis, & insolidum sine aliqua detractione, tertio legatarijs detracta fal.si necesse esset, sed primis creditoribus primo debet satisfieri.secundo secundis per ordinem, vt dicit glo.hic. Sed certe ex quo bona vsurarij non sunt tacite obligata, vt j.dicetur, debebit satisfieri omnibus pro rata, non habita consideratione prioritatis temporis, vt tenet hic Archi.& 14.q.6. non sanè. circa medium magnæ glo.& hoc si simul concurrant, alias si separatur, tunc liberaretur hæres soluendo per ordinem primo venienti, dummodo tamen soluens sit sine dolo, secundum Lap.& idem Domi.hic, & per Angel. in d. disputatione ad fi. in ver.13.& vide in l.fin.§.& si præfatam.C.de iure delibera.

In eadem glo.in fi. vnde infertur, quod non sufficiat vsurario dedisse hypothecam suorum bonorum pro cautione, quia iam nihil adderet, si a iure bona sua sunt obligata, secundum Ioan. And.& Lap.in sua alleg.64.de quo j. in glo. in versi.idonee. Et quod bona vsurarij sint obligata, tenet glo.hic, & in d.cap. tua nos. vbi idem tenet do.Pe.& in d.c.cum tu. dicens hoc procedere, etiam si bona non sint exempta ex vsuris, ita videtur sentire Bal.in d.l.executorem.in prin.& in c.j.§.similiter.de controuer.inuesti.vbi dixit, quod de æquitate canonica singularis possessor potest cōueniri, vt vel soluat, vel rem dimittat. idem Ange.in d.ver.13. quod videtur procedere, quando bona sunt exempta ex pecunia vsuraria, alias secus, quia tex.in d.ca.cum tu.si aliquid facit, probat solum de rebus emptis ex pecunia vsuraria, & non de alijs bonis. & ita videtur hic tenere Per. de Anch.& Bal.in l.rem quam.C.de iure do.in fi. & in l. si tutor. C.de seruo pig.dato.vbi notabiliter voluit, quod res empta ex pecunia vsuraria, licèt sit obligata, tamen non fit illius, cuius pecunia empta fuit, nec poterit vendicari, vt ibi per eum, & p Io. And.in d.c.cum tu.licet glo.ibi in fi.dixerit contrarium, & male. Sed contra prædicta facit, quia dicit hic Ioan.And. quod de hac hypotheca non probatur iure, & idem Arch.hic, & Hostien.in d.c.tua. & quod bona non sint hypothecata quantuncunque sint empta ex pecunia vsuraria, tenuit Fed.in suo cōsi. 60.& in consi. 215. & Lap. in d.alleg. vbi plene de his dicens, quod dicta distinctio an bona sint empta ex pecunia vsuraria, vel non, iure non probatur, nec in d. c. cum tu. quia ibi dicitur, quod res empta ex pecunia vsuraria debet vendi, nam idem esset si esset empta ex alia pecunia, & hanc partem tenet hic Ioan. de Fan.dicens se ita consuluisse. pro quo tex.in d.c.tua.vbi consultatio erat facta in genere, quid de extraneis, ad quos bona vsurariorum perueniunt, & Papa respondet quod tenentur, si sunt hæredes, secus ergo si non sunt hæredes, & sic quando res peruenissent ad eos titulo singulari, vt ibi probari videtur, & idem tenet ibi domi.Anto.& domi.Nico. & in d.c.cum tu. concludentes sequēdo Hostien.in d.c.tua.quod ille, ad quem bona vsurarij perueniunt titulo singulari, siue ex causa onerosa, siue ex lucratiua, non possit molestari super illis bonis etiā pro vsuris restituendis, arg.l.æris alieni.C.de dona. Et idem in rebus emptis ex pecunia vsuraria, quando sunt apud alium ex titulo oneroso, secus si ex titulo lucratiuo, quia tunc per officium iudicis poterunt vendi, non eo respectu quod sint obligata, sed ex quadam æquitate, l.si me, & Titium.ff.si cer.pet.esset tamen necesse, quod primo fieret excussio, vt per Bal.in d.l. si tutor.

16 †Et prædicta faciunt ad q.no. Quid si vsurarius de pecunia vsuraria dedit dotem suæ filiæ, an ipsa vel maritus possit cōueniri a creditoribus illius vsurarij. Et distingue primo, quod si maritus habuit in dotem ipsam rem vsurariam, puta fundum, & tunc maritus poterit cōueniri tanquam quilibet possessor, vt tenet no.Bal.in d.l.rem.in fi.C.de iu. dotium. & cogita, qua actione, nam rei vendicatione non, quia in vsura soluta transfertur dominium, secundum glo.14.q.4. si quis vsuram. condictione indebiti non, quia non datur contra tertium, vt in l. his solis.ff.de condi.indeb. vnde de hoc vide per Docto.in c.debitores.ſ.de iureiu. Sed si maritus habet in dotem pecuniam vsurariam, & si de hoc cōstat, vt idem, quod in re vsuraria, vt ſ. aliquando de hoc non cōstat, uel habuit in dotem rem emptam ex pecunia vsuraria, vel aliam, & dic quod maritus non potest inquietari, ex quo in dote habet titulum onerosum, vt in l. fin. §.si a socero.ff.de his quæ in frau.cred.per quem tex.Bal. & maior pars Docto.Perusinorum consuluerunt, quod maritus habens dotem ab vsurario etiam facta excussione, non possit inquietari a creditoribus vsurarij, pro quo facit quod tenet Host. & domi.Nico.& Anto.in d.c.tua.& intellige, nisi maritus sciēter receperit dotem datam causa fraudandi creditores, vt in d. §.si a socero. Sed in filia solu.matri.conclude, vt ſ. quod teneatur, quando habuit rem vsurariam, & idem si habuit rem emptam ex pecu.vsuraria, quia dos dicitur esse apud eam ex causa lucratiua, vt in d.§.si a socero. merito poterit conueniri facta excussione, vt ſ. Sed si habuit aliam rem ab vsurario, & tunc si non est hæres patris, non poterit conueniri, vt ſ.& per Hostiē. in d.c.tua. Si vero habuit in dotem pecuniam vsurariā, & hoc constat, concludit Fede.in d.consi.60. quod si non est hæres patris, ex quo solu.matri.recepit pecu.ab hærede mariti, & sic nō potest dici pecu.vsuraria, quod non teneatur. & ita sequitē do. Pet.in d.c.cum tu. Sed domi.Anto.ibi contra, ex quo illa pecunia succedit loco illius pecuniæ vsurariæ, & ita sequitur ibi do. Nico.de æquitate, licet de rigore iuris sequatur opi.Feder. vt ſ.

17 †In glo.in ver.præsto.in fi. intellige, quod sint certi, alias si sint præsentes, & ignorant qui sint, vel quantū percipere debeant, vel propter multitudinem facile haberi non possunt, esset perinde, ac si essent absentes, & his non requisitis ordinarius hāc cautionem recipit, & interdum in bis prouidetur per constitutiones synodales, sed dummodo sufficiat huic constitutioni, pœnæ huius decre.locum non haberent, dato quod illis constitutionibus paritum non fuisset, secundum Ioan. And. hic in tex. quod intelligit Lap. nisi per constitutionem synodalem imponeretur eadem pœna, quæ hic imponitur, sed quia constitutio synodalis non dat diuersam formam ab ista, sed eandem, & aggrauat pœnam, & tunc pœna ligat, quia constitutio episcopalis potest addere pœnam iuri communi, ut no. in clem.ne Romani.de elect. Sed si dat aliam formam, & tunc si seruetur forma huius cap.& non incurritur eius pœna, ut dicit Ioan. And. Sed pœna ipsius constitutionis, sic, si eius forma non seruetur, siue pœna sit diuersa, siue eadem, & si est eadem in effectu, incurritur pœna istius c.& ita procedat d. Lap.hic secundum Do. de quo etiam per Ang.in d.dispu.in uer.de septimo.ubi tenēt, quod forma huius c.possit alterari per constitutionem synodalem, quādo fieret utilior animabus, & illis, a quibus usuræ sunt extortæ, alias secus, ut ibi per eum. Sed certe Ioan.And. hic uoluit, quod dato quod formæ datæ per cōstitutiones non pareantur, tamen non possit imponi per eas pœna huius decret. & sic quod quis careat ecclesiastica sepultura, uel quod fiat quis intestabilis, nam ij sunt casus, in quibus episcopus disponere non potest, & dummodo tamen seruetur forma hic tradita, & istud fuit singulare dictum Ioan.Andr. hic, de qua tamen materia p Doc.in c.a.ſ.de constitutionibus eo.lib. In gl. in uer.possit.ibi, filij in potestate, secus si essent emancipati, uel naturales tantum, uel præstaretur matri, uel alicui de transuersalibus, secundum Bal.in d.l.executorem.

18 †In ead.glo. ibi, cedere actionem, ut l. possessio.ff.de acqui.possess.intellige, si cedere potest, alias si sit defectus personæ, ut quia non sit, uel non reperiatur, & tunc transit utilis sine cessione, ut l.1.ff.de actio.& obl. & alios casus, in quibus utilis transit sine cessione, uide per Barto. in l. stipulatio.§.si stipuler. ff. de uerbo. oblig.& in d. l. possessio. & de iure cano.an indistincte quæratur alteri per alterum, uide per glo.singu.j.q.7.quoties cordis oculus. & hic per Pet. de Ancha.& per glo.& Docto. in c. constitutus. ſ. de procu.& in d.§.si stipuler.& per Bal.in l.illud.C.de sacrosan. eccle. & in l.rationes.C.de proba.& no.per Rotam.in decisi.249.quæ incipit, Item si per habentem. In ead.glo.ibi, pensione scilicet, in fructibus, sed de pensione, quod non germinat, & ex contractu debetur, sed communiter legistæ tenent contrarium, nisi in subsidium, secundum Ioan.And. sed dic idem omni casu, ut per Bar.in d.§.si stipuler.& per Bal.in l.quod procurator. hic allegata, ubi plene per eos de materia huius glo.

19 † In glo. in uer. loci.

ADDITIO.

a Nic.Supe.Adde, quod creditor adiens hæreditatem debitoris, an censeatur remittere, seu repudiare creditum, Cor.in consi.1.circa, litera b.la 2.lib.4. quid si creditor adijt hæreditatem cum beneficio inuentarij, an possit dispo. cre pro suo credito de rebus hæreditarijs. Ias. in l. debitori deo. colum. 2. post Pau.de Cast.C.de pac.

loci, ubi in quo degit usurarius, etiam si ciuis, uel incola nõ sit, ut sentit hic Ioan. Andr. super tex. & sic tam ordinarius origi-nis, uel domicilii ipsius usurarij, quàm ordinarius loci, in quo ipse vsurarius habitat, poterit cautionem recipere, imo & ordinarius illorum, ex quibus sunt extortæ vsuræ, vt hic in glo. seq. & ordinarius loci, in quo fuerunt extortæ vsuræ, & cum talis possit vsuras distribuere inter pauperes, & etiam se componere cum vsurario, secundũ Ang. in d. dispu. in deci. secundi q̃siti prin. & vide Fede. in suo consi. 32. In ead. glo. ibi, spiritualibus, vide per Ioan. And. in c. Ioan. in ver. dioecesanum. ẽ. de testa. & tene menti ex glo. quod appel. ordinarij debet in dubio intelligi de Episcopo, si tamen in materia, de qua ipsa dispositio loquitur, habent potestatem inferiores ab Episcopo, tunc etiam ipsi comprehenduntur secundum glos. no. hic, de quo etiam vide per glo. 1. in clemen. 2. de vi. & honest. cleri. & in c. ordinarij. in princip. ẽ. de offic. ordi. eod. lib. In ea. glo. in fi. sic ẽ. de off. ordi. pastoralis. in fi. & per Specu. in titu. de satisdatione. §. viso. ver. si quis recipit. & si ordinarius habeat vicarium, & officialem, non refert, cui eorum præstetur hæc cautio, secundum Io. And. In glo. in ver. parochiæ. ibi, habitat vel habitare consueuit. dummodo a laribus non discesserit, vt l. 1. §. habitare. ff. de his qui deiece. & intelligas de rectore parochię. s. curato, & intitulato, vel si publice sit in quasi possessione, & fama sit de illo, quod sit verus rector, secus si sit intrusus per vim, vel per temeritatem, secundum Innocẽ. in c. nihil. ẽ. de elect. secundum

a Bal. in d. l. executorem. in 6. colum. In glos. in ver. parochia.[a] in princip. dic secundum Archi. & Ioan. And. quod non est de necessitate, quod sint de eadem parochia, cum satis est quod sint idonei, & idem videtur tenere Bald. in d. l. executorem. dicens sufficere quod testes sint noti, & probatæ fidei, cum peregrini non sint idonei, vt no. in §. si vero. hic alleg. In ea. glo. in fi. imo secundum Archi. sufficeret vnus testis cum illo, qui recipit cautionem, ex quo de nullius præiudicio agitur, & vide de hoc p̱ Bar. in l. 2. ff. de stipu. seruo. & per do. Anto. in cap. fin. ẽ. de fide instrumen. secus autem, si esset præiudicium tertij, puta si diceretur testamentum nullum, vt sic succedatur ab intesta. nam cum tex. hic dicat, quod ista cautio debeat præstari rectori coram aliquibus, certe seruari debet prout loquitur, secundũ Io.

20 And. † In glo. in ver. mandato. in fi. licèt ergo si notarius stipulatur pro altero sine pręsentia vel mandato iudicis, quæratur utilis actio sine cessione, etiam in conuentionalibus, vt per Bart. in l. 2. hic alleg. & no. per glo. in §. si quis alij. Institu. de inutilibus stipu. & per Docto. in l. non aliter. ff. de adop. tamen in casu istius c. requiritur mandatum ordinarij propter taxationem & approbationem cautionis recipiendæ, secundum Ioan. An. licèt bene quæratur vtilis sine cessione illis personis, quibus debent vsuræ restitui, etiam si est stipulans sine mandato episcopi, tamen non satisfactum huic constitutioni, vt videtur velle Lap. in sua alle. 25. & clarius Bal. in d. l. executorẽ. vbi ẽt singl'r dixit, nõ sufficere ẽt si ex post facto ipse ordinarius ratificaret. Nã licet ratihabitio æquiparetur mãdato, vt in r̃la, rati. J. eo. lib. tñ fallit, vbicunque lex requirit mandatum pro forma, sicut est isto casu secundum Bald. ibi. Quid autem si ex forma statuti per notarium quæratur actio directa. concludit Ange. in d. dispu. in ver. de octauo. quod tunc non requiritur auctoritas ordinarij, & hoc per tex. hic ibi, si præsto sint illi, a quibus vsuræ fuerunt extortæ, aut alij qui eis possint acquirere sicut isto casu ipse notarius, & hoc quãdo quantitas esset certa, alias requiretur auctoritas ordinarii, cum notarius potestatem moderandi cautionem non habeat, secundum eum ibi dicentem, quod eo casu quo per notarium quæreretur actio directa, non sufficeret præstare cautionem ordinario vel vicario, nec valeret testamentum, quia ita demum debet illis caueri, quãdo creditores ex causa vsurarum sunt absentes, nec est qui eis acquirere possit, sed isto casu esset ipse notarius, ergo stãdum est sententiæ canonis, quantumcunque sit dura, vt l. prospexit. ff. qui & a quibus. secundum Ange. ibi. Aduerte tamen, quia si sunt præsentes illi, quibus debet fieri restitutio, vel illi qui eis possunt acquirere, ad ipsos pertinet recipere cautionem, super cuius idoneitate vel moderatione Episcopus se non habet intromittere, cum tex. hic velit, quod ad illum spectet moderare cautionem, ad quem spectet receptio ipsius. Si ergo per notarium quæretur actio directa, & sic esset illis, qui possunt quærere, certe posset recipere cautionem, & moderari, & episcopi consensus non requiretur, vt patet ex tex. & ita debet intelligi dictum Ange. ẽ. Sed aduerte, quia do. Ange. non transit sine dubitatione, quia licet per eum quęratur actio directa, & quantitas sit certa, attamen cautio debet esse idonea, super cuius idoneitate ipse non habet cognoscere, sed ordinarius, ideo etiam isto casu requiretur mandatum Episcopi. sed responde, vt ẽ. q. a si notarius est talis, per quem possit illis quæri directo, tunc ad eum spectat recipere cautionem, & de idoneitate cognoscere, & episcopus se nõ intromittat, vt hic in tex. Nec est verum, quod episcopus hanc cautionem recipere non possit, licet tabellio sit præsens, nam in tabellione est specialiter prouisum in hoc ver. nec comprehenditur sub illis verbis generalibus, ibi, aut alii qui acquirere possint, nam etiam ante hanc constitutionem tabellio acquirere poterat, nec ponderatur an sit vtilis vel directa per Cannonistas, qui de hac solemnitate non curant, vt in cap. dilecti. ẽ. de iudi. Sed certe cum tex. hic ẽ. fecerit specialem mentionem de his, per quos possit acquiri, intellexit directo, quod patet, quia postea infra subdit de tabellione, quia est certum, quod acquirere potest, & sic necessario datur intelligi, quod per illos, qui possunt acquirere actionem vtilem, non possit recipi ista cautio sine mandato episcopi. eo ergo casu, quo tabellio esset habilitatus a statuto, vt possit quærere directe, statur tunc in primis personis istius tex. Nec est verum, quod canones non curant de ista solennitate, nam hic probatur contrarium, quia cum in fi. ponatur de tabellione, per quẽ certum est quod poterat acquiri vtilis, & ei dat certam formã, certe sequitur quod non intellexit de primis personis, p̱ quas potest acquiri directo, alias tex. esset superfluus & contrarius.

21 † In glo. in ver. idonee. in princip. cum ergo vt cautio[b] dicatur

b idonea, requiratur quod detur pignus, vel fideiussor, non sufficeret tunc præstare hypothecam suorum bonorum, vt tenet Ioan. And. ẽ. super glo. in ver. facultates. & Lap. in alleg. 64. de quo per Ioan. And. in addi. Specu. super rub. in tit. de pigno. in fi. in addi. quæ incipit, ad secundam partem. vbi voluit, quod quando quis tenetur idoneè cauere sicut isto casu, intelligitur cum fideiussore vel pignore, & non sufficit hypothecare bona sua, vt in l. si mandato. ff. mand. & ita tenuit in isto casu Gas. de Cal. in suo consi. 16. huius tit. & Domi. hic, & Bal. in d. l. executorem. vbi dixit, quod non sufficeret, si hypothecaret quia bona sua cum constitutione precarij, vt tenuit Barto. in l. prætoriæ. ff. de præto. stip. Et dicebat Bald. in d. l. executorem. sufficere dare fideiussores idoneos, licèt postea fiant pauperes, & ecõtra sufficere, quod ex post fiant locupletes, licèt a prin. fuerint pauperes, ut ibi plene per eum. Et dixit hic Lap. quod qui promittit plene cauere, tenetur dare fideiussores, secundum Spec. in tit. de emptio. & uendi. §. 1. uer. quid actum. Sed si promittat facere aliquem securum ad sensum sapientis, tũc etiam si sapiens hęc diceret, non tenetur dare fideiussorem, secundũ Lap. & Bald. in d. l executorem. ponentes quæ dicatur idonea cautio, quæ competens, & quæ solemnis, & de his etiam in l. si mandato. & in l. sancimus hic alleg. dubium tamen facit, quia promittens aliquem facere securum, intelligitur cũ fideiussore, ut in l. j. ff. qui satis. cogan. unde etiam absque eo, quod sapiens hoc dixerit, hoc uenit. In ead. glo. ibi, & iuret. facit gl. in d. c. cum tu. & refert hic Gui. quosdam tenere istum non sepeliendum, ex quo idonee cauere non potest, & sic iste rigor ad terrorem criminis, vt J. in §. omnes. sicut alias dicitur in raptore, ut in c. super eo. ẽ. de rap. & ita residet hic Ioan. And. Sed Pe. de Ancha. hic contra, nam sicut difficultas in satisfaciendo excusat a pœna huius c. ita & difficultas in cautione præstanda, & multomagis. sufficit ergo quod iuret, ut dicit glo. & facit q̃d dicit Ioan. And. ẽ. in glo. in uer. facultates. in fi. & Bal. in d. l. executorem, deberet tamen tunc hypothecare bona sua, & sic ca-

22 uere eo modo. quo melius potest. † Quid autem si stat per Episcopum sacerdotem, uel tabellionem nolentes recipere cautionem, uel quod usurarius est in loco, ubi non sit Episcopus, sacerdos, uel tabellio, an habeat locum pęna huius c. si eã præstet coram honestis personis. Bal. in d. l. executorem. quod sic, quia standum est rigori huius deci. & ideo tanquam non seruata forma non ualeret testamentum, secundum eum. Ange. tamen in d. disputatione, ante medium, in uer. de primo. tenet q̃ de equitate ualebit testamẽtum, imo etiam de iure, ex quo stat p̱ eũ, in cuius persona cautio est p̃standa, ut no. in l. 1. C. de inst. & substi. & hoc nisi possit imputari culpa, quare se ita arctauit, cum tunc sit locus pœnæ huius decisi. ut uidetur uelle Pet. de Ancha.

ADDITIONES.

a Vin. God. Nota, quod qualibet parochia est regenda ex prouisione Episcopi. Io. Ri. Caccial. in trac. de visitationibus. artic. 3. nume. 26. quod habetur in lib. 10. trac. fol. 271.

b Vin. God. Cautio a lege, vel statuto inducta tunc præstanda, si petatur, Ruyn. consi. 43. nu. 3. lib. 2.

Ancha.hic,& Bal.in l.j.de sacrosan. eccle. in repe. In ead. glos. ibi,& soluete illis.facit l.solutum.§.solutam.ff.de pign. secudum Ioan.And.vide tamen per Inno.& Doc.in c.ad nostram. el a.2.de iureiuran.In ead.glo.ibi, tenebitur ex satisdatione. et si soli sacerdoti promisisset, & iurasset. facit quod nota. per Specu.in titu.de instru.edit.§.nunc vero.ver.item pone.nec re tiocatur saosdatio ex eo, quod vsurarius satisdans reus voluerit,vt vult glo.cum transiuerit in contractum,& residet hic Io. Andr. quod si vnus facit executorem in testamento mandans ei,quod restituat certam summam,quam male receperat, & faciens illum procuratorem in rem suam, & volens quod etiam si viueret, duret talis potestas, quod postea sanatus non possit pœnitere vel reuocare talem potestatem, cum illud non fuerit pure testamentum, & sic sentit Ioan. Andre. quod si fuisset pure testamentum, & in eo emanasset confessio, posset reuocari,& idem Lap.hic dicens, quod si testator præsente notario & testibus reliquit trecentos florenos distribuendos inter pauperes pro incertis, & male ablatis,si postea mutet testamentum reuocans omnem aliam vltimam voluntatem, & solum centum relinquit,tunc sola centum debentur,& ita refert se consuluisse,& Ioan. Andr. ita respondisse,& facit quod tenet Dyn.in reg.quod semel.j.eod.lib.& Barto.in l.cum quis. §.codicillis.de leg.3.& Bald.in l.rationes.C.de proba.& in l.si creditoris.C.de fideicommissis.& intellige,nisi talis confessio vel legatum transiret in contractum, quia tunc reuocari non posset,secundum Lap.Pro quo facit tex.& glo.hic,& Barto.in d.§.codicillis.& ita procedat quod dicit Bal.in l.generaliter.C. de non numerata pecunia,& facit l.j.C. de falsa causa. volens, quod si vsurarius confessus fuit se vsuras extorsisse a certis personis,quod reconualescens non poterit reuocare,quia cum videatur facta ad exgrauationem conscientiæ,tunc videtur facta ipsi Deo,qui recipit pro absente,vt per Bald.in d.l. rationes,& idem quando fuisset iurata, vt no. in d.§.codicillis.& in l.cum pater.§.filijs matrem.de lega.2. secus si relinqueret pro incertis,vt s.& in d.l.si creditoris. Ad prędicta tamen vide notabiliter per Bal.& Imo.in l.hæredes palam.§.fi.ff.de testa. & ibi an, & quando confessio vel contractus factus in testō possit reuocari.In ea.glo.in fi.no.gl.& idem tenet Ang.in d.dispu. ad fi.in ver.16.de quo io d.c.quia frustra.

S V M M A R I V M.

1 *Vsurarum quantitas est semper exprimenda in instrumento cautionis.*
2 *Religiosi vel alij ecclesiastici qua pœna puniuntur recipientes vsurarium manifestum ad sepulturam.*
3 *Vsurarius an præsumatur acquisiuisse ex vsuris.*
4 *Vsurarius si extorsit publice vsuras in alienis partibus,quid faciet ordinarius loci,vbi vsurarius moritur.*
5 *Vsurarius confessus est in testamento se extorsisse centum ab A. B. & C. & iussit restitui,quid & qualiter faciet restitutionem episcopus,si non apparet ab his tribus aliquid extortum fuisse.*
6 *Vsurarius an possit condemnari ex præsumptionibus.*

1 Cæterū. †No.1.ibi,semper. quia sine aliqua exceptione, quando constat de quantitate vsurarū, illa semper est exprimenda in instrumento cautionis, secundum Ioā. And.alias cautio ipsa non teneret,vt voluit Lap.in fin. a. c. 123. quæ incipit,In dei nomine. circa fi. vide etiam notabiliter per Fede.in suo consi.101.& dicit hic Ioan.And.quod episcopus vicarius & rector possunt moderare hanc cautionem ratione incertitudinis,vt hic in tex.sed in demandaro ordinarii recipiente cautionem distingueretur, an ordinarius expressit illam quantitatem,vel non,prout in simili no. in c.si episcopus.s. de 2 præben.eod.lib.†Vltimo no.de pœna religiosorum, vel aliorū admittentium vsurarium manifestum ad sepulturam,& vide p glo.oo.in ver.sepelire.in clem.eos.de sepulturis. quid de portātibus seu associantibus funus, & de alijs dantibus operam ad funus,an sint excommunicati.Et vide etiam hic per Ioan.An. Quid de simulantibus sepelire vsurarium.an excusentur a pœna,licèt in vero non sepeliant.& tenet quòd non, quia ex quo dederunt alijs malum exemplum, & scandalizauerunt ecclesiam,non debent a pœna excusari,11.q.3.præcipue. Et idem sequitur hic Ioan.de Lign.& Domi. dicens hoc esse notandum, 3 quia aliqui crederent esse excusati ita simulando. † In glo.10 ver.alioquin.in fi.tene menti singu.ex gl. an & quando vsurarius præsumatur acquisiuisse ex vsuris,vel non. Et habebit locum hæc glo.etiam quando Italicus in Francia vel Anglia publicè vsuras extorsit.& de hoc est publica fama in ciuitate sua, vbi moritur,secundum Ioan. And.volentem,quod ordinarius possit moderare seu arbitrari quantitatem usurarum, non solum si ipsæ vsuræ sunt extortæ in sua ciuitate,sed etiam in alia, & secundum moderationem prædictam cautionem recipere, & ita videtur hic velle Pe.de Ancha. loquens de ordinario originis,vel domicilij,imo etiam tenet Ange. in d.dispu. in deci. secundi dubij principalis, quod etiam ordinarius loci vbi vsuræ sunt extortæ,poterit cautionem recipere de vsuris alibi extortis,& componere super eis,dummodo componat, vt quilibet bonus vir considerando ea, de quibus hic in glo. Dubium tamen facit,quia ordinarius loci delicti vel contractus non videt,quod possit se intromittere, nisi de eo quod est contractū, vel delictum in illo loco,non de alio,vt no.in c. fina. s. de foro 4 compe.secus de ordinario originis,vel domicilij. † Sed quæritur primo eo casu,quo vsurarius publice extorsit vsuras in alienis partibus,& ordinarius loci,in quo moritur, moderatus est cautionem prędictam,& postea non apparet aliquis,qui petat vsuras.concludit Gui.quod ordinarius faciet sibi edi librum rationum illius,& quæ ibi extorta inueniret,restitui faciet, vt in clem.1.cod.tit.non tamen deberet hoc fieri ad petitionē partis,vt hic per Ioan.And.dicentem, quod ipsi libri non possunt violenter tolli de domo, sed bene per censuram, ecclesiasticā potest quis compelli ad illos edendos, vt in d.clem.1.§.cæterū, & ibi per glo.in ver.censuram, & ita refert hic Ioan.And. Archid.consuluisse,& dicit prædicta procedere in eo,qui satisdederit, hodie tamen semper in satisdationibus fit promissio in specie de tradendis libris rationum,& ita transit Ange. in d.dispu.ad fi.in ver.super 12.Quando tamen pars, a qua vsuræ sunt extortæ,instaret. tunc etiam ad eius petitionem esset edendus liber rationum,& maxime attenta consuetudine, vt per Bald. in l.1.C.de eden.& per d.Flo.in d.§.cæterum vbi plene de hoc. Et dicebat Ange.in d.dispu.in dec.secundi quæsiti principalis, quod erant restituendæ non solum vsurę,quę in dicto libro apparent extortæ,sed etiam alię vsurę. Et ad hoc vt appareat quibus sint restituendæ, ipse ordinarius originis vel domicilij debebit proponere edictum in sua diœcesi,ac etiā scribere diœcesano cuiuslibet loci,vbi sunt extortæ vsuræ, vt publice proponant edictum,vt sic compareant illi a quibus vsurę sunt extortæ coram iudice,qui cautionem recepit,vel coram proponente, quæ edicta quilibet debet proponere ad literas ipsius epi-5 scopi, vt ibi per Angel. † Secundo quæritur, testator in suo testamento expressit se pro vsuria recepisse centum ab A.B. & C. & alijs non nominatis, iubens illa restitui, & episcopum executorem fecit, tamen de illis tribus nominatis non apparet, quod aliquid soluerint. refert hic Ioan.Andr. quod non obstante, quod legatum videatur incertum, tamen episcopus exequetur hoc modo,quia sigillatim per iuramentum ab illis tribus inquiret tm̄ q̄tū soluerint, & postea per edictum vocabit omnes,& eis venientibus dabitur tantum quantum probabunt se soluisse,& illi tres habebunt residuum, in quantum iurauerint se soluisse,& residuum dabitur pauperibus, vt in d.c. cum tu.Sed si venientes totum habuissent, & tunc illis tribus ad quantitatem iuratam satisfaciunt hæredes,vt in c.fina.s. de sepul. Si autem nullus alius venisset, & tunc quilibet illorum trium habebit quartam partem illius summæ,& alia dabit pauperibus, in quam dando non festinet propter superuenientes, qui possent habere iustam causam ignorantiæ,vt in cap. fina.s. qui matri.accu.possunt. & ita etiam sequitur Lauren. in d. tractatu,in q.86. Sed Ange. in d.disputa.ad fi.in ver.10.videt aliud velle in illa quarta, vt sic non detur pauperibus, sed accrescat alijs nominatis,per nota.in l.re coniuncti.ff.de leg.3.Sed certe ista portio non deficit, ex quo episcopus succedit in ea distribuenda,vt patet in l.nulli.& in l.si quis ad declinandum. C. de epis.& cle.Posset tamen in d.q.sic concludi, quod cum ex tali dispositione facta in dicto testamento resultet quoddam legatum,& etiam quędam confessio extraiudicialis facta parte absente,& tunc episcopus exequitur illam vt legatum,quod po-6 test etiam alia probatione non facta,vt l.Lucius.§. quisquis. ff. de leg. 2. & l. 3. C.de falsa causa. & tunc debet illis dari totum pro rata,cum illis videatur relictum,vt no.in l.re cōiuncti. Sed si non posset exequi,vt legatum,sed vult episcopus,quod vsuræ vt indebitè solutæ restituantur,& tunc procedat quod dicit s. Ioan. And. Nec obst.si diceretur, quod non debet stari iuramento ipsorum nominatorum,per no.in c.fina.s. de iureiurā. Nam ex quo concurrit confessio, licèt extraiudicialis, & facta absente parte, attamen facit semiplenam probationem, vt p glo.in l.actori.C.de iureiurando.& no.in d.cap.fin. Nec etiam obst.quod dicta confessio,ex quo non continet certam quantitatem,non inducat præsumptionem super ipsa certa quantitate,& sic non sit locus delationi iuramenti.Nā hoc est odio vsurarum,

rarum, tum quia super eis iudex habet arbitrari quantitatem, vt hic, & quia vsurarius dr̃ esse raptor, vt 14. q. 4. si quis vsuram. & sic erit locus delatinni iuramenti, sicut dr̃ ɔ violentum, vt in c. fin. ẽ. quod me. causa. & in l. si qñ. C. vnde vi. Pro quo facit, vt sit locus delationi iuramenti ɔ vsurariũ cõcurrentibus indicijs seu præsumptionibus, quod tenuit Io. de Deo, in q. 2. secundi libri, de vsuratio, qui mutuauit T100 sub vsuris, & quia non fuit solutum in primo termino, reuocauit instrumentum in pluribus, & iterum de pluribus, & in morte mandauit vsuras restitui, quod si postea apparet dicta instrumenta cancellata, & per testes probetur illum fuisse vsurarium, & quod fama habet illos ɔtus vsurarios, & quod ipsi sic credunt, locus erit delationi iuramenti, sm ea quæ habentur in d. c. fi. & ita residet hic Io. And. & Lau. in d. trac. in q. 84. referendo hoc dictum, de quo ẽt per eum in q. 85. Sed in ɔrium facit, quod tenet hic Archid. in alia q. volens, quod non sufficiat repetenti vsuras probare mutuantem fuisse publicum vsurarium ante ɔtum, t pe ɔtractus, & post, & quod consueuit exigere instrumenta de duplo veræ sortis, quia vsura est crimen, debent fieri probationes apertissimæ, 2. q. 8. sciant. vt hic plene per eum, sed dicit Io. An. hoc dictum Archi. non approbatur in iudicijs, vnde vr̃ velle, q ipsi repetenti vsuras sufficiat prædicta probatio. pro quo facit secundum Lap. quia qñ de vsuris agitur ciuiliter, sufficiunt argumẽta cum fama ad probandũ ɔ vsurarium, vt in c. cum in diœcesi. ẽ. eo. tit. & per Host. in sum. de proba. §. & quot. ver. & no. † Et 6 aduerte, quia Pau. disputauit supra dictam vlumam q. in disputatione, quæ incipit, Contra instrm̃ debiti, & cooclusit, q aut quæritur, an talis possit ex prædictis præsumpoonibus puniri pœna concilij, ẽ. de vsuris. quia in omnibus, & tenet quod sic, vt in c. cum in diœcesi. ẽ. eod. aut quæritur, an contractus præsumatur vsurarius, & si præsumpt ones assumuntur ex verbis ipsius contractus, & præsumitur vsurarius. & ita loquitur c. ad nostram. ẽ. de empt. & vendi. & c. illo vos. ẽ. de pign. Sed si præsumptiones non assumuntur ex contractu, sed ex persona, qa consueuit fenerari, & tunc probatis alijs contractibus fœneratitijs, & non istis, de cuius viribus agitur, non iudicabitur contractus vsurarius, quia probatio debet necessario concludere, vt in c. in præsentia. de proba. vnde non sequitur necessario, q contractus sit vsurarius, ex eo quia fecit talem & talem contractum vsurarium. & ita procedit opi. Arch. sm Pau. ibidem, vt refert Domi. hic. & idem tennit Ioan. de Lign. in c. fin. ẽ. eod. tit. dicens, q non vr̃ quare de iuris rigore debeat reprobari opin. Arch. quod etiam sequitur Ia. de Are. & Cy. in l. 1. C. de proba. & Bal. ibi in simili q. Sed si probo mihi mutuatum per vsurarium, sed non probo, q ad vsuram, vel q vsuram soluerim, mihi sufficit, & obtinebo restitutionem, licet in contrariũ faciat quod idem Io. de Lig. tenet in c. super eo. ẽ. eo. & Bal. hic p no. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pet. Sed Lauren. in d. tract. in q. 85. reducendo opi. ad concordiam, concludit, q aut præsumptiones vel alia probantur ex parte mutuantis, quę tollunt p̃sumptiones contrarias, & tunc procedit opi. Archi. & sequacium, aliàs vero si prædicta non coocurrunt ex parte mutuantis, tũc ex quo talia probarñ, inducunt præsumptionem ɔ vsurarium, vt sic in eum traosferatur onus probandi, q talis non fuerit de illis contractibus, vt no. in d. c. j. ẽ. vt ecclesiastica beneficia, & ita procedat opi. Io. And. & maxime hodierno tempore, quo vsurarij ad infinitas fraudes veniunt, vt in d. cle. j. sm eum ibi, cuius distinctio vr̃ satis æqua. & facit quod no. in c. tua nos. ẽ. de sureiu. & 3. q. 9. iudicas. sm Do. tenentem se cum opi. Io. And. si aliud ex parte vsurarij in contrarium non probetur, & ita videtur sequi d. Ang. in d. disputa. vltra medium. in ver. de secundo. a ex eo quia consuetudo [a] fœnerandi inducit vehementem præsumptionem, quod sm eum procedit, ẽt si non doceatur post contractum vsuras exercuisse. Item procedit in eadem specie cõtractuum, vt sic præsumanĩ vsurarij, non in alijs, nisi & alios contractus fuerit consuetus inire in fraudem vsurarum, sm est ibi. & sic patet, q opi. Io. And. communiter tenetur a Doctoribus de quadam æquitate odio vsurarij, de rigore tamen esset ɔrium, quia non vr̃, q sufficiat repeteoti vsuras talis probatio, ex quo non concludit necessario, ut in d. c. in præsentia. nec inducit præsumptionem violentam, quæ præsumptio non cadit super difformi, sm nota. in d. l. 1. C. de proba. sed bene aliquam præsumptionem inducit, arg. l. uel uniuersorum. ff. de pig. act. quæ non sufficit ad condemnationem, nisi dicamus q iuramẽtum interueniat ex parte ipsius repetentis usuram, ut no. in d. c. fi. sicut dr̃ ẽ. in alia q. Et prædicta, qñ apparet de cõsuetudine uniformi ipsius usurarii super ipsis usuris, secus si de difformi, quia tunc ultima consuetudo debet attendi, vt sm illam p̃sumatur, uel non, ut in l. Mela. §. 1. ff. de ali. leg. sm Ang. in d. disputa. circa medium, in uer. de quarto. ubi ẽt dicit, q ualeret constitutio synodalis disponens, q ɔtus initus cum usurario præsumatur usurarius, cum non sit contra ius, secus tamen esset in constitutione disponente, q contractus factus per aliquem de familia præsumatur usurarius, at. c. 2. ẽ. de his quæ fi. a ma. parte, nisi fuerit consuetus fœnerari per tales, vt plenè per Ange. in d. disputa. in uersic. de secundo. In glo. in uersic. tenere. in fine, idem Archid. & Ioan. And. & no. ex glo. quod appellatione residui totum continetur, quod inducit hic Domi. ad testes, ut hic per eum.

ADDITIO.

a Vinc. God. Præsumptio semper capienda est, quod actus sit factus modo licito, uel cum minori delicto. Ruy. consi. 1. nu. 4. lib. 5.

SVMMARIVM.

1. *Interesse nemo debet in testamento vsurarij.*
2. *Confessio sicut debet esse integra, ita & absolutio.*
3. *Quid in donatione causa mortis.*

1 Nullus. †No. 1. generaliter esse prohibitum interesse in testamento usurarij manifesti. Secundo nota, q qui tenet manifeste male ablata, non est absoluendus, nisi satisfaciat uel idonee caueat, secus autem si esset occultus, iuxta no. in c. si sacerdos. ẽ. de offi. ordi. secundum Domi. Vltimo no. quod ratione criminis potest Papa per suam constitutionem reddere eos inhabiles ad testandum, ideo est, quod manifeste usurarii non possunt testari, & si testantur, non ualeret ipso iure non seruata forma huius decre. † In glos. in uer. absoluat. in 2 princ. facit pro hoc, quia sicut confessio debet esse integra, ut in c. omnis. in prin. ẽ. de pœnitentiis. ita & absolutio, sed iste integraliter absolui non potest, ex quo saltem nõ cauet idonee, ergo nulla fiet absolutio, non enim nouit Deus opus imperfectum, ut ẽ. de baptismo. in c. maiores. in uers. sed adhuc. secundum Io. And. patet ergo, quod peccator absolui non potest de aliquibus peccatis aliquo retento, & idem tenuit glo. de pœn. distin. 3. his autoritatibus. imo uult glo. hic, quod usurarius manifestus si non satisfaciat, uel caueat, non solum non est absoluendus, sed etiam nõ debet admitti ad confessionem, pro quo tex. hic in uer. admittat. & hoc non erat statutum in cõcilio lateranensi, & uidetur hoc minus durum contra c. quod quidã. ẽ. de pœnitentijs. ubi confessio perseuerantis in peccato auditur, & consilium ei datur, sed non absoluitur. sed posset dici q fallit in casu isto. sed istud esset nimis durum, & nõ seruandũ, ex quo hic non imponitur pœna ɔfacienti, practica tamen esset, quod a tali confiteri uolenti e quærat sacerdos, si vult saltem cauere, alias illum repellat, & talis rigor forsan inducit illum ad satisfactionem, patet tamen, quod de manifestis tantum loquitur rigor istius tex. secũdum Ioan. And. volentem, quod in alijs rigor iste non sit seruandus, & vide dicta ẽ. in glo. in versi. denegetur. & in glo. præcedenti, in glo. fin. ibi dic contra, idem 3 sequuntur Docto. † In ead. glo. ibi, de qualibet vltima voluntate. tene menti glo. & idem tenet Lap. in d. allega. 123. & Ange. in disputa. ante medium, in ver. de quinto. & ver. de tertio. & ibi p eum de hoc. Quid autem sit de donatione causa mortis. Lap. in d. alleg. idem tenet, de quo tamen vide plene no. in rub. de testam. in artic. de vsurario. in 3. quæstio. & ibi in 4. quæstio. Quid sit ad pias causas, per Ioan. And. & per Lap. in sua alleg. 30. & per Bald. in l. j. de sacrosan. eccle. & in d. l. executorem. In eadem glos. in fine, idem Ioan. Andr. de quo tamen vide plene dicta in d. rubr. in 7. quæstio. & ibi quid si talis cautio præstetur per hæredem post mortem vsurarij, an reconualescat testamentum, vbi vide plene de materia huius glossæ, & quid si post præstitam cautionem vsurarius continuauit vsuras secretè.

De excessibus prælatorum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Masculinum concipit fœmininum.*
2. *Prohibitus acquirere nouum locum, non prohibetur permutare antiquũ cum nouo.*
3. *Permutatio vel donatio an veniat appellatione venditionis.*
4. *Verba in pœnalibus licet debeant strictè interpretari, si tamen verbũ vniversale iungatur, largè interpretantur.*
5. *Princeps quando rescribit contra ius, an debeat facere expressam mentionem iuris, contra quod rescribit.*
   Adde ad idem nu. 6. & 7.
8. *Licentia, de qua dicitur in hoc c. an debeat esse obtenta, an verò sufficiat si sit petita.*

CAP.

CAP. I.

1 Vm ex eo. †No. 1. ibi, aliquis vel aliqui. secundum Lap. tenētē, quod masculinum [a] concipiat hic fœmininum, & q̄ iste tex. habeat locum in fœminis religiosis mē dicantibus, non obstante quod iste tex. sit pœnalis. facit 17. q. 4 si quis suadente. & ibi per Archid. & per glo. in c. generali. ī. de elec. eo. lib. & no in clem. vt professores. j. de regularibus & in c. non solum. ī. eo. tit. & lib. Secundo no. ibi, hactenus &c. quod ista constitutio locum habet in duobus casibus tantum. Primo, quando mendicantes recipiunt de nouo loca ad habitandum. Secundo, quando loca habitata per ipsos ante hanc decretalem mutant vel alienant sine speciali licentia Papæ, etiam si dimitterent antiqua loca non propter alia de nouo ad habitandum quærenda. facit qd̄ no. in c. vnico. in §. confirmatos. ī. de religio. do. eod. lib. non tn̄ haberet locum iste tex. si dimittant vel mutentur loca quæsita post hanc decre. vt probatur ex ista dictione hactenus, hic, & ex verbo, olim. ī. secundum Lap. ponentem hic de dicta dictione, hactenus, & ita transit hic Domi. Dubium tamen facit, qd̄ dicitur j. proximo no. videlicet quia lex semper loquitur, vt sit ratio identitatis in vtroque casu, & maxime quia eo ipso, quod loca mutantur de vno loco ad alium, videntur de nouo acquiri in alio loco. Sed Domi. loquitur, quando habuit quis licentiam acquirendi de nouo, quia poterit postea illum locum mutare, ex quo semel habuit licentiam de nouo acquirere, & in locis de nouo quæsitis postea non habet locum ista prohibi-2 tio. cogita tamē. † Tertiò no. ibi, permutationis. arg. q̄ prohibitus nouum locum acquirere, non videatur prohibitus antiquū cum nouo permutare, nisi hoc exprimatur, secundum Domi. dicentem tamen, quod iste tex. potest adduci in contrariū, cū ista in hac prohibitione æquiparentur inter se, & quia constitutio semper loquitur, vt in l. Arriani. C. de hæreticis. & quia ratio, de qua hic in tex. pariter locum habet, vt per gl. no. in ver. 3 eligantur. in clem. 1. de elec. †Item no. quod appellatione [b] venditionis non venit permutatio, vel donatio, quod procedit in materia pœnali, alias vero dic, vt no. in Spec. de emp. & vendi. §. nunc dicendum. ver. sed pone. & in l. 4. §. de illo. ff. de vsuca. & ibi per Ang. & per Bal. in l. fin. ff. de condi. ob causam. & vide tex. in l. statuliber. §. Quintus. ff. de statulib. Quarto no. ibi, absque sedis &c. casum reseruatum soli Papæ, quia ipse solus potest dispensare contra hanc decr. in tantum quod etiam legatus de latere non posset, secundum Lap. ea ratione, quia quod facit legatus non dicitur facere sedes apostolica, vt ī. de præb. in c. hi qui. & hoc nisi in leuibus, vt plene no. in c. si abbatem. ī. de elec. eod. lib. secundum Domi. Vltimo no. quod ille dicitū ducere vitam eremiticam, qui habet habitaculum discretum ab habitatione hominum, & in hoc differt a monasticha, vt hic patet, licet alias dicatū, quod monasteria non sint construenda in ciuitatibus, sed in locis remotis, vt in c. si cupis. 16. q. 1. & facit iste tex. quod iura loquentia de monachis non compræhendant eremitas, de quo in c. cum monasterium. ī. de elec. In glo. in ver. ad habitandum. in fi. & ibi per glo. in ver. domum. & in d. c. generali. in ver. de nouo. & vide in cle. exiui. de verb. sig. & per Oldr. in suo consi. 138. vbi quærit, an ipsi mendicantes possint antiqua loca ampliare. & consuluit, quod eremitani sancti Aug. habentes locum in ciuitate castelli contiguum muro ciuitatis, quem ciues, vt facerent viam, p̄ quam ire possent circa muros, pro parte destruxerunt & dederunt ipsis fratribus aliquas domos ex alio latere, inter quas erat quoddā flumen paruulum diuidens conuentum ab illis, dantes eisdem licentiam faciendi pontem supra illud flumen, vt possint illas domos acquirere, & pontem supra illud flumen facere, & sic eorum locum ampliare, maxime cum talis ampliatio non sit voluntaria, sed necessaria. & facit tex. in c. fina. a. respon. ī. de cō ces. præben. eod. lib. vbi prohibitus acquirere nouum ius, non dicitur facere contra prohibitionem, si ius pristinum augmentet, secundum Domi. hic in fi. c. licet in contrarium faciat tex. in c. consuluit. ī. de iudæis. vbi prohibitio acquirendi loca de nouo, licet non excludat, quominus possint vetera loca reparari, non tamen possunt ampliora aut latiora construi, quam essent. In glo. in ver. deinceps. nota ex glo. de hac dictione, quæ 4 futura respicit. † In glo. in ver. alienationis. in princ. & ita tenet Ioan. de Lign. & Domi. ex qua glo. tene menti, quod licet alias in materia pœnali sicut est ista, deberent verba stricte interpretari, vt in c. statutum. ī. de elec. eo. lib. attamen quando cum eis iungitur verbum vniuersale latè interpretantur, vt hic in glo. facit glo. in ver. quamuis. in clem. 2. de rebus eccle. In gl. in ver. mentionem. in fi. & ibi per Archid. & per Spec. in tit. de instru. edi. §. nunc autem. in ver. & scias. vbi de priuilegio loquitur, & in titu. de rescrip. prin. §. ratione autem causæ. in ver. item quod est contra ius. vbi loquitur de rescripto. & hic plene per Ioan. And. referentem plures opi. circa hanc materiam, an & quando sit necesse, quod in rescripto vel priuilegio apponātur clausulę derogatoriæ ad ius commune. Et vltra etiam ponit de verbis derogatorijs ad priuilegia, pacta, vel consuetudines, & statuta, de quibus vide per Fede. in suo consi. 46. quod incipit, Habita. & in cons. 227. quod incipit, Casus talis est, monasterijs. & per Pau. in clem. 1. de sepul. & per Bar. in extrauag. ad reprimē-dam, in uer. non obstantib. & per Pet. de Anch. in c. si propter. 5 de rescrip. eod. lib. †Et conclude, quod aliquando priuilegia vel rescripta conceduntur contra ius commune, & ipsis rescriptis vel priuilegijs apponuntur clausulæ derogatoriæ speciales & nominatim, dicendo, non obstante tali lege vel canone, vel nō nominatim, sed per verba ęquipollentia, q̄ idem importent, vt no. in l. 2. & 3. ff. de libe. & posth. & valebit priuilegium vel rescriptum, si concedens habebat potestatem tollendi legē, vel canonem, sicut est princeps, vt in l. 2. §. si quis. ff. ne quid in loco pub. & in c. nonnulli. ī. de rescrip. secundum Archi. in d. ca. 1. & Ioan. And. hic. Quando tamen rescriptum esset contra publicam vtilitatem, deberet tunc expectari secunda iussio, vt in Auth. vt nulli iudicum. §. & hoc vero iubemus. Et idem quādo concederetur rescriptum super materia non impetrabili, cum rescriptum præsumatur falsum, vt in c. porrecta. ī. de cōfir. vtu. vel inuti. secundum Ioan. And. & hoc verum est, nisi in tali rescripto appareas de certa scientia principis, quia tunc alia iussio non expectatur, secundum glo. in uer. noscatur. in d. cap. 1. Et idem si appareret de proprio motu ipsius principis, quia idem operatur, qd̄ secunda iussio, ut d. §. & hoc uero iubemus. iuncta l. 2. ulti. responso. C. de pe. bo. subla. lib. 10. secundū Bal. in l. nec damnosa. C. de preci. imper. offe. & in l. impetrata. C. sententiam rescin. non posse. Et idem si in rescripto appareret de aliquo motiuo, propter quod ipse princeps rescribat, secundum Bal. hic, & in d. l. impetrata. Si uero sit apposita clausula derogatoria generalis, ut non obstante aliqua l. uel canone, tunc siue impetretur rescriptum in forma priuilegij, siue in forma rescripti, uidelicet cum tātum ualeat genus quo ad omnia, quantum species quo ad quædam, ut l. si plures. ff. de admi. tut. & ita uidetur hic residere Ioan. And. & tenet Pe. de Ancha. in d. c. si propter. & Bar. in d. uer. non obstante. & Bal. in d. l. fin. C. si contra ius. & hoc sine dubio procedit, quādo princeps rescriberet ad utilitatem publicam, cum tunc uideatur contra omnem legem dispensare, ff. de re iudi. quidam consulebat, secundum Bar. in d. uer. non obstantibus. Sed quando rescriberet ad priuatam utilitatem, posset dici quod si impetratio erat prohibita in genere, ut est quoties cōtra ius communē impetratur, & sufficit clausula generalis, non obstante aliqua l. uel canone, ut ī. Sed si impetratio rescripti uel priuilegij esset prohibita in specie, & tunc non sufficiat clausula generalis, sed requiritur quod in specie fiat mentio de illo iure, contra quod impetratū, ut est in casu c. eam re. de æta. & qual. & in d. c. nonnulli. & in l. 1. C. si nup. ex rescrip. petantur. cum simi. & sic in omni iure, quo id expressē cauetur, ut patet in hoc tex. secūdum Archi. in d. c. 1. & Ioan. And. hic, & Bal. in l. fina. C. si contra ius. & in d. l. impetrata. Ang. in l. omnes. C. de pręscrip. 30. anno. esto quod glo. in l. 1. C. de naturalibus li. & Bal. ibi, & Barto. in d. uer. non obstant. c. aliud uelint, & forte non bene, ut patet ex prædictis, quod tamen fallit, nisi cum clausula generali, non obstante. cōcurrat proprius motus, cum tunc sufficeret, secundum Bald. in d. l. impetrata. & idem dicit, quando appareret de aliquo speciali motiuo, propter quod rescribit, ut ī. & facit quod nota. per Lap. in c. si cui. ī. de præben. eod. lib. imo si princeps rescribit specialiter, & ex certa scientia cum dicta clausula, non obstante, sufficeret secundum Bal. in c. naturales. si de feudo fuerit cōtrouersia.

ADDITIONES.

a Nico. Superan. Masculinum concipit. Adde glo. in c. 2. de rescrip. lib. 6. Arch. in c. si quis suadente. 17. q. 4. Cyn. in l. 2. C. de ser. fugit. & Bald. in l. ancillæ. C. de furtis.

Vin. God. Masculinum non concipit fœmininum ratione contrarietatis, Ruy. cons. 103. nu. 7 lib. 3. Nec concipit in statutis contra ius commune disponentibus, Ruy. consi. 15. nu. 9. lib. 3.

b Nic. Sup. Appellatione venditionis. Adde tex. Abb & Docto. in c. 1. de his, quæ fi. a præla. Bal. in l. 1 C. de rerum permu. Bal. in l. fi. ff. de condi. ob cau. Bal. in l. iurisgentium in lectura antiqua. ff. de pac.

Vin. God. Adde, quod venditio plurium rerum simul facta rescinditur in totum propter vitium vnius rei tantum, Alex. in l. 1. §. pe. ff. de verb. obli.

trouersia. ubi uidetur uelle, quod sufficiat tunc certa scientia etiam sine clausula, non obstante, licet ad petitionem alterius rescribat, per no. in l. qui in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nup. & in l. 3. §. si is pro quo. ff. quod quisque iuris. & per Rotam in dec. 466. quæ incip. Item extra Rotam. & in decisi. 470. quæ incipit, Item suppositio plures sunt, quæ ita incipiunt. †Aliquãdo in priuilegijs vel rescriptis non apponuntur clausulæ derogatoriæ, & tunc si est casus, in quo cauetur in iure, quod debeat de illo fieri mentio, vt hic dicitur, vel est materia, in qua prohibetur impetratio, & tunc rescripta vel priuilegia, non valent, vt hic patet, & in d. l. fi. secundum Archi. in d. c. 1. & Ioan. An. hic. Sed si iure nõ cauet, qđ debeat de illo fieri mentio, vel est materia impetrabilis, si princeps rescribit in forma priuilegij, valet, qa priuilegiando intẽdit facere ꝯ ius, 4. dis. priuilegia. & ita tenet Host. in sum. de rescr. §. quas vires. ver. si vero sit ꝯ ius, & ver. sed nunc. vt refert hic Ioan. And. idem tenens. Hoc tamen fallit, nisi tale priuilegium ius alterius absorbeat, cum tunc nõ valeat, nisi princeps expresse illi deroget, vt no. in d. c. & in c. si postq̃. s. de præben. eod. lib. & in d. §. si is pro quo. Si vero rescribit in forma rescripti & proprio motu, & valet, vt in ca. si motu proprio. s. de præben. eod. lib. & in clemen. j. si Romanus. de præbẽ. secundum Ioan. And. Sed sed partis petitionem, & idem, quã do constat de certa scientia principis, vt no. in l. fin. C. si contra ius. secundum Ioan. And. qui hoc videtur tenere. & addit ad hoc, quod no. in c. ex parte. el 2. s. de offic. deleg. & hoc idem tenuit Pe. de Ancha. in d. c. si propter. & Bal. in d. l. impetrata. & in d. c. naturalis. & Rot. in d. deci. 466. Et facit l. idem Vlp. ff. de execu. tuto. Sed si non constat de certa scientia principis, tunc rescriptum concessum contra ius commune non valet, vt no. in d. l. fin. & per Hostien. vt s. Pro quo facit, quia in dubio princeps concedendo rescriptum videtur facere secundum ius cõmune, & non contra, vt l. rescripta. C. de preci. impera. offe. secundum Ioan. And. hic idem tenentem, & idem Pet. de Anch. in d. c. si postquam. quod fallit, nisi rescribat propter publicam vtilitatem, cum tunc valeat absque alia clausula, secundũ Bart. in d. ver. non obstantibus. & idem quando rescriptum esset tale, quod impetranti prosit, & alteri non noceat. vel modicum, vt d. l. rescripta. & l. quoties. eod. titu. & l. fina. C. de fructibus & lit. expensis. † Aliquando rescripta vel priuilegia conceduntur contra ius particulare, vel priuatum, vt contra statuta, & cõsuetudines, priuilegia, vel contractus, & si in ipsis priuilegijs vel rescriptis non apponuntur clausulæ derogatoriæ, & nõ valent, vt no. in d. c. 1. & in c. 1. s. de rescrip. etiam si apponetur clausula, ex certa scientia, cum talis clausula non operetur in his, in quibus princeps non præsumitur habere notitiam, vt sunt ea quę sunt in facto, vt statuta vel consuetudines, vt no. per Bal. in d. l. impetrata. & per Rotam in d. deci. Si vero apponuntur clausulæ derogatoriæ multum generales, vt non obstantibus quibuscunque. & tunc non trahuntur ad talia statuta, consuetudines, priuilegia, vel contractus, cum sint facti, pro quo tex. in d. c. 1. & no. in d. c. si cui. Sed si apponuntur clausulæ speciales, & fiat mentio specialiter, & nominatim de statuto, priuilegio, cõsuetudine, vel contractu, & valet, si concedens potestatem tollendi habuit, vt patet in d. c. 1. Si verò fiat mentio non nominatim, sed generaliter, puta non obstantibus quibuscunque statutis, consuetudinibus &c. & idem, vt valeat, vt no. in clemẽ. dudum. §. nos enim. de sepul. & in clem. j. de senten. excom. & in c. cum non deceat. & c. quia sæpe. s. de ele. eod. lib. cum si. quia in omni materia, si per verba derogatoria, licet generaliter ꝓlata ab eo, qui derogare potest, appareat de eius voluntate, ꝗ sufficiat generalis clausula, non obstantibus quibuscunque statutis, consuetudinibus, & priuilegijs, & pactis. & ita etiam voluit Bar. in d. ver. non obstantibus. & Bal. in d. l. fina. & Pet. de Ancha. in d. cap. si propter. & Rota in decisio. 217. quæ incipit, Item si mandetur. & in decisio. 3. Et hæc procedunt, nisi in priuilegio contrario esset clausula derogatoria, cum tunc de illo debeat fieri expressa mentio, vt per Cyn. in l. j. C. quando imperator. & per Fede. in d. suo consi. 227. secundum Pe. de Anch. in d. cap. si propter. & vide etiam quod no. in d. cap. si cui. & in cap. cum aliquibus. s. de rescriptis. eod. lib. & per Lap. in sua alleg. 128. quæ incipit, circa. †In glo. fin. in fi. non ergo requiritur licentia conuentus, cum de illa hic non dicatur. & videretur ꝗ isto casu licentia deberet esse petita & obtenta, per ea quæ dicit Ioan. Andr. in ca. licet. s. de regularibus. Ex quo hic non cauetur expresse, quod sufficiat petere licentiam, ergo cum requiritur licentia, debet esse obtenta. Sed in contrarium facit d. cap. licet, maxime quia cum Papa hic permittat mendicantes transire ad vitam eremiticam, datur intelligi quod ista vita sit strictor. de quo tamen vide per glo. & ibi dicta, in c. cum singula. s. de preben. eod. lib. & ibi quando sit, quod vnus religiosus possit transire de vna religione ad aliam de licentia prælati, & conuentus, vel sine.

De priuilegijs. *Rubrica.*

S V M M A R I V M.

1. *Declaratio, quæ fit super dubijs priuilegiorum, dicitur diffinitiua.*
2. *Priuilegium plenæ exemptionis non concernit seu includit exemptionem ratione delicti contractus, vel rei, de qua agitur, si concernat locum non exemptum.*
3. *Ordinarij locorum de quibus non possint se intromittere contra exemptos.*
4. *Iudex domicilij potest subditum non exemptũ remittere ad locum delicti.*
5. *Exemptus qualiter potest effici de iurisdictione ordinarij ratione contractus vel rei.*
6. *Priuilegium si impetretur post citationem factam ab ordinario, non iuuat impetrantem.*
7. *Monasterium si sit exemptũ, ecclesia, cœmiterium, domus, atria, ortus, areę, quæ iuxta ecclesiam sunt, dicuntur exempta.*

C A P. I.

VOlentes. Primo præmisso procemio, ponit declarationem circa priuilegium exemptionis. Secundo ibi, & idem ipsum. prorogat declarationem ad priuilegium de certo iudice. Tertio ibi, in eos autem, determinat, quid iuris de priuilegio, quod eximit a pęna censuræ. In tex. ibi, libertatem. quod priuilegia exemptionis dicantur concedere libertatem, quod facit, vt statuta laicorum adimentia clericis exemptionem dicantur contra libertatem ecclesiasticam. de quo in c. nouerint. de senten. excommuni. secundum Domi. †No. primo ibi, diffinimus. argumẽ. quod declaratio, [a] quæ fit super dubijs priuilegiorum, dicitur diffinitiua, licet glos. fina. in cap. veniens. j. de verbo. signif. velit contrariũ, de quo ibi dicetur. & quia hic dicit, diffinimus, & j. et dicit, decernimus. patet quod ista est constitutio noui iuris inductoria: sed posset dici, quod etiam sit veteris iuris declaratoria, vt s. in ver. declaratione, & patet ex notatis per Innocen. in ca. ex ore. s. de priuilegijs. sed quicquid sit, dicit hic Ioan. Andr. ꝗ multi sunt exempti contra hanc decreta, vt etiam in infrascriptis tribus casibus non possint coram ordinarijs conueniri, vnde si in eorum priuilegio dicatur, non obstante hac constitutione. satis verificatur dicta clausula, vt hic per eum. Esset tamen necesse, quod in priuilegio declararetur, quod in his tribus casibus coram ordinarijs conueniri non possint, alias autem refert hic Domini. in fine istius ca. quod ordo Cisterciensium habens priuilegium plenæ exemptionis, & dubitans ne ista decre. derogaret eorum priuilegijs, impetrauit vt istud cap. nihil pręiudicaret suis exemptionibus. & tamen consuluit Domini. quod possint conueniri coram ordinarijs super decimis prouenientibus ex loco non exempto, ratio quia quantumcunque sit plena exemptio, nunquam includit istos tres casus. Si ergo Papa dicat, concedimus quod ista decreta. in nullo deroget illis priuilegijs, bene dicit, quia illa priuilegia non includebant illos tres casus, ergo eis non derogatur. Nec obst. illud verbum, concedimus. per quod videtur aliquid de nouo concedere, quia quoties conceditur illud idem, quod erat concessum de iure communi, nunquam intelligitur aliquid nouũ concedi, vt patet in capit. & si Christus. in fi. s. de iureiuran. & per glo. in cap. 1. s. de rescrip. de quo in c. si Papa. j. eodem. † Secundo tene menti, & ita alleg. quod priuilegium plenę exemtionis quantumcunque latum non includit exemptionem ratione delicti contractus, vel rei, de qua agitur, dummodo locũ non exemptum concernat, & vide per Innoc. in c. ex ore. s. eo. per Bal. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oporteat. in princ. Patet ergo, quod ratione delicti contractus vel rei efficitur quis de iurisdictione iudicis illius loci, quantumcunque contrahens vel delinquens sit exemptus, non tamen dicitur quis seu efficitur subditus, secundum glo. singu. in ver. subditos. in clemen. 1. de foro compe. Tertio no. ibi, nõ vtique &c. quod priuilegia sunt restringenda quantum potest, ut minus præiudicent iurisdictioni ordinarij, nec debent intelligi, ut uniuersaliter compræhendant omnem casum, sed sufficit ut priuilegium aliquid operetur. sic s. eod. c. pastoralis. †Quarto no. ibi,

A D D I T I O.

a Vin. God. Nota, quod declaratio facta contra ius quæsitum, si modici sit præiudicij, non annullatur, Ruy. consi. 76. nu. 11. lib. 5.

no. ibi, dummodo &c. quod ordinarij locorum non possunt
a se intromittere contra exemptos ᵃ de contractibus, vel delictis
gestis, vel de rebus positis in loco exempto, quod procedit, et
si talis locus sit intra eorum dioecesim, nec etiam poterunt de
delicto commisso in loco exempto punire exemptos, etiam
in beneficijs non exemptis, quæ ibi habent, quorum tamen
possessionem adhuc non habuissent. & ita consuluit Gas. de
Cal. vnà cum Ioan. de Fan vt patet in consi. 13. de foro compe.
vt hic refert Domi. circa fi. istius ca. Quinto no. ibi, conueniri
possunt &c. quod licèt aliàs non exemptus possit in loco do-
micilij conueniri de contractu, vel delicto alibi gesto, & re ali-
bi sita, vt hic, & in cap. fina. ẜ. de foro compe. tamen si est exē-
ptus, non poterit. & in hoc primo prodest priuilegium exem
ptionis. secundo prodest, quia licèt exempti in loco delicti, vel
contractus, vel rei, de qua agitur, cōueniri possint, vt hic, & no.
in ca. Romana. §. contrahentes. ẜ. de foro compe. eo. lib. tamen
illud procedit, quando exempti reperiuntur in illo loco, sed si
non sunt ibi, sed in loco domicilij, non poterunt per iudicem
domicilij remitti, nec eisdem iniungi, vt ibi compareant, etiā
si non sufficeret remedium d. §. contrahentes. secundum Host.
dicentem, quod tunc recurritur ad Papam, & in his duob. pro-
4 dest priuilegium exemptionis, & ita residet hic Io. And. †Vlti-
mo no. a contrario sensu, quòd iudex domicilij potest subdi-
tum non exemptum remittere ad locum dilecti, de quo per
glos. in ver. de more. in clem. pastoralis. circa medium. de re iu-
di. & etiam potest eidem iniungere, vt compareat ad defensio
nis causam in loco contractus, vel rei litigiosę, vt hic per Ioan.
And. & in d. §. contrahentes. In glos. 1. in fi. & per Innoc. in cap.
recepimus. ẜ. eod. & per Hostien. in summa huius ti. §. fin. & §.
sed & dici posset. In glo. 2. in fine. tene menti, quod concedere
priuilegium exemptionis est casus reseruatus Papę intantum,
quod nec Episcopus eximere potest, vt in cap. 2. ẜ. de exces. præ
la. nec archiepiscopus, vt in cap. sicut. eod. titu. nec etiam lega-
tus de latere, vt no. in cap. fina. ẜ. de consti. vti. secundum Ioan.
And. In glo. in ver. aut rei. dummodo sit intra dioecesim, cum
ista duo debeant concurrere. In gl. in ver. nunquid. ibi, Angli-
cum exempto. in quo tamen exempto Episcopus Bononien-
sis habet plus, quam in Anglico, cum in multis casibus exem
ptis subsit, vt no. j. in glos. in ver. instituta. secundum Ioā. And.
5 †In ead. glo. in fi. scilicet vt ratione contractus, vel rei exēptus
fiat de iurisdictione ordinarij, intellige, si delictum vel contra-
ctus vel res ipsa sint intra eius dioecesim, & in loco non exem
pto. Hinc est, quod monachus monasterij exempti, si incedit si
ne habitu extra monasterium, poterit per ordinarium puniri,
secus si intra, & intelligi potest Innocen. in d. ca. recepimus. &
Archid. hic secundum Ioan. And. remittentem ad no. in d. c. ex
ore. & dicit hic Ioā. Andr. fuisse disputando terminatum, quod
si monachus monasterij exempti stans in loco exempto per-
cutiat cum lapide existentem extra locum emptum, quod vter
que sit iudex. s. abbas ordinarius ratione ipsius loci, sed ponde-
rato initio fortior est causa primi. s. iudicis loci exempti, sed
Franciscus in d. cap. fina. tenet, quod vtraque debeat ad hoc cō
uenire, secundum Ioan. Andr. remittentem se in reg. in obscu-
ris. j. eod. lib. vbi de hoc. & in d. cap. fina. per Docto. & per Bald.
in l. 1. C. vbi de pos. & no. in cap. 1. ẜ. de conse. eccle. eod. lib. & in
clemen. 1. vt li. pen. per glo. imo si exemptus delinquat in loco
non exempto, ligatur statuto episcopi ipsius loci, 1. distin. con-
suetudo. intellige, nisi statutum esset contrarium religioni, &
ita loquatur c. nimis. ẜ. de exces. præla. vel nisi sit factum in frau
dem exemptionis, vt in cap. quanto. ẜ. eod. & no. in cap. quod
super his. ẜ. de maio. & obedi. secundum Ioan. Andr. dicentem,
quod talis episcopus poterit exemptum excommunicatum
denunciare, cum denunciando non cognoscat nec iudicet, sed
declaret ad hoc, quod no. 11. dist. præceptis. & in cap. nouit. ẜ. de
offic. leg. & ibi per Ioan. And. in vlti. glo. in fi. vbi dicit, quod si
legatus existens in prouincia excommunicauit egressum, po-
terit illum denunciare, cum per id amplius non ligetur, facit
quod no. in cap. sollicitudinem. ẜ. ad appel. & j. eod. in cap. cum
personæ, & per Ioan. And. j. de pęnis. in cap. Fęlicis. in vlti. glo.
secundum Lap. Et prædicta procedunt, nisi exemptio esset ita
plena, quod eximeret contra hanc decre. a foro delicti, contra
ctus, vel rei, est tamen in prædictis multum spectandus tenor
6 priuilegiorum, vt in c. porro. ẜ. eo. †Quid autem si priuilegium
impetretur super exemptione post citationem factam per or-
dinarium. refert hic Ioan. An. Gof. disputasse, & tenuisse, quod
tale priuilegium non iuuet impetrantem, arg. l. si quis postea.
& l. vbi cęptum. ff. de iudi. Pro quo facit cap. fina. ẜ. vt lite pen-
dente. & c. causam quæ. el 2. ẜ. de testi. quod maxime procedit,
quando citatio fuisset talis, quæ induceret litis pendentiam se
cundum formam clemen. 2. vt lite pendente. & hoc per cap. fi.
ẜ. vt lite pendē. & per c. causam. el 2. de testib. & quod ibi no. in
3. & 4. glo. secundum Ioan. Andr. quod verum est, nisi appare-
ret, quod Papa voluerit ad seipsum causam auocare, secūdum
Goffre. & Ioan. Andr. hic, vel nisi specialiter fuisset concessum
super illa lite, secundum Bal. hic, & vide quod no. in cap. fin. ẜ.
7 vt lite pendente. & in l. qui autem. ff. si quis cautio. †In glos. in
ver. exempto. in fi. tene menti glo. quam intelligit Hostien. &
Archid. vt procedat vsque ad 30. vel 40. pas. prout dicitur in ca.
diffiniuit. & sicut antiquitus. 17. quæstio. 4. & quando monaste-
rium est extra muros alicuius ciuitatis, vel loci, alias includitur
intra locum murorum alicuius ciuitatis vel loci, hoc passuum
priuilegium non habebit, vt 17. q. 4. quisquis. secundum Hosti.
& Archi. & Ioan. Andr. & vide per glo. 2. in cap. per exemptio-
nem. j. eod. & per Archi. 12. q. j. nullum. vbi omnino vide. In gl.
in ver. instituta. in fi. sic ẜ. eod. cum & plantare. & ca. ad hæc. &
c. pastoralis. & c. tuarum. & c. patentibus. & de offi. ordi. irrefra
gabili. & de sta. mona. c. recolentes. 17. q. 2. abbates. & in cap. so
litæ. & in c. quod super. ẜ. de maio. & obedien. & in ca. excom-
municamus. §. sane. ẜ. de hæreti. & in c. veniens. in ver. tonsura.
ẜ. de præscriptio. vbi patet, quod oleum sanctum, consecratio-
nes ecclesiarum, & ordinationes clericorū, & his similia sunt
per exemptos a dioecesanis episcopis postulanda, nisi aliud in
ipsorum priuilegijs concedatur, 16. q. j. interdicimus. secūdum
Ioan. And. Sed idem Ioan. And. 110. contrarium in c. cum nul-
lis. ẜ. de tempo. ordi. in glo. si enim essent. sed pro primo dicto
facit, quod no. Ioan. And. j. de sent. excom. religioso. secundum
Lap. de quo hic, vt est dictum in d. c. cum nullus. secūdum Do.
Et ad prædicta vide per gl. pe. in c. 2. j. de pęni. & in clemen. du-
dum. in ver. multoties. de sepult. per quas glo. habentur multa
noua iura, ex quibus ordinarius habet iurisdictionem ꝯ exem-
ptos. Sequitur §. Et idipsum.

ADDITIO.

a Celsus. Contra exemptos. Tu recurre, quoties hæc materia declinatorij per
exemptionem tibi occurret, ad Panor. in c. cum capella Ducis Burgundię. &
ibi Doct. quia est materia peculiaris illius c. eod. tit. in ant. & ibi in diuersis
quæstionibus diffuse examinaui hanc materiam.
Vinc. God. Adde, an exemptiones, & immunitates concessæ Venetis venienti-
bus Anconam cum eorum nauibus, & mercantijs, extendantur ad Venetum
uenientem cum suis mercantijs in aliena Naui, que puta Ianuense, uide Corn. in
consil. 78. q. 1a, per totum. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium debet interpretari secundum ius commune in materia, super qua disponit.*
2 *Rescriptum & priuilegium qualiter differunt.*
3 *Actor si habet priuilegium, vt possit trahere reum coram certo iudice, si reus est priuilegiatus an possit petere se remitti coram suo iudice.*

1 a **Et idipsum.** †No. quod priuilegium ᵃ debet interpretari secundum ius commune in ma-
teria, super qua disponit, vt hic plenè Domi. ideo est, quòd li-
cèt quis sit priuilegiatus, vt non teneatur nisi tantum sub vno
iudice respondere, tamen interpretatur priuilegium, vt non
est exemptus ab alijs iudicibus ratione delicti contractus vel
rei sitæ in loco, vt supra. In glo. j. in fine, tam circa conuentio-
nes, quā circa remissiones, secundum Ioan. Andr. In glos. in
versic. certo. in fine, no. glos. primo ad intellectum cap. ad hæc
sumus. ẜ. de rescrip. & isto ultimo modo soluitur contrarium
cap. fin. ẜ. de rescrip. quod prohibet rescripta trahi ad futuras li-
tes, quia loquitur in rescriptis datis ad impugnationem alte-
rius, quę vt odiosa sunt restringenda ad lites præsentes, vt in c.
nonnulli. de rescrip. sed hic loquitur in priuilegio ad defensio-
nem impetrantis, quod vt fauorabile est late interpretandum,
vt in capit. in his. ẜ. eod. titu. secundum Hostien. & Archidiaco.
dicentem quòd si tex. hic ibi certo, exponatur, idest determi-
nato per priuilegium expresso non per rescriptum, omnia cō-
traria sunt soluta, secundum Ioan. Andr. circa quæ vide per Io.
Andr. in additio. Specu. in titu. de rescrip. præsenta. in penu. co-
2 lumna. super verbo, item excipitur. † Secundo nota ex glos.
differen-

ADDITIO.

a Nico. Superan. Priuilegium debet interpretari. Adde Bal. in ca cum dilectus.
in 3. colum. de consue.
Vin. God. Quòd priuilegium interpretatur secundum usum, & consuetudinē
iud. obseruatum, uide Dec. in consi. 146. col. 1. & 2.

a differentiam inter rescriptum & priuilegium, cum rescriptũ impetretur super eo, quod est de iure communi, sed priuilegiũ super eo, quod est contra ius commune. de quo per Ioan. And. in cap. olim. super glo. fina. ẽ. de verbo. signi. & per glo. in ver. noscatur. in fi. in c. j. ẽ. de constitu. eodem lib. & per Bal. in l. fin. ff. de consti. princip. †Extra glo. quęrit hic Ioan. And. actor habet priuilegium de trahendo reum coram certo iudice, etiam super quæstionibus postea exortis. An reus tractus coram illo poterit, si ipse est priuilegiatus, prout dicitur hic in tex. declinare & petere se trahi coram suo iudice. & refert Ioan. Cal. disputasse, & tenuisse quòd præfertur ipse actor, vel reus, qui solus fouet causam fauorabilem, arg. cap. fi. ẽ. de re iudi. & si vterque fouet, præfertur fauorabilior, l. priuilegia. ff. de priuileg. credi. Sed in pari causa, vel quia neuter prætendit id, sed solum priuilegium personæ, & tũc si reus habet plures iudices sibi & actori electionis priuilegio attributo, sicut est in scholaribus, per auth. habita. C. ne fili. pro pa. & tunc erit electio actoris, arg. l. in tribus. & l. qui prior. ff. de iudi. Si verò reus habeat iudicẽ de iure cõmuni, & alium ex priuilegio, sibi & actori tributo electionis priuilegio, vt in iudęis, vel similibus, vt C. quando impera. inter pup. l. j. tunc actor vel reus, qui forum eligit secundum ius commune præfertur alteri eligenti per priuilegium, cum ius commune sit fortius, vt ẽ. de consti. cum accessissent. Et hoc in priuilegijs datis per ius commune, in quibus nõ est prioritas vel posterioritas. Sed in priuilegijs datis a principe viuente attenderetur prioritas, nisi in secundo priuilegio esset clausula derogatoria primi, vt in cap. veniens. ẽ. de præscrip. secundum Io. And. & ita transeunt Docto. de quo ĩ. tit. proxi. c. i. & vide per Bal. in l. executorem. C. de execu. rei iud. & in l. Gallus. ff. de libe. & postbu. & per Bar. in extrauag. ad reprimen. in ver. non obstantibus.

ADDITIO.

a Nico. Supe. Inter rescriptum & priuilegium. Adde Abba. in ru. de rescrip. Bald. in cap. 1. in §. inuestitura. de noua forma fidc. & vsib. feudo. Bald. in l. finali. 3. colum C de rei uendi.
Vin. God. Adde, quod rescripta & priuilegia Imperatoris non ualent, si contineant duo uel plura specialia Cur. Iun. con. 1. nu 37.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium si sit bullatum, vt quis non possit excommunicari, potestas videtur statim alijs adempta.*
2 *Priuilegium personale sequitur personam, quocunque ierit.*
3 *Impetrans priuilegium, quod non possit excommunicari, an poterit puniri ratione delicti in loco delicti.*

1 In eos autem. †No. primo, quod bullato priuilegio, quod quis excommunicari non possit &c. statim videtur alijs adempta potestas, de quo plene in c. i. §. nec etiam, & §. ex parte. ẽ. de concess. præben. & ibi dicitur, quod ligaret ignorantes intantum, quod excommunicatio lata contra sic priuilegiatum est ipso iure nulla, tanquam lata a non suo iudice, secundum Host. & respondet ad no. in ca. Romana. §. officialis. ẽ. de offic. ordi. eod. lib. in vlti. glos. vt hic per Ioan. And. & vide in cap. i. §. ex parte. ẽ. de conces. præb. eo. lib.
2 Secundo no. ibi, vbicunque, quod priuilegium personale generaliter concessum sequitur personam quocunque vadat. sic j. eod. lib. in reg. priuilegium. Et limita primo hunc tex. nisi talis priuilegiatus acquisiuerit rem non priuilegiatam, cũ tunc quo ad illam rem perdat priuilegium, vt j. patet. Secundo limita, ꝙ priuilegium concessum personis respectu certi loci non sequitur personas extra illum locum, vt in cap. quoniam. ẽ. eod. titu. Tertio no. ibi, libere. quod priores manuales prioratuum manualium possunt libere a monasterio reuocari. de quo in cle. quia regulares in §. permissa. ẽ. de sup. neg. & in ca. cum ad monasterium. §. tales. ẽ. de sta. mona. Quarto no. ibi, vtrobique ar. quod possit quis esse de diuersis collegijs, de quo in ca. cum dilecta. de exces. præla. & per Bar. in l. fina. ff. de colle. illi. Vltimo no. casum, in quo ordinarius potest excommunicare monachum monasterij priuilegiati priuilegio, de quo hic in tex. & posset etiam abbas illum excommunicare ratione abbatiæ, secundum Inno. & Ioan. And. hic. †In gl. in ver. quantum ad ista. in fi. poterunt etiam illos deponere, & in arctiori monasterio detrudere, si casus talis fuerit, quia non detrahitur iurisdictioni ordinarij, nisi quantum reperitur expressum, sicut in simili no. in capit. cum olim. & c. auditis. ẽ. de præsum. secundum Ioã.
3 And. †In glo. in ver. residеant. in fi. quod procedit, etiam si ibi delinquant, vel contrahant, secundum Innocen. & Ioan. And. & intellige, vt ẽ. scilicet, quod non possit excommunicari, sed bene poterit puniri ratione delicti, cum delinquens etiam vt viator sortiatur forum loci delicti, vt in ca. i. ẽ. de raptoribus. licet non locum contractus, vt no. in ca. Romana. §. contrahentes. ẽ. de foro compe. eod. lib. secundum Domi. de quo per glo. in ver. commorantes. in c. pe. j. de verb. signifi. & ibi est dictum. In glo. in ver. dependere. in fi. idem Ioan. Mon. & Archidia. de quo per Innoc. & Ioan. And. in c. fi. ẽ. de reli. do. vbi distinguit, an prioratus habeat electionem sui prioris, & an bona prioratus sint distincta, secundum Ioan. And. Et vide hic no. per Pet. de Ancha. qui quærit, an monachus translatus ad prioratum a monasterio, an verò prioratui, & quid si est translatus ad diuersa monasteria. de quo etiam per Docto. in c. quanto. ẽ. de off. ordi. & in clem. fi. de elect. In glo. fi. in fi. intellige, nisi fuerit præuentus, arg. c. proposuisti. ẽ. de foro compe. secundum Inno. & Host. sed an prior excommunicatus post reuocationem & reuersionem ad claustrum remaneat excommunicatus. & dic ꝙ sic si expresso proprio nomine fuit excommunicatus, secus si expresso nomine dignitatis, argum. cap. quoniam abbas. ẽ. de offic. delega. & facit quod no. in c. aduersus. in fi. ẽ. de immu. eccle. vbi etiam dr̃, ꝙ excõicatio prælati ex propria culpa proueniens non ligat successorem, nisi illam culpam faciat propriã, vt ibi, secundum Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Papa permittit legi ius ciuile in curia Romana, cum tamen Parisiis legi vetet.*
2 *Papa potest concedere studium, & priuilegium studij.*
3 *Priuilegium concessum ciuitati, & eius studio, videtur concessum ipsi ciuitati, & eius suburbijs.*
4 *Studentes non solum forenses, sed etiam illius ciuitatis, gaudent priuilegijs studij.*

CAP. II.

1 Vm de diuersis. Primo prouidet. Secundo ibi, vnde, prouisionẽ declarat. †No. 1. quod licet Papa prohibeat, quod Parisijs, & in locis vicinis non debeat legi ius ciuile, vt in i. super spe. ẽ. eo. tamen in Roma. curia Papa hic præcipit legi ius canon. & ciuile, quod est mirabile, secundum Io. Anđ. quare in Roma. cu. hoc permittat, & vide quod no. in clemẽ.
2 1. de mag. †Secundo no. Papam posse concedere studiũ, & priuilegia studij, ex quo infertur quod quamtumcunque locus sit insignis, tamen ibi studentes nõ habent priuilegia studij, nisi sit ibi studiũ approbatum de iure communi, sicut est in curia, vt hic, & in vrbe Romana, vt in l. sed reprobari. §. fin. & ibi no. ff. de excu. tuto. & licet l. dicat, quod iura in regiis ciuitatibus sint docenda, vt no. in d. §. fin. & in proœ. ffórum, ad fi. tamen non sufficeret, quod sit regia, nisi de iure vel ex priuilegio hoc sibi competat, sicut est Bonon. Perusij, Papiæ, vel ex antiqua consuetudine, sicut est Paduæ: constat enim ius studij & eius priuilegium posse acquiri per consuetudinem, vt no. per glos. in ver. generalibus. in clem. dudum. de sepul. secundum Pe. de Ancha. hic. Et de priuilegiis scholarium studentium in studio priuilegiato habetur in auth. habita. C. ne fil. pro pa. & per Docto. in ca. tuæ. ẽ. de cler. non resi. & intellige, quod gaudeant priuilegio, si in studio & in scholis morentur, & operam scientiæ dent, secundum Archid. vt hic plene per eum, & per Ioã. And. in c. super spe. ẽ. de magi. & in c. 2. ẽ. ne cle. vel mon. eo. lib. in ver. in scholis. & no. in proœ. clem. & dicit hic Archid. quod satis dicitur scholaris esse in studio, licet aliquãdo diuertat animo statim redeundi, nec tunc diuertisse videtur. vide de pę. dis. 1. diuortium. In glo. in ver. videlicet. in fi. & ita tenet hic Ioan.
a Mo. & sic no. ꝙ ista dictio videlicet, a si ponitur post duo diuersa, non intelligitur exprimere omnia pręcedentia, sed alterum tantum, cui coniungitur, quod no. pro intellectu statutorũ, & priuilegiorum, in quibus talis dictio poneretur, secundum Dom. In glo. in ver. sedem. in princ. tene menti iuncto tex. & ita alle. quod in quocunque loco sit Papa, in eodem dicitur esse curia, quia vbi Papa, ibi curia. idem etiam tenuit Innocen. in ca. ego N. de iureiuran. dicens, quod ibi dicuntur esse limina apostolo-
3 rum Petri & Pauli, vbi est ipse Papa, quod no. †In ead. glo. ibi, si ciuitas. nota ex glo. quod priuilegium concessum ciuitati, & eius studio, intelligitur concessum tantum loco ipsius ciuitatis, & eius suburbiis, non extra, adeo quod scholares studentes extra ciuitatem & eius suburbia, non gaudent priuilegio studij. intellige, nisi ex iusta causa transferatur studium ad alium locum, puta causa guerræ, vel pestis. & idem si scholares alibi studerent causa vnius famosi Doctoris, vt tenet Ioan. Andr. in
4 c. tuæ. ẽ. de clericis non residen. & Pet. de Ancha. hic. †In ea. gl. ibi, Viter-

ADDITIO.

a Vin. God. De ista dictione videlicet, vide per Fran. Are. in l. si fundum. ff. mand. & in l. cum vendente. C. vbi cau. fisc.

ibi, Viterbiensis &c. tene'menti sing. glo. quod non solum forenses, sed etiam ipsi ciues originarij studentes in propria ciuitate, vbi esset studium priuilegiatum, gaudēt omni priuilegio studij. quod facit ad no. in auth. habita. C. ne filius pro patre. & in l. ex eo qđ. ff. de testa mili. In ea. glo. in fi. idem Ioan. Mon. dicens ꝙ talis denominatur ab eo in quo plus se occupat, ꝑ no. in c. fi. ȷ̃. de ver. signi. secundum Io. And. & facit l. quæritur. ff. de sta. ho. In glo. fi. in fi. pro declaratione istius gl. conclude, quod nullus debet se [a] absentare ab ecclesia sua ĕt causa studiorum, non solum iuris canonici vel ciuilis, seu aliarum literarum, vt in c. relatum. ȝ. de cleri. nō resi. sed ĕt si sit studiū theologiæ, vt in ca. fin. ȝ. de magistris. & si se absentaret sine licentia prælati posset beneficio priuari, vt d. c. relatum. & dicetur ȷ̃. Et hanc licentiam potest dare non solum epĩs, sed etiam prælatus immediatus inferior ab Epõ, vt per Inno. & Doct. in d. c. relatum. & hic per Archi. & per Io. And. in c. licet canon. ȝ. de elec. eod. lib. Et si prælatus sine iusta causa denegat licentiam eundi ad studium, quid tunc fiendum, vide no. in c. 2. ȝ. de cle. vel mona. eo. lib. Obtenta vero licentia eundi ad studium, dubitatur tūc, an de iure communi debeat quis percipere fructus beneficiorū in absentia. & dic ꝙ sic in studio theologiæ, vt est tex. sing. in d. c. fin. nec valeret statutum vel consuetudo in contrarium. Sed studendo in iure ciuili vel canonico gl. hic tenet secus esse. sed est tunc necesse, quod super hoc sit statutum vel consuetudo ecclesiæ, vel expresse super hoc dispenset prælatus. Idem etiā tenet Host. in sum. in ti. de magist. in §. fi. & idem Io. An. hic, & facit quod no. 12. q. 2. Vulteranæ. & 16. q. 1. generaliter. & idem tenuit Io. And. in d. c. tuæ. dicens quod licet sit cum aliquo dispēsatum, vt possit esse in studio, tamen percipiet fructus, nisi studium esset in hoc priuilegiatum, & sic requiritur quod in specie dispensetur a prælato super percipiēdis fructibus, vel quod studium sit in hoc priuilegiatum vel a consuetudine vel priuilegio concesso a principe, vel quod sit de iure cōi, vt est studium theologiæ, vt ȝ. Sed in contrarium tenet hic Archi. & in c. de quibusdam. 37. distin. & facit quod no. 82. distin. proposuisti. in glo. sufficit. & sic tenet Archi. quod existens in studio de licentia prælati de iure communi debeat percipere fructus. & dicunt Hug. Gof. & Laud. in d. c. de quibusdam. tenuisse, ꝙ vbi ecclesia est sufficiens, ille, qui est in studio, debet de iure percipere fructus, sicut si esset præsens, cum non minus dicatur seruire ecclesiæ, quam alius qui est præsens, ar. l. aduocati. C. de aduoca. di. iudi. Pro quo facit secundum Arch. d. c. tuæ, dum dicit indultum non exprimens a quo, & sic indistincte. pro hac opi. secundum Lap. hic, quia multum est vtile vniuersali ecclesiæ studium clericorum, vt in c. cum ex eo. ȝ. de ele. eo. lib. & sic sequitur, quod proficientes in studio literali procurent vtilitatē ecclesiæ vniuersalis, & per hoc eidem seruire videntur. & sic debent pro præsentibus reputari, & fructus percipere, ac si in suis beneficijs residerent, vt probat rō d. c. cum ex eo. eo. tit. & lib. c. cum non deceat. & ȝ. de cle. non resi. cum dilectus. ꝙ intelligit Lap. nisi consuetudo vel statutum ecclesiæ esset in contrarium, licet in studio theologiæ nec consuetudo nec statutum valeret in 9̃rium, vt ȝ. & cum hac opi. transit ĕt hic Pet. de Ancha. facit etiam quod no. per glo. in clem. vt hi qui. §. 1. de æta. & quali. vbi Lap. idem tenet. Ad idem ĕt facit glo. & quod ibi no. Doc. in c. ex parte. ȝ. de accusa. Et cum hac opi. transit ĕt d. Nic. in d. c. fi. de studentibus saltem in iure canõ. & facit c. 1. & quod ibi no. Doc. ȝ. de consangui. & affi. Sed Domi. hic tenet opi. Io. And. quia licet rationes Lap. vt ȝ. concludant, ꝙ idem priuilegium concedi debeat studentibus in iure canonico vel ciuili quod conceditur in theologia, cum tales procurent statum ecclesiæ vniuersalis, vt ȝ. tñ cum hoc priuilegium de iure cōi non reperiatur concessum, nisi studentibus in theologia, vt d. c. fin. non debet extendi ex idētitate rationis ad studentes in iure canonico vel ciuili, cum priuilegium etiam in corpore iuris clausum non sit extendendum ad alias personas quam expressas, vt patet ex no. per glo. in cap. vt circa. ȝ. de elec. eod. lib. & in c. constitutionem. ȝ. de regulari. & pro hac parte facit tex. in d. c. tuæ. quia si hæc competeret de iure communi, non fuit necessarium illud indultum ibi, argum. l. j. C. de thesauris. lib. 10. vel debet intelligi de indulto, scilicet ex consuetudine, vel specialibus priuilegijs iuris & hominis. Nō ob. d. c. cum non deceat. quia loquit̃ ibi in alio casu, videlicet qñ procurat vtilitatem ecclesiæ suæ in specie. quod non est sic hoc casu. Nec obst. glo. in d. clem. vt hi qui. & in c. quia in tantum. ȝ. de præben. vt sic dispensatio trahatur ad consequentia, & trahatur ad fructus, vt possit eos percipere. quia dispensationes debent stricte intelligi, vt in c. 2. ȝ. de filijs præsby. & satis est, quod operetur vt propter absentiam iste priuari non possit, vt patet in d. cap. tuæ. Et cum hac opi. transit Imo. in d. c. tuæ. Satis tamen videretur esse tenendum, quod studentes in iure canonico habeant hoc priuilegium a iure communi, sicut dicitur in studentibus in theologia, cum scientia iuris canonici sit pars diuinæ, & extracta de nouo & veteri testamento, vt in c. qualiter. & quando. ȝ. de accusa. imo multoties appellatur ius diuinum, vt hic, & in cap. nimis. ȝ. de iureiuran. & in cap. j. de iura. calum. & ita tenet do. Flo. in clemen. ne in agro. §. sane. in fi. de statu regularium. & vide per Docto. in c. tuæ.

ADDITIO.

a Nico. Superan. Absentare ab ecclesia. Adde Anto. de But. in cap. inter quatuor. de cler. non resi.

SVMMARIVM.

1 *Solemnis benedictio in quibus diuinis officiis sit exhibenda populo.*
2 *Sacerdos simplex an possit præsente episcopo dare benedictionem.*
3 *Abbates quos ordines conferre possint.*

CAP. III.

ABbates. Primo tractat de benedictione super populo faciēda etiam per abbates super hoc priuilegiatos. Secundo ibi, nisi eis de collatione tonsuræ. [1] No. 1. ex tex. in quibus diuinis officiis sit solennis benedictio populo exhibenda, quia in tribus tantum, de quibus hic, ex quo infertur, quod appellatione diuini officij comprehendatur etiam missa, quod no. pro suspensione vel interdicto. Secundo no. ibi, apostolico priuilegio, ꝙ cum solum concedatur abbatibus potestas benedicendi populum solenniter ex priuilegio apostolico, sequitur quod per consuetudinem alias quæri non possit, & quia consuetudo esset irrationabilis, cum insignia episcopalia per inferiores non præscribuntur, 94. dist. peruenit. & ȝ. de consue. quanto. secundum Ioan. And. & no. in clem. 2. §. statuimus. de sta. mona. Iurisdictio tamen quasi episcopalis qualiter præscribatur per abbates, vel inferiores ab episcopo, no. in cap. auditis. ȝ. de præscrip. in 4. gl. In glo. 2. in fi. & dicitur ecclesia spectare ad monasterium pleno iure, quando in ea clericos instituit, & percipit omnes obuentiones præter stipendia ministrorum, ȝ. de præben. auaritiæ. & cap. de monachis. secundum Archid. facit quod no. 16. q. 2. in summa. In glo. in ver. solennem. in princip. & talem benedictionem solennem facere possunt archiepiscopi per totam prouinciam etiam in locis exemptis, vt in clemen. 2. ȷ̃. eodem, & de ista benedictione solenni intelligitur 26. q. 6. ministre & de consecrat. dist. 1. cum ad celebrandas. secundum Ioan. And. [2] In ea. glo. in fi. quod procedit, nisi episcopus sit præsens, quia eo præsente non facerent, 21. dist. denique. secundum Io. Andr. intellige eo præsente & prohibente, alias si eo permittēte, quo casu benedicere possit etiam ipsum episcopum, vt in cap. ecce. hic alleg. Et de presbyteris cardinalibus an possint solenniter benedicere, Io. And. in c. j. ȝ. de sup. negli. in glos. 2. vbi tenet ꝙ sic, cum possint vti insignibus episcopalibus, & minores ordines conferre. & ita sequitur Lap. hic. In glo. in ver. expresse. in fi. patet ergo, ꝙ si priuilegium tribuens simpliciter seu generaliter potestatem benedicendi non intelligitur largè, & vniuersaliter. sed restringitur tantum ad ecclesias sibi subiectas. facit quod no. in c. de monachis. ȝ. eod. in c. cum & plantare. §. in ecclesijs. In glo. in ver. conuolauerint. in fi. & dicit hic Io. And. ꝙ in c. cū contingat. ȝ. de ęta. & quali. datur consilium, ꝙ hoc non fiat infra annum probationis, quia certum est, ꝙ ante profes. posset exire. & sic fraus fieri, quę præcauenda est, ȝ. de seruis nō ordi. c. 1. & facit c. religio. ȷ̃. de sen. exc. quod ĕt facit 9̃. ſm Io. An. sed ſm Lap. in c. cum nullus. ȝ. de tempo. ordi. eod. lib. bñ facit pro. Ex hac glo. & ex prædictis no. ſm Do. ꝙ nouitius, qui infra annum probationis facit se promoueri ad ordines, non videtur ex hoc tacite profiteri. de quo etiam no. in cap. 1. & 3. ȝ. de regu. eod. lib. In glos. in ver. quasi episcopalem. in fi. intellige, nisi hoc sibi competat ex speciali priuilegio. & dicit hic Io. And. ꝙ si alias ordinet clericos aliter quam sibi hic permittatur, ꝙ imprimitur character. de quo in d. c. cum contingat. [3] In glos. in ver. tonsuram. in fi. alios autem duos. s. acolitatum, & exorcistatum conferre non possunt, nisi hoc competat ex priuilegio, vt no. 69. dist. c. 1. & no. in c. j. ȝ. de sup. neg. præla. ꝑ Inno. & Host. & ꝑ Io. And. in d. c. cū 9tingat. licet Lau. hic teneat, ꝙ abbas possit cōferre [a] oēs minores ꝑ no. ꝑ glo. 93. dist. a subdiacono, &

ADDITIO.

a Nico. Superan. Conferre omnes minores. Adde Abba. in ca. quanto. in 2. col. de consue. Abba. in c. veniens in 1 col. de præscri. Abba. in clem. attendentes. in 1. colum. de sta mona. in apostil.

no, & in c.j. ꝭ. de ord. ab episcopo. & ibi per Hostiē. dicentem ꝗ ēt epi, vt abbates pñt cōferre minores ordines, sed certe dēt intelligi de illis, quos conferre possunt, vt ꝭ. & sic non de omnibus. non ob. d. c. a subdiacono. quia de propria significatione lector differt ab acolito, & exorcista, vt 21. dist. cleros. iō si tex. in d. c. cum contingat. permittit abbati conferre literatum, nō concedit superiores, & sic verior est prima opi. sm Do. & vide hic per Io. And. an abbates possint benedicere [a] calices, patenas, cruces. vestes sacerdotales, & similia, de quibus in ca. vno. ante fi. ꝭ. de sacra vnc. & de consecra. dist. 1. vestimenta. glo. hic facit ꝗ sic, quia ex quo possunt benedicere & cōsecrare personas, vt hic, fortius & res, 12. q. 1. præcipimus, a consecratione tamen calicis, in quo fit vnctio, vt in c. j. assumere debent, sed in alijs superioribus & similibus, vbi fit solum verbalis benedictio, potest sustineri, quando ad opus suarum ecclesiarum hoc facerent, alias debent abstinere, cum nec solenniter benedicant populum, vt hic, nec aquã etiam benedicant solenniter, vt in c. aqua. ꝭ. de conse. eccle. & facit quod no. in cle. attendentes. §. statuimus. ꝭ. de sta. mo. secundũ Io. And. Sed Guil. & Lau. in d. §. statuimus. tenent contrarium dicentes, ꝗ nullo modo abbas de iure cōmuni possit benedicere vestes & alia, de quibus ꝭ. de quo ibi plene per Docto. vbi do. Flo. concludit, quod talia sint potius dignitatis, quam ordinis episcopalis, vt no. in c. accedentibus. de exces. prẽla. Ideo abbatibus præcipue vtentibus insignijs pontificalibus, potest hoc ius de consuetudine competere, secundum eum. In glo. fi. in fi. an aũt abbas [b] possit per consuetudinem quærere ius conferendi ordines alijs, quã monachis. Io. And. hic concludit, quod nō, & idem tenet Gui. in d. §. statuimus. & ita residet hic Domi. & terminat hic Ioan. Andr. quod si abbas vnius monasterij fuerit inuitatus in alio monasterio ad ordinãdum monachos illius monasterii, quod hoc facere poterit. arg. 9. q. 3. Lugdunenses. & tenet Lau. & Ioã. 59. dist. quando. quod intelligit Hosti. si monasterium, ad quod inuitatur, sit exemptum, alias posset episcopus prohibere, secũdum Ioan. And. & Domi. hic. & idem tenet Ioan. And. in d. ca. cum contingat. in glo. ergo &c.

ADDITIONES.

a Benedicere calices. Adde Archi. in ca. præsbyter. 16. q. 6. Gui. de mon. Laud. in clemen. 2. de statu reg.
Vinc. God. Adde, quæ sint communia episcopo, & abbati, per Ruyn. in consi. 132. nume. 14 lib. 5.

b Vinc. God. Abbas an, & quando suum priorem manualem per Papam confirmatum reuocare possit, Felyn. in c. per tuas. colum. penul. circa finem, de maio. & obedien.

SVMMARIVM.

1 *Capellæ vel oratoria non possunt construi in locis non exemptis sine licentia episcopi.*

2 *Exemptus si ædificat in loco non exempto sine licentia episcopi, acquiritur episcopo cum suis fructibus.*

CAP. IIII.

AVtoritate. Primo ponit triplicem prohibitionem contra exemptos. Secundo ibi, quod si contra faciens, iubet compesci per ordinarios. Tertio prouidet ordinariis contra cōseruatores. † No. 1. nouas capellas vel oratoria non posse construi in locis non exemptis sine licentia diœcesani. Secũdo no. ibi, reuocamus. quod verbum reuocare, congruit etiam sententiæ excommunicationis. facit quod no. per gl. in c. 1. ꝭ. quod metus causa. eod. lib. In glo. 2. in fi. & hoc nisi prædicta duo faciat de autoritate diœcesani, vt no. in c. vnicuique. cum duobus seq. de conse. dist. 1. vbi de his oratoriis priuatis no. secundum Io. An. hanc tamen licentiam celebrandi non concedit diœcesanus in maioribus festiuitatibus, vt no. in ea. dist. in c. clericos. & in c. si quis. & in Auth. vt nullus fabricet oratoria. §. 1. collat. 6. vel nisi super his duobus habeant priuilegium, prout habet ecclesia lateranen. quæ habet priuilegium, vt possit in suis fundis ædificare ecclesias & capellas cum altari, & de celebratione diuinorum, quod tamen priuilegium stricte est interpretãdum, dummodo aliquid conferat, vt in c. abbate. de verb. signi. cum tendat in præiudicium tertij, vnde intelligitur de fundis, quos habebat tempore priuilegii, & non de quæsitis postea, & ita consuluit Io. Cald. in consi. 12. huius tit. vt refert hic Dom. in fi. huius c. & vide in capit. cum capella. ꝭ. eod. † In glo. in ver. non exemptis. in fi. vnde si exemptus absque diœcesani licentia ædificet in loco non exempto, acquiritur diœcesano cum suis fructibus, vt in c. cum olim. el 2. in ver. insuper. ꝭ. eod. & ibi plene per Ioan. And. dicentem quod si ecclesia sit constructa, cedit diœcesano, nō vt in suos vsus habeat, sed vt regat sicut alias ecclesia suę diœcesis, & fructus in vtilitatem ecclesiarum sic ædificatarum conuertat, secundum Lap. hic, dicentem ꝗ si religiosi ędificent ecclesiam in fundo suo de licẽtia superioris, & ipsa ecclesia ædificata dotetur ab alio, quod eodem modo habebunt ibi potestatem quo ad omnia temporalia. vnde de temporalibus ipsis respondebitur, sed de spiritualibus episcopo, vt per Archid. 16. q. 2. sane. & in c. cum & plantare. §. in ecclesiis. ꝭ. eod. secundum Lap. & Petr. de Ancha. In glos. in versic. compescatur. in fine, & hoc probat hæc decreta. & idem de exempto quo ad tertium membrum, quod de celebrantibus loquitur, secundum Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Causæ & lites qualiter differunt.*

2 *Censuales homines non sunt serui, nec seruili conditioni subiecti.*

Inhibemus. No. 1. quod in generali prohibitione, ne aliquid fiat sine licentia superioris, includitur ipse exemptus, nec intelligitur exclusus. † Secundo no. ibi, siue lites, differentiam inter causas & lites, cum per causas includantur criminales, per lites ciuiles, vt in l. litis. ff. de verb. significa. de quo per glos. & Docto. in l. causas. C. de transac. & in capit. forus. ꝭ. de verbo. signifi. Tertio no. ibi, affirmante. & ita allegatur, quod exempti non possunt esse in iudicio agendo vel defendendo pro suis subditis liberis hominibus, & nō solum exempti, sed etiam alii non exempti hæc non possunt, vt hic per Arch. & Io. And. & ita ēt tenet Rota in deci. 388. quæ inci. Item ꝗ si p̄positus. dicens qđ prępositus, vel quilibet alius dñs nō posset agere pro iniuria illata suis subditis, vel colonia ꝑ corũ interesse, secus autem super interesse proprio. & secus si tales iniuriæ fierent in odium vel iniuriam domini vel præpositi, vt hic in glos. & facit capit. quanto. ꝭ. eodem, & ita tenet Innocen. & Hostien. in cap. dilectus. ꝭ. de appel. & facit quod nota. Ioan. Andr. in capitu. ad apostolicæ. ꝭ. de re iudic. eod. lib. in versic. eratque parata. & per Specu. in titu. de appel. §. 1. & §. quis possit. in fine, & per Guil. & Gen. in clemen. 1. in princip. de reliquiis & vene. san. Et licet nomine proprio & pro interesse istorum hoc facere non possint, tamen procuratorio nomine istorum bene poterunt, & hoc nisi religio repugnet, vt in cap. 2. ꝭ. de postula. prælato. de quo in capit. cum P. & A. ꝭ. de re iudic. † Vltimo nota, quod homines censuales non sunt serui nec subiecti seruili subiectioni, vt hic in glo. fi. in fi. & dicit hic Io. And. ꝗ ēt Papa non semper defendit censuales suos, vt exemptos, vt ꝭ. eod. in c. recepimus. & j. eo. si Papa. §. si vero. In glo. in ver. sedis. in princip. tene menti iuncto tex. & ita allegatur, quod Papa dicitur esse diœcesanus, & iudex ordinarius exemptorum. Idem etiam tenuit gl. no. 93. distin. nulla. dicens, quod prius exempti, qui subsunt Papæ, immediate non dicuntur acephali, quia Papa dicitur eorum episcopus. de quo etiam plene per Io. And. in regula, scienti. j. eod. lib. in mercuri. In ea. glo. in fi. no. ex glo. primo, ꝗ legatus exercere potest ea, quę reseruantur sedi apostolicæ. de quo in c. si abbate. ꝭ. de ele. eo. lib. Secundo tene menti ex glo. ꝗ legatus de latere dicatur esse iudex ordinarius ipsorum exemptorum. de quo tñ vide per gl. & Doc. in c. 1. ꝭ. de offi. leg. & per Spec. in ti. de leg. §. superest. ver. sed nunquid legatus potest. In glo. fi. ibi, iniuriam domini. no. ex gl. pro his, quæ dicta sunt ꝭ. in 3. no. dicit tñ hic Archid. ꝗ domini agere possunt, ne eis subditi molestentur. de quo etiam per Io. And. in d. c. ad apostolicæ. Et an ciuitas possit petere suum ciuem, eps suum clericum, dñs suum ascriptitium. no. per Bal. in l. de iure. ff. ad municipa. & per Docto. in d. c. dilectus. & per glo. in l. 1. ff. de rei vendi. & in c. fina. ꝭ. de regu. In ead. glo. ibi, remittere, quod est falsum, vt tenet ista glo. nota. & Rota in dicta decisi. & sic facit, quod reges, qui adinuicem habuerunt guerram, non possint remittere damna ipsis subditis illata, & eorum iura. & hoc nisi consentiant, secundum Domi. de quo vide no. per glo. & Bal. in l. venia. C. de in ius vocan. & per Docto. in c. in nostra. ꝭ. de iniur.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia sunt restringenda, vt minus quam fieri potest noceant iurisdictioni ordinariæ.*

2 *Indulgentia & priuilegia qualiter differunt.*

3 *Priuilegium concessum vxoribus & filijs regum, an duret mortuo rege.*

CAP. V.

NE aliqui. Primo premissa duplici cõstitutionis, cõstitutionẽ subdit ibi, oẽs. & exceptionẽ interserit ibi, illis. † No. 1. & ita allegat. ꝗ priuilegia sunt restringenda, vt minus q̃ pōt noceant iurisdictioni ordinarię, cũ iurisdō ordinarii non sit contẽnẽda, imo potius tanq̃ fauorabilis extẽdẽda, pro quo ēt vide glo. in

clea.

1 cle.2.§.de offic.ordina.† Secundo no.differentiã [a] inter indulgẽ-
a tias & priuilegia, de quo in cap.cum person.x.j.eod.& in capit. olim.de verbo.signi.& in c. in nostra. §. de sepult. Tertio nota ibi, eorumque filijs. quod priuilegium concessum regibus non extenditur ad reginas, vel filias regis, nisi exprimatur. de quo hic in glos.& facit quod no.Ioan.And.in cap.j.§.de clem. coniu.eod.lib.in glo.his casibus. Sed in contrarium facit supra eodem libro de sepultu.his qui.2.respon.& eodem titu.licet. & in regula, cui licet.j.eodem libro, in vltima parte quæstionis, in versicu.6.& in versicu.de iure.& regula frustra.in parte prima.versicu.3.ad fi.& quod no.11.quęstio.1.clericum.el 2. secundum Lap.sentientem ex his, quod priuilegia concessa regibus extendantur ad eorum filios & vxores, pro quo facit l. sed & probari.§.legum.ff.de excusa.tuto.& l.medicos.C.de profes.& med.lib.10.& l.princeps.ff.de legi.secundum Pet.de Ancha.qui idem tenere videtur.& facit quod nota.in l.1.& 2. C.de episco.& cler.& ibi per Bald.& in l.1.C.de vxoribus militum. Sed in contrarium facit, quia videtur quod priuilegia non debeant extendi ad personas non expressas in rescripto, vt in capitu.sane.& cap.porro.§.eodem, & facit regula priuilegium.j.eod.lib.etiam si priuilegia sint in corpore iuris clausa, vt nota per glos.in capit.vt circa.§.de electio.eod.lib.& in cap.constitutionem.§.de reg.eod.lib.& vide quod no.in clem. præsenti.de baptismo.& in clemen.sed crimen.de reliquijs. Et an in dubio priuilegium præsumatur personale vel reale, hic per Pet.de Ancha.& dicetur in regula priuilegium.j.eod. libro. Vltimo nota ibi, edicto perpetuo, quia per hæc verba determinat hic Ioan.Andr.quod ista constitutio trahatur non solum ad priuilegia concessa ante hanc decisi.prout loquitur tex.sed ad priuilegia in futurum concedenda, cum rationes positæ hic in princi.huius tex.tunc locum habeant, & facit quod nota.in d.regula priuilegium.facit etiam l.Arriani.C.de here. & capit.fin.§.de constitu.vnde ex his infertur, quod quantumcunque constitutio loquatur per verba præteriti temporis, sicut hic extenditur ad futura, quando ratio & verba constitutionis futuris adaptantur. In glossa in versic.a quocunque.in princip.& sic non obstante tali priuilegio poterit Papa & legatus suspendere, excommunicare, vel interdicere, vt in cap. veniens.hic alleg.poterit etiam ipse ordinarius sententiando, vt hic dicitur, & fortius per viam statuti, cum sententia statuti fortius liget quam sententia hominis, vt nota.in cap.2.§.de constitu.eod.lib.& in regula, cui licet.in quæstio.ibi posita, secundum Ioan.Andr.dicentem, quod tale priuilegium operatur quo ad sententias, & processus delegatorum conseruatorum & executorum, quia sic priuilegiati ab eis excommunicari suspendi vel interdici non poterunt, nisi in eorum rescriptis essent tales clausulæ derogatoriæ, ex quibus derogaretur istis priuilegijs, vt est dictum §.titu.proxi.in capit.1.secundum
3 Ioan.Andr.& ita sequuntur Doctores. † In glo.in versic.filijs. in fine, an autem priuilegium concessum vxoribus vel filijs regum duret rege mortuo. Ioan.Andre.hic, quod sic, per regulam, decet.j.eodem libro, & facit quod nota.in capitu.ex parte.§.de foro compet.nam dicitur regis filius etiam post mortem regis, etiam si talis filius non succedat in regno, puta quia non sit primogenitus, secundum Ioan.Andr.& intellige, si talis filius sit natus post adeptum regnum per patrem, alias autem non esset dicendus filius regis, vel sacerdotis, qui est natus antequam pater fuerit Rex vel sacerdos. Et idem si nasceretur postquam desijt esse Rex, vt no.in l.imperiales.§.illud.C. de nup.& in l.emancipatus.ff.de senato.& ibi plene qui dicantur filij senatoris, secundum Pet.de Ancha. Et ad prædicta vide per Bal.in d.l.2.C.de epi.& cle.

A D D I T I O.

a Nic.Supe. Differentiam inter indulgentias. Adde Archi.& Do.2.q.2.in §.fi.Bal. in c.1.in 6.col.de iud.Bal.in c.at si clerici.in 4.col.co.11.Io.de Ana in c.ex insinuatione.de simo.Bal.& Sali.in l.fi.C.de sen.pa

Vin.God. Indulgentiarum materiam vide latissime per Fely.in sermone de indulgentia plenaria vbi latissime, in fi.

S V M M A R I V M.

1. *Abbatibus & alijs inferioribus prælatis non competit vti ornamentis episcopalibus.*
2. *Dignitas maior cognoscitur ex dignioribus ornamentis.*
3. *Prælati debent stare in synodo cum indumentis, quibus vtuntur in diuinis ratione dignitatis.*
4. *Gerens se pro Doctore, cum non sit, potest puniri pœna falsi.*
5. *Abbates & prælati, quibus est concessum ex priuilegio vti pontificalibus, an possint illis vti extra monasterium.*

C A P. VI.

VT apostolicæ. Primo præmittit causam constitutionis. Secundo ibi, de fratrum. ponit constitutionem, in qua primo prouidit de locis consiliorũ. Secundo de alijs
1 locis ibi, in alijs vero. † Nota primo, quod abbatibus [a] & infe-
a rioribus prælatis de iure communi, & ex propria eorum digni-
b tate non competit, quod mitra [b] & alijs pontificalibus possint vti, sed bene possunt eis prædicta concedi ex priuilegio apostolico, vt hic dicitur, & sic solus Papa posset concedere, adeo quod nullus inferior hoc potest, etiam si sit legatus de latere, secundum Ioan.And.& tenet Spe.in tit.2.§.nunc ostendendũ. ver.49.& de ornamentis pontificalibus, & primo baculus pastoralis, quo Papa non vtitur, vt in cap.j.ad fi.§.de sacra vnctio. Item vti compagis vel sandalijs.& de his 93 distinc.§.compa-
c gis.& seq.item vti [c] annulo, in cap.pe.in ver.sed nec annulos. §.de vi.& honest.cle.tamen ornamenta pontificalia sic eis concessa nihil quod sit pontificalis ordinis tantum exercere possunt, vnde non poterunt abbates mitrati virgines consecrare, vt no.Archi.26.q.1.c.2.secundum Io.And.dicentem, quod ista conceduntur in honorem ecclesiarum, nõ autem in amplitudinẽ officii, vt patet ex tex.secundum eum. Secundo no.ibi, non frustrẽtur effectu, quod priuilegia non sunt ita restringenda vel interpretan-
a da, vt sic in effectu remaneant frustratoria. † Tertio no.ibi, maioritas. quod ex maioritate ornatus, quo quis vtitur, cognoscitur maioritas dignitatis.& iste est vnus modus cognoscẽdi maioritatem prælaturæ, quod inducit Domi.vt magis debeat honorari, qui potest vti talibus pontificalibus, quam qui non potest, dicit esse notandum pro ordinandis abbatibus in sessionibus & processionibus, & in alijs.facit quod no.17.distin.§.hinc
3 etiam ver.episcopos. † Quarto no.ibi, vti possit. quod prelati debẽt stare in synodo cum indumẽtis, quibus ipsi vtuntur in diuinis ratione suæ dignitatis. Et per hunc tex.dicit gl.in c.pro exemptione.j.eod.in ver.curam.quod exempti, quando habent curã & populum non exemptum, tenentur ire ad synodum, vnde quia hic fit mentio, quod prælati exempti vadunt ad synodum, datur intelligi quod habeant necesse ire, & vide gl.hic in ver.tenentur.& tex.in c.ex ore.§.eod.titu.sed quomodo intelligatur, an per se vel eos, per quos curam gerunt, vide Panor.in cap.quod super his.de maio.& obed.& tenetur ire Abbas, etiam si non sit vocatus specialiter, satis est quod generaliter. Ita Imo.in d. cap.quod super. Vltimo no.ibi, non exempti.argum. quod Abbas exemptus debeat præferri in ordine Abbati non exẽpto, ex quo exemptus, vt hic patet, maiori ornatu honoratur & priuilegiatur. Et determinat hic Ioan.Andr.quod si Abbas nõ exemptus, vel etiam exemptus excederet contra formam huius cap.poterit episcopus eis resistere, & coercere, cum notorie delinquant in loco non exempto, vt in capit.1.§.eodem, & ita
4 sequuntur Docto. † In glo.in ver.dignitatem.in fine.no.glos.
d quæ etiam facit contra illos, qui non [d] habentes gradum vtuntur vestibus & ornamentis doctoralibus, vel militaribus, secũdum Domi. Ille autem, qui portaret insignia doctoratus, vel gereret se pro Doctore, cum non esset, puniretur pœna falsi, vt l.eos.ff.de falsis.secundum Pe.de Ancha. ponentem hic an, & quando liceat vni portare vel facere insignia seu arma alterius, de quo plene per Barto.in tract.de insignijs & armis. Et vide etiam nota.per Lap.in sua allega.18.ponentem de mendicantibus validis fingentibus se infirmos, cum non sint, ut sic eleemosynas extorqueant, quod tales puniantur ad instar falsarij, vt ibi per eum dicentem, quod omnis ille, qui vtitur insignijs alicuius dignitatis, cum ipse non sit in tali dignita-
5 te, quod puniri debet pœna falsi, vt in d.l.eos. † In glos.finali.in fine, tene menti iuncto tex.& ita allegatur, quod Abbates, & alij prælati, quibus ex priuilegio est concessum posse uti pontificalibus, an possint illis uti extra monasterium,
& in

A D D I T I O N E S.

a Nico.Supe. Abbatibus & inferioribus prælatis. Adde, an abbates dicantur esse prælati.vide per Do.in c.præsenti.in 2.no.de offi.ordi.lib.6.Barba.in c.pastoralis.in 11.col.de off.deleg.

b Nico.Superan. Quod mitra. Adde Barba.in capit volentes.in 8 columna.de offic.delega.

c Nic.Supe. Vti annulo. Adde Spec.tit.de priuile.in §.1.ver.sed quæritur. Archi. in c.1.in 19 dis.Bal.in c.ille d.de præsum.

Vin.God.Adde, qua ratione annulus detur in desponsatione, Io.Neuiz.in trac. siluæ nuptialis lib.3.quod habetur in lib.7.tracta.46.nu.13.

d Nic.Sup. Non habentes gradum. Adde Io.de Ana in rubri.de magi.in 5.colũ. Barba.in trac.de Car.in 1.q.in 3.col.

Vin God. Vide insignia Doctoratus vel militiæ quę sint, per Signor.de Homodeis consi.23.& in consi.29.

& in quo loco, tenor priuilegij eſt inſpiciendus, & ſeruandus, & intantum extenditur priuilegium, quantum in eo reperitur expreſſum & non vltra. & ita allegatur tex. hic, & facit ſ. eo. ca. porro. vñ quærit Io. And. primo, an habentes priuilegium vtẽdi pontificalibus in omni loco poſſint illis vti præſentibus eorum prælatis. Archi. & Io. Mo. hic, ꝙ non, dicentes ꝙ tex. hic in prima parte loquitur, qñ proprius prælatus eſt in præſentia, quo caſu vti illis non pñt. & ita interpretatur priuilegium. ſed poſtea hic in vet. in alijs. loquit̃ qñ proprius prælatus non eſt in p̃ſentia, quo caſu poterũt vti, ſicut in tenore priuilegij cauet. & hoc dictum æquitatem habet ſm Io. An. & facit tõ gl. ſ. in verſ. dignitatem. dicit tñ, ꝙ licet æquitatem habeat, & de facto ſeruet apud multos, vñ videmus ꝙ his mitris albis & planis viuntur epi in p̃ſentia legatorũ, nec tenent rondellum in ipſorum menia, & his ſimilia, tñ hoc dictum minus videtur reſtringere priuilegium, nec ex iſto tex. hoc colligi poteſt ſm eum. Et do. Benedi. dicit, ꝙ hic poſſit colligi ɔ̃rium, quia ex quo tm̃ in concilijs, in quibus epi ſunt præſentes hoc ſpẽaliter prohibitur, ergo in alijs locis vbi ſunt præſentes hoc nõ ꝓhibuit, ar. c. ad audientiam. ſ. de decimis. ſed certe ratio glo. & tex. militat in oĩ loco. Sed certe ſatis colligitur ex rõne huius tex. & glo. in vet. dignitatem. quia illa ratio, quæ prohibet vti in cõcilijs prouincialibus, & ſynodalibus præſente prælato, eadem ratio militat & prohibet, quando prælatus eſſet in alio loco præſens, nam poſito ꝙ ratio non ſit ſcripta in lege, tamen ſi eſt vnica & finalis, poteſt ab ea argui ad deciſionem, ſm Bal. in l. maximum vitium. C. de lib. prete. per tex. no. in l. militis agrum. ff. de re mili. & pro hac parte facit, quia priuilegia tanquam odioſa & præiudicatiua iuriſdictioni ordinariæ debent reſtringi, & poteſtas ordinaria tanq̃ fauorabilis ampliari, vt patet hic, & ſ. c. proxi. & gl. no. in cle. 2. ſ. de offi. ord. Secũdo quæritur, an priuilegiati poſſint vti pontificalibus extra eorũ eccleſias & quia tex. no. hic dicit, ꝙ in hoc inſpiciendus eſt tenor priuilegiorum, iõ cõcludo, ꝙ ſi eſt eis conceſſus vſus pontificalium in ſuis eccleſijs, & non poterunt vti extra vel in alienis eccleſijs, etiam ſi ad illas fuerint inuitati, ex quo tenor priuilegij vltra extendi nõ debet. & ita vult tex. hic dicens, ꝙ in alijs locis vti poſſit, ꝓut eis eſt conceſſum, & procedit ſm Do. ẽt ſi monaſteriũ, ad quod inuitatur, ſit exemptum, licet ſm eum Lap. tenuerit ɔ̃rium in ſua alle. 9. Nec ob. c. 1. ſ. de vſu pallij. vbi patet, ꝙ archiepiſcopus poteſt vti pallio in omnibus eccleſijs ſibi ſubiectis, & tñ conceditur ſibi vſus in eccleſia ſua, & ſic videbatur, ꝙ appellatione monaſterij ſui intelligeret̃ ẽt de omnibus eccleſijs ſibi ſubiectis, nam ideo illud eſt, quia ibi nulli p̃iudicatur, ſi vtatur pallio in eccleſiis ſibi ſubiectis, ſed in hoc p̃iudicat̃ epo & eius honori, ſm Domi. Sed aduerte, quia licèt verum ſit, ꝙ ẽt in loco exẽpto non poſſit tunc vti, tñ eps non poterit prohibere, ſicut in ſimili dr̃ per Hoſt. & Io. And. in c. abbates. ſ. eo. Sed ſi in priuilegio vſus pontificalium ſimpliciter concedatur, & tunc aut vult eis vti in loco exempto, in quo ſit inuitatus, & poterit, & ita procedat dictum Lap. in ſua alleg. & ita tenet hic Do. & ita põt procedere glo. in ver. in alijs. Si vero velit vti in locis non exẽptis. & tunc tenet hic Dom. ꝙ non poſſit vti alibi, quam in eccleſia ſua, vel in eccleſiis ſibi pleno iure ſubiectis, arg. d. c. abbates. in prin. & alias eps poſſet ſibi prohibere. Sed Lap. in d. alleg. ɔtra, qõ priuilegium ſimpliciter loquitur, nec eſt reſtrictum ad certum locum, & vr̃ ꝙ tunc poſſit vti ẽt in locis non exemptis, & non poſſit eps prohibere, ex quo ſi attẽditur tenor priuilegii, non reſtringit eum ad certum locum, nec ẽt ius hic reſtringit, ſicut reſtringit in benedictione ſolenni, de qua in d. ca. Abbates. imo tex. hic ſimpliciter concedit vſum in locis exemptis, vel non, vt in tex. in fi. & eius glo. & ita etiam videtur velle Io. And. hic ſuper tex. dicens, ꝙ Abbas, cui ex priuilegio ius annuli eſt conceſſum, an poſſit vti eo ẽt extra ſuum monaſteriũ, forma priuilegii attenditur, tñ ſi priuilegium eſt ſimpliciter conceſſum, poterit vti extra per iſtum tex. & idem voluit in d. cap. pe. ſ. de vi. & ho. & Spe. in hoc ti. in ver. ſed quæritur. cogita tñ, quia d. c. abbates. multum facit in contrarium.

S V M M A R I V M.

1. *Eccleſiaſticarum perſonarum appellatione comprehenduntur etiam ſeculares.*
2. *Ordinarij quem modum debent ſeruare in compellendo exemptos, vt oſtendant priuilegia exemptionis.*
3. *Allegans priuilegium non creditur, niſi oſtendat priuilegium, vel exemptionem.*
4. *Edere qui tenetur inſtrumentum, tenetur illud edere integraliter.*
5. *Lectura inſtrumenti non videtur quis ſatis informatus de contentis in ipſo, ſed bene quando habet copiam, & retinet in domo.*

C A P. VII.

Cum perſonæ. Summa, vt in prima gloſ. 1 †No. 1. qđ ap. eccleſiaſticarum perſonarum comprehenduntur etiam ſeculares, ſecundum Domi. ſed certè hoc eſſe ɔ̃ tex. in c. duo ſunt genera 12. q. 10. ideo tex. hic debet intelligi non de laicis, ſed de clericis ſecularibus ad rationẽ regularium, de quib. hic præmitt. 2 †Secundo tene menti modum & practicam, quã ſeruare debent ordinarii in compellendo exemptos, vt oſtendant priuilegia exemptionis. & habet locum iſte tex. ſiue ſint ordinarii, quorum iuriſdictio eſt fundata de iure communi, vt eſt iuriſdictio epõrũ, & ſuperiorũ, ſiue ẽt ſit fundata ex conſuetudine, vel priuilegio, dummodo iſtorum iuriſdictio ſit ita notoria ꝙ negari non poſſit vt ius cõe, ſm Io. And. ex quo inferẽ, ꝙ notorium facti operatur effectum notorii iuris quo ad exercitium iuriſdictionis, vt plene per Pe. de Aocba. Tertio no. ibi, ſeu indulgẽtias. differentiam inter priuilegia & indulgentias, ſic ſ. eod. in c. ne aliqui. de quo per Archid. 22. q. 5. in ſumma, & per Ioan. And. in c. in noſtra. ſ. de ſepul. in princi. & in c. olim. ſ. de verbo. ſigni. 3 †Quarto no. ibi, oſtendere. ꝙ alleganti ſe priuilegiatum ſeu exemptum non creditur, niſi priuilegium vel exemptionem oſtendat. & ſic priuilegia & exemptiones dñr eſſe quid facti, & nõ prẽſumuntur niſi probentur, & incũbit onus probandi ipſi alleganti priuilegium vel exemptionem, vt hic no. probatur. Tenetur ergo priuilegiatus comparere, & allegare, & probare priuilegium ſuum. facit l. ex quacunq;. ff. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. ſi autem non compareat, an valeat proceſſus ordinarii ɔ̃ priuilegiatum, vide plene per Ioã. And. in regula ſcienti. j. eo. lib. & ibi dicetur. & per Inno. in c. 2. ſ. de dilatio. 4 †Quinto no. quod quando quis arctatur ad editionem inſtrumenti, debet edere integraliter & totum, vt ſic videri & legi integre poſſit, ſed quando peteretur copia, tunc totum tradi nõ debet, ſed debet fieri copia ſolum de his articulis, ſuper quibus eſt controuerſia, vt eſt tex. hic no. de quo hic in glo. & debet fieri iſta datio, & copia tradi expenſis ipſius producẽtis, quod procedit in caſu iſtius capit. cum iſto caſu priuilegiatus ſua iura producere teneatur, ne priuilegium ſuũ perire poſſit, alias verò in traditione copiæ aliorum inſtrumentorum poſſet dici contrarium, niſi conſuetudo fori aliud diſponeret, quæ ſeruanda eſt, ſecundum Dom. de qua vide glo. in ver. porrecto. in cle. cauſam. de elec. & in cle. 2. in ver. oblatos. j. de appella. & ibi p Docto. In glo. in ver. integraliter. in prin. vide plene per Doct. in c. cõtingit. hic alle. & in l. argentarius. §. edi. ff. de edendo. & per Bal. in l. fina. C. de preci. impera. & ibi de inuentario, & qđ ſit in teſtamẽto, & quid in ſtatutis, an debeat edi in totum, an vero ſola particula, hic per Pe. de Anch. & per Docto. in d. l. argentarius. & in d. cap. contingit. & per Barto. in l. j. ff. de noui ope. nunc. & per Hoſtien. in ſumma, de fide inſtrumen. §. an inſtrumentum. vet. ſi vero. & ſeq. & per Spec. in tit. de inſtru. §. viſendum reſtat. ver. quid ſi producitur. 5 †In ea. glo. in fine, & ſic ex lectura inſtrumenti non præſumitur quis informatus de contentis in inſtrumento, ſecus quando habetur copia, et retinetur in domo, quod facit, vt ex ſola viſione atteſtationum nõ p̃ſumatur quis plene percunctaſſe dicta teſtium, de quo in c. cũ clamor. ſ. de teſtibus. ſm Domi. & facit ad nota. in ca. ultra tertiam. eod. titu. In glo. in uer. tradere. in fine, uide in clemen. 1. de uſu. et ibi per glo. et Docto.

S V M M A R I V M.

1. *Exemptio plena licet præſcribi non poſſit, tamen libertas reſpectu iuriſdictionis, quæ eſt tranſlata de vno ſuperiore ad alium, bene præſcribitur.*
2. *Ordinarius an poſſit cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio.*

1 Si autem. †No. 1. ibi, libertate. ꝙ licet plena exemptio p ſubditum præſcribi nõ poſſit, ita ꝙ nulli ſubiaceat reſpectu iuriſdictionis, ſ. de præſcrip. cum non liceat, tamen libertas ipſa reſpectu iuriſdictionis tranſlata de uno ſuperiore ad alium, bene præſcribi põt ut hic, cum ſubditus ipſe ab alio præſcribi poſſit, ut in cap. cum ex officii. ſ. de præſcri. et in c. cum ſuper. de re iudi. et ipſe ſubditus præſcribere poteſt certas libertates, ut in c. auditis. ſ. de præſcr. et in c. 1. ſ. de conſangui. et in c. accedentibus. ſ. de exceſ. præla. ſecundum Io. And. 2 †In gloſ. in uerſic. ordinariis. [a] ibi cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio. coutrarium uoluit glo. in cap. ſtatutum. §. 1. in uer. copia. ſ. de

A D D I T I O.

a Vin. God. Ordinarius an poſſit cognoſcere vel reſiſtere delegato, quando nulliter procedit in caſu non incluſo in reſcripto Soz. in conſ. 83. In cauſa vertente. col. antepen. in fi. lib. 4.

i. de rescrip. eod. lib. & Innoc. in c. ex parte. el ii. i. de verb. sign. vbi dicunt, quod quando iudex facit se partem & aduersarium in iudicio, non potest cognoscere an sua sit iurisdictio. potest dici quod episcopus hic non faciebat se partem, sed vt iudex & locum iudicis tenens, secundum Do. notantem ex hoc, quod quando iudex ex officio procedit, si reuocetur in dubium de iurisdictione, poterit pronũciare super ea, facit c. si iudex laicus. j. de sen. excom. sicut & quando est contentio inter ipsas partes, vt per gl. in d. c. statutum. & ibi de hoc, & plene per d. Ant. in ca. super literis. hic alleg. & per Bar. in l. de iure. ff. ad municip. & in d. l. ex quacunque. ff. si quis in ius vo. non ierit. In ea. gl. in fi. Idem Io. Mo. sed Archi. hic remittit ad no. per Innoc. in c. 2. i. de dila. & in d. c. ex parte. & in c. venerabili. i. de censi. secundum Ioan. And. & ex his colligitur alia & tertia solutio, quæ est, quod hic episcopus vel ordinarius non procedat proprie vt iudex, sed vt pars defendendo ius suum, quia notorie de iure communi ad eum spectat, & eidem defendere liceat, vt in c. dilecto. j. de sen. excom. secundum Innoc. ibi. Sed do. Anto. in d. c. super literis. aliter respondet ad istum tex. quod episcopus hic proprie non iudicat in causa propria, sed eidem ostenditur priuilegium apostolicum, & ipse inspiciet illud, non tanquam iudex, sed tanquam extraiudicialiter se informando secundum practicam ca. cum contingat. de rescrip. & eius quod no. in c. cum venissent. i. de iudi. secundum eum ibi, & hoc potest procedere, quando allegatur priuilegium, secus quo ad præscriptionem, in qua probatio testium requiritur quo ad possessionem, vnde tenenda videtur prima solutio istius glo. hic, vel tertia, quam ponit Inno. in d. c. venerabilibus.

SVMMARIVM.

1. *Priuilegium tribuit causam præscribendi non solum titulo generali, sed etiam speciali.*
2. *Lite pendente non debet quis priuari sua possessione.*
3. *Possessio clandestina, vel habitu precario, non iuuat possidentem.*

1 Quod si tales. †No. 1. ibi, causam præbeat præscribendi. quod priuilegium tribuit titulum præscribendi non solum generalem, vt titulum pro suo, qui est generalis ad omnem ti. quo dominium acquiritur, vt in l. 1. ff. pro suo. sed etiam specialem, vt ti. pro donato. nam priuilegiũ datur, alias non esset priuilegium, vt in c. in his. i. eo. & procedũt prædicta etiam, vbi est error, dummodo sit probabilis, vt in l. fi. in fi. ff. pro suo. & sic est casus i. de præscrip. ca. cum olim. vbi priuilegium erat subreptitium, quia impetratũ lite pen. i. vt li. penden. cap. fin. & sic non valebat, & tamen dedit causam præscribendi successori impetrantis, qui habuit bonam fidem, & iustam ignorantiam, secus si ignorãtia esset crassa, vel supina, vt in l. j. §. j. ff. pro donato. secundum Io. Mon. & Ioan. Andr. & vide in c. cura. & ibi per gl. & Doct. i. de iure patro. Patet ergo hic, quod quo ad præscribendum seu tribuendum causam & titulum præscribendi non requiritur, quod priuilegium sit plenũ, 2 & tale, quod per se illud ius tribuat. †Secundo no. ibi, probatione pendente. quod lite pend. non debet quis turbari, vel priuari possessione sua, etiam si possideat contra ius commune, dũmodo talis possessio adiuta sit ti. nõ solum allegato, sed etiam producto, alias vero si possessio non sit adiuta ti. & ius commune eidem resistat, non iuuaret, & fieret executio cõtra possidẽtem, vt in c. cum dilectus. i. de cã pos. secundum Io. Mo. & Io. Andr. quod procedit, quando ius agentis fuisset in iudicium deductum, & de eo cognitum, tunc, ita procedat d. c. cum dilectus. alias si non fuisset cognitum nec in iudicio deductum, secus esset, vt patet hic 3 secundum Lap. & Do. & vide no. in §. fi. †Vltimo no. quod violenta possessio clandestina, vel precario habita nõ defendit, seu iuuat possidentem. facit quod no. in c. veniens. i. de præscri. & per Bar. in l. 4. §. quod ait. ff. vti possi. & in l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi arma. & facit lex, vis eius. C. de proba. In gl. in ver. munitos. in fi. vide per gl. no. 11. dist. q̃. q̃. & ibi per Archid. & no. in c. Abbate. i. de verb. signi. & in c. auditis. & in c. veniens. hic allega. & ibi, quando sit, quod possit quis se iuuare duplici iure. s. priuilegio & iure communi, vel duplici tit. s. præscriptione, & priuilegio. & dicit hic Io. Mo. & Io. And. quod regulariter id, quod est meũ ex vna causa, puta ex priuilegio, non potest effici meum ex alia, vt ex præscriptione. facit l. 3. §. lana. ff. de vsucap. fallit tamen in duobus casibus, primo, quando esset dubium de prima causa, ex qua dicitur meum, quia tũc ad cautelam potest fieri meum ex secunda, sic i. de conces. præben. post electionem. sicut est in priuilegijs. si dubium sit, an ex eis detur plena libertas, poterit per consuetudinem declarari, vt in cap. cum dilectus. supra, de consue. Secundo fallit, quando pinguius subuenitur per secundam quam per primam, vt in l. 4. ff. ad l. fal. secundum Io. And. & facit l. in bello. §. si quis seruum. ff. de capti. secundum Pet. de Ancha. Et licèt quod est meum ex vna causa, puta ex priuilegio, possit confirmari vsu, possessione, & superioris confirmatione, vt in cap. inter dilectos. in fine. de fide instrumen. & i. de confir. vti. per totum. non tamen poterunt concessa per priuilegium augeri per præscriptionem, puta datur priuilegium liberę sepulturæ cum clausula, salua iustitia ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur, vt i. de sepul. capit. certificari. nam per pręscriptionem quo ad illam canonicam non poterit priuilegium augeri, quia si procederet præscriptio, esset ex titulo priuilegij, & sic inspecto toto priuilegio volens pręscribere, esset malæ fidei, propter quod præscribere non posset, vt supra, de præscrip. veniens. & iste approbans priuilegium pro se tenetur illud recipere contra se, vt in capitu. cum olim. de censibus. ne eidem rationi diuerso iure censeatur, vt in capit. cum in tua. i. de decim. secundum Ioan. Mon. & Ioan. And. quod tene menti. & inducit hic Lap. & Domi. ad episcopum Fesulanum habentem ex priuilegio, vt possit audire causas subditorum suorum in ecclesia sanctæ Marię in Florentia, vt vltra tale priuilegium præscribere non possit, & facit quod tenet Ioan. Andr. in cap. j. super vlti. glo. j. de verbo. signifi. vbi tenet idem, quod hic, de quo etiam no. in l. is cui. ff. quẽad. ser. amit. & ibi de illo, qui latiore itinere vsus est, quam in conuentione deuenerit, aut iumenta duxerit, quam licuit, an in his, in quibus vltra vsus est, præscriptio procedat. dic vt ibi, & facit ad prędicta quod nota. in l. 3. §. ex plurimis. ff. de acquiren. possessio. & in regula, nullus pluribus. j. eodem lib. & ibi plene de his.

SVMMARIVM.

1. *Episcopus est fundatus super quibuscunque ecclesijs suę diœcesis, & super personis ecclesiasticis.*
2. *Ordinarius non potest exercere iurisdictionem suam contra eum, qui se allegat exemptum, quandiu pendet articulus probationis.*
3. *Ordinarius iurisdictionem exercere non potest contra eum, qui se allegat exemptum ex priuilegio, vel ex priuilegio & præscriptione simul, probationis articulo pendente.*
4. *Exemptio an perdatur, si de mandato Papæ ecclesia plenè cum personis exempta concedatur, vel alteri ordini vel collegio non exempto vniatur.*

1 Si verò. †No. & ita allegatur, quod episcopus de iure cõmuni habet intentionem fundatam super subiectos quarumcunque ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum suę diœcesis, ideo allegans contrarium habet hoc probare, vt hic dicitur. & facit cap. constitutus. & c. cum venerabilis. i. de relig. domi. Et sic singu. probatur ex hoc tex. quòd ab onere probandi ipsam exemptionem, vel priuilegium quasi possessio nunquam releuat possessorem, & ita tenuit nota. Cyn. per hunc tex. in l. & si solennibus. C. de fide instrumentorum. vbi de hoc. & Petrus de Ancha. hic, sed an quasi possessio tueatur possidentem contra ipsum ordinarium. dic vt infra dicitur. vide nota. per Panormi. in cap. j. vt lite penden. dum alle. tex. hic. & vide tex. nota. in cap. cum venissent. de insti. quòd possessio contra ius, quando est colorata, releuat & defendit possessorem. vide dicta i. proxi. vide Panormi. in d. cap. 1. vt lite penden. colum. 2. vide Imo. in d. cap. cum venissent. in vlti. no. 2 & ibi Panormi. †Secundo no. quòd ordinarius vti potest libere iurisdictione sua contra illum, qui prætendit se exemptum ex sola præscriptione quousque de præscriptione plene probetur, & hoc procedit, siue ordinarius sit in possessione subiectionis, siue non, & hoc propter odium præscriptionis, vt i. de decim. cum contingat. & fauore iuris communis, supra de resti. spoliato. ad decimas. & in cap. 1. i. de præscriptio. eod. lib. & facit quod no. Archidia. 16. quæstio. 4. volumus. & Ioan. And. hic, 3 i. in ver. fundetur. secundum Lap. & Dom. hic in fine. †Vltimo nota a contrario sensu, quòd ordinarius iurisdictionem exercere non potest contra eum, qui se allegat exemptum ex priuilegio, vel ex priuilegio & præscriptione simul pendente probationis articulo. facit etiam ad hoc tex. i. §. proximo. in fi. & ibi glo. hoc tenet. & hoc est ex ratione, quam assignat glo. fi. hic. & hoc procedit, quando talis, qui allegat se exemptum, est in possessione exemptionis, vt §. proxi. & in cap. j. vt lite penden. alias si ordinarius sit in possessione subiectionis, & tunc lite penden. poterit vti iurisdictione contra ipsum, sicut contra alios suos subditos, etiam si talis appellaret, cũ appellatio non debeat ipsum ordinarium sua possessione priuare, secundum Lap. per no. per Inno. & Io. And. in c. venerabili. i. de censi. & in c. ex parte. i. de ver. sig. vbi probatur, quod talis fuerit iterum ex cõtractu, licet dicat postea se exẽptum per priuilegium, tñ iu-

4 sta erit excõicatio. & ita sequitur hic Pe. de Anch. & Domi. †Et vide hic per Io. And. an perdatur exemptio, si de mandato Papæ ecclesia plene cum personis exempta concedatur, vel vniatur alio ordini, vel collegio nõ exempto, & ex eis dictis & aliorum Doc. conclude, quod si ecclesia, de qua quæritur, non fuit specialiter exempta, sed ideo quia oẽs ecclesiæ eiusdem ordinis sunt exemptę, sicut sunt Cistercienses, vel Camaldulenses, & tunc non durabit exemptio, quia ex quo desinit esse de illo ordine & cessat exemptio, sm Io. And. quod procedit qñ cessat ille ordo, ex eo quia tollit, vel in alium trãsfertur auctn. superioris, secus si ex eo, qa deficiant personæ vel loca, vt p Io. An. in c. statuium. de elec. eo. lib. in gl. pen. & no. in regula, priuilegiũ. j. eo. lib. sm Lap. Si verò ipsa ecclesia fuit spãliter exẽpta, & tũc aut tõne ordinis ibi instituti, & hoc constat, & idem, quia cessante illo ordine cessat exemptio. intellige, qñ cessat ordo, prout s. est dictum. Sed si ipsa ecclesia nõ fuit exempta spãliter ratione ipsius ordinis, sed simpliciter fuit exempta, & Papa non expresit exemptionem competere vel non, ipsis subrogatis, & nunc si Papa rescripsit in via iuris communis, vt quia mandauit ecclesiam de religiosis alterius ordinis reformari, vel de clericis secularibus, si de religiosis non posset, vt in cap. inter quatuor. s. de relig. do. & tunc durat exemptio, & eximit subrogatos, sm Io. And. Si vero Papa rescripsit per viam gratiæ, vt quia Papa dictam ecclesiam gratiosè cõcessit certo ordini, vel collegio transferendo, vel vniendo, & si ipsæ ecclesiæ vel collegia sunt adinuicem vnita, ita quod vna non subest alteri, & idẽ si ecclesia non exempta subijcitur ecclesiæ exemptæ, & durat exemptio respectu ecclesię exemptæ, vt in c. cum capella. s. eo. sm Io. And. Sed si vna subest alteri, puta ecclesia non exempta subijcit ecclesiæ exemptæ, & durat exemptio sm Io. And. & ipsa ecclesia sic translata assumit naturam exemptæ, & sic fit exẽpta sm Lap. sm quem pro & cõ, facit quod no. in c. 2. de relig. do. durat ergo exemptio ipsius ecclesię, quę primo erat exempta, & facit regula, decet. j. eo. lib. & de hoc non dubitat, sed de ipsa ecclesia, q̃ non erat exempta, vt dicẽ eum, quod locus ipsius ecclesiæ & ministri ibi remanentes non fiant exempti, ar. tex. & gl. in c. 1. s. eo. tit. cũ exemptio nõ sit extendenda vltra verba & psonas in priuilegio expressas, vt in c. sane. & c. porro. s. eo. Sed quo ad ministros eius translatos in ecclesiam exemptam, bñ extendatur exemptio, vt in c. per exemptionẽ. j. eo. Qñ tñ epalis sedes transfertur in inferiorem exẽptã, & eidẽ vnitẽ, per hoc eps non erit exemptus, sm Io. And. p plures rõnes, de quibus hic per eũ. & facit qđ no. Hosti. in sum. in ti. §. quis sit effectus. circa prin. & Io. And. in c. de illa, in gl. nouit. Si vero ecclesia exempta vniatẽ ecclesiæ non exemptæ, & in eã transferẽ, seu eidẽ subijcitur, durat exemptio, cum priuilegium sit reale, p no. in cle. priuilegium. j. eo. lib. sm Io. And. Sed Lap. hic cõ. quare tunc ecclesia exempta assumat naturam non exemptæ, in ca. super eo. s. de pb. eo. lib. & ita transit hic Pet. de Anch. & facit gl. 16. q. t. & temporis. Imo. tñ dicit hic tutius esse tenere dictum Ioan. And. quia licet quo ad c. de multa. s. de pb. nõ censeatẽ quis habere curam in illa ecclesia, non tñ illa ecclesia desinit ex toto esse curata, vt patet in cle. 2. de offi. vica. & ita sequitẽ hic Do. adducens pro hac parte tex. in c. 1. j. eo. in fi. & vide p Arch. in d. c. & t pis. & in c. 1. ne sede vacã. & per Pau. in cle. 2. de elec. & facit qđ no. in c. recolentes. §. cęterũ. s. de sta. mo. d. Benedi. sic dicit, quod cum exempta ecclesia videatur exempta non solum quo ad locum, sed ẽt quo ad ministros, vt in c. per exemptionem. j. eo. & tunc si quæratẽ de ecclesia translata, an desinat esse exempta quo ad locum & ministros ibi remanentes, vel ad eã translatos. & dic quod non, cum priuilegium sit reale, & duret, vt in d. regula, priuilegium. & ita procedat opi. Io. And. qũ quæritur de ecclesia non exempta, in quã est translata, & ministris ad eam translatis. & dicẽdũ est, quod ipsa ex hoc nõ efficiẽ exẽpta, nec ministri ad eã translati, vt sentit ipse Lap. cũ exẽptio non extẽdatur vltra quam verba disponant, vt in d. c. porro. ad hoc d. c. 1.

SVMMARIVM.

1 *Celebrare faciens diuina in loco prohibito, eadem pœna qua celebrans punitur.*

2 *Excommunicati vel interdicti publice ad diuina officia, ecclesiastica sacramenta, vel ad sepulturam admitti non debent.*

3 *Episcopus an possit punire exemptos, qui recipiunt excommunicatos ad diuina, vel sepelientes eosdem.*

C A P. VIII.

Episcoporum. Primo ponit quatuor prohibitiones. Secundo ibi, qui vero. adijcit pœnam pęnis antiquis. In tex. ibi, aliorum prælatorum. no. arg. quod appel. prælatorũ ve-

1 niunt etiam epi. de quo in c. cũ ex eo. de elec. eo. lib. †No. j. ibi, facient. quod faciens celebrare diuina in loco prohibito, punitur eadem pœna qua ipse celebrans. facit c. si cunctas. j. de sen. excom. & cle. grauis. eod. titu. Secundo no. ibi, ab ordinarijs, quod non solum epi possunt ponere interdictum, vt in c. cũ & plantare. s. eo. sed etiam inferiores prælati, dummodo sint ordinarij, & habeant spãlem iurisdictionem, facit quod no. in gl. in c. ordinarijs. s. de off. ordi. eo. li. in prin. & c. 2. in ver. loci. s. de vsu. eo. li. & idem tenet Inn. & Io. An. in c. quæsiuit. s. de his quæ fi. a ma. pat. & not. in cap. dilectis. s. de appel. & hic per Archidia.

2 †Tertio no. ibi, publice. quod publice excommunicati vel interdicti nõ debent admitti ad diuina officia, vel ecclesiastica sacrã, vel ad sepulturam. ex quo infertẽ, quod appel. diuinorũ officiorum vel sacramentorum non cõprehendatur ecclesiastica sepult. cum ista ponantẽ hic vt diuersa, qđ inducit Do. ad no. in c. fin. §. in festiuitatibus. j. de sen. excom. In glo. in ver. delegatis. in fi. no. glo. iuncto tex. & intellige saluo eo, quod habetur in extrauag. Bonifa. quæ incip. prouide attendentes. In glos. in versic. officia. in fi. secus præsentibus excommunicatis, vt in c. vlt. hic alleg. in §. in festiuitatibus. imo publice excommunicatus si intrat ecclesiam, omnes debent exire, vt 24. q. j. oẽs qui. Dixit tñ gl. in c. sicut apostoli. 11. q. 3. quod si sacerdos dicat missam, non dẽt propter hoc eam dimittere inexpletam, quod intelligit Inno. in c. nuper. s. de senten. excom. quando iam incęperat canonẽ missæ, alias secus. & ita transit hic Arch. & Io. And. tenentes, quod

a scientes aliquem occulte [a] excommunicatum, debent exire ecclesiam, ita & taliter quod non manifestent crimen illius, vt p gl. in c. si tantum. 6. q. 2. & in clem. 2. in ver. publice. de sen. excom. & quis dicatur publi. excommunicatus, hic per Arch. & no. in

3 cle. 1. de sepul. †In gl. in ver. a iure. in fi. An autem eps possit procedere & punire exemptos recipientes excommunicatos ad diuina, vel sepelientes. Io. Mon. hic quod sic, vt in d. c. cum & plantare. §. excõicatos. & quia delinquunt in rem non exemptã, vt in c. patentibus. s. eo. & ita transit hic Archi. remittentes se ad no. 16. q. 3. placuit. et ita dicit Io. And. quod habebat in scholis, & facit c. ad hoc. s. eo. quod intelligit, qñ priuilegia super his aperte non resistũt, alias si haberent expresse priuilegia super his, vel fuit in possessione libertatis ex priuilegio, non possent coerceri, cum tale priuilegium sit seruandum, vt s. c. proxi. Item intelligit, qñ tales erant exempti, sed non loca, qđ esse põt, vt ca. proxi. quia tunc exemptio non iuuaret, quominus ordinarius puniret talia facientes, vt s. eo. tit. c. 1. Sed si tales fuissent exempti, et eorum loca, in quibus hoc faciunt, et tunc graue esset dicere exemptos ordinarios posse punire extra casus in iure expressos, de quibus in d. c. 1. sm Io. And. quod tñ limitat hic Lap. nisi delicta essent notoria, per no. per Host. in sum. eod. titu. §. fi. in vlti. col. in ver sed nunquid exemptus. et per Io. And. in c. solicitudinem. s. de appel. et Io c. statutum. in fi. s. de rescri. eod. lib. et in c. fi. s. de cap. mo. Sed cõtra dictum Lapi tenet hic Pe. de Anch. licet notorie delinquat quis in loco exempto, tamen non potest puniri ab ordinario, etiam si delinquat in offensam diœcesani, sicut non puniet delinquentem extra suum territorium. ad hoc ca. postulasti. s. de fo. compe. et idem sequitur hic Do. quia notorietas delicti non tribuit iurisdictionẽ in loco exempto, sicut nec extra territorium, vt in d. c. postulasti. et in d. c. 1. Si tamen ex delicto notorie commisso in loco exẽpto ipse delinquens incurrit excõicationem ipso facto, tunc ordinarius loci ad hoc, vt per suos subditos vitetẽ, posset denũciare eum excommunicatum, et ita saluari posset dictum Lap. et facit quod no. per Gui. in clem. j. de seq. pos. nam illa denunciatio nihil addit, vt in c. pastoralis. s. de appel. cum pœna sit a iure imposita, et sic cum delictum sit notorium, non potest dici quod cognoscatur de delicto commisso in loco exempto, cum in notorijs cognitio iudicialis nõ requiratur, vt in c. 1. s. de offi. dele. eo. lib. sm Do. de quo plenius p Imo. et d. Ant. in cle. 1. de of. ord. et no. in d. c. 1. In gl. in uer. ingressus. in fi. Idẽ Archi. hic in prin. per tex. ibi, q̃tuncunq;, qui implicat, et facit d. §. excommunicationis. et s. eo. li. de præb. c. 2. de electio. generali, post princip. et tex. hic ibi, cuiuscunque ordinis. ex quibus ista pars verior videtur, secundum Ioan. And. qui hanc partem tenere videtur, licet Ioan. Mo. in c. is cui. hic alle. teneat primam opi. huius gl. quam vt dicit hic Ioan. And. vellet præualere propter

multa

A D D I T I O.

a Nico. Supe. Occulte. Adde Doc in c. responso. de sen. excom.
Vin. God. Adde, quòd occulte factum præsumitur verum, sed palam vel aperte factum, dicitur simulatum, Fely in c. cum ex iniuncto. de hæret. & in c. consuluit. col. 7. de offic. deleg.

multa pericula imminentia ipsis clericis, maxime propter admissionẽ prædictorũ ad diuina. et dicit, ꝙ pium esset hanc opinionẽ, vnde eam quibusdam rationibus & argumẽtis coadiuuat, de quibus hic per eum dicentem hie in fi. tex. post Archi. ꝙ pęna istius tex. non habet locum in contemnente sniam iuris, sed tñ sniam hois. Sed Io. de Fan. ꝯ per tex. hic ibi, vel a iure. & ita sequit̃ hic Do. quia alias sequeret̃, ꝙ veniens ꝯ sniam iuris nõ incurreret hanc pęnã, quod est falsum, licet tũc nõ habeat locum dispositio istius tex. volentis tunc stari arbitrio illius, q. nilit sniam, cũ hoc habear locũ in snia hois ẜm eũ. Nec ẽt haberet locũ iste in concedentib. ecclesiastica sacramen. excõicatis minori excõicatione, per no. in c. fi. š. de cle. excõ. ẜm Io. And. & ita sequit̃ hic Do. vt hic plene per eum. Sed an pœna huius decre. habeat locum in epis, & eorum superioribus, tex. hic in prin. facit, ꝙ sic, ibi, cuiuscunque ordinis. sed in ꝯriũ facit j. de senten. excom. quia periculosum. iuncto c. si compromissarius. §. huiusmodi. š. de elec. eod. lib. & facit glo. in ver. interdici. in c. 1. j. de verb. signi. & quod ibi no.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia exempta, sunt exempti monachi canonici, & alij ministri ipsius ecclesiæ.*
Quid de conuersis. nu. 2.
3 *Præsbyter debet poni in ecclesia regulari, conuentuali, & curata, qui populum, regat.*
4 *Monasterium si est exemptum cum capellis, sed non populus, tunc episcopus populum debet curare.*
5 *Legatum factum canonicis, an videatur factum ecclesiæ.*
6 *Conuersi an, & quando sint conueniendi de debitis prius factis.*

C A P. IX.

PEr exemptionẽ. No. 1. quid importet, qñ eximit ecclesia. Secundo ibi, verum. qñ ipsius canonici. Tertio ibi, si autem. qñ clerici. †No. 1. ꝙ exempta ecclesia, censentur exempti ẽt monachi, canonici, & alij ministri ipsius ecclesiæ, fortius ergo & abbas & prælatus ipsius ecclesiæ, ad hoc 7. q. 1. scire, ẜm Io. And. ex quo infert̃ primo, ꝙ appellatione ecclesię comprehendant̃ ẽt ministri ecclesiæ & personæ deputatæ seruitio ipsius ecclesiæ, & sic app. continentis comprehẽditur res contenta. †Secundo no. ꝙ priuilegio exemptionis cõcesso ecclesiæ gaudent non solum monachi & canonici, sed ẽt conuersi, & perpetuo oblati ipsi ecclesiæ, siue sint conuersi, vel oblati ecclesiæ regularis, siue secularis, cum iste tex. mixtim loquat̃ de ecclesia & monasterio, ẜm Io. An. iõ est ꝙ tales gaudẽt priuilegio canonis, si quis suadente. 17. q. 5. vt in c. nõ dubium. š. de sen. excõ. Itẽ gaudent priuilegio fori, vt in c. 2. š. de fo. cõpe. & ibi per Doc. & ex isto tex. infert dñam esse inter conuersos, & perpetuò oblatos: sunt enim [a] conuersi illi qui portant habitum religiosorum, ẜm morem certorum religiosorũ, sed perpetuo oblati [b] sunt illi, qui se & sua dederũt ecclesiæ, tñ habitu conuersorum non vtuntur, de quibus in cle. 1. de deci. ẜm Ioã. And. de quo ibi no. & in d. c. non dubiũ. & in auth. ingressi. C. de sacrosan. ec. & per gl. fi. in c. vt lex cõtinennæ. 27. q. 1. Tertio no. ibi, præsbyter. †ꝙ in ecclesia regulari, conuentuali, & curata dẽt poni præsbyter, qui curã populi gerat, de quo in c. 1. š. de ca. mona. Quarto no. ibi, quo ad ea. ꝙ respectu diuersorũ membrorũ & ecclesiarum põt quis esse pro parte exemptus, & pro parte non, vt in c. cum capella. š. eo. sed ẽt respectu diuersę qualitatis ẽt in eodem corpore ecclesiæ, & sic ampliat tex. in d. ca. cum capella. Quinto no. ibi, parochiani. & ita allegat̃, ꝙ exempta ecclesia, nõ intelligunt̃ parochiani, nec ea quæ concernũt curã populi. ex quo infertur, ꝙ per exemptionẽ ecclesię nõ perdit eps ius, quod hẽt in parochianis. facit qđ no. ꝑ Inn. in c. recepimus. š. eo. tit. licet secus sit qñ in iudicio petitur ius epale, vt patet ex no. in c. conquerente. ff. de off. ordi. Sexto no. ibi, nõ aũt ecclesia. ꝙ appellatione [c] canonicorũ alicuius ecclesię non venit ipsa ecclesia, nec alij clerici ipsius ecclesiæ, quod facit, vt si impetret̃ bñficiũ consuetum assignari canonicis, non veniat consuetum assignari alijs clericis, de quo in c. fi. š. de præbẽdis. & in c. 1. de ele. eo. lib. & in c. cum de bñficio. š. de ꝑb. eo. li. Septimo no. ibi, tam canonici q̃ alij clerici. ꝙ appella. clericorũ veniunt canonici, & alij clerici, sed non eꝯ. de quo plene vide in c. cum tibi. š. de ver. sig. Vlti. no. ꝙ exemptis clericis & canonicis alicuius ecclesiæ, non intelligit̃ exempta ecclesia, vñ r̃ndebit epo in oibus, ꝑterq̃ in iurisdõne clericorũ, ẜm Inn. & Host. in c. cum capella. š. eo. tit. & Io. And. hic. ex quo infert̃, ꝙ dispositio relata ad rem contentã non includit continentem, licet aliud sit eꝯ, vt in princ. huius c. vbi appel. rei continentis, & sic ecclesiæ conuenit res contenta, & sic clerici & canonici ipsius ecclesiæ. In gl. j. ibi, emanauit declaratiue &c. & ad no. ꝑ Spec. eo. tit. in ver. licet. †In gl. in ver. curam. in fi. vide quod no. in extrauag. ad perpetuam. hic alle. in 1. gl. vbi dr̃. ꝙ si monasterium cum capellis est exemptum, sed non populus, tũc ipse eps populum curabit, 10. q. j. regenda. & poterit ędificare aliam ecclesiam, vel dare licentiam parochianis ędificandi, arg. c. ad audiẽtiam. el 1. de eccle. ędif. & ponere ibi ꝑsbyterũ, q. ꝑcipiet decimas, & alia iura parochialia, 8. q. c. j. ca. 1. & salua canonica epali. de quo vide in c. j. j. de ver. sig. & hoc nisi ꝯ epm esset præscriptum, vt in c. auditis. & c. cum olim. & c. de quarta. š. de præscri. ẜm Io. & ad prædicta vide ẽt in c. ex ore. š. eo. In gl. in ver. parochiani. in fi. idem Archi. in c. quamuis. el j. š. de præben. & vide in c. cum clerici. & hic per Do. Quare posset ẽt dici ẜm Dom. ꝙ ibi iuramentum præstitum non erat proportionabile, nisi epo & capitulo, vt in c. cum olim. & c. ijsq;. š. de maior. & obed. sed hic appellatio ipsius ecclesiæ profertur in materia proportionabili omnibus tam canonicis q̃ clericis, q̃ etiam conuersis & oblatis, cum omnib. istis conueniat exemptio, secundum Do. †In gl. in ver. non autem. in fi. vide per Ioã. And. in c. requisisti. hic alleg. sed certe per l. ciuibus. hic alleg. videretur tenendum ꝯtrium, vt legatum factum canonicis videatur factum ecclesiæ, vt tenet Bar. ibi, & Pe. de Anch. hic. & ita vr̃ tenendum reprobata opi. gl. in d. c. requisisti. & hic. & ita sequitur hic Io. de Ian. Geor. & Dñt. ex eo quia legatum est fauorabile, vnde est extendendum, sed exemptio est odiosa & restringenda, vt j. glo. proxi. In glo. ꝙ priuilegia, & exemptiones sunt stricte interpretandæ, dummodo aliquid conferant, cum præiudicent ordinariæ potestati, quæ est fauorabilis. 2. q. j. peruenit. 20. q. 3. qui resistit. secundum Host. in d. extrauag. & Archi. hic, vt refert Ioan. An. pro quo glo. no. in clem. 2. de offi. ordi. & dicit Ioan. And. quod priuilegia nunquam extenduntur de persona ad personam, & de loco ad locum, vt cap. sane. & cap. porro. š. eodem. Et ad prædicta vide no. per Barto. in d. l. ciuibus. & per Bald. in l. non plures. C. de sacrosan. eccle. & hic per Pet. de Ancha. †Extra glos. quæritur, an & quando ipsi conuersi sint conueniendi de debitis prius contractis, de quo hic per Ioan. Andr. concludentem. vide per Ioan. de Deo, lib. 4. quæstio. 7. vbi etiam quęrit, si ipse debitor facto testamento, & filia instituta hærede, factus sit conuersus ecclesiæ, et offert sibi bona sua, saluo testamento prædicto, an eius creditores agere debeant cõtra eum, vel contra ecclesiam, vel contra filiam, et arguit pro et contra, et concludit quod ipse conuersus sit conueniendus, cum personalis sit actio, in qua persona est coercenda, vt in capitu. quoniam, ad finem. supra vt lite non contesta. et cap. tuæ. et conuenietur vt exemptus, si ecclesia est exemptã, per hanc decisio. vt dicit Ioan. Andre. dicens, quod executio fiet in bonis penes quemcunque sint, quando essent hypothecata, cum transeant cum onere, vt in capit. ex literis. supra de pigno. et hoc potest procedere, quod hypothecaria debeat intentari contra possessorem, nõ autem quod sententia lata in personali sufficiat, vt fiat executio hypothecariæ contra possessorem, vt hic per Pet. de Ancha. qui circa primum dictum, quod sit conueniendus conuersus, videtur tenere contrarium, cum ecclesia sit conuenienda, ex quo in eam transeunt iura et actiones, ad hoc l. si adoptauero. ff. de preca. et l. si pater. ff. de adop. et authen. ingressi. C. de sacrosan. eccle. posset dici, quod conuersus ecclesiæ secularis ipse sit conueniendus, ex quo potest habere proprium, vt per glos. in d. cap. vt lex. et ita procedat dictum Ioan. Andr. Sed in conuerso ecclesiæ secularis, et tunc cum talis æquiparetur monachis, cũ dicatur vouere, vt in dicto capitulo, vt lex. & non erit conueniendus, sed ipsa ecclesia, & ita procedat dictum Pe. de Ancha. per iura ꝑ eũ alleg. de quo etiam per Bald. in d. auth. ingressi. & ibi vide plene per eum de his, & in authen. si qua mulier. eod. titu. & in authen. causa quæ fit. C. de episco. & cler. & plene no. in d. clem. 1. & per Docto. in cap. in præsentia. š. de proba.

ADDITIONES.

a Nico. Superan. Conuersi. Adde Archid. in c. duo sunt genera. 12. q. 1. Io. Cald. consi. ulti. de regu.
Vi c. God. Nota, quod conuersi possunt possidere & præscribere spiritualia iura ius patronatus ecclesiæ non patronatæ. Fely. in c. c. quæ. de præscri.
b Nic. Sup. Oblati. Adde Abb. in c. non est de regula. Abba. in ca. cum dilectus. de suc. ab intest. Lap. alle. 129.
c Nic. Sup. Canonicorum. Adde Lap. in c. 3. de elec. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Verba narratiua sunt, quæ non principaliter proferuntur super illo, de quo agitur, sed incidenter.*
a *An autem talia verba inducant probationem.*

3 *Verba dispositiua prolata in sententia vel priuilegio circa exemptionē, an inducant exemptionem.*

4 *Papa si in priuilegio dicat, eximimus omnes vestras ecclesias, quæ per vos sumpserunt regulam Augustini, quas hiis vocabulis duximus exprimendas, an talia verba sint narratiua. & nu. 5.*

6 *Verba enunciatiua si sunt talia, quod per ea inducatur quasi possessio, & enunciantur ab eo, qui potest, an ex tali enunciatione inducatur præsumptio, exemplum ponit.*

C A P. X.

SI Papa. Primo ponit sex formas verborū, quæ assertiue prolata sapiunt exemptionē, & de vltimis quatuor rationem reddit. Secūdo ibi, & est idē, ponit alias octo formas, & sic quatuordecim vsque ibi, non sis. ſm Io. An. licet Lap. dicat, q̄ sint quindecim, cum nona sit ibi, similiter. Tertio ibi, nō sic. ponit tres formas, per quas non datur exemptio. Quarto ibi, licet. protestatur de alijs formis, ſm Io. And. No. primo ibi, narrer. †q̄ verba (5) narratiua dicuntur illa, quæ super eo quod agitur non proferūtur principaliter, sed incidenter, vt colligitur ex isto textu ſm Pe. de Anch. vel sunt illa, quę non consistunt in cā finali, sed in quibusdam pręludijs vel proœmijs, vt hic plene per Bal. de quo plene per eum in l. ex his. C. de testa. mil. & per Bal. in l. ex hac scriptura. ff. de donatio. & p̄ Doct. in c. cū dilectus. ē. de success. ab intest. Secundo no. ibi, probata. q̄ †verba narratiua in aliqua (a) dispositione prolata non principaliter p̄p se, sed incidēter, nō inducunt probationem narratorum, ēt si talia concedere depēderet a potestate narrātis. quod iō est, quia natura narratorum est, q̄ ipsa probentur, non aūt q̄ probent, ſm Ioā. Mon. ex hoc dicentem, q̄ narratio, in qua esset erratum in nominibus possessionum, abrasit solū in literis apostolicis, ē. de fi. instr. ex literis. quod intelligit ibi Io. And. in priuilegijs confirmatorijs, secus in originalibus vel collatorijs, quia rasura in talibus faceret priuilegium suspectum, & ita sequitur hic Do. de quo tamē ibi per Doc. Tertio no. ibi, asserat. †q̄ verba assertiua seu dispo- (3) sitiua prolata in sententia vel priuilegio circa exemptionem, vt sunt illa, super quibus fundatur intentio cōcedentis vel sententiantis, inducunt exemptionem & eius probationem. de quo plenius in clem. 1. de proba. & sic patent ex hoc tex. 6. formæ priuilegiorū, quarū quælibet inducit exemptionē, & eius probationem. Quarto no. ibi, ad ecclesiam Romanam. & ita alleg. q̄ de iure cōi quælibet ecclesia totius orbis est subiecta Romanæ ecclesiæ. Vlti. no. & ita ēt alleg. q̄ verba [a] assertiua semp (a) sunt sic intelligenda, vt aliquid operentur & addant, quod procedit, siue inserantur in priuilegio siue in snia, vt hic, siue in promissionib. vt in cle. exiui. §. cum igitur. ver. & quidem. de verb. sig. & ff. de vsucap. l. si appellatione. siue in testō, vt in l. si qū. ff. de leg. 1. siue in dispositione iuris, 76. dist. huius. siue in statutis, vt per Barto. in l. j. ff. de vsucap. & per Bal. in l. generaliter. C. de epis. & cler. & vide in c. abbate. ē. de verb. sig. & in c. solitæ. ē. de maio. & obe. vbi dicebat gl. q̄ non dēt esse verbum sine virtute aliquid operandi, de quo ēt ibi per Io. And. & per gl. in ca. in his. ē. eo. & 19. dist. si Romanorum. & per Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iu. Sed limita p̄dicta primo, qū id, qđ cōcedit, totum erat ex dispōne iuris cōis, quia tūc talis concessio nihil operet, vt ē. de procu. quia in causis. & in c. & si Christus. in fi. ē. de iure iur. Secūdo limita, nisi ea, quæ tacite insunt, exprimant eo modo quo insunt, quia tunc nihil operant. & in c. dudū. ē. de pręsum. & in c. a. ē. de rescr. secus si nō exprimant eo modo, quo insunt. & ita procedit qđ no. gl. in c. 2. ē. de ele. eo. lib. & in c. 1. ē. de despon. impu. eo. lib. & per Bar. in l. 3. ff. de lega. 1. Tertio limita, qū verba proferunt in his, q̄ dependent a volūtate proferentis, & expressio fit ex superabundanti, cū tunc nihil operent, ſm Ioā. An. in d. c. solitæ. & facit l. qui mutuā. ff. man. & c. a multis. ē. de æta. & quali. & gl. no. in c. fi. ē. de pcess. p̄b. eo. lib. ſm Do. Quarto limita, qū ex verbis, q̄ exprimunt eo modo quo fit expressio, resultaret intellectus p̄ dispositionē iuris cōis, cum tūc talis expressio debeat intelligi ſm ius cōe, & nihil operet, vt probat tex. iuncta gl. in c. si duo. 2. rñsio, de procu. eo. lib. ſm Do. de quo tñ in d. c. si duo. vbi licet nō operent in totum, operant in parte. & vide qđ no. in c. cām q. ē. de rescri. †In glo. 2. in fi. vide per (4) Azo. in sum. C. de falsa cā. & p̄ gl. 19. di. c. 1. ver. his itaq;. & hic p̄ Arch. dicentē, q̄ hic colligit opi. quā no. gl. in c. nōnulli. in ver. sine spāli man. cir. medium. ē. de rescri. de quo no. j. in gl. proxi. & dicit ēt hic Archid. q̄ si Papa in priuilegio dicat, eximimus oēs vestras ecclesias, q̄ per vos sumpserūt rłam Augu. quas his duximus vocabulis exprimēdas. narratiua dicunt illa verba, 3. q. 6. hoc quippe. & iō ex ecclesijs sic expressis nulla probat exēpta, nisi probet q̄ p̄ eā assumpserunt rłam Augu. & ita residet hic Io. An. & vide p̄ glo. in d. cle. 1. in ver. fundat. & in ver. fecisse. In gl. in ver. probati. ibi, ius cōe non est ꝯtrium, vñ in ea non requirit ita plena probatio, vt in c. cū cā. hic alleg. & sufficiunt dicta verba narratiua, vt tenet gl. hic, & in d. cū olim. & in l. optimā. C. de ꝯhē. stip. & intellige, vt probent quo ad ipsos ꝯhentes, secus quo ad alios, ſm gl. in l. cū aliquis. C. de iu. delibe. ſm Bal. ibi, & d. An. in d. c. cū dilectus. fallit nisi eēnt instra antiqua, quia tunc probarent quo ad oēs, ſm Bal. in d. l. cum aliquis. vbi (5) plene de his. & in d. c. cū cām. & c. cū olim. p̄ Doc. †In ea. gl. in (b) fi. iō est q̄ verba narratiua [b] probata in priuilegio vel snia non sufficerent ad probandū exēptionē, vt hic, & p̄ Inn. in c. inter dilectos. ē. de fi. instr. posset tñ concludi, q̄ aut verba narratiua seu enunciatiua proferunt in actib. dependentib. a voluntate vnius, sicut est in priuilegijs, & sic enūciant p̄p aliud, nec sup̄ illis est fundata intentio, vt patet in exēplis gl. 2. hic talia verba nō probant plene, vt ē. patet, sed faciūt p̄sumptionē, vt voluit gl. hic & in c. illud. ē. de rescr. & in probatione ꝯsiniū iuncta cū vno teste facerent fidē in casib. in quib. fama cum vno teste sufficeret. de quib. p̄ gl. in c. veniens. el 1. de testi. & in c. j. de appe. cū talis p̄sumptio ęquipolleat famæ ſm Io. An. in rła, nō licet. j. eo. lib. Si vero verba sunt enunciata p̄p se, sup̄ quib. Papa fundat intētionē suā, & probent, vt hic, & p̄ gl. in ver. fecisse. in d. cle. j. & scđm ibi notata dēt intelligi gl. in d. c. nonnulli. ſm Ant. & Imo. ibi, de quo vide ibi p̄ eos. Sed si ista verba enunciantur in actu dependente a voluntate duorū, vt in ꝯctibus, & tunc ad p̄iudiciū tertii non probāt, ſm Inn. in c. cū in iure. ē. de offi. dele. Et Do. hic. & facit qđ no. ē. in gl. Sed ad p̄iudiciū ꝯhentium, & idē, qū enunciata nō ꝓferunt ad id, q̄ principalr agunt, vt est in exēplo posito hic in gl. 2. sed faciūt tunc p̄sumptionē, vt ē. Sed si ꝓferunt ad idē, de quo agit, & tunc probant, vt hic. Intellige, qū enunciant talia, q̄ poterūt geri vel fieri t̄pe celebrati instri, alias secus, cū notarius attestari nō possit, nisi de his q̄ illo t̄pe fieri poterūt, ſm Inn. in d. c. illud. & tenet ibi d. Ant. hic. p̄ quo ēt est gl. sing. in l. 1. C. de fide instr. li. 11. & facit qđ no. Inn. & Io. And. in c. qm̄ ꝯ. ē. de proba. dicētes, q̄ licēt multa narrent in instro per tabellionē, & postea subscribat, tñ illa subscriptio nisi aliud exprimat, nō respicit narrata, sed solū illa q̄ illa die & loco gesta sunt. pro quo facit tex. iste ſm Archi. & Io. An. hic. sed licet talia narrata nō sint vera, nec potuerūt tūc geri, tñ bñ pręsumit q̄ tabellio fuerit rogatus, q̄ illa exprimeret, vt no. i l. sciēdū. ff. de ver. ob. ſm Lap. hic, iō in p̄iudicium ꝯhentiū probant, (6) & eis est standū, vt quia ibi no. & in d. l. optimā. †Qū tñ enūciata sunt talis naturę, ex quib. inducat quasi possessio, & enunciet ur ab eo, qui pōt, puta si aliquis in instro noīet quē suū filium, vt no. in c. series. ē. de testi. & ex tali quasi possessione inducit p̄sumptio, vt sentit Bar. in l. ex hac scriptura. ff. de dona. & clarius in l. j. §. p̄ꝯnū. ff. de lib. agn. ſm Do. hic. de quib. omnib. vide plenius p̄ Bar. & Imo. in d. l. ex hac scriptura. vbi ponunt de verbis enunciatiuis in vlti. volūtate, & in ꝯctib. & p̄ Bal. in d. l. ex his. & in d. l. cū aliqs. & p̄ d. An. in d. c. cū dilectus. & p̄ Doc. in d. cle. 1. & p̄ Bar. & Bal. in l. 1. C. de sacrosan. ec. an ad pias cās verba enunciatiua indistincte inducāt dispositionē. de quo est bonus tex. in d. c. cum dilectus. & ibi per do. Nic. Et vltimo adde prædictis, q̄ si contra verba narratiua prolata non principaliter propter se, sed incidenter non inducunt dispositionē nec probationem narratorum, etiam si talia cōcedere dependeat a potestate narrantis, prout dicitur hic in tex. in sententiis, & in priuilegiis, ita etiam est in verbis narratiuis insertis in iure, quia a verbis narratiuis non potest argui ad decisionem, vt voluit gl. sing. de iure ciuili in l. 1. C. quando non peten. par. in gl. magna, in ver. vel dic tertio, pro quo etiam sunt plures gl. iuris canonici, vt in c. ad apostolicæ. in ver. iudicio. in fi. ē. eod. de re iudic. eod. lib. et in cap. quia sunt. 28. dist. cum simi. et per Host. & Ioan. And. in cap. Raynu. ē. de testa. licet bene dicatur, quod a verbis narratiuis, & ex procemiis in præfationibus legis vel statuti colligatur mens et ratio finalis ipsius legis vel statuti, vt in l. fina. C. de hęred. insti.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Adde, quod verba sunt accipienda secundum subiectam materiam, Iaso. in l. stipulatio ista. in 3. nota. ff. de verbo. obliga. Aristo. in 1. Ethic. inquit, tunc perfecte enunciamus, cum secundum materiam loquimur, & quantumcunque præcisam recipiunt interpretationem, secundum subiecti materiam Ruy. consi. 7. nu. 11. lib. 5.

b Vin. God. Verba narratiua principis de narratione partis non probant veritatem narratorum. Ruyn. consi. 39. num. 9. lib. 1. Sed narratiua principis motu proprio probant etiam de non gestis coram ipso, Ruy. consi. 38. nu. 3. lib. 1. Quando autem uerba narratiua instrumenti inter partes fidem faciant Ruy. consi. 44. nu. 6. lib. 5. In scripturis vno excedentibus centum annos plene probant, Ruy. consi. 40. nu. 8. lib. 1.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Censualis ecclesiæ Romanæ, an per hoc censeatur exemptus.*
2 *Exemptus quis esse potest pro parte, & pro parte subiectus.*

1 Et est idē. † No. j. ibi, censum soluat. q censualis ecclesiæ Romanæ censetur ex hoc exemptus. intellige, qñ soluitur census in signum exemptionis, aliàs secus, vt j. dicitur, qđ no. in c. auctoritate. in fi. s. eo. Et qualiter ꝓbet solutio census, no. in c. ad audientiam. s. de præscrip. & in c. cū causam. s. de proba. Et an solutio annui census sit signum subiectionis, text. hic facit quod sic, qñ hoc exprimitur in obligatione, aliàs secus, de quo tamē vide in c. j. & c. peruenit. s. de cēsi. Secundo no. ibi, simili, &c. iuncto tex. j. q plus est aliquos recipere in subiectos, quàm in filios, quia Papa recipiendo aliquos in subiectos proprios & speciales, facit exemptos: secus si in filios recipiat, vt j. immo & si reciperet solum per suos subiectos, uel in speciales subiectos, exemptos faceret, cum alte 2 rum sufficiat, sm Io. An. † Vlti. no. q pōt quis esse pro parte exēptus, & pro parte subiectus. facit c. proxi. & c. cum capella. s. e. ideo est, q exemptus in vno capitulo vel in pluribus remanet in alijs subiectus ordinariæ potestati, & ex hoc in alijs probatur subiectus. facit c. non tuæ. s. de præsump. sm Arch. & Ioan. Andr. hic. quod facit, ut Abbas exemptus in capite, & non in membris, si delinquat in membris vel in re nō exempta, possit puniri & deponi per ordinariū, si aliàs esset ita puniendus. facit d. c. cum capella. & c. j. s. e. tit. & li. & c. postulasti. s. de foro compe. sm Arch. & Io. An. & ita uoluit Inno. in c. ex ore. s. e. secundum Io. An. hic. & de his ibi no. & per Host. in sum. eo. tit. §. qualiter omittatur. sed dici pōt, sm Lap. & Do. & uide glo. in uer. curam. in c. per exemptionē. s. eo. In glo. in uer. subiecti. in fi. no. quia bene facit ad no. in c. cum personæ. s. eo. in prin. & sic præcedentia minuunt significatum sequētium, ut l. fi. §. cum dulcia. ff. de vino leg. & econuerso, vt l. nam quod. §. fi. ff. de penu lega. secundum Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Exempla non restringunt regulam.*
2 *Modus & tenor priuilegij sunt attendendi, an tribuant priuilegium.*

1 Licet autē. No. j. q l. licet loquatur exemplificatiue, tamen non restringitur tm̄ ad casus expressos, quia exempla non restringunt regulam, ut hic, & in c. j. s. ne cle. vel mo. & in l. damni infecti stipulatio pertinet. ff. de dā. 2 infec. † Vlti. no. q modus & forma priuilegij est attendendus, & ponderandus. an tribuat exemptionem. Ideo Io. Cal. in suo consi. 2. huius ti. dicebat, q an uerba posita in priuilegijs inducant probationem exemptionis, debet aduerti. Primo, quia aliquando proferuntur narratiue, & exemptio non inducitur, ut hic in prin. c. & voluit Innoc. in c. recepimus. s. eo. & intellige, quia licet non probent plene, m̄ præsumptionem inducunt, vt est dictum s. in prin. huius c. aliquando proferuntur assertiue, & tunc cōmuniter tenetur, q exemptio inducatur, ut per Inn. in d. c. recepimus. intellige, quando assertio fit per modum, de quo in text. in uer. autem si concedendo priuilegium exemptionis, uel sententiando super exemptione, cum de negotio exemptionis ageretur: aliàs verò si tm̄ asserēdo, & non probaretur exemptio, ut uidetur probare tex. huius c. & satis bene probatur in c. hoc quippe. 3. q. 6. & ibi glo. & hoc nisi duo concurrant. Primo, quod exemptio respiciat ipsum asserētem. Secundo, q super illo fundetur intentio ipsius asserentis, de quo plenius in d. cle. j. de proba. aliquando exprimuntur verba concessiua, & dispositiua, & tunc sine dubio inducunt exemptionem, & probationem, ut hic refert Do. de quo etiam per Old. in suo consi. 261. & per Doc. in d. cle. j.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium rumpens neruum disciplinæ ecclesiasticæ est stricte interpretandum.*
2 *Priuilegium cōcessum domino, an & quādo extēdatur ad eius familiares.*
3 *Consilium, auxilium, uel fauorem dans delicto, non gaudet priuilegio concesso contra delictum.*
4 *Monasteriū aliquod si sit priuilegiatum, an familiares monasterij dicantur priuilegiati.*

CAP. XI.

Licet. Priuilegiati, ut tēpore interdicti possint diuina celebrare clausis ecclesijs exclusis etiā &c. Et alios etiam extraneos admittere, nō pōt, & si fuerit singularis persona super hoc priuilegiata, familiares suos admittere potest: secus in familia cōuentus sic priuilegiati. hoc tamen priuilegio non gaudet ille, cuius culpa ponitur interdictum. hoc dicit. Et habet quatuor partes, sicut quatuor sunt dicta. Secunda ibi, conceditur. Tertia ibi, non sit. 1 Quarta ibi, huiusmodi. † No. j. priuilegium, per quod rumpitur neruus ecclesiasticæ disciplinæ, esse stricte interpretandum, secundum Ioan. And. facit quod no. in c. per exemptionem. s. eo 2 dem. & in c. cum inter. s. de consuetu. † Secundo no. q priuile- 2 gium ᵃ concessum domino extenditur ad eius familiares domesticos, quod procedit, quando tale priuilegium posset remanere inutile, nisi sic intelligeretur, aliàs secus esset, ut patet j. in ver. non sit. secundū Domi. & ita dicit glo. pen. hic de quo in c. cum olim. s. de arbi. & in c. fi. j. de verbo. signi. & per Bal. in l. 1. C. de episco. & cler. & procedit iste tex. siue isti sint perpetui, siue temporales, immo etiam si essent mercenarii, uel similes, dummodo sint domestici, cum tex. hic locum habeat, ex quo loquitur generaliter de domesticis, & ita uidetur hic sentire Archid. & Ioan. And. facit quod no. in d. c. fi. & per Bal. in d. l. 1. Tertio no. ibi, cum eis. a contrario sensu, quòd familiares circa auditionem diuinorum tempore interdicti tunc gaudent priuilegio domini, quando est præsens: secus si eo absente, uel nō interessente, secundum Ioan. & fortius eo mortuo. quod facit 3 ad nota. in c. ne aliqui. s. eod. † Vlti. no. q dans causam delicto, seu consilium, auxilium, uel fauorem, non gaudet priuilegio concesso contra delictum, cum non debeat quis iuuari in eo in quo deliquit, ut ff. solu. matrimo. l. ab hostibus. §. 1. & in c. ex tenore. s. de resci. & c. si sententia. §. 1. j. de sentē. excom. secundum Ioan. An. & facit c. quia frustra. s. de usu. In glo. 2. in fi. idē Archi. sed hodie dic, vt in c. alma. j. de senten. excom. & in cle. 1. eo. tit. In glo. in uer. exclusis. ibi, sed hoc non est uerum. tenementi ex glo. q in priuilegiis non habet locum arg. a contrario sensu, de quo in c. cum in partibus. s. de uerb. signi. In glo. in uer. priuilegiati. in fi. uide quod no. in d. c. alma. In glo. super ver. non debent. ibi, restringendum. quod primo intellige, nisi ipsi familiares conuentus essent perpetui & religiosi, de quib. in d. c. cum olim. quia tunc ad eos extenderetur, ut no. in d. ca. per exemptionem. & in c. recolentes. s. de sta. mona. secundū 4 Archi. & Ioan. An. † Secundo intellige, nisi ipsi familiares essent super hoc specialiter priuilegiati, ut hic in textu. Quærit tamen hic Ioan. And. an priuilegium concessum monasterio de admittendis familiaribus habeat locum in assumptis post priuilegium. & refert fuisse disputando terminatum, q sic, siue sint subrogati loco illorum, qui extabant tempore priuilegii, siue sint adiuncti, vel superadditi ex causa rationabili: secus si ex uoluntaria, de quo plenius per Ioan. An. in reg. qui sentit. j. eo. lib. & no. in d. c. fi. & in c. quanto. s. de censi. & in c. filiæ. §. a Titia. ff. de condi. & demon. & in l. non alias. §. fi. ff. de iud. & in l. vel inutilem. ff. de vsufru. & in l. placet. ff. de lib. & posthu. Et prædicta inducit hic Bal. pro habentibus priuilegium deferendi arma cum familiaribus suis. In ead. glo. in fi. Archidia. non audet hoc firmare, ex quo priuilegium est conuentus nō aliorum: aut ergo celebret solus, aut abstineat, sicut dicitur de incluso, per glo. de pœni. dist. 1. hoc quoque. & facit quod no. de consecra. dist. 1. sicut non alii. & ita transit hic Ioan. An. Sed Io. Cal. in suo tracta. de eccle. interdi. in 6. membro, in uer. sed qd si in ecclesia. sequitur opi. huius glo. dicens, q licèt priuilegiū concessum conuentui non includat familiares, tamen ex quo alii non sunt in conuentu vigore permissionis, d. c. alma. in §. adiicimus. poterit alium admittere ratione necessitatis, argumen. cap. quod non est. j. de regul. iur. quod intellige hic Domi. quando talis uellet celebrare ex causa necessaria, sicut primo submissa voce &c. prout dicitur in d. §. adijcimus. nam ex quo tunc arctatur ad celebrandum, & solus celebrare non potest, habeat clericum qui eum iuuet. Sed si velit celebrare ex causa voluntaria, puta quia in loco erat interdictum, ut non possint celebrari diuina etiam ianuis clausis &c. & monasterium contra illam prohibitionem impetrauit priuilegium, ut dicit glo. mag. s. tunc procederet opin. Arch. ex quo illud priuilegium est concessum conuentui, non singularibus de conuentu, secundum Dominicum,

ADDITIO.

a Nic. Sup Priuilegium. Adde Do c. in reg qui sentit. de re. iu. lib. 6.
Vinc. God. Priuilegiū concessum marito extēditur etiam ad uxorē & marito mortuo, si talis mulier nō nupserit secundo l. fœminæ & ibi Bar. ff. de Sena.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi, & eorum superiores possunt se ex iusta causa absentare ab ecclesijs suis.*
2 *Priuilegium habens celebrandi ubicunque locorum, non potest celebrare ita ut uiolet interdictum.*
3 *Episcopus an possit dare licentiam celebrandi in altari uiatico.*

CAP.

C A P. XII.

1 Voniā †No.j.ꝙ ex iusta causa possunt episcopi & eorum superiores se absentare ab ecclesijs suis, alias secus, nec excusaret consuetudo, vt 23.q.4.sicut.ſm Ioā.An. dicentem,ꝙ iusta causa est, qñ sunt requisiti ab eorum maioribus non solum ecclesiasticis, sed etiam secularibus, ut regibus, si ab eis regalia teneant, vt no.in c.parati.ī.de appel.& vide hic in glo.2. Secundo no.ꝙ
2 regulariter missa celebranda, & audienda est in ecclesia, ª & non alibi, de consec.distin.j.c.j.& cap.sicut.& c.vniemque. Et idem dī de baptismo, qui in ecclesijs dandus est, ut in cle. præsenti.de baptis.& dic ut ibi, in casu tamen permisso possunt celebrari missæ extra ecclesiam, sed non debent sine altari viatico, ut hic in tex.ſm Domini. & an possit tunc celebrari in pōtificalibus, vide per glo.in ver.celebrate.in cle.2.ī. eod. Tertio nota, ꝙ nisi subsit rationabilis causa, episcopus omni die de-
2 bet celebrare missam, vel facere sibi celebrari.†Vlti.no.ꝙ habens priuilegium in quocunque loco calebrandi, non potest celebrare, ita vt violet interdictum, quia priuilegium generaliter loquens, recipit limitationem a iure communi in illa materia introducta. facit c.pastoralis.ī.eo. In glo.penul.ibi, ꝙ nōnullis.vide ibi per Ioan.And. dum remittit ad no.per Spec. in tribus hic ampliatur d.c.quod nonnullis.primo, quia ibi non dicebatur, ꝙ possint facere celebrari, sed hic sic. Secūdo, quia celebrando in alienis diœcesibus poterat diœcesanus prohibere, sed nunc propter istud priuilegium non possunt prohiberi. Tertio, quia ibi dicebatur, ꝙ poterant quādoque cels brase, sed hic dicitur, ꝙ singulis diebus hoc possint, ſm Ioan. And.
3 † Et an episcopus possit concedere hanc licentiam celebrandi cum altari viatico, per Ioan.And.in c.in his.alleg.dicit ꝙ sic in sua diœcesi, sed vbique & in tota Christianitate solus Papa concedit, ſm Ioan.An.hic, & in d.c.in his. & facit quod no.in in rub.ī.de regu.iu.ſm Lap. In glo.fi.in fi.quod intellige etiam in electis & confirmatis, licèt non faciatis, per no.in clem.a.de rescrip.& cle.j.circa prin.de fo.compe. & ita tenet Domi.ī.tit. proxi.& in c.j.& uide quod no.in c.1.ī.de teli.domi.

A D D I T I O.

a Nic.Sup.In ecclesia.Adde Innoc.in c.fi.de consi.

De iniurijs & damno dato. *Rub.*

S V M M A R I V M.

1 *Represaliæ sunt contra naturalem æquitatem, ita ut dicantur prohibita tam iure canonico, quàm ciuili.*
2 *Bona clericorum propria gaudent priuilegio, sicut personæ ipsorum clericorum.*
3 *Vocabula iuris interpretantur secundum communem usum loquendi.*
4 *Executio sententiæ, an possit fieri in fideiussore de iudicato soluendo, absque alio processu.*
5 *Clericus quando possit fideiubere, ita ut ex sua fideiussione obligetur.*
6 *Represaliæ an sint licitè concessæ auctoritate proprij iudicis, præcedente eius sententia super defectu iustitiæ.*
7 *Represaliæ concessæ simpliciter & generaliter contra aliquam prouinciam, an extendantur ad clericos.*
8 *Comparatiuum debet relinquere positiuum in suo termino.*
9 *Lex quando punit actum, & ipsius exercitium, trahitur ad actam originē habentem ante ipsam constitutionem, si habet executionem de futuro.*

C A P. I.

T si pignorationes Primo ponitur causa prohibitionis. Secundo ibi, vt tñ. ponitur ipsa prohibitio. Tertio ibi, illi aūt. pęna imponitur. Tene menti primo, & ita allegaī, † ꝙ represaliæ ª
1
2 sunt ꝯ naturalem æquitatem, intantū ꝙ dicuntur prohibitæ non solum iure ciuili, ut in auth.& nonnoo. C. ne vxor pro marito, sed etiam de iure naturali, vt hic in tex. per quem determinat hic Archi.& sequitur Io.An. Domi. & Pet. de Anch.ꝙ ille, qui ex represalijs aliquid consequitur a nō suo debitore, sed ab alio, non possit salua conscientia illud retinere, & saluari nō potest, nisi illud restituat tanq̄ male ablatum, vt hic patet, & in regu.peccatum.ī.eo. lib. & ad c.dominus.23. q.2.responde, ut per Ioan. And.ī. Bar. tamen in tracta.represalia.in j.q. tenet, ꝙ tribus concurrentibus represaliæ sint licitæ in foro conscientiæ.primo, ꝙ sint licito modo concessæ auctoritate superioris. Secundo, ꝙ ex iusta causa. Tertio, quod intentio eius, cui conceduntur, sit iusta & recta, & ita uidetur tenere Thomas, 2.2.q.40.c.j.de quo ibi per Bar.& hic per Pe.de An-
2 cha.& plene per Io.An.in d.reg.non debet.† Secundo no.ibi,

b seu bona, ꝙ bona propria ᵇ clericorum gaudent eodem priuilegio, quo & personæ ipsorum clericorum, sicut alias gaudent eodem priuilegio cum bonis ecclesiæ, sic ī.de censi.quaoq̄.& de immu.eccle.c.j.eo.li.& in c.fi.ī.de vita & hone. Vlti.no.ibi, extendi, ꝙ represaliæ tanq̄ odiosæ non sunt extendendæ, sed restringendæ, & fieri debet strictissima interpretatio, pro qua
3 regu.odia. infra eod.lib. † In glo.2.in fi.no.iuncto tex.ꝙ vocabula iuris interpretantur, & intelliguntur ſm cōem vsum loquendi, qui communis vsus loquendi præfertur cuicunque verę & propriæ significationi, vt in iuribus hic in glo.alle. & in l.librorum.§.quod tamen Cassius.de lega.3.& in l.Labeo.ff.de suppel.leg.& ibi per Bar.in l.omnes popu. ff. de iustit. & iu. & ibi quid si in statutis attenditur etiam cōmunis vsus loquendi in diuinis scripturis, vt in c.maiores.ī.de bap.& in priuilegijs, ſm glo.no.in c.quia circa.ī.de priui.& in rescr.ut tenuit glo.in c.nonnullis.ī.de rescrip.& uide glo.in uer.commode. in c.cupientes.in prin.& ibi no.ī.de elec.eo.lib. In glo.3.in prin.vnde dixit hic Archi.ꝙ episcopus non posset concedere, ut clericus pignoretur pro alio clerico, quod tamen Guil. hic habet pro dubio, ut refert hic Ioan.An.de quo ī. In ea.glo.ibi, non intelligitur condemnatus fideiussor ꝯctus, nec in eum fieret executio absque alio processu, & ita sequitur hic Ioan.Mona.& Petrus de Anch.& Bar.in l.j.ff.iudi.sol.& Bal.in l.fi.C. de vsu.rei iud. In ea.gl.ibi, absoluitur fideiussor: intellige, si reus stetit in iudicio vsque ad sniam, alś secus. Et idem si non stetisset vsque ad diem determinatam, quia tunc fieret executio contra talē fideiussorem ad pęnam promissam, alś ad interesse, ſm Bar.in d.l.j.& intellige tunc prædicta, qñ fideiussor promisit coram iudice in iudicio, ut in l.a. C.de execu.rei iudi.alràs secus esset,
4 ſm eum ibi, & Pe.de Anch.hic. † In ead.glo.ibi, & idem dicendum &c.& sic sequitur, ꝙ in talem fideiussorem, vel in fideiussorem de iudicato soluendo fiet executio sniæ absque alio ꝓcessu, sicut fieret ꝯ ipsum reum condemnatū, & ita tenuit glo. in d.l.fi.& Bar.in d.l.j.per tex.in d.l.fi.& idem Pet. de Anc. hic per tex.in l.1.ff.de cōfess.& idem Cy.& Bal.in d.l.fi.dicens ꝑdicta fortius procedere in criminalibus, in quibus satisdatur iudici non tanq̄ creditori, sed tanq̄ exactori, ut l. eum pro quo. ff.de in ius voc.quæ intellige primo, qñ talis fideiussor promisit in iudicio corā iudice, alś secus, ut ī. Secundo intellige de iudice cōpetenti, vel de eo, cuius iurisdictio posset prorogari: alś secus, puta si clericus fideiussisset coram iudice laico, quia ex snia talis iudicis ꝯ eum non fieret executio, ut tenuit Dy.in l.1. ff.si quis in ius vocatus, & hoc per rōnem tex.in c.si diligenti. ī.de foro compe.& idem tenet, si clericus non subiectus diœcesano episcopo fideiuberet coram illo, quia cū fideiussor debeat renunciare suo priuilegio, ut in d.l.1. hoc fieri non pōt ꝑ clericū, ut d.c.si diligenti.& c.significasti. eo. tit.nisi fideiuberet corā delegato Papæ, quia perinde est, ac si fideiussisset corā Papa, ex quo eius vice fungiī, nec ꝑꝑ hoc vr̄ iurisdictio ꝓrogari de persona ad personā, qđ est prohibitū, ut in c. P.& G.ī.de off.dele.quia ista fideiussio venit accessoriè, & sic est permissa, ar.c.præterea.de off.dele.& l.2.ff.de iuris.om.iu. & ita sequitur hic Pe.de Ancha. Dubiū tñ facit, qđ dicit Bar.in d.l.1.ff.iudi.sol.& Bal.in d.l. fi. volentes ꝙ rigore sniæ latę ꝯ principalē non fiat executio ꝯ fideiussorem, sed rōne stipulationis declaratæ per ipsam sniam, sed sic est, ꝙ clericus ꝯhendo pōt iurisdictionem ꝓrogare, vt in c.dilecti.ī.de fo.compe.vbi hoc tenet Innoc. & Ioā. An. & in iudicijs quasi ꝯhitur, ut in l.3.§. idem scribit.ff.de pecu.& rōne ꝯctus uel quasi sortitur quis forum, ut ca. dilecti. & c.fi.en.titu.ergo etc.et eadē rōne uideretur idem dicendū, si clericus fideiussisset corā iudice laico, quia ex tali fideiussione posset fieri executio ꝯ eum, ut in d.l. fi.non tñ per iudicem secularem, sed per iudicē suum ecclesiasticū, ut no.in ca. dispendia.§.tein quoque.ī.de rescrip.in c.pen.ī.de fo.cōpe. & in c.fi. ī.de excep.eo.lib.et facit quod no.per Doc.in l.1.C.de fom.tri. et in c.qđ clericis.ī.de fo. compe. an clericus obligetur ex instrumento confessionato vel guarentigiato. Sed certe ꝓius dicit hic Pe.de Anc.talis fideiussor firmatur auctoritate iudiciaria illius iudicis, coram quo præstatur. vnde si pstaretur extra iudicium, non haberet executionē, vt tenent ī. oēs Doc.cum ergo eps non diœcesanus non sit iudex suus illius clerici, nō pe

eius

A D D I T I O N E S.

a Nic.Sup Bona propria.Adde glo.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.de consti. glo.in c.ex literis, de pi.glo in c similiter.16.q j.Car.Zab in c.1.de do.& contu.
b Vinc.God.Represaliæ sunt cōcessæ propter denegatam iustitiam, Bar.in trac. Represa.in 1.q.prin.c Thom. de Aqui.2.2. q.11. hic alleg. Col.consi.62.in princip lib.3.

eius sñia vel declaratio producere hunc effectũ, sicut nec confessio coram eo, vt in c. at si clerici. ȝ. de iudi. & tñ in iudicijs quasi ɔ̃hitur, ut ȝ. Et hæc videtur sine dubio procedere, qñ fideiussit coram iudice laico, sed qñ coram ecclesiastico, satis vr̃ ꝙ iudex dicatur suus rõe ɔ̃ctus vel quasi, vt in d. c. dilecti. cogita tñ.

5 † Et aduerte ad tria, primo, qñ sit ꝙ clericus possit fideiubere, & ex sua fideiussione obligetur, de quo dic vt in ca. j. ȝ. de fideiuss. Secundo, an facta executione ɔ̃ fideiussorẽ de iudicato soluẽdo, possit ipse petere executionẽ ɔ̃ ipsum reum principalẽ. & dic ꝙ sic, ut est tex. in d. l. fi. & Bal. ibi idem tenet. & Bar. in d. l. 2. & Pet. de Anch. hic. Tertio, quid si sunt cessa iura ɔ̃ principalẽ, an videantur cessa ɔ̃ fideiussorem & pignora. glo. tenet, ꝙ sic, in l. si a creditore. C. de act. & oblig. de quo per Spe. in tit. de cessi. act. §. j. ad fi. cuius dicta refert Lap. hic, & vide per Spe. de sen. excom. §. sequitur. ver. quid si sñia. In ea. glo. in fi. idem Ioan. Mona. & Archid. ipse tñ detinens esset excõicatus, vt in c. si quis suadente. 17. q. 4. nisi id fieret auctoritate sui superioris ecclesiastici, vt in c. si clericos. j. de senten. excom. sed si eius bona sine offensa personæ essent detenta, & tunc neutri pęnæ esset locus, ſm Ioan. An. In glo. in ver. ecclesiasticis. in fi. vide p Doct. in c. 2. ȝ. de fo. compet.

6 † In glo. in uer. concedi. ibi, iustitiã
a facere. quo casu tenet hic Archi. ꝙ licitæ essent represaliæ [a] factę auctoritate proprij iudicis, præcedẽte tñ eius sñia super negligentia, & defectu iustitiæ, per no. per Inno. in ca. olim causam. ȝ. de resti. spo. & in c. grauem. de sen. excõ. quod procedit, qñ nullus inueniretur superior, qui de ciuitate negligente seu eius dño iustitiam faceret, quod raro contingit, cum ex tali defectu posset adiri iudex ecclesiasticus, & ita residet hic Io. An. aliàs verò si superior inueniretur, tunc iudex spoliati represalias ꝓcedere nõ posset contra illos, qui non sunt suę iurisdictionis propter delictum ɔciuis ipsorũ, vel negligentiã iudicis, sed ipsa ciuitas vel eius dñs debet compelli per suum superiorem, vt iustitiam faciat, & ita intelligatur canon dñs, hic alleg. ut refert hic Io. An. & plenius in d. reg. non debet. vbi idem vr̃ velle, & idem Bar. in suo tracta. represaliarũ, super q. xj. vel a. prin. & Pet. de Anch. hic eius dicta referendo, quod tene menti ſm Bald. hic. dicentem, ꝙ hodie ciuitates seruant ɔ̃rium, quia diffidant oẽs, qui ingrediũtur territoriũ: vnde tanq̃ diffidati ingrediendo territoriũ possunt capi. sed talis diffidatio est ɔ̃ iura gentium, quo iure põt quis ire per vias & ciuitates publicas, ut no. j. dist. c. j. vnde non possunt legem facere, quæ sunt ɔ̃ iustitiam gñalem, ſm Bal. hic. Et de materia uide quod no. in ca. postulasti. ȝ. de foro compe. & in c. dilecti. in gl. oo. appel. ad fi. ȝ. de appel. & per Bal. in d. auth. & omnino.

7 † In ea. glo. in fi. tene menti, ꝙ licèt aliàs priuilegium concessum certo generi personarũ sub nomine patriæ vel prouinciæ comprehendat non solũ laicos, sed etiam clericos, ut est tex. no. in d. c. dilecti. & licèt etiã represalię aliquo casu possint concedi, vt ȝ. tñ simpliciter & generaliter concessæ contra certum genus personarum sub nomine patriæ vel prouinciæ non extenduntur ad clericos, & ita ẽt probat tex. no. hic, quem limita primo, nisi clerici sint coniugati, vt vadant absque habitu & tonsura, quia tales non gaudent priuilegio, ut no. in c. 1. ȝ. de cle. ɔiug. eo. li. vt tenet hic Pe. de Anc. & Bar. in d. tractat. in 7. q. in uer. ad quintũ. Secundo limita, nisi concederentur, eo quia eps̃ de suis clericis iustitiam non faceret, & ad superiorem nõ posset haberi recursus, ut qa esset schismaticus, ſm Bar. in d. ver. ad quotum. vbi tñ hoc relinquit Canonistis. sed certe Arc. hic tenet, ꝙ eps̃ non possit concedere, ꝙ clericus pro alio clerico pignoretur, licèt Guil. hic, vt refert Io. An. habeat hoc pro dubio. Tñ Pe. de Anch. tenet, ꝙ idem sit in laicis, quod in clericis, cum sit eadem rõ, sicut põt concedi contra laicos in casu permisso, ita & contra clericos, arg. c. dilecto. j. de sen. excõ. Sed certe hoc vr̃ contra istum tex. expresse prohibentẽ represalias concedi ɔ̃ clericos, vel ad eos extendi, nec valeret cõsuetudo in ɔ̃rium. prohibetur ergo hoc per istum tex. generaliter, & etiam in casu aš permisso, aš frustra prouideret, quod procedit ẽt si ipse clericus esset cã, vt patet ȝ. in glo. 3. in fi. & sic vr̃ verior opi. Arch. vt represaliæ cõcedi non possint contra clericos ẽt propter excessum vnius clerici, nec ad eos extendantur, ut hic in tex.

8 † In glo. in uer. districtius. in fi. no. ꝙ comparatiuũ debet relinquere positiuũ in termino, ut in l. ubi autem non apparet. ff. de uer. obli. & tunc est, ꝙ ponitur proprie, aliàs qñ ponitur in positiuo, tunc stat improprie, quod nota pro statutis, in quibus verba debent intelligi veré proprie, &c. vt in c. in nostra. ȝ. de iniurijs. ſm Domini.

9 † In glo. fi. in fi. idem Archidia. & no. ex glo. primo secundum Domini. ꝙ ubi lex punit actum, & eius exercitium, tunc trahitur ad actum habentem originem ante ipsam cõstitutionem, si habet executionem de futuro, pro quo glo. in clemen. ut hi qui. de ætate & quali. de quo ibi per Doct. & per glo. in uer. decætero. in c. licet canon. ȝ. de electio. eo. lib. Secundo no. ex gl. secundum opin. Guil. quòd ubi a lege imponitur pęna agenti actum, & assignatur terminus ad reuocandum, ut pęnam euitet, tunc si executio actus fiat pendente termino, committitur pęna, nec reuocatio locum habet, quod no. secundũ Domini.

ADDITIO.

a Vinc. God Adde, quòd represaliæ concedi non possunt ei, uel ad eius commodum, qui licèt ciuis sit, municeps tamen non sit, & econuerso concedi non possunt contra eum, Ruy cons. 120 nu. 7. lib. 4. & represalias passus ratione alicuius potest ab eo repetere, quod soluit si represaliæ erant iustæ. Ruy. cõs. 207. nume. 35. lib. 5.

De pœnis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Dominus an comprehendatur appellatione familiæ suæ.*
2 *Archiepiscopus licèt non possit iurisdictionem exercere in prouincia, fallit tamen in tertiis casibus.*
3 *Prælatus uel alius quando possit esse iudex in causa propria.*
4 *Causæ cognitio non requiritur in notorijs.*
5 *Copula, &, quando ponitur inter diuersa voce, idem tamen importantia in effectu, exponitur pro idest.*

CAP. I.

ROmana. Primo cum triplici modificatione declarat ius vetus exceptionẽ subdens ibi, nisi. Secundo ibi, sibi. etiam illud prorogat secundam moderationem tollens, & forsan tertiam tẽperans.

1 † No. j. ibi, sibi uel suæ
2 familiæ, ꝙ appellatione [a] familiæ non comprehenditur eius dñs, quod procedit hoc casu, alias secus esset, ut in c. post elec. ȝ. de concess. præben. in 3. glo. ſm Ioan. And. Secundo no. ibi, conuocat. ꝙ ad archiepiscopum spectat conuocare prælatos ad concilium, quos conuocare potest per literas suas, & sufficit vnica citatio, ut no. 18. dist. si episcopus, de quo hic per Arch. & Ioan. An.

2 † Vltimo no. ꝙ licèt regulariter archiepiscopus non possit iurisdictionem exercere in prouincia, ut no. in c. 1. ȝ. de foro compe. eo. li. tamen fallit in casibus hic expressis. fallit etiam, quando consuetudo hoc sibi tribueret, ut hic dicitur, sicut etiam fallit in alijs casibus, de quibus per glo. ordi. in c. pastoralis. ȝ. de offi. ordi. In glo. in uer. punite. in prin. aduerte, quia licèt iudex possit hic punire iniuriam illatam sibi & suis, etiam si talis iniuria non impediat iurisdictionẽ suã, dummodo sit notoria vel manifesta, tñ procedit ex speciali cõcessione, ut patet ȝ. in text. ut hic per Ioan. And. de quo infra.

3 † In ead. glo. in fi. ad idem ȝ. de regu. c. constitutionem. eo. lib. Et pro declaratione materiæ huius gl. quando sit, ꝙ possit prælatus uel alius esse iudex in causa sua uel suorum, ex dictis Doctor. hic posset sic concludi. in primo in criminalibus, quo casu si loquimur de crimine commisso per eum, tunc ipse cognoscere non põt, ut in l. j. C. ne quis in sua causa. fallit in Papa, de cuius delicto uel facto nullus cognoscere potest, nisi Deus, ut 9. q. 3. facta subditorum. uel ipse solus Papa, ut 9. q. 3. nemo. & In c. episcopi. In crimine tamen hæresis, uel qñ eius delictum esset notorium, & sæpius monitus noluisset se corrigere, & ex eo scandalizaretur vniuersalis ecclesia, quia tũc sapit hęresim, posset ab alio iudicari, ut 40. distin. si Papa. & ibi per glo. tenet Inno. in c. ex parte. el j. de uerb. signi. quo casu concilium erit iudex, quia in causa fidei est maior Papa, ſm Arch. in c. in fidei. ȝ. de hære. eo. lib. & idem uoluit glo. in c. Anastasius. 19. dist. Aliquando agitur de crimine commisso per aliquem de suis uel sua familia, & tũc si deliquit in officio, & põt de hoc cognoscere & punire, & in l. s. C. de sportu. & in l. si quis forte. §. si quis conuitium. ff. de pęnis. aut & idem si deliquit extra officium, & in aliquem de sua familia, uel de suis ꝑ paternam affectionẽ, ar. l. non solum. ff. de ritu nup. ſm Pe. de Anc. hic. Et idem si deliquit in alium, & delictum est notoriũ, ut in l. si quis forte. §. si quis. & ibi per Bar. ff. de pęnis. secus si non est notoriũ, ut l. Senatus. ff. de offi. præsi. ſm Bar. ibi, & in d. §. si quis. quod intellige, nisi sit Papa, ut no. 3. q. 9. cuncta. Et idem de Imperatore, ut no. in l. proxi. ff. de his quæ in test. delen. quia isti possunt esse iudices in proprijs causis, ut ȝ. & no. in d. §. si quis. Aliqñ delictũ cõmittitur ɔ̃ ipsum prælatum, uel iudicem extra suam diœcesim vel

ADDITIO.

a Nico. Supe. Appellatione. Adde, an appellatione familiæ, ueniant filij nascituri, uide Pau. de Ca. cons. 17. incip. In causa quæ uertitur Parmæ, & eum alle. Iasõ in l. suggestioni. in j. col. uer. breuiter circa j. q. C. de uerb. signi.

vel territorium, & ibi regulatiter cognoſcere non pōt, vt in c. vt animarum. ẽ. de conſti. & hoc niſi in caſibus in iure exp̄ſſis, ſicut dr hic in archiepiſcopo, & in caſu cle. j. de ſo. compe. Sed intra diœceſim vel territorium, & ſi delictum eſt notoriū, & poterit ſubditos delinquentes punire, & ita procedat c. ſi quis erga. & c. ſi quis ab epiſcopo. 2. q. 7. † quia in notorijs non requiritur cauſæ cognitio, nec poteſt dici iudex in cauſa propria,[a] ſed potius iuris executor, vt no. 2. q. j. manifeſta. ſm Domi. nec poterit vt ſuſpectus recuſari, vt in c. nonit. ẽ. de appel. ſm Pet. de Anch. hic, & Bal. in d. §. ſi quis. & Bal. in d. l. j. & Imo. in d. ca. ex parte. Si verò delictum non eſſet notoriū, ſed concernit eccleſiam vel dignitatē prælati, uel iudicis, & poterit cognoſcere & punire, ſm gl. hic, & in d. c. ſi quis. ſed ſi recuſaretur vt ſuſpectus, non poſſet ipſe ſolus cognoſcere, ſi eſt delegatus, & ſi eſt ordinarius, erit alius adiūgendus, vt no. i l. apertiſſimi. C. de iudi. & hoc æquum eſt, vt no. per Io. An. in c. j. de maledic. & per Doc. in d. l. j. quod tñ fallit in Papa, & in Imperatore, de quo j. Sed ſi delictum concernit perſonam ipſius prælati vel iudicis, & ſi talis eſt Papa, & ipſe poterit de hoc facere inq̄ri per aliū, vt l. j. C. ſi quis impe. ſm Domi. & facit c. 1. de maledi. vbi gl. voluit, q ipſe idem ſi velit poſſit cognoſcere & punire, & idē in Imperatore, vt no. in d. l. proxi. Si verò ſit inferior ab ipſo principe, & tunc nō poterit cognoſcere, vt in d. l. j. C. ne quis in ſua cau. & per gl. in d. c. ſi quis erga. ſed erit adeundus ſuperior, ſm Domi. poterit tamē capere & carcerare, donec notificet ſuperiori, vt in l. ſi adulterium. §. fi. ff. de adul. ſm Pet. de Ancha. imò ſm Io. de Fan. in d. c. ſi quis erga. poterit eum ponere in carceribus, & reſeruare ſucceſſori cognitionem & punitionē, vt d. l. Senatus. & ita fuit de mente Cy. in d. l. j. quod ſatis probatē per tex. 2. q. j. in primis. ſm Domi. hic. Aliquando agitur de delicto commiſſo ꝯ aliquem de ſuis uel de ſua familia, & ſi delictū eſt notoriū, poterit punire, nec poterit ut ſuſpectus recuſari, ut ſ. Sed ſi non eſt notoriū, & cōmittatur principaliter circa officiū & idem, vt in d. §. ſi quis. & ibi per Bar. Et idem ſi committatur ꝯ perſonam, & per vnum de ſuis, vt d. l. non ſolum. ſecus ſi cōmittatur per alium, quia non poterit cognoſcere, ut d. l. Senatus. ſm Bar. in d. §. ſi quis. & Pe. de Ancha. & facit l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſdi. om. iud. Fallit in Papa vel Imperatore, ut ſ. Si verò agitur de cauſis ciuilibus, & conclude, ſi cauſa eſt ipſius prælati uel iudicis propria & priuata, & nō poterit ipſe cognoſcere, vt d. l. j. & d. l. qui iuriſdōni. ſed erunt arbitri eligēdi, ſicut facit Papa, vt xj. q. j. ſi clericus. & idem de Imperatore, ut p glo. 16. q. 6. ca. 1. & per Inno. in d. c. ex parte. dicentem, q licèt hoc ſit honeſtum, tñ ſi volunt, poterūt alijs delegare, ut in l. 2. C. ſi aduer. fiſcum. & ita dicit de conſuetudine obſeruari, immo ſi uolunt, poterunt ipſimet eſſe iudicis, ut no. per glo. in d. ca. 1. & in d. c. 1. de maledi. & d. l. proxi. Si verò cauſa non eſt ſua propria, ſed eccleſiæ uel dignitatis ſuæ, tunc de Papa & Imperatore dic q poterunt ipſi cognuſcere vel iudicare, ut no. in c. cum veniſſent. ẽ. de iudi. & in d. l. proxi. Et idem de inferioribus, qñ eſſet notorium illam rem competere eccleſiæ vel dignitati, & poſſet tunc epiſcopus monitione præmiſſa hunc notorium ſacrilegum excōicare, & ita poteſt procedere ſm vnum intellectū d. c. ſi quis erga. nec poterit recuſari, ut ſuſpectus, ſm Inn. in d. c. ex parte. & Domi. hic. Sed vbi non eſſet notorium, puta quia petitur iuriſdictio, & per illum, ꝯ quem petitur, dr̄ q eſt exemptus, & priuilegium exemptionis producit, ita q efficitur res dubia, & tunc cognoſcere nō poterit. ſed debet adiri iudex cōpetens, ut in d. c. ſi clericus. ſm Inn. in d. c. ex parte. quod eſt verum, quando talis cauſa ſpectaret ad menſam propriam ipſius prælati, aliàs ſi ad eccleſiam, vel ad menſam ipſius eccleſiæ, & tunc cognoſcere poterit, cum tunc cauſa eccleſiæ non videat propria, ut 15. q. 2. qui manu. & ita vr̄ ſentire Inn. in c. inſuper. ẽ. de teſti. ſm Domini. facit quod no. in c. edoceri. de reſcriptis. & in c. præſentium. de teſti. eo. lib. & per Bald in d. l. j. poſſet tñ ut ſuſpectus recuſari, vt no. in c. inſinuante. ẽ. de offic. dele. & in c. iudex. eod. titu. & lib. † In glo. in uer. & in fine, tene menti ſingu. ex glo q qñ copula, &, ponitur inter diuerſa voce, idem tñ importantia in effectu, exponitur pro id eſt, & tunc ſtat improprie, ſed de propria eius ſignificatione debet ſtare copulatiue, quod no. pro ſtatutis, in quibus verba debent intelligi proprie ſm Domi. & hanc ſecundam opi. huius glo. tenet hic Hoſt. Io. Mon. & Arch. ſm quos fit hic duplex prorogatio iuris ueteris. ſ. ad manifeſtam per famam, de quo fit inquiſitio. Et ad notorium re ipſa, per quod non impeditur iuriſdictio, nec aliqua diſtinctio erit facienda, qñ non impeditur iuriſdictio inter manifeſtum & notorium, cum tex. iſta coniungens diſtinctionem non patiatur, ſecundum Ioan. An. Et fuit hæc prorogatio facta per Papam triplici de cauſa. Primo ob gratiā ipſorum archiepiſcoporum. Secundo, ut ipſe Papa prorogans det exemplum alijs ſe corrigēdi, ut in c. qualiter. ẽ. de accu. Tertio, ut ſi in gloſſis ipſius Papæ Innocentij reperiantur[b] contraria, ſciamus poſteriori dicto ſtandum, ſm Hoſt. quod ultimum eſt bene notādum. & idem no. in c. 1. §. quiſquis. j. de ſen. excom. Et idem etiā dixit Bal. in auth. ex teſtamento. C. de colla. pro quo glo. ſing. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebel. volens, q in dubio ſemper ſtandum ſit ultimæ opinioni ipſius glo.[c] Sed certe, prout dicit hic Ioan. An. non eſt ſemper verum, q ultima opi. Innoc. ſit tenenda, ſed hoc procederet, quando iuuaretur melioribus rationibus vel æqualibus: ſecus ſi prima opinio alia iuuetur melioribus, quia tunc illa eſt ſequenda, ut no. 9. diſt. ego. & idem ſequitur hic Dominicus, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Iudex in cauſa propria quando quis eſſe poſſit, Alex. in conſ. 135. lib. 1.

b Nic. Sup. Reperiantur. Adde Io. An. in c. 1. de ſen. excom. lib. 6. in nouella.

c Nic. Sup. Ipſius gl. Adde tex. in c. capellanus. in uer. poſterior ſententia. de fer. Cy. in l. j. C. de ſacroſan. eccl. Bar. in l. bona fides. cum glo. ff. de poſ. Lud. Ro. conſ. 83. Incip. quæro a te.

SVMMARIVM.

1 *Seu, dictio ſtat ampliatiue & declaratiue, licèt diſiungat uerba, non tamen ſenſum.*

2 *Epiſcopi conuocati ad depoſitionem clericorum nō dicuntur deponere ſeu iudicare, ſed aſſiſtere.*

3 *Degradatio requirit numerum epiſcoporum tam uerbalis, quàm actualis, excepto crimine hæreſis.*

4 *Solus epiſcopus cum capitulo deponere poteſt clericum a beneficio, hęc eſt prima concluſio, quam ſequuntur aliæ quinque.*

CAP. II.

DEgradatio. Diuiditur in duas partes, q̄a primo ponitur conſultatio. Secundo reſponſio. ibi, ſuper quo. & ibi duo facit. Nā primo tractat de verbali degradatione. Secundo de actuali, ibi, actualis, & ibi iterum duo facit. Nam primo dans ſimile ponit formam ſubreptionis inſignium. Secundo ibi, poterit autem. ponit formam verborū, & determinat iſtum tex. no. per Specu. in titu. de accu. §. ſecundo loco. ver. et no. et uer. ſequen. et §. quarto loco. per totum. ſm Ioan. And. dicentem, q uerbalis depoſitio poteſt fieri contra abſentem per contumaciam, vt in c. veritatis. de dolo & cont. et ibi no. et 3. q. 9. in ſumma. Sed actualis depoſitio requirit præſentiam perſonę, vt patet per ſequentia hic in tex. ſm eum uolentem, q in caſu degradationis actualis non poſſit procedi parte abſente, etiam ſi p̄curator eſſet præſens, ſm Domini. per nota. in c. veniens. ẽ. de accu. † No. j. ex tex. ibi, ſeu. de hac dictione[a] quæ ſtat ampliatiue, et declaratiue, vnde licèt diſiungat verba, non tamen ſenſum, ut no. in l. ſi quis ita. ff. de au. et arg. leg. et ſic patet, q uerbum degradatio, in genere ſumptum poteſt comprehendere degradationem, et depoſitionem, quod inducit Domi. hic ad ſtatuta imponentia pęnam degradationis, quia cum in pęnis debeat fieri mitior interpretatio, ut in regu. in pęnis. j. eod. lib. certè debebit intelligi de depoſitione. † Secundo no. ibi, aſſiſtente. q epiſcopi requiſiti in depoſitione clericorum non dicuntur deponere ſeu iudicare, ſed aſſiſtere, de quo per Innoc. & Io. An. in c. graue, de præben. et per glo. et Archidia. 3. q. 8. in ſumma. concludit tamen hic Domi. q ſint iudices in pronunciando, et non aſſeſſores, quod probatur 5. q. 4. duodecim. et 15. q. 7. c. 1. in fi. ubi dicitur, q ſynodali iudicio, et facit c. nō poteſt. ſupra de re iud. et ſic ſunt iudices, non aſſeſſores. et tex. hic debet intelligi, ut aſſiſtant ut iudices, ſm Domi. Vltimo nota, q etiam clerici in minoribus poſſunt degradari non ſolum uerbaliter, ſed etiam actualiter, cum tex. hic loquatur generaliter, ſecundum Io. An. dicentem, q tales eodem modo incurrunt irregularitatem ſicut conſtituti in ſacris, ut no. in ca. s. ẽ. de cleri. excom. et ibi per Ioan. An. et Domi. Degradatio tamen ſeu depoſitio conſtitutorum in ſacris ſiue in minoribus omni caſu fieri debet a proprio epiſcopo, ut hic in tex. et intellige de epiſcopo electo confirmato et conſecrato, ſecus ſi non eſſet conſecratus, quia tunc degradare non poſſet, ſed ſolum diffinire, et pronunciare quem degradandum, ſecundum Hoſtien. in c. tranſmiſſam. ẽ. de elec. dicentem tamen, q etiam in examinatione

ADDITIO.

a Nic. Sup. Seu. De hac dictione adde c. ſtatutum in §. j. & 2 de reſcrip. lib. 6. Inno. in c. dudum. el a de elec. Io. An. in c. licet. de offic. uic. in nouella. Vinc. God. Vide Soc. in conſ. 63. In cauſa uertente. lib. 1. & conſ. 3. & 180. lib. 2. Fel. c. inter cæteras. de reſcri.

tio ne requiritur debitus numerus epõrum, & ita resídet hic Ioan. An. In glo.2.ibi, adiunget. & sic vult glo. ꝙ in tali numero epõrum [a] ooo computetur proprius epſ, pro quo etiã tex. hic in ver. assistente. ſm Ioan. An. In ead. glo. ibi, ſubdiaconus. idem Io. An. & Arch. dicentes, ꝙ ita hodie eſt determinatũ per iſtum tex. dum dicit, in ſacris. & ſolum excludit minores ordines, in quibus nõ requiritur numerus epõrum: vnde in degradatione ſubdiaconi requiritur idem numerus, ſicut in degradatione diaconi, licèt glo. olim tenuerit ꝯtrium in c. quia iuxta. 5. q. 6. & Arch. in c. Fęlix. & in §. ſolus. 16. q. 7. †In ead. glo. ibi, de hæretic. c. j. & ibi uidetur proban, ꝙ excepto crimine hæreſis tam in degradatione verbali q̃ actuali requiratur numerus epiſcoporum, pro quo facit quod ibi dixit Ioan. An. poſt Arch. ſuper vlt. glo. & facit xj. q. 3. epſ. Sed in ꝯtrium facit tex. hic, & j. §. proxi. vbi in actuali nunq̃ reperitur de numero epõrum. Pro quo & adducit hic Io. An. plura iura, ex quibus patet ꝙ epiſcopi habent audire, diſcutere, diffinire, & ſententiare cauſas criminales talium clericorum, quæ verba conueniunt verbali degradationi & non actuali, & ſic concludit Ioan. Aod. ſolum in degradatione verbali, & non in actuali requiri numerum epiſcoporũ, & ita voluit Spe. in d. §. ſecũdo loco. in ver. ſed eſt notandum. dicens, ꝙ actualis degradatio eſt executio ſententiæ depoſitionis, & epiſcoporũ ꝑſentia, quæ eſt neceſſaria in ſententiæ prolatione, non eſt neceſſaria in hac executione actuali, vt hic plenius per Io. An. dicentẽ ſecundo, ꝙ iura, quæ iubẽt clericũ deponi & peregrinari per orbẽ, vel in monaſteriũ detrudi cum impreſſione characteris, nihil dicũt de numero epiſcoporũ, vt patet 50. q. j. ſi quis ſacerdos. & de pę. diſ. 6. ſacerdos. & in c. omnis. in fi. ẽ. de pęniten. & in c. ad audientiam. ẽ. de crimine falſi. ſm Io. An. dicentem tertio, ꝙ de conſuetudine gñali epſ cum ſuo clero audit cauſas criminales ſuorum clericorũ etiam de grauibus criminibus, vt homicidio, & ſimilibus, pro quibus pęna depoſitionis debetur, nõ adiuncto ſibi ad hoc numero epiſcoporũ, vbi non tenderet ad degradationẽ actualẽ, & eos conuictos & confeſſos punit, & idem tenet Io. de Fan. 15. q. 7. in ſumma. & Spec. in ti. de accuſa. §. quarto loco. ubi fatetur, ꝙ epĩ de conſuetudine per ſe vel officiales ſuos audiũt cauſas criminales ſuorũ clericorũ. facit c. licet. de offic. vica. & c. 3. de conſue. de offi. or. c. j. & c. ut litigantes. eo. li. ſm Ioan. An. & Domi. adducentẽ tex. in c. fi. ẽ. de celebra. miſ. vbi ſolus epſ audit & diffinit cauſam depoſitionis verbalis ipſius ſacerdotis [4] ab officio & beneficio. †Ex quibus omnibus inferũtur ſex cõcluſiones. Prima concluſio ſit, ꝙ ſolus epſ cum capitulo deponere poſſit clericum a beneficio, vt in c. licet. ẽ. de coha. cle. & voluit glo. in d. ſumma. & Spe. in d. §. quarto loco. & Inno. in c. graue. Secunda concluſio, ꝙ in degradatione ſeu depoſitione clerici ab ordinibus minorib. ſolus epſ ſufficiat, ut hic in tex. de quo j. in glo. Tertia concluſio, ꝙ in degradatione ſeu depoſitione actuali clericorũ ab ordinibus ſacris ſolus epſ ſufficiat, vt patet j. §. proximo. Quarta concluſio, ꝙ in degradatione uel depoſitione verbali, & eius cognitione, quę fit a ſacris ordinibus, quo ad actualem degradationem faciendam requiratꝰ numerus epõrum tam in degradatione verbali & eius diffinitione, q̃ in eius cognitione, vt ẽ. & ita procedat tex. hic. & per Inno. & Hoſtien. in d. c. graue. & Spe. in d. §. quarto loco. fallit tñ in cauſa hæreſis, ut d. c. j. & ſi numerus epõrum in tali degradatione verbali haberi non poſſit, dixit Archid. in c. j. 83. diſtin. ꝙ epiſcopus poterit tunc perpetuo ſuſpendere ab officio & beneficio, quæ habet eundem effectum, quem habet depoſitio ſecundũ eum, poterit etiam epiſcopus verbaliter deponere, vt d. c. fi. ut ẽ. non tamen ſufficeret dicta depoſitio ad actualem degradationem faciendam, ut ẽ. Quinta cõcluſio, quod vbi degradatio ſeu depoſitio verbalis non fit ad finem actualis degradationis fiendæ, ſed ad alium finem, ſolus epiſcopus cum clero ſuo facere poteſt, ſaltem attenta generali conſuetudine, vt ẽ. & hoc uoluit Specu. in d. §. quarto loco. & facit tex. in d. c. fi. Sexta & ultima concluſio, ꝙ ſolus epſ poſſit reſtituere clericum aduerſus depoſitionem, quando depoſitio non tenuit, & ita procedat quod no. in d. c. epiſcopus. xj. q. 3. aliàs autem erit in arbitrio ſolius Papæ, ut per Spe. in dicto §. 2. in ver. ſed nunquid. In glo. in ver. præſentiam. in fi. de quo per Archi. & Ioã. An. in d. c. j. ẽ. de hære. eo. lib. & per Innoce. in d. c. graue. & ſic vult glo. no. hic, ꝙ etiam in arduis poſſit epiſcopus preſcribere contra capitulum, ut conſenſus uel conſilium capituli non requiratur, de quo in d. c. j. & in d. c. 3. hic alleg.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Epiſcoporum. Adde gl. & Doc. in c. non poteſt. de ſen. & re iud.

b Vinc. God. Degradatio actualis uel uerbalis, quando requirat numerum epiſcoporum, uide Fel. in c. non poteſt. circa fi. de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ſunt milites cęleſtis militiæ.*
2 *Ornamentorum appellatione, ueniunt liber, calix, & ſimilia.*
3 *Degradatio actualis poteſt fieri per epiſcopum proximum abſque præſentia aliorum epiſcoporum, etiam ſi degradandus ſit in ſacris cõſtitutus.*
4 *Degradatio fieri poteſt etiam in prima tonſura, uel etiam in pſalmiſtatu.*

[1] Actuelis. †No. j. quòd clerici ſunt milites cęleſtis militiæ. pro quo etiam tex. & glo. j. q. 3. ſaluator. ex [a] quo infertur primo, ꝙ clerici [a] ſunt præferendi militibus temporalibus, arg. c. ſolitæ. ẽ. de maior. & obed. de quo in c. eo libẽtius. ẽ. de ſeruis non ordi. Secundo infertur, ꝙ liceat arguere de milite armatæ militiæ ad militem cęleſtis militiæ, uel econtra, ut hic probatur ſecundũ Domi. ideo dixit glo. ſing. in l. miles. in prin. ff. de re iudi. ꝙ ſicut miles armatæ militiæ non tenetur niſi in quantum facere poteſt, ita & clericus, qui dicitur miles cęleſtis militiæ, de quo tñ uide per Bart. in l. j. in fi. C. de iur. [2] & fac. igno. †Secundo no. ibi, ornamentum, quod appellatione ornamentorum venit liber, calix, & ſimilia, quod facit ad q. de relicto facto pro ornamentis eccleſiæ, uel alicuius clerici, vt ſic in prædictis conuerti poſſit, ſecundũ Domi. de quo in c. ſignificaſti. el 2. ẽ. de homi. & in clemen. 2. de deci. & ſic facit, ꝙ de legato facto pro libris ſeu miſſali, uel calice, non debeatur [3] quarta epiſcopo, ut in cap. fi. ẽ. de teſt. iunctis prædictis. †Tertio no. ibi, cui epiſcopus &c. arg. ꝙ actualis ſeu ſolennis degradatio fieri poſſit per epiſcopum propriũ abſque præſentia aliorum epõrum, etiam ſi degradetur conſtitutus in ſacris, cũ tex. hic generaliter loquatꝰ. Nec eſt neceſſe, ꝙ epiſcopus degradans ſit indutus pontificalibus, cum de hoc nihil hic dicatur, et in hoc omnes concordant, licèt de conſuetudine aliud ſeruetur. Nec etiã eſt neceſſe, ꝙ talis degradatio fiat in eccleſia, in qua etiam audiuntur cauſæ ſpirituales, ut no. in c. qua fronte. ẽ. de appella. ſm Archi. hic, de quo per Specu. in tit. de accu. §. ſecundo loco. uer. & eſt notandum. circa fi. ſm Ioan. Aod. & ibi Specu. videtur idem velle, licèt ſm Domi. hic in contrarium faciat iſte tex. volens, ꝙ idem modus ſeruetur in degradando, qui ſeruatur in ordinando in ueſtibus, & alijs, ergo & quo ad locum, & facit xj. q. 3. epiſcopus. Quarto no. ibi, ueſtem quæ traditur, ꝙ in collatione tonſuræ tradenda eſt ueſtis, quæ vocatur ſuperpelicium, dicit tñ hic Ioan. An. & Io. Mo. ꝙ multos vidit ordinari ſi[4]ne tali veſte. vnde vr̃, ꝙ nõ ſit de neceſſitate. †Vltimo no. quòd locus eſt degradationi etiam in prima tonſura, uel pſalmiſtatu, ſm Io. And. vnde etiam eſt arg. iſte tex. ꝙ clericalis tonſura dicatur eſſe abraſio, quæ fit ſupra caput, de quo per glo. in cle. 2. de vita & hone. cler. Et ſic patet ex tex. ſufficere, ꝙ tondatur vel radatur caput illius clerici, nec loquitur hic de quadã abraſione, quam ponit Specu. in titu. de accuſa. §. 2. ver. degradatur, dicens, ꝙ loca capitis uel manuum, quæ fuerant inuncta radẽda erant vitro uel alio huiuſmodi. hoc tamen hic nõ præcipitur, ſed nec etiam prohibetur, ſm Ioan. And. In glo. in ver, ſpectans. in fi. Ioan. Mona. & Archid. remittunt ad quartum ſententiarum diſt. 24. & ad librum pontificalium, quem allegare licet cum ſit approbatus, ut no. in c. conſuluit. ẽ. de ſeruis non ordi. ſecundum Ioan. And,

ADDITIO.

a Nic. Sup. Clerici. Adde c. epiſcopus. de præben. c. diuerſis fallacijs. de cle. coniu. c. reprehenſibile. 23. q. 4.

Vin. God. Adde, an clericis ſit prohibita militia, & an & quando pugnare poſſint. Fely. in c. ego. prope fin. de iureiur & in c. petitio. de homi.

SVMMARIVM.

1 *Verba ſunt proferenda contraria in actus deſtructione his, quæ fuerunt prolata in eiuſdem actus conſtructione.*
2 *Vltimi appellatione uenit illud, quod primum fuit, quando computatio fit retrorſum.*
3 *Traditio realis clerici ad curiam ſecularem fieri non debet, ſed potius quædam uerbalis declaratio.*
4 *Sacerdos degradatus an poſſit conficere uerum corpus Chriſti.*

[1] Poterit. †No. j. ꝙ in deſtructione alicuius actus ſolennia debemus vti contrarijs uerbis illis, quibus utimur in conceſſione. facit c. 1. ẽ. de reg. iu. & l. ab emptione. ff. de pac. loquitur tamẽ iſte tex. de actuali degradatione, & uerbis, quæ ſunt pars ipſius actualis, non autem de verbali, ut hic per [2] Ioan. And. & Do. †Secundo no. ibi, ultimi, ꝙ appellatione vltimi uenit illud, quod fuit primum, quando computatio fit incipiendo ab ultimo, quod inducit hic Domi. ad ſaluandum dicta teſtium, quorum vnus dicit, ꝙ Titius fuit primus poſſeſſor, & alius

alius dicit, quòd fuit vltimus, quia ſm diuerſum modum intelligendi quilibet dicit verum, de quo in c. cum Vintonienſis. ſ. de elec. & in c. cum tu. ſ. de teſti. In glo. fi. ibi, actualiter degradato. habet locum iſte finis, ubi dicitur quòd eſt exutus omni priuilegio clericali, & pro hac glo. facit tex. in c. 2. hic alleg. & 54 diſt. ex antiquis. idem videtur hic ſequi Ioã. And. Io. tamen de Ligna. tenet, & refert quoſdam tenere, ꝙ hoc procedat, quã do poſt degradationem de illo fuit facta traditio curiæ ſeculari, cum tunc perdat priuilegium, vt in c. nouimus. ſ. de verbo. ſignifi. ſecus ſi ante, ideo poſt degradationem adhuc reſidet dominium ipſius clerici penes eccleſiam, quod non perditur ſine traditione, ſicut eſt in alijs rebus. Sed Ioan. de Fan. ſequitur opi. huius gl. ut non ſit neceſſaria traditio ipſi curiæ ſeculari, vt patet ex hoc tex. & ita ſequitur hic Domi. † quia talis traditio clerici poſt degradationem fieri non debet, ut in d. c. nouimus. ſed ſi potius quædã verbalis declaratio, qualiter eſt exutus priuilegio clericali, ut in d. c. nouimus & per hanc declarationẽ perdit dominiũ, & abijcit a ſe poſſeſſionẽ ipſius clerici, ideo eſt, ꝙ quando clericus eſt exutus a iure omni priuilegio clericali, poteſt puniri per iudicem laicum abſque alia traditione, ſecundũ Ioan. An. in c. cum non ab homine. ſ. de iud. & facit quod no. in c. 1. ſ. de bigamis. eo. lib. ſm Domi. ſed ſi clericus ſit degradatus ſeu depoſitus tantũ verbaliter, ſed non actualiter, & tunc cum retineat priuilegium clericale, quouſq; actualiter degradetur, ut ſ. tũc percutiens talem incideret in excõicationem, vt vult glo. hic. Ideo eſt, ꝙ talis depoſitus ſeu degradatus verbaliter tenetur viuere clericaliter, vt per glo. no. in c. ad abolendam. ſ. de hæreti. & in c. accedens. 50. diſt. & in c. dictum. 81. diſtin. In ea. gl. ibi, eſt differentia. de quo etiam ꝑ Specu. in tit. de accuſa. §. ſecundo loco. ver. circa quod. & in uer. ſed nunquid. † In ead. glo. in fi. Archi. tamen hic ſequitur opi. Lau. & ſequacium, quam dicit placere Thomæ in 4. diſtin. 13. q. 1. art. j. ver. ad quartam q. & in tertia parte q. 82. arti. 8. Idem etiam tenuit Hoſtien. & Inno. in d. ca. 2. & licèt hæc opi. de iure verior eſſet, ſcilicet ꝙ degradatus etiam actualiter conficiat, pro qua facit, quia ſi talis reſtitueretur per Papam, non ordinaretur de nouo, licèt inſignia ablata ei reſtitui deberent, quia character a Deo imprimitur in anima, ut no. in c. 1. ſ. qui cle. vel vo. qui ꝑ hominem auferri non poteſt, ſecundũ Io. An. ideo dixit gl. no. 32. q. 7. in c. 2. ꝙ etiam poſt mortem nõ ꝑditur clericatus, quã opi. videlicet vt degradatus actualiter conficiat, tenuit & Arc. de conſe. diſt. 2. quid ſi. ſuper glo. & iſta eſt cõis opi. ſm Domini. & ita etiam ſequuntur Doct. Moder. in d. c. 2. Erit tamen ipſe clericus degradatus priuatus priuilegio clericali, ſeu canonis, ſi quis ſuadente, quod priuilegium cõceſſum eſt a iure. vnde & eodem iure de facili tolli poteſt, ſm Ioan. An. facit quod no. in c. 1. ſ. de biga. & in c. 1. ſ. de cle. coniu. eo. lib. ſm Domi. notantem ex dicto Io. An. ꝙ priuilegium canonis, ſi quis ſuadente, non eſt conceſſum characteri clericali, cum degradatus retineat characterẽ, & tamen illo priuilegio non gaudet, ut ſ. & vide in c. contigit. el j. & ibi per glo. ſ. de ſen. excom.

SVMMARIVM.

1 *Carcer, licèt ſit inuentus ad cuſtodiam, poteſt tamen clericus carcerari, uel ad tempus uel in perpetuum ad pœnitentiam agendam.*

2 *Pœna carceris pro pœnitentia eſt arbitraria.*

3 *Damnatus ad perpetuum carcerem non intelligitur condemnatus ad mortem, uel ad pœnam mortis.*

CAP. III.

Quamuis. Primo præmittit cauſam inuentionis carceris. Secundo ibi, nos tamen, ampliat.* † No. j. ꝙ licet carcer [a] regulariter fuerit inuentus ad cuſtodiam, & non ad pœnam, ut hic dr̃, & licèt ordinata ad vnum finem non ſint trahẽda ad aliũ, ut in c. 2. & ibi per glo. ſ. de appel. tamen hoc fallit iure permittente, ſicut dicitur hic de carcere, ꝙ ſubſiſtente cauſa poteſt deputari ad pœnam. facit quod dixit Ioan. And. in c. 1. ſ. de ſta. regu. eo. lib. in q. de monachali uirgine recepta in monaſterio deputato ꝓ meretricibus pœnitentibus, ſm Ioan. An. hic. † Vlti. no. ꝙ pœna carceris pro pœnitentia eſt arbitraria, & ſic facit, ut ipſa pœna, cũ non referatur ad certum crimen, non æquiparetur damnationi ad metallum, vel deportationi, prout æquiparat Inno. in c. qualiter. el 2. ſ. de accu. Nec reddat quem inteſtabilem ſeu inhabilem ad teſtimonium perhibendum, nec inducat confiſcationem bonorum, cum ſatis ſit, ꝙ operetur id, ad quod fuit impoſita, arg. l. non omnis. ff. ſi cer. pet. & hoc niſi ex genere delicti, pro quo talis pœna imponitur aliud inducatur, ſecundũ Pe. de Anch. de quo uide plene no. in rubri. ſ. de teſta. In glo. 2. in fi. uide per Hoſtien. in ſum. de accu. §. qualiter. in ulti. col. & dixit Ioan. An. ꝙ ideo de iure canonico eſt approbata pœna perpetui carceris, & de iure ciuili ſecus, ut in l. incredibile. ff. de pœnis, quia Deus non vult mortem peccatoris, ſed vt cõuertat̃ & viuat, ut 3. q. 4. bi qui. † Damnatus ergo ad perpetuum carcerẽ non dicitur cõdemnatus ad mortem, vel ad pœnam mortis. facit l. in ipſius. C. famil. erciſcun. & ibi per Bal. quam pœnã mortis iudices eccleſiaſtici imponere nõ poſſunt, vt in c. archipresbyteratus. ſ. de rapt. de quo tamen per Inn. in d. c. qualiter. gl. tamen in l. in ſeruorũ. ff. de pœnis. dixit ꝙ maior pœna eſt ſtare in carcere, q̃ laborare in agro, vel in quolibet opere publico. ideo eſt, ꝙ carcer appellatur mala manſio, vt dicit tex. in l. ſi hominem. ff. depoſi. In glo. 3. in fi. idem Archid. ſm quem tex. hic loquitur directè de ipſo carcere, quem habere poteſt ipſa eccleſia, vt in c. inquiſitores. ſ. de hære. eo. lib. ſm Ioan. An. In gl. in uer. perpetuum. idem Arch. de quo in c. dictum. 81. diſtin. & in c. ex literis. hic alleg. & dicit hic Pe. de Anchi. ꝙ ſi aliquis cõdemnatur ad carcerem ad tempus, & non exprimatur ad quantum, ꝙ intelligitur ad decem annos, vt eſt caſus no. in l. ſi ne. ff. eo. ti. ſecundum eum, & vide no. in l. j. C. de poſtulan. per Doc.

ADDITIO.

a Nico. Supe. Carcer. Adde Ioan. An. in c. nobis. de apoſta. Vinc. God Carcer de iure ciuili non poteſt ad pœnam aſſignari, ſed ad cuſtodiam tantum, ſecus de iure canonico. Olds. conſ. 82. uide Card. Flor. in clemen. 1. de pœn.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio hominis & iuris non differunt quo ad interpretationem uerborum.*

2 *Filiorum appellatione & poſterorum, ueniunt tantum deſcendentes per lineam maſculinam, non per fœmininam, nec collaterales.*

Adde ad idem nu. 3.

4 *Papa ſi imponat pœnam Titio vſque ad quartam generationem, an includantur collaterales.*

CAP. IIII.

Vbicunque. Pœna alicui impoſita, & eius poſteris, non extẽditur ad poſteros ex linea fœminina. h. d. Et primo ponitur regula. Secundo exceptio. ibi, niſi. † No. j. ab homine vel a iure, ꝙ quo ad interpretationem verborum non cadit differentia inter diſpoſitionem hominis vel iuris, quia eodem modo verba debent interpretari. Ex quo infertur, ꝙ etiam ab homine poſſit pro delicto imponi pœna non ſolum delinquenti, ſed eius filijs & poſteris, & etiam collateralibus, vt in c. vnico. ſ. de ſciſmati. intellige, quando talis pœna imponitur a principe ex plenitudine poteſtatis, ſm Io. An. alias non poſſet ab homine talis pœna imponi, cum vnus pro alio puniri non poſſit, & pœna ſuos auctores tenere debet, ut ca. 2. ſ. tit. proxi. & c. quæſiuit. ſ. de his quæ fi. a maio. parte. fallit tamẽ in caſibus expreſſis in iure. † Secũdo no. in materia pœnali appellatione filiorum vel poſterorum veniunt tñ deſcendentes per lineam maſculinã non autem per fœmininam, & fortius non venirent collaterales, vt per Io. An. in ver. poſteritates. in c. in quibuſdam. ſ. eo. tit. ſm eum hic. & intellige, ſiue fiat mentio de ipſis filijs, vel poſteris vſq; ad certum gradum, uel generationem, ut hic in textu, ſiue ſimpliciter, ut ſ. eodem. Eo tñ quo ſimpliciter fieret mẽtio de ipſis poſteris, uel liberis, vſque ad quem gradum includãtur, dicit Io. And. hoc eſſe adeo dubium, quòd egeret determinatione ſummi pontificis. ipſe tñ aliter nõ declarat, forte poſſet dici ꝙ in dubio intelligetur vſque ad quartum gradum, ar. c. niſi §. pro graui. in ver. ego ſum. ſ. de renun. & facit quod no. in l. cum acutiſſimi. C. de fideicommiſ. † Vltimo nota, ꝙ ẽt ſi a iure vel ab homine fiat mentio de filijs vel poſteris etiam in materia pœnali, ueniunt etiam deſcendentes per lineam fœmininã qñ apparet ex diſpoſitione ipſius iuris, vel hominis hoc expreſſum: puta, ſi eſſet accepta emphyteuſis pro ſe filijs, & poſteris vſque ad tertiam generationẽ utriuſq; ſexus, quia tũc ex quo eſt expreſſum, vr̃ ꝙ veniant deſcendentes per lineã fœmininam, de quo ẽt uide per Bal. in l. 2. C. de iure emphy. & ꝑ Imo. in c. potuit. ſ. de locato. In glo. 2. in prin. vnde ſi tales non gaudent priuilegio & immunitate, eodem modo non ligãtur pœna, ſecundum Ioan. An. quod procedit non ſolum in fœminis deſcendentibus ex fœminis, ſed etiam in maſculis deſcendentibus ex fœminis, cum non veniant deſcendentes per lineam fœmininã, ut hic dicitur, & in d. l. j. hic alleg. bene tamẽ comprehenderentur filiæ fœminæ primi gradus, ut no. in c. ſtatutum. el 2. ſ. de hæreticis. eod. lib. & in d. l. j. Io ea. glo. ibi, & nõ matris. uide quod no. in c. 2. ſ. de cõuer. infidelium, ſuper tertia

glo.

glo. In ea. glo. in fi. vide per glo. in vet. liberali. in clemen. j. de baptismo. & quod no. in d. c. statutum. † In glo. fi. in fi. vide quod no. in c. ex tenore. ꝫ. qui fi. sint legi. super glo. fi. Quid autem si per Papam imponitur pęna Titio & cognationi suæ vsque ad quartam generationem, an tunc includantur collaterales. refert hic Ioan. An. fuisse disputando conclusum, ꝙ consulendus sit Papa, quid ipse intellexerit per illud verbum cognationis, arg. l. humanum. C. de ll. & si id fieri non potest, præsumetur noluisse punire collaterales, vt sic pęna & dolus restringantur, vt in regu. in pęnis. & in regula odia. j. eod. lib. & ita resilet hic Ioan. An. aliàs secundum eum sequeretur adoptiuos includi, cum & ipsi cognati sint, vt in l. j. ff. vnde cogna. & l. non facile. §. j. & l. iurisconsultus. §. j. ff. de gradibus. Ex cuius dicto no. ꝙ appellatione cognatorum non veniunt proprie consanguinei ex latere materno tantum, vt in l. j. §. 2. ff. de gradi. & Instit. de succes. cogna. per totum. de quibus omnibus hic plene per Pet. de Anc. & per Bal. in repeti. c. si pater. ꝫ. de testa. eod. lib. & ibi plenissime dixi circa fi. vbi vide.

SVMMARIVM.

1. *Sacrilegium dicitur quis committere percutiens Cardinalem.*
2. *Item quòd talis committit crimen lesæ maiestatis.*
3. *Domus delinquentis destruitur in certo casu, ut hic.*
4. *Domus alicuius si destruitur per sententiam, non propter hoc prohibetur, quin possit reædificari, nisi aliter in sententia fuerit dictum.*
5. *Cardinalem percutiens an possit ab eo absolui.*

CAP. V.

1 FOelicis. † No. j. dici sacrilegium percutere, vel hostiliter sequi Cardinalem. & vide in l. si quis in hoc genus. C. de episco. & cler. Secundo no. ibi, aut defensauerit. aliud est defensare, & aliud receptare, de quo in c. t. ꝫ. de hære. eo. lib. & in l. j. ff. de recep. Tertio no. ibi, consilium &c. ꝙ in isto crimine æqualiter punitur faciens, & dans consilium auxilium, & fauorem. facit quod no. in d. c. 2. & in cle. c. si quis suadente. j. e. & quod no. in ca. sicut dignum. & in c. ad audientiam. ꝫ. de homici. & ibi per Innocen.
2 † Quarto no. ibi, læsæ maiestatis. hic delinquens contra Cardinalem [a] punitur vt reus læsæ maiestatis, & efficitur perpetuo infamis, læditur enim maiestas Papæ, si eius Cardinales lędantur, vt hic, & 6. q. j. si quis cum militibus, secundum Ioan. An. & Archi. dicentem hoc crimen committi et ex læsione principis inferioris a supremo, vt 2. q. j. in primis. ad fi. in ver. si vero. Quinto no. ibi, intestabilis. ꝙ ille, qui priuatus est factione testamenti actiue & passiue, dicitur intestabilis. facit quod no. in l. cum antiquioribus. C. de iu. delibe. & per Bar. in l. j. ff. de suis & legiti.
3 † Vltimo no. ibi, ædificia in ruinam. casum, in quo destruitur domus propter delictum ipsius delinquentis, & hæc pęna non posset remitti per inferiorem a Papa, secundum Archidia. & Ioan. An. & per no. 25. distin. sicut lancti. in fine. quia pęnæ iuris non possunt ab alio quàm a Papa remitti, secundum eos hic. & facit 16. quæstio. j. frater. Quid autem si talis delinquens haberet turrim, vel domum communem cum alio, & pars inferior sit sua, an tunc destrui debeat. fuit q. Bart. Brixien. in sua dominica li. 44. cuius dicta refert hic Archid. & Ioan. An. remittens se ad no. per eum in addi. Spe. in rub. de pęnis. & per Bar. in l. Auer. in §. de eo. de aqua plu. arcen. & hic per Doc. Et concludi, ꝙ si propter tale delictum domus uel turris fuit destructa, tunc socius poterit habere recursum contra delinquentem, arg. l. si is cum quo ff. commu. diuidu. secundum Bar. ibi, si uerò talis domus, vel turris non est destructa, fuit tamen lata sententia super eius destructione fienda, & tunc fiscus redimet partem consocij, & tota destruetur secundum Bar. ibi, & ita potest procedere opi. Io. An. de qua ꝫ. Et idem si non est lata sententia, & maleficium est scandalosum, secundum Ioan. And. ibi. Sed si maleficium non est scandalosum, fiscus tamen succedit in omnibus bonis, prout est in casu isto, & idem secundum Pet. de Anch. hic. sed si non succedit in omnibus bonis, & socius velit redimere partem destruendam, & erit admittendus, sed non cogendus, secundum Ioan. An. ibi. Sed si nolit redimere, tunc pena debet in aliud commutari, ar. l. & si seuerior. C. de infa. secundum Bar. in d. §. de eo. & ita fieri debet per iudicem, ex quo fieri potest sine iniuria alterius, alias tenetur partium ad interesse, ar. l. quemadmodum. ff. ad l. Aquil. secundum Imo. hic, & posset nunc compelli, ut totam accipiat, ut in l. j. C. de ali. rerum fiscalium. secundum Bal. hic. & hoc, quando domus uel turris est communis pro diuiso, secus si esset communis pro indiuiso, quia tunc socius posset compelli ad diuisionem, & assignare delinquenti partem superiorem, & consocio partem inferiorem, quæ non destruitur secundum Bald. in d. l. & si seuerior. & isto casu posset
4 procedere opi. Bar. Bri. ita tenentis. † Vltimo no. ibi, reparetur. arg. ꝙ si per sententiam mandetur domus alicuius destrui, non videatur ex hoc prohibitus, ꝙ destructa non reædificetur, nisi hoc in sententia specialiter exprimatur, secundum Do. contrarium tamen fuit disputando conclusum in simili q. de ciuitate condemnata a Papa ad destructionem murorum, vt post destructionem non possit reparari sine licentia Papæ, secundum Cy. in l. seruus. C. de pęnis. & Bar. in l. si quis adulterium. §. j. ff. de adult. secundum Pet. de Ancha. Nec secundum eum ob. tex. hic, quia ista ponuntur ex abundanti, vide tamen per Doc. in l. inter Castellianum. ff. de arburis. In gl. in uer. sacrilegij. in fi. uide per Archid. & Io. An. ponentes plures species sacrilegij. de quo in c. sacrilegium. 17. q. 4. & per glo. & Doctores
5 in l. si nondum. C. de furtis. † In glo. in ver. percusserit. in fi. no. glo. & an percutiens Cardinalem possit ab eo absolui. uide per Specu. titu. 2. §. nunc dicamus. in ver. sed quæritur verum. & per glo. sing. in c. 2. 94. distin. tenentem ꝙ sic. In glo. in ver. ratum. in fi. idem Archi. & Ioan. An. licèt Ioan. Mona. aliud voluerit, & non bene. & per rationem huius glo. dicit hic Arch. & Io. An. ꝙ iste tex. dum loquitur de capiente Cardinalem, debet intelligi cum effectu: vnde propter insultum vel obsessionem ad domum factam ad verecundiam non haberet locum ista pęna, secus si obsessio fieret ad custodiam, quia talis dicetur captus. facit quod no. Innoc. in c. nuper. ꝫ. de senten. excom. vide dicta ꝫ. in glo. in ver. insecutionem. In glo. in uer. receptauerit. in fi. q. a tales non ita seuere puniuntur, ut in d. l. 2. secundum Io. An. & facit hæc glo. ad statuta uel banna facta contra receptatores bannitorum, ut non includant consanguineos uel affines, de quo dic vt per Bar. in d. l. 2.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota, quòd Cardinalis dicitur persona Illustris. Alex. in l. 1. de off. eius cui mand. est iu[illegible] in rub de iurisd. om. iud. & Ias. in l. 1. col. 7. de off. eius cui mand. est iu[illegible] ubi hoc limitat.

SVMMARIVM.

1. *Pęna competens alicui perpetuo, potest tolli ex iusta causa.*
2. *Bona alicuius si debent confiscari, an ueniant feuda, officia, beneficia spiritualia, uel temporalia.*
3. *Bona damnatorum regulariter non confiscantur. fallit in certis casibus, ut hic in glo. & lect.*

1 Nullus. † No. j. Papam posse actionem alicui competentem perpetuo tollere subsistente legitima causa, de quo per Inno. & Doc. in c. quæ in ecclesiarum. ꝫ. de constit.
2 eo. lib. † Secundo no. ibi, feuda &c. ꝙ licèt bona alicuius veniant confiscanda [a] propter delictum, non tamen in tali confiscatione veniunt feuda, officia uel beneficia temporalia, uel spiritualia, quæ ab ecclesijs tenet, & fiscus prædicta occupare non potest, sed remanent apud ipsas ecclesias, nec etiam ueniret ius patronatus, vt per glo. in clem. pastoralis. ꝫ. de re iudi. & per Doc. in c. cum secundum. ꝫ. de hæreti. & per Bar. in l. si finita. §. si de ue
3 cti. ff. de damno infec. † In glo. in ver. damnetur. in fi. fallit etiam in casu huius c. de quo plene per Bar. in l. j. ff. de bonis damnato. & etiam in d. c. cum secundum, nec habet locum hoc casu distinctio inter bona paterna & acquisita, de qua in l. 2. ff. de interdi. & relega. & hoc propter enormitatem criminis, secundum Ioan. An. qui hic super uerbo, infamis, referendo Arch. dicit, ꝙ in crimine læsæ maiestatis & similibus, quibus bona confiscantur, dominium ipsorum bonorum perditur, & acquiritur fisco ipso facto, & sine sententia, & sine traditione, sicut & bona ingredientis monasterium, ut in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccle. & 19. q. fi. in ca. si qua mulier. & per Innocen. in c. in præsentia. ꝫ. de proba. & facit quod no. in l. fi. C. de sacrosan. eccle. et in ca. ex literis. ꝫ. de consuetudi. et in c. si adoptiuum. ff. de precario. Erit tamen postea necessaria sententia saltem in genere, quæ declaret eum fuisse criminosum, antequàm fiat aliqua executio etiam in bonis, vt in d. c. cum secundum. Et proderit talis priuatio bonorum respectu dominij, licèt ante sententiam non auferantur propter fructus medij temporis, qui fisco debent restitui, ut in Auth. de incest. nup. §. j. secundum Ioan. An. prodent etiam, ut sic talis pęna transeat contra hæredes, ut non valeat alienatio facta post tale delictum, ut no. in c. cum secundum. secundum Pet. de Anc. imò plus dixit hic Io. And. post Archi. ꝙ non solum quo ad executionem confiscationis bonorum, sed etiam quo ad alias pęnas de quibus hic, requiritur sententia saltem generalis, s. quæ declaret illum fuisse talem, ut d. ca. cum secundum. vnde quo ad infamiam, de qua hic dicitur, non sufficeret, ꝙ probatio sit facta

de

ADDITIO.

a Vinc. God. Ad hæc nota, quòd confiscatis bonis filij, non ueni. peculium castrense, & quare. Ruy. consi. 21. nu. 4. lib. 5.

de crimine, vel ꝙ probatum sit notorium, cum certi sint mo-
di, ex quibus irrogatur infamia, inter quos iste non est: vnde &
in crimine læsæ maiesta. quo ad infamiam requiritur snia saltē
declaratoria, vt ś. vel confessio in iudicio facta, cum talis con-
fessio infamet, vt l. qm̄. ff. de infa. ſm Arch. & Io. And. quorum
dictū procedit, qn̄ infamia irrogatur per sniam, secus si irroga
tur ipso facto, vt patet in l. j. ff. de infa. Nam quidam sunt effe-
ctus, qui statim trahūt secum executionem ad factum, nisi sui
natura expetāt aliam extrinsecam executionem post se, sicut
est, ꝙ si quis sit infamis, sit intestabilis, & ista trahunt secū exe-
cutionem, ita vt alia actualis executio nō requiratur, & in istis
alia declaratoria non requiritur, licèt aliud velit hic Archid. &
Io. An. Quidam sunt effectus, qui nō trahunt secum executio-
nem, sed sui natura eam expetunt post se, vt est pęna confisca-
tionis bonorum, & priuationis beneficij, & ista expetunt exe
cutionem actuālem facti, ut sic de facto transferantur bona, &
tunc requiritur sententia declaratoria, vt d. c. cum secundū. &
per Inno. in c. cum criminis. ś. de cōces. præben. quod videtur
procedere etiam in pęna diffidationis, ex quo illa post se ex-
pectat offensionem. ſm Imol. & ita transit hic Domi. adducēs
ad hoc quod no. Innocen. in cap. qualiter. el 2. in glo. magna. in
ver. item no. ꝙ snia. ś. de accusa. Sed aduerte, quia prout dictum
fuit in d. c. pro humani. in fi. licèt quis ipso facto fiat infamis, &
quo ad hoc non requiratur alia sententia, sicut etiam non re-
quiritur quo ad hoc, vt perdat dn̄ium, vt ś. tamen quo ad hoc
vt repellatur tanquàm infamis, requiritur snia declaratoria, si-
cut requiritur quo ad hoc, vt diffidatus possit offendi. facit glo.
in uer. donec. in cle. j. de deci. & in Auth. de tabel. §. vt tamen.
& per Bal. in l. iubemus. §. sane. C. de sacrosan. eccl. & per Bar.
in l. eius qui delatorem. ff. de iure fisci.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum appellatione non ueniunt nepotes, etiam in linea directa descendentes.*
2 *Denunciatio excommunicationis fieri potest diebus feriatis etiam in honorem Dei.*
3 *Nudus non dicitur, qui habet tantum femoralia, sed nudus dicitur, qui nō est tectus aliquo tegumento.*
4 *Confiscatio trahitur tantum ad bona præsentia, & non ad futura.*
5 *Filius an perdat beneficium ecclesiasticum propter crimen læsæ maiestatis commissum a patre suo.*
6 *Beneficij appellatione an comprehendatur episcopalis dignitas.*

1 a Quod si quis. †No. j. appellatione [a] filiorum nō ve-
nire nepotes etiam descendentes per
lineam directam, de quo plenius per Bar. in l. liberorum. ff. de
verb. signi. tamen appellatione nepotum veniūt filij filiorum
per rectam lineam descendentes, de quo in ca. 1. ś. de scisma. i.
& c. statutum. el 2. ś. de hæreti. eo. lib. Secundo no. ibi, vel mun
dani, iudicem ecclesiasticum posse priuare laicum dignitati-
bus, & officijs etiam secularibus ratione delicti commissi in
2 clericum. † Tertio no. ibi, singulis diebus & c. practicam denū
ciationis excōicationis latæ a iure, ex quo infertur, ꝙ talis de-
nunciatio fieri potest diebus feriatis etiam in honorem Dei,
3 de quo in c. fi. ś. de iud. † Quarto no. ibi, femoralia tantum & c.
ꝙ ille non dicitur nudus, qui habet tm̄ femoralia, qui enim nō
est tectus aliquo tegmento, ille nudus dicitur, ut de pęni. dist.
2. sapiens. cum duobus c. seq. ut no. 12. q. j. clericus. in fi. secundū
Archi. & Io. And. adeo ꝙ qui ferret filum vel paleam in capire,
non diceretur nudus, ut per glo. in ver. non nudis. 21. dist. cle-
ros. Quinto no. ibi, nec exinde. ar. ꝙ qui relegatur in certo lo-
co ad tempus certum, non possit exinde recedere absque licē-
tia relegantis, etiam post tempus finitum, de quo tamen per
4 Bald. in l. actione. §. item qui societatem. ff. pro socio. † Sexto
no. ibi, postmodum acquisitis, ꝙ licèt quis sit bannitus & diffi-
datus, & eius bona publicata, tamen talis confiscatio trahitur
ad bona præsentia, non aūt ad futura, & sic potest de nouo ac-
quirere. facit l. si tibi mandauero. §. is cuius mihi bona. ff. man-
da. & vide glo. sing. in l. nam ad ea. ff. de condi. & demonstra.
5 † In glo. in uer. pontificalem. in prin. tene menti ex gl. iuncto
tex. ad limitationē glo. sing. 56. dist. satis peruersum. volentis, ꝙ
propter crimen læsæ maiesta. commissum per patrem, licèt pꝫ-
dat filius oīa bona temporalia patris, tamen non perdit bene-
ficium ecclesiasticū. Nam illa gl. procedit, qn̄ crimen læsæ ma
iesta. cōmittitur in principē secularē: secus si in ecclesiasticum,
quia tunc filius redditur inhabilis ad oīa beneficia, & ipsis ip-
6 so facto priuatur, ut est tex. & glo. hic, quā sing. no. † In ea. glo.
b in fi. no. ex glo. ꝙ appellatione [b] beneficij non cōprehenditur
dignitas epalis in materia pęnali, ſm Domi. de quo no. in cle.
auditor. de rescrip. & in reg. j. j. eo. lib. In glo. in ver. inlecutio-
ne. in fi. vide dicta ś. in glo. in ver. ratum. facit iste tex. & glo. ad
no. de pę. dist. j. si quis pulsatus, quia cum hoc sit speciale, ꝙ in-
sequens sit excōicatus, ergo in ꝯtriū est ius cōe. s. vt insequens
& vibrans non tn̄ percutiens clericū excōicatus non sit, & idē
tenuit Arch. 17. q. 4. sicut qui. ſm Ioā. An. hic. qđ no. ad materiā
c. nuper. ś. de sen. excō. In glo. in uer. vicinariū. ibi, legales. idem
Io. Mo. & Ioan. An. In ea. glo. ibi, infra prouinciam, uel finiti-
ma & propinqua, ſm Archi. pro quo facit cle. si quis suadente.
in uer. ꝙ si terra. j. de pęnis. ſm Io. An. Sed certe prout dicit glo.
no. hic in prin. & in fi. ꝙ quæ loca dicantur vicina, relinquitur
arbitrio iudicis, qui debet arbitrari attenta qualitate persona-
rum, locorū, & factorū, & ita ēt tenuit Bar. in l. 4. §. si tam vici-
num. ff. de damno infec. Qui autem dicantur vicini, no. in cap.
quanto. & c. quosdam. ś. de præsump. & per Bar. in l. si tertius.
ff. de aqua plu. arcen.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Appellatione filiorum. Adde glo. in cle. j. de bapcis. Io. An in c. statu-
tum. de hære. lib. 6. in nouella. Ant. de But. in c. ad extirpandas. de filijs presby
te. Bar. in l. alimenta. ff. de ali. leg. Lud. Ro. consi. 438. incip. In casu præsentis
consultationis.
b Nic. Sup. Appellatione beneficij. Adde glo in cle. auditor. de rescri. glo. in cle.
i. ut li. pen. glo. in cle si Romanus. de præben.
Vinc. God. Adde, ꝙ beneficium ecclesiasticum large & stricte est accipiendū,
Cor. consi. 66. placet. litera s. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Pęna simpliciter imposita fauorem uel consilium dāti, non comprehendit eum, qui dat nudum consilium uel fauorem.*
2 *Pęna delicti debet commensurari ipsi delicto.*
3 *Occidens Cardinalem capiens episcopum uel expellēt, qua pęna puniatur.*

1 Illud. †No. j. ibi, nudo cōsilio. iuncto prin. huius c. ꝙ pęna
simpliciter imposita danti consiliū vel fauorē, non
includit illum qui dat nudum consiliū uel fauorē. Secūdo no.
ibi, fratres, qui dicantur de linea transuersali, prout sunt fratres
2 a & filij fratrū, qui filij fratrum veniunt appellatione [a] nepotū,
vt hic probari vr̄, de quo uide no. in c. 1. ś. de scisma. & in cap.
fundamenta. ś. de elec. eo. li. Tertio no. ibi, nostræ familiæ, ꝙ in
hoc familia non gaudet priuilegio dn̄i, cum aliter puniatur of-
fendens dn̄m q̄ offendens familiam, de quo in c. licèt. ś. de pri
uileg. eo. lib. † Vltimo no. ibi, proportionetur, ꝙ vindicta & pę
na criminis debet commensurari delicto. facit c. quæsiuit. ś. de
his quæ fiunt a ma. parte. & de pę. dist. 1. mensurā. & sic ex qua-
litate pęnæ deprehenditur qualitas ipsius delicti, an sit graue
vel leue, ut in c. non afferamus. 23. q. 3. In glo. in uer. simpli. in fi.
idem o. I Mona. de quo hic per Ioā. An. In glo. in uer. in aliquo
pdictorum. in fi. an aūt dicatur reseruata absolutio Papę, si ali-
quis capiat uel verberet clericos familiares Papæ, seu Cardina
lium, & dic ꝙ non, arg. §. præsenti. ś. eo. c. vbi in certo casu reser
uatur absolutio, ergo secus in alijs. isti tamen sunt grauius pu-
niendi, q̄ si alius nō familiares percussissent, per istum tex. ſm
3 Archi. & Ioan. And. † In glo. in ver. causam. in fi. patet ex tex. q̄
pęna imponatur occidentibus Cardinalem. Et de occidente,
capiente, vel expellente epm̄, dic ut habetur in clemen. si quis
suadente. j. eod. & in c. si quis deinceps. 17. q. 4. & 24. q. 4. quis-
quis. de occidentibus autem presbyteros inferiores, & mona
chos, no. in c. de presbyterorum. et c. qui subdiaconum. 17. q. 4.
et in d. c. si quis deinceps.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Veniunt appellatione nepotum. Adde Abb. in c. per tuas. de probat.
Cel. Adde istum in c. fundamenta. nu. 7. & quod ibi notatur in apostil. ad eum.
in uer. nepos. supra de elec.
Vin. God. An talis nepos comprehendatur in statuto, uide Alex. consi. 49. col.
3. uersi. & statutum lib. 1. & ibi in additionibus.

SVMMARIVM.

1 *Pęna legis non tollitur per pęnam canonicam.*
2 *Pęna noua introductio. lex noua an tollat antiquam.*
3 *Crimen sacrilegij punitur secundum canones, & secundum leges, secundū quas requiruntur duo copulatiue, ut sit sacrilegium.*
4 *Pęnæ plures an possint imponi pro vno delicto. Et ponit regulam negatiuam, quam notabiliter limitat octo modis.*

1 Per hoc. †No. j. ꝙ pęna legalis non tollitur per pęnam
canonicam. facit l. qui sepulcha. C. de sepul. vio
2 la. de quo j. in glo. † Secundo no. quòd per introductionem no-
uæ poenæ per constitutionem nouam non tollitur antiqua, se
cundū Do. et sic licet lex noua, uel statutum loci imponat pro
delicto certam pęnam, non uidetur sublata pęna a iure cōi
pro eodem delicto imposita, et ita videtur hic velle Ioan. An.
dicens hoc fuisse disputatum. facit l. quoties. ff. de actio. et obli
ga. et c. 1. de re iudi. eod. lib. fallit, nisi ex verbis legis uel statuti
aliud

aliud appareret, vt in l.qui cum vno.§.qui post desertionem.ff. de re mili. & ita voluit Bart.in l.j.ff.vi bono.rap. & Bal. in l.in
3 cum.C.de fur. & Pet.de Ancha. hic.† Tertiò no.ibi, contra sacrilegos, q sacrilegium punitur tam ſm canones, q̃ ſm leges, ſm quas requiritur duo copulatiue, vt sit sacrilegium, scilicet auferre sacrum de sacro, sed ſm canones sufficit alterum, vt in c.quisquis.17.q.4.& no. in l.si nondum.C.de fur.& quæ sit pęna, habetur in l.sacrileg. ff.ad l. Iul.pecul. Impropriè tamen etiam ad alia crimina refertur, vt patet C.de crimine sacrileg. per totum. & ita potest intelligi text. hic vocans sacrilegos illos, qui contra rem publicam, ecclesiam, vel contra Principem aliquid faciunt. de quo hic per Archidia. & Ioan. And.& ĩ.in glos. 4. In glos. in ver. adimimus.ibi, sunt paria.ideo dicitur quòd omnia iudicia dicuntur absolutoria, vt Instit. de perpe. & tempo. act. in fi. & intellige, quòd sint paria non in toto, sed in tanto, quia simplr absolutus, est absolutus in oib. sed condemnatus in tanto, & soluens, absoluitur a tanto, si tamen ex alio capite teneatur, non est absolutus, sed poterit conueniri, vt l. a. ff. de priuatis delict. saltem in eo, quod excedit, vt oo. ff.de regu.iur.l.nemo ex his.§ quot. & per hnc est responsum ad l.licet.ff.nautæ caupo.secundum Ioan.Mona.& Ioan.
4 And. † conclude, an pro eodem delicto possint imponi plures pęnæ.& dic q non regulariter, vt l.senatus.ff.de accusa.& in c. at si clerici. hic alleg.cum vna tollat alteram non solum in eodem foro, siue sæculari, siue ecclesiastico, sed etiam in alterius foro, quia pęna imposita in foro sæculari tollit pœnam in ecclesiastico & econtra, vt voluit Ioan.And.& Hostien.in c.tuæ. ĩ.de procurato. Quod tamen limita primò propter enormitatem criminis, vt hic dicitur per glos. & in d. c. at si clerici. Secundò limita, quando per nouam constitutionem imponeretur pœna penitus diuersa a prima, quam imponit ius commune, cum tunc vtraque exigantur, vt l.quæ sepulchra.C.de sepul. vio. & l.quoties.in princ.ff.de act. & oblig. per quas leges fuit ita disputando conclusum, ſm Io.And.putà si vna pęna est capitalis, altera pecuniaria, vel diuersi generis, ita q vna possit euelli de corpore alterius. facit l.qui cum vno.§. qui post desertionem. ff.de re mili. & quod no. per Cyn. in d.l. qui sepul.& in l.transigere.C.de transac.ſm Bal.ibi. Tertiò limita, quando vtraq; prosequitur interesse priuatum, & vtraq; descendit ex facto, ex quo resultant diuersi tituli criminis, qui habent se vt species separatæ & distinctæ, cum tunc ex vtraq; puniatur, vt l.si adulterium cum incestu.ff.de adulte.& l.qui de crimine.C. de accu. si oriantur propter duo crimina, quæ habent se vt genus & species, cum tunc vna sufficiat, vt d.l.senatus. ſm Barto. ibi. Quartò limita, quando vna pęna tenderet ad interesse priuatum, & alia ad vindictam, seu vna est ciuilis, alia criminalis, vt l.j.C. quando ciuilis actio, & facit quod no.in l. prætor edixit.§.j. ff.de iniur. & per Io. And.in c.cum dilecti.ĩ. de dolo & contu.in vlti. glo. Quintò limita, quando vtraq; imponeretur per eandem legem, vt in l.placet.hic alleg. Sextò limita, quando vna pęna esset temporalis, alia spiritualis, vt no.per glos.in c.de his.hic alleg. & per Io.And.in c.j. de offi. ordi.in glo.fi.& ita tenet Bal.in dicta l.placet. Septimò limita, quando pro eodem delicto imponuntur pęnæ diuersis, cum pęna vni imposita non liberet alium, vt in l.si quis ad declinandam.C.de episco. & cleri. & l.pen. ff. ne quis eum. secũdum Pet.de Ancha. hic, & ita etiam voluit hic Io.Mo.dicens, q si vniuersitas sit punita ex delicto, tamen singulares de vniuersitate puniri poterũt. facit l.sicut.§.j.ff.quod cuiusq; vniuer.& l.aliud.§. refertur. ff.de reg.iur. cũ alia pęna cadat in delictis vniuersitatis, & alia in delictis singulorum, ſm Io.Mona.& Io.And. Octauò limita, quando vtraq; prosequitur interesse priuatum, seu vtraque est pecuniaria, cum tunc altera imponi possit, quatenus excedit, vt l.j.ff. vi bo.rap. secus si non excedit, sed sit omnino paritas, vt in c.pastoralis.ĩ.de fide instru.prout fuit disputando conclusum ſm Io.And.hic.quod intellige, quando ex ipso facto resultant diuersi tituli criminis, & diuersæ agendi formæ, & ipsi tituli criminis habent se vt genus & species, vt est furtum ad rapinam, cum tunc si actum sit vna actione criminali, agi possit ex altera, quatenus excedit, vt d.l.j. aliàs verò si ex ipso facto resultet vnus titulus criminis, sed diuersæ agendi formæ, vna electa, altera tolleretur, vt l.item ait.§.fi.ff. nautæ cau. & l.plura.ff. de actio.& oblig.ſm Bart.in l.j.§.dixerit aliquis.ff.de publi.do quã ibi plene per eum, & Imo.& Pet.de Ancha.hic.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus qualiter potest punire iudicem laicum negligentem punire delinquentes in re ecclesiastica.*
2 *Instantia causa durat quandoque tantum per mensem in delictis, cum regulariter duret biennio.*
3 *Ciuitas Romana venit appellatione vrbis simpliciter facta.*
4 *Difficultas siue impotentia excusat a pœna, qua imponitur ratione negligentiæ.*
5 *Ciuitas interdicitur propter delictum ciuium.*
6 *Cardinalis, qui verberatus, vel aliàs iniuriatus fuerit, an possit declarare pœnam, qua imponitur per hoc capitulum.*

1 Quapropter. † No.j.ibi, quam officiales. q iudex ecclesiasticus potest punire iudicem laicum non punientem laicos delinquẽtes in re ecclesiastica, & in casu isto propter delictum domini puniuntur eius officiales. ratio est, quia debent dñm incitare, quid facere debeat, nõ autem negligere, & sic puniuntur quodãmodo ex proprio de
2 licto, de pę.dist.j. nemo.ſm Io.And.† Secũdò no.ibi, infra mensem. no.speciale in hoc crimine, vt instantia duret per mẽsem, cum regulariter in criminibus duret biennio, vt l.fi.C.vt intra certa tpa. abbreuiabũr ergo hic dilationes, & non appellabĩt. sic ĩ.de hæreti.eo.lib.c.inquisitionis.ſm Io.And. dicẽtem post Archi. q talis mensis currit a die accusationis factæ, & põt intelligi iste tex.ſm vnum intellectum, vel ſm alium intellectũ a die denũciationis factæ ipsi iudici ab officiali, vel a priuata persona, cum possit iudex in hoc crimine sine accusatione procedere, licèt hodie hoc sit regulare, vt iudex in omni crimine possit per inquisitionem procedere, vt in Authen.de collatio. §.iubemus.col.9.ſm Io.And.quod intelligit hic Bal. fama prouocante, vt C.de offi. rectoris prouinciæ.l. iustissimos.de quo plene in c.j.ĩ.de accusa.eo.lib. & per Bart. in l.j.§.si publico.ff. de accusa.& per Bal.in l.pen.& fi.C.de proba.& per Innoc.& Doct. in c.qualiter.el 2.ĩ.de accusa. Vel ſm alium intellectum currit a die notitiæ per famam notum ipsi iudici. Pro quo facit quod no.Io.And.post Innoc.in c.bonæ me.Mag. super glo.& ita ĩ. de elect. quia fama inducit notitiam, vt in c.cum contingat.ĩ.de rescrip.in prima glos. imo tenet hic Archi. quòd talis mensis currit a tempore cuiuscunq; notitię, arg.l.item veniut. §.petiam.ff.de peti.hęredi. & licèt de iuris rigore computatio fieri debeat de momento ad momẽtum, vt probat tex. hic ibi, postq̃ &c. hoc casu dies notitiæ computabit in mẽse, cum materia sit pęnalis & restringenda, vt in c.statutum.ĩ. de elec.eo. lib.ſm Archi.& Io.And.quod dictum sing.tene mẽti, vt in pę-
a nalibus dies termini [a] non computetur in termino, ne fiat cõputatio de momento ad momentum.& facit quod no. per Io. And.ĩ.tit.proxi.c.j. & fi.& in l.j.ff.si quis cau. Et addit hic Bal. q dictum vnius notabilis viri faciat præsumi sciam & iustã credulitatem inducit, ſm gl.no.in l.Titio vsusfructus.ff.de adi.&
3 dem.† Tertiò no.ibi, vrbem. q applone [b] vrbis simplr facta ve-
b nit tñ ciuitas Romana.de quo in l.1.de ver.signi. Pro quo glo. in l.ad solu.C.de solu.& in c.3.ĩ.de pęnitentijs & remis. Appellatione tamen vrbis sacræ intelligitur de Hierusalem, ſm glo. in l.3.C.de nau.fęno. Quartò nota ibi, quæ talia &c. quod ciuitas seu vniuersitas potest delinquere non solum committendo, sed etiam negligendo, quòd quando collegialiter cõmunitas ciuium & rectores ciuitatis illud agunt, vel negligunt. facit l.iubemus nullam. C.de sacrosan.eccl. facit quod no.in c.dilectus.el 2.de simo.& in l.illud.§.refertur.ff.de reg.iur. ſm Ioã. And. de quo etiam per Pau.in clemen.j.in ver. ciuitas.j.eo.tit. & per Inno.in c.grauẽ.de sen.excõ.& per Bart.in l.aut facta.§.
4 fi.ff. de pęnis.† Quintò no. a cõtrario sensu ibi, facultas, q a pęna, quæ imponitur ratione negligentiæ, excusat impotentia, seu difficultas, putà si delictum puniri non potest propter potentiam facientis vel multitudinem delinquentium, vel graue scãdalum, vt quia armis se defendunt, vel loci difficultate se protegunt, ſm Archi.& Io.And. quod no. quia facit ad q. de villa vel officiali obligato capere malefactorem, vt excusetur si capere non põt supradictis interueniẽtib. de quo per Bar.in l.j.§.occisorũ.ff.ad Sil.& ibi per Bar.ff.de incẽ.ruina & nau.& qđ no.in
5 c.cupientes.§.cęterum.ff.de ele.eo.lib.† Vlt.no. q pp delictum
c ciuitatis seu ciuium ipsa ciuitas [c] interdicitur, facit c.non est.ĩ. de spon.

ADDITIONES.

a Celsus. Dies termini Adde Card.in cle.j de appel.Alex.omnino in l.cum bissextus.& in l.anniculus.ff.de ver.signi.& Gem.in c.j.nu.2.& ibi notatur in apostil.ad eum, in ver. non computatur.2.de resti.spo.
Vinc.God. Adde Alex.in l.cum bissextus.de ver.signi.& Fely.in c.placuit.col.j. de præscrip.
b Nic.Sup. Appellatione vrbis. Adde glo.in c.forus.de ver.signi. Doct.in cle. Romani, in §.j de iureiur. Io.And.in c.significante.de pœni.& remis.
Vin.God. Adde Alex.in l.2.de ver.signi.
c Vin.God. Ciuitas interdicta perdit priuilegia, Alex.in l.aut facta.§. fi de pœn. tamen non potest excommunicari, Fely.in c.responso.de sen.excom.

de sponsa. imo in casu isto priuatur pontificali dignitate, idest ordine seu executione ordinis vel dignitatis, cum dignitas episcopalis & ordo pontificalis pro eodem sumantur, secundum Archidia. alleg. no. in c. post translationem circa fi. ꝟ. de renun. & per Innocen. in c. j. ꝟ. de eo qui renunciauit. vnde per hanc priuationem officium episcopale quo ad locum ipsum erit sublatū, vt in §. generaliter. 22. q. 5. nec poterit episcopus ibi episcopale officium exercere, ſm Archid. contra cuius dictum facit quod no. Io. And. post Host. in c. accedentibus. in tex. & super glo. 2. ꝟ. de exces. prælato. vbi distinguitur inter ea, quæ sunt dignitatis, quæ per inferiorem præscribuntur, & illa quæ sunt ordinis, quæ non præscribūtur, vnde remanet dubium in his, quæ sunt episcopalis iurisdictionis, & etiam per quem tunc exhibeantur episcopalia. & cuius auctoritate, & quo loco, & an episcopus in loco vel extra locum quo ad extraneos possit exercere pontificalia, & quid si moriatur, an eligatur successor. quæ dubia egerent declaratione. & etiam an hic appellatione ciuitatis includatur diœcesis. & Archid. tenet hic, ꝙ non, per no. in c. Rodulphus. ꝟ. de præscrip. minus tamen dubium esset, quando ipsa diœcesis non subesset ipsi ciuitati, egerent tamen declaratione, ſm Io. And. qui aliter non determinat, de quo per Barto. in l. vrbis appellatione. ff. de verb. signifi. & no. in c. si ciuitas. ꝟ. de sen. excom. & dicit hic Domi. ꝙ tex. hic non priuat episcopum, qui iam erat institutus, sed ciuitatem pontificali dignitate, vnde remanebit episcopus, & retinebit episcopatum, donec viuet, & nominabit se episcopum, tamen non illius ciuitatis quæ perdidit nomen ciuitatis, sed diœcesis, seu ab ipsa diœcesi, & exercere poterit episcopalia in loco non subiecto iurisdictioni ipsorum delinquentium. Post mortem verò ipsius episcopi alius non eligeretur sine licentia Papæ, arg. eorum quæ no. Innoc. in c. 2 ꝟ. de ope. no. nuncia. vnde debet Papa consuli, 6 qui prouidebit ſm practicam c. ita nos. 25. q. 2. ſm Domi. † In glo. in fi. ibi, & pœnas imponere, sed quærit hic Io. And. post Archid. an Cardinalis legatus, contra quem cōmittitur tale crimen, possit declarare has pœnas cōtra ciuitatem, & delinquentes, præsupposito ꝙ factum sit notorium, ita ꝙ negari non possit, vel ꝙ vniuersæ viciniæ populus sit testis, ꝟ. de purga. canoni. c. pen. & tenet ꝙ sic, quia cum per hanc constitutionem sit lata sententia, quæ trahit executionem & factum est notorium, non est necessaria probatio vel sententia, vt no. per Inno. in c. j. ꝟ. de offi. deleg. eo. lib. & in c. ex parte. ꝟ. de verb. signi. intellige, ꝙ non sit necessaria sententia in scriptis solenniter proferenda, vt in Auth. vt iud. sine quoquo suffra. §. necessitatem. sed bene requiritur notificatio & declaratio, vt in c. cum secundum. in fi. ꝟ. de hæreti. eo. lib. sed vbi dubium esset, an locum habeāt pœnæ hic expressæ, melius est id fieri per superiorem ipsius Cardinalis, cum non debeat quis esse iudex in causa sua, ſm Io. And. ex cuius dictis no. hic Dom. ꝙ licèt non possit quis cognoscere de iniuria sua ad imponendum pœnam, tamē potest per sniam declarare pœnam a iure impositam, sed certè hic nō colligitur, vel ex dictis Io. And. nec hoc est verum, nisi in notorijs, qn̄ prosequeretur iniuriam ecclesiæ, vt colligi potest ex dictis Io. And. hic, & vt est dictum in c. j. ꝟ. e. tit. & lib. & dic vt ibi.

De pœnitentiis & remissionibus. Rub.

S V M M A R I V M.

1 *Iurisdictione carens non potest alteri tribuere potestatem citandi.*

2 *Archiepiscopi non habent potestatem regularitèr in subditos suffraganeorum suorum.*

3 *Archiepiscopus an possit concedere quæstores pro quolibet opere pio, sicut pro fabrica matricis ecclesiæ.*

4 *Archiepiscopi possunt concedere literas indulgentiales per totam prouinciam quas literas concedere possunt legati.*

5 *Capitulum vacante sede an possit concedere indulgentias, quas poterat cōcedere archiepiscopus, vel episcopus.*

C A P. I.

ROmana. Quæstores non citant aliquos, licèt possint monere, vt conferāt in fabricam, nec pōt archieps in ↄcedendis indulgentijs excedere statuta concilij generalis. h. o. Et habet tres partes, sicut tria sunt dicta. secundū ibi, super. tertium ibi, in cōcedendo.

1 † Not. j. ꝙ carens iurisdictione non pōt tribuere alteri potestatem citandi sibi non subditum, & cōmissio non valeret, nec citatus ab eo tenetur ire allegaturus suum priuilegiū, quod procedit, quando constat illum non suum iudicem, sicut est hic in istis quæstoribus citantibus ex cōmissione archiepiscopi, ſm Inno. & Archi. dicentes, ꝙ impune istis quæstoribus non parebit. de quo in c. veniens. ꝟ. de accu. in gl. fi. & 3. q. 2. si eps. ſm Io. And. Scd̄ò no. a ↄtrio sensu, ꝙ iurisdōnem hn̄s pōt tribuere parti ptātem citandi aduersarium suum in cā sua, de quo in c. cum sit. ꝟ. de app. & in l. miles. §. qui iudican. ff. de re iudi. & per Bal. 2 in l. si vt proponis. C. quō & qn̄ iudex. † Tertiò no. tex. ibi, tribuūt ptātē, cuius est duplex rō. Prima, quia rrt in subditos suffraganeorum nō hn̄t ptātem, & ēt qr̄a in hac materia nō hn̄t iuris executionem, sed charitatiuam solicitudinem, & exhortationem quo ad gratuitum quæstum. vnde cancellaria isto casu non dat literas ↄpulsorias. & illud est quod soluit primum c. j. ꝟ. tit. proxi. ſm Io. And. ex cuius dicto no. ꝙ licèt archieps̄ punire possit subditus suffraganeorum impedientes eum, vel eius officiales in iurisdictione cōtentiosa, vel quasi, vt d. c. j. tn̄ non poterit iurisdictionem exercere cōtra ipsos subditos suffraganeorum impedientes eum, vel eius officiales circa charitatiuā sollicitationē, & exhortationem, vt hic, sed bene posset archieps̄ coercere suffraganeos, & eorum officiales, sed absq; nulla causa non permittit proponi indulgentiam per ipsos archiepiscopos missam pro fabrica suæ ecclesiæ, si patenter eam impediunt, cum potestas ipsorum archiepiscoporum circa exhortationem, de qua hic in tex. esset aliàs elusoria, vt in c. ex literis. ꝟ. de offic. deleg. & quia sunt iudices suffraganeorum, vt in c. pastoralis. ꝟ. de offic. ordi. vbi de hoc ſm Ioan. And. & ita sequitur 3 d. Flo. in clem. 2. eo. tit. in q. 2. † In glo. j. in prin. An autem sicut archiepiscopus potest concedere quæstores pro fabrica matricis ecclesiæ, vt est tex. hic, ita etiam possit pro quolibet opere pio, & dic ꝙ sic, cum eadem sit ratio, & per ↄ̄ns idem ius, ꝟ. de consti. transla. & tex. hic dum loquitur de fabrica, gratia exempli loquitur, vnde non restringit regulam tex. in c. pen. ꝟ. eo tit. & in c. si Papa. in fi. ꝟ. de priuil. eo lib. & ita tenet Imo. in d. cle. 2. in fi. & d. Flona. ibi in 3. 4. In ea. glo. ibi, quarta quæ pertinet ad ordinationem episcopi. 12. q. 2. Vulteranæ. & 10. q. 3. vnio. vbi de hoc secundum Archidia. & Ioan. And. In ea. glos. in fi. est enim opus fabricæ opus pietatis & misericordiæ, 86. dist. non satis. & licèt ad Principes & religiosos spectet ecclesias restaurare, 80. distin. c. fi. non tamen ad hoc est aliquis astringendus, cum ab initio vota sint gratuita, vt in c. magnæ. ꝟ. de voto. & hoc nisi maior pars capituli concordaret, vt c. fi. ꝟ. de his quæ fi. a ma. parte. vel nisi sint illi, quorum principaliter interest, & qui ad id tenentur, vt d. c. fi. cum tales possint compelli per illos, quibus immediate subsunt, quorum totum cōtrarium est hic. de quo in d. c. j. in glos. fi. An autem illicite acquisita & incerta possint in hunc vsum conuerti authoritate episcopi, vide per Io. And. & Docto. in c. 2. ꝟ. de testa. eo. lib. In glo. in ver. ipsorum. in fi. de officio horum quæstorum quale sit, habetur in c. vt officium. in §. compescendi. ꝟ. de hæreti. eo. lib. & ibi no. an possint prædicare, de quibus etiam no. eo. titu. in c. cum ex eo. & vide hodie in cle 2. j. eo. vbi est prouisum contra eorum abusiones. In glo. in ver. prouinciæ. in fi. licèt indulgentia non prosit non subditis, tamen non subditi possunt ea vti de licentia suorum iudicum, vt no. in c. quod autem. hic alleg. & in d. c. 4 cum ex eo. & j. eo. c. fi. ſm Ioan. And. † In glo. in ver. mouere. in prin. & habetur in c. nostro. hic allega. ꝙ non solum in eorum diœcesi, sed etiam per totam eorum prouinciam possunt archiepiscopi dictas indulgentiarum literas cōcedere. Quas literas remissionum possunt legati concedere, vt no. in c. fi. ꝟ. de offi. lega. suis tamen subditis, vt in d. c. quod autem. imo & etiam episcopi possunt suis subditis concedere, vt no. j. eo. c. fi. Abbas tamen & inferior ab episcopo non potest, vt in d. c. accedentibus. Et vide dicta j. eo. in c. fi. & intellige de episcopis confirmatis & consecratis, vel solum confirmatis, dummodo sint sacerdotes, vt videtur hic velle Ioan. Andr. post Archidia. secus si essent tantum confirmati, & non sacerdotes, quia tales indulgentias concedere non possunt, & ita transit hic Io. And. & in dicto c. accedentibus. & Gasp. de Calde. ibi referendo Thom. 4. sententiarum, 20. distin. q. 4. arti. 2. & 3. dicentem, quòd cum remissio, quæ fit per indulgentias, sit iurisdictionis & non ordinis, & cum diaconi, & qui non sunt sacerdotes, possunt habere iurisdictionem, vel commissarij sicut sunt legati, vel ordinarij sicut electi, poterunt ipsi licèt non sint sacerdotes indulgentias facere, licèt in foro pœnitentiali absoluere nō possint, cum talis absolutio sit ordinis. ex quibus sequitur, quòd episcopus confirmatus tantum etiam non sacerdos possit indulgentias concedere. & ita etiam sequitur do. Nico. in d. c. accedentibus. & ita etiam residet hic Domi. facit quod no. per Io. An. & Doc. in c. a nobis. el 2. ꝟ. de sen. excō. & in d. cle. 2. 5 & per gl. & Doct. in c. cannonica. ꝟ. de sen. excō. † Quid aūt sit de

c. vacan-

a c. vacante sede, an has indulgentias [a] concedere possit. Archi. hic videtur velle, quòd non, dicit tamen q in contrarium facit quod no. in c. si ecclesiæ. & c. si episcopus. s. de supplen. negli. præla. eo. lib. vbi cap. vacante sede administrat in spiritualib. & temporalibus, sed certe Ioan. And. in d. c. accedentibus. tenet q non possit. & idem Pau. in clemen. j. de hære. cum non omnia, quæ sunt iurisdictionis, transeant in capitulum vacante sede, sicut est depositio abbatum, vel clericorum, 89. distin. nullus episcopus. Idem etiam tenet Gasp. in d. c. accedentibus. ea ratione, quia thesaurum ecclesiæ disponere nō potest, nisi is cui reperitur ɔcessum. vnde cap. non poterit, cum hoc non sit iure cautum, s. ne sede vacan. c. j. secūdum eum, & ita residet hic Domi. de quo vide quod no. in c. j. s. de maio. & obe. eo. lib. vbi Lap. residet cum dicta determinatione, q cap. hoc nō possit. & per glo. & in ver. c. in d. cle. j. & quod no. in cle. j. de priuilegijs.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Indulgentias concedere possit. Cald. in repe. c. nostro postulasti. eo tit. Io. de Imo. in cle. j. de priuile.
Vinc. God. Adde, an indulgentiam consequatur, qui falso errore ductus dedit eleemosynam falso quæstori, O. dia. cons. 84. tenet quòd non, sed Ias. in l. a. col. fi. in princ. si contra ius vel vtilit. pub. tenet quod sic.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest suis subditis dare licentiam eligendi confessorem.*
2 *Et an possit concedi in genere, non aliter exprimendo quem dat.*
3 *Subditus episcopi non potest ex consuetudine sibi acquirere, vt possit eligere confessorem.*
4 *Licentia eligendi confessorē data in genere, intelligitur de eligendo idoneo.*
5 *Concedere licentiam parochiano eligendi confessorem, & committere alteri sacerdoti, qualiter differunt.*
6 *Subditi qui non sunt episcopi, an possint ipsis confiteri etiam voluntarie.*
7 *Episcopus an potest dare licentiam suo subdito eligendi confessorem, puta laico alicuius parochię &c.*
8 *Casus reseruati episcopo quot & qui sunt.*
9 *Absoluendi potestas ab excommunicatione maiori, non competit inferioribus ab episcopo.*
10 *Sacerdotes possunt absoluere ab omnibus criminibus, exceptis his quæ hic ennumerantur in glo. super verbo, reseruantur.*
11 *Episcopus si dat licentiam sacerdoti generalem audiendi confessiones, an videatur ei dedisse ptātem absoluēdi a casibus reseruatis ipsi episcopo.*
12 *Quid in fratribus minoribus, & prædicatoribus &c.*

CAP. II.

SI episcopus. Generalis liceotia de eligēdo sibi confessorem non includit specialiter reseruata episcopo, nec potest quis obtemptu consuetudinis sibi eligere confessorem. hoc dicit. Et primò ponit dictum cum ratione ibi, cum in gene1 rali. secundò ibi, nullam, reprobat consuetudinem. † No. j. episcopum cuilibet de sua dięcesi sibi subdito posse dare licentiā 2 eligendi [a] sibi coofessorem, de quo j. & ao talis licētia finiatur vnica electione. Io. An. remittit hic ad no. in c. non potest. s. de præben. eo. lib. vnde dicit vtile esse exprimere in tali concessione, q possint sibi eligere confessorem, quotiēscunq; confiteri voluerint. facit quod no. in l. hæc condi. ff. de condi. & de2 mon. & per Inno. in c. veniens. s. de iureiu. † Scdō no. q potest concedi talis licentia eligendi ɔfessorem in genere aliter non exprimendo quem. ex quo infertur, q forus pęnitentialis non sequitur naturam fori contentiosi, in quo non potest iudex incertus concedi, vt in c. ad hęc. s. de rescrip. & in c. ubi qui. & ibi per glo. eo. titu. & lib. Scdā differentia est, quia licèt aliàs ratione delicti sortiatur quis forum iudicis ipsius loci delicti, vt in c. j. s. de rap. & c. fi. s. de foro compe. tamen illud procedit in foro contentioso. secus in pęnitentiali, vnde si forensis hic deliquit, posset propter hoc de illo delicto hic confiteri, & absolui in foro pęnitentiali, sm glo. no. 16. q. j. de quo vide in c. omnis. Tertia diīa est, quia licèt aliàs in foro pniāli possit quis prorogare iurisdictionem in non suum iudicem, etiā si ille iudex habeat aliàs iurisdictionem habitu, licèt nō actu, vt in l. j. ff. de iudi. & ibi per glo. loquentem de iudicibus chartularijs, tñ secus in foro pōiali, quo casu non potest fieri prorogatio, nisi in eū, qui habeat iurisdictionem habitu & actu, & sic habeat executionem ordinis, vt hic ver. idoneum, de quo j. & debet tunc interuenire licentia proprij sacerdotis, vt hic in tex. & in d. c. omnis. licèt in foro iudiciali in prorogatione iurisdictionis nō requiratur consensus proprij iudicis, vt in l. 2. ff. de iudi. & hęc sit 3 quarta diīa. † Tertiò no. ibi, nulla. q non potest subditus ex consuetudine quærere sibi potestatem eligendi confessorem sine superioris licentia. Et ista vniuersalis negatiua nulla, oēm consuetudinem etiam longissimi temporis excludit, sm Ioā. And. etiam si esset consuetudo tanti temporis, in cuius contrarium non esset memoria, sm Domi. ex quo infert, q in hoc sit maioris potentiæ priuilegium q̄ cōsuetudo, quia ratione priuilegij hoc non pōt, vt hic, & in c. fi. s. e. secus rōne ɔsuetudinis. ast priuilegiū & ɔsuetudo æquiparent, sm gl. & Inno. in c. nouit. s. de iudi. Nec ēt prout dicit gl. hic posset subditus præscribere sibi hoc ius, & sic nec consuetudine nec pręscriptione pōt hoc ius quæri subditis. An tñ sacerdos vel alius prælatus possit præscribere, vel ex ɔsuetudine quærere in parochianos alterius curā aīarum. glo. in cle. quia ɔtingit. in fi. de relig. do. tenuit q sic, de quo no. in c. ois. & c. fi. s. e. & ibi per d. Nic. & per Doc. in c. ɔsequente. circa fi. s. de of. or. † Vlt. no. in fi. & tene menti iuncto 4 tex. s. in prin. q gnālis lnia de eligendo sibi ɔfessorē, quem quis elegerit, seu sibi placuerit, intelr de idoneo, & qui possit absoluere, vel ligare, ideo dixit glo. no. in d. c. oīs. in ver. alieno. q tale priuilegiū & lnia intelr de sacerdote curato hñte executionē ordinis, pro quo vr̄ tex. hic in ver. possit. vnde nō posset quis sibi eligere monachū, vel alium sacerdotē non hñtem executionē ordinis, & curā aīarum, & sic ptātem habitu & nō actu. qd̄ no. & ita tenet d. Nic. in d. c. fi. in fi. per gl. ibi in fi. vnde dicebat gl. no. in cle. j. de priuile. in ver. spāli. in fi., q ēt de spāli lnia proprij sacerdotis non possit quis ɔfiteri a presbytero nō hñte curā, quia licèt quilibet sacerdos hēat ordines, & per eos recipiat ptātem ligandi & soluendi, vt per gl. in c. nemo. 2. q. j. tñ intelr in habitu, sed nō in actu. & quo ad executionē solus ille sacerdos recipit, qui hēt curā aīarum, vt in §. ecce. el 2. & ibi per glo. 16. q. j. vbi sacerdos hñs subditos non pōt illam ptātem exercere. lnia ergo de eligendo sibi ɔfessorē quē sibi placuerit, intelr de idoneo, vt s. quæ tene mētu, secus tñ esset, qñ proprius sacerdos cōmitteret vni, vt audiret ɔfessionē sui parochiani, q tunc non requiritur, q talis, cui fit ɔmissio, hēat executionē in actu, & sic sit curatus, ex quo ille cognoscit, vt delegatus. & ita tenet 5 Pau. in d. cle. j. & ita dēt intelligi gl. ibi in ver. spāli. in fi. † Est ergo dīa inter ɔcedere lniam parochiano, & ɔmittere alteri sacerdoti in spē, vnde sacerdos hñs magnam parochiā pōt ɔmittere vices suas in certis casib. alteri sacerdoti, ēt non hñti curā. & facit qd̄ no. per Host. in c. clericus. s. de off. vic. ast asit posset esse dubiū, an gnālis cura aīarum possit per inferiorē prælatū delegari alteri, de quo per Arch. & Doc. in c. cum ex eo. s. e. tit. 6 & per Pau. in d. cle. j. † In gl. j. ibi, subsunt epīs exēpti. ergo qui nō subsunt epīs, non vr̄ q possint ipsis ɔfiteri ēt voluntarie, cū habeant Papā, qui dr̄ ordinarius exēptorū, vt in c. autoritatis. s. de priuile. eo. lib. Epīs ergo quo ad hoc non hēt ptātem nisi in suū subditum, vt est hic tex. no. qui multū facit pro hac parte. facit etiam tex. hic in fi. & dictum notabile Host. in c. nimis. s. de excess. præla. & in sum. in tit. de pęnitentijs. in §. cui ɔfitendum. Pro quo etiam tex. in d. c. omnis. & in cle. pen. de sent. excom. & ibi glo. in fi. & plene per Fede. in suo consi. 14. Et hanc q. solenniter disputauit do. Nico. in dispu. sua quæ incipit, Duo clerici. vbi ad hoc singu. inducit text. hic. videretur tamen, q licèt exemptus non possit ordinario confiteri, & ab eo absolui ex ordinaria potestate, tamen si exemptus ipse eligat sibi episcopum in cōfessorem, cum exempti habeant priuilegium de iure cōi eligendi sibi confessorem, vt in c. fi. s. eo. tit. clarum sit, q ab eo possint absolui, vt in d. c. fi. & voluit glo. j. in ver. eligere. sed certè tūc dr̄ potius absolutus autoritate apl̄ica, q̄ iure ordinario, vt dicit in simili glo. fi. in d. cle. pen. & sic videtur q iure ordinario non possit exemptus voluntarie absolui, & confiteri dięcesano, quod satis etiam probatur in d. c. fi. quia si ex priuilegio pñt sibi eligere confessorem, ergo de iure cōi sunt astricti confiteri soli Papæ, vel eius pęnitentiario, qui dr̄ eorum ordinarius superior, vt s. de quo etiam articulo vide per Lap. & 7 Domi. in c. cum nullus. in fi. s. de tempo. ord. eo. lib. † In ea. glo. in fi. vide quod no. per glo. in ver. presbyteri. in d. clem. j. de priuileg. sm Io. And. sed quicquid dicat glo. ibi, tenendum est sm Domi. q ante factum, & post factum possit sustineri, q episcopus dare possit hanc licentiam suo subdito. & ita aperte probatur hic in tex. loquente de epō. & ita ēt tenuit glo. hic, ex quo quilibet de dięcesi dicat quo ad hoc subditus epi, cum omnes animæ dięcesis sint cōmissæ sub ptāte episcopi, vt probat tex. 10. q. j. quæcunq;. & 12. q. j. præcipimus. & quilibet de dięcesi dr̄ esse parochianus epī, vt in c. licet. s. de ferijs. & in c. j. de rap. & in c. ad aures. s. de pęnis. sm Do. & facit bonus tex. i cle. dudū.

§. in

ADDITIO.

a Nic. Sup. Eligendi sibi confessorem. Adde cle. dudum. de sepul. Doct. in c. omnis vtriusque sexus. de pœni. & remis.
Vinc. God. Confessio peccatorum facta sacerdoti non est reuelāda, Fely. in c. j. de excep. imo sacerdos reuelando punitur. Istud fallit, quando confessio fieret ad fauorem matrimonij, Ias. in l. patre furioso. col. 5. ver. quod confirmo. de his qui sunt sui vel alie. iur.

§.in ecclesijs.de sepul.Quid autem sit de vicario episcopi et generali,an possit dare hanc licentiam eligendi confessorem.Host. in sum.in d.§.cui cõfitendum.in 3.col.ver. quid si episcopus.& ver.seq.tenet quod non.& ita transit hic Archi.Io.And.& alij Docto.quod tamen intelligit hic Archid. nisi vicarius haberet in specie ab episcopo talem potestatem, quia tunc posset, vt hic per eum in fi.Sed an idem sit in archipresbytero,vt possit dare hanc licentiam.& videtur quod nõ, quia ipse videtur vicarius episcopi, vt dicit glo. hoc ergo non potest sicut nec vicarius,vt §. licèt enim quilibet possit cõfiteri ipsi archipresbytero, tamen non potest dare ipse hanc licentiam alteri confitendi, & facit glo.in ver.presbyteri.in d.clem.j.de quo tamen vide quod plenius no.in c.officium.hic alleg.† In glo in ver. reseruantur.in 8 prin.tene menti glo.sing.& ordi.ponentem omnes casus [a] reseruatos episcopo, a quibus inferior absoluere non potest. Et intellige hanc glo.primo non solum in laicis delinquentibus, sed etiam in clericis delinquentibus, vt in his casibus non possint absolui ab inferioribus ab episcopo, vt tenet Imo. super glo. in ver. pœnitentias.in princi.in c.conquerente. §.de offi. ordi.Secundò intellige hanc glo.etiam in mendicantibus,qui licèt habeant potestatem audiendi confessiones,& absoluendi, vt in clemen. dudum. de sepul.tamen non poterunt absoluere in casibus episcopo reseruatis, de quibus hic in glo.vt tenet glo.no.in ver.concessa.in dicta clemen.dudum.quòd in illis casibus absoluere poterunt, in quibus possunt presbyteri parochiales.Tertiò intellige hanc glo. procedere etiam in generali vicario episcopi, vt non possit in istis casibus reseruatis absoluere,nisi specialiter sibi fuerit cõcessum, & hoc per text. 9 hic,& in c.fi.§.de offic.vica. eo.lib.† In ea.glos.ibi,nuper.vide per Docto.& no.ex glo.quòd potestas absoluendi a maiori excommunicatione de iure communi non competit inferioribus ab episcopo, & sic facit, quòd inferiores ab episcopo non absoluant ab excommunicatione canonis,quod no.pro dicto Fede.de Se.in dicto suo consi. 14.tenentis, quòd abbas etiam exemptus non possit absoluere suum monachum a sententia excommunicationis latæ a canone. & intellige hanc glos. nisi inferiores prælati haberent ex priuilegio iurisdictionem quasi episcopalem,quia tũc possent absoluere a sententia excõicationis latæ a canone,prout episcopi,arg.cle.j.de reb.eccl.non alie.& tenet Fede. in d.consi.14.& facit d. clemen.j. In ea.glo. ibi, blasphematoribus.intellige de publicis blasphematoribus,aliàs secus esset s̃m Io. And.hic, & in c.2. alleg.In ea.glos. ibi, male ablatorum,vide plene no.in c.2.§.de vsuris.eo.lib.& in c.cum tu.eo.titu.& in d.clem.dudum.in §.si vero.ijdem præ 10 lati.† In ea.glos.ibi solent episcopis reseruari,aduerte,quia de iure cõi regula est, quod exceptis sex casibus hic reseruatis ab omnibus alijs possint sacerdotes absoluere,cum exceptio habeat b firmare regulam [b] in casibus non exceptuatis , vt in c. 2. §. de coniug.lepro. vnde de iure cõmuni exceptis dictis sex casibus sacerdos potest absoluere etiam de magnis criminibus,vt homicidio, adulterio, & similibus, vt probat tex.sing.iuncto superscriptio, in ver. sacerdotibus.in c. Deus, qui.§.eo. titu. & sic nõ esset necesse adire Papam pro absolutione ab homicidio, vt cõiter credũt vulgares,nec etiam episcopum,nisi quia vt dicit gl.hic,epi reseruant sibi huiusmodi casus, de quibus hic in glos. Sed dubium est,an valeant huiusmodi statuta,ex quo arctant potestatem sacerdotum sibi subiectorum,& per cõs fratrum mendicantium,qui nõ possunt absoluere,nisi prout possunt presbyteri parochiales,s̃m gl.no.in ver.concessa. in dicta clem.dudum.de quo dic,vt per d.Nic & alios in d.c.Deus,qui. In ea.glo.in fi.& vltra glo.adde alios casus.Primò est solennis seu publica pœnitentia, de quo in c.accedentibus.§. de exces. præla.Secundò in irregularitate contracta,de quo per Host.in sum. in titu.de dispensa. §.quis possit. versi. sed quibus. Tertiò in incendio,vt 23.q.fi.c.si quis. Quartò, si episcopus audit confessionem de aliquo peccato , vt 21.distin. inferior . Quintò in omnibus alijs casibus sibi reseruatis ratione consuetudinis,vt in omnibus casibus , quos sibi episcopus in specie reseruaret, vt de his vide per Hostien.in dicto §.cui confitendum.& §.sed vtrum,& ex hoc vltimo & ex glos. hic tene menti,quòd ordinaria potestas sacerdotum curatorum concessa eis a iure communi in absoluendo potest per episcopum arctari & restringi per suam constitutionem , vel reseruationem . & ita etiam tenet glo.no.in d.clem.dudum.in ver.concessa.Pro quo facit ratio , quia in reseruatis episcopo sacerdos non dicitur habere executionem ordinis,argu. dicti §.ecce.16.q.j.& episcopus est, qui cõmittit curam animarum & execut. vt in c. j. §. de capel. mona.eo. lib.De casibus verò reseruatis Papæ vide per glo. &

11 Docto.in c.quod translationem.§.de offi.leg.† In gl. in ver.confessiones.in fi.& per hanc rationem tenet hic Io. An. idem esse,si epũs daret licentiam gñalem sacerdoti,vel sacerdotib.de audiẽdis cõfes. vt non intelligatur in casib. spãliter reseruatis epõ. & facit d.cle.dudum.in §.per hmõi.vide gl.ibi in ver.cõcessa. vide dicta in c.qui ad agendũ.§.j.§.de procu.eo.lib.& in c.pe.insi.☞ de offi.vica.eo.lib.& ibi sing.Sed ego dubito in hoc,quid si talis sacerdos erat parochialis sacerdos,& epũs cõcedit sibi gñalem licẽtiam audiẽdi cõfessiones suorum parochianorum,an intelligatur in casib.sibi reseruatis.dictum Io.And.hic facit quod nõ: sed certe posset intelligi quod licentia erat gñalis audiendi cõfessiones quorumcunque etiam alterius parochiæ , vel forte illi non erant curati, quo casu licentia satis operatur,sed eo casu,quo presbytero parochiali cõcedit licentiam gñalem audiendi cõfessiones oium suorũ parochianorum, vr quod ad hoc, vt talis licẽtia aliquid operetur, quod tũc intelligatur etiam in casib.reseruatis,alias talis licentia nihil cõcederet,quod esse non debet,vt in c.si Papa.§.de priuile. & in l.si 12 quando. ff. de lega. j. quia tunc satis cessat ratio istius tex. † Et eodem modo posset dubitari, si episcopus fratribus minorib. & prædicatoribus concedit liberam licentiam generaliter audiendi confessiones quorumcunque, vt intelligatur etiam in casibus reseruatis episcopo.ratio,quia alias talis licẽtia nihil operaretur , ex quo dicti fratres in casibus non reseruatis habent dictam licentiam a iure,vt in clem.dudum.de sepul.& ita posset limitari iste tex. quia tamen dicti fratres de iure non habẽt licentiam cõfitendi,nisi sint ad hoc deputati per eorum superiores,& licentia episcopi interueniente,vt in d.cle. dudum.§. statuimus.in fi. vbi extra locum sibi deputatum audire nõ possunt,tunc isto casu talis licentia,ex quo põt operari aliud, non trahetur ad casus reseruatos episcopis,secus videtur quãdo talis concessio nihil operaretur,nisi intelligeretur de casibus reseruatis,cogita, & vide per glos. in ver.ab alieno sacerdote.in c.omnis.§. de peniten. & remis. In glos. in ver. consuetudine, ibi, ecclesijs a quibus percipi debet tale sacramentum , onus autem patet per sequentia.Et quia qua ratione posset hoc primus parochialis,posset etiam vltimus,simile quod no.§.de foro compe.si diligenti,in j.gl.in ver. item non potest. s̃m Ioan. And.In ea.glo.in fi.fit etiam alia ratio,quia ipsi prælato dicitur Prouerbiorum 17.Diligenter agnosce vultũ pecoris tui , tuosque greges considera.debet ergo proprius parochialis ad hoc laborare,quod impediret talis consuetudo, vt hic per Io.And. & facit etiam ratio c.omnis.§.eo.& d.cle.j.de priuil.in ver.speciali.Quid in legato de latere,vide apostillam §.eo.ti.& lib.c.j.

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Casus reseruatos episcopo.Adde Host.in sum.eo.tit.in §. cui confitendum.Car.in cle.dudum in §.hac deinde.in 6.q. de sepul.

b Celsus. Firmare reg. [illegible] Adde Bar. in l. quæsitum.& ibi tex ff de fun. in stru l. nam quod liquide.de penu leg.Bal.in l.j C.de posthu hæred.inst.Alex.in l fi.ff. quod cuiusque iur.Aduerte tamen,quod exceptio non excludit casus similes exceptuatis glo est sing.in l.j.C. de condi.ir deb quam singul. dicit Abb.in c.quoniam frequenter.vt lite non contestata.& in c.pastoralis in prin. de rescrip & Alex consi.107.vol.

Vinc God. Adde quando exceptio firmat regulam,per præceptorem meum do.Lud.Goz.in consi.16.nu.48 & 49 & consi.82. nu.19.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi possunt concedere indulgentias,idest remissiones pœnarum.*
2 *Quid in inferioribus ab episcopo.*
3 *Concessum a pluribus , an plus valeat quàm ab vno tantum.*
4 *Vide per inutile non vitiatur.*
5 *Episcopus dedit indulgentiam 40 dierum ad vnum actum, an eius successor potest ad eundem actum indulgentiam eiusdem temporis dare, ita quod vtraque simul valeat.*
6 *Capitulum ex eo quod restrinxit potestatem episcoporum , & superiorum in indulgentijs dandis, an intelligatur etiam in indulgentijs in foro pœnitentiali.*
7 *Prælatus concedens indulgentiam,an possit illa vti.*
8 *Indulgentiæ an possint acquiri sæpius eodem die iterando actum , pro quo sunt concessæ.*
9 *Sacerdos an possit minuere pœnitentiam impositam ab episcopo.*
10 *Indulgentiæ publicatæ ex falsis literis,quæ creduntur esse vera, an prosint populo.*

CAP. III.

1 2 INdulgentiæ.† No.j.episcopos concedere posse [a] indulgẽtias,hoc est remissiones pœnarũ & pniæ,& ita sumitur hic hoc ebũ, licèt

ADDITIO.

a Nic.Sup. Indulgentias. Adde, quod episcopus non potest concedere nisi 40. dies indulgentiæ, an possit concedere indulgentiam duplicatam,vide per Host. in c.cum ex eo.in §.vlt.de pœ.& remis.Cal.in repe. c.nostro postulasti. eo.tit. in §.nunquid si episcopus.

licèt plures alias significationes habeat, de quibus hic per Archi. & Io. And. Sic etiam legati possunt eas concedere sm Archi. hic, de quo est dictum s. eo. c. j. † Secundò no. inferiores [a] ab

2 a ipsis non posse concedere indulgentias, sic s. de exces. præla. c. accedentibus. quod sine dubio procedit in publicis indulgẽtijs. Sed in priuatis in foro pęnitentiali tenuit gl. pen. & Inno. in c. quod autem. s. eo. q etiam sacerdos hoc possit, ita transit hic Archi. Io. And. & Pet. de Ancha. Sed Gasp. de Cal. in repe. c. nostro. s. eo. tenet contrarium, quia licèt presbyteri habeant potestatem clauium in absoluendo, non tamen habent dignitatem præeminentiæ quam habuit Petrus, & post eum successores, 24. q. j. quodcunq;. & facit quod no. in c. in nouo. 21. dist. vnde cum dare has indulgentias competat ratione dignitatis episcopalis, non possunt inferiores hoc facere, qui illam non habent, & hoc aperte volunt Doct. in d. c. accedentibus. hinc est, q simplex sacerdos non potest excõmunicare, ex quo illud non competit ratione ordinis, vt no. 2. q. j. nemo. & de offi. ord.

3 si sacerdos, secundũ eum, vt refert hic Domi. ita residens. † Tertiò no. quòd licèt regulariter plus valeat cõcessum a pluribus, quàm ab vno, vt per glos. 11. distin. palam, tamen isto casu tantum valet indulgentia concessa a pluribus, quantum ab vno, & tantam indulgentiam possunt cõcedere plures, sicut vnus, secundum Archid. quod ideo est, quia Papa sic restrinxit, & restringere potuit, vt per Inno. in d. c. cum ex eo. & hic per Ioan. And. Vltimò nota, q vbi certo actui pro eius exercitio deputatur certa quantitas, talis quãtitas non multiplicatur, siue actus exerceatur per vnum, siue per plures, quod facit ad q. si promittatur c. primo intranti castrum, & plures simul intrent, quòd non debentur cuilibet c. sed diuidantur illa c. in plures, secundum Domi. de quo per Bar. in l. hoc articulo. ff. de hæredi. in-

4 b stit. † In glo. 2. in fi. & sic relidet glo. q vtile per inutile [b] non vitietur, & ita videtur hic residere Ioan. And. Idem etiam tenet hic Archi. arg. in c. j. in fi. s. de despon. impu. eo. lib. licèt Ioan. Mona. hic teneat contrarium, vt sic tota vitietur, prout hic tenet Io. An. & ita tenet Gas. in d. c. nostro, in fi. adducens tex. ibi dicentem, ita tamen q statutum generalis concilij non excedat. vnde si excedit, nihil valet, tanq totum sit factũ ab eo, qui potestatem non habet. & pro hac parte videtur tex. hic, vbi dicitur, q indulgentiæ excedentes statuta concilij vires non obtinent, vnde talis indulgentia est nulla, & sic in aliquo non valet, sicut dr in dicto testis, quod in nullo valeat, si admiseet aliquam falsitatẽ, 9. dist. si ad sacras. 3. q. 9. puta. nec dicit tex. hic, q non obtineant vires in eo, quod excedũt, sed simplr dicit, si excedũt. & sic in totum annullat, sm Do. ita residentẽ, pro cuius dicto facit l. certa ratione. & quod ibi no. C. quando prouoca. & in l. j. C. de errore calculi. Sed certè op. istius glo. videtur verior, quia tex. hic, & in dicto c. cum ex eo. & in dicto c. nostro, non ponit nisi excessum, vnde ex quo talis indulgentia continet id, quod est de se diuiduum, certè vtile non debet per inutile vitiari, vt dicit glos. & facit glos. in l. 2. C. de re iudi. & vide quod no. in c. cum inter. s. de re iudi. & ita transit do. Nicola. in d. c. cum ex eo. in fi. Extra glo. quæritur primo quid si in consecratione ecclesiæ concurrat episcopus & archiepiscopus, & quilibet det annum, & tunc indulgentia sit ad biẽnium. Host. in d. c. cum ex eo. tenet q comprouinciales habeant annũ, sed subditi episcopi biennium. & idem tenet hic Arch. quod non placet hic Io. An. vt in d. c. cũ ex eo. & idem sequit Gal. de Cal. in d. c. nostro, per tex. hic, quia siue cõcedant ab vno, siue a pluribus, non possunt excedere statuta cõcilij, vt hic dicitur. & ita

5 residet hic Domi. pro quo facit quod j. proxime dicetur. Secũdò quæritur, eps dedit ad vnũ actum indulgẽtiam vel remissionẽ 40. dierum, an eius successor poterit ad eundem actũ indulgẽtiam eiusdem rpis dare, ita q vtraq; simul valeat. Io. An. hic remittit ad no. in addi. Spec. super hac rub. & arguit primo q sic, per no. in simili in c. pastoralis. ver. hoc semper. s. de dona. tñ ipse tenet ꝯtrium, quia per reiterationem successorũ posset deueniri ad violentiã ꝯcilij gñalis, vnde tex. hic dum dicit, pluribus epis. intelligi debet etiam de eisdem, vel proximis successiue, sm Io. An. ibi, & hic. Non ob. d. c. pastoralis, quia ibi põt successor, qđ poterat prædecessor, nec põt qđ ille non poterat. Si ergo quatuor vel plures successiue dabũt indulgentiã, erit renouatio, nõ adiectio. valet ergo ad memoriã, vt tollat opi. credẽdi illam reuocari per mortem, per no. in c. si. s. de offi. leg. sm Io. And. ibi, & ita transit hic Do. Et ex prędictis infertur, q non solum vnus eps vel eius superior, sed plures episcopi, vel vnus episcopus & alius archiepiscopus nõ possunt pro vno actu cõcedere, nisi vnam indulgentiam, vt patet hic iuncto d. c. cum

6 ex eo. † Tertiò quęrit, quia ꝯcilium in d. c. cum ex eo. restrinxit potestatem episcoporum, & superiorum in indulgentia ad annum in dedicationibus ecclesiarum, & in alijs casibus ad 40. dies, an intelligatur tam in publicis indulgentijs quam etiam in foro penitentiali. Inno. in dicto c. cum ex eo. tenet q non sit restricta in foro pœnitentiali, vnde poterunt plures annos & dies indulgere, dumtamen discrete faciant. & ita transit hic

7 c Archid. Io. And. & alij Docto. † Quartò quæritur, an dans indulgentiã [c] possit illa vti. Arch. hic refert opi. & inclinat q nõ, de quo remittit Io. And. ad no. per eum in c. cũ ex eo. Sed Gas. in repe. d. c. nostro. tenet q sic, prout etiã tenet Tho. 4. sniarum, dist. 20. arti. 5. vbi dixit, q indulgentia datur authoritate iurisdictionis & administrationis generalis, & per quam potest dispensare thesaurus ecclesiæ, vt in c. quod autem. s. eo. ergo post q posuit indulgẽtiam generalem, poterit illa vti, sicut in simili dicitur de sacerdote, qui conficit corpus Christi, vt cõmunicet alijs, & tamen illo vtitur etiam pro se, facit l. si consul. cum l. seq. ff. de adop. & ita etiam sequitur hic Domi. & Pet. de An-

8 d chara. per alias rationes. † Quintò quęritur, an sępius reiterans actum, [d] pro quo data est indulgentia etiam eodem die totiẽs prosit sibi. Archidia. hic quòd sic, vt etiam tenet Vinc. in dicto c. cum ex eo. & ita transit hic Ioan. And. Sed Gasp. in dicto c. nostro, tenet opi. Thom. 4. sententiarum, distin. 20. q. 4. arti. 2. quòd aut indulgentia fit perenniter, hoc est sine alicuius termini præfinitione, & tunc procedit quod dicit hic Archidia. secus si conceditur ad tempus determinatum, vt quia dicatur, quicunq; vadit ad talem ecclesiam vsq; ad tale tempus, vel quicunq; vadit tali die, & tunc intelligitur semel tantum consequi ipse dans vel vadens. facit quod no. per Ioan. And. in c. j. de fil. presbyte. eo. lib. & in c. non potest. a. respon. s. de præbend. eo. lib. & in c. Fælicis. s. de censibus. eo. lib. & ita transit hic Domi. de quo vide quod no. in c. non mediocriter. de pęni. distin. 5. & per Ioan. And. in dicto c. cum ex eo. & per Specu. in titu. de pęnitentijs. ver. quid si eadem. vbi plene per eum de hac q. Sextò quæritur, an Papa vel episcopus possit remittere pœnitentiam per confessionem iniunctam sine licentia confessoris. Archid. & Ioan. And. hic quòd non, per no. in c. j. vltra medium, de pęniten. distin. 5. quia pęnitentiam impositam ab homine non potest quis propria authoritate remittere, vel sibi

9 committere, secundum glos. in c. presbyter. 86. distin. † Septimò quæritur, an sacerdos possit remittere seu diminuere pœnitentiam alicui iniunctam ab episcopo, vel episcopus pœnitentiam iniunctam a Papa. glos. in c. tempora. 26. q. vlti. videtur velle quòd sic, dicens quòd episcopus potest dimittere pœnitentiam, quam indixit Papa. Sed glos. in c. latorem. 33. q. 2. sentit contrarium, quia a princi. potest episcopus vel sacerdos, ex quo pœnitentiæ sunt arbitrariæ, vt in c. Deus qui. s. eo. diminuere pœnitentias a Papa, vel a concilio statutas de iure communi. & ita loquitur glos. in dicto c. tempora. sed pœnitentiam impositam a Papa viuente episcopo, & pęnitentiam impositam ab episcopo sacerdos remittere non potest, arg. 21. dist. inferior. & ita tenet hic Archi. & Io. And. & ita & transeũt hic Doct. Et hæc est notanda, quia per has indulgentias remittuntur etiam dies pęnitentiæ impositæ a confessore, vt tenet Innoc. in dicto c. quod autem. vnde patet, quando sit, q per indulgentiam concessam ab episcopo remittatur pęnitentia imposita a Papa vel sacerdote, vel econtra, vt s. dicitur. Octauò, & vltimò quæritur, in literis indulgentiarum dicitur, quòd porrigens manus adiutrices in certo opere consequatur indulgentiam, modo conferuntur eleemosynæ ex dicta de causa, & post certum tempus, & multum concursum populi appareat ipsas literas fore falso fabricatas. Oldra. in sua quæst. 70. tenet, quòd non consequatur quis indulgentiam, cum veritas præferatur opinioni, 8. distin. veritate. & c. consuetudo. & ita per plures rationes sequitur hic Pet. de Anchara. & vide quod no. in c. dudum. el 2. de elect.

Finis Rubricæ de Pœnitentijs & remissionibus.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Inferiores ab episcopis. Adde Host. in sum. eo. tit. in §. quis possit. Io. An. in c. cum contingat. de fo. compe. & in c. nostro postulasti, de pę. & remi.

b Nic. Sup. Vtile per inutile. Vide in regula, vtile. de reg. iur. lib. 6. glo. in c. j. 16. dist. Cy. in l. sancimus C. de dona. Bal. in l. Grecè. in §. illud. ff. de fideiussorib. Vin. God. Adde, quando vtile per inutile vitietur. Ruy. consi. 152. nu. 11. lib. 4. & consi. 209. nu. 27. eo. lib. 4. & in indiuiduis quando per inutile vitiatur, Ruy consi. 65. nu. 7. lib. 5. & consi. 44. nu. 9. lib. 2.

c Nic. Sup. An dans indulgentiam. Adde Io. An. d. in regula, cui licet. de reg. iur. lib. 6. in mer. curialibus.

d Nic. Sup. Sæpius reiterans actum. Adde Archi. in c. imitare. 5. q. j. Cal. in repe. c. nostro postulasti eo. tit. ver. si quis cadit.
Vin. God. Acta in uno iudicio summario non nocent in plenario, etiam inter easdem personas. Goz. consi. 16. nu. 7.

Solennis, ac perutilis tractatus celeberrimi iuris vtriuſque conſultiſſimi do. Philip. Franchi, de Peruſio, ſuper vtilibus & contingibilibus materijs, de ſen. excom. & de ver. ſigni.

De ſententia excommunicationis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1. *Excommunicatio dicitur medicinalis, non mortalis.*
2. *Excommunicatio an inferat iuſtum metum.*
3. *Excommunicatus ſi contemnat excommunicationem, tunc dicitur eſſe mortalis.*
4. *Superior, qui habet corrigere delicta, dicitur eſſe medicus.*
5. *Excommunicationem proferens debet tendere ad medelam animæ, & tamen non deuiare a traditionibus canonicis.*

CAP. I.

a Cum medicinalis. [a] Habet ſex partes. Primò ponit proemium. Secundò ibi, quiſquis, ponit ſtatutum circa excommunicationem ferendam. Tertiò ibi, ſi quis autem. ponitur pęna. Quartò ibi, ſuperior, aggrauat pęnas. Quintò ibi, & hæc eadem, prorogat ſtatutum ad pęnas ſuſpenſionis & interdicti. Sextò ibi, caueat. reddit cautos illos, qui pęnas intenrant.
1 † Nota j. ꝙ licèt excõmunicatus dicatur extra communionem hominum poſitus, vt 24. q. 3. cum aliquibus, & duobus c. ſeq.
b & licèt etiam excõmunicatio dicatur maior pęna, [b] quæ ſit in eccleſia Dei, vt 24. q. 3. corripiantur. tamen excõmunicatio ipſa dicitur eſſe medicinalis, & non mortalis, tam in proferente, qui rectè operatur, cum intendit ad medelam non ad mor-
c tem [c], 11. q. 3. audi. quàm in patiente, qui humiliter patet, quia excõmunicatus ex eo, quia vitari ſe videt, confuſus ex hoc facilius reuertitur, vt d. c. audi. & ȝ. de excep. eo. lib. c. pia. vt hic per
2 Ioan. And. † Secundò nota argu. quòd cum excommunicatio non ſit mortalis, non infert metum iuſtum, qui tunc dicitur iuſtus, cum eſt metus mortis, vel cruciatus corporis, vt in l. interpoſitas. C. de tranſac. & in c. j. ȝ. quod met. cau. & ita tenet Archidia. hic, & glo. in c. cum dilectus. ȝ. quòd met. cau. vbi Ioan. Andr. dicit hoc verum, quando eſt iuſta, ſecus ſi iniuſta, quia tunc inferret iuſtum metum, & excuſaret, & ita procedat glo. in c. olim. ȝ. de reſtitu. ſpolia. ſecũdum Lap. hic, & facit c. ſacro. ȝ. eo. in ver. cum non leuis. & ita tenet hic Pet. de Ancha. & Rota in deciſio. 33. alias 35. quæ incipit, Item ſi quis. & Imo. &
3 do. Nico. in dicto c. cum dilectus. † Tertiò nota a contrario ſenſu ibi, dumtamen &c. quòd ſi excommunicatus contemnat excõmunicationem, dicitur tunc ipſa excommunicatio mortalis, & ſic ex contemptu plus ligatur, vt no. 11. quæſt. 3. ſententia paſtoris. Ideo dicitur in c. epiſcopi. 11. q. 3. quòd propter illam quis quandoq; citius moritur, & animam tollit, 11. q. 3. nihil. in fi. & tunc etiam procedit, quod dicit Innoc. in c. qualiter. el 2. ȝ. de ſenten. excom. quòd excommunicatio æquipara-
d tur pęnæ mortis, [d] debet intelligi de pœna excommunicationis, & non de morte naturali, vt eſt tex. no. in c. venerabilem. in fi. ȝ. qui fi. ſint legi. & dicitur excõmunicatio mortalis non ſolum in patiente, ſi eam contemnit, vt ȝ. ſed etiam in proferente, ſi ſe non habeat rectè, ſecũdum Ioan. Mona. & Io. And. de quo j. Et quot modis excommunicatio contemnatur, not.
4 in dicto c. dilecto. j. eodem. † Vltimò nota, quòd ſuperior habens corrigere delicta, dicitur medicus in correctione. facit c. omnis. ȝ. de pœn. & debet medicus ſpiritualis non ſolum eſſe cautus & diſcretus, vt dicto c. omnis. ſed etiam intelligens, de pœni. diſtin. 1. menſuram. & idoneus, ȝ. ritu. proxi. ſi epiſcopus. & prouidus, vt hic patet, cum debeat prius præmeditari, & ante videre, ſecũdum Ioan. And. dicentem, quòd talis medicus debet eſſe peritus & ſolicitus, & traditiones artis canonicæ obſeruare, ad hoc c. ad aures. ȝ. de æta. & qualita. ſecundum eum. In gloſ. in ver. contemnat. in princip. & ratio eſt,
5 quia non abſoluitur ita de facili. † In gloſ. in ver. medentiſ. in fine, quia proferens debet tendere ad medelam animæ, & obſeruare traditiones canonicas, vt in c. ad aures. ȝ. de ætate & qualitate. quæ ſunt, vt ſeruetur ordo, exprimatur cauſa, & quòd ſententia feratur bono zelo, vnde proferens habet probare ſententiam iuſtam, quo ad duo prima, ſed quo ad tertium probat conquerens, vt dicto c. ſacro, ſecundum Ioan. And. in §. proxi. imo plus tenuit Thom. 4. ſententiarum, diſtin. 18. ſub articulo fi. quòd prælatus, qui videt hanc medicinam excommunicationis etiam iuſtè latam non proficere, ſed officere, illam diſcretè tollere poteſt etiam durante contumacia, ex quo videt illius ſaluti ſic expedire. ad hoc 23. quæſt. 5. prodeſt, vt etiam inquantum eſt pœna ſicut fertur in inuitum, ſic auferri poſſit etiam ab inuito, vt in c. j. de regu. iur. non ſic in culpa, quæ quia voluntate contrahitur, ſine illa non remittitur, & per hoc ſoluitur, quòd contumacia, propter quam fertur, aggrauatur propter contemptum, ȝ. eodem. per tuas. quia non abſoluitur a culpa, de qua intelligitur 24. q. 2. ligatur. & ſecundum hoc minus dubium habet quod no. in c. cum deſideres. ſuper ver. abſolutus. ȝ. eodem. & in c. ſignificaſti. ȝ. de eo qui duxit in matrimonium. in glo. fi.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Cum medicinalis. Adde glo. in ver. mortis. in c. nemo epiſcoporum, 11. q. 3. glo. in ver. diſciplinam. in c. notandum. 23. q. 3.
b Nico. Sup. Maior pęna. Adde tex. in c. non afferamus. 24. q. 3. glo. in c. ſacro. de ſen. excom. Abb. in c. cum ſit generale. de fo. compe.
c Nic. Sup. Non ad mortem. Adde tex. in c. 2. de maio. & obe.
d Nic. Sup. Aequiparatur pœna mortis. Adde Abb. in ca. j. in vlt. col. de homi. Abb. in c. j. in vlt. col. de fur. Abb. in c. 2. ſuper glo. fi. de maio. & obe.
Vin. God. Excommunicatio quid ſit, & vnde dicatur. Ioan. de Ligna. in tract. de cenſ. eccl. §. j. nu. j. & 3. quod habetur in lib. 9. tract. fol. 288. & ibidem §. 2. nu. j. quod ſint ſpecies excommunicationis. & § 3. nu. j. eo lib. & fol. vnde excommunicatio ortum habuerit, & de maiori & minori excõmunicatione.

SVMMARIVM.

1. *Quiſquis, quicunque, iſtæ dictiones comprehendunt totum.*
2. *Scriptura eſt neceſſaria, quando profertur ſententia excommunicationis.*
3. *Item requiritur cauſa expreſſa.*
4. *Inſtrumentum publicum, & literę ſigillatæ ſigillo authentico ſunt einſdem vigoris, & vtraq; probant.*
5. *Contumacia qualibet eſt digna excommunicatione.*
6. *Solennitates quæ requiruntur, quando profertur ſententia excommunicationis.*
7. *Cauſę expreſſio quare requiratur in ſententia excommunicationis, & non in ſententia diffinitiua.*

1 a Quiſquis. † No. primò ibi, quiſquis, [a] ꝙ diſpoſitio iſtius tex. generaliter locum habet in quocunque excõmunicante, dummodo poteſtatem habeat excõmunicandi, ſuſpendendi, vel interdicẽdi, ex quo enim dicitur quiſquis, vel quicunq;, nullus excipitur, ȝ. de maio. & obe. ſolitæ, ad fi. ſecundum Ioan. And. & facit text. in §. caueant. ibi, iudices vniuerſi. & ibi per glo. Secundò no. ibi, excõmunicat, ꝙ iſte tex. locum habet in qualibet excõmunicatione hominis, cum poſſit eſſe iuſta & iniuſta, ideo tex. hic dum dicit, excõmunicat, exponitur, id eſt, excõmunicare intendit, vnde non habet locum in excõmunicatione canonis, quæ ſemper eſt iuſta, vt 4. diſtin. erit. & ex hac ratione teſtes non compelluntur ferre teſtimonium ſuper excõmunicatione canonis, quia illud eſſet ſuper crimine teſtificari, ſed non ſic in ſentẽtia hominis, quæ poteſt eſſe iniuſta. facit quod no. in regula, odia, j. eo. lib. in ſolutione q. in fi. ſm Io. An. qui voluit in d. regula odia, ꝙ ſi epiſcopus per viam conſtitutionis profert excõmunicationem ſine ſcriptis, tenendo ꝙ valeat conſtitutio ſine ſcriptis, vt no. in regula nemo. j. eo. lib. non incurrit pęnam huius conſtitutionis. & ita reſidet hic Do. & ita etiam voluit Lap. in ſua alleg. 73. circa fi. de
2 a quo j. in glo. in ver. cauſam. † Tertiò no. ibi, in ſcriptis. ꝙ in ſen-
b tentia excõmunicationis eſt neceſſaria ſcriptura, [b] non tamen refert, an ſcriptura ſit authentica vel priuata, ſm Innoc. hic, & facit quod no. in c. j. in prin. ȝ. de appel. eo. tit. ſm Io. And. & facit tex. hic, ibi, conſcribat, vbi patet ꝙ ſufficit ſcriptura ipſius iudicis, & no. in c. fi. de re iudi. eo. lib. debet etiam iudex ſententiam excõmunicationis per ſe proferre, & recitare, vt hic dicitur, non autem per notarium, ſic dicitur in ſententia diffinitiua in d. c. fi. intellige, niſi in epiſcopo, quo caſu ſufficit quòd eo præſente notarius legat, ita ꝙ dicat epiſcopus, & nos talem in ſcriptis excommunicamus, vt in dicto c. fi. & ita reſidet hic Archid. & Ioan. And. debet ergo quo ad euitãdam pęnam huius c. proferri excõmunicatio in ſcriptis per ipſum excõmunicantem, ſi tamen hoc non fieret, licèt tunc habeat locum hæc pęna, propter hoc tamen non fit, quòd excõmunicatio ſit nulla, vt in c. j. 11. q. 3. ideo tex. hic non annullat propter hoc excõicationem, ſicut annullat aliam ſniam diffi. in d. c. fi. ſm Do. & ita
3 tenet gl. hic. in ver. cãm. † Quartò no. ibi, cãm expreſſe, ꝙ in ſententia excõicationis requirit cã expreſſa, & ſic ſpecialiter nominata

ADDITIONES.

a Vin. God. Nota, quòd iſta dictio, quiſquis. quandoque eſt coniunctiua, quandoque diſtributiua, tantum Bar. in l. hoc articulo. col. 5. ff. de hære. inſti. & in l. ex duobus. §. filium. & ibi Bal. ff. de vulg. & pup. dictio autem, quicunque, eſt dictio maſculina comprehendens etiam fœmininam. vide Bar. in d. l. hoc articulo. & ibi Alex. & in l. metum. §. animaduertendum, quod met. cau.
b Nico. Super. An. Eſt neceſſaria ſcriptura. Adde Car. Zab. in c. j. in 3. no. de treu. & pace.

minata in specie & nomine, sicut dicitur in c.pia.§. si quis igitur.ꝫ.de rescrip.eo.lib.nam sine causa non est quis excõmunicandus,2.q.j.nemo.t 11.q.3.nemo episcoporum.nec causa debet esse minima, vt eadem q. episcopi.& c. nullus sacerdotũ. imo etiam quando mandatur denunciari, requiritur causa, vt eadẽ q.debet.in fi. ſm Io.And. non tamen si in denunciatione non exprimetur causa,haberet locum pęna huius tex.qui loquitur in excõmunicatione,sed denuncians non dicitur excõmunicare,vt ꝫ.de appella.c.pastoralis.& c.vt nostrum. & ita sequitũ hic Io.de Fan.& Domi.† Vlti.no. ꝙ æqualiter probant instrumentum publicum & literæ authenticę sigillo sigillatę.sic ꝫ.de ele. eo.lib.c.vt circa,& ibi no.in clem.j.de procu. ex quo patet hic ꝙ non solum per literam iudicis ordinariam & authenticam eius sigillo sigillatã, sed etiam per eius exemplum sit fides de excõmunicatione subditi.sic.ꝫ. de treuga & pace. c.j. & 11. q.3. curę.& de proba.post ces.sed hoc non probatur hic,cum non loquatur hic de exemplo, sed de eius requisitione,nec de sigillo excõicationis nisi forte dicatur ꝙ hoc probetur hic arguendo, vt sicut de requisitione fit fides per sigillum,sic de excõicatione per exemplum sigillatum ſm Io.And.de quo in d.c.post ces.& in c.j.& fi.ꝫ.de fide instru.† In glo.in ver.causam.in prin. no.glo.ponentem solum exempla contumaciæ nec aliàs iusta sententia ab homine ferri potest ſm Io.And.ideo dicebat glo. no.96. distin.duo sunt, ꝙ quælibet contumacia ᵃ est digna excõmunicatione,vnde Archid. ponit etiam plura alia exempla & inter alia de eo cui præcipitur , vt non fornicetur cum certa fęmina eum tunc illo non parente facta monitione ꝙ emẽdet excõmunicari poterit,cum vere sit contumax.idem secundum quosdã si generaliter , vel simpliciter super fornicatione monuerit,sed hoc Archi.nõ credit verum, quia sicut pro contumacia super expresso crimine debet quis excommunicari, ita & super expresso moneri,arg.2.q.j.nemo.& ita etiam tenet Inno.in c.ex parte.el j.de ver.sig.& Io.And.hic.† In ea.glo.ibi exprimere in scriptura & i scriptis excõicare . vnde in hac sñia requiruntur istæ solẽnitates.s.vt eius cã inseratur in scriptis,& ꝙ ipsa sñia feratur in scriptis , sed ante ipsam sñiam requirũtur tres solennitates quæ ipsam debẽt præcedere.l. iusta cã, iustus motus iudicis,& monitio,de quib.in c.sacro.de sen.excõ. Sed post sñiam duæ solennitates requiruntur,vna ꝙ excõicans det copiam petenti infra mensem vt hic. altera ꝙ relaxetur sñia si absolutio digne petatur,vt in c.ad reprimendam.ꝫ.de offi.ord. vt hic per Pet. de Ancha. In ea.glo.ibi, sed tutius ſm Host. qui hanc opi.attribuit Inno.sed veritas est ꝙ Inno. loquitur alternatiuè,ita ꝙ nullam eligit.nisi dicamus ꝙ in opi.cõtrarijs quas ponit Inno.sua sit vltima,vt est dictum in c.j.ꝫ.de pęnis.eo.lib. ſm Io. And. de quo dic vt ibi. Et licèt hoc sit tutius, vt ibi dicit glo. tamen Io. Mo. & Archi.tenent simpliciter opi.aliam quę est ꝙ in dicto casu non habeat locum ista ꝯstõ,arg.regulę in pęnis,& regulę odia.j.eo.lib.& ita etiam tenet Lap.in d.alleg 73. in fi.Sed certe tenenda vr̃ opi.glo.cum iste tex. generaliter loquatur,& sic habet locum qñ excõicatio fertur ɔ incertam personam,vt videtur etiam velle Host.& Io.And.j.in gl.in ver.ex cõicatio.Et ita etiam tenet Domi.j. in fi.huius c.† In ea. glo.in fi.rationem quare requirat expressio causæ in sñia excõicationis & non in alia sñia diffinitiua,vide plene per Host.Io. And. & Do.Et no. ex glo. dicens dr̃ias inter sñiam excõicationis & aliam diffini.est & tertia dr̃ia, quia sñia excõicationis trahit secum executionem,vt d.c.pastoralis,sed alia sñia non,vt in c. ve niences.ꝫ.de iureiu.Quarta differentia est quia sñia excõicationis extenditur interdum ad futura vt in c.a nobis. el j.ꝫ. eo.tit. & ꝫ.de inst.ex frequentibus,sed alia sñia non,vt no.ꝫ.de sepul. in c.in nostra.& j.eo.in c.Romana.§.caueant.& ibi no.ſm Archi.& Io.And.In glo.in ver.exemplum.in fi.ideo debet continere ipsam excõicationem de verbo ad verbum, & annum & diem.arg.ꝫ. de rescrip.eam te.ſm Host.& Io. And. In gl.in ver. excõicato, in in fi. quasi dicat nihilominus ferri debet in scriptis & causa exprimi.& ista ita conueniunt generali sicut speciali sñię. imo plus generali quæ non debet ferri nisi ex causa, vt in d.§.caueat.imo plus dicit Host.quod si nominatus qui cõprehendi poterat sub generali petat exemplum debet sibi cõcedi ſm Host.& Io.And.In gl.in ver.requisitus.in prin.& post requisitus debet aliquo tempore expectare. argu.l. quod dicimus.ff.de solu.ſm Io.And.dicentem ꝙ si iudex offerat & excõmunicatus nolit recipere,licèt iudex prius denegasset, tamen semper infra mensem vlti. mora nocet, vt l.illud.ff. de peri.& cõ. rei ven. Quid autem si excõicatus statim petijt exemplum & expectauit congruo tempore,& postea se absentauit nec reperitur.tenet hic Archi.& Host.ꝙ iudex debeat mittere ad domum illius requirendo familiam & amicos, & in ecclesia publicare quod per eum non stat quin illud exemplum tradat & consuluit ꝙ ponat vnum exemplum super altare, & aliud mittat ad domum illius, & si nullus vellet recipere dimittatur super bancha,& de hoc fiat instrumẽtum sicut hic dicitur de requisitione,& ita euitabit pęnam de qua hic.ar.c.fi.ꝫ.de appel. ſm Io.And.ex cuius dicto no.quomodo excusetur iudex vt ex sua mora non incidat in pœnam. In ea.glos.in fi.a die sñię,sed Host.& Archi.dicunt post sñiam & requisitionem,& hęc opi. est æqua.dictum tñ glo.& Inno. est pręferendum,quia aliàs se quereretur ꝙ requirens post plures annos arctaret proferentem ad hanc pęnam quod esset durum ſm Io.And.& tenet Pet. de Ancha.& videtur tenendum.arg.regulæ in pęnis.j.eo.lib.licèt Domi.hic sequatur opi.Host.& Archi. vt hic per eum. In glo. in ver.authẽ. in fi.no.ex glo. ꝙ in casibus in quibus requiritur scriptura,non potest nec valet probatio per testes.

ADDITIO.

a Nic.Sup.Quælibet contumacia.Adde Fely in rub.eo.tit. in antiquis.in j.col. post.princ.

SVMMARIVM.

1 *Pęnam suspensionis aliquando quis incurrit ipso facto.*
2 *Sacerdotes curati habent potestatem excommunicandi.*
3 *Pęnam legis non incurrit qui facit contra legem nisi temerarie faciat.*

1 Si quis. † Nota j. hic casum, in quo ipso facto quis incurrit pęnam suspensionis,ſm Io.And. Vlmò nota esse differentiam inter suspensionem a diuinis, & ab ingressu ecclesiæ,ex quo ista ponuntur hic vt diuersa,vt in l.si idem. C. de codi. vnde dicit hic Ioan. Andr.quòd suspensus ab ingressu ecclesiæ potest extra ecclesiam celebrare, vt nota.in c. is cui.j. eodem.in 3. glos. & idem etiam tenet Hostien. in summa, de verbo. signifi.§. quando. in fi.vbi etiam tenet quòd suspensus ab ingressu ecclesiæ non prohibetur intrare ecclesiam & audire diuina, dummodo tamen ipse non dicat vel celebret.Suspensus verò a diuinis simpliciter non potest in ecclesia vel extra ecclesiam celebrare in diuinis secundum Lap.hic.† In glo. in ver.iudicium.ibi sacerdotes.idem Hosti.Ioan.Mona.& Archidia.intellige quòd habeant potestatem excommunicandi, vt quia sint curati,vt 2. q.j.nemo. & omnes habentes potestatem excommunicandi seruare debeant hanc constitutionem etiam si sint regulares ſm Io.Mona.& Ioan.And.ꝫ.§.proxi.per tex.ibi,quisquis &c.licèt ſm Hosti. hic satis æquum esset prælatos regulares non includi, arg.ꝫ. de appella.reprehensibilis. & c.cum speciali.in fi. tamen ipse tenet contrarium, cum tex. hic generaliter loquatur, & quia in dubijs quod certius est,est tenendum,nec recedi debet a verbis,cum ista decretalis innitatur non subtilitati,sed veritati quam decet maxime religiosos seruare ſm Io.And.& ita transit hic Pet.de Ancha.sed Lap. in dicta allega.73.tenuit contrarium, qui tex. hic habet locum quando excommunicãs procedit vt iudex. secus si vt pars sui officium exequendo, quia tunc non haberet locum dictũ c.sacro,secundum Innoc.ibi. & in c.venerabili.ꝫ. de censib. ergo nec text. hic descendens a d. c. sacro. regulares enim prælati contra monachos non procedunt , vt iudices formaliter,nec ordinem iuris seruant, vt in c. per tuas. de simo. & in c. qualiter. el 2.ꝫ. de accusa. vnde si prælati regulares monachos suos excommunicantes sine scriptis non incurrunt hanc pœnam secundum eum ibi,cuius dictum procedere posset quando periculum esset in mora expectãdo chartam & calamum, vt hic in glos. proxi. aliàs aliud esset vt videtur velle Domi. hic in fi. huius c.ex quo tex.hic generaliter loquitur,& j.§.proxi. & ꝫ.§. proxi. & quia vertitur periculum animæ , vnde quod certius est & securius tenendum videtur , vt in c. iuuenis. ꝫ. de sponsa. & in c. ad audientiam. ꝫ. de homicidio. † In glos. in ver.temerarius.in princi. no. iuncto tex. quòd faciens contra legem non incurrat pęnam legis si non facit temere , & quis dicatur temere facere,est glo.no.hic,& idem dicit hic Ioan. Mona.dicens idem esse si facit sine causa quod est notandum ad statuta imponentia pęnam facientibus aliquid temerarie secũdum Domi.violator verò dicitur non tantum vim inferens,sed etiã corruptor vel contaminator vel pollutor, vnde temere ᵃ polluens & puniens subditum est huius ꝯstitutionis violator ſm Ioan.Mo.sed Host.dicit ꝙ violator huius ꝯstitutionis esset ille qui ex odio nõ ex charitate processit vt hic in prin.tex.vel causam nõ expressit, vel nõ excõicauit in scriptis, vel requisitus j. mensem,

ADDITIO.

a Vin.God. Adde ꝙ temerarium est præsumere vel vsurpare alijs concessa. Pau. de Citad.in trac.de iu.pa.cau.5.nu.6.quod habetur in lib.9.tract.fol.93.

mensem. exemplum non tradidit sm Io. And. In ea. glos. in fi. idem tenet Lap. in d. alleg. 73. Sed an habeat locum ista poena qñ excõicatio lata sine scriptis vel sine causa, aliàs non teneret, putà propter legitimam appellationem præcedentem. Io. An. hic ꝙ sic per no. per eum in c. statuimus. j. eo. pro quo, c. nõ solum. s. de reg. eo. lib. & c. j. s. de relig. do. & de reb. eccle. c. a. & clem. j. eo. ti. & ꝙ dicit Io. And. in regula quæ contra. j. eo. li. super prima glo. sm Lap. hic sm quem in contrarium facit qđ dicit Io. And. in c. reprehensibilis. in ver. subiectos. s. de appel. & ita transit hic Domi. quod vltimum præcise sequitur Lap. in d. alleg. 33. dicens ꝙ ista decretalis tanq̃ pęnalis est restringenda, vt in d. regula odia. j. e. lib. vt nec debeat intelligi qñ proferatur excõicatio ita vt effectũ habeat, secus si nunq̃ legauit: vnde dicit ꝙ si prælatus regularis vocet ad se monachum suũ & illi in sui præsentia constituto mandet sub pęna excõicationis quam ipso facto incurrat nisi respondeat sibi veritatem, vel sibi pareat ꝙ illo parente prælatus non incurrit pęnam huius c. posito ꝙ sine monitione & sine scriptis excõmunicauerit. pro cuius dicto facit de elect. eo. lib. & perpetue vbi pęna imposita eligenti indignum locum non habet nisi electio sit perfecta, licèt ille quantum in se fuerit elegerit. facit etiam tex. s. §. proxi. ibi excõicatio. & sic loquitur qñ ille ꝯ quem proferẽ excõicatio venit ꝯ pręceptum, & sic excõicatio habuit effectum, secus ergo si paruisset vel excõicatio aliàs nõ habuisset effectum sm Domi. j. in fi. huius c. qui m̃ hoc non præcise firmat. & pro hac parte facit nam pœna huius c. ipso iure imponitur, vt s. in tex. ergo non vr̃ habere locum in eo qui non fecerit actum perfecte, sicut põt dici isto casu ex quo sñia non valuit, vt no. in reg. in pęnis. s. eo. lib. cogita tñ quia cum vertaẽ hic periculum animę seruanda vr̃ opin. Io. And. tanq̃ tutior, vt in d. c. in nouis. & c. ad audientiam. In glos. in ver. mensem. in fi. intellige si talis sententiam seruauit & suum peccatum fuit confessus & pęnituit, aliàs quo ad se remaneret suspensus vt in c. fi. s. de cohabi. cleri. sm Host. & Io. And. In glo. in ver. ingressu. ibi c. is cui. & quod ibi terminatum est. tenuit Inno. in d. c. sacro. licèt videaẽ velle ꝯtrium recitãdo opi. quorundã, vt hic per Io. And. ponentẽ post eum qõ sit ꝙ suspẽsus celebrãs in diuinis incurrat irregularitatẽ de quo diceẽ. j. eo. §. fi. & vide dicta in c. j. s. de re iu. eo. lib.

SVMMARIVM.

1. *Sententia excommunicationis lata non seruato ordine iuris tenet, licet secus sit in alia sententia.*
2. *Iudex si ex officio procedit contra formam iuris tenetur parti ad interesse.*
3. *Pęnis multis qualiter & quando quis puniri potest.*
4. *Sententia excommunicationis interdicti suspensionis æquiparantur in decem. de quibus hic vide per ordinem.*
5. *Et ista differunt inter se alijs decem.*

1 Superior. † No. j. ibi relaxans, ꝙ licèt rr̃ sñia lata nõ seruato iuris ordine sit nulla, vt l. prolatam. C. de sen. & 2. q. 6. in ver. item si sñia. tñ sñia excõicationis lata nõ seruato ordine seu forma tradita à iure valet & tenet ideo est (a) ꝙ debet relaxari, vt hic dr̃. facit 11. q. 3. c. j. vbi dr̃ ꝙ siue iusta siue iniusta timenda est. Et hoc propter reuerentiam censuræ, & vt obediendo crescat meritum. 11. q. 3. quid ergo. & per Io. And. in c. cum contingat. s. de offi. dele. in ver. impendenda. Ideo dicebat glo. in ver. acceptent. in c. j. de offi. ord. eo. lib. quod est speciale in sñia excom. ꝙ valeat, licèt a iure ferri prohibeat. ideo est ꝙ valet excõicatio in absentem ẽt non citatum, vt in c. cum sit Romana. s. de appel. & per glo. in c. pen. s. de cle. excom. vnde ꝯsuluit Fede. de Senis in ꝯsi. 11. ꝙ excõicatio lata in citatum tpe feriato valeat & indigeat absolone, quod procedat qõ sñia excõicationis esset notorie iniusta vel lata expresso iuris errore diceẽ. j. eo. in c. venerabilib. & per do. Nic. in c. cum Apostolus. s. de censi. in 2. col. deberet m̃ qñ appareret excõicationem latam ꝯ hanc ꝯstõnem sine difficultate relaxari, vt hic dr̃. Similis relaxatio fit. s. de rescrip. in c. ab excõicato. qñ excõicaẽ quis ꝯ ꝯcilium gñale. d. c. sacro. intellige de relaxatione quam facere debet excõicator cum ille sine difficultate relaxari debeat, vt ibi, sed superior non relaxat sed absoluit cum iurõ recepta sufficienti cautione, vt in d. c. sacro. ver. grauatus. sm Host. sm quem absolo ꝯpetit & fieri debet in dubio, sed relaxatio vel reuocatio cum de iniustitia ꝯstat, & idem tenet hic Archi. & Io. And. de quo plenè per glo. & Doct. in ver. absq;. in d. c. sacro. & per Io. And. in d. c. ab excõicato ponentem qñ absoluendus remittẽdus est ad excõicatorem & qñ non, cuius dicta refert hic (a) Pet. de Ancha. & hr̃ in c. venerabilib. j. eo. † Scd'ũ no. ꝙ si iudex 2 ex officio procedit ꝯ formã iuris debet ꝯdemnari parti ad expensas & interesse. imo dicit Inno. in c. ꝯtingit. el j. s. eo. ꝙ pro iniusta excõicatione potest agi actione iniuriarum. & iniuria æstimari coram superiore, quod interesse poterit probari per iurm̃ cum surgat ex maleficio, vt dicit hic Ioã. And. post Host. idem vr̃ tenere glo. in ver. ad interesse. in d. c. sacro. de quo per Host. in sum. eo. titu. in §. quis sit effectus. sub §. item quia. & in d. c. sacro. quia alia est ꝯdemnatio expensarum & alia damnorum, vt in c. in nostra. s. de iniurijs. Et licèt gl. in d. c. dilecti. s. de fo. ꝯpe. videaẽ velle ꝙ non sufficiat probatio per iurm̃, sed posset dici procedere qñ iudex iudicauit per imperitiam, quo casu licèt ignorantia iuris sit lata culpa, vt per gl. in l. liberorum. §. notani. ff. de infa. tñ lata culpa quo ad delationem iuramenti non æquiparaẽ dolo sm glo. & Doc. in l. in actionib. ff. de in lit. iura. & in c. fi. s. quod met. cau. sed qñ iudicat per dolum tunc sufficiat probatio per iurm̃. & ita procedat glo. in d. c. sacro. & quod dicit hic Host. & Io. And. licèt Pe. de Ancha. hic voluerit ꝙ siue dolo siue per imperitiam iudicauerit omni casu fiat probatio per iurm̃, bene tñ verum est ꝙ quõcunq; iudex sit transgressor huius ꝯstõnis incidit in pęnam, vt per glo. s. §. proxi. in ver. temerarius tñ in mõ ꝓbãdi expẽsas & interesse per iurm̃, 3 vel non est dr̃ia, vt s. † Tertiò no. ibi & alia, ꝙ potest quis multis pęnis puniri. quod intellige prout hr̃ in c. j. in fi. s. de appel. eo. lib. vel qñ per eandem ꝯstõnem ipsę pęnę imponunẽ vt hic dr̃. de quo vide dicta in c. fęlicis. §. pen. s. de pęnis. eo. lib. & patet ex hoc tex. quatuor pœnas imponi non seruanti formam huius decr. Primò est pęna suspẽsionis ipso iure, vt s. in §. si quis autem. Scd'ò quia ꝯdemnaẽ in expensis. Tertiò ad omne interesse. Quartò imponiẽ pęna arbitraria. Et de alijs pęnis vide j. e. in c. statuimus. Quintò no. de hoc verbo fulminare, quia fulminare proprie est cũ iudex indeliberate profert sñiam, & in hoc differt a proferente, vt s. eo. §. j. sm Io. An. Vlti. no. ibi & hæc eadem. ꝙ iura loquentia de modo & forma proferendi excõicationem habeant locum in suspensione & interdicto, quia ista æquiparanẽ. In glo. in ver. difficultate. in fi. & sic sine mora, sine satisfactione, sine causę cognitione, & sine aliquo grauamine ipsius excõicati hoc fiet cũ euidenter apparebit ꝯ hanc ꝯsti 4 tutionem latam fuisse sm Host. & Io. And. † In glo. in ver. obseruari. in prin. cõclude ꝙ in 10. æquiparanẽ sñia excõicationis, suspensionis, & interdicti. Primò quia forma huius ꝯstõnis in ipsarum qualibet est seruanda, vt hic. Scd'ò quia in istis tribus præcedens appellatio tuet appellantem in alijs non, vt s. de appel. ad hęc qm̃. & c. pastoralis. & j. eo. is cui. §. fi. Tertiò quia neuter istorum debet celebrare diuina vt in c. 2. & c. postulasti. §. fi. de cle. excom. Quarto quia quamlibet sñiam horum trium debet monitio præcedere vt s. de appella. reprehensibilis. Quintò quia quilibet istorum iurat anteq̃ absoluaẽ & in vtroq; fieri potest absolo ad cautelam, vt in c. venerabili. s. e. Sextò quia quælibet sñia a superiorib. est seruanda. s. de offi. ordi. cum ab ecclesiarum. Septimò quia durante sñia neuter eligere vel eligi vel testificari potest, vt in c. cum dilectus. s. de ꝯsue. s. de excep. apostolicæ. & de testib. veniẽs. in fi. Octauò quia nõ dẽt superior de ipsis aliquid disponere partib. non vocatis, vt s. eo. li. de app. Romana. §. fi. & j. eo. Romana. in prin. Nonò quia speciales filij apostolicæ sedis nulla istarum sñiarum possunt ligari. j. titu. j. veniens. & in priuilegijs solent ista tria misceri, vt in c. j. in fi. s. de priuile. eo. lib. Decimò quia oĩa ista ꝯprehendit ap(b)pellatione censuræ, vt in c. querenti. s. de ver. signi. & ita transit hic Domi. & Pet. de Ancha. sm quem ꝯueniunt ẽt in alio, & sic. Vndecimò quo ad irregularitatem ꝯhẽdam ꝓp celebrationem diuinorum vt diceẽ j. in §. fi. Sed certe hic potest compre5hendi sub primo. & s. primo. † Et aduerte quia ista differunt inter se in alijs decem. Primò in participatione, quia cum suspenso vel interdicto participari potest nisi participatio specialiter esset interdicta. arg. ff. de pęnis. l. moris. sed cum excõicato indistincte prohibeẽ, vt in c. sacris. s. quod me. cau. Scd'ò quia proprie loquendo homo excõicaẽ vel suspendiẽ, sed non interdicitur nisi improprie. s. de relig. domi. cum dilectus. & d. c. pastoralis. loca vero proprie interdicunẽ, vt s. de sponsa. l. non est. licèt in pęnã personarum delinquentium, ideo debet per id potius fieri districtio in persona q̃ in facultatib. 16. q. 7. illud. in fi. Tertiò quia effectus excõicationis latę non possunt suspẽdi, sed reliquorum sic. de quo plene in d. c. ad hoc qm̃. Quartò differunt in casu c. quia periculosum. j. eo. Quintò j. eo. tit. præsenti. Sextò j. eo. tit. Romana, ad fi. Septimò & octauò j. eo. tit. c. fi. §. j. ver. dũ tamen

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Non seruato iuris ordine Adde tex. in c. j. de re iu. extra.
b Nico. Sup. Omnia ista comprehendit appellatione censuræ Adde Domi. in c. pro humani. in 2. col. de ho. suprà eo. lib. Hieronimus de Tortis in consi. in cap. Dominus Deus meus.
Vin. God. Adde quomodo dicatur censura ecclesiastica. Old. consi. 86. in fine.

tamen.& in §.in festiuitatib. Nonò quia excõicatio non fertur pro aliena culpa. 24.q.3. si habes. sed interdictum & suspensio sic.j.eo.titu. si snia.§.fi.& 7.q.4. miror.ſm Io.And.& ita transit hic Pet.de Ancha.& Domi. addens decimam dr̃iam quam ponit Io.Cald. in tracta. de ecclesiastico interdicto, in primo no. quia interdictum gñale in locum fieri nõ potest pro pecuniaria causa sine licentia Papæ, vt in extrauag. prouide attendentes, Bonifacij VIII. quod secus in excõicatione, vt in c.præter ea requisisti.de appel.ſm eum. In ea.glo.in fi.de quo hic per Inno.dicentem hunc tex. loqui de sententijs suspensionis & interdicti ab officio & beneficio vel sacramentis, non in alijs interdictis sicut est in d.c. ad hæc.ſm eum, ex quo dicebat Host. hic ſm hunc tex.intelligendum de sententijs in personis non in loca ſm Io.An.licèt ſm Imo.hic fortè idẽ dici posset de sententijs in loca quæ respiciunt spiritualia, secus si tpalia, vt dicit glo.hic.& ita fortè voluit Inno.ſm eum, vt refert hic Domi.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas non solum contrahitur per celebrationem missarum, sed & per celebrationem aliorum diuinorum officiorum.*
2 *Papa solus dispensat super irregularitate contracta per celebrationem diuinorum officiorum, putà intrando chorum legendo, cantando. & nu. 3.*
4 *Excommunicati & suspensi æquiparantur quo ad incurrendum irregularitatem.*
5 *Suspensionum species sunt plures.*
6 *Suspensus ab officijs ordinum incurrit irregularitatem si contra interdictum fecerit.*
7 *Suspensi quandoque non incurrunt irregularitatem in certis casibus. vide hic vsque ad finem c.*

1 Caueant.† No.j. ibi, diuina officia, q irregularitas ɔhiẽ non solum ex celebratione missę sed & ex celebratione aliorum diuinorum officiorum. de quo j.per Inno. & Doct.in c.fi.s̃.de exces.præla.& in c.abbates.s̃.de priuil.eo. 2 lib.† Vlt.no.casum reseruatum soli Papæ qui solus [a] potest dispensare super irregularitate ɔtra ex celebratione diuinorum. facit c.j.s̃.de re iud.eo.lib. Intantum q & pęnitentiarij qui sunt ordinati in curia ad pęnitentias imponendas non pñt cum irregulari dispensare, vt tenẽt Doct.in c.clerici.s̃.de cleri. excõ. & Io.And.in c.latores.eo.tit.dicit tñ hic Io.An.q ɔsuetudo habet, vt cum talib. qui claues non ɔtempserũt possint legati de latere dispensare, vt & voluit Io.And.in c.fi.j.eo.super glo.no. determinatum.& ita residet hic Lap.& Domi. & ita & transit Lap.in sua alle.13. quod procederet & si quis id fecisset ex supina ignorantia vel & scienter, dũmodo tñ non in contemptum ſm Io.And.in d.c.clerici. dicentem tñ q talis ɔsuetudo circa legatos est potius de facto q̃ de iure, vt probat in c.pen.s̃.de cle. excom.& ita sequit̃ d.Ant.in d.c.clerici. In gl.in ver.sicut prius. in princ.no.iuncto tex.q non quælibet executio diuini officij facta per suspensum vel interdictum inducit irregularitatem, sed illa tñ quæ fit solenniter officiando sicut prius, de quo in 3 d.c.j.† In ea.glo.in fi.idem Host.& refert hic Ioan. And. Fran. dicentem q si intret quis chorum cum alijs legẽdo & cantando erit irregularis.& ita intelligit illud prius hic positum & in c.si quis eps.hic alleg.de quo j.in fi. Super quo m̃ gñalr sic ɔclude de qñ sit q suspensus ingerendo se in diuinis incurrat irregularitatem, quia aliqñ id facit ignoranter ignorãtia probabili & excusat̃, vt in c.pen.s̃.de cleri.excom. Aliqñ scienter vel crassa ignorantia, & tunc si immiscet se in diuinis, non vt officians, sed vt debitum soluens, & idem ex quo non exequit̃ vt prius. quod requirit iste tex.& quia suspensus tenet̃ dicere officium, non vt officians, sed secreto vt debitum persoluens, aliàs pęna præstaret immunitatem quod esse non debet, vt l.relegatorũ. in fi.ff.de interdi.& releg.de quo per Doct.in d.c. clerici. & in c.illud.eo.tit.& per Spec.in tit.a.§.iusta.ver.quid si excõicatus. & per glo.81.dist.dictum.& in c.cupientes.§.cæterum. de elec. eo.lib. Aliqñ immiscet se in diuinis exercendo ea quę sunt certo ordini vel officio certi ordinis deputata, & si talis non est in dicto ordine ɔstitutus, vt si accolitus epistolã in apparatu subdiaconi vel subdiaconus euangelium in apparatu diaconi, tũc talis tenet̃ poena falsi vt d.c.illud.sed non incurrit irregularitatem, ex quo non celebrat in suo officio, vt prius prout requirit̃ hic in tex.& intellige hæc de irregularitate, de qua hic sed bene incurrit aliam irregularitatem quam incurrit ille qui nullũ habet ordinem si celebrat.de quo per Spe.tit.2.§.nunc de epõrum.ver.18.& dr̃ plus delinquere q̃ ordinarius qui post suspẽsionem celebrat in suo officio, quia eo casu solus Papa dispensat, vt no.in d.ver.18.& c.a.s̃.de cle.excom.ſm Pet.de Anch. Si verò talis est in dicto ordine & celebrat vt prius incurrit irregularitatem, vt hic, & in d.c.j.non solum si talis est in sacris, sed & in psalmistatu vel minorib.ordinib.ɔstitut' ſm Io.An.& Doct. in d.c.2. vnde incurrit irregularitatem nõ solum subdiaconus epistolam dicens, diaconus euangelium & presbyter missam, sed & quilibet in ordine existens suspẽsus à diuinis si exequat̃ illa quę officio ipsius ordinis sunt deputata. Vnde si benedicat aqua incurrit̃ irregularitas, vt voluit Spec.in d.§.iusta.ver.quid de benedicente.per no.de conse.dist.3.aqua. ſm Io.And.hic, & in d.c.fi.de exces.præla.post Inn.& Host. & idem si benedicat̃ solenniter populus dicẽdo, sit nomen Dñi benedictum, vt no. in clem.2.de priui.& 95.dist.ecce. & idem si benedicant nuptię vt in c.j.& 3.de secun.nup. Et idem si præbeat̃ excõicato absolutio solenniter dicendo psalmum & orationes cum stola & alijs de quib.10.q.3.debet, in fi. ſm Io.And.& Inno. in d.c.fi. & Specu.in d.§.iusta.ver.quid de absoluente.& Pe. de Anch.hic. Aliqñ suspensus exequit̃ diuina non deputata certo ordini vel officio ordinis a iure ɔstõne vel ɔsuetudine. & tunc non incurrit irregularitatẽ ſm Inno.in d.c.fi. putà si benedicat mensam, vel dicat lectionem mẽsę, vt & tenet hic Host.& Io.Mo.& Io. And.& Spe.in d.§.iusta.in ver.quid de benedicente. Nec & incurreret si diceret orationem pro nauigantib. vel itinerantib. facit quod no.11.di.ecclesiasticarum. Et idem si mulierem post partum inducat in ecclesiam cum hęc nõ sint certo ordini deputata, vt in c.j.s̃.de purg.post partum.& hoc voluit Io. Cal.in c.fi.s̃.de cle.excom.ſm Pet.de Anch.hic. Nec etiam incurrit si ex deuotione diuinis intersit audiendo, ſm Arch.hic.& Inno. in d. c.fi. secus si ex contemptu vel faciendo celebrare seu autoritatem præstando, cum tunc fiat quis irregularis, ac si personaliter faceret ſm gl.in d.cle.2.& Domi.hic.& s̃.eo.in §.si quis aũt.& Io.Cal.in d.tractatu.in 6.membro.in ver.sed quid si clericus. Imo voluit Inno.in d.c.fi.q ipse suspensus si intrat chorũ legendo & cantando cum alijs non fit irregularis. intellige nisi vltra hæc faciat principale officium chori, vt quia dicat capitulum vel orationem in officio vel faciat officium cantorię in choro, cum tunc incurrat irregularitatẽ, ex quo exequit in suo officio vt prius.& ita ſm Domi.hic procedat iste tex & gl.hic. & quod dicit Fran.& Io.And.in hac gl. de quo per Io. And.& 4 Doct.in c.illud.s̃.de cle.excom.† In glo.pen.in fi.ratio est quia quo ad celebrationem diuinorũ non est inter eos dr̃ia, sed pariter prohibiti, ſm Inno.& Arch.& sicut requirit ɔtemptus in excõicato celebrante, ad hoc vt iudicet̃ irregularis, vt probant iura hic alle.in glo.dum dicunt, ausi fuerint seu præsũpserint. & ita in suspensis. vnde ignorantia si est probabilis eos excusat. sed si est crassa & supina nõ excusat, sed reddit eos habiles 5 ad dispensationem, vt d.c.pen.ſm Inno.& Io. And.† Et aduer-6 te quia plures sunt species suspensionum [b] de quib. per glo.ordi.in ver.suspensi in cle.cupientes, de pęnis. vnde gñalr ɔclude qñ sit q ipse suspensus incurrat irregularitatem. Et primo q suspensus a tpalib. si veniat ɔ non fit irregularis. pro quo glo.§. proxi.& quod ibi no.in d.c.fi. Scd̃o fit suspensus in spiritualib. vel ecclesiasticis seu circa &c.& si talis est suspẽsus de his quæ exercent̃ absq; ordine seu officio ordinis, vt si elector ab eligẽdo collator à ɔferendo & talis celebrando nõ incurrit irregularitatem ſm Inno.& Host.in d.c.fi.& Pet.de Ancha.hic & facit gl.s̃.§.proxi.& quod dicit Inno.hic volens q suspẽsus a participatione sacrorum si ɔ faciat nõ incurrit irregularitatem, vt in c.fi.s̃.de cle. excom. cum talia non sint ordinis cum & laici sacra participent.de quo j.in fi. Si verò est suspensus ab his quę exercent̃ ratione ordinis vel officij ordinis.& talis ɔ faciẽs incurrit irregularitatem cũ proprie ille sit irregularis qui habẽs ordinem & carens eius executione immiscet se in diuinis ſm Io.Mo.& Io.An. hic quod procedit in suspensis ab ingressu ecclesiæ, & diuinis vt hic in tex.siue ab ingressu ecclesiæ, vt j.eo. c.is cui.siue a diuinis vel ab officio seu ab executione officij, siue a celebratione missæ, siue ab alio quomodolibet hmõi per hoc.s̃.di.& in d.c.j.& in d.c.si quis eps damnatus.ſm Inno.hic. Sed quid si sit aliquis suspensus a pontificalib.& postea cum illis celebrat, dicunt quidam & non male ſm Inno. hic q talis non erit irregularis, vt & tenet Spe.in d.§.iusta.ver.quid si eps, cum nullo iure id caueat̃.facit c.is qui.j.eo.tit.& quia pontificalia nõ sunt de substãtia ordinis vel officij, quia sine illis qd̃libet officium fieri põt ſm Io.Mo.& Io.And.ita finaliter tenẽtem

ADDITIONES.

a Nico.Supe. Solus potest dispensare. Adde Cal.in repe.c.si celebrat. de cle. excom. minist.

b Nico.Sup. Plures sunt species suspensionum. Adde glo.in verbo suspensionis. cle j.in § multorum. de penis.

Vin.God. Nota, q suspensio est temporalis, sed priuatio est perpetua, sed quid in dubio.vide Fely.in c.ex literis. de consti.

tem quia talis non est suspẽsus a diuinis, sed ab additamẽto ad diuina. quare siue ordinet, siue ꝯsecret nõ erit irregularis, licèt
a Host. teneat ꝯrium quod epalis sit ordo [a] de quo remittit se ad no. in c. aqua. ꝫ. de ꝯsec. ecclesiæ. & in c. j. ꝫ. de sacra vnctione. de quo per Io. Cal. in d. tract. in 2. membro. in q. quæ inci. Sed si is. & ibi ipse tenet ꝙ epatus sit ordo de per se, & per ipsum imprimat character & habeat officiũ oĩno distinctũ ab alijs inferiorib. ordinib. vt in c. quanto. ꝫ. de ꝯsuetudine. & 33. dist. eps. & ideo suspensus a pontificalib. irregularis efficit si exerceat officium diuinorum ꝯpetentium sibi ratione ipsius ordinis ſm est ibi, ita & tenet Do. ꝫ. in § si quis aũt. ex quo ptãs epõrum quo ad sacramentalia dependet a ptãte characteris ordinis & non a dignitate epali, vt plenius no. per gl. & Doct. ꝫ. in proœ. huius lib. vnde cum dependeat a charactere ordinis si exerceat sacra ipsi ordini deputata suspensus irregularitatem incurrat, vt no. Inno. in d. c. fi. in benedictione aquæ, ſm Domi. hic, & facit qđ
6 no. ꝫ. in gl. proxi. Et sic ꝯcludit quòd suspensus ab ordinib. vel officijs ipsorum ordinum incurrit irregularitatem si ꝯ interdictum faciat siue sit in sacris siue in minoribus ordinib. ſm Io. And. in d. c. 2. & Pet. de Ancha. hic & Inno. in d. c. fi. Aliqñ quis est suspensus a Deo cum constitutus in peccato mortali sit suspensus quo ad se quantum ad Deum, vt in c. fi. ꝫ. de coha. cler. & talis celebrãs non est irregularis, vt in c. si celebrat. ꝫ. de cle. excom. ſm Specu. in d. §. iusta. in ver. sunt quoq;. & Archi. in c. quia sæpe. ꝫ. de elect. eo. lib. quod intelligit hic Pet. de Anch. nisi sint suspensi a Deo propter tale peccatum quod post pñiam impediat execu. vt est homicidium, simoniacus in ordine, hæresis & similia. de quib. in c. inquisitionis. ꝫ. de accu. & in c. fi. ꝫ. de temp. ordi. prout no. Host. in c. nisi. §. propter cõscientiam. ꝫ. de renun. in istis enim canon addit prohibitionem suã ſm Pe. de Ancha. hic, circa quæ vide nn. in d. c. quia sæpe. & in c. sacrã. q. j. Aliqñ quis est suspensus a Deo & canone propter crimen, & tunc aut est suspensus tñ quo ad alios, vt quia alijs interdicĩt ne audiant ab eo. & talis celebrans nõ fit irregularis ſm Inno. in c. j. ꝫ. de cle. peregri. Si verò est suspensus ꝯ quo ad se & suspensio est minor sicut est excõicatus minori & non incurrit irregularitatem, vt in d. c. si celebrat. Si verò indicit suspẽsio propter infamiam delictũ & propter scãdalum, vt sunt illi quorum crimina sunt notoria, vt in c. fi. ꝫ. de coha. cle. & in c. ex literis. ꝫ. de homicidio. & tales celebrãdo non fiũt irregulares, cum non sit iure cautum, vt j. eo. c. is qui. ſm Inno. in d. c. si celebrat in fornicatione, ex hoc ꝙ notorius ꝯcubinarius vel fornicator celebrans non fit irregularis, & idem tenuit in c. fi. ꝫ. de exces. præla. Sed Host. Io. And. & d. Per. in d. c. si celebrat. tenet ꝯrium & ipse idem Innoc. hic Host. & Io. And. idem etiam tenuit glo. in c. peruenit. 50. dist. cum tales sint suspensi per canones a diuinis, de quo tñ per do. Ant. in d. c. si celebrat. aſr distinguentem, & per Inno. & Doct. in c. venerabili. ꝫ. de sen. excõ.
7 & in c. vestra. ꝫ. de coha. cleri. † Aliqñ quis est suspensus a canone propter defectum personæ, vt illegitimus vel corpore vitiatus, & talis celebrando non fit irregularis ſm Inno. & Io. An. in d. c. si celebrat. & in c. fi. ꝫ. de cohabi. cleri. Et idem de suspensis a sacerdotib. in pœnitentiali foro, nam tales licèt debeant abstinere, vt no. in c. si quem. ꝫ. eo. tñ non incurrunt irregularitatem si ꝯ faciunt cum non reperiaĩ iure cautum, vt in d. c. is qui. vt tenet Inno. in d. c. si celebrat. & Doct. ibi & Pe. de Anch. hic arg. d. c. is qui. Et idem de suspensis a iudice extraiudicialiter suspendendo. & ita posset procedere vna opi. Inno. in d. c. si celebrat ſm do. Ant. ibi, ſm quem secus esset si esset suspensus iudicialiter siue ad tps certum & determinatum siue ad tps incertum putà donec satisfaciat vel pœniteat, quia interim celebrando esset irregularis, & ita procedat vna opi. Inno. in d. c. si celebrat. & per Archi. & Io. And. in d. c. quia sæpe. & per do. Dom. in d. c. j. ꝫ. de re iud. Aliqñ fit suspensio ab his quæ exerceri pñt absq; ordine vel officio ipsius ordinis, vt est si fiat suspensio a collatione sacrorum. & in istis dicunt quidam quod si sacrã cõferunt non incurrũt irregularitatem, ex quo sunt quædã sacrã, vt baptismus quæ per laicos exerceri pñt, vt de ꝯse. dist. 4. ꝯstat. intellige qñ fit collatio sacrorum non attributorum ordini vel officio ordinis, aĩs secus, putà si sacerdos ꝯficeret corpus Chrĩ in missa, vt voluit Io. Cal. in d. trac. in 2. mẽbro. in ver. prædicta. & Domi. in d. §. si quis aũt. & facit quod ꝫ. dr̃ de suspenso a pontificalib. & per Doct. in d. c. fi. de exces. præla. Et idem est dicendum in suspenso a iurisdõne qñ exercet sine executione ordinis. secus si exerceat iurisdõnem cum eo quod habet admixtũ ministerium ordinis, putà si absolueret excõicatum cum solẽnitate, de qua in d. c. debet. & seq. ſm Inno. & Host. in d. c. fi. & Pet. de Anch. hic, & est dictum ꝫ. Et ex prædictis inferĩ ꝙ suspẽ
b sus a beneficio [b] tñ nunq̃ incurrit irregularitatem si celebret in diuinis, vel alias veniat contra suspensionem, vt voluit glos. in c. latores. ꝫ. de cleri. excom. & Inno. in c. nisi cum pridem. ꝫ. de renuncia. & facit quod no. in d. c. cupientes. § cæterum.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Episcopatus sit ordo. Adde glo. in proœ. 6. glo. in c. cleros. 21. distin. glo. in c. de his. de conse. dist. 5. Abb. in c. si quis pro certo, in primo no. de simo. Abb. in c. ex literis. in vlt. no. de exces. præla.

b Nic. Sup. Suspensus a beneficio. Adde in c. si celebrat. in glo. fin. de cle. excom. mi. Zer. ze. in cle. 2. de vi. & ho. cle.
Vin. God. Adde an suspenso a beneficio debeatur modica sustentatio. Fely. in c. apostolicæ. col. 5. ver. modica. de excep. & de suspenso a beneficio vide Fely. remissiue in c. postulasti. col. 2. de fo. compe.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ad cautelam non habet locum nisi in excommunicatione lata ab homine.*
2 *Absolutio ad cautelam debet concedi de iure, non autem ex gratia postquã per iudicem non debet denegari.*
3 *Ordinarius an possit absoluere ad cautelam.*
4 *Delegatus Papæ an possit absoluere ad cautelam.*
5 *Absolui ab excommunicatione an quis debeat inuitus.*
6 *Iniuria nõ tantum debet probari in casu huius c. sed etiam notorium iuris.*
7 *Terminus octo dierum si detur ad probandum exceptionem non computatur dies in quo proponitur exceptio.*
8 *Excommunicatus si petat absolui ad cautelam & opponatur sibi manifesta offensa ne absoluatur, & velit deponere pignora, an sit audiendus.*
9 *Absolutio ad cautelam, quando fieri debet.*
10 *Absolutio ad cautelam vt concedatur requiritur ꝙ causæ ipsius nullitatis exprimatur cum dubitetur sic, an nulla sit vel non.*
11 *Absolutio ad cautelam qualiter & quomodo fiat.*
12 *Item per quæ verba.*
13 *Item per quem fiat.*
14 *Item an possit impediri ne fiat.*
15 *Offensa manifesta ad impediendam absolutionem qualiter probari potest, vel debet.*

CAP. II.

SOlet a nonnullis. Primò ponĩ duplex quæstio, cuius regula est ibi, & ante. Scđò ibi, in prima. ponĩ decisio primæ qõnis. Tertiò ibi, in scđa. ponĩ decisio secũ
1 dæ. † No. j. ibi, in se latam, ꝙ absolõ ad cautelam non habet locum nisi in sñia excõicationis lata ab hoĩe, quia illa põt esse iniusta & nulla. secus aũt si excõicatio seraĩ a canone quæ ip est iusta. 4. dist. erit, vt no. ꝫ. c. prox. in §. quisquis. in 2. no. quocunq; ergo sñia excom. lata ab hoĩe dicat nulla, siue ex defectu iurisdictionis siue quacunq; alia de cã põt peti absolutio ad cautelam cum eadem sit ratio, & quia tex. hic gñalr loquiĩ ſm Ioan.
a And. & facit c. cum ꝯtingat. ꝫ. de offi. deleg. † Scđò no. ibi, non
a cogentur. quod absolõ ad cautelam [a] debet ꝯcedi de iure & non ex gratia ex quo per iudicem nõ debet denegari. Sed certè Inno. Host. & Io. And. hic ꝯcludunt ꝙ hoc sit in arbitrio superioris qui poterit eam ꝯcedere & denegare ſm ꝯiecturas occurrẽtes. Et tex. hic ꝙ absolutio non debet denegari, debet intelligi ad petitionem excõicatoris vel aduersarij, vt hic per Ioã. And. de quo j. Tertiò no. ibi se opponat, ꝙ cum permittatur hic a iure, vt excõicator vel aduersarius sit legitimus ꝯdictor quod absolutio ad cautelam nõ debeat fieri nisi primo citata parte, qđ intelligit hic Host. & Io. And. nisi periculum esset in mora vel nisi Papa extra iudicium gratiam faciat. & ita procedat c. venerabili. ꝫ. eo. de quo in c. parati. ꝫ. de appella. & in c. Romana. in prin. j. eo. titu. & dicet j. imo ꝯfert absolõ ad cautelam non solũ in sñia excõicationis, sed et̃ in suspensione & vlteriori sñia cẽsuræ. & ita tex. in c. apostolicæ. de excep. & oĩ casu quo dubitaĩ de nullitate habet locum talis absolutio. ita tex. & Doct. ibi. Si tñ in iure vel in rescripto fiat mentio de absolutione simpliciter, intelligitur in dubio de vera & nõ de ea quæ ad cautelam.
3 glo. sing. in c. capitulum. de rescrip. † In glo. 2. ibi ordinarius. tenet gl. quod quilibet ordinarius possit absoluere ad cautelam. Et idem Io. And. volens ꝙ non solum de iure istius decret. sed etiã ſm iura antiqua quilibet ordinarius hoc poterat. pro quo facit quod dicit glos. hic in fi. imo voluit Io. And. post Host. in c. per tuas. hic alleg. ꝙ ordinarius non solum si sit superior excõicatoris, sed et̃ si sit ipsemet excõicator, cum & ipse absoluere possit ad cautelam. Sed inferior ab ipso excõicatore ad cautelam absoluere non posset vt sentit glo. hic, quod procedit et̃ si talis inferior sit ordinarius causæ, cũ licèt sit ordinarius causæ,

ADDITIO.

a Nic. Sup. Absolutio ad cautelam. Adde, c. ad præsentiam. & ibi Do. de app.
Vin. God. Absolutio petita ab vno iuramento ad aliud non extenditur, licèt in eodem instrumento appositum. Ruy. cons. 66. nu. 3. lib. 4.

se, non tñ est iudex ordinarius ipsius excõicati principaliter, vnde oportebit tunc eum remitti ad superiorem, vt in c.ad reprimendam.ẽ.de offi.ord.facit quod dixit Inno. in c.cum desideres.ẽ.eo.tit.volens,q qui non potest directam absolutionem impendere nõ potest,nec illam quæ fit ad cautelam ẽm Dom. In ea.glo.in fi.no.j.ex glo. quod auditores hñt ordinatiam iurisdictionem,de quo per glo.j.in cle.auditor.de rescrip.† Secũdò no.ex glo.q delegatus ẽt Papæ non potest absoluere ad cautelam.& ita tenet hic Inno.Host.& Io.Mo.sed Archi.hic ẽ adducens casum in ẽrium in illo qui nõ potest probare per alios testes quam excõicatos,cũ tales absoluant ad cautelam per delegatum.arg.c.veniẽs.el 2.in fi.ẽ.de testi. pro quo ẽt adducit hic Io.And. quod ipse no.in d.c.per tuas. in ver.consueuerit, & in hac sñia satis prolixe procedit Io.Mo.hic dicens,q qñ per cõmissionem delegati prouideri potest super excõicatione nunq̃ venit absolutio ad cautelam nisi specialiter sit ẽmissa,sed qñ nihil dr̃ in rescripto, & incidit casus de excõicatione testis, vt ẽ. & tunc per quẽcunq; iudicem & delegatum fieri potest per d.c.veniens.pro quo ẽt inducit iura dicentia q licèt incidenter quod non licet principaliter,vt in c.pen.ẽ. de resti. in integ.dicit ẽt quod absolõ testis dicto casu non est vera absolutio cum duret durante eius dispositione. arg. c.vt priuilegia.de priuilegijs.& no.ẽ.de appel. ad hoc qm̃.sicut & absolutio eligere debentis,vt in c.apl̃icæ.ẽ.de excep. tales enim absolutiones prouident negotijs quib.finitis reuiuiscit sñia.nec fit extra excõicatorem vel illos pro quib.est lata sñia, cum non fiat simpliciter,nec cautio præstet,sed in casu huius c.est vera absolutio.& præstat cautio,& vocandi sunt illi ẽm Io.Mo.vt refert Io.And. qui tñ potat q licèt Papa prædictas tpales absolutiones faciat secus in inferiorib.qui hoc ẽ facere non potetiñ, vt per Io.An. in d.c.veniens.in vlt.glo. & hoc nisi facerent de speciali mandato Papæ.& ita potest rñderi ad casum.c.fi.ẽ.de iud. ẽm Ioan. And. qui ex his vr̃ tenere se cum hac glo.cum delegatus ẽt Papæ non possit absoluere ad cautelã,quod dicit procedere non solũ si sit delegatus principalis causę,sed ẽt si sit delegatus cau ſę appellationis ẽt si scribent sub ista forma,si inueneris sñiam excõicationis latam post appel.pronuncians illã nullam, quia licèt in cõmissione delegati veniant illa sine quib.&c.vt hic in glos. tñ non veniunt ea p p quæ cã cõmodius expediri põt ẽm Io.And.& Dom.ẽm quem posset vltra gl. rñderi ad d.c.ad præsentiam.q ibi non dr̃ q iudices absoluant,sed q facerent absolnere, quod intelligit per hñtem ptãtem absoluendi. In glo.in ver.errorem.in fi.vide plenius per Io.An.in d.c.per tuas. & in c.Romana.j.eo.in ver.innoxios.† In gl.in ver.petenti.in fi.inno ẽt inuitus potest absolui [a] ab excõicatione inquantum est pęna,vt est dictum.ẽ.eo.lib.in c.j.in prin.& vide in c.significasti. ẽ.de eo qui duxit in matrimonium,in vlt.glo.& in d.c.cum desideres.in ver. absolutus.vbi no. an absolõ possit peti per procuratorem [b] & ibi Innoc.tenet quod.f.aliud voluerit Host. & non bene.cum ẽt inuitus & impęnitens possit absolui,vt ẽ.ererens.arg.l.2.ff.solu.matri.ẽm Pet.de Ancha.ẽ.c.proxi. & ita ẽt tenet Spec.in tit.de procu.§.j.ver. Item opponitur q licèt habeat,& ver.17.& Rota in deci.425.quæ inci.Item si dicamus. dicens ẽt q gñalis procurator nõ potest petere absolutionem ab excõicatione sine speciali mandato ẽois ipse gñ alis procurator,aut ẽiũcta persona possit petere excõicationem nullam pronunciari.& dicebat Spe.vbi ẽ.q si procurator habet speciale mandatum ad petendum absolutionẽ potent iurare de parendo mandatis ecclesiæ, licèt ad iurandum non habeat aliter speciale mandatum quæ tene menti ad limitationem.c.fi.ẽ.de sura.calom.eo.lib.& facit ratio.l.ad rem mobilem.& l.ad legatum.ff.de procura.In glo.in ver.opponat.in fi. est & alia ratio ẽm Imo.quia non interest ẽdicentis,ex quo cauetur eidem ideo tteẽ. & hoc respecto prouidetur excõicatori & aduersario, sed ẽm rationem glo.prouidet excõicato & iuncta cautione prouidet vtriq; ẽm Dom.† In glo.in ver.manifesta.ibi notoria.vnde dicit hic Inno.non sufficeret probare iniuriam,nisi probet notorium iuris vel facti & sic debet probari aliquid factum manifestum,vt hic per Io.An. Quid aũt si excõicator,vel is pro quo lata fuit sñia excõicationis probauit iniuriam manifestam,sed excõicatus dicit quod non fuit iniuria cum id fecerit ad tuitionem sui iuris.& ad hoc probandum petit dilationem an interim erit absoluẽdus. Inno.hic qd̃ sic.sed Host.ẽ cum nil possit aduersario imputari.C.de temp.in integ.resti.l.petendę.& qd̃ no.in c.præsentium.ẽ.de testi.eo.lib.& in c.licet.ẽ.de proba.in ver.in sulto. ẽm Io.And. iniuriam aũt esse manifestam probaẽ per euidentiam facti vel per ẽfes. perseueratam. non aũt sufficeret eam probare per probationes in causa principali factas, cum possit tolli talis manifestatio per probationes in causa appel. faciendas & hoc qñ petitur absolutio ad cautelam. Sed si petat absolutio ab iniusta sñia, tũc sufficiat probare offensam manifestam vel per euidentiam facti vel per ẽfes. vel probationem.ẽ.de ver.sig.cum olim.de quo j.in fi. In ea.glo. in fi.tenet gl.q etiam a sñia excõicationis latę a canone potest peti absolutio ad cautelam, q procedit qñ esset dubium super facto, vt in c.cum desideres.§.j.vel esset probabile dubium iuris,vt no. in d.c.venerabilib.§.porro.& in cle. eius.de sepul. aĩs secus esset,ẽm Io. And.vt est dictum.ẽ.in j.no. In gl.in ver. octo dierũ. l.j.in fi.in casu tñ huius c. hoc non procederet ex quo nil petit aduersario cui prouidet per cautionem idoneam, vt hic dicit, & ẽt propter periculum morę,vt ẽ.in gl.proxi.ẽm Io.And.† In ea.glo. in fi. idem dicendum est in exceptione spoliationis,& in alijs in quib. terminus daẽ ad aliquid probandum ẽm Inno. & Io.And. & in tali termino octauo dierum non computatur dies in quo proponitur exceptio,vt patet ex iurib.hic in prin. g o.alleg.ẽm Host.& Io.And.hic. Rota tñ in deci.208. quæ inci.Item q terminus. tenet q iste terminus incipit currere ipso iure sine assignatione iudicis a die exceptionis admissæ per iudicem.& non a die propositionis suæ allegationis, prout ẽt tenet Spec.in tit.de dilationib.§.j.ver. sed nunquid currunt,& currit iste terminus de momento ad momentum computata die in qua proponunẽ per no.in c.pia.ẽ.de excep. & ita transit hic Dom.Quid aũt si opponaẽ de manifesta offensa ẽ petentẽ absolutionem a sñia excõicationis iniusta,an debeat assignari iste terminus octo dierum sicut qñ petit absolutio ad cautelã Innoc.& Io.And. in fi.huius c.videnẽ tenere q non.ratio drĩæ sit, quia hoc casu non probatet q p p breuitatem termini heret absolutio, & esset tũc perpetuum præiudicium aduersario cum non posset de cætero agere.secus qñ petit absolõ ad cautelam,cum tunc sit modicum præiudicium non probanti j.terminum,cum eadem exceptio competat opponenti cum absolutus vult appellationem prosequi, vt in c.cum sit.ẽ. de appel. de quo hic per eos.† In glo.in ver.emenda.in fi.& ibi per Ioã. And.super glo.pen.& hic per Archi.idem tenentem. Quid autẽ si ille cui opponiẽ de manifesta offensa ne absoluat velit deponere pignora pro satisfactione. dic q non sufficiat, ex quo posset damnum euenire illi cui est satisfaciendum.debet ergo vere satisfacere ẽm Inno. & Io. And. dicentes q si inter partes esset cõtentio de hac satisfactione, vt quia alter dicit se non teneri ad tm̃,vel est contentio super cautione,de qua hic in tex. tunc hoc arbitrio iudicis relinquiẽ arg.l.si seruos.ff.de pig.act. & in c.cum olim.ẽ.de ver. signi.& si iudex maxime dubitet de hac satisfactione,an sit sufficiens tũc facta satisfactione vsq; ad quantitatem de qua est certum & recepta cautione sufficienti super dubio statim fiet absolutio.argu.c.2.& 3.ẽ.de eo qui mit. in pos.& satis probaẽ in d.c.sacro.ẽm Io.An.hic,qui in fi.huius c. per modum summę tio. explicat materiã istius absolutionis ad cautelam recollectis oib.dictis Io.Mo.Arch.& Inno.hic.Et primò quærit quid sit absolutio ad cautelam. & cõcludit q est vera seu putatiua ab ecclesiastica cẽsura liberatio,eos quos res tangit prospiciens. Secũ quærit quare sic dicaẽ de hoc per Io. And.in c.apostolicæ. ẽ. de appel. & vltra ibi no.hic ẽcludit qd̃ cautela propriè est futurorũ,vt in c.qualiter.el 2.in ver.& idẽ.ẽ. de accu.hæc tñ diuersa respicit primò illum qui absoluit,vt sua conscientia remaneat sine scrupulo, & etiam vt euitent damna quę sibi de facto contingere possent ex dicta excõicatione. Secũdò respicit alios volentes eidem cõicare, est ẽt cautela illius qui fecit illum excõicare cum pro eo recipiaẽ cautio,vt hic dr̃, de quo hic plenius per Io.And. Tertiò quærit qñ hæc absolutio fuerit inuenta,de quo dic,vt hic per eum. Quartò quæriẽ a quibus sententijs fiat dicta absolutio. & concludit q a sententijs censurę latis ab homine. Ita tñ q non extenditur ad interdicta gñalia la a in loca,vt in clem. præsenti. j.eo. vnde si dubiteẽ de nullitate ipsarum sñiarum locus erit huic absolutioni siue sint sñiæ suspensionis, vt d.c.apostolicæ, siue sit sñia interdicti hominis

ADDITIONES.

a Nico.Supe. Inuitus potest absolui.Adde Cal.Ant.de But.Io.de Imo.& Abb.in c.ab excommunicato de rescrip.Io.de Ana.in c.j.in vlt.col.de male.Albe.de Rota.in l.a procedente.C.de dila.S.Tho.in 4.sen.dist.18.q.vlt.art.vlt. in responsione secundi argumenti primi dubij.

Vin.God. Inuitus & reclamans qualiter differant.Fely.in c.quia quæsitũ,circa princi.de offic.delega.& inuitus & renitens. idem Felyn. in c. lator. col j. in fi. de re iudi.

b Nico.Sup. Possit peti per procuratorem.Adde glo.in ver.absens.in c.de manifesta.2.q j.glo.magna in c.qui ad agendum.de procur.lib.6. Spe. in tit.de procur.in § j ver.item opponitur.arg.in c.ut officium.de hære.lib.6. Arch. in c.cum aliquis. 11.q.3.

minis quod idem quod suspensio, vt no. in d. c. præsenti. Et hęc in sententijs prolatis ab homine. In sententijs vero latis a canone & a iure, de quibus non dubitatur quod sint iustæ, vt 3. distin. erit. ista absolutio locum nõ habet. & hoc nisi occurrat dubium facti, vt d. c. cum desideres. §. j. vel probabile dubium iuris, vt est dictum ibi. ʒ. in glo. in ver. manifesta. A minori verò excõmunicatione cuius absolutio fit per sacerdotem sine iuramento & nullo citato vt in c. nam per. ʒ. eo. non est facienda absolutio ad cautelam, secundum Ioan. And. 9 † Quintò quærit quando fiat hęc absolutio. & conclude ex dictis Doctorum hic quòd si sententia censuræ dicitur iniusta, tunc non debet peti absolutio ad cautelam, sed simpliciter ex quo est ligatus cum siue iusta siue iniusta liget, vt 11. q. 3. c. j. & idem quando ipsa sententia esset æqua & iusta secundum Ioan. And. de quo in dicto c. venerabilibus. si verò sententia censuræ dicitur nulla, & tunc si constat eam non esse nullam. & idem quod ʒ. vt in c. cum desideres. ʒ. eo. Sed si constat eam esse nullam. & tunc debet statim pronunciari nulla nec fiet ista absolutio ad cautelã. arg. ʒ. de offi. deleg. cum olim Abbas, in fi. si verò dubitetur an sit nulla, tunc est ꝙ peti potest hæc absolutio ad cautelam siue dicatur nulla propter appellationem præcedentem siue ꝑꝑ intolerabilem errorem, vt hic, siue ꝑꝑ defectum iurisdictiõis, vel ꝑꝑ exceptionem ipsius excõicati cũ tũc superior possit si eidẽ videbit ad cautelam absoluere, ſm Host. & Io. An. licèt in hoc vltimo aliud velit hic Inno. imo ex quacunq; cã dicat̃ nulla, locus erit huic absolõni cũ tex. hic gñał loquat̃ & sit eadem rõ. Et refert hic Do. Rotã in deci. 74. quæ inci. Item no. tenẽtem ꝙ petenti se absolui ad cautelam sufficiat allegare sñiam nullã. licèt non exprimat cãm nullitatis. & facit l. fi. C. de annal. excep. gl. in d. c. pia. Qñ tñ peteret absolutio, vt ab iniusta excõicatione, & tunc cã est exprimenda, cum ſm qualitatem cãrum facilius, vel difficilius concedatur. & ita procedat c. dilectus. el j. ʒ. 10 de rescrip. ſm Domi. † Aduerte tñ quia ad hoc, vt postea concedatur absolutio ad cautelam bene requiritur ꝙ causa ipsius nullitatis exprimatur cum sic dubitetur an sit nulla vel non, vt est dictum. ʒ. & facit ꝙ dicetur j. in 6. q. hinc est quod si dicatur sñia nulla ꝑꝑ appellationem præcedentem, requirit̃ tunc probari, vt concedat̃ absolutio de ipsa appellatione. & ex causa legitima, licèt dubitetur de veritate causæ, cum tũc fiat absolutio ad cautelam propter dubium veritatis ſm Host. & Io. And. & hęc in ipsis appellantibus, sed adhærentes ipsi appellationi nõ possunt propter hoc petere se absolui ad cautelam, nisi cõstet eos adhæsisse j. decem dies. vt tenet Rota in decisi. 127. quæ incipit, Item quod adhærentes. Quãdo autem diceretur sententia nulla propter exemptionem, vt cõcedatur absolutio ad cautelam requiritur quod aliqualiter probetur de exemptione, licèt non plene. & hoc ne illudatur ordinariæ iurisdictioni, vt tenet Rota in deci. 310. quæ incipit. Item si quis petit se absolui ad cautelam ſm Do. hic, de quo etiam per Rotam in deci. 328. quæ inci. Item si contra petentem, vbi idem tenet dicens etiam ꝙ qñ dr̃ sñia nulla ex defectu iurisdictionis si intentio negantis iurisdictionem est fundata de iure cõi, tunc sola negatio facit rem dubiam, ita quod est locus absolutioni ad cautelam, secus si intẽtio iudicis esset fundata de iure cõi, quia tunc non sufficeret sola negatio, sed deberet excẽptio aliqualiter probari, vt ʒ. Quid autem si ille qui dicit sñiam nullã ex defectu iurisdictionis obtineat, habet tamen conscientiam ꝙ ille fuerit suus iudex, concluditur hic per Inno Host. & Io. And quod si talis habet præsumptionem violentam & conscientiam quod esset suus iudex. & tũc sine cautela, & cum satisfactione petere debet simpliciter absolutionem. arg. ʒ. de purga. vul. c. significantibus. Si verò titubat, & idem vt petat absolui & satisfaciat si sine alterius iniuria fieri potest, alias si fieri non potest sine alterius iniuria, tunc sine satisdatione occulte debet petere & recipere absolutionem, quam si excõmunicator iũc deneget facere debet recurri ad superiorem qui eam faciet, vt in c. nullus. ʒ. de iure patro. & satis hęc probantur in c. inquisitioni. ʒ. eo. tit. & hic 11 per eos. † Sextò quærit hic Ioan. And. quomodo fit hæc absolu a tio ad cautelam? & dicit quod requiritur citatio [a] illius cuius interest secundum distin. dicti c. venerabili. in princip. & ita etiam probatur hic. ʒ. in tex. vt ibi est dictum. & facit c. fi. ʒ. de elect. eo. lib. fallit nisi periculum sit in mora vel nisi Papa extra iudicium gratiam faciat. & ita loquatur secũdum Hostien. ʒ. eo. titu. venerabili. & in d. c. sacro. vt dicit. ʒ. Ioan. And. super textu. Item debet fieri absolutio cum cautione de parendo si apparebit eum iuste excõmunicatum, vt patet hic in tex. ibi, vel competens &c. cum enim hæc absolutio fiat solum in dubio, vt ʒ. tunc dubium postea per probationes certificabit per quas patebit an absolutio habeatur pro putatiua & imaginaria quod erit cum patebit eum non fuisse ligatum, an pro vera si cum apparebit illum iuste ligatum. vnde non bene esset in hunc casum prouisum aduersario si non cauisset secundum Ioan. And. Debet etiam præstari iuramentum, vt in dicto c. venerabilibus. in princi. secũdum Spec. in titu. de sententia. §. vt autem. in ver. quid si scribatur, ſm Lap. & Domi. notantem ex dicto Ioan. And. hic vnam regulam ꝙ vbicunq; pars potest impedire ne actus fiat semper requiratur citatio. facit quod no. 3. 12 q. 9. omnia. † Septimò quærit Ioan. Andr. per quæ verba fiat hæc absolutio. & concludit non referre siue iudex vtatur verbo relaxationis quod est commune & adaptatur ad ius & ad factum siue verbo absolutionis ex quo adijcit ad cautelam, cũ idem sit sensus, vt dicto c. venerabilibus. §. penul. & fi. secũdum Ioan. And. dicentem tamen quod iudex debet causam exprimere per quam de nullitate sententię dubitatur nec est curandum an in ordine verborum præcedat absolutio, an ipsius dubij expressio ad hoc quod no. in simili, in c. penul. ʒ. de confir. vtili. & ʒ. c. proxi. §. j. Octauò quærit Ioan. And. ad quid fiat talis absolutio. & dicit, satis patet ex his quæ dicta sunt. ʒ. in 2. q. & dicit hic Ioan. Mona. & Archi. ꝙ introducta est specialiter ad euitandum periculum animæ & ad habendam indubitatã participationem sacramentorum & hominum quæ prius erat dubia, vt ʒ. est dictum ſm Ioan. And. Fit etiam ad prouisionem aduersarij, vt ʒ. quandoq; fit ad prouisionem negotiorum, putà vt fiat ecclesiæ prouisio, vt d. c. apostolicæ. vt habeatur veritas a teste vt in dicto c. veniens. & vt procedat actoris petitio realis vel personalis contra quem si de excommunicatione excipitur ipse replicat de nullitate ſm Ioan. And. cuius vltimum dictum procedit quando excipitur de excõmunicatione in vim dilatorię, alias in vim peremptoriæ. & tunc non fieret absolutio ad cautelam, vt per Ioan. And. & Archi. in d. c. pia. in ver. 13 differat. ſm Lap. hic. † Nonò quærit hic Ioan. And. per quem b fiat hæc absolutio [b] concludit quòd fiat tam per superiorem qui tulit, vt hic quam etiam per proferentem, de quo ʒ. in glo. 3. & ibi etiam an possit fieri per delegatum. & vide etiam per Inno. & Ioan. And. in dicto c. cum desideres. Decimò quærit Ioan. And. an talis absolutio fiat necessario. & concludit post Innoc. & Hostien. quod fiat de gratia pro quo, dicto c. venerabilibus. §. si ex causa. & §. penulti. & dicto c. venerabili. & dicit Ioan. And. quod hæc gratia non accipitur large sicut accipitur in c. sedis. in princi. ʒ. de rescrip. sed strictè ad quam superior necessario non tenetur, & dic vt est dictum. ʒ. in tex. in versi. non negentur. vbi Innocen. qui fecit hanc constitutionem exprimit suam intentionem dicendo quòd talis absolutio fiat de gratia. ergo ei est standum. Sed certè hoc non obstaret, quia non exprimit, vt Papa, sed vt magister secundum Hostien. dicentem se ab ipso Innoc. sæpe audiuisse quod non intendebat quod glo. suæ facerent ius, vt hic refert Ioan. And. 14 † Vndecimò & vltimò quærit Ioan. And. an talis absolutio possit impediri ne fiat. & concludit quod sic si per aduersarium opponatur de manifesta offensa & probetur infra octo dies, vt hic dicitur. quod tamen hic intelligit hic finita summula esse verum quando peteretur absolutio a sententia quæ diceretur nulla, eo quia lata post appellationem legitimam, quia tunc probata manifesta offensa apparet appellationem non tenuisse, vt ʒ. de appella. cum sit, & c. proposuit. alias verò si diceretur nulla propter intolerabilem errorem, tunc obiectio de manifesta offensa non procederet, cum tunc impossibile sit quod error talis sit manifesta causa, quasi quis iuste excommunicetur, cum sit huius contrarium scilicet causa iniuste excommunicationis. Et idem si dicatur sententia nulla ex defectu iurisdictionis, quia prius quam constet an quis sit iudex non est recipienda probatio manifestæ offensæ, secundum Ioan. And. 15 de quo tamen vide plene per Rotam in dicta decisi. 328. † Qualiter autem probetur talis manifesta offensa conclude quod si opponatur quando petitur absolutio ad cautelam, vt quia dicitur

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quod requiritur citatio Adde Rotam dec. 2. in antiquis. Inno in c. prudentiam, circa fi. de offi. dele. Anto. de But in c. cum cessante. in 6. col. de app Anto. de Bu. in c. dilectus. el j. de rescri. & Abb. in c. debitores. de iureiur. Vinc. God. Nota ꝙ citari debet quis vbi agitur de suo præiudicio. Fulg consi. 190. col. 4. circa medium. vide Alex consi. 106. col. 3. lib 5.

b Nic. Sup. Per quem fiet hæc absolutio Adde Io. de Fan. in c. plerunque. 11 q. 3. Et an ista absolutio possit alteri committi, vide per Io. de Imo. in c. ab excommunicato in 5. col. de rescrip.
Vin. God. Absolutio an & quando cui & ex quibus sit concedenda, vide plene per Soz. consi. 115. circa primam q. cum ver. seq. & per Fely. in c. si diligenti. de fo. compe.

citur quod sententia censuræ fuit lata post appellationem, quo casu non valet. & fit tunc absolutio ad cautelam, vt c. per tuas. tunc est necesse quod de manifesta offensa appareat per notorium iuris vel facti, vt est dictum s. in glo. in ver. notorie. Nec sufficeret quod constet per probationes factas in causa principali cum tales probationes possint reuocari in causa appellationis secundum Innocen. qui idem videtur velle etiam si sententia censuræ lata fuisset post sententiam & ante appellationem, cum tunc officio iudicis fiat reuocatio huiusmodi senten-tiæ sicut aliorum grauaminum illatorum pendente tempore appellandi, vt no. s. de excep. dilectæ, ſm Inno. qui pro hoc videtur contrarius ei quod no. j. eo. venerabilibus. §. porro. in 2. glo. & dic, vt ibi no. ſm Io. And. Si verò petatur absolutio, vt ab iniusta sententia & opponitur de manifesta offensa. & tũc sufficit probare offensam manifestam non solum per euidẽtiam facti vel per cõfessionem, sed etiam per probationes factas in causa principali non solum quando ex illis probationib. esset lata sententia diffinitiua in causa principali purà super furto a quo nõ fuit appellatũ, vel si fuit appellatũ non fuit prosecutus appellationem, cum tũc ex snia insurgat notoriũ iuris, vt s. de ver. signi. ex parte. & c. olim. quod satis sufficit. Et idem si emanasset mandatũ a quo non fuit appellatum, cum mandatũ trãseat in rem iudicatam si ordo iudiciarius seruet, vt s. de re iudi. quod ad consul. sed etiam si ex illis probationib. iudex ipse illũ excõicasset dicendo, excõico talem nisi tñi emendet pro furto, vt s. de appel. præterea. cum tũc sufficiat quod per probationes ab ipso excõicatore receptas factum fuerit eius furtũ manifestũ, vt d. c. olim. Si aũt non seruato ordine iudiciario iudex monuisset aliquem, vt satisfaceret de furto vel rapina, vel mandasset alicui quod testimoniũ redderet in aliqua causa, vel aliud simile, quod quia non fecit excõicasset, tũc si excõicatus petat se absolui ab iniusta sententia poterit excipi de manifesta offensa, dicendo quod ordo seruari non debuit, quia rapina fuerat manifesta, vel quia notorium iuris est quòd debuit testificari nisi legitimam causam ostenderet, nec sufficiat tunc probare manifestam offensam per probationes ab excõmunicatore receptas

16 ſm Inno. † Ex cuius dictis colligitur ratio quare opponenti de manifesta offensa petenti absolutionem ad cautelam assignatur tempus octo dierum, & non opponenti contra petentem absolutionem ab iniusta snia, de quo s. in glo. in ver. octo dierum. Et ad prædicta vide etiam per Rotam in d. deci. 328. Et qualiter probetur excõicatio no. in d. c. pia. Rota tamẽ in deci. 391. quæ incipit, Item si pronunciatus, cõcludit quod quo ad effectum absolutionis ad cautelam sufficiat probare excõicationem per instrumentum denunciationis, licèt hoc sufficeret qñ excõicatio opponeretur alias in via exceptionis, quod no.

S V M M A R I V M.

1. *Excommunicatus si dicas excommunicationem nullam non statur eius dicto quia debeat vitari in iudicialibus.*
2. *Sententia excommunicationis lata contra vnum, fidem facit contra eundem in quocunque iudicio etiam quo ad alios, si de ipsa constat.*
3. *Appellãs a sententia excommunicationis qualiter admittatur in actibus extraiudicialibus, vel non, & an ei communicantes sint excommunicati.*
4. *Excommunicatus si admittitur ad aliquem actum an statim valeat quod facit, an vero pendeat ex futuro euentu. & nu. 5.*
6. *Excommunicatus an sit vitandus tam in iudicialibus quàm in extraiudicialibus. & nu. 7.*

1 In secunda. † No. j. Ibi interim euitetur, quod non statur dicto alicuius dicentis excõicationem nullam, imo hoc non obstãte debet in iudicialibus vitari, ex quo constat de snia excõicationis, licèt error sit expressus in snia, vt probat hic in tex. iuncta plulatione cum mĩsione ſm Do. Sed posset dici hoc non probari hic in tex. qui non loquitur eo casu quo constat quod error sit expressus in snia, sed qñ talis ostendebat se probaturum errorem fuisse patẽter expressum in snia, vt s.

2 in tex. † Secũdò no. ibi in iudicijs, quod snĩa excõicationis lata contra vnum facit fidem contra eundem in quocunq; iudicio etiã quo ad alios quando de ipsa cõstat. & sic est vnus casus in quo res inter alios acta facit ius quo ad omnes, & vide in c. ad reprimendam. s. de offi. ordi. Vltimò quod postulatio & electio dicunt actus extraiudiciales. facit c. concertationi. s. de appella. eo. lib. In glo. in ver. actor. in fi. vide in c. pia. s. de excep. eo. lib. In glos. in ver. extra iudicium, in fi. idem Host. & Innoc. Est & alia ratio, quia extra iudicium non est paratus iudex medius sicut in iudicio, ad hoc c. si pater. s. de appella. & facit quod no. s. eod. titu. c. vlti. in vlti. glos. secundum Ioan. And. de quo etiam hic

3 per eum assignantem aliam rationem. † In glo. in ver. officijs. in fi. vnde talis non incurrit irregularitatem, nec cum admittens, vel secum concelebrans, licèt postea appareat illum iuste excõicatum, ex quo tex. hic interim permittit celebrationem diuinorum. Et hoc maxime stãte probabiliter errore facti, vel iuris. & maxime etiam qñ arctabatur ex debito ad officium, vt quia erat curatus, ſm Lap. referentem Fede. de Senis idem tenentem, & vide circa hoc per Inno. & do. Anto. in c. per tuas.

4 s. eo. † In glo. fi. in fi. Pro declaratione huius materiæ si quæratur an si admittatur excõicatus valeat statim quod fit vel pendeat ex futuro euentu. conclude quod aliquando snia excõicationis non asserit̃ nulla, vel si asserat̃ tamen constar esse aliquam,

a quia est notorium appellationem non tenere,[a] tũc excõicatus est vitandus non solũ in iudicialib. vt s. & vt no. in d. c. pia, sed etiam in actib. hic expressis, vt probatur hic a cõtrario sensu, & ita vr̃ hic velle Dom. post Host. & Io. And. & facit quod no. in d. c. pia. imo vr̃ hic velle Io. And. post Inno. quod si actus extraiudicialis fiat ipso excõicato vitato valeat & agere non possit de contemptu, vnde si tempore excõicationis, vel denũciationis, qui excõicatur vel denunciatur esset præsens & nil dicat de appellatione vel alia causa quæ annullet sniam, valeret tunc electio facta illo absente & nõn citato, nec cassabitur propter cõtemptum cum fuerit in culpa nihil protestando & in talibus actibus non est admittendus ipse excõmunicatus etiam cum protestatione, imo si admittetur etiam cum protestatione ad eligendum, eius vox non præstabit suffragiũ nec valebit vox coeligentium, qui cum sponte admiserunt etiam cum protestatione, vt s. de procura. c. fi. & no. in c. illa. s. de elect. ſm Inno. de quo ibi no. & in c. dilectis. in fi. s. de appella. ſm Io. And. Quid autem sit in contractibus, vide no. in d. c. pia. Aliquando snia excõicationis allegatur nulla & hoc constat, & tunc excõicatus vitandus non erit, vt videtur hic sentire Io. And. post Inno. & facit quod no. s. eo. c. in 5. q. Si verò de hoc dubitetur & tunc tutius est eum vitare in his in quibus nullum præiudicium infertur illi qui dicitur excõmunicatus, vt in priuata familiarita-

5 te maxime in occulto. 11. q. 3. curiæ. & 24. q. j. omnis qui. † In his verò in quibus ex euitatione fieret sibi præiudicium, vt in electionibus, & in alijs actibus tutius est eũ admittere cum protestatione quàm eum vitare, argu. 6. q. 2. cum in dubijs multum operetur protestatio quæ de constitu. cum M. secundum Innocen. referentem etiam quosdam dicere quòd in electionibus nedum antequàm recipiantur probationes super veritate causæ appellationis, sed antequàm incipiat prosequi appellationem. Si dicans cui opponitur excõicatio se appellasse admitteret cum protestatione quod alij non intendunt secum eligere vel celebrare si excõmunicatus est, imo plus videtur quod licèt episcopus in presentia capituli excommunicet absentem etiam expressa legitima causa, quia tamẽ ille posset iustas causas habere propter quas non valeret excommunicatio capitulum citare debet illum ad electionem, sed non salutabit illum in literis, quia præsumitur pro sententia ordinarij, vt s. de renuncia. in presentia. Sed ponet in literis quomodo ordinarius eum excommunicauit, & si putas excõmunicationem tenere non vitat, & quòd cum excõmunicato non intendunt elige-

6 re. † Si verò quæratur an ipse excommunicatus sit euitandus

b de iure, & tũc in iudicialibus est vitãdus si veniat, vt actor[b], secus si vt reus, vt hic in tex. & no. in d. c. pia. In extraiudicialibus vero dic quod in alijs actibus legitimis, de quibus hic in tex. euitandus est, vt colligi potest ex hoc text. a contrario sensu, ex quo tantum admittitur in legitimis propter specialem rationem, vt hic patet, secũdum Host. & Ioan. And. dicentem tamen idem esse in cõmunibus actibus quod in legitimis, vt patet ex notatis in dicto c. pia. In electionibus vero & alijs legitimis actibus si adhuc nõ est inchoata lex super nullitate ipsius sententiæ, & vitandus est excommunicatus, & ita potest intelligi dictũ c. per tuas. secũdum Ioan. And. in c. licet. hic alleg. Sed si lex est inchoata super nullitate ipsius sententiæ excõmunicationis, & tunc aut est finita, & idem siue sit ex eo, quia appellatio quæ dicitur nulla sit deserta, vt s. de appella. personas, & c. cum sit. & d. c. licet. siue alio, modo dummodo non sit pronunciatum super eius nullitate, cum eadem sit ratio. Si verò non sit finita sed pendeat lex super ipsa nullitate, & tũc aut dicitur

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Appellationem non tenere. Adde Do. in c. sententia pastoris. 11. q. 3. glo. & Docto. in c. per tuas. de senten. excom glo & Docto. in c. præsenti. eod. titu lib 6.

Vinc. God. Adde quòd appellatio a sententia euidenter nulla fieri non potest. Alex. in cons. 51. lib. 4. & ibi in addi.

b Nic. Sup. Si veniat actor. Adde Pet. de Monte qui fuit episcopus Brixiensis, in sua repe. c. intelleximus. de iudi.

citur nulla eo quia lata post appellationem.& si disputetur in ipsa lite an sit appellatum vel non vel vtrum causa expressa sit legitima vel non. & tunc quousq; super hoc disputat̃ vitandus est.arg.d.c.per tuas.& hoc nisi forte modico tẽpore dum quærit aduocatum,conducit hospitium,componit sarcinulas.arg. ff.ex qui.cau.ma.l. ab hostibus.§.fi.ſm Io. And.Lap.& Domi. Si verò constet causam legitimam, sed allegatur eam esse falsam & super hoc disputatur, & tunc quamdiu potest ipsam appella.prosequi non est vitãdus extra iudicium a legitimis actibus, vt ab electione & alijs de quibus hic in tex. Nec etiam a communibus actibus,vt suprà. Aut ipsa sentẽtia dicitur nulla alia de causa,putà ex eo quia proferens non erat suus iudex,& tũc non est vitandus dũ in probatione huius articuli est an sit excõmunicatus vel non vt hic.quod procedit etiam si ipse excõmunicatus habeat ius commune contra se ſm Inno.ex hoc inferentem quòd licèt propter manifestã offensam denegetur absolutio ad cautelam quę est gratię,tamen nõ denegatur cõmunio, cum ex hoc non denegaretur iustitia. & ita residet Io.

7 Andr. † Si verò quæratur an in extraiudicialibus in actibus in quibus excõicatus debet admitti si admittat̃ valeat quod ipse facit vel pendeat ex futuro euentu. cõclude si admittitur cum protestatione,de qua supra.& tunc an valeat eius vox vel non pendet ex futuro euentu,ſm distinctionem huius glos. ſm Inno. & Io.And.hic. Aut admittitur absq; protestatione in casibus in quibus euitari debet, vt s.& idem. & ita procedat glos. hic, sed in casibus in quibus non est euitandus sed admittendus.& tunc forte statim id q̃ facit valebit nec pendet ex futuro euentu, ex quo dispensatione huius iuris admittitur,vt hic, prout etiam est si ad iudiciũ admittatur, & ita videtur velle gl. hic circa finẽ.& in d.c.pastoralis.& facit quod no.s.in glo.proxi. quod procedit non solum si ipse excõmunicatus admittatur ad eligendum,vt s.& vt no.hic in glo. sed etiam si ipse eligatur,vt sic electio facta de ipso tunc valeat vel pendeat ex futuro euentu sicut electio facta per ipsum ad hoc quod no. per Ioan. And. post Hosti. & Innoc.in d.c.dilectus.in fi.super ver. inculpabiles. vbi dicit idem esse in electo q̃ de electoribus dicitur ſm Lap.hic. & ita procedat eius dictum. Si vero excommunicatus non admittatur,sed admittatur eo casu quo omnino esset admittendus & cassabitur ipse actus, cum tunc agere possit de contemptu sicut si non esset excõmunicatus ex quo debuit admitti, vt per glos.in dicto c.pastoralis. sed si euitetur eo casu quo omnino est euitandus.& tunc non cassabitur nec agere poterit de contemptu, cum iuris permissione euitetur. Si vero euitetur eo casu quo admitti potuit cum protestatione,& tunc si non admittatur neglecta eius protestatione pendebit ex futuro euentu quod fit, vt voluit hic Ioan. Andr. post Hostien.& ita procedere potest quod dicit Lap.volens quòd si talis excommunicatus non admittatur ad eligendum,& tunc pendebit ex futuro euentu, cum possit suum cõtemptum prosequi constito quòd sententia sit nulla, sed non prius donec pendet articulus probationis.& de his vide quod no.in d.c.pastoralis.& in d.c. illa. & in c. per tuas.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio huius c. quando & in quibus locum habeat.*

2 *Communicans cum excommunicato an ad hoc vt incurrat maiorem excõmunicationem requiratur quòd crimen illud sit condemnatum.*

3 *Communicans cum excommunicato potest ex.communicari maiori excommunicatione in certo casu,de quo hi.*

4 *Actus factus contra legem licèt non teneat, faciens nihilominus punitur.*

5 *Delegati an possint proferre sententiam excommunicationis contra participantes cum excommunicatis a se.*

CAP. III.

STatuimus. Primò ponitur prohibitio cum quadam protestatione. Secundò ibi, quod si. ponitur modus quo fieri potest. Tertiò ibi, aliter. vitiat sententiam & cõminatur pœnam.

1 †No.j.ibi,ab eo. quòd dispositio istius tex.locum habet quo ad participantes cum excommunicatis ab eis. vnde si episcopus non præmissa monitione excommunicaret participãtes cum excommunicatis ab alio, putà ab archidiacono vel archipresbytero non videtur habere locum hæc prohibitio respiciens solum factum excõmunicantis, & sic licèt talis sententia possit esse iniusta,non tamen erit nulla per hunc tex. ſm Io. And. ſm quem non ob.j.eo.c.constitutionem.& c.statutum generaliter loquens,non repetendo ab eo, quia debet intelligi in casu hic expresso ex quo interpretatur hanc constitutionem & constitutio interpretantis locum habet in eo casu quo locum habet ius interpretatum, vt in Authẽ. de filijs ante dotalia instrumẽta.circa finem.& facit quod no. in d.c.statutum. in ver. ad declarationem.ſm Ioan.And.& quod no. in c.dispendia. in glo. principales.s.de rescrip. eo.lib. & in c.vt circa.super glos. ad Papam.de elect.eo.lib.ſm Lap.hic.† Secundò no. ibi, damnato.q̃ ad hoc vt participans cum excommunicato [a] in crimine incurrat maiorem excõmunicationem requiritur quòd illud crimen sit damnatum,scilicet quo ad omnes, aliàs secus esset,vt no.in c.si cõcubinæ.& c.nuper.s.eo. & ibi plene de hoc. Tertiò no. quod licèt sententia excõmunicationis lata contra participantes sit nulla, siue sit lata in genere, putà contra omnes participantes cum tali vel in specie, putà contra Petrum participantem cum tali excõmunicato,tamen bene posset ferri generalis excommunicatio contra participãtes in crimine damnato etiam sine monitione, cum hoc hic non prohibeatur ſm Host. & Io.Mona. & hoc casu participantes incurrunt duas excõmunicationes,scilicet iuris & hominis.fatetur tamẽ Hosti. q̃ ipse proferens participans non incurreret secundam scilicet illam quæ est hominis, vt per Io.And. remittentem ad

3 no.per eum in regula cui licet.j.eo.lib.de quo j.in glo.†Quartò no. ibi induresceit,casum in quo participãs cum excõicato põt excõicari maiori excõicatione. Ex quo infertur q̃ cõicãs cum excõmunicato peccet mortaliter ex quo potest excõmunicari quod intelligit hic Host. & Archi. quando post monitionem solenniter factam participaret, de quo per Host. in c.excõicamus.§.si verò.s.de hære.& per Arch.n.q.3. rogo.& per Io.And. in c.sacris. s.quod met. cau. concludentem q̃ regulariter non peccat mortaliter, nisi in certis casibus ibi positis per eũ sicut esset quando cõmunicaret in contemptum clauium vel superioris de quo ibi. Vltimò ad textum, ibi, poterunt. suppler Io. And.& debebunt cum antiquæ pęnæ pręseruentur.sic s.de pęnis.eo.lib.c.fi.§.hoc.ſm Io.And.

4 † Ex quo no.q̃ licèt actus non teneat,tamen faciens contra legem puniendus est. vnde facit quod iudex qui excõicauit sine scriptis incurrat pęnam c. primi.s.eo.titu.& lib.licèt sententia non valeat propter præcedẽtem appellationem ſm Io. And.hic,& in d.c.j.in ver. suspẽsus.& vide q̃ ibi no.in glo.super ver.temerarius.Et vltra etiam facit ad no.per Bart.in l.post legatum.ff. de falsis.de quibus in c. cum qui.s.de præbẽ. Et an valeat actus prohibitus a lege si lex non annullat, sed vltra prohibitionem apponit pœnam hic per Domi.tenentem q̃ valeat.sed cõmitratur pęna,vt in l.consulta.ff.de testa.& hoc nisi sit alias de genere prohibitiorum,vt in c.2.s.de rebus ecclesiæ,& ita procedat gl.in l.a.C.de episcopali audientia,de quo etiam per Bart.in l. prætor edixit.de no.ope.nun. In glo.in ver.alijs.in fi. vide ibi plene per Io.And.& Domi.In glo.in ver.monitionem.in princ. fallit tamen in certis casibus no.per Lap.in sua alleg.73. & per Domi.in c.sacro.hic alleg.& in d.c.dilecto.j.eo.In glos.in ver.constitutionibus. ibi,si quandoq; concurrant.dicas,vt tenet Io.And.in c.significauit.hic alleg.in fi.In ea.glo.in fi.sed illud procedit ex vi reseruationis,ſm Io.And.& quod tenuit Host.tenet etiam Inno.in c.quod in dubijs.s.eo.titu.& Io.Mo.& Archi.hic & Io.And.in d.c.nuper.vnde conclude quod talis episcopus ligatur etiã minori excõmunicatione, cum sit sententia canonis & non sua. licèt aliud esset in Papa,vt no.in c.nulli.s.eo. ipse tamẽ ep̃s nõ posset se absoluere, sed eius superior, vt in d.c.nuper.in fi. ſm Io. And. Si verò non fuisset sententia canonis, sed sua, putà si episcopus excõmunicauit aliquem cum his qui auxiliũ dederunt, tunc non incurrit excõmunicationem [b] licèt ipse fuerit de auxiliantibus,ſm Archi.& Io.And.hic,& in d.c.quod in du

5 bijs.& per Io.And.in regula cui licet.j.eo.lib.†In glo.in ver.teneat ibi,propter episcopos.an autem delegati possint proferre sententiam excõmunicationis cõtra participantes cum excõicatis a se.refert hic Io. And.Abbatem tenẽtem q̃ non,cum non probetur iure.& ita tenuit Archi.n.q.3.rogo. in additione quæ incip.Adde.facit quod no.s.c.proxi.in 3.glo. Sed idem Archi.hic contra per tex.hic.circa fi.ibi iudex,indefinite loquenteni.Pro quo facit d.c. statutum.ſm Io.And. ita residentem &

idem

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Participans cum excommunicato. Adde c.præcip.c.si quis episcopus.& c.sicut apostoli. 11 q.3.

Vinc. God. Adde, quando verum sit vt particeps criminis non admittatur in testem.Ruy.consi.158.nu.15.lib.2.

b Nic.Sup. Tunc non incurrit excommunicationem Adde Archi in c.a.de consti.supra eo.lib.Arch.in c.licet canon.de elect.eo.lib Ar.in c.j.de rape.Doc. in cle.ne Romani.de elect.Io.de Imo. in c quæ in ecclesiarum de consti.Bal in auth.quibuscunque.C.de sacrosan.eccl.aliàs.C.de epis.& cleri.

Vin.God. Auxiliator ad spernẽdum præceptum iudicis tenetur ad pœnam sicut principalis spernens.Alex.consi.36.& ibi in addi lib.2.

idem sequitur hic Io. de Fan. per d. c. statutum. quod declarat & extendit hanc decisi. quod intelligit Domi. quando ex tali participatione insurgeret turbatio iurisdictionis ipsorum delegatorum sicut esset quando excommunicatus ex participatione fortius induresceret. & facit quod no. in c. j. s. de offic. delega. vel quando participatio fieret in vilipendium iurisdictionis. argu. c. ex literis. s. de offi. deleg. alias delegatus non posset excommunicare participantes. & ita procedat opinio contraria. In glo. fi. in fi. tenetur etiam actione iniuriarum. xi. q. 3. illud. & cadebunt ad tempus arbitrarium cōmunione hominum & ingressu ecclesiæ vt eadem q. de illicita. & ad has pęnas debet agi contra excōmunicantes coram ipsius superiore, vt in c. venerabilibus. §. 2. j. eo. secundum Io. And. & idem Host. & Archi. hic.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio generalis generaliter loquens licèt includat etiam episcopos vt incidant in excommunicationem, fallit in pęna interdicti & suspensionis.*

2 *Superiores episcopis comprehenduntur appellatione episcoporum in materia pęnali.*

CAP. IIII.

Quia periculosum. Episcopi nullam pęnam interdicti vel suspensionis incurrūt nisi in sñia sint expressæ. h. d. Et j. ponitur cā constitutionis. Secūdò ꝯstitutio ibi, nos. Tertiò exceptio ibi, nisi. † No. ex tex. quod licèt constitutio pęnalis generaliter loquens includat etiam episcopos, vt incidant in pęnam constitutionis pęnalis, vt tenet glo. in c. sciant. & in c. cupientes. §. certum. in ver. suspensos. s. de elect. eo. lib. Tamen fallitur pęna interdicti vel suspensionis, quia nunquam includuntur nisi de episcopis & superioribus fiat expressa mentio, vt hic in fi. & sic non sufficerent verba generalia vel vniuersalia, vt omnis quilibet vel quicunque, secundum Io. And. Ex cuius dicto no. quòd vbi requiritur expressa mentio non sufficiunt verba generalia vel vniuersalia, de quo vide nota. in c. a. s. de præben. eo. lib. In glos. 2. in fi. & vide per Hostien. in c. a. s. de cleri. non residen. tenentem quod Cardinales [a] gaudeant hoc priuilegio, quod procedit etiam si non sint episcopi, vt no. per Ioan. And. in c. j. s. de scismaticis. eo. lib. in ver. omnem. & per glo. in clemen. cupientes. de pęnis. & ita sequuntur hic Docto. In glo. in ver. suspensionis. in fi. idem voluit glos. in ver. singulares & ibi per Archi. in c. quamquam. s. de censi. eo. lib. & facit c. pro humani. s. de homi. eo. lib. & idem sequuntur hic Docto. & vide per Spec. in titu. de legato. §. nunc de episcoporum. ver. 2 ipsi quoque. & ibi per Io. And. in addi. † In glo. in ver. de episcopis, in fi. idem Io. Mona. & no. ex glo. quod etiam in materia pęna b li appellatione episcoporum [b] comprehenduntur etiam superiores in concernentibus officium pontificale, secundum Domi.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Cardinales gaudent hoc priuilegio. Adde, quòd hic numerantur inter priuilegia Cardinalium de quibus enumerat Spec. & ibi Io. And. in tit. de delegato. §. sequitur. ver. sicut. Host. in c. antiqua. de priuil. Gui. de alus qui fuit auditor Rotæ in tract. de cardinalib. q. 13.

b Nic. Sup. Appellatione episcoporum. Adde Dom. in c. hac constitutione in 3. nō. de offi. dele. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Inferiores ab episcopis possunt sibi creare officiales in sua iurisdictione sicut episcopi.*

2 *Sententia archiepiscopi tantum subditos sibi immediate ligant.*

3 *Subditorum appellatione veniunt etiam subditi ratione delicti.*

CAP. V.

Romana. Summa & diuide, vt in glo. j. † No. j. ordinarios inferiores ab episcopis posse sibi creare officiales in sua iurisdictione sicut & ipsi epi. ad hoc quod no. in c. Romana. s. de fo. compet. eo. lib. Secūdò no. non solum inferiores prælatos ab epis, sed etiam eorum officiales posse proferre sententiam excōmunicationis & interdicti. facit c. dilectus. s. de appel. Tertiò no. ibi, excōicationibus quod pro absolutione a sententia censuræ lata ab homine debet recurri ad excōmunicatorem. Quartò no. ibi, non relaxent. archiepiscopum & eius officiales non posse absoluere subditos suffraganeorum a sententijs censuræ latis in eos per inferiores ab episcopis ordinariam iurisdictionem habentibus vel eorum officiales ipsis omissis, imo etiā nec a sententijs latis in eos per hñtes iurisdictionem delegatam, cum & tunc recurratur ad delegantem, vt in c. super quæstionum. s. de offi. dele. secundum Io. And. limita tamen hunc tex. in casibus. primo ratione consuetudinis, vt hic in tex. secundo quando appellatio sectidi gradatim emissa faceret archiepiscopum iudicem, alias aliud esset, vt in c. venerabilibus. j. eo. in princi. secundum Ioan. 2 And. † Quintò no. ibi, subiectos &c. quod sententiæ archiepiscopi ligant tātum subiectos sibi, scilicet immediate. facit c. a nobis. s. eo. & sic eius diœcesanos, non autem eius prouinciales, vt in glo. secundum Io. And. ex cuius dicto infertur quod appellatione subiectorum archiepiscopi non veniunt oēs de sua prouincia, sed tantum illi de sua propria diœcesi. Item infertur ex hoc tex. quod dispositio generaliter loquens vel generaliter facta non refertur nisi ad subditos disponentis, & sic facit quod statuta laicorum generaliter loquentia non includant clericos etiam in casibus in quibus clerici non essent priuilegiati, quod est contra no. per Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. trin. & ibi per Bal. & per Doct. in c. quod clericis. s. de fo. compe. In glo. 2. in fi. & ibi no. de plebano qui licèt sit minor archidiacono, tamen excōmunicare potest, sicut etiam potest parochialis sacerdos, vt no. in c. 2. s. de offi. ordi. & a. q. j. nemo. fortius ergo & archidiaconus secundum Archid. vt hic per eum. & no. in c. cum satis. s. de offi. archi. secūdum Ioan. And. In glo. in ver. sententiæ, in princi. idem sequuntur hic Docto. & facit quod no. 8. dist. quæ contra mores. & in d. c. a nobis. el j. & per Spec. in titu. de con- 3 stitu. ver. & no. † In ea. glo. ibi, sunt subditi. no. glo. quod appellatione subditorum comprehenduntur etiam illi qui tantum sunt subditi ratione delicti. facit glos. in c. a nobis. & c. cum nullus. s. de temp. ordi. eo. lib. & hoc impropriè secundum glos. in c. nuper. s. eo. cum propriè non sint subditi, licèt ratione contractus, vel delicti sortiantur forum secundum gl. no. in cle. j. de fo. cōpe. in ver. subditos.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum de specie ad genus, est licitum.*

2 *Excommunicatio requirit admonitionem competentem, id est specialem.*

1 **Sed nec.** † Nota j. non licere in specie quod non licet in genere, ex quo infertur licitum esse argumentum de specie ad genus & ecōtra quando ratio argumenti ad vtrū- 2 que pariter concludit. facit glo. s. proxi. † Vltimò nota quòd licèt subsit legitima culpa de præterito vel præsenti, tamen ipsa excōmunicatio quo ad suam iustitiam requirit admonitionem competentem, hoc est specialem, vel generalem, prout generalis vel specialis fertur sententia secundum Archidiaco. In glos. in ver. competenti. in fi. & j. eod. titu. constitutionem. In glos. in ver. iniustas. in fi. sed an hoc procedat in sententia delegati, & tunc eius sententia sit nulla. no. per Archidia. in c. cum in tilis. s. de præben. & in c. j. s. de conces. præben. & melius in c. j. in fi. s. de offic. deleg. eo. lib. secundum Lap. & per Innoc. Ioan. And. & do. Anto. in c. illud. s. de cleri. excom. tenentem tunc esse nullam quando delegatus eam profert contra formam mandati, alias secus secundum Domi. hic faciunt no. per glo. in c. præsenti. j. eo. & in clemen. j. in glos. magna. s. de offi. deleg. & per Innoc. in c. cum contingat. in fi. s. de offic. delega. & per Rotam in decisio. 35. quæ incipit, Item si quis. in fi. Et vide glo. fi. s. eo. titu. & lib. & c. statuimus. & ibi dicta de pęna excōmunicantis non præcedente legitima admonitione.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ excommunicationis interdicti vel suspensionis non sunt proferenda pro futuris delictis.*

2 *Admonitio & fulminatio non debent simul concurrere, sed admonitio debet præcedere.*

3 *Sententia excommunicationis potest proferri mora, culpa, vel offensa, aut aliqua alia causa rationabili, nulla admonitione præcedente.*

4 *Sententia excōmunicationis et statutum differūt in hoc quòd, statutum potest ferri super futuris delictis, sententia excommunicationis non, sed tantum pro præteritis.*

5 *Sunt alia differentia inter sententiam excommunicationis & statutum quas eleganter enumerat hic.*

1 **Caueant.** † Nota primò ibi, ne tales sententias. iuncto princi. huius c. quòd sententiæ excommunicationis, suspensionis, vel interdicti non sunt ferendæ pro futuris culpis vel præteritis, si tamen ferantur contra prohibitionem huius tex. licèt sint iniustę, tamen valebunt cum non apponatur hoc decretum vel aliud habens vim decreti secūdum 2 Ioan. And. & facit quod no. s. §. proxi. & in c. sacro. s. eo. † Secundò nota ibi, sub hac forma, quòd regulariter non debet simul concurrere admonitio & fulminatio sententiæ, imo ipsa 2 admonitio [a] præcedere debet, vt s. §. proxi. & c. constitutionem. j. eo. & quia hoc est speciale in sententia censuræ, est argumentum quod regulariter iudex in prima citatione possit aliàs appo-

ADDITIO.

a Nico. Supe. Admonitio præcedere debet. Adde Car. in c. a. de fo. compe. Et in quibus casibus admonitio præcedere debet vide gl. in c. indigni. 12. q. 2. Vinc. God. Nota, quòd admonitio iudicis dicitur quædam citatio peremptoria. Lanf. ab Oriano, in tract. de cita. nu. 11. quod habetur in lib. j. trac. fol. 29.

apponere pęnam cum comminatione nisi talis compareat. de quo tamen per Bar. in l.3.§. ad diem. ff. de re milita. & per Spec. in titu. de sententiæ prulatione. §.a. ver. sed nunquid iudex vlri de hoc. Tertiò no. ibi pro iam cōmissis &c. ꝙ excōmunicatio requirit contumaciam etiam si feratur pro delicto. vnde videtur quòd semper debeat ferri ab homine pro contumacia. de quo per glos. in c. episcopi. & c. nemo episcoporum. 11. q.3. & 3 per Doct. in c. fraternitatis. de cleri. excom. † Vltimò no. ibi nisi mora, a contrario sensu ꝙ pręcedente mora culpa vel offensa vel alia rationabili causa, potest ferri sententia excōmunicationis non præcedente alia admonitione. de quo per Innocē. in dicto c. sacro. in princi. & j. c. proximo. & per Lap. in sua alleg. 73. Est tamen in sententia excōmunicationis semper causa a [a] exprimenda vt hic dicitur, & in c. j. s. eo. titu. & lib. In glos. in ver. futuris. in princi. vide de hoc in c. auditis. hic allega. & in c. nostra. s. de sepultu. & per Bal. in l. j. C. de fideicommis. In ea. glos. ibi ipso facto. & tale statutum secundum quosdam ligat successorem episcopi, secundum Archidi. qui tamen dicit quòd Hug. 63. distin. Adrianus, credit contrarium. dicit tamen quòd successor ligatur sententia canonis volentis quòd qui cōmittit actum damnatum se inuoluat eius damnationi. 24. q. j. c. j. in fi. quod non placet hic Io. And. qui se remittit ad nota. 4 in regula cui licet. j. eo. lib. & in c. 2. §. fi. s. de constit. eo. lib. † In ea. glo. in fi. & sic patet ex glo. vna differentia quo ad excommunicationem proferendam inter sententiam & statutum. Secunda differentia habetur per glos. in ver. sententiæ. s. eod. c. Tertia differentia est quo ad potestatem absoluendi, vt patet ex no. per Io. And. in c. graue. in fi. in ver. relaxetur. s. de præbend. Quarta differentia circa idem colligitur ex eo quod no. Io. And. in c. ex frequentibus, super vltima glo. s. de instit. Volunt enim istæ duæ remissiones ꝙ episcopus absoluat excommunicatum per canonem archiepiscopalem non reseruātem absolutionem. Item per statutum cōfirmatum per Papam, sed non absoluit a sententia archiepiscopi vel per Papam cōfirmata. Quinta differentia est quo ad durationem quæ colligitur ex eo quod no. in dicto c. a nobis. in fi. penul. glo. & de offi. lega. c. fi. sm Io. And. hic, & in c. pro illorum. de præbendis. & in d. c. 2. Sexta differentia trimembris colligitur hic, quia sententiam debet præcedere mera culpa vel offensa, quod nō est in statuto, quia propriū est ligare futura. Septima, quia admonitio debet præcedere sententiam, aliàs proferens incurrit pęnam. d. c. sacro. sm Io. And. hic, quod verum est quando procedit vt iudex. secus si vt pars, vt in c. venerabili. s. de excessibus. & j. eo. titu. dilecto. vt no. Io. And. post Inno. & in d. c. sacro. super ver. præsumpserit. sm Lap. hic, & facit quod no. in d. alleg. 73. quod non est in statuto in quo non requiritur quod admonitio præcedat sm Io. And. Octaua differentia, quia sententia debet ferri in scriptis vt in c. j. s. eo. qđ non est in statuto, vt no. in regula, nemo potest j. eo. lib. ad fi. q. sm Io. And. & no. etiam in d. c. 2. Nota differentiam, quia excōmunicatio lata per statutum ligat superiorem & successorē ꝙ nullo modo posset sententia, licèt primum dictum improbet Io. And. in regula cui licet. j. eo. lib. Decima differentia sm Lap. est quia sententia statuti non ligat ignorantes vel delinquentes extra territorium statuentis, vt in d. c. 2. sed sententia hominis ligat vtrumque, vt no. Io. And. ibi in ver. statuto. Sed certè hoc videtur contra gl. in ver. sententiæ. s. eo. c. de quo tamen in d. c. 2. Vndecima differentia, quia statutum non indiget causæ cognitione contentiosa, ideo fieri potest etiam die feriata & extra territorium statuentis, sed sententia requirit causę cognitionem, nec ferri potest die feriata vel ab existēte extra territorium nisi feratur super notorio, vt no. in c. j. in glo. & in c. episcoporum. s. de priuileg. sm Lap. Nec ob. §. statuto. in d. c. 2. quia ibi dicitur ꝙ pęna statuti nō ligat extra territorium. & hoc est clarum, hic autem dicitur ꝙ existens extra territorium potest condere statutum quod ligat intra territorium, & hoc est possibile ex quo nō requirit causæ cognitionem contentiosam sm no. in c. nouit. de offi. leg. sm Domi. In glo. in ver. mora. in fi. Inno. & Host. idem ponunt quando primus terminus fuit hominis, vt quia præcepit iudex ꝙ infra 20. dies solueret, an tamē valeat appellatio si appellet pendente secundo termino. dic per Hosti. tenentem ꝙ non, de quo per Io. And. in c. præterea. el 2. s. de appel. & hic per Domi. In glo. in ver. offensa condemnationem factam de non moroso. putà promisit restituere centum quādo creditor peteret quæ prius in iudicio petijt & confessus fuit secundum Io. And. In gl. in ver. causam. in fi. vel pone exemplum per c. ad nostram. el 2. de iureiuran. & per c. j. & fi. de eo qui fur. sm Io. And. post Innoc. & Hosti. quod iusta causa est si excōmunicet cruce signatos non portantes publicè crucem vel tolerantes hæreticos vel similes vel quando nesciretur quis cōmiserit delictum per c. at si sacerdos. de offi. ordi. & idem tenet ibi d. An. dicens rationabilem causam ferendi generalem sententiā excōmunicationis esse incertitudo. & ita intelligitur hic sm Lap. de quo notabiliter per Ro. in deci. 442. quę inc. Item extra Rotam. posset etiam dici iusta causa quando consentit ille contra quem fertur sicut seruatur in recipientibus mutuum qui sponte recipiunt præceptum sub pęna excōmunicationis quam ex tunc &c. de soluendo in termino de quo conuenitur. facit regula scienti. & quod ibi no. j. eo. lib. sm Ioan. And. & vide per Lap. in d. alleg. 73. Sequitur. §. in vniuersitatem.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Causa exprimenda. Adde Io. And. An. de But. Io. de Imo & Abb. in c. sicut nobis. de re iudi. Car. in c. j. in 29. no. de postu. præla. idem Car. in c. cum super in j. no. de confes. Ilar. in l. qui Romæ. in §. duo fratres. ff. de verb. obli. Vinc. God. Nota quòd causa debet exprimi in legitimatione & dispensatione & quando dicatur expressa. Goz. consi. 92. nu. 12. & 13.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus & interdictus in quibus differunt.*
2 *Collegium & vniuersitas qualiter differant.*
3 *Vniuersitas, cōmunitas, collegium, corpus, societas, quasi idem significat.*
4 *Contumacia vel culpa quo ad ecclesiam licet sit de substantia iurisdictionis, non tamen est de substantia excommunicationis quo ad vinculum.*
5 *Excommunicatio an possit aliquo casu iuste ferri in vniuersitatem.*
6 *Appellatio interposita a capitulo an possit tueri singulos canonicos ne possint excommunicari.*

1 a **In vniuersitatem.** † No. j. ex tex. dĩam inter [a] excōicatū & interdictū, quia snia interdicti p quā puniūr qs pro delicto alterius & iuste, bene pt ferri ꝯ vniuersitatē & iuste, vt in c. nō est. s. de spō. secus in snia excōicationis quę nō pōt ferri nisi ꝯ culpabiles bene tū posset ferri snia excōicationis ꝯ vniuersitatē & iuste dicēdo, excōico oēs illos de vniuersitate qui fuerūt mandato meo rebelles sm 2 Io. And. & satis probat hic in fi. textus de quo j. in fi. † In glo. in b ver. collegium. in prin. no. iuncto tex. differentiam inter [b] collegium & vniuersitatem. de quo per Io. And. in c. j. s. de vsuris. eo. lib. & per glo. & Doct. in l. j. ff. quod cuius. vniuer. nomine. & per Barto. in extrauagan. ad reprimendam. in ver. corpus. de quo j. In ea. glo. in fi. vide ibi plene per Io. And. & Doct. & per Bar. in l. aut facta. §. fi. ff. de pęnis. & vide quod no. in c. fi. super glo. penul. s. de pęnis. eo. lib. In glo. in ver. penitus ibi non teneat sententia. idem Hostien. dicens ꝙ penitus prohibere est in totum potestatem auferre. & idem Io. Mona. & Archid. Et quia hoc est priuilegium vniuersitatis contra quod sententia lata non tenet, vt in c. j. s. de conces. præben. & in c. j de priuil. eo. lib. & facit quod no. Io. And. in c. pia. s. de excep. eo. lib. super glo. licet enim. & de offi. ordi. eo. lib. Romana. super glo. licet, & ibi vide. & propter rationem ipsius Hostiē. idem tenuit 3 Archi. 7. q. j. sicut, super glo. 2. de quo j. † In ea. glo. ibi talem sententiam. idem tenuit gl. pen. 7. q. j. deniq;. & aduerte quia vltra ea quæ habentur de synodo, cetu & concilio. 15. distin. c. j. in fi. Sed Ioan. Andr. hic post Ioan. Mona. dicit quòd ista nomina, vniuersitas communitas, collegium, corpus societas sunt quasi idem significantia. & declarat quid sit vniuersitas & vnde dicatur. & quid cōmunitas & quid collegium, & quid corpus, vt hic per eum. nullum tamen horum est vera persona, sed persona repræsentata & ficta, arg. l. mortuo. ff. de fideius. & ipsorum qđ licet caret aīa & baptismo, sed excōicatio ligat solū verā psonā, vt s. de of. dele. P. & G. de iureiu. sicut. de rel. do. cū dilect. & hntē aīam rōnalē. 3. c. ti. & li. c. j. & de reb. ecclię. si qs psbyterorū. nē baptizatū. 11. q. 3. oīs Chrīanus. & iō penit' hic phibetē vniuersitas excōicari, qđ est sic ptātem adimere qđ excōicatio lata sit nulla. ar. l. nō dubiū. C. de legib. & ex istis verbis liquet qđ hic est fortior phibitio q̄ in d. c. Romana. §. pe. Cū ibi sit vera persona & ēt mā capax & apta ad recipiendū hāc pęnā. licèt modus nō sit apt', sed hic est psona repsentata & nō capax impssionis excōicationis & pp hoc nil agit sm Io. An. & hoc est qđ voluit gl. hic. Nec ob. si diceret ꝙ licèt vniuersitas nō sit capax impssionis ipsi' excōicatiōis, tū singuli de vniuersitate sit capaces. & iō videretur ad ipsos referri sicut i sili dr in c. si snia. §. j. j. eo. vbi si interdicat corpus in materia cuius non est capax, tūc singuli intelligunt esse interdicti. facit ēt dictū Inn. hic volens ꝙ literæ impetrent cōtra capitulum, vt cogat ad receptionē alicuius. tunc delegatus coget singulos canonicos ad illius rece-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Inter excōicatum Adde Io. Cal. in tract. de ecclesiastico interdicto.
b Nic. Sup. Inter collegium. Adde Io. Mo. in c. j. de vsu. lib. 6. Doct. in c. generali. de elect. eo. lib. Do. in c. grandi. de sup. negli. præla. eo. lib.

receptione, licet contra capitulū, nec contra singulos impetratur: sit rescriptum, quia mandatū factum capitulo, vt aliquid faciat, intelligendū est, quod canonici & alia membra capituli id faciant. ī. de præben. pro illorum. Nam vt dicit hic Io. An. sup tex. ex hoc sequeretur inconueniens, cum posset contingere quod ligaretur absens vel puer vnius diei, ideo singulos nō ligat, vt hic per Io. An. volentem quod sñia excōicationis si sit lata
a contra vniuersitatem vel collegium non valeat, nec ligetur ipsam vniuersitatē per rōnem de qua hic in glo. nec ēt ligeret singulos de vniuersitate quod procederet sm Domi. qñ ipse excōicatus proferret excōmunicationē in vniuersitatē aīo & intentione, vt non ligaret singulos de vniuersitate, cum tūc sñia sit nulla cum excōicatio sit ordinata ad ligandū animam, vt in c. i. non potest adaptari vniuersitati, & ita pro maiori parte concludunt rationes Io. An. Si aūt intenderet ligare singulos de vniuersitate, & tunc eodem modo non valeat ipsa excōicatio, nec eos liget non tñ ea ratione ne ligentur non culpabiles, sed ea ratione quia reperiretur lata a nō iudice, vt patet ex dictione penitus, hic posita quæ est exclusiua potestatis ipso iure, vt tenet Ioan. And. ī. eo. lib. de postu. prælato. c. i. in fi. Loquitur enim tex. iste etiam qñ profertur in vniuersitate animo ligandi singulos, vt patet ex hoc tex. in sui ratione sm Domi. & hoc ēt uoluit Io. And. hic, vt ī. patet in glo. si bene eius verba ponderātur, & hoc qñ excōicatur vniuersitas. Si verò excōmunicētur singuli de vniuersitate, & tunc bene teneret sñia, & ligatet ut parebit. j. glo. fi. Et an tunc successores in vniuersitate erunt excōican. vide quod no. 24. q. j. c. i. & 7. q. j. sicut. & de in-
4 terdicto no. in d. c. si sententia. in glo. pen. †In glo. in uer. iretiri ibi quoad ecclesiam. Nam quo ad ecclesiam licet contumacia uel culpa sit de necessitate uel substātia excōicationis quoad uinculum, cum etiam iniusta liget, vt hic patet in tex. quod uerum est nisi propter culpam excōicaretur ille qui eam non cōmisit, nec cōmittere potuit, ut si excōicetur infans uel furiosus quia tunc sñia non ligaret, & hoc si sit notorium facti permanētis, quasi notorium habeat vim expressionis erroris in sñia. j. e. titu. venerabilibus. §. pe. & fi. facit cle. pastoralis. §. Pisana. in uer. illud. ut uidetur uelle Archid. Si uero esset notorium facti transeuntis, & tunc secus cum sit tunc necessaria probatio sm Archi. ut refert Io. An. qui tamen in hoc uidetur tenere ɔtrium dicens, quod non uidet quare notorium facti permanentis post sñiam effectiue plus debeat annullare sñiam q̃ notorium persistens tempore sñiæ coniuncto per modum notorij tempore sñiæ cum ipso tempore innocentiæ, pro quo bene facit quod no. in simili, in c. bonę. el j. ī. de elec. & quia sicut notoriū sñiæ fauens illam sñiam fortificat in tñ, quod ab eo appellari non licet, vt ī. de appella. cum sit. & c. peruenit. & c. consuluit. etiam si sit notorium facti transeuntis, de quo dicta iura loquuntur, ita & fortius tale notorium resistens sñiæ habet illam nullam reddere, potissime cum fauorabiliores sint absolutiones q̃ cōdemnationes. ī. de proba. ex literis. sm Ioan. An. & facit quod no. in Spe. de confes. §. 2. uer. xj. vbi Spec. dicit, quod si impubes uel genitalibus carēs de adulterio accusatus hoc confitetur non ualet confessio, quia hoc cōmittere non potuit sm Lap. pro quo dicto est tex. in l. confessionibus. ff. de interrog. act. Si uero notorium sit, quod non commisit, tñ non est notorium, quod cōmittere non potuit, & tunc dic ut no. ī. eo. tit. per tuas. super glo. error, sm Ioan. And. & uide circa hoc no. in d. cle. pastoralis. in uer. rursus, per Pau. & in c. inter cætera. & c. inter monasterium. in
5 fi. ī. de re iud. & per Doc. †In glo. fi. in fi. vnde possunt isti expresse excōicari, immo ēt posset ipsa excōicatio iuste ferri generaliter, ut excōico omnes illos de uniuersitate qui fuerunt mandato meo rebelles, ut dicit hic Io. An. immo si constaret, quod tota vniuersitas uel collegium deliquisset, excōicari possent singuli de uniuersitate uel collegio & locus interdici, ut uoluit Host. in summa de contu. §. fi. uer. ergo per istum tex. dicēs quod potest sic ferri, excōico præpositum, decanū, Archidiaconū, & alios de tali collegio, quia noluerunt parere mādatis meis, adducens ad hoc c. proposuit. ī. de cle. excom. & d. c. pro illorū. sm Lap. hic, & ita residet hic Pe. de Ancha. & Do. Sed quæritur primo, an ipsi culpabiles de uniuersitate poterunt excōicari sine noua admonitione. & vr̄ quod requiratur eorum monitio & uocatio, & quod causa cognita contra eos procedatur. ī. eo. titu. c. sacro. & 2. q. j. nos in quenq̃. & c. nemo. nec sufficiat requisitio uniuersitatis, cum alia causa sit vniuersitatis uel capituli, & alia singulorum. 12. q. 2. qui manumittitur, sm quosdam prout refert hic Inno. & Hostien. quoniam dictum posset procedere quando non constaret de culpa seu illos fore culpabiles, aliàs procedere posset opi. aliorum qui dicunt, & forte melius sm Inno. quod auctoritate huius constitutionis iudices tales excōicare sine noua causæ cognitione pñt, dūmodo ɔster illos culpabiles. Nam hoc solum requirit finis huius c. sm Io. An. pro quo facit sm Do. quia ex quo capitulum monetur, ut aliquid faciat: hæc monitio cum requirat implementum facti, intelligitur facta uniuersitati non ut corpori, sed ut singularibus de uniuersitate, ut notatū fuit. ī. in glo. in uer. peniti:s. sm
6 eum. †Secundo quærit, an appellatio interposita nomine capituli tuebitur singulos canonicos, ut decætero non ualeat excōicatio. concludit Innocen. & Hostiē. quod sic, si iudex a quo erat delegatus & tuebatur etiā singulares culpabiles in quos ante appellationem potuisset ferri sñia, quia sublato principali, ut est causa uniuersitatis, sublatum est accessorium, ut in regula accessorium. j. eo. lib. per istam ergo appellationem & in principali & in accessorijs desinit eē iudex. Si uero iudex erat ordinarius, & tunc cum illud a quo appellatur sit per appellationem delatum ad superiorem pro illo singularem canonicū excōicare non poterit. 3. q. 6. multum. & de offic. lega. licet quod si fecerit poterit capitulum petere sñiam pronunciari nullam si capituli interest, ut quia nomine capituli uel ipsum defendendo fecit id propter quod est excōicatus, uel alia iusta causa ad hoc. l. j. §. si uero. ff. de ferijs. & c. dilecti. de appel. Si uero capitulum uellet dicere sñiam latam in canonicum iniustam, & tūc non audietur nisi prius absolutionem petat, ut d. c. per tuas. secundum Io. An. dicentem idem esse de rectoribus ciuitatis excōicatis pro ciuitatibus, videlicet vt appellatio ipsius uniuersitatis tueatur eos, & quod ipsa uniuersitas admittatur ad defendēdum eos. Nam & appellatio epī ꝓdest clero & populo, ut no. Io. An. post Inn. & Host. in c. dilectis. ī. de appel. in glo. no. appellat sm Lap. hic, & ita residet hic Pe. de Anch. & Dñi. quod no.

ADDITIO.

a Ni. Sup Nec liget ipsam uniuersitatem. Adde Ar. in c. episcopus in ul. col. 12. q. 2. Car. Zab. in c. fi. in 2. oppo. de procu. idem Car. in c graue m, in 4. qō. de senten. excom.

Vin. God. Adde, quod uniuersitas non potest puniri pœna corporali, Alex. in l. 2. ff. de uerb. oblig. Fel. in c. graue. de sen. excom.

SVMMARIVM.

1 *Vim vi repellere licet tam iure canonico quàm ciuili.*
2 *Gladius spiritualis est inuocandus quando quis gladio temporali se tueri non potest.*
3 *Interdicti sententia ferri potest contra eum qui contemnit sententiam excommunicationis.*
4 *Auxilium qualiter quis ferre potest illi cuius bona ui inuaduntur.*
5 *Auxilium qui præstare potest ei qui iniuriam patitur, & non facit uidetur iniuriam inferre, particepsque esse ipsius iniuria.*
6 *Omnis, hic dictio, licet uniuersalis comprehendit tamen illa tantumque cōueniunt materiæ de qua agitur.*
7 *Gladio duplici, scilicet tēporali & spirituali, an liceat vti cōtra quēlibet.*
8 *Processus inquisitionis, an dicatur ordinarius uel extraordinarius, & numero 9.*

CAP. VI.

Dilecto. Primo ponit allegationem & cōclusionē gñalem, ex qua secundo infert spālē ibi, & qñque. quam tertio fortificat per argumen-
1 tū a minori ibi, & quid. †Tene menti in prin. & ita
a alle. quod defensio & uim ª ui repellere licet tam sm leges, q̃ sm canones cum defensio sit de iure naturali, ut in cle. pastoralis. de re iudi. & in l. ut uim. ff. de iusti. & iure. non solum contra pares uel minores, sed etiam contra maiores, ut hic, & in c. fęlicis. & ibi per glo. in uer. percusserit. ī. de pęnis. eo. li. & nō solum laicis, sed ēt clericis quibus licet iuris auctoritate se tueri tēporali gladio, & armis contra iniuriā ēt illatā in rebus, vnde licet clerico defendere se, & sua arma & bellū mouere, qd̄ bellū ex parte sua se defendendo est licitū ex parte inferentis dr̄ iniuriosum, ut patet. j. in uerbo iniurioso. quod sequitur Hosti. de quo in c. pro humani. ī. de homicidio. non tñ tunc clericus pro defensione rerū excusaret ab irregularitate, ut in c. suscepimus. ī. de homi. sed tunc excusatur qd̄ aliter mortem euitare non pōt, ut in cle. j. j. de homicidio. Sed glo. in uer. opponit. in c. generali. ī. de ele. eo. li. dicit, quod clerici debēt se opponere ꝓ rebus & iuribus ecclesiæ defendēdis. & dicit Arc. & Io. An. ibi. quod si uocāt milites ad defensionē ēt mors inde ꝓueniēs nō imputatur

ADDITIO.

a Nic. Sup. Vim ui repellere. Adde c significasti de homi. & in cle. j. eo. tit.
Vinc. God. An uiolentia expulsiua inducat priuationem expellentis a iure Cor. in consi. 172. uisa, litera d lib. 1.

tatur ſm Arch.& Io.An.ibi per no per Innoc.in c.olim.el 3.ē. de reſti.ſpo.†Secundo no.ibi forte non adeſt, a ɔ̄rio ſenſu,ꝙ ad [a] gladium ſpiritualem tunc poſſet quis recurrere qñ gladio temporali ſe tueri non poteſt,ſed certe Hoſt. Arch. & Io.And. hic tenent quod quis poſſit vti quocunque vult, & ad text.hic ſubauditur maxime, & ad hoc facit verbum forte hic poſitū, & tex.in fi.c.& quod no.in d.cle.paſtoralis.immo plus quia ut conſuluit hic Hoſtien.gladius ſpiritualis præmittendus eſt, vt lex.& demum debet recurri ad temporalem.de homicidio.poſtulaſti.Tertio no. ibi ponit ſe,& eſt pro defenſione bonorum poſſe vti iuriſdictione ſpirituali & gladio eccleſiaſtico,vt excō municatione,nec eſt tunc neceſſaria admonitio,vt no. Innoc. in c.venerabili.ē.de cenſib.in glo.mag. circa medium,ſm Ioā. An.dicentem hic poſt Inn. ꝙ licet pro rapina quis regulariter excōicari non poſſit,niſi præmiſſa monitione, attamen ſi ipſa ſit manifeſta poſſet quis pro ea ſtatim excōicari, niſi incontinenti reſtituat.eſt enim iuſta cauſa, & hoc ſi res rapta eſt præſens, vel ſi non eſt ibi fiat infra certum tempus quod duxerit præfigendum,vt ē.c.proximo.§.caueant.ſm Io.An.& vide per Lap.in ſua alleg.73.& quod no.in c.ſacro.ē.eod. Quarto no.ibi eccleſia propria,ꝙ arma ſpiritualia ſicut eſt ſententia cenſuræ ſunt propriè & verè arma eccleſiæ. †Quinto no. ibi interdicti ſententiam.interdictum ferri poſſe contra illum qui contempſit ſñiam excōicationis, ſicut etiam poſſet ferri qñ nō præceſſiſſet ſñia excōicationis ſi alia iuſta cauſa adeſſet puta manifeſta iniuria ſm Ioan.An.ponentem quinque modos ex quibus dicitur cōtemni ſñia excōmunicationis. Ex primo quando excōmunicatus accumulat culpam culpæ. Secundo quando ſciē ter intrat eccleſiam etiam qñ non dicitur officium.24.q.3.clericus,niſi cauſa prædicationis qua audita exeat,vt in c.reſponſo. ē.eo.Tertio qñ licet nō intret eccleſiam tñ ad valuas audit officium ē.eo.permittimus.Quarto quando communioni catholicorum quos vitiare poteſt ſe ingerit,vt in c.illud.ē.de cle. excom.Quinto quando nimis dormit in ſententia,vt ē.eo.titu.ꝑtuas.maxime vltra annum.xj.q.3.rurſus.& c.quicunque.ſm Io. An.†Sexto no. ibi cuilibet ſuo vicino,quod ad repellendū iniuriam [b] etiam in rebus illatam quilibet poteſt,non ſolū conſilium dare,ſed etiam auxilium & iuuare non ſolum conſanguineum vel ſocium,ſed ēt vicinum vel proximum capiēdo proximum gñaliter ēt pro ignoto ſm Pet.de Anch.ſiue talis ſit iudex,ſiue priuatus,ſiue laicus,ſiue clericus,cum dictio cuilibet omnes includat,& nullum excipiat,vt in c.ſolitæ. de maio. & obe.ſm Io. And.quod maxime procedit quando talis offenſus clamat dicendo,occurrite, vt no.in l.3. §.cum igitur.ff.de vi & vi arma.ſm Pet.de Anch.hic plene per eum, & Bal. in repe.l.j. C.vnde vi.& in d.l.vt vim.vbi videtur idem velle.dicēs ex hoc excuſari percutientes cum lapidibus ad ſeditionem rixarum, quod procedit ēt ſi hoc faciant abſque mandato,vt ibi no.in l. ſi quis in ſeruitutis.ff.de furtis. & hoc niſi defendendo vel auxilium præſtando inferant mortē, quia tunc non excuſantur, vt in d.cle.j.& in d.l.vt vim. †Septimo no.ibi fouere,ꝙ ille qui pōt ad repellendā iniuriam auxilium præſtare,& non facit, dī iniuriam inferre,& eſſe particeps ipſius iniuriæ, & ſic negligētia pro facto reputatur,& vt factum punitur,quod facit ad no. in c.1.ē.de re iud.eo.lib.Item facit contra eum, qui poſſet prohibere clericos verberari, & nō facit,vt incidat in excōicationem,de quo in c.quanto.ē.eo.quod poteſt procedere, quando doloſè omittit,ut ibi no.ſm Ioan.An.hic,de quo in d.l.vt vim. & in d.l.j.Vlt.no.ꝙ gladius temporalis & ſpiritualis adinuicē & vice mutua ſuffragantur, etiam ſi ad vnum non pertineant: vnde iudex eccleſiaſticus inuocare poterit auxilium gladij tēporalis iudicis ſecularis,& econtra ſecularis auxilium eccleſiaſtici,cum vna poteſtas per aliam adiuuetur,ut hic ſm Io. And. & per Hoſtien.in ſum.de treu.& pace.§. quid ſit iuſtum bellū. ver.quid de comitibus,quod procedit,quando inuocatus facit quod potuit,& vltra non habet, cum tunc liceat inuocare auxilium alterius brachij,ut ē.de iudi.cum non ab homine.& de male.c.2.ibi,ſi neceſſe fuerit,de quo hic per Pet. de Ancha.dicentem eſſe differentiam inter poteſtatem [c] eccleſiaſticam, & ſecularem,cum ſecularis poſſit cogi ab eccleſiaſtica non econtra,vt in c.ad reprimendam.ē.de offic.ord.& quia ſecularis nō habet examinare proceſſum eccleſiaſtici, ſed ecōtra ſic,ut no. in c.1.ē.de offic.ordi. & ibi plene de hoc.In glo.3.ibi,ſignificaſti.de hoc per Pet.de Ancha.& ibi per Doc.& in d.l.j.& in d.l. vt uim.& in d.clem.j.In ea.glo.in fi.no. ex glo. † ꝙ licèt dictio, omnis,ſit vniuerſalis,tamen includitur tñ illa, quæ ſunt proportionabilia materiæ,in qua profertur, quod inducit Domi. pro ſaluandis dictis teſtium dicentium, quòd omnes ſic dicūt, vt intelligatur de omnibus de materia loquentibus, pro quo glo.& Doc.in l.inter omnes.ff.qui ſatiſda.cog.In gl.in uer.muniminе.in fi.quod facere poteſt, & dicitur iſte decanus ſe defendere,ſeu facere ad ſui defenſionem, quicquid facit, quādiu fuerit purgata rebellio,& contumacia ſtius, ſm Hoſti. & Ioā. And.In glo.in uer.vicinum.in princ. intellige glo.qñ infertur corporalis uel realis uiolentia,ſecus ſi verbalis:vnde non liceret clericis vel laicis aliquos, quos crederent vel pro certo ſcirent iniuſtè excōicatos eſſe, iuuare contra excōmunicatorē, cogendo eum relaxare ſententiam, vel abſoluere a denunciatione, ſicut nec deceret eos cogere iudicem ſecularem ad relaxandum ſuam ſñiam, ſm Inno. dicentem etiam,ꝙ ſi prælatus excōicaret aliquem,ſi oppreſſum habētem iuſtam cauſam iuuaret armis materialibus,vel alio modo, & tunc cum illa ſñia ſit ſub conditione,poterit appellare, & poſtea eum iuuare, ut in c.præterea.el 2.ē.de appel.In glo.in ver.vtrumque. in fi.conſuluit tñ hic Hoſt.ꝙ gladius ſpiritualis ſemper præmittatur, ut ē.In glo.fi.in fi.conclude ſi quæratur, † an cuilibet & contra quemlibet liceat vti duplici gladio: Et primo de gladio eccleſiaſtico,in quo dic, ꝙ illo non licet oībus vti, ſed tñ iudici eccleſiaſtico habenti poteſtatē fulminandi cenſuram, ut ē.in gl. a.& tali gladio non licet vti contra quoſcunque ēt pro defenſione ſua vel rerum,ſed tñ ɔ̄ homines ſuæ iuriſdictionis,ſecūdum Inno. & qñ vniuerſali gladio pro defenſione vel tuitione, non eſt neceſſaria admonitio,vt per Inno.in c.venerabili.ē.de cenſi.in glo.mag.vltra medium.ſm Io. An. dicentem poſt Inno.hic regulariter uerum eſſe ſine admonitione, non debere excōicari ēt pro rapina, tñ fallit qñ rapina eſſet manifeſta, ut eſt dictum ē.in 4.no.De gladio uero temporali conclude,ꝙ aliqñ vult quis vti in modum iuſtitiæ,& hoc non licet omnibus, ſed tñ habentibus iuriſdictionem ſecularem,ut in glo.uel tēporalem,& contra homines ſuæ iuriſdictionis tñ,ut ē.& in c. 2.ē.de conſti. vnde clericus habens iuriſdictionem temporalē poterit vti tali gladio temporali, & arma aſſumere pro defenſione ſua uel ſuorū,cum hæc omnia iura permittant, ut hic in prin.tex.& 23.q.1.noli.cum ſeq.ut uoluit Hoſt.hic, & in ſum.de treu.& pa.§.quod ſi iudex.& no.28.q.8.in prin.ſm Io.And.poterit ēt clericus illo vti cōmittendo executionē iuſtitię,ſm no. in c.fi.ē.ne cle.uel mona. Aliqñ vult quis uti gladio temporali in modum defenſionis, & hoc omnibus licet, ſiue priuatis,ſiue iudicibus,ut hic in gloſ. & ſiue laicis ſiue clericis, ut hic in tex.vnde licet clericis ēt temporalem iuriſdictionem non habentibus arma aſſumere in propria perſona ad defenſionē vel hortādo,23.q.fi.§.ecce.ſm Io.An.hic.Et tali gladio tēporali quilibet uti pōt pro defenſione ſua,& ſuorum, ɔ̄ quoſcunque cuiuſcunque iuriſdictionis ſint,ſm Inn.& Ioā. And.imò & quilibet ſiue laicus, ſiue clericus tali gladio ſe tueri poteſt,ēt ſi index ſuus ordinarius non ſeruato ordine iudiciario, iniurietur in rebus uel perſona,per l.habitum. C.de iu.fiſ.li.x.ſm Inno. ſentientē ex hoc ſecus eſſe, ſi iniurietur ordine iudiciario ſeruato,ēt ſi procedatur per modū inquiſitionis,ē.de accu. inquiſitionis. & c. ſuper his.cum talis proceſſus legitimus ſit ēt ſm leges,ut l.cōgnitit.ff.de offi.præſi.& idem Io.Mo. hic, facit qđ nn.in c.cōquerente.ē.de offi.ordi.Sed Idem Inn.in c. cū oporteat.ē.de accu.vr̄ de proceſſu inquiſitionis dicere ɔ̄rium,ut no. per eum,& Io.An.ibi in gl. ſed ſolue ſm Io. An. hic prout oo. in prin.illius glo.ubi dr̄, ꝙ ſi ꝓceditur per modū inquiſitionis, non eſt ꝑcipitandus proceſſus,ꝗ qui præcipitaretur ſi ſuus ordo iudiciarius non ſeruetur, vnde concludit hic Domi.ponendo, †an proceſſus inqſitionis dicatur ordinarius, uel extraordinarius, de quo per Doc. in rub.ē.de iudi.ꝙ ſi hr̄etur reſpectus ad modū ꝓcedendi,qui requirit̄ in ꝓceſſu inqſitionis,ſ.ut primo inquirat de fama,ut in c.qualiter.el 2.de accu.& ꝙ nō admittatur ad inquiſitionē niſi perſona prouida & honeſta,35.q.6. eṗs in ſynodo,& cum iſte ordo iudiciarius ſit ſeruandus in inquiſitione, hoc reſpectu dicitur ordinarius proceſſus ſuus, & ita procedat quod dicit hic Inno.& Archi.86.diſtin. ſi quid. ſuper glo. † Si verò habeatur reſpectus ad modū procedendi quo ad alios

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Ad gladium ſpiritualem. Adde,ꝙ gladius ſpiritualis & temporalis debent ſibi inuicem auxiliari,ut eſt glo.& Doc.in c.1.de off.or.Doct in c.ſi in adiutorium.x.diſt.Doc.in c cum uerum.96.diſt.

b Vinc. God. Nota,ꝙ iniuria cuilibet licet incontinenti propulſare.Ruy. conſ.154.num.7.lib.4.

c Nic.Sup. Poteſtatem.Adde c.duæ ſunt.96.diſt.& in c.ſolitæ. de maio. & obe. & utrobique per Doc.

Vin.God. Poteſtas ſecularis & ſpiritualis quibus rationibus diuerſis competat perſonis,habetur in lib.x.trac.de pot.ſecul.& eccle.fol.100. c.312. nu.5. & de huiuſmodi poteſtatibus latiſſime in dicto trac.

alios modos a iure statutos, tunc dicitur extraordinarius, non ordinarius, cum non sit accusator, nec contestetur lis, & ita procedat quod dicit Innocen. in d.c. cum oporteat. & per glo. 2.q. j. multi. super ver. extraordinario. & 4.q.4. nullus. el j. & ꝭ. de ꝓba. quoniã contra. in ver. extraordinariũ. secundũ Domi. Sed licèt processus habitus per modũ inquisitionis dicatur aliquo respectu extraordinarius, tamen ex alio respectu dicitur processus ordinarius, quia licèt si a iudice vt priuato inferatur iniuria, possit resisti, vt d.l. prohibitum. tamen si iudex per modum inquisitionis procedendo iniuriet subditũ suum, non poterit eidem de facto resistere, licèt procedat non seruato ordine requisito in inquisitione, dummodo procedat vt iudex, & isto modo processus habitus per modum inquisitionis dicitur ordinarius, sicut alius processus, & hoc videtur de mente Inn. hic, quia & si iudex procedat vt iudex, licèt male procedat, & non seruato ordine iudiciario, non potest eidem de facto resisti, sed per viam iuris, vt l. ad lites. C. de appel. & no. in c. si q̃n. de offi. deleg. & hoc nisi procedat circa ea, quæ sibi commissa non sunt, vt d.l. prohibitum. cogita tamen, quia Ioan. And. vt ꝭ. videtur idem velle in processu inquisitionis, quando non seruaretur ordo. Et prædicta, quando iudex procederet de facto exequendo & iniuriando, aliàs si præcipiendo, mandando, vel sñiando iniuste, & tunc an subditus teneatur obedire, & an eidẽ possit resisti, no. in d.c. si quãdo. & in c. ad aures. ꝭ. de tẽp. or.

SVMMARIVM.

1. *Absoluere ut quis possit excommunicatum, requiritur quòd sit eius iudex ordinarius.*
2. *Appellatio a sententia excommunicationis iam ante prolata, licèt non suspendat eam, deuoluit tamen potestatem absoluendi ad superiorem.*
3. *Iudex potest extraiudicialiter excommunicare pro defensione suæ iurisdictionis.*

CAP. VII.

Venerabilibus. Primo ostendit, q̃n habeat vel nõ habeat archiepiscopus iurisdictionẽ absoluendi excõicatos a subditis suffraganeorũ, vel ab ipsis suffraganeis, vsque ad §. porro. vbi est secunda pars, in qua ostendit eo casu, quo est iudex absolutionem ante omnia fiendam, nisi in casibus. & hoc vsque ad §. sed si ex cau. & ibi est tertia pars, in qua in §. pen. & vltimo tractat de absolutione ad cautelam dandam, q̃n de nullitate sententiæ dubitatur. & quarta pars est in §. sane. vbi ostẽdit, quid iuris q̃n non de nullitate sententię, sed de iniustitia q̃ritur, vsque ad §. denique. & ibi est quinta pars, in qua quandã consuetudinem approbat ſm Ioan. And. ita diuidentem hanc decre. & eam summat per partes, & primã partẽ summat hic in gl. j. cui in fi. addit hæc verba, videlicet ꝙ archiepiscopus nõ est iudex competens, cum excõicatus ad pœnam partis sine appellatione se petit absolui, vel aliàs de parte conqueritur, cum nõ suffraganeus, sed is, pro quo lata est sentẽtia, illã defendere debeat. Si verò petit suffraganeũ puniri pro iniusta excõicatione, tunc est iudex idoneus, idem si petit absolui a sententia lata per suffraganeum procedentem ex officio hæc dicit hæc prima pars, ſm Ioan. An. ¶ No. j. ꝙ ad hoc vt possit quis absoluere excõicatum ab alio, requiritur ꝙ sit iudex excõicati, de quo in c. cum ab ecclesiarum. ꝭ. de offi. ord. Ex quo infertur, ꝙ potestas absoluendi sit iurisdictionis,[a] & non ordinis, de quo in c. a nobis. el 2. ꝭ. eo. Secundo no. ibi, prouocatum, ¶ ꝙ licèt appellatio a sententia excõicationis iam ante prolata non suspendat, vt ꝭ. de appel. pastoralis. tamen deuoluit potestatem absoluẽdi ab ea ad superiorem, ad quem est appellatum, de quo per glo. in c. ad reprimendam. de offi. ordi. Tertio no. ibi, querimoniam, ꝙ archiepiscopus adiri non potest a subditis suffraganeorum per viam querelæ, ex quo infertur, ꝙ aliud sit via querelæ, & aliud via appellationis, de quo in c. j. de offi. leg. Quarto no. ibi, secus autem, ꝙ q̃n agitur de iniustitia alicuius actus, vt sic reuocentur actus ad vtilitatem partis gesti, tunc non est adeundus iudex iudicis gerentis actum, sed ipsius partis, & ipsa pars est conuenienda, & ad eam spectat defensio. s. principaliter, cum secundario ad ipsum iudicem spectare possit, & ipse potest gesta ꝑ ipsum defendere, vt 2.q.6. c. hoc etiam. vbi de hoc, de quo in c. dilectus. el j. ꝭ. de rescrip. & in c. de cætero. ꝭ. de transac. & in c. in nostra. ꝭ. de procu. vbi no. de hoc. sententia tamen lata cum parte non nocet, nec prodest iudici, & econtra ſm Pe. de Ancha. hic, de quo in c. sæpe. de appel. & per Bar. in dispu. sua quæ inci. iudex. & uide per Inno. in d.c. de cætero. Quinto no. ibi, extra iudicium. ¶ ꝙ pro defensione suæ iurisdictionis potest iudex extraiudicialiter excõicare. facit ꝭ. c. prox. & quod no. in c. venerabili. ꝭ. de eosib. ꝙ facit, ut tunc excõicare possit extra territorium, ex quo non est actus iudicialis, ſm no. in c. nouit. de offi. leg. ſm Do. & vide quod no. ꝭ. c. proxi. Vlti. no. ꝙ q̃n agitur de iniustitia actus gesti per iudicem procedentem ex officio, & de eius reuocatione, tunc iudex ipse citandus est ad defendendum, cum eius principaliter intersit, vnde videtur hic tex. pro glo. in c. cum speciali. circa fi. ꝭ. de appel. Citandi ergo sunt illi, quorum principaliter interest non secũdario, de quo in c. humilis. & c. inter quatuor. ꝭ. de ma. & obed. In glo. 2. in fi. quod dicitur hic de excõicatis, idem est in suspensis uel interdictis, ut in c. Romana. ꝭ. eo. in prin. In glo. in ver. pœna. in fi. vide dicta in c. statuimus. in glo. fi. ꝭ. eo. In glo. 10 ver. defensione. in fi. & uide per glo. in c. sacro. ꝭ. eo.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Iurisdictionis. Adde Inn. & Host. in c. fi. de excess. præla. Inno. in c. quãta. de consue.
Vinc. God. Adde, quatenus iurisdictio & inquantum transferri possit, Ray. eõ fi. 145. num. 8. lib. 5.

SVMMARIVM.

1. *Excommunicatus debet primo absolui, antequàm possit tractare causam appellationis.*
2. *Absolutio ab excommunicatione impeditur per exceptionem manifestæ offensæ.*
3. *Excommunicatus ex eo, quòd non comparuit, incurrit excommunicationem, & ligatur ab eo, opus est ergo ut absoluatur.*
4. *Excommunicatus, quia non comparuit impedimento legitimo detentus, licèt sit excommunicatus, debet tamen sine difficultate absolui.*
5. *Appellatio si sit emissa super exceptione dilatoria in causa principali, ipsa exceptio dilatoria potest probari.*
6. *Iudex an ex officio suo possit reuocare sententiam, sicut alia attentata.*
7. *Citatus per nũcium, si responderit se nolle uenire, an propter hoc uideatur uere contumax.*

Porrò. In casibus, in quibus archiep̃s iurisdictionem habet, ante cognitionem causæ excõicatum absoluit ad petitionem partis, vel ex officio, nisi dicatur excõicatus pro manifesta offensa & contumacia, & contumaciæ præsumptæ & manifestæ ponit exempla. hoc dicit vsque ad §. sed si ex causa. ¶ No. j. ꝙ etiam si excõicatus uelit tractare causam appellationis, tñ prius debet absolui antequã dicta cã audiatur. Secũdo no. ibi, exceptis casibus. arg. ꝙ appellatio interposita in casibus, in quibus a iure est prohibita appellatio, nõ deuoluit causam ad superiorem, de quo in cle. si ante. ꝭ. de dolo & contum. & in c. Romana. ꝭ. de appel. eo. lib. ¶ Quarto no. ibi, pro manifesta offensa, ꝙ absolutio ab excõicatione impeditur per exceptionẽ manifestæ offensę. sic ꝭ. de uerb. sig. c. ex parte. el j. & c. solet. ꝭ. e. Quinto no. ibi, ꝓpositę q̃rimoniæ, ꝙ excõicatus p̃sumpta contumacia põt coram superiore querimoniã proponere, & sic petere se absolui. intellige ꝙ possit proponere querelam per viam appellationis, per quam dicit sñiam reuocandã, ut l. ab eo. C. q̃uo & q̃n iudex. & hoc si sñia non transiuit in rẽ iudicatã, puta quia ab eo sunt appellatum, aliàs si sñia transisset in rem iudicatã, & tunc ẽt si fuisset tñ sñia excõicationis, nõ posset petere sibi subueniri de iure cõi, quia licèt talis sñia excõicationis nõ sit diffinitiua, nec trãseat in rẽ iudicatã, quominus possit peti absolutio, q̃ sem ꝑ peti põt, tñ transit in rẽ iudicatã saltẽ quo ad hoc, ut nõ audiat sup ꝑ expensis, & ꝯtumacia excusanda, sed bñ posset talis q̃rimoniã ꝓponere, & sibi subueniri per viã supplicationis, vel restõnis in integrũ, supplicando vel petẽdo se restitui ad cãm peragendã, siue pœna expensarũ, ut no. in c. querelã. ꝭ. de ꝓcu. & de rest. in integ. ex lr̃is, ut dicit hic Io. An. post Inn. ꝯ qđ facit qđ ipse Io. An. notat in d.c. ex lr̃is. dicens, ꝙ restõ in inte. nõ põt peti ꝯ sñiam, q̃ transiuit in rẽ iudicatã, nisi a principe. sed dic ꝙ hic nõ loquit de sententijs, q̃ omnino transeunt in rem iudicatã, sed de sñia excõicationis, quę nũq̃ trãsit in rẽ iudicatã quo ad absolutionẽ, ſm Inn. hic: vñ põt retractari per viã restõnis vel supplicationis, ut no. in c. ad audiẽtiã. el 2. de rescri. & in c. ex parte. de resti. spo. ſm Do. vel põt dici, ꝙ ibi loquitur de restõne, quæ petitur in uiam gratię, sed hic in uiã iustitiæ ꝑ ꝑ iustũ impedimentũ. ¶ Sexto no. ibi, nunc &c. ꝙ excõicatus[a] ex eo, q̃a non cõparuit, incurrit excõicationẽ, & ab ea ligatꝰ. iõ indiget absolutione, ut hic, q̃uiumcunq; iusto impe.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Excommunicatus. Adde an excommunicatus possit iterum excommunicari. uide c. cum pro causa. de sen. excom. c. significasti. de eo qui duxit in mat. glo. in c. ita quorundam. de iudæ. & an plures excommunicati debeant esse plures absolutiones, & a. sufficit una absolutio pro omnibus, uide per glo. & Doc. in d.c. cum pro causa. c. Engeltr. dam. & ibi Doc. 3.q.4. Bar. in l. de pupil. in § si pluribus. ff. de no. op. nun. Bar. in l. si quis separatim. ff. de appe.
Vinc. God. Adde, an excommunicatus extraiudicialiter appellare possit, Fel. in c. cum inter. col. 10. uer. ad illud. de excep.

impedimento impeditus non comparuerit, & sic est hic terminatam, quod no. glo. fi. in c. 2. ȝ. de resti. cog. vbi glo. idem tenuit, ꝙ procedit ſm Host. ibi, qñ fuit per Papam excōicatus: ass si per inferiorem, & nunc si fuit detentus impedimento incōmoditatis, & idem, nisi in citatione sit expressa talis causa. pp quā prætermittere nō debuit propria negotia. Si verò impedimento facti, & non indiget absolutione, cum præceptum non obliget ad impossibile, vnde tunc sñia est nulla, & sufficit relaxatio vel absolutio ad cautelam, secundū Hostien. ibi, cuius vltimum dictum non procedit, cum sit excōicatus, licèt iniuste, & indiget absolutione, vt hic, ſm Lap. dicentem tamen hoc dictum posse habere locum in delegato, cuius sententia in tali causa esset nulla, vt in c. fina. ȝ. de præben. de quo tamen dic vt est dictum ȝ. eo. in c. Romana. §. sed nec. & per Imo. in d. c. fi. vl-

4 tra medium. †Septimo no. ibi, potius &c. ꝙ licèt excōicatus, eo quia non comparuit iusto impedimento detentus sententiā excōicationis incurrat, tamen est protinus, & sine difficultate absoluendus. & hoc tenuit glo. in dictu ca. 2. nec tenetur restituere expensas, vt colligi potest ex hoc tex. iuncto seq. ad hoc quod no. in c. cum contingat. ȝ. de offi. deleg. & hoc si constet de ipso impedimento, aliàs si sit debitum, & tunc dicut in §. sane. j. eo. Octauo nota ibi, non est ei, ꝙ excōicatus pro manifesta contumacia non est absoluendus, anteꝗ̃ satisfaciat de expensis, & caueat de iudicio sisti. Nono no. ibi, & hoc ipsum, ꝙ vbicunque iudex superior potest absoluere vel condemnare in causa, pro qua excōicatio est lata, debet absoluere excommunicatū, nisi obijciatur de manifesta offensa, ſm Innocen. &

a Ioan. And. Decimo no. ibi, certum locum, ꝙ citatio [a] debet cōtinere locum certum & expressum, ad quem fiat, de quo in l. si vt proponis. la 2. C. quomodo, & quando iudex. & in c. fina. ȝ.

b de rescri. Vndecimo no. ibi, & ille proponat, quòd citatus [b] ad locum non tutum debet comparere, & de loco non tuto excipere & probare, de quo in c. ex parte. el j. ȝ. de appella. & in ca. accedens. ȝ. vt lite non contesta. & ibi an teneatur comparere sub saluo conducto. Duodecimo no. ibi, ad superiorem appellet, ꝙ ille, cui per superiorem est assignatus terminus ad probādum de loco non tuto, & ad comparendū, si non probet, nec compareat, & ex hoc excōmunicetur, non censetur manife-

5 stus contumax, cum & appellare possit, vt hic patet. † Vltimo no. quòd in causa appellationis emissa super exceptione dilatoria proposita in causa principali potest ipsa exceptio dilatoria probari: intellige ex actis iam habitis, vt quia ex eis negotium super ipsa exceptione fuit instructum, non autem ex nouis, cum ex eis iustificari non possit, vt in c. interposita. §. fi. de appel. & no. in d. c. 1. ȝ. de appel. eo. lib. & in clemen. appellāti, de appella. secundū Ioan. Mona. & hoc nisi propter factum iudicis non fuerit instructum, & propter hoc fuerit appellatum, vt quia noluit iudex dare quartam productionem testium cū iuris solennitate, vt in c. vltra tertiam. ȝ. de testi. cum tunc, vt dicit hic Archi. quia negotium non fuit instructū coram primo iudice, & per legitimā appellationē iurisdictio transfusa est in archiepm, hoc coram eo vt iudice cōpetenti probari poterit, secundū Ioan. And. hic, ex quo no. limitatur ad d. cle. appellanti. vbi dicitur quòd processus iudicis a quo, in appellatione ante sententiam diffinitiuam nō potest iustificari ex nouis actis, vel probationibus, vt illud procedat, nisi propter factum iudicis non fuerit probatum in primo iudicio, facit quod no. per glo. in c. ex conquestione. ȝ. de restitu. spolia. In glo. in ver. appellatum. in fi. & ita dicit hic Ioan. And. tenendum, scilicet, vt non sit immutata vel correcta, per d. cap. non solum. hic alleg. quia si fuisset correcta, hæc litera fuisset mutata vel detracta. sicut in c. quia periculosum. §. 1. ȝ. eo. titu. licèt Ioan. Mona. hic. & j. eo. is cui. §. fi. illud velit tenendo, ꝙ sit correcta per d. c. non solum. & non bene per rationem prædictam, immo & contra ipsum Ioan. Mona. facit ſm Ioan. An. quod idem Ioan. And. no. post eum in c. vt officium. in §. pen. super vltima glo. de hære. eo. lib. scilicet, ꝙ inter istas decretales non sit dare prioritatē & posterioritatem quo ad approbationē, cum eodem tēpore fuerint approbatæ, ſm Ioan. And. tenentem se cum hac gl. & idē videtur tenere Inno. hic, dicens, ꝙ per appellationem non suspenditur excōicatio, ut in d. c. ad reprimendā. Et idem Spe. in

6 titu. de appe. §. de off. vel. si verò post. †Sed Arch. hic super hoc variauit ab his quæ dicit, quia in d. cap. non solum. tenuit ꝙ per officium iudicis possit reuocari talis sententia, sicut & alia attentata, inducens glo. Inn. in d. c. solet. de qua ibi in xj. q. & idē dicit hic, æquiparans talem sñiam sñiæ latę post appellationē, fatetur tñ, ꝙ est necessaria absolutio, per ꝙ aut voluit corrigere, quod dixerat, aut est sibi ꝯrius, aut voluit inducere nouū casum, in quo sñia nulla indiget absolutione, quod nunc capit ipse Io. And. qui ex his videtur reprobare opi. Arch. & tenere se cum glo. hic, & ista est cōis opinio ſm Domi. quę opinio vera est, quo ad prolationē ipsis sñiæ excōicationis, ut ipsa nō possit retractari per viam attentati, vt tenuit Rota in decisio. 278. seu 388. quæ incip. Item si cōmittatur, in ver. sed pone. Sed quo ad executiuos concernentes ipsam sñiam, sicut est monitio, et denunciatio excōicationis, tenet Rota ꝙ omnia sint reuocanda per uiam attentati. Sed Collector ibi dicit, ꝙ quo ad actum denunciationis ipse dubitat, per c. pastoralis. de appella. & quasi tenuit excōicatio, vt ȝ. ergo & executio, sicut est ipsa denunciatio, & ita refert hic Domi. qui credit hoc vltimū esse verū, quia qñ executio dependet ab actu non suspenso per appellationē, postea interpositam, si est adimpleta, non pôt retractari nisi via ordinaria, ut est casus in c. constituris. el 2. ȝ. de appel. & de accu. accedens. Sed cōis est opinio, ꝙ ista sñia non suspendi tur per appellationē postea interpositā, ergo eius executio retractabitur via ordinaria, & non per viam attentati, quæ nō ordinaria est, ſm no. in d. c. non solum, ſm Do. notantem ex his, ꝙ licèt attentata medio tpe inter sñiam diffinitiuam & appellā. si postea appelletur, veniant retractanda regulariter per viā attentati, vt d. c. non solum. tñ fallit, nisi sit sñia excōicationis, & eius executio, vt ȝ. Idem d. c. non solum. procederet qñ appellatur ab ipsa sñia, aliàs si solum ab executione, & tunc non veniret executio reuocanda per uiam attentati, quia appellatio ab executione non tangit id, a quo ortum habet ipsa executio, & ita loquitur d. c. constitutus. ſm Io. Mo. vt refert Ioan. An. & Domi. notū. Et ex hac glo. ꝙ licèt iudex non debeat exequi sñiam pendente decendio dato ad appellandū, si tamē exequatur, & postea non appelletur, remanebit valida ipsa executio, quod est no. ſm eum. In glo. in uer. casibus. in fi. idem Inn. remittēs se ad ibi no. iudex tamen appellationis postꝗ̃ cognoscere inceperit, an sit recipienda appellatio, vel nō, poterit inhibere ne dicta excommunicationis sententia executioni mādetur, ut ibi secundum Ioan. Mona. & Ioan. An. hic. In glo. in ver. captus. ibi, etiam a priuato. Arc. in hoc contra per l. j. in gl. alleg. cui glo. respondet, ut intelligatur quo ad expensas. In ca. glo. in fi. & hæc conclusio glo. probatur per cle. multorum. in ver. illis. de pęnis. In glo. in uer. impedimento. in princ. de istis impedimentis hic per Archi, qui per c. peruenit. 18. distin. dicit necessitatem debere esse vrgentem & inexcusabilem, de quo ibi, & eadem dist. episcopus. ſm Ioan. An. & uide no. tex. in l.

7 qui cōmeatus. ff. de re mili. †In gl. in uer. in iudicio. ibi, vera cōtumacia. sed quidam contra, pro quibus facit quod no. in l. si. ff. de resti. in integ. & per gl. in l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex. Sed cum glo. hic concordant quidam Doct. quos refert Cy. in auth. qui semel. C. quomodo, & qñ iud. in j. q. ſm Io. An. qui aliter non determinat. Sed super tex. remittit ad no. in addi. Specu. in titu. de do. & contu. §. j. circa prin. & in cle. si ante. de do. & contu. vnde posset sic concludi, ꝙ si talis citatus comparuit, uel uolens comparere fuit iusto impedimento detentus, & hoc constat, & non potest dici manifestus contumax, arg. l. eius qui. ff. si cer. peta. Si uerò non comparuit, nec constat de impedimento, & tunc si constat per suam cōfessionem factam in iudicio, uel per testes, ꝙ sic dixerit nuncio, & tunc potest dici uerus sicut manifestus cōtumax, & ita potest procedere opi. contraria. Sed si de hoc non constat, nisi per relationem ipsius nuncij, & tunc procedat glo. hic, pro quo fa-

c cit, quia licèt credatur nuncio [c] ꝙ citauerit aliquem, quādo esset nuncius iuratus, ut no. contra Hostien. in c. quoniam. ȝ. de proba. & per glo. in c. cum parati. ȝ. de appel. tamen ipsi nūcio non creditur super responsione partis, uel eius facto, quia tūc deponeret extra suum officium, ut no. per Io. And. in addi. Specu. in titu. de cita. §. sequitur. uer. sed nunquid. & melius in d. §. j. in ti. de contu. ſm Domi. hic, de quo plenius no. in d. clem. si ante. & per Bal. in l. magis. §. illud. ff. de reli. & per do. Anto. in c. 1. de iud. Et quando sit, ꝙ uerus contumax admittatur ad appel-

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Citatio. Adde glo. in l. si locus. ff. de iud. & per Doc. in c. fi. de rescrip.

b Nic. Sup. Citatus. Adde Ant. de But. in c. 1. de dila.

Vinc. God. Adde, ꝙ citatus in iudicio quantumcunque summario ad unum actum, debet in alijs actis explicandis postea citari, Bar. Soc. consi. 195. Circa primum. uersi. si confirmatum. lib. 2.

c Celsus. Nuncio. Adde sæpe alleg. Lanfran. in ca. quoniam contra. §. citationis. in fi. & prin. eiusdem c. nu. 16. uer. in gl. fi. ista gl. dicit cum pluribus seq. uer. & ibi quare credatur nuncio & non iudici, de proba.

Vin. God. Nota, ꝙ nuncio dicenti se citasse de iudicis commissione creditur Fel. in c. 1. col. 6. uer. 4. conclu. de iudic. & uide Ruy. consi. 56. nu. 2. lib. 5.

pellandum, vt si quis dicatur tunc vetus contumax, vide quod no. in d. cle. si ante. & per Rotam in deci. 127. quæ incip. Item q appellãs. & in deci. 364. quæ incip. Item cum iura. & in decisi. 49. quæ incipit, item si fertur.

Sed si ex causa. Excommunicatio lata post appellationem interpositam ex causa probabili, non statim pronunciatur nulla, sed fieri potest relaxatio ad cautelam etiam anteq̃ incipiat de veritate causæ cognoscere. Idem si dicatur lata propter intolerabilem errorem, & in cõtrarium talis error probabiliter defendatur. h. d. iste §. cũ §. pe. & vlti. ſm Io. And. & habet locum iste tex. siue sit appellatum in iudicio, siue extra, vt in §. fi. j. eo. In glo. 10 ver. illico. in fine. vide ibi no. & in cle. appellanti. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Permittitur aliquid pp periculum moræ, quod aliàs non permitteretur.*
2 *Absolutio iniustè concessa tenet, sicut excommunicatio iniusta ligat.*
3 *Excommunicatus quando sit remittendus ad suum excommunicatorem pro absolutione, distinguitur ut hic.*

Sane. Quando est certum excõicationem esse iustã, fit remissio, secus si est certum eam esse iniustã. Sed si est dubium, potest fieri relaxatio, licèt honestius sit remittere, debet tamen relaxatio, vbi archieps est iudex, licet non fiat re-
1 missio. h. d. ſm Ioan. An. †No. j. q propter periculum moræ permittitur id, quod aliàs esset prohibitum, facit c. q̃uis. s. eod. & intellige de periculo speciali, cum generale periculũ, de quo in c. ipsi si a sacerdotibus. xj. q. 3. non sufficiat ſm Ioan. An. hic. Secundo no. ibi, requisitus, optimum argu. q archieps habeat iurisdictionẽ in subditos suffraganeorũ, qñ suffraganei negligunt facere iustitiam, de quo in c. 1. de sup. neg. & in c. 1. de cen
2 si. eo. lib. †Vlti. tene mente in fi. & ita alleg. q sicut excõicatio iniusta ligat, ut in c. 1. xj. q. 4. ita & absolutio iniuste facta valet & tenet, & intellige ut hic in glo. quando nõ esset defectus iurisdictionis, & sic est casus pro dicto Inno. in c. sacro. s. eod. & plene per eum in uer. obtentis. in ca. ab excõmunicato. de rescrip. quia noluit pat ius esse ligandi & soluendi, vt de pœni. dist. j. verbum. & propter hoc male dixit glo. in c. ex parte. s. de offi. ordi. tenens, q absolutio facta ex falsa causa sit nulla, & ita Rota reprobat illam glo. in deci. 399. quæ incip. Item si pronũcietur, ideo est, q absolutio facta etiam non seruata forma ecclesiæ valet & tenet, ſm glo. & Doct. in c. cum desideres. in fi. s. eo. ideo etiam valet absolutio sine citatione partis, ut concludit Io. An. in c. qua fronte. s. de appel. de quo est dictum in c. solet. s. e. & ex his etiam posset concludi, q valeret absolutio ẽt non facta satisfactione, de quo per glo. in d. c. q̃uis. eo tamen casu, quo fuit quis male absolutus, posset peti absolutionem declarari iniustam, & illum reduci in eandem sententiam excõicationis, & vide sing. per Rotam in d. dec. & in d. c. sacro. s.
3 eo. †In glo. in ver. competit. in fi. quando autem excõmunicatus sit remittendus ad suum excõmunicatorem pro absolutione, conclude sic, prout no. Ioan. Calde. in d. c. ab excommunicato. & Pet. de Ancha. in c. 1. s. eo. titu. & lib. quòd si excõmunicator est ordinarius, & non fuit appellatum, & tunc licèt superior possit absoluere remissione non facta, & teneat absolutio, vt hic, tamen regulariter debet remittere ad excõmunicatorem, vt in c. cum contingat. s. de offic. deleg. & in c. ad reprimendam. s. de offic. ordi. & hoc nisi periculum sit in mora, ut hic, & in prin. huius §. & in d. §. sacro. vel nisi cõstet, seu sit notorium ipsam excõmunicationẽ fore iniustam, vt s. in ver. si vero constet. uel nisi excõmunicator in absoluendo sit negligẽs, vt s. in tex. Sed si fuit appellatum, & tunc potest remittere si vult, sed non tenetur, vt patet hic in tex. & in c. per tuas. s. eod. Si verò excõmunicans fuit delegatus, & nunc si fuit appellatũ, & non fit remissio, ex quo appellatio est recepta, quia delegatus non remanet iudex, vt in cap. pastoralis. §. præterea. s. de offic. deleg. sed ipse delegans potest absoluere, vt d. c. pastoralis. a. responso. Sed si non fuit appellatum, & tunc aut excõmunicauit ante sententiam diffinitiuam, vel post. sed adhuc nõ est elapsus annus, & ad eum fit remissio, ut hic, & s. de offi. deleg. prudentiam. §. cæterum. aut excommunicauit post sententiam diffinitiuam, & annus est elapsus, & tunc nihil potest sine noua commissione, ut s. de off. deleg. quæreníi. qualitercunque tamen delegatus absoluat per se vel alium, tenebit absolutio, ut in d. c. ex parte. & in c. cum pro causa. s. eo. & uide plenius per Doc. in d. c. ab excommunicato.

SVMMARIVM.

1 *Prælati ecclesiastici possunt exigere emendas pecuniarias, si consuetudo habeat.*

Denique. In casibus, in quibus archiepiscopus potest excõicare, si consuetudo habet, emendas pe-
1 cuniarias exigere potest. hoc dicit. †No. q prælati ecclesiastici possunt imponere & exigere pœnas pecuniarias, quando consuetudo hoc disponit. Sed certe hoc non probatur hic, cũ consuetudo hoc disponat solum quo ad subditos suffraganeorũ, vel quo ad casus in quibus licebat excõicare, per quam licebat emendam exigere: vnde etiam si consuetudo hoc non disponeret, possunt enim subditis imponere, & pœnas pecuniarias exigere. facit c. dilectus. s. de off. ordi. non tñ possunt sibi imbursare, vt s. de pœnis. c. a. & ibi no. ſm Ioan. An. hic. & uide qđ no. in c. suam. eo. titu. in glo. singu. ca. q. a. fraternitas. uolentem q in foro conscientiæ non sit obligatus quis soluere pœnas. In glo. in ver. innodare. ibi, imponere potent. honestius tamẽ est eam imponere post absolutionem, vt sic non obstet quod habetur in c. ad aures. s. de simo. de quo ibi no. & in cap. sicut olim. s. de accu. secundum Ioan. And. hic. In ead. glo. in fi. vide ibi remissiones de ista materia, & hic per Arch.

SVMMARIVM.

1 *Sententia excommunicationis, ut dicatur esse lata per intolerabilem errorem, quot requiruntur.*
2 *Iudex si in sententia exprimat se ex iusta causa proferre sententiam, si tamen exprimat sententiam generaliter malam, non statur suæ assertioni.*
3 *Sententia excommunicationis si contineat, quòd lata sit idea quòd quis fecit bonum, uel quia non fecit malum, sententia est nulla.*

1 **Potest.** Summa vt est dictum s. in §. si ex causa. †No. j. q ad hoc vt sentẽtia excõicationis dicatur lata per intolerabilem errorem, requiritur primo, q error ipse sit intolerabilis. secundo, q sit in ipsa sententia expressus, aliàs autem
a licèt diceretur error[a] intolerabilis, tamen non propter hoc diceretur patens seu expressus, vt hic dicitur. econtra non sufficeret, q error sit intolerabilis, etiam si sit notorius, nisi esset expressus, vt hic, & in c. solet. s. eo. & in c. cum contingat. s. de offic. deleg. ſm Archi. ad hoc quod no. 2. q. 6. §. item si sententia. secundũ Ioan. An. & uide quod no. in c. Romana. §. fi. s. eo. titu.
2 & li. †Secundo no. ibi, asserat. q licèt iudex in sententia exprimat ex iusta causa se proferre sententiam, tamen si in ea exprimat causam generaliter malam, non statur suæ assertioni, sed ipsi causæ expressæ in snia. quod facit, vt si iudex in sententia exprimat causam a iure improbatã, licèt apponat verbum maxime, tamen propter hoc non iustificatur sententia, ex quo cã mala fuit expressa, ſm Domi. de quo in c. in præsentia. de renũ. & ibi per d. Anto. Tertio no. ibi, ad cautelam q licèt snia, quæ continet expressum errorem, possit statim pronunciari nulla, tñ si tunc iudex aliquid exprimat, quod faciat casum dubium, non pronunciatur statim nulla, sed fit absolutio ad cautelam.
3 †Vlti. no. per hunc tex. esse terminatum quod no. per Guil. in §. cum ergo. xj. q. 3. & per Doc. in c. per tuas. s. eo. quia si snia excõicationis lata, q quis fecit bonum, uel quia non fecit malũ, si ista causa sit expressa in snia, tunc ipsa snia excõicationis est nulla. Sed si non exprimitur, snia tenet, licèt sit iniusta, & ita tenet hic Io. Cal. In glo. in uer. iustitia. in fi. ponit ergo id, qđ est in sui genere malum & prohibitũ, q̃nq̃ esse licitum & permissum & cõ, præsumitur tñ esse bonũ, vel malũ ſm naturam sui generis, nisi contrarium probetur, ut in l. si non cõuitij. C. de iniurijs. & in c. j. s. de præscrip. quod facit ad no. per Inno. in c. præterea. s. de dila. & in c. cum dilecti. s. de accu.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Error. Adde quis dicatur intolerabilis. uide glo. in c. per tuas. de senten. exc. & per Ant. de But. in c. ab excõicato. in 3. col. uer. 4. casu. de rescrip. Vi. God. Adde, q error facti etiam sapientissimos fallit. l. 2. ff. de iu. & fac. ign. Ias. consi. 36. nu. 2. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Sententia excommunicationis est nulla, si sit lata post appellationem legitimam etiam extraiudicialem.*
2 *Iudex quando absoluit ad cautelam, potest dicere, absoluo.*
3 *Iudex appellationis absoluit ad cautelam, quando constat, quòd sententia excommunicationis est lata post appellationem.*
4 *Intentio actoris, quando est dubia, non obtinet, nisi illam clare probet.*

1 **Similiter.** †No. j. ibi, vel extra. q snia excõicationis redditur nulla, si sit lata post appellationẽ legitimã, ẽt extra iudiciũ interpositã. Scđo no. ibi, põt. q absolutio ad cautelã nõ fit de necessitate, sed ex grã, cũ tex. hic dicat, põt, & nõ dicit q dẽat. facit tex. s. §. px. & §. sed si ex cã. qđ facit ad no.
2 s. eo. tit. in c. solet. in 10. q. †Tertio no. ibi, absolutionis. q iudex absoluẽdo ad cautelã põt uti verbo, absoluo, de quo in d. c. solet. in 7. q. In gl. in ver. sit. in fi. sed certe hic duo addunt, vz. de appellatione extraiudiciali, & addit illud prius q̃, q est hic i tex. & sic
3 iste §. non est superfluus. †In glo. in vet. postq̃. in fi. de quo etiã

per Inno. & Host. in c. per tuas. ꝫ. eo. quorũ dicta refert hic Io. An dicẽs ea esse satis terminata hic, tam in pura absolutione; quæ fit qñ est appellatum post excõicationẽ, de quo ꝫ. in princ. q̃ in absolutione ad cautelã, qñ appellatio ꝓcessit, de qua hic in fi. Et vltra hoc Inno. in d.c. per tuas. refert quosdam dicere, ꝙ a sententia excõicationis põt appellari sine expressione causæ sicut a diffinitiua, quod sibi non placet, cum eius interpositio non suspendat effectum sententiæ, vt in c. pastoralis ꝫ. de appella. habet ergo deferre principale negotium, ad quod necessarium est eam ex causa iusta & vera interpositã, vt in c. debitoris. ꝫ. de appel. cum ergo contra sñiam illum effectũ non possit operari, quem operatur appellatio a diffinitiua ꝯ ipsam, patet æquiparationẽ fiendã non esse, sed æquiparandũ appellationi a grauamine, ſm Innoc. ibi, pro quo facit quod no. in c. j. ꝫ. eo. ti. & li. in glo. vt quia, in fi. ſm Io. An. hic, facit ẽt glo. 9. q. j. in summa, ſm Domi. & ita ẽt tenuit d. Flo. in repe. c. perpẽdimus. ꝫ. eo. in 5. q. †Et no. j. ex hac glos. ꝙ vbi actoris intentio est dubia, non obtinet actor, nisi illam clarè probet, ẽt si dubitatio surgat ex exceptionibus ipsius rei, de quo in cle. fi. de rescrip. & ibi per glo. in ver. creatum. Secundo no. ex glo. ꝙ vbi quis se fundat ex tpe, habet necesse tp̃s limitato modo probare, aliàs succumbat. facit quod no. in d. cle. fi. & in rub. ꝫ. de spõsa duorũ. & in c. in præsentia. de proba. & per Bar. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. & per Rotam in deci. 410. quæ incip. Item si immediate. in fi. per Bal. in l. cum actum. ff. de neg. gest. & in l. matrẽ. C. de ꝓba. Tertio no. ex glo. ꝙ qñ lex vel statutũ adijcit qualitatẽ disposito, ille, qui agit virtute illius statuti, debet ꝓbare illã qualitatẽ adesse, ſm Do. facit l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxalibus. vbi bonus tex. de hoc.

SVMMARIVM.

1. *Excommunicati prohibentur a tribus actibus iudicialibus.*
2. *Iura canonica sunt seruanda, quæ disponunt circa ordinationem iudiciorũ etiam in foro seculari, quando ex non obseruatione nutriretur peccatũ.*
3. *Iudex secularis debet credere iudici ecclesiastico dicenti ipsum esse excommunicatum, cum hæc sit cognitio iudicis ecclesiastici.*
   Adde ad idem nu. 4.
5. *Exceptio excommunicationis, an habeat obstare, uel non est cognitio iudicis ecclesiastici, non secularis.*
6. *Excommunicatus an possit esse testis.*
7. *Tabellio, prætor, nunciati excommunicati publicè repelluntur ab extraiudicialibus.*
8. *Instrumentum confectum ab excommunicato, an ualeat, uide late hic.*
   Adde ad idem nu. 9.

CAP. VIII.

DEcernimus. Ecclesiasticus iudex compellit laicum, vt excõicatos repellat ab actibus iudiciarijs prohibitis. h.d. †Tene mẽti primo ex tex. tres actus iudiciales, a quibus prohibentur excõicati. Secundo no. ibi, in suis curijs. hodie terminatum esse quod no. Specu. in titu. de excep. §. a. ver. porro. in fi. tenens ꝙ exceptio excõicationis possit opponi ẽt coram iudice seculari, & per eum est admittenda, & ad hoc cogi possit per censuram ecclesiasticã, prout est tex. hic, quod procedit tã de iure canonico vt hic, q̃ etiam de iure ciuili, vt in Auth. de sanctissimis episcopis. §. vt aũt. & no. 15. q. 6. nos sanctorũ. & ꝑ glo. in l. j. C. de iu. & fac. igno. & in c. pia. ꝫ. de excep. eod. lib. in ver. opponat. & ibi no. an exceptio excõicationis possit probari coram iudice seculari, de quo j. imò ipse iudex secularis tenetur ex officio repellere notorie excõicatum, ẽt nemine opponente, vt in c. exceptione. ꝫ. de excep. ſm Io. An. †Tertio no. ꝙ iura canonica disponentia circa ordinationẽ iudicij sunt seruanda in foro seculari, qñ ex non obseruatione nutriretur peccatum, sicut est ex participatione cum excõicato, aliàs secus esset, vt per glo. no. in ver. vsuris. in clemen. dispendiosam. de iudi. Vlti. no. ꝙ ecclesiasticus potest & debet cõpellere iudicẽ laicũ, ut seruet iura canonica ꝯ laicos disponẽtia in materia peccati, de quo per glo. in uer. vsuris. in cle. dispendiosam. de iudicijs. quod procedit, siue iudex ecclesiasticus sit ep̃s, qui ꝓprie est iudex ordinarius in diœcesi & ciuitate, xj. q. j. de ꝑsona. ſm Archid. sed ẽt si sit alius iudex habens iurisdõnem ep̃alem, vel quasi in loco, qđ esse põt, ut in c. Abbates. ꝫ. de priuileg. eo. lib. facit glo. in uer. loci ordinario. in c. 2. de vsuris eo. lib. ſm Ioan. An. & in c. cum personæ. ꝫ. de priuilegijs. eod. lib. in uer. ordinariorũ. & vide ẽt per glo. in uer. ordinarij. in prin. ꝫ. de offi. ordi. eo. lib. †In glo. j. ibi, coerceri põt, & dẽt iudex secularis credere iudici ecclesiastico dicenti illum esse excõicatum, nõ enim secularis iudicis, sed ecclesiastici est hæc cognitio, ut j. d. c. si iudex laicus, ſm Io. Mo. & Io. An. dicentes ẽt, ꝙ si inter iudicẽ ecclesiasticũ & partem esset qõ, & ille negat se excõicatum, tũc ẽt coram ecclesiastico iudice probare habet excõicans, quod per suas literas fieri poterit, vt in c. post cessionẽ. de proba. Si verò fatetur se excõicatum, sed dicit sñiam esse nullam uel iniustam, & nunc dic, vt ꝫ. c. proxi. & in c. solet. ꝫ. eo. Quod intelligit procedere, ut cognitio excõicationis spectet ad ecclesiasticũ, qñ dubitatur de eius validitate, aliàs verò si dubitatur in facto, s. an sit excõicatus uel nõ, & tunc secularis poterit cognoscere, ut no. per eum in c. fi. ꝫ. de fo. compe. eo. lib. & in d. c. pia. †Sed aduerte, quia pro hac parte facit quod no. Bar. in l. Titia. ff. so. mat. Sed in ꝯtrium facit quod no. Host. & Io. And. in d. c. pia. tenens, ꝙ excõicatio sit quid spirituale: vnde dicunt, ꝙ licèt per modum exceptionis possit deduci coram iudice seculari, tamen non posset deduci principaliter vel per modum accusationis, uel aliter, vnde concludunt, ꝙ cognitio & diffinitio istius exceptionis erit iudicis ecclesiastici, per c. tuam. ꝫ. de ordi. cog. & ita sequitur Lap. & Pet. de Anch. in d. c. pia. & consulit Ioan. Calde. in suo consi. x. de foro compe. ꝙ secularis nullo modo possit cognoscere de causa excõicationis, ẽt si coram ipso opponatur exceptio, & sic ex his omnibus infertur primo, ꝙ licèt coram iudice seculari possit opponi ista exceptio excõicationis, ut hic dicitur, tñ non poterit coram eo probari, quia cum probatio debeat fieri causa cognita, & præcedente citatione partis, ut in c. 2. ꝫ. de testi. cognitio hæc nõ spectat ad laicum, ut ꝫ. per Ioan. And. Ideo Bal. in l. 3. in fi. C. de iudi. singulariter concludit, quòd etiam per instrumentũ [a] nõ posset fieri probatio excõicationis coram laico, per no. in d. c. si iudex. & licèt per instrumentũ dicatur probatio probata, tamen omnis probatio debet fieri coram iudice competenti ſm eũ ibi, quod procedit etiam si sit confessio, ut in c. at si clerici. ꝫ. de iudi. †Secundo infertur, ꝙ decisio & pronunciatio super exceptione excõicationis, an habeat obstare, uel an sit probata uel non, fieri non possit per iudicem laicum, sed per ecclesiasticũ, ut ꝫ. per Ioan And. in qua tene menti. In glo. in uer. patrocinãdo. in fi. & uide per Spe. in titu. de offi. iu. §. j. in fi. tenentem ꝙ etiam inuitis partibus iudex ex suo officio repellat aduocatũ excõicatum, sicut etiam ex officio compellat ad hoc iudicem secularem, ut hic dicitur, secundũ Ioan. And. & facit l. quos ꝓhibet. ff. de postulando. & tenuit Hostien. in d. c. pia. & Io. An. hic, quòd aduocatus uel procurator excõicatus exercens officium tenetur ad restitutionem salarij inde percepti, & debeat fieri erogatio pauperibus tanquàm de illicite acquisitis, ut in c. cum sit. ꝫ. de Iudæ. & facit quod no. in c. 1. ꝫ. ne cle. uel mona. †In glo. in uer. testificando. ibi, consueuerunt absolui. regulariter ergo excõicatus [b] testis esse non potest etiam cõtra alium excommunicatum, secundũ Spe. in titu. de teste. §. j. ver. sed nũquid excõmunicatus. & uer. seq. tamen limita primo, nisi in crimine hæresis, de hæreticis. c. in fidei. eo. lib. Secundo limita, nisi sit descriptus in testem in instrumẽto, cum tunc ualeat instrũm, dummodo aliàs non sit suspectum, quia si esset suspectum, tunc daretur fides per talem testem, nisi tempore depositionis sit absolutus, ut tenuit Inno. in c. pia. ꝫ. de excep. eod. lib. & ita etiam tenuit Spe. in titu. de instrumen. edi. in §. instrumentum. in uer. quid si testis. secundũ Ioan. An. ex cuius dicto no. primo, quòd licèt in instrumento sit descriptus testis inhabilis, tamen ualet instrumentum, licèt non possit vna uoce instrumentum coadiuuare, secundum Domi. Quod procederet in teste, qui adhiberetur in instrumento, non ad substantiam instrumenti, sed ad probationem, quo casu sufficit ipsum esse absolutum tempore depositionis, ut ꝫ. aliàs si ad substantiandum instrumentum, sicut est quando testis debet esse rogatus, & tunc non valeret instrumentum, si illo tempore non sit idoneus, ut no. in l. ad testium. §. conditionem. ff. de testamen. & in l. j. C. de testamen. & ibi per Bald. & d. Flo. in repe. c. perpendimus. ꝫ. eo. in 7. quæstio. & per Innocen. in cap. ex literis. ꝫ. de transac. Tertio no. ex prædictis, quòd excommunicatus absolutus potest testificari etiam de actu gesto tempore, quo erat excommunicatus, quod plene examinat hic Archidia. de quo plenius 4. q. j. in summa. & per Host. & Inno. in c. testimonium. ꝫ. de testi. & ibi per Io. And. & alios Docto. ubi secundũ Pe. de Anch.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Per instrumentum. Adde Lud. Ro. consi. 349. dum quæritur. Vinc. God. Probatio quando est prohibita fieri per instrumentum publicũ, tamen hoc casu poterit fieri probatio per quinque testes, & erit plena non obstante prohibente. Fel. in c. sicut consuetudo. col. 6. de proba. Hip. de Mar. sing. 157 uolo te docere

b Nic. Sup. Excommunicatus testis. Adde glo. in l. fi. C. de hæret. Doc. in c. cum nec. 2. el 2. de testi. Io. An. in c. testimonium. de testi.

Ancha.hic, videtur tenere, ꝙ non repellatur per excõicationẽ niſi quouſque ipſa durat.facit c.veniens.el 2.de teſtibus. Et qđ no.Federi.in ſuo conſi.3.& Io.Cald.in diſputatione,quæ incipit,excõicatus volens, ꝙ ſi excõicatus durante excommunicatione contraxit,vel iniuriam ſit paſſus,eoipſo ꝙ eſt abſolutus, agere poſſit.& de his per Doct.in c.teſtimonium.Quid autem ſit de teſte,qui tempore quo iurat,erat excõicatus, ſed non tẽpore depoſitionis vel contra,an valeat eius teſtimonium,vide per Bald.in d.§.conditionem.& per Bart.in l.3.§.duæ cauſæ.ff. ad Carbo.& per Ioan.An.in reg.factum legitimè.ĵ.eodem lib. In ea.glo.ibi,nunquid poterit teſtari.de hoc articulo vide plene dicta in rub.ſ.de teſta.eod.lib. † In ead.glo.in fi.& hæc vlti.
7 opi.fuit ipſius Specu.vt per eum in titu.de inſtru. edi.§. reſtat. ver.quid ſit inſtrumentum.& verſi.ſeq.pro qua facit glo.in d.§. credentes.hic alleg.ſed Innocen.in d. cap.pia.videtur vlnmo
a loco velle valere inſtrumentum ᵃ ab excõmunicato confectũ, niſi ſententialiter ſit damnatus,vt inſtrumenta conficere non poſſit,& ita procedat canon,nullus,hic alleg.ſecundũ Io. An. qui ex hoc videtur tenere, & idem tenuit Archid.in d.ca. nullus.& Fed. in ſuo conſi.71. quod incip. vetus.& facit quod no. Hoſtien.in ca. fraternitatis. ſ.eo.& ita videtur hic reſidere Pe. de Ancha.& Ioan.de Ligna.in c. veritatis. ſ. de dolo & contu. vbi dixit valere inſtrumentum confectum ab excõicato, cum ſit capax huius officij, vt refert do.Flor.in d. capitu. perpendimus.circa finem.verſi.quid de inſtrumento. ipſe tamen videtur tenere opi.vt diſtinguatur,an ſit publice excõicatus, & nõ valeat, an vero occulte,& valeat,per no.in d. ca.ad probandũ. & pro hac opi.facit,quia ſi notarius cenſetur facere inſtrumẽtum,vt index,ſecundũ no.per Innocen.in ca.cum a nobis, de teſti.& tunc procedit dicta diſtinctio, ex quo publica excõmunicatio inficiat acta iudicis,vt d.cap.ad probandum.Si verò cẽſetur facere vt teſtis,quod verius uidetur,per tex.in c. cum Ioannes.ſ.de fide inſtru.& tunc ſimiliter clarum eſt, ꝙ teſti notorie excõmunicato nõ creditur,vt d.ca.nullus.ſatis enim cenſetur tunc ſententialiter damnatus, cum iura prohibeant talibus credi,& quia notarius facit iſtud officium ratione publici officij,vt in c.ad audientiam.ſ.de præſcrip. vnde ipſa toleratio debet attẽdi, cũ & ipſa faciat valere acta extraiudicialia, ut in c.ſolet.ſ.eodem. ſecundũ Domi.hic dicẽtem ex his poſt Ioan. And.eſſe differentiã inter ea, quæ in iudicio aguntur, & quæ extra,quia iudicialia geſta ab excõicato valent & tenent, vt d. c.pia.niſi fiant a iudice ſententialiter, vel aliàs publice excõicato,quia tunc non valent,etiam ſi non excipiatur, ut in d.ca. ad probandum.Sed in extraiudicialibus dic,ꝙ ſi fiant a ſententialiter excõicato,vel alias publice, & fiant ex publico officio, vt inſtrã,& non valent, vt ſ. ſecundũ Inn. Si verò non fiant ex publico officio,ut contractus & huiuſmodi,& ualent etiam ſi publice & ſolenniter ſit excõicatus,ut in d.c. ueritatis. & hæc in his,quæ fiunt per excõicatum,uel eum,qui habetur pro excõicato, ſed in geſtis per eum, qui cõmuni opinione habetur pro non excõicato, an ualeant, ut eſt ſi talis conferat beneficium,eligatur ad illud,uel impetret. dic ut per Ioan. Calde. in ſua diſpu.quæ incip.excommunicatus, qui cõmuni opi. & ibi concludit,quòd ſi talis cõmunis opi.non eſt probabilis, & nõ prodeſt,ut in d.c.ad probandum.ſi eſt probabilis, & tunc aut actus,de quo quæritur, competit ratione ſingularis & priuati intereſſe,aut ratione publici officij.Primo caſu in his, quæ facit pro ſe,uel ad ſui commodum,uel utilitatem, & tunc etiam cõis opin.non iuuat,ut in capi.propoſuit.ſ. de ele.excom. ſiue fuerit ſciens,ſiue ignorans,ut no.eo.ti.in c.pe.Fallit in caſu d. c.pia.vbi de hoc, & idem in his quæ facit procuratorio nomine alterius,quando conſtitutus ſciuit eum eſſe talem,quia cõmunis opi.non iuuat.facit quod no.in d.c.penul.& ſ.eod.in c. cum non ab homine.& in c.j.ſ.de reſcrip.eo.lib. ſecus ſi igno
8 rauit, ex quo tunc nulla culpa poteſt imputari.†Secundo caſu in his,quæ competunt ratione publici officij, & tunc in temporalibus actibus iuuat communis opinio,ut 8.quæſtio.4.nõne. & ff. de offic. præto. l. Barbarius. In ſpiritualibus uerò, ſi quæratur de excommunicatione ab eo lata, & non iuuat, ut no.in d.capit. pia. & 24.quæſtio.j.audiuimus.Aut de alijs actibus,& tunc aut is,cum quo fuit initus,ſciuit illum talem,& dicto caſu licet quod actum eſt mero iure teneat,tamen eſt reuocandum,ut ſ.de cleri.excom.c.poſtulaſti.ſecus ſi ignorauit, ut 32.diſtin.uerum. fallit in collationibus ſacramẽtorum, ut j.q.j. ſi quis a ſimoniacis.& in c.a.ſ.de ordi.ab epiſco. ſecundũ Ioã. Cal.& Pet.de Anch.hic eius dicta referentem.Et quis dicatur
b publice ᵇ excommunicatus,dic ut no.in ca.j. ſ. de ſepul. & in c.a.ſ.de uſuris.eodem libro.

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Inſtrumentum.Adde Doct.in c.ſi.de procu. Specu. tit. de inſtru.edi. uer.reſtat.& uer.quid ſi inſtrumentum.

b Nic.Sup.Publicè.Adde glo.in c.exceptionem.de exce.c. ad probandum. de re iudi.& glo.in cle.j.de ſepul.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari ut poſſint participantes cum excommunicatis, præcedere debet monitio.*

2 *Decernimus,uerbum in conſtitutione appoſitũ declaratoria,non facit quominus conſtitutio dicatur eſſe declaratoria.*

3 *Monitio qualis præcedere debeat, ut poſſit fieri ſententia excommunicationis.*

CAP. IX.

1 Conſtitutionẽ fœlicis. Primo declarat conſtitutionem Inno.Secundo ibi,ſtatuimus. dat formam monitioni,& unum caſum excipit ibi,niſi.† No.j. ꝙ ad hoc ut excõicatio lata in participantes ualeat,debet monitio præcedere:vnde non poteſt ſimul cũ monitione nominatim ſienda fulminari excommunicatio,ſed debet expectari lapſus termini,& poſtea excommunicare,& eſt ſpeciale hoc caſu. facit c.ſtatuimus.ſ.eo.& ĵ.c. ſtatutum.ſm Io.An.& Lap. hic adducẽtem alleg.ſ.eo.lib.de elec.commiſſa.in prin.& de offi.delega.
a cum plures.in ulti.glo.& in cle.ſi.in ſi.de ſta.reg.†Secũdo no.
2 ibi,decernimus, ᵃ quòd iſtud uerbum appoſitum in conſtitutione declaratoria non facit,quominus conſtitutio dicatur declaratoria,de quo in c.1.ſ.de priui.eo. li.Vlti.no. ibi,hoc caſu a contrario ſenſu ſm Domi. ꝙ monitio poteſt dici canonica, etiã ſi nomina monitorum non exprimantur, eſt enim hoc ſpeciale iſto caſu,ergo ſecus in alijs, cum aliàs bene poſſet fieri monitio generalis,ut in c.ſi ſacerdos.ſ.de offi.or.& in c.ſi Iudęos. ſ.de Iudæ.in ſi.& in c.poſt miſerabilem.ſ.de uſuris. de quo ſ.e. titu.Romana.§.caueant.In gl.2.ibi,excuſantur certæ perſonæ, & tales perſonæ non incurrerent etiam maiorem excõicationẽ,licèt participent cum illis, in quorum participantes nõ nominatim eſſet lata ſentẽtia excõicationis per eum,qui poteſt, ut per Papam, ex quo enim participando non incurrunt maiorem,ergo nec minorem,ut hic per Io.An.in prin. In ea.glo. in fine.idem Io.Mo.hic,& Arch.in §.nulli.hic alleg.& uide ibi no.& idem tenet glo.in uer.literas.in cle.fina.eo. titu. & facit
3 quod no.hic per Ioan.And.†In glo.in uer. nominatim.ibi,ſed ꝯtrium eſt verum, ut ſic tunc non ſufficiat generalis monitio, eſto ꝙ gñalis excõicatio poſſit ferri,& idem Io. Mo. & Archi. hic,& licèt hæc opi.ſit tutior,tamẽ alia opi.quæ eſt, ut ſufficiat gñalis monitio,qñ fertur generalis ſñia excõicationis, quã tenuit Hoſtien.in d.c.ſtatuimus. uidetur magis iuri conſona,cũ ad generalem excõicationem ita conueniat generalis monitio,ſicut ad ſpecialẽ ſpecialis. Sed certè qñ monitio fit de participantibus,hoc non eſſet uerum,quia eſſet contra tex. hic, & ideo tutius & uerius eſt quod dicit gloſ.In alijs uerò caſibus, ubi admittitur generalis excõicatio, tunc bene admittatur generalis monitio,& ita poſſet procedere opi. Hoſtien. ſm Pet. de Anch.hic,qui poſt Hoſt.ibi,& Io.An.hic dicit, ꝙ in caſibus in quibus admittitur generalis monitio,non denunciatur, qa licèt dicatur ueniſſe ꝯ, niſi ad cauſam poſitus contumcatur,ut in c.ſi ꝯtiterit.de accu.& in c.cum in diœceſi.de uſur.& uide p Hoſt.in d.c.ſtatuimus.ponentem formã generalis monitionis quã ad ſpecialem reducere poſſumus,dicendo ſic, cum Titius excõicauimus,qui ſe non emendat longo tpe expectatus, ſed medicinã contẽnat in aïæ ſuę periculũ & ſcandalũ plurimorũ, uel ſic, quia non uitatur fortius indureſcit, ex quo ſibi & alijs periculum noſcitur imminere, ideo monemus M. A. B.& C. ne cum ipſo Titio de cætero cõionem uel participium aliqđ habere præſumant,ſed infra tot dies,quorum decem pro primo &c. ab ipſius participio in totum abſtineant, nec ſubdere poterit alioquin &c.ſecundum Ioan.An.hic.

ADDITIO.

a Vinc.God.Verbum,decernimus,eſt noui iuris inductiuum,ut per Fel.in c. decernimus.in ſi.de iud.

SVMMARIVM.

1 *Monitio facta tribus uicibus ſeparatim,uel una tantum,idem eſt, dummodo interualla dierum contineat*

2 *Et quot dies debent aſſignari in qualibet monitione.*

1 Statuimus quoque. †No. j. paria eſſe, monere tribus uicibus ſeparatim, uel una tantum,dummodo contineat interualla dierũ.Ad hoc enim ut monitio dicatur canonica, requiritur ꝙ hẽat aliquorũ dierũ interualla,ut hic dr̃,& in c.ſacro.ſ. eod. Et per tex.hic in

ver. statuimus. dicit hic Ioan. And. habere locum, quod hic dicuntus etiam in alijs excõicationibus, quæ proferuntur contra alios, quam contra participãtes. ideo cum dixit statuimus, vt sic sciatur, quod id quod hic sequitur, sit generale, & non restringendum ad casum sup. proxi. quod no. pro hoc verbum, statuimus. sic et id quod hic dr generaliter, locũ habet in oĩbus iudicibus, siue sint epi, siue inferiores ordinarij, vel delegati, d. ca. statutum. ideo est quod tex. generaliter loquitur hic dicendo iudices, secundum Io. An. quod no. in ver. iudices. in c. j. sup. de consess. eo. lib. Vltimo no. quod quãdoque propter facti necessitatem terminus iuris abbreuiatur, & a forma receditur, quia ratione casuum emergentium licet leges transgredi, secundum Inno. in c. j. sup. de consti. In glo. in ver. vna. in fi. idem Archi. sed Io. Mo. dicit, quod hoc non consonat literæ, vnde si sit vna sola monitio, habebis dies expressos, sicut faciunt executores. s. duos pro primo, & duos pro secundo, & duos pro tertio, vt refert Io. And. ita residens. 2 † In glo. in ver. competentia. in fi. & licèt hoc sit arbitrarium, tñ per hunc tex. hic in ver. dierum. requiritur, quod ad minus assignentur duo dies pro quolibet termino, vt in regula, pluralis. j. e. lib. sed Abbas in c. sacro. sup. e. dicit, quod sufficeret vna dies per tex. in l. inter accusatorem. ff. de publicis iudicijs. & in l. si conuenerit. in fi. ff. de pigno. act. sed tutius est, quod quælibet dilatio saltem duos dies habeat, cũ tex. hic velit, quod et in vna monitione seruentur interualla aliquorũ dierum, secundum Do. quod intellige, nisi necessitas facti aliud suadeat, vt hic in tex. vnde hoc est arbitrariũ, nec restringitur ad vnum vel duos, sed ipse iudex secundum qualitatem facti hoc statuet, & moderabitur, vt hic in fi. tex. In glo. fi. in fi. quãque res celeritatem desiderat, vt in l. j. ff. de dam. infec. secundum Ioan. And. referentem Hostien. in c. Romana. in §. sed nec. sup. eo. tit. quod iudex verisimiliter præsumit, quod hi, qui sunt ad arma parati, non desisterent propter excõicationem. consulunt quod iudex non inferat excõicationem, sed dicat, sub excõicationis pœna præcipio quod deponantur arma, vel quod intretis hospitia, vel recedatis de loco. aliàs sententia non esset medicinalis, sed mortalis, contra c. j. sup. e. ti. & li. & facit c. clericos. sup. de coha. cle. Io. And.

ADDITIO.

a Vinc. God Nota, quòd monitio requiritur antequam feratur sententia excõicationis & interdicti, Fel. in c. cum sit. col. 6. de appella.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum tunc censetur generale, quando generaliter refert ad locum,*
2 *Statutum in vno non semper extenditur ad aliud, licèt sint aliqua communiter parificata.*
3 *Excommunicatus excommunicare non potest, licèt excommunicatus iterum possit excommunicari.*
4 *Excommunicatio in quibus casibus dicitur nulla, uide inuentn gl. super uerbo, ad cautelam.*
5 *Interdicto denegantur omnia sacramenta, sicut excommunicato.*

CAP. X.

PRæsenti generali. Relaxatio ad cautelã in generali interdicto locum non habet. h. d. 1 † No. ex tex. quod interdictũ censetur [a] gñale, quñ refertur gñaliter ad locum, de quo in c. cum in partibus. sup. de verbo. sign. siue sint ciuitates, siue castra, siue alia loca, puta regna, prouinciæ, comitatus, vel villæ, secundum Io. An. de quo j. In glo. j. ibi, ratione non roborentur. vnde extirpandæ sunt, 68. distin. cor episcopi, cum ratione vincendũ sit, 23. q. 6. vides. nec sunt recipienda, quæ opinione vacua non ratione uel auctoritate iuuantur, 26. distin. deinde. In ea. gl. ibi, 2 quod inter, & ista sunt solutio Gui. secundum Ioan. And. † In ead. glo. in fi. no. ex glo. iuncto fine cum princ. quòd licèt aliqua communiter sint parificata a iure, tamen statutum in vno non extenditur ad aliud, quñ est dare rationem diuersitatis concludentem aliud ius non debere extendi, & ita debet limitari glo. pen. in c. si postquàm. sup. de elec. eo. lib. & idem voluit glo. a. in c. licet. j. eo. titu. secundum Do. Et aduerte ad glo. quia licèt absolutio ad cautelam non habeat locum in tali interdicto propter rationes prædictas, attamen in tali interdicto poterit peti simplex absolutio cum satisdatione de stando iuri, secundum no. in c. cum cõtingat. sup. de offi. dele. aliter enim obseruatur in absolutione simplici, quam in absolutione ad cautelam, ut no. in c. soler. sup. e. & ita tenet Ro. in antiquis, in deci. 90. quę incip. Item no. vbi concludit, quod aut interdictum petitur relaxari per illum, propter cuius culpam est latum, & tunc procedit d. c. cum contingat, quia talis potest cauere de stando iuri, & hoc casu non procedit tex. hic, quia cessat ratio prædicta. Sed si petitur relaxari per alium, quam per illum, propter cuius culpam est latũ, & tunc non vr̃ habere locum d. c. cum contingat, quia iniuste peteretur cautio de stando iuri, & de satisfaciẽdo ab illo, qui non fuit in culpa, nec est obligatus: vnde nimirum, si hoc casu non fit relaxatio ad 3 cautelam, secundum Rotam ibi, prout refert Domi. hic. † In gl. in ver. ad cautelam. ibi, sed excõicato, quia licèt excõicatus possit iterum excõicari, ut in c. ita quorundam. sup. de Iudæis. tamen excõmunicare non põt, cum hoc sit iurisdictionis, cuius exercitiũ ipse excõicatus nõ habet, ut in c. Romana. sup. de officio vicarij. eo. lib. & in c. ad probandũ. sup. de re iudi. & etiam quia cum sit extra cõionem hominum, non põt ab ea alium excludere, sicut nec poss. possider. ff. de adulterijs. l. sic eueniet. secundum Io. And. hic, quod procedit, etiam si ipse excõicatus cõi opinione habetur pro non excõicato, cum etiam tũc excõicare nõ possit, ut est dictum sup. eo. titu. in c. decernimus. In ea. glo. ibi, sup. de præbendis. c. vlti. & sup. de priuilegijs. eo. li. c. auctoritatis. si tñ ab ipso delegato feratur excõicatio, non contra intentionẽ delegãtis, tũc valeret ipsa sententia, licet fortè esset iniusta, vt videtur velle hæc glo. non enumerans hunc casum inter alias species nullitatis. facit glo. In ver. attentent. in c. j. sup. de offi. ordi. eo. lib. & glo. mag. in cle. j. de offi. deleg. quod facit ad no. in c. Romana. §. sed nec. sup. eo. titu. & vide dicta in c. venerabilibus. in §. pos4 tro. sup. eo. titu. & lib. † In ea. glo. in fi. addunt aliqui casum in c. Romana. in §. fi. sup. eo. lib. sed dic ut ibi no. in glo. per hanc. & ibi per Ioan. An. Et aliqui addunt alium no. sup. eo. Romana. in §. in vniuersitatis, de quo tamen dic vt ibi est dictum. An aũt excõicatio sit nulla ex defectu clauis scientiæ, scilicet cum fertur a plato omnino illa claue scientiæ carente. & glo. hic facit, quod non, quæ hunc casum non enumerat, & ita concludit hic Ioan. Antum quia per multos negatur scientiam esse clauẽ, & quia censura ecclesiastica non ex scientia, sed ex potestate & auctoritate ligat, quod satis expeditur per extrauagantẽ Io. quia quorũdam. ver. quid aũt. cum sequenti. ubi habetur diffinitio ipsius clauis, de quo sup. de sum. tri. firmiter. in §. vna. & facit quod habet in c. fi. sup. de ætate & qualitate, secundum Io. An. & Domi. adducentem et de abbate, in quo non requiritur literatura, ut no. per gl. 18. q. j. legi. & tñ potest excõicare, vt sup. de maio. & obe. cum in ec5 clesijs. & de accusa. sicut olim. † In glo. in ver. generalr. in fi. idẽ Ioan. Mona. & Arch. & facit c. venerabili. sup. eo. ti. per quem tex. ita tenuit Inno. in c. ad hoc quñ. sup. de appel. in j. glo. quod intelligendum est de interdicto personæ non loci per hanc decre. secundum Io. An dicentẽ et idem esse in gñali interdicto lato in personas, puta in vniuersitatẽ vel collegium, ut sic fiat relaxatio ad cautelam, de quo per Ioã. Calde. in tractatu de ecclesiastico interdicto, in secũdo membro, ver. prædictorũ causa. & in tertio membro. ver. sed põt quæri. & no. j. e. c. fi. §. illis. Et no. ex glo. quod interdictũ speciale latum contra personam hẽt naturã excõicationis quo ad derogationẽ sacrorum, & et quo ad relaxationem. Sed quæritur, quid si feratur spãle interdictum in aliquo loco speciali, puta in uilla, uel castro. & dic quod haberet locũ tex. hic, cum & tunc dicatur gñale interdictũ, et si ibi vnica vel nulla esset ecclesia, ut no. in d. cap. cum in partibus. in fi. & locus erit pœnis gñalis interdicti, secundum Io. And. hic. imò tenuit hic Arch. quod hæc decretalis hẽat locũ et in interdicto lato in spãles ecclesias. Sed Io. Mo. in hoc contra dicens, quod si sit interdicta ecclesia, & per prælatũ & clericos petat relaxatio talis interdicti poterit secundum hanc formã relaxari cum regula iuris seruanda sit, nisi in casu quo illa reperit vitiata, l. j. ff. de re. iu. & hoc vltimum verius vr̃, secundum Io. And. cũ tex. hic locũ non hẽat in gñali interdicto, quale non est istud, vnde in eo locum non hẽt licet interdictũ alicuius loci spãlis, ut uillæ, uel castri, sit interdictũ gñale, ut sup. tñ interdicta ecclesiarũ non sunt gñalia quo ad effectũ gñalis interdicti, et si interdicerent oẽs ecclesiæ ciuitatis uel prouinciæ, puta propter decimas non solutas, vel similes causas, nec hẽbit tunc locũ c. fi. §. adiicimus. j. eo. ut ibi no. in j. gl. nã licèt nõ possit tũc celebrari in ipsis ecclesijs et uoce submissa, tñ poterit celebrari extra alta uoce sub tẽtorio, uel et in ecclesia, si qua nõ eẽt interdicta, secundum Io. An. infert etiã ex his, quod si executor gr̃æ excõicet canonicos, & interdicat ecclesiã, ex eo quia ad eius mandatũ nõ recipit ille, pro quo est datus, & canonici propter appellationem præcedentem vel similem cãm dicãt sñias illas nullas, poterũt relaxari ad cautelã, secundum Io. An. & idẽ tenuit Io. Cal. in dicto tractatu, in secũdo mẽbro, in uer. sed quæro. secundum Pe. de Anc. & Do. Et de his et per Rotã in dec.

ADDITIO.

a Vinc. God. Interdictum latum in aliquem locum pro pec. uniario debito hodie ipso iure est nullum, Fel. in c. ex rescripto. in prin. 1. col. de iureiu. & in c. sane. circa fin. 1. col. de offi. deleg. ubi quod pro tali debito sine speciali mandato Papæ imponi non potest et in d. c. sane. col. 1. circa medium. Quærit idẽ Fel. an ciuitas interdici possit propter delictum episcopi.

In deci.433. quę incipit, Item fuit dubitatum vtrum interdicti. vbi dicitur, quod licet ipsi domini teneant opi. Archi. tamē vt ibi dicitur, obtētum fuit in palatio apostolico, & obseruatum, quod tenet Ioan.Mon.& Ioan.Andr.hic. Et ex his patet vna differentia inter generale interdictum in locum, & speciale. Alia differentia est, quia interdictum generale in locum ferri non potest pro debito pecuniario sine speciali licentia Papæ, vt in extrauag. Bonifacij prouide. quæ prohibitio locum non habet in speciali interdicto, sm Io. And. inferentem etiam ex prædictis aliud esse interdicere ciuitatem vel locum, & aliud interdicere ciues, vniuersitatem, vel collegium, vt j. eodem titu. si sententia. §. 1. vbi de hoc super glos. 1. In glos. in fine. idem Ioan. Mon. & Archidiaco.

SVMMARIVM.

1 *Iubentes, mandantes, & licentiam dantes æquiparantur quo ad incurrendam sententiam excommunicationis.*
2 *Restituere & satisfacere qualiter differunt.*
3 *Ordinarius regis quis esse dicatur.*
4 *Res integra quando esse dicatur.*

CAP. XI.

Qvicunque. Primo excommunicat cum certis limitationibus dantes licentiam offendendi in personis, vel rebus suis, vel suorum exercentes contra aliquos ecclesiasticam censuram, vel exerceri facientes, vel illam seruantes. Secundo ibi, eadem, prorogat pœnam ad vtentem vel proprio motu id agē[1] tem. Tertio ibi, qui autem, pœnam aggrauat. †No. 1. ibi, licentiā, quod iste tex. afficit, & ligat non solum iubentes vel mandantes, sed etiam licentiam dantes, quod minus est, secundum Archid. & Ioan. And. Secondo no. ibi, reuocauerint. quod quo ad effectum euitationis pœnæ potest licentia delinquendi reuocari re integra. quod facit ad no. in c. cum quis. j. eod. & in regu[2] la quod semel. j. eod. lib. †Tertio no. ibi, restituta aut satisfactio, aliud esse restituere, aliud satisfare. quod facit, vt obligatus ad rem restituendam non adimpleat sententiam satisfaciendo p illa re. facit l. 4. §. prætor ait, ff. de re iu. & ibi de hoc. facit etiam ad no. per gl. in regula peccatum. j. eo. li. Quarto no. ibi, eadem que &c. quod pœna imposita concedenti licentiam non extēdit ad vtentē illa, nisi spāliter p ipsam legē extendat, pro vt extendit hic. In gl. j. in fi. sed suspensionū. de quibus hic loquitur & pro hoc facit istud vniuersale quicunque, quod singulos cōprehendit, vt l. hoc articulo. ff. de hæred. institu. & in c. solitæ. ȝ. de maio. & obed. vnde includitur etiam imperator, secundum
[3] Archi. & Ioan. And. †In glo. 2. in fi. tene menti ex glo. quis dicatur esse ordinarius regis. [a] & vide quod no. 18. distin. quoniam, & 73. dist. Valentinianus. secundum Ioan. Andr. In glo. in ver. suorum. [b] ibi, familiariom. ad hoc 12. q. 2. ecclesiarum seruos. Idem de filijs, vel seruis, vt Institu. de his qui sunt sui vel alieni iuris. per totum. & idem de domesticis, vt in c. possunt. §. sane. C. de his qui ad ecclesias confugiunt. & no. 3. q. 5. in sum. Et idē de vxore & mancipijs, vt in l. 2. C. de epi. & cle. & idem de colonis, 89. dist. iudicantum. sm Io. And. Ex cuius dictis iuncta gl. habetur, qui veniant appellatione suorum. quod facit ad statuta & priuilegia facientia mentionem de certa persona, & suis, de quo in l. si fœmina. C. ad turpil. & in c. fi. j. de ver. sig. & 50. dist.
[4] studeat. †In glo. in ver. re integra. potest dici prius quam sit processum ad grauandum personas. Sed Ioan. Mon. exponit rem integram, idest iniuriam nōdum illatam in persona, vel rebus, vt hic per eum ponentem, an pars possit prorogare talem terminum datum ad soluendum sub pœna excommunicationis ad euitandam excommunicationem. Et quid si infra istum terminum appelletur, de quibus in c. præterea. el 2. ȝ. de appel. In gl. fi. & licet ex quo Papa ita expressit, non possit ab alio absolui, quam ab ipso Papa. Fallit tamen in articulo mortis, vt in ca. eos qui. j. eod. ti. & in c. pastoralis. ȝ. de offi. ordi. & ita sm Ioan. And. hic debet limitari iste tex.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Regis Adde c. omnes. & ibi Doc. de maio. & obe.
b Nico. Super an. Suorum. Adde, qui dicantur sui. vide gl. fi. in c. studeat. 50. dist. Card. Zaba in c. de cætero. de testi. Bar. in l. si ita. in §. ea lege. de verbo. obliga. Ergo an appellatione suorum veniat amicus singularis. vide Bald. in l. 1. in 15. colum. C. qui accusa. non pos. Barba. consilio 72. incip. præclare scribitur. in 2. col. in 4. uol.
Vin. God. Nota, qui veniant appellatione domesticorum, Ange. consil. 128 & Mar. Soz. consi. 17. supra dicta. uersi. quoniam edictum. ibi, & quam uis. lib. 2. Raph. Cum. consi. 27. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus licite capit clericum pro maleficio, si se gerit pro laico.*
2 *Iudex ecclesiasticus potest opponere exemptionem clericatus, & eum repetere non solum ipse clericus.*
3 *Prælatus potest repetere clericum suum etiam inuitum, & se confitentem esse laicum.*

CAP. XII.

SI iudex laicus. Habet duas partes principales. Primo enim dicit. q citata parte, ad iudicium ecclesiasticum pertinet et cognoscere de clericatu, quem allegat ipse captus per iudicem laicum, & causam reddit. In secunda parte ibi, & si notorium. tractat quando fiat remissio, vel non. Et hęc secūda pars subdiuiditur in tres partes. Quia primo ponit tres casus, in quibus ante cognitionem fit remissio. Secundo ibi, idem. addit quartum. Tertio ibi, non sic. ponit quintum, in quo non fit remissio ante cognitionem, iudex tamen ulterius non
[1] procedit secundum Ioā. And. †No. 1. licitum esse iudici secular capere seu capi facere clericum pro maleficio, dummodo pro laico se gerat, facit c. si clericos. j. eod. imo voluit Bal. in l. si qua per calumniam. C. de episco. & cle. quod etiam clericū inuen-
[2] tum [a] in crimine in habitu & tonsura potest iudex laicus seu eius familia capere, & ad episcopum ducere. Idem videtur velle Inno. in c. vt famæ. ȝ. eod. quod intellige, quando esset in fuga, vel suspicio de ea, alias non liceret laicis capere clericos & inuentos in delicto, vt est tex. no. in c. si vero. el 1. ȝ. eod. Ex quo ibi est speciale in certis personis, quod tñ intelligit ibi Innoc. esse verum, quando clericus a delicto desisteret, secus si continuaret, nec posset aliter compesci ab iniuria alterius, quia tūc posset capi a quocunque etiam laico, & priuato sine pœna excommunicationis, quando non esset ibi officialis ipsius clerici, qui hoc faceret, secundum Innoc. ibi, & sic patet non posse clericum inuentum in delicto capi per laicum, quādo esset paratus desistere, & hoc nisi timeretur de fuga extra diœcesim, vt vide per Ioan. And. in c. cum non ab homine. ȝ. de iudicijs. & ita est tenendum, quicquid aliter dixerit Bald. in d. l. si qua per calumniam. Vnde ex his infert do. Nico. in d. l. si vero. & in d. c. vt famæ. quod si miles inuenit clericum de nocte, & sic verisimiliter potest timere delictum committendum, arg. c. consuluit. ȝ. de officio deleg. poterit eum capere sine pęna excommunicationis, ex quo videtur tunc impedire delictum com-
[2] mittendum, alias autem non posset capere, vt ibi per eum. †Secundo no. ibi, repetat, quod non solum ipse clericus potest opponere exceptionem clericatus, & petere remitti ad ecclesiasticum, sed etiam ipse iudex ecclesiasticus ex suo officio potest repetere clericum captum per iudicem secularem, & sic patet diuersa esse, quod clericus ipse apponat de incompetentia iudicis laici propter clericatum, & aliud est clericum repeti a iudice ecclesiastico, quod inducit hic Do. ad euitandum pęnā, q per statuta imponitur declinantibus iurisdictionem iudicis laici, quę statuta quandoque de facto ad clericos extenduntur. Nam practica est, vt ipse clericus nō declinet iurisdictionem, sed ipse iudex ex officio omnia repetat, quod potest, vt hic dicitur, & vide de hoc no. in ca. 2. ȝ. de foro compe. eod. lib. Vltimo no. ibi, ad iudicem ecclesiasticum. q si coram iudice laico reuocetur in dubium etiam per modum exceptionis de clericatu, & sic an res sit spiritualis & ecclesiastica, tunc de hoc laicus iudex cognoscere non potest etiam summarie, secundum Ioan. And. hic, sed ipse iudex ecclesiasticus, facit cap. tuam. ȝ. de ordi. cogni. & c. lator. ȝ. qui filij sint. leg. & sic infertur ex tex. quod licet iudex ex officio procedat, & reuocetur in dubium, an sit iudex, etiam ipso dicente se iudicem poterit cognoscere, & pronunciare an sua sit iurisdictio, cum tex. hic loquatur etiam de iudice ecclesiastico ex officio clericum repetente, quod tō est, quia est certum quod isto casu ad iudicem secularem non potest competere iurisdictio, alias aliud esset. & vide per gl. in ver. copia. in c. statutum. ȝ. de rescrip. eod. lib. & in c. cum personę. in ver. ordinarijs. ȝ. de priuilegijs. eod. lib. & ibi no. & per Innocen. & in c. ex parte. ȝ. de verbo. signifi. Sed de quo iudice ecclesiastico intelligitur iste tex. Concludit Lapus, quod de illo, qui est iudex ordinarius capientis, seu iudicis secularis clericum detinentis, vt voluit Innocen. in d. c. vt famę. in glo. si laicus iudex. de quo ȝ. in gl. vnde infertur, quòd si potestas vel officialis aliunde veniens ad regendum locum, erit in hoc eius iudex ordinarius loci, vbi officium exercet, arg. c. fin. ȝ. de foro compe.

ADDITIO.

a Nicu. Supe. Inuentum in crimine. Adde Pet. de Ancha. in regula, ea quæ. de reg. iur. lib. 6. Domi. in c. si quis diaconus. in 40. colum. 50. distin. & per Bal. in §. furtorum. Insti. de oblig. ex deli.
Vin. God. Adde Foly. in c. contingit. circa prin. de sen. excom.

compe.& de priuilegijs.c.j.eo. lib. & facit quod no. per Inno. & Hoſt.in c. omnis.ǝ.de pœnitentijs. Et facit quod no. per glo. in l.ciues.C.de incolis.lib.10.& per Bar.in l.1.ad municip.ſecũdum Imo.& ita ſequitur hic Domi.& Pe.de Ancha.† In glo. 2. in fine.& ſic iudex ſuus eum repetere poteſt.facit c.dilectus.& quod ibi nota.per Innocen.ǝ.de appellatio.ſecundum Archid. & Ioan.And.imo dixit Innoc. in d. c. vt famæ. in glo. ſi laicus. prælatum repetere poſſe ſuum clericum etiam inuitum, & ſe laicum confitentem, ex quo hoc tendit ad iniuriam eccleſiæ, vt in c.coniungit.ǝ.eod.& ſatis probatur hic in tex. ſecundum Domi.& tenuit Bal. in d.l. ſi qua.imo plus tenuit Innocen. in d. c. vt famæ. quod epiſcopus poſſit, maxime ſi eſt ordinarius capientis,procedere per modum inquiſitionis contra detinentem,quia crimen ſacrilegij eſt detinere clericum,17. q. 4. quiſquis.& c.deinceps.intellige,ſi fama eſt illum eſſe clericũ, alias ſi eſſet notorium, & tunc ſine inquiſitione requirit illum, & excommunicat detinentem.imo etiam dicit Inno.quod ſi clericus volens, vel inuitus etiam ſuper cauſa ciuili conuenitur coram ſeculari,poteſt ſuus prælatus etiam inuitum abſtrahere a iudicio ſeculari,vt in c.ſi diligenti.ǝ.de foro compet. & poterit iudicem punire quaſi de ſacrilegio,ar.c.1.ǝ.de foro compet. Si tamen prælatus ageret officio iudicis, vel rei vendicatione, ſm no.in c.inter quatuor.ff.de maio.& obe.pro recuperatione clerici,quem laicus vt laicum poſſideret,tũc debet litigare coram iudice rei,ſecundum Inn.ibi,& Io.And.hic.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quando eſt notoria, iudex debet ſtatim admittere abſque alia iudiciali cognitione.*
2 *Reputatio communis,& tractatus probant aliquem eſſe talem, qualis reputabatur.*
3 *Opinio communis tantum operatur, quantum fama.*

1 **Et ſi notorium.** † No. 1. quod quando exceptio eſt notoria, iudex debet ſtatim ipſam admittere abſque alia iudiciali cognitione. Secũdo no.ibi, vel fama. quod in cauſa criminali quãdo agitur ad probandum iuriſdictionem ſuper illa cauſa per famam, inducit plenam probationem,ſecus ſi deduceretur ad probandum crimen,quia tunc non faceret plenam probationem,ſecundum glo.no.in ca.veniens.el 1.ǝ.de teſtibus. In ciuilibus [a] vero ipſa fama bene facit ſemiplenam probationem,ſecundum gloſ.in c.1.ǝ.de appella. 2 Tertio no.ibi,communiter habebatur,† quod communis reputatio & tractatus probat quem eſſe talem, ſicut reputatur, facit quod no.in c.illud.ǝ.de præſum.& in l.filium diffi. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris, quod procedit ſaltem in his, quæ non ſunt grauis præiudicij,ſicut eſt hic,quia non agitur niſi de exercitio iuriſdictionis,ſecundum Domi.referentem hic in fi. Ro.in deciſio.230.quæ incipit,Mortuo Titio.idem tenentem per hunc tex. & quod in probatione alicuius præambuli ſufficiat 3 probare poſſeſſionem clericatus. † Vltimo no. quod communis opinio operatur tantum,quantum fama, quod facit ad no. in ca.veſtra.ǝ.de coha.cleri.In gloſ. in ver.debeat.ibi,vxoratus non incedens in habitu.Aduerte,quia Rota in deciſio.202.quæ incipit,Item ſi clericus. ſingu. tenet,quod ſi clericus coniugatus eſt captus a iudice ſeculari,non ſit ſtatim remittendus,licet probet ſe clericum,niſi doceat ſe contraxiſſe cum vnica & virgine, & portaſſe habitum & tonſuram clericalem, quia alias non gauderet priuilegio fori, vt no.in c.1.ǝ.de cle.coniuga. eo. lib.& de his cognoſcit eccleſiaſticus, & non ſecularis, vt ǝ. in tex.ſecundum Rotam ibi,& Domi.hic in fi.huius c.In ea. glo. ibi,bigamus.ſaluo eo quod no.in c.vnico.ǝ.eod.lib.in gloſ.vere.ſecundum Io.And.In ea.glo.in fi.idem Arch.& vide per Io. And.in c.perpendimus.& in c.contingit.el 2.ponentem caſus. in quibus clericus perdit priuilegium clericale, & plenius per do.Flo.in d.c.perpendimus.

ADDITIO.

a Nico.Sup In ciuilibus vero.Adde §.item ſæpe.4.q.3.Archi.in c.ſi duo. 25. q.6. Spe.in tit.de proba.in §.videndum.uer.6.l.admonendi.ff. de iureiuran. & in l.in bonæfidei. C.de re.cre.& Cy.in l.fi.C.de quæſt.

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericalis conſiſtit in duobus,ſcilicet in tonſura,& veſtibus.*
2 *Negatiua mera,ſcilicet quod quis non ſit clericus,poteſt probari, intellige per poſitionem confeſſatam.*
3 *Talis quis præſumitur,qualis in habitu reperitur.*
4 *Signum deferens alicuius officij, præſumitur eſſe talis, cuius officij ſignum gerit.*

1 **Idem eſſe.** † No. primo ſecundum Ioan. And. quod in duobus conſiſtit habitus clericalis, ſcilicet in tonſura,& veſtibus,quod eſt notandum. & de veſtibus vide per glo.no.in ver.ſecularis.in clemen.1.de ele.& de tonſura vide per glo.in verſic.& tonſuram.in clemen.2.de vi.& honeſta. 2 † Secundo no.ibi.donec conſtet de contrario, quod hæc mera negatiua,ſcilicet quod non ſit clericus,poteſt probari,quod intellige per poſitionem confeſſatam,ǝ.eo.lib.de confeſ.c.1. poſſet etiam hoc probari,quando caderet in affirmatiuam, vt ſi diceretur priuatus priuilegio clericali, vt in caſibus notatis ǝ. in glo.in ver.debeat.ſecundum Ioan.Andr. dicentem quod ſi talis eſſet penitus illiteratus,vrgens præſumptio eſſet contra eũ, quod clericus non eſſet,cum talibus clericatus & tonſura conferri non debeat,vt in cap.nullus.ǝ.de tempo. ordi. eodem lib. 3 † Tertio no.ibi,nam talem &c.quod in dubio quis præſumitur talis,& ita iudicari debet, qualis in habitu apparet,& in forma extrinſeca.facit l. mouemur. C. de ſeruis exporian. vnde dicenti contrarium incumbit onus probandi, quia talis habitus ſeu forma cõſtituit illum in quaſi poſſeſſione talis ſtatus.Et ſic talis quaſi poſſeſſio releuat quem ab onere probandi, & transfert onus probandi in aduerſarium,vt eſt tex.nota.hic.Quarto no.ibi,legalis. quod etiam in eccleſiaſticis & in iudicio eccleſiaſtico licitum eſt allegare,& argumentari [a] per leges ciuiles. de quo vide in c.1.& in c.autoritate. ǝ. de conceſ. præbẽ.eo.lib. 4 † Vltimo no.ibi,ex ſtigmate enim &c.quod deferens ſignum [b] alicuius officij præſumitur eſſe in illo officio, cuius ſignũ portat.ex ſignis enim impreſſis quis recognoſcitur, vt dicit tex. hic, quod facit, vt per ſigna probetur de idoneitate rei. quod facit ad nota. per Bar.in trac. de teſte. §.hanc eandem,& in tractatu de inſignijs & armis,ideo vulgariter dicitur,quod al ſegnal ſe cognoſceno le balle,vt hic probatur,& in auth.dos data. C.de dona.ante nup.& Bal.ibi.In gloſ. legalis. in fine,& ibi de hoc, & ex his dicit hic Archidia.& Ioan. Andr.quod monachus, ſi conſtet de monachato, non poteſt eſſe in poſſeſſione libertatis.de quo plene per Ioan.Andr.in ver.fugitiuos.in cap.fina. ǝ.de regularibus.

ADDITIONES.

a Nic.Sup.Et argumẽtari per leges ciuiles.Adde c.clerici.de iu.c. ult. de ſecun. nup.c.1.de no.ope.nun.& per gl.ſum.10.diſt.

b Deferens ſignum alicuius officij.Adde Iac.Rebuff.in l.prohibitum. in 1.& quæ ibi notaui in apo. ad eum,in uer.cognoſcatur. C. de iure fiſci. lib. 10. Bal. in t. de pace Conſtan.uer.ſigillo.& in l.ſi is qui.ff.de fur. Lac.fran. de Oria. in c. quoniam contra falſam. uerſic.orationes.in fine,& ibi plenius per Fely. poſt alios.de probatio.Celſ.a.

Vin.God.Adde de ſignis appoſitis in muro communi,quæ ſint,Cæpol.in trac. de ſer.urb.præd.tit.de pariete.nu.13.

SVMMARIVM.

1 *Non ſufficit,quod quis ſe in aliquo ſtatu talem gerat, ſed opus eſt quod ab alijs communiter talis reputetur.*
2 *Habitus clericalis aſſumptio an tribuat poſſeſſionem clericatus.*
3 *Præſumptio vna tollitur per aliam præſumptionem fortiorem.*
4 *Clericus an poſſit probari per inſtrumentum coram iudice ſeculari.*
5 *Clericatus poteſt probari non ſolum per inſtrumentum, ſed etiam per teſtes.*
6 *Conuerſus aliquis ſi ſe confiteatur laicum coram iudice laico, an ſibi noceat,ita quod non poſſit petere ſe remitti ad iudicem eccleſiaſticum.vide alias tres quæſtiones de eodem.*
7 *Titulum quis probare debet,poſſeſſor,an actor.*

1 **Non ſic.** † No.1.ibi, ac pro tali. ad hoc vt præſumatur quis eſſe in aliquo ſtatu, nõ ſufficit quod talis in illo ſtatu publice ſe gerat,ſed ẽt vltra hoc requiritur,quod ab alijs cõiter ſic reputetur. 2 † Secundo no.ibi,repertus fuerit. quod aſſumptio habitus clericalis non tribuit poſſeſſionẽ clericatus, intantum quod ſtatim debeat remiſſio fieri de ipſo ad eccleſiaſticum,quod intellige,quando paulo ante capturam pro laico reputabatur quo ad ſe & alios. & ita intelligit tex.hic, ſecus ſi multo tempore ante, vt videtur velle Io.An. hic, & facit tex.ǝ.Tertio no.ibi,reſtituẽdus nõ eſt, tex.pro dicto Inno.in c.vt famæ.ǝ.eo.in gl.ſi laicus. quod pendente iſto proceſſu iudex laicus nõ debet talẽ relaxare a carcere, quia iſto iudicio pendente,an ſit clericus vel non, nihil eſt innouandum, vt in c.ſignificante.ǝ.de appe.ſm eum ibi.& ita tenet Lap. & Dom. ǝ.ſuper glo.Quarto no.ibi,propter præſumptionẽ.& ita alle. quod præſumptio transfert onus probãdi in illum,contra quem inſurgit.ſic ǝ. vt eccleſiaſtica bñficia.c.1.& l.ſiue poſſidetis. C. de probatio. 3 † Quinto no. & ita ẽt alleg.quod vna [a] præſumptio tollitur per aliam præſumptionẽ fortiorẽ,vt hic dicitur,& in l.ſcio.ff.de in inte. reſti. Vltimo no. quod quando litigatur ſuper aliquo articulo incidẽti, index debet

ADDITIO.

a Nic. Sup. Vna præſumptio.Adde c.tranſmiſſa.qui filij ſint leg.gl.in c.literas.de præſum.& gl.in c.pe. de cri.falſ.l.diuus.ff.de reſti.in integ.

Vin.God. Præſumptio una tollit aliam,Soc.in conſ.78.nu.96.& conſ.214.nu. 24. lib. 3. & quod præſumptioni ſtatur,vbi contrarium non probatur,idem conſ.61.nu.3.lib.3.& conſ.36.nu.13.lib.4.

debet supersedere in negotio principali, sic ʒ. de ordi. cog. cap. tuam. & ibi plene per Doct. In glo. in ver. clericali. in princi. & idem tenet Bal. in l. si qua per calumniã. C. de epi. & cle. dicens etiam quod interim iudex secularis debet supersedere, si allegat se clericum, & si coram eo literas clericatus ostendat, debebit statim remitti ad episcopum, de quo ʒ. In ea. glo. in fi. sed in contrarium facit l. si mater. C. de sta. defuncto. vbi vltima fama, & vltima tempora attenduntur, sed hic ideo istud est secundum Ioan. Mona. quia plura faciebant contra ipsum, quã pro ipso, vt pater ex tex. vnde a pluribus denominabitur, & secundum illa iudicabitur, vt no. j. tit. proxi. c. fin. secundum Io. And.

4 † In glo. in ver. fecerit. in prin. idem Io. Mon. & Archid. Sed an poterit fieri probatio per instrumentum clericatus coram iudice seculari. Bal. in d. l. si qua. quod sic ad instructionem ipsius iudicis, & ad inducendam scientiam, vt sic postea sit excommunicatus, si cum detineat. nec in tali ostensione est necesse aduersarium citari, cum non fiat in modum probationis, sed instructionis, arg. l. si quis inficiatus. ff. depositi. Aduerte tñ, quia eo casu, quo captus non reperitur in habitu clericali, vel repetitur in habitu de proximo assumpto, requiritur vera probatio tituli clericatus, vt hic in tex. & talis vera probatio non potest fieri coram laico, etiam per instrumentum, cum sit quid spirituale, vt ʒ. in princ. huius c. & ibi in vltimo notabili. & facit qđ no. in regula non licet. j. eod. & per Bal. & c. Hanc rationem & per hunc tex. tenuit in simili idem Bal. in l. j. in fi. de iud. quod exceptio excommunicationis non poterit probari etiam per instrumentum coram iudice seculari, cum sit quid spirituale, vt est dictum in c. decernimus. ʒ. eod. lib. An tamen ipse iudex laicus si constat sibi per instrumentum de clericatu, incidat in excommunicationem, dependet ex notatis per glo. & Docto. in c. si vero. ʒ. eod. In ead. glo. ibi, l. diuus. quod procedit in casu hic expresso, in quo ipse captus non est remittendus seu reddẽdus, eo tamen casu quo esset remittendus, poterit ipse remissus per se litigare coram iudice seculari, nõ tamen ex tali remissione facta in dicto casu erit liberatus a iudice seculari, apud quem detinebatur, sed agetur corã ecclesiastico, cui redditus est de proprietate, hoc est de titulo clericatus, cum sola possessio non sufficiat, vt debeat censeri clericus, sed probandus est titulus clericatus, vt 2. q. 5. in summa. secundum Ioan. Mona. & Lap. hic. Dixit Ioan. And. post Innoc. & Host. in c. fin. ʒ. de cle. non baptizato. & in d. cap. fin. ʒ. de eo qui furtiue. quod qui lon go tempore fuit in possessione sacerdotii, & maxime si episcopus suus cum vt sacerdotem admisit, non cogitur ostendere literas. ad quas teneretur, vt 2. quæstio. 5. legum. de quo j. † In ea. glo. in fi. tene menti singulariter glo. quod ordo seu clericatus

5

a potest probari non solũ per instrumẽta, sed etiã per testes. Et isto casu ad probandum clericatum non sufficerent literæ ipsæ productæ coram iudice ecclesiastico, in quibus nominat cum clericum, vt voluit Ioan. Andr. in regula non licet. j. eod. lib. & Pe. de Anch. hic, vnde talibus literis iudex laicus credere non debet, sed bene tenetur credere probationibus legitimè factis coram iudice ecclesiastico, & sententiæ iudicis ecclesiastici, qua pronunciat illum clericum, ʒ. de excep. cap. fin. eo. lib. secundum Bal. in l. si qua. & ita etiã tenet Fede. in suo cõsi. 229. quod incipit, Factum sic se habet. vbi refert de quodam laico condemnato per iudicem de crimine falsi, & bannito, & de inde talis sic bannitus obtulit se & sua cuidam ecclesiæ seculari, & demum vigore dicti banni fuit captus a iudice seculari, & coram illo sponte est confessus se fuisse bannitum, sed q̃ nunc erat processus dictæ ecclesiæ, ac etiam fuit confessus, quod tẽpore capturæ non erat in habitu conuersali, sed in habitu laicali. deinde rector illius ecclesiæ repetit illum conuersum, & factis probationibus coram vicario episcopi pronunciauit illum fuisse in habitu tempore capturæ, & iudex laicus visis dictis actis pronunciauit illum relaxandum. † Et ex his elicit ibi Fede. quatuor q. Et primo, an confessio illius conuersi corã iudice laico noceat sibi, vt non possit petere se relaxari. & concludit quod non, cum fit facta coram iudice competenti, vt no. in c. at si clerici. de iudic. & quia non potest suo priuilegio renunciare, vt in c. si diligenti. ʒ. de foro competen. vnde poterit eius prælatus cum inuitum repetere, & se laicum confitentem, vt est dictum ʒ. in princip. c. in a. glo. Imo licet probaretur, quod tempore capturæ fuisset in habitu laicali, tamen ex hoc non perderet suum priuilegium, licet detineri possit donec pẽdeat probationis articulus, vt ʒ. in fi. tex. Secunda q. an virtute actorum gestorum coram iudice ecclesiastico, & an iudex laicus debeat eum relaxare, & concludit quod dicta acta fidem faciant coram iudice seculari, si debitus ordo fuit seruatus, scilicet facta citatione de eo, cuius interest, vt ʒ. in princ. cap. & facta probatione de oblatione. Tertia q. an talia acta sufficiant si ne literis monitorijs & requisitionis ipsius iudicis ecclesiastici. & concludit quod sic, quia ea quo illa acta sunt gesta a iudice competenti, vnde fidem faciunt coram quocunque iudice, vt l. gesta. de re iudic. ad c. fin. & aliæ monitiones iudicis ecclesiastici non sunt necessariæ, nisi quando ipse iudex laicus esset negligens vel rebellis, vt ʒ. eod. tit. decernimus. & cap. fina. de iureiurando. Cautum esset, vt iudex laicus reciperet literas præceptiuas a iudice ecclesiastico, cum iussus iudicis habeat multum excusare, vt nota. in c. ad aures. ʒ. de tempo. ordi. Quarta q. est, an iudex secularis excusetur a pœna excommunicationis, si mandat illum relaxari, si absque eius culpa nõ relaxetur. & concludit quod sic, si fecit quicquid potuit cum custodibus carcerum, & cum alijs, secundum eum ibi, & Domi. hic dicentem etiam, quod si iudex ecclesiasticus remittit talem clericũ seu conuersum ignominiose, & cum verecundia cum tubis, vel aliter vt multi faciunt, poterit iudex secularis puniri ex tali remissione, quia inferens verecundiam videtur inferre magnam pœnam, vt de pe. dist. 1. quem pœnitet. ver. oportet enim, & facit quod no. in c. nuper. ʒ. eod. titu. Ex quibus etiam potest dici, quod incidat in excommunicationem, cum sans dicatur tunc inferre violentiam personalem taliter clericum remittẽdo impeditum, & non liberum, vt ibi no. secundum Domini. hic. In glo. in vet. præsumptionem. in fi. & vide hic per Archi. & Io. And. scil incumbat onus probandi titulum, an possessori, vel actori. & dic vt hic per eos inter alia concludentes, quod cum episcopus videt tenentem beneficium in possessione clericatus, quia nunc possessio non sufficit, poterit cogere illum facere fidem de clericatu, 2. q. 1. legum. de rescrip. cum adeo, de transac. ea literis. quod intelligunt esse verum, si possessio est de recenti, alias si fuisset antiquata possessio, tunc ex hoc præsumeretur clericus, & talis possessio reputaretur calumniosa, arg. ff. de ritu nup. in lib. &c. & quod no. in c. illud. de præsump. ille enim, qui contendit de beneficio, semper debet probare se clericum, vt d. c. cum adeo. d. c. ex literis. secus vbi du incon cusse tenuisset, secundum Ioan. Andr. hic. de quo plenius per gl. & Doct. in c. ordinarij. ʒ. de off. ord. eo. lib. Et ideo dicit Lap. hic, quod licet clericus remittatur ad ecclesiasticum, tamẽ erit ibi probãdum de proprietate & titulo clericali, cum sola possessio non sufficiat, vt ʒ. in glo. quod inducit hic Domi. in fi. ad no. per Rotam in decisio. 235. quæ incipit, Mortuo Titio. tenentem, quod si Titius decessit ab intestato sine cõsanguineis, & fiscus vult occupare eius bona, & episcopus dicit illum fuisse clericum, & sic succedit ecclesia, quod tunc non sufficiat probare possessionem clericatus, sed debet probari plene titulus clericatus, nec sufficiat summaria probatio, vt in l. 1. C. quorũ legatorum. & pro his facit tex. hic, vt ʒ. & quia cum ecclesiastica fundet intentionem suam super clericatu, & non sup possessione, non sufficit probatio solius clericatus, vt in c. fin. ʒ. de causa possessio. & cum hic.

7

6

ADDITIO.

a Cels. a. Sed etiam per testes. Adde Guid. Papæ in decisionibus Gratianopoli. deci. 151 & ibi late tetigi de hac q. an absolutione materiæ clerici captiui. Vin. God. Nota, quod ordinationes etiam a quibulcu que criminosis occultis fieri possunt, & valent, si habitum pro vero & legitimis prælatis. Mar. Soz. consi. 32. Ex his ver. & ex ipsa promissione. lib. 1.

CAP. XIII.

Statutum. Primo ponit constitutionis prorogationem. Secundo adijcit decretum, ibi, decernentes. No. 1. ibi, ad declarationẽ, quod dispositio c. constitutionem. ʒ. eod. titu. est declaratoria, capit. statuimus. ʒ. eodem, non ampliatiua. Secundo no. ibi, in suspensionis & c. quod iura de excommunicatione loquentia circa modum proferendi, locum non hab ẽ in sententijs suspensionis & interdicti, nisi hoc sit in specie expressum, de quo per glo. ʒ. eodem titu. præsenti. Quid autem sit in alijs sententijs quam sint sententiæ censuræ, an procedat iste tex. si proferantur contra participantes. concludit hic Io. And. quod non, quia contra illas sunt remedia appellationum, per quas suspenduntur, quę remedia desunt in sententijs censuræ, vt j. eod. tit. is cui. in fine. Vltimo nota. ibi, delegatus. quod iudices delegati possunt non solum excommunicare monitione præmissa participantes cum excommunicatis ab eis, sed etiam interdicere vel suspendere, etiam si hoc eis non sit specialiter commissum in rescripto, vt est tex. hic, secundum Archi. & vide quod est dictum in cap. statuimus. & in capit. fane. el a. de offic. delega.

Desertio

SVMMARIVM.

1 *Desertio appellationis surgens ex negligentia appellantis non validat quæ attentata sunt post appellationem.*
2 *Desertio appellationis fit, quando intra terminum iuris, vel hominis, quis non prosequitur appellationem.*
3 *Appellans licet non possit prosequi appellationem desertam, potest tamen prosequi nullitatem.*
4 *Appellatio an faciat conualescere sententiam nullam.*
5 *Absolutionem petens, an fateatur se esse excommunicatum.*
6 *Præsumitur pro denunciatione iudicis.*

CAP. XIIII.

Licet. Primo respondet obiectioni. Secundo ibi, excommunicatus, soluit q. †No. primo ibi, non ratificetur. quod desertio [a] appellationis surgens ex negligentia appellantis non habet validare attentata post appellationem legitimam. Et idem si desertio surgat ex renunciatione tacita vel expressa, vt in c. solicitudinem. ad fi. de appel. secundum Ioan. And. hic, & idem tenet Ro. in decisio. 130. quę incipit, Item si post. Et idem si ipsi appellationi renuncierit per contumaciam ipsius appellantis, cum & tūc possit appellatus vti beneficio appellationis. quod procedit hoc casu, & in causa excommunicationis, in qua hoc pmittitur fauore animæ & iuris publici, vbi etiam auditur quis allegans turpitudinem suam, alias autem nō posset appellans vti beneficio appellationis, cui renunciauit, & ita procedat quod no. Innoc. & Ioan. Andr. in c. ex parte. § de rescri. & in c. eum qui. § de dolo & contu. eod. lib. secundum Lap. & Domi. Quid autem sit in alijs causis, an per desertionem appellationis ratificentur attentata post appellationem legitimam. tex. hic facit quod sic, ex quo videtur hic esse speciale in sententia excommunicationis, ergo in alijs sententijs secus, & ita tenet Ro. in 1. deci. sed Lap. in sua alle. 1. circa fi. per multa iura tenet q processus omni casu remaneat nullus, & idem tenet Rota in d. decisio. 130. De qua articulo vide plene dicta in capit. non solum. in fi. princip. § de app. eod. lib. & j. in glo. in ver. conualescat. & in decisio. 425. quæ incipit, Item si decanus. circa h. In tex. ibi, nominatim vel specialiter. no. quod aliud est exprimere nominatim, aliud specialiter & expresse. †Secundo no. ibi, vel a iure. quod quo ad desertionem appellationis paria sunt, non prosequi ipsam appellationem intra terminum iuris, vel hominis, de quo in c. cum sit Romana. & c. personas. § de app. Tertio nota ibi, nedum in iudicialibus &c. quod licet excommunicatus denunciatus, sit vitandus non solum in iudicialib. & extraiudicialibus, ipse tamen pro excommunicato se gerere non tenetur, si in veritate non est excommunicatus, puta vt quia sententia est nulla, nec incurrit irregularitatem si celebrat. facit c. ad præsentiam. & quod ibi no. per Innocen. in c. dilectus. § de appel. & in c. solet. § eod. secundum Io. And. hic, imo tenet hic Lap. quòd licèt excommunicatus & denunciatus, de quo hic, debeat vitari, ea tamē quæ interim facit, vel de ipso facta fuerunt, valebunt, vt si eligat aliquem, vel si fuit electus ad aliquod beneficium, pendēte enim ex futuro euentu, secundum quod appellatio vel sententia nulla probata fuerit. Quarto nota ibi, quod postquam appellatio quantumcunque deserta, potest in iudicio deduci, & prosequi ad finem ostendēdi nullitatem gestorum post illam, de quo in cap. sæpe. § eod. †Vltimo no. quod licèt deserta appellatione non possit appellans prosequi appellationem, vt in clem. sicut, de appel. Potest tamen prosequi viam nullitatis sententiæ, & de ea docere nō solum ex causa, quia sententia sit lata post appellationem, sed etiam ex alia causa, coram quocunque iudice competenti, vt dicit hic Ioan. And. In glo. 2. in princip. idem Archid. & idem tenuit Ioan. And. in c. andius. super glo. antepen. de elec. secūdum Domi. notantem ex hac glo. quod constitutio disponens super vno de extremis communiter panficaris, extenditur ad aliud, quando est eadem ratio in vtroque. de qua in c. præsenti. in 1. glo. in fi. § eod. †In ead. glo. in fi. tene menti singulariter ex glo. quod licet appelletur a sententia nulla, & deseratur appellationi, ex hoc tamen non reconualescit sentētia nulla, nec excluditur a facultate agendi de nullitate sententiæ, etiam si non sit sententia censuræ, fallit in casu hic expresso in glos. & ita etiam intelligitur glo. quæ est 2. q. 1. statuis. quæ videt̄ huic contraria, vt videlicet procedat in casu hic expresso in glo. secundum Domi. & vide circa hoc per Ioan. And. in c. cum venissent. de eo qui mittitur in posses. & in d. ca. sæpe, & per Lap. in d. alleg. 1. & per Barto. Ange. & Imo. in l. si expressim. circa fi. ff. de appel. & per Ro. in d. decisio. 1. & per Bal. in l. tale pactū. §. qui prouocauit ff. de pac. cuius dicta refert hic Pet. de Anch. de quibus vide no. in c. fin. § de re iudi. eod. lib. Sèd an ipse appellans possit prosequi causam nullitatis sententiæ coram iudice a quo, sine præiudicio causæ appellationis. Lapus hic q sic, per hanc glo. & per ea quæ notat Fede. in suo consi. 2, 7. c. q incipit, Si a sententia. vbi videtur velle, quod ad instantiam appellan iudex a quo, inuito appellante a sententia, quæ est nulla, possit iterum pronunciare. C. quomodo & quando iudex. l. si vt proponis. vt refert Lap. hic, quod ideo est, quia iudex a quo potest reuocare grauamen, & in causa procedere inuito appellante, vt in c. si a iudice. § de appel. eod. lib. quod verum est, quando re integra id facere velit, cum appellantis non intersit, nec allegare potest iudicem a quo suspectū, vt no. in ca. interposita. § de appella. secundum Imo. & Do. In glo. in ver. conualescat. in fine. idem Archidia. & alij Docto. Quid autem si post appel. interpositam a sententia diffin. sit facta executio, an reconualescat, seu firmetur deserta appellatione. Io. Mona. hic, prout refert Ioan. And. j. in glo. antepenul. tenet quod non in ipsa executione indirecta, vt est si ipse victus excommunicetur, ex eo quia non paret sententiæ. Nam licèt talis excommunicatio fiat ad executionem iudicati, tamen non firmatur nec reconualescit, vt hic in tex. sed directa executio, quę fit per solutionem, vel per traditionem possessionis &c. de qua est iudicatum, & tunc cum deserta appellatione tollatur suspensio ipsius iudicati inducta per appellationem, manebit firma ipsa executio, licèt male facta fuerit, cum de nouo fieri debeat, si facta non esset, vel facta reuocaretur, vt § de re iudic. cum aliquibus, & quia firmato principali, idest sententia iudicata, firmatur accessorium, idest talis executio directa, vt in l. si ex causa. ff. de appella. & facit d. l. furti. hic allega. de hoc tamen vide qđ no. in d. c. non solum. & per do. Nico. in c. sæpe. § de appella. In glo. in ver. nunciari. in fi. constat etiam hic de neglecta appellatione, vt patet in tex. & dicit glo. fina. j. Et pro hac parte facit bonus tex. in c. pastoralis. in §. verum. § de appel. quia per denūciationem quis non ligatur, & denunciatio potest esse iniusta, vt hic in tex. & ibi. Sed licet hic constaret de sententia, non tamen constabat quod esset valida necessario, vt hic patet, & iō Archid. in d. c. pia. sequitur opi. Hostien. vt hic refert Ioan. An. & eam sequitur Imo. hic, pro qua facit tex. hic, & quia credendum est suo ordinario de denunciatione, nisi aliud appareat, 11. q. 3. curæ. secundum Io. An. qui ita residet. & licèt ita etiam tenuerit Archi. 11. q. 3. nemo contemnat. Rota tamen in decisio. 252. quę incip. Item licet sit, videtur velle, quòd hoc procedat, quando opponitur excommunicatio in vim dilatorię, secus si in vim peremptoriæ, cum tunc maior probatio requiratur, & hæc distinctio est satis æqua secundum Imo. in d. cap. pia. licèt Rota in decisio. 400. quæ incipit, Item si quis petat, teneat indistincte quod nec in vim dilatoriæ, nec in vim peremptoriæ p denunciationem probetur excommunicatio, & ita dicit in curia seruari. Et ideo de hoc articulo vide plene per Docto. in d. c. pia. super glo. in ver. nomen. Et aduerte primo, quid si opponitur exceptio excommunicationis, & ille replicat quòd fuit absolutus, an per hoc sit probata excommunicatio, si absolutio non probetur, vide per Barto. in l. decem. ff. de verb. oblig. Secundo aduerte, an ad probandum quem excommunicatū sufficiat probare quod petijt absolutionem, de quo no. in cap. venerabilem. § de electio. in ver. fuit. & per domi. Flor. in repet. c. perpendimus. § eod. ad fi. vbi videtur tenere quòd nō, adducit ad hoc tex. in ca. exhibita. § de homicidio. vbi singulariter probatur, quod petens veniam super delicto non propter hoc fatetur illud commisisse, quod nota. In glo. in ver. legitimam. in fi. hoc procedit in appellatione interposita ante diffinitiuam, vel post sententiam diffinitiuam. non autem in appellatione ab ipsa sententia diffinitiua, si post ipsam appellationem. ex eo quia ipse condemnatus non paret sententiæ, fuerit excommunicatus, quia tūc cum talis excommunicatio veniat reuocanda per viam attentati, & nullitatis, etiam non iustificata iustitia appellationis, dummodo appareat appellatū debito modo & tempore per dictum c. non solum, etiam isto casu quādo agitur, vt ipsa excommunicatio declaretur nulla, sufficiet hoc probare, scilicet quod fuit appellatū debito modo & tempore, quo probato apparet ipsam excommunicationem postea latam non tenuisse, & per consequens poterit sic declarari nulla, quod procedit, nisi ex aduerso probetur causam

ADDITIO.

a Vin. God. Desertio appellationis fit eodem modo, quo appellationis, Alexan. consi. 51. lib. 1. & insi. per desertio excusatur paupertate, Cassiod. in titu. de appel. decisio. 6.

sam fuisse, In qua non potuit appellari, vel ante excommunicationem fuisse renunciatum appellationi, vel aliquid tale, vt s. de appellationi. c. Romana. §. si vero. & §. si autem talis. sequeretur quod per acta antiqua, vel per nouas probationes oporteret probare iniquitatem sententiæ, quod esset graue, secundum Ioan. And. de quo in d. c. non solum. In glo. finx. in princi. sed antequam ipsam litem inducat, bene repellitur. & si posset intelligi c. per tuas. s. eod. tit. vt dixit Innoc. in c. quia periculosum. in fi. s. eod. secundum Ioan. And. de quo plenius no. in d. c. solet. †In ead. glo. in fi. idem Archi. qui etiam dicebat, quòd præsumitur pro denunciatione iudicis, vt s. de renunciatione. in præsentia. licèt per illam quis amplius non ligetur, vt d. cap. pastoralis. in fi. secundum Ioan. And. & intellige, vt dicit gl. in eo qui neglexit prosequi appellationem, secus si non potuit impeditus, vel suberat iusta causa, quare non potuisset prosequi, vel non tenebatur, & tunc cum appellatio non sit deserta, non fiet denunciatio, & per consequens non euitabitur, cum tex. hic locum non habeat, ex quo loquitur in eo, qui potuit prosequi & non fecit, vt in d. clem. sicut appellationem. secundum ipsum Ioan. And. inducentem istam deci. ad vltimam q. Ioan. de Deo, lib. 4. scilicet de Seio minore 15. annis, qui publice matrimonium contraxit, & cōsummauit, deinde Titius ab eo illam vxorem euicit, & Seius a sententia appellauit, & nō fuit appellationem prosecutus. modo postea Titius accusat Seium de adulterio coram iudice seculari, quæritur quid iuris. & reiecta exceptione minoris ætatis, cum in causa matrimoniali minor 25. annis agat & defendat vt maior olim & hodie, vt in ca. ex parte. s. de restitu. spolia. & in c. fin. s. de iudi. eod. lib. pro ipso Titio facit res iudicata, cui acquieuit Seius appellans non prosequendo, vt s. de appel. cum sit. & c. sępe. Sed pro Seio facit tex. hic. Nam ipse defendit se propter nullitatem sententiæ, in qua decepta fuit ecclesia per falsas probationes. Constitio autem, quod fuerit lata contra matrimonium, non transit in rem iudicatam, s. de re iudic. lator. & c. consanguinei. nec conualescit per negligentiam non prosequentis vt hic. vnde hoc probato ad sui defensionem apparebit illum non adulterum, & ita concludit, dicens etiā, quod ecclesiasticus iudex de hoc cognoscet, & mandabit iudici seculari, vt interim supersedeat accusationi, de ordi. cog. tuam. vt refert Ioan. Andr. qui tamen per hanc deci. putat, quod Seius separabitur a coniuge, donec sit cognitum de causa, vt sic per sententiam & negligentiam propriam appellantis Seius priuetur possessione coniugis, sicut hic propter illa duo priuatur possessione cōionis. & hoc ipse iudex ex officio faciet, nec alias eum audiet. facit c. a. & 3. s. de matrimonio contracto, sicut & hic ex officio procedit ad hanc denunciationem in pœnam negligentis, & propter periculum communionis, vt in d. c. pia. Nec ob. c. laudabilem. s. vt lite pendente. quia illa duo, de quibus hic, non concurrebant secundum Ioan. Andr. Pro quibus facit quod singu. no. Innoc. & alij Docto. in rub. s. de spon. duorum. & ibi vide de his.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum nomine veniunt tam constituti in sacris, quam alij minorum ordinum quantum ad tex. huius c.*
2 *Clerici pro suis excessibus possunt capi, & detineri per iudices laicos mandante episcopo.*
3 *Clericus an possit capi, & incarcerari pro debito ciuili.*
4 *Clericus pro crimine tenetur satisdare de iuri stando, non de parendo voluntati capientis.*
5 *Clericus capi potest non solum pro delicto enormi, sed etiam pro leuiori.*
6 *Clericum quocunque modo percutiens incurrit sententiam excommunicationis.*
7 *Satisdatio comprehendit dationem pignorum, vel fideiussorum.*

CAP. XIIII.

SI clericos. Habet duas partes. Primo soluit dubium, quod dupliciter fortificat ibi, & per laicos. ibi, licet. & causam reddit ibi, cum in his. In secunda parte ibi, eadem, ponit regulam, a qua duos casus excipit ibi, nisi. †Nota. 1. ibi, clericos. quod ex quo tex. hic generaliter loquatur, locum habet, siue clerici sint constituti in sacris, siue non, facit c. cum episcopus. s. de officio ordi. eod. lib. & 27. q. 1. si custos. licèt in modo detinendi inter eos sit differentia, vt 45. dist. cum beatus. secundum Ioā. Andr. †Secundo no. ibi, excessus. quod clerici pro excessibus possunt detineri, & capi per laicos ad mandatum iudicis ecclesiastici, quod procedit secundum Ioan. Andr. quando excessus essent graues, secus si leues, vt habetur 35. dist. c. 1. & vltimo. & s. de vi. & honesta. cleri. a crapula. & de accusatione, cum dilecti. & ff. de accusationibus. leuia. Sed certe etiam pro leuibus poterunt capi, & detineri, licèt sint relaxandi dans fideiussoribus, vt j. in tex. & no. per Spec. in tit. de accusa. §. 1. ver. sed pone. & ad hoc bene facit l. leuia. †Item nota a contrario sensu, quod clericus [a] pro debito ciuili capi & incarcerari non potest, ex quo hic permittitur solum pro excessibus. facit c. 2. s. de pignorib. quod procedit, etiam si ad id se obligasset, s. de iureiuran. ex rescripto. circa quod dic, vt ibi no. secundum Ioan. Andr. Et hoc idem videtur tenere Lap in sua allega. 116. Pro quo facit, quia clericus, qui [b] dicitur miles cęlestis militię, vt in c. a. s. de pęnis. eod. lib. habet hoc priuilegium, vt non teneatur nisi inquantum facere potest, secundum glo. no. in l. miles. ff. de re iudic. ergo carcerari non debet, quod procederet, nisi tale debitum ciuile descendat ex crimine seu ex dolo, quia tunc pro eo capi posset, vt in c. grauis. s. de deposito. secundum Domi. hic, de quo per domi. Anto. & per Docto. in d. c. 2. & per Bald. in l. 1. ff. de in ius vocan. & in l. etiam. C. de execu. rei iudi. & in authen. causa quæ fit, circa medium. C. de episco. & cler. & per Imo. in l. si vero. § de viro. ff. sol. ma. in 13. col. & ibi notabiliter. Laicus verò pro debito ciuili ita demū pōt capi de iure cōi facta excussione bonorū, sm gl. in rub. ff. de excus. bon. & in l. 3. §. tutores qui. ff. de suspectis tuto. Sed p statutū pōt prouideri, vt statim possit capi, vt in l. 1. C. qui bonis cedere pōt. & ibi per Bal. & p Docto. in l. alia. §. eleganter. ff. solu. matri. Tertio no. ibi, temeritas vel iniuria. quod excommunicatio incurritur ex iniectione manus in clericum, siue manus sit iniuriosa, siue temeraria, de quo in c. nuper. s. eod. †Quarto no. ibi, de stando iuri, quod clericus captus pro crimine tenetur satisdare de stando iuri, non autem de parendo voluntati, vel arbitrio facientis capi, nec tenetur renunciare appellationi. facit s. de appella. ad hæc quoniam. & ff. qui satisda. cog. l. fi. quod facit contra quosdam prælatos contrarium facientes, secundum Ioan. And hic, quia incurrūt excommunicationem, si eos inuitos sic detinerent, vt hic in tex. Quinto no. ibi, detinere non debes, quod etiam vbi clericus de iure posset carcerari, & detineri, si det fideiussorem de parendo iuri, non erit detinēdus sed relaxandus, nisi in duobus casibus hic expressis, & pro hoc determinatur qđ no. Spec. in d. §. 1. ver. sed pone. cuius dicta refert Lap. hic, & vide plene per Bar. in l. 2. ff. de custo. reorum. & quod no. in cap. quamuis. de pęnis. s. eod. lib. & in cap. inquisitionis. s. de hæreticis. & per Cyn. in l. ad commentariensem. C. de custo. reo. dicentem quod si captus pro delicto, ex quo venit imponenda pęna corporalis, det fideiussorem, & postea aufugiat ipse principalis, quod fideiussor eadem poena non punietur. Pro quo est glo. sing. 23. q. 5. cum homo. †Vltimo no. in fi. iuncto tex. s. qđ non solum pro delicto enormi, sed etiam pro non enormi potest clericus capi & detineri, licet in modo relaxandi sit differētia, vt hic patet. Et dicitur delictum enorme, si esset falsarius literarum Papæ, vel præsentator scienter talium literarum, s. de crimine falsi. ad falsariorum. vel si dicatur qđ episcopum suum occidit, 2. q. 5. super. vel de hæresi. vt in d. c. inquisitionis. vel simile, secundum Ioan. Andr. de quibus vide etiam per Docto. in c. cum non ab homine. s. de iud. In glo. 2. in fi. idem Archid. quod procedit in habente iurisdictionem puniendi crimina, vt patet j. in 3. glo. & facit d. c. quamuis. & in clemen. 1. ad fi. de cele. mis. secundum Ioan. Andr. & per Archi. 19. dist. in memoriam. tenentem quod ordinarius possit capere ad mandatum delegati Papę. puta si coram eo præsentatum fuisset rescriptū falsum, arg. c. 1. s. de offi. dele. secundum Domi. hic. In gl. in ver. postea. in princ. & dicit hic Ioan. Andr. quod illa dicitur debita pęna, quæ est statuta in iure, nisi dispensetur per eum, qui possit, alias si non esset statuta, imponetur poena extraordinaria, s. de offi. deleg. de causis. & in clem. 1. in fi. de testa. & in c. licet. s. de pęnis. In glo. in ver. innodari. ibi, iustitiæ vel disciplinæ, vt in c. fin. s. de regu. secundum Ioan. And. †In glo. in ver. excedatur. in fi. no. ex glo. quod non solum inijciens manus in clericum, sed etiam pedes, est excōmunicatus, imo quomodocunque percutiat, vt dicit glo. hic, idem si expueret, vel aquam infunderet, vel vestimenta rumpat, vt no. per Inno. & Ioan. And. in d. c.

ADDITIONES.

a Nico. Sup. Clericus pro debito. Adde, an talis possit capi sine excommunicatione, vide per Abb. in c. lator de pig.
Vinc. God. Nota, quod clerici, licet notorie delinquant in habitu seculari, priuilegium fori non amittunt. Ruyn. consi. 7. nu. 6. lib. 5. Clericus autem suspectus de fuga capi potest propria auctoritate, Ruyn. consi. 4. nu. 12. lib. 5. & ibi nu. 13. quod possit capi a laico etiam priuato.
b Nic. Sup. Qui dicitur miles cęlestis. Adde Io. And. in c. 1. de cleri. ægro. idem Io. And. in c. degradatio. de pęnis. supra eo. lib.

in d.c.nuper.cuius dicta refert hic Pet. de Ancha.colligens ex his, quando dicatur iniuria inferri in perſonam, & quando nõ, vt hic per eum.& per Barto. in l.licitatio.§.quod illicite. ff. de publicanis.& per Docto.in d.c.nuper.In glo.in ver. fideiuſſorem.ibi, quam in perſonam agere, vt Inſti.de obli.quæ ex delicto.§.furti.& ff.de reg.iur.l.plus cautionis.ſecundum Io. And. 7 & idem Archi.hic.† In ead.glo.in fi.vide in l.1.ff.qui ſatiſd.cog. In glo.fin.in fi.facit ẽ.de confeſ.c.1.& de hæreti.accuſatus.§.licet.eod.lib.ſecundum Ioan. And., Et idem ſi eſſet ſuſpectus de fuga, cum cautio non ſit admittenda, quãdu fragilis eſt, vt no. in c.literas.& c.ex tranſmiſſa.ẽ.de reſti.ſpo.& per Ioan.Cal. in conſi.21.de regularibus, vt refert hic Domi.notans ex hac glo. primo, quod licèt confeſſio ſocij non probet delictum, vt patet in iuribus hic alle.tamen ad dictum ſocij poterunt alij maleſactores capi.facit glo.in l.fin.C.de accu. Secundo pro delicto poteſt quis capi, etiam antequam cõſtet de delicto. de quo articulo an clericus poſſit capi, antequam conſtet de delicto, hic per Archi.& 18.q 2.abbates.& 45.diſt.ſuper glo.ſummæ.& hic per Ioan.And.& Dom.concludentem quod ſi clericus eſt incorrigibilis, & de hoc conſtat, & poteſt capi etiam per laicum de mandato iudicis eccleſiaſtici, qui crimen punire põt, vt in d.c.vt famæ.& ẽ. in glo. Si verò eſt corrigibilis, & de hoc apparet, vt quia volebat ſuperiori obedire, & capi non debet, cum violentia eidem etiam notorio crimino ſo tunc inferri non debeat, vt d.cap.vt famæ.& no.in d. cap. cum non ab homine.ſecundum Archid.hic. Si vero eſt dubium, an ſit corrigibilis vel non, tunc ſi iudici conſtat plene de delicto, poteſt capi per laicum de mandato ipſius iudicis, vt eſt tex.hic ſecundũ intellectum Archi. Ad idem ẽ.de pœnis.c.ſuper his.& c.tuæ. & quod ibi no.& 20.q.2.c.1.& in c.grauis.& d.c.vt famæ.& ca. cũ non ab homine.& per Lap.in d.alleg. 116. poterit etiam familia poteſtatis capere clericum in rixa, vel in adulterio deprehenſum, vt epiſcopo præſentet, ſecundum Barto.in l.ſi quis in ſeruitute.ff.de fur.& Bald.l.ſi qua per calumniam.C. de epiſc. & cler.& Pet.de Aneb.hic, dicentem tamen quod tunc debet honeſte duci, & non turpiter, vt hic in glo.& habetur in d. ca. vt famæ.& eſt dictum in c.ſi iudex.§.fin.ẽ. eod. quod tu intellige, vt dictum fuit in d.c.vt iudex.in princip. Si verò iudici non conſtet de delicto clerici per præſumptiones, vel probationes, & tunc capi non poteſt, ſecundum Archid.per tex.hic in verſ. commiſſas.a contrario ſenſu.& ita procedat eius dictum, & dictum Ioan.And.hic ſecundum Domini.intellige, niſi conſtet de delicto, quia tunc licèt ignoretur perſona, tamen pro veritate habenda & delicto puniendo poterit clericus capi, caueant tamen prælati, ne ad hoc ſint faciles, ſecundum Ioan.And. vt refert Bal. hic. Si verò de ipſo delicto conſtet ſaltem præſumptiue, & tunc poterit capi, & incarcerari ſine pœna excommunicationis, vt in d.ca.grauis.vbi gl.hoc videtur velle, & hic, facit d.ca.inquiſitionis.§.1.& de crimine fal.ſuper eo. & in cle. 1.§.1. de hereticis. Et prædicta in captura & carceratione, quæ ſit pro delictis ad cuſtodiam. Si verò captura & carceratio ſit perpetua, & loco pœnæ, tunc fieri non poterit, niſi plene liqueat de delicto, & lata ſententia, vt in d. capit. quamuis. & ita procedat 27.q.1.ſi homo. & cap.ſi cuſtos.& 20.quæſt.1. ca.1. ſecundum Domi.hic.

S V M M A R I V M.

1 *Clerus non venit appellatione populi.*
2 *Eccleſia interdicta, an videantur interdicti clerici.*

C A P. XV.

SI ſententia. Habet tres partes. Primo ſoluit dubium, & excipit ibi, niſi.& ſolutionem declarat ibi, vnde. Secundo ibi, cęterum, ſoluit ſecundam interſerens duas limitationes ibi, qui culpabiles. & ibi, dummodo. Tertiu ibi, cum vero, ſoluit 1 tertium dubium rationem interſerens, ibi, ne ſententia. † No.1. 2 & ita allegatur, quod appellatione populi [a] non venit clerus, nec econtra.facit c.licet.ẽ.d priuileg. eod. lib.& quod nota. in clemen.in pleriſque. de elec. & hoc procedit tam in ſententia interdicti, quam in qualibet alia ſententia vel diſpoſitione, dummodo materia ſit adaptabilis, cum eadem ſit ratio, ſecundum Ioã. And.dicentem etiam, quod licet appellatione [b] cleri, vel expreſſo clero non veniat populus, ſi tamen diſtrictualibus alicuius domini vel prouincialibus, puta Anglicis daret aliquod priuilegium, & tunc bene comprehenderentur clerici, & tali immunitate vel priuilegio gaudebunt, vt no.in c. fin. §.j.ſuper ver.diſtrictu.ẽ.de offic.deleg.& in c.dilecti, ſuper verbo, Anglicis.ẽ.de foro competen. Et ibi per Ioan.And.& in ca. accedens.2.vt li.non conteſt.& per Oldr.in q.27. quod no. per glo.& Docto.in cap.fin.ẽ.de ſta.mona.& per Lap. in ſua alleg. 2 c.† In glo.2.in princip.ſed quid econtra, an interdicta [c] eccleſia, videantur interdicti clerici.& dic quod non, ſi non ſunt culpabiles, vt j.§.proxi. licèt aliud ſit in priuilegio exemptionis exẽpta eccleſia, vt in c.per exemptionem.hic alleg. quod non ob. per no.in regula, in pœnis.j.eod.lib. ſecundum Ioan. Andr. In ead.glo.in fi.tamen conſulendum eſſet, vt alij clerici durante tali interdicto abſtineant a publica celebratione, ne pro hoc vilipendatur interdictum, contra c. proxi. & voluit Ioan. Cal. in ſuo trac.de eccleſiaſtico interdicto, in ſecũdo membro, ver. ſed circa hoc. Sed clerici eccleſiæ interdictæ ibi celebrare non poſſunt, cum ſint interdicti, ſiue ſint clerici ſeculares, ſiue regulares, ſiue conuerſi ipſius eccleſię, dummodo ſint ad eccleſiam tranſlati, 12.q.1.duo ſunt.& 21.q.2.ſi quis iam tranſlatus. cũ iſti veniant appellatione clericorum eccleſię, vt no. per Ioan. Cal.in d.ſecundo membro.verſ.intellige autem. ſecundũ Do. Et an appellatione clericorum veniant canonici. dic quod ſic, vt eſt tex.in c.cum tibi.ẽ.de verbo.ſignifi. In glo.in ver. matrimonio.in fi.no.ex glo.ſecundum Domi.quod nomen generale qualificatum reſpectu vnius profeſſionis non includit aliud genus diuerſæ profeſſionis etiam eiuſdem ſexus, de quo nota. per Pau.in clem.eos.de conſan.& affi.& per Docto.in capitu. ſedes.hic allega.

A D D I T I O N E S.

a Nico.Sup Appellatione populi. Adde Card.Alexan. in capit. de his. in princip.12.diſtinc.

b Nico.Super an Appellatione cleri. Adde Benedictum Capram in clem.vni. de reli.& vene.ſanctorum.
Vinc. God. Adde, quod licet appellatione populi non veniant clerici, Clerici tamen non ſunt immunes a gabellis, & huiuſmodi oneribus pro rebus quas habent negociationis gratia, ſecus ſi eas habent vſus ſui cauſa, Ruyn. conſ. 112.nu.6.lib.5.

c Nico.Sup Interdicta eccleſia. Adde, an interdicto officio, ſit interdictum beneficium.vide no.in cap.fina.de reſcrip lib.6. Card.Zaba.in cap.paſtoralis.in §. verum.in 6.r.o.de ap.

S V M M A R I V M.

1 *Ciuitas poteſt interdici non ſolum propter delictum domini, ſed etiam propter delictum rectoris.*
2 *Et an intelligantur interdicti ciues non culpabiles.*
Adde ad idem.nu.3.
4 *Interdictum ciuitatis, vel loci, an differat ab interdicto collegij, vel vniuerſitatis.*
5 *Interdicta terra Domini, an videatur interdicta terra, quæ ei data eſt in dotem, vide vſque ad finem de terris interdictis.*

Cęterum. In tex.ibi, domini vel rectoris.no.differentiam inter hæc, dñs enim eſt perpetuus proprietarius, rector verò vt plurimum temporalis, & quaſi vicarius, ſecundum Ioan.Andr.& facit quod no.24.q.3.§.ſed quia.& 1 ff.quod me.cau.iſti quidem.ſecundum Domi.† No.1.quod nõ [a] 2 ſolum propter delictum domini poteſt tota ciuitas interdici, vt in c.non eſt.ẽ.de ſpon.ſed etiam propter delictum rectoris. facit c.ſane.el 2.de offic.deleg. quod facit ſecundum Archi. vt propter contumaciam epiſcopi poſſit eius ciuitas interdici, ꝑ quo j.eod. c. fin.§.illis.& ẽ.de priui. quod nonnullis. de quo in d.c.ſane. Secundo no.ibi, puniendum, quod propter delictum domini vel rectoris puniendum, eius ciues & ſubditi interdi-2 ci & puniri poſſunt.† Vltimo no.quod interdictis ciuibus propter delictum domini vel rectoris, intelliguntur interdicti nõ ſolum ciues culpabiles, ſed etiam non culpabiles, imo etiam & abſentes etiam ex iuſta cauſa tũc includuntur ſecundũ Archid.per no.31.q.3.quod ſi dormierit.pro quo etiam tex.hic, ex quo probatur quod tunc etiam innocentes includuntur. Sed in contrarium facit ẽ.de conſti.c.2.eod.lib. ſecundum Archid. ſed dic, quod non ob. quia ibi loquitur de ſententia ſtatuti puniente futuras culpas in delinquentibus tantum, quæ non ligat ignorantes vel abſentes extra diœceſim delinquentes, vt ibi, ſed hic loquitur in ſententia interdicti puniente culpam præteritam in delinquentes, vel alios innoxios, vnde ligant expreſſos etiam generaliter, vt ſi puniat ciues propter dominum vt hic, & quia loquitur de ſententia interdicti, qua puniri poſ-3 ſunt innocentes, vt ẽ.ſecundum Ioan.And. & Domi. † In glo. in ver.domini. in fi. vult gloſ.quod interdicta ciuitate propter delictum ciuium, intelligantur tũc omnes ciues interdicti, ex quo tũc oẽs ſunt culpabiles, & verum eſt hoc, ſi omnes fuerint culpa-

A D D I T I O.

a Nic.Sup.Non ſolum propter delictum domini. Adde Dom.in c.quæſiuit.de his quæ ſi.a ma.parte ca.Do.in c.ſane.el 2.de offi.deleg.

culpabiles, vt quia omnes fuerunt præsentes, & nullus contra dicit, alias vero si aliqui cõtradixissent, vel erant absentes, tũc dicendum est prout dicit Ioan. And. in illa q. qua quęrit, si propter delictum consiliariorum regẽtium ciuitatem, vel propter delictum vniuersitatis est latum generaliter interdictum in cõsiliarios, vel in vniuersitatem, an sint interdicti consiliarij, qui tunc erant absentes, vel illi de vniuersitate, qui non contradixerunt. in qua q. 1. arguit, quod sic per iura dicẽtia factum a maiori parte corporis a toto corpore factum videri. Sed in contrarium alleg. quia decretales, statuta, & bãna non ligant probabiliter ignorantes, vt d. c. 2. & qui matrimonium accu. possunt. c. fi. & ff. de decretis ab ordi. l. fin. & quia absentes & ignorantes ex maleficio non obligantur, ff. de acti. & obli. l. ex maleficijs. §. 1. ergo multo minus contradicentes, s. de simonia. sicut. el 2. & propter has rationes, & alias multas videtur religiosos absentes vel contradicentes ligatos non esse tali sententia interdicti, etiam quo ad ecclesiam, licet præsentes & tacentes ligati sint. facit no. d. Inno. in c. 1. s. de his quæ fiunt a ma. parte. & quia hoc habet æquitatem, tenendum videtur etiam si ius expressum deficiat, vt s. de transac. c. fin. Sed certe ista determinatio est contra tex. hic, per quem apertè patet etiam non culpabiles propter delictum domini ligari generali interdicto ciuium, per quem tex. tenendum videtur primum dictum, licet certis casibus distinguantur culpabiles a non culpabilibus, vt per Ioan. Andr. s. in ver. culpabiles. secundum Ioan. And. hic, dicentem tamen quo ad Deum tales nullo modo teneri, s. eo. tit. c. a nobis. el 2. & de re iud. c. 1. in princ. eod. lib. & hoc idem tenuit Ioan. Cal. in d. secundo membro, ver. sed dubitatur de absentibus, secundum Domi. hic. Sed Bal. hic dicit hoc procedere in sententijs interdicti, alias aliud esset, per no. in l. j. §. j. ff. de magi. conueniendis. [4] †In glo. in ver. interdictu. ibi, & ciues. subaudi, & aliud est interdicere ius tantum, ex quo manifeste colligitur secundum Archid. aliud esse interdictum ciuitatis, vel loci ab interdicto vniuersitatis vel collegij, & dicit hoc probari in c. 1. s. de vsuris. eod. lib. & ibi per Ioan. An. super verbo, terræ. & facit c. quamquam. in fi. s. de censib. eod. lib. vnde interdicta vniuersitate, poterunt clerici ianuis apertis & pulsatis campanis alta voce celebrare, exclusis excommunicatis & interdictis. Sed interdicto loco celebrari non posset, nisi vt dicitur j. in c. fin. & facit quod no. s. eo. c. præsenti. secundum Ioan. And. de quo per Ioan. Cal. in d. secundo membro. in ver. circa hoc. vbi istud limitat, prout est dictum s. in glo. 2. secundum Domi. [5] †In glo. in ver. extra. in fi. Aduerte, quia Ioan. Andr. tangit hic aliqua dubia. Et primo, quid si interdicatur simpliciter terra alicuius domini, de qua intelligatur, an tunc videatur interdicta terra data illi in dotem, vel ei pignorata. de quo hic per Archi. & per Ioan. And. in c. j. s. de postu. præla. in glo. bona fuit, & ibi dicit esse attendenda verba interdicti, nam si verba denotantia dominium, puta suam terram interdicimus, vel per similia verba, de quibus in l. Quintus. ff. de au. & arg. leg. & tunc venit dotalis, ex quo notoriè habet in ea dominium, vt in l. doceancillam. C. de rei ven. sed non venit terra pignorata, quia cessat in ea dominium. Si verò per verba denotantia possessionem, puta interdicimus terram, quam talis possidet. tunc veniret pignorata, ex quo creditor dicatur possidere, vt l. sciendum. §. creditor. ff. qui satisda. cog. secundum Pe. de Anch. hic, secundum quem hoc idem tenuit Ioã. Cal. in d. secundo membro, in ver. quid si pertineat ad ipsam. & ver. seq. Secundo tangit hic Ioan. Andr. an videatur interdicta terra, in qua quis haberet vsumfructum. & dicit quod sic, vt in l. 4. ff. de vsufru. vbi de hoc. Tertio tangit, quid de terra, in qua quis haberet nudam proprietatem. & dicit idem, vt Insti. de hær. insti. §. 1. 2. & 3. ff. de reli. l. 2. §. 1. Sed Ioan. Cal. in d. 2. membro, ver. quid si interdicitur. dicit, quod licet istud sit verum, tamen posset sustineri contrarium, quia si interdicitur terra, in qua quis habet vsumfru. non includitur illa, in qua quis habet proprietatem, & alius vsumfruc. & hoc sine dubio procedit, quando ita exprimeretur, nec hoc dictum contrariat dicto Ioan. And. loquentis, quãdo in dicto loco simpliciter interdicit terra alicuius, quo casu venit illa, in qua quis hẽt vsumfru. & alius proprietatem, & eã, eum dicendo terram talis domini vtrique adaptetur, secundum Domi. Quarto tangit Ioan. Andr. de terra communi, an videatur interdicta. & in hoc dicendum est, quod si dominus, cuius terra interdicitur, habet terram in consortio diuisam prouincijs partem in vna, & partem in alia, & tũc si pro diuiso, & omnes illæ partes erũt interdictæ, secus si pro indiuiso, cum alio, & hoc ne innocens puniatur, s. de sepul. c. sacris. & quod ibi no. & ff. de ritu nup. illud. & l. Quintus. ff. de au. & arg. leg. & s. de concess. præben. c. j. secundum Ioan. And. & idem tenuit Io. Cal. in d. secundo mẽbro, ver. quid si is. & Lap. hic, adducens ca. dudum. circa fi. s. de præben. eod. lib. Et inducit prædicta, quod si aliquis habet terram communem cum aliquo damnato cum participibus suis defendendo propter partem suam totam terram, non dicatur ex hoc fautor damnari, secundum Domini. & vide ad prędicta glo. no. in c. j. s. de iure patro. lib. 6. Quinto tangit Ioan. Andr. de terra perdita, vel alienata post interdictum, an propter hoc tollatur interdictum. & dicit quod non, vt hic per eum, & per Io. Cal. in d. secundo membro, vers. quid si quis. dicentem hoc iõ esse, quia est quid reale, & transit cum re, s. de pigno. ex literis, nec alienatio est modus tollendi interdictum, sed relaxatio, vt in c. ad hoc quoniam. s. de appel. Sexto tangit Ioan. And. de terra acquisita post interdictum, & dicit quod nõ erit interdicta, nisi verba sententiæ id exprimant, facit quod no. in c. fina. s. de rescrip. & in c. cum capella. s. de priui. in glo. a. & in l. si ita. ff. de au. & arg. leg. licèt alias dicatur, quod statuta ciuitatis habeant locum etiam in locis subiectis, quantumcunque de nouo acquisitis, vt in l. etiam. & ibi Cyn. & Bald. C. de iure dotium, per Barto. in l. si conuenit. §. scienda. ff. de pigno. actione. de quo j. §. proximo.

SVMMARIVM.

1. *Populus potest interdici.*
2. *Populi appellatione vel vniuersitatis, veniunt singulares personæ.*
3. *Sententia vel alia dispositio vbicunque esset inutilis, intelligendo verba vt iacent, an debeant tunc impropriari.*
4. *Interdictum inhabilitat personas interdictas in auditione diuinorum.*
5. *Interdictum si sit latum in populum, etiam innocens in populo ligabitur.*
6. *Interdicto ligatus, si se transferat ad alium locum primo dimisso, an desinat esse interdictus.*

[1] [a] Cum verò. †No. c. populum [a] posse interdici. & vide per Ioan. And. in c. fundamenta. in §. ne autem. super verbo, populo. s. de elec. eod. lib. quid sit populus, & vnde dicatur, & an facto interdicto de populo censeantur singulæ personæ ipsius populi interdictæ, et dicit tex. hic, quod procedit, cuiuscunque conditionis existant, siue sint nobiles, Comites, Marchiones, & huiusmodi, & in quocunque loco habitent, dummodo sint de ipso popolo, vt in l. relegatorum. §. solet. ff. de interdictis & relegans. & l. est verum, a contrario sensu. C. de incolis. lib. 10. & facit gl. 3. s. Et idem si tales, vel alij essent exempti per priuilegiũ ab omnibus oneribus, propter hoc enim non sequitur, quòd non sint de populo vel vniuersitate, vnde saluis priuilegijs ligantur pęnis, quibus alij de populo ligantur, vt d. c. cum capella. & de priuileg. eod. lib. c. 1. secundum Pe. de Ancha. dicentem secus esse, si non sint de ipso populo interdicto, & cum eo nihil participant, licèt habitent in ciuitate ipsius populi, vt colligitur hic in tex. a contrario sen[a] su, & vide quod no. in c. proximo. †Secundò no. ibi, singulares [b] quod appellatione [b] populi vel vniuersitatis veniunt singulares personę ipsius populi, non vniuersitas, quando profertur in materia, quæ non est proportionabilis vniuersitati, vt vniuersitati, sed vt singulis, quod facit, vt sub nomine capituli generaliter posito in tali materia veniant singulares personę ipsius capituli, secũdum Archi. ex quo infertur, quod interdicto capitulo, singulares personæ ipsius capituli erunt interdictæ, [3] secundum Ioan. Andr. †Tertio no. ibi, effectu careat, tene menti singulariter, quod vbicunque sentẽtia vel alia dispositio esset inutilis, intelligendo verba vt iacent, debeant tunc impropriari & extẽdi, & ita intelligi, vt ipsa dispositio teneat, & operetur effectum, quantumcũque ipsa dispositio sit odiosa & pęnalis, vt probat tex. no. hic, & facit quod no. in ca. pastoralis. s. de appella. & ibi per do. Nico. in prin. in l. sed & si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiuran. Quarto no. ibi, alicubi. & ita allegatur, quod interdictis personis etiam per respectum ad certum locum, censentur interdictæ quocunque vadant, etiam extra illum locum, sicut dicitur de excommunicato, vt in c. j. s. de treuga & pace. & in c. ad reprimendam. s. de offic. ordi. & in c. pastora-

ADDITIONES.

a Vinc. God. Adde, quando populus contra ius commune possit statuere, Ruyn. consi. 23. nu. 14. lib. 2.

b Nic. Sup. Appellatione populi Adde, an veniant iudæi. vide glo. sing. in uerbo, quod nullus in c. ius Quiritum. 1. distin. quam alleg. pro sing. Barba. in tract. de præstantia Cardinalium, in 1. q. basilica. in 7. q. Barba. cons. 43. incip. Licet in medium, in 2. col. ver. si uero. in 4. uo.

Vin. God. Populum repræsentantes non possunt iuri tertio quæsito præiudicare etiam ex causa, nec requiritur maior pars, sed requiritur totus populus, Ruy. consi. 105. nu. 2. lib. 5.

pastoralis.ꝭ.de appel. sicut etiam dicitur de infame, quia infamia sequitur infamem quocunque vadat, sicut lepra leprosum, vt dixit glo.no.in l.1.& 2.ff.de postulando.& vide per Barto.& Bal.in l.1.C.de summa trinit. † Vltimo no. quem effectum operetur interdictum, quia inhabilitat personas interdictas in auditione diuinorum, & perceptione sacramentorum, vt hic, & inhabilitat loca interdicta a diuinis, vt ꝭ.§.proxi. † In gl.in ver. non competēt.in fi.& ratio, quare ita sit in interdicto, est, quia per interdictum latum in populum etiam innocens de populo ligatur, vt ꝭ.§.proximo. quod esset in iuramento, quia sicut a princ.non obligasset ad periurium illos, qui non iurassent, sic nec obligat successores, cum sit personale, vt ꝭ.de iureiuran.veritatis, secundum Ioan.And.vult ergo glo.no.hic, quod si non existens de populo interdicto efficiatur de populo interdicto, ex tunc ligatus erit tali interdicto, sicut & alij cum sit factus illius corporis membrum, nec debet diuerso iure censeri, ꝭ. de statu reg.c.2.& ff.de vsucap.l.eum qui ædes.secundum Pet. de Ancha.hic, & speciale videtur in interdicto, in quo etiam infantes & procreati post interdictum ligantur, vt hic in glos. licet dubium faciat, quod est dictum ꝭ.§. proxi. in fi. de terra acquisita post interdictum, quod non erit interdicta, ita videbatur de nouiter receptis in populo interdicto, sicut dicitur in alijs oneribus, quod ciues recepti non teneantur ad collectas, quæ pro prætenus oblatis imponuntur, vt l. prouidendum. & ibi Barto.C.de cum.lib.10.& l.incola tam. ff.ad munici. † Quid autem sit econtra, si ligatus interdicto transferat se ad alium locum dimisso primo, an desinat esse interdictus, vide per Ioan. Calde.in dicto secundo membro concludentem, quod in speciali interdicto non est dubium, cum interdictum sequatur eum quocunque vadat, donec absoluatur, vt est dictum ꝭ. Sed in interdicto non speciali, sed ex eo, quia fit de populo interdicto, tunc si fuit in culpa, propter quam sententia interdicti lata fuit in populum, & tunc cum censeatur specialiter interdictus quocunque vadat est interdictus, vt ꝭ.et facit.ꝭ.de priuile.quod nonnullis.& ꝭ.eod.titu.& lib.licet.in fi. Si verò non fuit in culpa, & tunc aut non desinit ex toto esse de populo interdicto, vt quia fuit confinatus vel bannitus ad tempus, vt d.l.relegati. & l.exilium.eod.titu.C.de pœnis.l.relegati. & tunc cum remanticant de populo, remanebit etiam interdictus. Sed si ex toto desinit esse de populo interdicto, vt quia transtulit se voluntarie ad aliud domicilium mutandi causa, vel fuit bannitus in perpetuum, & cum tunc desinat esse de populo, cessabit in eo interdictum, cum cesset causa efficiens & conseruans, vt in l. adigere.§.quamuis.ff.de iurepa.et quod no.48 distinc. cor episcopi.& ff.de tutelis.l.1.§.tutores.secundum Pe. de Anch. dicentē etiam, quod si ille, qui est de populo vel vniuersitate interdicta, ingrediatur monasterium, post professionem poterit ordinari, cū talis in odiosis desinat esse de populo, & sic extinguitur interdictum in sua persona. si tamen ordinetur ante profes. tenebit ordinatio, argum.cap.religioso.ꝭ.eodem, & d.cap. duo sunt, licet tutum sit consilium, quod non ordinetur, quia in dubio tenendum est quod est certius, vt in capit. ad audientiam. ꝭ.de hone.de quibus omnibus hic per Pet.de Ancha.& Dom. & plene per Feder.in suo consi. 31. & vide quod est dictum supra, in princip.cap.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas, castrum, & villa possunt subijci interdicto pro delicto, secus pro debito pecuniario.*
2 *Ciuitas, castrum, villa includunt tantum, quod intra muros continetur limita hoc septem modis, vt hic per ordinem.*
3 *Priuilegium concessum ciuitati quo ad præscriptionem, an extendatur ad eius villas & castra.*
4 *Ciuitas quid sit.*
5 *Castrum quid sit, oppidum, dicecesis, municipium, prouincia.*
6 *Interdicta ciuitate, castro, vel villa, etiam ab homine, an intelligantur interdicta suburbia.*

C A P. XVI.

SI ciuitas. Habet duas partes princi. Primo soluit dubium, & obiectioni respōdet ibi, nam licet. Secundo ibi, ratione, distinguit, & secundum membrum prosequitur ibi, secus. † Nota primo ciuitatem, castrum, & villam posse subijci ecclesiastico interdicto. quod intellige pro delicto commisso, secus verò pro debito pecuniario, quia fieri non posset sine speciali licentia Papæ, vt in extrauag. Bonifac. quæ incipit, prouidere. & est dictum ꝭ.cod.c.1.in §.superior.in fi. Secundo nota, quod verba sunt interpretanda secundum subiectam materiam. facit l. si vno.ff.loca. Tertio no. quod quantumcunque materia sit pœnalis, tamen debent extendi verba latius quam importet proprium significatum, quando vilescetet pœna, si interpretatio non fieret, vt hic dicitur, & facit tex.ꝭ. cap. proximo. §. finali. † Vltimo no. quia videtur hic aperte probari, quod de propria significatione vocabuli ciuitas, castrum, vel villa includunt tantum id, quod intra muros vel ambitum continetur, non autē includunt suburbia, vel continentia ædificia, licèt aliter sit statutum in speciali casu huius c.de quo in iuribus hic alleg. in 2. glo.& in l.pupillus.§.incola.& l.mille passus. & l. collegarum. §.j.ff.de verbo.signifi.& 63.dist.in.ego Ludouicus.& 1.q.j. sicut Christus, & quod ibi no.&c. ff.de contrahen.emptio.l.quod creditor.§.fina.& C.de bonis vacan.l.s.lib.10.& ff.de leg.3.prædijs.§.fin.Ioan.Andr. tamen hic videtur velle contrarium, dicens quod si priuilegium sit cōcessum ciuitati, vel ciuibus, includit ciuitatem, suburbia, & continentia ædificia, & natos ibidem, siue de ciuib. cogitauerit vt vniuersis, siue vt de singulis, vt l.ciuibus.& l.cum senatus.ff.de reb. dub. nisi aliud appareat de mente concedentis, cum illa sit sequenda, vt in c. pen. ꝭ. de concel.præben.eod.lib.vel nisi vsus loquendi, vel regionis cōsuetudo aliud inducat, cum illis sit standum, ꝭ.de spon. ex literis.secundum Ioan.Andr.contra cuius dictum facit iste tex.vbi est speciale, quod contineantur suburbia & continentia ædificia, ergo in contrarium est regula & ius commune, vt patet ex tex.hic.facit ca. præsenti.§.loca.ꝭ. de præben.eod.lib.& ibi per Archid.secundum Domini. imo idem Ioan. And. videtur velle contrarium, dum post Archid. hic dicit, quòd iste tex.decidit dubium, a quo loco incipiat diœcesis, de quo in c. Rodulphus. ꝭ.de rescri.vt scilicet incipiat a murorum ambitu, cum nomine ciuitatis non comprehendatur vltra murorum ambitum, de vi verborum, nisi in casu hic speciali expresso, licet Vinc.in d.ca. Rodulphus. velit quod incipiat a continentibus ædificijs, & non bene, nisi quo ad casum c.statutum.§.j.ꝭ.de rescri.eod.lib. & ibi per glo.in ver.ciuitas.secundum Ioan.Andr.hic. Et ideo Bart. in l.2.ff.de verbo.signifi. videtur tenere quod licet appellatione comprehendantur continentia ędificia, vt in l. vxorem. §.legauerat.ff.de leg. 3.tamen appellatione [a] ciuitatis continetur tantum, quod muris cingitur, vt ibi, & in l.nam quod.§. pe. ff.de penu lega.quod tamen limita primo in casu huius cap.ut hic patet. Secundo limita in casu d.c.statutum.in ver.ciuitas.§. quod causæ possint audiri in suburbijs, de quo dic vt ibi. Tertio limita in beneficijs, quæ latius interpretantur quam priuilegia, vt no.in l.fin.ff.de consti.principum.& in cap.olim., ꝭ. de uerbo.sign.unde si princeps concedit alicui ciuitatem, includuntur tunc etiam suburbia & continentia ędificia, & adiacētia pertinentia & territoria, ut in l j.§.cum urbem.ff. de officio præfec.urbis.& in l.si quando.C.de bon.uac.lib.10. secundum Ioan.And.hic, & Barto.in d.l 2.Quarto limita in priuilegijs, eo casu quo larga deberet fieri interpretatio, & ita procedat dictū Ioan.And.de quo ꝭ.& facit tex. hic ibi, interpretationem laxiorem probans. quod ex larga interpretatione comprehendantur suburbia, & continentia ædificia. Quinto limita, quando nomen ciuitas apponitur post nomen proprium, ut Perusina ciuitas, quo casu continentur suburbia, & continentia ędificia ut d.l. 2. sicut & quando nomen proprium tantum exponeretur, ut si dicatur, Perusium uel Bononia, ut ibi, & in d.l. nā qd. §.sed unius.secus si ciuitas pręcederet nomē proprium, ut ciuitas Perusina, quia tunc ueniret id quod muris cingitur, secūdum Barto.in d.l.2. Sexto limita, quia testamenta debent confici secundum consuetudinem loci, in quo quis testatur, & tunc licet una consuetudo esset in ciuitate, & alia extra, & testamentum fiat in suburbijs, debet seruari consuetudo ciuitatis, quia in ciuitate fieri dicitur, quod fit in suburbijs, ut est tex.no. in l. pen.§.Romæ.ff.de excu. tut. & per Bal.in l.2.C.quemad. testa. ape. Vltimo limita, quando ciuitas non ponitur pro loco, sed pro personis, cum tunc ueniant suburbia continentia ædificia, & territorium etiam comitatense, ut si fiat legatum, uel conce datur priuilegium ciuibus, ut in l. qui ex uico.ff.ad munici.& no.in l.ciuitas.ff.si cer.pet.secundum Bart.in d.l.2.Sed Io.And. uidetur uelle contrarium ꝭ. dicens quod priuilegium concessum ciuitati uel ciuibus non extenditur ad castra, uillas, uel diœceses,

ADDITIO.

a Nico.Sup Appellatione ciuitatis. Adde, an ueniant terræ sibi recommendatę, uide Pet de Ancha in cle.ne Romani.§. sane. de electio.ubi dicit, quod non, & ibi etiam dicit se consuluisse Senis.

Vin God.Adde, quod ratio adduci potest, quia ciuitas recommendata non dicitur subdita, Cur.Iun.cons.204.lib.2.

diœceses, nisi appareat de mente concedentis, vel nisi commu nis vsus loquendi aliud inducat. Quare vr fienda differentia, an priuilegium sit tale in quo debeat fieri larga interpretatio, & procedat dictum Bar. in d. l. 2. secus si stricta, & ita procedat dictum Io. And. hic, & sic non ob. l. eius. ff. ad municipales. quia loquitur in fauorabilibus. & hæc faciunt contra Ange. in l. insulæ. ff. de iudi. dicentem repressalias concessas contra ciuitatē comprehendere etiam comitatum, nam hr, q in odiosis deberet fieri restrictio ad ciuitatem tantum. † Et vide per glo. &

3 Doct. in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. an priuilegium concessum ciuitati quo ad præscriptionem extendatur ad eius villas & castra. de quo etiam in l. fin. C. de sacrosan. eccle. Et vide etiam per Inno. & Doct. in c. dilectus. de capel. mo. an præscripta iurisdictione seu quæsita quasi possessione iurisdictionis in ciuitate intelligatur quæsita in eius castris vel villis. In glo. 2. in fi. patet ergo iuncto tex. q tunc interdictum ciuitatis castri vel villę trahitur ad suburbia, & continentia ædificia, quando sunt continentia ædificia, alias secus, vt probatur in tex. & j. §. proxi. & propter hoc non videtur procedere quod dixit Domi. in c. quoniam. ꝫ. de immu. eccle. eo. lib. volens per illum tex. q interdicta terra alicuius intelligatur etiam interdictus eius districtus, nam vt hic patet interdictum non trahitur nisi ad suburbia & continentia ædificia, secus verò in his quæ

4 non essent contigua. † In gl. in ver. prædicta. in fi. patet ergo ex gl. & tex. esse diuersa ciuitas, castrum, & villa. de quib. hic ple-

a ne per Io. And. ponentem primo quid [a] sit ciuitas. & dicit q est collectio multorum hominum epm habens, & muris & fossatis vallata. & ita loquuntur Italici, sed vltramontani loquuntur q ciuitas dicatur etiam illa, quæ non habet epm, vt probatur in c. 1. ꝫ. de priui. & facit quod no. 80. dist. episcopi. & c. illud. sed alij dicunt q ciuitas est collectio ędificiorum facta per multitudinē hominum simul habitare volentium. & ita transit hic Ioā. An.

b Et adde, q licet sm opi. aliquorum non sit necesse, q [b] ciuitas habeat epm, vt no. per Pe. de Anch. in d. c. statutum. §. j. tamen vnum signum certum demonstrationis q sit ciuitas, est si habet epm, vt no. in d. §. j. & ibi per Bal. hic dicentem, q propriè non est ciuitas, nisi habeat muros & epm. & etiam dicit, q sm allusionem vocabuli ciuitas dr quasi ciuium vnitas, vt hic per eū. Et an appel. ciuitatis comprehendatur diœcesis. vide no. in d. c. Rodulphus. & per gl. in c. j. ꝫ. de rerum permu. eo. lib. & in ca. fi. ꝫ. de præben. in 1. glo. & ibi per Imo. & qđ no. in c. j. ꝫ. de cēsi. eo. lib. in prin. † De castro vero, Io. And. refert hic Io. Mo. dicen

5 tem, q dr casa stricta, quia habitatio castri non debet esse diffusa, ne multa custodia egeat: vel dr casa alta, siue fortis, & sic munita muris seu vallo, vt l. quicunque. C. de agri. & cen. lib. 10. & de iure communi subest ciuitati, vt in d. l. qui ex vico. sm Pe. de Anch. in d. c. statutum. §. j. Et dicit hic Io. And. q sm hęc casa fortis palatium vel castrum potest esse sine districtu vel territorio idest, iure terrendi, sm l. si pupillus. §. territoriū. ff. de ver. sig. p singulas enim prouincias possunt feudorum dñi ipsa ambitu murali vallare, vt in l. prouincias. C. de ędi. priua. & l. 1. eo. tit. & ff. q vi aut clam. l. pe. & fi. Et isto casu procedit quod dicit Inn. in c. cum ad sedem. ꝫ. de rest. spo. vt ibi no. per Io. And. in gl. no. libellum. vbi dr, q castrum a iure non habet pertinentias, nec limitationē, sed facto hominum hoc consueuit haberi, & hoc secundo non pōt intelligi, qđ no. ꝫ. de reli. do. cum vene. & ibi per Io. And. in glo. 2. ante fi. & in c. cum ab ecclesiarū. ꝫ. de offi. ord. super 1. gl. & in c. dilecta. ꝫ. de exces. prælā. super 1. gl. no. sm Io. And. De villa autem dicit Io. And. q dr a vallis quasi vallata, quia nō munitione murorū, sed vallatione fortificatr, sm tamen vulgare vltramontanorum largius sumitur. dicit enim de Bononia, q est pulchra uilla uel magna uilla, sm Ioā. And. & dicit Pe. de Anch. in d. § 1. q uilla dr sine munitione murorum uallo uel fosso, ut in l. si heres. la 2. ff. de leg. 2. nec hēt iurisdictionem, sed subest ciuitati, ut d. l. qui ex uico. De oppido uero dicit Ioā. And. q aduerbialiter ponitr pro ualde. 2. q. 7. laicos. sed noīaliter ponit pro qualibet ciuitate pter Romā. Itē pro castro magno, ut in d. l. si pupillus. §. oppidū. sm Io. An. De municipio uero dicit Io. And. q est locus habens a principe aliquod ius maioris uel minoris officij, uel dr de muneribus uel officijs, quia munera uel tributa debita reddit. Et ut dicunt quidā, municipium propriū dr castrum munitissimū, municeps tn largius sumitur in l. j. ff. ad municip. ubi de hoc sm Io. And. De prouincia uerò uide gl. no. in l. fi. C. de præscri. 30. ann. uolentē, q hodie quælibet ciuitas habens iurisdictionē de per se et quæ non subest pręsidi, dicatr facere prouinciā de per se, ibi tn tenet Cy. q cōis usus

c loquendi attēdit, quæ [c] dicatur prouincia, alibi tamen aliter su

d mit, ut no. in l. coram. ꝫ. de elec. De [d] diœcesi uero uide no. in d. c. Rodulphus. & scias, q diœcesis dr respectu spiritualium, territorium uero respectu temporalium, ut uoluit gl. no. in Auth. qño oporteat epos. §. ne aūt. & de territorio uide in d. l. si pupil

e lus. & per gl. in cle. ne Romani. de ele. De [e] comitatu uero uide in l. mili. §. missionū. ff. de re milita. Et de districtu uide in c. j. §. ad hoc allodium. de pace iura. fir. ut per Bar. in d. l. 2. & in extrauaganti qui sint rebelles, in uerbo, Lōbardię. & in l. 1. C. de me

6 tropo. ubi multa circa hoc ponit. † In gl. 1. uilipendi. in fi. & propter hoc tenet hic Archi. q interdicta ciuitate, castro, uel uilla et ab hoie, sint interdicta suburbia, & cōtinentia ędificia, & in illis non expressis erit interdictū iuris causatum ab interdicto hois, sm Io. And. ꝫ, quia suburbia & cōtinentia ędificia ueniūt ex ui uerborum, unde ab hoie dicuntur interdicta, ut ꝫ. in tex. & hoc dictum procederet, qñ proferens sniam habebat iurisdictionē tam in loco interdicto, q̄ in suburbijs & cōtinentib. ędificijs, secus si solum in loco interdicto, quia tunc suburbia & continentia ędificia erunt interdicta non ab homine, sed a iure, pōderata mēte huius tex. sm Io. Cal. in d. 2. membro, uer. circa qđ quęro. Sed Pe. de Anch. hic ꝫ, q tunc suburbia & continentia ędificia non intelligantur interdicta et a iure ex mēte huius decre. quæ locū habet, qñ sunt de eadē iurisdictione cū ipso loco, ut patet ibi, in ipsorum, tunc enim non sunt illorū, si sunt alterius iurisdictionis, ut l. 2. §. alterius. ff. de relig. & sump. Sed certe cum cā sit hic expressa in tex. s. ne uilipendatur snia interdicti, primum dictum ur uerius, & a rōne expressa fit extensio et in correc. sm glo. no. in cle. j. in uer. eligatur. de ele. & maxime in fauorem animæ, sicut est hic, unde a iure extendit dictum interdictum, ut suburbia, & continentia ædificia comprehendat. Quis aūt absoluat ab interdicto, cōcludit hic Arch. q ab interdicto iuris si cōditor non reseruauit sibi absolutionē, poterit diœcesanus absoluere, ut ꝫ. eo. tit. nuper. & no. in c. gratie. de præb. & ibi per Ioā. And. Sed ab interdicto hois ipse, qui imposuit, uel eius superior, sm no. in c. uenerabilib. ꝫ. eo. Quid aūt si singulares psonę de uniuersitate sunt excōicatę a iure p delicto, & pro endē est ipse locus interdictus, sed absolutio excōicationis est reseruata Papę, & de absolutione interdicti nō est facta mētio, dic q tunc ipsa absolutio ur reseruata, ar. l. fi. C. de nup. ꝫ. de consti. transla. sm Archi. Sed in cōtrium posset adduci, quia duob. suppositis ex altero solo reseruato, ur alterū solū concessum, ꝫ. de rescri. nonne, sm Io. An. cuius dictū est uerius sm Do. pro quo facit gl. in uer. excōicationis. in cle. j. §. uerū. de hęreti. In gl. in uer. continentibus. in fi. Ioā. Cal. in tractatu, de ecclesiastico interdicto. in 2. membro, uer. sed q̄ dicanr. concludit q suburbia & continentia ponunt hic in tex. ut diuersa, ut patet ex copula &, & ex dictione, uel. dici pōt suburbia burgi extra & propè ciuitatem positi, in quibus sunt domus cōtiguę, continentia uero ędificia continent domos ultra burgos separatas, & non cōtiguas, ut ibi p eū, & hic p Do. Quantū uero durent, & usq; ad quem locum, standum est consuetudini statuto uel cōi usui loquendi, si de his appareat, alias iudicis arbitrio hoc esset terminandum, sm eum ibi. & facit glo. hic.

ADDITIONES.

a N.c. Supe. Quid sit ciuitas. Adde Card. in clem. dudum. in §. statuimus. de sent. excommu. 1. Barto. in l. 1. in §. si autem. ff. de noui ope. nuncia. Bart. in l. vrbis. ff. de verbo. signifi.

Vinc. God. Nota, quod ciuitatis liberæ maxime interest, vt liberis hominibus repleatur. Ruyn co. fi. 202. nu. 6. lib 1.

b Nic. Sup. Quod ciuitas habeat episcopum Adde tex in c. vrbes. c. in illis. & ca. istud. 80. distin. c. fęlix. c. multis 16. q. 1. Barba. in c. 1. in 1. no. de offi. ordi. Bar. in l. 1. C. de metro lib. 10.

c Nico. Supe. Quæ dicatur prouincia. Adde Card. Alexan. in ca. ius Quiritium. 1. colum. 1. distinc.

d Nico. super De diœcesi. Adde glo. & Ang. in Auth. quomodo oporteat episcopos. in §. non aliter.

e Nic. Sup. De comitatu. Adde no. in c. Rodulphus. De rescri. Do. in cle. ne Romani. in §. sane, de elec.

Vinc. God. Ciuitatis appellatione non continetur comitatus de stric. significatione, Alc. in l. 2. de ver. sig. & Fely. in c. Rodulphus. de rescri.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a simili ratione valet etiam in delictis, quando ratio est expressa in iure.*

a *Interdictis ecclesiis interdictæ dicuntur capella & cœmiteria.*

1 Ratione. † No. 1. ibi, simili q qñ rō est expressa in iure, licet arguere a similitudine rōnis et in pęnalib. qđ no. pro his, quæ hñt in c. constitutio ꝫ. de ele. & in c. 1. & ibi per gl. in ver. Italiæ. ꝫ. de temporib. ordi. eo. lib. Secūdo no. ibi,

a capella. q appellatione [a] ecclę venit capella, qđ inducit Do. ad no. per

ADDITIO.

a Nic. Sup. Appellatione ecclesiæ. Adde Io. de Ana. consi. 23. incip. Videtur.

no. per Rotã in deci.258. †Vlti.no. q interdictum ecclesiæ extenditur ad eius capellas in cęmiteria contigua, etiam cõtrarium faciens diceretur violare interdictum, propter quod punit, vt in c. proxi. sm Io. And. In glo. 10 ver. contiguis. in fi. vide no. in c. 1. š. de consecra. eccle. eo. lib. super glo. contigua. In gl. in ver. sepelitur. in fi. vbi Host. idem tenet. sed Io. And. remittit hoc ad no. in c. a nobis. el 2. in fi. pe. glo. & ad glo. 2. in cle. eos. de sepul. In glo. fin. in fi. & vide per Io. Cal. in d. tractatu. in 6. membro, ver. redeo: dicentem quod aliud cæmiterium cohærens cęmiterio interdicto non censetur interdictum, si paries est in medio, nec etiam censetur interdicta ecclesia cohærens ecclesiæ interdictæ, vt ibi per eum. de quo in d. c. j.

S V M M A R I V M.

1. *Temerarie agere dicitur, qui facit actum a iure sibi prohibitum.*
2. *Irregularitas non incurritur, nisi in casibus a iure expressis.*
3. *Irregularitas, an sit de iure positiuo.*

Is qui. Celebrans scienter in eccle. polluta, vel pręsente excommunicato maiori nõ incurrit irregularitatem. hoc dicit vsque ad §. si vero. & habet duas partes, sicut duo sunt dicta, & sm ibi, si vero. †No. 1. sm Do. q qui scienter facit actum sibi a iure prohibitum, dr̃ temerarie agere. sic š. de elec. eo. lib. c. auaritiæ. & vide quod no. in cap. j. š. ne cle. vel mona. eod. lib. †Secundo tene menti singulariter ibi, non sit expressum in iure. & ita semper allegatur. q nunquam incurrit quis irregularitatem, nisi in casib. expressis in iure, ex quo infertur primo, qui dicit aliquem irregularem ex aliquo facto, habet necesse hoc probare, quia non præsumit nec inducitur nisi solum in casib. a iure expressis. †Tertio infertur, q irregularitas [a] sit de iure positiuo. & ita tenuit Inno. in c. nisi. §. personæ. š. de renun. & in c. si. š. de cle. excom. & pro tanto Innoc. ibi dicebat Pa. posse dispensare in omni irregularitate sm Io. And. hic, & vide qđ no. per Spe. tit. 2. §. iuxta. post prin. & per gl. magnam in c. sicut dignum. š. de homi. In glo. 1. in fi. & per Spec. in d. §. iuxta. ver. illud. In glo. in ver. nodatis. ibi, episcoporum. vide quod ibi no. super gl. pe. & aduerte, quia vult gl. hic, q d. c. episcoporũ. nõ habeat locum in celebrante in eccle. polluta. & ita sequitur hic Do. quia licèt ibi loquai in celebrante in loco interdicto a iure, tñ ecc. polluta non est proprie interdicta, sumendo interdictum proprie vt sumi debet, & probaĩ hic in tex. iuncto tex. §. proxi. licet late sumẽdo dicaĩ interdicta. & ita procedat quod no. Io. Cal in d. tractatu. & ita dicit Do. esse tenẽdũ. licet aliud tenuerit Lap. in c. 1. š. de conse. eccle. eo. li. si tñ superior expresse interdiceret celebrationẽ diuinorũ in loco violato, tunc bñ incurreret quis irregularitatem ibi celebrando, vt j. §. proxi. & no. in c. ex tuarum. š. de priui. & voluit Io. Cal. in d. 2. membro, ver. sed an celebrans. In gl. in ver. a iure. in fi. idem Host. in c. fi. š de cle. excõ. in d. §. iuxta. ver. an suspensis. & vide per Io. And. & Cal. in d. tractatu, in 2. parte, in vlti. col. in prin.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Irregularitas fit de iure positiuo. Adde Innoc. in c. si celebrat. de cler. excomm. Anto. de But. in c. super eo. de biga. Abb. in c. 1. qui cle. vel vo. Io. de Ana. in ru. de cler. excomm.
Vinc. God. Adde Felyn. in c. cum non ab homine. in fi. de iudic. & in cap. ad audientiam, de homic.

S V M M A R I V M.

1. *Interdictum, an possit suspendi.*
2. *Papa solus dispensat super irregularitate.*
3. *Celebrans in loco interdicto ab homine, vel a iure, si non est publicatum vel denunciatum, an efficiatur irregularis.*

Is vero. Celebrans scienter in loco interdicto in casibus nõ permissis, irregularis & ineligibilis efficitur. h. d. sm Do. †No. 1. ibi, priuilegiatus existat. arg. q interdictum possit suspendi, quia ex priuilegio iuris vel hominis celebrans in loco interdicto non est irregularis. ergo põt interdictũ subesse, & celebratio fieri sm Do. Quid autem sit de celebrante in loco, in quo est inducta cessatio a diuinis, an incurrat irregularitatem, hic per Arch. & per glo. in ver. cessare. in c. si canonici. š. de offic. ordi. eo. lib. & per Ioã. Cal. in d. trac. in 2. membro, in 2. col. †Vlti. no. casum reseruatum soli Papæ, quia solus [a] Papa dispensat in irregularitate contracta ex celebratione diuinorum. & vide in c. 1. in fi. š. de re iudi. eo. lib. & in c. 1. š. de senten. excom. eod. lib. & quid sit in legatu de latere, vide per glos. & Doct. in c. clerici. š. de cle. excom. In gl. in ver. scienter. in fi. p declaratione huius tex. & gl. duo sunt videnda, primo, quomodo intelligatur tex. š. 10 ver. scienter. an illud procedat in habẽte notitiam de excommunicatione lata a iure, vel ab homine, si nondum erat publica per denunciationem, & videreĩ q excõicatio debeat esse publica, per tex. in c. epõrũ. š. de priui. eod. lib. in vers. excõicatos publice. & qui dñr publice excõicati, vide ibi per Arch. & facit rõ, quia excõicatus non debet publice vitari, qñ excõicatio est occulta, puta quia non scitur publice. Sed bene deberet vitari secrete & priuate, vt in c. cum non ab hoĩe. š. eo. & per gl. in ver. publice. in cle. 2. š. eo. glo. tñ in d. c. cũ non ab hoie. tenet q excõicatus ẽt citra denunciationẽ debet vitari, qñ id pluribus est notum. & ita sequitur ibi d. Nic. & sic vr. q tex. hic in prima parte, & c. epõrum. habeat locum in celebrante corã excõicato, licet non publice, dummodo sit pluribus notũ de excõicatione, & ipse celebrans hoc sciuit. facit ẽt quod no. hic Arch. & gl. in d. cle. 2. in ver. suppositus. & tex. hic in ver. scienter. & in d. c. epõrum. Si enim vni soli constaret de excõicatione, debet ille vitare excõicatũ, priuatè tñ non publice quantum potest sine scandalo aliorũ. & si celebrare est voluntarium, abstineat si põt sine scandalo aliorũ, alias locum haberet pœna d. c. epõrum. sine scandalo aliorum, quia alias nõ tenetur vitare occultè excõicatum, vt per gl. in d. cle. 2. in ver. publice. & est de mente Archi. hic. & ita debet intelligi qđ no. Feder. in suo consi. 260. in fi. quod incipit, ad ea. vbi plenè de his. †Secundo est videndum, quid de celebrante in loco interdicto ab hoie vel a iure, qñ hoc non est publicatum per denunciationem, an celebrans ibi sit irregularis. Arch. hic distinguit pro & cõ, & finaliter concludit q sic, & hoc nisi sit occultũ. & ita transit hic Io. And. remittens se ad gl. in d. cle. 2. & ibi gl. idẽ tñ fortè posset dici, q ẽt si illi soli est certum de interdicto, q tunc si potest sine scandalo ibi non celebrare, q celebrando esset irregularis, cum celebrare dependeat a sola voluntate agentis, vnde est in culpa agendo rem illicitam, ex quo scit & potest sine scandalo abstinere. pro quo tex. hic in versi. scienter, alias si non potest sine scandalo, tunc potest celebrare, ex quo id est occultum. & facit gl. in d. cle. 2. in ver. publice. Si vero interdictum esset notum tribus vel quatuor, & sic pluribus, & est notum ipsi celebranti, tunc omnino debeat abstinere a celebratione, alias est irregularis, vt hic in tex. in ver. sciẽter. licet interdictum non esset alias publicatum. & facit d. c. cum non ab homine, & ita videtur de mente Fede. in dicto consilio, vbi vide singulariter ad hanc materiam.

A D D I T I O.

a Nico. Supe. Solus Papa dispensat in irregularitate. Adde Spec. in tit. de legato. §. nunc ostendendum in 9 col. ver. 31.
Vinc. God. Nota ad hoc, quod Papa in dubio non pręsumitur voluisse plenitudine potestatis. Ruy consi. 63. nu. 5. lib. 5.

S V M M A R I V M.

1. *Chrisma, baptismus, pænitentia, hæc tria sacramenta possunt conferri tempore interdicti.*
2. *Vsus rei si permittatur tempore vetito, videtur etiam permissa ipsius rei procreatio.*

C A P. XVII.

Voniam. Ponit dictum, cuius vrgentem rõnem pmittit. †No. 1. duo [a] sacramẽta, quæ possunt conferri tempore interdicti. & idẽ de sacramento pęnitentiæ, vt in c. si j. eod. & in c. q in te. š. de pęnitentijs. & dicit hic Io. And. q ista duo sacramẽta, de quibus hic, tpe interdicti non possent conferri alta voce, & solenniter, cũ hoc non exprimaĩ hic. facit š. c. permittimus. & idẽ Io. Mo. & Archi. hic, & Host. in d. c. permittimus. licet prius aliud tenuerit sm Io. And. dicentẽ ẽt, q qui ex cõtemptu omitteret recipere confirmationẽ, non esset verus Christianus, vt de conse. dist. 5. c. 1. & c. vt ieiunium. †Vlti. no. q permisso vsu rei tpe prohibito, intelligiĩ ẽt permissa procreatio eiusdẽ rei, & sic permisso consequenti vr̃ nec non permissum antecedens, vt hic probaĩ, sm Do. Et sic ad positionem consequentis sequiĩ positio antecedentis, vñ qui vult vnũ vr̃ ẽt velle antecedens, sine quo ad illud peruenire non põt, vt in l. illud. ff. de acq. hęr. & pp hoc dr̃ in l. fin. in fi. ff. de ler. vrba. q cui conceditẽ haustus ad fontẽ, vr̃ similiter concessum iter ad ipsum. Et cui est relictum horreũ, ad qđ erat via & transitus per domũ, vr̃ ẽt relictus ipse trãsitus, vt ff. de serui. vrba. §. Olympico. In gl. pe. in fi. vide ibi per Inn. & Ioã. And. & an matrimonium possit cõhi, & ordines conferri tpe interdicti. de quo hic per Pe. de Anch. In glo. fi. in prin. no hanc gl. de chrismate & eius confectione. In ea. glo. in fi. facit c. pręterea. š. de offic. deleg. & l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procurato.

A D D I T I O.

a Nic. Sup. Duo sacramenta. Adde tex. iuncta gl. in c. non est de spon.
Vinc. God. Adde Car. in cle. 1. § 2. oppo. de reli. & ven. san. qui ponit versus videlicet, Maior in effectu Baptismus, corpus in esse Coniugium, signo maiori crisma ministro.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Interdicto aliquo principali, videtur interdictum consequens ex eo proueniens.*

2 *Interdictus, an possit per ecclesiam transire, & eam intrare, si ibi non celebrat, & numer. 3.*

CAP. XVIII.

IS cui. Suspectus ab ingressu ecclesię celebrans in ea diuina, est irregularis. hoc dicit, vsque ad §. talis. † Nota. 1. quod cum interdicitur aliquid principale, videtur interdictum consequens & proueniens ex illo. ideo interdicto ingressu ecclesiæ, videtur interdicta diuinorum celebratio. Vlti. no. quod suspensus ab ingressu ecclesię efficitur irregularis, quæcunque diuina officia celebret, dummodo celebret in suo officio, sicut prius. facit c. 1. ſ. eo. tit. & lib. & ibi de hoc, & j. in glo. † Sed an talis sic interdictus possit per ecclesiam transire, & in eam intrare, si ibi non celebrat, hic per Archi. Io. And. & Do. & conclude generaliter. Et primo de constituto tantum in mortali peccato, & talis potest intrare ecclesiam, vt per glo. 3. de pę. dist. 3. qui sanctas. & per glo. a 11. q. 3. nullus. & 1. q. 1. qui furdum. Secundo de excommunicato minori, & idem, nec talis peccat intrando ecclesiam, cum non sit prohibitus a communione fidelium, sed a perceptione sacramentorum, vt ſ. de excep. a nobis. & in c. fi. ſ. de cle. excō. & ita no. Archi. 24. q. 3. vir cum propria. dicens etiam, quod poterit interesse missæ, dum tamen non cōmunicet, & tali non debet dari osculum pacis, cum illud succedat loco cōmunionis. Tertio de excommunicato maiori, in quo dic quod si talis vult intrare, vt audiat verbum Dei in illa, & potest, vt ſ. eo. responso. secus si ex alia causa, quia nō posset, vt 55. dist. perlectis. & 24. q. 3. clericus. sm Io. And. in c. nuper. ſ. eod. Quarto de illo, cui est interdictus ingressus ecclesię. & dic quod si talis velit intrare ecclesiā tempore, quo celebrantur diuina, causa orandi vel etiam transitū facere sine oratione, & non potest, vt 5. q. 2. pręsenti. & hoc vbi prohiberet celebratio diuinorum in ecclesia, ergo & ipsorū auditio, sm Ioā. Andr. hic. Sed si intrat tempore, quo diuina nō celebrantur, & causa orandi, & non potest, 51. dist. cleros. in fi. & hoc tenuerunt quidam, vt dicit hic Ioan. Andr. aut non causa orandi, & tunc bene posset intrare, sm Inn. in c. sacro. ſ. eod. & Archi. in c. s. ſ. de offi. deleg. eod. lib. † Sed vt dicit Ioā. Cal. in d. tracta. in secundo membro, ver. nunc quæritur. hoc vltimum non bene capit, videlicet quod sit licitum transire ecclesiam pro factis suis, & non orare, quia videtur quod interdictus ab ingressu ecclesiæ pro nulla causa debeat ingredi. hinc est, quod si moriatur, interim non potest ibidem sepeliri, vt j. §. proxi. nisi dicatur, quod tex. hic in prin. & d. ca. præsenti. restringat ingressum ecclesiæ quo ad celebrationem & auditionem diuinorum, & sic quod tempore, quo in ecclesia celebrantur diuina, possit in ecclesia transire & orare. ad hoc c. qui fundet. & hoc sibi placet, vt refert hic Pe. de Anch. & Do. ita residentes, & sm Do. non obstat, quod dicitur hic de sepultura, quia illa denegatur cum decessit impęnitens. & de hoc constat, vt hic, §. proxi. ad hoc c. ex parte. de sepul. Scias tamen, quod ille, cui est interdictus ingressus ecclesiæ, licet grauiter peccet, siue ingrediatur causa orandi, siue pro factis suis, siue diuina officia celebrentur, siue non, & siue audiat diuina siue non, tamen nunquam incurrit irregularitatem, etiam si audiret diuina, vel oraret, dum ipsa diuina officia celebrantur, quia solum audire diuina nō inducit irregularitatem, sed solum cum celebrat in suo officio in diuinis, sicut prius, vt est tex. no. hic, & extra hunc casum non incurritur irregularitas, vt hic patet, quia irregularitas locum non habet, nisi tm in casibus expressis in iure, vt ſ. eo. c. is qui. & tex. hic solo isto casu irregularitatem inducat, vt hic, de quo per Io. And. & Do. & sic sequitur, quod laicus, cui esset interdictus ingressus ecclesię audiendo diuina, vel etiam dicendo non sit irregularis, ex quo nō agit respectu alicuius officij ipsius ordinis. Item infertur, quod clericus, cui est interdictus ingressus ecclesiæ, audiendo diuina in ecclesia, vel etiam dicendo non sit irregularis, dummodo non agat in suo officio, sicut prius, vt hic in tex. de quo est dictum in d. c. 1. ſ. eo. & ibi de hoc. In glo. 1. in fi. vide per Io. And. in d. c. 1. §. fi. In gl. in ver. in ea. ibi, vel in domo, sed quid si in cęmiterio ecclesiæ. & videtur quod non possit, vt j. §. proxi. & etiam tenet gl. j. proxi. In ead. glo. in fi. idem Innoc. & Hostien. in d. c. sacro. & Specu. in tit. de legato. §. iuxta. versi. quid si quis. & Archid. hic. & in d. cap. 1. vt hic refert Ioan. Andr. Et idem tenuit Ioan. Cal. in d. tractatu, in 2. membro, in versic. redeo ad propositum. ex quo tex. hic solum prohibet in ecclesia, ergo secus si extra. quod procedit, etiam si celebret in oratorio strictè sumpto, ita quod nō sit ecclesia, ſ. de censibus. ca. vlti. Secus si celebraret in ecclesia nondum consecrata, ex quo ecclesia est, vt in c. fi. ſ. de consec. eccle. secundum Ioan. Cal. in d. 2. membro. ver. sed quid si is. & prædicta non solum quando talis, cui est interdictus ingressus ecclesiæ, celebrat per se, sed etiam si celebrat cum socio, dummodo principale officium celebretur in ecclesia, vt quia eps vel præsbyter celebrat in eccla, & diaconus sic interdictus dicat euangelium extra, tunc sit irregularis, cum vnum dicatur officium, vt 7. q. 1. nihil. secundum Ioā. Cal. ibi, ver. sed quid dicis. vbi etiā dicit hæc verba esse, etiam si talis sic interdictus ministraret in ecclesia sacerdoti calicem, vt ibi per eum inferentem, quod si sacerdos scienter admittens talem sic in interdictis sit irregularis, ex quo participat crimini & criminoso, vt ſ. eo. c. si concubinæ. sed hoc vltimum dictum improbat Do. j. §. proxi. per no. per glo. in cle. eos. de consan. & affi. & quia irregularitas non contrahitur, nisi tm in casibus expressis in iure, vt d. c. is qui. Si verò officium principale celebratur extra ecclesiam, vt quia eps vel pręsbyter celebrat extra ecclesiam, sed diaconus vel subdiaconus cantat euangelium, vel epistolam, intra ecclesiam, ex quo celebrat in loco prohibito, sit irregularis, vt per Io. Cal. ibi, ver. reuoluto. & sequitur hic Do. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus intrare locum ad certum tēpus, videtur prohibitus quod non intret, siue viuus, siue mortuus.*

2 *Sepultura in cæmiterio in quibus casibus denegatur.*

3 *Interdicto ab ingressu ecclesiæ, an sufficiat sola pænitentia, vt admittatur ad sepulturam, vel opus sit relaxatione.*

§. Talis. † No. j. quod qui prohibetur intrare locum ad certū tempus, vr̄ prohibitus vt non intret, siue sit viuus siue mortuus. quod facit vt relegatus seu bannitus a ciuitate per certum tempus, si interim moriatur, non possit in dicta ciuitate portari & sepeliri, sm Do. & idem tenet Bar. in l. si quis. ff. de cada. puni. † Secundo no. casum, in quo denegatur sepultura cęmiteriaria, & alios casus vide per gl. in c. ex parte. ſ. de sepul. & hic per Archi. † Vlti. no. ibi, nisi pęnituerit. quod illi, cui est interdictus ingressus ecclesiæ, sufficit sola pęnitentia, vt admittatur ad ecclesiasticam sepulturam, tutius tamen est secundum Ioā. Andr. quod fiat relaxatio, quæ in morte fieri poterit etiam a sacerdote, vt in cap. fin. ſ. de sepul. imo etiam post mortem, si signa contritionis appareant, vt in cap. a nobis. el 2. ſ. eo. In glos. in ver. cæmiterio. in fine, & talis illusio reprobatur, vt in cap. si sententia. in fi. & c. seq. ſ. eo.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio, suspensio ab officio, vel ingressu ecclesiæ non suspenduntur per appellationem sequentem. Quod limita vt hic sequitur, & numero 2.*

§. Sanè. † Sicut excommunicatio, ita suspensio ab officio vel ingressu ecclesiæ per appellationem sequentem non suspenduntur. h. d. Et idem est in sententia interdicti, vt non suspendatur per appellationem sequentem, licèt hic de ea non fiat mentio, cum de hoc sit expressum in c. ad hoc quoniam. ſ. de appel. Et rationem, quare huiusmodi sententię non suspendantur per appel. vide in ca. pastoralis. ſ. de appel. quia trahunt secum executionem, vnde non est locus suspensioni. † Quod tamen limita primo, quando pure proferuntur, secus si in diem vel sub conditione, quia tunc appellatio interposita ante diem vel conditionem & post decem dies bene suspenderet, sm Io. An. per no. in c. prætereca. el 2. ſ. de ap. Secundo limita prędicta procedere, quando sciens se talibus sententijs ligatū, appellat, secus si ignorans se excōicatum appellet, quia tunc bene suspenditur per appellationem, vnde non debebit denunciari excōicatus post ipsam app. vt no. Io. And. in d. c. pastoralis. sm Lap. hic. Tertio limita prędicta procedere, quando appellat ab ipsis sententijs censuræ, alias si appelletur a declaratoria, vel pronunciatiune iudicis, qua pronunciat vel declarat aliquē incurrisse excōicationem latā ab hoīe, vel a iure, quia tunc talis sn̄ia declaratoria bene suspēdetur per appellationem, nisi esset notorium, vt in c. peruenit. ſ. de appel. & facit quod no. per Io. And. in d. c. pastoralis. in versi. denunciare. sm Lap. hic. & quid de eo, qui fuit excōicatus post appel. pen. probationis articulo, an sit vitandus. vide in c. licet. ſ. eo. Et quid de excōicato post sn̄iam infra tempora data ad appellandum, hic per Ioan. Mo. de quo in c. venerabilibus. §. porro. ſ. eo. In glo. in ver. sequentem. in fi. tene menti gl. & idem sequitur hic Arch. & Io. And. & Doc.

SVMMARIVM.

1 *Vagatio religiosis est prohibita, imo vero periculosa.*

2 *Religiosus percutiens clericum secularem, an possit absolui ab abbate.*

3 *Monachus si non habet vnde vadat pro sua absolutione habenda, & monasterium sit pauperrimum, episcopus potest eum absoluere.*

C A P. XIX.

REligioso. Potest episcopus absoluere religiosum iniicientem manus in clericum secularem eo casu, quo posset clericum secularem. h.d. Et habet duas partes, sicut duo sunt dicta. Secunda ibi, quamuis. †No. 1. quod religiosis est permaxime ipsa vagatio prohibita, imo est eis valde periculosa, vt in cap. 2. ä. ne cle. vel mo. eod. lib. de quo in c. cum sm. ä. de præbẽ. eod. lib. & in c. fin. ä. de regu. No. quod in prohibitis permissio facta circa clericos seculares nõ se extendit ad regulares, & hoc nisi de eis sit expresse concessum, prout hic conceditur. †Vlt. no. tex. optime probantem, quod religiosus percutiens clericum secularem nõ possit absolui ab abbate, sed ab ipso episcopo. ex quo no. infertur, quod abbas non possit absoluere monachos suos ab excõmunicatione canonis, nisi in casibus tm̃ expressis [a] in iure, quantumcunque Abbas ipse dicatur iudex ordinarius suorum monachorũ, vt in c. quanto. ä. de offic. ordi. & in c. monachi. ä. eo. & quantũcunque absolutio ab excommunicatione sit de foro pęnitentiali, vt in c. 2. ä. de penitentijs. eo. lib. & ibi per glo. & quantũcunque ipse abbas sit competens iudex, & confessor suorum monachorum, vt 16. q. 1. c. 1. & in cle. 1. §. sane. de statu regu. tamẽ a sententia excommunicationis lata a canone abbas vel alius inferior ab episcopo absoluere non poterit, nisi in casibus hic expressis in iure, vt probatur hic. & facit cle. 1. circa princ. & ibi per glo. de priui. & ratio est, quia regulariter absolutio ab excommunicatione est casus reseruatus episcopo, vt per gl. in d. c. 2. & solis episcopis conceditur, vt in c. nuper. ä. eo. & ita determinat Fede. in suo consi. 14. limitans prædicta, nisi abbas haberet iurisdictionem quasi episcopalem in sua ecclesia, & in mẽbris sibi subiectis, arg. eius quod dixit Innoc. in c. statuimus. ä. de transa. & glo. in clem. 1. de reb. eccle. ita sequitur do. Nico. in c. monachi. ab excommunicatione verò lata ab ipso abbate sine dubio posset ipse abbas absoluere, vt in ca. cũ in ecclesijs. ä. de maio. & obe. de quo j. in glo. In gl. 2. ibi. leuiter percussit. no. glo. ad intellectum c. peruenit. hic allega. inquantum glo. intelligit de leui non restringendo ad leuissimam, de quo in d. cap. peruenit, super si. j. glo. secundum Ioan. And. †In glo. in ver. exhiberi. in fi. facit etiam ad hoc ratio præmissa, ne propter religionem sit deterior eorum conditio, secundum Ioan. And. dicentem etiam, quod in casibus hic expressis poterit episcopus absoluere religiosum, & nouitium, non solum si excõicationem incurrit cum est religiosus, sed & si ante nouitiatum deliquit, ex quo episcopus poterat prius illum absoluere, & hoc per rationem huius tex. & per no. per eum in d. c. de monialibus. & in c. canonica. in t. glo. ä. eo. & ita transeunt hic Doct. de quo j. §. proxi. Sed an poterit episcopus his casibus absoluere monachos exemptos vel nouitios monasterij exempti. Io. An. hic quod sic, per rationem istius tex. ne detur materia vagãdi, quæ ratio est pariter cõis ad exemptos, & non exemptos, & maxime poterit absoluere exemptos, qui nõ delinquunt in loco nõ exempto, de quo in c. j. ä. de priui. eo. lib. super gl. in loco exempto, sm Ioan. And. quod procedit etiam si tales religiosi exempti essent abbates, vt patet ex no. per Ioã. And. in c. vniuersitatis. ä. eod. secundum Lap. hic. Et etiam tenuit Fede. in suo consi. 14. vbi no. per eum de his. Sed do. Nico. in d. c. monachi. ä. eod. refert se in hoc disputando tenuisse contrarium in sua disputatione, quæ incipit, Duo clericali ordine. & refert etiam Ioã. Andr. idem tenuisse in regula scienti. j. eod. de quo ibi dicetur, & vide dicta in d. c. 2.

A D D I T I O.

a Celsus. In casibus expressis. Adde quod Abbas non potest absoluere suum monachum excommunicatum, nisi pro excommunicatione quam incurrit ex constitutione regulæ suæ. vel nisi excommunicasset eum ipse met. & præter has duas limitationes firmat regulam negatiuam, quod abbas non potest absoluere suum monachum, vt per Fely. in c. 2. col. 2. in secun do notabili & ver. limita primo & ver. limita secundo eo. tit. in anti.

Vinc. God. Abbas, an habeat iurisdictionem episcopalem in locis sibi subiectis, vide Franc. Arez. in consi. 63. vbi plene.

S V M M A R I V M.

1 *Religiosus ante professionem an censeatur religiosus.*

2 *Iniiciens manus violentas in nouitium incurrit sententiam excommunicationis.*

3 *Nouitius non professus, an gaudeat priuilegio personæ ecclesiasticæ in omnibus, vel qualiter.*

§. Quamuis. †In tex. ibi, cum effectu. idest incommutabiliter religiosus censetur, arg. l. si ita. §. 1. de lega. 1. secundum Ioã. And. & sic patet ex tex. quod appellatione effectualis & veri religiosi non comprehenditur nouitius, qui non est tacite vel expresse professus. Et generaliter quñ sit, quod nouitius veniat [a] appellatione religiosorum, & in quib. gaudeat priuilegio religiosorum, vide per Do. in c. 2. circa fi. & per Doc. in c. beneficium. ä. de regu. eod. lib. & per Fedet. notabiliter in suo consi. 31. in 6. colum. Vltimo no. quod iniiciens violentas manus [b] in nouitium etiam non professum incidit in sentẽtiã excommunicationis, quod procedit, & si talis iniiciens sit eius pater, quia licet pater possit eius filium impuberem reuocare a religione, & coram superiore repetere, vt in c. 2. ä. de regula. non posset tñ eum violenter de ecclesia retrahere ab eius habitu, maxime si talis sit clericus. arg. c. cũ quis. ä. de præbẽ. eo. lib. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. sm Io. And. & vide no. in c. j. ä. eo. †In glo. in ver. non possit. in fi. & idem in tacite professo in casu, quo est locus pęnitentię, infra triduum, ä. de reg. eo. lib. c. constitutionem. sm Io. And. mittentem hic ad l. statuliberũ. hic alleg. vt hic per eum. & per Fed. in d. consi. circa fi. Cum igitur nouitius dicatur religiosus, licet commutabiliter. item dr persona ecclesiastica, vt 12. q. 1. duo. iõ est, quod gaudet priuilegio ecclesiasticæ personæ, & sic priuilegio canonis, si quis suadente, vt hic. Item priuilegio fori. & sic est coram ecclesiastico conueniendus, sm Archi. hic, & Ioã. And. in d. c. beneficium. & tenet Fed. in d. consi. Tenet etiam hic Archi. quod talem nouitium prius excõicatum per canonem, si quis suadente. poterit abbas absoluere, ar. c. cum illorum. ver. & alibi. ä. eo. vbi patet, quod satis est, quod sit in habitu, & facit quod no. Inno. in c. monachi. ä. eo. & tenet Host. in c. statuimus. ä. de regu. Licèt Inno. in d. c. cum illorum. in ver. nos tamen. teneat õtrium sm Io. And. hic dicentem super hoc tenendum esse quod ipse tenet ibi concordãdo opi. Inn. & ibi, & hic Io. Andr. tenet quod ante professionem tacitã vel expressam non possit eum absoluere. & pro hoc facit tex. hic, vñ si casus est talis, quod possit eũ absoluere. requirat epm, vt hic in prin. sm Io. And. nec abbas deberet eum recipere, si scit eũ excõicatum, licet si recipiat teneat monachatus, nec poterit abbas ipsum existentem in probatione absoluere, sm Ioan. And. ibi, & idem tenet Spe. in ti. de regula. in vlti. col. & hoc dũ est in probatione. sed postea facta professione bene poterit abbas eum absoluere, vt voluit Io. And. in d. c. cum illorum. & Hosti. in summa eod. titu. §. quis possit. in fi. Et intellige, quod tunc abbas non possit absoluere nouitium, dũ est in probatione, qñ nouitius ante ingressum incurrisset excõicationem, alias secus, si dum est in probatione, quia tunc abbas posset ipsum absoluere. & ita procedat dictum Inn. in d. c. monachi. sm Io. And. in d. c. cum illorum. & ita sequuntur hic Doc. quod tñ intellige, qñ ipsam sententiam excommunicationis incurrisset, ex eo quia percussisset alium regularem vel claustralem, secus si clericum secularem percussisset ante ingressum, vel post, quia tunc non abbas sed eps posset absoluere in casibus hic expressis, vt d. c. cum illorum. sm Pet. de Anch. hic, & facit tex. ä. in princ. huius c. & quod ibi dictum fuit. In gl. fi. in fi. & eodem priuilegio gaudẽt etiam conuersi ecclesiæ regularis, vt in c. non dubium. ä. eodẽ. Quid autem de conuersis ecclesiæ regularis, vt hic per Pe. de Ancha. & per Docto. in d. cap. non dubium. quod no. in clem. cum ex eo. j. tit. 1. & in d. c. duo. & 37. q. 1. vt lex. & in c. 1. ä. de immu. ecclesiarum. eod. lib.

A D D I T I O N E S.

a Nic. Sup. Veniat appellatione religiosorum. Adde Car. Alex. in c. in nomine domini. 23. dist. in 6. col. vbi dicit, quod veniunt illi, qui non sunt professi.
Cel. Adde, quid in conuerso alicuius ordinis vel reg. vide Lud. Ro. sing. suo, 613. incip. fuit a me quæsitum per fratres sancti Francisci de quo per Gemi. in c. mulier. 23. dist. Panor. in c. cum olim, col. pe. de arbi. & Fely. c. non dubiũ. col. 2. circa fi. eo. tit. de sen. excom. in anti.
Vinc. God. Quid de nouitio exeunte de monasterio ante annum professionis. Vinc. Paliot. in consi. quod incipit, In nomine Sanctæ. post consi. 46. Alex. in lib. 4. & in consi. Barba quod est in consi. vlti. eiusdem Alex. eo. lib. 4.

b Nic. Sup. Violentas manus in nouitium. Adde Card. Zab. in capit. statuimus. 5. quæst. de regu.

S V M M A R I V M.

1 *Absolutio ab excõmunicatione debet fieri ab eo, a quo de iure fieri debet.*

2 *Absolui quis potest propter impedimentum ab eo, a quo alias absolui non posset.*

3 *Excõicatus & absolutus tenetur satisfacere iuxta proprias facultates.*

4 *Casus, in quibus quis est excommunicatus a canone, notantur hic in ulla glo. super verbo canonis.*

C A P. XX.

EOs, qui. Habet duas partes. Scda ibi, idem statuimus. †No. 1. quod absolutio ab excõicatione dẽt fieri ab eo, a quo de iure debet, vñ dicit hic Io. And. quod a snia canonis debet quis absolui ab illo, cui canon reseruauit, alias ab epo, ä. eod. nuper. Sed a snia hois debet absolui ab excõicante, & in eius defectũ vel negligentiam

gentia m si est delegatus, additur delegans. si est ordinarius, ad ditor eius superior, vt probatur in ca. prudentiam. §. sexta. ḹ. de offic. deleg. & in d. c. nuper. & in c. pastoralis. & c. ad reprimendam. ḹ. de offic. ordi. de quo in c. venerabilibus. ḹ. eod. tit. & lib. & per Io. Cal. in c. ab excommunicato. ḹ. de rescri. & per Pau. in clem. 1. de rebus ecclesiæ. a †Secundo no. ibi, ab alio absolutus. q propter legitimum impedimentum, & in casu necessitatis potest quis absolui ab alio, qui alias de iure absoluere non potuisset. facit gl. in d. c. pastoralis. quod procedit non solum si sit excommunicatus propter violentam manus iniectionem factam in clericum, vt dicit Inn. in c. quamuis. ḹ. eo. sed etiã ex quacunque alia cã a snia iuris vel hois, vt patet ex hoc tex. licet Inn. in d. c. quamuis. aliud voluerit, & non bene sm Ioan. And. & alios Doc. hic. Tertio no. ibi, pñtare. q tenent isti perso a naliter comparere quamcito commode possunt, & qñ dicantur commode posse, no. per gl. a tépe. in cle. si quis suadẽte. de pœnis. & sic facit iste tex. q ex quo isti tenent personaliter pñtare, q absolutio non possit peti per procuratorẽ, de quo hic per Archi. referentẽ Inn. in c. cũ desideres. in prin. ḹ. eo. & hoc côtter tenet in absolutione, q̃ fit in foro pœnitentiali, vt sic p procuratorem fieri non possit, nec requirat introductionem in ecclesia cum psalmo & oratione dominicali, 11. q. 3. cum aliquis. sm Do. de quo ẽt per Spe. in tit. de procu. §. 1. ver. item opponitur. ver. 21. & per Doc. in c. cum desideres. 3 †Quarto no. ibi, satis facturi. quod excommunicatus & absolutus debet satisfacere, & tenetur iuxta proprias facultates, vt in c. ea noscit. ḹ. eod. sm Archid. inferentem ex hoc, facultates ecclesiæ, quas habet ad vsum ad id non teneri, vs 16. q. 3. §. vlti. Pro quo facit cle. nolẽtes. §. 1. de hære. & ḹ. de ap. reprehensibilis. & no. Io. c. de multa. ḹ. de præben. in 4 gl. sm Ioã. And. Ex quo no. hic Do. q fructus ecclesiæ capi non possunt pro satisfactione delicti per clericũ commissi. de quo tñ vide in c. grauis. ḹ. de deposito. & in ca. 2. ḹ. de solu. Vltimo no. ibi, in eandem sniam reincidere, quia est eadem genere, & sic non minor, sed similis pristinæ excommunicationi. vo. sic vult iste tex. q sicut olim absolutus non parẽs absoluenti reducebatur per hominem in pristinam excõmunicationem, sic & hodie in his casibus reincidit ipso iure absque ministerio hominis. quia alias si ad hominis ministerium recurri deberet, esset necessaria causæ cognitio, & longus tractatus, q redundaret in aliorum dispendium, secundum Ioan. Mon. & Io. And. Et ex his determinat Rota in decisio. 399. quæ incipit, Item si pronuncietur. q licet si declaretur quis male absolutus a snia excommunicationis lata per hoiem, & petatur reduci in eandem sniam excommunicationis, debeat hæc reintrusio fieri cum causæ cognitione parte vocata, & canonica monitione præmissa, & iusta causa & probata, secundum Inn. in c. ab excommunicato. super verbo, obtentis. in fi. ḹ. de rescr. tamen secus est in sententia excommunicationis lata a iure, in quam reincidit quis ipso facto, vt hic in tex. & alia non sunt necessaria, vt ibi plene per Rotam. Sed aduerte, quia hoc dictũ procederet, qñ peteretur quem reduci in eandem sniam excõicationis latam ab hoie, ex eo quia sit male absolutus, puta ex falsa cã, vel quia non satisfecit, dummodo tñ sit absolutus per eum, qui debebat de iure absoluere, secus si rõne impedimenti quis fuerit absolutus ab eo, qui alias non poterat de iure absoluere, quo casu si cessante impedimento non repñtat se coram illo, qui debebat de iure absoluere, tunc reincidit ipso iure in eandem sniam excommunicationis, siue talis excõmunicatio fuerit lata a canone, siue ab hoie, vt est tex. hic in princi. vbi in hoc pari sicas excõmunicatio lata a canone & ab hoie, & isto casu ẽt in snia lata ab hoie, alias cognitio nõ esset necessaria, vt patet ex tex. cogita tñ, an in casu illius decre. sit necessaria snia declaratoria, per no. in c. cum secundum. ḹ. de hæreticis. & in tali snia requiratur citatio partis. & vr q sic, non tamẽ alia monitio, ex quo ipso iure reincidit. In gl. 2. ibi, §. prælatis. in fi. isti duo casus sunt hodie sublati per cle. quoniam. de immu. eccle. In ea. gl. ibi, non computantur. sicut etiam inter hos triginta casus huius sexti non computatur casus, qui additur in c. exiij. in fi. j. de ver. signi. Nec etiam computantur duo casus, quos induxit Bonifacius post compilationem huius libri per extrauag. detestandæ. & extraua. statuimus. secundum Io. Andr. dicentem, quod de istis casibus Sexti enumeratis hic in glo. pauci sunt Papales, idest reseruati Papę excepto quinto casu, 23. 28. & 30. post perseuerantiam duorum mensium, & non prius, omissis casibus c. clerici. ḹ. de immu. eccle. quę est reuocata vt ḹ. patet. Ex istis etiam casibus quatuor requirunt satisfactionem ante absolutionem, quos vide ḹ. eodem. solet. in gl. 4 in ver. manifesta. secundum Ioan. Andr. †In ead. glo. in fine, sinis huius glo. fuit additio, & *ex illis* casibus notatis ibi, 16. *sunt* Papę reseruati, vt patet ibi in glo. Sunt etiam 30. casus iuris veteris, quos enumerat Hostien. in summa. eod. titu. §. 3. in princi. secundum Ioan. Andr. hic. Quorum primus est, cum incidit quis in hęresim iam damnatam, sicut fuit Arriani, & similes, de quibus 24. q. j. ca. j. & 2. & seq. & generaliter quicunque per Romanam ecclesiam vel episcopum in sua diœcesi tanquam hæreticus fuerit damnatus, ḹ. de hęreticis. ad abolendam. Secundo, cum quis defendit vel receptat hęreticos, supra de hæreticis. sicut ait. Tertio, si quis dicat Romanam ecclesiam non esse caput. & ei tanquam capiti nolit obedire. 19. distinc. nulli fas. Quarto, si quis in clericũ, vel personam ecclesiasticam, vel religiosam manus iniiciat violentas vel temerarias, 17. qõ. 4. si quis suadente. & intellige de religioso, cuius religio sit approbata, vs in c. fin. ḹ. de religio. do. Quinto, cum potest quis defendere clericum a violenta manuum iniectione, & nõ defendit, vt ḹ. eod. tit. quantæ. de quo tamen ibi per Ioan. And. & per Docto. & Io. c. dilecto. ḹ. eod. Sexto in illo, qui nec manum iniecit, nec aliquo modo consentit q hoc fiat, retinet tamen ipsum clericum inuitum ponendo fortè eidem custodes, vel infra domum aliquam inducendo, vt d. c. nuper. §. 1. Septimo in illis, qui de cætero seruari fecerint statuta & consuetudines contra libertatem ecclesiasticam, prout hr̃ n. q. 3. §. hoc si quis. & in c. nouerint. ḹ. eod. Octauo in his, qui decętero talia statuta scripserint, vt ibi. Nono in his, qui dicta statuta sumpserint. Decimo in potestatibus & alijs officialibus & cõsiliariis locorum, vbi hęc statuta & cõsuetudines decętero fuerint seruata, vel edita. Vndecimo in illis, qui sm illa præsumpserint iudicare. Duodecimo in scribentibus iudicata, vt hæc omnia hñr in d. ca. nouerint. & ita debes intelligi c. grauem. eo. tit. vt ibi per Hostiẽ. & Doct. Decimotertio in potestatibus laicis, & alijs officialibus locorum imponentibus angarias, & alias exactiones indebitas ecclesijs, sacerdotibus, & eorũ possessoribus, vel alia onera imponentes, ḹ. de immuni. eccle. non minus. & ca. aduersus. vbi de his. & per Host. in summa, eo. tit. de immu. eccle. in §. a quibus muneribus. ver. ab angariis, & sequentib. Decimoquarto in illis, qui supradictis proxime successerunt, nisi infra mensem excessum reuocauerint, vt d. c. aduersus. §. fi. Decimoquinto in illis, qui per se vel alium falsant literas Papę cum suis fautoribus, & defensoribus, vt Io c. ad falsariorum. ḹ. de crimine falsi. Decimosexto in eo, qui scienter vtitur literis apostolicis ab alio falsatis, vt in d. c. ad falsariorum. de quo ibi per Doct. & per Host. in summa, de crimine falsi. §. & qualiter puniat. versi. porrò. & sequentibus. Decimoseptimo in incendiariis, & violatoribus ecclesiarum, ḹ. eo. conquesti. & vide in c. conquestus. ḹ. de fo. compe. Decimooctauo in eo, qui de tertia parte Cardinalium contra nomen Papæ sibi vsurpauerit, & in eo qui salem receperint, sm Host. in summa. in ti. de electio. §. qualiter. sub §. & notandũ. Decimonono in eo, qui a paucioribus quam a duobus partibus Cardinalium in Papam electus electioni de se factæ consentit, & pro Papa se gerit, si humiliter noluerit abstinere, vt in c. licet. §. præterea. ḹ. de elec. Vigesimo in eo, qui defert arma, & alias res prohibitas saracenis, vel aliud subsidiũ impediunt in dispẽdium terræ sanctæ, vt ḹ. de iudæis. c. ita quorundam & c. significauit. & c. ad liberandam. & c. olim. & plenius per Host. in summa in tit. de iudęis. in rubri. Vigesimoprimo cõtra magistros & scholares tractantes cum aliquo Bononiense ciue de ipsius hospitio in inquilini scholaris prędiudicium, seu eo irrequisito, ḹ. de loca. c. 1. Vigesimosecundo in his, qui artem illam damnabilem, & odibilem balistariorum aduersus Christianos & catholicos exercent, vt ḹ. de sagitta. ca. 1. de quo ibi vide. Vigesimotertio in participantibus in crimine criminoso, & propter suum crimẽ excõicato, ḹ eo. tit. nuper. & c. si cõcubinę. Vigesimoquarto in religiosis professis leges vel physicam audientibus, ḹ. ne cleri. vel mon. non magno. & c. super specu. Vigesimoquinto contra plebanos, prępositos, & cãtores, & alios clericos personatus habentes, nec non præsbyteros leges vel physicam audientes, nisi infra duos menses destiterint, vt d. c. super spec. §. q si. Vigesimosexto in eo, qui sciẽter & sponte participat excõicato a Papa in diuinis officiis, vt in c. significauit. ḹ. eo. de quo ibi per Io. An. & Doc. Vigesimoseptimo cõ principes, prelatos, vel alios, qui fecerint vel mãdauerint interfici quempiam Christianorũ per assassinos, vt in c. pro humani. ḹ. de homi. eo. li. Vigesimooctauo contra religiosos non

ADDITIO.

s Vinc God. Nota, quod cõmodum ex qualitate oneris iniuncti declaratur, ex ex qua parte spectare debeat. Ruy. consi. 136. nu. 11. lib. 4.

ſos non deferentes habitum extra monaſterium, vt in c.2.ſ. ne cleri.vel mona. eo. lib. Sed certe iſti duo caſus ſunt de caſibus huius ſeu i libri, vt hic in glo. Vigeſimonono contra illos, qui Romanos aut alios Chriſtianos pro negociatione vel alijs honeſtis cauſis nauigantes capere, aut rebus ſuis, ſpoliare præſumant, aut naufragium paſſos ſpoliant reb. ſuis, niſi moniti ſatisfaciant, vt ſ. de rapto. c.3. Trigeſimo contra illos, qui ſcienter retinent a ſciſmaticis beneficia, vel ordinationibus innitũtur a ſciſmaticis factis, vt in c.1.ſ. de ſciſmaticis. In glo. in ver. legitimum. in fine. intellige de impedimento perpetuo, vt ſ. eodem cap. quamuis. ſecundum Ioan. Andr. & alia exempla habentur in l.3. cum l.ſequen. ff. de donat. cauſa mort. ſecundum Petr. de Ancha. In glo. in ver. decernimus. in princip. no. glo. quòd conſtitutio verbo decernimus, non dicitur veteris iuris declaratoria, ſed dicitur noua conſtitutio. & vide aliàs per glo. in verſic. receperit. in cap.1. de cleri. non reſiden. eod. lib. & ibi de verbo, ſtatuimus. & j.§. proximo.

SVMMARIVM.

1 *Legati factum an dicatur factum ſedis apoſtolicæ.*

2 *Legatus poteſt abſoluere a quacunque ſententia excommunicationis.*

3 *Papa licèt abſoluat ab excommunicatione in curia Romana, tamen pro ſatisfactione remittit ad partes.*

1 Idē. †No.1. quòd factum [a] legati non dicitur factũ apoſtolicæ ſedis, cum hic ponantur vt diuerſa, de quo tamen in ca. ſi abbatem. ſ. de elec. & in c. hi qui. ſ. de præben. eod. lib. † Secundo no. ibi, a quibuſuis ſententijs, quod non ſolum Papa, ſed & legatus poteſt abſoluere a quacunque ſententia excommunicationis, quod inducit hic Archi. contra opi. Hoſtien. Nam poterit legatus [b] de latere abſoluere etiam excommunicatos pro enormi iniuria. de quo in cap. 1. ſ. de offic. lega. eod. lib. & licet opi. Archid. ſi vera, vt tenet Ioan. Andr. in ca. ad eminentiam. ſ. eod. titu. tamen non probatur hic in tex. vbi in nulla parte tractatur de poteſtate legatorum in abſoluendo, ſed de abſolutis per legatos a ſententijs, a quibus abſoluere poſſunt quæcunque ſint. facit quod no. in c. ſi gratioſè. de reſcri. eod. lib. Nec eſt verum, quòd legati poſſint abſoluere a quibuſcunque ſententijs, cum non poſſint abſoluere in caſibus reſeruatis Papæ, de quibus ſ. in prin. in glo. 2. præter quam in caſu manus iniectionis in clericum, vt ſ. de offi. leg. quod tranſlationem. & c. pe. Nec poſſunt abſoluere nominatim excommunicatos a Papa, vel eius delegato. ſ. de offic. leg. ſtuduiſti. & de offi. ordi. paſtoralis. in fi. & hoc niſi habeat ſuper hoc ſpeciale mãdatum, ſuper quo eis non creditur, niſi oſtendant, vt C. de mandatis prin. l.1. vel niſi probent miſſionem & tenorem literarũ, ſi literas perdiderint, vt ſ. de priuilegijs. cum olim. el 2. vel publicationem, cum ſufficiat, quòd ſemel fuerint publicatæ, vt in auth. vt fratrum filij. §. illud. C. de teſt. l. publicati. & ſ. de fi. inſtr. ſi inſtrumenta. & facit quod no. per In no. in c. venerabilis. ſ. de elec. ſm Io. And. Pe. de Ancha. & Do. notantem ea hoc dicto, quòd licet legato de latere credatur [c] in his, quæ veniunt generali mandato, vt no. 98. diſt. nobiliſſimus. tamen ſecus eſt in his, quæ requirunt ſpecialẽ cõmiſſionem. & facit quod no. in d. c. j. & vide per glo. & Doct. in c. ſicut. ſ. eod. Tertio no. ibi, ſuſcepturi pœnitentiam, quòd fit abſolutio antequam imponatur pœnitentia pro peccato, quod facit cõ gl. quæ eſt ſuper verbo, audire. in cle. dudum. de ſepul. & vltra no. iuncto tex. ſeq. quòd licèt quis ſatisfaciat pro iniuria delicti proximo ſuo, tamen debet etiam facere pœnitẽtiam de delicto, quod eſt cõ Dyn. in regula, peccatum. j. eod. lib. ſm Do. † Vltimo no. quòd licèt Papa vel legatus abſoluat excommunicatos ab alijs, tamen pro pœnitẽtia & ſatisfactione remittit ad ſuos ordinarios vel ad alios, qui ſunt in partibus. & hoc ideo, quia in curia Romana, vel in curijs legatorum circunſtantiæ, quæ ponderantur in imponendis pœnitentijs, vel quæ ſunt arbitrandæ in ſatisfactionibus, non facilè poſſunt ibi ſciri, ideo fit iſta remiſſio, & quia abſoluti non curabant adire tales, ideo fuit neceſſaria prouiſio huius text. & facit cap. ſignificauit. ſ. eod. ſecundum Ioã. Andr. vnde ſi adire illos contempſerint, reincidunt ipſo iure in eandem ſniam, vt ſ. in ver. cõtempſerint. & dicitur contẽnere eo ipſo, quod ceſſante iuſta cauſa ſe non præſentat illi, vt no. 2. quæſtio. 7. Metropolitanum. ſecundum Ioan. And. ſ. & vide dicta in d. clem. ſi quis ſuadente. In gloſ. in ver. idem in fine, ſcilicet illi qui abſoluti fuerunt ſecundum formam huius §. a ſede apoſtolica, vel legati eiuſdem a ſententijs excommunicationis quibuſcunque. quod procedit in ſententijs latis a iure, non ab homine, ſecundum Io. Mo. cum Papa vel eius legatus a ſententijs latis ab homine non abſoluat de ſtilo curiæ, ſed remittat, & hoc, niſi quando delegatus abſoluere non poſſet, vt ſ. de offic. deleg. quærenti. vel eſt mortuus, & alius non ſuccedit in delegatione, vt ſ. de offic. ordi. paſtoralis. vel quãdo ſucceſſor ſuccedit in delegatione, ſed non eſt ſpes de feſtina prouiſione, vt ſ. de offi. dele. c. is cui. & hoc in delegato, nõ in ep̃o, cũ ep̃o ſuccedat capitulũ, vt ſ. de maio. & obe. c.1. ſecundũ Ioã. Mon. qui putat quod abſolutus a ſentẽtijs delegatorum in caſibus prædictis, ſi non pareat, non reincidat ipſo iure, ſed per ſententiam hominis, vt ſic ſtetur antiquæ regulæ, niſi in eo in quo repetitur vitiata, vt C. de appella. l. præcipimus. Sed Ioan. And. in hoc contra per tex. in ver. a quibuſuis ſententijs, quod verbum eſt vniuerſale, & latum. facit etiam tex. hic in princip. huius c. generaliter loquens. & de vtriſque exprimit ſecundũ Ioan. And. & ita ſequitur hic Pet. de Ancha. Sed Domi. hic refert Rotam in deciſio. 97. quæ incipit, Item no. quòd vbi ea cõmunicatus. vbi videtur tenere cum opinione Io. Mon. & dicit, quòd ſi auditor excommunicatum ab homine abſoluit præſtita cautione de ſtando iuri, ſi non paret, non erit ipſo iure excommunicatus, ſed excommunicandus per ſententiam. & hoc per dictum Io. Mon. hic, idem etiam & clarius tenet Rota in deciſio. 439. quæ incipit, item ſi pronuncietur. Idem etiam tenet Rota in deciſio. 487. quæ incipit, item ſi excommunicatus. Sed certe verior videtur opi. Ioan. And. cum iſte tex. habeat locum in abſolutione a quibuſcunque ſententijs, ſiue ab homine, ſiue a iure, vt hic in tex. Sed quæritur, an tex. iſtius §. habeat locum in abſolutis ab alio, quam a Papa vel legato de latere. Ioan. Andr. hic quod non, cum tex. hic ſolum loquatur in Papa vel legato de latere. ſecus ergo in abſolutis ab alijs. facit c. ad audientiam. ſ. de deci. ſecundum Domi. Dubium tamen facit tex. ſ. 1o prin. c. locum habet in abſolutis etiam ab alijs quam a Papa, vt ibi patet, & fortè videretur in caſu huius §. ſi abſolutio fuerit facta ab alio quam a Papa, vel legato, tamen idem ſit dicendum, & hoc propter identitatem rationis, quæ eſt expreſſa hic in tex. ne ſcilicet illudatur eccleſiaſticæ cenſuræ, quo caſu fit extenſio ad alios, quando eſt eadem ratio, vt per gloſ. no. in verſic. eligatur. in cle. 1. de elec.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Factum legati. Adde c. dilectus de filiis presby Spec. titu. de leg. in §. minime oſtendendum §. legatus igitur. Ioan. And. in regula, indultum, de re. iur. lib. 6. in mercu.
Vin. God Adde, an legatus de latere æquiparetur proconſuli, vel prefecto prætorio, Fely. in c. ſuper quæſtionum § quem vero. de offic. deleg. qui Fely. in c. mandata certarum de præſcrip. dicit, quod ſunt honorandi ſicut Papa.

b Nico. Sup. Legatus de latere abſoluere. Adde gl. in c. excommunicamus, & ibi Car. Zab. in 1. q. de offi. leg.

c Nico. Supe. Credatur in his. Adde Doct. in cap. quod tranſlationem, de offi. leg. Ioan. And. in c. cum ex literis. de reſtiten. in integr. & in extrauag. Bonifacij, incip. iniunc.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitio requiritur, quando quid eſt meo nomine geſtum, vt pœnam incurram.*

2 *Incunctanter exponitur indubitanter.*

3 *Approbans maleficium factum per alium non ſuo nomine peccat, non tamen mortaliter.*

4 *Clericorum appellatione larga comprehenduntur clerici ſeculares, regulares, & conuerſi.*

5 *Retrotrahi dicitur dupliciter, vno modo quo ad actum, & eius tempus. Alio modo quo ad actum tantum, & non tempus.*

CAP. XXI.

1 CVm quis. Habet duas partes, ſicut duo dicta ponit. Secunda ibi, ſi vero. † Nota. 1. ibi, ratũ habueris. quòd ad hoc vt obligetur quis ad pœnã, eo quòd aliquid ſit eius nomine geſtũ, non ſufficit hoc ſolũ, ſed requiritur ratihabitio. quod procedit in geſtis per nõ procuratorẽ, ſecus ſi per procuratorẽ etiam gñalem, & hñtem ad id ſpãle mandatũ, quo caſu non requiritur ratificatio, ſed ſufficit quòd ſciat & non cõdicat, vt j. c. ſi. ſ. de iuteiu. eo. lib. & in c.1. ſ. vt lite nõ cõteſt. & idẽ eſt, quia ex hoc reſultat tunc ratihabitio pſumpta, quæ ſufficit, vt 2. q. 1. votum. ſicut dr̃ in c. quãtæ. ſ. eo. & ita voluit Io. Mo. in c. dilecto. ſ. eo. & Io. An. hic. Ex quibus infert primo ſm Do. aliud eſſe ratum habere, aliud non cõdicere, quod facit ad no. in c.1. in prin. ſ. de deſpõ. impu. eo. lib. Scd̃o infert, quòd in geſtis per procuratorẽ ſufficit ſola ſciẽtia formæ cõdictionis, vt inducatur ratihabitio. † Secundo no. ibi, incunctanter incurris, quia exponitur id eſt indubitanter, & ſine mora poſt ratihabitionem verã vel pſumptã, facit l. tutor. §. j. ff. de admi. tut. ſm Io. And. & ſic patet, quòd & in delictis ratihabitio locũ habet & obligat ratificantẽ, ac ſi per ipſum factum eſſet, de quo hic, per Pet. de Ancha. & per Bar. in l.1. §. quoties. ff. de vi & vi ar. quod limita ſm Do. niſi eſſet tale delictum, quod ad eius pœnam requireret non ſolum maleficiũ, ſed & tractatũ per prius, quia tũc ratihabitio nõ ſufficeret, & pœna nõ haberet locũ. & ita procedat gl. in c.1. ſ. de cõuer.

3 tre. in fide. † Tertio no. ibi, penes. no. q approbans maleficium factum per alium non suo nomine peccat, tamen non mortaliter, sed venialiter, sm Io. An. p no. in c. sacris. ĩ. q p me. cã. in vlti. q. Vltimo no. tex. in fi. & ita a. le. sic j. eo. lib. in reg. ratum. & ibi dicetur. In glo. a. ibi, Inn. dixit talem excõicatum non esse, ipse tñ Inn. vt hoc tenere, qñ tam tarde penituit, q non potuit reuocare, alias secus, vt hęc distinctio colligitur ex principio, & fine suę gl. sm Io. And. In ea. gl. in fi. idem Do. hic, & Bar. in l. dedi. §. si seruum. ff. de condi. ob causam. sm Pet. de Ancha. hic, de quo per eum in cle. 1. de renun. & vide notabiliter per Inno. in c. ad audientiam. ĩ. de homi. & per Bal. in l. 1. C. de seruis fugi. Et limita glo. hic, nisi mandãti possit culpa imputari, quia non certiorauerit, quia tunc etiam quo ad Deum tenetur, vt in c. fin. ĩ. de iniurijs. Secundo limita gl. procedere, quando talia mãdans decessit post manus iniectionem, secus si ante, sm gl. in c. mulieres. hic alleg. & idem Inn. & Host. ibi, & Pet. de Ancha. hic. Sed Gof. & Tan. ibi contra, quia intelligitur in eadem voluntate decessisse, vt in c. maiores. ĩ. de baptismo. & ideo concludit Host. & Io. And. in d. c. mulieres. hoc procedere, qñ talis nõ pęnituit ante mortem, quia cũ constet decessisse in peccato mortali, large excommunicatus est. & idem in effectu est de mente Archi. & Io. And. hic, & idem tenet do. Pet. & do. Nico. in d. c. mulieres. licèt d. Ant. ibi distinguat, an mãdatarius fuerit certificatus de morte, vel non, vt ibi per eum. Et vide quod no. in c. cum laici. ĩ. de iure patro. vbi ponuntur certi casus, in quibus pęnitentia liberat a pœna. Quid autem si quis mandat vnũ nominatim ex tribus clericis simul incidentib. capi, & alios duos non grauari, & mandatario id exequi volente nominatus aufugiat, reus tamen eius & alij duo fuerunt capti, & se redimerunt, an talis mandans, vel eius nuncius sit excõmunicatus. Io. And. refert hic Io. de Deo tenuisse q non, ex quo cõ volũtatem ipsorum illi duo capti fuerũt, ĩ. de simo. sicut quis. & de homi. c. Petrus. quia tamen causam damni dederunt, puta eos teneri de damno quod illi passi fuerunt, vt d. c. fi. Et pro hac decisione

4 in primo dicto facit tex. hic secundum Io. And. † In glo. in vers. clericorum. in fi. no. ex gl. iuncta canone in ea alle. q appella-

a tione [a] clericorum in lata significatione comprehendũtur clerici seculares, regulares, & conuersi, sm Do. de quo in c. nõ dubium. ĩ. eo. In gl. in ver. suo nomine. in prin. tene mente ex glo. modum probãdi ratificationem actus gesti per alium, & vide quod no. in l. 3. ff. de adimen. lega. & in l. quo enim. §. 1. ff. rẽ ra. hab. & per Inn. in d. c. ad audientiam. In ea. gl. in fi. an idem sit de hæretico occulto, hic per Archi. & per glo. in ver. eo ipso incurrant. in clem. 1. in fi. de hæreticis. & ibi per Doct. Quid autẽ de eo, qui sciuit aliquem verberasse clericum suo nomine, & cõ dixit, postea ratum habuit, an sit excommunicatus. Fede. in suo consi. 233. quod incipit, scribatur. tenuit q non. Sed in cõtrarium facit c. licet. ĩ. de procu. eod. lib. & ĩ. de præben. c. si tibi absenti. & quod no. per Io. And. in c. si pro te. ĩ. de rescri. eod. lib. & facit c. sicut suis. ĩ. de simo. sm Lap. & Do. aliter se non firmantes. sed Pet. de Ancha. hic videtur tenere, q talis non sit excommunicatus, cum non possit quis reprobare quod semel prius approbauit. & adducit quod no. in l. dispensationem. ff. de sol. & l. Pom-

5 po. scribit si negotium. ff. de neg. gest. † In gl. in ver. incurtis. in fi. idem Io. Mon. & Archi. & no. ex glo. q dupliciter considerãtur retrotrahi, vno modo quo ad actum & eius tẽpus, alio modo quo ad actum tantum, & non ad tempus. & ita trahitur hic secundum Io. And. quod ideo est, quia cum excommunicatio canonis sit pœna delicti, non ligat aliquem nisi eũ delinquit, ĩ. de consti. c. 2. & l. 1. §. quotiẽs. ff. de vi & vi ar. & etiam quia qñ nullum est initium obligationis, obligatur quis solum a tempore ratificationis, vt est quando quis mea cõtemplatione verberatur, cum ex illius facto ego non sim obligatus in aliquo, vt 1. q. 4. cap. 1. & cap. sequen. Sed quando adest initium, vt in obligatione conditionali, vel in prorogatione decreta dem, vt in cap. cum olim. de offic. delega. tunc ratihabitio trahitur retro, vt in l. donationes. C. de donat. inter virum. secundum Ioã. Andr. & ita transit hic Domini. quod sine dubio procedit in excommunicatione, de qua hic, vt a tempore obligationis tantum liget, sed in alijs obligationibus de delicto vel contractu nomine alterius gesto, & ratificato videtur quod ratihabitio trahatur retro etiam a tempore actus gesti, a quo tempore initium obligationis videtur esse, ex quo obligatio non oritur ex ipsa ratificatione, sed ex ipso actu propter ratihabitionem, vt nota. in l. si pupilli. §. item quæritur. ff. de nego. gest. & in l. 1. §. persuadere. ff. de seruo corrup. de quo tamen dicetur in clem.

b rati. j. eo. lib. Et [b] an ratihabitio trahatur retro quo ad locum, vt sic consideretur locus actus gesti, vide per gl. no. in ver. collatio. in cle. 1. vt lite penden. & per Bar. in l. si proponitur. ff. de fideius. & in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniurijs. & in l. 1. si q opem. ff. de furtis. & per Bal. in l. fi. C. si a non compe. iudic. & hic per Pe. de Anch. in 1. col. in fi.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Appellatione clericorum. Adde c. ad apostolicæ. de re iud. lib. 6. cle. 1. de vi. & ho. cle. c. quoniam. & ibi Io. de Ar. a de simo.
Vinc. God. Adde Io. Lup. in repe. Rub. de donat. inter vir. & vxor. col. 73. appellatione tamen clericorum non veniunt monachi, Felyn. in c. fi. de simo. circa prin. & in c. non dubium. de sen. excom.

b Nic. Sup. An ratihabitio. Adde in regula, ratihabit. autem, de re. iur. lib. 6.
Vin. God. Ratihabitio non inducitur nisi necessario inferatur, & a sciente actũ nomine suo gestum, Ruy. consi. 91. nu. 10. lib. 1. Nec retrotrahitur in præiudicium tertij, consi. 72. nu. 13. lib. 3. Nec sufficit ubi forma deficit, Ruy. consi. 69. nu. 13. lib. 3. & vide consi. 72. nu. 5. lib. 3. & consi. 8. nu. 3. lib. 4.

SVMMARIVM.

1 *Statutum rationabiliter, potest rationabiliter mutari.*
2 *Statutorũ appellatione comprehenduntur canones Romanorum pontificũ.*
3 *Chrismatis confectio qualiter permittatur tempore interdicti. & nu. 4.*

CAP. XXII.

1 ALma. Summa & diuide vt hic in 1. glo. † Nota, quod illud quod est rationabiliter statutum & ordinatum, potest etiam rationabiliter mutari & reuocari. sic ĩ. de consangui. & affi. non debet. & in l. 1. C. de cadu. tollen. Secundo no. ibi, nulla. regulam negatiuam, quod tempore generalis interdicti nulla diuina officia vel sacramenta ecclesiastica sunt permissa ministrari, vel celebrari, nisi in certis casibus in iure expressis, vnde dicenti talia fore permissa, incumbit onus probandi, in edictis enim permissorijs certorum casuum, quod non reperitur expresse permissum, subiacet regulæ prohibitiuæ, 2. quæstio. 6. consuluisti. & supra de transac. cap. 2. & in clem. exiui. §. porro. de verb. signifi. vnde vide per Ioan. Cal. in tracta. de ecclesiastico interdic. in 6. membro. & de his etiam per Pet. de Ancha. hic ponentem etiam, an celebrans vel ingerens se diuinis tempore interdicti incurrat irregularitatem. de quo vide dicta in cap. 1. ĩ. eod.

2 Tertio nota ibi, statutorum. † quod appellatione [a] statutorum

a comprehenduntur etiam canones Romanorum pontificum. Quarto nota ibi, vel ab homine. quod generale interdictum in loco poni potest tam a iure quam etiam ab homine, imo etiam ab episcopo de consilio sui capituli, ĩ. de excel. prælato. cap. 1. & plene no. in cap. 2. ĩ. de his quæ fi. a maio. parte. Vltimo nota, quod confessio seu pęnitentia tempore generalis interdicti est omnibus permissa tam sanis quam infirmis. Dicit tamẽ Ioan. Cal. in d. tractatu, in 5. membro, quod si esset talis casus, in quo veniret imponenda solennis pęnitentia, tunc non possent obseruari solennitates. quæ in illa requiruntur, de quibus 50. distinc. in capite. & idem Pet. de Ancha. hic referens ipsum Ioan. Cal. tenentem, quod interdicti non tamen eorum culpa gaudent etiam indulgentijs & remissionibus. vt patet j. §. proximo. & facit quod no. ĩ. de priuile. quod nonnullis. & in cap. licet. ĩ. eod. titu. & lib. In glos. in ver. sacramentis. ibi, baptisma. & idem de catechismo, qui fieri poterit cum debito officio, ar. cap. præterea. ĩ. de offic. deleg. cum catechismus præcedat baptismum, & est eius pars, 21. q. 1. & facit quod habetur in c. quoniam. ĩ. eod. imo etiam in ecclesia specialiter interdicta potest quis baptizari, vel in fronte chrismari, vt in c. non est. hic alleg. & in d. c. quoniam. secundum Ioan. Cal. in d. 2. membro, in ver.

3 sed nunquid. & Pe. de Anch. hic. † In ea. glo. ibi, confectio chrismatis. intellige quod fieri debeat cum debita moderatione, de qua j. in §. adijcimus. vt tenet Archi. & Io. An. in d. c. quoniã. alias faciens solenniter officium pro ipso chrismate, incurreret irregularitatem, vt ibi no. Et intellige, si fiat chrisma in loco interdicto, sed non ab interdictis, quia ab ipsis nullo modo cõfici posset, secundum Ioan. Cal. in d. 2. membro, & Pe. de Ancha hic. In ea. glo. in fi. vide in c. 1. ĩ. de sacra vncti. circa princi. & ibi per Io. Andr. & conclude, q matrimonium per consensum legitimum de præsenti potest quocunque tempore conferri, vt in c. capellanus. ĩ. de ferijs. etiam si cõtrahentes sint interdicti, secundum gl. hic, & Inno. in d. c. non est. Solennis tamẽ benedictio tpe interdicti fieri non poterit, cum tale officium sit deputatum certo ordini, vt ĩ. de secun. nup. c. 2. & 3. sm Hostiẽ. ibi. Et hęc, qñ locus est interdictus, vel qñ essent interdicti cõtrahẽtes, vel vnus ex eis, quo casu etiã fieri non poterit solennis benedictio.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Appellatione statutorum. Adde an comprehenditur ius cõe. vide in c. statutum. & ibi Do. de rescri. supra eo. lib.

dictio, quia non dēt non interdictus simul cum interdicto cōicare, vt probatur in c. vt priuilegia. cum seq. s. de priui. & j. eod. in §. adijcimus. secundum Ioan. Cal. in d. 2. membro. & Pet. de Anch. hic, ponentem etiam de sacramento ordinis. de quo ibi per Ioan. Cal. & plene per Io. And. & Docto. in d. c. non est. De extrema verò vnctione dic, quod est prohibita tempore interdicti, vt vide per Doct. in d. c. quod in te. s. de pœnitentijs. & hic per Pe. de Ancha. 4 †In glos. in ver. admittuntur. in fi. patet ergo, q̃ circa sacramēta hodie nihil est immutatum, nisi circa pœnitentiam, secundum Io. And. & idem quod glo. tenet hic Archi. & Io. Mon. imo plus tenuit Io. And. d. c. quod in te. quòd tēpore interdicti mulieribus prægnantibus, & partui appropinquātibus non poterit dari sacramentum eucharistiæ, nisi periculū immineat. & idem Pe. de Anch. hic, & Io. Cal. in d. 2. membro. licet do. Nic. in d. c. quod in te. dicat, q̃ debeat cōsiderari qualitas mulieris. Et an verisimiliter dubitetur de morte, vel non, vt ibi per eum. Et eadem ratione non poterit concedi corpus Christi intrantibus mare, vel bellum campestre, vel obsessis. ad hoc quod no. in c. pastoralis. s. de offi. ord. secundum Pet. de Anch. dicentem tamen, q̃ corpus Christi posset tunc concedi a etiam sanis [a] damnatis ad mortem, ex quo tales sunt in mortis articulo. & facit cle. 1. de pœnitentijs. & ibi per gl. secundum Io. Cal. ibi dicentem, quod quando portatur corpus Christi ad infirmum, poterit portari cum pulsatione campanellæ, & lumi- b ne [b] præcedente, & alijs consuetis. & idem Pe. de Anch. hic, & Fede. in suo consi. 67. & tenet Io. Cal. ibi, q̃ corpus Christi possit dari tunc infirmo in præsentia personarum ibi astantiū, vel venientium, qui licitè poterunt videre & adorare, nec reperitur expressum, q̃ visio tanti sacramēti sit prohibita tempore interdicti, nisi cum diuina officia celebrantur actualiter, & ita potest intelligi quod no. in clem. 1. eo. tit. circa prin. secundum Pe. de Ancha. dicētem, q̃ de presbytero celebrante missam nō est quæstio, q̃ ipse possit sumere corpus Christi, cum debeat celebrare seruata forma § adijcimus. j. eo. Alij autem nō possunt, vnde nō vr̄, quod religiosi suis fratribus & sororibus, quorum curam gerunt, possint tali tempore concedere eucharistiā, s̄m Pe. de Ancha. hic, & Io. Cal. ibi.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Sanis damnatis ad mortem. Adde gl. in clem. 1. de pę. & remis. & tex. in c. quæsitum. 13. q. 2. ita.

b Nico. Sup. Et lumine. Adde tex. in c. sane. de celeb. miss.

SVMMARIVM.

1 *Consilium fauorem, vel auxilium dantes, an puniantur sicut perpetrantes delicta.*

1 Illis. †No. primo ita puniri dantes auxilium, consilium, vel a fauorem [a] in delictis, sicut & ipsi perpetrantes delictū. sic s. de her. eo. lib. c. 2. Secundo no. ibi, nequeunt, q̃ obligatus ad satisfaciendum admittitur ad pœnitentiam, licet non satisfaciat, si satisfacere non pōt. facit quod no. in c. 2. circa fi. s. de vsuris. eod. lib. Tertio no. ibi, iuratoriam. q̃ sufficit iuratoria cautio, quando quis non potest idoneam cautionem præstare, quod facit ad no. per gl. in d. c. quamquam. Vltimo no. ibi, non est pœnitentiæ &c. quod pœnitentia non est concedenda illis, quorū dolo vel fraude positum est interdictum, nisi satisfecerint vel cauerint, prout hic dicitur, nec eisdem proderunt indulgentiæ vel remissiones, cum non sint verè pœnitentes vel confessi, prout requiritur, vt in clem. 2. de reliquijs & vene. san. licet aliud sit in interdictis non propter eorum culpam, vt hic per Pe. de Ancha. An autem ab ipsis interdictis poterūt licitè recipi mortuaria vel funeralia, & pro eis iri orandum. & dic q̃ sic post pœnitētiam, vt no. 11. q. 3. quicunque. & in c. fin. s. de exces. præla. secus ante pœnitentiam inuoctam, 87. dist. c. fin. Sed aliæ oblationes ab interdictis pœnitentibus, vel non recipi possunt etiam in loco interdicto, per no. 90. distin. oblationes. In glo. in verbo, relaxatio. in prin. & vide per Inno. & Io. And. super fi. vltimæ gl. in c. quod in te. hic alleg.

ADDITIO.

a Celsus. Auxilium consilium & fauorem Adde Ang. Are. in suo trac. malefic. in glo. & ei auxilium consilium & fauorem.

Vinc. God. Auxilium præstans, consilium & opem, quod non puniatur eadem pœna. Hipol. in l. 1. col. 11. ver. ego autem. ff. de sica. adducit duos tex. & quod auxiliator mitius puniatur ponit Soz. in cōsi. 183. Vita bulla. vers. Sed iterum instari posset. lib. 2. Et nota, quod auxilium dicitur præstare, qui stat armatus cum delinquente. Fely. in c. sicut dig. [illegible] col. 2. de homic.

SVMMARIVM.

1 *Officia diuina non possunt celebrari extra monasteria tempore interdicti, absque violatione interdicti, & nota.*

3 *Officia diuina quando celebrantur in ecclesia posita in loco interdicti, tria requiruntur.*

4 *Campanæ non sunt pulsandæ tempore interdicti.*

5 *Distributiones quotidianæ quæ dantur pro diuino officio, debentur etiam quando diuinum officium dicitur sine cantu subsistente legitima causa.*

6 *Sacramenta an tempore interdicti possint præstari extraneis in ecclesijs positis in loco interdicti.*

1 Adijcimus. †No. primo ibi, in ecclesiis & monasteriis a contrario sensu, quod extra ecclesias vel monasteria tempore interdicti celebrari vel alia diuina officia dici non possint sine violatione interdicti, secundum Pet. de 2 Ancha. & ita tenuit Io. Cal. in d. 6. membro. †Secundo no. ibi, sicut prius. quod in ecclesiis existentibus in loco generalis interdicti non solum possunt celebrari missæ vt prius, & sic conuentuales & peculiares, licèt in peculiaribus aliud tenuerit Ioan. Mon. in sua additione, & non bene secundum Io. Andr. hic. & Ioan. Cal. ibi in ver. sed dubitant quidam, sed etiam alia diuina officia, seruata tamen moderatione de qua hic. quod tamen dicit hic Pe. de Ancha. procedere, quando est generale interdictum in loco, quo casu tunc habet locum tex. istius §. adijcimus. qui sic debet intelligi. & secundum prin. huius ca. secus si ipsæ ecclesiæ essent specialiter interdictę, tunc diuina officia in eis celebrari non possent, etiam cum moderatione, de qua hic, vt no. s. eod. tit. præsenti. de quo hic plenius per Pe. de An- 3 cha. & per Ioan. Cal. ibi. †Tertio no. ibi, submissa voce &c. quatuor, quę seruari debent, quando celebratur diuinum officium in ecclesia posita in loco interdicti, quorum cuiuslibet transgressio violat interdictum etiam alijs seruatis, secundum Ioan. Andr. hic, & induceret irregularitatem, vt in c. is qui. §. 1. s. eod. & ita tenet Ioan. And. in c. permittimus. s. eodem titu. Et hoc, quando celebratur in ecclesia posita in loco interdicto, vt s. sed si celebratur in ecclesia in loco, vbi est interdictus populus, & tunc cum interdicto populo non videatur interdictus locus, poterit tunc in dicta ecclesia celebrari solenniter, & ianuis apertis, vt prius absque violatione interdicti, interdictis tamen exclusis, secundum Ioan. Cal. in d. 6. membro, & plene 4 per Fede. in suo † consi. 67. & no. in capit. si sententia. s. eodem in glo. 2 de quo j. in glo. Quarto no. ibi, campanis, quod tempo- a re generalis interdicti non [a] sunt pulsandæ campanæ etiam paruæ, siue sint in ecclesia siue extra. intellige si pulsarentur pro missa vel alijs diuinis officiis dicendis vt hic. & s. eod. titu. quod in te. & tunc esset quis irregularis vt hic in tex. & ex his quæ dicit hic Ioan. Andr. in versic. submissa. & in vers. campanis. ideo etiam nec pro canonicis horis notificandis licet campanas pulsare, puta tertiis vel nonis & similibus licet de facto ipsa diuina non celebrent tamen præsumitur quod pro celebratione diuinorum pulsarent. & propter hoc dicit Ioā. Andr. se sæpe redarguisse clericos & præcipue religiosos qui in eorum festiuitatibus sonant campanas dictis horis, licet de facto non celebrent, dicit tamen quod propter hoc non incurrant irregularitatem. & idem Pet. de Anch. hic quod intellige quādo isti non celebrarent diuina, sed solum pulsarent. alias si celebrarent diuina officia cum pulsatione campanarum, tūc es- 5 sent irregulares, vt s. in tex. & ibi per Ioan. And. †Vltimo no. q̃ b vbi quotidianæ [b] distributiones dantur in officio debentur &t si diuinum officium dicatur sine cantu subsistente tamen legitima causa secundum Domi. & forte posset dici id procedere etiam sine causa per tex. d. c. permittimus. vbi probatur q̃ pulsatio campanarum & cantus nō sunt de solēnitate missæ, quia peraguntur solennia missarum sine his quod inducit do. Ant. hic ad relictum factum sacerdoti si annuatim dixerit solennia vnius missæ, vel si dixerit certas missas, quia non tenetur eas cātare. & debetur legatum si dicatur missa submissa voce & non pulsatis campanis & sine his dicuntur peragi solennia missarum & aliorum diuinorum officiorum, vt in d. c. permittimus. In glo. in ver. monasteriis. in fi. vide per glo. in ver. monasteriorum. in capit. grandi. s. de supel. negli. eod. lib. In glos. in ver. interdictis. in fine, tenet glos. quod alii etiam non interdicti non admittantur ad audiendum diuina in talibus ecclesiis tempore generalis interdicti. & hoc sine dubio procedit in laicis secundum Pet. de Ancha. hic, & Ioan. Cal. in d. 6. membro. Quid autem sit in clericis vel monachis aliarum ecclesiarum. Arcb. hic

ADDITIONES.

a Nico. Supe. Non sunt pulsandæ campanæ Adde Io. Cal. in tractatu de ecclesiastico interdicto.

Vin. God. Adde, quod campanæ tempore interdicti pulsandæ non sunt, tamen ad prædicationem possunt pulsari quoniam tempore interdicti potest prædicari Card. in cle. 2. in q. 6. de pœn. & remis.

b Nico. Supe. Quotidianæ distributiones. Adde gl. in c. vnico. de cler. non resi. dentibus libro 6.

hic idem tenet, vt hic per eum. Sed hoc dictum dubium vr nam ex eo sequeretur, quod beneficiatus vnius ecclesiæ in alia tunc celebrare non posset. Item sequeretur quod si solus presbyter esset institutus in ecclesia non posset celebrare cum seruientibus, vel si haberet socium ille esset absens sm Io. An. tenentem, quòd tales clerici vel monachi aliarum ecclesiarum possint admitti ad celebrandum, vel concelebrandū in talibus ecclesijs, & de his plene per Io. Cald. in dicto sexto membro, vbi tamen concludit, quòd ante factū nō fuit ausus aliquos, vt extraneos admittere, sed post factum satis concludit, quod non esset irregularis, vt refert Do. hic, quod procedit sm Fed. in suo consi. 87. in fi. in fratribus qui transitum facerent per conuentum loci interdicti de licentia superiorum, cum tales possint dici de illo cōuentu ad quē declinant quoad diuina officia & ecclesiastica sacramenta, sicut dicitur in simili de peregrinis. in c. j. ī. de sepul. & in c. omnis. de pœnitentijs. alias si essent extranei, tūc posset saluari dictum Arch. qui de ipsis sensit, vt ibi plene per ipsum, & hic per Domi. ita residentem. Et adde quod dicebat Io. Cal. in d. 6. membro, quod si rector ante interdictū habet seruientem laicum poterit superueniente interdicto eū retinere ad seruiendum in diuinis, & eo recedente alium non interdictum subrogare, cum tales seruientes & domestici gaudeant priuilegio concesso ab homine, vt in d. c. licet. & fortius concesso a iure vt hic, & hoc nisi talis seruiens subrogatus esset de illis quorum culpa fuit latum interdictum, uel præstiterit consilium uel fauorem, ut d. c. licèt. de quo ibi plenius per eum. Dicit tamen quod si ille laicus primo seruiens erat de populo interdicto non poterit retineri ad seruiendum in diuinis cum interdicti excludantur, vt hic, nisi in quatuor festiuitatibus, vt j. §. proximo. & ita debet intelligi d. c. licet. sm eum dicentem etiam quod laici habentes fraternitates & societates poterunt in ecclesijs sitis in loco interdicto publice cantare letanias rogationes & laudes, nec incurrunt irregularitatem, cū ordinem vel officium non habeant, nec putat eos peccare, quia non sunt prohibita talia per interdictum, nisi essent de inclusis in extrauag. Io. 22. quæ incip. Sancta Romana ecclesia, secū-

6 dum Pet. de Ancha. hic. †Quid aūt sit de sacramentis, an extraneis non interdictis poterunt præstari ecclesijs positis in loco interdicti. Pet. de Anch. hic, quod non: quia solum permittuntur diuina officia. sic j. §. proximo. imò etiam religiosi suis fratrib. & sororibus quorum curam gerunt non possunt concedere eucharistiam tempore generalis interdicti, licèt aliquando de facto seruent contrarium & male secundum Pet. de Anchara. Quid autē de clericis aliunde uenientibus, an possint admitti ad sepulturam, uide notabiliter per Fed. in suo consi. 67. & ibi plene ad materiam de qua ī.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicati sunt peioris conditionis quàm interdicti.*

2 *Mortui an tempore interdicti possint sepeliri in ecclesia in quatuor festiuitatibus principalibus.*

3 *Et an possint sacramenta præstari.*

1 **In festiuitatibus.** †No. j. ibi excommunicatis &c. quod peioris conditionis est excōmunicatus, & longe plus est prohibita celebratio diuinorū excōicatis quàm interdictis, ut hic patet. Secundo no. ibi solēnitatum, quòd festa dici possunt solennitates. facit cle. dudum. in fi. de iudi. proprie tamen festum dicitur a feria quasi feriatū, sic de cōsecra. dist. j. in prin. sed solennitas proprie pertinet ad

2 honorem, vt hic plene per Archi. & Ioan. And. †Tertio no. ibi gratiam reconciliationis effectum, quòd cum ista ratio cesset post mortem, quòd etiam in istis quatuor festiuitatibus nō poterunt mortui sepeliri in ecclesia. facit etiam tex. in ca. cum & plantare. §. quod si. ī. de priuilegijs. & quia tex. hic solum permittit celebrationem diuinorum, non autem sacramenta & sepulturam, & ita tenet glo. in uer. a iure. in cle. eos. de sepul. & Ioan. An. hic. facit etiam Ioan. Cald. in d. 6. membro in uer. sed horū causa. talis ratio quia cum per hanc permissionem hic non uideatur sublatum impedimentū sepulturæ, ergo remanet prohibitum. ī. de elec. eo. lib. constitutio. ipse tū Ioan. Cald. ibi tenet cōtrarium, quia sepultura propter interdictum non est specialiter prohibita, sed quia accedit prohibitioni diuinorū & sacramentorū, ut hic patet in prin. quæ celebratio istis temporibus est permissa, ut hic dr. Nec ob. quod cessat ratio reconciliationis, quia licèt non sit spes de mortuis tamen est spes viuorum, sicut no. in simili. 13. q. 2. cum gratia, & quia principalis cā est reuerentia ipsarum festiuitatum, & istę rationes non cessant sm eum, & ita residet hic Pet. de Ancha. Sed Ioan. de Lig. in suo tractatu de ecclesiastico interdicto sequitur opin. Ioan. And. quæ verior videtur, quia regula est negatiua, et ista nō cōcordantur tempore interdicti, vt in c. quod in te. ī. de pœnitentijs, & quia ipsa sepultura magis accedit ad naturam sacramētorum quàm diuinorū officiorū, ut no. in c. non satis. & se. de simonia. & per glo. in d. cle. eos. Et hanc partem vr tenere Fed. de Senis in suo consi. 108. & tanquàm securior tenenda est,

3 vt in c. ad audientiam de homicidio. †Vltimo no. ibi diuinorū quod in istis quatuor festiuitatibus fit solum relaxatio interdicti quo ad diuina officia, ex quo concludit Archi. quòd non poterunt sacramenta præstari cum hic, & ī. in §. adijciamus. nihil dicatur de sacramentis, sed solum de diuinis, vnde non poterit conferri corpus Christi, & ita indubitanter est tenendum sm Ioan. And. de quo etiam per Ioan. Cal. in d. 6. membro. in uer. sed cum supradixerim. dicentem, quòd cum isti Doctores non distinguant clericos a laicis, & personas interdictas a non interdictis videtur secundū eos, quòd omnes indistincte sint prohibiti etiam ipsi clerici a perceptione corporis Christi etiam in dictis festiuitatibus, quòd est rigorosum secundū eum, ut refert hic Pet. de Ancha. & Domi. secundū quem posset iste tex. induci, quòd possit concedi clericis illius ecclesiæ, ex quo eis non est prohibita participatio sacrorum & diuinorum officiorum, vt ī. in d. §. adijciamus. vbi patet, quod hoc conceditur tempore occultis celebrationis: multo fortius in istę festiuitatibus, ut hic patet secundū eum. Sed certe licet hoc permittatur ipsis celebrantibus tū non est necesse permissum alijs clericis uel religiosis non celebrantibus. & uide dicta in d. §. adijcimus. Et per prædicta etiam patet quod in istis quatuor festiuitatibus non poterit extrema vnctio concedi, cum & illa intelligatur interdicta, vt in d. c. quod in te. sm Ioan. Cald. ibi, & Pet. de Ancha. hic, nec etiam poterunt episcopi publice consecrari tenendo, quod episcopatus sit ordo & sacrm, ut no. de purga. canon. quoniā. & sacramenta sunt prohibita, ut ī. secundū Pet. de Ancha. Sola enim diuina officia sunt permissa, ut hic in tex. vnde tenet Ioan. Cald. in d. 6. membro, ī. Pet. de Ancha. hic, quod in istis festiuitatibus poterit celebrari alia missa quàm de ipso festo, licèt honestius sit quod dicatur missa de proprio festo, ut in c. 2. ī. de cele. missa. Poterit etiam in his quatuor festiuitatibus a-

a qua [a] solenniter benedici & aspersio fieri, quia benedictio accedit ad diuinum officium quod generaliter in dictis festiuitatibus est permissum. Poterunt etiam in his quatuor festiuitatibus nuptiæ solenniter benedici, virgines uel altaria consecrari vel benedici, velum monialibus imponi. calices, sacramenta, abbates & abbatissę benedici, cum prædicta non sint proprie sacramenta, sed orationes seu certa diuina officia, quæ tali tempore sunt permissa, vt hic secundū Pet. de Ancha. In gl. in uer. assumptionis natiuitatis, uel annūciationis, de quo plus uidebatur secundū Ioan. And. In ea. glo. ibi inclusiue, idē Arc. & facit cle. j. in fi. de reliquijs & ven. san. & hoc ex obseruantia est indubitatum, & de his per glo. & Doc. in c. 2. hic alleg. & per Ioan. And. in c. 2. ī. de homici. & idem quod glo. tenet hic Do. & Ioan. Cal. in d. 6. membro. in uer. sed quomodo recipitur. In ea. glo. in fi. sed Archi. contra cum completorium comprehendatur sub uespere. xj. q. 3. si quis in concilio. & no. 92. distin. c. fi. Item quia hæc gratia est amplianda. ī. de præben. eo. li. quàmuis. Sed dicit hic Ioan. And. quod ante factum tenendum est cum glo. hic, sed post factum pium est tenere cum Archi. facit quod in simili no. per glo. in uer. presbyteri. in clemen. j. de priuilegijs. Sed licèt secundum glo. cantans solenniter completorium esset irregularis, tamen quia id egit per errorem fulcitus opinione Doctoris, & nō in contemptū clauiū esset dispēsabile, & cum eo posset dispensari per legatum secundum Io. An. per no. per eum in c. clerici. de cleri. excom. de quo etiam per Ioan. Cal. in d. uer. sed quomodo recipitur. tenentem opi. Ioan. An. hic, quia solennis celebratio vnius diei naturalis incipit in uesperis a uigilia, & terminatur in uesperis festi, ut d. c. a. & ita hæc verba debent intelligi, & sic secundum subiectam materiam, ut in c. ex literis. de consan. & affi. & ita residet hic Pet. de Anch. dicit tamen hic Domi. quòd cōis obseruantia facit pro opi. Archid. obseruat enim ecclesia, ut completorium diei festi attribuatur semper illi diei, cum in die festo duplicetur, licet dies sequens non habeat festum, vnde cum attribuatur illi diei, & illis diebus non permittitur hæc celebratio poterit totum officium quod dicitur propter illud festum celebrari,

ADDITIO.

a Nic. Sup. Aqua solenniter benedici. Adde Card. Zab. in c. tanta. in ult. colum. de excel. pr. ala.

brasi. vnde dicitur permissum etiam completorium quod respectu officij illi diei computatur. facit quod tenuit Archid. de conse. dist. j. solent, secundum Domi.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio detrahens certos casus de iure communi non intelligitur detrahere casus alios, nisi eos expresse nominet.*

2 *Clausula generalis, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, tollit omnia priuilegia contraria.*

1 Cæteris. † Nota primo ibi, duraturis, quod dispositio detrahens de iure cõi certos casus non intelligitur subtrahere alios casus inclusos in iure, nisi eos expresse nominet. † Secundo no. ibi, sub quauis forma, q per clausulam generalem, a non obstantibus quibuscunque priuilegijs, appositam in lege tolluntur omnia priuilegia cõtra, licèt aliter de ipsis priuilegijs non fiat specialis mentio. de quo in c. veniens. ẜ. de præscrip. & in c. 1. ẜ. de exces. præla. eo. lib. Vltimo nota ibi, a sede apostolica, q sola sedes apostolica potest concedere priuilegium circa interdictos, non autem inferior, de quo in ca. ad hæc. ẜ. de appel. In glo. fi. ibi, & puto. idem Archidiac. & Ioan. An. & sic generaliter sunt reuocata omnia priuilegia concessa quibuscunque personis ecclesiasticis super celebratione diuinorũ, vt patet ex tex. hic, in fi. ibi quibuslibet. iuncto uerbo celebrent. Et idem si priuilegia sint commissa ipsis personis ecclesiasticis super admittendu ad diuina, quia talia priuilegia eodem modo sunt reuocata per hunc tex. ẜm Ioan. And. Quid autem de priuilegijs concessis ante hanc cõstitutionem de audiendis diuinis, & præcipue laicis, an intelligantur reuocata p hunc tex. & videtur quod non, quia hic in tex. non includuntur laici. facit quod no. in c. licet. ẜ. de priuile. eo. lib. vnde sublata videtur dubitatio de pęnitentibus tertij ordinis beati Francisci, & de humiliatis & cruce signatis priuilegiatis super audiendis diuinis, vt eorum priora priuilegia non sint reuocata per hanc decreta. Sed in contrarium facit connexitas audiendi & celebrandi, ut sic vnius prohibitio includat reliquum, ut in c. translato. ẜ. de constitu. & in c. 2. in fi. ẜ. ne cle. vel mon. eo. lib. & quia auditus nõ potest esse sine celebratione, vt hic plene per Ioan. And. qui tenere videtur, q ista priuilegia sint reuocata, licèt ẜm eum vtilis esset declaratio. sed Lap. hic cõtra qa priuilegiũ, vt possit quis audire diuina, includit alios prohibitos, ut dicere possint. facit quod no. per Ioan. An. in c. 2. in fi. de tempo. ordi. eo. lib. & quod no. in regula, cum quid. ẜ. eo. lib. in quæstione. & per Archi. in c. fęlicis. ẜ. de pęnis. eod. lib. in glo. sic ẜ. circa medium. ver. sed forte. Idem etiam videtur tenere Fede. in suo consi. 87. arg. c. penul. ẜ. de priuile. in princ. nec ista priuilegia reuocantur hic, sed tantum priuilegia illorum per quæ poterat celebrari tempore interdicti: facit c. cum ex eo ẜ. eo. vbi specialiter reuocantur priuilegia illorum de tertio ordine: vnde a contrario sensu remanent valida priuilegia concessa alijs, ut possint audire, de quo ibi plene per Fede. respondentem ad clementinam. j. in fi. eo. titu. sed Ioan. de Lig. in d. 6. membro, ibi quæro, an priuilegia. tenet opi. Ioan. An. ne illudatur censurę ecclesiasticæ, ut in d. cle. cum ex eo. & ne accessorium, vel minus dignum attrahat ad se principale vel magis dignum, vt in c. j. ẜ. de consecra. eccle. & pro hoc dicto facit quod no. in l. petens. C. de pac. & in l. ex pupillari. ff. de vulga. & pupil. ẜm Pet. de Ancha. ita residentem. quare Do. hic concludit, q opi. contraria procedat in meris laicis, sed opi. Ioan. And. & aliorum procedat in laicis qui sunt personæ ecclesiasticæ, cum iste tex. reuocet priuilegia concessa religiosis & personis ecclesiasticis secularibus vel regularibus, ergo tales videntur exclusi a priuilegijs, licèt sint laici, ex quo sunt personæ ecclesiasticæ, & sic non meri laici, vt hic plene per eum.

ADDITIO.

a Vinc. God. Clausula generalis, non obsta. tibus priuilegijs, sufficit ad derogãdum priuilegijs non insertis in corpore iuris. Ruy. consi. 116. in me. 1. lib. 1. Quando autem restringatur ad specificata. Ruy. consi. 67. nu. 19. lib. 3. & consi. 93. nume. 6. lib. 3.

De verbo. signifi. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Legatus potest excommunicare & interdicere etiam priuilegiatos qui nõ possunt ab alio quàm a Papa excommunicari.*

2 *Iura ubi communiter loquuntur per plura extrema statutum in vno extenditur ad reliquum.*

CAP. I.

Veniens. Habet quinque partes. Primo declarat quid conferat priuilegium filiationis. Secundo ibi illum, quis locus dicatur desertus circa ecclesias talium locorũ, quatuor articulos declarat. Tertio ibi cæterũ. diffinit articulum decimarum. Quarto ibi in alijs, fit reseruatio iuris episcopalis. Quinto ibi per declarationem, fit protestatio vtriusque. Et pro intelligentia totius decisi. præmitte q templarij & hospitalarij, in q. quam habebant cũ episcopo produxerunt priuilegia Alex. & Lucij, de quorum certis verbis dubitabatur, quid significent, quod hic in prin. declaratur, sed Inno. dicit quod hic loquitur de quodam ordine in Hispania qui dicitur ordo sancti Iacobi in quo sunt laici vxorati certis diebus in hebdomada abstinentes a choro, habent tamen clericos in illo ordine ẜm Ioan. And. & uide. j. per glo. in 1 ver. absoluant. † No. j. ibi vel legato. & tene menti quod legatus de latere potest excõicare vel interdicere etiam priuilegiatos qui possunt excõmunicari vel interdici ab alio quàm a Pa-a pa. Ex quo singulariter infert, q legatus a de latere possit cognoscere de causis exemptorum, q ita clare alibi non probatur ẜm Abb. & Ioan. And. sed Pet. de Ancha. dicit hoc non probari hic in tex. ergo non de iure communi, vt in l. j. C. de the. lib. x. & facit quod no. in c. a. de offi. lega. eo. li. ẜm eum. Sed certe hoc non exprimitur in priuilegio, solum enim per priuilegium fuerant isti recepti in proprios filios, cuius priuilegij verba quid significent hic declaratur dicendo, q licèt tale priuilegium eximat tales, vt non possint interdici vel excõmunicari tamen non eximit a Papa uel legato, & sic probat tex. dictum abbatis, vt ẜ. de quo tamen uide per glo. & Docto. in c. 1. & c. q translationem. ẜ. de offi. leg. & per Spec. eo. titu. §. superest. ver. sed nunquid legatus ibi dicit, quod solus legatus de latere hoc potest & per Hostieo. in summa de legato. §. quod pertinet. & a in prin. & per glo. in c. auctoritate. ẜ. de priuileg. eo. lib. † In gl. in ver. interdici, ibi fit quoddam interdictum, vt patet. ẜ. tit. proxi. is cui. secundum Ioan. An. & Domi. notantem ex hac glo. iunctis his quod ubi iura communiter loquũtur per plura extrema statutum postea in vno extenditur ad reliquum per gl. in c. si postquàm. ẜ. de elec. eo. lib.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Legatus de latere. Adde Spe. titu. de offi. leg. in §. superest. uer sed nũquid legatus. Host. in sum. eo. ti. in §. quid pertinet.

SVMMARIVM.

1 *Locus desertus quis dicatur.*

2 *Vltra memoriam hominis, hæc uerba sonant in negatiuã, scilicet quòd non sit memoria hominum.*

3 *Gaudeas plena libertate, hæc uerba important exemptionem a lege diœcesana.*

4 *Exempti a iurisdictione episcopi si habeant capellas curatas respectu illarum sunt subiecti episcopo.*

1 Illum. † No. j. ibi in præmissis, q quo ad casum istius c. locus dicitur desertus prout hic stat. alibi vero aliter sumitur desertus, vt patet in appel. in clemen. sicut. de appella. Item ecclesia dicitur alibi deserta per non residentiam, vt 7. q. j. si quis presbyter. & ẜ. de cle. non resi. c. 2. ut hic per Ioan. An. & sic patet quod loca detenta per Saracenos, de quibus non a est memoria in contrarium dicuntur deserta. † Secundo no. ibi, vel vltra q ista verba sonant in negatiuam, scilicet quod non sit memoria quod per Christianos fuerit habitus, de quo in c. 1. ẜ. de præscrip. eo. lib. secundum Ioan. An. & sic oratio affirmatiua quãdoque tacite includit negatiuam. facit quod no. a de dictione tantum, a in c. cum ecclesia. ẜ. de causa poss. Tertio no. ibi construendas, quòd ecclesia etiam construenda potest priuilegiari. circa quod vide, quod no. in c. ad audientiam. el 2. 3 de eccle. ędi. ẜ. de te iu. eod. lib. in c. abbate. † Vltimo no. ibi plena libertate, iuncto tex. j. quòd per ista uerba gaudeas plena libertate conceditur exemptio a lege. diœcesana ex quo infertur, quòd dicatur plena libertate gaudere ecclesia, quæ est exẽpta quo ad l. diœcesanam tantum, q procedit isto casu in quo talis plenitudo sic restringitur prout hic dicitur, alìàs autẽ nõ diceretur plena libertas, nisi quis ab vtraque lege esset liber secũdum Inno. & Ioan. An. & sic illa uerba, plena libertate, important regulariter exẽptionem a lege iurisdictionis. & l. diœcesana, q nota. In glo. in uersi. penitus. & hoc teneas quicquid hic

ADDITIO.

b Vin. God. De hac dictione tatum, uide Bar. in l. j. col. 1. ff. quæ sint dic. no. obtẽ. & Bal. in l. cum mulier. col. 2. ff. sol. mat.

hic dicat Hostien. secundum Ioan. An. vt hic per eum. In glo. in ver. legis diœcesanæ. in fi. vnde sub diœcesanis poterunt cõtineri, secundum Innocen. & vide quod no. in ca. 1. §. in eos. in glo. 2. ē. de priuileg. eo. lib. In glo. in ver. petita, in fi. no. ex glo. iuncto tex. quod vbi requiritur licentia alicuius, debet talis licentia non solum esse petita, sed etiam obtenta, de quo tamẽ 4 in c. licet. ē. de regu. & ibi per Doc. † In glo. in ver. subiecti. c. in princ. iuncto tex. ibi. ꝙ licèt aliqui sint exempti a iurisdictione episcopi si tamen habeant capellas curatas respectu illarum sunt subiecti, nam quod cura animarum debeat recipi ab ipso episcopo, & antequàm instituantur sunt ipsi episcopo præsentandi & ab ipso examinandi, vt hic in tex. & si facta præsentatione & examinatione reperiantur non idonei, poterit episcopus ecclesiam de alijs idoneis ordinare. ē. de sup. neg. c. 2. secundum Hostien. quod ideo est, quia tales ecclesiæ habentes curã sunt subiectæ episcopo, nec sunt ex toto exemptæ, vt patet hic in tex. aliàs autem quando sunt in totum exemptę, clerici sunt instituendi per fratres. 16. q6. 2. ca. 1. Si autem populus non esset exemptus tūc rector ecclesiæ institutus per fratres recipiet curam ab episcopo, & eidem reddit rationem populi ibi ad concilium episcopale, & statuta synodalia recipiet, & respondebit de quarta decimarum & aliorum obuenientium sibi a populo, & ratione ipsius populi præstabit sibi reuerentiã obsequiũ & honorem, & alia quæ ab alijs rectoribus præstantur episcopo. ē. de priui. ex ore. & ē. de maio. & obedien. quod super his. nec ob. quod quando episcopus instituit aliquem in ecclesijs non exemptis, vbi est patronus clericus, non recipit institutus curam temporalium a patrono, nam hoc nõ est simile, quia curam animarum nõ potest quis habere, nisi per episcopum cui subest vel eius vicarium. 16. q̃. 8. nullus. ē. de offic. ordina. cum satis. sed ipse abbas exemptus non est vicarius episcopi, vnde ab ipso abbate recipi non potest, sed secus est in cura tẽporaliũ quæ intelligitur data eo ipso quod animarum cura est concessa, & potest dici quod præsentatio facta a patrono sufficiat, vt postea commissa cura animarum, videatur patronus committere curam temporalium, examinare autem eum nõ debebit episcopus, quia non instituit eum in ecclesia, nec confirmat, nec manum imponit, sed Abb. & tales sunt examinandi ab illis quibus debet manus imponi, vt in c. nihil. & c. venerabilẽ. ē. de elec. & isto casu cura animarum nõ est principalis, sed accessoria, nam ex quo per patronum clericus est institutus, & cura animarum est quasi accessoria, ideo contra eum nulla exceptio admittitur, nisi forte infamia laborauit. ē. de accu. accedens. nec etiam accusabitur ab aliquo coram episcopo, & episcopus de eius criminibus vel negligentia non inquiret, quia non est iudex eius, sed si est negligens vel etiam absens, tunc poterit episcopus dare licẽtiam populo, vt ab alio recipiat pęnitentiam & sacramenta. ē. de offi. ordi. inter cætera. in fi. nec ipse episcopus prohibebit parochianis, vt non recipiant sacramenta ab huiusmodi rectore quandiu toleratur. 8. q. 4. nnnne. nisi sciuit vel vehementer præsumeret, ꝙ parochianos vellet trahere ad errorem vel peccandum: nam tunc nõ quasi iudex vel in forma iudicij, sed quasi superior eius rector, & cui præ alijs vel super alios est cõmissa cura eius parochiæ, poterit eis mandare, quòd ab eo, non recipiant sacramenta. ar. ē. de diuortijs. quanto. Caueat tamẽ ipse episcopus, quia si postea rector conqueratur de eo oportet ipsum episcopum probare causas, & præsumptiones quare hoc facit quas si non probabit punietur. ar. ē. de excef. præla. c. 2. Ab isto autem rectore si parochiani appellent extra iudicium debet appellari ad abbatem si in iudicio, tunc debet appellari ad episcopum a quo eos habet. argumen. ē. de maio. & obedien. solitę. & ipse episcopus vacãte ecclesia habebit curam populi, quoad cu- am. 63. distin. si in plebibus. ipsi tamen parochiani audient officia in parochiali ecclesia etiam vacante, & etiam ab extraneo sacerdote, cum locus ille ad hoc deputatus sit. ē. de parochijs, vt dominicis. imò & si rector processisset inquirendo contra parochianum appellabitur ad episcopum, & cum vocabit rectorem, vt defendat processum suum. ē. de appel. tamen speciali. circa fi. secundum Innocen. prout refert hic Arch. & Ioan. An. adducens ad prædicta. c. per exemptionem. ē. de priui. eo. li. & qđ ibi no. & vide etiam qđ no. in c. 1. ē. de capel. mo. e. lib. & per d. Nic. in c. in Lateranensi. ē. de præbendis.

S V M M A R I V M.

1 *Fratres possunt proprijs manibus exercere agriculturam.*
2 *Quarta canonica debetur de iure communi etiam a regularibus.*
3 *Protestatio declaratoria quem habet effectum.*
4 *Episcopus quid probare debet vt excludat exemptionem.*
5 *Monasterium quando est priuilegiatum super decimis noualium certa parochiæ, & agit contra rectorem quasi earum possessorem, quid venıat in probatione.*

1 Cęterũ. † No. j. ibi proprijs manibus, quòd fratres proprijs manibus exercere possunt agriculturam, nec est eis hoc prohibitum, facit qđ no. de consecra. dist. 5. nũquàm. & in c. cum apostolus. ē. de censi. & in c. 1. ē. de ecle. mis. Secundo no. ibi sumptibus. arg. quòd priuilegium concessum circa culturam suis manibus non extenditur ad culturam alicuius factam suis sumptibus, cum hæc ponantur, vt diuersa. vi 2 de. in l. cum duobus. §. si quis in coeunda. ff. pro so. † Tertio no. ibi exigatur, quod canonica decimarum debetur de iure communi etiã a fratribus seu regularibus. facit ē. de decimis, quoniã. & c. dudum, aliàs hoc non esset priuilegium, secundum Io. An. Quarto no. ibi ecclesijs parochialibus, quod regulares soluere debent decimas [a] prædiales ecclesijs parochialibus, ut in c. commissum. ē. de decimis. In glo. fi. ibi, ca. suborta. & per ista iura videtur quod talis reseruatio sit inutilis, quo ad iura omissa competentia tempori iudicati, vt in l. si sub spẽ. C. de re iu. et l. 2. C. sententiam rescin. non pos. & multominus talis reseruatio non est necessaria quo ad iura quæsita post sententiam cũ illa non lædantur propter iudicatum. ē. de excep. c. pen. secundum Ioan. Mona. dicentem, primum dictum procedere in iuribus & defensionibus pristinis inspecto iure priuato, de quo sublata sunt. Sed inspecto iure publico est secus & hoc causa ꝑtestationis reseruantis defensiones & iura omissa. ar. ff. de re iu. l. Imperatores. hic ergo talis protestatio est solum conseruatiua iuris omissi, nam Papa qui est supra ius. ē. de concess. præben. proposuit legem quam vult imponi sententiæ quam dat vel tradit partibus. ff. de sol. l. j. vt refert Ioan. And. de quo. j. in glo. ex quorum dictis no. quòd Papa ex plenitudine potestatis potest reseruare iura in sententia, sed non inferior, secundum Pet. de Anch. de quo per Doc. in sæpe. ē. de appel. & in c. certificari. de sepulturis. & per glo. & Bal. in l. quòd Labeo. ff. famil. erciscun. Nam videtur quod quilibet iudex possit in sententia reseruare iura parti, pro quo glo. in l. si qua militi. ff. ex qui. cau. maiores. & tex. no. in l. Biblius. ff. de pact. dotalibus. in fi. vbi si iudex profert sententiam cõtra partem ex vna causa potest reseruare iura, quòd non noceat ex altera causa. vnde etiã dicebat Bal. in l. j. C. qui accu. non poss. quòd iudex in sua sententia potest reseruare parti exceptionem falsitatis. Idem etiã Bal. in l. peremptorias. C. sententiam rescin. non posse, in 6. colum. dicebat, quòd iudex potest proferre sententiam condemnatoriam contra partem, & tamen in sententia potest sibi reseruare exceptionem solutionis, quod etiam tenuit Ang. in l. ꝙ iussit. ff. de re iu. subsistente enim aliqua iusta causa possunt 3 huiusmodi reseruationes in sentẽtia per iudicem fieri. † In ea. glo. in fi. fuit ergo sententia declaratoria super certis articulis, & sic potest dici, quòd talis protestatio non fuerit conseruatiua iuris, sed declaratoria. hunc enim effectum habet ipsa protestatio, vt in regula, in generali. j. eo. lib. secundum Ioan. Mo. hic, de quo hic per eum, & Ioan. An. & uide in l. si de certa. C. de transac. & in l. an eandem. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. & in c. abbate. ē. de re iudi. eod. lib. Et no. j. ex hac glo. secundum Pet. de Ancha. quòd si feratur sententia super declaratione verbi vel intẽtionis ambiguę, non præcludit viam probationib. & iuribus producendis post ipsam super talibus iuribus declaratis, sed quando verè non de dubia intentione, sed de ipso iure competente esset quæstio, & tunc post sententiam alijs probationibus & defensionibus esset via præclusa. Secundo no. ex glo. secundum Domi. ꝙ sententia super declaratione vel interpretatione verborum priuilegij est interlocutoria. Sed contrarium habetur in c. in his. ē. eo. & ibi per Ioan. An. & per Innocen. in c. olim. eo. titu. dicentem, quod est diffinitiua, qđ procederet quando interpretatio & declaratio fit iudicialiter super articulo principaliter in iudicio deducto, puta si partes litigent super intellectu sententiæ iam latæ, & Papa interpretetur, cum illa sit sententia diffinitiua. facit gl. 2. q6. 6. §. diffi. & in clemen. j. in ver. diffi. de sequest. posses. Si uerò interpretatio fiat super articulo non deducto principaliter, sed incidenter, vt si reuocetur in dubium de intellectu priuilegij in iudicio producti ad probandum principalem intentionem, & talis est interlocutoria, & ita intelligi potest glo. hic, & in dicta clementi. j. Si verò interpretatio fiat extraiudicialiter, vt puta quia

A D D I T I O.

a Vinc. God. Decimæ quã ratione, & ad quem finem solui debeant. Ruy. consi. 142. nume. 3. lib. 1.

quia dubitatur de intellectu priuilegij Papæ, & ipse aditur super declaratione verborum, & tunc illa nõ diffinitiua, nec interlocutoria, ex quo actus extraiudicialis, & de ista loquit tex. in c. dilecto. ſ. e. & ita videtur velle Innocen. in d. c. cum olim. secundum Do. hic, & vide tex. in c. j. in prin. ſ. de priuilegijs. e. lib. † Extra glo. cum hic tractatur de exemptione inter episcopum, & religiosos quærit Ioan. Mona. quid incumbat episcopo probare ad excludendum exemptionem, & dicit, ꝙ episcopus videre debet primo si ius commune, quod est pro eo iuuatur vsu vel consuetudine. nam & leges firmantur si equentium iudiciorum vsu, & longa cõsuetudine approbantur, sicut etiam per desuetudinem abeunt. C. de veteri iure. l. j. §. sed si quæ leges. 4. distin. §. leges. Secundo videre debet an priuilegium deroget iuri communi in totum vel in partem cum ista sint diuersa. Tertio videat si priuilegio sit præscriptum, vt ſ. de priuileg. c. si de terra. & c. accedentibus. Quarto videat si exemptus vult iuuare se priuilegio, sicut titulo dante causam præscribendi, quod requiritur quando præscriptio est iuri communi contraria. ſ. de præscrip. c. j. e. lib. & si tunc exemptus velit excedere metas priuilegiorum, tunc in excessu iuste repellitur, puta si alleg. priuilegium liberę sepulturæ, in quo priuilegio solet apponi clausula, salua canonica &c. vt in d. c. certificari. si exẽptus etiam cõtra canonicam se velit iuuare præscriptione, vel consuetudine, quia habet malam fidem in eo, ꝙ excedit. ſ. de præscri. veniẽs. & in regula possessor. j. eo. lib. Quinto videat si priuilegium expresse non tollit ius cõmune, & si in alijs possit saluari, & si graue præiudicium affert, quia non tollitur. C. de appel. pręcipimus, in fi. & de decimis suggestum. Secundo principaliter quærit Ioan. Mona. quid incumbat religiosis, & exemptis. & dicit, quòd primo exemptus inspiciat priuilegiũ, & an iuuetur consuetudine quæ quandoque interpretatur priuilegium. ſ. de consue. cum dilectus. & si priuilegium iuuatur consuetudine firmante priuilegium, vt d. c. veniens. cum tunc præscribatur contra ius commune. ſ. de præscrip. audiens. nam licèt subditus contra proprium episcopum libertatem præscribere non possit, tamen alterius libertatem & proprij præscribere potest, vt d. c. auditis. & c. non liceat. & c. de quarta. eo. ut. secundum Ioan. Mona. & Io. An. quorum dictum inquantum dicunt, quòd præscriptio non procedit in eo quod pars vult addere ad priuilegiũ, facit cõtra episcopũ Fesulanum, vt nõ possit vltra priuilegium exemptionis ecclesiæ in campo Florenti. allegare pręscriptionem contra episcopum Florentinum in his quæ non sunt in priuilegio expressa. & facit quod no. in ca. cũ personæ. super glo. & sic in fi. ſ. de priuileg. eod. lib. secundum Lap. † Et vlti. vide hic per Innocen. super ver. ponentem primo quid veniat in probatione, quando monasterium priuilegiatum super decimis noualium certę parochiæ agit cõtra rectorem quasi possessorem earum. Et econtra quando rector agit contra monasterium, vt illas sibi in pace dimittat. quã gl. hic Ioan. An. non recitauit, quia quasi ad literam habetur in Specu. in titu. de proba. §. j. versi. vltra quæritur, de quibus uide hic plene per Pet. de Ancha. ex quibus dictis, & ipsius Innoc. habetur primo qualiter possit probari memoriam non extare in contrarium. Et qualiter ᵃ probetur memoria in contrarium existere, de quibus. in l. 2. §. idẽ Labeo. ff. de aqua plu. arcen. & in l. si arbiter. ff. de probatio. Secundo habetur in quibus casibus sufficiat probatio de communi opi. & quid operetur talis probatio, de quo in c. illud. ſ. de præscrip. & per Bar. in l. de minore. ff. de quæstionibus. & Bal. in l. j. C. de testi. & in l. contenticulam. C. de episco. & cleri. & per Rotam in deci. 4. & in deci. 122. quæ incipit, licẽ quòd sufficit. Tertio habetur in quo differat communis opi. ab ipso notorio, & qualiter probetur communis opi. & communis vsus loquendi, de quo per do. Anto. in c. vestra. ſ. de coha cleri. & per Bar. in l. testium. C. de testib. & per Bald. in l. Labeo. ff. de supel. & in l. librorum. §. quòd tamẽ Cassius. ff. de leg. 3. Et pro declaratione horum trium uide hic per Pet. de Ancha. qui quo ad primum quid veniat in probatione quãdo monasterium priuilegiatum super noualibus vult probare noualia, & qualiter testes habeant deponere. super quo Innocen. in d. ca. quid per nouale. ponit primo vnum modum qui sibi non placet. deinde ponit alium in ver. vel melius. dicens, quòd testes debent dicere omnium esse communem opi. se non vidisse vel audiuisse eos qui viderunt vel audierunt quando fuerunt cultę illę possessiones, vt l. si arbiter. ff. de proba. Sed ipse Inno. hic in sua gl. ponit certos alios modos, dicens testes debere dicere, ꝙ opi. cõis est hominum habitantium circa loca, quæ monasterium dicit noualia, & etiam aliorum quibus de his.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Qualiter probetur memoria. Adde Specu. titu. de proba. in §. 2. versi. ult. quæritur.

Vinc. God. Adde, ꝙ memoria non extare in contrarium probatur per lapsum centum annorum, & per communem opinionem, ut per Bar. in l. 2. §. pen. ff. de aq. plu. arc. Bal. in l. fi. C. de lon. temp. præsc. Bar. Cæpol. de ser. urb. c. 19.

SVMMARIVM.

1 *Modi prouidendi de dignitatibus sunt tres, scilicet electio, postulatio, & promotio.*

2 *Defectum patiens in aliquo sensu corporis, non est promouendus ad dignitatem.*

3 *Manifestum & euidens, an in aliquo differant.*

CAP. II.

Constitutionem. Summa & diuide, vt in glo. j. † No. ibi, alias promouendo, tres modos quibus prouideri potest in dignitatibus, scilicet per electionem, postulationẽ, & promotionem, & vide glo. in ver. prouisionem. in c. 1. ſ. de elec. eod. lib. Secundo no. ibi, & alijs &c. quòd auditus & visus sunt duo de quinque sensibus corporis, & tres alios vide per glo. ordi. in l. quod meo §. fi. ff. de acquir. posses. & per Innocẽ. in c. cum causam. ſ. de testi. De vitijs vero animi & corporis vide no. in l. j. cum sequen. ff. de ędil. edic. † Quarto no. ibi memoria & intellectu, ꝙ non solum patiens defectum in aliquo ex sensibus corporalibus non est promouendus ad aliquam dignitatem, immo repellendus, vt hic in tex. & 44. distin. sit rector. sed etiam patiens defectum in memoria, vel intellectu, vt hic, vbi etiam dicitur, quòd talis defectus potest esse euidens. † Vltimo nota quod nulla ᵃ est differentia inter manifestum, & euidens, de quo hic in glo. & vide etiam per glo. no. in l. ciues. C. de appel. de differentia inter manifestum & notorium. In glo. in ver. manifestum ibi, fiet certum. paria ergo sunt aliquid esse certum vel leuiter posse fieri certum, ut l. quamuis. el j. C. de adulterijs. & l. damni. §. Sabini. ff. de dam. inf. secundum Ioan. Mona. facit quod no. in j. glo. in c. insuper. ſ. qui matrimonium accu. possunt. Et certum dicitur duobus modis, aut quia expresse apparet, vt in l. certe, hic alleg. aut quia potest fieri certum, puta si promittatur vinum uel granum, quod est in horreo, quod per apertionem fiet certum, vt ff. de uerborum obl. l. ubi autem. §. sed quæ uinum. sic ergo si examinabitur clericus scietur quid est in suo horreo secundum Ioan. And. facit quod no. 22. q. 5. vbi humanę aures. & in l. Lucius. ff. qui. ad li. procla. non licet. secundum Pet. de Ancha. Ideo est, quòd vbi venit examinanda qualitas personæ, debet ipsa persona personaliter comparere, & non admittitur procurator, ut in l. 2. C. de his qui ueniam impe. Et no. Pet. de Ancha. ex hac glo. ꝙ etiam dicitur euidens illud quod per visum corporis percipi non potest, sed iudicio & oculo intellectus, vt defectus scientię, memorię uel intellectus, licet prædicta non possint ad oculum demonstrari, sed per loquelam tantum. facit quod no. in l. licet Imperator. ff. de leg. j. & in l. si tutor. C. de peri. tu. Et no. ex hac glo. quòd quemadmodum sufficit libellum actoris præsumptiue concludere. l. omnes. §. Lucius. ff. de his quæ in fraudem credi. ita & exceptio ipsius rei sufficit, quòd præsumptiue concludere possit vt hic in glo.

ADDITIO.

a Nic. Sup. Nulla est differentia. Adde ca. euidentia. de accu. & in ca. si forte. de elec. lib. 6. & utrobique per d. c. eorum & ibi Arc. xj q. 3.

Vinc. God. Manifestum & notorium, an differant Bar. in auth. qui semel. C. quom. & quad. iud. Soc. in l. si uero. §. si pro rei. qui satisd. cog.

SVMMARIVM.

1 *Canonici cuiuscumque ecclesiæ possunt facere statuta, an autem sine auctoritate superioris.*

2 *Conspiratores contra Romanam ecclesiam qui dicantur.*

3 *Castra vel villę, an possint facere statuta.*

4 *Conuratio & conspiratio quid sint.*

5 *Crimen qualiter potest probari per instrumentum.*

Cæterũ. † Nota primo ibi, cuiusuis ecclesiæ, quòd canonici quarumcunque ecclesiarum possunt ᵃ facere statuta in ecclesia sua sine auctoritate superioris, de quo hic in glo. & dicta statuta firmare per iuramentum: vnus modus firmandi statuta per iuramentũ est, ut hic dicitur, & alios modos uide per glo. in c. cum aliquibus. ſ. de rescrip. eo. lib. & uide

ADDITIO.

a Nic. Sup. Possunt facere statuta. Adde Pet. de Anch. in repe. c. 1. de consti. Ioã. de Imo. in cle. ne Romani. in 2. col. de elec. Fede. de Sen. cons. 16. incip. ca. ecclesiæ.

4 b

vide per glo. no. in c. cum non deceat. in fi. de elec. eo. lib. Secũdo no. ibi sigillo. quod procuratorium potest probari per literas sigillatas sigillo constituentis, de quo per glo. in clemen. j. de procura. Tertio no. ibi libertatem, quòd statuta quæ tendunt ad detrahendam obedientiam debitam Papæ dicuntur esse contra libertatem ecclesiasticam, de quo per Inno. in c. nouerint. ij. de senten. excommu. Vltimo nota, quòd facientes conuentionem & statutum iuramento firmatum de non recipiendo beneficiatos in ecclesia ad mandatum Papæ, dicuntur conspiratores & coniuratores, & vt coniuratores & conspiratores puniuntur, vt hic dicitur, quòd etiam procedit siue sint canonici ecclesiæ cathedralis, siue inferioris secularis vel regularis, imò etiam si sint monachi cum sit eadem ratio, & fortior. ad hoc. c. accusatus. supra de hære. eodem lib. secundum Ioan. An. In gl. in ver. statutum. in fi. tene menti singulariter hanc gl. quæ semper allegatur. & vide per Innocen. & Ioan. And. in c. cum omnes. supra de constit. & in c. constitutus. super ver. per decimũ. de rescrip. & in c. cum consuetudinis. de consuetu. per Lap. in sua allega. 20. & 21. & per Bald. in l. debitorum. C. de pac. Et loquitur ista gl. de cap. ecclesiæ cathedralis, sed in alijs capitulis aliarum ecclesiarum collegiatarum, an possint facere statuta in eorum ecclesia cum eorum prælato sine licentia episcopi, no. per Archidia. xj. distin. catholici. & per Guil. in clemen. j. in ver. inualescat. de celebra. mis. & secundum eos fit eadem distinctio in istis, sicut fit in ista glo. secundum Do. hic. & facit quod no. Innocen. in cap. requisisti. de testa. Quid autem sit de alijs collegijs approbatis, an [a] possint facere statuta. Bart. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. quod sic in his in quibus habent iurisdictionem, & ad ipsos pertinent. facit l. 2. C. de constitu. pecu. & ibi per Bal. & in l. j. C. de monopolijs. & in l. fina. & in l. priuatorum. C. de iurisdi. om. iud. & ibi per Docto. † De castris vero vel villis, an possint facere statuta. Barto. in d. l. omnes. videtur tenere quod sic etiam sine auctoritate superioris, tamen seruata distinctione & moderatione huius glo. Et idẽ est dicendum in consuetudine, nam castra & villę possunt habere propriam consuetudinem non repugnantem legi vel cõsuetudini proprię ciuitatis. nam vbi repugnaret non valeret consuetudo rusticorum, vt hic in glo. & hoc nisi esset confirmata per superiorem. C. de testi. l. fina. ita dicit Bald. in l. j. circa prin. C. quæ sit lon. consue. In glo. in ver. canonicas. ibi, & c. cũ oporteat. & uide in c. cum I. & A. ij. de re iudi. in vlti. gl. & ibi per Ioan. An. an isti repellantur contra alios. † In ea. glo. ibi, est autem. no. glo. quid sit coniuratio, & quid [b] conspiratio, & dicit hic Archidia. quod coniuratio fit cum iuramento, & in hoc differt a conspiratione cum sit promissio vel pactum sine iuramento dicta a conspirando, idest simul spirando, vt quando plures spirant & tendunt in vnum secundum Ioan. And. Quid autem si monachi contra abbatem dilapidatorem ligãt & promittunt cum iuramento se iuuare, & cõtra omne aliud monasterium damnum inferens, an isti sint conspiratores, & a iure hoc reprobetur hic per Archidi. arguentem primo, quod sic de iure quòd non, cum ligatio quæ fit ad aliquid honestum non sit conspiratio, sed potius concordia, & vnio. facit l. j. ff. de collegijs illici. & quod no. in d. c. cum I. & A. & 11. q. j. si clerici. & c. si qui clericorum. & ibi Hugo. hanc partem tenet secundum Archidia. & ita residet hic Ioan. And. & Domi. quod limita procedere in conspiratione facta ex iusta causa de præsenti, puta contra prælatum uel superiorem qui iam incipit dilapidare vel male tractare bona & personas monasterij, secus si hoc fieret malo animo & quæsito colore, ut quia in animo gerebant se iuuare per phas & nephas, quia tunc secus esset. argumen. l. dudum. C. de contrahen. emptio. & istis pœna imponetur, vt no. in l. j. ff. de calum. secundum Bald. hic. immo tales conspiratores censerentur secundum Per. de Anch. dicentem vel præsumptionem illicite, tunc subditis non licet conspirare, & coniurare contra ipsorum superiorem etiam in casu in quo esset malus in posterum, & ita procedat tex. hic, cum cõiuratio istorum contra impetrantes non fuit facta super re illicita, sed super licita, puta vt defenderent se contra impetrantes vsque ad ius & sententiam quantum poterunt, ista enim conuentio non sonat in delictum, cum licita sit defensio secũdum Pet. de Ancha. & pro his facit, quia in dubio omnis coniuratio præsumitur illicita, & fieri ad malum finem, nisi contrarium appareat, ut no. in c. j. supra de scismaticis. Et prædicta procedunt quando coniuratio fieret super re communi, puta super defensione bonorum ecclesiæ, secus si fieret super re ꝓpria alicuius de collegio, puta defendẽdo vnũ de collegio ab iniuria ei illata per suum prælatum, quia talis conuentio est illicita, & contra reuerentiam superioris. ad hoc quod no. per Bar. in l. fi. de collegijs illici. & hic plene per Pet. de Anchara. † In ead. glo. in fi. no. ex glo. crimen posse probari per instrumentum, intellige quando instrumentum fuit cõfectum de voluntate eius contra quem producitur, vt hic, alias secus, ut per Ioan. An. in regula semel malus. j. eod. lib. vbi plene per eũ. de quo etiam per glo. in c. cum impositionibus. hic alleg. & in l. Senatus. ff. ad turpil. & ibi per Bart. & Bal. in l. contra vagantem. ff. ad l. Aquil.

ADDITIONES.

a Ni. Sup. An possit facere statuta. Adde Ioannem An. in c. cum omnes. de constitu. an tales possint facere statuta specialia contra statuta generalia illius ciuitatis. uide per Barba. consi. 30 incip. Illud in medium in 3. uol.

b Nic. Sup. Quid conspiratio. Adde Card. Zaba. in clemen. pastoralis. in 7. no. de re iudi.

Vin. God. Coniuratio, quid sit, remissiue per Fel. in c. exhibita. col. 2. de iud. & de conspiratione, in c. per tuas. col. 1. in fine de simon.

SVMMARIVM.

1 *Capituli appellatione non comprehenduntur singuli de capitulo.*

2 *Statutum quibus, & quot causis cognoscatur esse iniustum.*

1 Statutum. † No. primo ibi, & singulis, quòd appella. capituli non comprehenduntur singulares de capitulo cum ponantur hic, vt diuersa, de quo vide no. in c. si sententia. supra titu. proxi. † Secundo nota ex toto hoc tex. plures causas ex quarum qualibet cognoscitur statutum esse illicitum & iniquum. Et primo quando ex statuto prohibetur debita obedientia superiori. Secundo quando ingerit grauamen expensarum. Tertio quãdo vetat concordiam litis. Quarto quando compellit iniustam mouere litem. Quinto quando prohibet renunciationem litis. Sexto quando inducit quem ad peccandum. Septimo omne statutum inducens conspirationem contra superiorem est illicitum & reprobatum, ut hęc omnia probantur hic in tex. quod est no. secundum Domi. In glo. in ver. laudabile. in fi. no. glo. pro excusatione prælati, ut si in rebus ecclesiæ exercet litem non possit ex hoc reprehendi. facit l. minoribus. 25. annis subuenitur. ff. de min. & quia clerici quantum possunt debent a iudicijs abstinere, & expedit ipsis paruo incommodo a strepitu causarum esse quietos, vt in c. 1. ij. de syndi.

CAP. III.

Exijt qui. In gl. j. in fi. idem Ar. & licet tex. hic in fi. prohibeat hanc cõstitutionem glossari, ista tamẽ ꝓhibitio, & eius pęna hodie est suspensa ad beneplacitum sedis apostolicæ, vt patet in extrauaganti, quia nonnunquàm, Ioan. 22. secundum Io. An. hic. Et uide no. per Bald. in auth. si qua mulier. in fi. C. de sacrosan. eccle. inducentem tex. hic. in §. cæterum. & in §. quia sub colore, ad statuta quãdo in eis caueretur, quòd aliquod statutum non possit glossari, quia qualiter hoc intelligi debeat, patet hic in tex. de quo ibi per Bald. & in l. 3. C. de libe. præte. & in l. non dubium. C. de legibus. & per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure. Et loquitur tota hæc decre. de regula fratrũ minorum & illam interpretatur ordinat & limitat, de quibus etiam vide plene in cle. exiui. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium dicitur esse abbatis quo ad correctionem monachorum.*

2 *Cellarium monasterij appellatione quid ueniat.*

3 *Commorantes, hoc uerbum uerificatur in quacunque mora quæ fit in loco siue sit perpetua siue temporalis.*

CAP. IIII.

1 Priuilegiũ. † No. primo ibi, tuo. quòd monasteriũ dicitur esse abbatis. intellige quo ad correctionem monachorum. supra de maio. & obed. cum in ecclesijs. vel quoad administrationẽ, vt in c. edoceri. de rescrip. cum tota vis & potestas monasterij resideat in abbate. 17. quæstio. 2. nulla. Non autem intelligitur quod monasterium sit proprium abbatis, quia prælati regulares non possunt habere proprium, vt supra de priuileg. cum olim. el secondo, & quia abbatia monachis remanet, ut 54. distin. abbati, quia monachus caret proprio, ut 12. qũ. j. non dicatis. et sic paret quòd illud pronomen meum et tuum, non semper importat dominium et proprietatem, sed uerificatur etiã respectu administra. Secũdo no. ibi, siue fratres, optimum tex. probantem idem esse dicere fratres, quòd monacos, de quo ꝑ de iudi. causam. Tertio no. ibi, interdicto. iuncto tex. præcedẽti differentiam inter excommunicationem et interdictũ, quia personæ excommunicantur et loca interdicuntur. sic 11. q. 3. c. nemo.

nemo episcoporum. & de cle. exco. postulasti. secundum Ioã. And. j. c. prox. & ibi dicta. [2] † Quarto no. ibi prioratus ecclesias vel capellas, quòd appellatione cellarum monasterij non veniunt prioratus ecclesiæ, vel capellæ monasterij quod procedit sumendo verba propriè, vel quando verba sunt strictè interpretanda, sicut est in priuilegijs ordinariç potestati præiudicantibus, vt hic secundum Imo. & Domi. pro quo glo. in cle. 2. in fi. de offic. ord. alias verò de lata significatione vocabuli, eo casu quo verba deberent latè sumi, tunc veniret nõ solum ecclesiæ, vel capellę monasterij, vt patet 18. quæstio. 2. quàm sit in prin. & ibi glo. sed etiam monasterium & prioritas, vt est tex. ĩ. de transac. præterea. & ita procedant dicta iura, de quo hic ꝑ Imo. & Do. & pro his etiam glo. hic in ver. secreta. volens, ꝙ large sumendo appellatione cellarum veniunt cellę, quę sunt intra claustrum, sed strictè sumendo, prout sumi debet in priuilegijs alteri præiudicantibus non veniunt, vt ibi in glo. Quinto no. ibi ab ordinariorum, quòd monachi in prioratibus vel capellis in monasterijs existentes, & ipsi prioratus & capellæ sunt subiecti iurisdictioni episcoporum, de quo in c. conquerente. de offi. ordi. Vltimo no. quòd appella. cellarum monasterij veniunt loca ipsius monasterij secreta & solitaria a conuersatione hominum & contemplationi deputata. [3] † In glo. in ver. commorantes, in fi. idem Archi. super tex. intelligens hunc tex. etiam de habentibus ad tempus secundum Domi. notantem ex hac glos. de isto verbo commorantes, quod verificatur in quacunque mora quæ fit in loco siue perpetua, siue temporali, intellige quãdo fit mora, vt fiat de familia illius loci, vel quãdo in illo loco deseruiret & ad tempus, secus si ibi fieret mora gratia solatij vel visitationis, & tunc aliud esset, vt no. per gl. in ver. residcant. in cap. 1. ĩ. de priuileg. eo. lib. secundum Dom. In glo. in ver. secreta ibi, a celando, hoc importat occultationẽ de qua sequitur, sed in alia significatione ponitur pro sculpere, quia sicut sculpendo datur forma materiæ quæ forma ornat, ita & cella ipsum monachũ quem mũdo celat & per contemplationem ornat Deo secundum Ioã. An. vt hic per eum. In ea. glo. in fi. adeo est, quòd in ordine Cartusiensi, de quo fuit dictum per Ioan. An. in c. constitutionem. ĩ. eo. & in cap. de decimis. eodem lib. non habet locum quo ad cellas fratrum, quæ sunt in claustro eorum, quæ regulariter sunt. 12. nam illi habẽt cõmunionem claustri & capituli, & certis diebus refectorij, vt no. per Ioan. And. in c. sane. in glo. mag. supra de regu. secundũ Ioan. An. hic. In glo. fi. in fi. Arch. inducit hunc tex. 8. q. j. in scriptutis, quòd quies est nobis ex corde appetenda per quod videtur contemplatiuam vitam præcellere, facit etiam 8. q. j. qui episcopatum. quod dicit verum secundum Augu. nam. 12. sunt in quibus vita contemplatiua præcellit actiuam, vt per Augu. in summa de virtutibus, de quo per Ioan. And. in c. j. §. sane. in glo. mag. & facit quod habetur in c. licet. de regula. & in c. cõmissam. ĩ. de sponsa.

S V M M A R I V M.

1. *Gratia siue priuilegium dicitur esse illius cui conceditur, licèt ab alio deriuetur.*
2. *Gratia limitata ad vnum modum vacationis non extenditur ad alium modum si non exprimatur.*
3. *Conferre beneficia suorum clericorum, quis non potest de iure communi.*
4. *Gratia concessa circa clericos veniunt clerici sui quotcunque sint.*
5. *Morari in loco quis continue dicitur, licet absit aliquo tempore.*
6. *Priuilegium est strictè interpretandum quando tendit in præiudicium tertij. & num. 7.*
8. *Commensales prælati priuilegiati, ut gaudeant priuilegio canonis, quæ requirantur.*
9. *Continue verbum, de quo tempore debet intelligi.*
10. *Legatus habens priuilegium, ut durante legatione possit conferre beneficia suorum capellanorum &c. vide de septem temporibus, numero 11. 12. & 13.*
14. *Familiæ appellatione qui veniant.*

C A P. V.

SIcut. Primo ponitur consideratio causata a verbis duplicis gratiæ. secundo ibi, verum, ponitur latior responsio. [1] † No. j. ibi, tibi gratiosè, quod licet effectus gratiæ deriuetur in alium ab illo cui conceditur prout est hic, ipsa tamen gratia uel priuilegium dicitur esse illius cui cõceditur, & ex cuius persona in alium deriuatur, vt est tex. hic. facit c. si cui. & c. quàmuis tibi. supra de præben. eod. lib. quod inducit ad op. Oldra. supra de episcopo concedente indulgentiam subditis porrigentibus manus adiutrices in opere alicuius in dioecesi construendo, ut gratia nõ valeat, ex quo concernit opus fiendum extra dioecesim, licet eius effectus deriuetur in subditis secundum Pet. de Anch. remittentem se ad no. per eum. in c. postulasti. ĩ. de fo. compe. in repe. [2] † Secundo no. ibi, cedentium vel decedentium, quod gratia limitata ad vnum modum vacationis non extenditur ad alium modum, nisi exprimatur. facit c. susceptum. ĩ. de rescrip. eod. lib. quod procedit etiã si gratia sit talis cuius effectus deriuetur in alium ab illo cui cõceditur, vt hic patet, licèt talis gratia non sit ita ambitiosa, vt j. dicetur. & vide per glo. in ver. decedentium. in c. quàmuis. el 1. supra de præben. eo. li. quod no. ad d. c. susceptum. An autem beneficia istorum cedentium, ut includantur in priuilegio possint renũciari in manibus istius priuilegiati, an uero sit necesse, quòd in manibus illius ad quẽ de iure spectat. Arch. hic arguendo pro & contra, videtur hoc vltimum tenere, & idem Ioan. An. & hoc nisi aliud in priuilegio sit expressum, vt in c. dudum. ĩ. de præben. eod. lib. & facit quod no. per glo. in uer. manibus. & in clemen. j. de renuncia. & ibi per Pau. [3] † Tertio no. ibi possis conferre, quod de iure cõmuni non potest quis conferre beneficia suorum clericorum, ex quo de gratia & ex priuilegio Papæ hoc cõcedatur, vt in l. j. C. de thesau. lib. x. Intellige, nisi essent talia beneficia, quæ aliàs de iure communi poterant cõferri. Et aduerte si talis cui hæc gratia conceditur velit dicta beneficia conferre, & in eis vti gratia & illius virtute conferre dicetur factum auctoritate apostolica, licèt in priuilegio hoc non sit expressum, cum subintelligatur saltem quo ad illa beneficia, quæ alias de iure conferre non poterat, licèt in literis facultatis bene distinguatur, an in eis sit expressum auctoritate apostolica uel non, ut in c. cum aliquibus. ĩ. de rescrip. eo. lib. secundum Ioan. And. Quarto no. ibi fructus percipiant, ꝙ de iure communi non deberentur clericis fructus suorum beneficiorum, vel præbendarum si in eis non resideant, ideo est, quòd hoc ex priuilegio conceditur. quod procedit etiam si clerici sint in seruitio etiam Cardinalis uel episcopi, cum iste textus generaliter loquatur, & non apparet cui loquatur secundum Ioan. And. remittentem se ad notata per eum in cap. ad audientiam. ĩ. de cleri. non residen. in vlti. glo. & ibi de familiaribus episcopi, de familiaribus uero Cardinalis, no. in c. cum dilectus. ĩ. de cle. non residen. in ulti. glo. hodie tamen commensales Cardinalium sunt priuilegiati de iure communi in officiando eadem forma cum ipsis, ut in cle. fi. de celebra. missa. [4] † Quinto no. ibi clericos, ꝙ in gratia concessa circa clericos ueniunt clerici sui quotcunque sint ex quo hic in tex. non taxantur. Veniunt etiam clerici sui non solum qui erant sui tẽpore datæ gratiæ, sed etiam postea quæsiti uel recepti, dummodo non sint quæsiti fraudulẽter, ut j. in tex. secundum Ioan. An. qui post Ioan. Mona. inducit prædicta ad episcopum habentem priuilegium cum temporis præfinitione ut quatuor clerici suis obsequijs insistentes percipiant fructus beneficiorum suorum, quòd si unus ex ipsis quatuor sic elec. cedit vel decedit possit episcopus loco illius subrogare, arg. l. sicut. ff. quibus mo. usufru. amit. & hic plene per eos. Sexto no. ibi, & in tuis expensis, ꝙ illi dicũtur uere clerici, uel [a] familiares alicuius domini qui uere sunt de eius familia,[a] & cõtinui commensales expensis eius, & ita sumitur hic, licèt in alia materia aliter sumatur, ut in l. pronunciatio. in fi. cum l. se. ff. de uerb. sig. & in l. j. §. familiæ. ff. de publi. & per Bal. in l. parentes. C. de testibus. & uide in l. ędiles. §. familię. ff. de ędil. edi. [5] † Vlti. no. ꝙ ille qui abest a loco animo redeundi in breui, uel infra modicum tempus, dicitur continue in loco morari. facit quod no. in c. præsenti. ĩ. de præben. eo. lib. ex quo patet, ꝙ dicitur aliquid continue fieri etiam si aliquod interuallum hẽat, facit quod no. per glo. & Doc. in proęmio decreta. & in l. j. ff. solu. mat. tenentes ex his ꝙ si testes dicunt aliquem continue possedisse, eorum dicta non uitiãtur, licèt probetur talem qui dicitur semper possedisse aliquo tempore abfuisse, & idem tenet hic Pet. de Ancha. & Bal. in proę. C. in princ. & uide quod no. j. in glo. in uer. continue. facit quod habetur in l. 2. in fi. ff. de diuortijs & de pę. distin. j. diuortium. nam non dicimus diuertisse qui statim seu in breui redijt, ut ibi habetur. In glo. 2. ibi, in curia Romana. glo. in c. quamuis. hic alleg. tenet ꝙ non. idẽ hic Archi. de quo plene per Ioan. An. & Doc. in d. c. quamuis.

In

A D D I T I O.

[a] Celsus. Sunt de eius familia. Adde Pet. de Ancha. & Ioan. de Ana. in c. i. de cen. & Bar. & Bal. in l. fi. ff. de uerbo signifi. Alex. in l. pronunciatio. ff. fami. ercisc. & Pau. de Ca. consi. 17.

Vinc. God. Familia quando per nomen familiæ uocatur, intelligitur ordine successiuo graduum, Cor. consi. 131. præmittendum litera 2. lib. 2. & familiæ nomen etiam ad futuros extenditur. Ruy. consi. 2. nu. 13. lib. 2.

In glo. in ver. respondemus. In prin. no. ex glo. modum cognoscendi quando constitutio sit declaratoria, an inductoria noui iuris. In ea. glo. in fi. mens Ioan. Mona. secundum Ioan. An. dicentem etiam quod in plus se habet declaratio, scilicet, vt trahatur ad præterita quam ordinatio statutum vel prorogatio, quæ proprie respiciunt futura. probatur vtrunque. in c. constitutionem. de reg. & de pœnis, Romana. & in c. statutum. de hære. in j. responso. eod. lib. etiam ex his deciditur quæstio de

6 qua in cle. 2. in 1. glo. de decimis, ut hic per Ioan. And. † In glo. in ver. similibus. ibi odioso no. quod priuilegium censetur odiosum, & stricte interpretandum quando tendit in præiudicium tertij, etiam si tendat hoc modo, quia auferat ordinario potestatem conferendi. facit quod no. in cap. quamuis. hic alleg. & per glo. in clemen. 2. in fi. de offi. ordi. & bene illo respectu priuilegia de quibus hic sint odiosa & restringenda, quia tamen ipsorum effectus deriuatur in alios, vt est dictum. in tex. in princ. notatur minuit ipsa ambitio in impetrante, & ideo in aliquibus late interpretantur, quod patet, quia verbum beneficia, in tex. positum in istis priuilegijs ponitur late, vt compre

a hendat etiam maiora beneficia, [a] vt in c. pen. supra eod. & ibi hoc no. in prin. & in fi. & in c. si propter. de rescrip. eo. lib. in prin. vbi no. an veniant beneficia exemptorum, secundum Io. And. hic dicentem etiam quod in utroque priuilegio, de quo in tex. extenditur gratia ad beneficia acquisita etiam post datam gratiæ, vt hic per eum, de quo vide no. in d. c. si cui. Et ex prædictis infertur quod si in vna, & eadem dispositione concurrat fauor & odium, seu quod vno respectu sit odiosa & altero respectu fauorabilis, iudicanir potius vt odiosa, de quo de foro competen. si diligenti, in prima glo. & in ca. sciant. supra de elect. eod. lib. secundum Do. de quo etiam vide in l. qui excep. ff. de condi. indebi. & ibidem, & per glo. in l. venia. C. de in ius

7 vocan. † In ea. glo. in fi. dic, quod ibi priuilegium non est odiosum, & quia ibi verbum clerici, simpliciter profertur, sed hæc in ista determinatione suorum, ideo est quod restringitur ad clericos qui vere sunt familiares, & sui commensales continui. Et idem si diceretur meorum, vel suorum clericorum, cum meum tuum & suum ad diuersos modos loquendi relata, idem suppositum importent, secundum Ioan. Mona. ut plenius hic per eum. & Ioan. And. ex quo infertur quod istud pronomen

b meum tuum [b] & suum, non semper significant dominium, vel quasi, vt hic patet, cum referatur ad familiares, qui non sunt in domini potestate, sed liberi. & facit tex. cap. proxi. in prin. propriè tamen ista significant dominium, vel quasi, vt no. in l. Quintus. §. argento. ff. de auro & argen. leg. immo dicit hic Io. An. post Ioan. Mona. quod de vi verbi, verbum meum, debet intelligi quod sit simpliciter meum in omni sui parte, vt l. si defensor. §. j. ff. de inter. act. & ff. de excep. rei iudi. l. si quis cum totum. causa tamen dubitationis tollendæ ille, qui iurat suum non esse, debet adijcere, nec commune esse, & ita procedat, quod no. ff. eo. titu. in l. pupillus, in fi. secundum Ioan. Mona. putantem ex his falsam esse gl. in l. Pomponius. §. sed & his. ff. de procura. & facit quod no. per glo. in l. si in rem. ff. de rei ven. & in l. de pupillo. §. qui nunciauit. ff. de no. ope. nun. Illud tamen, quod commune est, proprie non potest dici meum, vt l. illud, in princ. ff. de ritu nup. fallit in certis casibus, in quibus quod commune est censetur meum, puta fauore matrimonij, vt dicta l. illud. 2. responso. & fauore libertatis, vt ff. de reg. iur. libertas. secundum Ioan. An. de quibus vide no. in c. cum in illis. §. si. supra de præben. eo. lib. plene per Bar. & Doct. in l. serui electione. in §. j. ff.

8 de leg. j. † In glo. in uer. præterea. in fi. no. iuncto tex. quod ut competat priuilegium, requiritur quod tales commensales sint recepti per se. Item quod non sint quæsiti propterea vel recepti, vnde dicit hic Archi. sæpe compertum esse, quod volentes beneficia concedi nepotibus, faciunt se capellanos talium priuilegiatorum, & sic ipsis renunciantibus priuilegiati conferant illis nepotibus: interdum etiam ipsi priuilegiati hoc procurant vt suis conferre possint. Quidam etiam priuilegiati ad finem fructuum percipiendorum procurant capellanos, sic ergo prælati quandoque hoc quærunt, & quandoque ipsi quæruntur ab alijs, contra quæ prouidet tex. hic, secundum Archidia. & Ioan.

9 An. & vide quod dicitur j. in glo. fi. in fi. † In glo. in ver. continue, in fi. Ioan. Mona. alleg. l. si ita quis. ff. de condi. & demon. & de leg. 3. qui concubinam. §. vxori. & de antiu. leg. l. Mæuia. §. uxore. & l. malum. §. fi. ff. de uerb. signifi. & Archid. hic alleg. 22. distin. cap. 2. & 24. distin. his igitur. in fi. & 25. distio. c. j. de consecra. distin. 5. sint ubi. & c. nonnunquam. & de cau. poss. c. cum ecclesia. in glo. de hoc. per quæ ita patet, quod uerbum conti

c nuè, non de quolibet instanti, sed de tempore congruo [c] debe ret intelligi, ideo clericus præsulis, vel principis sic priuilegiati gaudet priuilegio, si continue offert, licet vsus non sit continuus, aliàs sibi iudicium manducat & bibit. facit quod in simili no. in cap. super specula. in ver. studentes. de magistris, secundum Ioan. And. quæ sunt notanda de isto verbo, continue, & quod

10 dictum est in ultimo no. † In glo. fi. ibi, & si ægrotaret seruire intelligitur. pro declaratione huius gl. & huius c. vide per Pa. in sua q. quæ incipit, capellanus commensalis. vbi quærit de legato habente priuilegium, ut durante legatione possit conferre beneficia suorum capellanorum vbicunque decedentium, & quod eius capellani percipiant fructus beneficiorum in absentia. Et capellanus eius commensalis absentauit se ex causa infirmitatis cum protestatione & animo redeundi, postea factus est officialis alterius prælati, & sic absens dixit se nolle redire ignorante legato, & deinde mortuus est, an legatus possit eius beneficia conferre. & dicit considerandum esse effectum huius priuilegij, & 7. tempora. Effectus autem est duplex, primus respicit legatum, quo ad potestatem conferendi beneficia, si occurrit vacare. Secundus respicit capellanum quo ad fructus percipiendos in absentia. Et prædictorum septem temporum. Primum est, quando capellanus commensalis residet cum legato. Secundum est, quando permissus a legato. Tertium, quando infirmitate vel alio casu impeditur manere vel reuerti. & his tribus casibus priuilegium inducit duos effectus, cum in primo casu sit vera residentia cum legato, & in secundo & tertio est ficta & a iure præsumpta, sicut in simili dicitur de milite, in l. qui mittitur, & in l. miles qui. ff. ex qui. cau. ma. & in ca. ad audientiam. de cle. non residen. & eod. titu. capit. j. eod. lib. & in his casibus planum est, quod legatus potest conferre.

11 Quartum tempus est, quando vagatur. † Quintum, quando domi residet, & his duobus casibus non fingitur residere mensaliter, vel deseruire, sicut nec miles, ut in dictis iuribus, & in l. j. ff. de re mili. & no. in cap. qualiter. de cler. non residen. Et his duobus casibus priuilegium non producit effectum respicientem fauorem capellani, cum suo facto pro tunc renunciet, sed bene producit effectum respicientem legatum paratum ministrare expensas, vt debet, cum per eum non constet, ut no. in simili in l. si quis ita legauit. ff. de condi. & demonstra. & ita residet hic Domi. facit l. j. C. de leg. Sed certe videtur, quod et non producat effectum respicientem legatum. Nam prout dicit Ioan. And. hic in ver. familiares. & dicetur j. in fin. glos. Hæc familiaritas contrahitur communi consensu legati recipientis, & capellani recepti, & habet instar societatis, quæ licet communi consensu contrahatur, tamen alterius renunciatione dissoluitur, vt Insti. pro socio. §. manet. Si ergo capellanus vagatur, uel residet domi, certè iam desinit esse capellanus, ex quo continuè non seruit, ut dicitur hic in tex. & sic desinit esse familiaris, & capellanus, & cessat priuilegium. Ex quo enim capellanus vagatur, uel residet domi, videtur tacitè a capellania recedere, arg. l. itaque. ff. pro socio. & sufficit, vel quod legatus licentiet capellanum, uel capellanus licentiet seipsum ex quo alterius renunciatione dissoluitur talis capellania & societas, vt dicit Ioan. An. quæ renunciatio capellani uidetur tacite interuenire eo ipso, quod non seruit, sed vagatur, vel domi longam residentiam fecit, vt in d. l. itaque. & in d. l. j. & hic in

12 tex. & facit quod infra proxime dicetur, et in fi. istius glo. † Sextum tempus est, quando assignat officium alterius prælati, et hoc casu poterit fingi residere, si negotia, pro quibus erat transmissus, ibi expediebat, uel casu impediebantur redire, vnde habebit tunc locum priuilegium quo ad vtrunque effectum consequendum. Ista enim officia bene sunt compatibilia. facit quod no. in l. duorum. ff. de ope. lib. et de offic. deleg. in c. pastoralis. in fi. et in c. 2. de consuetu. eod. lib. Si vero non expediebat facta,

pro

ADDITIONES.

a Celsus. Comprehendat etiam maiora beneficia. Adde istum in cap. gran. nume. 1. & quod ibi notaui in apost. ad eum. in uer. appellatione beneficij. supra de rescri.

b Nic. Sup. Pronomen, meum tuum. Adde glo. in c. 1. de postul. præla. Doc. in c. pro illorum. de præben. Bar. in l. Quintus. in §. argen. ff. de auro & argen. leg. & Bar. in l. j. ff. de noui ope. nunc.

Vin. God. Adde, an meum ex una causa, ex alia causa meum fieri possit. Fely. in c. inter dilectos. col. 9. uersi. quod meum. de fi. instru. Et no. quod suum non semper denotat dominium, Ias. Insti. de actio. §. æque. nu. 43. uersi. ego puto.

c Celsus. De tempore congruo. Adde glo. singul. in l. j. C. si mancip. ita fuerit alie. quam ad hoc dicit ibi esse sing. Sal. in prin. de qua autem vide, quæ notaui in apo. ad Gem. hic in uer. si ad tempus recedunt, dicuntur continui.

Vinc. God. Adde Cor. in consi. 41. uidetur litera. s. in lib. 2. & quod continuè accipiatur pro integro, dicit Alex. in l. cum qui. de uerb. oblig. hoc esse fauore libertatis.

pro quibus erat missus, nec casu impediebatur redire, nô vellet, & tunc durat priuilegium in quantum respicit ipsum legatum, non inquantum respicit ipsum capellanum, ut est dictum supra in 4. & 5. casibus, vt plenius ibi per eum, & hic per Do. Sed certe, prout est dictum supra in quarto & quinto casu, si capellanus non expedit negotia, pro quibus erat missus, & voluntariè differt redire, certè videtur a capellania recedere, & seipsum tacitè licentiare, vt Insti. de rerum diui. in §. ceruos. & ff. de acquiren. rerum domi. l. 3. §. ceruos. & sic cessat priuilegium etiam quoad legatum, cum talis non possit dici capellanus, vt hic in tex. quæ capellania etiam voluntate vnius dissoluitur, vt supra. & dicetur j. in fi. 13 † Septimum tempus est, quando dicit se nolle redire, & hoc casu sine dubio priuilegium non durat quo ad effectum ipsius clerici, sed bene durat quo ad effectum ipsius legati, vt possit conferre, cum durat capellanus, quousque per legatum dissoluatur, in quo voluntas requiritur, vt l. 3. ff. de regu. iur. secundum eum, & ita residet hic Do. Sed certè non requiritur voluntas ipsius legati, sed sufficit alterius renunciatio, vt est dictum supra, in quarto & quinto casu, & statim desinit esse capellanus, ex quo se expresse licentiat: vnde sequitur, quòd etiam nec quoad ipsum legatum duret priuilegium, vt patet ex prædictis. Et prædicta procedunt, quando sine fraude capellanus recedit, vel recusat redire, quia si cum fraude hoc facit, duraret priuilegium quo ad legatum, vt dicetur infra, in fi. Et scias, quia prout dicit Pau. in d. disputatione, bene capellanus posset redire legato in eadem voluntate persistente, & redeundo, & deseruiendo recuperat priuilegium, ex quo res manet in statu suo. facit quod no. in c. quàm uis. supra de offi. delega. & in c. licet. de procura. eo. lib. & quod no in c. si tibi absenti. de præben. eo. lib. nec uidetur renunciare huic potestati redeundi, ar. l. si ita scriptum. §. si sub conditione. ff. de lega. 2. secundum Pau. ibi, & Domi. hic, & uerum est per ea, quæ dicta sunt supra in 5. no. Nam ut ibi dicitur, in huiusmodi priuilegijs comprehenduntur non solum capellani, qui erant tempore dati priuilegij, sed etiam postea quæsiti uel recepti, ut ibi est dictum, de quibus omnibus plenius per Pau. in dicta eius disputatione, & hic per Dom. eius dicta referentem. 14 † In ea. glo. in fi. vide quod no. in c. quod super his. supra de voto. in 3. glo. Nec obst. cap. si postquàm. §. j. de elec. eod. lib. quia illud est speciale, ne propter eius absentiam protelletur uacatio. uide quod ibi no. in glo. secundum Ioan. And. qui hic super tex. in uer. familiares. dicit quòd istud nomen familiæ diuersimodè in iure sumitur, secundum diuersitatem materiæ, ut est dictum supra eod. lib. tamen hic non sumitur pro constitutis in dominica, uel patria potestate, nec pro astrictis aliquo uinculo cognationis seruitutis, uel quasi, sed pro liberis personis, de quibus supra de priuileg. eod. lib. auctoritate. §. fi. seipsos deputantibus ad aliquod honestum seruitium alicuius domini, qui mercenarijs æquantur, quia seruiunt pro mercede saltem uictus: vnde dicit tex. hic, tuis expensis domestici commensales, & contrahitur talis familiaritas cômuni côsensu recipientis, & recepti, et alterius renunciatione dissoluitur, sicut societas, ut Institut. pro socio. §. manet. Si ergo dominus licẽtiat familiarem, uel familiaris seipsum, soluitur familiaritas, et cessat priuilegium, eum desierit esse familiaris, argumen. l. si cõ io legato. §. penul. de leg. 3. et de auro et argento legato. l. 2. et 3. ubi dicitur, quòd legatum factum uxori non debetur, si uxor ante mortem diuertit, et sic desinit esse uxor, secundum Ioan. And. intelligentem prædicta, dummodo hoc fiat sine fraude, secus si cum fraude, puta si constitutus in mortis articulo, uel uolens cedere beneficio, nec uacet cessione, uel morte, recedit ab eius familiaritate, ut sic talis priuilegiatus non conferat, nam ille priuilegiatus nihilominus conferet, si tunc uacabit, ut supra in tex. et facit c. 2. de renuncia. eod. lib. et tex. in d. §. manet. et ff. pro socio. l. actione. §. diximus. ubi dicitur, quòd si socius omnium bonorum in hæreditatem sibi delatam priusquàm ipsam adeat, renunciet societati, tenetur postea illam cõmunicare, si adeat, secundum Ioan. An. et idem Pet. de Ancha. hic adducens l. filiæ meç emancipatæ. ff. solu. ma. et uide dicta supra in glo. in uer. propterea.

Sequuntur Commentaria, aurea quidem ac peregrina eiusdem Philippi Franchi, ad Titulum de Reg. Iuris, in VI.

PHILIPPI FRANCHI DE PERVSIO

Dilucida Commentaria in Tit. de Reg. Iuris, in VI.

SVMMARIVM.

1 *Regula quandoque dicitur ius scriptum.*
2 *Clerici sæculares dicuntur esse sub regula, sicut clerici regulares.*
3 *Exceptio dicitur, quæ est apta comprehendi sub regula.*
4 *Indefinita an æquipolleat vniuersali ex significato proprio, an ex interpretatione.*
5 *Exceptum aliquid esse a regula dicenti non creditur, nisi apertè doceat.*
6 *Ius est ars boni & æqui &c. hæc diffinitio iuris qualiter procedat.*
7 *Renuncians beneficijs iuris, an videatur renunciare beneficijs statutorum.*

1 IN glo. rubricæ † Ibi, breuiter enarrat, idē Dy. hic, quãq; tñ rła dr̄ ius scriptũ, 56. di. Anomanēsem, ſm Io. An. referentē Io. Mo. dicētem, ꝙ rła iuris idē est, qđ rła iuridica, & in eius diffinitione sunt cõiungenda ius & rła, vnde ꝯgrue dr̄, ꝙ rła iuris est distortũ prauumq; corrigens, bonum & æquum breuiter ꝯprehēdens, vt hic per eũ, & per gl. & Bar. in rub. ff. 2 eo. tit. † In ea. glo. ibi, normã rectè viuendi præbet. vt 3. dist. c. 2. In ea. glo. ibi, dr̄ regularis, adde, ꝙ non solum regulares, sed ēt a clerici ᵃ sæculares dicuntur esse sub regula, vt 23. dist. q̄ q̄. & in c. fi. 12. dis. & in Auth. de sanctissimis episcopis. post prin. ſm Io. And. qđ exponit Bal. hic, idest sub quadam alistentione, prout eorum status requirit, ideo est, quòd etiã omnes Christiani dicũtur esse, & sunt sub regula fidei, ſm Io. And. de quo etiam b per eum, & Docto. in rub. ĩ. de reg. proprie tamen illi ᵇ dicuntur habere regulam, qui profitentur tria substantialia regulæ. Alij verò licèt aliqua promittant, non dicuntur proprie habere regulam, sed potius quendam modum viuēdi, licèt talis modus sit approbatus per Papam, vt eleganter dixit gl. no. in ver. 3. in clem. cum ex eo. de senten. excom. & in clem. j. in ver. obedientiam. de relig. domi. & de his per Doct. in d. rub. & per do. Nico. dicentem in materia odiosa seu pęnali verba debere intelligi vere & proprie, vt in c. in nostra. ĩ. de iniurijs. & in cle. quod circa, de elect. quo casu intelligitur solum de his, qui promittunt tria substantialia regulæ, & sic proprie. secus autem si materia esset fauorabilis, quia tunc fieret larga interpretatio, & intelligeretur etiam de alijs, vt ĩ. de quo per eum, & d. c. pe. 3 in d. rub. † In ea. glo. ibi, propria est exceptio, no. glo. ꝙ proprie illa dr̄ exceptio, quę est apta compræhendi & includi sub regula, nisi specialiter excepta fuisset. & hoc respectu exceptio dr̄ esse sub regula, idest sub gñalitate verborum in traditione regulæ expressorum continetur, ideo si rła est de hoīe, exceptio debet esse de hoīe, non de alijs rebus, & si rła præcedit in actione reali, exceptio debet esse in actione reali, non aũt rectè sequeretur, exceptio in actione personali vel cõ, vt vult glos. hic, & idem Dy. hic in vlt. q. ideo est, ꝙ ipsa exceptio declarat rłam, vt in exceptuans locum non habeat. & declarat prædicata generis esse eiusdem qualitatis cum exceptione, quia exceptio debet esse de rła, quo ad hoc, vt est tex. no. in l. nam qđ liquide. §. fi. ff. de pe. leg. & sic de natura exceptionis est, ꝙ non amplient rłam, vt faciat in ea comprehendi ea, quæ de materia ipsius rłæ non comprehenderent. facit l. gñali. §. vxori. ff. de vsuf. le. & ibi per Bar. & in rub. ff. eo. titu. in fi. & Imo. in c. ad audientiam. in prin. ĩ. de cleri. non resi. Item ſm Bal. exceptio restringit regulam, quia eximit se a gñe rłæ, & declarat prædicata generis esse eiusdem qualitatis cum exceptione, vt ĩ. ideo ꝯsuluit Bal. in ciuitate Cortonij, ꝙ si alicui ꝯcedat immunitas ab oib. onerib. realib. & personalib. excepto ꝙ in tãta libra carastri talis exceptio oñdit predicata gñis esse eiusdē qualitatis, vt videlicet ipsa exceptio intelligat quo ad onera quæ imponunt per librã, seu per æstimũ, & non in alijs onerib. ſm eũ. Sed aduerte, quia

pręducata gñis esse eiusdem qualitatis cũ exceptione in eo, qđ excipit, non aũt in alijs. si ergo immunitas ꝯcessa est gñaľr ab oib. onerib. realib. & personalib. ista est 2. rła ꝯcepta per verba gñalia in duob. gñib. s. in realib. & personalib. exceptio ergo, quæ sequit, licèt restringat rłam in vno gñe, & oñdat prædicata gñis in ipsa rła esse eiusdē qualitatis cũ exceptione, tñ nõ restringit aliud genus, qñ rła prædicatur de plurib. gñib. sicut est isto casu, immo de nã ipsius exceptionis est, vt exceptio certorũ casuũ hēat firmare rłam in oib. alijs nõ exceptis, vt in l. quæsitũ. §. deniq;. ff. de fundo instr. & l. tribunus. §. fi. ff. de testa. mil. ſm Io. An. hic, & idē ēt hic Dy. in fi. est optimus tex. in c. 2. ĩ. de ꝯiugio leproso. de his ēt vide per Io. And. in ver. parochiales. in c. qui ad agendũ. ĩ. de præb. eo. lib. & in c. pe. ĩ. de off. vic. eo. lib. & per Io. And. in ver. parochiales. in c. si aplica. ĩ. de præbē. 4 eo. lib. & ibi per Dom. † In ea. gl. ibi, æquipollent vlib. vide hic plene per Dy. in 2. q. & per gl. & Bar. in rub. ff. eo. tit. vbi Bar. ponit, an ᶜ indefinita æquipolleat vli de proprio significato, an c vero ex interpretatione. qđ inducit ad statuta. & de his oib. vide per glo. or. in ver. aliorũ. in c. vt circa. ĩ. de elec. eo. lib. & ibi per Doc. In ea. gl. ibi, apertius dici posset. aduerte, quia Bar. in rub. ff. eo. tit. in fi. sequit opi. Io. And. licèt Dy. hic secutus fuerit aliã 5 opi. & nõ bene, vt vide ibi per Bar. † In ea. gl. ibi, & potior est cãeꝰ &c. tene mētē gl. & ita sp allegat, ꝙ in tñ expedit hr̄e rłam iuris pro se, ꝙ nõ credaĩ dicēti aliquid esse spâľr exceptũ a rła, nisi hoc doceat aperte per casum legis. Idē ēt voluit gl. no. in l. oīs diffinitio. ff. e. tit. & facit qđ hic dicit Dy. in fi. & pro his vr̄ 6 esse tex. no. in d. c. 2. in fi. eo. † In ea. gl. ibi, ius est ars &c. qđ procedit, si capiaĩ ius pro sciētia iuris, quę est in hoīe cũ ars sine ꝯceptus, qui est in tali, sit ars in mēte hoīs iusti & æqui hñs notitiã diuinarũ & humanarũ rerũ, sciētisq; discrimē ęqui ab iniquo, iusti ab iniusto, hēt. n. talis artē & ius in mente, sicut quilibet artifex, qui vult opus in esse ꝓducere, hēt in mēte ꝯceptũ, vt hic ꝑ Io. An. Sed ius. i. iuris exhibitio est boni & ęqui executio, vt in l. si me & Titiũ. ff. si cer. pet. ſm Bal. hic, & ex his descēdit, an Doctores dicanĩ artifices, & veniãt app. artificiũ. de quo ꝑ Doc. in l. j. hic alle. & ꝑ Bar. in l. legatis. §. ornatricib. ff. de le. 3. & Io. An. in c. relatũ. el 2. in ver. artificio. ĩ. de test. Et vlti. loco vide hic plene ꝑ Io. An. ponētē 22. significationes, ſm quas accipit hoc nomē ius, quas ēt enumerat Io. Mo. ĩ c. cupiētes. ĩ. de ele. e. li. in fi. j. partis. & inter alia dicit hic Io. An. 18. significatione, ꝙ ius dr̄ illud, qđ est scriptũ vel ꝑscriptione, vel ꝯsuetudine ap ꝓbatũ, l. 2. §. idē Labeo. ff. de aqua plu. ar. & Inst. de iu. na. §. cõstat. & §. ex nõ scripto. ſm Io. An. Itē dr̄ iꝰ illud, qđ ē iustũ, hñdo respectũ ad id, qđ fieri ꝯsueuit, lz de se sit iniustũ, vt l. pe. §. ꝑtor. ff. de iust. & iu. ſm Io. An. Et isto casu ius est ars ꝯsuetudinis, quęcunq;

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Clerici sęculares dicunĩ esse sub regula. Adde tex. in c. saluator. j. q. 3. & in c. j. 12. q. j. Nic. Sop. miles Hierosolymitanus, & vtriusq. iuris Doct.

b Celsus. Illi dicuntur habere regulam. Adde gl. in ver. obedientia. in cle. j. de reli. do. Host. in c. cum dicat. de eccl. ædifi. Abb. in cle. j. de consang. & affi. Abb. in c. cum depu. in j. no. de iu. Abb. in c. vxoratus. in j. no. de cõuer. coniu. Abb. in c. quamuis. in 7. no. de deci. Abb. in c. dudum. in 2. no. eo. titu.

c Celsus. An indefinita. Adde gl. in c. vt circa. de elect. lib. 6. glo. in c. quia circa. de priuile. l. si plurib. ff. de leg. j. l. si seruus. de ser. vr. prædi. Spe. tit. de procu. in 9. ratione. idem Spe. tit. de actore. in §. j. in fi. Old. consi. 100. inci. In executione. Alex. de Imo. consi. 7. inci. Super hac dubitatione. ad fi. in j. vol. idem Alex. consi. 64. inci. Viso testo dicti Benicasiæ. in 2. col. in 2. vol. idem Alex. consi. 110. inci. Visis acutissimis. in j. vol. adde prædictis, quod no. in apo. ad istum, in c. cũ in multis. ou. j. in apo. 10 ver. indefinita. supra de rescrip.

Vinc. God. Indefinita prolata a lege indistincte, quando æquipolleat vniuersali. Ruy. cõsi. 11. nu. 21. lib. 3. & ꝙ æquipollet vniuersali collectiue non distributiuę, consi. 81. nu. 13. lib. 2. & indefinita æquipollet vniuersali, consi. 118. nu. 14. lib. 3. & consi. 91. nu. 14. lib. 4. & potius collectiuę quàm distributiuę, consi. 43. nu. 7. lib. j. & consi. 130. nu. 4. & 9. lib. 2. Non tamen æquipollet vniuersali in materia odiosa, consi. 98. nu. 4. & 6. lib. j. nec etiam in materia probationis, ibidem nu. 5. & vbi non est eadem ratio, non æquipollet vniuersali, Goz. in consi. 85. nu. 17.

cunq; sit illa, dūmodo sit præscripta, ſm Bal. inducentem prædi
cta ad compromissa, in quibus arbiter debet iudicare de iure,
quia intelligitur factum compromissum de iure legis, cui sub-
est reus, & ēt de iure partium, siue sit ius cōe, siue municipale,
per hæc. n. verba vīt ꝯpromittētes protestari ius eorū saluū fo-
re, qđ est notandū ſm Bal. facit gl. no. in ver. ꝯsuetudo. in c. fi. ꝫ.
de consue. eo. lib. ita ēt tenuit Bal. in l. illa institutio. ff. de hære.
instit. & in l. sed & si quis. §. quæsitū. ff. si quis cautio. vbi voluit
Bal. ꝙ si partes renūciēt oib. exceptionib. iuris, intelſr ēt de cō-
suetudine, vel statuto. de quo vide per Doc. in c. cū in eccłia. de
7 præb. lib. 6. † Et an qui renūciat beneficijs iuris, intelligaꝛ de be
neficijs statutorū. Bal. in l. sed & si quis. §. quęsitū. ff. si quis cau.
qui dicit rē ad se de iure pertinere, intelſr intētasse ius statuto-
rū, vel ꝯsuetudinariū. Bal. in l. j. in fi. prin. de eden. alle. Inno. in
c. certificari. de sepul. ꝙ sic, q̃a intētata vř ois lex faciēs ad cām.
& facit qđ no. in l. senatus. ff. de accu. Vnde tenebat ēt d. An. in
c. Quintauallis. ꝫ. de iureiu. ꝙ per cōpromissum factū, vt pronū-
ciet de iure poterit pronunciari ſm statuta vel ꝯsuetudines lo-
ci. cogita tñ, quia Ang. in l. si paten. C. qñ mulier tutelæ. tenet ꝯ-
riū, quia appōne iuris in dubio dēt intelligi de iure cōi, vt vo-
luit gl. fin. in c. j. ꝫ. de trāsac. & idem Io. And. in addi. Spe. in tit.
de arbitro. §. excipit. ver. itē ꝙ corrupsius, de quib. oib. vide per
Imo. & Domi. in d. c. fi. & per Bal. in l. 2. C. de bonis quę libe. &
per Doct. in c. cum in ecclesia. de præben. eo. lib.

R E G. I.

*Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine insti-
tutione canonica obtineri.*

S V M M A R I V M.

1. *Beneficium ecclesiasticum vt possit licite obtineri, requiritur canonica in-stitutio.*
2. *Institutio canonica quid sit.*
3. *Potest, hoc verbum, negatiua præcedente, reddit actum impossibilem de iure, & importat necessitatem.*
4. *Instituens sufficit, ꝙ sit habilis tempore, quo instituit.*
5. *Institutus debet esse capax tempore collationis inuestituræ, & possessionis.*
6. *Institutio an dicatur canonica, si executor datus a Papa prouidet mihi de beneficio deuoluto ad Papam per concilium Lateranen.*
7. *Episcopus quando possit cogere clericum ostendere titulum sui beneficij. Adde ad idem nu. 8.*

1 BEneficium. † No. ꝙ ad hoc vt beneficiū ecclīasticū possit licite te-
neri, requiriř [a] canonica institutio, & hac rōa
oē beneficiū ecclesiasticū perpetuū pt dici ca
nonia, ſm Io. And. remittētem se ad no. in c. j.
in ver. canonijs. ꝫ. de ele. e. lib. In gl. j. ibi bene
ficiū largo modo. no. ex glo. ꝙ appōne beneficij ecclesiastici,
qñ verba debēt sumi large, ꝯprehendiř dignitas, prębēda, & be
neficiū curatū. de quo plenius no. in c. fi. & in c. tua. hic alle. &
in cle. auditor. de rescri. Et an ꝯprehendař tūc ępatus, vide in c.
Felicis. §. ꝙ si quis. ꝫ. de pęnis. eo. lib. & ibi per gl. in ver. pōtifica
lē. & ibi dicta, & vide ēt per gl. in ver. beneficiū. in c. 2. ꝫ. de hæ-
re. eo. lib. & ibi plene per Do. & per gl. in ver. similib. & ibi di-
2 cta in c. fi. ꝫ. tit. proxi. † In ea. gl. instituere est ius canonicū &c.
no. gl. quid sit institutio. de quo ēt hic plene per Dy. dicentē, ꝙ
institutio est alicuius bñficij verbalis collatio. Inuestitura ve-
rò institutionis vel collationis ꝯfirmatio. Missio in possessionē
est præcedentium institutionis & inuestituræ executio. & hę
tria sunt spēs distinctæ, & diuersa iura tribuūt, quia per primū
tribuiř ius proprietatis, per scđm ꝯfirmař, vt in c. inter cætera,
& in c. cū ex iniūcto. de hęreticis per tertiū ius possessionis, &
quasi ipius administrationis tribuiř, vt in c. cū ad hæc. §. in quadā.
ꝫ. de offi. archi. vnde in eodē beneficio, & sic in eadē re cadere
pōt possessio, & quasi possessio, cū hæc cadāt diuerso respectu,
quia ꝯsiderato iure beneficij, qđ est quid incorporale, dř quasi
possessio, sed ꝯsideratis reb. corporalib. ipsius beneficij, dř ve-
ra possessio, ſm Dy. adducentē ad hoc plura simīa de iure ciuili,
& inter alia de feudo, in quo primò fit feudi ꝯcessio. Scđò inue
stitura. quæ est firmatio præcedētis ꝯcessionis. Tertiò inductio
in possessionē, quę est ꝯcessionis & inuestiturę realis executio
vt in ti. quid sit inuestitura. in vsib. feudorū, & ibi per Bal. & ibi
no. de ipsa inuestitura, quæ respectu possessionis dř eē triplex.
quædā perfecta possessionis. quę est qñ est tradita possessio ple
na & corporalis. quædā imperfecta & minus plena, vt per ꝯsti
tutionē precarij, quæ est possessio ficta, & nō corporalis. quæ-
dā est imperfectissima & improprijssima, vt est qñ baculus vel
aliud corporale traditū est in signū inuestiturę, & hæc dř abu-
siua, per quā nō trāsit dñium, nec aliqđ ius reale, sed significat
perfectā voluntatē & ꝯsensum, ſm Bal. hic. de quo no. Insti. de
ver. obli. post prin. & in l. j. circa prin. ff. de acquir. pos. & in c. 2.
ꝫ. de ꝯsue. & ibi plene per Doct. & in c. ex ore. iūra. & 3. glo. ꝫ. de
his quæ fi. a ma. par. in c. autoritatis. ꝫ. de insti. & ibi per d. Nic.
in 2. col. Et vide hic p Dy. in 4. q. quare sit ꝙ per inuestiturā fa-
ctā per annulū vel per librū, aut baculū, non quæriř vera posses
sio vel quasi, & tñ per clauiū traditionē quærař possessio rerū,
quæ sub clauib. clauduntř, vt in l. clauib. ff. de ꝯtrahen. emp. de quo
hic per eū. & per Io. And. in d. c. ex ore. in 4. gl. & per Bal. in l. j.
C. de dona. & in l. traditionib. C. de pac. Tangit ēt hic Dy. in 5.
q. quid si institutus verbo in beneficio, & inuestitus annullo,
vel libro, inducař in possessionē vnius rei ipsius beneficij noīe
illius, & aliarū rerū, an intelligař acquisita possessio illius tm̄,
in quam inducitř corporalr, an verò illius & aliarū. & ꝯcludit, ꝙ
licēt æquitas hoc suadeat, tñ ibi scriptū vult ꝯtriū, vt. s. illius re-
rū tm̄ videař quæsita possessio, & non aliarū, facit l. cum hære-
des ff. de acqui. pos. licēt per acquisitionem certæ partis vnius
fundi quærař possessio aliarū partiū illius fundi, vt in l. posside
ri. §. qđ aūt. ff. de acqui. pos. & ita transit hic Io. And. de quo per
Inno. & Doct. in c. in litteris. ꝫ. de restit. spolia. & per Rotam in
deci. 277. quæ incipit, Ex quib. & per glo. & Bal. in d. §. quod au
3 tem. † In glo. in ver. non potest. in prin. tene menti glo. & sem
b per allegaꝛ, ꝙ verbum, [b] potest, præmissa negatiua reddit actū
de iure impossibilem, & necessitatem importat, qđ tñ non est
indistinctè verū, vt l. intra dies. & ibi per gl. ff. de re iudi. & in c.
q̃to. ꝫ. de præscri. In glo. fi. ibi, beneficiatus propriè. no. ꝙ possi
dens ex cā necessitatis res ecclesiasticas, vel cā imperij obse-
quij, nō dř propriè beneficiatus, quod no. pro statutis vel alijs
ꝯstitutionib. loquentib. de beneficiatis, quæ debent propriè in
telligi, vt appel. beneficiorū non veniant possidentes ex talib.
4 causis. de quo ēt vide no. in c. si motu proprio. ꝫ. de præben. † In
ea. gl. ibi, persona sit quæ instituere possit. & sufficit, ꝙ talis sit
habilis tpe, quo cōfert vel instituit, licēt ex post fiat inhabilis,
per no. in rōa, factum legitime. ꝫ. eo. lib. licēt aliud sit in testato-
re, si post testm̄ efficiař inhabilis, vt no. in l. j. §. exigit. ff. de sec.
tab. & rō est, quia collatio vel institutio est irreuocabilis, non
testm̄, ſm Dy. in 6. q. dicentē, ꝙ si ꝯferat ille qui credebat se ha-
bere ius ꝯferendi, qđ non habebat, valeat collatio, arg. l. Barba
rius. ff. de offi. præto. tñ ſm Theologos veritate cōperta ꝯtrium
diceř ſm eū hic, in 8. q. cuius dictū primo procederet in eo, qui
credebat & erat in possessione ꝯferendi, cū aīs sola credulitas
sine possessione non iuuaret, vt in c. ꝯsultationib. ꝫ. de iurepat.
ſm Io. And. residentē in alijs cū determinatione Dy. pro qua fa
cit 8. dist. veritate. ex quib. no. ꝙ dispositio d. l. Barbarius. nō ap-
probař per Theologos in beneficialib. seu spiritualib. ſm Bal.
5 hic. de quo per Inno. in c. nihil. & c. querelam. ꝫ. de elec. † In ea.
gl. ibi, scđm &c. & debet institutus esse capax tpe collationis
inuestituræ, & possessionis, sicut hæres debet esse habilis tpe
testatoris mortis, & aditionis hæreditatis, vt ff. de hęre. insti. l. si
alienum. §. in extranei. nec haberet nocere, si in alijs interme-
dijs tpib. prædictis exceptis institutus sit inhabilis, & si illis tri
bus tpib. reperiř capax, & post illa tria tpa fiat incapax, & tūc
si ex delicto poterit priuari, si ex alia inhabilitate poterit dari
coadiutor, ſm Dy. hic in 2. q. & ita transit hic Io. And. remitten
do ad no. per eū in c. pen. ꝫ. de cleri. ægro. Quid aūt sit de irregu
laritb. qui tpe irregularitatis suæ ꝯsecutus est beneficium, an ea ces
sante teneař illud renūciare, vide per Spe. in tit. 2. §. iusta. ver.
hinc ēt. tenentē ꝙ non, & quod illud retinere pōt. & facit opti-
me quod no. in c. si ciuitas. in glo. pen. ꝫ. de sent. excom. eo. lib.
quod no. In ea. glo. ibi, tertium. &c. puta si vicarius epi vel ca-
pitulum vacante sede id non posset, vt no. in c. fi. ꝫ. de offi. vica.
6 eo. lib. & ꝫ. de insti. c. j. † & ne sede vac. c. vno. ſm Io. And. Sed an
institutio dicař canonica, si executor datus per Papam ad pro-
uidendū mihi de beneficio in certa ecclesia prouidit de benefi
cio deuoluto ad Papam per Lateranense ꝯcilium. Io. And. hic
disputat istam q. in mercuriali, & arguit pro & ꝯ, & tñ dicit, ꝙ
ista q. est expedita per cle. si de beneficio. de præben. vbi hř, ꝙ
executor hoc pōt, de quo hic per Io. And. dicentē ꝙ quidam Ia
cobus canonicus Bononiēsis disputādo & arguendo pro & ꝯ,
tenuit ꝙ de tali non poterit prouidere, si in literis dicař, volens

grauam

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Requiritur canonica institutio. Adde glo. in ver. institutionem. in c. si quando. de offi. dele. Car. Zab. in c. cura. in 3. no. de iurepat.

b Celsus Verbum potest. Adde Bar. in l. de his. ff. de transact. Bal. in l. j. in pen. col. C. qui admit. Bal. in l. fi. in vlt. col. C. de fidei. Bal. in l. j. C. de incest. nup. Adde Ant. Corse. in suis sing. in ver. potest. incip. verbum potest.

Vinc. God. De natura istius verbi potest, vide Tiraq. in trac. de legib. connub. glo. 4. nu. j. cum plurib. seq. & anteceden.

gratiam facere spãlem & non bene, quia talis cã parum vel nihil vrget, vt est magis impetrabile beneficiũ, qñ solus Papa lædit, q̃ sit qñ lædit tertius, & largior fit interpretatio ad hoc qđ no. in cle. j. de offi. dele. in ma. glo. vt hic per Io. And. In ea. glo. ibi, de elec. c. vlt. dic vt ibi no. in gl. fi. in ꝯfirmationib. n. locum habet, non in collationib. vt ibi ſm Io. And. Et no. ex tota hac glo. quatuor substantialia, quæ requirunt̃, vt institutio dicat̃ canonica. Et si de substantialibus aliquid deesset, vitiaret̃ institutio, vt l. cum hi. §. si prætor. ff. de transac. secus si omitterent̃ leuia, & non substantialia, vt l. j. in fi. ff. de ven. inspi. ſm Dyn. &

7 Io. And. †In ea. gl. ibi, dici põt &c. intellige hoc, nisi ipse eps seu ordinarius visus fuerit ꝯsentire in possessionem tacite, vel expresse, quo casu non posset cogere illum ad oñdendũ titulum, vt in d. c. ex orc. poterit tñ ipse, licèt sit collator, docere collationem ꝯ ius factam, per no. in c. dilecto. hic alleg. ſm Io. And. qđ tenet Archi. in c. ordinarij. hic alleg. & vide quod ibi no. in gl. in ver. exhibere. Quid aũt si aliquis accepit titulũ, præbendã, vel beneficiũ a prælato non legitime instituto, an possit petere ipsum prælatũ remoueri tanq̃ non legitimũ. & cõcludit hic Dyn. in 10. q. 2. ꝙ sic, si defectus institutionis prælati non procedit ex facto vel voluntate talis beneficiati, vt l. quidã. ff. de proba. & ff. de his qui. vt indi. l. post legatũ. secus si ab eo dependebat, & scienter recepit, quia nũc non posset, vt hic per eũ. & ita

8 residet Io. And. †In ea. glo. in fi. tene menti hãc gl. vt or. qñ sit, ꝙ beneficiatus possit cogi ad faciendũ fidẽ, & ad ondendum titu

a lũ sui beneficij, [a] de quo ẽt vide per Doct. in d. c. ordinarij. & in c. licet. hic alleg. Quid aũt eo casu, quominus canonice institutis non potest ad hoc cogi, an possit salua conscientia retinere tale beneficium cum minus canonica institutione. vide plene per Inno. & Io. And. in c. qđ sicut. ꝫ. de elect. & an faciat fructus suos, tenens beneficiũ cum minus canonica institutione, & an tunc debeat fieri dña inter malæ fidei & bonæ fidei possessorem. vide no. per Ro. in deci. 24. quæ inci. item fuit dubitatum. & in deci. 26. & vide quod no. in c. de multa. ꝫ. de præben.

ADDITIO.

a Celsus. Titulum sui beneficij. Adde Panormi. in c. accedens. nu. 14 & quod ibi no. in apost. ad istum in ver. ad ostendendum tit. de accu. Gem. in c. j. nu. 7. & ibi etiam no. in apo. ad ipsum. in ver. probare. tit. supra de eo qui mit. in pos. cau. rei ser. & Rotam. deci. 65. & 279 in antiquis.

Vinc. God. Tituli multiplicatio in eodem beneficio, ad cautelam vtilis est, Fely. in c. in nostra. col. j. ver. multiplicatur. de rescri.

REG. II.

Possessor malæ fidei nullo tempore præscribit.

SVMMARIVM.

1 *Possessio quantumcunq; sit longæua, non iuuat possidentem mala fide.*
2 *Præsentes, qui dicantur quo ad præscriptionem.*
3 *Papa quando potest tollere legem etiam in foro ciuili.*
4 *Leges, per quas præscribebat possessor malæ fidei, sunt correctæ etiam in terris imperij.*
5 *Possidens malæ fidei non potest tenere rem possessam, sicut neque fur rem, quam furatus est.*
6 *Præscriptio cum mala fide est contra ius, & æquitatem naturæ.*
7 *Quid in præscriptione, quæ procedit ex mera negligentia non potentis, sicut in actione personali.*
8 *Intentio quandoque debet fieri largissima fauore animæ. & nu. 9.*
10 *Statutum permittens præscriptionẽ cum mala fide, si hoc faciat cum causa, an valeat.*
11 *Statutum laicorum in quo casu comprehendat clericos.*
Adde ad idem nu. 12.
13 *Factum legitime non debet vitiari per aliud superueniens.*
14 *Titulus ad præscribendum an requiratur de iure ciuili.*
15 *Præscriptio cum bona fide an sit contra ius naturale.*
16 *Bonæfidei possessor dicitur, qui non habet conscientiam rei alienæ.*
17 *Errans in facto probabili, an dicatur bonæ fidei possessor.*
18 *Hæres bonæfidei an possit præscribere, si defunctus erat in mala fide.*

1 POssessor. Habet duos intellectus, prout dicit glo. pen. hic, & clarius Dyn. †Et primus est, si fiat punctus post verbum, malæfidei possessor. ex quo no. possessio quantumcunq; longæua non iuuat malæfidei possessorem. sic ꝫ. de præscri. c. vigilanti. vbi nulla dierum antiqua possessio iuuat malæ fidei posses. Secundus intellectus colligit hic, si fiat punctus post verbum, vllo tempore. ex quo no. ꝙ in nulla parte temporis præscribẽs

2 debet habere malam fidem. facit c. fi. ꝫ. de præscrip. †In glos. j. ibi, auth. malæfidei. habita distinctione inter præsentes & ab-

a sentes. Et qui [a] dicantur quo ad hoc præsentes, & de haben-

b te [b] plura domicilia, vel nullum, vide in l. fi. C. de præscrip. lon

3 gi temporis. & per Spec. in titu. de præscrip. qñ aliquis. †In ea. glo. ibi, credo ꝙ Papa &c. tene mẽti gl. or. qñ sit, ꝙ Papa possit tollere leges ẽt in foro ciuili, & ẽt in terris quæ sunt de tẽpali iurisdõne Imperij. & vide per Io. And. in c. j. de ꝯsti. & in c. si duobus. ꝫ. de appel. & in c. qđ clericis. ꝫ. de fo. ꝯpe. & ibi plene per Doct. & per gl. in c. 2. ꝫ. de arbi. eo. lib. & in cle. dispẽdiosam. de

4 iudicijs. & per Doc. in c. 1. de no. ope. nun. †In c. gl. ibi, ex quib. satis patet &c. tene menti ex gl. ꝙ per ius canonicũ sunt correctæ & sublatę ẽt in foro ciuili ẽt in terris Imperij oẽs leges, per quas præscribebat possidẽs cũ mala fide. & rõ est ſm Dy. quia canonicũ ꝯsiderat nãlem æquitatẽ, quæ non patit̃ aliquẽ locupletari cũ aliena iactura vel dãno, vt in l. nam hæc nã. ff. de ꝯdi. inde. Sed hæc rõ nõ vr̃ bona, quia sequeret̃, ꝙ nulla præscriptio haberet locũ, cum quilibet afferat lucrũ cum alterius detrimẽto. Et rõ fuit periculum aĩarum, qđ in malæfidei possessore versat̃, vt d. c. vigilanti. & d. c. fi. & sentit gl. hic, & in d. c. fi. Ideo Io. And. hic in mercurialib. in 5. quæsito. ꝯcludit primo, ꝙ præscribens cũ mala fide q̃tum ad eũ nihil deficit: facit qđ no. 14. q. 5. si quid inuenisti. cũ mala fides quo ad peccatũ non possit aĩam saluare, cum æquiparet̃ furi & raptori, & sic non poterit suam

5 aĩam saluare, nisi per restõnem. †Tertiò ꝯcludit, ꝙ sicut fur [c] nõ

c põt sine peccato tenere furtũ vel rapinam, quam ipse est furatus, ita & ipse præscribens cũ mala fide ẽt spatio 30. vel 40. an. nõ põt tenere rem præscriptam ꝯ illũ, cuius erat sine peccato, ſm Io. And. & ita disputãdo tenuit frater Gerardus de Senis ordinis heremitarũ, vt refert Io. And. hic. Sed hoc limitat hic Bal. nisi dñs sciuerit & tacuerit per tẽ ips, ꝙ videat habere rẽ pro derelicta, cum tunc præscribens sibi acquirat, nec restituere teneatur. ad hoc glo. in l. prætoris officium. ff. de dam. infec. Hoc tñ non transit sine dubio, per no. in d. c. fi. quod inuenisti. & Inno. in c. veniens. ꝫ. de tenun. dixit ꝙ ex tali præsumptione, ꝙ videat res haberi pro derelicta, non quærit̃ plus iuris aduersario. facit etiam quod no. in c. 2. ꝫ. de vsuris. eo. lib. super glos. in ver. satisfieri. maxime hoc casu, qñ mala fide possideret, quando ille, a quo sunt extortæ vsuræ, non curat scienter repetere ab vsurario, an vsurario ex hoc quæratur ius, vt illas retinere possit. & concluditur ꝙ non, licèt secus si expresse remitteretur, vt in regula peccatum. j. eo. lib. in gl. ita ergo in præscribente cum mala fide, cum æquiparetur furi & raptori, vt ꝫ. eo. &

6 idem in vsurario, vt 14. q. 4. si quis vsuram. †Et aduerte, ꝙ præscriptio cum mala fide dr̃ contra æquitatem iuris naturæ, quare est, ꝙ ciuile ius eam permisit, cum lex ipsa debeat esse rationabilis & iusta, vt l. 2. & 3. ff. de ll. & j. distin. lex. & 3. distin. erit. dic ꝙ ideo, ꝙ præscriptio de iure ciuili fuit inducta ex publica vtilitate, quæ est, vt negligentia puniatur, & finis litibus imponatur, & dominia rerum non sint perpetuo sub incerto, vt l. j. ff. de vsucap. & in l. fi. ff. pro suo. & hoc respectu esset æqua & iusta præscriptio, sed considerata mente præscribentis dr̃ iniqua, cum intendat rem alienam vsurpare. Et ideo lex canonica, quæ non tñ considerauit de bono publico, quãtum de anima, reprobauit ipsam præscri. cum mala fide, vt de his hic plene per Io. And. colligentem ex his, quare in præscriptione malæfidei ius canonicum discordet a iure ciuili, vt hic plene per eum, & Pe. de Ancha. Et tene menti doctri. huius glo. volentis Papam posse tollere legem in omnibus locis in concernentibus animam seu peccatum, est enim Papa in talib. ꝯ. oẽm creaturam, vt in c. nouit. de iudi. & voluit Bar. in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. Et ideo ius canonicum reprobans præscriptionem, cum mala fide seruandum non solũ in foro ecclesiastico, sed ẽt sæculari etiam in terris Imperij, vt hic in gl. & hoc absq; dubio procedit in præscriptis, in quibus interuenit possessio vel quasi licèt Innoc. in c. cura. ꝫ. de iure patro. aliud videatur

7 velle & non bene, vt patet ex tex. hic, & in d. c. fi. †Sed quid si in præscriptione nõ requirat̃ possessio, vel quasi, sed procedit ex mera neglig̃tia nõ petẽtis, vt in præscriptione actionis personalis q̃a debitor nihil possidet, vel in seruitutib. puta in p̃scribenda libertate ꝯ seruitutem, an istis casib. hẽat locum tex. hic, &

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Qui dicantur quo ad hoc presentes. Adde gl. in c. ex parte de cle. non resi. gl. in c. si tibi absenti. de præb. lib. 6. gl. in ver. præsentes. in Auth. de fidei. in §. j. Io. And. in c. vbi periculum. de elect. lib. 6.

b Celsus. De habente plura domicilia. Adde Abb. in c. postulasti. de foro comp. idem Abb. in c. fi. j col. eo. tit.

Vin. God. Domicilium quis in pluribus locis habere potest. Ruy. consi. 61. nu. 22. lib. 5. & in consi 59. nu. 8. lib. 3.

c Vin. God. Nota, ꝙ fallit & excusandus est in furo fori, & in foro poli ille, qui furatus est suum debitorem, vt meminit Cæpo. in consi. 26. nu. 2. in criminal. sicut fecerunt Israelitę, qui petierunt vasa argentea ab Aegyptijs, vt habetur Exod. c. 12. litera, 2.

& in d.c.fi.§. videret͂ ꝙ non, quia ista iura se fundant in posses
sore, vt hic tex. vnde in illis nõ fit ius ciuile correctũ. & sic vr̃,
ꝙ ẽt hodie talis ꝑscriptio ꝓcedat cum mala fide, cũ principalr̃
ꝓcedat ꝑ ꝑ negligentiã nõ petẽns, nõ ex acquisitione præscri-
bẽtis. ita vr̃ sentire Inno. in d.c. cura. & in c. plerisq;. de immu. ec
cle. ita ẽt tenet Bar. in l. sequit͂. §. si viã. ff. de vsuc. & in l. fi. ff. quẽ
admo. serui. amit. hanc ẽt partẽ sequit͂ Host. in summa, in tit. de
præscri. §. quę res. vbi plenissime per eum de his. Sed Do. in r̃ia
locupletari. j. eo. tenet ɔ̃riũ, idẽ Io. And. in c. 2. ȷ̃. de excep. eo. lib.
& per Bal. in l. j. C. de seruitutib. & aqua. & in auth. ad hæc. C.
de vsu. & in vsib. feudorum. in rũ. si de feudo fuerit ɔtrouer. §. si
quis per 30. vt in l. quib. dieb. §. si dñs. ff. de ɔdi. & demõ. Dicit tñ
Bal. in d. l. j. & in d. §. si quis. ꝙ in foro pęnitẽtiali sine dubio hoc
procederet, sed in foro iustitiæ forte secus, ſm eũ ibi. Sed Ang.
in d. §. si quis. & in l. j. in fi. C. de iudi. tenet singulariter ꝙ non
procedat, adducẽs tex. in auth. vt eccl̃ia Romana. §. j. & §. itaq;.
Idẽ ẽt sequit͂ d. Ant. & Inno. in d.c. fi. & d. Flo. in c. vigilãti. ȷ̃. de
præscri. Idẽ ẽt tenet Imo. in d.c. fi. & in d. §. si viã. & ista pars vr̃
verior, per tex. in d.c. fi. dicentẽ nullã valere ꝑscriptionẽ absq;
bona fide, nec procedere. & sic verbũ nulla, est vr̃e negatiuũ
excludẽs oẽm præscriptionẽ absq; bona fide, ergo excludit ẽt
præscriptio in personalib. actionib. & quia rõ tex. in d.c. fi. pro
cedit ẽt in ꝑscriptione actionũ ꝑsonaliũ, nec subest rõ restrin-
gẽdi illũ tex. immo potius ampliãdi, vt sic euitet͂ peccatũ, quo
8 casu † dẽt fauore aiæ fieri largissima interpretatio, ſm Bart. in
auth. sacr̃a. C. si aduer. vẽ. & maxime qñ rõ est scripta in l. sicut
a est in d.c. fi. quo casu ẽt in a correctorijs fieret extensio ad alios
casus, qui pñt cõprehendi sub lata significatione, ſm gl. no. in
ver. eligat͂. in cle. j. de elect. & quia in dubijs tenẽda est illa opi.
per quam euitat͂ oẽ peccatum, quia illa est melior & securior,
vt in c. iuuenis. ff. de sponsa. & in cle. exiui. de ver. signi. & per
glo. in c. vnico. ȷ̃. de scrutinio. Licèt enim talis præscriptio pro
cedat sine facto præscribentis, & ex sola negligentia non petẽ
tis, tñ per pręscriptionẽ in actionib. personalib. non tollit nãlis
oblĩo, immo remanet nãlis oblĩo, vt per Bar. in l. ri. ff. rem ratam
ha. ex qua nãli oblĩone remanet peccatum, vt per Bal. in d. au-
thẽ. ad hæc. ergo talis præscriptio & iura ciuilia sunt correcta,
vt in d.c. fi. tollẽs oẽs præscriptiones cum peccato procedere,
quia negligentia non petentis non tollit nãlem oblĩonem de-
bitoris, vt ȷ̃. Et hęc opi. vt tutior tenenda videtur, licèt opi. Bar.
forte procederet de iure in foro ciuili, cum c. fi. & hæc r̃ia pro-
prie loquat͂ in possessorib. rerum, quod in præscribente actio-
nẽ non verificat͂. & sic non vr̃, ꝙ iura ciuilia sint correcta. facit
ẽt, quia negligentia aliquem nãlem ɔsensum includit, vt dicit
Io. An. in fi. huius c. ad hoc l. alienationis. ff. de ver. sig. ista sunt
verba d. Benedicti, quæ omisi &c. Sed limita oĩa prædicta pri-
mo procedere, nisi in c. j. ȷ̃. de præscri. vbi est casus, in quo præ-
scriptio currit cum mala fide etiã de iure cano. de quo ibi per
Doct. Scdõ limita, nisi in actionib. penalib. quo casu præscri-
ptio iuuaret ẽt scientem, & sic malæ fidei possessorem, quia in
foro ɔsciẽtię non tenet͂ quis soluere pęnas, vt voluit gl. sing. in
c. fraternitas. 12. q. 2. & ita tenet d. Ant. in d.c. fi. & Imo. in d. §. si
viã. de hoc tñ vide per d. Nico. in d.c. fi. in 5. col. & per Bal. in d.
auth. ad hæc. in 6. col. an istud procedat vsq; ad verũ interesse,
9 vel solũ in eo qđ esset mera pęna, dic vt ibi per eos. † Tertio li-
mita, nisi in debitore ignorante debitũ, sutte quia sint obliga-
tus ex facto procuratoris non hñtis spãle mãdatum, vel est hæ
res, qui successit defuncto, & ignorat oblĩonem defuncti, quia
his casib. procederet præscriptio, ex quo est cum bona fide, se-
cus in scientib. se debitores, quia tunc sunt in mala fide, & præ
scriptio non procederet, ſm d. Ant. in d.c. fi. & sequit͂ Imo. in d.
§. si viã. de hoc ãn an mala fides defuncti noceat hęredi, hic per
Dy. dicet͂ j. in fi. Et ex prædictis infert, ꝙ si statutum disponat, ꝙ
nõn petẽs debitum ĩ. 10. annos cadet a iure suo, certe tale statu
tũ debet interpretari, qñ adest bona fides, quia existẽs in mala
fide nõ præscriberet, nec valeret statutũ, si permitteret pręscri
ptionẽ cũ mala fide. & ita tenuit Io. An. in d.c. 2. & facit qđ idẽ
no. in c. q̃ in ecclesiarũ. ȷ̃. de ɔstit. & hoc idẽ voluit Bart. in l. oẽs
populi. ff. de iusti. & iu. & Bal. in l. j. & in d. auth. ad hæc. & in d.
§. si quis per 30. & ibi ẽt Per. de Anch. hoc idem tenet ẽt Imo. in
l. j. C. de iud. & idem d. Ant. & Imo. in d. l. fi. dicẽs hãc eẽ cõem
opi. licèt Bar. aliud voluerit in d. §. si viã. & oũ bene ſm eũ. Sed
quærit͂ j. si statutum vltra procedat, quia non solũ excludit sim
plr̃ creditorẽ ex lapsu tpis, licèt præsumit ɔ̃ctũ simulatũ vel fi-
ctũ post 10. ann. Bar. in d. l. oẽs populi. tenuit valere statutũ, quia
talis cã excludit peccatũ, qđ tenet hic Per. de Anch. in 10. char.
in fi. in foro ɔtentioso, vt sic non possit referri qõ ipsi præscri-
bẽti. Sed si præscribens scit in aĩo suo rẽ aľr se habere, tũc in fo
ro ɔscientiæ, & quo ad Deum sequenda est veritas, non autem
iuriũ fictiones, ex quo Deus est scrutator cordium, vt in d.c.
si quid inuenisti. & cui nihil latere põt, vt in c. tua nos. in fi. ȷ̃.
de vsu. ſm Pet. de Anch. hic. Sed certe ẽt in foro iudiciali nõ va
leret tale statutum, qñ appatet de mala fide, cum videret͂ esse
factum statutũ in fraudem iuris canonici per viã indirectam. ɔ̃
l. fraus. ff. de legi. & per no. in r̃ia, cum quid. j. eo. & de facili pos
set eludi dispositio text. hic, & in d.c. fi. ſm Imo. in d. §. si viam.
& in d.c. fi. dicit tñ prædicta procedere, nisi aliter probaret͂ de
fraude vel simulatione, quia tunc haberet locum dictum statu
10 tũ, posito ꝙ de mala fide appareret, vt ibi per eum. † Item scđo
quærit͂, quid si statutũ permittẽs præscriptionem cũ mala fide,
hoc faciat ex cã, putã ɔ̃ personas odiosas, ɔ̃ quas ius præsumit,
vt ɔ̃ fœneratores, vt in c. illo vos. ȷ̃. de pig. ſm Bald. in quadam
sua disputatione, quę inci. Statuto cauet͂ ꝙ fęnerator. tenentẽ,
ꝙ valeat statutum, ꝙ fęnerator post quinquẽnium non audiat͂
ẽt super sorte. Et hoc idem sequit͂ ẽt hic Pe. de Anch. in 11. char
ta, dicens tñ, ꝙ in foro ɔscientiæ debitor retinendo dictam sor
tem nũ esset tutus quo ad Deum, vt hic per eum. immo qñ de
hoc ɔstaret ẽt in foro iudiciali, non procederet dictũ statutum,
vt ȷ̃. & debitor, qui vellr sortẽ lucrari, peccaret, & nõ debet quis
in seipsum peccatum cõmittere, vt peccatum alterius puniat͂,
vt in c. nerui. 13. dist. & ita procedat qđ tenet Imo. in d. §. si viã.
in 4. colũ. Sed in dubio in foro iudiciali statutum prædictum
locum haberet, vt ȷ̃. Item alio & tertio modo limitabat Bal. in
d. §. si quis per 30. & in d. l. 2. nisi dispositio dicti statuti deduce-
ret͂ in foro ciuili, quia tunc esset seruãda, & maxime qñ cã ver-
sat͂ coram iudice hñte iurisdictionem ab ipso statuto, vt voluit
ipse Bal. in c. ad hæc. ȷ̃. de offi. archi. Sed certe hoc tunc proce-
deret, qñ præscriptio esset cũ mala fide, quia in omni foro ser-
uandum est ius diuinum, vt ȷ̃. in glo. per iura. Sed bene videre-
tur, ꝙ posset dari singularis & noua limitatio, quia si statutum
induceret executionem paratam in instrumẽtis, vel alijs scriptu-
tis, & disponit ꝙ ad impediẽdam executionem possit opponi
exceptio, ꝙ debitũ non sit petitum ĩ. 10. an. ꝙ illo casu non de-
beat distingui, an debitor sit in mala fide vel nõ. ratio, quia ex
quo creditor in agẽdo assumit pro se adminiculum statuti, &
sic executionem paratam inductam a statuto, tenetur ẽt acce-
ptare ɔ̃ se exceptionem prouenientem ex eodem statuto, quia
cum quis vtit adminiculo statuti, debet vti cum sua cã & suis
vitijs, & sic in totum, vt in l. Pompo. § cum quis adminiculo. ff.
de acqui. pos. & l. Caius. ff. de manumis. merito in tali præscri-
ptione nõ curatur de bona vel mala fide. & ita vr̃ tenere d. Pet.
in c. fi. ȷ̃. de vi. & ho. cle. & Io. de Imo. ibi in fi. per no. per Inno.
in c. cum vene. ȷ̃. de excep. hoc idem etiam vr̃ fuisse de mente
Bar. in l. plane. ff. quod falso tuto. Et idem etiam vr̃ tenere Bal.
in l. omni. circa fi. C. de sacrosan. eccle. dicens singulariter, ꝙ li
cèt aľs ɔ̃ ecclesiam non currat minor præscriptio q̃ 40. ann. vt
in c. de quarta. ȷ̃. de præscri. tñ si clericus in agendo sumit admi
niculum & fundamẽtum statuti in procedẽdo ad summariam
executionem instr̃i, ꝙ instr̃m aľs non haberet paratam execu-
tionem, nisi per statutum poterit sibi obijci exceptio præscri-
11 ptionis 10 an. ipsius statuti per rõnes iam dictas. † Facit ẽt quod
dixit no. idem Bal. in l. j. in fi. C. de cõtrahen. emp. quia licèt aľs
b statuta laicorum b non ligent clericos vel ecclesias, vt in c. ec-
clesia. ȷ̃. de consti. & per Io. And. in c. aduersus. in fi. ȷ̃. de immu.
eccle. si clericus vult vti adminiculo statuti disponentis super
instr̃o de summaria executione, obstabit clerico vel ecclesiæ
exceptio solutionis gabellę proueniens ex dicto statuto, vt ibi
per eũ, verum quia ex instr̃o põt agi duob. modis, s. per viã datã
indirecto, & per viam iuris cõis, vt dixit no. Bar. in l. si falso tu-
tore. ff. ꝙ falso tutore. tunc si agit quis de iure cõi, & sumit ro-
bor ex statuto, non posset opponi exceptio præscriptionis pro
ueniens ex forma statuti, maxime qñ ille esset in mala fide. &
ita ꝓcedat tex. hic, & in d.c. fi. Sed si fundat quis se ex statuto,
tũc nõ videret͂ curandũ, an ꝑscriptio sit cũ bona vel mala fide,
q̃a imputari dẽt eligẽti viã statuti, cũ si ageret de iure cõi, præ-
scriptio cũ mala fide locum non hr̃et, vt ȷ̃. via ergo quam quis
eligit

ADDITIONES.

a Nic. Sup. In correctorijs fieret extensio. Adde glo. in ver. numerandum. in c. 3. de præben. lib. 6. & eam sequitur & alle. Maria. de Se. in c. nonnulli. de rescri.
Vin. God. Adde, ꝙ in correctorijs non est licita extensio, etiam ex maioritate rationis. hinc est, ꝙ regula illa, si vinco te vinco vincentem te. non habet locum in materia correctoria, Cur. Iu. in consi. 5. nu. 7. & 8.

b Nic. Sup. Statuta laicorum. Adde Inno. in c. j. de transact. Doct. in l. omnes populi ff. de iusti. & iu. & an Papa si in suis literis insereret approbado valebit, per tex. in c. pen. de confirma. vti. vel inuti.
Vin. God. Statuta & consuetudines laicorum super rebus ecclesiæ an valeant Ruy. consi. 4. nu. j. lib. j.

eligit, hæc sibi pateat, vt in l. si cū exceptione. §. si dos. ff. q. met. cā. 12 † Et aduerte, quia eo casu quo quis elegisset viam statuti, & succubuisset rōne exceptionis præscriptionis statuti, tūc agendo iterū ex iure cōi vr, q. possit agere stāte dicta exceptione p̄scriptionis, s̄m Bar. in d. l. plane. Bal. tū ibi dicit esse cōsideranda verba statuti, nā aut statutū disponit de exceptione præscriptionis ad finem impediēdi executionē instri, & procedit qđ dicit Bar. & ita ēt pūt procedere supradicta. aut statutum disponit cōtra debitum principale minorādo vitā ipsius actionis indistincte, & tunc isto casu dicit Bal. q. tale statutū præiudicaret ēt agendo de iure cōi, arg. l. j. §. in tutela. ff. de tut. & rōnib. distra. & hoc casu præscriptio si esset cum mala fide, non haberet locū præscriptio, ēt si sumeret quis fundamentum ipsius statuti, ex quo eodē modo non posset esse cōsultū agenti, s̄m ius cōe. & tale statutum inquantū induceret præscriptionem cū mala fide, non valeret, & ita vr esse deniente Bal. in l. j. C. de sum. trini. in magna repe. post medium. secus si agenti posset esse cōsultū agendo de iure cōi, quia sibi imputat, si sumit fundamentum statuti, vnde exceptio proueniens ex eodē statuto sibi obesse dēt, vt s̄. vide tū, q. si statutū simplr facit mentionē de præscriptione, q. debeat sp interpretari, qñ adest bona fides, & non intelligat sta- 13 tutū de præscriptione cum mala fide. cogita tū in prædicto. † In ea. glo. sed in qualibet parte. vt hic in tex. secūdum vnum intellectū, vt s̄. nec ob. vt dicit hic Dy. si dicat, q. factū legitime vitari non debet per aliud superueniens, a quo non potuit inchoari, vt in rēa factum. j. eo. & in l. in ambiguis. §. non est nouum. ff. eo. q. a illud procedit in actib. perfectis, secus in inchoatis tñ, vt hic, s̄m Io. And. In ea. glo. ibi, qui cōpleta præscriptione incipit hre malā fidē &c. & de hoc per Io. An. hic, in 4. & 5. quæsito. tenentē, q. non teneat restituere, cū sit tutus non solū s̄m ius ciuile, sed ēt s̄m ius cano. vt no. in c. de quarta. & c. ad aures. s̄. de p̄scri. vt hic per eū. Idē ēt tenet Inno. & Host. in d. c. fi. & gl. in d. c. vigilāti. & 14. q. 6. si res. & hęc est cōis opi. Legistarū & Cano. s̄m Inno. in d. c. fi. vt idē tenet d. Nic. ibi, in 15. col. & in d. c. vigilāti. & Bal. in d. §. si quis per 30. qđ procedit non solū in foro ptētioso, sed ēt in foro cōsciētiæ, s̄m Inno. in d. §. si viā. in fi. & idem d. Nic. ibi, in 15 col. plenissime in d. c. vigilanti. & idē Pe. de Ancha. hic in 10. col. esto q. [a] dictus frater Gerardus, & quidam alij Theologi, prout refert Io. And. hic, & Ange. in d. l. j. C. de iudi. aliud tenuerint in foro cōscientiæ, & nō bene. Vnde dicebat Inno. in d. c. quia plerisq;. & in d. c. cura. in fi. q. præscripta bona fide pūt salua cōsciētia retineri q̄tuncūq; post cōpletā præscriptionē superueniat mala fides, vel scientia de minus legitimo titu. vt ibi no. per eū, & per d. Nic. in d. c. vigilāti. qđ tñ ibi limitabat Hos. procedere, nisi qui præscripsit hēat de hoc cōsciētiā remordentē, cū tunc satisfacere dēat cōsciētię, vt in c. per tuas. el 2. s̄. de simo. & ita sentit Io. An. hic. līc alio modo limitat Bal. in d. authē. ad hęc. prædicta procedere in p̄scriptione circa res, in præscriptione aūt circa actiones aliud esset, cū remaneat nālis obligatio, qđ dictum vr dubitabile, qñ in præscribente fuit sp bona fides, cū videat interuenisse tūc tacitus cōsensus illius, cōtra quē præscribit, ar. l. alienationis. ff. de ver. signi. & ibi per Bar. & ita sentit Io. And. hic in fi. & vide per Bar. in extrauā. ad reprimen- 14 dū. in ver. denūciatio. & per Doc. in d. c. fi. † In ea. gl. ibi, de præscri. c. j. vide ibi plene no. & ibi ēt no. an de iure ciuili requirat titulus, de quo hic per Dy. cuius dicta refert hic Io. An. de quo ēt plene vide per Doc. in d. c. si diligēti. s̄. de pręscri. & do. Nic. 15 in pe. col. & no. in c. j. de præscri. eo. lib. † In ea. glo. ibi, 16. q. 3. in sum. hic plene per Io. And. in primo quæsito, cōcludentem etiā hic, q. præscriptio cum bona fide non sit cōtra ius naturale. & vide de his hic plene per eum, qui etiam refert Dyn. tenentem hic, q. vsucapio triennij locum habeat etiam in rebus mobilibus ecclesiarum, vt in Auth. de ecclesiasticis titulis. §. pro temporalib. & dicit Io. And. hoc sibi non placere, per no. in c. j. s̄. de resti. in integ. & in cle. j. eo. tit. per Pau. & per Doc. in c. illud. s̄. de præscri. Et vltra ēt dicit hic Io. And. super quarto quęsito, q. per præscriptionem 30. anno. cū mala fide acquirit de iure ciuili sola exceptio, vt in l. si quis emptionis. C. de præscri. 30. anno. sed hodie cum mala fide nihil quæret, vt hic: per præscriptionem aūt cum bona fide acquirit dñium vtile, nō directum, per tex. in d. l. si quis emptionis. & hanc opi. cōiter sequuntur Moderni s̄m Io. And. vt plene per eum. Sed per vsucapionem in reb. mobilib. bene quæritur directum dñium, vt no. in l. si rem mobilē. ff. de acqui. pos. s̄m Bal. hic, & per Imo. in d. c. fi. & per Do. 16 in auth. nisi. C. de bonis maternis. & per glo. 16. q. 3. in sum. † In gl. in ver. malæ fidei. in fi. no. gl. j. q. ille dr esse in bona fide, qui non habet cōscientiam rei alienæ, vt in c. vlt. hic alleg. 34. q. 5. si virgo. & sic ille dñi cogitatione possidet, vt in l. apud antiquos. C. de furtis. & in l. bonæ fidei. ff. de ver. sig. Et dicit Bal. hic, q. ille dr malę fidei, qui scit rem esse alienam, vt hic in glo. licèt nesciat cuius sit, vt in l. fi. C. vnde vi. Ille vero, qui tenet rem suam, licèt sciat seruitutem debere, non dr mala fide possidere, nec ille, qui debet decem & non soluit, licèt dicatur dolo facere s̄m eum. de quo s̄. est dictum, & no. in d. §. si viam. & plene per glo. pen. in c. si diligenti. s̄. eo. & ibi per Doct. & qualiter probetur ipsa mala fides, vide per do. Nico. in d. c. fi. in fi. Et an in dubio præsumatur bona vel mala fides, vide per glo. in d. c. si diligenti. & in c. sanctorum. eo. tit. & per Bar. & Imo. in l. Celsus. ff. de 17 vsucap. † In glo. fi. in fi. & hic per Dyn. dicentem, q. ille, qui errat in facto, dicitur esse bonæ fidei, si sit error probabilis, per l. iusto. §. filius. ff. de vsucap. Ille vero, qui errat in iure, censenit bonæ fidei quo ad fructus, vt non teneatur restituere, vt in l. si lege. §. scire. ff. de peti. hære. & ibi per Bar. sed quo ad præscrip. censetur esse malæ fidei. ad hoc 2. q. 3. contra. j. eo. & quod no. in l. nunquam. & in l. si fur. ff. de vsucap. quod procedit, nisi esset error iuris probabilis, vt no. in c. cum dilectus. s̄. de consue. & ibi per Imo. & per Doct. in d. c. vigilanti. & in d. c. fi. Ille vero, qui errat in vtroq;, scilicet in iure, & in facto, reputatur bonę fidei, & pręscribere potest propter probabilem errorem facti admistum cum errore iuris, vt no. in l. si vir. ff. pro donato. 18 s̄m Dy. hic, & Io. And. de quo plenius per Imo. in d. c. fi. † Vlti. quęritur, si defunctus habuit malam fidem, vtrum hęres bonę fidei [b] possit vsucapere vel præscribere. glos. in l. nihil. C. pro hærede. tenuit q. non, quia hæres est vniuersalis successor in bono & malo, & sic vitiorum & culpæ, vt in l. 2. C. de fruc. & litis expen. & in l. non hæres. ff. de diuer. & tempo. præscrip. & in l. si ego. §. partus. ff. de publiciana. & l. vitia. C. de acqui. pos. Dyn. tamen hic in fi. sing. concludit hoc procedere de iure ciuili, sed de æquitate canonica si defunctus habuit malam fidē, & hæres bonam, vt vellet hæres præscriptionem a se inchoare, præscribet, cum non requiratur titulus in præscriptionibus rerum, quæ possideri possunt de iure communi, vt in c. j. de præscrip. eo. lib. Et idem dicit de successore singulari valente a se præscriptionem inchoare, & non vti adminiculo & possessione defuncti, vt in l. Pompo. §. cum quis adminiculo. s̄m Dy. facit pro hac parte, quia possessio hæredis est noua possessio, vt l. j. §. Sceuola. ff. si quis testamento. Item bona fides idem est, quod animus, vt s̄. sed animus defuncti non est animus hæredis, vt dicit glos. no. in l. Pompo. scribit si frumentum. §. si plures. ff. de rei vendi. tenens ex hac ratione, q. hæres non possit interpretari vel declarare ambiguam volūtatem vel intentionem defuncti, cum animus defuncti sit diuersus ab animo hæredis. si ergo hæres a se incipiat possidere bona fide, sequitur q. præscribere possit de æquitate canonica. sed Bal. in d. l. nihil. concludit q. animus potest considerari dupliciter. vno modo respectu psonæ & affectionis, alio modo respectu rei quo ad effectum præscriptionis. primo casu non egreditur personam, scdo casu sic, vt C. de præscri. longi temporis. auth. malæ fidei. vnde per illum tex. reprobat dictum Dy. in vsucapione, & in præscri. longi tpis 10. vel 20. ann. sed in præscriptione longissimi tpis dicit, q. dictum Dy. est verum per l. si quis emptionis. C. de præscri. 30. anno. Tu aduerte, quia quod dicit Bal. procedit sine dubio de iure ciuili, non autem de æquitate canonica, per ea quæ dicit Dy. s̄. q. hæres, qui est in bona fide, vel alius qui succedit in locum alterius, siue sit successor vniuersalis, vel particularis, possit ex sua persona præscribere, videtur tenere d. Anto. in d. c. fi. & Imo. in d. §. si viam. in 4. colum. in fi. de quibus omnibus plenius per Doct. in d. c. fi.

ADDITIONES.

a Nic. Sup. Quod dictus frater Gerardus. Adde pro opinio. sua tex. in c. si quid inuenisti 14. q. 5.

b Celsus. Verum hæres bonę fidei. Adde Fely in c. de quarta. col. 7. ver. nimirum. & ibi Panor. de præscri. & Inno. in c. fi. eo. tit. Chri. Por. in §. res fisci. & vide ibi dominum meum Ias. Inst. de usucap.

Vin. God. Adde Pau. de Cast. in consi. 64. & consi. 288. & in l. sequitur. §. hæres. de usucap. & quod hæres de iure canonico inchoare possit præscriptionem, idem Pau. de Cast. in consi. 47.

REG. III.

Sine possessione præscriptio non procedit.

SVMMARIVM.

1. *Possessio est de substantia præscriptionis, ita q. sine ea locum non habeat.*
2. *Possessio ciuilis an sola sufficiat ad præscribendum.*
3. *Dubitatio & titubatio interueniens, an interrumpat præscriptionem.*
4. *Episcopus sperat quartam canonicam, si per ecclesiam opponatur ei præscriptio, cui incumbat onus probandi.*

5 *Negatiua facti probari debet per negantem, nec transfert onus probandi in aduersarium. vide vsque ad nu. 6.*

7 *Negatiua qualiter possit probari. vide vsque ad finem, vndecim casus.*

1 SIne possessione. † No. & ita allegat, quod de substantia præscriptionis est possessio, intellige quo ad initium, cum sine ea inchoari nõ possit, sed ea inchoata, bene potest aliquando sine possessione continuari, vt est in hæreditate iacente, nam hæreditas iacens non residet, vt l.j.§. Sceuola.ff.si quis testamento.& tamen vsucapit seu præscribit, vt in l.cępitã. ff.de vsuca.quia possessio defuncti debet haberi pro continuata in hæredem, vt l.a.§. filium.ff.pro hærede. & hoc si non fuit occupata per alium, aliàs dicta continuatio impediretur, vt l. Pompo.§.quæsitum.ff.de acqui.pos.ſm Dy.& Io.And.propriè tamen vera possessio non cõtinuatur in hærede, seu possessionis effectus, putà in præscribendo & lucrando fructus, & huiusmodi, cum hæreditas iacens sit quid inanimatum, vnde verè non possidet sicut nec hæres extraneus ante cõprehensam posset, vt in l.cum hæredes.ff. de acquir.pos.immo etiam suus hæres vere nõ possidet, licèt interpretatiue possideat etiam in vita defuncti, vt no.in l.in suis.ff.de libe.& posthu.ſm Bal.hic,

2 & vide quod no.in l.cum miles.in prin.ff.ex quib.cau.ma. † In glo.ibi, ciuilis possessio & naturalis, vel tantum ciuilis, quæ sola sufficit ad præscribendum, vt in l.j.§.per seruum.ff de acqui. pos.ſm Dy.& Io.And.& Bar.in l.3.§.ecõtrario.ff.de acqui.pos. Sed sola naturalis possessio non sufficit, quãdo alius ciuiliter possideret, vt l.acquiritur.§.si.ff.de acqui.re.do.ſm Dy.& facit glo. in d.§.e contrario. & ibi plene per Bart.& Doct.Et ex his dicit Dy. quod contra absentem ciuilem possessionem aio retinentem non currit præscriptio, cum non currat contra possidẽtem, vt l.a.C.de præscrip.30.anno.& hoc, nisi ex tempore perdiderit illam ciuilem, putà si neglexit per 10.annos & vltra petere naturalem possess. cum illa negligẽtia inducat obliuionem, ex qua illam ciuilem possessionem amittit, vt voluit glo.sing.in l.4.C. de ser.fugi.ſm Dyn.ex cuius dicto no.quod ex negligentia per 10. annos inducitur obliuio, & perdit possessio. & facit quod no. in l.male agit. C.de præscrip.30.anno. & per Bart.in d.§.econtrario. & plenius per Io.And. in c.querelam.ẽ. de elect. & no. in c.a.ẽ.de restit.in integ.& per Bal. in d.l.j.& per Bar. in l.si de eo.§.si forte. ff.de acqui. pos.vbi tenet quod etiam minori tempore perditur ciuilis possessio. Et vide hic per Dy.tenentem, quod naturalis & ciuilis possessio sint duæ possessiones specie differẽtes, de quo etiam hic per Io.And.& plene per glos.& Doct.in

3 l.j.in prin.ff.de acqui.pos.& per Bal.in l.licet.C.eo.titu. † In ea. glo.ibi, titubare, no.ex gl.quod dubitatio & titubatio interueniẽs post præscriptionem inchoatam interrumpit de iure cano.ipsam præscriptionem, ac si interuenisset mala fides: intellige, quãdo talis dubitatio & titubatio inducitur ex actu iudiciali, cum talis actus inducat præsumptam malam fidem, vt dicit glos. hic. & facit etiam glo.in c.quoniam frequenter.§.pen.vt lite non contest. Si verò inducatur titubatio per actum extraiudicialem, & tunc si interueniat ab initio præscriptionis, & idem, vt no.in l.si fundũ.C.de rei ven.vbi est tex.quod denunciatio facta a prin.ne quis emat rem, cõstituit emp.in mala fide, & per Bar.in l.naturaliter. ff. de vsuca. secus si post eam inchoatam, & cõtum perfectum dicta protestatio fiat, quia præscriptio nõ interrumperetur, vt per Bar.in l.naturaliter.& per do.Ant.& Imo.in c.si.ẽ. de præscrip. & est tex.in l.si alienam.ff.de vsuca.& in l.j.C.de vsucap. transfor.& tenet Bar.in l.si fundum.In ea.glo.in fi. vide de incorporalibus, & in l. Pompo.ff.de serui. & per Bar.in l.3.ff.de vsufru.& in d.l.j.& per Innoc.in c.cum nostris.de concel.præ

4 ben.& in c.bonæ.el a.ẽ.de postu.præla. † Extra glo.Io.An.indu

a cit etiam huius tex.ad q.pro diœcesano episcopo petente [a] quartam decimarũ, si per ecclesiam ei opponit præscriptio, cui incumbat onus probandi.& refert hic Io.And. se hanc q.disputasse.& concludit, quod aliquando ecclesia alle.cõsuetudinem gñalem in loco, & tunc habet ipsa probare, quod aliæ ecclesiæ locorũ non soluũt hãc quartã, quod poterit probare per clericos & rectores ecclesiarũ loci, qui de suo negatiuo facto ad illius cõmodũ deponere poterũt, & tunc ecclesia erit tuta, nisi epũs pbet cõtrã cõsuetudinẽ illius ecclię, per no.in c.si.de of.arch.& ita intellr l.si publicanus.& l.licitatio.§.cauẽ.ff.de publi. ſm Io.An.ex cuius dicto incidenter no. quod cõsuetudo gñalis põt pbari per testes singulares ſm Bal.de quo per Inno. in c.quatr.el a.de accu.& no. in c.si.ẽ. de cõsuetudine & in l.a.C.quę sit lon.cõsue.& per gl.in l.ob carmẽ.§.si testes.ff.de test.& tenet Bal.in l.de quib.ff.de leg.Aliquãdo ecclesia alle.suam spẽalem præscriptionẽ, & si alle.noie alieno, putà alterius epi, cui soluit quartã, & tunc ecclesia hoc probet per affirmatiuã, vt no.in c.cũ ex officij.de præscri.& in c.cũ personæ.de priui.Aliquãdo alle.præscriptionem noie proprio, & si alle. præscri.40.an.& ipsa ecclesia probat titulum præcedentem inchoatã præscriptionẽ, & hoc probato trãsfert onus probãdi in epm ex hac negatiua præscriptione, & ex vi negatiuæ, & fortius si cũ titulo probaret de negatione solutis, & tunc satis erit epo probare semel ĩ.40.ann.quartã fuisse solutam. Si verò allegat præscriptionẽ, in cuius cõtrium non sit memoria, tunc ipsa ecclesia probet, & si non titulũ, ad quod non astringitur, saltẽ probet cõem opi.& famam, ſm no.in gl.fi.in c.j.ẽ.de præscri.eo.lib.& per Spe.in tit.de proba.§.j.ad fi.quo probato trãsfert onus probãdi in epm.facit ĩde præsum.quia verisimile.& in c.filij.ẽ.de hæreticis.eo.lib.non ex vi negatiuæ tñ, sed ex præsumptione. & satis erit hoc casu ipsi epo, si probet semel quartã fuisse solutam a tpe, cuius nõ est memoria.facit quod no. in c.illud. ẽ.de præsum. Si verò neutrum istorũ in altera dictarum præscriptionũ probet ecclesia, et si probaret quartã petitã & denegatam, ex quo titulũ in prima præscriptione vel cõem opi.in 2.nõ probat, succũbet et diœcesano nihil probante, ſm Io.And.dicentẽ et hic, quod si talis esset præscriptio, quę non requireret titulũ, posset tunc ecclesia probare quod non soluit, faciẽdo positionem negatiuam ipsum non cõfiteret epũs, vt in c.j.ẽ.de præs.eo. lib. & et per libros rõnis, si super his extant, & ita et probat aliquem decimas papales non soluisse, ad hoc quod no.in c.quoniam contra.in vlti.glo. ẽ.de proba. & per do.Pet.de Perusio, in a.c.canonicæ parochialis.facit etiam l.inter chartulas.C.de conue.fisci debito.lib.10.vbi dicitur, quod ille, qui non reperitur in lib. solutiũ, præsumit non soluisse. Et no.ex dic. Io.And.quod multum valent

b ad probãdum libri [b] antiqui, cũ et negatiua probari possit per eorum inspectionẽ.facit quod no.in l.j.C. de exac.tribu. & in l.ne casu.C.de discusso.lib.10.& in l.iustũ.C.de edendo.& in l.

5 fi.C.de re.cre.& in c.cum cãm.ẽ.de proba. † Secũdò no. ex dictis Io.And.quod negatiua facti probari debet per negantẽ, nec transfert onus probandi in aduersariũ. facit quod no. in c.cum in iure.ẽ.de offi.deleg.& in d.c.j. quod procedit ſm Io.And. quãdo erat præscriptio contra negantem, sicut erat in casu prædicto contra ecclesiam, cum epũs habeat suam intentionem fundatã. & ita procedat quod no.in l.si ex cautione. & l.asseuerano.C. de nõ nu.pec.aliàs aliud esset, vt no.in d.c.cum in iure.vt hic plenius per Io.And.Et dic, quod sit etiam si præsumptio non sit contra negantem, tñ ei incumbit probatio, si ex ea se fundet, siue negatio ipsa sit causa intentionis agentis, vel excipientis, vt in d.l.hoc iure.& in l.ita stipulatus.§.quod ab initio.eo.tit.siue sit causa exercitij actionis, vt in auth. hoc si debitor. C.de pig.in auth.præsente.C.de fideius. quod tñ fallit in pluribus casibus, in quib.probatio incumbit eius aduersario. Primò, quando factum negatiuũ erat explicandum negati, & ad eius cõmodũ. & ita procedat glo.in l.4.C.de iure emphy. Secũdò, quãdo negans factum etiam alteri explicandum nititur beneficio legis, vt quia dicat agentem non soluisse collectas, stante statuto quod non soluens collectas non audiatur, cum tunc non negati, sed actori incumbat probatio. & ita dixit Bal.in l.cum mulier.ff.solu.mat. in sub.secus autem si negans niteretur ex cõtractu vel delicto in alium celebrato, vt voluit Bar.in d.l. hoc iure. & Inno.in c. super his.ẽ.de accu.Tertiò in negatiua concernente legitimationem personarum, ſm Ange. in d.l. hoc iure. & facit l.liber. C.de pę.hære.Quartò in negatiua, qua proposita de eius affirmatiua debet constare per publicam scripturam ex iuris dispositione, vt in c.j.& in c.Romana.§.si verò.ẽ.de app.eo.lib.Quintò, quando pro negante staret præsumptio, vt in l.omnimodo. C. de inof.testa.& in l.cum pr.§.rogo.ff.de le.2.& in l.j.C.de fiei. Sextò in negatiua, quę per allegatorẽ & se fundantẽ est impossibile pbari.& ita pcedat gl.in l.j.C.de non nu.pec.& in l.si ex cautione.e.ti.sed illud ibi nõ est ex vi negatiuæ, sed ex vi pñsumptiuę, qua debitores egẽtes cõsueuerũt se sic obligare spe futurę

6 numerationis, ſm Io. An.hic. † Qualiter autem negatiua possit probari,

ADDITIONES.

a Nico.Sup. Petente quartam decimarum.Adde Per.de Perusio, fratrem Bal.in tract.quartæ canonicæ, vbi diffuse in materia ista.

Vin.God. No.quod decima est onus reale, & sequitur fructuum detentorem.Soz. consi.268.litera,h.lib 3.& consi.297.per totum.eo lib.

b Celsus. Libri antiqui.Adde Spec.tit.de proba.in §.videndum ver.cum per libros.& per Bar in l.j.ff.si cer.pet.Adde Ianfian.de Ora.in c.quoniã contra. in prin.nu.3.ver.4.no.& quod ibi posui in apo.de proba.

Vin.God.Adde, quod liber communis, qui facit mentionem de confinibus, plene probat.Ias.consi.166.nu.3.ver.confirmatur.lib 4. & liber extimi probat dominum ad præiudicium eorum, qui ibi sunt descripti, si apparet de solutionibus factis, Ruy.consi.41.nu. 2.lib.4.

probari, cōcludit hic Io. And. q singulariter est improbabilis, fallit. Primo qñ ipsa resoluit in affirmatiuam, vel æquiualentē, s. de tenū. super hoc. & l. unde Neranus. in fi. ff. ad l. Aqui. Scđo qñ ɔcludit aliquod affirmatiuū, quo probato probat negatiua, vt in c. fi. s. qui matrimoniū accusa. pōt. Tertiò, qñ est coarctata loco & tempore, vt in c. ex tenore. s. de test. Quartò, qñ ꝑ ꝑ coarctationem cadit in intellectum testis, vel subiacet inspectioni oculorū, quo casu potest directe probari, vt no. in c. bonæ. s. de elect. fm Io. And. Et his casibus negatiua potest directè probari. Et adde quintò, q negatiua probari potest per confessos, vt in d. c. j. Sexto per iuramentum, vt in l. sed & si possessori. de iureiurā. Septimò per ocularem probationem, cum probat, q quis non soluit, vel nō sit matriculatus, quia viso libro vel matricula, ibi non sit descriptus, vt s. & in l. fi. C. de reb. credi. per Bal. Octauo probat per testes, qñ apparet ex limitatione subiecti, vt est in illa affirmatiua, quā affirmatiua demōstrat, vt q iste florenus nō sit iusti pōderis, fm Bal. in l. actor. C. de proba. Nono, qñ negatiua nō hēt nisi vnā spēm oppositā, vt si steti Romæ ergo nō Perusij, vt no. in d. c. ex tenore. Decimò, qñ testis deponēdo super negatiua, deponit super facto suo, vt s. per Bal. in l. nec is. ff. de acqui. hære. Vndecimò, qñ actus non est reiterabilis, vt homicidium, vt si volo probare, q non interfeci Titium, potero probare ꝑ testes, qui viderūt Titiū interfici per aliū me absēte. Hēc verò negatiua non est probabilis, nisi qñ est coarctata loco & tpe, vt no. in d. c. bonæ. & in d. l. ei q. & in l. Pantonī. §. rei. ff. de acqui. hær. vel nisi probaret implorādo officiū iudicis, vt sic per nunciū faciat fieri solennē discussionē & explicationem, vt no. per Bat. in d. l. hoc iure. & per Bal. in l. magis puto. §. ne passim. ff. de rebus eorum.

REG. IIII.

Peccatum non remittitur, nisi restituatur ablatum.

SVMMARIVM.

1. *Nisi, dictio apposita post orationem negatiuam, stat affirmatiue*
2. *Peccatum remittitur, si male ablatum restituitur.*
3. *Crimen, delictum, & peccatum, qualiter differunt.*
4. *Restitutio ablatorum qualiter sit facienda, & an sit necessaria remissio, et qualiter excusat vel non.*
5. *Et an proficiat vsurario.*
6. *An remissio facta vsurario teneat in praeiudicium pauperum.*
7. *Et an pauperes possint facere dictam remissionem.*
8. *Restituere & remittere qualiter differunt.*
9. *Recipiens pecuniam ad vsuram, an peccet.*
10. *Vsura quid sit.*
11. *Contractus vsurarius an sit permissus in aliquo casu.*
12. *Molendinum habens, si mutuat Titio pecuniam, vt vadat ad suum molendinum, an committat vsuram.*

1 a PEccatum. † No. j. de [a] hac dictione, nisi, quæ apposita post orationem negatiuam stat affirmatiue, vt hic, & in l. si seruus. ff. de ferijs. secus si ponatur post orationem affirmatiuam, quia tūc stat priuatiue & exceptiue, vt in l. quo tutela. ff. eo. tit. fm Dy. & Io. An. Et de hac dictione vide in l. j. §. fi. ff. de manu. testa. & per Arch. in c. j. s. de ɔstit. eo. lib. & per Bal. in l. actione. C. de transac. quod inducit ad q. de promittente non vendere alij domum, nisi mihi. de quo per glo. & Doct. in l. si eum. §. fi. ff. si quis cau. & per Spec. in tit. de sponsa. in prine. & per Bal. in d. l. actione. & vide per gl. & Doct. in l. si eum. §. fi. ff. de ac. † Vlt. no. a ɔtrio sensu arg. q si male ablatum restituat, dimittit peccatum etiam sine pnīa, fm Dy. hic, quod est falsum, quia sola restitutio sine pnīa non sufficit, vt j. reg. proxi. fm Io. And. ita etiā tenuit glo. no. in clem. j. in fi. in ver. non esse peccatum. de vsu. dicentem, q obligatus ad restitutionem ratione delicti, vt furti, rapinæ, vel vsuræ, etiam post restitutionē habet pęnitere & confiteri, & indiget absolutione & pnīa. pro quo est text. no. in c. sicut dignum. §. eos. de homi. quod no. secus dicit glos. ibi in obligato ex ɔtu, putà ex mutuo, deposito, vel commodato, quia facta restitutione nō habet vltra pęnitere. & ad prædicta
3 facit tex. in c. eos. §. j. s. de sen. excom. eo. lib. † In glo. j. in princ.
b no. glo. ord. ponentem differentiam [b] inter crimen, delictum, & peccatum. & vide quod no. de pęni. dist. 3. si Rex. & per gl. in l. j. C. si aduersus delictum. In ea. gl. ibi, bene dimittitur peccatum, in tantum q etiam de iure ciuili absolueretur, fm Dy. quod procedit quando factum erat in obligatione, vt erat hic, cum restituere sit factum sicut tradere, vt in l. vbi autem. §. qui illud. ff. de ver. oblig. & tunc casus contingens in persona debitoris excusat, vt in l. 2. si quis cau. & in l. fi. §. pen. ff. ad l. Rhod. de Iac. & hoc nisi culpa præcedat casum, vt l. et iam. §. licet. ff. solu. ma. vel nisi deliquerit sub spe veniæ, vt in l. in rebus. §. quod autem. ff. ɔmodati. si autem in obligatione esset datio, & tunc difficultas non excusaret, vt in l. continuus. §. illud. ff. de verb. obli. fm Io. And. de quo ibi vide per Docto. & in c. verum. s. de iureiur. In ea. glo. ibi, verum dico &c. tene menti hanc glo. & vide quod no. in c. Odoardus. s. de solu. & per glos. 18. q. 6. c. j.
4 † In ea. glo. in ver. restituatur. in princi. tene menti singu. hanc glo. ordi. & idem voluit glo. 2. in c. quia frustra. s. de vsur. Idem etiam sequitur Archid. in ver. satisfactum. in c. 2. s. de vsur. eo. lib. & Hostien. in sum. de vsu. §. præterea. ver. quid si fęnerator. & ver. dicendum est igitur. ibi tamen ipse refert theologos tenere esse necessariam actualem obligationem, & q nisi totum offeratur, non est securus talis quoad Deum, etiam si partem offerat, & pars sibi remittatur. Quare Dy. hic concludit, q tūc prodest remissio liberaliter facta, si res, quæ debet restitui, sit parata tempore talis remissionis, quasi tunc fingatur restituta, & postea ipsi restituenti donata, argu. l. 3. in fi. ff. de do. inter virum. & l. singularia. ff. si cert. pet. aliàs non remittitur peccatum ei qui restituere posset, fm Dy. Sed Fede. de Se. in suo consi. 18. & 12. tenet, q si talis, cui debet restitui vsura, vel male ablatum, omni metu vel dolo cessante liberaliter remittat, etiam si pecunia non fuerit parata solutioni, & etiam si talis remissio sit facta ad preces vsurarij, vel amicorū propter remunerationem aliquorum seruitiorum, tamen liberatur vsurarius, vel alius debet restituere quo ad restitutionem rerum tam in foro iudiciali, q̄ in foro ɔscientię, non tñ est liberatus a peccato, qđ ɔmisit, sed tenet de illo ɔfiteri, & pnīam agere, vt est dictum s. in
5 prin. non tñ ad aliā restōnem tenet, vt ibi no. per eū. † Sed quęrit j. an talis remissio prosit vsurario [c] perseuerāti in crīe, & nō
c disposito ad aliquam restitutionem. Fede. ibi tenet q sic. quod dictū pōt procedere in foro ɔtētioso, sed in foro pnīali, & quo ad Deū vr̄ hoc non procedere, quia dicebat hic Io. And. q multum ɔsiderat animus debentis restituere, quia si non intenderet restituere, remissio sibi non sufficeret, nec esset tutus. Ita & sequit Ang. in sua dispu. quę inci. Astēsis miles. circa fi. pro quo ē tex. in c. ɔsuluit. in prin. s. de vsuris. vbi libera donatio debitoris non prodest creditori hñti intētionem deprauatam, sed in foro iudiciali, vt non possit ɔpelli ad restōnem, procederet qđ dicit Fede. prout & tenuit Pet. de Ancha. in c. statutū. §. si quid. s. de rescri. eo. lib. Scđò quærit, an sicut valet gratuita remissio, ita eodē modo valeat pactū de non repetendo vsuras. Fede. in suo consi. 179. concludit q sic, dūmodo fiat post vsuras solutas, secus si fieret tale pactum, anteq̄ vsuræ essent solutæ, & sic a prin. anteq̄ incipiant deberi, quia tunc non valeret pactum de non repetendis vsuris, vt in c. ad nostram. el 2. s. de iureiu. & vi
6 de in c. debitoris. eo. tit. † Tertiò quærit, posito q talis remissio teneat in præiudicium debentis recipere, an teneat in præiudicium pauperum? Bal. in auth. alearum vsus. C. de relig. vr̄ tenere per illum text. q non, quia non obstante remissione poterit eps̄ vsuras exigere ab vsurario, & eas pauperibus erogare. & ita etiam firmat ibi Saly. Sed certe Fede. vt s. concludit ɔtrium, q talis, cui est facta remissio, sit oīno liberatus. & sic q nihil teneat erogare pauperib. & ita sequit d. Pet. de Lig. in c. cū tu. in fi. s. de vsu. Non ob. tex. in d. auth. alearū vsus. quia aliud est negligere, & ita loquit tex. ibi, & aliud expresse remittere. Itē q a vt dicit gl. hic, pauperes admittūtur ordine successiuo. cū ergo remissio hēat vim solonis, vt in l. si rē. §. satisfactū. ff. de pig. act.
7 ergo facta satisfactione pauperes nō admittunt. † Quartò quęrit, an pauperes possint prædictam remissionem facere vsurario, vel alteri de incertis, & male ablatis. d. Pet. in d. c. cum tu. concludit q non, quia erogatio, quę fit pauperibus, est propter eorum alimenta, 12. q. 2. aurum. sed ille, cui alimenta debentur, nō pōt illa remittere, ar. l. cū hi. §. si prætor. ff. de trāsac. licèt authoritate epi interueniēte bñ valeret transactio, seu ɔpositio, q̄ fieret ꝑ pauperes super talib. fm Pet. ibi. Et vide & ꝑ Ang. in d. disputatione post mediū, an talis trāsactio seu cōpositio de incertis & male ablatis possit fieri cū solo epo. Et an eps̄ liberaliter remittere possit. & ɔcludit q sic, qñ q̄titas esset incerta, & ignoratur

ADDITIONES.

a Nico. Sup. De hac dictione nisi. Adde Io. And. in c. si cui de elect. eo. lib. in nouel. Pau. de Elea. in cle. j. de sum. trini. Car. in cle. multorum de pœnis.
Vinc. God. De ista dictione, nisi, Fely. in c. causa. in fi. de test. Alex. in l. j. col. 6. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. & in l. quodcunq. § fi. de ver. obli. & in cōs. 47. lib. j. plenius. in l. si eum. §. fi. ff. si quis caut. & alibi Ias. in l. actione. col. j. & 2. C. de transact.
b Nic. Sup. Differentiam inter crimen. Adde Doct. in c. j. 81 dist.
c Nico. Supe. Vsurario perseueranti in crimine. Adde Doct. in c. quamquam de vsur. lib. 6.

ignoratur cui ſit fienda reſtitutio, ex quo epiſcopus dicitur pater & legitimus adminiſtrator pauperũ, vt in l.nulli.& l.ſi quis ad dirimendam.C.de epi. & cle.& hoc in foro iudiciali, ſed in foro conſcientiæ, qñ debens reſtituere habet notitiam de male extortis,& haberet conſcientiam lætam,ſecus eſſet ſm Ange.ibi dicentem, ꝙ epi debent cauere ne faciant cõpoſitiones in præiudicium pauperum, & ne pecuniam expediant,niſi in vſus pauperum,& ne ꝓponant pro modicare, vt ibi per eum.

8 † In ea.glo.ibi,ſed proprie verbis &c.no.ꝙ de propria ſignificatione vocabuli,aliud eſt ꝙ fiat ſibi remiſſio,& aliud eſt reſtitutio,& aliud remittere,& aliud reſtituere, quod facit ad ſtatuta,vbi verba debent intelligi proprie,vt in c.noſtra.ẽ.de iniur. & ſi fiat mentio de reſti. non veniat remiſſio.

9 † In ea. glo.ibi,ſi verò ex parte vtriuſq; &c.tene menti ſing.hanc glo. ꝙ ſi recipiens pecuniam ſub vſuris non facit neceſſitatis cauſa,ſed cauſa voluntatis,vel vtilitatis,putà cauſa ratificandi,& diuitias cõgregandi,& ad hoc inducat mutuantẽ, quia non erat paratus, nec propoſitus fęnerari , ꝙ tunc nunq̃ ſit fienda reſtitutio ipſi ſoluenti vſuras,ſed debeat dicta vſura pauperib.erogari. Et ita S. Bernardinus prædicando in hac ciuitate determinabat per tex. in c. non ſane.hic alle.quę ſnĩa primo ẽt aperte decidit,vt per hanc gl. nã certum eſt, ꝙ iſto caſu verſat turpitudo ex parte vtriuſq;. primò ex parte vſurarij, vt patet in c.ſuper eo.ẽ.de vſuris. Scd̃o ex parte inducentis illud ad mutuandum ſub vſuris,qui aliàs non erat paratus, & quia talis ex ſola voluntate & diuitias congregandi cauſa hoc facit. Item in vſura transfertur dñium,vt per glo.14.q.4.ſi quis vſuram. vnde non competit repetitio,ex quo turpitudo verſatur ex parte vtriuſq;,vt in regula, in pari.j.eo. & ſic tunc ꝯcurrunt omnia requiſita in hac glo. ponderante, quãdo turpitudo verſatur ex parte vtriuſq;. Scd̃ò etiam videtur probari in d.c.non ſane. Tertiò pro hac parte videtur glo.no.in dicta regula, in pari.tenens ꝙ ſi turpitudo delicti eſt etiam ex parte ſoluentis vſuram,prout eſt in d.caſu,ꝙ ſibi non ſit fienda reſtitutio. Quartò pro hac parte adducitur autoritas Raymundi in ſumma ſua,qui hoc clare tenere videtur, tenentis in titu.de rap.circa fi.in §.forma. Quintò idem tenere videtur Archi.in d.c.nõ ſane.ſuper verbo,reddeoda. circa me. vbi referendo Raymundum prædictũ in dicta ſumma,in prin. dicit,ꝙ forma in reſtitutione facienda eſt talis, quia ſemper reſtitutio eſt facienda ſpoliatis,vel eorum hæredib.fallit tamen, quando is qui dedit cõmiſit turpitudinem in dando , quia tũc debet fieri reſtitutio pauperibus,ex quo verſatur turpitudo ex parte vtriuſq;. Sextò & vlt.pro hac parte adducitur determinatio Inno.& Io.And.in c.quia plerıq;.ẽ.de immu.eccle.volẽtis, ꝙ ex diſpoſitione l.vbi autem.ff.de condi.ob tur.cau.volentis, ꝙ nunq̃ ſit fienda reſtitutio ſoluenti,quãdo etiam ex eius parte verſatur etiam turpitudo,ꝙ ratio q̃ iuſta ſit ſeruanda etiam in foro conſcientiæ.& ſic concluditur, ꝙ nunq̃ ſit fienda reſtitutio vſurarum ipſi ſoluenti vſuras , quando etiam ex eius parte verſatur turpitudo,prout etiam dicit glo.no. hic,de quib. oĩb. latius vide in diſputatione mea, quæ incipit, Titius non paratus &c.& ibi plene,quando ſit ꝙ reſtitutio ſit fienda ipſi ſoluẽti vel pauperib.

10 †Extra glo.vide hic per Io.An.Primò,quid ª ſit

a vſura.& in hoc dic vt hic per eũ.In primo quæſito dicit,ꝙ duæ reperiũtur deſcriptiones.Prima, ꝙ vſura eſt lucrum ex mutuo debitum pacto vel exactum, ſm Inno.in c.j.ẽ.de vſu. vel vſura eſt quicquid accedit ſorti,vt 14.q.4. plerıq;.ſupple pacto vel intentione præcedente,vt no.in c.conſuluit.ẽ.de vſur.de quo ibi per Doct.& hic per Io.And.dicentem etiam,ꝙ vſura cõmittĩ proprie in his rebus, circa quas conſiſtit mutuum, quæ conſiſtunt in pondere numero vel menſura,vt in d.c.cõſuluit.quod eſt verum in rebus,quæ dantur ab vſurario mutuanti ſub vſuris, ſed ex parte dantis aliquid vſurario cõmittit vſura, ſiue der pecunia, ſiue aliæ quæcunq; res, vt no.in d.c.j.ẽ.de vſu.eo.lib. & in d.c.conſuluit.Scd̃ò ponit hic Io.And.in ſcd̃o quæſito,an contractus vſurarius ſit ex ſui natura vitioſus,& malitia cõuolutus.& concludit ꝙ ſic,vt hic plene per eum.Tertiò ponit hic Io.And. in tertio quæſito, an ꝯctus vſurarius ſit in aliquo caſu licitus ꝑ ꝑ aliquod bonum,quod inde oriatur, vel ꝑ ꝑ aliquod malum,quod inde euitet.& concludit ꝙ non, vt hic plene per

11 eum.& vide in c.ſuper eo.ẽ.de vſu.& ibi plene per Inn.† Quartò ponit hic Io.And.an ꝯctus vſurarij ſit conceſſus a iure in aliquo caſu.& concludit ꝙ non,cum ius diuinum,& canonicum habeant ſe ad omnes caſus negatiue,& ſi in aliquibus reperiatur vſura permiſſa, ſicut dicitur in c.ſalubriter.ẽ. de vſuris.non eſt proprie vſura,licèt ſit ei ſimilis,vt hic plene per eum. & vide etiam quod no. in c.conqueſtus.ẽ.de vſuris. & vide caſum, in quo eſt permiſſa vſura,videlicet cum hoſte fidei,14.q.4.in c. ab illo. Quintò ponit hic Io.And. in 5.q. an ius ciuile poſſit in aliquo obuiare iuri canonico.Et vtrum dicta iura habeant ad inuicem tantam concordantiam,ꝙ quicquid eſt ꝯ vnum neceſſario ſit contra reliquum , & quod illorum iurium præualeat. Et an leges ciuiles permittẽtes vſuras ſint correctę.de quo hic per eum.

12 † Vltimo loco hic Io. And.in fi.ponit quæſtionem,ꝙ ſi habens molendinũ mutuet Titio pecuniam, vt ſic magis vadat ad eum q̃ ad molendinum vicinorum,an ſit vſura? & dicit ꝙ ſi mutuat cum iſta intentione in mente,iudicaret̃ vſurarius, & teneret̃ ad reſtitutionem ſi talis intentio fuiſſet nota Titio eunti ad molendinum , non tñ teneret̃ reſtituere totum quod a Titio accepit pro penſione molendini,ſed teneret̃ reſtituere tantum quantum putat ſibi valuiſſe illud cõmodum,quod recepit ꝑ ꝑ hoc, ꝙ Titius acceſſit ad ſuum molẽdinum, ad quod nõ iuiſſet, ſi pecuniam non mutuaſſet. & intelligit cõmodum concurſus gentium,vel notitia,quam conſequit̃ ſuum molendinum,ex hoc ꝙ Titius iuit ad ipſum, & ideo in tantum obligatus eſt ad reſtituendum, quantum putat ſibi valere illud tale cõmodum,quod conſequutus eſt per Titium,ſi ipſum emere haberet,non tamẽ reſtitutio deberet fieri Titio vel alijs euntibus ad molẽdinum,ſed debet fieri pauperibus,& ſic eo modo quo fit de vſuris incertis.ſed ſi accedens ad molendinũ paſſus fuiſſet aliquod damnum,tunc bene illi fieri deberet reſtitutio vſq; ad quantitatem illius damni,ſm Io.An.hic in fi.Et eodem modo dicendum eſſet in mutuãtibus pecuniam, vt ſic vadat quis ad ſuum furnum, vel ᵇ ad ſuas ſcholas, quia eſſet vſu-

b ra,& deberet fieri reſtitutio pauperibus de talibus lucris iniuſtis ſine iniuria alterius acquiſitis,ſecundum Innocen.in c.plerıque. ẽ. de immu. eccle. Et ita etiam ſequitur Pet. de Anchara.in c. j. ẽ. de vſuris. eo. lib. & do. Nico. in c. fi. ẽ. de vſur. & vide per gloſ. in l. 2. ff. de calumniatoribus, & in l. j. ff.de offic. præfec. vrbis. & per Ioan.Cald.in d.c. fi.

ADDITIONES.

a Nico.Sup. Quid ſit vſura.Adde Hoſt.in ſum.tit.de vſuris.in §.j. & per Doct.in rub.eo. titu.

Vinc.God. Adde,quòd vſurarum natura eſt,ut ſingulis menſibus, uel ſingulis annis ſoluatur.Ruy.conſi.187.nu.11 lib.j.

b Celſus. Vel ad ſuas ſcholas Adde Abb.in rub.de uſuris.Abb.in c.nauiganti.de uſu.Abb.in c.j.de depoſito.Abb.& Io.de Ana.in c.2.de mag. Sal.in auth. ad hoc.in 12.q.C.de uſu,& an talis committat ſimoniam, uide per Car.Zab.in c.quia nonnulli.de mag.Io.de Ana.in c.prohibemus.in 2.co.tit.Adde Anto. Corſe.ſing.ſuis,in uer.Doctor inci. Pro ſolatio. Adde quod notatur in apoſt. ad Panor.in c.nauiganti.nu.17.in uer.Doctor mutuans pecuniam. de uſur. Bal.tamen in proę.decre.col.8.& Fely.c j.col.52.uer.ex quibus.etiam inferunt, & quod ibi notatur in apoſt. ad eum.in uer. ꝙ non ſit uſura.de mag.tenent contra,ubi dicit opi.communem eſſe cum Bal.cogitabis.

REG. V.

Peccati venia non datur niſi correcto.

SVMMARIVM.

1 *Correctio requiritur,non ſolum reſtitutio, vt peccatum remittatur.*

2 *Omne peccatum committitur in Deum.*

1 PEccati venia. † Nota ex hac regula,quod eſt dictum ẽ. in regula proxi.in ſcd̃o no.ꝙ ad veniã,remiſſionem, ſeu indul-

2 gẽtiam peccati ª requirĩ non ſolum reſtitutio male ablatorum,vt in regula proxi. ſed etiam correctio & pęnitẽtia,vt hic dicitur.In glo.j. ibi,in Deum. dicit hic Io.Mo.ꝙ om-

2 ne peccatum † cõmittĩ in Deum.patet in Pſalmo,tibi ſoli peccaui &c.ideo eius remiſſio eſt primò neceſſaria. Eſt etiam neceſſaria diſpoſitio ipſius peccantis,vt per Io.And. In ea.gl.ibi, quid ſit fugitiuus.tex.& ibi,& in l.qui ea mente.ff. de fur. & l. pẽnul. ff.vi bonorum rap. facit in contrarium quia ibi dicit,ꝙ correcto, vel illi, qui rem reſtituit , non datur venia peccati . poſſet dici , quòd ibi loquatur de culpa , hic de venia. & aliud eſt remittere culpam , quàm veniam . vel poteſt dici , vt dixit Dyn. ẽ.c.proxi. quòd illa iura procedant de iure ciuili.ſed tex. hic procedit de benignitate canonica, nam ſicut facilius ligatur quis de iure diuino, ſcilicet per cogitationem cum propoſito,vt 17.q. 2. ſunt qui opes. ſecus de iure ciuili, vbi requiritur actus, vt no.in l.cogitationis.ff.de pę. ita ergo facilius tollitur de iure ciuili, ſm Io.And. In ea. glo. in fi.no.gloſ. quæ facit ad no.in c.cum tu.ẽ.de vſur.ꝙ vſurarius facta reſtitutione deſinat dici vſurarius.de quo per Bart. in l.quid ſit fugitiuus. hic alleg. in glo.& per Bal.in Rub.C.de vſur.in princi.

ADDITIO.

a Vinc.God.Nota,quòd peccata quæ in proximum committuntur ſunt penſanda tantum nocumenta quæ ei inferuntur.Bart.Soz.in conſi. 157.iulis.uer.j. oſtenditur.lib.2.

REG.

R E G. VI.

Nemo potest ad impossibile obligari.

S V M M A R I V M.

1 *Impossibilitas quando est a principio obligationis, vitiat ipsam.*
2 *Impossibilitas dicitur etiam morum.*
3 *Impossibilis conditio quando vitiet in vltimis voluntatibus.*
Adde ad idem nu. 4.
5 *Annus appellationis prosequendæ currit a die appellationis interpositæ, non a die sententiæ latæ.*
6 *Cæcus committens delictum, propter quod debeat perdere oculum, qualiter debet puniri.*
7 *An possit imponi pœna in oculo inutili.*
8 *Constitutio si non est scripta, ligat tantum a die sententiæ, licèt aliàs liget post duos menses.*

1 NEmo potest. † No. q̄ q̄n impossibilitas est a prin. tẽpore obligationis, tunc vitiat ipsam obligationem. Quid aũt si superueniat ex post facto, dicet ĩ. j. † In gl. j. in prin. adde, q̄ 2 dr̄ impossibilitas ẽt morũ, vt in c. Quintauallis. ẽ. de iureiu. & in l. filius. ff. de ꝯdi. institu. ſm Dy. dicentem, q̄ oẽ impossibile in cludit naturam & mores. facit quod no. per Ioã. And. in c. fi. de pactis. ideo est, q̄ non dr̄ quis posse, quod honeste non potest, vt in l. nepos Proculo. ff. de ver. obl. & tenet glo. hic in fi. In ea. glo. ibi, l. repræhendenda. conclude ſm Dy. q̄ si impossibilitas adijcit̃ in modum cõuentionis in ꝯctib. vel dispositionis in vltimis voluntatibus, vt si promitto vel lego rem, quam impossibile est dari, & tunc impedit omnem speciem obligationis, vt in his regulis, & ff. de ver. obli. in l. si dari stipuler. cum l. seq. Si verò apponuntur in modum conditionis, vt si promitto vel lego, si cęlum digito tanges. & tunc si ponatur affertiue in ꝯctibus, & vitiat, vt in iuribus hic alle. Si verò apponat̃ negatiue, vt promitto 10. si cęlũ digito non tanges. & tunc non vitiat, quia si affirmatiua est impossibilis, ergo negatiua est possibilis, & necessaria, ff. de ver. oblig. l. impossibilis. & ita procedat l. non solum. ff. de act. & obli. vt patet Insti. de inuti. stip. §. sed impossibilis. Sed in vltimis voluntatibus conclude, q̄ si apponat̃ negatiue, & idem: si verò affirmatiue, & tunc aut oĩ tpe erat impossibilis, & apposita est in persona honorati, idest in persona eius, cui relinquitur, tunc hr̄ pro non apposita, vt l. j. ff. de condi. insti. & ita procedat glo. hic. Sed si in persona onerati, idest, grauati, putà grauo hæredem meum aliquid dare, si digito cęlum tangat, & tunc legatum erit inutile, vt Inst. de leg. §. fi. si verò a prin. erat possibilis conditio, sed postea facta est impossibilis, tunc valet relictum, & sola impossibilitas remouetur, vt ff. de leg. j. l. si mibi. §. si quis seruos. ſm Dyn. & ita residet hic Io. 3 And. † Et adde prædictis sing. limitationem, q̄ tunc in vltimis voluntatib. ꝯdõ impossibilis hr̄ pro non adiecta, & remanet dispositio pura, q̄n testator sciebat & reputabat ꝯdõnem impossibilem, secus si credebat eam possibilem, quæ tñ erat impossibilis, tunc enim bene vitiatur ipsa dispositio, vt est tex. no. in l. fet. manu. & ibi no. ff. de condi. indebi. de qua materia vide plene per Bar. & alios Doct. in l. j. ff. de condi. insti. & per Bal. in l. ab administratione. C. de leg. & vide in l. non solũ. in fi. de act. & obli. In glo. fi. ibi, etiam naturaliter. & ratio est ſm Dy. quia ille, qui scit impossibilitatem, non vr̄ consentire, vt l. nõ solum. ff. de act. & obl. sed si ignorauit, tunc est error, & impediuit cõ 4 sensum, ff. de iur. om. iud. l. si per errorem. † In ea. glo. ibi, si homo mortuus. vbi glo. idem tenet, & Dy. hic, quod procedit, siue impossibilitas fuerit a princi. vt quia tempore obligationis erat mortuus, siue a princ. fuerit possibilis, vt quia viuebat, sed postea perit ante moram, quia tunc promissor liberat̃ tali interitu, vt in d. l. si homo. & hoc, q̄n stipulatio pęnæ incępit a conuentione, secus si a conditione, quia tunc promissor non liberaret̃, vt ff. de ver. obli. l. si liberis. & l. in illa stipulatione. In ea. glo. in fi. vide per Cy. in l. fi. C. de ferijs. in 2. q. & plene per Do. 5 in c. cum dilecti. hic alleg. & in c. compareat. ẽ. de appel. † Extra glo Io. And. hic inducit hanc regulam, primò ad q. disputatam per eum, scilicet q̄ annus prosequendæ appellationis currat a die appellationis interpositæ, & non a die sententiæ propter quandam impossibilitatem, de quo per gl. ordi. in ver. a dic. in 6 clem. sicut. de app. † Scd̄ò inducit̃ hęc regula per Io. And. ad q. de cęco cõmittente delictum, pp quod debebat oculus euelli, qualiter dẽat puniri. & refert legistas tenere, q̄ rõne impossibilitatis puniet̃ in alio membro, per l. 2. vt intra cer. temp. facit quod no. in c. si compromissarius. ẽ. de elect. eo. lib. & in glo. 2. ſm Ioan. & facit glo. in ver. similis. in c. cupientes. §. deniq; de elect. eo. lib. & in clem. fi. de vi. & hone. & ita etiam tenet Bal. in auth. sed nouo iure. circa fi. C. de ser. fug. Quid autem si talis delinquens habet tantum vnum oculum. residet hic Io. And. q̄ illo priuabitur, per l. si emptione. §. pe. ff. de contrahen. emp. quod intellige, quando statutum diceret, q̄ priuetur oculo, secus si diceret, vno oculo, q̄a nõ est de mẽte statuti, q̄ remaneat orbus, vt in l. qui luminibus. ff. de ser. rusti. prædio. & ideo non euellet̃ tunc ille oculus, sed poterit amputari nasus, ex quo est membrum magis proximum, vel alia imponi pęna arbitraria, vt in d. l. ſm Bal. hic. Imo. idem in auth. sed nouo iure. tenet indistincte, q̄ tunc omni casu pęna debeat cõmutari, arg. l. interpretatione. l. hodie. ff. de pę. & l. illicitas. §. ne tenuis. ibi, lumine vnico &c. ff. de offi. prę́si. Quid autem si duos habet oculos, sed vnus est prorsus inutilis, nũc idem dicit esse tenendũ, quia inutilis pro nullo habetur, vt ff. qui satis. cog. l. quoti. & sic est, ac si vnum haberet. Sed idem Bal. hic limitat prædicta, nisi carentia vel inutilitas talis oculi cõtigisset propter aliud delictũ, quia sibi imputatur, deberet in oculo bono puniri. facit quod no. in l. 3. C. de episcopali audien. vt hic per Bal. in dicta auth. 7 sed nouo iure. in fi. † An autem iudex possit imponere pęnam in illo oculo inutili. Bal. in d. authẽ. in fi. vr̄ tenere q̄ sic, quia licèt membrum sit inutile, tñ eius mutilatio est magna pęna, de quo ibi per eum ponentem, quid q̄n iudex haberet arbitrium in amputatione membri, ſm quod sibi vr̄, & an idem sit ante sentẽtiam latam, & post, de quo ibi per eum. Tertiò inducitur hęc regula per Io. And. ad q. an lex vel alia cõstitutio legati vel episcopi non scripta excõicans ꝯfacientem valeat, ita q̄ cõtrafaciens sit excõicatus. & vr̄ q̄ non valeat, quasi sit impossibile sciri, & menti teneri constitutiones non scriptas. & ita Arch. j. distin. lex. vẽ velle, q̄ ad esse legis sit necessaria scriptura. Sed Io. de Deo lib. j. q. 3. tenuit contrarium, & ita etiam tennit Cy. in l. j. C. de leg. & sic ꝯfaciens, ad cuius notitiam peruenit, erit excõicatus, licèt excõicatio sit iniusta, nec statuẽtes incurrunt pęnam, c. j. ẽ. de sen. excom. eo. lib. cum tex. ibi locum habeat in sententijs, non autem in constitutionibus vel statutis, quæ ligant futuras culpas, ſm Io. An. hic, de quo in d. c. j. Et no. primò ex dicto Io. And. q̄ ad esse statuti vel constitutionis scriptura non requiritur. quod limitat Bald. primo ideo esse verũ, quando statutum esset publice notorium, vt quia factum in cõspectu populi, aliàs secus. cum leges debeant poni pro rostris. ff. de origi. iur. Scd̄ò limitat prædicta vera in constitutionibus, vel statutis Principũ, vel Comitum, secus in statutis episcopi prælatorum, ſm Bal. in c. j. ẽ. de consti. eo. lib. Sed certe & statutum episcopi vel alterius prætoris, dato q̄ non sit notorium, tamen nõ est necessaria scriptura ad esse statuti, vt est tex. in c. j. de renun. & in c. j. ẽ. de iureiu. eo. lib. & 21. q. 2. institutionis, prout tenet Io. And. hic. ita etiam tenet Rota in deci. 426. quæ incipit, Item q̄ constitutio. de quo etiam per Bald. in l. humanum. C. de ll. & per d. Anto. & Imo. in Rub. ẽ. de consti. & ff. de ll. in 8 mo. † Et vlt. loco no. hic Bal. ex dicto Io. And. q̄ q̄n constitutio non est scripta, ligat tantum a die scientiæ & notitiæ. facit l. fi. ff. de decre. ab ord. licèt aĩs liget post duos mẽses a die publicationis, vt in auth. factæ sunt nouæ constitutiones. in princi. de quo per glo. & ibi per Docto. in c. 2. ẽ. de constit. Et a quo tempore liget sententia excommunicationis lata in absentem vel ignorantem, vide no. in c. j. §. dicebat. ẽ. de conces. præben. eo. lib. & per glo. no. in c. pen. ẽ. de cleri. excom.

R E G. VII.

Priuilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona

S V M M A R I V M.

1 *Priuilegium personale, sequitur personam vbicunq;.*
2 *Item extinguitur cum persona.*
3 *Adde distinctionem, an, & quando priuilegium extinguatur cum persona.*
4 *Priuilegium si simpliciter conceditur, an sit reale, vel personale.*
5 *Priuilegium concessum personæ respectu certi loci, non sequitur personam extra locum.*
6 *Priuilegium non sequitur personam in certis casibus. vide iuncta glossa.*

1 PRiuilegium. † No. ex j. parte, q̄ priuilegiũ personale sequit̃ personã quocunq; vadat. & de hoc vide ĩ. in glo. fi. † Scd̄ò no. ex 2 scd̄a parte, q̄ priuilegiũ personale extinguit̃ cũ persona. de quo ĩ. in gl. si m̃ postea resuscitaret, an reciperet priuilegiũ, no. per Io. An. in c. fraternitatis. ẽ. de frigidis. in ver. mira a culũ. & per gl. & Bal. in l. nã ad ea. ff. de ll. & ibi an resuscitatus 3 reciperet [a] vxorem. † In gl. j. ibi, ne egeat. vide de hoc plene in c. j. ẽ.

A D D I T I O.

a Vin. God. De huiusmodi miraculo uide Bar. Brix. in q. domi. q. 14. nu. j. cum seq. quod habetur in lib. 12. tract. fol. 17.

c.j.ẽ.de do.inter vi. Et pro declaratione huius glo.conclude, ꝙ aliqñ priuilegium conceditur personę, & si persona fuit proxima causa priuilegij, extinguitur cum persona, nec transit ad hæredes, ſm Dy. etiam filios vel nepotes. ſm Bar. in l.qui maritũ. §.qui tale.ff.solu.mat. quod intellige, nisi ipsi fuerint causa priuilegij, quia tunc transiret ad illos qui fuerunt causa, vt in l.assiduis. C.qui potiores. & no. in l.pater. & in l.fi. de serui. leg. per Bar. in l.etiam.ff.solu.mat. Et an priuilegium concessum Regibus transeat ad eorum filios vel vxores, vide in c. ne aliqui. & ibi plene dicta, ẽ.de priui.eo.lib. Si verò persona non fuit proxima in causa priuilegij, sed alia causa, vt læsio in minorib. & tunc transit ad hæredes, vt in l.non solum.ff.de in integ. restit. ſm Dy. intellige, nisi talis causa cohęreat personę, vt no. in d.l. pater. & facit l.j.§.ne autem. C.de cad.tol. Vel nisi non incępisset competere defuncto, vt in l.j.in fi.ff.de consti. prin. ſm Bar. in d.§.qui tale. Aliqñ & secundo conceditur priuilegium generi personarum hic expresso, vel subintellecto, ꝙ ad posteros transeat, & tunc transit ad descendentes per lineam masculinam, vt in l.j.in fi. & l. immunita.ff.de iure immunita. & in l. vacatio.ff.de mune.& hono. ſm Dy. & Io.And.hic, & Barto. in d.§. quia tale. vbi etiam posuit, quid si concedatur priuilegium Titio & eius hæredibus. Aliqñ & tertio conceditur priuilegium rebus, & tunc transit ad successorem rei etiam regularem, vt in l.j.§.permittitur.ff.de aqua quoti.& æsti. & l.ætatem. §.reb.ff.de censi. Aliqñ & quarto conceditur priuilegium ciuitati seu loco, & tunc cum successiue semper sit idem populus, vt in l.proponebatur.ff.de iudi. respicit perpetuo habitatores loci, vel ciuitatis, vt ff.de censi.l.forma.§.q̃q̃. ſm Dy. & Io.And. intellige, nisi talis ciuitas vel locus destrueretur autoritate superioris, vt hic in glo. Aliqñ & quinto conceditur priuilegium causæ, vt depositi, vel similis, & tunc transit ad successores, vt iuribus hic alle.

4 in prin.glo. † Aliqñ & sexto dubitatur, an priuilegium sit reale vel personale, qñ simpliciter conceditur, & de hoc dic vt no. in c.cum venissent.ẽ.de insti. & per glo.25.q.2.in summa. & 16. q.j.possessiones. & per Pet.de Anchara. in d.c.ne aliqui. & per Bar. in d.l.maritum. & in d.l.pater. vbi concludit, ꝙ qñq; priuilegium datur ciuitati vel loco, & intelligitur reale, vt in l.forma. §.q̃q̃.ff.de censi. qñq; conceditur personæ simpliciter, & tunc in dubio censetur reale, ſm glo. in d.§.q̃q̃. de quo per Bar. in d.l.pater. Et ex prædictis quærit hic Io. And. an priuilegium papale exprimens nomen prælati non dignitatem, cuius tenor respiciat ecclesiam, vel ecõuerso, exprimens dignitatem tñ non nomen prælati, qñ tenor respicit personam, intelligatur reale vel personale. & arguit hic pro & ꝯ, & concludit non esse curandum de nomine, an sit expressum vel non, sed tota vis consistit in tenore & verbis priuilegij, vt ẽ. de priuil.c. recepimus.

a & c.olim. & si ex tenore [a] priuilegij colligi potest intentio cõcedentis, illa erit attendenda, ẽ.de ver.signi.in his. Sed si ex tenore priuilegij non possit colligi intentio concedentis, & materia conuenire possit successori, & tunc standum erit d.c. qm̃ abbas.ẽ.de of.dele. hoc saluo, ꝙ si ex aliquib. verbis dubitatur, an concedens voluerit illud esse reale, vel personale, tunc recurritur ad superiorem, vt declaret, vt in c.ordinarij.§.si verò.ẽ.de off.ordi.eo.lib. si tamen superior haberi non posset, tunc in dubio intelligetur esse reale, nisi ꝯtrium probet, vt voluit Spec. in tit.de instru.editi.§.nunc verò.ver. Itẽ ꝙ fuit. cũ beneficia largè sint sumenda, ſm Ioan. And. & facit glo. in d.§.q̃q̃. de quo plenius per Io.And. & Doct. in d.c. quoniam abbas. & per Bar. in d.l.pater. & in l.qui liberis.§. hæc verba. ff.de vulg. & pup. & in l.si cõmunis seruus.ff.de stipu.ser. & in l.ambitiosa. ff.de de-

5 cre.ab ordi. † In ea. glo. ibi, extra locum personam non sequitur. No. ex gl. ꝙ priuilegium concessum personis respectu certi loci non sequitur personam extra illum locum. facit c. quo-

6 niam.ẽ.de priui. † In ea.glo. in fi. no. ex glo. casus, in quibus priuilegium concessum personæ non sequitur personam quocũque vadat. Regulariter tamen priuilegium personale sequitur personam, vt hic in tex. & in c.j.§.in eos.ẽ.de priuile.eo. lib. & in l.si non speciali. C.de testa. per quem tex. dixit ibi no. Bal. ꝙ priuilegium concessum patriæ vel ciuitati, intelligitur in dubio concessum tam loco quàm personis, vt sic ciues illius loci quocunque vadant gaudeant priuilegio, & ita extranei ad illam patriam accedentes, de quo etiam vide tex. & glos. no. in c. illa. 12. distin. Et priuilegia quando sint perpetua, vel non, dicetur in regula decer. j.eo.

ADDITIO.

a Nic.Sup. Ex tenore priuilegij. Adde, an tenor priuilegiorum sit inspiciendus. vide in c.porro.de priuile. Car. Zab. in c.j. in j.q. de sede uacan. idem Car. in c. dudum. in 2. no. de do.

REG. VIII.

Semel malus semper præsumitur esse malus.

SVMMARIVM.

1 *Semel malus semper præsumitur malus in eodem genere malitiæ.*
2 *Notarius non perdit officium ex aliquo delicto, nisi deliquerit in officio tabellionatus.*
3 *Pauper, vel diues, quando quis præsumatur.*
4 *Crimen an possit directè probari per instrumentum.*

1 SEmel malus. † No. ꝙ quis præsumitur esse in eodem actu possessionis malitiæ, in quo semel fuit, quia voluntas nunq̃ pręsumitur mutata, nisi probetur, vt in l.eum qui.ff.de proba. & in c.maiores. in fi.ẽ.de baptismo. licèt alius sit in possessione rei, in qua quis nõ præsumitur esse, licèt semel fuerit, vt no. in l.siue possidetis. C.de proba. & ratio diuæ ſm Dy. est, quia vitium animi & eius possessio auferri non potest sine voluntate possidẽtis, quod non est in possessione rei, quæ potest auferri sine eius voluntate, vt in l.peregre.§.quib. explicitis. & in l.clam possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acqui.pos. In glo. j. ibi, semel contumace. vide glo. no. in ver. non teneris. In c.2.ẽ.

2 de dolo & contu.eo. lib. † In ea.glo. ibi, l.si aliquid. per hanc l. tenet Bart. in l.2.§.miles.ff. de infa. & in l.eadem.ff.ad l.Iul.re-

a pe. ꝙ notarius [a] condẽnatus ex aliquo delicto, vel infamis nunq̃ perdit officium, nisi deliquerit in officio tabellionatus, si tñ notarius fecerit vnum instrumentum falsum, an sint nulla instrumenta postea confecta per eum, quasi præsumantur eodem modo falsare. & vr̃ ꝙ sic, per hanc regulam. de hoc tamen vide per Spec. in tit.de instru.edi.§.restat.ver. quid si tabellio. & per Inno. & Doct. in c.fraternitatis.ẽ.de hæreti. & per Bal. in l.si ex fal. C.de transact. & per Doct. in d.§.miles. & in l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de eden. & per Bal. in l.pen. C.de proba. & in l.

3 2.C.de sen. & inter.om.iudi. ad fi. † In ea.glo. ibi, quilibet pręsumitur pauper &c. No. gl. qñ sit, ꝙ præsumatur ꝙ aliquis sit pauper vel diues, & cui incumbat onus probandi. & vide in l.j.§.si magistratus.ff.de magistra.conue. & ibi per Bal. & quod habetur in l.si verò.§.qui pro rei qualitate.ff.qui satisda.cog. vbi tradit doctrina notabilis, ꝙ ille, qui ad fundamẽtum suæ intentionis alle. aliquam qualitatem paupertatis vel diuitiarum, sibi incumbit onus probandi, quia rt̃r alleganti aliquam qualitatem debet illam probare, vt in c.statutum, el 2.ẽ.de hære. eo.lib. Extra glo. Io.And. inducit hanc regulam ad j. q. quam disputauit

4 post doctoratum suum, scilicet an crimen [b] possit directè pro-

b bari per instrumentum, putà quia tabellio adhibitis testib. rogatur conficere instrumentum de vulnere, homicidio, adulterio, incendio, vel similibus criminibus, quæ cõmisisti. & tabellio sic facit, ꝙ instrumentum postea cõtra te producitur. & in hac q. Io.And. arguit hic pro & contra, & per plures rationes ꝯcludit crimen non posse directè probari per instrumentum, per quod ipso facto crimen meum probetur, 24. q.2.sane. ff.de falsis. l.si quis legatum. & ita procedat gl. in c.fi.ẽ.de iureiu. eo. lib. & in c.2. in fi.ẽ.de ver.signi.eo.lib. vbi de hoc, & in l.j.ff. de falsis. Indirectè autem crimen bene posset probari per instrumentum, vel coadiuuari probatio ipsius criminis, vnde si accuso te de incendio domus meæ, probato incendio per testes dominium probo per instrumentum, & idem si accuso te de pace fracta, quia per instrumẽtum probo ꝙ iurasti & promisisti, & si accuso Titium de adulterio, per instrumentum probatur ꝙ mulier erat nupta, & facit glo. ꝯ negantem.ff.ad l.Aqui. ſm Io. And. vt hic plene per eum. Et vide per Bal. in l.sciant. C.de proba. & in d.l. ꝯ negãtem. quod no. in c.cum in ecclesijs.ẽ. de ma. & obe. & in d.c.2. & fi. & per Bar. in l.senatus.ff. ad turpil.

ADDITIONES.

a Nic.Sup. Notarius condemnatus. Adde Bar. in l.eadem.ff.ad legem Iul.rep. Bal. in l.qui depositum. C.deposi. Bal. in l.militibus. C. de testa.mili. Bald. in l.a. C.de fi.instru. Bal. in l.iubemus. in §.sane. el j. C.de sacrosan.eccle. Iac. But. in Auth.de tabel. in prin. 7.q. Io.de Imo. in l.infamem.ff de publi. in. Bart. consi. 74. incip. Ser. Io.

b Nic.Sup. An crimen possit directè probari per instrumentum. Adde Sal. in l. singuli. C.de accu. Flo. in l.3. in §.diuus.ff de testi.
Vin.God. Adde, quando crimina in causa appellationis possint obijci. Mat. de Afflict. in decis. 166. nu. 4.

REG. IX.

Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.

SVMMARIVM.

1 *Hæres an possit habere ratum, quod gestum est nomine defuncti.*
2 *Ratihabitio & cõsensus differũt, vt appellatione vnius alterũ non veniat.*

Ratum

3 *Ratum habere semper quis potest, etiam non suo nomine gestum in sui praeiudicium.*

4 *Delegati sunt tres, & duo ferant sententiam, sententia non valet, licèt tertius ratum habeat.*

1 RAtum quis. † Induciť j. hæc regula ad q. q hæres nõ possit habere ratum, quod gestum est noïe defuncti, cum nõ sit eius nomine gestum. facit ff. rem ra. ba. l. si is cui. & l. bonorum. quod est verum ſm Dy. qñ esset tale factum, vel ius, quod ad hæredem non est transitorium, alias si etiam non agnitum, transmitteret ad hæredem, & tunc posset haben ratum, ve ff. rem ratam haberi. l. si sine. §. si procurator. ſm Dy. concludentem etiam, q successor prælati possit habere ratum gestum nomine prædecessoris, qñ est gestum contemplatione ecclesiæ, quæ non moriť, vt in c. si gratiosè. de rescri. in 6. & idem si dubitetur, cum præsumendum sit q contemplatione ecclesiæ sit gestum, vt l. annua. ff. de annu. leg. alias si contemplatione personę, & tũc non possit. nisi eo casu quo ecclesia succederet prælato, quia tunc idem esset, quod in hærede, vt dicit hic Io. And.

2 post Dy. & idem tenet Bal. in d. l. bonorum. † In glo. j. ibi, consensu quæ sunt valde diuersa. No. j. ex glo. drñam inter ratihabitionem propriam, & cõsensum, vt sic ap. vnius [a] non veniat alterum. Scđò no. ex glo. q licèt non possit haberi ratum, quod non est suo noïe gestum, tamen hoc verum quo ad faciẽdum negotium ipsius ratificantis, sed quo ad confirmãdum factum gestoris, bene valet ratihabitio, non tamen in propria natura, sed tanq̃ consensus, ſm gl. & Bal. hic. & intellige, qñ actus, qui confirmať, aliquo modo valuit, alias si fuisset nullus, & tunc ratihabitio vel cõsensus non validaret, vt vĩ hic velle Io. And. referendo q. de religioso electo, & consentiente sine licẽtia prælati & administrante, & deinde prælatus ratum habuit, q tunc talis consensus vel ratihabitio non reualidat electionem & consensum a prin. nullum, & ita hodie est expressum in c. si religio. ž. de elect. eo. lib. & quod nullum est, ratificari nõ potest, vt in c. si auditis. ž. de elect. & maximè in electionibus, vbi spectať initiũ, vt no. in c. dudum. el j. ž. de elect. Et ex his etiam determinat hic Io. And. q si ex duobus compromissarijs vnus altero absente elegit illum, in quem certum erat absentem consensurum, si præsens fuisset, qui etiam postea consentit, vel ratum habuit, talis electio non valebit nec confirmatur, quia ex istis vnus alteri non potuisset cõmittere, ergo nec ratum habere, cum industriæ personæ sit cõmissum, ž. de offi. deleg. c. qm̃. vnde cum ipsius præsentia desideret, per ratihabitionem explicari non potest, vt Instit. de aucto. tut. §. tutor. ſm Io. And. ex cuius dicto no. q qñ aliquid est cõmissum conscientiæ, seu industriæ alicuius, tunc ratihabitio eius & consensus ex post facto interueniens non habet conualidare. & vide dicta in c. statutum. §. assessorem. ž. de rescrip. eo. lib. Et intellige quod dicit Io. And. s. q vbi actus non valet per ratificationem & consensum, non confirmať, qñ. s. non valet ex alio defectu q̃ ex defectu consensus, vel qñ consensus requiriť ante factum, vt in electione. aliàs secus esset, vt patet ex no. in c. cum consuetudinis. ž. de cõsuetudine. & in l. 3. §. falsus. ff. de rem ra. ha. & in l. si quis

3 mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. hære. † In ea. gl ibi, & hoc possunt ratum habere. no. ex glo. q in sui præiudicium semper potest quis habere ratum non suo nomine gestum, facit l. si fundus. §. j. ff. de pign. intellige qñ actus celebratus non potest plene sortiri effectum absq; mea ratificatione, aliàs si habuisset effectum plenè, tunc ratificari non posset etiam in præiudicium ratificantis, vt l. j. §. quot. ff. de vi & vi arma. & no. in §. sed si ego. hic alleg. in glo. & ibi per Bal. & facit c. cum quis. ž. de sen. ex-

4 com. eo. lib. † In ea. gl. ibi, eps Mutinensis. & est 41. & ibi tenet, q si tribus delegatis duo irrequisito tertio ferunt sñiam, q sñia non valet etiam tertio ratum habente, quia fuit nulla, vnde ratihabitione non potest ꝯfirmari, ſm Io. And. & fuit nulla non

b solum ex defectu consensus, sed etiam formę, cum forma iuris non fuerit seruata, ſm Bal. hic. Et ex his etiam determinat hic Io. And. referendo Bar. Brixiẽ. in q. 42. q eps Bononiensis non

c posset ratificare sñiam excõicationis latam per epm Mutinensem in clericum Bononiensem, etiam si lata fuisset nomine ipsius, ita q valeat, cum fuerit nulla ſm Io. An. ex cuius dicto no. q sñia nulla non potest confirmari expresso cõsensu partium, vt sic valeat vt sñia, sed bene vt valeat vt pactum, vt per glo. & Doct. in l. a. C. cõia vtriusq; iudi. Et de his vide per glo. Innoc. & alios Doct. in c. prudentia. hic alleg. & 11. q. 2. c. j. in l. licet. ff. de iudi. Et adde duos alios casus, in quibus potest quis habere ratum, quod nõ est suo nomine gestum, primo in casu l. si mater. C. de rei ven. quia re perempta vel præscripta, potest dominus habere ratam venditionem factam de re sua, non suo nomine, & pretium petere a venditore. Secundò quando pater vult habere rata gesta per filium, licèt non suo nomine, quia potest, vt in l. j. C. qui admit. & ibi vide.

ADDITIO.

a Vinc. Gode. Ratum habere non possum actum, qui amplius integer non est. Ruy. consi. 139. nu. 3. lib. 4. Quando autem quis cogatur habere ratum etiam q nomine suo gestum non sit. Ruy. consi. 47. nu. 2. lib. 4.

REG. X.

Ratihabitionem retro trahi, & mandato non est dubium comparari.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitio trahitur retro ad tempus actus gesti.*

2 *Ratihabitio comparatur mandato.*

3 *Emens rem aliquam mandato meo, & tam per traditionem accipiens, si ratum habeo, acquiro dominium.*

4 *Actio negociorum gestorum datur gerenti negotia pro absente, mandati vero pro præsente.*

5 *Ratihabitio trahitur retro. hæc regula fallit in multis casibus, quos hic vide per ordinem.*

6 *Absolutio delinquentis an prosit mandanti, & ratum habenti.*

1 RAtihabitionem. † Nota j. q ratihabitio trahiť retro ad tempus actus gesti, sed an trahať retro quo ad locum, vt sic consideret locus actus gesti. vide per gl. no. in vet. collatio. in clem. j. vt lite pend. & per Bar. in l. si vt proponiť. ff. de fideiuss. & per Per. de Anch. in c. cum quis. ž. de sen. excom.

2 eo. lib. in j. col. in fi. † Scđò no. q ratihabitio [a] comparať mandato, non tñ sunt idem, sed species oppositæ, sicut fictio & veritas, vnde si statutum loquiť de vero hominis actu, non compræhendet ratificatum. ad hoc l. quid ergo. in princ. ff. de infa. ſm Bal. In glo. j. ibi, in maleficijs, s. quæ per alios fieri possunt, secus in his, quæ personæ cohærent, vt in adulterio, & similib. ſm Dy. de quo per Bar. in l. sed vnius. §. si seruus. & in l. non solum. § si mandato. ff. de iniurijs. & per Bal. in l. j. C. de ser. fugi. & per Doct. in c. sciant. ž. de elect. eo. lib. & in c. mulieres. ž. de

3 sen. excom. † In ea. glo. ibi, in ꝯtractibus. ideo si aliquis absq; meo mandato rem emit meo nomine, & traditionem recepit, per ratihabitionem acquiro mihi dñium, ac si a principio mandassem, vt in l. sed si ego. & ibi no. ff. de neg. gest. & in l. cõis. §. procurator. ff. de acqui. pos. ſm Dy. & Io. And. In ea. glo. ibi, mandato comparať. etiam si ratihabitio tacite interueniat, etiam si inducat ex cursu longi temporis, ſm Bal. in l. j. C. qui admit. dic tamen, q in casu illius glos. non trahiť retro vt ratihabitio, sed vt animi declaratio a iure præsumpta, vt ibi per eum. In ea. gl. ibi, renunciationis. Idem Dy. hic. In ea. glo. ibi, si tibi. dic q ibi non loquiť de ratihabitione, sed de consensu, qui præstari pōt post terminum re integra, ſm Io. And. immo tenet Ro. in deci. 422. quæ inci. Item hæres. q ratificatio non potest fieri post terminum, qñ agiť de vtilitate ratificãtis, secus si de suo præiudicio,

4 vt ibi per Rot. & Archi. in c. vt circa. ž. de elec. eo. lib. † In ea. gl. ibi, quo ad speciem actionis. dic q actio neg. gest. dať gerẽti negocia pro absente, secus si pro præsente, quia dareť actio mandati, vt no. in l. semper. hic alle. in prin. gl. ſm Dy. & Io. And. Et an actio negociorum gestorum oriať ꝯ ratum habentem ex ratihabitione, vel ex administratione, hic per Dy. & vide in l. Põ-

5 po. & in l. si pupilli. §. item quæritur. ff. de neg. gest. † In ea. glo. ibi, item fallit &c. no. glo. vsq; in fi. plures casus, in quibus fallit regula huius tex. & primo qñ actus non est gestus nomine ratificantis, vt ž. rła proxi. Scđò, qñ actus expirauit tempore, vt in l. bonorum. ff. rem ra. ha. & per gl. in c. q̃ sit. ž. de elec. eo. lib. & dic vt ž. in glo. Tertiò, qñ requiriť consensus certo & determinato tempore, vt in l. qui ergo. hic alle. & in l. obligari. §. tutor. ff. de aut. tut. & in l. si quis mihi bona §. iussum. ff. de acqui. hæredi. & ibi de hoc. Quartò, qñ ratihabitio non inuenit principium conformabile, vt in l. obseruare, hic alleg. Quintò, quando consensus requiritur pro forma actus, vt d. §. iussum. & per Inno. c. j. ž. de reb. eccle. eo. lib. Sextò, vbi requiriť speciale mandatum,

ADDITIO.

a Nic. Sup. Ratihabitio. Adde Bal. in l. executorem. in 6. col. C. de execu. rei iudi. Bal. consi. 181. inci. Omnis assessor in 2. vol.

Vin. God. Adde, q ratihabitio trahitur retro in præiudicium iuris quærendi non quæsiti. Ruy. consi. 42. nu. 20. lib. j. & ratihabitio non operatur, q negocium non meo nomine gestum a me trahatur, sed tantum quod mihi præiudicet, Ruy. cõsi. 94. nu. 4. lib. j. Nec ratihabitio trahitur retro in præiudicium tertij, Ruy. consi. 5. nu. 6. lib. j. sic non retrotrahitur re interim alteri quæsita Ruy. consi. 121. nu. 7. lib. j.

datū, vt in c.nōnulli, hic alle. Septimò, qñ ante ratihabitionem esset alteri ius quæsitum, vt dicit gl.hic, & no.in d.c.nōnulli.& in c.prudentiam.ē.de offi.dele. Octauò, qñ actus peccat in alio q̃ in ɔsensu, vt no.ē.c.prox.& in l.cum non solū.§. necessitatis. C.de bo.quæ lib. Nonò, qñ actus est talis, qui pendere non potest, vt ff.cōia prædiorum.l.receptum. Decimò, qñ requirit licētia, consilium, vel iussus, cum ratihabitio eis non æquiparetur, vt no.in c.cum in veteri.ē.de elec.& in l.si autē.ff.de aqua pluarcē. Vndecimò, qñ requirit industria personę, vt no.ē.c.proxi. Duodecimò, qñ actus medius obuiaret cōiunctioni extremorum, vt in l.si debitum.§.si procurator.ff.rem ra.habe.sm Bal. in l.fi.C.ad mace.vbi per eū, de hac materia vide in d.l.j. Decimotertiò, qñ res nō est integra, sed superuenit aliqua mutatio, 6 vt per Bar.in l.si vxor.§.si quis.ff.de adulterijs.† In ea.glo.in fi. idem Dy.hic, qui quęrit, an absolutio delinquentis prosit mandanti, vel ratum habenti. & concludit q̃ si absoluatur, quia nō fuit culpabilis, & non prodest, secus si propter delictum non cōmissum, ff.de iureiur.l.duobus.§.a fideiussore.& §. si ex.nam licèt res inter alios acta non prosit alteri, illud procedit, qñ iura diuersarum personarum sunt diuisa & separata, secus qñ per oia est eadem cā defensionis, & ex eodem facto ambo sumūt originem, sic.ff.de app.l.si quis separatim.§.vlt.sm Dy. & Io. And. qui ex his hic ponit q. de inquisitione facit contra duos, vt contra Titium, quia occidit, & contra Ioannem quia mandauit, & contra vtrūq; est probatum, sed Titius probauit q̃ fecit ad sui defensionem. Io.vero nihil probauit, an probatio Titij prosit Ioanni, vt sic debeat absolui. & vī q̃ non, quia bona fides facientis non excusat malitiam mādantis, vt in l.si quis id quod.ff.de iurisdi.om.iudi.& l.j.a.responso.ff.de eo per quem factum est. Si verò Titius probauit se fuisse absentem, & sic in loco remoto à loco maleficij, tūc si iudex illos testes pro veritate vtriusq; inquisitionis cōuet ɔ̄ vtrumq; formato quod potuit, & tunc per illas probationes, per quas absoluit Titius, absoluet Ioannes, vt l.fi.in fi.ff.de quęstionibus. Sed si iudex illas recepit ad spālem defensionem Titij, tūc Titius absoluet, & talis probatio nō proderit Ioanni, vt l.de nūciasse.§. quærit.ff.de adul.& l.vsufru.§.fi.ff.de lib.leg. requirunt tñ tūc clariores probationes ɔ̄ Ioannē de suo mādato p̄p p̄sumptionē surgentē ex absolōne Titij.facit c.quia verisile.ē.de p̄sum.& qđ no.in l.j.C.de falsis. Et prædicta inquisitione. Sed si ageret per viā accusationis, tūc prædicta distō locū non hīet, cū acta facta inter accusatorē & accusatū q̄tumcūq; gñalia non egrediant ipsorū personā, vt l.inter accusatorē.ff.de pub.iud.& l.si cū dies.§. plaнū.ff.de accu.& ita resides hic Io.An. referēdo Ricar.ita disputādo tenuisse, ex quorū dictis colligit q̃ dictū Dy.volētis, q̃ absolutoria delinquētis p̄p delictum non cōmissum prosit mandanti, vel ratum habenti, nō procedit vt ex prædictis patet, ad hoc l.adultę.§.si eo tempore.ff.de adulte.vbi Bar.hoc tenet, de quo etiā per eum in d.l.denunciasse.§.quærit.& per Bal.in l.si veteris. C.de fide Instru. & in l.j.C. de ser.fugi. vbi vide de his.

R E G. XI.

Cum sunt partium iura obscura, reo fauendum est potius quàm actori.

S V M M A R I V M.

1 *Iura actoris & rei quando sunt obscura, potius fauendum est reo, quàm actori.*

2 *Actor & reus quando æqualiter probant, fauendum est potius reo quàm actori, nisi vna probatio sit fauorabilior altera.*

3 *Reus qualiter debeat absolui actore non probante.*

4 *Excommunicatus appellauit, sed dubitatur an appellatio præcesserit excōmunicationem, an sit sequuta, pro quo erit tenendum.*

5 *Bladum aliquis incępit extrahere de ciuitate, postea superuenit edictum ne extrahatur, an teneatur tali edicto.*

6 *Episcopus excommunicauit Titium sub conditione, qui ante conditionem desijt esse de foro suo, si postea conditio euenerit, an ligetur hoc est pulchra quæstio.*

1 CVm sunt. † No. q̃ quando iura actoris & rei sunt obscura, fauetur potius reo q̃ actori, fortius si iura actoris tantum sunt dubia. nō sic si iura rei sunt dubia, vt in fi.sm Io.And. & facit quod no.in l.nam postea.in prin.ff.de iureiu. In glo.j.in prin. ponit etiam hic Dy. exemplum, quando actor & reus pariter probant, vel per æqualem numerum testium per omnia, vel per instrumenta æqualis autoritatis, vel quando neuter probat, ponit etiam exemplum per l. si debitor.ff. de pignoribus. vt si agens hypothecaria contra Titium probat rem sibi obligatam certo die, & Titius probat sibi obligatā eodem die, nec apparet cui primo, absoluitur reus.facit ē.de præb. si a sede, & 2 ibi no.& ita resider hic Io.And.† Et intellige prædicta, nisi vna probatio sit fauorabilior altera, quia tunc illa præualeret, vt dicit glo.hic.& facit tex.no.in l.lege Iulia.ff.de manumis. Et idē si iudex assentit derogationi vnius magis q̃ alterius ex certa causa, qđ tamen in snia debet exprimere, vt in l.3.§. quacunq; ff.de iureiu.sm Bal.hic, & in l.cum magistratus.C.qñ prouocare.& ibi singulariter de his, & per Doc.in c.in præsentia. ē. de 3 proba.& in c.in nostra.de testi.† In ea.glo.in fi. qūo aūt debeat reus absolui actore non probante,[a] dicit Bal.hic, q̃ ab obseruatione iudicij, nec pro eo posset ferri diffinitiua, si nihil sit actitatum, vt l.properandū.§ 1.C.de iudi. quod procedit, nisi actor fuit arctatus ad probandum altero de trib.modis, vel per assignationē termini factā a iudice, quam facere pōt ex officio seu per intentatis coram eo, sm Bar.in l.3.§.prætor ait.ff.de dam.infec.vel factā a statuto vel lege, vt per Bar.in l.qui ante Kl̄s.de vet.obli.& per Bar.in l.si qñ.C.de test.vel per assignationē termini in cōpromisso appositi, quo casu vř tacite actū, q̃ probationes intra illū terminum, & alia dilatio iudicis non requirit, vt per Bar.in l.si de meis.§.fi.ff.de arbi.sed hoc dictū nō procedit sm Bal.hic, cū ille terminus videat statutus ad expirationē ɔpromissi, nō ad p̄bandū, vnde arbiter absoluet ab instātia & obseruatione iudicij, si nihil sit actitatū, sm Bal.hic, quod no. In gl.fi.ibi, cū ad sedē.vbi glo.notabiliter dixit, q̃ in prin.fauet actori potius q̃ reo, & in medio pariter vtriq;. & i fine ipsi reo vt hic. In ea.glo.ibi, vult.vide ibi per Doct.& per Bal.in l.in bonæ fidei.C.de reb.credi.& in l.admonendi. C.de iureiur.& ibi 4 per Bar.& Doct.† Extra gl.Io. And.inducit hanc rēam ad q.de excōicato, qui appellauit, sed dubitaē an excōicatio præcesserit, vel appellatio, vt sic in tali dubio iudicandū sit pro illo, qui reputaē reus, sm eum, qui pro declaratione ponit hic q. quam ipse disputauit, quæ est talis. Ep̄s excōicauit Titium legentē appellationem, quam ab ep̄o interponebat. Sc̄do excōicauit Petrum, qui appellauit ab ep̄o proferente sententiam, an tales sententiæ ligent. & arguit pro & ɔ̄, & determinat distinguēdo, vt hic per eum, & concludit q̃ aut talis appellatio fuit friuola, & non iuuat, siue pręcedat siue cōcurrat: sed si fuit legitima, tunc aut Titius prius porrexit appellationē, quam postea ex abundāti legebat, vel ep̄s primo per alium tulerat sniam, quod pōt, vt in c.fi.ē.de re iudi.eo.lib.quā postea ex absidanti repetebat, & tūc qō non est dubia, cum Titius non ligeē tali snia, ex quo eius appellatio præcessit sniam, vnde non ligat. Et snia præcessit appellationem Titij, vnde non iuuat, sm no.in c.pastoralis. ē.de ap. Sed si applo Titij non præcessit sniam, nec snia ep̄i pręcessit applonem Petri, sed quasi, & simul interuenerunt, vt est qñ ep̄s excōicauit Titiū legentem applonem ipsius, vel excōicauit Petrū, qui appellauit ab ipso proferente, & tūc si Titius, qui inchoauit appellare, in verbo applonis & expressione causæ præuenit ep̄m excōicantem, & non erit ligatus, cum præcedens applo tuuet. Sed ɔ̄ si ep̄s, qui excōicauit, præuenit Petrū, tūc applo non iuuat, & hoc sine dubio. Sed si post inchoatam applonem ante verbum applonis, & causę expressionis interuenit excōicatio Titij, vel post inchoatā pronūciatio. ante verbū excōieo, interuenit applo Petri, & tunc de rigore iuris ligatus est Titius, quē inchoantē appellare ep̄s præuenit in pronūciatione. Petrus verò ligatus nō erit, qui ep̄m inchoantē excōicare p̄uenit in applone, facit c.si duo.ē.de proc.eo.lib. per qđ patet, q̃ preoccupatio attēdit in substātialib.nō in pręambulis. Si verò dubiteē, qđ verbū p̄cesserit, & q̄s pręuenerit in his substātialib.tūc ex quo ɔstat de iurisdōne excōicantis, & nō cōstat q̃ apppellatio præcesserit, iudicabuntur illi ligati, ē.de sen. excom.venerabilibus.ad fi.& quod ibi no. maxime cum snia excōicationis sit medicinalis, & facit etiam quod no in c.præterea.el a.ē.de appel.vt hic plene per Io.And.ex cuius dicto no.q̃ in dubio appellans præsumit præuentus a snia, pro quo quod no.in l.cum proponatis. C.de codi. & per Bal.in proœ. C.in §. 5 quibus.† Nec ob.prædictis, q̃ idē Io.And.& Hosti. in c.a.ē.de ɔsti.volentes, q̃ qui incępit trahere bladū de ciuitate, nō teneatur superueniente edicto, quo trahi prohibeē, sed hoc dictū nō est

A D D I T I O.

a Celsus. Non probante. Adde q̃ data paritate probationum reus debet absolui, etiam si actor sit in possessione iuris, de quo agitur, c.ex literis.& ibi Fed. col.2.uer.no.de probatio.

Vinc.God. Reus absolui debet, si actor plene suam intentionem non probauerit, Ruy.consi.149.nu.40.lib.5.& consi.133.nu.2.eo.lib & insuper reus diffinitiue absoluitur, si actor minime probasse conuincatur. Ruy.consi.114.nu.52.lib.3.

est verum, quia superueniens prohibitio ante rem ↄsummatã impedit operis ↄsummationem, vt in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. & quod no. in c. licet canon. ẽ. de elect. 6 eo. lib. & in cle. si. de rescri. & in d. c. venerabilib. † Vlterius Io. And. adducit hanc regu. ad aliam q. si ep̃s excõicauit Titiũ sub ↄdõne, qui ante ↄdõnem desijt esse de foro suo, an ligetur si postea ↄdi eueniat. & concludit q sic, ex quo sñia lata sub ↄdõne tenet, & iudex possit statuere in futurũ, vt in c. a nobis. ẽ. de sen. excom. & ita tenuit glo. & Inno. in c. præterea. el 2. ẽ. de appel. licèt Archi. tenuerit contrarium in c. 2. ẽ. de consti. eo. lib. cuius opi. procedere posset, qñ Titius desijsset esse de foro excõicantis, & ipsa causa excõicationis cessauit, putà quia fuerat excõicatus, si intra mensem non faciat residentiã in beneficio, vel faciat se ad ordines promoueri, & ipse cõtraxit matrimonium, vel trãslatus sit ad aliud beneficium primo dimisso, vt plenius de his hic per Io. And. & per Lap. in c. Romana. ẽ. de sent. excom. eo. lib. & per Pet. de Ancha. in d. c. 2. & facit quod no. in c. si super re. ẽ. de rescrip. eo. lib. quod conditio retrotrahitur.

R E G. XII.

In iudicijs non est habenda acceptio personarum.

S V M M A R I V M.

1 *Dignitati defertur in pœnis.*
Limita tamen vt hic, nu. 2.
3 *Iudicium quot modis accipitur.*
4 *Papa si concessit ecclesiæ collegiatæ, quòd contra eam nõ currat minor præscriptio quàm centenaria, an episcopus possit vti eodem priuilegio contra eam.*

a IN iudicijs.[a] No. æqualitatem esse seruãdam in iudicijs, sic j. eo. in reg. non licet. & ff. eo. in l. non debet. vnde iudicium claudicare non debet, vt hic, & in l. fi. C. de fru. & li. expen. & facit c. nouit. ẽ. de iud. & alibi dicit tex. in l. vbi. C. de fal. q iudex debet esse medius inter litigantes, nec debet habere vnum a dextris, & aliũ a sinistris, sm glo. ibi. & licèt æqualitas sit seruanda in iudicijs, tñ illud procedit inter actorẽ & reum, non aũt quoad testes, & vide per glo. no. in ver. iuri. in clem. j. 1 de rest. † In gl. j. ibi, in pœnis deferẽ dignitati, hoc limita, † nisi pœ2 na sit vniformiter taxata per legem vel statutũ, quia tunc non hẽ distõ personarum, vt tenet sing. Bal. in l. nemo. in prin. C. de sum. tri. In ea. gl. ibi, ne facris. & l. vnicuiq;. lib. 12. vnde & priuilegiũ vnius litigantiũ trãsit ad alterũ, vt d. l. fi. Non ob. Insti. de iure nã. in §. sed q̃d prin. nã aut priuilegiũ ↄtinet ius iniquũ, vt quia ↄcessum in alterius læsionẽ, & tũc si ad postulationẽ impetrãtis, & vti dẽt eodẽ modo impetrãs, ẽ. de nõ riu. pec c. 2. sed si sine postulatione & non cogit, vt l. j. & 2. ff. q̃d quisq; iu. Si verò non ↄtineat ius iniquũ, sed fauorẽ illius, cui ↄcedit, & aliquã iuris relaxationẽ, tũc siue sit ↄcessum proprio motu, siue ad postulationẽ, prodest soli impetrãti, & nõ alteri cũ non ↄtingẽti, vt d. l. sed q̃d Principi. ꝓdest ẽt litigãti cũ illo, vt sic seruet æqualitas, & quia vr̃ eũ ↄtingere, & sic loquit̃ d. l. fi. sm Dy. & Io. An. & vide q̃d no. in cle. sæpe. de ver. sig. & per Bal. in d. l. fi. Et hæc b de priuilegijs singularib. qñ sit q non priuilegiatus [b] possit vti priuilegio ↄ ipsum priuilegiatum. Quid autẽ sit de priuilegijs 3 vniuersalibus, dicetur j. † In ea glo. ibi, & no. q iudicium. vide per Io. Mo. in rub. ẽ. eo. lib. ponẽtem 20. significationes de hoc verbo iudicium, de quibus hic per Io. And. & vide no. in d. ru4 bri. † Extra glo. Io. And. quærit hic, quid si Papa concessit priuilegiũ ecclesiæ collegiatæ, q præscriptio minor cẽtenaria nõ currat in bonis vel iurib. ipsius, an p̃latus ↄ capellã vel eã vti possit. & ↄcludit q nõ, ẽt si bona sint diuisa, sed bene poterit vti ↄ oẽm auocantẽ rẽ eccl̃iæ ab ipsius dñio, & facit q̃d no. Io. And. in reg. priuilegiũ. ẽ. eo. lib. in princ. solonis q̃õnis. Et ↄcludit ẽt hic Io. An. in fi. q vñũ priuilegiorũ quędã respiciũt fauorẽ personarũ datũ certis causis, & in certis articulis, vt est priuilegiũ minorũ ecclesiarũ in restitutione in integ. Et mulierũ in Velleia. & filiorum fami. in Macedoniano, quæ propriè non possunt dici data vniuersitati, vel corpori, sed sunt vniuersalia. Et istis vtitur vnus talis contra alterum talem, vt c. auditis. ẽ. de restit. in integ. & in l. vires. §. fi. ff. de mino. Si verò sint priuilegia vniuersalia data corpori vel vniuersitati, & tunc si fauore tam vniuersitatis, quàm singularium, & istis potest vti ad sui defensionem tam vniuersitas, quàm etiam singulares ipsius personæ etiam contra alias singulares personas ipsius corporis, vt in c. j. & c. si diligenti. ẽ. de foro compe. & 16. q. 4. volumus. & 9. q. j. insolita. Si verò priuilegia sint data vniuersitati, vel corpori eius fauore, non fauore partis, vel singularium, & isto priuilegio potest vti vniuersitas, vel alius pro ea, sed alter non, vt hic per Ioan. And. & vide etiam de his plene per Bar. & Bal. in authen. quas actio. C. de sacrosan. eccle.

ADDITIONES.

a Nico. Supe. In iudicijs. Adde quot modis sumitur hoc nomen iudicium. vide per gl. in ver. iudicium. Insti. qui. non est permis. fa. test. in § præterea. Arc & Doct. in c. statutum, & in c. insuper. de rescri. lib. 6. & per Doct. in rub. de iu. di. Vinc. God. Nota illud, q dicit Iac. in epistola Ca. c. 2 C. Iudicium enim sine misericordia fiet illi, qui non fecit misericordiam. & quando & quibus causis iudicium reddatur nullum, Barto. Sor. consi. 96. Viso circa princ. lib. j. ver. quid sit iudicium.

b Celsus. Priuilegiatus. Adde, an priuilegiatus possit uti priuilegio contra aliũ priuilegiatum uide Abb. in c. audietis. in 9. no. de restitu. in integ. Abb. in c. 12 præsentia. in 14. col. de proba. Cyn. in l. quo tempore. in ulti. col. C. de restit. mi. Bar. in l. uerum. in § item quæritur. ff. de mino. Bal. in l. 2. C. de pri. sle. fis. Ang. in l. fi. ff. ex quib. cau. ma. Pau. de Cast. in l. j. in 3 no. C. si aduer. fis. Pau. de Cast. cons. 31 2. anci. Viso puncto supra scripto.

R E G. XIII.

Ignorantia facti non, iuris excusat.

S V M M A R I V M.

1 *Ignoranti beneficij vacationem non currit tempus.*
2 *Titubatio quid sit.*
3 *Error iuris quando excuset.*
4 *Ignorantia iuris quos rusticos excusat.*
5 *Error quando excusat ab expensis, & an in causa appellationis debeat fieri condemnatio expensarum.*

1 IGnorantia. † In glos. j. ibi, ignorabat beneficium reseruatum. Et idem in eo, qui ignorat vacationẽ beneficij, cui non currat tempus, in c. quia vniuersitatis. ẽ. de conce. præ. secus si ignorabat semestre tẽpus currere collatori, & sic permisit illud labi, vt in c. pen. & fi. ẽ. de supplen. negli. sm Io. Mo. ponentem hic differentiam inter ignorantiam, errorem. & titubationem. & facit, q ignorantia propriè est nescientia, qñ scilicet de iure vel de facto nihil scio, nec suspicor, nec in aliquo applico mentem meam. & ignorans tamen id quod scire tenet, dr̃ potius contemnere q̃ ignorare, & pro contemptu iudicabit, sm Hieronymum. allegans autem ꝛ̃r ignorantiam, excusat sm Io. And. pro quo facit, quia ignorantia dr̃ vitium naturale, quia oĩs cum ea nascitur, vide tñ per glo. in Rub. ff. de iur. & fac. igno. facientem dr̃iam inter ignorantiam & nescientiã, a & dicit q ignorantia [a] sumit̃ in malam partem, vnde dicit glo. q qui ignorat ignorabit̃, de quo vide ibi per glo. ord. & in l. de statu. ff. de testa. Error autem qñ applicat̃ mens ad id, cuius veritas habet se in ↄ̃rium, & in hoc differt ab ignorantia, vt l. si me 2 in vacuam. ff. de acqui. poss. sm Io. And. † Titubatio est, qñ non applico mentem sed dubito, vt in l. fi. ff. de condi. indeb. ex quibus infert̃, q oĩs titubans & errans dr̃ ignorans, sed non eõ. & adde tex. no. in l. manifestissimi. §. si autem nescius & dubitãs. vbi nescientia & dubitatio æquiparant̃. & ita parcitur dubitanti sicut nesciẽti & erranti, sm Bal. in l. leges sacratissimæ. C. de leg. propriè tñ nesciẽtia est, qñ nescio id, q̃d scire non teneor, vt per gl. in d. l. de statu. Scientia verò est verorum, quia nemo scit nisi qui vera scit, sm Bal. hic. & vide per Inno. in c. præterea. 3 ẽ. de resti. cog. in fi. † In ea. glo. ibi, & dic vt ibi, & in l. j. ff. de iur. & fac. igno. & hic per Dy. concludentem, q aliqñ errat̃ in iure naturali, & error non excusat, vt in l. si adulterium. §. scriptum. ff. de adulte. & idem si in iure quasi naturali, vt in l. venia. C. de in ius voc. vbi dicitur in his duobus etiam rusticitas vel sexus non excusat. Aliqñ erratum est in iure ciuili, & in iudicijs non excusat, vt hic, & in l. non fatetur. ff. de confes. & hoc nisi erretur ante li. contest. cum tunc excuset probata causa erroris, vt in l. de æta. §. qui iusto. & §. Celsus. Sed si erret̃ extra iudicium, & agat̃ de damno vitando, tunc error excusat in eo, in quo verus dolus requiritur, vt in l. si quis in graui. §. si quis ignorans. ff. ad Silleia. Si in eo, in quo sufficit dolus præsumptus, lata culpa, aut leuis, & fortius si leuissima: & tunc si erat publice notum, & error non excusat, vt in d. l. leges. sed si non erat publice notum, vere, sed præsumptiue, vt quia post duos menses a die publicationis legis, & excusat, vt in l. fi. ff. de decretis ab ordi. Sed certè d. l. fi. non loquitur in ignorantia iuris cõis, sed municipalis, vt vide singulariter p Bal. in d. l. leger. & per Hos. in c. fi. ẽ. de consti. Si verò agatur de lucro captando, & cum alterius

ADDITIO.

a Vin. God. Nota, q de huiusmodi ignorantia in bonam partem loquitur Psal. in psal. 24 Ignorantias meas ne memineris. quid autem sit ignorantia crassa, & supina, uide Gu. de Mon. in tract. de succes. reg. in 4. dub. nu. 12 q. 3 habetur in lib. 12. tract. fol. 104.

terius iniuria, & tūc iuris ignorantia non toleratᷣ, nec excuſat, ſi poterit cōſulere peritiores, ſiue non, vt l. nunq̃. & l. ſi fier. ff. de viuca. & in l. iuris ignorantia. ff. de iur. & fac. igno. Sed ſine alterius iniuria, & non potuit ꝯſulere peritiores, & excuſatᷣ, ſecus ſi potuit ꝯſulere, vt in l. regula. §. ſed iuris. ff. de iuris & fac. & l. in bonorum. ff. de bo. poſ. ſm Dy. quod tū limita, niſi eſſet minor, mulier, vel miles, quos in certis caſib. ignorantia iuris excuſat, vt d. l. 2. & idem in ruſtico, vt in d. l. ſi quis in ꝯtum. §. ſi quis. & facit quod no. in l. vbi exigitur. ff. de edēdo. vbi mulier, 4 minor, & ruſticus excuſantur a dolo præſumpto. † Et quod dr̄ de ruſtico, limita niſi eſſent ruſtici ſagaces, vel malitioſi, cum tales non excuſentur, ſm glo. no. in l. athletas. §. de ruſticis. ff. de excu. tut. Et niſi actus fieret clarus, quia tunc nec imperitia nec ruſticitas excuſatur, vt in l. j. & ibi no. C. de incertdic. matrimonio. Aliqñ erratᷣ in facto alieno, & ignorantia excuſat, vt in l. cum quis. ff. eo. titu. & l. ſi. ff. pro ſuo. & hoc niſi eſſet publice notum, vt in l. ſed ſi pupillus. §. præſcribere. ff. de inſtito. Aliqñ erratᷣ in facto proprio, & ſi tractatur de lucro captando, ignorantia non excuſat, vt in l. q̃ q̃. C. ad Velleia. & idem ſi de damno vitando, qñ fit cum alterius iniuria, vt in d. l. q̃ q̃. ſi verò ſine alterius iniuria, & tunc in facto proprio excuſat, vt in l. ſed ſi me putem. ff. de condi. indeb. & ita intelligitur quod no. in l. ſi 5 res obligata. ff. de leg. j. ſm Dy. & Io. And. † In ea glo. ibi, de condemnatione expenſarum no. ſingulariter hanc glo. ex qua habetur, qō error excuſet ab expenſis. Et qñ ſit, q̄ in cā appel. debeat fieri condemnatio expenſarum. de quo plene per Doc. in c. finem litibus. hic alle. & l. qui ſolidum. §. etiam. ff de leg. 2. per Bal. in l. gñalr. §. 1. C. de reb. credi. & in l. properādum. §. ſiue autem. C. de iudi. & ibi per Bart. Extra glo. Io. And. inducit hanc regulam in 2 parte ad q. quam ipſe diſputauit, an impetrans beneficium teneatur facere mētionem de vacatura, quam expectat, vel de reſeruatione quæ pro ea pēdet, ita q̄ impetratio aliter facta de beneficio non valeat. & arguit pro & ꝯ, & concludit tales literas non valere, ſi de prędictis non fiat mentio, quia licèt ignorantia facti excuſet, vt in c. gratia. ē. de reſcrip. eo. lib. tñ ignorantia iuris non excuſat, vt hic dr̄, nec valet reſcriptum non faciens mentionē de vicaria perpetua, vel de modico beneficio, vel de colorata poſſeſſione, licèt impetrās ſe crederet non teneri ad illā exprimendā, vt hic plene per Io. An. & vide qđ no. in c. ſi motu proprio. ē. de præb. eo. lib. vbi plene de his.

R E G. XIIII.

Cum quis ſuccedit in ius alterius, iuſtam ignorantiæ cauſam habere præſumitur.

S V M M A R I V M.

1. *Ignorantia iuſta præſumitur in ſucceſſore in geſtis per prædeceſſorem.*
2. *Bona fides quando ſufficit ad præſcriptionem abſque titulo, tunc mala fides non nocet ſucceſſori.*
3. *Titius captus amore cuiuſdam virginis, deceptus fuit ab alia muliere maritata, quæ ſe ſubmiſit, an ſit puniendus tanquam adulter.*
4. *Clericus ſi cognoſcit mulierem ſolutam, quæ reputabatur ab omnibus nupta, vel econtra cognoſcit maritatam, quę habeatur pro ſoluta, qualiter, vel an puniri debeat.*

1 CVm quis. † No. q̄ in geſtis per prędeceſſorem præſumitur iuſta ignorantia in ſucceſſore, quod inducit Dy. vt hęres emphyteutę, qui ignorans rem emphyteuticam non ſoluit eccleſiæ vel prælato cenſum, cenſeatur eſſe in iuſta ignorantia, & non incidat in pęnam. facit l. j. §. dies. & §. ſi aduerſus. ff. qñ appellandum ſi. tū ipſe m̄ Dyn concludit, q̄ incidat, vt in l. ad diem. ff. de ver. obli. Sed p̄p iuſtam ignorantiam concedatᷣ eidem reſtitutio per has regulas. & ita reſidet hic Io. And. adducens Spe. ita tenere in titu. de locato §. nunc aliqua. ver. 18. Bal. hic intelligit hoc procedere, quando legis diſpoſitione reincidit, ſecus ſi ex diſpoſitione defuncti, vt quia fuiſſet appoſitum pactum legis cōmiſſoriæ, ſcilicet, q̄ non facta ſolutione res reuertatur ad eccleſiam, quia tunc hæres non reſtitueretur in integ. vt l. Emilius. ff. de minoribus. Sed certè licèt hæres ex proprio priuilegio non debeat reſtitui, tamen debet reſtitui propter iuſtam ignorantiam ex clauſula generali. de qua in l. j. ad fi. ff. ex quibus cau. ma. & ita ſequitur Dy. & Bart. in l. cum filius. §. in hac. ff. de ver. oblig. & glo. in l. 2. C. de iure emphy. & do. Pet. d. Flo. & Imo. in c. potuit. ē. de locato. circa fi. Et vide per Dyn. & Bal. in d. l. 2. In gloſ. j. ibi, qui in alterius. & ideo tunc pęna cōmittitur cum effectu, niſi ſucceſſor fuerit pupillus, & d. §. in hac, ſm 2 Dyn. & Ioan. And. † In ea glo. ibi, cum hæres. no. ex glo. q̄ vbi ad præſcriptionem ſufficit bona fides abſq; titulo, tunc mala fides prędeceſſoris non nocet ſucceſſori, quod procedit in ſingulari ſucceſſore, ſi velit inchoare ipſam præſcriptionem a ſe, vt tenuit Dyn. in regula, poſſeſſor. ē. eod. licèt talis ſucceſſor non poſſit vti ſucceſſione prædeceſſoris, vt in l. Pompo. §. cum quis. ff. de acquit. poſſeſ. ex quibus infertur vna notabilis limitatio ad auth. malæ fidei poſſeſſor. C. de præſcrip. longi temporis. vt non habeat locum, quando ad præſcriptionem ſufficeret bona fides abſq; titulo, & ita limitat eam Aoge. in d. auth. malæ fidei. Sed in ſucceſſore vniuerſali tenebat Dyn. in d. regula poſſeſſor. q̄ de æquitate canonica ſi hæres velit inchoare præſcriptio. a ſe, & tunc mala fides defuncti non nocet, ſed rigor iuris ciuilis hoc non patitur, qui malam fidem defuncti in hæredem transfundit, cum ſit ſucceſſor vitiorum & culpæ, vt in d. l. cum hæres. & l. ſi ego. §. partus. ff. de public. ſm Dyn. ibi, ſed dicit hic Io. And. q̄ ſi prædictæ leges recipiantur, prout diſtinguitᷣ hic in glo. ceſſabit hæc diuerſitas ſm eum, qui cū his vr̄ reſidere cū glo. ſua hic. & q̄ mala fides defuncti non noceat hæredi, ēt de iure ciuili, qñ ad præſcriptionē ſufficit bona fides abſq; titulo. Bal. tū in l. nihil. C. pro hærede. dicit q̄ dictum Dy. poſſet procedere in præſcri. longiſſimi tpis, non aūt in præſcriptione longi tpis 10. vel 20. an. Sed certe de iure ciuili in præa ſcriptione vr̄ mala fides [a] defuncti nocere hæredi, vt d. l. cū hæres. & in l. ſi ego. §. partus. ff. de publiciana. vbi glo. ita tenet. & tenet Bar. in l. 3. §. fructus. & §. hęres. ff. de vſuc. & Ang. in l. vitia. ff. de acqui. poſ. & hoc procedere vr̄ non ſolū de iure ciuili, ſed ēt de æquitate cano. ex quo in hoc nō reperiatᷣ ſtatutū aliud de iure ciuili a iure cano. ſm Bar. hic, immo magis nocet mala fides de iure cano. q̃ de iure ciuili, vt no. in d. reg. poſſeſſor. & hęres vſis non poſſit incipere pręſcrip. a ſe in his, quę defunctus mala fide tenuit. d. Anto. in c. ſi diligenti. ē. de præſcri. & idem Imo. ibi col. 5. & d. Nic. col. 10. & in c. 2. ē. de præſcri. col. 3. vbi vi3 de plenius de his. † Extra gl. Io. And. hic inducit hanc regulam & præcedentem ad q. ſi Titius captus amore cuiuſdam virginis ab alia muliere, quæ maritum habebat, deceptus fuit, quia ſeipſam in illius locum ſubmiſit, an Titius captus per maritum illius mulieris ſit vt adulter puniendus, & reſidet hic Io. And. b q̄ non, cum non peccauerit in adulterio [b], vt l. pen. ff. de adult. erit tū puniendus ac ſi virginem vel viduā cognouiſſet, vt in l. cum qui. §. at cum aliquis. ff. de iniur. & per glo. in l. vxor. C. de repu. & 15. q. j. aliud. & 34. q. 2. in lectum. † Scđo inducit Io. And. hāc reg. ad q. ſi clericus cognoſcit mulierē ſolutam, quæ ab ipſo, & ab oibus cōiter habebatur pro maritata, vel econtra cognoſceret maritatam, quæ habebatur pro ſoluta, an veritate cōperta ſit puniendus vt adulter pęna iuris cōis, vel ſtatuti diſponentis adulterantem cum alterius vxore fore priuatum beneficio. Et ſoluendo dicebat, q̄ primo caſu iudicatur adulter quo ad forum pœnitentiale vel eccleſiaſticum iudicem, quia adulterium intēdebat cōmittere, vt de pę. diſt. j. nunq̃. & c. propterea. vbi de hoc, 14. q. 5. ſi quid inueniſti. Scđo verò caſu, qñ cum ignorantia concurrebat intentio abſtinendi, ſi ſciret illā coniugatam, tunc fornicati ille cenſetur, & ita intelligitur gl. d. c. illud. Sed ſi concurrebat intentio ꝯtria, tunc iudicaretᷣ adulter, 34. q. 4. origo. Si verò quærit̄ de pœna iudiciali, & tūc primo caſu puniendus erit vt adulter pœna iuris cōis, cum ibi fuerit culpa in opere, dolus in intentione, & cōis opin. in qualitate, quæ tria meritò præferunt̄ veritati poſtmodum detectæ, vt in c. nuper. de ſen. excom. Sed vbi pœna ſtatuti eſſet grauior, & illa non puniretᷣ, ſi veritas ante ſententiam appareat, quia ex ſua materia reſtringibili requirit, q̄ ſit vxor, & ſit vere & non putatiue. Sed ſi veritas apparet poſt rem iudicatā, & non prius & ſententia non reuocabit, vt in c. inter monaſterium. de re iudi. & patet ex no. ē. de do. inter vi. & vxo. plerunq;. In ſecundo verò caſu cenſetᷣ adulter, & vt adulter eſt puniendus, cum tunc iudicetᷣ delictum ſm veritatem & mulieris qualitatem, 56. diſt. dñs. quia ſicut ſtatutum ſuum caſum non excedit, ita nec illum prætterit, vt verum ſit iſtum alterius vxorem cognouiſſe, licèt non in ea ſpecie, fuit tñ in dolo in genere, cum curare debuerit qualis eſſet, cū reperta fuerit in habitu matrimoniali. Si aūt hñs notam mulierē ſciebat eam reputari ſolutam, & talē eſſe credebat, tūc non dicetᷣ adulter, cū ad id nō ſufficiat culpa, ſed requiratur dolus, maxime ſi in habitu meretricio erat, vt l. ea quę.

ADDITIONES.

a Vin. God. Mala fides quos arguat, vt ab eorum officio remoueantur, Iac. Can. de exequut. vlt. vol. q. 3. nu. 10. quod habetur in lib 12. trac. fol. 96.

b Vin. God. Adulterium ex quibus cauſis præſumatur, Ruy. conſ. 139. nu. 4. lib. 5. & adulterij appellatio eſt generalis proprie, tamen eſt in nupta, & quæ ſit adulterij pęna, late per Albe. in conſ. 37. Quamuis multa.

quæ.C.de adul.& in c.si vero.& c.in audiētia.ī.de sen. excom. Et prædicta qñ clericus tēdebat ad illicitum coitum, aliàs si ad licitum, vt quia cum illa ɔ̄xerat,& id poterat, quia erat in minoribus tm̄,& neutro casu dicetur adulter.primo non, quia agnouit propriã vxorem: scđo non, cum ɔ̄xerit bona fide, & sic nõ peccauit.& ita loquit̄ c.j.& c.veniens.ī. de eo qui du. in matri. & hoc casu loquit̄ d.l.vxor.& l.pen.ff.de adul.ſm Io.And. & vide per Bar.in d.l.pen.& in l.diuus.ff.de sica.& per Doct. in d.c. si vero.& in l.pen.C.de fideiuſ.& ibi per glo.

R E G. XV.

Odia restringi, fauores conuenit ampliari

S V M M A R I V M.

1 *Priuilegium si pro vna parte est fauorabile & est ampliandum, qualiter intelligitur fieri talis ampliatio.*
2 *Canonicus si elegit in suum episcopum mutilatum, vel bigamum, an incurrat pœnas priuationis & suspensionis.*

1 ODia restringi. †In glo.j.ibi, ampliat. No.ex glos.ꝙ si ius priuilegium vel alia ɔstitutio pro parte est fauorabilis, & pro parte odiosa, tunc indicat̄ fauorabilis, & est amplianda. intellige pro ea parte, pro qua est fauorabilis: pro ea vero parte, pro qua est odium, tunc deberet restringi, ſm glo.no.in l.venia. de in ius voc.& in l.sed si lege.§.fi.ff.eo.tit.& per Bar. in l. fi.ff. ad Tertul.& per Bar.in l.maximum vitium.C.de libe.præte. Et procedit hæc reg.qñ ex vtraq; parte fauoris & odij versatur ius publicum, vel ius priuatum, secus si ex vna parte versatur ius priuatum, & ex alia ius publicum, quia tunc ius publicum præferret̄, siue versef̄ ex parte odij, siue ex parte fauoris, vt in l.2.§.exercitum. ff.de insa.ſm Dy.dicentem etiam, ꝙ licèt in maleficijs puniendis versef̄ fauor publicus, vt in c. vt famæ. ī.de sen.excõ.& in l.ita vulneratus.ff.ad l. Aqui.tm̄ hoc procedit in maleficijs, quæ cõstat fore commissa, & hoc respectu fit ampliatio: secus vbi qualitas criminis esset incerta, vel casus esset dubius, quia tunc fit restrictio, vt hic dr̄, cum ex hoc ius publicum non lædat̄, de quo per Bar.in d.§. exercitum.& hic per Dy.& Io.And.In ea.glos.ibi, vnum sine altero acquiri potest. no.glo.ad ea quæ dicit Pau.in cle.j.de renun.& no.in c.admo-
2 net.ī.de renun.† Extra gl.Io.And.inducit hanc reg.ad q.quam disputauit, an si canonicus elegit in suum ep̄m mutilatum, bigamum, vel excõicatum, incurrat ex hoc pœnas priuationis & suspensionis Lateranensis concilij. & concludit ꝙ ipso iure tales pœnas non incurrit, licèt eas incurrat, qui eligit patientem defectum in ætate, moribus, & scientia, vt in c.cum in cunctis. ī.de elect.E procedunt prædicta in electione mutilati, & bigami, sed in electione excõicati, & tũc si talis fuit excõicatus ab homine iniuste forte, vt non eligeret̄, & non erit locus his pœnis, aliàs verò si fuisset excõicatus a iure, vel ab homine, & iuste, tunc includeretur sub prohibitione concilij per illa verba, vita, & moribus, ſm Ioan.And. vt hic per eum, & in c.dudum. el j.ī.de elect.in ver.indignos. & ex dictis hic per Io. And.no. hic Bal.ꝙ pœna taxata per casus dinumeratos non comprehendit casus similes, licèt aliud sit in fauoribus, & vide per glos.in ver.Italiæ. in c.j.ī de tempo.ordi. eod.lib. & quod ibi dictum fuit.& in c.constitutionem.de reg. eo. lib.

R E G. XVI.

Decet concessum a Principe beneficium esse mansurum.

S V M M A R I V M.

1 *Priuilegium simpliciter concessum sine temporis præfinitione censetur esse perpetuum.*
2 *Priuilegium quot casibus perditur.*
3 *Causa omnis dicitur impulsiua, non finalis, in gratijs & priuilegijs.*
4 *Princeps an possit sine causa reuocare priuilegium.*

1 DEcet concessum. † No. ꝙ beneficium, seu priuilegium simpliciter concessum, & quod non limitat̄ tempore, debet in dubio iudicari perpetuũ, de quo ī.In glo.j. ibi, remanet sui iuris. sic etiam remanet iura agnatorum, & cognatorum, vt ibi, ſm Dy.& Io.And.In ea.gl.ibi, sunt perpetua. idem voluit glo.in c.fi.ī.de priuileg.& facit l.falso.C.de diuer.
1 rescrip.& vide no.in reg.priuilegium.ī.eo.& per glo.in l.qui liberis.ff.de senat. ibi tñ dixit, ꝙ in dubio priuilegium extēditur
2 vsq; ad pronepotem.† In ea.glo.ibi,& no.&c. Et sic ex hac gl. habent̄ quatuor casus, in quibus perdit priuilegium. Et plures alios casus ponit Spec.in titu.de instru.edi.§.nunc aũt ad quos Io.And.in c.suggestū.hic alle.remittit se,& hic.In ea.gl.in fi. no.glo. Quid aũt si esset cã ɔcessionis priuilegij, an tunc cesset ipsum priuilegiũ. Dyn.hic ꝙ non, dũmodo illa cã fuerit impulsiua, vt ff.de dona.in l.2.§.fi.cum l.seq.& in l.j.§.lexium.ff.de postu. Et idem si cã fuit finalis, sed aliquæ reliquiæ illius causæ remanēt, vt patet in l.fi.ff.de decu.& ff.de cõni.l.vnius.§. seruus. Et idem si dubitet̄, an causa fuerit impulsiua vel finalis, vt in l. cum tale.§.legato falsum.ff.de cõdi.& demon.aliàs vero si causa fuisset finalis, & de hoc constaret, & dicta causa cessaret, & nullæ reliquiæ remanerent, & tunc cessaret priuilegium.& ita procedat l.Titia.§.vsuras.ff.de leg.2.& l.Papinianus.§. sed nec impuberis.ff.de inoffi.testa.& c.si pauper.ī.de præben. eo.lib. ſm Dy.& Io.And.videretur tm̄, ꝙ etiam qñ cessaret finalis causa priuilegij, requiratur s̄nia rescissoria, vt videtur sentire Bal. hic.& facit glo.hic ibi, propria autoritate &c.& facit quod no. in l.quæro.§.inter locatorem.ff.loca.& in c.cum secūm.ī.de hære.eo. lib. quæ omnia sunt notanda ad c. fi. 24.q.2.vbi dicitur, ꝙ cessante causa priuilegij cessat priuilegium. Et ex prædictis etiam habetur, ꝙ non intelligit̄ cessare causa, qñ remanēt eius reliquiæ. facit l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.&
3 l.si quis sub conditione. ff.de testa. tute.† Et dicit hic Bal. ꝙ in gratijs & priuilegijs in dubio omnis causa præsumitur impulsiua, non finalis, vt no.in d.l.2.§.fi.quod no. Et prædicta inducit Io.And.hic ad quæstionem Legistarum, qua quærit̄, alicui pro-
4 pter ᵃ numerum liberorum est cõcessa immunitas, an si aliqui eorum perierint, duret talis immunitas.& vr̄ ꝙ sic, cũ reliquiæ in alijs remanere videantur.& facit hæc reg.ad qđ no.in c.dilectus.de cap.mo.ſm Io.And.referētem sic per plures Doct.fuisse ɔsultum, vt hic per eum dicentem prædicta procedere in immunitate acquisita per s̄nīam conseruanda, aliàs si tractaretur de immunitate acquirenda, tunc aliud esset, cum tunc debeat attendi tp̄s, quo petit immunitatē ɔcedi, & tunc debet probare numerũ, vt in l.5.§.qui ad munera.ff.de vaca.mu. Item prædicta procedunt, qñ fuit ɔcessa immunitas gñalis ē̄t circa futura, secus si fuisset quis spãliter absolutus a certa tutela delata, quia tũc res iudicata nõ egrediet̄ suũ casum, vt l.spadonē.§.qui absolutus.ff.de excu.tu.& ita procedat qđ ibi no. ſm Io.And.ponētem ē̄t hic, an & qñ numerus liberorũ præstet immunitatē, vt hic per eum.Bal. tñ hic aliter ɔcludit immunitatē ɔcessam pp numerum liberorum, an duret, dicēs ꝙ aut est immunitas momentanea, & durat, quia inspicitur initium, vt in l.2.ff.de excu.tut. Si verò immunitas sit successiua, tũc quicquid dicit hic Io. And.ipse ɔcludit, ꝙ aut verba sonant in futurum, vt quicunq; habet tres filios, non vadat in exercitũ,& si cessit dies immunitatis ante mortem liberorum, & durat pro ea vice, aut non cessit, & tunc secus. Si verò verba sonãt in præteritum, vt quia dicant, ꝙ illi qui non iuerunt in exercitum, non propterea teneant̄, si habuerunt liberos, & tunc nihil nocet eos mori, quia gratia iam sortita est suũ effectum, vt ff.de oper.lib.l. qui liber. & l.pen. C.de insti.& substi.ſm Bal.& no.in l.voluntaria.C.de excu.tut.& in d.§.vsuras. In glo.2.in fi.an inferior hoc possit, vide no.per glo. & Io.And.in c.constit.ī. de religiosis domib.& in c.quæ in ecclesiarum.ī.de ɔsti.& in c.si propter.ī.de rescrip.
4 eo.lib.† In glo.fi.in fi.tene menti singu.glo.& vide glo.in ver. instante.in cle.dudum.in prin. de sepul.ideo dicit̄, ꝙ Princeps etiam sine aliqua causa potest priuilegiũ reuocare, vt in.l. qui fundos.C.de om.agro deserto. lib.10. quod tamen limita, nisi priuilegium Principis transisset in contractum, quod nunc reuocari non possit, & ligaret successorem, vt no.c.j.ī.de proba. & ibi per Doct. & in c.in nostra.ī.de iniur. Quid autem sit de inferiore a Principe, an possit suum priuilegium reuocare. vide per glo. in ver. septennio.in c.cum ex eo.de elect.eo.lib.& quod no.in c.sicut.ī.de hæreti.& per Saly. in l.qui se patris. C. vnde liberi.in pen.col.& per Imo. in c.cum ad hoc.ī.de cleri. non residen.& per Archi.in c.si cui nulla.ī.de præben. eo. lib. & quod no. in c.quàmuis.ī.de rescrip.ī. eo.lib.

A D D I T I O.

a Cel.Numerũ. Adde Alb.de Ro.in reg.decet.de reg.iur.idē Alb.in l.2.in prin.ff. de excu.tut.Mart.Lau.in suo trac.de princ.in ti.de fisco.ɔclu.199.Io.de Ana. consi.105.& est ult.consi.inci.circa dubium oblatum.adde quod no.in apostil. ad Ia.Rebuf.in l.si quis.la 2.nu 2.in uer legis.C. de decur.lib.10.de quo per Alex.in l.sciendum.§.fi.ff.qui satisd.cog.& in l.semper. de iure immu.

R E G. XVII.

Indultum a iure beneficium non est alicui auferendum.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex potest statuere terminum ad proponendas exceptiones non solum dilatorias, sed etiam peremptorias.*
2 *Iudex an possit abbreuiare terminos a iure statutos.*

Legitima

3 *Legitima debita filijs, an possit per statutum diminui, seu in totum tolli.*
4 *Papa si concessit legato, quòd possit in quolibet monasterio sua legationis ponere vnum monachum, & Titio concessit, vt reciperetur in fratrem & canonicum alicuius monasterij, an monasterio reseruetur annus probationis.*

Indultum. In gl. j. ibi, cõmissa. intellige quo ad pœnam iuris, de qua ibi, prout no. in c. licet canon. in glo. antepe. ẽ. de elec. eo. lib. ſm Io. And. † In ea. gl. ibi, & similibus. immo etiam 1 vt dicit hic Dyn. poterit iudex causa cognita statuere terminũ non solum ad proponendas exceptiones dilatorias, sed etiam peremptorias, postq̃ etiam ante sniam non audiet. de quo per Io. And. in c. pastoralis. ẽ. de excep. in j. glo. & ita tenuit Bart. in l. a. ff. de re iud. & in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. dicens iudicem hoc facere posse etiam nemine petente, quando partes p̃sentes essent, secus si altera esset absens, vt ibi per eum, cuius dictum procederet in dilationibus assignatis post li. conte. secus si ante, vt in l. ædiles. §. item sciendum. ff. de ædi. 2 edic. ſm Bal. hic. † Et no. hanc glo. quæ vr̃ sentire, q̃ iudex [a] causa cognita possit abbreuiare dilationes a iure assignatas etiam absq; ministerio iudicis. sed gl. in ver. 15. in c. cupientes. §. quod super 20. ẽ. de elect. eo. lib. tenet cõtrium, l. q̃ nec allongare vel abbreuiare possit. & idem tenet Ang. in l. a. ff. de re iudi. & Bar. in l. si quis instituat. ff. de hæred. insti. & hoc nisi in casibus expressis in iure, vt no. in c. cum sit. ẽ. de appel. & in clem. q̃uis. eo. tit. sed bene poterit allõgare, vel abbreuiare dilationem legalem datam iudicis ministerio, ſm glo. hic, & Bar. in d. l. a. & ibi ple-3 ne per Doct. † In ea. glo. ibi, per legem permittentem. & ex his tenuit hic Dy. q̃ licèt legitima in bonis parentum sit debita filijs de iure naturæ, tñ per statutum possit diminui, & in totum tolli. & ita residet hic Io. And. adducens c. Raynutius. ad fi. ẽ. de testamen. de quo articulo vide per Bart. & alios Doct. in l. Titio centum. §. Titio centum ita relicta sunt vt Mæuiam. ff. de cõdi. & demon. & per Bal. in l. j. C. de sum. trin. & in l. generaliter C. de episco. & cleri. & l. sancimus. C. de nup. & in l. filium quem hñtem. C. fami. er. & per Rotam in decisi. 17. quæ incipit, Item fuit dubitatum. In ea. gl. in fi. ꝯcludit, q̃ aliq̃n beneficiũ iuris ꝯsistit in indulto, & lex vltra procedit tollendo illud, & tũc licèt rẽ procedat rĩa huius tex. tñ fallit, q̃n duo indulta prouiderint diuersis, quia tunc tenendũ est priuilegium, qđ est potentius, vt in l. verum. §. ñ. cum l. seq. ff. de minorib. item fallit hæc rĩa in casib. in quib. quis priuaĩ iure suo sine culpa sua, de quibus io rĩa sine culpa. j. eo. Item fallit in ꝯcursu diuersarum oblorum in eadem persona, vt principalis, & accessoria, quia acces-4 soria tollit, vt in l. generaliter. ff. de fideiul. † Extra glo. Io. And. inducit hanc regulam ad q. si legatus, cui Papa specialiter concessit, vt possit authoritate apostolica in quolibet monasterio suæ legationis ponere vnum monachum & eadem authoritate concessit Titio, vt in certo monasterio reciperetur in canonicum, & in fratrem. Quæritur, an tunc monasterio reseruetur annus probationis. & concludit q̃ sic, cum vtriusq; gratia tp̃a sit indultum, vt in c. ad ap̃licam. ẽ. de rẽu. non tñ reseruatur illa voluntaria repulsio, quæ reseruaret, si legatus vel Papa non scripsisset, ad mandatum ergo legati vel Papæ illum recipiunt, ad quod aliàs non tenerent, & in hoc valet gratia legati, & si probabunt legitimam repulsionis cãm, quam percipere potuerũt in ipso tempore probationis, poterunt illum petere expelli, & sic gratia satis confert, & ius cõe non læditur, vt hic plene per Io. And. & facit qđ no. in c. super eo. ẽ. de offi. dele. Et dixit no. Bald. hic, q̃ similiter ipse ingressus habebit annum probationis, & poterit infra annum libere pœnitere, arg. l. omnium. C. de testa. quod no. & vide per Doct. in d. c. ad apostolicam.

ADDITIO.

a Vinc. God. Potest etiam iudex in actu a parte impugnato ex officio fundare ad vtilitatem impugnantis, sic. q̃uis aliquam partem facere in iustitiam, Ruy. consi. 72. nu. 3. lib. 5.

REG. XVIII.

Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit.

SVMMARIVM.

1 *Tractu temporis non firmatur, quod est ab initio inualidum.*
Et qualiter hoc intelligatur. nu. 2. & 3.

1 Non firmatur. † Nota, q̃ tractu solius temporis nõ firmatur, quod est ab initio inualidum, quod intelligit Ioã. Mona. & Io. And. quando cõstat de initio non subsistente de iure, aliàs autem si de hoc non cõstaret, vt quia factum memoriã excessisset, tũc secus esset, vt l. de hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quo. & æsti. In gl. j. ibi, si nõ esset nullũ, sed annullandũ. & per hoc nõ obstat qđ dr̃ de snĩa per appłonem suspẽsa, quæ per negligẽtiã appellãtis ꝯualescit, cũ illa ab initio valuerit, vt 2 hic per Io. And. † In ea. gl. in fi. idem qđ tenet gl. vr̃ tenere Dy. hic. Et ꝯclude, q̃ si quæraĩ de eo, qđ a prin. erat validum, tñ veniebat annullandum, & reconualescit tractu tp̃is. & dic q̃ sic, vt in c. quod sicut. ẽ. de elect. & ibi per gln. Sed si quæraĩ de eo, quod ab initio fuit nullũ, tunc regulariter non conualescit tractu tp̃is, vt hic in tex. quem limita primo, nisi cessasset cã impediẽs, & superuenisset cã ꝯfirmãs, putà nouus ꝯsensus, ſm gl. & Dy. hic, qđ verũ eẽt, nisi eẽt cas', in quo inspiceret initiũ, vt vult gl. hic. Scđo limita, nisi q̃n vitiũ fuisset in qualitate, qua sublata teneret qđ est actũ, vt in l. si quis instituat. & l. & si cõ. hic alle. & in l. qui soluendo. ff. de hæred. insti. Tertiò limita, nisi in his, quæ ex tp̃e robur accipiunt, vt in c. cura. hic alle. & in l. 6. C. de his quæ a non dño. vide tñ per gl. in ver. tractatus. in c. j. ẽ. de rebus eccle. eo. lib. & ibi notabiliter dicã. Et plenius q̃ alibi vide 3 de his per Imo. in c. 3. de his quæ fiunt a prælato. † Extra glos. Io. And. inducit hanc rĩam cõ solonem q. Ioannis de mõte Merulo, qui disputando tenuit, q̃ si archipresbyter non valens habere copiã ep̃i renũciauit in articulo mortis in manus presbyteri recipiẽtis noĩe ep̃i, & canonici statim elegerũt Titium, & post duos dies archipresbyter mortuus est, & ep̃s veritate cognita electionẽ ꝯfirmauit, q̃ ex hoc valeret renũciatio, electio, & ꝯfirmatio, sed talis solutio non fuit cõiter approbata, cũ electio fuerit nulla tanq̃ facta de ecclesia non vacãte, vt in c. fi. ẽ. de renun. & per ꝯñs nec reconualescit electio, cum in ea inspiciatur initium, vt patet s. in gl. & in rĩa, ratum. ẽ. eo. lib. de quo hic plene per Io. And. & facit quod no. in c. dudum. el j. de ele.

REG. XIX.

Non est sine culpa, qui rei, quæ ad se non pertinet, se immiscet.

SVMMARIVM.

1 *Culpabilis est, qui se intromittit de eo, quod ad ipsum non spectat.*
2 *Religio, obedientia, reuerentia, dilectio, pietas, seruitium, obsequium, officium, qualiter differant.*
3 *Culpa quando præcedit casum, quis tenetur de casu.*
4 *Clericus si patrocinatur coram iudice sæculari in causa sanguinis, si sequatur mors, an efficiatur irregularis.*

1 Non est sine. † No. censeĩ quis in culpa, si intromittat se in eo, quod ad ipsum non pertinet, siue non pertineat ad eum ratione modi, vt in c. ad audientiam. ẽ. de homi. siue ratione facti, vt eo. ti. ꝯtinebat. & vide hic per Dy. an ille, qui põt prohibere iniuriã fieri, teneaĩ si hoc non facit, de quo ẽt in c. dilecto. & c. quã te. ẽ. de sen. excõ. & in l. si actoris. ff. de eo per quẽ 2 factum erit. & per glo. in l. culpa. ff. de reg. iur. † In glo. j. ibi, & no. &c. patet ergo ex hac glo. dr̃ia inter religionem, obedientiam, reuerentiam, dilectionem, pietatem, seruitium, obsequiũ & officium. de quo hic in glo. & in l. officio. C. de neg. gest. & ibi no. Et dicit Bal. hic, q̃ licèt ſm legem naturæ homo homini seruitium debeat, tñ non imponit pœna iuuare nolenti, per no. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure. de quo in d. l. quanta. In ea. gl. [a] ibi, & in iudice, idem in assessore, vt in l. 2. & ibi per gl. ff. q̃ quisq; 3 ue iur. † In ea. glo. in fi. vult gl. q̃ semper teneatur quis de casu q̃n culpa præcedit casum. facit c. fi. ẽ. de homicidio. quod tu singulariter limita, q̃n illa culpa erat verisĩr ordinata ad illum casum, alias si culpa non est verisimiliter ordinata ad casum, nunquàm tenetur quis de casu, licèt culpa præcedat casum, vt in l. non oẽ. ff. de statu lib. & in l. a. §. si verò p̃p valetudinẽ. ff. si quis cau. & ibi per glo. & Bar. & Doct. q̃n dr̃. q̃ culpa dicaĩ ordinata ad casum, vel non. & vide in l. continuus. §. cum ita. de ver. obl. Sed infinita iura videntur punire casus culpis præcedentibus, etiam esto q̃ culpæ non sint ordinatæ ad casum, vt in l. si vt certo. §. q̃ vero senectute. & §. sequen. & sequenti. ff. cõmodati. vnde qualiter hoc intelligatur, vide dicta vltima vice per d. Ioannem Petrutij, in d. §. si vero. Et adde text. singularem in l. 3. C. de nautico fœnore. q̃ licèt vna pars ex pacto obligauerit se velle teneri de omni casu, tñ non intelligitur de casu prouenĩete [a] ex culpa[a] alteri' p̃rtis. de quo ibi per Bar. & Bal. † Extra gl. Io. 4 And. inducit hãc rĩam, primo ad q. de clerico, q̃ patrocinaĩ in causa sanguinis coram iudice sæculari, vt incurrat irregularitatem

ADDITIO.

a Vin. God. Nota, q̃ culpæ appellatione non venit omnis culpa, Cor. consi. 113. Visa fuit litera, q. lib. 2. & culpa, quæ obijcitur alicui, debet esse certa, & limitata, Ruy. consi. 93. nu. 8. lib. 5.

tatem morte secuta, secundum Io. An. de quo plenius per eum, & Hostien. in c.1. de postulando. & per Doc. in c. sinam. de ne cle. vel mo. secundo induceit ad q. de teste, qui nõ iuratus tulit testimonium, & falsum dixit, an teneatur pęna falsi. & in hac q. Io. An. arguit pro & contra, & concludit talem de falso teneri tam per legem diuinam, vt patet in illis, qui fuerunt testificati falsum contra Susannã sine aliquo iuramento, q̃ et per legẽ canonicam, vt in c. nuper. de biga. q̃ etiam per l. ciuilem, ut in l. si quis legatũ. ff. de falsis. & hoc ideo procedit, quia testimoniũ habuit suam figuram, cum inter acta iudicij deposuerit, & prout deposuit iurau, aliàs si figura defecerit, ut quia priuatim extra acta tabellio eius dictum reciperet, tunc cessaret pęna falsi testis. Sed tñ puniretur, vel alias falsarius, si exposuit dictum suum in priuata schedula, vt sic in actis poneretur, vt in l. j. §. qui rõnibus. ff. de falsis. Si verò non fecit ad id, sed dolosus mendacio alium lædere voluit, & tunc ciuiliter eidem de dolo tenetur, vt in l. falsus. §. si quis. ff. de fal. Criminaliter verò tenetur crimine stellionatus, vt in l. 3. §. item si quis. ff. de cri. stel. secundum Io. An. hic, cuius opi. videtur sequi ipse Bart. in d. l. si quis legatum. Et idem videtur tenere d. Pet. de Peru. in c.1. de fal. Sed Bal. hic, & in l. iureiu. in fi. C. de test. concludit, quòd si testis nullo modo iurauit, & punitur crimine stellionatus, non crimine falsi: aut iurauit, sed non solenniter, & tunc punitur directè pęna falsi, quia licèt testificatio nõ habeat esse, habet tamen figuram esse. Sed iuramento non interueniente, non habet figuram, nec substantiã, & ideo ex hoc solũ punitur, quia offendit aures iudicis, vt in l. nullum. C. de testi. Sed certè dubium facit, quia iuramentũ non fit de substantia formali ipsius testis, vt patet ex no. hic per Ioã. An. probantẽ hoc per plures rationes, ut hic per eum. De tabellione autem, qui fecit instrumẽtum falsum, quod est nullum, an puniatur pęna falsi, hic aliqualiter per Ioan. An. Sed plenius per Bar. in d. l. si quis legatum. Et quæ sit pęna ipsius testis deponentis falsum, no. in l. fi. ff. de fal. & per Bar. in l. presbyteri. C. de episcop. & cleri. & per Doct. in d. ca.1. & no. per glo. 2. q. 3. in summa.

R E G. XX.

Nullus pluribus uti defensoribus prohibetur.

S V M M A R I V M.

1 *Reus potest vti pluribus & varijs exceptionibus, licèt actor non possit vti diuersis actionibus contra eundem.*

Adde ad idem nu. 2.

3 *Cumulatio actionum quando admittatur.*

4 *Accusatus de homicidio si negat, & conuincitur, an possit allegare, quòd fecit ad sui defensionem.*

1 NVllus pluribus. No. † quòd licèt actor nõ possit cumulare, & simul vti pluribus & diuersis actionibus contra eundem, ut in l. quod in hæredem. §. eligere. ff. de tribut. ac. & in c. vt quis duas. de elec. eo. lib. tñ ipse reus potest vti pluribus et 2 varijs exceptionibus, [a] & sic in exceptionibus admittitur cumulatio, sic ff. eo. titu. l. nemo. & no. in c. inter monasterium. ff. de re iudi. & in l. quidam consulebat. ff. de re iudi. In glo. j. ibi, auth. contra qui propriam. vide per Specu. in titu. de excep. §. 2 visio. uer. sed quid si debitor. & uer. seq. † In ea glo. ibi, §. illud autem. cõiter dicunt Doc. quòd in omnibus his casibus ratio specialitatis est, ut mẽdacium puniatur, sed ex hac ratione sequeretur, quòd exceptiones contrariæ non essent admittendæ, cũ detur in eis mendacium, de quo j. In ea. glo. ibi, §. eligere. vide hic per Dy. qui super materia cumulationis dat duas regulas, quarum vna permittitur, altera vetatur. Regula permittẽs est 3 talis, † quòd vbi plures sunt actiones non contrariæ, & quæ electione non tolluntur, & quarum prima absolutoria lata in personam non parit excep. rei iu. in secũda, ibi admittitur cumulatio. Regula verò impediẽs est talis, quòd vbi plures actiones sunt contrariæ, vel quæ electione tolluntur, in quarum prima absolutoria lata parit excep. rei iu. in secunda, ibi non admittitur cumulatio, secundum Dy. & Ioan. An. probantes has regulas per plura iura supra per l. fundum. & l. fundi. & l. sed si ansc. ff. de excep. de qua materia per Bald. in l. edita. C. de eden. in repe. & per Pet. de Ancha. in d. cap. vt quis duas. & per Bar. in l. an eandem. §. actiones. ff. de excep. rei iud. In ea. glos. ibi, præcedens ratio verior est. sic patet ex glo. quando sit, quòd per eundẽ & eãdem instantiã exceptiones cõtrariæ possunt simul proponi, licèt Dy. hic aliter distinguat, dicẽs quòd si exceptiones, quę videntur cõtrę, opponantur cõditionaliter, & hoc licet, vt hic in glo. & in l. si quid. C. de excep. Sed si proponũtur simpliciter, & tunc aut est impossibile primam assertionem rei concurrere cum secunda, idem verum esse simul, & tunc simul & diuersis tpibus proponi possunt, ut hic cum concordan. Si verò non est impossibile primam concurrere cum secunda, id est vtranque simul esse veram, & tunc non auditur, vt patet j. in iurib. alleg. in glo. in contrium secundũ Dy. & Io. An. Sed Bar. in l. nemo. ff. de excep. aliter & melius distinguit, quia si vna & eadẽ exceptio est in se cõtraria, & tunc non admittitur, ut l. j. §. sed & si alius. ff. quã appel. sit. Si verò sunt duæ exceptiones cõtrariæ adinuicem, & tunc si ipsi proponenti incũbit onus probandi utrunque, & possunt simul proponi, & ita procedat d. c. cum olim. & d. c. auditus. & tex. hic. quod verum est, nisi lex hoc expresse prohibeat, ut d. l. nemo. ff. de reg. iu. Si uerò propositio ipsius exceptionis transfert onus probandi in actorem, ut quia negatur solutio, & tunc simul & semel proponi non possunt, ut in l. si quid. C. de excep. Et ad materiam uide no. in c. cum personæ. §. quod si tales. de pri. eo. li. quãdo sit quòd quis possit se iuuare duplici iure, scilicet priuilegio & iure cõi, uel duplici titulo. s. priuilegio & præscriptione. Secundo uide in c. cum olim. el 2. de priui. & ibi per d. Nico. in ulti. col. quando sit, quòd quis possit se defendere ex duobus priuilegijs a diuersis. Tertio uide in c. post electio. de conces. præben. quando sit, quòd quis possit se defendere ex duobus priuilegijs a diuersis. Tertio uide in c. post electio. de conces. præben. quãdo sit, quòd reus possit se defendere ex duplici titulo eiusdem beneficij etiam ha- 4 bito a diuersis, & uide etiam no. in d. c. ut quis duas. † Extra gl. Ioan. An. inducit hanc reg. ad q. quam disputauit, an inquisitus vel accusatus negans se homicidium commisisse, si de eo conuincatur, possit allegare quòd fecerit ad sui defensionem. & concludit quòd si accusatio uel inquisitio fuit formata de illo, quòd aggressus sit Titium, et occidit, et ipse negauit, quòd potuit, ut 9. distin. si ad sacras. et ff. de reb. dub. l. si quis. §. vtrum. et in c. a. de confes. eod. lib. et tunc dicere poterit licitè se ad sui defensionem fecisse, cum cesset cõtrarietas, et si uelit hoc probare per testes, debet facere ante publicationem testium, quia post nõ admitteretur super directo contrarijs, quale esset istud, ut patet in clemen. de test. et hoc si ignorasset absque sua culpa capitula facta de homicidio per insultum, ut patet ex no. in c. ex tenore. de testi. et ibi per Innocen. et Ioan. An. Si verò accusatio uel inquisitio fuit formata simpliciter de homici. et negata, et tunc si negauit contestando litem, uel respondendo accusationi, uel inquisitioni, et non est audiendus postea si dicat, quòd fecit ad sui defensionem, per plura iura, et maxime per no. in c. fi. de iureiuran. eod. lib. Sed si negauit excipiendo, puta quia declinando forum negauit se occidisse in territorio iudicis, quod fieri potest, ut per Ioan. An. in c. Romana. §. cõtrahent. in glo. fi. de foro competen. eo. lib. et per Spec. in tit. de compe. iu. adi. §. j. ver. sed pone. tunc licèt probatum sit eum occidisse quo ad firmandam iurisdictionem, tamẽ audietur in principali excipiens, quòd ad sui defensionẽ id fecerit, per hanc cle. & j. eo. titu. de excep. secundum Ioan. An. hic. Sed Bal. hic concludit, quòd ista exceptio, videlicet quòd quis fecerit ad sui defensionem, est exceptio facti, et intereinptionis respectu delicti, ex quo removet maleficium, vnde non est proprie exceptio, sed allegatio. Et ultra etiam ipse videtur simpliciter tenere, quòd iste talis, qui negauit, probato homicidio debeat admitti ad probandũ cõtrium, etiam si iurauerit super toto, idest super facto, cũ possit hoc facere, ex quo est detectum periurium suum per probationes actoris, secundum no. per Bar. in l. nam postea. ff. de iureiuran. ut hic plenius per Bal. et uide per Pet. de Peru. in c. fi. de cogna. spir. et in c. cum dilecti. de accusa. et per Bar. et Bal. in auth. cõtra qui propriam. C. de non nume. pec. et in l. j. C. de confes. et per Ang. in l. si quid. C. de excep.

A D D I T I O.

a Exceptionibus. Adde glo. in c. inter dilectos. in uer. quod meum. col. x. uer. fallit tertio. de fi. instru. Bar. in l. si qui. ff. de excep.

Vin. God. Exceptio generalis quo casu non releuat excipientes, Ruy. consi. 119. nu. 16. lib. 3. exceptio tamẽ firmat regulam in casibus non exceptuatis, Ruy. consi. 127. nu. 19. lib. 3. ad alios tamen casus non ampliat, non expressa, Ruy. consi. 23. nu. 3. lib. 1. & uide consi. 127. nu. 7. lib. 4.

R E G. XXI.

Quod semel placuit, amplius displicere non potest.

S V M M A R I V M.

1 *Derogatoria qualis debet poni in secundo testamento, si primum habet verba derogatoria.*

2 *Quid si primum testamentum transiuit in contractum, an possit reuocari.*

3 *Testator si iurauit non facere aliud testamẽtum, si postea faciat, an valeat.*

1 QVod semel. † In glo.j.ibi, in testamento. dixit in hic Dy. per l. si quis. hic alleg. quod si in testamento sint verba derogatoria secundi, tunc in secundo testo non sufficeret gnalis reuocatoria, sed requiritur spalis derogatoria, vt in d.l. si quis. ibi, specialiter dixerit. Sed Iaco.de Bel. cõ, vt sic valeat sm testm, etsi non fiat specialis mentio de verbis derogatorijs primi, secundũ Io.An.hic, & in c.1.ẽ.de consti.eo. li. vbi hoc tenere vr, & idem Bald. ibi, & hic dicens sufficere, quod appareat de vltima intentione testatoris volentis reuocare, & idem vr tenere Bal. in l.sancimus. & in auth. hoc inter liberos. C.de testa. & Bar. in d.l.si quis. de qua materia vide et plene per Io. de Imo. in c. cũ testes. ẽ. de testamentis. in 15. colũ. & in si. illius c. & per eum in Rub. ff. de testamentis. in 15. col. & per Fede. in suo consi. 46. & per Bal. in l. humanum. C. de leg. † Sed quærit hic Dyn. quid si primum testm transiuisset in cõtum, an tunc possit reuocari, puta si testator vendidit vel donauit hæredi præsenti vel alteri recipienti pro eo sub conditione, si contingat eum reuocare testm, quod fieri potest, vt in l. assignare. ff. de assig. lib. & ff. de testamen. l. hæredes palam. §. fi. vbi cõtus vr posse fieri in testamẽto, & tunc residet hic Dy. & Io. An. quod in casu reuocationis talis venditio vel donatio habebit effectũ irreuocabilis. facit l., vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor. sm Dy. & ita residet hic Ioan. An. & propter hæc dicta, & per tex. in l. fi. ff. de rebus eorũ. dixit Bal. no. ibi, quod licèt ex aliqua causa irritetur testm, non propterea irritatur cõtus factus in eo, sm Bal. ibi. Sed idem Bal. hic cõcludit, quod bene valeret donatio, si primo inciperet a cõtu, puta dono tibi bona mea irreuocabiliter inter viuos, saluo & reseruato, quod possim de his libere testari, quo casu non erit reuocabilis, nisi per viam testamenti. Sed modo quo ẽ. dixit Dyn. testm non potest transire in talem cõtum, nec valeret cõtus, cum sit cõ bonos mores, & tollat liberam testamẽti factionẽ, ut in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. sm Bald. hic, & in d.l. sancimus. & Bar. in d.l. si quis. & in d.l. stipulatio. de qua materia vide ibi plene per Ange. & Imo. in d. §. fi. & ibi per Bal. & in l. fi. ff. de re. eo. & in l. ex testõ. C. de fidei. & in c.2. de feu. da. in vicẽ le. cõ. in fi. In ea. glo. ibi, interlocutoriã. imò et aliqñ mutat diffinitiuã, vt in c. qualiter & qñ. ẽ. de accu. in j. glo. per Ioã. An. & hic per Dyn. In ea. glo. ibi, recedere põt & remittere, ut no. in c. cum dilectus. ẽ. de arbi. super fi. vlti. glo. In ea. glo. in fi. vide de hoc no. in c.1. ẽ. de consti. eo. lib. super glo. in ver. reuocare. † Extra glo. Io. An. inducit hanc reg. ad q. si testator facto testõ nõ iurat cõuenire, vel nõ reuocare, an si postea facit aliud testm, illud valeat, & concludit post multa, quod sic. & facit glo. in c. vltima voluntas. 13. q. 2. & c. qui post. ẽ. de reg. eo. lib. & in c. sicut. ẽ. de spon. & quod no. in c. dilecto. ẽ. de præbẽ. quia ea, quæ sortiuntur effectũ sine iudicis ministerio, valẽt, licèt fiant cõ iuramentũ, sed in illis, quæ requirũt iudicis ministeriũ, vt est alienatio rei dotalis, uel minoris, & in istis iudex debet denegare ministeriũ suum, ne sit autor periurij, vt ẽ. de iureiu. verum. & c. si vero. ut hic plene per Io. An. Et hanc partem, quod sm testm valeat, tenuit Bar. in d.l. si quis. & in d. auth. hoc inter liberos. & Bal. in l.j. C. de sacrosan. eccl. in repe. in fi. licèt Spe. in tit. de instru. edi. §. cõpendiosè. ver. quid si aliquis iurauit. Sed aduerte, quia licèt uerum sit, quod testamentum secundum ualeat, tñ uoluit Ioan. And. quod reuocans, sit periurus, nisi reuocet ex iusta causa, puta propter superuenientiam liberorum, uel simili causa, quia tũc bene excusatur a periurio, ut in c. quemadmodum. ẽ. de iureiur. Sed certe nunq̃ videtur, quòd reuocans sit periurus, cum tale iuramentum de non reuocando non valeat, ex quo tollit liberã testamenti factionẽ, ut in d. l. stipulatio. & in l. fi. C. de pac. & sic est cõ bonos mores, ideo non seruãdum, ut j. in regula, non est obligatoriũ. eo. lib. de quo plene per Imo. in re. c. cũ cõtingat. ẽ. de iureiuran. in 6. charta, circa fi. Et ita tenuit Bar. in d.l. si quis. Dixit et hic Io. An. quod iurñi appositum in testõ hẽt vim clausulæ derogatoriæ, ut in l. cũ pater. §. filius matrem. ff. de leg. 2. & ideo licet primum testm iuratum possit reuocari per sm, vt ẽ. tñ in secundo erit necessaria alia clausula derogatoria specialis, uel generalis, prout supra est dictum, & idem videtur tenere Bal. in d.l. sancimus. & Bart. in d. l. si quis. Sed dubium facit. quia iuramẽtum assumit naturam actus, super quo interponitur, ut in l. fi. ff. qui satisda. cog. & in l. fi. C. de non nume. pecu. & sic appositum in testamento videtur esse reuocabile, sicut testamentum: vnde uirtus iuramenti, quòd testamentum ualeat eo modo quo potest, ut in d. §. filijs. non videtur se extendere, quòd faciendo secundum testamentum non tollat primum, absque alia clausula derogatoria. cogita.

R E G. XXII.

Non debet aliquis odio alterius prægrauari.

S V M M A R I V M.

1 *Exhæredatio filij, an debeat nocere nepoti.*
2 *Patris delictum, an debet nocere filijs.*
3 *Puniri reus, an aliquando debeat pro alio.*
4 *Interdictum latum contra consiliarios uel uniuersitatẽ, an liget absentes.*
5 *Represalijs concessis si impetrans consecutus est ab vno totum damnum, an teneatur eidem in foro conscientia.*

1 NOn debet. Inducitur primo † hæc regula, vt exhæredatio filij non noceat nepoti, facit l.3. §. si emancipatus. ff. de contrata. & in l. si quis posthu. §. si filium. ff. de lib. & post. & ibi per Doct. de hoc. † Secundo inducitur, ut delictum [a] patris nõ debeat nocere filijs. super quo Dy. hic cõcludit, quod aut in his, quę q̃runtur filio mediante ministerio patris, & tunc nocet, ut in l. quæruntur. ff. de lib. leg. aut in his, quæ non quæruntur filio mediante ministerio patris, tunc si talia obueniunt ab ipso patre, & delictum patris nocet filio, aut obueniunt a genere ulteriori, uel a ciuitate, uel a rerum natura, & his casibus non nocet, ut in l.3. ff. de interdictis & rele. secundum Dy. dicẽtem ex his, quod propter delictum patris filius [b] feudo priuetur, si erat paternum, secus si a rerum natura, uel genere ulteriori, ut in d.l.3. & ita residet hic Ioan. An. de quo per Bart. in d. l.3. & per Doc. in c.2. ẽ. de feudis. in glo. fi. & in l. adoptiuum. in §. fi. ff. de in ius vocan. & per Cy. in l.2. C. de lib. & eorum lib. & per Bal. in c.1. si vasallus feudo priuetur. & per Pet. de Anch. in c. fundamenta. ẽ. de elec. eod. lib. † In glo. j. ibi, sæpe punitur vnus pro alio, de quo etiam plenius dic, ut in glo. in summis hic alle. et dicit hic Ioan. Mon. quod delictũ unius qñque causat defectũ in alio, vnde esse illegitime natum, nõ est nota delicti, sed defectus, ut in ca. accedens. ẽ. de pur. ca. sm eum dicentem, quod hæc regula uolens, quod delictũ unius non debeat alteri imputari, debet intelligi in toto, cũ qñque in tanto imputetur, ut patet in ipsis illegitimis, q. cum alieno uitio laborent sunt misericordia digni, ut in l. legẽ. C. de naturalib. li. et ita residet hic Io. And. † Extra glo. Ioan. An. inducit primo hanc regulam ad q. de qua. ẽ. de sen. excom. eo. lib. in c. si snĩa. s. an interdictũ latũ cõ cõsiliarios uel uniuersitatẽ liget absentes, uel cõdicentes, de qua q. dic, ut ibi dictum fuit. † Secundo inducit Io. An. hanc regulã ad q. represaliarũ, an Bononiensis spoliatus in diœcesi Flor. post requisitiones plures factas per cõe Bonon. ad cõmune Florẽ. et eius rectores, ut iustitiam de talibus pdonibus facerẽt ciui suo spoliato, quod neglexerunt si obtinuit a cõi Bononiæ represalias cõ Florẽtinos, et deinum cœpit unum ex Floren. a quo integrã æstimationẽ suæ prædę exegit, an saltẽ in foro conscientiæ illi restituere teneatur. Et pro solutione huius q. alleg. primo dictũ Arch. in c.1. ẽ. de iniurijs. eo. li. tenentis, quod pignorationes, per quas innocens punitur, pro nocente dari possunt, ut d.c.1. et in Auth. ut non fiant pigno. §.j. col.5. et C. ne uxor pro mari. auth. omino. et ita tenuit Iac. de Bel. disputando in d. §.j. dicens, quod nullo casu, et nullo iure represaliæ concedi possunt cõ personas singulares, per no. per Inno. in c. dilectus. de app. et in c. grauẽ. de sen. excõ. sm Io. An. sentientẽ ex his, quod talis spolians teneatur saltẽ in foro cõscientiæ illi Florentino, si fuit innocens et absque culpa. facit qd no. per glo j. q.4 in summa. de quo in d. ca.1. et per Bar. in suo tracta. represaliatum, in j. q. Sed ipsę represaliæ bene dari possunt contra dominum, et ciuitatem negligentem, præmissa tñ monitione, et præcedente snĩa iudicis spoliati super negligentia et defectu, ut in c. dominus. 23. q.2. sm Archid. ibi, cuius dictum procedere posset, qñ spoliatus nullum superiorem posset inuenire, coram quo haberet cõuenire superiorẽ spoliantis, et per hoc facit qd disputando tenet ipse Iac. dicens, quod ubi pro iustitia non põt ad superiorẽ recursus haberi, cõcedi possunt represaliæ et rei publicæ propter iniuriã, uel iniustitiam

ADDITIONES.

a Delictum patris. Adde glo. in c. in quibusdam. de pœnis. Doct. 14. q. 3. in summa. Spe. tit. de loca. in §. nec aliqua. uer. 144. Cy. in l. diuo Marco C. de quæsti. Bar. in l. emancipatum. in § sed & si pater ff. de Sena. Sal. in l. j C. de lib. & eorum liber. Bal. in l. fi. C. de lib. causa adde Barb. in c. relatũ. de test. Bal. in c. 2 col. 2. uer. extra glo. in titu. de feu. da. in uicem le. eo. & Lud. Ro. consi. 171. & 193 uol 2. & consi 180. eo. uol.

Vinc. God. Delictum patris nocet filio, & quãdo ei per filium acquireretur solus usufructus, Ruy consi. 8. nu. 5. lib 2 & quando pater lucro dotis priuandus est, nocet etiam filio existenti in potestate, ibidem nu. 4.

b Filius feudo priuetur. Adde Do. in c. 2. de rescrip. lib. 6. Bar. in l. cum. ff. de incendi. Bar. in l. ut aufuran. in §. si liberi. ff. de ope. lib.

iustitiam sibi factam, & propter eandẽ causam ẽt priuatæ personæ, vt in d.c.dñs. quæ conceduntur non solum ꝯ delinquentes, & ꝯ magistratus officiales, & consiliarios iustitiam denegantes, vt in c. Romana. in fi. ꝰ. de sent. excom. sed ẽt ꝯ vniuersitatem iustitiam denegantem, vt ff. eo. titu. l. aliud. §. refertur. & ff. quod metus causa. l. metum. §. animaduertendũ. Et ẽt contra dñm, & eius subditos auxilium præbentes ad iniustitiam, vt ꝰ. de hære. auth. si verò. & contra principalem debitorem, & eũ qui res detinet, vt in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. de his quæ in frau. credi. & concedi possunt non solũ in res, vt in d. §. si debitorem, sed ẽt in personas, cum habeantur pro condemnatis iustitiam denegãtes, & eis potest indici bellum, & eius res apprehendi, vt d.c.dñs. & ipsi condemnati possunt capi, & incarcerem detrudi, vt in l. j. C. qui bo. ce. possunt. & facit l. fi. in fi. ff. quæ in frau. credi. Sed ipsis personis priuatis, quibus dictæ represaliæ conceduntur, non esset cõcedendũ q possint personas detinere, & in vincujis ponere, & de rebus sibi satisfacere. Sed bene vt possint personas & res iudici præsentare, vt in publico carcere custodiantur, & vt de ipsis rebus iudicis auctoritate satisfiat, vt ff. eo. tit. l. non est singulis. ſm Io. An. si verò ipse spoliatus posset reuocare ad superiorẽ pro iustitia, tunc nõ posset superior ipsius spoliati cõcedere represalias, cũ non sit iudex spoliantis, & negligentis, sed erit adeũdus eius superior, & cui si rebellis fuerit, poterit indicere bellum, & represalias ꝯ illum spoliantẽ & negligentẽ, & ita procedat qd̃ no. in c. dilectus. ꝰ. de appe. per Inn. & hoc ẽt vr̃ voluisse ipse Iac. dispu. ſm Ioan. An. vt hic plene per eum, & vide per Bal. in auth. habita. C. ne filius pro prẽ dicentẽ, q potest fieri vt represaliæ sint permissæ faciendo statutũ, q quicunq; talis ciuitatis ingrediatur eius districtum possit detineri ipse, & eius bona pro tanta quantitate, erit tamen quoad ingredientem tunc mera pena, & de hac materia [a] vide per Bar. in d. tracta. & per Pet. de Anch. in d.c. j. & per Bal. in d. auth. omnino. & auth. habita.

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde Soc. in con. si. 131. consult. uer. circa, & per totum lib. 2.

REG. XXIII.

Sine culpa nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.

SUMMARIUM.

1. *Puniendus quis non est sine culpa.*
2. *Pena est mensura culpæ*
3. *Acolitus beneficiatus habens B. filium ex concubina, duxit uxorẽ, ex qua suscepit alium filium, postea promotum ad sacros & c. uide ia tex. quia longum est thema.*
   Adde ad idem numero 4.
5. *Filio primogenito naturali sed legitimato post natiuitatem legitimi, an competat successio iure primogenituræ. hic uide tria dubia.*
   Adde ad idem numero 6.

1 Sine culpa. † No. ex hac regula duo primo, q sine culpa quis regulariter puniendus non est. facit c. agnoscentes. ꝰ. de constituti. Secundo no. q qñ subest cã, punitur quis, licẽt in culpa non fuerit. 2 † In glo. j. ibi, pena est mensura culpæ, ideo est, q pena dr̃ a pẽdẽdo. i. soluendo debitũ, ſm Ioan. Mon. & propter hoc est, q pena debet esse cõmensurabilis delicto, sic culpæ, vt in c. quæsiuit. ꝰ. de his quæ fiunt a maiori par. Et ex qualitate penæ deprehenditur qualitas, & quantitas delicti & culpæ, vt dicit tex. no. in c. non afferamus. in fi. 24. q. j. 3 † Extra glo. Io. And. hic inducit hanc regulam ad secundũ membrũ principale cuiusdam q. ipsius Ioan. An. quæ talis est. Quidam acolitus beneficiatus habens B. filium ex concubina postea duxit vxorẽ, ex qua suscepit alium filiũ postea promotũ ad sacros, demum vxore mortua in extremis agens cum dicta concubina matrimoniũ contraxit, quæritur primo, an filius ex concubina sit legitimus. Secundo dato q sit legitimus, an sibi debeatur hæreditas, quam inter legitimos consuetudo defert primogenito. Et prima quæstio habet tria dubia. Primum est, an id, quod dicitur filium [a] naturalem legitimari per subsequens parentum matrimonium, habeat locum in genito ex clerico in minoribus beneficiato. Secundo, an habeat locum, cum interim alter parentum matrimoniũ contraxit. Tertio, an talis legitimatio fiat per matrimonium in mortis articulo contractũ, & circa hoc tertium dubium Ioan. An. concludit hic, quòd sic, cum satis sit quò matrimonium quandocunque sit contractũ in senectute, & desit spes sobolis, vt in c. tanta. ꝰ. qui filij sint legi. per quod vr̃, q si quis in mortis articulo constitutus contrahat cum illa, ex qua filium naturalem habebat, vel ꝯhat cũ illa in mortis articulo cõstituta, q valeat matrimoniũ, & legitima ta sit proles, licẽt quidam Doct. tenuerint ꝯrium per l. nuper. C. de naturalibus lib. & non bene, cum satis sit, q sit spes prolis in casu reconualescentiæ, immo & sine tali spe vr̃ esse matrimonium propter humanitatis solatium, vt in c. quod sedeꝰ. de frigi. nec vitiat propositum non habendæ prolis, nisi deducatur in pactum, vt in c. fi. ꝰ. de condi. ap. immo plus, quia ẽt si oĩa tria bona matrimonij, de quibus in d.c. fi. deficiant in spe, tenebit matrimoniũ, dummõ hoc deducatur in pactũ ad hoc c. commissum. ꝰ. de sponsa. fortius, & si deficeret alterũ tñ, ſm Io. An. ex his tenentẽ matrimoniũ posse ꝯhi in mortis articulo, & q legitimet prolẽ, & idẽ sequitur hic Bal. dicens, q absq; spe prolis tenet matrimoniũ, & ꝯhi põt vsq; ad vltimũ vitæ spatiũ, vt in auth. cui relictũ. C. de indicta viduitate. & facit gl. in l. hoc genus. ff. de cõndi. & demon. & in l. si quis posthumos, in prin. ff. de lib. & posthu. & in l. Gallus. vbi Bal. hoc idẽ vr̃ tenere. & in c. nãles. si de feudo fuerit ꝯtrouersia, licẽt idẽ Bal. in d. l. nup. & in d. l. si est q̃situ, hoc nõ firmauerit, & hãc partẽ tenet Cy. & Aug. in d. l. nup. & oẽs Doc. in d.c. tãta. vbi plene de his 4 † Circa secundũ dubiũ cõcludit Io. An. q ipse filius posit legitimari [b] per subsequens matrimonium, nec medium matrimonium ꝯtum impedit legitimationem, facit tex. in Authẽ. de ince. nup. §. dubitatione. col. 2. & facit quod no. in d. c. tanta. & ita tenet Host. & Gof. in sum. de fi. presby. in §. quod si quis natus. & Host. in §. a. in fi. pro quo facit secũdum Bal. quia sublata est cã impediens, & superuenit cõfirmans. & iste nõ est talis actus, in quo requirat tpis cõtinuatio. & sic non ob. l. matrimonium. ff. qui & a qui. & ita sequitur d. Aut. in d. c. tanta. & Bal. in l. cum quis. C. de natu. lib. Et dicit hic Io. And. q licet cõcubinatus [c] de iure ciuili non sit reprobatus, nec expresse approbatus, sed toleratus, ut in l. in cõcubinatu. ff. de cõcu. ibi cõcubinatus ex lege nomen assumpsit extra penam legis est, & sic non est in legis prohibitione, tñ lege diuina & canonica omnis coitus præter vxoris est dãnatus, cum sit peccatũ mortale, vt in cle. ad nostrũ in ver. 7. in gl. j. & 2. de hære. facit 32. q. 7. non solũ. imo & lex ciuilis concubinatũ permittens est reprobata iure cano. 32. q. 4. nemo. & facit tex. in Auth. quib. mo. na. ef. sui. §. illud. & quia in materia peccati leges sequũtur canones, vt in c. nouit. de iudi. & in Auth. vt cle. apud proprios epi. §. vero. & quod no. in reg. j. & 2. ꝰ. co. lib. ſm Io. And. Et aduerte, quia circa istud primum dubiũ ꝯcludit Io. An. q licet coitus ipsius clerici beneficiati cum concubina sit damnatus expresse reprobatus, vt in Auth. de san. epi. §. clericos. & in c. si aũt. ꝰ. de coha. cle. tñ natus ex tali coitu legitimat per tale matrimoniũ, licet quidã Doc. legũ aliud tenuerint, & nõ bñ, quia & per matrimonium legitimat filius ẽt natus ex damnato coitu, dũmodo tpe coitus coniuges esse potuerint, vt in d. c. tanta. & in §. fi. Insti. de nup. & in d. l. cum quis. in prin. ſm Ioã. And. alias si nõ poterat esse matrimonium non legitimaret, vt in l. & si ꝯ. C. de nup. Sed Bar. in d. l. in ꝯcubinatu. in fi. Intelligit prẽdicta, ñ ẽ vera, nisi talis clericus fuisset bñficiatus tpe coitus, ex quo tũc rebus sic se habentibus non potuisset illam hr̃e in vxorẽ, vt in d. l. & si ꝯ. Sed certè tenendũ vr̃ indistincte, qd̃ dicit Io. An. hic, q. ẽt illo tpe possit esse mrĩmoniũ, licet se bñficiũ dimittere teneat, vt no. in c. j. ꝰ. de cle. coniu. Et illã partẽ ẽt sequit gl. in c. innotuit. ꝰ. de ele. & Io. An. in d. c. tãta & idẽ Pe. de Peru. & d. An. ibi dicens, idẽ esse in monacho, ut si tpe pfessionis habuit filiũ, q infra annũ exiuit nõ factã pfes. & postea cũ illa ꝯxit mrĩmoniũ, q legitimat talis filius, qd̃ no. Et uide de his p Bal. in l. Paulus. ff de sta. ho. & p Doc. in d. cle. ad nr̃am. & p Bal. in auth. licet. C. de natu. li. 5 † Circa secũdam vero q. prin. dicit Io. An. hic, q habet tria dubia. & primo, an filio [d] nãli primogenito, sꝫ legitimato post natiuitatẽ legitimi cõpetat successio iure primogenituræ.

Secundo

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde Soc. in con. si. 131. consult. uer. circa, & per totum lib. 2.

ADDITIONES.

a Filium naturalem legitimari. Adde Doct. in c. per uenerabilem. qui fi sint leg. & ibi diffusè per Car. Alex. in repet.

b Legitimari. Adde tex. & ibi Docto. cum tota sua materia in ca. tanta. qui fi. sint legiti.

Vinc. God. Nota, quòd legitimatis per subsequens matrimonium multa conceduntur, quæ non conceduntur legitimatis per rescriptum principis, Bar. Soc. in cons. 146. eleganter uersi. illa conclusio fuit, lib. 2.

c Concubinatus. Adde Doc. in c. lator. qui fi sint leg. Doc. in c. meretrices. 32. q. 4. Alex. de Imo. cons. 128. incip. Consideratis uerbis instrumenti in .. columna j. uolu.

d Filio. Adde Bal. in l. quoties. C. de rei uendi. An d. Bal. in c. tanta. qui fi. sint leg. An. in l. Gallus. in §. & si tantum. & ibi glo. ff. de lib. & posthu. Ang. in dispu. incip. nobilis quidam genere.

Vinc. God. Adde, q legitimatio non tollitur per superuenientiam filiorum legitimorum, sed restringitur & limitatur, Gozad. cons. 6. nume. 61. 65. & 69. & legitimatio trahitur retro ad tempus natiuitatis, Gozad. cons. 31. nu. 6.

Secundo an talis consuetudo præiudicet secundo genito, qui est clericus. Tertio, an inter laicos valeat talis consuetudo, & hoc vltimum Ioan. And. hic non prosequitur, sed super eo remittit ad no. per ipsum post Host. in c. licèt. ẽ. de voto. Sed circa primum dubium dicendũ est, quod tali primogenito postea legitimato non competat succedere iure primogenituræ, sed ipsi legitime nato ex primo matrimonio, in tantum, quod præfertur primo nato postea legitimato, vt tenuit Bar. Brix. in suis q. vlt. quæ inci. quidã habens. pro quo facit, quia legitimatio nõ trahitur retro ſm glo. in Auth. quib. mo. na. effi. sui. §. si quis ergo. & facit quod no. in c. innotuit. ẽ. de elec. quod probatur siue legitimatio per matrimoniũ sit quędã naturalis collatio legitimitatis, vt patet in c. si per te. ẽ. de rescrip. eo. li. siue sit confirmatio, vt in c. si apostolicæ. ẽ. de præben. eo. lib. siue sit quædam restitutio, cum non præiudicet illi, cui erat ius quæsitũ, ut in c. quis. ẽ. de rescrip. eo. li. ſm Io. An. concludentẽ pro hac parte, licèt quidã alij Doc. legistæ tenuerint legitimatũ præferri per tex. in Auth. qui. mo. na. effi. sui. §. reliquũ. qui tex. non ob. nam licèt dicat, quod habeant legitimati, vt successiones, quas habẽt legitimi, non tñ dicit, quod censeantur ab initio legitimi ſm Io. An. limitantẽ prædicta procedere, nisi cõstaret de speciali ẽtia interpretatione, vel obseruantia cõsuetudinis. Item si procedũt prædicta in legitimatis per matrimoniũ, fortius procederent in legitimatis per beneficiũ principis, nisi aliter per eum exprimeretur, cum tales dispẽsationes super natalibus sint odiosæ & strictè interpretandæ, vt in c. licèt. ẽ. de fi. presby. & vt no. in c. lator. ẽ. qui fi. sint legi. & ibi per Ioan. An. Et hanc partem vt legitime natus pferatur legitimato, tenuit hic Bal. in l. benignius. ff. de legi. Idem etiam firmat d. Pet. & d. Flo. in d. c. tanta. de qua materia vide per glo. & Doct. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de li. & posthu. & per Io. de Imo. in l. ex facto. ff. de vul. & pup. & plene per d. An. in c. per venerabilẽ. ẽ. qui fi. sint leg. &

6 per Bal. in c. naturales. si de feu. fue. cõtro. & in d. c. quis. † Circa ſm vero dubium principale concludit hic Ioan. An. quod consuetudo, quæ præfert ius primogenituræ, præiudicet secundogenito et constituto in sacris, quod ideo est, quia tpe huius iuris quæsiti ille non erat in sacris, vnde nimirũ si præiudicat et postea effecto clerico, cum clericatus superueniens illud ius primogenito quæsitũ auferre non possit, alias vero si quæratur de præiudicio, quod consuetudo inchoaret in eo, qui esset iam clericus, & tunc dicendũ est, quod licèt ipsa consuetudo valeat inter laicos, & de facto seruetur, tñ non noceat ipsis clericis, vt tenuit Iac. de Ra. prout refert Cy. in l. 2. in fi. C. quæ sit lon. consue. & idẽ Host. in sum. in ti. de cõsue. §. fi. ver. sed pone. ſm Io. An. de qua materia uide no. per Io. And. & Doc. in c. postulasti. ad fi. mag. glo. & in c. quod clericis. ẽ. de fo. comp. & in c. ecclesia. ẽ. de cõsti. & in c. cum venissent. ẽ. de eo qui mit. in possel. & in c. constitutus. ẽ. de resti. in integ. & ibi est bonus tex.

R E G. XXIIII.

Quod quis mandato iudicis facit, dolo facere non uidetur, cum habeat necesse parere.

S V M M A R I V M.

1. *Mandatum iudicis excusat a dolo.*
2. *Occidens clericum bannitum ex permissione iudicis, vel statuti, quem laicum putabat esse, an excusetur a dolo.*

1 QVod quis. † No. ex hac regula, quod mandatum seu iussus iudicis excusat a dolo, & sic dolo caret, qui obtemperat iudicis pcepto, sicut e cõ non caret dolo, qui mandato iudicis non obtemperauit, vt in l. non potest dolo. ff. eo. titu. Et hoc in gl. j. in fi. In gl. j. in prin. Itẽ facit hæc reg. ad q. de debitore, qui de mãdato iudicis soluit alij, quã uero creditori, ut sic sit liberatus, de qua q. vide per Spec. in titu. de solu. §. nunc aliqua. uer. illud autem quæritur. & per Bar. in l. creditor. ff. de sol. vbi etiam ponit de debitore creditoris expulsi, seu banniti a ciuitate coacto alteri soluere, de quo et per Bal. in l. si re bonis. C. de iure delibe. & in l. nouissime. ff. quod falso tuto. & per Doc. in l. si vrbana. ff. de condictio. indebiti. In eadem glo. ibi, liber homo, de quo etiam hic uide per Dy. qui distinguit, prout no. gl. in c. ad aures. ẽ. de tempo. ordi. eo. lib. & ibi per Doc. in d. l. liber homo.

2 † Extra glo. Ioan. An. inducit hanc regulam ad q. de illo, qui ex permissione iudicis vel statuti [illegible] clericum bannitum, qui laicus putabatur, an excusetur a dolo, & a pęna. & hanc q. disputauit Egidius, & tenuit talem excusari per l. pen. ff. de adul. tetijs. & in l. illud. ff. de iniurijs. & in l. qua actione. §. si quis in colluctatione. ff. ad l. Aquil. & in l. si quis ignorans. ff. locati. cũ non solum circa purum factum fuerit ignorantia, sed et psumptio iuuat eum, qua præsumitur quis laicus, & cõis opi. & sic non fuit in dolo, culpa, vel negligentia, aliàs si aliquod eorum adfuisset, & tunc secus, ſm ipsum Egidium. Cuius dictum procedit, ut tenuit disputando Nico. Marta. in simili q. qñ ille ignorauit bannum tenere, & illum clericũ esse, tunc enim absoluitur ex iusta causa ignorantiæ, vt in d. l. pen. Sed si sciuisset bannum de iure non tenere, tunc debet puniri quasi dolo fecerit, vt in d. l. pe. in fi. Si vero ignorauit bannum non tenere, tamen sciuit illum clericũ, & tunc et absoluetur, si erat talis persona, in qua verisimiliter cadit error, ut in l. cũ de indebito. §. si aũt. ff. de proba. alias autem punitur, quasi dolosè cõmiserit, ar. l. diuus. ff. de falsis. & in l. si adulterium cum incestu. ff. de adul. ſm ipsum Nico. qui hac sumpta occasione ponit de illo qui committit homicidiũ sine dolo, quod aut aggreditur factum dolosum, ex quo sequitur illud delictũ, & tunc tenetur de illo quasi dolosè cõmisso, licèt in illũ dolum non cõmiserit, vt in l. eiũ. §. si iniuria. ff. de iniurijs. Sed si aggrediatur factũ non dolosum, & tunc si sequatur delictum in aliam personam, quã in illam, cõtra quam factum aggressus est, & tunc tenetur de culpa, vt in l. sciant. §. sed si detentionis. ff. ad l. Aquiliã. minor tñ pęna imponetur, quã si dolo fecisset, ut in l. j. §. sed si claui. ff. de sica. fallit si aduersarius sua culpa dedit cãm illi delicto, ut in l. item si obstetrix. §. pen. & in l. itẽ Mella. in prin. ff. ad l. Aqui. Si vero delictũ sequat in eandẽ personã, & tunc minori pęna punitur, quã si dolus interuenisset, vt in l. 3. §. item ex senatus. ff. de sica. & hic, nisi rõnabilem cãm habuisset, quia tunc excusaretur in totũ, per l. pe. ff. de adul. & ita resi. fer hic Io. An. & ex his posset inferri, quod ille talis, qui ignorauit bannum tenere, sed sciuit clericũ, cũ non fuerit in dolo, non teneatur de homicidio. s. minori pęna quã si fuisset in dolo, quod tenuit Bar. in d. l. pe. de quo ibi per eum, & in l. lege Cornelia. & in l. diuus. ff. de sica. & in l. 4. §. condẽnatum. ff. de re iud. & per Bal. in l. j. C. si a non compe. iu. Quid autem de percutiente illum, qui petebat quassari a banno, uide per Ioã. de Deo, q. 32. lib. j. & hic per Bal. dicentem, quod si erat talis, qui debebat cancellari, & punitur, alias non, ut hic plenius per eum, & uide circa hoc no. in l. 3. §. si seruus. ff. de acquiren. poss. & ibi per Ioan. de Imo.

R E G. XXV.

Mora sua cuilibet est nociua.

S V M M A R I V M.

1. *Mora facit, ut quis teneatur de casu fortuito.*
2. *Morosus qualiter & quando teneatur de fructibus.*
3. *Interesse post moram, an sit in obligatione, ut possit peti in libello.*
4. *Mora quando & qualiter purgari possit.*

1 MOra sua. † In glo. j. ibi, demum fortuito, quod mora facit quem teneri de casu fortuito, & iste est vnus effectus, in quo mora est nociua.

2 † Secundo nocet quo ad fructus, ad quos morosus [a] tenetur ex die moræ, quod verũ est, qñ aliquid petitur per actionem bonæ fidei, vel per illam, quæ sapit naturam bonęfidei, vt in l. apud Iulianum. §. fructus. ff. de leg. j. & in l. qui soluit. §. et. de leg. 2. Et idem si petatur per actionẽ stricti iuris, qñ petitur restitui quod est meũ, alias si alienũ, & tunc ueniunt a tpe li. conte. ut l. uideamus. circa prin. ff. de vsu. ſm Io. And. de quibus plenius in l. quod te. hic alle. Item est nociua mora quo ad interesse, quod peti põt ex die moræ augetur in odiũ debitoris morosi, ut in l. traditio. §. super venditore. ff. de act. empti. ſm

3 † Io. An. ponentẽ hic post Dy. an post moram interesse sit in obligatione, & possit peti in libello, de quo plene per Bar. in l. stipu. non diuiduntur. ff. de ver. oblig. Et quotuplex sit interesse, uide in l. j. C. de sen. quæ pro eo quod interest, quod aliud sit interesse, & aliud æstimatio rei. vide in l. hæc verba. ff. de uerb. sig. Quarto mora [b] est nociua quo ad causarũ prosecutionẽ, nam si causa cognita statutus fuit actori terminus ad agendum, vel reo ad excipiendũ, post terminum non auditur, ſm Dy. remittentem ad no. per se in regula, indulti. ẽ. eo. lib. Si tñ statutus fuisset terminus solum ad excipiendum, tunc si vellet denunciare vel accusare, audiendus esset, vt no. in c. veniẽs. & c. causam q. ẽ. de

A D D I T I O.

a Vinc. God. Morosus an & quando immediate per lapsum termini certi quis constituatur, Bar. Soc. consi. 2 [illegible] circa primum, uers. infertur. lib. 2. Et morosus in tradendo animalia, si requisitus [illegible] adere recusauerit, ea ipsi pereunt. idem Soc. consi. 2 [illegible] n praesenti. circa ult. co. lib. 2.

b Vin. God. Adde, quod mora. pso iure fauore piæ causæ committitur absque interpellatione. Goz. Praeceptor meus, in consi. 24. nu. 1. 2. & 6.

ꝫ.de testi.& in c.constitutus.el 2.in fi.ꝫ. de appel. & hoc vſ uoluisse Ioan.de Monte Merulo, disputando, qui tenuit q̄ si executor datus per Papam ad prouidẽdum Titio de prælatura uacante, si esset idoneus de prælatura uacante post peremptoriũ per eum assignatum canonicis ad opponendũ ꝯ literas, uel personam, & cum nullus ꝯdixisset contulit sibi prælaturã, quã postea longo tpe possedit, si postea coram legato Papæ vnus de canonicis petat Titium remoueri, quia tacuerat in literis beneficiũ, quod habebat, & quia tunc patiebatur defectum ætatis, audiendus erit, cum utroque casu literę, & prouisiones ex illis sequutæ sint irritæ, ut patet de beneficio suppresso, in c.si motu proprio.ꝫ.de præben.eo.lib.& de ætate, in c.si eo tpe.ꝫ. de rescrip.eo.lib.& ita residet hic Ioan.An.Quinto est nociua mora, quo ad priuationẽ iuris: nam si per statutũ episcopi priuetur beneficiatus, qui intra mensem titulum suæ institutionis non facit ponere in registro epi, tunc si vnus ex canonicis hoc non fecit, erit priuatus, & ita post terminũ poterit, ut priuatus declarari si tamen ad hoc actum non fuerit, sed eis pacifice possidentibus vacauit ecclesia, & talis vna cum alijs prælatum elegit, ualebit electio, ex quo pacifice ita possidebat, ad hoc quod no.in c.querelam.ꝫ.de elec.& in c.consulta.ꝫ. de iure patro.& a princ.canonicũ titulũ & auctoritatem superioris habuerunt, licèt postea incidant in pęnam, secus ergo si ab initio canonicum titulum non habuissent, sed fuissent intrusi, vt no.in d.c.consultationibus.& ita tenuit disputando Io.de Mõte Merulo.& facit quod no.in c.in Genesi.ꝫ.de elec. & procedit hæc solutio non solum si aliqui ex canonicis essent sic priuati, sed & si omnes simul cum illis teneant capitulũ, ad quod ex publi.officio spectat eligere, de quo in ca. cum dilectus. de consue.& ita residet hic Ioan.An. de quo hic plenius per eum In ea.glo.ibi, sed interpellatus tenetur, vnde mora sibi soli qđ procedit nisi essent to.vt in l.pen.ff.de duo.reis.ſm Dy.de quo
4 ibi plene per eum, & Bar.† In ea.glo. in fi.no. ex glo. q̄ ubi nõ potest appellari, ibi nec potest mora purgari. facit glo. in c.cupientes.§.q̄ si per 20.hic alleg.& quando sit, q̄ mora possit purgari, vide per Bar.in l.si insulam.ff.de uerb.obli.& l. magnam. C.de contrahen.stip.& per Do.in c.potuit.ꝫ.de locato.

R E G. XXVI.

Ea quæ fiunt a iudice, si ad eius nõ spectãt officiũ uiribus nõ subsistũt.

S V M M A R I V M.

1 *Citatus coram iudice incompetenti, an teneatur comparere.*
2 *Iudex, qui de x tantum potest iudicare, si iudicat de xx. an sententia ualeat saltem in decem.*
3 *Episcopus, si excommunicat mulieres portantes uestimenta superflua, uel ornatum superfluum, an talia uestimenta uel ornatum portare sit peccatum.*
4 *Mulier nupta tenetur obedire statuto.*

1 EA quæ fiunt.† Facit hic regula, vt citatus coram iudice incompetenti non teneatur comparere, & hoc qñ constat de non iurisdictione. Bal.in l.contumacia.§.cõtumax. ff.de re iud.secus si dubitetur, quia tunc tenetur ire allegaturus suũ priuilegiũ, vt l.si quis ex aliena.ff. de iud. ſm Dy. quod intelligit hic Bald. nisi citato esset alias ꝯius, ut in l. uir bonus. ff. iud.so.& facit l.2.ff.de ferijs.de quo vide per glo. ord. in ca.ueniens.ꝫ.de accu.& no.in d.l.2.si quis in ius voc.nõ ierit.& in c.
2 præterea.ꝫ.de dila.& ꝯ c.in regula, si certi.† In glo.ibi, quando solet.no.hanc q.gl.in qua hic glo. refert opi. & nullam firmat.
a et idem hic Ioan.An. Sed opi.q̄ sñia [a] valeat pro parte, & sic in decem, tenuit Spec.in titu.de sñiæ prolatione.§.iusta.ver.item q̄ est nulla, & idem gl.in l.2.C.de re iudi. Sed Iac.de Are.tenuit ꝯtrã opin. scilicet quod talis sñia in nullo valeat, quod dicit procedere nõ solum qñ esset defectus in iurisdictione, ut gl.dicit, sed & qñ iudex de se potuisset bene iudicare vltra, sed petebãtur solum decem, & ipse cõdemnauit in 20. cum tunc sñia nõ valeat in totum, quasi super eius iurisdictione petitum nõ fuerit, ut in l. ut fundus.ff.cõi diui.Et hanc partem sequitur Bar.in l.fi.ff.de iur.om.iud.et Bal.in l.j.C. si aduersus rem iudi.et in l. certa ratione. C.quando prouocare. et ita tenendum vĩ, licèt Ang.in l.sancimus.hic alleg.aliud uoluerit, cum sñia non possit valere pro parte in vno capitulo, ut in l.in hoc iudicio. hic alleg. Sed Ioan.An.in addi. Spe.in d.uer.item q̄ est nulla. uidetur tenere ꝯtrium, scilicet q̄ ualeat pro parte, cum quantitates de se sint diuisibiles, ut in c.1.ꝫ.de arbit.eod. lib. de quo ibi per
3 Doc.et per Bar.Brix.in sua dominicali, 66. †Extra glo.Io.And. inducit hanc regulam ad q.de episcopo uel alio superiore præcipiente uel statuente propter honestatem melius seruandã quòd nulla mulier in loco suæ iurisdictionis vtatur ornamentis fucati coloris, uel auri, uel argenti, seu gemmarum vltra certam quantitatem, seu longis uestibus ultra certam mẽsuram, et contrafacientem excommunicante. Circa quam q. quæri-
b tur primo, an talis [b] ornatus sit peccatum? et dicitur quòd sic, si sit ornatus fucationis, ex quo nõ est licitum fingere pulchritudinem non habitam, ut patet de consecra.distin.5.fucare.nõ tamen semper est mortale, sed solum quando per lasciuiam, uel in contemptum, secus si fieret ad occultandam turpitudinem prouenientem ex aliqua causa, maxime extrinseca, ut ex infirmitate, uel huiusmodi, quia hoc liceret secundum Ioan. And. Si uerò sit ornatus superfluus circa uestes et huiusmodi, et tunc in non nuptis mulieribus si fiat ad complacendum uirorum aspectibus, et ad concupiscẽdum, et est peccatum mortale. Sed si fiat ex uanitate propter quandam iactãtiam, ut forte bene indutæ reputentur et æstimentur, tunc saltem est ueniale peccatum. Quid autem sit in coniugatis? conclude quod si ornant se ut placeant maritis, et ne labantur in adulterium et propter earum contemptum, et hoc licet, ut no. per Thomam, 2.2.quæstio.190.arti.2.Ex quibus omnibus sic concludendum est circa q.prædictam, quòd statutum episcopi ex causa factum de sui natura est bonum, et ualet et ideo quocunque vtatur fuco saltem ad fingendam pulchritudinem, quam non habet, incidit in pęnam, quia cum fucatio de sui natura sit mala, meritò potuit prohiberi, in quo nec uxor debet obedire marito, xj.q.3.nec semper. et sic loquitur d.c.fucare. Sed circa alia
4 ornamenta conclude,† quod quælibet non nupta tenetur pręcisè obedire statuto, 8.quæstio.j.sciendum.xj.quæstio.3.quis ergo.et c.qui resistit.23.quæstio.j. quod præcipitur. Sed circa nuptas dic, quòd aut vir consentit expresse uel tacite, non præcipiendo contrarium, et tunc mulier debet tale statutum seruare, aliàs incidit in pœnam. Si uero uir expresse prohibeat, ne obediat statuto, et tunc mulier quãtum est in affectu proprio, et debet velle obedire statuto, sed in effectu debet potius obedire marito, cuius obedientiæ immediate, et principaliter est astricta, contra cuius voluntatem statutum in his non poterat obligare. facit quod no.33.quæstio.6.hæc imago. et ca. manifestum. Statuta enim quantum fieri potest interpretanda sunt secundum ius commune, ut in c.cum dilectus.ꝫ.de consuetu. secundum Ioan.And.ita residentem. Ex cuius dictis infertur primo episcopum posse facere statutum circa mores laicorum, uel laicatum eis inuitis. intellige, si illi mores inducunt peccatum, quod reputaretur esse propriè crimen ecclesiasticum, puta quod nemo vadat ad monasteria. facit l.j. C. de secun. nupt. posset etiam episcopus statuere ratione loci, puta quòd in ecclesijs certum quid non fiat, uel q̄ ibi non vadant mulieres pictæ, vel ratione temporis, ut puta in die veneris sancti, uel in die Paschatis, uel in diebus processionum. facit l.cum super. C.de re mili.lib.12 secundum Bald.et posset dici, quòd episcopus indistincte pro conseruanda honestate et peccato euitando potest statuere, cum hoc spectet ad ecclesiasticum, ut no. in c.nnouit.ꝫ.de iudi.et in c.2.ꝫ.de emp.et ven.et in c.cum sit generale.ꝫ.de foro compe.

A D D I T I O N E S.

a Sententia ualeat pro parte Adde Car. Zab in c.Raynutius. in 2.no. de testa. Arg.in l.sancimus.in primo no.C de proba idem An.in l.in hoc iudicio.ff. fami.ercisc.

b An talis ornatus sit peccatum. Adde Pe.de Anch in rep. c. primi.de consti.in 3.principali q.Albe.de Ro.in secunda parte statutorum, q.201.S. Tho. 2.2 q. 159.ar.primo.circa medium idem Thomas 2.2.q 169.ar.2.An.de Bu.in c.fi. de us.& ho cle.idem Ant de Bu.in c fi in pen.col.de do.inter uir.& uxo. Vinc.God.Adde ornamenta muliebria quæ dicantur, & quæ ueniant appellatione eorum, Bart.Socy.in consi.2.quamuis. uersi. probatur ex alijs.circa finem.lib j.

R E G. XXVII.

Scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus.

S V M M A R I V M.

1 *Dolum quis probare debeat.*
2 *Debitor alienans omnia bona sua, quando præsumatur in dolo.*
3 *Compromittens in arbitrum, & promittens non petere reductionem ad arbitrium boni viri, si arbitrator inique pronunciat, an petere possit.*
4 *Exemptus contrahens in loco exempto, promisit declinare forum diœcesani. Lapso termino diœcesanus ignorat eum, an talis sententia ualeat.*
5 *Iudex laicus citauit clericum, ut se defenderet ab accusatione homicidij, & quia non comparuit, fuit bannitus, an tale bannum teneat.*

1 SCienti. In glo.j.ſecus ſi ex poſt facto.idem Dy. hic. † In ea.glo. ibi, & no.quod dolus malus,cui autem incumbat onus probandi dolum,hic per Io.Mona.concludentem poſt multa,quod incumbit illi qui eum alleg.vt l.quot.§.qui dolo.ff.de proba. Et ſic regulariter ipſe dolus non præſumitur,niſi probetur. quod limita primo,qñ qualitas facti neceſſario concludit õtrium eius[a], de quo agitur contra illam,vt in l.j.C.de dolo.& in l. non põt do
2 lo.ff.de reg.iur. †Secundo, qñ ſciens ſe debitorem alienat omnia ſua bona,quia præſumitur in dolo,vt in l.omnes.§.Lucius. ff.quæ in frau.credi.Ex qualitate ergo facti præſumitur dolus, vt hic plenius per Ioan.Mona.facit c.ſm.ǝ. de renun.eo. lib.& quod no.in l.ſi.§.ſi.ff.de ri. nu. Tertio præſumitur dolus in eo, qui aliquid ratione officij facere tenebatur, quod non facit, vt in tutore non faciente inuentarium,vt no.in l.tutor qui repertorio.ff.de admi.tuto.& in l.vbi exigitur.ff. de eden. Quarto præſumitur dolus in cuſtodibus in mala cuſtodia, vt in l. ſi. ff. de cuſto.reorum.in c.quàmuis.ǝ.de reg. iur. vbi eſt tex.no. & ibi vide no.Quinto præſumitur dolus in actibus, qui ſunt de genere prohibitorũ,vt in l.falſus.§.qui alienum.ff.de fur.& no.in l.j.C.de ſica.& probatur notab.in ea.i.ǝ.de præſump. & ibi vide.Et probatur dolus ex perſpicuis indicijs, quæ ex qualitate facti inducuntur,vt in l.dolum.C.de dolo.ex quibus iudex debet arbitrari, an dolus ſit ꝓbatus necne,& ſic iudicis arbitrio relinquitur, ex quo certa doctrina ſuper hoc dari nõ debet,vt in c.de cauſis.ǝ.de offi.deleg.& facit l.continuus.§.j.ff.de verb. obli.& examinabit iudex, an indicia ſint indubitata, & tunc eis credet,ǝ.de hæreti.excõicamus.& in l.ſciant.C. de probat. ſecus ſi ſint leuia, ut in l. 3. §.j. & in l.eleganter.§.ſi. ff.de dolo. Item examinabit,an plura ſint õ dolum, quàm inducentia dolum, & qualia ſint vtraque,vt in l.ſi defunctus. C. arbitrium tutelæ. ſm Io.Mo.& ita reſidet hic Io.An.de quo in d.l.dolum.& in d. l.quoties.& per Inno.in c.cum dilecti.ǝ.de his quæ met.cau.dicentem ſic,quod vt metus excuſet,debet eſſe talis, qui cadat in cõſtantem virum,ita & dolus debet eſſe talis,qui caderet in prudentem & ſagacem virum, aliàs non excuſat, vt ibi per eum. In ea.glo.ibi,contingit.el j.vide ibi per Do. & per Bar.in l.j.§.
3 vſque adeo.ff.de iniur.†In ea.glo.in ſi.item facit hæc regula ad cõpromittentẽ in arbitratorẽ,qui tunc ſub pœna promiſſi non petere reductionẽ ad arbitrium boni viri, an ſi poſtea arbitrator inique ꝓnunciauit,poſſit peti reductio,de quo hic per Do. qui poſt multa concludit,quod ſic, cum ipſi arbitratori non videatur conceſſum,quod inique poſſit arbitrari,vt in l.quidam cum filium.ff.de ver.obli.vbi hoc idem tenet Bar. in l.cum antea. C. de arbi.& idem etiam tenet Specu. in ti.de arbi.§.j.ver.ſed pone.& §.ſi.ver.item ſi compromiſſum, vbi dicit hoc procedere ẽt qñ interuenit iurãm. idem ẽt tenuit Inno. in c. Quintauallis. de iureiu. Quod procederet ſm Bal. qñ interueniret dolus ex conſilio,vel enormis fraus,ſeu læſio, quod iudicis arbitrio relinquitur,vt hic per eum. Qñ tñ eſſet data poteſtas auferẽdi in magna & parua quantitate,reductio peti non poſſet,niſi quãdo arbiter fuiſſet in dolo,vt no.per Io.An.in addi.ibi, & p do. Flo.in c.ſi ǝ.de maio. & obe. & idem ſi in lata culpa,vt no.per Bal.in d.l.cum antea. de quibus vide ibi plenius per Doc. in d.
4 c.Quintauallis.†Extra glo. Io. An. inducit hanc regulam ad q. diſputatã. Si exemptus õhens in loco exempto promiſit creditori non declinare forum diœceſani, ſi ſtatuto termino debitum non ſolueret,de quo ſoluendo præceptum diœceſani recepit,modo elapſo termino & debito non ſoluto diœceſanus ignorans illum exemptum,quia nec talis cõiter putabatur, citauit illum,& quia non comparuit, vt contumacẽ excõicauit. dubitatur, an valeat talis ſnia.& in d. q. fuit concluſum, ut hic
1 refert Io.An.quod exemptus [a] priuilegio ſuo renunciare non põt expreſſe uel tacite ſine Papæ licentia,& ſi renũciat proceſſus vel ſnia non tenet,cum etiam ſuperioris iura læderentur,ne.ſ. ſubditus ab alio iudicaretur,vt in c.nimis.ǝ.de iureiu.aliàs ſi dicta renunciatio læderet iura renunciantis tñ,& tunc ſecus eſſet,ex quo poſſet renunciare,vt no.in c.cum ipe.ǝ. de arbi.ſm Io.An.& idem vr̃ ſentire Bal.hic dicẽs,quod ſi eſſet data exceptio ratione perſonæ,& tunc poſſet renunciare, ut in l. ſed & ſi ſuſceperit.ff.de iud.ſecus ſi rõne eccleſiæ, & ita ꝓcedat dictũ Io. An.hic.An aũt exemptus debuerit comparere coram ordina-
b rio, & ſuum [b] priuilegiũ allegare. & tenet hic Egidius, quod ſic, quod ſi non fecit potuit excõicari,vt cõtumax,per no.p Inno. & Hoſt.in c.ex parte.el j.de uer.ſig.& in c.cũ perſonæ. de priui.qđ ꝓcederet ſm Io.An. niſi notoria eſſet exemptio, & hęc in priuilegio gñalis exemptionis.Si aũt exemptio eſſet ſpecialis, quia fuerit quis ſpecialiter priuilegiatus, ut excõicari non poſſit,tunc indiſtincte non valeret quod fit,nec tenetur cõparere,cum tale priuilegiũ habeat effectum, & adimit iuriſdictionẽ eo ipſo,quod ad notitiã priuilegiati peruenit, vt no.in ca.i. ver.priuilegiũ.ǝ.de õceſ.præben.eo.lib. qđ ſecus eſt in alio priuilegio exemptionis,ut patet in c.i.ǝ.de priui.eo. lib.& ibi no.
5 in §.cos.in gl.2.ſm † Io.An. ponentẽ hic q. Egidij diſputan. an ſi iudex laicus citauit clericũ,qui cõm nſ.clericus putabatur,vt ſic ſe defenderet ab accuſatione homicidij, & quia non cõparuit,fuit bannitus,an teneat bannum. pro cuius declaratione tractat materiam, qñ ſit quod priuilegiatus teneatur cõparere ad allegandũ ſuum priuilegiũ.& cõcludit, quod aliqñ citans nõ innititur iuriſdictioni,nec aliàs eſt notorium citantem eſſe ordinarium citati,tunc citatus cõparere non tenetur, licèt in veritate ipſe iudex ex aliqua cauſa latentẽ iuriſdictionẽ habeat, ar.l. ſi ſeruus.& l.quoties.ff. ſi quis cau. ad hoc quod no.per Inn. in c.prudentiã.ǝ.de offi.deleg.& in c.Romana.§.a. ǝ. de appel. eo.lib.aliqñ in citando innititur iuriſdictioni,& tunc ſi delegate,& verè delegatus eſt,vt aſſerit,& citatus cõparere debet,alr̃ valeret ſnia excõicationis miſſionis in poſ. vel alia cõtra eum lata,intellige,ſi tenor delegationis ponatẽ in citatione, de quo dic,ut in c.cum in iure.de offi.deleg. & in c.a.ǝ.de dila. Si verò nullam delegationem habet,& tunc ſi falſum tenorem reſcripti tranſmiſit,cautè agit citatus,ſi non pareat, tñ ſi modo compareat,non valebit proceſſus contra non comparentem agitatus,ad hoc no.per Inno.in d.c.a.immo hoc caſu tenetur iudex ad intereſſe ipſi citato,ut no.in d.c.prudentiam. ad ſi.ſecundæ glo.Si autem innititur iuriſdictioni ordinariæ,ut quia allegat citatum deliquiſſe,vel õxiſſe in ſuo territorio, vel eſt aliàs ſm cõmunem opi.in numero ſubditorũ,licèt poſſit per aliquam exceptionem iuriſdictionẽ elidere, uel declinare, & tunc aut citatus reperitur in iuriſdictione citantis, & ire non cogitur, adeo quod ſi non vadat, non poterit excõicari uel mulctari, ǝ. de conſti.c.2.& de iuriſdi.om.iud.l.ſi. Si verò reperiatur in iuriſdictione citantis, & tunc ſi ex parte iudicis uel citan nullũ ſubeſt impedimentũ iuris, quominus inter eos poſſit eſſe exercitium iuriſdictionis, ſiue ſit uerum ſiue falſum, quod dr̃ õxiſſe vel deliquiſſe,& tunc ſit exemptus uel non, debet ire allegaturus ſuum priuilegium, alias procedi poterit õ eum, cum iudicis ſit cognoſcere,an ſua ſit iuriſdictio, & ſic loquitur l.ſi quis ex aliena.ff.de iudi.& qđ no.in c.ſuper literis.ǝ. de reſcri.ad ſi. & valebit proceſſus factus õ eum,licèt falſa ſit cauſa, quã prætendebat,videlicet quo ad punitionẽ contumaciæ, ſed de principali cognoſcere non poterit, ẽt ſi ſit realis cã,in qua poſſit li. non conteſta.procedi, tunc enim locũ habet regula dicens,quod ſnia a non ſuo iudice lata non tenet, nec abſens contumax vr̃ ꝓrogare iuriſdictionẽ,imò potius õdicere, vt ff.de arbi.l.ſicut. & per Inno.in c.innotuit.de eo qui furti.Quid autem ſit, ſi iudex pronunciat ſe iudicẽ cõpetentẽ.uide per Bar.in l.2. ff.ſi qs in ius voca.& per Do.in d.c.ſuper literis.& in c. 1.ǝ.de reſcrip. eo.lib. Si verò ſubeſſet tale impedimentũ, qđ citans nullo modo poſſet eſſe iudex, ut quia citans eſſet ſine iuriſdictione, uel laicus,& citatus clericus,& tunc dixit ſoluendo q.quod ire non tenetur de neceſſitate,nec valet tunc proceſſus,ſi fiat õ eum,pro quo glo.in l.j.C.vbi de crimine.& qđ no.Spe.in tit.de citatione.§.j.ver.ſed pone quod iudex, vt hic refert Ioã. An. ita reſidens, idem Bal.in d.l.ſi quis ex aliena.vbi de his.& per glo.& Doct. in c.veniens.ǝ.de accu.& per Bal.in l.gñaliter.C.de epi. & cle. & per Pe.de Anch.in c.i.ǝ.de priui.eo.lib.Et ex hoc ultimo dicto no. hic Bal. quod iuriſdõ dẽt fundari ſup poſſibili,quia impoſſibilis veritas ꝑualet opinioni. Sed qñ iuriſdõ eſt poſſibilis,licèt non vera,& tunc opinio ꝑualet ueritati, ut ff.de offic.præto.l. Barbarius.in uer.potuit, ubi ſingulariter hoc probatur ſm eũ hic,de quo plenius per Do.in d.l.Barbarius.

ADDITIONES.

a Exemptus priuilegio ſo. Adde Ang.in l.ſi.in ſi.ult.colum.uer.quarto ff.de conſtitu.princ.
Vinc.God Exemptus munera ſponte ſuſcipiens ſine ulla proteſtatione exemptionis priuilegium amittit Ruy.conſi.125.nu.7.lib. 4. & not. quod exemptus locus non dicitur de diœceſi,Fel.in c.graue.de offi.ord.

b Et ſuum priuilegium allegare. Adde c.1.& ibi Do.de priui.lib.6.& ibi per Inno.& Do.in c.uenerabili.de conſ.

REG. XXVIII.

Quæ a iure cõi exorbitant, nequaq̃ ad cõſequentiã ſunt trahenda.

SVMMARIVM.

1 *Extenſio non fit in his,quæ exorbitant a iure communi.*
2 *Beneficia principis an ſint late uel ſtricte interpretanda, uide hic.*
3 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum monacho tranſlato ad eccleſiam parochialem, quod habere poſſit cum illo beneficium non curatum.*

Quæ

1 a QVæ a iure. † No. q in his, quæ discordant a iure cõi, non fit extensio: a in his verò, quæ iuri cõi cõueniunt, secus, cum iudicetur de similibus ad similia, vt in l. non possunt. ff. de leg. secundũ Io. An. Et idem dr in statutis exorbitantibus a iure cõi, quia restringuntur a iure cõi inquantum põt, sed non in his, q supplent ad ius cõe, vt in l. j. §. lex falci. ff. ad l. fal. sm Bal. hic, de quo plenius per Imo. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. mat. & in cle. j. de elec. in ver. eligatur. In glo. ibi, ad consequentiam, idest ad viros, in quibus esset eadem facilitas, quæ est in mulieribus, secundũ Ioan. And. In ea. glo. ibi, is qui. in fi. per quam decretalẽ ponebat hic Dyn. exemplum, sed impropriè, vt patet in glo. 2 † & sic parum propriè prosequitur hic Dy. sm Io. And. an latè vel strictè interpretanda sint beneficia principis, sic dicens, q aut conceduntur ɔ iuris cõis permissionem, aut sm illam. primo casu conceduntur capaci de iure cõi, & tunc vr aliquid iuri cõi superaddi, vt ff. de bo. libe. l. etiam. §. j. ff. ad muni. l. j. Si verò cõcedatur non capaci, & tunc reducitur ad ius cõe, vt C. de inoff. test. l. si quando. & si verba sunt ambigua restringuntur, vt hic, & in c. 2. ꝫ. de fil. presby. & si priuilegia continent dispensationem, tunc videntur concedi sm conditionem illius personæ, cui conceduntur, vt si militi vt militi, si clerico vt clerico, si laico vt laico, vt ff. de iniusto testa. l. si quis filio exhẽdato. §. sed & si quis. & ff. de testa. mili. l. ex militari. Secundo casu, quãdo concederetur beneficium sm prouisionem iuris, & tunc latissime fit interpretatio, vt ff. de consti. prin. l. fi. sine iniuria tñ alterius concessum intelligitur, nisi in concessione ɔtrarium exprimatur, ut ff. ne quid in loco publico. l. 2. § si quis a principe, secundũ Dy vt hic refert Ioan. And. & vide quod ipse Io. And. no. in c. olim. in glo. fi. ꝫ. de verbo. signifi. & per Doct. in d. l. fi. & in c. cum dilecti. ꝫ. de dona. In ead. glo. in fi. idem voluit glo. 4. in d. c. constitutionem. & in clemen. dudum. §. huiusmodi. j. de sepul. & ibi per Do. Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam ad q. disputatam per eum, videlicet q sacer ordo non dirimat sponsalia de præsenti, licèt professio dirimat, cum hoc exorbitet a iure, de quo in c. i. ꝫ. de uoto. eo. lib. vbi de hoc, & sic hodie est determinatum per extrauag. Ioan. quæ incipit, antiquæ concertationis. sm Ioan. And. inducentem & hanc regulã ad q. disputatã, an epũs dispensare possit cum monacho translato ad ecclesiam parochialem, q habere possit cum illo beneficium non curatum, in qua q. tenuit disputans, q non, per plures rationes, & maximè per no. 16. q. j. de monachis. & c. de præsentium. & de statu mona. c. quod Dei. & in c. cum ad monasterium. & quia iura prohibent q monachus instituatur in ecclesia seculari, vt ꝫ. de regulari. c. super eo. nisi ipsa ecclesia secularia esset curata, ut d. c. q Dei. & talis casus vt exorbitãs ad cõsequentiam trahi non debet, ut hic, de quo hic plenius per Io. And. ita residentem. posset tamen episcopus dispensare cum seculari clerico in beneficijs simplici & curato, ut est cõis opi. Doc. in d. c. dudum. el 2. ꝫ. de elect. & in c. de multa. ꝫ. de præbẽ. & in cle. gratiæ. ꝫ. de rescrip. & in c. cum singula. ꝫ. de præben. eo. lib. & ibi plenius de his.

ADDITIO.

a Vinc. God. Extensio fit etiam in exorbitantibus ex identitate rõnis, ubi umissum sublata uerbi expressi significatione continetur, Ruy cons. 13. nu. 2. lib. 3. & extensio in materia fauorabili in exorbitantibus fit, etiam si omnimodo eadem non sit ratio, idem Ruy in cons. 112. nu. 10. lib. 2. sit etiam extensio in legibus fauorabilibus, licet exorbitantibus ex idẽtitate rationis, Ruy. consi. 395. nume. 10. lib. 1.

REG. XXIX.

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

SVMMARIVM.

1 *Approbatio successiua, an sufficiat in extraiudicialibus.*
2 *Consensus omnium dominorum, an requiratur in constituenda seruitute.*

1 QVod omnes. † No. hanc regulam, & dicit hic Ioan. Mona. & Ioan. And. quòd sufficit singulorum & successiua approbatio in extraiudicialibus, vel in his, quæ sunt cõia ut singulis, circa quæ uide no. in c. cum omnes. ꝫ. de consti. & in c. i. ꝫ. de 2 rebus eccle. in 6. & ibi per glo. in uer. tractatus. † In glo. j. ibi, in concedendo. Ad idem facit c. est receptum. ff. de seruit. rusti. prædi. vt in constituenda seruitute in fundo communi requiritur consensus omnium dominorum, & vnius defectus reddit constitutionem inutilem. In ead. glo. ibi, cum omnis. idem hic Dy. de quo ibi, & in c. j. ꝫ. de his quæ fiunt a ma. par. capi. & ibi per Ioan. An. & Doct. & per Bar. in l. iurisgentium. ff. de pac. & in l. nulli. ff. quod cuiusque uniuer. nomine. In ead. glo. ibi, in prædicta decre. cum omnes. in l. si plures. ff. de religiosis. fallit etiam ff. de curat. furi. l. consilio. §. fi. ubi sufficit alterius auctoritas. Item fallit in l. maiorem. ff. de pac. secundũ Dy. In ea. glo. ibi, cum simili. & ꝫ eo. lib. de cle. ęgro. & c. 2. cum simili. secundum Ioan. An. & per Bat. in d. l. quod maior. & in l. nulli. & ibi per Bal. & per Doc. in d. c. cum omnes. & in ca. i. de his quæ fiunt a maio. parte. In ea. glo. ibi, c. pen. uide circa hoc no. in d. c. super eo. & 74. distin. c. 2. uide tamen per do. Nico. in c. 2. in 2. col. de appel. Extra glo. inducitur hæc regula ad q. dominicalem, consuetudo erat in aliqua ecclesia, quòd canonici absentes tantum percipiant quantum præsentes. Si episcopus cum præsentibus statuat, quòd absentes nihil habeant, an præiudicet alijs absentibus etiam in scholis existentibus. & Bart. Brix. tenuit, q non præiudicabit absentibus. Et idem Tan. & Vinc. quod procederet, quando ipsa constitutio fuisset specialis contra tunc absentes nominatos uel non, de hoc d. c. cum omnes. aliàs si constitutio fuisset talis, quòd ligaret ipsos statuentes, si se absentarent, & tunc valeret, quasi illud sit de re necessario expedienda, uel utiliter, ut in c. fi. ꝫ. de rescrip. eo. lib. & præiudicabit absentibus, aliàs non priuilegiatis: posset enim esse priuilegium tale, quod licèt in se valeret constitutio, ea tamen nõ obstãte perciperet priuilegiatus præbendã, sicut est in priuilegio studij Bononiensis secundum Ioan. An. pro cuius determinatione facit quod habetur in c. 2. §. statuto. ꝫ. de consti. eo. lib. qu a tale statutum non est contra ius cõe, imò cõsonat iuri cõi, ergo valet, & quia absentes in confectione talis statuti nõ fuerunt de necessitate citandi, cum solum in talibus casibus debeant absentes citari, de quibus per glo. ordi. in uer. ipsorum. in c. præsentium. de testibus. in 6. immo in faciendo statutum nulla causæ cognitio requiritur, & potest fieri extra territoriũ, & tempore feriato, vt per Doc. in d. §. statuto.

REG. XXX.

In obscuris minimum est sequendum.

SVMMARIVM.

1 *Obscuritas non uitiat dispositionem, sed attenuatur, & reducitur ad minimum.*
2 *Regula, in obscuris, an & quando locum habeat in delictis.*

1 IN obscuris. † No. q obscuritas a nõ uitiat di2 spositionem, sed attenuatur, & ad minimũ reducitur, de quo in l. quidam. ff. de rebus dub. & in l. legato. ff. de lega. j. In glo. j. ibi, tacite. uide per Ioan. And. post Dy. in regula, inspicimus j. eo. sup glo. fi. † In ea glo. fi. Dyn. autem hic plene prosequitur distinctionem in d. l. legato. generaliter tractans etiam plene, quando fit q in contractibus locũ habeat regula, de qua in d. l. legato. Et quando in delictis locum habeat hæc regula. Et hoc ultimum prosequendo dicit, q si incertum est delictum, nec constat illud esse commissum, & locus est huic regulæ, quia sequimur minimum, scilicet absoluendo, ut in l. absentem. ff. de pęnis. Si verò delictum sit certum, sed qualitas ignoratur, ut quia vim facit, sed nescitur an cum armis vel sine, & sequimur minimum, ut j. c. in pęnis. cum concordant. & sic quòd sine armis, vbi verò delictum & qualitas delicti sunt certa, sed animus delinquentis incertus, & tunc sequimur nõ minimum, sed id qd durius, s. q habuerit animũ delinquendi, ex quo ad delinquendum habilis est, & facti qualitas & atrocitas hoc inducit, ut l. j. C. de sica. & in l. si non conuicij. C. de iniur. & in c. j. de præsum. vbi autem delictum, & eius qualitas sunt certa, sed psona incerta, vt quia non comprehenditur quis fuerit in actu delinquendi, & tunc sequimur minimum, scilicet absoluendo, vt in d. l. absentem. Sed quando plures fuerunt in actu delinquendi, sed ignoratur quia deliquerit, & tunc non sequimur minimũ, qa oẽs punientur, vt ff. ad l. Aql. l. itẽ Mella. §. sed si plures. et no. C. de sic. super rub. q qñ sit, hic per Dy. & Io. An. & vide no. in regula odia. j. e. li. Et hæc qñ in obscuris habetur minimũ, cum tunc

ADDITIO.

a Obscuritas. Adde, quòd obscurum, uerbum appositum in uno capite declaratur ex alijs capitibus, secundum Ang. in l. uerum. ff. de peti here. licèt obscure loquens dicitur mentiri, ut est glo. in cap. nec artificiosa. 3 a. q. 5. inde est, quòd libellus obscurus habetur pro non libello, secundum Bald. in l. edita. in 19. col. de eden.

Vin. God. Libellus obscurus, uel generalis, an & quando declarari possit, Cor. consi. 26. in hac, licet a. g. lib. 3. & an & quando libellus obscurus admittatur, Barb. consi. 58. sapienter dixit. col. fi. lib. 2.

tunc hæc regula locum habeat. Si verò ocurrũt q̃nque delicta, vbi non sit minimũ, vt in q. in qua dubitatur quis sit iudex delicti, vt est q̃n exemptus in loco exempto manens proiecit lapides, & percussit stantem in loco non exempto, vt ponit Egidius, vel q̃n existens in Paduano districtu iuxta fines ipsius aliquid cum existente, vel in existentem in territorio Triuisano egit, propter quod factus est reus, & tunc ipsi disputantes concludunt, ne delicta remaneant impunita, vtrunq; esse iudicẽ, ꝓlatum exempti, vel paduanum respectu principij, & quia sub eo perficit quo ad se. ad idem c.i.ẽ. de præsump. ibi, q. mittit, & quod ibi no. & ordinarius loci & Triuisanus respectu finis & effectus, & sic delictũ plura territoria tangens cuiq; territorio attribuetur insolidũ. ad hoc l.j. C. vbi de cri. agi oportet, & quod ibi no. in gl. ſm Io. An. hic. facit ẽt ad hoc glo. in l. j. C. vbi de cri. agi oportet, & quod no. Dyn. in l. pupillus. §. j. ff. de ver. sig. tenens, q̀ de delicto cõmisso in confinibus duorum territoriorũ possit vterq; iudex cognoscere. pro quo l. iuris peritos. §. cum oriundus. ff. de excusa. tuto. sed Bal. in d. l. j. videtur tenere, q̀ delictum dicatur cõmissum in loco, vbi est quis ꝑcussus, & sic vbi est consummatum, & ipsius loci iudex possit cognoscere ratione delicti. ad hoc l. illud. ff. ad l. Aqui. & q̃d no. in l. qui de crimine. ff. de accu. & quod no. per Bart. in l. q̃d aũt lex. §. fi. ff. de adul. & l. libellorum. ff. de accusa. & quod no. in c. j. ẽ. de consecra. eccle. eod. lib. Sed posito q̀ vterque iudex possit cognoscere, non tamen poterit vnusquisque pęnam imponere insolidum, imò reo per alterum punito præcludetur alteri potestas puniendi, vt ẽ. de accusa. de his. & in l. licet. ff. nau. caupo. stabu. ſm Io. An. hic. & vide plene per do. Anto. in c. fi. ẽ. de foro compe. & per Bal. in l. si quis non dicam. C. de epis. & cler. dicentem ẽt, q̀ si comparitio fieri oportet, & tunc præfertur principium, hoc est comparere debebit corã prælato exẽpto, vel ordinario iudice. ad hoc ff. arbo. fur. cęsarum. l. si plures. §. fi. & vide per Bar. in l. sepulchri violati actio in primis. ff. de sepul. viola. Quid autem sit in ꝯctu, & eius foro. dicit hic Io. An. ponderandam consummationẽ ꝯctus, vt vterque sortiatur forum in loco, in quo contractus perficitur. ad hoc l. obligari. §. tutor. ff. de aucto. tuto. & ibi glo. & hoc nisi essent personæ, quæ ratione contractus non sortiuntur forum, de quibus ff. de iudi. l. hæres absens. §. j. vel nisi actum esset de solutione faciẽda in altero prædictorum locorum, vel in tertio loco, cum tũc in illo loco videatur contraxisse, & ibi poterit conueniri, ff. de actio. & obli. l. contraxisse. vt hic plene per Ioan. And. & no. in c. i. ẽ. de priuile. eo. lib. & in c. Romana. §. contrahentes. ẽ. de foro compe. eo. lib. & ibi per Doc. in d. c. fi.

R E G. XXXI.

Eum, qui est certus, certiorari ulterius non oportet.

S V M M A R I V M.

1 *Denunciatio an sit necessaria, vbi datur scientia & certitudo.*
2 *Venditor si sciens seruitutem deberi, aut vitium, dixerit se nolle teneri nomine seruitutum, an hoc pactum generale trahatur ad ea quæ venditor sciuit.*
3 *Nouitius stans in monasterio per annum, postea exiuit, deinde iterum rediit, an debeat habere nouum annum.*
4 *Delegantur duo in aliqua causa cum clausula, quòd si non ambo &c. alter ex his procedit non facta fide de impedimento, an teneat processus.*

1 EVm qui. † Nota hanc regulam, q̀ vbi daĩ scientia & certitudo, ibi denunciatio non est necessaria, quod verum est ſm Dy. hic, in his, in quibus sola scia est de substantia, [b] alias denunciatio esset necessaria, & m̃ non sufficit scientia, vt ff. de adul. denunciasse. in dubio tunc ꝓsumendũ est potius sciam q̃ denunciationem esse de substantia, cum denunciatio fieri soleat, vt incertus certificetur. ad hoc ff. de peti. hær. l. item veniunt. §. petitã & ff. q̃d vi aut clã. l. aut qui aliter. §. si forte. ſm Dy. & Io. An. hic. Bar. tñ in l. 2. §. fi. ff. sol. mat. notabiliter dixit, q̀ q̃n denunciatio fit solum ad finem scientiæ & ad certificandũ aliquẽ, tunc procedit regula hæc, sed q̃n denunciatio fit ob aliud, tunc etiã scienti debet fieri denunciatio, vt d. l. denunciasse. vnde cõcludit, q̀ ẽt venditori scienti litem motam debet fieri denunciatio, quia ei non fit solum, vt certificetur, sed ut veniat ad defendendũ, de quo in l. emptor. C. de euictio. & per Bal. in d. l. denũciasse. & l. non solum. §. morte. ff. de noui ope. nun. quo ad hoc tñ, ut ex scientia augeatur effectus, bñ requiritur denunciatio,
2 ut q̃n requiritur mora, vt ff. si cer. pet. l. q̃d te. † In glo. j. ibi, quanto minoris ageret ẽt emptor, & venditor sciens seruitutẽ, uel uitium dixerit se nolle teneri noĩe seruitutũ, uel uitiorũ, hoc enim gñale pctũ non trahitur ad illa, quæ uenditor sciuit, ut ff. de act. emp. l. hæc autem. & ibi per Dy. & per Spec. in tit. de emp. & uen. §. uidendũ. uer. quid si uenditor. & seq. & per Ioã. An. in c. cum infirmitas. ẽ. de pę. & remis. & no. ex glo. q̀ q̃ quis certus non sit certificandus, bene tñ est requirendus & ꝯmonẽdus ad causam, ut ff. de pęnis. l. absentẽ. fallit in l. sępe. ff. de re
3 iudi. ſm Bal. & ibi uide. † In ea. glo. in fi. idem tenet Spe. in titu. de sta. mo. uer. 38. & ibi uide per Io. An. in addi. & procedit hęc glo. in eo, qui steterit per annum conõnuũ in monasterio, & exiuit ante professionẽ, et postea rediit, quia non est necesse q̀ habeat alium nouũ annum. Sed si [a] nouitius stent in monasterio per sex menses, et exiuit, et postea rediit, tunc deberet habere integrum annum, ſm Bar. in l. fi. §. quoties. ff. de publicanis. as daretur casus, in quo quis nõ probaret oẽs asperitates regulę, & ita tenet do. Nico. in c. ad apostolicã. ẽ. de reg. et Lap. in sua alleg. 47. ubi plenius de his. et per Arch. in c. non solũ. ẽ. de reg. eo. li. uide no. per Ang. in l. quoties in stipul. ff. de uerb. obli. et
4 ibi in recol. † Extra glo. inducitur hæc regula ad q. si duo delegantur ad cãm cum clausula, q̀ si nõ ambo, alter ex his altero collega uerè impedito, sed de impedimento fide nõ facta processit in causa, an ualeat processus. Et concludit Io. And. q̀ aut est impedimentũ sine ope exceptionis impediens iurisdictionem uel exercitiũ, uel erat perpetuũ, uel tpale ineuitabile, et tunc siue id fuerit notorium, siue non, ualet processus, ẽt si ipse iudex uel aliqua partium de hac q. non retulerit, et ita procedat opi. Inn. in c. prudentiã. de offi. deleg. et Arch. in c. cum plures. eo. tit. in 6. quod procedit non solũ si ipse iudex procedens tale impedimentũ sciuerit, sed ẽt si dubitauerit, ſm Io. And. adducentẽ ad hoc no. in l. 3. ff. de manumis. vin. et in c. cum ex officij. ẽ. de præscrip. et ibi per Ioan. An. post Inno. et Host. Sed si tale impedimẽtum, in quo sit necessaria exceptio, ut impedimentũ suspicionis, quod debet probari et opponi ſm no. in c. si qua vnum. ẽ. de offi. dele. eo. lib. uel sit impedimentũ incommoditatis, uel impedimentum uoluntatis, et his casibus nõ valet ꝓcessus, et procedit op. glẽr Host. in d. c. prudentiã. s. q̃a in impedimẽto incõmoditas non ex incõmoditate, sed q̀ ex excusatione seu allegatione existit ꝯditio, et ita loquit c. si statutus. ẽ. de rescrip. maxime cum tunc subdelegare possit, et collega teneatur subdelegatũ admittere, ut in c. coram. ẽ. de offi. deleg. Et de impedimento uoluntatis necesse est de illa constare, uel per contumaciã, uel resistentiam, ſm Ioan. An. hic plene per eum, et per Do. in d. c. suscitatus. et in d. c. prudentiã. et in d. c. cũ plures. et ꝑ Ro. in deci. 166. q̃ inci. Itẽ si duo ex tribus.

A D D I T I O.

a Si nouitius in monasterio per sex menses. Adde Spe. titu. de sta. mona. in §. j. uer 33 Abb. in c. apostolicam. de regu. Bar. in l. fi. in §. atrocitas. ff. de condi. insti. Ang. in proę. ff. Ang. in l. si idem cum eo ff. de iurisdi. om. iudi.
b Vinc. God. Adde Fel. in c. cum d. & 2. col. antepen. de re iud.

R E G. XXXII.

Non licet actori, quod reo licitum non existit.

S V M M A R I V M.

1 *Electio iudicis spectat ad actorem regulariter.*
2 *Reus si actore non probante vult probare se dominum, an sit audiendus.*

1 NOn licet. No. hanc regulam, et sic æqualitas in iudicijs est seruanda, ut hic, et ẽ. e. li. in regula, in iudicijs. et ibi vide dicta de hoc. † In glo. j. ibi, item si reus. no. ex gl. q̀ regulariter electio iudicis spectat ad actorem. pro quo tex. in l. cum clericis. C. de epis. et cler. et per glo. in uer. eligat. in c. cum R. ẽ. de offi. deleg. nam electio remediorum spectat ad actorem, ut in l. 3. ff. de eo quod certo loco. et si actor eligit iudicem amplius recusare nõ potest, ut in auth. offeratur. C. de li. contest. In ex. glo. ibi, non potest reus, et sic eo casu fallit regula ff. eo. titu. l. omnis diffinitio. ſm Dy. fallit etiam hæc regula in testibus actoris, et rei, secundum glo. sing. in uer. iuri. in clemen. j. de testi. et in casu, de
2 quo ẽ. in tex. † In ead. gl. in fi. vnde si actore nil probante, vult probare se dominum, audiendus erit, secundum Dyn. interest enim sua, quia eo probato consequitur ius agendi, licèt alter habeat ius excipiendi, ut in l. sed si possessori. ff. de iureiuran.
a Sed si uterque, scilicet actor et reus [a] uelit probare se dominum, primo audietur actor, ſm Dy. circa quod uide no. in c. ex literis.

A D D I T I O.

a Vinc. God. Nota, quòd reus fauorabilior est quàm actor, Alex. in l. de die qui satisd. cog. Sed nunquid fauor datus reo, datur etiam in iudicio, in quo est actor, Fel. in c. significauerunt. in fi. de excep. dicit quod sic.

literis.ĩ.de proba.secundum Ioan.And.& in c. ex conquestione,de rest.spo.& in d.l.circa.& quia vt patet ex gl.aliquando licet reo quod non licet actori,ideo Io.And. inducit ad q.si accusatus de homicidio coram iudice seculari alleget se clericũ ad quod probãdum coram iudice ecclesiastico, producit literam Papalem, qua nominatur clericus, & canonicus Parisiensis, an sufficiat isto casu talis probatio,in qua q.Gui.disputando tenet,q̃ licet talis probatio ipsi clerico nõ sufficiat,si agat ad beneficium vel ad aliud competẽs clerico, vel si petat admitti ad celebrandum populo,vel similia,per c.quiescam us.42. dist. & in c.1.de cle.peregri.& in extrauagan.Bonifacij,iunctis. ver. similiter.tamen si excipiat ad sui defensionem,vt in casu prædicto,eidem sufficit talis litera, vel similis suspicione carens, cũ præsumptionem inducat,quia adest fauor clericalis ordinis,& ex ea modicum vel nullum præiudicium infertur,ad hoc quod no.de cle.pereg.c.2.& in c.si iudex laicus.ĩ.de sent.excom.eo.lib.quod procedit, nisi communi opinione haberetur pro laico,& tunc cum teneatur facere fidem de titulo clericali, vt in d.c. si iudex. in fi. talis litera non sufficit propter suspicionem quæ oritur ex præcedenti delatione habitus laicalis, quantumcunque se defendendo literam producat, etiam si sit litera beneficialis,& collatrix beneficij,in qua nominatur clericus. ad hoc c.ex literis.ĩ. de transac.secundum Ioan.And.quod tenuit Pet.de Ancha.in d.c.si iudex.& istud forte est tenendum, licet aliud hic velit Bal. dicens, quod talis litera probat possessoriũ clericatus,quod sufficit, quod verum non est in casu prædicto, vt patet ex no .in d.capit.si iudex. & vide plenius in cle. literis. de proba.in glo. fecisse. & C. de episco. & cler. in l. si qua per calumniam. & ibi plene per Bald. & per Docto. in d. capitulo, si iudex laicus.

R E G. XXXIII.

Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.

S V M M A R I V M.

1 *Consultor electus a partibus, si errauit consulendo, an possit consilium mutare.*

2 *Delegatur causa duobus,vnus renunciauit causa,postea eum pœnituit, an collega teneatur eum admittere ad causam.*

1 MVtare. †Nota hanc regulam, quę secũdum Bal. facit, vt si causa commissa sit consilio sapientis, & consultor errauit, quod mutare non possit consilium.ad hoc l.quia arbiter.ff.de arbi.functus est officio suo,& sic æquiparetur delegato non ordinario, vt ff.de procu. in l. ia qui Stichum. secundum eum. Item no. a contrario sensu,q̃ vbi non est alterius præiudicium, licet mutare consilium & voluntatem,quod facit ad q.de qua per Io. An. ĩ.eo.lib.de renun.c.2.in glo. exquisitæ.in fi.In glo.1. ibi,si quis suus. eodem modo respondetur ad l. nõnunquam. ff. de colla. bonorum.dicit tamen hic Ioan.Mon. quod ibi frater ex mutatione voluntatis non patitur detrimentum, sed lucratur, & istorum non est comparatio.C.de condi.indeb. l.fin. secundũ ipsum, secundum quem non ob.l.3.C.de noua. & l.cum quis. §.debitorem.ff.de solu.quia illud facit ius remanens penes mãdantem.ad hoc quod no.ĩ.de præben.dudum. §. nos igitur. secundum Io.And. Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam
2 ad q.per eum disputatam.†Si delegatur causa duobus cũ clausula,quod si ambo aut alter eorum &c.tunc si alter eorum delegationi renunciet,& postea pœnitet,an collega ipsum pœnitentem admittere teneatur.in qua q.Io. de Deo tenuit,q̃ non, quia desijt esse iudex renũciando, & quod iurisdictionem reassumere posset.ad hoc c.cum super.& c.significãtibus.ĩ.de off. deleg.quod intelligit Ioan.And. quando in rescripto esset expressa clausula noluntaria, cum tunc licite renunciare possit, statim quod renunciat, collega fit iudex, & hoc quando talis clausula adijcit iurisdictioni,vt est si dicat, delegamus causam A.qui si suscipere noluerit,delegamus I.ad hoc quod no.in ca. licet.de procu.eo. lib. Si vero adijciatur exercitio non iurisdictioni,vt in casu prædicto, vt est de stilo curiæ,puta si dicat,delegamus causam vobis A.& I.quod si ambo interesse noluerint alter procedat, & tunc cum ex vi clausulæ non habeat potestatem deponendi delegationem,sed solum ex vi eius, quia eo nolente defert exercitium in collegam, & licet nolit interesse, remanet delegatus causæ, nec hæc iurisdictio abdicare potest per renunciationem,vt l.legatus.ff. de offi. præsi. Et collega,qui processit socio nolente, ipsum nunc volentem tenetur admittere,sicut quando apponitur clausula,si non poterit, quia collega, qui solus processit, tenetur illum admittere cessante impedimento,vt in c.coram ĩ.de offic.deleg.Et fortius procederet,quando clausula noluntatis non esset expressa, sed subintellecta,vt subintelligitur quando apponitur clausula,si non poterit,vt c.prudentiam.§ adijcimus.ĩ.de offic. delega. Subintelligitur enim,id est quamdiu non poterit,vel noluerit, vt patet ibi.Nec est curandum,an res sit integra,vel non, cum non versetur hic bursale interesse iudicis,vel partium,nec quæritur de reuocatione potestatis traditę a delegante, donec tamẽ appareat pœnitentia,vel voluntas mutata,ex quo renunciauit delegationi, cum pro hoc videatur intimare se nolle in aliqua parte causæ interesse,vlterius per collegam requiri non dẽt, secus si simpliciter dixisset se nolle interesse certo actui, vt in c. eum qui.ĩ.de dolo & contu.eod.lib.Ioan.And.Bal.vero hic dicit,quod Io.de Deo melius dicit,cum clausula illa det potestatem renunciandi,sicut & vulgaris substitutio heredi, & maxime quando delegatus est alias voluntarius,vt ff.de iur. om. iu. eum qui.Nec ob.quod iudex non possit expresse per renũciationem a se abdicare iurisdictionem, vt d. l. legatus. quia illud procedit in ordinario, sed delegatus potest expresse & tacite, vt d. capit.cum super. & capit. significantibus. & postquam a se abdicauit,eam reassumere non potest,vt in d.c.significantibus.& patet ex no.in c.literis.ĩ.de offic.deleg.Nec ob.l.fin.§. iudicandi.ff.de mu.& hono.& l.prætor.§.qui non habet. ff. de vacatione.quia illud procedit quo ad superiorem, quando esset alias necessarius, vt d. l. eum qui. secus autem quo ad se, sicut alias dicitur in c.admonet, & c.quod in dubijs.ĩ.de renũ.Nec ob.quod clausula,si non poterit,& clausula si noluerit, procedant a pari,vt d. §. adijcimus.quod licet reperiatur expressum de clausula,si non poterit, vt subintelligatur quamdiu non poterit,vt d.c.coram.tamen id non reperitur expressum de clausula,si noluerit.s.q̃ subintelligatur,i.quãdiu noluerit, imo reperitur contrarium,quia statim eo ipso quod noluit eam amplius nõ assumit,vt d.cap.significantibus.

R E G. XXXIIII.

Generi per speciem derogatur.

S V M M A R I V M.

1 *Species quando aduersatur generi, ipsa derogat eidem.*

2 *Papa licet in rescripto ad beneficia rescribat, quod beneficiatus debeat residere in beneficio, an propter tale rescriptum tollatur episcopo priuilegium de non residendo concessum a iure.*

3 *Species non derogat generi, quoties habens speciẽ non est vsus specie.*

4 *Episcopus concessit Titio licentiam semel ingredi clausuram monialium, postea ex statuto concessit cuilibet certo die semel ingredi, Titius vigore illius statuti ingreditur, an possit ratione licentia sibi data iterum ingredi.*

1 GEneri. † Nota, quod quando species aduersatur generi, ipsa eidem derogat, quod procedit tam in legibus quam in rescriptis, in contractibus, in substitutionibus, & in legatis, secundũ Dy. prosequentem hic plenius quandam distinctionem, quam ponit glo.in l.quæsitum.§.pen.ff.de fun.instru.dicens etiam hanc regulam adaptari posse ad rescripta.Si vero species non aduersetur,sed sit subiectiua, tunc nõ derogat generi,cũ gratia exẽpli posita videatur,vt in d.l.quæsitum.§. vlti.secundum Bal.de qua materia plene per Bar.in d.§. vlti. & quod no.in l.cum vi-
2 rum.C.de fideicommis.†In glo.1.ibi, in rescripto. facit ad hoc c.veniens.de rescrip.& c.1.de præscrip.eod.lib. secundum Ioã. Mona. inferentem ex his,q̃ licet Papa in rescrip. ad beneficia scribat,quod beneficiatus debeat residere in beneficio, vel se facere ordinare,prout ius requirit, tamen propter talia rescripta non tollitur priuilegium generale episcopo a iure concessum super non residentia in curatis secundum formam cap.licet canon.de elec. eo. lib. vel non residentia secundum formã c.cum ex eo. de elec. eod. lib. secundum Ioan. Mona. & Ioan. And.In ead.glo.ibi,dic vt ibi.& per Ioan.And.in c.1.de rescrip. in fi.vlti.glo.Ioan.Mona.hic dicebat, quod licet primum verbum esset generale,effectu erat speciale,ad hoc l.boues.§.hoc sermone.ff.de verbo.sign.& de præben.in c.non potest.eo.lib.
3 secundum Ioan.Andr.†In ead.glos.ibi,ex tuarum.imo & quotiescunque habens speciem non est vsus specie, tunc species non derogat generi.ad hoc l. proinde. ff.si cert. peta. & l. cum adoptio.ff.de ado.secundum Ioan.Mon. qui etiam dicere videtur, quod fallit regula hic, quotiescunque genus primo esset creatum ius,quod ab eo inuito euelli non posset, cum tũc species tali non deroget, vt l.singulariter. C. qui potiores.nec derogat generi species,quando est præposita, secus si est post posita,C.fam.ercis.l.quoties.secundum Bal.hic.In ea.glo.ibi, no. ex hac

ex hac regula. de hoc arti. vide per Barto. in l. si duo. ff. de admi. tut. 4 †Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam ad q. si episcopus concessit Titio specialem licentiam [a] ingrediendi semel clausuram monialium, non obstante statuto prohibente, ante cuius licentiæ vsum idem episcopus generaliter concessit quēlibet semel certa die intrare posse, & Titius illa die virtute illius licentiæ hoc protestans ingressus est, an ex sua speciali iterum ingredi possit. in qua q. soluēdo distinxit, quod aut in vtraque prædictarum licentiarum exprimitur causa ingressus, aut in nulla, aut in altera tantum, maxime in speciali. primo casu aut vtrobique est eadem causa, aut omnino diuersa. Si eadem, puta quod possit ingredi ad visitandum reliquias talis Sancti, & sufficit vnus ingressus. Si vero causæ sunt diuersæ, & tunc si tales quæ poterant vno ingressu expediri, vt si generalis pro visitatione sororis, quæ ibi erat, & idem. Si vero erant tales, quæ non poterant expediri vno ingressu verisimiliter ex facto, vel ex tempore, & tunc ex qualibet earum ingredi poterit ad expediendum aliam causam. Et idem si dies licentiarum erant omnino diuersi. In tertio vero casu, quando in altera tantum, & maxime in speciali causa exprimitur, & tunc distinguēdum est, vtrum simul potuerint expediri, vel non, vt s. In secundo vero casu principali, quando nulla causa est expressa, & tunc cum hæc materia sit restringibilis, & odiosa, poterit semel tantum ingredi, cum ad primam vicem restringantur, ad hoc c. 1. de sta. regu. & c. si non potest. de præb. eo. lib. Et hoc nisi ex intentione concedentis aliter appareat, cum tunc ei sit standum. & ita residet hic Ioan. And. Sed Bal. hic contra dicens, q imo talis poterit bis ingredi, per l. Titia. §. q Marco. ff. de annuis leg. Sed certe illa lex non obst. cum loquatur in legatis, & sic in materia fauorabili, vt in l. in testis. ff. de regu. iur. merito est amplianda, quod non est in casu prædicto, vt ex prædictis patet, & in d. cap. non potest. & in d. cap. 1. ē. de fil. præsby. & in capit. ordinarij. in fi. de offic. ordin. eodem lib. & per Cyn. & Bald. in l. finali. C. de feriis.

ADDITIO.

a Licentiam ingrediendi. Adde Albe. de Ros. in 2. parte statutorum. quæstio. 82.
Vio. God. Adde, quod licentia non sufficit episcopi in contractibus hospitalariorum exemptorum, sed requiritur superiorum, Ruyn. consilio 86. numero 7. libro primo.
Vin. God. Licentia, an debeat præcedere, vel sufficiat quod sequatur, vide Cor. in consi. 89. Viso. litera, N & in consi. 203. Visis. litera, I. lib. 4.

REG. XXXV.

Plus semper in se continet, quod est minus.

SVMMARIVM.

1 *Regula, plus semper, procedit quando profertur affirmatiue, secus si negatiue.*
2 *Item locum habet in eo, quod est plus quantitate, secus si qualitate.*
3 *Ecclesia debet alteri ecclesiæ 20. annua, per 60. annos, soluit tātum decem quotannis, an illa ecclesia possit postea petere viginti integra.*

1 PLus. †No. hanc regulam, quæ procedit, quando affirmatiue profertur, alias si negatiue, tunc dic, vt no. per Bar. in l. 1. §. si stipulanti. de verb. oblig. In glo. vnica, ibi, quantitate. quando tamen appareret de voluntate partium, tunc etiam in quantitate minor summa non inest maiori, vt no. in d. §. si stipulanti. & ibi per glo. & Ange. & per Spec. in tit. de arbi. § 1. ver. sed quid si arbiter. & vide in l. rogatus. ff. mand. 2 †In ead. glo. in fi. ad hoc quod not. in d. §. si stipulanti. & dic vt ibi, & hic per Dyn. idem si sit diuersitas in speciebus, cum tunc plus non contineant in se, quod est minus, vnde si conceditur alicui merum imperium, non videtur concessa cognitio ciuilium causarum, licet minus sit, imo potius denegata, cum illæ sint species distinctæ, vt ff. de iudic. l. solemus. §. latrunculator. & l. maritus. C. de proc. secundum Dy. vt hic plenius per eum. 3 †Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam ad q. dominicalem, 23. qua quæritur, si ecclesia debet alteri annua 20. per 60. annos soluit solum 10. quolibet anno, an illa ecclesia possit postea petere integra 20. circa quam q. Bart. Brix. soluendo dicebat, quod si 10. quæ soluebantur debebātur ex vna causa, & alia 10. quæ non soluebantur ex alia, & in illis 10. non solutis sit præscriptum, nec ecclesia illa petere poterit. Si vero debebantur ex eadem causa, & nunc ecclesia petere poterit 20. cum non videatur tanta præscriptio, nam soluēdo partem debiti, totum debitum agnouisse videtur. vt in l. cum notissimi. §. pen. & fi. C. de præscrip. 30. anno. & ibi glo. hoc simpliciter tenet. & Specu. in tit. de locat. §. nunc aliqua. vers. 16. quod verum est, vt sentit Cyn. in d. l. cum notissimi. secundum quod refert hic Ioan. And. quod intelligit Cyn. ad §. fin. esse verum, quando recipiens sciebat illum, qui soluebat 10. teneri ad 20. cū tunc retineat ius in alijs 20. & cum minus contineatur in pluri, vt hic totius possessionem retinere videtur, recipiendo scienter partem debiti, secundum ipsum Cyn. ad hoc quod not. per Iac. de Are. in d. l. cum notissimi. Si verò credebat illum teneri ad illa 10. tantum, & tunc in alijs 10. sibi præiudicat, ad hoc l. is qui. ff. quib. mo. vsusfru. amit. quod intellige, quando eodē modo ipse soluens credebat se teneri ad decem tātum, & sic erat in bona fide, alias secus esset, vt in c. fin. ē. de præscrip. Et prædicta, quando erat fienda vna præstatio de ipsis 20. alias si plures, vt vna de 10. & alia de alijs 10. & tunc per vnam præstationem non retineo alias, vt l. si prius. in princ. ff. de aqua plu. ar. de quo in c. auditis. de præscri. secundum Io. Andr. inducentem hæc ad q. de emphyteusi, si soluat partem census, an perdat totam rē. de quo in d. §. nunc aliqua. versic. 29. & per Ioan. in cap. constitutus. de relig. domi. & per glo. in l. 2. C. de iure emphy. Quando autem incipiat præscrip. pro annis sequen. si debens 20. annua, primo cessauit soluere, no. in d. §. nunc aliqua. versic. 41. & dic vt in d. l. cum notiss. §. fina. & ibi per glos. prædicta omnia sunt notāda ad materiam l. si certis annis. C. de pac. & ad c. paruæ. ē. de censi.

REG. XXXVI.

Pro possessore habetur, qui dolo desijt possidere.

SVMMARIVM.

1 *Desinens dolo possidere, habetur pro possessore de iure.*
2 *Qualiter autem præsumatur quem desijsse dolo possidere.*
3 *Statutum loquens de possessore, an intelligatur de illo, qui dolo desijt possidere, siue habeatur pro possessore per interpretationem, siue per extensionem.*

1 PRo possessore. †No. quod dolo desinens possidere ex iuris dispositione pro possessore habetur, quod intellige quo ad sui damnum, non autem quo ad commodum, vnde eidem nō cauetur, licet caueatur possessori, ff. de rei ven. l. hæc si res. & l. is qui dolo. secundum Dyn. tractantem hic primo, an ei, qui dolo desijt possidere, si conuentus æstimationē soluit, debeat de euictione cauere. Secūdo, an eo casu, quo nō cauetur, possit re euicta agere contra actorem, cui fuit soluta litis æstimatio. de quibus per Bar. in l. litis æstimatio. ff. pro emptore. Tertio, an talis æstimationem soluens habeat actionem in rem vtilem sine cessione, & an si repetat rem reuersam ad actorem, repellatur si actor nolit æstimationem restituere. de quibus per Barto. in l. 1. ff. pro emptore. Quarto, an ille, cui ceditur, vel venditur actio in rem, habeat vtile dominium, de quo in l. 1. ff. de eden. & in l. fina. C. de here. vel actio. ven. In gl. 1. ibi, electio §. 1. ista tamen non differunt in substantia, vt ff. de neg. gest. l. actio. ideo effectualiter habetur pro possessore, secundū Dyn. hic, de quo Specu. de inter. actio. §. 2. versicu. quid ergo. 2 †In ea. glo. ibi, aduersario. qualiter autem præsumatur quē dolo desijsse possidere, dicit glo. in d. cap. aduersario. quando quis possidebat tempore lit. contes. quia postea præsumitur dolo desijsse possidere, nisi contrarium probet. & idem dicit hic Dyn. si desijt possidere post libellum receptum, vel postquam actor sibi denunciauit se daturum libellum, quod no. ff. ex qui. cau. in poss. eatur. l. Fulcinius. §. quid sit latitare. & l. si fundum. C. de rei ven. An autem ille, qui vendit post denunciationem sibi factam intelligatur dolo desijsse possidere, & quod sit consilium, vt possit vendere, vide per Spec. de emptio. & ven. §. nūc dicendum. ver. sed nunquid. 3 †Extra glo. Ioan. And. inducit hāc regulam ad q. an statutum loquens de possessore, intelligatur de illo, qui dolo desijt possidere, siue per interpretationem, siue per extensionem habeatur pro possessore, tractans etiam Ioan. And. hic, an statuta recipiant interpretationem vel extensionem. circa quam q. Ioan. And. refert multos diuersimode distinguentes, & vltimo loco Iac. de Bel. tenentem in 5. sua q. q aut lex munici. prohibet interpretationem, & tunc si sit dubitans in l. propter multiplicem sensum verborum, & licita est Doctori interpretatio, per l. vnicam. C. de profes. lib. 12. & l. 1. ff. si cert. pet. & si intellectus sunt honesti, sequendi erunt, dūmodo absque vitio verbis & voluntati conueniant, vt ff. de leg. l. scire. & l. benignius. nisi de consuetudine aliud sit prouisum, vt ē. de consue. cum dilectus. Sed si absque vitio sensus omnes conuenire non possunt, tunc capitur intellectus magis aptus verbis, & voluntati, & benignius, vt ff. eod. tit. l. semper. & hoc quando omnes intellectus sunt honesti, si autem sunt inhonesti, & tunc minus inhonestus est sequendus, qui magis congruat, vt ff. eod. tit. l. quoties. Si vero dubietas sit propter legis

mentem,

mẽtem,& tunc a verbis non est recedendum,l.prospexit. ff.q & a quibus.& hoc nisi mens esset penitus obscura, cum tunc recurratur ad conditorem,ĩ.de sent. excom. inter alia. Si vero non prohibeat interpretationem,& tunc interpretationẽ correctiuam non potest facere,nisi legislator. Sed prorogatiuam vel extensiuam potest facere etiam doctor, vbi est eadem rõ, & omnimoda similitudo,dum tamen coaptetur verbis & mẽ ti,ff.de verb. signifi.l.iusta interpretatione.alias secus. ff. solu. matr.l.si vero.§.de viro.posset etiam arctare ad euitandum prauum intellectum,qui surgit ex verbis,vt ff.de mu.& hono.l.vt gradatim. §. j. alias secus,cum coarctatio sit correctio. Si verò quæratur de interpretatione, quæ significatum tradit, tunc si verba sunt ambigua propter diuersos intellectus, dicendũ est, vt ĩ.Si vero propter mentem, & tunc licet interpretari prorogando,non corrigendo, vel arctando, nisi vt ĩ.vel nisi sit in l. scripta mens.C.de leg. l. non dubium.Sed si omnino sunt obscura,recurratur ad legislatorem,vt ĩ.dictum est,argum.l.non possunt.ff.de leg.secundum Ioan.And.qui ex his videtur sentire,quod doctor possit interpretari statutũ tale loquens de possessore in illo,qui dolo desijt possidere,cum statutum interpretationem extensiuam vel prorogatiuam recipiat, vt patet ex no.hic per eum, quia statutum interpretari possit secundũ ius commune,vt hic per Ioan.And.Nec ob.si dicatur, quod statuta non trahuntur ad casum fictum,vt l.3.§.hęc verba.ff.de neg. gest.quia dicit hic Bal.illud est verum, nisi ius commune ad illum casum fictum trahatur,vt est in q.prædicta.ad hæc l.si seruus.C.de noxa.& c.cum dilectus.de consuetudine.& pro his ẽt facit tex.no.in c.cum dilectus.& c.ad audientiam.ĩ.de ele.non refi.vbi prædicta probari videntur.& ita etiam tenet Imo.in d. c.ad audientiam.in princ.& vide per Bal.l. siue possideris. in 2. col.C.de proba. de materia autem interpretationis statutorũ, vide plene per Barto.in l.omnes populi.ff.de iusti. & iu.& per Imo.in l.si vero.§.de viro.ff.solu.mat.

R E G. XXXVII.

Vtile non debet per inutile vitiari.

SVMMARIVM.

1 *Vtile per inutile non vitiatur,& nu. 2. vbi ponit distinctionem.*

1 Vtile. †No.quod vtile a per inutile non vitiatur, vt ĩ.eod.ut.non firmatur.& no. in c. in causis, de elec. licet quandoque aliud sit,vt no.ff. de lib.lega.l.is qui duos.& ff.ad Trebel.l.cogi. §. bi qui soli-dum.& ff.de fideius.l.si quis pro eo.§.si nummos. In glo. 1. ibi, vt hic patet,& no.per glo.in l.Pedius.ff. de arbi. vbi glo. idem tenet Dyn.exceptionem non sufficere,nisi casuum exceptorũ specialis reddatur ratio.In ead.glo. ibi, inseparabili.idem Ioã.

2 Mon.hic.In ead.glo.ibi,cum super.& per d.l.Pedius. † In ead. glo.in fi.materiam istam,quod vtile per inutile vitietur, Dyn. hic tractat,ponendo tres casus. & Cyn.in l.sancimus.C.de do. quorum dicta refert hic Ioan.Andr.& Iaco.But.Insti.de inutili.stip. Sed vltra eos dic, quod semper vtile per inutile non vitiatur in demonstrationibus, cum vtile sit quid in se perfectũ, l.quidam testamento.de leg.3.In dispositionibus vero regulari tet vtile per inutile non vitiatur.fallit primo, quando requiritur concursus & consonantia copulatorum,vt d.l.Pedius.& vide tur hic velle Dy.& clarius Bal.Secundo, quando inutile derogaret vtili,vt l.militis codicil. §. veteranus. ff. de testamento mili.& l.plane.in prin.ff.de leg.1.Tertio fallit, quando esset tale vtile, quod causatur ab inutili,vt l.1.§.si quis ita. ff. de verbo. obli.secundum Cy.in l.sancimus.C.de dona.vbi de hoc.Quartò fallit, quando esset omissum aliquid substantiale, vt quando iudex de parte iudicat,& de parte non, vel in parte cognoscit, l.in hoc iudicio. ff. fami. ercis. & vt no ff.de excep.doli.l.apud Celsum aduersus.& ff.de translac.l.cum hi.§. si prætor. Quintò fallit, quando inutile causaretur ab excessu iurisdictionis, qui reputatur quid indiuiduum,vt C. quãdo prouo. non est necess. l.certa ratione, ad hoc quod no. ĩ. eod. in regu. ea quæ. & in l. fin.ff.de iuris.omn.iudi. Sexto fallit, quando detraherentur rei substantia,vt plene no.in auth.ingressi. C. de sacrosan. eccle. Septimo fallit,quando daretur inseparabilitas vtilis ab inutili, & ipsa inseparabilitas facit,vt vtile laboret eo modo,quo inutile,vt in l.1.§.Trebatius.ff.de aqua plu.arc.Octauo fallit,quando inutile remoueret consensum ab actu,vt ff.loca.l. si decem. & ĩ.de arbi.c.j.eod.lib.secundum Bal.& huic reg.conuenit quæstio,qua quæritur,si A. & B. litigantes in curia super receptione testium vtriusque impetrauerunt rescriptum ad partes, & coram receptore opponit A. testes B. recipi non debere, cum rescriptum pro ipsius parte sit nullum, quia erat excommunicatus tẽpore datę, an hoc probato rescriptum ex toto valeat, vel ex parte illius A.tantum,an verò in nullo valeat. Circa quã q.ipse disputan.tenuit,vt refert Ioan.And. valere in totum tale rescriptum.primo in casibus exceptis, in quibus excommunicatus potest impetrare,de quibus no.in c.j.ĩ.de rescrip.eod. titu.secundo si ipse excommuni.esset reus,in d.cap. iudic. qui possunt omnia facere ad defensionem pertinentia.tertio, quãdo excommunic.esset actor primæ causæ, ex quo impetratum fuit super istis consecutiuis iudicij,& exceptũ non fuit,ad hoc c.ex parte deca.de rescri.& c.pia.de excep.eo.lib.Si tamen adhuc est excommunicatus,& tunc licet exceptio non ob.rescripto,obstabit tamen productioni testium, quam facit vt actor, sicut obstaret coram delegato.& hoc quando impetraretur super consecutiuis iudicij,si verò excõmunicator cum non excõmunicato impetrent super non consecutiuis, & tũc aut simul impetrauerunt vt actores contra tertium, & tunc si ius eorum erat diuisibile, & vtraque in solidũ competens valebit pro nõ excommunicato,pro excommunicato verò erit caducum,l. si mihi & tibi.de leg.1.Sed si vtrique erat commune indiuisibile, & tunc inseparabilitas vitiat eum.p no. hic in gl. Si verò vnus ex eis erat actor, alter reus, & tunc si excommunicatus erat actor, & nõ valet rescriptũ,vt in d.c.1.ex quo ab eo traxit originem.Si vero excommuni.erat futurus reus, qui cum actore cõuenit de iudice impetrando,& de loco, & tunc valebit in totũ rescriptum,cum ab ipso originem non traxerit. ad hoc l. 1. §.1. C.de ead.tol. Non tamen per illud auditur reus excommunicatus agere vel reconuenire uolens, vel aliud facere, quod ad defensionem non spectat,nisi prius fuerit absolutus,ĩ.de exce. cum inter.& ita residet hic Io.And.

ADDITIO.

a Vtile per inutile. Adde c.ad probandum,de re iudi c.cum super. de offic. dele. Cyn in regula,sancimus.C de do Barto in l.1.in §. si stip. ff de verbo. oblig. & an vitietur in diuiduis, & separabilibus.vide in l.1.in §.item quæritur.& in § Trebatius ff de aqua quoti.& æsti.& per Ange.in l.Græce. in §.illud commune.ff de fideiusso.

Vinc.God.Adde quòd in indiuiduis vtile per inutile vitiatur, Ruyn. consi. 65. nu. 7.lib. 1 & consi.44 nu 9 lib. 2 & uide consi. 1 1 2. nume. 1 1 lib.4 & consi. 109 nume 17.eo.lib.4.

R E G. XXXVIII.

Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nixus est impugnare.

SVMMARIVM.

1 *Oppugnare qui nititur, perdit commodum, quod conceditur approbanti.*
2 *Testamentum dicere inofficiosum, & dicere minus solenne, qualiter differunt.*
3 *Hæreticus, Paganus, & Iudæus ex nullo sacramento ecclesiastico consequuntur cognationem spiritualem, ex quo impugnant sacramenta ecclesiastica.*

1 Ex eo non. †No. q qui nititur impugnare, ẽt si nixus suus nõ sequatur effectũ, perdit commodum, quod approbanti conceditur. intellige,prout dicit glo.j. quia est necesse,quod nixus suus sequatur effectum quãtum in eo fuit, quia perseuerauit,licet quo ad alium non habuerit effectum.Sed qui una via reprobat,potest pro alia & alia reprobare,nec perdit reprobationem propter reprobationem,ut l.Lucius.ff. de peti.hæred.

2 †In glo.j.ibi,& desistet ante sententiam.& hoc modo responden potest ad l.post legatum.ff.de his quibus ut indig. uel dic, quod aliud est dicere testamentũ falsum,uel inofficiosum,quo casu perseuerando perdit legatum,cum impugnet non solum institutionem,sed etiam legata & aliud est dicere minus solenne,quo casu perseuerando quis non perdit legatum,cũ ex minus solenni uoluntate, i. non sufficienti administratione possint legata deberi, secundum Dyn. & Ioan. And. quod tenuit Barto.in d.l.post legatum.de quo ibi plenius per Ioan. And. in c.fina.de iureiur.eod.lib.in t.glo. Potest etiam reprobans & reprobando succumbens recurrere ad remedia, quæ ibi aduersarius parat, ut si nego me uendidisse, & aduersarius probat q uendidi pro cẽtum, possum in probationib. aduersarii quo ad precium me fundare, arg. ff.de iureiu.l.si duo.§.Marcellus idẽ dicebat in l.1. C. de confes. & in l.si quis intentione.in fi.ff. de iudic.quod licet expositione negatiua non possit quis se iuuare,ut in hac regula,& tenet Ioan.Andr.in c.1.ĩ.de confes. eod. lib. tamen bene poterit quis se iuuare ex probationibus factis super positione negata.quod no.uide de his plene no.in d.c 1. & in d.cap.fina.In ead.glo.l.ibi,ex necessitate officii,no.glo. &

facit

3 facit l.si pars.§.fina.ff.de inoffi.testam.vbi de his.†In ead.glo.in fi.Item intelligas secundum ea,quæ no.in c.mulieri.ẽ.'de iure-
a iur.Et facit hæc regula ad q.de pagano iudęo vel hætetico, q. fidem ecclesiæ impugnant,vt ex nullo ecclesiastico sacramen to cognationem spiritualem contrahant,quod procedit vt disputando tenet hic Io.And.in Pagann,& Iudæo. Sed in Hęreti co secus est,nam ipse baptizans vel lauans efficitur spiritualis pater, cum propter hæresim non perdat sacramentum baptismi,vt de consecra.dist.4. ostenditur.& c.nullus. Ligatur enim ipse constitutionibus ipsius ecclesiæ,& sic spiritualem cognationem contrahit.quod tenuit Palmerius disputando, vt plenius de his hic per Ioan. And.& vide no.in c.1 de cog. spi. eod. lib.& C.de capti.l.1.vnde tenuit hic Ioan. Andr. quod licet cognatio spiritualis contracta per virum extendatur ad vxorem vel econtra,vt in ca. Mar.ẽ.de cog. spi. tamen illud procedit in vxore vel viro baptizato, secus si vxor vel vir essent iudæi vel pagani,vt ẽ.quod no.ad d.c.Mar.quia ſm prædicta eius dispositio extenditur etiam ad hęreticos,vtĩ.

ADDITIO.

a De Pagano & Iudæo.Et ibi Ioan.de Fan.in cap si quis.1.q.1.c.vos.ante omnia.& ibi Docto de consec.dist.hoc.4.glo.in c.in baptismate,ead.dist.& per Card. Zaba in rubr.de cog. spiri.

REG. XXXIX.

Cum quid prohibetur, prohibentur omnia quæ sequuntur ex illo.

SVMMARIVM.

1 *Antecedenti prohibito, videtur prohibitum & consequens.*
2 *Alienatione prohibita, prohibita videtur venditio, donatio, manumissio, & traditio.*
3 *Papa si concessit aliquibus præsbyteris, vt possint libere audire ius ciuile, an possint in eo doctorari, & docere.*

1 CVm quid. †No. quod prohibito antecedenti videtur prohibitum & cõsequens ex quadam interpretatione extensiua: sic & prohibito cõsequenti, videtur prohibitum antecedens, per quod peruenitur ad illud,ex eadem interpretatione secundum Bal.ad hoc l.oratio.ff.de spon. quod procedit in prohibitione perpetua,secus in temporali,vt ff.de riti nup.l.si quis officium.secundum Dyn.& Ioan. Andr.† In glos.vnica ibi,nulli.
2 item traditio,quę sequitur ex illa, vt patet in prohibita venditione fundi doralis,& rei ecclesię, in quibus traditio non trãsfert dominium.vt Insti.qui.alie.non licet.in prin.& C.de agri.& censi.quemadmodum.lib.11.& C.de sacrosan.eccle. l.iubemus.secundum Ioan. And. imo etiam non transfertur possessio,l.1.§.si vir vxori.ff.de acqui.poss.& ibi Bar. vbi vide de his, & hæc regula per contrarium ostendit,quod vno concesso intelligantur concessa sequentia ex illo.ad hoc l.a.ff.de iuri. om. iud.inducitur ad q.dispu.per Io.And.qua quęritur,an ex priui-
3 legio studij Bonon.†per quod concessit Papa quibusdam præ-
a sbyteris,quod possint ᵃ audire ius ciuile, & in eo libere studere,an liceat eis in eo doctorari,& docere.in qua q.Ioan.Andr. disputando concludit,quod si loquamur de scholastica lect.& eam sine dubio facere potest,cum & licẽtiati legant, & potius doceãtur quam doceant. Si verò loquimur de doctoratus officio, & de honore cathedræ & doctorali doctrinaᵗ, tunc ante factum consuluit,quod abstineat,cum mens concedentis non videatur ad illa se extendere, poterit tamen ad Papam recurrere,vt declaret,& vtilis erit,& forte necessaria declaratio. post factum verò si contigisset illum iam doctorasse, & docuisse, nec intra duorum mensium spatium destitisse, & tunc putat Ioan. Andr. illum incidisse in pœnam concilij & constitutionis Honorij,de qua in cap.super spe.ẽ.ne cleri. vel mona. nam permisso auditu, & studio, per quæ acquiritur scientia,& permissa dicuntur quæ ex his sequuntur, scilicet doctoratus officium,& doctrina,nec est curandum de maioritate, ex quo venit ex vi taciti vel connexi per prædicta. ad hoc quod nota. in capit.super eo.ẽ.de præben.eodem lib.secundum Ioan. Andr. vt plenius de his hic per eum, qui tamen sentit quod licet excusetur a pœna talis, tamen doctoratus non veniat, cum sit alterius speciei, & quid maius, nec prouenit immediate ex ipso studio, sed mediantibus alijs solennitatibus & auctoritatibus, in quibus consistit essentia doctoratus, licet doctoratus sine scholastica disciplina esse non possit,ſm Bal.hic.

ADDITIO.

a Quod possint audire ius ciuile Adde Docto.in c. super spe. ne cleri. uel mo & Docto.in c fina.de magistr.
Vinc.God. Adde, quod prohibetur exercere officium tabellionatus, Dec. in consi.120.ubi etiam in legato ad pias causas.

REG. XL.

Pluralis locutio duorum numero est contenta.

SVMMARIVM.

1 *Pluralis locutio continet saltem duo, nec restringitur ad vnum, licet geminet significationem.*

1 PLuralis. †No. quod pluralis locutio duo saltẽ continet,nec restringitur ad vnum,licet geminet singularitatem,vt l.falsa.§.fin.ff.de cõdit.& demon. In glo.1.ibi,princ.vide in d.c.1.in glo. 1.In ead.glo.ibi,interdum plures præsul.& c.seq. vide de his in Specu.de teste.§.restat de numero. & facit hæc regula pro opi. Innocen.quam ipse Ioan. And.sequitur in c.cum Ioã.ẽ. de fide instrum.in glo.ita scilicet,quod per duos testes reprobetur instrumentum.cum enim l.optu.in fi.C. de contrahen. stipu. di-
2 cat per testes ᵃ reprobari.& c.3.loco. de testi. dicat per fratres, intelligunntr de duobus,de quo plenius in d.c. cum Io. & per Bar.in l.hæredes palam.ff.de testa.& in l.1. ff. quemadmodum testa.aper. & per Bal. in l. in exercendis. C. de fide instrum.Et huic conuenit q.44. Gof.quæ talis fuit. Aliquis ab eodem, & coram eodem iudice conuenitur,diuersis tamen libellis, & super diuersis rebus,iudex in una actione cõdemnat, & demum eodem contextu condemnat in altera, condemnatus appellat,& impetrat super appel.rescriptum huius formæ.Conquestus est talis,quod talis iudex iniquam tulit sententiam diffini. contra ipsum, a cuius sententia appellauit ad sedem apostolicam.& sequitur generalis conclusio, petit impetrans utrãque sententiam reuocari. ex aduerso excipitur, quod non fuit appellatum ab utraque,sed ab ultima tantum,quæritur, an sic excipi possit.in qua q. ipse Gof. tenuit, quod ex quo in rescripto dicitur de sententia in singulari,non audictur nisi contra unã, scilicet contra ultimam,uel contra diutiorem,ad hoc quod no. ff.de so.in 5. ll. primis. nec etiam ante ipsum rescriptum dicetur ab utraque sententia appellatum,ut l.cum in una ff.de ap. nam licet super omnibus una lex & instantia fieri potuisset & una sententia ferri,de priuil.cum olim.el a. tamen ex quo fuerunt in facto duæ sententię dicuntur esse,& ab utraque erit appellandum,arg.eius quod no.in c.1.de conse.eccle.uel alta. ſm Ioan.And.& facit quod no.in l.si ff.ad Treb. quia diuisio per libellos & instantias facit duas causas, uel lites, ideo ab utraque fuit appellandum.

ADDITIO.

a Vinc.God.Nota de uerbo plurimis,in quo uerificetur, Barto.Sox.in l.possideri.§.ex pluribus de acqui.posses.& in testamentis pluralis locutio uerificatur etiam in uno,Dec.consi. 5.in causa Dominæ Mariæ.lib.1.

REG. XLI.

Imputari non debet ei, per quem non stat, si non facit quód per eum.

SVMMARIVM.

1 *Illud quod casu impeditur, non debet cuiquam imputari.*
2 *De casu quis regulariter tenetur, quando sua culpa incidit in eum.*
3 *Diaconus promotus ad ecclesiam parochialem, qui die vltimo septembris habuit possessionem ecclesiæ, neglexit vsque ad quatuor tempora sequentia promoueri ad sacerdotium, & in sabbato quatuor temporum illius mensis non potuit promoueri, an finito mense illo, & per consequens, an sit priuatus beneficio.*

IMputari. No.quod illud, quod casu impeditur,non imputatur ei,a quo erat faciendum, uerum est non solum in obligato quo ad pœnam legis euitandam.ad hoc l.cum a matribus. C.qui pe.tuto. secundum Bal. hic, sed etiam quandoque quo ad lucri acquisitionem,ut est, quando apponeretur conditio potestatiua,quæ pendet ex facto legatarij tantum hæredis, uel alterius,cui fuerit ascripta,nam si impediatur eam implere per casum,habetur pro impleta,& consequitur relictum,ff.de cõdi.insti.l.quæ sub conditione.§.quoties.secundum Dyn. dicentem idem esse,si pendeat ex facto illius, cui ascribitur, & alterius si impediatur per illum,ex cuius facto pendebat,secus si per casum in sua uel alterius persona contingentem,cum tunc relictum non consequatur,ff.de condi. & demon.l.in testamento. la 2. secundum Dyn. qui etiam ponit quando conditio uel modus habeatur pro impleto,de quibus in rub.ff.de condi. & demon.per Barto.in l.j.C.de condi.insti.& per Bal. in l.j. ff. de insti.& substi.In glo.j.ibi,esse non debet.uide quod no. per Io. Andr.io d.c.quia.super glo.sic patet.&ĩ. eo. quod ob gratiam.
2 & ibi per Dyn.†Io ead.glo.ibi,satis uidetur dici posse,no.glos. ordi.tenen-

ordi. tenentem, quod regulariter semper quis tenetur de casu, quando sua culpa incidit in casum, quam glos. singulariter limita, quãdo talis culpa erat verisimiliter ordinata ad illum casum, alias si culpa non esset verisimiliter ordinata ad casum, nunquam teneretur quis de casu, licet culpa precedat casum, vt in l. non omne. ff. de situ lib. de quo vide dicta in reg. non 3 est sine culpa. s. eod. lib. †Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam, & facit hæc regula ad q. dispu. per eum secundo anno sui doctoratus, si diaconus promotus ad eccle. parochia. q. vlti. die Septemb. habuit possessionem ecclesię pacificã, neglexit vsque ad 4. tempora sequentis Septembris promoueri ad sacerdotium, & in sabbato 4. temporum illius mensis nullo modo potuit promoueri, an finito illo mense, & per consequens anno sit priuatus, per c. licet canon. s. de elec. eod. lib. in qua q. prout in simili tenuit Arch. in c. ex eo. de elec. eo. lib. tenet il si non priuatum, cum in primis sabbatis non fuerit in mora, intellige respectu pœnæ, de qua loquimur, & sic casus, quem nõ præcessit culpa vel mora, non imputatur, ad hoc l. lecta. ff. si cert. pet. & l. Locius. ff. depositi. quod & fortius procedit, quando ex iusta causa distulit sacerdotium, vt in d. cap. commissa. §. j. & hæc vera, quando impedimentum proueniens in vlti. sabbato, non fuit ex culpa ipsius, alias secus, vt patet hic in glo. & de æta. & quali. c. j. tenebitur tamen proxi. sabbato se facere promoueri ad sacerdotium, secundum Ioã. And. & sic habebit integrum tempus, quod alias non habuisset, si casus fortuitus partem temporis abstulisset, secundum Bal. q. idem quod Io. Andr. videtur tenere ea etiam ratione, quia talis actus potuit expediri momento, nisi infortunium accidisset, ff. de publi. l. Cæsar. vnde non fuit in culpa, vel mora, si in primis temporibus non expediuit, secundum eum. & vide circa hoc no. in c. si electio. s. de elec. eod. lib.

R E G. XLII.

Accessorium naturam sequi congruit principalis.

S V M M A R I V M.

1 *Accessorium productum ex principali est illius efficacia cuius est principale producens.*
2 *Congruit verbum, an importet necessitatem.*
3 *Dos non potest esse sine matrimonio.*
4 *Actione principali sublata, remanet hypothecaria, si contra principalem & eius hæredem actio intentatur, secus si contra tertium.*
5 *Statutum si disponat, quod Doctores legentes disputent, et quæstiones disputatas tradant stationario. Aliquis Doctor disputauit, sed non tradidit quæstiones statio an incidat in pœnam statuti.*

1 ACcessorium. †No. qđ accessorium ex principali productũ, vel deriuatum illius efficaciæ, virtutis, & naturæ esse dẽt, cuius est principale producens, vel deriuans, secũdũ Ioan. And. quod habet locum etiam in statutis, ideo statutũ loquens in principali, habet locum etiam in accessorijs, vt in l. 3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. secundum Bald. ibi. sed limita primo hanc regulam, nisi in ipso accessorio requireretur prouisio, vel dispositio, vt ff. de eo quod cer. lo. l. centum Capuæ. & l. fin. ff. de fun. instru. l. si cum fundum. secundum Dyn. & Ioã. And. hic. facit ad hoc quod nota. in l. lecta. & l. eius qui §. quo-2 ties. ff. si cer. pet. † Vlt. no. de verbo, congruit, quod necessita. importat, ad hoc l. congruit. ff. de offi. præsi. & c. clerici. el 2. de 3 vita & hone. cle. secundum Ioan. And. †In glo. 1. ibi, de prudentia. dos enim non potest esse sine matrimonio, licet in contra-a rium matrimonium [a] possit esse sine dote. ad hoc l. 3. ff. de iure dotium. & l. fin. C. de dona. ante nup. In ea. glos. ibi, debita. per quæ iura patet regulam locum habere, siue loquamur de principali inducendo, siue tollendo, siue confirmando, vt & accessorium inducatur, tollatur, & confirmetur, quod tenebat hic Dy. secundum Ioan. And. & hoc etiam videtur velle hic Lap. dicens, quod concesso principali conceditur & accessorium, & eo reuocato reuocatur, ad hoc c. inter dilectos. de fi. instr. & quod no. de pœnis. Fœlicis. in glo. sic s. circa medium versic. sed forte. quod tamen limita primo procedere, quando est tale accessorium, quod non potest consistere sine prin. alias si consistere posset sine principali, & tunc licet concesso principali & acces. videatur cõcessum, tamen eo sublegato non erit sublatum, vt voluit Bar. Brixien. in Brocar. suis, secundum Lap. Secundo limita, nisi accessorium esset pretiosius, & nobilius ipso prin. quia extincto principali, nunquã extinguitur accesso. vt voluit glo. singu. in l. j. ff. de pe. leg. vide tamen tex. & ibi per 4 Innoc. in c. ex literis. s. de iure patro. †In ead. glo. ibi, l. cum notissimi. quod procedit, quando intentatur contra debitorem, vel eius hæredem, secus verò contra tertium, quia nunc interdum tollitur quadriennio, quandoque 10. 20. vel 30. annis, qđ dic vt no. in Spec. in titu. de præscri. ad fi. & vide quod no. ff. de pac. l. si tibi. §. de pignore. & per glo. ord. in d. l. cum notissimi. 5 in princ. †In ead. glo. in fi. & facit hæc regula ad q. disputatam per Ioan. And. Paduæ, si statutum arctet Doctores legentes, vt disputent, & vt quæstiones per eos disputatas intra certum diem stationario tradant, & Doctor priuilegiatus, vt disputare non teneatur, disputauit, sed quæstionem disputatam stationario non tradidit, an incidat in statutum. in qua q. tenuit quod sic, per no. in l. 3. C. si pen. app. mors inter. & in l. fina. C. si reus vel accusator. & in c. quod a te. de cle. coniug. & in l. 3. §. qui habet. ff. de ser. ru. prædi. iste enim disputando non videtur gratiam facere, sed potius gratiæ & priuilegio renunciare, quo ad istũ actum, quod intellige in Doctore, qui tenebatur disputare, & tradere, sed per priuilegiũ exemptio ab onere disputãdi, alias vero si esset talis, qui in tali statuto non includeretur, & tunc non incideret in statutum, cum tunc disputando non renunciet. Nec incideret in statutum Doctor, qui in duobus priuilegiatus esset, videlicet vt non teneatur disputare, & si disputauerit non teneatur tradere. ad hoc l. voluntatæ. C. de excu. tut. secundum Ioan. And. vt hic plenius per eum. Nec etiã incideret ille, qui disputando fuit protestatus contrarium, qđ priuilegio non intendit renunciare, cum actus volũtarij possint per protestationem limitari, vt in l. a. ff. si quis cau. secundum Bal. hic, ex quibus omnibus apparet, an qui renunciat priuilegio in principali, intelligatur renunciasse in omnibus accessorijs, & quando sit quod renuncians suo priuilegio in vno intelligatur renunciare in altero, quæ tene menti. & ad idem quod dicitur. quod protestatio defendit, quod non intelligitur quis renunciare priuilegio, facit quod no Ioan. Andr. in ca. cum venissent. de eo qui mit. in pos. circa fi. & in cap. fin. circa fi. de appel. eodem lib.

A D D I T I O.

a Matrimo. [illegible] non potest esse sine dote. Inn. in c. per vestras. de do. inter vir. & vxo. glo. in c. & [illegible] necesse. de dona. inter virum & vxo. rex. & glo. in c. nullum. 30. q. 5. Bal. in c. curauit. in 3. col. de proba.
Vinc. God. Adde quod matrimonium sine dote esse potest, authen. præterea. & ibi Bal. C. unde vir & vx. l. nup. & l. cum quis C. de nat. lib. Dos. n. si[ne] matrimonio non dicitur, late Cor. in consi. 290. A. dua, litera b. lib. 4. unde Bar. Soz. consi. 121. Viso, circa fi. 3. col. & consi. 14. Vita. [illegible] non obstantibus. lib. 1. & consi. 44. in causa uertente. uersi. capiendo eo. lib. 1. de matrimonio autem, ut si[ne] dote esse possit, distinguit Ant. de Roselan trac. de legi. ver. uersic. ad examinandum. nu. 3. quod habetur in lib. 6. tra. fol. 44.

R E G. XLIII.

Qui tacet, consentire videtur.

S V M M A R I V M.

1 *Taciturnitas habetur pro consensu in præiudicialibus.*
2 *Statuto episcopi cauetur, quod nulla alienatio rerum immobilium ecclesiæ fiat per clericos sine eius licentia. Capitulum habito tractatu vendidit episcopo aliqua immobilia, an habeat locum pœna statuti.*

1 QVi tacet. †No. quod taciturnitas [a] pro consensu habetur in præiudicialibus, vt ff. de fideius. tut. l. cum ostendimus. §. fi. idem quando ipsa est dolosa, vt C. ad Velle. l. si sciens. secundũ Bal. de quo j. In glo. 1. in fi. & ibi dicetur, quando tacens habeatur pro consentiente. de quo per Bar. in l. quæ dotis. solut. matr. & no. in c. pen. de re iudi. eo. lib. Et quia in hac regula dicitur, quod tacens habetur pro consentiente, & sic aliquid agens, quod sonat in consensum, quod inducitur per Ioan. And. ad q. 2 disputatam per Guil. si constitutione episcopi cauetur nullam alienationem immobilium rerum ecclesię fieri posse per clericos sine licentia episcopi irritans contractum, & addens pœnam arbitrariam. Et capitulum præmisso tractatu ipsi episcopo vendidit aliquas terrulas sine alia licentia, an locus sit pœnis statuti. in qua q. ipse Guido tenuit quod non, & episcopũ non audiendum, quia si dicatur contractum non tenere ex viribus constitutionis, ad hoc respondetur, quod episcopus contrahendo consensisse, & licentiam dedisse videtur, per no. in c. dilecto.

A D D I T I O N E S.

a Taciturnitas pro consensu habetur. Adde gl. in c. [illegible] dist. Inno. in c. 1. de postul. Do. in c. nonne. de præsum. Bar. in l. quæ dotis. ff. sol. mat. Bal. in l. si is cuius [illegible] C. ad Velleianum. Bal. in l. 1. C. [illegible] de uir. & uxor.
Vin. God. Adde, quod taciturnitas est medium inter consensum & contradictionem, & quando pro neutro habeatur, Fe[lin]. in c. nonne, de præsum. Bart. Soz. in consi. 162. Non multis. ngr. 2. probatur lib. 2.

c.dilecto.de præben.& de his quæ fi.a ma.par. c.a ex ore. & ff. de adop.l.si consul.& l.seq.Nec ob.si dicatur,quod videtur autorizare in facto proprio, quia de hoc non est curandum, vbi de constitutione tantum quæritur,quæ nō lædebatur data sententia qualitercunque verbo, vel facto, expresse vel tacite,in scriptis vel sine. ad hoc cle. vnica. ver. quod etiam.de concess. præben. Si verò dicatur contractum non tenere ex viribus iurisdictionis,hoc similiter non procedit,quia inferiores in paruis & minimis non habent necesse habere consensum episcopi, vt no.12.q.2.abbatibus.imo & si diceretur,quod haberent necesse habere eius consensum in his secundum aliam opi. tamen venditio facta episcopo adhunc valeret. Nec obst.si dicatur,quod in facto proprio autorari non possit, vt no.17.q.4. q̄si sti.quia illud est verum, quando prælatus cōtrahit cum alijs ecclesijs,non quando contrahit cum ecclesia cathedrali.& ita loquitur cle.si vna.de reb.eccle.& quod ibi,no. in glo. antepen. secundum Ioan.And.adducentem pro hac regula no. in c. requisisti.ad fi.§.de testamentis.in c.ex literis.§. de proba. super verbo,egressus.pro quo etiam facit quod no.in c.si propter.de rescrip.eod.lib.ex quibus no.1.quod licet quis non possit autorari in facto proprio,tamen bene potest consentire, & licentiam præstare,quando requiritur licentia vel consensus.quod videtur etiam tenere hic Bal.& Ange.in l.1.§.fuit quæsitum. ff. ad Treb.& illud videtur tenendum,licèt aliud senserit Bar.in l. j.ff.de auto.tuto.& Bal.in l.j.C.vnde vir & vxor. facit etiam ad hoc quod no.per Barto.& Bal.in l.pactum.C.de colla. Autoritas.n. est iuris publici,sed consensus [a] & licentia iuris priuati. præterea consensus dicitur respectu sui ipsius, autoritas respectu alterius,vt hic per Bal.& vide no.in l.j.& in l. bonorum. p Bal.in l.fi.C.qui admitti.in d.§.fuit quæsitum.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota quod consensus ex dispositione legis adhibendus,differt ab eo quod hominis dispositione adhiberi debet , Ruyn.consilio 126 numero 59 libro secundo.

R E G. XLIIII.

Is qui tacet, non fatetur, sed nec vtique negare videtur.

S V M M A R I V M.

1 *Confiteri,negare,& consentire,qualiter differunt.*

2 *Tacens an habeatur pro consentiente. vide hic distinctionem.*

3 *Canonicus electus ad dignitatem,si episcopus contulit eius præbendam alteri, an eam repetere possit.*

4 *Religiosus datus executor in testamento,non potest exercere officium executoris,nisi obtenta licentia sui superioris,licèt tacente superiore datus fuerit executor.*

1 IS,qui. † No. quod hæc regula non contradicit regulæ §. proximæ, quia licèt tacens pro consentiente habeatur,vt ibi, tamen non habetur pro confitente vel negante,& sic no. differentiam inter hæc,videlicet confiteri,negare, & consentire.vnde videtur,quòd licèt quis consentiat,tamen non dicatur confiteri.de quo j. In glo.1.ibi,in genesi.& Ioan.Mona. §. regula proxima. 2 †In ead.glos. in fi. pro decla. huius glos. distinguitur tres casus ptinet.& primo,quandoque quæritur,an tacens habeatur pro negante.& dicendum est regulariter,quod non,vt hic in tex. quod limita primo procedere.nisi in casibus in quibus in iure aliud reperitur expressum,vt ff.de inter.act.l. non alienum. & l.de ętate.§.1.& no.in c.a.§.de confes. eod.lib. Secundo limita, quia etiam quando quis taceret verbo, sed cōtradiceret facto, vel signo,haberetur pro negante,vt §.in glo. Aliquando & secundo quæritur , an tacens habeatur pro cōfitente.dicendum est regulariter quod non,vt est tex.hic, quod eodem modo limita,nisi in casibus,in quibus in iure aliter esset expressum,vt in d.c.2.& in c.nonne.§.de præsump. & in alijs iuribus ad hoc in gl.alleg.& ita sentit glo. hic. Aliquando & tertio quæritur, an tacens habeatur pro consentiente.& dic quod sic regulariter,vt §.reg.proxi.quod maxime procedit in facto concupiscibili,honorabili,& meritorio, vt dicit glo. quod facit ad q.dominicalem, 41.qua quæritur , si præsbyter præsente & non cōdicente episcopo votum peregrinationis emisit, quod dum exequi vellet,episcopus contradicit, sed ipse præsbyter iter arripuit , & episcopus eo absente ecclesiam eius alteri contulit, quod ipso reuerso possit eam repetere, cum ipse episcopus tacendo fecerit sibi præiudicium , adeo quod vlterius contradicere nō possit,nisi noua causa interuenerit,vt tenuit ipse Bart. Brix.disputando, nec potuit episcopus eum priuare hoc solo, quod se absentauit peregrinando. postea etiam eo contradicēte simpliciter.& hoc nisi monuisset eum, ne se absentaret,sub pęna priuationis,cui monitioni non parens se absentasset, quia tunc taciturnitas episcopi a prin.non excusaret eum a pœna, imo etiam si expresse episcopus consensisset,non posset eo inuito votum peregrinationis perficere , quia a votis autoritas superioris intelligitur exempta, vt 22.q.2.beatus. sed si episcopus simpliciter tacuisset,vel postea contradixisset, sed talē admonitionem non fecit,tunc priuatio fieri non potuit propter absentiam, vel residentiam etiam ex iniusta causa , nisi secundum formam c.ex tuæ.§.de cle.non resi.secundum Ioan.And. Et aduerte,quia licet regulariter tacens habeatur pro consentiente,vt §.tamen limita primo , nisi in casibus in quib. habetur a iure pro negante,vt §.Secundo limita , nisi quando fieret talis actus,qui posset fieri eo contradicente,vt d.l.rem alie. secūdum glo. hic.Tertio limita , nisi quando tractatur de præiudicio tertij , quo casu tacens non videtur cōsentire, si fiat actus, quem contradicendo possit impedire,vt l. sicuti. ff. de arbi. & l.tunc autem.§.de re iud.ad hoc l.j.ff. de auto. tuto. secundum Io.And & Dy.hic,facit ad hoc quod no.in c.pen.§ de re iudic. eo.lib.Quarto limita,nisi in actu,in quo est necessarius expressus consensus,vt est in damnosis & onerosis , vt l. inuitus. hic alleg.& ita videt̄ velle gl.hic,& Io.And.qui ex his decidit tres 3 q.†Et primo,q̄ si aliquis fuit electus ad dignitatem , & episcopus eo tacente contulit eius præbendam alteri,q̄ eam repetere possit , cum in his onerosis nō habeatur pro consentiente, ad hoc quod no.de institu.cum venissent.de præben.si beneficia.eo.lib. esto q̄ Bar.Brixi.in q.veneriali,29.aliud tenuerit, cū videatur eam habuisse pro derelicta , circa quæ vide no.in ca. ex ore.de his quæ fi.a ma.par.capi.in ver.confirmans. s̄m Ioā. And.Secundo Io.And.decidit referendo Bar.Brix. in dominicali 58.dicens,q̄ si ep̄s facit alienationem tacente & non contradicente capitulo,q̄ successor illam reuocare poterit, cū talis alienatio non valuerit,vt 12.q.2.sine exceptione. cū in alienatione perpetua requiratur expressus cōsensus , nec sufficiat patientia,vt no.in c.j.§.de reb.eccle. eo. li.licèt aliud sit in illa, quæ fit ex cā pietatis , vel de re minima , vel ad certum tp̄s, vt no.in c.2 §.de his quæ fi.a præla.vbi de his.& in c. cum vos. §. 4 eo.tit. vt plenius de his hic per Io.And.†Tertio Io Andr.decidit, q̄ si religiosus tacente vel patiente suo prælato datus fuit executor in testō,in quo multa sunt non relicta ad pias cās, exercere non poterit abbate contradicente,imo poterit eo tacēte & patiente, cum taciturnitas & patientia prælati non sufficiat,sed requirat q̄ expresse petatur & obtineatur līa , vt no. in c.a.de testa.eo.lib.s̄m Ioan.Andr.hic,quod etiam tenuit gl. in ver.obtenta. cle.1. de testa. Sed licet regulariter tacens non habeatur pro consentiēte in his , in quibus requiritur expressus consensus,vt in damnosis , & onerosis, tamē limita primo nisi fauore reipub.vt ff.de imune.& ho.l.honores.§.non. Secūdo limita,nisi fauore pupilli,vt ff.de fideiussori. l. cum ostenderimus.s̄m Io.And.hic,& in d.regula,qui tacet.Tertio limita,nisi in casibus,in quib. in iure id esset expressum,vt §. & per Bart. in d.l.quæ dotis.& per Doc.in d.l.inuitus.& per Docto.in d.c. nonne.§.de præsumptio.Quarto limita, quia istud vr̄ intelligēdum,prout dicit singulariter Inn.in c.j.§.de his quæ fiūt a ma. parte. vbi vult quod quilibet de capitulo teneatur contradicere his,quæ male fiunt in capitulo,siue ex hoc lædatur capitulum , siue ipse contradicens , siue quicunque alius,quia si non contradixerit , videtur tacite consentire.& ligatur eodem pacto cum alijs, qui expresse consenserunt , secundum eum ibi. ex quo dicto infertur duo.primo,q̄ in actibus collegialibus siue capitularibus etiam in rebus damnosis vel onerosis tacēs videtur consentire, nisi expresse contradicat. secūdo infertur, quod in actibus illicitis , vel ex quibus infertur præiudicium tertio,semper tacens videtur consentire,nisi expresse contradicat . & ligatur eodem pacto cum alijs , qui expresse consenserunt.facit cap.quanto.§. de sententia excommuni. quod tenementi singulariter.

R E G. XLV.

Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerunque &c.

S V M M A R I V M.

1 *Verisimilitudo attenditur in obscuris ante omnia,quæ si non apparet , inspicitur consuetudo nu.2.*

3 *Ponit duas quæstiones sequentes longa themate.*

1 INspicimus. † No. quod in obscuris primo & ante oīa attēditur verisimilitudo, quod si non appareret , inspicitur consuetudo.hæc enim dictio,vel,est alternatiua ordinis, secundum

a cundum Io. An. hic, qui dicit quod verisimilitudo [a] colligi potest ex pluribus. Primo ex comparatione rerum ad inuicem, vel rei ad partem, l. j. ff. de re. dub. & l. Lucius. §. cum quidã. eod. tit. ideo est, quod ex quantitate precij coniecturatur, vtrum in venditione includatur vna res vel non, vel vtrum sit venditio vel locatio, secundum glo. no. in l. j. §. quod ait. ff. de superficiebus. & per Docto. in l. eodem ferro. §. qui maximos. §. de publi. sicut alias dicitur de dictione, vsque. vtrum in contractu emptionis ponatur exclusiue, vel inclusiuè, puta si vendidi certos fundos vsque ad talem vineam, quia tunc an veniat vinea vel non, ex quantitate pretij deprehenditur, secundum Bald. singu. in l. meminisse. ff. de offi. proconsul. Secundo colligitur verisimilitudo ex vicinitate scripturarum, d. l. si seruus plurium. in fi. ff. de leg. 1. Tertio ex dignitate personarum, l. Titia. §. Seio. de au. & arg. lega. Quarto ex charitate & vicissitudine personarum, vt d. l. si seruus plurium. in fi. Quinto ex consuetudine 2 regionis, & loquentis, vt ibi, & hic per Dyn. †In glo. vnica, in fi. sed illa regula est contra, cum ibi dicatur, spectandum quod est minimum, sed ibi soluitur, quę solutio patet ex l. semper in stipula. ff. eo. tit. & ex no. hic per Cyn. dicentem, quod iste erat ordo, quia primo voluntatem sequimur, si de illa potest apparere, vt ff. de condi. & demonstr. l. pater. in prin. §. conditionũ. Secundo, si de ea constare non potest, quod est verisimile, vt hic cum concor. Tertio, si non appareat verisimilitudo, recurrendum est ad propriam significationem verborum, vt ff. de leg. 3. l. non aliter. Quarto his deficientibus recurritur ad minimum, vt in d. regula, in obscuris. cum concor. Sed certe deber tunc recurri ad consuetudinem, vt in hac regula, & s. est dictũ. & illa non apparente, recurritur ad minimum. Quinto, si non appareat minimum, non valebit pars, ff. de test. tut. l. duo. & ff. 3 de re. dub. l. si non. §. fuerint, secundum Dyn. † Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam ad duas q. Et primo, si statuto ecclesiæ cauetur, quod quilibet canonicus post habitam prębendam infra annum teneatur ad sacerdotium promoueri in dicta ecclesia, A. impetrauit canonicatum & præbendam cum clausula, quod non teneatur ad sacerdotium promoueri. Secũda quęstio est, si in ecclesia sint præbẽdæ maiores, & de cõsuetudine maiores dantur antiquioribus, & B. impetrauit canonicatum, & sibi prouideri de præbenda vna ex maiorib. & vterque habet clausulam, quæ tollit consuetudines. Sed vterque impetrans tempore statuto & consuetudines ecclesiæ seruare iurauit, an præiudicatum sit eis per tale iuramentum. in quib. quæstionibus Ioan. And. videtur concludere, quod non, quicquid dixerit Ioã. de Monte meruln. cum non videantur esse de intentione alicuius, ex quo recipiuntur ex viribus literarum habentium clausulam de non recipiendo sacerdotium, & tollentem statuta contraria, vnde non tenetur ad obseruantiam statu. quibus in literis est specialiter derogatum, sed bene tenetur ad obseruãtiam aliorum statutorum. & facit ad hoc quod no. in c. inter dilectos. §. cæterum, de fide instr. & ff. de transac. l. qui cum tutoribus. & ita concludit Ioan. And. in vtraque q. licet secundum eum secunda quæstio habeat minus dubium, quia ex quo impetrans impetrauit sibi prouideri de maiori, et si vellet minorem sibi conferri, non posset, vt in c. cum de non. §. 1. s. de præben. eod. lib. extenditur ergo tale iuramentum ad alias consuetudines, & ad alia statuta ecclesię, vt hic plene per eum. & vide quod no. in c. veniens. & c. pen. de iureiuran. & in c. 1. de iureiuran. eod. lib.

ADDITIO.

a Verisimilitudo. Adde, quod uerisimilitudo maior tollit minorem, secundum Bal. in l. sine posside. 15. circa fi. C. de probationibus.

Vin. God. Adde Fely in c. audius de præscri. col. 1 s. de præscr.

REG. XLVI.

Is, qui successit in ius alterius, eo iure quo ille vti debebit.

SVMMARIVM.

1 *Successor, an vti debeat iure prædecessoris.*

2 *Ius personale in rem scriptum transit in singularem successorem sine cessione.*

3 *Hæres actoris vel rei, an conuenire vel conuenire possint per rescriptum delegatorum re integra.*

1 IS, qui. †In glo. vnica, pro declaratione huius regulæ, & glo. conclude, quod si quæratur, 2 an successor [a] vti debeat iure prędecessoris. & dic quod sic, vt hic. fallit, quando successor ex sua persona esset priuilegiatus, vt in clerico, vt dicit glo. de quo plenius nota. in l. hæres absens. ff. de iudic. & in authẽ. quas actio. C. de sacrosan. eccle. & ibi p Bald. Si vero quęratur, an successor vti possit iure prædecessoris. Et dic, quod si loquimur in iure coadhęrente personæ, vt ex priuilegio, vel pacto personali, & tale ius non transit in successorem, vt sentit glo. hic, & facit regula priuilegium. s. eo. Si verò tale ius non cohæreat rei, vel causæ, & tunc aut loquimur in successoribus vniuersalibus, ut sunt proprie hęredes, vel bonorum possessores, & successores ex Trebel. quia in vniuersum ius defuncti succedunt, vt ff. de hæred. instit. l. quoties. §. hæredes. & in his procedit hæc regula actiue, quia ius competens defuncto reale & personale, mixtũ vel in rem scriptum, competit hęredi agendo & excipiendo, & hoc, nisi sint actiones proditę ad uindictam, ut Instu. de perpe. & tempo. act. §. sed hæredibus. Procedit etiam hęc regula passiue, quia ius agendi uel excipiendi competens contra defunctum competit contra hęredem, vt Institu. de perpe. & tẽpo. actio. circa princi. quod procedit, etiam si competat ius ad pœnam, dummodo debeatur ex cõtractu, vt ff. de nauti. fœno. l. fina. & ff. de priua. delic. l. j. alias si ex delicto, & tunc nõ trãsiret ꝯ hęredem, nisi lis esset contest. ut ff. eo. tit. l. sicut. & l. pœnalia. & C. si ex delic. defun. l. j. & hoc nisi essent talia iura, quę ex aliqua causa non transirent ad hęredem, ut patet s. in glos. De successoribus uero singularibus, ut sunt illi, qui non succedunt in uniuersum ius defuncti, puta emptoris rei, donatarij, & legatarij, ut ff. de eden. l. quędã. §. is autem. & in his non procedat semper hęc regula, nam ius agendi mere personale non transit ad eos sine cessione, ut ff. de uerb. sig. l. sciendum. nec ꝯ 2 eos, ut d. l. quædam. & l. cum. C. de act. & oblig. †Sed ius personale in rem scriptum transit in singularem successorem sine cessione, & etiam contra eum, ff. de aqua plu. arcen. l. si tertius. §. si quis. & l. emptor. & l. post uẽdi. Ius autem excipiendi transit in ipsos. & ꝯ ipsos, ut ff. de ꝯh. emp. l. dolia. §. contra eum. & ff. cõi diuidundo. l. in hoc iudicio. §. inter socios. & hoc si tale ius cohęreat rei, sed si personę, & tunc si successores habeant causam lucratiuam, uel quasi, & obstat illa exceptio quæ obstabat prædecessoribus, ff. de excep. doli. l. apud Celsum. §. sed cum legitima. & in §. seq. sed si onerosam, & non transit, ut d. l. apud. §. de actoris. & hoc nisi utatur accessione ex persona autorum, ut ff. de excep. l. si rem legatam. secundum Dy. dicentem ex his, quod exceptio compensationis, cum sit exceptio rei cohęrens, competit ex persona rei fideiu. ut ff. de compen. l. si quis poterit, ergo opponi emptori, & sic obstabit singulari successori. ad hoc l. in hoc iudicio. §. inter socios. ff. cõi diuidundo. de quo per glo. & Docto. in l. si quis in rem. ff. de procu. Itẽ ex his dicit Dyn. quod exceptio excommunicationis autoris obstat singulari successori, si habeat cãm lucratiuã, uel quasi p d. §. sed cum legitima. & §. seq. Sed ibi loquitur de exceptione perpetua, unde dic circa hoc, ut no. in c. 1. de iurepatro. eo. lib. 3 †Extra glo. Io. And. inducit hanc regulam ad q. per eum disputatam, utrum hęres uel successor actoris, uel rei conuenire uel conueniri possit per rescriptũ delegationis re integra, uel nõ integra. Et conclude sm Io. And. ꝙ aut rescriptum non potest respicere successorem uel hęredem, puta in actore, qui uendicabat ecclesiam in titulum, ex quo titulo iuuari non posset hæres, uel successor, ut 8. q. 1. apostolica. s. de filijs presby. ex transmissa. Et idem in usuario, uel usufructuario impetrãte, ut sibi liceat uti uel frui. ut ff. quib. mo. ususfr. amit. l. sicut in annos. in fi. Et idem in reo, si fuit ꝯ ipsum impetratum ad positionẽ ordinis uel beneficij, & his casibus & similibus per tale rescriptũ successor conuenire uel conueniri non põt. ad hoc l. si decesserit. ff. qui satisd. cog. Aliqñ rescriptum potest recipere successorem uel hęredem, & sint facta mẽtio saltem gñalis successoris, uel hęredis, planum est, ꝙ extẽdit ad successorem uel hæredẽ, 2. q. 1. in primis. 7. q. 1. pñtium. s. de conces. prębẽ. proposuit. facit c. fi. de arbitris. Si uero nõ fuit facta mentio hẽdis, uel successoris, & tunc aut res non est integra, & tunc si per citationẽ mũ, & efficit perpetuũ, & extẽdit ad succe. qđ placet. gl. in c. significauit. s. de resc. & facit qđ no. in c. tua nos. de usuris. & in c. gratum. de off. dele. & per Spe. in tit. j. §. restat. uer. itẽ mortuo. sm Io. And. qui hoc uĩ tenere, licet aliud tenuerit Bart. Brix. in uenerali q. Si uerò res non sit integra per li. contest. s. quia sit lis ꝯtestata. & tunc cõis opi. est, ꝙ transeat ad hęredẽ, si res est integra, & tunc aliqñ is, de cuius hẽde uel successore quæritũ, comprehendebatur in rescripto sub clausula generali, & vt tenuit Gof.

ADDITIO.

a Vin. God. Quando successor teneatur stare contractui prædecessoris. Soc. cõs. 3 a. ex his quæ superius. vel. s. quod successor. lib. 1.

Gof. & communiter omnes, successor conueniri non potest, nec conuenire, & ita intelligatur d.capit.significauit. falso eo, quod no. Ioan. Andr. post Innocen. in d.capit.significauit. dicens ꝙ per gñalem clām bene potent conueniri noie alicuius ecclesiæ ille, qui factus est prælatus post impetrationem literarum, licet prædecessor non fuerit citatus, cum non proprie dicat̄ conueniri persona ꝑlati, sed ecclesia. Aliqñ ille, de cuius hr̄de vel successore quærit, nominatus erat in rescri pro ſpāliter, & tunc aut fuit rescriptum impetratum pro vel ꝯ dignitatem, vel ecclesiam, & tunc successor pōt conueniri, vt tenuit gl.in c. dilecti.de fo.cōpe.& Inn.licèt aliter tenuerit Hostien.in d.c. significauit. & nō bene, ſm Io.And. Sic etiam hoc casu potent conueniri hæres, vel successor actoris in dignitate vel ecclesia, quod aperte tenet Innoc.in d.c.significauit.& Inno.in d.c. grauem. & Io.And hic. Si verò impetratum fuit pro, vel ꝯ personā, & tunc aut loquimur de singulari successore, & ad talē non extendit̄ rescriptum, nisi in casu c.j.de alie.iudi.mu. cā fac. vel qñ scienter successit in uitium, vt de iudicijs, quia V. vel qñ emanauit secunda iussio, vt d.c.quia V.de quo dic, vt ibi no. Si vero loquimur de vniuersali successore, & tunc concludit Io.An. rescriptum delegationis extendi, cum ex tali rescripto non concedat̄ ius, sed tm̄ iudex detur, vñ præiudicium non affert, si extendat̄ ad vniuersalem successorem, quod tenuit Inn. & Comp. in d. c.significauit. licèt Gof. & gl.ibi, & in d.c. quia V. aliud tenuerint, & non bñ, & maxime qñ rescriptum concedit̄ ꝯ exēptos, vel ab immediato ordinario. Et supradicta Ioā. Andr. intelligit procedere, si tp̄e datæ rescripti viuebat ille, ꝯ quem fuit impetratum, alias secus, & sic loquitur l.a.ff.quæ sint sine appel.rescin. vt no.in d.c.quia V.ſm Io.And.& vide circa hoc no. in d. c.significauit.& ibi plene per Doc.de his. Bal. verò hic vr simpliciter tenere, ꝙ tale rescriptum mandato finiatur morte re integra.ad hoc l.eius qui.ff.si cer.pe. eius dictū procederet habito respectu ad delegantem, iuxta no.in d.c.grauen.& C.mādati.l.mandatum.& in l.fal.C.de fal.

R E G. XLVII.

Præsumitur ignorantia, vbi scientia non probatur.

S V M M A R I V M.

1. *Ignorantia in dubio præsumitur, & de qua ignorantia intelligi debeat.*
2. *Scientia præsumitur in his, quæ publicè fiunt, & sic in notorijs.*
   Similiter in his, quæ quis scire tenetur. Et in quibus alijs præsumatur scientia. vide no.3.
4. *Scire præsumitur quis esse, de quibus est publica vox & fama.*
5. *Receptio testium contra absentem citatum ad domum, an valeat.*

Ræsumitur.[1] [a] †No. ꝙ in dubio ꝑsumit̄ ignorantia, intellige de ignorātia nō iuris, sed facti. gl. & Dy. hic, quia iuris ignorātia non excusat, vt in rła ignorantia.ē. eo. imo ꝑsumit̄ scia iuris, vt l.leges.C.de legib. Et dicit hic Bal. ꝙ hr̄ditas iacēs ꝑsumit̄ hr̄e bnnā fidem, licet careat intellectu, vt ff.si cer.pet.l. eius qui.§.quod si sciebat. vbi est tex.sing.†In gl. 1. ibi, publice [2] fiunt. ex hac gl. hr̄r duæ limitationes ad hanc rłam. Primo, ꝙ scia ꝑsumitur in his, quæ publicè fiunt, & sic in notorijs, vt in gl.hic, facit gl.l.si tutor.C.de periculo tu. & ꝑ Bar. in l. si cui.§.j. ff.de accu. Scđo præsumit scia in his, q̄ quis scire tenet, ſm gl. hic, quā no. Et adde plures alias limitationes ad hanc gl. nam præsumit̄ quis scire ea, de quib. proclama vel bānum gnale ꝑcessit, vt in c.fi. ē. qui matrimo.accu. pōt. † Item præsumit quis [3] scire ea, de quibus est publica vox & fama, vt in l.quidam.§.qđ dr̄.ff.de acq.hęre.& per Bar.in l.is pōt.co.tit. & per gl. in d. l. si [4] tutor. †Itē præsumit scia in his, q̄ ad domū essent denunciata, vt voluit gl.in d.l. si tutor.ad hoc qđ no.in d. l. aut q. aliter.§.j. ff.quod vi aut clam. Item in factis vicinorū præsumit scia, nam vicini præsumunt scire facta vicinorū, ut d.l.dn̄s.ff.locati.& in c.quanto.& c.quoddā.ē.de ꝑsum. qđ tn̄ fallit in infirmis, quia præsumunt̄ ignorare, & si de his eēt publica vox & fama, ſm Bar.in d.l. is pōt. Itē consanguinei facta consanguineorū ꝑsumunt̄ scire, vt l.de tutela.C.de in integ resti.mi.& ibi no. & in d.l.1.ff.si cer.pe.per Bar. Item domestici ꝑsumunt̄ scire facta in domo, vt d.l.dn̄s.& no.in l.consensu.C.de repudijs.& ē.de proba.c.certo loco. Item in hr̄dibus, in quibus ꝑsumit̄ continuata scia defuncti, ex quo eius personam repræsentant, quod verū est ſm Dy.hic, qñ ipsi hr̄des ꝑ ignorantiā intenderent captare lucrum, vt ff.de diuer.& temp.pręscri.l.cum hæres.ff.de publi.l.si pac.§.ego.vt refert Ioā. And. Vltimo fallit in factis proprijs, quæ quilibet scire pręsumitur, vt C.ad Vellcia.l.quāq.& l.n.ff.pro suo.quod est verum, nisi essent multum intricata, vt l.emptor.§. Lucios.ff.de pac.& vt no.in l.cum fideicō.ff.de cōfes. vel nisi essent multum antiquata, vt l.peregre.in prin.ff. de acq.pos.ſm Bar.in l.si quis delegauerit ff. de dona. vel nisi imputet de damno vitādo, vt tenuit gl. & Bar.in l. cū de indebito. ff.de proba.& est tex.no.in l.sed si me putē. ff. de condi.inde. vel nisi persuasio aduersarij in ꝯtrium pręcedat, vt l.1.ff.de eo ꝑ quē fac.erit.ibi de hoc per Bar. & uide per gl. in c. ad falsariorū.ē.de cri.fal. In ea.gl.ibi, ignorantia tn b.modis probat̄. Nota [c] ex gl.ista, qualiter ignorantia probari pōt ꝑ iurm, ad hoc glo. in l.si cui.§.eildē.ff.de accu.& Insti.de act.§ aliæ.& qđ no.ē.de elec.c.innotuit. & in c.ut circa.de elec.eod.lib.& ibi no. Et facit hæc regula ad q.quā quærit, an ualeat receptio testiū ꝯ absentem citatū ad domū. in qua cōcludit Io.And.ꝙ quandoque receptio testiū fit aōte li.contest.& tunc vt dixit Dy.in l. 4. §. totiens.ff.de dā.infec. siue fiat in casu publicationis, siue de testa. perituris morte recessu, uel aliter, oī casu uera requiritur scia. ad hoc gl.in Auth.de testi.§.pe. quod intelligit hic Io.An. procedere, qñ. s. ipsa productio fit in casu publicationis ex parte rei, ꝯ quem agi posset in posterū, licet & interdū ex parte actoris fiat, ut no.in c.qm̄.ut li.non ꝯtest. Sed eo casu, quo timetur perēptio testiū morte, recessu, uel alr, quo casu ꝑducit & actor, & tūc nō requirat̄ uera ꝯtumacia, ut est expssum in d.c.qm̄ frequēter.post prin.ſm Io.And. circa q̄ uide no. in d.l 4.§.prætor ait, per Bar.et per Bal.in auth.si dicat.de testibus. et per Inn.in c.significauit.et c.Albericus. de test. et ibi per Do. Aliquando ipsa productio testium fit aōte li.conte. ꝯ actorem, qui actionem mouit, et tunc siue super principali siue super dilatoria, quam reus proposuit, sufficiet ficta contumacia per citationē ad domum, ē.de do.et contu.causam quæ.et C.de iud.l.properandum.§.sin autem ex gestis. Et eadem ratione idem sufficeret in testibus, quos producit actor super replicatione proposita contra dilatoriam. Aliquando producit ipse actor testes super principali ante litem conte. et tunc uera contumacia requiritur in productione, quæ requiritur in tali processu, scilicet ꝑ citationē personalē, uel occultationē, uel impedimentū solū, ne personaliter citetur, ut patet in d.c.qm̄.§.porro. Aliquando producuntur testes per actores super principali, uel per reum super exceptionibus post li. conte. et tunc sufficiet ficta contumacia, et ita seruatur ſm Ioā. An. ad quod facit quod no.per Bal.in l.sicut oportet.§.oportet.ff.de excu. tuto.et quod no. in c.fi.de eo qui mit.in pos.ubi de his. Dicit tamen hic Ioan. An. ꝙ sicut fictus contumax ſm ueram opi.auditur appellans, ut l.ab eo.C.quomodo et quando iudex.ita et hic audietur ad id, ad quod productionis tempore fuisset auditus, scilicet ꝯ personas testium, ad quod auditur is, qui personaliter citatus uenire non potuit, et sic intelligeretur glo.c. 2. de testi.uera esset ſm Ioan. An.ut plenius hic per eum, ex cuius dictis inter alia no. ꝙ uera contumacia requirit alterum de tribus, uidelicet uel citationem personalē, uel occultationē, uel impedimentū dolosum, ſm Bal. quæ autem sit uera, et quæ ficta, hic aliqualiter ꝑ Io.An. sed plenius in cle.si ante de dolo et contu.et ibi ꝑ Doc. et per glo.in c.uenerabilibus.§.secus.ē.de sen.excom.eod.lib. et per Bar.in l.ex consensu.§.fi.ff.de appel.

ADDITIONES.

a Vinc. God. Nota, quod ignorantia præsumitur in eo, qui nouus est successor alterius, Alb cons. 3.nu.15.

b Præsumitur quis scire. Adde tex in cap.hoc videtur 22.quæstio.1.Cardi. Zaba. in capit. nobis. de elec. in 13.no. idem Cardi. in cap. te nobis.in 1.nota.de cleri.peregri.
Vinc. God. scientia præsumitur ex vicinitate loci, & temporis diuturnitate, Rayn.consi.66.nume.11.lib.3.ex quibus enim arguatur, idem Ray. consi. 90. nume.17 lib.1.

c Ignorantia probari potest per iuramentum. Adde glo.in ca. in lectum.34.q.1. Doc in c.accedens.de cri.fal.Archi.in c in primis.2.q.1.
Vinc God. Limita, vt non probetur ignorantia per iuramentum, quando probaretur contrarium, Alex.in l.si cui,§.ijsdem.de accus. Item nisi præsumptio iuris sit in contrarium, Alexa.in l. inter omnes.§.rectè.de fur.& in consi. 81. lib 1. Fely.in cap.quo dam de præsumpt Ias.Inst. de act. §.sed istæ. nume.29. & Cor.consi.166.in hac litera, M.lib.3.vide Dec.Præceptorem meum, in cons. 160.col.fin.lib.1.

R E G. XLVIII.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria, vel iactura.

S V M M A R I V M.

1. *Iactura ponitur largè pro omni damno.*
2. *Creditor sciens se non numerasse, recepit sciens confessionem, an tunc exceptio non numeratæ pecuniæ excludatur biennio.*
3. *Sequestratio est inuenta, vt euitetur damnum & iactura.*
4. *Item quotuplex sit sequestratio, & quot modis fit, & nu.5.6.7.& 8.*

Locuple-

1 Locupletari. † Aduerte, quia dicit hic Ioan. And. quod ponitur iactura large pro omni damno. ad hoc c.suam. de pœnis. sed strictè ponitur pro iactura, quæ fit causa exonerandi nauem tempore periculi, de qua ff. ad l. Rhodiam de iactu. ſm Io. hic. In glo. vnica ibi, in vsucapionibus. quod ideo est secundum Io. Mo. ne dñia rerum sint in incerto, ff. de vsu. l. j. & vt sit finis litium ff. pro suo. l. fi. & ob puniendam desidiam dñorũ. C. de anna. excep. l. fi. ẽ. de pręscri. vigilantis. vt refert Ioã. And.

2 † In ea. glo. ibi, in ꝯctibus. dicit Dyn. hic se credere de æquitate cano. ꝙ vbi sciens se non numerasse recepit confessionẽ, tunc exceptio non numeratę pecuniæ non excluditur biennio per regulam possessor. ẽ. eod. de quo & per Io. And. post Host. in c. fi. ẽ. de solu. & per Doc. in c. si cautio. ẽ. de fide instr. & per Bal. in l. si ex cautione. C. de non nu. pecu. ibi, nono quæro, vbi idẽ tenere videtur. In ea. glo. ibi, non potest dici iniuria. Idem Accursius in prædictis tribus, vel quatuor casibus, & Dyn. hic.

3 † Extra gl. quia remedium sequestrationis inuentum est, vt euitetur iactura & damnum, vt no. in c. pe. ẽ. de sequest. posse. ideo Io. Mo. hac sumpta occasione ponit materiam sequestrationis & refert hic Io. And. dicens, ꝙ sequestrationum quædam fiunt partium conuentione, quædam iudicis potestate. Primo casu sequestratio est rei, quę in controuersiam deducitur consensu concertantium apud tertium depositio, vt ff. deposit. licet. & ille tertius sequester vocatur, & habet tantam potestatem quã tam tribuit conuentio partium deponentium, vt ff. deposit. l. ei apud. §. fi. & licet omnis sequester depositarius sit, non econtra, tñ sequester talis differt a depositario. depositarius.n. non possidet, sed hic sequester sic, si sit actum, nec potent tunc aliqua partium se iuuare possessione contra alios quo ad actum vsucapionis, cum sit interrupta, sed si nihil sit actum expresse, tunc possessio proderit victori contra alios. Sed vnus contra alterum ex ea possessione iuuare se non poterit, cum illa dicatur esse penes sequestrum. & ita intelligitur d. l. licet. & l. interesse puto. ff. de acqui. pos. ſm Io. And. qui idem vr̃ velle in c. examinata. ẽ. de iud. quod vr̃ tenere Bar. in d. l. interesse puto. vbi de his per Doct. Et hoc casu sequestratio non est prohibita, & a prin. est voluntaria, sicut & cæteri ꝯctus legitimi & approbati, C. de actio. & oblig. sicut. sed ex quo est conuentum non licet recedere, nec quo ad partes ꝯhentes, nec quo ad tertium sequestrum recipientẽ, nisi ex cã, vt d. l. ei. §. si velit. quo casu qua actione agat, no. in l. licet. & in l. si oleum. ff. de dolo.

4 † Alia vero est sequestratio, quę fit iudicis potestate, & hæc fit dupliciter. vno modo de re non contentiosa, & hoc fit, aut cã sui iuris conseruandi, vt est in casu l. sacræ. §. fi. & l. seq. ff. fam. erc. aut cã oneris euitandi, vt in casu l. acceptam. C. de vsur. Et in istis casibus sequestratio est rei liquidæ sui iuris tuendi, seu oneris euitandi gratia depositio. alio modo sequestratio fit iudicis potestate de re contentiosa, & tunc sequestratio est rei possessæ, seu detentæ, seu fructuum eius, qui in controuersia vertuntur a possessore, seu detinente iudicis officio ex cã separatio, & penès alium depositio. Et hæc sequestratio fit ex officio iudicis dupliciter. vno modo ex mero officio præsidentis, vt cum videt aliquos ad rixam, & arma paratos, quos potest sua iurisdictione cõpescere, vt ff. de vsufr. l. æquissimum. dicere enim debet superior, hanc contentionem in manu mea recipio, & rem custodiri faciam, & coram me veniatis ius vestrum prosecuturi, & hæc sequestratio fit sæpe in possessionjs neutra parte curante cõponere seu iudicem adire. Et de his vide no. per Inno. in c. in præsentia. in prin. de proba.

5 † Secundo modo fit ex officio mercenario, quod deseruit sequestrationi faciendæ, vel ꝑpter onus rei incumbens, quod non expletur, & sic loquitur c. peruenit. de appel. vel ꝑꝑ abusum rei concessæ, vt ff. sol. ma. l. si cum dotis. §. si ꝯhat. vel ꝑꝑ qualitatem personarum cõcertantium, qñ qualitas personarum est talis, quod facti natura inducit impossibilitatem. & sic loquitur l. 3. C. quibus ad lib. procla. nõ licet. & l. j. §. super peculio. C. de asser. tolle. in dictis enim iuribus incompassibilitas facti ad personas relata, necnon sequestrationem inducit. ex quib. iuribus vr̃, ꝙ si duo contendant de bñficio, quorũ nullus sint possessor, pacifice fructus poterũt sequestrari, cum dictum bñficium non duos ministros, sed vnũ hr̃e debeat, vt hic per Io. And. Si aũt qualitas vnius personę hoc induceret, & peterẽ ab illa parte, ꝙ fiat sequestratio ꝑ iudicem, & sic esset cãsus ꝯ regulam, de qua ẽ & tunc qñ contenditur super iudicium vniuersali, vel quasi, quod est triplex, vt no. ẽ. de li. obla. c. 1. puta super beneficio, & tunc tutius inducitur sequestratio, quam in iudicio singulari, quo petitur meum vel mihi debitum, vt patet in l. fin. ff. de tab. exhi. & in l. fin. de ordi. cog. & in alijs iuribus hic alleg. per Io. And. ex quorum iurium æquitate dicẽdum est ſm eum, ꝙ si duo contendunt de vno beneficio, & potiora iura apparent pro vno, quam pro alio, ꝙ ille qui offert potiora iura, est in possessione tuendus, vel mittendus, arg. l. fi. C. de edic. diui. & si iste peteret sequestrationem fieri, esset audiẽdus, cum admittendus sit ad possessionem, quod est plus, quod no. ad c. 1. ẽ. de eo qui mit. in pos. eo. lib. Tertio modo fit sequestratio ad petitionem sequestri, seu illius, apud quẽ est depositum, & tunc dic vt no. ff. depos. l. & apud. in d. §. si velit.

6 † Vltimo modo fit sequestratio per iudicem ad petitionem partis, & hæc aliquando petitur pẽdente principali negotio, tunc si procedit a parte contra partem præsentem, & sequestratio est prohibita, vt C. de prohi. sequestra. l. 1. C. de iure fisci. l. fi. lib. 10. ẽ. de sequest. posses. & fruc. c. 1. & hoc siue litigetur super contractibus, siue super rebus mobilibus vel immobilibus, vt ff. qui satisda. cog. l. si fideiussor. §. fina. vbi illa suspicio sequestrationem inducit. hẽt enim iudex prouidere, vt tam in principali q̃ in fructibus cautela conueniens præstetur in re mobili, ne iudicium sit elusorium, vt ff. ne quid in loco publico. l. fin. & pari æquitate idem est in fructibus rei immobilis, vnde si reus nõ potest cauere, vt iudici videbitur æquum, fiet sequestratio, [a] iudex enim prouidere debet vt potest, si non potest, vt ius præcipit, vel l. 1. §. si vero. C. de asser. tollẽ. & hoc casu sequestratio est subsidiaria, & sic loquitur l. litibus. C. de agn. & censi. eo. lib. 11. Est ergo regulare ꝙ qñ aliquid incũbit alicui, & ille illud onus annexum non implet, sed abutitur, tunc iudex ex officio hẽt prouidere.

7 † Et hinc est, ꝙ si immissus in posses. rei petitæ consumit fructus, tunc sequestrantur, vt in c. a. de sequest. pos. & fruc. hęc tñ sequestratio fieri debet cum causæ cognitione, cum nõ solum possessor, sed ẽt detentor non sit amouendus a possessione, vel detentatione sine causæ cognitione, vt ẽ. de simonia. querelam. & C. si per vim vel alio modo. l. fi. & probatur in d. c. a. quod dictum tene menti, quia ẽt eo casu, quo sequestratio esset permissa, tñ fieri debet cum causę cognitione, vt hic per Io. Mo. & Io. And. Si vero procedatur in contumaciam partis, & tunc si est cã, in qua non potest procedi ad miss. vt cum agit de beneficio, vt in titulum, vt in c. j. de eo qui mit. in pos. & tũc sequestratio fieri potest. & ita loquitur d. c. olim, de rescri. licẽt glo. ibi dicat, ꝙ male ibi facta fuerit, & non bene, vt apparet ex tex. illius c. ſm Io. Mo. sed vt dicit hic Io. And. hoc sibi non apparet ex illo tex. Inno. & Archi. & Io. And. in c. j. de eo qui mittitur in pos. eo. lib. tenet, ꝙ sicut non fit missio in posses. etiam in fructibus, ita ẽt non fiat sequestratio eadẽ rõne, & hoc nisi in casu cle. j. de sequest. pos. & fru. quod tñ limitat Bal. in d. c. j. procedere in fructibus pendentibus, secus in fructibus separatis a solo, qui non censent tũc esse vt fructus, sed vt proprietas de per se distincta a beneficio, arg. eius quod no. in l. pe. §. fi. ff. quæ in frau. credi. & in c. pnti. ẽ. de off. & ita posset procedere quod tenet Io. Mo. hic, de quo tñ per Doct. in d. c. olim. & in d. c. j. Si vero sit cã, in qua possit procedi ad missionem, tunc cum via de mittendo sit ordinaria, vt in c. qm̃. §. in alijs. ẽ. vt li. non contest. illa rñ est sequenda, C. vbi in rem actio. l. 2. tñ vt dicunt aliqui intuitu religionis, vel ex alia iusta cã interdum fit sequestratio, vt in c. 2. de dolo & contu. imo cum iudicis officium latissimum sit, vt l. j. ff. de iurisdi. om. iu. debebit iudex attendere, qua via reus ꝯtumax magis astringi valeat, vt suam contumaciam agnoscat, & illam purget, & illam viã iudex exequat, siue consistat in mittẽdo in pos. siue in sequestrando, siue in excõicando, cũ & cõtumaciã dãno litis ꝯhere possit, vt ff. de re iud. l. contumacia. & pęnali iudicio suã iurisdõnem defendere, vt l. j. ff. si quis ius dicẽ. non obtẽ. vt plenius de his hic ꝑ ipsum Ioã. Mo. & Io And. & vide no. ꝑ Io. And. in d. c. a. in ver. religionis. & in gl. 3.

8 † Aliqñ procedit in negotio appellationis ante executionẽ, & tunc si app. interponit a diffinitiua lata super principali, & tũc aut sequestratio petit ꝯ petitorẽ, & est impossibilis, cũ nihil possit seq̃strari, hoc est separari ab eo q̃ nihil hẽt, vt 7. q. 6. quoti. sed o mlo. Si aũt petat fieri ꝯ possessorẽ, q̃ appellat, & prosequit negotiũ, & regalr fieri nõ dẽt, ad hoc l. j. ff. nil oo. & ẽ de appel. nõ solũ, qd̃ ni fallit, qñ fructus dilapidaret, vel alr eẽt suspectus, vt in d. c. quoniam in prin. & in fi. & de sequest. pos. & fruc. c. fi. & vbicunq; in cã principali posset ꝑcedi ad seq̃strationẽ, fortius in cã ap. hoc poterit. Si aũt appellatio interponitẽ ante diffinitiuã sñiam, & tunc pendente appellationis articulo iudicis

ADDITIO.

a Vinc. God. Adde, quod sequestratio fieri potest etiam die feriata Alexan. post Bar. & Bal. in l. minor. in prin. de eue. sequestrationis materiam vide per Alex. in l. si fideiussor. §. si qui satisd. cog.

Jo iudicis officium conquiescit circa sequestrationem rei vel
fructuum, super quibus non arguitur iudex, arg. c. vt debitus,
de appel. Si vero procedatur in negotio appel, interiectæ ab
executore, & tunc si res est mobilis, & ipsa sequestratur, si im-
mobilis, & sequestrantur fructus restituendi illi, qui obtinue-
rit in causa, vt l. ab executore. C. quorum app. & hoc casu se-
questratio est præcepti, nec fit differentia an possessor sit su-
spectus vel non, vt ibi, secundum Io. Mo. & Io. And. de qua ma
teria vide per Cyn. & Bal. in d. l. j. & per Doct. in d. c. 2. ē. de se-
quest. pos. & ibi ex glo. colliguntur 10. casus, in quibus seque-
stratio est permissa, & 12. casus est in clemen. 1. eod. tit. & 13. est,
quando sequestratio fit de voluntate partium, vt in d. l. interes-
se puto. & ē. est dictum. 14. est, quando debens cauere est im-
potens vel contumax in nō cauendo, vt l. 1. §. si frater, ff. de col-
la. bo. & patet ē. 15. quando immineret scandalū, ne partes de-
uenirent ad arma, vt d. l. æquissimum. & est dictum ē. & no. in
c. j. & 2. ē. de purga. cano. Et tene menti duas regulas in mate-
ria sequestrationis. Et primo in omnibus casibus, in quib. es-
set permissa sequestratio, si tamen a princip. præstetur idonea
cautio cum fideiussore, vel pignore, non autem iuratoria cau-
tio, tunc sequestratio impedietur, & si esset facta, reuocabitur,
vt l. senatus. ff. de offi. præsi. p appellantem. secundum Imo. &
domi. Anto. in d. c. 2. Secunda regula est, quod in omnibus casi
bus, in quibus est prohibita sequestratio, tamen descriptio est
permissa, vnde poterit actor implorare officium iudicis, vt de-
scribantur fructus tempore recollectionis, vel post. & idem de
alijs rebus mobilibus, vt in l. Imperatores. ff. de appel. & ibi
per Barto. & vide etiam de his per Archidia. in capit. quia res,
11. quæstione j.

R E G. XLIX.

In pęnis benignior est interpretatio facienda.

S V M M A R I V M.

1 *Interpretatio est facienda in partem benigniorem in pęnalibus.*
2 *Sententia debet referri, & intelligi secundum acta.*
3 *Pœna si sit imposita super aliquo facto, & non dicatur, ipso iure, intelligi-
tur per sententiam.*
4 *Suspensus si quis sit per triennium a beneficijs, & ante triennium nouam
suspensionis pœnam incurrat, fiet concursus temporum.*
5 *Damnatus ad manum amputandam, si habet manum aridam, an sit am-
putanda.*
6 *Pœna si sit ipso iure imposita, an eam incurrat, qui aliquid fecit vel cogi-
tauit, tamen non perfecit, cum per ipsum non steterit.*

1 IN pęni. † Nota, quòd in materia pœnali fit
interpretatio in benigniorē partē,
cum pœnæ sint potius emolliendæ, vt l. pen. ff. de
pęnis. de quo in regula, odia. & in regula, in obscu-
ris. ē. eod. In glo. 1. ibi est arg. quod per Ioan. Mo. hic dicentem
hoc procedere, nisi ex actis apparere possit causa cessationis,
2 cum ipsa sit attendenda, nec dicetur tunc dubium, † cum sen-
tentia debeat referri & intelligi secundum acta, vt l. 4. C. de
senten, quæ sine cer. quanti, & l. milites, §. missionum. ff. de re
mili. vt refert Ioan. Andr. qui hoc etiam tenet in d. cap. super
eo. quod tenuit glo. in cap. si confirmationem. de elec. eod. lib.
vbi de hoc. ad hoc glo. in l. si quis ad exhi, ff. de excep. rei iudic.
In ead. glo. ibi, ad similia quæ non sunt de mente, nec habent
eundem effectum, alias aliud esset, vt patet ex no. ē. de elect. si
postquam. eod. lib. vnde & argumentum a minori in deli. quæ
tendunt ad eundem effectum, bene procedit, & est necessariū.
C. de episco. & cler, l. si quis non dicam rapere. canonizata 36.
quæstio, 3. Sed in alijs licet possit esse probabile, tamen nō est
necessarium, vt l. non omnis. §. a barbaris. ff. de re mili. & ff. ad
Trebel. l. qui filium. §. Sabinus. ad hoc facit c. statutum. de ele-
ctio. eod. lib. secundum Ioan. Andr. & vide ibi no. in c. j. de tem
3 po. eod. lib. † In ead. glos. ibi, intelligimus, per sententiam nō
ipso iure. no. singulariter ex glo. quod vbi super aliquo facto re
peritur imposita pœna, & non apparet, seu non exprimit ipso
iure, vel per sententiam, in dubio semper intelligitur quod per
sententiam. & idem voluit Bal. in l. 2. in fi. ff. de legibus. fallit,
nisi sint ibi dictiones, mox, vel confestim, & similes, vt hic in
glo. & per glo. no. in versic. ipso facto. in cle. ne in agro. de sta.
mona. vide nota. dicta in cap. quam sit. in fi. ē, de elec. eod. lib.
4 super glo. fina. † In glo. fina. in fi. facit hæc regula ad q. de su-
spenso per triennium a beneficijs, & ante triennium nouam
pœnam suspensionis incurrat, quod fiat cōcursus temporum,
de quo per Ioan. Andr. in cap. cum in cunctis. in vers. triennia,
de elec. & per glos. in cap. fina. de magistris. & hic per Bald. di-
centem hoc procedere, si tempus habet determinatum prin-
cipium & finem, secus si determinandum per iudicem, argu.
5 ff. de pęnis. l. aut damnum. §. quisquis. † Secundo inducitur hæc
a regula ad q. dominicalem vltimam de [a] damnato ad manum,
qui habet alteram aridam, & ipsa sit amputanda, vt ibi soluitur
argum. huius regulę, de quo per Bal. in authen. sed nouo iure.
C. de ser. fugi. Et no. in regula, nemo potest. ē. eod. & ibi vide di
6 cta. † Tertio inducitur hæc regula ad q. qua quæritur, an pęna,
quæ ipso iure pro delicto infligitur, incurrat is qui cogitauit,
& aliquid egit, sed non perficit, & per ipsum non stetit. circa
quam q. Ioan. Andr. tenet quod non incurrat, siue delicta sint
leuia, siue atrocia, siue atrociora, siue atrocissima, per cap. per-
petuæ. de elec. eod. lib. & per cap. sicut dignum. §. illi. de homi.
& per cap. 1. de cle. pugnantibus in duello. & quod no. de pęn.
distinc. j. periculose. ad hoc l. j. ff. quod quisque iuris. & in l. so-
let. ff. de infa. & in cap. j. de his quę vi metusue causa fiunt. eod.
lib. quod verum est, nisi in casibus in quibus in iure aliter esset
expressum, secundum Pet. qui tamen dicit, quod peccat talis,
de quo quæritur, & puniri poterit pœna arbitraria maiori vel
minori habita consideratione, an per eum steterit vel non, vt
in d. cap. perpetuæ. in fi. & ff. de extraordina. cri. l. j, canonizata
de pęn. dist. j. sollicitatores, & hæc vera, nisi in casibus in iure
expressis, secundum Ioan. And. vt plenius de his hic per eum.
& vide no. in d. cap. perpetuę. & per Bald. in d. l. si quis non di-
cam rapere, & per Barto. in l. j. §. diuus. ff. de sicarijs. & ibi po-
nunt, quid sit in statutis, an requiratur, quod fuerit delictū con
summatum, & tenent quod sic, vt ibi per eos. Et limita primò
secundum Bal. in d. l. si quis. determinationem Ioan. And. pro-
cedere hic, nisi lex vel constitutio puniret etiam accinctum.
quo casu incurreret quis pęnam, licet delictum non fuisset cō
summatum, vt in l. j. §. bestias. ff. de postu. & vide per Docto. in
c. 2. ē. de iudic. eod. lib. & ibi dicta. Secundo limita determina-
tionem ipsius Ioan. Andr. procedere quo ad pœnam imponē-
dam in foro iudiciali, sed quantum ad eum paria sunt deli ctū
committendum, licet propter impotentiam facti delictum nō
sit secutum, vt in cap. sicut. de pęn. dist. j. quia Deus respicit ad
cor non ad manum, vt in cap. si quid inuenisti. 14. q. 5. Intelli-
ge tamen, quod quo ad Deum sufficiat voluntas deliberata ad
malum, scilicet quo ad culpam & salutem animæ, seu eius me-
ritum, sed quo ad quantitatem supplicij & pęnitentiæ imponē
dæ in foro pœnitentiali, vel etiam ipsi animæ secus est, vt est
tex. singu. in d. cap. sicut dignum, §. illi. vbi dicitur, quod etiam
quo ad voluntatem ad malum deliberatam non habetur pro
b delicto [b] consummato, quia non debet imponi tanta pœna si-
cut si delictum fuisset actualiter secutum, imo minus peccatū
dicitur cōmittere, & minor pęna imponitur, vt ibi est tex. no.
de quo etiam per glo. in d. c. si cui.

A D D I T I O N E S.

a De damnato ad manum, qui habet alteram aridam. Adde Pau. de Cast. & Do-
cto. in auth. sed nouo iure, in 2. col. C. de seruis fugi. & per Bart. in l. hos ac-
cusare, in §. omnibus. ff. de accu. nu. 10.

b Vin. God. Nota, quòd delictum aggrauatur ex circunstantijs, Soc. consi. 154.
præsens. ver. postremo de lictum. cum seq. lib. 2.

R E G. L.

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

S V M M A R I V M.

1 *Actus seu effectus potentiarum delati, vel approbati a iure non recipiunt
diem vel conditionem.*
2 *Hæreditas non potest dari ad certum tempus.*
3 *Matrimonium carnale non potest contrahi ad tempus, sed bene sub con-
ditione.*

1 ACtus legitimi. † Nota regulam, & intel-
lige a die, vel conditione
actus, seu effectus potentiarum delati, vel appro-
bati a iure non recipiunt diem vel conditionem,
scilicet contra substantiam vel rationem ipsorum actuū, imo
a dictæ adiectiones tales actus inficiunt, vt in regula, actus. [a] ff.
eod. titu. & in c. fin. ē. de condi. appo. & ita intelligi potest hæc
regula secundum Ioan. Mo. posset etiam alio modo intelligi,
2 vt j. in glos. j. ibi, hæreditatis aditio, † nec etiam potest hære-
ditas ad certum tempus dari, licèt possit dari ad tempus in-
certum, vel sub conditione, vt ff. de hæredit. institu. l. qui fi-
lio. & l. sub conditione, & l. si quis instituatur. de quo hic per
Dy. &

A D D I T I O.

a Vinc God. Adde, quod actus sic debet interpretari, vt eius validitas semper in
tuto sit. Soz. iun. consi. 1. nu. 19. & per totum. lib. 3.

Dy. & Io. And. In ea. glo. ibi, prælatura ecclesiæ &c. dic. quod matrimonium spirituale non [a] potest contrahi ad tps certum, vt 65. dist. præcepta. ē. de transla. præla. c. quanto. secundum Ioan. And. fallit, nisi de maodato Papæ, vt per glo. in c. veniens. & in c. pastoralis. hic alleg. & in c. cum de beneficio. ē. de preb. eod. lib. & vide in cle. j. de sup. negli. præla. & in c. cum de bñficio. ē. de præb. eo. lib. & ibi per Io. And. †In ea. gl. ibi, de spon. c. 1. in fi. & sic licèt matrimonium carnale possit sub conditione 3hi, tñ non potest 3hi ad tps. An autem Papa [b] dispensatiue concedere possit, vt matrimonium contrahatur duraturum solum, quousque filius masculus ex matrimonio haberetur. hic per Io. And. disputando dicit, quod si per hoc Papa, de cuius potētia quęritur, quæstionem soluat, consulendum tñ est sibi quod abstineat. Sed si dispenset, tunc multi tencot, quod dispensatio valeat, cum ex cā dispensare possit contra euāgelium, licet ipsa euangelia destruere non possit, vt 25. q. 1. sunt quidam. potest ēt Papa contra diuinom præceptum permittere, quod sit licitum, qñque aliqd recipere vltra sortē, quod est vsura. 14. q. 4. plerique, vt in c. 1. & c. salubriter, de vsuris. secundum Io. An. & no. in regula pactū. ē. co. lib. Et ipsius Papæ potentia, in quibus possit vel non possit dispeosare, vide in Specu. in titu. de actio. §. nunc ostendendum, ver. 89. vide in §. nunc breuiter. In ea. glo. ibi, significasti, & potest ēt hæc conditio, si satisdetur, apponi in collatione ecclesiæ, vt refert Io. Andr. hic. de quo 8. q. 3. in summa, vt hic per Ioan. Andr. & Bal. qui tamen in hoc tenet contrarium dicens, quod rector ecclesiæ vel hospitalis dādus est semper ex inquisitione, & ideo noo satisdat, sed cauet secundum eum. & circa hoc vide no. in cle. quia contingit. de reli. do. & in l. orphanotrophos. C. de epi. & cle. & in d. c. significasti. In ista glo. ibi, & aliqui noh. & ad istos casus restringenda est regula secundū Dy. & sic generalis regula manet in cōtrarium. vel intelligitur de die, vel conditione contra substantiam, vt dictum fuit in tex. secundum Ioan. Andr.

ADDITIONES.

a Non potest contrahi ad tempus. Adde gl. in c. solet. 22. q. 2.

b Papa dispensatiue. Adde Pe. de Anch. in rep. c. primi. de consti. Doc. in c. cum olim de cle. coniug. Car. & Io. de Imo. in cle. 1. de consang. & affi. Abb. in ca. rursus. qui cle. uel uo. Do. de sancto Gemi. in c. de illo. 32. dist.

Vin. God. Nota, quod Papa legem ciuilem uel dispositionem testatoris prohibentem etiam causatiue contrahere matrimonium cum certa persona, tollere potest. Ruy. consi. 189. nu. 14. lib. 2.

R E G. LI.

Semel Deo dicatum, non est ad humanos vsus amplius transferendum &c.

S V M M A R I V M.

1 *Sacrum non potest reduci ad prophanum.*
2 *Ecclesia consecrata, an possit autoritate episcopi aliqua causa destrui, ita quod nullibi sit.*
3 *Ecclesia si ædificetur in alieno solo, an solum cedat ecclesiæ vel econtra.*
4 *Vestes ecclesiæ non debent ad ornatum prophanum concedi.*

1 SEmel. †No. quod sacrum ad propbaoum reduci non potest, quod verum est possibilitate iuris, cum possibilitate summi pontificis id fieri possit, vt ff. de verb. obl. l. continuus. §. pe. tenet Dy. qui tamen dicit, quod id quod permittitur potestan solius Papę reputatur impossibile de iure, vt ff. de leg. j. l. apud Iul. §. fi. quod placet Ioan. And. cum alias si 3rium diceret, nihil esset impossibile de iure positiuo, cum Papa sit ē. ius positiuum, vt in c. proposuit. ē. de conces. præben. & potest illud taliter reuocare, quod hr pro infecto, vt per gl. no. in cle. 1. de immuni. eccle. †An autē ecclesia autoritate episcopi consecrata possit ex aliqua causa destrui, ita quod nullatenus sit nec ibi vel alibi, tex. in c. quę semel. 19. q. 3. & 16. qō. 7. in c. si quis vult. & ibi glo. facit quod non. facit etiam qnod dicit hic Ioan. Andr. scilicet, quod ipse princeps hoc potest, & sic non inferior. Sed in contrarium facit c. & hęc diximus. 16. quæstio. 7. & ibi per glo. & Archid. & Ioan. And. vide per Archid. in c. omnes basilicæ. de consecra. distin. 1. & per Innoc. in c. 2. ē. de noui oper. nunc. vbi de his. & vide per glo. in cap. in ecclesiastico. 13. quæstio. 2. †In glo. 1. ibi, idem in qualibet re inanimata. no. glo. etiam facit ad id, quod not. glos. singu. 12. quæstio. 2. apostolicos. volens quod licèt alias ædificium factū in alieno solo cedat ipsi solo, vt Institu. de rerum diui. §. cum in suo. & in l. domum. C. de rei vendi. tamen si fieret ecclesia, vel aliud ædificium, de rebus ecclesiæ io rebus alterius, tunc solum cedit ædificio, & idem voluit Specu. in titu. de emptio. & vendi. §. tertio loco. el 1. versicu. quid si clericus. de quo ibi per Ioan. Andr. In addi. & Bal. in l. in tantum. ff. de rerum diui. vbi idem voluit. †In ead. glo. in fi. vide etiam de consecra. distinc. 1. ad nuptiarum. vbi dr, quod vestes ecclesiæ non debent ad ornatum nuptiarum, vel ad alium vsum mundanū concedi, quia videntur pollui, & postea fieri indigna ad cultum religionis. vnde ex hoc dicebat glo. ibi, quod de vestibus alicuius mulieris non debet fieri casula, seu aliud vestimentum ecclesiasticū, quod no. licèt multi seruent contrarium & male. & facit hæc regula ad q. disputatam per Ioan. Andr. qua quæritur, an Papa dispensare possit ex causa cum monacho, vt matrimonium cōtrahat. circa quam q. Ioan. And. referendo Thomam de Aquino dicit, quod in voto cootinentiæ tria sunt consideranda. primo materia, vt est continentia. secundo ipsius perpetuitas, ad quam se astrinxit. tertio ipsius solennitas, & si continentia nō est essentialiter annexa ei, ad quod votum solennizatur, vt est ordini sacro, cui non est annexum votum continentiæ essentialiter, sed ex statuto ecclesiæ, & tunc poterit per ecclesiā dispensari, & sic poterit dispensare, vt constitutus in sacris contrahat, secundum ipsum Thomam, de quo per Ioan. And. in c. placet. ē. de conuer. coniu. nam tantum ex constitutione ecclesiæ sacri ordines impediunt matrimonium, non autem de iure diuino, vt per glo. in c. cum olim. 2. de cler. coniu. & patet in c. Niccoa. 31. distin. ideo poterit Papa dispensare, & idem tenet glo. in c. quę ad perpetuam. 25. qō. 1. Sed si continentia & eius debitum essentialiter annexum sit ei, ad quod uotum solennizatur, vt est professio religionis, & tūc ecclesia non dispensat, & si non poterit Papa dispensare cum monacho, vt contrahat matrimonium, cum castitas annexa sit regulæ monachali, & de substantia religionis sit continentia, quod voluit tex. in ca. cum ad monasterium. in fi. ē. de sta. mona. Et ita determinat Thomas, vbi ē. idem tenuit glo. in d. cap. cum ad monasterium. & in c. 1. ē. de voto. & in c. sunt quidam. 25. qō. 1. quod verum est secundum Ioan. And. hic, nisi votum continentiæ solenne esset impedimentum maioris boni, cum tunc Papa possit dispēsare, ut esset, si per matrimonium alicuius etiam solenniter vouentis etiam monachi posset pax patriæ procurari, vel patriā infidelem ad fidem conuerti, vel aliud simile, vt plenius de his hic per eum. Ioan. Andr. & idem tenuit post Innoc. in d. c. cum ad monasterium. in fi. idem etiam tenet Host. io d. c. 1. & ita cōmuniter sequuntur Canonistę in d. c. cū ad monasterium. sine tñ maxima cā dispensatio non valeret sm Ioā. And. ibi ponentem, quid si fuit dispensatum non subsistente maxima causa, an tunc filij sint legitimi de quo ibi per eum. Et ad ca. cum ad monasterium. in fine, Ioan. Andr. hic respondet per cap. fina. ē. de rescrip. eod. lib.

R E G. LII.

Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.

S V M M A R I V M.

1 *Actus inualidus non præstat impedimentum.*
2 *Litera contentiosa secunda non facientes mentionem de primis, an & quando valeant vel non.*
3 *Matrimonium solutum propter consanguinitatem, vel quia mulier non cognita profitetur religionem, an rumpat sponsalia de futuro.*

1 NOn præstat. †Nota, quod actus ioualidus non præstat impedimentum. quod verum est, oisi sit tale impedimētum, ad quod sufficiat tacita voluntas, etiam ex actu inualido resultans, quia & tunc quo ad hoc sortitur effectum, vt patet in manumissione inualida, ex qua perditur possessio propter intentionem manumittentis, vt ff. de do. l. pro donato. & in legato, quod non debetur primo legatario, si secūdo, licet non capaci aio adimendi sit relictum, vt l. plane. de leg. j. & ff de adimē. leg. l. 3. §. fi. secundum Dyn. & Ioan. And. In glo. j. ibi, io stipulatiooe, q non tenet. In ead. glos. ibi, circa matrimonium. vide per Ioan. 2 And. io c. j. in fi. ē. de voto. in sexto. †In ead. glo. ibi, in literis Papæ. imo vult gl. in c. ex tenore. hic alleg. quod in literis cootentiosis valeant secundæ oon facientes mcotionem de primis, non solum si primæ sunt ipso iure nullæ, sed etiam si sunt elidibiles per exceptionem, & ita videntur sequi Doc. in c. ex parte. de rescrip. per illum tex. & hoc idem vr procedere in literis beneficialibus, vt no. gl. 4. in c. cum nostris. ē. de conces. prębē. & in c. suggestum. de iure patr. & c. in nostra. ē. de rescr. de quo ibi per Ioan. Andr. in d. c. cum nostris. & per Doc. in c. ex tenore. & facit glo. in cap. cum plures. in fi. ff. de offic. deleg. eo. lib. 3 †Extra gl. Io. And. inducit hanc regulā ad q. disputatam per eum Philip. Franch. super vj. Decretal.

Paduæ, qua quæritur, an matrimonium solutum propter consanguinitatẽ, vel quia mulier non cognita religionẽ profiteẽ, rumpat sponsalia de futuro prius a viro 𝔠ᵗᵃ. circa quã q. Ioan. And. soluendo dicit, ꝙ priora sponsalia de futuro non rumpũtur ꝑ mřimonium solutum ꝑ ꝑ consanguinitatẽ. quod tenuit Io. And. in c. sicut. de sponsa. per c. cũ in apostolica. eod. tit. tale enim mřimonium nullum est, & mřimonium non fuisse pronunciari debuit, in Auth. de nuptijs. §. si vero ad hoc. ff. de do. inter virũ & vxo. cũ hic status. §. pe. & ff. de ꝯdi. & demõ. l. hæc ꝯditio. & l. si filius. ff. de li. & posth. & hoc vř expressum in c. 1. de spon. eo. lib. ſm Io. And. & sic sponsus tenebiẽ redire ad illã, cum qua primo ꝯxit. Sed sponsalia de futuro bñ rumpunẽ per mřimonium ꝑ verba de pñti ꝯᵗũ, nec recõualescunt, licet mulier non cognita religionẽ ingrediaẽ, & sic tale mřimoniũ dissoluaẽ, nam & si ipsa naturalř moriaẽ, ipsa sponsalia de futuro non reconualescunt, quia primũ vinculũ sponsaliorum est extinctũ, vñ amplius non reconualescit, vt ĩ. de renun. ex transmissa. & ita determinat hoc Io. And. in c. quidam, de ꝯuer. ꝯiug. & quod no. in d. c. sicut. & in d. c. 1. vbi de hoc. & vide circa hoc no. in cap. 1. de cler. coniug. & eod. titu. c. 1. in 6. & in cle. gratie. de rescrip. & determinationẽ Io. And. hic sequitur, d. Pe. de Perusio, & d. Ant. de But. in d. c. sicut. vbi plene de his.

R E G. LIII.

Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus.

S V M M A R I V M.

1 *Argumentum de licitis & permissis a maiori valet.*
2 *Cui licet maius, licet & minus. fallit vt hic.*
3 *Statutum episcopi excommunicans ludentes ad azardum, si episcopus vel Metropolitanus ludant cum Titio, an sint excommunicati. & nu. 4.*

1 CVi licet. † No. licitum esse in licitis & permissis arguere a maiori. de quo plene per Bal. in l. conuenticulam. C. de epi. & clericis. In gl. 1. ibi, cum qua re. & eodẽ modo rñdetur ad l. in causæ. ff. de procu. vbi licet procuratorẽ in totũ reuocare, non in parte, ſm Dyn. & Io. And. de quo per ipsum in c. quãuis, in ver. 2 reuocari. ĩ. de procu. eo. lib. ſm Lap. hic. † In ead. glo. ibi, vel ob aliam causam, tunc enim regula locum non habet, vt in dictis iuribus. & eodem modo responderi potest ad illud quod dicit de præside, qui habet ius gladij, quod est maius, vt ff. de offic. præsi. l. illicitas. §. qui vniuersas. & tñ non potest deportare qđ est minus, vt ff. de leg. 3. l. 1. §. his quibus. nam vt dicit Dyn. illud est, quia ipse præses non habebat insulam sibi subiectam, alias aliud eẽt, vt ff. de inter. & releg. l. relegatorum. circa prin. tunc tamen esset quædam relegatio, non deportatio propriè, secundum Bal. hic, qui ẽt dicit, ꝙ hæc regula locum non habet, quando discretæ sunt potestates ſm superius & inferius, & ſm plus & minus, vt no. ff. de iuris. om. iud. l. si idem. vel ſm qñ, vt ff. de verb. ob. l. stipulatio ista. §. inter cætera. & ff. ad Treb. l. sed si ante. vel ſm aliud ad aliud, seu quando obligatio ꝯᵗᵃ est ad aliquid in sua qualitate determinatum, vt no. in l. cum quid. ff. si cer. pe. ſm Bal. hic. † In ea. glo. in fi. & facit hæc regula ad q. qua 3 a quæritur. Si statutum episcopi excõicet ludentes [a] ad azardũ, & episcopus ipse statuens, vel metropolitanus ludant cum Titio, an sint excommunicati. in qua q. ipse Io. And. videtur concludere prout tenuit Lap. ꝙ ipse archiepiscopus non ligetur, cum sit ordinarius prouinciæ, quia statutum ligat subditos tantum, vt in c. a nobis. ĩ. de senten. excom. ergo maiorem vel se non ligat, cum non sit subditus, nec etiam ipse episcopus ligatur, cum nemo possit sibi imperare, vt l. pen. ff. de arbi. & debet esse differẽtia inter iudicantem & iudicatum, vt 4. q. 4. nullus. & quia par non potest ligare parem, nec ergo seipsum, vt in c. Innotuit. ĩ. de elec. Et hanc partem tenuit Hostien. in summa, de senten. excom. §. quis valeat excommunicari, post prin. tale enim statutum dependet a potestate episcopi, & ipsum tollere potest in totum vel in parte, fortius potest sine pęna contrafacere, secundum ipsum Ioan. And. vt plenius de his hic per eũ. & idem tenuit Ioan. Andr. in c. 2. ĩ. de consti. & Bal. in authen. quibuscunque. C. de sacrosan. eccle. & in l. si cum ipse. C. de cõtrahen. emp. & in l. digna vox. C. de ll. & in l. j. ã. de lati. lib. tol. §. 1. licet Archi. in d. c. 2. ĩ. de consti. eod. lib. aliud tenuerit. Et idẽ Cyn. in d. auth. quibuscunque. & non bñ, quod procedit. & si tale statutum esset confirmatum a Papa autoritate iuris communis, secus aũt si diceret, auth. nostra, cum tũc Papa faceret illud statutum, & ligaret, ad hoc quod no. in c. cum aliquibus. ĩ. de refer. & in c. si apostolicæ. de præben. eo. lib. secundum Bal. Nec ob. si dicatur, ꝙ quis potest gerere vicẽ duorum, vt no. in regula, qui tacet. eod. tit. quia illud non procedit in casu prædicto, cum impossibile sit statutum fieri per dignitatem inseparabiliter a persona, secundum Ioan. Andr. Et pro hac parte facit, quia statutum episcopi dř esse sententia, vt in d. ca. 2. sed si episcopus excommunicaret aliquem cum suis participib. uel cũ omnibus dantibus auxilium, tunc ipse episcopus participans vel præstans auxilium non ligatur tali sententia, vt tenet Ioã. And. & etiam Archi. in c. statuimus. circa fi. ĩ. de sent. excõ. eod. lib. ergo & eodem modo non ligatur illo statuto possit tamẽ procedere opi. Arch. in d. c. 2. dum loquitur de archiepiscopo. scilicet in alio archiepiscopo, cui nõ subesset eps statuens, quia tunc posset puniri per epm, in cuius diœcesi deliquit, in c. duo 4 b sunt. 97. dis. † quia ratione [b] delicti sortiatur forum, & fiat quodammodo subditus, vt in c. fi. ĩ. de foro compe & in c. j. ĩ. de rapto. & quia episcopus, qui sic statuit, respectu suæ iurisdictionis dicatur maior quocunq; alio prelato extraneo, vt in l. apud eum. ff. de ma. vin. Sed an ipse Titius ludens cum ipso ligabiẽ tali statuto? & dicit quod sic. ad hoc l. pe. ff. ne quis eum qui in ius vo. vi eximat. secundum Io. An. dicentem hoc procedere, nisi ipse episcopus tolleret vel dispensaret contra suum statutum quo ad ludentem cum ipso, potest enim episcopus cõtra suam constitutionem dispensare. & hæc regula est communis opi. licet Archi. aliud tenuerit, & male, in c. licet canon. de ele. eo. lib. & ibi de hoc per Doc. determinatur tamen hic per Ioã. And. ꝙ licèt episcopus & archiepiscopus nõ sint ligati ex sententia statuti, tamen bene sunt ligati ex participatione in crimine ex sententia iuris, vt no. per Innoc. & Host. in c. nuper. & c. ꝙ in dubijs. ĩ. de sent. excom. quod procedit secundum Ioan. And. si ludus sit reiteratus, & sic cum excommunicato luserit, per no. in d. c. nuper. & c. si concubinæ. eo. titu. & in clemen. 1. de consanguini. & affini. de quo per ipsum Ioã. And. in c. contingit. el 1. de sen. excommuni.

ADDITIONES.

a Ludentes ad azardum Adde, an iste ludus sit permissus. adde Baptistã de Caccialupis, & Constan. in suis tractatibus de ludo.
Vinc. God. Ludus azardi an sit illicitus, & prohibitus, Alex. consi. 77. circa primum, de quo quæritur. col. fi. ver. quo ad 3. lib. 5. & Cæpol. caut. 15. si aliquis, ubi ponit caut. & ludus, quid sit, uide Mar. Soz. consi. 16. in circa. ver. est n. lib. 1. & ludus est crimen, quia ludens præsumitur dilapidare bona sua, Dec. consi. 163. col. 7. lib. 1.

b Ratione delicti sortiatur forum. Adde Decio. in cap. cum sit generale. de foro competenti.
Vin. God. Forum quis & ex quibus causis sortiatur, & ex quibus non, uide remissiue per Fely in Rub. de fo. compe. in prin.

R E G. LIIII.

Qui prior est tempore, potior est in iure.

S V M M A R I V M.

1 *Prioritas temporis inducit prioritatem iuris.*
2 *Creditores qualiter & quando præferuntur vnus alteri ex priuilegio prioritatis. distingue vt hic.*
3 *Seminans porros in parochia sancti Andreæ, quos ibidem natos plantauit in parochia sancti Ioannis, cui ecclesiæ debeat decimam.*

1 QVi prior. † No. ꝙ prioritas temporis potioritatem iuris inducit, concordan. sunt in gl. In gl. vnica ibi, prius ordinatus. ad hoc quod no. de maio. & obe. c. j. & fi. de albo scrib. l. 1. 2. & 3. & C. de cõsulibus. l. 1. lib. 12. In ea. gl. ibi, de præb. cum cui. quod verũ est, qñ in pari forma fuit impetratum de nouo, ĩ. de cõces. preben. soli. In ea. gl. ibi, qui tibi. quod verũ est, nisi prius se constituerit precario nomine possidere, vt no. in Spe. de emp. & vẽ. 2 car. 2. & ibi per Io. And. In addi. † In ead. glo. in fi. et hic per Dyn. qui plenius prosequitur distinguendo, ꝙ aut oẽs creditores ꝑtendunt priuilegium reale, aut omnes personale, aut quidam reale, aut quidam personale, aut alij nullum, aut omnes nullum. quæ membra etiam subdistinguendo prosequitur dicens inter alia, ꝙ si sunt creditores, quibus res sunt obligatæ, et tũc si non appareat prioritas, et eorum est par cã, et simul vterque facta est obligatio, et vterque admittitur pro dimidia: aut separatim, nec apparet cui primo, et tũc potior erit cã possessoris, vt ff. de pigno. l. si fundum. §. si duo. Si verò appareat de prioritate, ille erit potior iure, qui prior est tempore. et ita exemplificari põt hęc rła, ad hoc l. potior. ff. qui potiores. & l. creditor. Et procedunt prædicta regulariter. fallit tamen prædicta regula in 8. casibus, in quibus posterior in tꝑe præfert, & primo in mutuante in refectionem alicuius rei, in Auth. de ęquali. dotis. §. hi omnes. col. 8. ff. qui potio. in pigno. l. interdum. Secũdo in negante se possidere, qui postea conuictus prætendit hypothecã, vt in auth. item possessor. C. qui potiores. Tertio in eo, de cuius pecu. res emitur, & sibi obligatur expresse, vt C. eo. ti. l. licet. Quarto in muliere, quæ præfertur hõibus tacitam, vt

C. eo.

C.e o.ti.l.assiduis.Quinto in illa, de cuius pecu. militia emitur. C.de pign.l.fi. & auth. quod obtinet.Sexto in habente hypothecam ex instrumento priuato manu trium testium signato, si agat aduersus eum, qui non haberet simile instrũm, vel publicum, C.qui potio.in pig.l. scripturas. Septimo in fisco agente ex cã principali, C.in quibus ca.pignus.l.satis. Octauo in agente funerali, vt ff.de reli. l. si quis. §.si colonus.& in l.in pęnã.& ibi no.Nono si hñs pignus p̃torium habeat similem cãm cum posteriore, cum tunc nõ prior p̃ferat̃, sed ambo ꝯcurrant, vt ff. qui potio.l.is cui.§.prior.ſm Dy.vt refert hic Io.And.circa quę vide no.in d.l.interdũ.& in l.priuilegia.ff.de priui.cred.†Extra gl.Io.And.inducit hanc rãm ad q.dispu.per eum qua quęrit̃, si seminaui porros in parochia sancti Andreę, quos ibi natos plãtaui in parochia sancti Io.cui ecclesiæ de his debeant̃ decimæ, & arguit hic Io.And.pro & ꝯ, tandem concludit, ꝙ primę ecclesię, & sic ecclesię sancti Andreę debeant̃ decimæ a dño porrinarum, & prioris fundi ad ęstimationẽ ipsarũ porrinarũ.pro consumptis enim bene debetur ęstimatio, 16.q.7.quicunq;.& no.ī.de transa.veniens.Secundo vero ecclesiæ sancti Io.debẽtur integrę decimæ a dño fundi secundi, in quo fuerunt plantatæ, non de semine productę.de quo non est dubiũ, cũ non solũ nutriant̃, sed ẽt nascant̃ in ipsa parochia, vbi fuerunt secundo plantati, ad hoc quod no.de decimis.ex parte, el a.& c.tua. el 2. & c.pastoralis.sed ẽt de ipsa substantia porrorum, qui in fructu sunt.ad hoc quod no.in c.cum non sit.de decimis.vbi Vin hoc tenet.nam & si ipsę porrinę fuissent furtiuæ, tñ ipsa parochialis ecclesia, quæ in prædialib.prosequit̃, quod suũ est, exigeret decimam, & quod plus est, ẽt ab inuasore prędij, vt no.ī.de decimis.ex transmissa.16.q.1.decimas, ſm Io.And. vt hic plene p eum rñdentem oibus aĩ ꝯtrijs.quod tñ limita ſm Bal.hic, nisi in fraudem hoc fuisset factum, arg.l.filiæ meæ.ff.so.ma.& l.pe.ff. de vsufr.leg.ad hoc quod no.in c.in nostra, de sepul. & in l. huiusmodi.§.legatum.de leg.1.Et aduenie ad vnum aliud, & secũdo, ī.de renun.eo.lib.dicit hic Io.And.in 5.col.arguendo inter alia, ꝙ & si tales porrinæ euulsæ fuissent de proprio fundo ecclesiæ sancti Andreę, & radicatæ essent in alio prædio, & coaluissent, nihilominus illa ecclesia pdidisset dñium, vt ff. de rei ven.l.5.§.de arbore.qđ vĩ esse ꝯ glo.12.q.2.apostolicos. Sed illa gl.non probat̃ iure.præterea etsi vera esset, tñ non haberet locum in ꝯtrijs, quæ ponuntur in prędio euellenda, ſm Io.An.qđ est no.declaratio ad d.glo.quã sequitur Bal.in l.in añ. ff. de rerum diui.circa quæ vide quod no.per Doc.in c.pen.ī. de pecu. leg.ex quibus patet, an semen cedat solo, in quo seminatur.de quo etiam vide tex.in l.qui scit. ff. de vsu. & vide dicta ī.in regula, semel Deo.

R E G. LV.

Qui, sentit onus, sentire debet & commodum, & econtra.

S V M M A R I V M.

1 *Qui sentit commodum, sentire debet & onus, & econtra.*
2 *Contrariorum eadem est disciplina.*
3 *Monasterium habet priuilegium, quod tempore interdicti abbas et conuentus possint admittere familiares suos ad diuina, an familiares recepti post priuilegium possint admitti.*

1 QVi sentit. †No.ibi, & econtra.secundum intellectum quem sequitur hic gl. quod qui sentit commodum, sentire debet & onus. Secũdo no.secundum alium intellectum, quod qui non sentit onus non debet sentire commodum. & iste intellectus est magis amicus literæ, inquantum affirmatio & negatio sunt 2 contraria, secundum Ioan.And.† Tertio nota, quod contrariorum [a] eadem est disciplina, seu doctrina, nam cognito vno, cognitio habetur alterius, vt 32.distin.hospitiolum.& l.j.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. Sed an contrariorum sit eadem dispositio.conclude quod si de vno prędicatur, affirmando, & de reliquo negando, tunc non est eadem dispositio, imo in contrarijs est diuersa dispositio & contraria, vt d.l.1.& d.c.hospitiolũ. ideo tunc dicitur.quod ad positionem unius contrariorum sequitur remotio alterius, vt ff.de verb.sign.l.hæc verba, ille. Sed vbi de quolibet ꝯtriorum proceditur affirmando, vel negando, tunc verũ est non esse dispositionẽ ꝯtriorũ, vt Insti.de ꝯ̃.empt. §.cum aũt.& l.1.§.pro secundo.C.de cadu.tol.& facit quod no. in c.nemo.ī.de simo.in vlti.gl.& ita determinat Dy.& Io. An. In glo.vnica ibi, ob lucrum.vide quod no.ff.de neg. gest. in l.si 3 pec.absentis.†Extra gl.Io.And.inducit hanc rãm ad q.disputatam [b] de familia monasterij priuilegiati, vt tpe interdicti abbas & ꝯuentus possit familiares suos admittere ad diuina, ꝙ familiares post priuilegiũ recepti possint admitti, vt sic sentiant cõmodũ, ex quo sentiunt onus, vt hic p eũ arguentẽ pro & ꝯ, tandẽ cõcludit id verũ esse, si noui familiares sint assumpti in locũ primorũ deficientiũ, vel recedẽtiũ post datã priuilegij. ad hoc l.minor aũt.§.nõ solũ.ff.de min.nã isti censent tũc illi ijdẽ, & quia tale priuilegiũ non est simpr̃ personale, ex quo cõcessum est psonis vel monasterio, vel personis rõne loci, vt no. in c.requisisti.ī.de test.& 12.q.8. pontifices. Si vero adiuncti sunt primis ẽt manentib.& tunc si ex iusta cã, vt quia auctũ est collegiũ monachorũ, & facultates, ita ꝙ maior familia est necessaria, & idẽ, vt gaudeant priuilegio.ad hoc ī.de ꝯsti.c.cũ M. & de censi.q̃to.Si verò adiuncti sunt ex nuda voluntate, & tunc nõ gaudebunt priuilegio, ne censura ecclesiastica eneruet̃, vt no. in c.vt priuilegia.ī.de priui.& in c.fi.ī.n.proxi. & hoc disputãdo tenuit Egid. vt refert Io. And. ita residẽs. & vide no. in cle. licet.ī.de priui.eo.lib.& in regula, priuilegiũ.eo.li. & in d. c.fi. & ff.de condi.& demõ.l.filiæ.§.a Titia.& ff.de iudi.l. non alias. & ff.de libe.& post.l.placet.& d.c.quãto. & ibi uide si est facta promissio de alimẽtando aliquẽ & eius familiã, nã includit̃ ẽt familia futuro tpe q̃sita.& vide ẽt p Io.And.in d.c.fi.vbi tenet, ꝙ si eps hẽt priuilegiũ, vt 4.clerici suis obsequijs insistẽtes percipiant ꝓuentus bñficiorũ suorũ, ꝙ possit eps loco vnius deficientis alterum subrogare, arg.l.sicut.ff.qui.mo. vsusfru. amit.

ADDITIONES.

a Contrariorum eadem est disciplina. Adde tex.in l.cum quo ff.ad l. Falci. Cy. in l.unica in § pro secundo.in 7 oppo C.de cadu.tol & ibi per Barto. & Bal. Cardi.Zaba.in c 3.de eo qui mittitur in poss.
Vio God De hac materia, quòd contrariorum eadem sit disciplina, uide Soz. consi.44.in præsenti consultatione uer.quare magis.lib.2.Ias 10 l. si ex plag. uer.3.ratione.de uer.ob.late per Alex.Soz.& Ias.in Rub de acqui pos.
b De familia monasterij priuilegiati tempore interdicti. Adde Abba.in ca.quod non nullis.in 1 col.de priui.
Vin. God.Familia in iure ponitur varijs modis, Cor. consi.40.in hac. litera, p. lib.2 & familiæ nomen etiam ad futuras extenditur, Ruyn.consi.23.numero 13. lib.secundo.

R E G. LVI.

In re communi melior est conditio prohibentis.

S V M M A R I V M.

1 *Socius si vult domum communem locare, alter socius non vult, sed vult habitare in ea, potior est conditio prohibentis. & nu.2.*
3 *Patroni sunt duo, vnus clericus, præsentat vnum postmodum, laicus præsentat alium, quis eorum debet præferri.*

1 IN re cõi. †Aduerte, qa ista regula procedit in reb.cõibus corporalib.vñ si vnus ex socijs vult domum cõem locare, alius prohibeat volens in ea habitare, potior est condõ prohibentis, ad hoc in gl.ff.cõi diui.l.Sabinus. vel si vnus ex socijs velit colligere fructus, & alter ꝓhibeat, ne fine eo uel suo nutu faciat, ut no.in Spe.de decimis, in fi. & idem dicas in alijs exemplis, de quibus hic in gl.Item hæc regula locũ habet ẽt in incorporalibus, ut si ex duobus hæredibus vnus uelit facere pacem, & alter prohibeat, cum melior sit conditio prohibentis, ad hoc quod no.in l.2.ff.de li.& eorum lib.uel si ex duobus procuratoribus alter confiteat̃, & alter neget, cũ negantis sit melior conditio, ex l.consilio. l.fin.ff.de crimine stel.hic enim insolidũ essent constituti, quia tunc melior esset conditio occupantis, ut in c.si duo, de procu.eo.lib.Item habet locũ hæc regula in officijs, nam si duo sint dñi cuiusdam castri, & unus uelit imponere pęnam arbitrariam, alter pęnã legitimam, tunc melior erit ꝯditio prohibentis imponi arbitrariam, ſm Bal. qui tñ dicit, ꝙ tũc nullius s̃nia ualebit, sed ad superiorẽ recurret, q potius pęnã arbitrariã infirmabit, etsi sit extraordinaria, ſm eũ. In gl.1.ibi 2 si ędes.& sic loquit̃ ff.pro socio.l.cũ duobus §. idem Mella.†In ea.glo.ibi, in reficiendo.intellige, si uelit facere iure cõi in his casibus, in quibus licet facere uel reficere, cum tũc liceat, alias si iure seruitutis, et non liceret, ut in l.parentẽ.ff.de seru. urba. p̃di.ſm Io.And.ad hoc qđ no.in d.l.ędes.et per glo.in d.l. cum duob.§.idem rñdit.In ea.gl.ibi, sancimus.§.ne aũt. uide ibi per 3 gl.et Doc.†Extra gl.Io.Andr.inducit hanc rãm ad q.disputatã per dñm Gug.Vercel.qua quæritur, si clericus et laicus patroni unius ecclesię uacantis p̃ñtant unum, postmodum ipse laicus p̃ñtat aliũ, quis sit præferendus et instituendus.in qua q.ipse tenet pręferendum primum concorditer p̃ñtatũ, ex quo duplex ius hẽat, et scđs unũ tñ.qđ procedit ſm Io.An.siue clericus, de quo q̃rit̃, p̃ñtet ut clericus, siue ut laicus, qa primus p̃ñtatus habuit duas uoces, scđs uerò unã solã et non liberã, uel integrã.et procedant p̃dicta, ẽt si cũ illo clerico sint plures patroni laici, imo et si plures sint p̃roni laici tñ siue clerico, et cõcorditer p̃ñtent unũ.et aliquid ẽt maior pars postea uariante sit accumulando alium, institui debebit primus p̃ñtatus, cum

habeat plures voces, nec est verum, quod laicus simpliciter va
riare possit recedendo a primo, sed bene potest præsentare se-
cundum accumulando, vnde episcopo licet instituere primū,
quod alias non liceret, si liceret variare, imo cæteris parib. po-
tius debet instituere primum, vt s. de iure patr. c. cum aūt. & ca.
pastoralis. & eo. tit. cle. si plures, sm Io. And. & plenius p Doct.
in d. c. cum autem, & in c. j. s. vt li. pen. eo. lib. Quid aūt, qū secū
do præsentatus est idoneor primo, per glo. & Docto. in d. c. cū
autem. & ibi per Ioan. And. quando patroni existentes in pari
numero discordant, quis tunc sit instituendus. dic vt ibi no. in
cap. fina. de iure patrona.

R E G. LVII.

Contra eum, qui legem dicere potuit, apertius est facienda interpretatio.

S V M M A R I V M.

1 *Verba dubia vel obscura sunt interpretanda contra proferentem.*
2 *Dubitatio si sit, quod sit verisimilius, quid iuris. & nu. 3.*
4 *Episcopus, ad quem deuolutum est ius eligendi abbatem in monasterio sancti Stephani, an teneatur eligere de gremio sancti Proculi.*
5 *Succedens in aliquo iure, succedit in eo secundum naturam suscipientis, & non secundum naturam deficientis.*

1 CONTRA EUM. † No. quod verba obscura vel
dubia interpretanda sunt con-
tra proferentem, qui apertius dicere potuit. ad hoc
c. cum dilectus. de cōsue. lex enim hunc largissime
punit. ad hoc quod no. j. eo. in regula, cōtus. sm Io. And. In gl. i.
ibi, veteribus. vbi plenius ad hoc per glo. & Doct. & per illam
l. & per l. si actorem. §. hæc l. ff. de serui. vrb. præd. dixit hic Dy.
quod si vendens & tradens domum dixit, stillicidia vti nunc
sunt, ita sint. vr̄ dicere q domus venditæ debeatur a vicinis ser-
uitus stillicidiorum, non econtra domus vendita debeat serui-
tutem vicinis. In ead. glo. ibi, fuisse ab emptore, contra ff. loca-
ti. l. ea lege. vbi fit interpretatio pro locatore, qui verba protu-
lit. Sed ibi pactum erat appositum in fauorem locatoris tantū,
ideo contra eum non fit interpretatio, j. eod. tit. q ob gratiam,
secundum Cyn. vel dic quod ibi videtur hoc tacite actum ex
forma pacti. vt ibi patet ex tex. de quo j. In ea. gl. ibi, aut in sen-
tentijs aut in stipulatione prætoria, & tunc emptoris erit inter
pretatio, vt ff. de præto. stipu. l. j. §. fin. & in l. prætoris. secundū
Dyn. & Ioan. And. In ead. glo. ibi, & minimum. quod verū est,
si ambiguitas sit in voluntate relinquentis, alias si in adimen-
te, dic vt no per glo. & Doc. ff. de reb. dub. l. si fuerit. in glo. an-
tepe. & hic per Dyn. qui ita distinguit, prout ibi no. In ea. glo.
ibi, pro proferente sit actor vel reus. secundum Dy. qui ad hoc
adducit quod no. in d. l. si quis intentione. In ead. glo. ibi, quod
2 dic vt ibi no. † In ea. glo. ibi, l. si quis ex pluribus fundis. dic vl-
tra glo. circa istud vltimum membrum, quando dubitat quod
sit verisimilius. quod aut potest apparere ex principali conuē-
tione, vel ex alijs verbis prolatis præcedentibus vel sequenti-
bus, & tunc secundum illud fit interpretatio, l. insulam. ff. qui
po. in pig. & ita potest procedere l. ea lege. ff. lo. Si autem non
potest ex his apparere, & tunc aut apparet a quo verba sunt
prolata, & contra illum fit interpretatio, vt hic, & in d. l. veteri
bus. ad hoc l. arborem. §. hæc lex. ff. de serui. rustic. quod verum
est, vt vr̄ hoc velle Dy. nisi in eius tantum fauorem pactum sit
appositum, cum tunc cō eum non sit interpretatio, vt j. eod. tit.
quod ob gratiam. sed imo hic tacite fuit ibi actum, vt ibi appa-
ret; aut non apparet a quo verba sunt prolata, vt si sunt prola-
ta ab ambobus, æqualiter, & tunc fiet interpretatio cō illū, pro
quo seu in cuius fauorem fuerūt prolatæ, ut in d. l. si in emptio
ne. ff. de cōhen. emp. & in d. l. seruitus. & in l. si ita. ff. de auro &
3 arg. leg. & in cle. quia circa. & in cle. fi. de rescr. † In ea. gl. ibi, vt
ibi no. & hoc quando verba sunt ambigua vel obscura, alias
vero si verba sint generalia, & tunc dic, vt no. in d. l. si seruitus.
& in l. si ita. ff. de auro & arg. leg. & in d. c. quia circa. & in cle.
fin. de rescrip. Si uero verba non sunt obscura uel ambigua de
se, sed indicant incertitudinem, & tunc electio erit debitoris,
ut no. in l. si ita. ff de contrahen. emp. de quo in regula, in ob-
scuris. s. eod. titu. & unde ibi no. In ea. glo. ibi, eum cessante. &
ibi plenius de hoc per Ioan. Andr. In ead. glo. in fi. s. de offic.
ordi. c. ordinarij. §. si uero. & ff. eod. tit. l. Neratius. & plenius p
Ioan. And. post Innoc. & Hostien. in c. causam. de rescri. super
4 glo. penul. † Et facit hæc regula ad q. qua quæritur, an episco-
pus, ad quem deuolutum erat ius eligendi abbatem in mona-
sterio sancti Steph. teneatur eligere de gremio sancti Proculi,
cum monachi sancti Steph. tenerentur ad idem, circa quam q.
Io. And. arguit pro & contra, tandem concludit, q aut ad epm
deuolutum est ius eligendi talem abbatem per compromissum
monachorum, & tenetur eligere de eodē gremio, de quo ipsi
compromittētes tenebant, s. de electione. cum in ueteri. non
enim habet ibi aliquid proprium, sed compromittentium, id
est, q ibi sunt compromittentiū tempora limitata, ut no. eod.
tit. & li. in c. si compromissarius. & s. eo. ti. in regula, qui io ius.
Si uero ad dictum episcopum deuolutum erat hoc ius eligen-
di aliter q̄ compromissum, & tunc dicit, q aliquando talis de-
uolutio sit de iure cōi, ut puta pp negligentiam uel delictum
monachorū, ut s. de elec. ne pro defectu, eo. tit. & li. q̄ q̄. & tūc
si monachi tenebant eligere de collegio de iure cōi, ut s. de p-
ben. c. cū singula. §. a. eo. lib. & de eodem collegio debebit epa
eligere, ut in cle. un. fi. i. m̄. de sup. neg. ubi de hoc. Si uerò mo-
nachi non tenebantur eligere de certo collegio de iure cōi. et
tunc aut tenebantur eligere de certo collegio ex consuetudi
ne pscripta, aut ex priuilegio, aut ex institutione facta tpe fun
dationis. primo casu, qū tenebant eligere de certo collegio ex
consuetudine pscripta, & ista cōsuetudo restringit solū ad mo
nachos, cum sit odiosa, nec præiudicabit epo, & cō quē non est
pscriptum, qui non fuit negligens. ad hoc c. i. de pscri. Secūdo
qū ex priuilegio, & tunc ponderāda sunt uerba priuilegij, quæ
si solū monachos respiciunt, & tunc eps ad id non tenebit. Si
uero respiciant electionē, uel assignationē abbatis, ut quia di-
cant in monasterio sancti Proculi non præfigat abbas, nisi de
monasterio sancti Proculi, & tunc an eps ad id tenebit, cū ver
a ba priuilegiorū [a] sint seruanda, s. de priuilegijs. porro. Si uero
dubitat de uerbis, & tunc iudicandū erit pro epo, ut cū nō le-
dat, et aliqd cōferri, ut eo. tit. pateūb. et c. pastoralis. Tertio uero
casu qū ex instōne, et tūc adhuc uerba seruāda sunt, eo saluo,
q si uerba essent obscura & prolata ab epo, & ista interpretan
tur cō epm, ut de consue. cū dilectus. & per hanc rēam sm Ioā.
An. Lap. uero hic uī in q. pdicta simplr tenere, q teneat eps eli
gere de gremio sancti Proculi p d. cle. quia regulares. ubi Pau.
tenet q de illo monasterio dēt superior eligere, de quo tene-
bat ille, qui neglexerat eligere. Sed istud forte procedat cū di-
stinctione, de qua s. per Io. An. ex cuius dicto collegit hic Bal.
5 † q q. succedit in aliquo iure, succedit in eo sm naturā suscipiē-
tis, et nō sm naturā deficiētis. ad hoc l. Paulus. §. fi. ff. de acqui.
hære. et hoc, nisi cōsuetudo uel priuilegium aliud disponeret ex
presse, ar. l. diuortio. ff. de neg. ge. qd procedit sm ipsum in eo,
qui uiuit suo singulari iure, ff. de pig. l. lex uectigali. secus si ue
hēs uniuersalis successor, ut l. a. §. ex his. ff. de uet. ob. et s. eo. ut.
in rēa, is, qui in ius. sm ipsum, quæ oīa sunt notanda ad q. si exe-
cutio testamenti est deuoluta ad episcopum propter mortem,
uel negligentiam executoris, an teneatur episcopus exequi il
lum modum, et formam, secundum quam tenebatur ipse exe-
cutor. et solutio patet ex pcedentib. tu Bal. in hac q. in l. fi. C. si
mancipium ita sue. alie. tenet indistincte, q eps, ad quē pp ne-
gligentiam uel mortem executoris est facta deuolutio, teneaē
exequi eodem modo et forma seruata, qua tenebatur ipse exe
cutor, pro quo d. clem. i. de sup. neg. et quia subrogata sapiunt
naturam eius in cuius locum subrogantur, ut in c. ecclesijs. s.
ut li. penden. in l. fina. cum §. qui iniuriarum. et quia in hoc est
seruanda uoluntas testatoris.

A D D I T I O.

a Vinc. God. Nota, quòd priuilegia principum motu proprio concessa, unt, vt
sonant, intellige, Ruy. consi. 161. nu. 16. lib. 5. Nihilominus semper intelligun
tur sine præiudicio tertij. Ruy. consi. 3. nu. 4. lib. 4.

R E G. LVIII.

Non est obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum.

S V M M A R I V M.

1 *Regula, Non est obligatorium. procedit in prohibitis propter suam turpitudinem, tunc iuramentum non obligat.*
2 *Contra bonos mores dicuntur esse non solum ea, quæ sunt contra iura canonica, sed etiam quæ sunt contra iura ciuilia.*
3 *Contra bonos mores quæ sunt, impossibilia sunt de iure.*
4 *Abbas cum conuentu si fecit statutum, quod dentur singulis monachis decem annuatim pro vestimentis, & victualibus, an abbas possit tollere tale statutum denegando pecuniam.*

1 NON EST. † No. hanc regulam, quæ procedit in
prohibitis propter suam turpitudinē,
quia tunc iuramentum non obligat. Si autem præ-
stetur in prohibitis fauore personæ, & tunc iuramē
tum illius, cuius fauorem respicit, facit valere quod non vale-
bat. ad hoc auth. sacramēta. C. si aduersus vē. s. de pac. c. 2. & de
iureiur.

2 iureiu.c.2.eo.lib.secundum Dy.& Io.And.†In glo.1. ibi, vt hic & supradictis iuribus.no.gl.singulariter volentem, q dicantur et contra bonos mores non solum mores, qui sunt reprobati a iure canonico, sed et illi qui sunt reprobati de iure ciuili, vt patet ex gl.hic, & in iuribus in ea alleg. Sed Bal.hic contra, dicēs, q boni mores dicantur illi omnes, qui non sunt reprobati, nō tñ dīr mali mores illi, qui sunt reprobati a iure ciuili, & non a iure canonico sm eū, pro quo facit quod singulariter voluit Io.And.in c.quemadmodum.gl.in ver. vel nasum: ꝫ.de iureiur. vbi voluit, q ad hoc vt iuramentum reddatur nullum, non sufficit q sit ꝯ leges ciuiles, sed est necesse, q sit ꝯ canones. Sed certe ipse Bal.aliter vr loqui & sentire in l.pactum.C. de colla. & in l.nec patronus.C.de oper.lib. & in l. non dubium. C. de leg. 10 de hoc articulo plenissime vide per Imo.in c. cum contingat.ꝫ.de iureiur. in 22. & 23. charta. & ad materiam vide ibi. plene facit quod no.per Bar.in l.si quis pro eo.ff. de fideiuss. & per Bal.in d.auth.sacramenta.& in l.si quis inquilinos.in fi. de leg.1. & pro hac glo.facit, quod dr per Io.An.in d.c.fi. ꝫ. de sol. q omnis lex intelligitur approbata a canone, si non reperiatr expresse reprobata. In ea.glo. ibi, in malis. facit ꝫ.eod. lib. vbi periculum.§.qui autem.in c.quia sæpe.& de reb.ec.non alie. c.

3 2.§.contractus.†In ea. glo. ibi, nemo potest. & dic vt ibi no.per Doc.Dy.aūt hic dicit, q ea q sunt ꝯ bonus mores, sunt impossibilia de iure, vt ff.de condi. insti. l. si alius.& l.conditiones.& l.quidam.vt hic refert Io. And.quia non dr quis posse qd honeste non pōt, vt ff.de ver.sig.l.nepos Proculo.

4 † Extra glo. Ioan. And.inducit hanc regulam ad q. fratris Vberti, qua quærit, si abbas cum conuentu causa vitandi murmurationes & scandala fecerunt statutum iuramento firmatum, vt singulis monachis dentur 10.annuatim pro vestimentis, vtrum abbas pro sola voluntate possit illud tollere statutum ipsis monachis pecuniam denegando. & concludit, q nisi certa cā subsit, per quam statutum trahatur ad noxia, abbas ex propria voluntate nō debet pecuniam denegare, sed debet iuramentum seruare, cum possit seruare sine interitu salutis æternæ, per c.debitores. & c. si vero.ꝫ.de iureiurā. tamen si ipse deneget, monachi aduersus eum petitionem vel actionem non habet, imo voluntati suæ obedire tenentur, per c.manifestum.23.q.5. vt refert Io.And.ita residens.& vide quod ipse no. circa hoc in c.cum ad monasterium, in glo.fi.de sta.mo. & per Innoc.in c. vene. de elec. Et ad prædicta facit cap.sicut.el 2.ꝫ.de iureiu. vbi non valet statutum etiam iuratum in præiudicium superioris, vel ipsius officij, cū ad ipsum abbatem spectet tota potestas monasterij, & monachi non possint nec debeant resistere voluntati Abbatis, vt 18. q.2.nullam. Licèt autem Abbas possit ex propria voluntate denegare, tamen non bene apparet hic, an tūc sit periurus. Ideo vide ar.Io.And.hic,& Fede.in consi.253.

R E G. LIX.

Dolo facit, qui petit quod restituere oportet.

S V M M A R I V M.

1 *Dolosus esse præsumitur, qui petit quod restituturus est.*
2 *Hæc regula limitatur, vt hic.*
3 *Compromissum factum est in arbitratorem excommunicatum publicè, qui arbitrator iussit per Titium aliquid dari actori, cui petenti reus opponit compromissum non tenere, an bene opponat.*
4 *Excommunicatus publicè, an possit esse arbitrator.*

1 DOlo facit. †No. quod qui petit quod restituturus est, censetur esse in dolo, & doli exceptione repellitur. hoc dicit.quod qualiter procedat, patebit in glo. In glo.1.in fi.no.quod licet regulariter petens quod restiturus est, censeatur dolo facere, & exceptione doli repellatur;

2 † tamen limita hanc regulam non habere locum, primo quando non esset restituturus eidem, licet alteri, vt in l.vlt.§.sed cum vir. & l.si socer. §. Lucius. hic in glo.alleg. quod verum intellige, ne ille alius sit restiturus eidem, vt ff.de do. ob causam. l. si donatarius.in fine, quia tunc obstaret exceptio secundum Barto & Bal.in d. §. Lucius. Secundo limita hanc regulam in possessorijs, secundum glos. hic. quod verum est in possessorio recuperendæ possessionis, secundum Dyn.hic.quod procederet etiam si excipiens paratus sit incontinenti probare de iure suo, cum spoliatus [a] sit ante omnia restituendus, vt in l.si quis ad se fundum. ff.ad l. Iuliā de vi.& l.1.C.si per vim. & c. in literis. de restitu.spolia. & hoc voluit hic Bal.& glos. in cap. 1. de restitutione spoliatorum. & ibi Ioan.de Imo.& Ange.in l.dolo.ff.de excep. doli. Et aliud voluerit hic Ioan.Andr. cuius dictum posset procedere, quando notorium esset sic ipsum retinere non posse. ad hoc quod no.in c.constitutus.de filijs præsby.ꝫ.& in c.signi.de diuor.secundum Imo.in d.c.1.& Ange.in d.l.dolo. vel potest procedere d.Io.Andr.in beneficialibus, in quibus iudex ex officio potest inquirere, vel qñ simul disputatur de possessorio & petitorio, vt per Spe.in tit.de pos.& pe.§.j.ver.quid si pro.de quibus omnibus plenius in d.c.1.& in c. in literis.eo.tit. Tertio nō hēt locum hæc regula in possessorio adipiscendæ possessionis, vel ad exhibendum, & hoc nisi excipiens paratus sit incontinēti probare de iure suo, cum tunc locum habeat hæc regula, vt in l.3.§.duæ causæ.ff. ad Carbo.& ita procedat dictum Dy.hic, & Specu.in d.§.1.ver.quid si pro.& vr velle hic Io.And.& Angel. in l.dolo.& Imo.in d.c.1.secus autem si talis exceptio requirat altiorem indaginem, quia non obstaret, sed reseruaretur, vt l. fin.C.quorum bono.& ibi Bar. hic tenet, & in l.j.C.quorum leg.de interdicto vero retinendæ pos. habet in d.c.1.& per Bar. in l.generaliter.§.nihil commune.ff.de acqui. posses. & no. in regula, qui ad agendum.j.eod.tit.& in l.si de eo.§.fi.ff.de acqui. pos. Quarto non habet locum hęc regula, quando ille, qui petit, non est incontinenti restiturus, sed sic ex interuallo, vt l. fin.ff.vt lega.nomine caueatur.quod verum est, nisi dilatio miserationis causa daretur, vt l.nuptura.ff.sol. mat. Quinto fallit, quando non esset liquidum, quod restituendum esset, vt l.1.§. rediguntur.ff.quorum lega.de his plene Bal.& Bar.in d.§. Lucius.

3 † Extra gl. Ioan. And.inducit hanc regulam ad q.qua quęritur, si partes compromiserunt in arbitratorem publice excōmunicatum, qui arbitrator iussit per Titium aliquid dari actori petenti, cui id petenti reus opponit compromissum, & arbitramētum non tenere, & sic q dolo petat, vtrum tale compromissum & arbitramentum valeant.circa quam q. Io.And.ar. p & ꝯ, concludit tandem non valuisse, nec valere tale arbitramētum, quod sit per modum laudi, vel sniæ. ad hoc quod no. per Io.An.post Compo. de ele.in causis.& per Arch.2.q.6.à iudicibus.sm Io.And.qui tamen dicit, q bene posset esse arbitrator,

b qñ esset simplex mediator vel proxeneta,[b] ex cuius ordinamēto partes inuicem se componerent, ita q ꝯtus confirmaretur ex ipsarū partiū cōpositione, non ex arbitramēto, vel pronunciatione, vt plenius de his hic per Io.An.sed aduerte, quia Bal. hic tenet indistinctè, q possit esse arbitrator, cū arbitramētum sit spēs ꝯtus transa. vt in Auth.vt differētes iud.in prin.& facit qd dixit Spe.in ti.de arbi.§.fi.ver.sed nunquid amicabilis compositio. tenens q arbitrator possit ferre sniam et dieb. feriatis in honorē Dei, cū sit potius quædam transactio, & ꝯtus, qui talib.dieb. fieri pōt, vt in l.fi.C.de ferijs. & excōicatus nō repellit a ꝯtrahendo, vt no.in c.veritatis.ꝫ.de dolo & ꝯtu. ergo sequit, q excōicatus possit esse arbitrator. & ita tenet Bar. in l. cū pater. §.hæreditatis. ff. de leg.2.& in l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad Treb.ita et sequitur d.An.in c.Quintauallis.ꝫ.de iureiu.dicens tñ, q durante excōicatione non poterit arbitrator exercere arbitrium inuitis partibus, quæ non tenent secū cōicare, vt 11. q. 3.cum excōicatu. & hāc partem sequit Ang. in d.§.si quis rogatus,& plenius in sua dispu.quæ incipit duo adinuicē lingāres. ita et sequit Imo.in d.c.cum contingat.licet d. Nic.ibi sequat opi. Io.And.hic, per c.post ces. ꝫ. de proba. vbi excōicatus non pōt esse procu.ita ergo nec arbitrator, cū habeat arbitrari vt bonus vir. sed non potest dici bonus vir, ex quo stat notorie excōicatus, cum ex hoc reddatur suspectus de hęresi.& in c.fi.ꝫ.de pœnis.

4 † Sed certè tenenda vr alia opi. q possit indistinctè esse arbitrator. & hoc nisi in duobus casibus. Primo in excōicato ex cā hæresis, si steterit in excommunicatio. per annum, quo casu non poterit, vt in auth.credentes.C. de hære. sed intra annum poterit,

ADDITIONES.

a Cel. a. Spoliatus sit ante omnia restituendus. Adde c.1.2.q.1. Card. Zaba.in c.Abba quod nie. causa.dem Car.in c.accedens.q.3.2.no. vt h. non contest. Bal.in c.super eo. in 1. col. de renun.limita hoc esse uerum, nisi spoliatio sit facta per tam spoliatum, qui poterit agere interdicto vnde ui, contra nouiter spoliatum, si non esset annus elapsus, & hanc limitationem ponit Ang in l.heres C.de exce.seu præscri. Adde Panor.in c.uenerabi.nu.3. & quod ibi notaui in apo.ad eam inter.ante restitutionem.de offi.dele. quod ego amplio, ut procedat etiam ad ius incorporale, ut no. Gem. in cap.unico.& ibi posui in apostil ad eum, in uersic. sola possessione. in fine. supra de eo qui mit. in po. causa rei seruan.

Vinc.God. Adde, quod spoliatus non dicitur, qui alium spoliauit, & in continenti deiectus est. Thom.Gram.in consi. 2. nume.9.in ciuil. unde Goz. consi. 99 numero 3.

b Vel proxeneta. Adde, quid sit proxeneta, onde per Decio.in cap.1.& c.dilectorum de testi.cog.

Vin.God. Adde de proxeneta teste, Alex.consi.126.lib. 2.& in l.4.§.hoc autem. de dam.infec.Fely.in c.ueniens col.2 de testib.& in c.cum a nobis.eo. tit. in fi.Fran Cur.in suo trac.de test.conclus 43.

potent,ſm Ange. in d. §. ſi quis rogatus. Secundo non poterit
excõicatus eſſe arbitrator in cauſis ſpiritualib, & ita procede-
re põt quod no.in d.c.in cauſis. Arbiter aũt eſſe non poterit pu
blice excõicatus, ſm Spe. i ti.de arb.§.differt.ver.itẽ ſcd̃m.& te
net gl.in l.Pedius.ff.de arbi.& per Arch.3.q.6.à iudicibus.intel
lige de pub.excõicato,alias ſi eẽt occultus,poſſet eẽ arbiter,ſi-
cut & põt eſſe iudex,vt no.in c.ad probandum.ſ.de re iudic.&
hoc niſi in excõicato ex cã hæreſis, & in excõicatione ſteterit
per annum,quo caſu nullo modo põt eſſe arbiter,vt in d.auth.
credentes.& ita ſequuntur Doc.in d.c.Quintauallis.& Ang.in
d.§.ſi quis rogatus.& in d.diſputa. intellige de excommunica-
to ex cauſa hæreſis,quia in alio tenet contrarium.

R E G. LX.

Non eſt in mora, qui poteſt exceptione legitima ſe tueri.

S V M M A R I V M.

1 *Moroſus vt excuſetur a mora, eſt neceſſe quod ſit tutus aliqua exceptione.*
2 *Pactum nudum non parit actionem ſecundum ius ciuile.*
3 *Ponit quæſtionem in materia decimarum Papalium, cuius thema extendi tur in prolixum.*

1 NOn eſt. †No.ex hac regula,ꝙ ad hoc vt quis ex
cuſetur à mora,eſt neceſſe quod ſit tu-
tus aliqua exceptione,dummodo tñ ſit legitima, vt
hic dĩ,vide tñ tex.no.in l.ſciendum.ff.de vſu.vbi hr̃,
a ꝙ ẽt qualibet cã colorata excuſat a mora. ᵃ de quo ibi p Doct.
Et procedit hæc regula, qñ promittitur aliquid inſtantaneum,
vt dari cum ipſa mora deſideret extremitatem temporis, alias
ſi aliquid ſucceſſiuum,vt domum fieri, & tunc exceptio ſuper
ueniens defenderet a mora conſumanda, non a mora cõmiſ-
ſa & inchoanda. recipit enim talis mora diuiſionem reſpectu
particularis intereſſe,vt ff.de ver.obl.l.ſtip.non diuiduntur. &
vide in c.commiſſa.de elec.eo.lib.In gl.1.ibi, non eſt in mora.
ita ꝙ vt dicit Dy.ab omnibus effectibus moræ,de quib.per Io.
And.poſt Dy.in regula mora.ſ.eo.erit exemptus & indẽnis,ſe
2 cundum Io.And.†In ea.glo. ibi,naturali tñ.vt per nudũ pactũ,
quod ſm leges actionẽ vel obligationẽ nõ pariat, vt ff.de pac.
l.iuriſgẽ.§.igitur nuda.& hoc regulariter,licet caſualr aliud ſit,
vbi no. vt eſt in caſu l. ſi pacto. C. de pac. ſed ibi non agitur ex
pacto,& eſt ibi ſpeciale, ꝙ agatur ex ſtipulatione pœnali ante
moram, ne contractus omnino ſit inutilis. De iure vero cano
nico hoc non procedit,cum agatur ex pacto,vt in c.1.de pac.ſe
cundum Dy.& Io.And.de quo vide ibi per Doc.In ea.gl.in fi.
idem Dy.ad hoc ff.eo.tit.l.nihil.& de exce.l.2.& quod no.in c.
3 a nobis.de excep.†Extra gl.Ioã. And.inducit hanc regulam ad
q.diſpu.per d.Io.de monte Merulo,quæ talis eſt, impoſita fuit
per Papam calendis Martij decima triennalis ſoluẽda per præ
latos, & clericos eccleſiarũ de annuis prouẽtib. ipſarũ de mẽ
ſe Martij ſingulis annis,ſub certis pœnis & datis collectorib.vt
eſt moris.& tunc d.Io.præerat eccleſiæ Paduanæ,& illius anni
fructum percepit, qui demum tranſlatus ad eccleſiam Bon.in
calendis Ianuarij. Et d. O. fuit prælatus eccleſiæ Paduanæ, &
vterque ipſorum poſſedit ſuam eccleſiam, & neuter ipſorum
de menſe Martij primi ſequentis decimam ſoluit. modo quæ
ritur,quis ipſorum incidiſſet in pœnã, & quis ex illis ſoluere te
neatur.circa quã q.ſoluendo concludit,ꝙ ipſi d. O. prælato ec-
cleſiæ Paduanæ incumbat onus ſoluendi decimam pro eccle-
ſia Paduana, & non ſoluendo incidit in pœnam,per no.21. q.2.
ſi quis iam tranſlatus.& in c.1 de ſol.& in c. cõſtitutus. de reli.
do.eſt enim iſtud debitum reale,nec ille d.Io.habet ſoluere de
cimam pro eccleſia Padua. ſed pro Bono. poſſet tñ bñ ꝯueniri
per ſucceſſorem,ſi fructus expendiſſet,vel male cõſumpſiſſet,
ſm ipſum d.Io.vt hic refert Ioã.And.ita reſidens.& vide circa
hoc no.in l.Imperatoris.ff.de pub.& in l.incola. ff.ad munici.
& l.fideicõ.§.tractatum.ff.de iu.& in l.neque.ff.de impen.vide
oẽs Doc.in dictis iuribus.Sed aduerte,quia talis determinatio
nõ vĩ procedere ſine dubio,per tex.no.in c.põt.§ porro. ſ. de
off.ord.eo.lib,vbi vĩ,ꝙ fructus & redditus eccleſiæ cenſeñt de
putati pro neceſſarijs expenſis, & oneribus incumbentib. to-
to anno vſque ad nouos fructus,& per illum tex.refert ibi Do,
ſe plures conſuluiſſe, ꝙ ſi vno anno impoſita eſt collecta ec-
cleſiæ,& rector,qui percepit fructus illius anni,non ſoluit,ſed
illo anno promouet ad aliud beneficiũ, nõ remanet obligatus
pro collectis illius anni, ex quo fructus percepti per eũ erant
deputati pro oneribus eccleſiæ illius anni vſq; ad nouos fructus.
Sed certe Ioã. And. vult,ꝙ talis collecta ſeu decima Papalis ſit
onus reale, & ſic aſtringit poſſeſſorem, vt 16.q.1.ſi quis laicus.
& ipſe poſſeſſor ſit conueniendus, vt debita ſoluat,vt in d.c.1.
Sed quia tales fructus illius anni erant deputati pro oneribus
illius anni, tunc bene poterit prædeceſſor conueniri per ſuc-
ceſſorem,ſi illos fructus male conſumpſiſſet, vt dicit hic Ioan.
And.alias ſecus.& ſic tenenda vĩ prædicta determinatio Ioan.
And.pro quo d.l.Imperator.

A D D I T I O.

a Vinc.God. Nota,quod mora ipſo iure fauore piæ cauſæ committitur abſque interpellatione.Goz conſ.24.nu 1.2.& 6.non tamen cõmittitur,quãdo quis poteſt ſe tueri aliqua exceptione,Goz.conſ.31.nu.17.

R E G. LXI.

Quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in diſpendium retorquendum.

S V M M A R I V M.

1 *Inductum in fauorem alicuius, non eſt retorquendum in eius diſpendium.*
2 *Regula, Quod ob gratiam, quando habeat locum.*
3 *Papa tranſtulit epiſcopum abſentem, abſoluens eum a vinculo prioris eccleſiæ, quando dicatur talis eccleſia vacare.*

1 QVod ob. †No. ꝙ inducta in alicuius fauorem
vel vtilitatẽ, nõ debent eius in odiũ
vel læſionem retorquen. quod qualiter procedat,
patebit in gl. In glo.1.ibi,motu proprio. no.ex glo.
dñam,qñ aliquid concedit motu proprio, vel alterius inſtan-
tia. In ea.gl.ibi,in finibus proprijs, propter æqualitatem in iu-
2 dicijs ſeruandam,ſm Dy.†In ea.gl.ibi,ꝯ ius cõe, ſm Accur. idẽ
Dy.reprobans ſolutionem dicentium regulam locũ hr̃e, cum
fauor inducitur iure cõi,vel priuilegio,ſm legem ꝯtram,cũ in-
ducitur per pactum.& hoc reprobat p l. ea lege. ff. lo.& l.2.ff.
de lege commiſ.In ea. gl. io h.ad hoc ẽt ff.de inter.& rele.l.re-
legatorum.§.fin.& l.ſeq.& quod no.in Auth.de hære.& fal.§.
ſi vero.ſm Dy.dicentem ẽt hic,ꝙ idem actus non eſt immedia
ta cauſa præmij & pœnæ. ſed bene poteſt eſſe cauſa mediata &
remota:delictum enim eſt cauſa pœnæ,& pœna eſt cauſa inha-
bilitatis, & inhabilitas cauſa remotionis ab actu, & remotio
cauſa exemptionis ab onere, vt ff. de ſuſpe. tuto. l. decreto.&
ff.de excu.tuto.l. ſed & l.milites. §. ſed ignominia. vt refert Io.
Andr. & de materia vide plenius per Bal. in l. quod fauore. C.
3 de ll.†Extra glo.Io.And.inducit hanc regulam ad q.de qua per
Io Mon.in c.generali,de elec.eo.lib. quæ talis eſt. Papa trãſtu-
lit epm abſentem, & abſoluit eum a vinculo prioris eccleſiæ,
vt eſt moris & iuris,ſ.de tranſla.c.2.§.ſicut ergo.& de poſt.be-
ne.c.l 2.in fi.Modo quæritur,qñ dicatur talis eccleſia vacare,vt
ſciatur de habente regalia in prima eccleſia,cum vacat,quãdo
incipiat vti.Circa quam q. concludit Io. Mon. ꝙ licẽt Papa ex
cauſa ipſum epm inuitum transferre poſſit ſaltem quo ad hoc,
vt careat prima,& ſtatim tunc vacet eccleſia. ad hoc quod no.
7.q.1.paſtoralis.& de renun.niſi.§.propter.tamen ſi pp ſua me
rita volens eum honorare transferat ipſum epm abſentem,&
eum abſoluat,vt ſ.& tunc non vacabit ſtatim eccleſia, cum il-
la abſolutio non ſit pura ſed conditionalis.i.ſi conſenſerit, qđ
probat per multa iura,& maxime per hanc regulã. Sed Egidi.
Veron.in quadam ſua q.viſus eſt tenere ꝯtriũ, dicens ꝙ ſi Boñ.
eps ad poſtulationem capituli Rauẽñ. & hoc ignorans tranſ-
fertur ad eccleſiam Rauẽñ.non expectato eius conſenſu, de-
ſijt eſſe Bono.intñ ꝙ valeret electio facta ad eccleſiam Bono.
pp capitulum Bon.poſtquam audiuit, non tamen certitudina
liter ipſam tranſla. factam fore, cum eps adhuc regeret Bono.
ec.cuius dictum ꝓcedit,vt Egid.ponebat in illo,qui licet igno-
ret tranſla.tamen ſciuit poſtulationem, cui licet non conſen-
ſerit,tamen ſubmiſit ſe voluntati Papali,iuxta no,de ele. cupiẽ
tes.§.denique.in glo.ſed ex quo.Nec obſt.prædictis ſecundum
Ioãn.And.hic,qui dicit hæc procedere in eccleſijs epiſcopali-
bus,in quibus non habet locum c.2.de præben. vt ibi no.in gl.
2.Si vero ſint aliqua minora beneficia,& tunc illa per promo-
tionem factam in curia vacarent in curia, & cõferenda eſſent
per Papam,& capitulum eligere nõ poſſet iuxta,no. in d. c. 2.
& ibi per Docto.et in clem.1.poſt prin.vt li. pen.de quib. om-
nibus plenius in d.c.2.

R E G. LXII.

Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.

S V M M A R I V M.

1 *Conſilium ſtans in ſuis finibus nulli nocens, non eſt obligatorium.*
Q aliter autem intelligatur. nu.2.
Quid in aduocato.nu.3.
Adde ad idem.nu.4.& 5.

6 *Iudex ordinarius assumit tres consultores, & pronunciat ita, de consilio talis condemno, & de consilio talis absoluo, an ualeat sententia.*

7 *Quid si iudex assumit tres consultores, duo consuluerunt reum condemnandum, unus absoluendum, iudex absoluit, an ualeat sententia.*

1 NVllus No. quòd consilium stans in suis finibus, & nemini nocens, non est obligatoriũ, de quo ĩ. Secundo no. ꝙ ex consilio doloso quis obligatur, si dolus interuenit, & sic si fuit causa damni, etiam impulsiua, ſm Bal. in glo. j. ibi, non tenetur. dic quod intelligit Dy. 2 † In glo. j. ibi, no. igitur. vult glo. j. ꝙ in ꝯtibus vel quasi præstans consilium non teneatur, nec illi, cui præstatur, vel ꝯ quem præstatur consilium, qñ consilium non fuit fraudulentum, quod sine dubio procedit, qñ talis cui præstatur consilium erat aliàs illud facturus. Sed quid si alias non erat facturus, an teneatur consulens, dato ꝙ non fuerit in dolo. Dy. hic tenet quòd sic, per tex. in l. si remunerandi. §. si tibi. ff. manda. Sed quid si alias non erat facturus, an teneatur cõsulens, dato ꝙ non fuerit in dolo. Dy. hic tenet ꝙ sic, per tex in l. si remunerandi. §. si tibi. ff. mand. Sed certe ille tex, loquitur in mandato, non in consilio, pro quo fi. glo. hic ſm Ioan. An. tenentem, ut in ꝯtibus, vel quasi, præstans consilium nullo modo teneatur, qñ consilium non fuit dolosum, siue ille cui præstatur consiliũ fuisset illud alias facturus, siue non, vt in l. a. in fi. ff. man. & ita vr̃ esse de mente Bar. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniu. circa fi. de quo ibi per eum, licèt glo. videatur dicere ꝯnum in d. §. si tibi. Sed an prædicta procedant, qñ præstatur consilium respectu alicuius officij, puta in iudice, vel assessore, tex. in l. a, ff. quod quisque iu. vr̃ probare ꝙ tunc consulens teneatur, dato ꝙ non fuerit in dolo, & si per imperitiam male cõsuluit, & ratio est ſm gl. ibi, quia acceptando officium vr̃ asserere se peritum, ideo si præstat malum consiliũ per imperitiam vel aliter, tenetur illi ꝯ quem est secutum consiliũ, sed non vr̃, ꝙ teneatur illi, cui præstitum est consilium, ex quo ille non tenebatur eum sequi, vt hic in glo. & in d. l. a. in fi. & hoc qñ non fuisset in dolo, quia si est in dolo, tenetur indistincte etiam illi, cui consilium est præstitum, & hoc ratione sui doli, vt dicit gl. hic.

3 † Sed quid in aduocato, [a] vel procur. dante malum consilium per imperitiam, an teneatur. Bar. in d. l. a. in fi. dicit, ꝙ si aduocatus dederit malum consilium, ꝙ non teneatur, nisi dolo fecerit, de quo tamen remittit ad Spe. in tit. de requisitione cõsilij. Sed in hoc aduerte, quia si præstatur consilium illi, qui omnino erat aliàs illud facturus sine consilio, & tunc indistincte nõ teneatur, nisi consulens fuerit in dolo, vt ĩ. Sed si clientulus nõ erat aliàs facturus litem, nisi aduocatus vel procurator consuluisset, tunc vr̃ ꝙ consulens teneatur ad restitutionem damni, ar. glo. in d. §. si tibi. & in ca. si. ĩ. de iniu. inimo vr̃, ꝙ aduocatus vel procurator etiam si per imperitiam dant malum consiliũ, & sic sine dolo, ꝙ teneantur, & idem vr̃ in cõsultore electo de voluntate partium ad consulendum in causa, & hoc ratione officij, cum acceptando officium publice uideantur affirmare se peritos, ex qua tacita affirmatione deprehenditur dolus, ut in l. si quis affirmauerit. ff. de dolo. Et procedũt prædicta in foro iudiciali. Sed in foro conscientiæ semper tenetur præstans consilium, si ille, cui præstatur, non erat aliàs facturus, & siue consulens fuerit in dolo, siue non, & si per imperitiã vel ignorantiam malum consilium dederit, ut determinat d. Ant. & d. Nic. in c. tua nos. ĩ. de homi. per ea quæ no. ibi, dicentes, ꝙ iudices ferentes sñiam uel consulentes in aliqua causa, si per eorũ imperitiam aliquem lædunt, tenentur in foro conscientiæ ad restitutionem damni, etiam si adhibuerunt omnem diligentiam, quam potuerunt, & etiam si non fecerint ꝯ conscientiã. rô patet per ea, quæ habentur in d. c. tua nos. & quia ex quo asseruit se peritos, tenentur de imperitia, ut ibi per glo. in d. l. a. ff. qđ quisq; iu. q ꝛ imperitia ascribit culpæ, ut in l. qua actione, in fi. ff. de offi. præsi. immo vr̃ dictis casibus, ꝙ cõsulens teneatur ad emendam damni secuti ex illo consilio illi ꝯ quem est datum tale consilium iniustum, ar. c. fi. ĩ. de iniu. habita m̃ distinctione, an ille cui datur consilium fuisset aliàs illud facturus vel non. Nec ob. prædictis, qđ voluit sing. Innocen. in c. sicut dignum. ĩ. de homi. dicens, ꝙ in foro conscientiæ non est quis obligatus ad restitutionem damni dati alicui ex leuissima culpa, nam potest dici ꝙ licèt medicus, Doctor, uel aduocatus adhibeant diligentiam quam possunt, & licèt non fecerint cõtra conscientiam, tñ si per eorum imperitiam aliquem lædit, ꝙ ista talis imperitia sit lata culpa, ut no. in d. c. tua nos. & in l. qua actione. in ñ. ff. ad l. Aquili. & in l. illicitas. §. sicuti. ff. de off. præsi. & quia ignorantia & traditiones artis suæ dicitur esse lata culpa, ut per glo. no. in l. liberorum. §. notatur. ff. ad l. Aqui. quæ omnia sing. tene menti, & haberent locũ prædicta in omnibus, qui ratione alicuius artis uel exercitij faciunt se peritos.

4 † In ea. glo. ibi, sed eius maleficij nomine &c. quod dicit glo. sine dubio procedit, qñ consilium præstatur ei, qui aliàs nõ fuisset facturus. Sed an idem sit, si præstatur ei, qui alias nõ fuisset facturus. Dy. tenet hic idem esse, & idem tenet hic Ioan. And. & Bar. in d. l. non solum. §. si mand. circa fi. uide tñ in l. liber homo. & ibi per glo. ff. ad l. Aquil. & concludit hic Dy. ꝙ in delictis ille, qui consuluit aliàs facturo, aut præbuit consilium tñ, & tenetur, quia non debet laudando malitiam augere, ut l. j. ff. de ser. corru. & l. si quis seruo. C. de fur. de hoc tñ inde plenius per Bal. in l. j. in a. colũ. C. de ser. fug. aut præstat opem tñ sine consilio prin. vel accessorio, & non tenetur, ut ff. de fur. l. qui pignore. §. qui ferramẽta. intellige, ut non teneatur de cõsilio, sed bene tenetur tanq̃ præstans opem, ut per Bar. in l. in furti. §. ope. ff. de fur. aut præstat quis opem & cõsilium simul, & indistincte tenetur, ut l. sæpe. §. ita dubitatur. ff. de uerb. signi. Et qua pœna puniatur dictis casibus præstans consilium in maleficijs in foro iudiciali, per Bar. in d. §. ope. & in l. is qui opem. ff. de fur. tenet hic Ioã. An. ꝙ licèt teneatur consulens maleficiũ etiam aliàs facturo, uel non, tñ est differentia quo ad qualitatẽ pœnæ, quia minor pœna imponitur ei qui consuluit aliàs facturo, vt in c. sicut dignum. ĩ. de ho. Et inde ibi no. per Inno. qualiter in delictis teneatur consulens in foro conscientiæ, de quo etiam per eum in c. ad audi. eo. tit & ibi no. de his, & de materia per Bar. in d. l. is qui opem. in l. si quis proferendũ. ff. de fur, & per Bal. in d. l. j. & per Pe. de Anc. in c. cum quis. ĩ. de senten. excom. eo. lib. & uide tex. in c. h. §. illis. in prin. eo. titu. & lib.

5 † In ea. glo. in fi. ideo autem non tenetur præstans consilium, quia ille, cui datur consilium, non tenetur illud sequi, ut ĩ. patet in glo. & in l. Titium & Mæuium, in prin. & l. quidam decedens. ff. de admi. tuto. quod facit ſm Io. And. hic pro iudicibus ecclesiasticis, vel secularibus, qui ad ferendas sententias etiam interlocutorias recipiunt in consultores iuris peritos, quia si eorum consilium esset iniustum, non tenentur illud sequi, etiã si de consensu partium talis consultor electus fuerit, de quo p Spec. in tit. de requisitione consilij. uer. quid si iudex. & p Bar. in l. a. ff. quod quisque iu. & in l. si conuenerit. ff. de re iudi. dicẽtem ibi no. ꝙ iudex in dando sñiam secutus est consilium, tũc si male iudicauit, tenetur in syndicatu, quia non tenebatur sequi consilium, ideo cautela est ſm Bar. ibi, ꝙ iudex in cõmissione faciat per partes exprimi, ꝙ ipsæ ex nunc cõsentiunt, quòd sñia feratur ſm consilium, quia tunc iudex non tenetur in syndicatu, per d. l. si ꝯuenerit. Et idem si statutum diceret, ꝙ iudex teneatur sequi consilium ſm Bar. ibi, de quo etiam per eum in d. l. Titium, in prin. Et ita etiam sequitur Bal. in l. mancipia. C. de ser. fug. aliàs autem semper tenetur iudex male iudicans, ex quo non tenetur sequi consilium, vt ĩ. immo potest contra eũ iudicare, ar. d. l. Titium. hinc dixit Inno. in c. nec episcopi. ĩ. de tempo. ordi. & sequitur Ange. in l. ad principem. ff. de appel. ꝙ si causa est commissa consulenda pluribus, iudex non tenetur sequi consilium maioris partis, sed debet sequi consilium etiã minoris partis, qñ esset melius, secundũ Iac. Bu. in l. maiorem. ff. de pac. ar. l. ob carmen. §. si testes. ff. de test. & c. in nostra. ĩ. de test.

6 † Extra glo. quærit hic Ioan. An. primo si iudex ordinarius tribus consultoribus assumptis &c. ita pronunciat de cõsilio talis, condemno, & de consilio talis absoluo, et tunc talis sententia ipso iure non valebit, cum sit incerta, & ita tenet Mar. disputando, secundũ quod refert hic Ioan. An. de quo xj. q. 3. c. si ergo. & per Ioan. An. in c. si sacerdos. de offi. ordi. in glo. pe. & per Bar. & alios in l. iudex postq̃. ff. de re iudi. & in l. post sententiam. & in l. cum iudex. C. de senten. & interlo. facit quod voluit Bar. in l. duo iudices. ff. de re iudi. dicens, ꝙ si ex forma statuti iudex tenetur ferre sñiam ſm consilium sapientis, & cõtingat causam committi consilio duorum, quorum unus condemnauit, alius absoluit, & iudex cõdemnauit, secundũ quod in consilijs continetur, tunc talis sñia est nulla, quia in se continet repugnantiam, ut in l. vbi repugnãtia. ff. de re iud.

7 † Et inducitur per Ioan. An. hæc regu. ad q. Nic. de Matarel. qua quæritur, si iudex assumpsit tres consultores, quorum duo consuluerunt reum condemnandum, tertius absoluendũ, & iudex absoluit, an teneat sententia, cum statutum habeat nõ valere senten-

ADDITIO.

a Vinc. God. Aduocatus fouens causam iniustam subiacet edicto quod quisque iuris. Qua autem pœna puniatur, uide Fel. in c. tua nos in primo no. de homici. & in c. 1. col. 14 uer. præterea. de consti. uide Cæpol. c aut. 76. ibi, quod aduocatus protrahens causas, caueat sibi ne lucrando causas, perdat animam.

sententias, nisi latas cum consilio sapientum. circa quam q. cōcludit, q valeat talis sñia, ex quo satisfactum fuit statuto, cum habuit consilium: nam si non habuisset, non valeret, licèt non teneretur eum sequi: vnde si inique fuisset pronunciatum, habebūt locum remedia, s. appellationis, facier litem suam, vt in Auth. de iud. §. si vero. Si verò statutū vellet, q iudex teneretur sequi consilium in pronunciando, & tunc sñia nō valeret, q. a tenetur sequi consilium maioris partis, sm Ioan. And. qui hac sumpta occasione ponit, an sit differentia in hac materia, vel simili inter has præpositiones cum, & de: dicens, q si addātur consilio sunt diuersa: voluit Vincen. in c. pen. de consti. sm qđ refert ibi Compostel. & Archi. in cap. 1. ī. ne se. vacan. eod. lib. nam si dicant, cum consi. & tunc sufficit requirere, nec est necesse sequi, vt ī. de arbit. cum olim. de quo vide no. in c. ne pro defectu. ī. de elec. in gl. penul. Si verò dicatur de consi. & tunc necesse est sequi, cum tunc videatur electa industria consultoris, ad hoc c. fi. de offi. deleg. & ita vr̄ tenere Bald. in l. j. in fi. C. de manu. idem si præponatur dictio negatiua, puta non facias sine consilio episcopi, vt de offic. deleg. venerabili. Sed quid si statutum dicit, q iudex debeat ferre sñiam sm consilium sapiētis, vel iudex, quod idem importat, vt in c. abbate. ī. de verb. signi. tunc tenet Domini. in d. ca. 1. q iudex tenetur sequi consi. Bar. tñ in l. j. §. si plures. ff. de exerci. videtur tenere ɔ̄rium, die vt ibi per eum, & per Bal. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. procon. Si verò dictæ præpositiones de, & cum, addantur consensui, uel uoluntati, vel alteri actui, & tunc non est curandum, an dicatur de consensu, vel cum consensu, vt no. in c. 2. ī. de offic. ordi. & in c. causam. de iudi. secundū Ioan. And. ponentem et hic de ipsa præpositione de: quot modis ponatur, & similiter de ipsa prēpositione cum, inter alia dicens, q præpositio cum, ponitur etiam pro, &, de quo per Ioā. An. in c. cum Marthæ. de celebra. missa. & ita ponitur, cum dicitur, cum consilio, & non requirit concursum consilij, & sententiæ in eadem sententia, sm Bal. qui [a] dicit idem de præpositione, de. dicens etiam, q dictio, de: & dictio, cum: non cadit inter repugnantia, ut plenius hic per ipsum, & vide notata in dicto c. 1. & dicta l. j. §. si plures. ff. de exercitoria. & ibi plene per Bar. vbi uide per eum, an prędicta indistinctè procedant. & per dominum Ant. & alios Doctores in c. cum olim. ī. de arbitris.

A D D I T I O.

a Vinc. God. Cum, quando copulet principaliter, quando accessorie, Ang. Aret. in trac. malefic. uersi. publicamus in fi. Soz. in l. si is qui ducenta. ff. de reb. du. Iaf. in consi. 103. nu. 3. lib. 1.

R E G. LXIIII.

Exceptionem obijciens non videtur confiteri de intentione actoris.

S V M M A R I V M.

1 *Obijciens exceptionem non uidetur confiteri de intentione actoris.*

2 *Excipiens sicut non intelligitur confiteri, ita non intelligitur se obligare, uel quasi contrahere.*

3 *Rescriptum papale, impetrasti contra me, dicens quòd te eieci uiolenter de possessione, ego citatus protestor, quòd non intendo litem contestari, & dico te falsum exposuisse, quia non uiolenter te eiecerim, sed iudicis auctoritate intraueram, an hæc exceptio dicatur dilatoria cōtra rescriptum, an uerò peremptoria.*

Adde ad idem, nume 4.

1 2 Exceptionē. † No. q per exceptionem non videtur actoris intentio [a] fundari, & ea confiteri, quod procedit, siue excipiatur præmissa negatione, siue non. ad hoc l. si filium. ff. de liber. causa. secus si præmissa confessione, quia tunc videretur confiteri, vt l. officium. ff. de rei ven. & C. de excep. l. si quid. sm Bald. hic. In glo. vnica ibi, dixerunt quidam, vt no. in Spe. de excep. §. viso. post prin. & ibi per Ioan. And. in addi. In ea. glo. ibi, similibus. quæ sunt exceptiones facti, uel intentionis, non iuris, secundū Dy. In ea. gl. ibi, dici confiteri. Nec ob. ff. commo. l. si is qui. §. fi. quia ibi est speciale propter iustā ignorantiam soluentis, ne sit in damno, sm Ioan. An. In ea. glo. ibi, & sic de singulis. est & 4. ratio vltra glo. quia ex quo aduersarius non approbat expresse ipsam exceptio. imò reprobat, nō potest ex ea se iuuare. ad hoc l. nemo. ff. eo. & reg. ex eo quod ī. eo. ti. In ea. gl. ibi, sic dicere. & hoc casu intelligit Dy. hanc regulam inducens l. si quadam. C. de excep. quod non placet Io. An. nec etiam Bal. vt patet ī. in tex. de quo per Bar. in l. non vtique. ff. de excep. & per Doc. in c. venerabilis. ī. de excep. In ea. glo. ibi, non est amplectenda, nec talis forma est necessaria, dummodo stet in meritis exceptionis, de quo in c. j. ī. de li. cōtesta. eo. lib. super glo. antepen. In ead. glo. ibi, de confes. c. 1. in glo. vnica. ver. ad positiones. In ea. glo. ibi, ita replicatio. & sortius, ut no. de exce. a nobis, in summa replicationis, in quarto

2 membro. † In ea. glo. in fi. & ff. de excep. l. 2. Et aduerte, quia sicut excipiens non intelligitur confiteri, ita non intelligitur se obligare, uel quasi cōtrahere sm Bal. in l. 2. C. de ord. cog. quod tu intellige de excep. ex qua non resultaret li. conte. quia aliàs per li. conte. quasi contrahitur, ut in l. 3. §. idem scribit. ff. de procu. Secundo aduerte, quia licèt excipiens non videatur fateri intentionem actoris, an saltem uideatur fateri ipsam exceptionem? & dic q sic, quia cum exceptio rei dicatur eius libellus, vt in l. 4. C. de his qui pe. nomine. sicut libellans videtur confiteri conclusionem sui libelli, ut in l. cum precum. C. de lib. causa. ita & excipiens videatur cōfiteri suam exceptionem. & ita tenet Bar. in l. certum. §. si quis absente. ff. de cōfes. dicens, q talis confessio præiudicat, licèt sit facta absente parte, de quo ibi

3 per eum. † Extra glo. dicit hic Ioan. And. quòd huic regulæ coaptari potest quæstio Gof. tertia, qua sic quærabat. Impetrasti contra me rescriptum papale, dicens quod te de possessione violenter eieceram, citatus protestatur, q non intendit litem contestari, nec iudicium ingredi, & dico te falsum expressisse, cum non violenter eiecerim, sed iudicis auctoritate possessionem vacuam intraueram, an hæc exceptio veniat, ut dilatoria contra rescriptum, an ut peremptoria contra actorē. circa quā q. soluendo dicit, q quoties in iudicio quis proponit exceptio. quæ de sui natura sapit peremptorium, si protestetur q nolit litem cōtestari, vel iudicium intrare, uel ordinare, sed rescriptū elidere, & causam differre, & tunc iudex illum non audiet tanquàm sibi ɔ̄rium, per c. solicitudinem. in fi. s. de ap. sed coget eū li. conte. non præcisè, sed per iuris remedia. s. per missio. in pos. prout no. de li. conte. c. 1. eo. lib. vt dicit hic Ioan. An. adducens ad hoc quod no. in d. c. Iollici. super glo. fi. quod procedit secundum Bal. hic, nisi sit talis exceptio, quæ impediat conte. ex priuilegio, ut d. c. 1. & prompta probatio offeratur, cum hæc duo requirantur, ut no. in l. nam postea. ff. de iureiu. & in d. c. 1. & dicit Bal. hic. q in terminis huius q. non sufficeret ipsi reo probare, q iudicis auth. pos. intrauerit, nisi probet q ea cognita, & iuris ordine seruato, vt C. vnde vi. l. meminerit. & l. si quis in tantam. & l. fi. C. si per vim vel alio modo, de quo per Doc. in l. iuste possidet. ff. de acq. poss. Sed an protestatio rei dicentis corā iudice, q non intendit li. conte. impediat contest. hoc expresse Gof. in d. q. non prosequitur, licèt tacite innuat q sic, sed hanc q. prosequitur Bar. Brix. in venereali 34. & Guil. in Spe. de li. cōtest. §. 2. uer. patet ex præmis. & Azo, & Mar. Sil. quorum dicta refert hic Ioan. And. vlt. loco tenens se cum ipso Mar. Sil. qui tenuit, q indistinctè siue iudex approbet talē ꝓtestat. siue nō, non sit lis contest. cum reus debeat habere animum conte. li. in Auth. de exhi. reis. §. illud. quod procedit etiam si actor protestatus fuisset contra ꝓtest. ipsius rei, cum contestatio litis ab animo ipsius rei procedat, protestatio actoris animum ipsius rei non tollit, & sic lis conte. non erit, ut tenuit Iac. de Are. secundum quod refert Cy. in l. j. C. de li. cont. secundū Ioan. An. hic, poterit tñ dicere iudex, quia non vis respondere, ut debes, tuam responsionem non admitto, nec scribetur in actis, sed procedit ɔ̄ eum, vt contra contumacem, sm Bald. & hoc videtur velle hic Ioan. An. vt patet ex prædictis, & hanc partem tenuit glo. in c. 1. ī. de li. conte. & in l. j. C. eo. titu. & Bar. & Bald. ibi, licèt Rota in sua deci. 12. simpliciter voluerit, q talis prote. non releuet. Sed tu teneas, vt ī. et uide per Doc. in d. c. 1. & procedunt prædicta, & si post contradictionem iudicis reus rñderet, vt ī. per Ioan. An. licèt Imo. & d. Anto. in d. c. 1. videantur in

4 hoc aliud velle, & non bene, de quo ī. † Sed limita primo procedere prædicta, si responsio fuit facta incontinenti post protestationem ipsius rei, cum tunc videantur inesse, vt in l. lecta. ff. si cer. pe. secus si ex interuallo, quia tunc vr̄ protestationi renunciasse, de offi. dele. gratum, ut tenuit Azo. quod placet Hostien. vt patet ex no. in c. cum M. de cōsti. & hoc vr̄ placere Bal. per no. in l. nam ad ea. de condi. & demonst. et in l. cum plures. §. locator horrei. ff. lo. Secundo limita prædicta vera, nisi præcessent iussus de conte. li. quia tunc si reus respondeat cū protesta-

ADDITIONES.

a Intentio. Adde Lanfran. in c. quoniam contra. §. confessiones. no 12. & quod ibi no. in apo. 20 uer. acceptare, de proba. Panor plene in c. bonæ memoriæ. Io 2. nu. 29. & quod ibi dixi in apo. in uer. confessio de positu prala & melius in c. cum uenerabilis. nu. 1. ubi etiam no. in addi in uer. nō uidetur. de exce. Vin. God. Exceptio non facit, quod ea, quæ non cōprehenduntur sub regula ante exceptionem, nunc comprehendantur. Ruy. consi. 127. nu. 7. lib. 4.

testatione prædicta, intelligitur li. conte. vt tenuit Bal. in l. j. §. illo. C. de lati. li. tol. Sed certe hoc dictum non procedit, quia iussus iudicis in hac materia nihil operatur inuita altera parte, cum non possit iudex cogere partem præcisè ad contestandum litem, ſm glo. sing. in auth. qui semel. C. q̃uo & quãdo iudex. quam sequitur Bar. ibi, & in d. l. j. & ibi Bald. & Ioan. And. hic, & quia litis contestatio procedit ex animo, vt s. item quia per litis contesta. quasi ꝯhitur, vt in l. 3. §. idem scribit. ff. de peo. sed ꝯctus uel quasi nunq̃ fit inter dissentientes, vt l. j. ff. de pact. & ideo iussus iudicis nihil operatur inuita parte, bene tamen potest iudex causatiue cogere partem ad li. contest. puta mulcta & pignoribus captis, & denegando audientiã, vt s. non autem præcisè, vt per glo. in d. auth. qui semel. & per Bart. & Bal. in d. l. j. Et vltra dicit Ioan. An. ꝙ si percutiens clericum iniuriosè, protestatur ꝙ non facit aoimo iniuriandi, hæc protestatio non iuuabit, nec defender ab excõicatione, cum repugnet facto per no. in d. c. cum M. facit c. 1. s. de præsump. Quid autem de illo, qui ingreditur possess. si protestetur, ꝙ non facit animo turbandi. dic vt no. in l. si duo. ff. uti pos. per glo. & hic per Bal. qui illam glo. reprehendit. & uide per Bald. in l. j. §. j. ff. si quis testamento.

R E G. LXIIII.

Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.

S V M M A R I V M.

1 *Facta contra ius, habentur pro infectis.*
Adde ad idem, nu. 2.
3 *Sponsus rapuit sponsam de præsenti ingressam in monasterium, & uolentem profiteri, quam corripit, postea ipsa profitetur sponsus ipsam repetit, dubitatur an possit.*

1 a QVæ contra. † No. quòd illa, quæ fiunt cõtra ius, habennit pro infectis quo ad iuris effectum, sed nõ quo ad facientis defectũ, vel peccatum, & hoc si habeant in se delictum. alias habentur omnino pro infectis, l. ea quidem. C. si mancı. ita fuerit alie. ſm Bal. de quo in glo. In gl. j. ibi, facta tenent. ponit exẽplum Dyn. de l. relegatorum. §. ad tempus. ff. de interdic. & releg. & de l. j. ff. de fer. In ea. glo. ibi, tollerentur, vel annullandum certa actio vel exceptio pararẽtur, ut in his, quæ fiunt dolo, vel metu, quia factum tenet, licèt non teneat ꝯsiderato effectu, ut ff. eo. tit. l. nihil interest. ſm Ioan. And. In ea. glo. ibi, intelliguntur contraria. & de hoc in Speu. de dispu. & alleg §. post hæc. ver. vel illud ius. dicebat autem Dy. ꝙ qñ ius ultra procedit, stari debet clausulæ speciali, generali relicta. ff. de verb. ob. 2 l. doli clausula. & ff. de pœnis. l. sanctio legum. † In ead. glo. ibi, sortirentur effectum. i. alias sortiri possunt. Illa ergo, quæ fiunt contra ius, habennır pro infectis quo ad iuris effectum, sed nõ quo ad facientis defectum, uel peccatum, & hoc si habent in se delictum, aliàs habentur omnino pro infectis, ut l. eo quod C. si man. ita fuerit ali. ſm Bal. & conclude, ꝙ cum hæc regula cum habeat in probibitis a iure, quod ipsorum prohibitorum quædam sunt, quæ retractari non possunt, ut mortuus ad uitã, & in his cessat hæc reg. Quædam sunt, quorum effectus retractari potest, & ad primum statum reduci, vt in ꝯtibus, testamẽtis, electionibus, & similibus, & in his locum habet hæc regula, ſm Dy. vt refert Ioan. An. quod verum est, ut uoluit Abb. in d. c. a. de testa. si intersit facienus haberi pro facto, cum tunc in eius odium habeatur pro non facto, ut hic, uel ipso iure, ut in c. cum in cunctis. de elec. vel ope exceptionis, eo. titu. quod si cut. Si verò intersit facientis, quòd habeatur, ut in maleficijs, et tunc habetur pro facto, cum delicta non præbeant immunitatem, ut ff. de interdi. & releg. l. relegatorum. in fi. ut hæc dicta refert hic Ioan. An. Et uide per glo. in uer. inhibentis. in cle. j. de iurepa. Et adde, vt dicit hic Bal. ꝙ ille, qui commisit barattariam in officio recipiendo solam promissionẽ, non potest pœnitendo remanere in officio, & ita fuit consultum Flor. ut re- 3 fert Bald. hic in glo. & facit hæc reg. ad q. dispu. † Si sponsus [b] b sponsam de præsenti ingressam in monasterium, & profiteri volentẽ rapuit violẽter, & corrupit, quæ postea profitetur. spõsus ipsam repetit, quæritur an possit, & circa hoc Ioan. An. cõcludit qõnem non habere dubium in quatuor casibus. Et primo, quando sponsa ingressa, uel postea ante oppressionem fecisset aliquem actum, ex quo diceretur tacite professa, cum tũc repeti non posset, ut in c. ex publico. s. de conuer. coniu. Secũdo, qñ sponsa licèt a principio inuita, tamen consensisset in copula, vt in c. insuper. s. qui matr. accu. non poss. quo casu q. esset clara, ꝙ repeti posset, & ita potest procedere glo. in c. si euangelica. 55. distin. Tertio, quando sponsus oppressit, tamẽ semẽ non emisisset, ſm no. in c. fraternitatis. s. de eo qui cogno. consan. & in c. fi. s. de spon. quia tunc quæstio esset clara, ꝙ repeti non posset. Quarto, quando post assignationem duorum mensium, de quibus in d. c. ex publico, uel alterius temporis arbitrarij fieret talis oppressio ante omnem professionẽ, quasi licite tunc potuerit sponsus copulam exigere ab inuita, per no. in d. c. ex publico, & per Hostien. in sum. in tit. de conuer. conin. in fi. ver. quid si virgo. merito eam repetere potest. Sed remanet qõ dubia, quãdo sponsa tacitè non professa intra duos mẽses assignatos, uel infra aliud tempus arbitrarium fuit oppressa & cognita, nec consensit in copula, & tunc dicitur, ꝙ repeti non possit, ut tenuit Bar. Brix. in sua q. Dominicali, 70. ita etiã tenuit Guido disputando, nec melioris conditionis sit delinquens, quàm non delinquens, vt in c. cum qui. s. de præben. eo. lib. & pro hac determinatione facit regula huius tex. & quod no. in l. quot. ff. qui satisda. cog. & ita tenet hic Ioan. An. ut hic plene per eum in fi. & dicit Bald. hic, quòd talis raptor puniri deberet pœna capitis, vt in l. j. C. de raptu virginum. Sed aduerte, quia Ioan. An. non declarat, quid si sponsa volens profiteri fuit oppressa, & cognita ante aliquod tempus assignatum, an tunc repeti possit. & in hoc posset dici, quòd sic, per ea quæ dicuntur supra in 4. casu, cum tũc sponsus sit vsus iure suo, & ita etiam posset procedere quod no. Hosti. in d. ver. quid si virgo. & istud etiam tenuit Iac. disputando, prout refert hic plene ꝑ Ioan. And. cuius Iac. opi. ita procedere potest, ut hic plene per Ioan. An. cuius dicta no. ad materiam d. c. ex publico. Quid autem si ipsa profiteri volens fuit oppressa ante tempus assignatum. & in hoc dici potest, & quòd & repeti possit, cum vsus sit suo iure, & ita procedat quod dicitur. per Hostien. in sum. de conuer. coniug. ad fi. uer. quid si virgo. quod tenuit Iac. disputando, ut refert Ioan. And.

A D D I T I O N E S.

a Si sponsus. Adde Doc. in c. uerum. de conuer. coniu.
b Vinc. God. Facta enim contra ius habentur pro non factis l. non dubium, & ibi Bar. C. de leg. ubi Ias. Tamen factum non præsumitur, nisi probetur, Cor. consi. 181. sub si. litera, l. la prima, lib. 2. Ias. in l. stipulandum. in princ. ff. de uerb. obliga.

R E G. LXV.

In pari causa uel delicto melior est conditio possidentis.

S V M M A R I V M.

1 *Conditio possidentis est potior in pari delicto.*
2 *Conditio possidentis quando sit potior in pari delicto, distingue ut hic.*
3 *Dedi tibi rem indiuiduam ob causam partim honestam, partim inhonestã, puta ut eas Capuam, & ut hominem occidas, si neutrum fecisti, an competas mihi repetitio in aliquo.*

1 IN pari. † No. ꝙ conditio possidentis est potior in pari delicto. ad hoc l. si uiro. ff. sol. matri. quod procedit in his, quæ in se sunt turpia, ut occidere, & furari, secundum Ioan. Mona. ex quo in- 2 fertur ſm Bal. hic, quòd bannitus [a] bannitum occidere nõ possit, cum occidat eum, qui est in possessione suæ vitæ. Si verò factum in se non sit turpe, sed qualitas rei adiectæ, uel personarum facit illud turpe, & tunc non est melior conditio possidẽtis, ut in c. ueniens. s. de simo. & in l. auunculo. ff. de condi. sine cau. ſm Ioan. Mona. ut hic plenius per eum. & Ioan. An. nec est melior conditio possidẽtis, quando vnum delictum absorbet aliud, ut in l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. cũ posterius noceat secundũ Bal. hic, de quibus plenius per eum, & Bart. in l. cum mulier. ff. sol. matri. In glo. ibi, §. prosequitur Dy. ponit exemplum. per l. si autem. §. si duobus. ff. de pub. & ibi melior est conditio possidentis in duobus ementibus a diuersis, non dominis. item per l. si debitor. ff. de pigno. ubi non est melior conditio possidentis, quãdo nescitur cui primo res fuerit obli- 3 gata. † In ead. glo. in fi. & quia hæc regula habet multa contraria, Dy. cõcordando sic distinguebat. aliquando proponendo dolum, vel culpam, agitur criminaliter, aliquando ciuiliter. primo casu quando criminaliter, & tunc aut est idem delictum accusatoris, & accusati, & repellitur, quia nil dolosum doloso,

A D D I T I O.

a Bannitus. Adde Guil. de Cu. in l. 1. ff. de iu. & iu. quem sequitur Bald. in l. j. de preci. impe. offe. & per Bart. & Doctio. in l. mulier. ff. solu. mat. & per Bal. in c. fi. in 1. colum. de consue.
Vinc. God. Occisores bannitorum, qui fuerunt rebanniti, quando in culpa esse dicantur, non requisitione facta de rebannitione. Ruy. consi. 181. nu. 8. li. 4. & quid de occidente bannitũ in alieno territorio, Ruy. cõsi. 84. nu. 4. li. 4.

doloso, ff. de libe. cau. l. si filium. Si verò sit diuersum, & tūc aut proponitur in modum exceptionis, & auditur opponens tanquàm nomen eius inter reos sit receptum, postea non, etiam si maius crimen opponatur, ff. de adul. l. 2. §. quod hic dicitur. & §. si publico. & §. extraneus. Si verò proponatur in modum accusationis, & tunc si de maiori, & auditur antequàm nomen suum sit scriptum inter reos, C. qui accu. non pos. l. j. postea verò nullo modo audietur etiam de maiori crimine, ff. de publi. iudi. l. is qui reus. Si vero proponitur de pari, vel minori, & nō audietur, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, C. qui accu. non pos. l. neganda. Secundo verò casu principaliter, quando ciuiliter agitur, & tunc aut vterque est in dolo, aut vterque in pari culpa, & hinc fit compensatio siue circa idem, siue circa diuersa reperiatur dolus, vel culpa, ff. sol. mat. l. viro. & l. cū mulier. ff. de excep. doli. l. apud Celsum. §. Marcellus. Si verò vnus sit in dolo, alter in culpa, & tunc si circa idem, & non fit compensatio, quia dolus præponderat culpæ, ff. ad l. Aqui. l. itē Mella. §. fi. & l. qui foueas. Si circa diuersa, & tunc fit cōpensatio, cum teneatur vterque ad quantitatem, vt ff. de compen. l. si ambo. & ibi plene no. de hoc. Si verò vnus sit in lata culpa, alter in leui, & lata culpa præponderat, cum æquiparetur dolo, vt ff. deposi. l. quod Nerua. Si vnus in leui, alter in leuissima, & tunc præponderat leuis circa idem, sicut dictum est s. in simili, secus si circa diuersa, cum sint hincinde debitores in quantitate se adinuicem, ff. eo. titu. cum par. idem si vnus in leui in faciendo, alter in leui in negligendo, cum præpōderet leuis in faciēdo, vnde non compensatur, nec est melior conditio possidentis, vt ff. sol. ma. l. si mora. secū Dy. † vt hic refert Ioan. And. vide no. per Bar. in d. l. si mora. Et conuenit huic regulæ quæstio disputata per d. Mat. quæ talis erat: Dedi tibi rem indiuiduam ob causam partim honestam, & partim inhonestam, puta verbi gratia, bouem vt Capuam eas, & hominem occidas. si neutrū fecisti, an in totum, an in parte, an in nullo cōpetat repetitio. in qua q. tenuit, q̄ propter indiuiduitatem potest totum repeti, & maxime per l. quoties, & l. nihil. ff. de digni. & per l. omnimō. C. de inoffi. test. & ff. de excep. do. l. si procurator rei. & hoc si in ea parte versetur turpitudo recipientis, nam iste qui repetit, certat de damno vitando, ille de lucro captando. Et in re dubia magis fauetur repetitioni quàm aduentitio lucro. ff. eo. ot. l. non debet. §. in re dubia. Et hæc cum ex vtraque parte fuit turpitudo in recipiente, sed ex parte dantis fuit turpitudo in altera parte tantum, tunc enim fauetur ei, qui minus deliquit, cum delictum non sit par, vbi verò ex vtraque parte rei datæ fuisset honestas in recipiente, non daretur repetitio causa subsecuta, ff. de condi. ob cau. per totum. vel causa non subsecuta, si turpitudo fuit solum in dante, ff. de condi. ob tur. cau. l. 4. Si verò honestas ex vtraque parte non fuit in recipiente, sed in ea solum parte, in qua fuit turpitudo dantis, & tunc sit melior conditio possidentis, per hanc reg. secundū Ioā. An. ut plenius de his hic per eum. Bal. vero hic dicit, q̄ causa in vno non impleta parit totius repetitionem, vt ff. fami. ercis. l. hæredes. §. idē iuris intellige, quando honestas fuit ex vtraque parte, vt s.

R E G. LXVI.

Cum non stat per eum, ad quē pertinet, quominus conditio &c.

S V M M A R I V M.

1 *Conditio quandoque habetur pro impleta iuris fictione, licèt in ueritate non sit impleta.*

2 *Prælatus regularis, non episcopus, tamen exemptus petita, sed non obtenta licentia Papæ, uel legati, an possit profiteri strictiorem religionem. Adde ad idem. nu. 3.*

1 CVm non. † No. q̄ iuris fictione conditio quandoque habetur pro impleta, licèt in veritate impleta non sit, vt in l. Iul. ff. de cōdi. & demon. In glo. vnica, ibi, pro impleto. sic patet, q̄ ista regula per illam regulam, imputari, non sit superflua. Dy. n. dicit illam loqui, qñ impeditur propter casum, ista verò loquatur, qñ impeditur per illum, cuius interest conditionem non impleri. † In ea. glo. in fi. idem Dy. & vide plenius no. per Doc. C. de insti. & substi. l. j. secundum Ioan. An. qui inducit hanc regulam ad q. dispu. per eum, qua quæritur, an prælatus regularis, vel secularis non episcopus, tamen exemptus petita, sed non obtenta licentia legati de latere vel Papæ, possit zelo sanctioris vitæ profiteri [a] strictiorem religionem, vel cum religiosus est, profiteri sanctiorem religionem. circa quam q. ipse Io. concludit, q̄ si talis prælatus petijt licentiam, sed fuit denegata per Papā, & transire non possit, nec prælaturā dimittere, vt determinauit Clemēs, & tenuit Hostien. in c. illud. de cler. excom. solus enim Papa religiones approbat, vt in c. 1. de voto. & approbatas tollit, s. de religio. domi. c. 1. eo. lib. circa illas regulas determinationes facit, & professiones impedit, vt in c. quia in insulis. s. de regu. nec esset dubium, q̄ valeret cōstitutio ipsius Papæ, q̄ nullus exemptus sine sui licentia transeat ad religionem, vel profiteatur: nam facit quod est plus, scilicet constitutionem & interdictum circa matrimoniū, & ipsum matrimonium diuidit, vt per Ioan. An. in c. ad dissoluendū. super glo. fi. s. de despons. impube. Si verò denegata non fuit licentia per Papam, non tñ data fuit, & tūc poterit prælaturam dimittere, & religionem ingredi, per notata in c. licet. s. de reg. & in c. cū venerabi. s. de consuetu. non enim videtur exemptus fortius astrictus Papæ quàm monachus abbati, vel seruus dño, nec ipsa exemptio impedit professionē, cum eam non impediat etiā excōicato, ut in c. cum illorum. s. de senten. excom. remanet tamen salua potestas Papæ in reuocando illum ad claustrum, & in priori prælatura retinendo, vt in c. quod Dei. de statu monacho. nam posset Papa non solum ipsum curę præficiendo, sed etiam inuitum, & inuito abbate alicui principi sociando, secūdum no. in Specu. de lega. §. nunc ostendendum. ver. 49. & facit quod habetur per glo. in capitu. cum pastoralis. 2. quęstio. 7.

3 † Sed de legato de latere concludit Ioan. And. quòd si ob causam expressam in themate licentiam petitam deneget, poterit prælatus licitè profiteri, & transire, quia nec ipse supremā obtinet potestatem, nec religiones approbare potest, uel tollere, secundū Ioan. And. dicentem, quod licèt subdiaconus Papæ non possit ad alium ordinari, sine licentia, vt in c. cum in distribuendis. de tempo. ordi. dato quòd etiam si ordinaretur, valeret ordinatio: tamen poterit subdiaconus Papæ, sine eius licentia ad religionem transire, & profiteri secundum eum, quod no. vt hic per Ioannem And.

ADDITIO.

a Profiteri. Adde tex. in c. quod Dei timorem. de statu mo. c. licet. & c. sane. de reg. c. dile. 19. q. 3. Io. An. & Ant. de Bu. in c. olim causam. de resti. spo.

Vin. God. Adde de huiusmodi quæst. tradita per Io. Lup. in trac. de lib. eccle. q. 16. nu. 8. quod habetur in lib. 9. trac. fol. 147. qui concludit, quod religiosi in eorum uocatione perseuerare debent.

R E G. LXVII.

Quod alicui non licet nomine suo, nec alieno licebit.

S V M M A R I V M.

1 *Facere non potest quis per alium, quod per se non potest.*

2 *Laicus an possit constitui procurator ad acceptandum beneficium uacās.*

3 *Canonicus non habens uocem in capitulo propter defectum ordinis nomine suo, an possit eam habere nomine alieno.*

4 *Et an canonici volentes possint eum admittere.*

1 QVod alicui. † No. hanc regulam, quòd quis non potest facere per alium, seu submissam personam, quod non posset per se facere. [a] ad hoc l. non licet. ff. de contrahen. emp. & l. neque. de hære. insti. In glo. j. ibi, si quis id. Dy. ponit exemplū per tex. in Auth. vt bi qui. §. si quis. vbi sicut tutor non inquietat pupillum nomine proprio, ita nec alieno, vt ex iure cesso. In ea. glo. ibi, quæsitum. ad euitandum hoc cōtrarium dicit Dy. regulam loqui, cum faciendum nomine alieno eundem habet effectum, quem haberet si factum esset nomine proprio, vt refert Ioan. And.

2 † In ea. glo. ibi, causam spiritualem. vnde inducebat hic Ioan. And. hanc regulam ad q. de habente gratiam cū beneficio acceptandi, an possit laicum procuratorem constituere ad acceptandū beneficiū, de qua remittit ad no. per eū in c. accedens. s. de præben. & in c. ne captandę. de concess. præben. eo. lib. & vide etiam gl. no. in uer. procuratorē. in cle. j. de renun. tenentē, q̄ laicus possit cōstitui procu. ad renunciandū beneficio. In ea. glo. in fi. signat Dy. in cōtrarium de l. j. §. item acquiritur. ff. de acqui. poss. vbi furiosus, qui non potest per se quærere, quærit per alium. ad quod triplex datur solutio, prima est, q̄ hic dicitur, sit regula: et cōtraria specialia. secūda solutio, quòd hæc regula intelligatur de persona submissa, ut exemplum poni pt ff. de auth. tu. l. pupilli. Ad idem facit ff. de fur. l. in his duob. & ad prædictorum confirmationē facit l. non licet. ff. de contrahen.

ADDITIO.

a Celsus. Per se facere. Adde de ista regula, & se. glo. singu. in l. 4. §. 1. & ibi Dy. ff. de fur.

Vin. God. Adde, q̄ facere quis debet, quod alteri prodest, & sibi non nocet. Soz. in cons. 76. nu. 15. lib. 2. & facere posse dicitur ille, qui directe uel indirecte facere potest. Cor. cons. 46. hæc consuetudo. litera o. lib. 2.

hen.emp.l.neque.ff.de hære. insti. Tertia solutio est, q quandoque quis impeditur per se ratione delicti a prin.commissi, quandoque ratione rei, quandoque iniusta ratione personæ, & in his tribus casibus locum habet regula. Quandoque & quarto impeditur quis ratione intelligentiæ, & tunc locus est contrario, secundum Dy. & sic soluitur ff.de vsucap.l.Labeo. & ff.de acquiren. hær. l.Annistius.secundum Dy.vt hic refert Ioan.An.ita residens ad q. qua quæritur, an habens gratiam cum beneficio acceptandi, possit laicum procuratorem constituere ad acceptandum, de qua per Io.An.in c.accedens.extra.de præben. & in c.ne captandæ, de concess.præben.eo.lib.& in clem.vnica.de renun.vbi etiam no.an possit constitui ad renunciandum. 3 † Extra glo.Ioan.An.inducit hanc regulam ad q.fratris Vberti, qua quæritur, vtrum is, q ex defectu ordinis vel ex alia causa no. habet vocem in capitulo nomine suo, eam habere possit, vel debeat nomine alieno, si instituatur procurator habentis. Circa quod dubium Io.An. inducit plura ar. pro, & contra: tandem dicit in dubio prædicto esse duas q.& primo vtrum exclusus ex aliqua causa suo nomine debeat de necessitate admitti nomine alieno, & sic an canonici talem procuratorem iuris necessitate teneantur admittere. Secundo, an talis sit habilis, & idoneus procu. ita q canonicis volentibus possit admitti de iure. Circa primum concludit Ioan.An. q licèt talis esset habilis, tamen canonici non compelluntur admittere quenquam talium si nolunt, quia ille, qui non habet vocem in capitulo, quo ad actum incumbentem nô censetur esse de collegio, etiam si alias sit de ecclesia, sicut econtra, de collegio censetur is, qui licèt nô sit de ecclesia, tamen de consuetudine vocem habet, vt in c.cum dilectus. extra. de consuet. & de ele.c.scriptum. talem ergo non habentem vocem canonici nolentes non admittunt, maxime in actu electionis, vt in c.si quis iusto.de elec.e.li.nec etiam in alijs actibus capitularib. cum non teneantur pandere secreta sua alteri, vt 6.q.j. ex merito. 4 †Circa secundum, an canonici volentes possint admittere. distinguit Ioan.An. q aut impedimentum est tale, quod impedit naturalitatem, idest illud, quod in talibus permaxime requiritur, scilicet discretionem, vel animi iudicium, vt ætas, vel furor, seu est contra naturam eius, de quo agitur, vt laicalis status, qui non est aptus ad tractandum spiritualia, vel ecclesiastica, & tunc admittere non poterunt, etiam si vellent, vt in c. ex eo quod. de electio.eo.lib.& 3.q.7.§.tria.& 96.distin.bene quidem.ex quo no.quòd laicus non potest constitui procu. in electionibus pro quo etiam glo.in c.apostolicæ.extra. de excep.quod est notandum ad materiam c.1.de procu.eo.lib. Si verò non sit tale impedimentum, & tunc si sit tale impedimentum, q non solum impedit & afficit eum, sed etiam alios, potest inficere, vt excommunicatus, & admittere non poterunt, & si admittantur, vitiabit quod est factum, vt extra.de elec.illa.& c.cum inter. Si autem solum ipsum afficiat, & tunc si tale impedimentum nô est statutum in pœnam, vt quia non est de collegio, & possunt admittere si velint, vt d.c.si quis iusto. cum etiam possent eidem dare vocem non nomine proprio, vt extra.de postula.præla. bonæ.el a. Si verò statutum sit in pœnam, vt quia elegit scientem indignum, vt in c.in cunctis.extra.de elect.tunc si sit talis pœna, quam canonici possunt remittere, vt priuationis propter electionem indigni, extra.de elec.cum Vinctoniensis. tunc ex quo est priuatus ea vice pro voce eligendi, non solum in odium sui, sed etiam in fauorem aliorum, non delinquentium, ut d.c.cum Vinctonien. tunc si non parcunt sibi, vt intersit suo nomine, possunt tamen eum admittere, vt procuratorem alterius, vt d.c.cum Vincton.cum non compellantur facere gratiam maiorem quàm velint, vt x.q.2.precario. Sed si non possunt remittere talem pœnam, & tunc etiam volentes non possunt ipsum admittere, vt in cle. vt hi qui.j. & 2.respon.ibi, nullo modo.de æta.& qual.& hoc quando liberè & simpliciter esset constitutus procu. cum tunc habeat liberum arbitrium, aliàs si habeat mandatum limitatum de certa persona eligenda, & tunc videtur quòd admitti possit. ad hoc quod no.extra. de offic. delega. super quæstionum.cum si. tutius tamen est, quòd nullo modo admittatur, vt probat tex. in d. clemen. vt hi qui.& in cle.vt professores.ibi, nec per se.de reg.secundum Ioan.And.qui cum dicit, quòd si contra illa in aliquis admittatur, non vitiabitur quod ab alijs factum fuerit, vox tamen eius non augebit numerum, ut in c.ecclesia.el 2.de elec.secundum Ioan.An.ut plenius de his hic per eum. ex quorum dictis colligit hic Bald.q prohibitus suo nomine propter incapacitatem personæ prohibetur eadem ratione, & fortius nomine alieno. ad hoc l.j.ff.de postulando.& uide circa hoc no.in cle. religiosus. de procu.& in l.quod quis. C.de proc. & in l.causam quæ. C.de fideicom.& plene in d.c.si quis iusto.

R E G. LXVIII.

Potest quis per alium, quod potest per seipsum.

S V M M A R I V M.

1 *Regula, potest quis per alium. intelligitur esse vera in his, quæ per alium possunt explicari.*
2 *Procurator non admittitur, quando debet examinari persona, an sit literata uel perita in arte.*
3 *Compaternitas an possit contrahi per procuratorem.*
4 *Cognatio spiritualis nô potest contrahi per procuratorem, sicut nec legalis.*

1 POtest quis. † No.hanc regulam, quam secundum Dy. intellige ueram in his, quæ possunt per aliũ explicari. quod no.ff. de vi & ui arma.l.j.§. quot. & facit ad hoc quod no. in l.j.§.ne autem.C.de cad.tol.secundum Ioan.Mona.qui idem vult, ut refert Ioan.An. legitimatio tamen filij non potest fieri per aliũ, secundum Bal.in l.3.C.de ma. vin. quod satis probatur in glo. 2 † In glo.j.ibi, de his qui ue.ætatis impe. l.2. ubi illum tex.dicebat singu. Bald, idem esse in omni casu, ubi uenit examinanda qualitas personæ, an sint literati uel periti in arte, & nô admittitur procurator. In ex.glo.ibi, §.ulti.& pe.Item uiolentum potest statim expellere per se, non per procuratorem, ff.de ui & ui ar.l.cum fundum. In ea.glo.ibi, si quando. & extra.de iudi.in c.2.eo.lib.& de accu.ueniens.& ff.de publi.iud.l.pe.§.ad crimen. In ea.glo.ibi, non per me, ut ff.de senten.excom. sacro.superfi.5.glo.ad hoc l.ai qui natura.§.cum me absente.ff. de neg.ge. secundum Ioan.An.In ea.glo.ibi, j.q.4.& c. ulti. & idem de illustri, C.de procu.l.pen.secundum Dy. In ea.glo.ibi, quæsitum. multa exempla, quibus licet alieno nomine quod non proprio, uide in regula quod alicui.in 2.parte quæstiotus. In ea.glo.ibi, de effectu iam facti.idem Dy. 3 †Extra glo.Ioan.An.inducit hanc regulam ad q.dispu.per eum post do.Mar.Sil.qua quæritur, an compaternitas [a] possit contrahi per procuratorem. in qua ipse d.Marti.Sil.disputando tenuit quòd sic, licèt Archi. contra, in c.1.de cog.spi.eo.lib.per tex.illius c.& per c.omnes.30. q.j. ibi, nobis suscipientibus uel mergentibus, quod approbat hic Ioan.And. reprobato d. Mar.per c.de his. 30. q.j. ubi exponitur, quid sit tenere. & per c.ad limina. 4 † quia cognatio spiritualis non potest contrahi per procuratorem, sicut nec legalis, ut ff.de adop.l.post mortem. & quia cum in compaternitate imprimatur character spiritualis, ideo oportet principaliter inhærere ossibus dñi, & non per procuratorem, arg.l.j.§.ne autem. C.de cad.tol.& ita tenuit Bal.in l.multum.C. si quis alteri uel sibi, & ita sequitur Pet.de Peru.& do. Anto. in c.ueniens.extra.de cogna.spi.& Bar.Bald.Ang. & Imo.in l.Gallus.§.forsitan.ff.de libe.& posthu. de quo tamen argu. uide plene dicta in ca. ueniens.extra.de cog.spi.ubi aliqui Docto.tenent contrarium. Et ex prædictis concludit hic Ioan. An. post mortem procuratorem ipsum, & non constituentem compatrem esse, non obstante, q forsan hoc non intenderet, quod tollitur per c.1.30.q.j.& per decre.secundam, eo. titu. Ex quibus patet, q si intendens fieri compater meus, credens filium meum leuare, leuat filium tuũ non meum, non meus, sed tuus compater erit. Sæpe enim extra id quod agitur &c.vt ff.commo.l.si is qui.& de despon.impu.cap.1.eo.lib.ut plenius de his hic per Ioan. And. de quibus vide circa hoc no. plenius in dicto c.1. & ad prædicta facit c.si. extra.de cogna.spiri.ubi etiam presbyter baptizans uel leuans efficitur compater, dato quòd nô haberet animum ad hoc, ut hic per Bal.dicentem, q baptizandus non potest constituere procuratorem ad recipiendum baptismum, etiam si sit maior 25. annis, cum non possit leuare pedes per procuratorem.

A D D I T I O.

a Compaternitas. Adde Doc. in c.ueniens de cog.spi.Archi.in c.non plures.de conse.dist. 4. Pe.de Anch.in regula, ratum.de reg.iur.lib.6.Ant.de Bui. in c.per uenerabilem.qui filij sint legi.Io.de Imo.in c.accedens. de præben. Bar. in l Gallus.in §.forsitan. ff.de lib.& posthu.Bal.in l.si quis calumniam. C. de nup.Fede.de Senis consi.115.incip. Quæstio talis est, syndicus eiusdem vniuersitatis.
Vin. God.Alex.in l.Gallus.§.forsitan. col.pen.uersi. sic in compaternitate.ff. de lib.& posthu.& Ang.de Aret.in §.illud. Institu. de nup.& in §. multis. Insti de liberti.Rota in decis.378.Fuit dubitatum, in nou.dum loquitur de matrimonio spirituali.

R E G. LXIX.

In malis promissis fidem non expedit obseruare.

S V M M A R I V M.

1 *Promissio non est seruanda in malis, neque secundum utilitatem, neque secundum æquitatem.*
Adde ad idem, nume. 2.

In

1 IN malis. † No. ꝙ in malis promiſſis, ꝙ ſeruetur fides, non expedit ſecundum vtilitatem, nec licet ſecundum æquitatem, nec decet ſecundum boneſtatem, vt no. de voto, magno. poſt princi. ſecundum Io. And. in glo. vnica. in fi. idem Dyn. dicens, mala promiſſa ipſo iure vitiari, vt ff. de pac. l. iuſiſgentium. §. & generaliter. & ff. de verb. oblig. l. generaliter. ſecundum Dyn. 2 † vnde non promiſſio, quando promittitur malum, vt homicidium fieri, ſed mala promiſſa, vt puta per dolum vel metum vitiantur. interdum ope exceptionis, vt ff. de verb. oblig. l. ſi quis cum aliter. ſecundũ Dyn. Bald. vero hic dicit, ꝙ quandoque promittitur male ob turpem cauſam, & tunc ſi ipſa in promiſſione promittatur dolus, vt ſi promitto tibi decem, quia occidiſti hominem, & ipſo iure non valet, cum ſit cõtra bonos mores, vt ff. de verbo. oblig. l. plagij. Si verò non exprimatur turpitudo, & tunc valet, ſed obſtat exceptio, vt no. ff. de pac. l. iuriſgentium. §. ſi ob maleficium. Extra gloſ. Ioan. And. inducit hanc reg. ad quæſt. diſputatam per quendam do. Iac. qua quæritur, an a ſcholaris, qui iurauit creditori[a] nõ exire diſtrictũ Bono. ante ſolutionẽ ſine ipſius licẽtia, ſi filiusfamilias ex iuſta cauſa reuocatur a patre, vel clericus beneficiatus ab epiſcopo ad reſidentiã reuocatus, vel ſimpliciter, an ſit periurus, quia petita licẽtia, & nõ obtenta ante ſolutionẽ repatriauit, circa q̃ q. ipſe Io. An. videtur ↄcludere tres caſus nõ dubios. Et primo, ꝙ ſi talis ſcholaris procurauit reuocationẽ ſuã in fraudẽ creditoris, quia tũc eſt periurus, de offi. dele. paſtoralis. §. cũ aũt. de ↄceſ. præb. poſtulaſti. in fi. & ff. ſi quis cau. l. 2. in fi. Secundò, ſi ipſam non procurauit, tñ ſi potuit debitũ ſoluere. & ſic vtriq; parere, & non fecit, & tunc ſimiliter eſt periurus, cum voluntarie dicatur ↄ iuramẽtũ veniſſe, vt ff. de iureiur. querelam. & quod no. in d. c. paſtoralis. §. fi. in gl. igitur. Tertiò ſi ipſe ſcholaris ſoluere non potuit, & tñ prius obligauit ſe epiſcopo, vel patri ad reditum vel obedientiã, ſi tunc non erit periurus, cũ iſtud iuramentũ primũ ſit ſeruandum, in duobus enim iuramentis licitis prius præſtitũ præfertur ſecundo, vt de iureiu. veniens. & c. intellecto. ad hoc quod no. eo. ti. licet. eo. lib. & ſic remanet ſolũ dubiũ, qñ ſcholaris non aſtrictus patri, nec epiſcopo per iuramentũ non procurans reuocationẽ ſuã, nec ſoluere volens repatriauit, & tunc diſtinguit Io. And. ꝙ aut de licẽtia epiſcopi, vel patris erat in ſtudio, & tunc ſi licentia fuit indeterminata, non aſtringens eum ad reditũ, nec excludens potentiã faciendi iuramentum, & pro ſtudij neceſſitatibus illud contraxit, & tunc tenetur illud iuramentũ ſeruare, aliàs eſſet periurus, cũ ex datione licentiæ omnia videantur illi conceſſa &c. ad hoc quod no. in c. præterea. de offic. deleg. & in c. ex parte. de accuſa. Si verò erat in ſtudio abſq; licẽtia, & tũc ſicut eũ non obligatũ poterat epiſcopus ad reſidẽtiã reuocare. ꝰ. de cle. nõ reſi. c. ex parte. cũ c. ſeq. & pater ẽt ſaltẽ ex cauſa iuſta, vt ponit thema, ita & eũ obligatũ reuocare poterit, cũ patri vel epõ per iuramentum præiudicare nõ potuerit, quare ad eorum mandatũ repatriando periuriũ non incurrit, ſm ipſum, vt hic refert Io. And. ita reſidẽs. & vide no. in c. veniens. ꝰ. de iureiur. & in l. fi. C. de non nume. pecu. & in l. fi. ff. qui ſatiſd. cog. & in c. cum inter P. ꝰ. de renun.

A D D I T I O.

a Creditori. Adde Ant. de But. in c. conſtitutus. in 3. col. de reſcri. Ioã. de Imol. in repe. c. cum contingat. de iureiur. & per Paul. de Caſt. in l. in operis. ff. loc. Vinc. God. Scholaris an ligetur ſtatutis populi in cauſis ſuis, Felyn. in c. quod clericos. in princ. de fo. compe. & an poſſit eſſe teſtis pro ſcholari, Felyn. in c. cum R. Canonicus, de offi. deleg.

R E G. LXX.

In alternatiuis electio eſt debentis, & ſufficit per alterũ adimpleri.

S V M M A R I V M.

1 *Electio debitoris eſt in alternatiuis, ſcilicet in alternatiua dandi: ſecus in alternatiua accipiendi.*

2 *Et in quibus hæc regula habeat locum.*

3 *Appellatio alternatiua interpoſita ad archiepiſcopum, vel ad Papam, an valeat.*

4 *Appellatio interpoſita ſimpliciter, & non declarans ad quem iudicem, an valeat.*

5 *Libellus in cauſa appellationis debet continere naturam iudicis a quo, & iudicis ad quem.*

6 *Appellatio generalis dicendo, ſcilicet, appello ad iudicem competentem, aliud non exprimendo, an valeat.*

7 *Quid ſi dicat, appello ad maiorem iudicem.*

8 *Appellatio alternatiua interpoſita ad archiepiſcopum vel ad Papam, an valeat.*

9 *Appellatio ſi fiat copulatiue ad plures iudices, an valeat.*

1 IN alternatiuis. † Nota ex tex. duas regulas. Et primo, ꝙ in alternatiuis electio eſt debitoris. intellige in alternatiua dandi, nam in alternatiua accipiendi eſt electio accipientis, vt ff. de contrahen. emp. l. ſi ita. & hoc in contractib. ſm Bal. dicentem, ꝙ in pœnis alternatiuis electio eſt rei, niſi iudex aliter haberet arbitrium, vt no. in l. quicunque. C. de ſer. fugi. & ibi per Bal. In alternatiua[a] vero remediorum ſemper eſt electio habentis plura remedia, vt l. reſcriptum. §. ſi pacto. ff. de pact. & vide no. per Bal. in l. cum proponas. in fi. C. de tranſac. & quod no. in l. non utique. ff. de eo quod cer. lo. Quid autem ſi habens electionem ſemel elegit, an poſtea poſſit variare. vide per Doct. in l. eum qui certarum. §. fi. ff. de verbo. obli. Secũdo no. hic aliam regu. quæ eſt, ꝙ in alternatiuis ſufficit alterum adimplere, quod verum eſt in alternatiuis affirmatiuis. In negatiuis enim requiritur, ꝙ neutrum fiat, ff. de verbo. obliga. l. ſi quis ita. in fi. ſm Dy. nam etiam affirmatiua vult alterum fieri, ita negatiua vult alterum non fieri, & ſic neutrum non fieri, ſecundum Ioan. And. In glo. j. in fi. item contra hanc regulam facit l. Lucio. ff. de leg. 2. timore contrarij dicit hic Dyn. † ꝙ hæc 2 regula locum habet in contractibus, ſed l. Lucio. in legatis, in quibus dicitur ꝙ aut verba diriguntur ad hæredem, & idem, cum electio ſit debitoris, aut diriguntur ad delegatorium uel ſimpliciter perſeruntur, & tunc eſt electio legatarij, ut ibi ſecundum Dy. de quo tamen vide ibi plenius per Docto. Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam ad q. per eum diſputatã 3 poſt Ioan. de Deo, li. j. q. 18. in qua quæritur, † an valeat appellatio alternatiua interpoſita ad archiepiſcopum, vel ad Papam, de quo per glo. ordi. in c. ſi is cui. ꝰ. de offi. deleg. eo. lib. & quia articulus huius q. vtilis & quotidianus eſt, vt patet in l. j. ff. de appel. ideo eſt plenius examinandus, vt l. legaui. ff. de libe. leg. & in l. j. de ſuſpe. tu. vnde pro faciliori intelligentia huius q. q̃-4 ritur primo, an † valeat appellatio, ſi appellat quis ſimpliciter a ſententia, & nõ declarat ad quem iudicem. Bar. in l. j. §. ſi q̃s. ff. de ap. tenet, ꝙ ſic, per ea quæ habentur ibi, & in l. qui Romæ. §. Seia. ff. de verbo. obli. vbi bonus tex. Idem Spe. in titu. de appel. §. nunc tractemus. ver. quid ſi quis. ubi dicit, ꝙ nunc in dubio cenſetur appellatum ſm formam iuris, & ſic ad proximũ ſuperiorem, & non ad Papam, arg. regu. in obſcuris. & voluit Archi. 2. q. 6. anteriorum. eo. lib. Idem etiam ſequitur Ioan. An. in c. vt debitus. ꝰ. de appel. Et hanc partẽ ſequitur Bal. in l. apertiſſimi. C. de iudi. dicens, ꝙ ſufficit dicere appello, per tex. in d. l. j. in fi. cum l. ſeq. ff. de appel. & intelligitur tunc gradatim appellatum, vt ꝰ. Sed aduerte, quia prædicta abſque dubio procedunt de iure ciuili, quo iure appellari debet ad proximum ſuperiorem, etiam ſi ad alium ſuperiorem & imperatorem appelletur, habetur ac ſi ad proximum ſuperiorem ſit appellatũ, vt per glo. in d. § j. & in l. Imperatores. ff. de appel. genus ergo, quod non poteſt verificari, niſi in vna ſpecie, non inducit aliquam incertitudinem, vt no. in c. qm̃ abbas. & in c. ex parte. el j. ꝰ. de offi. deleg. Sed de iure canonico talis appellatio non valeret, quia cum poſſit appellari omiſſis medijs ad Papam, vt 2. q. 6. ad Romanam. Item ad legatum in ſua prouincia, vt no. in c. 1. & c. quod tranſla. ꝰ. de offi. lega. Item ad patriarcham, ſecundum Innocen. in c. antiqua. ꝰ. de priuileg. & glo. in c. renouantes. 12. diſt. ideo cum talis appellatio generalis inducat incertitudinem, ff. de iure fiſci. l. ita fidei. non debet valere, quia iudex debet eſſe certus, vt in c. ad hæc. ꝰ. de reſcrip. & maxime iudex ad quem, ut 2. q. 6. propter. & c. ab eo. §. forma. Et nõ licet cum alterius iniuria vagari, vt in l. prætor edixit. ff. de iniu. in c. ut q̃s duas. ꝰ. de elec. eo. lib. & per glo. no. in d. c. ſi is cui. de offi. dele. eo. lib. & ita ſequitur Imo. in d. l. j. §. ſi quis. & domi. Nico. in c. 2. ꝰ. de appel. & in d. ca. ut debitus. in fi. quod tamen limita, niſi taliter appellans declaretur intra terminum datum ad appellandum, ad quem uelit eſſe appellatum, quia tunc etiam de iure canonico valeret talis appellatio, ſm glo. no. in d. c. ſi is cui. & tenet Imo. in d. §. ſi quis. & Ioan. And. in hac reg. & in addi. Spe. in d. uer. quid ſi quis. nam poſt dictum tempus non eſſet poteſtas interpretandi ſm eum. Aduerte tamen, quia idem Io. de Imo. in d. §. ſi quis. in antepen. col. videtur poſtea velle, ꝙ & de iure canonico ualeret talis appellatio, dato ꝙ alia declaratio intra tempus datum ad appellandum non ſit facta, quia in dubio intelligi debet eſſe appellatum ſm formam iuris, & ſic ad

A D D I T I O.

a Vinc. God. Nota, ꝙ alternatiua ſignificat quandoque ordinem, Ruy. conſi. 63. nu. 4. lib. 3. & alternatiua ex mente diſponentis reſoluitur in coniunctiam, & ratione abſurdi euitandi, Pariſ. conſi. 44. nu. 1. lib. 5.

ad proximum superiorem, vt tenet Spe. vbi s. pro quo facit sm eum, quia vbi quis potest vti iure speciali, & iure communi, non videtur in dubio, nisi aliud declaretur quis eligere viam iuris specialis, sed iuris communis, vt no. in l. quamq. C. de testamen. mili. & in l. precibus. C. de impu. & alijs subsli. & sic in dubio debet intelligi esse appellatum ad proximum superiorem sm regularem formam iuris cõis, vt patet in c. Romana. s. de appel. eod. lib. & quia in dubio debet fieri interpretatio, ut actus magis valeat quàm pereat, vt in c. abbate. s. de verbo. sig.

5 † Sed certè tenendum videtur quod s. est dictũ, quòd in libello appellationis debeat exprimi natura iudicis a quo, & iudicis ad quem, vt 2. q. 6. §. formam. & quia etiam de iure communi est hoc statutum, vt possit appellari ad Papam, vel legatum, vel Patriarcham omisso medio, ideo talis appellatio esset incerta etiam de iure cõi. Non obstant nota. in d. l. quamq. quia ibi actus testandi dependebat a libera voluntate testatoris, & in hoc non consideratur præiudicium tertij, cum vltima volũtas debeat esse libera, secus in iudicijs, quæ redduntur in inuitum, vt in l. inter stipu. §. sacram. ff. de ver. obli. & in quibus nõ debet esse incertitudo in præiudiciũ partis, vt s. & ita vr esse de mente Ioan. An. in addi. in dicto ver. quid si quis. in c. bonę. tamen ad dubium tollendum cautum est, q intra decem dies datos ad appellandũ fiat talis declaratio appellationis. glo. in c. si quis.

6 † Secundo quæritur, an valeat appellatio generalis dicendo, appello ad iudicem cõpetentem, aliter non exprimendo ad quem. Bal. in d. l. apertissimi. tenet quod sic, alle. pro hoc glo. fin. in l. cum personas. C. de bo. aucto. iu. vbi idẽ tenet Ab. super d. glo. idem Bal. ibi in fi dicens hoc esse vtile, & necessarium, qñ quis propter aliquam incertitudinẽ iuris vel facti nesciat ad quem sit appellandũ, & facit tex. in d. §. Seia. pro quo ẽt faciunt rationes & auctoritates Doc. de quibus s. in præcedenti qõ. Sed certe faciendum est, q talis appellatio valeat de iure ciuili per rationes, de quibus s. & intelligetur facta appellatio ad proximũ superiorẽ, sm Bal. in d. l. apertissimi. secus autem esset de iure canoni. cum talis appellatio sit incerta iuribus & rationibus, de quibus s. in præcedenti quæstio. valeret tñ appellatio, licèt non exprimatur nomen iudicis ad quẽ, dũmodo exprimatur eius tribunal, puta appello ad curiã Papiensem, & Perusinã. ita tex. in c. Romana. in prin. & §. cum aut, eo. titu. in 6. & ita tenet Panor. in d. c. 2. & Imo. in d. §. si quis. in 4. col. prin. dicens prædicta vera, nisi appellans declaret iudicem intra terminũ 10. dierum datorũ ad appellandũ, per no. per gl. in d. c. si is cui. Sed postea idem Imo. in d. §. si quis. in 7. col. voluit, q talis appellatio valet etiam de iure canoni. etiam alia declaratione non facta, quia vr appellasse in dubio ad proximũ superiorem, prout est dictum s. in præcedenti qõ. bene tñ valeret, quia ille, qui potest vti via iuris cõis, & via iuris spãlis, si aliter non declaret, videtur in dubio eligere viam iuris cõmunis, per no. in d. l. quamq. & in d. l. precibus. & sic dicta appellatio dicitur esse certa, vt s. per eum. Sed tu teneas, vt s. est dictum.

7 † Tertio quæritur, quid si quis appellando dixit, appello ad maiorem iudicem, aliter non exprimendo, an valeat appellatio, & an possit eam prosequi coram Papa. vide per Spe. in d. §. nũc tractemus. ver. quid si appellans ab episcopo, & per Angel. & Imo. in d. l. j. §. si quis. in 5. col.

8 † Quarto quæritur, an valeat appellatio alternatiua interposita ad archiepiscopum, vel ad Papam. de qua qõ. hic plene per Ioan. And. pro & contra, & per glo. no. in d. c. si is cui. & concludit Ioan. An. hic, quicquid dixerit Ioan. de Deo, li. j. q. 18. quòd de iure ciuili talis appellatio alternatiua teneat, cum non relinquat appellatum incertum, quia non potest appellari ad Imperatorem omisso medio, vt in d. l. Imperatores. & s. est dictum in prima quæstio. & sic semper in effectu censetur appellasse ad proximum superiorem, ar. ff. de stipu. ser. l. nam cum utrique. Et idem etiam esset de iure canoni. si appellaretur ab Archidiacono alternatiue ad episcopum, vel archiepiscopum, cum non possit appellari ad inferiorem a Papa omisso medio, excepto legato, & Patriarcha, vt s. patet in d. c. Romana. & ideo inutilis adiectio etiam vitiat, vt in regula, vtile. s. eo. lib. secundum Ioan. An. hic in fi. dicentem hoc procedere, nisi esset consuetudo, quòd posset appellari omisso medio, quia tunc de iure canoni. non valeret talis appellatio, quia esset incerta, vt patet in d. c. Romana. in 2 responso. vbi probatur. q talis consuetudo valet, & sic esset eadem ratio incertitudinis secundum Ioan. An. hic in fi. Sed si appelletur ab epõ alternatiue ad archiepm, uel ad Papam, tunc cum ad Papam possit appellari omisso medio, vt 2. q. 6. ad Romanã. de iure canonico talis appellatio non valeret, quia esset incerta, vt s. in j. q. Et idem si appellaretur alternatiue ad archiepm, vel ad Patriarcham, seu ad legatum, cum ad istos possit appellari omisso medio, vt s. & sic appellatio esset incerta, & nõ valeret de iure cano. secundum Ioan. And. hic, & idem tenet gl. in d. c. si is cui. Sed Rota in decisio. 209. quæ incipit, Item q appellatio. approbat opi. Spec. in d. §. nunc tractemus. ver. sed pone aliquis. & ver. quid si dicat. tenentis, q valeat indistincte appellatio alternatiua, nam secundum Rotam in casu magis dubio admittitur alternatiua propositio, sicut est in libello, ut in c. constitutus. C. de restitut. in integr. nec est necesse, quod intra decem dies fiat electio, quia cum appellãs prosequitur appellationem eo ipso eligit, & per citationẽ postea subsecutam postea aduersarium certificat, ar. cle. causam. de elect. & clem. j. vt li. penden. Sed certe tenendum videtur, quod tenet Ioan. An. hic per rationes suas, & quod tenet glo. in d. c. si is cui. quia forte appellans non curaret prosequi appel. vel posset deferre prosecutionem ad longum tempus: vnde non est conueniẽs, q appellatus remaneat incertus, & ita etiam tenuit do. Nic. in d. c. 2. in fi. & Imo. in d. §. si quis, in 4. col. in fi. & Ioan. And. in additio. Specu. in d. §. nunc tractemus. super ver. quid si dicatur appello. vbi dicit prædicta procedere, etiam si quando appellat alternatiue, reseruet sibi electionem eligendi iudicem, q a similiter de iure cano. non valebit, nisi declaret intra tempus datum ad appellandum, secundum Ioan. And. ibi, & sequitur Imo. in d. §. si quis. in 4. colum. & in 6. ubi dicit, q prædictis nõ obstat, quod ipse tenet, scilicet quòd in dubio videatur q s elegisse viam iuris cõmunis, & sic esse appellatum ad proximũ superiorem: nam illud procederet, vbi est simpliciter appellatum, secus si alternatiue, quia tunc constat, q vtraque via iuris communis & specialiter velit vti; vnde nisi declaret, appellatio est incerta, ideo vitiatur secundum eum ibi. Sed limita tamen omnia prædicta procedere, primo, nisi probabilis dubitationis causa ductus sit appellare, sicut alternatiue, quia tunc ẽt de iure cano. valeret talis appellatio, argumen. c. j. s. de postul. præla. eo. lib. & in l. j. §. quod autem. ff. quorum leg. secundum Ioan. An. hic. & tenet hoc glo. in d. c. si is cui. & sequitur d. Nico. in d. c. 2. in fi. Secundo limita, nisi sit facta declaratio iudicis intra tempus decem dierum datorum ad appellandum, quia tunc etiam de iure cano. valeret talis appellatio alternatiua, secundum Ioan. And. hic in fi. & glo. in d. c. si is cui. & sequitur Imo. in d. §. si quis. & Ioan. An. in dictis addi. ex quo tunc non censetur esse incerta.

9 † Quinto & ulti. quæritur quid si appellatio fiat copulatiue ad plures iudices. Spec. in d. §. nunc tractemus. ver. sed pone aliquis. videtur inclinare, quòd valeat talis appellatio. refert tamen aliquos tenuisse contrarium, & istud sequitur ibi Ioan. An. in addi. s. q ratione incertitudinis, cũ incertum sit coram quo velit prosequi, non valeat appellatio, nisi si intra tempus datum ad appellandum eligat iudicem, seu superiorem, coram quo velit prosequi. & idem sequitur Bald. in d. c. si is cui. & Ang. in d. §. si quis. & Imo. ibi in 4. colum. dicens hoc procedere de iure can. cum de iure ciui. videtur, q valeat, & intelligetur facta in effectu ad proximum superiorem, ut s. sm eum ibi, quod no. ex quo infertur, q si a sententia episcopi appelletur ad archiepiscopũ, & ad quemlibet alium iudicem competentem, q talis appellatio copulatiue facta non valeat de iure cano. cum plures possint esse iudices competentes, ut s. quod tene menti ad limitationem eorum quæ dicit Bal. in d. l. apertissimi. & glo. sing. in d. l. cum proponas. & ibi per Bald. & uide quod est dictum s. in 2. q. Et de materia vide per Archi. in §. post datam. 2. quæstio. 6.

R E G. LXXI.

Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multo magis admittendus.

S V M M A R I V M.

1 *Hæc regula limitatur, quando de eodem ad idem agitur & excipitur.*

2 *Exceptio compensationis, an possit opponi post sententiam, quæ transiit in rem iudicatam.*

3 *Possessionem clandestinam habens, an possit excipere de dominio.*

4 *Ecclesia an præscribat rem laici 10. vel 20. annis in tantum, quòd ex tali præscriptione valeat agere & excipere.*

1 QVi ad agendum. † Nota hanc regulam, quã limita primo procedere, qõ de eodem, & ad idem agitur & excipit, ut no. Inno. & Hostien. in c. inter dilectos. in prin. j. de exces. prælat. & sic quando exceptio & actio tenduut ad idem, secus si ad diuersa, ut ibi per Innoc. Secundo limita hãc regulam procedere, quando nihil subest magis repellere exceptionem,

ptionem, quam actionem, secus vt in c. debitores. extra de iureiuran. vbi datur actio, & tamen denegatur exceptio, quod ideo est, quia ibi subest iustum, quod obstat exceptioni & non repetitioni, secundum d. Anto. ibi. †In glo. j. ibi, quod non in compensatione. gl. tamen no. in c. cum Io. in fi. extra de fide instru. tenuit, quod exceptio compensationis possit opponi post sententiam, quæ transiuit in rem iudi. & hoc per regulam huius tex. quia cum tunc daretur actio ad petendum, quod in compensationem possit opponi, fortius dari debet exceptio, vt hic in tex. In ea. glo. ibi, possessionem restituet. esset enim species spoliationis denegare possessionem locatori, ff. de precario. l. fi. & ideo non auditur super dominio, nisi facta restitutione, vt C. si per vim vel alio modo. l. j. secundum Dy. hic. In ea. gl. ibi, agentem possessorio. s. interdicto vnde vi. ad hoc glo. in l. j. §. j. ff. de vi & vi arma. & ff. de vsucap. in l. sequitur. §. domini. esto quod glo. j. l. si de vi. ff. de iudi. teneat, quod exceptio dominij excludat agentem possessorio recuperandæ, & non bene secundum Ioan. An. de quo etiam per glo. & Doct. in c. 1. extra de testi. spol. † Sed an habens possessionem clandestinam possit excipere de dominio, hic quod sic, cum longe improbior sit habens violentam quàm clandestinam, ar. l. si vendidero. §. cum raptor. ff. de fur. & C. ne probat. l. vis. secundum Dyn. qui etiam tenet hic, quod sententia lata in petitorio pariat excep. rei iudicatæ in possessorio adipiscendæ, vel retinendæ, sed non in possessorio recuperandæ, & hoc modo concordari possunt glo. quæ videntur contrariæ, ff. de interdi. in l. 2. §. cum quidam. & C. de interdic. l. incerti. secundum Dy. vt refert Ioan. An. ita residens. In eadem glo. ibi, tamen admittitur actio. regulariter vero esset contrarium, nam cui denegatur exceptio, denegatur actio, vt in l. nec intentio. C. de transac. & vide quod no. in l. Neratius. ff. de condi. indebi. In ea. glo. in fi. Ioan. Mo. hic in additio. dicit, quòd hæc regula fallit quandoque ex malitia partis, ff. de resein. vendi. l. fi. seu ex priuilegio causæ, de testi. spo. in literis. & in c. cum quis. Quandoque sexus fragilitate, vt extra eo. li. de elec. indemnitatibus. §. verum. & ne mera executio impediatur, vt in c. accedens. de accusa. & in c. irrefragabili. de offic. ordi. & vide circa hoc no. per Io. An. in c. inter dilectos. de exces. prælato. in gl. non solum. †Et huic regulæ enapratur quæstio disputata per Ioan. And. qua quæritur, an ecclesia [a] præscribat rem laici spatio x. vel xx. annorum, ita quod ex tali præscriptione agere & excipere possit. circa quam q. ipse Ioan. An. concludit, quod ecclesia rem priuati præscribit, vt priuatus spatio x. vel xx. ann. per l. quod fauore. C. de legib. quod tenuit Damas. in sum. de præscrip. ante fi. & glo. in auth. quas act. C. de sacrosan. eccle. & in Auth. de ecclesiasticis titu. §. pro temporalibus. & per Hostien. in summa, de præscrip. §. quæ requirantur. ver. nunquid ergo. & ita disputando tenuit Io. And. esto quod 13. q. 2. c. 1. & extra de præscrip. c. illud. aliud voluerit, vt patet etiam ex ratione, quam ipsi inducunt, & non bene. ex quibus infertur, quod ecclesia habet actionem ad petendum illam rem, quam ita præscripsit, si cadat a possessione, & fortius exceptionem ad illam defendendam si possideat, ut patet 16. q. 3. §. potest. & l. si quis emptionis. C. de præscrip. 30. vel 40. an. vt hic plene per eum. Et aduerte, quia gl. in d. c. illud. & in d. c. 1. possunt procedere, quando ecclesia præscriberet rem priuati cum bona fide sine ti. quo casu requiritur præscriptio 30. anno. & ita procedat tex. in c. sanctorum. extra de præscrip. si autem præscribat ecclesia rem priuati cum ti. & bona fide, tunc præscribat vt priuatus, s. per x. annos inter præsentes, & xx. inter absentes, vt l. fi. C. de præscrip. lon. temp. & ita sequitur domi. Nico. in d. ca. si au-ctor. in fi.

ADDITIO.

a An ecclesia præscribat rem laici. Adde tex. in c. causam quæ. de præscri. & per Doct. in c. de quarta. de præscri. eo. titu.

Vin. God. Ecclesia restituitur in integrum aduersus præscriptionem actionis personalis ad pensionem, Ruy. consi. 167. nu. 27. lib. 1. & ecclesia potest agere contra prælatum præscriptionem patientem ex negligentia, Ruy. consi. 27 nu. 5. lib. 2. & ecclesia de iure speciali contra præscriptionem restituitur saltem ex iure speciali, & capite ignorantiæ, Ruyn. consil. 103. numero 15. lib. 5.

R E G. LXXII.

Qui per alium facit, perinde est, ac si faceret per seipsum.

S V M M A R I V M.

1 *Mandaui Titio, & Titius mandauit Seio, an omnes teneantur.*

2 *Statutum si facit mentionem de committente delictum, an comprehendatur ille, qui per alium fecit.*

3 *Delegatus alius quàm a principe, si habet specialem potestatem subdelegandi, an subdelegare possit.*

Qui per alium. †No. hanc regulam, quæ procedit etiam in eo, qui [a] facit per alium facientem per alium. Ideo si ego mandaui Titio, & Titius Seio, omnes tenemur, vt est tex. singula. in l. si ego. ff. quod vi aut clam. per quem tex. dicit Bal. in l. j. §. ne autem. C. de cad. tollen. in pen. colum. quòd ille, qui facit per alium facientem per alium, ipse per se fecisse videtur, vt s. & sic habet tunc locum hæc regula, quam intellige procedere ex quadam iuris fictione, seu interpretatione, vt probatur hic in tex. & per Bal. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuca. cum vere loquendo etiam factum ab eodem diuersis temporibus non repræsentat identitatem eiusdem facti, vt ff. de duobus reis. l. nemo. & ff. de condi. inde. in l. si non sortem. §. libertus. secundum Dy & Io. An. † & sic facit, quod cum in statutis verba debeant intelligi vere & proprie, vt in c. quod circa. de ele. & in c. in nostra. de iniurijs. quòd si statutum facit mentionem de committente delictum, non includatur ille qui faceret per alium, ex quo verè & propriè ipse non facit. Sed in contrarium facit tex. no. in c. mulieres. extra de senten. excommu. vbi verè & propriè dicitur ipse delictum committere, qui facit per alium, de quo articulo ibi per Docto. & per glo. & Ioan. An. in c. sicut dignum. extra de homi. & per Bar. in l. sed si vnius. §. seruus. & in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniurijs. & per Bald. in d. l. j. §. ne autem. & ibi dicit Bal. in ulti. colum. quòd in omnibus factis, in quibus vertitur adminiculum acquisitionis, qui per alium facit per se facit, vt in c. accedens. s. de præben. & in l. certe. §. j. ff. de precario. ubi est tex. sing. secundum Bald. ibi. †Extra glo. Ioan. And. inducit hanc regulam ad tres q. dispu. per Ioan. An. qua quæritur de delegato ab alio quam a principe habente speciale mandatum subdelegandi, an subdelegare possit, de quo supra de offic. delega. is cui. in glo. fi. & ibi vide no. Secundo facit ad q. de patrono, an possit committere alteri præsentationem beneficij non vacantis. de qua per Ioan. And. in capitu. fi. de concess. præben. Tertio facit ad q. dominicalem 70. qua quæritur de magistro, qui conuenit certis scholaribus vno anno legere pro certo salario, & ante finem anni vult substituere [b] æque bonum scholaribus contradicentibus, an possit, ita quòd etiam sibi salarium debeatur. in qua q. dixit Bar. Brixien. se non credere, quòd possit salarium petere, si velit per alium docere, per l. si vni. §. si vero talis. C. de cadu. tollen. ad hoc l. fideicom. in fi. de lega. 3. & c. fina. de offic. leg. dicens etiam idem esse in illo, qui promisit librum scribere. Et in Potestate, qui promisit ciuitatem regere, sicut in illo qui promisit domum facere secundum ipsum, cuius opi. placet Ioan. And. in terminis q. scilicet in Doctore, qui promisit certis pro certo salario. Sed in Doctore, qui obligatus est ad legendum, & faciendum collectam in studio Bonon. propter statuta studij, quæ etiam Doctores iurant seruare, dicendum est, prout dixit Pet. de Bellaper. secundum quod refert ulti. loco Cyn. in d. l. j. §. ne autem. ubi dixit talem Doctorem potuisse recedere subrogando meliorem, vel æque idoneum, cum doctrina per alium infundi possit, quod uerum est secundum Bal. hic, & in d. §. ne autem. quando recederet ex causa necessitatis, argumen. l. continuus. §. si ab eo. ff. de verborum obligatio. quod tenuit Guil. in Specu. de salario. in fi. & idem si ex causa infirmitatis, secundum Bald. in l. fi. ff. de excusa. tuto. Et idem si erat specialis consuetudo illius loci, uel personæ Doctoris, quòd subrogare possit, vt tenuerunt quidam, secundum quod recitat ibi Cyn. & hic Ioan. And. quod tenet Barto. & Imo. in d. l. nemo. & uide per eum, & Ange. in d. §. si eo. dicentem, quòd in casibus, in quibus quis potest seruire per substitutum, semper talis substitutus debet esse approbatus pro idoneo per iudicem, uel superiorem, aliàs substitutus non debet admitti, ut in l. si quis ex corpore. C. de murilegulis. lib. xj. quod inducitur contra Docto. qui per quemlibet substitutum seruire volunt, ut ibi per eos. & uide per Innocen. in capitu. quoniam abbas. supra de officio delega.

ADDITIONES.

a Qui facit per alium. Adde tex. iuncta glo. in c. mulieres. de sent. excom. glo. in §. horum discretio. xj. dist. glo. in c. archiepiscopis. de temp. ord. regula quod iussus alterius. ff. de re. iu.

b Vult substituere. Adde glo. in l. quisquis. la j C. de epis. & cle. Per. de Anch. in c. extirpandæ. in §. quia uero, de præbē. Bar. in l. nemo est qui nesciat. ff. de duobus reis Cy. in l. j. § sed ne autem. in 4. q. C. de cad. tollen.

Vinc. God. Adde, quod Doctor potest legere per substitutum de consuetudine, quæ censetur repetita in conductione, ut per Alex. in d. l. nemo deducere, & Abb. Sic. in c. cum M. col. 1. de consue.

REG. LXXIII.

Factum legitime retractari non debet, licèt postea casus eueniat, a quo non poterat inchoari.

SVMMARIVM.

1 *Legitime, hoc verbum quid comprehendat.*
2 *Inquisitio si sit inchoata, & superueniat ordinarius accusator, an quiescere debeat inquisitio.*
3 *Canonicus elector post uotum depositum in scrutinio iam publicato excommunicatur a iure, uel ab homine, an si postea eligat, ualeat electio.*

1 Factū legitime. † No. quia verbum legitime, hic comprehendit factum & modum. s. vt factum in se sit legitimum, & sine peccato & legitimo modo factum, nec retractatur ex causa superuenientē, esto q sit talis, qui impediret inchoationem a tempore actus. In glo. j. ibi, factum erat & perfectum. secus si inchoatum tantum, & ita loquantur contraria, quæ signat Ioan. Mona. videlicet ca. quemadmodum. de iureiuran. & c. si pauper. de præben. & etiam contraria quæ signat Dy. de l. pro parte. ff. de seru. & l. si sub vna. §. si quis. ff. de ver. obliga. ff. de suspe. tuto. l. post finitam. & ff. de li. agn. l. 3. §. quia. 2 & ex hic arguit Dy. † q si post inchoatā inquisitionē ante sententiam superueniat ordinarius accusator, quiescit inquisitio, secus si post sentētiam, fm ipsum, vt refert Ioan. And. vel post conclusum in causa, C. de adulte. l. quàmuis indubitati, fm Bal. & hoc nisi probetur præuaricator, ff. de præuaricatoribus. l. 3. & ff. de libe. ho. exhi. l. 3. §. si pater. & ff. de accusa. l. si cui. §. eisdem. ad hoc quod no. Spec. in titu. de accusa. §. nunc videndū. ver. vlt. fm Ioan. An. Et dicit hic Bald. quòd si probata esset inquisitio, non admitteretur accusator, cum sit manifesta cōclusio. ad hoc quod no. in l. si mater. ff. de li. agno. immo plus, quia etiam si esset lis contest. in inquisitione, dicetur inquisitor præuenisse, adeo q excluditur accusans, remedium enim extraordinariū causa adiuuandi proditum, non tollitur per extraordinarium. ad hoc glo. in l. j. §. per hanc. ff. de rei ven. fm Bald. hic, de qua materia vide per Cyn. in l. ea quidē C. de accusa. & per Bar. in l. si maritus. §. j. ff. de adul. & plene per Ang. in l. si vacantia. C. de bon. vac. lib. x. in 6. char. 3 † Extra glo. Ioan. An. inducit hanc regulam ad q. si canonicus elector post votum depositū in scrutinio iam publicato excōicatur ab homine, vel a iure, an valeat electio, si postea eligat. circa quam q. concludit Ioan. An. quòd non valeat. & hoc tenuit Vinc. & Innocen. in c. publicato. ꝫ. de elect. vbi de hoc per Ioan. An. 15. q. nec etiam econtra valebit electio, si excōicatus absoluatur post votum in scrutinio depositum, ut tenuit Innocen. & clarius Compost. ibi, ut clarius ibi per Ioan. An. in 8. q. facit ad hoc. c. si quando. ꝫ. de elec. eo. lib. & hoc probat connexitas ipsorum actuum, ut patet ex no. de ele. quia propter. ubi patet, q substantialia electionis inchoari & perfici debent pro illis. Item facit hæc regula ad q. de teste, qui excōicatur post iuramentū, an postea eius depositio valeat. in qua. Ioan. An. disputando tenet, q repellatur dictum eius deponendum uel depositū, quicquid dixerit Spe. in titu. de teste. §. j. uer. quid si testis erat. Sed in casu econtra, videlicet cum tempore iuramenti est excōicatus, pustmodum anteq̄ deponat absoluitur, tunc ex quo tempore iuramenti non fuit exceptum de excōicatione, non poterit post depositionem de illa excipi, cum iuramentū etiam astringat excōicatum ad ueritatem dicendam, fm Ioā. An. ut plenius de his hic per eum adducentem c. præterea. de testi. co. & ibi per glo. ubi ergo tempore receptionis iuramenti, ad quam requiritur citatio, ut in c. 2. ꝫ. de testi. nil excipitur contra testem, approbatur eius persona, & licèt in casibus c. præsentium. ꝫ. de testi. post depositionem admittatur quis ad opponendū ꝯ personā testis, tū illud procedit quando durat impedimentū tēpore, quo ipse testis deponit, sed illo sublato, ut est in casu proposito, nil est quod impediat fidem ipsius testis, fm Io. An. quod sing. no. ad d. c. præsentium. & cum determinatione Io. An. hic transit An. in l. ad testium. §. conditionem. ff. de testamen. Sed Bald. hic contra dicens, quòd vtroque tempore testis debet esse habilis, aliàs nō probat. facit l. patre. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. quod dicit procedere in testimonio, quod non fundatur ex aliqua scriptura retro legitime facta, aliàs non uitiaretur, cum veniat cōsecutiue, ut no. in titu. si testes pares esse desierunt. c. 1. eo. lib. facit quod no. ff. de iureiurando. l. iusiurandum. §. j. secundum Bald. & uide circa hoc no. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infec. & in l. 3. §. lege Iu. ff. de test. & per Bald. in usibus feu. in tit. quæ sint regalia, in fi. & in l. j. de test. & in d. §. conditionem.

REG. LXXIIII.

Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non dēt ab alijs in exemplū.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium uni concessum gratiosè, non intelligitur concessum alijs, licèt secus sit in concessis de iure communi.*
2 *Parochiani an possint præscribere præsentationem sui rectoris.*

1 Quod alicui. † No. ex hac regula, q licèt concessum vni de iure cōi intelligatur esse omnibus alijs concessum, ut 4. dist. deniq. & l. j. in fi. C. de no. Co. compo. tamen secus est in priuilegijs, quia concessum vni gratiosè ex speciali priuilegio, alijs concessum non intelligitur, ut hic in text. & in ca. sane. ꝫ. de priuileg. & ibi glo. prima. facit etiam 26. q. 3. non exemplo. ubi dicit tex. quòd priuilegia singulorum legem cōmunem non faciunt, fm Ioan. An. hic. 2 † Extra glo. Ioan. An. inducit hanc regulam ad q. an parochiani possint præscribere præsentationem rectoris suæ parochiæ. de qua q. plenè no. in c. querelam. ꝫ. de elec. & ibi per Ioan. An. super uer. populus. & hæc regula facit, q non, cum illud iuspatronatus [a] sit solis patronis gratiosè concessum, & per nullum alium laicum vsurpandum, ut in c. quoniam. ꝫ. de iure patro. quam opin. tenuit Ioan. de Montemer. disputando, & Archi. qui de hoc plenissime no. 71. dist. hortamur. Sed do. Mar. contrarium tenuit per c. querelam. de ele. dicens per illum tex. probari, q parochianus vel populus possidere & præscribere possunt ius præsentandi in sua ecclesia parochiali, & ita fuit iudicatum in quadam causa per sententiam, quam insam Papa Nicolaus 4. confirmauit secundū Ioan. An. hic, qui hanc opi. probat per diuisionem, nā aut constat ecclesiam habuisse patronos, tunc siue præsentauerint vnà cum patronis, siue sine patronis, præscribant contra patronos, de capel. mo. c. 2. & ut no. in c. ad audientiam. de præscrip. & ipsorum patientia faciet parochianos huius iuris possessores institutione secuta ad præsentationem ipsorum, iuxta no. in c. 2. de testi. in inreg. Si uerò non constet ecclesiam habuisse patronos, quod potest esse dupliciter, aut quia constat non esse patronos, aut quia nescitur, quod idem est in effectu, quia quod nescitur dicitur non esse, cum paria sint, non esse, & non apparere, ut de conse. dist. j. solennitates. & in l. j. ff. de contrahen. emp. & tunc his casibus cum certum sit ecclesiam habuisse homines fundatores, nisi miraculosè cōstructa fuisset, præsumendum est eam per populum fuisse fundatam, potissime, quia hoc est uerisimile, & fieri consueuit, ut in regula inspicimus. ꝫ. eo. titu. & fm hoc concludendum erit, quòd exercitium vnius actus competens patrono est possessio patronatus, quod est regulare, ubi plures actus ab aliquo iure dependent, ut ꝫ. de relig. domi. c. 1. ex quo reliqui actus non apparent posse per alium, nec ius cōe circa illud in quo fundat intentionem alterius, ut no. in d. c. 1. & in c. dilectus. de cap. mo. & ibi per Ioan. An. et sic non ob. c. auditis. ꝫ. de præscri. ut ibi no. per Ioan. An. super ult. glo. secundū eum hic ita residentem. Nec ob. quod dicit Innocen. in c. Vene. ꝫ. de excep. tenens nullo iure caueri, q deficiēte patrono populus præsentare possit, quia illud procedit in populo, qui nō possedit, nec præscripsit actū præsentationis, secundū Ioan. An. hic, de quo do. Nico. in d. c. querelam. in 4. col. dicens, q opi. Ioan. And. tanq̄ communior seruaretur in practica, tamen de mero iure ipse tenet opi. Archi. per rationes suas, ut ibi per eum. et uide etiam quod no. in c. consultationibus. ꝫ. de iurepatro. & uide de hoc no. in c. j. de insti. eod. lib. et ad rationem Ioan. An. quòd sit præsumendum ecclesiam habuisse fundatorem, et quod non fuerit diuinitus fundata, potest responderi, primo quia ex hoc sequeretur, q omnis ecclesia præsumeretur patronata, cum omnis ecclesia habuerit constructorem. Secundo potest responderi, quia ex sola constructione non acquiritur ius patronat. nisi concurrat consensus episcopi.

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota, q patronis non dicitur Papa derogare, licèt in uerbis narratiuis dicatur beneficium esse de iure patronatus, sed requiritur expressa derogatio in corpore gratiæ. Fel. in c. cum inter. de excep. colum. 3. uers. item aduerte.

REG. LXXV.

Frustra sibi fidem quis postulat ab eo seruari, cui fidem a se præstitam seruare recusat.

SVMMARIVM.

1 *Fides seruari non debet fidem non seruanti.*
2 *Exemplum huius regulæ.*

3 Seius si iurat Titio dare 10. & Titius iuret dare Seio Stichũ, si daret 10. quis eorum tenetur primo implere promissa.

4 Duo, scilicet, A. & B. fecerunt pacem, promittentes adinuicem centum, si alter alterum offenderit, postea cum A. vulnerasset fratrem B. ipse B. turbatus vulnerauit ipsum A. an possit petere pœnam.

5 Duo fecerunt pacem adinuicem, promittentes se non offendere sub pœna, vnus istorũ si cũ vxore alterius cõmittat adulterium, an pax sit rupta.

FRustra. † No. q fidẽ non seruanti fides non est seruanda, quod verũ est circa idem factũ, non circa diuersa, ar. ff. de leg. 2. l. cũ pater. §. libertus. Item verũ est, qñ ꝯhentium eadem est cõditio, alias locũ non haberet regula, vt si vnus esset maior, alter pupillus, quia claudicat ꝯtus factus cũ minore, vt ff. de actio. emp. l. Iul. §. si quis pupillo. qđ ideo est, quia ibi fuit in culpa cõtrahens cũ pupillo sine tutore, aliàs aliud esset, vt si contraxisset cũ pupillo tutoris autoritate, vt l. 1. & 2. C. si aduer. ven. ſm Dy. & Io. An. † In gl. j. ibi, l. cũ proponas. Dy. alle. C. de trãsac. l. si quis maior. & l. si q̃s diuersa. & ff. de inoffi. test. l. si instituta. in prin. & ff. locati. l. quęro. §. inter locatorem. põt ẽt exẽplificari in emptore, qui obtinuit sniam ad rem vẽditã, vt repellatur executione snię, vt executio impediatur, si nõ soluat pretium, & sic fidẽ nõ adimpleat, cũ illa exceptio nõ sit perẽptoria, sed potius modificatiua snię, & oriatur ex eodẽ ꝯctu, & sic videat̃ an esse ſm Bal. hic, licèt aliud tenuerit Bar. in l. si duo. ff. de iureiur. & plenius de his hic per ipsum Bal. & in l. peremptorias. C. sniam rescin. non posse. Et vide in l. fundus qui Lucij Titij. ff. de rescin. ven. & p Doct. in c. cũ Ioãnes. ẽ. de fide instru. † Extra glo. Io. An. inducit hanc regulã ad plures q. Et primo ad q. qua quęritur, si Seius iuret dare Titio 10. & Titius iuret dare Seio Stichum, si dabit 10. quis eorũ teneatur primo promissa implere. circa quã q. tenet illum teneri primo implere, qui promisit sub cõditione, vnde prius impleri debet cõditio, si vult petere, alias nõ cõpetit actio, vt Insti. de verb. obli. §. ex cõditionali, & vt no. ff. de ver. ob. in l. si Titius. † Secũdo facit hęc regula ad q. dñicalẽ 46. qua quęritur, si A. & B. fecerũt pacẽ, promittentes adinuicẽ centũ, si alter alterũ offenderit, demũ cũ A. vulnerasset fratrem B. ipse B. turbatus vulnerauit ipsum A. an possit petere penã. circa quã q. Bar. Bri. ibi soluendo dicebat referendo Azo. & Hug. illũ B. absoluendũ a pęna, cũ fratrẽ iuuare possit, qđ verũ est, si ille B. defendendo fratrẽ vulnerasset incõtinenti seruata moderatione, vt ẽ. de sent. excõ. dilecto. eo. li. sed si vlciscẽdo, & tũc aut loquimur de pęna iuris cõis, vel municipalis, & illam sine dubio incurrit ille B. quia quilibet tenetur soluere suam pęnam. de quo in l. arbiter intra. ff. de arbi. Si verò loquimur de pœna cõuentionali, & tũc si stipulatio ita fuisset cõcepta, q ille A. vulnerando fratrẽ B. incidisset in pœnã, & planũ est, q ab ipso B. hæc pęna exigi non possit, nam aut ipse B. non incidis in pęnam, ex quo ille A. fregit pactum, vt in c. peruenit. el 2. de iureiur. aut ipse B. incidit in pœnam, vt quia actũ est q pœna toties committatur, quoties contrauentum fuerit, & tunc fieret compensatio, vt supra de pęn. constitutus, secundum Ioan. And. & tenet Bald. in d. l. cum proponas. & facit l. non ex omnibus. ẽ. de arb. vbi dicitur, quòd inobedientia vtriusque partis vtranque partem excusat à pœna. ad idem ẽt d. c. constitutus. Si verò stipulatio fuisset ita strictè concepta, q comprebenderet solum paciscẽtenus offensam, & tunc cessat dubium secundum Ioan. And. cum offendendo fratrẽ non rumpat[a] pacem, secundum Bald. quod tenuit Bal. in l. si ita stipu. §. Chrysogonus. ff. de ver. ob. de quo in c. j. de pac. & in Spe. de treuga & pace. & ibi per Ioan. And. in addi. † Tertio quęrit hic Io. And. si est facta pax inter duos, & promissum q alter alterũ non offendat realiter, vel personaliter. Sed si alter ex his cum alterius vxore adulterium committat, an erit rupta pax? circa quã q. concludere videtur, q non censeatur ex hoc rupta pax, nec pęna posset peti, ex eo maxime quia stipulatio est stricti iuris, & solum personas expressas comprehẽdat, vt l. quicquid. ff. de verb. oblig. & in d. §. Chrysogonus, & hoc tenet hic Bald. quia vxor non est mea proprie, quod tenuit Bart. in l. verum. ff. de fur. & quia id non facit animo iniuriandi, sed causa libidinis, ar. d. l. verum. & idem tenet Bart. ibi dicens etiam, q per furtum postea factum alteri nõ dicatur pax rupta, quia nõ facit animo iniuriandi, sed animo lucrandi. Sed prædicta Bar. ibi intelligit vera, nisi fierent causa vindicandi, quia forte passus sit similem iniuriam, de qua facta est pax, quia tunc dicetur pax rupta, secũdũ eũ ibi, & idem tenet in l. licitatio. ẽ. quod illici. ff. de public. Si alter ex his alterum bannitum offendat, vel occidat, q lex municipalis permittit. an rumpat pacem, & pœnam incidat? circa quam q. Ioan. And. refert hic dicta Iac. de Bel. & Old. disputantium, quorum dicta coniungendo dicendum est, q aut iste fuit bãnitus ex eo, quia prodidit patriã, & tunc occidens non tenetur ad pœnam. C. de abolitio. l. fallaciter, vt tenuit Iac. de Bel. disputando, aut ex eo, quia fecit homicidium, & idem vt tenuit Oldra. quod probat pluribus rationibus, de quibus hic per Ioan. And. & no. in Auth. de mandatis principum. §. sed neque. Si verò fuit bannitus ob aliã causam, & tunc si fuit occisus, dum patriam impugnaret, & idem, vt l. minime. ff. de relig. & sump. fu. Si verò aliter, & tunc aut ex delicto sunt publicata bona, & tunc æquiparatur deportato, & caret hærede. & per consequens non erit qui pęnam petat. Si verò bona banniti non sunt publicata, & tunc non erit licitum rumpere pacem, & si rumpat, tenebitur hæredibus occisi, esto q bannitus ille in loco illo agere non possit, vt tenuit ipse Iac. quod verum est, vt tenuit hic Ioan. And. nisi statutum non solũ permitteret occidere, sed iuberet, immo idẽ vt dicit hic Bal. si per formam statuti possit impune offendi, cum impune significat quod nec ciuiliter nec criminaliter, vt ff. de abig. l. j. §. q autem. & vide circa hoc quod no. in l. j. C. vt intra certum tempus. & in l. iurisgentium. §. si paciscar. ff. de pac. & per Bald. in l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. & in l. j. in penul. col. C. si a non compe. iudi. dicens prædicta procedere, quando post pacẽ factã fuit factus bannitus. Sed si pax fuit facta post bannũ, videtur q deberet seruari, quia etiã hosti est seruanda fides, vt 22. q. 4. innocens, vt dicit glo. hic. Et dicit Bal. ibi, q d. c. innocens, posset intelligi de hoste priuato, non de publice bannito, quia iuri publico per pactũ tolli non põt, vt l. ius publicum. ff. de pac, vnde concludit Bald. ibi, q si ex forma statuti bannitus potest a quolibet de populo occidi, & tunc offendẽdo non dicatur rupta pax, sed si statutum hoc non permitteret, nisi solum ipsi offenso, tunc pax esset seruanda, cũ talis iniuria per pacẽ intelligitur esse remissa, ſm Bal. ibi, & idẽ tenuit in l. accusationis. C. quod me. causa. & Bar. & Imo. in l. quid ergo. §. si hæres. ff. de leg. j. & in l. qui seruum. ff. de ver. obli.

ADDITIO.

a Vinc. God. Pax quando dicatur rupta, si frater offendatur, Alex. in l. si ita stipulatus. §. Grisogonus. in fi. ff. de verb oblig. Et an per raptum filiæ rumpatur pax. Alex. consi. 113. lib. 2. Cor. consi. 44. Deueniendo litera, L, li. 4.

REG. LXXVI.

Delictum personæ non debet in detrimentum ecclesiæ redũdare.

SVMMARIVM.

1 Ecclesia non tenetur ex delicto prælati.

2 Confessio solius prælati an noceat ecclesię.

3 Delictum prælati & capituli quando noceat ecclesię vel non.

4 Clericus excõmunicatus an retineat priuilegium immunitatis personę, aut etiam canonis, si quis suadente.

Adde ad idem numero 5.

DElictũ. † No. q ex [a] delicto prælati ecclesia nõ tenetur, cum pręlatus delinquendo nõ repræsentet ecclesiam. Intellige, nisi quatenus ad ecclesiam peruenisset, cum eatenus teneatur ad instar pupilli, qui tenetur, quatenus ad eum peruenit ex delicto tutoris, vt ff. de autho. tut. l. fin. vel patris ex delicto filij, vel domini ex delicto serui, vt ff. de vi & vi arma. l. j. §. quid ergo. & §. si filius. vel vniuersitatis, quæ tenetur ex facto pręsidentis, quatenus peruenit ad eum. ff. de dolo. l. j. §. ex dolo. §. sed an municeps. secundum Dy. & Ioan. And. & vide no. in c. j. in fi. ẽ. de sepul. eo. lib. in cle. j. de pen. In glo. vnica, ibi, expoliari. ad idem cle. nolentes. post prin. de hæreticis. In ea. glo. ibi, de ta. exhi. l. pe. parificantur enim pupillus & ecclesia ex vna parte, & ipsorum administratores ex altera, vt C. de episco. & cler. l. orphanotrophos. secundum Dyn. & Ioan. An. † In ea. gl. ibi, in iudicialibus. Et an [b] confessio solius prælati noceat ecclesiæ. vide per do. Nico. in c. 2. de capel. mo. & adde glos. sing. in §. fin. 16. q. 6. & Innoc. in c. 2. ẽ. de dona. volentes quod in bonis quęrentis de nouo solus prælatus possit pręiudicare ecclesię, ppter quę do. Nic. & d. Ant. in c. verũ. ẽ. de cõdi. apposi. cõcludunt,

ADDITIONES.

a Ex delicto prælati. Adde glo. in c. 2 de dila. gl. in c. placuit. 16. q. 3 Innoc. in c. cum dilectus. de or. cog. Ant. de But. in c. 1. de dolo & contu. Doc. in c. iubemus. C. de sacrosan. eccl.

Delictum prælati quando noceat ecclesiæ late per Fely. in c. ad audientiam. per discursum, de rescri. in c. ad apostolicum, de simo. & ibi in fi. pen. col. & de in c contingit, in fi. de sen. excom.

b An confessio solius prælati. Adde glo. in c. dudum el 2. de elect. glo. & Doc. in c. fi. de præscri. Spe. in tit. de confess. in §. fi. Cyn. in l. fi. C. eo. tit. Bart. in l. certum. in §. sed ante ff. eo.

dumtaxat si implementum conditionis vel modi deficiat facto solius prælati, præiudicetur ecclesiæ in bonis quærendis de nouo, secus in iam quæsitis, quia requiritur consensus prælati, & capituli, de quo dic vt ibi per eos. & per do. Nico. in c. breui. in 4. col. ẽ. de iureiu. & in c. abbate. in fi. ẽ. de ver. sig. 3 † In ea. gl. ibi, cõicato consilio. no. hanc glo. & in c. cum dilectus. hic alle. q̃ a est sing. Et limita has gl. procedere, s. vt delictum prælati & capituli noceat ecclesiæ in rebus particularibus, qñ remanẽt tot bona ecclesiæ, q̃ põt deseruiri in diuinis, & eius ministri possũt congrue sustẽtari, & hoc casu donatio facta ecclesiæ posset reuocari ex causa ingratitudinis prælati, & capituli per rationẽ huius gl. & facit d. l. iubemus. hic alle. Sed vbi propter delictũ prælati & capituli ecclesia veniret priuanda oĩbus suis bonis, vel maiori parte, ita q̃ nõ posset seruiri ecclesiæ in diuinis, vel veniret destruenda ipsa ecclesia in totum, & tũc delictum prælati, & capituli ex dicto consilio non nocet ecclesiæ, vt tenuit sing. Spe. in ti. de dona. ver. si aliquis Baro. dicens q̃ si Baro ædificauit, & dotauit monasteriũ, q̃ rõne ingratitudinis abbatis, & capituli non reuocatur talis donatio, & sic monasteriũ non 4 destruetur, nec bona reuocabuntur. † Extra glo. facit hæc regula ad q. disputatam per Io. An. de ele. excõ. an retineat priuilegium immunitatis personæ, & sic canonis, si quis suadente. 17. q. 4. quod datum est fauore, & ob honorem ecclesiæ. pro qua q. declaranda ponit thema, quod tale est. Gualterius Anglicus vno ictu percussit tres clericos excõicatos, eius socius vni monacho tres intulit ictus. Quæritur primo, an sint excõicati. Secundo, & si sint, an vna vel pluribus, & ex primo quæsito duo resultant dubia. primum est, an percutiens clericum excõicatũ sit excõicatus, & in hoc ipse Io. An. concludit, q̃ sic, cum clericus excõicatus adhuc retineat priuilegiũ immunitatis personæ, quod datum est in fauorẽ & honorẽ ecclesiæ, cui propter delictum clerici non debet præiudicari, ut hic, & tenet Io. An. in c. contingit. el j. de sen. excõ. sequendo Ioã. de Deo, qui hoc tenuit, 17. q. 4. si quis deinceps. & 94. q. 5. excõicatos. & idem tenuit Bal. in d. c. contingit. vet. sed quæritur. & sic concluditur, q̃ excõicatus retineat priuilegiũ immunitatis personæ, & priuilegium fori, vt sic sub epõ sit cõueniendus. & in c. cum non ab hoĩe. ẽ. de iud. ẽm Io. An. hic in prin. Secundũ dubiũ, an percutiens monachũ bigamũ sit excõicatus, & in hoc concludit q̃ sic, tam de æquitate q̃ de iuris rigore, põt enim bigamus fieri monachus, vt no. 30. disti. seruatũ, & sic gaudebit priuilegio monachi, sed bene poterunt abbas & monachi ijdem expelli, & alij in locum eorum subrogari, ẽm Spe. ibi, & ita sequuntur Doc. in c. fi. ẽ. de dona. & ita ẽt sequitur ibi Imo. in 6. col. in fi. q̃ oĩa singulariter tene menti ad limitationẽ harũ gl. vnde habebit immunitatem personæ, non ut clericus, sed ut monachus, cum can. si quis suadente. det monacho immunitatẽ noĩatim ipsos monachos exprimendo, nõ sub vocabulo gñali clericorum, vt ibi patet ẽm Io. And. vt plenius de his hic per eum, ex quibus infertur, q̃ socius illius Gualterij percutiens alium monachũ bigamũ, erit excõicatus, & uide qđ no. in c. 1. ẽ. de biga. 5 eo. lib. † Deinde Ioã. An. hic transit ad 2. q. prin. quæ est, an vna vel pluribus excõicationibus sint ligati. & circa eam dicendũ est, q̃ aut loquimur de socio Gualterij, & iste licẽt rigoroso iure videatur ligatus tot excõicationib. quot ictus intulit, tñ erit ligatus vna tñ sola, ex quo semel & vno ictu illos intulit, ut probatur in c. si quis suadente. arguendo per singulare si quis, & per singulare clericum, & per plurale manus, & singulare anathematis, ex quibus colligitur, q̃ si vnus alium pluries percutieat vna sit excõicatione ligatus, ad hoc decre. cũ pro causa. de sen. excõ. vbi ille percussit in dormitorio, & traxit verberando per claustrũ, & cũ vno impetu fecerit, vna est sñia excõ. ligatus, vt ibi dr. facit ẽt in c. ad apostolicæ. de re iud. eod. lib. & ff. ad l. Aqui. l. illud. & ita hẽt consuetudo, & stilus curiæ habẽs tales absoluere, vt ligatos vna sñia excõicationis tñ, & nõ pluribus, & prædicta procedunt, qñ vno impetu quis pluries percuteret continuando, aliàs si diuersis insultibus, & sic diuerso impetu, & ipæ percussiones reiterentur, & tunc esset ligatus tot sententijs, quot essent percussiones, 31. q. j. quo. & vt no. de pœ. c. 1. & C. de ser. fu. l. quicunque. Et intellige hæc in mera pœna excõicationis. In pœna aũt, quæ imponitur pp interesse læsionis, & tunc ex reiteratione percussionis eius interesse augetur, & ita procedat qđ no. Spe. in ti. de prolatione sñiæ. §. fi. ad fi. uer. pe. vbi voluit q̃ si statuto cauẽr, q̃ qui dederit alicui alapã, soluat x. q̃ si plures alapas dederit, pro singulis alapis x. soluerer. & vide ibi no. per Ioã. An. & per Doc. in d. l. quicunque. & in l. nunq̃ plura. ff. de priua. deli. & in l. vulgaris. ff. de fur. & in l. pen. de act. & obli. & in l. si gemina arbor. arborum furtim cæsarum. si verò loquamur de Gualterio, & in eo dicendũ vr, q̃ de æquitate teneatur vna excõicatione ꝓpter vnitatẽ ictus, tñ ex quo plures clerici læsi sunt, ex illo credit Ioan. An. ipsum Gualterũ tribus excõicationibus ligatũ, quia vnitas ictus nõ impedit, ut colligitur ex c. mulieres. ẽ. de sen. excõ. Item colligitur in c. sciant. ẽ. de elec. eo. lib. & in c. qñ. ẽ. de immu. eccle. & in c. Fœlicis. ẽ. de pœ. & in c. quicunque. ẽ. de sen. excõ. eo. lib. vbi probatur vnam personam diuersas excõicationes incurrere ex vno ictu. ad quod ẽt facit d. c. si quis suadente. ibi, clericũ. quod verbũ positũ in singulari dat intelligere, q̃ pro quolibet clerico percusso inducatur vna excõicatio, ẽm Io. An. ut de his hic plene per eum, ex quibus habetur, qñ vnus deliquit in plures, an tunc sint plura delicta, & pro pluribus delictis debeat puniri. Quid aũt sit econtra, si plures delinquunt in vnum, an a dicantur plura delicta, ut plura debeant puniri, hic per Bal. de quo in l. si plures. ff. de iniurijs. & in l. si familiæ. ff. de iuris. om. iudi. & ibi de his plenius per Doc.

ADDITIO.

a Cel. Plura delicta. Adde glo Bal. & Lud. Bol. in suis secundis interpretati. in l. ciuitas ff si cer. pet. Docto. in l. res publica. ff ex quib. cau. ma & Ang. pulchre consi. 255. incip. Quia omne datum optimum.

REG. LXXXVII.

Rationi congruit, vt succedat in onere, qui substituitur in honore.

SVMMARIVM.

1. *Succedens in honore succedere debet in onere.*
2. *Causa si delegatur duobus, vtriq; simpliciter sub nominibus dignitatum, mortuo uno qui erat prælatus duarum ecclesiarum unitarum, dissoluatur vnio, & duo subrogantur, quis tunc erit index.*
3. *Causa si delegatur duobus utrique simpliciter, & sub nominibus dignitatum, unoque mortuo dignitas per Papam dispensantem super utraque tenenda confertur alteri collegæ, quis tunc erit index.*

1 RAtioni. † No. q̃ succedens in honore seu commodo succedere dẽt in onere seu damno, quod verum est, qñ onus non cohæret personæ, aliàs si cohæret personæ, secus esset, ut ff. de adi. le. l. legatũ. & l. legatũ, ff. de ꝓd. & dem. & uide circa hanc regulã no. in l. controuersia. ff. de transac. In glo. vnica ibi, de sol. c. 1. q̃ dici põt ẽm Dy. in quolibet substituto in hæreditate, quæ honor appellatur, ut ff. de leg. præstan. l. filium. §. sed si portio. & succedit in onere legatorũ relictorum ab instituto, ut in l. licẽt imperator. de leg. j. ut hic per Dy. & Io. An. eius dicta referentem, de quo plenius per Doc. in d. l. licẽt. & in l. cum virum. C. a de fideic. † Extra glo. Ioã. An. inducit hanc regulam ad duas q. Et primo ad q. disputatam per eum, qua quæritur, si cã delegatur duobus vtrisque simpliciter, & sub noĩbus dignitatũ, mortuo vno, qui prælatus erat duarum ecclesiarũ vnitarũ, dissoluatur vnio, & duo subrogantur, quis erit tunc iudex. hanc q. in simili disp. & dec. d. Palmerius. Sed quicq̃d tenuerit, dicẽdũ est ẽm Io. And. q̃ si in rescripto erat expressa altera sola dignitas, vel ecclesia, vel si vtraque, tñ vna non erat capax delegationis, & tunc ille solus erit iudex, qui succedit in dignitate expressa, vel incapace in delegatione. ad hoc l. j. §. cõis seruus. & l. proinde. in fi. ff. de stip. ser. vbi si cõis seruus stipulatur simpľr, uel dominis noĩatis id, qđ alter ex dñis non põt capere, tunc totũ intelligitur alteri dño stipulari. ad idem ẽt facit qđ no. per Inn. & Io. An. in c. cũ ex officij. de præscri. Si verò vtraque dignitas fuit expressa, & vtraque sit capax delegationis, & tunc vtraq; in delegatione succedet, cũ non sit talis actus, qui respiciat pluralitatem, imò amplectitur, ut in c. prudentiam. de offi. deleg. 3 † Secũdo facit ẽt hæc regula ad aliã q. disputatã per Ioã. An. qua quæritur, si cã delegetur duobus vtriq; simpľr, & sub nominibus dignitatũ, & vno mortuo dignitas per Papã dispensatiõe super vtraque tenenda ꝯferatur alteri collegæ, quis erit tũc iudex. hanc q. disputauit d. Mar. Sil. & tenuit q̃ ille solus procedere possit, cũ sit administrator legitimus vtriusq; dignitatis. & hoc præcipue probat c. licet. ẽ. de offi. dele. qđ placet Io. An. per d. c. licet. & per c. q̃uis. & c. super quoniam. §. si vero. eo. titu. vbi si hoc põt fieri per subdelegationẽ, ergo & per subrogationẽ ẽm eum hic. vide no. in c. qñ abbas. ẽ. de offi. dele. & in cle. 2. de rescri. & in l. pluribus. ff. de proc. Et idem dicit hic Io. An. si dignitas iudicis mortui vniatur dignitati iudicis superstis. q̃ a omni casu siue per vnionẽ, siue per collationẽ, cum dispensat, talis solus sit cõpetens iudex in cã. facit c. & tpis. 16. q̃. j. Quid aũt retentis ijsdẽ terminis, si iste habebat tertiũ collegã, an talis, cui est facta vnio vel collatio alterius, fungatur vice duorũ? & an iure alterius dignitatis tñ possit alteri subdelegare? &

an iure vnius dignitatis possit subdelegare vni, & iure alterius subdelegare alteri, concludit hic Io. An. in fi. vt tunc sit differẽtia inter vnionem, quo casu non potest, quia tunc dr vna dignitas. Et collationem factam cum dispensatione, quo casu remanent duę dignitates, & sic fungitur vice duorum, ideo tunc prædicta facere poterit, secundum Ioan. Aod.

R E G. LXXVIII.

In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.

S V M M A R I V M.

1 *Argumentum a simili quando locum habeat.*
2 *Aduocatus in utroque iure peritus monachus, an possit postulare in utroque foro, ut ex lucro illius releuetur monasterium ab onere æris alieni, quo ille aduocatus oneratus erat.*

1 **I**N argumentum. No. φ de cõcessis ob necessitatẽ argui nõ potest, & sic cessat argumẽtũ de eis. † In glo. j. ibi, ad penitus similia. oo. hanc glo. qñ fit, φ ar. a simili, procedat, quia tunc locum habet, qñ penitus & in totum est similitudo, fm glo. no. hic. pro quo tex. in §. cum ergo. fm Hie. ro. j. q̃. 8. aliàs autem si aliqua dissimilitudo potest fieri, nunq̃

2 procedit ar. a simili, * vt tbi oo. probatur. vide tñ per Ioã. An. in c. non põt, de præben. in 6. & per do. Nico. in c. quemadmodũ. de iureiu. in prin. In ea. glo. ibi, qđ aliàs non liceret. hoc ideo, quia est ibi prohibitio, dicit enim litera legis secunde id licere in hoc tñmodo casu, aliàs verò vbi in 3rium non esset prohibitio expressa, vel quæ ęquipolleret expresso, tunc illud quod propter necessitatẽ esset cõcessum, tunc propter eandẽ uel maiorem necessitatẽ bene posset in argũ trahi, nam quæ conueniunt in identitate rõnis propter constitutionẽ iuris separari non debent, vt l. j. §. hoc interdictũ. ff. de fonte. & hoc modo cõcordari põt gl. d. l. 2. ad gl. in l. quæ propter. ff. eo. tit. fm Io. And. Sed eentẽ ẽt vbi esset prohibitio expressa in 3rium, seu quæ ęquipolleret expressę, illud quod est propter necessitatẽ cõcessum trahitur in ar. ad simile, vel maiorẽ necessitatẽ, ut patet in l. obæs. de prædijs minorum. & ideo vide per glo. in c. quanq̃. ẽ. de

3 elec. eo. lib. & in c. 1. ẽ. ne cle. vel mo. eo. lib. † Extra glo. Ioã. An. inducit hanc regulam ad qõ. dispu. per do. Mat. quaq̃ueritur, vtrum bonus aduocatus in utroque iure nunc monachus monasterij multũ ęre alieno grauatus de licẽtia vel mandato abbatis postulare possit in vtroq; foro, vt de lucro eius monasteriũ releuetur a debitis. in qua q. tenuit, φ postulare non possit, per c. 1. q̃. q. 2. vbi non solum monachi, sed ẽt clerici pro adiotcationibus & pattocinijs salaria exigentes sicut vsurarium exactores habentur, & quia monachus est gñaliter prohibitus, ni si io caso qñ patrocinat pro utilitate monasterij directè, puta p ɔseruanda libertate monasterij, uel alijs reb. monasterij in iudicio defendẽdis, vel recuperãdis, vt in c. 2. ẽ. de postuládo. iõ c. monachi. 2. q. j. non simpliciter dixit, monasterij poscat vtilitas, sed dixit, exposcat, quasi directò poscat, nec ista esset directa vtilitas monasterij, qñ fit pro loco, cum monasterium non teneatur ad debita vltra quàm possit, vt no in c. Odoardus. ẽ. de sol. & quia monachus pro aliquo temporali lucro claustrũ exire non debet, ut d. c. placuit. in prin. secundum Ioan. An. ut plenius de his hic per eum.

A D D I T I O.

a Vinc. God. Quando possit argui de similibus ad similia, & de nouem similitudinibus animæ ad Deum, Fely. in c. capitulum. col. 2 uers. & nullum. de rescrip. & simile dicitur, quod concordat in multis, licet in uno discrepet, Alex. in l. quod Nerua. ff. depos. & similitudo est duplex, quo ad effectum. Ruy. consi. 20. nu. 1 j lib. 1.

R E G. LXXIX.

Nemo potest plus iuris trãsferre in aliũ, q̃ sibi cõpetere dignoscatur.

S V M M A R I V M.

1 *Ius, quod quis habet potest in alium transferre, & non plus.*
2 *Censitores qui sunt.*
3 *Consuetudo, quæ permittit, quòd canonici possint testari de fructibus præbendarum suarum percipiendis post mortem per annum, an ualeat.*

1 **N**Emo potest. † No. φ ius, quod quis habet potest in alium transferre taliter qualiter habet, & nõ aliter, nec plus quàm habeat. In gl. j. ibi, formaliter. ibi, tñ nõ transfertur plus, sed per constitutionem variatur species vsusfru. & qui primo erat causalis, qui non est seruitus, fit formalis, qui est etiam species seruitutis, fm Dy. & uide quod no. in l. vsusfru. ff. so. ma. In ea. glo. ibi, qui vsucapit, vel præscribit, quod procedit fm iura vetera, non per iura Authenticorum, vt in Auth. vt sponsalargi

2 tas. in §. rursus. & in auth. malęfi. C. de præscrip. 30. ann. † In ea. glo. ibi, io censitoribus, vt no. in §. fstom alle. censitores sunt, qui signant prædia militibus assignanda, vel qui auferunt illa non soluentibus tributa, & alijs dant, uel iudices, qui vni auferunt, & alij dant dñium. Ioan. An. In ea. glo. in fi. de his casibus nu. in d. l. nemo plus, & in d. l. traditio. & Iostitu. qui. alienare

3 licet. post pn n. fm Ioan. An. † Extra glo. Ioan. An. inducit hanc regulam ad q. dispu. qua quætitur, an valeat consuetudo, q̃ permittit canonicos testari de fructibus præbendarum suarũ percipiendis post mortẽ vsque ad annum. in qua q. Io. An. arguit pro & ɔ̃, demum concludit, φ valeat, maxime per c. si propter. de rescrip. eod. lib. ubi patet, φ ex consuetudine fructus primi anni possunt deberi etiam singulari personæ, ad idem c. eam te. ẽ. de rescri. facit & c. cum in ecclesia. ẽ. de præben. eo. lib. ubi ratione consuetudinis non solum ad tps, sed etiam perpetuo possunt fructus deberi non canonico, per talem enim consuetudinẽ nõ prudicatur ecclesię, sed successori. Non ob. c. j. ẽ. de cle. non resi. eo. lib. quia illud procedit in quotidianis distrib. secus in fructibus pbendarũ. de quotidianis ergo distributionibus viuat canonicus successor, uel & de proprio, & ecclesiæ seruiat. Non ob. c. præsenti. §. porro. ẽ. de offi. or. eo. lib. quia nõ habet locum in præbendis, nec in illis de facto seruitur. Nec ob. c. 2. ẽ. de tes. quia illud procedit in monachis uel canonicis regularibus, quo casu consuetudo nõ valeret, cum esset ɔ̃ substantialia regulæ, fm Io. An. dicentẽ tñ φ talis consuetudo dẽt esse præscripta, ut in c. Cumana. ẽ. de elec. & hæc determinatio hodie est approbata per extrauã. Io. 22. quæ incipit, suscepti, fm Io. An. & ad materiam facit quod no. in d. c. porro. in ver. reseruati. ex quib. us oĩbus põt concludi talem consuetudinẽ procedere in fructibus præbendarũ, qui deberentur futuro successori, sed in quotidianis distributionibus, & in illis, qui deberentẽ ecclesiæ, non ualeret talis consuetudo ecclesię prædictis, vt in c. j. de consuetudine. & in c. 1. de cle. non resi. in 6. Item procedit talis consuetudo in secularibus canonicis, cum in regularibus uel in monachis non valeret talis consuetudo, cum sit ɔ̃ substantialia regulæ, ut in d. c. cũ de testa. ut plenius de his hic per Ioan. And. & hoc ultimum est notandũ ad q. qua quæritur,

a vtrum * religiosus professus possit facere testũ ex dispensatione Papæ. nam si hoc iis non posset introduci per consuetudinem, ergo nec per dispensationem. de quo tamen articulo uide plene dicta in rub. ẽ. de test. eo. lib. circa fi.

A D D I T I O.

a Vtrum religiosus professus. Adde Innocen. in c. cum ad monasterium. de statu monach.

R E G. LXXX.

In toto partem non est dubium contineri.

S V M M A R I V M.

1 *Regula in toto partem, procedit siue in toto in qualitate, siue in toto in quantitate.*
2 *Duo soli si habent eligere prælatum, siue iure proprio, siue iure compromissario, & unus eligit alterum, qui consentit, an ualeat electio.*
3 *Cardinales duo si sunt, unus potest eligere alium in Papam.*

1 **I**N toto. † No. partem cõnoteri in toto, quod procedit, siue in toto in quanotate, siue in toto in qualitate, vt ff. de uet. obli. in l. ubi autem. fm Bal. circa quod die, ut no. in l. cum quid. ff. si cer. pet. & in regula, plus. ẽ. eu. ti. In glo. vnica, io si. sed in cõtrarium facit l. si mater. §. si quis inter. ff. de excep. rei indi. & l. j. ff. de adi. leg. sed non obstant, ut no. in d. §. si quis. per gl. & hic

2 per Dy. referentẽ ibi no. † Extra glo. Io. An. induett hanc regulam ad q. disputatã per eum, qua quæritur, si duo soli habẽt eligere prælatum iure proprio uel cõpromissario, & vnus eligit reliquum, qui consentit, an valeat electio. circa quã q. Io. An. arguendo pro & ɔ̃, ɔcludit φ aut loquimur io eligẽtibus iure proprio, & tũc licet soleat fieri ɔpromissum per ambos in tertiũ, qui alterũ eligit ad omnẽ dubitationẽ tollendã, ut no. in c. fi. ẽ. de instit. tñ valebit electio facta de vno ex duobus per reliquũ, adeo φ electio dicetur vnanimiter facta, & in concordia. & ad hoc facit hæc regula, nã ĩs uox electi nõ cõputet in parte, ut in c. Cuma. ẽ. de ele. tñ ɔputatur in toto: vnde iste habet totũ. nec ob. φ electus dẽt habere maiorẽ partẽ, φ a hẽt, ex quo hẽt totũ, ut in hac regula. Nec ob. φ uox electi tunc cõputatur in partẽ: nam imò cõputatur in toto, qđ non nocet, ut ẽ. q̃. 3. quàm sit. vbi dr, φ de congregatione fiat concors abbatis electio, ergo ipse electus cõputatur io electione concordi. Ad idem c. eum

post

post petitam. ꝫ. de ele. & de tēp. ord. dilectus. in prin. vbi patet electionē factam de collegio eligentiū dici vnanimē & cōcordē. facit ēt ad hoc quod no. per Ioan. An. post Hostiē. in c. licet. de ele. in ver. † Cardinales. vbi dicit, ꝙ si [a] tm̄ sint duo Cardinales, vnus pōt alium eligere in Papā. Si verò loquamur in eligētibus ex iure cōpromissario, & tunc aut vtrique insolidū data fuit ptās eligendi expresse, ut quia dictum fuit, ꝙ ipsi duo & ipsorum quilibet eligere possit, vel tacite, quia dictū ꝙ de se possint eligere, & tunc poterit vnus reliquū eligere, & valebit electio sine dubio, vt no. in c. cū in iure. de ele. & ibi per Io. An. in glo. opponitur. & super glo. j. Si verò vtrique insolidū potestas eligendi non fuit concessa, & tunc aut fuit expresse denegatū, ne se eligerent, & qn̄ est clara, ꝙ non pōt fieri electio, vt in c. a. ꝫ. de test. eo. li. & in c. i. §. personis. de reli. do. eo. li. cū sim. Quid aūt si in cōpromisso est dictū, quod oēs sint cōcordes, & tunc poterit vnus alium eligere, ſm Ioā. An. hic, & in d. c. cū in iure. vbi ēt tenet idem esse, si sit dictū, ꝙ illum recipient in prælatū, in quē oēs consentient, vel quē oēs nominabunt, vt probatur in d. c. cum in iure, ſm Io. An. ibi. Sed ista qō, nunc est dubia, qn̄ non fuit cōcessum, nec denegatū, sed simpliciter est factū compromissum, & tunc vnus poterit alterum eligere, & quod electus a socio poterit ꝯsentire, vt tenuit Hostiē. in c. cum in iure. quod placet Io. An. hic, esto ꝙ glo. ibi aliter dicat, & non bene ſm Io. An. nam non est verū, ꝙ alter oriatur a seipso, sed vocatus est a Deo & a socio, vt no. in d. c. cū in iure. super glo. j. ſm Io. And. vt hic plenius per eū, & per Doc. in d. c. cum in iure. & vide etiam quod no. in c. Cumana. eo. tit. & in l. plane. ff. quod cuiusque vni. nomine.

ADDITIO.

a Si tantum sint duo Cardinales. Adde Io. An. in c. fi. de forti. Archi. in c. qui episcopatum. 2 q. j. Pau. de Elea in cle. ne Romani. in §. 1. de elec.

REG. LXXXII.

In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus.

SVMMARIVM.

1 *Genus quo ad genus tantum ualet quantum species quo ad speciem: fallit, quando præsumptio est in contrarium.*

2 *Generalitas restringitur quinquaginta duobus modis, quos hic uide per ordinem.*

IN generali. † No. ꝙ licèt regulariter tm̄ valeat genus quo ad genus, [a] quātum species quo ad speciem, vt ff. de admini. tut. l. si duo. & ff. de lega. 3. l. si chorus. in prin. tn̄ hoc fallit, qn̄ præsumptio esset verisimilis in ꝯtrium, vt hic pater, ſm Dy. hic, & Io. An. hic, & ita ēt voluit glo. in regula, generi. in fi. ꝫ. e. lib. & ibi uide. In glo. j. ibi, permissiuus. vnde nemo concedere vr̄, ꝙ donet, vt ff. de dona. l. filiusfa. sed requiritur spāle mandatū, nec cōcedit quis, ꝙ in frau. cre. alienet, vt ff. quæ in frau. cre. l. si pater filium. ſm Dy. In ea. glo. ibi, rn̄deo. Ideo Ioan. Mona. ponit exemplum per l. inter eos. ff. de re iud. † In ea. glo. ibi, cū similib. vt ꝫ. de iureiur. eo. lib. c. 1. & de proc. qui ad agendū. sed Io. Mona. colligit hic 50. modos, quibus arctetur seu restringatur gn̄alitas. Primus, cum verisimilitudo resistit, vt hic cum cō cor. Secundo, si ipsa gn̄alitas nō cōprehendat ſm ꝯditionē personæ, cui fit cōmissio, & ꝙ aīs cōprehenderet, vt in c. si eo tpe. de rescri. eo. lib. vbi genus arctatur ad quatuor. Quarto in casu c. ledes. ꝫ. de rescri. vbi genus non extenditur ad maiora. Quinto arctatur ad solita, vt ff. de dam. infe. in l. si finita. Sexto arctaē ad certa, non ad incerta uel ad dubia, an sint sub illo genere, vt ff. de annuis leg. l. Seio. §. medico. Septimo arctatur, ne dolosè facta cōprehendat, vt ff. de pac. l. tres fratres. Octauo ad subiecta, vt in c. a nobis. ꝫ. de sen. excō. Nono ad prius noīatim expressa, ut C. fa. ercis. l. quoties. Decimo, ne conuentio de lucrāda dote prosit delinquenti, ut ff. solu. matri. l. si ab hostibus. §. j. Vndecimo arctatur, ut debita, ff. de condi. inde. l. si procurator. & ꝫ. de præben. si eps. Duodecimo gn̄alis prohibitio arctatur ad illicita, ꝫ. de uerb. sig. super quibusdā. Decimotertio arctatur ad præsentia tm̄, ut ff. de an. & ar. leg. l. si ita. & l. medico. & hoc nc sint talia, quæ sui natura respiciant futura, ut lex, cōstitutio, vel priuilegium. Decimoquarto arctatur ad apparentia tpe generalis concessionis, ut ff. de ꝯhen. empt. l. in lege fundi. Decimoquinto arctatur ad id, qđ præcipue & in statu potissimo genus participat, ut C. de his qui ve. ætа. l. uti. ꝫ. de priui. qm̄. Decimosexto ad arbitrium boni uiri, ut ff. de uer. obli. l. continuus. §. cum ita. Decimoseptimo ad verisimilius, ut ff. de cond. & demon. l. quæ condō. §. quibus. Decimooctauo ad id, qđ participat genus proprie, & rōnabilius, ut ff. de leg. 3. l. hoc legatū. & de priui. c. abbate. eod. lib. Decimonono ad cōpletū seu perfectū, ut ff. de leg. 3. librorū. §. quid ergo. & l. ligni. §. j. Vigesimo ad ciuilē modū non perniciosum concedenti, uel alteri, ut ff. de serui. l. si cui. & de test. cle. 2. Vigesimoprimo ad id, qđ iure fit, ut ff. de cōdi. & demon. l. hæc condō. a. m̄ so. Vigesimosecundo ad minora, ut ff. de leg. 3. l. nūmis. & ꝫ. de p̄ben. c. fi. Vigesimotertio nō includit illa, quæ sunt caput in gn̄e, ut C. de aquæductu. l. eos. lib. 11. & ꝫ. de præben. q̄uis. & hoc, qn̄ esset præiudiciale, aīs secus, ꝫ. de uer. sig. l. familiæ. Vigesimoquarto arctatur ad perpetuū, non ad tpale tm̄, ut ff. de fundo instru. l. quæsitum. §. Pap. & §. seq. Vigesimoquinto non cōprehendit illa, de quibus in iure spāliter est cautū, ut ff. de pę. l. sanctio. & de uer. obli. l. doli. Vigesimosexto arctatur, ne se extendat ad alterius incōmodū, ut ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. si quis a principe. & ꝫ. de ꝯsue. cum olim. Vigesimoseptimo arctatur ad illa, quæ cōmode fieri possunt, ut ff. de uerb. sig. l. nepos. Vigesimooctauo ne ius cōe lædatur, si aliter pōt hr̄e effectū, ut ꝫ. de priuilegijs. in his. & c. pastoralis. Vigesimonono arctatur, ne contineat id qđ incipit esse iniquū, ut ꝫ. de decimis. suggestū. & ff. de vulga. & pup. l. ex facto. §. j. Trigesimo arctatur, ne cōprehēdat ptātem priuilegialiter cōcessum, argō l. j. primo rn̄so. ff. de off. eius cui manda. est iurisdō. ad hoc quod no. ꝫ. eo. ti. in regula, generi. Trigesimoprimo arctatur, ut nil uideatur fieri in præiudicium cōmissionis factę, per quod ipsa attenuetur, ut ff. de do. l. filiusfa. & de offi. procu. Cæsa. l. j. Trigesimosecundo, ne spāliter prohibitum cōprehendat, C. de calum. l. fallaciter. & ff. de ritu nup. l. quanq̄. Trigesimotertio, ne cōprehēdat casum captiosum, C. de ferijs. l. 2. & ff. de transac. l. cum Aqui. Trigesimoquarto arctatur acceptata rōne, ut ff. de seruit. l. si cui. §. uerum. & ff. de optione lega. l. apud Aufidium. Trigesimoquinto electione, quam qn̄que necesse est fieri, de elec. ut quis duas. eod. lib. Trigesimosexto pp effectum, qui est specialis, licèt literæ sint gn̄ales, ut ꝫ. de offi. deleg. ex parte. j. Trigesimoseptimo, ut euitetur infinitas, ut ff. de uerb. obli. l. eum qui liberis. Trigesimooctauo, ut onus graue euitetur, ut ff. de lega. 3. l. fideicom. §. si quis decem. Trigesimonono præfinitione tēporis, C. de inge. & ma. l. diffamari. & his casibus gn̄alitas dr̄ proprie perimi, non arctari, sicut solutione, ff. de leg. 3. l. cum incertus. Quadragesimo propter loquentis ꝯsuetudinē. l. si ser. plu. §. fi. de le. j. Quadragesimoprimo propter cōcessionē speciei de gn̄e alterius factā, ut ff. de ma. uin. l. si peculium. & ff. de adimē. leg. l. q. hominē. ad hoc c. pastoralis. de rescri. Quadragesimosecundo arctatur, ne claues ecclesiæ uilipendantur, ut ꝫ. de priui. l. ut priuilegia. §. illud. Quadragesimotertio, ne comprehendat genus, quod alter possidet, ut ꝫ. de priui. dudum. Quadragesimoquarto, ut non cōprehendat id, super quo lis pendet, ut ꝫ. ut li. pendēn. c. fi. de restib. cām. el 2. Quadragesimoquinto, ne cōprehēdat personā loquentem, nec illā, quæ pari iure gaudet, ut ff. de Sena. l. 2. C. de solu. l. inquisitio. Quadragesimosexto arctatur, qn̄ genus hēt unum solum indiuiduū. ad hoc qđ no. ff. de libe. & posthu. l. nominatim. vnde sicut est inutilis impetratio bn̄fi cuiuslibet, ita inutilis si ille, ad cuius collationē impetratur, habeat solū unū beneficiū, ut hic plene per Io. Mo. de quo in cle. j. in gl. quæ incipit, de isto. de p̄ben. Quadragesimoseptimo arctatur uerbum gn̄ale, ut non adijciat gratiam gratiæ de prima mentione non facta, ad hoc quod no. in c. a. de fil. presby. eo. li. ex quo infertur, ꝙ legitimatus non est legitimus, nec plenè curatus, sed quo ad quid tm̄, ut in c. 1. ꝫ. de fil. p̄sb. c. li. Quadragesimooctauo arctatur, ut cōcessum in gn̄e aliqđ ius ꝯcedentis nō lædat, arg. ff. de ser. urb. præd. l. domus. Quadragesimonono arctatur, ne id, qđ ꝯñs sit, prius cōprehendat, ut ff. de pub. nescit. & ff. de ꝯdi. & dem. l. 2. Quinquagesimo protestationē, ut ff. de acqui. hær. l. pro hærede. §. j. Io. Mo. qui hac sumpta occasione ponit hic prolixe tractatū protestationū, quē post eum ponit hic Io. An. ponēdo primo, qđ sit protestatio. Scd̄o quotuplex sit. Tertio, cui sit facienda protestatio, seu corā quo. Quarto, qn̄ sit facienda protestatio. Quinto, qualiter. Sexto, quis sit eius effectus protestationis, & quotuplex sit, & an una ꝓtestatio tollat ali, [b] & qn̄ à ꝓtestatione uideatur recessum. Et si in termino per-

ADDITIONES.

a Vinc. God. Genus & species si inter personas uel res cadit generalis dispositio, non refertur ad personas, uel res specificatas, cum generi per speciem derogetur, Ruy consi. 90. nu. 9. lib. 2. & genus & species si est posita inter casus, generi per speciem derogatur, Ruy. consi. 103. nu. 17. lib. 2.

b Cel. Vna protestatio tollat aliam. Adde Gem. in c. 1. nu. 23. & quod ibi notatur in apost. ad eum, in uer. cum M. supra de const. Car. in cle. j. q. 12. de proc.

peremptorio dato ad ponendũ, vel articulandũ protestetur ponens, vel articulans ꝙ possit articulos vel positiones datos declarare, diminuere, interpretari, corrigere, vel mutare, & nouos dare, an hęc protestatio valeat, & quid operetur, de quo ẽt in c. inter dilectos. de fide instr. & inter alia dicit Io. Mo. & Io. An. ꝙ post conclusum in cã non est cognoscere, sed cognitum esse, prout ẽt voluit Inn. in c. pastoralis. ẽ. de cã poss. & propric. Et vltra ẽt dicit, ꝙ si post terminũ peremptorium restat cognitio, possunt dari articuli, si sunt de nouo nati, vel de nouo noti, quæ notitia probatur per iurãm, qđ verũ est, si iurans sit bonæ famæ, aliś secus, vt l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. secundũ Bal. hic, de quo in c. 1. ẽ. de confes. eo. li. Et circa hanc materiam [a] protestationis vide no. per Bar. in l. non solum. §. morte. ff. de no. ope. nun. & per do. Ant. & alios Doct. in c. cum M. de consti. & per Bal. Ang. & Imo. in l. Titiæ textores. de leg. 1. & ibi de his vide plenius per Docto.

ADDITIO.

a Materiam protestationis. Adde Arch. in c. diaconi. & in c. ꝙ interrogasti. 27. dist. Io. An. in c. cum ex officiis. de præscri. Cy. in l. voluntarie. C. de execu. Bar. in l. si fundus. C. de rei ven. Sal. in l. pacta nouissima. C. de pac. per Bar. melius quàm alibi, ff. de no. ope. nun. l. non solum. §. morte. Et per Do. Fely. ordinate, in c. cum M. Ferrarien. de consti. ubi dicit, quód Bar. in materia protestationis ita subtiliter processit, ꝙ post eum nix alius ausus fuit materiam protestationis tractare.

Vinc. God. Protestatio ad unum effectum non porrigitur ad aliam causam. Ruy. consi. 50 nu. 8. lib. 3. & protestatio debet fieri Domino principali, non autem ministro. Ruy. consi. 64 no. 3. lib. 1. & protestatio ad unum effectum non porrigitur ad aliam, Ruy. consi. 31 nu. 14. lib. 1.

R E G. LXXXII.

Qui contra iura mercatur, bonam fidem non præsumitur habere.

SVMMARIVM.

1. *Contrario iuri scripto non possunt possideri cum bona fide.*
2. *Ignorantia iuris non excusat in præscriptione, sicut nec in vsucapione.*
3. *Rectores ecclesiæ, qui retinuerunt quandam aliam ecclesiam parochialem, nullo rectore ibidem instituto, tanto tempore quod de eius cõtrario memoria non existit, an eam licitè obtinere possint.*
4. *Vnio vel annexio an possit præscribi tanto tempore, cuius initiũ memoria non existit.*

QVi contra. † No. ꝙ cõtria iuri scripto non possunt cum bona fide possideri. ad hoc l. quemadmodũ. C. de agri. & cẽ. li. xj. ſm Bal. In glo. vnica ibi, vt in prædictis iuribus. ad idem. ẽ. eo. lib. de reb. eccle. non alie. c. 2. Dy. aũt ponebat exemplũ in illo, qui emit a pupillo sine tutore, si sciebat prohibitũ, & tunc mala fides propter iuris errorẽ præsumitur, vt ff. de vsucap. l. si fur. † In ea. glo. in fi. qđ dicit glo. procedit in solo errore iuris. quid aũt, qñ error iuris est admixtus cum errore facti, an sufficiat ad præscribendũ, vide per Inn. & Doc. in c. cura. hic alleg. & per glo. in c. apostolicæ. hic alle. Et vltra dicit hic Dy. & Io. And. ꝙ licèt præsumatur in dubio bona fides, vbi cõtrium non probatur, vt no. in c. si diligenti. ẽ. de præscrip. tñ illud est verũ, qñ allegatur ignorantia facti, quia eius allegationi iuris pſumptio non resistit, sed si allegetur ignorantia iuris, & tunc præsumitur mala fides, quia iuris pſumptio tali all. resistit, ſm Dy. & Io. An. † Extra glo. inducitur hæc regula per Io. An. pro solutione qõnis disputatæ per Gui. qua quæritur, an rectores parochialis ecclesiæ, qui retinuerunt quandã aliam ecclesiã parochialem cum suis fructibus, vt vnitam vel annexam, nullo ibi instituto rectore tanto tpe, ꝙ de cõrio non extat memoria, an possint eam licite sic retinere. in qua tenuit, ꝙ licèt vna ecclesia possit præscribere institutionẽ rectoris in alia, vt c. auditis. de præscrip. tñ talis vnio ex diuturnitate tpis non acquiritur, & ex ea nõ poterit rector vtranq; ecclesiã regere nullo ibi instituto rectore, cũ hoc ꝙ vnus rector regat duas curas, esse non possit, cum quælibet ecclesia debeat habere suum rectorẽ, vt in c. cum non ignores. ẽ. de præbẽ. & 7. q. j. sicut alterius. & pro hac solutione alle. ẽt tres rõnes, de quibus hic per Io. An. dicẽtẽ, ꝙ pro hac solutione potuisset allegari, qđ no. Host. in summa, in tit. de sup. neg. pla. §. quot modis. versi. suppletur. vbi dicit, ꝙ diuturnitas tpis non probat vnionẽ vel annexionẽ, licèt ipsa vnio ex causa fieri possit, tñ suo modo, & forma seruata, vt ẽ. de præben. c. exstirpan. & ẽ. de exces. pla. sicut vnire. & ꝓ hac ẽt solutione facit quod no. Io. An. post Host. in c. quia nonnulli. de cler. non resi. & ẽ. de his quæ fiunt a præla. cum apostolica. in fi. ſm ipsum † Ioã. An. qui tñ dicit, ꝙ imò vnio [a] vel annexio præscribi põt eo tpe, de cuius initio nõ est memoria. ẽ. eo. lib. de præscri. c. 2. dummodo tñ sic possessa fuerit ecclesia, s. ut annexa vel vnita, ad hoc quod no. in d. c. cum apostolica. in fi. per ipsum Ioan. An. nec erit necesse tunc in illa eccle. rectorẽ instituí, cum rector principalis sit rector vtriusq;, sed bene debebit poni vicarius, cum non valeat consue. ꝙ illa eccle. nõ habeat proprium regentẽ curã, vicariũ. s. perpetuũ, vt ẽ. de præbẽ. exstirpandæ. & c. exposuisti. de sup. negl. el 2. vel saltẽ tẽporalẽ, vt in cle. frequens. ver. quidã ẽt de eccle. de exces. præla. vbi de hoc in glo. 2. & hoc probat constitutio Io. execrabilis, ad finẽ, super quo vide quod plene no. in c. de monachis. ẽ. de pben. in glo. a. de priuilegiis, pastoralis. hoc tñ saluo, ꝙ si propter paupertatẽ ecclesiarũ vnitarũ facta esset vnio, tunc ipsarum inopia & impossibilitas regendi vtraque excusaret a vicario ponendo, x. q. 3. unio. & de ętate & quali. eam te. & vide circa hoc no. per do. Flo. in cle. j. circa princ. de supplen. negli. prælat. & per Doct. in d. c. sicut vnire.

ADDITIO.

a Vnio vel annexio præscribi potest. Adde Ro. decis. 24. & dec. 226. incip. item ꝙ ubi aliquis, in antiquis & ibi alleg. glo. in ver. ad mensam, in cle. frequẽs. de excessibus præla. & an possit præscribi minor tempore, facit quod no. Io. de Imo. in c. cum super. de re. eccle. non alie. ubi dicit, ꝙ res, quæ non erant de mensa, possunt uniri mensæ eccle. per præscrip. 40. annorum, per ea quæ habentur & no. in c. cum de beneficio. de præben. lib. 6.

Vin. God. Vnio unius actus cum alio facit assumere naturam uniti, Ruy. consi. 29 nu. 3. lib. 1. & sic unio facit assumere naturam uniti, Ruy consi. 15. nu. 13. lib. 1. & unio unius iuris cum alio plura operatur, Ruy. consi. 113. nu. 8. lib. 1. & maior est unio, quæ inducitur per nomen collectiuum, quàm per copulã, Ruy. consi. 16. nu. 9. lib. 1.

R E G. LXXXIII.

Bona fides non patitur, vt semel exactum iterum exigatur.

SVMMARIVM.

1. *Exigere est ab inuito extorquere.*
2. *Exactum semel non potest iterum exigi.*
3. *Pęnam soluere an quis teneatur in foro conscientiæ.*
4. *Pęna & res, an simul peti possint, hoc est bona q. & de apicibus iur.*

BOna fides. † No. j. ibi, exigatur, ꝙ licèt exigere propriè sit ab inuito extorquere, vt l. debitor. ff. de verb. si. & in l. fideicom. §. si rẽ. ff. de leg. 3. & ꝓpter hoc dixit Spe. in ti. de procu. §. uerũ aũt. ver. ito. ꝙ procurator habens mandatũ ad exigendũ, non põt recipere solutionẽ a sponte soluentibus, tñ hæc regula locũ habeat ẽt cum ipse debens non adhibita coactione, sed spõte soluit, qđ debet, cũ satis sit ꝙ poterat exigi ab eo inuito, ex quo illud debebat: vnde si semel soluit, ẽt sponte nõ debet ab eo iterum exigi, ſm Io. An. quod sine dubio procedit ab ipso inuito. sed quid si a uolẽte, & sponte soluente bis, an liceat exigere, & dic ꝙ sic, qñ ille scienter solueret indebitũ, quia esset tunc donatio, ut in l. j. & ibi no. ff. de condi. indebi. secus si aliquo errore ductus hoc faceret, quia tunc non liceret, & posset repeti, vt no. in d. l. j. Et ita ẽt posset locũ habere regula huius tex. in alia tñ materia, qñ aliquid est prohibitum exigi, vel recipi, uel dari, an possit tunc recipi a sponte soluente. uide in c. 1. & in c. dilectus. el 2. in fi. ẽ. de simonia. & per gl. notabiliter in l. si quis. & in l. quædam. ff. de edendo. & in c. statutum. in fi. de rescriptis. eo. lib. † Secundo no. ex tex. regulam, ꝙ semel exactum vlterius exigi non potest, quod tamẽ limita, [a] nisi aliquid debeatur ex aduersis causis, quia tunc exactio vnius nõ impeditur per exactionem alterius, ut in l. fundum Cornelianum. ff. de dona. & hoc nisi causæ essent lucratiuę, quia tunc bene procederet regula huius tex. vt in l. omnes. ff. de actio. & obli. secundũ Io. An. † In glo. 2. ibi, fraternitas. & ibi uide glo. singularem tenentem, ꝙ in foro conscientiæ non teneatur quis soluere pęnam, de quo per Doct. in c. dilecti. ẽ. de arbitris. & plene per Pe. de Ancha. in regula, possessor. ẽ. eod. lib. in repe. circa medium. & ibi quid de pęna legali, uel de pęna corporali, vel conuentionali, & an in foro conscientiæ possit quis exigere pęnam ultra quàm interfit, de quo ibi plene per eum, & per Doct. in c. suam. hic alleg. In ead. glo. ibi, ab eodem. dicebat ergo Dy. hanc regulam intelligendam, ne ab eodem exigatur, vel ab eo qui ab exacto causam habet, uel qui contra exactum habiturus esset regressum, & sic soluit qõ de illo, qui dolo desiit possidere, a quo licèt agens fuerit consecutus æstimationem rei, tamen ipse agens potest ipsam rem repetere a possessore, vt in l. nec vllam. §. item si quis. ff. de peti. hæredi. & in l. Stichum. §. dolo. ff. de sol. secundum Dyn. & Ioan. And. & vide quod no. in l. quoti. ff. si fa. fur. fe. dica. In ead. glo. ibi, §. sed si plures. Host. in ca. 2. ẽ. quod me. cau. dabat talem doctrinã di-

cens

cens, q vno soluente alij obligati liberant, qn̄ actor petit quod sibi abest & eis adest, vel qn̄ pęna pro priuato cōmodo est inducta, secus si petatur, q eis non adest, vel cum pęna pro publico cōmodo inducta est, vel est mera pęna, ſm Io. An. remittētē ad no. in d. c. 1. super prima glo. † In ea. glo. ibi, simul peti possint, de hoc articulo per gl. in c. ep̄s, qui mācipiū. 12. q. 2. & in c. si ecclesiæ. hic alleg. & ibi per Arch. & per Cy. & Bal. in l. cum proponas. C. de transa. & hic per Io. An. ex quorū dictis si quæratur, vtrum res & pęna simul peti possint, cōclude q aliqn̄ pęna succedit loco rei, & tunc debet altera esse contentus, vt ff. pro socio. l. si quis a socio. & l. fi. & ff. de actio. emp. l. prædia. & pro his facit regula huius tex. ideo dicebat Bal. in l. j. C. de his quæ pęnæ nomine. in 4. col. quòd si testator mandat hæredi qđ soluat mihi fundum sub pęna decem, q ego altero tm̄ debeo esse contentus. adducit quod no. in l. vxori. §. agri plagā. ff. de lega. 3. & in l. rescriptū. §. si pacto. ff. de pac. Et idem si pęna est apposita, seu succedit loco principalis debiti, seu loco totius interesse, quia non potest peti vtrunque, sed dēt altero esse cōtētus. & hoc, nisi quatenus vnum excederet aliud, vt d. l. si quis. & d. l. prædia. aliqn̄ pęna apponiť loco particularis interesse, & tunc potest peti vna cū principali, vt l. traiectitiæ. in prin. ff. de ac. & ob. & ita sequitur hic Io. An. & Cy. & Bal. in d. l. cū proponas. aliqn̄ dubitatur, an pęna sit apposita loco interesse, an verò ob puniendū contumaciā, vel contemptū: tunc dicit Ioā. An. q in dubio præsumendū vř, q loco interesse, in l. si duo. ff. si quis cauti. Bal. tn̄ in d. l. cū proponas. dicit q tunc si pęna est cōmensurabilis interesse particulari, quo casu vř apposita loco particularis interesse, & poterit peti vtrunque, vt ȝ. Si verò pęna est cōmensurabilis interesse totali, quo casu vř apposita loco interesse totalis, & non pōt vtrunq; peti, nisi quatenus vnū excederet aliud, vt ȝ. ſm Bal. in d. l. cū proponas. & dicit Io. An. hic, q qn̄ apparet q pęna sit apposita propter contumaciā, vel contemptū, tunc non haberet locū regula huius tex. cū nō sit idem, sed diuersum est qđ petitur ſm eum. Et prædicta procedunt, qn̄ pęna apponitur respectu rei. Aliqn̄ pęna apponiť per legē respectu delicti, tunc potest vtrūq; peti, vt ff. de cōdi. fur. l. si pro fure. & hoc verū in actione pęnali ab origine: secus qn̄ non ab origine, sed rōne contumaciæ superuenientis, vt l. si cū exceptione. §. satis clementer. ff. quod me. cau. Aliqn̄ pęna apponit ab hoie loco contēptus, tunc refert, aut eadē ex cā petiť res, & pęna, puta ex snia arbitri petitur eius obseruantia, & q a pars non obtēperauit snię, petitur ēt pęna, & hoc fieri non pt, nisi esset clausula rato manente pacto, argumento l. qui fidē. ff. de transa. rō est, quia ista petitio implicat ȝrietatē, nam dum petitur obseruantia, sinē cōsentit agens, vt purgetur mora: vnde cessat causa pęnæ, vt ff. de arbi. l. si Celsus. Sed si non petať ex eadē cā, & sic ex snia, puta quia pęna petitur rōe ȝtumacię, sed antiquū debitū petitur ex actione antiqua, & hoc casu poterit vtrunque efficaciter peti, vt ff. de arbitris. l. si quis rem. ſm Cy. & Bal. in d. l. cū proponas. Sed idē Bal. in d. l. j. C. de his quę pœnæ noie. in hoc tenet ȝtium, & corrigit se dicens, eo q a pęna succedit tunc loco actionis prosecutoriæ, sed duæ prosecutoriæ nō ȝcurrunt, vt ȝ. ſm Bal. ibi, & de hoc ēt vide per Io. post Host. in d. c. dilecti. super glo. fi. Qn̄ ēn esset apposita clausula,[a] rato manente pacto, tunc indistincte pōt vtrunq; peti, s. res & pęna, uel q obseruetur ȝctus, & pęna soluatur, vt d. l. cū proponas. & d. l. qui fidem. & j. in glo. de quo ēt vide per glo. in ver. bienniū. in c. potuit. ȝ. de locato. Et ibi plene per Imo. ponentē, quid si in[b] ȝctu emphyteutico emphyteuta promisit soluere canonē sub certa pęna, an tunc si nō soluatur, possit emphyteuta expelli, & simul ab eo pęna exigi? & dicit q non, sed debet alterū eligi, per no. ȝ. & in d. §. si pater. fallit, qn̄ esset apposita dicta clausula, rato manente pacto, vt ibi vide per eum. Et adde singulariter, q qn̄ in contractu est appositum iuramentum, videtur habere virtutem clausulæ rato manente pacto, vt in l. si quis maior. C. de transac. de quo ibi per Doc. in l. cum pater. §. filijs matrem. de lega. 2.

ADDITIONES.

a Clausula, rato manente pacto. Adde glo. & Doc. in c. fi. de loca. Doc. in c. inter R. seniorem. de elec. per. & Doc. in l. cum proponas. C. de transac. Doc. in l. ita stipulatus magna ff. de uerb. obli.

b In contractu emphyteutico. Adde Doc. in c. potuit. de loca. & per Iasl. 2. C. de iu. emphy.

REG. LXXXIIII.

Cum quid vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus vna via, videtur prohibitus & alia.*

2 *Notarius procurator meus si producat instrumentum in iudicio manu sua scriptum, & receptum ad probandum de iure meo in causa illa, an tale instrumentum probet.*

3 *Notarius scribens acta causæ, an possit esse testis in illa causa.*

4 *Notarius si est constitutus procurator ab aliquo, an ipse possit de hoc conficere instrumentum.*

5 *Notarius an ipsemet possit scribere suum testamentum in forma publica.*

1 Cum quid. † No. q prohibitus vna via vř & alia prohibitus. de quo. j. & hoc procedit in ꝓhibitis, sed in remotis fit dr̄ia, an ꝓhibeať cā remota, vel cā mediata, vt in l. interdum. ff. de acquiren. hære. ſm Bal. In glo. j. ibi, cum suis concor. vt in c. j. §. j. ȝ. de cle. coniug. eo. lib. In ea. glo. ibi, seruus sic. C. de testi. l. seruus. In ea. glo. ibi, minuet quartam. vide in Auth. de triente & semisse. §. prohibemus. & ibi per glo. In ea. glo. in fi. & eodem modo pōt responderi ad l. quoties. C. eo. tit. & ad l. item. C. de iu. deli. & ad l. j. §. sed interdum. ff. de succes. edicto. & ad l. nec his §. j. ff. de acq. hæred. & ad similia iura, in quibus pater q exclusus vna via nō est exclusus alia: nam ista ȝtria possunt solui, sicut soluit glo. hic ſm Io. An. Bal. verò hic dicit, q qn̄q; a l. prohibetur cā mediata & immediata, tunc procedit regula huius tex. qn̄que prohibetur cā immediata tm̄, & tunc procedunt cōtraria ȝ.

2 † Extra glo. Io. An. inducit hanc regulā ad q. per eū disputatā Paduæ, qua quæritur, si tabellio ꝓcurator meus in certa causa producit vnum instr̄m sua manu scriptū ad probandū de iure meo in illa cā, quæritur, an tale instr̄m faciat fidem. in qua q. Io. An. arguit primo, q non, quia procurator non potest esse testis in cā, quam procurat, vt in c. insuper. ȝ. de testib. & in c. Romana. ȝ. de testi. eo. li. & in exercendis litibus parem vim obtinent testes & instr̄a, ut l. in exercendis. C. de fide inst. & in c. cū Ioannes. ȝ. eo. tit. ergo quo iure repellitur procurator a testimonio, eo. iure suspicionis instr̄m per eum confectū in causa, quā procurat, fidē non facit. In ȝtrium vero adducit qđ no. Inn. & Host. in c. ex literis. ȝ. de transa. & Spe. in tit. de test. §. j. ver. quid si aduocatus. vbi dicunt instr̄m facere fidē in iudicio, licèt aduocatus causæ sit descriptus in testē in ipso instr̄o, qui tn̄ aduocatus testimoniū verbo ferre non pōt, vt d. c. Romana. Ad idem facit l. milites. ff. de re mili. per quā probatur, q si ego scripsi instr̄m super aliquo ȝctu pro aliquo, cuius postea factus sum hæres, q ex illo instr̄o licèt ꝓpria manu scripto agere poterit, fortius ergo in procuratore instr̄m ipsius valere debet, facit l. si pater. & l. vxori. ff. de falsis. ex quibus rōnib. & alijs Ioā. And. hic concludit, q tali instr̄o, nisi ařs redarguať de falso, debeat fides adhiberi. & hoc si ante litē motā, & susceptū procuratoris officiū apparet tale instr̄m fuisse cōfectū, & idē ēt dicit Io. An. si post qn̄ procurator illud instr̄m ex necessitate officij ȝfecisset, puta si esset notarius[a] epi, vel alterius curiæ, seu officij ex illa dicta fecit instr̄m, vel qn̄ dn̄s, pro quo instr̄m est confectū, nō notarius, sed quasi quilibet alius vtilitatem ex tali instr̄o ȝsequitur, puta si instr̄m ȝtineat pactū inter duas vniuersitates. facit 3. q. 7. §. tria. ver. si ȝ procuratorē. ff. de postula. l. fi. & de admini. tut. cū quidā. ſm Io. An. dicentē tn̄, q si iudex, quem oportet cuncta rimari, videat talē notariū procuratorē ařs susceptū, uel nō bonæ famę, tunc sua subtilitate veritatē inquirere dēt vocando ad se testes descriptos in illo instr̄o, & si expediat, faciat sibi monstrari quinternū rogationū, uel abbreuiaturarum, vt sic videant, an ibi sint ita scripta, & debito loco. ad hoc 30. q. 5. iudicantē. & in l. 3. ff. de testib. & in c. in pn̄tia. ȝ. de renun. Non obstant ȝtria, quia procurator ꝓducens instr̄m, quod prius fecerat, non testificat, ut nunc post susceptū officiū procuratoris, sed vt tunc ante susceptū officiū. sicut ergo ꝓducendo acta prioris iudicij posset ꝓducere suā propriā testificationē, puta si ipse fuisset adductus in testē, & ꝓpria manu scripsisset testationē suā, ita & poterit ꝓducere instr̄m prius confectū, ſm Io. An. ex cuius dictis infertur.

3 † Primo, q notarius, qui scribit acta causę, possit esse testis in eadē cā, & ita tenuit ēt Io. An. in d. c. Roma. cū non reperiař prohibitus, ut l. j. ff. de test. et facit d. c. cū Io. Sc̄do infertur, q si notarius adducať in testē in ea cā, in qua est notarius, possit ipse ꝓpria manu suā testificationē scribere, cū hoc non reperiať prohibitū, ſm Io. And. hic circa fi. Tertio inferř, q notarius possit esse testis super eo, qđ scripsit. Sed certe hoc videtur intelligendum quo ad probationem

ADDITIO.

a Vinc. God. Nota, q notario asserenti de suo rogitu credendum est, ut notario adhibito, Ruy. consi. 13. nu. 26. lib. 2. & insuper notario asserenti, q alius inueniri non poterit, statur, Ruy. consi. 3. nu. 1. lib. 2.

tionem facti, & sic ad probandũ, q ipse fuerit scriptor, arg. l. si quis decurio. C. de fal. non aũt vt talis scriptura iuuenit eius te stimonio, s̃m glo. no. in l. hac consultissi. §. fi. C. qui test. face. pos. de quo tñ per Doc. in l. Domitius. ff. de testa. tute. & per Bal. in l. iurisiurandi. circa fi. C. de testi. & ibi qñ sit, q debeat stari dicto vnius tabellionis, de quo ibi per eum. Quarto infertur, q quotiescunque dubitatur de fide instru. semper debet recurri ad primam matricem, seu ad primam rogationẽ seu imbreuiaturã & scripturã instri ipsius notarij, & potest notarius ad hoc cogi per iudicẽ s̃m Io. hic, quod no. est. n. hoc regulare, q vbi dubitatur de fide exempli, semper ad originale recurrendum est, pro quo tex. in c. qm̃ cõ. ĩ. de proba. & in c. vt veterũ. 9. dist. & si esset varietas, seu diuersitas inter instrm̃ extense scriptũ a tabellione, & protocollũ, seu scripturã primã, & matricẽ abbreuiatẽ scriptã, tunc ipsi protocollo seu matrici potius esset standum, vt est de mente Io. An. hic, pro quo est glo. sing. in Auth. de tabel. §. fi. & ita et tenet Bar. in l. Sempronius Proculo. ff. de leg. 2. & facit quod no. per Spe. in ti. de instru. edi. §. instrm̃. ver. sed nunquid. & versi. quid igitur. quod tene menti. Quinto dixit Io. An. referendo Host. in d. c. qm̃ cõ. q si iudex cõmittit notario receptionẽ, seu examinationẽ testiũ, vel delationẽ iurĩ, q de hac cõmissione per alium notariũ non per seipsum debet confici instrm̃, cum ipse notarius nõ possit, nec debeat esse rogatus de cõmissione sibi facta, & sibi credi non debet, & ita sequitur Bal. in l. iurisiurandi. circa fi. C. de testib. ar. l. j. C. de mandatis principũ. & l. oĩbus. C. de testib. & facit l. ex sñia. C. de testa. tu. vbi probatur, q nemo põt sibi ascribere officiũ. Barto. tñ ibi concludit prædicta procedere, qñ notario cõmitteret certũ officiũ, secus si cõmittatur ei certus articulus officij, vt q recipiat testes in aliqua causa, vel quid simile, quia tũc non est ꝓhibitus, q hoc scribat, sicut et non est prohibitus scribere, q ipse fuit rogatus de aliquo actu, s̃m Bar. ibi dicentẽ tñ tutius esse q alius notarius hoc scribat, ut ibi per eum. Sed Bal. in l. iudices. C. de fide instru. in fi. cõcludit, q in rebus arduis uel lucratiuis ipsi notario nullo modo ipse notarius possit esse rogatus de sua cõmissione, uel officio. non ob. distinctione Bart. ĩ. quia non procedit: nam qd̃ iuris est de toto officio, idem est in parte, ar. l. quæ de tota. ff. de rei ven. Non ob. q notarius possit scribere se fuisse rogatũ, quia tunc rogatur de executione officij iam cõmissi, quia ex quo est tabellio, tenetur scribere, sed non rogatur de origine cõmissionis sui officij, quod nemo potest sibi ascribere, sed ex quo constat de eius auctoritate, bene põt eam exequi. cũ ergo tabellio non habeat ex natura officij tabellionatus auctoritatẽ receptionis testium, non põt sibi ascribere hanc auctoritatẽ, quæ pertinet ad iudicẽ, non ad se. Ideo tunc eius scripturæ non crederetur s̃m Bal. ibi dicentẽ ita esse tenendum, & ita est de mente Inn. & Io. An. in c. qm̃ cõ. de proba. & ad prædicta vide per Bar. in l. si consul. ff. de adop. † Sexto iuxta prædicta posset dubitari, si notarius est cõstitutus ab aliquo procuratore, an ipsemet notarius possit esse rogatus, & scribere de hoc publicũ instrm̃. Bal. in d. l. iudices. in fi. tenet q non, per rõnes, de quibus ĩ. quia non põt sibi ascribere auctoritatẽ vel officiũ, vt d. l. ex sñia. & l. vxori. ff. de fal. qd̃ no. Sed qd ergo, pone q notarius facit alium suum procuratorẽ, & ipsemet notarius scripsit de hoc publicũ instrm̃, an probet, & sufficiat. & vr̃ q non, quia notarius debet esse rogatus, vt in Auth. de tabel. §. nos aũt. sed inter rogãtẽ & rogatũ debet esse dr̃ia, vt in l. seruus cõis. la j. ff. de stip. ser. ergo instrm̃ non põt dici esse publi. Bar. ibi dicit, q instrm̃ procuratoris continet duo principaliter, primo mandatũ factũ procuratori, & hoc probat, & sufficit tale instrm̃, sicut sufficerent tunc literæ alicuius, vt in cle. j. de proc. quod tñ Bar. ibi dicit procedere, q tale instrm̃ ꝓbet, qñ ipse procurator cõstitutus induceret tale instrm̃ ad probandũ, qd̃ ipse sit procurator. Item probaret pro alia parte inducẽte dictũ instrm̃ cõ ipsum notariũ procuratorẽ, vel cõ dñm, ad hoc vt ipsi notario præiudicet, sed si ipse notarius, vel alius vellet probare aliquẽ fuisse procuratorẽ suum ex suo instrõ, tũc pro eo fidem non faceret, ar. d. l. vxori. & hoc nisi probaret fidem instrõ fuisse interpositam per sententiam, ar. l. fi. C. de fi. instru. quæ oĩa no. ad cle. j. de procu. Secundo dicit Bar. q instrm̃ procuratoris continet stipulationẽ, per quã procurator releuatur ab onere satisdandi, vt Insti. de satisda. §. sed & si quis. tunc tale instrm̃ non sufficeret, quia ipsemet notarius non põt a seipso stipulari, cũ inter promittentẽ & stipulantẽ dẽt esse dr̃ia, ut d. l. seruus. & facit l. licet. §. si plures. ff. de procu. s̃m Bar. in d. l. seruus. Sed Imo. dicit ibi, q forte in hoc teneret dicta stipulatio ꝑ duplicem effectũ, qui cadere põt in d. casu l. q ipse cõstitutus procuratorẽ promittat, vt priuata persona, & ut publica persona recipiat stipulationẽ noĩe oĩum, quorum interest, ex quo agitur de his, quæ sunt voluntariæ dispõnis, per no. per Bar. ibi in fi. & per glo. in c. ex literis. ĩ. de proba. † Septimo & vltimo quæritur, an notarius possit ipsemet scribere suum testm̃ in publicã formam Bart. in d. l. seruus. tenet q sic, si de facto suo proprio tractatur, & alteri non inferatur damnũ, licẽt forte auferatur ex hoc lucrum uenientibus ab intestato. pro quo l. quoties. §. j. de hære. insti. vbi ipsemet testator scribit testm̃: intellige, qñ adhibitis testibus necessarijs, s̃m Bar. in d. l. seruus. & ita sequitur ibi Imo. & facit gl. in l. seruus. ff. de testa. vbi Bar. idem tenet, dicens q eo casu, quo instrm̃ continet aliquam repugnantiam, vt si ipse notarius aliquid sibi promittet, non valeret promissio, licẽt suum instrumentum contra se bene probaret, secundum eum ibi, quæ omnia sing. no.

R E G. LXXXV.

Contractus ex conuentione legem accipere dignoscuntur.

S V M M A R I V M.

1. *Conuentio partium legem facit, quæ seruanda est a partibus.*
2. *Casus fortuitus nunquam venit ex natura alicuius contractus, licẽt ex pacto possit quis teneri de casu fortuito.*
   Adde ad idem, nu. 3.
4. *Pactum factum inter partes, ut quis non teneatur de casu fortuito, intelligi debet nisi sua culpa talis casus eueniat.*
5. *Aduocatus obligauit se vni monasterio pro certo salario patrocinari postea alteri monasterio, similiter pro eodem salario, si ista duo monasteria litigant adinuicem, cui potius debet patrocinari.*
6. *Aduocatus simpliciter constitutus, an debeat pro eodem salario patrocinari in causa appellationis.*
7. *Medicus an teneatur infirmum recidiuantem curare pro eodem salario.*
8. *Aduocatus si pactus est clientulo suo, si obtineat in causa, quòd habebit certum, si autem tantum decem, si partes concordant, quid iuris.*
9. *Aduocatus an debeat habere integrum salarium ab hærede Titij tunc entum intentantis actionem, quam ignorauit posse elidi ex persona Titij.*

1 2 CONTRACTUS. † No. q cõuentio [a] partiũ legẽ inducit, quæ in cõtibus seruanda est, ut hic, & in l. cõtus. ff. co. ti. & in l. j. §. si conuenerit. ff. depositi. In glo. j. ibi, depositarius enim &c. Dy. hic dicit, q in quibusdã cõtibus venit dolus, & lata culpa tñ, ut in deposito, & precario, ut hic in glo. in quibusdã uenit leuis culpa, ut in cõtibus, qui celebrantur gratia vtriusque. in quibusdã uenit leuissima culpa, ut in mandato, ut in l. a procuratore. C. mandati. & idem est in cõmodato facto gratia recipiens tñ, s̃m Dy. hic, de quo in l. si ut certo. §. nunc uidendum. ff. cõmo. & ibi plene de his, & per Ioã. An. in c. 1. ĩ. de commo. & hic plene per Bal. ponentẽ hic, quid sit dolus, q lata, leuis, & leuissima culpa, & quid casus fortuitus, de quo hic per eum, & plenius in l. quæ fortuitis. C. de pig. actio. & per Bar. in l. quod Nerua. ff. depositi. † In ea. glo. ibi, de casu fortuito. aduerte, quia licẽt ex pacto possit quis teneri de casu fortuito, tñ ipse casus fortuitus nunq̃ uenit ex nã alicuius cõtus, ex quo certa species debeatur. in mutuo uero quis tenetur de casu, non ex nã cõtus, sed ꝑ naturã debiti, q a gñaliter debitũ perire nõ põt, ut l. incendiũ. C. si cer. pet. s̃m Dy. intelliginir. qd̃ aũt dicit Dy. ĩ. q casus fortuitus nunq̃ venit ex natura alicuius cõtus. limitat hic Bal. nisi culpa ꝑcessera casum, q a tunc culpa ꝑcedens facit teneri de casu, sic ĩ. de homi. c. fi. & in c. 1. ĩ. de ætã. & qua. & uide per glo. no. in regula, imputari. ĩ. eo. li. qd̃ tu intellige, qñ talis culpa erat ordinata ad illũ casum, aliãs si culpa uerisimilr nõ erat ordinata ad illũ casum, nunq̃ tenetur quis de casu, licẽt culpa ꝑcedat casum, ut in l. non omne. ff. de sta. lib. & in l. a. §. si uero ꝑ ualitudinẽ. ff. si quis cau. & ibi per glo. Bar. & alios Doc. qñ sit, q culpa dicatur uerisilr ordinata ad casum, uel non, & uide in l. si nehẽda. §. idẽ iuris. ff. ad l. Rhod. de iactu. ubi dr̃, q qñ culpa nõ est ordinata ad casum, eius rõ hñda nõ est, q no. † Ex pacto tñ cõuẽtione bene põt quis teneri de casu fortuito et nulla culpa ꝑcedẽte, ut hic in gl. circa quã tene mẽti tres regulas. primo, q licẽt ꝑ pactũ quis suscipit in se periculũ casus fortuiti, tñ nõ intelligit de oĩ casu, sed tñ de casu fortuito inopinato, & insolito cõtingente cõ cõsuetudinẽ loci, ut est tex. no. in l. fistulas. §. frumenta. ff. de cõtrah. emp. & per Bart. in l. sed & si quis. §. q̃situ. ff. si qs cau. Adde tex. nu. in l. in lege locationis scriptũ. §. colonus nullã. ff. lo. q licet per pactũ qs se liberauit, ut nõ teneatur de aliqua uiolẽtia illata, tñ nõ intelligit de uiolentia illata a se, uel

ADDITIO.

[a] Vinc. God. Nota, q cõuentio partium executionem paratam non habet, Ruy. consi. 135. nu. 11. lib. 5.

vel suis hoībus domesticis, seu famulis. & vide ibi p gl. Scđo, q licet vna pars ex pacto obligauerit se velle teneri de oi casu, tñ non intelligit de casu fortuito proueniēte ex culpa alterius partis, vt est tex. sing. in l. 3. C. de nautico fęnore. & ibi p Bar. & Bal. adde, q a diuersum vr, qñ qs suscipit in se oē periculū, quia nō tenetur de casu, vt in l. opus. ff. loca. & vide p gl. in l. sed & si qs. §. qsitū. ff. si qs cau. gl. in l. itē qrit. §. si gēma ff. loc. dicentē, q 4 periculū ꝓprie est, qñ talis casus culpa ꝓuenit. † Tertio, q licet ꝑ pactū qs ꝯseruauerit sibi, vt de nullo casu teneret, tñ intelligit nisi ex sua culpa ꝓcedat talis casus, quia culpa p̄cedēs facit quēq teneri de casu, vbi alias nō teneret, vt s. est dictū. & facit gl. in rła, nō est sine culpa. s. eo. & intellige, qñ culpa eēt ordinata ad illū casum, vt s. dr̄, q oia sing. tene menti ad declarationē rłæ huius tex. & gl. hic. Extra gl. Io. And. inducit hanc rłam ad 4. q. a quarū prima est dñicalis. 58. de [a] † aduocato, q pro certo fundo 5 vel annuo salario ꝯuenit patrocinari monasterio S. And. in oī sua cā, & cū sibi ꝯuētione obligauit se ad idē monasteriū S. Bñdicti, quid si postea ꝯtingat hæc dūo monasteria adinuicē litigare, cui eorū aduocatus ipse patrocinari dēat. in qua q. Bar. Brix. ꝯcludit, q illi monasterio dēt iuuari, qđ hēt iustā cām, si de hoc ꝯstare posset, qa vtraq; ꝓmissio hēt tacitā cōdōnē, si iustā fouerer cām, vt in c. breui. & ibi p gl. s. de iureiu. Sed si de hoc ꝯstare nō pōt, tūc in dubio iuuandū est primo, q sine pęna priori iuuare poterit, quia ois scđa obligatio intelligit fieri sine p̄iudicio prioris, vt in c. tua. & c. veniēs. & c. intellecto. & c. eā te. s. de iureiu. & facit qđ no. Spe. in ti. de aduocato. §. 1. ver. qd si aduocatus. licet aliud velit in §. qd si haberet. & facit ēt ad hoc, quia in dubio priori est iuuandum, vt in c. j. & c. si vasallus. §. ꝯoēs. in tit. hic finit lex Cōradi in vsi. feu. & ff. lo. l. in operis. fm Bal. vñ dicebat Io. An. post Inn. in c. cunā dudū. s. de p̄b. post principiū magnę gl. de clerico hñte duo bñficia diuersorū epōrū, q tenetur potius obedire primo. de quo ēt p Hos. in ti. de ma. & obe. §. ad qd obediens. ver. qd si duo. Sed ipsi scđo monasterio debebit seruire p substitutū. & ita residet hic Io. An. qd aūt sit in bñficiatū duarū ecclīarū, cui magis iuuare teneat, vide p glo. & Doc. in c. fi. s. de postulādo. vbi ꝯcludūt, q si ꝯstat qs ex illis foueat iustitiā, & illā iuuabit, vt s. Si verò nō ꝯstat qs foueat iustitiā, & tūc dēt abstinere ab aduocatione vtriusq;. p ea quę dicit gl. in d. c. fi. & Spe. in d. §. 1. ver. qd si hēt. & potius tūc assumat partes mediatoris, q aduocati, prout voluit Host. in d. c. fi. & refert hic Io. An. Sed si ꝯstat, vt cogat suscipere aduocationē, & tūc aut hēt bñficiū pro officio aduocationis, & debebit tūc iuuare primā sine aliqua pęna, & scđæ ecclīæ dare poterit substitutū. Si vero haberet bñficia simplr, nō pro officio aduocationis, & tūc neutrū iuuare debebit, fm Spe. in d. ver. qd si hēt. & b gl. in d. c. fi. & ita sequunt ibi Doc. Quid aūt sit in [b] vasallo duorū dñorū hñtiū inter se guerrā, cui prius obedire teneat. Bal. in l. j. §. ne aūt. in fi. C. de cad. tol. arguit primo ꝓ antiquiori dño, vt in c. fi. in ti. hic finit lex Conradi, deinde ꝯsuetudines regni incipiunt. in vsib. feu. deinde arguit, q debeat seruire vtriq; de feudo suo iuxta redditus feudi pecuniā ei ministrādo pro eius auxilio, nā idē dr, qñ seruitus debet duob. p̄dijs diuersorū, vt in l. in ꝯcedendo. ff. de aqua plu. ar. consuluit tñ Bal. q debeat potius seruire antiquiori dño, ēt in propria persona. de quo ibi p eū, & p Spe. in ti. de vasallo. §. 2. ver. 12. & ver. seq. Et quid sit in seruo pluriū dñorū, vide in l. si qs in graui. §. cū oēs. ff. ad Sill. & qđ no. 24. q. 4. ipsa pietas. ff. de relig. & sum. fu. l. fi. Et quid sit in alijs promittentib idē factū duob. cui magis obseruare teneat. vide in d. l. in operis. & ibi plene p Bal. & in l. quoties. C. de rei 6 ven. † Vlterius Io. And. inducit hanc regulā ad secundā q. de aduocato, an pro eodē salario teneat aduocare in cā appłonis, si c simplr recepit, seu promisit cām defendendam. [c] In qua q. Bar. Brix. in sua venerali 55. tenet q nō. Idē tenuit gl. in l. j. C. de suffrag. & in c. Romana. in prin. s. de testi. eo. li. qđ intelligit Spec. in ti. de salario. §. sequit. ver. sed nunqd. intelligit veriū in appe. a diffi. sed si ab Iniam appellaret, vel in inte. restī. peteret, dicit Spe. q aduocatus tenet, si in eodē loco cā tractet, vel satis prope. de quo ēt p Spe. in d. §. sequit. in ver. quid si cā tractet. semp tñ aduocatus vel procu. qñ pergit ad aliū locum ꝑp cām, habebit expensas a clientulo, p no. in c. statutū. §. insuper. & §. præferendo. de rescr. eo. li. fm In. An. & nō dēt ire pedes, sed eques, fm qualitatem personæ, vt p gl. in l. idē Labeo. ff. man. & tenet Bal. in d. l. j. in fi. Qñ m culpa ipsius aduocati snia diffinitiua lata esset ꝯ clientulū, nunc teneret indistincte aduocare in cā appellationis, fm Bal. hic dicentē, q aduocatus dr esse in culpa, q nō p̄monuit partē, q succubuit, nisi esset qō dubitabilis multū, vt in l. rē non nouā. C. de iudi. & vide p Ang. in l. si vacātia. C. de bo. vac. lib. 10. in 9. col. dicentē p illū tex. q aduocatus tenet ipsi clientulo ad oē interesse, si damnū ex eius culpa, vel negligentia est secutum, vt ibi per eum. Et de hac materia no. ēt in l. ita demū. & in l. inuitus. C. de procu. & p Io. And. in c. non iniuste. s. de procu. in vlt. gl. & ibi de procuratore, an & qñ tenea 7 tur prosequi cām appe. † Itē Io. And. adducit p̄dicta ad aliam q. de medico, an pro eodem salario ꝯuēto teneat curare infirmū recidiuantē. de qua q. hic per Io. And. pro & ꝯ, & in hac q. Bar. Brix. in sua dñicali 73. tenuit, q si infirmus recidiuauit sua culpa, & medicus nō tenet, vt in rła damnū. j. eo. alias tenet, quod procedit, qñ illico recidiuauit. & ita procedat gl. in c. presbyterū. in fi. s. de ho. alias ex magno interuallo, & nō teneat, p no. in l. diuus. ff. de in integ. restī. & in l. si ita quis. §. Seia. ff. de ver. obl. & in c. vt cōmissa. §. j. s. de ele. eo. li. in 1. gl. & ita residet hic Io. And. de qua q. vide plenius p gl. ordi. adducentē iura pro & ꝯ, in l. maritus. ff. lo. & ibi plene p Doc. & ꝯclude sic, q aut constat infirmum recidiuare sua culpa, & sibi imputet, vt s. aut cōstat q sine sua culpa, puta quia infirmitas nō erat funditus eius curata, sed medicus fecit cessare dolores, & tūc infirmus tenet, vt probant iura alle. in gl. in d. l. maritus. in j. parte. & facit l. qiritur. §. idem ait. ff. de ędili. edi. aut sumus in dubio, & tūc si intra modicum tps reuersa est infirmitas, & nunq̄ vr fuisse curatus, ar. l. plerisq;. ff. de ritu nupt. & in l. diuortiū. ff. de diuor. & de pę. dis. 1. diuortiū. Si vero stetit sanus p multū tps, & p̄sumit infirmitas ex noua cā superuenisse, facit l. qui ita senatum. ff. de ędi. edic. Admittet tñ in hoc iudiciū medicorū, nam credendū est peritis in arte sua, vt in l. 1. ff. de ven. inspi. & l. semel. C. de re milit. lib. 12. & in c. quia iudicante. s. de p̄scri. et in c. 1. s. de consan. et affi. et ita tenet d. Nic. in d. c. p̄sbyterū. in fi. pro quo bonus tex. in c. significasti. el 2. s. de homi. et ita ēt vr Bar. in l. si in rixa. in fi. ff. de sicarijs. de his oibus vide ēt p Spe. in ti. de salario. §. fin. 8 in prin. † Vlterius Io. An. inducit hanc rłam ad q. qua q̄rit, si cōueni cū meo aduocato dare sibi centum, si obtinerē in cā, alias ꝯueni de decē, an dēat hrē centū, si inter me et aduersarium res est terminata p transactionē, vel cōpositionē, et nō p Iniam. vr q sic, p tex. in l. q operas. ff. loca. vbi loquit de aduocato, vt debeat ei salariū, si per eū non stetit quominus cām fuerit prosecutus. et ita tenuit Bar. Bri. in sua dñicali 73. adducens l. si dictū. §. j. ff. de cute. ita ēt tenuit Azo. in sum. de vsufr. in fi. Et gl. in l. 1. C. de suffrag. in fi. et in l. fi. ff. mā. vbi bonus est tex. de hoc. Sed Spe. in ti. de salario. c. sequit. ver. quid ergo si litigator. et versi. finaliter ꝯcludit, q si pars transigit in fraudē aduocati, dēt soluere totū salariū, sed si bona fide ꝑp dubium litis, soluet pro rata. facit l. qui solidum. §. a. ff. de leg. 2. Quare Io. And. hic concludit, quicquid distinxerit Cy. in d. l. 1. et Spe. in ver. qd ergo tenēdū esset. q aduocato debeat totū salariū. adducit Io. de Deo in suo ordine iudiciorum, lib. 4. cuius dictum ponit Spec. in d. §. sequit. ver. et no. gñaliter. q aduocatus salariū promissum habebit, ēt si non procedat, ex quo nō stat per eū, sed p clientulū, vt d. l. qui operas. seu talis est casus d. q. qa ipse trāsigēs nō vult prius procedere. Item satis dr ille vicisse, cuius desideriū est impletum, ar. l. j. ff. qui satis. cog. fm Io. And. facit l. formę. §. satisfactum. ff. de pign. act. et ff. de condi. ob cām. vbi dr, q satis lucratur, qui suā voluntatē adimplet. Et pro hac determinatione est gl. no. in ver. cōtra. in c. statutū. §. assessorem. de rescri. eo. lib. tenens, q assessor debeat hrē salarium, ēt si partes adinuicem deueniant ad concordiam. super quo articulo Bal. hic intelligit determinationē Io. And. procedere, qñ transactio facta fuisset in fraudem aduocati, ar. l. filiæ meæ. ff. sol. ma. alias deberet tm salariū, q̄tum iudici æquum videbit, fm eū. et est mēs Spec. in d. ver. quid ergo. Sed Bal. in d. l. j. in fi. tenet, q si clientulus culpa sua transigit, aduocatus debeat hrē salarium, sed si trāsigat bono consilio, et nō dēt hrē. in dubio verò dicit, q aduocatus nō dēt habere salariū promissum rōne victorię, sed solū pro simplici patrocinio, quia in talib. nō sufficit dicere, nō stetit p me, vt no.

ADDITIONES.

a De aduocato. Adde glo. in c. fin. de post. & ibi Card. Zaba. 10 1. q. Doc. in c. veniens. de iureiur. Hostien. in summa titu. de praben. §. cui sit conferendum. ver. quid si similiter pepigit.

Vin. God. Nota, q aduocato debetur salarium pro patrocinio, non pro victoria. Bar. & Alex. in l. 1. §. diuus. de extraord. cogni.

b In vasallo duorum dominorum. Adde Spe. in tit. de feu. in §. quoniam. ver. 12. quæritur, Bal. & Anto. de Butr. in c. veniens, de iureiur. adde, an vasallus teneatur iuuare dominum, si foueat causam iniustam. vide per do. Ias. de Maino, a. parte ff. no. de uer. ob. l. quidam cum filium nu. 15

Vin. God. Vasallus contrahens amicitiam cum inimicis domini, priuatur feudo Ruy. consi. 33 nu. 1 lib 1.

c Causam defendendam. Tu dic, quod imo potest esse aduocatus partis aduersæ, secundum Spec. in titu. de aduo. §. tunc tractemus. uer. quid ergo. & Alex. consi. 95. uolum. 2. Cellus.

vt no.in l.in exec.in fi.ff.de ver.ob.Sed q̃d ſi clientulus ſuccubuit culpa ſua,nolẽs credere aduocato,vel quia fecit malã con feſſionem in cã.tenet Bal. ibi, q̃ debeat ſalarium,ac ſi viciſſet, arg.l.Labeo.ff.de ꝯh.emp.Qñ tñ ſalarium eſſet promiſſum aduocato pro victoria plurium cãrum , an ſufficiat viciſſe in vna cã,ita q̃ pro tata debeat ſalariũ.gl.in d.l.j.tenet q̃ ſic, & idẽ ſequit Bal.ibi,vt ibi p eũ.†Vlti.Ioã.And. inducit hanc rlam ad q. an aduocatus debeat habere integrum ſalarium conuentũ ab hærede Titij intentãtis actionem , quam ignorauit elidi poſſe ex perſona ipſius Titij.& in hac q.reſidet hic Io.An. q̃ aduocatus debeat hr̃e integrũ ſalariũ,ex quo non ſtat per eũ,vt d. l. q operas.pro quo ẽt adducit tex.in l.ſed & addes.§.pe.ff.lo.Bald. vero hic tenet,q̃ in tali caſu non cogitato debet ſalarium con ſtitui per iudicem,arg.l.in execu.§.j.ff.de ver.oblig. de quibus omnibus vide etiam no.per Bar.in l.j.§.diuus.ff.de varijs & extraordi.co.vbi eſt glo.ordi.& no.ad hanc materiam.

R E G. LXXXVI.

Damnum , quod quis ſua culpa ſentit , ſibi debet & non alij imputari.

S V M M A R I V M.

1 *Damnum contingens ſua culpa, debet quis ſibi imputare.*
2 *Fideiuſſor ſi ſoluit uſuras creditori, an ipſas repetere poſſit. Adde ad idem.nu.3.*

1 DAmnum. †Nota ex hac rla, q̃ dãnũ ſua culpa cõtingens dẽt quis ſibi imputare, & nõ alteri , ſic ff.de inſtitoria.l. ſed & ſi quis.§.pupillus.qd̃ facit,vt victus nõ teneat victori ad expenſas,quas fecit in cã,in qua ꝯdẽnatus fuerat p̱p ſuã cõtu. de quo p Spe.in ti.de impẽ.in ver.ceterũ.ſm Io.An.remittentẽ ad no. p cũ in c.finem litib.ẽ.de dolo & cõtu.ſup mag.gl.In glo.t.ibi, nõ recuperat a ſocio. intellige , qñ nõ eſt quid imputet ipſi ſocio,ſecus vbi poſſet ſibi imputari culpa participationis cauſa, p̱p quã dãnũ incurrit,vt in l.ſi.ff.pro ſocio.ſm Dy.& Io.An.In ea.gl.in fi.ad idẽ facit l.ſi negocia abſentis.ff.de neg.ge.vbi geſtor negociorũ ſibi imputat ſi indebitum ſoluit,ſm Dy. & Ioã.

2 And.†Extra gl.Io.An.inducit hãc rlam ad q.de fideiuſſore ſoluente vſuras [a] creditori , an ipſas recuperet a debitore. de qua p gl.in c.2.ẽ.de fideiuſ.& hic plene p Io.An.ꝯcludẽtẽ,q̃ aut debitor ignorauit obligationẽ fideiuſſoris,aut ſciuit. Primo caſu nõ repetit fideiuſſor vſuras,vel aliud indebitũ ſolutũ, vt in d.l. ſi quis negotia.Scd̃o caſu,qñ debitor ſcit, tũc aliqñ ſcit & ꝯdicit , & fideiuſſor nõ repetit non ſolũ vſuras, quas ſoluit,ſed ẽt nec ſortẽ,vel aliud quãtũcũq; vtiliter ĩpẽſum,vt l.ſi. C. de neg. geſt.& l.ſi remunerandi.§.ſi paſſus.ff.mã.Aliqñ debitor ſcit,& paſſus fuit, tũc licet fideiuſſor repetat ſortẽ, & aliud debite ſolutũ,vt C.mã.l.fideiuſſor.& in d. §. ſi paſſus,tñ indebitũ ſolutũ vel vſuras non repetit,ar.l.j.§.ſæpe.ff.depoſiti.& facit l.fi. C.e. tit.Aliqñ debitor ſcit & mãdat,tũc aut mandauit fideiuſſorem obligari pro ſorte tñ,& ſi ſoluit vſuras,nõ repetit,vt l.diligenter.ff.mãda.Aut mãdauit eum obligari pro vſuris incluſis ſub noie ſortis,vt eſt moris,tunc fideiuſſor ſi ſoluit vſuras, repetit, quia iuſte potuit credere illã ſortẽ,& totũ debitũ,vt l. ſi fideiuſſor.ff.man. Aut mandauit fideiuſſorẽ obligari in oẽm cãm, vel ſimplr̃, tũc fideiuſſor nõ repetit, q̃a in gñali mãdato nõ venit indebitũ,vt ff.de ꝯdi.inde.l.ſi procurator.ſm Io.An. qd̃ procedit,qñ ſciuit ꝯtũ vſurariũ,ſecus ſi ignorauit. & prima facie ius agẽtis erat fundatũ,q̃a tũc in nulla culpa eſt ſi ſoluit,nõ repetit ſm Bal.in l.ꝯſtõnib.C.de vſur. Si vero mãdauit noiatim fideiubere pro vſuris,& obligauit ſe fideiuſſor cũ iurõ , tunc ſi ſoluit vſuras,an repetat à debitore.fuerũt tres opi.prima q̃ ſic. & iſta eſt vera.Scd̃a fuit opi.Hoſti.in ſum.in tit.de fideiuſ.§.ad q̃d fideiuſſor,q̃ repetat,qñ nõ potuit petere abſo.a iurõ , alias ſecus p no in c.j.ẽ.de iureiu.& iſtã vr̃ tenere glo. in d. c. 2.Tertia fuit opi.ẽt nec tũc repetat a debitore,ſed a creditore,cui ſoluit.ſed certe Io.And.hic tenet primã opi.tanq̃ cõem,p d.c.debitores. ẽ.de iureiu.ita ẽt tenet Bal.in d.l.ꝯſtõnib. q̃a nõ vr̃ fideiuſſor eẽ in culpa ſoluẽdo,ex quo pepercit pudori ſuo ratione iurĩ, vt ff. mã.l.Quintus.ita ẽt ſequit d.Nic.in c 2.ẽ.de fideiuſ. de quo hic p Io. An.rñdẽtẽ ad ſcdam & tertiã opi. ẽ. Si vero fideiuſſor nõ iurauit,tũc aut debitor iurauit fideiuſſori indẽnitatis,tũc repetit a debitore vſuras,quas ſoluit.facit d. c. 2.de fideiuſ.vbi dr̃,q̃ fideiuſſor dẽt ꝯſeruari indẽnis,& poterit hoc caſu laicũ debitorẽ ꝯuenire corã iudice eccl̃aſtico rõne iurĩ,vt in c.fi.ẽ.de fo.cõpe.eo.lib.ſm Io. An. Sed ſi debitor nõ iuraſſet talẽ indẽnitatẽ, tunc, ſi expediebat debitori vſuras ſolui creditori p̱p pignora data,vel aliã cãm, & fideiuſſor repetit,vt l.ſi q̃s p eo.ff.man.& ita põt intelligi c.2.ſed ſi nõ expediebat,tũc aut fideiuſſor ſpõte ſoluit,& nõ repetit iure fori,vt hic in tex.ſm Io.An.& tenet Bal.in d.l.ꝯſtõnib.theologi tñ tenẽt,q̃ iure poli, ſeu in foro cõſciẽtię vrgẽt debitorẽ ad ſoluẽdũ,qd̃ nĩſi hẽt honeſtatis,pro quo rla,ſc.ẽtı.ẽ.eo.lib.ſm Io.An.limitãtẽ p̃dicta,niſi ꝯmitteret fraus.q.d.n.ſi ſœnerator elegiſſet in fideiuſſorẽ ꝯſanguineũ ſuũ vel amicũ ad hoc,vt ipſe fideiuſſor ſolueret,& repeteret a debitore,tũc.n.nõ repeteret a debitore rõne fraudis,vt in ca.q̃to. ẽ. de priui.& ita tenet Bal.hic,& idẽ ſi alio mõ fieret fraus de perſona ad pſonã,puta veri creditoris ꝯſtituẽns ſe fideiuſſorẽ ſub miſſo alio creditore,q̃a talis fraus nõ pdeſſet,vt in c. q̃to. ẽ.de ditor.ſm Io.An. Si verò fideiuſſor non ſoluit vſuras ſpõte, ſed coact',tũc aut fuit in culpa,q̃a nõ excepit, & nõ repetit, vt hic in tex.& in d.l.ſi fideiuſſor. ſed ſi nõ fuit in culpa , tũc repetit, vt vr̃ pbari p tex.in l.exceptione.ff.de fideiuſ.licet gl.ibi aliter velit,& nõ bñ ſm Io.An.adducẽtẽ l.a.§.ſolet q̃ri.ff.de hęr.vel act. ven.in fi.& c.p venerabilẽ.§.verũ,q̃ filij ſint legi.

3 † Et dicit hic Io.An.in fi.q̃ oĩ caſu,quo eſt ſupra dictũ fideiuſſorẽ a debitore repetere nõ poſſe vſuras,quas ſoluit, tñ repetere poterit a creditore,& ſic ab eo cui ſoluit,vt d.l.ſi fideiuſſor.§.in oib. qd̃ uo. & facit d.c.debitores. qd̃ ſine dubio p̱cederet , qõ timore iurĩ q̃s ſoluit vſuras,quo caſu ſciẽter ſoluẽs indebitũ nõ vr̃ donare, p̱ut ẽt tenet gl.in d.c.debitores.Quid aũt vbi nõ eſſet iurm̃,& quis ſciẽter ſoluit vſuras,an poſſit repetere.gl.in d.c.a.tenet q̃ nõ,quaſi videat donare,ar.l.j.ff.de ꝯdi.inde. & ibi p gl. & idem ſentit gl.in d.c. debitores. & eſſet hoc mirabile p̱ vſorarijs, vt uſuras ſciẽter eis ſolutas poſſint retinere ſalua ꝯſcia tanq̃ donũ.ſed Inn. & Hoſ.in d.c.debitores.tenẽt ꝯriũ, q̃ tũc poſſint repeti in odiũ creditoris,vt ſic ſit ſp̃ãle in uſura, ut repetat nõ obſtãte q̃ ſciẽter fuerint ſoluta.& idẽ ſequit Io.An.ẽ.& in d.c.debitores.p̱ quo facit tex.in c.ad noſtrã.ẽ.de emp. & uẽd. & ẽ.ad Io uos.de pig.& c.Michael.& c.q̃a fruſtra.ẽ.de uſuris. Idẽ ẽt tenet Bal.in d.l.ꝯſtõnib. in fi. q̃a ipſi recipiẽti eſt annexũ delictũ cũ uſurarius æq parẽt raptori,in 14.q.4.ſi q̃s uſuras. iõ lub nullo colore põt eas retinere , p no. in rla,peccatũ.ẽ.eo.lib.ſm eũ. Sed certẽ ſi fieret ſolutio aio donãdi , tũc uſurarius nõ cogeret reſtituere ẽt in ſoro ꝯſciẽ , q̃a ẽt gratuita remiſſio ſibi facta de uſuris ſolutis liberat eũ a reſtõne,ſm gl.io d.rla, peccatũ. q̃ gratuita remiſſio hẽt uim donationis,ſm gl.in l.ſi q̃s obligatione. ff.de reg.iur.Quare in hoc articulo ſic ꝯclude,q̃ aut ſup uſuris ſoluendis interuenit iurm̃,& tũc ſine dubio põt illas repetere, ẽt ſi ſciẽter ſoluerit,cũ nõ p̃ſumat ſpõte ſoluere,ſed timore iuramẽti,ſm gl.in d.c.debitores.ſed ſi nõ interuenit iurm̃, & tũc aut ꝯſtat,q̃ ſoluẽs uoluit donare,& repetere nõ poterit,p d. l.j. & p gl.in d.rla,peccatũ.& p Fed.de Se.in ſuo ꝯſ.17.& a3.aut nõ ꝯſtat,q̃ uoluerit donare,& tũc repetere poterit,cũ in dubio nõ p̃ſumat donatio,ſed p̃ſumit ſoluere ex p̱miſſione p̃cedẽti , & ut fidẽ ſeruet,ut d.l.Quintus.& ſoluit uſuras durãte obligatione ſortis,p̃ſumit ſoluiſſe,ne creditor ſortẽ repetat,ſed ſi ſoluit, ſoluta ſorte p̃ſumitur ſoluiſſe,ut alia uice Titius mutuet,unde cum cadere poſſit alia cõiectura q̃ donationis,nunq̃ in dubio dẽt præſumi donatio,ut in l.eum.de indebito. ff. de cõdi. inde. & in l. ſi cum aurum. ff. de ſolu.unde ſequiĩ q̃ repetere poſſit. & ita concludit Imo.& d.Nico.in d.c.debitores et de materia unde plene in l.ſi quis pro ea.C.mãdati.et in d. l. ſi fideiuſ.§.in omnibus.et in d.l.excep.ubi de his per Doctores.

A D D I T I O.

a Vſuras creditori.Adde Doc.in c.quamquam.de vſur lib.6. Vin.God.Vſura uſurarum non debetur,niſi et ſors deteretur,Ruy.conſ. 55.nu. 16.lib. 2.& quando uſura decurſa uiuente teſtatore ue iat in legato capitalis,Ruy.conſ.199.nu.4.lib 1. Vſura autem pœnæ commiſſæ etiam poſt moram inſoluenda pœna commiſſa non debetur,Ruy.conſ. 33.nume. 17.ſupra allegato , eodem lib.3.

R E G. LXXXVII.

Infamibus portæ non pateant dignitatum.

S V M M A R I V M.

1 *Infames non debent admitti ad dignitates.*
2 *Infamia iurie irrogat caſib.his,de quib.in iure cauet, q̃ dãnatus fiat infamis.*
3 *Infamis an poſſit eſſe procurator.*
4 *Electo ſi opponatur de defectu natalium,vel ætatis. quis probare debeat.*

1 INfamibus. †No.quod infames [a] non debẽt admitti ad dignitatẽ , immo dicit hic Io. An. q̃ nõ ſolũ infames non admittũtur, immo ẽt infamia remoueret iã promoũ ad eas,vt l.inſi.

A D D I T I O.

a Infames non debent admitti.Adde c.licet ex quadam de teſt.l. s.C de dignitatib.lib.12 Arch.in c all d.in 2.col 23.diſ idẽ Arch.in c diffinimus.4.q.3. Vinc.God.Adde,quòd infamis non põt eſſe teſtis,niſi cum tortura, Cor.conſ. 42.uidetur.litera A.lib 1.& de infamibus vide late per Iaſ.in l.s.circa fi. C.de ſum trini.& fid catho.& per Fely.in c. teſtimonium.extra de teſti.qui dicunt de infamibus infamia iuris,& infamia facti.

l.Infamia.C.de decur.lib.10.& l.iudices.C.de dignitatibus.lib.
ta. &d cit hic Dy. ꝙ hæc regula habet locū in quacunq; infa-
mia 'iuris & facti,cum dignitatibus participare nō debeat in-
famis quacūq; infamia, vt d. l. infamia.& l.j. §. ait prætor.ff.de
postu.de quo j.& vide hic per Ioā.And. quot modis accipiatur
porta.dicit tñ,ꝙ porta propriè dr̄ a portando intus,& extra, vt
2 hic per eū.†In gl.ibi,in ver.porro.& de his ēt hic ꝑ Dy.dicētē,
ꝙ infamia iuris irrogat̄ per sniam his casibus,quibus in iure ca
uet̄,ꝙ damnatus sit infamis,vt in damnato furti, vi bono.rapt.
ainiuriatū, & de dolo malo, & de casibus qui habentur in l.j.ff.
de his qui no.insa.vbi habētur casus, in qbus infamia iuris ir-
rogat̄ ipso facto,& qn̄ irrogat̄ per sententiā. infamia vero facti
est illa,quæ opinionē lædit apud bonos & graues, qđ diuersis
modis contingit,vt si quis damnetur in actione descēdēte ex
delicto,quæ iuris infamiā nō irroget,vt in cōdi.furtiua,vt ff.de
actio.& oblig.l.cessat.in interdicto vnde vi, qđ de iure nō in-
famat,vt ff.de vi & vi arma.l.neq;.ista tñ grauāt opi.seu existi-
manonē hominis.Et idē si pater in testō filiū increpauit,vel iu
dex interloquendo dixit aliquē male viuere,vt in l.verbū.& l.
interlocutio.C.de infa.& de his vide qđ no. i c.a. ꝫ. de or.cog.
in vlt.gl.& in c.testimoniū.s.de testi.In ea.gl.ibi,arbiter. ratio
est,qa arbitriū nō est dignitas,cū nudā & simplicē iurisdictio-
nē habeat,& nullā iurisdictionē tribuat,secūdum Dy. & facit
3 l.ait prætor.ff.de re iudi.† In ea.gl.in fi.& vide hic ꝑ Cy.dicentē
ꝙ infamis pōt esse ꝓcurator , cum officium ꝓcuratoris nō sit
dignitas,sed onus vilissimū,vt i l.si qs ꝓcuratorē.C.de decu.li.
10. qđ tñ limitat hic Bal.nisi in Romana curia vel Imperatoris
qa i talibus curijs ignominiosi & infames nullo mō audiunt̄,
vt in l.sed ignominia.ff.de excusa.tut. de quo plenius no. in c.
Imperatorū.hic alle.& in c.cū deputati.ꝫ.de iud.Extra glo.qa
electo ad dignitatē pōt opponi de infamia ad finē,vt remouea
tur,licet opponēs de infamia debeat illā probare,vt in c.tā lite
ris.de testibus.& in c.accedens.de accusa. ideo quęrit hic Ioā.
And.si ipsi electo opponatur defectus natalium,vel ætatis,cui
4 incūbat onus ꝓbādi.†Circa primū de defectu ætatis refert hic
Io.An.opi.j.glo.83.dist.presbyter. ꝙ agēs ꝓbet ætatē. idem te-
net Azo in sum.in ti.de proba.in fi.idem Host.in sum.eo.ti.§.
fi.ver.8.vbi ēt tenet,ꝙ asserēs se maiorē vt a tutela liberet̄, vel
vt tanq̄ maior admittatur , uel qn̄ dicit se maiorē , ut restituat̄.
Et si tutores dicūt finitā tutelā,& minor negat, tūc tutores ꝓ-
bāt.Vltima fuit opi.Spe.in ti.de actore. in prin.ꝙ ad hoc ut nō
teneatur qs ꝓbare ætatē, est necesse ꝙ exceptio ætatis propo-
natur negatiue.s.nego , uel nō credo te maiorē. simile qđ no.
in c.j.ꝫ.de procu.& ita ēt tāgit glo.in l.de ætate.ff.de mino. sed
hanc opi.improbat hic Io.An.dicēs nō esse curandū,an nega-
tiue uel affirmatiue ꝓponat̄, quia esset imponere legē uerbis,
ꝯl.2.C.cōia de leg.in fi.& ꝫ.e.li.de elec.ꝯmissa.§. potrò. fm Io.
An.idē ēt tenet Bar.in l.inter stip.§.j.ff.de ver.ob. & in l. si mi-
norē.ff.de in inte.resti.tandē Ioā.And.ꝯcludit, ꝙ onus ꝓbandi
semper incūbat opponēti,siue sit appellatū siue nō. Sed latius
ꝯcludūt Doct. legistæ in d.l.si minorē te. & in l.cū te.C. de ꝓ-
ba.in quibus iuribus ꝓbatur,ꝙ siue quis agat, siue excipiat , si
ad fundandā intētionē suā ꝓbat ætatē, semper ille talis eā pro
bare debet.& istud idē in effectu tenet hic Io.An. ideo est, qđ
opponēs defectū ætatis electo ad digitatē,quia super ætate si
fundat intentionē suam,hēt ætatē ꝓbare,vt in c.dudū.el j.ꝫ.de
elec.Itē ille,qui dicit ꝓfessionē nō valere ex defectu ætatis, cū
super ea se fundet hēt ætatē ꝓbare,vt in c.ad nostrā.ꝫ. de regu
laribus.Itē ille,qui se excusat rōne ętatis,quia super ea intētio-
nē suā fundat,habet ætatē ꝓbare, vt l.si pr̄.C. qn̄ prouocare.&
2.q.6.§.diffini.Itē si opponitur ꝓcuratori defectus ætatis, cum
excipiens super ea fundet intētionē suā,ipse hēt ꝓbare ætatē,
vt tenet Cy.in d.l.cū te.Qn̄ tñ vterq; ꝓbaret de ætate, & testes
essent ꝯrij,locus erit d.l.de ætate.& qđ no. in c.in nr̄a.ꝫ. de te-
sti.& si altero ꝓbāte alter vult ꝓstare articulos directe ꝯtrios ꝑ
testes,debet esse cautus,vt eos ꝓducat ante publicationē pro
sū,quia postea nō audiret̄ ēt in cā appel.vt in c.fraternitatis.de
testi.& in clem.testibus.eo.tit. secundum Ioan.And. Circa se-
cundū,si opponat̄ defectus nataliū, cui incūbat onus ꝓbandi,
& in hoc articulo Io.An.refert opi.primā, quæ fuit gl.6.q.vlti.
actor.& in c.bonæ.de postu.præla.ꝙ negatiua qualitatis , puta
negādo aliquē legitimū,debet ꝓbari ꝑ negatītē.Idē tenet Ar-
chi.in c.si forte.ꝫ.de elec.eo.li.dicens,ꝙ si opponitur electo de
fectus nataliū,debet ꝓbari ꝑ opponentē.& alle.no.ꝑ Inno.in
c.cū olim.de do.& ꝯtu.& hāc opi.sequitur hic Io.An.ꝯcluden-
do,ꝙ siue opponatur,vt cassetur electio , siue vt nō ꝯfirmetur,
semper onus ꝓbandi incūbat opponēti, siue sit appellatū siue
nō,in tñ ꝙ si nō probat,ꝑdit instantiā,non cassatur electio,re
pellitur ipse opponēs,& patitur pœnā, c.j.ꝫ. de elec. eo.li. qđ
locū habet ēt cū super obiectis nō est appellatū ad Papā, vt ꝑ
gl.in cle.2.de ꝓcu.nec est curandū,an affirmatiue vel negatiue
proponat,fm Io.An.dicentē,ꝙ licet opponēs si nō ꝓbet,repel
latur & puniatur,vt ꝫ. nō tñ ꝓpter hoc ipse electus ꝯsequitur
ꝯfirmationē suæ electionis,vt patet in d.c.si forte.& in c.cupiē
tes.& in c.indēnitatibus.de elec.eo.lib. & facit c.olim.ꝫ.de re-
scri.ad illā ergo obtinendā necesse est , vt electus probet se le-
gitimū.& hoc est qđ voluit Host.in c.olim.de do.& contu. &
ibi per Io.An.in ver.canonice. & probatur in c.congregato.ꝫ.
de ele.ubi opposito de defectu legitimitatis, tūc ad ꝯfirmatio-
nē obtinendam est necesse,ꝙ constet electū non pati defectū.
Ad idem eo.ti.cum inter canonicos.ꝫ.in fi. & c. cū nobis olim.
et c.nihil.ubi patet,ꝙ ēt nullo opponēte de his oportet inqri,
fortius ergo aliquo opponēte et nō ꝓbāte,ut patet in c.ꝯstitu-
tus.ꝫ.de app.et ita ꝓcedat opi.Arch.78.dist. presbyter.tenētis,
ꝙ petens cōfirmationem habet probare , si altera pars neget
nisi ipse sit in possessione filiationis legitimæ. Neutro vero ꝓ
bante superior nō tenetur confirmare electionē, nec cassare,
nec posset propter id alter appellare, cū nō grauetur , sicut in
simili dr̄ in c.ex parte.ꝫ.de testi. super gl. hmōi exceptiones.&
hoc casu superior debet inquirere, ne diu proteletur vacatio.
& si inuenerit illū legitimū , vel maiorē, cōfirmabit, si illegiti-
mū & minorē,cassabit.Sed si de veritate nō cōstet,sed de pos-
sessione,opinione,vel fama,aut ꝙ sit illegitimus,vel minor,&
tunc purgationē indicet,qua præstita cōfirmabit, & si defece-
rit, cassabit, vt in c.accedēs.ꝫ. de pur.cano. & c.ex parte.ꝫ. de
offi.ord. Si verò per inquisitionē de possessione vel fama pro
vel cōtra constare nō possit, tūc certū terminū statuet electo,
a j. quem probet [a] se legitimū vel maiorē , qđ si nō fecerit saltē
quo ad possessionē cassabit electionē, ne per hunc modū diu
ecclesia maneat impedita.facit c.oblatæ. ad fi. de app.& ele.q̄
diu.eo.ti.& qđ no.in c.licet cām.ꝫ.de proba. & prima glo. fm
Io.An.& vide in c.fi.ꝫ.de elec.eo.li.& qđ no. in c.j.ꝫ. de lit.cō-
te.eo.lib.& in l.præscriptione.C.si contra ius vel vti. publi. &
ibi per Bal.& prædicta procedūt in spiritualibus, & electioni-
bus,vel beneficijs.Quid aūt sit in hæreditatibus, vel successo-
ribus,si opponatur defectus legitimitatis,cui incūbat onus ꝓ-
bādi.vide ꝑ gl.& Doc.in c.peruenit.& in c. lator. & in c. cām.
ꝫ.qui filij sint legi.& in c.per tuas.ꝫ.de proba.& in c.2.& c.Mi-
chael.ꝫ.de filijs presbyt.& in l. filiū diffinimus. ff. de his qui
sunt sui vel alie.iur.& per Fed.in suo consi.209.

ADDITIO.

a Probet se legitimum. Adde Ioā.And.in c.afferte.de præsump.Innoc.in c.quo
niam contra.de proba. Ant.de But.in c.ex transmissa, qui filij sint legi. & per
Bar.in l.j.in §.j.ff de lib agno.
Vinc.God. Nota, ꝙ legitimandi potestas intelligitur cōcessa absque legitimo-
rum præiudicio,Ruyn. consi.74.nu. 8. lib.3. & insuper restringitur in certis
casibus,Ruyn.consi.69. nu.15.& 25.lib.3.

REG. LXXXVIII.

*Certum est, quòd is committit in legem, qui legis verba comple-
ctens contra legis nititur voluntatem.*

SVMMARIVM.

1 *Facere secundum verba, & secundum sententiam; vel secundum sentētiā, non seruatis verbis, paria sunt.*
2 *Offendere verba, & non mentem, an & quando sit licitum.*
3 *Et quibus modis fraus committatur.*
4 *Monachus deferens habitum monachale coopertum habitu clerici secularis, an sit apostata.*
Adde ad idem nu.5.
6 *Mos regionis & habitus, qui portari solet in regione, attendi debet.*

1 CErtū.†No.ꝙ sicut facere secundū uerba, & fm
sentētiā, uel fm sniam uerbis nō seruatis
patia iudicantur,ut l.nominis.§.uerbū.ff. de uerb.
sign.ita & facere ꝯ uerba & sententiā,uel facere ꝯ
sniam tm̄,patia reputātur,fm Dy.& Io.An.& facit quod no.in
2 c.intelligētia.& c.pterea.ꝫ.de verb.sig. † Et vide ēt hic ꝑ Dyn.
an,et qn̄ sit licitū offendere verba,et nō mentē.et dicit,ꝙ solet
magistraliter dici,ꝙ si appareat aliā mētē esse, et est in scriptus
redacta,et tūc licet offendere verba seruata snia,sed si nō appa
reat aliā mentē esse, tūc nō licet recedere a verbis fm Lap. di-
centē,ꝙ cū mens nil aliud sit q̄ ratio, q̄ mouet legislatorē,tūc
verba legis nō extendūtur,nisi ad eū casum,ad quē extenditur
ratio.vnde vbicūq; ꝯstat de mēte legis,seu de mēte verbis ꝯtria,
liceat offendere verba mentē seruādo,fm Lap.ideo est,ꝙ ratio
legis limitat et restringit dictū generale,vt in l.cū pr̄.§.dulcissi.
mis.ff. de leg.2. nā cessante rōne legis cessat ipsa lex, vt in d.l
quod

qđ dictũ.ff.de pac.vñ dicebat Bal.in auth.poſt fratres.C.de legi.hęr.ꝙ rõ legis eſt anima legis, & mens legis eſt virtus legis & ipſa lex,vt ibi ꝑ eũ. Ad mentẽ ergo & rõnẽ legis eſt recurrẽdũ, & non debent verba intelligi ad corticẽ & iudaice,ſed ſm mentẽ,& id,qđ eſt rõnis, vñ ex his dicebat Bal. in l. nõ dubiũ.
a C.de ll.ꝙ ſi ſtatutũ [a] imponit pęnã capitis faciẽti ſanguinẽ in in palatio, intelligit̃ tale ſtatutũ ſm id, qđ eſt iuris, & rõnis,&
3 ſic qñ iniurioſe,non aũt in ſlobothomante,vt ibi ꝑ eũ.† In gl.j. in fi.vide hic ꝑ Dy.ponentẽ plures modos,ex quib.dr̃ fraus cõmitti,de quib.vide plene ꝑ Io.And.& alios Doc.in c.q̃to.ẽ.de priui.& ꝑ gl.& Doc.in l.ꝯ legẽ.ff.de ll.Extra gl.Io.An. inducit
b hãc rĩam ad q.diſputatã ꝑ Gui.verũ [b] monachus, q defert habitũ monachalẽ,ſed coopertũ habitũ clerici ſecularis, ſit apoſta-
4 ta.† Et vr̃ primo ꝙ ſic,qa talis in habitu ſuo religionẽ nõ oñdit vñ fingit̃ habitũ dimiſiſſe,vt in c.ꝯtingit.el 2.ẽ.de ſen.excõ. Itẽ deſerẽs veſtes clericales dẽt clericus iudicari, qa talis p̃ſumor, in quali habitu reperior,vt in c.ſi iudex.ver.iuſtũ.ẽ.de ſen. exco.lib.& in l.moueor.ẽ.de let.expor. Vñ nõ p̃ſumit̃ religioſus, vt 27.diſt.qđ irrogaſti. qa tali habitu monachus nõ vteretur in clauſtro,vt no.in c.2.ẽ.ne cle.vel mo.eo.lib. & qa habitus monachalis dẽt deferri de ſuꝑ, vt in c. clerici officiũ.ẽ.de vi.& ho.cle.vt ſic publicè ab alijs cognoſcat̃,arg.ẽ.de iudæis.c.in nõnullis.ex qb.ꝯcludit hic Io.An. talẽ monachũ indubitãter eẽ apoſtatã.facit cle.2.de vi.& ho.cle.& ibi glo. in ver.extrinſeci.hoc idẽ tenet.Sed dubitat̃,an talis religioſus apoſtata mõ p̃dicto ſit ipſo facto excõicatus.videret̃ ꝙ nõ,qa gl.in d.rĩa 2.hoc non dicit,nec ẽt Io.An.hic. Nã apoſtata rõne habitus nõ eſt excõicatus ipſo iure,vt no.in c.3.ẽ.de apoſtatis.qa trãſmutatio habitus nõ inducit excõicationẽ ipſo facto,vt in c.ſi qs ex cle. de vi. & ho.cle.& ibi ꝑ gl.& 23.diſt.ſi qs ex clericis.Nõ ob.d.c.2.qa loquit̃,qñ monachus ex toto dimittit habitum ſuę religionis,vñ cũ dicta ꝯſtitutio ſit pęnalis, nõ dẽt extẽdi ad caſum , qñ nõ dimittit,ſed portat licet coopertũ , cũ pęnę nõ ſint extẽdẽdæ ſed reſtringẽdę,vt de pę.diſ.j.pęnę.& in rĩa,in pęnis.& in rĩa,odia.ẽ.eo.lib.& in c.ſtatutũ.ẽ.de elec.eo.lib.& ita tenet Io.de Lig.in d.cle.2.Sed ꝯtrũ eſt de mẽte Io.An.hic in fi.dũ alle. d.c.2. & ſic ſentit,ꝙ talis apoſtata ſit ipſo facto excõicatus, qa nõ dr̃ portare habitũ,ex quo nõ portat vt dẽt,in c.q ex timore.ẽ.de reg.iu. ſm Io.An.hic.Idẽ tenet Io.An.in d.c.ſi qs ex clericis.dicẽs ꝙ licet tranſmutatio habitus nõ inducat excõicationẽ ipſo facto, fallit tñ in regularib.vide, qa d.Flo.in cle.ne in agro.in prin.in 2.col.in 6.no.q̃rit, an portantes habitũ ſuperiorũ ſciſſum a caputio.& dicit Pau.de Lea.ꝙ fortè ſunt apoſtatę,& excõicati,vt in c.2.ẽ.ne cle.vel mo.eo.li.Sed dicit Flo.ꝙ iſtud eſt rigidũ, nec ſeruat̃. & ſufficit ꝙ apparẽter habitũ habeãt, ꝑ quẽ cognoſcantur eſſe monachi.tutius tñ eſt tenere qđ tenet Pau.ſm do. Flo. Imo.in d.cle.ne in agro.in 5.col.in prin. dicit , ꝙ in hoc poſſet dici,ꝙ deberet ſeruari ꝯſuetudo,cũ hoc ñ reperiat̃ bñ iure cautũ. Quid aũt ſi monachus portet ſolũ ſcapulare , an incidat in excõicationẽ ꝑ d.c.2.Gui.in d.cle.ne in agro.prout refert Imo. ibi in 5.col.tenet,ꝙ licet talis peccet,tñ nõ incidit in excõicationẽ.Idẽ d.Flo.ibi in 12.no.& ita trãſit ibi Imo.in 6.col.referẽs, ꝙ ꝯſuetudo loci ſit ſeruãda.& eſt tex.in d. c. 2.vbi regularis ꝑ dimiſſionẽ habitus dr̃ apoſtata, & ipſo facto excõicatus. & ibi ꝑ gl.in ver.ipſo facto.& ita ſentit ibi Arch.iõ d.An.in c.Deus q.ẽ.de vi.& ho.cle.tenet,ꝙ talis monachus ſit apoſtata,& ipſo facto excõicatus.Idẽ ẽt tenet ibi Pe.de Peruſio,nã vt ibi dr̃,ex cã licet rĩaribus portare habitũ coopertũ, ergo ſine cã nõ licet & nõ euitant pęnã d.c.2.Sed aduerte,qa Io. de Lig. in cle.2. & in d.c.Deus.tenent ꝙ talis monachus licet ſit apoſtata, tñ non ſit ipſo facto excõicatus,qa d.c.2.loquit̃,qñ ex toto dimittũt habitũ ſuæ religionis,vñ pęna d.c.2.nõ dẽt extẽdi ad caſum nõ hñtẽ oĩmodã rõnẽ,vt no.Io.An.in rĩa,odia.ẽ.eo.lib.& facit gl. in c.1.ẽ.de tẽpo.ordi.eo.lib.& ibi ꝑ Doc.ita ẽt ſequit̃ do.Nico. in d.c. Deus. adducẽs pro hac parte illũ tex.cũ eius gl. nã aliud eſt ex toto dimittere habitum, aliud eſt ſuperius non portare , qa in d.c.Deus.in ſuperiori habitu ꝑmittit̃ dimiſſio,& tñ inferius debẽt portare veſtes ꝯgruẽtes ſuę religioni, vñ in inferioribus dimiſſio habitus nõ ꝑmittit̃,vt dicit gl.in d.c.Deus qui.& ſic iſta ſunt oĩno diuerſa , ergo pęna d.c.nõ verificat̃ in iſtis , qa aliud eſt oĩno dimittere habitũ , & aliud tñ in ſuperiorib. veſtib. vt ꝑbat̃ expreſſe in d.c.Deus.idẽ ẽt vr̃ tenere gl.in c.in noua.16.q.7. regularis ergo ſolũ eſt excõicatus ꝑ dimiſſionẽ habitus , vt in d.c.2.vñ vti habitũ nõ dimittit, qa tũc nõ loqt̃ d.c.2. Et alius tex.in iure nõ reperiat̃ imponẽs pęnã excõicationis ꝑ trãſmutationẽ habitus, imo de iure cõi rĩe ꝑ trãſmutationẽ habitus nõ eſt qs excõicatus,vt ẽ. eſt dictũ.ergo d.c.2.intelligat̃ ꝑprie, vt loquit̃.Imo.tñ in d.c.Deus.his nõ obſtantib. tenet ꝙ talis ſit excõicatus ꝑ rõnẽ Io.An.hic in fi.qa paria ſunt, nõ portare habitũ,vel portare prout nõ decet,vt d. c. qui ex timore. Itẽ paria ſunt,nõ eſſe & nõ apparere, vt de ꝯſe.diſt. 1. ſolẽnitates. & in l. ſi in lege.ff.de ꝯh.emp. ita ꝙ ex vi rĩe iuris antiqui parificantis dictos caſus vr̃,ꝙ habeat locũ pęna d.c. 2.in portãte habitũ coꝑtũ,ita ꝙ nõ appareat.& qa talis vr̃ offendere mentẽ iuris,& amplecti verba,ergo dẽt incidere in pœnã, vt in rĩa huius tex. ſm Imo.in d.c. Deus qui. & pro hac parte põt adduci de cleri.
c offi.in fi.vbi ẽt monachus [c] factus eṗs nõ põt ſuperiorẽ habitũ mutare,ſed dẽt ferre habitũ monachalẽ.& aduerte,qa ille tex. loquitur de ſuperiorib.indumẽtis.Idẽ voluit gl. in c. de monachis.16.q.3.dicẽs,ꝙ monachus vel alius regularis promotus ad eṗatũ nõ abſoluit̃ a ſubſtantialib. rĩæ , nec a delatione habitus monachalis.Iõ nõ põt in ſuperiori veſte portare rochetum , vt d.c.cleri.vbi d.Nic.& Imo.hic tenent dicentes idẽ eſſe, ſi promoueant̃ ad Cardinalatũ,qa ſolũ iſti mutãt habitũ, ſi ꝑmouerent̃ ad Papatũ,& non alr̃,ſm Imo.ibi in cle.ne in agro. de ſta.reg.in 6.col.tenet ꝙ talis eṗs ſit ipſo facto excõicatus, ſi portaret rochetũ ſeu camiſiã albã ẽ. veſtes. Idẽ tenet d. Flo. in 3. col. in fi.de quo ẽt ꝑ eũ in cle.ad nr̃am.ẽ.de cẽ.in prin.& in q.2.Sed aduerte,qa difficultas ſtat in hoc, an tũc incurrãt ſnĩam excõicationis ipſo facto, nã ſtant hæc ſimul,ꝙ nõ liceat mutare habitũ in ſuperiori veſte,& tñ nõ ſint ipſo facto excõicati,qa d.c. ſolũ loquit̃, qñ ex toto dimittunt habitũ religionis. aliud ergo vr̃ eſſe dimittere habitũ,& aliud portare habitũ,ſed coopertũ, qa tũc nõ loqt̃ d.c.2.qđ cũ ſit pęnale,nõ dẽt extẽdi,vt ẽ.licẽt in ꝯtrũ faciat,qđ hr̃ in d.c.in nonnullis.de iudæis. vbi iudęi debẽt publice diſcerni in qualitate habitus a Chriſtianis, iõ ſi deberẽt portare aliqđ ſignũ ſub certa pęna,non poſſent illud ſignũ cooperire,ſeu portare coopertũ,ſm Bal.hic,ſed publicè portare debent,vt ſic ab alijs cognoſcant̃,vt in d.c.in nonnullis. vbi Doc.ita tenẽt,& ex his tenebãt Io.de Imo.& d.Ant.in d.cle.2. ꝙ ſi monachus ſtãs in ſtudio portat cappã de ſtatuto ſupra habitũ,ꝙ dicat̃ apoſtata & excõicatus, vt ibi ꝑ eos. Satis tñ videret̃ poſſe dici,ꝙ ſi talis mãtellus nõ eſt de colorib. ꝓhibitis ipſis monachis,de quib.in cle.ne in agro.in prin.de ſtatu regulariũ. & ꝑ talẽ mãtellũ,qui portat̃ ſupra habitũ , ipſe habitus monachalis inferior nõ eſt in totũ coopertus , ſed aliqualr̃ appareat, ita ꝙ ab alijs cognoſcat̃,ꝙ ſit monachus, ꝙ talis non incidat in excõicationẽ,ar.d.c.in nõnullis.& ita eſt de mẽte Io.de Imo.in
5 d.c.Deus q.cogita tñ in p̃dictis. † Prędicta tñ vñr poſſe limitari , primo niſi talis allegaret trãſmutationẽ habitus ex iuſta cã, qa tũc nõ eſſet apoſtata,nec excõicatus,ſm Io.An.hic, puta in caſu d.c.Deus qui.vel alio ſimili iuſto caſu.ad hoc c.j.ẽ.qđ metus cauſa.Scđo limita,niſi monachus vel alius regularis trãſmutationẽ ſui habitus faceret de licentia Papę,qa tũc nec apoſta. nec excõicationẽ incurrit,vt in tex.in d.c.Deus qui.Sed an Abbas talẽ licẽtiã ꝯcedere poſſit.& vr̃ ꝙ ſic,qa habitus monachorũ eſt de accidentalib.rĩæ. Nã tria tñ ſunt ſubſtãtialia rĩæ,ſ.obedientia,paupertas,& caſtitas,vt in c. cũ ad monaſteriũ. ẽ. de ſta. mo.iõ eſt,ꝙ habitus nõ facit monachũ,ſed ſola ꝑfeſſio regularis,vt in c.porrectũ.ẽ.de regularibus.põt.n.abbas diſpenſare in
d accidentalib.rĩæ,[d] vt quo ad eſum carniũ, vt in d.c.cũ ad monaſteriũ.Itẽ vt monachus poſſit ſibi ſpãlem cellã hr̃e extra monaſteriũ,vt 20.q.vlt.c.fi.vbi eſt tex.no ꝙ abbas in accidentalibus põt gñaliter diſpenſare in oĩ aſperitate rĩæ,& remittere obſeruãtiã ipſius regulæ in accidentalib.tota.n. vis & p̃tãs monaſterij reſidet in abbate,vt 18.q.2.nullã. & hẽt monachus abbatem ẽ.caput ſuũ vice Dei,vt in c.ſi religioſus. ẽ.de elec.eo. lib. & tenet magis obedire abbati q̃ eṗo,vt 11.q.3. qui reſiſtit. & ibi per gl.ex quibus vr̃ , ꝙ de abbatis licentia ſi religioſus faceret trãſmutationẽ ſui habitus , ꝙ nõ ſit apoſtata , nec excõicatus. pro quo

ADDITIONES.

a Si ſtatutum imponit pœnam capit. s.Adde Bar.in l.omnes populi in 6.q. prin.ff de iuſt.& iu. Car. Zab in c.cum dilectus.in 17.q.de conſue. Bald.in c. j.de conſti.in 6.q & Abb.in c.ſolitæ.de maio.& obe.

b Verum monachus qui defert habitum.Adde gl.in verbo,extrinſeci.in cle. quoniam.de vi.& ho.cle.& ibi do.Io.de Lig.in c.Deus qui.de vi.& ho. cle. & per Old.conſ.184.incip. pater ſaecte.in pen.col.
Vin God.Nam habitus qualis eſt,talem præſumi facit , l. 1.& ibi Bar.C.ſi ſeru.expor.ven.& Dy.in conſ.53.

c Monachus factus epiſcopus.Adde gl.in c.ſanctimonialis.27.diſt.gl.in c.in noua actione.16.q.7.
Vin.God.Vide Io.Ber.in trac.de epiſcopo.in lib.2.latiſſime diſput.

d In accidentalibus regulæ.Adde quod notaui in apo. ad iſtum in c. religioſi,in ſpo.in ver.in caſibus expreſſis.ſupra de ſen.excom.Celus.
Vin.c.God.Adde,quod Abbas poteſt dare licentiam monacho ſe transferendi ad aliam religionem,Barto.Soc.in conſil. 221.conſultatio.verſ.ſed difficultas videtur.circa fi.lib.2.

quo tex. in d. cle. ne in agro. post prin. ibi, iuxta tñ dispositionẽ abbatis &c. Idẽ ẽt tenet gl. ibi in ver. humanus. Idẽ tenet Guil. ibi, & Imo. super d. gl. dicẽtes, q de licentia debeat apparere p lr̃as abbatis, & sic in posterũ non possit aliquid opponi, vt no. in c. cũ in iure. ȝ. de offi. dele. Sed an requirat̃ expressa licentia, tenet Gui. in d. cle. ne in agro. q sufficiat tacita, puta si ipse abbas vtit̃ similibus vestib. vel simili mantello. & ita transit Imo. ibi super d. gl. non tñ vr̃ sufficere, si ipse abbas sciret, & tolleraret, p no. p Arch. 12. q. 1. nõ dicatis. Tertio limita, nisi rõne consuetudinis monachus excusaret, vñ vr̃, q si supra habitum monachalẽ monachus deferat mãtellũ coloris permissi ipsis monachis, s. nigri, bruni, aut albi, prout dr̃ in d. clem. ne in agro. in prin. q licet talis mantellus nõ sit p ola sm habitũ monachalẽ, tñ si sit habitus honestus, quo vtr̃ monachi illius ordinis vtuntur, q talis monachus nõ sit apostata, nec excõicatus. pro quo vr̃ tex. in d. cle. ne in agro. in prin. ibi, iuxta morẽ apud eos ser-
6 uari solitũ in regione, in qua degunt &c. †Attendi ergo debet mos regionis, & forma habitus, quę solita est portari in regione, vbi degunt monachi, vt ibi in tex. & facit 40. dist. quisquis. §. fin a. & 30. dist. si quis virorum. & 12. dist. illud. & 33. dist. vitinã. cum magna sit vis & potestas consuetudinis, vt in c. cum consuetudinis. ȝ. de consuetudine. & 11. dist. consuetudinis. circa fi. & istud est de mente Pau. in cle. ne in agro. dicẽtis q superior vestis erit alba, nigra, vel bruna, sm loci consuetudinem. & ita refert ibi Imo. in 4. col. & in 5. in prin. & in 6. colum. apertè tenens seruandam consuetudinem loci, vt ibi per eum.

Data Romæ apud sanctum Petrum,[1] quinto nonas Martij, pontificatus nostri anno quarto.

SVMMARIVM.

1. *Roma obtinet principatum nationum.*
2. *Mensis Martius est primus, secundum antiquam latinorum computationẽ, sed secundum hebraicam est vltimus mensis.*
3. *Locus an sit de substantia instrumenti.*
4. *Priuilegium, vel instrumentum, si in eo non exprimitur nomen Papæ vel Imperatoris, an fidem faciat.*
5. *Indictio quid sit.*
6. *Notarius an possit corrigere errorem suum in instrumento.*
   Adde ad idem nu. 7.
8. *Imperator an dicatur ante coronationem & consecrationem.*
9. *Imperator ante coronationem an vtatur bulla, vel solum sigillo.*
10. *Annus pontificatus Papæ quando incipiat.*
11. *Constitutio iuris communis a quo tempore ligat.*
12. *Quid de statutis, vel constitutionibus particularibus.*
13. *Constitutio Papæ, an sit necessario publicanda in qualibet prouincia.*
14. *Magistri compositores librorum, an debeant nomina sua in illis scribere.*

1 DAta Romæ. †In tex. ibi, Romæ. dicit Ioan. And. q Roma obtinet principatũ, & caput nationum. vt in c. fundamenta, circa prin. ȝ. de elec. eo. lib. & 2. q. 7. beatus. ad fi. & ibi fuit diuinitus sedes apostolica ordinata, vt d. c. fundamẽta & in c. p venerabilẽ. ad fi. ȝ. qui fil. sint legi. & rõne p̃dicta dicit Arch. in d. c. fundamenta. q sedes apostolica nõ posset aliũ locũ q̃ in Romã mutari vel trãsferri. ex quo infert, q Papa sine iusta causa in alio loco se trãsferre nõ possit, vt p Doc. in d. c. fundamẽta. & d. c. p venerabilẽ. †In tex. ibi, Martij. dicit hic Io. An.
2 q mẽsis Martij sm antiquã latinorũ cõputationẽ est primus, vt no. 75. di. l. c. fi. sed sm cõputationẽ hebraicã est vltimus mensis, vt hic p Io. An. Vltimo no. q Romani pontifices nõ ponũt indictiones suis lr̃is, nec annũ exp̃ssum natiuitatis, vel incarnationis. Sed solũ ponunt ista quatuor, s. locũ, annũ pontificatus, mẽsem, & diẽ lr̃arũ, & dicit hic Io. And. q hodie notarij in bullatis lr̃is se non subscribũt, de alijs vero Romanis Imperatoribus an in suis lr̃is ponãt annũ, hic p Io. An. & no. in Auth. vt p̃
3 pono nomẽ Imperatoris. in prin. †in gl. 1. I fi. est ergo locus de substantia instr̃i, adeo q si deficeret, nõ valeret instr̃m, sm Gos. idẽ tenet gl. in c. Abbate sane. in fi. ȝ. de re iudi. eo. lib. & in l. optimã. C. de cõ. stip. & in l. gñali. C. de tab. li. 10. vbi gl. enumerat solẽnitates, q̃ requirunt̃ in instr̃o. & idẽ tenet Spe. in tit. de instru. edi. §. postremo. alias incipit, instr̃m. ver. q̃d si locus. & ver. seq. Sed sufficiat locus in genere, puta actũ in tali ciuitate, vel requirat̃ in specie, puta in tali domo, cõcludũt Doc. in d. c. Abbate. q stat̃ cõsuetudini loci, vt in c. cũ dilectus. ȝ. de fide instru. sed si cõsuetudo nihil disponit, tunc si expressione loci gñalis raciõe deprehendit̃ locus spãlis, & sufficit, sicut fit in data literarũ apostolicarũ, cũ sit quasi notoriũ, vbi Papa manet sm Arch. in d. c. Abbate. & Arch. 11. q. 3. cum redẽptor. In alijs verò non sufficeret expressio loci gñalissima, puta si dicat̃, actũ in prouincia Lombardiæ, vel in tali ciuitate. nec ẽt sufficeret exp̃ssio loci gñalis, vt diceret̃ actũ Perusij in tali porta, nisi exprimatur locus particularis, sm Io. An. in d. c. Abbate. & Cy. in d. l. optimã. in 4. q. dicit tñ Io. An. in addi. Spe. sup d. ver. q̃d si locus dicit p p appositionẽ loci gñalis nõ vitiat̃ instr̃m in totũ, sed redet, inspectũ in rñ, q cæteter viribus, nisi alias p testes coadiuuntur q̃d no. Et p̃dicta, qñ apponit̃ locus gr̃a demonstrationis, quia tunc sufficit talr̃ assignare locũ in particulari, q possit aduersarius redarguere de falso, vt in Auth. quib. mo. na. effi. legitimi. §. q̃ tñ. & sic sufficit locus in particulari, & nõ requirit̃ locus loci, vt pbat̃ hic in tex. dum dicit, apud sanctũ Petrum. alr̃ nõ de ignoto loco loci, sed in iudicijs bñ dẽt apponi locus loci, & sic locus, vbi iudex sedet pro tribunali, vnde nõ sufficeret dicere, actũ in palatio p̃tatis, nisi dicat̃ de loco loci, vbi iudex sedet p tribunali, sm Bal. in l. actus. C. de fi. instr. in 3. col. & in fi. de quo ẽt p Bal. in l. de pupillo. §. q oũciat. ff. de no. ope. nũ. ponentem in quib. casib. debeat apponi locus loci.[1] Quid aũt si dubitat̃, an tabellio sit omisit a principio ponere locũ, & tp̃s in instr̃o, an possit ex post ex seipso apponere. dicẽ j. & vide hic p Io. An. re-
4 ferentẽ Gof. in q̃õnib. suis, q. 1. †an instr̃m, priuilegiũ, vel rescri-
a ptũ fidẽ faciat, si in eo nõ exprimit̃ nomen Papę vel Imperatoris, & annus põtificatus, tenet q nõ faciat fidẽ, ar. l. 1. C. de apo. pub. lib. 10. & in Auth. de exhi. reis. §. sancimus. col. 3. & no. ȝ. de fi. instr. in c. inter dilectos. & ita residet hic Io. And. pro quo ẽt tex. in Auth. vt p̃ponatur nomẽ Imperatoris.[1] circa prin. & per Spe. in ti. de fi. instr. §. 1. requirit ẽt nomẽ regis illius loci, vbi instr̃m cõficit̃, vt p Spe. in d. §. 1. In terris ergo imperij requirit̃ nomẽ Imperatoris, sed in terris eccl̃æ nomẽ Papę, intm̃ q si in publicis scripturis omittit, instr̃m esset nullũ, pui ẽt tenuit Io. An. ȝ. in proœmio decre. Itẽ vide hic p Dy. & Io. And. dicentes q̃d in instr̃is publicis de necessitate indictio est expresse apponẽda, intm̃ q si omittat̃, nõ valeret instr̃m, vt in d. Auth. vt p̃ponatur nomẽ Imper. & in d. c. inter dilectos, q̃d limita primo, nisi corrigat̃ error, vt in l. si librarius. ff. de reg. iur. & ibi p Bar. Scd̃o limita, nisi cõsuetudo loci se habeat in c̃riũ, s. indictionẽ nõ ponat. ar. c. cũ dilectus. ȝ. de fi. instr. sm Io. An. Tertio limita, q nunc ex defectu indictionis nõ valet instr̃m, qñ p aliqua p̃cedentia nõ cõstat de indictione, quia si posset cõstare, sufficeret, p no. in l. si q. s. §. si initiũ tab. ff. de edẽdo. sm Io. An. & sic sentit Io. An. q licet indictio nullo mõ sit apposita in instr̃o, tñ si ex p̃cedẽtib. põt cõstare de indictione, puta ex annis Dñi, q valeat instr̃m, intellige, si corrigat error, q põt facile colligi ex annis Dñi, vt p Bar. in l. si librarius. in prin. alias aũt instr̃m esset nullũ, quia defectus indictionis habent vitiare, vt in d. Authẽ. vt præponatur nomẽ impera. in prin. posset ergo instrumentum saluari corrigẽdo errorem. & ita posset procedere quod dicit Ioan. And. quia licet sit omissa indictio, si tñ ex alijs instrumentis contiguis ipsius notarij apparet de indictione illius anni, q intelligeret̃ facta repetitio indictionis in illo instr̃o, vt in d. §. si initium tab. & ibi per Ducto. Quid autem si indictio apponatur vitiose, est error in eo, quia non concordat cum annis Dñi, an vitietur instrumentum. vide hic plene per Dyn. & Ioan. Andr. adducentem rationes pro & contra, tandem concludit Dyn. quod tunc non vitietur instrumentum. & plus concludit Dy. errorem potius præsumi in indictione, quam in anno Domini, cũ ipsa indictio sit magis incognita, & in incognitis est tolerabilis ignorantia, vt ff. de institoria. l. sed si pupillus. §. proscribere. Ideo talis error non vitiat instrumentum, & cum talis error attribuat tabellioni, poterit faciliter corrigi, vt plus valeat quod scribi debuit, quam quod scriptum inuenitur, vt l. j. in princip. ff. de statu homi. & quia error notarij non debet obesse partibus, vt d. l. si librarius. ff. de regu. iur. & ita residet hic Ioan. Andr. & sequitur Barto. in d. l. si librarius. & in l. nominatim. ff. de condi. & demonstr. de quo infra. vnde dicebat Bal. in l. vnum ex familia. §. si omissa. ff. de leg. 2. quod si in quodã instrumento ratione antiquitatis non apparet indictio, quia deleta est litera, sed apparent anni Domini, habetur ac si appareret indictio. quia cætera, quæ legi possunt in dicto instrumento, supplent, quæ legi non possunt, argumento illius tex.

quod

ADDITIO.

a An instrumentum. Adde gl. in c. quoties. 1. q. 7. Doct. in c. si scripturam. de fi. instru. Domi. de sancto Gemi. in c. in nomine domini 23. distin. Ludo. Roma. in rub. de noui ope nunc.

Vinc. God. Instrumentum quando ad publicam formam non sit deducendum ex defectu scripturæ, ex qua sit assumendum, Ruy consi. 11. nu. 20. lib. 3. & quãdo omissa in eo possint addi, Cur. consi. 60. in hac litera, O & cõsi. 216. licet litera, H lib. 4. & consi. 70. duo. litera, A, & consi. 118 placet. litera, D. & F. eo. lib. & alibi, vt ibi per eum.

5 qđ no.† Quid [a] aũt ſit indictio, hic per Io.An. & qualiter colligatur, ſeu cõputetᷣ indictio, vide p gl.ord.in c.inter dilectos.& C.de nouo Co. cõponẽdo.l.j. Quid aũt ſi in inſtrõ nõ eſt annus Dñi, tñ eſt indictio, an talis error vitiet inſtrm. Dy.hic, & Ioã. An.tenẽt q ſic, q̃a milleſimũ nõ põt bñ colligi ex indictione, & vbi eſſet diuerſitas, ſtaret potius milleſimo, q̃ indictioni, vt ſ.eſt dictũ.& tenẽt Doc.in d.§.ſi initiũ.poſſet tñ pbari de errore per teſtes, vel aľs probationes, & facere qđ apponaᷣ milleſi- 6 mũ in inſtrõ ſm Bar.in d.l.ſi librarius. de quo j.† Vlterius tra- b ctat hic Io. An. an notarius [b] poſſit errorẽ in inſtrõ corrigere, ſi eſt error tpis, vel loci in indictione.& cõcludit q ſi per notarium nondum eſt reſtituta copia parti, ipſe poterit corrigere abſq; auctoritate iudicis, p no.per Spe.de inſtrõ.edit.§.poſtq̃. ver.nunquid canon.& ver.vbi aũt.& in §.inſtrm.ver.ſed nunquid pfecto.& ita ſequiᷣ Bar.in d.l.ſi librarius.qñ eſt erratũ in omittendo, ſecus ſi eſſet erratũ in ponendo, puta, q̃a põſuit vnam diẽ, vel menſem, vel annũ, & debebat alio mõ ponere: iſto caſu nõ poſſet ſe corrigere, niſi de errore cõſtaret per teſtes, vel aliter ſm Bar.ibi, & iõ cõſuluit Spe.in d.ver.ſed nunquid, q ſemper notarius corrigit errorẽ auctoritate iudicis, qđ no. Et idẽ ſi eſt error in omittendo, vel in ponẽndo id, qđ pertinet ad partes, vel erat de ſubſtantia cõtus, q̃a nunq̃ põt notarius ex ſe corrigere, niſi probato errore, ſm Bart.in d.l.ſi librarius. Si verò de inſtrõ eſt data copia parti, tunc notarius non põt ex ſeipſo errorẽ corrigere ſine auctoritate iudicis, vel officialis ad hoc deputati, aľs poſſet ſibi aſcribi falſum, vt l.eos qui in prin. ff.de fal.ſm Io.An. Et ſi nõ extaret notarius, qui corrigeret, & poſſet videri eius protocollũ, ex quo apparet, an ſit error anni, vel indictionis, & illi ſtabitur, vt in Auth.de tabe.§.illud.& p Spe. in d.§.inſtrm.ver.quid ergo.& pp hoc notarius iurat ſua protocolla tenere, vt per Spe.in ti.de inſtrõ.editio.§.reſtat.ver.ſed quæro ſub qua pœna, ſm Io.And.remittentẽ ad no.per eum in c.ſicut.ſ.ne elc.vel mo.cũ ſemper ſit recurrendũ ad originale, & ei eſt ſtandũ. Et vide notabiliter dicta in rťa, cũ quid vna via. ſ.eo.lib. poſſet notarius ad petitionẽ partis cogi ad oſtendendũ tale protocollũ ſeu originale, vt l.velim.circa prin.ff.de edẽdo.& tenet Bar.in d.l.ſi librarius. Si verò protocollũ ſeu originale videri non poſſit, & inſtrm aľr non poſſit per teſtes coadiuuari, qui recordetur de tpe, & reperitur cõtrietas in indictione, & in annis Dni, tũc talis error ſeu cõtrietas vitiaret inſtrm, quia vbi circa alterum non eſt certũ inditiũ erroris, tunc conſtat, q dies inſtri eſt incerta, & ſic hr ac ſi tps appoſitũ nõ eſſet, ar.c.a. ſ.de elec.eo.lib.& fortius procedunt pdicta, qñ tps pp prioritatẽ vel poſterioritatẽ multũ facit ad cãm, in qua producitᷣ inſtrm, ſm Io.An.dicentẽ pdicta procedere, niſi in inſtrõ cõtineatᷣ aliquid, ex quo appareat veritas tpis, puta quia in inſtrõ exprimitᷣ nomen officialis illius tpis, qui officialis erat annalis, ex quo ſatis tunc patere põt eſſe erratũ in indictione, ex quo conſtare põt de anno ſm eum, ex quibus hr, ſi indictio appoſita in inſtrõ diſcordat ab annis Dñi, an talis cõtrietas habeat vitiare inſtrm, & cui magis ſit ſtandũ, an indictioni, an annis Dñi, & ita intelligi dẽt qđ no. Bar.in d.l.ſi librarius.qui ſequitᷣ Dy. Sed intellige, ut ſ.per Io. An.de quib. oibus vide plene per Bald.in l. 7 Imperator.ff.de ſtatu homi.& in l.errore. C. de teſt.† Vln.aduerte ad dicta Ioan. An.qui vult, q ſi reperitur error in inſtrõ, poſſit corrigi non ſolum notario viuẽte, ſed & ſi non extat notarius, & ſic eo mortuo, uel ẽt eo abſente, ita q haberi eius præſentia non poſſet, dummõ his caſibus de errore inſtri vel per protocollũ uel per teſtes, ſeu alias probationes fides fieri poſſit, vt hic per Io. An.& per prædicta, qñ inſtrm eſt de ſe perfectũ, licẽt ſit error omittendo, vel ponendo, aľs aũt non, ſed ſi inſtrm non eſſet perfectũ, tunc pp abſentiã notarij alius notarius nunq̃ poterit cõplere rogitũ alterius notarij, ut in Auth. de tabel.§.j.in verſi.oibus.vnde licẽt notarius rogatus abſit, tñ alius non poterit cõplere rogitũ ſuum, ſecus aũt ſi tabellio rogatus deceſſerit, q̃a tunc alius notarius bñ poterit cõplere inſtra illius per eũ non pfecta, ut eſt tex. no.in c.cũ P. ſ. de ſi. inſtru.error ergo inſtri põt corrigi notario viuẽte, & eo mortuo ſed pfectio inſtri non põt fieri per aliũ notariũ ipſo notario, q incœpit exiſtente uiuo, lz eo abſente, uel aľr impedito, ſecus ſi eo mortuo, ut in d.c.cũ P. & ibi plene p gl.& Doc. In glo. a.in prin.vide qđ no.p gl.in l.cũ biſſextus.ff.de verb.ſig. In ea.glo. c in ſi. Cui ſi biſſextus [c] fuerit, additur vnus, ſm Io. An. In glo.in ver.pontificatus.ibi, ſcribere pñt.pro quo c.ſi.in prin. ſ.de cõceſ.pben.eo.lib.ibi, ad ſummũ põtificatus &c. & qđ ibi no.in glo.3.& qđ j.ſequitᷣ in hac gl.per q̃ ſimul iuncta patet, q Bonifacius pontifex vocatᷣ tpe, quo nõ erat cõſecratus. Si tñ nõ teneret electio Romani pontificis, tũc nõ teneret coronatio, ut uoluit Bal.in l.j.§.ſed & qui dñi.C.de lati.li. vbi ex hoc dixit, q ſi per totũ orbẽ portaretur coronatus, ut Papa, tñ Papa non erit, de quo ſ.in proœ.huius li.in ver.epi.& in c.vbi periculum.ſ.de elec.el j.& ibi uide. Et aduerte, q̃a lz de cõſuetudine Papa non ſcribat põtificatũ in data nõ cõſecrationẽ & coronationẽ, tñ de iure eſt, q ex ſola electione legitime facta ipſe Papa abſq; alia cõfirmatione plenã adminiſtrationẽ cõſequitᷣ, ut in c. lz. hic alle. 8 & p gl.in c.auaritiæ.in uer.eccleſiarũ.ſ.de elec.eo.li.† In ea. gl. ibi, corona ſuſcepta.facit tex. in cle. Romani.§.poſtq̃.de iureiu.ubi glo.in uer.futurus.arguit p illũ tex.q non dicat Imperator, niſi coronatione & cõſecratione recepta ab eccleſia. idẽ ẽt arguit glo.in l.bñ. hic alle.dicẽs, q ante coronationẽ priuilegia dare non põt. Sed gl.in uer.Imperatorẽ.in c. legitimus 93. diſt.tenet, q ex ſola electione dr verus imperator, ẽt anteq̃ a Papa cõfirmetᷣ, & ita ẽt ſeqoitᷣ glo.in uer.reges.in d.cle.Romani.ut ſic ex ſola electione cõcordi hẽat oẽm ptãtem, & priuilegia cõcedere poſſit, & q vnctio nihil addit, ut refert Hoſt.in c. ſup quibuſdã.ſ.de ver.ſig.lz ipſe Hoſt.ſit in cõria opi. ut ibi per eũ, & Io.An. Sed Bal.de pace Cõſtãtiæ.in uer.Rex.dixit, q opi. Hoſ.& prima opi.ſ.pcedit, qñ electio eſſet celebrata i diſcordia, ſed alia opi. pcedit, qñ in cõcordia. Ideo d.Ant.in c. p uenerabilẽ.ſ.qui filij ſint legi.in 2.col. refert Io. An.in c.1.ſ.de ſucceſ.ab inteſt.tenere, q imperator ante coronationẽ poſſit cõcedere priuilegia, & legitimare ſpurios.& idẽ referr tenere Spe. in tit.de reſcrip.pſenta.§.ſi. verſi.itẽ qđ obtentũ.imò tenuit d. glo.in d.cle.Romani.q duob.electis in diſcordia, uterq; adminiſtrat, ut Rex, & oẽm imperij iuriſdictionẽ exercet, donec p Papã alterius electio fuerit reprobata, de qua ibi plenius per Doc.in d.c.per uenerabilẽ. Et de triplici corona, quã dẽt recipere Imperator, uide gl. no.in d. cle. Romani. in uer.ueſtigijs. 9 † In ea.glo.ibi, non bullant.ſimile dr de Imperatore, qui ante coronationẽ nõ vtitur bulla, ſed ſolũ ſigillo, de quo per glo.in ver.antea bulla.in d.cle.Romani.& de his uide per Spec. in d. uerſi.itẽ qđ obtentũ. Sed hodie opponentes iſta, quę dicuntur hic in glo.cõ literas, quas Clemẽs tradidit ante ſuã coronationẽ, ſunt excõicati, ut patet in ſua extrauag.quæ incipit, q̃a nõnulli.ſm Io.An. In ea.glo.ibi, cõputanti. & eſt ſimilis error in cõputatione annorũ Dñi, quã quidã inchoant a natiuitate, alij ab incarnatione, alij ab octauo Klendas Octobris, put erat ante aduentũ Chriſti, de quo per Spe.in ti.de inſtru. edit.§.2.in j. & 2.col.glo. tñ in Auth. ut pponatᷣ nomen Imperatoris. dicit, q de iure dẽt ſumi ab incarnatione. Rota tñ in dec.47.quæ incipi, Item qđ annus.tenet q in curia Romana annus cõputetᷣ a natiuitate, de quo ẽt vide per Rotã in deciſi.108. quæ incipit, 10 Itẽ qđ ſin. † In ea.glo.in ſi.tene menti glo.ordi.tenentẽ, q annus pontificatũs incipit de cõſecratione, & coronatione, quod attẽdi dẽt dies põtificatus.i.coronationis, qñ diſputatᷣ de prioritate uel poſterioritate impetrantiũ, ut hic in gl. In gl. in uer. anno.in prin. no. glo. de tpe cõpilationis huius ſexti libri. De d tpe [d] verò cõpilationis decreti, no.2.qõ.6.§.formã.de tpe uerò quorundã cõciliorũ, uide per Io.An.& in c.nemo.ſ.de elc.eo.li. & in c.pe.ſ.de decimis. Et de tpe cõcilij Viẽnẽſis uide in cle. eũ ſit.de cenſib.in glo.pe. In ea.glo.ibi, declaratione iuris ueteris.no.gl.q qñ cõſtitutio eſt iuris ueteris declaratoria, tunc ſtatim ligat, & trahitᷣ ad præta.idẽ uoluit glo. in uer.de cætero.in proœmio cle.dicẽs hoc pcedere, ſiue princeps utatur uerbo declarationis, ſiue nõ. qđ tñ intelligit ibi Paulus, qñ cõſtitutio eẽt ueteris iuris declaratoria nullo addito, ſecus ſi declaratio fieret p modificationẽ ueteris iuris, addẽdo uel detrahẽdo aliqd de nouo, q̃a tũc de ipſo addito uel detracto erit idẽ iudicãdũ,

quod

ADDITIONES.

a Quid autem ſit indictio. Adde glo. §.j. in Auth. ut prapo.no.in pe.glo.in c.in nomine domini.23.diſtin.in c.cum uenerabilis.de re.do. Spe tit. de inſtr. edi in §.2.exigitur indictio.

Vin. God. Indictio de ſubſtãtia inſtrumenti quomodo eſſe intelligatur, Alex. conſi.66.lib.1.& Fel.in c.inter dilectos.col.7.de ſi inſtru.

b An notarius poſſit errorem. Adde Specu.& ibi Io.in addi. in tit de inſtru.edi. in § inſtrumenti.uer.ſed nunquid confecto. An.de But.in c.de terris, & in c. inter dilectos.de ſi.inſtr. Bar.in l ſi.in §.ſi eſſent.ff.de tabul exhi. Bald.in l.cũ proponeretur.ff.de leg.2. Bar. conſi.incip. Reperitur inſtrumentum. idem Bar conſi.incip Ex facto propoſito.

Vin. God. Adde, q notarius põt errorem ſuum corrigere, antequàm copiam daret alicui partium, Bar.Soz.conſi.94. Præſtantiſſimi, uerſi. circa primum & uerſi.confirmatur.lib 1. Fel.in c.ex literis, de ſi.inſtru.;

c Vinc.God Quare dicatur biſſextus, & quomodo nominetur, refert Iaſ.in §. Rurſus, nu.69 Inſti.de act. & quando biſſextiles dies duo habeãtur pro uno, uel debeant haberi pro duobus, Ang.Aret.in §. præterea.Inſti.quib. mo.nõ eſt permiſ fac.teſtam.

d De tempore compilationis decreti. Adde Io.de Ana.in tracta.2.col.

quod de cõstitutione noua, seu iuris noui editoria, facit quod hr in l.leges. C.de legibus. & in c.fi. ẽ. de cõsti. & ita sequitur Imo.in c.2.ẽ.de cõsti.in 3.col. si ergo constitutio præcepit antiqua iura seruari, dr iuris veteris declaratoria, & statim ligat, ex quo nil addit, secus si aliquid adderet ẽt solã pœnã, quia tũc cõstitutio pęnalis dicet esse noua cõstitutio, & ita sentit d.glo.in versi. de cętero.ibi, q̃ sine pęnæ adiectione &c. pro qua est tex. iuncta gl.fi.in cle.j.de officio vicarij, qđ no. Et idẽ dicit do. Anto.in d.c.2.esse in extrauagantibus, quæ reducuntur in corpore iuris, vt illæ statim ligent, cũ & illæ ẽt ante ligabant, prout 11 voluit ẽt Paulus in d.ver.de cætero.& Io.An.hic.† In ea glo.in fi.pro declaratione huius glo. no. tria sunt videnda. Primo, a quo tempore liget cõstitutio iuris cõis noui iuris editoria, seu pmulgatoria. Secũdo, quid in statutis, seu cõstitutionibus particularibus. Tertio, an cõstitutio Papæ vel Imperatoris sit de necessitate publicanda in qualibet prouincia. Circa primum cõclude, q si in ipsa cõstitutione noua exprimitur certũ tẽpus, qđ habeat ligare, tũc illud debebit seruari, vt in c. cũ singula. ẽ.de præben.eo.li.& tenet glo. hic, & ita Doc.sequuntur, quia tunc stamus certo. Si verò in cõstitutione nõ disponit, quãdo habeat ligare, tunc fuerunt duę opi. Prima, vt dicit gl.hic, q liget statim post duos mẽses a die publicationis, idem ẽt tenuit glo.in c.2.in fi.ẽ.de cõsti.& hanc opi.sequitur Pau.in d.proęmio cle.in versi.de cætero.tenensq ẽt scientes non ligar ante lapsum duorũ mensiũ, per tex.in Auth.vt factæ nouæ constit. bie alle.& hanc opi.tenet ẽt do.Ant.in d.c.2.quia tex.in d. Authẽ. multũ indistincte loquitur, q demũ post duos menses valeat constitutio. Secũda fuit opin. vt ẽt ante duos menses obliget scientẽ, & sic eũ qui habuit notitiam a die publicationis ante duos mẽses.& ita tenẽt gl.in ver.hactenus.in c. hoc consultissimo.ẽ.de re.eccle.eo.li.& istã opi.tenet Bar.in l.oẽs populi.ff. de iusti.& iure.in 5.q.& Ioã.de Lig.in d.c.2. pro qua facit, quia duo menses sunt dati, vt sciẽtia præsumatur, qui aũt certus est vlterius certiorari nõ apparet, vt in regula, eũ qui certus.ẽ.eo. li.& ita dicit gl.quæ optime facit pro hac parte in c.fi.ẽ.de clã. despon.in ver.qui voluit. itẽ facit, quia in incertis nõ certus locus est cõiecturis, vt in l.cõtinuus.§.cũ ita.ff.de verb.obli. ergo habita sciẽtia aliud nõ quæratur.ad idem ẽt facit tex.in §.j.ẽ.de conces.præben.eo.lib.vbi probatur, q constitutio noua ligat ẽt ante duos menses, si ex ea habetur notitia. & tex. loquitur ibi alternatiuè, & ex his Imo.in d.c.2.dicit, q ista opinio est pbabilior & rationabilior, licet prima opi.ẽ. ẽt possit defensari per tex.in d.j Auth. & rñdẽdo ad d.c.1.§.1.q ibi sit allegatio partis, & Papa loquitur narratiue, vnde nõ facit ius, vt in c.si Papa. ẽ.de priui.eo.li.& per gl.in c.quia sunt.19.dist. quia tñ illã allegatio nõ reprobatr ibi per Papam, sed potius vr approbari, ex quo nõ approbatur, vr q ille tex. multũ faciat pro secũda opi. fm Imo.in d.c.2.adducentẽ ad hoc l.fi ff.de decre.ab ord.faciẽ. Et aduerte primo, quia noua cõstitutio est facta in priuilegiũ alterius, tunc statim ligat a tpe datæ ẽt ante duos menses: nã tale ius vr assumere naturã priuilegij, quia priuilegium statim habet effectũ, q ipse priuilegiatus est certus, licet ille, in cuius præiudiciũ cõceditur priuilegiũ, ignoret, & sic imprimis vires in ignorantẽ. Sed gl.in d.ver.de cętero.hoc non multũ firmat, dicens dici posse aliud in priuilegio simpliciter dato, & aliud in eo quod datur per viã cõstitutionis, quia imitari debet naturam cõstitutionis, vt non liget ignorantẽ, & ita vr probari in d.§.j.vbi datur differentia inter legẽ & priuilegiũ, quia priuilegiũ imprimit vires in ignorantẽ, sed nõ lex, vt ibi dicitur. Bar.tñ in d.l.oẽs.in 5.q.& in l.diuę memoriæ.C.de decur. li.x. simpliciter tenet in hoc nõ esse differentiã, siue priuilegiũ cõcedatur per viã constitutionis, siue per viã rescri. vt ibi per eũ. Secũdo aduerte, quia quotiescũq; cõstitutio habet decretum, a tunc statim ligat ẽt ignorãtes,[a] ẽt ante duos mẽses, quia decretũ afficit ignorantes, vt in c.si eo tpe.& ibi per gl.ẽ.de elec.eo. li.intellige quo ad pęnã nullitatis actus. Sed vbi nõ esset decretũ aut.licet ius esset prohibitiũ, non ligaret ignorantes quo ad nullitatẽ actus, nisi post duos menses.& ita tenet Imo.in d.c.2. quicquid dixerit Pau.in d.ver.de cętero.quod no. vide tñ, quia si cõstitutio esset in odium alicuius, tunc dr pœnalis, & non li12 garet ignorantẽ. vide Imo.in d.c.2.col.5.† Circa fm, videlicet quid de statutis, vel cõstitutionibus particularibus, a quo tpe ligẽt, & qualiter pręsumatur scientia. cõclude, q in his, qui fuerũt pręsentes, ligãt a tpe publicationis, quia præsumit scientia de eo, qđ est publicatũ, vt 16.dist.quod dictis. Sed in absentibus tẽpore publicationis tenet Host.in sum.in tit.de cõsti.§. qñ constitutio.vet. si quid. de cõstitutionib. q tũc sit tẽpus arbitratiũ, cũ hoc statutũ nõ reperiatur, vt in c.de causis.ẽ. de offi.dele. & in l.j.ff.de iure delibe.ita ẽt transit hic Io.An.& Bart.in d.l. oẽs populi.in 6.q.& pręedicta procedunt tã in statutis particularibus, q̃ ẽt in statutis prouincialibus. & ita debet intelligi gl. in c.posuisti.hic ia gl.alle.fm Imo.in d.c.2.ponentẽ plene qñ sit, q pęna statuti habeat ligare probabiliter ignorãtes.de quo in 13 c.vt animarũ.ẽ.de cõsti.eo.li.† Circa tertiũ, an cõstitutio Papę sit de necessitate publicãda in qualibet prouincia, sicut dr de cõstitutionibus imperialibus in d. Auth. vt factę nouę cõstitutiones. Ioan.Mon.in regula, in generali.ẽ.eo.li.sub 13. membro, refert opi.quia aliqui dicũt hoc verũ, qñ vnica cõstitutio esset edita à Papa, quia tũc debet publicari in qualibet prouincia: secus si plures cõstitutiones edãtur a Papa, quia sufficit publicatio in curia. alij verò dicũt aliud esse in cõstitutionibus imperialibus, & aliud in papalibus, quia in eis sufficit, q fiat publicatio generalis in curia, & nõ est necesse q fiat publicatio per prouincia.& ita est de mẽte gl.hic, licet Io.An.hic dicat, q hoc egeret declaratione, tñ istã partẽ sequit Paulus in dicto proęmio, & ratio differẽtię põt esse, quia qñ publicatio fit in curia Romana, verisimiliter.j.duos mẽses põt trãsire in notitiam aliorum, ex quo in curia cõsueuerũt esse hoẽs quasi de omnibus partibus mũdi, vt in c.2.ẽ.de priuilegijs.eo.lib. hoc tñ nõ pcederet in locis ita remotis, in quibus verisimiliter nõ pręsumeret trãsisse fama, fm Paul.in d.proęmio.& istud seruatur de facto, & de cõsuetudine, vt in cõstõnibus Papalibus currãt duo menses a die publicationis generalis factę in curia, fm do. Ant. & Imo. in d.c.2.dicẽtes tñ, q de iure esset idẽ dicendũ in cõstõnibus Papalibus, qđ in Imperialibus, per text. in d. Auth. vt factę nouę cõstitutiones, vbi tẽpus duorũ mensiũ cõputatur a die particularis publicationis factę in qualibet pruincia. & quia nõ reperitur aliud expressum in cõstitutionibus Papalibus, certè de iure idẽ esset dicendũ, put dicit gl. hic de isto tẽpore duorũ mẽsiũ, 14 & per not.in c.j.ẽ.de no.ope.nunc.† Extra glo.hic in fi. tractat b Io.An.an magistri cõpositores librorũ vel scripturarũ debeãt[b] in illis sua noĩa scribere, & publicare, & si ponãt, an peccẽt, de quo hic per eũ arguentem pro et contra, de quo hic vide per eum plene distinguentem.

ADDITIONES.

a Vinc.God. Constitutio priuilegiãs, quia assumit naturam priuilegij, ligat ẽt antequa publicetur, Alex in l.oẽs populi.col.8.ff. de iust. & iu. & constitutio an dicatur Papæ vel concilij, quomodo cognosc.ẽ, Dec.in c.j.in prin. de co.

b Debent in illis sua nomina scribere. Adde Car.Zab. in proęmio Gregoriano, in §.sanè.in 9.not. Car.Alex.in c.dño San.in j.no.10.dist.idem Card. Alex. in c.iure.in 3.col.8.dist.

Vinc.God. Arbitratus sum, & arbitror, vt possint & debeant compositores sua nomina ponere, siquidem vt retuli in epistola ante lecturas Bart.Soc. Calistratus maximus iureconsultus in quinquagesimo sextũ libro, licere nomẽ suũ alieno operi & prępom posse, fuerit arbitratus, q hr in l fin.ff. de oper. pub. multo magis in scriptis proprijs, quoniã si dẽ quo minus videt in esse, & inest, ergo de quo magis, arg.eorũ quæ habentur per Doc.in auth.multo magis.C.de sacrosan.eccle.

FINIS.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo.

Omnes sunt Quaterniones, præter P Quinternionem.

VENETIIS, APVD IVNTAS

M D LXXIX

INDEX LOCVPLETISSIMVS
RERVM AC VERBORVM
NOTABILIVM,
IN
Philippi Franchi Perusini Commentaria Super Sexto Decretalium,

SERIE ALPHABETICA DISPOSITVS ET EXPVRGATVS.

Index.

Clericus

Index.

Consecrado

D

Decre-

Index.

E

Ecclesia

Index.

Exceptio.

F

Faciens

G

Index.

non

Index.

Legati

M

Index.

Monaste-

P

cogi

Prin-

Q

R

Index.

Repra-

Index.

Valde-

FINIS.

L
A